Digitized by Google

7
7-c
11

6
29 N
12

9-9-C-11

Digitized by Google

1 – 7 c 11

Digitized by Google

Digitized by Google

TOMVS VII.

DE PROBATIS SANCTORVM HISTORIIS, IN QVEM ORDINE MENSIVM OBSERVATO RELATÆ SVNT

CVM OMNES ILLAE HISTORIAE, QVAE AD SECVNDAM SEX TOMORVM EDITIONEM ACCESSERVNT, tum aliæ quamplurimæ partìm ex Tomis Aloyſij Lipomani doctiſſimi Epiſcopi, partìm ex MSS. monumentis à F. LAVRENTIO SVRIO huic operi reſeruatis, nunc primùm opera atque ſtudio F. IACOBI MOSANDRI CARTHVSIANI collectæ & in lucem editæ.

Quibus ſubiunctum deindè eſt valdè deſideratum hactenùs reuerendiſſ. D. ADONIS Archiepiſcopi Treuirenſis MARTYROLOGIVM, nunc primùm integrè editum.

Acceſſit prætereà INDEX GENERALIS, nomina omnium Sanctorum, quorum in ſeptem Tomis continentur hiſtoriæ, ordine alphabetico complectens, tam priori quàm poſteriori editioni conueniens.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Geruinum Calenium & hæredes Quentelios, Anno M. D. LXXXI.

Cum priuilegio PII V. Pontificis Maximi, & CAESAREAE Maieſtatis in decennium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PIVS PAPA V.

DILECTO FILIO F. LAVRENTIO CARTHVSIANO.

DILECTE fili, ſalutem & Apoſtolicam benedictionẽ. Librum, ſanctorum Patrum vitas continentem, à te nupèr editum, atq; ad nos miſſum, libentiſſimè accepimus: qui quidẽ eo etiam gratior nobis fuit, quòd opus in ſe cõtinet à nobis ſemper deſideratum, & ad refellẽda hęreticorum in eaſdem ſanctorum Patrum hiſtorias maledicta, aptiſſimum. Laudamus vehementer pium hunc laborem tuũ, teque, quòd coram Domino vacuus apparére nolueris, ſed in eius Domum, pro facultate tibi ab eo conceſſa, quicquid potueris, vltrò obtuleris, debitis in Domino laudibus commendamus: cuius tamen laudabilis laboris tui gloriam inprimìs ei tribuendam eſſe memento, à quo accepiſti & velle & perficere: quod & à nobis, & ab omnibus pijs & Catholicæ religionis ſtudioſis meritò laudaretur. Hortamur autem te, vt huiuſmodi opere proſequendo, & de Eccleſia Dei benè mereri, & tibi apud omnipotentem Deum merita augere nè deſiſtas, ſecurus, te à Redemptore noſtro laborum tuorum centuplum eſſe fructum percepturum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die 2. *Iunij*, M.D.LXX. Pontificatûs noſtri Anno Quinto.

T. Aldobrandinus.

PIVS PAPA V. DILECTO FILIO GERVINO CALENIO TYPOGRAPHO COLONIEN.

DILECTE Fili Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Cùm tu, ſicut accepimus, nonnullos de probatis Sanctorum hiſtorijs à dilecto filio Laurentio Surio optima fide collectis, necnon alios Tomos ſeu libros dilecti filij Petri Caniſij presbyteri ſeu religioſi Societatis IESV, de doctrina ſiue Inſtitutione Chriſtiana inſcriptos, vnà cum certis Annotationibus, nōdùm impreſſos, tua impenſa imprimi facere deſideres: Nos tibi, quem in excudendis huiuſmodi Tomis ſeu libris graues impenſas ſubire neceſsè eſt, nè ex beneficio omnibus Chriſti fidelibus collato detrimētum aliquod ſentias, opportunè prouidere, ac te in tuo laudabili & Reipub. Chriſtianæ perutili propoſito confouere volentes, & à quibuſuis Excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, alijsq́ Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris & pœnis à iure vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibèt innodatus exiſtis, ad effectū præſentium dūtaxàt conſequendum, harū ſerie abſoluentes, & abſolutū fore cenſentes: Motu proprio nō ad tuam vel alicuius pro te nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia & mera deliberatione noſtris tibi Tomos ſeu libros præfatos per te vel alium ſeu alios imprimendi, & impreſſos vendendi licentiam & facultatem plenam & liberam Apoſtolica authoritate per præſentes concedimus: Necnon omnibus & ſingulis impreſſoribus, librarijs, & mercatoribus tam in Italia quàm extra Italiā conſtitutis, in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub Excōmunicationis ſententiæ, necnon in terris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiectis, ſub amiſsionis Tomorū ſeu librorū huiuſmodi, ac mille ducatorū auri de Camera, pro vna Cameræ Apoſtolicæ, & altera medietatibus tibi, tuisq́ hæredibus & ſucceſſoribus irremiſsibiliter loco dannorū applicandorum pœnis, per alios abſq; tuî & hæredum vel ſucceſſorum tuorū expreſſo mandato aut licentia habita excudentes, ſeu imprimentes, aut vendentes, totiès quotiès id fecerint, eo ipſo incurrendis, nè eoſdem Tomos ſeu libros infra decennium proximè futurum ab illorum impreſsione computandum, in quibuſuis literarum characteribus, aut parua, mediocri, ſeu magna, vel alia quacunq; forma alicubì imprimere, neq; per alios impreſſos vendere abſq; expreſſa tuî vel hæredum & ſucceſſorum præfatorū licentia vel conſenſu audeant vel præſumant, & ità per quoſcunq; iudices & commiſſarios quauis authoritate fungentes, ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, interpretandi facultate & authoritate, iudicari & diffiniri debere: Ac quicquid ſecùs ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus: Mandantes nihilominùs Motu ſimili ſub interdicti Eccleſiaſtici & ingreſſus eccleſiarum Venerabilibus Fratribus noſtris Colonienſ. & quorūuis aliorum ciuitatum & locorum Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac dilectis filijs illorum vicarijs ſeu officialibus, legatis, vel Vicelegatis, ac ſub primò dictis pœnis, Gubernatoribus, Poteſtatibus, & alijs quibuſuis Iudicibus quibuſcūque authoritate & officio fungentibus, quatenùs quotiès pro parte tua, & ſucceſsorū tuorum, vel alicuius eorum huiuſmodi fuerint requiſiti in præmiſſis, efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, faciant authoritate noſtra inhibitionem præfatam inuiolabiliter obſeruari: ac te, tuosque hæredes & ſucceſsores præfatos huiuſmodi, illorumq́ue ſingulos conceſsione pacificè frui & gaudere: Ac

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

impreſſores, librarios, mercatores, fautores, ſcientes & non reuelantes, quos inhibitioni præfatæ contraueniſſe eis conſtiterit, excõmunicationis & alias ſententias, cenſuras & pœnas huiuſmodi incurriſſe declarent, ac pro talibus publicè nunciari mandent, & faciant contradictores quoſlibet & rebelles per eaſdem cenſuras & pœnas, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: inuocato etiam ad hoc, ſi opùs fuerit, auxilio brachij ſecularis: Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, Priuilegijs quoquè, Indultis, & literis Apoſtolicis ſuper imprimendorum Tomorum facultate quibuſuis perſonis cuiuſcunque dignitatis & præeminentiæ exiſtentibus etiam motu & ſcientia ſimilibus, ac ſub quibuſuis tenoribus & formis, necnon clauſulis & decretis conceßis. Quibus omnibus etiamſi de illis, eorumq́; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua: non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreßio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, illorum tenores, àc ſi de verbo ad verbum insererentur, præſentibus pro expreßis habentes, illis aliâs in ſuo robore permanſuris, hac vice dũtaxàt ſpecialiter & expreßè derogamus: Aut ſi impreſſoribus, librarijs, & mercatoribus præfatis vel quibuſuis alijs, communiter vel diuiſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poßint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbũ de indulto huiuſmodi mentionem. Volumus autem & eadem authoritate decernimus præſentium literarum tranſcripta in ipſis Tomis impreſſa in indicio & extra ſufficere, & plenam fidem facere, regula contraria non obſtante. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die XXIIII. Septembris, M. D. LXIX. Pontificatus noſtri anno quarto.

Ce. Glorierius.

REVE-

REVERENDISSIMO AC ILLVSTRISSIMO DOMINO, D. ANTONIO CARAFFA NEAPOLITANO, S. R. E. CARDINALI, TIT. SANCTAE MARIAE DE VIA LATA, SIGNATVRAE *gratiæ Præfecto, Domino ac Patrono eximio,* S. P. D.

OPERAE PRECIVM me duxi facturum, Reuerendiſſime ac Illuſtriſſime Domine Cardinalis, ſi tres poſteriores Tomos de Vitis Sanctorũ chariſſimi nobis fratris Laurentij Surij, (quod ille morte pręoccupatus facere non poterat) non mea, ſed ſuperiorum voluntate & imperio recognoſcerem, Vitarum acceſſione augerem, ac ſeptimum deindè, quod illi etiam conſtitutũ erat, adijcerem. Per eorum nanque exempla, in auita quam profitemur, eaque verè catholica doctrina confirmamur, vt neque aliò deflectere velimus, neque Sathanæ aut miniſtrorum eius illecebris nos à ſuſcepta religione abduci ſinamus, ſed promiſſionum Christi haud immemores, quibus vſque ad conſummationem ſeculi nobiſcum ſeſe manſurum eſſe pollicitus eſt, in ea quę nos Chriſto genuit Eccleſia Dei conſtanter permanendum nobis eſſe ducamus. Matth. 28. A qua nè Sancti Dei ſeceſſionem facerent, ignes, cruces, eculeos, beſtiarum morſus, diſſipationes oſſium, membrorum conciſiones, *totius corporis* commolitiones, diaboli tormenta, ac mille *ſupplicia* ſuſtinerę potiùs eligebant, rati non aliter *ſe ad Ieſum Chriſtum* (quem totis amplecti viſceribus exoptabãt) peruenturos. Quot eorum agones? quot præclara facinora? quot geſta & monumenta hîc exhibentur, è quibus formam piè & iuſtè viuendi, rationemque colendi verum Deum ſumere procliue eſt? Hi bellum pertinax & inexpiabile ſuis vitijs indixêre & peccatis vniuerſis, virtutibusq; obtinendis magnam curam perpetuosque conatus adhibuêre. Hi numen iratum, orationibus, votis, ieiunijs, eleemoſynis, alijsque piorum operum exercitijs placare, bella ſedare, Reſpub. turbatas componere, peſtes, aliámve luem ac tabem auertere, famem & terræ ſterilitatem, rerumque penuriam atque anguſtiam temporum deprecari, morum, hominumque malitiam emendare: deniquè clades, ſtrages, caſus, ærumnas, omnemque mortalium miſeriam abercere & prohibere, ſategerũt. Hi inſuper ſunt, qui tam vita, quàm ſacratiſſimis ſuis ſcriptis & doctrinis, Eccleſiam Dei illuminârunt, improborum Sectariorum blaſphemias & deliria oppugnauerunt, ac ſimul oſtenderunt apud Chriſti fideles eadem ſemper fidei dogmata, eaſdemque traditiones, à ſua primæua origine, vſque in hanc diem viguiſſe, ac Deum ſemper Eccleſiam ſuam contra innumerabiles hæreticorum nouas adinuentiones, ſolicitudine pluſquàm paterna in vnitate fidei conſeruâſſe & protexiſſe. Studebant quoquè morum compoſitionem fidei regulę accommodare, & per benè inſtitutam vitam, fidei reſpondere expectationi. Cuius deplorãdo hoc noſtro ſeculo parua admodùm ratio habetur, quod homines nobis magno numero produxit à priſcorum patrum moribus tam impudenter quàm infeliciter ac miſerè degenerantes, ac nunquàm ſeriò de meliore vita cogitan-

 tes,

tes,qui dum fidem perpetuò quęrũt ſine moribus,(ſine quibus illa nõ prodeſt)fit,vt etiam illã amittant.Hinc flagrat infeliciſſima hæc ætas Sectis planè diſſectis: & niſi diuina miſericordia rebus humanis clementer opem tulerit,fieri non poteſt,quin his incendijs orbis conflagret penitùs. Quid enim non malorum in dies exiſtit? Quæ non Sectę priùs incognitę,alię ex alijs emergunt? quę non ſcelerum portenta,ex cacangelica hac carnalis libertatis buccinatione profecta & aucta comperimus? Impietas iam non alio quàm pietatis loco habetur,& omne malorum genus non alio quàm virtutum nomine colitur & exercetur: templorum & monaſteriorũ euerſiones,rerum Deo ſacratarum direptiones & prophanationes,multaque id genus alia ſacrilegia & immania flagitia,in Euangelicis & pręclaris facinoribus numerantur: monachi,contra fidem Deo datã,incęſtis nuptijs ſe polluentes,non alio quàm piorum & ſanctorum virorum loco habentur: qui verò caſtè,religiosè, & ex monaſticæ vitæ præſcripto viuere nituntur, miſerè irridentur,atque vbi datur opportunitas,etiam crudeliter interimũtur. O cæcas hominum mentes,& cæleſtium inanes! O communis hoſtis noſtri induſtriam ad capiendas animas nimis quàm intentam & oculatam! cui cùm mille nocẽdi artes ſint, nulla tamen facilior,nulla periculoſior hac eſt,qua melle circumlita venena propinãs nocet,cùm prodeſſe ac commodare,rebusque noſtris conſulere velle videtur.Cuius mortifero calice potati nouatores noſtri,præſentiſſima dogmatum venena,per venas in omne corpus longè lateque diffundunt.Sacramenta,quibus tanquàm notis militaribus diuinæ religioni inauctoramur, ſub ſpecie recti ne plus tribuamus creaturæ quàm creatori,ablegant penè vniuerſa: imagines,formas,ſtatuas, in quibus velut tabulis,figuris & lineamentis,& ſuis quaſi coloribus literati pariter & illiterati legũt hiſtoriæ in morem,Dominicę paſſionis ordinem, Sanctorum agones, temporum, morum, hominum, rerumque deniquè omnium futurarum,præſentium & præteritarũ annales,tollunt atq; euertunt.Deindè in eam curam ſceleſtiſſimi illi & importuniſſimi tenebriones tota mente,omniq; animi impetu,& quod dici ſolet, velis remiſq; incumbunt,vt id ab Eccleſia penitùs profligent & auferant, ſine quo nulla poteſt eſſe Eccleſię ſalus,quodque ſi ablatum fuerit, religionem quoquè Chriſtianam funditùs perire neceſſe ſit: videlicet celſiſſimum ac diuiniſſimum Euchariſtię ſacramentum,(cui ipſi quoquè Angelici ſpiritus,vt ait Chryſoſtomus,maximo cum horrore adſtant, immò in quod nec oculis poſſunt proſpicere)in hoc ipſi ſpurciſſima iactant conuicia,in hoc atroces, horrendas,inauditasque iniurias,contumelias, & blaſphemias nullo modo ferendas,euomunt. Purgatorium quoquè ignem iamdudùm peccatis noſtris accenſum,ſuis imprecationibus dicam an deuotionibus extinctum ferunt,nullisque ſacrificiorum oblationibus,eleemoſynarum & orationum pijs exercitijs defunctorum animas iuuari. Diuorum quoq; inuocationem nullam,aut certè inanem eſſe vulgò mentiuntur: ſacratiſſimæque Virginis Deiparæ cultum omnem & venerationem eos ferre moleſtiſſimè, nimis quàm manifeſtum eſt.Sed quarè tandem,aut quam ob cauſam? Si Chriſtus ipſe tantum detulit matri, vt ſubditus eſſet illi: cur nouatores noſtri indignam arbitrantur,vt eius fidem & ſuffragia nos miſeri imploremus?Si tanti fecit Sanctos vt à Deo patre ſuo honoratum iri profiteatur:(Nam ſi quis mihi miniſtrauerit,inquit, honorificabit eum pater meus qui eſt in cælis) cur

[Margin: In Act. Apoſtol. cap. 9. Hom. 21.]
[Margin: Luc. 2.]
[Margin: Ioan. 12.]

Digitized by Google

cur non eorũ preces ambiamus, &,vt decet,eos officioſiſſimè veneremur? Quàm multi,immò innumeri,doctrina quoquè & ſanctitate præſtantes viri, patrum noſtrorum, immò noſtra quoquè memoria præcipuo in honore ſemper eos habuêre? Et qui ſe ſceleribus oppreſſos nouerant, aduersùs deſperationem (quæ plurimos in ſupremo ſpiritu conſtitutos perdit) nullum ferè præſentius remedium adhibẽdum putauêre, quàm vt ad aliquem Sanctorum,& potiſſimùm Dei clementiſſimam matrem confugerent, illi quotidianum piarum precũ penſum aliquod perſoluerẽt. nec ſua eos ſpes fefellit, vt poteſt multis grauiſſimis & certiſſimis exemplis edoceri. Hinc S.Bernardus, Si criminum, inquit, immanitate turbatus, conſcientiæ fœditate confuſus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, ac deſperationis abyſſo, cogita Mariam. In periculis, in anguſtijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Hæc ille tantus vir, cui nos multò tutiùs fidem commodamus, quàm iſtis leuiſſimis homuncionibus, qui nec ſibijpſis vlla in re ſatis conſtant: quique, vt demùm ſemèl dicam, omnes Chriſti Ieſu perpeſſiones eò duntaxàt ſpectare dicunt, vt nos viuamus genialiter, & iucundos ac ſuaues ducamus dies, quòd ille pro noſtris ſceleribus pœnas luerit, nobiſque nihil agendum vel ferendum reliquerit. Quis porrò ſcopus horum apoſtatarum ſpirituum, & erraticorum animorum, quæ tandem eſt mens atque ſententia? quem ſtatuunt finem & malorum ſuorum & errorum? Equidem ſummum, nimirùm, vt cùm ad nauſeam vſque quiſque errauerit, nunc hac nunc illa via, totoque cælo totáque terra, dicat poſtremò neque cæli neque terræ quenquàm Dominum eſſe, ſed fato quopiam agi atque *moueri ſursùm* & deorsùm molem hanc *omnem, totámque vniuerſitatem.* Et quanuìs illi, eiuſmodi ferè omnia & dicant & ſcribant, quæ omnibus ſupplicijs coerceri vindicarique debeant, tamen ad ea ſtabilienda cumulatìm ex ſcriptis diuinis & ſanctorum Patrum monimentis ſententias perperàm interpretatas proferunt, quibus ſua mendacia fucare conantur: atque id plerunquè efficiunt, proh dolor, apud incautos & imperitos, vt omninò verum dicere videantur. Et vt magis efficax eorum oratio videatur, ſimul illis Catholicorum vitia voce ſtentoria commemorant, quæ pleraque, proh dolor, ità manifeſta ſunt vt negari non poſſint: Sed tamen ſi ad immanitatem flagitiorum Martini Lutheri & Iohannis Caluini, quorum prior Germaniam, poſterior verò Galliam, Angliam, & totum perturbauit Belgium, ſpectemus: nullũ crimen eſt, quod eorum execrabili flagitio poſſit comparari. Ille enim voti caſtitatis immemor, Catherinam à Borre monialem ſibi ſumpſit vxorem, ſacrilegij næuo, quæ antè Domino conſecrauerat, veſtimenta commaculans; iſte verò (vt in quinto capite funeſtæ vitæ eius legitur) cùm in ciuitate Nouiodunenſi parochiale beneficium & aliud ſacelli cuiuſdam ſacerdotium obtineret, pæderaſtiæ (quam Sodomiam vocant) flagitio conuictus, in tantum vitæ diſcrimen venit, vt igni, qui huiuſmodi ſceleris ordinaria & legitima pœna eſt, concrematus eſſet, niſi Epiſcopi vrbis commiſeratione, vt cauterio candens eius humero lilium inureretur, pœna moderata fuiſſet.

Iob 5.

Hom. 2 ſuper Miſſus eſt.

Edita per Hieronymũ Bolſec medicum.

Et quanuìs illos ipſos quidem, qui eorũ dogmata ſectantur, nõ lateat, eos non niſi quæ carnis ſunt aucupari, at nihilominùs audiuntur à ſuis cum quadam animi voluptate, quòd videant eos ſuauiſſimam carnis libertatem etiam ſcriptis diuinis confirmare, & quantumuìs ſceleratè viuentibus,

omnem

omnem vniuerſorum ſcelerum impunitatem promittere, ſi tamen credere nôrint. Hæc illi hypocritici apoſtatæ, & peſtilentiſſimæ Sirenes, miſeris & imperitis inculcant, his illos pernicioſiſſimi dogmatis exitialibus laqueis tenent implicatos, & quod de eius farinæ hominibus prædixit Apoſtolus, Proficiunt in peius, errantes, & in errorem mittentes. Quàm verò eſt Sanctorum Dei via, horum letifero vitæ inſtituto contraria & diſſimilis? Hi corpora ſua multiplici & propè incredibili afflictione & caſtigatione affecerunt. Hi ob vitandas peccandi occaſiones, extra hominum frequentiam, ſeceſſus & ſolitudines elegerunt, ibique perpetuò, legendi, pſallendi, meditandi, contemplandique ſtudio, cui frequẽtes adiungebantur lachrymę, inſudabant: nihil cum huius mundi vanitatibus & voluptatibus commercij habere volebant, verùm perpetuis ferè ieiunijs, prolixis vigilijs, alijsque duris & aſperis laboribus cauſa amoris Chriſti libenter ſuſceptis, per omnẽ vitam animas ſuas afflixerunt. Cùm hi ſint igitur, Reuerendiſſime & Illuſtriſſime Cardinalis, qui non ſolùm exempla nobis veræ pietatis exhibeant, & iter quo ad regni cęleſtis felicẽ patriam perueniatur præeundo commonſtrent, verùm qui fidem etiam noſtram Catholicam egregiè adſtruant, & aduersùs portentoſa hęreticorum commenta firmiter ſtabiliant: totius orbis publico quaſi teſtimonio & applauſu pręclarè feciſſe iudicatus eſt primùm Aloyſius Lipomanus Epiſcopus Veronenſis, pietatis atque ſanctitatis illuſtre ſpeculũ, deindè multùm dilectus nobis frater quoq; noſter Laurentius Surius, qui in lucem proferendis Sanctorum Vitis inſignem operam maximumq; ſtudium impenderunt. Atq; hic quidem recognoſcendis Tomis quos ſex collegerat & in lucem miſerat immortuus, ad ſeptimũ concinnandum copioſam materiam congeſtam poſt ſe reliquerat, quam ego, à ſuperioribus meis iuſſus, & pijſſimi Patris rationem atq; methodum ſecutus, in ordinẽ redigens, & Vitarũ plurimarũ quæ varijs ex locis ad me tranſmiſſæ fuerunt acceſſione adaugens, ſeptimũ ex ijs hunc Tomum exhibeo, teque Illuſtriſſime ac Reuerẽdiſſime Domine patronũ adſciſco, cùm propter eximiam tuam in procurandis ac promouendis Eccleſię commodis fidem atque dexteritatem, tum propter raram & reconditam multarũ rerum & inprimìs totius antiquitatis Eccleſiaſticę cognitionẽ, quę cum grauitate morum & vitæ integritate coniuncta longè lateque ſic diffunditur, vt eius fragrantia non ſolùm Italia, verùm noſtra etiam Germania redoleat. Sed & cùm nobiliſſimæ Italię patrię tuę Sanctorum non paucas Vitas complectatur, earum ſicut & cæterorum lectionem non ingratam neque iniucundam I. C. T. fore mihi perſuadeo. atque idcircò valdè illa mihi oranda atque obteſtanda eſt, vt quos ego impendi qualeſcunque labores, pro innata humanitate ſua complecti, & authoritate aduersùs maleuolos obtrectatores tueri, ac me Ordinemque noſtrum ſibi commendatum habere velit. Ego Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Sanctorum omnium caput precabor, vt I. C. T. Eccleſiæ ſuæ multis modis nunc laboranti diù coſeruare dignetur incolumem. Ex Carthuſia Agrippinenſi pridiè S. Laurentij Archidiaconi & martyris, Anno M. D. LXXXI.

2. Tim. 3.

I. C. T. obſeruantiſſimus cliens

F. Iacobus Moſander Carthuſianus.

INDEX

INDEX GENERALIS VITARVM, HOC TOMO SEPTIMO COMPREHENSARVM.

IANVARII DIE

I. De Circunciſione Domini. 1
VI. De Epiphania Domini. 3
De S. Ermenoldo Abbate. 8
De S. Gertrude ab Oeſten. 14
De S. Melanio Epiſcopo. 18
XII. De S. Benedicto Anglo Abbate. 18
XIII. De S. Godefrido Comite. 21
XIIII. Sermo beati Petri Damiani de tranſlatione S. Hilarij Epiſcopi. 26
XVI. De S. Honorato Epiſcopo Arelatenſi. 28
De quinque Minoritis martyribus. 39
XIX. De S. Baſſiano Epiſcopo Laudis Pompeiæ, & confeſſoris. 43
XX. De S. Mauro Epiſcopo Cæſennate & confeſſore. 43
XXI. De SS. Fructuoſo Epiſcopo, Augurio & Eulogio Diaconis. 48
XXII. De S. Vincentio martyre. 51
De S. Epiphanio Epiſcopo *Ticinenſi & confeſſore.* 56
XXIII. De Margareta Rauennate. 62
XXVI. De S. Bathilde Regina Franciæ. 64
XXVIII. De Gentili matrona Rauennate. 71
XXIX. De S. Conſtātio Epiſcopo & martyre. 73

FEBRVARII DIE

I. Sermo B. Petri Damiani de S. Seuero Archiepiſcopo Rauennate. [illegible]
De S. Sigeberto Francorum Rege. 84
De miraculis eiuſdem Regis. 88.
V. De S. Adelheide Abbatiſſa. 92
VI. De S. Guarino Epiſcopo Præneſtino. 99
De S. Sotere virgine. 102
VII. De S. Richardo Rege Angliæ. 101
XI. De S. Calocero Rauennatū Archiepiſcopo & confeſſore. 103
De Tranſlatione eiuſdē cum corporibus SS. Aderiti & Probi. 103
XIII. De Iordano Saxone, generali Ordinis Prædicatorum. 104
De SS. Fuſca virgine & Maura nutrice eius, martyribus. 120
XIIII. De SS. Aderito & Eleuchadio Archiepiſcopis Rauennatibus. 121
Sermo B. Petri Damiani de eodē Eleuchadio Archiepiſcopo. 122
XVII. De Conſtabili Abbate Cauenſi. 127
XXII. De beato Petro Damiani S.R.E. Cardinale & Epiſcopo Oſtienſi. 133
XXIII. De Inuentione S. Celſi confeſſoris. 137

MARTII DIE

III. De SS. Hemiterio & Chelidonio martyribus. 141
IIII. De Petro Abbate Cauenſi. 141
V. De S. Phoca martyre. 150
VI. De Coleta virgine, Clariſſa. 150
VII. De SS. Adriano & Eubulo. 189
IX. De S. Paciano Epiſcopo. 109
XIII. De *Damiano* Rauennatum Archiepiſcopo. 190
XVIII. De S. Alexandro Hieroſolymitano Epiſcopo & martyre. 191
XX. De Dominica Palmarum Sermo B. Petri Damiani Oſtienſis Epiſcopi. 191
XXI. Eiuſdem Petri Damiani Sermo de S. Benedicto Abbate. 193
XXIIII. Eiuſdem Sermo de Cœna Domini. 196
De laudibus venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ Sermo B. Iohannis Damaſceni. 199
De SS. Timolao, Dionyſio, aliiſque ſex martyribus. 202
De S. Agapeto Epiſcopo. 202
XXV. De Paſſione Domini noſtri Ieſu Chriſti, Sermo diui Ephrem. 203.
Eiuſdem Sermo de lamentatione Dei genitricis *Mariæ.* 205
XX. Sermo B. Petri Damiani Oſtienſis Epiſcopi de Annunciatione Mariæ. 207
De S. Diſma latrone cum Domino crucifixo. 211. &c.
XXVII. Sermo B. Petri Damiani Epiſcopi de Reſurrectione Domini. 222.
De S. Auguſta martyre. 225

XXVIII. De SS. Martyribus, Priſco, Malcho & Alexandro. 226
De S. Guntramno Rege. 226
XXIX. De S. Cyrillo diacono & martyre. 226
De SS. Armogaſte, Archimino & Saturo confeſſoribus. 227
De Petro Abbate Portuenſi. 228
XXXI. De S. Guidone confeſſore. 229

APRILIS DIE

VII. De S. Egeſippo confeſſore. 233
De Hermanno, aliâs Ioſeph, canonico Steinueldenſi. 233
VIII. De S. Dionyſio Epiſcopo Alexandrino. 259
De S. Perpetuo Epiſcopo Turonenſi. 268
X. De Ezechiele Propheta. 268
XI. De S. Godeberta virgine. 270
XII. De Alferio Abbate Cauenſi. 273
XIIII. De Lyduuina virgine. 278
XIX. De S. VVernhero puero & martyre. 319
XXIII. De S. Georgio martyre, Sermo B. Petri Damiani Cardinalis. 320
De Aegidio Minorita. 323
XXX. De S. Eutropio Epiſcopo & martyre. 345

MAII DIE

I. De S. Marculpho Abbate. 346
De S. Amatore Epiſcopo Antiſiodorenſi. 352
De S. Sigiſmundo Rege. 352
De S. Euermaro martyre. 354
De S. VValburga virgine. 356
III. Sermo D. Iohãnis Damaſceni de ſanctæ Crucis inuentione. 360
De S. Iuuenali Epiſcopo & confeſſore. 361
IIII. De S. Gothardo Epiſcopo Hildeſemenſi & confeſſore. 362
VIII. De S. Staniſlao Epiſcopo Cracouienſi & martyre. 383
IX. De Tranſlatione S. Nicolai Epiſcopi & confeſſoris. 397
X. De obitu venerabilis Bedæ preſbyteri. 406
De S. Iob propheta. 409
XIII. De SS. Hilario & Olybrio confeſſoribus Rauennatibus. 411
XIIII. De S. Pontio martyre. 412
XVI. De S. Vbaldo Epiſcopo. 414
XIX. De S. Potentiana virgine. 419
XX. De S. Bernardino Senenſi. 420
De S. Bandelio martyre. 446
XXII. De S. Martiano Rauennatum Archiepiſcopo & Confeſſore. 447
XXVI. De S. Quadrato Epiſcopo Athenienſi. 447
XXVII. De S. Iohanne Papa. 447
XXIX. De S. Andrea de Chio. 449

IVNII DIE

I. De S. Proculo martyre. 453
De S. Capraſio Abbate. 454
II. De Tranſlatione SS. martyrum Marcellini & Petri. 456
Eorundem paſſio carmine Iambico. 488
III. De S. Martiale Epiſcopo Lemouicenſi & confeſſore. 494
VI. De S. Claudio Archiepiſcopo Biſuntino. 494
X. De Inuentione S. Maurini Abbatis & martyris. 497
XI. De S. Pariſio Bononienſi confeſſore. 502
XIII. De Gerardo monacho Clareuallenſi, fratre S. Bernardi. 503.
XV. De S. Viti Tranſlatione. 508
XVI. De S. Bennone Miſſnenſi Epiſcopo & confeſſore. 509
De SS. Ferreolo preſbytero & Ferrucione Diacono martyribus. 536
XIX. De S. Deodato Epiſcopo & confeſſore. 539
De SS. Vrſicino & Vitale martyribus Rauennatibus. 546
XXIIII. De S. Iuane Eremita. 547
XXVI. De S. Rodulpho Epiſcopo Eugubino, per B. Petrum Damiani. 548
De S. Vigilio Epiſcopo Tridentino & martyre. 551
XXVII. De S. Zoylo martyre Cordubenſi. 552
XXIX. De SS. Apoſtolis Petro & Paulo. 552
De iiſdem Sermones B. Petri Damiani Epiſcopi Oſtienſis duo. 553. 555.
XXX. De S. Theobaldo confeſſore. 557

IVLII DIE

I. De S. Rumoldo Archiepiſcopo Dublinenſi & martyre. 563
IIII. De S. Procopio confeſſore. 568
VI. De Eſaia propheta. 573
VII. De SS. virginibus Earcongota & Edilberga. 574
XI. De S. Hildulpho Archiepiſcopo Treuirenſi & confeſſore. 575
De Leone Abbate Cauenſi. 577
De VVulmaro confeſſore. 580
Ser-

XXIII. Sermones 3. beati Petri Damiani Oſtienſis Epiſcopi de S. Apollinare. 585
XXV. De tranſlatione S. Germani Epiſcopi Pariſienſis & confeſſoris. 594
Itèm de miraculis eius. 597.
XXXI. De S. Petro iuniore, Rauennatum Archiepiſcopo & confeſſore. 610

AVGVSTI DIE

I. De ſeptem Machabæis martyribus 612
VI. De SS. Iuſto & Paſtore pueris & martyribus. 627
XII. De S. Porcario Abbate Lirinenſi & ſocijs martyribus. 628
XIII. Sermo B. Petri Damiani Epiſcopi Oſtienſis, de S. Caſſiano martyre. 629
XIIII. De S. VVerenfrido confeſſore. 632
XV. Sermo B. Petri Damiani Epiſcopi Oſtienſis de. Aſſumptione Mariæ virginis. 635
XVIII. De Raynaldo Archiepiſcopo Rauennate & confeſſore. 641
XIX. De S. Mariano Recluſo. 643
XXI. De S. Priuato martyre. 644
XXIII. De SS. Timotheo & Apollinare *martyribus*. 644
XXIIII. Sermo B. Petri Damiani Epiſcopi Oſtięſis de S. Bartholomæo Apoſtolo. 644
XXV. De S. Euſebio martyre & ſocijs eius. 648
XXVI. De S. Victore martyre. 650
XXVIII. De S. Bibiano Epiſcopo. 650
XXIX. De S. Mederico Abbate. 650
XXX. De S. Fiacrio confeſſore. 651
De SS. Felice & Audacto. 653
De S. Bononio Abbate. 654
Itèm de miraculis eius. 656
XXXI. De S. Aidano Epiſcopo. 660

SEPTEMBRIS DIE

I. De S. Victore Cenomanēſi Epiſcopo & confeſſore. 663
Sermo B. Petri Damiani de S. Victore. 663
De duodecim fratribus Beneuētanis & martyribus. 666
II. De SS. Aniceto & Photino fratribus ac martyribus. 681
IIII. De S. Ida vidua. 682
VI. De Zacharia propheta. 693
De S. Humberto confeſſore. 693
XII. De SS. Syro & Iuentio Epiſcopis Papienſibus. 695
XVI. De S. Ludmilla martyre. 703
XIX. De S. Goërico Epiſcopo Metenſi. 707
De S. Sequano Abbate. 708
XXII. De S. Iohanne Abbate. 708
XXIII. De S. Soſio Diacono & ſocijs eius martyribus. 710
XXIIII. De SS. Venerādo & Ruſtico Epiſcopis Atuernicis. 721
XXV. De S. Solenni Epiſcopo. 721
XXVII. De SS. Coſma & Damiano fratribus & martyribus. 722
XXVIII. De S. Venceſlao Duce Bohemiæ & martyre. 726
XXIX. Sermo B. Petri Damiani Epiſcopi Oſtienſis de S. Michaële Archangelo. 732
XXX. De SS. martyribus Vrſo & Victore cum ſocijs ſuis. 736
XXVIII. De S. Exuperio Epiſcopo Toloſano & confeſſore. 737

OCTOBRIS DIE

I. De S. Remigio Archiepiſcopo Remenſi. 739
IIII. De S. Magdalueo Epiſcopo Virdunenſi. 744
V. De S. Thyrſo martyre & ſocijs. 745
De S. *Placido*, monacho & martyre, cum ſocijs eius. 746
De S. Marcellino Archiepiſcopo Rauennate & confeſſore. 775.
De S. Attilano Epiſcopo & confeſſore. 776
IX. De S. Domnino milite & martyre cum ſocijs ſuis. 777
XIII. De SS. Fauſto, Ianuario, & Martiali martyribus. 779
XIIII. De S. Calixto Papa. 780
XVIII. De S. Monone martyre. 783
XX. De SS. martyribus Capraſio & Fide. 785
XXI. De S. VVolpho confeſſore. 788
XXII. De S. Lupentio Abbate & martyre. 790
De SS. Nunilone & Alodia ſororibus & martyribus. 790
XXIII. De SS. Seruādo & Germano. 791
XXVI. De S. Luciano martyre. 791
XXVIII. Sermo B. Petri Damiani Oſtienſis Epiſcopi de S. Fidele martyre. 791
De S. Ludouico Morbiolo. 795
XXIX. De S. Ermelende virgine. 795

NOVEMBRIS DIE

I. Sermo B. Ioannis Damaſceni de adoratione ſanctarum Imaginum.

ginum. 797
De S. Auſtrenomio Epiſcopo & confeſſore. 799
II. De omnibus fidelibus defunctis. 799.
VI. De Zacharia patre Iohannis Baptiſtæ, & martyre. 808
De S. VVinnoco Abbate. 809
VII. De S. Amaranto martyre. 818
VIII. De Sanctorum Reliquijs. 818
IX. De S. Victone Epiſcopo Virdunenſi. 820
XI. Sermo B. Petri Damiani Epiſcopi de S. Martino Epiſcopo Turonenſi. 820
XII. De S. Liuino Archiepiſcopo & martyre, apud Gandenſes. 825
De S. Martino Papa. 826
De quinque fratribus Eremitis & martyribus. 838
Sermo B. Radbodi Traiectenſis Epiſcopi, de S. Lebuino preſbytero & confeſſore. 839
XV. De S. Leopoldo marchione Auſtriæ & confeſſore. 842
De S. Eugenio Epiſcopo Toletano & martyre. 851
De S. Syluestro Epiſcopo Cauilonenſi & confeſſore. 852
De S. Agapio martyre. 852
De SS. martyribus Octauio, Rauenticio, & Solutore. 853
XXIII. De S. Amphilochio Epiſcopo. 854
De S. Romano preſbytero. 855
De S. Felice Archiepiſcopo Rauennate & confeſſore. 855
XXVII. De SS. Barlaam & Ioſaphat. 858
De SS. martyribus Facundo & Primitiuo. 960
De S. Iacobo interciſo. 960
XXVIII. De S. Stephano iuniore, martyre Conſtantinopolitano. 963
Sermo B. Petri Damiani de ſancto Andrea Apoſtolo. 992

DECEMBRIS DIE

I. De S. Proculo Rauennatum Archiepiſcopo & cõfeſſore. 994
III. De S. Petro Chryſologo Archiepiſcopo Rauennate & confeſſore. 995
De S. Eloquio Abbate & confeſſore. 997
V. De S. Dalmatio Epiſcopo Papienſi. 998
VI. Sermo B. Petri Damiani de S. Nicolao Myrenſi Epiſcopo. 1001
De S. Aſella virgine. 1004
VII. De S. Martino Abbate. 1005
VIII. De SS. martyribus Alexandrinis. 1005
IX. De S. Cypriano Abbate. 1007
De S. Leocadia virgine. 1007
XIII. De S. Iudoco confeſſore. 1007
XIIII. De SS. Ari, Promo & Elia martyribus. 1011
De SS. Nichaſio & Eutropia ſorore eius cum ſocijs. 1011
De S. Vrſicino Rauennatum Archiepiſcopo & cõfeſſore. 1013
XVI. De SS. Valentino, Concordio, Nouali & Agricola martyribus. 1013
XVIII. De S. Gatiano Epiſcopo Turonenſi primo. 1014
XXI. De S. Memmio Epiſcopo & confeſſore. 1014
XXV. De Natiuitate Domini. 1015
XXVI. De S. Stephano protomartyre. 1022
XXVII. De S. Iohanne Apoſtolo. 1025. & 1030
De eodem Hymnus. 1036
XXVIII. De ſanctis Infantibus. 1037
De SS. martyribus Euthychio & Florentio. 1039
XXX. De S. Sabino Epiſcopo & martyre. 1042
XXX. De S. Barbatiano preſbytero. 1042
De Dedicatione Eccleſię Sermones tres. fol. 1044. & 1047. & 1049
De quibuſdam miraculis. 1050
De Contemptu ſeculi. 1058
Martyrologium Adonis Archiepiſcopi Treuirenſis, fol. 1083.

INDEX

INDEX GENERALIS

NOMINVM SANCTORVM, IN SEPTEM TOMIS SVRII COMPREHENSORVM, DIES NAtalitios eorum,& numerum paginarũ exprimens,tam primæ,quàm ſecundæ editionis. Litera A primam editionem deſignat: B, ſecundam: C verò, Tomum hunc ſeptimum.

A

De

ABdon & Senne cum ſocijs ſuis	Aug.10.to.4. A 582 B 609
Abercio Hieropolitano epiſcopo	Oct.22.to.5. A 910 B 1008
Abraha abbate	Iun.15.to.3. A 651 B 763
Abramio confeſſore,eiusque nepte Maria	Mar.16.to.2. A 235 B 270
Acacio centurione & martyre	Maij 8.to.3. A 104 B 132
Acepſima & Ioſeph martyribus	Apr.22.to.2. A 718 B 820
Acindyno,Pegaſio & ſocijs martyribus	Nou.2.to.6. A 37 B 43
Adelheide abbatiſſa	Feb.5.to.1. B 886 C 92
Adelberto confeſſore & Leuita	Iun.25.to.3. A 818 B 925
Adelberto epiſcopo & martyre	Apr.23.to.2. A 826 B 924
Adelhardo abbate	Ian.2.to.1. A 72 B 72
Aderito archiepiſcopo Rauennate	Feb.11.to.ſeptimo,103.& Feb.14.121
Adriano martyre cum ſocijs	Sep.8.to.5. A 123 B 147
Adriano & Eubulo martyribus	Mar.7.to.2. B 120 C 189
Aduenticio martyre cum ſocijs	Nou.20.tomo ſeptimo, fol. 853
AEcatherina virgine & martyre	Nou.25.to.6. A 580 B 624
Afra martyre cum ſodalibus	Aug.5.to.4. A 477 B 509
Agape,Chionia & Irene martyribus	Apr.1.to.2. A 431 B 462
Agapeto epiſcopo	Mar.24.to.2. B 377 C 202
Agapio martyre	Nou.20.to.6. B 517 C 852
Agatha virgine & martyre	Feb.5.to.1. A 842 B 865
Agerico Virdunenſi epiſcopo	Dec.2.to.6. A 686 B 766
Agnete virgine & martyre	Ian.21.to.1. A 488 B 507
Agricola & Vitali martyribus	Nou.4.to.6. A 59 B 65
Aiberto presbytero Criſpinienſi	Apr.7.to.2. A 588 B 618
Aidano epiſcopo & confeſſore	Aug.31.to.4. B 1020 C 660
Aigulpho martyre cum ſocijs	Sep.3.to.5. A 8 B 24
Aichadro abbate	Sep.15.to.5. A 239 B 263
Albano protomartyre Angliæ	Iun.22.to.3. A 731 B 843
Alberto Carmelita, Siculo	Aug.7.to.4. A 568 B 574
Albino Andegauenſi epiſcopo	Mar.1.to.2. A 1.& 2 B 1.& 2
Aldegunde abbatiſſa Malbodienſi	Nou.13.to.6. A 300 B 332
Alexandrinis martyribus	Dec.8.to.6. B 908 C 1005
Alexandro epiſcopo Hieroſolymitano	Mar.18.to.2. B 306 C 191
Alexandro & Antonia virgine	Maij 3.to.3. A 68 B 75
Alexandro Papa cum ſocijs	Maij 3.to.3. A 64 B 70
Alexandro martyre Lugdunenſi	Apr.24.to.2. A 841 B 958
Alexandro martyre quodam altero	Maij 13.to.3. A 238 B 284
Alexio confeſſore	Iul.17.to.4. A 220 B 221
Alferio, primo abbate Cauenſi	Apr.12.to.2. B 697 C 273
Alipio Cionita & ſocijs	Nou.26.to.6. A 588 B 632
Althelmo epiſcopo Scireburnenſi	Maij 25.to.3. A 401 B 460
Amabili confeſſore	Nou.1.to.6. A 19. & Oct.19.to.5.B 960
Amando epiſcopo Traiectenſi	Feb.6.to.1. A 878 B 907
Amantio epiſcopo Rutenenſi	Nou.4.to.6. A 78 B 83
Amato abbate	Sept.13.to.5. A 203 B 234
Amato Senonenſi epiſcopo	Sept.13.to.5. A 207 B 238
Amatore epiſcopo Antiſiodorenſi	Maij 1.to.3. B 14 C 352
Amaranto martyre	Nou.7.to.6. B 138 C 818
Ambroſio epiſcopo Mediolanenſi	Apr.4.to.2. A 497 B 526
Amelberga vidua	Iul.10.to.4. A 170 B 167

Amphiano, ſeu Appiano & AEdeſio	Apr.1.to.2. A 454 B 484
Amphilochio epiſcopo	Nou.23.to.6. B 587 C 854
Anania martyre	Oct.1.to.5. A 472 B 521
Anaſtaſia martyre	Dec.25.to.6. A 961 B 1061
Anaſtaſia virgine & martyre	Oct.28.to.5. A 962 B 1061
Anaſtaſio Perſa martyre	Ian.22.to.1. A 510 B 529
Anatolia virgine & martyre	Iul.9.to.4. A 154 B 152
Anatolia altera	Dec.23.to.6. A 941 B 1041
Anatolio epiſcopo Laodicenſi	Iul.3.to.4. A 78 B 75
Anſelmo epiſcopo Cantuarienſi	Apr.21.to.2. A 676 B 780
Andrea Apoſtolo	Nou.30.to.6. A 619 B 702 C 992
Andrea duce exercitûs cum ſocijs	Aug.19.to.4. A 748 B 771
Andrea in Criſi martyre	Oct.17.to.5. A 842 B 928
Andrea de Chio	Maij 29.to.3. B 492 C 449
Andronico & Athanaſia coniugibus	Feb.27.to.1. A 1081 B 1111
Aniano epiſcopo Aurelianenſi	Nou.17.to.1. A 377 B 417
Aniceto & Photino martyribus	Sep.2.to.5. B 23 C 681
Aniſia martyre	Dec.30.to.6. A 1048 B 1169
Annone archiepiſcopo Colonienſi	Dec.4.to.6 A 699 B 783
Annunciatione Mariæ virginis	Mar.25.to.2. A 359 B 390 C 207
Anthelmo epiſcopo Bellicenſi	Iun.26.to.3. A 829 B 935
Anthimo epiſcopo & martyre	Apr.27.to.2. A 871 B 987
Anthimo presbytero, & Siſinnio martyribus	Maij 11. to.3. A 157 B 206
Antipa epiſcopo Pergamenſi & martyre	Apr.11.to.2. A 621 B 683
Antonio archiepiſcopo Florentino	Maij 2.to.3. A 31 B 38
Antonio abbate & eremita	Ian.17.to.1 A 382 B 398
Antonio patriarcha Conſtantinopolitano	Feb.12.to.1. A 962 B 992
Antonio presbytero, Zebma, Germano & ſocijs	Nou.13.to.6. A 286 B 319
Antonio Vliſbonenſi	Iun.13.to.4. A 611 B 723
Apollinare epiſcopo & martyre	Iul.23.to.4. A 323 B 329 C 585
Apollinari virgine	Ian.5.to.1. A 115 B 116
De Apollonia virgine & martyre	Feb.9.to.1. A 903 B 935
Apollonio ſenatore & martyre	Apr.18.to.2. A 662 B 766
Apoſtolis duodecim	Iul.30.to.4. A 403 B 424
Aquilina virgine & martyre	Iun.13. to.3. A 607 B 715
Aquilino epiſcopo Ebroicenſi	Oct.19.to.5. A 864 B 953
Archadio martyre	Ian.12.to.1. A 259 B 263
Aredio abbate & confeſſore	Aug.25.to.4. A 897 B 918
Areſta martyre	Nou.9.to.6. A 231 B 242
Aretha & ſocijs martyribus	Oct.24.to.5. A 934 B 1033
Aris, Promo & Elia martyribus	Dec.14.to.6. B 1016 C 1011
Armogaſte, Archimino & Saturo martyribus	Mar.29.to.2. B 444 C 227
Arnulpho epiſcopo Svveſſionenſi	Aug.15.to.4. A 689 B 714
Arnulpho epiſcopo Metenſi	Aug.16.to.4. A 723 B 747
Arſatio confeſſore	Aug.16.to.4. A 722 B 746
Arſenio miro confeſſore & eremita	Iul.19.to.4. A 250 B 248
Artemio martyre	Oct.20.to.5. A 873 B 969
Aſella virgine	Dec..6to.6. B 901 C 1004
Aſſumptione S. Mariæ Deiparæ	Aug.15.to.4. A 652 B 679 C 635
Athanaſia abbatiſſa	Aug.14.to.4. A 645 B 672
Athanaſio epiſcopo Alexandrino	Maij 2.to.3. A 14 B 22
Athenogene martyre	Iul.17.to.4. A 223 B 223
Attala abbate	Mar.10.to.2. A 92. B 134
Attilano epiſcopo & confeſſore	Oct.5.to.ſeptimo, fol.776
Auſberto epiſcopo Rothomagenſi	Feb.9.to.1. A 906 B 938
Audoeno Rothomagenſi epiſcopo	Aug.24.to.4. A 879 B 898
Audomaro Morinenſi epiſcopo	Sept.9.to.5. A 150 B 174
Augurio diacono cum ſocijs martyribus	Ian.21.to.ſeptimo, fol.48.
Auguſta virgine & martyre	Mar.27.to.ſept.fol.225
Auguſtino Anglorum apoſtolo.	Maij 25.to.3. A 402 B 462
Auguſtino epiſcopo Hipponenſi, Doctore	Aug.28.to.4. A 933 B 953
Auito presbytero	Iun.17.to.3. A 682 B 792
Auſberta virgine	Feb.10.to.1. A 918. B 949
Auſberto Cameracenſi epiſcopo	Dec.13.to.6. A 894 B 989

Auſtre-

Auſtregiſilo archiepiſcopo Bituricenſi	Maij 20.to.3. A 359 B 405
Auſtremonio epiſcopo & confeſſore	Nou.1.tomo ſeptimo,fol.799
Autonomo martyre	Sep.12.to.5. A 189 B 211
Auxentio abbate	Feb.14.to.1. A 986 B 1016
Auxibio archiepiſcopo Solenſi	Feb.19.to.1. A 1018 B 1048

B

De Babyla epiſcopo & martyre	Ian.24.to.1. A 574 B 592
Badeno archimandrita, martyre	Apr.8.to.2. A 596 B 651
Bandelio martyre	Maij 20.tom.ſeptimo,fol.446
Barbara virgine & martyre	Dec.4.to.6. A 690 B 774
Barbatiano presbytero & confeſſore	Dec.31.to.6. A 1066 B 1188 C 1042
Barlaam martyre	Nou.19.to.6. A 438 B 479
Barlaam & Ioſaphat	Nou.27.tom.ſeptimo, fol.858
Barnaba apoſtolo	Iun.11.to.3. A 581 B 690
Bartholomæo apoſtolo	Aug.23.to.4. A 875 B 891 C 644
Baſileo epiſcopo & martyre	Apr.26.to.2. A 857 B 974
Baſilio magno,confeſſore & epiſcopo	Ian.1.to.1. A 4.& 5 B 4.5
Baſſiano epiſcopo & confeſſore	Ian.19.to.ſeptimo,fol.43
Bathilde regina Franciæ	Ian.26.to.ſeptimo,fol.64
Bauone comite & confeſſore	Oct.1.to.5. A 478 B 527
Beda presbytero & doctore	Maij 10.to.3. B 204 C 406
Benedicto abbate magno	Mar.21.to.2. A 328 B 359 C 193
Benedicto abbate Anglo	Ian.12.to.1. B 264 C 18
Benigno presbytero & martyre	Nou.1.to.6. A 9 B 9
Bennone epiſcopo Miſſnenſi & confeſſore	Iun.16.tomo ſeptimo,folio 509
Berardo Minorita cum quatuor ſocijs martyr.	Ian.16.to.1. A 372 B 388
Berchardo abbate,al.Berchario	Oct.16.to.5. A 841 B 927
Bernardino Senenſi,Cardinale	Maij 20.to.3. A 365 B 411 C 420
Bernardo abbate Clareuallenſi	Aug.20.to.4.A 768 B 791
Bertino abbate & confeſſore	Sep.5.to.5.A 93. B 116
Bertulpho abbate Bobienſi	Aug.19.to.4.A 752 B 775
Bertulpho confeſſore	Feb.5.to.1. A 846 B 869
Berwardo epiſcopo Hildeſienſi	Nou.20.to.6. A 473 B 514
Bibiano epiſcopo & confeſſore	Aug.28.tomo ſeptimo,fol.650
Bilhilde vidua & ſanctimoniali	Nou.27.to.6. A 612 B 659
Birino epiſcopo Dorceſtrienſi	Dec.3.to.6. A 682 B 771
Blaſio epiſcopo & martyre	Feb.3.to.1. A 818 B 841
Bleſilla vidua	Ian.22.to.1. A 522 B 540
Bonauentura Cardinale	Iul.13.to.4. A 207 B 208
Bonifacio archiepiſcopo Moguntinenſi	Iun.5.to.3. A 467 B 573
Bonifacio epiſcopo Florentino & confeſſore	Maij 14.to.3. A 294 B 339
Bonifacio martyre	Iun.5.to.3. A 462 B 569
Bonito epiſcopo Aruernorum	Ian.15.to.1. A 325 B 357
Bononio abbate Bononienſi	Aug.30.to.7.folio 654.& 656
Bricio epiſcopo Turonenſi	Nou.13.to.6.A 288 B 321
Brigida virgine	Feb.1.to.1. A 782 B 806
Brigitta vidua	Iul.23.to.4. A 344 B 352
Brunone Carthuſiano patriarcha	Oct.6.to.5. A 588 B 671
Brunone Colonienſi archiepiſcopo	Oct.11.to.5. A 701 B 758
Burchardo Herbipolenſi epiſcopo	Oct.14.to.5. A 741 B 827

C

Cæcilia virgine & martyre	Nou.22.to.6. A 505 B 547
Cæſario diacono martyre	Nou.1.to.6. A 12 B 12
Cæſario epiſcopo Arelatenſi	Aug.27.to.4. A 923 B 943
Calicino martyre	Iul.29.to.4. A 381 B 403
Calixto Papa & martyre	Oct.14.to.5. B 822 C 780
Calliopio martyre	Apr.7.to.2. A 586 B 616
Calliſtrato cum ſocijs martyribus	Sept.27.to.5.A 369 B 407
Calocero archiepiſcopo Rauennate	Feb.6.tomo 7.folio 103
Caluppano recluſo	Mar.3.to.2. A 59 B 55
Canto,Cantiano,& Cantianilla	Maij 31.to.3. A 432 B 496
Capraſio abbate	Iun.1.to.3. B 506 C 454
Capraſio & Fide martyribus	Oct.20.to.5. B 906 C 785

Cari-

De	Carilepho presbytero & monacho	Iul. 1.to. 4. A 34. 35 B 32
	Carpo, Papillo, & ſocijs martyribus	Apr.13. to. 2. A 641 B 705
	Caſſiano martyre	Aug.13. to.4. A 626 B 650 C 629
	Caſſio Narnienſi epiſcopo	Iun. 29. to. 3. A 888 B 983
	Catherina Svveda vidua	Mar.22. to.2. A 346 B 377
	Catherina virgine & martyre	Nou.25.to.6. A 580 B 624
	Catharina Senenſi, ordinis Prædicatorij	Apr.29.to.2. A 915 B 1028
	Ceadda ſeu Cedda epiſcopo	Mar.2.to.2 A 46 B 41
	Celerino cum ſocijs	Feb.3.to.1. A 817 B 840
	Celſi martyris inuentione	Feb.23.to. ſept. folio 137
	Cerbonio Populonenſi epiſcopo	Oct.10.to. 5. A 674 B 759
	Charitine virgine & martyre	Oct.5.to. 5. A 582 B 665
	Charitone confeſſore	Sept.28. to.5. A 390 B 428
	Chriſti Natiuitate	Dec.25.to.6. A 953 B 1054 C 1015
	Chriſtina virgine & martyre	Iul.24.to.4. A 353 B 360
	Chriſtina virgine mirabili	Iun.23.to.3. A 778 B 888
	Chriſti transfiguratione	Aug.6.to.4. A 552 B 577
	Chriſti Imagine non manufacta	Aug.16.to.4. A 714 B 738
	Chriſtofero martyre	Iul.25.to.4. A 353 B 361
	Chryſantho & Daria martyribus	Oct.25.to.5. A 948 B 1047
	Chunegunde Imperatrice & virgine	Mar.3.to.2. A 60 B 56
	Circunciſione Domini	Ian.1.to.1. A 1 B 1 C 1
	Clara virgine & ſanctimoniali	Aug.12.to.4. A 609 B 634
	Claro abbate	Ian.1.to.1. A 64 B 63
	Claudio epiſcopo Biſuntino	Iun.6.to.3 B 613 C 494
	Claudio, Aſterio, & Neone martyribus	Aug.23.to.4. A 873 B 890
	Clemente epiſcopo Ancyrano & martyre	Ian.23.to.1. A 529 B 548
	Clemente Papa & martyre	Nou.23.to.6. A 515 B 557
	Cœna Domini vltima	Mar.26.to.ſept. folio 196
	Coleta virgine & ſanctimoniali	Mar.6.to.2. B 69 C 150
	Colomanno martyre	Oct.13.to.5. A 736 B 819
	Columbano abbate	Nou.21.to.6. A 484 B 526
	Concordio martyre	Ian.1.to.1. A 22 B 22
	Conſtabili abbate Cauenſi	Feb.17.to.ſeptimo, fol.127
	Conſtantio, manſionario S.Stephani	Sept.23.to.5. A 347 B 390
	Conſtantio epiſcopo & martyre	Ian.29.to.1. B 751 C 73
	Contemptu Seculi	To.ſeptimo, folio 1058.
	Corbiniano Friſingenſi epiſcopo	Sept.8.to.5. A 131 B 155
	Cornelio centurione	Sept.13.to.5. A 191 B 221
	Cornelio Papa & martyre	Sept.14.to.5. A 219 B 249
	Coronatis quatuor	Nou.8.to.6. A 165 B 176
	Coſma & Damiano martyribus	Sept.27.to.5. A 360 B 403 C 722
	Criſpino & Criſpiniano martyribus	Oct.25.to.5. A 959 B 1057
	Crodato, Cypriano, Dionyſio, &c.	Mar.10.to.2. A 87 B 129
	Crucifixi imagine vulnerata	Nou.9.to.6. A 227 B 237
	Crucis inuentione	Maij 3.to.3. A 53 B 61 C 360
	Crucis exaltatione	Sept.14.to.5. A 209 B 239
	Crucis ſigno	Maij 7.to.3. A 99 B 127
	Cucuphate martyre	Iul.25.to. 4. A 355 B 362
	Cuniberto epiſcopo Colonienſi	Nou.12.to.6. A 273 B 301
	Cuthberto epiſcopo Lindisfarnenſi	Mar.20.to.2. A 299 B 331
	Cypriano epiſcopo Carthaginenſi & martyre	Sept.14.to.5. A 221 B 251
	Cypriano & Iuſtina martyribus	Sept.26.to.5. A 351 B 394
	Cypriano abbate & confeſſore	Dec.9.to.6. B 912 C 1007
	Cyrillo epiſcopo & martyre	Iul.9.to.4. A 153 B 151
	Cyrillo diacono & martyre	Mar.29.to.2. B 443 C 226
	Cyrillo epiſcopo Hieroſolymitano	Mar.17.to.2. A 274 B 307
	Cyro & Iohanne martyribus	Ian.31.to.1. A 735 B 759

D

Dalmatio epiſcopo Ticinenſi & martyre.	Dec.5.to.6. B 880 C 998
Damiano archiepiſcopo Rauennate	Mar.13.to.ſept.folio 109
Daniele propheta & tribus pueris	Iul.21.to.4. A 287 B 289
Daniele Stylita	Dec.11.to.6. A 845 B 939
Decem martyribus in Creta paſſis	Dec.23.to.6. A 943 B 1044

Dedi-

Dedicatione Eccleſiæ — Dec.31.tomo ſeptimo,folio 1044.&c.
Demetrio martyre — Oct.8.to.5. A 619 B 701
Deodato,epiſcopo & confeſſore — Iun.19.to.3. B 836 C 539
Deogratias Carthaginenſi epiſcopo & ſocijs — Oct.17.to.5. A 804 B 890
Diodoro,Mariano & ſocijs martyribus — Ian.17.to.1. A 407 B 424
Dionyſia,Datiua,Leontia & ſocijs — Dec.6.to.6. A 810 B 900
Dionyſio Areopagita & ſocijs — Oct.9.to.5. A 628 B 711
Dionyſio epiſcopo Mediolanenſi — Aug.1.to.4. A 455 B 488
Dionyſio epiſcopo Alexandrino — Apr.8.to.2. B 653 C 259
Diſibodo epiſcopo & confeſſore — Iul.8.to.4. A 141 B 139
Diſma latrone cum Domino crucifixo — Mar.25.to.ſeptimo, folio 211.&c.
Dominica Palmarum — Mar.20.to.ſeptimo,folio 191
Dominico Loricato,eremita — Oct.14.to.5. A 762 B 849
Dominico patriarcha Prædicatorum — Aug.5.to.4. A 491 B 522
Domnino milite & martyre — Oct.9.to.5. B 744 C 777
Domnolo epiſcopo Cenomanenſi — Maij 16.to.3. A 303 B 347
Donatiano & Rogatiano martyribus — Maij 24.to.3. A 385 B 445
Donatiano Rhemenſi archiepiſcopo — Oct.14.to.5. A 759 B 846
Dorothea virgine & martyre — Feb.6.to.1. A 866 B 896
Dorotheo & Gorgonia martyribus — Sept.9.to.5. A 144 B 168
Dula martyre — Iun.15.to.3. A 640 B 750
Dunſtano archiepiſcopo Cantuarienſi — Maij 19.to.3. A 309 B [illegible]9
Dympna virgine & martyre in Gheele — Maij 15.to.3. A 299 B 341

E

EAdmundo rege Angliæ & martyre — Nou.20.to.6. A 465 B 506
Earcongota & Edilberga virginibus — Iul.7.to.4. B 115 C 574
Ebrulpho confeſſore — Dec.29.to.6. A 1045 B 1166
Edeltrude vel Edeldrida regina & virgine — Iun.23.to.3. A 739 B 851
Editha virgine — Sept.16.to.5. A 257 B 287
Edmundo archiepiſcopo Cantuarienſi — Nou.16.to.6. A 366 B 407
Eduardo rege — Mar.18.to.2. A 276 B 309
Egeſippo confeſſore — Apr.7.to.ſeptimo,folio 233
Egidio minorita & confeſſore — Apr.23.to.2. B 938 C 323
Eleuchadio archiepiſcopo Rauennate — Feb.14.to.ſeptimo,folio 121.& 122
Eleutherio epiſcopo,eiusque matre Euanthia — Apr.18.to.2. A 657 B 761
Eleutherio alio — Sept.6.to.5. A 95 B 118
Elia Thesbyte propheta magno — Iul.20.to.4. A 281 B 279
Elia martyre cum ſocijs — Dec.14.to.6. B 1016 C 1011
De Eligio Nouiomenſi epiſcopo — Dec.1.to.6. A 629 B 709
Eliphio martyre — Oct.16.to.5. A 797 B 884
Eliſeo propheta & Sunamitide — Iun.14.to.3. A 625 B 7[illegible]7
Elizabeth regis Hungariæ filia — Nou.19.to.6. A 442 B 483
Eloquio abbate & confeſſore — Dec.3.to.6. B 769 C 997
Elphego archiepiſcopo Cantuarienſi & mart. — Apr.19.to.2. A 667 B 770
Elzeario comite & confeſſore — Sept.27.to.5. A 374 B 412
Emerico filio regis Hungariæ — Nou.5.to.6. A 81 B 86
Engelberto archiepiſcopo Colonienſi — Nou.7.to.6. A 137 B 148
Eparchio abbate & confeſſore — Iul.1.to.4. A 29 B 28
Ephrem Syro,abbate — Feb.1.to.1. A 769 B 793
Epimacho martyre — Oct.31.to.5. A 980 B 1084
Epiphania Domini — Ian.6.to.7.folio 3.&c.
Epiphanio epiſcopo Conſtantiæ Cypri — Maij 12.to.3. A 181 B 229
Epiphanio epiſcopo Papienſi & confeſſore — Ian.22.to.1. A 526 B 545 C 56
Epipodio martyre Lugdunenſi — Apr.21.to.2. A 715 B 818
Equitio abbate — Mar.7.to.2. A 65 B 107
Eremitis in Syna,martyribus — Ian.14.to.1. A 312 B 318
Ermelende virgine — Oct.29.to.5. B 1078 C 795
Ermenoldo abbate — Ian.6.to.1. B 141 C 8
Ermigildo rege & martyre — Apr.13.to.2. A 649 B 714
Ethbino abbate & confeſſore — Oct.19.to.5. A 871 B 964
Ethvvaldo epiſcopo VVintonienſi — Aug.1.to.4. A 459 B 492
Euchariſtia Domini noſtri Ieſu Chriſti — Mar.24.tomo ſeptimo,folio 199
Eucherio epiſcopo Lugdunenſi — Nou.16.to.6. A 365 B 406

Eucherio epiſcopo Aurelianenſi	Feb.20.to.1. A 1026 B 1055
Eſaia propheta	Iul.6.to.4. B 89 C 573
Eudocimo confeſſore	Iul. 9.to.4. A 385 B 406
Eudoxio, Romulo, Zenone, & ſocijs	Sept.5.to.5. A 88 B 111
Euergiſlo archiepiſcopo Colonienſi	Oct.24.to.5. A 928 B 1027
Euermaro martyre	Maij 1.to.3. B 15 C 354
Eugendo abbate	Ian.1.to.1. A 57 B 56
Eugenia martyre	Dec.25.to.6. A 973 B 1073
Eugenio Carthaginenſi epiſcopo	Iul.12.to.4. A 191 B 193
Eugenio & eius filia Maria	Feb.8.to.1. A 896 B 928
Eugenio epiſcopo Toletano	Nou.15.to.ſeptimo, fol.851
Eulalia virgine & martyre	Dec.10.to.6. A 819 B 913
Eulampio & Eulampia martyribus	Oct.10.to.5. A 667 B 751
Eulogio diacono & ſocijs eius	Ian. 1.to.ſeptimo, folio 48
Euortio Aurelianenſi epiſcopo	Sept.7.to.5. A 98 B 123
Euphemia virgine & martyre	Iul.11.to.4. A 178 B 176
Euphemia alia virgine & martyre	Sept.16.to.5. A 233 B 280
Euphraſia virgine eiusque matre	Mar.13.to.2. A 216 B 252
Euphroſyne virgine	Ian.1.to.1. A 43 B 43
Euplio martyre Siculo	Aug.12.to.4. A 606 B 632
Euſebia hoſpita	Ian.25.to.1. A 597 B 615
Euſebio epiſcopo Vercellenſi	Aug.1.to.4. A 451 B 485
Eodem & Dionyſio epiſcopo Mediolanenſi	Aug.1.to.4. A 455 B 488
Euſebio martyre & ſocijs	Aug.25.to.4. B 909 C 648
Euſtachio abbate Luxouienſi	Mar.29.to.2. A 421 B 449
Euſtachio & Theopiſte cum duobus filijs	Nou.2.to.6. A 25 B 30
Euſtratio, Auxentio, Eugenio & ſocijs	Dec.13.to.6. A 880 B 975
Euthymio abbate	Ian.20.to.1. A 453 B 471
Eutropio epiſcopo & martyre	Apr.30.to.7. folio 345
Eutychio & Florentio	Dec.28.to.6. B 1138 C 1039
Eutychio patriarcha Conſtantinopolitano	Apr.6.to.2. A 547 B 578
Evvaldis duobus epiſcopis & martyribus	Oct. 3.to.5. A 500 B 554
Exuperio confeſſore, epiſcopo	Sep.28 to.7. folio 797
Ezechiele propheta	Apr.10.to.7. folio 268

F

De

Fabio martyre Cæſarienſi	Iul.31.to.4. A 405 B 425
Facundo & Primitiuo martyribus	Nou.27.to.7. folio 960
Farone Meldenſi epiſcopo	Oct.28.to.5. A 972 B 1074
Fauſta, Euilaſio & Maximino	Feb.6.to.1. A 863 B 893
Fauſto, Ianuario &c.	Oct.13.to.ſeptimo, fol.779
Fauſtino & Iouita fratribus	Feb.15.to.1. A 1003 B 1033
Febronia virgine & martyre	Iun.15.to.3. A 628 B 739
Felice Aphricano epiſcopo	Oct.24.to.5. A 927 B 1026
Felice martyre Gerundenſi	Aug.1.to.4. A 459 B 492
Felice Nolano confeſſore	Ian.14.to.1. A 307 B 313
Felice presbytero, & Irenęo diacono	Iul. .to.4. A 76 B 74
Felice presbytero, & Fortunato & ſocijs	Apr.23.to.2. A 822 B 920
Felice epiſcopo Rauennate	Nou.25.to.ſeptimo, folio 855
Felice & Adaucto martyribus	Aug.30.to.4. B 1012 C 660
Felicitate cum ſeptem filijs	Iul.10.to.4. A 155 B 153
Ferreolo tribuno & martyre	Sept.18.to.5. A 295 B 325
Ferreolo presbytero & Ferrutione	Iun.16.to.ſeptimo, folio 536
Ferrutio martyre	Oct.28.to.5. A 967 B 1068
Fiacrio confeſſore	Aug.30.to.4. B 1010 C 651
Fideli martyre	Oct.28.to.5. B 1065 C 791
Fidelibus defunctis	Nou.2.to.6. B 21 C 799
Florentio epiſcopo Argentinenſi	Nou.7.to.6. A 136 B 147
Florentio & Eutychio martyribus	Dec.28.to.6. B 11 8 C 1039
Floriano martyre	Maij 4.to.3. A 78 B 85
Foca aliàs Phoca martyre	Mar.5.to.2. B 69 C 150
Fortunato Tudertino epiſcopo	Oct.14.to.5. A 7,8 B 825
Franciſco confeſſore	Oct. .to.5. A 512 B 576
Franciſco Paulenſi ſeu Paulano	Apr.2.to.2. A 462 B 492

Fratri-

Fratribus Machabæis ſeptem & matre Aug.1.to.4.B 465.&c. C 612.&c.
Fratribus duodecim Beneuentanis martyribus Sept.1.to.5.B 5 C 666
Frederico epiſcopo & martyre Traiectenſi Iul.18.to.4.A 233 B 232
Friardo recluſo Aug.1.to.4.A 456 B 489
Fructuoſo, Augurio & Eulogio Ian.21.to.1.A 496 B 514
Fulgentio epiſcopo Ruſpenſi Ian.1.to.1.A 23 B 23.& 24
Furſeo confeſſore Ian.16.to.1.A 365 B 381
Fuſca virgine Rauennate Feb.13. to.7.folio 120

G

De
GAlactione & Epiſteme martyribus Nou.5.to.6. A 83 B 89
Gallo abbate & confeſſore Oct.16.to.5.A. 807 B 894
Gallo Aruernorum epiſcopo Iul.1.to.4.A 23 B 22 C 1014
Gangulpho martyre Dec.18.to.6.B 1031
Gatiano Turonenſi epiſcopo Maij 11.to.3.A 163 B 212
Gaugerico epiſcopo Cameracenſi Aug.11.to.4. A 603 B 629
Geneſio martyre Arelatenſi Aug.25.to.4.A 891 B 911
Geneſio martyre Romano Aug.25.to.4.A 895 B 917
Genofeua virgine Pariſienſi Ian.3.to.1. A 102 B 102
Gentili matrona Rauennate Ian.28.to. ſeptimo, fol.71
Georgio martyre magno Apr.23.to.2.A 798 B 897 C 320
Georgio diacono, Aurelio, Felice, & ſocijs Aug.27.to.4.A 916 B 936
Gerardo abbate Bromienſi Oct.3.to.5. A 502 B 556
Gerardo epiſcopo & martyre Sept.24.to.5.A 349 B 391
Gerardo monacho Clareuallenſi Iun.13.to.3.B 719 C 503
Gereone & ſocijs eius martyribus Oct.10.to.5.A 671 B 755
Gereonis martyris inuentione & tranſlatione Nou.24.to.6. A 574 B 618
Germano epiſcopo Antiſiodorenſi Iul.31.to.4.A 405 B 426
Germano epiſcopo Pariſienſi Maij 28.to.3.A 410 B 471
Germani eiuſdem tranſlatione Iul.25.to.4.B 369 C 594
Germano & Seruando epiſcopis Oct.23.to. ſeptimo, folio 791
Gertrude virgine & abbatiſſa Mar.17.to.2.A 270 B 302
Gertrude de Oeſten Ian.6.to.ſeptimo, folio 14
Gentulio, Cereali, Amantio Iun.10.to.3. A 575 B 679
Gildardo Rhotomagenſi epiſcopo Iun.8.to.3.A 565 B 669
Giſleno confeſſore Oct.9.to.5. A 662 B 746
Glodeſinde virgine Iul.25.to.4. A 359 B 366
Glyceria & Laodicio martyribus Maij 11.to.3.A 152 B 199
Goare presbytero & confeſſore Iul.6.to.4.A 92 B 90
Godeberta virgine Apr.11.to.2.B 692 C 270
Godefrido epiſcopo Ambianenſi Nou.8.to.6.A 176 B 190
Godefrido comite Cappenbergenſi Ian.13.to.ſeptimo, folio 21
Godeleua virgine & martyre Iul.6.to.4. A 111 B 109
Goerico epiſcopo Metenſi Sep.19.to.5.B 342 C 707
Gordiano martyre Maij 10.to.3.A 151 B 198
Gordio martyre Ian.2.to.1.A 97 B 97
Gothardo epiſcopo & confeſſore Maij 4.to.3.B 95 C 362
Gregorio epiſcopo Argentino Nou.23.to.6.A 520 B 562
Gregorio Lingonenſi epiſcopo Ian.3.to.1.A 108 B 109
Gregorio martyre Armeniæ Sept.30.to.5.A 433 B 480
Gregorio Nazianzeno epiſcopo Maij 9.to.3. A 134 B 181
Gregorio magno Papa Mar.12.to.2. A 95 B 137
Gregorio Spoletano presbytero & martyre Dec.24.to.6.A 951 B 1051
Gregorio Turonenſi archiepiſcopo Nou.17.to.6.A 378 B 419
Gregorio Thaumaturgo epiſcopo Iul.3.to.4.A 57 B 55
Guarino epiſcopo Prænestino Feb.6.to.1.B 916 C 99
Gudualo archiepiſcopo & confeſſore Iun.6.to.3. A 509 B 616
Gudula virgine Bruxellenſi Ian.8.to.1.A 162 B 167.& 171
Guiberto confeſſore Maij 23.to.3. A 377 B 438
Guidone confeſſore Sept.12.to.5.A 186 B 208
Guidone confeſſore alio Mar.31.to.2.B 458 C 229
Guilhelmo archiepiſcopo Bituricenſi Ian.10.to.1.A 223 B 228
Gummaro confeſſore Oct.11.to.5. A 695 B 779
Guntramno rege Mar.28.to.2.B 441 C 226

Guthlaco anachoreta . Apr.11.to.2.A 625 B 687

H

De Hedvvige ducisſa Poloniæ Oct.15.to.5.A 773 B 860
Heimerammo Ratiſponenſi epiſcopo Sep.22.to.5.A 335 B 367
Helena Imperatrice Aug.18.to.4.A 747 B 768
Hemiterio & Chelidonio martyribus Mar.3.to.2.A 50 B 47 C 141
Herculano epiſcopo & martyre Mar.1.to.2.A 41 B 40
Hereberto archiepiſcopo Colonienſi Mar.16.to.2.A 246 B 279
Hermanno canonico Steinueldenſi Apr.7.to.2.B 627 C 233
Hermylo & Stratonico martyribus Ian.13.to.1.A 260 B 267
Hermolando abbate & confeſſore Mar.25.to.2.A 373 B 402
Hierone martyre & ſocijs eius Nou.7.to.6.A 104 B 155
Hieronymo Eccleſiæ Doctore Sept.30.to.5.A 448 B 495
Hilario epiſcopo Pictauienſi Ian.13.to.1.A 264 B 271
Hilaro & Olybrio confeſſoribus Maij 13.to.ſeptimo,fol.411
Hilari epiſcopi tranſlatione Ian.14.to.ſeptimo,fol.26
Hilarione abbate Oct.21.to.5.A 888 B 984
Hildegarde abbatiſſa Sept.17.to.5.A 271 B 301
Hildephonſo epiſcopo Toloſano Ian.23.to.1.A 572 B 590
Hildulpho archiepiſcopo Treuirenſi Iul.11.to.4.B 181 C 175
Homobono ciue Cremonenſi Nou.13.to.6.A 294 B 326
Honofrio eremita Iun.12.to.3.A 693 B 701
Honorato epiſcopo Arelatenſi Ian.16.to.1.B 170 C 28
Honorio epiſcopo & confeſſore Sept.30.to.5.A 470 B 517
Hoſpitio recluſo & confeſſore Maij 21.to.3.A 175 B 436
Huberto epiſcopo Leodienſi & confeſſore Nou.3.to.6.A 45 B 56
Hugone abbate Cluniacenſi Apr.29.to.2.A 892 B 1007
Hugone epiſcopo Gratianopolitano Apr.1.to.2.A 434 B 465
Hugone Lincolnienſi epiſcopo Nou.17.to.6.A 427 B 427
Humberto confeſſore Sep.6.to.5.B 119 C 693
Hunegunde virgine Aug.25.to.4.A 899 B 919
Hyacintho martyre Iul.26.to.4.A 362 B 385

I

De Iacobo Alemano Dominicano Oct.11.to.5.A 722 B 808
Iacobo apoſtolo,fratre Domini Maij 1.to.3.A 8 B 4.5.&c.
Iacobo epiſcopo Niſibitano Iul.15.to.4.A 213 B 214
Iacobo eremita,pœnitente Ian.28.to.1.A 721 B 757
Iacobo interciſo,martyre Nou.27.to.6.B 657 C 960
Ianuario,Fauſto & ſocijs martyribus Oct.13.to.ſeptimo,folio 779
Ida vidua Sept.4.to.5.B 101 C 682
Ignatio epiſcopo & martyre Feb.1.to.1.A 758 B 781
Illitio Aruernenſi epiſcopo Iul.7.to.4.A 115 B 113
Imaginum ſanctarum veneratione Nou. .to.ſeptimo,fol.797
Inda & Domna cum ſocijs martyribus Dec.26.to.6.A 998 B 1101
Innocentum ab Herode trucidatione Dec.28.to.6.A 617 B 1133 C 1037
Iob propheta Maij 10.to.ſeptimo,folio 409
Iohanne abbate Sept.22.to.5.A 334 B 365 C 708
Iohanne apoſtolo & euangeliſta Dec.27.to.6.A 1011 B 1114 C 1025
Iohanne archiepiſcopo Alexandrino Ian.23.to.1.A 552 B 570
Iohannis Baptiſtæ decollatione Aug.29.to.4.A 962 B 982
Iohannis Baptiſtæ natiuitate Iun.24.to.3.A 790 B 899
Iohanne Calybita Ian.15.to.1.A 330 B 336
Iohanne canonico Regulari Oct.10.to.5.A 684 B 769
Iohanne Chryſoſtomo,epiſcopo Ian.27.to.1.A 634 B 651
Iohanne Climaco,confeſſore Mar.31.to.2.A 428 B 456
Iohanne Syro confeſſore Mar.19.to.2.A 281 B 313
Iohanne Damaſceno Maij 6.to.3.A 88 B 115
Iohanne,Paulo,& Gallicano martyribus Iun.26.to.3.A 825 B 912
Iohanne Gualberto abbate Iul.12.to.4.A 184 B 183
Iohanne Haguſtaldēſi & Eboracenſi epiſcopo Maij 7.to.3.A 101 B 128
Iohanne Silentiario Maij 13.to.1.A 250 B 295
Iohanne Papa,primo Maij 27.to.3.B 469 C 447
Iohannicio abbate Nou.4.to.6.A 61 B 67

Iona

Iona & Barachiſio martyribus — Mar.29.to.2. A 417 B 445
Iordano Dominicano — Feb.13.to.ſeptimo,folio 104
Ioſeph patriarchæ laudibus — Dec.11.to.6. A 835 B 930
Ioſeph putatiuo Chriſti patre — Mar.19.to.2. A 279 B 312
Iſaac Syro,peregrino Dei — Apr.11.to.2. A 623 B 685
Iſacio confeſſore — Mar.27.to.2. A 409 B 436
Iſidoro epiſcopo Hiſpalenſi — Apr.4.to.2. A 508 B 541
Iſidoro martyre — Febr.4.to.1. A 840 B 862
Iuane eremita Bohemico — Iun.24.to.ſeptimo,folio 547
Iudoco confeſſore — Dec.13.to.6. B 997 C 1007
Iuentio & Syro epiſcopis Papienſibus — Sept.12.to.5. B 213 C 695
Iuliana virgine & martyre — Feb.16.to.1. A 1011 B 1041
Iuliano martyre Aruernenſi — Aug.28.to.4. A 948 B 968
Iuliano martyre & Baſiliſſa — Ian.9.to.1. A 193 B 198
Iuone presbytero & confeſſore — Maij 19.to.3. A 355 B 401
Iuſta & Ruffina Hiſpalenſibus martyribus — Iul.19.to.4. A 249 B 248
Iuſtino philoſopho,Charitone & ſocijs — Iun.12.to.3. A 605 A 713
Iuſtino philoſopho & martyre — Apr.13.to.2. A 638 B 703
Iuſto Lugdunenſi epiſcopo — Sept.2.to.5. A 6 B 21
Iuſto ſiue Iuſtino martyre — Oct.18.to.5. A 855 B 941
Iuſto & Paſtore pueris,martyribus — Aug.6.to.4. B 593 C 593
Iuuentino & Maximo martyribus — Ian.25.to.1. A 595 B 612
Iuuenali epiſcopo & confeſſore — Maij 3.to.3. B 77 C 361

K

De { Kanuto rege Danorum & martyre — Iul.10.to.4. A 171 B 169
Kiliano epiſcopo, Colomanno presbytero,& Totnano diacono,martyribus — Iul.8.to.4. A 132 B 130

L

Lamberto epiſcopo & martyre — Sept.17.to.5. A 260 B 289
Lamentatione S.Mariæ ſub cruce Domini — Mar.25.to.ſeptimo,folio 205
Landelino abbate — Iun.15.to.3. A 648 B 760
Landoaldo archipresbytero — Mar.19.to.2. A 281 B 314
Landrada virgine — Iul.8.to.4. A 125 B 134
Launomaro abbate — Ian.19.to.1. A 423 B 438
Laurentio archidiacono & martyre — Aug.10.to.4. A 581 B 607.&c.
Laurentio archiepiſcopo Dublinenſi — Nou.14.to.6. A 310 B 342
Laurentio epiſcopo Cantuarienſi — Feb.2.to.1. A 815 B 839
Laurentio patriarcha Veneto — Ian.8.to.1. A 171 B 176
Lea fœmina religioſiſſima — Mar.22.to.2. A 345 B 375
Lebuino presbytero & confeſſore — Nou.12.to.6. A 277 B 306 C 839
Leobardo recluſo monacho — Ian.18.to.1. A 421 B 436
Leocadia virgine — Dec.9.to.ſeptimo,folio 1007
Leodegario epiſcopo & martyre — Oct.2.to.5. A 491 B 545
Leonardo diacono & confeſſore — Nou.6.to.6. A 116 B 121
Leone & Paregorio martyribus — Feb.16.to.1. A 1016 B 1043
Leone abbate Cauenſi — Iul.12.to.4. B 190 C 577
Leontio martyre & ſocijs eius — Iun.18.to.3. A 688 B 796
Leopoldo Marchione Auſtriæ,confeſſore — Nou.15.to.7. B 383 C 842
Liborio epiſcopo Cenomanenſi — Iul.23.to.4. A 329 B 337
Lioba abbatiſſa — Sep.28.to.5. A 396 B 433
De { Liphardo presbytero & abbate — Iun.3.to.3. A 459 B 564
Liuino archiepiſcopo & martyre — Nou.12.to.6. B 288 C 825
Lidvvina virgine — Apr.14.to.2. B 715 C 278
Longino centurione & martyre — Mar.13.to.2. A 232 B 266
Luca euangeliſta — Oct.18.to.5. A 847 B 933
Lucia & Geminiano martyribus — Sept.16.to.5. A 256 B 288
Lucia virgine & martyre — Dec.13.to.6. A 802 B 987
Luciano martyre — Ian.7.to.1. A 146 B 154
Luciano martyre altero — Oct.26.to.ſeptimo,folio 791
Ludgero primo epiſcopo Monaſterienſi — Mar.26.to.2. A 384 B 412
Ludmilla duciſſa Bohemiæ & martyre — Sept.16.to.ſeptimo,folio 703
Ludouico epiſcopo Toloſano — Aug.19.to.4. A 757 B 780

Ludo-

Ludouico rege Francorum Aug.25.to.4. A 906 B 926
Eiuſdem epiſtola ad Alexandrum Papam Dec.29.to.6. A 1045 B 1166
Ludouico Morbiolo confeſſore Oct.28.to.5. B 1076 C 795
Lullo epiſcopo Moguntino & confeſſore Oct.16.to.5. A 840 B 926
Lupentio abbate & martyre Oct.22.to.ſeptimo,fol. 790
Lupicino recluſo & confeſſore Iun.24.to.3. A 811 B 919
Lupicino & Romano abbatibus Feb.27.to.1. A 1084 B 1114
Lupo epiſcopo Senonenſi Sept.1.to.5. A 1 B 1
Lupo epiſcopo Trecenſi Iul.29.to.4. A 390 B 411
Luſore puero & confeſſore Nou.4.to.6. A 80 B 26
Lutgarde virgine Iun.16.to.3. A 657 B 768
Lutrude virgine Sept.22.to.5. A 345 B 378

M

MAcario patriarcha Antiocheno Apr.10.to.2. A 612 B 674
Macarijs duobus eremitis & Maro Ian.2.to.1. A 66 B 72
Maclouio epiſcopo & confeſſore Nou.15.to.6. A 341 B 373
Macrina virgine ſanctimoniali Iul.19.to.4. A 264 B 262
Magdalueo epiſcopo Virdunenſi Oct.4.to.5. B 635 C 744
Maglorio epiſcopo Dolenſi Oct.24.to.5. A 931 B 1029
Maiolo abbate & confeſſore Maij 11.to.3. A 166 B 215
Malachia epiſcopo Hyberniæ Nou.5.to.6. A 88 B 93
Malcho monacho captiuo Oct.21.to.5. A 899 B 995
Malcho, Alexandro, & Priſco martyribus Mar.28.to.2. B 441 C 226
Mamante inſigni martyre Aug.17.to.4. A 730 B 754
Mamerto epiſcopo Viennenſi Maij 11.to.3. A 162 B 211
Manuel, Sabel, & Iſmael, martyribus Iun.17.to.3. A 676 B 786
Marcella vidua Ian.31.to.1. A 753 B 777
Marcello archimandrita Dec.29.to.6. A 1010 B 1140
Marcello centurione & martyre Oct.30.to.5. A 976 B 1080
Marcello martyre Sept.4.to.5. A 86 B 100
Marcello Papa & martyre Ian.16.to.1. A 361 B 366
Marcello Pariſienſi epiſcopo & confeſſore Nou.1.to.6. A 14 B 14
Marcellino & Petro martyribus Iun.2.to.3. A 454 B 523 C 456
Marcellino archiepiſcopo Rauennate Oct.5.to.ſeptimo,folio 775
Marciano & Martyrio martyribus Oct.25.to.5. A 955 B 1053
Marco euangeliſta Apr.25.to.2. A 648 B 995
Marco Arethuſio epiſcopo & martyre Mar.29.to.2. A 415 B 441
Marculpho abbate Maij 1.to.3. B 8 C 346
Margareta regina Scotiæ Iun.10.to.3. A 577 B 686
Margareta virgine Rauennate Ian.23.to.ſeptimo,folio 62
Margareta virgine & martyre Iul.20.to.4. A 276 B 274
Margareta filia regis Hungariæ Ian.28.to.1. A 728 B 744
Mariano recluſo & confeſſore Aug.19.to.4. B 779 C 643
Mariæ Virginis Annunciatione Mar.25.to.2. A 359 B 390 C 207
Mariæ Virginis Conceptione Dec.8.to.6. A 811 B 903
Mariæ Virginis exitu ſiue Aſſumptione Nou.21.to.6. A 476 B 518
Mariæ Virginis laudibus, orationes duæ Nou.1.to.6. A 1.& 2 B 1.& 2
Mariæ Virginis Natiuitate Sept.8.to.5. A 108 B 133
Mariæ Virginis ortu, vita & obitu Aug.15.to.4. A 652 B 679 C 655
Mariæ Virginis Purificatione Feb.2.to.1. A 784 B 818
Mariæ Virginis Præſentatione Nou.21.to.6. A 476.& 479 B 518.& 521
Mariæ Virginis zona & faſcijs Aug.31.to.4. A 991 B 1013
Maria AEgyptiaca Apr.9.to.2. A 598 B 661
Maria Magdalena Iul.22.to.4. A 297 B 298.& 302
Maria Oegniacenſi, virgine Iun.23.to.3. A 741 B 853
Maria virgine & martyre Nou.1.to.6. A 18 B 15
Mariano lectore & Iacobo diacono Apr.30.& Mar.1.to.2. A 952 B 1062
Marino & Aſterio martyribus Mar.3.to.2. A 49 B 46
Martiale epiſcopo Lemouicenſi Iun.3.to.ſeptimo,folio 494
Martiale, Ianuario, Fauſto martyribus Oct.13.to.ſeptimo,folio 779
Martiano Rauennatum archiepiſcopo Maij 22.to.ſeptimo,folio 447
De Martiano presbytero Ian.10.to.1. A 215 B 220
Martina virgine & martyre Ian.1.to.1. A 20 B 20
Martiniano eremita Feb.13.to.1. A 973 B 1002

Martino

Martino, magno, Turonenſi epiſcopo No.11.to.6. A 248 B 258. C 820
Martino Papa & martyre Nou.12.to.6. B 290 C 826
Martino abbate Santonico Dec.7.to.6.B 902 C 1005
Martio abbate Aruernenſi Apr.13.to.2. A 647 B 712
Mathæo apoſtolo & euangeliſta Sep.21.to.5. A 320 B 351
Matrona Pergenſi Nou.8.to.6. A 166 B 177
Mauricio cum ſocijs martyribus Sep.22.to.5. A 325 B 356
Mauricio & ſeptuaginta militibus martyribus Sep.13.to.5. A 196 B 226
Maurilio Andegauenſi epiſcopo Feb.13.to.ſeptimo, folio 120
Maura nutrice S. Fuſcæ Iun.10.to.3. B 681 C 497
Maurini abbatis inuentione Ian.20.to.1. B 467 C 43
Mauro epiſcopo Ceſennenſi Ian.15.to.1. A 336 B 341
Mauro abbate & confeſſore Nou.13.to.6. A 202 B 324
Maxellende virgine & martyre Iul.30.to.4. A 402 B 324
Maxima, Donatilla & Secunda martyribus Iul.18.to.4. A 402 B 423
Maximino archiepiſcopo Treuirenſi Maij 29.to.3. A 427 B 487
Maximo, Dada & Quintiliano martyribus Apr.28.to.2. A 890 B 1001
Maximo epiſcopo Moguntino Nou.18.to.6. A 407 B 447
Maximo epiſcopo Rhegienſi Nou.26.to.6. A 597 B 643
Maximo martyre Apr.30.to.2. A 953 B 1066
Medardo epiſcopo Nouiomenſi Iun.8.to.3. A 557 B 658
Mederico abbate & confeſſore Aug.29.to.4. B 1010 C 650
Meinrado eremita & martyre Ian.21.to.1. A 498 B 516
Memulpho diacono & confeſſore Oct.5.to.5. A 584 B 667
Melana Romana Ian.31.to.1. A 741 B 765
Melanio epiſcopo & confeſſore Ian.6.to.ſeptimo, folio 18
Meletio archiepiſcopo Antiocheno Febr.12.to.1. A 959 B 989
Mellito abbate & epiſcopo Apr.24.to.2. A 842 B 960
Memmio Catalaunenſi epiſcopo Dec.21.to.6. B 1041 C 1024
Mena, Hermogene & Eugenio martyribus Dec.10.to.6. A 821 B 915
Menna Aegyptio martyre Nou.10.to.6. A 239 B 250
Menodora, Metrodora, & Nymphodora mart. Sept.10.to.5. A 158 B 181
Mercurio martyre Nou.24.to.6. A 569 B 613
Metria martyre Nou.13.to.6. A 287 B 320
Michaele archangelo Sep.29.to.5. A 407 B 451 C 732
Mimate milite & martyre Oct.25.to.5. A 936 B 1055
Minoritis quinque martyribus Ian.16.to.1. A 372 B 388 C 39
Minoritis ſeptem martyribus Oct.13.to.5. A 737 B 820
Modoaldo epiſcopo Treuirenſi Maij 12.to.3. A 209 B 256
Monegunde virgine ſanctimoniali Iul.2.to.4. A 44 B 42
Monica vidua, matre S. Auguſtini Maij 4.to.3. A 79 B 86
Monone martyre Oct.18.to.5. B 944 C 783
Montano, Lucio, Iuliano, & ſocijs Feb.24.to.1. A 1031 B 1060
Moyſe legifero & propheta Sep.4.to.5. A 39 B 54

N

Narciſſo Hieroſolymitano epiſcopo Oct.29.to.5. A 975 B 1077
Natiuitate Domini Ieſu Chriſti Dec.25.to.6. A 953 B 1054 C 1015
Nazario & Celſo martyribus Iun.12.to.3. A 600 B 708
Nazario, Geruaſio, Prothaſio &c. martyribus Iun.19.to.3. A 696 B 803
Nemeſiano, Felice, Lucio, Litteo, Polliano,
Victore, Iadere, Datiuo, epiſcopis Sept.10.to.5. A 156 B 179
Nereo, Achilleo, Donatilla &c. Maij 12.to.3. A 173 B 221
Neſtore epiſcopo & martyre Febr.26.to.1. A 1055 B 1083
Nicaſio epiſcopo Rhemenſi & martyre Dec.14.to.ſeptimo, folio 1011
Niceni concilij 318. patribus Iul.10.to.4. A 160 B 158
De Nicephoro martyre Febr.9.to.1. A 904 B 936
Nicephoro patriarcha Conſtantinopolitano Mar.13.to.2. A 227 B 262
Niceta confeſſore Apr.3.to.2. A 470 B 500
Niceta martyre Sep.15.to.5. A 231 B 261
Nicetio Lugdunenſi epiſcopo Apr.2.to.2. A 456 B 486
Nicetio Treuirenſi archiepiſcopo Oct.1.to.5. A 474 B 523
Nicolao Myrenſi epiſcopo Dec.6.to.6. A 795 B 883 C 1001
Nicolai eiuſdem translatione Maij 9.to.3. B 172 C 297
Nicolao Tolentino, confeſſore Sept.10.to.5. A 170 B 193

Nois-

	Noitburge virgine	Oct.31.to.5. A 1006 B 1110
	Nortberto archiepiſcopo Magdeburgenſi	Iun.6.to.3. A 517 B 622
	Nunilone & Alodia martyribus	Oct.22.to.7.fol.790

O

	OCtauio, Aduentitio, & Solutore martyr.	Nou.20.to.ſeptimo,fol.853
	Octodecim martyribus Cęſarauguſtanis	Apr.16.to.2. A 650 B 754
	Odilone abbate & confeſſore	Ian.1.to.1. A 48 B 48
	Odone primo abbate Cluniacenſi	Nou.18.to.6. A 414 B 455
	Odulpho presbytero & confeſſore	Iun.12.to.3. A 602 B 710
De	Oneſimo apoſtolo, diſcipulo S. Pauli	Feb.16.to.1. A 1008 B 1038
	Oportuna virgine	Apr.22.to.2. A 771 B 870
	Oſitha virgine & martyre	Oct.7.to.5. A 616 B 698
	Oſvvaldo rege Anglorum	Aug.5.to.4. A 482 B 514
	Oſvvaldo VVigornienſi epiſcopo	Oct.15.to.5. A 768 B 84[illegible]
	Othmaro abbate	Nou.16.to.6. A 351 B 392
	Ottone epiſcopo Bambergenſi	Iul.2.to.4. A 49 B 47

P

	PAciano epiſcopo & confeſſore	Mar.9.to.ſeptimo,fol.190
	Pachomio abbate	Maij 14.to.3. A 260 B 307
	Pamphilo, Valente, Paulo, & ſocijs	Iun.1.to.3. A 434 B 498
	Pancratio martyre	Maij 12.to.3. A 180 B 228
	Pantaleone martyre	Iul.27.to.4. A 370 B 393
	Paphnutio martyre, & 546 ſocijs	Apr.28.to.2. A 882 B 998
	Pariſio Bononienſi confeſſore	Iun.11.to.3. B 701 C 502
	Parthemio epiſcopo Lampſaceno	Feb.7.to.1. A 890 B 922
	Paſſione Domini Ieſu Chriſti	Mar.25.to.ſeptimo,fol.203
	Paſtore & Iuſto martyribus	Aug.6.to.4. B 593 C 627
	Patapio confeſſore	Dec.8.to.6. A 816 B 909
	Paterno epiſcopo Abrincenſi	Apr.16.to.2. A 654 B 758
	Patiente Lugdunenſi epiſcopo	Sep.11.to.5. A 184 B 206
	Patroclo abbate & confeſſore	Nou.19.to.6. A 440 B 481
	Paula vidua abbatiſſa	Ian.27.to.1. A 707 B 723
	Paulino Eboracenſi epiſcopo	Oct.10.to.5. A 675 B 760
	Paulino epiſcopo Nolenſi	Iun.22.to.3. A 733 B 846
	Paulo archiepiſcopo Conſtantinopolitano	Iun.7.to.3. A 547 B 653
	Paulo epiſcopo Virdunenſi	Feb.8.to.1. A 899 B 931
	Paulo & Iuliana martyribus	Aug.17.to.4. A 736 B 759
	Paulo primo eremita	Ian.10.to.1. A 211 B 216
De	Pelagia Antiochena martyre	Iun.9.to.3. A 570 B 674
	Pelagia pœnitente	Oct.8.to.5. A 623 B 706
	Pelagia Tharſenſi virgine & martyre	Maij 4.to.3. A 71 B 78
	Pergentino & Laurentino fratribus	Iun.3.to.3. A 457 B 562
	Perpetuo epiſcopo Turonenſi & confeſſore	Apr.8.to.ſeptimo,fol.268
	Perſicis aliquot martyribus & Polychronio	Aug.10. A 581 B 608
	Petri apoſtoli catenis & Elia propheta	Aug.1.to.4. A 439 B 447.& 458
	Pętro, Andrea, Paulo, & Dionyſia	Maij 14.to.3. A 297 B 342
	Petro epiſcopo Tarentaſiæ	Maij 8.to.3. A 117 B 156
	Petro Aulano martyre	Ian.2.to.1. A 96 B 96
	Petro Damiani R.E. Cardinale	Febr.22.to.ſeptimo,fol.133
	Petro Cauenſi abbate	Mar.4.to.2. B 61 C 141
	Petro abbate Portuenſi	Mar.29.to.ſeptimo,fol.228
	Petro Cæleſtino	Maij 19.to.3. A 337 B 384
	Petro cubiculario, martyre	Mar.12.to.2. A 205 B 241
	Petro epiſcopo Alexandrino, martyre	Nou.25.to.6. A 577 B 621
	Petro & Paulo apoſtolis	Iun.29.to.3. A 855 B 960 C 552
	Petro & Marcellino martyribus	Iun.2.to.3. A 454 B 523
	De eorundem translatione	Iun.2.to.3. B 525 C 456
	Petro Iuniore Rauennatum archiepiſcopo	Iul.21.to.ſeptimo,fol.610
	Petro Mediolanenſi ordinis Pręducatorij	Apr.29.to.2. A 905 B 1019
	Petro Chryſologo epiſcopo Rauennate	Dec.3.to.6. B 767 C 995
	Petronio epiſcopo Bononienſi	Oct.4.to.5. A 520 B 574
	Philaſtrio epiſcopo Brixienſi	Iul.18.to.4. A 225 B 226
	Philiberto abbate	Aug.20.to.4. A 762 B 785

Phi-

Philippo apoſtolo	Maij.1.to.3.A 5 B 1
Philogonio epiſcopo	Dec.20.to.6. A 932 B 1032
Philoromo & Philea martyribus	Febr.4.to.1. A 822 B 845
Phoca hortulano, martyre	Sept.22.to.5. A 332 B 363
Phoca martyre alio	Mar.5.to.2. B 69 C 150
Photino cum ſocijs martyribus	Iun.2.to.3. A 447 B 516
Pionio martyre presbytero	Feb.1.to.1. A 763 B 787
Pipino Duce & confeſſore	Feb.21.to.1. A 1030 B 1059
Placido martyre & ſocijs	Oct.5.to.5. B 637 C 746
Platone magno martyre	Iul.22.to.4. A 306 B 307
Platone, oratio funebris	Dec.16.to.6. A 917 B 1016
Plutarcho, duobus Serenis, Heraclide, Heroē ſiue Heronex &c. martyribus	Iun.28.to.3. A 854 B 959
Polycarpo epiſcopo & martyre	Ian.26.to.1.A 629 B 646
Polyeucto martyre	Ian.9.to.1. A 188 B 194
Pontiano martyre	Ian.14.to.1. A 305 B 311
Pontio martyre	Maij 14.to.3. B 302 C 412
Poppone abbate & confeſſore	Ian.25.to.1. A 609 B 626
Porcario abbate & confeſſore	Aug.12.to.ſeptimo, fol.628
Porphyrio Gazeorum epiſcopo	Feb.26.to.1. A 1057 B 1085
Portiano abbate	Nou.24.to. A 572 B 616
Potentiana virgine	Maij 19.to.3.B 358 C 419
Præiecto epiſcopo & martyre	Ian.25.to.1. A 603 B 621
Præſentatione B. Mariæ Virginis	Nou.21.to.6.A 476.&c. B 518.&c.
Primitiuo & Facundo martyribus	Nou.27.to.ſeptimo, folio 960
Primo & Feliciano martyribus	Iun.9.to.3. A 566 B 670
Priſco, Malcho, & ſocijs martyribus	Mar.28.to.2.B 441 C 226
Priuato epiſcopo & martyre	Iul.2.to.4. A 42 B 40
Proceſſo & Martiniano martyribus	Aug.21.to.4. A 867 B 884 C 644
Procopio martyre	Iul.8.to.4. A 117 B 116
Proculo martyre	Iun.1.to.3. B 505 C 453
Proculo Rauennatum archiepiſcopo	Dec.1.to.ſeptimo, folio 994
Procopio confeſſore	Iul.4.to.ſeptimo, folio 568
Promo, Are & ſocijs martyribus	Dec.14.to.6. B 1016 C 1011
Proſpero epiſcopo Aquitanico	Iun.25.to.1. A 814 B 922
Ptolemeo & Lucio martyribus	Oct.19.to.5.A 854 B 947

Q

De Quadraginta martyribus Cappadoc.	Mar.9.to.2. A 79 B 120
Quadrato epiſcopo Athenienſi	Maij 26.to.ſeptimo, folio 447
Quinque fratribus eremitis martyribus	Nou.12.to.6. B 306 C 838
Quinque fratribus Minoritis martyribus	Ian.16.to.1. A 372 B 388
Quintiano Ruthenæ & Aruernæ epiſcopo	Nou.13.to.6 A 289 B 322
Quintino martyre	Oct.31.to.5.A 982 B 1086
Quiriaco anachoreta	Sept.29.to.5.A 426 B 474
Quirico & Iulitta martyribus	Iun.16.to.3.A 652 B 764
Quirino epiſcopo Sciſciano	Iun.3.to.3.A 461 B 566
Quibuſdam miraculis	To.ſeptimo, folio 1050

R

De Radbodo Traiectenſi epiſcopo	Nou.29.to.6. A 615 B 692
Radegunde regina	Aug.13.to.4. A 629 B 653
Raymundo confeſſore	Ian.6.to.1.A 141 B 147
Raynelde virginis & martyre	Iul.16.to.4.A 217 B 217
Reynaldo Rauennate archiepiſcopo	Aug.18.to.ſeptimo, folio 641
Reliquijs Sanctorum	Nou.8.to.ſeptimo, folio 818
Remaclo epiſcopo & confeſſore	Sept.3.to.5.A 17 B 32
Remberto epiſcopo Bremenſi	Feb.4.to.1. A 830 B 853
Remigio archiepiſcopo Rhemenſi	Ian.13.to.1.A 271 B 278
Eodem Remigio Rhemenſi	Oct.1.to.5. A 489 B 538 C 739
Reſurrectione Domini noſtri Ieſu Chriſti	Mar.27.to.ſeptimo, fol.222
Richardo epiſcopo Ciceſtrenſi	Apr.3.to.2.A 486 B 516
Richardo rege Angliæ & confeſſore	Feb.7.to.1.B 927 C 101
Richario presbytero & confeſſore	Apr.26.to.2.A 865 B 981
Rictrude Martianenſi	Maij 12.to.3.A 230 B 276

Rigoberto archiepiſcopo Rhemenſi — Ian.4.to.1.A 111 B 111
Roberto primo abbate Caſæ Dei — Apr.25.to.2. A 844 B 962
Roberto primo abbate Moliſmenſi — Apr.29.to.2. A 898 B 1012
Rodulpho epiſcopo Eugubino — Iun.26.to.ſeptimo,folio 548
Rogatiano & Feliciſſimo — Oct.26.to.5.A 961 B 1059
Romano martyre — Nou.18.to.6. A 402 B 442
Romano epiſcopo Burdegalenſi — Nou.24.to.6.B 618 C 855
Romualdo abbate & confeſſore — Iun.19.to.3. A 705 B 812
Romula virgine — Iun.24.to.3. A 809 B 917
Ruberto abbate Anglicano — Iun.7.to.3. A 581 B 656
Rufina & Secunda virginibus & martyribus — Iul.10.to.4. A 158 B 156
Rufino martyre — Iul.30.to.4. A 398 B 419
Rumoldo archiepiſcopo Dublinẽſi & martyre — Iul.1.to.ſeptimo,folio 563
Ruperto Vangionum epiſcopo — Mar.27.to.2. A 412 B 438
Ruſtico & Venerando epiſcopis — Sept.24.to.ſeptimo,folio 721

S

SAba martyre Gottho — Apr.12.to.2. A 635 B 695
Saba alio quodam — Dec.5.to.6. A 754 B 839
Sabina illuſtriſſima matrona — Aug.29.to.4. A 990 B 1090
Sabino epiſcopo cum ſocijs — Dec.30.to.6.A 1051 B 1172 C 1041
Sabino martyre — Mar.13.to.2. A 213 B 249
Sadoch epiſcopo & martyre — Feb.20.to.1. A 1024 B 1054
Saluio epiſcopo Albigenſi — Sept.10.to.5. A 163 B 183
Samona, Guria, Abiba, martyribus — Nou.15.to.6. A 324 B 356
Sampſone hoſpitum exceptore — Iun.27.to.3. A 845 B 950
Sanctis omnibus — Nou.1.to.6. A 3. B 3
Saturnino, Datiuo, & ſocijs martyribus — Feb.11.to.1. A 949 B 981
Saturnino primo epiſcopo Toloſano — Nou.29.to.6. A 612 B 692
Saturo, Armogaſte, & Archimino martyribus — Mar.29.to.2. B 444 C 227
Satyro confeſſore — Sept.18.to.5. A 296 B 326
Sebaſtiano martyre — Ian.20.to.1. A 434 B 449
Secundiano martyre cum ſocijs — Aug.9.to.4. A 578 B 606
Senoch abbate — Oct.24.to.5. A 946 B 1044
Septem dormientibus — Iul.27.to.4. A 363 B 386
Septem martyribus Machabæis — Aug.1.to.4. [illegible] C 612
Septem martyribus Carthaginenſibus — Aug.17.to.4. A 744 B 766
Sequano abbate — Sept.19.to.ſeptimo,folio 708
Seraphia virgine & martyre — Sept.3.to.5. A 14 B 30
Sergio & Baccho martyribus — Oct.7.to.5. A 607 B 689
De Seruando & Germano epiſcopis — Oct.23.to.ſeptimo,folio 791
Seruatio epiſcopo Tungrenſi — Maij 13.to.3. A 248 B 293
Seruulo confeſſore — Dec.23.to.6. A 945 B 1046
Seueriano martyre — Sep.9.to.5. A 146 B 170
Seuerino abbate Agaunenſi — Feb.11.to.1. A 957 B 987
Seuerino Colonienſi epiſcopo — Oct.23.to.5. A 920 B 1018
Seuerino Noricorum apoſtolo — Ian.7.to.1. A 155 B 159
Seuero archiepiſcopo Rauennate — Feb.1.to.1. A 786 B 809 C 81
Sidonio epiſcopo Aruernorum — Aug.23.to.4. A 872 B 888
Sigeberto rege Francorum — Feb.1.to.ſeptimo,folio 84
Sigiſmundo rege Burgundionum — Maij 1.to.3.B 14 C 352
Simeone abbate cognomine Salo — Iul.1.to.4. A 1.& 2 B 1.& 2
Simeone epiſcopo & ſocijs eius — Apr.21.to.2. A 673 B 777
Simeone monacho Treuirenſi — Iun.1.to.3. A 439 B 508
Simeone Stylita — Ian.5.to.1. A 119 B 120.& 125
Simeone martyre Tridentino — Mar.24.to.2. A 356 B 387
Simeone Metaphraſte — Nou.27.to.6. A 607 B 652
Simplicio epiſcopo Auguſtudunenſi — Iun.24.to.3. A 812 B 920
Siſinnio, Martyrio, & Alexandro martyribus — Maij 29.to.3. A 424 B 485
Siuiardo abbate Aniſolenſi — Mar.1.to.2. A 44 B 41
Solenne epiſcopo Carnotenſi — Sept.25.to.ſeptimo,folio 721
Solutore, Octauiano, & Aduenticio martyrib. — Nou.20.to.ſeptimo,folio 853
Sophia cũ tribus filiabus, Spe, Fide, Charitate — Aug.1.to.4. A 446 B 480
Soſio diacono, Ianuario & cæteris martyribus — Sept.23.to.5. B 379 C 710
Sotere virgine — Febr.6.to.ſeptimo,folio 102

Sozimo martyre	Iun.19.to.3. A 693 B 800
Sozonte martyre	Sept.7.to.5. A 96 B 121
Speuſippo, Eleuſippo, & Meleuſippo martyrib.	Ian.17.to.1. A 376 B 392
Spiridone archiepiſcopo	Dec.[illegible] B 960
Staniſlao epiſcopo & martyre Polono	Apr.11.to.2. A 631. & Maij 8.to.3. B 143. C 383
Stephano Dienſi epiſcopo, Carthuſiano	Sep.7.to.5. A 103 B 128
Stephano Papa & martyre	Aug.2.to.4. A 464 B 497
Stephano Iuniore martyre ſub Copronymo	Nou.28.to.6. B 660 C 963
Stephano diacono, Protomartyre	Dec.[illegible] B 1086 C 1022
Stephani eiuſdem Reliquijs & inuentione	Aug.3.to.4. A 464 B 497
Stephano rege Hungariæ	Aug.20.to.4. A 856 B 873
Sulpitio Pio archiepiſcopo Bituricenſi	Ian.17.to.1. A 411 B 427
Suſanna virgine & martyre Romana	Aug.11.to.4. A 597 B 623
Svviberto epiſcopo & confeſſore	Mar.1.to.2. A 5. & 7 B 5. & 7
Svvithuno epiſcopo & confeſſore	Iul.2.to.4. A 47 B 45
Syluano Gazæ epiſcopo & ſocijs eius	Maij 4.to.3. A 77 B 84
Syluestro Papa & confeſſore	Dec.31.to.6. A 1052 B 1173
Syluestro epiſcopo Cauillonenſi	Nou.20.to.6. B 514 C 852
Symphoriano martyre	Aug.22.to.4. A 869 B 886
Syro & Iuentio epiſcopis Papienſibus	Sep.12.to.5. B 213 C 695

T

De

TAracho, Probo & Andronico martyribus	Oct.12.to.5. A 691 B 775
Taraſio archiepiſcopo Conſtantinopol.	Feb.25.to.1. A 1036 B 1065
Tecla virgine & martyre	Sep.23.to.5. A 346 B 389
Terentio Aphricano martyre, & ſocijs	Apr.10.to.2. A 610 B 672
Theobaldo eremita & confeſſore	Iun.30.to.3. B 986 C 557
Theoctiſte Lesbia	Nou.10.to.6. A 233 B 244
Theodardo epiſcopo & martyre	Sep.10.to.5. A 164 B 187
Theodora Alexandrina	Sept.11.to.5. A 176 B 199
Theodora & Pherbuta & ſocijs martyribus	Apr.5.to.2. A 512 B 545
Theodora virgine & martyre	Apr.28.to.2. A 880 B 995
Theodora virgine & Didymo martyre	Apr.5.to.2. A 509 B 542
Theodorico abbate, *diſcipulo S. Remigij*	Iul.1.to.4. A 27 B 26
Theodoro archimandrita	Apr.22.to.2. A 727 B 829
Theodoro Cantuarienſi archiepiſcopo	Sept.19.to.5. A 312 B 343
Theodoro & Theophane martyribus	Dec.26.to.6. A 991 B 1094
Theodoro martyre & ſocijs eius	Nou.9.to.6. A 216 B 226
Theodoro duce exercitûs & martyre	Feb.7.to.1. A 886 B 918
Theodoſia virgine & martyre	Apr.2.to.2. A 462 B 492
Theodoſio cœnobiarcha	Ian.11.to.1. A 235 B 239
Theodulo & Agathopede martyribus	Apr.4.to.2. A 492 B 521
Theophane aliâs Iſaacio monacho	Mar.12.to.2. A 206 B 242
Theophilo œconomo	Feb.4.to.1. A 823 B 849
Timolao, Dionyſio, & ſocijs martyribus	Mar.24.to.2. B 376 C 202
Timotheo & Apollinare martyribus	Aug.23.to.ſeptimo, folio 644
Timotheo apoſtolo, & epiſcopo Epheſino	Ian.22.to.1. A 501 B 520
Thoma archiepiſcopo Cantuarienſi & mart.	Dec.29.to.6. A 1033 B 1152
Thoma Aquinate, Dominicano	Mar.7.to.2. A 68 B 110
Thoma apoſtolo	Dec.22.to.6. A 937 B 1037
Thoma Herefordenſi epiſcopo	Oct.2.to.5. A 499 B 553
Troiano Santonicæ ciuitatis epiſcopo	Nou.30.to.6. A 628 B 708
Trophimo, Sabatio, & Dorymedonte	Sept.19.to.5. A 307 B 337
Trudone presbytero & confeſſore	Nou.23.to.6. A 543 B 588
Tryphone martyre	Feb.1.to.1. A 789 B 813
Thyrſo, Lucio, Callinico & ſocijs	Dec.14.to.6. A 902 B 1000
Thyrſo martyre & ſocijs eius	Oct.5.to.5. B 636 C 745

V

VAlētino, Aſterio, Marco, Martha &c. mar.	Feb.14.to.1. A 981 B 1010
Valentino martyre Rauennate	Dec.16.to.6. B 1031 C 1013
Valentino epiſcopo Interamnenſi	Feb.14.to.1. A 984 B 1014
Valentino Patauienſi epiſcopo	Aug.4.to.4. A 474 B 506
Valerio epiſcopo Treuirenſi	Ian.29.to.1. A 734 B 750
Varo & ſocijs martyribus	Oct.19.to.5. A 859 B 948

De
Vbaldo epiſcopo & confeſſore Maij 16.to.3.B 355 C 414
Vdalrico epiſcopo Auguſtæ Vindelicorum Iul.4.to.4. A 79 77
Vedaſto epiſcopo Atrebatenſi Febr.6.to.1. A 871 B 900
Venantio abbate Oct.13.to.5. A 734 B 817
Venceſlao duce Bohemiæ & martyre Sept.28.to.5. A 406 B 444 C 726
Venerando & Ruſtico epiſcopis Sept.24.to.ſeptimo,folio 721
Victorino epiſcopo & martyre Sept.5.to.5. A 91 B 115
Victore confeſſore, Sermo Bernardi Feb.26.to.1. A 1080 B 1110
Victore epiſcopo Virdunenſi Nou.9.to.6.B 241 C 820
Victore martyre Aug.26.to.ſeptimo,folio 650
Victore epiſcopo & confeſſore Sept.1.to.ſeptimo,folio 663
Victore & Corona martyribus Maij 14.to.3. A 277 B 304
Victore Mauro martyre Maij 8.to.3. A 111 B 138
Victoria virgine & martyre Dec.23.to.6. A 941 B 1041
Victoricio epiſcopo Rhotomagenſi Aug.8.to.4. A 566 B 602
Vigilio epiſcopo Tridentino & martyre Iun.26.to.ſeptimo,folio 551
Vigore epiſcopo Baiocenſi Nou.1.to.6. A 23 B 19
Vincentio martyre, & diacono Ian.22.to.1. A 504 B 523 C 51
Vincentio ordinis Prædicatorum Apr.5.to.2. A 514 B 546
Vitale & Valerio martyribus Apr.28.to.2. A 875 B 991
Viti martyris tranſlatione Iun.15.to.3.B 759 C 608
Vito, Modeſto, & Creſcentia martyribus Iun.15.to.3. A 743 B 754
Vrſino primo epiſcopo Bituricenſi Nou.9.to.6. A [illegible] B 225
Vrſicino & Vitale Rauennatibus martyribus Iun.19.to.ſeptimo,folio 546
Vrſo & Victore cum ſocijs Thebæis Sept.30.to.5. B 519 C 736
Vrſmaro epiſcopo Apr.18.to.2. A 663 B 766
Vrſo & Leubutio abbatibus Iul.28.to.4. A 380 B 402
Vrſula cum ſodalibus martyribus Oct.21.to.5. A 902 B 998
VValburga virgine abbatiſſa Maij 1.to.3.B 12 C 356
VValerico abbate Apr.1.to.2. A 447 B 477
VVandregiſilo abbate Iul.22.to.4. A 313 B 344
VVenefrida virgine & martyre Nou.3.to.6. A 57 B 62
VVerenfrido presbytero & confeſſore Aug.14.to.4. B 669 C 632
VVernhero puero & martyre Apr.19.to.2. B 725 C 319
VVilfrido Eboracenſi epiſcopo Oct.12.to.5. A 729 B 813
VVilhelmo abbate Roſchildenſi Apr.6.to.2. A 576 B 606
VVilhelmo archiepiſcopo Bituricenſi Ian.10.to.1. A 223 B 228
VVilhelmo epiſcopo Briocenſi Iul.29.to.4. A 392 B 413
VVilhelmo eremita Feb.10.to.1. A 925 B 955
VVillebrordo Traiectenſi epiſcopo Nou.7.to.6. A 127 B 138
VVinnoco abbate Nou.6.to.6. A 121 B 127 C 809
VVinvvaloco abbate Mar.3.to.2. A 54 B 59
VVilehado Bremenſi archiepiſcopo Nou.8.to.6. A 176 B 187
VVirone epiſcopo Scotiæ Maij 8.to.3. A 114 B 140
VVolfgango Ratiſponenſi epiſcopo Oct.31.to.5. A 991 B 1095
VVolphelmo abbate Bruvvilerenſi Apr.22.to.2. A 781 B 880
VVolpho laico confeſſore Oct.21.to.5. B 1006 C 788
VVolſtano epiſcopo VVigornienſi Ian.19.to.1. A 430 B 445
VVulframno Senonenſi archiepiſcopo Mar.20.to.2. A 293 B 325
VVulmaro abbate Iul.20.to.4. B 285 C 580

Z

De
Zacharia propheta Sept.6.to.ſeptimo,folio 693
Zacharia patre S. Iohannis Baptiſtæ Nou.6.to.ſeptimo,folio 808
Zenobio epiſcopo Florentino Maij 25.to.3. A 387 B 447
Zenobio & Zenobia martyribus Oct.30.to.5. A 977 B 1081
Zoërardo confeſſore & Benedicto martyribus & eremitis Maij 1.to.3. A 13 B 21

INDEX ALIQVOT SANCTORVM, QVORVM RES GESTAE IN ALIORVM SANCTORVM HIſtorijs comprehenduntur, ad quas in ſuis Tomis piæ memoriæ Surius Lectorem frequenter remittit.

DIE MENSIS IANVARII.

III. De Inuentione corporis S. Quintini martyris: lege vitam S. Eligij epiſcopi & confeſſoris 1. Decemb. vitæ ſuæ lib. 2. cap. 6. A 650 B 730

VII. De S. Criſpino epiſcopo & confeſſore: vide vitam S. Epiphanij epiſcopi Ticinenſis to. 1. A 527 B 545 C 57

XIII. De S. Maximo epiſcopo Nolano & confeſſore: quęre in vita S. Felicis Nolani in initio, to. 1. A 307 B 313

XIX. De S. Mario, Martha, & ſocijs martyribus: lege geſta S. Valentini presbyteri tomo 1. A 981. &c. B 1010

De S. Malardo epiſcopo Carnotẽſi: vide geſta S. Launomari abbatis to. 1. A 428 B 443

XXIII. De S. Valerio epiſcopo Cæſarauguſtano: vide vitam S. Vincentij martyris in initio, to. 1. A 505 B 523

De S. Emerentiana martyre: vide geſta S. Agnetis virginis & martyris to. 1. A 491 B 510. circa finem hiſtoriæ.

De SS. Aſcla & Leonide martyribus: vide hiſtoriam S. Thyrſi martyris to. 6. A 911 B 1009.

XXIX. De SS. Papia & Mauro martyribus: quære in geſtis S. Marcelli Papæ to. 1. A 326 B 367 circa medium hiſtoriæ.

De SS. Saturnino & Siſinnio: ibidem A 362 B 366. & 367

DIE MENSIS FEBRVARII.

II. De S. Apromiano martyre: vide geſta S. Marcelli Papæ 16. Ianuarij to. 1. A 361. &c. B 366. & 367

VI. De S. Theophilo martyre: quære in geſtis S. Dorotheæ virg. circa finem to. 1. A 868 B 898

VII. De S. Iuliana vidua: vide geſta SS. Vitalis & Agricolæ circa finem, to. 6. A 60 B 66

De S. Iuentio epiſcopo Papienſi: vide geſta S. Syri epiſcopi Papienſis tomo 5. B 213 C 695

X. De S. Scholaſtica ſanctimoniali: vide hiſtoriã S. Benedicti abbatis to. 2. cap. 33. & 34 A 342 B 374

XIII. De S. Tranquillino martyre: quære in geſtis S. Sebaſtiani martyris to. 1. A 442. &c. B 457

XV. De SS. Cratone, & Philemone filio eius martyribus: vide geſta S. Valentini epiſcopi Interamnenſis to. 1. A 984 B 1014

De SS. Proculo, Ephebo, & Apollonio: ibidem A 985 B 1015

XVII. De S. Polychronio, Babylonię epiſcopo & martyre: vide hiſtoriam S. Laurẽtij martyris in initio, to. 4. A 581. & 582 B 607

XVIII. De SS. Maximo, Claudio, & Primo martyribus: lege paſſionem S. Suſannæ virginis to. 4. A 600. & 602 B 625

XIX. De S. Gabinio presbytero & martyre: ibidem A 597 B 623. &c.

XXI. De S. Concordia nutrice B. Hippolyti martyris: vide geſta eiuſdem Hippolyti to. 4. A 589 B 615

XXIII. De S. Polycarpo presbytero & confeſſore: lege hiſtoriam S. Sebaſtiani martyris to. 1. A 441. &c. B 456. & deinceps.

DIE MENSIS MARTII.

I. De ducentis & ſexaginta martyribus: habetur in geſtis S. Valentini presbyteri & martyris to. 1. A 981 B 1010. in initio.

II. De S. VVilleico presbytero & confeſſore: lege vitam S. Svviberti epiſcopi prima Martij cap. 25. & 26. A 25 B 23. & 24

VIII. De SS. Philemone & Apollonio martyribus: lege vitam S. Thyrſi 14. Decembris to. 6. A 912 B 1010. &c.

XI. D. S. Gumberto cõfeſſore: vide vitam S. Burchardi epiſcopi Herbipolẽſis, 14. Octobris to. 5. A 753. cap. 10. libri ſecundi B 839

XIIII. De quadragintaſeptem martyribus: vide geſta SS. Proceſſi & Martiniani 2. Iulij to. 4. A 42 B 40. & 42

XVI. De S. Euſebia virgine: vide vitam S. Rictrudis Martianenſis tomo 3. A 236. & 237 B 282. & 283

De S. Cyriaco martyre & ſocijs eius: vide geſta S. Marcelli Papæ 16. Ianuarij to. 1. A 361 B 366. &c.

XVII. De S. Agricola epiſcopo & confeſſore: vide vitam S. Germani epiſcopi Pariſienſis 28. Maij to.3. A 411. cap.7 B 472

XVIII. De S. Narciſſo epiſcopo Auguſtano & martyre: vide geſta S. Afræ martyris Aug.5. to.4. A 477. B 509. &c.

De S. Calocero martyre: geſta SS. Fauſtini & Iouittæ lege, 15. Februarij to.1. A 1006 B 1035. &c.

XXV. De S. Cirino aliàs Quirino martyre: lege geſta S. Valentini presbyteri 14. Februarij circa initium to.1. A 981 B 1010

XXVI. De S. Caſtulo martyre: vide hiſtoriam S. Sebaſtiani martyris 20. Ianuarij to.1. A 449. & 451 B 466. &c.

XXVII. De SS. Zanita, Lazaro, Marotha, & ſex ſocijs: vide paſſionem SS. Ionæ & Barachiſij 29. Martij to.2. A 417 B 445

XXX. De S. Quirino tribuno & martyre: vide geſta S. Alexandri Papæ 3. Maij to.3. A 64. &c. B 64. & deinceps.

De S. Balbina filia eius, & virgine: ibidèm A 65. &c. B 65. &c.

DIE MENSIS APRILIS.

I. De S. Theodora ſorore S. Hermetis martyris: lege vt ſuprà hiſtoriam S. Alexãdri Papæ 3. Maij to.3. A 67 B 67. itèm to.7. fol. 1115

X. De SS. plurimis martyribus in mare merſis, quos S. Alexander baptizauit: vide ibidem in geſtis eius to.3. A 67 B 67. itèm to.7. vt ſuprà.

XIIII. De SS. Tiburtio, Valeriano & Maximo martyribus: vide paſſionem S. Cæciliæ virginis 22. Nou. to.6. A 505. &c. B 547. &c.

De S. Lantberto epiſcopo Lugdunẽſi: quære in geſtis S. Anſberti epiſcopi Rhotomagenſis Feb. 9. to.1. A 909. &c. B 939. & deincèps.

XV. De SS. Marone, Eutychete, & Victorino: vide geſta SS. Nerei & Achillei 12. Maij to. 3. A 178 B 226

De SS. martyribus Olympiade & Maximo: quære in actis S. Laurentij 10. Auguſti A 582 B 609

XX. De SS. martyribus Sulpicio & Seruiliano: vide paſſionem SS. Nerei & Achillei 12. Maij to.3. A 179 B 227. & 228

XXII. De S. Caio Papa: vide geſta S. Sebaſtiani to.1. A 448 B 463 & actus S. Suſannæ virginis & martyris 11. Auguſti to.4. A 597 B 623. &c.

De S. Leonide martyre: vide actus S. Thyrſi martyris 14. Decẽb. to.6. A 911 B 1009

Eodem die, De SS. Parmenio, Helimena, & Chryſotelo presbyteris, Luca & Mutio diaconis: vide geſta S. Laurentij in initio to.4. A 582 B 608

XXV. De Litania maiore, ipſo die S. Marci Euangeliſtæ: lege vitam S. Gregorij Papæ 12. Martij to.2. A 106. & 107 B 147. & 148

De SS. Agapio & Secundino martyribus: vide geſta SS. Mariani lectoris, & Iacobi diaconi 30. Apr. to.2. A 952 B 1462. item to.7. 1120

DIE MENSIS MAII.

III. De S. VVelberada virgine: vide vitam S. Vdalrici epiſcopi 4. Iulij tomo 4. A 81 B 78. &c.

IIII. De S. Corcodemo diacono & martyre: vide vitam S. Germani epiſcopi Antiſiodorenſis Iul. 31. cap. 16. A 410 B 431

VI. De S. Edilbero, ſeu Eadberto epiſcopo: quære in geſtis S. Cuthberti epiſcopi Lindisfar. Martij 20. to.2. cap. 40. & 42. A 324 B 357

VII. De S. Flauia Domitilla: vide vitam S. Nerei 12. Maij to.3. A 173. &c. B 222

De SS. Palmachio conſule, vxore & liberis: Simplicio Senatore & ſocijs, Calipodio presbytero & ſocijs, vide geſta S. Calixti to.5. B 822 C 780

X. De tranſlatione corporum SS. Nazarij & Celſi: vide vitam S. Ambroſij epiſcopi Mediolanenſis 4. Aprilis to.2. A 503 B 532

XI. De S. Euellio martyre: vide Adonem 17. Maij in geſtis S. Torpetis martyris, tomo 7. folio 1129

XII. De S. Dionyſio patruo S. Pancratij: vide vitam eiuſdem Pancratij to.3. Maij A 180 B 228

XVI. De SS. Siſinnio, Diocletiano, & Florentino martyribus: vide acta S. Anthimi & ſociorum martyrum Maij 11. to.3. A 157 B 207. &c.

XVII. De S. Montano & eius tranſlatione: vide vitam S. Remigij epiſcopi Rhemenſis 13. Ianuarij to.1. A 274. &c. B 280. &c.

XIX. De S. Pudente epiſcopo: vide geſta S. Potentianæ virginis apud Adonem tomo 7. folio 1130

XX. De S. Baſilla virgine & martyre: vide geſta S. Eugeniæ virginis & martyris 25. Decembris to.6. A 982 B 1082

De tranſlatione corporum SS. Cutvvali, Bertulphi, & Amelbergæ: vide vitam S. Bertulphi

tulphi cap.30.& ſequentibus : 5.Febr.to.1. A 858. &c. B 880. & 881

XXII. De S.Helena ſponſa S.Amatoris epiſcopi Antiſiodorenſis: lege eiuſdem S.Amatoris vitam 1.Maij to.3.B 14 C 352.ſub nomine virginis

XXIII. De S.Deſiderio epiſcopo Lugdunenſi : vide vitam S.Columbani abbatis Nou.21. to.6.cap.29. A 502 B 544

XXV. De S.Vrbano Papa : vide hiſtoriam S. Cæciliæ virginis & martyris Nou.22.to.6. A 506 B 548

De tranſlatione S.Franciſci : quære in vita eius 4.Octobris per S.Bonauenturam ſcripta to.5.cap.15. A 564 B 618

XXVI. De S.Symmetrio presbytero & martyre cum ſocijs : lege vitam S. Praxedis virginis to.7. fol.1156

XXXI. De S.Petronella virgine : lege geſta SS. Nerei & Achillei 12.Maij to.3. A 177 B 225 to.7.fol.1133

DIE MENSIS IVNII.

VI. De SS. Artemio, Candida & Paulina : lege geſta SS. martyrum Petri & Marcellini 2. Iunij to.3. A 454 B 523.&c.

XII. De tranſlatione SS.martyrum Nazarij & Celſi : vide vitam S.Ambroſij Doctoris Eccleſiæ,4.Apr.A 503 B 532 & to.7.fol.1141

XIII. De S.Felicula virgine ac martyre : vide geſta SS.Nerei & Achillei 12.Maij to.3.A 177 B 225.& 226

XVIII. De SS.Marco & Marcelliano : lege acta S.Sebaſtiani martyris 20.Ianuarij tomo 1. A 434.&c. B 449

XXV. De S.Gallicano martyre : vide geſta SS. Iohannis & Pauli martyrum Iunij 26.to.3. A 826 B 933 & to.7.fol.1145

XXVIII. De S.Irenæo epiſcopo Lugdunenſi & martyre : vide geſta SS. mart.Ferreoli presbyri & Ferrucionis diaconi & ſociorum to.7. fol.536

XXX. De S.Lucina matrona : eius fit mentio in geſtis SS. Proceſſi & Martiniani 2.Iulij to. 4.A 43 B 41

DIE MENSIS IVLII.

I. De SS.Iulio & Aarone, ac ſocijs martyribus : vide geſta S.Albani martyris 22.Iunij to.3. A 732 B 845

II. De SS.martyribus Ariſtione,Creſcentiano,Eutychiano,Vrbano,Vitale,Iuſto,Feliciſſimo, Felice, Martio &c. vide geſta S.Sebaſtiani martyris 20.Ian.to.1.A 442 B 457

V. De S.Zoe martyre:vide eiuſdem Sebaſtiani paſſionem A 439 B 454.&c.

VI. De S.Tranquillino martyre: eiuſdem Sebaſtiani geſta A 442 B 458.&c.

VII. De SS.Nicoſtrato,Claudio,Caſtorio & ſocijs,ibidem A 439 B 454.&c.

VIII. De S.Exuperio martyre & ſocijs Thebæis : vide geſta S.Mauricij martyris & ſociorum 22.Septembris A 328 B 358.&c.

XI. De tranſlatione S.Benedicti : vide vitam S.Aigulphi,3.Sep.to.5.cap.3.A 9 B 25

XVI. De S.Hilarino monacho Oſtienſi : lege paſſionem SS.Iohannis & Pauli Iunij 26.to.3. A 827 B 934

XX. De S.Seuera virgine : vide vitam S.Modoaldi archiepiſcopi Treuirenſis,12.Maij cap. 13.& 14. libri ſecundi vitæ eius A 218.& 219 B 265.& 266

XXIIII. De SS.martyribus Niceta & Aquilina : vide martyrium S.Chriſtophori Iulij 25.to. 4. A 354 B 361

XXV. De SS.Nemeſio & Lucilla martyribus: lege geſta S.Stephani Papæ,2.Auguſti to.4.A 465.&c. B 497.&c.

XXVI. De SS.Symphronio,Olympio,Theodolo,& ſocijs : vide eiuſdem Stephani hiſtoriam A 466 B 498.&c.

XXVII. De SS.Hermolao presbytero,Hermippo & Hermocrate fratribus : habetur in geſtis S.Pantaleonis martyris 27.Iul.to.4. A 371.& 378 B 393 & 400

XXVIII. De S.Sampſone epiſcopo & confeſſore : vide vitam S. Maglorij 24.Octobris tomo 5. A 931 B 1029

XXIX. De S.Beatrice martyre: vide geſta S.Anthimi martyris 11.Maij to.3.A 160 B 209

De S.Callinico martyre : vide geſta S.Thyrſi martyris 14. Decembris to. 6.A 909 B 1007.& 1008.& 1009

XXX. De SS.martyribus Abdone & Senne : lege paſſionem S. Laurentij martyris 10. Auguſti to.4.A 582 B 609

DIE MENSIS AVGVSTI.

I. De SS.martyribus,Bono presbytero,Fauſto,Mauro & ſocijs : lege geſta S. Stephani Papæ,2.Auguſti to.4.A 464.&c. B 497.&c.

II. De S.Theodote cum tribus filijs : lege paſſionem S. Anaſtaſiæ virginis 25. Decembris to.6.A 965.&c. B 1066

De

IIII. De S. Iuſtino presbytero: vide geſta S. Laurentij martyris to.4.10. Auguſti A 588.&c. B 614.&c.

De S. Tertullino presbytero & martyre: lege acta S. Stephani Papæ 2. Auguſti to.4. A 467.&c. B 500

VI. De S. Sixto Papa: quære in geſtis S. Laurentij martyris vt ſuprà A 583. & deincèps, B 609. &c.

VIII. De SS. Cyriaco, Largo, Siſinnio, Smaragdo & eorum ſocijs martyribus: vide geſta S. Marcelli Papæ 16. Ian. to.1. A 361 B 366

IX. De S. Romano martyre: quære eius martyrium in geſtis S. Laurentij martyris, 10. Auguſti to.4. A 588 B 614 & to.7. 1168

XI. De S. Tiburtio martyre: vide geſta S. Sebaſtiani martyris 20. Ian. to.1. A 449. & 450 B 464 & deincèps, & to.7. 1169

XII. De S. Hilaria & tribus ſodalibus martyribus: lege geſta S. Afræ, 5. Auguſti to.4. A 478 B 510

XIII. De SS. Hippolyto martyre, & Concordia nutrice eius ac 19. ſocijs: lege paſſionē S. Laurentij 10. Aug. A 586. & 589 B 612. & deincèps.

XV. De S. Tharſitio acolytho, aliàs diacono: quære in actis S. Stephani Papæ 2. Aug. to. 4. A 469 B 501 & to.7. 1173

XVI. De S. Serena vxore Diocletiani Auguſti: lege hiſtoriam ſanctæ Suſannæ virginis & martyris 11. Aug. to.4. A 602 B 627. &c.

XIX. De S. Iulio ſenatore & martyre: lege paſſionem S. Euſebij & ſociorum eius in initio, to.4. 25. Auguſti B 910 C 648

XXI. De ſancta Cyriaca martyre: vide geſta S. Laurentij martyris 10. Auguſti to.4. A 585 B 611

XXII. De S. Antonino tortore & martyre: lege paſſionem S. Euſebij & ſociorum, 25. Auguſti to.4. B 910 C 649

De S. Timotheo: martyre lege hiſtoriam S. Syluestri Papæ in initio, vltima Decembris to.6. A 1052 B 1174

XXVI. De SS. martyribus Ireneo & Abundio, quære in geſtis S. Laurentij martyris, 10. Auguſti to.4. A 590 B 616

XXVII. De S. Rufo epiſcopo Capuano & martyre: lege hiſtoriam S. Apollinaris epiſcopi Rauennatis & martyris Iulij 23. to.4. A 325 B 325. cap.7.

XXVIII. De S. Hermete martyre: lege geſta S. Alexandri Papæ, 3. Maij to.3. A 64 B 70

XXXI. De S. Paulino archiepiſcopo Treuirenſi & martyre: lege hiſtoriā S. Maximi epiſcopi Maguntini, Nou.18. to.6. cap.15. A 412 B 452. cap.15

DIE MENSIS SEPTEMBRIS.

II. De S. Theoctiſto abbate: lege vitam S. Euthymij abbatis 20. Ianuarij per Cyrillum editam, to.1. A 455.&c. B 474.&c.

III. De S. Godegrando martyre: eius paſſio deſcribitur in vita S. Oportunæ virginis 22. Aprilis to.2. A 773.&c. B 871.&c.

V. De S. Victorino epiſcopo & martyre: vide geſta SS. Nerei & Achillei 12. Maij to.3. A 178 B 226. & 227 & to.7. 1183

De S. Genebaldo epiſcopo & confeſſore: lege vitam S. Remigij epiſcopi Rhemenſis Ianuarij 13. to.1. A 291 B 298

X. De SS. Soſthene & Victore martyribus: quere in geſtis S. Euphemiæ virginis 16. Septembris to.5. A 235. & 236 B 282.&c.

XI. De SS. Prota & Hyacintho martyribus, eunuchis S. Eugeniæ: lege eiuſdem Eugeniæ geſta 25. Decembris to.6. A 974. vſque ad 984 B 1074

De S. Vinciana virgine: quære in tranſlatione S. Landoaldi archipresbyteri, 19. Martij to.2. A 289 B 321.&c.

XIII. De S. Philippo epiſcopo & martyre, eiuſdē Eugeniæ patre: lege ibidem to.6. A 973. & deincèps, B 1073.&c.

XV. De S. Nicomede presbytero & martyre: quære eius paſſionem in epiſtola S. Marcelli, quæ habetur in hiſtoria SS. Nerei & Achillei 12. Maij to.3. A 177 B 225. & 226

XVII. De SS. Narciſſo & Creſcentione martyribus, quære in geſtis S. Laurentij martyris 10. Auguſti to.4. A 585 B 611. cap.11

De Stigmatibus S. Franciſci confeſſoris: lege vitam eius per S. Bonauenturā editam, 4. Octobris to.5. cap.13. A 560 B 613

XIX. De SS. Ianuario, Feſto, & ſocijs martyribus: lege geſta S. Soſij Leuitæ 23. Septembris to.5. B 379. & to.7. fol.710

XX. De S. Gerardo confeſſore: lege hiſtoriam S. Lydvvinæ cap.7. partis 3. B 748. & to.7. fol.312.&c.

De

XXV. De S. Herculano milite & martyre: lege vitam S. Alexandri epiſcopi & martyris 7. tomo 26. Nouembris fol. 1222

DIE MENSIS OCTOBRIS.

II. De S. Gerino martyre: lege vitam S. Leodegarij epiſcopi & martyris 2. Octobris cap. 10. & 11. A 494 B 548

III. De SS. martyribus Sanctino & Antonino: lege geſta S. Dionyſij Areopagitæ, per Hincmarum epiſcopum edita, in fine hiſtoriæ 9. Octobris, tomo 5. A 660. & 661 B 742. & 743

IIII. De S. Aurea virgine: lege vitam S. Eligij epiſcopi 1. Decembris to. 6. lib. primi cap. 17. A 637 B 717

XI. De S. Theophane epiſcopo Niceæ: lege vitã S. Theodori fratris ſui 26. Decembris to. 6. A 993 1096

XIIII. De S. Angadriſina virgine, ſponſa S. Ansberti epiſcopi Rhotomagenſis: lege eiuſdem Ansberti hiſtoriam 9. Februarij to. 1. A 907 B 938

De S. Coſma Memenano epiſcopo, & poeta doctiſſimo: vide hiſtoriam S. Iohannis Damaſceni, 6. Maij to. 3. A 91 B 117. & 118

XVIII. De S. Tryphonia Auguſta: lege paſſionem S. Laurentij 10. Auguſti to. 4. A 590. & 591 B 616. & 617

XXI. De S. Aſterio presbytero & martyre: vide paſſionem S. Caliſti Papæ circa finem, 14. Octobris to. 5. B 824 C 781

De S. Cilinia virgine: lege vitam S. Genofeuæ Pariſienſis 3. Ianuarij tomo 1. A 105 B 106

De S. Cilinia altera, matre S. Remigij epiſcopi Rhemẽſis: lege eiuſdem Remigij vitam 13. Ianuarij to. 1. A 274 B 281

XXIIII. De S. Euergiſli Colonienſis epiſcopi tranſlatione: quære in vita S. Brunonis archiepiſcopi, 11. Octobris cap. 27. A 71: B 797

XXV. De SS. quadragintaſex martyribus: lege hiſtoriam paſſionis S. Laurentij circa finem, 10. Auguſti to. 4. A 590. & 591 B 616. &c.

De S. Hildemarcha abbatiſſa: lege geſta S. VVandregiſili abbatis 22. Iulij to. 4. A 319. & 320 B 320

XXVI. De S. Athanaſio abbate & confeſſore: lege vitam S. Nicetæ 3. Aprilis to. 2. A 437. & 477 B 503. vſque 507

XXVII. De S. Neſtore martyre: lege vitã S. Demetrij martyris 8. Octobris to. 5. A 621 B 703 & 704

XXVIII. De S. Cyrilla virgine & martyre: quære ſub finem paſſionis S. Laurentij 10. Auguſti to. 4. A 590. & 591 B 616. & 617

De SS. martyribus Nemeſio & Lucilla: lege hiſtoriam paſſionis S. Stephani Papæ, 2. Auguſti to. 4. A 465 B 497. & 498. &c.

DIE MENSIS NOVEMBRIS.

IIII. De S. Modeſta abbatiſſa Treuirenſi: lege vitam S. Gertrudis, Martij 17. to. 2. A 273 B 305

V. De SS. Felice & Euſebio martyribus: lege hiſtoriam S. Cæſarij diaconi 1. Nouembris to. 6. A 14 B 14

XV. De S. Eugenio epiſcopo Toletano & eius tranſlatione: vide geſta S. Gerardi abbatis Bromienſis 3. Octobris to. 5. cap. 7. &c. A 505 B 559

Et de eodem, to. ſeptimo, fol. 851

XIX. De S. Maximo presbytero: lege geſta S. Anthimi martyris 11. Maij to. 3. A 157 & 159. B 207. &c.

XXIII. De S. Fauſtina Auguſta & martyre: quære in hiſtoria paſſionis S. Catharinæ 25. Nouembris to. 6. A 585 B 629. &c.

XXIIII. De S. Chryſogono martyre: quære eius paſſionem in geſtis S. Anaſtaſiæ martyris 25. Decembris to. 6. A 961 B 1061. &c.

De S. Creſcentiano martyre: lege acta S. Marcelli Papæ 16. Ianuarij tomo 1. A 364 B 369

De S. Porphyrione & ducentis ſocijs: vide paſſionem S. Catherinæ vt ſuprà to. 6. A 585 B 629. & 630. & 631

XXIX. De SS. Saturnino & Siſinnio martyribus: quære in geſtis S. Marcelli Papæ 16. Ianuarij to. 1. A 361. & 362 B 366. & 367

DIE MENSIS DECEMBRIS.

I. De S. Natalia vxore S. Adriani martyris: lege eiuſdem martyris geſta 8. Septembris to. 5. A 124. &c. B 149

III. De tranſlatione SS. Bertulphi & Guduali confeſſorum: vide eiuſdem Bertulphi hiſtoriam, Februarij 5. cap. 30. A 858 B 880. & 881

De SS. Claudio & Hilaria coniugibus, ac filijs eorum: habetur in hiſtoria paſſionis SS. Chryſanthi & Dariæ 25. Octobris to. 5. A 952. &c. B 1051. &c.
IIII. De SS. martyribus Symphronio & Olympio: lege acta S. Stephani Papæ 2. Auguſti to. 4. A 466 B 498. & 499. &c.
VIII. De S. Macario martyre: habetur in paſſione Alexandrinorum martyrum 8. Decembris to. 6. B 908. C 1005
XI. De SS. Tharſone, Pontiano & Prætextato martyribus: lege geſta S. Marcelli Papę in initio, to. 1. A 361 B 366. &c.
XII. De SS. Epimacho & Alexãdro: itèm Ammonario, Mercuria, Dionyſia & altera Ammonario virginibus & martyribus: lege geſta SS. Alexandrinoũ martyrum 8. Decembris to. 6. B 908 C 1005
XIIII. De S. Dioſcoro puero cum Euſtratio & Eugenio ſocijs martyribus: ibidèm tomo 6. B 908 C 1005. & 1006
XV. De S. Maximino abbate: lege vitam S. Auiti abbatis 17. Iunij to. 3. A 685 B 792. Itèm S. Carilephi 1. Iulij to. 4. A 35 B 33. &c. vbi per errorem epiſcopus nominatur Aurelianenſis. Is enim tantùm fuit abbas.
XVII. De tranſlatione S. Ignatij epiſcopi Antiocheni, quam alij 17. alij 20. Decembris agunt: lege eius vitam 1. Februarij circa finem, A 762 B 785
XIX. De S. Nemeſio martyre: lege geſta Alexandrinorum martyrum vt ſuprà 8. Decembris to. 6. B 908 C 1006
XX. Itèm de SS. Ammone, Ptolomæo & ſocijs: ibidèm to. 6. B 909 C 1006
De SS. martyribus Eugenio & Macario: lege vitam S. Artemij 20. Octobris to. 5. A 877. &c. B 973. &c.
XXII. De S. Iſchyrione & reliquijs ſocijs: vt ſuprà in geſtis martyrum Alexandrinorum tomo 6. B 909 C 1006
XXV. De S. Adalſende virgine: lege vitam S. Rictrudis matris ſuæ, Maij 12. to. 3. A 232. & 234 B 287. & 280
XXVI. De S. Euthymio Sardenſi epiſcopo: quære in geſtis S. Nicetæ confeſſoris 3. Aprilis tomo 2. A 482 B 512

Plures multò Sanctorum hiſtoriæ in prænominatis Tomis continentur, quorum nomina in Indice non expreſſimus, quòd eorum dies natalitius ignoretur: quos ſtudioſo lectori inueſtigandos relinquimus.

INDEX

INDEX COPIOSVS IN SEPTIMVM HVNC, DE SANCTORVM VITIS, REBVS GESTIS AC MARTYRIIS TOMVM, QVI

ex diuerſis authoribus ac Bibliothecis collectus, duodecim Anni Menſes, vnà cum integro Adonis Martyrologio, complectitur.

Aron primus ſacerdos veteris teſtamenti 1149
SS. Aaron & Iulius martyres Angliæ 1144
SS. Abacuc & Michex Prophetarum inuentio 1091
abbas Fuldenſis VVideradus ſanctiſſimus 526
abbas Altahenſis creatur S.Gothardus 365
abbas Bambergenſis Rupertus, Simoniacus 526
abbatiſſæ munus quàm ſtrenuè executa ſit Coleta virgo 153
abbatiæ Breunouienſis fundator S.Adelbertus 838
SS. Abdon & Sennes paſſionis bre. hiſtoria 1159. diuerſis pœnis affliguntur: leonibus expoſiti non læduntur, ibid. decollantur 1160
abenner Indorum rex 859
S. Abilus ſecundus Alexandrinus epiſcopus 1105
abraham ex rebus conditis conditorem agnouit 872
abſtinentia, diſciplina eſt caſtimoniæ 612
abſtinentia monachorum quanta olim fuerit 133
abſtinentia Damiani 136. S. Gentilis 72. S. Mederici abbatis 650. S. Bononij abbatis 657. D. Ludouici Morbioli 795. itèm S. Ermelandis 796. S. Placidi 764. S. Goerici 708. Hermãni Steinueldenſis 239
abſtinentia S.VVolfi quanta fuerit 788. Petri abbatis 142
abſtinentia mira S. Adriani Recluſi 643. S. Godefridi 24. Aſellæ virginis 1004
abſtinentia S.Theobaldi eremitæ in victu & amictu 559
abſtinentia S. Chryſologi & corporis mortificatio 996
abſtinentia Margaretę & vitæ auſteritas 62
abſtinentijs multis caſtigat corpus ſuum S. Ida 654
S. Achillas Alexandrinus epiſcopus 1213
S. Aciſolenus Cordubenſis 1217
actiones hominum velut in trutina expendendæ 806
actiones mundi cur molæ comparentur 1073
actus Hermanni Steinueldenſis 250
S. Adauctus cur eo nomine vocetur 1180
adelbero Metenſis epiſcopus 93
S. Adelbertus epiſcopus & martyr 1119
S. Adelbertus ſecundus Pragenſis epiſcopus
S. Adelheidis regulam S.Benedicti cum ſuis amplectitur 94
S. Adelheidis inſigne præconium 96
adhortatio S. Gothardi ad Clerum 377. 379
adhortationes S.Marculphi ad ciues ſuos 347
adoleſcẽs quidam viſis Damiani miraculis fit monachus 135
adoratio cur hominibus adhibeatur 797
adorare ſimulacra hominem docuit dæmon, per quæ ei reſponſa dedit 674
adorare, pro venerari, in ſacra ſcriptura frequentiſſimum eſſe 618
S. Adriani & xxiij. ſociorum martyrium 1184. eius conuerſio 1185. diriſſimè flagellatur, ibid. inciſis membris cum ſocijs excæcatur, eius corpus tranſfertur Romam 1186
aduentum Chriſti in carne, illuminâſſe mundi tenebras 3
aduerſa quælibet pro Deo perferenda, & inimicorum iniuriæ 126
aduerſa nulla nocere benè animo conſtitutis 337
adulatores non rarò etiam ſanctis viris imponere 375
F. Aegidius quid de S.Franciſco ſenſerit 345
ægri omnes totius Siciliæ curati 762
ægrotus vt medico ſe ſubijcere debeat 118
ægyptiorum impietas 927
ægyptijs Chriſtus annunciatur 654
SS. Aemilius, Felix, Priamus, & Lucianus martyres 1132
Afflictio Hermanni Steinueldenſis dura in ſolennitatibus, eiuſq; confortatio 245
afflictionum vtilitas 173
afflictis quid conſuluerit Lydvvina virgo 293
affligentes nos nunquàm incuſandi 337
S. Afræ paſſionis breuis enarratio 1164
SS. Afrigis, Macharij, Decij, Proculi, Neapoli, Modeſti & lxxij. ſociorum memoria 1107
S. Agabi prophetæ breuis hiſtoria 1102
S. Agapetus Papa Anthimum epiſcopum Conſtantinopolitanum hæreticum deponit, & Menam eius loco ſubſtituit ac conſecrat 1117
agapetus Synadorum epiſcopus 202
agapitus decimus Rauennatũ archiepiſcopus 775
SS. Agapis & Chioniæ virginum paſſio 1113
SS. Agapij & Secundini epiſcoporum, Aemiliani militis, Tertullæ & Antoniæ virginum, & ſociorum breuis memoria 1120
S. Agapiti martyris paſſio 1173. diuerſis cruciatus tormentis gladio cæditur, ibid.
S. Agathæ virginis paſſio 1100. conſtans animus eius, ibid. mamillæ abſciſſæ, à S. Petro apoſtolo curantur: epitaphium 1101
S. Agathæ paſſionis tempus 120
S. Agathon martyr cæditur gladio 1127
S. Agericus epiſcopus Verdunenſis 1225
S. Agilolphus archiepiſcopus Colonięſis mar. 1152.
S. Agnetis virginis paſſionis hiſtoria 1093. deſponſatur Chriſto filio Dei, ibid. ab igne illæſa gladio iugulatur 1094
agnus inſula 349
SS. Agratus & Caſturus Viennenſes epiſcopi 1205
S. Agritius archiepiſcopus Treuirenſis 1090
S. Aidanus ad epiſcopatum Lindisfarnenſem ex Huenſi monaſterio vocatus 660. optimè inſtruit Anglorum gentem 661
Alaricus VViſigotthorum rex à Francis occiditur 448
alba ſuper ſepulcrum S.Adelheidis oblata 99
S. Albani protomartyris Angliæ paſſio 1144
alberti ducis Saxoniæ præconium 513
S. Alcibiadis in cibo & potu abſtinentia, eiuſq; ac ſociorum martyrium 1136
S. Aldegundis virgo 1097
alferius abbas in ſpelunca degit 274. futura prędicit 275. fratribus apparet 277
alfridus quartus Hildeſemenſis epiſcopus 970
SS. Alexander & Caius martyres 1108
S. Alexander fit epiſcopus Hieroſolymitanus 191

S.Alexander alius epiſcopus & martyr 1192
S.Alexander Alexandrinus epiſcopus, Arium hæreticum de Eccleſia eijcit 1106
S.Alexãder martyr, ex perſecutione Deciano multa patitur 1097
S. Alexander Alexandrinus epiſcopus viuus crematur 1005
S.Alexander Papa aquam aſperſionis cum ſale benedici inſtituit 1124. grauiter torquetur, & cum ſocijs occiditur, ibid.
S.Alexandri Pergamẽſis paſſio 1177. oratio ad Imperatorem, ibid. miles quidam eum ferire non valet, ibid. decollatur, ibid.
S.Alexandri Hieroſolymitani epiſcopi breuis hiſtoria 1110
S.Alexandri epiſcopi & martyris paſſionis breuis hiſtoria 1222. Suſcitat mortuum, eumq; cum ſocijs cxxv. baptizat, ibid. grauiter torquetur, ab igne non læditur, gladio cæditur, ibid.
S.Alexandri Conſtantinopolitani epiſcopi virtute & oratiõe, Arius effuſis viſceribus, crepuit 1179
SS.Alexandri, Soſij, Epipodij, & xxxiiij. ſociorum paſſionis breuis memoria 1118
alexandrinorum perſecutio in Chriſtianos 260
alleluia vocis virtus quanta 1200
S.Almachij paſſionis breuis memoria 1086
alphonſus Aragoniæ & Siciliæ rex 438
in Altaribus & Sanctorum imaginibus exornandis, mos Italicus 1000
SS.Amãdus & Vedaſtus epiſcopi & cõfeſſores 1209
S.Amantius epiſcopus & confeſſor 1216
S.Amantius epiſcopus Rotenenſis & cõfeſſor 1212.
amantium Deum ordo, & quatuor oculi 344
S.Amator epiſc. Auguſtodunẽſ. & confeſſor 1223
S.Amator epiſcopus Antiſiodorenſis & confeſſor 352. 1121
S.Amatus presbyter & abbas eremiticam ſectatus vitam 1187
S.Amaranthus martyrio afficitur 1213. miraculis claret, ibid
S.Ambroſius abbas Agaunenſis 1212
S.Ambroſij epiſcopi Mediolanenſis ſtudio & induſtria tota Italia ab Ariana hæreſi conuertitur 1113
amicus verus quis dicendus 891
amici Coletæ in hoſtes mutati 184
SS.Ammonis, Zenonis, Ptolomæi, Ingenui, & Theophili martyrum bre. memoria 1230
SS. Ammonariæ, Mercuriæ, Dionyſiæ, & alterius Ammonariæ mulierum, paſſionis memoria 1228
ammon Bernicenſis epiſcopus 267
amor mutuus S.Heriberti epiſcopi & S. Adelheidis 96
amor Chriſti difficultates omnes ſuperat 952
amor Hermanni Steinueldenſis erga S.Vrſulam & eius ſocias 245
amor verus in quo ſitus ſit 967
amoris Dei tres gradus 554
amoris diuini vis ac potentia 954
contra amorem peſtiferum remedium 934
S.Amphelicus Campanus 1117
S.Amphianus martyr 1113
amphilochij cũ Theodoſio Imperat. παῤῥησία 854
S.Amproniani martyris breuis hiſtoria 1090
S.Ananias diſcipulus S.Paulum baptizat 1095
SS.Ananiæ, Azariæ, & Miſaelis memoria 1229
S.Anaſtaſius monachus & ſeptuaginta ſocij martyres 1095
S.Anaſtaſij Papæ & cõſtitutionum eius breuis memoria 1119
S. Anaſtaſij martyris breuis memoria 1174
S. Anaſtaſiæ paſſionis hiſtoria 1232. à marito ſuo incarceratur, ibid. igne crematur, ibid.
SS. Anatholiæ & Audacis paſſionis memora 1152
S.Anatholius epiſcopus & confeſſor 1150
S.Andeoli ſubdiaconi paſſionis memoria 1121
SS.Andochij presbyteri, Thyrſi & Felicis diaconorum paſſionis breuis memoria 1195 à S.Polycarpo ad conuertendos Gallos mittuntur, ibid.
S.Andreas primus Chriſtum prædicauit 992
S.Andreæ apoſtoli paſſionis breuis hiſtoria 1224. apud Scythiam prædicat, ibid. crucifigitur, & à Maximilla ſepelitur, ibid. transfertur, ibid.
angelus S.Goërico apparuit, monens vt inuiſat S. Stephanum Metis 708. martyres ſoluit, & ducit è cuſtodia 492. liberat martyres in mare præcipitatos 723. cur Iudæis apparuerit nato Chriſto 3
angeli S. Benedictum comitantur 750
angeli & ſancti cur ſtent 733
angelum S.Marculpho apparuiſſe 347. & apparuiſſe in ſomnis S. Mononi 783. & diſſoluiſſe martyrũ vincula 676. impoſuiſſe Hermanno Steinueldenſi Ioſephi nomen 243
vt ab angelo peregrè duci conſueuerit Lydvvina virgo 287
angelorum atque hominum procreandorum quæ fuerit cauſa 199
angelos viſitâſſe Coletam 174. itẽm S.Theobaldum eremitam 160. & martyres 120. cælitus martyres confortâſſe 49. 53. animam S.Bathildis detuliſſe in cælum 69. ſimiliter S. Conſtantij epiſcopi 79. Lydvvinæ virgini apparuiſſe 286. 287. & ei lignũ miræ odorũ attuliſſe 287
angelos pugnare, vincere, gaudere, & flere pro nobis 735
angelicæ cantiones auditæ 186
angelicam naturam creatoris Dei gloriam admirari 209
angelico iuſſu per quendam virum S. VVulmarus paſcitur 581
S.Angulus epiſcopus & martyr 1101
S.Anianus epiſcopus Aurelianenſis 1216
anicetus Pontifex decimus à Petro 233
anima quàm felix meritis 1034
anima quandò ſit libera ab omni ſolicitudine 195
anima F.Aegidij extra corpus rapta 330
anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ 192
animam è pœnis horrendis Lydvvina virgo liberat 304
animam reprobam ſecularibus implicari actibus permittit Deus, electam verò à laboribus conſeruat liberam 1073
animam S. Eartongotæ lux permagna ad cælum duxit 574
animarum verus zelator Martinus Papa 834. 837
animarum lucrum quantoperè Lydvvina virgo cupiuerit 296. 301
animarum periculis mirè Lydvvina virgo cruciata 294
animarum ſalutis deſiderio Bernardinus ardet 428
animas multi negligunt curantes ſuã cuticulã 339
animas ſanctorum ſtatim poſt ſeparationem à corporibus recipi in cælo 186. 589. 679. 773. 794. 1032. & poſt agones viuere in gloria 818
animalis Ezechielis expoſitio 734
S.Annæ propheteſſæ commemoratio 1181
S.Annæ votum 1018
S.Annam Coletæ virgini apparuiſſe 162
anno Colonienſis archiepiſcopus 519. eius præconium 519
annulus cuiuſdam martyris nube ſuſceptus 141
S.Anſcharus primus Hãburgenſis epiſcopus 1099

SS.Auſterus, Neapolus, Suſſius, Ianuarius, Feſtus & Deſiderius 1206
S.Antheri Papæ paſſio 1088
S.Anthimus presbyter & martyr 1128
S.Anthimi epiſcopi & ſociorum eius paſſio 1119
S.Antholianus martyr Auernamenſis 1101
antichriſti via, noſtra ſcandala 1080
S.Antiochi epiſcopi Lugdunenſis memoria 1205
antonius monaſticæ vitæ princeps 888
S.Antonius de Padua 42
antoninus Pius imperator 73
S.Antoninus martyr 1181
S.Antoninus puer & martyr 1182
S.Antoninus confeſſor Placentinus 1198
S.Antonini carnificis conuerſio & paſſio 1175
antonini Cōmodi imperatoris ſuperbia quāta 648
S.Antonij abbatis vitę memoria 1092
S.Antonina poſt multos cruciatus exuritur 1125
SS.Apelius & Caius 1218
aphrica quondàm probatorum virorum ferax 666
SS.Aphrodiſius, Carilippus, Agapetus, & Euſebius martyres 1120
apocalypſim B.Ioānis apoſtoli ab illo eſſe conſcriptam 1032
S.Apollinaris primi epiſcopi Rauēnatis vita, eiusq; à S.Petro apoſtolo ordinatio 1156. cęcū illuminat, ęgrū ſanat, cæditur à paganis 1157. ſuſcitat mortuam, leproſū curat, cęditur vſq; ad mortem, ibid.
S.Apollinaris Rauēnatū apoſtolus 103.121.447. ſpiritualis Romæ filius 588. multū patitur Rauennæ 588. auro & adamanti comparatur 589. cælitùs depaſcitur 590
S.Apollinaris epiſcopus Valentiæ, vita, ſignis & virtutibus claret 1202
S.Apollinaris epiſcopus Aruernenſis 1195
S.Apolloniæ virginis paſſiōis breuis memoria 1101
S.Apollonius ſenator à ſeruo proditur 1116. pro fide Chriſti gladio cæditur, ibid.
apoſtoli omnes vnius poteſtatis, ſed non officij ſiue ordinis 922. principes populorum & ianitores cęli dicuntur 647. itèm regales ſedes regni æterni, & patres 647. Eccleſiæ baſes & columnæ 645. ferro, æri, & nubibus comparantur 645
apoſtoli imitandi 994
SS.apoſtolos ſolis inſtàr miraculis in mundo fulſiſſe 940. Coletæ apparuiſſe 181
cur apoſtolos Chriſtus elegerit ſimplices piſcatores 993
apoſtatæ nefaria vox 981
apoſtatarum geſta potiùs deflenda eſſe quàm conſcribenda 1064
S.Apri Tullenſis epiſcopi breuis memoria 1190
S.Aproniani conuerſio, eiusq; martyrium 1223
Aqua ſacrata dæmoniacus liberatur 140
aqua in vinum commutata 134. itèm mediante Crucis ſigno in vinum mutata 657. ad imperium S.Iuentij amiſſas pecunias euomuit 701
aqua, qua corpus defūcti ablutū, morbos curat 258
aquę, qua ſe Coleta virgo lauit, virtutes 161.301
aquæ calentis beneficio ſemimortuus Damianus infans ad vitam reuocatus 132
aquæ benedictæ vis 147
aquas Bernardinus magno miraculo pedibus calcat 434
ſuper aquas D.Bennonē ambulâſſe 528. & ſimplicem ruſticum quendā cum plauſtro fœni cū ſequentem, incolumem tranſuexiſſe 528
aquila ciuitas 437
SS.Aquilæ & Priſcillæ memoria 1152
SS.Aquilinus & Victorianus martyres 1129
S.Aquilini & ſex ſociorum paſſio 1058
SS. Araſonis, Saturnini, Chryſanthi, Mauri, Dariæ & ſeptuaginta duorū martyrum memoria 1224
S.Arbogaſtus epiſcopus & confeſſor 1156
arbor media hyeme frondeſcit 1110
arbor è ſepulcro S. Bandelij egrediens, languidorum infirmitates ſanat 446
S.Archadius martyr 1090
SS.Archadij, Probi, Paſchaſij, & Eutychiani paſſionis breuis memoria 1215
S.Archippus commilito S. Pauli 1119
ardericus Vercellenſis epiſcopus 656
arelatenſes Honoratum epiſcopum expetiuiſſe 35
argentoratum vrbs 460
argumenta cuiuſdam miro modo F.Aegidius ſoluit 329
ariani impij de pallis altaris camiſias ſibi & femoralia parant 1229
arianorum furor in corpus & ſanguine Chriſti 227
aribo Moguntinenſis epiſcopus 369
S.Ariſtarchus diſcipulus S. Pauli 1163
S.Ariſtides doctor Athenienſis, oratione declamatoria probat Chriſtum ſolum Deum 1181
S.Ariſteus epiſcopus & martyr 1182
S.Ariſtion vnus ex lxxij. diſcipulis 1205
SS.Ariſton, Creſcentianus, Eutychianus & ſocij eorum apud Campaniam occiduntur 1150
arma S. Germani victoriam præfigurâſſe 603
SS.Armogaſtis, Archimini & Satyri paſſionis breuis memoria 1112
armogaſtis Comitis diri cruciatus 227
S.Arnulphus epiſcopus Metēſis & cōfeſſor 84.1173
S.Arnulphus epiſcopus Turonenſis 611
S.Arſenij confeſſoris breuis memoria 1155
SS.Artemij & Candidæ vxoris eius conuerſio 1134. capite plectuntur 1134. & 1139. filia eorum dæmoniaca curatur, ibid.
S.Artemiæ virginis martyrium 1110
Aſcalonum vrbs Palęſtinæ 226
SS.Aſciſclus & Victoria martyres 1216. Roſæ diuinitùs ortæ in eorum feſto colliguntur, ibid.
S.Aſclepiades Antiochenus epiſcopus 1206
aſellus mortuus reſuſcitatur 996
aſſcenſio Chriſti ad cælos, ligni vitæ ramus: & eius fructus 665
aſſcēſionis Dominicæ locus veſtigia Chriſti aſſcendentis in cælum retinet 1123
S.Aſterius presbyter S.Calixti Papæ corpus ſepelit 1207. per pontem pręcipitatur in aquas, ibid. ſepelitur, ibid.
aſtulphus Longobardorum rex 121
S.Athanaſij Alexandr. epiſcopi, breuis hiſtoria 1152
athanaſij de mortuis ſententia 804
S.Atthali martyris genus & patria 1135. carceri includitur cum multis ſocijs, ibid. ad beſtias condemnatur 1136
attilanus fit epiſcopus Zamorenſis 776. in ſanctos adſcribitur 777
Auaritia omnium malorum radix 1079
auaritiam deteſtatur S.Bathildis regina 65
auaritiam oēm ab Eccleſia S.Exuperius eijcit 737
auarus creditor diuinitùs punitur 701
auarus omnis dæmoniorum eſt cultor 1060
auari ſemper pauperes 902
auari merces, infernus 806
S.Audoēnus Rhotomagenſis epiſcopus & confeſſor 85.351.1175
SS.Audomarus, Primus, & Vigor epiſcopi 1212
S.Auguſtus presbyter & martyr 1202
S.Auguſtini epiſcopi Hippon. & Eccleſię doctoris vita 1178. conuerſio eius, ibid. fit presbyter, fit monachus, ordinatur Hipponenſis epiſcopus, obdormit in Domino 1179. catalogus librorum eius, transfertur Papiam, ibid.

S.Auguſtini Anglorum apoſtoli memoria 1132
B.Auitus abbas 354
S.Auitus epiſcopus Viennenſis 1101
S.Auitus presbyter Aurelianenſis 1143
aurelianus Rauennatum epiſcopus 411.
SS.Aureus & Iuſtina martyres 1143
aureorum magnam ſummam Bernardinus reſpuens, ea captiuos redimit 435
auſteritas admiranda S.Stephani Iunioris 974
S.Autbertus epiſcopus & confeſſor 1229
auxentius mons monaſticæ vitæ gymnaſium 969
Axona fluuius 789

B

Abylas epiſcopus & martyr in carcere moritur 1095. miracula ad ſepulcrum eius, ibid.
baccaracum 320
baculo terram aperit S. Fiacrius, ad modum foſſæ, cum ſummo omnium ſtupore 651
S.Balbinæ virginis breuis hiſtoria 112. curatur per S.Alexandrum Papam à ſtruma colli 113. virgo obit, ibid.
S.Baldomerus confeſſor Lugdunenſis 1106
S.Baldricus epiſcopus 1116
S.Bandelij martyris breuis memoria 1130
balduinus Flandriæ Comes, cur dictus ſit Ferreus 815
baptiſmus Chriſtianæ fidei radix 874
baptiſmus Chriſti, ligni vitæ ramus: & eius fructus 665
baptiſmus ſancti ſpiritûs 1039
baptiſmus martyrij omnium præſtantiſſimus 886
baptiſmi aquæ conſecratio 1039
per baptiſmum æger curatur 782
baptiſmum adoleſcens Honoratus expetiuit 29
ſine baptiſmo nullam bonam ſpem eſſe poſſe 875
baptiſmatis fontem benedicere, & exigere fidem, vſus Eccleſiæ antiquiſſimus 781
baptiſmate omnia peccata dilui 741. 942
baptizat S.Deodatus prolem Hunni familiaris ſui, eiq; valedicit cum lachrymis 540.541
baptizat S. Calixtus domum Felicis & Simplicij 782
baptizatur S.Fuſca & Maura eius nutrix 120
baptizantur vno die à S.Conſtantio epiſcopo centum & viginti gentiles 76. itèm quinquaginta gentiles 77. & ſui carceris cuſtodes, ibid.
baptizatur rex Abenner, & filius eius eum è ſacro fonte ſuſcipit 947
ſemel baptizatus ritè, non poteſt iterùm baptizari 883
baptizatos tam corporum quàm animarum ſanitatem conſequi 944
S.Barbarę virginis & martyris paſſionis breuis memoria 1229. à patre Dioſcoro diù afflicta traditur præſidi, ibid. poſt varios cruciatus capite cæditur 1230
bardo abbas Hirsfeldenſis, Moguntinenſis eligitur epiſcopus 374
barenſes feriò ſe ad S. Nicolai reliquias auferendas accinxiſſe 400. exultabundi eas auehunt 402
S. Barlaam perſequitur 812. diuino admonitu in Indiam proficiſcitur 868
S.Baralas puer vnum ſolum Deum eſſe palàm profitetur 1217. poſt ſuſpenſionē & verberationem gladio cæditur, ibid.
S.Barnabæ apoſtoli breuis memoria 1141
bartholomæa egregia fœmina 425
S.Bartholomęus apoſtolus apud Indos prædicās, capitis obtruncatione occumbit 1175
bartholomæi nomen quid ſignificet 645
barziorum nobilitas 73
SS.Baſilla, Baſiliſſa, Criſpolus, & Reſtitutus martyres 1141
S.Baſilla virgo gladio cæditur 1130
SS.Baſilides, Cyrinus & Celſus martyres 1141
baſilides Pentapolis epiſcopus 267
SS.Baſilidis, Tripodis, Mandalis, & viginti ſociorum martyrum breuis memoria 1140
S.Baſilij epiſcopi Cæſarienſis fratris Gregorij & Petri breuis memoria 1142
S.Baſileus Antiochenus epiſcopus 1231
S.Baſſianus duos à morte liberauit 43
SS.Baſſus, Antonius, & Protolicus, pro fide Chriſtiana in mari ſubmerguntur 1102
S.Bauo confeſſor 1201
S.Beatus confeſſor Treuirenſis 1158
S.Beatrix noctu in carcere præfocatur 1159
beda quando ſit monaſterio traditus 408. quanti eum fecerit Sergius Papa, ibid.
venerabilis Bedæ presbyteri memoria 1132
beſæ militis martyrium 261
bellum perpetuum carni & vitijs indicendum 37
bella inteſtina Eccleſię magis nocua quàm externa 970
S.Benedictus abbas 1111. à puero Chriſtum ſecutus 196. in ſpiritu diſcit lapſum Placidi in aquam 748
in S. Benedicti diſciplinam ſe multos tradidiſſe 748
SS. Benedicti abbatis & Scholaſticæ ſororis eius tranſlationis breuis hiſtoria 1153. is videt ſororis animam in cęlum deferri, ibid.
S.Benedicti abbatis fëlix obitus 775.a
S.Benedicti Papæ breuis memoria 1126
benedictiones rerum creatarum quid valeant 661
benedicti flores oculis admoti, morbos ſanāt 375
benedicto pane quidam ab infeſtatione diaboli eripitur 651
benedictione panes multiplicati 105
beneficia Dei præcipua erga nos 898. ſunt diuitibus & pauperibus communia, ibid.
beneficentia epiſcopalis in pauperes 74
beneuolentia mira Bernardini adhuc pueri erga egenos 420
S.Benigni presbyteri paſſionis breuis hiſtoria 1211. à S.Polycarpo in Gallias ad prædicandum mittitur, ibid. neruis cæditur, lance a perforatur, ibid.
benignitas Coletæ virginis in pauperes 153. 172. S. Bathildis reginæ erga captiuos quanta 67. S. Aidani erga pauperes 661. itèm Petri abbatis in pauperes 143. S. Adelheidis abbatiſſæ 95. 96. Baſilij Magni 807. S.Vulmari abbatis 583. S.Staniſlai epiſcopi & martyris 384
benignitas mira S.Iohannis abbatis in pauperes 709. & ſingularis Bernardini Senenſis in lepro-ſum 440. & S. Leopoldi confeſſoris in pœnitentes 848. S.Iordanis Dominicani in reſumendis apoſtatis quanta 117
benignitas S.Venceslai ducis Boiemiæ 729
benignitas Dei in ſibi confidentes 916
quinam benignitate Dei ſalutem accipiant 802
benignitati diuinę ſemper plurimùm ſiſa Coleta virgo 159
S.Benno puer quàm fuerit docilis, & quibus dotibus ornatus 516. fit monachus, ibid. & Goslarienſis eccleſiæ magiſter & canonicus 517. creatur diaconus & ſacerdos 517. vt augmentauerit bona temporalia ſuæ eccleſiæ 522. quarè à quibuſdam creditus fuerit Sclauus, ibid. diuina virtute in momento raptus ad eccleſiam ſuā Miſſnenſ. 529. apparet poſt mortē Marchioni Miſſnenſi 530. & Hieronymo Emſero 535. quid pro ſuis ouibus pertulerit 534

S.Ben-

S.Benno verè pauper euangelicus 523. Romæ humaniter à Pontifice excipitur 525. Concilij Romani decretis ſubſcribit 256. ſuſcipit perpetuum ſuæ Eccleſiæ patrocinium 531
S.Benno ſacellanus regius 513. & Oſnaburgenſis, Oldenburgenſis ac Traiectenſis epiſcopus 514 verſificaturam didicit 515
S.Benno Miſſnenſis decimus epiſcopus 509. 511
benno dux Saxoniæ 514
S.Bennonis ... tus 523. compræhenſio 523. reſtitutio & benigna ſuſceptio 524. reditus ad ſuam Eccleſiam 527
Bernardus dux Saxoniæ 365
S.Bernardinus dum ſtrenuè concionatur, omnibus eſt venerationi 430. defertur apud Pontificem 432. ſanctus declaratur 445
de Bernardino cuiuſdam magni theologi ſententia 434
bernardinum irridens quomodò vindicatus 438
bernvvardus epiſcopus Bennopolitanus 514
B.Bernvvardi felix obitus 515. epitaphium 516
SS.Beronici, Pelagiæ, & aliorum xlix. martyrum memoria 1206
bertgerus presbyter qualis fuerit 685
berthoaldus rex Germaniæ 84
S.Bertinus 563
S.Bervvardi Hildeſemenſis epiſcopi breuis hiſtoria 369
bethleem Adonidis fano prophanata 1112
S.Bibianus epiſcopus Santonenſis & confeſſor 1179
bidens flumen 411
biblia ſacra multis mendis adulterata, S. Lucianus correxit & in integrum reſtituit 791
S.Blandinæ & xlviij. martyrum notabilis hiſtoria 1134. & 1135. Blandina poſt varios cruciatus capite plectitur 1136
blaſphemus, corporis Domini reus 220
S.Blaſij epiſcopi paſſionis breuis hiſtoria 1099
Boleslaus rex Polonię, ter à Stanislao epiſcopo correptus 387. 388. 391. rapit nobilis viri vxorem 388. moleſtè fert epiſcopi repræhenſiones 388. 389. minatur ei cædem 391. plectitur anathemate 392. priuatur regno 395. fugit in Hungariam, & miserè perit 395
boleslaus maritat 729. ſæuit in ſacerdotes & Chriſtianos 731. prodigijs territus, de ſæuitia remittit 731
boleslai regis Poloniæ intemperãtia & libido 387. implacabile in ſacerdotes odium 729
boleslai ſicarij crudelitas 731
boleslaum regem multiplex vindicta ſequitur 395. multi in eius necem conſpirant 396
boleslaus ab Otthone obſidetur 731. conditiones pacis ei propoſitæ, ibid.
bona multa Eccleſiæ Miſſnenſi oblata 512
bona ſua plurimi offerunt S. Benedicto perpetuo iure poſſidenda 752
bona immobilia fidelium elargitione conceſſa acceperunt & poſſederunt antiqui monachi 752
bona monaſteriorũ quouis modo non alienãda 66
bona vera quęnam ſint exiſtimanda 893
S.Bonauenturæ de B.Aegidio teſtimonium 332
boni electionẽ cum gratia Dei intelligendã eſſe 904
S.Bonifacius Moguntinenſis epiſcopus 101 356
S.Bonifacius epiſcopus cum Eobano & Adelhario coëpiſcopis gladio cæditur 1138
S.Bonifacius Papa S. Michaëli Archangelo Romæ extruit eccleſiam 1198
S. Bonifacij Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1208
S.Bonifacij Tharſenſis & Aglaiæ concubinæ eius breuis hiſtoria 1138. pœnitentia vtriuſque, ibid. martyrio coronatur Bonifacius, & Aglahes monaſticam ſectatur vitam, ibid.
S. Bononius abbas in Aegypti ſolitudinem ſeceſſit 654. Locedenſis abbas fit intuitus 655
SS.Bonoſus & Maximianus martyres 1174
bonitas Dei quomodò hominem reſtaurãrit 199
bonum nullum cum Deo conferendum 910
boriuoius dux Boëmiæ fit Chriſtianus 704
boriuoius primus Bohemorũ dux Chriſtianus 548
boſna prouincia 426
boterga Saxoniæ oppidum 104
S.Brictius Turonenſis epiſcopus & confeſſor 1216
S.Brictij epiſcopi Marculani breuis hiſtoria 1152. poſt varios cruciatus carceri mancipatur, ibid. liberatus Angelitùs, ad prædicandum mittitur, in ſpecie columbæ cælos penetrat, ibid.
S.Brigida virgo Scota 1098
bruno Mindenſis epiſcopus 380
bruno Auguſtanus epiſcopus 374
bruno ſecundus epiſcopus Miſſnenſis 511
bruta animantia hominum imperio obediuiſſe 109
Buckhardi præfecti Miſſnenſis interitus 525
burckhardus primus epiſcopus Miſſnenſis 511
Byzacena prouincia 227

CAcabum inſula 402
cadens ab alto loco conſeruatur illæſus 130. itèm in præceps ruens 134
S.Cæciliæ virginis paſſionis breuis hiſtoria 1218. Valerianum ſponſum ſuum cũ Tiburtio fratre eius ad Chriſtum cõuertit, ibid. quadraginta promiſcui ſexûs homines Chriſto lucratur, ibid. flammis balnearibus non lęditur, nec à ſpiculatore eam decollare volente: obdormit in Domino, ibid.
Cęci ad S.Conſtãtij corpus admoti, illuminãtur 80
cædes horrenda Cyrilli diaconi 227
cæleſte iter multo viatico opùs habet 893
cæli regio qualis 1003
S. Cæleſtini Papæ & conſtitutionum eius, breuis memoria 1114
S.Cæſarius epiſcopus Arelatenſis 1177
SS.Cęſarij diaconi & Iuliani presbyteri paſſiõis hiſtoria 1212. S.Cæſarij oratiõe fanũ Apollinis corruit, ibid. conuertit Leontiũ conſularẽ, ibid. cum Iuliano ſacco incluſus pręcipitatur in mare, ibid.
cæſenna ſub Romanæ Eccleſiæ ditione 44. obſidione cingitur 46
S.Caius Palatinus in mare mergitur 1117
S.Caij Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1117
calcei Hermanni Steinueldenſis 250
calculum infeſtiſſimè hominem vexare 279. 282. 315
S.Calepodij presbyteri & inuentionis eius breuis memoria 1127
SS.Caliſtus & Cariſius cum ſeptem ſocijs in mare demerguntur 1115
calixtus epiſcopus fame cruciatur, & fuſtibus cęditur 782. præcipitatur & ſubmergitur, ibid.
S. Calixti Papæ paſſionis breuis enarratio 1204. multos baptizat, curat paralyticã & vlceroſum, ibid. pręcipitatur in puteum, ibid.
calocerus archiepiſcopus Rauennatum 994
SS.Caloceri & Secundi paſſio 1103
SS.Caloceri & Parthenij eunuchorum breuis memoria 1130
S.Caloceri Palatini conuerſio 1103
caluiniſtarum noſtri temporis præcurſores 831
caluiniſtarũ noſtrorũ pręcurſores iconomachi 970
camelus virtute Dei loquitur 725
ex cãdelę vnius oblatiõe qdã infirmus ſanatur 807
cãdelis accẽſis S. Vbaldus ab Eugubinis colitur 419

candor

candor F. Aegidij 327
candor mirus in oculis & vultu Hermanni Steinueldenſis 235
canonicorum Lateranenſium ordo inſtituitur, & à Paſchali II. Pontifice confirmatur 228
canonizatio S. Berardi, Petri, Ottonis, Accurſij & Adiuti 42
canonizationem S. Bennonis quid impediuerit 533
canonizatur S. Procopius 572
SS. Cantij, Cantiani, & Cantianillæ fratrum, breuis memoria 1133
cantica canticorum in viſione exponi iubentur 254
ſub cantico Benedictus, quid Hermannus Steinueldenſis ſenſerit 241
cantûs perpetui ordo ac tenor in Eccleſia Miſſnenſi 512
canuſia Apuliæ ciuitas 758
capitolium Maximiani in eccleſiam conuerſum 746
capitis S. Lupentij miraculoſa inuentio 790
cappenberg Germaniæ mons 21
cappenbergenſe caſtrum quandò in monaſterium mutatum 21
S. Capraſius abbas Lirinenſis 1134
S. Capraſius martyr exẽplo S. Fidei animatus, Chriſtianum ſe proclamauit 786. ſubſtantiam ſuam pauperibus diſtribuit 454
S. Capraſij martyris memoria 1206
captiuis liberandis operam diligentem nauat S. Bononius 655
S. Carilephus confeſſor 1139
carini Cæſaris cædes 711
cariſius Peruſiæ præſes 76
carnis & ſpiritûs quotidiana lucta 2
carnem vt F. Aegidius domuerit 327
carnem Chriſti corruptionem non vidiſſe 1021
in carne præter carnem viuere, angelicum eſſe 843
carolus Martellus Franciæ monarcha 594
S. Carolus Magnus adhuc puer translationi S. Germani interfuit 595. quid illi acciderit in hac translatione 597
caroli Magni genealogia 87
carolum Magnum theologiæ ſtudium Pariſijs inſtituiſſe 517
carpaſius iudex deridens fidem Chriſtianam cum xviij. ſocijs corruens in terram moritur 1166
SS. Carpophorus presbyter & Habundius diaconus poſt varios cruciatus decollantur 1228
S. Carpus apoſtoli Pauli diſcipulus 1204
SS. Carpus epiſcopus & Papyrius diaconus, cum Agathonica matrona occiduntur 1115
S. Caſſianus ludimagiſter à diſcipulis multis pœnis affectus interficitur 630. 1172
S. Caſſianus martyr Tingitanus 1225
S. Caſſianus epiſcopus Auguſtodunenſis 1164
SS. Caſſij, Florentij & ſeptẽ ſociorum breuis memoria 1203
caſtitas angelis amica 69
caſtitas eximia S. Epiphanij epiſcopi 57. itèm Coletæ virginis 160
caſtitas S. Soteris 102
caſtitas & manſuetudo S. Conſtantij epiſcopi 74
caſtitatis ſtudio hominum conſortia vitanda 279
caſtitatis zelator S. Bernardinus 438
caſtitatis proditor, reus corporis Domini 220
caſtitatem quanti fecerit F. Aegidius 327. 339
caſtitatem Magdalueus epiſcopus Deo vouet 744
caſtè viuentes templum Dei ſunt 1228
S. Caſtuli martyris breuis memoria 1112
SS. Caſtus & Aemilius igne cremantur 1131
caſula & veſtes S. Bennonis epiſcopi poſt longa tempora inueniuntur illæſa 532. 534
S. Catherina virgo & martyr 1221
Ceadualla rex Saxonum orientalium Romæ baptizatur 582
S. Cerealis cum vxore Saluſtia à Cornelio Papa baptizantur 1188. decollantur, ibid
SS. Celerinus diaconus cum Celerina auia eius ac Laurentio & Ignatio martyrizantur 1099
S. Celerina corpus S. Torpetis ſepelit, & eidem eccleſiam extruit 1129
cellula F. Aegidij quàm grata bono monacho 341
S. Celſus cum Martionilla matre, ac alijs conſodalibus occiditur 1090
S. Celſi filij Martiani præſidis conuerſio 1089
centuplum à Chriſto promiſſum, quomodò intelligendum 19. 196
centũ & ſexagintaquinque milites Romæ paſſi 1168
cerea imago S. Bernardino oblata 444. 445
cereus diuinitùs accenditur 471. itèm in manu fœminæ in templo diuinitùs accenditur 485. & ad ſepulcrum D. Amaranti diuinitùs accenſus 818. & S. Germani meritis ſpontè eſt accenſus 599. extinctus, cælitùs denuò accenditur 602
cereus ſancto oblatus 480
cereum offerens S. Marcellino febricitans, ſanatur 478
cerei ad reliquias S. Celſi oblatione cæcus ſanatur 140
cerei diuinitùs accenſi non deficiunt 2-2
cerei ardentes ante funus delati vento non extinguuntur 576
cereorum vſus antiquus 692
cereis & facibus corpus S. Bernardini cohoneſtatur 441. 442
cereis & varijs donarijs ſanctos honorare, antiquus Eccleſiæ fuit mos 774
cereuiſia in vinum mutata 471
ceruia vrbs vndè ſic dicta 43
Chæremon epiſcopus ciuitatis Nili 262
B. Chæremon epiſcopus pro fide Chriſti cum vxore in Arabicum montem eremita conſcendit 1231
chæremonis epiſcopi cum vxore fuga 1006
chaldæorum impietas 927
charitas mater virtutum 1030. & omnium virtutum radix 251
charitas Hermanni Steinueldenſis ſublimis 251
charitas eximia S. Bernardini 424. 435
charitas S. Iohannis euangeliſtæ in proximũ quanta 1029. itèm Stephani protomartyris 1024. quàm ſit Deo grata 803
charitas & ſtudium S. Ermenoldi erga peregrinos & inopes 11
charitas ſumma erga infectos peſte 266
charitas ſumma Lyduuinæ virginis erga defunctos 303. Coletæ virginis erga animas defunctorum 183
charitas & obedientia S. Bathildis reginæ 68
charitas ſeuera Criſpini epiſcopi erga Epiphanium epiſcopum 57
charitatis radij quinque 1049
chariſmatibus cæleſtibus S. Honoratum abundâſſe 35
childebertus Francorum rex 346
chriſma ſacroſanctum quid deſignet 196
chriſma myſticum Eccleſiam ſanctificare 197
chriſmate ſacro nullus inungi debet ante baptiſmum 197
chriſtus lapis angularis 536. & princeps pacis 1072. & aduocatus noſter apud patrem 222
chriſtus in cruce fluuius ſpiritualis quadripartitus 210

chriſtus

chriſtus Deus vbiquè præſens maieſtate 742
chriſtus viti comparatur 961
chriſtus ſol, Maria cur ſtella dicantur 4
chriſtus vermis cur dicatur 124. cur hominem aſſumpſerit, & ſit paſſus 218. omnes humanas affectiones, quæ vitio carent, ſuſcepit 904. propter carnis diſſimilitudinem à patre ſeparatur 743. cur ſit traditus 203. cur in mundum venerit 993. vt debeat noſtrum eſſe ſignaculum 631
chriſtus in forma crucifixi viſus 236. quomodò ſacrificium & ſacerdos 213. cur ſub aëre, & non ſub tecto crucifixus ſit 214
chriſtus verus lapis euangelicus, non niſi à mundis corde conſpicitur 869. qua ratione reſurgentium primitiæ extiterit 877. vt redimeret iniquos, inter eos eſt reputatus 219
chriſtus Alferio abbati apparet 276. Coletæ virgini adhuc iuueni apparuit 167
chriſti mors, vita & miracula, à quibuſdam philoſophis vtcunquè cognita 802
chriſti imaginem Iob prętuliſſe 410
chriſti dolores ſummè Coletæ virgini doluiſſe 167
chriſti mors obſtinatis peccatoribus nõ prodeſt 803
chriſto ſolis proprietates attributæ 5
chriſtum F. Aegidio apparuiſſe 330. Coletæ virgini apparuiſſe 185. præbuiſſe ei corpus ſuum 171
chriſtum & Sanctos ſæpiſſimè Lydvvina virgo vidit 306
chriſtus ſub hoſtiæ forma Lydvvinæ virgini adfuiſſe 299
chriſtum S. Rumoldus archiepiſcopus & martyr vbiquè annunciat 564
chriſtum vſque ad mortem SS. Facundus & Primitiuus martyres confeſſi 960
chriſtum ſequi maius eſſe, quàm oĩa relinquere 193
chriſtum per Patrẽ, & nos per Chriſtũ viuere 743
ad Chriſtum multi conuerſi 490
chriſtianus Patauienſis epiſcopus 364
chriſtiani diriſſimis afficiuntur ſupplicijs 768. à Matruco affliguntur 225
chriſtiani nouelli multi capite plectuntur 782
omnes Chriſtiani veri regiæ ſunt dignitatis 198
chriſtiani qui veri ſint, & qui falſi 1169
chriſtianum nomen vbi & quãdò exortum ſit 695
chriſtianorum alacritas 285. doctrina 928. horrenda perſecutio 776. deuotio & pius affectus erga martyres 54
chriſtianorum primæuæ Eccleſiæ ſancta ſitis, ſubeundę pro fide mortis 859
chriſtianorum exercitia qualia ſint 1170
ad Chriſtianos compręhendendos milites miſſi diuinitùs excæcantur 780
apud Chriſtianos quomodò verbi Dei prędicatio viluerit 1078
chriſtianæ doctrinę ſumma 908
S. Chriſtianæ virginis martyriũ 1157. toto dilaniata corpore, carnes patri ſuo in faciẽ pijcit 1158. torretur ignibus, ab Angelo ſanatur, oratiõe Apollinẽ in cineres redigit, ibi. ſagittis cõfecta obit, ibi.
S. Chriſtophori paſſionis breuis memoria 1158
chroci tyranni interitus 644
S. Chryſanthi patria & parentes 1224. ducit vxorem Dariam, cum qua in perpetua virginitate viuit, ibid. grauiſſimè torquetur, conuertit Claudium tribunum 1225. defoſſus cum Daria, terra & lapidibus obruitur, ibid.
S. Chryſogoni martyris hiſtoria 1219. Epiſtola S. Anaſtaſiæ ad eum ſcripta, eiuſq; reſponſum, ibid. gladio cæditur, ibid.
S. Chryſologus Tricollim ędificauit 995. diuinitùs in epiſcopũ Rauennatũ electus 995. & aduerſùs Eutychen ſcripſit doctiſſimè 996
chryſoſtomi lucubrationibus S. Stephanus iunior delectatus 964
chryſoſtomi de eleemoſynis pro defunctis faciendis ſententia, & de oblationibus Miſſæ 805
Cibus S. Vbaldi epiſcopi 416
ciborum delectus & abſtinentia à lautioribus antiquis impoſita 204
cimela ciuitas 413
cinerum ſacrorum vſus olim in Eccleſia 186
circuncißio cur olim data ſit patribus 1
circuncißionis ſpiritualis effectus 3
cur circuncidi Chriſtus voluerit 2
circulus pectoralis S. Rodulphi epiſcopi 550
S. Cirini martyris breuis memoria 1111
S. Clarentius Viennenſis epiſcopus 1119
claſius flumen 78
claues eccleſiæ Miſſnenſis in Albim coniectæ 515. & ſub pennis cuiuſdam piſcis iterùm repertæ 527
S. Claudius epiſcopus Biſuntinus 494. qualis in epiſcopatu fuerit 495. abdicat ſe epiſcopatu & fit monachus 496
S. Claudius vndecimus epiſcopus Viennenſis 1134
SS. Claudius, Creſcentius, & Seuerus cum S. Laurentio Archidiacono occiduntur 1168
SS. Claudij tribuni, Hilariæ vxoris ac totius familiæ conuerſio 1225. Claudius præcipitatur in mare, cęteri omnes capite plectuntur, ibid.
SS. Claudij, Nicoſtrati, Symphoriani, Caſtoris, & Simplicij paſſio 1213. artem ſuam crucem muniunt, ibid. ſcorpionibus cæſi in flumen demerguntur 1214
clauicularij cuiuſdam conuerſio & paſſio 1108
S. Claudius cum Præpedigna vxore & filijs ad S. Suſannæ orationẽ conuertitur 1170. capite vnà cum Maximo Diocletiani legato, vxore & filijs cæditur, ibid. & 1104
clauorum Dominicæ paſſionis inuentio 1124
clementia S. Placidi martyris 764
clementia miſericordis Dei in pœnitentes 748
SS. Clemens & Symphorianus 1214
S. Clementis Papæ, paſſionis & conſtitutionũ memoria 1218. relegatur in exilium, ibid. præcipitatur in mare, ibid.
SS. Clementinus, Theodotus, & Philominus martyres 1216
S. Cleophæ diſcipuli paſſionis memoria 1195. in Emaus à Iudęis occiditur, ibid.
cleri amor erga Martinum Pontificem 832
cleri Miſſnenſis laudabilis conſuetudo 511
S. Cleri diaconi paſſionis memoria 1089
clerici ſuperbi pœna 1053
clericum S. Iordanes liberat ab incontinentia 108
S. Cleti Papæ breuis memoria 1154. ſub Domitiano interficitur 1119
clodomeris rex Galliæ interimitur 353
S. Clodoaldus confeſſor 1184
clotarius rex plurima largitur S. Godebertę virg. (170
clodoueus creatur rex Neuſtriæ 86
codex Lydvvinæ virginis 292
cœmeteria in via Salaria & xxv. titulos in vrbe Roma S. Marcellus Papa conſtituit 1092
cogitationes hominis impij ſpiritu prophetico S. Syrus videt 699
cogitationes hominũ Coleta virgo nouit 176
cogitatiões noſtras apud Deũ in numerato eſſe 904
S. Cointhæ martyris breuis memoria 1101
coleta virgo inſtitutum S. Claræ amplectitur 156. ſibi parca, alijs benigna 171
in Coleta poſt apparitionem Chriſti quatuor viſa memoratu digna 185
colloquia ſecularium deuitanda 1041
colonia Agrippina, altera Roma 497. Sanctorum

reliquijs egregiè inſtructa 501
coloniæ felicitas tempore S.Heriberti 96
S.Columba virgo, igne ſuperato, decollatur 1235
columba S.Seueri capiti inſidens futurum epiſcopum deſignat 81
columbæ indicio S.Calocerus Eccleſiæ Rauennati præficitur 103
S.Columbanus 563
S.Columbani abbatis breuis memoria 1218
cõmiſeratio Hermãni Steinueldeñ erga afflictos 251
communio Lydvvinæ, virgini ſummè eam expetenti, negata 297
compenſatio diuina, pro vitę huius laboribus 993
conceptio Chriſti 1019
concilium Chalcedonenſe 996. Baſileeenſe 181. Rauennenſe 610. Romanum cv. epiſcoporum ſub Martino I. coactum 829
concilium Bononiæ habitum, cauſam Templariorum tractâſſe 641
conciliũ ſathanicũ Hẽricus IIII. Impator indicit 525
concilia in ſanctis templis eſſe celebranda 980
cõcilij indicẽdi ius ad ſolum Pontificẽ ſpectare 525
concio vltima S.Bernardini 440
concionator quid eſſe debeat plebi 342
concionatores debere verbis & factis docere 326
concionum Bernardini feruor & pondus 430. itèm fructus 431. & ſcopus 433
ſuper concionantis Bernardini caput ſtella illuſtris viſa 438
concionatur Bernardinus græcè ad Gręcos, cùm græcè neſciret 435
S.Concordij patria, vita & paſſio 1087
concordiæ ſtudium S.Honorati epiſcopi 36
in concordiam vt redegerit duas ſorores Coleta virgo 176
condolentia Bernardini erga vitam & paſſionem Chriſti 427.429
confeſſio ſacramentalis 319.377.437.663
cõfeſſio eſt prima ſalutis ſpes: ſecunda, dilectio 741
confeſſio S.Latronis 216
confeſſionis contemptores repræhenſi 1056
confeſſionem olìm in vſu fuiſſe 278
confeſſario ſuo obitûs ſui diem S.Gentilis matrona prædixit 72
confiteri peccata ſua nolentis pœna 146
confirmationem eſſe ſacramentum 1044
coniuges quid Lydvvina virgo monuerit 292
S.Conõis & filij eius paſſiõis breuis deſcriptio 1132
conradus Saltzburgenſis epiſcopus 844
conradus II. Imperator 232. Romæ à Pontifice coronatur 373
conſcientiæ vermis vt cor Pauli patriarchę Conſtantinopolitani momorderit 836
conſecratio S.Bennonis epiſcopi 520. & Hervvici epiſcopi Miſſnenſis 531
conſecratio S.Conſtantij epiſcopi 74
conſecratio epiſcoporũ 101.369.386.495. abbatum 371. templorum 387. virginum 156
conſecrandi epiſcopos, mos 1045
conſilium peſtiferum Theudæ magi 932
conſilium letiferum hominum impiorum 699
conſolationes ſpiritûs in corpus Lydivvnæ virginis redundaſſe 306
conſolationes ſathanę multò deteriores, quàm eius tentationes 334
conſolationibus diuinis deſtituta Lydvvina virgo vt ſe geſſerit 286. cur ijs priuetur 314
cõſolationibus magnis Lydvvina virgo à Deo affecta 306
qui conſolantur hîc, æterna conſolatione priuantur, & econtrà 878
SS.Conſortia & Tullia filiæ S. Eucherij epiſcopi, virginitatis & ſignorum gloria clarent 1216
cõſtabilis abbas fauores hominũ ſpreuit 127. captiuo fratri in ſomnis apparuit, eumq́ liberauit 130
cõſtans Impator à Paulo Conſtãtin. epiſcopo corruptus 828. vocauit epiſcopos hęreticos, qui ipſius errori conſentire noluerunt 829. quos molitus ſit dolos aduersùs Eccleſiam 829
S.Conſtantius epiſcopus ter captus & vinctus 76. 77.78. à carceris cuſtodibus ab ipſo baptizatis, inuitus è carcere educitur 78
S.Conſtantij epiſcopi educatio & diſciplina 73
ad Conſtantij epiſcopi pedes cęca mulier ſe abijcit, lumen oculorum ſua precatione ei reſtituit, ab eoq́ baptizatur 75
conſtantinus Imperator 121
conſtantinus Copronymus magis q̃ Leo eius pater in ſacras ſęuit imagines 970. templũ Dei genitricis imaginibus & reliquijs denudauit 972.973 quid dolis moliatur, vt S.Stephanum morte afficiat 976. aulicos omnes imberbes eſſe voluit 977. vatis famam affectat 978
conſtantinus Copronymus depictiones Conciliorum eradicari iubet 988
conſtantini iniquiſſima diſſimulatio 977. edictum crudele 988. impietas quanta 991
S.Conſtantia filia Conſtantini Auguſti, conuertit ad Chriſtum SS.Atticam & Artemiam 1145
S.Conſtantia ad ſepulcrum S.Agnetis, ab vlceribus curatur 1094
conſtãtia S.Capraſij martyris 787. S.Dionyſij epiſcopi 263. S.Apollinaris epiſcopi & martyris 589. Archimini confeſſoris 227. S. Agapij martyris 853. S.Flauiæ martyris 768. Dioſcori adoleſcentis 1005. cuiuſdam Chriſtiani 449
conſtantia mira S.Honorati epiſcopi vultûs 35
conſtantia mira martyrum 491.538.766.914.961
conſtantia & ſtabilitas B.Godefridi Comitis 23
conſtantia & immutabilitas S.Stephani protomartyris 1023
conſtantia & fortitudo inuicta S.Vincẽtij mart. 52
conſtantia & fortitudo S.Caſſiani martyris 631
conſtantia Auguſtę virginis quibus tormentis tentata 226
conſtantia martyrum muneribus tentata 771. itèm blanditijs & muneribus tentata 785.973
conſtantiæ pręclara exempla 40.41
conſtantiniana baſilica à Conſtantino ędificata, omnium eccleſiarum orbis prima 831
conſuetudo bona & mala 343
conſuetudo ſolennis S.Bononij abbatis 657
contemplationis progreſſus 341
contemplationes mirę S.Gertrudis virginis 15
contemplator bonus quis ſit 344
continentia coniugalis quę 843
contritio inſignis S.Gertrudis virginis 14
conuentus procerum Aquiſgrani 472
conuicia in defunctum Stanislaum epiſcopum 394
conuiuia precibus inchoanda & finienda 838
cornelius centurio à S.Petro baptizatus, epiſcopus Cæſarienſis ordinatur 1098
S.Cornelij Papę paſſionis hiſtoria 1187. cũ presbyteris & diaconibus Centumcellis exilio deputatur, ibid. os eius plumbatis cęditur 1188 paralyticam ſanat, decollatur cum ſocijs, quos Chriſto genuerat, numero xxj. ibid.
S.Corona martyr in duas partes ſecatur 1128
coronam ſanctis dari pro meritis 506
corpus Chriſti cur terra promiſſionis dicatur 28. itèm cur communionis panis dicatur 201
corpus Domini volẽs Iudæus mala intentione ſuſcipere diuinitùs caſtigatur 698
corpus ſuum Bernardinus cędit 423

corpus

corpus ſuum q̃ duriter tractârit Coleta virgo 151
corpus ſuum caſtigare non neglexit Damianus epiſcopus, dum diuinis ſtudijs vacauit 132
corpus ſuum iubet Conſtabilis abbas leuari 129
corpus S. Euermari martyris è terra leuatur, & mirificè redolet 355
corpus exanime Lydvvinæ virginis vt à Deo conoheſtetur, & veneretur à multis 318
corpus S. Vincentij martyris coruus cõſeruat intactum 54. vincit tyrannũ eius corpus mortuum 55. proijcitur in mare 55. longè antè ad litus peruolat, quàm ipſi nautæ 55
corpus Moyſi cur abſcondatur, ſanctorũ verò corpora reuelentur 27
corpus S. Germãi ep̃i Pariſienſis neq; à rege, neq; ab epiſcopis & monachis vult eleuari 595.596. defertur in villam Cumbis aſſeruandum 598. iterùm ad proprium locum reportatur 602. populi deuotio in reportatione ſancti corporis 603
corpus S. VVinnoci abbatis non vult aliò trãsferri 813. transfertur Audomaropolim 815. rursùm transfertur in Bergas 815
corpus S. Germani epiſcopi ad proprium rursùm defertur monaſteriũ inita pace cum Normannis 608
corpus S. Hilarij epiſcopi angelico miniſterio trãslatum 27
corpus S. Guidonis confeſſoris Spirã translatũ 232
corpus S. Ludmillæ virginis ad ciuitatem Pragenſem translatum 706
corpus SS. Vulmari abbatis nebula obtectum, nè à monialibus videretur 583
corpus S. Stephani iunioris martyris in foueam ethnicorum reorum iniectum 990
corpus Stanislai epiſcopi & martyris nemo audet ſepulturæ mandare 394. transfertur 396
corpus Sigeberti regis inhonorantes diuinitùs caſtigati 89
corpus Sigeberti regis poſt cccc. annos integrum conſpicitur 89. iterùm poſt multos inuenitur incorruptum 90
corpus S. Ludouici confeſſoris mãſit incorruptum lx. annis poſt mortem 1010
corpus S. Edilbergę abbatiſſæ poſt ſeptennium eleuatum apparuit incorruptum 575
corpus S. Soſij martyris integrum apparuiſſe 719
corpus S. Raynaldi archiepiſcopi poſt multos annos incorruptum apparuit 642
corpus S. Vẽceslai mart. poſt triẽniũ incorruptũ 732
corpus S. Ludmillę martyris, poſt triennium apparuit incorruptum 729. eius translatio, ibid.
corpus S. Humberti confeſſoris poſt cliij. annos incorruptum apparuit 695
corpus S. Conſtantij epiſcopi & martyris Peruſiæ reddi, diuina voce pręcipitur 80. itèm cęci duo ad eius corpus admoti, illuminantur, ibid.
corpus S. Honorati ep̃i exanime plenum gratia 37
corpus corruptibile aggrauare animã, quid ſit 329
corpus non inquinatur, niſi de conſenſu mẽtis 1229
corporis Domini qui ſint rei 220
corporis Hermanni Steinueldẽſ è ſepulcro incorrupti translatio 258
corporis S. Ermelendis virginis eleuatio 797
corporis B. Sigeberti regis eleuatio 90
ad corporis S. Soſij martyris eleuationẽ multi confluxêre populi 719
corporis S. Barbatiani presbyteri translatio 1043
corporis S. Arnulphi epiſcopi translatio 707. itèm S. Soſij 716
corporis S. Viti translatio 508
corporis S. Zoyli martyris inuentio 552
corporis truncus S. Dalmatij epiſcopi & martyris poſt cędẽ longo tempore viuus manſit 1000
corporis Coletę virg. poſt obitum pulchritudo 186
corporis humani inſtabilitas 195
corporis imbecillitas vndè aliquandò veniat 244
corporis caſtigationem domare carnem 934
ex corpore defuncti ſplendor egreſſus 61
corpora mortuorum abluendi conſuetudo 643
corpora ſanctorum contingere, non eſſe nouum inuentum 81
corporũ ſanctorum contactus quantam virtutem habeat 80
corporũ SS. Barlaami & Ioſaphat translatio 960
corporibus ſanctorum ciuitates ſanctificari 588
S. Cortherus martyr & xl. ſocij eius 1217
coſdroẽ regis lucifera ſuperbia 1189. lignum Crucis ab Hieroſolymis ablatum, in fanum ſuum collocat, ibid.
SS. Coſmæ & Damiani fratrum paſſio 1196. eorum patria, ibid. in mare merſi angelitùs liberantur, in ignem coniecti non vruntur 1197. poſt varios cruciatus decollantur, ibid.
coſmam & Damianum languẽtibus apparuiſſe 726
Craſſ Miſſnenſis epiſcopus 519
S. Cratonis martyris breuis hiſtoria 1102. is votum promiſſum fideliter reddit, ibid.
S. Creſcens diſcipulus S. Pauli, Viennenſibus Chriſtum primus annunciat 1234. eius vita 1147. Zachariam diſcipulũ ſuſ loco ordinat epiſcopum, ibid. redit ad Galatas, ibid.
SS. Creſcentianus, Victor, Roſula & Generalis, vnà cum S. Cypriano martyrio coronantur 1189
S. Creſcentianus martyr 1133
S. Criſpina decollatur 1226
SS. Criſpini & Criſpiniani paſſionis breuis hiſtoria 1208
SS. Criſpi & Caij diſcipulorum memoria 1201
cruciatus quos Coleta virgo ſit perpeſſa 182
cruciatus Coletæ varij & intenſiſſimi 173
cruciatus perpetui Lydvvinæ virginis 280. ſub mortem perquàm acerbi 317
crucifigitur Dominus 204
S. Crucis inuentionis breuis hiſtoria 1122
S. Crucis exaltationis hiſtoria 1189. feſtum eius inſtituitur 1190. multa fiunt miracula in eius reductione Hieroſolymam 1190
crucis ſignum in fronte S. Humberti 694
qui crucis ſignum in corde ſuo impreſſum habeant, & qui non 630
erga crucis ſignum ſingularis Coletæ virginis reuerentia 168
per crucis ſignum quot miracula operatus S. Placidus martyr 756
crucis ſignum dæmonibus terrori eſſe 937. diabolum timere 905
S. Crucis ſignum murus inexpugnabilis 1134
S. Crucis vſus antiquiſſimus 46.73.77.185.350.657.785
crucis ſigni virtus quanta 163.169.188.547.754.1009
crucis ſigni & orationis miri effectus 756
S. Crucis effectus 360
S. Crucis virtute aqua in vinum mutata 528.569. multæ curationes fiunt 755
crucis ſigno multa miracula fiunt 168. irriſor Bernardini ſanatur 438. ęgri ſanati 488. dęmones fugati 559. paralyticus ſanatur 754.762. itèm ęger, ibid. & muta & cæca & ſurda integritati reſtituitur 755. presbyteri digitus curatur 417. profligantur hoſtes vrbem Eugubinum obſidentes 418. hydropicus ſanatur 755. itèm febricitãs 756. & dęmoniacus, ibid. & 761. ſanatur puella miſerrima 437. reſtituitur penè exanimis 437. coërcetur imber 437. ſanatur puer afflictus regio mor-

bo 437.& fœmina contracta 437.cæcus curatur 106.572. morti proximus curatur 1042. ignis extinctus 663. incendium profligatur 271. diabolus fugatur 112.953
crucis ſigno & oratione, cæci oculi illuminantur 754.761. itèm ægrotus ſanatur 755.& languidus 755. paralyticus ſanatur 763. energumenus liberatur 765. dęmoniacus curatur 982
crucis ſigno muniti vt victores efficiantur 630
S.Crucis arma contra hoſtem ſuum aſſumit S. Venceslaus martyr 728
crucis Chriſti patibulum, iuris locus 224
cur crucis figura adoranda 361
crucis figuram lignum vitæ in paradiſo fuiſſe 361
crucis ligni adoratio 361
crucis ligni fructus, vita eſt immortalis 1020
crucis Dominicæ encomium 213. beneficia 360
in crucis honorem ieiunia feriæ ſextæ reſtaurata 135. & altare erectum 11.140
crucis figura, X litera 631
S.Crucis vexillum olìm præferri ſolitum in prælio 629
crucis vexilla in proceſſionibus circumlata 139. & cum ſanctorum reliquijs tempore ſupplicationis circumlata 500
cruci & ſacris reliquijs quid antiqtas detulerit 372
ante crucem Chriſti, multi crucis tormentum experti 615
per crucem fideles ab infidelibus diſtingui 360
in cruce non materiam, ſed ſignum adorari 361
cruces in templis haberi, antiquitùs mos fuit 10
cruces ſuper ſuffocatos aqua cęlitùs viſę 118
cruces perpetuæ Coletę virginis 173. itèm multiplices 184
cum crucibus & cereis reliquiæ allatæ 465
crux ad infirmum delata 548
crux altare Chriſti 213
crux Chriſti quantum admirationis habeat 360
S.Crux multorum bonorum eſt materia 216
crux à ſanatis erecta 405
crux Domini in mille partes diuiſa, detrimentum non ſentit 1124
crux in S.Marcellini martyris memoriam poſita in via publica 476
crudelitas Friderici Comitis Arnesbergeñ quãta 23
crudelitas Boleslai regis 391
crudelitas matris Damiani epiſcopi 132
crudelitatẽ Giſulfi principis Leo abbas increpat 579
crumena Ieſu 290
S.Cucuphatis martyris paſſio 1158. eius oſſa Pariſios deferuntur, ibid.
cultus diuinus quantùm in eccleſia Miſſnenſi vigeat 534
cultus diuinus, qui fit in eccleſia Miſſnenſi die ac noctę 512. mirè augmentatus à S.Bennone 521
à cultũra ſimulacrorum multi reuocati 667. credunt in Chriſtum & baptizantur 668
cultus multorum deorum ab Aegyptijs fluxit 924
cunibertus archiepiſcopus Colonienſis 84.1215
cura perpetua S.Honorati epiſcopi quæ fuerit 33
cura quanta fuerit S. Adelheidi virginum Vilecenſium 97
curationes Coſmas & Damianus gratìs adhibent ægris 722
currus & equi Elię quid deſignent 744
S.Cuthberti epiſcopi Lindisfarnenſis vitæ breuis hiſtoria 1111
S.Cyprianus abbas Petragoricus 1227
S.Cyprianus Carthaginenſis epiſcopus ad martyrium xij. fratres animat 669. creat presbyteros & hypodiaconos 669
S.Cypriani epiſcopi paſſionis hiſtoria 1188. in exilium mittitur, ibid. ducitur vinctus ad Galerium Maximum, damnatur capite, ibid. triplex eius translatio 1189
S.Cypriani magi conuerſio 196. baptizatur, confringit idola, fit epiſcopus, poſt varios cruciatus vnà cum S.Iuſtina decollatur 1196
S.Cyriaci diaconi paſſionis hiſtoria 1110
S.Cyriaci martyris & xxj. ſociorum paſſionis breuis memoria 1166
SS.Cyrici & Iulittę matris, ac ſociorum paſſionis memoria 1143
S.Cyrilla filia Decij Cęſaris pro fide Chriſtiana iugulatur 1209
SS.Cyrillus, Aquila, Petrus, Domitianus, Rufus & Menandrus martyres 1161
S.Cyrillus epiſcopus Alexandrinus 1097
S.Cyrilli epiſcopi paſſionis memoria 1152
SS. Cyrion presbyter, Moyſes, Baſſianus & Agathon igne comburuntur 1102

DAEmon S.Marculpho abbati inſidiatur 349. fruſtrà oppugnat S.Euermarum martyrem 354. non ſuſtinet ſe in dæmoniaca adduci ad præſentiam S. Gothardi epiſcopi 372. eijcitur à S. Hilaro 411. humilitate & tolerantia pellitur 1109 acerbiſſimè vexat & perſequitur pios 156.157. 163.167. effundit aquam Coletę 172
dæmon Hermanno Steinueldenſi infeſtus 252. hominem docuit adorare ſimulacra, per quæ reſponſa ei dedit 674. concionatur, carpens vitia, quorum ipſe incentor eſt 474
dæmonis maligniſſimi nequitia 286. verſutia 112. inuidia erga pios 178. furor 303
dæmonem non ferre ſanctorum hominum præſentiam 24. religioni addictos impugnare 9.15. 24. vexâſſe S.Theobaldum eremitam 559
dæmonem latuiſſe incarnationem Verbi Dei 210
dæmonem, rogatu xij. fratres, expellunt ab obſeſſo 669.670
cum dæmone non eſſe fœdus ineundum 111
dæmones lignum ab angelo Lydvvinæ virgini allatum, valdè reformidâſſe 287. in muſcarum forma Coletam infeſtâſſe 179. vt grauiſſimè eam afflixerint, cùm voluit orare 17. multùm moleſtâſſe B.Iuanem in eremo 547. ſub vitæ finem pios infeſtare 332. diuinum nomen ſibi ex ſuperbia adſcribere 941
dæmones nolle, nos ſcire peccata noſtra 147. à S. Procopio confeſſore eiecti & fugati 570
dæmones S.Epiphanius epiſcopus profligat 61. zona cilicina Lydvvinæ virginis torquet 317. ab obſeſſis S. Marculphus abbas expellit 348. ad S.Placidi obtutum cecidêre 757
contra dæmones pugnans, non robore corporali indiget, ſed ſpirituali 621
dæmones vertunni qui dicantur 1074,
dæmonum malignitas 278. procacitas 314. formæ horribiles 330. multi laquei 338
dæmonum inanes conatus vt Coleta virgo contempſerit 178
dæmonum ſpecies nihil terruiſſe alios præſente Coleta 180
dęmonum infeſtationes virtute Dei compeſci 548
dęmonũ iacula vertit Deus ſuis in triumphum 257
à dęmonibus Coleta virgo ſæpè cæſa 178
dęmonia S.Marculphi abbatis p̃ſentia torquet 347
dæmoniacus ad S.Fidelis mart. corpus curatur 793
dęmoniaci ad tumbam S.Rumoldi archiepiſcopi & martyris curati 568
dęmoniaca Chriſtum confitetur 780
S.Dafroſa vxor S. Fabiani martyris capite cæditur 1088

dagoberti regis Galliæ encomium 84. graue peccatum 85
S. Dalmatius epiſcopus & martyr 1226
dalmatius epiſcopus Ticinenſis 1013
S. Dalmatius eccleſiæ Papiẽſis olim epiſcopus 999. prædicat Albenſibus fidem Chriſtianam, ibid. permultos in Italiæ, Germaniæ, & Galliæ finibus conuertit 998. & multa pro Chriſto patitur aduerſa 999. tranſit flumen per aërem Dei auxilio ſiccis pedibus 1000. ab infidelibus Papiæ captus & detruncatus, ibid.
S. Damianus miles & martyr 1102
damianus archiepiſcopus Rauennatum 190
damianus cur ſic cognominetur 132
S. Damaſi Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1128
damnatio cuiuſdam virginem ſe mentientis reuelata Lydvvinæ virgini 294
damnati cur pœnas ſempiternas luant 330
damnatorum fletus horribilis 807
damnatorum grauiſſima pœna eſt, viſione Dei carere 877
daniæ rex in ſomnis monetur, templum S. Venceslao conſtruere 730
S. Daniel propheta 1156
SS. Daſius, Zoticus, Caius, & xij. ſocij martyres 1206
datianus deflet ſe victum à martyre 53
datiani crudelitas 627
datiani furor in S. Vincentium martyrem 51
Decem martyres à Saracenis paſſi 1213
decij edictum crudelem Chriſtianos 260
decollationis & inuentionis S. Iohannis Baptiſtæ breuis enarratio 1179. decollatur in Macherunta 1180. pars corporis eius igne crematur, ibid. oſſa eius collecta Romã transferũtur, ibid. caput eius à monachis inuentum Emeſam transfertur 1180
dedicatio eccleſiæ Goslarienſis 517
defunctus reſuſcitatus 611. reuiuiſcit, & rurſus poſt triduum decedit 231. rediuiuus reddit Stanislao epiſcopo teſtimonium 390. & iterùm moritur poſt dictum teſtimonium, ibid.
defunctus infans ad vitam reuocatus 233
defunctus quidam ſurgit 397
defunctum Lydvvinæ virgini apparuiſſe 292
pro ſe defuncto petit V. Beda orari 407
in defunctorum fidelium ſepultura pſalmos decantare, Chriſtiana eſt traditio 390
erga defunctos Lydvvinæ virginis charitas 303
defunctos laudare, multis modis vtile 29
defunctos viuorum Miſſis ac beneficijs iuuari 800 & ſeq.
pro defunctis S. Iordanes Dominicanus orat 106
delphi obſidentur 17
delubra à S. Venceslao martyre conſtructa 728
S. Demetrius martyr 1203
SS. Demetrius, Honoratus, & Florus 1231
SS. Demetrij epiſcopi, Aniani, Euſtoſij & ſociorum martyrum, memoria 1215
S. Demetriæ virginis memoria 1144
S. Deodatus epiſcopus Niuernenſis 539. apparet B. Hildulpho archiepiſcopo 545
S. Deodatus epiſcopus Viennenſis 1205
depoſitio S. Helenæ virginis 1131
deſcenſio Chriſti ad inferos, ligni vitæ ramus, & eius fructus 665
deſiderium occultũ cuiuſdam ſororis Coleta virgo nouit 178
S. Deſiderij epiſcopi Lugdunẽſis paſſionis & tranſlationis breuis memoria 1102
S. Deſiderij epiſcopi Lingonenſis paſſio 1131
deſidia hominum 338
deſperandum nunquàm 334
deuotio & lachrymæ S. Bennonis epiſcopi 520
deus incomprehenſibilis 335. depingi nequit hcute eſt 798. vt naturã eſt, à nemine videri poteſt 872. quomodò omnia in omnibus 194. omni volenti bonum adminiſtrator eſt 66. bonitatis, iuſtitiæ, ac ſempiternæ lucis fons eſt 917. non ornatum lapidum, ſed cordis puritatem atque munditiam quærit 1198. quantùm nos amet 335. talis erga nos erit, quales erga alios fuerimus 651. difficilis ad iraſcendum, facilis ad miſerandum 822. vult rogari, vt parcat 742. tẽporaliter ſuos caſtigat, vt ab æterno ſupplicio conſeruet 598. cur ſedeat 733. cur non pellem, ſed interiora ſibi viſcera iuſſerit offerri 1072
deus ori eorum proximus, qui ocioſa verba deuitant 1040
deus ſpretus, ſpernentem non deſerit 849
dei filius de ventre matris in gremiũ Eccleſiæ enixus 664. ad quid in mundum venerit & ſit natus 191. trigintatribus annis ſeruus 732. ſed nunc Dominus & Rex regum dicitur 733
dei ignoratio, animæ caligo eſt 880
deum nunquàm ſuorum obliuiſci 805. reproborum verò nunquàm recordatur, ibid.
deum negare factis, nihil aliud eſſe q̃ perire 124
deum quonã pacto quiſpiã maximè imitetur 951
deum parere, & virginem, ſtupendum planè & admirandum 1030
deo de ſalute omnium ſemper cura eſt 64
cum deo qua ratione quiſpiam colloquatur 907
deorum gentilium mutua inter ſe pugna, eos deos non eſſe oſtendit 927
deos gentium adorantes, dignos eſſe morte 928
detractorum colloquia etiam defunctorum ſaniem lingere 289
Diabolus ſacrarum literarũ peritiſſimus 936. per obſeſſam puellam multa Latinè loquitur 473. quibus tentationum fallacijs Chriſti militem proſternere conetur 1075. quantùm nitatur impedire homini ſuam ſalutem 523. propria machinatione confuſus cecidit 624.
diaboli à Deo defectio 871. calliditas 622. aſtus 464. multæ ac variæ inſidiæ 953. in hominem inuidia 872. aſtutia ad decipiendum hominem quanta 111. 725. mẽdacium, & facinus deteſtandum 107
diabolum olim Domini hæreditatem occupâſſe 224. quod ſuum erat, in Chriſto quæſiuiſſe 748
diabolum egregiè irridet S. Ioſaphat 953
diaconus & præpoſitus fit S. Gothardus epiſc. 365
diaconis in primæua Eccleſia Dominici ſanguinis committebatur adminiſtratio 864
dianæ ſimulacrum S. VVolfus euertit 788
dicta aurea F. Aegidij 334. & ſeq.
dies octaua, & nominis impoſitio, quid deſignarint 1
dies extremi iudicij terribilis 822
dies iudicij, ligni vitæ ramus: & eius fructus 665
dies Rogationum 814
dies reſolutionis S. Eartongotæ reuelata 574
dies anniuerſarius Alferij abbatis celebrata 277. & S. Godebertæ virginis 272
dies tranſlationis S. Germani 603
dies ſanctorũ Machabæorum quàm præclara 610
dies ſolennis S. Rumoldi cur in Kal. Iulij tranſlatus 568
dies ſolennis S. Martini epiſcopi 820
dietmarus Merſeborgenſis epiſcopus 518
digitus Dei Spiritus ſanctus 699
SS. Digna & Emerita virgines & martyres 1194

dignitas Alferij primi abbatis Cauenſis 274
dignitates ambire quàm ſit nepharium, præcipuè ineptis perſonis 587
dignitatibus ſuis ſe abdicauit Damianus epiſcopus 135
dij gentium perpetuo igne exurendi 769. quales ſint 872. homines fuêre flagitioſiſſimi 914. & maſculorum concubitores 926. ſacrilegi fuêre homines 680
dilectio latronis cum Domino crucifixi 212
vt dilexerit Dominum S. Petrus 554
diligere dulciter, quid ſit 554. itèm ſapienter ac fortiter 555
diluuium 872
diuolitionis inſula 349
diocletianus, Apro interfecto, Cæſar acclamatur 711
diocletiani & Maximiani crudelitas 711. in Chriſtianos perſecutio 736
diocletiani interitus 962
S. Diodori & martyrum Viennenſiũ memoria 1203
SS. Dionyſius, AEmilianus, & Sebaſtianus 1101
SS. Dionyſius & Hammonius martyres 1102
S. Dionyſius epiſcopus & confeſſor à Cappadocia Mediolanum transfertur 1131
S. Dionyſius epiſcopus iubetur negare Chriſtũ 263. itèm exulare cum ſuis 263. & petere Collutionem 264. redit Alexandriam 265
S. Dionyſij epiſcopi ſcripta 266. 267
S. Dionyſij Alexandrini vitæ hiſtoria 1216. ter in exilium relegatur 1217. multos conuertit ad Chriſtum, ibid. obit in pace, ibid.
S. Dionyſij Papæ & conſtitutionũ eius breuis memoria 1234
SS. Dionyſij epiſcopi, Ruſtici presbyteri, & Eleutherij diaconi, breuis memoria 1201. & 1203
S. Dionyſij patrui S. Pancratij, breuis memoria 1128
de Dionyſio teſtimonia Athanaſij 267
SS. Dionyſia, Datiua, Leontia cum ſocijs ab Arianis multis ſupplicijs excruciatæ, ſanctis aſſociantur 1186. & 1227
SS. Diophilus, Matrona, & Tecla virgo 1187
S. Dioſcorus puer varijs tormentis afflictus non frangitur 1229. dimittitur, ibid.
S. Dioſcori Lectoris paſſionis memoria 1129
diſciplina ordinis, vt olìm viguerit 549
diſcretio, omnium virtutum mater 663
diſmas latro, à Chriſto veniam peccatorum conſequitur 211
diſputatio Cõſtantini Copronymi cum S. Stephano iuniore 984
diuinitatis naturam egregiè S. Barlaam expoſuit 881
diuites miſeros eſſe 1002
diuites verè qui ſint 902
diuitiæ quæ hîc appetendæ 125
diuitiæ Dei nullis verbis exponi poſſunt 899
diuitijs & honoribus huius ſeculi renunciantium merces quanta ſit 1010
S. Dius confeſſor Cæſarienſis 1154
Docere, nec facere, ſummum periculum eſt 663
docendi efficaciſſimum genus 433
doctrina SS. Apoſtolorũ duodecim lapidibus comparata 1035
doctrina pia quibus prædicanda ſit 869
doctrinæ optimum genus, vt talis ſit vita, qualis prædicatio 660
doctrinam S. Iohannis euangeliſtæ hæreticis omnibus ſilentium imponere 1031
doctoris titulo Stanislaus epiſcopus non vult ornari 385
doctores ſancti ſtellæ vocantur 632
dodo epiſcopus Mimigarfordenſis 691
dolor fratrũ quantus ob Alferij abbatis obitũ 277
dolor Myrani populi ob ablatas S. Nicolai reliquias 401
dolores dentium immaniſſimi 281
dominicani fratres quem fructum in Eccleſia fecerint 114
dominus iuſtus ab iniuſto ſeruo condemnatus 203
dominus cur in præſepio poſitus ſit 1019
dominum Ieſum obitui S. Iohannis apoſtoli interfuiſſe 1034
S. Domitiani abbatis memoria 1149
S. Domitius martyr Syriæ 1151
S. Domninus epiſcopus Viennẽſis & cõfeſſor 1212
S. Domninus Maximiani Imperat. cubicularius capite cæditur 778
S. Domna virgo cum ſociabus virginibus 1115
domûs hoſpitalis de Scala encomium 423
dona eximia Conſtabilis abbatis 128. S. Bathildis reginæ 64. & Coletæ virginis 161
dona ſeptem Spiritûs ſancti 197
dona diſtribuere Deũ in multas generationes 774. quibus donis fruantur, qui ſpiritu Dei agũtur 1023
SS. Donatianus, Præſidius, Manſuetus, Germanus & Fuſcolus, epiſcopi, ab Arianis fuſtibus cæſi, in exilium mittuntur 1184
SS. Donatianus & Rogatianus fratres 1131
SS. Donatus, Paulus, Rogata, Dominanda, & Hilarina martyres Romani 1235
SS. Donatus, Reſtitutus, Valerianus, & Fructuoſa cum xij. ſocijs martyrio afficiuntur 1175
S. Donati presbyteri & eremitę breuis hiſtoria 1174 miraculis claret, draconem occidit, ibid.
S. Donati martyrium 765
S. Donati epiſcopi paſſiõis hiſtoria 1165. à S. Pigmenio presbytero in fide & literis inſtruitur, ibid. mortua ad eius imperiũ loquitur, ibid. reſtaurat confractũ Dominici ſanguinis calicem, vnà cum Hilarino occiditur 1166
dormientem S. Honoratum exhortationis & orationis verba fudiſſe 38
S. Dorotheæ virginis paſſio 1101
SS. Dorothei & Gorgonij paſſionis hiſtoria 1186. flagellis vapulãt, ibid. in craticula aſſantur, ibid. laqueo ſuſpenduntur, ibid.
dotes egregiæ S. Ludmillæ martyris 704
Drahomira ſicarios pecunia corruptos ad opprimendam S. Ludmillam deſtinauit 705
drahomira terræ hiatu abſorpta 731
drahomiræ in Chriſtianos perſecutio 726
dreſda ciuitas 510
SS. Druſus, Sozimus, & Theodorus 1229
Ducenti & viginti martyres Africani 1210
ducenti & ſexaginta martyres, arenam fodientes, ſagittis militum interimuntur 1107
ducentorum & lxx. martyrum memoria 1205
S. Dula martyr 1111
S. Dulcitius epiſcopus SS. Fidei & Capraſij martyrum corpora eleuat 787
duo millia martyrum capite cæduntur 1103
dux præſumptuoſus diuinitùs punitur 1010
SS. Dydimi monachi & Theodoſiæ virginis paſſionis memoria 1231

E

Ebbo Auguſtanus epiſcopus 374
ebroinus epiſcopus Pictauienſis 597
Eccleſia mater populi Chriſtiani 1017
eccleſia Catholica vna eſt 896. vna, catholica, & vnuerſalis 197
eccleſia Dei quibus columnis ſuſtineatur 557
cur eccleſia Dei fulciri floribus, & ſtipari malis appetat 558

ecle-

eccleſia S. Bénonis epiſcopi in honorem omnium Sanctorum dedicata 519
eccleſia S. Rumoldi archiepiſcopi & martyris, omnibus bello conflagrantibus, illæſa permanſit 565
eccleſia S. Apollinaris martyris à Saracenis depopulata 103
eccleſiæ varia membra 592
eccleſiæ quandò ornatus reſtituendus 972
eccleſiæ Romanæ & Pontificum decretis quantum tribuerit F. Aegidius 331
eccleſiæ principes cur frequenter labantur 555
eccleſiæ S. Michaëlis in monte Gargano deſcriptio 1198
eccleſiæ ſuæ defenſor S. Exuperius epiſcopus 737
eccleſiæ Miſſnenſis vaſtatio 523
eccleſiæ S. Germani epiſcopi deuaſtatores & violatores diuinitùs puniti 690
eccleſiæ multæ ædificãtur, & fides Chriſtianorum in India floreſcit 947
eccleſiæ quomodò antiquitùs conſecratæ 764
eccleſiam Chriſti eſſe ſponſam 1044. & mundi figuram gerere 1049
eccleſiam, Chriſti ſponſam acerbè à dæmone oppugnari 971
eccleſiam eſſe ſine macula & ruga 223
eccleſiam illuſtrare, radios ex ſanctorum martyrũ corporibus proſilientes 610
eccleſiam Mediolanenſem frequẽter viſitat S. Iuentius martyr 703
eccleſiam ſuam S. Felix archiepiſcopus ſanctorum reliquijs ac varijs vtenſilibus exornat 856
ad eccleſiam S. Bononij abbatis dæmoniacæ perductæ, curantur 659. itèm adoleſcens pedibus captus, ibid.
eccleſiam S. Aidani epiſcopi non lædit ignis 668
in eccleſia primitiua ſanctos timuiſſe noua introducere 625
eccleſias à fide lapſas, cum Romana Damianus epiſcopus conciliat 135
eccleſias multas S. Ludmilla virgo extruxit in Boëmia 704
eccleſias Vrbis multas vetuſtate collapſas Martinus Papa reſtaurat 828
eccleſias conſecrandi mos & ritus 1046
eccleſiaſtica inſtituta ad vnguem eſſe ſeruãda 1054
eccleſiaſtica indumenta indigniſſimè cõculcata 978
eccleſiaſticas res deuaſtare & abalienare quàm ſit nefarium 596
ecſtaſim toto triduo Coleta virgo patitur 168
S. Edeltrudis reginæ corpus poſt vndecim annos effoſſum, apparet incorruptum 1145
edictum crudele Copronymi 988
S. Ediſtius martyr Rauennas 1204
educationis fructus 729
Egbertus egregius Treuerorum epiſcopus 137. 138
egbertus præfectus Caroli Magni grauiſſimè infirmatur, & humaniſſimè à S. Ida tractatur 683. eã petit in vxorem, ibid.
S. Egdunus cum ſeptem ſocijs ſuffocatur 1109
S. Egeſippus quot libros ediderit 233
S. Egeſippi (qui actuum eccleſiaſticorum texuit hiſtorias) breuis memoria 1114
Eico Miſſnenſis epiſcopus 521
S. Eladius Antiſiodorenſis epiſcopus 352
electio quid ſit 895
in electione opùs eſſe conſilio 895
eleemoſyna quid ſonet 1050
eleemoſynæ B. Godefridi Comitis 23
eleemoſynæ & oblationes pro defunctis faciendæ 801
eleemoſynas ex lucris iniuſtis reſpuit Coleta virgo 154.
eleocadius archiepiſcopus Rauennas 611
S. Eleuchadius archiepiſcopus quem fructum fecerit in eccleſia cum S. Apollinari martyre 124
S. Eleuchadij archiepiſcopi conuerſio 122
S. Eleutherius Romanus 1184
S. Eleutherius Cæſarienſis 1196
S. Eleutherij epiſcopi & Anthiæ matris hiſtoria 1116
S. Eleutherij Papæ memoria 1131
S. Eleutherij paſſionis memoria 1201. innumerabiles Chriſtiani eius temporibus martyrio coronantur, ibid. Eleuth. verò igne crematur, ibid.
S. Eligius epiſcopus Nouiomenſis & cõfeſſor 85. 1225
S. Eligij encomium 270
S. Eliphius martyr Colonienſis 1205
eloquentia B. Iordanis 106
S. Emerentiana virgo lapidatur, ac in ſuo ſanguine baptizatur 1095
Engelberti archiepiſ. Coloniẽſis cædes præuiſa 247
S. Eoldus epiſcopus Viennenſis transfert corpora SS. martyrum Thebæorum Viennam 1152
S. Epaphra à S. Paulo ordinatur Coloſſenſis epiſcopus, ibiq; martyrio coronatur 1155
SS. Ephicatus, Euſtaſius, Victuria & Caſtula martyres 1132
S. Ephrem Edeſſenæ eccleſiæ diaconus 1098
SS. Epimachus & Alexander igne exuruntur 1228
S. Epimachus viuus crematur 1005
epimachi & Alexandri martyria 261
S. Epiphanius Salaminæ epiſcopus 1128
S. Epiphanius epiſcopus Ticinenſis 371. nolẽs creatur epiſcopus 58. legatus ad Anthemium Imper. mittitur 60. vt à Romanis ſit exceptus, ibid.
S. Epiphanij epiſcopi eximia præconia 59
SS. Epipodius & Alexander martyres 1148
S. Epipodij martyris paſſionis bre. memoria 1118
epiſcopus confirmationis miniſter 1044
epiſcopus quidam vt ſapiẽter à Coleta virgine admonitus 175
epiſcopi dignitas regiam antecellit 389
epiſcopi Nicomedienſis impudens facinus 979
epiſcopi in exilium coacti à Traſamundo Arriano, reuocantur 448
epiſcopi duo, columbæ indicio è cælo deſcendentis electi 121
epiſcopi à B. Remigio ordinati 739
epiſcopum ſibi ſimilem tyrannica poteſtate Copronymus creat 970
epiſcoporum quorundam fidelitas erga Chriſti Vicarium 525
epiſcoporum eſt ſemper alijs benedicere 661
epiſcopis vt viuendum 386
epiſcopatum recuſantes 100
epiſcopatum S. Stanislaus inuitus ſuſcipit 386
epiſcopatum trium ciuitatum Bernardinus recuſat 434
epiſcopatus duos S. Vbaldus recuſat 316
epiſcopalis muneris functio 74
epiſtola Meſſalini ad S. Benedictum abbatem 773
epiſtola Dionyſij ad Domitium & Didymum 264 alia ad Hieracem eccleſiarum Aegypti epiſcopũ 265. aliæ itèm ad diuerſos 266. 267
S. Eraclius Leodienſis epiſcopus & cõfeſſor 355. 1216
S. Eraſmi epiſcopi paſſionis breuis hiſtoria 1137. in ſua paſſione multos cõuertit, ibi. exitus eius 1138
erckenradus Heyſtatenſis epiſcopus 357
eremitarum olim ſtudium 1046
S. Erhardus epiſcopus Ratiſponenſis 576
erimbertus Friſingenſis epiſcopus 364
erneſti ducis Saxoniæ laus 513
eruditionis quantæ fuerit Eleuchadius epiſcop. 123
Eſdras & Iohel prophetæ 1154
SS. Eſichius & Iulius martyrio coronantur 1143

S. Etherius

S.Etherius epiſcopus Viennenſis 1142
SS.Euagrius & Benignus martyres 1113
SS. Euagrius, Proſyria, & Euſtachius presbyter 1204
euangelium Marci, authoritate S.Petri confirmatum 695
euangeliũ ſuum Iohannes rogatus ab Eccleſia conſcripſit 1028
euangelium quid hominibus annunciet 875
euangelij Dominicæ Palmarum expoſitio 192. itèm, Eccè nos reliquimus omnia 193. & ſeq.
euangelicæ columnæ & gallinæ duæ S. Deodatus & Hildulphus 544
S.Euariſti Papæ & conſtitutionum eius memoria 1209
euchariſtia nec hæreticis dãda, nec ab ipſis ſumenda 201. cur communio dicatur, ibid. quid præſtet 297. quo pacto ſuſcipienda 201. à moriente ſumitur 146. recenti baptizato datur 190. ab Arianis pedibus calcata 227
euchariſtiæ eleuatio & adoratio 161. 170. 185. effectus 199. 297. 887. miri effectus in Coleta virgine 170
in euchariſtiæ ſumptione vt ſe Coleta geſſerit 170
euchariſtiæ fides ab alijs miraculis adſtruitur 200
euchariſtiæ ſacramentum quomodò conficiatur 200
euchariſtiam percipit S.Adelheidis abbatiſſa 97
per euchariſtiæ ſuſceptionem vnimur cum Chriſto 743
euchariſtiam moribundus puer percipit 379. itèm S. Bernardinus 440. Lydvvina virgo ſumens mirè compungitur 283. ſummè eam expetenti ei denegatur 297
euchariſtiam dignè ſumentes, vnum cum Chriſto fieri 744
erga Euchariſtiam Coletæ virginis deuotio & reuerentia 169
de euchariſtia quid credendum 904
in euchariſtia Chriſtus realiter præſens poſt verba Dominica 1032. 170. 196
in euchariſtia Chriſtum realiter eſſe præſentem, miraculo manifeſto declaratur 1050. 1051. & præaclro teſtimonio adſtruitur 830
quærẽtibus, quo pacto in Euchariſtia corpus Chriſti fiat, quid reſpondendum 200
in euchariſtia cur panis & vinum adhibeantur 200
in euchariſtia ſibi typum fingentium repræhenſio 200
S.Eucharius epiſcopus Treuirenſis 1227
SS.Euchariſtius, Fortunatus, & Priſcianus 1204
eucherius Lugdunenſis epiſcopus 455
S.Eucherij ſenatoris vita 1216. In ſpelunca ſpontè concluſus, ſanctiſſimè viuit, ibid. diuinitus eligitur Lugdunenſis epiſcopus, ibid. vxor eius Galla mariti ſpeluncam inhabitat, ibiq; vitam ſanctiſſimè finit, ibid.
S.Euentius Viennenſis epiſcopus & cõfeſſor 1099
S.Euergislus Coloniẽſis epiſcopus & martyr 1208
euermodus Raceburgenſis epiſcopus 21
S.Eugendus abbas 1088
S.Eugenius archiepiſcopus & martyr 1216
SS. Eugenius, Eleutherius, Vrbanus, Cornelius, Traianus, Victor, Caſtula martyres 1232
SS.Eugenius, Macarius, & Perulinus mart. 1095
S.Eugenij epiſcopi Carthaginẽſis & Cleri eius paſſionis memoria 1154
S. Eugenia, oratione ſimulacrum Dianæ comminuit 1187. in flumen præcipitatur, nec mergitur 1187. & 1233. poſt varios cruciatus cæditur gladio 1233
eugubij obſidio 417
eugubini magno ſtudio S. Vbaldum epiſcopum colunt 419
S.Eulaliæ virginis paſſionis hiſtoria 1227. poſt varios cruciatus igne extincta, in ſpecie columbæ cælos penetrat, ibid. à niue corpus eius obtegitur & ſepulturæ conſeruatur, ibid.
S.Eulaliæ virginis Barchinonenſis paſſionis breuis memoria 1102
S.Eulogius Conſtantinopolitanus 1150
eunomij in diſputando acumen 854
S.Euodius epiſcopus Antiochenus 1125
S.Euortius epiſcopus Aurelianenſis & confeſſor 1184
S.Euphemia virgo & martyr 1115
S.Euphemiæ virginis paſſionis hiſtoria 1190. morſu leonis ſuffocatur, ibid.
S.Euphroſyna virgo 1102
S.Euphroſyna in habitu virili monaſticam vitam agit: in omni ſanctitate perdurans, obit 1087
SS.Euplus & Serapion Cathanenſes 1187
S.Eupli martyris hiſtoria 1171. poſt varios cruciatus gladio punitur, ibid.
SS.Euras, Quartus, & Pardus martyres 1213
S.Euſebius martyr corpora SS. Cæſarij & Iuliani ſepelit 1212. cum Felice presbytero martyrio coronatur 1212. & 1213
S.Euſebius Palatinus martyr cum nouẽ ſocijs 1107
euſebius Patriarcha Hieroſolymitanus 745
S.Euſebius epiſcopus & confeſſor 1144
S.Euſebius cum ſocijs Chriſtum prædicat 648
S.Euſebij presbyteri & confeſſoris vita 1172. ab Ariano Conſtantio Auguſto, inclusus cubiculo moritur 1172
euſebij diaconi erga martyres ſtudium 265
S.Euſebij epiſcopi Vercellenſis vita 1161
S.Euſebij Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1201. eius tempore Crux Domini inuenta eſt, ibid.
SS.Euſebij, Pontij, Peregrini, atque Vincentij paſſionis breuis hiſtoria 1176. facultates ſuas pauperibus erogant, ibid. Iulium ſenatorem ad fidem conuertunt, ibid. fuſtibus cæduntur, abſciſis linguis loquũtur, plumbatis cæſi in Chriſto obdormiunt, ibid.
SS. Euſtachius, Agapitus, Theopiſtus & Philiſta martyres 1192
S.Euſtachius epiſcopus à Conſtantio principe exilio relegatur in Traianopolim 1154
S.Euſtachius, vxor & filij eius martyres 1212
S.Euſtaſius abbas pater ſexcentorũ monachorũ 1112
euſtochius Turonenſis epiſcopus 268
SS.Eutropius, Sozima ac Bonnoſa ſorores 1154
S.Eutropius Santonicę vrbis epiſcopus capite plectitur 345
S.Eutropij martyris apparitio 346
S. Eutropij epiſcopi & martyris breuis hiſtoria 1120
S.Eutychianus & Dccccxxxij. ſocij martyres 1232
S.Eutychianus cum Anaſtaſia & cc. viris ac ſeptingentis fœminis interficitur 1233
S.Eutychiani Papæ paſſionis, & conſtitutionũ eius breuis memoria 1227
S.Eutychius martyr Hiſpanus 1228
SS.Euthyces & Maro, vnà cum S. Victorino martyrio coronantur 1183
S.Euthymius diaconus in carcere quieſcit 1125
SS.Evvaldorum, duorum presbyterorum paſſionis memoria 1201. Germanis Chriſtum prædicant, ibid.
Excommunicatio Henrici IIII. Imperatoris cum ſibi adhærentibus 525. & eius excommunicationis cauſa 526

excommunicati miſericorditer à D.Bennone epiſcopo abſoluti 527
inter excommunicatos & excommunicãdos nulla diſtantia 1066
cum excommunicatis nullam eſſe habendam conuerſationem & familiaritatem 1078
exemplorum vis quanta 454
exemplis F.Aegidij permoti multi conuerſi 326
exequiæ mortuorum in Eccleſia antiquiſſimæ 231. 355. 379. 380. 442. 545. 1179
exequiæ aniuerſariæ, & alia pia exercitia pro defunctis Deo grata 801
exequiarum S.Honorati epiſcopi mira religio 38
exercitium vtiliſſimum quod ſit 336
exercitia S.Marculphi adoleſcentis 346
exercitia S.Gertrudis virginis 15
exercitia S.Bernardini 429
exhortationum S.Honorati epiſcopi vis & efficacia 35
exorciſmi vſus 473. 488
extrema *vnctio*, ſacramentum 1045. & eius fructus, ibid.
SS.Exuperius & Marcellus, diaconi S.Sabini epiſcopi, varijs tormentis affecti interimũtur 1234
S.Ezechiel propheta 1114. interficitur 269
ezechielem fuiſſe ſacerdotem 269
FAbius epiſcopus Antiochenus 260
S.Fabiani Papæ breuis hiſtoria 1093
S.Fabij paſſionis memoria 1160, capite cæditur, ibid. in mare truncus corporis eius ſubmergitur, ſed iterũ capiti adunatur & littori redditur, ibid.
facinora perpulchra S.Hildulphi archiepiſc. 575
famem diram totam oppreſſiſſe Bauariam 11
familiaritas S.Honorati epiſcopi cũ Chriſto quanta 38
S.Fauſtinus martyr *Mediolanenſis* 1166
SS.Fauſtinus & Timotheus ac ſocij martyres 1131
S.Fauſtinus presbyter, Iouitta verò diaconus ordinatur 1103, oculi eorum eruuntur, ſed diuinitùs reſtituuntur, ibid. capite plectuntur, ibid.
SS.Fauſtini & Iouittæ paſſionis hiſtoria 1103. feris dilacerandi exponuntur ſed non læduntur, ibid. Ignis eos non vrit, ibid.
S.Fauſtus martyr cum xxiij. ſocijs 1145
SS.Fauſtus, Martialis & Ianuarius martyres 1204. poſt multos cruciatus igne cremantur 1197
SS.Fauſtus, Dius & Ammonius, vnà cum S. Petro Alexandrino epiſcopo trucidantur 1222
S.Fauſtus diaconus cum Euſebio collega ſuo, incarceratis fratribus victualia adminiſtrat 1217. obtruncatur capite, ibid.
S.Fauſtæ virginis xiij. annorum & Euilaſij paſſio 1192. eiuſdem Euilaſij conuerſio, ibid. multis tormentis affecti moriuntur, ibid.
Febres omnis generis Lydvvinam virginem cruciant 282. 283
febricitans in viſione curatur 457
S.Felicianus martyr cum ſocijs 1210
SS.Felicianus & Victorinus martyres 1215
SS.Felicula & Felicitas martyres 1138
S.Feliculæ virginis paſſio 1142. corpus eius à S.Nicomede presbytero ſepelitur, ibid.
SS.Feliciſſimus, Heraclius, & Paulinus 1132
S.Felicitatis & ſeptem filiorum eius hiſtoria 1219. eius virilis animus, ibid. filiorum eius ad Publium præfectum reſponſio, ibid. varijs ſupplicijs interimuntur, 1219. & 1152
S.Felix Rauennatũ archiepiſcopus à Rom.Pontif. ſacra infula inſignitus 855. in exilium relegatur excæcatus 856. iterùm à Pontifice ſuæ ſedi reſtituitur 856. ſanctorum catalogo adſcribitur 857
S.Felix martyr efflatu tres comminuit deorum ſtatuas 653
SS.Felix & Donatus martyres 1187
SS.Felix epiſcopus Portuenſis 1231
S.Felix martyr cuius S.Auguſtinus meminit 1213
SS.Felix & Conſtantia martyres 1192
S.Felix epiſcopus cum xxx. ſocijs martyrio afficitur, & ab Elpidio presbytero Nolæ ſepelitur 1216
SS.Felix & Regula martyres 1187
S.Felicis Nolani vita 1090. is dirè cruciatur 1091. multa ſigna facit, ibid. reſpuit epiſcopatum: Felix in Pincis cur vocetur: eius ſanctus obitus 1091
S.Felicis Papæ paſſionis, & conſtitutionum eius breuis memoria 1133
S.Felicis martyris Gerundẽſis hiſtoria 1161. quanto ſtudio is affectârit martyrium, ibid. ab Angelo conſolatur, ibid. in fruſta diſcerpitur, ibid.
SS.Felicis epiſcopi Tibiurenſis, Audactis, & Ianuarij presbyterorum, Fortunati & Septimij Lectorum, paſſionis breuis memoria 1208
S.Felicis Papæ paſſio 1159. ab epiſcopatu deijcitur, ibid. ab Arianis cæditur, ibid.
SS. Felicis & Adaucti paſſionis hiſtoria 1180.
S.Felix ſua exſufflatione, Serapidis, Mercurij & Dianæ ſimulacra deijcit, ibi. eculeo torquetur, ibi. templum & aras præcepto euertit: decollatur vnà cum Adaucto 1180
S.Felicis cum vxore Blanda martyrium 1127
SS.Felicis & Fortunati fratrum paſſio 1141. corporum eorum translatio, ibid.
SS.Felicis presbyteri, Fortunati & Achillei diaconorum & martyrum memoria 1118
SS.Ferreoli & Ferrutionis paſſionis breuis memoria 1143
S.Ferreoli paſſionis bre. hiſtoria 1192. is poſt multa verbera capite cæditur, ibid. corpus eius Viennam transfertur, ibid.
S.Ferrutius martyr 1209
feruor Coletæ virginis egregius 185
feruor Cõletæ in diuinis perſoluẽdis officijs quantus 163
feruor ſpiritûs S.Honorati epiſcopi inſignis 36
feſtum ſolenne Paſchatis 500
feſtum Purificationis Mariæ 106. Natiuitatis Mariæ 297. & Conceptionis 313. Aſſumptionis Mariæ 483. S.Albani martyris 487. Cathedræ Petri 148. S. Petronillæ virginis 22. S.Zophili 47. S. Fidelis martyris 792. S.Agathæ virginis & martyris 98
feſtum S.Gereonis 99
feſtum S.Eleuchadij epiſcopi 122
feſtum S.Apollinaris epiſcopi & martyris 230. 588
feſtum SS.Caſſiani & Hippolyti martyrum 629
feſtum tranſlationis S.Nicolai epiſcopi 397
feſtum omniũ Sanctorum, quandò & à quibus fuerit inſtitutum 1211
feſtum anniuerſarium S.Hermetis 487
feſtum Machabæorum celebrat Eccleſia 626. itèm Innocentum 626
feſtum dedicationis eccleſiæ violans punitur 359
feſtũ S.Vulmari violãtes diuinitùs puniti 583. 584
feſtum diem violans punitur 47
feſti Circunciſionis antiquitas 1
feſti S.Celſi inſtitutio 139
feſta ſanctorum celebrari iuſſa 46
feſta ſanctorum Apoſtolorum colẽnda 644
feſta Brumalia 988
feſtus dies natalis Domini 1020
feſtos dies quàm exactè coli voluerit Coleta virgo 154

feſtiuitas ſolennis apoſtolorum Petri & Pauli, toti cognita mundo 555
feſtiuitas S. Iohannis Euangeliſtæ 1025
feſtiuitas S. Vincentij martyris 55. S. Georgij martyris 320
feſtiuitas S. Nicolai epiſcopi 1001
feſtiuitas Machabæorum antiqua 615
ad feſtiuitatem S. Iohannis euangeliſtæ ſolennis conuentus 1030
feſtiuitatibus annuis & panegyribus ſeptem Machabæi honorati 616
S. Fidelis ſub ſecularibus armis militiæ ſpirituali vacauit 792. & præcedente vitæ merito ad marterij coronam venit 793
S. Fideli decollato cur tempeſtas ſit orta 793
fides quid ſit 360
fides in omni re neceſſaria 360
fides latronis de Chriſto quanta fuerit 211. eum iuſtificat 212
fides & pœnitentia S. Latronis 215
fides Machabæorum quanta 617
fidei fructus 333
à fidei aduerſarijs multa opprobria Martinus Papa paſſus 833
fidem cum peccatorum deteſtatione & operibus bonis peccatorem iuſtificare 219
S. Fidis virginis & martyris exemplo S. Capraſius ad martyrium animatur 1202
S. Fidolus presbyter, frater Brendani abbatis 1129
filius & pater cum ſpiritu ſancto, nō vnus, ſed vnū ſunt 209
filius quo pacto genitus ſit, vel Spiritus proceſſerit, non inquirendum 904
filius Dei cur à dextris patris ſui ſtet 1023
filij S. Iob à dæmone occiſi 410
SS. Firmatus diaconus & Flauiana virgo 1202
S. Firminus epiſcopus Ambianenſis & martyr 1195
Flagella de manu Domini ſuſcipienda 1012
flagellorum Dei cauſæ 114
flandria multis caſtris munitur 815. à Danorū militee deuaſtatur 815
S. Flauia Domitilla in exilium relegatur, ob contemptum ſui ſpōſi 1115. Theodoram & Euphroſynam ad Chriſtum conuertit 1116. earum paſſionis breue compendium 1125
S. Flauia pedibus in altum erectis ſuſpenditur, & grauiter torquetur 768
S. Flauaim ſtuprare volentes diuinitùs puniuntur 770
SS. Flauius, Auguſtinus, & Auguſtinus fratres & martyres 1126
S. Florentinus Arauſicenſis epiſcopus 1206
SS. Florentius, Serenus, Paulus, Stephanus, Papianus, & Cletus martyres 1234
S. Florentius martyr 1196. & 1209
S. Florentius epiſcopus Viennenſis & martyr 1088
S. Florentius presbyter & confeſſor 1209
S. Floriani paſſionis breuis memoria 1125
S. Floſculus epiſcopus Aurelianenſis 1098
fluuius paradiſi quadripartitus quid 208
Fœmina Bernardinum libidinosè amans egregiè coërcetur 429
fœmina quædam periculoſiſſimè tentata à dæmone quomodò liberata 295
fœminæ cuiuſdam admiranda curatio 475
fœminæ flagitioſæ ſupplicium 294
fœminæ mira ingluuies 357
fœminæ cuiuſdam fallacia diuinitùs cognoſcitur 292
fœminas Bernardinus vitat 422
fœtum inſolitum parit quædam ſerua 690
Folcardus Brandenburgenſis epiſcopus 382
fons miraculosè exoritur ad tactum manûs S. Capraſij abdatis 786
fontem dæmonibus dicatum deſtruit Bernardinus 436
fontem ad locum baculi S. Bennonis epiſcopi dulces eieciſſe aquas 528
formicæ cur S. Franciſco & Coletæ virgini parùm gratæ 179
fornicario contactus reliquiarum ſubtrahitur 41
fortitudo matris Machabæorum quanta fuerit 615
fortitudo adoleſcentis ſacrum ordinem appetentis quanta 107
fortitudo S. Soteris in paſſione 102
SS. Fortunatus & Arator presbyteri, cum ſocijs in carcere obdormiunt 1117
S. Fortunatus martyr 1205
S. Franciſcus ad Sulthanum, vt conuerteret, profectus 39
S. Franciſci tria inſtituta 157
Franciæ depopulatio 565
francorum triginta millia à Theodorico cæſa 448
S. Fraternus epiſcopus Antiſiodorenſis 1198
fraternitas diſciplinatorum 413
fratris cuiuſdam temeritas diuinitùs caſtigata 812
fratri Coleta virgo indicat, quid abſens feciſſet 175
fratricidæ pœna 710
fridericus Imperator ſeuerè arguitur à S. Iordane 114
fridericus Imperator S. Vbaldum epiſcopū ad genua prouolutus honorificè excipit 418
friſij Romano imperio ſubiugati 513
S. Fronto abbas & confeſſor 1115
S. Fronto epiſcopus Petragoricus à S Petro ad prædicandum mittitur 1209. baculo Apoſtoli Georgium ſocium à morte reſuſcitat, ibid.
SS. Fructuoſi epiſcopi, Augurij & Eulogij diaconorum breuis memoria 1094
frumentum præcox, vbi S. Benno epiſcopus ambulauit 529
Fulda flumen 366
S. Fulgentius epiſcopus ab Arianis in Sardiniam exilio relegatur, ibiq; obit 1057
funiculus candidus in brachia Coletæ virginis cælitùs delapſus 158
fur quidam proditur diuinitùs 583
fur quidam diuinitùs cogitur reſtituere ablatas ſecures 709
fures coacti à S. Procopio ablata reſtituere 571
GAbinius & Criſpolus martyres 1133
S. Gabinus presbyter, pater S. Suſannæ, Caius verò Papa eius patruus 1170
gaditani, Morti diuinos exhibent honores 515
gaibaldus Ratiſponenſis epiſcopus 364
gallia poſt mortem Ludouici Pij in partes diuiſa, magnas paſſa eſt clades 598
S. Gallicani martyris hiſtoria 1145. petit Conſtantiam filiam Auguſti ſibi dari vxorem, ibid. fit Chriſtianus, vincit Scythas, vouet caſtitatem, ibid. manumittit quinq; millia ſeruorum 1146. extruit multas eccleſias, vacat miſericordię operibus, viſu expellit dęmones, relegatur in exilium, petit eremum, capite cæditur, ibid.
S. Gallus abbas & confeſſor 1105. & 1205
S. Gamaliel S. Pauli apoſtoli nutritor 1162. indicat in viſione, vbi lateant ſuū, S. Stephani & ſociorum corpora, iubetq; ea eleuari 1163
de Gandersheimenſi territorio diſceptatio 370 quandò ſit ſopita 374

S.Gangulphus martyr 1116
S.Gatianus primus epiſcopus Turonēſis 1014. 1230
S.Gaugericus Cameracenſis epiſcopus 1171
gaza vrbs Palæſtinæ 226
S.Gelaſij Papæ & librorum eius memoria 1217
S.Geminiani conuerſio 1191. baptizatur à Prothaſio presbytero, ibid. cum S. Lucia decollatur, ibid.
generationem vnam eſſe, & duas regenerationes 194
S.Geneſius Lugdunenſis archiepiſcopus 65. comitatur funus S.Bathildis virginis 69
S.Geneſij mimi conuerſio 1175. oratio eius ad Imperatorem 1176. poſt varios cruciatus capite cęditur, ibid.
S.Geneſij Arelatenſis paſſionis memoria 1176. decollatur, & ſanguinis effuſione baptizatur 1176
S.Genofeua à S. Germano Antiſiodorenſi epiſcopo velatur, Chriſtoq; dicatur 1088
gentes in hac vita præter delicias nihil quærere 914. 916
gentium pertinax error 920. victimæ, dijs ſuis præſtantiores 938. in Chriſtianos ſæuitia 226
gentiles duo ob contumelias in S.Conſtantium iactas, viſu priuantur, & rurſùm reſipiſcentes illuminantur 80
gentilium deos falſos eſſe 925. & ſeq.
gentilium multorum conuerſio 264
genua S. Aſellæ virginis in camelorum duritiem obcalluerunt 1004
S.Georgius martyr 1118
S.Georgius martyr dat omnia ſua pauperibus 321
S.Georgius epiſcopus Viennenſis & confeſſor 1212
gerardus Colonienſis eremita vt cæleſti eſca ſit paſtus 313
gerardus monachus, pater pauperum 507. alijs largus, ſibi parcus 504. quàm fuerit diuinitùs illuminatus 505
gerardi monachi encomia 503. 507
gerbertus Papa 46
S.Gereon & cccxviij. milites ſocij & martyres 1203
S.Gereonis & militū eius paſſionis memoria 1205. Coloniæ cæduntur, ibid.
S.Germanus epiſcopus Pariſienſis 1132. & 1158
germanus archiepiſcopus Conſtantinopolitanus 964. ſua epiſcopali ſede exturbatur 965. eius admonitio ad Leonem Imperatorem 965
germanus Altiſſiodorenſis epiſcopus 996
germanus Capuanæ vrbis epiſcopus 448. 753
SS.Germanus, Theophilus, Cæſarius, & Euſebius martyres Cæſarienſes 1215
S.Germanus epiſcopus Pariſiēſis locum deſignat, in quem ſuum corpus transferatur 595
S.Germani epiſcopi Antiſiodorenſis vita 1200. in Britanniam nauigat, vt Pelagianos extirpet, ibid. fluctus marinos opprimit, ibid. cæcam illuminat: ignis hoſpitium eius non vrit, curatur ab infirmitate, moritur Rauēnæ, ibid. transfertur Antiſiodorum, ibid.
S.Germani epiſcopi Capuani animam videt S.Benedictus abbas in cælum deferri 1210
S.Germanicus martyr à feris deuoratur 1092
germanorum priſca erga Sanctos deuotio 138. 462
germaniam multis ſanctis claruiſſe 8
S.Gertrudis virgo & abbatiſſa 110
S.Gertrudis monaſticam vitam amplectitur 14
SS.Geruaſij & Prothaſij paſſio 1143. ſepeliuntur à Philippo Chriſtiano, ibid. corporum eorum inuentio per S.Ambroſium, ibid.
S.Gerontius confeſſor 1125
geruntius Phicoclenſis epiſcopus 611
geſtus Hermanni Steinueldenſis 250
SS.Getulij, Cerealis, Amantij & Primitiui paſſionis memoria 1140. igne cremantur, ibid.
Gibertus epiſcopus Rauennatum 135
girbaldus Tullenſis eccleſiæ antiſtes 540
giſulpho principi Salertino ſuus prædicitur caſus 579
S.Glodeſindis virgo Metenſis 1158
gloria mundi inſtàr aquæ defluit 860
gloriam mundi quantùm Sancti fuerint deteſtati 144
gloriam ſanctorum debere nos ad iuſtitiam animare, malorum verò pœnas à peccatis arcere 741
per gloriam vanam nititur diabolus S. Iordanem dare præcipitem 112
contra gloriam vanam remedium 956
gloriam creatoris Dei angelica admiratur natura 209
S.Goaris confeſſoris depoſitio 1151
SS.Gordiani & Epimachi martyrū breuis memoria 1126
S.Gorgonij corpus Romam defertur 1186
S. Godefridum in magna gloria apparuiſſe 25
goslariæ regum ſacellum 517
goslariæ templum S. Gothardus epiſcopus extruit 375
goslariēſium Præpoſitorum & Canonicorum nomenclatura, eorumq; promotiones ad loca diuerſa 518
S.Gothardus Hildeſemenſis epiſcopus 362. ex canonico fit monachus 365. præficitur Hersfeldenſi monaſterio 366. multum contulit Altahenſi monaſterio 368. recuſat epiſcopatum 369
S.Gothardi ſtudia in epiſcopatu 371
S. Gothardi obitus magnum omnibus luctum attulit 380
Gratia celanda 241
gratia precandi 337
gratia diuina Hermannus Steinueldenſis cumulatur 234. 240
gratiam fidei maiorem eſſe, quàm delinquentium culpam 212
grauitas S.Idæ virginis 684
grauitas morum Stanislai epiſcopi 384
S. Gregorius ſecundus Papa, & eius decreta 1102
gregorius Papa IIII. auxit & ornauit titulum S. Marci 486
S. Gregorius epiſcopus Antiſiodorenſis & confeſſor 1330
gregorius VII. Pont. Max. 135
S. Gregorius epiſcopus Ponti & martyr 1217
S.Gregorius Niſſenus frater S. Baſilij 1108
S.Gregorij primi Papæ breuis hiſtoria 1109. ſex in Sicilia extruit cœnobia & ſeptimum intra muros vrb. Romæ, ibid. fit monachus, creatur Pontifex, conuertit Anglos, ibid.
S.Gregorij III. Papæ, & conſtitutionum eius breuis memoria 1223
gregorij ſeptimi electio 524
S.Gregorij Neocæſarienſis paſſionis hiſtoria 1150. diſcordes placat fratres, ibid. oratione ſtagnum in terram mutat, ibid. fluuium ſecedere facit loco, ibid.
S.Gregorij Nazianzeni breuis hiſtoria 1126. S. Baſilium epiſcopum ſecum in monaſterium attrahit, ibid. multos hæreticos ad fidem veram reuocat, feliciter obdormit in Domino, ibid.
SS. Gregorij & Oroſij presbyterorum memoria 1172
S.Gregorij Spoletani presbyteri, paſſionis hiſto-

 ria

ria 1231. fuſtibus mactatur, ibid. in craticula aſſatur, ibid. poſt varios cruciatus gladio cæditur, ibid.
S.Guddenes virg. paſſionis breuis memoria 1155
S.Guido it Romam, & fit clericus 230. itèm monachus, & varijs officijs fungitur 230
gunebandus Francorum rex 352
guntheri monachi vita ſolitaria & dura 367
S.Guntrammi regis Francorum memoria 1112
HAbitus Coletę virginis 158
hæreditatem ſuam olim à diabolo occupatam, quomodò Chriſtus recuperârit 224
hæreſis Boemica à Iohanne Hus excitata 844
ob hæreſin Simoniacam Henricus IIII. Imperator excommunicatus 526
hæreſi Nicolaitarum infectam fuiſſe Mediolanenſem eccleſiam 135
hæreſum interemptor S. Iohannes apoſtolus 1036
hæretici Apoſtolorum tempore qui fuerint 1028
hæretici noſtri in quibus non ſint diſſimiles Sarracenis 772
hæretici omnes regulam auream Achan Iſraelitæ ſpiritualiter furantur 994
hæreticorum noſtri temporis parentes, qui ſint 227
hæreticorum ſignifer, Paulus Conſtantinopolitanus epiſcopus 828
hæreticorum nefanda inſania 828
hęreticorum metus S.Eleuchadius archiepiſcopus cur ſic dictus 121
cum hæreticis nihil commercij habendum 985
heico epiſcopus Miſſnenſis 511
S.Helena Regina 1101. eius ſtudium in quærenda cruce Dominica 1103. multas baſilicas extruit, ibid.
helenopolis vrbs vndè dicta 1089
heliopolis vrbs 227
SS.Heliſeus, Abdias, & Iohannes Baptiſta, in Sebaſte ſepeliuntur, ad quorum ſepulcra dæmoniaci curantur, & multa fiunt ſigna 1142
S.Helpidius epiſcopus Lugdunenſis 1181
SS.Hemiterij & Chelidonij martyrum breuis memoria
henricus II. Imperator 521
henricus III. Imperator 232. Sclauos tributarios facit 522
henricus IIII. Imperator multa bona S.Bennoni epiſcopo obtulit 522. eius interitus 530
henricus Auceps Imperator cur coronam abnuerit 510. eius victoria cōtra Vngaros 511. itèm mors, ibid.
henricus filius Cunradi rex coronatur 374
henricus dux Bauariæ 365
henricus Magdeborgenſis epiſcopus 531
henrici Imperatores Miſſnenſem eccleſiam egregiè dotârunt 511
henrici de Balma Franciſcani inſigne encomium 152. 155
henricum Imperatorem principum conuentū Ratisbonæ celebrâſſe 10
heraclas epiſcopus Alexandrinus 259
S.Heraſtus à S. Paulo Philippenſis ordinatur epiſcopus, ibiq; martyrio coronatur 1158
S.Herculanus epiſcopus & martyr 1213
S.Herculani adoleſcentis zelus & libertas 1222. gladio pro fide Chriſtiana cæditur, ibid.
SS. Herculanus, Quintus, Arcontius, & Donatus martyres 1183
heribertus Rauennas archiepiſcopus 232
heribertus Colonienſis epiſcopus 96
S.Heribertus Colonienſis epiſcopus in Tuicienſi monaſterio prope Coloniam quieſcit 1110
S.Heriberti præclarum teſtimonium de S. Adelheide abbatiſſa 98
hermagoras S.Marci diſcipulus 696
S.Hermagoras S. Marci diſcipulus Syrum & Iuentiam Papiam dirigit, vt ibi Chriſtum prædicēt 1187
hermannus Steinueldēſis vndè cœperit Ioſeph nominari 243
hermannus Steinueldenſis licèt præſens, tamē non viſus 254
S.Hermes exorciſta 1225
S.Hermetis paſſionis hiſtoria 1177. baptizatur cū vxore, filijs & MCCL. ſeruis, ibid. conuertit S. Quirinum tribunum 1178. decollatur, ibid.
S.Hermetis Apoſtolorum diſcipuli memoria 1126
S.Hermingildi filij regis Gothorum paſſionis breuis enarratio 1115
SS.Hermogenes, Caius, Expeditus, & ſocij martyres 1116
SS.Hermogenes, Donatus & vigintiduo martyres 1228
S.Hermolaus presbyter, S.Panthaleonem ad Chriſtum conuertit, & cęditur capite 1156
herodes Innocentes in Bethleem Iudæ interficit 1038. 1234. à vermibus corroſus perit, ibid.
herodis impium iuramentum 1179
herodis callida ſimulatio 1037
S.Heron Ignatio in epiſcopatu Antiocheno ſuccedit 1205
SS.Heronis, Arſenij, & Iſidori, paſſionis memoria 1229. ignibus exuruntur, ibid.
hervvicus epiſcopus Miſſnenſis 531
heſychius diſcipulus S. Hilarionis corpus magiſtri Maiuman transfert 1208
Hieraces eccleſiarum Aegypti epiſcopus 265
hieremias propheta 1123
hieremias & Ezechiel ſimul prophetârunt 269
S.Hierij aliâs Pierij presbyteri, & Doctoris eccleſiæ, breuis memoria 1212
S.Hieronymus quàm humiliter de ſe ſenſerit 738
S.Hieronymi eccleſiæ Doctoris vitæ hiſtoria 1198. patria & parens eius, ibid. Romæ literis eruditur, creatur Romanæ Eccleſiæ presbyter, relinquit omnia propter Chriſtum, fit S. Gregorij Nazianzeni diſcipul. & auditor, ibid. manet in Bethleem iuxta præſepe Domini 1199. longa eius ieiunia, & vitæ auſteritas, catalogus librorum eius, ibid. feliciter obit, ibid.
S.Hilaria mater S. Afræ, cum Digna, Eumenia & Euprepia igne exuritur 1171
S.Hilaria vxor Claudij tribuni, corpora ſuorum filiorum ſepelit 1225. percepto Dominici corporis ſacramento, obit, ibid.
S.Hilarinus fuſtibus cæſus moritur 1154
S. Hilarius epiſcopus, vitam S.Honorati epiſcopi Arelatenſis prædeceſſoris ſui conſcripſit 1125
S. Hilarius epiſcopus Pictauenſis impenetrabilis murus 27. mortuum ſuſcitat 1090
S.Hilarius Papa 1187
S.Hilarij epiſcopi Arelatenſis & confeſſoris, vitæ breuis memoria 1125
hilarij lucrandi gratia quæ Eucharius fecerit 34
S.Hilarionis confeſſoris vitæ hiſtoria 1207. patria eius: ſtudet literis, inuiſit S. Antonium abbatē, ibid. ſubſtantiam ſuam diſtribuit pauperibus, degit in ſolitudine: auſteritas vitæ eius, ibid. exſpirat animam, ibid.
hildulphus archiepiſcopus Treuirenſis 542. 1154. abdicat ſeſe præſulatu 543. præeſt conuentui S. Deodati annis vigintiocto 545.

SS.Hip-

SS. Hippolytus, Quiriacus & Achilleus martyres Romani 1175
S.Hippolytus Antiochenus Nouatianorum ſectæ renuncians, martyrio fungitur 1097
S.Hippolyti Romani, paſſio 1171. à S. Laurentio baptizatur, ibid. corpus eiuſdem Laurentij ſepelit, apprehenditur, fuſtibus & cardis mactatur, ibid. ex familia eius xix. decollantur, ibid. ad indomitorum equorum tractũ diſcerpitur 1172. obit, & à Iuſtino presbytero ſepelitur, ibid.
Hiſpellani non pauci ad fidem conuerſi 79
hiſtorię ſanctorũ quid vtilitatis lectori adferãt 840
hiſtoriarum ſacrarum ſcopus 456. & vtilitas S
in Holthuſen templum in honorem S.Benedicti S. Gothardus epiſcopus extruit 373
homicida, corporis Domini reus 220
homicidium quomodò diuinitùs punitum 359
homo creatus, vt poſſideret diaboli locum 674. ad imaginem Dei quomodò dicatur creatus 637. reſarciendæ angelicæ ruinę ſubrogatus 733
homo inhumanus diuinitùs punitur 281
hominis lapſus per Chriſtum reparatus 674
hominis alæ ſex 735. tres hoſtes 823
hominis laſciui pœna 183
homini quid maximè formidandum 337
hominem Dei imaginem in ſe portare 735. peccare ſeductione diaboli 674
in hominem fraudulentum & mendacem horrendum Dei iudicium 376
homine verè pio nihil fortius 971
homine ingrato terra nil peius creauit 890
homines ſancti quid de Lydvvina virgine ſæpè viderint 307
homines feri quibus vincantur 145
homines malos ſæpiſſimè pijs illudere 324
homines nõ ex habitu externo æſtimandos eſſe 870
homines ſeculares vt Dei gratiam obtineant 340
cur homines citiùs ſolito nunc moriantur 1051
hominum miniſteria cum angelicis officijs comparantur 739
hominum corda ſecreta S.Felix archiepiſcopus nouit 856
hominum quinq; millia illuminatione cuiuſdam conuerſa 716
hominum cæcitas 335. malignitas in pios 293
de hominibus reprobis ſex prædicari 222
honor nullus ſine dolore 1002
honoratus Arelatenſis epiſcopus 455. 1092
hora certa ſoli Deo & ſibi Bernardinus vacat 433
horas B.Virginis quàm diu fuiſſe in vſu 207
horas de Domina reſtaurat Damianus 135
horas canonicas non eſſe legendas in lecto 1054
S.Hormiſdæ Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1165
hoſpitalitas ſedis Apoſtolicæ 836
hoſpitalitas matronæ cuiuſdam 113
hoſpitalitatis magnum ſtudium duorũ fratrum 31
hoſtem non vidiſſe hoſtem 281
hoſtia ſanguineis guttis adſpſa cui apparuerit 297
S.Hubertus epiſcopus Leodienſis & confeſſor 1212
humanitas Chriſti ab omni peccatorum contagio aliena 1026
humanitas VVilhelmi comitis Hollandiæ erga patrem Lydvvinæ virginis 285
humanitas Lydvvinæ virginis erga quendã debitorem 290. itèm erga pauperes 291
humanitas cuiuſdam matronæ erga Martinũ Pontificem 836
humanitas S.Godefridi Comitis in pauperes 24
humanitas & clementia mira cuiuſdam matronę erga S.Stephanum Iuniorem 986
humanitas S.Ermenoldi 10
inhumanitas cuiuſdam nautæ 434. & iudicis erga S.Dionyſium epiſcopum 263
hunni ab Otthone Imperatore victi 731
humilitas & manſuetudo venerab. Bedæ 408
humilitas & patientia S.Iordanis 108
humilitas profunda Damiani 134
humilitas inſignis Lydvvinæ virginis 288. & Coletæ virginis 152. & S.Vulmari 581. itèm S. Bernardini 433. & Hermanni Steinueldenſis 239 250. Conſtabilis abbatis 128
humilitas Leonis abbatis quanta fuerit 578
humilitas Heſter 1069. itèm Iudith 1070. S.Bathildis reginæ 68. & Petri abbatis 148. & S.Ioannis abbatis Reomaenſis 708
humilitas, virtutum cuſtos 347. vitia odit 336. ſuperbis odioſa 293. virtutum conſeruatrix 152
humilitas vera & ficta quæ 1069
humilitatis encomium 433
humilitatem S.Epiphanij epiſcopi inter hominum laudes creuiſſe 61
humiliat ſe ante Aidanum epiſcopum Oſvvinus rex 661
hunericus Arianus rex, Eccleſię ſubſtantiam ſuis pſeudoepiſcopis diſtribuit 1184
SS.Hyacinthus, Alexander, & Tiburtius martyres 1156
S.Hyacinthi martyris memoria 1158. ſepelitur à Iulia matrona corpus eius, ibid.
hymnus in laudem S.Germani epiſcopi decantatus 608
hypocriſis abominabile vitium 1064
hypocritæ vilioribus veſtibus vtuntur, vt ab hominibus ſancti reputentur 1069
hypocritæ cui luceant 557
IAcobus apoſtolus cognomento Iuſtus, & frater Domini dictus, Hieroſolymis ordinatur epiſcopus 1121. & 1234. in Paſcha fullonis fuſte occiditur, ibid. ſcripſit vnam de ſeptem canonicis epiſtolam 1121
S. Iacobus frater Iohannis apoſtoli xxv. Martij decollatur 1111. eius corpus in Hiſpaniam transfertur 1158
S.Iacobus Interciſus Perſa ex Chriſtiano ethnicus, & denuò Chriſtianus 962
F.Iacobi à Maſſa pręconium 331
S.Iacobi Niſibitani epiſcopi vita 1154
S.Ianuarius Beneuentanus epiſcopus Soſio familiaris 712. vterque charitate & ſpiritu ſancto pleni 712
SS.Ianuarius, Marinus, Nabor & Felix decollantur 1152. Mediolanum transferuntur, ibid.
SS. Ianuarius, Magnus, Vincentius & Stephanus ſubdiaconi cum S. Stephano Papa decollantur 1165
SS.Ianuarius & Eutyches Campani 1206
SS.Ianuarij & Pelagiæ martyrium 1154
S. Ianuarij martyris & IIIJ. ſociorum breuis memoria 1126
SS.Ianuarij epiſcopi, Soſij & Feſti diaconorum &, Deſiderij lectoris paſſio 1192. cum ijs decollantur Proculus, Eutyches & Acuto, ibid.
Iconoclaſtarum furorem Iohannes abbas præuidit 967
iconomachi hereſiarchæ 979. pios viros in Chriſto defunctos ſanctos dici nolunt 980
iconomachorum horrenda vox 972. impietas 984
iconomachorum ſecta à quatuor præcipuis patriarchis condemnata 973
S. Ida nubit Egberto principi 684. quàm fuerit ſolitaria 685

idola rex Abenner euertit 947
idolorum cultores ac ſacerdotes, necnon Chaldęorum ſapientes in vnũ conuocati, aduersùs Chriſtianos diſputaturi 922. & ſeq.
idolorum cultores cui ſimiles ſint 880
idololatrarum amentia 938. væcordia 881
idololatriæ ritus à quibus inſtitutus 122
Ieiunium quadrageſimale 567
ieiunium quartæ & ſextæ feriæ antiquiſſimum 660
ieiunium viginti dierum quorundã martyrum 40
ieiunium S. Fructuoſus ſoluere recuſat 49
ieiunium S. Martini quomodò appelletur 330
ieiunij & Miſſæ contemptor dæmonibus illudendus permittitur 567
ieiunia feriæ ſextæ Damianus reſtaurat 135
ieiunia, vigiliæ & orationes Nunilonis & Alodiæ ſororum 790
ieiunia multa S. Bernardini 427
ieiunia Claudij epiſcopi 495. 496
ieiunia Coletæ virginis 167. 171. 180
ieiuniorum cruce macerari corpora 61
ieiuniorum effectus 232
ieiunijs & lachrymis acquiri veniã peccatorum 211
ieiunat quadraginta dies perpetuos Coleta 171
ieſuati 423
ieſus Chriſtus theſaurus noſter 1062
ieſum Hermanno Steinueldenſi apparuiſſe 255
S. Iginius Papa clerum conſtituit & diſtribuit gradus 1090
S. Ignatij epiſcopi & martyris hiſtoria 1098. tertius poſt S. Petrum apoſtolum, Antiochenam rexit Eccleſiam 1230. obijcitur leonibus 1098. oſſa eius Antiochiam transferuntur, ibid.
ignis phantaſticus ex dæmonis præſtigijs 751
Imago Crucifixi ipſi Chriſto perſimilis 611
imaginis Chriſti crucifixio 1214
imaginem ſuam Dominus Ieſus Abagaro miſit 798
ad imaginem Chriſti & matris eius debilis quidam ſanatus 983
coram imagine Crucifixi in cubiculo ſuo S. Gertrudis proſtrata 16
coram imagine matris Dei Bernardinus flexis genibus quotidiè orat 422
de imagine S. Mariæ miri quiddam 279
in imagines Leo Iſauricus, & Cõſtantinus Copronymus eius filius ſæuiunt 966. 970
imagines ſacras aduersùs omne malum pręſidij loco eſſe 987
imagines domi aſſeruare, & ante eas genu flectere orando eos quos repræſentãt, opus eſſe bonum acpium 945
contra imagines colentes ſcriptura nõ eſt, ſed contra idololatras 798
imaginum ſacrarum vſus 21
cur imaginum vſus ſit inductus 798
imaginum vtilitas 971
imaginum pictarum antiquitas 965
imaginum cultum ex traditione nos habere 798
ob imaginum defenſionem Theoſterictus multa eſt paſſus 986. itèm cccxlij. monachi varijs pœnis affecti carceri mancipantur 985. & xxxviij. monachi necantur 986
propter imaginum cultum Petrus quidam occiſus 987. itèm Iohannes Monagriæ præfectus, ibid.
imaginibus templũ Dei genitricis impius Copronymus denudat 972. & ſanctorum reliquijs 973
de imaginibus honore afficiendis quid ſentiendum 904
imaginibus Chriſti & Sanctorum honor exhibendus 971
imperator Ottho II. 137
imperatrix Placilla orthodoxa 854
impij in iudicio ſeſe minimè agnoſcent 807
improborum miſeria 922
Incarnatio Chriſti 873
incarnatio verbi Dei latuit dæmonem 210
incarnatio Chriſti, ligni vitæ ramus 664. & eius fructus quis 665
infans in medio igne conſeruatur illæſus 1010
infans mortuus reuiuiſcit 258
SS. Infantes occiſi 1019
infantes non ſermone, ſed paſſione Chriſtũ profeſſos eſſe 1038. & in ordine ſanctorum, protomartyrum habere locum 1039
cur infernus in amaritudine fuerit Chriſto moriente 939
ex inferni memoria odium peccati naſcitur 1003
infernalis regio qualis 1003
iniuriæ, quibus S. Godefridus Comes affectus 22
iniuriam ferre placidè, quàm gratum Deo 337
iniurias petulantium puerorum Bernardinũ contempſiſſe 428
innocentius II. quanti S. Leopoldum fecerit 845
SS. Innocentius & Raſus epiſcopi 1109
SS. Innocentius & Sabbatia cum xxx. ſocijs 1151
S. Innocentij Papę breuis memoria 1109
innumerabilium martyrum breuis memoria 1104
inſtitutiones optimæ F. Aegidij 341
integritas & probitas Andreæ de Chio 449
integritas Bernardini tentata 435
inuidentia Florentij presbyteri 749. itèm maleuolentia & malignitas 749
inuidia Drahomiræ in S. Ludmillam martyrẽ 727. Boleslai in cadauer Venceslai fratris 732
inuidia Iudæorum, oculos mentis occluſit 1023
inuidia Iudęi perciti Chriſtũ morte affecerunt 873
inuidioſi cuiuſdam deteſtabile facinus 991
inuocatio S. Bernardini 444. S. Andreæ de Chio 453. S. Rumoldi archiepiſcopi & martyris 568. S. Placidi martyris 774. S. Dalmatij epiſcopi & martyris pro patriæ ſalute 1000
inuocatio ſancti, & ad inuocationem auxilij exhibitio 855
inuocatio ſanctorum quid conferat 401
per inuocationem ſanctorum, Deum miracula facere, ſiue illos per Deum 1001
ad inuocationẽ Sanctorum illuſtre miraculũ 476
inuocandos eſſe ſanctos 1029
S. Iob propheta 1126
S. Iob quartus Idumæorũ rex 409. percutitur peſſimo vlcere 410. in aduerſis Deo benedicit 410
S. Iob encomium 411
S. Iohannes, apoſtolus, euãgeliſta, & propheta 1031
S. Iohannes Euangeliſta organum diuinorum myſteriorum 1025. cur aquilæ volanti ſit comparatus 1025. magnus paradiſi fluuius 1026. 1036. & iubar cæli, ibid. cur Theologus nominetur 1027. petra dicitur per ſuum euangelium 1028. ante portam Latinam in feruentis olei dolium mittitur 1125. & 1233. in Pathmum inſulam exilio relegatur, ibiq; Apocalypſin conſcribit, ibid. redit Epheſum & ſcribit Euangeliũ 1233. ſcribit tres epiſtolas canonicas, ibid. plenus dierum obdormit in Domino 1233
S. Iohannes euangeliſta cum annulo deſponſationis ad Coletam virginem miſſus 161
SS. Iohannes & Criſpus multorum ſanctorum corpora ſepeliunt 1174
S. Iohannes eremita Theodoſio Imperatori victoriam de tyrannis prædicit 1122
S. Iohannes presbyter ab impio Iuliano cæditur 1145

SS.Iohannes & Feſtus martyres Tuſciæ 1230
S.Iohannes monachus & confeſſor 1217
S.Iohannes Africanus martyr cum xliiij.ſocijs martyribus 1109
S.Iohannes presbyter Reomenſis 1097
S.Iohánes Chryſoſtomus epiſcopus & doctor 1097
iohannes Agnus Tungrenſis epiſcopus 783.occiſus à latronibus, & eius martyrij locus lumine illuſtratus 784
iohannes Cumanus epiſcopus ad S.Soſij eleuationem venit 719
iohannes Saliſburgenſis epiſcopus 364
iohannes Grammaticus Eugubinus epiſcopus 414
iohannes Pot, venerandus Chriſti ſacerdos q̃ optimè inſtituerit Lydvvinam virginem 282
iohannes Spoletanus 421
iohãnes dux Bauarię Lydvvinã virginẽ inuiſit 288
S.Iohannis apoſtoli migrationis inaudita nouitas 1032. præconia 1035
SS.Iohannis & Pauli paſſionis hiſtoria 1146. diſtribuunt pauperibus ſuam ſubſtantiam, ibid. eorum in fide conſtantia: conuertũt S.Gallicanum ad Chriſtum 1145.gladio cæduntur 1147
S.Iohannis Nicomedienſis paſſionis hiſtoria 1184. zelus eius pro defenſione fidei catholicæ, ibid. eius in pœnis conſtantia, ibid.
S.Iohannis abbatis natione Syri vita 1116
S.Iohannis prędurſoris & Baptiſtæ Domini capitis inuentionis breuis hiſtoria 1105
S. Iohannis Papæ & ſociorum martyrum breuis memoria 1132
S. Iohannæ vxoris Chuſæ, procuratoris Herodis, breuis memoria 1131
B.Iordanes S.Lutgardi & cuidam Carmelitæ apparet 118
iordanis aquarum percuſſio quid deſignet 744
iordanis, riuus iudicij dicitur 741.q̃d deſignet 743
ioſaphat baptizatur 905. multos ad fidem Chriſti adducit 931.943. templum ędificat 943. patrem ſuum in fide inſtruxit 946.& conſolatus eſt eum 948. quibus diaboli tentationibus fuerit impetitus 953. ſolitudinis moleſtias facilius fert, quàm ſeculo dediti ſuas voluptates 954.cũ Barlaamo in ſolitudine angelicam duxit vitam 955. Aethiopum ac Perſarum doctrina plenariè imbutus 866. miratur in delicijs enutritus humanas calamitates 867
S.Ioſaphat natiuitas 863
S.Ioſeph nutritor Domini Ieſu 1111
S. Ioſeph cognomine Iuſti, & diſcipuli Domini breuis memoria 1155.venenum bibit,ſed nihil ei nocet, ibid.
SS.Iouinus & Baſileus martyres 1107
S.Iouinianus lector & martyr 1125
Ira & cupiditas à tribunalibus ablegandæ 860
iram Dei auertendi olim mos 500
iram maximo impedimento eſſe orationi 907
SS.Irenæus, Peregrinus, & Hyrenes ignibus comburuntur 1125
irenæus Lugdunenſis epiſcopus 536. ſuos diſcipulos ad prædicandum gentibus miſit 537
S.Irenæus epiſcopus capite cęditur 1111
S.Irenęi epiſcopi Lugdunenſis vita 1148. ſuccedit Photino epiſcopo, ibid. cum omni ferè populo Lugdunenſi martyrio coronatur, ibid.
SS.Irenæi & Abundij martyrum breuis memoria 1176. in cloacam mittũtur, ibid. à Iuſtino presbytero ſepeliuntur, ibid.
S.Irene virgo à Siſinnio Comite ſagitta percuſſa occumbit in Domino 1113
irriſores S.Fiacrij abbatis diuinitùs caſtigati 652. & rurſus conſequuntur miſericordiam, & à cæcitate liberantur, ibid.
Iſara fluuius 350
iſchyrion crudeliter necatus 262
iſfridus Raceburgenſis epiſcopus 21
S.Iſicius Viennenſis epiſcopus & confeſſor 1215
S.Iſidorus confeſſor 1091
S.Iſidorus in puteum inijcitur ac ſubmergitur 1129. ex aqua putei eiuſdẽ emergumeni & ęgri quique curantur 1129
iſidorus Hiſpalenſis epiſcopus 409
iſraelitæ quàm viriliter olim contra carnem & ſanguinem dimicauerint 1078
Italiæ peſſimus ſtatus 430
S.Iucundanus martyr in mare mergitur 1150
iudas proditor ſoli Iohanni indicatus 1029
iudæi latronum ſocij 218. quantis affecerint cruciamentis VVernherum puerum 319
iudicium huius mundi de monachis 428
iudicij dies qualis ſit futurus 876. quàm ſit futurus terribilis pręſertìm peccatoribus 880
de iudice Domino ſex prædicari 222
iudicia Domini quaternario vehũtur accidẽte 224
iudicia Dei & hominum plurimùm differre 81
qui ſint iudicaturi cum Chriſto 19
S.Iuctio martyri reſiſtẽtes diuinitùs caſtigãtur 702
S.Iulia virgo, vnà cum S. Eulalia martyrio coronatur 1227
S.Iulianus epiſcopus Viennenſis & confeſſor 1118
S.Iulianus martyr ſecto gutture necatur 1179
S.Iulianus martyr cum v. millibus ſociorum 1104
iulianus apoſtata 226
iuliani apoſtatæ interitus 1147
iuliani martyris breuis memoria 261
SS.Iuliani ſenis, & Euni martyrium 1106.& 1227
SS.Iuliani & Baſiliſſæ vxoris eius paſſio 1189
S.Iulianę virginis paſſionis breuis hiſtoria 1104. corpus eius in Campaniam transfertur, ibid.
iulius Senator cum omni domo ſua credit 648. & ſiſtitur iudici Vitellio 648. apparet SS. martyribus, eos ſua viſitatione lætificans 149
SS.Iulij & Eſitij paſſionis memoria 1132
S.Iulij Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1114
S.Iulij ſenatoris paſſio 1174.fuſtibus cæſus emittit ſpiritum, ibid.
S.Iuliæ martyris hiſtoria 1130. corpus ſuum affligit, ibid. poſt varia tormenta crucifigitur, ibid. corporis eius inuentio & tranſlatio 1131
iuramentum impium impij Copronymi 970
iuſtitia & authoritas Leonis abbatis quanta fuerit 579
iuſtitia S.Godefridi Comitis Cappenbergenſis 22
iuſtitię Domini bina habent accidentia 223
iuſtitiã Dei ſine reſurrectione conſtare nõ poſſe 876
iuſti poſt reſurrectionem aſſumpto corpore perfectiùs gaudebunt 740
S.Iuſtinus presbyter 1164
S.Iuſtinus Begoracenſis 1121
S.Iuſtini presbyteri hiſtoria 1191.S. Laurẽtij & aliorum ſanctorum corpora ſepelit 1192
S.Iuſtini philoſophi martyrium 1115
S.Iuſtinæ & Cypriani paſſionis hiſtoria 1195
S.Iuſtinæ parẽtes, ibid. ſigno Crucis repellit dæmonem, ibid. fit abbatiſſa virginũ, poſt varios cruciatus vnà cum Cypriano decollatur 1196
SS.Iuſtæ & Rufinę martyrium 1155
S.Iuſtus epiſcopus Lugdunẽſis relicto epiſcopatu, in eremo angelicè viuit 1164.& 1181.moritur & vnà cum S.Viatore Lugdunum trãsfertur, ibid.
S.Iuſtus epiſcopus Lugdunenſis 1205
S.Iuſtus epiſcopus Viennenſis 1125
SS.Iuſtus epiſcopus, & Viator lector 127

S.Iuſti eremitæ breuis memoria 1205. epiſcopatum fugit, ibid. eius prophetia, ibid.
SS.Iuſti & Paſtoris fratrum & puerorum paſſio 1165. baſilica eis extruitur, ibid.
S.Iuuenalis martyr 1125
S.Iuuenalis Narnienſis epiſcopus 361
Kilianus epiſcopus Herbipolenſis cum ſocijs 563. 1152
kiouia Ruſſiæ metropolis 391
Lachrymæ & meditationes S.Iordanis 105
lachrymas amore Chriſti fuſas, Lyduuinam virginem ſuas roſas appellâſſe 297
S.Lętus epiſcopus, poſt carceris ſqualores, ab Arianis incendio concrematur 1184
S.Lamberti epiſcopi Leodienſis paſſionis memoria 1192
lamẽtatio lugubris Peruſinorum ciuium ob mortem S.Conſtantij epiſcopi 81
lampas apud ſepulcrum ſancti, diuinitùs accenditur 101
lampas fracta diuinitùs redintegratur 232
lampertus Zula Cracouienſis epiſcopus 385
lapis quibus pro ceruicali 30
lapſi quidam Eccleſię reconciliantur 262
largitas S.Conſtantij epiſcopi 74
latro poſt Chriſtum primus paradiſum intrauit 212. vndè ſit edoctus confiteri Deum 217
latro alter Domino inſultat, & ab altero arguitur 215
latronem ſolum conſeruâſſe fidem, diſcipulis deſperantibus 219. de cruce ſubitò euolâſſe ad cęlum 215
latrones duo quorum geſſerint typum 217
laudare probos viros eſt vtile 963
laudatur Hermannus Steinueldenſis à Deo 252
laudes hominum declinant Sancti 31. 62. vt declinet S.VVulmarus, petit eremum poſt ſacerdotium 581
laudo Conſtantienſis epiſcopus 351
S.Laurentij archidiaconi paſſionis hiſtoria 1167. ſigno Crucis infirmitates curat & cæcos illuminat, ibid. conuertit Lucillum & Hippolytum, eosq; baptizat, ibid. pauperibus facultates Eccleſiæ diſtribuit, ſcorpionibus cæditur, cælitùs ad maiora perferenda animatur, ibid. viuus in crate ferrea aſſatur, emittit ſpiritum 1168
SS.Lazari à Domino reſuſcitati & Marthæ ſororis eius breuis memoria 1230
S.Lauriani martyris caput Hiſpalim fertur 1150
S.Leandri epiſcopi Hiſpalenſis breuis vita 1106
S.Lebuinus presbyter & confeſſor Dauentriæ 1215
S.Lebuinus presbyter inter aduerſa & proſpera ſemper ſtabilis & conſtans 840. agnina innocentia præpollet 841. quanti ſit apud diuinitatem meriti 841
lectus S.Rodulphi epiſcopi 549. & S.Theobaldi eremitæ 559. S.Vbaldi 416. Hermanni Steinueldenſis 240
lectus ſtramineus Coletæ virginis 158
leges viuendi ſibi pręſcripſit S.Epiphanius epiſcopus 59
legis Moſaicæ effectus 873
legia flumen 482
legio militum quid ſit 1192
S.Leochadia virgo in carcere maceratur 1227. ibiq; reddit ſpiritum, ibid.
S.Leodegarius epiſcopus & martyr 545
S.Leodegarius Auguſtodunenſis epiſcopus, pro iuſtitiæ defenſione ab Ebroino interficitur 1201
SS.Leonardus confeſſor & VVinnocus abbas 1213
S.Leonicius Viennenſis miraculis claret 1216
S.Leontius epiſcopus Auguſtodunenſis 1149
SS.Leontius, Euprepius, & Antimus fratres Coſmæ & Damiani in mare merſi, angelitùs liberãtur 1196. ab igne non læduntur, crucifiguntur, & poſteà decollantur 1197
leo Iſauricus bellum indicit Imaginibus 966
S.Leo Papa 1114
S.Leonis II. Papæ vita 1147. is ſextam ſynodum in vrbe regia indicit, ibid.
S.Leonis I. conſtitutiones 1147
leonis Iſaurici tyrannis & verſutia 965
S.Leopoldus moribus & vita clarus 842. cur Pius ſit cognominatus 843. itèm cur beati Petri filius dictus 844
S.Leopoldi multa præclarè geſta incendio perijſſe 845
leproſus à pedibus vſque ad genua mirabiliter ſanatur 440
S.Leucius, Thyrſus, & Calenicus, capite plectuntur 1097
lex triplex 223
Libentius Hamburgenſis epiſcopus 374
liber Victoris Papæ de miraculis Sanctorum 273
liberalitas S.Stanislai epiſcopi 386. itèm S.Iordani in pauperes 104. & S.Exuperij in pauperes 737. & S.Bennonis epiſcopi circa eccleſias 519. in pauperes 534. & Egberti epiſcopi erga monaſteria 137. & Principum Miſnæ erga eccleſiam Miſſnenſem 512
liberalitas pauperis in pauperes 290
liberalitas inſignis Eugubinorum in pauperes 419
liberalitas S. Honorij eximia, & fiducia in Deum 34
quàm liberalis ſemper fuerit in pauperes Coleta virgo 159
SS.Liberati & Bonifacij diaconorũ, Seruij & Ruſtici ſubdiaconorum, Septimij & Rogati monachorum, & Maximi pueri paſſio 1173. in ardentem rogum inijciuntur, ſed non lęduntur, ibid. remorum ictibus interimuntur, ibid.
S.Liberius Papa 1195. eius temporibus ſæuiunt Ariani in catholicos 1172
liberum arbitrium non excludit gratiam 895. nihil valet ad bonum meritorium ſine diuina gratia 823
liberum arbitrium homini attributum 329
liberum arbitrium quid ſit 895
libertate arbitrij homo donatus 199
S.Libertus à Danis occiſus 565
libertus puer ſubmerſus vitæ reſtituitur 564
libido cæca omnem ſubuertit iuſtitiam, & propriam negligit ſalutem 524
à libidinis æſtu S.Medericus tunica ſua monachum liberat 651
S.Liberius epiſcopus Cenomanenſis & confeſſor 1157
S.Lini Papæ in ordine II. paſſionis & conſtitutionis memoria 1221. & 1202
lipara inſula 448
lips ciuitas 510
litaniæ mira vis 164
litaniarum vſus 89. 163. 400. 484. 501
littorius ſecundus epiſcopus Turonenſis & confeſſor 1014. 1157
S.Liuinus epiſcopus & martyr 1215
S.Liuini bina tranſlatio 826
loca ſacra viſendi gratia S.Narciſſus frequentare ſolitus 191
erga loca ſancta Chriſti præſentia ſacrata, Coletæ virginis deuotio 168
ad loca terrę ſanctæ Lyduuina virgo ſæpè rapta 305

loca

loca paluſtria quidã ſiccis plantis obambulauit 817
loco ſacro honoré non deferentis caſtigatio 1052
Iodouici Imparoris deuotio erga ſacras reliqas 466
SS.Longini militis & Aphrodiſij Commentarienſis, paſſionis breuis memoria 1151
Iotharingiæ deuaſtatio 565
Iotharius ſecundus rex Galliæ 84
Lubeca ciuitas 514
SS.Lubulus, Modeſtus, & Fortunata 1205
Iuca Italiæ ciuitas 101
S.Lucę euangeliſtę vitę hiſtoria 1206. vitam agit cælibem, ibid. transfertur Conſtantinopolim, ibid. Euangelium ex ore apoſtolorum ſcribit, & Actus Apoſtolorum, ibid.
SS.Lucianus & Meſſianus 1089
S.Lucianus martyr 1139
S.Luciani presbyteri Antiocheni & martyris breuis memoria 1089
S.Lucia virgo cum xxij. ſodalibus 1146
S.Luciæ virginis paſſionis hiſtoria 1228. facultates ſuas pauperibus diſtribuit, ibid. à ſuo ſponſo apud iudicem accuſatur, traditur lenonibus ad deflorandam eius virginitatem, non poteſt loco moueri, ibid. ab igne non læditur, gladio iugulata non moritur ante Dominici corporis ſuſceptionem 1229
SS.Luciæ & Geminiani paſſionis hiſtoria 1190. S. Lucia à proprio filio accuſata, fuſtibus cęditur, ibid. in feruẽti & ardenti plumbo manet illæſa, lxxv. homines in eius paſſione cõuertũtur, ibid. Lucia capite vnà cum Geminiano cæditur, ibid.
Iuciferi caſus cum ſuis adherentibus 673
S.Lucinę matronæ hiſtoria 1149
S.Lucina corpus S. Cornelij Papę & ſociorum ſepelit in cœmeterio Calixti 1188 eius rogatu S. Cornelius corpora SS. Petri & Pauli apoſtolorum transfert, ibid.
S.Lucinus epiſcopus & confeſſor 1139
S.Lucius arguit Imperatorem tyrannidis 1206. confitetur palàm ſe Chriſtianum, ibid. capite cæditur, ibid.
S.Lucius Papa, poſt exilium, capitis obtruncatione martyrio coronatur 1107
S.Lucius ab apoſtolis Cyrenenſis epiſcopus creatur 1125
lucis claritas S. Bononium abbatem circumfulſit 657. & cellam eius poſt obitum 658
luctus hominum mundanorum 505
S.Ludgerus primus epiſcopus Monaſterienſis 21
S.Ludmilla martyr errore gẽtili decepta colit idolum aureum 704. quanto deſiderio flagrãrit religionis Chriſtianæ ſuſcipiendæ 704. quàm prudenter domui ſuæ diſpoſuerit 706. peplo capitis ſui illaqueata, ibid. in tẽplo necatur 727. & ſicarijs diuinitùs inflicta pœna, & eorum poſteris 727
Iudouicus rex Francorum 328
S.Lullus epiſcopus Moguntinus & confeſſor 1205
lumen circa S.Solẽnis epiſcopi ſepulcrũ viſum 721
luminarium vſus in templis quàm ſit antiquus 130
luminarijs accendendi in eccleſia pius vſus 686
luminarium vſus ad ſanctorum ſepulcra Deo non ingratus 815.818
luminaria ſupèr ſuffocatos aqua cælitùs viſa 118
S.Lupicinus abbas 1111
S.Lupicinus octauus Viennenſis epiſcopus 1229
lupulus idolorum ſacerdos per fidẽ & baptiſmum à duplici cecitate curatur 649
SS.Lupus & Aurelia Cordubeñ 1205
S.Lupus Senonenſis epiſcopus & confeſſor 1181
S.Lupus epiſcopus Trecenſis & confeſſor 1159
S.Lupus ex eremita fit Lugdunenſis epiſcopus, & confeſſor 1195
S.Lupus Trecaſenus epiſcopus cum S. Germano Antiſiodorenſi epiſcopo Anglos à Pelagiana hæreſi conuertit ad fidem 1200.
S.Lutgerus epiſcopus & confeſſor 1112
S.Lutgardi B. Iordanem apparuiſſe 118
Lycus Auguſtanus fluuius 731
lydvviua virgo xxxviij. annis ægrotat 282. & non tantum panis comedens, quantus ſano ſufficeret triduo 284. vtà militibus ad nouem dies curioſiſſimè obſeruata 312. memorabilis eius ſententia 289
lydvvinæ virgini Chriſtus ſuorum vulnerum notas imprimit 298
lyſias pręſes à dęmonibus cæſus 723

M

MAcarius viuus crematur 1005
macarij martyrium 201
SS. Machabæi ad tẽpus ad inferna deſcenderunt 625. Chriſtianis martyribus in confeſſione perſimiles & gloria 626
machabæi fratres ſe mutuò ad ineundum martyrium hortantur 618. propter legis obſeruationes ſunt paſſi 618
machabæorum libri commendatio 616
S.Macharius abbas, diſcipulus S. Antonij 1091
S.Macharius martyr genere Lybicus, viuus exuritur 1127
S.Macharius abbas 1088
SS.Macharius & Iulianus martyres 1171
S.Macedonius Cęſarienſis 1212
S.Macedonius presbyter & martyr, cum Patricia vxore & Modeſta filia 1109
S.Macræ virginis breuis memoria 1088
magi tres neoplaſto Chriſto munera obtulerunt 1019. quę munera obtulerint puero Ieſu 5. quid de Chriſto ſenſerint, munere profeſſi 1038
magicos ſuos libros omnes Theudas exuſſit 942
S.Magnus aliàs Andreas martyr cum ſocijs 1527. martyribus 1174
mahometani diuinitùs puniti 40
maieſtatis diuinę proprietates 139
maieſtra inſula 402
maleuolentia quorundam infirmos viſitantium 284
SS.Malloſi, Victoris & cccxxx. martyrum, breuis memoria 1203
malmundarienſe & Stabulenſe monaſteria 87
malum multiplex in vna puella curatur 484
malorum conſortia S. Claudius archiepiſcopus omnibus modis deuitauit 495
malorum ſocietatem & bonos lędere 1066
S.Mamertus epiſcopus Viennenſis & confeſſor ante Aſſcenſionem Domini ſolennes Litanias inſtituit 1128
S.Mamilianus martyr 1109
mamillam Lydvvinæ virgini miro modo lacte abundãſſe 308
S.Mammetis martyris memoria 1173
S.Manahen Herôdis tetrarchæ collactanei, doctoris & prophetæ memoria 1131
S.Manatus epiſcopus Viennenſis 1216
mandata tria homini inſenſato proponi 880
manna quid deſignãrit 198
manna ſcaturire è ſepulcro Iohannis apoſtoli conſpicitur 1033
manſuetudo Domini quanta 204
S.Manſuetus epiſcopus Tullenſis 1182
mamucha tyrannus ad Italiam & Siciliam miſſus ad perſequendos Chriſtianos 765
manûs impoſitione languidus ſanatur 753
S. Mappalicus cum ſocijs martyrio afficitur 1116.

eius agones S. Cyprianus breui ſermone aperit 1116
marcellinus & Petrus martyres apparent cuidam 472. iubent libellum quendam Ludouico Imperatori offerri 472
S.Marcellinus fit Rauennatum antiſtes 775
SS. Marcellinus tribunus & Mammea vxor eius, cum filijs martyrio afficiuntur 1177
S.Marcellini pueri & fratrum eius paſſio 1088
SS.Marcellini, Genuini, & Priminæ memoria 1203
SS.Marcellini presbyteri & Petri exorciſtæ paſſionis breuis hiſtoria 1134. decollantur, ibid. eorum animas Dorotheus carnifex videt in cęlum deferri, ibid.
S.Marcellini epiſcopi Ebredunenſis & ſociorũ eius Vincẽtij & Domnini breuis memoria 1117. multos conuertit Marcellinus, ibid. fons baptiſterij eius ſingulis annis ſpontè aquas eijcit, ibid.
S.Marcellini Papæ breuis memoria 1119. lapſus & pœnitentia eius, ibid. paſſio, ibid.
S.Marcellus martyr cingulo tenus defoſſus in terra, tertio pòſt die obit 1182
SS.Marcellus, Caſtus, Aemilius, & Saturninus martyres Capuenſes 1202
SS. Marcelli & Apulæi conuerſio 1203. ſub Aureliano conſulari martyrio afficiuntur, ibid.
SS.Marcellus Papa ad ſeruitium animalium deputatur 1091. obitus eius, ibid.
SS.Marci & Marciani fratrum ac innumerabilium ſociorum paſſionis breuis memoria 1201
S. Marci Papæ & conſtitutionum eius memoria 1202
SS.Marci & Marcelliani paſſio 1143
S.Marci euangeliſtæ breuis hiſtoria 1118. Romæ ſuum ſcripſit Euangelium, ibid. in feſto Paſchę fune in collum eius immiſſo per plateas attractus, emittit ſpiritum 1119
S.Marcus Hieroſolymitanus epiſcopus & martyr 1208
marcus epiſcopus Præneſtinus 842
marchio Miſſnenſis exoculatus 532. eius interitus 530
S.Margareta virgo & martyr 1154
margareta cum dæmone luctatur 62
margaritæ non ſunt ſpargendę porcis 1173
maria Dei mater naſcitur 207
S.Maria virga Aaron 638. 640. rubus ardens, fons fontis viuentis, porta templi clauſa, deliciarum hortus, & regum filia 640. deſperatorum conſolatrix 110. deſperatorum ſpes & damnatorum 206. mundi gaudium 639. ſcala, itèm aula Dei, ibid. ordinis Prædicatorij ſingularis patrona 110. quid priuilegij eis obtinuerit, ibid. auroræ, cunæ, ſoli, & virgæ Ieſſe comparata 637. cur maris ſtella dicatur 4. à ſanctis Patribus rectè Theotocos dicitur 830. cur Theotocos nominetur 1027. præſumptiuè cęlum dicitur 1027. quę dona obtulerit puero Ieſu 5
maria virgo in carne ſua maculas Adæ non admiſit 638. in ventre ſuo Deum concluſum geſtauit 638
maria virgo Deum & hominem genuit 1022
maria virgo & Stephanus præ cæteris pleni gratia 1022
D.Maria à B. Iordane hymnis venerata 105
S. Maria paſſionis Dominicæ arma honorat 206
S.Maria terribilis dęmonibus 639
à Maria & filio fratres benedicti 110
cum S.Maria Lydvvinæ virgini eſt magna familiaritas 308
cur maria aſſumpta, Chriſtus verò aſcendiſſe dicatur 636
ex maria Chriſtus Dei filius incarnatus 208
S.Mariæ Dei genitricis, Natiuitatis, Annunciationis & Dormitionis breuis memoria 1184. & 1172
Mariæ annunciatio, natiuitas, baptiſmus, & purificatio 640. 1018. inuocatio 186. lamentatio propè crucem ſtantis 205. dolores quanti 206. aſſumptio 638. encomium 639. 640
S.Marię caro S. ſpiritùs receptaculum 1019
in marię honorem baſilica conſtructa 542
de S.Mariæ imagine miri quiddam 279
S.Marię Virgini, parentes S.Stephanum Iuniorem offerunt 964
D.Marię votum nuncupatur 228
B.Marię horarias preces Damianus reſtaurat 135
marię proprietates ſtellę attributæ 4
S.Mariam poſt partum virginem permanere 1017. virginem ante partum, in partu, & poſt partum eſſe, re admirabili declarata 328. ad cælos aſſumptam à dextris filij ſui reſidere 635. Coletę virgini apparuiſſe 174. ſæpiſſimè Hermanno Steinueldenſi apparuiſſe 242. & vocâſſe eum ſuum ſacellanum 242. cum multis virginibus Lydvvinę virgini apparuiſſe 308. Hermanno Steinueldenſi in forma vetulæ apparuiſſe 243
mariam Virginem à Leone abbate viſam 578
mariam & Sanctos coluiſſe S. Bathildim 69
in mariam Virginem Andreæ de Chio deuotio 451. 452
S.Mariam dicit Bernardinus ſuam amicã 422. eam impensè amat 422
per S. Mariam Iordanis miniſterio mulier araneam degluttens liberatur 113
S.Maria Aegyptiaca 1114
S.Mariæ Magdalenæ commemoratio 1156.
S.Marię virginis cuiuſdam, paſſionis memoria 1212
S.Mariani lectoris & Iacobi diaconi paſſionis breuis memoria 1120
S.Marij abbatis Dinamius Patricius vitam conſcripſit 1097
SS.Marina & Balbina virgines 1143
SS.Maronis, Eutychetis & Victorini paſſionis breuis hiſtoria 1115
S.Marſus presbyter & Aurea virgo 1202
S.Martha ſoror Lazari & Magdalenæ 1205
S.Martialis fit epiſcopus Lemouicenſis 491
SS.Martialis, Epiſtetus, Saturninus, Mapſilis, Felix, & ſocij martyres 1175
S. Martialis epiſcopus Lemouicenſis & confeſſor 1149
S.Martiana virgo & martyr 1089
martianus Rauennatũ archiepiſcopus 447. miraculosè creatur, ibid.
SS.Martianus, Nicander & Apollonius 1138
SS.Martianus, Nicanor, & Apollonius martyres 1113
SS.Martiani, Satyriani & ſodalium paſſionis breuis hiſtoria 1205. grauiſſimo ſupplicio interimuntur, ibid.
S.Martinæ vita & paſſio 1086
S.Martinus dignus ſummo epiſcopatu acclamatur 827. in ſede S. Petri collocatur, ibid. è ſua ſede eijcitur 831. relegatur in exilium 832. multa aduerſa patitur 832. 833. maxima contumelia & opprobrio afficitur 835 anathematizatur ab impijs, & detruditur in teterrimum carcerem 835. multo frigore & vinculorum pondere cruciatur in carcere 835. populo illudendus exhibetur 834. omnibus bonis ſpoliatur, accuſatur hæreſeos & rebellionis 833. & accuſatoribus periuris obruitur 834
S.Martinus Papa à Conſtantio principe Ariano in exilium relegatur, ibiq; obit 1214. & 1215. Conſtantinopolim relegatur 832. itèm in Chertonam inſulam 837. vt iuſſus fuerit membratim

incidi

incidi 836
S.Martinus Syluestrum Papam imitatus 828. & lupos multum infeſtos ſuis ouibus, à ſuo ouili eliminauit 828. ab Olympio tyranno ſuis ouibus ſeruatur illæſus 829
S.Martinus tertius epiſcopus Turonenſis & confeſſor 1014.1215
S.Martinus tertius Viennenſis eps & confeſſor 1149
S.Martinus epiſcopus & martyr Treuiris 1155
S.Martinus abbas Santonenſis, B. Martini epiſcopi Turonenſis diſcipulus 1227
martini Papę multa diuinarũ humanarumq́ literarũ peritia 827. itèm amor erga gregem ſuũ 833
martini Papę & vrbis Romæ encomium 827
S.Martinilla Martiani pręſidis vxor, fidem Chriſtianam amplectitur 1089
martyr calcibus impiorum ſubijcitur: ſaxis ac fuſtibus feritur 990. multis cõtumelijs extinctum eius cadauer afficitur 990. cerebrum capitis eius effuſum, ibid.
martyr indicat ſe velle ſuas reliquias coniungi 467
martyr verus S.Iohannes Euangeliſta 1031
martyr ſpiritualis S.Eleuchadius 124
martyr ſpiritualis quis dicendus 624
martyris inauditum tormentum 986
martyris membra diſſoluuntur in rota 613
martyris lingua abſciſſa reſtituitur 825
in martyrem plumbum liquefactum infuſum 682
martyrem Chriſti perpetuum fuiſſe S.Honoratum epiſcopum 38
martyrē non tantũ ſibi pati, ſed & ſuis ciuibus 853
martyrem cauſa facit non pœna 627
martyres inhumaniſſimè ab impijs tractati 978. diris ſupplicijs excruciati 736. magnis & varijs cruciatibus affecti 381. 614. 627. 682. capitali ſupplicio plectuntur 628. 649. ignis ſupplicium paſſi 613. rogo cremandi traditi 261. 262. in craticula aſſati & grauiter torti 766. & tamẽ ab igne illæſi 786. plumbatis occiſi 650. in eculeo ſuſpenſi & grauiter fuſtigati 649. grauiſſimè cæſi 713. vapulati & triti 714. in fornacem ardentẽ proiecti 714. feris obiecti 715. loris cæſi 76. thermis ardentiùs calefactis incluſi 75. fuſtibus grauiſſimè cæſi 648. 676. 766. 765. 769. crudeliſſimè torti 766. virgis vapulati 769. pręacuta ſude per viſcera transfoſſi 1006. in eculeo ſuſpenſi 779. ignibus combuſti 779. obtruncati 547. in foſſas coniecti, obruti terra & lapidibus 547. in eculeo ſuſpenſi 413. vrſi in eos immiſſi 414. à flammis non læſi 414. gladio cæſi 679. neruis taurinis vapulati 681. beſtijs diſcerpendi obiecti 54. 190. 426. 682. 853. camino ignis expoſiti 682. grauiter verberati 612. varijs ſupplicijs affecti 613. ignis ſupplicium paſſi 613. plumbatis cæſi 490. lapidibus obruti 493. decollati 493. fortiter torti 723. 724. in mare pręcipitati 723. gladijs cæſi, & in flumen pręcipitati 73. flagellati 40. in igne iniecti 47. aſſati 53. carcere & fame afflicti 120 flagellati 120. gladijs confoſſi, ibid. fragmentis teſtarum cruciati 53. membratim interciſi 961. permulti igne concremati 1005. 1006. flagellis cæſi 450. vnguibus ferreis lacerati 451. palmis cæſi 102. in ardentem ignem miſſi 724. in cruce ſuſpenſi lapidantur 724
martyres, grauiſſima ſibi inferri tormenta, riſiſſe 52. ad pœnam alacres cucurriſſe 52. intrepidè ſe declarant 159. 202
martyres cruciâſſe dęmonem, & coëgiſſe deſerere obſeſſam 486
martyres pſallunt Domino in tormentis 723
martyres lingua pręciſa locuti 613. 770
martyres pręciſa lingua locuti, Deũ laudârunt 649
amputatis linguis locuti 538. lapidibus obruti 551. manibus capita ſua deportâſſe ad locum ſepulturę 737. dũ in ignẽ miſſi, is extinctus eſt 737.
cur martyres ſuos Chriſtus non ſeruet à pœnis 489
martyres Alexandriæ omnis generis & ætatis 264
martyres ab angelis conſolati 49. 53. viſitati 120. per angelũ ſoluti, & educti è cuſtodia 492
SS.martyres deuotiſſimè colendi 853
martyres vbiquè opitulatione præſentes 501
martyres Perſæ trecenti & decem 1126
SS.martyres numero viginti 1139
martyres innumeri confeſſione præhabita, capite plectuntur 1099
SS.martyres ducenti & ſexaginta 1143
martyres nongenti in cœmeterio apud S.Cæciliam Romę ſepulti 1107
martyres vndè dicantur 507
martyrum immania tormenta 40. atrociſſimi cruciatus 451
martyrum latera vruntur 649
martyrum lingua præciſa 681
martyrũ corporibus candẽtes carbones admoti 77
martyrum vulnera diuinitùs curantur 769
martyrum conſtantia nunc blanditijs nunc tormentis tentata 450. 678. nec ferro, nec blanditijs potuit flecti 51. 120.
martyrum columbina innocẽtia, & miſericors animus 977
martyrum exemplis multi conuertuntur 30. 54
erga martyrum pia loca S.Rumoldi deuotio 564
martyrum cineres ſacratiſſimi 467
martyrũ merita, quãti ſint põderis apud Deum 854
SS. martyrum Marini militis & Aſterij ſenatoris paſſionis breuis memoria 1107
SS.martyrũ 4976. paſſionis breuis memoria 1204
SS.martyrum innumerabilium memoria 1231
martyribus nares & auriculæ pręciduntur 779
martyrium Quintæ 260
martyrium S.Eutropię & ſodalium 1012
martyriũ luculentiſſimũ S.Iacobi Interciſi 962
ad martyriũ S.Ludmilla virgo ſe pręparat per bona opera 727
ad martyriũ ſpirituale quomodò perueniatur 588
martyrij cupidus q̃ fuerit S.Honoratus epiſc. 39
martyrij ardens deſiderium in Machabæorũ matre 619. & in duobus fratribus 627. & in S.Stephano Iuniore 974
martyrij obeundi deſideri S.Conſtantij epiſc. 73
martyrij deſiderio Martinus Papa feruet 827
martyrij expectatione ſe fruſtrari, Martinus Pontifex dolet 836
martyrij Andreæ de Chio effectus 452
martyrij donum longè optimũ & maximum 628
martyrij genera duo 592
martyrij nobiliſſimum genus, crux 992
maſculina prole carere, idem penè eſt quod orbum eſſe 963
maternus affectus erga Machabæorum ſalutẽ quantus fuerit 616
mater veræque dicatur 623
mater Machabęorũ cõſolatur & obſecrat iuniorẽ filiũ, vt in fide perſeueret 623. propter filiorum ſalutem, contempſit naturam ſexûs ſui 623
mater Dei miro modo piorum inopiã ſubleuat 236 pios conſolatur & inſtituit 238
matri Dei q̃ fuit charus Hermannus Steinueldẽſis 242
matrum corporalium & ſpiritualiũ diuerſitas 619
matrimonium eſſe Eccleſię ſacramentum 1047
matrimonij malè contracti pœna 14
matrona fluuius 607
S.Matronę ancillæ cuiuſdam martyrium 1109
matrucus quidam princeps Chriſtianos affligit 225

S.Matthæi Apoſtoli breuis memoria 1192. euangelium ſuũ Hebræo ſermone conſcribit, ibid. apud Aethiopiam martyrio coronatur, ibid.
S.Matthias Hieroſolymitanus poſt Iacobũ fratrem Domini, octauus Epiſcopus 1097
S.Matthias Apoſtolus in Iudæa prędicat 1105
SS. Maturus, Sanctus, & Atthalus, poſt carceres, ignes, aliaq; tormenta, ferro cęduntur 1137
S.Maurilion epiſcopus Andegaueñ & cõfeſſor 1187
SS.Mauritij, Exuperij, Candidi, Victoris, Innocentij & Vitalis, ac legionis totius Thebęę, paſſionis hiſtoria 1192. Decimus quiſque ex eis trucidatur, ibid. glorioſa eorum conſtantia, ibid. cęduntur ad vnum omnes 1194
SS.Mauri & Marthæ, Audifax & Abacuc, paſſionis breuis memoria 1093
S.Maurini loculi inuentio 498
S.Maurus Cæſennæ pręficitur epiſcopus 44
S.Maurus ſuper aquam currit 748
S.Maurus abbas & confeſſor 1091
S.Maxima virgo 1129. eius cum ſocijs paſſio 1205
maximilianus Imperator 62
maximianus Chriſtiãos occidi edicto pręcipit 777
maximiani Auguſti interitus 1194
S.Maximinus presbyter Aurelianeñ & cõfeſſor 1229
S.Maximinus epiſcopus Treuirenſis S.Athanaſium hoſpitio honorificè excipit 1132
S.Maximus martyr 1120
S.Maximus martyr Romanus 1217
S. Maximi Lirinenſis abbatis & Regenſis epi vitæ breuis hiſtoria 1223. tres mortuos reſuſcitat, ibid.
SS.Maximæ, Donatillę, & Secundæ virginum paſſionis memoria 1160. potantur felle, ibid. dirè cruciantur, in craticula aſſantur, ad beſtias condemnatur, ibid. capite cæduntur, ibid.
mazabanes epiſcopus Hieroſolymitanus 191
S.Medardus epiſcopus Sueſſionenſis & cõfeſſor 1139
melanius Redonicæ vrbis epiſcopus 18. 1215
S.Melanius epiſcopus & confeſſor 1213
S.Melchiadis Papę & conſtitutionum eius breuis memoria 1227
S.Meletius epiſcopus Treuirenſis & confeſſor 1192
S.Melitonis pueri & martyris mater, quàm fuerit virilis animi 1108
S.Mellitus epiſcopus Dorouernenſis 1118
S.Mẽmius epiſcopus Catalaunẽſis & cõfeſſor 1164. mortuum ſuſcitat 1014. 1230. vita eius, ibid.
S.Mennæ martyris hiſtoria 1215. diutiſſimè flagellatur, ibid. gladio cæditur, ibid. corpus eius ab igne ereptũ Conſtãtinopolim trãſfertur, ibid.
menſa diuina, altare Dominicum appellatum 975
menſæ tenuitas, aſperitas cibi, & potûs ſimplicitas commendantur 824.
mentis crebri exceſſus F. Aegidij 326. facilè eos patitur, & ſunt ei familiares 330
mentis Coletæ crebri exceſſus 164. 182
mẽtis cõpos iuſto Dei iudicio inſanus reputatur 1052
mentis puritati magnoperè ſtudendum 957
mentiens ſe virginem quomodò pudefacta 293
mercator quidam in ſomnis quid admonitus 301
merces renunciantium diuitijs & honoribus huius ſeculi quanta ſit 1010
merces operum aſſeritur 878
merces operum iuſta cuique dabitur 930
merces pauperum Chriſti duplex 195
merces auari, infernus 806
S.Mercurius martyr 1221
meritum vitæ æternæ inæquale 739
meritis S B[illegible] martyris quidam archidiaconus vinctus liberatur 446.
meritis B. Sigeberti regis quidam fratricida ſuis vinculis abſolutus 90
meritis S.Sylueſtri multi ſanantur ęgri 852
meritis Iohãnis Agni epiſcopi multi ęgri ſanati 784
meritis S.Iordanis paralytica integritati, & infans mortuus vitæ reſtituuntur 1.9
meritis S.Germani epiſcopi fratres in choro pſallentes conſeruantur ab incurſione Nortmannorum 607
meritis S. VVinnoci abbatis cęci illuminati, & captiui à vinculis abſoluti 816
meritis S. Procopij confeſſoris multi miraculosè liberati & ſanati 571
meritis S.Bathildis reginæ pax redditur Francis 65
meritis S.Soſij martyris marini fluctus ſedãtur 719
meritis Iohanne euangeliſta neminem eſſe maiorem 1030
meruit rectè latro paradiſum 211
meſſana Siciliæ ciuitas 760
meſſalini ſęuitia in S. Apollinarẽ quanta fuerit 591
meſſina Calabriæ ciuitas 832
SS. Metellus, Mardonius, Muſonius & Eugenius ignibus traduntur exurendi 1095
S.Meſtrani martyris breuis memoria 1097
S.Methodius epiſcopus, in Chalcide Gręcię martyrio afficitur 1192
S.Michael archangelus apparet S.Capraſio abbati ante mortem 455
S.Michaëlis Archangeli memoria 1197. eius apparitio 1197. & 1126. eius ſuffragijs Beneuentani ab hoſtibus liberãtur, eius iuſſu Miſſæ celebrantur 1197. eiuſdem eccleſiæ deſcriptio 1198
militiam Chriſtianam, nudos facultatibus expetere bellatores 1060
miles Chriſti quatis eſſe debeat 586
miles quidam ſtrenuus, Franciſcanus factus 436
militis curati leuitas & perfidia 953
in milite rarę probitatis exemplum 436
militum quorundam facinus improbum 311. & in eos Dei grauiſſima animaduerſio 312
minas Bernardinum contempſiſſe 435
minoritarum ordo diuinitùs inſtitutus in mũdo in cunctorũ hominum ſalutem atq; vtilitatem 3423
SS.Mineruus & Eleazarus cum octo filijs martyrio coronantur 1175
miraculum haud vulgare 277. 292. & rarum 15. 444. 529. & ingens 652. & ſtupendum 609. 562. 461. 737. 290. 259. 991. & inſigne 160. 164. 166. 168. 172. 611. 98. 99. 139. 41. 45. 399. 296. 301. [illegible]. 151. 32. 439. 448. 414. 500. 501. 502. 272. 275. 286. egregium 845. 846. & ſeq. [illegible] & magnum 172
miraculum inſigne Coletæ virgo edidit 174
miraculum inſigne de S. Sabino martyre 1041
miraculum inſigne de veſtimentis Leonis abbatis & ardente cerco 580
miraculum S.Bernardi 507
miraculum S.Procopij meritis 570
miraculum in tranſlatione corporis Margaretæ virginis 763
miraculum de dęmoniaca, S. Bennonis epiſcopi meritis curata 532
ad miraculi patrati memoriam ferreus circulus ad altare Sancti ſuſpenſus 658.
miraculo præclaro S. VVinnocum abbatẽ Deus illuſtrat 812
miraculo ſtupẽdo Aquilẽſis tumultus ſedatur 448
miraculo quodam tota ciuitas mota 676
miracula Chriſti 873. & ſanctorum 886. & S. Sequani abbatis 708. B.Bandelij martyris 446. S. Ermenoldi abbatis 13. S.Bennonis epiſcopi 528. Sigeberti regis 88. & ſeq. S. Vigilij martyris 555. S.Rumoldi archiepiſcopi & martyris 556. [illegible] Damiani epiſcopi 134. 135. S.Godeleuæ virginis 271. Conſtabilis abbatis 129. & ſeq.

mira-

miracula non vulgaria 172
miracula S. Guidonis multa 231. 232. & S. Iudoci innumerabilia 1010. & S. Leopoldi 845.
miracula multa Ezechiel operatur 269. itèm Margareta virgo 63
miracula S. Germani epiſcopi iuſſu Caroli regis conſcripta 597
miracula multa S. Idæ, literis non mandata 689
miracula S. Bernardini approbantur 443
miracula, quæ Coleta virgo adhuc viuens fecit 186. & ſeq.
miracula præclara in S. Marculphi abbatis exanimi corpore 351
miracula multa Sigiſmundus rex poſt obitũ edit 353
quot miracula per ſignum Crucis operatus S. Placidus martyr 756
miracula nulla feciſſe S. Martinum ante epiſcopatum, poſt vero, plurima 84
miracula ad monumenta ſanctorum 351. 355. 362. 26. 101. 42. 46. 47. 320. 90. & ſeq. 98. 70. 772. 787. 797. 818. 820. 838. 531. 535. 547. 561. 659. 235. 383. 960. 998. 1005. 272. 278
miracula ad S. Vulmari confeſſoris tumulum 583
miracula ad ſepulcrum S. Raynaldi archiepiſcopi 642. & S. Bibiani epiſcopi 650. & S. Solennis epiſcopi 721. S. Remigij epiſcopi 742. itèm ad S. Thyrſi martyris ſepulcrum 745. & ad corpus S. Eugubini 418. & in translatione corporis Hermanni Steinueldenſis 258
miracula ex contactu veſtium S. Bernardini 439. 441
miracula ad reliquias S. Celſi confeſſoris 140. & innumera ad reliquias S. Nicolai epiſcopi intra paucos dies 405. & multa Gandaui facta ad Marcellini & Petri martyrum reliquias 483. & multa quotidiè ad S. VVerenfridi confeſſ. ſepulcrum fieri 635
miracula & virtutes Sanctorum, eſſe Chriſtianorum gloriam 563
miracula quæ Sancti faciunt, Dei ſunt opera 658
miracula maiora Chriſtus per ſeruos ſuos exhibet, quàm viuus exhibuerat 658
miraculis Theodorum Suffraganeum D. Bennonis claruiſſe 526. b & S. Adelheidim abbatiſſam 97. & Auguſtam martyrem 226
miraculis multis xij. martyres Beneuentani claruerunt 669. & multis S. Dalmatius claruit 999. & S. Fiacrius abbas 651. 652. & S. Victor martyr 663
miraculis S. Bononius abbas poſt mortem claret 656
miraculis clarent monachi Breunouienſes 839
miraculis corpus VVernheri pueri oſtenſum 320
miraculis viſis, plebs lætabunda laudat Deum 484
miraculoſa quædam de Lipſanis circa tumbam D. Bennonis 527
miſcoate oppidum olim ab Iſmahelitis funditùs euerſum 716
miſeratio Domini erga ſuos electos quanta 194
miſericordia Dei quanta 822
miſericordiam Dei iuſtitiam ſuperare 800. & ipſius ſeueritatem 802
miſericordiæ quantæ fuerit S. Iudocus confeſſor erga pauperes 1008
miſericordia Leonis abbatis in pauperes quanta 578
miſericordia & benignitas Margaretæ virginis in peccatores 62
miſericordiæ opus cuiuſdam pij principis 864
miſericordiæ opera exercuiſſe S. Bathildim reginam 65. & S. Aidanum epiſcopum 660
miſericordiæ operibus S. Ioſaphat ſedulò dat operam 944
miſericordiæ operibus S. Ida vacat 684. & Martinus Papa 828
miſerũ eſſe, alieni reatûs maculis inquinari, & ſupplicia ſuſtinere 1066
miſſa, ſummum Chriſtiani ſacrificij genus 512
miſſa ſub dio celebrata 463. 468. & celebrata à S. Marcellino in ſpecu 492. & pro defunctis ab epiſcopo celebrata 380. 383. & in eleuatione S. Celſi celebrata 139. & in eleuatione S. Soſij martyris 719. & in anniuerſario die S. Godebertæ virg. 272. itèm pro inuento nummo celebrata 132
ſub miſſa homo moribundus conualeſcit 417. & tres cæci lumen recipiunt 481. ſurdus & mutus curantur 481. quatuor cæcæ illuminantur 481. 482. ſurdus & mutus audit & loquitur 584. & cæcus videt 605
ſub miſſa anima cuiuſdam ſanctæ virginis viſa 253
ſub miſſa mirabiles patitur Hermannus Steinueldenſis mentis exceſſus 247
ſub miſſa in translatione reliquiarum celebrata, contractus puer ſanatur 463. itèm cõtracta anus 466
in miſſa mortuorum memoriam agere, traditio Apoſtolica 800
miſſæ & orationes pro defunctis 406. 407
miſſæ, & cæteræ virtutes defunctos iuuant 801
miſſæ ſacrificio Angelorum militias intereſſe 830
miſſæ ſacrificium non eſt nouitium inuentum 145. 1122
miſſæ officiũ in primitiua Eccleſia cum omni plebe celebratum 702
per miſſæ ſacrificium quidam ſanatus 560
miſſæ & ieiunij contemptor dæmonibus ludificandus permittitur 567
miſſæ ſacrum non audiens die Dominico, ligatus in piſcinam à dæmone detruſus 572
miſſæ officium & preces canonicas Dominicis diebus S. Claudius archiepiſcopus audiuit 495
miſſæ ſacrificium quomodò audiendum 297
miſſam quidam celebrat, & ſanatur 13
miſſam celebrauit Barlaam, imminente morte 957
miſſam celebrauit S. Iuentius martyr 703. & S. Barlaam 905. & S. Egbertus epiſcopus 140. Iordanes vulneratus 108
miſſam quotidiè celebrat S. Vbaldus epiſcopus 417. & S. Hildulphus 575. & S. Bernardinus 428
miſſam ſibi celebrari curauit S. Adelheidis abbatiſſa 97
miſſam Coleta virgo quotidiè audiuit, vbicunquè eſſet 163. 169. 185
miſſam celebrare pro defunctis, non eſt nouitium inuentum 25. 545
poſt miſſam defunctus reuiuiſcit 231
miſſam incruentum ſacrificium dici 986
miſſarum ſolennia ter celebrat Hermannus Steinueldenſis 245
in miſſarum ſolennijs manus Domnii viſibiliter apparuit 1009
miſſas in oratorijs anguſtis Coleta virgo audire conſueuit 158
miſſas quàm auidè audire cupiẽrit Coleta virgo 153
miſſas in grandi ætate Alferius abbas celebrat 276

miſſnæ ciuitatis fundator Henricus Auceps 510. initium, ibid. ſitus 511
miſſnenſis vrbis encomium 533. libertas 534
miſſnenſis eccleſiæ Cathedralis fundatio 511. itèm terminos, ibid. priuilegium & exemptio 511
miſſnenſis populi præſtantia 509
miſſnenſis agri fertilitas 510
miſſnenſium vrbium quarundam prærogatiua 510
erga mites & elatos vt nos gerere debeamus 147
S. Mitrius martyr Aquenſis 1216
Moderatio inſignis S. Honorati epiſcopi 33. & S. Mauri epiſcopi 45
SS. Modeſta & Perpetua virgines 1213
modeſtia Hermanni Steinueldenſis 249. S. Epiphanij epiſcopi 59. Gerardi monachi 505. Titi 510
modeſtia ſingularis S. Berardi 503. & Stanislai epiſcopi 385
SS. Modeſtus & Ammonius infantes & martyres 1102
mommolenus Nouiomenſis epiſcopus 272
monaſterium Fontinellenſe, Logienſe, Iotrenſe 66. Curbionenſe, Gemmeticenſe 66. Biſontinum 156. Poliniacenſe, ibid. Biſuntienſe 162. Gauiunianum 134. S. Seuerini 499. Hirsfeldenſe 363. 366. Altahenſe 363. Venuſinum 149. Heydenheimenſe 356. a Monheymenſe 358. Corbeienſe 508. Luxouienſe 66. S. Faræ 67. Gandersheimenſe 94. 370. Steinueldenſe 237. Cauenſe 141. 127. Vilecenſe 93. Quedelenburgenſe & Aſnitenſe 94. Lemouicenſe 118. & VVindoſderbachium 320. Degerenſe 366. Cremenſe 366. Gellingenſe, ibid. Viuiacenſe 177. Viſontienſe 178. Aræ cæli 437. Pompoſianum 230
monaſterium S. Albani Moguntiæ percelebre 487. & Sithiu apud Audomaropolitanos 815
monaſterium à primìs ſtatim annis S. Bononius abbas ingreſſus 654. monaſterium in Hetruria reſtaurat 655
monaſterium quanto ardore Damianus expetierit 133
monaſterium extruit S. Bernardinus 429
monaſterium S. Mauritij Sigiſmundus rex condit 352
monaſterium S. Fiacrius cōſtruxit & hoſpitale 651
monaſterium Corbienſe & Calenſe extruit S. Bathildis regina 66
monaſterium Portuenſe extruitur 228
monaſterij Lirinenſis conſtructio 32
monaſterium Selgenſtadienſe à quo, & quandò extructum 456
monaſterium Altahenſe quandò conditum 364
monaſterium vt extruat S. Marculphus, ei diuinitùs reuelatur 347
monaſterium Cauenſe quorū fulcris patronorum ſubſiſtat 131
monaſterium S. Placidi ſolotenùs euerſum 771
monaſterium ſuum Conſtabilis abbas etiam poſt mortem cuſtodit 129
monaſterium S. Germani bis ab incēdio liberatum 00. 607
monaſterij in VVoromholt conſtructio 811
monaſterij Cauenſis religio 273. 577
monaſterij ſui ſtatus Alferio abbati diuinitùs reuelatur 275
monaſterio Iurenſi multa donantur 496
monaſteria S. Humbertus conſtruxit 694. itèm in valle Galilæa S. Deodatus 543
monaſteria multa S. Benedictus conſtruxit 749. 750 duo S. Leopoldus 844. & duo S. Vulmarus 581. 582
monaſteria extruxit Coleta virgo 181
monaſteria multa condit ac reformat Coleta virgo 157
monaſteria multa ſub Bernardino extructa 432
monaſteria Damianum epiſc. conſtruxiſſe 134
monaſteria trecenta Franciſcanorum in Italia ſub Bernardino 431
monaſteria multis villis, ſyluis, & prædijs ditat S. Bathildis regina 67
monaſteria, monachos, &c. etiam nunquàm viſa, Lydvvinæ nouit 306
monaſteria, paradiſi terreſtres 1002
monaſteriorum præfectus debet omnibus virtute præſtare 888
in monaſterijs conſtruēdis ſumptus diuinitùs ſuppeditati 158
pro monaſterijs conſtruēdis quantum S. Bathildis regina conceſſerit diuitiarum 66
monaſterijs, multos ſeculo euocatos, S. Bathildis regina offert 67
monachus à terrenis facultatibus abſtinere debet tanquàm proprijs 1059. vt mundo debeat valedicere, & ſacræ lectioni vacare 1082
monachus non ſatisfaciens profeſſioni ſuæ, acriter obiurgatur 367. & inquietus diuinitùs corrigitur 149
monachus apoſtata reſipiſcens vt ſit tractatus 148
pſeudomonachus quidam populo conſpiciendus exhibetur 978
monachi Græci Romæ in monte Palatino 459
monachi fiunt multi relinquentes mundum 764
monachi verum munus in quo ſitum ſit 955
monachi viatoris mala & incommoda 1064
monachi animam exigua pecunia lædit 1061
monachi vagi & inſtabiles, non poſſunt ſpirituales Deo filios gignere 1074
monachi inobedientis pœna 129
monachi temerarij diuinitùs puniti 1011
monachi flagris cæſi 913. & duo igne exuſti 866
monachi reprobi hircis ſimiles 116
monachi proprietarij grauiùs peccant, quàm Ananias & Saphira 1058
monachi olim peccatores vocati 229
monacho quàm ſit periculoſum, ſanctum deſerere ocium 1078
in monacho quàm ſit periculoſa inquietudo & inſtabilitas 1063
monachum non debere ſe regum negocijs ingerere 1079. itèm non decere paſsim per ſecularū ędes vagari 760
monachum quæ faciant bonū, & econtrà quę malum 1074
monachorum exercitia & forma viuendi 1002. victus & veſtitus 901. olim ſtudium 1046
monachorum antiquorum ſtudium & inſtitutum non difforme à nōſtris 764
monachorum inſtitutum, primo in Aegypto, deindè in India 859
monachorum patronus ſingularis Egbertus epiſcopus 137
monachorum Breunouiēſium in Poloniam tranſmigratio 839
monachorum Herſfeldenſ. diſſoluta vita 366
monachorum eſſe, aliquandò manualibus operibus vacare 582
monachorum peruagationem in ſeculo, pereundi occaſionem multis præbere 1063
monachorum ſeptemdecim cædes 915
monachis omnibus vt caſus Dinæ debeat eſſe exemplo 1070
monachis multis ruina extitit vagatio 1071
monachis omnia ſua relinquenda, nec pro alijs nimiùm ſolicitandum 196
de monachis è medio tollendis impium regis Indici edictum 863

mona-

monachos antiquos habuiſſe regulas & conſtitutiones 9. 10
monachos ſuos S.Honoratum epiſcopum præclarè inſtituiſſe 32. omnes eum mirè amâſſe 33
monachos ſuos vt Damianus epiſcopus reformauerit 136
monachos antiquitùs, vigilijs, orationibus, &c. incubuiſſe, & fugiſſe mundanos honores 10.30.31
monachos non debere conſeruare pecunias ab extraneis collatas 1061
monachiſmum non eſſe nouitium, ſed antiquiſſimum inſtitutum 8. 9. 14
monaſtica vita quàm tutior ſit ſeculari 334
monaſtica vita cur à pijs viris ſuſcipiatur 886. qualis aliquandò fuerit 887. quoddam martyrij genus eſt 885
monaſticæ vitæ ante pubertatis annos quidam addicti 9
monaſticæ vitæ Honoratus epiſcopus ſe dedit à baptiſmo 29
monaſticæ vitæ deſcriptio 888. & encomium 343
ad monaſticam vitam B.Iordanes multos attrahit 105. 106
monaſticam vitam ſub Petro abbate Cauenſi multi amplectuntur 143
ob monaſticam vitam S.Ioſaphat regnum deſeruit 952
monaſticam vitam quidam Indicus princeps ſuſcipit 860
monaſticus habitus, abſtinentia, vigiliæ, & orationes 765
monialis S.Bathildis regina in ſuo Calenſi monaſterio facta 67
monialium ordo S.Claræ 456
S.Monegundis virgo & abbatiſſa 1149
S.Monitor epiſcopus Aurelianenſis & confeſſor 1215
mons Mauri 45. & S.Annæ 510
SS.Monulphus & Gundulphus epiſcopi 1154
S.Montanus presbyter, cum Maxima vxore ſua in fluuium præcipitatur 1112
erga monumentum S.Gothardi epiſcopi ſtudium cuiuſdam debilis hominis 381
morbum incurabilem Lydvvina virgo ſanat 301
morbi varij Hermãnum Steinueldenſem affligunt 251
morbi varij Lydvvinæ virginis 281
mores inueterati vix poſſunt per vim euelli 942
mores deprauatos multorum S.Honoratum epiſc. egregiè correxiſſe 33
morta fluuius 541
mors Chriſti, eſt mundi vita 206
mors temporalis, Chriſtianis ſomnus eſt 961
mors corporalis, principium vitæ animæ noſtræ 590
mors pijs allata, tranſitus eſt ad vitam 866
mors celeris Friderico comiti Arnesbergenſi prædicitur 23
mors inopinata mercatori à Coleta virg. prædicitur 175
mors mala laſciuo adoleſcẽti prædicitur 438. itèm alteri adoleſcenti 439
mors quibus terrori eſſe ſoleat 865
mors quid ſit 876
mortis meditatio quid conferat 100
morti omnium vitam Chriſtum moriendo ſubueniſſe 2
mortem hanc temporariam mortem propriè non eſſe 901
mortem naturale debitum eſſe, 868
mortem precioſam quæ faciant 627
mortem & pericula Stanislaus epiſcopus contemnit 392
mortem obit S.VVerenfridus cum odoris ſuauiſſimi fragantia 633
mortem moniali Coleta virgo prædixit 177
mortem multorum vt Coleta virgo præſciuerit 177
ſub mortem vt ſe Coleta virgo geſſerit 186. & quę poſt eius obitum contigerint, ibid.
mortes Canonicorum S.Bennonem epiſcopũ prænunciâſſe 532
mortuus Cruci Dominicæ ſuperpoſitus reuiuiſcit 1123
mortuus reuiuiſcit, vt reddat teſtimonium 390. & infans, vt baptizetur 443. itèm puer, ibid.
mortuum Damianus epiſcopus ſuſcitat 190. & S. Eloquius abbas 997. & B. Hilarius epiſcopus 27
mortuum S.Syrus martyr apud Veronenſes excitat 696
mortui ſeptẽ à Stephanò protomartyre reſuſcitati poſt mortem 1024
mortuis etiam imperare viuentes 147
morientis mira exultatio 506
SS.Moſeus & Ammonius ad metalla effodiẽda deputantur 1092. igne concremantur, ibid.
mos malus regali potentia in Eccleſiam introductus 523
S.Moyſetes martyr 1230
S.Moyſetis epiſcopi breuis memoria 1101
Moyſi & Iohannis corpora Dominum abſcondiſſe 1033
Mulier temeraria diuinitùs caſtigatur 652
mulier araneam ex deſperatione deglutiuit 113. diaboli inſtrumentum ad ſeducendos homines 937
per mulierem nititur diabolus S. Ioſaphat ſubuertere 935
mulierem omnem Bertgerus presbyter à ſua domo excluſit 685
mulieres, dæmones denominari 933. eiectis viris in miniſterium Ioſaphat aſſumptæ, ibid.
mundus cum omnibus pompis ſuis contemnendus 1002. quo pacto cum hominibus agat 892. fallax in promiſſis 889
mundi amatorum ſtultitia elegãti parabola oſtenditur 889
mundi inconſtantia 889. malitia 334
omnes qui mundo addicti ſunt, in mortuis ſunt habendi 900
in mundo nihil firmum ac ſtabile 892
in hoc mundo quæ magni æſtimantur, pijs contemptui ſunt 897
à mundo ſecedere, quid ſit 888
mundum eiusq; gloriam ſpreuit S. Iordanes 109
mundum gubernatore Deo ſemper ſubſiſtere 899
mundanarum rerum vanitas 894
munera quæ nos offerre debeamus neoplaſto 6
Myranus populus quantùm doluerit ob ablatas S.Nicolai reliquias 401
myſteria diuina nudis pedibus tractauit S.Epiphanius epiſcopus 59
NAchor ariolus vt Barlaami perſonam doloſè induerit 915
narciſſus epiſcopus Hieroſolymitanus 191
SS. Narciſcus & Creſcentio martyres 1191
S.Narciſſi Hieroſolymitani epiſcopi vita 1290. vertit aquam in oleum 1210. falsò criminis accuſatur, accuſatores diuinitùs puniuntur, ibid. degit in ſolitudine, feliciter abit, ibid.
S.Naſon aliàs Iaſon Chriſti diſcipulus 1154

S,Nata-

S.Nataliæ virilis animus in conſolando Adrianum maritum ſuum 1185. curat martyrum vulnera & deoſculatur vincula, ibid. iuxta mariti ſepulcrũ moritur & ſepelitur 1186
natalium ſplendor, dignitas, opes, &c. non magnoperè penſandæ 292
natiuitas Chriſti ſecundùm carnem 209
natiuitas Chriſti 1019. omnium bonorum initium 1021
natiuitates Chriſti duæ 208
natiuitas Domini, ſolennis dies etiam antiquitùs habebatur 1015
natiuitas noſtra ſecunda vt ſpiritualis, ità & cibus 199
natiuitatis S.Iohannis Baptiſtæ, & vitæ eius breuis enarratio 1145
natiuitatis Domini tempus & annus 1232
natiuitate ſua Dominus Ieſus Chriſtus ſextã mundi ætatem conſecrauit 1232
in natiuitate Domini omnia elementa nouo exultâſſe lumine 220
naturæ duæ in Chriſto 939
nautam ſeruâſſe Lydvvinam virginem ab imminentibus periculis 310
naufragium quorũdam Lydvvinam virginem diuinitùs cognouiſſe 311
nazarius in mare proiectus, incolumis euaſit 697. & cum Celſo capite plectitur, ibid.
S.Nazarij cruoris virtute dæmoniacus, & multi cæci ac ægri curantur 698.
SS.Nazarij & Celſi paſſio 1141. eorum inuentio & translatio per S.Ambroſium epiſcopum, ibid.
Necis Podiuini conſcij omnes diuinitùs puniti 731
negotiandum cum Domino in hac mortali vita 1002
S.Nemeſius martyr falsò apud iudicem de latrocinio accuſatur 1230. Chriſtianus inuentus, cum latronibus viuus exuritur 1230
nemeſij martyrium 262
SS.Nemeſij diaconi & Lucillæ filiæ eius paſſionis hiſtoria 1210. multis Chriſtianis elargitur eleemoſynas, ibid. filia eius ipſo vidente occiditur, ibid. ipſe quoquè capite cæditur 1211
SS.Nemeſiani, Felicis, Lucij epiſcoporum, & ſociorum eorundem paſſionis breuis memoria 1186
nepos Aegypti epiſcopus 266
SS.Nerei & Achillei fratrum paſſionis breuis hiſtoria 1128
S.Neſtor martyr crucifigitur 1106
S.Nicaſius Rhemenſis epiſcopus & martyr 1229
SS.Nicaſij epiſcopi, Quirini presbyteri, & Scubiculi diaconi, martyrum memoria 1204
S.Nicanor vnus de ſeptem primis diaconis, apud Cyprum moritur 1090
SS.Nicata & Aquilina capite plectuntur 1158
S.Niceas Romatianæ ciuitatis epiſcopus 1145
S.Nicetius Viennenſis epiſcopus 1125
S.Nicetius Lugdunenſis epiſcopus 1113
S.Nicetius Treuirenſis epiſcopus & confeſſor 1200 ſepelitur in eccleſia S.Maximini 1226
nicolaus Pont.Max. 135
S.Nicolaus Myreorum epiſcopus ſanctiſſimus 1226
S.Nicolaus epiſcopus quàm celebris in eccleſia Dei 397
nicolai Hondepilij laus 17
nicomedia Bithyniæ ciuitas 791
nicomedienſes multi martyres 1133
S.Nicomedis martyris breuis memoria 1190. plũbatis cæſus expirat animam, ibid.
S.Nicomedis martyris dedicatio 1133
SS.Nicoſtrati, Claudij & ſociorum paſſio 1151. in mare præcipitantur, ibid. 1152
SS.Nilus & Peleus epiſcopi, cum multis clericis ignibus exuruntur 1192
nilus ciuitas 262
nobilitas ſumma, in filijs Dei numerari 29
nomen Ieſu quàm dulce Bartholomææ fœminæ 425
nomen Ieſu Bernardinus vbiquè prædicat 430. 439 adoratur 432
nomen ſanctiſſimæ matris Dei in qua reuerentia habendum 241
nomen S.Leopoldi quàm ſit celebre 851
nominis Eleuchadij expoſitio 124
nominis Georgij interpretatio 320
nomini Ieſu quæ reuerentia præſtanda 429
noricorum apoſtolus Seuerinus abbas 710
norbertus Magdeburgenſis archiepiſcopus 21. fiſtula cæleſtis à Bernardo vocatus 24
normanni atque Dani Franciam, &c. vaſtant 565
normanni non valent incendere S. Germani epiſcopi eccleſiam 600
normanni iterùm Pariſios veniunt ſpoliandi cauſa 607
normannorum altera incurſio 605. tyrannis in Chriſtianos 598
nouatus hæreticus perſtringitur 262
S.Nouati confeſſoris, fratris Timothei presbyteri, vitæ breuis memoria 1144
S.Nouatianus martyr cum nongentis & ſeptuagintaſeptem ſocijs 1148
Numerianus à ſocero ſuo occiſus 711
numerus ſeptenarius olim laudabilis 616
numerus finitus pro indefinito in ſcriptura ſacra frequens 888
nummicolarum in inferno pœna 1060
nuptias etiam diuitum procorum recuſâſſe Lydvvinam virginem 279
O
Obedientia inſignis F.Aegidij 326. & Coletæ virginis 153
obediẽtia Damiani epiſcopi quanta 133. & B.Godefridi Comitis 24
obedientia Eccleſiæ & confeſſario præſtanda 289
obedientiæ præclara laus 343. itèm meritum 332
obedire alteri, quàm ſalutare 336
obedire homini, quàm eximium 343
obtrectator à Petro abbate ei apparente virgis cæſus 149
obtrectator temerarius pauperum diuinitùs punitur 850
obtrectatores & æmulos malignos Bernardinus patitur 432
Occiſores S.Vrſi diuinitùs elephãtico morbo percuſſi 1040
ochvvinus decimus Hildeſemenſis epiſcopus 371
ocium ſummoperè vitandum 324
ocium, ſentina & nutrimentum vitiorum 292
ocij pernicies 349
ocioſus ſermo vt ſit euitandus 116
octodecim martyres, dicti Saturnini 1115
octo martyrum paſſio 1086
octogintatres milites & martyres 1158
Odo Caroli Simplicis tutor & regni gubernator 998
odor ſuauiſſimus ex corpore S.Euermari martyris funditur 355. & à corpore Coletæ virginis 161. & è corpore Conſtantij epiſcopi & martyris 80. & ex corpore S.Iordanis 118. & ex reliquijs S. Celſi 139. & è corpore morbido Lydvvinæ virginis 315. 316. 317. itèm ex corpore defunctæ 318 & ex ſepulcro S. Soſij martyris 718. & ex reliquijs

liquijs ſanctorum 499. 611. 692. 960
odoris Lydvvinæ ſtupendus effectus 311
odoris mira ſuauitas è capſa reliquiarum 478
odorem ſuauiſſimum ex ſudario Margaretæ virginis emanâſſe 53
odore mirifico Hermannus Steinueldenſis afficitur 257
odores ſuauiſſimos Hermannum Steinueldenſ. percepiſſe 240
Offertur S. Idæ infans 690
offert ſe quidam claudus S. Idæ 691
officium diuinum quis inſtituerit 121
Oleum infirmorum 375. 377
oleum ſacrum cur in baptiſmo adhibeatur 200
olei multum ex reliquijs S. Nicolai epiſcopi manâſſe 400
olei ſanctæ vnctionis, quo liniuntur manus, vſus 83
olei quatuor proprietates rectè Apoſtolis aſſcribũtur 556
olei ſacri vis 789. 997
oleo ſacro B. Godefridus Comes inunctus 25
B. Olybrius fit monachus 411. multâ veneratione colitur à Theodorico rege 412
SS. Olympiadis & Maximi paſſionis memoria 1125
olympius tyrannus vt niſus ſit dolo S. Martinum Pontif. occidere 229
olympij exarchi interitus 830
S. Oneſimi apoſtoli & ſecundi Epheſiorum epiſcopi memoria 1103. Romæ lapidatur 1104
S. Oneſiphori diſcipuli S. Pauli memoria 1183
Opem ſuam implorãtibus adeſt S. Rumoldus 566. 567
opera miſericordiæ Leonem abbatem exercuiſſe 578
opera per S. Iordanem edita 120
opera bona & mala quo perducant 339
opera laudis humanæ ſtudio facta, mercede carere 887
opera hæreticorum & Apoſtatarum, fraude & dolo plena 1169
per operum bonorum profectus ad paradiſi gaudia venimus, non per ſolam fidem 593
operibus iuſtitiæ S. Palmatius vacat 781
operimentum fratrum Conſtabilis abbas vocatus 328
opes, ſi bené vtaris, precium ſalutis eſſe 37
opum terrenarum inconſtantia 944
S. Opion presbyter & confeſſor 1104
Opizo archiepiſcopus Rauennas 641
optimum quenque acerrimè impugnari 340
optimum quod eſt, ſermone & opere oſtendere conuenit 620
Oratio Regis Indici mundo addicti 860
oratio Nachoris arioli 924. itèm Theudæ Magi 932
oratio prudens S. Iordanis 114
oratio Barlaam morientis 957. S. Martini Pontificis ſub mortem 837. & S. Honorati epiſcopi ad præfectum, &c. ſub mortem 37. & S. Marculphi abbatis ſub mortem 351. itèm S. Flauiæ martyris 768. itèm S. Placidi mart. 771. & S. Iacobi Interciſi 962. & S. Gothardi ad clerũ ſub mortem 379. & Ioſaphat ad Deum 919. 955. itèm ad Nachorem ariolum 923. 929. & contra tentationem 934. & ad ſuos magiſtros 949. & ad Barachiam, quẽ ſui loco regem creat 952. & Criſpini epiſcopi ad Mediolanenſes 58. & Theodoſij Epheſini epiſcopi ad S. Stephanum iuniorem 979. & Bernardi epiſcopi ad S. Bennonẽ 515. & S. Bennonis epiſcopi ad populũ & clerum 520. itèm ad ſuos Canonicos ante mortem 530. & S. Epiphanij epiſcopi ad clerum 58. itèm ad Anthemium Imperator. 60. & S. Benedicti ad diſcipulos 750. & S. Iordanis ad fratres in capitulo 115. & S. Benedicti ad ſuos filios 773. S. Domnini ad ſocios 778. & S. Stephani iunioris ad ſuos cõmilitones martyres 987. S. Ianuarij pro conuerſione populi 716
oratio aſſidua B. Bathildis cum fletu 68. & eius oratio ſub mortem 69
oratio cum eleuatione oculorum ad cælum 755. & manuum 758. 767.
oratio, futuræ beatitudinis præludium 907
oratio Dominica quantùm valeat 117
oratio callida regis Indici ad pium quẽdam principem 864. itèm ad filium 919
oratio quænam vera ſit cenſenda 907
orationis virtus 142. 670. 751. 754. 789. & mirus effectus 677
orationis cum lachrymis mira virtus 252
orationis Eſaiæ prophetæ efficacia 573
orationis tranſitum nubem impedire, quomodò intelligendum 557
orationi continuæ S. Ioſaphat incumbit 911
orationi ira maximo impedimento eſt 907
oratione fons impetratur 40. & fons impetratur in loco arido 1009. & marini fluctus ſedati, & periclitantes liberati 983. & tempeſtates fugantur 745. itèm fons impetratur in vertice montis 749. & fluctus maris ſedati 145. & vrbs ab hoſtium expugnatione liberatur 662. & æger ſanatur 997. & duo cæci illuminati 763. & dæmones fugati 569. & draco occiſus 580. & baſiliſcus occiditur 709. 710. & ſtatua Herculis & fanum ciuitatis euertitur 682.
oratione ſerpentes occiſos, per aues exportari S. Florentius curat 1040
oratione Ioſaphat Theudas ad fidem adductus 941
orationes S. Barlaam ad Ioſaphat 869. 903. 910. & pro Ioſaphat 910
orationes ſeptem horarũ in primitiua Eccleſia, vt nunc, in vſu fuiſſe 950
quorum orationes Deus exaudiat 907
orationibus Stephani conuerſio S. Pauli aſſcribenda 1024
orationibus martyrum multi ægri curantur 649
orationibus viuorum defunctos adiuuari 802
orationibus & contemplationibus S. Ida vacat 684
orarium cuiuſdam martyris nube ſuſceptum 141
orans cùm non ſentit deuotionem, quid faciendum 340
orantes cur dæmon plùs vexet 341
quàm orauerit feruenter pro peccatoribus Coleta virgo 155. & pro morientibus 153
orandum non eſſe pro infidelibus defunctis 800
orat Stanislaus epiſcopus multùm pro Boleslao rege 392
orauit S. Iuentius pro ſalute inimicorum 702
ordo Præmonſtratenſis vndè dicatur 24
ordo montis Oliueti 423
ordinis Templariorum extinctio 642
ordinem eſſe ſacramentum 1045
ordines ſacros olim in Eccleſia fuiſſe 111
ordinatur ſubdiaconus & diaconus S. Epiphanius epiſcopus 57
S. Orientius Toloſanus epiſcopus 1131
S. Orion cum octo ſocijs 1149
oris cuſtodia Hermanni Steinueldenſis 235
Oſculo ſanat Coleta virgo leproſum 188
oſdacho Hildeſemenſis epiſcopus 370
SS. Oſeas & Aggæus prophetæ 1150

oſſa ſacra S. VVolfi nec ab igne, nec à pluuia, dum transferuntur, læſa 789
oſſium S. Aidani epiſcopi translatio 668
Otgarius Eyſtetenſis epiſcopus 357
S. Othilia virgo 1229
S. Othmarus abbas 1216
otho primus Germanorum Imperator 728
S. Otho epiſcopus Babenbergenſis 9. vt ſe geſſerit erga Henricum Imperatorẽ excommunicatum 10
otho epiſcopus Rauennaten. 136
otho II. Imperator 365
otho III. Imperator 93
othonis III. coronatio 365
othonis Cæſaris victoria contra Hunnos 731
othonis Regis lamentabilis interitus 1055

PAcianus epiſcopus Barchinonæ & confeſſor 190. 1108
S. Pachomij abbatis memoria 1128
paderbornæ Henricus Imperator Natalem Domini celebrat 374
paderbrunnæ Chunegundis coronata 370
padus fluuius 230
pagani ſæuiunt in Chriſtianos, multos trucidantes 766
paganorum immolantium victimas Saturno, ſuperſtitio 1133
pallæ contactu ægra mulier ſanatur 90
pallium Eliæ, corporis Chriſti figura 743. quid deſignet 744
palmatius conſul cum xj. principibus, & tota ferè ciuitate Treuerenſi occiditur 746
S. Palmachij conſulis, vxoris, filiorum, xlij. ſociorum paſſionis memoria 1127
S. Pamphili presbyteri & martyris memoria 1133
S. Pancratius Siculus 1113. & martyr 1128
panibus, niſi labore ſuo acquiſitis, F. Aegidius non vult veſci 325
panni mira vis, quo tectum fuit S. Bernardini corpus 444
S. Pantagatus epiſcopus Viennenſis 1116
S. Pantaleon patrem ſuum Euſtorgium ad fidem conuertit 1158. capite cæditur, ibid.
S. Pantæni viri Apoſtolici breuis hiſtoria 1151. plurimas gentes conuertit, ibid.
papia in primæua Eccleſia fidem recepit 695
S. Papias Iohannis Apoſtoli diſcipulus 1105
SS. Papiæ & Mauri militum paſſio 1097. & 1224
SS. Papinij & Manſueti epiſcoporum ac ſociorum paſſionis memoria 1223
parabolæ de veſte nuptiali, & decem virginibus, explicantur 879
parabolas Chriſti non eſſe contemnendas 807
paradiſi promiſſionem nullus ante latronem accepit 217
paradiſum hodiè reſerari 214
S. Paragoda Viennenſis epiſcopus 1088
parentes propter Chriſtum relinquendi 628
parentes legibus Dei reſiſtentes extranei reputandi ſunt 1055
parentes filios à Deo abſtrahentes, non audiendos, ſed relinquendos eſſe 921
S. Pariſius fit monachus Camaldulenſis 502
S. Parmenas vnus de ſeptem primis diaconis Philippis interficitur & quieſcit 1095
SS. Parmenij, Helimenæ, Chryſoteli, presbyterorum, Lucij & Mutij diaconorum, paſſio 1117. & 1118
parochi cuiuſdam impietas 300
παῤῥησία S. Stephani iunioris 980
parſimonia cibi & potûs S. Gertrudis virginis 36
parſimonia S. Conſtantij epiſcopi & martyris 74
S. Paſchaſius Viennenſis epiſcopus 1105
SS. Paſſicratis, Valentionis & ſociorum breuis memoria 1131
paſſio Chriſti, ligni vitæ ramus, & eius fructus 665
paſſio Domini nobis imitanda 205
paſſionis dolorum Martini Pontificis catalogus 837
paſſionem Chriſti Lydvvina virgo iugiter commemorat 283
erga paſſionem Chriſti vt Coleta virgo fuerit affecta 167. 168
in paſſione Domini iugiter meditandum 204
in paſſione Domini omnia elementa quatiuntur, in natiuitate verò exultant nouo lumine 220
S. Paſtor epiſcopus Arellanenſis 1112
paſtoris ſui obitum Lydvvinam virginem prædixiſſe 310
paſtores mali, lupi inter agnos 83
paſtorum vigilantia quanta eſſe debeat, nè hæretici Eccleſiam perturbent 6
pater qualiter gignat Filium, & Filius cum homine in vnam perſonam conueniat, humanum excedit captum 208
pater appellandus non eſt, qui filij ſalute angitur 918
S. Patiens Lugdunenſis epiſcopus & confeſſor 1187
patientia Staniſlai epiſcopi 384. & Margaretæ virginis 62. S. Stephani iunioris 979
patientia S. Georgij maxima 322. & admiranda Bernardini 436. & Lydvvinæ virginis eximia 258. itèm Hermanni Steinucldenſis 251. & S. Vbaldi epiſcopi 416
patientia Staniſlai epiſcopi in tolerandis iniurijs 387
patientia martyrum in amputatione ſingulorum membrorum 902
patientiæ magna vis 337
patienter ſuſtinenda curationis dilatio 487
cur patriarchæ voluerint ſepeliri in terra Chananæorum 27
S. Patricius epiſcopus, primus Scotis Chriſtum annunciat 1110
S. Patroclus martyr Trecenſis 1094
paulus Vegius epiſcopus Caſenſis 71
S. Paulus epiſcopus Trecaſſinus 10[illegible]
S. Paulus epiſcopus Conſtantinopolitanus ab Arianis crudeliter ſtrangulatur 1139
paulus Conſtantinopolitanus epiſco. hereticorum ſignifer 828. cum ſuis in concilio Romano condemnatus 829
S. Paulinus epiſcopus Eboracẽſis gentem Nordanhymbrorum cum rege ſuo conuertit 1203
S. Paulillus puer fuſtibus cæditur, & ad infimam ſeruitutem damnatur 1215
S. Paulini epiſcopi Nolani & confeſſoris vita 1144. claret potentia aduerſus dæmones, ibid.
S. Paulini epiſcopi Treuirenſis vitæ compendium 1180
SS. Pauli, Barnabæ, & Silæ peregrinationis enarratio 1151. Paulus capite plectitur 1148. epiſtolæ eius xiiij. ibid. compendium vitæ eiuſd. 1148 &c.
S. Pauli (quem Sergium vocant) vita 1095
S. Pauli Thebæi & eremitæ animam in cælum deferri, S. Antonius videt 1090
S. Paulæ viduæ dormitio 1097
paupertas euangelica Eliſæi prophetæ 1076
paupertas ſumma eſt, priuari regno cælorum 1061

paupertas monaſtica, diuitiæ ſunt: terrenæ verò opes, paupertas 902
paupertas voluntaria Aſellæ virginis 1004
paupertatis euangelicæ fructus & bona 1062
paupertati F. Aegidius ſummè ſtudet 326
paupertatem Domini S. Exuperius epiſcopus imitatur 738
paupertatem euangelicam ſectati monachi Breunonienſes 839
paupertatem euangelicam duo comitari 195
paupertatem ſummè amâſſe Coletam virginem 158
paupertatem voluntariam amplectitur S. Rumoldus archiepiſcopus & martyr, regno faſtidito 563
paupertatem ſimulantes Lydvvina virgo odit 291
paupertate Lydvvina virgo egregiè delectata 289
pauperes multi famis tempore à S. Adelheide fouentur [illegible]
pauperes quotidiè ſediſſe ante menſam S. Gothardi epiſcopi 381
erga pauperes & hoſpites S. Bathildis reginæ affectus 65
pauperes Chriſti, veri theſauri cæleſtes 1167
in pauperes S. Iordanis commiſeratio 115
in pauperes quidquid confertur, Chriſtus ſibi adſciſcit 894
pauperum curam S. Bononius abbas geſſit 655
pauperibus omnia ſua dat Stanislaus epiſcopus 385. ipſis ad menſam miniſtrat 386
pauperibus & peregrinis quibus modis Deus ſubueniat 806
pro pauperibus ſibi alimenta cælitùs adminiſtrantur 709
pax & tranquillitas animorum in rebus duris 266
Peccatum, animæ mors 900. & inferni porta 116
peccatum nullum quod miſericordiam Dei ſuperat 947
in peccatum lapſus periculoſus eſt 885
peccati tres recordationes 1048
peccata hominum occulta nouit Coleta virgo 174. itèm Lydvvina virgo 293. & S. Gentilis 72
peccata confiteri timentem Coleta virgo confirmat 181
peccata hominum Deum diſſimulare propter pœnitentiam 821
peccata hominum ſub menſuram cadere: Dei autem miſericordiam neminem metiri poſſe 948
peccata quibus exercitijs ſint expianda 742
peccata virus ſunt, virtutes & bona opera theriaca 335
vt peccata ſua Attilanus defleat, ſubtrahit ſe ad têpus ab epiſcopatu 776. & ſibi ea eſſe dimiſſa ex inuento annulo cognoſcit 777
ob peccata minimè deſperandum eſt 884
peccatorum forma triplex 123
peccatorum ſuorum conſideratio, quid conferat 325
peccatorum contemptus mortem interminat ſempiternam 821
peccatorum veniam lachrymis & ieiunijs acquiri 211
peccator quid debeat rogare Deum 340
peccatorem non habere vndè conqueratur, licèt afflictum 335
peccatores poſt pœnitentiam intrantes cælum, non illud infamare, ſed decorare 114.
erga peccatores pœnitentes vt ſe S. Gothardus epiſcopus geſſerit 373
peccandi conſuetudo cauenda 906
pecunia quomodò mirabiliter diuinitùs aucta 891
pecunias ab alijs congeſtas S. Honoratum epiſcopũ liberaliter diſtribuiſſe 36. itèm Epiphanium epiſcopum 57
S. Peregrinus Antiſiodorenſis epiſcopus 1119
S. Peregrinus presbyter, & confeſſor Lugdunenſ. 1159
peregrinatio S. Rumoldi archiepiſcopi & mart. 563. 564
peregrinationes ad ſanctorum viſenda ſepulcra olim in vſu fuiſſe 47. 81. 90. 91. 98. 101. 107. 117. 324. 354. 367. 372. 403. 445. 474. 558. 693. 694. 744. 810. 1001
erga peregrinos magnum S. Honorati epiſcopi ſtudium 33
perfectio magna S. VVinnoci abbatis 810
ad perfectionis culmen vt pertingatur 434
totius perfectionis humanæ ſumma ſub tribus verbis Euangelicis recluditur 821
SS. Pergentini & Laurentini fratrum breuis memoria 1137. gladio cæduntur, ibid.
periculum fœminæ cuiuſdam Lydvvina virgo nouit 311
S. Perpetuus Turonenſis epiſcopus duas extruit eccleſias 268
S. Perpetui epiſcopi Turonenſis memoria 1114. & 1234
SS. Perpetuæ & Felicitatis paſſionis breuis memoria 1108
perſecutio Chriſtianorum 859
perſecutio Antiochi 612. Diocletiani & Maximiani 653. itèm Maximini 852. Decij 259. Alexandrinorum 260. Valeriani 262. Theodorici regis 453. & Neroniana Anolino præſide 697
perſecutio ſæua in Chriſtianos 699
perſecutio M. Antonini in Chriſtianos 73. 76. & Diocletiani Imper. 681. 711
perſecutionem S. Dionyſium non fugiſſe 259
cur perſecutione graſſante pij interdùm ſecedant 866
perſecutiones Valeriani & Gallieni Imperatorum 413
perſecutores tyrannicos Eccleſiæ Deus per longanimitatem ſuam ſuſtinet 962
perſecutores Coletæ virginis diuinitùs puniti 184
ſine perſeuerantia non ſit quiſquam beatus 342
perſeuerantiæ magiſterium S. Eleazarus 612
peruſiæ Bernardinus abuſum quendam tollit 439
peruſini ciues obuiàm S. Conſtantij archiepiſc. & martyris corpori procedunt 81
peſtis ſæuiſſima Alexandriæ 265
peſtis ſæuiſſima, eaq́ generalis 423
peſtis ſæuiſſima ſopitur 271
peſte contradictores Coletæ virginis correpti 156
S. Petronellæ, filiæ Petri Apoſtoli, breuis hiſtoria 1133. ſanctiſſimè obit, ibid.
petronillæ virginis obitus 314
SS. Petrus & Iulianus cum xviij. ſocijs martyribus 1116
SS. Petrus diaconus & Hermogenes 1116
SS. Petrus, Seuerus & Leucius confeſſores 1090
petrus Vercellenſis epiſcopus ab Aegyptijs captus 655. redit ad ſuam ſedem 655
petrus Gneſnenſ. archiepiſcopus 388. 395
S. Petrus iunior archiepiſcopus Rauennas 610
petrus Damianus S. R. E. Cardinalis & epiſcopus creatur 135
S. Petrus ſingularis primatûs inſignijs nobilitatus 553. primus Apoſtolorum prædicatur 645. & orbis magiſter 885. vt Dominum dilexerit 554. cur labi permiſſus ſit 885. Romæ xxv. annis epiſcopalem cathedram tenuit, ibiq́ cruci

affligitur, ibid. epiſtolæ eius duæ canonicæ, ibid.
SS. Petrus, Andreas, Paulus & Dionyſia martyres 1129
S. Petri apoſtoli tres præcipui diſcipuli 122. & primatus 586
S. Petri primatus ſuper omnes 994
ad S. Petri arbitrium orbem vniuerſum ſolui & ligari 553
S. Petri martyris paſſionis memoria 1109. in craticula igne ſuppoſito aſſatur, ibid. habet Dorotheum & Gorgonium paſſionis ſocios, ibid.
SS. Petri & Pauli apoſtolorum hiſtoria 1148
S. Petri Alexandrini epiſcopi paſſionis hiſtoria breuis 1220. carceri mancipatur, ibid. Arium hæreticum degradatum excommunicat 1221. humilitas eius quanta fuerit: gladio cæditur, ibid.
S. Petrum Romam veniſſe, ibiq; paſſum 553
SS. Philææ epiſcopi & Philoromi tribuni militum paſſionis memoria 1099
S. Philaſtrij epiſcopi Brixienſis vita 1155. multos ſua prædicatione conuertit, ibid.
S. Philippus Apoſtolus euangeliũ Dei Scythis prędicat 1121. itèm Aſianis, ibid.
SS. Philippus epiſcopus Adrianopol. Euſebius, & Hermes, martyres 1208
SS. Philippus, Catulinus, Ianuarius, Florentius, Iulia & Iuſta martyres 1154
SS. Philippus, Zenon, Narſeus martyres Alexandrini cum decem infantibus 1154
S. Philippus Viennenſis epiſcopus & confeſſor 1223
S. Philippi epiſcopi, patris S. Eugeniæ, paſſionis breuis memoria 1187
S. Philippi epiſcopi Cortynenſis memoria 1114. & 1203
S. Philippi diſcipuli & diaconi, breuis hiſtoria 1139. eius tres filiæ propheteſſæ 1139
philippi Burgundiæ ducis inauguratio 311
SS. Philippi & Iacobi Apoſtolorum hiſtoria 1121
duo Philippi Imperatores conuertuntur 413
S. Phœbes diſcipulæ commemoratio 1181
S. Phocæ epiſcopi & martyris memoria 1154. eius reliquiæ Viennæ in Gallijs aſſeruantur, ibid.
S. Phocæ Antiocheni martyris memoria 1107
S. Photini Lugdunenſis epiſcopi paſſionis breuis hiſtoria 1135
Pietas Stanislai epiſcopi 384. Lydvvinæ virginis 279. S. Venceslai martyris 727. & parentum Coletæ virginis 151
pietas ſingularis & rara parentum S. Stanislai epiſcopi 384
pietas puerilis S. Marculphi abbatis 346. & S. Gertrudis virg. adhuc ſeruientis 14. & Bernardini adhuc pueri 420. & Hermanni Steinueldẽſis adhuc pueri rara 235. & S. Bennonis erga pauperes 520. & Damiani epiſcopi 133. 136. & S. Procopij in pauperes & ægros 569
pietatem ſemper fulgere, impietatem verò ſemper tenebreſcere 216
S. Pigmenij presbyteri & martyris memoria 1111. per pontem in Tyberim mergitur, ibid.
S. Pij Papę breuis memoria 1154
pillegrinus archiepiſcopus Colonienſis 374
pinguedo Gerhardi Colonienſis eremitæ ſanctiſſimi 313
S. Pionij cum xv. ſocijs, paſſionis memoria 1098
pipinus minor Francorum rex 594. flet 595. S. Mononem viſitauit, multaq; dona eius eccleſiæ contulit 785
Placentium Deo ordo 344
SS. Placidus & Eutychius cum xxx. ſocijs 1202
S. Placidus primus martyr ordinis Benedictini 772 delicias labentes vt quiſquilias ſpreuit 747. ſeptennis fit monachus 748. 772. caſtigat corpus ſuum & in ſeruitutẽm redigit 764. quanto affectu deſiderârit coniungi Chriſto 767
S. Placidi os lapide confringitur 770
S. Placidi encomion 763
plagę S. Conſtantij epiſcopi diuinitùs per angelum curatæ 78
S. Plato martyr Ancyranus 1156
plato quid de Deo ſenſerit 209
SS. plurimorum martyrum ſub Perſarum rege Sapore paſſorum, memoria 1117
SS. plurimorum martyrum breuis hiſtoria 1114
SS. plurimorum martyrum ſub Alexandro Imperatore paſſorum memoria 1107
pœna omnis, vilis eſt his, quibus pura comes eſt conſcientia 1169
pœnis varijs Deus Coletam virg. egregiè exercuit 173
pœnitentia eſt Eccleſiæ ſacramentum, cuius vna pars ſacerdotalis confeſſio 1046
pœnitentia Dagoberti regis Galliæ 85
pœnitentia regis Abenner 947
pœnitentia Sigiſmundi regis ob necatum filium 352
pœnitentia ſeptennalis fratricidæ 658
pœnitentia impiorum ſera 918
pœnitentia vera omnem vehementem Dei iram mitigat 534
pœnitentiæ digni fructus ſunt faciendi 743
pœnitentiæ lachrymæ baptiſmi nomen obtinent 884
pœnitentiæ baptiſmo omnia peccata dilui 741
pœnitentiæ radij quatuor 1049
pœnitentiam Sclauis D. Benno epiſcopus prædicat 528
pœnitentiam ſibi iniunctam quàm alacriter impleuerit Damianus epiſcopus 135
plures innocentiam ſeruare, quàm pœnitẽtiam veram agere 823
pœnitẽs Sanctorum limina & memorias frequentat, eorũmq; pro ſe preces ambit 658
pœnitẽtes Deus ſemper recipit, iniuriarum immemor 823
in pœnitentes miſericordis Dei clementia 742
pœnitentium non miſereri, Deo eſt impoſſibile 948
poëtarum deliramenta plena mendacijs 841
SS. Polenus & Linus epiſcopi, ignibus exuruntur 1104
S. Polioctus Cappadox & martyr 1131
S. Pollion martyr 1120
polonia fit regnum beneficio Othonis tertij 387
S. Polycarpus presbyter cum S. Sebaſtiano ad fidem multos conuertit 1165
S. Polycarpi epiſcopi Smyrnenſis, S. Iohannis Euangeliſtæ diſcipuli, hiſtoria 1096. palàm confitetur ſe Chriſtianum, ibid. viſio eius: igni iniectus non læditur, mucrone confoditur, ibid. epiſtola eius ad Philippenſes 1097
S. Polychronij epiſcopi, paſſionis breuis memoria 1104
S. Polyeuctus martyr 1108
SS. Potamianæ virg. & Marcellæ matris eius ac ſodalium paſſio 1148
S. Pontiani martyris breuis hiſtoria 1092. poſt multa perpeſſa tormenta, decollatur, ibid.
S. Pontiani Papæ paſſionis memoria 1218
S. Ponticij pueri martyrium 1137
S. Pontius diaconus S. Cypriani epiſcopi, eius vitam & paſſionem conſcripſit 1108

pon-

pontifex Rom. vicarius Chriſti & Petri ſucceſſor 114. quâta S. Iordanem veneratione coluerit 108. anathemate ferit percuſſores Stanislai epiſcopi 395
pontificis ſummi authoritas 844
pontificis Romani & aliorum triũ Patriarcharum authoritas 980
pontificis Romani anathema iuſtè timendum 1051. itèm quàm ſit formidandum 1055
pontificem Rom. quomodò S. Iordanes ad ſuum votum flexerit 115
ad Pontificem ſpectare ius concilij indicendi 525
pontianus Pontifex S. Pontiú de fide inſtituit 413
porcarius fratres hortatur ꝓ nomine Chriſti mortem appetere 629. cum eis ab infidelibus trucidatur 629
porphyrius à dęmonio vexatus, volens cum ſuis ſatellitibus S. Iuentium inuadere 702
S. Porphyrius Agapitum martyrem in fide & doctrina Chriſti erudit 1174
poſſeſſor, Conſtantienſis epiſcopus 347
S. Potentianæ virginis vita 1130. eius pater, S. Pudens epiſcopus, ſoror verò Praxedis, ibid.
Praga Boiẽmię metropolis 119
pratenſis ciuitas 437
pręceptum Domini bina habet accidentia 223
præceptũ optimũ ad laborum tędiũ vitandum 956
præceptis ſuperiorum non contradicendũ, ſed ſimpliciter obediendum 592
prędicatio verbi Dei quomodò apud Chriſtianos viluerit 1078
prædicatio ſancta quibus ſubtrahenda 1079
prædicationis S. VVerenfridi vberes fructus 633
prædicatione S. Conſtantij epiſcopi multi gentiles ad Chriſti fidem conuerſi 75
prædicatores euangelij, veri Iſraelitæ 123
prædicatorum ſanctiones, quæ 114
prędixit Hermannus Steinueldenſis euentura poſt ſuum obitum 256
S. Pręiectus Auernenſis epiſcopus & martyr 1096
pręlatorum ſe nimiùm immiſcentium externis occupationibus repręhenſio 44
pręlatorum elatorum Eccleſiæ repręhenſio 83
prælatis eccleſię quæ ſint notanda 128
prælationis ſublimitas vt ſit euitanda 128
in prælationis functione quę fugienda, quęque appetenda 126
pręlium cruentum ſopit Coleta virgo 176
præmium habere in cęlis huius vitæ labores 19
ad præſulatum qui ſint aſſumendi 557
S. Praxedis virginis vita 1156. ſepelitur iuxta SS. Pudentem patrem, & Potentianam ſororem, ibid.
preces S. Vbaldi epiſcopi 416
preces aſſiduę S. Iordanis 105
preces matutinas veteres perſoluiſſe 969
preces canonicę à Coleta virgine perſolutæ 159. & S. Crucis ac quotidianæ 163
preces ſolitas de Domina prætermittentis repræhenſio 244
preces Bartholomææ fœminæ quid Bernardino contulerint 425
preces Coletæ virginis quantùm cruciârint dęmones 180
pręces & vigiliæ Hermanni Steinueldenſis 240
precum effectus 231. 232. & virtus quanta 253. 255
precum Coletæ virginis virtus quanta 165. & præclari effectus 183
precũ Lydvvinæ virginis mira vis 291. 301. 302. 303
precibus quàm multiplex obtineatur gratia 345. cæcæ mulieri lumen oculorum reſtituitur 45. Creſcentio pedum ſanitas impetratur 46. quidam ab inſtabilitate liberatur 105. paralyticus curatur 781. Falconilla vitæ reſtituitur 801. eliduntur conatus dęmonum 166. impetratur aqua 166. fons impetratur 319. in arenoſo loco fons excitatur 694
precibus ad Deum fuſis tempeſtas ſedata 654. partus vitales mulieri à Deo obtinetur 657. vincula captiui diſſoluuntur 658
precibus miſerrima dæmoniaca ſanatur 182. vita functus excitatur 275. homo moribundus ſanatur 417. moribunda puella ſanatur 357. fugantur hoſtes 362. puer varijs affectus morbis reualeſcit 374. plurimi piratæ à pauciſſimis repulſi 350
precibus S. Gentilis plurimos ægros ſanat 72
precibus S. Idæ, ignis extinguitur & hoſtes fugantur 686
precibus ſuis multas excitauit Coleta virgo animas à morte peccati 165. 186. & ſeq.
precibus ingreſſum monaſterij mulieribus S. Pirmiũs abbas occluſit 652
precibus & Crucis ſigno penè exanimis reſtitutus 437
precibus obtentum, nè flueret ſanguis ex vulneribus 16
precibus & humilitate vinci feros homines 145
precibus ſacris valdè delectatus S. Gothardus epiſcopus 379
precibus quãrùm fuerit intẽta Auguſta martyr 225
à precibus non ceſſandum, etiam cùm non ſentitur deuotio 333
precibus monachorum, imperium gubernari 137
precibus Lydvvinæ virginis multum tribui 303
presbyteri improbi mira vafricies 376
SS. Primus, Acydias, Paſſiomonus & alij cliiij martyres 1132
SS. Primi & Feliciani paſſionis hiſtoria 1139. fortiter vapulant 1140. mille & ccccc. ferè homines ſua paſſione cõuertũt, ibid. gladio cędũtur, ibid.
principes Saxoniæ captiui 523
S. Priſca virgo & martyr 1092
S. Priſcus Chriſti diſcipulus 1151
SS. Priſcus, Creſcentius, & Euagrius martyres 1200
SS. Priſcus, Priſcillianus & Benedicta martyres 1088
SS. Priſcus, Malchus & Alexander, beſtijs tradũtur deuorandi 1112
S. Priuatus miles per baptiſmum ab vlceribus curatur 1204. plumbatis cęſus, obit, ibid.
S. Priuatus epiſcopus ſub Valeriano & Gallieno martyrio coronatur 1174. fuſtibus interimitur 644
proceſſio cum ramis in Dominica Palmarum quid repræſentet 168
proceſſio quotannis facta cum ſacrò corpore S. VVinnoci abbatis 816
in proceſſione crucis vexillum, cereæ, thuribula circunferuntur 139
proceſſiones olim in vſu fuiſſe 109. 417
SS. Proceſſi & Martiniani paſſio 1149. à S. Petro apoſtolo baptizãtur, ibid. ſcorpionibus cęſi, capite plectuntur, ibid.
S. Prochorus diaconus, vnus de ſeptem primis, apud Antiochiam martyrio coronatur 1114
S. Procopius capite cæditur 1152
S. Procopium aſſumpſiſſe monaſticæ vitæ viuendi normam & in ſpecu habitâſſe 569. apparuiſſe cœnobij ſui præpoſito & ſummo Pontifici 571. itèm ſuis 572. & ægris quibuſdam, eos ſanans 572
S. Proculus epiſcopus Auguſtodunenſis & confeſſor 1215
S. Proculus diuinitùs eligitur epiſcopus 994
S. Proculus martyr 1115

SS.Proculus, Ephibus, & Apollonius capite cædũtur 1102
proculus interficit Marinum tyrannum 453
prophetæ paxilli ærei in circuitu tabernaculi, id eſt Eccleſiæ 645
prophetia Zachariæ prophetæ 693. & S. Gothardi epiſcopi 378. & S. Vbaldi epiſcopi 419. & Lydvvinæ virginis 310. & Lieltæ virginis 15. & Ezechielis de extruendo templo 269
prophetia de S.Bernardino 427
prophetia F. Aegidij vt ſit impleta 332
prophetię ſpiritu S. Gertrudem claruiſſe 16.17
prophetiæ dono Lydvvina virgo prędita 309
prophetiæ Coletæ virginis de quorundam obitu 177.181
prophetico ſpiritu S.Bennonem epiſcopũ claruiſſe 530.531.532
proſpera, in eleuationem: aduerſa, ad vitę emendationem nos reuocare 606
SS.Prothi & Hyacinthi paſſionis hiſtoria 1187. diriſſimè verberantur, & capite cęduntur, ibid.
proximum quiſque ſuum in reſurrectione mortuorum agnoſcet 807
prudentia ſingularis S.Epiphanij epiſcopi 60
Pſalmodia monachos antiquitus vſos eſſe etiam de nocte 807
pſalmodiæ & cantus antiquis monachis frequentiſſimus tam de die quàm de nocte 26
SS.Ptolomæi & Lucij paſſio 1206. palàm ſe confitetur Ptolomęus Chriſtianum, ibid. capite cum ſocio plectitur, ibid.
S.Publij, ſecundi Athenienſis epiſcopi, paſſio 1094
pudens diſcipulus S.Pauli 419
pudicitia author bonorum operum 58
pudicitia Bernardini 421
puella ferè exanimis mirabiliter reualuit 382
pueri quatuor ſubmerſi reuiuiſcunt 652
pueritia ſancta Coletæ virginis 150
in pueritia qualis fuerit S.Ermelendis virgo 795
pugnandum cum carne 339
qui pulchri ſunt externè tantùm, quibus ſint ſimiles 871
purgatorium 390.186.740.1054
purgatorij immanes cruciatus 304
ad purgatorij loca Lydvvina virgo ducta 303
pro in Purgatorio detentis orandum & ſacrificandum 1003
S.Puſinna virgo 1118
S.Puſitij fortitudo & conſtantia 1117. eiuſdem Puſitij, filię ac ſociorum paſſio, ibid.
S.Pynitus epiſcopus Cretenſis 1203
QVadrageſimę dies vt appellàrit S.Gothardus epiſcopus 377
quadrageſimę antiquitas 142.171.252. 349.
quadrageſimale ieiunium in principio acceptæ fidei pręceptum 574
quadrageſimali tempore ieiunijs & orationibus operam dediſſe S.Maurum epiſcopum 45
SS. quadragintaocto martyres gladio cæduntur 1137. eorum nomina, ibid. cinerũ inuentio, ibid.
quadraginta virgines & martyres 1232
quadragintaſeptem martyrum ab apoſtolo Petro baptizatorum breuis memoria 1109
quadragintaduo martyres in Perſide 1108
quadraginta martyres, in metallo Fanenſi, capite cęduntur 1124
quadraginta militũ paſſionis hiſtoria 1108. omnia eorum nomina, ibid.
quadragintaſex milites decollantur 1209
B.Quadratus Athenienſis epiſcopus 447
S.Quadratus mart. cuius Auguſtinus meminit 1132
S.Quadrati Apoſtolorum diſcipuli memoria 1131. fit Athenienſis epiſcopus, ibid. claret prophetiæ ſpiritu 1132. & 1195
Quęſtiones fratrum S.Iordanẽ egregiè ſoluiſſe 117
quęſtionum capita Tẽplarijs militibus obiecta 641
quæſtionibus ab alijs propoſitis quid reſponderit Lydvvina virgo 309.313
SS.Quartus & Marcellinus 1202
S.Quartus cum S.Sixto Papa decollatur 1165
SS.Quartus & Quintus martyres 1128
S.Quartus diſcipulus apoſtolorum 1212
SS.Quatuor coronatorum, Seueri ſcilicet, Seueriani, Carpophori, & Victorini paſſio 1214. plumbatis cęduntur, ibid. cur coronati vocẽtur, ibid.
S.Quinidius epiſcopus Vaſionenſis 1103
SS.quinquaginta martyres à Saracenis interficiuntur 1230
quinque virgines martyres 1114
SS.Quintus, Quintillus & ſocij martyres 1111
quintiani proconſulis interitus 1101
S.Quintini martyris inuentio 1211
S.Quiriacus epiſcopus & martyr 1125
S.Quirini epiſcopi paſſionis memoria 1138. reliquię eius Romam transferuntur, ibid.
S.Quirini tribuni & martyris vita 1112. abſciſa lingua, in eculeo ſuſpenditur, ibid. amputatis manibus & pedibus decollatur, ibid.
RAdegunda virgo & regina 1172
radislaus quidam aduerſùs S. VVenceſlaum martyrem inſurgit 727
ragenarius diuinitùs caſtigatus, miſerè perit 601
raimarius epiſcopus Patauienſis 844
ranæ ad imperium S.Bennonis epiſcopi ſilent 528
raptoris iniqui vltio 23
raptus mirabilis Lydvvinæ virginis 307.308.316
rauenna capitur, ac iterùm Pontifici ſubijcitur 856
rauennæ vrbis ſubuerſionẽ S.Gentilis prædixit 72
rauennates obedientiam & tributum ſummo Pontifici negant 855
B. Raynaldus archiepiſcopus Rauennas, à Papa conſecratur 641
in qua regeneratione cũ Chriſto ſimus ſeſſuri 194
S.Regenſledis virgo 1218
S.Regina virgo 1148
S.Reginſvvinda virgo 1154
regis pręcipuum munus quodnam ſit 944
reges creandi & inungendi mos 1045
regium, Calabriæ ciuitas 759
regnum cęlorum in qua re potiſſimũ conſiſtat 875
regni cæleſtis cauſa nullus dolor recuſandus 922
religio priſca quàm feruens 481
religio Chriſtiana nihil habet, quod vtile non ſit 800
religionis tria genera in mundo 924
religionis falſæ varia genera 872
cur religionẽ plures Philoſophi quàm Theologi ſeu Iuriſtæ ingrediantur 115
reliquiæ S.Lamberti 471. Marij, Marthę, Audifacis & Habacuc martyrum 472
reliquiæ S.Stephani Iunioris in vrnam quandã reconditæ 991
reliquiæ S. VValburgæ multa reuerentia translatæ 357. itèm S.VVinniboldi, ibid.
reliquiæ S.Eleuchadij epiſcopi Ticinũ translatæ 121
reliquiæ S.Eloquij abbatis in monaſterium VValciodorenſe translatæ 998
reliquiæ S. Idæ ad inſtantiam quorundam monachorum translatæ 692
reliquiæ virginum duarum S.Vrſulæ repertæ 246
reliquiæ Proti & Hyacinthi honorificè exceptę 486
reliquiæ S.VValburgæ ſudare videntur 358

reliquiæ ſanctorum, fontes ſalutiferi 819. & cæleſtis theſaurus 527
reliquiæ ſanctorum ab igne non læſæ 41
reliquiæ ſacræ quantum proſint obtinentibus eas 404
reliquiæ ſanctorum expellunt dęmones à ſuis templis 601. quo in honore habendæ 41. quo in precio apud veteres fuerint 697
reliquiæ ſacrę noctę diligenter cuſtoditæ 464
reliquiarum aliquot S. VVinnoci abbatis per incuriam priùs deperditarum mirabilis inuentio 814
reliquiarum SS. Geruaſij & Protaſij virtute multa ſigna fiunt 698
reliquiarum ſacer & deſiderabilis theſaurus 459. & ſacroſanctus & inæſtimabilis theſaurus 462. 465
reliquiarum cultus 464
reliquiarum ſacrarum odor mirificus 465
è reliquiarum capſa mira odoris ſuauitas 478
reliquiarum gemmata capſa 466
reliquiarum capſa, auro & gemmis ornata 481
reliquiarum ſacrarum portationem ab antiquo in vſu fuiſſe 10
reliquiarum ſacrarum oſculatio 466
reliquiarum ſacrarum contemptor diuinitùs punitur 246
reliquiarum violatores miſerè pereunt 602
reliquiarum virtus quanta 41
reliquiarum contactu ſanitatem acquiri 41
reliquiarum S. Caloceri, Adeciti & Probi archiepiſcoporum translatio 104. & Sigeberti regis 89. & S Berardi, Petri, &c. 41. & S. Puſcæ & Mauræ 120. & S. Eutropij martyris 346. S. Germani epiſcopi 596
ſuper reliquias S. Germani epiſcopi lux cęlitùs viſa 599
ad reliquias ſanctorum multa miracula facta 483. 484
reliquias, vel cineres ſuos, quinam martyres iuſſerint vno in loco ſimul condi 56
reliquias ſanctorum baſilicas illuſtrare 788
reliquias ſacras viſere p viſum æger monetur 479
reliquias ſanctorum quinque ob cauſas eſſe venerat as 914
reliquias ſanctorum quanti fecerint olim patres noſtri 399 403 461. 1009. & quomodò priſci patres honorârint 26. 42. 370. item quanti olim fecerint viri graues 465
reliquias S. Barlaam adhuc viuentis quanti fecerit Ioſaphat 910
erga reliquias ſanctorum, priſcorum reuerentia & deuotio 403. 458. 460. 466. 480. 484. 552. & Gũtramni regis 226. & Lodouici Imperatoris deuotio 466
reliquias ſacras à Cęſare ſibi dari petijt S. Venceſlaus 723
erga reliquias ſacras populi deuotio 596
reliquias ſacras circũferẽdi vſus antiquiſſimus 407
reliquias B. Sigeberti regis mulier temeraria oſculans, curatur 90
ad reliquias ſacras S. Marcellini martyris permulti curantur 465
reliquias S. Martini S. VVolfus viſitat cum Aredio ſuo abbate 785
reliquias S. Nicolai in marmorea vrna fuiſſe 400
ad reliquias S. Nicolai ingẽs ęgrorũ concurſus 405
reliquias S. Nicolai multi Imperatores & proceres ad ſe transferre conati ſunt 398
in reliquias Iohannis Baptiſtę gentilium furor 226
reliquias ſanctorum prophanare volentes, arrepti à diabolo 653
à reliquijs S. Nicolai guttulas odoriferas defluxiſſe 400
de reliqjs ſanctorũ qd maiores noſtri ſenſerint 500
de reliquijs ſanctorum diſputatio 913
de reliquijs SS. Marcellini & Petri martyrum rumor falſus aſtu diaboli ſparſus 464
in reliquijs ſanctorum recipiendis antiqua populi deuotio 720. & in recondendis, nè aliquãdo ab Eccleſię hoſtibus prophanarentur, antiquorum patrum cura 7[illegible]
S. Remaclus Tungrenſis epiſcopus & confeſſor 87. 1182
S. Remigij Rhemenſis epiſcopi breuis vita 1200. conuertit Francos, ibid. regem eorum baptizat, ibid. mortuam reſuſcitat, obit, ibid.
S. Remigius virgo 741
S. Remigium angelorum, &c. conſortium meruiſſe 379. & ſeq.
remunerationem ęternam in futuro accipi pro huius vitę certaminibus 753
renatos nouiter debere lineis veſtibus indui, quid ſit 322
renũciatio ſuijpſius breuior via ad vitã æternã 154
SS. Reparata & Gocla virgines 1203
S. Reſtitutus 1132
reprobi vt ſemper iuſtos perſequantur, animã non valentes lędere 322
reprobi diuinitùs puniti 540
cur reprobis iuſtos, & contrà iuſtis reprobos in ſuis pœnis intueri conceſſum ſit 741
reſponſum egregium martyris 714
reſponſum præclarum martyris ad Conſulem 76
reſponſum prudens Auguſtę martyris 225
reſponſum pręclarũ S. Placidi & ſociorũ ad ducem 765. itèm S. Fidis virginis 786. & S. Capraſij 757
reſponſum conſtans S. Vincentij ad Cęſarem 51
reſponſa martyrum pręclara 612. 675
reſponſa quędam faceta F. Aegidij, ſed ſancta 333
in reſponſis dandis quàm prudens Lydvvina virgo fuerit 304. 305
res mundi fluxæ & breui perituræ 862. torrenti ſimiles 892
rerum procreatio humanis rationibus compræhendi nequit 360
reſurrectio Chriſti, ligni vitæ ramus, & eius fructus 665
reſurrectio paruis & magnis vna erit 962
reſurrectionis fructus 224
de reſurrectione Ioãnnis euangeliſtæ, opinio 1033
reuelationes S. Bennonis epiſcopi 529
reuelantur diuinitùs F. Aegidio mira 331
SS. Reuocati, Saturnini & Secundoli paſſio 1108
SS. Rogatianus & Feliciſſimus martyres 1209
Rhemenſis vrbis patroni 559
Riſũ fratrũ S. Iordanes prudentiſſimè cõpeſcuit 116
Robertus Siciliæ rex regno priuatur 641
rodoricus Portuenſis epiſcopus 842
S. Rodulphus epiſcopus Eugubinus 548. nihil deponit de rigore monaſtico in epiſcopatu 549
rogeri cuiuſdam mira conuerſio 302
romanus Curcenſis epiſcopus 844
S. Romanus epiſcopus Antiſiodorẽſ & mart. 1202
S. Romanus abbas, multorũ monachorũ pater 1106
S. Romanus miles à S. Laurentio baptizatur 1167. à Decio capite cęditur, ibid.
S. Romani paſſionis hiſtoria 1217. grauiſſimè torquetur, ibid. laqueo ſtrangulatur, ibid.
romana ſedes in Gallias translata 641
romæ plurima martyrum monumenta 456
rotbat fluuius 542
SS. Rufinus & Martia martyres 1144
SS. Rufinus, Siluanus, & Vitalicus pueri & martyres 1182

SS.Rufinæ & Secundæ ſororum paſſio 1152. à ſponſis ſuis produntur: flagellantur, & capite plectuntur, ibid. 1153
S.Rufus apoſtolorum diſcipulus 1218
S.Rufus martyr à S. Apollinari S. Petri diſcipulo baptizatur & inſtruitur 1177
SS.Rufus epiſcopus & Herculanus presbyter 1213
S.Rufus per S. Chryſogonum cum tota familia ſua ad Chriſtum conuertitur 1223. martyrio coronatur cum ſocijs, ibid.
SS.Rufi & Sozimi paſſionis memoria 1230. quieſcunt Philippis, ibid.
à ruina tria ſeruare 335
S. Rumoldus archiepiſcopus & martyr honeſto ſemper labore ab oratione ceſſans occupatus fuit 566. & à ſuis comitibus auaritia excæcatis occiſus 565
ruſſi nolunt parere Polonis 395
S. Ruſticus presbyter Lugdunenſis & confeſſor 1155

SAbinus, Maximus, Iulianus, Macrobius, Caſſus, Paula, & alij decem martyres 1155
S.Sabini epiſcopi & ſociorum eius paſſio 1234. ſimulacrum Iouis oratione cõfringit, ibid. manus eius præciduntur, cæcum illuminat, ibid. Venuſtianum præſidem ſanatũ, cum tota familia baptizat, ibid. ad mortem vſque cæditur, ibid.
S.Sabinę martyris hiſtoria 1179. à S.Seraphia in fide docetur, ibid. gladio cęditur, & iuxta S. Seraphiæ corpus ſepelitur 1179
SS. Sabinianus & Potentianus ad Senonenſes ab apoſtolis directi, ibidèm Chriſtum prædicant & martyrio coronantur 1235
S. Sacerdos epiſcopus Lugdunenſis & confeſſor 1187
ſacerdoti prædicit Coleta virgo pericula impendentia 175
ſacerdotum maxima vitia quæ 524
de ſacerdotum cæde S. Venceslai martyris præſagia 730
ſacerdotum & eccleſiarum pius amator Dagobertus rex 84
ſacerdotio initiatur Bernardinus 428
ſacerdotio initiatur S. Honoratus 32
ſacramenta quot ſint 1044
ad ſacramenta diuina negligenter accedentium repræhenſio 248
ad ſacramenta diuina percipienda quomodò olìm patres noſtri orationibus & ieiunijs ſe præparârint 903
ſacramentorum Eccleſiæ virtus 744
ſacramentis Eccleſiæ ante mortem S.Iuan munitus 548. itèm S. Claudius archiepiſcopus 496. & ſe muniuit S. Ludmilla, antequàm à ſicarijs oppreſſa 705. & venerab. Beda, & abit in cælum 409. itèm S. Vbaldus epiſcopus 418
ſacramentis quantam reuerẽtiam exhibuerit Hermannus Steinueldenſis 248
ſacrificium in lege naturæ 410
ſacrificia tria quibus obligamur Deo 1047
in ſacrificijs veteris teſtamenti cur oleũ & ſal, nunquam vero mel ſit oblatum 1035
cur ſacrificârint Iudęi in templo tantùm, Chriſtiani verò omni loco 214
ſacrilega ſui criminis pœnas luit 686
S. Sagaris martyris & epiſcopi, qui fuit S. Pauli apoſtoli diſcipulus, memoria 1202
Sala fluuius 514
S.Saloma circa ſepulturam Domini quàm fuerit ſolicita 1208
S.Salonius epiſcopus Genuenſis 1197
S.Saluius Africanus 1090
ſalus æterna quibus debeatur 193
ſalus ſua quàm cuique debeat eſſe curæ 341
ſalutis ſuæ cauſa à multis Coleta virgo inuiſitur 176
ſalutis dilatio quàm ſit periculoſa 875
in ſalutis negotio omnis abijcienda mora 969
ſaluti ſtudere inter mundi tumultus, eſt difficile 886
ſaluandorum claſſes duæ 805
ſaluiani pręclarum de S. Honorato epiſcopo teſtimonium 33
ſambra fluuius 580
ſammonis regis VVinidorum inſolentia quomodò ſit repreſſa [illegible]
S.Samuelis prophetæ translatio 1174
B.Sancti, diaconi S. Photini, epiſcopi paſſionis memoria 1135. attritum corpus eius diuinitùs reparatur, ibid.
ſancti in cælis, Eccleſiæ propugnatores 497. ſunt noſtri patroni & defenſores 80. 129. & totius generis humani ſunt patroni 819. cum Chriſto vnum ſunt 84. cur dij vocentur 818. quomodò coli debeant 1085. ijſdem rebus coluntur, quibus Deus 819. quomodò antiquitùs honorati 494. etſi non corpore, ſpiritu tamen adſunt inuocantibus ſe 951. in membris ſuis defunctis quomodò viuant 817. in quibus ſint imitandi 792. latere cupiunt 275
ſancto Dei honor exhibitus 799
ſanctorum vitas benè viuendi exemplum ſuppeditare 21
ſanctorum vitæ quantum adferant legentibus vtilitatis 454
ſanctorum quædam miranda, non temerè imitanda 240
ſanctorum geſta veneranda ac admiranda potiùs quàm imitanda ſæpiùs eſſe 1077
ſanctorum exempla, frumenta 273. 577
ſanctorum meritis paralytica deſperata reualeſcit 474. ſurdus & mutus curatur 475. & mente captus ſanatur 477. homo gibboſus & dentes dolens mirè curatur 481
ſanctorum poteſtate obſeſſa liberatur 474
ſanctorum virtus & poteſtas etiam poſt mortem quanta 141
ſanctorum gloria in cęlis quanta 84
ſanctorum patrocinia 36. 38. 50. inuocatio 372
ſanctorum inuocationis exemplum 162. itèm effectus 164
ſanctorum oratio expetita 55
ſanctorum ſuffragia periclitans de vita popoſcit 677
ſanctorum limina frequentare, eorumq; preces ambire, non eſt nouum inuentum 658
ad ſanctorum limina infirmi curantur 150
ſanctorum honorem in Deum redundare 270
ſanctorum multa millia, quæ hominum cognitioni ſubtrahuntur 691
ſanctis honor habitus, ad Deum redit 798
ſanctis ſtatuas eſſe erigendas 819
ſanctos poſt mortem recipi in cælo, videre Deũ, & exhibere nobis beneficia 25. 50. 54. 69. 79. non eſſe mortuos, ſed in vita plantatos 505. cum Chriſto in cælis eſſe 504. in cælis iam de ſua remuneratione gaudere 591. in cælo pro nobis viuentibus orare 740. 742. 775. poſt mortem orare pro nobis, & impetrare exhiberi nobis à Deo beneficia 573. & mortalibus ſubuenire Chriſti gratia 568. & adiuuare nos poſſe 130. 131. & ciuitatum eſſe patronos 588. & ex facie Dei omnia quæ

in creaturis aguntur videre 741. & eſſe honorandos vt ſeruos & amicos Dei 818
ſanctos inhonorans, & illis detrahens, grauiter punitus 643
ſanctos viuere cùm fuerint mortui 614
ſanctos cur appellemus dormientes, non autē mortuos 819
ſanctos tam vitę exemplo, quàm verbo prædicare 127
ſanctos olim fuiſſe inuocatos 12.61
ſanctos inuocantes, exaudiuntur 130.131
ſanctos non latere quandò inuocantur 817
erga ſanctos priſca Germanorum deuotio 138. 462
ſanctitas eximia S. Guidonis 230. itèm Martini eremitæ, ibid.
ſanctitas eximia matris Coletæ virginis 151. & S. Eleuchadij quanta 121. & Stephani Iunioris 967. 968
ſanctitas D. Leopoldi multorum ſcriptorum teſtimonijs celebrata 844
ſanctitas Vltrogothæ & Radegundis reginæ quanta 70
ſanctitatis quantę fuerit Damianus epiſcopus 190. & S. VVerenfridus 632
ſanctitatis quātæ fuerit Capraſius, Doctorum ſcripta teſtari 455
ſanctitatis quantæ fuerit S. Ida, effoſſio cuiuſdam pueri declarat 685
ſanctitatis & excellentiæ Hermanni Steinueldenſis pręclara teſtimonia 249
ſanctitatem Leonis abbatis muta elementa prędicâſſe 580
ſanctitate Damiani epiſcopi Iudæus viſa ad Deum conuertitur 190
licèt ſanctiſſimus Hermannus Steinueldenſis apud multos vileſcit 251
ſanctificatum quandò ſit ſeculum 216
ſanctum non verba, ſed bona opera declarare 127
ſanctimonialium olim ſtudium 1046
ſanguis Chriſti Iudæis mors, nobis verò vita 218
ſanguis recens in corpore ſeptem hebdomadibus ſepulto inuenitur 258
ſanguinis S. Ludmillæ veſtigia in ſaxo remanere 706
ſapientia diuina F. Aegidius mirè illuſtratus 328
ſapientia & fortitudo ſeptem Machabæorū quanta 617
ſapor Perſarum rex 414
ſarcophagus marmoreus mirè repertus, in quo Armogaſtes conditur 227
ſarcophagum B. Celſitemeiè perfringentis pœna 138
ſaraceni Gallos expugnant 628. diuina vltione puniti 42
ſaraceni ſexdecim mille octingēti in mari ſubmerguntur 772
ſaracenorum impium edictum 790
ſathanę fallacia 295
à ſathanæ machinis & tentatione quomodò tres liberati 295.296
ſathanicum concilium ab Henrico IIII. Imperatore indictum 525
S. Saturnina virgo 1130
SS. Saturninus & Neapolis in carcere diù macerati, quieſcunt 1121
SS. Saturnini, Thyrſi & Victoris memoria 1098
S. Saturnini Toloſani epiſcopi paſſionis breuis memoria 1224. colliſo capite, & excuſſo cerebro, moritur, ibid.
S. Saturnini martyris, Sennis & Siſinnij diaconorum paſſionis hiſtoria 1223. retruduntur in carcerem, multos conuertunt gentiles, ibid. ſcorpionibus cęſi, decollantur 1224
ſaturus egregius Chriſti confeſſor 228
ſaturi præclara vox ad vxorem, eum à confeſſione Catholicę fidei auertere molientem 228
S. Satyrus Arabs decollatur 1090
S. Satyrus epiſcopus, Syranæ oculos per baptiſmum illuminat 1163. Aproniani filium à dæmone liberat, ibid. obit 1166
ſauinus Genuliæ epiſcopus 758
ſaxones à Lothario rege Galliarum & eius filio Dagoberto deuicti & trucidati 84
ſaxonum orientalium rex Ceadualla Romæ baptizatur 581
Scabies, qua Hermanns Steinueldenſis tinctus, mirabiliter ſanatur 238
ſcala, qua cælum aſcendimus, & deorsùm deſcendimus 335
ſcaldis fluuius 460
ſcandala noſtra Antichriſti via 1080
ſchiedamenſe oppidum in Hollandia 278
S. Schirionis martyris paſſionis memoria 1151. tranſuerberatus per media viſcera enecatur, ibid.
ſchiſmatis mala 430
S. Scholaſtica ſanctimonialis videt animam S. Benedicti, in ſpecie columbæ, cælos penetrare 1101
ſcholaſticæ diſciplinę antiquæ rigor 516
ſcientiam & ſapientiam ſummam vndè S. Iohannes euangeliſta hauſerit 1025
ſcire multa volentes, & nihil aut parum facientes, perſtringuntur 342
ſcit Lydvvina virgo quid de ſe abſente dicatur 302
ſclaui prędicatione S. Bennonis epiſcopi ad Chriſtum conuerſi 522
ſclaui vndè primùm digreſſi 514
pro Sclauis conuertendis ſtudium D. Bennonis epiſcopi 527. conuertuntur, & idola ſua confringunt 528
ſcotiæ archiepiſcopus S. Liuinus creatur 825
ſcoti Chriſtum annunciant 563
ſcribarum horrendum ſacrilegium 1037
ſcripta Bernardini examinata 432. Senis aſſeruata 433
ſcripturę ſacræ egregia expoſitio 646
ſcripturę ſenſus à patribus eſt hauriendus 646
ſcripturę loca, Tu reddes vnicuique, &c. &, Quæ quiſque ſeminauerit, &c. explanata 801
ſcripturę locus de centuplo accipiendo, quomodò intelligendus 195
non ſcripturę omnia loca ſpiritualem habent intelligentiam 1049
in ſcriptura myſticus ſenſus quęrendus 644
ſcythę & Dani loca maritima Coloniam vſque vaſtârunt 565
Sebaſte vrbs 226
ſebaſte Palęſtinę olim Samaria dicta eſt 1180
S. Sebaſtiani martyris breuis hiſtoria 1093
ſecta Iconomachorum à quatuor præcipuis Patriarchis condemnata 973
ſeculares homines vt Dei gratiam obtineant 340
ſecularium colloquia deuitanda 1041
ſeculi futuri duæ regiones 893
ſeculi huius diuitijs & honoribus renunciantium quanta ſit merces 1010
S. Secundus, ex legione martyrum Thebęorum, capite cæditur 1177
ſecundus patricius cur diuinitùs caſtigatus 709
ſeditio Alexandriæ 265

ſeditio horrenda Aquilæ 442
ſeditio calamitoſa Gregorij VII. & Henrici IIII. 523
ſelgenſtadienſe monaſteriū à quo, & quandò conditum 456
SS. Senator & Luxurius 1195
ſenſus titillatorij quomodò increpandi 2
ſenſuum arcta cuſtodia Coletæ virginis 151
ſententiæ iniquę recuſat ſubſcribere S. Stephanus Iunior, mortem potiùs eligens 980
ad ſepeliēdum ſanctorum martyrum corpora mittitur Iuuentius epiſcopus Mediolanum 697
ſepeliuntur clàm martyrum corpora collecta à fidelibus 787
ſepelitur S. Ermelendis angelico miniſterio 797
ſepulcrum Petri abbatis conſpuens, punitur 148
ſepulcrum S. Ermenoldi inhonorans diuinitùs punitur 13
ſepulcrum S. Melanij epiſcopi ab igne non læſum 18
ſepulcrum S. Placidi martyris in quanta reuerentia habitum 774
ſepulcrum S. VVinnoci ab incendio diuinitùs præſeruatum 813
ad ſepulcra ſanctorum mulieris cuiuſdam arida manus ſanatur 686. ſanatur itèm hydropica, contracta, curua, & cæca 687. 688. & ſurdus ac dæmoniacus 687. 688
ad ſepulcrum S. Domnini multa fieri miracula 778. itèm Iohannis Agni epiſcopi Tungrenſis 784
ad ſepulcrum B. Sigeberti regis dęmoniacus liberatur 91. duo ęgri ſanati, ibid.
ad ſepulcra ſanctorum ægri curati 572. dęmoniaci ſanati 572
ad ſepulcrum S. VVerenfridi paralyticus ſanatur 634
ad ſepulcrum S. Germani epiſcopi multi debiles curati 604
ad ſepulcrum Ezechielis prophetæ confluitur, vt ibi preces fundantur 268
ad ſepulcrum Stanislai epiſcopi ardent lampades cæleſtes 395
ad ſepulcrum S. Sequani ſigna 708
ad ſepulcrum Conſtabilis abbatis obdormiens, caſtigatur 131
ſepulcro S. VVinnoci abbatis ignis non audet appropinquare 813
è ſepulcro S. Bandelij arbor egrediens, languidorum infirmitates ſanat 446
è ſepulcro ſaxea arca S. Idæ ſponte ſurſùm exurgit 691
ſepulcra ſanctorum viſitantium exempla 131
ſepulcra martyrum in quanta reuerentia olim habita ſint 774
ad ſepulcra ſanctorum confugientes adiuuari 13. 140
ad ſepulcra ſanctorum oculi cerei oblati 247
ad ſepulcra ſanctorum vſum luminarium Deo eſſe gratum, miraculo declaratur 815. 818
ſepulcra ſanctorum, non eſſe cœnoſis ſordibus profananda 690
ſepultura magnifica fratrum Machabęorum 618
ſepultura Damiani Cardinalis magnifica 136
ſepultura S. Conſtantij epiſcopi diuinitùs cuidam commiſſa 79
de ſepultura S. VVerenfridi populi altercatio 633. corpus eius in Elſte ſepelitur 634
ſepulturę ſuæ locum Hermannus Steinueldenſis deſignauit 257
ſepulturę tradit S. Chryſologus Germanum epiſcopum & Barbatianum 996
ſepta oppidum 41
ſeptem fratrum & viginti militum paſſio 1089
ſeptem diſcipulorum S. Iacobi apoſtoli & nominum eorum breuis memoria 1129
ſeptem dormientes martyres 1147
ſeptem virgines martyres 1114
ſeptemdecim millia hominum intra vnum menſem martyrio coronantur 1119
ſeptem germanorum memoria 1132
ſeptem mulieres capite cęduntur 1099
ſeptuagintanouem martyres occiduntur 1105
ſequana fluuius 599
S. Sequanus presbyter & confeſſor 1192
S. Serapion ab alto in terram pręcipitatur 1216
S. Serapion epiſcopus & confeſſor 1152. & 1210
S. Seraphia illuſtriſſimam Sabinam in fide Chriſti inſtruit 1179. diuinitùs caſtigātur iuuenes eam deflorare volentes 1182. eos iterùm ſanat Seraphia, ibid. poſt multos cruciatus capite cęditur, ibid. eam ſepelit Sabina matrona 1179
S. Sergius martyr Cæſarienſis 1105
ſergius I. Pontifex 190
ſergius apoſtata & proditor 974
SS. Sergij & Bacchi paſſio 1202. contumelia ab Imperatore afficiuntur, ibid. Bacchus cæſus expirat animam, Sergius capite plectitur, ibid.
S. Sergij Papę & conſtitutionū eius memoria 1186
ſermo otioſus vt ſit euitandus 116
ſermones & geſtus ſanctiſſimę Coletę virginis 156
ſermonum effectus Coletę virginis 156
ſerpens ingentis magnitudinis diuina virtute occiſus 820
ſerpentis cū dracone infernali egregia collatio 1016
à ſerpente percuſſi, ad Phocę ſepulcrum ſanantur 150
ſerpentibus imperâſſe B. Hilarium epiſcopum 27
S. Seruandi & Germani paſſionis memoria 1208. poſt varios cruciatus gladio cæduntur, ibid.
S. Seruatij epiſcopi Tungrenſis memoria 1128
ſeruich ſtatuarum inuentor 941
ſeruitutis ſummum genus, licentia iuuentutis 30
ſeruit Bernardinus in domo hoſpitali tēpore periculoſiſſimo 424
S. Seruuli paralytici & confeſſoris memoria 1232
ſeſſio filij Dei triplex 733
S. Seuerianus epiſcopus & confeſſor 1095
S. Seuerianus cum Aquila vxore ignibus exuuntur 1095
S. Seuerinus monachus Tyburtinus 1212
S. Seuerinus frater S. Victorini confeſſoris 1089
S. Seuerinus epiſcopus Colonieñ. & cōfeſſor 1108
S. Seuerini monaſterium Coloniæ 499
SS. Seuerini, Exuperij & Feliciani inuentio 1217
ſeueritas vitę S. Honorati epiſcopi magna 33
S. Seuerus epiſcopus Rauennæ & confeſſor 1208
S. Seuerus latere nititur, nè fiat epiſcopus 82
S. Seueri capiti columba inſidens, futurum epiſcopum deſignat 81
S. Seuerus presbyter & confeſſor 1103
S. Seuerus presbyter ingentem paganorū multitudinem conuertit 1166. Viēnę in Gallijs prædicat, & in eccleſia S. Stephani quieſcit, ibid.
ſexagintaduo martyres 1105
ſeya fluuius Hiſpaniæ 960
Sicarijs Venceslai diuinitùs inflicta pœna, & eorum poſteris 727
S. Sicharia virgo 1098
SS. Sidrach, Miſach & Abdenago, de camino ignis liberantur 1118
ſigebertus creatur Auſtraſiæ rex 86. corporis eius eleuatio 90
ſigeberti regis corpus poſt quadringentos annos integrum conſpicitur 89. illud inhonorantes, diui-

diuinitùs caſtigati, ibid.
ſigebrandi epiſcopi cædes 67
ſigiſmundus Burgundiæ rex 728
ſigiſmundus rex necat filium ſuum 352. occiditur cum vxore & liberis 353
ſigiſmundi regis ob necatú filium pœnitentia 352
ſigiſmundus Imperator quanti Bernardinum fecerit 438
ſigiſmundi Imperatoris coronatio 438
S.Sigiſmundi regis paſſionis breuis hiſtoria 1121
S.Silcæ apoſtoli breuis memoria 1154
ſilentium viris ſanctis amicum 504
ſilentium & ſolitudo S.Aſellæ virginis 1004
ſilentium S.Placidi martyris 764
ſilentij inſolentia magna antiquorum patrum 689
ſiloë nominis interpretatio 1053
S.Siluanus epiſcopus Gazę cum clericis ſuis martyrio afficitur 1124
S.Siluerius Papa in exilio moritur 1144
S. Silueſter epiſcopus Cabilonenſis & confeſſor 1218
S.Silueſtri Papę & conſtitutionum eius breuis memoria 1235. concilium Nicenum trecentorum decem & octo patrum indicit, ibid. ſedit annos vigintitres, menſes decem, dies vndecim, ibid.
ſimeon monachus Siculus 1158
S.Simeon Hieroſolymitanus epiſcopus ſecundus, filius fuit Cleophæ fratris Ioſeph nutricij Domini 1104
S.Simeonis epiſcopi Seleuciæ, & centum ſociorum paſſionis breuis memoria 1117
S.Simeonis in Columna breuis vita 1088
S.Simeonis euangelici memoria 1203
S.Similianus epiſcopus & confeſſor 1143
SS.Simonis & Iudæ apoſtolorum, vitæ, prædicationis, & paſſionis breuis enarratio 1209
ſimonię labes quantùm olìm deteſtata à ſanctis 9
ſimoniaca labe infectam fuiſſe Mediolanenſem Eccleſiam 135
ſimoniacos & Giezitas damnâſſe S. Bathildim reginam 65
SS.Simphronij & Olympij paſſionis hiſtoria 1226 S.Simphronius traditur Olympio tribuno cruciandus, ibid. deijcit verbo ſimulacrum Martis, conuertit Olympium cum domo ſua, ibid. ſimul omnes ignibus exuruntur, ibid.
ſimplicitas columbina Dagoberti, filij Sigeberti regis [illegible]
ſimplicitas S.Iordanis à diabolo illuſa 111
S. Simplicius Papa, Acatium Conſtantinopolitanum epiſcopum, & Petrum Alexandrinum, hæreticos damnat 1107
S.Simplicius epiſcopus Auguſtodunenſis & confeſſor 1218
SS.Simplicij, Fauſtini, & Beatricis martyrum breuis hiſtoria 1159
S. Simplicij ſenatoris, vxoris, filiorum, & ſociorum lxviij. paſſionis memoria 1127
S.Simplides epiſcopus Viennenſis & confeſſor 1102
à ſimulacrorum cultura multos reuocârunt duodecim fratres Beneuentani 667
S Sindulphus epiſcopus Viennenſis 1228
ſiſinius Regij epiſcopus 759
SS. Siſinnij, Martyrij, & Alexandri paſſionis hiſtoria 1132. & 1133. mittuntur à S.Vigilio Tridentino ad prędicandum verbum Dei, ibid.
SS.Siſinnij & Smaragdi paſſio 1110
SS.Sixtus & Siſinnius confeſſores 1181
S.Sixti I. Papæ paſſionis & conſtitutionum eius breuis memoria 1114
S.Sixti II. Papę, & ſociorũ eius Feliciſſimi & Agapeti paſſio 1164. recluditur cum pręnominatis in cuſtodia, ibid. prędicit S.Laurentio ſuos agones, ibid. deſtruit templum Martis 1165. capite cum ſocijs cęditur, ibid.
Sobrietas patrum noſtrorum quanta olìm fuerit 955
ſobrietas S.Iuani eremitæ 548
ſocij primi S.Franciſci Aſſiſinatis 313
SS.Socrates & Stephanus 1191
ſol in morte Domini obſcuratus 204
ſolis proprietates Chriſto attributæ 5
ſolennis dies S.Martini epiſcopi 810
ſolennis dies S. Rumoldi cur in Kal.Iulij ſit tranſlatus 568
ſolennibus diebus acrioribus pœnis Coleta torquetur, quàm alijs 173. itèm Hermannus Steinueldenſis 245
ſolicitudo S.Adelheidis abbatiſſę erga ſuas 95
ſolini de Scotia teſtimonium 563
ſolitarij aduersùs cogitationes tantùm habent dimicare 1075
ſolitariorum merita peccatoribus veniam impetrare 1076
ſolitudinem delicias reputat S.Aſella virgo 1004
ſomnus S.Marculphi abbatis 349
ſomni Coletæ virginis mira parcitas 165
in ſomnis quid mercator quidam admonitus 301
S.Sophia virgo 1120
ſororem corrigit Coleta abitum molientem 176
ſoſatium Saxoniæ ciuitas 688
S.Soſipater B.Pauli apoſtoli diſcipulus 1145
S.Soſius Miſenatę ciuitatis diaconus 712
S.Soſij diaconi paſſionis memoria 1194
S.Soſthenes diſcipulus S.Pauli 1141. & 1223
SS.Soſthenis & Victoris conuerſio 1187. poſt multos cruciatus in cupa concremantur, ibid.
S.Soteris caſtitas 102
S.Sotheris martyris breuis memoria 1128
S.Sotheris virginis paſſionis hiſtoria 1101
S.Sotheris Papæ & conſtitutionũ eius, breuis memoria 1117
Spectacula præſentibus Imperatoribus edi ſolita 852
S.Sperati & ſociorum Scillitanorum martyrum memoria 1155. eorum reliquiæ, vnà cum capite S. Pantaleonis Lugdunum transferuntur, ibid.
SS.Speuſippi, Eleuſippi, & Meleuſippi. itèm SS.Leonillæ, Iouillæ atque Neonis paſſio 1092
S.Spinnulus quantæ fuerit ſanctitatis 576
S.Spiridion epiſcopus, dextero oculo effoſſo, ad metalla damnatur 1229. ſpiritu prophetico claret, ibid.
ſpiritualis martyr quis dicendus 624
ad ſpirituale martyrium quomodò perueniatur 583
ſpiritualium & corporalium matrum diuerſitas 619
ſpiritus ſanctus perfecta filij Dei imago 1150
ſpiritus ſanctus aqua viua dicitur 646. rectè oleum dicitur 585. quandò à templo Hieroſolymitano receſſerit 218
ſpiritus ſanctus, Dei digitus 699
ſpiritus ſanctus quos eligat 82
ſpiritus duplex Eliſei quid deſignet 744
ſpiritûs fructus 38
ſpiritûs ſancti ſeptem dona 197
ſpiritûs & carnis quotidiana lucta 2
ſpiritu Dei qui agũtur, quibus donis fruantur 1023
ſpitignei tyrannis 571
ſponſa Chriſti, Eccleſia 1044
Stabulenſe monaſterium 87
SS.Stactæus & Lioba virgo 1197

S.Stanislaus epiſcopus Cracouienſis 383. recuſat epiſcopatum 385. accuſatur 389. irridetur 390. flagrat martyrij deſiderio 392. machinatur rex ei necem 393. & crudeliſſimè ad altare interficitur à rege 393. apparet Cardinali 396
S.Stanislai epiſcopi canonizatio 397
ſtatuta Damiani Cardinalis 136
ſteinueldenſe monaſterium 237
ſtella cur gentibus apparuerit 3
ſtellam gentibus natiuitatem Chriſti indicâſſe 1037
SS.Stephanus & Leontius martyres 1154
SS.Stephanus, Potianus, & Attalus martyres 1235
ſtephanus Eugubinus epiſcopus 416
ſtephanus IX. Pontif.Max. 135
B.Stephanus protomartyr prę cęteris plenus gratia 1022
S.Stephanus protomartyr poſt mortem ſeptē mortuos reſuſcitat 1024
S.Stephani Iunioris, qui propter Imaginum venerationem martyrio functus eſt, vita 963
S.Stephani Iunioris exilium 981. & ab exilio ad tribunal Imperatoris reductio 983
S.Stephani Papæ & ſociorum paſſio 1161. Lucillam priùs cęcam illuminat, ibid. multos conuertit, Miſſas celebrat, templum Martis euertit, capite cæditur 1162. conſtitutiones eius, ibid.
S.Stephani protomartyris paſſionis memoria 1233. lapidatur, ibid. reliquiarum eius ac ſociorum inuentio 1162. translatio, ibid.
ſtratum durum Hermanni Steinueldenſis 240
ſtructurę ſumptuoſæ à Coleta odio habitę 158
ſtudium Coletæ virginis erga peccatores 153. & animas lucrandi 151
ſtudium Theologiæ Pariſijs Carolum Magnum inſtituiſſe 517
ſtudia & exercitia pręcipua Coletę virginis 162
ſtudendi optimus modus 408
ſtultitia amatorum mūdi, eleganti parabola oſtenditur 119
Subdiaconus S.Gothardus ordinatur 364
ſubditos, principes imitari ſolere 944
ſudario Coletæ infirma curata 189
S.Sulpitius epiſcopus Bituricenſis vita & miraculis claret 1091. & 1097
SS.Sulpitij & Seueriani paſſionis memoria 1116
ſuperbia Antonini Commodi Imperatoris quanta 648
ſuperbia, omnis perditionis cauſa 336
ſuperſubſtantiale quid ſignificet 201
S.Suſannę virginis paſſio 1170. eius progenies nobiliſſima, ibid. conuertit Claudium conſobrinum ſuum, ibid. reſpuit nuptias, fuſtibus cæditur 1171. capite plectitur, ab Auguſta Serena noctu ſepelitur, ibid.
Svvanthevvitz Sclauorum deus 522
S.Svvitbertus epiſcopus & confeſſor 1107
S.Syagrius epiſcopus & confeſſor 1177
SS.Sycus & Palatinus 1133
S.Symmetrij presbyteri & aliorum xxij. martyrum breuis memoria 1132
S.Symporianus capite plectitur 1174
S. Symphoroſa B. Getuli martyris vxor cum ſeptem filijs martyrio afficitur 1141. in flumē præcipitatur 1147. filij eius diuerſis cruciatibus interimuntur, ibid.
ſynodus Francofordenſis 371. Moguntina 372. Salingenſtadienſis 373. Ingelheimenſis 138
ſynodus prouincialis Rauennæ 641
S. Syntyches memoria ex apoſtolo 1156
S.Syreni Syrmienſis monachi paſſio 1105
S.Syrus martyr apud Veronenſes mortuum excitat 696
ſyrus epiſcopus baſilicam conſtruit in Geruaſij & Protaſij memoriam 698. apparet S.Iuentio ante mortem 703
ſyrus & Iuētius epiſcopi Ticinenſes S.Hermagoræ auditores 696. & ab eo Papiam euangelizatum miſſi 696
SS.Syri & Iuentij epiſcoporum Ticinēſium & confeſſorum breuis memoria 1187
T
Aciturnitas Lydvvinę virginis 288
SS.Tarachius presbyter, & Andronicus 1196
SS.Tarachi, Probi, & Andronici paſſionis compēdium 1203. neruis cęduntur, alijsq; grauiſſimis pœnis affecti, gladio iugulantur 1204
tartari cruciatus quanti 304
S.Teclæ virginis vitę hiſtoria 1194. accuſatur à matre apud iudicem, ibid. in rogum ardentem iacta, non læditur, ibid. nec à beſtijs, nec à ſerpentibus attingitur, nec à tauris 1195. obdormit in Domino, ibid.
S.Teleſphori Papæ paſſio 1088. Gloria in excelſis Deo, & tres Miſſas in natiuitate Domini, & iei unium quadrageſimale obſeruari inſtituit, ibid.
templariorum cauſa in concilio Bononiæ habito tractata 641
templum parentes Stanislai epiſcopi ædificant 183
templarijs militibus quæſtionum obiectarum capita 641
templum in honorem S.Andreæ ædificatum 996. & S.Martini epiſcopi 1009. & in Crucis honorem 69
templum in honorem S.Iohannis Baptiſtę Placidus extruxit 760
templum ex domo S. Gentilis extructum 73. & poſteà titulo Boni Ieſu & S.Margaretę collegiata eccleſia factum, ibid.
templum Dei genitricis impius Copronymus Imaginibus & ſanctorum Reliquijs denudat 972. 973
templum Goslariæ S.Gothardus epiſcopus extruit 375
templum cum magnis opibus S.Conſtantio epiſcopo dedicatum 81
templum conſtruere S.Venceslao, rex Daniæ in ſomnis monetur 731
templum clauſo oſtio S.Ermenoldum intrâſſe 11
templi & altarium dedicationis vſus antiquiſſimus 698
à templi ſummitate cadens non læditur 814
tēpla magnifica & monaſteria antiq uos principes, epiſcopos, abbates & reginas in honorē Dei ędificâſſe 9. 20. 22. 87. 93. atque multis villis, ſyluis & prędijs ditâſſe 66. 67. 143. 348. 542 570
templa & altaria in nomine ſanctorum antiquitùs ædificata, & in eorum honorem conſecrata 26. 27. 43. 45. 47. 55. 68. 70. 88. 104. 121. 140. 145. 268. 326. 345. 352. 361. 366. 369. 370. 371. 372. 373. 383. 445. 508. 541. 542. 569. 575. 582. 610. 628. 644. 659. 684. 692. 698. 746. 750. 763. 784. 844. 972. 981. 995. 1043
templa multa S. Gothardus epiſcopus condit 373
templa per Aegyptum & monaſteria S.Bonomus abbas reſtaurat 654
templa antiquitùs conſecrata 995
templorum conſecratio 387
templorum dedicationem olim fuiſſe in vſu 370. 387. 1043
templorum & altarium dedicatio quàm antiqua 698
in templis & aris conſecrandis primæuę Eccleſiæ mos 1042

tem

in templis Chriſtianorum Auguſta virgo eſt aſſidua 225
in templis cruces haberi, antiquitùs mos fuit 10
tentatio dura Lydvvinę virginis 297
à tentatione S. Ioſaphat per viſionem diuinitùs liberatur 937
tentationes cuiuſdam monachi Lydvvina virgo optimè diuinitùs nouit 310
tentationes inſolitæ Hermanno Steinueldenſi ſub mortem illatæ 257
aduerſùs tentationes carnis remedia 327
tentationum fructus 256
S. Terentiani campiductoris conuerſio 1147. conſcribit paſſionem SS. Iohãnis & Pauli quos decollauit, ibid. filij eius à dæmone liberatio, ibid.
ad terræ ſanctæ loca ſępè per Angelum ducta Lydvvina 305. & qualis indè ad ſe redierit 306
terræ hiatu Drahomira abſorpta 731
S. Tertullini martyris hiſtoria 1163. poſt varia tormenta decollatur 1164
tertullus patritius S. Benedictum inuiſit 750
teſtis Dei falſus, mendax eius laudator 44
teſtis falſus non manet impunitus 1169
teſtimonium Domini bina habere accidentia 223
tetina ciuitas 548
S. Tharſeæ diſcipuli & epiſcopi paſſio 1202
S. Tharſitij acolythi martyrium 1173
S. Tharto per SS. Sinnium & Marcellum diaconos facultates ſuas pauperibus diſtribuit 1228. martyrio vnà cum Prętextato & Pontiano coronatur, ibid.
SS. Thebæorum martyrum corpora à S. Eoldo epiſcopo Viennam transferuntur 1152
theobaldus Viennenſis epiſcopus 558
S. Theobaldi presbyteri, eremitę & confeſſoris vita 557
theodofredus primus abbas Corbeienſis 66
S. Theodarius abbas transfertur in vallem Rupianam 1110
SS. Theodorę virginis & Didymi paſſionis breuis hiſtoria 1119 & 1120
S. Theodoræ ſororis S. Hermetis memoria 1113
theodoricus Italiæ rex 352
theodoricus Italię rex, Arianus 448. perſequitur Catholicos 453
theodoricus Cameracenſis epiſcopus corpora Liuini & Brixij eleuat 826
theodoricus epiſcopus Treuerenſis 137
theodorus epiſcopus Rauennatum 190
S. Theodorus presbyter & martyr 1111
S. Theodorus martyr, frater S. Georgij 1104
S. Theodorus presbyter Antiochenus 1114
S. Theodorus epiſcopus cum quatuor ſocijs martyribus 1118
theodori Caliopę hoſtilis ſimulatio 830. 831
S. Theodori militis paſſio 1214. multis tormẽtis affectus igne concrematur, ibid.
S. Theodoriti presbyteri paſſio 1208. militum ac tortorum eius conuerſio, & martyrium, ibid. ipſe verò gladio cæditur, ibid.
S. Theodoſius epiſcopus Antiſiodorenſis & confeſſor 1155
SS. Theodoſius, Lucius, Marcus, & Petrus cum ſocijs martyribus 1209
theodoſius epiſcopus vir ſanctiſſimus 713
theodoſius Imperator orthodoxam fidem amplectitur 855
S. Theodotiæ virginis paſſionis memoria 1113
S. Theodorus epiſcopus Laodicenſis virtutibus & arte medica claret 1212
S. Theodotæ cum tribus filijs, paſſionis hiſtoria 1162. ipſa ignibus conflagratur, ibid.
S. Theogenes cum trigintaſex ſocijs martyribus 1097
S. Theognitus vnà cum Cypriano & Iuſtina, gladio cęditur 1196
theologiæ ſtudium Pariſijs à Carolo Magno inſtitutum 517
S. Theonas Alexandrinus epiſcopus virtutibus claret 1173. S. Petrum Alexandrinum martyrem nutrit, ibid.
S. Theophili ſcholaſtici conuerſio & paſſio 1101
S. Theophilus ſextus Antiochenus epiſcopus 1204
theſaurus regius æqua lance diuiſus 56
theudas magus oẽs ſuos libros magicos exurit 942
theudæ magi peſtiferum conſilium 932
SS. Theugenius, Victor, Velianus, Sapargus, Felix, Anponus, & Caſtus martyres 1201
SS. Theuſetas, Horris, Theodora, Nymphodora, Marcus & Arabias igne comburuntur 1109
S. Thomas apoſtolus, Parthis & Medis Chriſtum prædicat 1230. paſſus eſt in India, ibid. eius trãslatio, ibid. & 1150
S. Thomas in Indiam miſſus 859
Thuringiam Sammon rex VVinidorum vaſtat 84
thuringos Sigebertus rex domat 87
thuribulorum vſus antiquus 692
thus ad monumenta ſanctorum oblatum 89
thyrſus cum ſocijs venit Treuerim 745
SS. Tiberius, Modeſtus, & Florentia martyres 1214
S. Tiburtius cum Marcellino & Petro martyre apparet Lucillæ, &c. 493
timentibus Deum non eſt inopia 159
S. Timonis diaconi paſſionis memoria 1116
timor duplex 223
timor Dei in B. Godefrido Comite Cappenbergenſi quantus 22
timoris Dei magna pręconia 336
SS. Timotheus, Pollius, & Eutychius, diaconi martyrio coronantur 1130
SS. Timotheus & Apollinaris Rhemis martyrio afficiuntur 1175
S. Timotheus à S. Paulo apoſtolo Epheſiorum ordinatur epiſcopus 1095. eius oſſa transferuntur Conſtantinopolim, ibid. & 1126
S. Timothei martyris paſſio 1174. multos ad fidem Chriſti conuertit, ibid. decollatur, ibid.
tituli Dominici à Pilato ſcripti inuentio 1123
titus Imperator 121
S. Titi diſcipuli felix obitus 1088
Tolerantia eximia Lydvvinæ virginis 282
torcellum Venetiarum inſula 120
tormentum martyris inauditum 986
tormenta quibus conſtantia Auguſtæ virginis tentata 226
tormenta quot & quanta ſuperârit S. Apollinaris 570
SS. Torpetis & Euellij paſſionis memoria 1120
S. Torpetis corpus S. Celerina ſepelit, & eidem eccleſiam extruit 1129
traditiones patrum in Eccleſia ſeruari 587
S. Tranquillinus lapidibus obruitur 1151
tranſitus quid deſignet 743
Traſamundus VVandalorum rex, Arrianus 448
trecentorum martyrum Maſſæ candidæ paſſionis breuis hiſtoria 1175
tres milites cum apoſtolo Paulo occiduntur 1150
tricollim S. Chryſologus ædificauit 995
triginta martyres ſub Diocletiano 1231
S. Trinitas à quibuſdam philoſophis vtcunquè cognita 802
SS. Trinitatis breuis deſcriptio 1150
S. Triphena per S. Teclam in fide inſtruitur 1195

S.Triphoniæ Auguſtæ conuerſio 1206. baptizata, altero die defungitur, ibid.
S. Troianus Santonicus epiſcopus & confeſſor 1224
S.Trophimus ad Arelatēſem vrbem Galliæ prædicationis ergô mittitur, ibiq; obit 1223. Romæ ordinatur epiſcopus 1234
S.Trudo presbyter & confeſſor 1219
Tubæ corneæ ſpirituales quæ ſint 1015
tumulus S. Mauri epiſcopi quomodò innotuerit 46
tunica Christi ab hæreticis vt ſcindatur 1221
tunica S.Euthychij elata aut pluuiā aut ſolem adducebat 1041
tunica S.Mederici abbatis monachum liberat à libidinis æſtu 651
tunicæ ſanctorum quantæ fuerint virtutis 546
tunicam S. Deodati epiſcopi quanti fecerint eius diſcipuli 545
turris ciuitatis Cremonæ totius Italiæ altiſſima 999
Tyberis flumen 78
SS.Tyburtij, Valeriani, & Maximi paſſionis breuis memoria 1115
S.Tyburtij filij Chromatij paſſio 1169. lapſum de alto & penè mortuum ſanitati reſtituit, ibid. à Torquato pſeudochriſtiano proditur, ibid. ambulat ſuper viuos carbones illæſus 1170. capite cæditur, ibid.
S.Tychicus apoſtolorum diſcipulus 1120
SS.Tyrannio & Syluanus epiſcopi, morſibus ferarum interimuntur 1104
SS.Tyrſus, Leucus, & Galerius martyres 1092

V

Vagatio quàm periculoſa monachis 1071
SS.Valentinus, Solutor, & Victor martyres 1215
S.Valentinus presbyter fuſtibus cæſus decollatur 1102
S. Valentinus epiſcopus Interamnenſis poſt varios cruciatus capite cæditur 1102
SS.Valerianus, Macrinus, & Gordianus martyres 1191
S. Valeriani martyris paſſionis breuis memoria 1190. gladio animaduertitur, ibid.
S.Valeriani epiſcopi & confeſſoris in fide conſtantia 1229. in ſumma paupertate obit, ibid.
S.Valerius diſcipulus S. Petri apoſtoli, & primus Treuirorum epiſcopus 1097
SS.Valerius & Ruffinus martyres 1142
SS. Valis confeſſoris, Valentis martyris, Polyeucti, Victorij, Donati & ſociorum memoria 1130
vanitas rerum præſentium 862. & rerum huius vitæ 888
vaticinium S.Ianuarij 712
S.Vbaldus Eugubinus epiſcopus 414
S. Vbaldum epiſcopum Eugubini magno ſtudio colunt 419
vbal fluuius 565
S.Vdalricus epiſcopus & confeſſor 1151
vdalricus Bohemiæ dux ad pedes S.Procopij prouolutus 569
S.Vedaſtus & Amandus epiſcopi 1101. & 1201
S.Venantius epiſcopus & martyr 1113
S.Venantius abbas Turonenſis 1204
S.Venceslaus regiam dignitatem abnuit 728. creatur dux Boiemiæ 726. à fratre in templo trucidatur 730
S.Venceslai religioſus animus 730
S.Venceslai translatio 732. manſit immobile corpus eius, donèc vincti è carcere dimiſſi, ibid.
veneti vt ſe comparârint ad tollendas S. Nicolai reliquias 399
venuſinum monaſterium 149
S.Venuſtiani præſidis conuerſio 1234. cum vxore & liberis baptizatur, ibid. capite cum tota familia plectitur, ibid.
S.Veranus Lugdunenſis epiſcopus & confeſſor 1215
verba B.Iordanis quantæ fuerint virtutis 107, 108
verborum S.Bernardini vis 430
verecundia mira Coletæ virginis 150
veritas vna eſt 896
S.Verus epiſcopus Viennenſis 1090
verus epiſcopus, vitam S. Eutropij epiſcopi conſcripſit 1132
veſpaſianus Cæſar ſæuit in Chriſtianos 702
veſpaſiani Imperatoris obitus 121
veſtimenta deiecti cuiuſdam in mare ſicca manſiſſe 145
veſtes Stanislai epiſcopi 356. S.Claudij epiſcopi 495. S.Vbaldi 416. S.Marculphi 349. Hermanni Steinueldenſis 250
veſtium Coletæ virginis vilitas 159
veſtium Bernardini contactu fœmina ſanatur 439
veſtium vilitas in Eſaia quanta 573
veſtibus veſtiri precioſis, inſania falſa eſt, & vera rapina 1067
veſtibus vilioribus hypocritas vti, vt ab hominibus ſancti reputentur 1069
veſuncenſis ciuitas 537
S.Vetius Epagatus Chriſtianorum aduocatus 1235
vexillum S.Crucis olim præferri ſolitum in prælio 629
vexillorum vſus antiquus 692
vexilla Crucis in proceſſionibus, & cum ſanctorum reliquijs ſupplicationis tempore circumlata 139. & 500
via mundi & cæli 344
via lata & arcta 237
via quæ ducit ad vitam, quæ ſit 897
via regni cæleſtis quàm ſit arcta 969
via in cælum qua ratione ſit facilis 905
viam anguſtam perfectè tenere, quid ſit 592
victimæ pecorum, figura Chriſti in cruce 1085
victimis gentes ſua peccata expiâſſe 1
victoria illuſtris S. Maurini martyris 498
victoriam in agone per Chriſtum dari 794
S.Victo Virdunenſis epiſcopus 820
S.Victor, Victorianus, Claudianus & Baſſa carceris ſquallore enecantur 1107
S.Victor epiſcopus Lugdunenſis 1229
SS.Victor, Stercatius & Antigones, fratres & martyres Hiſpani 1158
S.Victor Thebæus & martyr Ianuenſem transfertur ad vrbem 1198
S.Victor confractis digitis & euulſa cute in caminum ignis mittitur nec exuritur, ibid. venenum bibit nec moritur, grauiora tormenta patitur, nec frangitur, ibid. decollatur, ibid.
S.Victor miles capite cæditur 1194
S.Victor martyr apud Mediolanenſes 1126. & 1198
victoris Papæ liber de Sanctorum miraculis 273
SS.Victoris & Coronæ paſſionis hiſtoria 1128
SS.Victoris & Vrſi Thebæorum paſſionis hiſtoria 1198. poſt varios cruciatus & ignes gladio cæduntur, ibid.
S.Victoris militis & ſociorum paſſio 1156
S.Victoris Papæ & conſtitutionū eius memoria 1116
SS.Victoris. Camoris, Felicis, Ruſtici & quadringentorum quatuor martyrum memoria 1129
S.Victoriæ virginis paſſionis memoria 1231. à S. Anatholia ad conſeruandam virginitatem armatur, ibid. dat ſuas facultates pauperibus, gladio perfoditur, ibid.

SS.Vi-

SS. Victorianus & Frumentius cum ſocijs 1111
SS. Victoricus & Fuſcianus martyres 1228
S. Victorinus epiſcopus Pictauienſis & martyr 1112
SS. Victorini, Victoris, Nicephori, Claudiani, Dioſcori, Serapionis, & Papiæ paſſionis memoria 1105
S. Victorini epiſcopi & martyris paſſio 1183. diſtribuit cum S. Seuerino fratre omnes ſuas facultates pauperibus, ibid. ingreditur eremũ, ibid. cadit per incontinentiam, agit pœnitentiam: fit Amiterninus epiſcopus, ibid. martyrio coronatur, ibid.
victualia S. Iudoco diuinitùs tranſmiſſa 1009
victus S. Epiphanij epiſcopi 59. & S. Marculphi abbatis 349
victum ſibi S. Gertrudim emendicâſſe 15
victum tenuem multo labore ſibi parat F. Aegidius Minorita 324
viduarum & pupillorum defenſor S. Iuſtius martyr 701
vigiliæ Coletæ virginis 180. & S. Bernardini 427. & S. Claudij epiſcopi 495
vigiliarum vſus defunctorum antiquiſſimus 163. 512
S. Vigilius epiſcopus Tridentinus & martyr 551. 1098. confringit Saturni ſimulacrum 551
SS. viginti martyres ſub Diocletiani perſecutione 1231
vigor mentis S. Honorati epiſcopi 36
vilecenſe monaſterium 93
vincentia ciuitas 561
S. Vincentius martyr Romanus 1131. & 1158
S. Vincentius Agennenſis leuita & martyr 1140
S. Vincentius martyr Caucoliberenſis 1116
SS. Vincentius, Orontius, & Victor martyres 1095
S. Vincentius in terra & mari vincit 55. vincit tyrannum in morte & poſt mortem 54. 55
S. Vincentij martyris conſtantia & fortitudo inuicta 52
SS. Vincentij, Sabini, & Chriſtetes paſſionis breuis memoria 1209
S. Vincentij leuitæ, paſſionis memoria 1094. ab angelis viſitatur, ibid. feliciter obit, ibid.
S. Vindemialis epiſcopus & confeſſor 1119
vinum ex vacua laguncula hauritur 155
vinum marcidum in optimum mutatur 113
vino ablutionis ſacri calicis S. Iordanes ſua vulnera curat 108
viperarum natura quæ ſit 192
virginitas quàm ſit Deo dilecta 50
virginitas eximia Hermanni Steinueldenſis 249. & Coletæ virginis 183
virginitas puriſſima Lydvvinæ virginis 289
virginitas libidinoſis moleſta 293
virginitatis votum eſſe præſtandum 935
virginitatis egregia commendatio 1030. 1033
virginitati perpetuæ vterum B. virginis Ieſus, ex ea natus, conſecrauit 210
virginitatem in vſu fuiſſe etiam antiquæ legis tempore 1018
poſt virginitatem Deo dicatam S. Vbaldus epiſcopus vxorem non vult ducere 415
virginitate perpetua S. Venceslaus martyr celebris 730
virgo Deo dicata, ſi homini iungatur in matrimonio, inſtàr eſt ſacrilegij 1018
virgo S. Iohannes perpetuò permanſit 1028. 1032 1036
virginem Deo dedicatam non ferre hominum concurſus 16
virginem ſe metiens quomodò pudefacta 293
SS. virgines & ſorores Herlinda & Relinda 1111
virgines tantùm in Coletę monaſteria admiſſę 161
virginum velatio 370
viri multi cæleſtes ac ſancti in eccleſia Ticinen. 58
viri ſancti mortui plus habent virtutis, quàm viuentes in carne 601
viri illuſtrium meritorum 28
viros magnos multa pati 36
virtus inuicta Chriſtianorum 261
virtus inſignis militum quorundam 262
virtus præclara S. Gothardi epiſcopi 365
virtus ad habitum perducta vix euelli poteſt 906
virtus res eſt illecebroſa 968
virtutis raræ exemplum 417
ad virtutis ſtudium exemplis potiùs quàm præceptis trahimur 858
de virtutis habitu hiſtoria notabilis 906
virtutem adipiſci, in nobis ſitum eſſe, accedente tamen Dei gratia 907. in pace acquiri, approbari in victoria 638. b & ſine cura non obtineri 338
virtutes aliorum vt fiant noſtræ 335
virtutes fratrum, ſub abbate Guidone degentium 231
virtutes ſanctorum omnium vt in Coleta virgine reluxerint 180. & ſeq.
virtutes F. Aegidij Minoritæ 331. S. Bernardini 427. S. Caprafij abbatis 455. S. Cõſtantij epiſcopi 73. Gerardi monachi 505. S. Godebertę virginis 276. S. Gothardi epiſcopi 364. S. Iob 410. S. Placidi 748. Staniſlai epiſcopi 386. Tobię conſobrinę Bernardini 422. S. Vbaldi epiſcopi 416. S. VVinnoci abbatis 812
virtutum Iohannis Agni epiſcopi catalogus 783. & S. Bernardini 423
virtutum cuſtos & conſeruatrix humilitas 347. & 152
virtutum omnium mater, diſcretio 661
virtutum S. Leopoldi ſumma 851
virtutum biga & dyas S. Deodatus & Hildulphus 544
virtutum certamen fratres germanos inijſſe 30
de virtutum odore S. Exuperij teſtimonium S. Hieronymi 738. abſque humilitate nomen ſuum tueri non poſſe 152
virtutes eſſe extruendas ſuper fidei fundamentum 882. & velut ſcalas quaſdam cæli eſſe 883. tentationibus & infirmitatibus perfici 256
virtutibus multis Martinus Papa vacat 837
viſio cuiuſdam 461. 467. 473
viſio S. Bathildis ante mortem 68. S. Bernardini 426. cæci cuiuſdam 479. Cantini epiſcopi 799. S. Caprafij 786. Confeſſarij Lydvvinæ & aliorum 317. Damiani epiſcopi 190. Diſigij nautæ 402. S. Ermenoldi 12. Eſaiæ prophetæ 732. famuli cuiuſdam 457. fœminæ cuiuſdam 594. fratris cuiuſdam 232. S. Gentilis 72. S. Gothardi epiſcopi 368. 369. hominis miſerabilis 469. Hubilæ abbatiſſæ 358. S. Ianuarij 712. a S. Idæ 684. S. Ioſaphat 936. 958. Leuiniani cuiuſdam 79. Lydvvinæ virginis planè vigilantis 298. monachi morientis 147. mulieris cuiuſdam paralyticæ 604. S. Othonis epiſcopi 10. S. Placidi mart. 748. S. Porcarij abbatis 628. ſacerdotis cuiuſdam 307. ſurdi cuiuſdam 687. virginis cuiuſdam ſanctæ 152. & cuiuſdam fratris 253. & Zuſelini ſacerdotis 355
viſio cuiuſdam apud ſacras reliquias 460
viſio Coletæ terribilis de cuiuſcumque generis hominum peccatis, & pœnis propter ea ſuſtinendis, & quantus eam indè horror & tremor inuaſerit 154. & 155
viſio Petri cuiuſdam reginæ Luſitaniæ confeſſarij 39

viſio fratris cuiuſdam ſub mortem 12
viſio terribilis cuiuſdam fratris 1052
viſio admiranda 148
viſiones Lydvvinæ virginis 291. 295. 296. 304. 308. 314. 316. & Hermanni Steinueldenſis 237. 242. 243. 245. 246
viſiones ad ſepulcrum S.Stanislai epiſcopi 396
viſiones crebræ diuerſis oblatæ 462
viſiones multorum de S.Honorato epiſcopo 37
viſiones quorundam monachorum 136. 599. 603
viſontienſe monaſterium 178
SS.Vitalis, Felicula, & Zeno 1102
SS.Vitalis & Agricola poſt varia tormenta crucifiguntur 1223. Corpora eorum per S. Ambroſium eleuantur, ibid.
vita angelica S.Placidi martyris 752
vita ſanctiſſima monachorum Breunouienſium 839 & S.Lepoldi inter curas mundanas 842
vita ſanctiſſima S. Potentianæ virginis 419
vita Dagoberti regis quàm ſapiens & ſancta 87
vita S.Victoris epiſcopi aſperrima 650
vita S. Honorati adhuc catechumeni qualis 29
vita S.Honorati inſtàr perpetui miraculi 38
vita ſolitaria D.Bennonis epiſcopi 529. S.Deodati & ſuorum diſcipulorum 539. 540
vita diſſoluta quorundam è Clero 415
vita crucifixa piorum, voluptatum ſectatoribus permoleſta 293
vita noſtra cur virtutibus & ſancta conuerſatione ornanda 221
vita verorum Chriſtianorum irrepræhenſibilis 928
vita improborum nil veræ iucunditatis habet 921
vita præſens diaboli hamus eſt 921
vita vera quænam ſit exiſtimanda 900
vitæ Sanctorum, Eccleſiæ ornamentum 809
vitæ Sanctorum, incitamenta ad benè operandum 845
vitæ aſperitas Coletæ virginis 153. & D. Ludouici Morbioli 795. & S.Stephani Iunioris 969. & Petri abbatis 144. & Eſaiæ prophetæ 573. & S. Bononij abbatis 655
vitæ grauiter decumbenti nouem anni adiecti 253
vitæ rectitudo Conſtabilis abbatis, & euangelica ſimplicitas 127
vitæ ſanctitas S. Adelheidis abbatiſſæ 94
vitæ ſanctitas & innocētia cum recta fide coniungenda 1035
vitæ & conuerſationis ſanctæ exemplum S.Bathildis virgo omnibus præbet 68. quæ poſteris vitæ exempla reliquerit 69
vitæ ſanctæ ſuauitas 893
vitæ actiuæ & contemplatiuæ neceſſaria coniunctio 520
vitæ emendationem in ſenium differre, quàm ſit periculoſum 221
vitæ ſuę libellum cur rogo commiſerit Coleta virgo 152
vitæ & paſſionis Chriſti meditatio quàm ſit efficax 297
vitam acerbam & aſperam filium Mariæ docuiſſe, gentes verò delicioſam 916
vitam laudabilem vbiquè requiri 587
vitam S.Deodati epiſcopi multi imitantur, eius ſeſe tradentes diſciplinæ 541
vitam actuoſam quis benè agat 344
ad vitam biduo ſubmerſus reuocatur 1010
ad vitam æternam via breuior quæ ſit 154
vitas ſanctorum in eorum feſtis confluentibus populis Eccleſia antiquitùs enarrare conſueuit 791
vitia ſeſe diffuſiùs dilatabunt in fine mundi 1066
vitia propria gladio ſpiritûs mortificanda 123
vita palàm ſeueriter caſtigat & taxat Bernardinus 433
vitia carnis vt poſſint vitari 339
S.Vitus totius Saxoniæ patronus 508. vt Roma fuerit translatus in Gallias 508
S.Viti brachium Corbeiam translatum 728
SS.Viti, Modeſti, & Creſcentiæ paſſionis hiſtoria 1142. & 1143. corpora eorum Florentia ſepelit, ibid.
S.Viti translatio 508
S.Viti præclara encomia 509
vitrum fractum, vt miraculosè redintegratum 172
vituli aurei combuſtio quid deſignârit 123
viuiacenſe monaſterium 177
S.Viuianæ parentes 1225. plumbatis cæſa emittit ſpiritum, ibid. à Iohanne presbytero ſepelitur, ibid.
Vltio diuina in perſecutores Coletæ 184
Vnctionem extremam S.Gothardus epiſcopus accepit 379. item S.Bernardinus 440
SS.vndecim millium virginū memoria 1207
vnvvanus archiepiſcopus Hamburgenſis 374
Voluntas bona in opus conferenda 338
voluntas propria quàm ſit nociua homini 193
voluntas omnis in tribus cauſis natat 1002
voluntatis propriæ pernicies 154
voluntati diuinæ ſeſe totum in afflictionibus accommodandum 288
voluntatem Dei certis ſignis cognoſci poſſe 155
voluptates mundi cum amaritudine digeruntur 918
vomitus mirabiles 281
vormatiæ imperialia comitia celebrantur 728
votum S.Annæ 1018. dæmoniaci liberati 91. cuiuſdam matronæ, per annum viſitaturæ ſepulcrum S.Ermenoldi 13
votum Sanctis nuncupatum 474. D. Virgini nuncupatum 228
votum, Ioſeph, qui & Hermānus, nūcupatum 258
votum illuminatæ mulieris S. VVinnoco abbati nuncupatum 817
votum nuncupans S. Bernardino, reualeſcit 444. 445
votum nuncupans Virgini Mariæ, ſanatur 449
votum nuncupans martyri, liberatur à periculis 452
poſt votum martyribus nuncupatum, homo iam deſperatus mirè curatur 468
ob votum Deo promiſſum, S.Ioſaphat deſerit regnum 949
votum reditiuus perſoluit 1057
votum S. Amatoris cum ſponſa perpetuæ continentiæ 352
vota eſſe ſoluenda 849
vota facta Deo reddenda 1048
vota Domino paralyticus ſoluit, & curatur 634
vota monaſtica tria 1048
voto nuncupato, infirma conualuit 382
votifragus diuina vltione punitur 46. infirmitate corripitur, vt reſipiſcat 1056. rursùm incidit in paralyſim 634
votifragus Victor præfectus Carthaginēſis quoddam miraculum adſcribit Ioui 678
vouet Deo virginitatem S. Ermelendis 796
vouet Deo caſtitatē S.Magdalueus epiſcopus 744
Vratislaus S.Ludmillæ filius vxorem ducit infidelem Drahomiram 705
S.Vrbani Papæ breuis memoria 1131
S.Vrſatius, relicta militia, vitam ſolitariam agit & virtutibus claret 1173

erga S. Vrſulam & ſocias mirus amor Hermanni Steinueldenſis 245
S. Vrſicinus epiſcopus Bituricenſis primus 1214
S. Vrſicini martyris Rauennatis breuis memoria 1144
SS. Vrſicini, Vitalis, & Valeriæ vxoris Vitalis martyrum paſſionis breuis memoria 1119
S. Vrſmarus epiſcopus & confeſſor 1116
vrſo Barenſis & Canuſinæ archiepiſcopus 397
vrius archiepiſcopus Rauennatum 43
S. Vrſus epiſcopus Antiſiodorenſis & confeſſ. 1161
vulnera martyrum diuinitùs curantur 583. 554
S. VValburga virgo 1132
S. VValburga abbatiſſa Heydenheimenſis monaſterij 356. apparet Orgario epiſcopo 357
S. VValburgæ virginis, abbatiſſæ Heydenheimenſis, vita 356
S. VValburgæ reliquiæ ſudare videntur 358
vvalonus Hauelbergenſis, epiſcopus 21
vvandali debellant Rhemenſes 1011
S. VVarericus confeſſor 1113
S. VVenceslaus dux Bohemiæ & martyr 1197
vverboldi viri piiſſimi ſententia de Lydvvina virgine 285
S. VVerenfridus B. VVilibrordi ſocius & vitæ ſanctæ imitator 632. cura eccleſiæ in VVeſteruoert illi concredita 633. apparet leproſo in ſomnis, & iubet eum ſuum viſitare ſepulcrum 635
vvernherus Argentinenſis epiſcopus 374
vvernheri pueri, ab impijs Iudæis crudeliſſimè necati, & multis miraculis clari, hiſtoria 319
VVigerus præceptor Bennonis epiſcopi 514
SS. VVilebaldus epiſcopus & Maternianus confeſſor 1152
S. VVilehadus epiſcopus & confeſſor 1214
vvihelmus Argentinenſis epiſcopus 374
vvilhelmi Comitis Hollandiæ erga patrem Lydvvinæ virginis humanitas 285
S. VVilibrordus primus epiſcopus Vltraiectenſis 632
S. VVillebrordus epiſcopus & confeſſor 1213
S. VVilliboldus primus Eyſtetenſis epiſcopus 356
vvilligiſus Moguntinenſis archiepiſcopus 365
S. VVinnocus abbas 563. dormienti cæco apparuit 816
vviſmaria ciuitas 514
vvitgerus Brandenburgenſis epiſcopus 21
vvitigo epiſcopus Miſſnenſis 511. 531
S. VVolfgangus epiſcopus Ratiſponenſis 1211
S. VVolfi quanta fuerit abſtinentia 788
S. VVulfrannus epiſcopus 1118
S. VVulmarus abbas 1143
S. VVulmari corpus nebula obtectum, nè à monialibus videretur 583
SS. VVulmarus & Philibertus abbates 1155
vulnera ſanctorum gemmis longè nobiliora 621
vulnera Chriſti S. Gertrudi diuinitùs impreſſa 16
vulnerum ſitorum notas Chriſtus Lydvvinę imprimit 198
vurmius flumen 466
Vxor conatur Saturnum euertere 228
vxores conſanguineas non eſſe ducendas 1055
X litera, figura Crucis 631
ZAchęus quartus Hieroſolymitanus epiſcopus 1175
S. Zacharias propheta 1183
S. Zacharias Pontifex caput S. Georgij martyris reperit in patriarchio 1109
zacharias pater Iohannis Baptiſtæ inter templum & altare occiſus 1017
zacharias ſacerdos occiſus 808. 809
S. Zachariæ presbyteri martyrium 1135
zachariæ prophetia 809
zernebock idolum 522
zelotypus diuinitùs caſtigatur 1043
zelus S. Stephani protomartyris 1023. & S. Eutropiæ 1012. & Coletæ virg. erga Dei cultum 162
zelus fidei S. Clothildis reginæ quantus 70
zelus quorundam pro fide Chriſtiana 713
S. Zelus cum ſocijs ſex martyribus 1149
zeno Veronenſis epiſcopus 410
S. Zenobius presbyter capite cæditur 1210
S. Zenon martyr cum ſocijs decies mille, ducentis & tribus martyribus 1152
S. Zenon epiſcopus Veronēſis & confeſſoribus 1227
S. Zepherini Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1176
S. Zoæ vxoris Nicoſtrati, paſſionis breuis memoria 1151
SS. Zoellus, Seruilius, Syluanus & Diocles martyres 1131
zona cilicina Lydyvinę virginis dæmones torquet 317
zona Coletæ quid memorabile effecerit 183
SS. Zotici, Irenæi, Hyacinthi, & Amantij martyrũ memoria 1101
S. Zoylus martyr cum xix. ſocijs 1147
S. Zoyli martyris inuentio 552
S. Zozimi Papæ & conſtitutionum eius breuis memoria 1233

FINIS INDICIS.

F. IACOBVS MOSANDER PIO LECTORI SALVTEM.

SI miratus fueris, candide Lector, quòd eas Sanctorum hiſtorias, quæ ſecundæ editionis Tomis fuerunt adiectæ, huic iterùm Tomo inſeruerim, accipe huius rei neceſſariam rationem. Mens erat prædilecti confratris noſtri piæ memoriæ Surij, vt qui primæ editionis Tomos ſibi comparâſſent, etiam omnibus ijs hiſtorijs, quæ ſecundæ editioni acceſſère, in huius Tomi emptione fruerentur, nec opùs haberent nouos illos Tomos ſibi comparare: nec hunc reijcerent, qui nouos comparâſſent, quia permultæ in eo continentur notabiles vitæ, quæ aut nunquàm in lucem prodiêrunt, aut in prioribus Tomis nō habetur. Aliquot etiam hiſtorias priori in editione mutilas & imperfectas, vt ſunt S. Bernardini Senenſis, S. Staniſlai Epiſcopi & martyris, S. Vulmari confeſſoris &c. integritati hic reſtituimus. Cæterùm neſcio quo errore acciderit, vt in Vita S. Stephani Regis Hungariæ, pagina 859. quarti Tomi primæ editionis, & 876. ſecundæ, Giſela vxor dicti Stephani, Henrici Imperatoris filia nominetur, cùm non filia, ſed ſoror eius fuerit. nam duxit Henricus cum Cunegunde vxore vitam cælibem. Itaque loco filiæ, ſororem, lege. In vita quoquè S. Carilephi presbyteri pagina 35. quarti Tomi primæ editionis, & 33. ſecundæ, loco, S. Maximini Aurelianenſis Epiſcopi, lege, Abbatis. non enim is Epiſcopus fuit, ſed tantùm Abbas.

Vale.

PRAESENS hic ſeptimus DE VITIS SANCTORVM TOMVS, quem partim ex Aloyſio Lipomano, partim ex Reuerendi P. Laurentij Surij collectaneis, alijsque veteribus monumentis congeſtum F. IACOBVS MOSANDER CARTHVSIANVS exhibet, nihil continet quod aduerſetur Catholicæ & Apoſtolicæ fidei, aut bonis moribus: quod conteſtor ego F. Guilhelmus Gennepęus S. Theologię Licentiatus, Inquiſitor hæreticæ prauitatis à Sede Apoſtolica ſpecialiter deſignatus, propriæ manûs ſubſcriptione.

Fr. Guilhelmus Gennepæus
Inquiſitor qui ſuprà, manu
propria ſubſcripſi.

SERIES CHARTARVM SEPTIMI HVIVS, DE SANCTORVM VITIS AC HISTORIIS, TOMI.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K. a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, v, x, y, z. aa, bb, cc, dd, ee, ff, gg, hh, ii, kk, ll, mm, nn, oo, pp, qq, rr, ſſ, tt, vv, xx, yy, zz. aaa, bbb, ccc, ddd, eee, fff, ggg, hhh, iii, kkk, lll, mmm, nnn, ooo, ppp, qqq, rrr, ſſſ, ttt, vvv, xxx, yyy, zzz. aaaa, bbbb, cccc, dddd, eeee, ffff, gggg, hhhh, iiii, kkkk, llll, mmmm, nnnn, oooo, pppp, qqqq, rrrr, ſſſſ, tttt, vvvv, xxxx, yyyy, zzzz. aaaaa, bbbbb, ccccc, ddddd, eeeee, fffff, ggggg, hhhhh, iiiii, kkkkk, lllll.
Omnes ſunt terniones, exceptis nouem ſequentibus duernionibus: A, B, C, D, E, F, G, H, I.

IN IMAGINEM REVERENDI PATRIS LAVRENTII SVRII CARTHVSIANI, OPTIME DE CHRISTIANA REP. MERITI.

EFfigiem SVRII dum cernis, candide Lector,
Quin capiat tanti fructus amorq́ viri?
Qui lucrum duxit, mundo latuiſſe ſuperbo:
Delicias, caſta mente vacaſſe Deo.
Ecce recedentis ſequitur nunc gloria tutam
Virtutem, nullis ſat celebranda typis.
Clara LVBECA neci genuit, ſed carior illi,
Qua patet ad vitam, ſedule cura fuit.
Huius ob eximium quo conflagrabat amorem,
Saluifico triuit commoda vana iugo.
At licet obſcuro, ſed ſacro tecta receſſu,
Non potuit ſoli lux micuiſſe ſibi.
Nanque domi fratres virtutum lampade luſtrans,
Edocuit ſummo reddere vota patri,
Quando erat in SVRIO ſacri ſpectaſſe laboris
Exemplar, placidam mente referre facem.
Omnibus vt, Pauli iuxta decreta, ſalutis
Anſa foret, cunctos, omnia factus, obit.
Nec generoſa domi Virtus ſe paſſa recludi,
Protulit oppleto munera larga ſinu.
Quot docet atque monet Stygiam vitare paludem?
Quótve pio mollit pectora dura foco?
Quot dedit afflictis rebus patriæq́ ruinæ
Fulcra? quot hæreſiũn monſtra nefanda domat?
Dum ſermone colens Latio monimenta piorum,
Eximias ſanè ſuppeditauit opes.
Sanctorum præclara quid eſt certamina magnis
Sex celebrata Tomis quòd dedit vna manus?
Septimus adiungi dum cœptus, turba beata
Cælicolûm ſtudijs præmia digna parans,
Sat Superis factum, dixit, donetur Olympo,
Emeritũ noſtris inſere CHRISTE choris.
Nec mora, præſiliẽs SVRIO mors prompta ſedenti,
Intrepidum ad Superos cuſpide pandit iter:
Liber abi, dicens, celebratis iungere Diuis,
Et cape nunc meritis ſerta dicata tuis.

IN IMAGINEM ET LIBROS SVRII.

EST aliquid SVRII ſpectare in imagine vultus,
Quos ſpatio exiguo ſcalpta tabella refert.
At SVRII Libros, magna quos texuit arte,
Qui legit, ingenium cum pietate videt.

OBIIT ANNO DOMINI M.D.LXXVIII. DIE XXIII. MAII.

IANVA-

IANVARIVS.

D. CAECILII CYPRIANI CARTHAGINENSIS EPISCOPI SERMO DE CIRCVNCISIONE DOMINI: QVI HAbetur tertio Tomo operum eius.

ARGVMENTVM.

Circuncíſionem Abrahæ mandatã, non apud ſolos tamen Hebræos, ſed & apud Arabes & Phœnices, filijs etiã Iſmael & Eſau vſitatam, valuiſſe docet ad peccati originalis expiationem. Ad quod etsi ab Adam vſque ad Noe, & deinceps ad inſtitutionẽ vſque huius ſacramenti, efficacia eſſent ſacrificia vetera: impertitam poſteà circuncíſionem cùm fidei tempora propinquarent, vt ſingulorũ ſacrificia, ſingulare Chriſti præcederent holocauſtum. Poſt quod, iam non aliam circuncíſionem requiri quàm cordis, qua titillatorios carnis motus rationis authoritate compeſcamus.

Gen. 17.

Circuncíſio olim data eſt patribus ad peccati originalis expiationẽ.

1. Ianuarij.

INTER omnia teſtamenti veteris ſacramenta nihil Circunciſione ſolennius antiqua celebrauit religio, nec tantùm in Hebræos, ſed etiam in Phœnices & Arabes hæc traditio inoleuit. Reliquæ gentes tam mandatum quàm factũ irrident: & Deo minimè aſſerunt conuenire, vt Saluatoris benignitas plagis infantium delectetur, & immeritos in ipſo vitæ initio periculo mortis addicat. Hoc de bono Domino ſentire, qui neminem vult perire, abſurdum & irrationabile iudicant. Nec tamen eis omnia reliqua ſacrificia ſunt horrori, ſed in multis naturalem legem ſequentes, expiationum retinent inſtrumenta, & immolant victimas, & incendunt adipes, & cum odoramentis & libaminibus fundunt coram Deo vota & preces. Legimus Iob Dei teſtimonio approbatum, iugibus ſacrificijs occupatum: nec legimus circunciſum. Et poterant eſſe eo temporum diuerſis in locis multi viri inſignes, qui iuſtitiæ Dei ſubiecti, hoc ſigno carebant, licèt filios Eſau & Iſmael putandũ ſit huius traditionis non fuiſſe expertes. Verùm cùm opus iſtud & antiquitas commẽdet, & iubentis authoritas: inquirẽda eſt tanti myſterij ratio, quæ Abrahæ ſpecialiter & ſemini eius tanto pondere mandata eſt, vt quiſquis in illa gente huius ſigni careret differentia, Ethnicus non Iudæus reputaretur, & à titulo filiorum Iſrael abraderetur proſcriptus. Hoc cùm octaua die iuſſum ſit celebrari, & nomen circunciſo aptari: intimatum eſt his qui digni ſanctorum conſortio cenſebantur, quòd eorum nomina ſcriberentur in cælis, & æternæ beatitudinis, quam poſt vitæ huius ſeptimanam octaua conſequitur, hæredes fierent & conſortes, quicunque vitæ innocentia & cælibatûs ſanctimonia ſeſe Domino conſecrâſſent. Tenera itaque infantia huiuſmodi erat imbuenda doctrina, & ante concupiſcibiles motus, quos peccatum meruerat, miſerabili pœna, & ineuitabili vindicta, etiam in paruulis adhibenda erat ſeueritas: & antè quàm ebulliret ſartago libidinum, prouiſum eſt ventilabrum, quo refrigerari poſſet, & extingui depopulatricis flammæ vagus ardor, & vniuerſa perluſtrans incendium. Ideoq́ue dolor voluptati, & ſanguini delectationis ſanguis tormẽti opponebatur: vt in primis elementis diſcerent paruuli, ſemper propriæ memores ſectionis, contraria curare contrarijs, & ad cohibendos refrenandosq́ue turpitudinum appetitus neceſſarium eſſe ſale corroſorio carnis perfricare pruritus, & ſemper recrudeſcentes deſiccare putredines. Ad hoc corpus ſuum mortificabat Apoſtolus, non tantùm circuncidens illud ſeminarium membrum, ſed totum ſe crucifigens, & omnibus extraordinarijs motibus opponens cauterium, vſqueadeò corpus ſuum redigens in ſeruitutem, vt diceret: Viuo autem iam nõ ego, viuit verò in me Chriſtus. Cuius facti æmulatores erubeſcimus in pudendis: & detecto ſectoq́ue confuſionis operculo, quanuìs conſcientia teſtis ſemper nobis exponat ſcaturientes intùs peccati inſidias, nec internum vitare poſſimus iudicium: viriliter tamen

Gentes victimis ſua peccata expiabant.

Iob 1.

Gen. 17.

Quid octaua dies, & nominis impoſitio deſignent.

Contraria ſunt cõtrarijs curãda.

1. Cor. 9.

Galat. 2.

Rationis authoritate increpandi ſunt titillatorij ſenſus. ſtandum eſt,& rationis authoritate increpandi ſunt titillatorij ſenſus,& ſummoperè vigilandum eſt nè ſequatur aſſenſus. Intra nos pudor iſte aboleri omninò non poteſt: quia nec totum hoc membrum,ſed anterior eius portio iuſſa eſt circuncidi. Res ſanè maxima eſt,ſi non egrediatur foràs huius contagio corruptelæ: & inſaniens beſtia corrupti anhelitùs catenis ferreis in vltimis animæ receſſibus alligętur,intusq; fractis dentibus ſeipſam concupiſcentia captiua maſtiget & corrodat. 1.Cor.9. Manet itaq; erubeſcentia propter ſenſum:vt qui in agone contendit,ſciens circuncisionis myſterium,ab omnibus ſe abſtineat quæ poſſunt huic flammæ miniſtrare fomentum. Nec tamen peremptoria eſt contendentibus, ſed probatoria huius ſenſualitatis colluctatio tam veterna: ſed inſtitutum eſt certamen inter ſpiritum & carnem, vt victor homo peccati & pœnæ, poſt triumphos ſolennes coronetur in gloria,ſine infeſtationibus deincèps,liberà peccato & pœna.

Hanc verecundiam poſt præuaricationem vanitati ſubiecta,non volens anima pertulit,& vim ſuſtinet inquietudine perurgente,& inuoluntarijs motibus fatigata infelicitatis ſuæ deplorat miſeriam,liberari de corpore mortis huius deſiderãs: Rom.7. Gal.5. & pacifici tranquilliq; ſtatùs à Deo poſtulat libertatem. Quotidiano ſanè cõflictu ſpiritus & caro luctãtur, & cauſatur ratio aduersùs domeſticum malum: quòd ità intra ſe exerceat regnum quaſi natura ſit vitium, & ſecum traxerit creatio prima peccatum. Hoc vtiq; prima non ſentit conditio, ſed ſecutum eſt tranſgreſſorẽ ſupplicium,& adhæſit indiuidua pœna peccato: de quo erubeſcent,quicunq; mundo corde Regem in decore ſuo videre deſiderant. Quotidiano cõflictu, ſpiritus & caro luctãtur. Quis in tam aſſiduis illuſionibus non confundatur? Quis non in tantis contumelijs erubeſcat? Fomes quippè huius mali intùs in tenebroſis receſſibus latitans,vt viderit animam aliàs occupatam,& minùs ad ſuî circunſpectionẽ ſolicitam, irruptionibus vehementibus erumpit,& blanditijs venena ſupponens, pudicitiæ puritatem inopinatis inuadit aſſultibus. Ideoq; pudibũdus homo nuditatem ſuam operit,& fœditatem confuſus occultat. His rediuiuis vulneribus ſemper hac ſanie illitis neceſſaria eſt per omnẽ huius vitę ſeptimanã iugis reſecatio putredinũ,& cõtinua circuncisio cicatricũ. Et in cæteris quidẽ membra omnia imperio rationis obediũt, & arbitrij retinent libertatẽ. Hîc verò vbi Babylonię fornax exarſerit,& quasi pice & naphtha cõſperſi libidinũ ebullierint appetitus,inflammata caro libertatis priuatur honore: intantùm vt rebellia membra velit nolit in motus nefarios audacter exurgant. Præcedebãt olim integumenta rerum ſignificantia abolitionem peccati, & ad perfectionem inchoata Cur Chriſtus voluerit circuncidi. tendebant. Nec hoc ſacramentũ conſuetudini antiquæ ſubtrahere voluit Chriſtus,& licèt non eſſet in hoc tempore neceſſariũ, tamen nè antiqua religio prorsùs reproba videretur,voluit in ſe circuncisionis aptari ſignaculũ. Sanè originale peccatum quod à primis patribus in totam generis huius ſucceſſionem defluxit,omni tempore aliquibus remedijs oportuit expiari: licèt vim plenã ſignificantia nõ habuerint,donèc ad rem ipſam ventum eſt,quæ figurarum operiebatur velamine. Et licèt ſacramentorũ arcana omnibus non paterent,virtus tamen & effectus eorum ignorari non poterat: quia ab Adam vſq; ad Noë ſacrificia Deo conſtat fuiſſe accepta,quæ vſq; ad illud tempus ſine legis diſtinctione diuinitùs inſpirata inſtitutione primi hominis celebrarẽt. Illa verò ſacrificia aut in animalium ſanguine, aut aliarum oblationum incenſionibus agebãtur: non quòd fumo aut mortibus pecudum delectaretur Deus,ſed vt intelligeretur immutabile iudiciũ & prolata ab initio ſententia in peccatum. Immutabile decretum ab æterna lege exierat, cõcupiſcentia affligi,& morte peccatorẽ puniri: nec poterat plagis exterioribus remediũ aliquod ſubuenire,quin ſtimulus carnis ſine vlla exceptione colaphizaret infirmum,& vſq; ad diſſolutionem mors importuna perſequeretur captiuũ. Et mors quidem carnis concupiſcentiarum interſecabat ludibria,nec poterat vltrà peccare illud quod erat putredini ac diſſolutioni prædeſtinatũ & datum: ſed ſupererat poſt mortem carnis animæ labor,& afflictio ſpiritûs: nec poterat vlla ratione illa abſolui damnatio,nisì morti omniũ vita omniũ ſubueniret, & pro generali morbo gratia Dei ſingulare propinaret antidotũ. Hoc antiquum redemptionis noſtræ conſilium ſanctis patribus reuelauit Deus,voluitq; vt paulatim aſſueſcerẽt homines paſſioni & morti neceſſariæ,voluntariæ mortis opponerent libamentũ,& pœnam in medelam, & ſupplicium in remedium commutarent. Huius oblationis doctrinam ſacrificia continebant antiqua: & incenſiones & mortes huius conſumma-

Pœna peccati mors. 2.Cor.12. Morti oĩm vita Chriſti moriendo ſubuenit.

ſummationis gratiam præſignabãt. Propter hoc cùm iam fidei tempora proquin-
quarent, imperata eſt circuncïſio: & pars illa corporis in qua eſt voluptatũ ſemina- Gen.17.
rium & libidinis officina, iuſſa etiam in paruulis amputari, vt proprij primitias
ſanguinis, ei qui totum ſanguinem ſuũ oblaturus erat, offerrent: & communia ſin-
gulorũ ſacrificia ſingulare præcederent holocauſtum. Vbi verò Chriſtus Dominus Pſal.39.
venit, de quo in capite libri ſcriptũ eſt, vt in morte ſua patris volũtatem impleret, Finis ſacrificiorũ peccorum, & Circunciſionis, Chriſtus.
ceſsârunt ſacrificia: nec iam truncationem præputij Euangeliũ imperauit, ſed cir-
cunciſionem cordis, & omnem tam membrorũ quàm affectuum petulantiam gla-
dio ſpiritûs reſecari immutabili decreto mandauit. Et tantæ dignitatis illa vna re-
demptoris noſtri fuit oblatio, vt vna ad tollenda mundi peccata ſufficeret: qui tan-
ta authoritate in ſancta introiuit in ſanguine proprio, vt deincèps nulla ſupplican- Iam circũciſione cordis. & Spiritûs ſancti virtute, ſanies peccati extergitur.
tium poſtulatio ſanguine indigeret alieno. A diebus igitur viſitationis noſtræ re-
gnum cælorum vim patitur, nec iam in expoliatione carnis circunciſio agitur, ſed
Spiritûs ſancti virtute vetuſtatis antiquæ ſanies expurgatur.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO IN EPIPHANIA DOMINI: VT HABETVR OCTAuo Tomo *Aloyſij.*

CVM natus eſſet Ieſus in Bethleem Iudæ in diebus Hero- 6. Ianuarij.
dis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymã, Matth.2.
dicentes: Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorum? Vidimus
enim ſtellã eius in Oriente, & venimus cum muneribus
adorare eum. Laudate Dominum omnes gentes, & col- Pſal.116.
laudate eum omnes populi. Nam cùm omnipotens ſer- Sap.18.
mo nondùm à regalibus ſedibus deſcendiſſet, & nox in
ſuo curſu medium iter ageret, populus gentium ambu-
labat in tenebris, quia dilexerunt magis tenebras quàm Iohan.3.
lucem: varioſque ſecuti errores, in circuitu impij ambu-
labant, euntes vnuſquiſque, alius ad villã, alius ad nego- Matth.22.
ciationem ſuam: & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, quia incuruatus eſt vnuſ-
quiſq; ad opus manuum ſuarum. Patres etiam illi antiqui omnes ſub nube fuerũt, 1.Cor.10.
eo quòd adſpiciebant in viſu noctis, nec claritatem vultûs Moyſi poterant intueri,
quia velamen erat poſitum ſuper cor eorum, & erat aqua tenebroſa in nubibus aë-
ris: cùm videlicet filij Sion inclyti, conuerſi ſunt in vaſa teſtea, opus manuũ figuli: Thren.4.
diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum: argentum eorũ ver-
ſum eſt in ſcoriam, eo quòd caupones eorum miſcebant aquam vino: quandò ob-
ſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, nec erat de eis, qui faceret bonum,
nec etiam vſq; ad vnum. Tunc ergò tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terrã, quia
Iudæus & Gentilis in tenebris ſtrauerunt lectum ſuum, habitantes in tenebroſis & Chriſtus aduẽtu ſuo in carne, illuminauit mũdi tenebras.
vmbra mortis. Quia igitur tunc nox præceſſit, ecce dies appropinquauit, & lumen
refulſit in habitaculo carceris noſtri, ex eo quòd exortum eſt in tenebris lumen re-
ctis corde, cùm viſitauit nos Oriens ex alto: & ortus eſt nobis Lucifer matutinus,
qui non nouit occaſum, quãdò lux illa vera, quæ illuminat omnem hominem ve- Iohan 1.
nientem in hunc muudum, in tenebris luxit, & tenebræ eam non compræhende-
runt.

Iudæi itaque & Gentiles in tenebris erant vſque ad tempus plenitudinis. At vbi
venit plenitudo temporis, emiſit Agnum Dominus dominatorem terræ, de petra Eſa.16.
deſerti ad montem filiæ Sion: & lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, hic fa- Pſal.117.
ctus eſt in caput anguli. Et quia ad hoc venerat, vt oues diſperſas congregaret in
vnum, licèt non fuerit primò miſſus, niſi ad oues, quæ perierãt domûs Iſraël: quia Matth.15.
tamen alias oues habebat, quæ non erant ex hoc ouili, & illas oportebat eum ad- Iohan.10.
ducere, vt fieret vnum ouile, & vnus paſtor: idcircò habitantibus in regione vm-
bræ mortis tam Iudæis, quàm gentibus, lux orta eſt eis vtriſque, propter quod & in Eſa 9.
natiuitate claritas Dei circumfulſit paſtores, quia Angelus euangelizauit eis gaudi- Luc.2.
um magnum, & hodierna die ſtellæ claritas natum denunciat Saluatorem. Iudæis Matth.2.
itaque tanquàm ratione vtentibus loquitur vox Angelorum, Gentibus verò quaſi Cur Angelus Iudæis, Stella verò
brutis, & iumentis in campis ſyluæ, loquitur lingua ſiue ſtella cælorum. Lux itaq;
 demon-

ſtibus apparuerit. demonſtrat lucem, creatura ſuum indicat creatorem, ſuũ loquitur factura factorem,& noua ſtella denunciat verum Solem. Laudate ergò Dominum omnes gentes,& collaudate eum omnes populi. Lætamini gentes ſimul cum plebe eius. Gaudeant Gentiles, exultent Iudæi: quia eccè Sol de ſtella enituit,& factor Virginis factus eſt in Virgine factura ſua. Homo enim, qui factus eſt in ea, ipſe fundauit eam altiſſimus. Ortus eſt itaque Sol de ſtella, ſanitas ex ægritudine, ex morticino vita, lux ex tenebris, dulcedo ex amaritudine, ex ſpina roſa, pater ex filia, Dominus ex ancilla,& de exiguo riuulo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Oritur ergò Sol de ſtella,& demonſtratur Sol per ſtellam.

Pſal.86.

Maria ſtella, Chriſtus Sol cur dicantur. Erat ſtella in aëre, ſtella in terra, Sol in præſepio. Stella in aëre, corpus illud lucidum: ſtella in terra, Virgo Maria: Sol in præſepio, Chriſtus noſter. Stella in aëre, de qua habuimus in Euangelio: Vidimus enim ſtellam eius in Oriente,& venimus adorare eum. Stella in terra, de qua Balaam prędixit in Prophetia ſua: Orietur ſtella ex Iacob,& confringet omnes alienigenas. Sol in præſepio, de quo reprobi, ſecundùm quod in libro Sapiẽtiæ legitur, dicturi ſunt in futuro: Errauimus à via veritatis,& Sol iuſtitiæ non illuxit nobis. An non ipſe eſt, qui in ſole poſuit tabernaculũ ſuæ carnis, quandò fuit tanquàm ſponſus procedens de thalamo ſuo? In ſtella, fratres, quatuor principaliter attenduntur. Stella enim igneæ naturæ eſt, ſtella in ſe lucida eſt & clara, ſtella ex ſe radium emittit, ſtella in nocte lucet. Hæc eadem in ſtella noſtra, id eſt in Virgine Maria poſſumus inuenire. Stella, vt diximus, igneę naturæ eſt: & ipſa Virgo Maria igneæ naturæ fuit. Ipſa eſt enim rubus ille igneus, in quo apparuit Dominus Moyſi, qui videbatur quippè ardere, ſed non comburebatur: quia grauida quidem apparuit Virgo, ſed igne libidinis non eſt cõſumpta. Ipſa in ſe ſplendida eſt & clara, adeò vt de ea ſcriptum ſit in Canticis canticorum: Quæ eſt iſta, quæ progreditur ſicut aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol? Ipſa ex ſe radium illum emiſit, qui penetrat vſque ad cordis ſecreta. Scrutatur enim corda & renes, eo quòd viuus eſt ſermo Dei,& efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus: vnde & meritò congruit ei nominis interpretatio. Maria nanque ſtella maris interpretatur. Mare hic mundus eſt, ſicut ſcriptũ eſt: Hoc mare magnum,& ſpatioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus. Meritò ergò ſtella maris dicitur, quia ipſa tãquàm ſidus ſingulare refulſit in mundo,& cuius ſplendor illuminat mundum,& ex ſe radium illum emiſit, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ſicut radius proceſſit à ſtella, ſtella integra permanente: ſic filius ex Virgine, virginitate inuiolabili perdurante, ſecundùm quod & Propheta Ezechiel inquit: Porta, quam vides, ſemper erit clauſa,& nullus tranſibit per eam, ſed Dominus ſolus introibit per eam. Stella lucet in nocte,& ipſa Virgo in nocte huius ſeculi ſingulariter fulſit, ſecundùm quod de ea ſcriptum eſt: Quæ cunctas hæreſes ſola interemiſti in vniuerſo mundo. Talis eſt ſtella noſtra, fratres, talis eſt Virgo Maria, talis eſt ſtella maris: & quia reliquit nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius, talis etiam debet eſſe anima noſtra.

Matth.2. Num.24. Sap.5. Pſal.18. 4. proprietates ſtellæ Mariæ attribuuntur. Exod.3. Cant.6. Heb.4. S. Maria ſtella maris dicitur. Pſal.103. Iohan.1. Ezech.44. Antiphona.

Simus ergò, fratres, igneæ naturæ, vt ſit in nobis ille ignis, quem venit Dominus mittere in terram: & ignis ille, qui erat flammigerans in oſſibus Hieremiæ, accédatur in conflatorio cordis noſtri, iuxta quem ſedet Dominus purgans & mũdans filios Leui. Simus etiam & nos clari & fulgidi, vt adſpiret nobis dies,& inclinentur vmbræ,& deponentes veterem hominem cum actibus ſuis, induamur nouum, qui ſecundùm Deum creatus eſt: vt ſi fuimus aliquãdò tenebræ, nunc ſimus lux in Domino,& induti armis lucis ambulemus honeſtè, ſicut decet ambulare in die. Emittamus etiam ex nobis, fratres, radiũ bonæ operationis, quia ſcriptum eſt: Sint lumbi veſtri præcincti,& lucernæ ardentes in manibus veſtris. Lucernas quippè ardentes in manibus portamus, cùm proximis noſtris per exempla bonæ operationis lucemus, vt cortina cortinam trahat,& qui audit, dicat, Veni: & ſic luceat lux noſtra coram hominibus, vt videntes opera noſtra bona, glorificent Patrem, qui in cælis eſt,& currant multi in odorem vnguẽtorum noſtrorũ. Stella lucet etiam in nocte, & nos, fratres, in nocte huius ſeculi luceamus, ſecundùm quod ſcriptum eſt: Inter quos lucetis, quaſi luminaria fixa in firmamẽto. Contra hæreticorum tenebras ſapientiæ lumine ſplendeamus, quia ſcriptum eſt: Capite nobis vulpeculas, quæ demoliũtur vineam Domini. Propter quod Dominus inquit: Eſtote prudentes ſicut ſerpen-

Luc.12. Malach.3. Coloſ.3. Rom.13. Luc.12. Matth.5. Philip.2. Cant.2. Matth.10.

ſerpentes,& ſimplices ſicut columbæ. Sic ergò,fratres,ad verum Solem poterimus peruenire,ſi Virginis & ſtellæ noſtræ veſtigia fuerimus imitati.

In ſole autem quinque principaliter attenduntur. Sol incommutabilis eſt in ſe, cùm luna ſingulis menſibus commutetur. In ſole eſt nulla macula, cùm ſemper macula ſit in luna. Sol habet plenitudinem luminis,à quo & alia luminaria lumen accipiunt. Sol licèt ſit immutabilis,interdùm tamen patitur eclipſim. Sol ſemper lucet in die. Sed eadem in vero Sole noſtro ſolicitè inueſtigemus. Sol in ſe incommutabilis eſt: & ipſe Chriſtus ſecundùm diuinitatis potentiam ſemper incommutabilis perſeuerat. Vndè ipſe ait: Ego ſum Deus,& non mutor. Apud quem nō eſt transſmutatio,nec viciſſitudinis obumbratio. In ſole nulla eſt macula: & ipſe eſt, qui ſingulariter ingreſſus eſt mundum ſine macula,qui peccatum non fecit,nec inuentus eſt dolus in ore eius. Sol habet plenitudinem luminis: & in eo habitauit plenitudo diuinitatis corporaliter,cui non eſt datus ſpiritus ad menſuram, immò de plenitudine eius accepimus omnes gratiam pro gratia, quādò vnguentum à capite deſcendit vſq; ad barbam,& à barba ſtillauit in oram veſtimenti. Sol interdùm patitur eclipſim: & ipſe Chriſtus eclipſim mortis paſſus eſt in paſſione,quandò receſſit paſtor ouium,ponens animam pro ouibus ſuis,& inclinato capite emiſit ſpiritum. Sol ſemper lucet in die: & ipſe Dominus, poſtquàm reſurgendo cōſumpſit tenebras noſtræ mortalitatis,reſurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi vltrà non dominabitur,ſed lucem habitat inacceſſibilem, & in eo tenebræ non ſunt vllæ. Hunc ſolus aquila Iohannes irreuerberatis luminibus intuitus eſt in rota ſua, quandò adeò altè volauit,quòd ſi paulò altiùs intonuiſſet,totus mundus eum capere non potuiſſet,inquiens: In principio erat Verbum,& Verbum erat apud Deum,& Deus erat Verbum.

Quinque Solis proprietates Chriſto attribuuntur. — *Malach.3.* — *Iacob 1.* — *Eſa 53.* — *Coloſ.2.* — *Pſal.132.* — *Iohan 19.* — *Rom.6.* — *1.Tim.6.* — *Iohan.1.*

Magi ergò illuminati à ſole veniūt ad Solē,qui illuſtrati per ſtellam, quę lumen ſuum habet à ſole, venerunt ad adorandum Solem: quorum geſta diligenter ſingula attendamus. Venerunt ergò ab Oriente Hieroſolymam, & cùm veniſſent, inquiſiuerunt: Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorū? Cùm perueniſſent ad locum, prociderunt: cùm procidiſſent, adorauerunt: cùm adorâſſent, munera obtulerunt. Venerunt ergò infatigabili labore, inquiſiuerunt prouida ſolicitudine, prociderunt debita humiliatione, adorauerunt mentis deuotione, munera obtulerunt integra fidei religione: & obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham. Eccè primitiæ gentium,primò puram & integram fidem offerunt: obtulerunt enim thus Deo, myrrham mortali,aurū Regi: thus,per fidem diuinitatis, myrrham per fidem humanitatis ſiue mortalitatis,aurum per fidem regiæ dignitatis. Fuit enim Deus,& homo,Emmanuel nobiſcum Deus,cùm factus eſt ſimul in vnum diues & pauper: fuitque ex regia tribu,ſecundùm quod in eius genealogia deſcribitur: Liber generationis Ieſu Chriſti,filij Dauid,filij Abraham,&c. Vel obtulerunt hæc tria humanitati Chriſti,aurum Regi, Sacerdoti thus, myrrham mortali. Fuit enim ex regia & ſacerdotali tribu. Fuit Rex,quia habuit in veſtimēto & in femore ſuo ſcriptum, Rex regum,& Dominus dominantium. Fuit & Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech Regis Salem, qui ſacerdos fuit Dei ſummi,quia non per ſanguinem hircorum,aut vitulorum,ſed proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta. Conuerſi enim ſumus ad paſtorem & Epiſcopum animarum noſtrarum. Fuit etiam mortalis,quia verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit in corpore ſuo ſuper lignum.

Matth.2. — *Quæ munera magi obtulerint nec oplatio.* — *Eſa.7.* — *Matth.1.* — *Apoc.19.* — *Pſal.109.* — *Heb.7.9.* — *Eſa.53.*

Hæc eadem ipſa Virgo ſtella maris obtulit ſoli nato ſuo in perſona ſua. Obtulit enim aurum regiæ dignitatis,quia fuit ipſa de regia tribu,ſecundùm quod in dicta genealogia legitur: Iacob genuit Ioſeph virum Mariæ, de qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus. Obtulit etiā thus,& myrrham: vndè in Cantico amoris hęc duo in ipſa iunguntur, vbi dicitur: Quæ eſt iſta,quæ aſſcendit per deſertum,ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ,& thuris,& vniuerſi pulueris pigmentarij? Myrrha arcet vermes à corporibus mortuorum, & ipſa corpora conſeruat à corruptione, propter quod Nicodemus attulit mixturā myrrhæ & aloës, vt condiret corpus Ieſu. Per myrrham ergò carnis integritas deſignatur, thus verò mentis exprimit deuotionem. Benè ergò hæ duæ ſpecies in ſtella & virga noſtra iungūtur, quia in Virgine Maria carnis integritas & mentis deuotio ſemper indiuiſa manſerunt. Et meritò additur, Vniuerſi pulueris pigmētarij: quia ipſa adeò fuit donis Spiritûs ſancti

Quæ dona obtulerit Maria. — *Matth.1.* — *Cant.3.* — *Iohan.19.*

Luc.1. referta, vt audire meruerit: Aue gratia plena, Dominus tecũ, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus vẽtris tui. Sic ergò, fratres, obtulerũt Magi, obtulit & Virgo Maria ſtella noſtra. Et quia exẽpla dederunt nobis, ergò & nos ità faciamus.

Quæ nos offeramus dona. Matth.11. Eccli.24. Eſa.55. Pſal.94. Pſal.28. Rom.12. Venerunt Magi, veniamus & nos, quia ſcriptum eſt: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Et alibì: Venite ad me, qui concupiſcitis me. Inquiſiuerunt Magi, inquiramus & nos, quia ſcriptum eſt: Quærite Dominum, dum inueniri poteſt. Prociderunt Magi, procidamus & nos, quia ſcriptum eſt: Venite adoremus, & procidamus ante Deum. Adorauerunt Magi, adoremus & nos, quia ſcriptum eſt: Adorate Dominum in aula ſancta eius. Obtulerunt Magi, offeramus & nos, quia ſcriptum eſt: Obſecro vos, fratres, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentẽ, rationabile obſequium veſtrum. Offeramus & nos illa tria, quę obtulerunt Magi, aliter tamen quàm illi. Offeramus Coloſ.3. myrrham mortificationis, vt mortificantes corpora noſtra, quæ ſunt ſuper terram, Galat.5. carnis curam non faciamus in deſiderijs, crucifigentes corpora noſtra cum vitijs, & concupiſcentijs: & in his tamen omnibus rationabile ſit, vt dictum eſt, obſequium 1.Cor.14. noſtrum. Offeramus thus deuotæ orationis, ſecundùm quod Apoſtolus ait: Orabo ſpiritu, orabo & mente: pſallam ſpiritu, pſallam & mente, vt dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu Domini. Offeramus & aurum, ſplendorem ſapientiæ: aurum nanque ſapientiam deſignat, iuxta illud: Theſaurus deſiderabilis re- Prou.21. quieſcit in ore ſapientis. Vt ſimus parati omni poſcenti de ea, quæ in nobis eſt, fide & ſpe reddere rationem, & ſplendore ſapientiæ fulgeamus, & contra hereticorum Pſal.118. tenebras intrepidi dimicemus, atque dicere poſſimus: Bonum mihi lex oris tui ſuper millia auri & argenti. Et vtinàm non poſſetis dicere potiùs: Bonum mihi lex oris Iuſtiniani ſuper millia auri & argenti: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, Hier.17. ſed non ità vt lex tua, Domine: Dereliquerunt venam aquarum viuẽtium Domi- Hier.2. num: nè meritò ipſa ſapientia conqueratur dicens: Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ. Nam hi, qui in lege Domini debent meditari die ac nocte, à veritate ad

Vt Eccleſiæ paſtores vigilare debeant contra hæreticos, nè Eccleſiã perturbent. Prou.22. Exod.19. fabulas conuertunt auditum. Cuſtodes ergò ſuper muros Eccleſiæ conſtituti, vigilantes ſint, nè vulpes Sampſonis incendant ſegetes noſtras: & ponatur turris Dauid cum propugnaculis contra Damaſcum, ex qua dependeant clypei mille: turris nanque fortiſſima nomen Domini, ad eam confugiet iuſtus, & exaltabitur. Hæc eſt ſcriptura, vbì nomen Domini inuocatur, in qua propugnacula ſunt prælati, atque doctores, qui eius terminos debent cuſtodire, de quibus ſcribitur: Non tranſgredieris terminos, quos tibi patres tui conſtituerunt. Statuit nanque Moyſes terminos contra montem Sinai, quos tranſgredi non licebat. Et vtinàm iſtos terminos nulli tranſgrediantur, alioquìn lapidibus erunt digni. Ex hac pendent clypei mille, perfectio videlicet authoritatum, quæ eſt ad munimentum ipſius. Hęc turris ponitur contra Damaſcum, ſcilicet contra robur hæreticorum. Huius fundamen- 1.Cor.3. tum aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitũ eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, id eſt myſterium Chriſti.

Multiplex de Chriſto Saluatore teſtimoniũ. Immobile profectò & immutabile eſt Chriſti myſterium, quia multiplex habuit teſtimonium. Habuit enim teſtimonium hominum, teſtimonium Agelorũ, teſtimonium mulierum, teſtimonium virorum, teſtimonium ſenum, teſtimoniũ paruulorum, teſtimonium terrenorum, teſtimoniũ cælorum, teſtimoniũ Gentilium, teſtimonium Iudęorum, teſtimonium antiquorum, teſtimonium modernorum, teſtimoniũ lucis, teſtimonium tenebrarũ, teſtimoniũ legis, teſtimonium Prophetarum, teſtimoniũ Regum, teſtimonium turbarũ, teſtimonium viuorum, teſtimonium mortuorũ, teſtimoniũ brutorum, teſtimonium Solis, teſtimonium elemen- Luc.2. torum. Habuit teſtimonium hominum, quia paſtores erant in regione illa, qui venientes inuenerũt de verbo, ſicut dictũ erat ad eos de puero. Teſtimoniũ Angelo- Ibidem. rum, quia Angelus Domini ſtetit iuxta illos, & dixit eis: Ecce euangelizo vobis gaudium magnũ, quia natus eſt hodiè Saluator mundi, qui eſt Chriſtus Domini in ciuitate Dauid. Et facta eſt cũ Angelo multitudo cęleſtis exercitûs, laudantiũ Deum, & dicentium: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Habuit teſtimoniũ mulierum, quia Anna propheriſſa filia Phanuel confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionẽ Iſraël. Habuit Act.2.& 4. teſtimoniũ virorum, quia vno die cõuerſi ſunt tria millia, & alio quinq; millia, qui teſtimonium perhibebãt de Ieſu. Habuit teſtimoniũ ſenum, quia antiquus ille die-

rum

rum Simeon, cuius capilli erant ſicut lana alba, qui acceperat reſponſum à Spiritu Luc.2.
ſancto, non viſurum ſe mortem, niſi videret Chriſtum Domini, accipiens eum in
vlnas ſuas, dixit: Nunc dimittis, Domine, ſeruum tuum ſecundùm verbum tuum
in pace, quia viderũt oculi mei ſalutare tuum. Habuit teſtimonium paruulorum,
quia Innocentes illi eum, quanuis non loquendo, moriendo tamen confeſſi ſunt. Matth.2.
Habuit teſtimonium terrenorum, quia pax facta eſt in terra hominibus bonæ vo-
luntatis, tanta, vt ab vno homine Cæſare Auguſto totus orbis deſcriberetur: de
cuius tranquillitate Eſaias inquit: Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas Eſa.2.
ſuas in falces. Habuit teſtimonium cælorum, quia cæli miſerunt nouam ſtellam,
ſecundùm quod habuimus in Euangelio: Et ecce ſtella, quam viderant Magi in Matth.2.
Oriente, antecedebat eos vſque dum veniens ſtaret ſupra vbi erat puer. Habuit te-
ſtimonium Gentilium, quia Magi venientes Hieroſolymam dixerunt: Vbi eſt qui Ibidem.
natus eſt Rex Iudæorum? Habuit teſtimonium Iudęorum, quia Herodes principes
ſacerdotum, & ſcribas populi conueniens, ſciſcitabatur ab eis, vbi Chriſtus naſcere- Ibidem.
tur: at illi dixerunt, In Bethleem Iudæ. Habuit teſtimonium antiquorum, quia in Oſeæ 12.
manibus Prophetarum aſſimilatus eſt: ipſe enim eſt Agnus occiſus ab origine Apoc.13.
mundi. Habuit teſtimonium modernorum, vndè & ipſe Diſcipulis inquit: Eritis Act.1.
mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum ter-
ræ. Habuit teſtimonium lucis, quia claritas Dei circumfulſit paſtores, & claritas ſtel- Luc.2.
læ illuſtrauit Magos. Teſtimonium tenebrarum, quia in morte eius tenebræ factæ Matth.2.
ſunt ſuper vniuerſam terram. Habuit teſtimonium legis, quia Moyſes dixit in lege: Iohan.19.
Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris: ipſum tanquam me audietis. Deut.18.28.
& alibi: Et erit vita tua pendens in ligno: videbis, & non cognoſces. Teſtimonium
Prophetarũ, quia Eſaias ait: Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius Eſa.11.
aſſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini. & alibi: Ecce Virgo concipi- Eſa.7.
et, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Hieremias autem: Poſt Baruch 3.
hæc, inquit, in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Ezechiel in eius Ezech.2. &c.
teſtimonio filius hominis appellatus eſt. Daniel ait: Cùm venerit ſanctus ſancto-
rum, ceſſabit vnctio veſtra. Oſeas in eius teſtimonio accepit vxorem fornicariam. Oſeæ 1.
Abacuc dicit: Cornua ſunt in manibus eius. Ionas in ventre ceti eius teſtimoni- Abac.3.
um teſtatus eſt. Et quid diſcurram per ſingula? Nullus Prophetarum extitit, qui ei Ionæ 2.
teſtimonium non perhiberet. Teſtimonium Regum, vndè Dauid Rex: Terra no- Pſal 84.
ſtra dabit fructum ſuum. & alibi: Aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Et Sa- Eſa 45.
lomon: Oſculetur me oſculo oris ſui, quia meliora ſunt vbera tua vino, fragran- Cant.1.
tia vnguentis optimis: &, Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odo-
rem ſuum. Teſtimonium turbarum, vndè dixerunt in Euangelio: Vidimus mira- Luc.5.
bilia hodiè: &, Niſi eſſet hic à Deo, non poſſet facere, quod facit: propter quod vo- Iohan.6.
luerunt etiam eum rapere, & Regem facere. Teſtimonium viuorum, quia illi duo,
qui ibant in Emaus, venerunt, & narrauerunt omnia, quæ eis acciderant. Teſtimo- Luc 24.
nium mortuorum, quia multa corpora ſanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt, Matth.27.
& apparuerunt multis. Teſtimonium brutorum, quia cognouit bos poſſeſſorem Eſa.1.
ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui. Teſtimonium Solis, quandò ipſe obſcuratus Luc 23.
eſt. Teſtimonium elementorum, quia teſtimonium perhibuit terra, quandò terrę- Matth.27.
motus magnus factus eſt: teſtimonium perhibuit aqua, quandò ſiccis pedibus am- Mar.6.
bulauit ſuper aquas: teſtimonium perhibuit aër, quandò nubes ſuſcepit eum ab Act 1.
oculis eorum, ſcilicet diſcipulorum: teſtimonium perhibuit ignis, quandò Ange- Matth.28.
lus Domini deſcendit de cælo, & reſplenduit facies eius ſicut fulgur. fulgur enim
igneæ naturæ eſt.

Quia ergò, fratres, myſterium Crucis habuit teſtimonium omniũ prædictorum,
erubeſcat Iudæus infelix, qui negat Chriſtum de Virgine natum, quia paſtores Iu- Luc.2.
dæi inuenerunt ſicut dictum erat illis. Confundatur Gentilis, qui dicit ligno: Deus Hier.2.
meus es: & lapidi, Tu me genuiſti: quia Magi Gentiles ipſum adorauerunt. Obmu- Matth.2.
teſcat hæreticus, qui myſterio contradicit. Et omnis lingua confiteatur, quia Do- Philip.2.
minus noſter Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. Ad quam gloriam nos perdu-
cat ipſe Dominus noſter Ieſus, qui cùm ſit ſplendor luminum, flos florum, vita
morum, ſchola virtutum, & corona ſanctorum, ſuper choros
Angelorum regnat in ſecula ſeculo-
rum, Amen.

VITA B. ERMENOLDI, PRIMI ABBATIS MONASTERII S. GEORGII IN BRVNFENINGEN, SCRIPTA

iuſſu Vdalrici XVI. Abbatis eiuſdem monaſterij Anno Chriſti 1281. *Stylum mutauit F. Laur. Surius, & hiſtoriam contraxit. eſt enim pleriſque locis verboſior.*

PRAEFATIO AVTHORIS.

Quid cõferant ſacræ hiſtoriæ.

EXtremis his diebus, quibus proh dolor defecit ſanctus, & diminutæ ſunt veritates à filijs hominum, eorũ qui nos anteceſſerũt, ſanctitatem & res præclarè geſtas literis mandare tam ratio nos impellit, quàm inuitat vtilitas. Cùm enim ſanctus ſanctorum, à quo ceu fonte in ſanctos omnes promanat, quicquid in eis eſt virtutis & gratiæ, in eorum puritate cognoſcitur & laudatur, ſalutarem ſuî ſitim & deſideriũ excitat in eis, qui ab eo deriuatam ſuauitatem in ſanctis eius, dum eorũ legunt hiſtorias, deguſtant & experiũtur: Nos etiam, qui hîc manentẽ non habemus ciuitatẽ, ſed futuram inquirimus, dũ eorum & contemplamur & ſectamur veſtigia, qui tam aduerſantis mundi ſiniſtram, quàm malè blandientis dexterã contemnentes, via regia ingreſſi ſunt, nõ abducimur ad auia & tortuoſa multorũ itinera, quæ perducũt ad dolores ſempiternos. Huc accedit, ꝙ ſanctorũ commemorãdis & conſcribẽdis virtutibus, eorũ nobis patrocinia cõciliamus, dũ gratiæ & gloriæ cõgratulamur, & lectores ad virtutis ſtudiũ eorum exemplis incitamus, atq; à Domino certã expectamus remuneratione͂. Atq; his nos permoti, animũ adiungimus ad conſcribendã B. Ermenoldi primi Brũfeningenſis Abbatis vitã, qui nos, vt aries inſignis & paſtor fidiſſimus, ad caulas ſummi paſtoris anteceſſit. Nec id facimus noſtris freti viribus, quę nullę ſunt: ſed eius ſubnixi ope, ſine quo nec inchoari aliquid boni poteſt, nec abſolui. Animat etiã nos volũtas & iuſſio venerabilis patris Vdalrici, decimiſexti Abbatis Brũfeningẽſis, qui tãti deceſſoris ſui gratulãs virtutibus, atq; eo ipſo ſe declarãs haudquaq̃ virtutis inopẽ, anno ſalutis milleſimo ducẽteſimo octogeſimoprimo, ſui aũt regiminis primo, hoc nobis onus impoſuit: qui etiã authoritate ſua aduersùs obtrectatores tueri nos poterit. Nihil aũt rebus geſtis beati viri vel addituri, vel adẽpturi ſumus, cùm Deus noſtro mẽdacio nõ egeat: ſed vt à patribus fideli narratione accepimus, hiſtoriã bona fide conſcribemus, porrò ſtylum adhibebimus aliquanto comptiorem, nè res ipſæ ob incultum ſermonem contemnantur. Sæpè enim crater tornatilis & elegans potum efficit bibenti gratiorem: deformis verò, etiam nectaris parit faſtidium.

Vdalricus Abbas XVI. Brunfeningenſis.

HISTORIA.

Ianuarij 6. Cap. 1.

POſtquàm Apoſtolicę prędicationis ſonus in omnẽ terram exiuit, & ex omni natione, quę ſub cęlo eſt, cęli horrea fideliũ fertili meſſe cõpleri cœperũt, etiã Germaniæ deſerta multos habuêre viros illuſtres: Auguſta Vindelicorũ ſanctum Vdalricũ, Conradum Conſtãtia, alium Vdalricũ Briſgauia, Henricũ & Cunegundẽ atq; Othonem Babẽberga: aliaq; Germanię loca permulta tã multis ornata ſunt egregijs viris, vt taceamus eos, qui vel hominũ incuria, vel tẽporis longa intercapedine in obliuionẽ abiêre, licèt eos habeat vitæ liber aſſcriptos, vt ſi eos omnes cõmemorare velimus, quorum videmus res geſtas ſcripto cõpræhenſas, vel ſolis eorũ pertexẽdis nominibus magnos poſſimus codices efficere. Quod idcircò dixerim, vt ſciamus terrã noſtrã, olìm incredulitate ſterilẽ, multos nobis peperiſſe germanos Samueles: qui tãetſi diuerſis extitêre locis, at tamẽ vno ſpiritu, ſingulis prout vult ſua dona diuidente, vt quõdàm Samuel, Domino ſeruiêrunt in iuſtitia & ſanctitate. In quibus numerari debet etiã beatiſſimus Ermenoldus, primus Abbas Brunfeningenſis, qui nõ mediocriter Brunfeningenſem illuſtrat eccleſiam, præcipuis Germaniæ monaſterijs comparandam,

Multi ſancti in Germania.

1. Cor. 12.

Cap. 2. Patria & parentes S. Ermenoldi.

Is autem beatus vir in Sueuia habuit parentes genere claros: qui cùm eum ſibi à Domino datum accepiſſent, eius gratiæ non ingrati, in Hirſaugienſe monaſterium

um Domino ſeruiturum adduxerunt, quemadmodùm olim Anna ſuum Samue- 1. Reg. 1.
lem Heli ſacerdoti obtulit. Erat autẽ puer magno ingenio, & optima indole, quo- Fit monachus.
rum altero multam ſibi parauit eruditionem, altera virtutes eximias. Non deerãt autem Chriſti tyroni malignorum dæmonũ infeſtæ tentationes, ſed ille Chriſto capiti inhærens, & eius armis ſe communiens, vicit tẽtationes, vt coronam victoribus promiſſam adipiſceretur. Porrò beati Benedicti regulã, ceu regiã amplectens viam, tam exactè viuẽdo ſectari conatus eſt, vt ex diſcipulo magiſter, ex monacho Abbas fieri promeruerit. Erat tũ Hirſaugiæ Abbas beatus Vuilhelmus, cuius vitam De hoc Vuilhelmo multa præclarè ſcribit Abbas Spanhemenſis in Chronico Hirſaugien.
& mores egregiè in ſe exprimere ſtuduit, vt illũ planè repræſentare videretur, nec ambigi poſſet Eliæ ſpiritũ in Eliſeo requieuiſſe. Fuerat is venerabilis Vuilhelmus in monaſterio S. Emmerammi martyris, quod eſt Ratiſponæ, ſub Ramuuoldo ſancto Abbate Prior, atq; illic nõ fama fallaci, ſed vera ſanctitate longè lateque clareſcens, dignus viſus eſt, qui Hirſaugiẽſi monaſterio præficeretur. Sub eo aũt intãtùm excreuit fama virtutũ beati Ermenoldi, vt & monachorũ electione, & Henrici Imperatoris eius nominis V. conſenſu & fauore, creatus ſit * Laurishaimenſis mona- *Lorſacẽſis
ſterij Abbas: quæ quidẽ eſt Abbatia regalis, & per id tempus abundabat rebus tem- Creatur Abbas Lauriſhaimenſis.
porarijs, & multis dignitatum prærogatiuis. Vbi ſanè B. Ermenoldus fratribus illis non tã præeſſe ſtuduit, quàm prodeſſe, nihil illis faciendũ imponẽs, quod ipſe præbendi exẽpli cauſa nõ priùs effeciſſet. Portauerat enim iugũ Domini à teneris annis, & Maiorum exequendis mandatis, didicerat quemadmodùm ſua ipſe minoribus iuſſa temperaret: longè alienus ab illa phariſæorum & ſcribarum nota, qui al- Matth. 23.
ligant onera importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere. Non ſic, inquam, Ermenoldus, ſed forma factus gregi ſuo ex animo, creditas ſibi ouiculas pauit verbo, pauit exemplo, pauit etiã ſubſidio temporali. Vndè factum eſt, vt non parùm grex ille excreuerit & numero & merito: nec tamen animum ſancti viri vel ſubditorum multitudo, vel copia facultatum, vel honoris culmen inflare potuit: quandoquidem plùs ille delectabatur ſanctitate & profectu diſcipulorum, quàm magiſterij & officij dignitate.

Erat autem beato viro frater & nobilitate generis, & diuitijs pollens: qui cùm Cap. 3.
aliquandò cum alijs veniſſet ad Imperatorem Henricum, ille ſubridens ait ioco fortaſsìs ad eũ: Fratrem tuũ regali Abbatiæ præfecimus, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat inter illos. Quid tu huic maieſtatis noſtræ munificẽtiæ rependes? Reſpondit ille: Scio vera dicere ſerenitatem tuam, planeq; dignum reor, vt tantæ benignitati gratum me declarem. nec diù pòſt munera non contemnenda dedit Imperatori, Ermenoldo interìm prorsùs neſciẽte quid vel dictum, vel factum eſſet tum ab Imperatore, tum à fratre ſuo. Vbi autem percepit rem geſtam, Abdicat ſe Abbatis functione.
Abbatiam illam reſignauit, nè vel leuiſſima Simoniacæ labis in ipſo nota hęreret. Quæ res abundè teſtari poteſt, quàm ille ab hoc crimine valdè abhorruerit, cuius nec tenuiſſimam opinionem ferre ſuſtinuit, vltrò ſe abdicans Abbatis dignitate, quam tamen ſine vllo munere gratìs erat adeptus, & frater eius cùm iam collata ei eſſet, gratitudinis ergò munera quædam Imperatori dediſſet.

Ea igitur relicta adminiſtratione, tanquàm bonæ famæ & exiſtimationis dilu- Cap. 4.
uio, ad arcam ſuam, id eſt, Hirſaugienſe monaſterium, & ad ſuum Noëbeatum Vuilhelmum inſtar illius columbæ ſe recepit, non tamen ſine ramo virentibus fo- Gen. 8.
lijs veſtito. Sequebantur enim illum diſcipuli eius ampliùs quadraginta, quos vno illo anno, quo fuit Abbas, Deo collegerat: ità vt qui ſolus ad illud monaſterium Laurishaimenſe profectus fuerat, iam cum turmis diſcipulorum Hirſaugiam rediret, veræ illius vitis, quæ Chriſtus eſt, valdè fœcundum palmitem ſe oſtendens. Iohan. 15.
Non enim ſuſtinebant iſti ab illo ſeparari: itaque ad Hirſaugiam vſque cum ſecuti ſunt. Vbì ille ſanè, tanquàm angelus Domini honorificè exceptus, humaniſſimè tractatus eſt, vtpotè cuius ſanctitas illos minimè lateret. Factum eſt autem hoc propter ſalutem noſtram, qui hunc locum incolimus, vt hæc oliua fructifera indè ablata, hìc tranſplantaretur in hac vinea Domini Sabaoth, quam Deus præpotens per ſanctum Othonem Babenbergenſem Epiſcopum tunc plantauerat, vt S. Otho Epiſcopus Babenbergẽſis cõdit Brunfeningenſe monaſteriũ.
ſub tam induſtrio cultore mitteret altiùs radices, rigante beato Ermenoldo, quod ſanctus Otho plantârat, & Domino propter vtriuſque preces & merita dante incrementum. Ea enim tempeſtate Otho Deo dignus Epiſcopus Babenbergenſis monaſterium Brunfeningenſe recèns fundauerat, eius fundo iuſto precio

com-

comparato. Vt id autem faceret, diuina reuelatione permotus fuit.

Cap.5. Indixerat enim conuentum principum omnium Ratiſbonæ Henricus Imperator, quem diximus. Cumque principes eò properarent, venit cum illis etiam Otho venerabilis antiſtes eccleſiæ Babenbergenſis: cui tamen intra vrbem commodum non erat diuerſorium ob innumeram hominum, qui eò confluxerant, frequentiam. Itaque ille turbas vitans, in agro vrbis fixit tentorium, vbì nunc noſtrũ eſt monaſterium, idque inter duas nucum arbores, è quibus etiam longè antè tinnitus & clangor campanarũ crebrò auditus fuit, non ſine multa vicinorum admiratione, futuri illic quandoquè cultùs diuini celebritatem præſignificans. Ibì ille tunc cęteris dormientibus, quieti ſe tradens, vidit viſionem admodùm conſimilem illi, quæ olìm oblata fuit patriarchæ Iacob. A lecto enim ſuo viſa illi eſt ſcala ad cælũ vſque ſe porrigere, per quam angeli deſcenderent & aſcenderent: quod nos ſic poſſumus interpretari, non defuturos huic loco, qui ad ſubleuandos proximos cũ Martha pia commiſeratione deſcendãt, & cum Maria ad contemplandam diuinæ maieſtatis celſitudinem aſcendant. Indè vir Dei euigilans, & prudenter intelligens, quæ viderat, ad conſtruendum hoc monaſterium animum adiecit.

Nota rem miram.

Gen.28.

Cap.6. Cumq; illud iam exædificatũ eſſet, virum idoneum ardenti deſiderio expetebat, qui ei præeſſet, & fratres illic Chriſto ſeruituros doceret aſcendere de virtute in virtutem, donèc viderent Deũ deorum in Sion. Non eſt autem quiſquam illi viſus magìs idoneus beato Ermenoldo, qui huius cœnobij nouitiam ruditatem, intellectu etiamnùm cæcutientem & affectu torpentem, ſanctitate vitæ accenderet, exemplorumq; & doctrinæ ſplẽdoribus illuſtraret. Miſit igitur literas tum ad Abbatem Hirſaugienſem, tum ad ipſum Ermenoldum, & quod voluit, ab vtroque impetrauit. Itaque miſſus eſt huc beatus Ermenoldus, primus huius cœnobij Abbas, & ad eius introitum benedixit nobis Dominus, multis cum eo fratribus pariter huc ſe conferentibus. Cura aũt regiminis ſuſcepta, ſtuduit ſeipſum omnibus exẽplum exhibere, nè alios docens, ipſe reprobus inueniretur. Valdè ei familiare fuit, vigilijs, precibus & ieiunijs incũbere, verbũ Dei prędicare, regnũ Dei & iuſtitiã eius feruẽter ingrere, temporariã gloriã fugere, expetere ſempiternã. Qua aũt animi conſtãtia fuerit in cõtẽnendis mũdi huius fauoribus, id quod dicturi ſumus, declarabit.

S.Ermenoldus præficitur monaſterio Brunfeningenſi.

Cap.7. Henricus Imperator ob culpas ſuas à Romano Põtifice anathemate plexus aliquandò fuit. Interìm tamen non infimi Eccleſiæ proceres & quidam alij ob Imperatoriam dignitatem, ſolitam ei præſtabãt reuerentiam. Porrò is honoris & amoris cauſa, quo non mediocri proſequebatur S.Othonem Epiſcopum fundatorem noſtrũ, cum eodẽ venit ad nouellam eius plantationem inuiſendam, multa nobilium & magnatũ turba vallatus. Putabant omnes S.Ermenoldũ Abbatẽ loci, tum ob Imperatoriæ celſitudinis maieſtatẽ, tum ob B.Othonis reuerentiam, obuiàm ei proceſſurũ cum fratrũ collegio, cũ canticis & hymnis, cãpanarumq; clangoribus, cũ vexillis & ſacris reliquijs. At ille multùm diuerſus ab eis, qui conſuunt puluillos ſub omni cubitu manũs, & peccati parietẽ ſuis liniunt adulationibus, atq; ea cauſa in domibus regũ mollibus veſtiũtur: tanquàm columna immobilis nec metu impellebatur, nec flectebatur gratia aut fauore, vt illi honorificè obuiàm veniret, aut blanditer illum ſalutaret, quem ſciebat à Pontifice Maximo Eccleſiaſtica communione priuatũ. Sed cùm per nuncios didiciſſet aduentare Imperatorẽ, iuſſit omnia monaſterij oſtia obſerari, ſeuereque prohibuit, nè quis cum ſalutandi aut excipiendi cauſa foràs exiret. Interìm ipſe tamen exijt ad Imperatorem, nè putaret id faſtu quodam aut contemptu fieri, aitque ad eum: Equidem libens tibi, ô Imperator, ità vt par eſſet, honorificè & reuerenter occurriſſem, niſi te ſcirem anathematis nexibus implicatum. Tum Imperator ira inflammatus, exiſtimans eum non iuſtitiæ zelo, ſed odio permotum, quòd à fratre eius munera accepiſſet, ità ſe erga ipſum gerere: Inconſultè ac temerè, inquit, tanto te honore priuâſti, qui tibi à nobis delatus fuit. At vir Dei, Nouit, inquit, omnipotens Deus, me illius iniuriæ memorem non eſſe, ſed quod facio, eò me facere, vt Pontificis maximi præcepto morem geram. Tum beatus Otho Epiſcopus ſequeſtrum ſe interponens, ait ad Abbatem: Non eſt, ait, neceſsè eum vitare, quem nos ignoramus communione priuatum. Sed contrà vir ſanctus fortitudinis ſpiritu roboratus, Non poſſum, inquit, eam ignorare ſententiam, quam me ſcio ore meo pronunciâſſe. Cernens igitur Imperator non niſi bono animo id feciſſe Abbatem, reuerenter cum ſuis abſceſſit,

Ezech.13.

Vide vt ſe geſſerit erga Henricum Imperatorẽ excommunicatum.

ceſſit, nec læſæ maieſtatis, vt quidam è ſuis interpretabantur, vltus iniuriam, licèt Pontifici Maximo non pepercisſet: ſed magis etiam venerãs eius iam ſibi compertam ſanctitatem.

Cùm autem non multò pòſt idem Imperator monaſterium beati viri cum multa militum frequentia præteriret, & fratres in horto laborarent, qui tunc infirma ſepe munitus erat, quidam cum odio Abbatis in illos incitârunt verbis aculeatis, vt vlciſceretur ſuî contemptum, ab illis cucullatis, vt aiebant, eius maieſtati irrogatum. Nec longè abeſſe videbatur, quin in eos impetum facerent: ſed mandauit Imperator, nè fratres illos quiſquam vel verbo vel facto lædere auſus eſſet. Colligi indè poteſt, meritis beati Ermenoldi quanuìs abſentis corpore, at ſpiritu præſentis, protectos fuiſſe filios eius. Dixerat enim tunc Imperator militibus ſuis: Nolite contingere fratres iſtos. Nóui enim, apud Deum qua ſit dignitate Abbas eorum: qui etsi mihi non detulit zelo iuſtitiæ, at tamen permultùm cõfido me eius ſanctis precibus adiutum iri. Cap.8. Imperator vetat, ne quiſquam lædat fratres eius monaſterij.

Cùm recèns adhuc extructum eſſet Brunfeningenſe monaſterium, multas moleſtias fratres illic degentes patiebantur ab illis, qui erant in beati Emmerammi monaſterio. Exercuit autem vſqueadeò illa æmulatio, vt per quoſdam ſuos operarios foſſa quadam excitata, anguſtiorem fratribus noſtris è monaſterio egreſſum efficere molirentur. Exijt interim beatus Ermenoldus, vt videret illorum conatus. Iam verò prandendi hora aderat, & illi ſub opere deſudabant. Id ille vir pius conſpicatus, orabat eos, vt ſumpturi cibum, in monaſterium venirent. Non recuſabant illi: tamque benignè & hilariter accepti ſunt à fratribus, vt Abbatis & illorum charitate magìs delectarentur, quàm epulis quæ apponebantur. Vndè factum eſt, vt dimiſſi, ſic inter ſe loquerẽtur, vt tam fratrum, à quibus miſſi erant, inuidiã & rancorem deteſtari, quàm ſancti Abbatis & fratrum eius benignitatẽ & manſuetudinem eos admirari ſatis appareret. Præclarè igitur præſtitit vir Dei, quod Dominus admonet: Diligite, inquiens, inimicos veſtros, benefacite his, qui vos oderunt: itemque illud Apoſtoli, Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput eius. Et habuit ea charitas effectum ſuum. Terram enim, quã egeſſerant illi, in locũ ſuum repoſuerunt, nec deindè quippiã nobis moleſtiæ attulerũt. Cap.9. Obſerua ſancti viri humanitatem. Matth.5. Rom.12.

Inter alias virtutes, quibus ornatus erat vir Dei, præcipua illi cura inerat & ſtudium recipiendorum peregrinorum & pauperum, quibus adeò benignum & humanum ſe præbuit, vt inopes, vſu & conſuetudine adducti, tam ſecurè & fidẽter ab eo poſcerent opem, vt nõ tam beneficium petere, quàm debitum repoſcere viderentur, perindè ác ſi ab œconomo ſuo exigerent res, quibus habebant opùs. Videbant enim eum inſtàr Apoſtoli, cùm eſſet liber ex omnibus, omnium ſe ſeruum feciſſe inopia laborantium. Vt autem eius liberalitas omnibus innoteſceret, fames dira totam oppreſſit Bauariã, ità vt non pauci pauperes inedia interirent. Confluebant verò omnes ad beatum Ermenoldum, isque iuſſit è granarijs omne frumentum expromi, atque diſtribui in pauperes: nec priùs ceſſatum eſt elargiri, quàm compertum eſt nihil prorſùs relictum eſſe monaſterio. Cumque miniſtri dicerent nec tantillum ſupereſſe, quod ad vnum prandium poſſet ſufficere, ille nihil de Dei benignitate hæſitans, totum ſe contulit ad deprecandum Dominum, & ſanctum Georgium martyrem eius, monaſterij ſui patronum. Et ecce altera luce adeſt vir quidam nobilis & diues, honoranſque Dominum de ſubſtantia ſua, abundè fratrum ſupplet inopiam. Cap.10. Studiũ eius & charitas erga peregrinos & inopes. 1.Cor.9. Obſerua liberalitatẽ.

Huic id ſubiungere viſum eſt, quod quidam narrauit ſenex fide digniſſimus, tanti miraculi teſtis & cõſcius. Stabat aliquandò beatus Abbas ad fores eccleſiæ clauſas. Erat tum res quædã neceſſaria, ob quam vellet in templũ ingredi. Aderat ei cuſtos templi, abijtque properè, vt fores reſeraret. Sed cùm eſſet intrò ingreſſus, videt Abbatem, quem foris reliquerat, iam intrâſſe, ſtareque coram altari ſanctæ Crucis, obnixeque deprecari Dominum, nõ tamen aperto oſtio. Valdè igitur ea re obſtupefactus, ſtat attonitus. At vir Dei poſtquàm preces abſoluit ſuas, ſeueriſſimè illi interdixit, nè cuiquam, dum ipſe eſſet in viuis, id quod viderat, indicaret. Cap.11. Clauſo oſtio intrat in templum.

Veniendũ nunc eſt ad beati viri deceſſum, illi quidẽ optatũ, quippè qui ſemper cupierat diſſolui & eſſe cum Chriſto, nobis verò luctuoſum. Solebat ille, vt verus pater & paſtor, ſolicitè inuigilare commiſſo ſibi gregi, diligenterque in id incumbere, Cap.12.

bere, nè quid maneret incorrectum, quod contra monaſticæ vitæ leges ac inſtituta admiſſum eſſet. Etsì autem in ſpiritu lenitatis corriperet delinquentes, at tamen improbi quidam (ſemper enim ferè bonis admixti ſunt mali) videntes ſibi non licere ſuis indulgere voluptatibus, acerbiſſimo illum odio perſequi cœperunt, atque eò amentiæ progreſſi ſunt, vt iam cultris acutis armati, necem ei ad certum diem molirentur, idque loco illo, quo eum ſciebant tranſiturum. Indicauit autem hoc quidam viro Dei, ſed ille nihil territus, Abſit, inquit, vt perdam mihi paratam à Domino coronã. Immò verò proficiſcar obuius. Et planè ſic fecit. Tum illi conſpicati eius conſtantiam, timore & terrore correpti, nihil auſi ſunt facere. Volebat Dominus fidelem ſeruum ſuum adhuc manere in corpore in bonorum conſolationem, & meritorum eius augmentationem.

Quidam ei necem moliuntur. *Contemnit mortem.*

Cap. 13. Vbi autem venit tempus, quo Dominus illum ad ſe accitum, feliciſſimè in cælis coronare ſtatuerat, filij nequam & tanto patre prorsùs indigni, in eius rursùs conſpirârunt necem, atque ex ijs vnus (Aaron is dicebatur) locum occupauit, qui neceſſariò erat beato viro adeundus, tenensque vtraque manu fuſtem, tanta vi in illius caput illiſit, vt mox humì ſterneretur. Indè verò mox cœpit viribus deſtitui, atque pridiè Epiphaniæ Domini lecto decumbens, aliquandiù ſine voce fuit. Paulò pòſt ad ſe reuerſus, cõiectis in diſcipulos oculis, hilariter eos intuebatur, at ſermone iucundiori omnes, qui tum aderant, exhilarabat. Sciſcitantibus autem fratribus, vbi fuiſſet, reſpondit: ad thronum Dei raptum ſe fuiſſe, bonaque verba & promiſſiones conſolationis plenas illic accepiſſe: putà quòd nunquàm diuinus cultus illo in loco defuturus eſſet. Ait etiam oſtenſum ipſi librum vitæ, & in eo ſe vidiſſe ſcripta aureis literis nomina fratrum præſentium & futurorum. Vt autẽ non ambigerent vera ipſum dicere, addidit ſe die craſtino, cùm in ſummo Miſſæ ſacrificio illi canitûri eſſent, Gloria in excelſis Deo, ſe à corpore diſceſſurum. Videte autem, inquit, cùm ſignum obitûs mei dabitur, nè quis ea cauſa error aut negligentia admittatur in officio diuino: ſed paucis egredientibus, cæteri cum omni deuotione ſacra Miſſarum ſolennia peragant. Dixit, & vera eum dixiſſe, res ipſa poſtridiè declarauit. Nam in ſacra Epiphania hora, qua dixerat, abijt in domum illam non manufactam & æternam, quæ in cælis eſt. Erat tum annus Chriſti milleſimus centeſimus viceſimus primus, ſeptimus autem electionis eius, qua creatus eſt menſe Auguſto Abbas Brunfeningenſis: quartus verò ab eo tempore, quo, rogãte Hartuuico Epiſcopo Ratiſponenſi, ab Vdalrico Patauienſi Præſule ſolenniter conſecratus eſt. Nemo auſus facilè erit dubitare, alienum eum eſſe à martyrum gloria, quandò propter iuſtitiam occiſus eſt, idque tanta animi patientia pertulit, vt nihil durum percuſſori imprecatus ſit. Quanta autem conſcientiæ puritate fuerit, ſatìs indè liquet, quòd cùm prædixiſſet horam obitûs ſui, magis ſolicitus fuit curare ea, quæ ad diuinum officium, quàm quæ ad illius ſepulturam pertinerent.

Cæditur à quodam in capite. *Viſio eius.* *Ad Chriſtũ pficiſcitur.*

Cap. 14. Precatio ad S. Ermenoldum. Tu nunc igitur Ermenolde pater, memor eſto congregationis tuæ, quam poſſediſti ab initio fundationis eius, & in qua felicẽ curſum præſentis ſtadij conſummâſti. Supplices te rogamus, vt gregem tuum paſtor bone non deſeras, ſed apud beatos ciues tuos continua protectione cuſtodias ouiculas tuas, quas primus in hoc loco paſtor paſcendas à Domino accepiſti, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Cap. 15. Scripſimus iam ſuccinctè vitam beati patris noſtri Ermenoldi, iubente venerabili patre Vdalrico, qui, vt iam antè diximus, anno ſalutis milleſimo ducenteſimo octogeſimoprimo creatus Abbas Brunfeningenſis, id quod diù optârat, in rẽ contulit, ſuo ſtudio efficiens, vt vita beati Ermenoldi à nobis, quanuis parùm idoneis, conſcriberetur. Ea enim re exiſtimabat ſe non mediocrem illi reuerentiam præſtaturum. Iuſſit igitur, vt quæ de tanto viro iam anteà rudi ſtylo conſcripta erant, nos aliquanto elegantiori calamo pingeremus, vt comptior ſermo lectorem alliceret, & qui eius didiciſſent ſanctitatem, incitarentur ad honorandum eum, atque ità cum illo æternos mererentur honores adipiſci.

Cap. 16. Poſt obitum beati Ermenoldi quidam ex noſtris monachus, prouecta ætate, miraque ſanctitate & ſimplicitate, iam morti proximus, perquirebat ex miniſtro, qui decumbenti aderat, num quis illic eſſet. Illo dicente, nullum adeſſe, Eccè, inquit ægrotus, video cælos apertos, & beatum patrem noſtrum Ermenoldum corã Deo in maxima gloria aſſiſtentem. Eius rei certum hoc erit teſtimonium, quòd iam

Viſio fratris cuiuſdã ſub mortem.

eccè

eccè recedo ab hac vita. Quod vt dixit, confeſtìm deſijt eſſe in humanis.

Alius quidam ex noſtris in vindemijs miſſus in Auſtriam, in monaſteriū quodam cum alio monacho ingreſſus eſt. Vbi cùm pariter menſæ aſſiderent, cœna abſoluta, varios inter ſe contulêre ſermones. Inter cætera quæſiuit ille monachus ex fratre noſtro, fuiſſet'ne quandoquè apud nos Abbas, Ermenoldus nomine. Fratre dicente & fuiſſe, & quidem primum fuiſſe noſtri monaſterij Abbatem, ille ſubiunxit: Tametſi nulla mihi eius nominis notitia fuit, at tamen nupèr comperi maximi eum apud Deum meriti eſſe. Cùm enim adeò laborarem ex fluxu ſanguinis, vt de vita deſperarem, multoſque inuocarem ſanctos, nimiùm debilitato mihi ſomnus obrepſit. Et eccè videbar mihi rapi ad tribunal Chriſti, & ob culpas meas ſeueriter caſtigari: Cumque me aſſpectante, permultæ animæ pro diuerſitate meritorū vel damnarentur, vel in cælo collocarentur à iudice, videbam quendam exhiberi monachum Benedictinum, quamprimùm in tartara relegandum: ſed tamē magnum quendam ſanctum, mihi quidem ignotum, pro illo deprecari iudicem hūc in modum: Etſi frater iſte, Domine Deus, vitam ſuam ſatìs egit negligenter, non tamen ſinat, oro, tua bonitas abire irremuneratum, quòd nunquàm deſeruit locum profeſſionis ſuæ, nec ad extremum tranſgreſſus eſt votum obedientiæ. Illo ſic orante, Iudex abſoluit reum, ſancti illius meritis placatus. Tum ego ſcire cupiens, quis eſſet hic ſanctus, didici à quodam, eum eſſe Ermenoldum Brunfeningenſem Abbatem. Sub his expergefactus, totum me contuli ad illum deprecandum: optabamque Miſſæ facere officium, ſed verebar imbecillitate virium me prępeditum iri. Interìm adeò me ſentio confortari, vt ſacris indutus veſtibus, Miſſam de Confeſſore celebrârim: eaque abſoluta, prorsùs incolumem me ſenſi.

Cap.17. — *Alterius cuiuſdam viſio.* — *Sanatur idē dicta Miſſa.*

Multa autem poſt beati viri obitum diuinitùs ſunt miracula declarata, nec hodiè ceſſat Dominus ijs illuſtrare ſanctum ſuum. Honeſta quædam matrona Ratiſponenſis præ foribus monaſterij eius orans, miram ſenſit odoris ſuauitatem. Obſtupefacta, petijt ſibi templum aperiri: ingreſſaque, comperit è ſancti viri ſepulcro eam proficiſci. Itaque vouit Deo, ſe toto anno nudis pedibus illud viſitaturam: idque ità præſtitit, vt nullis vnquàm neque pluuijs, neque niuibus ſe paſſa ſit inde reuocari. Cœpêre tum multi alij, eius exemplo prouocati, inuiſere beati viri monumentum, & eius in quibuſcunque aduerſis rebus opem implorare, & feliciter experiri.

Cap.18.

Inter alios contigit aliquandò cæcum illuminari ad ſepulcrum eius. Aderant complures eius miraculi inſpectores & teſtes, qui vno ore gratulabantur homini, Deum & ſanctum Ermenoldum pro tanto beneficio laudanti. Eccè autem frater quidā ex ijs, quos barbatos dicimus, malo dæmone impellente, cœpit hominē contumelioſè increpitare, impoſtorē & mendacē dicere. Ille verò pernegans, receſſit indè. Mox importunus frater è virgis confecto flagello, tèr monumentum beati Abbatis verberauit, atque ore ſacrilego in hæc prorupit verba: Quieſcas Ermenolde, & nobis deſine moleſtus eſſe. Vix ea finierat, cùm eccè ſentit faciem ſuam tanquàm feruenti perfuſam aqua, æſtu incredibili ardere. Ilicò è templo ſe proripiens, abit ad cubiculum ſuum, & in lecto iacens, expectat aliquod mali eius leuamentum. Sequebatur autem eum famulus eius, qui blaſphemas quidem eius voces audierat, ſed prorsùs quid accidiſſet illi, ignorabat: blandè verò obiurgabat eum, quòd tam malè locutus eſſet. At ille ſurdis auribus id accipiens, cum illo ad fontem venit, vbì iumentis monaſterij potus dabatur. Indè hauſta aqua faciem perfudit, ſed fruſtrà, ardore potiùs augmenta capiente. Redit ad lectulum, hortantur multi vt agat pœnitentiam, ille prorsùs cum Pharaone induratur: nec dormitat vltio cæleſtis. Percutitur lepra horribili, ſeparatur ab hominibus, nec tamen vult culpam fateri ſuam. Accidit indè die quodam, vt illo ad menſam ſedente, cui iam panis & potus impoſitus erat, miniſter iret cibos allatum. Reuerſus autem, videt miſerum illum facie in prunas collapſum, planeque extinctum.

Cap.19. — *Cæcus recipit lumen.* — *Diuinitùs punitur cuiuſdam peruerſitas.*

Permulta alia recitat miracula author hiſtoriæ huius, quæ operis magnitudo hucadſcribere non potuit.

VITA GERTRVDIS DE OESTEN, INCERTO QVIDEM AVTHORE, SED BONA FIDE CONſcripta.

Nos capita margini adiecimus, & ſtylum nonnibil in gratiam Lectoris contraximus. Hæc virgo necdùm eſt in Sanctos relata.

Ianuarij 6.
Cap. 1.

VIRGO venerabilis Gertrudis de Oeſten anno ſalutis milleſimo trecẽteſimo quadrageſimo ipſa ſancta Paraſceue vulnera Chriſti ſuo corpori ſenſit impreſſa, vndè multis diebus quotidiè ſeptiès manauit ſanguis, populo ad tam illuſtre miraculũ obſtupeſcẽte. Quod idcircò primo loco commemoratũ voluimus, vt vitæ eius hiſtoria lectori ſit gratior.

Patria Gertrudis.

Eſt apud Batauos pagus Voerburg, medius inter Hagam Comitis & Delphos. In eo nata eſt hęc Gertrudis parentibus ruricolis, atq; ab ijſdẽ ſimpliciter educata. Vbì autem nõnihil adoleuit, cœpit non ſolùm apud Deũ, ſed etiam apud homines ſingularis in ea prudẽtia elucere. Venit igitur Delphos, ſeruitura illic, vbì poſſet, propter inopiã. Nulla tunc in ea vrbe erant monaſteria, ſed ſolùm templa duo, quorum vnum erat parœciæ, in quo tria tum altaria inerant: alterum domus hoſpitalis pauperũ, in qua altare erat propter ægrotos. Multæ quoquè domus vacuæ habitatoribus tum illic cernebantur: at tamen feſtis diebus multis vtriuſq; ſexûs hominibus eò confluentibus, non ob audiendã concionem, ſed ob ducendas choreas,

Pietas eius adhuc ſeruientis.

hæc Chriſti ancilla tam piè & religiosè in hoſpitijs ſeruiebat, adeoq; vitæ internæ dedita fuit, vt haud rarò non minorẽ in illis turbis ſenſerit diuinæ bonitatis ſuauitatẽ, quàm poſteà inter Beghinas degens. Sed hãc gratiã illa cautè celauit, nec quiſquam eam cognitam habuit, donèc cum Beghinis habitans eam honeſtæ cuidam perſonæ reuelaret, ex ea percunctanti, vt ſe inter illos hominum ſtrepitus geſſiſſet. Ità igitur animus virginis in ſeculo procùl à rebus ſecularibus & temporarijs ſeparatus, Deo intendebat: ſicque fiebat, vt mente placida, hilaris facie, humilis corde cunctis grata eſſet & amabilis. Quòd autem ab Oeſten cognominatur, id accidit ex carmine quodam, cui id nominis inſertum erat. Quod illa quidem cecinit, ſed ſpiritu referebat ad dilectum ſuum Dominum Ieſum Chriſtum.

Cap. 2.

Per id tempus duæ ancillæ, Lielta & Dieuuera, crebrò ad eam venientes, idem carmen cum illa concinebant in pontibus vrbis, vel alijs locis opportunis. Sed eæ poſteà, vt & Gertrudis, à vana ſeculi conuerſatione ad Dominum ſunt conuerſæ, & Dieuuera Gertrudi in Beghinagio, vt vocant, cohabitauit: quod quidem hac occaſione accidit. Quo tempore Gertrudis diligentẽ nauabat operam ijs, qui ad hoſpitia veniebant, animo quidem conſtituit ſoli ſeruire Deo, & vni placere ſponſo cæleſti: ſed interìm tamen priùs experta eſt mundi fallaciam, contempta à ſpõſo terreno.

Contẽnitur à ſpõſo ſuo.

Fuerat enim deſponſata cuidam adoleſcenti, qui deſpexit eam, & alteri ſe iungere voluit. Eam verò admonuit Gertrudis, nè ſuum ſibi ſponſum præriperet: ſed id fruſtrà fuit. nupſit enim illa adoleſcenti. Cernens igitur Gertrudis tam fallacem huius mundi fidem, decreuit integram ſe Domino conſeruare, cuius eſt conſtans fides, vtpotè Regis cæleſtis & immortalis.

Pœna malè cõtracti matrimonij.

Indè ſuccedente tempore cùm altera illa ex ſponſo Gertrudis aliquot concepiſſet proles, poſtquàm ad partum ventum eſt, vltra modum cruciabatur parturiens, nec priùs vel dolore, vel partu abſolui potuit, quàm à Gertrude petijſſet veniam: qua pro illa miſera orante, tandèm liberabatur.

Cap. 3.

Porrò Gertrudis omnibus huius mundi curis exonerari volens, vt abſque impedimento vacaret ſponſo cæleſti, Domino Ieſu Chriſto, qui hactenùs corporis eius integritatem ſeruauerat,

Fit Beghina Gertrudis.

admitti ſe petijt in Beghinagium Delphenſe: quodq; humiliter & ardẽti deſiderio petijt, etiam impetrauit. Admiſſa igitur à Beghinis, cum multa deuotione & ſummo ſtudio totam ſe Chriſto obtulit, dabatque operam, vt eſſet humilis ſermone, factis, habitu & tota conuerſatione, patienterq; ferret, quicquid moleſtiæ accideret, ità & Deo & hominibus amabilem ſe exhibens.

Inſignis ei' contritio.

Crebrò confitebatur peccata ſua Deo & ſacerdoti cum lachrymis, atq; in ipſo conuerſionis

nis ſuæ exordio diebus & noctibus quatuordecim, lachrymari non deſtitit. Itaque tum peccatorum ſuorum ſe veniam impetrâſſe diuina reuelatione cognouit. Toto autem illo luctûs tempore, quo lachrymæ eius factæ illi erant panes die ac nocte, ſi quid alimenti corporei percepit, id quidem exiguum fuit, nec tamen abſque lachrymis & planctu id ſumpſit. Deindè verò vitam viuens immaculatam, in ſemita mandatorum Dei contendebat progredi, & pro viribus nihil eorum negligere, quæ ſciret grata eſſe ſponſo ſuo. Ita fiebat, vt magis magiſque proficeret in vera humilitate, voluntaria paupertate, in amore Dei, in ſuijpſius & omnium rerum labentium contemptu, alijſque virtutibus, quibus pro ſuo iudicio placere poſſet Christo, & ab eo impetrare veniam, gratiam & gloriam.

Cap.4. Victum ſibi emendicat. 2.Cor.8.

In conuerſionis ſuæ initio victum ſibi emendicabat, quippè pauper & inops: ſed in hoc ipſo delectabatur amore illius, qui cùm diues eſſet, propter nos egenus factus eſt. Si ab aliquo inuitata eſſet ad ſumendum cibum, cum gratiarum actione eum percipiebat cibum, quem mendicando ſibi parauerat. Non rarò tum ancillas, tum alios quoſcunque admonebat, vt vitam moreſque corrigerent. Sciſcitantibus autem ancillis, vndè alimenta compararent, illa breuiſſimè reſpondit: Ancillis Deo ſeruire cupientibus ſufficit, ſi fuſos torqueant, & bona ſint præditæ voluntate. Inuitata aliquandò à matrona Alcide Vuillemanni, vt ederet apud ipſam, per poſticum ingreſſa, ſedit immobilis in cæſpitibus, mentis exceſſum patiens. Quod cùm aduerterent, qui illam nôrant, eam interturbare noluerũt. Sæpiùs intra cubiculũ ſuũ ad ſex vel eo ampliùs hærebat hebdomadas, Deo intenta, qui tum ei manifeſtabat occulta ſapientiæ ſuæ. Deindè è cubiculo exiens, comedit panem mucidum aut induratum, pro potu autem hauſit coagulum, vel alium liquorem. Septennio toto de neceſſario ſibi ſomno ſubtraxit: quo ſpatio multas dæmonis tentationes & moleſtias pertulit: corripientis brachia eius vel manicas cum fremitu quodam, eique pelliceam veſtem detrahere cupientis. Sub his vexationibus illa ſæpè dicebat, Apage miſer ſatan: vel etiam obijciebat ei è ſublimi cælo ruinam in tartarum. Quod ille ferre non ſuſtinens, crebrò illam è locis alijs ad alia tranſtulit, nonnunquàm in aëra ſuſtulit, ſed illæſam depoſuit, Chriſto non ferente, vt ei noceret malignus. Poſt tentationes illa in Domino exultabat, ſciens beatum, qui ſuffert tentationem: quòd poſt probationem, ſi ſit inuentus fidelis, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe: ſciens etiam non coronandum, niſi qui legitimè certauerit. Amabat verò pueros & infantes: idque non ignorans cacodæmon, transfigurabat ſe identidèm, non in angelum lucis, ſed in formam pueri plangentis & lugentis, vt ſic virginis animum à rebus diuinis auocaret. Sed illa id non ignorans, aiebat ei: Abſcede maligne dæmon: non es tu ille, quem diligit anima mea.

Miræ eius contemplationes. Dæmon eā impugnat. Iacob.1. 2.Tim.2.

Cap.5. Exercitia eius. Iohan.14.

Solebat illa quotidiè exercere ſe in vita & paſſione Chriſti meditanda & commemoranda: ſed interim tamen accommodabat ſe temporibus itemque officijs Eccleſiaſticis. Itaque in Aduentu Domini animo voluebat antiquorum patrum ardentiſſima deſideria, mirabaturque incredibilem Dei erga nos beneuolentiam, quòd voluerit venire ad nos, & ex virgine naſci: immò etiam quotidiè venire in animas noſtras, & manſionem ſibi in illis facere, modò ſermones eius ſeruemus, & fidelem ei exhibeamus ſeruitutem. Cogitabat etiam beneficia ipſi ſpeciatìm diuinitùs collata gratuitò, quòd à Chriſto in ſponſam & filiam delecta eſſet. Atque pro his omnibus ingentes Deo gratias agebat, & admirans lætabatur. In Chriſti natiuitate verſabat animo eius ſummam humilitatem, extremam paupertatem & id genus alia: quorum cogitatio maximam ei afferebat mentis dulcedinem, excitabatque ad laudandum Deum & gratias medullitùs agendas. Contigit quandoque, ea in eiuſmodi meditationibus cum multa cordis deuotione & ſuauitate verſante, ſeque paruulo Ieſu oblectante, vt eius virginea vbera tumeſcerent, lacteque manarent quotidiè à Chriſti die natali vſque ad Purificationis feſtum.

Rarum miraculum.

Cap.6. Prophetia Lieltæ virginis.

Erat in Delphenſi Beghinagio etiam Lielta illa, cuius ſuprà meminimus, virgo Deo deuota. Ea plena ſpiritu ſancto prædixit Gertrudi, anno elapſo fore, vt vulnera Chriſti eius manibus, pedibus & lateri imprimerentur. Sed illa verè humilis, tanta ſe gratia indignam cenſens, ſic reſpondit: Vndè hoc mihi, vt tanto Dei munere afficiar? Agnoſco me magnam peccatricem, & omni virtute vacuam. Itaque

oro te, ſoror mea, nè eiuſmodi ſermonibus occupes os tuum & aures meas. Sum iam tot affecta Dei beneficijs, vt ei nunquàm poſſim pro dignitate gratias agere.

Diuinitùs ei imprimuntur vulnera Christi.

At tamen anno euoluto, nocte Paraſceues aduentante, cùm ſe Gertrudis in cubiculo ſuo coram Crucifixi imagine corde attentiſſimo proſtrauiſſet, & prolixiùs orans, immenſam illam Chriſti charitatem cogitaret, qua voluit propter nos crudeliſſimum teterrimumque Crucis perferre ſupplicium: totiſque viribus eum laudaret, eique gratias ageret, mirifica animi deuotione & pietate perfuſa: ſingulari eaque ſtupenda gratia in manibus & pedibus & latere ſibi ſenſit vulnerum Chriſti notas ſiue ſtigmata impreſſa. A diuina igitur contemplatione ad ſe reuerſa, inclamauit voce magna Dieuueram beghinam: Veni, & vide, inquiens, quantam gratiam præſtitit Deus mihi indignæ, non meritis meis, ſed abundanti benignitate ſua. Aduolat Dieuuera, videt & obſtupeſcit, Deum laudat & prædicat. Neque ſolùm illa nocte, ſed etiam clara iam die, atque deincèps diebus non paucis, vt minimùm vſque ad Aſcenſionem Domini, ex illis vulneribus profluxit ſanguis gratiſſimi coloris, idque quotidiè ſeptiès ad ſingulas horas Canonicas. Eum verò ſanguinem excepit Gertrudis linteolis, in eum vſum ab ipſa præparatis. Non potuit autem tam inſigne miraculum latere diù. Itaque non ſolùm Delphenſes, ſed & vicini circunquaquè aduolârunt, rei viſendæ valdè cupidi: verùm id Gertrudi moleſtum fuit, quòd illi hominum concurſus nimiùm impedirent eam à ſpiritalibus exercitijs & pijs meditationibus, quibus rapiebatur in Deum, & mentis exceſſum patiebatur. Sciens igitur omni homini neceſſarium eſſe timorem Dei, & niſi contineat ſe quiſque in timore Dei, citò ſubuerſum iri domum illius, domum, inquam, conſcientiæ, idque vel à carne propria, vel à mundo, vel à ſatana: ſimulque reformidans, nè fortè placeret ſibi, & hoc ipſo Deo iam diſpliceret: necnon animaduertens turbas ipſam viſitantium medium quoddam inter Deum & ipſam efficere, ſic Dominum deprecata eſt: Si placet tibi, bone Ieſu, oro vt hæc vulnerum ſtigmata aboleantur in corpore meo, nè fortè ſeparer à te ſi incipiam indè placere mihi, aut alijs inimici inſidijs appetar. Exaudiuit verò eam Dominus, ità vt ſanguis quidem ex vulneribus non manaret, ſed tamen vulnerum notæ remanerent vſque ad ſupremum eius vitæ diem.

Nō fert hominum cōcurſus virgo Deo dedita. *Eccli.27.* *Precib⁹ obtinet, nè fluat ſanguis ex vulneribus eius.*

Cap.7.

At verò poſteà circa cor ex omni parte magnos ſenſit dolores. Cogebatur enim iam carere ſuauitate illa, quam ſenſerat cùm ſanguis ex eius vulneribus efflueret. Magno igitur cœpit ardere deſiderio illa vulnera recuperandi, prorupitque in eiuſmodi voces: O ſi mihi dulciſſimus ſponſus meus Ieſus Chriſtus velit reſtituere vulnera ſua. O ſi contingat mihi cruenta eius vulnera viſibiliter ferre in corpore meo, non rogabo, vt ea tollat à me. Mallem enim in ſublimi loco ab omnibus conſpicienda reponi, vt cuncti ea vulnera cernerent, & præpotentem Deum collaudarent. Acceperat autem hæc vulnera Gertrudis anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo, vt iam ſuprà dictum eſt, & poſteà annis ferè decem & octo ſuperuixit, ſed imbecillo corpore: ità vt templum aditura, bìs térve in itinere quieſcere cogeretur. Etsì autem corpulenta erat, at tamen in cibo potuque ſumendo parca fuit. Accidit, vt quodam tempore valdè cuperet edere caſeum cum pane: & ecce Deus permouet ruſticum quendam, qui ſumpto pane & caſeo, iuit Delphos, neſciens quò ea ferret. Sed cùm veniſſet iuxta Beghinagium, Gertrudis in ſpiritu id cognoſcens, licèt hominem non nôſſet, nec ei cognita eſſet, acciuit Dieuueram, dixitque vt panem & caſeum à ruricola acciperet. Exit illa continuò, cernit ad fores Beghinagij hominem ferentem caſeum & panem, aitque illi: Amice, noueris te iam eò perueniſſe, quò Deo volente tendebas. Confeſtim ruſticus tradit ei caſeum & panem, & abſcedit. Gertrudis autem comedit ex illo pane & caſeo, gratias agens Deo.

Cibi & potûs parſimonia.

Cap.8.

Habuit verò Gertrudis etiam prophetiæ donum. Anno ſalutis milleſimo trecenteſimo quinquageſimoprimo Imperatrix cum filio ſuo duce Vuilhelmo in Moſa prælium commiſit. Sentiens autem Gertrudis in ſpiritu periculum, quod tum imminebat, (Erat verò per id tempus cum ſororibus in vrbis templo) toto corpore ſe proſternens, hortabatur ſorores vt orarent: Iam enim, inquit, prælium ad Moſam committitur, & orandi tempus eſt. Paulò pòſt commiſſo prælio, ait ad beghinas: Laudemus Dominum, ſorores meæ: noſtris enim ceſſit victoria. Beghinæ quædam recens conuerſæ, quodam tempore in templo cum mul-

Claret prophetiæ ſpiritu.

multa contritione lugebant peccata ſua. Nouerat hoc Gertrudis in ſpiritu, easque domum reuertentes hunc in modum conſolata eſt: Etſi, ſorores meæ, mala vita veſtra Dominum grauiter offendiſtis, ſed peccata veſtra lachrymis diluite, & ad breue tempus nunc vos detis angoribus. Ego verbis omnipotentis Dei affirmo vobis, nunquàm vos damnatum iri. Sedens quandoquè in cubiculo ſuo, ſenſit commune patriæ impendére exitium ex nimia Rheni inundatione. Itaque cum beghinis ad Dominum deprecandum ſe conferens, crucis in modum humì proſtrata, periculum illud auertit. Venit quandoquè ad eam viſendam fœmina quædam, Elizabeth nomine, quæ alioqui frequenter eam adire conſueuerat, veſtibus cultioribus induta, & vita ac moribus ſecularis. Ei ergò ſciſcitanti, quo pacto poſſet cælorum obtinere regnum, ſic Gertrudis reſpōdit: Crede mihi, veniet ille dies, quandò & tu mundo crux eris, & ille tibi. Nec fefellit, poſteà vſqueadeò ea paralyſi diuexata, vt claudicans & ſcipionibus innixa incederet. *Conſolatur ſorores pœnitentes.*

Nouerat illa etiam occulta pòſt futura, vtì eius confeſſarius dominus Nicolaus Hondepilius re ipſa expertus eſt. Erat is ſacerdos ſingulari pietate, veteris eccleſiæ ſacellanus, adeò paupertatis amans, vt cùm eſſet extra notos & cognatos, oſtiatìm panis fragmenta emendicaret: dignus planè, cuius conſilijs & inſtitutione Gertrudis ad virtutes capeſſendas informaretur. Cùm igitur aliquandò cum ipſa virgine Gertrude loqueretur de magiſtro Theodorico de Renen, per id tempus hoſtibus reconciliato, ſub finem ſermonis Gertrudis ait, eum ab hoſtibus trucidatum iri. Admirante domino Nicolao, & dicente eum cum hoſtibus in gratiam reductum, illa repetijt, ſic omninò futurum eſſe, idque propedièm. Et eccè Theodoricus paulò pòſt extra portas vrbis Delphenſis egrediens, hoſtium inſidijs intercipitur, tantaque immanitate ab illis perimitur, vt membra eius collecta in ſportulis domum relata ſint. Quod vbì comperit Nicolaus, deinceps maiori in precio habuit, quæ à Gertrude dicerentur. Volebat ille poſteà in Delphenſi oppido domum ſibi comparare, ſed cùm id Gertrudi indicâſſet, illa diſſuaſit, dicens fore, vt breuì vili precio domos venales offenderet. Id quod factum eſt, cùm poſteà ea vrbs obſidione premeretur: quo quidem tempore virgo Gertrudis iam exceſſerat è viuis. Alcidis Vuillemanni, matrona nobilis, cuius ſuprà mentio habita eſt, valdè metuens extremum illud horrendumque Chriſti iudicium, pœnasq; ſempiternas, ſæpè veniebat ad Gertrudem, orabatque vt precibus ſuis impetraret ipſi à Domino gratiam, & nè cum impijs damnaretur. Ea ipſa aliquandò ingreſſa eſt cubiculum, vbi Gertrudis erat in contemplatione ſuſpenſa: cumque tandèm ad ſe rediiſſet, magna voce ait ad Aleidem: En ego tibi affirmo per Dei gratiam & miſericordiam, te ab æterna damnatione immunē fore. Quibus verbis Aleidis non immeritò magna ſe ſenſit conſolatione affectam, egitque gratias Deo pro ſingulari eius miſericordia. Petijt autem eius maritus idem ſibi quoquè diuinitùs impetrari, ſed Gertrudis ſapienter reſpondit, ſe id promittere ei non poſſe, niſi priùs diuina reuelatione eſſet edocta. *Cap. 9. Nicolai Hondepilij laus. Prædicit cædem cuiuſdam. Delphi obſidentur. Prædicit cuidā Gertrudis, quòd nō ſit damnanda.*

Cùm iam annos non paucos inter Beghinas egiſſet Gertrudis in feruore & vitæ duritia atque ſeueritate haud vulgari, ad eam peruenit diem, qua erat itura ad ſponſum cæleſtem, de quo ſolebat & loqui ſuauiter, & piè meditari, & etiam canere dulciter. Itaque ſacroſanctis Chriſti munita myſterijs, ad beghinas ait: Sorores meæ, ego domum proficiſcor. Illis exiſtimantibus præ morbi dolore ſic eam loqui, dicentibusque ipſam domi eſſe, rurſum ait ſana mente: Nequaquàm ſum domi, ſed illic volo eſſe, vbì plateæ ſternuntur auro mundo. His dictis, paulò pòſt ſpiritum ſuum Deo commendans, in pace obdormiuit, videbanturque in manibus eius defunctæ tanquàm eburnei digiti. Obijt anno à Chriſto nato milleſimo treceenteſimo quinquageſimo octauo, ipſo ſancto Epiphaniæ die, humatumque eſt corpus eius extra oſtium turris antiquæ Delphenſis eccleſiæ, parte ea quæ vergit ad Auſtrum. nondùm enim habebant tum Beghinæ Delphenſes proprium templum atque cœmeterium. Ea tempeſtate, & multis deincèps annis in eodem Beghinagio multæ fuére fœminæ admiranda pietate & deuotione, quæ ex hac vita abière feliciter, virtutum amictæ varietate. In ijs fuit alia quædam Gertrudis, in conuentuali, vt vocant, domo habitans, puritatis & humilitatis valdè ſtudioſa. Quæ cùm diem clauſiſſet extremum, mox in Flandria apparuit monacho cuidam, duobus angelis vtrinquè eam comitantibus: è quibus percontabatur is mona- *Cap. 10. Obdormit in Domino. Alia quædā Gertrudis, beghīa Delphenſis.*

chus, quò illam monacham deducerent. Reſponderunt illi, non ſe monacham ducere, ſed beghinam Delphenſem. Monachus verò diligenter annotans horam illam, venit Delphos, putans eam fuiſſe ſororem ſuam, quæ in eo degebat Beghinagio piè & religioſè. Sed cùm ſororem ſuam viuam cerneret, comperit aliam ſibi apparuiſſe. Præſtet nobis Chriſtus virginum ſponſus, vt in ſanctorum eius numerum adſcribi digni ſimus, Amen.

VITA BREVIS S. MELANII REDONENSIS EPISCOPI, EX D. GREGORII TVRONEN. DE *gloria Confeſſorum cap.55.*

6. Ianuarij. MELANIVS autem Redonicæ vrbis Epiſcopus, poſt innumerabilium ſigna virtutum iugiter intentus cælo, emicuit ſeculo: ſuper cuius ſepulcrum mira Chriſtiani fabricam celſitudine leuauerunt. Sed inſtinctu maligni, qui ſemper bonis aduerſatur operibus, quodam tempore ab igne compræhenditur. Palla verò erat lignea, quæ ſanctum Confeſſoris tegebat ſepulcrum. Ilicò igitur vbi tignorum congeries flamma dominante truncatur, ruunt tegulæ cum ligaturis, & reliquo tecti apparatu, vnaque è trabibus flammato capite impetu ruinæ præpulſa, ſuper tumulum ſancti ruit. Quæ non modò ſuccendere pallam, verumetiam conterere inter ſe & lapidem ſepulcri potuerat. Ruit inſupèr & immenſa multitudo carbonum. Alia quoquè vela, quæ vel parietibus, vel oſtijs dependebant, ad primum flammæ flatum exuſta ſunt. Hæc verò palla non ſolùm non vſta, verumetiam nec in ſuperficie ab igne dedecorata eſt. Igitur expleto incendio, ingrediuntur populi cum eiulatu magno, & vſque ad ſepulcrum Antiſtitis properant, inter fletus & lachrymas noua gaudia percepturi. Remouent à tumulo ligna cum flammis, appræhenſumque tumuli velum, excuſſis prunis, mirantur omnes illæſum.

S. Melanij ſepulcrum ab igne non læditur.

DE S. BENEDICTO ANGLO, ABBATE MONASTERII SS. PETRI ET PAVLI, HOMILIA PARtìm hiſtorica venerabilis Bedæ presbyteri. Extat Tomo 7. Operum eius in Homilijs hyemalibus de Sanctis.

In illo tempore, dixit Simon Petrus ad Ieſum: Eccè nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, &c. Matt. 19.

12. Ianuarij. AVDIENS à Domino Petrus, quia diues difficilè intraret in regnum cælorum, ſciensque ſe cum ſuis condiſcipulis ad integrum mundi fallentis ſpreuiſſe delicias, voluit agnoſcere, quid vel ipſi, vel cęteri mundi contemptores, pro maiore mentis virtute, maioris prę‑ ‑ij ſperare deberent, & reſpondens Domino, ait: Eccè nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Vbi ſolerter intuendum, quòd non ſolùm ſe omnia reliquiſſe, ſed & Dominũ ſequi gloriatur: quia ſtultum profectò eſt, iuxta Platonem & Diogenem, & quoſdam alios philoſophos, vitæ quidem huius diuitias calcare, & hæc non pro æterna adipiſcenda vita, ſed pro inani agere mortalium laude captanda: ſtultum, præſentes labores vltrò, abſque ſpe futuræ ſubire quietis & pacis. Perfectus autem ille eſt, qui abiens vẽdit omnia quæ habet, & dat pauperibus, ac veniens ſequitur Chriſtum. Habebit enim theſaurum non deficientem in cælis. Vndè benè interroganti Petrò, dixit talibus Ieſus:

Matth. 19.

Amen dico vobis quòd vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit filius

lius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. In hac quippè vita pro eius nomine laborantes, in alia præmium ſperare docuit: id eſt, in regeneratione, cùm videlicet in vitam immortalem fuerimus reſurgendo regenerati, qui in vitam caducam mortaliter eramus geniti. Et iuſta prorsùs retributio, vt qui hîc pro Chriſto humanæ gloriam celſitudinis neglexerũt, illic à Chriſto glorificati, iudices ſingulariter cum eo humanæ conuerſationis aſſideant: & quia à ſequendis veſtigijs eius nulla ratione poterant auelli. Nemo autem putet duodecim tantùm Apoſtolos, quia pro Iuda præuaricante Matthias electus eſt, tunc eſſe iudicaturos: ſicut nec duodecim ſolæ ſunt tribus Iſraël iudicandæ. Alioquin tribus Leui, quæ tertiadecima eſt, iniudicata recedit: & Paulus, qui tertiuſdecimus eſt Apoſtolus, quia pro Iuda præuaricante Mathias electus eſt, iudicandi ſorte priuabitur, cùm ipſe dicat, Neſcitis quoniam angelos iudicabimus, quanto magìs ſecularia?

Labores huius vitæ, præmium habent in cælis.

Act. 1.

1 Cor. 6.

Sciendum nanque eſt, omnes qui ad exemplum Apoſtolorum ſua reliquerunt omnia, & ſecuti ſunt Chriſtum, iudices cum eo venturos, ſicut etiam omne mortalium genus eſſe iudicãdum. Quia enim duodenario ſæpè numero ſolet in ſcripturis vniuerſitas deſignari, per duodecim ſedes Apoſtolorum, omnium numeroſitas iudicantium: & per duodecim tribus Iſraël, vniuerſitas eorum, qui iudicandi ſunt, oſtenditur. Vndè notandum, quòd duo ſunt ordines electorum in iudicio futuri: vnus iudicantium cum Domino, de quibus hoc loco memorat, qui reliquerunt omnia, & ſecuti ſunt illum. Alius iudicãdorum à Domino, qui non quidẽ omnia ſua pariter reliquerunt, ſed de ijs tamen, quæ habebant, quotidianas dare eleemoſynas Chriſti pauperibus curabant. Vndè & audituri ſunt in iudicio: Venite benedicti patris mei, poſſidete pręparatum vobis regnũ à conſtitutione mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere, & cætera, quorum & in ſuperioribus huius lectionis Dominus meminit, cùm principe quodã interrogante, quid boni faciendo vitam poſſideret æternam, Si vis, inquit, ad vitam ingredi, ſerua mandata. Non homicidium facies, non furtum, non falſum teſtimonium dices: vel, honora patrem & matrem, & diliges proximũ tuum ſicut teipſum.

Cum Chriſto qui ſint iudicaturi.

12 Sedes Apoſtolorũ, & 12. tribus Iſraël.

Matth. 25.

Matth. 19.

Exod. 20.

Ergò qui mandata Domini ſeruat, ad vitam ingreditur æternam: qui autem non ſolùm mandata ſeruat, verumetiam conſilium Domini, quod pro contemnendis diuitijs mundi & luxibus tribuit, ſequitur, non tantùm vitam ipſe percipiet, ſed etiam de vita aliorum cum Domino iudicabit. Atque ità fit, vt in iudicio, vt diximus, duo ſint ordines bonorum. Sed & reproborum duos ibi futuros ordines, Domino narrante, comperimus: vnum eorum, qui Chriſtianæ fidei myſterijs initiati, opera fidei exercere contemnunt, quibus in iudicio teſtatur: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & angelis eius. Eſuriui enim, & nõ dediſtis mihi manducare, &c. Alterum eorum, qui fidem & myſteria Chriſti vel nunquàm ſuſcepêre, vel ſuſceptam per apoſtaſiam deſeruêre, de quibus ait: Qui autem non credit, iam iudicatus eſt, quia nõ credit in nomine vnigeniti filij Dei. Qui quoniam nec verbotenùs Chriſtum colere voluërunt, nec verba ſaltem eius, quibus coarguantur in iudicio, merentur audire: ſed ad hoc tantùm veniunt in iudicium, vt cum eis, qui iudicantur, peccatoribus, in damnationem mittantur æternam. Verùm his cum timore & pauore debito pauliſpèr commemoratis, ad lætiſſima potiùs Domini & Saluatoris noſtri promiſſa cõuertamus auditum. Videamus quæ tantæ gratia pietatis, non æternæ tantummodò vitæ præmia ſuis ſequacibus, ſed & pręſentis munera pollicetur eximia.

Matth. 25.

Iohan. 3.

Et omnis, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplũ accipiet, & vitam æternã poſſidebit. Qui enim terrenis affectibus ſiue poſſeſſionibus pro Chriſti diſcipulatu renunciauerit, quo plùs in eius amorem profecerit, eo plures inueniet, qui ſe interno ſuſcipere affectu, & ſuis gaudeãt ſuſtentare ſubſtantijs: eius nimirùm profeſſionis vitæque conſortes, qui ſe pro Chriſto pauperem factum in ſuis domibus agriſque ſuſcipere, & maiori prorsùs quàm vxor, parens, frater aut filius carnalis deuotione charitatis refouere delectentur. Cẽtuplum nanque, quod ait, non numerum amantium in Chriſto, & ſeruientium pro Chriſto fidelibus, ſed vniuerſitatem perfectionemque, qua per charitatem inuicèm ſeruiunt, oſtendit.

Centuplũ à Chriſto promiſſum.

Cuius rei & in nobiſipſis, fratres chariſſimi, ſæpè exemplum ſumpſimus, cùm ali-

cubì pro rerum neceſſitate digredientes, cuncta nobis monaſteriorum habitacula quaſi propria patére cognouimus, cunctos in noſtrum obſequium ſynceriſſima deuotione pronos adſpeximus: & maximè in beatæ memoriæ patre noſtro beato Benedicto, cuius hodiè venerandam aſſumptionis diem debita ſolennitate recolimus, totum lectionis huius tenorem videmus perfectiſſimè compleri. Derelictis enim omnibus, ſecutus eſt Chriſtum, quandò ſpretis ijs, quæ in miniſterio regali acquiſierat, vel acquirere valebat, cùm eſſet nobilis natu, ad beatorum Apoſtolorum limina peregrinaturus aduolauit: vt quia rudis adhuc in gente Anglorum fides & eccleſiarum inſtitutio florebat, ibì potiùs perfectam viuendi formam ſumeret, vbì per ſummos Chriſti Apoſtolos totius Eccleſiæ caput eminet eximium. Ibì ergò eruditus in Chriſto, illis in partibus attonſus, ibì eſt monaſterialibus imbutus inſtitutis: ibidèm totum vitæ ſuæ tempus erat exacturus, ſi non Apoſtolica domini Papæ prohiberet authoritas: qui cum propter ducendum in Britanniam ſanctæ recordationis Archiepiſcopum Theodorum, in patriam redire præcepit.

Hiſtoriola S. Benedicti Angli.

S. Benedictus fit Romæ monachus.

Nec longo pòſt tempore etiam reges ſeculi, cognito virtutum eius ſtudio, locum ei conſtruendi monaſterij, non ab aliqua minorum perſonarum oblatum, ſed de ſuis proprijs donatum dare curabant. Quem ille acceptum, mox perfectiſſimè iuxta regularem diſciplinam interiùs exteriuſque conſtituit, nō pro ſuo captu decreta nobis ſtatuens, ſed antiquorum ſtatuta certiſſima monaſteriorum, quæ peregrè didicerat, ſibi ſuiſque obſeruanda proponens. Nec cuilibet veſtrùm, fratres, graue debet videri, ſi nota loquamur: ſed delectabile potiùs æſtimare, quia vera loquimur, quandò patris noſtri ſpiritalia geſta narramus, cui manifeſto miraculo Dominus, quod fidelibus ſuis promiſit, adimpleuit: quia omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet in hoc tempore, & in ſeculo futuro vitam æternam.

Conſtruit monaſteriū in Anglia.

Reliquit quippè cognatos, quandò patriam deſeruït: accepit verò centuplum, quia non ſolùm à cunctis in hac terra, pro virtutum induſtria merita veneratione habitus eſt, ſed & in Gallia atque Italia, Romæ atque in maris inſulis, ab omnibus qui eum nôſſe potuerunt, dilectus: adeò vt ipſe Papa Apoſtolicus ad profectùm monaſterij huius, quod illum nupèr fundâſſe gaudebat, Iohannem illi Abbatem atque archicantorem Romanę Eccleſiæ, ſicut charitas veſtra benè meminit, in Britanniam Roma deducendum præſtaret, per quem idem monaſterium morem canendi ac miniſtrandi canonicum, iuxta ritum ſanctæ Romanæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ perciperet. Reliquit domos & agros, quos habuerat, pro Chriſto, de quo agrum ſemper virentis paradiſi, & domum non manufactam, ſed æternam in cælis accipere ſperabat. Reliquit vxorem & filios, non quidem vxorem acceptam, & filios ex carne natos: ſed vxorem prorsùs accipere, ex qua filios habere poſſet, caſtitatis amore contempſit, mâlens ad illa centum quadragintaquatuor millia electorum pertinere, qui cantant canticum nouum ante ſedem Dei & agni, quod nemo poteſt dicere, niſi illi: Hi enim ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, & ſequuntur agnum quocunquè abierit. Et accepit centuplum, quandò non in his ſolummodò, ſed & in * marinis eum partibus plurimi in domos ſuas recipere viantem, ſuorum fructibus agrorum reficere deſiderabant, quandò * patronum perplures illi, quandò viri Deo deuoti pro animi conſtantis excellentia, non minori quàm coniugibus aut parentibus proprijs, dilectionis inſtantia ſeruiebant.

Apoc. 14.

* tranſmarinis, legendū videtur. for. * vt patrono

Accepit centuplum domos & agros, quandò hæc, in quibus monaſteria conſtrueret, adeptus eſt. Vxorem nanque dimittere pro Chriſto, & in hoc centuplum accipere eſt: quia animarum centuplum, maius eſſet tunc meritum charitatis inter continentes propter fructum ſpiritûs, quàm inter laſciuientes quondàm propter deſiderium carnis: filios, quos carnaliter habere deſpexit, centuplùm accipere meruit ſpiritales. Cētenarius quippè numerus, vt ſæpè dictum eſt, perfectionem figuratè ſignificat. Nos nanque ſumus filij eius, quos in hanc monachiam demùm pius prouiſor induxit: nos ſumus filij eius, ſi iter virtutum eius imitando tenemus, ſi non à ſemita regulari, quam docuit, torpēdo deflectimus. Meminimus nanque, fratres, qui illum nôſſe potuimus, dicere crebro auditu, quos poſt obitum illius in noſtræ fraternitatis conſortium pietas ſuperna congregauit, quia quandiù

Locus deprauatus.

ſoſpes

ſoſpes erat corpore, pro gloria ſanctę Dei Eccleſiæ, & maximè pro huius monaſterij pace, honore & quiete ſemper laborare perſtabat: totiès mare tranſijt, nunquàm, vt eſt conſuetudinis quibuſdam, vacuus & inutilis redijt: ſed nunc librorum copiam ſanctorum, nunc reliquiarum beatorum martyrum Chriſti munus venerabile detulit, nunc architectos eccleſiæ fabricandæ, nunc vitrifactores ad feneſtras eius decorandas ac muniendas, nunc cantandi & in eccleſia per totum annum miniſtrandi ſecum magiſtros adduxit, nunc epiſtolam priuilegij à domino Papa miſſam, qua noſtra libertas ab omni extrinſeca incurſione tutaretur, apportauit, nunc picturas ſanctarum hiſtoriarum, quæ non ad ornatum ſolummodò eccleſiæ, verumetiam ad inſtructionem intuentium proponerentur, aduexit, videlicet vt qui literarum lectione non poſſent, opera Domini & Saluatoris noſtri per ipſarum contuitum diſcerent imaginum.

Multis bonis auxit monaſteriū ſuum.

Vide vſum ſacrarum imaginum.

Qui in his & huiuſmodi rebus ideò tam plura laborare ſtuduit, nè nobis ſic laborandi remaneret neceſſitas: ideò totiès transmarina loca adijt, vt nos omnibus ſcientiæ ſalutaris dapibus abundantes, intra monaſterij clauſtra quieſcere, & cum ſecura libertate Chriſto ſeruire queamus. Qui etiam cùm corporis infirmitate corriperetur, premereturque acerbiùs, ſemper interim debitas gratiarum actiones, de monaſteriorum, quas didicerat, docueratque, regulis ſeruandis, ſemper de Eccleſiaſticis obſeruationibus, quas per omnes ciuitates & maximè Romæ viderat, ſemper de locis ſanctis, quæ ſe luſtrâſſe iuuenem meminit, loqui & iterare, delectabile habebat. Sic longis virtutum ſtudijs exercitatus, longo inſupèr anno ſemper infirmitatis martyrio excoctus, poſt centupla gratiæ præſentis munera ad vitam tranſiuit æternam.

Feliciter exit ex hac vita.

Vndè neceſsè eſt, fratres chariſſimi, vt tanquàm boni filij, & tanto parente digni, exempla ac præcepta illius in omnibus ſeruare curemus, neque vlla nos à veſtigijs tanti ductoris ſequendis animæ vel carnis illecebra reuocet: quatenùs & ipſi, qui carnales affectus ſubſtantiamque reliquimus terrenam, qui vxores ducere ac filios procreare, angelicæ conuerſationis amore faſtidiuimus, augente ſpiritalium virtutum merito, & in præſenti centuplum accipere de ſocietate ſanctorum, & in ſeculo venturo vitam poſſidere mereamur æternam: Præſtante gratia redemptoris noſtri, qui viuit & regnat cum patre in vnitate ſpirituſſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

VITA GODEFRIDI COMITIS CAPPENBERGENSIS, NECDVM QVOD SCIAM IN SANCTOS RELATI,

à quodam monacho Præmonſtratenſi eius contemporaneo edita, ſed per nos mutato ſtylo nonnihil contracta. Videat Lector de eodem Comite in vita S. Norberti, quæ eſt 3. Tomo 6. Iulij, cap. 30.

TEmporibus beati Ludgeri primi Epiſcopi Monaſterij, & Caroli Magni Regis, mons, quem Germani Cappenberg vocant, inhabitabatur: ſed quòd aliquandò in monaſterium mutandus eſſet, longè antè diuinitùs reuelatum eſt. Itaque anno Chriſti milleſimo centeſimo viceſimoſecundo caſtrum Cappenbergenſe monaſterium effectum eſt: atque ab eo tempore multi è fratribus noſtris diuerſis in locis Epiſcopi, Abbates, Præpoſiti, Prælati inſtituti ſunt, non ſine Eccleſiarum, quibus prȩfuêre, in bonis temporarijs incremento. Epiſcopi è noſtra eccleſia aſſumpti, hi ſunt: Norrbertus Magdeburgenſis Archiepiſcopus, Euermodus & Iſfridus Raceburgenſes Epiſcopi, Vualonus Hauelbergenſis & Vuitgerus Brandeburgenſis Epiſcopi, Flogerus Sagienſis in Polonia præſul. Quod quidem cùm nos Comitum noſtrorum Godefridi & Othonis, quorum ſæpè in anguſtijs experti ſumus opem, meritis factum exiſtimemus, vitam eorum partìm annotare voluimus, vt ea & nobis rectè viuendi exempla ſuppeditet, & alios ad ſimilia inuitet.

Sanctorum vitæ benè viuendi exemplū ſuppeditant.

HISTORIA.

COMI-

Ianuarij 13.
Cap. 1.
Beati Godefridi parentes.

COMITES nobiliſſimi Godefridus & Otho, fundatores cœnobij noſtri, à regia feruntur ſtirpe traxiſſe originem. Patrem habuêre Godefridum, in Vueſtphalia natum: matrem Beatricem, natione Sueuam. Auus eis fuit Hermannus Comes, cui coniunx erat admodùm religioſa, Gerbergis ab Hunenberg. Ipſe verò Hermãnus Dei fuit cultor eximius, & in præſtãdis eleemoſynis valdè liberalis. Suſtentabatur ab eo pauper quidam. Is ſibi diuinitùs ait indicatũ, fore vt viſum reciperet, ſi aquam ſuis admoueret oculis, qua Comes Hermannus ſuas abluiſſet manus. Accepit aquam, admouit oculis, & con-

Cæcus videt.

feſtim ab oculis caligo depulſa eſt. Tãti viri nepos fuit Godefridus noſter, vir ſumma mãſuetudine, ſingulari comitate & gratia, multa benignitate, ſermone facundus, conſilio prudens, in militia ſtrenuus, ſed militandi Regi immortali, & cum illo ferendæ Crucis cupientiſſimus. Cùm aliquandò ſuos videret aliena diripere, & prædas agere, ſic Dominum deprecatus eſt: Obſecro immenſam bonitatẽ tuã, bone Ieſu, vt me è medio iniquitatis huius eripias, & in die iudicij paratũ & immacu-

Timor Dei in eo quantus.

latũ me tibi exhibeas. Scio enim, æquiſſime iudex, in meũ redundare caput, quicquid à meis delinquitur, & ſi quid à me diſſimulatũ erit, te id ſeueriter vindicaturũ.

Cap. 2.

Cùm adhuc ſeculari tegeretur habitu, bellũ ei fecêre ciues Monaſterienſes. Itaq; quidam ex miniſtris eius cum multis alijs multa pecora abegit, & cum illa præda, ſtante in porta Comite, gloriabundus aduentabat. Sed vir pius, iuſtitiæ tenax, vbi

Itèm iuſtitia, quę reddit vnicuique quod ſuum eſt.

cognouit quid actum ab illo eſſet, animo commotus, ait ad ſeruos ſuos: Ite ad nefarium illum raptorem, diciteque illi nè ſit auſus vnquàm in meum venire conſpectum, niſi priùs ſatisfaciat eis, quos præter ius faſque læſit, reſtituatque prædam vniuerſam. Etsì enim ciues Monaſterienſes in præſens nobis, fortaſsìs non abſque culpa noſtra, infeſti ſunt, non tamen debuit temerarius ille homines ruricolas & innocentes ſub noſtri nominis prætextu vexare & affligere. Hæc poſtquàm ille reſciuit, valdè territus, ſingulis quibuſque res ablatas anxiè reſtituit.

Cap. 3.

Erat autem Comiti Godefrido frater Otho, ipſo iunior, ſed inſtàr leonis ſæuiẽs. Eum Godefridus ad idem ſanctitatis propoſitum induxit: eiuſq; coniugẽ prorſùs renitentem (quæ vnica fuit filia Comiti Friderico de Arneſberg, per quam totam illius ditionem, quòd ſola eſſet hæres, ſi manſiſſet in mundo, adepturus erat) ſalutaribus adhortationibus eò permouit, vt ſacrũ velamẽ acceperit. Porrò caſtrũ ſuum Cappenberg & omnia ſua ipſis ferijs S. Petronillę virginis, Deo obtulit, in vſus pau-

Multa condit monaſteria.
* Varlar

perũ Chriſti ceſſura: præterq; plura monacharũ cœnobia, ab ipſo conſtructa, tria monachorũ monaſteria, in Cappenbergo, in * Varbar & in Eluenſtat condidit: in quibus voluit monachis eſu carnium interdictũ. Sed propter hęc miniſtri eius mirè eum conuicijs proſciderunt, cogebaturq; audire ab illis, ipſum è poteſtate exiiſſe & mente captum eſſe, quòd auſcultaret impoſtori illi & fallacioſo Norberto: quo ſuadente, tam ſublimem mundi huius gloriã ſtultè cõtemneret, ipſoſq; miſerè de-

Iohan. 14.

ſtitutos relinqueret. Verùm ijs inter alia etiam ità dicere ſolebat: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem. Etsì autẽ à ſuis ea quæ diximus, ijſq; cõſimilia ferret, at tamen principes eius facta admirantes, ſummè eum venerabantur. Et ipſe Imperator Henricus, conſanguineus eius, ad quem ante conuerſionẽ cum ma-

Vt ab Imperatore exceptus ſit

gno comitatu venire ſolebat: ſed à conuerſione, cùm poſceret fratrũ vtilitas, pauper & capillis deformis cum paucis ſe conferre nõ erubeſcebat, ſimulatquè in conſpectũ ſuũ venit, omnibus quę in manu erant, reiectis, cum humaniſſimè accepit, in eiuſq; complexũ ruens, ſic exclamauit: Gratias ingentes ago Deo, cognate chariſſime, quòd te hodiè mihi videre licuit. nec enim hac die talis & tam ſingularis viri me conſpectu fruiturum exiſtimaui.

Cap. 4.

At verò Fridericus Comes Arneſbergius, homo profanus & auaritię œſtro percitus, valdè infremuit, & arte veteratoria vſus, ait filiã ſuam aſtutè in fraudem impulſam, & iuſtæ hæreditatis portione malo dolo priuatã. Atq; ſub hoc prætextu

Multis iniurijs afficitur ab æmulo.

multis iniurijs beatum virum affecit, multaſque ei irrogauit contumelias: aitque Cappenbergenſi caſtro, quod filiæ ſuæ dotem afferebat, cuique totius Vueſtphaliæ regio paruerat, eam ipſam, filiam ſuam priuari non debere. Ea tempeſtate principum & nobilium conuentus fuit Traiecti apud Henricum Imperatorem. Erat ibì

etiam Fridericus Comes Arneſbergius. Aderat etiam quidam Sueuiæ princeps, qui ſe ſimulans prorsùs non nôſſe Comitem Fridericum, in illo procerum conſeſſu ſalsè admodùm perſtrinxit illum, ità dicens: Celebri apud nos ſermone vulgatum eſt inſigne præpotētis Dei beneficium, duos Cappenbergenſes Comites, diuina inſpiratione compunctos, omnia ſua, immò verò etiam ſeipſos Deo obtuliſſe. Quos ego viros planè felices dixerim, vt qui noſtris temporibus eximium ſanctitatis & volūtariæ paupertatis de ſe exemplum præbeant. Sed interim, proh nefas, quidam vicinus, ſatanæ adminiſter, Fridericus Comes Arneſbergius tam præclarum facinus, vt aiunt, impedire conatur, & cupiditatis atra nube cęcatus, ipſi Deo, quod nemo Chriſtianus ambigit, bellum facere non veretur. Quòd ſi verò ſceleſtus ille aduersùs Deum præualuerit, equidem fateor, me non admodùm libenter illi deinceps ſeruiturum, vt qui tantam ſui nominis iniuriam ferre ſuſtinuerit. Hæc cùm princeps ille irridiculè diceret, Comes Fridericus incredibili pudore affectus, oculos huc illucque vertebat. Neque enim vel principis illius vultum ferre potuit, neque in illo conuentu, conſcientiæ ſtimulis eum exagitantibus, vel mutire auſus fuit. Erat autem Fridericus ille homo crudelis, ſemper apud ſe multos detinens captiuos, vinculis & carceribus implicatos, quibus tamen nec in extremis, quantuncunquè alijs deprecantibus, parcere voluit: nec ea, quam diximus, ignominia permoueri potuit, vt ſe corrigeret. Nam & ipſi patri Nortberto comminatus eſt, ſi poſſet eum compræhendere, vnà cum aſino ipſius ſe eum ſuſpenſurum, viſurum vter maiori pondere ſit. Omnes etiam fratres, nunc intentando minas, nunc ad eorum fines cum militari manu accedendo vſqueadeò nonnunquàm exterruit, vt cum patre Nortberto & Godefrido vno animo tāquàm oues ad cædem excipiendam ſuas pararēt ceruices, cùm priùs inuicèm confeſſi eſſent peccata ſua, portiſque vltrò apertis, martyrium & indubitanter & alacriter expectarent. Sed cum Deus omnipotens, non quidem voluntate mutata, ſed tamen re infecta, & omni conatu fruſtratum, qua venerat via redire compulit. Eius mentum quandoquè vir Dei Godefridus in magna hominum frequentia, multis vltrò citroque habitis ſermonibus, appræhendit, aitque illi: Cur adeò caducis & vilibus hiſce rebus inhias miſer? Velis nolis, iam tempus aduentat, quo in puluerem redigeris. Idem autem vir Dei pro Chriſto mori iucūdiſſimum putabat, dicebatque: Quemadmodùm ſcopæ, multo vſu detritæ, tandèm in ignem inijciuntur: ità ego cupio corpus meum Chriſti ſeruitio confectum & exhauſtum, vexationum & afflictionum igne demùm conſumi.

Eius æmulus Fridericus Comes egregiè cōfunditur & irridetur.

Crudelitas Friderici Comitis quanta.

Prædicit el beatus Godefridus ſuā celerē mortem.

Cap. 5.

Cùm autem impius ille Fridericus, vt erat à viro Dei prædictum, celerem ſeque dignū vitæ exitum habuiſſet, (Quidam enim frater priuſquàm nunciata eſſet mors eius, in viſu adſpexit eum ab immani quodam leone deuorari) Francus quidā impurus coniugem beati Godefridi, quę iam ſacrum velamen acceperat, dæmone inſtigante rapuit. Occurrit autem ei vir Dei prorsùs inermis, repetens vxorem ſuam. Ille verò correpto gladio occidere eum voluit. Cernens id vir beatus, tanquàm agnus tacitus ceruicem ei protinùs obiecit: ſed nequam homo terrore fractus, ferire non potuit. Tandèm vir Dei coniugem, poſt multos eius reducendæ cauſa exantlatos labores, cellæ reſtituit, & Francus ille non diù pòſt lancea confoſſus perijt. Sparſus autem hac occaſione rumor eſt, & ad Moſam vſque perlatus, Godefridum pœnitere accepti monaſtici habitùs: itaque & vitam monaſticam & fratres deſeruiſſe, vxoremque repetijſſe ſuam.

Iuſta Dei vltio in raptorem iniquum.

Cap. 6.

In aſſumptæ beatiſſimæ Virginis ſolennitate, quandò monaſterij noſtri ambitus conſecratus eſt, quis ſatìs explicate queat, quos tentationum impetus, quos fluctus quáſve tempeſtates pertulerit, alijs atque alijs in diuerſa eum trahentibus, miraque improbitate ei perſuadere conantibus, nè tam præclarum & egregium locum deſereret: ipſo etiam antiſtite, ea quæ carnis ſunt ſapiente, & pro caſtro illo alium locum ei offerente? Sed ille nec terroribus frangi, nec vlla tempeſtate euerti potuit: aitque conſtanter: Nulla ego deincèps ratione feram, vt in hoc caſtro mundanæ vanitati ſeruiatur. Itaque ſi quadruplò plura offeratis, quàm valeat hoc caſtrum, nunquàm ego patiar illud negocijs mundi huius occupari. Centum & quinque miniſtros ſuos cum eorum vxoribus & liberis magnis affectos beneficijs cum alijs egregijs munęribus Monaſterienſi donauit Eccleſiæ: præter alia multa, quæ Eccleſię Colonienſi alijsve locis, prout eorū prouiſores petiêre, elargitus eſt.

Stabilitas viri ſancti & conſtantia quanta.

Eleemoſynæ eius.

Poſtquàm

Cap.7.
In monaſterio vt vixerit.

Poſtquàm autem ab eiuſmodi moleſtis infeſtationibus data illi pax eſt & tranquillitas, licuitque in monaſterio quietè & pacificè vitam degere, quàm tum ille purgatiſſimis vixerit moribus, equidem ſanctè affirmare auſim, nullius id hominis ſermone poſſe explicari. Mira eius erat abſtinentia, ità vt crebrò non niſi pane & aqua victitaret. Cumque menſæ cum alijs aſſideret, aut in preces incumberet, aut Dei verbum audiret, ob deſiderium æternorum, vbertim ab eius oculis manabant riuuli lachrymarum. Studebat in omnibus appetere contemptum ſuî. Indigna quæque & extrema ſeruitia nunquàm faſtidiuit, etiam ad viliſſima paratus. Oblatam à fratribus venerationem humiliter vitauit: leproſos, aut morbidos, aut alios quoſuis non contempſit: immò de cuiuſdam ægroti ſordidiſſimo vaſe potum hauſit. Tantum verò ei charitatis & eleemoſynæ ſtudium fuit, vt domum hoſpitalem ſuis impendijs conſtruxerit, atque in ea pedes pauperum abluerit, nummos & eleemoſynam diſtribuerit. Erga omnes paterna quadam animi beneuolentia ferebatur, Comitemque ſe appellari tulit moleſtiſſimè, haud ſecùs atquè virus quoddam Comitis nomen refugiens. Inimicos omnes dilexit propter Deum, obtrectatorum linguas maledicas tulit patientiſſimè, ipſumque Comitem Fridericum cum magno putore animam exhalantem ità planxit, vt Dauid Abſolonem filium ſuum. fundatus enim erat ſupra firmam petram.

Humanitas eius in pauperes.

2.Reg.18. Matth.7.

Cap.8.
Vt ſuos cōfratres exhortatus fuerit.

Cùm fratres quidam remiſſi ac tepidi de rigore monaſticæ diſciplinæ & vitæ paululùm relaxando ei ſuggererent, ille ſpiritu Dei plenus ſic reſpondit: Qui ingentem fluuium naui tranſmittere volunt, longè ſupra illum locum, quem è regione alterius ripæ attingere cupiunt, nauim ſoluunt propter impetum fluminis, ſemper eam ſecum ad inferiora rapientis. Ità ergò & nos fratres, qui hoc mare magnum traijcere contendimus, in quo ſunt reptilia, quorum non eſt numerus, ſemper debemus confirmare animum ad aſſcendendum nitendumque ſuperiùs. ſemper enim humana imbecillitas & quidam negligentiæ torpor ad deſcendendum propenſior eſt: multumque vereor (Qui enim ſpernit modica, paulatìm defluit) nè in poſterum Ordo noſter ſenſim deſcendendo, ad teporem priſtinum relabatur. Tanta illi inerat facultas & gratia exhortandi, vt pater Nortbertus de illo gratulabundus diceret: Poſtquàm ego in prædicationis curſu delaſſatus ſubſtitero, Godefridum filium meum loco meo, vt ſolent cerui, excitabo. Ceruos enim aiunt, cùm ſe ſentiunt ſupra vires inſtantia venatorum exagitari, alios pro ſe excitare ceruos. Hunc patrem Nortbertum, vt id obitèr dicamus, beatus Bernardus Abbas ob prædicationis ſuaüitatem, cæleſtem fiſtulam appellat.

S. Nortbertus à Bernardo cæleſtis fiſtula nuncupatur.

Cap.9.

Vir quidam magnæ ſanctitatis & grauitatis eo anno, quo noſtrum inſtitutum complexus eſt, multas hoſtis maligni, easque infeſtas ſenſit tentationes, nequiſſimo dæmone eius humeris inſidente, & ab omni deuotione eum perpetuò retardare conante. Cumque orando ſe coram altari proſterneret, diuinam imploraturus opem, non raro vidit dæmonem deformi habitu & vultu teterrimo. Cùm ſic autem affligeretur, beati Godefridi præſentiam expetens, ad eum ſe conferebat. Illo verò conſpecto, mox ab eo fugit dæmon, mirumque ſenſit tum corporis, tum animi refrigerium. Quòd ſi Comitem illum videre non poſſet, ſimulatquè audiuit vocem eius, eandem perſentiebat gratiam. Nouerat autem ſanctus Comes ex diuina reuelatione, nullo mortalium id ei indicante, quandò ille frater eiuſmodi moleſtijs afficeretur. Itaque ſolebat crebrò illum tum inuiſere, & anno illo ſic decertantem egregiè conſolando corrobare.

Nō fert beati Godefridi præſentiam dæmon.

Cap.10. Gen.12.

Deniquè vt cum ſummo Patriarcha non deeſſet illi obedientiæ meritum, dictum eſt ei à patre Nortberto: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monſtrauero tibi. Quod quidem ille cum multa alacritate facere non diſtulit: abiturusque cum Othone fratre ſuo, Si quid, inquit, mi frater, hactenùs reliquum fuït, cui necdùm perfectè nuncium remiſimus, id iam totum in Chriſti nomine abijciamus, & ad obedientiæ iter impigri nos accingamus. Tandèm venit ad locum, reuerà à Domino, iuxta nomen ſuum, Præmonſtratum, vbì noſter Ordo ſumpſit exordium: atque illic cum fratre ſuo acolythus ordinatus eſt, & ambo ſanè angelicæ vitæ ſuæ exemplis plurimos roborârant. Studebant enim humilitate fratres omnes anteuertere, quemadmodùm etiam mundi huius claritudine & dignitate antecellebant.

Obedientia eius quāta.

Ordo Præmonſtraten vndè dicatur.

Porrò

Porrò autem vir Dei Godefridus incredibili ad Christum proficiſcendi & ex hac vita emigrandi flagrabat deſiderio. Sæpè enim ſocijs eius in itinere quieſcentibus, vtì ſolet funus componi, dum celebrantur exequiæ, ſic ipſe ſupinus iacens, manus & brachia componebat, magno cordis clamore dicens ad Dominum: O vtinàm veniat hora illa, qua hinc diſceſſuri ſumus. Vtinàm illi horæ me præparare digneris Domine Deus meus. Nec Deus diſtulit preces eius, ſed maturè eum è medio iniquitatis eduxit. Cùm enim annum vnum egiſſet Præmonſtrati, à Nortberto iam Magdeburgenſi Archiepiſcopo reuocatus eſt. Quòd autem mundi pompam & ſtrepitum ægrè ferret, Dominus eum ad illa cæleſtia euocaturus præmia, lenta pulſauit ægritudine. Percepta igitur patris Nortberti benedictione, ad Eluenſtàdenſe monaſterium ſe contulit, vbi morbus in dies maioribus eſt auctus incrementis. Aderat ei Otho frater eius germanus cum alijs fratribus, quibus ille aiebat ſe magno teneri è vita abeundi deſiderio: dicentique vni ex ijs, qui aderant, Abſit Domine, vt ità nos deſolatos relinquas: ille tanquàm indignabundo vultu reſpondit: Quid eſt, frater, quod loqueris? Quamobrèm, oro, pœnitentię habitum accepimus? Quarè autem etiam pro Chriſto nitimur mortificari tota die, ſi non hiſce laboribus id ſpectamus, vt quamprimùm liceat euolare ad Chriſtum? Optandum profectò mihi eſt, vt breuiori poſſim via ire ad eum, & ad conſpectum vultûs eius, quem ſemper concupiui, celeriùs pertingere. Hæc illo dicente, Otho frater eius magno animi dolore cruciabatur, multumque lugebat: ſed eum conſolans vir beatus, inter alia multa ſic ait: Ea cauſa, mi frater, omnia propter Deum reliquimus, quòd nos morituros certiſſimè ſciremus: nec poſſumus optatam operum noſtrorum mercedem recipere, niſi corpus hoc morti ſuccumbat.

Cap. 11. Cupit diſſolui & eſſe cũ Chriſto. Infirmatur.

Sacro deindè vnctus oleo, pacis oſculum cunctis præbuit fratribus, aitque ad illos: Scio me diuini honoris & Ordinis noſtri zelo permotũ, interdùm quoſdam ſeueriùs allocutum. Si quem igitur ex vobis ea re offendi, quæſo id vt mihi condonetur. Sed ad hæc ei non verbis vllis, ſed lachrymis reſponſum eſt. Omnes enim valdè dolebant. Paulò pòſt ait ad fratrẽ ſuum: Frater mi, audio vocem dicentem, Exite obuiàm ei. Frater autem, qui ſedulus ei aſſidebat, breui interiecto ſpatio ſciſcitanti, quid haberet ſpei, Latino ſermone reſpondit: Spe magna ego ſum, nec ſi mihi liceat toto potiri orbe terrarum, vel paululùm in hoc velim degere exilio. His dictis, parùm conquieuit, apertiſque mentis oculis, ſubitò cum ingenti exultatione dixit: Veniunt nuncij Domini & creatoris mei: moxque Idibus Ianuarij ſpiritum reddidit anno à Chriſto nato milleſimo centeſimo viceſimo ſexto, ætatis ſuæ ferè triceſimo.

Cap. 12. Sacro oleo inungitur. Reddit ſpiritum.

Impensè autem amabat illum Gerbergis Abbatiſſa, patrui eius filia: eaq; ſæpiùs rogauerat eum ab ipſa diſcedentem, vt vel viuus, vel mortuus breuì eam rursùs inuiſeret. Ei ergò vita functus ſtatim apparuit in eius monaſterio, miro decore conſpicuus, & aureo diademate coronatus. Illa verò neſciens eum è vita deceſſiſſe, Quid eſt, inquit, dilectiſſime Godefride, quòd ſic coronatus ingrederis? Tum ille: Noueris, ait, me modò ſine vlla dilatione, aut vllo ſeuerioris examinis periculo ad ſummi Regis palatium commigrâſſe, atque tanquàm Regis immortalis filium beata immortalitate veſtitum. Et nè fortaſsìs dubites, lege quod inſcriptum cernis diademati meo. Legit igitur hæc verba: Induit me Dominus veſtimento ſalutis, & indumento lætitiæ circumdedit me, & tanquàm ſponſam decorauit me corona. Senſit autem diuinitùs id fieri, moxque fratribus Cappenbergenſibus indicauit beati viri obitum, & pro eo Miſſæ ſacrificium offerendum curauit. Poſt dies decem venit eò dominus Otho Comes, felicem fratris ſui è vita exceſſum annuncians: compertumque eſt ea hora eum defunctum, qua Gerbergi Abbatiſſę apparuerat.

Cap. 13. Apparet Gerbergi Abbatiſſæ in magna gloria. Eſa. 61.

Fœmina quædam ſanctimonialis eius loci, qui Elcene dicitur, diro vexabatur dentium cruciatu: cumque nullum ſuppeteret remedium, in memoriam redijt beati Godefridi, quem viuentem cognouerat. Eum igitur toto animi deſiderio cœpit implorare, vt ſuis precibus apud Deũ tam immani ſubueniret dolori. Mira res. eueſtigiò dolor ille omnis euanuit. Eodem morbo dentium quidam è fratribus noſtris, qui ſancto viro, cùm eſſet in humanis, familiaris fuit, laborabat. Poſtquàm igitur preces illi obtulit, etiam ipſe protinùs curatus eſt.

Cap. 14. Duo dolore dentiũ liberantur.

Fuit apud Cappenbergum paſtor quidam religioſa vita. Is aliquãdò grauiſſimè laborans, ità vt moriturus videretur, multas malignorũ dæmonum infeſtationes

Cap. 15.

Aeger curatur. pertulit. Vbì autẽ de vita eius deſperatum fuit, nocte Supprior admonuit eum, vt ſepulcrum beati Godefridi viſeret, atque ex eius eleemoſyna reficeretur. Fecit ille, vt fuit admonitus, moxque toto ſe ſenſit corpore ſanum, & omnia dæmonum phantaſmata euanuerunt.

Cap. 16. Quidam ex fratribus noſtris ſacerdos fiſtulæ morbo dies non paucos adeò afflictus fuit, vt vix mouere ſe poſſet. Itaque alienis manibus ad templũ adducebatur. Interim aduenit anniuerſarius Comitis Godefridi dies, & eccè frater iſte non ſine multa difficultate ad templum reptans, vt illic viro Dei Vigilias celebraret, ad adytum ſiue chorum eius peruenit. Tum verò ab imo pectore, cum multis lachrymis depromens preces, ſalutis rogabat authorem Deum, vt interceſſione viri Dei ſoſpes & incolumis effici mereretur. Preces illas repentinus effectus conſecutus eſt. Cœpit enim ſenſim mox euaneſcere morbus. Proijcitur baculus, ſubſequiturque ſalus. (Itèm alius.)

Cap. 17. Accidit cuidam ex noſtris fratribus, ad nocturnas preces maturiùs ſurgenti, vt paululùm in lectulo reſidens, rursùs obdormiret. Interim fratres procedebant ad templum. Igitur vir Dei Godefridus lumine illuſtris ei adeſt dormitanti, nomineque eum compellans. Frater mi, ait, ſurge ocyùs: iam enim fratres in Chorum ingrediuntur. Surgit ilicò frater, & celeri gradu ſequitur præcedentes. (Cõpellit ſurgere ſomnolentum vir ſanctus.)

BEATI PETRI DAMIANI SERMO DE TRANSLATIONE SANCTI HILARII *Epiſcopi.*

14. Ianuarij. GAVDEAMVS & exultemus, dilectiſſimi, dum ad recolẽda beati Hilarij ſublimia merita ſolenniter conuenimus. Ipſa quippè nos inſignis vocabuli dignitas prouocat, vt mens noſtra ſpirituali lætitia affecta, plauſibiliter hilareſcat. Nihilominùs & hoc dignum eſt, vt dum beati viri trãſlationem colimus, ipſi quoquè mentes noſtras à terrenis deſiderijs ad cęleſtia trãsferamus: vt dum glebam corporis eius tenuemque puluiſculum tanto præferri apud homines honore conſpicimus, quantum gloriæ pondus in cæleſtibus poſſideat, vbì verus & incõparabilis honor eſt, mens noſtra perpendat. Sed libet iam trãſlationis huius hiſtoriam ſuccinctè tranſcurrere, vt nulli deinceps de præclara ſolennitatis huius origine prorsùs expediat dubitare. (Eccè quomodo priſci patres ſanctorum reliquias honorabant.)

Porrò autẽ dum Confeſſor Chriſti Tredelinus beati Hilarij monaſterium, quod in Pictauenſi ſuburbio ſitum eſt, laudabiliter regeret, ibique ſanctę conuerſationis inſignibus diſciplinis & præclarã morum honeſtate polleret, beatus Hilarius illi per viſionem manifeſtus apparuit, & inter alia nonnulla hoc illi quadam viuacis imperij authoritate mandauit, vt videlicet ipſe, ſimul & Pictauenſis Epiſcopus ad Regem Francorum, qui tunc rerum moderabatur habenis, incunctanter accederẽt, & ſumptùs impendia, quibus ampliari & auguſtius fieri monaſterium poſſet, fiducialiter poſtularent. Quibus verbis inſupèr addidit, vt inſtaurato nouiter monaſterio, locum ſibi ſanctus Abbas congruum prouideret, in quo corpus eius, facta tranſlatione, recõderent. Quos nimirùm felicis oraculi legatione perſunctos, Rex clementer ac benignè ſuſcepit, eiſq; magnifica regię liberalitatis munera contulit.

S. Hilarij monaſteriũ è fundamẽtis inſtauratur. A fundamentis ergò monaſterium per latomos ac cæmẽtarios denuò conſtruentes, & pollucibiliter inſtaurantes, miniſtri Domini tandiù cœptis indefeſſi laboribus inſtiterunt, donèc non modò ſurgentis ſtructuræ machinam ad conſummationem vſque perducerẽt, ſed etiam vtrinquè parietes, hoc eſt, intùs & extrinſecùs, radiãtis muſiui decore veſtirent. In quo videlicet opere, vbì regij muneris ſumma defecit, Epiſcopus ex Eccleſiaſticis facultatibus ſupplere quod deerat non ceſſauit. Tandèm itaque monaſterio non modò conſummatæ fabricæ ſtructura perfecto, verumetiam ſacerdotalis officij benedictionibus dedicato, mox demoliti ſunt tumulum, in quo ſanctum fuerat corpus humatum. Conſtituto igitur die, in quo ſancta membra transferrent, præcedente nocte dum Epiſcopus, ſimul & Abbas in vigilijs & orationibus iugiter pernoctarent, repentè conſpiciunt, quòd beati Angeli

de

de tumulo, qui iam terebratus fuerat, ſanctum corpus educunt, & in locum, qui ſibi præparatus fuerat, proprijs manibus inferunt. His itaque peractis, beatus Hilarius ſanctum Tredelinum per viſionem admonuit, vt Scotigenam quendam ſibi cognatione propinquum in cœnobij regimine ſubſtitueret, ipſe verò ad Gallinariam inſulam in honorē eiuſdem beati Hilarij ædificaturus eccleſiam properaret. Qui beati ſacerdotis imperio mox humiliter paruit, & non ſolùm illud, quod iuſſum fuerat, ſed & alia quatuor monaſteria in eius honorem cōſtruxit. Quanquàm beati Tredelini vita, in qua hęc referri perhibetur hiſtoria, in manus noſtras nequaquàm deuenerit. Sed quod hîc ſcriptum eſt, indicio fraternæ relationis innotuit.

S. Hilarij corpus Angelico miniſterio in id transfertur.

Alia quatuor monaſteria ſibi extruuntur.

Hæc igitur huius ſacræ ſolennitatis eſt cauſa: Hæc venerāda celebritatis hodiernæ materia, vt in trāſlatione ſacri corporis meritò gaudeat plebs deuota fidelium, cui dependit exequias exercitus Angelorum. Porrò autem ex occaſione venerandæ tranſlationis huius, & cætera beati viri geſta nobis in memoriam redeūt, vt quæ longis antè temporibus ſunt peracta, veſtris nunc reducta conſpectibus quodāmodò recentia videantur & noua. Mox enim vt diſputare de venerabilis viri geſtis incipimus, protinùs occurrit memoriæ, quàm impenetrabilis Eccleſiæ murus hæreticorū telis obſtiterit, quàm inſuperabilis prçliator peruerſum Arrianorū dogma gratia catholicæ veritatis obtriuerit. Nec illud vacat, quòd cùm aduersùs hæreticorum perfidiam pugnaturus, Seleuciam Iſauriæ oppidum peteret, puella gentilis diuinitùs edocta, tanti ſacerdotis denunciauit aduentum, atque ideò cum patre Florentio, totaque familia diuini baptiſmatis meruit ſuſcipere ſacramentum. Nec illud excidit inſigne miraculum, quòd in Gallinaria inſula immanium ſerpētium venenata rabies virtutem tam præclari Pontificis ferre non potuit, ſed tanquàm fulmineo fragore perterrita, vilis etiam baculi metam, quam ipſe præfixerat, tranſcendere non præſumpſit. Sed & illud memoriæ cōſequenter occurrit, quòd idem egregius Pontifex puerum ſine gratia regenerationis extinctum, non modò matri reſuſcitatum & incolumem reddidit, ſed & veræ fidei rudimentis inſtructum ſanctæ Eccleſiæ filijs aggregauit.

S. Hilarius impenetrabilis murus.

Serpētibus imperat.

Suſcitat mortuum.

Hæc igitur, & alia multa virtutum eius inſignia nobis ex occaſione venerandæ huius tranſlationis occurrunt, quæ nos ad amorem Dei & deuotionem præclari huius ſacerdotis accendunt. Planè cùm multorum tranſlationes iuſtorum ſancta veneretur Eccleſia, quæ diligentia procuratæ ſunt hominum, quanto deuotionis ſtudio hæc eſt ſolenniter recolenda, quæ facta eſt manibus Angelorum? Sed quid eſt, quòd Moyſi corpus ipſe per ſe Dominus ſepeliuit, & tamen ſepulcrum eius hominibus innoteſcere noluit: beati verò Hilarij corpus non modò coram hominibus per Angelos trāſtulit, ſed & tanti honoris gloriam ad totius Eccleſiæ reuerentiam ſublimauit? De Moyſe quippè ſcriptum eſt: Mortuus eſt ibì Moyſes ſeruus Domini in terra Moab, iubente Domino: & ſepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor: & non cognouit homo ſepulcrum eius vſque in præſentem diem. Quid eſt ergò, quòd ille neſcitur, iſte verò quotidiè cum tanta gloria Chriſtianæ deuotionis inuiſitur? Quid eſt, inquam, quòd Moyſes ab hominum notitia remouetur, niſi vt tollatur occaſio, nè qui tam Deo charus & familiaris extitiſſe cognoſcitur, diuinus honor illi ab Iſraëliticæ plebis perfidia præbeatur? Reliquorum verò ſanctorum corpora non celantur, vt dum Chriſtianæ deuotionis frequētantur acceſſu, & per illos fiant rutilantia ſigna virtutum, & iſtis accreſcat felicium cumulus meritorum. Præterea nōnulli fideles idcircò poſt mortem tumulis editioribus includuntur, vt ſuî memoriam viuentibus ingerant, quatenùs eis impendere pietatis opera non omittant. Hinc eſt quòd ſepultura vocatur ex more memoria, ſcilicet vt per eam memorentur viui, & percipiant refrigerium mortui.

Deut. 34.

Ibidem.

Cur Moyſi corpus abſcondatur, ſanctorum verò corpora reuelentur.

Sed quid eſt, quòd nonnulli ſanctorum tantoperè ſtuduerunt ſuis prouidere ſepulcra corporibus? Abraham nempe quadringentis argenti ſiclis à filijs Heth ſpeluncam duplicem comparat. Iacob & Ioſeph ad eādem ſpeluncā totum iam animi deſiderium tendunt, & corpora ſuá poſt obitum illò perferenda depoſcunt. Quid ergò eſt, quòd ſancti Patriarchæ, qui ſe puluerē & cinerem eſſe perſpicuè perhibēt, qui certè corpora & corporalia quæque cęleſtium contemplationę deſpiciunt, in Chananæorū terra corpora ſua quieſcere tanto deſiderio cōcupiſcunt? Cur illum præ cæteris mundi partibus quieti ſuæ præuident locum, niſi quòd humanę ſalutis authorem illic nouerant de ſuo ſemine naſciturum? Hinc eſt, quòd Iacob filium ſuum

Gen. 23.

Gen. 49. & 50.

Cur Patriarchę voluerint ſepeliri in terra Chananæorum.

ſuum Ioſeph obſecrat, dicens: Si inueni gratiam in conſpectu tuo, pone manum ſub femore meo, & facies mihi miſericordiam & veritatem, vt non ſepelias me in Aegypto, ſed dormiam cum patribus meis, & auferas me de hac terra, condasque in ſepulcro maiorum. Cur autem ad confirmandæ ſponſionis indicium, Iacob manum filij ſupponi ſuis femoribus petijt, niſi quia illum, qui ſumma veritas eſt, de proprio ſemine propagandum eſſe cognouit? Illis igitur terræ finibus beati viri iam medullitùs aggliſcebant, quam per ſpiritum iam cernebāt Saluatoris veſtigijs atteri, quam in interioribus oculis iam videbant precioſo Dominici corporis ſanguine purpurari, vt illic eorum corpora ſuam expectarent reſurrectionem, vbi reſurrecturum eſſe cognoſcebant ipſum beatæ reſurrectionis authorem.

Ad hunc & nos, dilectiſſimi, perſpicuā noſtræ mentis aciem dirigamus. Ad hunc dum pedum progreſſione non poſſumus, æſtuantis deſiderij feſtinatione tēdamus, & dum ſanctorum quorumlibet reliquijs dignæ deuotionis reuerentiam exhibemus, ad illud vnum & ſingulare corpus noſtræ mentis dirigamus obtutum, quod in paternæ maieſtatis gloria credimus ineffabiliter ſublimatum. Illa nimirùm eſt terra, cui tunc beati Patriarchæ atque Prophetæ ſuſpirabant, lacte ſcilicet & melle mananti. Lac ſiquidē de carnis vberibus profluit, mel verò de ſuperioribus venit. Et quia ſubſtantia Dominici corporis ex Virginis viſceribus prodijt, diuinitas aūt ex paterna maieſtate deſcēdit, rectè corpus Saluatoris terra dicitur repromiſſiōis. Quæ nimirùm terra lacte ſimul ac melle fluere dicitur, quia in Redemptoris noſtri corpore, & ſubſtantia veræ, & dulcedo eſt ineffabilis deitatis. In ipſo enim (ſicut Apoſtolus ait) habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et alibi: Deus erat in Chriſto reconcilians mundum ſibi. Ad hanc viuentium terram ille nos dignetur inducere, qui terræ noſtræ mortalia non dedignatus eſt tolerare, quatenùs ſic ibi lacte & melle veſcamur, vt Saluatoris noſtri præſentia, & mellilua diuinitatis eius dulcedine ſatiemur: Qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Cur Chriſti corpus terra ꝓmiſſionis dicatur.

Coloſſ. 2.
2. Cor. 5.

SERMO SANCTI HILARII EPISCOPI ARELATENSIS, DE VITA ET MORTE BEATISSIMI *Honorati, Patris præcipui monachorum Lirinenſium, & Epiſcopi Arelatenſis.*

16. Ianuarij.
** memorijs*
Cap. 1.
** & dignitatis*

AGNOSCITIS, dilectiſſimi, diem publicis fideliū * mœroribus conſecratum: Qui mihi quandiù caducos vitæ huius dies Dominus indulſerit, ſemper quidē acerbitatibus grauis, plenus tamen * conſolatoria laude adueniet. Hodiè enim ille ſanctæ recordationis, Eccleſiæ huius Antiſtes, virtute, ſacerdotio, nomine Honoratus, corpore exutus: quicquid ad clauſulam elocutionis adiecero, abſurdū poterit iudicari: Si enim dixero, Ad aſtra migrauit: ille etiā dum in terris moraretur, inter ſplendidiſſima regni Dei aſtra numeratus eſt: Addam, Chriſto adſtat? Quandò aūt ei in vita ſua ille non adſtitit, cui omnis vita illam Eliæ vocem habuit, Viuit Dominus, cui adſto hodiè? Dicam, Terrena deſeruit, cuius, vt Apoſtolus ait, conuerſatio ſemper in cælis fuit? Similiter itaque, quantum certò animus meus habet, quicquid de tali viro dicendum occurrerit, ipſa ſui magnitudine congruo exitu caret. Compugnant mœroribus gaudia: Talem reminiſci, dulce eſt: Tali carere, ſupplicium.

3. Reg. 18.
Philip. 3.

Cap. 2.

Duplex itaque materia me prouocat: illic me laudū ſuarum gratia ad ſermonē trahit, hinc ad ſingultus retrahūt damna cōmunia. Ignoſcite itaque, ſi diripiētibus ſibi duobus his affectibus mentem meam, oris mei officium, tanq̄ duobus dominis famulatū congruum negat. Quicquid recordatio in laudis partibus ſuggerit, totū hoc ſibi inter damna numerans dolor vendicat: Quanquàm, etſi adeſſet mihi ſerenitas mentis, & famulatu idoneo mēti lingua ſeruiret, num abundantiùs laus eius proferri ſermonibus meis poterat, quàm in veſtris ſenſibus manet? Nemo eſt, vt puto, cui non illius viri gratia maior occurrat, quàm poſſit opulentiſſima cuiuſlibet proferre facundia. Quia ergò, vt ſcriptura loquitur, Iuſtorum memoria cum laudibus ſemper eſt, nec poteſt quiſquam meritorum illuſtrium viros non cum laude memorare: proferam, vt facultas datur, aliqua ex his, quæ de illo dilectionis veſtræ corda meditātur. Adiuuabūt vtrique ſenſus veſtri conatus meos, & quod ſermone

Prou. 10.
Viri illuſtrium meritorum.

meo

meo expediri difficile eſt, veſtra ſibi pectora proprijs cogitationibus eloquentur.

Scriptura quodam loco continet: Sapientia in exitu canitur. hoc eſt dicere: Sa- Cap. 3.
pientis conuerſatio in conuerſationis fine laudatur. vndè & in alio loco: Nè lau-
des, inquit, hominē in vita ſua. & iterùm: Ante mortem nè laudaueris quenquam. Eccli. 11.
tanquàm ſi diceret: Lauda poſt mortem. in viuentis enim laudibus, & laudato lo-
cus vanæ exultationis offertur, & laudatori maximè nota aſſentationis affigitur.
Multis autem modis vtile eſt laudare defunctum: primùm, quia dum abeſt, cui gra- Laudare
tificari laudatione poſſimus, neceſſè eſt, vt ad largitorem gratiæ Deum laus tota defunctos,
referatur: deindè, quia ſola virtutis admiratio reſidet, vbì ſuſpicio aſſentationis multis modis vtile.
aufertur. Defuncti itaque laus in ſancta fidelium congregatione prolata, plena eſt
ædificationis, vacua iactantiæ: merita quoquè eius, qui laudatur, in hoc accreſcūt,
quia plures ſua laude proficiunt. Nec verebor, nè nimìs forſitan fauorabiliter de
meo loqui credar: quia pręterquàm quòd nihil non inferius dici ſuis virtutibus po-
teſt, nemo eſt qui non illum ſuum cōputet, ſuum ſenſerit, ſuumq; crediderit. Non
tamen ego ingenij fiducia, neque fretus eloquio ad attingendam tanti viri vitam
manum mitto: quam ſi quis priſcæ eloquentiæ author attingeret, non ſolùm fa-
cundia non ornaret, ſed victus materiæ mole ſuccumberet. Veſter me amor pro-
uocat, veſter affectus de illo loquendi fiduciam ſubminiſtrat. Animabitur ipſius, vt
credimus, merito ſermo, quanuìs * tepētis ingenij, & quod iacet verbis, eleuabitur * repentis
rebus, & effuſa in illum charitate veſtrorum pectorum condietur.

Eſt illud notum omnibus oratoriæ diſciplinæ, quorum laudandam receperint Cap. 4.
vitam, patriam priùs & originem prædicare: vt quod in proprijs virtutibus deeſt,
in patrum gloria præceſſiſſe videatur. Nos autem in Chriſto vnum ſumus omnes, Summa no-
& faſtigium eſt nobilitatis, inter filios Dei computari: nec addere nobis quicquam bilitas, in fi-
ad dignitatem terrenæ originis decus, niſì contemptus ſuî poteſt. Nemo eſt in cæ- lijs Dei nu-
leſtibus glorioſior, quàm qui repudiato parentum ſtemmate, elegit ſola Chriſti merari.
paternitate cenſeri. Prætermitto itaque commemorare auita illius ſeculariū ho-
norum inſignia, & quod cōcupiſcibile, ac penè ſummum mundus habet, vſque ad
conſulatùs prouectā familiæ ſuæ nobilitatem, maiore generoſitate pectoris faſti-
ditam, nec placuiſſe illum ſibi de ſuperuacuis ſuorum honoribus, qui pro amore
veritatis iam non ſuos optabat. Ad illud potiùs meus ſermo feſtinat, qua fide ba- Expetit ba-
ptiſmum, in adoleſcentiæ annis proprio cōcupierit arbitratu, quàm maturo con- ptiſmū ado-
ſilio ſanus mortem expauerit, qui eam ante baptiſmum vita carituram eſſe perſpe- leſcens Ho-
xerat: Qua ſiti vitam ſuam deſiderauerit vitàli fonte renouari, quàm dulcis ei in- noratus.
fantia, quàm modeſta pueritia, quàm grauis adoleſcētia fuerit, quàm omnes etiam
ætatum gradus, gratia ſemper & virtute tranſcenderit, maiorque ſe ſemper inuen-
tus ſit, vt prorsùs diuino quodam pędagogio educatum putes. Eruditur ſine aliqua
ſuorum inſtantia, ſeruat, iuuante Deo, baptiſmū præter vllam hominum ſolicitu-
dinem, &, quod his maius eſt, recenti adhuc & illibato nitore fontis, ſine admoni- A baptiſmo
tore cōuertitur: ſine admonitore dixi? & vbi eſt illud, quòd patria obſtabat? quòd dat ſe vitæ
obluctabatur pater? quòd propinquitas tota renitebatur? Intrauerat enim gratia religioſæ.
ſua omnium ſenſus, & cùm eum ſibi Chriſtus aſſumeret, certatìm in ſuis omnibus
mundus tenebat. alios dulcedo ipſius obligauerat, alios collegij blandimenta de-
uinxerāt, alios in varijs iuuenum exercitijs admiratio ſecularium virtutū tenebat.
Quot illi vitæ prioris gratiæ fuerant, tot à cōuerſione vinculis retrahebatur. Com-
mune quoddā familiæ decus præripi omnes timebant: Et verè quis vnquàm illum
habitus non quaſi proprius accepit? quos aliquandò amictus non ornauit? Itaque
velut ſplendidiſſimam gemmam, & commune omnium decus eripi ſibi ſimul pa-
tria, ſimul familiares, ſimul parentes putabant. Neq; enim immutanda hæc omnia,
& reformanda in melius, vt vidimus, ſed quaſì moritura eſſe credebant.

Et indè illud erat, quòd quia omnia, quæ adorſus erat, ſtrenuè cum pater ágere Cap. 5.
perſpexerat, à baptiſmate, quādiù potuit, auertit: timens, nè totus ſimul, ſicut con-
ſecutum eſt, religionis amore raperetur. Inualuit tamen deſideriū & amor Chriſti,
& baptiſmum, diſcuſſis patris diſſimulationibus, pueritia fidelis inuaſit: ità enim Catechume-
adhuc ſe catechumenus inter prima fidei rudimenta formauerat, laſciuiam pro nus adhuc,
reuerentia accipiendi quandoquè baptiſmatis reſpuens, clericos vt patres hono- viuit admo-
rans, & puerili interdùm cenſu pauperem iuuans. quicquid habere adhuc illa ętas, dùm piè.
& plus vtiquè pro nouitate habendi amare poterat, miſeratione prodigus offere-
bat, iamtunc in paruo præmeditans cuncta contemnere, & ſua ſimul vniuerſa lar-

giri. His itaque & talibus exercitijs ad baptiſmum ſe fides catechumeni robuſta

Parens eum nititur mundi vanitatibus implicare.

proripuit: hinc iam prouidus pater, & teneræ pietatis ſuſpicione ſolicitus, varijs cum oblectationibus prouocare, ſtudijs iuuentutis illicere, diuerſis voluptatibus mundi irretire, & quaſi in collegium cum filio adoleſcẽte iuueneſcere: venatibus, ludorumque varietatibus occupari, & tota ad ſubiugandam illam ætatem, ſeculi huius dulcedine armari. Nec immeritò cum ſecularis pater ſibi à Chriſto præripi timebat, quem inter reliquos ornatiſſimos iuuenes velut vnicũ complectebatur.

Cap. 6.

Verùm illi maior inter hæc omnia erat cuſtodiẽdi baptiſmatis cura: faſtidiebat adoleſcens, quo grandæuus oblectabatur pater, tali ſe ſemper adhortatione compellans: Delectat hæc vita, ſed decipit: alia in eccleſijs præcepta recitãtur: alia ibi in auribus meis mandata ſonuerunt: illic modeſtia, cõtinentia, & pudor traditur, hic effrænata luxuria nutritur: ibi pietas viget, hic exercitatio corporalis: illic ad æternũ Chriſtus inuitat, hic diabolus ad temporale ſolicitat: Omne quod in mundo eſt, vanitas eſt, & concupiſcentia oculorum: & mundus tranſit, & concupiſcentia eius: Qui autem fecerit voluntatẽ Dei, manet in æternum, ſicut & Deus manet in æternum. Feſtinemus ergò erui ab his laqueis, dum adhuc minùs tenemur: difficilè diù illigata ſoluuntur: faciliùs eſt tenera euellere, quàm robuſta ſuccidere: In monte ſaluam fac animã tuam, nè fortè appræhendant te malæ cogitationes: citò ſerpit voluptatis venenum. Seruanda eſt Chriſto per Chriſti gratiam ſumpta libertas: alij aurum, argentumque mirentur: dominantur, vt video, metalla dominantibus. Alij prædia atque mancipia non ſine animi ſui captiuitate poſſideant, & honorem diuinæ in ſe imaginis premant: Mihi ſatis eſt, mancipiũ non eſſe vitiorum: mihi ſalus, gaudium: mihi coniunx, ſapientia: mihi in virtutibus, voluptas: mihi Chriſtus theſaurus ſit. Qui penſabit gaudia caduca melioribus: dabit & in hac vita ſtudijs diſciplinæ me oblectari & ornari, & inter hæc dignũ fieri cæleſtibus regnis.

Ille omnia contemnit.

1. Iohan. 2.

Alludit ad id, quod eſt Gen. 19.

Cap. 7.

Nec longas talis meditatio moras pertulit, ſed ilicò in flamma conuerſionis nutrita huiuſmodi fomentis ſcintilla prorupit. Iugum Dominicæ ſeruitutis ſubdita ceruice ſuſcipiens, iugum libertatis excuſſit, intelligens ſummum eſſe captiuitatis genus licentiam iuuentutis. Rediguntur ad breues capillos luxuriantes comæ, transfertur ad nitorem mentis veſtium ſplẽdor, ceruicis lacteæ decus pallijs rigentibus occupatur, tranſit lætitia in grauitatem: membrorũ vigor, animi vigore mutatur: virtus corporis, in virtutem ſpiritûs migrat, palleſcit ieiunio ſpecioſa facies, & priùs ſucci plena, fit plena grauitatis. Et quid plura? ità repẽtè totus alius ex alio oſtenditur, vt non aliter genitor ipſius, quàm orbatus filio pater lamentaretur. Et verè plena mortificatio corporis, ſed vita illic ſpiritûs erat. Tota hinc parentum perſecutio inſinuatur, & ſuſcitatur: tunc ſolùm & primùm patri contumax fuit, cùm Dei patris filius eſſe contendit, ordinata iam tunc in Deo, ſicut Salomon præcepit, charitate. Ità enim propheta memoratus ſub Dei voce pronũciat: Ordinate in me charitatem. Ordinauit planè eam ille, & ſub charitatis diſpoſitione, perſpexit primò Deum, tum proximum diligendum. Condemnari itaque ſe ſenectus patris, ætatis illius conuerſatione credebat: occurrit, renititur, comminatur: nec tamen vllo horum pueritia Deo freta, concutitur.

Summum ſeruitutis genus, licẽtia iuuentutis.

Cant. 2.

Cap. 8.

Frater S. Honorati, eius exẽplo conuertitur.

Adſiſtit tyroni ſuo Dominus cõſolator, nec diſtulit vnum ei ex germanis in collegium ſuſcitare: qui exemplo ipſius ad conuerſionẽ vocatus, & ſenior iuniorem ſecutus, in ipſo breui quo vixit tempore, ſicut collegio illum, ità etiam virtute comitatus eſt. Hinc iam inter illos certamina grata propoſiti, cuius mẽs ad pietatem mollior, cuius cibus durior, cuius ſermo blandior, cuius amictus aſperior: Quis loqui rariùs quis orare crebriùs poſſet: Quẽ minùs detineret lectus, quẽ magis lectio: quem minùs moueret inuidia, quem magis miſericordia: Quis daret promptiùs, quod ſibi detraxiſſet, quis libentiùs hoſpiti ſtratũ cilicij, & ceruical illud conſueti lapidis offerret. Quis peregrinum promptiùs ante eleemoſynæ diſpenſationem lachrymis foueret, & affectu priùs Chriſtum, quàm aduenam cõuiuio paſceret: cui in ore rarior mundus, cui frequentior Chriſtus. Quis in illa ſublimitate virtutum ſibimetipſi minor videretur, & quo magis merito aſſcenderet, eo magis cõpunctione deſcenderet. Priuatus quidam tunc iam in conuerſatione eorum epiſcopatus gerebatur. Mentior, niſi plurimi epiſcoporum didicère ab illis, dum excipiuntur, excipere: nam ſi qui rigorem illum propoſiti non expauerũt, plus illinc humanitatis animo, quàm refectionis corpore ſecum tulerunt. Ornabant itaque omnem patriam, & quantum apud animos multorum manet, cuſtodiebantur aliorum ab

Certamen virtutum.

Lapis illis pro ceruicali.

illis corpora, aliorum ſpiritus: prout quiſq; indigens erat aut veſtimentis, aut do-
ctrina, aut ſumptibus, veſtiebantur, inſtruebantur, alebantur. Nullus illuc peregri- Magnum
nationis labore defeſſus, non tanquàm ad patriam & patrimonij ſui rura peruenit. hoſpitalitatis ſtudium.
Nullus illinc ad vlteriora diſcedens, non tanquàm iterùm à domo ſua pedem mo-
uit, & iterùm ſibi relinquere ciues ſuos viſus eſt, iterùm propinquos.

Intereà amor in illos omnium creſcebat, multiplicabatur, diſſeminabatur, & fa- Cap. 9.
ma in vlteriora quæq; ferebatur: Totaque iam erga illos patria, obſequijs & amo-
re ac honore certabat: peruenire illis ad ignobilitatem & paupertatem non lice-
bat. Quanto magìs eorum vita abſcondebatur, tanto magìs fama emicabat, & alter Creſcit fa-
alterum laudi obijcere, & gloriç exponere, & ad vnum communem virtutum api- ma eorum,
cem referre. Sed dum vnuſquiſque ſub vmbra alterius obſcurari volebat, tanquàm dum latere cupiunt.
repercuſſa claritas vtrinquè radiabat. Iam quæ illorum grauitas, quàm ſenilis ma-
turitas, quam rara fœminarum viſitatio, etiam proximarum, & quæ inter tot virtu-
tes totius vanitatis fuga, quàm blanda conſolatio, & quàm ſolicita cuſtodia erga
eorum ſalutem, qui ſe eorum doctrinæ mancipauerant? Angelica ab illis vita in
terris ducebatur, in multa patientia, in vigilijs, in ieiunijs, in caſtitate, in ſcientia, in
longanimitate, in ſuauitate, in ſpiritu ſancto, in charitate non ficta, in virtute Dei.
Pauebant intereà illi gloriā ſuam, & odorem bonæ conuerſationis longè lateque Dolent ſe
diffuſum, licèt ad Dei laudem referrent, ſibi tamen vanitatis periculum inferre ab alijs lau-
metuebant: Percepiſſe ſe in vita ſua mercedem ſuam reputabant: humanam con- dari.
uerſationem & gratiam faſtidientes, eremi amore flagrabant.

Inito itaque conſilio, & quodammodò paſſi honoris ſui perſecutionem, ad pe- Cap. 10.
regrina contendunt. Iterùm patria conſurgit, iterùm propinqui reluctantur: Spo-
liari ſeſe hoc ſimul lumine metuunt omnes. Quod illic, Ieſu bone, certamen fidei
atque amoris fuit? qui tunc conſiliorum, qui precum, qui lachrymarum ambitus?
quis non illic ſibi officium propinqui vendicauit? aut cuius lachrymæ, non cum
lachrymis patris certauerunt? Amittere enim ſe omnis patria in iuuenibus illis pa-
tres ſentiebat: & verè erat in illis ſenectus, non annis cana, ſed gratijs: non carioſa
artubus, ſed moribus vetuſta. O quanta, Domine, diſpenſatio procurationis tuç, qui
lampadas tuas, fidei igne fulgentes, non loco fixas ſtare pateris, ſed præfers eas illu-
minationi diuerſorum locorum, inſpirans migrandi voluntatem, & fugiendi glo-
riam: quæ vtiquè multiplicanda erat ipſo per ſuſceptam peregrinationem virtu-
tis augmento. Diripitur itaque dudùm quidem vario miſericordiarum opere ve-
xata, adhuc tamen larga ſubſtantia, & æqualiter ad patrimonium propinquus at- Diſtrahunt
que extraneus auctionator admittitur.Ità nullus in lucris duntaxàt parentum re- res & facul-
ſpectus eſt, àc ſi rem non ſuam vendant: Poſſeſſio quæ pauperibus, ex quo ab ipſis tates ſuas.
fuerat poſſeſſa, ſeruierat, pauperibus nunc diſtribuenda diſtrahitur. Excepit patria Dant pau-
effuſam miſericordiam, & fletibus effuſis repenſat. peribus.

Exeuntes de terra, & de domo, & de cognatione ſua, exemplo pares, verè Abra- Cap. 11.
hæ filij demonſtrantur. Nè quid tamen iuuenili auſu temerè ab ipſis inceptum pu- Gen. 12.
taretur, aſſumunt ſenem perfectæ conſummatęq; grauitatis, quem ſemper in Chri-
ſto patrem computantes, patrem nominârunt, Sanctum Capraſium, angelica ad- Capraſium
huc in inſulis conuerſatione degentem: Cuius quanquàm dilectio veſtra nomen ſibi patrem
hactenùs ignorauerit, & adhuc neſciat vitā, amicis eum ſuis Chriſtus annumerat: adſciſcunt.
hunc tanquàm ordinatorem in Domino atq; cuſtodem ſuæ ætatis aſſumunt, quos
iam cuſtodes ſibi plurima iuuentus elegerat. Quæritur ergò peregrinationis late-
bra, fugitur fama virtutis: at vbicūquè itur, ibì alia, velint nolint, fama pariebatur.
Felices terrç, & portus beati, quos cęleſtem patriam ſitiens peregrinus illuſtrat. Alij
Orientis oras, & quæcunque alia plena ſanctis loca, accipiēdi exempli gratia, acce-
dunt: hi quicquid adeunt, exemplis bonis ſuſcitant: Spargitur vbiquè ſubſtātia, &
in omni acceſſu eorū bonus Chriſti odor fragrat: expetunt litora, quibus barbara
eſſet etiam illa, quç plurima in ipſis erat, Romana eloquentia. Longum eſt percur-
rere, quem ab illis profectum vnuſquiſq; locus traxerit, quam ſalubritatem eccle-
ſijs, ſine vllo clericatús actu inuexerint, quot magiſtris magiſtri in ſilentio fuerint.
Illud cōmemorâſſe ſufficiat, intrepidè ab illis, pro Chriſti deſiderio, maris reuma
toleratum, ſquallorē ac ſterilitatem Achaici litoris expetitam, & tam delicatè, tam
molliter educatos, contra tātas aquarū & aurarū varietates decertâſſe. Quod quàm
graue, q̄ intolerabile illi teneritudini fuerit, exceſſus illic germani ſui beatiſſimi in Venantius
Chriſto viri Venantij, & infirmitatis ſuç, ſuorumq́; proteſtabantur. Iam quid in illo frater S. Ho

norati. Metonæ decedit.

funere Metona aut extuliſſe ſe, aut percepiſſe crediderit, multiplicibus pſallētium indicauit agminibus: hinc Hebręus, hinc Gręcus, hinc Latinus exultant: Iudęus ipſe Chriſtum reſpuēs, fidelem Chriſti ſeruū admiratur. Aſtra ipſa ferentes chori pulſant, &, vt credimus, cum humanis vocibus angelici chori cōcinunt: fideli famulo ſuo Chriſtus occurrit: Eugè Venanti, ſerue bone & fidelis: & dum audis, Intra in gaudium Domini tui, memento noſtri, quos adhuc ſeculi gaudia impugnant. Accipiunt finem carnis animæq; certamina, ſumit principium vitæ perennis gloria.

Matth. 25.

Cap. 12. S. Honoratus redit in Italiam.

Hinc iam vobis Honoratum veſtrum Chriſtus reducit, & occulta manu ſalubritatem regreſsûs ſui temperat. Nam quicquid præterfluens tangit, illuminat: huius Italia benedici gaudet introitu, hunc Tuſcia veneratur, complectitur, & blandiſſimas per ſacerdotes ſuos moras nectit. Porrò Dei prouidentia nobis proſpiciens, cuncta diſrumpit, & quem è patria eremi deſideria prouocârant, hunc in eremum huic vrbi propinquam, Chriſtus inuitat. Vacantem itaque inſulam ob nimietatem ſqualloris, & inacceſſam venenatorū animalium metu, Alpino haud longè iugo ſubditam petijt præter ſecreti opportunitatem, ſancti ac beatiſſimi in Chriſto viri Leontij Epiſcopi oblectatus vicinia, & charitate conſtrictus, plurimis à nouo auſu retrahere illum conantibus. Nam circuniecti accolæ terribilem illam vaſtitatem ferebant, & ſuis illum occupare finibus fidei ambitione certabant. Verùm ille humanæ conuerſationis impatiens, & circuncidi à mundo, vel obiectu freti concupiſcens, illud corde & ore geſtabat, nunc ſibi, nunc ſuis proferens: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & cōculcabis leonem & draconem. Et in euangelijs Chriſti ad diſcipulos factā promiſſionem: Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones. Ingreditur itaq; impauidus, & pauorem cæterorū ſecuritate ſua diſcutit. Fugit horror ſolitudinis, cedit turba ſerpentium. At quę non tenebræ illud lumen refugerunt? quę non illi medicamento venena ceſſerunt? Inauditum verè illud, & planè inter miracula ac merita illius mirandum reor, quòd tam frequens, vt vidimus, in illis ariditatibus ſerpentium occurſus, marinis præſertìm ęſtibus excitatus, nulli vnquàm non ſolùm periculo, ſed nec pauori fuit.

Leontius Epiſcopus

Pſal. 90.

Luc 10.

S. Honoratus ingreditur in Lirinen. inſulā.

Inſigne miraculum.

Cap. 13.

Quid longiùs morer? Cooperante, vt ità dicam, Chriſto, omni quæ priùs deterruerat aduerſitate ſuperata, Honoratus veſter caſtra illic quædam Dei collocat, & qui locus dudùm homines à ſua commoratione repulerat, angelicis illuſtratur officijs: Illuminatur latibulum, dum ibi lumen occulitur: Cedit ignoti priùs exilij obſcuritas, voluntarij exulis claritati. * Quis ergò mendacio illud conferat? Quocunquè Honoratus acceſſerit, adeſſe illic etiam honorem neceſsè eſt. Hic primùm illigatur, diù euitans, clericatûs officio: hîc refugam ſuum ſacerdotalis infula nectit, & qui venire ad dignitatem detrectauerat, ad ipſum dignitas venit. Apparuit illic preſbyter, non duplici tantùm, ſed multiplici honore digniſſimus, coram quo nullam ſacerdotij diſtantiam, nullū nominis priuilegium epiſcopatus agnoſceret. Nemo vnquàm epiſcoporum ſibi tātum vſurpauit, vt ſe preſbyteri illius collegam computaret. Verùm ille tam integram in ſacerdotio monachi humilitatem conſeruabat, quàm plenè monachus ſacerdotij merita poſſederat. Induſtria * illic ſua ſufficiens electis Dei Eccleſiæ templum excitatur, apta monachorum habitaculis tecta conſurgunt, negatæ à ſeculis aquæ largiter fluunt, in vno ortu ſuo duo veteris teſtamenti miracula præ ſe ferentes. Nam cùm è ſaxo erumperent, in media maris amaritudine dulces profluebant. Certatim iam illuc omnis regio quærentes Deum dirigebat: Honoratum expetijt, quiſquis Chriſtum deſiderauit: & planè Chriſtum, quiſquis Honoratum expetijt, inuénit. Ille enim illic totus vigebat, pectus eius, quaſi præcelſam arcem, & ſplendidiſſimum templum inſederat: Illic caſtitas, fides, ſapientia, & virtus habitauit: Ibì iuſtitia fulſit & veritas. Itaque velut vlnis effuſis, * protenſiſque brachijs, in amplexum ſuum omnes, hoc eſt, in amorem Chriſti inuitabat: Omnes vndiquè ad illum certatim confluebant.

* Quid ergò emendatio illa

Initiatur ſacerdotio.

* illicò

Conſtruitur Lirinenſe monaſterium.

* patentibuſque

Cap. 14. Monachos ſuos præclarè inſtituit.

Etenim quæ adhuc terra, quæ natio in monaſterio illius ciues ſuos non habet? quam ille barbariem non mitigauit? quotiès de immanibus belluis quàm mitis fecit columbas? quàm amaros interdùm mores Chriſti dulcedine aſſperſit? & quorum prauitas ſibimetipſis priùs pœnalis fuerat, eorum poſtmodùm gratia oblectamento omnibus erat: deguſtata deindè boni ſuauitate, non potuerunt non magis odiſſe quod fuerant. Nam velut educti in nouam lucem, antiquum illum diù inſidentium errorum carcerem deteſtabantur. Pulſa eſt per exhortationes ipſius varia peſtis animorum: amaritudo, aſperitas, rabies locum dabant

libertati,

Deprauatos multorum mores egregiè corrigit

* ſingulis

libertati, quam Chriſtus obtulerat, & delectabat requies poſt longam & grauem Pharaonicam ſeruitutem. Stupenda & admirabilis permutatio: non Circéo, vt aiunt, poculo ex hominibus feras, ſed ex feris homines, Chriſti verbum tanquàm dulciſſimum poculum, Honorato miniſtrante, faciebat. Quid enim non extunderet illa inſtantia cum alacritate coniuncta? Aut qui lapides non in Abrahæ filios verterentur, vbi tanta erat in expoliendis mentibus officina virtutum? Quòd ſi minùs hominem ad ſalutem ſuam viuidis exhortationibus permoueret, Deum oratione conſtringeret. Omniũ ille paſſiones, ſuas credidit, & tãquàm ſuas fleuit: profectus laboresq́ue omniũ, ſuos computauit, ſciens gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, ſimul & vitia & virtutes omnium, in meriti ſui cumulũ tranferebat. Sicut enim virtus ad virtutem excitat, ità miſeratio miſeris impẽſa, fructificat. Meret enim in ſingulis plus, quàm ſibi * ſinguli, ſingulorum enim ſalus vnam illi gloriam inſtruit. Impiger, feſtinus, infatigabilis perſeuérat: prout cuiuſque naturam, moresq́ue perſpexerat, hunc ſecretò, illum palàm: hunc ſeuerus, illum blandus aggreditur, & ad caſtigandi immutationem, ipſam plerunquè faciem caſtigationis immutat. Indè illud erat, quòd non facilè quenquam tantum vel amari vidimus, vel timeri. Ità enim duos hos affectus ſui, in vnoquoque ſuorum collocabat, vt & amor ſuus delicti metum, & timor diſciplinæ amorem introduceret.

Cap. 15.

Inſignis eius moderatio.

Magna viri eius ſeueritas.

Quæ illius cura perpetua.

Incredibile eſt, quantę illi curę fuerit, nè quem triſtitia affligeret, nè cogitatio ſecularis vrgeret: Quàm facilè perſpexerit, quid quenque vetaret, tanquàm ſingulorum mentes mẽte geſtaret: Quanta præterea pietatis diſpenſatione prouiderit, nè quem nimius labor grauaret, nè quis nimia quiete torperet: Ipſos, ſi dici poteſt, ſingulorum ſomnos pio penſauit affectu: valentes corpore, à deſidia ſemper excutiens: feruentes ſpiritu, cogebat ad requiem. Omnium vires, omniũ animos, omnium ſtomachos inſtinctu, credo, Dei nouerat: verè ſeruus omnium factus propter Chriſtum Ieſum. Mirandum eſt, quomodò vnus tot ſimul officia compleuerit, tam varia prę́ſertim infirmitate vexatus: fortiſſimos quoſque & recenti adhuc conuerſatione præualidos, in ieiunijs vigilijsq́ue, impar viribus, pari lege comitatus eſt. Infirmos ipſe infirmior viſitauit: Refrigeria animarum ſimul prouidit & corporum, & nè quid cuiquam minùs fuiſſet impenſum, animo ſemper recurrebat: hic alget, hic ægrotat: illi hic labor grauis eſt, huic hæc eſca non conuenit: ille ab alio læſus eſt: graue quòd hic intulit, nec minùs graue, quòd hic ſenſit iniurias: Orandi inſtantia opùs eſt, vt offenſi gratiam hic conſequatur, & hic ſibi illatam contumeliam aut leuem, aut nullam computet: hic autem ſe grauiſſimam intuliſſe ſuſpiret. Hæc illius iugis opera, iugis intentio erat, leuigare omnibus iugum Chriſti, & quicquid diabolus inieciſſet, auertere: diſcuſſo culparum nubilo, virtutum ſerena reuocare, amorem Chriſti & proximorum amando inſerere, & mentes omnium, tanquàm pectus ſuum excolere, innouare gaudia, & ad Chriſti ſemper deſiderium tanquàm primo conuerſionis die inardeſcere.

Cap. 16.

Monachi eius omnes mirè eum amant.

Saluiani p̃clarũ de eo teſtimoniũ.

Hinc illud erat, quòd omnis congregatio illa, diuinæ cupida ſeruitutis, ad nomen ipſius ex diuerſis terrarum partibus collecta, tam moribus quàm linguis diſſona, in amore illius conſpirabat: Omnes dominum, omnes patrem vocabant, in illo ſibi patriam, propinquos & omnia ſimul reddita computantes. Didicerant omnes, ipſo ſibi compatiente, dolores illius, ſuos computare, vt non immeritò egregius, & in Chriſto beatiſſimus vir Saluianus preſbyter, charorum ipſius vnus, in ſcriptis ſuis dixerit, quòd ſicut cæli faciem pro ſua ſol aut obſcuritate, aut ſerenitate mutaret: ità congregatio illa cælum ſitiens, & cæleſtibus ſtudijs mancipata, ab ipſo, vel nubila, vel ſerenitatem mentium quaſi à peculiari in Chriſto ſole ſuſciperet, ipſo quoquè & afflicto affictaretur, & reſpirante reualeſceret. Hinc illa, erat & adhuc orationibus eius permanet diffuſa in monaſterio ipſius ſancti ſpiritûs gratia, tanti doctoris & exemplo & admonitione firmata, in varijs chariſmatum donis, in humilitate & manſuetudine, & in charitate non ficta, & vna capitis gloria, in diuerſitate membrorum.

Cap. 17.

Magnũ eius erga peregrinos ſtudium.

Magna illi inter hæc omnia erga aduenas & hoſpites cura. Quis enim illum aliquandò præteriret? quis non quanlibèt proſperam nauigationem, & quantunlibèt ſecundos ventos, pro tanti viri deſiderio, commodi ſui contemptor, abrupit? Aut ſi inſulam tenere non licuit, violentum ſecundæ nauigationis obſequium, acerbiſſimam tempeſtatem computauit? Nemo illuc non feſtinus acceſſit, nemo

illic

illic moras ſuas ſenſit, nemo illinc non ſecuriſſimus ſoluit, proſequente ipſo amore vota illorum. Et tunc primùm agnitis, tanquàm dudùm ſuis, enitentes in ſquallore eremi delicias conſpectu ſuo miniſtrabat, cum tanto omnes gaudio & alacritate ſuſcipiens, tanquàm expectâſſet. Aderat prætereà munificenti animo par ſubſtantia, pari fide miniſtrata. Nam qui libenter audièrat, Vende omnia tua, & da pauperibus: & veni, ſequere me: huic libentiſſimè vnuſquiſque, ſi quid munificentiæ animo deuouerat, diſpenſandum ingerebat: ſecurus illi ſua committens, cuius in relinquendis omnibus ſecutus fuerat exemplum. Hinc ad eum frequens ille ex diuerſarum regionum vaſtitate concurſus: & verè is ille erat, qui non vt parcus diſpenſator aut timidus, reſpectu ſibi creditæ & creſcentis quotidiè congregationis aliqua tribueret, plura ſeruaret: ſed quid quotidiè in alieno non faceret, quod in ſuo ſemèl fecerat? hoc eſt, nihil ſibi, nihil ſuis, præter præſentium dierum victum & veſtimentum reſeruaret. Exhauſta eſt aliquandò diſpenſationis ſubſtantia, fides nunquàm.

Matth.19.

Cap.18. Eximia eius liberalitas & fiducia in Deum.

Quadam enim vice, cùm vnum iam ex multis millibus aureũ nummum proflua ad munificentiam arca retineret, hunc etiam ipſum in multarum rerum defectu conſtantiſſimè pauperi prætereunti dedit, & mihi atq; alijs adſtantibus dixit: Certum eſt iam appropinquare qui deferat, ſi iam non habet munificẽtia noſtra quod proferat. Vix trium aut quatuor horarum ſpatium, die fluente tranſiẽrat, & continuò qui verbis ſuis fidem faceret, occurrit. O felix munificentia, cui fides miniſtrauit: ô felix fides, cui munificentia nunquàm moram fecit. Et verè quantum fides ſua ſuppetebat, diſpenſare ſua tantum manu non occurrit: Plurimos multis locis probatiſſimos viros habuit, quorum ſemper manibus, quod ſibi deferebatur, expénderet. Sic vnius diſpenſatoris gratia diſpenſatores multos habebat, & fides ſua, quaſi communis quidam fons, & dantibus & accipientibus plurimis profluebat. Nullius penè anguſtiæ ad ipſum peruenerunt, quæ non vltra ipſum protenderentur, aut non in ipſo metam reperirent. Hinc iam certatim ad illum, vt putabat, aut certè vt optabat, latentem vndiquè literarum officia perlata ſunt: Quibus ille quàm nouis affectibus variata reddebat, quàm gratia, quàm blanda, quàm dulcia? Vndè pulcherrimè ſplendidus mundo, ſplendidior Chriſto, æmulus virtutis eius, beatus Eucherius, cùm in eremo in tabulis, vt aſſolet, cera illitis in proxima ab ipſo degens inſula literas eius ſuſcepiſſet, Mel, inquit, ſuum ceris reddidiſti. Quis itaque non beatũ ſe, beatam domum, beata ſcrinia ſua credidit, in paruo ex ore ipſius munere, magna benedictione ditatus? Et ſanè tãtum in ſcriptis illius ſalis, tantum dulcedinis erat, vt non ſcrinijs aut armarijs, ſed arca pectoris cõdi mererẽtur. Indè eſt, quòd plurimi ea inſcripta mentibus ferunt, & libentiſſimè ad teſtimoniũ amoris ipſius proferunt. Deniquè quis vnquàm tantos ſibi amicos præſentibus illigauit officijs, quantos ille qui ſe diligerent, & auidiſſimè deſiderarent, habuit ignotos?

Multos habet diſpenſatores.

Is Eucherius fuit Epiſcopus Lugdunenſis.

Cap.19. Hilarij laudandi gratia quæ fecerit.

Intereà ego dum multimodam eius in omnes gratiã memoro, in me infinitam curam prætermitto, cùm ipſius vtiquè mihi cura non minùs in Chriſto ſalutis attulerit, quàm amor inter vos ornamẽti & honoris reliquit. Meî enim gratia, quod ad meritũ eius, & iudicium meũ pertinet, patriam quam faſtidierat, non dedignatur accedere, nec refugit laborẽ tanti itineris, ſuis præcipuè multis iamdudùm infirmitatibus grauem: Venit, meq; in illis iam annis nimìs amicũ ſeculo, & contumacem Deo, vt ſeductor, & verax, ad amorem Chriſti blanda manu tentat. Longum eſt intromittere illam in exhortationibus ingenij ſui violentiam, quibus cùm iam ante propoſitum acerrimos ſibimetipſi ad conuerſionẽ ſtimulos admouere potuiſſet, hauſtis diù ſapiẽtię fontibus multipliciter diffundebatur: ſed cùm parùm in aures noſtras pietatis illius verba deſcenderent, ad ſolita orationis prȩſidia conuertitur, & affectùs ſui clamor repulſus duritia mea, pijſſimas Dei vſq; ad miſericordiã pulſauit & penetrauit aures. Et verè obluctanti mihi, & per ſecularem illam nimìs periculoſam conſuetudinem, obſtinationem interdùm meam ſacramento obſtringenti, prophetico (vt ità dicam) ſpiritu antè iam præmiſerat, Hoc (inquiens) quod mihi tu non præſtas, Deus præſtabit. Et ô, quàm diù mollire duritiam meam nixus eſt imbre lachrymarum? quàm pijs mecum pro ſalute mea amplexibus oſculiſque certauit? Ad præſens tamen, vt ille ait, vici peſſimam victoriam. Exagitandum me illinc & edomandum dextera Dei ſuſcepit: illi enim me oratione tradiderat. Qui tunc in corde meo fluctus, quæ tempeſtates diuerſarum, & inter ſe com-

Quas in animo ſuo pugnas ſen-

ſe compugnantium voluntatum excitatæ ſunt? Quotiès ſibi in animo meo velle ſc. Hilari-
& nolle ſucceſſit? Et quid plura? Abſente illo, partes in me ſuas Chriſtus exequitur, us, ſi non
& poſt biduum orationibus illius per miſeratione͂ Dei mea contumacia ſubiuga- acquieſcẽs.
tur: fugauerat enim ſomniũ cogitatio, & inuitante me pio Domino, totus eminùs cum voluptatibus ſuis mundus adſtabat: Quid expetendum, quid relinquendum ſuaderet animus mecum meus, tanquàm collatis apud amicum tractatibus ventilabat. Gratias tibi, bone Ieſu, gratias tibi, qui dirupiſti vincula mea, famuli tui Honorati pia ſupplicatione permotus, & inieciſti mihi vincula amoris tui, quibus ſi
tenear, nunquàm peccati vincula recaleſcent. Occurro itaque ſubditus, qui ſuper- Tãdem ob-
bus abſceſſeram, & omni contradictione depoſita, nouus precator accedo. Sic temperat
ſic ſancti oratio fugitiuos ſuos reducit, ſic contumaces ſubiugat, ſic expugnat re- eius adhor-
belles. tationibus.

Iam quibus ille tunc lachrymis ariditatem meam irrorauit? quàm pio fletu me Cap. 20.
quoque traxit in lachrymas? Tali me humilitate & blandimento, tanquàm ſi ipſe à me exciperetur, excepit: ablata eſt ilicò cauſa remorandi: Tum primùm illam patriam, quam fugiendam dudùm crediderat, agnouit. Educit me ſecum ſuam
prædam: gaudet, triumphat, exultat. Eremo me iam * tamen exemplo ſuo ſecre- for. * tum
ti cupidum feſtinat includere. Alit primùm lacte, & poſtmodùm cibo. Potat me profluo illo, qui in ſe erat, cæleſtis fonte ſapientiæ. Atque vtinàm tantum anguſtia ſpiritùs mei recepiſſet, quantum ille ſtudebat infundere: præparâſſet me profectò vobis, & deſiderio veſtro dignum dediſſet, & ſucceſſorem ſibi idoneum neſciens erudiſſet. Iam verò proflua illius in omnes charitas, quod ſine inuidia dixerim, quantum in me adiecerat, & leue illud Chriſti iugum quantùm mihi leuius blandimentis ſuis fecerat? Quotiès mentem meam, quotiès animum, quotiès linguam nominabat? Quàm impatiens abſentiæ? quàm ſemper indigniſſimi conſpectûs mei cupidus erat? Quid de his omnibus dicam, niſi propheticum illud, quòd Dominus retribuat pro me?

Intereà ego, dilectiſſimi, ſtrictìm contingens potiùs cuncta, quàm referens, de ſo- Cap. 21.
lertiſſimo paſtore veſtro ea, quæ alijs potiùs quàm vobis erãt nota, refricaui. Sacerdotium quippè illius in eccleſia hac nomine auctum vidimus: ſanctimonia verò
& actibus iam priùs ſummum. Sed vndè illud, quæſo, quòd tam è longinquo, tam Experiũt
ignotus expetitur? Quis illam abſentis, nec priùs viſi gratiam veſtris pectoribus Arelatẽſes
affixit? quis illud deſiderium ſuſcitauit, vt orbatis iis, quibus à Domino apud ere- Honoratũ
mum indultus erat, vobis naſceretur? Ille vtiquè, qui cuncta diſpenſat: ille qui Epiſcopũ.
eum & patriç ſuç quandiù congruum videbat, indulſit, & per maria & per terras ad vtilitatem videntium, hanc tantam cultoris ſui gratiam circumegit. In ſumma verò ex illo breui, quo vobis indultus eſt tempore, facilè metiri datur, quid plus de illo in his, quid minus dixero. Vidiſtis enim, dilectiſſimi, illam ſolicitudinis vigilantiam, illud diſciplinæ ſtudium, illas pietatis lachrymas, illam iugem ac perpetuam
mentis ſerenitatem, cuius teſtimonium vultus immutabilis erat. Audiſtis quoquè Mira vultûs
os illud congruẽs vitç, in quo erat cõſentanea puritati pectoris, ſermonis luculen- eius cõſtã-
tia. Vidiſtis illam latitudinem charitatis, quæ tanta in illo fuit, vt non immeritò de tia.
illo ſanctus, cuius proximam ſententiã propoſui, dixerit: Quòd ſi arbitrio hominum charitas exprimẽda eſſet, Honorati potiſſimũ pingi vultu debere videretur. Quis itaque illum vnquàm ſufficiẽter vidiſſe ſibi viſus eſt? Cui non loco omnium affectuum fuit? Quis ità blandimentũ cum ſeueritate coniunxit? Quis ità mixtam lætitiæ diſciplinam propinauit? Quem non cum ipſius gaudio, qui corrigebatur, correxit? Quandò lætitia eius quicquam laſciuiæ redolens? Quandò triſtitia non ſalubris? Quandò gemitus, niſi de peccati alieni mœrore deſcendens? Quis eum
non * auctiorem inuénit, quàm priùs viderat? Semper in ſummitate virtutum po- * altiorem
ſitus, ſemper quo creſcere poſſet, inuénit.

Iam verò ſub exhortatione ipſius quis anxius non dolorem ſuum ſpreuit? Quis Cap. 22.
feris moribus, non inſaniam ſuam execratus eſt? Quis arrogans, non plùs quàm Vis & effi-
omnes, ſuperbiam ſuã ipſe abominatus eſt? Quis laſciuus luxuriã non deteſtatus? cacia exhor-
Et quid plura? Omnibus omnia, vt Apoſtolus ait, factus, communis omniũ medi- tationum eius.
cina erat. Nullam penè gratiam non in ſe tàm plenam habuit, vt ipſam ſpecialiter 1. Cor. 9.
excolere & poſſidere tanquàm vnicam putaretur. In nullo vitæ ordine non ità vi- Abũdat cæ-
guit, vt ipſi ſpecialiter aptus videretur. Deniquè vt primùm ſanctæ huius Eccleſiæ leſtibus charismatis.
regimen

exempla præbuerat, etiam mortem ſuam in exemplum aduocaret: Videtis, inquit, quàm fragile habitamus hoſpitium: Quantunlibèt vinculo aſſcenderimus, illinc morte detrahemur: ab hac neceſſitate neminem honores, neminem diuitiæ liberant: hæc iuſtis & iniuſtis, hæc potentibus humilibusque communis eſt. Magnas Chriſto debemus gratias, qui morte & reſurrectione propria, mortem noſtram ſpe reſurrectionis animauit, æternam vitam offerens, diſcuſſo æternæ mortis horrore. Sic ergò vitam agite, nè vitæ extrema timeatis, & hoc quod mortem appellamus, quasi cõmigrationem expectetis. Mors pœna non eſt, ſi non ad ſupplicia deducit. Dura quidem eſt carnis animæq́; diuiſio: ſed multo durius in gehennæ flãmis erit carnis animæq́; conſortium, nisì in omni vita generoſitatem ſuã ſpiritus recognoſcens, bellũ corpori, & corporalibus vitijs certamen indixerit: & felici diſcretus à carnis colluuione diuortio, æternę paci impollutam ſeruet vtranq; ſubſtantiam, illic feliciter copulandam, vbì exultabunt ſancti in gloria & lætabuntur in cubilibus, hoc eſt, in corporibus, tanquàm in receptaculis ſuis, cùm ea quę iuſtitię dedicauerant membra, ſocialia, tanquàm conſueta hoſpitia recognoſcent. Hoc itaq; agite: hanc vobis Honoratus veſter hęreditatem relinquit, ſupremo halitu ſuo ad hęreditatem vos regni cęleſtis inuitat. Nullus nimiùm mundi huius amore teneatur: optimum eſt, vt voluntate faſtidias, quo te vides neceſſitate cariturum. Nemo opibus * defluat, nullus pecuniæ deſeruiat, neminem diuitiarum pompa corrumpat: Scelus eſt, precium ſalutis in materiam perditionis aſſumere, & illo capi quenque, quo redimi poteſt. Plù[illegible]tereà vultu, plùs oculis emicante in cælum ſenſu monebat. Impar eſt quidem[illegible]ito ſermoni eius, ſermo referentis, ſed non minùs imparia ſpiritui ſuo verba erãt morientis. Tali itaque exhortatione, & inſolita quodam motu oratione perfuſa, inuſitatum quoddam munus benedictionis impendit.

Oratio eius ad præfectũ &c.

Bellum perpetuum carni & vitijs indicendũ.

Pſal. 149.

Præclara ſententia.

* diffluat,

Opes, ſi benè vtaris, precium ſalutis ſunt.

Cap. 26.

Deficiente membrorum miniſterio, noua ſemper mentis gratia pullulabat. Ordinatis itaque omnibus, (neque enim multa in actibus ſuis minùs plena reſtabant) cùm omnes charos ſuos mente percurreret, quantos nominatim proferre laſſitudo non vetuit, miſſa per eos qui adſtabant ſalutatione ditauit: Mihi verò in aurem, Excuſa, inquit. Sic ſancto illi fieri non potuiſſe quod voluït, cognoui. Magna & admiranda ſolertia, inter graues illas mortis anguſtias prouidiſſe, nè cuius triſtitiam non, quantùm in ſe erat, abſtergeret, nè quid certè inexcuſatum relinqueret. Quid illud, quæſo, quòd cùm omnes ſuos, quos ad hanc vrbem amor ſuus traxerat, vtiquè inter peregrina deſereret, nullũ vlli reditum, nullam ſocietatem commendauit, non loca viuendi certa diſtribuit, tanquàm verè præſcius, nullam ſuorum diſperſionem futuram, nisì eorum, qui iam & ſe ſuperſtite animi diffinitione migrâſſent? Et verè non facilè quenquam à ſocietate noſtra abeſſe nouimus, nisì quem abſuturum ipſe præmonuit: qui aut chariorẽ conſpectu ſuo patriam, aut grauiorem ſenſerat diſciplinam. Intereà grauior illum ſomnus vrgebat: quem cùm interdùm pauidi interpellaremus, Miror, inquit, in tam graui mea laſſitudine, poſt tam longa inſomnia, quæ præceſſerunt, grauem vobis meum ſomnum videri. Et cùm ſuſpectis omnibus ſedere eum in vltimo prohiberemus, ioculari, vt erat ſolitus, blandimento, & conſuetudinaria mentis ſerenitate, reſpondit, quòd moleſtos nos in hac ſolicitudinis parte pateretur. Ità penè antè vita eius, quàm dulcedo, conſumpta eſt.

Sub mortem graui ſomno premitur.

Cap. 27.

Somno deindè vltimo exceptus, in mortis quietẽ dormiens tranſijt, ſine vllo, vt ſeſe habẽt extrema, luctamine, nullas difficiles obitùs moras ſenſit. Angelicis choris anima illa ſancta, generoſa, ſincera, & ab omni contactu mundi incontaminata ſuſcipitur. Multorum intereà varijs viſionibus ſomnus incutitur, quarũ tamen vna omnium facies erat, quòd ſcilicet ſancto illi occurrerent officia ſanctorũ. Et verè ilicò in eodẽ medię noctis puncto eccleſiam in occurſum ſancti corporis conuentus compleuit, vt non nisì angelicis nuncijs ſuſcitatus putaretur. Relinquitur vegetatum ſemper ſpiritu, plenum gratiæ corpus exanime: integrum ſiquidem vultûs decorem facies omnibus grata ſeruabat. Probè vos iſta nôſtis, & multo pleniùs vos vobis, quàm ſermo ſufficit is: qui animorum meditatione deſcribitis. Neque vllus non magno ſibi damno affici viſus eſt, ſi conſpectu corpotis ipſius caruit, ſi non vt quenque aut reuerẽtia, aut amor ſuaſerat, oſculum aut ori, aut quibuſcunq; membris ipſius impreſſit, aut feretro, in quo ſanctum illud corpus, magna fidei ambitione veſtitum, maiore poſtmodùm ſepulcro admouetur penè nudatum. Nec enim pepercit ſanctitatis amictu eius pallijs fides, quæ precioſiſſimi muneris loco habuit,

Suauiter & feliciter obdormit in Domino.

Multorum viſiones de illo.

Corpus eius exanime plenum gratia.

Auidiſſimè decerpuntur fimbriæ velaminum eius.

buit, aliquam de velaminibus illius fimbriam decerpſiſſe. Certauit in exequijs illius veſter affectus: refeciſtis in funere ſuo latentem adhuc inter vos peregrinationem meam: pauiſtis me tam effuſa in ipſum animi charitate. Quem enim illo die ſua tecta tenuerunt? Aut quem non tanquàm peculiari luctu obrutum baſilicæ huic mœnia vrbis huius dederunt? Pro magno munere habitum eſt, lecticæ manum admouiſſe, aut ceruicem ſubieciſſe. Vidiſtis non ſine gloria veſtra, gloriam eius. Nam & illa exequiarum religio, fidei deuotio erat, & tam lætum erat habuiſſe talem, quàm graue, talem amiſiſſe: nec parùm fiduciæ dat ſepulcri ſui gratia. nam cuius hîc oſſa condidimus, in cælo vtiquè patrocinia * præmiſimus. Prælata tunc ante feretrum ipſius aromata & incenſum vidimus: ſed maiora de veſtris mentibus Deus in tanto erga tantum paſtorem affectu veſtro odoramenta ſuſcepit. Exultauit in gloria illius Dei gloria, & in diſſonis diuerſarum linguarum choris amor conſonus.

Exequiarū eius mira religio.

Patrocinia ſanctorum.

* præſumimus.

Cap. 28.

In eius locū ſubſtitutus. Hilarius.

Pius Dominus, qui ſtimulādo animos veſtros ad electionē paruitatis meę dedit, nè à ſepulcro illius longè abeſſem, illud etiam vobis orantibus dabit, nè à vijs illius lōgè recedam: ſed vt quicquid illū egiſſe cognouero, id ſine expoſtulatione aliqua aut diſceptatione factorum agere feſtinem. Vobis enim me, vt video, iam tunc per illum Deus genuit: vobis, licèt indignum præparauit: vobis ille me neſciens tanto labore quæſiuit: vobis tam propenſa ſolicitudine & cura vtcunquè erudiuit, quærens in me fidei ſicut ſanguinis ſui venam: vobis me tanto labore per literas, tanto per excurſum ſuum ambitu ab inſula, cui me, derelictis epiſcopatus eius principijs, ſecreti amore reddideram, non audeo dicere neſciens, fortaſsè præſcius amouere ſatagebat, vt mihi iuxta ſepulcri ſui ſedem in amore veſtro patriam collocaret. Sed quid agimus, quòd immaturū me maturo exceſſu tradidit? Non eſt noſtrum, ſecretum æterni regis in vllo vel leuiter culpare iudicio. Non facilè ſentiretis, quantum amiſiſſetis boni, ſi redintegratum vobis bonū veſtrum fuiſſet. O magna & inclyta, Honorate, tua gloria: non indiguit meritum tuum ſignis probari. Ipſa enim conuerſatio tua plena virtutibus & admirationis nouitate pręcelſa, perpetuum quoddam ſignum miniſtrauit. Multam quidem tibi diuinitùs ſignorum ſpeciem indultam nouimus, quicunque propiùs aſſiſtebamus: ſed in his tu minimam partem tuam computabas, maiuſque tibi gaudium erat, quòd merita & virtutes tuas Chriſtus ſcriberet, quàm quòd ſigna homines notarent. Et tamen quod maius ſignum virtutis eſſe poteſt, quàm ſigna fugere, & occultare virtutes? Et verè tam familiaris quodammodò oratio tua Chriſti auribus erat, vt efficaciſſimis precibus impetratum putem, nè virtutem tuam ſigna clamarent. Habet & pax martyres ſuos: Chriſti enim perpetuus, quàm diù in corpore moratus es, teſtis fuiſti. Illud enim ſtupendum quondàm adoleſcentiæ tuæ robur, perpetuo abſtinentiæ rigore tenuatum, & in illam quam vidimus, adſpectûs licèt decore ſeruato, exilitatem redactum, crux vtiquè quotidiana conſumpſit: quam tamen ſine vlla ſemper notabili ſuperſtitione ſeruâſti, omnes ſemper nimietates, & cognatum nimietatibus gloriæ fugiens appetitum. Nunquàm in tuo ore, niſi pax, niſi caſtitas, niſi pietas, niſi charitas: nunquàm in corde, niſi horum omnium fons Chriſtus habitauit. Qui tibi, & per te plurimis charitatis, gaudij, pacis, longanimitatis, bonitatis, benignitatis, fidei, modeſtiæ, continentiæ fructus miniſtrauit exuberantes, in multiplicem copiam, & multorum ſalutē & gaudia: vt non immeritò illi cantaueris: Qui timent te, videbunt me, & lætabuntur: Cui ſemper omne conuerſationis tuæ bonum aſſcripſiſti, illud aſſiduè tibi ac tuis ingerens: Quid enim habes, quod non accepiſti? Aut ſi accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Sed hoc magis tuum erat vitæ tuæ bonum, quo magis tuum negabas.

Vita eius ſanctiſſima, perpetuum inſtar miraculi fuit.

Quanta ei cum Chriſto familiaritas.

Fuit martyr Chriſti perpetuus.

Fructus ſpiritûs.

Pſal. 118.

1. Cor. 4.

Cap. 29.

Pſal. 104.

In te commune omnium Deum deſiderantium ſolamen fuit. Quidam gloriantur in huius vitæ proſperis: tu econtrà in Deo exultare ſuadebas, reſonantem affectum tuum voce blandæ modulationis immurmurans: Lætetur cor quærentium Dominum. Nulla tibi maior, quàm in orationibus & pſalmis, voluptas. Tuis intantùm medullis Chriſtus inſederat, vt interdùm, quod expertus loquor, membris tuis placido ſopore deuinctis, illum etiam in ſomnis officio ſolito tua lingua reſonaret. Sæpè dormiens ſaniſſimæ exhortationis, ſæpè orationis affectu officioſiſſimo verba fudiſti. Agebatur quippè in lectulo corporis requies mentis in Chriſto. Et quidē, prout quiq; affuimus, experti ſumus: tu verò vnica ſemper omnium requies,

Etiam dormiens, ſæpè exhortationis & orationis verba fudit.

requies,quàm alacer ſæpè referebas ſomnia, non aliquid præſagientia, neque aliqua in futurum anxietate ſolicita,ſed inquietis animæ deſiderijs excitata, martyrium ſcilicet,quod ſemper meditatione geſtabas,credo,interdùm alludente, & prouocante cupiditatem tuam Domino,tanquàm excitata in fidem tuam perſecutione peragebas. Et verè puto neminem diffiteri,tibi ad martyrium tempus, non animum,defuiſſe. Quotidiana ſiquidem in ſinceriſſimis tractatibus confeſſione patris & filij & ſpiritûs ſancti teſtis fuiſti: nec facilè tam exertè, tam lucidè quiſquam de diuinitatis trinitate diſſeruit,cùm eam in perſonis diſtingueres,& gloriæ æternitate ac maieſtate ſociares. Memento itaquè amice Dei, memento iugiter noſtrî: Deo incoinquinatus aſſiſtis, canens illud canticum nouum, & ſequens agnum quocunquè vadit. Tu illi pediſequus, tu pro nobis patronus, orationum noſtrarum interpres acceptabilis,& fortis aſſertor. Profuſas ad ſepulcrum tuum alumni gregis preces perfer: Impetra, vt conſpiratione communi Sacerdos & populus, quæ iuſſiſti,quæ docuiſti,aliquatenùs obtinere mereatur: Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,qui te in gloriam ſuam aſſumpſit, atque cum patre ſuo ſanctoque ſpiritu,viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum,Amen.

Quàm fuerit martyrij cupidus.

Apoc.14.

PASSIO BEATORVM MARTYRVM, BERARDI, PETRI, ACCVRSII, ADIVTI ET OTTONIS, *diſcipulorum beatiſſimi patris Franciſci.*

SANCTORVM martyrum Berardi, Petri, Accurſij, Adiuti & Ottonis feſtiua gaudia nobis, fratres chariſſimi, celebrantibus, ipſorum quoquè ordinem martyrij breuis ſermo perſtringat: vt quò illi per lucis vitæque contemptum, terrena quæque calcauerunt, eò mens noſtra ad ſublimiorem virtutum palmam ſe erigat. Beatus nanque Franciſcus, Minorum pater & fundator inclytus, cùm diuina cerneret reuelatione ſe & ſuos pro aliorum ſalute vocatos, etiam impiæ Mahometicæ legis obſeruatores pro poſſe deducere ad lucem fidei cupiebat. Vndè anno à ſua conuerſione vndecimo multis cum periculis iter aggreſſus,vt Sulthani adiret præſentiam, ad Miramolini regnum præſentes deſtinauit ſanctos,vt ipſe Orientis,illi Occidentis populis Mahometicis ſalubre Chriſti prædicantes euangelium,quaſi totum ad Chriſtum conuerterent mundum. Hos autem potiſſimè pater beatus diuinitùs reuelatos elegit, in quibus diuina virtus,rerum geſtarum gloria, & ſplendidiſſimis actionibus illuſtrata clarebat. Quibus vt itineris laborem cum obedientiæ merito ſuſciperent, fratrem Vitalem,virum vtiquè omni ſanctitate & diſcretione præcipuum, in prælatum præfecit.

16. Ianuarij

S Fráciſcus proficiſcitur ad Sulthanum.

At illi omnem ſpem & cogitatum in Dominum iacientes, & beati Patris pijs ſermonibus & orationibus confortati,iter aggreſſi,tandèm in Aragoniam peruenerunt. Vbì pater eorum Vitalis, diutini languoris morbo præuentus, diuina putans voluntate ſuum iter impediri,cæteros abire permiſit. Haud multo pòſt interiecto tempore, Colimbriam Portugaliæ regni vrbem deuenientes, ad reginam Oracham nomine ſe contulerunt. Apud quam per aliquot dies commorati, ipſius precibus deuotiſſimis victi,vt ipſius vitæ terminum demonſtraret,ſuppliciter Dominum rogauerunt. Factumque eſt, vt primò martyrij ſui ordinem, & deferendas ſuas Colimbriam reliquias,ac ab ea honorificè ſuſcipiendas,& pòſt vitæ ipſius exitum reuelarent: quod & rei demonſtrauit euentus.Siquidem poſt eorum ſacra oſſa,ab eádem regina in monaſterio ſanctę Crucis de Colimbria condita,paucis euolutis diebus,matutinali hora iuxta ſanctorum vaticinium,deuota regina debitum humanæ carnis exoluit. Hora verò eádem Petrus, ordinis Canonicorum monaſterij ſacriſta,& reginæ confeſſor,vir omni ſanctitate præclarus, præfatos quinque martyres indicibili claritate circundatos,& Minorum fratrum multitudinem numeroſam matutinales Horas in ipſo ſanctæ Crucis templo decantantes vidit. intellexitque quòd ibi conuenerant,vt exequiarum cultum debito honore præfatæ

Veniunt in Luſitaniá.

Viſio Petri reginæ Luſitaniç confeſſarij.

reginæ impenderent. Et miranti de reginæ tranſitu, vnus eorum dixit: De reginæ tranſitu nihil dubites. nobis enim egredientibus, nuncius tibi aderit. Quod & ſtatìm factum eſt: vt in hoc vno ſimul appareret, quòd prælibati ſancti prophetię ſpiritu pleni fuerant, & præmonſtrata viſio authentica redderetur.

Igitur apoſtolici viri ab ipſa regina recedētes, Alanquearium ad Sanctiam, Sanctij regis filiam, reginam vtiquè Deo deuotam, peruenerunt. At illa ſecularibus veſtibus ſuperindutos, quia aliter non erat ipſis tranſeundi facultas, Hiſpalim quæ nunc * Sibilia dicitur, tranſmiſit. Vbi ſecularibus abiectis indumentis, ad infidelium Meſquitam, vt prædicarent, acceſſerunt. Impetu autem facto, repulſi & verberibus pluribus laniati, non à concepto ſpiritûs feruore deficientes, aulam ingreſſi, fidem Mahometicam damnantes, Chriſtum coram rege prædicauerunt. Rex verò in furorem verſus, eos decapitari præcepit. Filius autem regis naturali quadam pietate illis compatiens, paterni furoris ardore compreſſo, vt maturiùs in his ageretur obtinuit. At rex ſeniorum habito conſilio, poſt publicam Chriſtiani nominis ex alta turri, vbi primò retruſi ſunt, prędicationem, poſt etiam ſqualidi carceris oppreſſionem, ad ſe vocatos, miſericordiam pollicens, auertere nitebatur à Chriſto. Cui illi: Vtinàm tibi rex miſericordiam, quam nobis præſtare niteris, maturiori vſus conſilio ipſe tibi præſtares. Age, quod malueris. Corpora eripere potes, ſiderea loca animas detinebunt. Stat nobis firma promiſſio, & pro præſenti morte immortalitatis dono fouebimur. Tunc rex eorum immobilem animum cernens, Marochium cum quibuſdam Chriſtianis deſtinauit.

Sibiglia

Cōcionantur ad Mahometanos.

Inter cæteros verò, qui Marochij morabantur, Chriſtianos erat dominus Petrus Infans Portugaliæ regis frater, & regis Marochiorum ductor exercitûs. Hic ſiquidem in ſua fratres recipiens domo, pio venerabatur affectu. At illi quod facturi venerant cogitātes, omni ſublato timore, vbicunquè collectos Saracenos videbant, Chriſtum prædicabant. Contigit autem ſemèl regem Miramolinum ipſos in legis ſuæ authorem conuicia iactantes audire. Qui nimio furore ſuccenſus, iuſſit cum impetu eos expelli, & ad Chriſtianorum terras, datis à domino Petro Infante comitibus, deduci. Verùm illi martyrij deſiderio flagrantes, dimiſſis in via comitibus, iterùm Marochium reuertuntur. Quo audito, rex ira vehementer efferbuit, præcepitque vt teterrimo carcere concluſi, fame ſitique interficerentur. Stant igitur beati vinculis innodati, & diuina ſuper infideles manus aggrauatur. Nam intēſi vltrà, quàm humana patitur natura, calores & aëris intemperies ſic infirmos affecit, vt iam clarè cernerēt, quòd pro ſanctis ſuis ſit diuina vltio inſecuta. Ex quo rex perterritus, à vinculis abſolutos, illęſos abire permiſit. Mirabile dictu: Cùm per viginti dies fuerint ſine aliquo corporali cibo carceribus incluſi, ſolà diuina virtute refecti, ſic inuēti ſunt fortes & alacres, vt meritò in ſtuporē conuerterent ſe videntes.

Diuina vltio in Mahometanos.

20. diebus manent ieiuni.

Iterumque ad Chriſtianorum plagas miſſi, relictis comitibus, ſecundò Marochium redierunt. Interìm contra ſibi rebelles rex exercitum mittit, & dominus Petrus Infans ſecum fratres adducit. Redeuntes autem cum victoria Marochium Saraceni ſimul & Chriſtiani, per triduum aquam non reperientes, nimio ſitis ardore cruciabantur. At Berardus, ſanctæ Trinitatis cultor, tanto compatiens hominum labori, oratione cum cęteris præuia, breui paxillo terram fodiens, aqua à Dominò impetrata, iumentorum ſitim extinguit & hominum. In ipſo verò loco nec fons antè viſus fuerat, nec pòſt. Reuerſi autē Marochium, ſeruabantur nè prædicarent: ſed illi quadam ſexta feria in publicum proruperunt. At iuſſu regis cuidam principi, qui aquæ miraculum viderat, decapitandi traditi ſunt. Quos præcepit carceri mancipari. Ad locū igitur carceris adducti, ąlapis à miniſtris & varijs ſunt opprobrijs ſaturati. Poſt triduum verò de carcere tracti, nudi & manibus poſt terga ligatis, duriſſimis flagellis afflicti, tandèm impio iudici ſunt præſentati. At ille cernens eorum in fide conſtantiam nulla poſſe ratione mutari, iterùm iuſſit duriſſimè tandiù virgis & fuſtibus cædi, donèc penè viſcera apparerent & oſſa. A miniſtris etiam feruente oleo & aceto vulneribus infuſis, per totam ſequentem noctem ſuper teſtas volutati ſunt, & à pluribus ſibi inuicèm ſuccedentibus acerbiſſimè afflicti. Nocte verò illa cuſtodes magnam de cælo lapſam lucem videntes, & præfatos ſanctos cum innumerabili multitudine ſublimari, putauerunt diuinitùs fuiſſe liberatos: ſed in carcere inuentos, ſuis fecit rex tribunalibus præſentari.

Impetrant diuinitùs aquam.

Immaniter flagellātur.

Horrendis afficiuntur pœnis.

Miniſtri verò illos nudos trahentes, continuis flagris terga eorum & corpora nouiter

nouiter flagellabant. Occurrit autem illis quidam princeps, Mahometicam ſuadens fidem. Otto verò illius perſuaſionem confutans, etiam in contemptum prophanæ legis in terram ſpuens, graui ab ipſo alapa percuſſus eſt. At ille verborum Domini non immemor, alteram præbuit maxillam, dicens: Ignoſcat tibi Deus, quia neſcis quid facis. Ad impij demùm regis conſpectum adductis, ſic ad eos exorſus eſt: Eſtisne vos impij illi, qui fidem veram vituperantes, ad tantam etiam inſaniam adducti eſtis, vt Dei nuncium blaſphemetis? At illi: O rex, fidem veram minimè ſpernimus: tuam autem falſam, & eius iniquum conditorem, omninò abhorremus: pro vera autem & pati & mori parati ſumus. Tunc rex eos delicijs & voluptatibus à Chriſtiana veritate exiſtimans poſſe reuocari, pecunias & formoſarum mulierum, quæ aderant, delicias repromittit, ſi Mahometi perfidiam reciperent, aliàs ſuo gladio trucidandi. Sed viri Dei immobiles animo, conuerſi ad regem: Sint tibi, inquiunt, mulieres & pecuniæ: nobis autem ſit Ieſus Chriſtus. Adhibe vincula, carceres, ignes, tormenta & mortem: omnis nobis leuis eſt pœna, cùm de cæleſti gloria cogitamus.

Matth. 5.

Dei nuncium vocat impurum Mahometem.

Tunc rex tantam cernens in ſanctis conſtantiam & immobile propoſitum, arrepto gladio, miniſter iniquitatis effectus, capita eorum per medium frontis amputauit. Et illi quidem optato iam potiti, poſt maximos perſecutionum aculeos, poſt ingentiſſimas ærumnarum moles, æternæ vitæ adepti brauium, martyrij corona dotati ſunt. Paſſi ſunt verò beati martyres anno Domini 1220. decimoſeptimo Calendas Februarij, ante mortem beati Franciſci anno ſexto. Qui illorum vt audiuit martyrium, tanto geſtiuit gaudio, tanta perfuſus eſt lætitia, quòd facilè exprimi non poſſet. Corpora autem eorum iuſſu regis extra palatium proiecta, à Saracenis ligatis pedibus extra vrbem varijs ludibrijs circa mœnia tracta, tandem penitùs in partes conſciſſa, in campo relicta ſunt, vt beſtijs eſſent in cibum. Chriſtiani verò nocte ſequenti ad colligendas ſacras reliquias exeuntes, lapidibus à Saracenis ſunt repulſi. Sequenti verò die, quorundam conſilio, nè reliquiæ venerarentur à Chriſtianis vt ſanctæ, rex igni comburendas decreuit. Sed igne copioſo acceſo, cùm in eum ſanctorum corpora iactarentur, hincindè flamma declinans reliquit intacta: immò (quod dictu mirabile eſt) cùm vnum de capitibus in ignem pluriès proiectum eſſet, diuina faciente virtute, de igne ſemper exiliens, nec in capillis eſt læſum: & nunc cum pelle & capillis integrum demonſtratur. Poſteà verò Saraceni precio ſumpto, ſanctorum Chriſti martyrum reliquias Chriſtianis vendiderunt. Dominus autem Petrus Infans Capellano ſuo & quibuſdam iuuenibus tradidit eas deſiccandas, aromatibusque condiendas. Cùm autem quidam fornicarius eò vellet accedere, immobilis factus, in medio ſcalæ vt ſibi ſuccurreretur, exclamauit. Qui confeſſione præmiſſa de ſcala deſcendens loquelam amiſit, nec priùs recuperauit, quàm voto facto, ſuper pectus eius vnum de ſanctorum capitibus poſitum eſt.

Trucidantur ſancti viri.

Illuſtre miraculum.

Sanctorum autem reliquiæ dum ſic exiccarentur, quodam appropinquante, vt eas ſolito more contingeret, ſic in aëre cum vmbone ſunt eleuatæ, vt non poſſent humano ſubſidio contingi. Qui ſtupefactus, & de fornicatione contritus & confeſſus, ſtatim valuit de ſublimi demiſſas reliquias contingere. Vndè factum eſt, vt in maiori reuerentia habitis, nonnulli à facinoribus abſtinerent, nè depræhenderentur. Demùm eorum capitibus cum carnibus in quadam theca argentea depoſitis, oſſibus verò in alia, in ſua capella collocatis, præfatus Petrus Infans anxiè ſanctos precabatur, vt redeundi in Portugalliam aditus Chriſtianis concederetur. Quorum meritis factum eſt, vt rex ei ad Portugalliam redeundi cum vniuerſa familia licentiam daret, tametſi conſultius illi fuiſſet, vt eum occideret. Ipſe verò reliquias, ſuper mulos poſitas, læto gradu inſequens, liberè ac ſine periculo de Saracenorum terra exiuit. In itinere autem poſitus ad quendam locum peruenit, vbi immani atrocitate leonibus auditis, non paruus cunctis terror ingeritur: ſed ſacris reliquijs interpoſitis, omnis profectò mugitus & timor abſceſſit. Indè ſolitaria & penitùs inuia loca peragrantes, quà ſibi pergendum foret, ignorabant. Nec defuit diuina pietas humiliter ſupplicantibus, qui errantibus, ſanctorum meritis viæ ducatum præbuit. Siquidem iumentum, cui ſacræ inſidebant reliquiæ, Infans præire, & alios ſequi iuſſit: nulloque ductore præcedente, Saracenorum inſidias per inuia & aſpera euadentes, ad Septam vrbem, vbi ad transfretandum parata erant nauigia, peruenerunt. Igitur naues

Nota hîc reuerenter habendas ſanctorum reliquias.

Reliquiæ eorũ transferũntur.

conſcendentes, cùm ſequenti nocte ſanctorum patrocinio, lumine de cælo delapſo, naufragium euaſiſſent, Hiſpalim deuenerunt. Et vix ventis vela commiſerant, cùm eccè regis nuncij, vt eos captiuos reducerent, ad litus applicuerunt: ſed his euaſis, ſecundis ventis Colimbriam tandèm appulerunt. Ad ſacras autem reliquias ſuſcipiendas regina Orocha & populus vniuerſus cum iubilo exeuntes, in monaſterio S. Crucis Regularium Canonicorum, cùm maximis, quæ longum foret narrare, ſolennijs ſepeliêrunt: vbi multis coruſcant miraculis. Ad eorum enim mirificam inuocationem cæci vident, claudi ambulant, muti loquuntur, leproſi mundantur, paralytici curantur, obſeſſi à dæmonibus liberantur, & varijs infirmitatibus detenti, deſideratam obtinent ſanitatem. Ex ipſis quoquè reliquijs vſque hodiè liquor ſanguineus & odoriferus manans, multis confert integram ſanitatem.

Miracula ad eorum ſacras reliquias.

Diuina vltio in Saracenos.

Nec tacendum puto grauem ſuper Saracenos diuini iudicij vindictam. Nam ab eo anno, quo ſancti palmam meruêre perennem, omnium penè rerum ſterilitas & ſæua peſtis per quinquennium ſic in eos debacchata eſt, vt morbo incurabili inualeſcente, maxima pars gentis illius fuerit crudeli morte deleta. Ipſius quoquè impij regis brachium dextrum & dextrum latus totum vſque ad pedes, eo anno, quo ſanctos interemerat, aridum ſic factum eſt & ſiccum, vt nulli deincèps vſui fuerit. Horum ſanctorum felici audito martyrio & viſis reliquijs, inclytus Chriſti confeſſor Antonius, tunc quidem illius monaſterij canonicus, fidei feruore ſuccenſus & amore martyrij, ad Ordinem ſe tranſtulit Minorum. Gaudeat igitur Eccleſia, cæleſtium militum illuſtrata natali. Gaudeat & ſacra Minorum religio, ſanctorum martyrum virtutibus laureata, & nouis micans ſanctorum ſplendoribus, gratiarum Chriſto referat actiones, & ſanctorum martyrum ſectetur veſtigia: ad laudem & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti.

S. Antonius de Padua.

Bulla Sixti 4. Pontificis Maximi, de illorum Canonizatione: quæ etiam facit ad hiſtoriæ huius confirmandam veritatem.

SIXTVS, ſeruus ſeruorum Dei, vniuerſis fratribus Ordinis Minorum, dilectis filijs vbicunquè morantibus ſeu commoraturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cùm aliâs animo reuolueremus merita beatorum martyrum Berardi, Petri, Ottonis, Accurſij & Adiuti, qui ex Ordine fratrum Minorum, ſub quo & nos coaluimus, fuerunt: qui poſt multa tormenta ſub rege Marochiorum pro Chriſto mortem ſubiêrunt, & martyrij palmamglorioſè promerentes, plurimis miraculis in ipſa morte & pòſt claruêrunt. Ex quo incenſus beatus Antonius de Padua, ex Ordine Canonicorum Regularium in quo tunc erat, ad Ordinem ipſum fratrum Minorum ſe legitur tranſtuliſſe: Conceſſimus ex Apoſtolica dignitate viuæ vocis oraculo, vt fratres prædicti Ordinis Minorum poſſent publicè & ſolenniter celebrare in ſuis eccleſijs Miſſæ & Horarum officium de ſuprà memoratis ſanctis martyribus. Verùm cùm frequenter aduerſarius humani generis nitatur bona & ſancta opera perturbare, nè tam diuinum & pium opus poſſet aliquis in poſterum impedire: tenore præſentium, ex certa noſtra ſcientia, Authoritate Apoſtolica concedimus, quòd prædicti fratres Minores vbiquè ſolenniter & publicè officium plurimorum martyrum pro ipſis Berardo, Petro, Accurſio, Adiuto & Ottone, ſub officio duplici maiori, ac etiam 16. Ianuarij, qua die ab hoc ſeculo per martyrium deceſſerunt, liberè ac cum ſana & ſerena conſcientia dicere & celebrare *: Inhibentes præfata Apoſtolica authoritate, nè quis huic noſtræ conceſſioni audeat ſe opponere: non obſtantibus in contrarium facientibus quibuſcunque. Præterea quia difficile eſſet, præſens Breue ad omnia loca deferri, volumus * vt illius tranſſumpti, alicuius publici notarij ſubſcripto, & ſigillo generalis dicti Ordinis, vel vicarij generalis fratrum Minorum de Obſeruantia, non immeritò ea prorsùs fides adhibeatur, quę adhiberetur, ſi idem præſens Breue originaliter oſtenderetur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die 7. Auguſti, Anno Domini 1481. Pontificatûs noſtri anno XI.

** deeſſe videtur, queant, aut aliquid eiuſmodi.*

** legendum apparet, vt illius tranſſumpto, alicuius publici notarij manu ſubſcripto.*

VITA

VITA BREVIS SANCTISSIMI CONFESSORIS BASSIANI EPISCOPI LAVDIS POMPEIAE, EX *Hieronymi Rubei viri doctiſsimi libro ſecundo hiſtoriæ Rauennatum.*

TEMPORIBVS Vrſi Archiepiſcopi Rauennatis, natione Siculi, qui Liberio tertio (quem & Linerium ſeu Oliuerium appellant) ſucceſsit, Baſſianus Syracuſanus eius affinis, Romæ cælitùs monitus, ad Archiepiſcopum Vrſum ſuum affinẽ aufugit: cùm enim eum decennem pater, vt inſtrueretur ſtudijs liberalibus, Romam miſiſſet: ipſe verò, Gordiano ſacerdote inſtituente, Chriſtianus eſſet factus, Sergius pater qui deos impios venerabatur, re accepta, vehementer commotus, legatos miſit, qui aut captum ad ſe adducerent, aut, ſi aliter fieri non poſſet, interficerent. Itaque Baſſianus Rauennam ſe, ad Vrſum Archiepiſcopum affinem ſuum, contulit. Cùm verò iam Rauenna quindecim paſſuum millia abeſſet, quo loco eſt Phycocle, vrbs peruetuſta, ceruam cum duobus catulis, quam venatores fuerant perſecuti, conſpicatus, naturali motus miſericordia, ad ſe in nomine Domini accedere eam iuſſit: quamobrèm cerua ad pedes iuuenis ſancti prouoluta, eos lingebat. Aduenientibus autem intereà venatoribus, & aſſiduè ceruam præberi ſibi flagitantibus, cùm eorum vnus, viro ſancto negante, in eum irruens, abſtrahere ceruam conaretur, eumque impelleret: repentè à dæmone ictus, cæcusque factus, parùm omninò abfuit, quin animam exhalaret. Cæteri ob id ſibi metuentes, ad pedes ſancti iuuenis proiecti, veniam poſtulabant. Verùm eos Baſſianus oratione benigna conſolatus, Deumque pro eo precatus quem dæmon arripuerat, cacodæmone abire iuſſo, ſtatìm incolumem ſocijs illum reſtituit, cerua latibulum ſuum repetente. Ob hoc miraculum, vrbem Phycoclem, appellatam deindè Ceruiam ferunt.

19. Ianuarij

S. Baſſianus fit Chriſtian⁹

Fugit Rauẽnam ad Vrſum Archiepiſcopum.

Liberat ceruã à morte.

Itẽ dęmoniacum.

Ceruia vrbs vnde dicta.

Vrſus benignè atque amanter Baſſianum complexus, eo ſic, vt deliteſceret obſecrante, in templo ſatis exiguo & ignobili D. Apollinaris in claſſe illum conſtituit. Vbi maiores quotidiè progreſſus in via Domini faciens, enituit vel eo maximè prodigio, cùm mãdauit Cæſar Bythimnium, vrbis Rauennæ iudicem, maieſtatis reum capite mulctari: Baſſiani enim precibus apud Deum factum eſt, vt carnifice ictum in ceruicem Bythimnij intendente, ex eius manibus ſecuris, non ſemel modò, verùm bis aut ter, deſiluerit. Quamobrèm territus Præſes, ſaluum abire Bythimnium atque integrum voluit. Tandèm verò Baſſianus ab Exuperantio Rauennatum Archiepiſcopo, ſiue ab hoc Vrſo vt alij arbitrantur, Laudis Pompeiæ Epiſcopus factus, quartodecimo Calendas Februarij ad Chriſtum migrauit.

Sanctus liberat Bythimniũ à morte.

Moritur Laudis Põpeię Epiſcopus.

VITA S. MAVRI EPISCOPI CÆSENNATIS, AVTHORE D. PETRO DAMIANI, *Epiſcopo Oſtienſi.*

PRAEFATIO.

CVpientes aliquid ſcribere ad gloriam Dei noſtri de beato Mauro Põtifice, ſic auditorum deſiderio ſatisfacere cupimus, vt iuxta digeſtæ relationis modum, veritati per omnia conſulamus. Contemnẽdus quippè pincerna eſt, qui dum vini copiam iactat, fæcem quoque punienda temeritate propinat. Improbus opipator eſt, qui tanta ambitione alijs conuiuium præparat, vt in ſemetipſum æſtuantis famis incendium ſæuire permittat. Temerarius nihilominùs narrator eſt, qui dum laudũ præconijs alios extollere nititur, ipſe mergi in falſitatis barathrum non veretur. Nonnulli enim Deo ſe deferre exiſtimant, ſi ad deferenda laudis eius inſignia, falſitatis argumenta componant. Qui nimirùm ſi egregij prædicatoris verba diligenter attenderent, talia non ſentirent: Ait enim Corinthijs: Si autem Chriſtus non reſurrexit, inanis ergò eſt prædicatio noſtra, vana eſt fides veſtra. Inuenimur autem & falſi teſtes Dei, quoniam teſtimonium

1. Cor. 15.

nium diximus aduerſùs Deum, quòd ſuſcitauerit Chriſtum, quem non ſuſcitauit.
Falſus Dei teſtis, laudator eius mendax. Secundùm hæc ergò Apoſtolica verba falſus teſtis Dei meritò dicitur, qui indiſcretè eum cupiens laudare, mentitur: & aduerſùs Deum proculdubiò perhibet teſtimonium, quiſquis in eius laude peruerſa molitur arte commentum. Propheta
Pſal. 5. quoquè terribiliter intonat, dicens: Odiſti omnes qui operantur iniquitatem, perdes eos qui loquuntur mẽdacium: nimirùm manifeſtè declarans, quia ſicut leuius eſt odire, quàm perdere: ità etiam tolerabilius eſt, iniquitatem ex infirmitate perficere, quàm ex ſtudio mendacia fabricare. Hinc eſt quòd per Ieremiam de men-
Ierem. 9. dacibus dicitur: Docuerunt linguas ſuas loqui mendacium: vt iniquè agerent, laborauerunt. Qui enim ſimplicem veritatem vltrò oblatam proferre poterant, ſatagunt vt mendacia cum labore confingant. Hîc ſi quis nos longæ præfationis fortè redarguat, atque id, quod in Machabæorum libro ſcriptum eſt, auſterus cen-
2. Macha. 2. ſor opponat, Stultum eſt, inquiens, ante hiſtoriam profluere, in ipſa autem hiſtoria ſuccingi: Hanc reddimus rationem, quia vbi materiæ abundantia ſuppetit, ipſa ſtyli prolixitas prohibet in talibus immorari. Hic autem, vbi de beati viri virtutibus pauca quæ ſcribi debeant, præſtò ſunt, vtilius arbitramur ad ædificationem audientium, ad quam omnis eccleſiaſtica intendit ſcriptura, in proœmio cõtra mendacium ſcribere, quàm pro narrationis inopia ipſam hiſtoriam mendaciorum ſinibus protelare. Igitur quæ de vita vel miraculis beati Mauri ad noſtram notitiam peruenire potuerũt, ſecundùm quod iuxta quorundam monachorum non omninò contemptibilium, conijcere narrationem potuimus, fidelibus Chriſti fideliter intimamus.

HISTORIA.

Ianuarij 20 Cæſenna ſub ditione Romanæ Eccleſiæ. EO itaque tempore, cùm adhuc Romana Eccleſia ſpatioſiùs multo iura protenderet, & inter cætera Cæſennate etiam oppidum poſſideret, contigit vt eadem Ceſenna ſuo priuaretur Epiſcopo. Cumque Romanus Pontifex cerneret nepotem ſuum, beatum videlicet Maurum, virtutum gradibus ad alta conſcendere, & in ſanctæ cõuerſationis ſtudio non ſegniter vigilare, congruum duxit, vt talem virũ ad ſacerdotalis officij apicem promoueret, quatenùs lucerna ſpiritusſancti non ſub modio deliteſceret, ſed ſuper candelabrum poſita, omnes qui in domo Dei ſunt, ſacræ doctrinæ radijs il-
S. Maurus Cæſennæ ꝑficitur Epiſcopus. luſtraret. Quid plura? Tandèm beatus Maurus Ceſennatis eccleſiæ cathedram, diuina prouidentia diſponente, ſuſcepit. Idcircò autem vel Regis qui tunc imperabat, aut ipſius Apoſtolici præſulis hîc interponere nominã prætermiſimus, quia cum ipſis, qui nobis reliqua dictant, hæc pariter ignoramus. Eorum nanque vocabula in antiquis quidem codicibus ſe vidiſſe commemorant, ſed cùm ciuitas ante hæc flammis fuiſſet exuſta, monumẽta quoquè perhibent ſimul fuiſſe conſumpta. Cùm igitur vir Dei Maurus tam arduæ curæ ſibi coſpexiſſet onus impoſitum, ſicut
Galat. 1. de beato Paulo legitur, nequaquàm acquieuit carni & ſanguini, ſed cœpit ſe in diuinis obſequijs tanto vigilantiorẽ reddere, quanto ſibi nouerat & tot ſubditorum cuſtodiam imminere. Perpendens nanq; quia ars eſt artium, regimen animarum: congruum iudicabat, nec internorum curam, exteriorum occupatione minuere, nec rurſùs exteriorum prouidẽtiam, internorum ſolicitudine funditùs declinare, nè videlicet aut exterioribus deditus, ab intimis omninò corrueret, aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debebat proximis, negligentiùs exhiberet.

In quoſdam nimiùm deditos externis occupationibus. Sæpè nanque nõnulli velut obliti, quòd fratribus animarum cauſa prælati ſunt, tanto cordis anniſu ſecularibus curis inſeruiunt, quòd has, cùm adſunt, ſe agere exultant: ad has etiam cùm deſunt, turbulentis cogitationum æſtibus anhelant. Cumque ab his, ceſſante forſitan opportunitate, quieti ſunt, ipſa deteriùs ſua quiete fatigantur. Voluptatem nanque decernunt, ſi actionibus deprimãtur: laborem putant, ſi in terrenis negocijs non laborant. At contrà nonnulli gregis quidem curam ſuſcipiunt, ſed ſic ſibimet vacare ad ſpiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenùs occupentur. Qui cùm curare corporalia funditùs negligunt, ſubditorum neceſſitatibus minimè occurrunt. Quorum nimirùm prædicatio plerunquè

quèdeſpicitur: quia dum delinquentium facta corripiunt, ſed tamen eius neceſſaria præſentis vitæ non tribuunt, nequaquàm libenter audiuntur. Egentis etenim mentem doctrinæ ſermo non penetrat, ſi hunc apud eius animum manus miſericordiæ non commendat. Tunc autem verbi ſemen facilè germinat, quandò hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Hæc autem idcircò de diuerſis paſtorum moribus loquimur, vt, quàm prudens, quàm moderata in beato Mauro fuerit diſcretio, demonſtremus. Qui nimirùm dum neque contemplatiuæ vitæ ocium ſectando, actiuam omninò deſeruit, neque per actiuæ latitudinem liberè diſcurrendo, à contemplatione receſſit, vt ità dixerim, per auream viam cæleſtis regni celſitudinem penetrauit. Magna beati Mauri moderatio.

Deniquè dùm in Epiſcopio ſuo degeret, & cōmiſſam ſibi eccleſiam ſtrenuè gubernaret, cœpit talem locū ſolicita mentis indagatione perquirere, vbi ad tempus & à ſecularium turba ſecedere, & ſoli Deo poſſet ſpecialiùs adhærere: Domini ſui non ſegnis imitator, qui per diem in vrbibus prædicabat, noctù verò, in monte orationibus inſiſtebat. Luc. 21. Dumque in dies huius anxietatis magis ac magis cura ſuccreſceret, tandèm adiecit oculum ad breue quoddam promōtorium, quatuor ferè ſtadijs ab exigua vrbe ſemotum. Vocabatur autē ſaltus Spatiani, locus ſcilicet nec præruptis cacuminibus ſublimis ad alta porrectus, nec omninò depreſſus in ima, ad arualem videbatur planitiē coæquatus. Sed ità erat congruo tenore in quodam meditullio conſtitutus, vt & ſuper ſe poſitis liberam viſendæ totius penè diœceſis facultatem tribueret, ſe autem aſſcendētes nequaquàm excellentior decliuis proceſſibus fatigaret. Erat enim mons ille nemoroſa diuerſarum arborum denſitate veſtitus. Hic itaque mons beati viri adſpectibus placuit, àc ſi montem Oliueti adiacere vrbi Hieruſalem cerneret, atq; hunc Pſalmum non immeritò cum Propheta concinere potuiſſet: Memor, inquit, ero tuî Domine de terra Iordanis, & Hermonij à monte modico: Pſal. 41. quem videlicet montem priùs à Romano Pontifice, ſub cuius iure detinebatur, petijt: deindè cellulam ſibi illic cum exigua eccleſia fabricauit, vbì quadrageſimali tempore perſeuérans, ieiunijs & orationibus operam dabat. Conſtruit ſibi cellulā & ædiculā in colle. Et ſi quandò de eccleſiaſticis negocijs furari poterat, ad eandem cellulam velut ad dulcium epularum conuiuium recurrebat. Illic deniquè fluentū diuinæ contemplationis auidis mentis ſuæ faucibus hauriebat, vndè poſtmodùm arentia proximorū pectora ſanctæ prædicationis poculo recreabat. Illo planè loco quaſi pro balneo vtebatur: ibi enim curabat abluere, ſi quam ex ſecularium hominum collocutione aut verbi aut cogitationis maculam contraxiſſet, & puluerem mundanæ conuerſationis, ſine quo hæc humanæ mortalitatis via non carpitur, crebris illic lachrymarum fontibus expiabat. Ille igitur locus, qui ſancto viro in vita tam dilectus & familiaris extitit, poſt mortem quoquè eius ſepultura meruit inſigniri: Nam corpus eius in ſaxea arca recōditum, iuxta paruam baſilicam, quam ipſe conſtruxerat, eſt collocatum. In ea conditū eſt corpus eius.

Hæc igitur ſunt, quæ de vita beati viri ad noſtrā potuerunt peruenire notitiam, non quòd ſunt à noſtris relatoribus viſa, ſed ſuccedentium generationum celebri memoria diuulgata. Quidam autē antiquus admodùm ſenex, & corpore marceſcēte iam tremulus, noſtris nupèr tēporibus extitit, qui ſe vidiſſe huius beati Mauri nepotem, Conſtantium videlicet nomine, Epiſcopum Cęſennatis eccleſię reſtabatur. Mōs Mauri. Sed quoniam de vita beati Mauri ea, quæ nobis audire contigit, ſtylo currente digeſſimus, nunc qualiter omnipotens Deus ad gloriam ſui nominis eius merita reuelauerit, breuiter explicemus. Eſt autem nunc celebre monaſteriū in prædicto monte, in quo vir Dei orare conſueuerat, ad honorem beatæ Dei genitricis & virginis conſtitutum, vbì mons Mauri ex antiqua populi conſuetudine dicitur, quia locus ille non immeritò ſancti viri vocabulo decoratur.

Cùm igitur arca illa, vbì beati viri corpuſculum claudebatur, iuxta pręfatam eccleſiam, terræ vndiquè creſcente congerie, diliteſceret, & vix ſaxi ipſius ſummitas ſolotenùs emineret, contigit vt homo quidam cum litanijs aduenicēs, ſoluta caligę ligula, repentè illic pedem poneret, & nil tale exiſtimās, ſecurè ligaret. Vincto igitur talo, cùm iam vellet abſcedere, pedem nullo modo potuit amouere. Vide miraculum. Cumque diù conaretur, & omnia tentans, huc illucque ſe verteret, pes nihilominùs ſtabat immotus, & velut quibuſdam clauis ſaxo tenebatur affixus. Stabat miſer ignoti criminis reus, & qui ſibi corrigiam ligare voluērat, ſemetipſum potiùs ſaxo ligâſſe

dolebat.

dolebat. Volebat ſtare, ſed vna innixus planta, non poterat. Optabat iacêre, ſed à ſuo pede corruere non valebat. Tandèm repentino populi aduentante concurſu, alij malleis, alij ſecuribus geſtientes, partem lapis præciderunt, & poſt multa vix hominem de ſaxo exculpere potuerunt. Mox lætantis turbæ clamor exoritur, mira Dei virtus attollitur, & beati Mauri tumulus dignus reuerentia indicatur.

Tumulus ſancti viri innoteſcit.

Itèm prædicti cœnobij monachus, Tenzo videlicet nomine, grandæuus iam & ipſa canitie venerandus, cuius hoc relatione didicimus, aliud miraculum retulit, quod nequaquàm ſilentio præterimus. Aliquandò ipſe prædictus frater acerrima vi febrium vrgebatur. Cumque nulla medicinali cura, nullo prorsùs humano ſtudio ad incolumitatis ſtatum redire potuiſſet, cuidam ſuæ materteræ, religioſæ videlicet ſanctimoniali, nocturno ſilentio beatus Maurus apparuit, eique dixit: Si vis, inquit, nepotem tuum ex ea, quam patitur, ægritudine cõualeſcere, denuncia ei, vt ſuper ſepulturam meam ſignum ſanctæ crucis infigat, omnique anno ſolennitatem mihi celebrare deuoueat. Cumque ille beati viri oraculum, quod ſanctimoniali referente cognouit, gratanter impleret, mox ferream crucem ſuper tumulum fixit, deindè cõmotis viſceribus præcipitanter euomuit, atque ità protinùs omnem ignei languoris moleſtiam velut ipſo vomitu egerente proiecit. Iamque priſtinæ ſanitati integriter reſtitutus, dignas Saluatori Deo gratias retulit, & beati Mauri miraculum, quod in ſe expertus fuerat, ad gloriam nominis Dei multis indicare curauit. Iam igitur celebri vtriuſque ſigni fama volitante per populum, cœperunt multi ad ſacras beati viri reliquias deuotè concurrere, pijsque eius meritis ſuas animas attentiùs commendare. Nonnulli etiam diuerſis valetudinum incommoditatibus laborãtes, dum vel detritam ſepulcralis marmoris limaturam biberent, vel beati confeſſoris miſericordiam fuſis tantummodò precibus implorarent, ſani & incolumes ad propria ſunt reuerſi, quocunque fuiſſent vinculo ęgritudinis obligati. Videres miſerabilium languidorũ ſoluta cadauera alieno priùs adminiculo ſuſtentante deferri, qui mox cum magna exultatione atque tripudio remeabant, ſaluti priſtinæ reparati.

Liberatur febricitans miro modo.

Multi curãtur morbidi

Cumque tot miraculis coruſcantibus magìs ac magìs pręclara beati Mauri fama crebreſceret, & virtutes, quas per eum Dominus oſtendebat, non ſolùm contigua quæque, ſed & remotiora locorum ſpatia perſonarent, tandèm cõuocatis Epiſcopis vicinarum vrbium, multisque populorum turbis vndiquè confluentibus, certatìm arca illa, in qua beati viri patrocinia reconduntur, effoditur, & terebrato pariete eccleſiæ, inter abſidam & altare cum hymnis & laudibus ſumma diligentia collocatur. Proceſſu verò temporis eadem baſilica maior facta eſt, atque vt in præſentiarùm cernitur, feſtiuiùs decorata, vbì ad declaranda beati confeſſoris merita, multa fiunt, vſque in præſentem diem, Domino operãte, miracula. Ex quibus nos pauca perſtringimus, quæ nimirùm hi, qui nobis referunt, ſe vidiſſe teſtantur. Papa Gerbertus iuxta Cæſennam caſtrametatus erat, eiusque oppidum circunfuſi exercitùs obſidione vallabat. Tunc temporis ad beati Mauri tumulum delatus eſt quidam ruſticus, gemina morborũ paſſione depreſſus, contractus videlicet ac cæcus: ſed poſtquàm eſſet oratum, & lux amiſſa ad oculos redijt, & rigida membra fugatus languor abſoluit. Protinùs videns ſe homo ſanitati tam mirabiliter redditum, vtpotè quas valebat gratias agens, beato ſe in eius ſeruum perpetuo iure contradidit, manſurumque ſe in eius obſequio, donèc aduiueret, deuotauit. Qui perceptæ ſalutis munere penè per decennium fruens, poſtmodùm fragilitati carnis eneruiter ceſſit, vxoremque ſibi non fauſto cõiugio copulauit. Mox enim vt luxuriandi voluptate potitus eſt, oculorum lumen funditùs perdidit, & quàm diù vixit, in eâdem cæcitate permanſit. Et certè dignum fuerat, vt quia iuri beati Mauri, cui ſe mancipauerat, † libidinis iugo turpiter colla ſuppoſuit, dono, quo ab vno Domino fuerat ditatus, amitteret, & qui interiores ſpontè inciderat, inuitus exteriores tenebras incurriſſet.

Sanatur cõtractus, idẽque cæcus.

Vide vltionem in votifragum.

Videtur deeſſe, † ſe ſubtrahens, aut aliqd ſimile

Alio quoquè tempore dæmoniaca quædã ad altare beati viri deducta eſt, quam tanto peſtifer ſpiritus furore repleuerat, vt eam ſibi quaſì organum faciens, multa per os eius ſacrilega inſania proferret, diras voces emitteret, & velut canis rabida crebris naubatibus clarraret. Triduo autem poſtquàm illuc perducta eſt, vehemẽti quodam impetu ſanguinem vomuit, & ità malignum ſpiritum, à quo tenebatur, eiecit. Alia quædam mulier neceſſitati rei familiaris pluſquàm deberet, intenta, in

Liberatur dęmoniaca

feſti-

feſtiuitate ſancti Zophili triticum purgare non timuit: ſed dum beato Confeſſori digni honoris reuerentiam non exhibuit, dignę animaduerſionis ſententiam non euaſit. Nam ilicò diuino percuſſa iudicio, brachijs attractis obriguit, & eodē modo àc ſi capiſtrum adhuc vētilare videretur, tremere infeliciter cœpit. Hæc itaque ante beati Mauri altare deducitur, & in prædicta ſolennitate nunquàm ſe vlteriùs quippiam tale facturam inſtantiſſimè pollicetur. Mox largiſſima omnipotentis Dei miſericordia clementer adfuit, & ſtupida mulieris brachia ad libertatem proprij vigoris pleniter reformauit. Rursùs alia mulier profluuium ſanguinis patiebatur: quæ cùm inſanabili plaga iugiter vexaretur, & hæc atque illa tentans, nullum ſalutis potuiſſet inuenire remedium, tandèm in extremis anguſtijs conſtituta, reperit neceſſitas ipſa conſilium. Nitido itaque iuxta poſſibilitatem ſuam linteo beati Mauri mauſoleum cooperuit, & ità diuinitùs liberata, omnem prorsùs moleſtiam luridi languoris euaſit. Enimuerò cùm Apoſtolus dicat, fide mūdans corda eorum, quia mundo corde, vtpotè, plena fide beati viri tumulum tetigit, dignè promeruit à profluentis ſanguinis immunditia liberari.

Punitur feſtum diem violans. — *Sanatur.* — *Item alia morbida.* — *Act. 15.*

Item alia mulier ità erat violentiſſimi languoris immanitate cōtorta, vt ſoluto naturæ ordine, ora teneret poſt ſe, ceruicem faceret ante ſe. Quæ ſimiliter ſuper beati Mauri memoria linteum poſuit, & protinùs ſanitate recepta, quibuſque membris ius ſuum natura reſtituit, & ad tenendum vigorem proprium arteriarum organa temperauit. Alia quoquè mulier, amiſſo lumine, de Aquitaniæ finibus deducta eſt, quæ Gallicæ animoſitatis genium ſeruans, & ex more patriæ verba violenter infringēs, obſtinatiſſimè teſtabatur, quòd nunquàm indè recederet, niſi per beati Mauri merita lumen, quod amiſerat, recepiſſet. Sicque magno fidei feruore ſuccenſa, breue tuguriolum iuxta eccleſiæ parietem compilauit, vt quodammodò potiùs habitaculum, quàm præparare videretur hoſpitium. Cumque per octo dies inſtantiſſimè fuiſſet oratum, lumen quod quærebat, diuina gratia largiente recepit, & dignas illuminatori ſuo Deo & Mauro eius famulo gratias retulit. Popilienſis diœceſis turba ad beati Arduini limina orationis cauſa tendebat, cumque per oratorium beati Mauri tranſitum habuiſſent, contigit vt quædam ex illis fœmina, genu Abbatis ipſius monaſterij humiliter oſculata, commeandi licentiam peteret: Quæ vix vnius ſagittæ emiſſione progreſſa, arrepta mox à dæmonio, in terram proijcitur, concutitur, volutatur, & multa conuicia aduorsùs eundem Abbatem inordinatè euomebat. Hæc itaque ante beati Mauri altare deducta, † multò pòſt diuinæ virtutis eſt imperio liberata, ità vt redeuntibus ſocijs, iam ſibimet reddita, ſimul cum eis ſana & incolumis reuerteretur ad propria.

Rursùs alia. — *Cæca reſtituitur lumē.* — *† nō multò, legendum puto.*

Hæc igitur fratres chariſſimi de virtutibus, quas omnipotens Dominus per beatum confeſſorem ſuum Maurum operari dignatus eſt, pauca perſcripſimus, vt ad glorificandam diuinæ maieſtatis potentiam veſtræ charitatis ſtudium incitemus. Qui dum nobis adhuc in via poſitis miraculorum ſuorum dignatur exhibere virtutem, per hæc nos ad capeſſendam cæleſtis patriæ inuitat & prouocat hæreditatem, teſtante Pſalmiſta, qui ait: Virtutem, inquit, operum ſuorum annunciauit populo ſuo, vt det illis hæreditatem gentium: quatenùs dum ipſa ſanctorum ſepulcra tot miraculis radiare conſpicimus, de immenſa eorum gloria qua iam cum Chriſto regnant, minimè dubitemus: vt deſpectis terrenis, illuc ſe noſter animus iam per deſiderium transferat, vbi ſe gaudere in perpetuum ſperat: illuc ſe liberè ſpiritus dirigat, vbi imperator cæli Chriſtus cum ſupernæ curiæ ſenatoribus ineffabiliter regnat: Cui ſit gloria & imperium cum coæterno patre & ſancto ſpiritu per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Pſal. 110.

VITA

VITA BEATISSIMORVM MARTYRVM FRVCTVOSI EPISCOPI ECCLESIAE TARRACONENSIS,

& Augurij, & Eulogij diaconorum, per Aurelium Prudentium virum conſularem conſcripta. Habetur in eius Periſtephano.

Ianuarij 21.
Sanctorum patria.

FELIX Tarraco, Fructuoſe, veſtris
Attollit caput ignibus coruſcum,
Leuitis geminis procul relucens.
Hiſpanos Deus adſpicit benignus,
Arcem quandoquidem potens Iberam
Trino martyre Trinitas coronat.
Ardens Augurius capeſſit æthram:
Nec non Eulogius ſimul ſupernum
Chriſti lucidus ad ſedile tendit.
Dux & præuius, & magiſter illis
Ad tantum decus, ex Epiſcopali
Clarus nomine Fructuoſus ibat.

S. Fructuoſus cũ ſocijs ſiſtitur Iudici & carceri includitur.

Accitus quia Præſidis repentè
Iuſſu, venerat ad forum ſacerdos
Leuitis comitantibus duobus.
Inde ad carceream viros catenam
Paſtus ſanguine carnifex trahebat:
Gaudet currere Fructuoſus vltrò.
Ac nè quis ſocios timor feriret,
Præceptor vehemens eundo firmat,
Inceditque fidem calore Chriſti.
Mecum ſtate viri, vocat cruentus.
Ad pœnam coluber, Dei miniſtros:
Nec mors terreat, eſt parata palma.
Carcer Chriſticolis gradus coronæ eſt,
Carcer prouehit ad ſuperna cæli,
Carcer conciliat Deum beatis.
His dictis, adeunt ſpecum reorum,
Exercent ibì myſticum lauacrum,
Et purgamen aquæ ſtupent tenebræ.

In carcere multos baptizat.

Sex hic continuis latent diebus,
Tandèm ſtant trucis ad tribunal hoſtis,
Fratres tergeminos tremunt cataſtæ.
Iudex Aemilianus imminebat,
Atrox, turbidus, inſolens, profanus,
Aras dæmoniacas coli iubebat.
Tu, qui doctor, ait, feris nouellum
Commenti genus, vt leues puellæ
Lucos deſtituant, Iouem relinquant,
Damnes, ſi ſapias, anile dogma.
Iuſſum eſt Cæſaris ore Gallieni:
Quod Princeps colit, vt colamus omnes.
Hæc fanti placidus refert ſacerdos.
Aeternum colo Principem, dierum
Factorem, Dominumque Gallieni:
Et Chriſtum Patre profatum perenni,
Cuius ſum famulus, gregiſque paſtor.
Subridens ait ille, iam fuiſti.
Nec differt furor, aut refrenat iram,
Sæuis deſtinat ignibus cremandos:
Exultant, prohibentque flere vulgum.

Non vult ſacrificare idolis.

Quoſdam de populo videt ſacerdos
Libandum ſibi poculum offerentes:
Ieiunamus, ait, recuſo potum. Recuſat ſoluere ieiunium.
Nondùm nona diem reſignat hora:
Nunquàm conuiolabo ius dicatum,
Nec mors ipſa meum ſacrum reſoluet.
Sic Chriſtus ſitiens crucis ſub hora
Oblatum ſibi poculum recuſans, Matth. 27. Iohan. 19.
Nec libare volens, ſitim peregit.
Intrant intereà locum rotunda
Concluſum cauea: madens ferarum
Multo ſanguine quem furor frequentat,
Cùm ſpectacula perſtrepunt cruenta,
Ac vilis gladiator enſe duro
Percuſſus cadit, & fremit voluptas.
Hîc flammante pyra, niger miniſter
Ardens ſupplicium parare iuſſus,
Conſtruxit facibus rogum ſupremis.
Qui, cùm corpora cremanda ſoluit, Sancti martyres ducũtur ad rogũ, exurendi.
Feruentes animas amore lucis
Fracto carceris expediret antro.
Certant officijs pij ſodales:
Plantis calceamenta diſſolutis,
Pronus detrahere ſtudebat vnus:
Sed ſanctus vetat ora Fructuoſus
Inclinata premi. faceſſite, inquit,
Nè noſtram grauet obſequela mortem.
At quin ipſe meos pedes reſoluam,
Nè veſtigia præpedita vinclis
Tardis greſſibus irruant in ignem.
Cur lamenta rigant genas madentes?
Cur veſtri memor vt fiam rogatis?
Cunctis pro populis rogabo Chriſtum.
Vix hæc ediderat, relaxat ipſe
Indumenta pedum: velut Moyſes
Quondàm fecerat ad rubum propinquans. Exod. 3.
Non calcare ſacram cremationem,
Aut adſtare Deo priùs licebat,
Quàm veſtigia pura figerentur.
Stabat calce mero, reſultat eccè
Cælo ſpiritus, & ferit loquelam, Cælitùs ab angelo confortantur.
Quæ cunctos tremefecit audientes.
Non eſt, credite, pœna, quam videtis,
Quæ puncto tenui citata tranſit:
Nec vitam rapit illa, ſed reformat.
Felices animæ: quibus per ignem
Celſa ſcandere contigit Tonantis:
Quas olìm fugiet perennis ignis
Hæc inter, rapidis focos crepantes
Intrant paſſibus, & minantur ipſi Martyres rogum intrant.
Flammarum * trepidantibus caminis. * crepitantibus.
Nexus deniquè, qui manus retrorsùs
In tergum reuocauerant reuinctas,
Intacta cute decidunt aduſti.
Non auſa eſt cohibere pœna palmas,
In morem crucis ad Patrem leuandas:
Soluit brachia, quæ Deum precentur.
Priſcorum ſpecimen trium putares:

Dan. 3.

Quos olim Babylonicum per ignem
Cantantes ſtupuit tremens tyrannus.
Illis ſed pia flamma tum pepercit,
Nondùm tempore paſſionis apto,
Nec mortis decus inchoante Chriſto.
Hos, cùm defugeret vaporus ardor,
Orant, vt celer ignis aduolaret,
Et finem daret anxijs periclis.
Exorata ſuos obire tandèm
Maieſtas famulos iubet, caducis
* Miſſos corporibus, ſibique reddi.

* Miſſis

Vidit Præſidis ex domo ſattelles
Cælum martyribus patére apertum,
Inſignesque viros per aſtra ferri.

Animæ ſanctorum ex hoc mundo ſtatim volát ad cælum.

Quin & filiolæ monens herili
Oſtendit ſceleris notam paterni,
Cælo viuere, quos forum peremit.
Hæc tum virginitas palàm videre
Per ſudum meruit, patente cælo,
Vt crimen domini domus timeret.

Eccè quàm ſit Deo dilecta virginitas.

Tum de corporibus ſacris fauillæ,
Et perfuſa mero leguntur oſſa,
Quæ raptìm ſibi quiſque vindicabat.
Fratrum tantus amor domum referre
Sanctorum cinerum dicata dona,
Aut geſtare ſinu fidele pignus.
Sed nè reliquias reſuſcitandas,
Et mox cum Domino ſimul futuras,
Diſcretis loca diuidant ſepulcris:
Cernuntur niueis ſtolis amicti,
Mandant reſtitui, cauoque claudi
Miſtìm marmore, puluerem ſacrandum.

Iubêt martyres ſuos cinere ſvno in loco ſimul condi.

O triplex honor, ô triforme culmen,
Quo noſtræ caput excitatur vrbis,
Cunctis vrbibus eminens Iberis.
Exultare tribus libet patronis:
Quorum præſidio fouemur omnes
Terrarum populi Pyrenearum.

Nota, patrocinium Sanctorum.

Circunſtet chorus ex vtroque ſexu,
Heros, virgo, puer, ſenex, anicla:
Veſtrum pſallite ritè Fructuoſum.
Laudans Augurium reſultet hymnus,
Miſtis Eulogium modis coæquans,
Reddamus paribus pares Camœnas.
Hinc aurata ſonent in arce tecta,
Blandum litoris extet indè murmur,
Et carmen freta feriata pangant.
Olìm tempus erit ruente mundo,
Cùm te, Tarraco, Fructuoſus acri
Soluet ſupplicio tegens ab igni.
Fors dignabitur & meis medelam
Tormentis dare, proſperante Chriſto,
Dulces hendecaſyllabos reuoluens.

VITA

VITA ET PASSIO S. VINCENTII MARTYRIS, PER AVRELIVM PRVDENTIVM VIRVM *conſularem ſcripta. Habetur in eius Periſtephano.*

Ianuarij 22.

BEATE martyr proſpera
Diem triumphalẽ tuum,
Quo ſãguinis merces tibi
Corona Vincenti datur.
Hic te ex tenebris ſeculi
Tortore victo & Iudice,
Euexit ad cælum dies,
Chriſtoque ouantem reddidit.
Nunc Angelorum particeps,
Luces in inſigni ſtola:
Quam teſtis indomabilis
Riuis cruoris laueras.
Cùm te ſatelles idoli
Præcinctus atris legibus,
Litare diuis Gentium
Ferro & catenis cogeret.

Non flectitur martyr ferro, nec blanditijs.

Ac verba primùm mollia
Suadendo blandè effuderat
Captator: vt vitulum lupus
Rapturus, alludit priùs.
Rex, inquit, orbis maximus,
Qui ſceptra geſtat Romula,
Seruire ſanxit omnia
Priſcis deorum cultibus.
Vos Nazareni aſſiſtite,
Rudemque ritum ſpernite,
Hæc ſacra, quæ Princeps colit,
Placate fumo & victima.
Exclamat hîc Vincentius,
Leuita de tribu ſacra,
Miniſter altaris Dei,
Septem è columnis lacteis.
Tibi iſta præſint numina:
Tu ſaxa, tu lignum colas:

Dij gentiũ mortui.

Tu mortuorum mortuus
Fias deorum pontifex.

Deus noſter viuus.

Nos lucis authorem Patrem,
Eiuſque Chriſtum filium,
Qui ſolus, ac verus Deus,
Datiane, confitebimur.
Hîc ille iam commotior:
Audéſne non felix, ait,
Ius hoc deorum, & Principum,
Violare verbis aſperis?
Ius & ſacratum, & publicum,
Cui cedit humanum genus,
Nec te iuuentæ feruidæ
Inſtans periclum permouet?
Hoc nanque decretum cape:
Aut ara thure & ceſpite
Precanda iam nunc eſt tibi,
Aut mors luenda eſt ſanguine.
Reſpondet ille altrinſecùs.

S. Vincentij conſtans reſponſum.

Age ergò quicquid virium,
Quicquid poteſtatis tibi eſt,
Palàm reluctor, exere.
Vox noſtra quæ ſit, accipe.
Eſt Chriſtus, & pater Deus:
Serui huius ac teſtes ſumus.
Extorque, ſi potes, fidem.
Tormenta, carcer, vngulæ,
Stridensque flammis lamina,
Atque ipſa pœnarum vltima,
Mors Chriſtianis ludus eſt.
O veſtra inanis vanitas,
Scitumque brutum Cæſaris, — Cæſaris brutale decretum.
Condigna veſtris ſenſibus
Coli * iubentis numina. — *iubetis
Exciſa fabrili manu,
Cauis recocta & follibus:
Quæ voce, quæ greſſu carent, — Pſal. 113.
Immota, cæca, elinguia.
His ſumptuoſa ſplendido
Delubra creſcunt marmore:
His colla mugientium
Percuſſa taurorum cadunt.
Adſunt & illic ſpiritus: — Dij gentiũ dæmonia.
Sed ſunt magiſtri criminum,
Veſtræ & ſalutis aucupes,
Vagi, impotentes, ſordidi:
Qui vos latenter incitos
In omne compellunt nefas,
Vaſtare iuſtos cædibus,
Plebem piorum carpere.
Nôrunt & ipſi, ac ſentiunt
Pollere Chriſtum, & viuere,
Eiuſque iam * mox affore — *iamque
Regnum tremendum perfidis.
Clamant fatentes deniquè — Matth. 8.
Pulſi è latebris corporum,
Virtute Chriſti, & nomine,
Diuique, & ijdem dæmones.
His intonantem martyrem
Iudex profanus non tulit, — Datiani furor in ſanctum Vincentium.
Conclamat. os obtrudite,
Nè plura iactet improbus.
Vocem loquentis claudite,
Raptimque lictores date,
Illos reorum carnibus
Paſtos, manuque exercitos.
Iam faxo ius prætorium
Conuiciator ſentiat,
Impunè nè noſtris ſibi
Dijs deſtruendis luſerit.
Tibi ergò ſoli contumax
Tarpeia calcentur ſacra?

Tu porrò ſolus obteras
Romam,Senatum,Cæſarem?
Vinctum retortis brachijs,
Surſùm ac deorſùm extendite,
Compago donèc oſſium
Diuulſa,membratim crepet.
Pòſt hinc hiulcis ictibus
Nudate coſtarum abdita,
Vt per lacunas vulnerum
Iecur retectum palpitet.
Ridebat hæc miles Dei,
Manus cruentas increpans,
Quòd fixa non profundiùs
Intraret artus vngula.
Ac iam omne robur fortium
Euiſcerando ceſſerat,
Niſuſque anhelus ſoluerat
Feſſos lacertorum toros.
Aſt ille tanto lætior,
Omni vacantem nubilo
Frontem ſerenam illuminat,
Te Chriſte præſentem videns.
Quis vultus iſte,prô pudor?
Datianus aiebat furens.
Gaudet,renidet,prouocat,
Tortore tortus acrior.
Nil illa vis exercita
Tot noxiorum mortibus
Agone in iſto proficit,
Ars & dolorum vincitur.
Sed vos alumni carceris,
Par ſemper inuictum mihi
Cohibete paulùm dexteras,
Reſpiret vt laſſus vigor.
Præſicca rursùs vlcera,
Dum ſe cicatrix colligit
Refrigerati ſanguinis,
Manus reſulcans diruet.
His contrà Leuites refert.
Si iam tuorum perſpicis
Languere virtutem canum:
Age ipſe,maior carnifex.
Oſtende,quo pacto queant
Imos receſſus ſcindere,
Manus & ipſe interſere,
Riuoſque feruentes bibe.
Erras,cruente,ſi meam
Te rêre pœnam ſumere,
Cùm membra morti obnoxia
Dilancinata interficis.
Eſt alter,eſt intrinſecùs,
Violare quem nullus poteſt:
Liber,quietus,integer,
Exors dolorum triſtium.
Hoc,quod laboras perdere
Tantis furoris viribus,
Vas eſt ſolutum,ac fictile,
Quocunque frangẽdum modo.

Ridet martyr,grauiſſima ſibi inferri tormenta.

Martyris fortitudo & conſtantia inuicta.

Quinimmò nunc enitere
Illum ſecare,ac plectere:
Qui perſtat intùs,qui tuam
Calcat,tyranne,inſaniam
Hunc hunc laceſſe, hunc diſcute
Inuictum * & inſuperabilem,
Nullis procellis ſubditum,
Solique ſubiectum Deo.
Hæc fatur, & ſtridentibus
Laniatur vncis denuò:
Cui Prætor ore ſubdolo
Anguina verba exſibilat.
Si tanta callum pectoris
Prædurat obſtinatio,
Puluinar vt noſtrum manu
Abomineris tangere:
Saltem latentes paginas,
Libroſque opertos detege,
Quò ſecta prauum ſeminans
Iuſtis crem etur ignibus.
His martyr auditis, ait.
Quem,tu maligne,myſticis
Minitaris ignem litteris,
Flagrabis ipſe hoc iuſtiùs.
Romphæa * nam cæleſtium
Vindex erit voluminum,
Tanti veneni interpretem
Linguam perurens fulmine.
Vides fauillas indices
Gomorrhæorum criminum:
Sodomita nec latet cinis,
Teſtis perennis funeris.
Exemplar hoc,ſerpens,tuum eſt:
Fuligo quem mox ſulfuris,
Bitumen & miſtum pice
Imo implicabunt Tartaro.
His perſecutor ſaucius
Pallet,rubeſcit,æſtuat,
Inſana torquens lumina,
Spumaſque frendens egerit.
Tunc deindè cunctatus diù,
Decernit extrema omnium:
Igni,grabato,& laminis
Exerceatur quæſtio.
Hæc ille ſeſe ad munera
Gradu citato proripit,
Ipſoſque pernix gaudio
Pœnæ miniſtros præuenit.
Ventum ad palæſtram gloriæ:
Spes certat & crudelitas:
Luctamen anceps conſerunt
Hinc martyr,illinc carnifex.
Serrata lectum regula
Dente infrequenti exaſperat:
Cui multa carbonum ſtrues
Viuum vaporat halitum.
Hunc ſpontè conſcendit rogum
Vir ſanctus ore interrito:

* inexpugnabilem,

Abominatur puluinaria quæ genib* ſupplicantiũ ſubſternebãtur ante altare idolorum.

*iam

Terret iudicem pœna Sodomitica in inferno plectendum.

Alacer ad pœnam currit.

Ceu

Spõtè conſcendit cratem ferreã, martyr aſſandus.

Ceu iam coronæ conſcius
Celſum tribunal ſcanderet.
Subter crepante adſpergine
Scintillat excuſſus cinis,
Punctiſque feruens ſtridulis
Sparsìm per artus figitur.
Aruina poſthinc igneum
Impreſſa cauterem lauit,
Vis vndè roris fumidi
In membra ſensìm liquitur.
Hæc inter immotus manet

Vincit ignẽ.

Tanquàm dolorum neſcius,
Tenditque in altum lumina:
Nam vincla palmas preſſerant.
Sublatus indè fortior,

Iterùm mittitur in carcerem teterrimum.

Lugubre in antrum truditur:
Nè liber vſus luminis
Animaret altum ſpiritum.
Eſt intùs imo ergaſtulo
Locus tenebris nigrior:
Quem ſaxa merſi fornicis
Anguſta clauſum ſtrangulant.
Aeterna nox illic latet,
Expers diurni ſideris:
Hic carcer horrendus ſuos
Habere fertur Inferos.
In hoc barathrum conijcit
Truculentus hoſtis martyrem,

Cippo pedes eius includuntur.

Lignoque plantas inſerit,
Diuaricatis cruribus.
Quin addit & pœnam nouam
Crucis peritus artifex,
Nulli tyranno cognitam,
Nec fando compertam retrò.

Fragmentis teſtarũ cruciatur.

Fragmenta teſtarum iubet
Hirta impolitis angulis
Acuminata, informia

* ſternere.

Tergo iacentis * ſternerent.
Totum cubile ſpiculis
Armant dolores anxij:
Inſomne qui ſubter latus
Mucrone pulſent obuio.
Hæc ille verſutus, vafra
Meditatus arte ſtruxerat:
Sed Belzebulis callida
Commenta Chriſtus deſtruit.
Nam carceralis cæcitas

Diuinitùs liberatur à cippo & teſtulis, in flores commutatis.

Splendore lucis fulgurat,
Duplexque morſus ſtipitis
Ruptis * cauernis diſſilit.

* catenis

Agnoſcit hîc Vincentius
Adeſſe, quod ſperauerat,
Tanti laboris præmium,
Chriſtum datorem luminis.
Cernit deindè fragmina
Iam teſtularum, mollibus
Veſtire ſemet floribus,
Redolente nectar carcere.
Quin & frequentes Angeli
Stant, ac loquuntur cominùs:
Quorum vnus ore auguſtior
Compellat his dictis virum.

Conſolatur ab angelis.

Exurge martyr inclyte,
Exurge ſecurus tuî,
Exurge, & almis cœtibus
Noſter ſodalis addere.
Decurſa iam ſatis tibi
Pœnæ minacis munia,
Pulchroque mortis exitu
Omnis peracta eſt paſſio.
O miles inuictiſſime,
Fortiſſimorum fortior,
Iam te ipſa ſæua & aſpera
Tormenta victorem tremunt.
Spectator hæc Chriſtus Deus
Compenſat æuo intermino,
Propriæque collegam crucis
Larga coronat dextera.
Pone hoc caducum vaſculum
Compage textum terrea,
Quod diſſipatum ſoluitur,
Et liber in cælum veni.
Hæc ille. ſed clauſas fores
Interna rumpunt lumina,
Tenuiſque per rimas nitor
Lucis latentis proditur.
Hoc cùm ſtuperet territus

Cuſtodes carceris exterrẽtur, viſo lumine cæleſti.

Obſeſſor atri liminis,
Quem cura pernox manſerat
Seruare feralem domum:
Pſallentes audit inſupèr
Prædulce carmen martyris,
Cui vocis inſtàr æmulæ
Conclaue reddit concauum.
Pauens deindè introſpicit,
Admota quantùm poſtibus
Acies per arctas cardinum
Intrare iuncturas poteſt.
Vernare multis floribus
Stramenta teſtarum videt,
Ipſumque vulſis nexibus
Obambulantem pangere.
Implentur aures turbidi
Prætoris hoc miraculo:

Deflet ſe victũ à martyre Datianus.

Flet victus, & voluit gemens
Iram, dolorem, dedecus.
Exemptus, inquit, carcere,
Paulùm benignis fotibus
Recreetur, vt paſtum nouum
Pœnis refectus præbeat.
Coire toto ex oppido
Turbam fidelem cerneres,
Mollire * perfultum torum,

* præfultũ

Siccare cruda vulnera.
Ille vngularum duplices
Sulcos pererrat oſculis:

 Hic

Deuotio Christianorum, & pius affectus erga martyrē.

Hic purpurantem corporis
Gaudet cruorem lambere.
Plerique veſtem lineam
Stillante tingunt ſanguine,
Tutamen vt ſacrum ſuis
Domi reſeruent poſteris.

Cuſtos carceris credit.

Tunc ipſe manceps carceris,
Et vinculorum ianitor,
Vt fert vetuſtas conſcia,
Repentè Chriſtum credidit.
Hic obſeratis vectibus
Denſæ ſpecum caliginis
Splendore lucis aduenæ
Micuiſſe clauſum viderat.
At verò poſtquàm lectuli
Martyr quietem contigit:
Aeger morarum tædio,
Eſt mortis incenſus ſiti.

** eiuſmodi*

Si mors habenda * huiuſmodi eſt,
Quæ corporali ergaſtulo
Mentem reſoluit liberam,
Et reddit authori Deo:
Mentem piatam ſanguine,
Mortis lauacris inclytam,
Quæ ſemet ac vitam ſuam
Chriſto immolandam præbuit:
Ergò, vt recline mollibus
Reiecit auleis caput,

Spirit' Vincentij victor cælum capeſſit.

Victor relictis artubus
Cælum capeſſit ſpiritus:
Cui recta celſo tramite
Reſeratur ad Patrem via,

Gen. 4.

Quam fratre cæſus impio
Abel beatus ſcanderat.
Stipant euntem candidi
Hinc indè ſanctorum chori,

Matth. 14. Mar. 6.

Parique miſſus carcere
Baptiſta Iohannes vocat.
At Chriſtiani nominis
Hoſtem coquebant irrita
Fellis venena, & liuidum
Cor efferata exuſſerant.
Sæuire inermem crederes
Fractis draconem dentibus.
Euaſit exultans, ait,
Rebellis & palmam tulit.
Sed reſtat illud vltimum,
Inferre pœnam mortuo,
Feris cadauer tradere,
Canibúſve carpendum dare.
Iam nunc & oſſa extinxero,
Nè ſit ſepulcrum funeris,
Quod plebs gregalis excolat.

Obijcitur corpus eius feris ad deuorandum, nè pro martyre colatur

Titulumque figat martyris.
Sic frendit, & corpus ſacrum
Profanus, ah, dirum nefas,
Nudum, negato tegmine,
Exponit inter carices.

Sed nulla dirarum fames
Aut beſtiarum, aut alitum
Audet trophæum gloriæ
Fœdare tactu ſqualido.
Quin ſi qua clangens improbè
Circunuolaret eminùs,
Trucis volucris impetu
Depulſa vertebat fugam.

3. Reg. 17. Coruus corpus eius cōſeruat intactum.

Nam coruus Eliæ datus
Olìm, ciborum portitor,
Hoc munus implet ſedulò,
Et irremotus excubat.
Hic ex frutectis proximis
Infeſtus alarum ſono,
Oculoſque pennis verberans,
Exegit immanem lupum.
Quis perfidorum credere
Auſit, rapacem belluam
Tauris paratam congredi,
Ceſſiſſe plumis mollibus?
Ibat malignùm murmurans
Leui volatu exterritus:
Prædamque viſam fugerat
Cuſtodis imbellis minis.
Quis audienti talia
Datiane tunc ſenſus tibi?
Quantis gementem ſpiculis
Figebat occultus dolor?

Vincit tyrānum corpus mortuum ſancti martyris.

Cùm te perempti corporis
Virtute victum cerneres,
Ipſis & impar oſſibus,
Vacuiſque iam membris minor?
Sed quis, tyranne pertinax,
Hunc impotentem ſpiritum
Determinabit exitus?
Nullus'ne franget modus?
Nullus, nec vnquàm deſinam.
Nam, ſi ferina immanitas
Manſueſcit, & clementia
Coruos voraces mitigat,
Mergam cadauer fluctibus:
Inſana nunquàm naufragis
Ignoſcit vnda, & ſpumeum
Neſcit profundum parcere.
Aut ſemper illic mobilis
Incerta per ludibria

** flatibus.*

Vagis feretur * fluctibus,
Squamoſa paſcens agmina:
Aut ſub fragoſis rupibus
Scabri petrarum murices
Inter receſſus ſcrupeos
Diſciſſa rumpent viſcera.
Ecquis virorum ſtrenuè
Cymbam peritus pellere:
Remo, rudente, & carbaſo,
Secare qui Pontum queas?
Rapias paluſtri è ceſpite
Corpus, quod intactum iacet.

Leui-

Leuiſque vectum lembulo
Amplum per æquor auferas.
Sed complicatum ſparteus
Claudat cadauer culleus:
Quem fune connexus lapis
Præceps in altum deprimat.
At tu per vndas emices
Rorante præceps palmula,
Donec relictum longior
Abſcondat adſpectus ſolum.
Sacrũ cor-pus proijci-tur in pro-fundũ mare. Hæc iuſſa quidam militum,
Eumorphio nomen fuit,
Violentus,audax,barbarus,
Furore feruens arripit.
Funale textum conſerit,
Suto quod implet corpore,
Emenſus & multum freti
Inter procellas excutit.
O præpotens virtus Dei,
Matt.8.&14 Virtus creatrix omnium:
Quæ turgidum quondàm mare
Gradiente Chriſto ſtrauerat,
Vt terga calcans æquoris
Siccis mearet paſſibus,
Plantas nec vndis tingeret
Vaſti viator gurgitis.
Hæc ipſa virtus iuſſerat
Exod.14. Rubrum ſalum dehiſcere,
Patente dum fundo aridum
*terit Secura plebs iter * legit.
Vbiquè vin-cit S.Vincẽ-tius in terra & mari. Necnon & ipſa nunc iubet
Seruire ſancto corpori
Pontum quietis lapſibus
Ad curua pronum litora.
Saxum molaris ponderis
Vt ſpuma candens innatat,
Tantique cuſtos pignoris
Fiſcella fertur fluctibus.
Cernunt ſtupentes nauitæ
Vectam remenſo marmore,
Labi retrorsùm leniter
Aeſtu ſecundo,& flamine.
Longè antè ad litus ſa-crũ corpus peruolat, quàm ipſi nautæ. Certant & ipſi concito
Pontum phaſelo ſcindere:
Longè ſed artus præuolant
Telluris ad mollem ſinum.
Priùs relatos deniquè
Humus quieta ſuſcipit,
Quàm pulſa ſummis niſibus,
Carina portum tangeret.
Felix amœni litoris
Sepultura eius. Receſſus ille: qui ſacra
Fouens arenis viſcera
Vicem ſepulcri præbuit:
Dum cura ſanctorum pia
Deflens adornat aggerem,
Tumuloque corpus creditum
Vitæ reſeruat poſteræ.

Sed mox ſubactis hoſtibus, Templũ ſi-ue altare ei-dem extrui-tur.
Iam pace iuſtis reddita,
Altar' quietem debitam
Præſtat beatis oſſibus.
Subiecta nam ſacrario,
Imamque ad aram condita,
Cæleſtis auram muneris
Perfuſa ſubter hauriunt.
Sic corpus: aſt ipſum Dei
Sedes receptum continet,
Cum Machabæis fratribus, 2.Mach.7.
Secto Iſaiæ proximum.
Simplex ſed illis contigit
Corona pœnarum: quibus
Finem malorúm præſtitit
Mortis ſupremus exitus.
Quid tale ſector auſus eſt?
Truncata nunquid corporis
Segmenta poſt ſerram feris
Obiecit,aut vndis dedit?
Num Machabæi martyris 2.Mach.9.
Linguam tyrannus erutam,
*Raptámve pellem verticis, * Raptãve
Auibus cruentis obtulit?
Tu ſolus ô bis inclyte,
Solus,brabeij duplicis
Palmam tuliſti: tu duas
Simul paráſti laureas.
In morte victor aſpera, Vincit tyrã-num in mor-te & poſt mortem.
Tum deindè poſt mortem pari
Victor triumpho proteris
Solo latronem corpore.
Adeſto nunc,& percipe Author S. martyris o-ratiões apud Deũ implo-rat.
Voces precantum ſupplices,
Noſtri reatûs efficax
Orator ad thronum Patris.
Per te,per illum carcerem,
Honoris augmentum tui,
Per vincla,flammas,vngulas,
Per carceralem ſtipitem,
Per fragmen illud teſteum,
Quo parta creuit gloria,
Per quem trementes poſteri
Exoſculamur lectulum:
Miſerere noſtrarum precum,
Placatus vt Chriſtus ſuis
Inclinet aurem proſperam,
Noxas nec omnes imputet.
Si ritè ſolennem diem Feſtiuitas S. Vincentij martyris.
Veneramur ore,& pectore:
Si ſub tuorum gaudio
Veſtigiorum ſternimur:
Pauliſpèr huc tu illabere,
Chriſti fauorem deferens,
Senſus grauati vt ſentiant
Leuamen indulgentiæ.
Sic nulla iam reſtet mora,
Quin excitatam nobilis

Carnem reſumat ſpiritus,
Virtute perfunctam pari.
Vt quæ laborum particeps
Commune diſcrimen tulit,
Sit & cohæres gloriæ
Cunctis in æuum ſeculis.

VITA S. EPIPHANII TICINENSIS EPISCOPI, EDITA AB ILLIVS SVCCESSORE B. EVODIO *vel Enodio Epiſcopo. Deſcripta eſt ex mendoſo codice, omiſſis quibuſdam, quæ ob ſcripturam deprauatam intelligi non poſſent.*

22. Ianuarij. Cap. 1. VITAM beati Epiphanij Ticinẽſis antiſtitis narraturus, inuoco ſpiritum ſanctum, teſtem actuum eius & comitem, vt ipſius auxilio gloriam ſereniſſimæ conſcientiæ, quam eidem ceſſit, tradam chartis victuris in ſeculo: vt exemplum præbitura virtutum, nunquàm fama moriatur. Igitur vir inſignis Epiphanius oriendo Ticinẽſis oppidi indigena fuit, patre Mauro generatus, & matre Focaria editus, quæ ſancti etiam Mirocletis confeſſoris & Epiſcopi tangebat proſapiam, hominibus ex liquido ingenuitatis fonte venientibus. Porrò ſub deceſſore ſuo viro integerrimo Criſpino pontifice cæleſtis militiæ tyrocinium ſortitus, annorum fermè octo Lectoris eccleſiaſtici ſuſcipit officium, ſigno antè cælitùs demõſtrato. Nam dum eſſet in crepundijs lactentis infantiæ, fulſiſſe eius cunabula ſuperno lumine vidêre quamplurimi, vt futuræ mentis claritatem luſtrans eum & præcedens fulgor oſtenderet, ſecuturumque ſplendorem in moribus iam tunc typica luce ſignaret.

S. Epiphanij patria. Parentes.

Fit Lector.

Cap. 2. Itèm Notarius. Notarum in ſcribendo compendia, & figuras varias, verborum multitudinem comprehendentes breuì aſſecutus, in exceprorum numero dedicatus emicuit, cœpitque iam talis excipere, qualis poſſit ſine bonorum oblocutione dictare. Igitur proceſſu temporis & laboris ad ſextumdecimum ætatis annum diuino fauore perductus, cana conſilia in annis puerilibus meditabatur, & vernabat in illo præ cæteris mater bonorum operum verecundia. Ità famulabatur antiſtiti libens, vt ſi quid operis gereretur ab altero, grauiter ferret ſubreptum ſibi fuiſſe ſeruitium. Accipiebat ſenes grauiter, iuuenes comiter, & coërcebat iamtunc facinoroſos audacter. Erat primis ſubiectus, prioribus ſancta iniungentibus obſecundans, æqualibus blandus atque officioſus, ſequentibus mera charitate communis: nulli ſe præferens, cùm religioſo curſu per cæleſtem tramitem omnibus anteiret. Laudationis amore vacuus, cùm quotidiè in eo laudanda adoleſcerent. Cumque res gloriæ dignas per horarum momenta conſummaret, perire gloriæ fructum opinabatur atque mercedem, ſi prætuliſſent homines, quod ſoli Deo exhibebat abſconditè. Apoſtolici memor oraculi, aſſentationes reſpuens, in ſemetipſo, teſte conſcientia, pro boni operis recognitione plaudebat.

Vt ſeſe geſſerit in iuuentute ſua.

Gal. 6.

Cap. 3. Forma corporis eius. Ridebant genæ, etiam cùm animus mœſtitudine torpuiſſet: nitida ſimul labia commendabant dupliciter mella ſermonum, nec non quocunquè vertiſſet oculos, ſerenitatem mentis nunciabat adſpectus. Frons ceræ pulchritudinis & candoris illius, quæ ſolis paſſa radios, colorem traxit ab æthere. Nares in tanto naturaliter ſplendore formatæ, vt illas nequiret imaginibus corpora repræſentans pictor æmulari. Manus teretes, prolixi digiti, de quibus alienigena aliquid gauderet accipere. Staturæ proceritas decens, quæ eminentiam ſecuturæ dignitatis præfiguraret in membris, nec tamen modum ornatiſſimæ prolixitatis excederet. Erat in eodem ſermo ad doctrinam congruus, fabricatus ad blanditias. Ad interceſſiones iamtunc pontifex, ad corripiendos ſingulos authoritate plenus, ad exhortandos quoſque neceſſario lepore dulciſſimus. Vox ſonora, ſucco virilis eloquentiæ condita: nec tamen agre-

agreſtis, nec ruſtica, nec infracta, gradatimque à maſcula ſoliditate depoſita. Talis iam ad octauumdecimum ætatis ſuæ peruenit annum, in quo in ſecundo à Leuitis numero dedicatus, ſenum cœtibus adiunctus eſt. Stupuêre quamplurimi, ſed externi, qui mores illius cum ætatis immaturitate iungebant. Seram credebant dignitatem hanc redditam eſſe, qui nouerant. At ille venerabilis Criſpinus epiſcopus, fauoris neſcius, pertinaci tenens diſtrictione cenſuram, & quem nunquàm niſi bona conſcientia duxit ad gratiam, ſic eum mulcebat ſenſibus, vt morderet obtutu: & ſub ſpecie frontis rigidæ, clandeſtinum circa diſcipulum nutriebat affectum. Paſcebatur alumni ſui optabili conuerſatione pater, & in omnibus eius actibus oculos amœnabat. In quo tamen ille Subdiaconi ordine nihil ampliùs quàm biennio commoratus, meritorum ſuorum ſaltibus euectus exiliuit. Nec ſe diù intra anguſtias modici honoris anima eſt diues paſſa refrenari.

Ordinatur ſubdiaconus

Criſpini Epiſcopi erga eum ſeuera charitas.

Cap. 4.

Fit Diaconus.

Feſtinabat ad Leuiticam dignitatem conſcientia, quam nunquàm vota præſumpſerant: exigebat conuerſatio, quod deſideria penitùs ignorabant. Breuì pòſt ad Diaconij euectus infulas, viceſimum ætatis ſuę aſſcendit annũ, facie non benè barbata. Turbatur ſuſcepti honoris tyrocinio homo, qui iam ducem poterat implere Chriſtianum. Singulorum pro pudore declinabat adſpectus, quę vniuerſa ciuitas quasì ſalutis ſignũ aliquod attendebat. Interea ſupradictus antiſtes omnem eccleſiaſticæ cõuerſationis ſubſtantiam & diuitias pauperum ſuorum in eius poteſtate committit, volẽs ante epiſcopatum cognoſcere, qualem futuris temporibus præpararet epiſcopum: & cùm fit, vix vt ab eorum perſonis, de quibus ſucceſſionis ſeritur quãtulacunque ſuſpicio, inuidia temperetur, in iſtius gratia ſibi credebat perire ſanctus papa, quicquid minùs fuiſſet exhibitum. Quædam in illo ſua, quædã volebat eſſe maiora. At ille quotidianis profectibus etiam cupidiſſimi in oratione genitoris vota tranſcendebat. Erat enim genitor eius, cùm per euangelium, conceptum verbi cæleſtis ſemine, fœta aluus effuderat. De pudicitia iuuenis mei quid loquar? In eo domum ſuam conſtituerat caſtitas, & continentia radices fixerat in profundis. Virum ſe eſſe, niſi per patientiam laboris, ignorabat. Carnem habere, niſi cùm moriturum ſe meminerat, neſciebat. Quotiès tamen illum corporeus appetitus, ſicut ab illo didici, ludebat imaginibus ſomniorum, ilicò ad vigilias ſanctas, continuata ieiunia, ſtandi diutiſſimè neceſſitatem plena auiditate currebat: talemque bellatrix dextera animæ ſuis certaminibus reddebat carnem, vt illi opùs eſſet poſteà pro neceſſitate ſuccurri. Nec tamen refecto corpuſculo, vtebatur ocio.

Diſpenſat eccleſiæ facultates.

Eius eximia caſtitas.

Cap. 5.

Lectio eius.

Vtebatur lectione pro requie, librorum venerabilium pro blandimẽtis inſtrumenta ſuſcipiens: & nè crederetur tramitem verborũ celeritate tranſuolâſſe, pingebat actibus ſuis paginam, quã legiſſet. Si propheta fuiſſet in manibus, prophetantem vidiſſes amiſſo codice lectorẽ. Si teſtamẽti veteris receſſuiſſet volumina, Moyſi dignus æmulator incedebat taliter, acsì illum Iſraëlitica per deſertum agmina ſequerentur. Si Apoſtolicorum lac verborum, & mel Dominicæ paſſionis, ſeueritatem legis condiens, ſcriptura index reuelâſſet, continuò ex ore ipſius dulciora fauis verba fluxerunt. Poſtremò quod libri docuiſſent, vita ſignabatur. Domum taliter regebat eccleſię, vt nec profuſione immoderata commiſſam * penum exhauriret, nec odia ſordium pietate contraheret. Interceſſionum etiam tunc certamina præludebat. Nam vbicunque pro remedijs miſerorum Epiſcopi mittebatur imperio, tanta exigebat beneficium arte ſupplicandi, vt ſentiret ſibi in cauſis profuiſſe quamplurimùm, ipſum per ſe Epiſcopum non veniſſe. Augebatur circa eum per ſingulos dies popularis affectus, & magnis ſucceſſibus cumulabatur amor, qui ex iudicio deſcendebat. Deſiderabatur in eo ſacerdotium, cùm nemo nutritoris eius optaret interitum. Poſtquàm tamen inualida ſenectus, & ſemper de infirmitatibus querula, venerabilem virum Criſpinum pontificem occupauit, iſtius ſuſtentabatur manibus, in huius nitens erigebatur amplexus, cuius miniſterio quicquid optâſſet fieri, ante iuſſionem videbat impletum. Præſentiunt enim bonæ mentes eorum deſideria, quibus cum integritate famulantur.

** pecuniam*

Officioſè ſeruit Epiſcopo ſenio grauato.

Cap. 6.

Talis in Diaconatu, à vigeſimo incipiens, octo annos impleuit. Et quidem tunc ſtatus eccleſiæ Ticinenſis bona clericorum fruge pollebat. Erant cæleſtes viri, quos iſte à perfectione incipiens amabat. Fuit Syluester Archidiaconus

Multi in eccleſia Ticinen. viri cæleſtes ac ſancti. ea tempeſtate, homo in vetuſta diſciplinarum inſtructione probatiſſimus: fuit vir inſigniſſimus Bonoſus presbyter, tam nobilis ſanctitate, quàm ſanguine: Gallus quidem proſapia, ſed cæleſtis indigena. Fuerunt alij & numero plures, & virtute præſtantes. Circa finem tamen vitæ, quem ſpiritu præuidebat ſanctus antiſtes, Mediolanum vicinam expetijt ciuitatem, vbi nobilium germina meſſe quadam mundæ ingenuitatis excreuerant: quos viſitationis gratia requiſitos, talibus vir Dei Criſpini Epiſcopi oratio ad Mediolanenſes. ſermonibus appellauit: Ecce filij, iam me ætas compellit ad tranſitum, iam originariam ad ius ſuum reuocat terra particulam. Commendo Eccleſiam, commendo hunc, cuius labori & gratię debeo, quòd vſque ad hoc tempus vixi & grandæuus & debilis. Corporea ſoliditas & virtus animæ, imbecillitatem meam portauit ſine faſtidio: cuius ambulaui pedibus, tenui aliquid manibus, vidi oculis, ordinaui ſermone. Duo videbamur intuentibus, cùm vnus per concordiam fieret ex duobus. Hæc Ruſtico viro illuſtri dicta penitùs inſederunt: qui in omni dicendi genere exercitatiſſimus, tali eſt exorſus eloquio: Scimus, ſancte pater, ſcimus, & profunda conſideratione perſpeximus, iuuenem iſtum non oportere pro ætatis immaturitate cenſeri, nec debere grauis cōſilij hominibus teneros pro quadam obice afferri annos. Vir nanque cana morum integritate probabilis, geminata laude dignus eſt, ſi illi ad bonæ mentis imperium puerile corpus obtemperet. Viue tu tamen, viue exemplum & forma bonorum operum, & vberiores in eo, ſi adhuc poſſunt creſcere, conuerſationis fructus adiunge.

Cap. 7. His dictis, conticuit: at ille pijſſimus pontifex, beneuolentiæ eius impendens gratias, quòd ſecum pari de diſcipulo exiſtimatione ſentiret, dicto vale diſceſſit, atque Ticinum, quasi ad ſepulcrum, feſtinans regreſſus eſt. Aliquantis verò diebus Criſpinus Epiſcopus moritur. emenſis, morbo regio perfuſus, lucem ſeculi noſtri ſuperna habitatione commutauit. Extemplò in iſtum bonorum omnium conſenſus adducitur, magnus ilicò in tota vrbe concurſus: rapitur à lamentatione funebri in gaudium populi conſecrandus antiſtes. Flebat iſte intemperanter dolore mortis paternæ, cui reddi Creatur S. Epiphanius, licèt nolēs, Epiſcopus. debitas aliquas lachrymas, promiſcuæ multitudinis lætitia non ſinebat. Reſiſtebat inquantùm poterat, & indignum ſe iam Apoſtolica imitatione clamitabat: ſed 1. Cor. 15. tantùm magis ſurgebąt in eo dilectio cunctorum, quantùm in multitudine magna ſolus erat, qui ſe vocitaret indignum. Nunc quid pluribus vtar, qui omnia explicare non valeo? Finitimarum ciuitatum iunguntur ſtudia, & attrahitur tanta collectio, acsì initiandus eſſet totius orbis Epiſcopus. Ducitur Mediolanum adhuc reluctans, & magna, ſi dimitteretur munera promittens, qui vt fieret, noluit ſpondere vel minima. Conſecratur cum omni celebritate cunctorum: exultat mundus de tam ſanctæ ordinationis inſignibus. Extranearum habitatores vrbium tanto ſe tripudio iactabant, quasì ipſis propriè profuturum infula ſacerdotalis exciperet.

Cap. 8. Exacto ergò dedicationis ſuæ tempore, conuocatiſque vniuerſis presbyte- Oratio eius ad Clerum. ris ac miniſtris, talibus eos inſtruxit ac confortauit alloquijs: Quanuis me, fratres chariſſimi, inter primordia immatura titubantem, iudicij veſtri & ſuſceptæ dignitatis oppreſſerit pondus, memini tamen quàm magna veſtræ gratiæ debeam, cui maxima contuliſtis: & licèt vobis parendi magìs quàm iubendi habuerim voluntatem, mutaui tamen per officium perſonam, ſeruiendi animum non omiſi. Eſtote pacifici, eſtote vnanimes, onus meum mecum diuidite. Fit enim ad portandum facilis ſarcina, quam multorum colla ſufferant. Meam vobis communionem ſeruandam cum omni humilitate polliceor, neque futurum eſſe quenquam, qui me niſì cum Deo meo poſſit offendere. Autho- Pudicitia author bonorum operum. rem bonorum operum ſeruate pudicitiam. Et nè iniurioſum putetis, quòd grandæuos & presbyteros de continentia & integritate ſeruanda puer appellat: conuerſatio, non anni, aut adoleſcentiam aperit, aut ſenectam. Speculamini meę conuerſationis itinera, & ſi indignum aliquid cognoſcitis, coërcete. Nemo eccleſiæ principem admonere timeat, ſi probat errantem. His ità dictis, conticuit. Surrexerunt omnes, & conſona quique ex meditatione priſtina, ſub momentanea tamen voce dixerūt: Aue pater probatiſſime. Aue pontifex ſingularis. Bonum te quidem vniuerſorum ſenſit electio, ſed optimum te tua atteſtantur alloquia. Creſcis ſanctis meritis apud conſcientiam noſtram, & aperiris luce operū ſuprà quàm porrigebatur opinio. Quibus breuiter perſtrictis, ſuſcepto omnes munere diſceſſerunt.

Mox

Mox ſibi beatus antiſtes proprio ore leges,quibus ſe poſſet tenere,dictauit. Primùm ſtatuit non lauandum, nè nitorem animæ & interioris hominis fortitudinem,balnea magis ſordibus amica confringerent. Demùm decreuerat nunquàm eſſe prandendum : ſed nè propoſiti ſententiam ſuperuenientium vis illa temeraret,& aut iactantiæ nebulis, aut auaritiæ fama læderetur,definiuit nunquàm ſibi cœnandum : vt commutatio horarum, ac per hoc ſemel in die reficiendi tempus afferret. Cibos iuſſit ſibi placere viliores, nihilque in apparatione ciborum nares ſaporemque ſuum poſſe offendere, nisi aromatibus condiretur. Holerum & leguminis paſcebatur epulis,ſed neutrum horum vſque ad ſatietatem capiens. Vini quiddam parum : quam tamen exiguitatem, Apoſtolicæ admonitionis memor, ſumebat ob ſtomachi cauendam debilitatem. Procedendum cenſuit omnibus,in quolibet aëris terrore maturiùs,ità vt vigiliarum formam lectoribus antecedens ad eccleſiam præberet Epiſcopus. Poſtquàm verò ad altaris confinia perueniſſet, nullam deliberauit futuram eſſe neceſſitatem,qua indè nisi impletis ſolennibus poſſet abduci. * Iunctis pedibus vſque ad conſummationem myſtici operis ſtare ſe debere conſtituit,ità vt humore veſtigiorum locum ſuum depingeret,& longè adſpiciētibus indicaret.Interceſſionum ſibi tantam propoſuit curam, vt ipſam ſe miſeris inferre crederet moleſtiam, quam per negligentiam à quibuſcunque permiſiſſet inferri. Ad patientiam laboris tempore ocij vt neceſſitati ſufficeret,corpus aptauit.Hoc ſibi viuendi pragmaticum vel diſciplinæ dogma propoſuit,aggreſſus eſt,ſeruauit,impleuit.

Cap. 9. Leges viuendi ipſe ſibi præſcribit. Victus eius. 1.Tim.5. for.* Nudis Nudis pedibus diuina tractat myſteria.

Mox verò per vniuerſum mundum ſanctam illius conuerſationem illa, quæ licèt in glorioſis tardior eſſe ſolet,fama non tacuit,ſed ad aures Recimeris, qui tunc ſecundis ab Anthemio principe habenis Rempublicam gubernabat,detulit. Nam Imperatore Romæ poſito, ſeminarium inter eos iecit ſcandali illa, quæ dominantes ſequeſtrat,inuidia, & par dignitas,cauſa diſcordiæ : Surrexerat enim tanta rabies atque diſſenſio, vt mutuò tela præpararent, & præterquàm origo irarum proprios ſuggerebat ſtimulos,lis ipſa circunſtantium conſilio nutriebatur. Nutabat ſtatus periclitantis Italiæ,& affligebatur ipſis diſcriminibus grauiùs,dum expectabat futura diſcrimina. Intereà apud Recimerem patritium, Mediolani ea tempeſtate reſidentem, fit collectio Ligurum nobilitatis : qui flexis genibus, ſoloque proſtrati pacem orabant principum, & vt à ſcandalo vtræque partes deſinerent, occaſiones gratiæ ab vna precabantur offerri. Quid plura contexam ? Mulcetur Recimer, & velle ſe reparare concordiam, permotus multorum fletibus pollicetur. Sed quis, ait, potiſſimùm huius legationis pondus accipiet, quem tantæ molis cura maneat? Quis eſt, qui Galatam concitatum reuocare poſſit,& principem ? Nam ſemper cùm rogatur exuberat,qui iram naturali moderatione non terminat. Tum vno omnes ore reſponderunt : Veſter tantummodò ad pacem declinet aſſenſus. Eſt nobis perſona, nupèr ad ſacerdotium Ticinenſis vrbis adſcita, cui & beluæ rabidæ colla ſubmittnnt: cui ante preces offeratur beneficium, quod à quolibet petiturus aduenerit. Cui eſt vultus vitæ ſimilis, quem venerari poſſit. quicunque, ſi eſt catholicus & Romanus : amare certè, ſi videre mereatur, & Græculus. Iam ſi ad ſermonem eius veniamus, nunquàm ſic diras aſpides verborum digitis incantator Theſſalus violentis poterit euocare carminibus, quomodò ille effectum petitionis ſuæ etiam à negaturis extorquet. Pendet in arbitrio eius cùm loqui cœperit, ſententia audientis.

Cap. 10. Vide Nicephor. Hiſt. Eccleſ. lib. 15. cap. 11. Egregia S. Epiphanij præconia.

Tunc patritius Recimer ità reſpondit : Detulit ad me hunc hominem, quem exponitis, fama glorioſum, & in hoc admirationi magìs mihi eſt, quòd omnes habeat laudatores. Ite ergò, & rogate hominem Dei, vt ambulet : iungite etiam meas preces. Egreſſi de concilio, ſtatìm Ticinum petunt, cauſam narrant, fuſis, vt iſtum laborem ſuſciperet, beatus Epiphanius rogatur lachrymis. Qui nè exteniiaret beneficium, ſi filios diutina ſupplicatione torqueret, anteceſſit deſideria poſtulantium : quos tamen taliter allocutus eſt : Quanuìs tantæ rei neceſſitas probatiſſimæ perſonæ pondus inquirat, & titubet ſub graui faſce portitor immaturus : affectum tamen, quem debeo, patriæ non negabo. Quibus breuiter narratis, quomodò erat loquendi parcus, ad Recimerem patritium perrexit : à quo ſimul viſus & electus eſt. Mandato igitur ſibi legationis ordi-

Cap. 11. Modeſtia eius.

Mittitur legatus ad Anthemiũ Imperat.

ordine, Romam petijt. In quo itinere quid moleſtiarum ſuſtinuerit, quidve virtutum geſſerit, feſtinans ad maiora prætereo. Mox tamen vt ſupradictæ vrbis portas ingreſſus eſt, fama quæ illum abſentem notum fecerat, digito cœpit oſtendere. Conuerſi ilicò omnium oculi, ſtupuêre mentes attonitæ: quòd tantam ſibi exhiberi reuerentiam imago eius index ſanctitatis requireret, inexpiabilis ſe culpæ reum fatebatur. Quilibet potentum genua eius amplexus eſt: tollebatur clamor in cælum: nemo illum mortalium numero computabat, cui omnia cæleſtis gratiæ videbant bona conſtare.

Vt à Romanis except' ſit.

Cap. 12.

Perfertur ad principem Anthemium, ſtudio legationis epiſcopum veniſſe Liguriæ, hominem quem nullus poſſit, etiam diues eloquio, ſufficienter exponere. At ille: Callida, inquit, mecum Recimer & in legationibus ſuis arte decertat. Tales dirigit, qui ſupplicatione expugnent, quos ille laceſſit iniurijs. Perducite tamen ad me hominem Dei: qui ſi poſſibilia precatur, admittam: ſi difficilia, ſupplicabo nè excuſationem meam grauetur accipere. Dubito tamen, an Recimer apud me quod poſcit obtineat: quem ſcio in conditionibus proponendis rationis terminum non tenere. Sed veniat directus antiſtes, & laudatam iampridèm præſentet effigiem. At venerabilis & ſeculis omnibus probatus pontifex, poſteaquàm introgreſſus eſt, ſermonis proferendi donatus licentia, quanuìs fugitiuæ poteſtatis inſignia, oſtrum gemmasque rutilantes reuerendæ imaginis fulgore compreſſerit, (Etenim quaſi abſente Imperatore, ità in ſe oculos traxerat ſingulorum) tali tamen narratione incipiens, ianuam oris reſerauit: Summa cæleſtis Domini, venerande princeps, eſt ordinatione diſpoſitum, vt cui tantæ Reipublicæ cura mandabatur, per catholicæ fidei dogma Deum & authorem & amatorem pietatis agnoſceret, per quem bellorum furorem pacis arma confringunt, & calcans colla ſuperbiæ concordia ſuperat, quod fortitudo non præualet. Sic nanque Dauid prædicabilem parcendi magìs inimico animus reddidit, quàm intentio vindicandi. Sic perfecti ſeculorum Reges & domini ſupplicantibus indulgere cæleſti arte didicerunt. Supernæ nanque dominationis inſtàr poſſidet, qui imperium ſuum pietate ſublimat. Hoc itaque Italia veſtra freta iudicio, vel Recimer patritius, paruitatem meam oratum direxit, indubitanter conijciens, quòd pacem Romanus Deo munus tribuat, quam precatur & Barbarus. Erit enim veſtris propriè profuturus triumphus annalibus, ſi ſine ſanguine viceritis. Simul neſcio, quæ ſpecies fortior poſſit eſſe bellorum, quàm dimicare contra iracundiam, & fortiſſimi Getæ pudorem onerare beneficijs. Grauiùs enim percellitur, ſi poſtulata impetret, quem puduit hactenùs ſupplicare. Tractandus demùm anceps belli euentus: in quo tamen ſi ità præualuerint peccata certamine, veſtro regno defraudabitur, quod partes vtræque perdiderint. Nam quæcunque apud Recimerem, ſi amicus eſt, ſalua ſunt cum ipſo à vobis patritio poſſidentur. Cogitate pariter, quia benè cauſæ ſuæ ordinem dirigit, qui pacem priùs obtulerit. Hactenùs admirandus pontifex proſecutus, loquendi finem fecit.

Oratio eius ad Anthemium Imper.

2. Reg. 24.

Attende ſingularẽ eius prudẽtiam.

Cap. 13.

Imperatòr ei reſpõdet.

Tunc alto trahens verba ſuſpirio, princeps erigens oculos, ità orſus eſt: Quanuìs inexplicabilis mihi, ſancte antiſtes, aduersùs Recimerem cauſa doloris ſit, quòd nihil profuerit maximis eum à nobis donatum fuiſſe beneficijs, quem etiam (quod non ſine pudore & regni & ſanguinis noſtri dicendum eſt) in familiæ ſtemma copulauimus, dum indulſimus amori Reipublicæ, quod videretur ad noſtrorum odium pertinere. Quis hoc nanque veterum retrò principum fecit vnquàm, vt inter munera, quæ pellito Getæ dari neceſſe erat, pro quiete communi filia poneretur? Neſciuimus parcere ſanguini noſtro, dum ſeruamus alienum. Nemo tamen hoc credat propriæ cauſa factum eſſe formidinis. nam in tanta circunſpectione ſalutis omnium, ſolùm pro nobis timere non nouimus. Benè tamen apud nos compertum eſt, perire Imperatori laudem ſuæ virtutis, qui pro aliorum cautela non metuit. Sed vt tuæ venerationi ad liquidum conatus illius aperiamus, quotiès à nobis maioribus donis cumulatus eſt Recimer, totiès grauior inimicus apparuit. Quanta contra Rempublicam præparauit? Quantas externarum gentium per illum vires furor accepit? Poſtremò etiam vbi nocere non potuit, nocendi tamen fomenta ſuggeſſit. Huic nos pacem dabimus, hunc inteſtinum ſub indumento amicitiarum inimicum ſuſtinebimus, quem ad fœdus concordiæ nec affinitatis vincula tenuerunt? Grandis cautio eſt, aduerſarij animum

Filia Anthemij Imper. nupſit Recimeri.

mum cognouiſſe, & eum hoſtem protinùs ſenſiſſe, ſuperâſſe eſt. Perdunt ſemper deprælienſa odia ſtimulos, quos occultata conceperant. Poſtremò ſi ſolitæ calliditatis aſtutia etiam te fefellerit, certamenque iam vulneratus aſſumat, me tamen ſtatumque Reipublicæ tuis committo & commendo manibus, & gratiam, quam ſupplicâti & profuſo per ſe Recimeri negare diſpoſueram, per te primus exhibeo. Quis tibi enim excuſare præſumat beneficium poſtulanti, cui oportuerat antè preces offerri? Hæc Imperator. Imperator pacem facit ad ſācti antiſtitis ſupplicationé.

At venerabilis ſacerdos: Gratias, inquit, omnipotenti Deo, qui pacem ſuam principis menti inſeruit, quem adinſtàr ſuperni dominatûs vicarium poteſtatis ſuæ voluit eſſe mortalibus. Quibus breuiter narratis, diſceſſit, feſtinans ad Liguriam reuerti, quoniam reſurrectionis Dominicæ tempus inſtabat, per quod maceratis ieiuniorum cruce corporibus, carne frigida, ſpiritus hilaris recaleſceret, dum à redemptore noſtro moriendo mors vincitur, & fidelis ſpei cibis anima ſaginatur. Cap.14. Ieiuniorum cruce macerãtur corpora.

De Tholoſanis partibus aliquandò regrediens, ſingula ſanctarum habitationum loca viſitabat, vndè ſingulos vitæ floſculos decerpſit ex omnibus, quos in ſe boni germinis fomes inſereret, & ad maturitatis tempus grauida pomis cœleſtibus arbor adduceret. Creſcente laudum cumulo, in eo humilitas pariter ſentiebat augmentum. Igitur dum talibus ſe diſciplinis & laboribus Chriſti & Dei noſtri operarius exerceret, eccè ille quietis neſcius, & ſcelerũ patrator inimicus magna dolorum incrementa conglutinat, & inquirit quibus virum integerrimum paſſionibus laceſſeret. In eiuſdem anni peribolo ſumma dæmonum turba de obſeſſis cœperunt clamare corporibus, flagris ſe & cruciatibus nimijs vt fugerent, ſacerdote Epiphanio imperante, compelli. Quos ille, modica cum fletu oratione profuſa, ad extima terrarum confinia tranſmittebat, ac diuerſis vocibus eiulantes, meritorum ſuorum vrgebat imperio. Sed cùm talia iugiter per Chriſti gratiam faceret, nihil ſibi de præſumptionum flatibus aſſumebat. Tollit enim illis boni meriti potentiam, quibus ſupercilium fidutia benignitatis attulerit. Sed quid fruſtrà geſtio ſingulorum ſpecies laborum eius vel formas eloqui, dum quod non explicat poſſibilitas, præſumit affectus, datque terminum latiora opinantibus ſermonis anguſtia? Cap.15. Creſcit inter laudes hominum eius humilitas. S. Epiphanius profligat dæmones.

Cùm autem beatiſſimus cerneret pontifex, ſarcina carnis abiecta, maturiùs ſe ad purum ætheris euolare fulgorem, læto animo ac vultu ſereno, hymnis & canticis reſonans, ad ſedem ſuam cæleſtis anima remeabat. Illud itaque ſilentio prætcrire non debeo, quòd eius ſanctæ reliquiæ vſque in diem tertium, quo cum ſumma veneratione reconditæ dinoſcuntur, tanto lumine ac decore veſtitæ cunctorum viſæ ſunt oculis, vt ſplendorem vitæ vultus ſignaret defuncti, & * depoſitam gloriam iamtunc percepiſſe glorioſum vas crederetur, in quo verè fuit theſaurus magni Regis incluſus. Quæ fuerunt ibì flumina lachrymarum, qui planctus ſilebo, nè poſt annoſa curricula nouellum dolorem ſcriptor incutiam. Sed quæſo iam temperemus à luctibus, contractam triſtitia reſoluamus frontem. Excelſa cum Deo poſſidet, cuius obitum mœremus in terris. Intelligo quòd nunquàm ad flentem flens benè veniat conſolator. Hæc ſancto patri & doctori peritiſſimo, idoneus affectu, non ſcientia impendi, vt aliquos de conuerſatione eius floſculos relegerem, vt eſt longum iter agentibus in vſu poſitum, qui non omnes obuios conſalutant. Tu mihi anima præpotens apud redemptorem tribue, vt pectore liber & cura vacuus, munda tibi ſicut debentur præconia mundus exoluam. Cap.16. Feliciter migrat è vita. for. * repoſitam Splendor ex defuncti corpore egreditur. Author eum inuocat.

f VITA

VITA MARGARETÆ VIRGINIS SANCTISSIMAE APVD RAVENNATES, EX LIBRO OCTAVO *Hieronymi Rubei viri doctiſsimi de geſtis Rauennatum. quæ an in Sanctos ſit relata, compertum non habeo.*

Ianuarij 23.

Patria Margaretæ virginis.

Abſtinentia eius & vitæ auſteritas.

PRAESIDENTE Eccleſiæ Dei Iulio ſecundo, ac imperante Maximiliano Cæſare, Rauennæ Margarita virgo ſanctitate vitæ & innocentia celebris deceſſit. Quæ in oppido Ruſſio, quod eſt Rauennatis ditionis, Lungipreſſum olim vocatum, ab vrbeque abeſt fermè millia paſſuum decem, ex Mollum familia orta, ab ipſis incunabulis, ſanctitatis ſpecimen præbuerat. Tres menſes nata, cæca facta eſt: cumque ad ſeptimum annum perueniſſet, carne & ouis abſtinens, extra dies Dominicos feſtos, in die ſemèl comedebat: quem viuendi modum per totum vitæ ſpatium non modò ſeruauit, ſed maximam partem confecit pane ſolùm & aqua. Quod eo durius videri poteſt, cùm nudatis ſemper inceſſerit pedibus: & nunquàm in lecto, ſed vel humì, aut in ſarmentorum faſcibus cubauerit: & ſæpiùs nocte, vt Deum ingeniculata precaretur, atque etiam vt cum dæmone, qui illi erat moleſtus, eamque aliquandò capillis trahebat, dimicaret: è lecto, ſi erat is lectus appellandus, perpetuò ſurrexerit. Cùm autem aliquot annos eo in oppido vixiſſet, in agrum, ad villam D. Pancratij ſe contulit, puellarum virginum conſuetudine plurimùm delectata, quas aſſiduè præcepta diuina, rectumque viuendi morem docebat. Indè Rauennam profecta, primùm apud D. Stephani ſacras virgines, deindè in domo, quam illi Laurentius Oriolus, agricola prædiues, eius diſcipulus, emerat, habitauit. Vbì per annos quatuordecim aſſiduè grauiſſimis morbis miſerè afflicta, præſertìm cùm etiam à pleriſque eius ſanctitas & morbus irrideretur, multiſque calumnijs nomen proſcinderetur, illuſtre fuit patientiæ exemplum: quos tamen ipſa irriſores & maledicos, vel, ſi poterat, amanter, vtì deſiſterent, monebat, congerere enim ſibi peccata: vel, ſi id non dabatur, ſummis aſſiduiſque precibus apud Deum veniam illis orabat: illudque admirabile omninò videbatur, eam inter tot morbos, calumnias, egeſtatem, qua ſemper oppreſſa plurimùm fuit, hilari ſemper vultu, tranquilloque animo extitiſſe, ab omnique indignatione ſic alienam, vt qui perturbatam illam vnquàm viderit, repertus ſit nemo.

Luctatur cum dæmone.

Grauiſſimis morbis quotidiè affligitur.

Patientia eius.

Non potuit tamen hæc terra tot miſeriarũ procella, ſanctitatis lucẽ, qui n emicaret, opprimere: nã cõplures, ex illius ore præceptiſq; pendentes, Magiſtrã illam appellabãt, quòd eos ſanctiſſimæ vitæ exẽplis potiùs, quàm verbis excitaret ad pietatẽ & verũ Dei cultũ. In ea maximè, inter cæteras virtutes, miſericordia in eos qui peccabant, & benignitas illuxit: neque fuit vllus vnquàm, qui admirabili virtute, illius verbis atq; hortatu in miſerijs conſolatũ ſe, ac penè recreatũ, hilaremq; factũ non ſenſerit, & à peccatis viaq; perdita reuocatũ: quod cùm ſæpiſſimè accidiſſet, maximè tamen in nobili fœmina eſt viſum, quæ permota fama ſanctitatis, ad eã cùm veniſſet, multo auro, & veſtiũ elegantiũ ornamentis inſignis, eam vim Margaritæ ſermoni Deus tribuit, vt depoſito omni ornatu nobilis mulier, antequàm ab ea diſcederet, ſeſe Deo totam addixerit. Cùm verò illi Ariminũ proficiſceri, vniuerſus populus, ſacratiq; viri obuiàm proceſſiſſent, & mulierẽ ſanctã appellarent, & venerarentur, facile dictu nõ eſt, quàm illa id ægrè tulerit: cumq; aſſiduis illorũ precibus coacta, illis benedixiſſet, confeſtim abſoluto, ob quod venerat, diuino negocio, mortales honores fugiẽs, Rauennã cõuolauit. Vbì multa diuinitùs vaticinata eſt, ipſamq; præſertìm vrbis depopulationẽ, quam Galli inſequentibus annis fecerunt: &, vt reliqua omittã, id vnũ conſcripſerim, quòd cùm Gentilis, mulier ſibi chariſſima, ad eã quandoquè conſulendi cauſa acceſſiſſet, neq; tamen poſſet, quòd de Deo offendiſſet loquentẽ, ex verbis attamen illius, quę ad Gentilem in eodem ſermone conuerterat, Gentilis nouit, Margaritã animi ſui ſenſum ac voluntatem, propter quam venerat, Deo indicante, perſpectam habuiſſe: &, ijs qui aderant nequaquàm ſentientibus, occulta verborum ſignificatione, conſilium præbuiſſe.

Miſericordia & benignitas in peccatores.

Nõ fert laudes hominũ

Prædicit futura.

Facie quandoq; ab eadẽ Gentili ità fulgere viſa eſt, vt eam intueri aduerſam non poſſet.

poſſet. Tãto ſensûs ſtupore prædita, vt multorũ annorũ ſpatio ſuauitatem cibi non
ſentiens, ingẽti moleſtia, tantùm nè moreretur, cibo vſa ſit. Cacodæmone agitatos, Multa operatur miracula.
quos decẽ vix homines retinere & cõpeſcere poterãt, ipſa manu appræhẽſos, & nequaquàm obſiſtẽtes, diuina virtute, abire cacodæmone iuſſo, liberauit. Hydrope laborãtem puerũ ſolo manûs contactu, cùm Deũ eſſet pro ſanitate illius precata, incolumem remiſit. Leonẽ Gentilis filium, pedibus cõtortis, ſic vt ambulare nequiret, natum, ſanauit. Sed talia ſi narrare velim, nimiùm lõga traheretur oratio: ipſorum enim relatu latiùs patẽt, qui teſtes, iuſſu Pauli tertij Pont. Max. poſtulãte Friderico Gonzaga, Duce Mãtuano, Rauennæ, his de rebus, ab Iohanne Franciſco Petitto, vrbis Moderatore, quæſtione habita, hæc, quæ modò nemorauimus, multaq; præctereà, anno ſeſquimilleſimo trigeſimoſeptimo iurati narrauerunt: id curantibus Petro Andriolo, Roberto Aldrouãdino, Vbertello Gordio, Iohanne Franco, Marco Antonio à Portu, & Aloyſio Pritello, qui tum Rauennatẽ ſapientum Magiſtratum gerebant. Verùm illud ſilentio non inuoluerim, quod Antonius Blanchinus Ruſſianus refert, vxorem ſuam tenuioris inteſtini morbo, in quo ſtercus ſu- Aegra curatur.
periora petebat, quique à medicis exitialis putatur, octauum iam diem laborantem, cùm pro illius ſanitate Deum hæc virgo precata eſſet, ſanitati protinùs reſtitutam: Barnabam quoquè, Paſquæ Rauennatis, quæ vxor Aloyſij Merlini fuerat, Itẽm cæcus.
patruum, cæcum factum, viſui reſtituit.

Cùm verò tandèm tres & ſexaginta annos nata, in febriculã incidiſſet, ipſa mortem præſentiens, plurimùm de rebus diuinis locuta: cumq; ad extremũ eſſet, aſſurgẽs, animã exhalauit: feruntq; Gentilẽ teſtari ſolitam, tunc ſe cælites vidiſſe, qui ad Sanctiſſim⁹ obitus eius.
magiſtræ migrantẽ ex corpore animam accipiendam, acceſſerãt: Ob idq; in extremo ipſam venerabundam aſſurrexiſſe. Fuit is annus ab ortu Chriſti quintus ſupra milleſimũ quingẽteſimum, decimo Calẽd. Febr. Per duos dies cadauer ſanctũ inſepultum ſeruatũ eſt, quo tempore, cùm ſudore facies tãquàm rore madeſceret, Gentilisq; aſſidua magiſtræ comes, linteolo, quo ad emũgendas nares vtimur, deterſiſ- Odor ſuauiſſimus emanat ex ſudario eius.
ſet, linteolum ad ignem exiccatum, violarũ ſuauiſſimum odorẽ afflauit, qui multis etiam deindè annis in eodem linteolo permãſit. Sepulta eſt Rauennæ in D. Apollinaris noui, ſepulcro ſatis ignobili: quod cùm poſterioribus annis dirutum eſſet, Laurẽtius Oriolus, qui illius conſuetudine ac monitis plurimùm profecerat, maximeq; eam venerabatur, id putans propterea contigiſſe, quòd alibi ſepulcrum ſibi virgo delegiſſet, venia ab eius loci ædituis impetrata, oſſa, ſumma veneratione in ſacco collocata, aſello impoſuit, Deũ precatus, eamq; virginẽ, vt quo ſepeliri vellet, ire aſellũ iuberent. Aſellus, nullo ſtrepitu, ſignóve impulſus, rectà per eum vicum, cui Plateæ maiori nomen eſt, ad vrbis muros progreſſus, dextrorsùm flectẽs, per Vrſianam portam, occidente iam ſole, egreſſus eſt: indè per ſuburbium, ſecundùm Vitim amnem, cùm aliquãntulùm proceſſiſſet, ſecundo ab vrbe lapide amnẽ traijcit, ſemperq; obſtrepẽte nihil Laurentio, ſed ingenti religione ac veneratione myſteriũ cõſiderante, progrediens, ad Montonem amnem cùm perueniſſet, illum etiam haud procùl ab D. Marci tranſmittẽs, viam ſecundùm flumen arripit: cuius cœpti itineris, non mediocris ad virum pium, qui rem tacitus cõſiderabat, lætitia peruenit, quòd putabat fore, vt ad ſuæ gentis ædiculam, quorsùm ibat, indè haud procùl, deferendum cadauer eſſet. Sed ibì cùm perueniſſent, non perſtitit aſellus, at progreſſus ad D. Pancratij ſe contulit. Iamq; multum noctis tranſierat, & ſub arbore ſatis ingenti, quòd non procùl aberat ab eius templi valuis, magnus nitedularum numerus conuenerat, quæ tantum afferebant lucis, vt miraculum iudicari facilè potuiſſet. Ad hunc ſe locum aſellus contulit, ibique cùm perſtitiſſet, pedem Miraculum in tranſlatione corporis eius.
ampliùs non extulit. Vir pius ob id intelligens, virgînem ſanctam decreuiſſe eum ſibi ſepulturæ locum, foſſa facta, tumulo oſſa compoſuit, humoque obruit: & confeſtim nitedulis euaneſcentibus, nox intempeſta tenebras ſuas offudit. Multa poſterioribus temporibus, ad hanc diem, illi nuncupatis votis mirabilia impetrata Itẽm ſigna ad ſepulcrũ eius.
ſunt, quæ noſtri inſtituti non eſt referre: cùm hęc, Seraphinus Firmanus, Canonicus Lateranenſis idem & Portuenſis, vir eloquentia & doctrina, vitæque integritate pręſtans, in commentariolo, quem ſcripſit de huius virginis & Gentilis vita, latiùs expreſſerit.

VITA S. BATHILDIS FRANCORVM REGINAE, SCRIPTA AB EIVS AEQVALI, QVI TAMEN *nomen ſuum ſubticuit, niſi fortè librariorum incuria ſuppreſſum eſt. ex MS. codice monaſterij Rubeæ Vallis.*

PROLOGVS

RElígioſa vita viduarum quanto eſt meritis clarior, tãto eſt voce celebriori populorũ laudabilis: quia dum illæ bonæ cõuerſationis exemplum cæteris tribuũt, in laude ſua linguas excitant ſingulorum. Glorioſæ igitur viduæ & religioſæ fœminę atque optimæ reginæ, dominæ Bathildis vxoris quondàm domini Clodouei Francorũ regis inclyti, virtutes & merita recolentes, redem-
Pſal. 67. ptorem noſtrum Ieſum collaudemus, qui in ſanctis ſuis ſemper mirabilis eſſe dinoſcitur: & non ſolùm per viros viam iuſtitiæ nobis patefecit, verumetiam per fœminas exempla nobis religionis atque cunctis ſe amãtibus oſten-
Deo de ſalute omnium ſemper cura eſt. dit. Deo enim noſtro ſemper cura eſt de omnibus, & neminem horum vult perire, quos redemit proprio ſanguine. Nam ſanctos in ſanctitate hortatur permanere, & peccatores à malis operibus diſcedere, ac bonis actibus inhærere, vt ad cæleſtem patriam poſſint peruenire. Quod intelligens venerabilis domina, ſolicitè adimplere ſtuduit: erat enim religioſa & Deo multùm deuota, & eccleſiarũ pauperumq; curam gerens, cum magno vigore animi viriliter gubernauit palatiũ, & irreprænhenſibiliter regnũ moderabatur Francorum, adeò vt ab omnibus pontificibus ac proceribus cunctoque populo regni ſuî, meritis ipſius exigentibus, miro diligeretur affectu. Cuius præconium, tam pro ſuî ſanctitate, quàm pro ſanctorum
al. * ꝑpagine de eadem * cognatione deſcendentium affinitate, huic paginæ ſub breuitate inſerere dignum duxi.

VITÆ HISTORIA.

CAPVT I.

Ianuarij 26. ſecundùm martyrologia, aliàs verò 30. Ian. BEATA ſiquidem Bathildis nupèr in puellari ætate de partibus tranſmarinis diuina prouidentia deprædata, & vili precio ſed incomparabili commercio venundata, huc aduenit ipſa precioſa & optima Dei margarita, atq; à principe quodam Francorum viroq; clariſſimo Erchinoaldo, qui tunc palatium gubernabat, dinoſcitur eſſe recepta. In cuius miniſterio ipſa adoleſcens ità decentiſſimè conuerſata eſt, vt eius honeſta conuerſatio & admirabilis conditio tam principi quàm & omnibus eius miniſtris complaceret. Erat enim animo benigna & mori-
Egregia dona, genus, & patria S. Bathildis Reginæ. bus omnibus pudica, ſobria, prudens & amicabilis, nulli machinans malum. Non leuis in eloquio, non præſumptuoſa in verbo: ſed cuncta opera ſua honeſtiſſimo moderabatur ingenio. Claro nanque ſanguine, licèt alterius gentis ſeruiret obſequijs, progenita Saxonum demonſtrabatur. Erat proindè forma corporis grata, & omni adſpectu decora, vultu hilaris & inceſſu grauis. Talemq; ſe in omnibus, vt eã decebat, exhibuit, quo prædicto iudici principum gratiſſimè placeret, & gratiam in oculis eius inueniret: cui inſtituit, vt ſibi pocula porrigeret, & vt pincerna honeſtiſſima ſæpiùs pręſens eius miniſterio adſtaret. De cuius dignitatis gratia nullam habuit extollentiam: ſed potiùs in humilitate fundata, omnibus erat ſuis conſodalibus obediens & amabilis, honore congruo miniſtrans ſenioribus, ità vt de earum pedibus calceamenta detraheret, & ipſa deterigeret manibus atque dilueret, aquam quoquè ad lauandũ afferret, & veſtimenta
for. * prõpto earum feſtinanter pararet: & hoc abſque murmure, bono & * proprio animo exercebat. Ex qua eius nobili conuerſatione, maxima ei inter ſocias laus atque amor accreuit, & intantùm felicem famam promeruit, vt pro matrona quam ſupradi-
Ab Erchinoaldo in coniugẽ adoptatur. ctus Erchinoaldus princeps morte interueniente amiſerat, complacuiſſet denuò eidem principi Bathildem honeſtiſſimam virginem in toro maritali ſibi ſociare. Quam rem apertè (iam illuſtrata diuina gratia) virgo beata intelligens, latenter & ſtudioſè ab eius ſe ſubtraxit adſpectibus. Cùm itaque vocaretur ad principis cubiculum,

culũ, ſecretò ſe vt ſagax puella abſcondit in angulo domatis, & ſubiecit ſe vilibus panniculis, vt nemo putaret illic aliquem latere potuiſſe: atq; vt prudens virgo & aſtuta iamtunc honores vanos fugiens, & humilitatem ac caſtitatẽ diligens, tentabat, vt poterat, humanũ deuitare torum, quatenùs mereretur ad ſpiritalem cæleſtemq; peruenire ſpõſum. Sed & illud proculdubiò agebatur diuina prouidẽtia, vt princeps eãdem tũc quæſitam minimè inueniret, quatenùs ad cõiugium ſibi aliam ſociaret. At poſtquàm idẽ dux alteri nupſit, tandèm Bathildis puella quæſita & inuenta, ſed à prædicto principe minimè eſt cõtacta. Nutu diuino factum eſſe creditur, vt, quæ principis nuptias deuitauerat, poſteà Clodoueum Dagoberti quõdàm regis filiũ in * coniugium acciperet, & merito humilitatis ad altiorẽ gradum eam attolleret. In quo diuina diſpẽſatio eandẽ honorare decreuerat, vt, dum regis miniſtrũ contẽpſerat, ad regis copulã perueniret, atq; ex ipſa regalis progenies procederet. Quod ideò peractũ eſt, ſicut omnibus patet, vt ipſa, quę erat ex regali progenie, regiã ſumeret copulã, regalẽq; gigneret ſobolẽ. At ipſa, collata ſibi à Deo prudẽtiæ gratia, vigilãti ſtudio & regi obtẽperabat vt domino, & principibus ſe oſtendebat vt matrẽ, ſacerdotibus vt filiã, iuuenibus ſiue adoleſcẽtibus vt piã nutricem: eratq; amabilis omnibus, diligẽs ſacerdotes, vt patres, monachos, vt fratres, pauperes, vt domeſticos: peregrinos, vt filios (quia & ipſa peregrina fuerat) amplectebatur. Viduis, orphanis & pupillis ſubſidia vitę miniſtrabat, & omnibus omninò debilibus opẽ ferebat. Iuuenes quoq; ad religioſa ſtudia exercẽda ſemper commonebat, ac regi humiliter aſſidueque pro eccleſijs & pauperibus ſuggerebat. Iam enim ſub ſeculari habitu Chriſto militare cupiẽs, frequentabat orationẽ, quotidiè commendans ſe cum lachrymis Chriſto Regi cæleſti. Cui ipſe rex pius conſulens iuxta fidem & deuotionem eius, vt pleniùs hæc, quæ mente conceperat, perficeret: venerabilem virum Geneſium Abbatem ad ſubleuamen ac ſupplementum adiutorij contulit. Per cuius manus miniſtrãs ipſa ſacerdotibus & pauperibus, paſcebat ipſa egenos, & induebat veſtibus nudos, ſtudioſeque ſepeliri ordinabat mortuos. Dirigebat quoquè per ipſum ad cœnobia virorum & ſacrarum virginum auri vel argenti non modica pondera. Quæ omnia iſdem Dei famulus Geneſius, qui poſteà Chriſto largiente Lugduno Galliæ eſt ordinatus Epiſcopus, ſuſcipiebat: tũc enim in palatio Francorum erat aſſiduus. Per ipſum ſiquidem, vt diximus, ipſa beata mater Bathildis vnà cum regis Clodouei imperio, de cuius proſperitate & ſanitate indeficienter ſolicita erat, ſuggerente etiam prædicto Dei famulo, multis pauperibus loca per diuerſa pro vita regis largiſſimam diſtribuebat eleemoſynam.

Abſcondit ſeſe, nè fiat eius vxor.

al. * coniugem

Clodoueus 2 Rex eam ducit vxorẽ.

Vacat miſericordiæ operibus.

S. Geneſius Lugdunen. Archiepiſcopus.

CAP. II.

INtereà dominus rex Clodoueus vir eius, gratia euocãte diuina, xvij. regni ſui anno, rebus exẽptus humanis migrauit à ſeculo: relictaq; ſobole filiorũ cum matre, ſuſcepit ilicò filius eius Lotharius rex, Francorũ regimen. Et ſuffragantibus præcellẽtiſſimis principibus Chrodoberto Epiſcopo Pariſiaco, & domino Audoëno Rothomagẽſi, ſeu Ebroino maiore domûs cum reliquis ſenioribus vel cæteris quamplurimis regni honorem quærentibus, ad regimen Francorũ in pace conſtituitur. Auſtraſij quoquè pacifico ordine, faciente domina Bathilda, (per conſiliũ quidem ſeniorum) receperunt filium eius Childericum regem in Auſtraſiam, factique ſunt Burgundiones & Franci ex illo tempore vniti. Et credimus quia, Deo gubernante, iuxta dominæ Bathildis magnam fidem accidit, vt ipſa tria regna, quæ anteà diſſidebant diſcordia, tunc inter ſe tenerent pacis concordiam.

Iſtius S. Audoëni vita habetur 4. Tomo, 24. Auguſti.

Meritis S. Bathildis pax redditur Francis.

CAP. III.

FActũ eſt prętereà per eã nutu Dei, exhortãtibus ſacerdotibus, vt hęreſis Simoniaca, quę prauo vſu maculabat tũc Eccleſiã Dei, (dando ſcilicet contra inſtituta Canonũ pro adipiſcẽdis & cõferendis epiſcopatûs vel preſbyteratûs ſeu reliquorũ ordinũ gradibus præmiorũ munera) à catholicis viris pelleretur penitùs, & hoc impiũ nefas prohiberetur, nè vllus præſul pro percipiẽdis vel dãdis ſacris gradibus daret aliquid aut acciperet. Ordinauit etiã, immò per eã Dominus, vt & alia peſſima cõſuetudo ceſſaret, pro qua multo plures homines filios ſuos magìs mori quàm nutrire optabãt, dùm de eis videbãt exactiones fieri, publicaq;, ex antiqua cõſuetudine, mala vrgebãtur accipere, vndè grauiſſimũ rerum ſuarũ patiebãtur damnum. Quam nequiſſimę cupiditatis auaritiã ipſa pietate plena pro mercede ęternę retributionis prohibuit, & vt in perpetuũ ſeruaretur legibus tradidit: ex quo facto co-

Damnat Simoniacos & Giezitas.

Odit oẽm auaritiam.

Quantũ pro conſtruendis monaſterijs conceſſerit diuitiarum.

pioſa merces valdè à Domino reddita ei manet. Quis enim valet enarrare, quãta & quàm magna cõmoda per religioſorũ cœnobia virorũ & ſacrarũ virginũ largiẽdo integra prædia, & ſyluarum aditus ad cellulas ſeu monaſteria conſtruẽda cõceſſit? Cui etiã non videbatur liberalitas magnarũ rerũ quas per diuerſa cœnobia conferebat ad votũ ſui deſiderij eſſe ſufficiens, ſi nõ & ipſa inter cæteras & peculiares Dei caſas monaſteriũ conſtrueret, quod cælũ eſſet adſpiciens. Pro qua re iam quaſi pelagus ſeculi calcans, cœnobiũ Kale ſanctimonialiũ virginũ in pago Pariſiaco, vnda circunfluente Matronæ fluminis decẽtiſſimè ædificauit. Quẽ locum villis affluentiſſimis & quampluribus cum earũ redditibus amplificauit & exornauit, & in poteſtate ſub religione ibidèm viuentiũ ſacrarũ virginum tradidit: quarũ quidem vocabula propter tædiũ quorundã legentiũ reticui. Illud verò inſerere curaui, quod rectoribus eiuſdẽ loci valdè timendũ eſt. Nam præceptũ ſuper ijs conſtituit, & manibus proprijs ac filiorũ conſignauit, ac regum ſigillo roborauit: In quo teſtamento interminata eſt per inuocationẽ ſanctæ Trinitatis & diẽ tremendi iudicij, vt nemo per ſuccedẽtia tẽpora rector quilibet eiuſdem loci quicquã de ijs villis, quas in vſus diuerſos eiuſdẽ cœnobij habitantiũ contulerat, ſubtraheret, aut beneficiarios exindè haberet: quod ſi feciſſet, pœnis infernalibus cũ Iuda traditore nequiſſimo & cupidiſſimo afflictus ſine fine puniretur. Ipſumq; teſtamentũ, qui quæſierit, in archiuo eiuſdem eccleſiæ reperiet. In hoc etiam cœnobio venerabilẽ religioſamq; valdè Dei famulam Bertiliã, quam ex monaſterio Iodro euocauerat, in locũ matris primã conſtituit. Vbì & ipſa acceptabilis Deo & electa margarita Bathildis deindè conuerſari ſub integræ religionis regula, & in pace quieſcere decreuit, quod in veritate, prout tempus poſteà permiſit, deuota voluntate compleuit.

Conſtruit Caleſe monaſterium.

Non vult vt bona monaſterij quouis modo alienentur.

CAP. IIII.

PRætereundum quoq; non eſt, quia ad laudem Dei pertinet quicquid in ſanctis ſuis & electis mirabiliter operatur, ſicut ſcriptura dicit: Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. Cuius quidem Spiritus paracletus eſt cooperator interiùs per bonam voluntatem, dando præcepta vitæ æternæ, vt ſcriptum eſt: Omni volenti bonum Deus cooperator eſt & adminiſtrator. Quod vtiquè in iſta ſacra & clariſſima, vndè ſermo agitur, domina Bathilde veraciter ac liquidò claret oſtenſum. Vt enim vera loquamur, neque noſtra neque cuiuſlibet, vt arbitror, lingua, omnia eius, quæ operata eſt, bona, in conſolationibus pauperum, in ædificijs & adiutorijs eccleſiarum Dei, in opportunitatibus omnium indigentium, vel qualia aut quanta in incommoditatibus commoda exhibuerit, enarrare valet.

Pſal. 67.

Omni volẽti bonũ Deus adminiſtrator eſt.

CAP. V.

NEc illud etiam eſt reticendum inter præcipua quæ fecit, quòd monaſterium, cuius vocabulum eſt Corbeya in pago Ambianenſi ſuo opere fundotenùs ſtruxit, ac deuotum gregem monachorum inibi eſſe conſtituit. Vbì & venerabilis vir dominus Theodofredus nunc Epiſcopus, tunc verò Abbas magno gregi fratrum præfuit, quem de Luxouio monaſterio præfata domina Bathildis à reuerendiſſimo viro Vualberto Abbate expetiuit, & ad prædictum fratrum cœnobium condirexit. Ipſum autem monaſterium ſicut à fundamento, ità villis & prædijs omnibusque ſumptuum neceſſitatibus fundauit & ornauit. Quo in loco eius memoria, vt decet, venerabiliter recolitur, atque laus eius, quandiù in hac valle plorationis ſpiritus humanos rexerit artus, canetur. Dominõ etiam Philiberto Gemmeticẽſis monaſterij Abbati, magno & religioſo viro, ſyluam magnam ex fiſco, vbì ipſum cœnobium fratrum ſitum eſt, magnaque munera & paſtus de fiſco dominico ad ipſum monaſterium conſtruendum conceſſit. Multa quoquè talenta argenti vel auri domino Laygoberto Curbionenſis monaſterij Abbati cum villa quadam, cuius vocabulum à memoria receſſit, ad opus ſeruorum Dei illic habitantium contulit. Sed & ipſum regale, quo cingebatur, cingulum à ſacris lumbis abſtulit, fratribusque in eleemoſynam dedit, totum hoc agens & diſpenſans benigno animo & hilari, ſciens ſcriptum: Quia hilarem datorem diligit Deus. Taliter ipſa beata anima theſaurizabat ſibi ex terrenis pecunijs theſaurum in cælo, vbì fur non appropiat, nec tinea demolitur. Similiter & ad Fontinellam & Logium plura conceſſit beneficiorum compendia. Ad Luxouium etiam & ad reliqua Burgundiæ monaſteria villas perplures ad integrum conceſſit, & pecuniam innumerabilẽ direxit. Ad Iotrũ quoq; monaſterium, vndè ſacras virgines cum præta-

Extruit Corbienſe monaſterium.

Theodofredus primus Abbas Corbienſis.

2. Cor. 9.

Matth. 6.

præfata domina Bertilia Abbatiſſa ad cœnobiũ Kalenſe direxit & accerſiuit, villã nouam ſitam in pago * Vermadẽſi cum pluribus alijs muneribus, quibus ipſum locum honorauit & ditauit, deuotè contulit. Monaſterij quoq; ſanctæ Faræ non immemor fuit: quia villã quandam cum ſæpè datis muneribus ac largiſſimis donis eidem delegauit. Ad baſilicas, necnõ & eccleſias, ſeu ad monaſteria ſanctorũ virorum ſacrarumq; virginũ Pariſiacæ vrbis villas laudabiles ac multas condonauit, & muneribus plurimis amplificauit. Sed, vt diximus, enarrare nõ valemus vel media dicere per ſingula, quæ ipſa Dei cultrix & amatrix in omnibus, ꝓut potuit, perfecit bona. Nunq̃ ab ea defuit bonũ, quia Deũ amabat ac ſummo ſtudio diligebat illum.

for. * Viromandcuſi

Multas villas, ſyluas, & prædia monaſterijs confert.

CAP VI.

PRæterire verò non debemus, quòd per præcipuas ſanctorum baſilicas, almi ſcilicet Dionyſij, & diui Germani, beati Medardi, ſancti Petri, ac domini Aniani, & ſancti Martini, vel vbicunquè eius potuit dinoſci notitia, pontificibus ſeu abbatibus ſuadẽdo pro zelo Dei præcepit, & epiſtolas eis direxit, vt ſub ſancto Regulari ordine fratres in ipſis ſanctis locis cõſiſtentes caſtè & ſobriè viuere facerent. Et vt in hoc libẽtiùs acquieſcerent, priuilegium eis religionis firmari à filijs fecit, & immunitates conceſſit, vt meliùs eos delectaret pro rege, & pace, ſummi Regis Chriſti clementiam exorare.

Præcipit vt regularis diſciplina in monaſterijs ſeruetur.

CAP. VII.

ILlud etiam cõmemorandum eſt, quod ad mercedis eius cumulũ pertinet: quia captiuos homines Chriſtianos vẽdere prohibuit. Deditq; præceptiones per ſingularũ vrbium regiones, vt nullus in regno Francorũ captiuum hominẽ Chriſtianum penitùs in aliud regnũ tranſmitteret. Dato etiã iuſtæ remunerationis precio plurimos captiuos redimi præcepit, & quoſdã liberos relaxauit, quoſdã verò cum religionis habitu ſub regula in monaſteria tranſmiſit. Præcipuè aũt de gente ſua viros & puellas, quas ipſa nutrierat, ſicut ſemetipſam Deo commendauit, & cœnobialem vitam ducere inſtituit. Quantos autem, maximè domeſticos, de vtroque ſexu blandiendo inducere potuit, eos per ſancta monaſteria commendauit, & vt pro ſe, viroque defuncto, ac filiorum ſalute, necnon & regni pace, pium Dominũ exorarent, præcepit. Tantam enim gratiam diuina clementia eidem conceſſit, vt ſuaſione proficua, & eruditione magnifica multos à ſeculi vanitate depreſſos abſtraheret & ſub iugo Chriſti, quod leue eſt, ſupponeret. Et verè adoptabat illa claritate frui, quam angelus Danieli de iuſtitiæ eruditoribus dixit: Quoniam qui erudiunt multos ad prudentiam, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.

Benignitas eius erga captiuos.

Multos ſeculo euocatos, monaſterijs offert

Matth.11. Dan.12.

CAP. VIII.

BAſilicas quinetiã ſanctorũ Apoſtolorũ Petri & Pauli Romæ poſitas, propter eorum amorẽ, decentiſſimè muneribus honorauit: ſed & Romanis reclus is & pauperibus ſæpiùs largiſſima dona direxit. Creſcebat enim quotidiè eius ſancta deuotio, & omnimodìs ſatagebat vt cœnobialẽ vitã in monaſterio, quod ipſa ędificauerat, duceret: &, vt animo, ità & corpore ibidèm ſubſiſtere potuiſſet. Sed primores & proceres Francorũ differebant, maximè quia eius ſapientia palatium regebatur, & pro ſua ſancta conuerſatione ab omnibus amabatur. Quodq; votũ minimè adimplere permiſiſſent, niſi cõmotio quædã accidiſſet de miſero Sigebrãdo Epiſcopo, cuius ſuperbia inter Frãcos meruit mortis ruinã. Exindè ergò orta cõtentione, dum ipſum contra volũtatem eius indiſcuſſum, & cõtra legem interfecerunt, metuentes nè hoc ipſa beata regina contra eos grauiter ferirct, ac tale malum tãtumque nefas vindicare vellet, quod anteà amore temporali fieri non permittebant, iam timore legis iudicialis perculſi, vt deſiderium optatum perficeret, ſuadebant. Et fortaſsè dubium non eſt, quòd hoc callidè & nõ bono animo ipſi principes permiſerunt: attamen ipſa domina, Dei gratia illuſtrata, conſiderabat quòd hoc non tam eorum cõſilijs, quàm Dei fuiſſet diſpenſatione factum, quatenùs eius ſancta deuotio per quamlibet occaſionem Chriſto gubernante eſſet adimpleta. Deducta igitur ab aliquibus ſeniorum principibus, venit ad præfatum monaſterium diù deſideratum Kalam, ibique ab ipſis ſanctimonialibus, vt decebat, honorificè & ſatis admirabiliter in congregatione recepta, gratias egit Deo omnipotenti, qui eam ſub vmbra protectionis ſuæ ſuſceperat, & ad portum ſuæ voluntatis perduxerat. Habuit intereà non modicam contra eas querelam quas ipſa dulciter enutrierat: qua pro cauſa, falsò ipſę eam habebant ſuſpectam, vel etiam pro bonis mala ei re-

Sigebrandi Epiſcopi cædes.

S. Bathildis fit monialis in ſuo Calenſi monaſterio.

pendere tentabant. Sed & hoc conferens cũ ſacerdotibus, citiùs eis clementer cuncta indulſit, & vt ei econtrà ipſę eandem commotionem indulgerent ſupplicauit. Atq; hic poſtmodùm pacis amor inter ipſas, Domino largiente, pleniſſimè reſtitutus fuit & permanſit. At verò ipſa beata mater, pijſſimo affectu diligebat ſorores vt

Charitas & obedientia eius.

proprias filias, & ſanctæ, quam ſibi præfecerat, Abbatiſſæ obediebat vt matri, omnibusque, vt non dicam domina, ſed ſicut ſagax ancillula, ſancta deuotione miniſte-

Humilitas.

rium obſequij exhibuit. Ità autem humilitatis magnæ forti animo omnibus miniſtrabat exemplũ, vt ipſa quoq; in officio coquinæ miniſtraret ſororibus, ipſa munditias omnes faceret, &, quod maius dicam, ipſa puriſſima margarita inquinamenta ſtercorum proprijs manibus mũdaret. Quæ quidem cum gaudio, & lęto perficiebat animo tam humile ſeruitutis obſequiũ pro Domino, quem nouerat dixiſſe:

Matth.20.

Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare. Quis enim crederet quòd ſublimitas tantę potētię ità viliſſimis adminiſtraret rebus, niſi ei hoc magnus Chriſti omnimodò conceſſiſſet amor? Inſiſtebat itaq; aſſiduè orationi deuotæ, cum lachrymis: & diuinam

Oratio.

lectionem ſæpiùs frequentabat: conſolationem continuã per ſanctam exhortationem & frequentem viſitationẽ infirmis impendebat. Studio enim charitatis cum

Rom.12.

dolentibus dolebat, & cum gaudentibus gaudebat, ac pro debilibus & infirmis, vt conſolationis ſubſidium animę & corporis eis adminiſtraretur, ſępiſſimè dominę Abbatiſſæ humiliter ſuggerebat. Cuius petitioni ipſa, vt pia mater, admirabiliter cuncta præſtabat: quia reuerà erat eis ſecũdùm Apoſtolicã inſtitutionẽ cor vnum

Act.4.

& anima vna. diligebant enim ſe inuicèm tenerè & pleniſſimo in Chriſto amore.

CAP. IX.

Infirmatur.

COepit intereà ipſa domina Bathildis corpore infirmari, & viſcerũ inciſione, peſſimo infirmitatis vitio (quod medici Ileos vocãt) grauiter laborare. Et niſi medicorum peritia ad ſtudium ſubueniſſet, penè defeciſſet. Attamẽ, licèt per tenera membra vi doloris torqueretur, ſemper cæleſti medico, qui ſubuenit in tribulatione laborantibus, ſancta & pura conſcientia gratias non ceſſabat agere, à quo fidenti animo credebat præmia æterna percipere. Atq; ſemetipſam præbens omnibus humilitatis magnę exemplum, ſtũdebat ſororibus formã pietatis, ſubiectionis & humilitatis oſtendere, conferens ſæpè cum matre monaſterij, vt regẽ & reginam ſiue proceres cum digno honore eulogiorũ obſequijs viſitaret: quatenùs, ſicut decentiſſimũ erat, ipſa domus Dei, bonam famam, quam acceperat, nõ amitteret, ſed ampliùs ſemper in affectu charitatis cũ omnibus amicis, ac validiùs in Dei nomine & proximi dilectione permaneret, vt ſcriptum eſt: Oportet & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt. Præcipuè autem pauperum curam & hoſpitum ſummo ſtudio, pro miſericordia & dilectione prædictam matrem cõmonebat habere. Pro Chriſti verò nomine ſalutis monita ipſa ſuſcipiebat, & alacri & bono animo, quęcunq; ei iniungebantur, omnia adimplebat. Sicq; in talibus, ſecũdùm quod ei à ſępè memorãda domina Bathilde ſuaſum eſt, quandiù pręfata domina Bertilia Abbatiſſa vixit, adimplere nõ ceſſauit, relinquens poſteris exemplum, vt memoria eius maneret in ſeculum ſeculi, & nomen eius exaltaretur in gloria.

Omnibus præbet ſanctæ vitæ & conuerſationis exemplum.

1.Tim.3.

Affect⁹ eius erga pauperes & hoſpites.

CAP. X.

Viſio eius ante mortẽ.

IGitur appropinquante dominę Bathildis obitu, viſio præclara, & ei conueniens fuit oſtẽſa. Scala ſiquidem recta videbatur adſtare ante altare ſanctæ Mariæ, cuius culmen cælos cõtingebat, & quaſi Angelos Dei benignè comitantes, cum ipſis eadem ſancta Bathildis ſecreta cæleſtia ſeſe penetrare conſpexit. Verè beata, cuius itineri Angeli comites erant. Eccè ſcala, quam (dum viueret) erexit in cælum: eccè ſocij angeli, quos, bonis operibus inhærendo, acquiſiuit amicos: eccè gradus ſcalæ, quibus tranſcẽſis, peruenit ad Chriſtũ diù deſideratũ, qui aſcendit ſuper omnes cælos. Ex hac ergò reuelatione patẽter datur intelligi, ꝙ ſublimia eius merita, videlicet patiẽtia & humilitas, cæteræque, quas toto animo dilexerat, virtutes eã ad celſitudinẽ ęterni Regis, & ad præmij coronã citiùs remunerandam perducturæ erant. Qua ipſa ſancta mater comperta viſione, cognouit ſe quantocyùs à corpore eſſe migraturam, & illuc, vbì iam olim theſaurum recõdiderat optimum, eſſe peruenturam. Hoc verò ſileri à ſororibus, quæ conſciæ huius mirabilis viſionis fuerant, præcepit, nec matri monaſterij vel cuique ſorori hæc viſio manifeſtaretur, nè nimia triſtitia deficerent, donèc euocatio diuina animam eius ſanctam à corpore ſuſciperet. Inter hæc itaque gaudia poſita, pia & alacri mente magìs ac magìs

Non vult vt viſio cæteris ſororib⁹ manifeſtetur.

inſiſtere

inſiſtere precibus cœpit,& ſemetipſam cum cordis contritione humiliter cæleſti regi Domino Ieſu Chriſto commendare,attentiùs nõ deſtitit. Occultabat autem, inquantùm poterat,vim doloris,ſed exhortabatur & cõſolabatur dominam Bertiliam reliquaſque ſorores, edocens ſe aliquantulùm ab infirmitate, qua nimiùm grauabatur, conualeſcere, diſſimulans futuram, vt poterat, triſtitiam, quæ poſteà ijs,quæ de vita eius confortabantur,ſubitò & inſperatè aduenit. Cumque iam ipſa felix & ſancta mater corporis ſui ſenſiſſet finẽ eſſe ſoluendum, ilicò mentem ſanctam (ſicut ſemper ſolita) cum manibus & oculis ad cælũ erigens, conditorẽ ſuum animã,quã creauit,vt ipſe reciperet,orauit: nè de ea gauderet inimicus, qui omnibus bona volentibus ſemper eſt infeſtus. Gregem quoquè eiuſdem ſancti cœnobij vt ipſe æternus pater à faucibus rugientis leonis erueret deprecabatur, & vt fluxus & fluctus labentis ſeculi impolluto calle tranſiret,exorauit: quatenùs vaſa,quæ ſibi ſacrauerat, à ſordidiſſimis draconis ſquamis erepta, mũda & immaculata mundis Angelis,quibus caſtitas ſemper amica eſt,coaptaret. Certa deniquè facta de beatæ retributionis præmijs,virtute qua potuit prohibuit ſibi aſſiſtentes nè alijs ſororibus foris degentibus hæc innoteſcerent,ſed neque dominæ Abbatiſſæ,quæ valdè infirmitate grauabatur, nè fortè mole magnitudinis triſtitiæ abſorpta, vita ſimul & corpore periclitaretur.

Oratio eius ſub morte.

Caſtitas Angelis amica.

CAP. XI.

HAbebat prętereà ipſa domina Bathildis quandam infantulam,quam ex fonte ſacri baptiſmatis ſuſceperat: ſupra quam apud miſericordiam altiſſimi fudit preces,quatenùs eandem ipſe ante ſe reciperet,ipſaque eam infantulam tumulari cerneret. Quod & celeriter obtinuit. Nam eadem hora anima infantulæ à corpore exijt,&,vt beata Bathildis poſtulauerat,ad tumulum præceſſit. Poſt hęc conſignans ſe confidenter,& pios oculos ac ſanctas manus ad cælum eleuans,ſanctã illam animam à corporis vinculo in pace reſoluit. Statim autem diuinus ſplendor in ipſo cubiculo clariſſimè coruſcauit, & cum ipſo lumine ab angelorum choro (obuiante ſibi fideliſſimo amico Geneſio ſcilicet Epiſcopo, qui viſus eſt adſtantibus inter agmina angelorum) glorioſa & ſancta illa anima accepta,atque, vt magnum eius exigebat meritum,remigio alarum eorundem Angelorum ac manibus in cælum eleuata, gaudet ſine fine, cum electis & ſanctis omnibus manſura. Pauliſpèr autem ſorores quæ aderant, quæque talibus diuinis myſterijs intererant, doloris gemitum cum repreſſione lachrymarum,vt ipſa iuſſerat,ſilentio conticuerunt, & tantùm ſacerdotibus,qui eius beatiſſimam animam, licèt eam haberet receptam, Domino commendarent,ſecretò denunciauerunt. Cuius ſanctum obitum continuò venerabilis Abbatiſſa Bertilia & cuncta congregatio cognoſcẽtes cum magno fletu requirere cœperunt, redarguendo quòd eis cognitus non fuiſſet exitus tantę matris, tamque beatæ animæ hora,vt & ipſæ ijs myſterijs intereſſent, quibus illæ ſe dicebãt cum participatione luminis & claritate Angelorum præſentes fuiſſe. Dolebant quoquè grauatę gemitu,quòd non quaſi immutata,ſed tanquàm rapta fuiſſet ab eis deſiderabilis gemma omnibuſque gratiſſima. Omneſq; obſtupefactæ,pariter ſunt proſtratę ſuper humũ ilicò,& multis ibi profuſis lachrymis cum immenſo doloris gemitu, Domino gratias agentes & eum collaudãtes, commẽdauerunt eius ſanctam animam ipſi Regi Chriſto: quatenùs iſdem quem deuotè dilexerat,in conſortio ſuæ matris ſanctæ Virginis Mariæ, cui corde & opere ea ſeruierat, ac in collegio ſanctorum omniũ,quos honorauerat,ſociaret. Sicque, vt decentiſſimum erat,excubias condignas agentes,in eccleſia ſanctæ Crucis,quam ipſa à fundamentis extruxerat,corpus beatiſſimũ poſuerunt, & merito honore ſummaq; reuerentia ibidem ſepelierunt. Tunc venerabilis Bertilia Abbatiſſa ſtudio pietatis ſolicita, mãdauit ſanctis ſacerdotibus vndiq; vicinis, vt eius ſancta memoria in ſacris orationibus ſiue oblationibus eſſet aſſiduè facienda, quæ nuncvſque locis in diuerſis condignè celebratur. Reliquit ergò ſanctũ ſequentibus exemplũ humilitatis & patientiæ, manſuetudinis & pleniſſimæ dilectionis ſtudiũ,immoq; infinitę charitatis & miſericordiæ bonũ,aſtutiam vigiliamq; prudentiæ,confeſſionẽ puritatis & cordis contritionẽ. Docuit quoq; vt nullus temerè vel præſumptuosè aliquid definiret,ſed omnia cum cõſilio eſſe facienda, temperato & rationabili ſermone diſcretionis,ſciens ſcriptũ: Omnia fac cum conſilio,& poſt factũ nõ pœnitebis. Hanc bonitatis regulã conſodalibus,& exemplum beatis reliquit matribus, pro quibus exempli

Sanctã efflat animã;

Ab Angelis in cælũ defertur comitante S. Geneſio Lugdunenſ. Epiſcopo.

Sepelitur in eccleſia S. Crucis, quã viuens extruxerat.

Quæ poſteris vitæ exẽpla reliquerit.

Eccli. 32.

empli ſancti virtutibus, recepit magni præmij à Domino ſibi repoſitam coronam.

CAP. XII.

Miracula ad ſacrũ ſepulcrum eius.

IGitur ad celebranda fidelibus ſublimia eius, ad ſacrum (vbi eius membra quieſcunt) ſepulcrum, plura per ſuam famulam efficit Deus miracula, ità vt quiſquis inibi febre correptus, aut à dæmone vexatus, vel dolore dentium contritus, ſeu aliarum infirmitatum laqueo depreſſus, cum fide acceſſerit, ilicò per diuinam virtutem & eius ſanctam interceſſionem, depulſa qualibet morbi peſte, ſanus & incolumis in Dei nomine exindè redeat: quod nupèr in quodam puero manifeſtum eſſe conſtat. Veniens nanque ex partibus Prouinciæ quidam venerabilis vir Leudegangus Epiſcopus, amicus familiariſſimus monaſterij Calenſis, eius puerum ità ſæuiſſimus dæmon arripuit, vt contineri à ſocijs nullatenùs poſſet, niſi eius pedes manusque nodis tenaciſſimis colligarētur: quia ob nimiam ſæuitiæ duritiam omnes, quos contingere poterat, dentibus & vngulis dilaniabat. Qui dum ad locum ſacri ſepulcri, ſociorum manibus fuiſſet delatus, atque in pauimentum proiectus quaſì ſemiuiuus, conterritus ilicò pauore diuino ſæuiſſimus dæmon obriguit, atque conticuit, ac Dei virtute per interceſſionem beatæ Bathildis protinùs fugatus ab eo diſceſſit. Et erigens ſe ſtatìm puer atque conſignans, & Deo gratias agens, incolumis ad dominum ſuum ſociosq; reuertitur. Et quem anteà verebantur, nè eos morſibus attrectaret, iam amplexibus adſtringunt dulcibus, & vitæ reſtitutum gaudent.

Dæmoniacus curatur.

Comparatio ipſius ad alias ſanctas reginas eiuſdem cognationis.

CAP XIII.

al.* Crotildem

DeCrotilde Regina, lege Vitam S. Remigij 13. Ianuar. Tō. 1. fol. 195. ſecundæ editionis.

REcolimus quidem in Francorum regno nobiles & Dei cultrices quaſdam fuiſſe reginas, *Clothildem ſcilicet neptem Gundebaldi Regis, atq; magni & antiqui Clodouei Regis coniugem, quæ ità eundem paganiſſimum veris inſtruxit exhortationibus, vt tota mentis intentione ad cultũ ſe Chriſtianę religionis, feruente fidei calore, conuerteret. Et nõ ſolùm ipſum, ſed etiam diuina gratia adiuta, plurimos Francorum proceres traxit ad Chriſti cognitionem & ad catholicæ fidei dilectionem. Eccleſiam quoquè in honorem ſancti Petri, vbi religio monaſtici ordinis vigeret, Pariſius fecit: necnon cœnobium in honore ſancti Georgij, ſacrarum virginũ in Kala prima cõſtruxit. Quod poſteà (quia ambitus eccleſiolę ſtrictior erat ad capiendum plurimum gregem ſanctimonialium) à ſæpè memoranda domina Bathilde euerſum eſt, & baſilica pergrãdi ſpatio amplitudinis cõſtructa. Cuius medium altare in honore ſanctæ Crucis, atque illud in parte dextera in honore ſancti Georgij, quod verò ad leuam eſt, in veneratione ſancti Stephani prótomartyris titulatur conſecratum. Alia etiam quamplurima pro mercede æternæ remunerationis in honore ſanctorum condidit loca, & muneribus plurimis ditauit. Parique modo de Vltrogotha fertur regina, Childeberti videlicet Chriſtianiſſimi regis cõiuge, eo quòd nutrix fuiſſet orphanorum, conſolatrix pupillorum, ſuſtẽtatrix pauperum & Dei ſeruorum atque adiutrix fidelium monachorum. Rectè quoquè & illud prædicatur memorabile factũ ſanctæ & venerabilis Radegundis reginæ, Lotharij quondàm anterioris regis, quam tanta ſancti Spiritûs ſuccẽderat gratia, vt viuum relinqueret coniugem, & ſe Chriſto Domino ſub ſacro velamine conſecraret, multaque alia, quæ in actibus eius legũtur, perageret. Sed quanquàm illud conſiderare libeat, quod ab ipſis fœminis ſanctis actum eſt, ſummoperè tamẽ nobis ad ſanctam matrem dominam Bathildem, quæ noſtris effulſit temporibus, necnon & ad eius merita glorioſa, quæ ipſi ab ea geſta nouimus & vidimus, recurrendum eſt. De quibus hîc quidem pauca de pluribus commemorauimus, per quæ non putamus eam inferiorem meritis fuiſſe illis prioribus, ſed multo magìs in ſanctis ſtudijs & bonis operibus eas præceſſiſſe cognouimus, quæ poſt multa memoranda quæ geſſit opera, euangelicæ perfectionis adimpleuit mãdata. Deſpexit mundum & concupiſcentias eius, contriuit diabolum & pompas eius, ſequuta eſt Chriſtum & præcepta eius. Sicq; verè monacha ſub integra religione beatam vitam feliciter conſummauit, atque * tertio Calendas Februarias terrena deſerens & cæleſtia appetens, animam beatã benigno Ieſu, qui eam dederat, mũdam & immaculatam reconſignauit, humataq; in pace requieſcit in Kala monaſterio, & regnat in perpetua iucunditate cum Domino, non immemor, vt credimus, ſuorum fidelium, qui eius cupiunt veraciter attollere præconiũ. Nos verò & ſi non ità vt debuimus, ſaltem

Vltrogotha regina quãtę fuerit ſanctitatis.

Itèm S. Radegundis ſanctimonialis, cuius vita eſt To. 4. Auguſt. 13

Hic habes, authorem, huius Sãctæ fuiſſe contemporaneum.

Obijt 3. Calendas Februarias.

tem

tem vt potuimus, veſtrum imperiũ adimplere curauimus. Imperitiæ ſermonis indulgentiam date, & pro culpis negligentiarum cum charitate Deum exorate. Nos ergò, qui adhuc mole ergaſtuli carnis preſſi, ac multiplici ſcelerum pondere prægrauati, & in huius ſeculi labentis fluctibus vagamur ambigui, eius ſuffragia pia deuotione poſcamus aſſidui, vt pro nobis apud miſericordem Dominum intercedere dignetur: quatenùs abſolutos omni labe criminum perducat prò ſua pietate ad cæleſte regnum, vbi eſt gloria indeficiens, perpetua pax, lumen ſempiternum cum Patre & filio & Spiritu ſancto, quæ præparauit ijs qui diligunt eum, Amen.

VITA GENTILIS SANCTISSIMÆ MVLIERIS RAVENNATIS, EX HIERONYMI RVBEI VIRI DOctiſſimi de geſtis Rauennatum libro nono. quæ vtrùm à Paulo tertio, catalogo Sanctorum ſit adſcripta, compertum non habeo.

SVB id tempus, quo ab Clemente ſeptimo Cæſar inſigni pompa coronã Bononiæ accepit Auguſtalem, Rauennę Gentilis deceſſit, Thomę Iuſti aurificis Veronenſis filia, Rauennæ, ex Rauennati muliere nata: quæ cùm admodùm familiariter & frequenter Margaritæ, de qua ſuprà docuimus, conſuetudine fuiſſet vſa, maximam ſanctitatis opinionem contraxerat, auctam in dies vita innocenter ſanctéque agenda. Maritum habuit Iacobum Pianellam Venetum, ſutorem: ex quo genuit filios aliquot, Leonemque præſertìm, qui ſacerdos fuit. Eo autem perſancto genere viuendi, mariti odium ità vehemens ſibi conflauit, vt ab illo non modò verbis aſperis, contumeliæque pleniſſimis, ſed factis acerbis, publicisque calumnijs, ac verberibus multis, ſæpiſſimè in ingentes calamitates præcipitaretur: quas tamẽ ea animi moderatione, itaque tranquillè ſemper tulit, vt Margaritæ magiſtræ, omnia diuinitùs cognoſcenti, atque quo modo ſe haberet ſciſcitanti, reſponderet, habere ſe multo meliùs, quàm mereretur. Quo factum eſt, vt aſſiduis à Deo precibus tandèm aliquandò mariti in melius cõmutatos mores impetrauerit. Tanta fuit in eos, qui illam iniurijs ignominijsque afficientes, multi ſemper fuêre, bonitate & beneficentia, vt prima illos ad iram odiumque deponendum, conciliandamque inter ſe concordiam, blandis verbis inuitaret. Egentes maxima ſemper miſericordia proſequens, cùm poſtulantibus præbere non poſſet, (paupertatem enim amabat & ſectabatur) illachrymans mirifico ſimul afficiebatur dolore. Plurimis ſanitatem corporis, admirabili euentu, precibus à Deo impetrauit: animique curas & moleſtias ſermone leuauit. Cogitationes, intimosque animi ſenſus, Deo indicante, cognoſcebat: vtì locupletiſſimi teſtes acceſſêre Antonius Monuetulus, & Zacharias Pedercinus: dum iuſſu Pauli tertij Pontificis, anno ſeſquimilleſimo trigeſimo ſeptimo, menſe Maio, Iohannes Franciſcus Petittus, Rauennæ Moderator, de huius & Margaritæ vita, miraculisque (vtì ſuprà memorauimus) quæſtionem habuit: in qua Paulus Vegius Rauennas, Epiſcopus Caſenſis, ſe Margaritæ & Gentilis precibus, cùm iam ad cæleſtis vitæ præmia vocatæ eſſent, animi tranquillitatem, corporisque ſanitatem, ex grauiſſimis morbis ſæpiùs obtinuiſſe, ſcribit. Plures etiam ex Canonicis regularibus Lateranenſibus, vt Seraphinus Acetus Firmanus, (qui de harum ſanctiſſimarum mulierum vita libellum, typis excuſum, edidit) Michael ForoCornelianus, & Marcus Antonius Venetus, Gentilis rogatu ac precibus, ſummas à Deo virtutes, ipſamque præſertìm caſtitatem ſe fuiſſe adeptos teſtantur: adduntque multos ſe nouiſſe, Venetijs, Ferrariæ, Lucæ, alijsque ciuitatibus atque oppidis, quibus, cùm Margaritæ & Gentilis ſuffragium flagitâſſent, munera à Deo mirabilia acciderint.

28. Ianuarij

S. Gentilis parentes & patria.

Ianuarij ſcilicet 25.

Multis afficitur à marito iniurijs

Plurimos ægros precibus ſanat.

Hunc librũ necdùm vidimus.

Scribit Monuetulus, vir doctiſſimus ac grauiſſimus, iuratusque in hac quęſtione teſtis, cùm nocte quadam acriter à dæmone illius oppugnaretur caſtitas, ſe protinùs

nùs è lecto ſurgentem, ad Deique opem confugientem, fuiſſe liberatum: poſtridieque manè, cùm ad Gentilem adijſſet, illam, vniuerſam oppugnationem narràſſe, affirmâſſeque, precatam ſe fuiſſe Deum, vt illi victoriam præberet. Sæpiùs itèm, cùm multi adeſſent, cuiuslibet peccata diuinitùs ab eadẽ cognita & caſtigata ſunt, quod ipſe ſępiùs ſenſit. Monuetulus. Multa inſupèr vaticinata eſt, tametsì id ægrè admodùm faceret, nec affirmanter: neque enim viſis, quæ ſibi frequenter diuinitùs obijciebantur, facilè credebat. Vt autem multa, quæ prædixit, omittam, illud non inuolucrim ſilentio, quòd Rauennate prælium, vrbisq; direptionem ſigillatìm prænouit, aſſerens, è remotis locis multos ad diripiendam Rauennam accedentes, ſe intueri: cùm verò Hieronymus Malufellus eam hortaretur, vt ſaluti fuga conſuleret, id ipſa renuens, ſi erant aduerſa ob peccata ferenda, ſe quoquè multa peccâſſe, & in dies peccare affirmabat. Pridiè verò quàm ob factiones, magna cædes Rauennæ committeretur, ſibi è D. Iohannis Euangeliſtæ redeunti, vas plenum ſanguinis oſtenſum cælitùs eſt, audijtque vocem, quæ illud acetarium futurum aſſeruit: Cùm etiam Borbonius per Aemiliam vagaret, Romam contendens, ipſa in cubiculo, nonnullis comitata, cùm eſſet ſtatìm pallida facta, & tanquàm territa, paſſis crinibus mulieres ſibi oſtenſas, hominum neces, cruoris magnam effuſionem, atque huiuſmodi multa, quæ in vrbium direptionibus ſolent contingere, affirmauit: quod non diù pòſt verum fecit ipſa Romæ miſerabilis clades.

Nouit, Deo inſpirante, occulta hominum peccata. *Prædicit ſubuerſionẽ Rauennæ vrbis.* *Viſio eius.*

Hoc loco Hieronymi Malufelli teſtificationem libenter poſuerim, viri ſanctiſſimi, atque illius contubernalis, quique illi à confeſſione ad expianda peccata, quam quotidiè ferè faciebat, adfuit. Hic igitur cùm admodùm adoleſcẽs multa de Gentilis ſanctitate acciperet, &, vt iuuenes ſolent, ſperneret, hortante ſorore ac penè impellente, ad Gentilem ſe, non abſque ingenti metu, contulit: iam enim quartum annum abſtinuerat confeſſione de peccatis. Domum ingreſſus, ſtatìm maximum percipit odorem, ad eamque accedẽs, breuì ità eius præceptis & admonitionibus iuſtitiam & pietatem eſt edoctus, acieque mentis illuſtratus, vt aliam ſtatìm vitæ conditionem, alios mores ingreſſus fuerit. Tres interim effluxère anni, quibus frequenter ad eam venire conſueuerat, audiebatque illam Deum precantem, vt ſibi ſacerdotem concederet, quo cum arcana cordis cõmunicaret: nec diù pòſt Hieronymus in animum induxit, ſacerdotem fieri: ſed quò magìs ad eum ſacroſanctum ordinem accedebat, eò cordis dolore quodam penè intolerabili magìs afficiebatur: quo tamen Gentili patefacto, ſtatìm exhilaratus eſt animus, & inanis timor ac ſolicitudo pulſa. Sacerdos iam factus, cùm Cæſenæ in cubiculo ſolus myſteriorum arcana verba recitaret, & cubito ſupra ſacrum librum innixus, manu ad genam admota, ea conſideraret, ſtatìm ex ſublimi in faciem adeò vehementer ictus eſt, vt ſuî vix eſſet compos, nullum tamen dolorem ſenſit: confeſtimque erectis oculis, iuxta ſe mulierẽ nigris indutam veſtibus conſpexit: quam Gentilem, aut Margaritam ſuſpicans, Rauẽnam, inquit, proficiſci animus eſt: aut enim Iacobus Gentilis maritus eſt mortuus, aut ſupremam agit animam. Itaque Rauennam cùm veniſſet, poſtridiè eius diei Iacobus vita deceſſit: ipſeque Hieronymus, haud ità multò pòſt, Gentilis, Leonis, & mulieris cognatæ, quartus acceſſit contubernalis, vbì decem & nouem annos, vita ſanctè degẽda, perpetuò vixit. Gentili aſſiduè multos dolores, eoſdemque magnos, patienter atque hilari ſemper vultu ferente: cùm tamen corpus etiam caſtigans, diebus Mercurij, Veneris, & Saturni, ſemèl tantùm, ſacræ inedię cauſa, comederet, omnibusque Dominicis diebus feſtis, Hieronymus illi diuinam ac ſacroſanctam corporis Chriſti Dei hoſtiam communicaret.

Peccatorẽ ſuis admonitionibus conuertit. *Vir ſuus vita fungitur.* *Abſtinentia eius.*

Antequàm diem obiret ſuũ, illum ſępè Hieronymo Malufello prędixerat. Tandèm verò hærede illo facto ex aſſe, erat enim Leo filius præmortuus, iuſſit, vt domum ſuam in templum erigeret: iaceret fundamenta, reliqua Deo committeret, futurum enim, vtì non Rauennates, ſed exteri opus iuuarent. Itaque ad quintũ Calendas Februarias nocte inſequenti, ad extremum ſacro oleo vncta, morte minimè diſſimili ab ea, quam innocenter egerat, vita, nono & quinquageſimo ætatis anno, diem ſupremum clauſit.

Prædicit ſuo confeſſario diem obitùs ſui. *Feliciter obit.*

Quoniam verò nimìs longa ſumeretur oratio, ſi, quæ poſt mortem admirabilia munera ſunt, eius apud Deum rogatu, impetrata, narrauerim, hæc omittens, ad Hieronymum Malufellum venio, qui cùm neque aureos nummos decem haberet,

verbis

verbis tamen Gentilis magiſtræ impulſus, fundamenta templi iacit: &, quod mirum eſt dictu, plurimi accurrentes, ità rem iuuêre, vt breuì fuerit templum extructum, in quod quingenti ampliùs nummi aurei impenſi ſunt: quorum trecentos Carolus in Neapolitano Regulus, quem nos virum nouimus, fuimusque ſuperioribus annis allocuti, donauit. Is enim cùm in Gallia, quò ſe amiſſo imperio receperat, de quodam ſacerdote accepiſſet, Rauennæ ſacerdotem planè ſanctè viuere, & templum exædificare, diuino ſpiritu impulſus, Rauennam è Gallia venit, diuæ Mariæ Lauretanæ templum, toto orbe ingentibus miraculis celeberrimum, inuiſurus: inuentoque Hieronymo, aureum tradidit torquem, vt, quod iam anguſtum ædificârat templum, amplificaret, & ſacellis additis, exornaret: quod & factum eſt. Quibus peractis, aliquot ſacratis viris probis ac religioſis, in quibus Simon Creſpolus Rauennas maximè enituit, ſecum iunctis, collegium inſtituit, titulo Boni Ieſu, ac diuæ Margaritæ adiecto, anno à partu Virginis trigeſimo ſecundo ſupra milleſimum quingenteſimum: quod poſteà Paulus tertius Pontifex Maximus inſequentibus approbauit. Iulia etiam Sfondrata, nobilis ac religioſa mulier, vidua, Mediolanenſis, quæ Mantuæ ex Piccinarda familia maritum habuerat, annuam certam penſionem pecuniæ illi conſociationi cùm tribuiſſet, multùm rem ipſam iuuit, magnificasque ædes proximas templo, & nonnullos etiam fundos comparauit.

Ex domo S. Gẽtilis templum extruitur.

Eius eccleſia fit collegiata, titulo Boni Ieſu, & S. Margaritæ.

S. CONSTANTII EPISCOPI ET MARTYRIS VITA, EX VETVSTISSIMIS EXEMPLARIBVS, QVAE *Peruſiæ, partìm in Eccleſia Cathedrali, partim in ædibus S. Petri aſſeruantur, collecta, nulla planè re addita, quibuſdam verò ob nimiam longitudinem detractis: ſtylo quidẽ certè, vt eleganti pioque lectori gratificemur, prorsùs immutato opera Iohannis Andreæ Palatij, Eugubini.*

SANCTVS Conſtantius Peruſinus ciuis, ſimul & Epiſcopus, è nobiliſſima Barziorum familia ortum duxit. Vir autem fuit tanta animi conſtantia, fide, ac pietate præditus, vt eius ſanctitas quaſi quædam gemma inter cæteros homines eluceret. amabat humilitatem, fugiebat gloriam, reſpuebat honores, Chriſtũ Ieſum, eiusque Crucem cũctis viſceribus amplexabatur, nec quicquam habebat antiquius, quàm vt Deo placeret, proximumque iuuaret. Quamobrèm multas pecunias erogabat in pauperes, & ſemetipſum per ſingulos dies immolabat hoſtiam viuentem. nam & carnem per ſe ipſe aſſiduè coërcebat, & pro fide Chriſti, prędicationeq; veritatis multas iniurias non ſolùm patienti, ſed etiam gaudenti animo ſuſtinebat, cupiens pro nomine Dei ſui mortem quoquè oppetere, & martyrio conſummari: quod & factum eſt. Siquidem, diuino numine ipſius votis annuente, in perſecutione, quam in Chriſtianos Marcus exercuit Imperator, poſt verbera & carceres, poſt ignes, varioſque cruciatus, quos pro fide libenter excipiens ſuperauerat, capite à ceruicibus abſciſſo, in cęlum euolauit. Huius beati viri actiones, multiplices pœnas, & ipſum deniquè martyrium, quantum feret ingenij mei imbecillitas, ſcribere inſtitui, quó faciliùs religioſus populus in tanta ſolẽnitate ſui Antiſtitis inueniat, quibus opportunè laudibus poſſit eum celebrare: nec tamẽ vniuerſa tanti Patris decora, virtutes ac miracula, totiusque vitæ ſanctitatem ſtylo noſtro perſequemur, ſed quædam duntaxàt percurremus, quæcunque poſſe putabimus pij lectoris tum animum ad ipſius virtutes imitandas impellere, tum ingenium ad coniecturam de cæteris eius præclaris facinoribus faciendam excitare.

Ianuarij 29. Cap. 1.

S. Conſtantij patria & genus.

Virtutes.

Deſiderium obeũdi martyrij.

Imperante igitur Antonino, cui Pio cognomen erat, florebat Peruſię Barziorum familia, & opibus affluens, & generis nobilitate admodùm clara, ſed multò eo quidem inſignior, quòd erat Chriſti nobilitata inſignibus. Ex hac beatus Conſtantius veluti odorifera cedrus è regali viridario naſcitur. Natum autẽ infantem parentes eius curant omni ſtudio ac diligentia educandum, ad idque potiſſimum incum-

Cap. 2. Barziorum nobilitas.

S. Cõſtantij educatio & diſciplina.

incumbunt, vt eum ſana Chriſti fide imbuant, & aſſuefaciant, humilem eſſe, patientem, miſericordem, caſtum in omni timore Domini, ab omni gentilium puerorum, quorum quidem plena erat ciuitas, conſuetudine ipſum reuocantes, nè diabolica gentilium zizania, triticum pietatis & fidei in agro Dominico ſatum, pueri videlicet ſacro pectore, ſuffocarẽt. Literis poſt hæc tum humanis, tum verò ſacris erudiendum doctiſſimis præceptoribus tradunt.

Cap 3. Sed cùm iam adoleuiſſet, & parentes eius ex hac vita exceſſiſſent, cœpit, vt erat benè inſtitutus, militare Domino optimam militiam. affligebat nimirùm & domabat carnem ſuam quotidianis ieiunijs, longis vigilijs, & omnibus veræ pietatis officijs. Non illi frequentia pocula, non lauti apponebantur cibi, & delicati: ſed vix poſt longa tandèm ieiunia cum pauperibus frugaliſſimæ menſæ viliſſimum cibum ſumpturus aſſidebat. Fidem ſanctam, quam totis viſceribus hauſerat puer ſanctus, pijs ac religioſis operibus & perfectæ charitatis muneribus excitabat quotidiè, & augebat. Diuitiarum à parentibus ſibi per manus traditarum, maluit diſpenſationẽ quàm poſſeſſionem ſuſcipere: ſiquidẽ eas Chriſti pauperibus promptè largiebatur, eſurientes paſcendo, nudos veſtiendo, & cuilibet indigenti adiumentum præſtando. Creſcebat itaque indiès vir beatus ſicut ætate, ità magìs ac magis conſtantia animi & virtute. Caſtus erat tum copore, tum mẽte, dulcis in ſermone, mitis atq; humilis corde, amabilibus moribus ac ſuauiſſimis exornatus, & iam tum boni paſtoris bonam indolem præ ſe ferens, & perfecti Chriſtiani ſpecimen exhibens, ſuſpiciebatur ab omnibus, ſingulariq; ſtudio à cunctis fidelibus colebatur.

S. Conſtãtij parſimonia.

Largitas.

Caſtitas, & mãſuetudo

Cap.4. Eccè autem moritur interim patriæ ſuæ Epiſcopus, & cùm non deeſſent alij fortaſsè digni, quibus munus illud committeretur, populus tamẽ & Clerus vniuerſus vnum ſpectant Conſtantium, cuncti vno ore Conſtantiũ conclamant Epiſcopum: nemo enim non videbat eius generis fore beatum Conſtantium, qualem deſcribit Apoſtolus oportere Epiſcopum eſſe, ſine crimine videlicet, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, non iracũdum, non percuſſorem, non turpis lucri cupidum: ſed hoſpitalem, benignum, prudentem, ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem, amplectentem eum, qui ſecundùm doctrinam eſt, fidelem ſermonem, vt potens ſit exhortari doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. His itaque & huiuſmodi diuinis donis inſignitus beatus Cõſtantius Peruſinę ciuitatis eligitur & cõſecratur Epiſcopus, annos natus circiter triginta, vt videlicet eo ſuæ ætatis anno auſpicaretur muneris Epiſcopalis functionem, quo & diuinus propheta Ezechiel auſpicatus eſt prophetiam, & Chriſtus ipſe Ieſus cœpit docere ac prędicare, vt in ipſo annorũ quoquè numero, qui tribus denarijs cõſtat, innueretur fore, vt vir ſanctus pręceptorum Dei ſimul & indiuiduæ Trinitatis prędicator exiſteret, & cultor eximius. Ad id autem munus peragendũ aggreditur homo Dei, non velutì arrogans quidam atque inſolens, ſed quaſì manſuetiſſimus agnus. Omnibus exhibebat eam veræ humilitatis ſpeciem, eamque morũ manſuetudinem, quam & priuatus prę ſe ferre conſueuerat: vigilantior omninò in precando erat, ieiunijs, ac cęteris rebus, quæ carni frenandæ expediunt, maiori aſſiduitate vacabat, paſcebat gregem ſuum trino illo ferculo, de quo Paſtoribus Eccleſiarũ præcipit Ieſus in Apoſtolo Petro, cùm dicit illi ſemèl, iterũ, ac tertiò, Paſce oues meas, cibo videlicet corporali, prędicatione verbi Dei, & ſaluberrrimo vitæ, omni prorsùs culpa carentis, exẽplo.

Peruſię Epiſcopus renũciatur.

Tit.1.

Epiſcopus conſecratur annos natus triginta.

Ezech.1.

Luc.3.

Epiſcopalis muneris functio.

Iohan.21.

Cap.5. Erat enim primò in dandis eleemoſynis profuſior, quàm ante Epiſcopatum adeptum, vſqueadeò vt domus eius refugiũ eſſet pauperum, ac velutì penu quoddam inopum videretur. Deindè fideliſſimus Paſtor, cùm optimè cognoſceret, non in ſolo pane viuere Chriſtianum hominem, ſed in auditione potiùs doctrinę cęleſtis, & in omni verbo quod procedit de ore Dei, inſtituebat populũ ſuum in his omnibus, quæ ad euangelicam ſpectant pietatem, docens illos ſalutaria Eccleſiæ ſacramenta frequentare, beneficia Dei crebrò meditari, æmulari charitatem, poſſidere pacem: atque illud inprimis monens cum Apoſtolo, vt omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tolleretur ab eis cum omni malitia: eſſent autem inuicèm benigni, miſericordes, donantes inuicèm. Tertium deniquè illud ferculum, quo ſuum paſcebat populum ſanctus Conſtantius, bonus erat odor ſuæ vitæ, quæ, quaſì ſpeculum quoddam perfectionis, elucebat omnibus. Præditus ſiquidem erat ſacerdos ſanctus tãta integritate, fide, & ſanctimonia, vt admirabilis vita illius, quam ante Epiſcopatum agebat, flos fuerit lectiſſimus: hæc verò poſterior

Beneficẽtia in pauperes

Matth 4.

Ephes.4.

Sua ꝓdicatione multos gentiles ad Chriſti fidē conuertit.

rior fructus extiterit vberrimus. Ad hæc autem vir beatus, tanto mentis feruore, tantaque vi & ſcientia verbum fidei prædicabat gentilibus, quorum ciuitas plena erat, vt multi eius opera ad Chriſti fidem ſeſe conuerterent, ac ſalutari abluti baptiſmatis vnda, relictis idolis, viuum & verum Deum colerent.

Cap.6.

Dum autem populum ſibi commiſſum, multò conſilio, multaque ſapientia gubernat, & ipſe quotidiè virtute creſcit in gratia apud Deum & homines, nomen eius in omnes finitimas regiones perfertur ac celebratur: mirari omnes doctrinā hominis, ſuſpicere virtutes, obſtupeſcere miracula, quæ per beatum Pontificem fiebant quotidiè: quæ cùm multa ſint & præclara, decreui tamen, nè longior ſim, vnum tantùm & alterum attingere, ex quibus poſſis, quæ & quanta fuerint reliqua, facilè conijcere. Erat id temporis mulier quædam Attaſia nomine. hæc cùm multos iam annos chariſſimo oculorum ſenſu careret, audita ſancti Conſtantij & vitæ integritate, & miraculorum edendorum virtute planè diuina, non dubitauit, ardenti fide, ac ſpe impulſa, ad eum accedere. Adit, ad pedes hominis ſanctiſſimi ſeſe proijcit, verbum ſanè nullum, ſed lachrymarum vim magnam cum ſingultu profundens. Hanc intuitus Epiſcopus, qua erat benignitate, iubet ſtatìm aſſurgere, fletum comprimere, & animi ſui ſenſum fidenter aperire. Vndè illa recreata, cùm ſe collegiſſet, Calamitatis meæ, inquit, Domine, miſerere. nam mulier infeliciſſima ego ſum: plures iam annos vſum oculorū amiſi, nec poſſum vllam partem huius ſuauiſſimę lucis adſpicere. neque verò queo vllum tanto malo remedium inuenire: non carmina, non medicorum ſolertia, non ipſi deniquè dij, deæque omnes, quibus ſæpè vota feci, opitulati ſunt. Te autem nunc adij, ſpei meæ extremum ſolatium, vt per te merear tandèm aliquandò reportare ſalutem. Rogo te primùm per illa admirabilia rerum ſigna, quæ paſsìm efficis, quibus & ipſa confiſa huc ad te veni, rogo deindè per Dominum Deum tuum, & obteſtor, vt velis me tuarum virtutum participem facere, nè graueris & in me miraculum promere, lumen oculorum cæcæ reſtituens.

Cæca mulier ad eius ſe pedes abijcit, opē poſcens.

Cap.7.

Tum ſanctus Conſtantius, qui cerneret, mulierem non ſolùm oculorum, ſed etiam mentis lumine eſſe priuatam, quippè quę gentilis eſſet, & idololatra, cupiens vtriq; malo vno & eodem tempore mederi, ſic eam affatus eſt: O mulier, ſi, ſpretis idolis, quorum vis ac virtus (quod in teipſa experiris) nulla planè eſt, inducas animum, credere in Dominū meum Ieſum Chriſtum, is tibi verè poſſit, pulſis tenebris, ſimul & corporis & mentis oculos aperire, aditumque ad vitam æternam patefacere. Illa verò, Fac, inquit, domine, vt videam: iam credo Deum tuum, Deum eſſe verum. Hîc demùm vir ſanctus flexis genibus hunc in modum non ſine lachrymis precatus eſt: O fons omnis lucis, Domine Ieſu Chriſte, lux vera quæ illuminat omnem hominem venientē in hunc mundum, aperi, obſecro, huius mulieris oculos tum mentis, tum corporis, vt, dum viderit creaturas, te magìs ac magìs celebret creatorem, ſimul & ſentiat redemptorem. Peracta huiuſmodi precatione, confeſtìm reſtituta eſt mulieri lux optatiſſima. Quo illa exultans, proſtrata ad pedes viri Dei, hæc dicitur verba protuliſſe: Benedictus Deus tuus, ò Conſtanti, qui mihi deſideratum lumen reddidit: benedictus & tu dignus ipſius miniſter, per quem tantum mihi boni contigit. valeant iam dij gentium, opera manuū hominum. Vnum iam ego quidem Deum viuum ac verum agnoſco, hunc humiliter adoro, huic me totam trado, atque addico. licet iam me, vir Dei, huius militiæ adſcribas, ſalutifero obſignans ſigno. Tum verò beatus Conſtantius nullam moram interponendam putauit, quin eam baptizaret, itaque duplici morbo liberatam dimiſit.

Mar.10.

Iohan.1.

Attaſiæ S. Conſtantij precatione oculorum ſenſus reſtituitur.

Sap.13.

Attaſia à S. Conſtantio baptizatur.

Cap.8.

Sed iam tempus eſt, vt ad alterum non minùs inſigne miraculum explicandum aggrediamur. Fuit per idem tempus Peruſiæ vir, cui nomen erat Creſcentius. hic erat vtroque pede ità contractus, vt ad poplitem ſursùm vtraque planta retorta verteretur: quam ob rem non modò ambulare, ſed ne baculo quidē innixus ſtare poterat. Quòd ſi quandò vellet domo egredi, & vſquàm diſcedere, grabato ei aut lectica vtendum erat. Is igitur cùm accepiſſet fama, ſanctum Conſtantium varios morbos, nullis carminibus, nullis've adhibitis medicinis, protinùs curare, ſperans poſſe eum, ſi vellet, ſibi quoquè opem ferre, curat ſe ad illum deportandum. Quò perductus, hominem Dei multa cum prece, multis cum lachrymis precatur, nè grauetur, vt alios quamplurimos ſanârat, itèm ſibi ſuorum pedum rectitudinem ac firmitatē reſtituere. Huius calamitatis miſertus vir benignus & ſanctus, oculos

pariter ac manus in cælum cùm ſuſtuliſſet, hunc in modum precatus eſt: Dominè Ieſu Chriſte, qui viuificas omnia, & vniuerſa reſtauras, cõfracta alligans, & infirma cõſolidans, redde, quæſo, huic tuæ creaturæ rectum membrorũ ſitum atque vſum, vt cognoſcat, te ſolum Deum eſſe verum, qui mirabilia facis. Vix erat pater ſanctus talia fatus, cùm eccè ſuper infirmum lux magna e cælo delabitur: qua ille perterritus, contremuit, & quàm poteſt maxima voce clamat: Conſtanti, Conſtanti, ſuccurre miſero. Cui ille, Res benè habet, frater: nè timeas, bono animo eſto. Deniquè abeunte luce, apparuit vtrunque hominis pedem ſuum in locum reductum eſſe, & robur obtinuiſſe firmiſſimum. quo factum eſt, vt nullo iam vſus adminiculo, Creſcentius, continuò exiliret è lectica, & ad pedes beati Conſtantij ſumma religione proſtratus, aquam afferendam curaret, baptiſmum magna pietate flagitans. Hîc vir ſanctus præ nimia cordis lætitia lachrymas continere non potuit, nec vllam interpoſuit moram, quin hominem ex ritu Eccleſiæ baptizaret. Hoc ſanè admirabili facto commoti Gentiles, ad Chriſti fidem paſsìm confluebant, vt eoipſo die ad centum viginti baptiſmatis ſacramentum à beato Conſtantio acceperint.

Creſcentio S. Conſtantij precibus, pedum ſanitas reſtituitur.

120. Gẽtiles, vno die a S. Conſtantio baptizãtur.

Cap. 9. M. Antonini pſecutio in Chriſtianos.

Quo rumore magna fortaſsè ex parte concitatus Marcus Antoninus, qui Antonino itidẽ, ſed pio impius ſucceſſerat, ſtatuit Chriſtianos acerrimè perſequi. Cùm igitur alios aliò, tum verò etiam Peruſiam Lucium Conſulem cum hoc mandato mittit, vt quoſcunque intelligat Chriſti fidem profiteri, hos cogat gentium deos colere: qui id facere recuſent, eos omni ſupplicio excruciatos, necet. Lucius ergò illuc profectus, Cæſaris edictum cum Cariſio, qui erat illius ciuitatis Præſes, ſtatim communicat. Is verò cupiens Imperatoris voluntati obſequi, ſuos iubet milites per vrbem, & per agrum totum diſcurrere, & in quoſcunque Chriſtianæ ſectæ homines incidant, hos vinctos ad ſe, & ad Cõſulem quamprimùm adducere. Hęc generatìm, ſeparatìm verò contra B. Conſtantium, cuius opera ac virtute ſciret multos quotidiè Chriſtianos fieri, præcipuè exardeſcẽs, mãdat eiſdem, vt inprimìs Epiſcopum ipſum diligenter perquirant, & vinculis cõſtrictum, ad ſe pertrahant. Illi igitur mali Præſidis peſſimi miniſtri, cùm cęteros, tum potiſſimùm S. Conſtãtium omni ſtudio inueſtigant: demùm cùm audiſſent, ſolere eũ apud Creſcentium, quẽ ſanitate donârat, frequenter eſſe, domũ illius adeunt, fores perfringunt, inuadũt, atque ibì ſanctiſſimum virum vnà cum Creſcentio pias effundentẽ preces, inueniunt, cõpræhendunt, vinciunt, vinctos ad Conſulẽ & Cariſium ſtatìm perducunt.

Cariſius Peruſię Pręſes.

Quos cùm vidiſſet Lucius Conſul, Bonorum, ait, ciuium officium eſt, ſuorum Principum mãdatis parere cùm cæteris in rebus, tum præſertìm in his, quæ ad deorum cultum pertinent. Cùm igitur Romani Imperatoris pietas, & Senatûs integritas iampridèm decreuerit, vt ab omnibus, quicunque ſui ſint imperij, honos debitus dijs immortalibus habeatur, ſatis mirari non poſſumus, cur vos, vt audimus, ſpretis gentiliũ dijs, Iudæum neſcio quem colatis, quem nemo ignorat obſcurum fuiſſe hominem, & quòd diuinum ſibi nomen arrogaret, à ſuis crucifixum eſſe, itaque vitam cum morte non ſine ignominia commutâſſe. Cupimus igitur à vobis ipſis, quęnam ſit vitæ veſtrę conditio, audire, & an parati ſitis ex Imperatoris decreto crucifixi cultum deſerere, & his, qui verè ſunt dij, offerre libamina. Huic beatus Conſtantius audacter, Deo confiſus, hunc in modum reſpondit: Vitæ noſtræ conditio, ó Conſul, hæc eſt, vt omni tempore ſeruiamus ei, cui ſeruire regnare eſt, Domino noſtro Ieſu Chriſto. Imperatoris autem decretis hac quidem in re obtemperare nec poſſumus, nec volumus: neque enim rationi conſentaneum eſt, vt poſthabito creatore noſtro ac redemptore, Deo viuo & vero, ſequamur eos, qui non ſunt dij, ſed verè dæmonia. Tunc Lucius Conſul iratus, Ergò vos, ait, adeò impudentes eſtis ac dementes, vt nec præſentiam noſtram, nec deos ipſos vereamini? Ite iam, dijs noſtris ſine mora ſacrificia facite. Nos verò, beatus reſpondit Conſtantius, elementa huius mundi, quæ hominum cauſa condidit Deus, non adoramus, nec illis vnquàm in animum induxerimus immolare: ſed certum eſt nobis ac deliberatum, omnem cultum & honorem ei tribuere, qui & elementa, & cælum, terramque, & omnia quæ in eis ſunt, inexplicabili ſua ſapientia creauit è nihilo. His illi auditis, iracundia magìs magiſque accẽſi, iubent ſanctiſſimi viri corpus, videntibus cunctis, qui aderant, Chriſtianis loris cædi. At ille in medijs flagellis non deſiſtebat glorificare Dominũ, & vnà cum diuino vate pſallere: Confitebor Domino nimìs in ore meo, & in medio multorũ laudabo eum, qui adſtitit à dextris pauperis, vt

Cap. 10. S. Conſtantius vinctus ad Lucium Conſulem deducitur.

Præclarè reſpondet Conſuli.

Pſal. 95.

S. Cõſtanti' loris cæditur.

Pſal. 108.

ris, vt ſaluam faciat à cædentibus & flagellantibus animã meam. Hîc cum interpellans Lucius, Miſſa iſthæc facito, miſer, ait, abnega Chriſtum, & magicas artes deponens, ſacrifica dijs. Cui vir ſanctus, Artes magicas ego quidẽ ignoro, inquit, nec illas vllo modo probo: meum verò Chriſtum, cùm ſit verus Deus, non negabo in æternum. At Conſul ſimulacrum Iouis afferendum curat, & ad Epiſcopum conuerſus, Reſpice iam, inquit, & ſacrifica magno deo Ioui. Beatus verò Cõſtantius ſubridens, ô Luci, ait, cùm te prudentem virum & eruditum celebrent plerique, tamen non erubeſcis, diuinitatem tribuere ligno, quod certè formam hanc non haberet, niſi manus eam effeciſſent artificis, qui & ſcamnũ, ſi libuiſſet, ex eodem facere potuiſſet.

Cap. 11.
Hic viſus eſt Conſul pudore quodam perfundi: quod cernens Cariſius, ſimul & intelligens, Epiſcopum nec minis poſſe, nec verberibus flecti, iubet hominem abduci, & vnà cum Creſcentio cæteriſque Chriſtianis in thermas multò, quàm mos eſſet, ardentiùs calefactas includi. At illi ſigno crucis cùm ſe muniſſent, nulla ſunt penitùs moleſtia caloris affecti, ſed læti gaudenteſque Deum glorificabant concinentes, Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui facit mirabilia ſolus, qui ſicut olim tribus pueris mitigauit flammas ignium, ità nobis hodiè famulis ſuis balnei huius feruorem mitem reddidit. Dum autem illic aſſeruãtur, eccè quadam nocte ſplendor magnus, totum locum illuminans, in eos è cęlo effunditur: quem cùm milites loci cuſtodes viderent, ſtupentes dicebant inter ſe: Certè fides, quam tenent homines iſti, vera eſt, & verus Deus Chriſtus, quem prædicant. ac ſtatim intùs ruentes, ad pedes beati Conſtantij ſeſe proijciunt, & ſanctum ab eo baptiſmum poſtulant: quo impetrato, domum quiſque ſuam profectus, id, quod factum erat, ſuis ſignificant. Deniquè vxores & filios eodẽ deducunt, numero ferè quinquaginta: quos omnes pius Epiſcopus ritè baptizatos, ſuo reſtituit creatori ac redemptori.

In thermas includitur cum alijs.
Pſal. 71.
Dan. 3.
Carceris cuſtodes conuerſi baptiſmum à S. Conſtantio impetrant.
50. Gentiles baptizãtur.

Cap. 12.
His peractis, milites beatum Conſtantiũ rogant, vt velit vnà cum ſuis è thermis egredi, & commodiorem aliquem in locum ſe conferre, quò meliùs poſſit ipſos, in fide adhuc rudes, Chriſtianis inſtitutis imbuere. At ille, Pugnam, aiebat, quam iamdiù deſideratam, nunc tandèm nactus ſum, ſubterfugiam? Non equidem id faciam: hîc ſtatui pro fide, & pro Deo mori. Milites contrà, idem ab eo etiam atque etiam cum lachrymis expoſtulabant, dicentes, poſſe eum de ſeipſo ſecuro animo eſſe, quippè cui certa repoſita ſit corona iuſtitię: debere autẽ ipſis tanquàm nouis Chriſti militibus, omni ratione conſulere, nè fidei ſemina, quæ nupèr in ipſorum corda ſparſiſſet, perirẽt. His demùm, & huiuſmodi precibus permotus Epiſcopus, è balneis, atque etiam ex vrbe cum alijs omnibus egreſſus, venit Monticellum, ibique aliquot dies apud Anaſtaſium virum ſanè humanum ac pium commoratus, quos baptiſmatis inſignibus ornârat, eoſdem, omnia quæcunque ad veram Chriſti militiam pertinent, diligenter edocuit.

S. Conſtantius è balneis egreſſus, Monticellũ venit.

Cap. 13.
Intereà Lucius & Cariſius omnium, quæ acciderant, certiores facti, alios milites, quos fideliores putant, huc illuc dimittunt, hoc iuſſu, vt Epiſcopum ciuitatis & omnes eius ſectatores inueſtigent, & ad ſe quacunque poſſint ratione perducãt. Illi duce quodam vſi à fide Chriſti alieno, ad Anaſtaſij ędes cùm perueniſſent, facto impetu, primò quidem Epiſcopum, tum reliquos compræhendunt: in his ipſum hoſpitem Anaſtaſium, & Carpophorum clariſſimum virum. compræhenſos ligant, & ad Cariſium ſtatim perducunt, qui, vt erat impius & crudelis, animum & linguam aduerſùs ſanctum Conſtantium exacuens, O ſacrilege, ait, vt meritas effugeres pœnas, non es veritus, tuis peſſimis artibus meos ſubuertere milites, & fugam cum illis arripere? Quanto meliùs ſaluti conſuluiſſes tuæ, ſi in animum induxiſſes, à Chriſto deſciſcere, & ad verum deorum cultum tranſire. His beatus Conſtantius pro ſua mãſuetudine ſic reſpõdit: Milites ego tuos, ô Præſes, non ſubuerti, ſed illos ad ſe conuertit Chriſtus: ſaluti verò meæ, vt alijs quibuſcunque in locis, ità & in balneo optimè conſului. Salus enim mea Chriſtus eſt: huic me totum deuoui, hunc veneror, huic ſtatui perpetuò inſeruire.

Iterùm captus & vinctus ad Cariſium ducitur.

Cap. 14.
Tum Cariſius furore incitatus, iubet prunas afferri, cogitque ſanctiſſimũ virum nudis pedibus ſuper eas inambulare: quin etiam toti ipſius corpori nudato, mandat cãdentes carbones admoueri. Ille verò diuini amoris feruore ignis ardorem facilè ſuperans, pſallebat: Probâſti cor meũ, Domine, & viſitâſti nocte, igne me examinâſti, & non eſt inuenta in me iniquitas. Tunc Cariſius videns, Epiſcopum nullis terroribus aut cruciatibus poſſe à ſententia abduci, iuſſit illum in carcerem con-

Eius corpori candẽtes carbones admouẽtur.
Pſal. 16.

contrudi, cupiens eum Conſuli ante tribunal ſtatuto die ſiſtere. Beatus interìm Conſtantius non ceſſabat orare, perſeuerans in vigilijs, pſalmis, & hymnis ſpiritualibus, & licèt corpus in cuſtodia teneretur, virtus tamen illius alligata non erat.

Carcere incluſus, multos curat ægrotos.

Nam cùm multi ex fidelibus, atque etiam ex paganis noctù venirent ad carcerem, portantes ægros varijs morbis, hos omnes ſanctiſſimi huius hominis precatione curatos, recipiebãt incolumes. Cuius rei fama adducti non pauci, quotidiè relictis idolis, ad veri Dei cultum tranſibant.

Carceris cuſtodes baptizati, eũ inuitũ è carcere educunt.

atque etiam ipſi carceris cuſtodes crebra ſpectantes beati Conſtantij miracula, Chriſti fidem amplectuntur, & in ipſo carcere baptiſmum ſuſcipiunt. Nec multò pòſt indignum iudicantes tantam virtutem viliſſimo in carcere iacere, re inter ſe deliberata, Epiſcopum licèt inuitum educunt è cuſtodia, atque etiam è ciuitate, cupiẽtes illum tutiore aliquo in loco collocare. Sed cùm ad flumen Tyberim perueniſſent, ibìque beatus Conſtantius cognouiſſet Concordium & Pontianum ſanctiſſimos viros, quibuſcum maxima ei intercedebat neceſſitudo, Aſſiſij in vinculis teneri, incredibili accenſus eſt deſiderio eos inuiſendi, & martyrij coronam, ſi Deo placeret, vnà cum ipſis reportandi. Hac igitur impulſus cupiditate, furtìm ſe à comitatu ſubtrahens, Aſſiſium pergit, & cùm ad locum quendam, quem Danabum dicunt, perueniſſet, hìc ei obuiàm fit manus militum, qui ab ipſo Imperatore, Spoleti tunc degente, ad Chriſtianos perſequendos miſſi fuerant.

Danabum peruenit S. Cõſtantius.

Hos vir ſanctiſſimus atque humaniſſimus cùm vidiſſet, benignè ſalutauit. At illi id quod erat ſuſpicati, eum videlicet è Chriſtianorum numero eſſe, ſubſiſtunt, & quærunt ab eo, quis ſit, vndè veniat, & quò ſic abeat ſolitarius. Quibus vir ſanctus & ſimplex, nihil diſſimulans, in hunc modum reſpondit: Ego ſum Conſtantius indignus Peruſinæ ciuitatis Epiſcopus, Peruſia venio, Aſſiſium contendo, non ſolus, vt vos putatis, ſed benè comitatus, gratia videlicet Domini mei Ieſu Chriſti. Cauſa verò huius meæ profectionis eſt, vt viſam duos humilimos ſeruos Dei, Concordium & Pontianum, qui quidem ibì pro nomine Ieſu vinculis atque omni ſupplicio excruciantur. Tum illi ſubridentes, Nos ipſi, inquiunt, curabimus, vt hodiè ſis vnà cum illis in carcere, vbì grauioribus etiam, quàm ipſi, tormentis excrucieris, niſi ſaniori conſilio vſus, animum inducas, Chriſtum tuum abnegare.

S. Conſtantius tertiò capitur.

Atque indè vinctum, domum cuiuſdam Duritij deducunt, nec quicquam prætermittunt, quod putent poſſe eius mẽtem ac ſenſum permouere: ſed cùm nihil proficerent, demùm ad Claſium flumen perueniunt, atq; ibi etiam blanditijs primùm, deindè minis & terroribus ſtudent hominem à propoſito deducere.

Claſius fluuius.

Sed cùm ille adeò conſtans, vt verè à conſtantia nomen inueniſſe videretur, firmè in ſemèl propoſito ſuſceptoque conſilio permaneret, iracundia milites magìs ac magìs exardeſcentes, tot tantiſque cruciatibus ſanctiſſimum virum affecerunt, vt ſemiuiuum redderent.

Semiuiuus relinquitur S. Conſtantius.

Cùm igitur beatum Conſtantium vires iam deficerent, ad Deum toto corde cõuerſus, Suſcipe iam, orabat, ſpiritum meum, Domine, requieſcat in te, qui pro te, te ipſo iuuante, omni tempore laborauit.

Cap. 15.

Plagæ S. Cõſtantij diuinitùs p Angelum curãtur.

Vixdùm pias haſce voces emiſerat, cùm eccè præſtò eſt ei Angelus Domini, afflictum his verbis confortans: Noli timere, Conſtanti, ego ſum angelus Dei: miſit me Chriſtus, vt plagis tuis curationem adhibeam, ac deincèps tibi adſim in omnibus vijs tuis. & ilicò omnis plaga curata eſt. Tunc ille Angelico ſolatio recreatus, Gratias tibi ago, ait, Domine Ieſu Chriſte, qui per Angelum tuum, me in anguſtijs poſitum confortâſti, & curâſti vulnera mea: nunc verè ſcio, te quidem nunquàm deſerere ſperantes in te. Milites verò audientes eum cum altero loquentem, & neminem tamen videntes, atque etiam plagas, quas caſtiſſimo eius corpori inflixerant, cicatrices repentè obduxiſſe conſpicientes, timore perterriti, Aſſiſium eum feſtinanter abducunt, & includunt in carcere, in quo cùm alij permulti aſſeruabantur Chriſtiani, tum duo illi præcipui, quos ſuprà diximus, Concordius & Pontianus.

S. Conſtãtij congreſſus cũ SS. Concordio & Pontiano.

Hi verò, vt alter alterum conſpexit, ſtatìm in mutuos complexus, mutuaque oſcula certatìm ruunt, immortales Deo gratias agentes, cuius munere ſimul eſſent, vt ſperabant, glorioſum pro Chriſto certamen ſubituri. ad quod etiam alios piè incitabant, Magna Deo, dicentes, gratia habenda eſt, fratres, quòd digni habiti ſumus pro nomine Ieſu contumeliam pati & cruciatus.

Act. 5.

Atqui milites, exoptantes, quoſcunque ceperant Chriſtianos, ipſi Imperatori quaſì optatiſſimam aliquam prædam deferre, beatum Conſtantium & reliquos è carcere extractos, Hiſpellum adducunt, atque ibì vſque ad alterum diem ſtatuentes conſiſtere, nocte

Hiſpellum ducitur S. Conſtãtius.

tota Chriſtianos, vinculis adſtrictos, ſub dio tenent.

Cap.16.

Hic verò Angelus Domini S. Conſtantio, magno circunfuſus ſplendore, iterùm apparuit, prædicens ei, inſtare iam tempus, quo conſummata pugna, Martyrij coronam acciperet. Splendorem autem illum multi ex Hiſpellanis intuiti, accurrunt ad locum, atque ibi audientes etiam vocem Angeli, conclamare cœperunt, Vnus eſt profectò, & verus Deus, quem hic homo adorat, potens in cælo & in terra. Hanc vir ſanctus occaſionem minimè dimiſit, ſed aperiens os ſuum, & incipiens à ſcriptura, euangelizauit illis Ieſum, nec paucos ad veram fidem conuertit. Hæc ægrè admodùm cùm ferrent milites, quærebant, arti magicæ omnia tribuentes, populum ab eo auertere: ſed cùm parùm proficerent, S. Conſtantium vnà cum ſocijs Hiſpello eductum, Fulgineum versùs vinctum trahunt, atque inter eundum cogitantes fore, vt, ſi diutiùs vir ſanctus viueret, magnã Gentilium multitudinem, non ſine ipſorum diſcrimine, ad ſe alliceret, conſilium capiunt hominis quamprimùm occidendi, niſi velit ſuorum deorum cultum ac religionem amplecti. Cùm igitur ad triuium quoddam Fulgineatum quod vocãt, non procùl ab ipſa vrbe Fulgineo poſitum, noctù perueniſſent, quibuſcunq; rationibus poſſunt, contendunt B. Conſtantium à vera Chriſti fide ad falſas atq; inanes deorũ fabulas traducere. Sed cùm ille nihilo minùs, quàm anteà, conſtanter id facere recuſaret, affirmans vitã ſuam ipſum eſſe Chriſtũ, hũc ſolũ amplecti, in hoc vno omnes ſuas ſpes repoſitas habere, milites furore inflammati, ſtrictis gladijs in hominis iugulum inuadunt. Ille verò magno animo & erecto, Suſceptor meus, canebat, & refugium meum Domine, ſuſcipe ſpiritum meum, & nè permittas me vnquàm ſeparari à te, vita mea, lumen meum, ſalus mea, te amaui, te concupiſco, te inueniam, Domine Ieſu Chriſte. Inter has pias, ſanctaſque voces ſæui milites à ceruicibus caput abſcindunt, ac ſtatim abeunt.

Act. 5. Hiſpellani non pauci ad fidẽ conuerſi. Fulgineato i triuio martyriũ ſubit S. Conſtantius. Caput à ceruicibus abſcinditur.

Cap.17.

Erat autem Fulginei Leuianus quidam, vir inter cæteros Chriſtianos fide & bonis operibus præſtans. Huic viſus eſt in quiete Angelus ità dicere: Non reiecit, Leuiane, Dominus opera bona, quæ facis, quin occaſionem tibi offert hodiè meritorum tuorum cumulandorum. Iacet in triuio, quod Fulgineatum dicunt, ſanctiſſimi viri corpus, qui ob Chriſti nomen martyrium paſſus eſt: huius ſepeliendi munus à Deo tibi præcipuè committitur. Experrectus Leuianus, ſurrexit è lectulo. Sed cùm, vera'ne illa fuiſſet viſio, videretur addubitare, eccè Angelus eximia ſpecie rurſùs apparet, ac iubet abiecta omni cunctatione, Dei mandatum diligenter curare. Tum verò ille, nulla interpoſita mora, ad præmonſtratum locum accurrit: quò cum iam appropinquaret, inſolitum ſibi viſus eſt videre ſplendorem, ac propiùs accedens, ſanctum ibidèm B. Conſtantij corpus adſpicit, ſimul & magnum circa illud tripudiantium cæleſtium ſpirituum chorum. His admirabilibus viſis deterritus Leuianus, nec tantum ſibi tribuens, vt ſatis dignè poſſet angelicis ſeſe immiſcere ſpiritibus, & ſanctum corpus attingere, cui cerneret ipſos angelos miniſtrare, cœpit pedem referre. At Angeli conclamantes, Siſte gradum, aiunt, Leuiane, nihil eſt, quòd timeas. tua hæc eſt ſepulturæ curatio. nobis id eſt mandatum, vt huius ſanctiſſimi viri corpore vſque ad aduentum tuum cuſtodito, tum demùm beatiſſimam eius animam deduceremus in cælum, quod & ſtatim ſumma cum gratulatione, lætitiaque præſtiterunt. O verè felix anima, quæ & dum fuit in his corporis compagibus incluſa, meruit pro ſua eximia pietate ac puritate, Angelorum miniſterio frui, & iam ſoluta ac libera, digna habita eſt, quæ, Angelicis ſtipata choris, ad æternam requiem perduceretur.

Anima S. Conſtantij, angelicis ſtipata choris, in cælũ aſcendit.

Cap.18.

Leuianus igitur ad ſanctiſſimum corpus propiùs ſe cùm admouiſſet, genibus flexis, in hunc modum orauit: Domine Deus omnipotens, qui hunc precioſum theſaurum non diuitibus ſeculi, ſed mihi humili ſeruo tuo indicâſti, ſuppedita, obſecro, vires ad illum deportandum, & oſtende locum, vbi ſint tantæ reliquiæ recondendæ. Tum corpus ea, qua decebat, religione complexus & oſculatus, de terra tollit, ſanctiſſimo oneri collum ſubijciens. At ei, iam iter ingreſſo, obuiàm fiunt viri duo, pecuniarum cauſa inter ſe altercantes. Hi Leuianum agnoſcentes, videnteſq; eum cadauer humeris ferre, quid hoc rei eſſet, interrogant. Quibus vir probus rem, vt erat, fideliter narrat. At illi increduli, cœperunt hominem deludere, ſimul & Chriſti martyrem irridere, atq; adeò maledictis inſectari. Quod non tulerunt impunè. nam Deus volens ſerui ſui iniurias contumeliaſq; vlciſci, ſimul &

Duo gentiles ob contumelias in S. Conſtantium iactas, viſu priuantur. Deindè reſipiſcentes, illuminantur.

miraculo eius gloriã clariorem reddere, vtrunq; oculorũ ſenſu ilicò priuauit. Sed tamen & ipſis ira Dei miſericordia efficitur. mox enim pœna omnis oculorum ad clariſſimũ mentis lumen conuerſa eſt: ſiquidem illi diuina manu tacti, quem anteà irridebant, huius iam opem & miſericordiã ſupplices implorãt, confitentes meritò ſe quidẽ pro ſua temeritate atq; impietate plecti, quòd ſanctum Dei illuſiſſent, atq; etiam à Leuiano venia petita, rogant hominem, vt velit ſanctũ corpus deponere, auxiliũq; ipſis quamprimùm ferre. Tum ille, vt erat pius ac mitis, Si volueritis, inquit, credere in Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, confido fore, vt, hoc eius martyre deprecatore, auguſtũ ipſius corpus, qua decet religione tangentes, lucem, quam amiſiſtis, omninò recuperetis. Quid ni credamus, reſponderunt, in eũ, cuius tantam in nobiſipſis experti ſumus potentiã? Apertè iam fatemur, quẽ vos colitis, hunc vnum Deum eſſe verum. Hîc eos Leuianus manu præhendens, duxit ad corpus ſanctiſſimi martyris, quod quidem illi ſumma religione venerantes atq; oſculantes, Sancte Conſtanti, orabant, quanuis erratum noſtrum nullam mereatur veniam, tuæ tamen erit gloriæ, opem nobis iam reſipiſcentibus, miſericordiamq; benignè præſtare: lumen, quod noſtra culpa te contempto perdidimus, tua, quæſumus, benignitate, te intercedente, recipiamus. Hæc ex animo precati, in priſtinum ſtatum confeſtìm ſunt reſtituti.

Cap. 19.

Iam verò illuceſcente die, alterum huic non diſſimile conſecutũ eſt miraculum. Duo quippè iuuenes iam indè ab infantia cæci, pueri ductum ſubſequentes, eadem via iter faciebant, & cùm iam loco appropinquarent, miram quandam odoris ſuauitatem ſentiẽtes, O quàm diuinus eſt, dicebant inter ſe, odor is, qui ad nares fertur meas: certè aut Deus aliquis hîc eſt, aut quidpiam planè diuinum. Horum verba cùm audîſſet Leuianus, Odor is, inquit, quem percipitis, fratres chariſſimi, afflatur è corpore B. Conſtantij Peruſini Epiſcopi, qui ob Chriſti fidem hac nocte hoc ipſo in loco morte affectus eſt. Huius ego corpus humandi gratia, à Deo ſecundùm quietem monitus, huc acceſſi. Tum illi, O nos beati, inquiunt, ſi cuius pręſentiã ex odore percipimus, huius & adſpectu frui cõtingeret. Vos verò, dixerunt hi, quibus fuerat paulò antè oculorum ſenſus reſtitutus, haud difficulter poteritis id, quod optàtis, impetrare, modò animũ inducatis, huius, qui vos alloquutus eſt, monitis parere: ſiquidem & nos idẽ ſumus hoc puncto temporis, Deo iuuante, conſequuti. Id illi audientes, in ſpem veniunt & ipſi oculorũ ſensûs, omnium gratiſſimi, eadem ratione recuperandi, & pollicentur omninò, ſe, quicquid eis fuerit à Leuiano mandatum, promptè executuros. A quo cùm fuiſſent ſanctiſſimo corpori admoti, terræ motus fit adeò horribilis, vt cæci magno concuterẽtur terrore. Hos verò confirmans Leuianus, Nolite, ait, fratres, timere: bono animo eſtote. ſignum hoc fauoris eſt, non furoris. credite in Ieſum, debitumq; huic glorioſo ipſius martyri honorẽ pręſtate, & videbitis mirabilia hodiè. Tum illi, Credimus, inquiunt, vnum ęſſe verũ Deum Ieſum Chriſtum, ac debitum nos glorioſo huic ipſius martyri honorem præſtituros, planè profitemur. ac protinùs humi proſtrati, S. Conſtantij corpus religioſè oſculantur, ſummis precibus contendentes, vt liceat eis iamdiù deſiderata huius ſuauiſſimæ lucis vſura, ipſo intercedente, frui. quod & ſtatìm obtinent.

Odor è S. Conſtantij corpore afflatur ſuauiſſimus.

Cæci duo, ad S. Conſtantij corpus admoti, illuminantur.

Cap. 20.

O verè venerandum corpus, cuius contactu quatuor viri paucarum horarum ſpatio tum oculorum, tum mentis cæcitate ſunt liberati. Cuius illi beneficij vt memores ſe, & gratos ex aliqua parte præſtarent, petunt à Leuiano, vt corporis ad ſepulturam deferendi munus ſibi concedat, ipſe tantùm viæ ducem ſe præbeat. Hîc ille precari Deum, orare, obteſtari, vt, quemadmodùm adiutores ſibi ad portandum corpus modo planè diuino ſuppeditâſſet, ſic velit locum, in quo ſit condendum, demõſtrare. Hæc precatus, ſubitò exaudiuit vocem è cælo, ità præcipientem: Peruſiæ patrię ſuę beati viri corpus reddite, vt quem habuit in hac vita Paſtorem & parentem, eundem poſt mortem Patronum & defenſorem obtineat. Quod quidem illi Dei mandatum exhaurire cupientes, quæ primùm ſeſe obtulerunt arbores, ex his ligna incidunt, in eaque, in feretri formam conſtructa, corporis primò truncum imponunt, deindè huic caput ſanctiſſimum, quàm maximè poſſunt accommodatè annectunt. His ità conſtitutis, quatuor illi, quibus fuerat oculorum ſimul & mentis ſanitas reſtituta, feretrum ferentes præeunt, Leuianus in hymnis & pſalmis Deum benedicens, ſubſequitur. Interìm nonnulli, qui & ipſi per eandem viam Peruſiam petebant, acerbum de Epiſcopi morte nuncium ſuis ciuibus cùm detuliſ-

Corpus S. Conſtantij Peruſię reddi, diuina voce præcipitur.

detuliſſent,complures eorum, non modò ex ſua,frequenti illâ quidem, Barziorum gente, verùm etiam ex reliquis, quæ Chriſti fidem profiterentur, obuiàm ei vſque ad Tyberim proceſſerunt. Hos cùm procùl vidiſſet Leuianus, id, quod erat, ſuſpicatus, accurrit ad illos, & cùm ſe turbæ adiunxiſſet, cùm alia, quę acciderant, breuiter exponit, tum præcipuè miracula, quæ fuerant per beatum Conſtantium etiam poſt mortem edita,explicat diligenter. *Peruſini ciues obuiàm S. Conſtantij corpori procedunt.*

Hæc illo referente,attingunt ripam fluminis: quò cùm nec multò pòſt peruenissent hi,qui feretrum portabant,rogati depoſuerunt. Vidiſſes tum omnes certatìm ad ſanctiſſimum corpus venerandum atque oſculandum currere, flere, angi, lamentari,eundem parentem,paſtorem,vitæ magiſtrum, ſapientiæ doctorem appellare. Huic pietatis officio cùm ſatisfeciſſent,iubet eos Leuianus à feretro recedere,vt iter reliquum conficere pergat. Tum verò certat quiſque humeros ſanctiſſimo oneri ſupponere,quod tamen hi,qui vſque ad eum locum detulerant,nè viderentur munus humanum,aſſignatum à Deo,defugiſſe,minimè permiſerunt: ſed rurſùs ſanctiſſimum ſuſtulerunt corpus,è quo quidem tanta odoris ſuauitas continenter afflabatur,vt omnes,qui circùm erant,colles cum ſumma hominum admiratione repleret. Cùm igitur cuncti ſimul mœnibus vrbis appropinquâſſent,vrbem ipſam,Deo ità inſpirãte,non ſunt ingreſſi,ſed locum ſepulturæ extra portam S.Petri delegerunt eum, quem etiam nunc Areolæ dicunt, ibique funus religioſiſſimo martyri ſatìs amplum faciendũ curârunt. His peractis, quicunque aderant Chriſtiani,genua ad ſepulcrum flectentes,ſuppliciter ſeſe & patriam vniuerſam S. Conſtantio commendàrunt,precati,vt cuius fuiſſet in terra Paſtor bonus,& pater optimus,eiuſdem in cælo patronus & interceſſor benignus exiſteret. *Cap. 21. Lugubris Peruſinorũ ciuium lamentatio. Sepulcrum S. Conſtantij extra portam S. Petri in Areola poſitum.*

Poſtremò tumulum piè oſculati,domum quiſque ſuam redijt, excepto Leuiano,& quatuor illis,quibus fuerat modò,beato Conſtantio intercedente, lux reſtituta: hi enim paruo ibì extructo tugurio,perſeuerantes in orationibus, ieiunijs,& alijs bonis operibus,totũ reliquæ vitæ tempus apud ſancti martyris monumẽtum traduxerunt. cuius quidem fama & gloria ob multa, & maxima miracula, quæ ibì quotidiè fiebant,adeò in dies magìs magisque creuit,vt magna piorum hominum multitudo ad eius ſepulcrum viſendum ac venerandum,ex diuerſis locis confluerет. Neque verò non etiam hodiè magno in honore eſt & veneratione glorioſus Chriſti martyr,tum alibi,tum maximè Peruſiæ,vbì quidem eius nomine feſtus dies anniuerſarius in templo,ibidèm ei cum magnis opibus iampridèm dicato,ſumma religionis pompa celebratur,4.Kalend.Februarij.Tulit autem S.Conſtantius martyrij palmam,Marco Antonino,vt initio diximus,Imperatore, qui quidem imperare cœpit clxiij. anno ab ortu Chriſti Domini noſtri, cui honor,gloria, & imperium in ſempiterna ſecula,Amen. *Cap. 22. Vndiquè viſitur. Templum cũ magnis opibus ei dicatum.*

FEBRVARIVS

SERMO BEATI PETRI DAMIANI DE SANCTO SEVERO EPISCOPO,

vt habetur octauo Tomo Aloyſij.

AVDISTIS,fratres chariſſimi,ex beati Seueri,dùm legeretur, hiſtoria, qualiter illum Deus de lanificij ergodocio ſuſtulit, quàm mirabiliter illum non ſolùm præter opinionem omniũ ciuium,ſed etiam ſuî,ad arcem Pontificatûs elegit. Audiſtis,pauperculum hominem à Deo mundi diuitibus anteferri. Audiſtis,abiectũ & humilem ſuper potentatus nobilium eum gloria ſublimari. Audîſtis Spiritum ſanctum ſapientes ſeculi contemnentem, ſimplicem hominem eligentem,ornatos veſtibus tranſuolantem,in pannoſum & ſqualidum,quaſì in amicum familiarem, & olìm ſibi notiſſimum,deſcendentem. *1 Februarij. Alia Dei atque hominum iudicia.*

Libet

Libet autem, dilectiſſimi, ad illud pulchrum ſpectaculum totos interiorum luminum radios diligenter expandere,& omnipotens Deus quàm diuerſo modo ab hominibus iudicet,inquantùm mihi poſſibile eſt, ſtudioſè penſare. Conueniunt vniuerſi ciues ad oratorium,deſcendit Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie ſuper populum congregatum. Multa inferiùs corda, vnus deſupèr inſpector. Præſtolantur iſti, magnum aliquem ex diuitibus eligi: conſiderat ille, quis ex omnibus maximè valeat diues virtutibus inueniri. Iſti apud ſe præferunt eruditam linguam,luculentum ſermonem: ille autem animum ſimplicem & cordis humilis puritatem. Hinc populus viſu plebeios præterit,ad primates verò, quis eorum maximè eligatur, attendit: indè autem excelſus Dominus humilia reſpicit,& alta à longè cognoſcit.Hinc multi ſibimetipſis illud ſacrę dignitatis culmen exoptant, & garrulo ſilentio intra conſcientiam clamant: O ſi columba veniat ſuper me, ô ſi Deus eligat me. Putas ego ero electus? Putas mihi dabitur Epiſcopatus? Indè autem ille ſcrutatur renes & corda, qui finxit ſingulatìm corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Et quidem aderant ibì multi,vtpotè in egregia ciuitate,alij quidem frementium equorum glomeratis greſſibus incedere ſoliti, alij claris natalium titulis inſigniti,alij precioſarum veſtium nitore conſpicui,alij crebris obſequentium militum cuneis conſtipati, alij omnibus his mundi muneribus multipliciter præditi, alij alijs rebus pro ſua poſſibilitate dotati. Sed omnipotens Deus, qui corda hominum ſubtiliter intendebat, quod olìm per Prophetam dixerat,ſine aliquo vocis ſtrepitu iterùm repetebat: Super quem requieſcet Spiritus meus, niſì ſuper humilem,& quietum, & trementem ſermones meos? Videbat populus in aperto loco columbam cælitùs expectantem. Adſpiciebat illa Seuerum pauperculum, poſt ianuam latitantem. Qui enim ſe hominibus abſcondebat, diuinæ maieſtatis intuitum declinare non poterat. Quid eſt hoc beate Seuere, tam pauper, tam diues, tam humilis, tam ſublimis, tam pannoſus, tam glorioſus, apud iudicia humana deiectus, ex diuina prouidentia inuiſibiliter ſublimatus? Cur te abſcondere niteris, qui ad hoc proueheris, vt ad virtutis exemplum omnium oculis proponaris? Cur vultus hominum erubeſcis, qui diuinæ maieſtatis conſpectui præ omnibus placuiſti? Videlicet idcircò abſconderis, vt videas, & non videaris: videas ſcilicet columbam pro admiratione, non videaris autem pro veſtium fœditate. Agè iam manifeſtare in publicum, procede ad medium, & Chriſtianæ familiæ ſuſcipe villicatum. Exeat margarita de ſterquilinio, vt in ſummi Regis fulgeat ornamento. Non lateat vlteriùs lucerna ſub modio,ſed ſuper candelabrum poſita,omnes qui in domo ſunt, ſplendoris ſui luce perfundat. Paſce igitur Dominicum gregem,& ſuper ouile Chriſti curam exhibe paſtoralem. Tibi Chriſtus Eccleſiam ſuam committere iam decreuit, quam inæſtimabili ſui ſanguinis precio comparauit. Suſcipe egregiæ adminiſtrationis officium, vt de commiſſi talenti fœnore auctum referas lucrum. Nec expaueſcas ignorantiam literarum,non dubites de incompoſitorum enormitate ſermonum, quia ille,qui promouet te, ſine legendi labore inſtruet te: qui tibi doctrinæ committit officium, docendi etiam ſuggeret incrementum. Summum quippè eſt verbum, quod tibi ſeminandi verbi exhibet miniſterium. Hoc Verbum tibi, tuiſque ſimilibus per ſemetipſum dicit: Cùm ſteteritis ante reges, &c. Et iterùm: Non vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.

Spiritus ſanctus quos eligat. — *Pſal.137.* — *Pſal.7.32.* — *Eſa.66.* — *Latere nititur S. Seuerus, ſed non poteſt.* — *Matth.5.* — *Matth.10.* — *Ibidèm.*

Quid plura? Tandèm venit columba,& mirantibus cunctis, dilectum ſibi caput inuiſit. Et certè iam olìm in eius pectore inuiſibiliter erat, in cuius nunc verticem corporaliter deſcendebat. Sed quid iam fugitiuus Dei faceret? Quò ſe verteret? Quod ſibi latibulum tutius inueniret? A conſpectu omninm fugit, valuas oppoſuit,ad videndum ſibi ſolas poſtium rimulas dereliquit. Sed qui humanos adſpectus auertere potuit, columbini acumen intuitûs non euaſit. Videt ſe depręhenſum,conqueritur intra ſe, nil ſibi profuiſſe confugium. Veruntamen adhuc ſuſpicatur deceptam errare columbam,nec poſſe in tanta hominum multitudine certam eligendi notare perſonam. Tertiò igitur ad ſe volitantem agitatis manibus repulit: & ſic in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis benedictionem ſuę conſecrationis accepit.

Columba inſidet capiti eius.

O no-

O nouum & inauditum promotionis ordinem. O admirabilem egregij Pontificis dignitatem. Nam quid aliud fuit, in caput beatiſſimi viri columbam tertia vice deſcendere, niſi patenter illum in Patris, & Filij, & Spiritûs ſancti nomine conſecrare? Et quid aliud fuit, eandem columbam à ſe exturbando, manibus tangere, niſi ex Eccleſiaſticæ inſtitutionis ordine, in ipſis manibus oleum ſanctæ vnctionis accipere? Nam quòd columba in ſanctiſſimi viri caput illapſa deſcendit, officium manûs impoſitionis impleuit. Quòd autem ſacris ſe manibus tangi permiſit, ipſas manus ſancti Spiritûs vnctione ſignauit.

Oleũ ſanctę vnctiõis ritu Eccleſiaſtico, quo liniuntur manus.

Suſcepto igitur Pontificatûs officio, beatus ille Seuerus, non magis ex ordine Eccleſiaſticæ dignitatis aſſcendit, quàm in arcem quoquè ſummæ ſanctitatis excreuit. Nonnulli enim cùm regiminis curam ſuſcipiunt, ad lacerandos ſubditos protinùs inardeſcunt. Terrorem poteſtatis exhibent, & quibus prodeſſe debuerant, magis nocent: & quia charitatis viſcera in filios non habent, domini videri appetunt, patres ſe eſſe non recognoſcunt. Humilitatis locum in elationem dominationis immutant, & ſemetipſos quasi quidam tyranni in ſuperbiæ cornibus exaltant: & ſi quandò extrinſecùs blandiuntur, interiùs ſæuiunt. De quibus per ſemetipſam veritas dicit: Veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces. In veſtimentis quippè ouium veniunt, quia vellus quidem innocentiæ in ſuperficie prętendunt: ſed lupi rapaces ſunt, quia malitiæ morſus in occulto cordis exacuunt, non attendentes illud, quod Dominus diſcipulis ſuis dicit: Eccè, inquit, ego mitto vos, ſicut agnos inter lupos. Qui enim locum prædicationis ſuſcipit, mala inferre non debet, ſed tolerare: vt ex ipſa ſua manſuetudine iram ſæuientium mitiget, & peccatorum vulnera in alijs, ipſe afflictionibus vulneratus ſanet. Quem & ſi quandò zelus rectitudinis cogit, vt erga ſubiectos ſæuiat, furor ipſe de amore ſit, non de crudelitate: quatenùs & iura diſciplinæ exhibeat, & intùs paterna pietate diligat, quos foris quasi ſæuiendo caſtigat. Mali autem paſtores, non ſicut agni inter lupos, ſed potiùs ſicut lupi inter agnos ſunt: quia dum à ſubditis ſibi nullum plerunquè morſum læſionis excipiunt, ipſi in eos rapinæ ſuæ dentes crudeliter figunt.

Attendant quæſo hæc, elati Eccleſiæ prælati.

Matth. 7.

Luc. 10.

Mali paſtores lupi inter agnos.

Nonnulli verò antequàm officij ſacerdotalis culmen attingant, mites ſe & humiles in omnibus exhibent, excreſcere in virtutibus ſtudent, bonis moribus pollent, & in omni ſe honeſtate ſanctæ conuerſationis exercent, mala nulla aliquandò inferunt, illata verò patienter ferunt, carnem ſuam aſſiduè ieiunijs & orationibus edomant, & cunctos in ſe vitiorum motus cenſura rigidæ ſeueritatis frenant. Sed cùm paſtoralis cuſtodiæ iura ſuſcipiunt, quicquid ſanctitatis habuerant (proh dolor) miſerè permutant: omne quod piè vixerant, obliuiſcuntur: & diſcurrentium more fluminum, ad ima abſq; vllo retentionis obſtaculo deuoluuntur: & velut mali remiges, cùm ad alta pelagi vento impellente deueniunt, quandò ſcilicet maiori conamine opùs eſt, in ſomnũ ſe mortifera ſecuritate reſoluunt: vel potiùs cùm gubernandæ nauis clauum ſuſcipiunt, qui priùs cum cæteris ſtrenuè nauigauerant, iam in magiſterio poſiti, in negligentiæ ſe torpore deijciunt, & non ſolùm alios non cuſtodiunt, ſed ſemetipſos etiam infeliciter perdunt.

Sed quid iſta de reprobis paſtoribus loquimur, cùm & ipſi ſummæ ſanctitatis viri, ſuſcepto curæ paſtoralis officio, etſi ad mala (quod abſit) nullatenùs proruunt, ſæpè tamen ex ipſa perfectione boni, neceſſitate cogente, aliquantulùm minuuntur? Hinc eſt, quòd beatus Papa Gregorius in prioris vitæ conuerſatione viſibilia quoquè ſe tranſcendiſſe gloriatur, poſtmodùm verò curis exterioribus implicari pia lamentatione conqueritur. Hinc eſt etiam, quod de beato Martino Turonenſe Epiſcopo legitur, quia maior ei virtus ante Epiſcopatum fuerat, quàm poſt Epiſcopatum. Quanquàm proculdubiò credendum ſit, quia ſanctis prædicatoribus quicquid de prima perfectione pro aliorum cuſtodia ſubtrahitur, multò largiùs, multoquè vberiùs, in acquirendis ſubditorum lucris augetur.

In præfatione lib. 1. dialog. eius.

Lege vitam eius Tom 6 ex Dialogo 2. Sulpitij cap. 5.

Perpendite ergò, fratres chariſſimi, quàm mirabilis vir fuerit beatus Seuerus, cui ſanctitatis meritum ſuſcepti cura regiminis addidit, quod alijs excellentiſſimis etiam viris minuere conſueuit. Nam quod alijs ſæpè deſcenſionis eſt cauſa, hoc illi prouectionis probatur extitiſſe materia: & indè ſibi perfectionis culmen eſt auctum, vndè & perfectiſſimis viris quandoquè non ambigitur imminutum. Eccè enim ante commiſſæ prælationis officium, virtutum quidem vitam duxiſſe

Ante Epiſcopatum, nulla fecit miracula, poſt verò, plurima.

duxiſſe cognoſcitur, vi rtutum tamen ſigna nequaquàm feciſſe perhibetur: poſt ordinationem verò facta per illum miraculorum ſigna, apertis vocibus clamant, quantùm priorem vitam merita poſteriora tranſcendant.

Aliqua deeſſe videntur.

Hæc igitur tot & tanta præclara miracula, fratres chariſſimi, ad veræ vtilitatis lucra conuertite,& per exteriora diuini muneris beneficia,ad interiora quoquè medullitùs anhelate. Quid enim prodeſt, caduca hæc & tranſitoria bona temporaliter ex diuina benignitate percipere, ſi non contingat ad æterni quoquè boni ſuſcipienda præmia peruenire? Mementote quid Iudæis de antiquis eorum patribus veritas dicat: Patres,inquit,veſtri manducauerunt manna in deſerto,& mortui ſunt. (Iohan. 6.) Perpendite etiam,quanta ſit in cælis ſanctorum gloria,quibus contra naturæ ſuæ ordinem ipſa in terris famulantur & obediunt elementa. Quid enim ſanctorum animæ ſiue in cælo,ſiue in terra,ſiue etiam in abyſſo non poſſunt, qui cum ipſo,qui omnibus præſidet,vnum ſunt? (Sancti cum Chriſto vnū ſunt.) Ad illam igitur, dilectiſſimi, tantæ gloriæ dignitatem totis niſibus tendite,ad illam quotidiè ſanctarum virtutum & piæ conuerſationis greſſibus properate. Contemnenda quippè ſunt vobis cuncta,quæ cernitis,ſi ad ea vultis pertingere,quæ ſperatis. Atteſtante etenim beato Paulo, non poſſumus hîc gaudere de ſeculo,& illic regnare cum Deo. (Rom. 12. 2. Cor. 4.) Qui iterùm dicit: Non contemplantibus nobis,quæ videntur,ſed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt,quæ autem non videntur,æterna ſunt. Fluxa igitur & ſeductoria immundi huius blandimenta mundi deſpicite, minas eius cum fortitudine ſuperate,ſurgentia carnis incendia reprimite,mentes veſtras,auxiliante Deo, in virtutibus dilatate,torporis & negligentiæ frigus de cordibus veſtris expellite, ad illud ineffabile ſupernæ beatitudinis gaudium flammato mentis deſiderio iugiter ſuſpirate.Nam ſpectator ille,qui corda veſtra ad ſe directa delectabiliter inſpicit,libenter etiam vobis ſuæ ſocietatis ianuam pandit Ieſus Chriſtus Deus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

VITA B. SIGEBERTI FRANCORVM REGIS,

AVTHORE SIGEBERTO MONACHO GEMBLACEN.

Vtrùm hic catalogo Sanctorum adſcriptus ſit, ignoro: multis tamen claret miraculis.

1 Februarij. Cap. 1.

ANNO Dominicæ incarnationis quingenteſimo octogeſimoſexto Lotharius ſecundus, Chilperici Regis & Fredegundis filius, in Francia admodùm puer regnare cœpit. Qui poſtquàm ad intelligibilē ætatem venit, honeſtati morum ſtudere cœpit. Vndè à Deo exaltatus,eò vſque proceſſit, vt monarchiam regni Francorū mereretur accipere ſolus. Hic anno regni ſui triceſimonono Dagobertum filium ſuum in cōſortium regni adſciuit: & nè regiæ poteſtatis licentia,& iuuenilis ætatis intemperantia exorbitaret à via rectitudinis,ei viros potentia & ſanctitate claros ſubſtituit, ſanctum ſcilicet Arnulphum,ex Maiore domûs Metēſem Epiſcopum,& Pipinum Maiorem domûs,tunc temporis cunctis aulicis præminentem potentia & prudentia. Iſtis Dagobertus vtens tutoribus,regnum Francorum propagauit latiùs,& maximè ad debellandos Saxones laborabat intentiùs,qui fines regni ſui crebris fatigabant excurſibus.Quos auxilio patris ſui Lotharij ità deuicit,vt & Regem eorum Berthoaldum perimeret,& omnes Saxones,menſuram gladij ſui excedentes,gladio trucidaret.

Cap. 2. S. Cuniberti vita, habetur 12. Nouembris Tomo 6. *diſceſſum

Tam bonis Dagobertus Rex vſus principijs,poſt mortem patris ſui cœpit paulatìm reſilire à propoſito æquitatis,& conſilijs Pipini principis,& Cuniberti Archiepiſcopi Colonienſis, quem idem Pipinus poſt * deceſſum ſancti Arnulphi vnanimem ſibi amicum, & intimum ſuis elegerat conſilijs. Nam quanuìs Dagobertus Rex eſſet egregius bellator, ſacerdotum Dei & eccleſiarum pius amator, pauperum Chriſti largus ſubleuator,& multarum bonarū artium executor: tamen carnalis incontinentiæ morbo nimìs laborabat, vndè & claritudini nominis ſui fœdam

dam

dam infamiæ notam contraxerat,& (quod grauius erat) Regis regum iram contra ſe accenderat. Reginas enim ſuas fictis ex cauſis alias pro alijs repudiabat,ipſis quoquè deſponſatis pellicum amores ſuperducebat. Et quanuis adeò deditus eſſet carnali commercio,nullam tamen ſpem propagandæ poſteritatis habebat, ex nulla tot vxorum filio ſuſcepto. Permaximè ergò Rex dolebat,quia ſe Dei offenſam incurriſſe ſentiebat: præſertim quòd ex regio patrum ſuorum ſemine nullum ſciebat ſupereſſe,præter ſe & fratrem ſuum Charibertum: qui Charibertus propter ſimplicitatem nimiam minùs idoneus erat ad regni gubernaculum. Sed quanuis de prolis proſperitate,non tamen deſperans de Dei miſeratione, præcordialiter eum deprecabatur,vt ſibi ex eius nutu filius daretur,qui ſibi in regimine regni ſubrogaretur. Grauiter peccat S. Dauidis Regis more. Pœnitentia eius.

Iuſtus & pius Dominus, qui hominum erratibus ad iram attrahitur, precibus etiam humiliũ ad miſericordiam reducitur. Rex ſiquidem Dagobertus, dum circuiret Auſtraſiam nono anno regni ſui, puellam quandam Ragnetrudem nomine,vultûs elegantia laudabilem, genere etiam inter Auſtraſios non ignobilem, cum regij cultûs honore ſibi vxorem iunxit: quæ, Deo volente, eodem anno ei genuit filium. Rex hoc lætificatus nuncio, voluere cœpit animo,cui ſanctorum virorum potiùs hunc puerũ traderet,qui eum ſacro baptiſmate regenerare deberet. Erant eo tempore in Francorum regno multi apud Deum & homines ſanctitate prædicabiles & virtutibus. Inter quos ſanctus Amandus Elnonenſis clarebat glorioſiùs: qui ex Aquitania oriundus, Chriſtum relictis omnibus ſequebatur, & labores voluntariæ peregrinationis inſtantia diuinæ prædicationis conſolabatur, & eius cultu ſeges vberrima per Franciam in horrea Chriſti congregabatur. Ad hunc perquirendum per diuerſa diſcurrunt nuncij, ad feſtinantis Regis edictum. Is Amandus iamdudùm, quia ſolus omnium ſacerdotum non timuerat Regem redarguere pro capitalibus criminibus,iubente eo,cum iniuria de regno eius fuerat expulſus, & in remotioribus Franciæ locis verbum Dei prædicabat gentibus. Tandem reperitur, & vt Regem adeat quantocyùs admonetur. Ille memorans præceptum Apoſtoli, quòd omnis anima poteſtatibus ſublimioribus debeat ſubijci, venit ad Regem, in villa Clypiaco morantem. Viſo Rex beatiſſimo Amando, magno repletus eſt gaudio: proſtratuſque pedibus eius, deprecabatur vt tanto ſceleri, quod in eum perpetrauerat, veniam largiri dignaretur. At ille, vt erat mitiſſimus, citiùs eum eleuauit à terra, atque clementiſſimè indulſit. Tunc Rex ad ſanctum ait: Pœnitet me, quòd ſtultè aduersùm te egerim. Precor ergò, vt nè memineris iniuriæ, quam tibi irrogaui, atque precem meam, quam à te poſtulo, non dedigneris annuere. Dedit Deus mihi filium, non meis præcedentibus meritis, precorque vt eum ſacro digneris abluere baptiſmate, atque in filium tibi ſpiritualem accipere. Quod vir Domini vehementer renuit, ſcilicet ſciens ſcriptum eſſe, militantem Deo non oportere implicari ſecularibus negocijs: & quietum atque remotum, non debere regia frequentare palatia. & è conſpectu Regis abſceſſit. Rurſùm Rex miſit ad eum viros illuſtres, tũc in laicali habitu palatio deſeruientes, Audoënum ſcilicet, pòſt Rothomagi Epiſcopum, & Eligium pòſt Nouiomi Epiſcopum. Hi humiliter virũ Dei petiêrunt, vt precibus Regis daret aſſenſum, atque filium ipſius ſacro dignaretur diluere fonte, & vt eum enutrire, atq; lege imbuere diuina quantocyùs aſſentiret: dicentes, quòd ſi hoc vir Domini non renueret, per hanc familiaritatem liberiùs in regno illius, vel vbicunquè eligeret, licentiam prædicandi haberet, ſeu nationes quamplures per hanc gratiam ſe poſſe conquirere fatebantur. Tandèm ergò fatigatus precibus amborum, facturum ſe eſſe promiſit. Audiens autem Rex, quòd vir ſanctus precibus eius annueret, puerum adduci pręcepit: ipſe verò Aurelianis contendit: vbi ei frater ſuus Charibertus ad hocipſum, vt filium eius de ſacro lauacro ſuſciperet, occurrit. Ibì puer affertur, qui non plusquàm quadraginta dies ab ortu ſuo habere ferebatur. Quem accipiens vir ſanctus, ſacris myſterijs initiandum, cum benedictione ſolenni eum fecit catechumenum. Cumq; finita benedictione nemo ex circunſtantibus reſpondiſſet, Amen: aperuit Deus os infantis, atq; cunctis audientibus clara voce reſpondit, Amen. Statimq; eum regenerans ſacro baptiſmate, Sigebertum eum nominauit, eumque ipſe cum Chariberto fratre Regis de ſacro fonte ſuſcepit. Super hoc Rex cum omni exercitu magno tripudians gaudio, dehinc ſanctum virum habitum in magnæ venerationis

Cap. 3. Naſcitur ei filius. Vita huius eſt Tom. 1. die 6. Februarij. Rom. 13. S. Amandũ veniam rogat. 2. Tim. 2. Horum vitę ſuis habentur locis. S. Amandus eius filium baptizat, Sigebertum. Aimonius lib. 4. cap. 20

rationis loco, non multò pòſt inthronizauit eum in Traiectenſis eccleſiæ ſolio. O miram Dei gratiam: ô prædicabilem eius potentiam. Quis non in eius laudem exclamet? quis non ſuper diuitijs bonitatis eius exultet? Qui olim Ieremiam prophetam in vtero matris ſanctificauit, cuius ſpiritu afflatus cum matre ſua, plusquàm propheta Iohannes exultauit, & nondùm natus præco, naſciturum Regem præuidens, gratulando ſalutauit: ipſe etiam modò recèns nato puero per os ſancti præſulis chariſima ſpiritualis benedictionis infudit, & quòd ſibi vas electionis eſſet futurus, per * eiuſdem oſtendit miraculum: quem mox vt originalis peccati ablutus eſt macula, ſpiritusſancti perfudit gratia. Verè benedictus per omnia, per quem nomen Domini adhuc benedicitur in Eccleſia, & benedicetur in ſecula.

Ierem. 1. Luc. 1. for. * euidēs

Cap. 4. Aut vix, aut nunquàm inuidiam effugit gloria. Pipinus Maior domûs, qui cautè & prudenter ſe agebat in cunctis regni vel palatij negocijs, bonus in conſilijs, fortitudine terribilis, cultu iuſtitiæ & fidei propoſito per omnia laudabilis: quô magis omnes gloria anteibat, eô omnium maiorem penè Auſtraſiorum contra ſe inuidiam conflauerat, obſeruantibus æmulis, vt amouerent eum à latere Regis: vt aut diſiungerent eum à Regis corde, aut facerent eum plecti morte. Sed ille callens moderari animo ſuo, noluit vinci à malo, ſed vicit malum in bono. Nam vt ſe & omne regnum abſolueret diſcordię ſcandalo, arrepto ad nutriendum Sigeberto Regis filio, inuidorum factioni ceſſit, & ad Charibertum Regis fratrem in Aquitania morantem contendit. Non multò pòſt tranſeunte nubecula huius tempeſtatis, lætior redijt per concordiam aura ſerenitatis.

S. Pipini Ducis vita habetur Tomo 1. Februarij 21. Rom. 12.

Cap. 5. * Sammon quidam Francus genere, negociator arte, cùm ad gentem Vuinidorum ſe contuliſſet, & per fortitudinem & induſtriam ſuã ab eis in Regem promotus fuiſſet, inter ſe & Dagobertum Regem orta ſimultate, ſępè regni ſui tranſgreſſo limite, Thuringiam & reliquos ſibi vicinos Francorum pagos vaſtabat acerrimè. Hac de cauſa Rex Dagobertus anno regni ſui vndecimo Metis adijt, ibique procerum & pontificum conuentum adeſſe iuſſit, eorumque conſilio & conſenſu filium ſuum Sigebertum in regnum Auſtraſiorum ſublimauit, ſedemque Regis Metis vrbem habere permiſit: partem etiam theſaurorum ſufficientem tradidit, & hoc totum edicto regali & procerum atteſtatione authorizauit. Tutelam verò Regis, cuius pueritiæ timebat, cõmiſit Cuniberto Archiepiſcopo Colonienſi, & Adelgiſo duci: curam verò regni Auſtraſiorum & prouidentiam omnium impoſuit Pipino principi. Ex illo die repreſſa eſt inſolentia Vuinidorũ, obuiante eis fortiter & feliciter fortitudine Auſtraſiorũ, & frequentibus pręlijs reprimenti excurſus illorum.

* Samon. Sigebertus creatur Auſtraſiæ Rex

Cap. 6. Poſt annum naſcitur Regi Dagoberto filius, qui Clodoueus eſt nominatus. Qui iterùm cunctis primatibus Auſtraſię & Neuſtrię in generali conuentu cõgregatis, iterùm diuiſionem regni inter duos filios ordinauit coram eis, eorũ aſſenſu & conſilio, & confirmauit, datis & acceptis inuicèm pactis & ſacramẽtis, vt ſcilicet determinato vtriuſq; regni arcto limite, Sigebertus regnaret ſuper Auſtraſiam, Clodoueus verò regeret Neuſtriam. Eam partem Franciæ, quę ſpectat ad meridiem & orientem, vocabant Auſtraſiam: eam quæ vergit ad Aquilonem & occidentem, vocabant Neuſtriam. Rex Dagobertus tam iuſtè & prudenter regno vtroque ordinato, nè aliquandò aliquo modo vel fratres inter ſe fraterno diſſiderent odio, vel regnum in ſeipſo diuiſum, ciuilis belli deſolaretur ſcandalo: anno regni ſui decimoſeptimo mortuus, & * Pariſijs in baſilica S. Dionyſij ſepultus, regnum dimiſit, ab exteris pacatum gentibus, & in nullo diminutũ à ſuis finibus. Poſt cuius obitum duo Reges & fratres, Sigebertus & Clodoueus, ſe quiſq; in regno ſuo agebat prudenter, & inter ſuos valebãt potenter, ſubiectis ſe exhibendo placabiles, aduerſantibus terribiles. Et cùm in omnibus inter ſe Deo placita vigeret concordia, pro vno tamen negocio penè voluit introrepere diſcordia. Sigeberto enim Rege repetente ſibi debitam partem paterni theſauri, nitebantur ei contraire proceres, qui erant ex parte Clodouei. Sed Pipino principe, & Cuniberto Archiepiſcopo fortiter & rationabiliter inſtantibus, pro ſuî potentia ab inuitis Neuſtriæ primatibus extorſerunt, mediante iuſtitia, vt ex condicto ad villam Compendium veniretur, ibique theſaurus Regis æqua lance diuideretur, ſuaque cuique pars competẽter daretur. Ventum eſt illò: theſaurus diuiditur ex æquo, pars debita repræſentatur Metis regi Sigeberto.

Secundus ei naſcitur filius Clodoueus nomine. Is creatur Rex Neuſtriæ. * Pariſius. Theſaurus regius æqua lance diuiditur.

Cap. 7. Sequens annus luctum maximum intulit Regi Sigeberto, eiuſque regno, Pipino maiore

maiore domûs ex hac luce ſubtracto, qui ipſum Sigebertum paternè nutrierat à puero,& imbecillitatē pueritię & adoleſcentię eius validi ſui auxilij ſuſtentauerat brachio. Hic omnimodis regno vtilis,genere,potentia, prudentia & fortitudine ſuper omnes nominabilis,Grimoaldum filium ſuum rerum ſuarum hæredem fecit, duas quoquè filias, Gertrudem & Beggham,ad laudem & gloriam generis ſui poſt ſe reliquit. Quarum vna Gertrudis Chriſto,quàm ſponſo carnali, malens nubere,ſanctæ religionis propoſito inſeruiens in Niuellenſi cœnobio, à ſua fundato matre,ſpiritualem prolem adhuc non deſinit Deo gignere. Soror eius Beggha nupta Anſigiſo,ſancti Arnulphi Metenſis Epiſcopi filio,regiæ dignitatis decus, quod penitùs deperierat per Regum Francorum inauditam deſidiam, per ſuam reparauit proſapiam. Ipſa ſiquidem genuit Pipinum, Pipinus Carolum, qui Tudetes,id eſt, Martellus eſt agnominatus: Carolus Pipinum Regem : Pipinus Carolum, cognomento Magnum,Francorum Regem & Imperatorem Romanorum : qui eò honoris & potentiæ proceſſit, vt nullus de Regibus Francorum, vel ante eum, vel poſt eum,ei comparari potuerit.Quia aliquantulùm excurrimus,citò vndè digreſſi ſumus redeamus.

S. Gertrudis vita eſt 17. Martij, Tomo 2.

S. Caroli Magni genealogia.

Cap. 8.

Grimoaldus pro patre ſuo Pipino conſtitutus Maior domûs, potenter in aula Sigeberti Regis principabatur,& domi militięq; viriliter tutabatur.Omnia in tuto eſſe putabantur,& compreſſis vicinarum gentium motibus,nihil metuebatur. Inuenit tamen nouerca bonorum inuidia,quomodò in ipſis regni viſceribus sereret diſcordiæ zizania. Otho Vronis domeſtici filius,qui Sigeberti Regis ab adoleſcentia fuerat baiulus, zelo inuidiæ ducebatur contra Grimoaldum Maiorem domûs, & traductis ad ſe procerũ aliquibus,arrepebat in ſpem inuadendi principatûs eius. Radulphus quoquè dux Thuringiæ, vir bellicoſus, proſperis intumeſcens euentibus,cùm Vuinidos crebris viciſſet congreſſibus,contra Sigebertum dominũ ſuum & Regem agebat inſolentiùs,eiusq; deſpiciens adoleſcentiam,magnam intulit regno moleſtiam:& eò vecordię proceſſit,vt exercitu Sigeberti inſidijs excepto,non minimam de Francis ſtragem facere præſumpſerit.Quod infortunium nimium Sigeberto Regi intulit luctum,tunc agenti annum regni nonum,ætatis verò duodecimũ. Sed quia cum ætate ei robur & induſtria accreuit, non anteà ab inimicorum inſecutione deſtitit,quàm ſuperbiam eorum domuit, & Thuringos, qui inſtinctu Radulphi rebelles erant, ſub iugo dominij ſui victos & confuſos reflexit. Otho etiam, qui potentiam Grimoaldi obliquo oculo limans, eam ad ſe trahere nitebatur, factione Grimoaldi à Leutherio Alamannorum duce in gratiam ipſius trucidatur, atque ita Grimoaldus in principatu corroboratur.

Sigebertus Rex Thuringos domat.

Cap. 9.

Pax alta & quies erat in cunctis Auſtraſiorum terminis, ſedatis vndiquè exteris & domeſticis aduerſarijs,virtute Dei promouente virtutem Sigeberti Regis,quem ſibi placiturum monſtrauit à primo rudimento ætatis. Qui enim Salomoni in tenera ętate dedit ſapientiam,diuitias & potentiam,dedit etiam huic ſapientiam,diuitias & potentiam.Ego quidem,ſi verbis Domini vti audeam,fidenter dicam,quia pluſquàm Salomon hic.Salomon enim ſapiẽtiam, quam in nocte & per ſomnium accepit,tranſgrediendo Dei cultum perdidit: diuitias & potentiam,quas plus cunctis habuit,in perniciem animæ ſuę vertit,& vt in poſteris ſuis minueretur,peccando meruit. Hic verò pacificus noſter Salomon, quicquid ſapuit,quicquid habuit, quicquid potuit,ad animæ ſuæ commodum conuertit,& vt in poſteris ſuis ſpiritualiter multiplicaretur, benè agendo meruit. Solet enim fieri in pacatis regnis, vt per ocium & deſidiam moribus corruptis, abutantur ſecuritate pacis. Hic contrà gaudens diuturnitate temporalis pacis, laborabat obuiàm ire aëreis cateruis: & colluctaturus contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus,conducere ſibi ſpirituales, qui ſecum bellarent, exercitus. Duodecim enim monaſteria in diuerſis regni ſui partibus ædificauit, eiſque ex ſuis redditibus regia liberalitate neceſſaria ſuppeditauit : vt illic ſub Apoſtolicæ vitæ viuẽtes regula,dum ſua meterent carnalia, ſua ſibi ſeminarent ſpiritualia. Inter quæ eminent in noſtra vicinia Stabulaus & Malmundarium cœnobia, infra ſyluam Ardennam ſita: quæ idem Rex, cooperante ſibi Maiore domûs Grimoaldo,conſtructa,ſancto Remaclo Tungrenſi Epiſcopo tradidit ordinanda. Illius enim & Cuniberti Colonienſis Epiſcopi præcipuè innitebatur conſilio,& ad talia facienda ſanctorum virorum animabatur exemplo. Et vt ab vno plura diſcamus, quanta pij Regis liberalitas fuerit in ſanctorum locis ditandis,

3 Reg. 3.

3. Reg. 11.

Quàm ſapienter & ſanctè vixerit.

Duodecim monaſteria extruit & redditibus donat.

S. Remacli vita habetur 3 Septembris, Tom. 5

tandis, ex his duobus colligamus. Audiens in locis, ſancto Remaclo delegatis, feruere cultū ſanctæ religionis, præſertìm quòd idē præſul, abiecta Epiſcopali ſarcina, ſe ibì mancipauerat arctiori vitæ, tradidit ei ex ipſa foreſta duodecim leucas in latitudine, & totidem in longitudine: In quo ſpatio nullus ei vel ſibi ſuccedentibus contradiceret: * affirmauerunt q; illud teſtamēto cum adſtipulatione Imperiali.

*affirmauit, legendum videtur.

Cap. 9. Rex Sigebertus, reuerà Regis nomine dignus, quia ſeipſum benè regere nôrat, magnoperè terrena bona minimis Chriſti diſtribuere curabat, vt ad ſummum bonum tandèm pertingere poſſet, quod non conſtare nisì in æterna beatitudine claret. Expertus enim erat, quia terrena felicitas in aliquo ſemper curtatur, nè ad perfectionem boni perueniat. Cùm enim ſibi opes, honores, potentia, gloria affatim pro regia affluerent magnificentia, multū tamen felicitati ſuæ deeſſe dolebat, pro eo quod liberorum dulci affectu carebat. Et ideò in ædificandis ad ædificationem animarum cœnobijs inſtabat liberiùs, & ſua Chriſto diſtribuebat liberaliùs: quia præter Chriſtum, cui hæc cederent, non erat ei hæres legitimus. Quia verò Grimoaldum Maiorem domûs ſibi in omnibus fidelem, morigerum & cooperatorem catenùs expertus erat, filium eius Childebertum regni Auſtraſiorum heredem delegat: hoc tamen propoſito conditionis tenore, ſi ipſum contingeret ſine liberis obire. Rex quidem, vtpotè futurorum neſcius, quod tunc ſibi videbatur, ex temporis conuenientia fecit: poſteà verò filium genuit, quem nomine patris ſui Dagobertum vocauit: & priori teſtamento ad irritum redacto, hunc nutriendum commiſit Maiori domûs Grimoaldo, vt eius potentia contra omnes rutus ſublimaretur in Auſtraſiorum regno.

Sigeberto Regi filius naſcitur Dagobertus.

Cap. 10. Talis erat Sigeberti Regis vita, quam apud homines & temporalis magnificabat potentia, & grata Deo in omnibus commendabat iuſtitia: apud Deum verò eam acceptabilem faciebat columbina ſimplicitas, cùm tamen ei adeſſet etiam ſerpentina calliditas. Quia verò dicit ſapientia ex ore Salomonis, Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas puriſſimum: aufer iniquitatem de vultu Regis, & firmabitur iuſtitia thronus eius: Rex ille, in cuius manu ſunt corda Regum, de famulo ſuo Sigeberto, qui per vitę puritatem & ſapientiæ venuſtatem ſplendebat vt argentum, abſtulit in præſenti ſeculo rubiginem peccatorum, & fecit ſibi vas miſericordiæ puriſſimum. Et cùm Deus dicat nobis, Date eleemoſynam, & eccè omnia munda ſunt vobis: quis diſcredat peccata huius Regis, ex terrena contagione & regni occupatione ei adhærentia vice pulueris, Deū eluiſſe tot eleemoſynis, quæ ad laudem & gloriā nominis Chriſti expenſæ ſunt per eum, & adhuc quotidiè expenduntur in tot ab eo ſtructis cœnobijs? Abſtulit nimirùm iniquitatem de vultu Regis, vt firmaretur iuſtitia thronus eius: vt quia iuſtus ex fide viuens, vilipenderat terreni regni faſtus, coronatus corona iuſtitiæ, & ornatus palma victoriæ, conregnaret Chriſto in cæleſtibus. Rex ergò terribilis apud omnes Reges terræ, qui aufert ſpirirum principum, nè malitia mundi mutaret militis ſui intellectum, in flore iuuenilis ætatis cum acerba morte rapuit de præſenti ſeculo nequam, & in cæleſti curia ei contulit veræ dignitatis gloriam. Obijt autem Calendis Februarij, ætatis ſuæ anno ferè triceſimoprimo, regni viceſimooctauo, ab incarnatione Domini anno ſexcenteſimo ſexageſimoſecundo: à tranſitu ſancti Martini anno ducenteſimo ſexageſimotertio. Et qui in multis locis inſignia ſui monimēta reliquerat, ſepeliri elegit in vrbe Metis, quæ regni ſui ſedes fuerat, in baſilica, quam ad gloriam & laudem Dei in honore S. Martini glorioſi confeſſoris regia liberalitate conſtruxerat.

Columbina ſimplicitas eius.

Prou. 25.

Luc. 11.

Hebr. 10.

Pſal. 75.

Felix obitus eius.

Sepelitur Metis.

MIRACVLA QVAEDAM EIVSDEM SIGEBERTI REGIS, AB EODEM SIGEBBRTO MONACHO CONſcripta, ſed redacta in compendium. Teſtatur autē author, ſe ea ſcribere, quæ aut recenti tempore facta ſint, aut ab ijs relata, qui ijs interfuerint.

ANno Chriſti 1063. quieſcente corpore Sigeberti Regis in monaſterio S. Martini, quod ipſe apud Metenſes ad Moſellam à fundamentis conſtruxerat, presbyterium ſupra cryptam, vbì conditum erat eius corpus, propter antiquitatem ruinam minabatur, ità vt non abſq; ingenti timore illic monachi diuina peragerent. Apparuit igitur manifeſtè ſanctus Rex cuidam Vuilādo, in Metenſi ſuburbio

Sigebertus Rex monaſterium S. Martini Metis exſtruxit.

ſuburbio degenti, cunctis penè ciuibus notiſſimo. Is verò præ ſplendore eximio obſtupuit, nec quicquam loqui auſus fuit. Tum Rex blandè eum appellans, iuſſit eum ocyùs indicare fratribus eius monaſterij, vt ſi Deum & beatũ Martinum vellent habere propitios, quamprimùm ad locum alium transferrent corpus eius, nè ruina loci eius quaſſaretur. Fecit Vuilandus, vt erat iuſſus, & monachi de veriſſima Sigeberti Regis & patroni ſui ſanctitate nihil hæſitantes, ſtatuerunt id ad effectum perducere. Tanta autem facilitate ſarcophagus eius aliò deportatus eſt, vt non ab hominibus, ſed ab angelis ferri videretur. Plurima verò deinceps edita eo loco, quò tranſlatum eſt corpus eius, ſunt miracula *Tranſlatio corporis eius.*

Ad laudem Domini, retinet qui culmina cæli, *Carmina Authoris.*
Reddere qui ſanctos vult per miracula claros,
Cuius virtute valuerunt viuere iuſtè.

Nec multò pòſt, ea quæ caſura erant monaſterij ædificia corruerunt, ſic tamen vt ob merita beatiſſimi Martini & Sigeberti Regis, neminem læſerint, tametsì non pauci adeſſent. Porrò nocte diei illius, qua erat hęc peragenda tranſlatio, à quibuſdam in oratorio quieſcentibus tanta audita eſt melodia toto monaſterio, vt præ nimio timore penè exanimes, huc atq; illuc diffugerent, & viſa auditaque vix alijs indicare poſſent. Sed tamen aliquanto pòſt non abſque ſummo metu in oratorium ingreſſi, cantum ſuauiſſimum, & tanquàm apum permulta examina, gratiſſimum exprimentia ſuo ſtridore melodiam, ſibi audire viſi ſunt. *Miraculũ.*

Aliud ſubiungimus miraculum, vndè & pijs, de muneribus huic ſanctiſſimo viro cælitùs collatis nihil hæſitantibus, fidei; ſpei & charitatis accedant incrementa, & duris atque incredulis cæleſtis vindictæ metus incutiatur. Cùm adhuc priori loco quieſceret verabilis Regis Sigeberti corpus, & à fidelibus fratribus, de eius ſanctitate nihil dubitantibus, debitus ei honor & reuerentia præſtaretur, ità vt in litanijs, & diuini cultùs officijs eius nominatim mentio haberetur: quidam frater Hugo, quem etiam noſipſi vidimus, magna temeritate eius nomen in litaniarum codice expunxit, licèt ab alijs quotidiè exprimeretur. Eccè autem poſt dies paucos ſub precibus veſpertinis cuiuſdam ſolennitatis eo ſolito more ad aras incenſum offerente, cùm ad huius ſancti Regis tumulum pro conſuetudine accederet, adeò corpus eius ſubitò diriguit, vt loco illo ſe mouere non poſſet. Agnouit ergò culpam ſuam, & fratres pariter cum illo egère pœnitentiam, rogàruntque ſanctum, vt ignoſceret fratris temeritati. Interìm affertur litaniarum codex, & frater ſua manu nomen expunctum denuò inſcribit, atque eadem nocte ſine vllo impedimento in nocturnis laudibus ad idem monumentum thus obtulit. Poteſt autem ex hoc miraculo colligi, ſuperioribus temporibus multa alia ab illo edita miracula, ſed quæ hominum incuria in ſcripta relata non ſint. *Diuinitùs caſtigatur temerarius frater, ſancto Regi derogans.*

Tranſlato, vt diximus, ſacri corporis ſarcophago, & à dextris aræ beati Martini reuerenter repoſito, quidam religioſi & diuino amore feruentes fratres, pia fiducia animati, ſacrum aperuère ſarcophagum, videruntque ſanctum illud corpus, non tanquàm mortui, ſed vt dormientis hominis planè integrum, & omnis maculæ expers. Tum verò illi in Dei præpotentis prorupère laudes, admirabundique ad ſua reuerſi ſunt. *Corpus eius poſt 400. annos apparet integrum.*

Erat per id tempus in eo monaſterio quidam iuuenis monachus, valdè leuis & lubricus moribus, verbis futilis & iocoſus. Ex hoc quandoquè ſciſcitabantur quidam ſeculares, quid ſentiret de ijs, quæ nupèr geſta eſſent, vel quidnam beatus Sigebertus vel per reuelationes, vel per miracula apud ipſos efficeret. Reſpondit ille irridiculè, ſanctum Sigebertum, vt ſolent vita functi, iacere in tumulo aperto ore, & nudatis dentibus: nec ſe compertum habere, num quid vnquàm miraculi perpetràſſet. Eadem hora ineptus ille tanquàm mentis inops cœpit per humum & ſaxa ſe volutare, & cum magnis vocibus exilire, rurſumque humi ſe abijcere atque volutare. Cumque id diù fieret, fratres eius miſerti, tandèm ægrè eum è terra ſublatum, ad beati Sigeberti ſepulcrum adduxerunt. Ibì ille ſancto Regi & fratribus culpam ſuam confeſſus, mox ſanatus eſt. *Alius frater caſtigatus, poſtea curatur.*

Quidam alius eiuſdem monaſterij frater morbo quodam grauiſſimè laborans, ità vt nihil cibi potionisve aliquot diebus admitteret, & interdùm ſupremum vitæ periculum adire videretur. Is aliquandò ad beati Sigeberti ſe monumentum contulit, & cùm precatus eſſet, operimento vel palla, qua ſacrum corpus tegeba-

Aeger ad eius tumulum curatur.

tur, pectori, ventri & cęteris membris fideliter admouit, moxque ſic omnem ſenſit abijſſe dolorem, vt nunquàm poſteà eo correptus ſit.

Eodem ferè tempore mulier quædam in pago Caſellenſi acri vexabatur morbo, hulcere in eius gutture exiſtente, adeoque in dies excreſcente, vt plerique vitæ eius ſpem omnem abijcerent, non paucis remedijs fruſtrà illi adhibitis. Tandèm à parentibus ad beati Sigeberti adducta monumentum, poſtquàm palla eius morbidum tetigit locum, ilicò curata eſt.

Item ægra mulier.

Anno à Chriſto nato milleſimo ſexageſimooctauo quidam fratricida ferreis conſtrictus vinculis, multa inuiſit ſanctorum loca, vt per eos Deum ſibi propitium efficeret. Cùm autem aliquot dies Pariſijs apud ſanctum Dionyſium in precibus & ieiunijs moratus eſſet, vnius brachij vinculis diuinitùs abſolutus eſt. Tum verò etiam pro alterius brachij ſolutione inſtantiùs orans, beato Dionyſio ipſi apparente, in ſomnis admonitus eſt petere monaſterium ſancti Martini, apud Metenſes conditum, illic meritis ſancti Sigeberti impetraturus quod petebat. Aſſerente illo, ſe neſcire iter, vel locum illum, beatus Dionyſius de omnibus copioſè eum edocuit. Abijt igitur lætus, & ad locum indicatum perueniens, aliquandiù permanſit in precibus, ſanctorum inplorans ſuffragia, inprimis autem ſancti Sigeberti. Interìm quodam die, iam noctis ſeſe intendentibus tenebris, cuſtos templi iuſſit eum exire foràs. At ille obnixè rogauit eum, vt vel ante fores permitteret ipſum nocte illa hærere: dicens ſperare ſe id conſecuturum propediem, quod diuinitùs ſibi promiſſum eſſet. Annuente tandèm fratre præ commiſeratione, ille multo etiam fidentiùs in preces aſſiduas incubuit: cùm eccè in oratione proſtrato illi repentè ferrum alterius brachij tanta vi diffractum eſt, vt vna pars in fores monaſterij inſiliens, magnum excitârit ſonum: altera verò longè aliò excuſſa ſit. Vtraque autem pars in rei teſtimonium & beati Sigeberti venerationem ante oratorij altare ſuſpenſa eſt.

Quidã fratricida, meritis B. Sigeberti, ſuis vinculis abſoluitur.

Accidit quandoquè, vt quidam Metenſes ciues dubitarent corpus ſanctiſſimi Sigeberti in monumento haberi. Itaque anno Dominicæ incarnationis milleſimo centeſimo ſeptuageſimo collecti ſunt Abbates, itemque clerus cum multa populi frequentia, idque in æde illa, qua conditum erat beati Regis corpus. Poſtquàm ad Deum preces fuſæ ſunt, lapis à ſepulcro amotus eſt, & corpus ſanctiſſimum ità rursùs integrum inuentum eſt, acsì dormiens illic iaceret. Iam autem quingentos & ſeptuaginta duos propemodum annos iacuerat in ſepulcro. Tanta igitur re obſtupefacti, qui aderant, incredibili animi hilaritate perfuſi, in Dei laudes proruperunt, qui mirabilis eſt in ſanctis ſuis. Porrò eius monaſterij Abbas Lætandus cum fratribus argenteam thecam, in qua corpus beati Regis conderetur, efficiendam curârunt. Erat tum illic monaſterij Præpoſitus Hugo, bonæ exiſtimationis & inculpatæ vitæ vir, ſancto Regi valdè deuotus, & aſſiduus monumenti eius viſitator. Ei quadam nocte in viſu apparuit Sigebertus Rex, aitque illi: Veni, iace mecum. Illo cum tremore reſpondente, ſepulcrum non poſſe ambos capere, ſanctus Rex dixit: Veni ſecurus: ſufficit enim vtrique. Excitatur interìm præ timore, viſionem exponit nobis: ſed cùm de ea ambigeret, rursùs apparet ei beatus Sigebertus, aitque: Porrige mihi manum tuam, vt oſculer eam. Id verò facere non auſus, præ pauore expergiſcitur, manè ſe confert ad eius monumentum, manumque illius cum ſumma pietate & cordis compunctione oſculatur. Indè Abbas Lætandus conuocatis Abbatibus, cum illis tractare cœpit de ſacro corpore in thecam argenteam transferendo, & eleuando, populoque oſtendendo.

Corpus eius poſt multos annos iterùm inuenitur incorruptum.

Eleuatio eius.

Matrona quædam in ſuburbio ſancti Iuliani apud Metim, rebus locuples, virtutum inops, vt audiuit prædicari à quibuſdam ſancti Sigeberti miracula, non ſolùm credere noluit, ſed etiam contumelioſè proſcidit. Et eccè confeſtim os blaſphemum ad aures contorquetur, horridum adſpectantibus exhibens ſpectaculum. Redit igitur ad ſe, plangit peccatum ſuum, orat parentes & cognatos, vt ad templum, in quo conditum erat corpus ſancti Regis, perferatur. Vbì eò ventum eſt, proſternit ſeſe, rogat loci illius cuſtodem, vt liceat ſibi oſculari beati Sigeberti reliquias. Quod dum facit, videre ſibi videtur ſanctum Regem admota ſua manu, os ipſius in ſuum reuocare locum. Deindè ſoſpes & incolumis redit ad ſuos.

Mulier temeraria poſt caſtigationem curatur.

In

In eodem ſuburbio iuuenis quidam, vineas noctù cuſtodiens, vidit multos dæmones ardentibus facibus inter ſe dimicantes. Accedit propiùs, ſed temerè tamen, ſcire volens, quid rei ſit. Tanto verò terrore correptus eſt, agente maligno dæmone, vt amens humi collapſus ſit tanquàm mortuus. Mirantur cognati, cur tardiùs reuertatur: eunt ad vineam, reperiunt miſerum non ſolùm mentis inopem, ſed etiam adeò à dæmone occupatum, vt quodam furoris œſtro percitus, morſus illis intentaret. Ligant itaque furioſum, ſed rumpit vincula, non ſuis viribus, ſed impetu ſatanæ: irruitque in cognatos ſuos ore hianti. Rursùs multò etiam arctiùs eum colligant, imponunt grabato, per multa Metenſis vrbis templa circũferunt, orant lachrymabundi ad ſanctorum ſepulcra, ſed non exaudiuntur. Redeunt in memoriam innumerabilium miraculorum, quæ Dominus per confeſſorem ſuum Sigebertum ederet: adducunt hominem ad eius ſepulcrum, orant Deum, vt meritis eius ſanet miſerum. Poſt aliquot dies iuuenis apertis oculis dicit ad illos: Soluite me, meritis ſanctiſſimi confeſſoris Sigeberti iam liberatum. Hilareſcunt illi, ſoluunt hominem, Deo & beato Sigeberto gratias agunt. Promittit iuuenis ſe quotannis daturum loco illi quatuor nummos. Et biennio quidem facit id bona fide: anno tertio non ſeruat datã fidem. Redit ſatan, occupat rursùs miſerum, vt priùs. Parentes adducunt eum iterùm ad beati Regis monumẽtum, fundunt nouas preces, iuuenis ocyùs reſtituitur ſibi, domum ſuam lætus repetit, & quoàd vixit quod promiſerat Sigeberto Regi, etiam religioſè perſoluit.

Dæmoniac⁹ ad eius ſepulcrũ à dæmone liberatur.

Cùm id genus & alia permulta fierent miracula, magnus fiebat hominum concurſus ad ſepulcrum beati Sigeberti, qui eius meritis curabãtur. In ijs duo quidam noſtræ ætatis, Conſtantius & Iozelinus, & mente & corpore laborantes, ad eius monumentum ſanati ſunt. Hæc & alia multa noſipſi vidimus diuinitùs declarari miracula: quibus aliud addam.

Duo ægri ſanantur.

Accidit aliquandò, vt veſpillones & prædones quidam noſtros fines præter opinionem inuaderent, domosque tum diuitum tum tenuium repentè expilarent. non enim auſi erant longas moras nectere. Porrò vbì in vallem Gorgienſem incurrerunt, multa illic degentibus damna attulerunt. Mox eius rei fama longè propagata, etiam Metenſes peruaſit. Ij collecta forti armatorum manu, raptores illos perſecuti ſunt, comprehenſosque magna ex parte trucidàrunt, pleroſque duxêre captiuos: pauci tamen fuga ſibi conſuluêre. Ex captiuis autem Rodulphus quidam, cùm iam multo tempore cum complice ſceleris in carcere detentus fuiſſet, recordatus eſt beatum Sigebertum Regem permultis clarere miraculis, quod crebra auditione acceperat. Itaque ad ſocium ſuum ait: Ambo quæſo proſtrati, imploremus beatũ Sigebertum Regem. Ambo igitur ſe dant precibus, nec vllam ſentiunt in impetrando difficultatem. Soluuntur ſpontè vincula, ſurgunt ferreis nexibus expediti, tollunt ſecum catenas, veniunt ad ſacram ædem, in qua ſancti Regis corpus quieſcit, gratias agunt Deo & beatiſſimo confeſſori Sigeberto, referunt nobis quantam erga ſe ob beati Sigeberti commemorationem experti ſint miſericordiam Dei.

Duo prędones captiui, ſuis catenis abſoluũtur.

Miles quidam Maſiricẽſis captus ab hoſtibus, in carcerem cõiectus fuit, & ferreis vinculis implicatus. Ibi ille non immemor, quàm multa Deus conferret beneficia in captiuos & ægrotos propter ſanctum ſuum Sigebertum: cœpit deprecari eumipſum Sigebertum, vt ipſius miſereretur. Exauditur captiuus, laxantur vincula, abſcedit è carcere, venit ad templum, vbì aſſeruabatur ſancti Regis corpus, immenſas depromit laudes Chriſto ſaluatori, & eius ſanctiſſimo confeſſori: nos hortatur in eius perſeuerare cultu, & laudibus celebrare eum, qui viuit & regnat per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Itẽm alius miles.

VITA SANCTÆ ADELHEIDIS SIVE ALEIDIS, PRIMAE ABBATISSAE VILECENSIS, A BERTRADA,

quam alij Bertam vocant, ſorore ſancti Vuolphelmi Abbatis Bruvvilerenſis ſanctimoniali conſcripta, ſed ſtylo per F. Laur. Surium paſſim mutato, & quibuſdam nonnihil contractis.

PROLOGVS AVTHORIS.

DOmino N. Archipræſuli venerando, cunctis Chriſti cultoribus pro merito bonitatis amando, pauper, vilis & peccatrix illa indigna vocari ſuî ancilla, præſentis vitæ poſt tædia, æternæ beatitudinis præmia. Cōfortata exemplo Abrahæ patriarchæ, Deum familiari allocutione ſæpiùs conuenire audentis, adijciam adhuc loqui ad te dominum meum, fidum imitatorem ipſius Dei omnipotentis, humilimè clementiam tuam implorans, vt pro
Luc. 21. eius nomine, qui innumeris diuitum donarijs prætulit duo ærea minuta viduæ, æneum hoc opuſculū gratum tuæ dominationi ſit munuſculum: hocque admonearis, vt meî pauperculæ orata implere non obliuiſcaris: quatenùs pro te intercedente ſancta virgine, cuius merita hîc habentur deſcripta, omnia tuæ humanæ
Hucuſque non eſt mutata phraſis fragilitatis deleantur delicta. Nos qui de te, Præſulum digniſſime, patrem & dominum appellantes, & loco Chriſti pro noſtrarum virium modulo venerantes:
Pſal. 113. ſicut illi dicimus, cuius erga nos vices geris, Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: ità poſt illum ad tuum honorem referimus, quicquid geſſerimus laude dignum. Cùm enim tum ob noſtra, tum aliorum ſubditorum, vel corrigenda vel etiam propulſanda mala labores ſuſcipias, iure quoquè ex ijs, quæ Deo adiuuante rectè gerimus, honor ad te redit. Sic pius ille magiſter, cuius es vi-
Luc. 24. carius, ſeorsìm quidem diſcipulos ſuos ſtultos & tardos corde ad credendum, vel
Matth. 12. alijs id genus modis appellabat: at coram repræhenſoribus, qui eos ſpicas vellentes, vel alia ſimilia facientes carpebant, inuicta ratione tuendos ſuſcipiebat. Itaque hinc ego animata, exiguum hoc tuæ Dominationi offero munuſculum, vt ſi qua in eo corrigenda ſint, ea piorum virorum opera emendes. Si quis verò inuidentia ſtimulante illud calumniari velit, inſtàr eius, quem iam diximus, magiſtri defendere nè dubites: vt cuius geris vicem, in eius quoquè veſtigijs grauiter inſiſtas. Porrò ſi quis opus emendatione indigens putet eſſe indignum, quòd tantæ dignitatis viro munus offeratur, nouerit is, tametsi calami magna eſt ruſticitas, non paruam tamen in ipſa materia vtilitatem ineſſe: atque ità quod ſtylus impolitus videretur efficere contemptibile, id inſigni precio materiæ munus effici gratiſſimum. Ieiuno quidem ſermone multa præclarè geſta proſequimur, putà beatæ matris Adelheidis Vitam: quam cùm Dominus admiſerit in beatorum cōſortium, qui nunquàm non pro populo Dominum deprecantur, idque ſignis euidentiſſimis declarârit: quibus meritis ad hoc honoris culmen euecta ſit, tibi inprimìs, deindè etiam Chriſtianis omnibus nôſſe profuerit. Vndè etiam curandum eſt prudentiæ tuæ, vt ſiue hoc noſtro, ſiue quouis alio ſtylo iſthæc ad omniū notitiam perferantur, vt ſciant omnes abſque meritis noſtris Dei benignitate factum eſſe, nè hæc in obliuionem venirent. Pro qua re tu quoquè gratias agere debebis Domino Saluatori, qui cùm eſſet Deus, homo fieri dignatus eſt, viuens & regnans cum Deo patre in vnitate ſpiritus ſancti per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sequebatur hîc alius eiuſdem prologus ad Deo ſacratas virgines: quem vitandæ prolixitatis cauſa omiſimus. Teſtatur in eo, ſe ea quæ ſcribit, habere ex earum relatione, quæ S. Adelheidis adhuc viuentis doctrina & exemplis inſtitutæ fuêre: tum etiam ſe libellum examinandum obtuliſſe viris doctis, & ab eis approbatum eſſe. Hæc alterius prologi ſumma eſt.

HISTO-

HISTORIA.

INCHOANDO huic operi adſit gratia Spiritusſancti, Februarij 5.
qui author eſt bonorũ omnium, quæ quiſquam vnquàm Cap. 1.
ab ipſo mundi exordio facienda ſuſcepit & perfecit: vt
ab illo quoquè noſtrũ abſoluatur opus ſuppeditatione
donorum eius, in quibus omnis boni initium atq; finis
conſiſtit. Et nos quidem contemplatione imperitię noſtræ adeò deijcimur, vt tantum opus vel auſpicari formidemus: ſed verò diuini muneris conſideranda largitate intantùm animis confirmamur, vt faceſſat timor omnis, maximè cùm ſcriptura teſte, ſpiritus vbi vult ſpiret. Iohan. 3. Quem etiam noſtris conatibus adſpiraturum confidimus, freti meritis ſanctæ matris noſtræ Adelheidis: cuius vitam laudabilē literis mandare inſtituimus nos humiles eius ancillæ. Operæprecium autem facturæ videmur, ſi primò nobiliſſimum eius ſtemma vel genus indicemus, ac deindè vitæ ſanctitatem commemoremus, Deique in ea virtutem ſuſpicientes, illi gloriam tribuamus, qui, vt Apoſtolus ait, operatur omnia in omnibus. 1. Cor. 12. Patrem habuit Megengorem, illuſtrem Comitem, qui ſuo tempore magnus inter principes & perquàm celebris habebatur. S. Adelheidis paréces. Mater Gerbirga dicta eſt, non minùs generis nobilitate inſignis, quippè filia Ducis Godefridi, ea tempeſtate magni & incomparabilis viri. Habuit verò eadem Gerbirga quatuor fratres, inter proceres eius temporis præſtantiſſimos, è quibus Godefridus Dux, eiuſdem cum patre nominis & dignitatis, Auunculi eius. obijt abſque coniuge & liberis: ſecundus atauus fuit Henrici nupèr defuncti Imperatoris: ad reliquos duos primariæ nobilitatis viri Franciæ orientalis, quam Franconiā vocant, ſuum genus referunt. Porrò duo illi, quos diximus, cùm eſſent mūdi huius ampliſſimis aucti honoribus, etiam coram Deo conati ſunt ſe virtutum ſtudioſos exhibere: fuitque illis maſcula proles, cui aui nomen impoſitum, & principatus attributus eſt: natę etiam ſunt eis quatuor filiæ, è quibus duę iunctę ſunt viris Frater vnus & tres ſorores. præpotentibus & valdè opulentis. Harum altera Irmentrudis auia fuit Henrici clariſſimi Ducis, & Adelberonis Metenſis Epiſcopi, Friderici Ducis, fratrumq; eius inprimis illuſtriũ huius temporis virorum. Altera Aluerada itidèm ſpectata prole aucta fuit. Aliæ duæ apud Coloniam Agrippinam Chriſti ſeruitio mancipatæ ſunt, vna quidem in monaſterio beatiſſimæ matris Dei, vbi tam religioſè vixit, vt ei poſteà præfecta ſit: altera Adelheidis, de qua nobis ſermo eſt, in cœnobio ſanctarum Virginum complexa eſt monaſticum vitæ inſtitutum ad diui Hieronymi præſcriptũ ſiue regulam: atque in tenera ætate ità ſe comparauit, vt futuræ probitatis & ſanctitatis haud obſcura iamtum ſpecimina præberet. Quoddā religioſæ vitæ genus amplectitur S. Adelheidis.

In ipſis pueritiæ annis literarum ſtudijs ſeſe applicans, magnos habuit in vera ſapientia progreſſus, Deo id ità diſpenſante, quòd ſciret eam poſteà multis profuturam. Cap. 2. Cœpit tum vſqueadeò virtutum & probitatis augeri incrementis, vt adoleſcentiæ annos morum grauitate tranſcenderet, poſſetque iam in illam competere illud Sapientiæ: Senectus venerabilis eſt, non diuturna, neque annorum numero Sap. 4. computata. Cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata. Accidit interìm, vt Imperatore aduersùm Boëmos cum exercitu proficiſcente, frater harum ſororum Godefridus ſtrenuam ei nauaret operam, omni bellico apparatu & multo milite ſtipatus. Qui tamen illic occubuit, & cadauer in patriam difficulter quidem, ſed honorificè reportatum eſt. Eo caſu conſternati parentes eius, & animo voluentes Apoſtoli ſententiam, præterire figuram huius mundi, ità de- 1. Cor. 7. inceps vtebantur mundo tanquàm non vtentes, toto pectore cæleſtem patriam ſuſpirantes, quam non ignorabant fore ſempiternam: bonorumq; omnium, quæ erant Godefridi filij, Deum hæredem inſtituerunt, vt eius anima cæleſtis paradiſi hæreditate potiretur. Enimuerò è fundamentis excitàrunt in Vilika templum venerabile, prædijsq; & mancipijs illud ditàrunt: atque inter ſe ſani & incolumes mutuo conſenſu decreuerunt continenter viuere, & pro Chriſti amore commu- Monaſteriū Vilecenſe extruitur. nis tori neſcire commercia: cùm interìm meliori ſpiritûs & animorum coniunctione, parique in cœpto promouendo opere cura colligatis, vnum illis cor eſſet & anima vna in Domino.

Et alter quidem, putà maritus, propter frequentes tum ſuorum, tum exterorum Cap. 3.
con-

concurſus, quos, vtpotè princeps, vitare non potuit, ſpecietenùs mundo inſeruiebat, prædia ſua inuiſebat, & Chriſti adiutus ope, omnia prudenter & iuſtè diſponebat. Cùm autem aliquid dabatur ab hominum ſtrepitu ocij, in honeſtū negocium id conuertebat, curabatque vt ſacerdotes, quos Capellanos vocant, ſcripta diuina Germanicè ipſi exponerent, quæ ardenti deſiderio audire ſolebat, vt quemadmodùm Iacobus hortatur Apoſtolus, factor eſſet verbi, & non auditor tantùm. Porrò eius illuſtris coniunx, ab hominum turbis prorsùs ſemota, perpetuò manſit eo loco, vbi conſtruebatur monaſterium, ſtructuræ accelerandæ prudenti magiſterio inſiſtens, atque etiam Deo fideliter ſeruiens, nocte ac die vacans precibus & orationibus: ità vt non immeritò poſſit anteponi illis viduis, quas ob continentiæ meritum Apoſtolus veras appellat viduas, quæ poſt maritorum obitum faciunt ex neceſſitate virtutem, quam etiam hæc illuſtris matrona fecit, non vlla adacta neceſſitate, ſed vi diuini amoris impulſa. Conſummata indè monaſterij ſtructura, multæ collectæ ſunt virgines, quæ diuino vacarent cultui, quibus filiā ſuam Adelheidem, è ſanctarum Virginum monaſterio, cui prædia contulerunt, accitam præeſſe voluērunt. Illa igitur ceu prudens diſpenſatrix conſtituta in magni patrisfamiliâs domo, omni ſtudio & opere bono aucta eſt, maternamque ſubditis curam adhibens, in tempore illis tritici menſuram fideliter erogauit. Exultabant itaque in Domino pij parentes, tantum filiæ ſuæ eique ſubditarum virginum profectum cernentes: ſed cùm eas cuperent excellentiorem arripere viam, rogabant vt mutato habitu, monaſticum inſtitutum conſectarentur. Adelheidis verò, vt ipſa aſſeruit, cultu veſtium profeſſioni ipſius congruentium delectata, illis ſeſe verecundè oppoſuit, ait Deum non expetere coacta ſeruitia, ſed quæ volūtarij cordis ſimplex munditia offerat. Eo reſponſo accepto, parentes eius, ſalua pietate, ab eo propoſito animum ſuum reuocàrunt.

Iacob.1. — 1.Tim.5. — Multę virgines ibi congregantur. — Illis S. Adelheidis pręeſt.

Cap.4. Porrò aūt omnibus benè compoſitis & ornatis, locum illū Imperatori Othoni tertio, regia defenſione perpetuò tuendum tradiderunt: qui motus ſingulari erga eos beneuolētia, locum abſoluit & immunē eſſe voluit ab omni ſeculari ſeruitio, ea illum libertate donans, qua fruuntur monaſteria Gandersheimenſe, Quedelenburgenſe, & * Aſnitenſe: putà, nè quis iudex aut aduocatus vllam ab eo ſeruitutem exigat, aut in eius confinijs lites agat, nisi quatenùs Abbatiſſæ & monaſterio viſum ſit: vtque perpetuò illis virginibus maneat libera poteſtas Abbatiſſam è ſua ſodalitate eligendi. Vtque ea libertatis donatio rata & firma ſemper ſit, adhibita ſunt inſtrumenta, ſummi Pontificis & duorum Imperatorum Othonis & Henrici propriæ manûs ſcriptura & ſigillis munita, quę etiamnùm apud nos accuratè aſſeruantur, nè poſteros lateat huius rei veritas. Nec diù pòſt domina Gerbirga, in perſeueranti catholicę fidei & bonorum operum ſtudio vigilans, Domino vocante, rebus humanis exempta eſt, illo donanda beatitudinis præmio, quod Dominus in Euangelio vigilanti ſeruo promittit. Matre autem orbata Adelheidis, ad Deum, quem à primis ætatis initijs dilexerat, ardentiori animi ſtudio ſe conuertit, & quod priùs vtrique parenti de habitu mutando negauerat, tunc ad animum reuocans, ſalubriter compuncta eſt, & quemadmodùm monaſticum viuendi inſtitutum ſuſciperet, anxiè horis omnibus cogitauit. Interim tamen ſapienti vſa conſilio, noluit ſubitam vitæ mutationem admittere, ſed vires diligenter examinans, apud ſeſe experiri cœpit, poſſet'ne S. Benedicti regulam complecti: timens illud Euangelicum, ſi quid ſupra vires temerè tentâſſet: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare. Itaque veſcendi hora, ſpretis carnibus & lautioribus epulis, monaſticis cibis contenta fuit, neque id tamen ſentientibus alijs, quæ illic aderant, dempta ſorore vna, quam ob vitæ integritatem ſecretorum ſuorum conſciam eſſe voluit. Vtebatur extrinſecùs veſtibus lineis, ſed ad nudum corpus laneis, nobile & delicatum corpuſculum edomans, vt poſſet regulæ perferre iugum.

Mater eius decedit è vita. — Luc.12. — Luc.14.

Cap.5. Cùm ſic autē anno vno neceſſarios virium corporis ſumptus computâſſet, eosque ſibi ad tolerandos monaſticæ regulæ labores ſufficere poſſe conſideret, non quidē ſuis pręſidens meritis, ſed nitens gratia Dei, id quod animo diù concupierat, re ipſa compleuit. Accita enim venerabili Abbatiſſa & quibuſdā alijs è monaſterio beatiſſimæ matris Dei, humili deuotione illarū ſe ſubdidit magiſterio, vt per illarū doctrinam diſceret monaſticæ vitæ inſtituta, ſimul etiam exhortans ſubiectas ſibi virgines, vt vnà cum ipſa hæc amplecti minimè dubitarent. Quibuſdam autem id re-

Regulam S. Benedicti cū ſuis amplectitur.

id recuſantibus, & ad mundum reuertentibus illa vehementer condoluit, cupiens cum Apoſtolo, omnes eſſe ſicut ſeipſam. Quæ verò tum Dei, tum ipſius amore retentę abſcedere noluerunt, ijs tam admiranda virtutis exempla de ſe præbuit, vt quanuis illis præeſſet magiſterij nomine & dignitate, omnibus tamen exactiùs & ſtudioſiùs difficilima quæque regularis obſeruantiæ inſtituta ſeruaret, aliaſque nè corruerent, ieiunijs & precibus ſuſtentaret, & ſi qua extitiſſent vitia, ea zelo iuſtitiæ in ipſis comprimeret exordijs, nè creſcentis ſanctæ religionis initia ſuffocarent. Enimuerò maternam animo retinens charitatem & beneuolentiam, & foris exercens iudicij ſeueritatem, materno affectu flagella exteriori adhibebat homini, vt ſpiritus ſaluus fieret in die Domini. Ipſum autē rectitudinis zelum ſpiritu manſuetudinis temperare ſolebat, non ignorās ſummum ius ſummam eſſe iniuriam, & iuſtitiam, ſi modum excedat, verti in crudelitatem. Itaque poſt caſtigationes ſæpè miſerata vicem illarum, quas flagellauerat, ceu mater clementiſſima prouectæ ætatis ſorores, quas religioſa vita & benè compoſiti mores commendabant, ità compellauit: Valdè me miſeret filiarum mearum, quę duris ſunt à me flagellis afflictæ. Itaque oro & hortor vos, vt eis quædam piarum conſolationum fomenta adhibeatis, nè fortè abundantiori triſtitia abſorbeātur: ſed iam à culpis ſuis emendatæ, & Deo & mihi amabiles ſeſe filias exhibeant. Sic illa prudenti moderamine blandimenta terroribus miſcens, apud duriores & obſtinatiores, quemadmodùm Apoſtolus monet, tandiù arguendo, obſecrando, increpando inſtabat, donèc vitiorum peſtes ab earum animis depelleret.

1. Cor. 7. — Caſtigat virgines ſuas. — 2. Tim. 4.

Pater autem eius dominus Megengor poſt obitum coniugis triēnio ſuperuixit, cunctiſque bonis ex Dei gratia auctus, ad cæleſtia tendens duce ſapientia & iuſtitia, in loco, qui * Gellere dicitur, migrauit è vita, ab eo coronandus proculdubiò, pro cuius amore legitimè hîc decertauit. Qua verò nocte obijt, eaipſa filiæ ſuæ Adelheidi in lecto quieſcenti, & vt ipſa aſſeruit, nec planè vigilanti, nec omninò dormiēti, quidam adſtare viſus eſt, & ad eius aures ſuaui modulatione ea prophetæ verba depromere. Eccè quomodò moritur iuſtus, & nemo percipit corde: viri iuſti tolluntur, &c. Cumque manè hanc viſionem ſororibus indicare vellet, necdùm completo ſermone nuncius aduenit, qui patrem eius defunctū retulit. Quem illa curauit in monaſterio ab ipſo fundato religioſè & honorificè tumulandum vnà cum coniuge. Idem autem ipſe poſteà apparuit in ſomnis cuidam eius monaſterij ſorori, regio cultu & decore conſpicuus. Illa autem diù eum contemplans, nec ſine admiratione an ipſus eſſet Megengor percunctans, ab eo hilariter hunc in modum compellata eſt: Megengor ego dictus ſum, cùm me corporis grauaret moles: at nunc vocabulo in melius commutato Megengaudius vocor: quandoquidem peccatorū abſolutus nexibus, gaudijs fruor ſempiternis in patriarcharum & beatorum omnium iucundiſſima ſocietate.

Cap. 6. Obitus patris eius. — for. * Geldria. Apparet aūt Geldriæ Comitē fuiſſe: nō enim tunc duces erāt. — Eſa. 57.

Porrò autem defuncto patre, virgo nobiliſſima, libera rerum ſuarum potita facultate, ſummoperè in eam incumbebat curam, nè ſorores aliqua rei neceſſariæ inopia impeditæ, non ſatis poſſent exactè tenere viam rectitudinis: memorque præceptorum S. Benedicti, re ipſa ſe matrem declarauit, victum veſtitumque neceſſarium vltrò eis tribuens. Hyberno tempore poſt nocturnas preces cum ſororibus dormitoriū repetebat, diligenterq; inſpiciens puellarum lectulos, ſingularum pedes donèc incaleſcerent, ſuis confricabat manibus. Infirmas quoquè ſorores, vt habet regula, non ſolùm prudentibus & ſoliciris commendabat ſororibus, ſed ipſa quoquè eas quotidiè inuiſebat, & ante earū lectulos humiliter in genua ſe ſubmittens, capita blādiſſimè erigebat, cibum & potum ori comiter admouebat, tamque largis generoſam faciē rigabat lachrymis, acsì eas omnes ipſa peperiſſet. Eiuſmodi ergò Abbatiſſę vigilantia ſorores à curis ſecularibus expeditæ, in regularis vitę obſeruantia excreſcebant, vt exemplo eſſent etiā ijs, à quibus monaſticæ vitæ inſtituta didicerant. Cùm ſic autem Domino adiuuante rectè compoſuiſſet interiora, ad exteriora quoquè neceſſariò ſe contulit, memorque illius Dominicæ ſententiæ, Quærite primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hęc omnia adijcientur vobis: regnum Dei etiam per ipſa exteriora quæſiuit, bona ſpe freta, ſe maiora à Domino recepturam. Ex ipſis enim monaſterij poſſeſſionibus cortem vnam Domino delegauit, vt ex eius annuis fructibus & prouentibus quindecim pauperes perpetuò veſtirentur & alerentur, iubens eiſdē quotannis circa Chriſti natalē diem quindecim

Cap. 7. — S. Adelheidis erga ſuas ſolicitudo. — Matth. 6. — Benignitas eius in pauperes.

ſolidos

ſolidos numerari. Alios etiam quindecim paſcendos inſtituit ex interioribus monaſterij ſumptibus, ijſque voluit annuis Quadrageſimæ temporibus totidem dari ſolidos, atque in Apoſtolorum ferijs ſolidos duodecim, diebus quoque ſingulis ieiuniorum, quæ vocant quatuor temporum, nummos tres cum plena aliarum rerum erogatione. Sæpè verò admonuit ſorores, nè hanc conſtitutionem vllo vnquàm tempore aboleri paterentur, certò illis prædicens, ſi eam contingeret infirmari, & ſpiritualium & temporalium eas rerum detrimenta facturas. Id quod literis annotatum voluimus, nè vnquàm in obliuionem abeat.

Cap. 8. Cùm aliquādò totus penè orbis acerba fame affligeretur, eius liberalitate comperta, homines egentes vndiquè ad eam tanquàm ad matrem confluebant, atque in plateis & compitis multi iacētes ſemiuiui, ſolitam eleemoſynarum eius diſpenſationem expectabant. Tum illa erga omnes commiſeratione permota, ſtuduit ſingulis conſulere prompta animi deuotione: ſanis quidem & valētibus ſolidum cibum, nempe panem & lardum porrigens: non benè autem habentibus holera & legumina cum carnibus accuratè decocta: qui verò iam intumuerant, & quorum propemodùm deſperata erat vita, eos ſorbitiunculis aqua mixtis & modica farinula vel ſagina refocillabat: id ſummoperè curans, nè cibo auidiùs ſumpto, in vitæ diſcrimen cōijcerentur homines diuturna fame confecti. Et hæc quidem illa fecit coram hominibus in gloriam cæleſtis patris: in abſcondito verò, neſciente ſiniſtra, tam ad præſtandam miſeris eleemoſynam porrecta erat dextera, vt ſæpè nummis carens, quos pauperibus petentibus largiretur, clàm ſibi detraheret caligas, eaſque miſeris donaret. Atque hæc & pleraque alia, quæ in abſcondito, patre ſuo cæleſti vidente, faciebat, magno ſtudio alios celabat: quæ ſi nos ſingulatìm perſequi velimus, nullus erit dicendi finis. Confirmauit igitur Dominus hoc in ea, quod ipſe ait: Omni habenti dabitur, & abundabit. Cùm enim Dei & proximi charitate ferueret, tanta vtriuſque hominis felicitate potita eſt, vt foris diuitijs, intùs virtutum donis ſpiritalibus polleret, quibus inſtituit, promouit & firmauit ſanctam religionem, itemque diuini ſeruitij ſcholas, quæ ei ſemper non mediocri curæ fuêre: quas etiam crebrò ingrediens, & ex arte Grammatica quæſtiunculas mouens, ſi quam cerneret commodè reſpondentem, humaniter oſculabatur eam, & quodam afficiebat munuſculo, ſpe profectûs illius in Domino exultans.

Multi pauperes famis tempore ab ea fouētur.

Matth. 25.

Cap. 9. Interìm verò ſorore eius Bertrada in Chriſto feliciter obdormiente, beatus Heribertus Archiepiſcopus ſciens hanc matrem noſtram cūctis ornatam virtutibus, voluit eam defunctæ ſorori ſuccedere in regimine, licèt illa modis omnibus recuſaret, indignam tanto honore ſe clamitans. Cùm autem Imperatori apud Aquas grani tunc commoranti nunciatum eſſet, eam neque petenti neque iubenti Epiſcopo conſentire velle, accerſiuit eam, & ſororis honore ſublimauit. Tum verò in metropolitana Colonienſi ciuitate declaratum eſt, quid priùs illa operata eſſet in obſcuro Iuliacenſium tugurio: idque adeò, vt idem ſanctus Archiepiſcopus teſtaretur eam cunctis ſui ordinis ſapientia, religione & ſanctitate eſſe incomparabilem. Vndè etiam factum eſt, vt tanto is eam amore proſequeretur, vt in rebus diuinis conſtituendis eius libenter vteretur conſilijs, eamque admodùm reuerenter haberet. Erat enim inter illos magna charitas, & Deo grata familiaritas, ità vt in rebus bonis vnius ſententiæ & conſuetudinis eſſe viderentur: quo fit etiam, vt dubium non ſit eos nūc in vna æternitatis domo pariter commorari. Felicem planè illis temporibus Coloniam Agrippinenſem, in rebus omnibus benè conſtitutam, quandò & iſte ſtudioſiſſimus beati Petri imitator, Cleri & populi rector atque doctor extitit, & hæc tam excellēs virgo virgineis choris ſingulari religione præfuit.

S. Heribert⁹ Epiſcopus Coloniēſis.

Præficitur S. Adelheidis monaſterio S. Mariæ.

Cap. 10. Etsì autem Colonienſi monaſterio præfecta erat, at tamen vtrique & Coloniēſi & Vilecenſi ſtrenuè inuigilabat momentis omnibus, boni paſtoris exemplum ſequens, & illud Euangelicum ſæpè commemorans, Cui multum donatum eſt, multum quæretur ab eo. Illis verò virginibus, quas in cœnobio Vilecenſi lacte ſalutaris doctrinæ Domino nutrierat, ſingularem quandam materni animi beneuolentiam exhibebat: neq; id mirum, quandò id plerunquè cariùs complectimur, quod cariùs acquiſitum eſt. Neque ſplendor omnis Colonienſis gloriæ harum ei memoriam auferre potuit, quin ſemper doleret corpore ſe illis interdùm abeſſe, quibus ſpiritu nunquàm non præſens erat. Cumque ad eas quandoquè accederet, non minori eam excipiebant gaudio, quàm ſi ipſum Dominum viderēt. Vt enim gallina pullos

Luc. 12.

pullos colligit ſub alas, ſic illa omnes mira charitate ac benignitate ad ſe attrahebant, vultum, habitum, conſtitutionem ſingularum accuratè inſpiciens, & numquem rerum neceſſariarum ipſa abſente defectum paſſæ eſſent inquirẽs. Non enim ferre potuit, vt gregi ſuo deeſſent corpori & animæ neceſſaria. Itaque nonnunquàm nulla ſorore ſciente in cellarium ſiue promptuarium ingrediens, vinum, carnes, piſces aliaque multa ſibijpſi ſuffurabatur, eaque imbecillioris ætatis puellis & ſororibus malè valentibus diſtribuebat: vt ſi quid de conſtituta annonæ portione ſubtractum eſſet, hoc furti genere ipſa compenſaret. Mâluit autem clàm id facere, vt & patris cæleſtis in abſcondito videntis promereretur retributionem, & eorum vitaret repræhenſionem, qui eam ſæpè prodigæ rerum ſuarum diſpenſationis inſimulabant. Quanta ei cura fuerit virginũ Vileceenſium.

Nec defuit huic precioſæ virginum gemmæ, omniũ virtutum ſplendore nitenti, miraculorum gloria. Si qua enim ſoror reliquis in templo cantantibus, ſonoræ vocis modulatione non cõgrueret, à pia illa matre obiurgata, vel etiã in facie manibus cæſa, toto reliquæ vitæ ſpatio clara fuit & delectabili voce. Eundem in modum ſi quas longa ægritudine laborantes, tanquàm ocioſas & tẽpus inutiliter conſumentes repræhenderet, confeſtìm à Domino curatæ ſunt. Contigit aliquandò accerſiri ab ea cellariam vinum è dolio promentem. Ea verò nullas nectens moras, nè quam inobediẽtiæ notam incurreret, epiſtomij vertibulum manu retinens velociter accurrit, ſed vbì ad ſe reuerſa id animaduertit, valdè timuit ob effuſum, vt ſuſpicabatur, vinum. Eam verò conſolans pia mater, Nolo, inquit, ſoror vt huius rei cauſa vllum animi dolorẽ ſuſcipias: poterit enim facilè hoc præſtari damnum virtute & gratia Dei. Interìm eamus viſum, quid factum ſit, & ſiue benè, ſiue malè ceciderit, gratias agamus Deo. Eunt igitur pari ſolicitudine, ſed cùm nec guttam vnam è vaſe excidiſſe cernerent, cellaria ad beatæ Adelheidis pedes corruens, factum hoc memorabile eius ſanctitati adſcribebat: illa contrà diuinæ potentiæ & ſororis obedientiæ tribuendum aſſerebat, ſimul interdicens, nè cui id aperiret, donèc ipſa eſſet in humanis. At illa nefas exiſtimans tantum diuinæ virtutis miraculum ſilẽtio tegere, quibuſdam ſororibus id ſecretiùs in laudẽ Dei indicauit. Adelheidis enim in omnibus, quæ per illam diuinitùs fiebant, ſemper fugit hominum applauſus & fauores, prudenter animo cõſiderans periculoſum eſſe laudare proſpero cuſu nauigãtem hoc mare magnum & procelloſum, donèc feliciter in portum perductus ſit. Cap. 11. Claret miraculis. Res ſanè admiratione digna.

Cùm iam autem Dominus pro meritis illam remunerare vellet: reddit enim ille vnicuique, teſte ſcriptura, iuxta opera eius: cœpit paulatim viribus corporis deſtitui, ſed ſolitis virtutum ſtudijs increſcere & augeri. Virtus enim, vt ad Paulum Chriſtus ait, in infirmitate perficitur. Appropinquante igitur die, quo erat abitura ad ſuperos, cura debitæ prouiſionis monaſterium beatiſſimæ Dei genitricis Mariæ reuiſit, vbi in ipſis ferijs ſancti Blaſij poſt cœnam periculoſo gutturis dolore correpta eſt, idque poſt Completorij preces ſorori cuidam, quam in ſuo monaſterio educatam, ſemper apud ſe habere voluït, ſignis quibuſdam indicauit. At illa ſperans nihil fore periculi, lectulum repetijt. Sed beata mater ſciens ſe illo dolore viuendi finem accepturam, noctem peruigilem duxit timore mortis, quam natura hominis reformidat: neque id mirum, cùm ipſe Chriſtus morte appropinquante triſtatus ſit. Cumque in lectulo ferre non poſſet noctis moras, monaſterium petijt, & nocturnas preces orando anteuertit: atque ità qua potuit virtute ſeruitio Dei inſiſtens, primo crepuſculo Miſſam ſibi celebrandam curauit, corporiſque & ſanguinis Dominici ſacramento ſe communiuit: ac deindè ad B. Heribertum ſe conferens, egit cum illo de ſuis & ſuarum rebus. Is verò vbì didicit mortem ei impendére, incredibili dolore affectus eſt, videns ſe ab illa ſeparari, cui indiſſolubili charitate deuinctus erat. Cap. 12. Rom. 2. 2. Cor. 12. Incidit in morbũ periculoſum. Matth. 26.

At illa maternum erga ſuas Vileceenſes filias amorem retinens, eis per nuncium ſignificauit ſe non niſi leuiter ægrotare, nè eas dolor immodicus perturbaret: ſimul orans vt quamprimùm ipſam inuiſerent, quod tamen illæ imminentis miſeriæ prorsùs inſciæ, in craſtinum diſtulerunt. Interìm ſancta illa anima carnis ergaſtulo abſoluta, gaudia paradiſi, ad quæ viuens infatigabili animi ſtudio ſuſpirauit, æternum cum Chriſto regnatura feliciſſimè petijt. Quod vbì ad Vileceenſes perlatum eſt, quales illic gemitus, qui luctus extiterit, piget referre, cũ magìs flere libeat, Cap. 13. Feliciter ad cælos proficiſcitur.

quàm tantæ miſeriæ & calamitatis meminiſſe. Cuius tamen deſolationis illæ vel
maximum credebant fore remedium, ſi defunctam poſſent in ſuum recipere mo-
naſterium. Atq; ea cauſa Archiepiſcopum adeũtes, & ad eius veſtigia ſe crebrò ad-
uoluentes, cum lachrymis implorabãt clementiam eius, vt iuberet corpus defun-
ctæ apud ipſas ſepeliri, à quibus illa nunquàm ſeparari voluiſſet. Sed ille ſpiritu
præuidens, quid per illã Dominus propediẽm eſſet operaturus, aliquandiù durum
ſe præbuit & inexorabilem: tandèm tamen lachrymis earum victus, monente Do-
mino, miſericordia erga afflictas mouebatur, corpuſque illis reddẽs, ſic lachryma-
Præclarum ſanè S. Heriberti de S. Adelheide teſtimoniũ. bundus ait: Equidem ſi corpus ſanctæ Agathæ virginis, cuius hodiè feſtus dies agi-
tur, hîc iam coram me haberem, vt mihi Deus teſtis eſt, haudquaquàm illud huic
corpori anteferrem, cùm dubium non ſit huius animam multi precij eſſe apud
Deum. Atque ità facta Vileccnſibus corporis abſportandi poteſtate, ipſe Deo di-
gnus Epiſcopus cum vtriuſque ſexûs ordinibus & totius vrbani populi frequentia
ſubſecutus eſt. Poſtquàm autem ſacrum corpus in naui repoſitum fuit cum ſacri
Inſigne miraculum. apparatûs honore, necdùm diſpoſitis remis, contra fluminis impetum ſurſùm ten-
debat nauis, idque ea velocitate, vt facilè indè poſſet virtus diuina agnoſci, nec dif-
ficulter intelligerent Colonienſes, Dominum noluiſſe Vilecenſes virgines orbari
talis matris ſacrato corpore. Deindè celebratis exequijs, & anima in ea lis exultan-
te, neptis eius ex ſorore, quam illa educauerat, Deo volente in eius locum ſubro-
gata eſt: quæ quidem multa vitæ integritate, & vultûs atque ſtaturæ elegantia, ge-
neris nobilitatem præ ſe ferebat.

Cap. 14. Veniamus nunc ad miracula, quæ Dominus per illam declarauit, eique laudum
officia perſoluamus, cuius munere promeruit, ſi quid Deo dignũ operata eſt. An-
te tricesſimum obitûs eius diem pauperibus ob eleemoſynam imperrãdam ad mo-
naſterium confluentibus, quidam inter alios cæcus aduenit: qui ſui ductoris negli-
gentia incautè impingens in ſaxum, quo tumulus eius claudebatur, totus humi
Cæcus recipit viſum. corruit, ſed mox ſanctæ virginis meritis ſurrexit viſu donatus. Quo quidem mi-
raculo mœror ex eius obitu ſorores occupans profligatus eſt, & in omnibus do-
micilijs noſtris lætitia perſonuit. Succeſſit verò aliud miraculum maius, quòd hæ-
ſitationem omnem penitùs abſterſit ab animis quorundam, de priori ſigno dubi-
tantium.

Cap. 15. Aliud miraculum. Mulier quædam vlcere in cruribus dirè vexata, non niſi ſcipioni innixa ingredi
potuit. Ea igitur in viſu admonita, venit ad beatæ Adelheidis monumẽtum, atque
illic eius precibus curata eſt. Quod cùm illa in Dei laudẽ propalaret, alia quædam
mulier eam dixit id fingere & cõminiſci: ſed ea non multò pòſt à diabolo arrepta
Dæmon expellitur. eſt. Cùm autẽ multis ille exorciſmis exire cogeretur, virtutes Chriſti, quas per bea-
tam Adelheidem effeciſſet & effecturus eſſet, tandèm confiteri compulſus eſt. Ita-
que ad eius ſepulcrum pertractus, cum multo vomitu è fœmina diſceſſit. His verò
atque alijs diuulgatis miraculis, ingens hominum concurſus factus eſt tam ex lon-
ginquis quàm propinquis regionibus, ità vt monaſterij ambitus propemodùm per-
uius videretur, & ſororum quies non mediocriter interturbaretur. Nam cùm ad-
huc in corpore degeret virgo ſanctiſſima, orauit vt poſtquàm è vita abijſſet, non in
ſacratis locis, ſed intra monaſterij ambitum ſepeliretur. Sed Dominus reſpiciens
humilitatem ancillæ ſuæ, tanquàm diceret, Amica, aſſcende ſuperiùs, eam honori-
ficè intra muros monaſterij receptam, cum cæteris ſanctis ſuis memoria perenni
curauit celebrandam.

Cap. 16. Aliud miraculum. Nobilis quidam ob admiſſum flagitium à ſummo Pontifice vinculis ferreis liga-
tus, cùm multa Sanctorum viſiſſet loca, ad huius virginis tumulum tanta vi libera-
tus eſt, vt procùl diſſilientium vinculorum ſonus ab omnibus, qui in monaſterio
erant, audiretur. Eum verò Abbatiſſa veneranda, materteræ ſuæ humanitatẽ imi-
tari volens, aliquandiù humaniſſimè tractauit vnà cum fratre eius germano, qui li-
cèt à culpa eius immunis eſſet, tamen communicato cum illo labore, demptis vin-
culis, eam culpam expiare contendit. Poſtquàm autem adhibitis fomentis, manus
emortuæ reſtitutæ ſunt priſtino vigori, lætos & iucũdos, equis & veſtibus inſtru-
ctos eos à ſe dimiſit. Sanatus eſt etiam quidam paralyticus, aurium & oculorum
officio priuatus. Porrò ſi quis inops ei non tam de facultate, quàm prompta vo-
luntate quippiam obtuliſſet, per eius interceſſionem deincèps res neceſſarias ſibi
ſenſit ſuppetere. Quod nè cui dubium videatur, certo exemplo id verum com-
probabi-

probabimus. Mulieri cuidam pauperculæ nocturna viſione ſancta virgo apparẽs, iuſſit vt ex ſuo labore veſtem ſacram, quam albam vocant, ipſi offerret. Illa reſpondente id ſe præ inopia non poſſe, Adelheidis iuſſit eam ſuo nomine manè petere ſubſidium à vicinis. Quod cùm impigrè feciſſet, tanta ei lini copia data eſt, vt non modò albam, ſed etiam ſibijpſi veſtem neceſſariam indè cõficeret. Alba deindè ad ſepulcrum virginis allata, tanta cœpit per omnem vitam rerum copiâ abundare, vt quotannis eò vel bouem, vel porcum, vel alia quædam munera adduceret. Sed cùm omnia beatæ virginis miracula ſingulatìm referre non poſſimus, quædam ex ijs cõmemorabimus, quæ noſtris temporibus facta vel viſu vel auditu didicimus.

Apparet cuidã pauperi fœminæ.

Fœminæ cuiuſdam filius octennis, totidem annis membrorum omnium, prętерquàm linguæ & oculorum, officio deſtitutus fuit. Ei verò ſancta virgo quadam nocte in ſomnis viſa eſt omnes ipſius neruos relaxâſſe. Itaque alta voce eo exclamante, excitati ſunt omnes qui in domo erant, ad eiuſque lectulum properantes, viderunt illum ſanatis membris omnibus ceu exanimem iacére. Sed poſt horæ interuallum ad ſe reuerſus, narrauit viſionem, petijtque multa inſtantia à parentibus ſe deduci cum oblatione ad ſepulcrum virginis. Mox ergò iumento imponitur, ſed in ipſo itinere, vt maior Dei virtus appareret, cùm per pontem cuiuſdam fluminis tranſirent, iumentum cum puero in aquas décidit, & tota ferè hora ab omnium conſpectu ſubductum fuit. Eo caſu vltra modum afflicti parentes pueri, pr nimio dolore ſanctam Adelheidem non ſolùm nullius apud Deum meriti, ſed etiã crudelem & inhumanam appellabant: cùm eccè ſubitò vident iumentum cum puero illæſum ad litus perueniſſe. Tum verò ſumma hilaritate perfuſi, in ferijs ſancti Gereonis, cùm ad preces nocturnas primo ſigno excitarentur ſorores, Vilikam ingreſſi ſunt, & quæ geſta eſſent, omnibus expoſuerunt. Liberatus eſt pręter hunc etiam quidam dæmoniacus, qui poſteà quotannìs cenſum illic obtulit. Sed nè lõgiores ſimus, nouerit Lector nullo non genere miraculorum, dempta mortuorũ excitatione, eam ornatam eſſe à præpotente Deo, cui laus eſt & gloria per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Cap. 17.

Puer cõtractus ab ea ſanatur.

Præclarum miraculum.

VITA S. GVARINI EPISCOPI PRÆNESTINI ET CARDINALIS, CANONICI REGVLARIS OLIM IN CAnonica S. Crucis Mortarien. deſcripta ex Libro, qui dicitur Regula ſanctiſſimi Patris Auguſtini &c. per venerabilem Dei præconem Auguſtinum Ticinenſem Canonicum regularem elucidata. Habetur in monaſterio Canonicorum regularium Bononiæ.

BEATVS igitur Guarinus Chriſti confeſſor, genere præclarus, Bononię oriundus, ad huius mundi caliginem illuſtrandam velut ſplendidiſſimum ſidus emicuit.* Ex ſuæ proſapiæ ſtirpe fuit quidam ſeptimus Epiſcopus, qui doctrina & religione miraculorũ patrator, catholicam illuſtrauit Eccleſiam. Cùm autem Hieruſalem proficiſci decreuiſſet, vt indè apud Aegyptum eremiticam duceret vitam: & Romæ parumpèr eſſet immoratus, ab Apoſtolico detentus, in Reatina eccleſia Epiſcopus ordinatur. Vbì verò paruo tempore admirandæ religionis vitam duxit, iterùm in priori perſeuerans propoſito, in Aegypti partibus eremitica auſteritate in vaſta & optata ſolitudine potitus eſt. Præclarus itaque vir Guarinus parentum diligentia ab ineunte ætate nutritus, & moribus educatus, nõ laſciuijs, ſicut aſſolet puerorum ætas, ſed ſacris literis intentus, ſicut aſſiduè, ità ſtrenuè quoquè ieiunijs, orationibus ac diuinæ contemplationi inhærebat.

Februarij 6. Lectio 1.

** Hęc in exemplari, qđ vnicum habui, obſcura ſũt valdè eoq́; nonnihil illuſtrare conatus ſum, haud ſcio quàm benè, ſed bona tamen fide.*

Itaque in dies excreſcens nouella plantatio, cæleſti irrigata doctrina, ſub ſancti ſpiritûs diſciplina ad religionis & vitæ Canonicæ perfectionem tendens, informis adhuc & tenera ætas formabatur. Spiritus nanq; pietatis deuoti mentẽ pueri ſubarauit, & in cordis eius tabula timoris Dei pariter & amoris rudimenta depingens, ad humilitatis & obedientiæ culmen mentis eius aciem inſtruxit, & diuinæ gratiæ

Lectio 2.

conceſſum ſibi talentum, bonorum operum meritis continuè augere promeruit. Factus deindè iuuenis B. Guarinus, inuitis conſanguineis, qui de ipſo poſteritatem peroptabant, totis viſceribus Chriſti veſtigia complectens, maiori in eccleſia Bononienſi clericus honorificè fuit ordinatus.

Lectio 3.

Verùm cùm ingenuæ indolis & probatæ virtutis iuuenis ſocios mollibus veſtitos cerneret, non quæ Ieſu Chriſti erant, ſed propria quæq; ſequentes, ipſe pauper ſpiritu cœpit arctiùs ſe diuinis mancipare obſequijs, & puro ac ſincero Dei famulatu, deſpectis calcatisq; terrenis illecebris, forti animo cæleſtia quærens, ad amabilem diuini amoris perfectionem venire ſatagebat. Vtque omnipotēti Deo ad huiuſcemodi confirmandum propoſitum preces aſſiduas ardentesq; effunderet, ſolitaria loca frequentabat, tantoque ſublimiùs tranſeuntis mūdi gloriam deſpexit, quantum in culmine mentis agnouit nil eſſe in Dei amore, quod poſſit auferri.

Lectio 4.

Mortaria, locus eſt inter Papiā & Nouariam, ſic dictus ꝑpter eos, q cæſi ſunt in ꝓlio, quod cōmiſit Carolus Magnus cū Deſiderio rege Longobardorum.

His igitur ſanctiſſimis inſtructus ſtudijs, ad Canonicam S. Crucis de Mortaria aduolans, ibique ſecundùm D. Auguſtini Regulam Canonicorum habitum ingenti deſiderio indutus, breui tempore perfectionis culmē attingere meruit. Virtutum ſiquidem ſtudijs annis plurimis intentus, ad vlteriora progreſſus eſt: elegitq; optimam partem cum Maria, & ſedens in ſpeluncæ oſtio, diuinis ſuſpenſus deſiderijs ad æterna, ſibilum ſenſit auræ tenuis ſuo cordi ſine ſono inſonantem. Ad ſolatium peregrinationis, & ad ærumnas temporalis exilij demulcēdas, accuratiſſimè fodit ſcripturarum puteos, in quibus viuam aquam indeſinēter hauriret: & nocte mortalitatis huius tres ab amico panes exegit: quò ſic refectionis aqua potatus, & panis ſoliditate cibatus, ad montem deniquè Dei Oreb, ſicut viriliter, ità feliciter diuinæ contemplationis ſecreta penetraret.

Lectio 5.

Meditatio mortis qd conferat.

Deſtinatus autem ad S. Figdriani eccleſiam, in ea à Concanonicis perbenignè & reuerenter excipitur. Erat enim inter fratres humilitate & obſequenti famulatu vtì miniſter, doctor verbo, magiſter exemplo. Mortem ſibi quaſì quotidiè imminentem intentus meditabatur: quæ quidem meditatio eſt peccatorum omnium peremptoria, iuxta quod ſcriptum eſt, In omnibus operibus tuis meditare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. (Eccli. 7.) Vbì enim non eſt timor mortis, ibì diſſolutio vitæ: vbi verò diſſolutio vitæ, ibi peccatorum abūdantia. Vbì deniquè peccatorum abundātia, ibì & perditio animæ. Timor enim ſemper emēdat, tollit ſecuritatem, parit ſolicitudinem, fugat torporem, animum excitat, ſuperbiam deijcit, humilitatem nutrit, charitatem auget, & virtutes multiplicat. Timens Deum abdicat peccata in verbo, facto, cogitatione, & in omnibus motibus ſuis: peccatorum occaſiones euitans, ſe, corpus totamque animæ ſuæ vitam à malo cuſtodire ſtudet illæſa.

Lectio 6.

Hæc S. Guarinus aſſiduè mente reuoluens, ad Dei ſeruitutem ſe præparabat, & contra carnis concupiſcentias indeſinenter pugnabat. Poſtremò ſanctæ obedientiæ iugo ſpontè & humiliter colla ſubijciens, cæleſti Domino in ſanctitate & iuſtitia ſeruire ſtudebat. Contigit autem, cùm poſt paucos annos ad Canonicam Mortarienſem reuerteretur, ibique aliquādiù moratus, comperta iamdiù antè eius fama, in dies coram Deo & hominibus clariſſimis polleret virtutibus, vt nutu diuino Papienſis eccleſia proprio priuaretur Pontifice: ſicque, inſpirante Deo, communi omnium voto, tam Clerus, quàm populus vniuerſus beatum Guarinum Epiſcopum elegerunt. Cumque factus eſſet Cleri & populi concurſus, vt eum leuantes manifeſtarēt electionem, cœpit beatus Guarinus totis reluctari viribus, dicens indignum eſſe eum fieri Epiſcopum, qui priùs non fuerit doctrina & virtutum moribus probatus.

S. Guarinus recuſat epiſcopatū Papienſem.

Lectio 7.

Cumque nulla ratione acquieſcere vellet, cuiuſdam Archidiaconi occaſione præſtita, qui ad eum anhelabat Epiſcopatū, deceptis cuſtodibus, vir ſanctus, qui antè fuerat in arcto loco detentus, per feneſtram dimittitur: ſicque tandiù latuit, donèc alter ibì cōſecratus fuit Epiſcopus. Atq; ità deniquè beatus Guarinus ſuo potitus deſiderio, ad fratres ſuos cōcanonicos rediens, velutì ſimplex animal inter eos conuerſabatur. Domini nanque Ieſu Chriſti beatus Guarinus fidelis imitator factus, qui cùm eum turbæ facere regem voluiſſent, noluit: (Iohan 6.) etiam ipſe per hoc imitationis exemplum præbuit, nè ſub prælationis occaſione, elationis tumore mentis eius cymba periclitaretur.

Lectio 8.

Poſt aliquantulum verò temporis, felicis memoriæ Papa Lucius ſecundus, natione

tione Bononienſis, fama eius creſcente, quãta potuit inſtantia egit, vt beatus Guarinus ad ſe veniret. Dei verò amicus in humilitatis cuſtodia perſiſtens, piè renuit Pontificis inſtantiam, aſſerẽs ſupra meritum ſuum eſſe, quod ab illo petebat: & qui in monaſterio quadraginta annos egerat, reuerti ad temporalẽ ſolicitudinem timebat. Victus tandèm Pontificis inſtãtia, & Prælati ſui hortatu, Romam profectus in Præneſtinum Epiſcopum eſt conſecratus. Cumque equitatum precioſum, aliosque epiſcopales apparatus à Pontifice dono recepiſſet, mox vẽditis omnibus, pauperibus precium erogauit. Fit intereà exultatio & plauſus generalis in populo, Chriſti fauor & gloria tollitur in immenſum, & ſancti Guarini nomen ſummis in vrbe præconijs celebratur. Clerum inſupèr & populum ſalubri reficiebat pabulo, pauperibus alimenta & indumẽta proprijs manibus erogabat. Conuerſabatur autem in loco apud eccleſiam Præneſtinam, ieiunijs & orationibus plenè vacans, & cæteris omninò ſtudijs pietatis inſiſtens, Euangelicus negociator vitæ perpetuæ margaritam precioſis opibus præponebat.

Cõſecratur Epiſcopus Præneſtinus.

Deniquè iam ſenectute grauatus, cupiens diſſolui & eſſe cum Chriſto, depoſitionem quoquè ſui tabernaculi præuidens, vniuerſum ad ſe clerum cõuocauit. Quanquàm autem ſemper ei fuerit temporalis vita faſtidio, tunc tamen ardentiori mentis inceſſu ad Chriſti pulchritudinem contemplandam rapiebatur. Tandèm poſt ſalubria monita voluit cum Deus iter vniuerſæ carnis ingredi communi mortalium lege. Sequenti nanque nocte totus aër immenſo refulſit lumine: tanta poſtremò emicuit claritas, vt ſereno aëre iubar ſolis appareret. Appropinquante verò ſolis aurora, ſanctus Guarinus cum claritate carnis vinculis expeditus, ad vitam, quæ fine claudi non poteſt, cum gaudio migrauit ſexto Februarij die. Tunc Chriſti confeſſor omnibus charus, virtutum ſignis coruſcans in terris, & meritis in cælis viuens, in ſepulcro & eccleſia beati martyris Agapiti ſacerdotum manibus debita veneratione reconditur. Gloria ſancti viri & ſolennitas vicinas circunquaquè regiones, longè lateque diſperſæ, confeſtìm ad ſuî deuotionẽ attraxêre. Eádem autem die mulier quædam dæmonio vexata, Albanenſem vrbem circuiuit, loquebaturq; per eam diabolus ſic dicens: Hodiè præſul migrauit ad cælum, cuius precibus ego miſer expellar. Statìm obſeſſa muliere beati viri ſepulcrum attingente, cœpit per os eius in ſanctum virum contumelias dęmon euomere: ſed precibus eius erepta mulier, confeſſoris ſepulcrum feſtina amplexa eſt, & ei, cuius miniſterio ſic ſanata erat, gratiarum vota perſoluit. Vndè factum eſt, vt viſo miraculo, ſuſpenſis ante ſepulcrum lampadibus, confeſtim ſine ignis appoſitione, cernentibus omnibus, luminaria accenderentur: Præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Lectio 9.

Nocte immẽſo ſplendente lumine, Chriſto ſpiritũ reddit ſub auroram.

Dæmoniaca tangens eius ſepulcrũ, curatur

Diuinitùs ardent lampades ſepulcri.

EPITAPHIVM RICHARDI REGIS ANGLIAE, SCVLPTVM IN CIVITATE LVca *Italiæ, vbi requieſcit.*

SOROR Offonis regis, fuit mater beati Richardi. Beatus Richardus rex Angliæ, exul patriæ, ſpretor mundi, contemptor ſuî, pater ſanctorum fratrum Vuillebaldi & Vuinnibaldi, & beatæ Vualburgis virginis, terrenum regnum in cæleſte mutauit. Depoſuit coronam regiam pro vita perpetua. Exuit purpuram, & vilem induit tunicam. Regionum reliquit tribunal, & ſanctorum quæſiuit limina. Dimiſit ſceptrum, & accepit baculum. Dimiſitque filiam ſuam in regno beatam Vualburgam, atque ſimul cum filijs peregrè profectus eſt. Et eis relictis apud ſanctum Bonifacium martyrem glorioſum, tunc Archiepiſcopum Moguntinẽſem, virum miræ ſanctitatis, eó quòd Anglicus eſſet, de regno ſuo natus, idem ſanctus rex exilio ſe vlteriori *, limina ſanctorum trans alpes adijt, & loca deincèps magìs deuia petijt ſolitudinum, Deo ſoli idem ſolus liberè vacaturus. Deindè poſt longa exilia, poſt multa certamina, poſt famis, ſitis & frigoris multimodas ærumnas, in prouincia Italiæ, ciuitate Luca finitur pugna, dantur pręmia, cęlo recipitur anima, & in beati Frigdiani baſilica iuxta corpus eius

7. Februarij

Suſcipit rex pius cũ filijs longinquã peregrinationẽ religionis ergò.

Moritur in Italia.

ponuntur pia membra, vbì & miraculis coruſcat. Cuius feſtiuitas ſeptimo Idus Februarij celebratur. Locus etiam, in quo requieſcit, his verſibus adornatur:

Hîc rex Richardus requieſcit ſceptrifer almus.
Rex fuit Anglorum, regnum tenet iſte Polorum.
Regnum dimiſit, pro Chriſto cuncta reliquit.
Ergò Richardum nobis dedit Anglia ſanctum.
Hic genitor ſanctæ Vualburgæ virginis almæ,
Et Vuillebaldi ſancti ſimul & Vuinibaldi.
Suffragium quorum det nobis regna Polorum. Amen.

VITA ET PASSIO SANCTÆ SOTERIS VIRGINIS ET MARTYRIS, PER DIVVM AMBROSIUM *ſcripta. Habetur libro tertio eiuſdem de Virginibus.*

6. Februarij. S. Soteris caſtitas. SED quid alienigenis apud te ſoror vtor exemplis, quam hæreditariæ caſtitatis inſpirata ſucceſſio, parentis infuſione martyris erudiuit? Vndè enim didiciſti, quæ non habuiſti? vndè diſceres conſtituta in agro, nulla ſocia virgine, nullo informata doctore? Non ergò diſcipulam, quod fieri ſine magiſtro nō poteſt, ſed hæredem virtutis egiſti. Quî enim fieri poſſet, vt ſancta Soteris tibi non eſſet mentis author, cui author eſt generis? quæ perſecutionis ætate ſeruilibus quoquè contumelijs ad faſtigium paſſionis euecta, etiam vultum ipſum qui inter cruciatus totius corporis liber eſſe conſueuit iniuriæ, & ſpectare potiùs tormenta quàm perpeti, carnifici dedit.

Soteris in paſſione fortitudo. Tam fortis & patiens, vt cùm teneras pœnæ offerret genas, priùs carnifex cędendo deficeret, quàm martyr iniuriæ cederet. Non vultum inflexit, non ora conuertit: non gemitum, non lachrymam dedit. Deniquè cùm cætera pœnarum genera viciſſet, gladium quem quærebat inuenit.

ITEM DE EADEM SANCTA SOTERE, PER EVNDEM D. AMBROSIVM, IN EXHORTATIone *eius ad virgines.*

AT non ſancta Soteris, vt domeſticum piæ parētis proferamus exemplum. Habemus enim nos ſacerdotes noſtram nobilitatem præfecturis & conſulatibus præferendam. Habemus (inquam) fidei dignitates, quę perire non nôrunt. At nō, vt dixi, Soteris vultûs ſui curam gerebat: quę cùm eſſet decora facie valdè, & nobilis virgo, maiorum proſapia, cōſulatus & præfecturas parētum ſacra poſthabuit fide, & immolare iuſſa non acquieuit. Quam Palmis cæditur. perſecutor immanis palmis cædi præcepit, vt tenera virgo dolori cederet, aut pudori.

At illa vbì audiuit hāc vocem, vultum aperuit, ſoli inuelata atque intacta martyrio, & volens iniuriæ occurrit, vultum offerens, vt ibì martyrij fieret ſacrificium, vbì ſolet eſſe tentamentum pudoris. Gaudebat enim diſpendio pulchritudinis, periculum integritatis auferri. Sed illi potuerunt quidem vultum eius vibicibus vulnerum exarare, faciem tamen virtutis eius & gratiam decoris interni nequaquàm exarare potuerunt.

Hetruſcum iuuenem veteres fabulæ ferunt, cùm propter admirandā oris proprij pulchritudinem in amorem accēderet fœminas, ſtigmatibus inarāſſe vultum ſuum, nè qua eum adamare poſſet. Videro, vtrùm caſtus fuerit eius animus, affectus tamen non innocens, propter quem in ſe ipſe animaduerteret. Ille tamen ſola exMartyrium eius. cepit vulnera nè noceret: hæc triumphales retulit cicatrices martyrij, vt imaginem Dei quam acceperat, reſeruaret.

Serua-

Seruate & vos hanc imaginem filiæ, ſeruate ſcripturæ præcepta diuinę, vt omne os iniqui obſtruatur. Scriptum eſt enim: Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Bonus Dominus erudit & docet, & plerunquè arguit. Sed etiam quem arguit, beatum facit. Beatus enim homo, quem arguit Dominus. Et ideo increpationes eius non refugias, quia charitatis & gratiæ ſunt. Ipſe enim percutit, & quaſi bonus medicus manibus ſuis ſanat.

Pſal. 93.

De S. Sotere hac, plura habentur circa finem paſſionis S. Pancratij, quære Tomo 3. Surij, 12. die Maij.

VITA BREVIS SANCTI CALOCERI RAVENNATIS ARCHIEPISCOPI ET CONFESSORIS, VT HAbetur *primo libro hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei viri ſanè perdoctiſſimi.*

SANCTVS Apollinaris Rauennatum Apoſtolus, diuinitùs factus certior, fore, vt breuì Rauenna exularet, ac ſubita opprimeretur calamitate, capiteque oppugnaretur: nè Rauennatem Eccleſiam abſque paſtore relinqueret, duodecimo poſtquàm acceſſerat anno, ſacerdotes binos inſtituit, Aderitum & Calocerum. Cæterùm Apollinarem poſt varia illata tormenta, idolorum ſacerdotes, Rauennatique vrbe, & Claſſenſi oppido eijciunt, acri edicto cauentes, nè reuertatur, néve illum quis excipiat. Ille apud oppidum, cùm nollet, quoad eius fieri poſſet, gregem deſerere, in tugurio latens, Chriſtianis ſe illuc recipientibus, & Chriſti inuulgabat religionem, & optimi Archiepiſcopi munere fungebatur: vniuerſamque Aemiliam peragrans, Chriſtianam vbiquè religionem prædicabat, cùm intereà Rauennati Eccleſiæ Calocerus, Apollinaris Vicarius, prę-eſſet. Cæſo igitur Apollinare, paucisque ſuccedentibus Archiepiſcopis intermedijs, Calocerus in Martiani locum Rauennatum Archiepiſcopus, à Deo dimiſſa columba electus, ſuffectus eſt. Qui cùm rerum omnium ſub Hadriano quietem fuiſſet nactus, aſſiduo hortatu, Deo verbis efficaciam ac robur tribuente, omnes fermè Rauennates relictis falſis dijs, religioni ſanctæ adhærere ſic perſuaſit, vt admodùm pauci fuerint, qui non acceperint cultum & cognitionem veri Dei. Paulò pòſt idem Rauennatum Archiepiſcopus Calocerus, cùm annum ætatis centeſimum viridi ſenecta ſuperâſſet, mortem cum vita commutauit, tertio Idus Februarias. Sepelitur haud procùl ab Aderito.

Februarij 11.

S. Apollinaris vita habetur 4. Tomo 23. Iulij.

S. Calocer⁹ à Deo dimiſſæ columbæ indicio Eccleſiæ Rauennati præficitur.

Feliciter obit.

De tranſlatione eius cum SS. Aderiti & Probi corporibus.

Cùm Agareni vniuerſa Adriatici maris litora deprædarentur, diuique Apollinaris templi ornamenta omnia, quæ ſumma & maxima erant, ſuffurati eſſent, & plerique prætereà ſanctiſſima hæc cadauera ſuffurari tentâſſent, Petrus Bononienſis Rauennatum Archiepiſcopus, huius nominis quartus, nè quid accideret mali timens, ſanctiſſimo conſilio optimum fore iudicauit, in vrbem illa comportari. Cæterùm cùm incertum eſſet, vbi reconderentur: & pridiè Calendas Februarij, ad D. Apollinaris primò, mox ad D. Iacobi, Deum ſuppliciter eſſet precatus, vt ſibi, quo eſſent loco ſanctiſſima illa cadauera, commonſtraret: ab eo defodi cœptum, tametsi ſuſpenſo atque incerto animo, quò coiectura eos maximè deduxit: reliqui omnes ſacerdotes, ſumma veneratione fodientes, Archiepiſcopi incœptum perſequuntur: nec multùm foderunt, cùm ſacerdos ligone lateritium lapidem percutiens, arcæ latentis aditum ſub ara patefecit. Quapropter ſublata menſa ex marmore, quæ aram conflabat, detectoque ob id ſepulcro, vas ligneum carie ob vetuſtatem corroſum, inuentum eſt: in quo loculi ſeiuncti viſebantur. In altero bina erant cadauera: in altero, vnum: nullo ſcripto, quod nomina ſignificaret. Veniunt tamen in coniecturam, gemina cadauera illa, eſſe Aderiti & Caloceri: tertium Probi. Nonnihil itaque reliquiarum, ob diuorum memoriam ibì relicto, cadaue-

S. Apollinaris eccleſia à Saracenis depopulatur.

ribus in Antiſtitis ſede poſitis, continuò cùm magno imbri fœdum eſſet cælum, inclaruit, & ſerenum factum eſt. Moyſes prçtereà quidam ex monachis Claſſenſibus Diui Apollinaris, cùm febri multos iam dies laboraret, tacta ſede, reſtitutus eſt ſanitati. Itaque delata primùm ſumma omnium veneratione, nec ſine lachrymis ſancta cadauera ad Diui Apollinaris, mox ad Diui Seueri, cuius poſtridiè dies feſtus erat, tandèm hymnis & lachrymis, ingentique gaudio, in Vrſianam æd em transferuntur. Vbi miraculis compluribus Deus eorum ſanctitatis eſſe teſtis voluit: tertioque Nonas Martias Petrus Archiepiſcopus eis aram dicauit.

S. Caloceri, Aderiti, & Probi Archiepiſcoporũ tranſlatio.

VITA IORDANI SAXONIS, ORDINIS PRÆDICATORVM GENERALIS MAGISTRI SECVNDI,

authore Leandro Alberto Bononienſi. De eius relatione in Sanctos nihil comperti habeo. Nos ad marginem capita adſcripſimus.

Februarij 13. Cap. 1. Beati Iordani patria.

IORDANES vir ſanctiſſimus, oppido Botergæ prouinciæ Saxoniæ originem duxit: quibus parentibus, non produnt ſcriptores. Conſtat enim vitam, antequàm religionis togam indueret, mitem, ſanctiſſimam atque iuſtiſſimam eum egiſſe, & huiuſmodi conſuetudinis fuiſſe, vt egeno, qui primus occurriſſet cùm illuceſceret, largiſſimè donaret etiam non petenti. Conſueuerat intempeſtæ noctis ſilentio, cùm Pariſijs literis ſacris operam daret, conuenire in eccleſiam, atque ibidèm ſacra audire. Dum autem pro more aliquandò, falsò ratus iam ſignum ad ſacra peragenda datum, iter arriperet, egenum offendit munera petentem: (Venerat Iordanes, fortè vſus celeritate, abſque pecunia, vnica veſte indutus, & balteo cinctus argenteo) balteo illum donauit. Tandèm reſerato templo (Aliquantulùm enim pro foribus expectauerat) ingreditur, & vidit Chriſti optimi maximi ſimulacrum cruci affixum, balteo donato paulò antè egeno, præcinctum. Cuius ſpectaculo plurimùm motus, togam religionis extunc aſſumere deliberauit. Differebat tamen, tempus opportunum expectans, quo liberè quod animo conceperat expediret.

Liberalitas eius in pauperes.

Miraculum.

Cap. 2. Inſtitutum S. Dominici amplectitur.

Tandèm valedicens amicis, Prædicatorum ordinem ingredi cupiens, veſtem ſanctæ conuerſationis ab Reginaldo viro optimo impetrauit & accepit. Verùm de Reginaldo ſuo loco dicemus: cuius in exitu neſcio cui viro ſacris initiato viſus eſt fons in templo Pariſino, Iacobo Apoſtolo dicato, mox oriri, & tam ſubitò exiccari, & in eo loco alter maior ſuboriri, cuius riuulis triuia & quadriuia & plateæ, & exindè tota prouincia irrigabatur, vſque ad mare decurrens. Hoc enim præſagium fuit, quod euentu poſtmodùm comprobatum eſt, videlicet Iordanem loco Reginaldi inſurrecturum, cuius & doctrina & moribus atque ſanctitate, cùm docendo, tum diſputando, tota Dei Eccleſia irrigaretur.

Viſionis cuiuſdam interpretatio.

Cap. 3.

Communi igitur patrum ſuffragio anno Domini 1222. in Conuentu generali, tertiò Pariſijs acto, quod Capitulum generale appellant, tunc præfecturam agens prouinciæ Lombardiæ, quē dicunt Prouincialem, poſt biennium & ſex menſes, ex quo togam Prædicatorum acceperat, poſt diuum Dominicum toti ordini Prædicatorum primus præficitur: quem circa annos quindecim æquè ſanctèque moderatus eſt. Lucæ Euangeliũ Pariſijs in frequenti auditorũ numero mirificè declarauit. Cœpit velutì lucerna ſuper candelabrum crebris radijs doctrinæ ſuæ luceſcere. Omnibus erat gratus, tã vulgaribus, quàm famigeratis. Formæ præſtãtis, facie iucunda, vultu ſpectabili, mitis ac lenis, cibi ſomniq; parciſſimi, & in cultu corporis abiectus. Delinquentes licèt ſeuerè corrigeret, tali tamen ac tanto vtebatur temperamẽto, vt potiùs illos humanitate deuinceret, quàm ſeueritate, & incõſtantes in ſancto propoſito, ſuo confirmaret dulciſſimo hortatu. Tyrunculos religionis ſæpè con-

Ordini Prædicatorum præficitur.

Matth. 5.

conſueuerat ſecum ad ſumendum cibum habere inuitatos, vt ad ſanctum cohortaretur tyrocinium, nec ſinerent ſe ab hoſte humani generis ſeduci, priſcorum exempla commemorans. Sic vehemens in verbis fuit, vt vltra mille viros ad tyrocinium religionis Prædicatorum verbis ſuis * auxerit. id quod miraculo adſcribi dignum videtur.

Multos ad ſui inſtituti tyrocinium attrahit.
* euexerit.

Veniens Iordanes aliquandò Bononiam, quam vrbem miro amore proſequebatur, Tedaldum quendam toga ordinis noſtri nupèr indutum offendit: qui fortè ſua inſcitia aliquandò pertęſus vitam nouam (Fuerat enim delicatiſſimè priùs educatus) togam Prædicatorum exuere omninò decreuerat, affirmans ſe guſtum & ſomnum amiſiſſe. Admonitus Iordanes, hominem ad ſe acciri iuſſit: cœpitq́; eum verbis blandis & ſuauiuſculis alloqui, nomine vocitans, aſſerens ex interpretatione nominis, videlicet Tedaldi, velutì ad alta tendentis, in ſancto propoſito non ſolùm permanere, ſed paſsim proficere. Demùm poſt nonnulla verba vltrò citroque habita, ante aram diui Nicolai poſitis genibus ſtare præcepit, & vt Dominicam perſolueret orationem. Is verò oculos in altum attollens, manibus priùs ſuper eius capite poſitis, cordis affectu ad Deum preces effudit. Ipſe autem ſic orans, videbatur Tedaldo (vt is poſtmodùm affirmare ſolebat) ex alto miram quandam inſtillare paſsìm dulcedinem, ex qua nouitas cordis ſequeretur: & patre reducente manus, videbatur quòd eius cor ilicò à duabus manibus preſſum extra ſe educeretur & eleuaretur, miſſumque fieret in magna tranquillitate deincèps ac dulcedine. Qui priùs togam Prædicatorum faſtidierat, poſtmodùm perſeueranter & retinuit & laudauit.

Cap. 4.
Beati Iordanis precibus Tedald* ab inſtabilitate liberatur.

Tantam promeruerat Iordanes à Deo orandi gratiã, vt nũquàm flecti à quacunque poſſet occupatione, quin aſſuetas perageret Deo gratias. Quandoq; preces in terra procumbens emittebat, quandoq; iunctis manibus ſtans, nonnunquàm ſedẽs, & aliquãdò oculos extollens. Nec lachrymarũ in his dulcedinis expers fuerat. Pro his enim creditur eum in oculorũ ægritudinẽ aliquandò incidiſſe. Meditationibus ſe totũ & vbiquè dederat, quibus miram eliciebat ſuauitatem. In itineribus varius. Nonnunquàm ſermocinabatur de re aliqua vtili cũ ſodalibus: nonnunquàm permeabat ſolus, ſed nõ minùs ſolus, quàm anteà, eò quòd varijs ac multijugis meditationibus aſſociaretur, ſodales ad id facere adhortans. Demùm agitatus calore illo diuino, quãta valebat voce, hymnos in laudẽ Dei Saluatoris, ac Mariæ cæli reginæ præcinebat cum tanto mentis iubilo, lachrymis id exprimentibus, vt res mira eſſet. His igitur occupatus, nonnunquàm à ſocijs aberrabat, nec propter hoc contriſtatus, ſed æquo animo ad cæteros perueniebat, & quos aliquãdò contriſtatos ob ipſius abſentiam inueniebat, lætè confortabat, affirmans omnia eſſe ſub cælo.

Cap. 5.
Aſſiduę preces eius.
Lachrymæ & meditationes.

Contigit aliquãdò ipſum cũ duobus fratribus, & laico ſacris initiato, dũ ex Italia in Germaniã contẽderet, ad hoſpitiũ diuertere in vico, cui nomẽ Vrſatia, in medio Alpium ſito, vt cibũ ſumeret. iam enim hora & labor diù protractus itineris montiũ, illos ſubinuitauerat: ſed caupone dicẽte, non eſſe quod apponeretur pręter panes duos, iuſſit mẽſam apponi. Demùm cœpit ex dictis panibus (priùs benedictione peracta) egenis, quibus plurimùm ea loca abũdant, partes multas elargiri. At caupo & fratres illi ſuccenſentes, priùs clauſo oſtio, ne ampliùs egeni ingrederentur, pręmonuêre, affirmãtes eo in loco dũtaxàt panes illos inueniri poſſe, nec eſſe pro ſe ac ſocijs ſufficientes: quarè ne ſic erogaret illos, nè mox ipſe cum ſuis penuria cibi laboraret. Sed viri Dei iuſſu, nec moti cauponis verbis, nec à fide, quam in Deum repoſuerat, ianua reſeratur, introducunturque egeni, & vt priùs benedictionem accipientes, ità vt triginta partes viritim diuideret adeò pingues, vt vnicuique abundè ſufficerent: nec propter hoc virum Dei & ſocios panis dęfecit. Quinimmò & caupo cum vxore & familia ex eo, qui reſiduus fuerat, abundè epulatus eſt. Quo viſo, perterritus caupo, & virum Dei admiratus eſt ac veneratus, & ſine prandij ſolutione abire permiſit. Quinetiam cum donauit vini laguncula, quam ſocij ſecum deferre conſueuerant.

Cap. 6.
Ad benedictionem panes multiplicantur.

Exindè Turingiam iter dirigens, ad vicum peruenit nomine Suſium, in quo fabrum ferrarium adinuenit, è naribus trigeſiès per diem & noctem emittentem ſanguinem: quem oratione ad Deum habita, tactu manûs mox incolumem reddidit. Et in vico Vren ſacerdotem quartana diù laborantem, cui ferè vires defecerant, priùs peccatorum eius confeſſione audita, precibus ipſe

Cap. 7.
Sanat ſanguifluum.
Itẽm febricitantem.

ſuis priſtinæ ſanitati reſtituit. Tranſiens per Alpes, ex vi ignis fabrum ferrarium oculis captum, ſigno Crucis ſaluberrimo, donauit oculorũ ſolatio. Inerat ei tanta in dicendo gratia, vt ſiue in frequenti populo, ſiue priuatim loqueretur, remitteret vnumquenque domum plenè compotem. Quippè videbatur in ipſo quędam eſſe dulcedo atque affabilitas, qua omnes ad ſeſe alliceret. Quapropter hoſtis antiquus, animaduertens tantam in populis per ipſum commotionem fieri, nõ omiſit quicquam, quod illi impedimento foret, nè verba in frequenti populo pro concione haberet. de qua re paulò pòſt dicam.

Item cæcũ.

Eloquentia eius.

Cap. 8. Conſueuerat vir Dei vrbes incolere, quibus literarum vigebant ſtudia. Quarè nonnunquàm ſucceſſiuè dies, quos Quadrageſimales vocant, Pariſijs agebat, alios Bononiæ. Quamprimùm aduenisse in his nũciabatur, tantus erat ad illum concurſus virorum, vt vix illi ſumendi cibi daretur ſpatium. Iubebat mox, dum ad has vrbes applicuerat, plurimas veſtes præparari, pro nouis tyronibus induendis ad ſanctam religionem, minimè addubitãs, quin plures ad religionis tyrocinium adiungeret. Id quod eueniebat, vt vix tot veſtes præpararentur, quot neceſſariæ forent. Accidit res, quæ omnibus non paruam admirationem allatura eſt. In feſto Purificationis beatiſſimæ Mariæ ſemper virginis, cùm in maximo ſcholaſticorum cœtu (fortè ad mille erant) viginti ex eis ſacræ religionis toga veſtire occœpiſſet, animaduertit quendam Germanum, ſæpè ab eo pulſum veluti nimis iuuenem, & viribus pro tanto tyrocinio imbecillem, inter illos viginti ſe immiſcuiſſe, vt ſancto conuerſationis habitu & ipſe indueretur. Tunc ſubridens vir Dei, Eſt vnus veſtrûm, inquit, qui noſtræ religionis tunicam ſancto furto aufert. Et mox, quia non niſi viginti veſtimenta fuerant allata, & exindè minimè egredi ex frequentia ſcholaſticorum poterat, vt fieret ſat omnibus, ex adſtantibus fratribus quidam pallium, aliâs bardocucullum, & tunicam alius ſe exuens, patrique porrigens, cum Dei laude omnes viginti & vnum induêre. Cœperunt adſtantes omnes in fletum prorumpere, alij quidem præ gaudio ob auctam familiam: & alij ob ſociorum amicabiliſſimorum amiſſionem. Qui omnes ſic in ſancta conuerſatione profecêre, vt in viros illuſtres breui admodùm tempore euaſerint, vnà cum adoleſcentiori illo priùs pulſo. Porrò is euaſit in maximum doctorem, & concionatorem optimum.

Viginti & vnus ſacri inſtituti recipiunt habitum.

Cap. 9. Nonnũquàm pater Iordanes Bibliã dedit, vt reciperet pecuniã pro togis conficiendis eorũ, qui ad ſanctã conuerſationem euolare cupiebãt. Cùm quadam die in frequenti populo vnũ è ſcholaſticis habitu noſtri ordinis induere vellet, ferè contriſtatus, quòd vnum præter ſuã conſuetudinem dũtaxàt veſtiret, adſtãtibus inquit: Nemo veſtrûm inhumanitatis, vt reor, argui vellet. Quis ſocium ex vobis ad epulas opiparè præparatas ſolum ire permitteret, cùm poſſet ſecum plures ducere? Videte, quæſo, iſtum in medio ſtãtem, ad Dei nuptias inuitatum, & ſi vobis placeat, vnumquenque veſtrûm ſecum valẽtem adducere, ſolum, quæſo, ire permiſeritis hiſce nuptijs frui? Quid tot fletus, ſuſpiria, lachrymæ? Verùm ſi eum, vt par eſt, diligeretis, prout videntur ſuſpiria iſta & lachrymæ præ ſe ferre, nunquàm ingredi ſanctam conuerſationem ſolum permitteretis. Eià quis ei ſe comitem præbebit? Necdùm verba finierat, & eccè quidam ex illis, qui à ſancto propoſito lõgè aberat, in medium proſiliens velut inſaniens, In verbo, inquit, tuo & in Dei nomine, magiſter, eccè me ei ſocium præbeo. Sicque ambo toga religionis induti ſunt, cum ingenti omnium gaudio & admiratione.

Hortatu ei' quidã adoleſcens togã religionis aſſumit.

Cap. 10. Aliquandò accidit, vt quidam in ſancto tyrocinio ab hoſte humani generis diuerſis artibus agitaretur, quó fieret, vt quò ſe verteret, quóve pacto recrearetur minimè cerneret. Tãdèm virum Dei adire decreuit, vt in ſancto cõfirmaretur propoſito. Fortè ità tulerat caſus, vt illum orantem pro mortuis inueniret. Quapropter tanti viri dignitatẽ verens, è regione cõſtitutus, ſe ei adiutorem præbuit, vt tãdèm precibus ad Deum ab eo miſſis fine impoſito, rem ſuam aperiret. Sed dum ſimul preces proſequerentur, ad illum Dauidis vatis egregij verſiculum ventum eſt, quo is vates alloquitur, dicens: Credo videre bona Domini in terra viuentium: & per eum ſibijpſi reſpondetur: Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum. Quæ verba reſponſionis videbantur à venerabili viro tanto cordis affectũ proferri, nõ ſecùs acsi dedita opera, & cognito tyronis animo ac mentis turbatione, reſpondere videretur. Verba hæc frater ille accepit pro

Orat pro fidelibus defunctis.

Pſal. 26.

Conſolatur ſecretò fluctuantẽ fratrem.

pro bono omine, & non ſecùs, quàm ſi à Deo tunc prolata fuiſſent: peractiſque precibus,ac exolutis ſupplicationibus, En magiſter, inquit, benè & optimè per te mihi,animoque meo labanti ſat factũ eſt,cùm reſponderes, Expecta Dominũ &c. Poſthàc aduersùs colluctationes hoſtiles fortior & conſtantior ero.Sicque in ſancto tyrocinio confirmatus,vale dicens abſceſſit.

Cap. 11.

Cùm Paduæ concionaretur,diuino afflatus ſpiritu Germanus quidam, parentibus ſuis vnicus & chariſſimus,nobilis genere,mente concepit,verbiſq; expreſſit ſe ſanctæ conuerſationis habitu velle veſtiri,& illecebras ac carnis voluptates dimittere.Fortè minùs cautè,quod deliberauerat,doctori ac ſocijs reuelauerat. Quo factum eſt,vt furijs agitati ac diabolico ſpiritu,cogitauerint tanquàm rete concludere,cùm fortè minis terreri,ac precibus flecti non poſſet. Obſeruârunt quo tempore cubiculum ingrederetur,& ſcortum nobiliſſimũ intromiſerunt,plura promittentes dona,ſi adoleſcẽtis animũ emolliret.Quid plura? Ex nõ tyrone fortis athleta,milesque veteranus factus,tandèm priùs ſe ſuperato,& nefandiſſimã mulierem vicit,& artem ſociorum profanam.Nec multùm immoratus,ad virum Dei currẽs, habitum ſanctæ conuerſationis accepit: nec diù pòſt præceptorẽ, qui anteà ipſum auertere à ſancto propoſito conatus fuerat,ad ſecum Deo militandum perduxit.

Eximia fortitudo adoleſcentis ſacrum ordinem appetentis.

Pater verò audiens filium induiſſe religionis veſtimenta,ilicò velutì percuſſus telo,penè defecit.Tandèm reaſſumpto ſpiritu,multitudine ſatellitũ ſtipatus,animo indignabundo Italiam ingreditur,vt vbicunq; filium inueniret, vi Prædicatorum habitu exueret,vel occideret Iordanem.Fortè primò (ità tulerat caſus) virum Dei his furialibus exagitatus ſpiritibus offendit,& voce penè exhauſta interrogauit,dicens: Vbì eſt ille Iordanes? porrò ignorabat eum eſſe. Verùm vir ſanctus,Chriſti ad Iudæos data protulit reſponſa,dicens facie læta viſuq; iucundo:Sum ille Iordanes.Mox vt is ipſius verba audiuit,ceu ſancti viri præſentiens virtutem,ex equo deſiliens, & ad eius prouolutus pedes,totus lachrymis profuſus,quod animo conceperat,& ad perpetrandum venerat,deteſtabile facinus confeſſus eſt.Tandèm poſtquàm à lachrymis tẽperatum eſt, Vir ſancte,inquit,ex hinc pro filij mei ad ſanctiſſimam religionem euolatu lætus recedo,qui amaro animo veneram. Quarè antequàm lares proprios repetam,Hieroſolymam pro ſanctiſſimis noſtræ redemptionis locis viſendis hoc cum meo equitatu commigrabo.quod & plenè perfecit.Habuerat enim ſecum equites centum.

Quantæ fuerint virtutis verba viri Dei.

Cap. 12.

It Romam.

Iordanes vir Dei aliquandò Romam viſendi fratres gratia petijt.Igitur benedictione percepta pro ordinis noſtri more,ſacriſq; peractis,quam Miſſam vocant,vt ægrotos viſitaret,ingreditur infirmitoriũ,& vidit conuerſum quẽdam(Conuerſos appellamus eos, qui literarum expertes ſunt,vel ſi ſciunt,ſacris non initiantur) in vincula coniectum: & interrogans quid ſubeſſet cauſæ,vt in vinculis teneretur, ſe aliquandò mente captum aſſerebat, tunc tamen ob eius aduentum conualuiſſe, & plenè ſanitati reſtitutum. Vt erat bonæ mentis beatus pater, mendaci diabolo citiùs,àc debuerat, aurem præbuit. quamobrèm ſolui iuſſit. Honorius verò Pontifex maximus, audito Iordanis aduentu Romam,per nuncium iuſſit eum in meridie petere curiam,vt ad Clerum faceret verba. Annuit vir ſanctus. Prandio deindè parato,cùm ad menſam veniſſet atq; diſcumberet,mandat conuerſum nouiter è vinculis ſolutum,ad ſe deduci. Sic enim compoſitè honeſteque ſe in omnibus coram diſcumbentibus geſſit,vt illum plenè liberatum dixiſſes. Latebat mendaciorum parens, vt capta opportunitate id,quod poſtmodùm egit, perpetraret. Pranſis omnibus, & Deo gratijs redditis, obdormienti viro Dei, arrepto cultro tonſorio conuerſus ille,guttur eius penè totum incidit. Euigilans venerabilis pater,manumque obijciens,tres digitos penè amiſit. Porrò ſanctum virum is iugulare adnitebatur,ſed cùm manu obſtantem animaduertit,digitos truncare obiectos conatus eſt.Sublato ingenti clamore per domum,fratres accurrunt,indignitatem rei ignorantes.Tandèm viſus eſt Iordanes ferè ſemianimis iacens,cruore vnà cum cubiculo conſperſus, gutture reciſus, ac digitis penè truncatus. Hinc fletus, hinc ſuſpiria,hinc voces in altum tolli exaudiuntur. Omnes ferè patres, præ nouitate ac indignitate rei, alienatæ mentis videbantur. Aſt præſidens domûs ſilentio tegendum facinus tam graue fore animaduertens,rogat patres,vt ſupprimerent voces,nè malo malum accumularetur. Verebatur enim, nè ſi res cæteris innoteſceret, ſcandalo eſſet, priusquàm ordo rei cognoſceretur. Igitur termino appropin- [illegible] quan-

Diaboli mendacium.

Deteſtandũ eius facinus.

quante, quo vir venerãdus verba in curia facturus erat, præſidens domûs hanc prouinciam ſibi ſumpſit pro Iordane. Cùm autem pro ſuggeſto verba facere cœpiſſet, ilicò in fletũ prorumpẽs, ingentem vocem cum eiulatu emiſit, demùm conticuit. Stupentibus, ac rem nouam admirãtibus Cardinalibus & cæteris, qui aderant, quidam Cardinalis præſidẽtem ſeducens, cauſam tãtæ nouitatis exquirit. Qui vbì rem intellexit, eum introducit ad Honorium Pontificem, reiq; ſeriẽ iubet aperiri. Honorius verò exaudiens facinus deteſtandum, in fletum & ipſe prorupit, dicẽs: Deus optime maxime, vndè is bonus pater iſta promeruit? Accedunt chirurgi, perſpiciunt, vulnus pertractant, diuinum potiùs quàm humanum perſuadẽt cum omni inſtantia precum auxilium poſtulandum. Tertia autem illuceſcẽte die, vir venerandus ſeruienti ſibi tyrunculo noſtræ religionis adoleſcenti innuit, vt aram ad ſacra peragenda latenter ponat. Quo ſtupeſcente, domûs præſidentẽ de petitione ſancti viri admonet. At præſidẽs ſtupore perculſus, Iordanẽ adit, quæritq; quid ſubſit cauſæ, vt ara ponatur, cùm in diſcrimine vitæ habeatur: an potiùs deliret, vel inſaniat, an velit ab alio ſacra fieri. Iordanes his auditis, auerſis oculis illi innuit, vt exeat. Quo parente & expectante rei exitum, è grabato vir Dei prout valuit ſurgens, induit ſe ſacerdotalia veſtimenta, ac ſacra fecit. Prælibato ſanctiſſimo Chriſti corpore & ſanguine, ex ablutione vltima calicis, vultum, manus & guttur reciſum perunxit. Quo factum eſt, vt vulnera ſtatìm curata fuerint, pleneq; conſolidata, omnibus admirantibus, vt eaipſa die egregiè valideque concionans, verba faceret corã Honorio Pontifice ac Cardinalibus, totaque curia. Quamobrèm Pontifex cum tota curia nimio poſthàc Prædicatoriã familiã dilexit amore, ampliſſimisq; diplomatibus ornauit. Peractis verò, quę peragenda in vrbe Roma erant, profectionem parantem Pontifex ad ſecum ſumendum cibum ſubinuitauit. Quo dicto audiente, in menſa in modum lunæ corniculata ambo pranſi ſunt præter conſuetudinẽ. quippè non conſueuêre Pontifices maximi in eadem menſa niſì Cardinales habere ſecum: ſed tanti viri ſanctimoniam veritus, hoc egit. Cùm verò naturæ ſat factum eſt cibo potuque, valedicens Pontifici, priùs benedictione accepta, iter cepit, nec vltra paſſuum millia eaipſa die ſex peragere potuit, eò quòd intendentibus ſe tenebris, vltrà progredi non valuit. Verùm cùm hoſpitari vellent, ad domum cuiuſdam ſacerdotis diuerterunt: à quo reiectus eſt cum ſocijs. Nec ob hoc in vllo contriſtatus, apud quendam pauperem ruſticum hoſpitatus eſt, ſicque ſine cibo ea nocte capere ſomnum ob ruſtici inopiam eſt coactus: & ad ſocios læta facie conuerſus, Benedictus, inquit, ille ſacerdos, qui nos reiecit, eò quòd mihi abſtulit gloriam, qua hodiè cum ſummo Pontifice orbis ad eandem conſedi menſam.

Miſſam vulneratus celebrat.

Vino ablutionis ſacri calicis ſua vulnera curat.

Quanta eũ veneratione coluerit Pontifex.

Humilitas ac patientia eius.

Cap.13. Quidam frater in quodam cœnobio propè Bononiam ex nimia rerum altiſſimarum meditatione (Porrò ſunt aliqui, qui ſe altiora quærere audent, contra ſcripturæ monita) in tantam prolapſus eſt inſcitiam, vt affirmaret Deum haudquaquàm eſſe. At vbì animaduertit præſidens domûs tantam fratris dementiam, Bononiam adijt, ſeriatimque fratris tentationem ſancto viro Iordani aperuit, aſſerẽs nec poſſe animum illius conuinci ſuaſionibus, nec rationibus aut ſcripturis, vel minis. Cui vir Dei ait: Prior (Hos præſidentes domorum, Priores vocamus) ipſum fratrem conuenias, illique me iubente dicas, vt is ſic firmiter & æquè benè credat, vt ego. Reuerſus Prior domum, fratri Iordanis mandatum expoſuit, iuſſitque illi fidem tenere. Vt verò verbum viri Dei audiuit, veluti ex graui ſomno euigilans, & à quadam rediens ecſtaſi, ait: Certè verum dixit vir Dei Iordanes: ego quidẽ optimè credo Deum eſſe, ſtatimque ab omni tentatione ille reſipuit. Clericus quidam Xantenſis ſemèl Iordani crimina ſua cum lachrymis confitens, negabat ſe vitam cœlibem poſſe ducere. Cui pater ex intimo cordis meditullio compatiens, plenus de Deo fiducia, Tibi prædico, inquit, quòd non ampliùs ab hac carnis incontinentia ſuperaberis. Quod rei euentus optimè confirmauit, prout is clericus ſæpè narrare conſueuerat.

Eccè vim verborum viri Dei.

Clericum liberat ab incontinentia

Cap.14. Ex Lauſana exiens, vt antiſtitem vrbis, qui cominùs fortè animi laxandi gratia reſidebat, quem apprimè diù dilexerat, viſitaret, præcedentibus pluribus fratribus, & eo cum æditu o ſubſequente, & de his quæ faciunt ad ſalutem noſtram colloquentibus, eccè muſtela coram fratribus pertranſiens, foramen ingreſſa eſt. Illis verò ſuper foramen manentibus, curioſitate deuicti viſendi, ac eam mulcendi: à ſuperueniente patre interrogantur, quæ cauſa moræ. Illis verò reſpondentibus, ſe

vidiſſe

vidiſſe animal pulcherrimum foramen ingreſſum,& ſe teneri maxima cupiditate Muſtela ab
illud videndi : pater verò ad foraminis os ſe inclinans, Egredere, inquit,animal, eo vocata,
egredere,vt à nobis videaris.Continuò egreſſa eſt muſtela,& ſubſiſtens in ore fora- venit,eique obedit.
minis,fixo intuitu in eum reſpiciebat.Tunc vir Dei cœpit eam manibus contrectare,& demulcere caput & dorſum. demum dixit : Modò reuertere ad locũ tuum.
& : Benedictus Deus creator omnium.Statimq; animal in foramen ſe recepit.

Fuerat is pater non ſolùm pro nouis tyronibus Ordini noſtro acquirendis ſoli- Cap.15.
citus,ſed etiam in conſeruandis diſcretus. Porrò in eo refulgebat quædam gratia
ſpecialis, vt nunquàm ſua incuria aut negligentia aliquem amiſerit, vt cum Chri-
ſto Saluatore noſtro dicere poſſet : Pater, quos dediſti mihi, non perdidi ex eis Iohan.17.
quenquam. Vndè accidit Pariſijs,quòd quidam tyrunculus tentaretur de exitu ordinis. Quarè dulcis pater omni qua poterat recreatione eum fouebat. Cumque ille nulla poſſet recreatione ſubleuari, ad ſeculum regredi omninò deliberans, veſtimenta ſecularia ſedulò repoſcebat : ſed viri Dei iuſſu vſque in craſtinum diſtulit. Fortè dies craſtinus fuerat Pentecoſtes,& conuentus generalis (quod Capitulum generale vocant) habendus erat. Supplicationibns habitis, quas vulgò Proceſſiones dicunt,à patribus in cuculla ſine pallio,omnibusque ritè peractis,coram conuentu generali tyrunculum animo labantem iuſſit acciri. Quo ſtante,dulciter blandeque ac ſuppliciter ſuadere cœpit animi conſtantiam, & vt cognoſceret ſe deludi ab hoſte humani generis ac ſeduci,nec dimittere tantorum virorum ſocietatem vellet, quibus tota fulgebat Eccleſia. Verùm illum obſtinatum in ſua opinione,cùm non poſſet à ſuo propoſito auerti, iuſſit in veſtiarium ſecedere,ibique
veſtimenta ſecularia reaſſumere. Exeunte autem illo,ad patres inquit : Eià fratres Nouitium
prouocemus pro infelici iſto Dei miſericordiam,& poſitis genibus, Veni creator omninò fluctuantem &
ſpiritus,legendo dicamus. Mira res. Necdùm hymnum compleuêre,& eccè mi- ſeculum appetentẽ,virtute Dei reuocat.
ſellus totus imbre lachrymarum perfuſus,in medio patrum ſe proſtrauit, petens veniam,& promittens ordinis perſeuerantiam. Agũtur Deo gratiæ, patribus cum tremore exultantibus de ab ipſa fauce tartari liberato.Is verò tyrunculus poſtmodùm tam in moribus quàm in ſcientia ſic profecit,vt docuerit vtiliter,gratioſeque concionatus multo tempore fuerit.

Pompas mundi & eius gloriam aſpernatus eſt vir Dei,malens apud ſe vilis eſſe, Cap.16.
vt magnus foret in illa diuina ac cæleſti domo, quàm magnum & gloria fulgentem,& poſtmodùm humilem & depreſſum poſt obitum ſuum. Honores aliquan- Mundum &
dò ſibi oblatos diſcretè & ſapienter renuit. Vndè aliquandò veniens Bononiam, gloriã eius
intelligens totam ciuitatem agminatìm ſibi occurrere,veluti ei,quem ſanctum vi- contemnit.
rum eſſe autumabant,concito gradu diuertens ab cœpto itinere, gyrans per ſemitas,alia via ignorante populo vrbem ingreſſus eſt.quæ res non modicè eius pręclariſſimam famam adauxit.Tolerantiſſimus etiam fuit in aduerſis.Porrò aliquandò à dæmoniaco fratre in cœnobio Bononienſi vola in faciem percuſſus, alteram illi
maxillam exemplo Saluatoris præbuit.Igitur tantam humilitatem diabolus non Humilitate
ferens, mox inclinato capite, veluti cæſus ipſe verecundè abſceſſit. Quandoquè à tia & tole-
patribus conuentûs generalis correctus (Eos diffinitores nominant) cùm ei dicerantia pellit dæmonem.
retur,quòd excuſare ſi vellet ſe poſſet,humili voce dicebat : Nunquid latroni excuſanti ſe creditur? quo verbo multi ædificati fuêre. Aliquandò in oculorũ ęgrotationem incidit,qua captus eſt altero : conuocatisque fratribus in capitulum,Eià fratres,inquit,agite Deo gratias,eò quòd hoſtem vnum amiſerim : ſed & Deum rogate,vt alterum, ſi ſibi placuerit,mihique expediens fuerit,conſeruare dignetur.

Sic ab interioribus diſtinebatur meditationibus, vt nonnunquàm quæ exterio- Cap.17.
ra erant, haud aduerteret. Fortè ità tulerat caſus,vt quædam matrona nobilita- Interiorib intẽtus,non
te prædita, viri Dei capta deuotione, multijugis precibus zona ab ipſo dona- curat exte-
ri ſe obtinuerit, qua cingebatur, illique ſuam tradiderit, fibula ac pendulo ar- riora.
genteo ornatam, qua mox vir ſanctus ſe cinxit. Poſt non multum temporis cùm inter fratres ſederet, animaduertens quidam ex adſtantibus patribus pendulum argenteum,præhendens,En(ex ioco tamen)inquit Magiſter (Tali nomine ferè ab omnibus vocabatur) zonam argento ornatam defers? At Iordanes veluti rem mirans,inquit : Bone Deus,quis argentum zonæ appoſuit? Profiteor me antehàc non aduertiſſe.

Miro quodam cordis affectu beatiſſimam Mariam cæli Reginam, velut opti- Cap.18.

S. Maria Dei genitrix ordinis Prædicatorij ſingularis patrona.

mam Ordinis Prædicatorum patronã, colebat, quam fuerat expertus ipſam ſuî curam ſuſcepiſſe. Aliquandò cautè obſeruatus in templo ante aram Virginis à Bertholdo orans, ſed oſcitatione proditus, atque accitus à ſancto viro, & interrogatus quid quæreret, & à Bertholdo reſponſum nil aliud, niſi vt orandi modum ab ipſo ad beatiſſimam Virginem ſpecularetur, Magiſter verò precibus ipſius ductus, voti compotem reddere cupiens, Sic fili, inquit, ante miſericordiæ parentẽ preces porrigo. In hoc Mariæ nomine, quinque continentur elementa, cui pſalmum ſingulo vel canticum adiungo, ex quo quinque conficio orationes, cum ſalutatione Angelica, hoc modo: Pręmitto hymnum Aue maris ſtella: Pro primo elemento, quod eſt M. Magnificat &c. pro ſecundo, A. Ad te leuaui oculos meos &c. Retribue, pro R. & I. In conuertendo. & Ad te leuaui, pro vltimo, A. addita genuflexione pro quolibet pſalmo. Et narrauit exemplum, vt conijci poſſet, quàm vtile ſit ipſam beatiſſimam matrem laudare. Frater quidam ante lectulum ſuum ſtans orabat, & vidit beatiſſimam Virginem quibuſdam comitatam puellis per dormitorium euntem, & fratres ac eorum adſpergẽtem cubicula, vna puellarum aquam benedictam deferente. Verùm dum ſic procederet, pertranſijt ante fratris cuiuſdã cubiculum, quod nõ adſperſit. At qui hoc viderat, prouolutus ad pedes ſanctiſſimę matris, eam ſuppliciter rogabat, vt quænam eſſet diceret, & cur ab adſperſione illius cubiculi abſtinuerit. Cui illa: Sum, inquit, Dei mater, & veni hos viſitare fratres. Illum non adſperſi, quia non eſt paratus. Igitur illi dicito, vt ſe præparet. Apprimè Ordinem iſtum tuum diligo, eò quòd omnia officia, quæ Deo per vos redduntur, à laudibus meis incipiuntur, in ijſque terminantur. Quaproptèr obtinui à filio meo, vt nemo fratrum tuorum diù cum mortalis labe criminis iſto in tuo ordine cõmorari poſſit, quin illum aut citò pœniteat, aut extrà proijciatur, nè tam inſignem fœdet ordinem.

Diſcipulum docet orandi modum.

Quid priuilegij Dei mater Prædicatoribus obtinuerit.

Cap. 19.

In nocte Circuncisionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, dum pro more in Matutinis nonam legeret lectionem, viſum eſt cuidam fratri parumpèr obdormienti ſiſtere ſuper ſuggeſtum matrona ingẽs, corona capite ornato, inſigni amicta pallio, in ipſum venerandum patrem intendens, & lecta lectione de manu ipſius accipiens librum. Quo accepto, ante ipſum per gradus cœpit maturè incedere, hincindè aſſiſtentibus cæleſtis curiæ ciuibus: inter quos vnus aliquantulùm caluus preſtantior cæteris præcedebat, ſcipionem tenens, velutì viã inter multitudinẽ præparans ante ipſam venerãdam matronam. Frater qui hæc viderat, matronã illam Mariam cæli Reginã autumauit: illum cæteris præcedentem virũ, vel diuum Paulũ Apoſtolum, vel parentem Dominicum, qui ad extremum vitæ ſuæ aliquantulùm caluus fuerat. Frater verò ad venerandũ patrem Iordanem accedẽs, rem detulit quam viderat. Porrò vir ſanctus ad eius verba ſubridens, nihil prolocutus eſt. Retulit aliquandò pater Iordanes in conuentu fratrum, quod Capitulum dicunt, vt puto à capitibus ibì in vnum coadunatis, de quodam fratre, (licèt patres de ſe loquentem ipſum putarent) qui in cœnobio Pariſienſi exiſtens, in feſto Purificationis beatæ Virginis Mariæ, dum in nocte ad Matutinas Inuitatorium à patribus inciperetur, Eccè venit &c. viderat ſanctiſſimam matrem procedentem cum filiolo ad maiorem aram, quod altare maius vulgò dicitur: ſupra quam paratus thronus erat, quo reſedit cum filio, in fratres dulciter ad arã pro more conuerſos intuens. Cùm verò ad Gloria patri &c. fratres inclinarent, ipſa filij dextera appræhenſa, eos cum toto choro ſignauit.

Viſio cuiuſdam fratris.

Fratres à S. Maria & filio benedicuntur.

Cap. 20.

Nobilis quædam & elegantis formæ puella, à patre ſub patrui cuſtodia relicta, dum ab eo tutelam ſperaret, in corruptelam incidit. Porrò vir improbus bis ipſam grauidam fecit, & eo ſuadente, miſella abortum procurauit. & tertiò, dum non audet patruo reſiſtere, prægnans facta eſt. Igitur miſella in ſe reuerſa, opus nefandum deteſtãs, cùm nulli facinus manifeſtare auderet, ſe ferro occidere annixa eſt. Porrò gladium defixit in ventrem tam validè, vt ipſum proſcinderet: non tamen mox vita, vt volebat, exceſſit. Diro igitur vulnere ſauciata, à Dei miſericordia viſitatur. Cœpit crimen tam enorme miro cordis dolore deteſtari, & ad pietatis matrem conuerſa, lachrymis ſupplicique voce orabat, vt ſolita benignitate ſibi occurreret, nè ſaltem anima cum corpore periret. Mox benigniſſima miſericordiæ parens ei adſtans, & corporis conferens ſanitatem, iuſſit vt ſe totam Iordanis conſilijs, qui paulò pòſt venturus erat, ſubijceret. id quod ipſa deuotiſſimè expleuit: quippè

S. Maria deſperatorum conſolatrix.

quippè ſancto viro ſuadente, ordinem Ciſtertienſem ingreſſa eſt, atque vſque in finem in ſancto propoſito perſeuerauit.

Tentauit eum hoſtis antiquus aliquãdò Pariſijs ægrotãtem ſub mira ſanctitatis fraude. Porrò acceſſit ad ianuã ædium, ſpeciem viri probi præ ſe ferens, efflagitans ſe ad virum Dei Iordanẽ deduci. Voti igitur factus cõpos, poſt datã redditamq́; ſalutem, iuſſit indè cæteros abire, velutì cum eo locuturus ſemotis arbitris, ingentis ponderis arcanum. Quo nomine, Magiſter, inquit, es tam inſignis Ordinis caput. Ex te enim omnium ora pẽdent, esque vti conſtitutus in ſpecula. Quarè vt ſimulacrum omnium virtutum, abſtinẽtiarum, cæremoniarumq́; te exhibeas neceſſe eſt. Quòd ſi aliquid à te magni vel minimi momẽti contra religionis feruorẽ, vel relaxationis veſtigiũ exierit, cùm ſuapte natura ingenia humana prona ſint ad declinãdum, tu exindè pœnas lues iuſſu iuſti iudicis, ex eo quòd dimiſeris ſemina diſſolutionũ, & turbationis materiã. Aegrotas enim, ſed non adeò grauiter, quin à plumis & à carnibus poſſis abſtinere. Quòd ſi in poſterũ non concedetur huiuſmodi vſura talium rerũ alicui magìs vel æquè ægrotanti, orientur muſſitationes, turbationes & præſumptuoſa iudicia. Vndè te quãtis poſſum precibus rogo, vt ſicut hactenùs benè rectèque viuendi, & religionis norma fuiſti in cæteris, ſicque & in iſtis te præbeas. In hunc modum verba ſua verſipellis hoſtis fucans, valedicens, ceu pſalmos ruminando ſubmiſsè, receſſit. Vir Dei, vtpotè vir ſimplex, verbis hoſtis antiqui fidem præſtans, pluribus diebus ab his abſtinuit. Quapropter ad tantam corporis virium imbecillitatẽ deuenit, vt penè deficeret. Nec paſſus eſt Deus colluctatoris aſtutiam latere, nec ſancti viri ſimplicitatem deludi. Quarè reuelauit diabolum illum fuiſſe, eius ſanctiſſimis cõcionibus inuidentem, & ſanctiſſimis moribus, qui hæc ſuaſerat. Sicque in Domino confortatus, quæ videbantur neceſſaria, cum gratiarum actione ſuſcipiebat.

Cap. 11.

Aſtutia diaboli ad decipiendum hominem quanta.

Cùm in Pedemõtium aliquandò vir ſanctus deueniſſet, diutino itineris labore defatigatus, acutiſſimis febribus captus eſt. Diabolus verò non ferens ſancti viri opera inſignia, callidè ei eſt inſidiatus. Audiens vrbis, qua ægrotabat, antiſtes, tanti patris aduentum, hoſpitio eum recepit, & in cubiculum induxit, ac proprio cubili locauit, ſe ratus felicem, ſi tantum hoſpitem apud ſe haberet. Fortè cum venerando patre erat quidam cœnobij cuiuſdã præſidens, quem Priorem appellant, ordinis noſtri, vir diſcretus, ſolers, prouidus, literis callens, & moribus cõpoſitus, qui aliquãdò medicinæ operam dederat. Is igitur Iordanis patris animum haud ignorans, & ſciens eum in ægrotatione ſibijpſi rigidiſſimum, dixit: Pater, oportet ægrotum in omnibus medico ſe ſubijcere, ſi priſtinam nanciſci cupiat ſoſpitatem. Quapropter licèt ſis noſtræ religionis præfectus & caput, ægrotus præfecturæ authoritatem dimittas, mihique te ſubdas & obedias neceſſe eſt. Quod ſi feceris, haud vereor, quin in breui incolumis hinc exeas. Annuit venerandus pater humiliter. Præter ergò conſuetudinem Ordinis noſtri ſuper plumas ægroto quieſcenti (Sic enim Prior prudens iuſſerat) nocte diabolus, formam præ ſe ferens angelicam, apparuit, dicens velutì admirabundus: Eſt'ne hic Iordanes, fama & opinione apud omnes tam præclarus? præfectus & pater tam inſignis Prædicatorum Ordinis? Eſſem anceps, ni antehàc te diù nouiſſem. O quàm vilis & impudens factus es, qui quaſì vnus ex dominis orbis terræ, in ſtrato plumeo & ſericis ornato quieſcis. O infelix, quale Ordini tuo ac fratribus exemplum præbes? Sed non eſt tuî Deus in finem oblitus, qui ad te corrigendum me miſit. Surge igitur è grabato, terræque protinùs ſupplex inhæreas. Statimque diabolo euaneſcente, perterritus Iordanes in terram corruit, & ſic iacens, poſtquàm illuxit, à Priore & fratribus inuenitur. Quem Prior ſeuerè corripiens, coëgit ex merito obedientiæ in ſtrato præparato decumbere. Sequenti nocte iterùm diabolus priſtina forma aſſumpta adſtitit, & duriùs quàm anteà redarguit velut ſibi inobedientem, moxque ipſum in ſolum deſilire præcepit. Quem cùm manè eius diei Prior iteratò ſuper ſolum iacere conſpexiſſet, apprimè indignatus, dixit: Miror tuam ſimplicitatem, nè dicam inſcitiam, qui non ſolùm in corporis, ſed & animæ præiudicium, contra obedientiam hoc facere præſumpſeris. Ego enim Deum cæli terræque Dominum teſtor, quòd noluiſſem pro toto terrarum orbe ſic grauiter contra Deum & ordinem deliquiſſe. & hæc dicens, in fletum maximum prorupit. Quod cernens venerabilis pater, & ipſe lachrymans procidit ad pedes eius, narrans ei viſiones,

Cap. 12.

Laborat febribus vir Dei.

Vt ægrotus medico ſe ſubijcere debeat.

2. Cor. 11.

A diabolo illuditur eius ſimplicitas.

ſiones,ſed magis illuſiones, & qualiter vt conijcere poterat, diabolum illum fuiſſe, qui in angelum lucis fuerat transfiguratus. Prior verò captus admiratione, ac quadam commiſeratione illius,aliquantulùm lenitus,iuſſit ipſum ſtratum aſcendere. Ex hoc enim tantam membrorum debilitatem contraxerat,ſicque humores indurati fuerant,vt vix ſpiritum ad quieſcendum haberet. Tertia nocte diabolus, vt prioribus,adfuit: quem vt conſpexit vir ſanctus, (Iam in increpationes proruperat) ait: O nequiſſime generis humani hoſtis,ô impudice canis,ô immunda bellua,quomodò meam auſus es ſimplicitatem deludere,ceu zelum qualemcunque erga Ordinem præ te ferens? Et ego quidem,niſi hoc omnipotentis Dei diſpenſatio permiſiſſet, ſapientiùs aduertiſſem, quòd multo melior eſt obedientia, quàm ſtultorum victimæ. & in eius faciem expuens,cum fugauit. Poſt paucos autem dies conualeſcens,iter cœptum perfecit.

2.Cor.11. Fugat à ſe diabolum. Conualeſcit

Cap.23. Quodam verò tempore contigit eum Biſuntijgraui premi ægrotatione. Fortè enim iter tūc faciebat: & cùm ædes illic noſtri nō haberent, oportuit eū ad tabernam meritoriam diuertere. Igitur aliquādò exæſtuanti maxima vi febrium,adfuit adoleſcens mappam candidam ad ceruicem pendētem habens,altera manu vini vas ferens,altera verò argenteam crateram,& obtulit viro ſancto,dicēs: Magiſter, ecce tibi potum porto ſuauiſſimum,quem ſecurè bibas, quia in nullo te lædet. At venerandus pater rem ſuſpectam habens,& iam in dolis antiqui hoſtis expertus,ſigno ſe ſanctiſſimæ Crucis communiuit,ac mox diabolus euanuit. Ipſum ægrotantem, viſa hominis modeſtia & ſanctimonia,antiſtes vrbis cum tota ciuitate miro amore complexus eſt. Quarè petijt,& multijugis precibus à patre Iordane obtinuit illic cœnobium conſtrui,quod Prædicatorij patres incolerent.

Signo S.Crucis diabolū iterùm repellit.

Cap.24. Aliquandò diabolus cum eo fœdus inire cupiens,per os obſeſſi dixit: Magiſter, tibi polliceor me nunquàm fratribus tuis illaturum moleſtiam neque animi,neque corporis, dum modò à concionibus abſtineas. his enim ex omni loco me expellis. Ad quem vir ſanctus, Abſit,inquit,vt fœdus ineā cum morte, & pactum faciam cum inferno. Fuerat aliquādò Bononiæ quidam ex fratribus à dæmone obſeſſus,tantæ fortitudinis,quòd ſæpè funes & vincula,quibus ligatus erat,veluti texentium fila rūperet. Qui quotquot fratres offenderet,lædebat. Accidit vt Iordanes ſemèl ad cubiculū miſeri obſeſſi diuerteret,quem robuſtiſſimis funibus ligatum ſuper ſtratū tenebant. Et viſo illo,diabolus dixit ad eum: O ſi modò mihi daretur facultas,te totum conciderem in fruſta. Quo audito,iuſſit eum pater venerabilis ſolui,dicens: Agedùm,me ſi valueris laniato. Porrò ſolutus,immobilis permanſit. Iterùm ad virum Dei: O ſi inter dentes tenerem nares tuas. At ille in os eius nares impoſuit. Sed is veluti vires amiſiſſet,lambere illum leui tactu cœpit. Alijs modis,vt ſanctum virum deciperet,& ijs quidem pluribus vſus eſt. Porrò quandoquè contigit virum venerandum ſuperuenire, cùm iniquus hoſtis, de quo verba fecimus, fratres cæteros grauibus iniurijs, & contumelioſis verbis afficeret: ſed viſo ſancto viro, aſſurgens omni cum honore, cœpit eius conciones approbare, & ei blandiri pro eius ſanctiſſimis moribus,religioniſque feruore,vt eiuſmodi laudibus in gloriam vanam impingeret. At verò non ignorans vir Dei, verſutias, ſutelas ac eius vafricias ſua humilitate confudit.

Nō eſt cum dæmone ineundum fœdus. Eſa.28. Non valet diabolus lædere virum Dei. Verſutia ei⁹

Cap.25. Nec his contentus,alio eum aggreſſus eſt modo. Quippè in cœnobio Bononienſi tanto illum odore profudit,vt celaret manus,nè alijs redolerent,veritus eam,de qua nondùm ſibi conſcius erat, prodere ſanctitatem. Si ad ſacra peragenda,quam Miſſam vocant, calicem deferret, tanta ex ipſo ſuauitas odoris exibat, vt totus populus immenſa dulcedine tactus obſtupeſceret. Sed non eſt paſſus veritatis ſpiritus,vafri diù durare fallacias. Nam aliquandò volens ad ſacra puluinaria ſacra facturus accedere,totoque corde dicere illud Dauidis vatis egregij eulogium, Iudica Domine nocentes me, & expugna impugnantes me &c. & ad illum verſiculum deueniſſet, Omnia oſſa mea dicent, Domine quis ſimilis tibi? tāta dulcedine perfuſus eſt,vt ſenſim ei viderentur omniū oſſiū medullæ Dei ſpiritu irrigari. Mox verò Deum precibus rogauit, vt ſi diabolicis prædictus odor fraudibus ageretur, ſua benignitate oſtenderet. Ilicò Dei nutu animaduertit hoc antiqui hoſtis fuiſſe figmentum,vt eum daret præcipitem per gloriam inanem.

Nititur eū dare præcipitē per vanam gloriā, nec valet.

Cap.26. Aliquandò ad generalem conuentum Pariſijs celebrandum plurium fratrum ſeptus multitudine pergens, circa horā cibi ſumēdi fratres iuſſit hincinde cibum oſtia-

oſtiatim per villas exquirere, certum locum iuxta fontem quendam deſignans, quò cõuenirent. Igitur fratres iuſſa patris diligẽter perficiẽtes, tandẽ ad locũ deſtinatũ, vbi venerãdus pater cõſedebat, cum pane modico deuenêre. vix enim tãtum panis detulerant, qui viris quatuor ſatisfaceret. Erat autem cum patre Iordane fratrum maxima caterua. Viſo igitur pane modico, & eo quidem groſſiſſimo, hilari facie & ſpiritu in laudes ampliſſimas Saluatoris, voce ingenti prorupit, cæteros ad ſe ſequendum adhortans. Exaudiens quædam mulier cantantium voces, nouitatẽ rei capta, currens ad locum, vidensque illos, cœpit arguere, dictitans ſe plurimùm mirari, quòd tali hora præcinerent velutì inſani, cùm ſacris initiati eſſent, & toga induti religionis. Fortè paulò antè orto ſole hæc fiebant à patribus (Porrò ante ſolis exortũ diù in itinere laborauerant, quòd ea hora eis peropportuna viſa eſt pro ſumendo cibo) Sed mulier cognita cauſa, propter quam hoc fieret, videlicet propter victûs penuriam, quam patiebantur pro Christi Ieſu amore, ilicò domum ſe referens, panes, vinum & caſeum in maxima copia ad illos detulit, nil aliud efflagitans, niſi ſe eorum precum participem fieri. In maxima victûs penuria fratres Deo laudes decantant. A muliere paſcuntur.

Matrona Gallica, viſis fratrũ Prædicatorũ honeſtiſſimis moribus, ægrè ferente viro ſuo, ipſis hoſpitium præbebat. quippè ibì fratres nõdùm ædes extruxerãt. Fortè aliquãdò viro Dei Iordani hoſpiti ad ſe diuertẽti prandiũ appoſuerat, eiusq; ſocijs. Et ecce prãdentibus illis, vir eius ſuperuenit. Quo viſo, iram diſſimulans (Porrò in eam plurimùm excãduerat) cum ſancto viro cõſedit, pariterq; ſumere cibũ cœpit. Dum verò vinum appoſitũ libauit, mancipio voce ingenti iuſſit, vt alterius dolij vinum hauriret, ceu dignius decentiusque, licèt deterius & penè corruptũ. Nempe veneranda matrona optimũ obtulerat, ex quo doluerat iſte plurimùm. Itaque iuſſit corruptũ coràm afferri, vt vxorem moleſtia afficeret. Delatum per mancipium vinum, prout iuſſerat, primus omniũ guſtat, & quod penè marcidum nouerat, optimum prælibat. Igitur ſe à ſeruo deceptum ratus, truci facie minaciq; voce iterum iubet ex illo certo dolio vinũ afferri. Iterùm ex vino allato prælibat, & optimum inuenit: & in increpationes prorumpens, ſeruumq; abire in malã rem malumq; cruciatum iubens, ipſe furijs inuectus, ſurgens acceſſit ad dolium, vinũ hauſit, guſtauitque. Quo hauſto, id optimum & guſtui gratiſſimum ſic inuenit, vt melius fortè iam multo tempore non guſtâſſet. Qua re perterritus, penè factus elinguis, quid vltrà diceret, nõ habebat: ſimulàc in tantã Prædicatorum patrum admirationem deuenit, vt eos apprimè diligeret obſeruaretque. Et deincèps vxorem alacri animo liberè omnibus ijs & hoſpitium & cibum ſubminiſtrare permiſit. Cap. 27. Matrõæ cuiuſdã hoſpitalitas. Vinũ marcidũ in optimum mutatur.

Mulier pudicitiæ ſuæ nihil vel parùm cõſulens, ſæpiùs ſe proſtituit: ſed aliquandò in ſe reuerſa, diabolico ſuaſu, cùm multotiès propoſitũ abſtinentiæ perfregiſſet, vt ſe veneno interimeret, deliberauerat. Igitur captata opportunitate, araneã ingentẽ deglutiuit. Morti itaq; appropinquãs, (Fortè haudquaquàm huiuſmodi antehàc fuerat experta dolorẽ) calamitatem vtranque, videlicet animæ corporisque, quantocyùs probandã mente agitans, cæli Reginã ſupplicibus lamẽtis, ſupplicibusque lachrymis rogabat, nè ſe in tãta calamitate dessereret, ſed potiùs opem ſibi ferret. At regina cæli Maria virgo, miſerorũ dulce refrigeriũ, tutamen & portus naufragantiũ, voces miſellæ exaudiuit: & ecce vocẽ audiuit illa dicentem: Ad Iordanem, Ordinis Prædicatorũ generalem Magiſtrum in proximo venturum propera, ipſumque interpella, illique dicito, te à me miſſam, & crimina abs te commiſſa, coram eo fatere, & ſalua eris. Properè igitur iuſſa perficiens, fortè vtroque dolore impulſa, ſanctumque virum adiens, probra confeſſa eſt, nec exindè dimota eſt, donèc cum criminum vomitu, ſimul & araneam & venenum euomuit: Deo genitricique ſanctæ eius gratias agens, priſtinæ ſanitati reddita eſt. Cap. 28. Mulier araneam ex deſperatione glutit. Per S. Mariã Iordanis miniſterio liberatur.

Interrogatus aliquandò à fratre laico (Huiu ſmodi enim viros, toga noſtræ religionis indutos, qui ſacris non initiantur, vt ſuprà dixi, atra cuculla vtentes, ſcapulare vulgò dicto, Conuerſos appellamus, & à priſcis patribus laici nuncupati) ſi ea vi eaque virtute forent deprecationes prææditæ, prolatæ per earum vigorem expertes, vtì per eos, qui ea, quæ proferunt, apprimè intelligunt, vimque earum ſciunt, prout clerici, (Eos Clericos nominamus, qui ad ſacra peragenda admittuntur) reſpondit: Tanta virtute, tantoque precio dignus eſt precioſus lapillus in manu virtutem ipſius ac precioſitatem ignorãtis, quanta in manu non ignorantis, ſed optimè cognoſcentis. Cap. 29. Prudẽs eius ad interrogata reſponſum.

Cap. 30. Eſt Friderico Imperatori familiaris.

Acceſſit aliquandò ad Fridericū Imperatorē, viſendi eum gratia. Apprimè Fridericus virū Dei diligebat, colebat, venerabaturque. Data redditaq; ſalute, tandèm cōſedère ambo: verum poſt multa verba familiariſſima, diù conticuère. At Iordanes facto ſilētio, ad Cæſarē dixit: Plurimùm Cæſar miratus ſum, quòd abs te minimè de his, quæ dicūtur per diuerſas prouincias, fuerim interrogatus, cùm ſcias nos continuè per omnē ferè Chriſtianitatē diuagari, & qui rumores audiuntur, quæ de te fama percurrat. Reſpondente Cæſarè, ſe habere curſores, veredarios, nūciosque per orbem terrarum, & in curijs principum, ex quibus cognoſcere, intelligere ac omnia, quæ fiunt, adamuſsìm ſcire poſſet, dixit Iordanes: Chriſtus orbis terrarum Dominus, licèt omnia adhuc in humanis agens ſciret, tamen à diſcipulis de ſe quærebat, dicens: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Tu quidem Imperator homo es, & multa, quæ de te dicunt, ignoras: quorum ſcientia tibi Imperioque tuo plurimùm conduceret. Fertur enim per prouincias, quòd bona Eccleſiarum veluti tua temerariè exigis, cùm ſint ſacris initiatorum & pauperum, contrectas ac pro libito exponis. Iuſtas ac rectas ſententias contemnis, procuras auguria, Iudæis ac Saracenis plurimùm faues, optima tuorum conſiliariorum aſpernaris conſilia, Pontificem maximum, Chriſti Vicarium, Petri Apoſtoli legitimum ſucceſſorem, totius Reipublicæ Chriſtianæ moderatorē, omniumque noſtrî parentem, tibi ac omnibus principibus in ſpiritualibus &c. præſidentem contemnis. Hæc certè Cæſar plurimum de tua dignitate detrahunt. Sicque cum in multis familiariter corripiens, valedicens æquè vt anteà charus Cæſari, indè abijt.

Matth. 16.

Seuerè eum arguit vir Dei.

Rom. Pontifex Vicarius Chriſti & Petri ſucceſſor.

Cap. 31. Prædicatorum ſanctiones, quæ.

Quæſiuit ab eo quidam, quem Canonē, quas've inſtitutiones obſeruaret. Prædicatorū ſanctiones, reſpondit: quæ huiuſmodi ſunt: Honeſtè viuere, diſcere, & docere. Quæ tria efflagitabat Dauid à Domino, dicens: Bonitatē & diſciplinam & ſcientiam doce me. A quodā ſcholaſtico interrogatus, quid ſubeſſet cauſæ, quòd ex quo Prædicatorum & Minoritarum ordines per orbem diſcurrere oecceperat, non ſic lætè & alacriter viſi ſunt homines inter ſe cōuerſari, vt anteà. Hoc ſe negare poſſe dixit, & oppoſitum videri & eſſe: tamen volens ſatisfacere illi, ſic reſpōdit: Poſtquàm nos in mundo venimus, homines docuimus acta ſua perperàm facta cognoſcere, & alia multa, quæ ignorabant. Quæ vt cognouère, nec ab illis abſtinere volentes, conſcij de proprijs reatibus, & grauiùs peccant, grauiusque puniētur. Grauius eſt enim crimen, quod ex certa ſcientia committitur, quàm quod ex ignorantia. Deus verò malitiā hominum videns, & in peccatis illos perſtare, vt anteà, ſeueriùs illos punit, & deinceps mittit in ipſos peſtilentiam, terræmotus, annonæ, vini ac cæterarum rerum, quæ homini ſunt vſui & ſolatio, caritatem. huic adſtipulante vatis elogio, Poſuit terram fructiferam in ſalſuginem, à malitia inhabitantium in ea. Iuſteque his omnibus, cæteriſque anguſtijs homines excruciat plùs retroactis temporibus, eò quòd magis delinquunt. Cæterùm vobis dico, niſi in melius mores veſtros reformaueritis, ex quo noſcitis viam, qua permeare debeatis, auſpicio Prædicatorum ac Minoritarum patrum, & à qua declinare: in poſterum ſeueriùs duriusque puniemini, ipſo Domino in Euangelio atteſtante, cùm dicit: Seruus ſciens voluntatem domini ſui, & non faciens, plagis vapulabit multis.

Pſal. 118.

Flagellorū Dei quę cauſę extiterint

Pſal. 106.

Luc. 12.

Cap. 32.

Ea tempeſtate, qua venerādus vir Iohannes Vicētinus, vita, doctrina & ſanctitate conſpicuus, Bononiæ concionans, in melius hominū mores reformauit, prout in eius Vita dicemus, timentes ciues noſtri Bononiēſes tanto patre orbari, communi voto aliquot viros doctrina claros Pariſios ad conuentū generalē, ſeu Capitulum, vt ipſi vocant, Ordinis noſtri legatos miſerunt, vt efficerent, nè tantus vir à Bononienſi ciuitate auferretur, coràm plurimas adducentēs rationes, inter quas etiā hanc protulère: Totam fuiſſe ciuitatem verbis eius in melius reformatā, & iam iactum ſemen fructificare, in breui coaleſcendum, vt in optimam frugem euaſurum ſit. Quòd ſi modò Iohannes abiret, fortaſsìs omnē ſegetē areſieri, nōdùm benè firmatam. Quarè rogabant patres, vt ciuitati Bononienſi morē gererēt. Quibus per Iordanem reſponſum eſt ferè in huiuſcemodi verba, priùs tamen collaudata ciuitatis beneuolentia & deuotione: Oratores egregij, cauſa quam coràm protuliſtis, ſuadens vt amoueri pater Iohannes à veſtra ciuitate non debeat, non cogit nos votis veſtris facere ſatìs. Porrò vos ſcitis, agros ſerentes, iactis ſeminibus in agro, exindè abire, nec ibidèm permanere, vt videant quomodò ſemen producat, quòve modo coale-

Ecce quem fructū in Eccleſia fratres Dominicani fecerint.

Prudēs viri Dei oratio.

coaleſcat, fructumque proferat: ſed iactis in vno loco ſeminibus, relicto illo, ad alium ſerendum vadunt. Inſcitiæ illum argueremus, qui iactis ſeminibus, in agrum comportaret ſtratum, vt incrementum vel decrementum frugum obſeruaret. Iohannes iecit in veſtra ciuitate ſemen: oportet vt vadat in aliam ad id faciendum, iuxta monita Saluatoris dicentis, Quia & alijs ciuitatibus oportet me prædicare verbum Dei. Luc. 4. Veruntamen cognita veſtræ ciuitatis ad Ordinem noſtrum dilectione, nè videamur tantorum preces ciuium aſpernari, colloquio inter nos habito, adnitemur veſtris ſat facere petitionibus.

Accidit vt pius pater tunicam dono daret cuidam petenti, egenum ac debilem ſe ſimulanti. Cap. 33. Qua is accepta, ad tabernam meritoriam diuertens, eam vendidit, & in epulis precium conſumpſit. Frater quidam hoc videns, Iordani dixit: Eccè pater, cui veſtem tribuiſti, iam is in taberna meritoria eam liguriuit. Cõmiſeratio eius in pauperes. Ad quem venerandus pater, Malo me amiſiſſe, inquit, tunicam, quàm pietatem. Quod enim egi, id pietas ſuaſit, putans eum illa indigere, cùm crediderim illum inopem & ægrotum. Quapropter eius inopiæ & miſeriæ occurrere volebam.

Inſtituerat aliquandò Gregorius Pontifex maximus quorundã monaſteriorum fratres aliquot noſtri Ordinis cenſores. Cap. 34. Qui accepta authoritate cenſoria, non ſeruatis iurium ordinibus, licèt id iuſtè fecerint, ſententiam mox protulêre, & quoſdam Abbates ſuis officijs ac dignitatibus priuauêre. Quod cùm intellexiſſet Pontifex cum Cardinalibus, indignati eò quòd ſecũdùm iuris ordinem proceſſum, vt diximus, non fuerat, reſcindere latam per fratres ſententiã conſtituerant. Rebus hoc modo pendentibus, fortè ſuperuenit Iordanes, & ei facultate loquendi data, ſic facetè dixit: Pater ſancte, mihi hoc ſępè accidit, quòd dum vellem ad aliquod Ciſtertienſis Ordinis monaſterium declinare, animaduertens cum ſocijs cõſuetam viam in longum protrahi, Optima ac prudenti ſimilitudine Rom. Pontificẽ ad ſuũ votũ flectit. per tramites inter prata iter faciens citiùs perueni, pertæſus prioris viæ longitudinem, præ oculis monaſterium videns. Verùm ſi tunc ianitor me interrogaret, qua veniſſem via, & intelligeret per tramites, nónne ſeuerior videretur, ſi remitteret nos ad conſuetam viam, vt per eam veniremus, nolens nos aliter in monaſterium introducere? Sic igitur Pater ſancte, licèt per iuris viam fratres non inceſſerint, quæ fortè nimìs longa illis videbatur ad iſtorum Abbatum depoſitionem, cùm deponi fuerint digni, prout veſtra ſanctitas de facili dignoſcere poterit, ſuſtineatis rogo quod factum eſt, licèt per quancunque viam eò deuẽtum fuerit.

Nonnunquàm cauſam reddebat, quarè citiùs ſcholaſtici philoſophiæ inſeruientes, ad ſanctiſſimam religionẽ aduolarent, quàm theologi & iuriſtæ. Cap. 35. Dicebat enim: Faciliùs bono ruſtici inebriãtur vino, veluti inſueti, qui aquam libare ſolent, quàm nobiles, qui vina optima & fortia non timent, eò quòd in vſu habeant. Philoſophi quidem tota hebdomada Ariſtotelis & aliorum philoſophorum aquam epotant. Cur plures philoſophi quàm Theologi ſeu Iuriſtæ religionem ingrediantur. Vndè cùm in diei Dominicæ ſermone, vel feſti, Chriſti Ieſu verba, & ſeruorum eius dulcia & vehementia hauriunt, mox inebriati mero ſancti ſpiritûs capiuntur, & non tantùm ſua, ſed & ſeipſos Deo elargiuntur. Iſti verò theologi ſæpè huiuſmodi verba audierunt, & ideò eis ſicut ruſtico & æditiuo contingit, qui ex aſſiduo ante aram Dei tranſitu irreuerenter ſe habet, & ad illam nõnunquàm terga vertit, cæteris reuerenter inclinantibus.

Aliquandò in conuentu generali, ſeu Capitulo, vt dicunt, faciundo, haud leuiter ægrotans, Cap. 35. cùm pro more in feſto Pentecoſtes ad fratres verba facere non poſſet, tandèm rogatus, Capitulum ingreſſus dixit: Hac hebdomada, patres, crebrò dicemus: Oratio eius ad fratres in Capitulo. Repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto. Non ignoratis, quòd ſi vas oppleri aliqua recenti re debeat, oportet id euacuatum reddi, quo anteà erat oppletum. Sancti igitur Apoſtoli repleti ſunt à ſancto ſpiritu, quia euacuati erant à ſpiritu ſuo. Et hoc etiam in Pſalmo cantamus: Auferes ſpiritum eorum, & deficient, à Pſal. 103. ſe ſcilicet, vt proficiant in te: & in puluerem ſuum reuertentur. & ſic emitte ſpiritum tuum, & creabuntur &c. quaſi diceret Dauid: Si tua gratia voluntatem propriam, & ſingularem ac priuatum à ſe euacuauerint amorem, tuo replebuntur ſancto ſpiritu. Quo verbo fratres apprimè ædificati receſsêre. Semèl fratres admonens, vt à leuitatibus abſtinerent, dixit: Mihi & alijs præſidentibus ſicut opilioni accidit, qui magìs vnius hirci cuſtodia affligitur, quàm centum ouium. Sic vnus inſolens magìs præſidentem grauat, & domum exturbat, quàm alij cen-

tum fratres, qui oues ſunt, quæ paſtorem ſequuntur. Porrò ſibilum eius noſcunt, nec eum relinquunt: ſed ſimul vadunt, ſiſtunt, accubant, comedunt, bibũt, capite inclinato herbas legunt, in omnibus fructuoſæ, in paucis tædioſæ. Sed nonnulli, vt hirci, turbantes paſtorem & gregem, diſcurrunt, perſtrepũt, in ſocios capita impingunt, & altè ſaliunt, viam non retinent, aliorum ſata lædunt, neq; virga opilionis, neque clamore arcentur: & ad vltimum, breuẽ caudam, id eſt, arctam patientiam habent, & ideò quandoquè fœda ſua oſtendunt. Pro Deo, fratres amantiſſimi, fugite huiuſmodi hircinos mores, & eſtote oues Dei.

Monachi reprobi hircis ſimiles.

Cap. 37. Itèm vt ab ocioſis ſermonibus cauerent ſemèl admonens fratres, ait: Videtis fratres, ꝙ inperceptibiliter, quãtumcunq; in pſalmodia altè incipiatur, paulatìm vox cantantiũ defluit & cadit. Sic quantumcunq; bona verba dicere incipiamus, vel ad alterutrùm cõferre, paulatìm ex humana corruptione ad vana ꝓlabimur. Sed qui bonus eſt, & hoc percipit, debet facere ſicut in choro cantor, qui locis aptis eleuat vocem. Sic bonus vir caſum ocioſorũ aduertẽs verborũ, aliqua verba interponere debet, vel exempla grata, vt interrumpat nociua. Eodem modo cùm ex carnis corruptione paulatìm nõ ſolùm à verbis, ſed & à ſolito religionis feruore tepeſcimus, nos inuicèm excitare debemus. Aliquandò ſermo coram venerabili viro factus fuit de quodam patre, viro probo & virtutibus prædito, ꝙ antiſtes iure optimo fieri deberet. at vir Dei reſpondit: Mallem eum feretro mortuũ ad ſepulturã ſociare, quàm in cathedra antiſtitem videre ſedẽtem. Quidam vir nobilis Germanus, potentia maxima fretus, vi bouem fœminam à matre viri ſancti Iordanis abſtulerat: poſt paucos dies verbis ſuis Iordanes eiuſdem filium ad ordinẽ traxit. Quo audito, pater quoſdam ad eum de filio ablato querens, præmiſit. Quibus Iordanes ſic facetè reſpondit, vt eorum furorẽ leniret: Haud ignoratis Germaniæ conſuetudinem, quæ huiuſmodi eſt, quòd ſi quiſpiam alicui iniuriam intulerit mulieri, nemo ægrè ferre debeat, ſi fuerit à filio vindicata. Cùm ergò ciuis ille matrem meam boue priuauerit, non iniquo animo vos, nec ille ferre debet, ſi vitulum abſtulerim.

Ocioſus ſermo vt ſit euitandus.

Itèm prælationis ſublimitas.

Cap. 38. Aliquandò in partibus tranſmarinis rogatus à Templarijs, vt ſermonem faceret Gallicè, (Forte ij Galli erant, nec eorum idioma plurimùm callebat) votis eorum libenter annuit. Accidit autem, vt in quadam platea omnes eſſent, quodam muro ab vno latere ad hominis ſtaturam cincta. Volens ergò initiò eos admonere, quòd licèt Gallicè parùm loqui ſciret, tamen fideret ex vno verbo modico Gallico magnam aliquã ſententiam colligerent, dixit: Si quiſpiam aſinus, honore dato, vltra murũ conſiſteret, eleuaretq; caput, vt ſaltem eius auriculã videremus, iam omnes intelligeremus, quòd ibi aſinus totus eſſet, ità vt per modicum partis totum intelligeremus. Sic nonnunquàm accidit, vt magna ſententia dicta, vno breui verbo intelligatur, quanuìs tota ſit Germanica, & modicum Gallicum.

Ex vno verbo aliquandò ſentẽtia intelligitur integra.

Cap. 39. Accidit vt vir Dei plures tyrunculos noſtræ religionis, per ipſum ſanctæ cõuerſationis toga indutos, ad quoddam cœnobium ſecum duceret: fortè illos ad habitum receperat in loco, vbì fratres nõ habebant ædes. Igitur cum his ad meritoriam tabernam diuertens, & pro conſuetudine, hora id petente, officium perſoluens, quod Completorium dicunt, accidit vt quidã ex ijs in riſum prorumperet. Cæteris verò id cernentibus, vehementer & ipſi ridere cœperunt. Animaduertens autem quidam ex ſodalibus viri Dei, nutibus adnitebatur eos compeſcere. at illi magìs ac magìs ridebant. Tunc Iordanes dimiſſo Completorio, & dicto Benedicite, ad ſocium conuerſus, Frater, inquit, quis horum tyrunculorum tibi curam demandauit? Quid ad te attinet de eorum riſu? Et ad illos conuerſus, Filij, ait, vehementer ridete, nec inceptum omittatis, quia hoc vobis concedo. Et verè ridere, beneque vos gaudere oportet, eò quòd è diaboli carceribus exiſtis, fractis vinculis illius, quibus multo tempore vos ligatos tenuerat. Ridete igitur, filij, ridete. Porrò illi hoc in ſermone conſolati in animo, deincèps ridere ore effuſo nequiuêre.

Riſum fratrũ prudentiſſimè cõpeſcit.

Cap. 40. Semèl Pariſijs concionans, & adhortans ſceleribus obnoxios ad Deum properare, & acta improba reſcindere, dilueréque illa per ſanctiſſimam confeſſionem, nec diutiùs in eis perſiſtere: & occurreret ſibi, quòd in ſcriptura peccatum inferni porta diceretur, ait: Si quiſpiam hodiè, cràs & poſt cràs, & pluribus diebus ad cœnobium veniens, præ foribus aliquem continuè ſedere adoleſcentem animaduerteret, nónne de facili ipſum ordinem ingredi velle putaret? Quomodò igitur non eſt credibile, quòd intrent in infernum, qui tandiù ſedent in porta? Itèm dice-

Peccatũ inferni porta. Matth. 16.

dicebat, ſicut cęmẽtarius, qui murum obtortum reparare ſatagit, quoſdam lapides retrahit abſconditos, & prominentes repercutit: ſic in emiſſione clauſtraliũ præfectum facere oportet, vt videlicet illos, qui nimis latitare cupiunt, ad actionem dirigat: & illos, qui nimis exponi volunt, intùs contineat.

Conſueuerat idem venerandus pater eundem ſermonem aliquotiès in concionibus iterare. Quod cùm ei obijceretur, reſpondit: Si quiſpiam bonas herbas legiſſet, illasque ad pulmentum faciendum accuratè præparâſſet, eſſet'ne conueniens illas proijcere, & pro alijs colligendis laborare? Dicebat etiam: Si alicui facultati tantùm ſtuduiſſem, quantùm huic Apoſtoli verbo, Omnibus omnia factus ſum: iam doctior in illa poteram extitiſſe. ſemper enim ſtudui, qualiter me alijs conformarem, & me non formarem: nunc videlicet conformando me militibus, nunc clericis, nunc tentatis. Is venerandus pater quendam apoſtatam (Illos apoſtatas vocamus, qui auſu temerario religionis veſtimenta exuunt) ad ordinem reſumere adnitebatur. Cumque conuentu edito, fratrum ſententias exigeret, vnuſque præ cæteris non aſſentiret, dixit: Etsi hic modò crimina multa commiſerit, forſitan multò plura his adijciet. Sed cùm ille ſe de hoc nõ curare aſſereret, reſpondit: Certè frater, ſi tu pro iſto tantillo viro vnam duntaxàt ſanguinis guttam fudiſſes, ſicut Chriſtus Dominus noſter pro ipſo ſanguinem ſuum, aliter reſponderes. At ille in ſe reuerſus & cõfuſus, ſe humi proſternẽs, opinioni cæterorũ æquo animo ceſſit.

Cap. 41.

1. Cor. 9.

Quàm fuerit vir Dei benignus in reſumendis apoſtatis.

Quidam frater ſubtimens, nè poſſint tot orationibus & deprecationibus factis à fratribus eleemoſynæ perſolui, quibus viuebant fratres, aliquandò ſuam ſancto viro narrans opinionem, efflagitabat ſe ad plenum de his inſtrui. Cui venerabilis pater reſpondit: Cùm ſint ſpiritualia precij inæſtimabilis reſpectu temporaliũ, conſtat illa in infinitum hæc præcellere, & eſſe incomparabiliter meliora. Vnde te ſcire volo, & hoc inconcuſsè tenere, quòd ſi pro omnibus eleemoſynis, quas comediſti, dixiſti ſemèl orationem Dominicam deuotè, ad plenum perſoluiſti. Procurator quidam (Procuratores huiuſmodi viri apud nos dicuntur, qui pro diuturno victu res monaſteriorum neceſſarias procurant) pertæſus hoc onus, aliquandò rogauerat inſtãter Iordanẽ ab eo ſe abſolui. Cui vir Dei reſpondit: Officia creberrimè ferè iſta quatuor comitãtur: Negligẽtia videlicet, impatiẽtia, labor & meritũ. A primis duobus te abſoluo: duo verò reliqua in peccatorũ remiſſionẽ tibi iniũgo.

Cap. 42.

Dominica oratio quãtũ valeat.

Aliquandò in conuentu fratrum, quod Capitulum appellamus, quidam frater delatus eſt, quòd dediſſet mulieri dexteram. Cùm delatus diceret mulierem illam ſanctam eſſe, tunc præſidens ait: Pluuia bona eſt, & bona terra: tamen ex eorum commixtione fit lutum, quo fœdantur cæteræ res. Sic & manus viri licèt bona fuerit, ſimiliter & mulieris, ex mixtione tamen illarum nõnunquàm cogitatio vel affectio mala conſurgit. Quæſiuit aliquandò à ſancto viro quidam frater, vtrùm vtilius foret ſibi ſemper orationibus inſiſtere, an ſcripturarũ ſe ſtudijs occupare. Qui ait: Quid melius eſt, Semper bibere, an ſemper comedere? Et vtriq; ſicut iſta competit alternatìm fieri, ſic & illa. Itèm alius rogauit, vt oſtenderet quid orandũ ſibi melius expediret. Cui dixit: Bone frater, quicquid tibi maiorem ingenerat deuotionem, huic inſiſtere non omittas. Nam ad orandum id ſalubrius tibi erit, quod affectum tuum fructuoſiùs irrigabit. Plura quidem alia verba, digna quæ ſcriptis mandentur, & opera præclara edidit, ex quibus ingens conficeretur volumen: quæ nè tandèm lectori tædioſim, miſſa facio: fortaſsis ea alio loco deſcribam.

Cap. 43.

Egregiè ſoluit fratrum quæſtiones.

Tandèm anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimoſexto, conuentu decimoſeptimo edito Pariſijs, quem generaliſſimum ſecundum dicũt, in mentem ſubijt Hieroſolymam petere, viſendi gratia ſanctæ redemptionis noſtræ loca, ac fratrum cœnobia. Ad hoc enim peragendum antehàc nutrierat barbam. Itaque valedicens patribus, pelago ſe credidit: ſed cùm prope Acon perueniſſet, ingenti oborta tempeſtate, cum duobus ſocijs, & nouem & * triginta hominibus, naui fracta, in fluctibus perijt Idibus Februarij. Porrò eius felicem obitum per literas ſubſequentes Gotifredus & Reginaldus, Ordinis noſtri fratres, Præſidenti Pariſienſi denunciârunt: Gotifredus & Reginaldus Ordinis Prædicatorum, Pontificis Maximi Pœnitentiarij, Præſidenti ac fratribus cœnobij Pariſienſis ſalutem. Noueritis, quòd inundantis maris ſæuitia, ac ſuo impetu propellente ad litus triremem, in qua dulcis pater noſter Magiſter Iordanes cum duobus fratribus erat, ipſe & nonagintanouem homines liberati ſunt ab hoc ſeculo nequam. Super hoc tamen,

Cap. 44.

It Hieroſolymam.

*nonaginta

Obitus viri Dei.

Literæ de obitu eius.

tamen, chariſſimi, non paueat cor veſtrum, quia nobis orphanis pius pater & Deus totius conſolationis remedium & poſt tempeſtatem prouidit tranquillum. Nam dum iacerent corpora inhumata (vt teſtantur, qui de illo naufragio euaſerunt, qui eos tradiderunt proprijs manibus ſepulturæ) luminaria de cælo ſuper eos ſingulis noctibus effulſerunt: ſed & cruces multæ ſuper eos viſæ ſunt, & à multis. Ad quod miraculum loci incolæ confluentes, tanti odoris fragrantiam hauſerunt, quòd iuxta teſtimonium eorũ, qui poſt viſa miracula eos tres ſepeliêre, vſq; poſt decem dies odor nimius ab eorum manibus non receſſit. Sed & per circuitum ſepulturæ eiuſdem, odoris ſuauitas latiùs emanauit, vſquequò fratres de Acon venerũt cum nauigio, & eos in ſuam ecclesiam tranſtulerunt. Vbi dictus pater quieſcit, & multa multis beneficia præſtat, per omnia benedictus Deus, Amen.

Luminaria cælitùs videntur, & odor ſuauiſſimus ex corpore eius emanat.

Cap. 45. Beati viri obitus hoc modo in cœnobio Lemouicenſi, quod de primis Ordinis cœnobijs fuerat, reuelatus fuit. Erat quidam frater, qui præcipuo affectu Dei virum Iordanem colebat & venerabatur: qui anteq̃ citra Alpes deceſſus eius innoteſceret, in eccleſia poſt matutinas ad Deũ preces emittens permanſerat. Cumque Deus rore cæli cor eius illuſtrâſſet, mox obdormiuit, cùm anteà orâſſet ꝓ venerabili patre deuotè, quẽ in tranſmarinas partes ſeceſſiſſe intellexerat. Et eccè videbatur ei, quòd erat in ripa quarundam aquarũ admodùm immẽſæ latitudinis ac profunditatis, quibus videbat multorũ hominum cadauera ceu ex aquis recenter educta. Et cùm hoc plurimũ miraretur, videbat Iordanẽ quaſi ab interioribus aquarũ ilicò emergẽtem, fixum in cruce, ſolito iucundiorẽ, manibus ac pedibus extenſis, quẽadmodùm ſolet beatus Andreas Apoſtolus pingi, & alacrẽ abſq; vllo adminiculo in cælum ſcandentem. Quæ cùm frater intueretur, ſtupore perculſus, beatus pater illi ſermone blando ſic locutus eſt: Niſi ego abiero, paracletus nõ veniet ad vos. Quo dicto, manibus eleuatis, cũ ipſa cruce ferebatur in cęlũ. Porrò eo diſparẽte, is videbat ſigillũ eius in terra iacere. Cùm igitur poſthàc vulgatus fuiſſet viri Dei obitus, & modus, quo vita defunctus fuerat, quid ea prætenderet viſio, pleniùs cognouit.

Viſio Fratris cuiuſdã

Iohan. 16.

Cap. 50. In monaſterio Aquiriæ Ordinis Ciſtertienſis in Brabantia, fuit quædã ſanctimonialis virgo, grauis annis, Lutgardis nomine, per quã Deus multa operatus eſt miracula, dum in humanis ageret, & poſt eius felicem exitum. Porrò hæc miro amore, miraq; deuotione virum Dei Iordanem complectebatur. Huic cùm quadraginta annis in ſancta conuerſatione Domino deſeruîſſet, iamque præ ſenio & lachrymis, quas ſedulò fuderat, nõ videret: in ipſa vigilia Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti beatus pater apparuit in hunc modum: Cùm enim ipſa ab hora diei prima vſque in ſextam orâſſet, nec ſolitam perſentiret deuotionem, tædere cœpit, & in hæc prorupit verba: Prò bone Deus, vndè hæc patior? Certè ſi aliquem in cælo vel in terra amicum pro me nunc orantem haberem, hac cordis modò carerem duritia. Hæc illa dicente cum lachrymis, è veſtigio ante mentis oculos quidam frater tam lucidus, tam glorioſus apparuit, vt illum ob claritatis magnitudinẽ nõ agnouerit. Vndè ipſa ſtupeſcens, ait: Quis es tu? Et ille: Sum Iordanes, quondàm Prædicatoriæ familiæ moderator. Exiui enim ex hoc ſeculo ad gloriam beatorum, & inter Apoſtolorum choros & Prophetarum euectus ſum, miſſuſque ad te, vt in feſto iſto lætiſſimo te conſolarer. Tu ergò iam ſecura eſto: quia in proximo eſt, vt à Deo coroneris. deindè ſubiunxit: Deus miſereatur noſtri &c. cum Collecta de Spiritu ſancto, quem, me rogante, pro meo Ordine dicere promiſeras, vſque in tuum finem nè omittas. Moxque euanuit, eam in tanta animi lætitia, quantam nunquàm habuerat, dimittens. Hæc eadem ferè, etsì alio modo, beatus pater cuidam fratri Ordinis noſtri reuelans, quòd in ordine ſublimium præſidentium, & in cælo locatus eſſet, honorabili ſchemate demonſtrauit.

Huius Vitã quærat Lector Tomo 3 die 16. Iunij.

Apparet S. Lutgardi beatus Iordanes.

Cap. 47. Quidam ex Ordine Carmelitarum frater, diabolica ſuaſione tentatus de Ordinis exceſſu, exaudiens Iordanem aquis obrutum, magìs ac magis intra ſe turbatus, dicebat apud ſe: Incaſſum qui Deo ſeruit, vt video laborat. Aut Iordanes ille in via Dei non inceſſit, qui ſic miſerabiliter perijt: aut Deus non æquè retribuit ijs, qui ſibi ſeruiunt. Inualeſcente animi ægritudine & mœrore, exire ordinem in animo inſtituerat. Hæc illo deliberante, præcedenti nocte, qua die poſtero firmauerat exeundi propoſitum, eccè apparuit ei inſignis vir, luce immenſa præditus, ipſum circuiens. At ille tremens ac ſtupens, orabat dicens: Domine Ieſu Chriſte, mihi eſto præſidio, & oſtende quid ſit hoc. Extemplò vir ille inſignis reſpondit: Nè turberis, frater:

Itèm cuidã Carmelitæ,

frater: quia ſum Iordanes ille, de quo hæſitabas. Hoc firmiter teneas, nec dubites, quia ſaluus erit omnis, qui vſque in finem Domino noſtro Ieſu Chriſto ſeruierit. ilicoque diſparuit, ipſo ad plenum in omnibus dimiſſo læto. Hæc vti geſta fuerant, is frater cum præſidente cœnobij eius, ac Simone fratre viro religioſo, Patribus noſtris narrare conſueuerat. eundé ad ſeniore mentem vocat.

Non inutile, reor, erit aliqua referre miracula, poſt eius felicem exitum ad eius nominis inuocationem per Deum facta. Præfecerat is venerandus Pater, adhuc in humanis agens, quandam inſignis vitæ ſanctimonialem fœminam monaſterio cuidam fœminarum, ſub cura & habitu ordinis noſtri. Quæ poſt multum temporis, cùm in eo officio omni modeſtia, grauitate ac religioſitate pręfuiſſet, incidit in paralyſim, ità vt è grabato abſque miniſtrantium adminiculo nullatenùs ſe mouere poſſet. Quaproptèr ſæpiſſimè enixè efflagitauerat ſe eo munere abſolui: ſed omnibus ſanctimonialibus reclamantibus, nunquàm potuit voti compos fieri, eò quòd vtilior videretur monaſterio ipſa ſic ægrotans, quàm alia quæcunque ſoſpes. Contigit verò die quadam poſt beati viri obitum, cùm multa miracula à plurimis referrentur ad eius nominis inuocationem facta, vt ſanctimonialibus cibum ſumentibus, iuberet ſe in geſtatorio à duabus ſororibus in eccleſiam deferri, & ante aram ibidèm ſe poni. Et emiſſis ſororibus, deuotè ac iugiter beatum virum Dei Iordanem rogauit, quem firmiter credebat in cæleſti ac illa diuina domo glorificatum, vt impetraret à Domino, quatenùs vel citò vita excederet, vt ſic hac moleſtia liberarentur ſorores: vel quòd obtinere ſaltē poſſet à præſidentibus ordinis ab ipſo onere abſolutionem, vel priſtina ſanitate donaretur, qua habilis fieret ad monaſterij munera obeunda. Simulàc emiſit preces, ſenſit ſibi quandam virtutem diuinitùs infundi. Deindè cœpit pedem alterū plena fiducia, & alterū extra geſtatorium ponere: poſteà ſurgere, & hac illacq; per chorum meare, velutì tentatura, ſi verè ſanitatē eſſet adepta. Interìm dum hęc ab ipſa aguntur, ſignum nola refectorij datur, vt ſorores è menſa ſurgerent, poſtq̄ cibo potuque ſatisfactum erat. Igitur ſororibus pro gratijs reddendis ſecundùm conſuetudinē ad eccleſiam veniētibus, obuiàm ſana fit. Quam cùm iuniores primò ex refectorio exeūtes viderent, ſubdubitabāt an Prioriſſa illa eſſet, quam præter conſuetudinē deambulantē cernebant. Cantoriſſa verò cum antiquioribus vltimò refectorium exiens, cùm animaduerteret eam rectè ambulantem, quam paulò antè in geſtatorio ſine viriū vſura reliquerat, omiſſo Pſalmo Miſerere mei Deus &c. (Porrò pſalmum hunc pro more pręcinebant) quanta poterat voce, Te Deum laudamus, cantare occepit, & proſequētibus ea voce cæteris ſororibus, à cōuicinis inſolitæ voces exaudiuntur. Quibus permoti, verentes nè illis aliquid mali accidiſſet, vtpotè monaſteriū occupatū à prædonibus, armis fulti, vt ſuccurrerent, ſi neceſſe foret, accurrunt. Sed re mox intellecta per feneſtrā à Prioriſſa, indè Deū laudātes cum ſancto viro Iordane abiêrunt. Cap. 48. Paralytica meritis viri Dei Iordani integritati reſtituitur.

In Praga Boëmiæ metropoli erat Curſſiius, cognomento Albus, vxorem habens nomine Eliſabeth prægnantē. Hæc igitur partui vicina, ante triduum q̄ pareret, fœtum in ventre moueri haud perſenſerat, vt anteà. Cœpit plurimùm ſubdubitare ac timere, nè interiſſet. Cùm nocte, qua fœtum poſteà excluſit, graui dolore premeretur, filiū pariendum deuouit, ſi maſculus foret, viro ſancto Iordani, affirmans eum impoſſibile non eſſe ſanctū, cuius vitā & doctrinā ingentem tam crebrò audierat: ſi autē fœmina, diuæ Eliſabeth, quę paulò antè inter diuos relata fuerat. Educto fœtu de vtero, ab obſtetricibus requiſiuit, vtrùm eſſet maſculus vel fœmina: à quibus maſculū eſſe ſine vita reſponſum eſt. At illa vt exaudiuit mortuū ſe enixam, cœpit maximis vocibus, ingenti cum ploratu Iordanis auxilium implorare, efflagitans ſibi filium viuum reddi. Hos ploratus, has voces vſque ad noctis medietatem protrahens, plena fiducia ſæpè mulieres adhortabatur, vt tentarent an filius viueret. Quæ vt morem ei gererent, ac experimento cognoſcere poſſet, in fœtu nihil prorsùs vitæ eſſe, hyemali tempore in balneum aquæ frigidiſſimæ immerſère. Sed cùm penitùs immotus perſiſteret, abſque vitali ſpiritu eum eſſe omnes affirmârūt. Certæ igitur mulieres circunſtantes factæ de fœtu mortuo, adnitebantur Eliſabethæ aliquid ſolatij multis verbis afferre. Quæ earum verba non exaudiens, inceſſanter flens, Iordanem inclamabat, & vt præſtò eſſet ſibi apprimè rogabat. Demùm plena fiducia iubet illas ad infantem accedere, diligenterque perquirere an viueret. Et eccè ipſo dicto exaudiētes, viuere infantem, quem mortuum totiès expertæ fuerant, Cap. 49. S. Elizabeth hiſtoriā habes 19. Nouēbris Tomo 6. Meritis viri Dei Iordani infans mor-

tuus vitę reſtituitur. rant, inueniunt. Vndè mater gratias Deo agens, & beato patri Iordani, filio Iordanis nomen in miraculi memoriam impoſuit, quod per ipſum Deus optimus maximus fecerat. Poſtquàm illuxit, dato ſigno ad reddendum Deo officium pro more in eccleſia Prædicatorum, prudens ac proba mulier pro fratribus miſit, reique ſeriem narrauit, verba ſua plurium matronarum confirmans teſtimonio.

Cap. 50. Plura deſcribenda miranda forent, per Deum perpetrata ad inuocationem nominis viri Dei Iordanis, & præcipuè in Aron, vbì eius ſanctiſſimum ac venerãdum corpus quieſcit: ſed nè lectoribus tædio eſſem, permiſi in calamo illa quieſcere. Scripſit ſuper Apocalypſim commentaria: ſuper Priſcanum minorem. Itèm quædam grammaticalia delicata. Scripſit præterea libellum de Ordinis noſtri initio. Opera per ipſum edita.

MARTYRIVM SANCTÆ FVSCÆ VIRGINIS, ET MAVRAE NVTRICIS EIVS, EX PRIMO LIBRO *hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei viri doctiſſimi.*

13. Februarij. FVSCA virgo nobilis, ſub Quintiano Præſide, qui in Sicilia Agatham trucidauit, ob Chriſti religionem Rauennæ per idem tempus Idibus Februarij interfecta eſt. Hęc enim Syroo patre orta viro nobili, annos nata quindecim, audiens Chriſtianam religionẽ, eius amore infinitum in modum inflammata, cum Maura nutrice id negocij communicauerat. Nutrix putans tantum facinus, inſcijs parentibus, minimè perpetrandum, occultè omnia matri patefacit, quæ, quòd diù Chriſtianæ militiæ nomen dare optauiſſet, non ſolùm filiæ aſſenſit, ſed laudauit vehementer conſilium: ad Hermolaumq; ſacerdotem Rauennatum, virum ſanctiſſimum, profectæ, ab eo edoctæ ſunt, quæ facienda Chriſtianis eſſent, & ſacra vnda ablutæ. Hæc cùm pater reſciuiſſet, qui ex omni nobilitate Rauennati eminebat, id ſibi, multis de cauſis, dedecori & calamitoſum ducens, ſæpiùs tentauit, irrito tamen labore, ab Chriſti fide auertere filiam: tandèm verò in carcerem contruſam, triduo abſq; cibo eſſe voluit. Quibus tamen diebus non deſtitit pater, quin per matronas nobiles, eiuſq; familiares adoleſcentulas, hortaretur ab Chriſtiana religione deficere. Quibus tandèm cùm nihil efficeretur, ipſeque met pater omnibus blanditijs, ac ſpecioſis verbis, atque etiam lachrymis filiam demulcẽs, immotam filiam conſpiceret, in tantam iram exarſit, vt, niſi mater interceſſiſſet, è carcerẽ eductam filiam enſe omninò confoſſurus videretur. Iubet tamen adigi ad ſacrificandum dijs.

S. Fuſcæ parentes. — Cum ſua nutrice baptizatur. — Carcere & fame affligitur.

Sub id tempus Quintianus Rauennam ingreſſus, his acceptis, mandat ad ſe Fuſcam, Mauramque & parẽtes vinctos adduci. Sed cùm apparitoreſ eam depræhendiſſent orantem, cælitemque iuxta eam ſummo ſplendore fulgentem conſpexiſſent, adeò territi ſunt, vt nihil auſi, inanes ad Quintianum redierint. Intereà Fuſca & Maura, quæ hæc acceperant, adeunt ad Quintianum, ſeque Chriſtianas profitentur. Adductum Syroum patrem cùm Quintianus interrogaret, cur filiam Chriſtianam eſſe ſit paſſus: ipſeque id ſe inuito ab ea factum reſpondiſſet, adiectis teſtibus, qui referrent, quibus eam, ob id, pœnis affeciſſet: Fuſcam & Mauram, deorum religionem falſam ſpernentes, verberibus affectas innumeris, iubet in teterrimũ carcerẽ contrudi. Vbì cùm dies aliquot acerbè vixiſſent, Quintiani iuſſu, extra vrbem, Fuſca, gladio in latus infixo, cùm anteà cælitùs emiſſa vox illam eſſet ad necem fortiter ferendam hortata, confoditur.

Ab Angelo viſitatur. — Flagellatur. — Gladio cõfoditur.

Maura nutrix, cadaueri, quod aſſiduè amplexabatur, illachrymans, rogata carnificem, vt ſe eadem ratione gladio confoderet, illã inſecuta eſt. Cadauera ab Chriſtianis nautis noctù rapta, ad Sabratam prouinciæ Tripolitanæ vrbem importata, pulcherrimo ſepulcro condita. Multis deindè pòſt annis, cùm eam ciuitatem piratæ deprædati eſſent, Vitalis ciuis Venetus ad vrbem deſertam, diuino afflatus ſpiritu, adnauigans, ad Torcellum Venetiarum inſulam, ea inuexit: vbì nunc honorificentiſſimo tẽplo ac ſepulcro, religione ſumma ab incolis venerantur. Hæ mulierum ſanctiſſimarum neces contigerunt non antè multò, quàm Decius tot ſcelerum daturus pœnas, vnà cum filio, quem Cæſarem deſignauerat, trucidatur.

Itèm S. Maura. — Tranſlatio earum. — Paſſionis tempus.

VITA

VITA SANCTORVM ADERITI ET ELEVCHADII ARCHIEPISCOPORVM RAVENNATVM, EX *primo libro hiſtoriæ Rauennatium Hieronymi Rubei viri doctiſſimi.*

SANCTVS Apollinaris Rauennatum Apoſtolus, diuinitùs factus certior, fore, vt breuì Rauenna exularet, ac ſubita opprimeretur calamitate, capiteq; oppugnaretur: nè Rauennatem Eccleſiam abſque paſtore relinqueret, duodecimo poſtquàm acceſſerat anno, ſacerdotes binos inſtituit, Aderitum & Calocerum: Diacones verò, Martianũ virum nobiliſſimum, & * Eleuchadium ſummum philoſophum. Cæſo igitur Apollinare, peractisque in funere ſacris, cùm Chriſtiani omnes ſucceſſorem electuri conueniſſent, ignaris, incertisque illis quem tanto viro ſufficerent, omnibus fermè id renuentibus, quòd ſe tanto muneri impares faterentur, è cælo columba deſcendens, Aderiti ſacerdotis ſanctiſſimi capiti incubuit: quapropter continuò clamare omnes, Deum commonſtràſſe quem eligerent Archiepiſcopum. Itaque omniũ conſenſu prouinciam Archiepiſcopatûs ſuſcepit Aderitus, vir Græcus, ſub id ferè tempus, quo Titus, Veſpaſiano patre in villa circa Sabinos, ventris profluuio, nono anno Imperij mortuo, ſolus Imperium adminiſtrauit. 14. Februar. S. Aderitus ordinatur ſacerdos. al.* Elocadium Per columbã eligitur à Deo Archiepiſcopus Rauennas.

Aderitus igitur, perfunctus abſoluti optimique Antiſtitis omnibus muneribus, cùm multos ad verum Dei cultum ab falſa deorum religione auocàſſet, moritur * quinto Calendas Octobris: ſepulturæ traditus in oppido Claſſenſe, eo loco, quo deindè non multo pòſt diuo Probo templum eſt exædificatum, circiter annum Domini centeſimum. Sanctè obit

Aderito mortuo cùm Rauennates conueniſſent de Antiſtite eligendo tractaturi, Deumque precarentur, vellet eum eligi, qui populo ex diuina ſententia præeſſet, ſtatìm, vtì in Aderito cõtigerat, deſcendens columba de cælo, capiti incubuit Eleuchadij viri Græci, ſummique philoſophi, quem iam Apollinaris ſacris initiârat. Hic Græcè Latineq; doctus, interpretatus eſt grauiſſimè ex diuinis libris complures: elegantiſſimeque conſcripſit de Chriſti conceptu atque ortu ex Virgine, deque ipſius nece: quæ omnia iniuria temporum exhauſit. Petrus Damianus, qui hunc miris extollit laudibus, ſcribit ſumma fuiſſe pietate, atque ità virtutibus floruiſſe, vt in humano corpore vitam cæleſtem ac diuinam imitaretur. Anno duodecimo ſupra centeſimum ab Chriſti ortu, ſexto decimo Calendas Martias obijt. Sepultus extra muros Claſſis: vbì non multo pòſt ædificatum eſt eius nomini templum, quod Petri Damiani tempore adhuc extabat, in eoque anniuerſaria ſacra fiebant. Eius oſſa deindè ab Aſtulpho Longobardorum Rege Ticinum tranſlata ſunt, & in diui Michaëlis poſita. In cuius templi libro quodam, vbì de reliquijs Diuorum, quæ ibidèm locatæ ſunt, fit mentio, hæc de Eleuchadio leguntur: A parte dextra, in cornu ipſius templi eſt corpus ſancti Eleuchadij Archiepiſcopi Rauennatis, qui dum ob philoſophiam, cuius erat peritiſſimus, fidem Chriſti ſtudioſiſſimè impugnaret, tandèm ſuperatus & conuerſus eſt à beato Apollinari, diſcipulo Principis Apoſtolorũ, & cęleſtis clauigeri Petri: qui poſt eiuſdem conuerſionem de fide Chriſti mirabiliter ſcripſit & diſputauit, adeò vt tempore ſuo appellaretur hæreticorum metus, & primus in Italia ordinauit officium nocturnum pariter & diurnum, ſolenniter diſtinguendo libros noui & veteris teſtamenti, vt hodiè per totam Eccleſiam leguntur in matutinis: & Rauenna huc tranſlatum fuit per Chriſtianiſſimum Imperatorem Conſtantinum, natum ſanctæ Helenæ, qui hanc Baſilicam fundauit, anno natiuitatis Domini CCCXXV. propter glorioſum triumphum, quem tunc obtinuit contra Gallicos, Imperium non verentes, precibus ſigniferi ſancti Michaëlis. Hæc ibi. S. Eleuchadius in locũ Aderiti, Dei electione, ſubſtituitur Quantæ fuerit ſanctitatis. Obit. Tranſlatio eius. Quantæ eruditionis fuerit. Hæreticorũ metus vocitatur, ac diuinum officium inſtituit.

SERMO BEATI PETRI DAMIANI, OSTIENSIS EPISCOPI, IN FESTIVITATE EIVSDEM *ſancti Eleuchadij Epiſcopi.*

14. Februar. HODIERNA feſtiuitas, fratres chariſſimi, geminum ſanctæ deuotioni veſtræ, immò noſtrum gaudium cumulat: quia dum venerandi Confeſſoris Eleuchadij ſolēnia celebramus, neceſſariò Apollinaris ad memoriam prçclara geſta reducimus. Quia enim, vt Salomon
Prou. 10. 15. ait, Gloria patris eſt filius ſapiēs: ſic alterius cauſa pendet ex altero, vt quiſquis vnius laudes dignè retulerit, alterius etiā inſigne præconium tacere non poſſit. Et
Iohan. 5. quia Veritas dicit, Non poteſt filius facere, niſi quod viderit patrem facientem: ſic iſte beatus alumnus ſubſecutus eſt paterna veſtigia, ità veræ fidei prædicando rectam tenuit lineam, ne religiosè viuendo ſancto præceptori conſonam exhibuit clientelam, vt ei meritò ſuccederet in regimen, cuius imitator extiterat ſanctitate.
Tres præcipui S. Petri diſcipuli. Sicut enim beatus Petrus princeps Apoſtolici ſenatûs, tres inter cæteros eminentiores cognoſcitur habuiſſe diſcipulos, primum videlicet Linum, ſecūdum Cletum, tertium Clemētem, qui ſibi poſtmodùm in Pontificatûs arce per ordinem ſucceſſerunt: ità nihilominùs & beatus Apollinaris, quatuor egregios diſcipulos habuit, poſt felicem martyrij ſui gloriam ſibimet in Eccleſiaſtico regimine ſuccedentes, Aderitum ſcilicet, & beatum hunc, cui præſens ſermo famulaturus eſt, Eleuchadium, ſubindè Martianum, poſtremò Calocerum.

S. Eleuchadius per S. Apollinarē conuertitur ad Chriſtū. Erat autē Eleuchadius iſte philoſophus, ſicut in ipſa beati magiſtri eius narratur hiſtoria. Superata eſt ergò ſapiētia Platonis à diſcipulo piſcatoris. Miſit rete verbi in profundam ſalſuginē maris Rauennatis, & magnam auratā ad fidei litus traxit. Porrò cuius magiſter olìm nouerat tanta per ſtagna nauiculā regere, diſcipulum docuit cum arguta dialecticorum verſutia diſputare: docuit, inquam, diſcipulum, acris ingenij & acutæ facundiæ homines ſimplici ſermone concludere, quia ad includendos per profunda pelagi piſces, vilia conſueuerat retia ſubnodare. Planè poſtquàm nauicularius pelagi clauicularius cōſtitutus eſt cæli, diſcipuli piſcatorū magiſtri facti ſunt oratorū, & ſapientia mundi victa eſt à ſimplicitate Chriſti. Quia
1. Cor. 1. enim, vt ait Apoſtolus, non cognouit mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes. Hac ſimplicitate Paulus, qui
1 Cor. 2. ſe indicat inter Corinthios nihil ſcire, niſì Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum, ſu-
Act. 17. perauit Dionyſium Areopagitam apud Athenas. Hac ſimplicitate cōcluſit beatus Apollinaris Eleuchadium philoſophum in vrbe Rauenna: qui & ipſe conſultus de curationum peritia, reſpondit nihil ſe ſcire ſine nomine Ieſu. Veruntamē vtrique huic prudenter ſimplici beatus Petrus ſapientiæ teſtimonium perhibet. nam
2. Pet 3. de Paulo ait: Sicut chariſſimus frater noſter Paulus ſecundùm datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis. Apollinari verò dicit: Eccè eruditus es de omnibus, quæ fecit Ie-
1 Cor. 2. ſus. Nam qui Deo ſapientes erant, mundo ſe velut fatuos exhibebant. Stulta ſiquidem mundi elegit Deus, vt confunderet ſapientes.

Atque vt magìs ſtupeas, ipſos imperitè ſapientes à vano ſuperbæ ſapientiæ ſuæ tumore deiecit, ac deincèps in authoritatē liberæ prædicationis erexit, vt id ipſum poſtmodùm conſtanter adſtruerent, quod anxiabātur antè crudeliter impugnare.
Exod. 32. Quod Moyſes tūc myſticè figurauit, cùm arripiens vitulum aûreū igne combuſſit, ad puluerem vſque cōtriuit, fluctibusq; conſpergens Iſraëliticum ex eo populum propitiauit. Quid eſt enim per figuram vitulus ille conflatilis, niſì corpus diaboli? Homines ſcilicet in omnibus gētibus perfidiæ ſimul & idololatriæ errore decepti, ac ſub ipſo ſuo peſtifero capite tanquàm diuerſa membra, ſacrilega conſpiratione coniuncti, ſuper quos nimirùm ille nequitiæ ſpiritus, velut âuthor, præſidens inſolenter erigitur, & tanquàm caput per tyrannidem ſuo corpori dominatur? Aureus
Idololatriæ ritus à ſapientibus ſeculi huius inſtitutus. autem vitulus fuiſſe deſcribitur, quia videtur idololatriæ ritus velut à ſapientibus inſtitutus. Auro quippè ſapientia deſignatur, ſicut per Salomonē dicitur: Theſaurus deſiderabilis in ore ſapientis. Aureus itaque fuit vitulus, quia mundi ſapientes ante nouæ gratiam fidei dæmoniacæ culturæ fuiſſe probātur authores. De quibus nimi-

nimirùm dicit Apoſtolus: Quia cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratũ eſt inſipiens cor eorum: dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in ſimilitudinẽ imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & ſerpentium. Per hanc itaque veſanæ ſapientiæ vanitatem poëtæ, philoſophi, magi, ſiderum rimatores, omniumq́; diſciplinarum liberalium inſtructi peritia, prodigioſa dæmoniorum ſolebant adorare figmenta.

Rom. 1.

In vitulo igitur ſignificatum eſt totum corpus, id eſt omnis ſocietas gentilium idololatriæ deditorum. Moyſes itaq; vitulũ igne combuſſit, quia Redemptor noſter, quem ille ſignauerat, malè conſpirata corda gentilium flamma ſuæ charitatis accendit. Vndè & ipſe dicit: Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur? Et Propheta, Non eſt, inquit, qui ſe abſcõdat à calore eius. In mente ergò gentilium repentè diuinus ignis accenditur, vt in eis irrationabilis idololatriæ beſtialis forma ſoluatur. Totum deindè corpus vituli huius in puluerem cõminuitur, quia gentilis illa ſocietas diabolicæ conſpirationis arte in vnum conflata, ad aduentum Chriſti quodam velut malleo ſalutiferæ correptionis extunſa, atque à rigoris ſui duritia diuini verbi eſt virtute contrita. Ad verbum ſiquidem veritatis ſalubriter cõminuitur, quæ malè integra in ſuperbiæ ſuæ forma inſenſibiliter ſtare videbatur. Deindè in aquam ſpargitur, vt Iſraëliticus ex eo populus bibat. Cõminutus deniquè vitulus in aquam mittitur, quia humiliatus gẽtilis populus lauacro ſalutiferi fontis neceſsè eſt vt abluatur. Quem protinùs Iſraëlitę bibunt, quia ſancti prædicatores Euangelij, qui verè Iſraëlitæ ſunt, quos ad Dominicum corpus, quod eſt Eccleſia, transferunt, in ſua membra ſuſcipiendo, quaſi bibendo conuertunt: quorum videlicet Iſraëlitarum primo dictũ eſt: Macta, & manduca: quod tantundem eſt, àc ſi diceretur: Preme, & bibe. Sic ſic ille vitulus per ignẽ zeli, & aciẽ verbi, aquamque baptiſmatis ab eis potiùs abſorptus eſt, quos conatus eſt abſorbere: in eos ipſe transfuſus eſt, quos in ſua, hoc eſt diabolica tentauerat membra trãsferre.

Luc. 12.
Pſal. 18.
Prædicationes Euãgelij, veri Iſraëlitæ.

Veruntamen quia Moyſes non in hoc metam vltionis fixit, vt idolum duntaxàt infringeret, ſed inſupèr addidit vt & vigintitria millia hominũ trucidaret: myſticè docuit, nequaquàm ſufficere, ſi ab idololatrię cultu, vel prauitate vitę quiſque conuertitur, niſi & propria vitia gladio ſpiritûs mortificare conetur. Vndè & prædicator egregius: Mortificate, inquit, membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, luxuriam, concupiſcentiam malam, & auaritiam, quæ eſt idolorum ſeruitus. Et notandum, quia ſicut hìc vitia membra noſtra eſſe dicuntur, ità & illic qui perẽpti ſunt, cum interfectoribus ſuis propinquitatis neceſſitudine iungebantur, ſicut per Moyſem dictum eſt: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël, Ponat vir gladium ſuper femur ſuum, ite, & redite de porta vſque in portam per medium caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximũ ſuum. Si quem ergò delectat in arma conſurgere, quiſquis anhelat aduersùs hoſtium cuneos dimicare, vertat manus in ſe, & illic plures inueniet aduerſarios obtruncãdos. Vndè videlicet poſt victoriam non homicidæ fœdum nomen incurrat, ſed glorioſus potiùs triumphator appareat: vndè certè non ſanctuarij mereatur excludi liminibus, ſed cõſecrans ſemetipſum Domino, diuinæ gratiæ benedictionibus augeatur, ſicut & illis dictum eſt: Conſecrâſtis, inquit, manus veſtras hodiè Domino vnuſquiſque in filio, & fratre ſuo, vt detur vobis benedictio. Quòd autem ij, qui cæſi ſunt, vigintitria millia fuiſſe referuntur, numerus trium millium peremptorum, triplicem formam indicat peccatorum. Omne quippè peccatũ aut facto, aut verbo, aut cogitatione cõmittimus. Sed quoniã illic & denarius numerus geminatur, datur intelligi, quia ſicut decalogum præceptorũ culpa carnis ſimul & animæ ſeruare cõtempſimus, ſic etiam vtriuſque vitia, virtutum armis atterere & mortificare debemus.

Propria vitia gladio ſpiritûs mortificanda.
Coloſſ. 3.
Gal. 5.
Exod. 32.
Ibidem.
Peccatorũ forma triplex.

Beatus igitur Eleuchadius tunc philoſophus magnus, tanquàm aureus vitulus contritus eſt malleo prædicationis, & transfuſus eſt in membra corporis Chriſti. Tunc doctor terrenæ ſapientiæ, nunc magiſter effectus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ. Tunc naturalium cauſarum rimabatur indaginem, nunc omniũ naturarum ipſum perſpicuè contẽplatur authorem. Et qui tunc ſidera radio fortaſsè notauerat, nunc ſub ſe cæli machinam cum ſideribus volui gratulabundus adſpectat. Nimirùm qui priùs fuerat philoſophus vanitatis, conuerſus ad Dominum, prædicator factus eſt veritatis, tertius ſcilicet à beato Petro Apoſtolo in ordine diſcipulatûs, tertius etiã

S. Eleuchadius vitulus Moyſi contritus cur dicatur.

nihilominùs à beato Apollinari in arce Pontificatûs. Et perſonarum quidē ordo productus,ſed eadem fidei puritas,quæ ex ipſo ſummo & originali fonte proceſſerat, per deuexam aluei ſeriem decurrebat. Nam à Chriſto in Petrum, à Petro in Apollinarem,ab Apollinari in Eleuchadium cæleſtis eloquij fluuius emanauit, vt
Pſal.147. illud Pſalmiſtæ præconium impleretur: Qui emittit eloquium ſuum terræ, velo-
Quē in Ecclesia fructū cum S.Apollinari, vir ſanctus fecerit. citer currit ſermo eius. Beati deniquè cultores & adiutores Chriſti, Apollinaris & Eleuchadius,pater videlicet & filius, magiſter atque diſcipulus, vnius operis miniſterium,vnius (vt ità loquar) agri fundum,vnius ſuſceperūt vineæ colonatum. Ille nimirùm,vt obſcura ſyluarum condenſa ſuccideret: iſte verò,vt reſiduos arbuſtorum truncos,& horreſcentium veprium dumeta radicitùs extirparet.Ille,vt acuto verbi vomere dura ſqualētis deſerti rura proſcinderet: iſte, vt nihilominùs ſanctæ prædicationis ſarculo tumentium vitiorum poſt eum glebas effringeret, & bono-
1.Cor.3. rum operum frugibus noualia diligenter exculta veſtiret. Ille,vt cum Paulo plan-
Exod.14. taret: iſte,vt cum Apollo rigaret. Atque vt altiùs repetam, ille cum Moyſe popu-
Ioſ.4. lum Domini diuiſo mari rubro in deſerta trāſpoſuit: iſte cum Ioſue,magiſtro ſuccedens,eundem populū in terram repromiſſionis primus introduxit. Ille docuit, qualiter Aegyptum Iſraël accola ſperneret: iſte verò,qualiter terram lacte melleque irriguam,diſtributis inuicèm ſortibus,poſſideret. Vnus nimirùm colla de ferreo iugo Pharaonis excutere: alter admonuit triumphatricibus plantis deuictas hoſtium calcare ceruices. Vnus edocuit ſeruitutis opprobrium quàm celeriter fugerent: alter autem ipſos libertatis titulos quàm cautiſſimè cuſtodirent.

S. Eleuchadius ſpiritualis martyr. Neque verò credendum eſt,fratres mei,beatum Eleuchadium,dum adhuc viueret, martyrij caruiſſe laboribus, & ſi non fuerit martyrio conſummatus. Videbat nimirùm gentilitatis nupèr extinctæ nonnullas adhuc ſupereſſe reliquias,dolebat in populo ſibi cōmiſſo vel extrema ſuperſtitioſi ritûs veſtigia remanſiſſe: atq; ideò licèt perſequentium manus gladios non exerceret, cruciabatur anima ſancta pij zeli ac paternæ cōpaſſionis incendio concremata. Quid enim prodeſt,ſi quiſquam catholicè credat,& gentiliter viuat? Aut quomodò credulitas recta cum vita concordat hæretica? Quid enim iuuat ſi fides adſit Apoſtolica, vbì cōuerſatio ducitur Arriana?De ijs etenim,qui catholicè credūt,& hæreticè viuunt, cōqueritur beatus
Tit.1. Apoſtolus,dicens: Confitentur ſe nôſſe Deum,factis aūt negant: cùm ſiue creden-
Deū negare factis, nihil aliud eſt q̄ perire. do,ſiue viuendo, Deū negare nihil ſit aliud abſq; dubio, quàm perire. Quapropter beatus Pōtifex Eleuchadius,non contemnendū pertulit in ipſa Eccleſiæ pace martyrium,quandoquidem eiſi non cum perfidè credentibus,ſed peruersè viuentibus infœderabilem probatur habuiſſe conflictum,quanq̄ & in fidei doctrina deſudâſſe eum non ſine ratione colligimus,cùm omniū Rauennati Metropoli adiacentium diœceſion ciuitates & oppida,nullos penè recondere martyres agnoſcamus.

Vndè beati Apollinaris quanta gloria, quanta ſit excellentia, mirari dignè non poſſumus,cuius martyriū cùm per viginti & nouem annorū ſpatium per innumerabilia fuerit tormēta productum, tantùm ſolus elaborauit, quòd quiſpiam vbì in totis ferè illis partibus pro teſtimonio fidei potuiſſet occumbere, non inuenit. Sed ſi quid fortè ſuperfuit, diſcipulorum eius ſucceſſio venerāda ſuppleuit,inter quos nimirùm beatus Eleuchadius,velut aureum ſidus emicuit,& iuxta nominis ſui ety-
Nominis Eleuchadij expoſitio. mologiam,paterni candoris atque ſplendoris inſignia, vt reuerà filius reportauit. Eleuchadius quippè Græcè,Latinè intelligitur candidus. nec immeritò. ex eorum
Thren.4. nempe fuerat numero,de quibus dicitur: Candidi facti ſunt Nazaręi eius,ſplendo-
Gen.49. rem Deo dederunt, & ſicut lac coagulati ſunt. Et Iacob de Chriſto ad filium: Pulchriores ſunt, inquit,oculi eius vino,& dentes eius lacte candidiores. Oculi nempe Chriſti, Apoſtoli,& Euangeliſtæ ſunt, qui vniuerſo corpori ſanctæ Eccleſiæ lumen ſapientiæ præſtiterunt: quorum doctrina dum rigorem atque duritiā priſcæ legis emollit, quodammodò auſteritatem vini veteris eorum pulchritudo præcellit. Euangelica quippè præcepta mandatis veteris teſtamēti longè ſunt clariora. Dentes verò,ſancti prædicatores ſunt, qui conuerſos homines à prauorum ſocietate præcidunt,eoſque in Chriſti corpus,ſicut ſuperiùs dictum eſt,quaſi mandendo traijciunt. Porrò nomine lactis doctrina legis innuitur,quę carnalem populum lactis poculo tanquàm paruulos alere videbatur,quorū nimirùm lacte candidiores ſunt Doctores Eccleſiæ, quia fortem & ſolidum verbi cibum, & ipſi comedunt, & alijs
Hebr.5. tradunt,de quibus ad Hebræos dicit Apoſtolus: Perfectorum aūt eſt ſolidus cibus.

Et be-

Et benè candidi eſſe dicũtur Doctores Eccleſiæ: quia & à prauitatis macula liberi, & conſpicuæ conuerſationis videntur operibus clari. Quapropter cauendum eſt, fratres mei, nè nos Iudæorum nigredo dedecoret, qui candidos in Chriſti militia duces habemus. periculosè nimirùm rerum ſpecies fluctuat, vbì cum ducibus ſubſequentis exercitûs inſignia non concordant. Beati ſiquidẽ patres noſtri promptos ſe exhibebant ad perferẽda ſupplicia, nos dum à proximo lædimur, compeſcamus ſaltem animos à vindicta. Moyſes nempe ad vltionis iudicium deſcẽdens de monte cornutus apparuit, ſuper Dominum autem in manſuetudinis ſpiritu columba deſcendit. Illi decreuerunt pro Chriſto propria cuncta contemnere, nos autem diſcamus ſaltem quæ aliena ſunt non ambire. Præſenti neceſſitati hodierna cura ſufficiat, neque de craſtino ſolicitudinis rancor anticipet. Exod. 34. Matth. 3.

Iſraëliticus ſanè populus, ſicut ſacra teſtatur hiſtoria, cùm manna colligerent, Exod. 16.
ſcaturiebat vermibus, atque computreſcebat, ſi quis infideliter agens, ex eo in craſtinum reſeruaret. Sic nimirùm quiſquis ardore cupiditatis accenſus, vt tanquàm corpori ſuo alimenta prouideat, terrenam ſibi ſubſtantiam theſaurizat, huic ille vermis ebullit, qui conſcientiam fodiat, & arcana pectoris rodat. Enimuerò ij ſolicitudinum vermes, quos auaritia generat, illos denuò vermes parant, de quibus ſcriptum eſt: Ignis eorũ non extinguetur, & vermis non morietur: vt ignem ignis Eſa. vltimo.
cupiditatis accendat, & vermis ex verme procedat. Quanquàm & ſic valeat non inconuenienter intelligi, quia ſicut ipſe Chriſtus, qui dicit, Ego ſum vermis & non Pſal. 21.
homo: prouenit alijs in ruinam, alijs in reſurrectionẽ: ità nihilominùs verbũ eius Chriſtus
ſit manna, melliſque dulcedo fidelibus, infidelibus autem & prauè viuentibus ver- vermis cur
mis fit, non videlicet quia ruinam reficiens alat, ſed quia conſcientiam terendo ac dicatur.
ruminando remordeat. Sexto autem die duplex menſura colligi iubebatur, vt ex eo in ſabbatum medietas ſeruaretur. Porrò autem ſexta dies, ſexta mundi ætas intelligitur, in qua nunc ſumus. In hac ergò die duplum pro vẽturo ſabbato colligit, qui pro gloriæ cæleſtis intuitu, vbì perpetuũ ſabbatum & vera eſt requies, verbum Dei & audit, & facit. In hoc duplum recondit, qui & benè viuit, & alijs exemplum ſalutis oſtendit: ſiue quod expeditius eſt, duplicem menſuram colligit, qui tantùm in bona operatione deſudat, vndè & hìc conditori ſuo eius anima placeat, & cum eo poſtmodũ perpetualiter viuat. Quod ergò reponebatur pro ſabbato, corrumpi non poterat: quia bona opera, quæ pro deſiderio ſupernæ quietis fiũt, perpetuò permanebunt. Non ergò illæ ſunt cumulandæ diuitiæ, quas ærugo demoliatur, Luc. 12.
quas tineæ comedant, & quæ vermium ſcaturigine computreſcant: quarũ ſcilicet non liberos poſſeſſores beatus Iacobus increpans: Diuitię, inquit, veſtrę putrefactę Iacob. 5.
ſunt, veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras, ſicut ignis. Illas igitur, fratres, diuitias appetamus, quæ nos gẽmis ac margaritis valeant Quæ hìc ap-
adornare virtutum, quæ ad cæleſtium nos prouehant titulos dignitatum: quas petendę di-
profectò diuitias inſinuat Propheta, cùm dicit: Diuitiæ ſalutis ſapiẽtia, & ſcientia: uitiæ
timor Domini ipſe eſt theſaurus eius. Eſa. 33.

Has nimirùm diuitias beatus Eleuchadius concupiuit, cùm de cathedra philoſophicæ doctrinæ ſe depoſuit, cùm ferulam præceptoris abiecit, cùm de magiſterij principatu Chriſti ſe diſcipulatui humiliter ſubdidit. Quicquid ſanè illic anteà ſuperfluum didicit, in huius ſcholæ longè nobilioribus ſtudijs amputauit. Quicquid illic mendacij, quicquid ſuperſtitionis edocuit, in Eccleſiaſticæ puritatis diſciplina correxit. Vndè per Moyſem lege decernitur, vt mulieri in bello captæ, & in coniu- Deut. 21.
gium victoris electæ, corporis ſuperfluitas abſcindatur: Quæ radet, inquit, cæſariem, & circuncidet vngues, & deponet veſtem, in qua capta eſt, ſedenſque in domo tua flebit patrem & matrem ſuam vno menſe: & poſteà intrabis ad eam, dormieſque cum illa, & erit vxor tua. Mulieri quippè cæſariem radimus, cùm rationabilis diſciplinæ ſenſus ſuperfluos amputamus. Vngues etiam circuncidimus, cùm ab ea mortua quęque ſuperſtitionum opera deſecamus: quæ etiam veſtem deponere, in qua eſt capta, pręcipitur, vt ſuperductam fabularum, & quorumlibet figmentorum exuat ſuperficiem, ac ſolidam veræ rationis exhibeat veritatem. Patrem verò & matrem deflet, quia liberalium authores artium inter mortuos deputat, & eos in errore perijſſe compatiendo deplorat. Conſuetudo autem fœminarum eſt, per vnumquenque menſem ſe ſui ſanguinis effuſione purgare. Poſt menſem itaque ad

hanc mulierem intrare præcipimur, vt artem cuiuſlibet diſciplinę omnium ſuperſtitionum contagio defæcatam velut in coniugium ſortiamur, quatenùs iam Iſraëlitica facta, conſequenter in Iſraëlitæ coniugium transeat, & benè fœcunda ſpiritualium operum ſobolem reddat.

Exod. 11. Cui etiam non diſſimile eſt, quòd idem Moyſes Iſraëlitico populo aurum & argentum cum veſtibus ab Aegyptijs mutuari præcepit: in quo videlicet vt non diutiùs immorer, myſticè aurum & argẽtum cum veſtibus ab Aegyptijs petimus, vndè Domino tabernaculũ fabricemus, cùm mũdanos poëtas ac philoſophos legimus, vt in diuinis eloquijs luculentiùs proficere valeamus. Siue etiam, quod accommodatius eſt, aurum & argentum, animæ ſunt precioſæ, quæ cum veſtibus ſimul, id eſt ſuis corporibus, populo Dei ſe copulant, vt tenebroſum hoc ſeculum velut Aegyptum deſerant, & terram promiſſam perpetuæ felicitatis acquirant. Quod ergò beatus Eleuchadius mutuatus eſt ab Aegyptijs, profecit Iſraëlitis, & theſaurum, quem gentilitati ſurripuit, ſanctæ diſpenſator Eccleſiæ fideliter erogauit. Cuius quidem geſta non reperiuntur apicibus tradita, ſed non ſine cauſa vetuſtas vel baſilicam in eius honore conſtruxit, vel eius obitum annuæ ſolennitatis honoribus dedicauit: nam & nonnulla ſuper veteri ac nouo teſtamento, ſiue etiam de incarnatione, vel paſſione Domini, perhibetur exaráſſe volumina, quę tamen ſcriptorũ arbitramur obliuione deleta. Quanquàm & hoc ad cumulum meritorũ eius pertinere non immeritò videatur, quòd tunc ſe fieri conſenſit Epiſcopum, cùm Eccleſiam egeſtas opprimeret, & rudis adhuc fidei, nouiterque plantatę labor difficilior vrgeret, cùm denique ille ad priſtini ritûs pullulantia germina radicitùs euellenda incumberet, graueque faſtigium, & temporalis ſubſidij deeſſet emolumentum. Licèt enim Eccleſia iamtũc fuerit in fide fundata, Chriſtiana tamen religio needùm erat viuendi moribus expolita.

S. Eleuchadius ex gentili philoſopho, Eccleſiæ doctor.

Et nos itaque, fratres chariſſimi, huius ſancti feruoris imitemur exẽplum. Nunquàm timeamus illud negocium cõſtanter ac fiducialiter aggredi, in quo nos ſperemus ſiue pro diuinis obſequijs, ſiue pro ſalute fraterna, preſſuris atque aduerſitatibus fatigari. Fugiatur honor, gloria, diuitiæ, omniſq; dignitas temporalis. Labor obedientiæ, paupertatis anguſtia, & inquietudo charitatis, quæ nos exerceat, appetatur. Redemptorem quippè noſtrum plebs Iudaica, cùm eſſet ſatiata de panibus, Regem voluit conſtituere: ſed teſtante Iohãne, nè reperiri poſſet, effugit in montem. Cùm autem quæreretur ad Crucem, vltrò ſe non cognoſcentibus obtulit, dicens: Quem quęritis? Quibus vtiquè perhibentibus, Ieſum Nazarenum ſe quęrere, ilicò reſpondit: Ego ſum. Quid eſt enim, quòd mediator Dei & hominum promouendus ad regnum effugit, ad mortem verò ſe vltroneum quæſitus ingeſſit, niſi vt nos admoneret mundi huius gloriam deuitare, tribulationes autem pro Deo, & laborum dolorumque preſſuras gratulanter expetere? Paulus quoquè cùm eſſet Mileti, & omnes ſibimet obſequentes, ſeſeque affectuoſiſſimè diligẽtes adſpiceret, ità vt Lucas in Actorum Apoſtolicorum libro perhibeat, quia diſcedente Paulo magnus fletus factus eſt omnium, & procumbentes ſuper collum eius, oſculabantur eum: ipſe tamen Hieroſolymam paſſurus, tanquàm epulaturus, auidiſſimè feſtinabat, dicens: Eccè alligatus ſpiritu vado in Hieruſalem, quæ in ea vẽtura ſunt mihi ignorans, niſi quòd ſpiritus per omnes ciuitates proteſtatur mihi dicens: Quoniam vincula & tribulationes me manent: ſed nihil horum vereor, nec facio animam meam precioſiorem, quàm me, dummodò conſummem curſum meum, & miniſterium, quod accepi à Domino, teſtificari Euangelium gratiæ Dei. Eccè vallatus turba flentium, minimè flectitur, delinitus oſculis, blanditus obſequijs, ad ſuî miſericordiam non modò non mouetur, ſed lætus ad vincula & tormenta feſtinat, tanquàm ſi ad nuptiale conuiuium pranſurus accedat. Nos etiam, dilectiſſimi, imitatorum Chriſti ſequentes exempla, fugiamus blanditias ſeculi, ad aduerſa quælibet pro Deo perferenda lumbos mentis noſtræ viriliter accingamus: & qui ad hęreditatem filiorum in patriam tendimus, in exilio poſiti, conſeruorum iniurias æquanimiter toleremus, quatenùs ſupernus inſpector & arbiter noſter conſiderans nos pro ſuæ iuſſionis imperio minimè reluctantes, quanto nunc conſpicit oppreſſiores in pœna, tãto poſtmodùm remuneret feliciores in gloria, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Deo patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In prælationis functione, quæ fugiẽda, quæque appetẽda.

Iohan. 6.

Iohan. 18.

Act. 20.

Aduerſa quælibet pro Deo perferenda, & inimicorũ iniuriæ.

VITA

VITA CONSTABILIS, QVARTI ABBATIS MONASTERII SANCTISSIMAE TRINITATIS DE CAVA,

prope Neapolim, conſcripta ab eo, qui ſe teſtatur ea ſcribere, quæ ex ſeniorum monaſterij narratione acceperat. Vtrùm autem hic Abbas Conſtabilis in Sanctis numeretur, necdùm conſtat mihi. Obijt anno 1138.

Nos Vitam in capita diſtinximus.

Februarij 27. Cap. 1.

QVIA viri valdè venerabilis Abbatis Conſtabilis mentionem feci, ea etiam debemus ſcripturæ tradere, quæ de eiuſdem vita atque miraculis venerabiles monaſterij ſui ſenes ſoliti ſunt cum magna deuotione narrare. Hic itaque Lucania prouincia exortus, ab ipſo pueritię ſuę tempore viro Dei Leoni Abbati erudiendus à parentibus traditus fuerat: qui licèt ſub venerabilis ſenis huius inſtitutione proficeret, tamen à viro æquè laudabili Petro Abbate monaſterij, ordinis diſciplina pleniùs inſtructus, ea perfectione claruit, vt conuerſationis fulgorem non ſimplicem gereret, ſed honeſtæ ſuę vitę gloriam ſpiritualis doctrinæ radijs illuſtraret. Nam quod valdè ſublime Chriſtianę ſimplicitatis eſt, ferè ab ipſo vitæ ſuæ initio iugum Domini leue ſuſcepit, & carnis ſuæ integritatem, cum immaculatæ mentis ſplendore coniunctam, vſque ad vitæ ſuæ exitum duxit.

Is Leo fuit 2. Abbas monaſterij Cauenſis, & Petrus 3.

Cap. 2. Conſtabilis vitę rectitudo, & Euangelica ſimplicitas. Matth. 5.

Quòd verò doctrinæ nobilitatem, decus, euangelicam ſimplicitatem, in vitæ ſuę rectitudine omninò puram & ſimplicem tenuit, ſed rectæ intentionis & pij operis bonum & tam decenter exhibuit, vt per ſimplicitatē optimè viueret, & per operis honeſtatem, quę faciebat, contubernalibus ſuaderet. Hinc ergò, vt palàm cernitur, quia magnus in regno cælorum ſit, colligere facilè poterit, qui Euāgelio repugnare non nouit, in eo quippè veritas dicit: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Quę profectò doctrina non tātùm verbo impenditur, ſed exemplo: quia nōnulli perfecti viri in ſancta Eccleſia etsì verba prędicationis non exhibent, cæteris fidelibus per exempla eximiæ conuerſationis placent, tacendo loquuntur, quia ad imitationis ſuæ ſtudium electos alios voce exemplorum trahunt. Nec mirum, ſi ſuggerere efficaciùs poſſunt: quia etsì vna lingua tacēt, quam habent carnis, tot linguis docent, quot proferunt exempla virtutum.

Sancti tam vitæ exemplo, quàm verbo prædicant.

Cap. 3. Act. 2. Exod. 28.

Hinc nanque eſt, quòd primis ſanctæ Eccleſiæ doctoribus ſcientia omnium linguarum datur, vt ſuccedaneum ſuum ſubſecutiua Eccleſia ſortiretur: vt ſi linguas non habet omnium nationum, nulla vitæ eiuſdem deſint exempla virtutum. Sic nimirùm ſummus pontifex ſancta ſanctorū ingredi, Domino iubente, præcipitur, cùm docetur, vt in pulchritudinem veſtis, extrema tintinnabulorū exhibeat magnitudo ſoni. Sancta quippè ſanctorum ſecreta vita eſt noui teſtamenti: quia dum redemptoris exemplo mundus perfectè deſpicitur, interiora tabernaculi per feruentia cæleſtis patriæ deſideria iam tenentur. In hoc quippè ſanctuariū velut ſummus pontifex ſolus intrat, quicunque redemptorem feruenter diligit: quia dum ſingulariter in eius amore ſuſtollitur, virtutum fulgore, velut pontificali veſte in interioribus exornatur. Quæ ſi in exemplo aliorum prodeant, quia fidelium mentes ad piæ æmulationis ſtudium prouocant, quaſi in veſtis pulchritudine tintinnabula multa ſonant: quia torporem noſtrū tot voces excitant, quot coram noſtris oculis exempla virtutum clamant. Magnum ergò in regno cælorum verba non aliquem, ſed opera faciunt: quia qui ſumma doceant, multi ſunt: qui autem ſumma, quæ ſciunt, viuendo teneant, pauci. Et quia nonnulli ſunt, qui bona, quæ faciunt, pro humilitatis teneritudine abſcondunt, magni in regno cælorum, qui faciunt & docent, dignè prædicantur: quia profectò ex immenſa virtute habent, vt fortia agant: & perfecta charitate, vt acta ad exemplum proferant: ex ſolida humilitate, vt ea, quæ proferunt, nulla humanæ laudis aura corrumpat.

Sanctū non verba, ſed bona opera declarāt.

Cap. 4. Vir Dei, fauores hominum contemnit.

Hæc autē latiùs diximus, quæ licèt venerādo patri cōueniant, quia videlicet ſublimi cōuerſatione enituit, laudabilibus exemplis effulſit, fauores hominū mirabili mentis ſublimitate contempſit, tamen meritorū excellentiā non explemus. Nam

ſumma perfectionis ſummorum virorum qualitercunquè dici poteſt, ex toto deſcribi non poteſt. Suam quippè & eorum altitudinem egregius prædicator exponit, dicens: Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Qui ergò Paulum, & eos, quos ſecum poſuit, cupit exponere, ad cælũ conſcendat, & eiuſdem ſecreta, adhuc licèt in terra poſitus, quàm acutè peruiderit, eiuſdẽ gaudia quàm ardenter amauerit, inueniat. Qui autem Conſtabilis Abbatis noſtri perfectionem nouerunt, nullatenùs ambigunt, quia cum Paulo & pefectis omnibus ex ſententia dicere poterat: Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Corpore ergò deſpectus, mente maior mundo eſſe probatur: quo quaſi paruo includi non poterat, quem altitudine ſuperabat: vt quod de eo eminebat, in cælum ſublimis poneret, ibique ſuæ conuerſationis ſitum locaret.

Philip. 3.

Cap. 5. Eximia humilitas eius ac alia dona.

Sed vt quædam iam ſpecialia eiuſdẽ edifferam, ità omnibus ambitionibus ſeculi atq; delicijs vſque ad mortem extitit inimicus, vt illas oblatas, iſtas appoſitas non parùm doleret, atq; à ſe magna cum indignatione repelleret. In inſtantia verò vigiliarum & orationis fratribus ſuis omnibus incomparabilis fuit. Sed cùm tantus eſſet ac ſummus, illa tamen virtutum eiuſdẽ celſitudo, humilitatis atq; manſuetudinis excellẽtia vincebatur: qua venerabilibus patribus ſuis ità ſe ſubdidit, vt agere nulla præſumeret, niſi quæ eorum voluntati placita, aut iniuncta imperio cognouiſſet. Quem nimirùm cùm non ſolùm magnis pollere virtutibus, verumetiam in earum affectu ſolidum animæ habitum fixiſſe vir venerabilis Petrus Abbas cognoſceret, ſenio iam defectus, æuo maturus, conſenſu communi omnium fratrum, labores ſuos ei credidit, atque cum eiſdem fratribus loco ſuî præpoſuit.

Creatur Abbas Cauenſis.

Cap. 6. Vt ſeſe in prælatione geſſerit.

In eodem verò prę̨lationis ſuę culmine, tantæ virtutis ſplendore claruit, vt cùm ſuperior eſſet ordine, geſtu & officio minor omnibus appareret. Sed & miſericordiæ viſcera illa habuit, quibus pro voto aliquem nunquàm læſit, nullum contriſtauit: & vt illud inſigne virtutis eius extollam, iuſtorum cultor, & peccatorum amicus fuit. Tanta quidẽ negligentibus fratribus beneuolentia iungebatur, vt ferè nullus ei conſciẽtiæ reatus, nullus ſuas negligẽtias occultaret. Hunc quippè venerabilem patrem pro mirabili illo ſuæ charitatis affectu, quo tegere culpas delinquentium ſolebat, operimentum fratrũ vocare conſueuerant. Reuerà occultãs noxios erat, & celans reos, vt eos, quos pœnitendo purgaret, ſine alicuius famę obſcuritate, ſemper venerabiles alijs monſtrare potuiſſet. Sic nimirùm piæ matres filiarum næuos ſuperductis coloribus occultare ſolent, vt earum, quas diligunt, fœda lateant, pulchra non lateãt. In ſe quidem Apoſtolicæ illius affectionis virtutem tranſfuderat, qua etsì lingua taceret, miniſterij obſequio diceret: Omnibus omnia factus ſum. Cum fortibus quidem valebat, ſed fortitudinis ſuæ rigorem ad infirmorum roboranda membra ſoluebat. Cum feruentibus ad æterna currebat, ſed vt tardos & tepidos traheret, ſæpè à curſûs ſui velocitate torpebat.

Operimentum fratrũ vocatur.

1. Cor. 9.

Cap. 7. Notatu digna pro Eccleſiæ prælatis.

Sed inter tot & tanta virtutum dona, priſtinæ humilitatis & manſuetudinis vigor ità durauit, vt antè ſubditus, & poſteà tantæ multitudini prælatus idem videretur. Nam gradu tantùm ſuperior, geſtu æqualis alijs apparebat. Illam quippè, quæ ei ex ordine monaſterij reuerentia debebatur, ità renuit, vt magìs ſibi indignaretur exhibitã, quàm ſuperbi & arrogantes dolere ſolent ſibi penitùs abnegatam. Quam profectò virtutem tanto dilectionis ſapore condiuerat, vt nunquàm ſe prælatũ recoleret, niſi obſtinatorum valdè nimia improbitas compuliſſet. Et nè videamur virum verbis maiorem facere, multi adhuc in monaſterio ſuperſunt, qui dum eiuſdem conuerſationem recolunt, in eiuſdem deſcriptione pauca omninò atque indigna me dixiſſe iudicabunt. Sed tantus ac talis vir, poſt venerandi viri Petri Abbatis obitum, vix anno integro monaſterium rexit, & conſummato laborioſæ huius vitæ curſu, ad gaudia æterna migrauit. Quo certè ad æmulationẽ virtutũ eiuſdem, pluribus atq; apertis indicijs oſtenſum eſt, quia nimirùm debita carnis morte ſubtractus eſt, ſed virtute ſpiritûs diſcipulorum neceſſitatibus frequenter exhibitus.

Felix obitus eius.

Cap. 8.

Nam à quibuſdam perfidæ mentis hominibus aſſerebatur, quia monaſterij non paruas opes repoſitas habuiſſet, quas vi mortis præuẽtus, indicare nequaquàm poſſet. Locum quoquè ſe poſſe oſtendere mentientes, non ſolùm locum, ſed loca plurima cellulæ eiuſdem fodere cœperunt. Cumque iam ſatìs defoſſum eſſet, & inuenire nihil poſſent, quadam nocte venerando viro Abbati Simeoni apparuit, eique dixit: Deo teſte, nihil ampliùs in cella fuit, niſi quantũ inueniſtis. Poſt hæc autem verba eum vehementer redarguens, quòd ſtultis hominibus perperàm credidiſſet,

Is fuit 5. Abbas monaſterij Cauenſis.

quærere

quærere in vanum cum vltrà prohibuit. Sicque ſatis oſtenſum eſt, quia pro ſoluendo carnis debito obijt, ſed promiſſo munere redemptoris viuit.

Sequuntur miracula.

Cap. 9.

Iohannes etiam Genuſia magnum de eo ſolet narrare miraculum. Nam quadam die, cùm extra monaſterium in quadam cella manere iuberetur, deuotionis feruore, quo in clauſtro manere cupiebat, patris monaſterij præceptũ moleſtè tulit, atque iter arripere murmurando cœpit. Non longè verò à monaſterio, cùm deſcendere de caballo voluiſſet, cecidit & coſtas fregit. Quod ergò plurimùm voluit, ad monaſterium relatus eſt: ſed quia nimis obſtinatè voluit, non vt voluit, ſanus, ſed vt valdè doluit, atritus. Ex more autem monaſterij in infirmorum domo receptus, magnis doloribus cruciabatur. In ſequenti verò nocte merita beati viri Conſtabilis retractanti, in ſomnis apparuit, eumque de inobedientia atque murmuratione vehementer increpauit. Videbatur autem ei, quia ad ſe venientem venerabilem virum à ſuperiori domo, Stephanus vir bonæ memoriæ, eiuſdem nupèr capellanus, cum vnguenti vaſculo ſequebatur: cuius vir ſanctus operculum releuans, vnguentum eduxit, fractas fratris illius coſtas liniuit, eique dixit: Eccè ſanus factus es, vade & deincèps humiliter viuas, & te præceptis maiorum in omnibus ſubdas. Mira dicturus ſum: euigilauit monachus, non ſolùm ſalubri admonitione inſtructus, ſed fugatis cunctis doloribus ſanus. Tunc is, qui nisì alienis manibus ferri non poterat, cunctis ſtupentibus exiliuit, & iniunctam ſibi obedientiam perficere feſtinauit. Pia enim Dei diſpenſatione actum in eo eſt, vt & à paruis culpæ maculis purgaretur, & beati viri merita proderentur. Nam prædictus Iohannes monachus aliter vir bonus & religioſus erat, pſalmiſtaque præcipuus, ſed vincere iràm, ac linguam perfectè cohibere non poterat. Itaque percuſſus à Domino, ſed curatus eſt à magiſtro: vt caſtigatio auſtera purgarét, & ſalus reddita virtutem & gloriam curantis oſtenderet.

Pœna inobedientis monachi.

Conſtabilis olei vnct oneſ, confractas coſtas eius reparat

Cap. 10.

Illud quoquè ſilendum non arbitror, quod vir venerandus Roſſemandus, tunc monaſterij Prior, poſteà verò Pauſitanenſis Abbas referre ſolitus eſt. Quodã nanq; tempore, cùm petenti pauperi femoralẽ lineam tribuiſſet, ſequenti die, vt propoſuerat, pro veneratione eiuſdem patris Miſſas celebrare non potuit. Subitò tunc adfuit, qui ei ſuta femoralia detulit, atque tanti patris obſequio actum fecit.

Aliud miraculum.

Cap. 11.

In territorio Cilentino in monte, qui Licoſæ præeminet, dum quidam Salernitani iudices poſſeſſionum quarundam terminos quærerent, ſubitò tanta caligo nebulæ diffuſa eſt, vt per nemus eiuſdem montis errarent, & viam qua redirent, nuſquàm inuenire potuiſſent. Cumque diù erratum eſſet, vnus eorum Vrſus iudex, viri venerabilis Conſtabilis merita ſibi adeſſe flagitauit: cùm ad verba precis eius lux ſolita loco reſtituta eſt, vt viam cernerent, & ad hoſpitium non tam de inuentione itineris, quàm de lucis miraculo læti * remanerent.

Amiſſam lucem inneantibus reſtituit.

for. * remearent.

Cap. 12.

Pro neceſſitatibus fratrum nauis monaſterij nauigabat in Africam, cui Iohannes tunc monachus, nunc etiam Abbas S. Benedicti prçerat, atque in eiuſdem obſequio Petrus quidam famulus deputatus erat. Quæ profectò nauis inter Siciliam & Africam grauiſſima tempeſtate correpta, & vicinam ſuî reſolutionem, & omnium interitum minabatur. Iam quippè nautæ collaborando defecerant, & ingredientem aquam prohibere nè intraret, aut quæ intrauerat eijcere præ laſſitudine non valebant. Cumque iam omnis ſpes ſalutis abeſſet, præ tædio dormitanti monacho vir ſanctus apparuit, & qui Saluatoris exemplo mundum vicerat, ipſius etiam verba exhortationis protulit, dicens: Confidite, & nolite timere. Quem cùm monachus cerneret, rogare videbatur, vt nauem ſui monaſterij & nautas de inſtantis naufragij periculo liberaret. Cui ille, vt erat benigni vultûs & habitùs, reſpondit, dicens: Ego nauem eripio, & monaſterium cuſtodire non ceſſo. Eccè iam tranquillitas temporis refundetur, venti ſilebunt, freta quieſcent. Sed vade, dic Simeoni Abbati, vt corpus meum leuet, atque in ſepulcro meo, quod in eccleſia mihi parauerant, collocent. Eadem hora etiam prædicto Petro monaſterij famulo, in prora nauis nec plenè dormienti, nec ex toto vigilanti apparuit, & eadem dixit. Cumque ad ſe pariter redîſſent, mutuò quod viderant enarrabant: cùm eccè quod facilè audiri poterat, credi difficilè, paruum illud tranſeuntibus æquoris ſpatium, contrarius ventus ſiluit, mare quieuit, & nauis monaſterij ſecundis impulſa flatibus, ad optatum Africæ portum venit.

Suum monaſterũ, etiã poſt mortẽ cuſtodit.

Iubet corpus ſuum leuari.

In

Cap.13. In eadem verò Africana ciuitate res æquè mirabilis acta eſt, quæ quia beati viri præconio conuenit, ſilentio comprimi nequaquàm debet. Rex quidam eiuſdem ciuitatis comperto, quòd ad Africam expugnandam naualis exercitus mitteretur, omnes Chriſtianos, qui illic erant, retinuit, nec redire ad propria ſinebantur. Præfatus igitur frater monaſterij in magna anguſtia poſitus, quia vt volebat, cum emptis mercibus redire non poterat, memorati patris non diſſimile auxilium ſenſit. Videbatur etenim ſibi in ſomnis, quia in vinculis poſitus eſſet, à quibus venerabilis pater Conſtabilis veniens eum abſolueret: cui etiã ſoluto præcipiebat, vt ſine cunctatione nauem ſolueret, ad monaſterium rediret, quia impedire eum nullus potuiſſet. Euigilans autem monachus, de patris præſentia ſecurus, licèt magnę videretur quod tentabat audaciæ, nauem ſoluit, atque in ea ſecum nautas recepit. Quem profectò auſum pro ſolita feritate barbari regis mira benignitas ſubſecuta eſt. Nam vt Cauenſem nauẽ ſolutam audiuit, patienter tulit, ablata carbaſa & omnia ei armamenta reſtituit, atq; ad propria redeundi liberã facultatẽ dedit. Sicq; ſancto viro parum fuit nauem eripere, niſi maiori virtute barbarorum corda mutâſſet.

Captiuo fratri in ſomnis apparet, eũque liberat.

Cor Regis mutat.

Cap.14. Circa finem verò operis huius, illud etiam memorandum puto, quod in eadem via maris, cùm ad Africam nauigaret, Petrus monachus ſibi accidiſſe teſtatur. Ait enim, quòd in magno ſole æſtatis, omnibus quieſcentibus ventis, ità alto pelago deprçhenſus cum nauigio fuerat, vt non minùs perlaborioſum putaret ſic torreri, quàm tempeſtate circunferri. Tunc memor illius miraculi, quo vir Dei Conſtabilis monaſterij nauem eripuerat, eiuſdem meritis nauiculæ ſuæ auram infundi poſtulauit, quæ & ſolis feruorem mitigaret, & ad deſideratum portum perduceret. Cuius nimirùm verba precis, mira virtus rogati patris ſecuta eſt. Nam ſtatìm ſuauis aura flare cœpit, quæ tandèm nauem cum alijs pluribus vſque ad Africę pórtum duxit: cumque ex illis nauibus tranſire locum aliæ cuperent, atque ad Italiam nauigare, aura illa protinùs ſiluit: vt apertè cognoſceret monachus, quia viri Dei meritis naui ſuæ aura influeret, quam poſt illius portum habere naues reliquæ nequiuiſſent.

Fratribus in Africam nauigantibus, ſecundas ventos ſubminiſtrat.

Cap.15. Illud quoquè ſilendũ non arbitror, quod eidem miraculo idem monachus addere ſolitus eſt. Ait enim, quia in eodem itinere duas piratarum naues offenderint, qui primo impetu contra nauem monaſterij concitatis æquoribus venientes, vbì parùm proceſſerunt, eadem feſtinatione, qua irruere cœperant, retrò fugerunt. Ex quibus profectò piratis quendam poſteà idem frater cognouit: à quo etiam cùm quæreret, qua cauſa rediſſent illo die, cùm monaſterij nauiculam facilè capere potuiſſent, reſpondit, dicens: Nos non ità vos vidimus: ſed tanti ac tales à nobis viſi eſtis, vt ſi accederemus, dubium non eſſet, quòd redire nobis ſine ingenti cæde minimè liceret. Quod nimirùm viri Dei Conſtabilis meritis actum eſſe quis dubitet? vt cælitùs terrerẽtur, nè ſeruorum Dei ſumptus inuaderent, ſi nauis * empticas raperent, quam præſidia hominis non tutarent.

Deterret piratas, nè nauem ſui monaſterij capiant.

*for. *res emptitias*

Cap.16. Nec hoc quoquè ſilentio prætereundum eſt, quod quidam frater Petrus de arce, cùm Sacriſtæ officium gereret, & funem fractum vellet ligare, vbì lucernæ ante Crucem ſolent ardere, poſuit ſcalam, & cùm eſſet in ſummitate ſcalæ, cecidit: ſed cùm caderet, clamabat, dicens: Sancte Conſtabilis adiuua me. Sicque meritis beati viri, de tanto præcipitio cadens, nullam in ſuo corpore paſſus eſt læſionem.

Ab alto loco cadẽtem fratrem cõſeruat illæſum.

Cap.17. Itèm cùm beatæ recordationis Arborius, huius monaſterij Prior venerabilis, iacens in domo infirmorum, inſtantiſſimè & ſine intermiſſione dolore lateris cruciaretur, nec alicuius conſilij, vel ſuæ ſalutis remedium inuenire potuiſſet, ad beati viri ſepulcrum ſe deportari fecit, & cùm aliquantiſpèr ibì oráſſet, meritis beati viri dolor lateris continuò ità ab eo diſceſſit, àc ſi ipſum dolor ille nullatenùs tetigiſſet. Alius quoquè frater, cùm quartanas febres pateretur, nec vllo modo aliquo conſilio liberari poſſet, ad beati viri tumulũ deuotiſſimis precibus acceſſit, & paucis diebus interpoſitis, beati viri meritis liberatus eſt. Candela quoquè, quæ ante Crucem, & venerabile beati viri corpus quotidiè ardet, de ſummo cecidit, nec vitrũ fractum eſt, nec oleum diffuſum. Itèm vrceo vitreo vino pleno, ſępè & ſępiùs de ſepulcro eiuſdẽ in pauimentum cadente, nec vitrum fractum, nec vinũ ſparſum eſt. Duo inſupèr huius monaſterij ſeruientes, cùm in vigilia anniuerſarij beati viri duas lagenas vino plenas à loco, qui dicitur Tracondia, pro charitate fratrum deferrent,

Sanat Priorem à dolore lateris.

Itèm monachum à febribus.

Alia miracula.

ferrent, altera earum in terram decidit, nec tamen lagena fracta, nec vinum ſparſum eſt.

Nullo modo etiam prætereundum eſt, quòd meritis ſanctiſſimi viri ſenex quidam, Vrſus nomine, qui de more & debito, totius monaſterij officinas mundare conſueuerat, ad montem iuit, vt ſcopas incideret. Qui caſu de quadam rupe cùm corrueret, brachium eius fractũ eſt: cumq; dolore brachij nimiùm cruciaretur, ad ſepulcrũ ſancti viri veniens, proſtratus iacuit, clamans & dicens: Pater beate Conſtabilis & domine, pro anima patris & matris tuæ adiuua me, & libera me de cruciatu iſto. Qui cùm tertiò eadẽ repeteret, non ſolùm à dolore, verumetiam à brachij fractione liberatus eſt. Iohannes quoquè cognomẽto Ciruſinus, gutta de capite ad oculũ deſcẽdente, cùm grauiſſimo cruciaretur dolore, ad ſepulcrum eiuſdem venit, rogãs & ſuppliciter obſecrans, vt conſueta miſericordia à tanto cruciatus dolore ipſum eriperet. Qui ſtatim exauditus eſt, & gutta ſimul, & dolor receſſit. Quidã quoquè faber, Petrus de Mari nomine, cùm ſimili dolore grauiſſimè torqueretur, ad ſepulcrum eius venit, & de quodam foramine ſepulcri eius puluere accepto, oculum fricuit: & ſtatim liberatus eſt.

Cap. 18. — *Confractũ brachium cuiuſdã viri ſanat.* — *Alium ab oculorum dolore liberat.* — *Itẽm alium.*

Quidam inſuper diaconus, Dauferius nomine, cùm frequenter ad ſepulcrum beati viri ſeappodians obdormiret, idem ſanctus in ſomnis apparuit ei, dicens: Quarè frater de ſepulcro meo * gambuttam facis? moneo te, vt ampliùs non facias, & ab hoc facto deſiſtas. Qui timore correptus, aliquantis diebus beato viro obediuit. Verùm eiuſdem correptionis immemor exiſtens, in idipſum redijt, & iterùm ſeappodians, obdormiuit. Cui ſanctus iterùm apparuit, eique dixit: Nónne tibi prohibui, vt de ſepulcro meo non faceres tibi gambuttam? Qui timore perterritus, à ſomno ſurgens, brachium ſuum adeò contractũ ſenſit, vt nullo modo ipſum nec plicare, nec extendere poſſet. Qui effuſis precibus, beatum virum deuota mente ſuppliciter rogauit, vt ipſum liberare dignaretur. Qui mox exauditus, meritis beati viri liberatus eſt.

Cap. 19. — *for.* grabatum* — *Caſtigatur obdormiẽs ad eius ſepulcrum.* — *Iterùm liberatur.*

In ſancta præterea die paraſceues, cùm de diuerſis partibus multitudo virorum & mulierum, ſicut mos eſt Chriſtianæ religionis, ſanctum diem illum diſcalceatis pedibus, & cum lachrymis ſacra loca viſitando celebraret, contigit quòd multi ad hunc ſanctum locum venerunt: inter quos & quædam puella ſimiliter venit. & cùm nonnulli pulpitum, vbì lectiones leguntur, aſſcenderent, puella ſimiliter fortuitù cum eis aſſcendit, & de eodem pulpito cecidit. Et cùm omnes clamarent, Mortua eſt puella: nutu Dei, & beati viri meritis ſuper pedes ſuas ſe erigens, nihil mali habuit.

Cap. 20. — *Puella cadens ſeruatur illæſa.*

Hæc de tanto viro, ſuiſque prædeceſſoribus ad præſens dicta ſufficiant, licèt per eos multa & præclara mirabilia Deus frequenter operetur. Quorum etiam precibus & meritis honeſtatem & præclaram religionem cum ſanctitate in hoc ſancto monaſterio credimus hactenùs conſeruatam, & ab omnium hoſtium incurſione & offenſione, Domino authore, vſque ad finem mundi liberam fore atque munitam. Ergò beatum virum Conſtabilem humilimis precibus ſuppliciter exoremus, vt iuxta nominis ſui etymologiam, tam præſentibus, quàm futuris huius monaſterij fratribus impetret à Domino ſuis orationibus conſtantiam in quotidiano labore certaminis, tribuatque ſtabilitatem in bonis moribus: vt per hæc, aliaque opera charitatis & miſericordiæ, ad beatam & æternam gloriam, vbì ipſe cum Deo regnat, peruenire mereamur: ipſo Domino noſtro Ieſu Chriſto donante, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

Cap. 21. — *Cauſſe monaſterium quorũ ſuffragis patronorum ſubſiſtat.*

VITA

VITA BEATI PETRI DAMIANI, S. R. E. CARDINALIS ET EPISCOPI OSTIENSIS, VIRI SANE

tam ſanctitate quàm eruditione celeberrimi: vt habetur in Hieronymi Rauennatis hiſtoriographi libro quinto. Vtrùm hic in Sanctos relatus ſit, compertum non habeo, niſi quòd Aloyſius octauo ſuo Tomo de Sanctis, eum beatum Petrum Damiani ſemper intitulet.

22 Februarij. Cap. 1. Petri Damiani patria.

PETRVS Damianus Rauennæ, ſatìs obſcuro loco, ſed ingenuo natus, (ſunt tamen qui ex nobili Honeſtorũ familia ortum putant, ſed falluntur, cùm id Petro peccatori conueniat) diligenter omnibus charitatis officijs à Damiano fratre natu maiore ſic nutritus, ac bonis literis imbutus eſt, vt ab eo ſibi cognomentum adſcripſerit, vocarique voluerit & ſcribi Petrus Damiani: quod contigiſſe in Euſebio Cæſarienſi legimus, qui à Pamphilo amico, Euſebius Pamphili & vocari & eſſe perpetuò voluit: quanquàm in Petro Damiani id obſeruari poteſt, quòd ipſe ſe tantùm Petrũ appellat, reliqui, Damiani, adiungunt. Antequàm cucullũ ſumeret, bonas artes plurimos publicè docuit, ſtylo, vt illa ferebant tempora barbariei pleniſſima, ſatìs eleganti: quod & ex illius epiſtolis quas ad multos miſit, & ex libris quos ſcripſit, & ex ijs quas ad populum habuit concionibus, cognoſcere difficillimum non eſt. Ab ineunte ætate agitari aduerſis cœpit: cùm enim mater poſt plurimos filios, hunc poſtremum genuiſſet, quadamque die natu maior, patre demortuo, multitudinem fratrum, & hæreditatem paruam conquereretur, adeò mater (quam iamdiù egeſtatis dolor cruciabat) eſt indignata, ac dolore percita, vt ſe miſeram exclamans, atque ampliùs vt viueret indignam, Petro vix dum nato lac negauerit, & nihil aſſiduo infantis ploratu commota, expetere eius necem videretur: quæ planè erat conſecutura nequaquàm ſerò, niſi fame ſimul & vi frigoris iam nigreſcentem, & voce ferè deſtitutum, ſacerdotis cuiuſdam pellex adueniens, iuuiſſet. Hęc ſiquidem crudelitatem matris acriter arguens, & lachrymas infantis calamitatemque deplorãs, immanitate ſumma efferatum animum lenijt, & ſociam ſe matri iungens, calentis aquæ beneficio, alijſque remedijs ſemiuiuum infantem reuocauit ad vitam.

Cur Damianus cognominetur. Matris ſuæ in eum crudelitas. Semimortuus calentis aquæ beneficio ad vitã reuocatur infans.

Cap. 2.

Haud ità diù pòſt, mater diem ſuum obijt, & frater natu maior duxit vxorem. Hi coniuges cùm gerere curam pueri velle ſimularent, tam dura illum acriquè premebant ſeruitute, vt is non modò pane, cibiſque ac vino vitioſis & corruptis aleretur, ſed perpetuò nudatis pedibus, pannoſus incederet, & multis verberibus vapularet: pauloque grandior factus, alendis ſuibus præficeretur. In quo vili famulatu, cùm die quadam argenteum nummum reperiſſet, & perindè àc diues repentè factus, gratulabundus, quid eo poſſet aptiùs mercari, dulci appetitu, puerilem animum, ſuauium rerum omnium expertem, per mollia trahente, diutiùs cogitaret, tandèm cælitùs afflatus, Quid hæc, inquit, mente reuoluo? Horum certè voluptas nequaquàm fuerit diuturna. Prȩſtabit tradere hoc ſacerdoti, qui ſacra Deo faciat. Redijt intereà alius eius frater, cui erat nomen Damiano, Rauennaque aliquot annos abfuerat. Is fratris ęrumnas miſeratus, eum in fidem & clientelam accipiens, amanter ac paternè fouit, literiſque inſtruendũ curauit. Quod cùm Rauennæ aliquandiù feciſſet, optima pueri cognita indole, Fauentiam primò miſit, mox Parmam, vt ibi doctos viros audiret. quod Petrus ſuis literis teſtatur.

Præficitur alendis ſuibus. Inuentum nũmum ſacerdoti tradit, vt Miſſas celebret. Literas diſcit.

Cap. 3.

Breuì autẽ liberales artes omnes edoctus, tantum nominis ac famæ apud omnes adeptus eſt, vt ſumma vtilitate atque auditorum frequentia eas cæteris deindè explicans, facilè primus omni Italia haberetur. Cumq; in dies fauoribus, gratia principum, diuitijs & authoritate creſceret, ſeipſum increpans, Nunquid, dicebat, his perpetuò caducis atque interituris bonis inhæſerim? An non potiùs his valedicens, cæleſtia conſecter? Quæ cùm repeteret ſæpiùs, tandèm paulatìm cœpit diuinis ſtudijs & obſequijs nauare operam: itaquè ſub precioſa veſte, induit cilicium, inediæque & vigilijs, ac diuinis hymnis frequens ſtudium exhibet: cumque libidinis

Dum diuinis ſtudijs vacat, corpus ſuũ caſtigare non negligit.

nis æſtu, pro ætatis natura iactaretur, medijs noctibus è cubili ſurgens, aquis ſe immergebat, dum totus frigeſceret: indeque egreſſus, in lectum minimè regredi, ſed pſalmis atque hymnis Deum venerari conſueuerat. Mirum fuerit dictu, quam præſtiterit egentibus liberalitatem & munificentiam, quamque benignè & piè prandio illos acciperet. Quo loco illud nequaquàm ſilentio videtur prætereũdum, cùm quadam die, vnà cum ſodali ſuo, cuius opera vtebatur, pranderet, neque extra vnicum ex ſimilagine tritici panem quicquam haberet, ſodalique qui eodem cibo vti conſueuerat, cibarius & ſecundarius panis eſſet appoſitus, ſecum loqui cœpiſſe: Chriſtus ad menſam meam, inferior mihi eſt. iamque his atque alijs animo repetitis, cùm panem cum illo commutare decreuiſſet, pudore tamen retractus eſt. Itaque comedentem pauor ſenſim arripit, & horror concutit viſcerum, tandemque piſcis, quæ tranſuerſa in gutture inhæſerat, ſpina, nullis cedens remedijs ſtrangulabat, cùm id ſibi ob panem ex ſimilagine ſodali minimè tributum accidiſſe exiſtimans, commutato pane, primo eius bolo conualuit: quamobrèm, ſupra quàm dici poteſt lætus, aperuit cunctis miraculum. *Pietas eius in pauperes* *Miraculũ.*

His atque alijs ad Dei famulatum in dies magìs accenſus, cùm omninò his caducis rebus abduci, monachusque fieri decreuiſſet, id tamen in patrijs finibus ob affines, aliquotque alia impedimenta, minùs tutum arbitraretur, hæc cogitantem, aſſiduiſque precibus contendentem à Deo, vt ad ſalutem ſempiternam aditum pararet, à ſolitudine ſanctæ Crucis fontis Auellanæ, quæ eſt in Eugubina diœceſi, monachi duo, de quibus iam multa præclara acceperat, diuinitùs impulſi conueniunt. His Petrus, poſtquàm de Deo multa locutus cum illis fuiſſet, animi ſui ſenſum aperit, petitque, num ab eorum Abbate, ſi monachus vellet fieri, reciperetur. ipſis affirmantibus, lætus ſpondet ſe illuc quàm primùm profecturum. Donat intereà ſcyphum argenteum abeuntibus, verùm cùm inſtanter illud, nullis precibus locum relinquentes, renuiſſent, atque ob id conceptam in animo Petri religionem, & opinionem eorum ſanctitatis, magìs confirmâſſent, fecerunt vti maius adhuc caducarum harum rerum faſtidium Petrus incurrerit, nec quicquam aliud, niſi cæleſtia, cogitaret. *Cap. 4.* *Ecce quanto ardore monaſterium expetiuit.*

Poſt monachorum diſceſſum, vt vſu tractando cognoſceret, vtrùm eius vitæ laborem eſſet laturus, coniecit ſe in cellulam ſatìs arctam, vbi per quadraginta dies vitam, iuxta leges eremitarum S. Crucis, traduxit: quo genere viuendi plurimùm roboratus, nihil iam difficultates, & durum vitæ illius modum timens, ſuis omnibus inſcijs, clàm ad eam montis Catriæ ſolitudinem profectus eſt. Excipit eum libenter Abbas, cucullo q; indutum, vni ex monachis in cuſtodiam ac diſciplinam, tyronũ more, tradit. Quantùm autem profecerit, quamq; obedientiam magiſtro, reuerentiamque præſtiterit, ex eo facilè cognoſci poteſt, quòd iter cum præceptore eques ingreſſurus, iuſſusque ab eo vt indueret molliorem veſtem ac pulchriorem, magiſtrum ſupplex obſecrauit, nè, quod minùs decere ipſe arbitrabatur, præciperet. cæterùm magiſter, qui eum ob perſpectas virtutes vnicè diligebat, propterea que nè in publicum prodiret adeò incultus optabat, nequaquàm aſſiduis repetitiſque eius precibus aſſentiri. Igitur Petrus, nè nimis perfractè pertinax, obedientiæ repugnaret, (quanquàm maximo pudore ac rubore ſuffuſus, quòd, quæ reiecerat ornamenta, recepiſſe videretur) nullum præ pudore intueri audens, pulchriore indutus cucullo, magiſtro comes abijt: cernere autem (quemadmodum ipſemet retulit) omnes eum digito commonſtrantes, & ſponſi nomine, non monachi appellitantes, quacunque incederet, videbatur. *Cap. 5.* *Fit monachus.* *Obedientia eius quãta.*

Ad cœnobium regreſſus, maiori in dies abſtinentia, ac vigilijs, ad ſanctitatem, & ad ſummum bonum adipiſcendum incumbere. Per id temporis monachi illi, quatuor diebus hebdomadæ pane & aqua traductis, tertia & quinta ferijs, parum leguminis, à ſingulis, ſuis ſeorsùm cubiculis, cocti, ſumebant: diebusque ſacræ inediæ, panis, non quantum quiſque vellet, ſed certa quantitate ac menſura præbebatur. Vinum rei tantùm diuinæ faciendæ, & ægrotis notum, nulli prætereà. Cùm verò is eſſet in vigilijs mos, vt ſigno dato, matutinis precibus expletis, omnes hymnos Dauidis recitarent, præueniens hoc commune ſignum Petrus, quicquid erat noctis reliquum, continentibus excubijs ducebat: vndè in eum incidit morbum, vt dies noctesque inſomnes ageret: ſed temperatior factus, conualuit. Cumque breuì in ſummam ſanctitatis famam creuiſſet, ſummis tandèm precibus, *Cap. 6.* *Monachorum abſtinẽtia quanta olim fuerit.*

Guidone Strambiato Rauennate, Abbate Pompoſiano, id ab ſanctæ Crucis Præfecto impetrante, Pompoſiam mittitur, vt monachos illos præceptis diuinis ſacriſq; literis inſtrueret: ibi tranſegit biennium, quo elapſo, ab ſanctę Crucis Pręfecto, qui cum illuc miſerat, à ſuiſque monachis reuocatur. Ibi Præfecto paulò pòſt demortuo, renuens ac diligenter recuſans, tamen cœnobio præficitur. Quod cùm instituiſſet, in Camertibus primùm, mox ad montem Regium, quod eſt in Peruſino, vbi cellam reperit, quam D. Romoaldum incoluiſſe ferebant: deindè in Fauentino, tum ad Aceretem, tum ad Gauiunium, (nunc Cauinam appellant) poſteà in Ariminenſi ad Murcianum cœnobia excitauit.

Petrus creatur monachorũ Præfectus.

Conſtruit monaſteria.

Cap. 7.

Cùm verò eſſet in Gauiuniano cœnobio, iubet die quadam monachum, qui ſibi miniſtrare conſueuerat, potum ſibi afferre ex fonte. Fecit imperata miniſter, ſed aqua in vinum mutata, alius denuò ab aſſidentibus monachis mittitur, qui aquam adferat: qua itidèm in vinum conuerſa, mandauit Petrus, id nè cuiquam patefacerent: quod & factum: nec id quiſquam niſi ab eius interitu vnquàm reſciuit. Illud etiam fuit ſatis celebre, quòd, cùm iuxta ſacellum ſuum, plenum vini dolium haberet, tranſeuntibus illac militibus, & à ſacerdote ſacelli cuſtode potum arroganter petentibus, cùm ſacerdos vegetem indicâſſet, & omnia eius foramina ipſi aperuiſſent, vinum nequaquàm prodijt. Suſpicati ſunt primò ſe à ſacerdote deceptos: itaque ſuperiori aperto foramine, cernunt parum deeſſe vini: cęterùm quanquàm inijciebant virgas in foramina, nihil tamen vini vſquàm exijt, cùm alioqui virgæ ipſæ vino maderent. Quod miraculum eo etiam maius eſt viſum, quòd peregrino paucis pòſt horis eadem tranſeunte, ac ſibi Dei cauſa atque nomine pręberi potum poſtulante, cùm ſacerdotis ſermone, quæ militibus accidiſſent, narrantis, ipſe deterritus, magnum ſperare ſe beneficium affirmaret, ex eo quod ab inſolentium rapina incolume, atque integrum ſeruatum fuerat, præſertim quòd notus iamdudùm ſibi Petrus fuiſſet, & ſuum frequenter exhibuiſſet: ſacerdos timidus licèt, & nihil ſe vini extracturum exiſtimans, aſſiduis tamen peregrini precibus, contulit ſe ad dolium, foramineque recluſo, vinum hauſit.

Commutat aquam in vinum.

Duo continua miracula.

Cap. 8.

Nec minori fuit admirationi, cùm vir magnus quidam, opibuſque ac copijs affluens, qui diebus feſtis ſolennioribus Petro piſces dono mittere conſueuerat, nocte, quæ diem natalem Chriſti Dei proximè anteceſſit, quòd habere anteà piſces non poterat, ſeruum cum piſce grandi miſit. Erat fœdum ea nocte cælum, nullis aut Lunæ, aut aliorum ſyderum radijs illuſtre, & ad perpetuam viæ difficultatem, niues altæ accedebant. Itaque dum ſeruus ad excelſam ripam perueniſſet, eius extrema nimiùm perſequens, lapſo pede, præceps inferiùs agitur: & cùm is fuerit caſus, vt totus diſcerpi facilè, affringiq́ue potuiſſet, meritis tamen viri ſancti, vi diuina, incolumis ac illæſus euaſit: validuſque & alacer excuſſum onus, ceruice reſumpſit: cumque veniſſet ad Petrum, & domini munus obtuliſſet, quòd eius meritis euaſiſſet mortem, ingentes gratias egit: cui Petrus, Nè, inquit, fili mi, erranti homini, ac criminum labe conſpurcato, velis adſcribere, quod Deus ſola ſua miſericordia tibi elargiri non eſt dedignatus: gratiæ illi abs te agantur, qui nuſquàm deeſt ijs, qui in calamitatibus periculiſque exiſtentes, eius opem ſuppliciter exorant.

Seruum cuiuſdã ruentem in præceps ſeruat illæſum.

Petri profunda humilitas.

Cap. 9.

Cùm itèm haud ità multos poſt dies, vnum ex ſuis monachis ad Abbatem quendam miſiſſet, monacho autem diutiùs Abbatem, qui aberat, expectare, & tandèm eo, quo aberat, adhibere fuiſſet opùs, intelligens, niſi iter noctù faceret, ad præſtitutam ſibi à Petro diem, non eſſe reuerſurum, duce viæ capto, iter veſperi ingreditur: nec diù proceſſum eſt, cùm ſeſe dux ex oculis furtìm ſubtraxit. Itaque ignarus viæ, vehementer anxius, & incertus quò tenderet, petere à Deo ſuppliciter, vt præiret itineris dux, meritis eius, cui obedire ſatagebat: nec diù pòſt peruenit, quo ſe via ſcindebat in duas partes: vbi dum hæſiſſet paululùm, quam caperet ambigens, elegit tandèm quam magis tritam vidit, aptioremq́ue exiſtimauit. Cæterùm dum conatur in eam iumentum dirigere, illud non modò renuit, ſed aliam ingrediebatur. timens autem monachus, nè iumentum id faceret, quia aliâs eam ingredi viam conſueſſet, calcibus ac verberibus in aliam impellere conabatur, iumento minimè aſſentiente: ad extremum cùm irrito nixu diù certâſſet, iam demùm ſuſpicans, nè fortè brutum illud animal ſibi contra morem diuino inſtinctu reſiſteret, laxauit habenas, & quidem vano nequicquàm euentu: inalbeſcente enim cælo, recta

Deuiantem monachum in viam reducit.

recta ſe ingreſſum agnouit: pauloque pòſt cùm perueniſſet ad cœnobium, quę ſibi contigiſſent, omnia Petro narrat, & Deo atque illi gratias egit immortales.

Pari meritorum virtute, dante Deo, adoleſcentulum, quem ad Epiſcopum quendam in negocium mittebat, traiecto flumine in limo altè hærentem, cùm illum ſupplex adoleſcens inuocâſſet, incolumem eduxit: cumq; adoleſcens indè longiùs ad vrbem prouectus, non reperiſſet Epiſcopum, ab iuuene tamen, Epiſcopi patruele, benignè exceptus eſt. In hoc tamen defuiſſe patruelis Epiſcopi viſus eſt, quòd cunctis abeuntibus, adoleſcentē ſolum in cubiculo grandi reliquit. quamobrèm adoleſcens magno arreptus timore, noctem illam totam inſomnem duxit. Itaque patrueli Epiſcopi dormienti Petrus Damiani adeſſe eſt viſus, qui acri vultu minitans & obiurgans, quòd negligentia nuncium ſuum adeò malè affecerit, perterruit eum quàm maximè: ſomno igitur ſolutus, expectare dum illuceat, vt inuiſat hoſpitem, quæratque ea ſibi quid velint: quod cùm eſſet factum, & ſuum vterque incommodum enarrâſſet, viri ſancti potentiam admirari, extollere Dei gloriam, qui ſit in ijs, qui illi ex animo ſeruiunt, mirabilis. Adeò autem hac re adoleſcens, quem Petrus miſerat, eſt commotus, vt reuerſus ad Petrum, illi ſe totum commiſerit, breuique pòſt ibidèm cucullum induerit.

Cap. 10. *Aliud miraculum.* *Adoleſcens quidam viſis eius miraculis fit monachus.*

Adeò verò in dies doctrinæ ac ſanctitatis eius fama increbuit, vt à Stephano nono Pont. Max. ad Galerum non vocaretur, ſed, vt ille ipſe ſcribit, traheretur: neque hoc ſatis Stephanus pro hominis probitate ac doctrina eſſe putans, Epiſcopatum Hoſtienſem addiderit, ſacrique Cardinalium Collegij principem (Decanum appellant) fecerit. Plurimas legationes ſumma fide & diligentia obiuit. Cumque eo tempore ſacrati viri publicè ſcortis & omni libidinum generi indulgerent, vxorumque loco meretrices haberent, & appellarent, dici vix poteſt, quàm acriter, quàm intrepidè ſemper illos repræhenderit, atque ad rectè ſancteque viuendum omni ſtudio fuerit adhortatus. Verùm vt ſe Deo totum traderet, & in rerum diuinarum meditatione dies noctesque conſumeret, ſacro Galero & Epiſcopatu ſe abdicauit: cumque ab Nicolao Pont. Max. ad eas iterùm dignitates & honorum inſignia aſſumenda cogeretur, ipſeque conſtanter, & aliquanto fortaſsè quàm res ipſa & Pontificis maieſtas ferret, pertinaciùs renueret, Pontifex aſſenſit quidem eius perſeuerantiæ, ſed tamen pœnam in eum centenariam conſtituit: qua pœna tenebatur ad recitandum, per centum annos, quotidiè centiès, verberibus adiunctis, pſalmum quinquageſimum, quo vſus eſt Dauid, cùm ſtuprum Berſabeæ, & marito eius mortem obtuliſſet, illumque Nathan vehementer accuſâſſet, ac minaretur, Deum tam grauia ſcelera nequaquàm impunita atque inulta relicturum. Subiuit hanc pœnam libenter Petrus, tantusque in eo fuit ardor pœnitendi, vt eam annuo ſpatio exhauſerit. Itaque pœna perſoluta, elegantes ad Nicolaum Pontificem, & officij, ac pietatis, religioniſque plenas literas dedit, quibus & purgauit ſe diligenter, & non minùs rationibus, quàm virorum ſanctorum exemplo id feciſſe teſtatus eſt. Hæ literæ quoniam extant, non eſt cur à nobis explicentur.

Cap. 11. *Petrus creatur S. R. E. Cardinalis, & Epiſcop. Oſtienſis.* *Abdicat ſe ſuis dignitatibus.* *2. Reg. 12.* *Pœnitentiã ſibi iniunctam quàm alacriter impleuerit.*

Abdidit igitur ſe in Catrianam ſolitudinem optatiſſimam, vbi nec ſemper ocioſus vixit: nam Mediolanenſem Eccleſiam malè ſentientem, & à Romana abductam ac diſcrepantem, Simoniacaque labe, & Nicolaitarum hæreſi infectam, Nicolao iubente (tametsi id Stephani noni iuſſu factum plerique velint) cum Romana conciliauit, & in rectam ſententiam deduxit. Idem etiam in Rauennati Eccleſia nixus eſt, Gibertumque Archiepiſcopum ſæpiùs fuit hortatus, vt meliora ſentiret. Sic autem ad eum inſcribere literas conſueuerat. Domino Giberto, ſecundæ per Italiam ſedis, Antiſtiti, Petrus vltimus eremitarum, ſeruus, deuotiſſimæ ſeruitutis obſequium. Gregorio deindè ſeptimo hortante, per omnem Italiam, ſacram inediam, & ciborum ieiunitatem, die Veneris in honorem Crucis inſtituit, ac potiùs antiquitùs inſtitutum, & iam ferè obliteratum reuocauit: quod & de horarijs precibus, quibus quotidiè diuæ Mariæ Virgini Chriſtiparæ debitum cultum exhibetur, factum eſt: iuſſitque Pontifex ab omnibus, qui ſacris eſſent initiati, piè ac ſanctè quotidiè recitandas. Quòd autem ad ſacram diei Veneris, in honorem Crucis inſtitutam, ac potiùs reuocatam, inediam ſpectat, quædam de ipſa, quæ contigerunt, minimè omittenda duximus.

Cap. 12. *Eccleſias à fide lapſas, cum Romana conciliat.* *Horas de Domina, ac feria 6. ieiunia ferè obliterata reſtaurat.*

In cubiculo dicato ægrotis ſenex erat monachus, Leo nomine, qui precibus aſſiduis, vigilijs, atque abſtinentiæ à cibo, iuuenili penè ardore intentus, nocte quæ

Cap. 13.

diem præceſſit, quo die hæc in honorem Crucis ſacra inedia inſtituenda erat, per quietem vidit frequentem conuentum monachorum in templo, qui albis induti veſtibus, ſuauiſſimis vocibus & dulci admodùm concentu cantabant, Dulce lignum, dulces clauos, & quæ deindè ſequuntur. Quo etiam loco comedere conſuêſſent, panes menſis appoſitos eſſe nitidiſſimos, dulciſſimos & ſapidiſſimos: atque inter monachos vndiquè diſcumbentes, virum maximè ſpecioſum ac venerabilem, qui vndè eiuſmodi panes, nuſquàm ad eam diem viſi, veniſſent, interrogatus, Hi ſunt, inquit, panes, quibus filij Iſrael manna percipientes, è cælo alti ſunt in ſolitudine. Vir idem menſam Abbatis, quæ erat ad occidentem, tranſtulit ad orientem ſolem, vbì in pariete Chriſti crucifixi imago picta aderat. Paulò etiam pòſt alius monachus, cui Petro erat nomen, ad cœnobium die Iouis regreſſus, cùm nihil adhuc nôſſet de hac inedia, nocte per quietem Petrum Damiani vidit, qui illum ad prandium inuitabat, ſecumque accumbebat. Itaque poſtridiè accipiens noui ritûs diſciplinam, lætus atque alacer, En, inquit, Dei gratia, prādium, ad quod me Petrus Damiani vocauerat. His autem viſis monachi ſui omnes commoti, qui ob id cernere oculis, planè diuinum inſtitutum illud eſſe, videbantur: ab eo petunt & flagitant, vt, ſi quid præterea in reliquo victu ac veſtitu commutandum, corrigendum, detrahendum putet, detrahat, corrigat, commutet: quamobrèm magis adhuc vili ac demiſſo veſtium atque habitûs genere inſtituto, non minùs ſermonibus aſſiduis, quàm vitæ exemplis, eos ad cæleſtis vitæ præmia euehebat.

Viſio cuiuſ-ſiam monachi. *Exod. 16.* *Item alterius monachi viſio.* *Monachos ſuos vt vir Dei reformauerit.*

Cap. 14.

Quo verò tempore Epiſcopatū tenuit, quicquid ſupererat, in egentes affluenter effundebat, & ex illis duodecim pedes perpetuò abluebat, epulumque præbebat, & tota vrbe pupillos ac viduas perquirere & iuuare. In cœnobio per quadraginta quandoquè dies comedebat nihil, quod eſſet igni coctum, ſed tantùm pomis crudis, abſque vllo potu, veſcebatur: cuius rei diſcipulus eius, qui conſcripſit hanc vitam, teſtis eſt. Conſueuerat etiam diurnis horarijs precibus atque hymnis recitandis nulli podio ſubſellióve hærere: & initio vtriuſq; quadrageſimæ, per triduum penitùs abſtinere cibo: ad quod inſtitutum licèt ipſe neminem verbis allexerit, quibuſdam tamen cœnobijs, id eius exemplo deindè ſeruantibus, vehementer laudauit, quo diligentiùs toto eo triduo intra clauſtra cœnobij ſilentium ſeruaretur: inſtituens, vt nè quis, extra ſummam neceſſitatem, calceamenta indueret, antequam ſingulis diebus Dauidis omnes pſalmos communiter abſoluiſſent.

Pietas eius in Chriſti pauperes. *Abſtinentia eius.* *Statuta.*

Cap. 15.

Rauenna tandèm diſcedens ad Pontificem aditurus, nè iter eſſet omninò inane, monachos inuiſit, quos Fauentiæ conſtituerat extra vrbis portam, in æde D. Mariæ, quam nunc intra vrbem adductam conſpicimus. Ibì febre correptus, octauo, poſtquàm ægrotare cœperat, die, ex hac vita migrauit, ea nocte, quæ diem octauum Calend. Mart. anteceſſit, anno ab ortu Chriſti milleſimo octuageſimo, Gregorio ſeptimo adhuc Pontifice, & Othone (ſi Gibertum malè ſentientem reijcimus) Rauennatum Archiepiſcopo. Qui Otho vir profectò ſumma religione fuit atque innocentia. Petri Damiani morte ab ijs, qui excubabant iuxta cœnobium, nè ſanctum cadauer poſſet à ſuis monachis, qui è propinquis locis aduenerant, furtim exportari, nunciata, repentè ciues omnes ad eius parentalia accurrunt, breuique templum tanta populi multitudine refertum eſt, vt vndarum modo ſeſe inuicèm impellerent, beatuſque ille diceretur, cui dabatur viri ſancti loculum attingere, & illi munera præbere, pedeſque oſculari. Sepulcrum intereà ex cādidiſſimo marmore, ſumma facilitate, ipſis, qui adducebant, admirantibus, ex aliò ſatis diſtanti cœnobio deuehitur, atque in eo, è regione chori, iuxta gradus, quibus aſcenditur ad aram, locato, omnibus hymnos ac pſalmos concinentibus, Deumque laudantibus, viri ſancti corpus reponitur.

Obitus eius *Sepultura.*

HISTO-

HISTORIA DE INVENTIONE S. CELSI CONFESSORIS, VEL RELIQVIARVM EIVS, AVTHORE THEODORICO monacho doctiſsimo, qui claruit anno ſalutis 1005. Verùm hanc mutato paßim ſtylo in compendium redegimus ob vitandam nimiam prolixitatem proptereà quòd author quædam ſatis verboſè proſequutus ſit. Numerum quoquè capitum margini adiecimus.

Februarij 23. Cap. 1.

ANNO ſalutis noningẽteſimo ſeptuageſimooctauo, Otthone ſecũdo, maximi Otthonis Auguſti filio, Romani Imperij ſceptra tenente, Treuirorũ eccleſiæ præfuit Egbertus Archiepiſcopus, clarus quidem genere, ſed virtutum ſplẽdore longè clarior. Erat ſtatura procerus, & inſigni vultûs elegãtia, ità vt inter eius temporis primates nullus eo eſſet formoſior. Monachorũ ſingularis erat & patronus & enutritor, diſciplinæque regularis amator præcipuus: quippè qui ſub Epiſcopi habitu pectus deuotiſſimi monachi circũferret: ſicq; cum Martha foris occuparetur explendo frequens miniſterium Domini, vt tamen totum ſe conferret ad vacandũ ſtudio verbi Dei: gratam ſe hoſtiam Deo offerens, & in actione columbam, in contemplatione turturẽ exhibens. Tanta autem eius liberalitas fuit, vt nouum quẽdam Iohannem eleemoſynarium repręſentaret, ambabus manibus amplas facultates ſuas in pauperes profundẽs. Monaſteria Treuericæ ditionis ante eius tempora, præter vſitatũ Deo ſeruientium modum, nimia premebantur inopia, eratq; in illis & victûs & vtenſilium admodũ curta ſupellex. Ea re fiebat, vt monaſtica religio nõ mediocriter illic deficeret, & ignis diuini amoris, quem Dominus Ieſus miſit in terram, & voluit vehementer accendi, non modò frigeſceret, ſed etiam planè extingui inciperet.

Egbertus, egregi⁹ Treuirorũ Archiepiſcopus.

Huius Vita eſt Tomo 1. in Ianuario

Luc. 12.

Etſi enim venerãdę memoriæ deceſſor eius Theodoricus doctor fuit facundiſſimus, & Dominicę familię procurator induſtrius: at tamen ob multiplices Reipublicæ exactiones ſæpè non parũ impeditus, monaſteriorũ neceſſitudinibus minùs cõſuluit, quippè cui nec ſuppeteret, vndè poſſet. Egbertus verò, honorificè ſemper appellandus, regia incedens via, militũ cupiditatem fregit, prouincialium tyrannidem ſua authoritate cõpreſſit, & quæcunq; per vim ablata erãt monaſterijs, potenter vndecunq; recuperauit, iiſque reſtituit, neglectaq; & vetuſtate conſumpta ſummoperè inſtauranda curauit. Cernens autẽ fratres monaſterij B. Eucharij premi inopia, non mediocriter illorũ doluit vicem. Itaq; ſapienti vſus cõſilio, Abbatẽ illis præfecit Gotheriũ, in Gandauenſi cœnobio diſciplina monaſtica præclarè inſtitutum: eiq; tãtum contulit agrorũ & vinearum, præter alia dona plurima, ad monaſterij ornamentũ facientia, vt eius perenne meritum ad ſupremũ vſq; mundi diem ſua capiat incrementa. Quanta verò etiã alijs ſuę diœceſis monaſterijs, propter paupertatẽ penè collapſis, elargitus ſit, vt inſtaurarentur: quibus etiã modis, tanquàm inſignis languentium animarum medicus, monaſticę religioni, quę per id tempus vbiquè peſſundari videbatur, ſua authoritate opitulatus ſit, nos verbis nullis explicare valemus, quòd modum numerumque excedant. Deniquè virtutum magiſtra charitas adeò ſibi pectus illius vendicârat, vt cum beato Iob non immeritò dicere poſſet: Ex vtero matris meæ egreſſa eſt charitas mecum.

Cap. 2. Theodoric⁹ Epiſcopus Treuirenſis.

Egberti Epiſcopi liberalitas erga monaſteria.

Iob 31.

Sępè enim valdè doluit, non ſine lachrymis & altis ſuſpirijs teſtãs dolorẽ ſuum, quòd ſacellũ, in quo beatiſſimus pręſul Eucharius cum ſanctiſſimis ſocijs ſuis quieſcit, tam multis annis ex nimiũ abiecta & vili materia conſtructũ cerneretur. Atq; ea cauſa meditabatur ſtructurã nouæ baſilicæ, quę tam inſignibus patronis pro humana exiſtimatione digna foret, vetus illud ſacellũ redituum repoſitoriũ non ſine obliqua repręhẽſione appellans. Cumq; in ea cogitatione crebrò verſaretur, cõtigit eum aliquãdò Otthoni Imperatori, quẽ diximus, familiariter præ cæteris eccleſiarum antiſtibus adeſſe, eiq; inter alia, quæ ad Eccleſiaſticã vtilitatem pertinerent, colloquia, hanc ſuam aperire voluntatem. Imperator verò, vtpotè cumprimìs catholicus, votis illius impensè congratulans, præ nimia animi alacritate in hæc prorupit verba: Benedictus Deus in throno æternę maieſtatis ſuæ, qui hãc tam gratam ſibi, animo tuo adſpirauit voluntatem: & benedicta monachorũ S. Eucharij concors ſodalitas, quorum precibus noſtrum imperium à Domino gubernatur. Quòd

Cap. 3.

Studiũ eius erga nouã nouę ædis S. Eucharij ſtructuram.

Item Otthonis Imperatoris.

ſi me ſuperſtite opus hoc erit abſolutum, hilarior exibo ab hac vita, modò apud Chriſtum æquiſſimum iudicem beatus Eucharius vrbis Treuericæ primus doctor, mihi patronus adſit. Tu verò ocyùs hinc abito,& in templi huius ſtructuram modis omnibus incumbe. Ego vbì comperero euſquè eam proceſſiſſe,vt cubito vno ſupra terram emineat,è fiſco meo tales tibi ſuppetias feram,vt intra paucos annos facilè ſuprema manus ei poſſit imponi. Hac Cæſaris pollicitatione animatus Epiſcopus,mox accerſit foſſores & cæmentarios permultos: qui cùm aliquot dies fuiſſent in opere,præter omnium opinionem in beati Celſi ſarcophagum impegerũt, diuina id proculdubiò agente prouidentia. Erat is ſarcophagus ex miri candoris petra,quam vulgus cretam vocat: impoſitaque ei viſebatur tabula, cui hoc erat inſcriptum epitaphium:

Caſu inuenitur ſarcophagus beati Celſi confeſſoris.

Sollicitus quicunque cupis cognoſcere tumbam:
 Præclarus iacet hîc nomine,vel meritis,
Celſus,quem Dominus vero inſigniuit honore:
 Non ſegnis patriæ ſemper vbiquè vigens.
Qui genus atque ortum claro de ſtemmate traxit,
 Affectuque pio conditur hoc tumulo:

Depoſitus pridiè nonarum Ianuariarum.

Cap.4.

Operarius autem,qui primus in hunc impegit ſarcophagum,ruſticus fuit planè rudis & crudus,vt ſolent plerique tales. Cumque ad rem inopinatam cunctantiùs eum agere oporteret,ille ruſtica temeritate tabulam bidente perfregit, ità vt vix à doctis viris titulus expeditè legi poſſet. Obiurgatus verò ab alijs, quòd ſcripturæ parcere noluiſſet,ità fertur reſpondiſſe: Ecquidnam cõmerui. Petra hæc,quàm perfregi,non pluris apud me eſt, quàm humus, quæ calcatur pedibus meis, nec vllum inter hæc meo iudicio diſcrimẽ eſt. Sed non ceſſit impunè homini temerario,quòd margaritam,in ſummi Regis diademate reponendam, tam negligenter attrectare auſus fuit. Tertio indè die ſubitanea morte extinctus eſt,& ſuo exẽplo docuit mortales,beatũ Celſum cum Apoſtolo fidelibus eſſe odorem vitæ in vitam,infidelibus autem & obſtinatis odorẽ mortis in mortem. Et multis ſanè ille hominis repentinus interitus,non vulgarem metũ incuſſit. Poſtquàm verò tam lætus reperti ſarcophagi nuncius ad aures Epiſcopi Egberti perlatus eſt, ille mirificè laudauit Deũ,& abſq; mora eò properauit,quibuſdã è Clero illum comitantibus: viſoq; epitaphio, certior factus eſt,in diebus ſuis vrbem Treuericam diuinitùs reſpectam. Nec tamen auſus fuit, multa adhibita deliberatione, ſarcophagum illũ ſuo mouere loco: ſed cùm ſigillo ſuo illũ communijſſet, monachos illic conſtituit, qui ſine intermiſſione ob merita tanti viri collaudarent Deum, donèc ipſe cum alijs Epiſcopis communicato conſilio,quid in re tanta faciendum eſſet,ſtatueret.

Pœna temerè hunc ſarcophagum perfringentis.

2.Cor.2.

Cap.5.

Interìm die ac nocte monachis illis nunc ſub diuo, nunc ſub tecto diuinum ibì peragentibus officium,non multò pòſt ſolẽnis ſynodus permultorũ tum Epiſcoporum,tum Abbatum, apud Ingelheim regale palatium coacta eſt,in qua nonnulla Eccleſiæ Dei profutura promulgata ſunt, à poſteris piè inuiolateque obſeruanda. Aderat illic etiã Egbertus Treuirorũ Epiſcopus benè meritus,cuius pijs ſtudijs factũ eſt,vt eius eccleſiæ Clerus ſciẽtia & religione conſpicuus ſit. Poſtquàm autem multa illic pertractata fuêre,quæ ad Synodum pertinerent,vt vidit is loquendi ſibi offerri opportunitatẽ, cùm inter omnes vel maximè præcelleret, ordine,quo par erat,& Tulliana facundia,ea quæ apud eius vrbẽ euenerant,enarrauit, ipſumq; epitaphiũ legit. Quibus auditis,valdè exhilaratus Imperator,ſic ad ſynodũ locutus eſt: Gaudete fratres & patres in Domino,& ex intimis viſceribus laudate Deũ noſtrũ, qui mira æternæ bonitatis ſuæ gratia dignatus eſt reſpicere ad tẽpora noſtra,dando Eccleſiæ ſuæ apud Treuirorum vrbem nouum patronum beatũ Celſum,quem virtutibus illuſtrem plenumq; dierũ educens è corpore,hactenùs cœli ciuibus adiunxit. Iterùm rogo gaudete. nam,vt verũ fatear, nõ ſolùm indè nobis ſalus aucta eſt, ſed etiã pij paſtoris eiuſdẽ vrbis,quẽ hîc præſentem cernitis, integritas teſtatior facta eſt. Hæc cùm dixiſſet Imperator,antiſtites omnes, qui in ſynodo illa aderãt, ſublatis in cœlum manibus,pias præ gaudio fuderunt lachrymas, immẽſas præpotenti Deo agentes gratias,qui talẽ theſaurum non eſſet paſſus diutiùs latere ſub terra.

Synodus Ingelheimenſis.

Obſerua priſcã Germanorum erga Sãctos deuotioné.

Cap.6.

Placuit indè vniuerſo Concilio, vt Treuirorũ Archiepiſcopus rediret domũ,& cum Clero ſuo reliqas beati Celſi leuaret è tumulo, atq; in arcula quadã conditas, ſub-

ſublimes in altari perq̃ honorificè collocaret. Ille verò hoc accepto mandato & cōſilio, Treuiros profectus eſt, atq; poſt dies paucos cōuocauit ſuæ diœceſis Abbates, monachos, presbyteros, alioſq; è Clero eruditione & ſapiētia conſpicuos, iiſq; rem totā expoſuit. Qui cùm ſententiæ Concilij ſubſcriberent, mox proceſſionē inſtituit cum crucibus, cereis, thuribulis, omniq; eccleſiaſtico apparatu, & lachrymis infuſus, ad beati Eucharij ædē acceſſit: cōmendansque ſe votumq; ſuū beatiſſimis confeſſoribus, tremebundus adijt locum (toto interim collegio altiſſimis vocibus Deum collaudante) in quo S. Celſi reliquiæ aſſeruabantur. Ibì priùs fuſis ad Deum precibus ſarcophagum, ablato ſigillo, iuſſit aperiri. Eo aperto, tāta miri odoris vis & copia erupit, vt omnes illic præſentes, in paradiſi delicijs ſe verſari exiſtimarent. Porrò autē Egbertus Epiſcopus è ſarcophago reuerenter extulit oſſa candida, poſuitque ea in munda ſindone, cantans cum omni Clero, Exultabūt ſancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. id enim illi loco erat congruentiſſimum. Quis verò pro dignitate explicare queat, quos illic lachrymarū imbres ab oculis præſentium expreſſerit lætitia ſpiritalis, quandò etiam ipſe pontifex à lachrymis abſtinere non potuit? Audiebantur autem etiam commixtìm vulgi voces, hoc ſolùm crebrò iterantis: Kyrie eleiſon, &, Gloria tibi Domine.

Proceſſio cum Crucibus &c.

Odor ſuauiſſimus ex reliquijs S. Celſi.

Pſal. 149.

Deindè impoſitis in arcā ſacris reliquijs, à viris pijs arca in ædē S. Eucharij ſumma reuerētia importata eſt. Vbì aūt ad monaſteriū illud ventū eſt, ipſe reuerēdiſſimus præſul Egbertus alta voce inchoauit canticū, Te Deum laudamus, ceteris ad finem vſq; cum illo id proſequētibus. Simul aūt ardebant lampades, campanæ crepitabāt, à thuribulis incenſorū aromatum fundebātur ardores & ſuffitus: vt nulli eſſet ambiguum, in tam iucūda proceſſione, angelorū pariter atq; hominū cōcentus ſummæ diuinitati in odorē ſuauitatis offerri. Vbì verò iam illatæ fuēre in templū ſacræ reliquiæ, Epiſcopus eas reuerenter admodùm in ſublimi repoſuit loco, in ipſa B. Eucharij ara, omnibus cōmuniter gaudentibus, dulceſq; lachrymas vbertim ꝓfundētibus. Et reuerà magna & ineffabilis erat cauſa gaudēdi, accedēte Treuirorū populo tā inſigni patrono. Porrò ad Miſſarū ſolennia ꝓcedente Epiſcopo, in omniū, qui illic aderant, pectoribus auctus eſt timor & reuerētia erga B. Celſum, orârūtq; obnixè Deū, vt aliquo ſigno, eius ſanctitas ipſo die declararetur: quod & factū eſt.

Cap. 7.

S. Celſi eleuatio.

Poſtq̃ enim Euangelium recitatū fuit, Epiſcopus pro more concionē habuit ad populum, expoſuitq; vt reperta eſſent ſacra pignora, hortabaturque, vt crebrò beatum Celſum viſerent, mandās authoritate Apoſtolica, vt deincèps ſingulis annis diem eius natalitiū ſummo honore celebrarent. Finita concione, redijt ad altare, in honorē S. Celſi & pro totius populi Chriſtiani ſalute noſtræ redēptionis hoſtiā oblaturus. Vbì ad Præfationem poſt Offertorium ferè vētum eſt, toto Clero inſpectante, panni linei admodùm ſubtilis particulā accipiens, inuoluit illi articulum digiti beati Celſi, impoſuitq; prunis ardentibus thuribuli, quibus thymiamata cremabantur, totoq; illo tempore, quo Canonē myſticum perſoluit, nihil pannus ille ab igne læſus eſt. De purgatorio igne ab Apoſtolo dictū eſt, Vniuſcuiuſq; opus quale ſit, ignis probabit. Declaratū hoc eſt per ignē materialē in B. Celſi digito. Vt eius præclara innoteſcerēt merita, non potuēre panniculum adurere carbones ardentes, illo id præſtāte, qui nunq̃ non fuit, nunq̃ non erit, nunq̃ aliter fuit, nec vnquàm aliter erit: quo nihil eſt ſecretius, nihil præſentius: qui difficilè inuenitur vbì ſit, difficiliùs vbì non ſit: cuius vnius bonitate facti ſumus, iuſtitia pœnas luimus, clementia liberamur: in cuius ſimplici ſubſtantia vel natura nihil eſt violabile, nihil fictum, compoſitū nihil: nec terræ particula regnum eius eſt: qui nulla probat flagitia, nunq̃ mentitur: cuius imperij ordinem nullū cuiuſquam peccatūm vel perturbare poteſt, vel lædere. Quam verò beatū Celſum vrendi poteſtatē habuit ignis ille purgatorius in die furoris Domini, elementis ardentibus, quandò nec tenuem pannum adurere potuit ignis materialis, eius ſublimibus meritis id impediētibus? quippè qui ſuper fundamentū, quod Paulus architectus poſuit, argentum, aurū & lapides precioſos ædificare non deſijt, quoàd in carne præter carnē vixit. Abſoluta deindè Miſſa, Epiſcopus articulū illū, gratū Deo munus, reliqs oſſibus rursùs adiūxit: dimiſitq; populū, cùm eis benè precatus eſſet, laudantē Deū atq; dicentem: Nūc cognouimus, quidnā habeamus: quoniā bonus, quoniā in ſeculū miſericordia eiꝰ.

Cap. 8.

Inſtituitur feſtum S. Celſi.

Illuſtre ſanè miraculum.

1. Cor. 3.

Diuinę maieſtatis proprietates.

Ibidem.

Pſal. 117.

MIRACVLA S. CELSI.

Expeditis tandèm illis, quæ ad inuentionem S. Celſi confeſſoris egregij pertinēt, Cap. 9.

iam ad miracula veniendũ eſt, quæ per eius præclara merita declarauit Chriſtus: vt totum ad eius cedat laudẽ, ſine quo nemo ſanctorũ quicquam efficere potuit. Quis enim habet quicquã, quod non ab illo acceperit? Præuenit electos ſuos, vt benè velint: ſed niſi etiã ſubſequatur eos & præſtet vt poſſint, inanes ſunt conatus eorum. non enim volentis eſt, neq; currentis, ſed miſerentis Dei. Ità ergò & beatũ Celſum ſpiritus ſanctus ſua gratia & præuenit & ſubſecutus eſt: cuius ſacræ reliquiæ cùm menſem vnũ ab inuentione ſeruatæ fuiſſent ſuper altari S. Eucharij, viſum fuit Abbati Gunderado & cæteris fratribus, vt indè ad altare S. Crucis trãsferrentur. Quod cùm factum fuiſſet, paucis pòſt diebus, multis atque miris declarauit modis præpotens Deus, quantum apud ipſum valeat beatus Celſus confeſſor eius.

Rom. 9.

Multa fiunt miracula ad reliquias S. Celſi.

Cap. 10.

Fuit enim in illo monaſterio Richolphus quidã, ab ipſo primo ortu contractus miſerandũ in modũ, vt vix hominis aliquã præ ſe ferre ſpeciẽ videretur. Pedes mõſtroſi adhærebãt natibus, reptabat miſer humì. Admonebãt eum fratres, vt ſæpè ſe conferret ad arã S. Crucis, fore pollicẽtes, vt S. Celſi interceſſione curaretur. Paruit ille, & quadã nocte incumbens in preces apud aram illam, ab vna corporis parte ſanatus eſt. Indè ſe ad ſuum lectulum recepit. Poſteà, hoc tanto beneficio animatus, rursùs eodẽ loco ſupplices preces beato Celſo adhibuit. Nocte aũt ferè media cœpit æſtuare, præ nimio dolore exclamare, & membris omnibus ingentẽ quendam edere fragorem. Expergefacti fratres accurrunt ad hominẽ, vident iam integra fruentẽ valetudine, veteris morbi nullis in eo veſtigijs apparentibus. Aguntur gratiæ Deo, pulſantur campanæ, vt ciues quoq; excitentur ad laudandũ Deum. Aduolat rei fama ocyùs ad Archiepiſcopũ Egbertũ, venit is cum Clero & monachis ad S. Eucharij cœnobiũ, diſcit rem geſtam enucleatiùs, Miſſarũ ſolennia celebrat, pro concione explicat plebi quid geſtum ſit, hominẽ ſanatũ monaſtico induit habitu, qui poſteà fortis & incolumis vtilẽ ſanè operã illi mõaſterio, charus omnibus, nauauit.

Sanatur cõtractus.

Is poſt curationẽ fit monachus.

Cap. 11.

Ante paucos annos me præſente cõtigit, quod iam narraturus ſum. Puer quidam ab ipſo penè matris vtero beato Euchario oblatus, in eius monaſterio degebat cum alijs pueris, & ad Regulæ præſcriptum inſtituebatur. Accidit aũt, vt quandoquè ex refectorio accepto poculo, ad hauriendam aquam ſolus exiret: ſed cùm è puteo eam attrahere nõ poſſet, abijt ad S. Materni oratoriũ, ad cuius fores ex multa pluuia, magna aquarum colluuies conſtiterat. Interim deliberanti aliquandiù vtrum'ne biberet ex illa aqua, nec ne, malus dæmon ſumpta effigie hominis, apparet, aquã ex illa colluuione hauſtã offert: bibit puer auidè non cõſignato potu, redit ad cœnam fratrũ. Ea peracta, cùm extemplò poſt dictas gratias fratres redirent, puer idem huc illuc cõijcit oculos, & tremebũdo pectuſculo quendam grũnitum edit, animaduertunt fratres dæmonem ſibi illum vendicâſſe. Vinctum igitur adducunt ad altare beati Eucharij, orant pro illo, tandèm aquam ſacrant, eamque in honorem S. Celſi bibendam ei porrigunt. Hauſta aqua, ilicò receſſit teterrimus ſatan. Puer autem iam ſanæ mentis, cum iureiurando affirmabat ſe ea hora, qua fuit à dæmone liberatus, perſpicuè vidiſſe beatum Celſum ſtomachabundum vinculis alligantem dæmonem ad fores, diuque repagulis portæ eum excruciantem, deniquè interdicentem ei, nè deincèps locum illum violare auſus eſſet.

Dæmoniac' liberatur.

Cap. 12.

Videt cæcus

Sanatus eſt etiã puer cæcus, cùm eius cognati ad ſacras beati Celſi reliquias eum adduxiſſent, oblatisq; cereis, pro eo Dominũ & eius confeſſorẽ Celſum deprecati eſſent. Curatus eſt quoquè ſubulcus quidã miſerrimè contractus: itemq; puer toto corpore mirabiliter inflatus, & vltimũ penè trahens ſpiritũ. Anno ſalutis milleſimo ſeptimo, me præſente, dæmoniaca quædã allata eſt in beati Materni ædem, impoſitaq; ei eſt arca, qua beati Celſi oſſa continebantur. Cumq; illic triduò mãſiſſet, quarto die integrè reſtituta eſt. Adoleſcens præclara indole, Burchardus nomine, in beati Eucharij cœnobio manebat, ab ipſis penè incunabulis Deo illic nutriẽdus à parentibus oblatus. Is hodieq; ſupereſt, & Diaconi fungens miniſterio, non parũ vtilis eſt illi monaſterio. In eius aliquandò dormiẽtis auriculã irrepſit araneus, qui adeò ei infeſtus fuit, vt toto triduo mirè affligeretur. Adhibebãtur ei etiã medicorum remedia, ſed nihil ei cõtulerunt. Iam vita eius à pleriſq; deſperabatur, cùm eccè ſubitò diuinitùs permotus, humì ſe proſternit, & prolixè orãs, meritis ſe beati Celſi cõmendat. Abſolutis precibus, araneus ab aure in volã dextræ manus eius decidit. Ille immenſo affectus gaudio, gratias agit Deo, & beato Celſo famulo eius fideli.

Contractus fit incolumis.

Dæmõ pellitur ex fœmina.

Aliud miraculum.

Cap. 13.

Eſt apud Treuiros monaſterium virginum, beatiſſimæ matri Dei conſecratum, in quo

in quo à Dagoberti Regis temporibus ſanctimoniales Deo religioſè famulantur. Habet autem Horrei vocabulum. In eo tres nobiles monachæ vel ſanctimoniales à diuerſis morbis, cùm beatum Celſum inuocâſſent, curatę ſunt. Hęc ex multis nos miracula literis mandare voluimus in laudem præpotentis Dei, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen. Alia miracula.

MARTIVS.

VITA SANCTORVM HEMITERII ET CHELIDONII MARTYRVM, PER D. GREGORIVM ARCHIEPISCOPVM TVRONENSEM SCRIPTA.

Habetur in libro eiuſdem in gloriam plurimorum martyrum edito, cap. 93.

CALAGVRRIS vrbs Hiſpaniæ Hemiterium, Chelidoniumque martyres geſtat, ſæpeq́; ab eorum virtute miracula cernendo, diuerſarum ægritudinum medicamina capit. Hi etenim martyres à perſecutore compræhenſi, atque ad ſuppliciũ rapti, dum diuerſis pœnis afficerētur, ob diuini nominis confeſſionem, excepta vltimæ damnationis ſententia, deducuntur ad decollandum. Martij 3. Eccè Sãctorum virtus & poteſtas etiam poſt mortem.

Cumque eorum capita lictor incideret, miraculum populis magnum apparuit. Nam vnius annulus, orariumq́; alterius, nube ſuſceptũ eſt, & in cælis euectum viderũt. Hæc omnes qui aderant, vſquequò acies oculorum intendere potuit, fulgorem ſcilicet auri, candoremque lintei, ſuſpectu ſequebantur attoniti. SS. Martyres capite cæduntur.

Præbet huius rei teſtimonium Aurelius Clemēs in libro Coronarum his verſibus, dicens: Illa laus occulta non eſt, nec ſeneſcit tempore, Miſſa quòd ſurſùm per auras euolârunt munera, Quæ viam patere cæli præmicando oſtenderent. Illius fidem figurãs, nube fertur annulus: Hic ſui dat pignus oris, vt ferunt, orarium: Quæ ſuperno rapta flatu lucis intrant intimum. Per poli liquentis axem fulgor auri abſconditur, Ac diù viſum ſequacē textilis candor fugit: Subuehuntur vſque in aſtra, nec videntur ampliùs. Quære Tô. 2. Martij 3.

VITA PETRI ABBATIS CAVENSIS, EDITA A QVODAM EIVS AEQVALI, QVI SE TESTATVR SCRIPSISSE EA, *quæ ab antiquis eius monaſterij ſenibus perceperit. Obijt hic Abbas anno Chriſti 1137. Nondùm comperi, vtrùm in Sanctos relatus ſit. Numerum capitum nos ad marginem annotauimus.*

Monaſteriũ S. Trinitatis à Caua, ſiue Cauenſe, eſt prope Neapolim.

CAVENSE cœnobium vt apertè clareſceret quia profectús ſui incrementa ex diuina diſpoſitione meruiſſet, hoc omnipotens Deus per viros venerabiles ſemper rexit, atque ad eiuſdem adminiſtrationem accedere paſtores reprobos non permiſit. Nam reuerendiſſimo valdè viro Alferio virum æquè venerabilem Leonem ſubſtituit: huic autem Petrum ſubrogauit, qui patres eximios ſanctitate redderet, lucro ſuperaret. Sed quia illorum quædam de virtutibus atque vita deſcripſimus, ordo exigit, vt ea etiam, quæ de hoc venerabili patre ſunt nobis dicta, narremus. Illi quidem, beati Elię typo, deſideriorum igneo curru cælum penetrare meruerunt: iſte dum aſcendentes obſer- Martij 4. Cap. 1. Hęc Lector tuis locis oſtendet.

tribus rogatus, rediit, atque inſtitutionem, quam priùs velut grauem contempſerant, cum magna deuotione ſuſceperunt.

Cumque fama ſanctitatis eiuſdem ſe vehementer extenderet, cœperunt multi viri nobiles, multi ſeculi diuites ac potentes ſeculum deſerere, atque ei ſe in supernæ conuerſationis magiſterio ſubiugare. Sed ſapientium atque ſimplicium tanta ad eum multitudo conuenit, vt ei promiſſio illa diuina facta videretur, qua dicitur, Faciam te in gentem magnam. Nam vt quidam religioſus paterfamiliâs ab eiuſdem ore ſe audîſſe teſtatur, quadam die cùm venerabilis pater eſſet hilarior, quadam dilectionis neceſſitate coactus, pluſquàm tribus millibus virorum habitum ſanctæ conuerſationis ſe impoſuiſſe teſtatus eſt, licèt poſteà ſuperuixerit, & plures in monaſterio receperit. Tunc in huius viri monaſterio etiam pij patris Alferij prophetia claruit, qua dixerat, quia de eadem Cella maxima ad æternã vitam conuerſorum lucra eſſent colligenda. Viri quoquè ſeculi potentes cœperunt magna liberalitate, ad ſuſtentandos Dei famulos, prædia & poſſeſſiones abundanter offerre. Omnipotens enim Deus ità eorum corda ad opus pietatis aperuit, vt tanta monaſterio ferrent, vt non ſolùm collecta illuc fratrum multitudo viueret, ſed etiam ex eorum plenitudine effundi pauperibus multa potuiſſent. Quod & pater venerabilis nobiliter exhibuit: quia ex datis ſibi copijs non ſolùm fratres monaſterij regulariter procurauit, ſed etiam innumerabilẽ cenſum inopibus erogauit. Sed quid eum erogâſſe tãtùm dicimus, cùm etiam ſtatuerit, vndè ſemper erogetur? Nam noſtris temporibus inuenire difficile eſt, qui in cura egenorum ei ſimilis aut æqualis habeatur: quos nimirùm cateruatìm paſcere ac veſtire conſueuerat, ac veſtiendos & alendos tanto ſtudio quærere, vt etiam pro inueniendis eis ciuitates exploraret. Reuerà, vt ſcripturæ eum laudibus proſequamur, pater orphanorum, & viduarum non iudex, ſed procurator fuit: quorũ curam ità ſapienter diſpoſuit, vt clàm eis vndè ſuſtentarentur tranſmitteret: quatenùs & illi ſine rubore perciperent, & quod pro æterna vita impendebat, occultaret. Quarè & diuinæ miſericordiæ largitatem ità promeruit, vt cùm in ſuſtentatione pauperum tanta effunderet, ſemper ſibi ſuppeteret, vndè ſemper dare abundãter potuiſſet. Propoſitum nanque ſancti viri, licèt omninò niteretur, occultari non potuit: atque vt tantæ gratiæ mererentur eſſe participes, non ſolùm viri, ſed etiam mulieres, vt valebant manus, auxilium miniſtrabant. Cap. 6. Gen. 12. Permulti ſub eo fiunt monachi. Multa dantur monaſterio eius. Benignitas eius in inopes.

Tunc vir Domini, vt ſe neceſſarijs ſumptibus ad perficiendum paratum vidit, dilatare monaſterium, atque tantæ multitudini aptum habitaculũ parare diſpoſuit: quod nimirùm, diuina gratia cooperante, inquantùm loci anguſtia paſſa eſt, tam decenter expleuit, vt mirari eiuſdem operis diſpoſitio poſſit, verè extimari non poſſit. Nam cùm ex vno latere ſcrupea rupe, ex alio pendula fluminis ripa claudatur, intercluſo illo medio paruo ſpatio ædificia tanta fundata ſunt, vt cùm foris locus cernitur, mirabile omninò ſit perſcrutãtibus, quòd tanta intùs ſpatia contineantur. In quo etiam opere ſi illud, quod ad Moiſen dictum eſt, librare volumus, quodam modo inuenimus. Nam cùm tabernaculum Deo conſtruere vellet, audiuit: Omnia fac, ſicut oſtenſum eſt tibi in monte. Volebat quidem omnipotens Dominus, vt terrena domus fieret, ſed quam forma cæleſtium illuſtraret. Pater igitur venerandus omnem illum tabernaculi decorem, ad mentium diſcipulorũ ornatum traxit. Perfecta enim forma cæleſtium illa eſt, de qua dicitur: Non nubent, neque nubentur, ſed ſunt ſicut angeli Dei in cælo. Illa etiam forma cæleſtium eſt, quam nobis imprimit, vbi dicit: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Tanta quippè pudoris ſpecie, tanta virtutum decore ibi illam diuinitùs collectam multitudinem omnipotẽti Deo ſeruire fecit, vt dubitare nemo poſſet, quin cæleſti conuerſatione fulgerent. Sed quia nunc de ædificij ordine agimus, illud ei, quod de æterna ciuitate legitur, conuenire videmus, Per omnes vicos eiuſdem Alleluia cantabitur. Nam Cellæ illius cuncta veſtibula ità diſpoſita ſunt, vt ſingula ferè orationis, lectionis, pſalmodiæ proprijs officijs deputẽtur, & quocunquè pergitur, orantes, pſallentes, canentes aut legentes occurrunt. Cap. 7. Auctius redditur monaſterium. Exod. 25. Matth. 22. Matth. 5. Tob. 13.

Perfecto igitur opere monaſterij, illic collecti fratres cœperunt tanto liberiùs diuina miniſteria exhibere, quanto ad hæc eos non ſolùm feruor charitatis accenderat, ſed etiam locus inuitabat. Pater etiam venerabilis Petrus in tanta ſe conuerſationis diſtrictione cohibuit, vt in tanta ſubditorum multitudine, cùm multi Cap. 8.

magna

Aſperitas vitæ Petri. magna conuerſatione fulgerent, illius rigorem vitæ nullus ferre potuiſſet. Nam nec orationis eiuſdem inſtantiam, nec vigiliarũ prolixitatem, nec genuflexionum numerum, nec frigoris tolerantiam aliquis ferre potuit. Iuxta dormitorij quidem ſui cellam aquæ piſcinulam condere ſibi fecit: vbi cùm hyemali tempore frequenter intraret, de nuditatis & frigoris tolerantia gloriari cũ Paulo potuiſſet. Vinum ità omninò ſpreuit, vt etiã debilitato ſtomacho, & voce iam ferè amiſſa, vix à bonæ memoriç Papa Vrbano ad eius quanuìs modicum vſum reduci potuiſſet. Loricam ſubtùs ad carnem occultam induit, quouſquè putreſceret, & ab eius corpore rupta cecidiſſet.

Cap. 9. Sed quia longum eſt, ſi ſingulis immoremur, hoc ſolum adhuc de eiuſdem fama ſubiungamus, quia in omni ferè orbe venerabilis habebatur. Sed vt ſecularis au- Contempſit mundi gloriam. thoris verbis vtar, rigidi, honeſti tãtus obſeruator fuit, vt cùm videri ab ipſis etiam Imperatoribus, & huius ſeculi potentibus longè poſitis optaretur, multaque ex hoc monaſterio bona promitterẽt, vir ſanctus renuit, nec pro temporalibus rebus à Deo procedendum eſſe iudicauit. Et quia à nonnullis, qualis coram Deo ſit, non creditur, qualis ſit ab eo oſtenſus, ad detractorum eiuſdem confuſionem proferamus. Iohan. 9. Nam vt Euangeliſtæ Iohannis verbis vtar, Si non eſſet ex Deo, non poſſet facere quicquam. Et quia, vt dixi, æmulos ſancti viri confundere cupimus, ferè omnium miraculorum eius teſtes optimos, viros ſcilicet ſanctos ac venerabiles producamus: quanquàm neceſſe non eſſet eiuſdem ſanctitatem probare miraculis, cùm tantam operum eiuſdem magnitudinem teneamus. Opera nanque mira atque ingentia ſunt, quæ teſtimonium perhibent de eo, tanti cõſtructio monaſterij, tanta elegantia ab eo fundatæ religionis. Iacob. 5. Nam ſi is, qui aliquem peccatorem conuertit, Matth. 10. multitudinem operit peccatorum, & qui calicem aquæ frigidæ ſitienti dederit, mercedem in cælis habet: quanta lucra huius, quantos meritorum cumulos eſſe dicimus, qui tam largus in pauperes, tam diues in miſericordia, tam ſtudioſus & feruens ad lucrandas animas declaratur, vt quandiù vixerit, nihil aliud egerit: & quandiù mundus voluitur, quia in eo conuerti peccatores non deſinit, eiuſdem meritum ſemper augeatur?

Cap. 10. Sed eiuſdem ſtudia quanto vigore feruerint, quàm etiam fuerit prauis rigidus, quàm mitibus humilitate ſubiectus, quia explicare longum eſt, omittentes, quàm mirabilis ab omnipotente Deo potiùs oſtenſus ſit, videamus. Senex nanque venerabilis Petrus Spoletinus, & Petrus Troianus, cuius religionis atque veritatis fuerint, nullus qui eorum tempore in monaſterio manſit, ignorauit. Ij mihi narrare conſueuerant, quia quadam die, dum monaſteria circuiret, Tereſinum cum eo venerunt. Ibì verò cùm in eccleſia S. Iohannis Miſſas celebraret, & quidam flabelli miniſterium negligenter exhiberet, lampadem impulit, & oleum ſuper altare fudit: cumque brandeum ſparſus liquor infudiſſet, vir Domini valdè contriſtari cœpit, & hoc quod contigit, non negligentiæ miniſtri adſcribere, ſed ſuis meritis imputare. Poſt aliquantos verò dies, cùm ad ſancti Archangeli eccleſiam veniſſent, prædicti fratres & cæteri, qui ſancto viro miniſtrabant, brandeum illud curauerũt producere, vt indè oleũ educere lauando debuiſſent: ſed, quod valdè ſtupendum Miraculum. eſt, ità candidum & mundum inuentum eſt, acsì oleum in eo nunquàm cecidiſſet. Quod fratres cognoſcentes, omnipotenti Deo gratias retulerunt: qui quoſdam electos ſuos tam tenerè diligit, vt nec ad modicum patiatur contriſtari.

Cap. 11. In eodem quoquè monaſterio res æquè mirabilis accidit, ſicut eodem viro bonç *aut hic, aut ſuperiùs, mendũ eſſe videtur. memoriæ Petro * Arelano narrante cognoui. Nam cùm froccum domini Abbatis à capellanis negligenter fuiſſet repoſitum, muſtela hoc iuxta cauernulæ ſuæ foramen reperit, corroſit ac ſcidit. Cumq; venerabili viro fuiſſet oblatum, vt corroſum vidit, indignans repulit, atque ait: Ite, & ei quæ ſcindere præſumpſit, proijcite. Quod fratres ità vt iuſſerat, vndè tulerant, poſuerunt. Alia verò die, cùm per locum tranſirent, muſtelam, quæ illud veſtimentum corroſerat, ſuper illud Vide rem miram. iacentem mortuam inuenerunt. Tunc nimìs admirantes, quantæ virtutis pater eorum eſſet, colligere cœperunt, contra cuius voluntatem viuere animalia bruta nequiuiſſent.

Cap. 12. Sed diuinum effectum erga venerabilem patrem cur in animalium brutorum interfectione adſtruimus, cùm eum ſæpè nec rationalibus peperciſſe ſentiamus? Rogerius nanque, caſtri S. Seuerini dominus, cùm ruſticos monaſterij frequenter affli-

affligeret,& venerabilis viri mentem ad iracundiam prouocaret, quadam die prauitatis ſuæ vſum exceſſit,& hunc vltrà,quàm conſueuerat,contriſtauit. Tunc quaſì in præſentia ſummi illius nuncij aſſiſteret, dixit: Eià ſancte Michaël Archangele ſic nos protegis? & baculo terram percutiens,commotus ait: Recedimus,quia hîc tanta ferre non poſſumus. Erat tūc Cilenti in pręfato monaſterio ſancti Michaëlis Archangeli.Cuius nimirùm afflictionē mira & terribilis vltio diuina ſecuta eſt:qa cùm longè ab eodem monaſterio pręfatus Rogerius maneret,ſolariū domùs eiuſdem cecidit,atq; eiuſdem filium paruulū extinxit.Et fortaſsis talis vltio pro ſeruorum Dei iniuria ab interno iudice infligi debuit,vt ille moreretur, qui patrem dolore puniret,atque ad reprobam eiuſdem imitationem non creſceret. Extinctus quidem puer innocens, paradiſo receptus eſt, ſed peremptus compunxit patrem. Nam idem Rogerius his & huiuſmodi plagis ſæpè percuſſus,tandèm reſipuit, & in fine conuerſus,in monaſterio habitum religionis accepit. Cui tamen adhuc ſæuienti non vno ſemper modo reſtitit. nam eū quandoquè terroribus impetijt, quandoquè humilitate ſuperauit. Vltio diuina in aduerſarium viri Dei.

Agrum nanque monaſterij quēdam vberem concupierat, atque ſuis vſibus vendicare diſponebat. Cumque ab eiuſdem agri opere ſeminantes ruſticos violenter expellere minaretur,venerando patri innotuit. Sequenti verò die ad agrum operarios ſecutus,aliquantos fratres ſecum duxit, cum quibus pſallere inſtāter cœpit. Ille etiam minas ſuas prauitate vincere geſtiens, cum armatorum manu in locum venit,cogitans quia is,qui minas ſuas ſeminando contemneret,ad eundem agrum ſine armatorum præſidio non veniſſet. Sed cùm propiùs accederet,contra ſe non mucrones enſium,ſed miſſile orationum vidit. Tunc illud ſaxeum pectus à feritatis ſuæ duritia emollitum eſt. ſola enim religionis contemplatione ſuperatus, arma proiecit, de caballo deſcendit, atque ad ſancti viri veſtigia proiectus,ſuæ temeritatis veniam poſtulauit. Quod vtiquè non minùs mirabile fuit, quàm ſi ab eiuſdem corpore magni languoris moleſtiam orando depuliſſet: quia cordis vulnera ad curandum valdè ſunt difficiliora, quàm carnis. In quo nimirùm opere, pſalmodiæ dignitas exhibetur, quæ malignorum ſpirituum feritatem potenter effugare cognoſcitur. Cap.13. Precibus & humilitate vincit ferū hominem.

Et quia hæc Cilenti facta fuiſſe comperimus, debemus alia, quæ ſimiliter illic ſunt oſtenſa,narrare. Vir nanque idem venerabilis cùm Calabres fratres vellet inuiſere,ad eccleſiam beati Apoſtoli & Euangeliſtæ Matthæi, quæ in Lucano litore circa vetus eiuſdem ſepulcrum ſita eſt,declinare, & Miſſarum ſolennia celebrare propoſuit: cumquę propè id nauigando veniſſet, videns optimum ad nauigādum tempus,nautas procedere iuſſit, & deuotionis ſuæ munus in reditu ſuo eidē Apoſtolo exhibere deliberauit. quod quidem ità factum eſt, non tam veritatis deuotione, quàm virtute Apoſtoli. Nam cùm in reditu de fide maris dubitaret, & tranſire velut inſalutato Apoſtolo voluiſſet, vbi ante eiuſdem eccleſiam venit,ſubuerſa nauicula, in mare cecidit,& quod promiſerat, reddere compulſus eſt. Sed & mirabile ſpectaculum in hac Apoſtoli coactione ſubſecutum eſt: quia pater ſanctus in mare deiectus, ad terram per aquas venit: ſed veſtimenta eiuſdem ità ſicca reperta ſunt, acſì hæc aqua nulla tetigiſſet. Quod miraculum fratres plures nouerunt, atque addere ſoliti ſunt, quia capellæ mantica, libri & panni, atque omnia vaſa altaris ità inuenta ſunt omnia aquæ humore libera, acſi non in mari natâſſent, ſed delata per terram forent. Quo nimirùm facto quàm familiaris Apoſtolo eſſet innotuit, quē ad ſui miniſterij vſum tenens, & in mare labi pertulit, & illæſum quaſì per terram traxit. Sicque factum eſt, vt vir ſanctus, qui manere ſpontè in loco nollet, maneret inuitus,& votum ſuum in memoria Apoſtoli tanto deuotiùs redderet, quanto in ſe eius voluntatem apertiùs didiciſſet. Cap.14. Res admiratione digna.

Sed aquis præualuiſſe quietis cum cur miremur, cùm inuocatione meritorum eiuſdem,maris tumentes ac ſæuientes cumulos quieuiſſe coram ſecularibus hominibus teneamus? Nam quidam nobiles viri Neapolis, cùm per mare Caietam pergerent,vt nobilis cuiuſdam iuuenis delatam illuc à parentibus ſponſam deferrent,vehementibus ventis turbato mari, nimiùm pauere cœperunt. Cumque fluctus vehementer inſurgerent, & euadendi ſpes iam defectis deficere cœpiſſet, quidam illorum nobilium, Abbatis familiaris,orationem ad Dominum fudit, atque ſe cum ſocijs,illius & fratrum eiuſdem meritis de tanto periculo liberari poſtula- Cap.15.

Miraculum uit. Poſt cuius nimirùm vocem, mirabiles elationes maris mirabiliter quieuerunt,& quanta eſſent ſancti viri merita,oſtendere viſæ ſunt,cui exemplo Saluatoris

Matth.14. ſe obediendo ſubmiſerunt.

Cap.16. Et quia non ſolùm extraneis & indoctis, verùm etiam quibuſdam negligentioribus monachis pro feruore Ordinis homo auſterus viſus eſt, illud narrando ſubſequar, vndè quàm acceptus Deo fuerit de omni illa ſua diſtrictione, apertiùs videatur: quos etsi ſanctæ ſcripturæ authoritatibus facilè refellere poſſumus, tamen ſplendore miraculorum oſtenſo meliùs confutamus. Quidam nanque frater erat in obedientia ſancti Fabiani martyris: qui cùm ſe negligēter ageret,in ſomnis dominum Abbatem vidit: à quo regulariter verberatus, decæterò ſtudioſus fuit. Huic autem omninò ſimile aliquid in alio loco geſtum, fratres venerabiles retulerunt. Quodam nanque tempore cùm frater quidam de Cella quadam Calabriæ ad monaſterium veniret,cuiuſdam ſecularis hominis hoſpitio ſuſceptus eſt. In eadem verò domo pro quadam ſolennitate conuiuium parabatur, & cùm plures ad eiuſdem conuiuij epulas vocarentur, fratrem etiam illum rogare cœperunt, vt reſpectu charitatis eo die cibis communibus vteretur. Quod vtiquè frater ille primùm renuit,dicens,Non poſſum,fratres,quod dicitis,facere: quia regula monaſterij talis eſt,vt cibos carnium nullus edere præſumat. Cumque ſecundò & tertiò rogarent, & ſuis precibus vehementer inſiſterent, flexus eſt homo, & eorum cibos ſe ſumere promiſit. Sed dum prandium pararetur, monachus de labore itineris parùm pauſare volēs, obdormiuit: cui venerabilis Abbas Petrus in ſomnis apparuit,

Abſens caſtigat negligentem fratrem in ſpiritu.

Itēm alium dicens: Quid eſt,frater,quòd ſeductori tuo tam citò aſſenſum præbuiſti? Talis'ne eſt ordo Cauēſis,vt in via directi fratres carnibus veſcantur? Cumque ille culpam agnoſceret,& veniam precaretur,corporali induſio ſpoliari iuſſus eſt,atque flagellatus euigilauit. Tunc inſtantibus inuitatoribus ſuis, reſpondit dicēs: Ego, fratres, cibos veſtros nondùm ſumpſi, & flagella promerui: iam ſi comedero, quid mihi erit? Cumque rei geſtæ ordinem audirent, vltrà ei moleſti pro prandio non fuerunt. Quibus nimirùm indicijs claret, quia affectum dilectionis, quem impendere præſentibus conſueuerat, abſentibus ſpiritu impendere videbatur: vt apertè clareſceret,quia omnis ille rigor diſciplinæ ex magnæ dilectionis fonte deflueret: & quod ſępè videbatur à negligentiū pace diſcedere,cum ſummę pacis bono conueniret: quod meliùs oſtendimus,ſi non ſolùm correpta corpora, ſed etiam purgatarum animarum indicia diſciplinæ illius vigore videamus.

Cap.17. Cioffus nanque monachus nobilis referre ſolitus eſt, quia Frederiſius quidam monachus fuit, Amalphitanus genere: qui extra monaſterium in Cella quadam manere iuſſus, negligenter vixit,atque religionis ſplēdorem, quem ſuſceperat, infelicibus actibus deturpauit. Poſt aliquāta verò temporum ſpatia hic in monaſterio languore graui correptus eſt,atque ad extrema perductus. Cumque & mori ſe videret, & culpas ſuas confiteri erubeſceret, mirabili pietate actum cum eo eſt, vt magnis cruciatibus hunc languor in mortem traheret,& tamen mori non poſſet: quatenùs & pœnæ conſtringerent,& mors terreret, vt peccata ſua viuendo exponere potuiſſet. Corpus etiam Dominicum,quo ſe indignum negligenter viuendo, atque indigniorem valdè culpas occultādo fecerat,ſæpè ſibi oblatum ſumere non valebat. Cumque eum fratres ſæpiùs admonerēt, & ille ſe excuſando tegeret, tandèm præfatus monachus conſilijs acquieuit, culpas confitendo aperuit, atque ex more monaſterij,domino Abbati, qualem ſe vidit, oſtendit. Cui vir Dei nullum ad agendam pœnitentiam vitæ ſpatium ſupereſſe conſiderans, nè impurgatus abiret,faciem Domini præuenire diſpoſuit. Nam prædictum fratrem moriētem corporali vindictæ ſubdi conſtituit, vt carnis compunctione purgaret, quem delectatione ſordidùm cognouiſſet. Sed & paternę illius dilectionis verbera, mira diuinę clementiæ ſigna ſubſecuta ſunt. Statìm enim vt meritorum ſuorum iudicium patienter excepit,oblatum ſibi corpus Dominicū ſumpſit, & tanta pace ſtatim obijt, vt in eo nō ſolùm patris ſui affectus,ſed etiam Domini promiſſio firmaretur, Quia

Pœna monachi nolētis confiteri peccata ſua.

Ezech.18. hora,qua peccator conuertitur,vita viuet,& non morietur.

Cap.18. Frater quoquè alius erat in monaſterio,qui Petrus,cognomento Pitantius dicebatur: vir ſanè aliàs bonus,ſed quodam næuulo auaritiæ infectus: qui cùm iam ad exitum languore tentus appropinquaret,eiuſdem vitij dæmonem ſibi vidit aſſiſtere: quem cùm quid illic expeteret exprobrando inquireret, malignus ſpiritus reſpon-

ſpondit: Pro tareno illo, quem habes, mihi hodiè tradendus es. Tunc monachus aliorum bonorum operum ſuorum labore confiſus, cùm dæmoni exprobraret, ac pro ſimplicitate cum percutere baculo minaretur, dæmon abſceſſit, & non modico terrore monachum turbatum reliquit. Fortè tunc ſenior quidam ex more monaſterij cùm circà faceret, monachum illum a longè quaſi cum alio loquentem audiuit, & ſolum inueniens, cum quo fuiſſet locutus, ab eo inquirere ſtuduit. Cui ſigno æger monachus dixit: Manè dicam tibi. Diluculò igitur circà redeunti ille omnia per ordinem enarrauit, veniamque ſui delicti poſtulans, vt domino Abbati ſuggereret, rogauit. Quod vt pater venerabilis agnouit, eum, ſicut alium, corporali vindicta expiatum ſoluit, atque eo die mori iam liberum dimiſit. De quo nimirùm conſtat, quia vir bonus merito virtutis obtinuit, vt parui, quod putabat, peccati meritum viuendo prænoſceret, vt eius pœnam poſt mortem ſentire minimè debuiſſet. Sed & cùm luce clarius ſit, quia maligni ſpiritus merita peccatorum nobis in hoc ſeculo ſemper occulta eſſe velint, nè ea euadere pœnitẽdo curemus, dæmon, qui peccati meritum morienti expoſuit, patet nimirùm, quia hoc non ſponte, ſed coactus dixit. Quod etiam patris monaſterij ſtudijs adſcribi debet: quia illi eſt ad purgandum expoſitus, cuius erga filios pia correctio probabatur. Vidit ergò malignum ſpiritum, nè videret, & illius ſæuitiam ſtudio reuerendi patris euaderet. Dæmones nolunt ſcire nos peccata noſtra.

Sed fugare dæmonia in diſcipulorum tranſitu, ei nouum nõ erat. Hugo etenim monachus, boni viri Raineri fabri filius, cum patre & fratre ſuo alio, Mauro nomine, in monaſterio conuerſus eſt: quorum alter frater, velut eruditus & prudens, Prior monaſterij fuit: hic autem in communi ordine ſimpliciter viuendo, vſque ad mortem manſit. Cumque iam recipiendæ mercedis ſuæ tempus veniſſet, ægritudinem corporeæ mortis incurrit. Ad quem pater venerabilis iam tranſeuntem venit, eiuſque animam omnipotenti Deo commendare ſtuduit: cui & moriens frater dixit: In feneſtra illa, pater, duæ aues ſunt, vna valdè pulcherrima, alia horribilis valdè & nigra. Rogo igitur, vt horribilem illam eijcias. Tunc admirari fratres, qui aderant, cœperunt, quòd attentè monſtraret, & quod monſtrabat, ipſi videre non poterant. Pius autem pater intelligens, quòd moriens frater videre aliud, quàm viuentes, poſſet, aquam exorcizatam ſibi afferri iuſſit: qua profectò dum orando adſpergẽs feneſtram tãgeret, nigram illam auem protinùs diſcedere idem moriens vidit: cumq; Deo gratias ageret, ſancta eius anima carne ſoluta eſt. Tunc fratres colligere cœperunt, quia miniſterio venerandi patris in horrida aue malus angelus receſſit, bonus in pulchra ad ducatum præbendum electæ animæ remanſit: qui, alio recedente, eam ſtatim vt de corpore eſt egreſſa, ad ęterna gaudia deducendam ſuſcepit. Nam idem frater poſt aliquantos dies in veſte fulgenti cuidam dormienti apparuit, & iam dubium non fuit, quòd à bono duce ſuſceptus, ad æterna gaudia ab hoc exilio aſſumptus aſcendit. Cap. 19. Viſio monachi morientis. Vis aquæ benedictæ.

Sed neque illud ſilendum puto, quòd quidam ſecularis, in cœmeterio veteri iuxta cameram venerabilis viri huius ſepultus, per noctes plurimas clamores atque eiulatus emiſerit: cumque ſæpiùs fieret, & venerando patri non parùm moleſtus eſſet, nocte quadam, cùm idẽ clamor & eiulatus circa miſeri hominis illius ſepulcrum fieret, pater ab oratione ſurrexit, foràs exiuit, non ſine magna indignatione clamanti comminans: & ità ille obmutuit, vt penitùs clamare deſineret, & virum Dei moleſtare vlteriùs non auderet. Sicq; apertè claruit, quia vir venerabilis cùm voluit, etiam mortuis imperauit. Quòd ſi clamor ille nõ mortui hominis, ſed maligni ſpiritus extitit, ſancti viri authoritas in hoc etiam magna fuit, quo iubente, malignus ſpiritus ſiluit. Cap. 20.

Sed quia mira facta eiuſdem oſtendimus, quædam etiam vitæ eiuſdem exempla producere debemus: quãquàm de forma miniſterij ſui dictum ſufficere credimus, quia leo ſuperbis & irreligioſis, religioſis & mitibus agnus fuit. Nemo enim vnquàm immites & contumaces ſubditos fortiùs domuit, nemo humiles & ſubiectos benigniùs honorauit. In iſtis nanque magiſterij ſui vigorem neſciebat, quos ſæpè quaſi minor patronos ſuos, pro ſe vt Dominum rogarent, rogare conſueuerat: illos verò & verbis & regularibus correctionibus comprimebat, vt negligentiarum ſuarum torporem deſererent, atque in cælesti conuerſatione feruentes deincèps eſſe debuiſſent. Obſtinatis & improbis, poſt diſciplinæ regularis morſus, mitigato- Cap. 21. Erga mites & elatos vt ſe geſſerit vir Dei.

 ria

ria illa ſuæ conſuetudinis ingerere ſolebat, quibus & operis & intentionis ſuæ bonum luce clariùs oſtendebat, Cum catena, inquiens, nolentem te ducam ad cęlum. Quo verbo ſapientibus ſatis indicabat, diſtrictionis ſuæ ſeueritatem qua intentione ſua, quo corrigendorum fructu, qua internæ pietatis dulcedine exhibebat. Verè medicus animarum fuit, quarum lucris nulla præpoſuit. Sed hoc meliùs oſtendimus, ſi velut in luce poſitum, quoddam eius factum memorabile prædicetur.

Cap.22. Miles enim quidam, Gallus genere, in monaſterio conuerſus eſt: qui cùm plurimùm temporis communi ordine religiosè vixiſſet, tandem poſt tergum reſpiciēs, mundi delicias, quas contemnendo fugerat, velut Aegyptij ollas carnium deſiderauit. (Exod.16.) Relicto igitur monaſterio, ſe à culmine religionis in præcipitium dedit, arma reſumpſit, & viuere ſeculariter cœpit. Qui cùm tam dementer erraret, & ſe dignum morte faceret, quandoquè diuina gratia, patris ſui meritis, reſpectus, ad monaſterium rediijt, & multa quæ conquiſierat, quaſi gratiſſima munera ſecum portauit. Pater autem venerabilis cùm hūc rediſſe cognoſceret, cum magno gaudio recepit: ea verò omnia, quæ attulit, contempſit, ingentem foueam fieri iuſſit, in qua delata omnia igne concremauit. (Apoſtatam monachum reſipiſcentē vt tractāuit.) Quod nimirùm vir ſanctus faciens, exemplum poſteris dedit, vt fratrum perſonas diligant, & animarum damna fieri nullius lucri diſpenſatione permittant.

Cap.23. In Synodo ei more ſuo nudo capite reſidenti, ſanctæ memoriæ Papa Vrbanus pontificalem infulam miſit: quam vtiquè vir Domini & pro ſummi Pontificis reuerentia venerabiliter recepit, & officioſiſſimè ſalutauit, & tamen eiuſdem ſacerdotalis mitræ vſum etiam rogante Papa cōtempſit. (Humilitas eius.) Quod non ob aliud feciſſe creditur, nisi vt quorundam arrogantiam humilitatis exemplo damnaret, qui dum ſe inaniter extollunt, indebitos ſibi ſanctæ Eccleſiæ honores non metuunt vſurpare. Multa ſunt prætereà, quæ de hoc venerabili patre monaſterij ſenes narrare cōſueuerant, ſed mihi de his, quæ relata ſunt, hæc retuliſſe ſufficiat. Vt autem ad eiuſdem felicem exitum veniamus, eodem anno, quo de hoc mundo erat profecturus ad Dominum, Iohannes de Diano eiuſdem Capellanus, huiuſmodi viſionem vidit. (Viſio cuiuſdam.) Videbat ſiquidem, quia de loco ſuo montes tres maximi mouebantur, qui motu ſuo non paruam mundo colliſionem minabantur: à quorum motu clamor tantus fiebat, acsi mundus deſtrui videretur. Cumque & ipſe eodem terrore compulſus, ad eccleſiam vellet fugere, & quid eſſet quod videbat inquirere, audiuit quia illi tres montes, tres Cluniacenſes Abbates eſſent, videlicet S. Odo, S. Maiolus, & S. Odilo, qui dominum Petrum Abbatem vt ſecum tollerēt veniſſent. Sed cùm tempus, quo tollēdus erat, inquireret, itèm audiuit, quia iuxta principis Apoſtolorum feſtum venirent, & eum de monaſterio tollerent. Euigilans autem frater ille, de Abbatis ſui vicino obitu nimìs contriſtari cœpit: quod tamen non eo feſto accidit, quo putabat. Nam pater ſanctus vicinū Apoſtolorum feſtum viuendo tranſijt, ſed circa feſtum, quod Cathedra beati Petri Apoſtoli dicitur, ad gaudia æterna migrauit. (Migrat ad Dominum.) Obijt ergò ſenex venerabilis, maturus æuo, ſed probitate maturior, ſepultusque eſt in ſpelunca, quæ de Cella venerandi patris Alferij in oratorium beati Michaëlis Archangeli mutata eſt.

Cap.24. In quo loco quæ meritis eiuſdem reuerētia debeatur, ſæpiùs demonſtrauit. Sergius nanque monachus, & monaſterij armarius, pro negligētijs ſuis ſæpè à viro Dei argutus fuerat. Quadam verò die, maligno ſpiritu inſtigante, cùm non ſua merita, ſed correptionis ſuæ amaritudinem memoraret, cōtra viri Dei ſepulcrum expuit, & quem fratres monaſterij quaſi viuentem pronis ceruicibus in eodem loco ſalutare conſueuerant, Iudæorum more conſpuere non expauit. Mos autem, cùm adhuc viueret, viri venerabilis fuit, vt ſubditorum culpas puniret, nè futuræ vindictæ eos negligendo ſeruaret. Conſuetudinis ergò ſuæ dignitatem poſt mortem etiam ſeruans, eundem monachum grauiter percuſſit. (Punitur monachus, cōſpuens eius ſepulcrum.) Nam vbi contra ſepulcrū expuit, facies eiuſdem intumuit, & os ità torſit, vt in maxilla depoſitū ex latere videretur. Percuſſus itaque, tūc primùm cognoſcere Abbatis ſui magnitudinem cœpit, cùm eum, cui quaſi mortuo exprobrauit, viuere meliùs poſt mortem, & dignitatis ſuæ vigorem tenere altiùs didicit. Sed cùm magnis doloribus ingratus paternis beneficijs torqueretur, liuenti facie, tumētibus labijs, cinctus doloribus, ad venerabilem virum Abbatem meum Simeonem venit, reatum ſuum confitendo aperuit, & meriti ſui dari ſibi pœnam tantæ audaciæ dignam poſtulauit. (Is Simeon ſucceſſit huic Petro poſt) Cui venerabilis Abbas reſpon-

reſpondit: Si ab illo percuſſus es, curare te nullus alius poteſt. Iuſſus ergò monachus redijt, & ante ſepulcrum venerabilis viri in oratione proſtratus, faciei & oris incolumitatem promeruit. Os nanque, quod ad derogationem ſancti ſputum elexit, percuſſum doluit, atque eo verba proferente pœnitẽtiæ, ſalutem recepit, vt patris ſui iuſtitiam & pietatem contra detractorũ fallaciam probaret. Quia nimirùm vt magiſter bonus errantem percuſſit, & vt pius pater, quem percuſſerat, ſanauit. Felix vtriquè, qui vtrunque potuit, videlicet, & percutiendo corrigere, & ſanãdo mulcere. Hoc autem idem Sergius monachus ſenex retulit, ſed me petentem relationis ſuæ miraculum, domini Abbatis Simeonis teſtimonio confirmauit. Conſtabilẽ, qui nõ integro anno fuit Abbas.

Vrſinus etiam monachus non valdè huic diſſimile ſolet narrare miraculũ. Ait enim, quòd quadam die Tuſciam apud eccleſiam S. Michaëlis Archangeli plures monaſterij fratres conuenerãt: inter quos erat Leo Bariſanus, & Vrſus Ramarius. Tunc, vt fieri ſolet, confabulantibus ſermo incidit, vt Abbatum monaſterij opera & religio conferrentur. Sed cùm ad Abbatem Petrum omnem monaſterij tam religionem, quàm exteriorum rerum collationem referrent, idem Vrſinus monachus laudatoribus patris ſui reſiſtere vehementer cœpit: cumque iam nec detrectationibus parceret, fratres eum monere cœperũt, vt à talibus verbis ſilere debuiſſet. Ille autem ſilere noluit, ſed quantùm ſibi placuit, nequiter loquendo proceſſit. Eadem verò nocte ille, quem ſpreuerat, ei in ſomnis apparuit, atq; ab eo inquirere inſtanter cœpit, dicens: Sic, Vrſine, ſic debet monachus loqui de Abbate ſuo? Qui cùm ea, quæ vigilans dixerat, memoraret, & illum, cui quaſi abſenti detraxerat, non ſolùm præſentem, ſed etiam priſtina authoritate præſtantem cerneret, cum magno timore ſui reatûs ſibi dari veniam precabatur. Vir autem ſanctus ei indulgere noluit, ſed ante altare oratorij eum ducens, regulari diſciplinæ ſubdidit, atque tam acriter verberare cœpit, vt inter dolores exclamaret, & quid dormiens pateretur, patenter vocibus indicaret. Cumque fratres accederent, & clamantem excitarent, ordinem flagellorum expoſuit, atque ad eorum veritatem & vltoris præſentiam cõfirmandam, ſcapularum liuores teſtes produxit. Quod profectò miraculum mihi Vrſinus idem dixit: ſed certiùs rem ſcire volẽs, cùm ab Vrſo Ramario quærerem, ſe clamãtem inter verbera Vrſinum audiſſe dixit, & in euigilante verberum ſigna vidiſſe. Quibus nimirùm ſignis oſtenditur, quo vir ſanctus æternæ dignitatis honore potiatur, qui eos, quos in hoc ſeculo nutrierat, & corrigere docendo poſſit, & caſtigationibus emendare. Cap. 25. Apparet obtrectatori ſuo vir Dei, eíque virgis cædit.

Nam vir vitæ venerabilis Odo Veſtararius, quia magnæ veritatis & ſanctitatis fuerit, nemo qui eum benè nouit, ignorat. Hic ſæpiùs narrare cõſueuerat, quia frequenter ſibi appareret, & eiuſdem, ſi in aliquo erraret, facta repræhenderet. Præterea memorato Sergio monacho cuiuſdam malæ conſuetudinis vſus inoleuerat, vt in vno loco diù fixus permanere non poſſet. Quadam verò nocte venerabilis pater ei apparuit, & de mobilitate ſua terribiliter obiurgans, ſe eum in proximo correcturum minatus eſt. Poſt non multos verò dies idem Sergius de ſolario cecidit, & coſtam fregit: atque ex illa iam die monaſterium circuncurſare non potuit. Hæc autem & huiuſmodi, vt iam dixi, pater venerabilis in diſcipulorum correctione feciſſe cognoſcitur, vt ad horam ſuę vocationis eorum nullus imparatus inueniretur. Quorum profectò nonnullos ſæpè præmonuit, & vt ſe ad vicinum exitum præpararent, imperauit. Cap. 26. Corrigitur diuinitùs monachus inquietus.

Iohãnes quidam Romanus, monachus eiuſdem noſtri monaſterij, qui etiam ad hoc Venuſinum monaſterium mecum venit, quantæ ſimplicitatis & religionis vir fuerit, à multis cognoſcitur. Hic autem in caſtro S. Adiutoris cum cæteris fratribus manere iuſſus fuerat. Quadam verò die ad monaſterium veniẽs, id quod apud memoratum caſtrum nouiter geſtum nouerat, retulit dicens: Domino Leoni Barenſi, magiſtro eiuſdem caſtri, heſterna nocte dominus Abbas Petrus in ſomnis apparuit, eique dixit: Frater Leo, quarè tam negligenter agis, & debitam pſalmodiam defunctis fratribus nequaquàm reddis? Feſtina & præpara te, quia ſub magna eris celeritate moriturus. Euigilans autem, timore prænunciati ſibi obitûs pauere mirabiliter cœpit. Cui etiam ſequenti nocte venerabilis Abbas Conſtabilis apparuit, & eadem dixit. Ex qua nimirùm geminata viſioneità territus eſt, vt in eccleſia pſallens, bis quotidiè ex ordine Pſalterium repeteret, & ab omni illa ocioſitate ſua quieſceret. Poſt aliquantos verò dies idem Leo monachus languore correptus obijt, Cap. 27. Apparet vir Dei Leoni Barenſi.

atque quòd veritatem viuendo dixerit, moriẽdo firmauit. Hæc autem mihi Iohannes venerabilis monachus, adhuc viuente eo, qui viſionem ſuę mortis viderat, narrauit. Quæ cùm in eiuſdem obitu impleta didici, credere ea etiam cœpi, quæ per memetipſum non vidi.

DE S. PHOCA MARTYRE, EX S. GREGORIO TVRONEN. DE GLORIA MARTYRUM cap. 99.

Martij 5.

PHOCAS quoquè martyr, & ipſe his martyribus regione coniunctus, apud Syriam requieſcit: qui poſt multas, quas pro nomine redemptoris eſt paſſus iniurias, qualiter de antiquo illo ſerpente triumphauerit, hodieq; populis declaratur. Deniquè ſi in quempiã in his locis coluber morſum ſtringẽs venena diffuderit, extemplò qui percuſſus eſt, vt ianuam atrij, quo martyr quieſcit, attigerit, compreſſo tumore, euacuata virtute veneni, ſaluatur. Ex quibus nonnulli, vt celebre vulgatum eſt, iam tumidi malæ beſtiæ ictu, iam toto corpore incraſſante veneno, in hoc perflati vt ſpiritum exhalarẽt, inter manus delati, & in atrio poſiti, ſunt ſanati: nec vnquàm ob hoc virus obire hominem fas eſt, ſi ſacrum limen fide plenus attigerit.

VITA SANCTÆ MEMORIÆ COLETÆ VIRGINIS, PER QVAM REFORMATVS EST ORDO S. CLARAE:

Authore Stephano Iuliaco, eius contemporaneo. Eam verò ob nimiã prolixitatem F. Laur. Surius mutato ſtylo in cõpendium redegit, ſed abſque hiſtoriæ detrimẽto. Non eſt ſanctarum adſcripta catalogo, quod equidem ſciam.

Martij 6. Cap. 1. Coletæ patria & parentes.

MIRABILEM diuinæ cognitionis gratiam cõtulit ſpiritus ſanctus, largitor liberaliſſimus, fideli ancillæ ſuæ Coletæ, apud Corbeiã in Picardia patre Roberto & matre Margareta, fœmina valdè religioſa, editę: idq; etiam in ætate tenerrima. Cùm enim quadrima eſſet, præter communem naturæ vſum, cœpit ità mentem habere ad cognoſcendum Deum perpetìm eleuatam, vt nullus vir prudens aliqua ratione poſſet ambigere, diuinitùs id illi eſſe inſpiratum. Sicut autem de beatiſſimo Iohanne Domini pręcurſore legimus, cum teneris ſub annis, ciuium fugiſſe turmas, & antra petijſſe deſerti: ità etiam hæc ancilla Chriſti diuinæ cognitionis multiplici percepta gratia in annis puerilibus, fugere cœpit ludos, omnes & leuitates atq; curioſitates puellarum, cõtemnere mundi vanitates & applauſus. Etsi autem, ſexûs infirmitate prohibente, non ſeſe abdidit in eremum, at tamen in paternis ædibus, quoàd eius fieri potuit, planè ſe geſſit ſolitariam: quendam ſibi paruum deligens locum, ab alijs ſeparatum, vbì tanquàm in oratorio accuratè ſeſe exercebat in pijs meditationibus, in timore & amore Dei, eiuſq; cultu ac famulatu, crebris quoquè orationibus deuotis: nec vnquàm ab illo niſi raro, idque compulſa & inuita egrediebatur. Porrò coram ſeculi hominibus mirum in modum verecunda fuit, eiſq; planè extranea toto vitæ ſuę tempore. Vndè quotiès aliqua religionis neceſſitas, vel alia quæuis cauſa extra monaſteriũ, vel ſua priuata oratoria eam coëgit exire, coram quibuſlibet etiam priuatis perſonis adeò erubeſcebat, adeò ſibi contemptibilis & repræhenſione digna videbatur, vt ſuo ipſius iudicio nunquàm vel dicendo vel faciendo publicè quippiam boni, tantum ſe profectum feciſſe exiſtimaret, quantum feciſſet, ſi ſecum permanſiſſet domi, apud Deum & Dominum ſuum. Solebant interdùm puellæ coætaneæ eam inuiſere, & in eam curam diligentiſſimè incumbere, vt ſecum eam educerent: ſed nihil efficere poterant: immò verò ſentiens illa plerunquè in ſpiritu illas venturas, ſtudioſiſſimè ſeſe occultabat vel ſub lecto, vel alibì, donèc cognouiſſet eas abijſſe.

Luca. Sancta pueritia. Mira verecundia.

Erat

Erat quidem corpore parua, ætate iuuenis, ſed grandæua ingenti deſiderio perfectè diligendi Deum creatorem ſuum, illumq; timendi, illi ſeruiendi fideliter, & ſedulò obſequendi, efficiendi vt ab omnibus ſimiliter & cognoſceretur, & timeretur, & ſuper omnia amaretur. Erat vita & cõuerſatione honeſta, matura bonis moribus, ſenſuũ perfecta domitrix, ità vt ſenſus planè clauſos haberet ad omnia, quæ conſcientiæ puriſſimæ aliquã poſſent adferre labem. Conuerſatio eius nõ tam terrena, quàm cæleſtis videbatur, & angelica potiùs quàm humana, optimè morata & religioſè cõpoſita, nec vlla poterat in ea vel vanitas, vel leuitas depræhẽdi. Omnes eius cogitationes, dicta & facta omnia, pura & fideli conſcientia eò planè intenta erant, vt pro viribus exequeretur id, quod gratũ eſſet Deo, & proximos ædificaret & ad pietatẽ inuitaret. Ità fiebat, vt pleriq; admodùm religioſi homines nõ temerè colligerent, precioſum virtutis & gratię theſaurũ in ea latére, quẽ Deus mitteret in mundũ, ob exhortãdos & excitandos miſeros peccatores, vt vitæ in melius cõmutandę ſedulam nauarent operam. In eo enim, quẽ diximus, loco ſolitario cõtinuè macerabat & mortificabat tenerrimũ corpuſculũ ſuum, ſobriè & parcè ac duriter illud habendo, in duris cubando aſſeribus: vrtico contenta eoq; vili operimẽto, & carnem nudam nodoſis ſtringens chordulis. Fuit verò eleganti corporis forma, venuſta facie, & inprimìs grata atq; amabilis, tametſi illa ſemper, dũ fuit in corpore, & intùs & foris turpiſſimã & viliſſimã ſe exiſtimauit. Apparebat in eius facie albedo rubore permixta, ſed multo tempore id illa ignorauit. Vbì autem id ei indicatum eſt, valdè doluit, orauitque Deum, vt eam pulchritudinem tolleret. Exaudita eſt à Domino, & rubedo abſceſſit: at tamen cunctorum oculis grata fuit, & quam omnes videre & audire cuperent. Mirabantur autem multi inſignes homines tantum corporis decorem cum tam excellenti virtute in tantilla puella apparere.

Cap. 2.

Arcta ſenſuum cuſtodia.

Corpus ſuũ duriter habet.

Parentes quidem eius, valdè ſtudioſi pietatis & operum miſericordiæ, cùm filiam ſuam vnicam didicêre tam ſanctam ducere vitam, atq; in ea perſeuerare, non mediocriter obſtupuêre, nec tamen ingrati fuêre Deo, ſed pro tanto eius beneficio laudes ei & gratias medullitùs egerunt: atq; illiùs crebris exhortationibus incitati, vno animo conſtituerunt diligenter vitare quicquid offenderet Deum, animęque conſeruare puritatem, ac de virtute in virtutem progredi. Singularibus autem quibuſdã chariſmatis ſuis donauit illos Deus. Patri enim eius, qui erat natura comis, humanus atque amicabilis, id præſtitit, vt poſſet redigere in gratiam eos, qui inter ſe diſſiderent. Quod ità ſtudioſè ille conatus eſt, vt vbicunquè audiret quoſdam inter ſe diſcordare, alijs omiſſis, eò ſe conferret, nec laborem remitteret, donèc eos in certam concordiam redegiſſet. Valdè etiam afficiebatur ille miſericordia erga pauperes, & fœminas à vitæ honeſtate in turpitudinem prolapſas. Ex ijs cùm quædam conuerſæ eſſent meritis & exhortationibus filiæ eius Coletæ, vnam è ſuis domibus vltrò eis, itemque pauperibus alendis & fouendis attribuit. Porrò mater eius inſigni fuit deuotione in Deum, illum perfectiſſimè & timens & amans, magnæ dedita vitæ parſimoniæ, multiſque modis ſeſe affligens & excrucians: atque vt minimùm ſemèl hebdomadatìm aut ſæpiùs confeſſa peccata ſua, accedebat deuotiſſimè ad ſumẽdum corpus Chriſti. Ambo autem iſti comiter permittebãt paruulæ filiæ Coletæ, vt faceret, quicquid cælitùs ipſi eſſet inſpiratum. Sed cùm multi, ſatana eos inſtigãte, carperent hoc nomine parentes virginis, dicerentque tantillæ puellæ id permittendũ non eſſe, pater eius non ſemèl conſtanter reſpondit: Planè mihi perſuadeo, filiam meam nihil facturam, niſì quod bonũ ſit. Coleta verò dolebat tam multam patri ſuo ob ſtaturæ ſuæ paruitatem exhiberi moleſtiam. Itaque in peregrinatione quadam orãs in templo, inter alia ſic dixit: Vis'ne Domine Deus, ſemper me tam manere corporẽ puſillam? Finitis precibus, confeſtìm ſenſit aliquid ſibi ad corporis magnitudinẽ acceſſiſſe, maioremq; rediſſe domum, quàm fuiſſet ante ſuſceptam peregrinationem. Facta verò eſt indè etiam animo robuſtior, ità vt planè ſtatueret gratiam diuinitùs ſibi collatam etiam ad aliorum vtilitatem conferre. Permiſit igitur liberum ad ſe acceſſum permultis bonæ indolis puellis & virginibus atque etiam ſpectatis mulieribus, cum quibus loquebatur de rebus ſalutaribus, de perfectiſſimo erga nos Dei amore, de profundiſſima benigniſſimi Saluatoris humilitate, de ineffabili paſſionis & mortis eius acerbitate: hortabaturque eas accuratè & efficaciter, ſeruire Deo animis promptis atque deuotis, eius præcepta ſeruare, mortiferas culpas omnes prorsùs vitare, fugere vana

Cap. 3.

Pietas parentum eius.

Matris eximia ſanctitas.

Studet Coleta alijs lucrandis.

mundi gaudia, à carnalibus oblectamentis abhorrere, eaque execrari & abominari. Quantus autem ex eiuſmodi ſermonibus conſecutus ſit fructus, vel indè ſatis liquet, quòd multæ virgines & viduæ, contemptis facultatibus, monaſticam vitam complexæ ſunt. Pleræque etiam iunctæ matrimonio, ad meliorem ſeſe frugem receperunt, in eo ſtatu fideliter & ſalubriter ſeſe deincèps gerentes.

Effectus ſermonũ eius.

Cap. 4. Humilitas eius egregia.

Virtutes abſque humilitate nomen ſuum tueri non poſſunt, nec aliquam animę coram Deo afferunt dignitatem, ſi ſint humilitate deſtitutæ. Hanc igitur virtutem & altiſſimè habuit in ſuo corde defixam Coleta virgo, & in eius dictis atque factis per omnem vitam ea reluxit. Nam tametsì ab infantia mirabili fuit conſcientiæ puritate, at tamen ſemper, dum vixit, ſe coram Deo & hominibus vilem, ſordidam & abominabilem, etiam quibuſuis peccatoribus deteriorem & ſenſit & affirmauit. Cumque interdùm fieret apud eam mentio quorundam immanium flagitiorum, quæ tum perpetrata fuerant, illa aiebat nihil ea eſſe, ſi cum ſuis culpis & peccatis conferrentur, quibus dignè puniendis nec ipſi poſſent inferorum cruciatus ſufficere. Sentiebatque propter eiuſmodi culpas & defectus ſuos indignam ſe eſſe vitæ monaſticæ profeſſione: Interìm verò pro Chriſti amore, qui ineffabili humilitate voluit eſſe miniſter noſter, valdè cupiebat inſeruire quibuſdam religioſis fœminis, Deo purè & fideliter famulantibus. Atque ea cauſa, cùm adhuc ſeculari vteretur habitu, ad quoddam abijt monaſterium eiuſmodi fœminarum, eisque ſuam obtulit operam & officia. Sed Dominus, qui ad ſublimius vitæ genus eam elegerat, non permiſit eam in ea ſeruitute diù permanere. Nec tamen illud ſeruiendi deſiderium hac ratione in ea extinctum eſt, ſed auctum potiùs: adeò vt cùm non ignoraret diuinitùs ſe deſtinatam eſſe, beatiſſimo patre Franciſco id impetrante, reformandis monaſterijs illius, planè conſtituerit ob ſuam, vt putabat, indignitatem & inhabilitatem, ipſum adire ſummum Pontificem, eumque rogare, vt monaſteriorum S. Franciſci reformandorum curam ſuſciperet, ſibique ſuo diplomate poteſtatem faceret inſeruiendi religioſis atque reformatis virginibus Clariſſis. Et impetrauit illa quidem diploma Pontificis, ſed longè diuerſum, quàm putârat. In eo nanque appellata & inſtituta fuit domina mater & Abbatiſſa totius huius reformationis, tametsì id ipſa ignoraret. At nihilo minùs illa toto vitæ ſuæ ſpatio ſe ſubditam & ancillam totius Ordinis illius nominauit.

Seruit in quodã monaſterio.

Cap. 5. Vt ſe ipſa appellârit.

In literis quidem ſuis ità ſubſcribere ſolebat: Inutilis ſeruitrix, & indigna oratrix. In conſtitutionibus verò ab ipſa, pro accuratiori obſeruatione monaſtici canonis, collectis, ſemper ſe dicit ſororem Coletam paruam, & ancillam, & indignam ſeruitricem Domini noſtri, pauperem & inutilem religioſam Ordinis S. Claræ: nec vnquàm permiſit quicquam vel dici vel ſcribi, quod in ipſius laudem vel commendationem cederet. In principio enim reformationis monaſteriorum ſiue Ordinum beatiſſimi Franciſci, in quibuſdam precibus, quas pro illa fundebant ad Dominum, tum fratres, tum ſorores eam, vt par erat, matrem appellabant. Quod vbi illa percepit, nullo pacto tolerare voluit, ſed vt ſimpliciter ſororis nomine appellaretur edixit. Inter alios adiutores, virtute conſpicuos, quos Dominus in reformationis huius initio ei adiunxit, fuit etiam pater venerabilis Henricus de Balma, vir magnæ religionis & integerrimæ vitæ. Is cùm multa ſciret præ cæteris de occultis eius donis & chariſmatibus ſpecialibus, clàm ea in ſcripta redegit, nè obliuione perirent. Sed id ea ſpiritu Dei reuelante non ignorans, nec ſe laudari ſuſtinens, accitum illum acriter repræhendit, aſſerens ſe planè & eſſe & exiſtimari debere magnam peccatricem, quouis etiam opprobrio & ignominia dignam. Itaque libellum ſibi exhiberi iubet, totumque flammis exurit. Immò verò etiam ipſi Deo, multa ei ſecreta reuelare volenti, ſic ipſa reſpondit: Domine Deus, ſufficit mihi te ſolum cognoſcere, & peccata mea, eorumque abs te veniam obtinere. Porrò totius inſtituti Franciſcani reuerendiſſimus pater generalis, ab ea admonitus, quaſdam pro toto illo Ordine conſtitutiones præclaras & vtiles compoſuit, vtque accuratiùs ſeruarentur, quaſdam Coletæ laudes admiſcuit. Quæ licèt non modò vtiliter, ſed etiam neceſſariò adiunctæ eſſent pro totius Ordinis ſalute, at illa tamen, quotiès eas ipſa præſente recitari oportebat pro communi omnium fratrum & ſororum ſalute, non potuit ſine animi multo dolore eas audire, Chriſtum Saluatorem perfectiſſimè imitari volens: qui cùm ſanâſſet leproſum, ait illi: Vide, nemini dixeris: & alibì non ſinebat dæmones loqui,

Henricus de Balma eius adiutor.

Comburit libellum vitæ ſuæ.

Matth. 8. Luc. 4.

qui, quia ſciebant ipſum eſſe Chriſtum. Sicut autem ille humanum & familiarem ſe præbuit miſeris peccatoribus: ità & Coleta, quanuìs ſummè abominaretur peccata omnia in Deum admiſſa, nunquàm tamen abominata eſt peccatores, cuiuſcunque illi vel ſexûs, vel profeſſionis eſſent, commemorans propter illorum ſalutem Chriſtum deſcendiſſe de cælis, ſeque in eorum numero reponens. Itaque ſemper illos in Domino confortabat, humaniſſimè adiuuabat, ingenti beneuolentia proſequebatur. Quo fiebat, vt multi peccatis implicati ad eam fidenter accederent, eique permulta ſua immania flagitia referrent, quæ nulli vnquam expoſuerant. Illa verò tam comiter eos audiebat, tam efficaciter admonebat, vt & Deum & peccata ſua agnoſcerent, & ex animo vellent agere pœnitentiam, à diaboli nexibus expediti.

Studium erga peccatores.

Cap. 6.

Vbì verò comperit ſummum Pontificem velle, vt Abbatiſſæ obiret munus, tametsi initiò non habuit cœnobia, & poſtquàm ea habuit, non tamen ità vt par erat, clauſa fuêre, & multa in eis viſebantur offendicula, quæ labendi occaſionem præberent: his tamen non abſterrita, ea ſedulitate & induſtria illud coluit Abbatiſſæ munus, vt ad Dei gloriam, & Ordinis ſui profectum omnia proſperè ſuccederent abſque confuſione & perturbatione. Interìm ſemper illa aiebat ſe nihil vnquàm feciſſe boni, ſed potiùs religionis diſſipâſſe bonum. Porrò vbicunquè eam præſidere oportuit, ſiue in Capitulo, vt vocant, ſiue in refectorio, vel alibì, tanto corripiebatur timore ac tremore, ac sì ſummus ille coràm adeſſet iudex, cuius & præſentia ſe iudicabat indignam, & abſente illo prorsùs non dignam, quæ quouis modo alijs præſideret. Semper igitur tam publicè quàm priuatìm vltimum ſibi delegit locum, & cùm ſola eſſet, non ferè nisì aut flexis genibus, aut humi reſidere viſa eſt, tanto perfuſa lachrymarum imbre, vt & cibus & ipſa lachrymis madere viderentur. Aliquotiès ob incidentem morbum ſolebat vti cuiuſdam ſanctimonialis opera ad dicendas preces horarias, & alia quædam pietatis exercitia abſoluenda: ſed tum omnibus ſe inferiorem cenſens, potiùs nouitiam quandam ſibi adhibebat & ſimplicem, quàm profeſſam & doctam: eamque voluit & inchoare diuina officia, & etiam concludere, ſe indignam arbitrans, quæ id faceret.

Abbatiſſæ munus ſtrenue exequitur.

Priùs autem, quàm monaſticum indueret habitum, cum multa humilitate conferebat ſubſidia in pauperes, variasque ſuis manibus præſtabat egenis eleemoſynis. Sedens in paterna domo ad menſam, ſi audiuiſſet mendicos, ſurgebat à menſa, porrigebat eis ex optimis cibis perquàm familiariter & benignè, edebatque libēter & bibebat cum eis, omni horrore contempto & proculcato. Si adeſſet opportunitas, alacriter etiam pedes illis abluebat, tergebat & purgabat hulcera, maximè ſi eſſet ſola cum eis, non dubitans ſe Chriſto facere, quicquid illis feciſſet.

Benignitas eius in pauperes.

Cap. 7.

Fuit verò etiam obedientiæ virtus eximia in ea. Nam quemadmodùm Apoſtoli Chriſtum vocantem promptè ſecuti fuêre, ità & illa ad primum ſancti ſpiritûs inſtinctum libenti animo ſe obtulit ad complectendam vitam monaſticam.

Inſignis obedientia.

Et primò quidem aſſumpſit tertium beati Franciſci ordinem, includens ſeipſam vltrò in quodam anguſto habitaculo, quod incluſorium vocant, coniuncto cuidam ædi ſacræ, ità vt poſſet audire Miſſas, & percipere ſacratiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum. Vtque commodiùs his potiri poſſet, quidam Franciſcanus ad eam à Deo miſſus eſt, vir ſanè bonus & præclarè eruditus, regulæ monaſticæ ſtrenuus cultor, quales tunc aut nulli aut rari erant illis in locis, quòd tunc non haberentur illic monaſteria Minorum benè reformata, quemadmodùm poſteà fuiſſe conſtat. Ille ergò introduxit eam ſolenni ritu in illud incluſorium, cùm priùs benè & diligenter inſtruxiſſet eam de omnibus agendis, multasque ei adhibuiſſet conſolationes & conſilia ſaluberrima, optimasque inſtitutiones, quæ nunquàm deincèps ab eius memoria exciderunt. Huic venerabili viro Dominus reuelauit immanes dolores & labores, quos Coleta pro eius amore & animarum ſalute ferebat, maximè pro reformando ſtatu monaſtico, cui tota vita ſua cōtinuis exercitijs valdè intenta fuit. Illa verò prædixit in incluſorio obitum huius viri, qui poſteà ei quotannis ſemèl apparere ſolebat ſpecie elegantiſſima, & in multa gloria. In illo incluſorio mãſit ea annis quatuor, vixitque in eo ſobriè, valdè duriter & aſperè ſe habens, horrido vtens cilicio, tribus catenis ferreis ſtringens corpus tenerum, quæ mirè cruciabant carnem eius, humi cubans, capiti ſupponens pro puluinari truncum ligneum. Id genus exercitijs adeò edomuit corpus ſuum, vt ad omnia prom.

Degit incluſa.

Aſperitas vitæ eius.

ptiſſimè ſpiritui obedire videretur, prauis cupiditatibus planè extinctis & mortificatis. Præter hæc autem certis horis in preces & meditationes incumbebat, officiaque charitatis, miſeros peccatores exhortando, & è teterrimo vitiorum carcere ſatanæque laqueis educendo, atque ad Deum reducendo. In omnibus autem exhortationibus ſuis primò agebat de Dei & ſanctæ Eccleſiæ præceptis accuratè obſeruandis. Porrò etiam ante ſuſceptum monaſticum habitum ſuperiorum iuſſa & dictis & factis exequenda declarauit. Quid verò poſt monaſticæ vitæ profeſſionem ſenſerit, ex his, quas ſubijcimus, eius conſtitutionibus facilè poterit animaduerti : Sorores meæ, inquit, multùm diligenter aduertere debetis, quatenùs quandocunquè per ſuperiores aliquid mandatum ſiue prohibitum fuerit, nullatenùs vtamini veſtro proprio ſenſu, ſeu propria voluntate, nec proprijs conſilijs: ſed magìs promptè & voluntariè pro amore Domini noſtri Ieſu Chriſti, (qui permanens inter nos inferiùs in terra, cuncta fecit conformiter ad voluntatem patris cæleſtis) debetis obedire, vosque ſubmittere voluntati & determinationi veſtræ præſidentis. Nam melius eſt, proprios ſenſus, & propriam voluntatem, ac propria conſilia pro Dei amore relinquere, quàm omnes mundi diuitias acquirere, ſenſu proprio cum ſua voluntate retentis. Nec credo aliquam viam fore latiorem, nec quæ faciliùs ducat in æternam damnationem, quàm ſit propria voluntas : nec aliquam ex oppoſito breuiorem ad vitam ſempiternam, quàm ſponte renunciare illi. Quapropter exhortor & moneo vos ob reuerentiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui in hac valle miſeriæ à principio vitæ ſuæ, vſque ad finem ſuæ amariſſimæ, doloroſæ ſeu acerbiſſimæ paſſionis obedire voluit indeſinenter patri ſuo, quatenùs veſtris ſuperioribus promptè & liberè velitis obedire, prætermiſſa qualibet oſtenſione rebellionis, contradictionis ſeu excuſationis cuiuſcunque. Hæc illa.

Hic nihil mutatū eſt in ſtylo.

Pernicies propriæ voluntatis.

Cap. 8.

Maximè autem inculcare ſolebat monaſticam vitam complecti volentibus, vt præcepta Dei, tanquàm inprimìs neceſſaria, præcipuè cognita haberent : ſummopereque ſtudebat, vt dies Dominici & feſti nedùm à ſororibus eius, ſed etiam à cunctis Catholicis exactè colerentur. Itaque nunquàm permittere voluit, vt pro ſuſtentatione fratrum vel ſororum inſtituti Franciſcani Dominicis & feſtis diebus etiam neceſſaria alimenta emerentur: & quanuìs liberè conſentiret, vt ijs diebus eleemoſynæ peterentur, vel oblatæ reciperentur, ferre tamen non potuit, vt tales eleemoſynæ de loco in loca quouis modo transferrentur: vtì etiam admittere non voluit, vt ad neceſſaria reparanda vel conſtruenda ſuorum monaſteriorum ædificia res neceſſariæ ijs diebus conueherentur. Accidit tamen quandoquè, vt ob inſtaurandum quoddam templum Ordinis ſui die feſto, ſed non ſolenni, incogitantia vel imprudentia eorum, quibus eius rei cura mandata erat, quædam neceſſaria ſtudio humanitatis procurarentur. At vbi id illa reſciuit, adeò fuit animi dolore non mediocri correpta, vt metus eſſet, nè locus deſtrueretur, vel fulminis ictu euerteretur propter eximium zelum illius. Vt autem dies ſolennes ſummo ſtudio celebrarentur, voluit vt diebus illis, qui feſtos proximè antecederent, res neceſſariæ compararentur. Obtinuerat tum vſus, vel potiùs abuſus in multis vrbibus & pagis, vt Dominicis & ſolennibus diebus nundinæ fierent. Quod cùm illi ſummoperè doleret, egit multa inſtantia tum per concionatores, tùm per preces ſupplices, quas ipſa magiſtratibus eiuſmodi locorum offerebat, vt ad dies non feſtos illæ nundinæ transferrentur. Ipſa quoquè cùm eſſet in itinere, libenter ſolebat Dominicis & feſtis diebus hærere in illis locis, ad quæ tum fortè perueniſſet, atque illic deuotiſſimè vacare rebus diuinis. Accidit quandoquè venire illam, à quadam viſitatione redeuntem, in pagum quendam ſanè exiguum. Imminebat verò dies Dominicus, & poſt eum alia ſolennitas. Etſi autem multus tum ibi eſſet militum diſcurſus, tamen manente illic Coleta, & ferias agente, nullus ei pago moleſtus fuit, nec quiſquam acceſſit propiùs, Deo locum protegente propter ancillam ſuam. Magni quidam mercatores planè conſtituerant, vt lucrum omne, quod Dominicis & feſtis diebus feciſſent, pauperibus erogarent. Sed tamen quanuìs multa eiuſmodi, & ſibi & ſuis valdè neceſſaria, Coletæ offerrentur, adduci non potuit, vt ea pro eleemoſyna acciperet. Aiebat enim, talia ſibi non benè parta videri.

Dies feſtos quàm voluerit exactè coli.

Reſpuit eleemoſynas ex lucris iniuſtis.

Cap. 6. *Viſio eius.*

Oblata ei quandoquè fuit viſio terribilis, in qua omnium cuiuſcunque generis homi-

hominum peccata, & quas propter ea luerent, & luituri eſſent, pœnæ, itemque multa alia ei perſpicuè reuelata fuêre. Ex earum autem ſanè horribilium pœnarum contemplatione tantus eam inuaſit tremor & horror, vt continuis octo diebus ſemper ſibi videretur præceps ruitura in illas immaniſſimas pœnas & cruciamenta. Tandèm poſt viſionem illam ſibi reſtituta, in media feneſtella habitationis ſuæ conſpexit ferrum tranſuerſum, idque tanta vi manu compræhendit, vt ægrè poſt longum ſpatium indè eam amouere potuerit. vſqueadeò eam peruaſerat ille cadendi timor. Manſit autem hæc viſio animo eius penitùs impreſſa vſque ad ſupremum vitæ diem. Quòd autem viderat tam multa in diuinæ maieſtatis iniuriam admitti peccata, indè longo tempore dolorem concepit vehementiſſimum & penè intolerabilem, fundebatque nocte ac die preces feruentes atque ſpeciales omnipotenti Deo, vt miſeros peccatores ad ſe conuerteret: nec eſt fraudata deſiderio ſuo, Domino ei reuelante, quòd tandèm fieret id quod petebat. Vidit enim in viſu beatiſſimum Franciſcum ipſam exhibere Chriſto coram eius ſanctiſſima matre & beatiſſimis Angelicis ſpiritibus, rogareq; vt ipſam donaret ſibi reformatricem Ordinis ſui, & cuius opera potiſſimùm conuerterentur miſeri peccatores, quos iam antè in viſione conſpexerat. Porrò Chriſtum libentiſſimè annuere S. Franciſco. Ex ea autem viſione etsi mirificè lætata eſt ob peccatorum conuerſionem, at tamen valdè doluit, ſe primariam à Deo & beata Virgine ad id negocij deſignatam. Putabat enim ſe prorsùs indignam & inidoneam, nec facilè potuit ſuum ad hoc accommodare aſſenſum. Domino autem ſuam ei voluntatem indicanti obijciebat ſuam ruditatem & ignorantiam, tum quòd vouiſſet ſe non exituram de incluſorio ſuo, tum etiam quòd vereretur dæmonis illuſionem eiuſmodi viſionibus ſeſe admiſcere. Cumque perplexa foret hac in parte, ſtatuit ad preces ſe conferre & conſilia ſanctorum hominum, quos nouerat & vitæ ſanctimonia & multa doctrina pollentes. Quod cùm feciſſet, ij omnes vno ore hortati ſunt eam, vt intrepidè conſentiret. Vt autem certior eſſet Deum prorsùs velle ipſa tanquàm inſtrumento in hac reformatione Ordinis & peccatorum conuerſione vti, primùm omni loquendi facultate triduò priuata eſt, & rursùs triduò oculorum lumine orbata, donèc diuinæ conſentiret voluntati. Quod vbi fecit, & loqui & videre potuit. Additum eſt etiam aliud ſignum. In eius incluſorio ſanè anguſto derepentè creuit arbor quædam valdè ſpecioſa, folijs optimè compoſitis, & floribus inſtar auri rutilantibus, è quibus odor fundebatur gratiſſimus mireque confortans. Sub hac autem arbore complures aliæ admodùm formoſæ ſed paruæ, nec primæ illi comparandæ arbores exereſcebant. Hæc vbi illa vidit, ſuſpicata fuit dæmonem ſibi illudere, qui multis modis ipſam impedire & infeſtare nitebatur. Itaque arborem illam cum alijs minoribus funditùs extirpatam, foràs eiecit. Sed poſt dies paucos, Deo volente, rursùs ſimiles illic enatæ ſunt arbores, & quædam etiam in alia loca transferri videbantur. Intellexit ergò ex tot ſignis, quid ijs ſignificaret Deus: puta arborem magnam, ipſam eſſe: minores arbores, homines vtriuſque ſexûs, qui per eam venturi eſſent ad vitam perfectam: tranſlatas verò id innuere, etiam in exteras regiones eam, quam molitura eſſet, reformationem propagatum iri. Cœpit igitur vereri, nè Deum offenderet, ſi pergeret eſſe difficilis ad conſenſum. Quamobrèm totam ſe in ſuis precibus diuinæ permiſit voluntati, at tamen id orans, nè primæ partes ipſi attribuerentur. Simul autē atque aſſenſit, cælitùs ei infuſa eſt perfecta cognitio eorum omnium, quę illi reformationi eſſent neceſſaria, quæ illa breuiter in chartula quadam annotauit. Adiunxerunt autē ſe illi paulò pòſt non pauci ſtrenui adiutores, in quibus fuit etiam is, quē ſuprà diximus, Henricus de Balma, profeſſione Franciſcanus, qui eius fuit confeſſarius, vir magnæ perfectionis, à teneris annis timens & amans Deum, rudis quidem & imperitus rerum temporalium, ſed in diuinis & ſpiritalibus benè verſatus, erga peccatores humanus & miſericors. Sæpè de illo teſtari ſolebat Coleta, nunquàm ad eum acceſſiſſe quantumuìs impium peccatorē, qui non eſſet conſolatione affectus. Quàm multos autē vtriuſque ſexûs peccatores ille ad Deum & monaſticæ religionis profeſſionem adduxerit, ſoli Deo notum putamus. Os illius penè ſemper diuinis affluebat ſermonibus. Permultos ægros, varijs affectos morbis, ſolo crucis ſigno curauit. Et vt paucis multa complectar, vita eius cæleſtis potiùs, quàm terrena videbatur, ità vt poſſet dicere & ipſe cum Apoſtolo: Noſtra conuerſatio in cælis eſt.

Orat efficaciter p peccatoribus.

Certis ſignis cognoſcit Dei voluntatem.

Henrici de Balma inſigne præconium.

Philip. 3.

Cùm

Cap. 10. Cum hoc autem venerabili viro decreuit Coleta conferre ſe ad Benedictum, qui tum in Gallijs pro ſummo Pōtifice ſe gerebat. Vt verò id fieret expeditiùs, quædam illuſtris matrona diuinitùs permota venit ad Coletam, Corbeiæ in ſuo incluſorio degentem: eiuſque ſermonibus adeò incenſa & animata eſt, vt promptiſſimam offerret operam ſuam ad impetranda ea, quæ Coleta petebat. Itaque breui id effecit, vt liceret ei ex incluſorio egredi, quod tam multis modis diabolus conatus erat impedire. Deindè obtulit ſe ad deducendam eam ad Benedictum Pontificem, atque indè reducendam. Quam eius inſignem liberalitatem & beneuolentiam Coleta gratiſſimam habuit, mirificè lætante illa nobili matrona, quòd ſperaret ſe ſingularem à Domino gratiam conſecuturam. Duxit ergò eam ad Pontificem non ſine multis eximiæ humanitatis officijs. Qui autem ex familia illius comites ſe itineri adiunxerant, multùm delectabantur præſentia Coletæ virginis, ſentiebantque ſe diuinitùs & vires & conſolationes accipere. Erat enim inter illos Coleta tanquàm totius ſanctitatis exemplar, ſacriſque inſtitutionibus ſuis inflammabat animos eorum, incitabatque ad feruenter amandum & piè timendum Deum, ad illi humiliter ſeruiendum, ad vitanda peccata, ad obſeruanda præcepta Dei. Quibus verbis magnam vim addebant geſtus eius honeſtiſſimi & conuerſatio cœleſtis: qua fiebat, vt non tam hominis, quàm angeli ſpeciem referre videretur. Cogebant autem illam interdùm, miſerati eius teneram iuuentutem, equo inſidere. Sed illa ſimulatquè inſedit iumento, adeò ſe dabat ſanctis meditationibus, vt mentis eſtaſim pateretur, nec quicquam aduerteret ex his, quæ vel dicerent vel fierent ab alijs. Nec tamen corpore vacillabat, ſed ità ſedebat erecta & immota, acsi ab angelis, quod nos non ambigimus, ſuſtentaretur. Porrò nonnunquàm pedibus iter agens, ſi via eſſet aſpera, videbatur alijs non attingere terram, ſed tanquàm in aëre volitans, breuì magna tranſmittere ſpatia, vt facilè alij etiam fortiter gradientes, eam non fuerint aſſecuturi. Voluit autem egregiam quandam fœminam ſeſe antecedere diebus aliquot, & Pontifici indicare aduentum ſuum. Ibì tum videre licuit crudeliſſimorum dæmonum inſanum furorem atque liuorem. Illi enim adeò eam infeſtârunt fœminam, vt mente capta, prorsùs nuda incederet, tamque inhoneſtè & ferociter ſe gereret, vt nemo auſus eſſet ad eam propiùs accedere. Poſtquàm autem Niceam venit, vbi tum Pontifex morabatur, celeriter eius aduentus Pontifici innotuit. Ille verò iuſſit eam benè veſtitam ad ſe introduci. Venit igitur ad Pontificem, & eccè repentè ſibi reſtituitur, datumque ſibi negocium tam prudenter & diſertè exequitur, vt Pontifex ad omnia annueret, aduerteretque Coletæ inſtitutum diuinitùs agi, quandò ea fœmina à tanta inſania tam citò ad ſanam reuertiſſet mentem. Ità tum eluſa eſt maligni dæmonis machinatio. Non multò pòſt venit eò etiam Coleta: quam vt vidit Pontifex, clementer eam intuitus, acceſſit propiùs, & crumenulam ab eius zona pendentem ſua manu abſtulit, in qua erat chartula, cui inſcripſerat Pontifici proponenda. Eam ille legit, cognouitque totum eius negocium. At nihilo minùs illa quoquè ore ſuo expoſuit ei cauſam itineris ſui, & quid expeteret. Duo autem potiſſimùm ab illo petebat, vt liceret ei S. Claræ amplecti inſtitutum, & vt reformaretur Ordo S. Franciſci. Viſa ſunt ea Pontifici rationi conſentanea, ſed quòd non deeſſent, qui contradicerent, diſtulit aſſenſum in aliud tempus. Et eccè peſtis ſæuiſſima inuadit eam vrbem, moriunturque ſubitò inter alios quidam ex ijs, qui vel maximè negocium illud differendum cenſuerant. Quæ res apud homines non ſtupidos id effecit, vt exiſtimarent id accidiſſe propter iniectas ancillæ Dei moras, eiuſque preces in longum tempus reiectas. Et Pontifex ſanè ijs, quæ quotidiè fiebant, permotus, noluit eam protrahere diutiùs: ſed ad ſe accitam, coram multis & eccleſiaſticis & laicis, cùm priùs prolixè commendâſſet vitam Euangelicam, quam illa profiteri volebat, eam recepit ad profeſſionem inſtituti S. Claræ, eiuſque capiti ſuis manibus velum impoſuit, & eam fune cingens, atque etiam conſecrans, Abbatiſſamque conſtituens earum omnium ſanctimonialium, quas ipſa reformatura eſſet, vel quæ ſub ea ſe darent vitæ monaſticæ, quam Clariſſarum vocant. Ad extremum hortatus eſt eam, vt prudenter ageret, vota Deo nuncupata fideliter præſtaret, atque ſemper ſeipſa melior fieri conaretur. Obtulit quoquè ei liberaliter ad omnia opem ſuam, & confeſſario eius eam commendans, iuſſit nè vnquàm illam deſereret: deniquè ſuam ei & omnibus itineris ſocijs benedictionem impertijt. Maior dein-

Coletæ ſermões & geſtus ſanctiſſimi.

Miri quiddam.

Venit ad Benedictum, pro Pontifice ſe gerentem in Gallijs.

Coram illo profitetur inſtitutum S. Claræ.

deincèps à pleriſque ei reuerentia præſtita eſt, maximè quòd à multis mater appellaretur. Illa verò ſcire volens, quid hoc ſibi vellet, vt audiuit Pontificem eam Abbatiſſam creâſſe, mirè doluit, nec aliud ſibi perſuadere potuit, quàm ſe nihil differre à cæteris monialibus, nec Abbatiſſæ munus habere. Sed tamen tandèm ea de re certior facta, humiliter & inſtanter petijt à Pontifice, vt ab eo officio ipſam abſolueret. Ille verò reſpondit: Quod factum eſt, factum ſit, & factum erit, & factum remanebit.

Cap. 11.

Poſtquàm autem à Pontifice receſſit, cœpit diligenter in eam curam & cogitationem incumbere, vt quod ab eo iuſſa erat, executioni mandaret. Sed teterrimus dæmon tam præclaros conatus ferre non ſuſtinens, vndè colligebat copioſiſſimos animarum prodituros fructus, moleſtiſſimas & propè intolerabiles tum per ſe, tum per adminiſtros ſuos ei perſecutiones intulit, ità vt omnis generis mortales, etiam illi, qui priùs ei fauerant, eam totis viribus oppugnarent, vocarentque eam veneficam, & dæmonum cultricem: eoque rem perducerent teterrimis obtrectationibus ſuis, vt nemo eam auderet hoſpitio recipere: atque ità cogeretur illa, relicto natali ſolo, aliò commigrare. Sed non deerat ancillæ ſuæ Chriſtus. Humaniſſimè enim excepta eſt à Blancha Comitiſſa Gebennenſi, quæ vt eius aduentu impensè lætabatur, ità exhortationibus illius multùm profecit in cognitione Dei, & propriæ conſcientiæ expurgatione: nec facilè deincèps cum ſuis ab ea voluit ſeparari. Vtque eam poſſet ſibi coniunctiorem habere, permiſit ei & comitibus eius dimidiam caſtri ſui Balmenſis partem, in quo ipſa morabatur. Vbi tum humilis ancilla Chriſti primùm cœpit exercere munus ſuum, diligenter obſeruans & ab alijs curans obſeruandum S. Claræ inſtitutum. Manſit autem ibi, donèc monaſterium Biſontinum collatum eſt ei à Pontifice. Ad quod quidem monaſterium honorificè deduxit eam Blancha Comitiſſa cum nepte ſua, quæ poſteà nupſit Comiti Palatino & Bauariæ duci. Erat tum ibi vir quidam nobilis, timens & amans Deum, qui conſtanter affirmabat, ſe circa Coletam vidiſſe mirificum quendam ſplendorem, quotiès eam intuitus eſſet. Porrò Comitiſſa Blancha etsì corpore tum receſſit à Coleta, vt tamen oſtenderet ſuum erga eam ſtudium & amorem, voluit vt poſtquàm è viuis exceſſiſſet, in aliquo Coletano monaſterio corpus ſuum humaretur. quod etiam factum eſt. condita eſt enim in ſacello, à fundamentis extructo ab eius ſuprà dicta nepte, Bauariæ duciſſa, in monaſterio S. Claræ Poliniacenſi.

Teterrimus dæmô acerbiſſimè eam perſequitur.

Blācha Comitiſſa eam fouet.

Venit Biſōtiū, ſiue Viſontium.

Cap. 12.

Coleta verò poſt illius abitum ſtrenuè perrexit in Euangelica obſeruanda regula, vti iam in eius caſtro inchoauerat. Erant tum adhuc paucæ ſorores cum ea, ſed agente ſpiritu Dei, breuì permultæ nobiles, perfectæ & Deo deuotæ fœminæ vndiquè ad eam confluxerunt, ſanctæ religionis habitum ab ea petentes. Quas illa examinans, admiſit eas, quas putauit idoneas. Ità paruo ſpatio multæ ſe illi adiunxerunt, coactaque eſt propter ingentem multitudinem tam virorum, quàm fœminarum, S. Franciſci canonem ſectari cupientium, augere cœnobia tum fratrum, tum ſororum. Vt enim in ſuprà memorata viſione terribili oſtenſum ei erat, ex omni ferè hominum genere, à quibus grauiſſimè offenſus erat Deus, ad S. Franciſci ordines tres ſeu tria inſtituta ſe multi contulerunt, acturi pœnitentiam, & Deum ſibi conciliaturi. Quod vtiquè fiebat opera Coletæ virginis, quemadmodùm ſatis teſtantur monaſteria in diuerſis regionibus, Germania, Francia, Burgundia, Sabaudia & alijs ea agente extructa, vel reformata, non modò fœminarum, ſed etiam virorum. Si qui verò eſſent, qui iuſtis rationibus impediti, tale viuendi genus ſuſcipere non poſſent, animo tamen valdè coniuncti fuère Coletæ, atque eius reformationi non ſolùm egregium fauorem, ſed etiam non mediocre ſtudium & opem attulerunt, hodiécque afferunt: quales ſunt non pauci reges, reginæ, duces, comites, barones, nobiles, ciues, mercatores, alijque plurimi ſexus vtriuſque: è quibus nonnulli è fundamentis excitârunt monaſteria, ſiue ex parte, ſiue ex toto, in quibus quædam inſignia fuère: alij multis modis Coletam ad huiuſmodi perficienda adiutârunt, vt faciliùs ſibi propitium efficerent Dominum. Complures ſanè ſpectata nobilitate fœminæ, diuitijs, honoribus & ſtemmatibus contemptis, S. Claræ inſtitutum vltrò amplexæ ſunt. Et quod his maius eſt, multi ſexûs vtriuſque ex omnibus monaſticis ordinibus, puta, Benedictini, Bernardini, Carthuſienſes, Cæleſtini, Canonici regulares, permiſſu ſuperio-

Multæ ad eam confluunt.

Multa condit & reformat monaſteria.

periorum ſuorum, ad Coletana monaſteria ſub perfectioris vitæ prætextu ſe tranſtulerunt.

Cap.13. Quàm autem grata fuerit Deo Coletana reformatio, quamque eius ſectatoribus ſalutaris, quodam ille ſigno euidenti oſtendit Coletæ ancillæ ſuæ. Cùm enim aliquandò conferret cum quodam è confeſſarijs ſuis de ijs rebus, quæ huic reformationi accommodæ, opportunæ & neceſſariæ videbantur, cernente patre illo, cælitùs in eius brachia delapſus eſt funiculus quidam, miro confectus artificio, inſtar niuis candidus. Quem illa reuerenter accipiens, explicauit, nihil tamen neque verbo, neque ſigno cuiquam indicans. Poteſt autem per eum funiculum accipi ſtatus ille reformatorum, funiculis ſe cingentium: per candorem, munditia corporis & animæ atque conſcientiæ, qua debent eſſe præditi: per id, quòd cælitùs lapſus eſt, gratum eſſe Deo hunc ſtatum, eiuſque profeſſores, inprimis verò ipſius reformatricem. Eſtque ſanè notatu dignum, eos omnes, qui in illo ſtatu ex hac vita migrârunt, quoàd vixit Coleta, ſiue in propinquis, ſiue in longinquis degerent regionibus, illi in obitu ſuo apparuiſſe, non pauca, nec mediocria ab ea, ſi indigerent, ſalutis ſubſidia accipientes. Neque minùs memorabile eſt, ſi in conſtruendis monaſterijs neceſſarij ſumptus deeſſent, qui ab hominibus ſperari vix poſſent, diuinitùs mirabiliter eam fuiſſe non ſemèl adiutam, ità vt crebrò ad quingentos aureos, ex auro puriſſimo, ſingulari pondere, magnitudine & elegantia, ei mitteret ſponſus ſuus Chriſtus Ieſus, quibus plus etiam efficere potuit, quàm ſi duplo plures ab hominibus aurei ei oblati fuiſſent. Et ij quidem aurei, quandiù manſère ab alijs ſeparati, ſeruabant elegantiam & præſtantiam ſuam: ſi autem eſſent admixti alijs, illis planè ſimiles viſebantur.

Permulti ei apparent poſt obitū.

Diuinitùs ei ſuppeditantur ſumptus.

Cap 14. Sanctæ paupertatis virtus quàm chara fuerit filio Dei, propter nos incarnato, ex Euangelio poteſt animaduerti. Eam etiam ſui inſtituti fundamentum eſſe voluit beatiſſimus pater Franciſcus, Chriſti & Apoſtolorum eius ſectator ardentiſſimus. Coleta quoquè virgo prudentiſſima ab initio vſque ad finem impensè eam amauit, eius ſtudio facultates omnes pauperibus elargita eſt, tantoque zelo eam ſemper coluit, vt ab eo tempore, quo ad Euangelica conſilia ſectanda vocata fuit, nunquàm deincèps, quantumuìs magnum vrgeret gelu, alias habere veſtes voluerit, præter habitum vilem, eumque refectum, tunicam vnam non ſuffultam, ſed ſimplicem, palliumque ſimplex. Atque hoc habitu vti voluit non prorsùs nouo, ſed vel partìm, vel ex toto è panno veteri conſuto, & crebrò ab alijs vſurpato, partìm conſumpto vel lacero. Accidit quandoquè, vt propter frigoris nimiam acerbitatem, ſorores præ commiſeratione tunicæ eius manicas ipſa ignorante duplicarent. Id ea ſentiens, abhorruit, nec ea tunica porrò vti voluit, donèc eſſet ablatum id, quo ſuffulta erat. Calceis neque ſana, neque ægra, neque vel domì vel foris vnquàm vſa eſt, ſemper & vbiquè nudis ingrediens pedibus: immò nec igni eos admouit vnquàm, quantumuìs ſæuiret hyemis aſperitas, nec ignem, præterquàm candelam, ferre potuit, vel adſpicere. Vela & capitis tegumenta ei erant humilia, ſimplicia & abiecta: pluſque delectabatur ijs, quæ eſſent pluribus locis reſarciata. Modico ſtramine pro lecto vtebatur, ſimplici quodam tecto operimento, ad caput poſito ſacculo paleis pleno. Et tamen in hiſipſis aut parùm, aut nihil quieſcere videbatur. Quantumuìs autem vel neceſſitas, vel aduerſa valetudo vrgeret, nunquàm in lecto cubare voluit, nec vti puluinari: immò verò cùm in extrema decumbenti ægritudine, qua Domino ſpiritum reddidit, pro aliquo laboris intolerabilis leuamento appoſitum fuiſſet ad caput puluinar exiguum, & illa id ſenſiſſet in ſpiritu, (oculos enim penitùs clauſos habebat) innuit euidenter, vt id amouerent. Oratoria, quibus vti ſolebat Miſſas auditura, & Euchariſtiam ſumptura, volebat eſſe anguſta, vilia & exigua. In pleriſque autem monaſterijs eiuſmodi erant extructa oratoria, vt in ijs vix ſe poſſet erigere, ità vt anſerum potiùs caueæ quàm hominum habitacula viderentur: atque in ijs illa libentiùs morabatur, & maioribus fruebatur conſolationibus. Structuræ grandes & amplæ multùm ei diſplicebant: paruæ & exiles vſqueadeò non fuère moleſtæ, vt potiùs exiſtimaret nimiùm eſſe inſignes. Hortabatur autem ſorores, vt inſtar Domini Ieſu, qui non habuit vbi caput reclinaret ſuum, ſimplicibus eſſent contentæ habitationibus, quæ neceſſitati ſufficerent, curioſitatem nullam præ ſe ferrent. Et ipſa quoquè libentiùs manebat in paruis monaſterijs & in pagis, quàm in amplis

Sūmè amat paupertatē.

Eius habitus.

Lectus.

Odit ſtructuras ſumptuoſas.

Matth.8.

plis

plis cœnobijs & vrbibus. Si eſſet in itinere, moleſtum ei erat recipi in cubiculo ſublimi & lato: immò præ terrore vix auſa erat ſuſtollere oculos. Ad nouum veniens monaſterium ſi quid vidiſſet paupertati cõtrarium, ferre non potuit, donèc deſtrueretur.

Ab ipſa infantia miſericors & benigna fuit erga pauperes, & ea creuit cum illa, donèc abiret è vita. In pueritia ſcholas viſitans, ientaculum à parentibus ipſi datum, cæteris paruulis diſtribuebat. In paterna domo ſi qua eſculenta clàm reperiſſet, quoàd licuit, pauperibus erogabat. Poſtquàm patrimonium & matrimonium ſuum ſatis lautum & copioſum diſtribuit, nihil vnquàm indè ſibi vſurpare voluit, niſi quantùm planè neceſſarium eſſet vel tegendo ſimpliciter corpori, vel diuino officio deuotè perſoluendo. Si vidiſſet fratres aut ſorores re neceſſaria indigere, ex ijs, quæ ei donata erant, libentiſſimè eis impertiebat, putà, veſtes, libros & id genus alia: ità vt crebrò etiam manicas à ſuis veſtibus reſectas, alijs daret: reponens illarum loco alias alterius coloris. Adeò autem ſolis neceſſarijs volebat contentos eſſe & fratres & ſorores, vt quoàd fieri poſſet, ipſa intereſſe vellet, cùm ſcinderentur panni, è quibus veſtes illorum conficiendæ erant, nè vel longitudine vel latitudine à paupertatè diſcreparent. Et exiguas etiam panni particulas, quæ ſupererant, diligenter colligebat, & ab alijs colligi volebat, vt vbi neceſſitas poſceret, adhiberi poſſent. Videre ſanè licuit in eius veſtibus interdùm vel centum eiuſmodi particulas inſutas. Etsi autem vel maximè cuperet habere libros, cultui diuino neceſſarios, eoſque etiam ex diuerſis regionibus conquireret, vt diuina officia perfectiùs perſoluerentur; at tamen cùm ei crebrò à potentibus & opulentis hominibus pro ipſius vſu dati eſſent, quanuis neceſſarij ei eſſent, libenter eos & liberaliter alijs impertiebat, atque etiam donabat, ità vt ipſa cogeretur ab alijs libros accommodatò accipere, vndè preces Canonicas perſolueret. Compertum eſt id in extremo vitæ eius tempore.

Cap. 15. Semper fuit liberalis in pauperes.

Veſtiũ eius vtilitas.

Permulti ſpectabiles homines diuerſorum ordinum vel ſtatuum, cùm viderent quàm ardua illa moliretur, pro Dei honore, & ſuarum ſalute animarum, ad extruenda monaſteria permulta ei largiebantur, quiſque pro facultatibus ſuis: è quibus illa in ſuos vſus nihil penitùs retinebat: & certè mortem oppetiſſet potiùs, quàm eleemoſynas vltrò oblatas aliò conuerteret, quàm quò collatæ erant. Si quæ verò propter eam ſpeciatim præſtitæ eſſent eleemoſynæ, eas vt perfecta ſanctiſſimæ paupertatis amatrix in communes conferebat vſus, id eſt, ad ornatum & inſtaurationem eccleſiæ Dei, nihil ſibi retinens. Huius enim precioſiſſimæ margaritæ, nempe ſanctæ paupertatis, longè illa fuit appetentior, quàm quiuis auarus opum terrenarum: quod etiam de beatiſſimo Franciſco legitur. Cùm autem expendiſſet omnia, præpotens Deus eius miſertus, mittebat ei ſubſidia, interdùm quingentos, vt diximus, ducatos, quos iuxta ſe reperire ſolebat reuertens ab oratione, eoſque diligentiſſimè ſeruabat, vt non niſi ſanctè & iuſtè expenderentur. Nihil autem prorsùs ex ijs vel alijs ſibi vendicabat, nec quicquam indè in ſuos vſus conuertebat, ſed tanquàm nihil habens, hoc ipſum nihil habere pro magno putabat dominio, nihil ſibi tribuens, præter fatigationem, diſpenſationem, ſolicitudinem, pœnam conſeruandi vel adminiſtrandi pro ſancti ſpiritùs inſtinctu ac voluntate. Nec verò vnquàm vel extrema paupertate eò potuit adigi, vt vel tantillum diuinæ benignitati diffideret. Nihil enim hæſitabat illam abundè tum ſibi tum ſuis res neceſſarias ſuppeditaturam, ſi fideliter ſtarent promiſſis monaſticis. id quod etiam mira ſæpè experientia probatum eſt. Accidit quandoquè, vt quibuſdam locis ingens hominum armatorum copia ſic omnia terrore compleret, intolerabili illata vi, vt nullus vel è caſtris, vel ex vrbibus, vel è pagis aut poſſet aut auderet egredi. Itaque fratres, qui curam gerebant pauperum Clariſſarum, vt vocant, in ijs locis degentium, tametsì ſummè indigebant rebus neceſſarijs, non tamen propter illos milites auſi erant egredi ad petendas eleemoſynas. At nihilo minùs confidebant tum fratres tum ſorores, quemadmodùm Coleta docebat, non defutura neceſſaria ijs, qui pro viribus ſoluerent vota ſua. Et eccè adeſt confeſtim vir albis indutus, ignotus omnibus, afferens ſaccum panibus candidiſſimis & elegantiſſimis refertum, quorum erat ſapor gratiſſimus, quique toti ſufficerent monaſterio, do-

Cap. 16.

Diuinæ benignitati ſemper plurimùm fiſa eſt.

Non eſt inopia timentibus Deũ.

nec aliter Dominus eis prouidit. Vir autem, qui eos attulit, mox ab eorum oculis euanuit.

Cap 17. Fuit aliquandò Coleta in territorio Murnenſi, vbi tum magna erat annonæ caritas. Habebat autem ſecum moniales, quæ duobus monaſterijs incolendis ſufficerent. Itaque propter nimiam, intùs & extra monaſterium illud manentium multitudinem, ad tantam inopiam redactæ ſunt, vt è furfure ſibi panes conficere cogerentur. Etsi autem eiuſmodi cibum prorsùs reſpuat humana natura, at fuit illis tamen dulcis & gratus, ſenſeruntque ſe meliùs illo, quàm pane triticeo refectas. Porrò quædam ex eis colligebant ſub arcis grana frumenti, ſparſa illic iampridèm, cùm mundarentur legumina, aut alia quauis occaſione. Ex ijs verò aqua mixtis & ſale exiguo coquebant ſibi panes, quorum tanta erat ſuauitas, vt ſe putarent nunquàm tam delicatè comedìſſe, etiam lautiſſimis appoſitis epulis. Immò quædam ex eis in ſeculo valdè delicatè nutritæ, pro certo affirmabant, ſe nunquàm tam lautos ſumpſiſſe cibos. Contigit quandoquè diſpenſatricem monaſterij, ſororem Iohannam Rebardellam, quibuſdam indigentibus vinum haurire. Interim vocatur ſigno tintinnabuli à Coleta matre. Currit igitur celeriter, non clauſo epiſtomio. Interim vinum omne è vaſe effluit. Illa ſentiens ſe non clauſiſſe os epiſtomij, poſtquàm locuta eſt Coletæ, redit properè ad dolium, illudque planè vacuum comperit. Magno igitur mœrore affecta, cùm nihil iam ſupereſſet vini, adit Coletam, edicitque culpam ſuam. Coleta cernens eam ſummè afflictam, Vade, inquit, filia, & nihil hæſitans hauri mihi vinum. Illa dicente, nihil relictum vini in vaſe, rurſus ait: Abi in nomine Ieſu Chriſti, abi fidenter. Paret illa, & ecce vas reperit vino præſtantiſſimi ſaporis redundans. Iubere aliquandò Coleta voluit pro fratre quodam ſatis indigo ſcindi pannum, vndè ei veſtis pararetur. Sed cùm ea cauſa accerſijſſet fratrem Andream, bonum ſartorem, oſtendiſſetque illi pannum, reſpondit ille, pannum non poſſe ſufficere veſti conficiendæ, etiamsi ei integra vlna addatur. At illa ſubridens, fidenter ait: Abi frater, & ora Deum. Indè redibis ad me, & vtrinquè extrahemus pannum, ſi fortè poſſit fieri longior. Orat frater, redit ad Coletam, ea præſente ſcinditur pannus, & nedùm ſatis multus eſt, ſed & intantùm excedit, vt oportuerit de veſte indè confecta aliquid auferre, quòd & longior & latior eſſet, quàm ferret ſancta paupertas.

Miraculum.

Aliud.

Aliud inſigne.

Cap. 18. Caſtitas virtus gratiſſima eſt, mirè animum exhilarans, eumque Deo proximum efficiens. Ea non mediocriter ornata fuit Chriſti ancilla Coleta toto vitæ ſuæ tempore. Nam etsi valdè oderat omne vitiorum genus, ſpeciatim tamen abominabatur peccata carnalia: vtque ea faciliùs vitaret, arctiſſimè ſeruabat ſenſus corporis, tanquàm ianuas vel feneſtras, per quas facilè irrepit mors: nec vnquàm tota vita ſua vel vanæ delectationi, vel carnali concupiſcentiæ aſſenſum præbuit, ſed ab ipſa infantia cor ſuum omninò caſtitatis ſtudio addixit & dedicauit, adeò vt nunquàm quiſquam in ea percipere potuerit ſignum aliquod impuræ cogitationis: nec vnquàm verbum aliquod leue aut inhoneſtum protulit ore ſuo, ſed ſemper verba planè honeſta & ſancta, quæ cæleſtem eius declararent conuerſationem, & proximis ſalubrem afferrent ædificationem. Poteſt ſanè illa numerari inter puriſſimas virgines. Nam & corpus eius tam erat formoſum & omnis maculæ expers, quoàd ſuperuixit, vt integerrima virginitas cum puerili innocentia & ſimplicitate ex illo mirificè reluceret. Etsi enim in ijs, quæ ad Dei honorem & animarum ſalutem pertinebant, eſſet prudentiſſima, at tamen in carnalibus & mundanis rebus inſtar paruuli ſimplex & innocens fuit. Quo fiebat, vt libenter adeſſet paruulis, eiſque ſe blandam & affabilem exhiberet: contrà abhorrebat plurimùm ab adſpectu immundorum animantium, vt ſunt muſcæ, limaces, formicæ &c. quæ ſine terrore & multa abominatione videre vix potuit. Delectabatur autem mirum in modum agnellis, turturibus, & id genus alijs caſtis animalibus. Solebant etiam crebrò ad eam aduolare caſtæ auiculæ, ſuauiter cantillare coram illa, comedere & bibere abſque vlla formidine apud eam. Mittebantur illæ auiculæ à Domino pro illius cõſolatione. erant enim ei gratiſſimæ propter puritatem & caſtitatem, qua ipſa præclarè pollebat. Oblatus ei quandoquè ex deuotione fuit agnellus quidam, quem illa tam ob munditiam, quàm ob agnum illum ſine macula, libenter accepit. Erat verò is illi multis modis non paruo ſo-

Excellens Coletæ caſtitas.

uo ſolatio, maximè quòd ſoleret, à nullo prorsùs vel edoctus vel compulſus, cùm Chriſti corpus in Miſſa eleuabatur, ſe ſubmittere in genua, nec ſurgere, donèc eleuatio illa peracta eſſet.

Vtinàm vel ab agnello diſcat hæreticus adorare Euchariſtiam.

Cap.19.

Alio tempore venit ad eam beſtiola quædam, miri candoris & elegantiæ. Incertum erat, vndè veniſſet. Nec erat alijs ſimilis, nec vnquàm ab aliquo conſpecta fuit: nec ſemper. ei aderat, vt agnellus: ſed per vices modò apparebat ei conſpicua, modò euaneſcebat. Erat adſpectu gratiſſima & valdè delectabilis. Itaque multæ ſorores eam ſummoperè cupiebant appræhenſam manu contrectare, ſed fruſtrà nitebantur, illa vel diſparente, vel alicubì latitante. Coleta ipſa quandoquè cum filiabus ſuis eam curſu inſequebatur: ſed ipſa Coleta præcedens, vnà cum beſtiola ab aliarum oculis euanuit, neſcientibus illis, quò tranſlatæ eſſent. Nulli verò dubium eſſe debet, beſtiolam illam ſignificâſſe arcani quiddam, eiusque & internam & externam repræſentâſſe puritatem eximiam. Quam ſanè etiam illud egregiè declarabat, quòd ab eius corpore fundebatur odor longè ſuauiſſimus, cibusque ab ea ſumptus non raró abſque malo odore egerebatur: & (quod ſummam habet admirationem) ab illa naturali infirmitate fœminis omnibus communi, ſemper omninò libera fuit, atque à multis immunditijs prorsùs aliena. Quanuis autem aliorum fœtores & immunditiæ ei eſſent moleſtiſſimæ, at tamen comiter ferebat eas propter illum, qui libenter tulit fœtores ſcelerum noſtrorum. Duo verò ſpecialia Dei dona, quibus eius puritas adſtruebatur, in ea extitère: Primum eſt, quòd nunquàm vllus fœtor ab eius corpore ſentiri potuit: ſed nec ex loco, in quo erat: ſentiebatur verò iugiter & ex corpore, & ex loco, vbì erat, odor gratiſſimus, confortans eos omnes, qui ſe illi adiunxiſſent. Lauit aliquandò manus ſuas, miniſtrante illi ſorore Margareta Bolhonenſi. Eam aquam, qua ſe lauerat, ſeruauit illa ſoror annis ſeptem in vaſculo quodam, manſitque puriſſima.: atque etiam crebrò illam bibens eadem ſoror, multa indè remedia accepit aduersùs corporis & animæ infirmitates. Quædam nouitia monialis, miſerè è ſtomacho laborans, cùm timeret ea cauſa ſe à profeſſione optata impeditum iri, bibit clàm ex aqua, qua ſuas manus, ipſa miniſtrante, Coleta abluerat, perfecteque curata eſt. Alterum donum eſt, quòd, vt fertur, licèt à permultis viſitaretur, bonis & malis, eſſetque formoſa valdè, ſicut ipſa nullum inhoneſtè concupiuit, ità nec ſciri potuit quenquam illam inhoneſtè concupiuiſſe: immò verò ſi qui libidine inflammati ad eam acceſſiſſent, eos, illa conſpecta, caſtos abijſſe.

A corpore Coletę funditur odor ſuauiſſimus.

Nota lector

Miraculum.

Præclarum Dei munus.

Cap.20.

Sentiebat autem illa, virginitatem, & ea tempora, quibus illa culta eſſet, ſpeciali reuerentia proſequenda: eosque, qui virginitatem vouerent & conſeruarent, non vulgari amore complectendos, honoreque aſſiciendos. Itaque tempora noui teſtamenti hoc nomine prætulit illis, quæ ſub veteri fuère, quòd in ijs viguiſſet caſtitatis ſtudium, eamque Chriſtus ipſe, & eius ſanctiſſima mater, permultique præcipui amici eius complexi eſſent & extuliſſent: in quibus beatiſſimum Iohannem Euangeliſtam impenſiùs amabat præ multis, cumque ſibi ſingularem adhibuit interceſſorem apud Deum, vt poſſet tutiùs precioſum virginitatis conſeruare theſaurum. Cuius etiam ſeruandi cauſa, cùm adhuc iuuencula eſſet, ſtatuit vitam degere apud virgines puras & innocentes, vt ſolatia omnia, nedùm turpia & inhoneſta, ſed etiam quæ à matrimonio offeruntur, euitaret. Obtinuit verò etiam à Pontifice diploma plumbeum, quo prohibitum fuit, nè qua fœmina, quæ virgo non eſſet, admitteretur in cœnobia, ab ipſa Coleta reformanda. Et id ſanè etiam executioni mandatum eſt, reiectis omnibus viduis, aut ſiniſtra fama laborantibus. Etsì verò diſpenſatum fuit cum quibuſdam nobilibus & virtutū ſtudioſis viduis, vt poſſent admitti, nunquàm tamen illas Coleta tam familiares habere voluit, atquè virgines: nec tam propenſo eas ad monaſticam profeſſionem recipiebat animo, vt virgines. Et vt Deus puriſſimæ virginitati eius ſingulare perhiberet teſtimonium, miſit beatum Iohannem Euangeliſtam, qui ei annulum aureum attulit nomine ſummi regis, quo digito illius infixo, eam ſibi deſpondit ſponſam chariſſimam. Quem annulum cum multo timore & humilitate illa accepit, accurateque cuſtodiuit & venerata eſt: vtque eum meliùs conſeruaret, voluit eum auro alio vel argēto veſtiri, ſed nullus aurifex id efficere potuit. Multi ſanè patres & fratres

Non admiſit ferè, niſi virgines, in ſua monaſteria.

confeſſarij, alijque plurimi hunc annulum viderunt, manibusq; ſuis contrectauerunt, non mediocri indè conſolatione affecti. Cùm aūt fratres illos ad expedienda celeriter negocia procùl ablegare voluit, vt itinerum vitarent pericula, fidenter, clàm tamen, dabat illis ſecum ferendum hunc annulum, ſicque citra periculum totum illud conficiebant iter. Porrò noui teſtamenti ſanctos illos chariores habebat, qui virgines permanſiſſent: in matrimonio iunctis illi magis placebant, qui vnico coniugio contenti fuiſſent. Ipſi quoquè matri ſuæ, quæ ad ſecundas nuptias acceſſerat, quandoquè ſic fertur dixiſſe: Mallem te ſemèl tantùm, mea mater, nupſiſſe. Illa blanditer reſpōdente, Si ego ad alteras me nuptias non tranſtuliſſem, tu hodiè in mundo non eſſes: iſthæc ſubiunxiſſe: Tum verò Deus ex aliquo è propinquis noſtris me feciſſet naſci.

Cap.21. In reformationis ſuprà dictæ exordio, ſæpè inuocabat ſanctos, cùm ardua negocia inciderent. Eos autem præcipuè implorabat, qui virgines fuiſſent. Ad ſanctiſſimam matrem Annam eo nomine vix vnquàm confugiebat, quòd tres ſubindè habuiſſe maritos legatur. Sed ea ſanctiſſima matrona ei quandoquè feruenter oranti apparuit, inſigni ornatu prædita, ducens ſecum honorificè totam ſobolem ſuam, puta tres eximias filias ſuas, & eorum filios cumprimìs generoſos. E quibus prima fuit beatiſſima Chriſti parens, regina cælorum, & domina angelorum, creaturarumque omnium, manu tenens dulciſſimum filium ſuum, mundi redemptorem Chriſtum Ieſum. Altera fuit Maria Iacobi, ſecum ducens quatuor illuſtres filios, Iacobum minorem, Simonem, Iudam & Ioſeph iuſtum. Tertia Maria Salome, habens apud ſe duos clariſſimos filios, Iacobum maiorem & Iohannem Euangeliſtā. Ait autem ad Coletam beatiſſima Anna: Etsì ego tribus nupſi viris, at tamen & triumphans & militans Eccleſia ex mea progenie maximis eſt aucta ornamentis. Poſt hanc apparitionem Coleta ſingularem concepit animi deuotionem erga ſanctam Annam, rogabatque eam, vt pro excellenti gratia ſua pro ipſa intercederet cum ſanctis omnibus, adeſſetque ipſi in inchoata reformatione, quó ad optatum poſſet eam exitum perducere. Atque vt huic eius apparitioni gratam ſe declararet, in quibuſdam monaſterijs ſuis ex ingenti deuotione templa in eius honorem extruxit: maximè verò in cœnobio Biſuntienſi, quod ei Pontifex contulerat, præclarum ſacellum ei condidit: in quo multi tumulati ſunt ſpeciales amici eius.

S. Anna ei apparet.

Cap.22. Præcipua quidem occupatiò beatæ Coletæ per omnem eius vitam maximè verſabatur in feruenter laudando, honorando & obſecrando Deo. Semper enim, vbicunquè eſſet, aut mente, aut ore precabatur Dominum, animum ſuum ad illum erigens: aut certè quippiam boni operis efficiebat. Inter alia Dei chariſmata etiam illud animo eius penitùs impreſſum erat, vt feruenti deſiderio cuperet accuratè perſolui ea, quæ ad Dei cultum pertinent, diuinaque officia puro corde, & cum tremore & reuerentia peragi. Nec ſinebat vllam ſanctimonialem à diuinis abeſſe officijs, immò etiam priùs quàm illa inchoarentur, adeſſe volebat omnes, vt ſuas præpararent animas, quó poſſent Deo gratum exhibere miniſterium. Quòd ſi aliqua ex illis animo in aliam infenſo aut commoto eſſet, volebat eam priùs illi reconciliari, humiliter ab ea petendo veniam. Quanuìs autem ipſa ſupra modum grauata eſſet doloribus perpetuis, qui eam facilè excuſarent, ſi nollet diuinis intereſſe laudibus, at nihilo minùs voluit die ac nocte ſemper & prima adeſſe, & poſtrema recedere, donèc coacta eſt diuinitùs aliter ſe comparare, propter dolores penè intolerabiles: qui tamen ſi remiſſiores fierent, rursùs hilariter & alacriter properabat ad communem Dei cultum, acsì nunquàm eos ſenſiſſet cruciatus. Viſus eſt crebrò à ſororibus agnellus quidam elegans expectare eam ad nocturnas preces ituram in ſede illa, in qua ipſa reſidere ſolebat. In ipſis autem diuinis officijs ſtudebat corde, corpore totisque viribus gratum Deo offerre ſeruitium, vocem cum cordis iubilo exaltans, ità vt præ alijs ſuauiter & mirabiliter concinens audiretur.

Præcipua Coletæ ſtudia & exercitia.

Zelus erga cultum Dei.

Cap.23. In reformationis initio nō parùm perplexa fuit, quemadmodùm diuinum perſoluendum eſſet officium. Continebat enim Regula, à ſororibus non cantādo, ſed legendo id perſolui debere. Conſuluit igitur ea de re confeſſarium ſuum Henricum de Balma, & cùm multùm inter ſe contuliſſent, ambo ſtatuerunt ad preces recurrendum. Illis igitur orātibus, ſubitò audita eſt in medio illorum vox quædam

valdè

valdè grata, modulata & muſica, & quaſi prorſùs angelica. Ex ea igitur modulatione, quæ ſuauiter & tractìm fiebat, conſtituerunt modum, quo ſorores Dei cultum peragerent. Accidit quandoquè manente illa in quodam monaſterio, graſſari illic peſtem, & multas auferre ſorores, pleraſque diù manere malè affecta valetudine. Cùm autem etiam ipſa non mediocriter laboraret ex morbo, non tamen à diuinis voluit ſe laudibus ſubducere, nec propter ſororum paucitatem aliquid de illis diminui: ſed cum duabus aut tribus ſororibus preces omnes Canonicas ipſa perſoluebat integrè, ſolenniter & deuotè. Vbì ſanè veriſimilis non deerat coniectura, angelicos ſpiritus ei veniſſe ſubſidio, vt audientium deuotio & admiratio augeretur. Nunquàm illa, quod ſanè admirabile eſt, in diuinis perſoluendis officijs vllum vel tædium, vel laborem ſenſit: immò quanto ea prolixiora eſſent, tanto gratiora quoquè erant. Quòd ſi interdùm aliquam ſentiret deſolationem, mox inchoato officio confortabatur & tranquillabatur, pſallens ſuauiter in feruore ſpiritûs, perindè acsì faciem ſummi regis coràm intueretur. Viſa eſt tum plerunquè facies eius luculenta & ſplendida, ità vt non rarò ſororum oculi ſic perſtringerentur eo ſplendore, vt in eam intendere non poſſent. Cùm autem immodicis doloribus adeò occuparetur, vt diuinis non poſſet adeſſe miniſterijs, ſuſpirans ſuauiter exclamabat: O beatas illas, quæ poſſunt iugiter diuinis intereſſe laudibus. plusquè dolebat, quòd ab illis cogeretur abeſſe, quàm quòd grauiſſimos ſentiret dolores.

Mirabilis feruor eius in diuinis perſoluendis officijs.

Nota lector

Cùm aliquādò viſitaret monaſterium quoddam, offendit illic ſanctimonialem, quæ propter grauem morbum annis octo à diuinis officijs abfuerat non abſq; multo animi dolore. Ei ad ſe accitæ, comiter ait: Quid eſt, dulciſſima filia, quòd tam longo tempore abes à laudibus Dei? Reſpondit illa: Nihil, mea mater, illic vel dicere vel facere poſſum, morbo impedita. Tum Coleta, Abi, inquit, hac nocte in Chriſti nomine ad preces nocturnas, & fac ibì pro viribus. Fecit ea ſic, & eccè vocem ſentit ſibi reſtitutam longè meliorem, quàm vnquàm habuiſſet anteà, cecinitque non minùs benè, vel etiam meliùs, quàm aliæ incolumes. Porrò præter preces Canonicas, quotidiè legebat omnes orationes Dominicas, quibus laicæ ſorores diuinum perſoluunt officium: tum quoquè preces horarias S. Crucis, & duplices defunctorum, vt vocant, Vigilias, vtplurimùm nouem lectionum, interdùm trium. Signa illa Dominicæ orationis habebat chariſſima, eaque nocte ac die circunferens, abſque numero preces ad illa recitabat. Inter eas autem preces, quæ tum ore, tum mente funduntur, ſingulariter eam afficiebant Pſalterium & ſeptem Pſalmi cum Litanijs, quæ à iuuentute vſque in ſenectam nunquàm, ob quaſcunque etiam occupationes, dicere prætermiſit. Abſoluto autem Pſalterio, flexis genibus, humiliter & reuerenter munus illud exiguum Deo offerebat, orans inſtanter, vt gratum illud haberet. Valdè autem infeſtus ei erat dæmon, dicenti Pſalterium. Nam ſæpè noctibus extinguebat candelam, effundebat oleum. Accidit quodam tempore, vt & identidèm dæmon extingueret lampadem, & illa rursùs eam accenderet. Tandèm igitur, vt eā perturbaret, importuniſſimus ſatan effudit oleum totum in codicem, vndè legebat Pſalterium. quæ res non parùm eam afflixit, tum quòd codex eſſet perditus, tum quòd necdùm complêſſet preces. Altera luce tradidit codicem confeſſario ſuo, conqueſta ei quid accidiſſet, ſciſcitansque num qua poſſet ratione reparari. At confeſſarius acceptum librū comperit ex Dei munere penitùs illæſum: quæ res maximam Coletæ conſolationem attulit. Alio tempore cùm abſolutum Pſalterium vellet ſuo more offerre Deo, duo teterrimi & immaniſſimi dæmones horrenda ſpecie apparuerunt ei, ſuis terriculamētis impedire eam volentes, nè offerret munus ſuum Domino. Illa verò fidenter ſe communiens Crucis ſigno, obtulit Deo Pſalterium: & viliſſimi dæmones confeſtim euanuerunt.

Cap. 24.

Miraculum

Quotidianę preces eius.

Miraculum

Vis ſigni S. Crucis.

In omnibus rebus duris & aduerſis, in negocijs arduis ſemper confugiendū cenſebat ad preces humiles, dicebatq; tum per ſeipſam, tū per ſorores litanias, quibus fidebat plurimùm, & ſingulari deuotione afficiebatur. Ea enim tempeſtate, qua in Franciæ regno tot ſæuiebant bellorum tumultus, vt vix quiſquā auderet extra loca munita progredi, tametsì illa pro conditione ſexûs multùm meticuloſa fuit, at tamen conſtituit, pro Dei amore & animarum ſalute per longinquas proficiſci regiones: vtque id tutiùs poſſet, quotidiè audire Miſſam de Epiphania Domini. Itaque

Cap. 25.

Litanias libenter vtitur.

ſimul atquè ingreſſa eſt iter, litanias dicere cœpit, & Dei benignitate, ſanctorumque, qui illic inuocantur, meritis euaſit pericula omnia, in quibus multa fuêre ſanè horrenda. Proficiſcens enim aliquandò cum multis ſororibus per regionem, cuius idioma ignorabat, vbì peruenit ad nemus quoddam latrocinijs infeſtiſſimum, obuiàm ei venerunt homines truculenti, arcubus & ſagittis inſtructi, qui ei & comitibus eius inſidias comparabant, eosque ſpoliare volebant. Curribus enim propter itineris prolixitatem, & viarum aſperitatem vehebantur, quæ res quendam non vulgarem apparatum præ ſe ferre videbatur. Illi ergò crudeles homines in verba prorsùs barbara & inhoneſta cœpére prorumpere, ad mala omnia parati. Coleta tum compleuerat litanias, & ex Dei gratia intellexit quid dicerent, (Poterat enim cum Apoſtolis quæuis capere idiomata) locutaque eſt ad illos blandè, placidè atque prudenter. Illi mox eius audita voce mutati mirabiliter, non ſolùm ei & comitibus pepercerunt, ſed etiam promptos ſe obtulerũt ad ſecurè deducendas eas, quocunquè vellent iter intendere. Coleta verò gratias eis egit, & illi ſine vllo maleficio receſſerunt.

Incidit cum ſuis in latrones.

Mutantur illi mirabiliter.

Cap. 26. Alio tempore cùm duceret moniales aliquot ad nouum monaſterium, & ad locum quendam periculoſum veniſſet, ſentiẽs in ſpiritu ſe in diſcrimine verſari, monuit ſorores, vt litanias promerent. Quidam verò nobilis, ſæuus & immanis, ſancta Coletæ opera & conatus magnis viribus impedire cupiens, per miniſtros ſuos iter eius diù explorari iuſſit. Illi verò Coletam & comites eius curauerunt illic detinendas, donèc nobilis ille cum ſuis eò aduenirer. Is vbì venit, euomuit confeſtìm è cœnoſo pectore lutulenta & turpia verba. Ei autem humiliter & religiosè Coleta reſpondit: & eccè equi malignorum hominum manſerunt immoti, nec ad currum propiùs accedere potuerunt, quanuìs poſſent facilè retrocedere. Aliâs reuertens illa à quibuſdam monaſterijs nouis, in quo moniales introduxerat, cùm ſe putaret tutiori itinere ingredi, in longè crudeliores & deteriores incidit, qui iam ità propè aderant, vt currum eius facilè poſſent inſpicere. Ex ijs ſceleratiores quidam alios præceſſerunt, vt eam rebus omnibus ſpoliarent. Illa ſpiritu id cognoſcens, ilicò ad litanias ſe confert. Mox ſcelesti illi incredibili acti timore, properè ad ſuos ſe recipiunt, haudquaquàm ad eam redituri. Viſitatura quandoquè monaſteria ſua, per eas regiones proficiſci cogebatur, in quibus tum ingens erat armatorum militum ſtrepitus. Sentiens ſe nõ ſine multo diſcrimine id facturam, iubet dici litanias. Paulopòſt venit obuiàm procaciſſimis militibus, qui petulantiſſimè minabantur ſe quoſdam ex comitibus eius iugulaturos, alijs aures præciſuros, ab alijs equos & cæteras res ablaturos. At Coleta planè confidens Deo & ſanctis, quos inuocabat, iuſſit comites ſuos præcedere: manſit autem ſola cum ſororibus, libenter oppetitura mortem, vt alij euaderent. Et eccè tantam ei Dominus contulit animi fortitudinem & conſtantiam, tantamque oris facundiam, vt non ſolùm nihil mali ei vel ſororibus illi nequam homines inferrẽt, ſed etiam veniam ab ea peterent, ablatosque equos & alia integrè reſtituerent. At tamen Deus iuſtus iudex, qui non ſinit impunè abire, ſi quis vexet fideles amicos eius, ità in eos animaduertit, vt intra octo dies ob quædam perpetrata maleficia in patibulo ſuſpenderentur, palàm cõfitentes, ſe vel maximè angi animis, præcipueque dolere, quòd moleſtiam illam ancillæ Chriſti attuliſſent: ſeque exiſtimare illa cauſa ſe ſic diuinitùs puniri.

Illuſtre ſanè diuinæ virtutis miraculum.

Itèm aliud.

Obſerua effectum inuocationis Sanctorum.

Cap. 27. Manſit quandoquè in quodam monaſterio ſuo, quod erat ſitum in pago quodam regni Franciæ. Illum pagum crebrò viri militares multa vi & forti manu clàm capere moliebantur. Coleta ſpiritu id cognoſcens, ad litanias ſe conferebat. Quibus inchoatis, videbatur illis militibus alios ipſis fortiſſimè occurrere pro tuendo pago. Itaque fuga ſibi conſulentes, meritis Coletæ repulſi, nihil pago nocere potuerunt. Et eſt ſanè hodieque illo in loco fama celebris, incolumitatem & conſeruationem pagi illius à Coletæ meritis proficiſci. Solebat autem illa poſt oris preces etiam ad eas, quæ mente fiunt, ſe conferre: atque ità ex precibus magnam capiebat conſolationem: aiebatque ſine precibus neminem poſſe proficere: atque ea cauſa hortabatur ſorores ad perpetuæ orationis ſtudium. Porrò in mentalibus orationibus, quibus crebrò vtebatur, curas omnes ſuperuacaneas abigebat, omnesque ſenſus & vires corporis ac naturæ colligebat, vt perfectè cogitaret de Deo, & affectu ardentiſſimo preces illi offerret, ità vt tota raperetur in illum, nihil

Mira vis Litaniæ.

Coletæ mẽtis exceſſus.

nihil corpore ſentiens, perindè vt mortua, nec percipiens quicquam eorum, quæ tum extrinſecùs circa illam gerebantur. Et ſic nonnunquàm permanſit ſex horis, interdùm decem vel duodecim. Tandèm ad ſe reuerſa, breui ſpatio ſe ſic fuiſſe putabat, tametsì interdùm tota die ſic perdurârit, ſæpiſſimè etiam maiori noctis parte. Somnus autem eius incredibilis parcitatis fuit, ſic vt aliquotiès octo diebus vix vna dormierit hora. Poſtquàm enim Pſalterium & preces Canonicas abſoluerat, reliquum tempus in preces mentales conferebat. In itinere ad hoſpitia veniens, cæteris corpora quieti dantibus, vigilabat plorans & gemens, Deumque feruenter orans, ſomno contempto. Mira ſomni parcitas.

Quantæ autem efficaciæ fuerint preces eius, Deus quibuſdam ſororibus euidentibus ſignis declarauit. Videre enim illæ ſibi videbatur facem igneam ex eius procedentem ore, planè luculentam, adeoque ſurſùm tendentem, vt cælos contingere videretur. Nonnunquàm illa feruentiſſimè orante, videbatur eis oratorium illius ceu flammis incenſum ardere. Si quis autem propiùs acceſſiſſet ignem illum extincturus, repentè diſparebat: quanquàm ſemèl repertũ eſt velum eius exuſtum, licèt nullus ibi fuiſſet ignis. Quædam ex illis ſoror aliquandò imprudens intrauit in eius oratorium, illa Dominum ardenter orante, viditque tanta eam nitere pulchritudine & ſplendore, vt velut exanimis ſtatim humi collaberetur. Eam videns Coleta in eo verſari diſcrimine, acceſſit ad illam, & cùm obiurgâſſet quòd auſa fuiſſet eò ingredi, mox conſolatione refouit & recreauit eam, ità vt vires recuperaret ſuas. Soror Coleta de plano cubito (ſic enim vocabatur) vidit quandoquè, illa feruenter orante, quendam magnum ſolem, totem illuſtrãtem oratorium, ab eius ore prodeuntem. Sæpè etiam in precibus feruentiſſimis, ſpiritu in Deum ſubleuato, viſa eſt à ſororibus etiam corpore tam ſublimiter euecta in aëra, vt penitus videre eam non poſſent. Sed & ipſa, certas ob cauſas compulſa à Deo, fatebatur ſe non rarò ſub precibus in tantùm fuiſſe corpore ſublatam, vt ſibi videretur cælum poſſe tangere, ſi manus extendere voluiſſet. Cap. 28. Efficacia precũ eius. Viſio cuiuſdam ſororis. Res ſtupenda.

Præcipuè verò Deum deprecari ſolebat pro miſeris peccatoribus, vt illos ad ſe cõuerteret. Porrò inter multas reuelationes, quas diuinitùs habuit pater celeberrimus, profeſſione Dominicanus, magiſter Vincẽtius, etiam illa fuit, qua Coletam vidit in ſpiritu, genua flectentem humiliter, & feruenter rogantem Deum pro peccatis miſerrimæ plebis ſuæ. Cui ille ſic reſpondere videbatur: Quid me vis facere, filia? Ego quotidianis illorum iniurijs & contumelijs afficior. Quotidiè illi me lacerant & diſcerpunt, contemnentes præcepta mea, meque blaſphemantes & abnegantes. Propter hanc viſionem idem egregius Doctor, ex Hiſpanijs venit in Gallias, vt ipſam Coletam inuiſeret. Cumque inter ſe colloquerentur, multis ſunt affecti diuinis conſolationibus. Alio tempore orante feruenter Coleta beatiſſimam Dei genitricem, vt apud filium ſuum pro miſerrimo populo Chriſtiano intercederet: oblatus ei fuit diſcus quidam, plenus particulis carnis, tanquàm infantis in fruſta conciſi: dictumque eſt illi: Quo pacto ego deprecabor filium meum pro his, qui quotidiè peccatis & horrendis ſceleribus ſuis, quantùm quidem in eis eſt, etiam in minores eum diſcindunt & dilaniant particulas, quàm ſint hæ, quas cernis? Cap. 29. Huius Vincẽtij Vita eſt Tom. 2. 5. Aprilis.

Quantùm verò preces eius permultis profuerint, ex ijs quę dicturi ſumus, licebit intelligi. In pago quodam Auernenſi vir cum vxore fuit vitæ execrabilis. Vterque igitur ob flagitia ſua ſuſpendi iuſſus eſt. Etsì verò plerique omnes dicerent dignos eſſe, qui ſic perirent, at nihilo minùs multi illorum dolebat vicem, maximè ꝙ viderentur rectà proficiſci in tartarum, quòd ſatis oſtenderent, ſe neque Deum, neque peccata ſua agnoſcere, nec vllis adhortationibus eò poſſe adduci, vt agnoſcerent. Vomebant enim ex impijs pectoribus verba deteſtanda, prorſuſque ſatanica, quæ nihil aliud, quàm æternas gehennæ flammas mererentur. Vidit hoc horrendum ſpectaculum quidam ſanctus eremita, qui ex deuotione Coletam inuiſerat, hominumque miſerrimorum ex animo miſertus, flexis genibus rogabat carnifices, vt differrent ſuſpendium, donèc ipſe rediret. Annuerunt illi, abijt ille ad Coletam, commendauit ei deploratos illos & perditos homines: mox ea ſublatis in cælum manibus, cùm lachrymis dicere cœpit Pſalmum, Miſerere meî Deus. Necdùm verò finierat Pſalmum, & ecce concipiunt illi cæci mirabilem Dei notitiam, agnoſcunt immania maleficia ſua, valdè ſe peccâſſe dolent, fatentur illo ſe ſupplicio dignos, Cap. 30. Hoc plus fuit, quàm eorum corpora extincta excitâſſe.

dignos, patientiſſimeque morte ſe affici ſuſtinent, ità vt illi, qui aderãt, plurimum indè ædificationis, magnamque ſalutis ſuæ ſpem conciperent.

Cap.31. Fœmina quædam religioſa, bonæ vitæ & ſanctæ conuerſationis, enormia quædam peccata commiſerat, quæ ſummoperè quidem cupiebat dicere in cõfeſſione, ſed cùm ventum eſſet ad ſacerdotem, impuriſſimus ſatan tantam ei ingerebat verecundiam, vt dicere ea non auderet. Durauit hoc annos ſex, & interim illa viuebat in ſummo animi dolore & afflictione. Tandèm feruenter petijt commendari ſe precibus Coletæ virginis. Quod cùm feciſſet, mox abijt ad confeſſarium, calcatoque rubore, integrè confeſſa eſt peccata ſua, multumque indè percepit conſciẽtiæ ſuæ leuamen & conſolationem. Cùm in reformationis exordio Coleta in caſtro Balmenſi maneret, in pago illo domus cuiuſdam nobilis erat, cuius habitatores liberaliter & ſe & res ſuas impertiebant Coletæ & eius profeſſionis hominibus: ità vt non immeritò illa quoquè in ſuis precibus eos ſibi haberet ſpecialiter commendatos. Sed maligni & teterrimi dæmones mutuam illam charitatem moleſtiſſimè ferentes, multas illi domui perſecutiones excitàrunt, damnaque grauiſſima intulerunt. Sed meritis & precibus Coletæ ſeruati ſunt amici illi, & eorum ædes atque facultates, nè quid incommodi eis accideret. Viſi enim ſunt Angeli è cælis deſcendere, vt eos à periculis tuerentur, & hoſtibus reſiſterent, eis ſæuiſſima malignitate nocere nitẽtibus. Vidit Coleta circa noctis medium domum illam cingi luce clariſſima, & in ea luce permultos Angelos, habitatores eius aduersùm omnes ſatanicas infeſtationes ſeruantes atque defendentes. Vidit porrò etiam ſcalam auream ab illa domo vſque in cælum ſe porrigentem, Angelos per eam aſſcendentes & deſcendentes, Deoque preces Coletæ offerentes, tum quoquè egregias eleemoſynas, aliaque charitatis officia & beneficia hominũ illorum, pro quibus ipſa orabat, quæ ab illis quotidiè in Coletã & ſorores conferebantur. Vocauit autem Coleta vnam è ſororibus, eique indicauit viſionem & claritatem illam: ſed ea videre eam non potuit, donèc pro illa Coleta rogaret.

Precib⁹ elidit conatus dæmonum.

Cap.32. In monaſterio eius Poliniacenſi initiò quidem ſanctimoniales magna premebantur aquæ penuria, cogebanturq́; eam aliundè inferre, quòd nullus eſſet in monaſterio locus, fodiendo puteo oppprtunus. Itaque ſexta feria poſt Dominicam Lætare, qua recitatur Euangelium de muliere Samaritana, à qua Chriſtus apud puteum ſedens aquam petijt, Coleta poſt fuſas ad Dominum preces, iuſſit humũ certo quodam loco fodi. Id cùm factum eſſet, prodijt mox aqua pulcherrima, & qua non eſſet alia melior in tota regione illa. In quodam Albigenſi pago iuuencula iuncta viro, vita erat ſic ſatis honeſta & integra, pepereratq́; marito filium: at permittente Deo, adeò fuit mente capta, vt neque Deum, nec creaturas vllas, nec proprium filiolum ſuum agnoſceret: citraque vllam verecundiam nuda incederet, & non niſi ſatanica verba è ſuo ore proferret. Eam ſacerdos quidã venerabilis, commiſeratione permotus, commendauit precibus Coletæ, ac deindè reuerſus ab ea, denuò hanc miſeram ſtudio humanitatis inuiſit, eiusque caput quodam Coletæ velo tetigit. Tum illa loqui cœpit verba rationi conſentanea, ante omnia petens ſibi copiã fieri cõfitendi peccata ſua, celerrimeque plenè reſtituta eſt. Mercator quidam celebris iter ſuſcepturus valdè periculoſum, obnixè commendauit ſe Coletæ precibus. Deindè dans ſe itineri, per denſiſſimas niues, aquasque agros operientes ingrediebatur, penitùs ignorans, vbinam eſſet. Nocte autẽ incidit in locum, vbi ſi paululùm proceſſiſſet, hauddubiè in præſentiſſimũ mortis diſcrimen ſe conieciſſet. Ibi recordatus pijſſimæ matris Coletæ, iterùm ſe commendauit precibus eius. Erat enim illic abyſſus profundiſſima. Et eccè ſtatim videt Coletã adeſſe, manuque indicare, vt retrocedat. Quod cùm feciſſet, cognouit ſe Coletæ meritis & precibus mortem euaſiſſe.

Precibus impetrat aquas.

Inſigne miraculum.

Itèm aliud.

Cap.33. Vir quidam magni nominis, Coletæ familiariter notus, filiam habuit vnicè charam, quam volebat monaſticæ vitæ tradere, Deo illic ſeruituram. Obtulit ergò eam Coletæ, quæ libenter eam accepit, vtpotè benè conſtitutam & aptam ad eam vitam conſectandam. Sed paulò pòſt dolens vir ille ſe filiam ſuam Coletæ tradidiſſe, eamque perditam exiſtimans, acriter & ſeuerè eam repetijt. Doluit ea res non mediocriter Coletæ, quòd ſic ablatam ſibi videret puellam: ſed ad preces confugiens, Deo gemitus & lachrymas obtulit. Iam verò pater puellæ, vt ab eius animo omnem monaſticæ vitæ memoriam aboleret, in longinquam eam regionem ducebat:

ducebat: ſed cùm iam fortè medium abſoluiſſet iter, ter equus corruit, cui puella inſidebat: & in ipſo tertio caſu vtroque orbatus eſt oculo. Id cernens puellę pater, ad ſe redijt, agnoſcenſque culpam ſuam, venit ad Coletam matrem, veniam petijt, puellam vt ad ſe reciperet obſecrauit. Id verò Coleta libenter præſtitit.

Itém aliud.

Comitiſſa Valentinenſis, præpotens domina, diù multumque deſiderauit monaſticam S. Claræ vitam ſiue regulam profiteri. Vt autem vires exploraret ſuas, poſſent'ne illi inſtituto pares eſſe, non breui tempore, duriter & aſperè vixit. Tandèm humiliter petijt à Coleta, vt ipſam admitteret inter ſuas. Aſſentit Coleta, præfigit certum diem, ad quem eius deſiderio velit ſatisfacere. Sentiēs interim draco peſtifer, omnis boni hoſtis diabolus, eum appropinquare diem, euidens quoddam ei rei obiecit impedimentum. Adeò enim equi omnes ſubitò debilitati ſunt, vt nullo pacto à terra ſurgere poſſe viderentur. Id verò dolorem non mediocrem attulit Comitiſſæ illi, quippè cui non occurreret remedium vllum, quod poſſet huic malo adhiberi. Statuit autem & ſe & rem totam commendare precibus Coletæ. Quod vbì fecit, mox adfuit mira conſolatio. Equi enim omnes ad iter valdè expediti reperti ſunt. Tum illa mirificè exhilarata, profecta eſt, & propoſitum ſuum perduxit ad effectum. Coleta autem recepit eam in ſuam ſodalitatem propenſiſſima animi deuotione, & illa ſanè perſeuerauit in ſuſcepto illo vitæ inſtituto, ad mortē vſque Deo cum multa perfectione ſeruiens.

Impetus dæmon ferre non poteſt, vt Comitiſſa ſe det vitæ monaſticæ.

Cap. 34.

Dicturi iam ſumus, quàm feruenti deuotione & amore, Chriſti paſſionem Coleta proſecuta ſit. Cœpit id ætate adhuc tenera, à matre ſua ſic inſtituta, quæ profectò & timebat & amabat Deum: quotidieque cum lachrymis & gemitibus dicebat precem de Saluatoris paſſione, multùm condolens iniurijs & pœnis, quæ ille pro humani generis redemptione libentiſſimè tolerauit. Eam autem precem Coleta puella diligenter attendens, adeò totam memoriæ commēdauit, vt deinceps nunquàm eius potuerit obliuiſci. Itaque quotidiè hora meridiana, qua Chriſtus cruci affixus eſt, angores cordis ſentiebat vehementiſſimos cum Chriſto acerbiſſimè patiente: vtque eos ſecretiùs & deuotiùs perferret, libenter ea hora ab alijs ſe ſubducebat hominibus, atque ità ſola manens, omnes animi vires intendebat ad cogitandas iniurias, perſecutiones, conuicia, opprobria, horrendam & ignominioſam mortem, quæ Chriſtus deſiderio ſalutis noſtræ patienter & cupidè perpeſſus eſt. Porrò in eiuſmodi meditationibus ſæpiſſimè extra ſe rapiebatur, & in Deum transformabatur ardentiſſimo deſiderio & amore: at præcipuè tamen ſextis ferijs ab hora ſexta matutina, vſque ad horam ſextam veſpertinam, manè audita Miſſa, nihil interim manducans aut bibens, tam erat feruenter & efficaciter Dominicæ commemorandæ paſſioni intenta, vt ſæpenumerò præ doloris vehementia in manibus, pedibus & latere ſuo ſibi re vera videretur clauîs & lancea confixa. Ecquis verò pro dignitate poſſit explicare imbres lachrymarum, anxios gemitus, quibus occupabatur illa tota hebdomada, quam ſanctam vocamus? quis ſatìs commemoret dolores acerbiſſimos atque vehementiſſimos, quos tunc illa perferebat? In ipſa enim eius virtutum ſtudioſa iuuentute ſpecialis quædam ei collata erat gratia circa Domini paſſionem. Cùm enim aliquandò feruenter & profundè eam meditata fuiſſet, Chriſtus ei apparuit, indicauitque familiariter modum, quò paſſus eſſet, & vt in ſingulis membris ſuis ſingulares pertulerit cruciatus humanæ ſalutis amore. Indè verò Coleta vehementiſſimum quendam concepit cordis dolorem & anguſtiam: ac nihilo minùs ardore quodam amoris & deuotionis erga Chriſti paſſionem intantùm incenſa fuit, vt ſæpiùs reminiſcens huius viſionis & crudelium pœnarum, quibus affectum viderat corpus innocentiſſimum Saluatoris, planè deſtitueretur viribus, nihilque prorsùs exteriùs ſentiret, in ſtatum alium transformata. Atque ità in ſancta hebdomada multa ei diuinitùs præſtabantur ſanè memorabilia. Cùm enim recitabantur paſſiones Chriſti in Miſſis coram ipſa, vtì fieri ſolet, dolores, quos paſſus eſt Dominus in corpore ſuo, adeò renouabantur in corde & corpore illius, vt nunquàm ſic viſa fuerit mulier laborare parturiendo, quantùm ipſa videbatur condolendo. Cuius rei id euidens documentum fuit, quòd horis illis incredibili animi angore lamentabatur, fundebatq; lachrymas & gemitus ineffabiles, vt nemo quanuìs ferreo pectore, ſi id vidiſſet, pietate & cōmiſeratione potuerit non permoueri & emolliri. Fuit autem non breui tēpore iugiter ſic charitatis inflāmata ardore, & intimo confecta animi

Erga paſſionem Chriſti vt Coleta affecta fuerit.

Chriſtus ei adhuc iuueni apparet.

Chriſti dolores ſummè ei dolent.

dolore

dolore erga paſſionem Chriſti, ſiue legendo, ſine quouis alio modo ea illi eſſet redacta in memoriam, vt toto intellectu & cunctis viribus illa contemplanda occupatis, interdùm ſex aut eo ampliùs horis nihil neque cogitaret aliud, neque exteriùs ſentiret.

Cap. 35. Manens aliquandò in monaſterio Biſuntienſi, in ſancta hebdomada tam ſe totam applicuit ad cõmemorandam Chriſti paſſionẽ, vt toto triduo nocte ac die in ecſtaſi permanſerit, nihil interim neque loquens, neque comedens, neque bibens. Alio tempore in ſacra paraſceue ab hora illa noctis, qua cantantur Matutinæ, vt vocant, ad eam vſque, qua ſorores è domo capitulari reuertebantur, tam attentè verſata eſt in meditandis Chriſti cruciamẽtis, vt grauiſſimis affecta pœnis etiam in corpore, ſororibus ei obuiàm venientibus ſtuporẽ afferret. Adeò enim facies eius videbatur fuſtibus cæſa, vt nihil in ea niſi pellis & oſſa fracta & comminuta, naſusque complicatus cerneretur. At tamen iiſipſis inſpectantibus, paulatìm priſtina ei forma reſtituebatur. Verita autẽ illa, nè quid fortaſsis in ipſa ſorores animaduertiſſent, ocyùs ad oratorium rediijt, moxq́; rapta in ſpiritu, ſic ad noctem vſque permanſit. Dominica Palmarum aliquandò cum multa humilitate & deuotione in proceſſione, quę tum fit cum ramis, incedẽs, ac ſtudioſiſſimè cogitans Chriſti illum in Hieruſalem aduentum, quem illa proceſſio repræſentat, adeò ſibi videbatur Chriſto etiam corpore propinqua, vt tangeret illum, itemq́ue aſinum, cui inſidebat: qui ſanè aſinus ramum illum ex eius manibus morſu abſtulit, nec vnquàm poſteà ramus ille viſus aut repertus eſt.

Toto triduo patitur ecſtaſim.

Res mira.

Cap. 36. Loca ſancta, quæ Chriſtus ſua præſentia, olìm in terris degens, mirificè ſacrauit & ornauit, cum multa reuerentia & deuotione habebat impreſſa cordi ſuo: ſpeciatìm verò locum & vrbem, in qua paſſus eſt. Et quanuìs corpore debilis & tenera eſſet, multaque in mari occurrerent pericula, at tamen ſummo ardebat deſiderio arripiendi iter illud, locaque illa deuotè viſitandi, atque illic moriendi propter Deum: & certè eò profecta fuiſſet, ſi id ei permiſſum eſſet. Inter alias autem reliquias, quæ ſancta Eccleſia ità vt par eſt veneratur, ſingulari reuerentia proſequebatur lignum ſanctæ Crucis, ad quam Chriſtus affigi voluit: cupiebatq́ue vehementiſſimè particulam aliquam eius crucis ſibi præberi. Itaque nè ſuo fraudaretur deſiderio, cælitùs ei miſſa fuit crux aurea, ſed parua, cui incluſa fuit portio quædam verę Crucis Chriſti: quam illa deuotè & reuerenter ſeruauit, multique eam viderunt & manibus tenuerunt. Aſſerebat autem Coleta pro certo, crucem illam auream humano opere minimè confectam. Sicut autem veram Chriſti Crucem piiſſimè venerabatur & colebat, ità etiam erga eius ſignum peculiari animi deuotione afficiebatur. Cuius etiam virtute ſigni, meritis eius, plurima Dominus patrauit miracula, è quibus nonnulla hìc ſubijciemus. In exordio enim eius, quam ſæpè diximus, reformationis permulti paruuli ei oblati fuêre, diuerſis afflicti morbis: conabanturq́ue parentes vel amici eorum obſcuris quibuſdam & Coletæ ignotis modis eam permouere, vt manibus illos tangeret, & ſignum crucis in eos exprimeret. quod cùm illa feciſſet, curabantur.

Singularis eius reuerẽtia erga ſignum S. Crucis.

Multa miracula efficit ſigno Crucis.

Cap. 37. In monaſterio quodam Coletano quædam ſoror tanto vexabatur capitis dolore, vt ſe putaret morituram. Adijt ergò Coletam matrem, explicauit ei moleſtiam ſuam, petijt ſuo capiti imprimi ſignum Crucis. Illa valdè dolens vicem eius, fecit vt petijt ſoror: & eccè fugit morbus, ſoror fit omninò ſana & incolumus. Abijt quandoquè Coleta ad expedienda quædam negocia religionis ſuæ. Venit cum paucis comitibus ad ripam cuiuſdam profundi fluminis: vbi cùm nulla eſſet nauis, nautæ nulli, confidens illa diuinæ bonitati, ſignum Crucis edidit, confeſſarium ſuum rogans, vt idem faceret. Deindè ſecurè tentauit periculoſum iter ingredi, idque cum omnibus ſuis partìm peditibus, partìm equitibus ſine periculo confecit. Paulò pòſt multi equites; robuſtis freti equis, eodem loco flumen tranſmittere volentes, petulanter dicebant: Si Begardi & hypocritæ illi tranſiêre ſecuri, quid nos tranſire dubitamus? Ingreſſi igitur flumen confidenter, miſerè ſubmerſi periêrunt. Aliquandò proficiſcente Coleta à quodam monaſterio ad aliud, currus eius prolapſus eſt in profundam foueam, aquis plenam. Habuit tunc ſoror quædam ex comitibus eius partem quandam vnicornis, Coletæ charam. Ea quoquè lapſa fuit in foueam illam. Non parùm autem ea re perturbata ſoror, commiſit ſe animo precibus Coletæ, editoque fidenter ſigno Crucis in foueam illam,

Præclarum miraculum.

illam abſque vllo adminiculo, dempto ramuſculo quodam, qui inſtar palmitis tener erat, ſubmiſit ſe in foueam, quæſiuit particulam vnicornis, reperit natantem in medijs aquis, extraxit & reportauit, nihil penitùs madefacta, niſi modicè admodùm in ipſa planta pedis. Item aliud.

Erat in quodam monaſterio ſoror quędam vita honeſta, fama laudabili. Ea, Deo permittente, quinquēnio laborauit morbo comitiali, quotidiè vt minimùm ſemèl humì corruens, multamque ab ore ſpumam inſtar apri venatione exagitati egerēs: deindè inſtar dæmoniacæ rabie quadam inſaniens. Ligabant illam quidem & fortiter detinebant homines fortes, at illa inuitis ijs exiliebat turpiter vſque ad trabes, ab ore vomens calorem teterrimum, fornacis inſtar: itemque ventum validum, tanquàm fulguris. ſicque diù permanebat, non ſine multa aliarum ſororum moleſtia, ignorantium quid remedij adhiberent. Tandèm recordatæ virtutum Coletæ matris, eius precibus obnixè illam cōmendârunt. Illa miſit ad eam quendam confeſſarium ſuum, qui fidens Coletę meritis, ſigno crucis muniuit eam, illaq; repentè omninò conualuit. Soror Ioanna de Laſarre diras patiebatur in manu dolores. Neſciens verò quid ageret, tandèm conſtituit ſe ad Coletam matrē conferre, eamque rogare, vt tam malè affectæ manui ſignum Crucis imprimeret. Venit igitur ad eam, Coleta id fert indignè, dolens & mœrens tale quippiam à ſe exigi, repellit manum ægrotam, eam extrinſecùs tantùm ſua tangens manu. Et tamen tali contactu, quaſi ab indignante exhibitio, ægra illa incolumis ſubitò euaſit. Alia quædam ſoror triduò nihil ferè neque cibi neque potûs ſumpſit, grauiter laborans morbo quodam. Eius recordata Coleta, quærebat quînam valeret. Reſpondentibus illis, miſerè eam vexari, & exiſtimari propediem morituram, Coleta ſumpto pane rudi, ſigno Crucis eum cōmunijt, mittenſque ægrotæ, iuſſit vt eum quamprimùm ederet. Fecit illa ſic, & poſtridiè ſana exijt è valetudinario. Cap.38. Eximia vis ſigni Crucis. Egregium miraculum.

Morabatur quandoquè Coleta in monaſterio quodam, quod erat in regione, vini & frumenti inopia laborante. Cumque non niſi parum in monaſterio eſſet vini, eiuſque valdè mali, ità vt nauſeam afferret guſtantibus, iuſſit Coleta parum aliquid eius vini in vaſculo ſibi apportari: & cùm ſignum Crucis pinxiſſet manu, fœtor omnis & corruptio abijt non ſolùm è vaſe ipſi oblato, ſed etiam ex dolio, vndè illud impletum fuerat: ità vt quotieſcunquè vinum indè promeretur ad ſorores reficiendas, ante menſæ benedictionem malè oleret & inſipidum eſſet, poſt eam verò vi ſigni ſanctæ Crucis & gratum odorem, & ſuauem bibentibus guſtum exhiberet. Data aliquādò fuit Coletæ elegans quædam, ſed parua tabula eburnea, quam illa valdè diligebat propter pias imagines paſſi Saluatoris, in illa expreſſas. Accidit autem, vt maligni dæmonis opera frangeretur. Id illa conqueſta fuit ſuo confeſſario, qui eam cōſolabatur, dicens ſe curaturum, vt redintegraretur. Atque vt id fieret, abijt cum tabula ad artificem quendam, eius rei peritum. In ipſa autem via curioſè eam volens intueri, cùm priùs ſignum Crucis feciſſet, aperuit eam, & vidit prorſùs integram & illæſam. Cap.39. Obſerua hæc.

Mira ſanè deuotione & ingenti reuerentia afficiebatur Coleta virgo erga præſtantiſſimum Euchariſtię ſacramentum. neq; id mirum. Indè enim hauritur omnis contemplatio, in illo reperitur ſpiritualis conſolatio, ibi ſuauiter ſapit feruens meditatio, per illud donatur æterna beatitudo. Itaquè vbicunquè eſſet, quotidiè Miſſam ſanctiſſimam, in qua Chriſti corpus conſecratur, cum multis lachrymis deuotiſſimè audiebat: & vt eam maiori animi deuotione audiret, ſæpenumerò conſcientiam ſuam humili confeſſione expurgabat. Cùm autem ob res neceſſarias conficiendas extra monaſterium degeret, cum cæteris quidem publicè eam audiebat: aliâs priuatìm & ſecretè, neminem tum admittens præter ſacrificantem & miniſtrū eius, qui ſacrificio intereſſet, nè diuinitùs ei collata dona ſpecialia, alijs fortè innoteſcerent. Etsi autem publicè cum multa pietate intereſſet ſacrificio, maiori tamen affecta videbatur, cùm priuatìm ei adeſſet. Cùm autem ventum fuit ad ſacrę hoſtiæ eleuationem, profundiſſima humilitate, ingentiq; tremore adorabat eam, ſeipſam deprimens & vilipendens, plorans & gemens adeò, vt prorſùs in lachrymas reſoluta videretur: in eiuſmodi quoquè clamores erumpēs, ab intimis cordis angoribus expreſſos, vt omnes mirabili commiſeratione ſimul & admiratione afficeret. De ipſius autem ſacramenti excellentia, virtute, ſublimitate & magnitudine, de Chriſti in eo præſentia, & de myſterijs eius, tam perſpicuam habuit notionem, Cap.40. Deuotio & reuerentia ei' erga Euchariſtiam.

Nota hæc Lector. nem, vt qui aderant, certò exiſtimarent Chriſtum ei re vera apparere forma aliqua ipſi ſoli nota. Poſt hanc autem adorationem Euchariſtiæ, ſæpiſſimè permanſit diuini amoris accenſa flammis, ſublata ſublimiùs in ſpiritu, Deoque perfectè coniuncta, ità vt ſibi videretur tota transformata in Deum, & ſupra naturam rapta, ſenſibus corporeis planè ceſſantibus ab officijs ſuis.

Cap.41. Non raro autem ſub hac Euchariſtiæ eleuatione perſpicuè cernebat eius, qui faciebat ſacrificium, conſcientiam, & quo in ſtatu ille eſſet. At tamen nè proderentur alijs dona Dei, ipſi ſpecialiter collata, clàm & prudenter indicabat ſacrificanti vitia eius, vt ea corrigeret, prorsùs reticens modum, quo ea ipſi innotuerant. Habuit autem hoc ex ſpeciali Dei gratia, vt quantunuis breui ſpatio Euchariſtia ei oſtenderetur, nunquàm hæſitare potuerit, quin illic verum eſſet corpus Chriſti, (Verũ Chriſti corpus in Euchariſtia) planeque cognoſceret eius magnitudinem, præſtantiam & veram præſentiam: ſtatimque illud cum multis lachrymis & gemitibus adoraret. Fuit aliquandò in monaſterio, ſito in ea regione, qua ſolent vſitatiùs album quàm rubrum vinum ſacrificio adhibere. Ibì tum ſacrificanti ſacerdoti obtulit miniſter aquam, putans eſſe vinum. (Obſerua.) Quandò autem ventum eſt ad eleuationem, corpus quidem Chriſti adorauit Coleta ea, qua ſolebat, humilitate, reuerentia, lachrymarum & ſuſpiriorum copia. Cùm autem calix eleuaretur, noluit adorare, ſentiens in ſpiritu, non eſſe ibi verum Chriſti ſanguinem. Porrò complures tum religioſi, tum ſeculares ſummoperè conati ſunt, aut ſaltem expetierunt eſſe iuxta vel intra oratorium, vbì Miſſam illa audiebat, vt reipſa comperirent feruentem eius & humilimam Euchariſtiæ adorationem, audirentque ſuſpiria & clamores, quos Chriſto illic præſente edebat. Sed illa id permittere haudquaquàm voluit, nisi vel admodùm religioſi eſſent, vel ipſi valdè familiares. Quòd ſi aliqui clàm latitâſſent in locis occultis oratorio propinquis, non latebat ſpiritum eius, Chriſto id ei reuelante. Itaque de talibus mœrenti animo conquerebatur patribus & fratribus ſuis, quòd non permitteretur pro ſuî conſolatione adorare Dominum Deum ſuum, propter homines, inſidioſè ipſius arcana ſcrutari volentes. Interrogata verò, cur tam alta ederet ſuſpiria & eiulatus ſub eleuatione, blanditer reſpondebat, ſe plerunquè aliter facere non poſſe, etiamsì totus adeſſet mundus. Sentiebat enim immenſam maieſtatem & potentiã Regis regum, cuius comparatione nihil eſt mundus vniuerſus. At tamen ſi intereſſet ſacrificio publico domì vel forìs, licèt eodem modo affecta eſſet, Deo mirabiliter in hoc diſpenſante, non eam forìs oſtendebat deuotionem, quam ſolebat in priuatis ſacrificijs.

Cap.42. Qua autem animi deuotione Euchariſtiam ſumpſerit, neminem arbitror vel ſatìs admirari poſſe: ſed & illi, qui miniſtrare ei ſolebant, pro dignitate id explicare vix poſſent. (Vt ſe geſſerit ſacroſanctam Euchariſtiã ſumptura.) Nam tametsì multa ei inerat conſcientiæ puritas, gratiæ exuberans copia & vitutes plurimæ, at nihilo minùs coram hoc ſanctiſſimo ſacramento, alta voce clamans, ſeipſam ſuprà quàm dici queat deijciebat, vilem, immundam, abominabilem, indignam quæ cum alijs quantunuìs etiã impijs verſaretur dictitans, idque propter culpas innumeras, quas ſe in Dei bonitatem & maieſtatem perpetrâſſe fatebatur. Vndè tanto cruciabatur dolore, adeoque ſibi diſplicebat, & lugebat, vt cor eius ſcindi videretur, oculique inſtar fontium eſſent, non guttas, ſed riuulos lachrymarum iugiter fundentes, quibus tota ipſa madefacta cernebatur, gemens & dolens & anxia valdè, perindè vt mulier dum parit, aut aliquis morti adiudicatus. Quæ res magnum ſæpè ſtuporem & terrorẽ ingerebat ijs, qui aderant. (Miri in ea Euchariſtiæ effectus.) Poſtquàm autem Euchariſtiam ſumpſit, mox rapiebatur in Deum, manebatque immota & mortuæ non abſimilis ad horas duodecim, nonnunquàm decem, vt minimùm ſex, nihil intereà ſentiens extrinſecùs. Ad ſe autem reuerſa, vultu erat prorsùs angelico, luculento, pulchro, amabili, cæleſti, & à terrenis omnibus abhorrente: ſermones verò erant ſuaues, profundi, cæleſtes, perfectiſſimum Dei commendantes amorem, auditores ad Dei perfectam cognitionem inuitantes, ad feruens bonorum ſpiritualium & æternorum deſiderium, ad mundi & inconſtantis ac labilis vitæ huius, omniumque vanitatum & noxiarum cupiditatum contemptum incitantes. Porrò quotiès ardua, difficilia & obſcura negocia (id quod ſæpè accidit) occurrerent, ad hoc ſanctiſſimum ſacramentum tota confugiebat, interdùm quadraginta, nonnunquàm triginta diebus continuis illud eo, quo diximus, modo percipiens, nec tamen omittens ea, quæ ſunt ſuprà memorata.

Si

Si quid arduum & inſigne Dominus per eam conficere vellet, & ipſa præ multa animi humilitate non auderet aſſentiri, timens nè præclarè propterea de ea homines ſentirent, putarentque in ea aliquid latere virtutis & gratiæ, Dominus per hoc præſtantiſſimum ſacramētum compellebat eam facere vel inuitam. Neque enim priùs deglutire potuit ſacram hoſtiam, quàm diuinæ inſpirationi paréret. Ea res nonnunquàm eò adegit illam, vt cùm aſſentire formidaret, nec tamen ſacram hoſtiam deglutire poſſet, conſilij capiendi cauſa ſuum adiret confeſſarium. Illo verò conſulente, vt Domino ſuam permitteret voluntatem, & illa id faciente, cōfeſtim hoſtia ſe deglutiendam permiſit. Voluit quandoquè ſolenni quodam die ſacroſanctam Euchariſtiam cum magna deuotione percipere. Itaque dixit confeſſario, vt pro ipſa hoſtiam conſecraret. At ille vel non intelligens, vel non ſatis aduertēs, quid diceret, non fecit ſic. Etsì autem dubitaret de eius voluntate, non tamen fuit auſus accedere eam, nè fortè eius ſanctas preces interturbaret. Cùm igitur vētum eſt ad horam ſumendæ Euchariſtiæ, ſenſit confeſſarius eam more ſuo in fletus & gemitus erumpere, vt ſolebat cōmunicatura. Quamobrèm non parùm admirans, cùm ſe ſciret non conſecrâſſe pro ea hoſtiam, ſentiebat magno id myſterio non vacare. Poſteà abſolutis precibus percunctatus eſt ex ea, quid ſibi vellent lachrymæ & ſuſpiria, quæ ipſe audiſſet. Reſpondit illa humiliter, Dominum Ieſum ſuis manibus ipſi precioſiſſimum corpus ſuum obtuliſſe.

Cap. 43. Res admiratione digna. Christus ꝓbet ei corpus ſuum.

Quandoquidem vitæ aſperitas & carnis mortificatio, corpus purum & caſtum conſeruat, Coleta ab ipſa prima iuuentute vſque ad ſupremum vitæ tempus corpus ſuum cum Apoſtolo ſtuduit in ſeruitutem ſpiritûs redigere: illudque valdè duriter & aſperè habuit, continuis illud ieiunijs macerans, à pueritia ipſa ſemper abſtinens à carnibus, nec ob quanlibet aduerſam valetudinem ieiunium ſoluens, aut largius alimentū ſibi impertiens. In tenera ætate ſcholas adiens, aut nunquàm aut rarò ante veſperam domum redijt, nè cogeretur ſuum frangere ieiunium. Si quis in oppido, quo orta eſt, de eius parco victu perquirere velit, angelicam planè vitam eam duxiſſe comperiet. Stupeo ego ipſe ad id, quod dicturus ſum. Conſtat eam exemplo Saluatoris quadraginta diebus & noctibus continuis ieiunam permanſiſſe. Crebrò ſanctam Quadrageſimam ſolo pane & aqua exegit, licèt id corpus eius valdè debilitaret. Si interdùm aliquid parùm vini aquæ admiſceret, id tam exiguum fuit, vt potiùs in aquam verteretur. Quandò Deo diſponente grauis aliquis cruciatus perferendus ei erat, id quod frequens fuit, eo durante, nihil prorsùs eſculentum vel poculentum ſumebat. nulla enim res creata eius tum palatum afficiebat. Quòd ſi pro natura ſuſtentanda aliquid ſumere cogeretur, auiculæ potiùs quàm hominis alimoniam dixiſſes. Aliquotiès nihil ipſa edens & bibens, ea re ſuſtentabatur, quòd alios coram ſe edere cerneret. Liberata autem ab eiuſmodi cruciatu, non niſi fruſtum panis petebat, qui eſſet colore medio inter album & atrum, quo tam ſuauiter veſcebatur prandens, vt delectationem afferret intuētibus: perſpicuumque fiebat nunquàm tam benè ſapuiſſe filijs Iſraël manna, vt illi panem hunc, quem diximus. ſolebatque tunc comiter & facetè dicere, reſpuēdas eſſe carnes & piſces grandes, aliaque id genus eſculenta, quippè qui pani puritate comparari non poſſent. At tamen piſciculorum adſpectu delectabatur.

Cap. 44. 1. Cor. 9. Eius ieiunia. Ieiunat 40. dies perpetuos.

Cùm aliquandò à Palmarum die vſque ad Cœnam Domini ab omni cibo abſtinuiſſet, itemque à Cœna illa vſque ad Paſcha, ipſo die Paſchæ venit ad eam gallina, diuinitùs, vt piè creditur, miſſa, poſuitque iuxta eam ouum exiguum, vndè ea tam opiparè & abundè refecta fuit, vt triduo toto poſteà nihil comederit. Quanuis autem in ſeipſam tam eſſet rigida & parca, at tamen erga alios fuit perhumana & liberalis, ex animo cupiens & volens, vt ſorores, & fratres illis inſeruiētes haberent victum qui ſufficeret, excluſa tamen ſuperfluitate, nè ſanctæ paupertati iniuria fieret. nec vnquàm de diuina benignitate diffidendum ſibi putauit, quin ea res neceſſarias illis ſuppeditaret, modò fideliter ſoluerent vota ſua. In multis vrbibus & inſignioribus pagis, vbì erant monaſteria eius, quidam propter Deum & contemplatione reuerendæ præſentiæ eius mittebant illi ſpeciatìm panem & vinum, vel alias delicatiores eſcas: ſed ex ijs nihil vnquàm guſtare voluit, mittens ea ſtatìm ægrotis, aut indigis, aut certè in commune omnibus diſtribuens. Quòd ſi nimiùm mala valetudo cogeret aliquid eam indè ſumere, eſſetque id tam exiguum, vt alijs impertire non poſſet, id mœrens & lachrymabunda planeque inuita ſumebat.

Cap. 45. Sibi parca, alijs benigna.

Miracula non vulgaria

Vtplurimùm enim eſculenta omnia ipſi oblata tam largiter & copioſè fratribus & ſororibus diſtribuebat, vt euidēter in eius manibus augeri viderentur, paucaque ab alijs ei data,& ab ipſa rursùs diſtributa,multis abundè ſufficerent. Fratribus monaſterijs inſeruientibus, ſi vel ex deuotione ipſam inuiſerent, vel à petendis eleemoſynis aut aliundè redirent, atque etiam alijs ad ipſam diuertentibus,qui vel alimentis, vel conſolatione indigere viderentur, humaniſſimè cibum & potum afferebat. Si verò compeririſſet quempiam indigum & egenum, nec haberet, vndè ei opitularetur, dolebat ſanè, optabatque ſibi præberi facultatem illum iuuandi. Id cernens præpotens Deus, non rarò permouebat alicuius pij hominis animum, vt Coletæ eleemoſynam præſtaret. Indè verò ipſa dabat indigenti. Erat quandoquè in monaſterio, ea regione ſito, vbì annonæ magna fuit caritas, vixque ea obtineri poterat. Affligebatur ea re populus miſerandum in modum: & Coleta quoquè tam pro ſuis,quàm pro alijs non mediocriter angebatur. Et eccè ab inexpectato oblatus eſt ei ſaccus elegans, puriſſimo frumento plenus. Id ergò ſecretò in pauperes erogandum curauit, ità vt multorum inopiam eo releuaret. Durauit autem frumentum diutiùs, quàm quiſquam ſperâſſet.

Nota miraculum.

Cap.46.

Ex illis autem rebus, quæ ſic diuinitùs ei tranſmittebantur, nihil penitùs ſibi retinuit: ſed pauperibus & egenis eas elargiens, ſi quid ſupereſſet, in vſus inopum ſeruabat: ſæpiusque re ipſa compertum eſt, etiamsì in pauperes collatæ eſſent, tamen ſine diminutione diù eas perdurâſſe. Data ei aliquandò fuit propter Deum ouorum certa portio, idque in ea regione, vbì eorum rara erat copia. Ea libenter accipiens, in arca condidit, impertijtque libens omnibus petentibus, tum ſanis, tum ægrotis,nec tamen numerus eorum imminuebatur. Et illa quidem id perſenſit, ſed apud ſe tacitum habuit. Vinum quoquè ei plerunquè datum, diù aſſeruabat pauperibus diſtribuēdum: ſed etiam longo tempore diſtributum,nihil neque de quantitate, neque de guſtu & bonitate amiſiſſe videbatur. Duobus fratribus,ob negocia religionis conficienda proficiſcentibus tempore incommodo & periculoſo itinere,aliquid vini dedit, quo in via vterentur. Ibant illi & redibant, & cùm eſſet opportunum, bibebāt in itinere ex illo vino ſanèbono, nec quicquam tamen diminutum fuit. Ipſa quidem ſi in locis eſſet vini copia abundantibus, nihilo plus indè ſumebat in vſus ſuos, & id, quod ſumebat,vſqueadeò diluebat aqua,vt in eam mutatum videri poſſet: Si autem ibì verſaretur,vbì vini eſſet penuria,nihil prorsùs vini bibere voluit,nisì cogeret morbus: maximè autem aquæ potu refrigerabatur, & quemadmodùm potatores dant operam internoſcendis vinis, ità ipſa aquarum diſcernendarum erat benè perita: quanquàm & ab illis pro deſiderio guſtandis ſæpè ſeſe refrenabat. Si eſſet in locis, vbì craſſiores erant aquæ, minusque puræ, in vitreis vaſculis eas ſanitatis cauſa ad ignem apponebat, vt bullirent. At impurus cacodæmon vitæ eius aſperitatem,& fructum quem afferebat, ferre non ſuſtinens, cùm illa quandoquè acerrima cruciaretur ſiti, & aqua eius ad ignem bulliret in vitro, arrepto baculo, percuſſit vitrum, & in centum atque eo ampliùs fruſta comminuit. Id verò illa tulit patientiſſimè, laudans Deum. euenit autem indè res admiratione digna. Collegit enim illa fragmenta vitri, & ſublatis in cælum oculis, Deum orans, mox vidit illud ſanum & integrum, vt antè fuerat. Bìs quidem ità fractum fuit à ſatana vitrum, & bìs Coletæ precibus redintegratum.

Illuſtre miraculum.

Itèm aliud.

Inuidus dæmon effundit aquam eius.

Magnum miraculum

Cap.47.

Quædam ex eius ſanctimonialibus, cùm aliquandò iuiſſet allatum in eius vſus aquam, ſecum tulit codicem, quo Coleta vti ſolebat. Is verò imprudente illa lapſus in aquam, vſqueadeò corruptus & madefactus eſt, vt prorsùs inutilis putaretur. Doluit igitur non mediocriter ſoror illa,& quid ageret,prorsùs animi dubia erat. Tandèm abijcit ſe ad pedes matris Coletæ, dicit quid acciderit, oſtendit codicem madefactum. At illa videns eam tam miſerè dolentem, pio affectu conſolatur eam, Noli, inquiens, timere filia. non enim perditus eſt codex. moxque eum accepit in manus ſuas prorsùs inutilem: ſed ſimulatquè tetigit eum, totus ſiccus, pulcher, & illæſus apparuit,à latere duntaxàt quodam remanente veſtigio, in tanti miraculi memoriam. Quidam etiam frater neceſſariam Coletæ aliquandò aquam attulit,ſed feneſtra, per quam vas aquariū fictile intromitti oportuit,breuior erat,quàm vt poſſet illud recipere. Mira res. poſtquàm admotum fuit vas feneſtræ, ad eam quantitatem ſubitò redactum eſt, vt haud difficulter per feneſtram inferretur.

Aliud miraculum.

Itèm aliud.

Nihil

Nihil quidem in hac vita Deo gratius eſſe poteſt, & homini cōducibilius, quàm pro eius amore libenter pati dolores & cruciatus. Ea enim re verè eius amicis vel maximè fit conformis & conſimilis. Certè ipſe Dominus Ieſus Chriſtus tota vita ſua graues & labores & dolores noſtri amore perpeti voluit. Itaque & Coleta virgo ad eius ſimilitudinem pro ſuo modulo hac in parte accedere diligēter ſtuduit. Nam quoàd vixit, perpetuis affecta fuit doloribus & cruciamentis, alijs poſt alia ſuccedentibus, & ſæpenumerò duplicatis, quæ tamen omnia tulit patientiſſimè. Inter alia magnam ei moleſtiam afferebat inflatio quædam cōtinua, ſine intermiſſione modò creſcens, modò ſe remittens, quam tamen ſuauiter tolerabat. Præter hanc multis alijs affligebatur modis, interdùm in ſolo corpore, nonnunquàm in anima, plerunque in vtroque, idque ſanè grauiſſimè. Morbos, ex naturali aliqua cauſa exiſtentes, placidè ferebat: qui verò præter naturæ ordinem diuinitùs ei infligebantur, eos neceſſariò perpeti oportebat, nec potuit illis pro ſuo arbitrio abſolui. Ad inflationem illam, quam diximus, aliæ penè continuæ vexationes & infirmitates ſe adiungebant, quibus interdùm tam miſerè diſcruciabatur, vt octo dierum ſpatio vix vna hora integra reſpirare poſſet: quodque miſerabile & commiſeratione dignū eſt, cùm ſoleant alij tum ſani, tum ægroti in lectulis ſuis captare requiem & leuamentum, illa potiùs & deteriùs vexabatur. Nam etsi ob labores diurnos cuperet nonnunquàm dare ſe nocturnæ quieti, & corpuſculum in lecto reponere, at nunquàm tamen requie illic potiri potuit: immò verò mox vt eò ſe recepit, nouis & laboribus & angoribus cruciabatur, idq; nocte tota, & interdùm ad meridiem vſque. Neque eiuſmodi anguſtijs premebatur ſemèl atque iterùm per hebdomadam, ſed cunctis noctibus. Porrò diebus Dominicis & feſtis & in magnis ſolennitatibus, quibus alij omnes ceſſant à laboribus, longè acrioribus illa torquebatur pœnis, quàm diebus alijs: quantoque erant celebriores dies, tanto cruciatus erant acerbiores. inchoabantur autem vt plurimùm à primis veſperis vſque poſt Completorium, vt vocant, ſequentis diei: In præcipuis autem ſolēnitatibus à meridie diei præcedentis ſumebant initium, & durabant vſque ad illarū finem. Cùm autem viſum fuit Domino his etiam alias addere moleſtias, longè infeſtiores ijs, quæ neceſſariò ferendæ illi erant, ſi quis ſuperueniret, cui non poſſet ſuam negare præſentiam, mox vt ſtatuit ei loqui, ceſſabant dolores illi, nec ſentiebat quicquam, quantiſpèr illic hærebat: ſed ſimulatque ille receſſit, mirabiliter dolores eius intendebantur & augebantur pro ratione temporis, quo ceſſârant illo præſente. Tum verò vſque adeò cruciabatur, vt ſæpiſſimè ex ore ſanguinē vomeret. Signum autem euidens eſt, pœnas has & moleſtias non naturales fuiſſe, ſed diuinitùs ei irrogatas, quòd & ſubitò acciderent, & repentè deſinerent, nullo prorſùs earum veſtigio remanente, acsi nihil omninò paſſa eſſet. Itaque aliquandò dicebat: Neſcio me quicquam ſenſiſſe mali: cùm paulò antè præ doloris vehementia omninò incuruata fuiſſet, & lingua penitùs perforata.

Cap 48. Afflictionū vtilitas. Coletæ perpetuæ cruces. In lectulo ſuo vel maximè cruciata fuit. Itē diebus ſolennibus. Mira ſunt hæc.

Caput quidem eius, durantibus his pœnis, ſimile ollæ feruenti videbatur: illis abeuntibus, confeſtim redibat in priſtinum ſtatum cum lingua & membris cęteris. Fuitque id admirabile: ſi calore cruciaretur, nulla re frigida eum potuiſſe extingui: ſi frigore, nullis mundi huius caloribus potuiſſe depelli. Et vt multa paucis complectar, poteſt id de illa affirmari, ſalua tamen omnium pace, ſi quis in hac vita tolerandis pœnis horribilibus, immanibusque cruciamētis verus Chriſti imitator fuit, eique conformis, eam talem fuiſſe. Vt enim cognoui è viris fide dignis, & eiuſmodi rerum peritis, cuncta ſanctorum martyrum tormenta, ſanè horrenda, ipſa in ſe experta eſt vel ſimul, vel ſucceſſiuè: quorum acerbitatem augebat temporis diuturnitas. Alij enim martyres vix vltra decem, aut viginti, vel triginta & quadraginta dies cruciati fuēre: Coleta verò annis ampliùs quinquaginta tam dirè perpeſſa eſt. Nec vlla labebatur hebdomada, qua non vnum vel duo martyrum ſupplicia re vera experiretur. Interdùm enim vrebatur igne cum beato Laurētio: non quòd ibi vlla adeſſet ignis ſubſtantia, ſed Deo id mirabiliter agente, ignis vis & efficacia. atque id genus cruciamenti plerunque tota nocte durabat. Interdùm torquebatur inſtar ſancti Vincentij, nonnunquàm cruci affigebatur & excoriabatur: aliquotiès minutatim conterebatur, aliquandò in bullienti aqua cruciabatur. Plerunquè videbatur ei cor eius aperiri, & ſale conſperſum occludi. Interdùm re ipſa ſentiebat ſub corpore ſuo titionem ardentem, totum corpus inflammantem:

Cap. 49. Admiranda etiam hæc. Deus eam egregiè exercet varijs pœnis.

aliâs oculorum radicibus admotum carbonem ignitum, illos penitùs conſumentem: aliâs per membra omnia ferra acutiſſima adigi, eiſque totam ſe configi. Hęc autem & id genus alia dira & immania non ei extrinſecùs à perſecutore inferebantur, ſed Deo intùs diſpenſante: quibus nonnunquàm atrociùs affligebatur, quàm ſancti martyres, quòd nullum ſentiret leuamen aut refrigerium, quo illi vel à Deo vel ab Angelis afficiebantur: eo tamen dempto, quòd cùm ſorores, quæ ei familiariter adeſſe ſolebant, noctù captandæ quietis cauſa, pœnis ceſſantibus, ab ea recederent,
Angeli eam viſitant. Angeli ſancti blanditer eam inuiſebant, officioſiſſimè illi inſeruientes, tanquàm ſummi regis ancillæ vel ſponſæ. Præter hæc verò etiã in ſingulis membris peculiares ſentiebat afflictiones, maximè in oculis, quibus præcipuè ſolebat remedia opportuna adhibere, vt poſſet videre precioſiſſimũ Christi corpus in Euchariſtia, & ex libris diuina officia deuotiùs perſoluere. Nec tamen deerant oculis ſuæ moleſtiæ & vexationes perpetuæ. Aliquandò viſitante ea quoddã monaſterium ſuum, adeò lingua in guttur medium depreſſa fuit, vt nec loqui, nec orare vocaliter,
S. Maria ei apparet. immò vix reſpirare poſſet. Occurrit tum ei quædã iuuẽcula ſpecioſiſſima & humaniſſima, hilariter eam ſalutans, & tandèm etiã amplexibus ſtringens & deoſculans. Indè lingua redijt in locũ ſuum, & mox virgo illa euanuit. Teſtabatur autẽ Coletæ confeſſarius Henricus de Balma, fuiſſe illã beatiſſimam Chriſti matrem Mariam.

Cap. 50. Fuit quidem Coleta rerum mundanarum parùm perita, ſed ſagax valdè & admodùm prudens & gnara cæleſtium ac diuinorum. Propè nulla ei inerat doctrina humanitùs acquiſita, ſed abundabat ſciẽtia diuinitùs infuſa, quæ eſt præcellens Dei gratia, qua freta clariſſimè cognoſcebat & præterita, & præſentia, licèt occulta, itemque futura. Quod vt certiùs eluceat, exemplis declarabimus. Fuit quidam inſignis ſacræ Theologię Doctor Pariſienſis, profeſſione Franciſcanus. Is ab exordio reformationis, cuius ſæpè meminimus, multùm Coletæ deditus fuit. Accidit autem, vt in letalem incideret morbum. Viſitabat tum quædam monaſteria ſua Coleta, & cùm in ſpiritu didiciſſet Doctorem hunc non ſolùm corpore, ſed etiam animo periculoſiſſimè laborare, vt in tanto diſcrimine ei ſuccurreret, acceſſit monaſterium, in quo ille decubuit, inuenitque illum iam animam agentem, & vt ipſe poſteà retulit, rectà euntem in tartarum. Itaque proprio eum compellãs nomine, ſigno Crucis humiliter & reuerenter edito, ait: Eſto bono animo, & firmiter ſpera in Dei infinita bonitate. adiunctiſque breuibus quibuſdã exhortationibus, ſtatim
Inſigne edit miraculum. receſſit. Aeger autem ille attentè percepit quid diceret, eamque probè cognouit, & multùm confirmatus, breuì ſurrexit ſanus & incolumis corpore. Deindè contulit ſe ad Coletam, obtulitque ſe ſeruiturum ei toto vitæ ſuæ ſpatio, quam per illam ſe fatebatur retinere. Libenter illa annuit, non quòd vllum eius expeteret ſeruitium, ſed vt eius animæ conſuleret, cuius ſalutem ardenter deſiderabat, quaque ille non mediocriter indigebat. Comiter igitur hortabatur eum, vt omnia peccata ſua integrè confiteretur, nec celaret quicqnam: idoneumque ei confeſſarium deſignauit. Cui ille vtcunquè confitens, vel obliuione, vel verecũdia peccata quædam grauiora reticuit. Tandèm reuertens ad Coletam, ait ſe plenè confeſſum. Illa
Nouit occulta hominũ peccata. verò id pernegans, multa ei grandia commemorauit peccata, ab illo perpetrata quidem, ſed non dicta in confeſſione. Stupebat ille, ſentiens non niſi vera ab illa dici, quæ tamen mortalium nullus ſciret. Redit ad confeſſarium, denuò cõfitetur: facta confeſſione, rursùs ſe ad Coletam confert, aſſerens ſe iam omnia edixiſſe. Illa negat, iterumq; quædam enormia facinora ei enumerat, quæ needùm eſſet confeſſus. Atque ſic tertiò ab illa remiſſus eſt ad confeſſarium, donèc integrè omnia explicaret. Quamobrèm palàm ille deincèps teſtabatur, ſe per eam & corporis & animæ vita potiri: multumque eius erga illam amor auctus eſt, adeoque eam verebatur, vt nihil neque cogitaret, neque diceret, neque faceret, quin illam ſemper omnia coràm intueri exiſtimaret.

Cap. 51. Venerunt quandoquè ad Coletam duo præpotentes principes, pia erga illam animi affectione ducti. Quibus illa poſt multas ſalutares inſtitutiones, à Confeſſario ſuo quaſdam ſcripturas memorabiles curauit prælegendas. Sed alter eorum eas non attẽdens, voluebat animo turpes cogitationes, nihil interim foris quouis modo indicans, vndè id poſſet animaduerti. Cumque iam etiam ijs pernicioſiſſimè delectari inciperet, Coleta id ſentiens ſpiritu, vertit ſe ad illum, clamorem edens vehementiſſimum & vocem admirandam contra illum. Iſque clamor adeò penetrauit

trauit cor illius, vt & tum videretur & etiamnùm videatur ei, perſpicuè nóſſe & intueri Coletam cordis ſui cogitationes turpes: quas etiam ilicò à ſe reiecit, & animum aduertit ad ſacra verba, quæ illic recitabantur.

Cap. 52.

Epiſcopum quendã ſapienter admonet.

Quidam etiam Epiſcopus, vir prudẽs & ſpectabilis, in vrbe ſua inuiſit Coletam, ibi tum manentem, cum illa conferens de multis rebus bonis, ad Dei honorem & animarum ſalutem pertinentibus. At illa de duobus eum admonuit: Primò caueret ſibi, nè propter dignitates terrenas æterna ſe dignitate & honore priuaret. Cognouerat enim, Domino eam docente, Epiſcopum illum non contentum honore ſuo, ſed ad maiorem adſpirare. Secundò, vt cogitaret vitæ huius breuitatem, ſtuderetque ſemper eſſe paratus, quandocunquè Domino viſum eſſet eum ex hac vita euocare. His Epiſcopus auditis, valdè mirabatur. Clàm enim dabat operam, vt poſſet effici Cardinalis, nemine id ſciente. At tamen paulò pòſt Romam profectus eſt, vt poſſet voto potiri ſuo: breui autem, vt Coleta præuiderat, è vita deceſſit.

Cap. 53.

Sacerdoti prædicit pericula impendentia.

Marchio princeps nobiliſſimus, ſingulari ſtudio & amore proſequens Coletam, miſit quandoquè ad inuiſendum eam ſacerdotem ſuum Iohannem de Molis. Is tandèm receſſurus, præmonitus eſt ab ea, vt purè & fideliter confiteretur peccata ſua, propter pericula paulò pòſt ipſi euentura. Fecit ille ſic, & cùm poſt dies paucos ad vrbem Antiſiodorenſem ferè perueniſſet, obuios habuit ſceleſtos quoſdam & crudeles viros, qui eius latus lancea confoderunt, caput ſauciârunt, multaſque ei plagas impoſuerunt. Perductus indè eſt in eam vrbem, ſed nullus ex chirurgis auſus fuit manum admouere curandis eius vulneribus, quòd omnes putarent fieri non poſſe vt vnquàm ſanaretur. Tum ille adeò ſe deſtitutum videns, precibus Coletæ virginis humiliter ſe commendauit. Deindè conſtanter & ſecurè dixit chirurgis, vt abſque vlla hæſitatione apponerent manus ſuas. Quod cùm illi feciſſent, intra quadraginta dies meritis Coletæ integrè curatus eſt.

Cap. 54.

Mercatori prędicit inopinatam mortẽ eius.

Viſontij ciuis nobilis fuit, Iohannes à Colonia, mercator celebris, Deum feruenter amans. Putabat is ſe valentem viribus, & in magna victurum proſperitate. Acceſitus autem à Coleta, audiuit vitæ finem ſibi propediėm impendére: itaque debere ſe componere res ſuas, & Domino venienti conſcientiam mundam exhibere. Aſſenſit ille prompto animo, nec quicquam omninò procraſtinans, fecit vt erat admonitus. moxque correptus morbo, morte ſua docuit vera prædixiſſe Coletam. Alius quidam in Burgundia fuit vir nobilis, potens & eruditus, iuſtitia quoquè conſpicuus. Ei & cognatis eius notæ erant res geſtæ Coletæ, eamque non mediocriter amabat cum ſuis, & permultùm fidebat ei in rebus & negocijs ſuis, multiſque eam beneficijs afficiebat. Exiſtimante autem illo quoquè ſe firma eſſe valetudine, & ſimul tamen de animæ ſuæ ſalute cogitante, Coleta tum in longinquis agens regionibus, Domino reuelante didicit eum non diù ſuperuicturũ, & in eius conſcientia latere quædam, animæ illius perículoſa impedimenta allatura. Miſit igitur ad illum quoſdam ſui inſtituti fratres, qui ei ſecretò hæc impedimenta indicarent. Quibus ille fidem adhibens, ea diligenter amouit, ſanoque munitus Coletę conſilio, diem clauſit extremum. Ciuis quædam Cabilonenſis haud vulgaris, Coletæ nota familiariter, præ deuotione ſe contulit ad eam viſendam in monaſterio Poliniacenſi. Illa verò ſciens propinquũ eſſe vitæ eius terminum, admonuit eam, vt ſua peccata integrè confiteretur. Fecit ſic, & indè ab ea recedens, commendauit ſe obnixè precibus eius tam viuam, quàm vita functam. Reuerſa Cabilonem, incidit in morbum, & Chriſto ſpiritum reddidit.

Cap. 55.

Fratri indicat, quid abſens feciſſet.

Facilè autem nouit Coleta ea, quæ abſente ipſa fiebant, perindè vt quæ ipſa præſente, maximè ſi ea ſcire cuperet. Quidam ex fratribus eius Franciſcanis ob quędam expedienda negocia Romam profectus fuit, vbì clàm egit nonnulla, quæ non niſì Deo & ſibi nota exiſtimabat: interìm tamen putans ſe benè facere. At vbì redijt in conſpectum Coletæ, ait ad eum: Quamobrèm iſthuc ea ratione feciſti? Ille rubore ſuffuſus, certiſſimè didicit, nihil eam poſſe celari. Si quid autem de adminiſtratione monaſteriorum ſuorum voluiſſet habere comperti, tam facilè nouerat quæ agerentur in ijs, quæ eſſent procùl ſita, quàm in quibus ipſa coràm aderat. Significabat autem illis ſecretò admiſſas culpas, vt remedium adhiberetur. Itaque, quod admirabile eſt, nihil vnquàm in ijs monaſterijs indecens accidere potuiſſet, quin ipſa aliquid præſciret, tametsì non ſpeciatìm ſemper nóſſet, quid vel vbì accideret. Indè verò magnus eius animo accedebat dolor: poſtquàm autem iam factum erat,

Multi eam inuiſunt ſalutis ſuæ cauſa. dolor ille leniebatur. Multi ad eam crebrò aduentârũt tam ſublimis quàm abiectæ conditionis & ſtatùs, tum pro deuotione, tum ob reportanda ſalutaria conſilia, vel ob adhortationes egregias accipiendas, de quibus omnibus, maximè qui profectûs ſui cauſa veniebant, vt plurimùm ea præſciebat, antequàm ipſius intrarent oratorium, quinam eſſent, quid vellent, quid reſponſi dandum illis foret. Quamobrèm confeſſarij eius & fratres, planè compertum habentes, quanta eſſet diuinitùs ei collata rerum occultarum cognitio, vſqueadeò eam verebantur, vbicunquè eſſent, etiam in locis remotiſſimis, acsi coràm ei aſſiſterent. Si quid enim admitterent reprehenſione dignum, poſtquàm ad eam reuertiſſent, comiter & placidè id eis obijciebat.

Cap. 56. Sorores occulto quodam animi mœrore vel afflictione laborantes, crebrò ad ſe vocabat, blanditer exponebat cauſam mœroris vel afflictionis, earumque animos erigebat. Non potuit igitur ambiguum eſſe apud illas, Coletam matrem certò nôſſe arcanas ipſarum cogitationes. Nouitia quædam aliquandò tentata fuit à teterrimo ſatana, vt exiret è monaſterio, nec id tamen cuiquam aperire auſa erat. Nouitiam corrigit, abitum meditantem. Eam Coleta acciuit ad ſe, dixit ei quid cogitâſſet: illa verò mox agnouit culpam ſuam, magnaque animi concepta deuotione, ſtatuit planè profeſſionem facere. Alia quædam ſoror, cum Coleta in eodem degens monaſterio, adeò premebatur quodam conſcientiæ pondere, vt in deſperationem ruitura videretur. Senſit id Coleta in ſpiritu, vocatamque ad ſe tam ſuauiter & amanter allocuta eſt, tamque apertè & perſpicuè ei demonſtrauit periculum tentationis ſuæ, adeoque eius animum aduersùs eam tentationem confirmauit, vt nunquàm deincèps eam perpeſſa ſit. Excitauit quandoquè malus dæmon inter duas ſanctimoniales diſcordiam quandam, quam tamen neutra prodebat foris. In concordiam redigit duas ſorores. Eas ſingulatìm Coleta ad ſe venire iuſſit, & tam egregiè exhortata eſt, vt omni poſita ſimultate, integrè ſibi conciliarentur, & reipſà perciperent, Coletam non ignorâſſe, quid animo verſâſſent. Indè verò non parùm perterritæ, eam deincèps valdè timuerunt. Soror quædam, Coleta in templo cum alijs diuinum officium peragente, vagis occupabatur cogitationibus. Aduertit hoc in ſpiritu Coleta, mandauit ei per aliam quandam, vt ceſſaret, donèc eſſent preces abſolutæ. Illa ad ſe rediens, ſtatuit nullo pacto eiuſmodi cogitationibus aſſentiri. Alia quædam ſoror itidèm ſub diuino officio, Nouit cogitationes hominum. manu librum tenens, res vanas & pernicioſas animo voluebat. Id clarè intelligens Coleta, ſæpè innuebat ei, vt eas à ſe repelleret. Sed cùm non aduerteret, abſtulit ei librum non ſine aſperitate quadam. Sentiens illa Coletæ patere cogitationes ſuas, tranſtulit ſe ad cogitanda diuina. Mox Coleta humaniter ad eam ſe conuertens, ſubridensque librum ei reſtituit.

Cap. 57. Interdùm quidam è Clero, doctoresque Theologi, & alij mundi huius ſapientes difficiles ei de rebus ſubtilibus proponebant quęſtiones. Etsi autem ſtudio humilitatis inuita admodùm reſponderet, quandò tamen in ſpiritu ſentiebat abſque curioſitatis vitio id fieri, tam profundè reſpondebat, tamque dilucidè explanabat, vt omnes admirarentur, multumque indè ædificati, dicerent ſecreta diuina diuinitùs ei reuelari. Ea tempeſtate, qua in Gallijs cruentiſſimum inter duas partes imminebat prælium, Coleta præuidit non ſolùm humanum ſanguinem crudeliter fuſum iri, ſed etiam multas animas miſerè perituras. Multo igitur animi concepto dolore, cum profuſis lachrymis contulit ſe ad deprecandum Dominum, ſcripſitque literas ad vtriuſque factionis capita, hortabaturq; ne prælium committerent: miſit etiam ad eos quoſdã è fratribus ſuis, per eos ſignificans corporum & animorum Sopit cruentum præliũ. certam perniciem, ex eo conflictu ſecuturam, effecitque vt vtrinquè diſcederetur ab armis. Cognouit etiam quandoquè futurum quoddam pernicioſum incendium in pago quodam, in quo erat Clariſſarum monaſterium. Itaque mandauit illis, vt diligentem adhiberent operam rebus ſuis ab igni ſeruandis. Mox erupit exitioſum illud incendium, adeoque propè ad monaſterium illud acceſſit, vt ſorores valdè ſibi metuerent: quæ tamen Coletæ meritis ſeruatæ ſunt.

Cap. 58. Prępotens quidam dominus piè afficiebatur erga Coletam, cupiebatque ei condere monaſterium in ditione ſua. Ea cauſa miſit ad eam quendam è Clero, qui indicaret ei votum ipſius, & eius aſſenſum expeteret. Aſſenſit illa, ſed poſtridiè præuidit magnam illi pago, in qua conſtruendum erat monaſterum, cladem imminere. Rogauit ergò dominum illum per nuncios, vt aliquandiù eam monaſterij

ſtructuram differret. Non diù pòſt tota illa regio hominibus armatis plena fuit, à quibus innumera fuêre mala perpetrata, atque etiam pagus, in quo monaſterium dominus ille extruere voluit, penitùs deſtructus. Cùm primùm conditum fuit monaſterium Poliniacenſe, nouitia quædam illic letaliter decumbebat. Iuſſit autem Coleta, vt quædam ex ſororibus ſedula ei adeſſet, nè ſola moreretur, ipſamque acceſſiret, cùm cerneret morituram. volebat enim omninò adeſſe migranti è vita. Accidit autem, vt ſoror illa vel feſſa labore, vel ex quadam negligentia ſomno opprimeretur, atque interìm nouitia efflaret animam. Quæ res vehementer afflixit Coletam, quòd non adfuiſſet decedenti. Obiurgauit igitur ſororem illam, quòd id ei non indicâſſet, aitque illi: Quandoquidem auſa es negligere præceptum meum, noueris te breui nulla præſente morituram. Vix parum interceſſit temporis, cùm illa in grauiſſimum morbum incidens, ſex horis loqui non potuit, nec ſpes erat deincèps locuturam, cùm tamen non eſſet eccleſiaſticis munita ſacramentis. Eam autem more ſuo inuiſit Coleta, vicemque eius dolens, obnixè rogabat Dominum, vt reſtitueret ei loquendi facultatem, quó poſſet ſacramenta percipere. Poſtquàm illa ſuas abſoluit preces, ſoror muta ilicò loqui cœpit, & diligenter confeſſa peccata ſua, omnibus eſt munita ſacramentis, ſed tamen obijt ſola, nulla præſente ſorore. *Prædicit moniali mortem.*

Cùm eſſet aliquandò in monaſterio Viuiacenſi, reuelatus ei fuit obitus propediem adfuturus cuiuſdam nobilis & piæ matronæ, in pago Poliniacenſi commorantis: Dicebatur ea Iohanna de Vannato eratque benè ſoſpes, & multa fruens proſperitate. Nunciauit ergò ei Coleta, ſe quidem eius viſendæ teneri deſiderio, ſed tamen non viſuram ſe ipſam, nec ei locuturam in hac vita. Poſt paululum illa cœpit vexari mala valetudine, & vita functa eſt. Quidam religioſus presbyter Franciſcanus ob monaſtica curanda negocia peregrè profectus fuit, cogebaturque ire per loca peſte non mediocriter infecta. Correptus igitur peſte, priùs obrutus fuit morte, quàm poſſet congruè ſacroſanctam Euchariſtiam ſumere. Id Coletam, licèt procùl agentem, non latuit, ſtatuitque in tanta neceſſitate fratri illi ſuccurrere. Antè igitur, quàm ille exhalaret ſpiritum, ipſa accito confeſſario, peccata ſua confeſſa eſt, & pro illo decedente percepit ſanctiſſimum altaris ſacramentum, nè abſque eius munimine tam arctum ingrederetur iter, in quo illi periculoſas inſidias tetri dæmones tendebant: quod gratia Dei & meritis ancillæ eius morienti non parùm contuliſſe videtur. Quidam alius ſacerdos Franciſcanus, qui cùm primùm profeſſus eſſet vitam monaſticam, vtilem ſanè operam Coletæ monaſterijs peramanter impenderat, tandèm hortante dracone tartareo, non impetrata copia diſceſſit, & in longinquam abiens regionem, alijs religioſis ſe adiunxit. Sed parùm illic proficiens, mortifera ægritudine laborare cœpit. Diuinitùs id cognoſcens Coleta, licèt ab eo longè ſemota, totis viribus orauit Dominum, vt illius miſerrimæ animæ ferret opem. Mox ille tantam concepit cordis contritionem & dolorem ob admiſſa peccata ſua, maximè quòd à monaſteriorum Coletæ ſeruitio ſe temerè ſubduxiſſet, vt ſpes ſit illum reductum in viam ſalutis æternæ. Apparuit enim defunctus Coletæ matri, ſicut ſolebant, qui ex eius erant familia. *Cap. 59. Reuelatur ei obitus cuiuſdam matronæ.* *Abſentis peregrè fratris mortē diuinitùs nouit.*

Nobilis quædam & potens domina, multùm in ea erat cura & cogitatione, vt neptem ſuam homini locupleti & honorato collocaret: videbatur autem ei, quòd nimiùm animæ ſuæ ſalutem negligeret. Itaque dixit ei Coleta: Multa quidem ſolicitudine in id incumbis domina, vt generoſa neptis tua iungatur viro: ſed præſtaret hanc ſolicitudinem adhibere te ſaluti tuæ. non enim videbis vnquàm eam marito copulatam. & id res ipſa comprobauit. mortua eſt enim ante nuptias neptis ſuæ. Sæpiùs quoquè perſpectum habuit Coleta, quo in ſtatu è vita plerique tum religioſi, tum ſeculares abituri eſſent. Aderat quandoquè cuidam religioſæ morienti, ſed mortis cruciatus valdè extimeſcenti. dixit autem ad eam: Abi fidenter ad Dominum, nec quicquam timeas. Dixit illa, & anima confeſtìm exijt è corpore. Ait autem ad adſtantes Coleta: Multa quidem patietur, ſed tandèm non priuabitur vita ſempiterna. Puella quædam cumprimìs formoſa, & optimè morata extrinſecùs, petijt à Coleta recipi in monaſteriũ. Sed quòd ſecreto nôſſet quædam in illa, noluit aſſentire. Rogante autem pro illa inſtantiſſimè patre puellæ, itemq; Coletæ confeſſario & alijs, illa reſpondit: Vos quidē cogitis me admittere *Cap. 60. Prophetia de morte nobilis matronæ.* *Alia eius prophetia.*

mittere illam: ſed tamen noueritis nunquàm eam ad profeſſionem peruenturam. Fuit hoc veriſſimum. Primo enim exacto anno, ob diuini ignorationem officij, nec potuit nec debuit admitti. Altero anno tot ei occurrerunt infeſtiſſimę tentationes, præſertìm de deſerendo monaſtico inſtituto, vt quadam laborans amentia, diceret ſe nulla ratione poſſe illud profiteri. Eiecta igitur è monaſterio, ad profeſſionem admiſſa non eſt. Alia quędam nouitia, ſub Miſſę ſacrificio dicebat preces ſuas prope Coletam, vt illa cogitaret piam & religioſam ipſam eſſe. Sacrificio peracto, Coleta acciuit nouitiæ illius magiſtram, aitque ei: Equidem putaui nouitiam hanc piam & Deo deuotam eſſe, ſed nihil in ea deuotionis comperio. Audiens id nouitia, multùm erubuit, ſentiens non latere Coletam cogitationes ſuas. Alia ſoror magno tenebatur deſiderio petēdi imaginem quandam à Coleta. Itaq; acceſſit eam, ſed non fuit tamen auſa indicare ei votum ſuum. At Coleta non ignorans quid vellet, ſubridens ait illi: Vade, vade. Illa abeunte, ſtatìm miſit ei Coleta pulcherrimam imaginem, mandans vt eam mitteret matri ſuæ, quod illa ſummoperè deſiderabat. Eadem ſoror aliquandò magna animi deſolatione afflicta, ità vt ſe putaret Deo prorſùs inuiſam, nec vllo pacto poſſe ſaluam fieri: ſtatuit adire Coletam, & ſi illa placidum ipſi exhiberet vultum, exiſtimare ſe non eſſe alienam à gratia Dei. Cumque hæc animo agitaret, Coleta mater vocauit eam ad ſe, eamque blandè & peramanter appellans, ait ſe non minùs eam amare, quàm vllam cæterarum, quæ ſint eius inſtituti. Deniquè commendauit eam monaſterij Abbatiſſę, præſente illa, aſſerens eam eſſe filiam ſuam inprimis charam. Vndè illa magnam accepit conſolationem, certoque ſibi perſuaſit, Coletam perſpicuè nôſſe arcanas pectorum cogitationes.

Nouit ſororis cuiuſdā occultū deſiderium.

Cap. 61. Impuriſſimorum dæmonum ea eſt malignitas, vt quanto magìs ſentiunt, quempiam appropinquare Deo, tanto eum acriùs infeſtent, & multis affligant modis. qui enim eis obſecundant, illis non magnam moleſtiam exhibent. Cernens igitur inuidus dæmon Coletam perfectiſſima charitate Deo coniunctiſſimam, modis omnibus conabatur impedire illam, & diuexare atque perſequi toto vitæ eius ſpatio. Cùm enim in ipſa iuuentute ſtatuiſſet Deum medullitùs amare, eique ſtudioſè ſeruire, multis annis ſingulis noctibus, cùm inchoaret preces ſuas, quidam malignus ſatan ei ſe adiungebat, & miras quaſdam voces & quaſì pias querimonias edens, conabatur eius interturbare preces. At licèt illa annis eſſet iuuenis, animo tamen iam perfecta erat, & fide prouecta. Adeò enim confidebat Domino, vt nihil externum reformidaret. Itaque dæmoni illi nec ſigno, nec verbo quicquam reſpondit. vndè miſer victus tædio, ſe ſubduxit. Porrò vbi ad mediocrem peruenit ætatem, & iam monaſticam ſectabatur vitam, ſæpè in eam incurrerunt dæmones, fuſtibus eam diù & atrociter cædentes, vt membra eius tenerrima & imbecilla prorſùs fracta viderentur, & atri liuores in eius corpore remanerent non breui tempore. Verberârunt eam aliquandò tam immaniter, vt tibiæ eius inflatæ, medio corpori craſſitudine æquarentur.

Torquetur inuidia ſatan, ſemperque infeſtus eſt Coletæ.

Sæpè à dæmonibus cęditur.

Cap. 62. Voluit quandoquè Domino ſpeciales quaſdam preces feruenti ſpiritu offerre, & eccè adſunt frequentes dæmones, vulpina ſpecie, eam impedire & crudeliter verberare conantes. Sed Dominus illi contulit vires, ità vt certaret & confligeret cum eis, victoſque cum dedecore in fugam compelleret. Poſt eam pugnam ſorores eam inuenerunt valdè delaſſatam. Cùm enim experirentur dæmones eius orationes multùm prodeſſe hominibus, Deoque gratiſſimas eſſe, inter ſe permulti conſpiràſſe videbantur, vt multis modis, fraudulentiſque machinis quoàd poſſent eius ſanctos & pios conatus retardarent ac impedirent. Nitebantur etiam ea cauſa metum & terrorem ei incutere, tametsì inanes eorum fuêre machinationes, quandoquidem vbicunquè illa ſiue ſola, ſiue cum alijs eſſet, ſemper forti & magno animo fuit, illos planè floccipendens. Induebant illi varias formas, eaſque terribiles, interdùm hominum prorsùs rubentium, nonnunquàm ſtatuæ immanis & turpiſſimæ, cælum propè attingentis. Apparuit ei quandoquè ſatan in ſpecie draconis horrendi, qui deindè recedens, in cœnobij muro gradiebatur. Moleſtus admodùm Coletæ erat aſpectus ſerpentium, bufonum, aranearum & id genus venenatorum animantium: quod non ignorantes dæmones, eorum ſibi figuras ſumebant, eique apparebant. Initio reformationis, cuius ſæpè mentio habita eſt, quæ in Viſontienſi monaſterio ſuſcepta fuit, non rarò

Contemnit inanes dæmonum conatus.

illa

illa orante,locus in quo erat,plenus videbatur turpiſſimis bufonibus. Sed illa facilè depræhendens figmentum ſatanæ,ad Dominum confugiebat, & repentè cuncta illa ludibria euaneſcebant. Sæpè impuri dæmones in eius oratorium inferebant cadauera hominum in patibulis ſuſpenſorum: ſed cogebantur licèt inuiti, iubente illa,reportare ea ad locum vndè abſtulerant. Loquebatur aliquandò Coleta cuidam è ſororibus, vltrà quàm dici queat eiuſmodi dæmonum ludibria reformidanti,aitq; ad eam: Si videres dæmones,valdè ne metueres tibi? Illa reſpondēte,ſe non poſſe adſpicere eos,quin animam efflaret: Coleta ſubiunxit: Et ego ſi vel vniuerſos tartari dæmones conſpicerem, prorsùs nihil timerem, certa nihil eos poſſe in vllam creaturam,niſi permittat Deus. Quibus verbis ſoror illa mirabiliter confirmata fuit.

In eodem Viſontienſi monaſterio multifariè eam in extrema ætate perſecuti ſunt damnati illi ſpiritus. De beato patre noſtro Franciſco legimus, non libenter eum vidiſſe formicas,quòd contra paupertatem Euangelicam viuant de congeſta ſibi annona. Eâdem ob cauſam earum adſpectus etiam Coletæ parùm gratus erat. Itaque immundi dæmones in eas ſe transformantes, ſæpè eam infeſtabant, ità vt crebrò vel in libros,vel in oratorium eius, res videlicet ei inprimìs charas, tanta copia confluerent, vt ampliùs centum millia adeſſe viderentur: quibus viſis, illa mirum in modum affligebatur,ſed ſtatim diſparebant. Vt autem eiuſmodi exercitationes eius alios laterent, cauſam in loca, in quibus tum degebat, conferens, iuſſit ea mundari, auferrique omnia, quæ poſſent eiuſmodi animantia inuitare. Sed nihil proficiebat. mox enim vna apparente, plus quàm centum millia adeſſe videbantur,ſimulque omnes euaneſcebant. In quibuſdam locis perſequebantur eam dæmones in muſcarum forma, quæ innumeræ inuolabant in oratoriū eius, & incredibili eam afficiebant moleſtia tum pungendo eam, tum volitando celerrimè in libros & manus eius,& miris eam impediendo modis. Erat autem hoc ei permoleſtum,quòd cùm curâſſet eas foràs expellendas,ilicò reuerterentur.Fuit quandoquè vna inter eas cæteris craſſior & infeſtior, ingens ei tædium afferens oranti,adeoque eam perturbans,vt per ſe non auderet præcipere ei,vt abſcederet: ſed tamen virtute ſanctæ obedientiæ iuſſit eam auolare. Et illa quidem fecit ſic, ſed contulit ſe ad vexandum cōfeſſarium eius. Is verò quamprimùm venit ad eam, quæ iam nouerat,quid ipſi accidiſſet. In Picardia apparebant ei dæmones vt limaces,ad eius oratorium & ſuper cubiculum irrepentes: quantoque illa plùs eos repellebat,tanto augebantur magìs. Cùm autem vellet flectere genua, quinque vel ſex,vel plures etiam illic viſebantur: tantoq; crebriùs illi ſe viſendos ingerebant, quanto ei moleſtior erat illorum adſpectus.

Cap. 63. — *Formicæ cur S. Franciſco & Coletæ parùm gratæ.* — *Dæmones in muſcarū forma eam infeſtant.*

Vix quiſquam è ſanctis reperiri poſſit, quantùm quidem illorum hiſtoriæ produnt, qui tam moleſtas dæmonum infeſtationes pertulerit, atquè ancilla Chriſti Coleta. Vndè colligi poteſt excellentiſſima vitæ eius ſanctitas,& ſumma perfectio, maximè ſi attēdas perſecutiones omnes,à tetris ſpiritibus illatas veris amicis Dei, Deo permittente fieri: qui electos ſuos, quo ſunt perfectiores, eo plerunquè ſinit & crebriùs & acriùs tentari atque probari. In ijs autem, quas diximus, Coletæ perſecutionibus illa fuit immaniſſima, quam ſeptennio ante obitum ſuum pertulit. Cùm enim vellet ſiue ore, ſiue mente Deo preces fundere,mox aderat frequens dæmonum turba, varias præ ſe formas ferentium, putà, luporum, leopardorum, leonum, colubrorum, ſerpentium, bufonum: volitabantque inſtar muſcarum in aëre: nec deerant etiam virorum & fœminarum figuræ, quæ cæteris turpiùs & atrociùs ſe gerebant. Erant inter eas paruæ quædam effigies vtriuſque ſexûs,ſic ſatìs formoſæ,capillo prolixo beneque compoſito. Porrò eæ tam diuerſæ animantium formæ pariter ſe illi viſendas ingerebant, nec vel parùm potuit attollere oculos, quin eas cerneret. Ex earum autem adſpectu tantus eius animum inuaſit dolor & angor,vt maiorem ferre non poſſet: adeoque ijs viſis cruciabatur & deſolabatur,vt intra decem aut duodecim horas ad ſe redire nequiret. Atque id ſanè admiratione dignum eſt,quòd ſi,Deo diſpēſante, ab alijs eædem formę viſæ eſſent,nullum cuiquam afferebant dolorem vel terrorem,pręterquàm Coletæ ſoli: nec videbantur tamen ab omnibus, quandò eas videbat Coleta, niſi quibus id à Domino pręſtabatur. Interìm tamē certò id ſibi perſuadebāt, ſi abſente Coleta eas viderent, ſe præ terrore & horrore, mētis inopes planeq; rabioſos fore.

Cap. 64. — *Grauiſſimè, dum orare vult, affligunt eam dæmones.*

Et cōplures quidē ſui inſtituti homines illas viderunt, ſed ſpeciatim ſoror quędam, Coletæ familiaris & à ſecretis, cui res eius notiſſimæ erant, non raro eas conſpexit, certiſſimeq; cognouit intolerabilē animi dolorem, quo illis viſis torquebatur Coleta. Itaque ſolebat ſe inter Coletam & illas interponere, interdùm etiam ramuſculo eas abigere, nè moleſtiam Coletæ exhiberent: ſed id illa haudquaquàm auſa fuiſſet, niſi adfuiſſet Coleta. Solebat interdùm Coleta eas horridas ſpecies quibuſdam è ſuis confeſſarijs oſtendere: ſed illi neque timore, neque dolore indè afficiebantur, efficiente id proculdubiò Coletæ præſentia. Nam alioquì ſi illa abſente eas vidiſſent, exiſtimabant ſe in inſaniæ periculum venturos fuiſſe. Eæ autem terribiles formę in ſolis parietibus oratorij vel cubiculi Coletæ apparebant. Deindè ad ima loca ſe ſubmittebant: ad extremum etiam ad veſtes, ad librum, ad manus & ad alias corporis eius partes accedebant, ità vt etiam oculum, qui ei chariſſimus erat propter vocales preces & ſacroſanctæ Euchariſtiæ conſpectum, dirè lacerarent, vt illa putaret ſe eo orbatum iri. Multas alias oranti illi moleſtias & vexationes attulerūt nequiſſimi dæmones, quas enarrare nimìs longum ſit. Excitabant in eius oratorijs, ipſa attentiſſimè Dominum deprecante, magnos ſtrepitus & tempeſtates, & craſſis fuſtibus cædebant eam: nonnunquàm etiam in aëra eam ſuſtollebant. Sed illa nequaquàm ſe patiebatur eiuſmodi terroribus auocari à precibus ſuis: tametſi paucæ ſorores auſæ erant manere tum apud illam, præter eam, cuius paulò antè meminimus, quæ eius meritis & precibus fidens, crebrò ſolebat eò accedere, viſura quid illic gereretur: ſed nihil tamen reperiebat præter fuſtes, dęmonibus ſe ſubducentibus, & eos ibi relinquentibus.

Præſente Coleta, nihil dęmonū ſpecies terrent alios.

Colligi hic poteſt, quātùm eius preces cruciārint dæmones.

Cap. 65.

Omni quidem tempore miſit omnipotens Deus quoſdam, qui miſeros peccatores ad ipſum reducerent. Sed hiſce noſtris diebus fœminam miſit, ſibi præcipuè charam, Coletam virginem, quæ illuminaret & perfectè dirigeret ambulantes in vitiorum tenebris & vmbra mortis, reuocaretque illos in viam mandatorum ſuorum, atque omnibus, cuiuſcunque illi vel ſtatûs vel conditionis ſint, lumen & exemplum de ſe præberet totius perfectionis, ſanctitatis, deuotionis, mortificationis & virtutum omnium. Et vt id præſtaret efficaciùs, ornauit eam eximijs gratiæ ſuæ donis & vitæ excellenti ſanctimonia, quibus olìm ſpeciales amicos & ſanctos ſuos illuſtrârat. Vixit enim ſolitaria & in multa abſtinentia cum priſcis illis Eremitis, claram autem cognitionem cum Prophetis, paupertatem voluntariam aliaſque eximias virtutes ſectata eſt cum Apoſtolis, non ei defuit Martyrum tolerantia, non feruens Confeſſorum charitas, non Virginum nitida puritas. Quòd ad ſolitariam vitam attinet, in ea colenda vix pauci antiqui patres ei poſſint comparari. Totis enim quinquaginta annis penè ſemper vixit incluſa. In ſingulis enim monaſterijs ſuis ſingulas habuit cellulas valdè arctas, quæ carceres veriùs vel ſepulcra dicerentur, cùm ſe vix poſſet intra illas erigere, aut aliò vertere: quemadmodùm in multis licet videre cœnobijs illius, maximè Viuiacenſi, vbi Cellam habuit ſex pedes longam, quatuor latam. Et illi quidem veteres eremitæ poterant expatiari per ſolitudines & relaxare animum poſt preces, labores & dolores, idque eos feciſſe conſtat: at Coleta nunquàm de ſuo prodijt oratorio animi remittendi cauſa, quantuncunquè horrendis eſſet affecta pœnis & doloribus: idque adeò, vt etiamſi non niſi paſſus vnus intereſſet inter oratorium & propinquum hortum, vel ſyluam, eò ſe conferre recuſaret. Quandò autem cogebatur exire ad viſitanda monaſteria, aut alias ob cauſas, poſtquàm ad hoſpitia peruenit, in anguſtum ſe recipiebat angulum, pannis appenſis concluſum, nec indè prodibat, donèc eſſet recedendum. Magna quoquè legimus ſanctorum patrum ieiunia, prolixas vigilias, diuturnas preces. Sed Coleta cum Chriſto ieiunauit perpetuis quadraginta diebus & noctibus, nihil prorsùs cibi aut potûs accipiens: quod tamen humanæ infirmitati eſſet impoſſibile, niſi quòd apud Deum nihil eſt impoſſibile. De vigilijs eius conſtat, eam toto anno ex ſingulari Dei gratia omni prorsùs ſomno abſtinuiſſe. De Ioſue legimus, ad eius iuſſum ſteriſſe ſolem ſpatio vnius diei: ſed fortaſsìs non minùs admirandū eſt, ad preces Coletæ ſolem quandoquè pręcipitâſſe curſum ſuum, & ante tempus ortum eſſe. Sæpè illa vitam ſuam in mortis diſcrimen coniecit, & exiſtimationem ignominiæ obiecit pro honore Dei & animarum ſalute. Cùm enim ſęuiſſima in Gallijs bella feruerent, de quibus ſuprà dictum eſt, ità vt nemo ex oppidis aut caſtris egredi auderet, illa intrepida per vtriuſque partis regiones proficiſcebatur

Sanctorum omniū virtutes vt in ea reluxerint.

Nota de ei⁹ cellulis.

Eius ieiunia.

Vigiliæ.

Ioſ. 10.

tur viſitatum monaſteria ſua, cùm interìm, malo inſtigante dæmone, ab vtraque parte ſuſpicarentur eam ſtare ab hoſtibus ſuis: tametſi illa pro vtriſque multas lachrymas & innumeras Deo preces offerret, & in ſuis monaſterijs offerendas curaret. Accidit autem, vt tum in pagum quendam veniret, ab alterius partis exercitu occupatum & benè munitum, in quo erat monaſterium virginum ſuarum. Ilicò ortum ibi murmur fuit, eam fauere aduerſarijs. Eam ſuſpicionem periculoſiſſimè auxit caſus improuiſus. Cuſtos enim monaſterij per errorem pulſauit campanam nocte inter nonam & decimam, cùm deberet media nocte pulſare. Id audientes excubitores, autumabant eo intempeſtiuo ſigno hoſtibus prodi pagum. *Caſus ſanè periculoſus.* Itaque inter ſe conſpirant de trucidandis ſororibus monaſterij illius: iamque armati eò properant: ſed ecce ob Coletæ matris merita res euenit ſanè ſtupenda. Non ſolùm enim horologium ipſum monaſterij primam horam clariſſimè & gnomone & ſono indicauit & expreſſit, cùm tamen deberet decimam, ſed etiam noctis ſpatia contracta ſunt, & ſol ante tempus oriri viſus eſt. *Illuſtre miraculum.* Audientes autem milites primæ horæ ſignum, accurrunt ad monaſterium, fatentur facinus animo conceptum, repræhendunt ſeſe, aiunt ſe temerè malum ſuſpicatas de ſororibus Deo humiliter ſeruientibus, earumque precibus ſe munitiores eſſe, quàm ſuis vigilijs & armis.

Quàm autem multa propheticè cognouerit Coleta, iam ſuperiùs copioſè dictum eſt. *Cap. 66.* Obitū Martini, eius nominis V. Pontificis Maximi, exactè prædixit, etiam mortis horam exprimens: ſchiſma quoquè in Eccleſia futurum, finemque Concilij Baſileenſis longè antè pronunciauit. Suprà diximus eam multùm amâſſe paruulos propter puritatem & innocentiam, qua ipſa nitebat. Oblatus ei quandoquè fuit paruulus, ex nobilibus parentibus ortus. Illa autem præſentiens, ſi diù viueret, eum condemnatum iri, rogauit Dominum, vt breuì eum tolleret è medio. Reportatus puer domum, non diù pòſt mala affectus valetudine, deſijt eſſe in humanis. Ea res ſummo dolore affecit parentes eius, qui etiam ad monaſterium venêre, perquirentes quid puero accidiſſet. Vt autem cognouerunt quid dixiſſet Coleta, ſuam voluntatem libenter diuinæ conformârunt. Vidua quædam nobilis & potens, paruulos habens filios, aliquot Coletæ monaſteria fundârat. Eius verò totum patrimonium vaſtabant prædones & raptores: neque illam formidantes, quòd eſſet mulier: neque filios, quòd eſſent paruuli. Petita autem à quodam in coniugem, ſtatuit conſentire: ſed tamen voluit priùs conſulere Coletam. Ea verò ſic fertur ei reſpondiſſe: Fac quod tibi viſum eſt, ſed noueris tamen te ex nouo marito nullam habituram prolem. Nupſit illa, ſed mors breuì conſecuta, vetuit nè prolem relinqueret. Quædam ex ſororibus eius angebatur ob confeſſionem peccatorum integrè faciendam. Eam Coleta iuſſit venire ad ſe, dixitque ei peramanter: Debes, filia, ſecurè confiteri, nec dubitare quicquam: Deus enim miſericors & benignus eſt. Dices autem hunc in modum peccata tua. Illa hoc audiens, erubuit, ſentiens Coletam matrem nôſſe cogitationes eius & peccata. *Confirmat ſororē, ſua peccata cōfiteri timētem.* Sedit aliquandò ad menſam Coleta cum multis alijs ſororibus inſtituti ſui. Adeò autem cæleſti quadam meditatione ſursùm rapiebatur, vt cogeretur à menſa ſurgere. Abijt autem ad oratorium ſuum, eam illic meditationem proſecutura. interìm dixit ſorori, cum ipſa eunti: Quid tu diceres, ſi videres ad vnam menſam aſſidentes nouem Abbatiſſas? Reuelatum enim ei erat, nouem ex illis, quæ cum ipſa fuerant in menſa, Abbatiſſas poſteà creatum iri: quod etiam factum eſt.

Apoſtolis quoquè vt in multis ſimilis fuerit, ſatìs perſpicuum eſt. Fuerunt illi, à Deo electi & miſſi, vt mundū conuerterent: fuit & ipſa electa & miſſa, vt miſeros peccatores reduceret ad Deum. *Cap. 67.* Eius miſſionis poteſt hoc non obſcurum videri argumentum, quòd concepta fuit à matre, quę iam exceſſerat tempus vt plurimùm aptū proli concipiendę. Apoſtoli quoquè in diuerſas diſperſi regiones, Chriſti fidē propagârunt: & Coleta annis quadraginta longè lateq; non ſine magnis periculis diſcurrendo, conſtruēda curauit monaſteria Ordinis ſui, vt Dei nomen celebraretur, animarū augeretur ſalus, peccatores è dęmonū poteſtate eriperentur, & Saluatori ſuo reſtituerētur. In paupertate Apoſtolos quàm ſit imitata, poteſt ex eo liquere ſermone, quem ipſa quādoquè habuit ad ſorores ſuas in multo feruore ſpiritûs, loquēs de ſumma humilitate & paupertate Domini Ieſu & ſanctiſſimæ matris eius Mariæ & Apoſtolorum: vbi tum manifeſtè apparuêre duodecim Apoſtoli, humì reſiden- *Sermonem ea habente, apparent Apoſtoli.*

reſidentes prope Coletam,multa in eis relucente humilitate,ſimplicitate,paupertate: omnes induti veſtibus albis,& illic permanentes, donèc illa ceſſaret loqui. Sermone finito,multis viſi ſunt aſſcendere in cęlum,& vnà cum illis Coleta in tantam altitudinem ſubleuari viſa eſt,vt ampliùs conſpici non poſſet. Habuit & alia Apoſtolorum chariſmata. Sanabant illi dæmoniacos : curabat & Coleta, atque etiam rabioſos ſanabat, virtute nominis Chriſti. Monialis quædã furioſa, dæmoniaca,& morbo caduco laborans,intolerabili moleſtia afficiebat ſorores alias noctè dieque, licèt multæ eſſent. Sæpè enim oportebat eam à ſex & eo ampliùs ſororibus, interdùm ab omnibus teneri, alioquì & ſibi & alijs grauiſſimè nocituram. Eum autem furorem toto anno patiebatur eo tempore,quo diuina officia & Miſſę ſacrificium fiebant,quod fuit alijs moleſtiſſimum. Si enim fortaſsis à Completorio vſque ad nocturnas preces quieuiſſet,adeò tum ſe diſcerpebat,vt multæ eius comprimendæ gratia cogerentur à diuinis laudibus abeſſe: quod itidèm fieri oportebat à primo ſigno Primæ vſque ad ſacrificij finem, & ad omnes preces Canonicas. Aliquotiès verò biduo triduoque permanſit tacita, iacens in lecto planè rigida membris omnibus,ore horrendum in modum hianti,oculis fœdè apertis & grandibus. Atque ità viſa fuit abſque ſermone & cognitione, nihil neque manducans, neque bibens,neque vllum edens ſignum,pręter planctum lugubrem & funeſtum, in quo gemina videbatur vti voce.Interdùm autem adeò illa vexabatur inſania,vt nullo pacto neque teneri,neque vinciri poſſet,ederetque & biberet obuia quęque, putà,oua integra,magna lignorum & lapidũ fragmenta, cortices cum nucleis prunorum,ceraſorum & id genus aliorum grandi numero: Ferrum complicaret perindè vt arborum ramuſculos,alta clamaret voce,quę tamen non videretur eſſe humana: nec poſſet vel ſigni crucis impreſſione,vel aquæ ſacratæ aſperſione,nec vllis precibus compeſci vt taceret. Nonnũquàm ità excreſcebat furor,vt pręter hęc tanquàm beſtia rationis expers ex oculis, ex genis, ex auribus, ex capitis cranio, & ex membris omnibus ſanguinẽ emitteret,quod ſine horrore adſpici non potuit. Tandèm moniales illæ recordatæ procùl tunc abſentis Coletæ, ſcripto indicârunt ei calamitatem ſororis ſuæ,orantes,vt ſuis precibus ei opitularetur. Et eccè ſimul atquè literæ miſſæ fuère,cœpit miſera habere aliquanto mitiùs: magisque diminuta eſt tam dira vexatio,cùm literę venère in manus Coletę: poſtquàm autem illa Dominum rogare cœpit,non diù dilata eſt integra eius curatio. Loquebantur Apoſtoli varijs linguis, & idiomata omnia callebant: nec hæc gratia Coletæ defuit. Apoſtolis non nocebant hauſta venena: & Coleta bìs ſumpſit potionem mortiferam,diro infectam toxico,nec quicquam læſa fuit: immò etiam libenter ignouit illis,qui ei illam obtulerant.

Sanat precibus ſuis dæmoniacam miſerrimã.

Cap.68. At verò ſi de Martyrum velimus agere tolerãtia,ea quoquè Coletam non caruiſſe videbimus.Nam ſi vel centiès illa immiſſa fuiſſet in dolium feruentis aquæ vel olei, aut totiès ignibus inflammata eſſet, aut toſta,aut excoriata,vel capite punita, non poſſent eæ pœnę cõparari cum illis,quas illa annis quinquaginta tolerauit. Et certè libenter illa corpuſculum ſuũ pro amore Domini Ieſu morti obtuliſſet: atq; fuit re ipſa martyr, quãdò pro honore Dei promouendo non parum fudit ſanguinis,fracto brachio nõ ſine magno dolore,ità vt illo tota vita ſua vti non poſſet: capite etiã adeò cõtrito & quaſſato,vt cùm ſe verteret,ſentiret oſſium colliſionem.

Quos ſit perpeſſa cruciatus.

Cap.69. Solebant Chriſti Confeſſores fide ſyncera, perſpicua cognitione & feruẽti charitate ferri in Deum, prorsùs ſubducentes ſeſe ab hoc mundo, atq; à rebus mundanis,totosque ſe occupantes ijs,quę ad Dei perfectiſſimũ amorem pertinent. Et Coleta quoquè ardentiſſima Dei charitate vſqueadeò accẽſa fuit, vt per aliquod tempus,quotiès eius diuinũ mellitiſſimumq; audiuiſſet nomẽ,mox tota à ſe deficeret, & raperetur in Deum.Itaq; ſi qui ei loqui vellent,ſummoperè cauere debebant,nè quid dicerent ex ijs, quæ ad Dei ſummam dilectionem pertinerent. mox enim ſic, auditis illis, extra ſe diſcedebat,vt lõgo temporis interuallo nemo poſſet ei loqui. Interìm tamen etiam mirè diligebat proximos,adeoque promouere cupiebat cuiuſlibet bona ſpiritalia,vt quiete potiri non poſſet in ſpiritu, niſì ei pro ſua vocatione & facultate ſubueniret. Et libenter illa etiam ſeipſam obligâſſet,vt poſſet opitulari proximis, ſicut & re ipſa fecit. Cùm enim nobilis quidam in eam ignominiam incidiſſet, vt ſine magno diſcrimine non poſſet ſatisfacere creditoribus ſuis, illa charitate feruenti effecit per bona quædam ipſi commendata, vt abſque detrimen-

Crebri eius mentis exceſſus.

detrimento euaderet. Etſi verò ingens eius erat charitas erga viuentes, at tamen ſine vlla comparatione magis cupiebat pia benignitate ſuccurrere vita functis. Miro quippè tenebatur deſiderio alleuandi cruciatus grauiſſimos animarum, in locis purgatorijs degentium, quibus adeò condolebat, vt diceret ſe libenter illarum loco pœnas illas perpeti velle. Itaque volebat, vt demptis tribus ante Paſcha diebus, ſorores quotidiè dicerent officium defunctorum. Charitas erga animas defunctorum.

Fuit religioſus quidam ſiue monachus, genere nobilis, dignitate haud vulgari, ſed cōſcientia ſic ſatis diſſoluta, & exigua animi deuotione. Is tantum fidebat Coletæ precibus, vt nullius magis fideret, ſpemque ſalutis ſuæ in ijs plurimùm collocaret. Cùm autem Coleta in longinqua verſaretur regione, ſpiritu præſenſit illum monachum non diù ſuperuicturum: cognouit etiam horrendas pœnas & dira tormenta, quæ ob peccata ſua eſſet perpeſſurus: ſed ità tamen, vt tandèm fieret ſaluus. Multùm igitur diuque rogauit Dominum pro illo, vt pœnas illas minueret, nec orare deſtitit, donèc certò didicit eius futuram beatitudinem. Si quis frater aut ſoror in monaſterijs, in quibus ipſa degebat, morti propinquaret, ſororem quidem inuiſebat in valetudinario: fratrem autem iubebat ad certum templi locum perferri, vbi poſſet ipſa præſens eſſe morienti: totiſque viribus pro eiuſmodi Dominum deprecabatur, ipſoſque hortabatur ad fidei conſtantiam & ſpem veram concipiendam aduersùs illuſiones omnes & fraudes dæmonum, quæ illis poſſent occurrere: atque etiam malignos dæmones abigebat ab illis. Cap. 70. Feruenter orat pro morientibus.

De puritate Virginum, in Coleta pręclarè relucente, hoc dicere poſſumus, eam tam excellentem fuiſſe in Coleta, vt nunquàm verbū vllum leue aut inhoneſtum vel dicere vel audire potuerit quouis modo abſque animi dolore & afflictione. Quamobrèm etiam Chriſtus Dei filius eam ſibi ſponſam & amicam chariſſimam elegit. Accidit autem aliquandò, cùm adhuc ſecularis eſſet Coleta, vt vir quidam laſciuus & impurus eam in quodam monaſterio cerneret precibus vacantem, fœdiſque & ſpurcis ſermonibus eam appellaret. Cui illa dolenter reſpondit: Vtinàm præſtet tibi Deus notitiam eorum, quæ dicis. Mox ille cœpit videre ſcelus ſuum: cumque vellet è monaſterio egredi per portam, quæ omnibus patebat, nullo modo potuit: ſed quotiès conabatur exire, totiès ſe retrò repelli ſentiebat. Non immeritò igitur terrefactus, neſciebat quid ageret, multumque formidabat ſe mente captum iri. Tandèm recolens quid dixiſſet Coletæ puriſſimæ virgini, & exiſtimans ea cauſa ſe tam miſerè affligi, ocyùs ad eam acceſſit, culpam coram illa edixit ſuam, veniam petijt humiliter & deuotè. Tum Coleta, Deus, inquit, per ſanctam miſericordiam ſuam ignoſcat tibi. & quamprimùm ille ſine difficultate foràs egreſſus eſt. Tanta erat Coletæ puritas, vt multi eam inuiſentes, anteà leues & ad turpia valdè propenſi, ex eius præſentia prorsùs liberarentur, animiſque corroborarentur ad conſtanter ſectandam corporis caſtitatem. In ijs quidam religioſi familiariter ei indicârunt quaſdam tentationes ſuas valdè periculoſas, moxque ſe ſenſerunt planè impotentes ad eas exequendas: atque ità & facultate & voluntate peccandi liberabantur. In Francia princeps quidam præpotens, priuſquàm vidiſſet Coletam, mundo huic deditus, faſtuoſus, delicatus & lubricus fuit. At poſteà, Coleta intercedente, ex mūdano factus eſt religioſus, ex faſtuoſo humilis, ex lubrico ſpiritalis, ex delicato erga ſe rigidus & ſeuerus. Teſtabatur ille crebrò coram multis non vulgaribus hominibus, idque ſumpta ſacroſancta Euchariſtia, ſe poſteaquàm vidiſſet Coletæ faciem, nunquàm carnis tētationem ſenſiſſe. In eodem regno fuit quędam nobiliſſima matrona, vita laudabili, fama celebri, multa pietate & miſericordia, vtriuſque ſexûs liberis abundans. Vnus autem ex filijs eius, qui ferè ſemper hærebat domi, ſpurciſſimo incitante dæmone, miſerè cœpit amare fœminam quandam, & tādèm poſt multos laſciuos ſermones, adſpectus & tactus, ventū eſt ad mutuum conſenſum operis nefarij perpetrandi: ſola deerat temporis & loci opportunitas. Illis verò in hoc deteſtando propoſito permanentibus, quidam religioſus, quem illa matrona miſerat ad inuiſendam Coletam, erga quam ſingulari erat animi deuotione & amore, attulit ad eamipſam matronam à Coleta miſſam zonam vel funem, quo ſolebat illa ſtringere habitum ſuum, eumque obtulit matronæ pręſente filio eius, tam turpi tentatione vexato. Qui cùm illum funem vidiſſet, repentè totus mutatus eſt, adeò vt ſemper fugeret loca, in quibus erat illa puella, quam tam perditè amauerat: quòd ſi non poſſet ſubterfugere, quin videret illam, pro- Cap. 71. Eius pręcellens virginitas. Pœna hominis laſciui. Hoc ſanè eximiū eſt. Præclari effectus precum eius. Res profectò memorabilis.

pterea quòd eſſet cum matre ſua, non ſine dolore & abominatione id faciebat. Tandem meritis Coletæ vtroque ab ea tentatione liberato, puella iuncta matrimonio eſt, corpore integra, & familia nobilis fœdam ignominiæ notam euaſit.

Cap. 72. Multiplices Coletæ cruces.

De patientia Coletæ multa iam antè dicta ſunt. Quas illa & quantas ægritudines corporis, quos cruciatus & angores internos & externos non ſolùm patienter, ſed & hilariter pro Dei nomine perpeſſa ſit, commemorari vix queat. A principio deuotionis ſuæ afflictiones, ſi deeſſent, appetijt: ſi adeſſent, amanter ſuſtinuit. Quæ res eam Chriſto ſponſo effecit ſimilem, qui in hac valle miſeriæ nunquàm pœnarum & afflictionum expers fuit. Si quis interdùm miſeratus eius dolores internos & externos, diceret ei, Heu mater, quàm dirè paſſa es: illa reſpondebat: Ego facilè ſoleo etiam de paruis conqueri. Omnibus ei perſecutionem, damnum, afflictionem inferentibus, pro malis libenter voluit bona reddere, ità vt nonnunquàm diceret ſe prouiſuram illis de rebus neceſſarijs, quoàd eſſent in vita. Ab ipſis quoquè familiaribus amicis nō parùm vexata fuit: quos vt ab ingratitudine reuocaret, eos ad ſe accitos, in ſuis collocauit monaſterijs, & tum corporalia, tum ſpiritalia eis adhibuit ſolatia, tantamque ſalutis eorum curam geſſit, vt multi eius precibus ab animæ & corporis periculis extracti ſint: Illi autē plùs dolebat Dei iniuria & perditio animarum ipſam perſequentium, quàm mala omnia, quæ ei vndecunquè accidere potuiſſent. Ad extremum tamen tales redibant ad ſanitatem, & dolebant ſe tam malitioſos in eam fuiſſe. Inter alios quidam ei familiaris fuit, qui diabolo inſtigante, aliquandiù grauiſſimè eam perſecutus eſt, ab amico in tam crudelem mutatus hoſtem, vt nec audire quicquam de illa boni, nec propè ad eam accedere vellet: diceretque non eſſe in ea ſpiritûs ſancti gratiam, ſed quæ illa faceret, per aliam fieri debere, quam putabat magni eſſe meriti apud Deum, cùm tamen planè rudis & imperita foret: Tum præthereà etiam inhumaniter eam virgis cædi iubebat, interdùm vſq; ad effuſionem ſanguinis, & crudeles ei perſecutiones inferri. Quod etſi valdè eam excruciaret propter eos, qui talium authores erant, at tamen ferebat ſuauiter & patientiſſimè, ità vt ne minima quidem impatientiæ vox ab ea exprimeretur. Sicut autem Saluator orans pro hoſtibus ſuis, exauditus eſt pro ſua reuerentia: ità & ipſa humiliter & efficaciter deprecans pro ſuis perſecutoribus Dominum, non eſt voto fraudata ſuo. Agnouerunt enim illi tentatione diabolica ſe inſtigatos feciſſe quæ fecerunt, totoque vitæ ſuæ tempore multùm ea cauſa doluerunt.

Quidā amicus in ſummum mutatur hoſtem.

Cap. 73. Vir quidam celebris ei eſt infeſtiſſimus.

Multa etiam tulit ab extraneis non paucis, præſertìm à quodam magni nominis viro, cuius facta cum nomine non conſentiebant, qui & clàm & palàm obtrectabat ei, mirabiliter eam impediens, multiſque vexans modis, & planè affirmans ſe & illam & omnes conatus & opera eius prorsùs euerſurum. Illa verò ſic ei reſpondit: Spero fidenter in bonitate Dei conſeruaturum eum, quæ per eum facta ſunt.

Itèm duo è Clero.

Duo è Clero præcipui eius perſecutores fuêre in ea vrbe, in qua permulti non mediocriter eam infeſtârunt & impediuerunt. Ij multos confinxêre articulos incredibili malitia, aſſerentes eam Huſſitarum hæreſi laborare, & multa alia ſanè abominanda, ab illis ſceleratè conficta, quæ tamen non dubitabant palàm omnibus proponere & euulgare, vt efficaciùs ſancta eius opera retardarent. Sed illa his omnibus & quibuſcunque alijs iniurijs opponebat ſilentium, ferens omnia ſedato & tranquillo animo. Quanuìs autem ſancti homines ſileant, dum ferunt perſecutiones, non minùs tamen formidanda ſunt iudicia Dei. Eccè enim alter horum, vt ſe vidit fruſtratum conatu ſuo, elato animo aliò commigrauit, ſed paulò pòſt extinctus eſt: alter manſit quidem, ſed graui correptus morbo, valdè cruciabatur, crebrò appellans Coletam, tanquàm indicaturus ea cauſa ſe ſic torqueri, quòd iniuſtè eam eſſet perſecutus: atque in ijs doloribus clauſit diem extremum. Quidam etiam laici opulenti, ſanctitatem eius & vim ſanctæ paupertatis ignorantes, non parùm eius detraxêre exiſtimationi & famæ, dicentes eam eſſe fœminam cumprimis opulentam, quæ mutuas daret pecunias propter vſuras, & quæ cambia vel collybos Pariſijs, Brugis & Gandaui manuteneret. Sed hæc illi ineptiſſimè, quandò cor eius adeò feruebat ſanctæ paupertatis amore, vt multo libentiùs paſſura fuerit ſe viuam excoriari, quàm quicquam eiuſmodi admitteret. Multi etiam nobiles & potentes intolerabili quadam vexatione illam appetere conati ſunt propter ædes quaſdam, quas ipſi volebant ad alios, quàm oporteret, vſus applicari: ſed Dominus

Vltio diuina in eius perſecutores.

nus Ieſus præcipuos eius vexationis authores breui abſtulit è vita. Illa verò & has & alias propè innumeras perſecutiones inſtar agni ſuauiter & patienter tulit amore illius agni innocentis, qui vno die plus noſtra cauſa perpeſſus eſt, quàm nos pro illo ferre poſſemus cunctis diebus vitæ noſtræ.

Cùm iam ſexageſimumſextum ætatis complêſſet annum, vt perfectiſſimæ perſeuerantiæ coronam poſſet adipiſci, tametsì corpore valdè eſſet debilis & exhauſta, tum propter ſenium & incommodam valetudinem, tum propter graues dolores, quos tulerat, & quotidiè patiebatur pro voluntate Dei: at tamen ità ſe comparabat, tanquàm iam ab integro vellet inchoare benè agendi ſtudium, perindè acsì robuſto eſſet corpore, nec quicquam vnquàm rectè & præclarè geſſiſſet. Itaque nunquàm recuſauit laborem, nec deſijt ſe promptam offerre ad colligendas vires, quantumuis eſſet & laboribus & varijs defeſſa pœnis, & ad totā ſeſe impendendam, vbì id Dei amor & ſalus animarum poſcere videretur. Sæpenumerò ab aliquo profectura monaſterio ad exequenda opera pietatis, tam cernebatur imbecillis, vt vix ſuſtinere ſe poſſet, nec breue ſpatium viua confectura putaretur: at nihilo minùs ſuſcipiebat illa labores & dolores propter amorem Dei, aiebatque ſe paratam eſſe mori, prout Domino viſum eſſet, ſiue in agris, ſiue in pagis. Cumque eius comites plerunquè adeò delaſſarentur ob nimios labores, vt ægrè reſpirare poſſent, illa ſola permanſit alacris, viuax, conſtans & infatigabilis, non aliter laborans Chriſti cauſa, quàm ſi eſſet planè recens & firma valetudine, nec quoàd vixit, vineam Domini colere ceſſauit, grauiterque & perſeueranter multos exantlauit labores, donèc ad optatum eumque clariſſimum peruenit finem.

Cap. 74.

Egregius feruor illius.

Nihil ſibi parcit.

Mirè diuinitùs confortatur.

Eum autem vitæ ſuæ finem illa prædixit, dicens ſe biennio non ſuperuicturam, quod etiam ſic accidit. Tandèm tribus ferè ante obitum ſuum ſeptimanis expreſsè ait ſe migraturam ad Dominum, & cùm ad ſe accerſiuiſſet ſorores, hortabatur eas ſingulari animi affectione & ſtudio, vt eſſent veræ & perfectæ monaſtici inſtituti cultrices, Deum timerent & amarent præ omnibus, Canonem ſiue regulam obſeruarent, itemque declarationes illius, redderentque fideliter Domino, quicquid ei vouiſſent. Cumque hæc & multa alia ſalutaria dixiſſet, ſubiunxit: Non eſt, quòd puteris me in deceſſu meo quicquam dicturam vobis: nihil enim tum ex me audietis. Deindè ait confeſſario ſuo: Pater, quicquid ego in reformando S. Franciſci inſtituto feci, Dei nomine id feci: & licèt magna ego ſim peccatrix, & tota vitijs obnoxia, attamen ſi denuò mihi facienda eſſent ea quæ feci, non video, quemadmodùm ea aliter facerem, atquè feci. Indè menſis Februarij die viceſimoſexto, qui fuit Dominicus, manè confeſſione facta, ſub ſacrificio corpus Chriſti ſumma deuotione percepit. Sequenti nocte venit ad eam ſingulari quadam beneuolentia Dominus Ieſus: poſt quam apparitionem illa inſtar infantis nihil iam vllas curabat res mundanas, ſoli Deo vacans, ore vel mente illum deprecans. Pòſt accidit ei inſolita quædam debilitas, quæ confeſſarium eius, timentem nè moreretur, eò permouit, vt extremam vnctionem ei adhiberet. Deindè legit apud illam Chriſti paſſiones, quibus abſolutis aduertit nondùm adeſſe ſupremum vitæ tempus. itaque receſſit ab ea. Altera die ad eius venit oratorium, ſacrificium pro more coram illa facturus, reperitque illam optimè conſtitutam, perindè àc ſi eſſet incolumis. Mirabatur autem, vndè tam citò eſſet reſtituta, ſciens abſque ſpeciali gratia Dei id fieri non potuiſſe. Tum verò ſacrificium illa cumprimìs reuerenter audiuit, & Chriſti corpus cum multis lachrymis adorauit: idem faciens etiam reliquis eius hebdomadæ diebus. Eſt autem notatu dignum, poſt eam, quam diximus, apparitionem quatuor in ea viſa eſſe ſanè memorabilia. Primum eſt, pœna quædam grauis & inſolens, quæ vſque ad ſupremum ſpiritum perdurauit. Alterum, quòd non niſi ſolis precibus deincèps voluit occupari. Tertium, quòd diebus ſingulis Miſſam ſanctiſſimam cum multa deuotione & reuerentia auſcultauit. Quartum, quòd licèt ex oratorio non exiret, tamen perſpicuè nouit omnia, quæ in monaſterio gererentur. Confeſſarius cum ſocio, nolens eam ſe abſente reddere ſpiritum, venit ad monaſterium, quod illa nemine indicante ilicò cognouit. Ad veſperam ſextæ feriæ comiter & conſolatoriè loquebatur ad fratres. Sabbato poſt ſacrificium, petita ab eis copia, & peractis precibus, celeriter abijt ad cubile, Crucis ſigno ſe conſignans, aitque: En extremum cubile. deindè in illo ſe repoſuit, veſtita more ſuo, ſibijpſi imponens nigrum velamen, quod à Pontifice

Cap. 75.

Prædicit obitū ſuum.

Chriſtus ei apparet.

Poſt eā apparitionem quatuor in ea viſa memoratu digna.

acceperat, cùm primùm profeſſionem fecit. Mox clauſit os & oculos, deincèps non aperiendos, licèt interim omnia nôſſet, quæ foris agerentur. Pro quodam enim leuamento attulerunt ei puluinar, quod illa reiecit. Quadragintaocto horis ſic manſit in lectulo, nihil neque loquens neque videns, neque vllum vel geſtum vel ſignum vlla corporis parte edens, ſed ſummam præ ſe ferens honeſtatem & ſanctitatem, nihil mutato colore in illo dolore, quo tunc cruciabatur. Indè ſexta Martij die, hora octaua ante meridiem, cunctis Gandauenſis monaſterij ſororibus præſentibus, itemque eius confeſſario & ſocio fratre, clauſit extremum vitæ tempus, anima ſanctiſſima à corpore ſuauiter recedente, & rectà ad Deum creatorem ſuum proficiſcente. Color autem, qui fuit in ea decedente, perdurauit horis duodecim: indè ſubitò corpus eius mutatum eſt in pulchritudinem admirandam. Erat enim inſtar niuis candidiſſimum, venis colore cæruleo elegantiſſimo paſſim apparentibus: membra omnia formoſiſſima viſebantur, & quæ poſſent facilè inflecti, odorem mirificum ex ſe diffundentia, ità vt planè in eis innocentiæ ſtatus & omnimoda puritas reluceret. Ijs adeò permoti fuére plurimi, vt ſupra triginta hominum millia ad eam viſendam confluxerint. Tertio ab obitu ſuo die humatum eſt virgineum illud corpuſculum, ſed, vt ipſa iuſſerat, in ſumma paupertate, & abſque vllo operimento, ſicuti Chriſtus nudus in cruce pependit.

Sub morte vt ſe geſſerit. *Feliciſſimè abit è vita.* *Corporis exanimis pulchritudo.*

Cap. 76. Ea hora, qua migrauit, in quibuſdam monaſterijs, quæ ea ſpeciali erat amore proſecuta propter maius ſanctæ paupertatis ſtudium, auditæ ſunt voces longè ſuauiſſimæ cantantium Angelorum, è quibus vna ſic à nonnullis dicere audita eſt: Venerabilis religioſa ſoror Coleta migrauit ad Dominum. In quodam monaſterio eius ſoror quædam præ cæteris amabat Coletam. Ei illa moriens ante mediam noctem apparuit in regione longinqua moranti in forma pulcherrima & ſplendidiſſima, ſed ob nimiam claritatem faciem eius videre non potuit. In alio monaſterio procùl remoto ſoror quædam ſummoperè cupiebat videre eam, multaſque fundebat ad beatiſſimã Mariam preces, vt per eam poſſet compos fieri voti ſui. Putabat enim, ſi vel vna hora vidiſſet eam, id ſibi ſemper profuturum. Ea igitur nocte, poſt quam obijt Coleta, vidit ſpecioſiſſimam quandam & venerabilem dominam, cuius pulchritudo nullis poſſet verbis explicari. Eius facies prorsùs luculenta fuit, inſtar cryſtalli ſoli oppoſitæ. Porrò ter per oratorium deambulabat, ſequebaturque eam puer elegantiſſimus, facie æquè lucida, ſemel atque iterùm ſic dicens: Eccè ſoror Coleta, eccè ſoror Coleta. Tum verò ſoror hæc videns & audiens, miro fuit perfuſa gaudio, quòd cerneret eam, cuius viſendæ ſummo flagrâſſet deſiderio: cumque vellet cæteras inclamare ſorores, non potuit vocem exprimere. Putabat autem velle eam viſitare monaſterium. dictum enim erat ei adhuc nouitiæ, quòd etiam in ſpiritu viſitaret monaſteria. Poſtquàm verò ad dormitorij fores venit, illa euanuit. Eodem die, copioſo tempore, quo Coleta deceſſit, ſoror hæc ſola ingreſſa eſt in oratorium, Domino preces oblatura: cumque ſe ſubmiſiſſet in genua, mox audiuit voces altas & claras grandis multitudinis, quibus ſuauiores in hoc mundo percipi non poſſent: ſublatiſque in cælum oculis, vidit faciem luculentam, quam nocte viderat, in medio tam dulciter canentium. Etsi autem nihil horum tum intelligeret, piè tamen credidit eſſe eam Coletæ lucidiſſimam animam, quam Angeli in cælos deducerent. Alijs quoquè duabus per viſum oſtenſa eſt anima Coletæ cum multa gloria & reuerentia à ſanctis & Angelis frequentiſſimis duci in cælum, multis eam ſequentibus animabus, quas, vt altera ex ijs vidit, illa ſuis meritis & precibus è purgatorijs pœnis liberârat, hactenùs ibì detentas.

Poſt obitũ eius quę contigerint. *Ea decedẽte, ſoror quædam quid audierit & viderit.*

MIRACVLA QVAEDAM EX IIS, QVAE COLETA *fecit adhuc viuens.*

Cap. 77. Multas Coleta animas ſuis precibus excitauit à morte peccati, multos corpore mortuos reuocauit ad vitam. Vtrunq; diuinę virtutis opus eſt, ſed prçſtantius illud, quo reuiuiſcunt animæ. Poſſent commemorari plurimi, etiam non vulgares, quos Coleta reduxit ſuis interceſſionibus à morte culpæ ad vitam gratiæ: ſed nos iam de illis agemus, quos corpore mortuos excitauit. Filia cuiuſdam Viſontienſis mortua ante baptiſmum, allata fuit in templum à parentibus, quòd ſperarent eam vitæ reſti-

reſtitutum iri. Sed cùm cernerent verè mortuam, ilicò reportârunt eam abſque baptiſmo, & Coletæ precibus obnixè commendatam, quandoquè eius velo fidenter inuoluerunt, & in templum attulerunt. Et eccè reuixit infantula, & ſalutari expiata lauacro, Coleta appellata eſt, & poſteà Coletæ matri oblata, vitam monaſticam profeſſa eſt, in qua vſque in præſens laudabiliter perſeuerat, diciturque ſoror Coleta de Pruceto. Iuuenis quidam, Iohannes Burſeti, qui nunc eſt Viſontij ciuis inſignis, affirmat ſe meritis & precibus Coletæ vitæ redditum. Idem affirmant propinqui eius, & qui eum nouerunt. Neque id ignotum eſt fratribus & ſororibus noſtris, ſed cùm mihi de modo, quo id factum eſt, non conſtet, non audeo eum certò exprimere. Itèm infante quodam ſine baptiſmo defuncto, cumprimìs doluit Coleta, iuſſitque eum in prophano loco ſepultum, è monumento extrahi, & ad ſe apportari. Factum eſt, vt voluit, & illa pro infantulo orãte, anima redijt in corpus, & baptizatus, dimidio anno ſuperuixit. Franciſcanus quidã frater Franciſcus Clareti, annos ampliùs triginta fuit cum Coleta, multa ei & monaſterijs eius humanitatis, beneuolentiæ & charitatis officia ex animo præſtans. Is in morbum incidit, & iam planè mortuus putabatur, & ille poſteà ſe mortuum fuiſſe affirmabat. Cùm autem ſic eſſet vita functus, viſus ſibi fuit duci ad tribunal Chriſti pro captanda gratia & miſericordia: indè verò etiã duci ad beatiſſimam Dei matrem Mariam, tum ad Apoſtolos, ad martyres, ad confeſſores & virgines. Omnium autẽ horum vna ſententia fuit, reſtituendum illum Coletæ: cuius precibus corpus eius reuixit & ſurrexit. Ex his quatuor tres hodieque viuunt, & teſtantur vera nos dicere.

Infantula mortua reuiuiſcit.

Itèm iuuenis quidam.

Atque etiã infans.

Itèm Franciſcanus quidam.

Permulti verò Coletæ precibus à mortis periculo ſunt liberati. Aegrotabat periculosè quidam reuerendus pater, nec id ignorabat Coleta, in alio monaſterio procùl ab illo ſeiuncta. Vt autem ei in extremo illo periculo ſubuenire faciliùs poſſet, ad monaſterium ſe contulit, vbi ille decumbebat: cumque eò perueniſſet, reperit eum iam animam agentem. Mox ad ſupremum medicum ardentiſſimis precibus confugiens, ab illo obtinuit, vt primo die iam meliuſculus eſſe inciperet, & paulò pòſt adeò firmaretur viribus, vt cum Coleta ad monaſterium, vndè illa venerat, incolumis profectus ſit, ab ipſis mortis faucibus eius precibus ereptus. Monachus quidam, cuius opera Coleta vtebatur, ex peſte laborauit, ità vt vita eius planè deſperaretur etiam à duobus peritiſſimis medicis, qui certum etiam indicârunt tempus, intra quod neceſſariò eſſet animam redditurus. Coleta autem dicente, Deum eſſe natura ſuperiorem, reſponderunt illi, verum id eſſe: ſed niſi ille ſecùs velit, fieri non poſſe, vt vltra tempus ab ipſis expreſſum huius lucis vſura fruatur. Orante verò Coleta, ille breuì euaſit incolumis, altero ex illis medicis moriente, altero diù ægrotante.

Cap. 78.

Quidã iam moriens reualeſcit.

Itèm alius à medicis deſperatus.

Comitiſſa Gebennenſis aliquandò iter habuit, propter aquarum inundationem ſanè periculoſum. Et ipſa tum equo inſidens, in profundam ingreſſa aquam, cum equo adeò ab oculis aliorum abrepta fuit, vt cum illo pariter ſubmerſa putaretur: ſed Coleta Dominum pro illa deprecante, ad terram abſque detrimẽto peruenit. Alios quoquè duos, virum honeſtum, & fœminam religioſam à tergo eius equo inſidentem, in quodam flumine miſerè iactatos & iam pro ſubmerſis habitos, itidèm ſuis precibus ad litus incolumes eduxit. Quidã doctor Theologus ingreſſus aquam cum equo, venit ad foueam altiſſimam, vndè quanto plùs nitebatur ſe expedire, tanto mergebatur profundiùs. Videns ergò in ſummum vitæ diſcrimen ſe coniectum, nec vllum apparere modum euadendi, in Coletæ memoriam redijt, eiusque ſuffragia fidenter implorauit. & eccè repentè ſe cum equo ſentit litus attigiſſe. Nobilis quidam Burgundus, Coletę ex animo addictus, ab improuisò lapſus eſt cum equo in profundam foueam, omni ſpe ſalutis erepta. Deo igitur ſe commendans & precibus ac meritis Coletæ, itidèm cõfeſtim ſe vidit ex aqua in terram tranſlatum. His aliud adijcimus, quod ea defuncta contigit. Marchio, princeps cumprimìs generoſus & potens, miſit Gandauum ſacerdotem quendam Iohãnem Moulines, qui crebrò eius nomine inuiſerat Coletam viuentem. Venit autem is ſacerdos ad aquã valdè profundam, quam nemo ſine pręſentis periculi metu tranſire auderet. Id verò neſciens ille, ingreſſus eſt aquam, ſperans ſe facilè ad pontem perueniturum. Sed raptus impetu inundantis aquæ, laxauit equo habenas, moxque vnà cum equo ſe ſenſit in ima demerſum. Ocyùs igitur his ferè verbis inuocauit Coletam: Cùm ego nunc veniam ad te viſendam poſt deceſſum tuum, mater glo-

Cap. 79.

Miraculum.

Aliud.

Itèm aliud.

Rurſùs aliud.

Vide rem ſtupendam. rioſa, itáne hîc moriendum eſt mihi? Dixit, & res ſtupenda cõſecuta eſt. Mox enim ſub pedibus ſuis ſenſit colliculum extare, nunquàm illic anteà repertum, qui ſufficeret ipſum & res eius omnes ſeruare à ſubmerſione. In illo ergò perſtitit, donèc nauta quidam cum naui ad illum peruenit, qui conſtanter aſſeuerabat, nunquàm eo loco colliculum fuiſſe.

Cap. 80. Multas etiam liberauit parturiẽtes, multos mente captos ſanauit precibus ſuis, in quibus fuit Stephana quædam amens & furioſa: quæ cùm à marito ad Coletam perducta eſſet, Coleta eam obiurgauit, aitque ea cauſa tam diro correptã morbo, quòd peccata ſua confeſſa non eſſet: accitoque confeſſario ſuo Henrico à Balma, voluit, vt ei confiteretur, ipſa interìm feruenter orante pro illa: ſicque plenè conualuit. Quidãpuer nobilis ex leuitate percuſſus eſt in oculo, & adeò vulneratus, Miraculum vt illo deinceps nihil viſurus putaretur. Adductus verò ad Coletam, cùm ea crucis ſignum oculo eius impreſſiſſet, ſanus abſceſſit. Coleta ipſa dolores oculorum innumeros perpeſſa eſt, & ſæpè in eis grauiter læſa. Accidit aliquandò, vt quodam veſpere tã malè affectus eſſet alter eius oculus, vt impoſſibile videretũr poſſe eam quandoquè illo vti. Doluit ea res non mediocriter fratribus & ſororibus. & eccè manè alterius diei oculus ille adeò ſanus & integer apparuit, vt vnquàm aliâs. Mulier quædam nobilis, valdè addicta Coletæ & monaſterijs eius, filium habuit morbo comitiali horrendum in modum laborantem. Fuit id matri eius moleſtiſſimum, neſcienti quid remedij adhiberet. Fortè tum illàc tranſibant Franciſcani quidam, ituri ad Coletam. Per eos igitur commendauit filium ſuum ſanctiſſimis Coletæ matris precibus, & confeſtìm ſenſit miram animi conſolationem, ſpemque ſanandi propedièm filij ſui: nec diù pueri ſalus dilata eſt. Vir quidam nobiliſſimus, & vita integer & honeſtus, eodem morbo miſerè vexabatur annis decem, nec vllum poterat inueniri remedium. Commendatus eſt tandèm precibus Coletæ, & ea pro illo orante, nunquàm deinceps vllam ſenſit eius morbi infeſtationem. Soror quædam vel monialis incidit in tantam amentiam, vt vinculis colligatam diligenter oportuerit cuſtodire. Quod cùm non mediocriter affligeret reliquas ſorores, rogârunt Coletam, vt pro illa Dominum deprecaretur. Proxima nocte apparuit Coleta illi ſorori, obtulitque ei pomum exiguum, ſed valdè elegans, perſuaſitque vt illud comederet. Comedit illa, & guſtu mirabili refecta, quamprimùm ſanata eſt. Altera die quæſiuit ex illis, quæ eam cuſtodiebant, num Coleta ad monaſterium illud veniſſet. Illis reſpondentibus eam Viſontij morari, ait ſibi ab ea exhibitum pomum pulcherrimum, cuius guſtu mox curata eſſet.

Aliud miraculum. *Aliud.* *Aliud.*

Cap. 81. Duxit aliquandò Coleta ſorores quaſdam ad monaſterium recèns ædificatum: venerunt autem ei ex deuotione obuiàm moniales quædam alterius inſtituti. In ijs vna fuit excellens, ſed leproſa: quæ propter faciem morbo fœdiſſimo exeſam, non audebat propiùs ad Coletam accedere, & eam cum cæteris oſculari. Sentiens id Coleta, humaniſſimè pertraxit eam ad ſe, eique oſculum impreſſit: & illa confeſtim ſanitati reſtituta eſt. Soror quędam monaſterij Coletani, in quo tum Coleta degebat, à planta pedis vſque ad verticem capitis inflata erat, & olebat peſſimè, nec quicquam videre poterat. Eius vicem dolens Coleta, cœpit eam crebrò viſitare. Etsì autem nihil illa videret, ſenſit tamen Coletam ingredi propter odorem ſuauiſſimum, quo totum valetudinarium ea veniẽte complebatur, alioquì ægrotæ illius fœtoribus abundans. Ea autem odoris ſuauitate incredibilem percepit conſolationem miſera illa, & breuì integerrimè curata eſt. Frater Petrus Golerij in monaſterio Viſontienſi tam grauiter ex apoſtemate guttur opprimente decumbebat, vt poſtridiè manè omninò moriturus putaretur. Superuenit autem frater Petrus de Oſiaco Viſitator, qui apud ſe habebat capillos Coletæ, quos vnà cum Regula ſanctiſſimi patris Franciſci impoſuit illi ſic cum morte colluctanti, ſignum ſanctæ Crucis cum eis exprimens, & ſtatìm apoſtema crepuit, & ille ſanus euaſit. Soror quędam Coletana laborabat non mediocriter aduerſa valetudine. Eam Coleta, alijs ſororibus indè euocatis, in valetudinario clàm inuiſit, aitque illi: Nihil hæſites, ſed ſpera in Domino. ego enim nolo, vt iam moriaris. rurſusque clàm receſſit, & illa repentè ſe ſenſit morbo liberatam. Aliæ duæ ſorores ità ægrotabant, vt nullum eis poſſet reperiri remedium. Nihil prorsùs edebant, & pro debilitate ſe ſuſtinere non poterant. Aduenit eò Coleta, accepit panis fragmentum,

Oſculo ſanat leproſam. *Alia morbida ſanatur.* *Itèm quidã moribudus cum plerisque alijs.*

tum, mandebat illud dentibus ſuis, & indè ingerebat ori vtriuſque. Quod cùm illæ deglutiſſent, ilicò ſanatæ ſunt. Alia ſoror morbo contagioſo vexabatur in gena, nec quicquam ſumere poterat alimenti, nec vllo modo ſubueniri ei poſſe videbatur. Viſitabat tum illud monaſterium Coleta, & cùm ex poculo quodam biberet, illud hęc ſoror admouit genę ſuę, & eueſtigiò morbus abſceſſit. Alia quædam è familia Coletæ ſoror tantis cruciabatur capitis & cuiuſdam morbi doloribus, vt quaſi furibunda videretur: cumque nulla ratione mederi ſibi poſſet, fidenti deuotione impoſuit capiti ſuo ſudarium Coletę, lachrymis eius madidum, & actutùm dolor euanuit. Itèm alia ex eius ſororibus quicquid percipiebat alimenti, rurſùs ſanguinis ſpecie per os reijciebat, acsi alij meatus corporis obſtructi eſſent. Id Coleta vbi reſciuit, eius miſerta, ait ad illam: Quid eſt hoc, quod tu facis? Ego verò nolo, vt deincèps ſic facias. Eadem hora ſic illa reſtituta eſt, vt nullum ægritudinis illius veſtigium remaneret. Quidam vir nobilis quartana febre totum annum laborauit. Cùm autem Coleta veniret ad pagum, vbi ille degebat, ſui inſtituti illic monaſteriũ fundatura, illic honoris & deuotionis cauſa ei proceſſit obuiàm, moxque ſenſit febre ſe omninò abſolutum. Cùm aliquandò Coleta, grauiſſimo compellente morbo, ſe lauari permiſiſſet, aqua eius loturæ clàm ſeruata fuit: quæ poſteà à multis, diuerſis morbis laborantibus hauſta, integram eis attulit ſoſpitatem. In quodam monaſterio Coletæ fuit fœmina quædam, eius monaſterij adminiſtra & familiaris, extrinſecùs honeſta morũ ſpecie: quæ tanta vi morbi correpta fuit, vt exanimis putaretur: ſed interìm peior erat animæ, quàm corporis cõditio. Latebant enim in cõſcientia eius enormia quædam peccata, quæ nunquàm voluit confiteri. At ea perſpicuè nôrat Coleta, & dolebat propterea vehementiſſimè, Dominumque ſine intermiſſione deprecabatur, donèc & anima & corpore reuiuiſceret. Poſteà verò omnem vitam ſuam religiosè & piè tranſegit, fugiens omne malum, & bona quæque ſtudiosè conſectans.

Sudario eius curatur quædam.

Nota hæc.

Inter fratres, Coletæ familiares, inſignis quidam pater fuit, Petrus de Oſiaco, Viſitator monaſteriorũ Coletanorum. Is ad ſedecim mẽſes magno dolore capitis adeò afflictus fuit, vt cibum capere non poſſet abſque cruciatu horrendo & ineffabili, ſæpiusq; à menſa ſurgens, ambularet in horto, miſerè clamitans & eiulans: nec poſſet reſpondere, ſi quis ei loqui vellet. Cruciatus autem ille noctibus duplo maior erat, quàm aliàs, cogebaturque ſurgere è lecto, & per domum, per virgulta, per alia curſitare loca, licèt id nihil ei conferret. Interìm tamen ferebat omnia patienter, & ardenti animo implorabat Dei opem, & beatiſſimam Chriſti matrẽ rogabat, vt per Coletæ merita aliquod leuamentum obtineret. Cùm autem nocte quadam eſſet in monaſterio Viſontienſi, vidit in viſione, ſe eſſe in ſacello oratorij Gandauenſis, ibique vocari ſe blãditer à Coleta ea voce, forma & habitu, qua ſolebat eſſe cùm viueret, ſed ità tamen, vt iam luculenta & cumprimìs ſpecioſa & iucunda videretur, ipſumq; conſolaretur peramãter & humaniter. Vndè ipſe expergefactus, comperit ſe planè ſoſpitem, ſanum & iucundum: nec illum dolorẽ poſteà expertus eſt. Multa alia præclara miracula edidit Dominus Ieſus Chriſtus, per humilẽ ancillam & fidelem ſponſam ſuam Coletam, quæ nè nimij ſimus, omittimus.

Cap. 8.

Quidam eximius vir repentè horrendo liberatur dolore capitis.

DE SS. MARTYRIBVS ADRIANO ET EVBVLO, EX LIB. VIII. HISTOR. ECCLESIAST. EVSEBII, *cap. 21. interprete Iohanne Chriſtophorſono.*

PORRO dum ſæuitia aduerſùm iſtos vſurpata, in omnium ore & ſermone verſabatur, Adrianus & Eubulus ex regione, quæ Manganæa dicitur, ad reliquos confeſſores Cæſaream verſùs accedentes, ad portas vrbis cauſam ſui itineris eò ſuſcepti rogantur. Deindè rei veritatem ingenuè confeſſi, deducuntur ad Firmilianum. Iſte, nulla dilatione aut mora interpoſita, poſt multa tormenta, quæ in eorum latera impegerat, beſtijs dilaniandos condemnat. Biduo autem interiecto, Adrianus quinto die menſis Dyſtri, hoc eſt, ad tertium Nonas Martij, die feſto quo natalitia Fortunæ Cæſareenſium (ſic enim puta-

Martij 7.

Adrianus & Eubulus intrepidè ſe declarant.

putabatur) celebrari ſolent, leoni primùm ad diſcerpendum proiectus fuit: deindè gladio iugulatus, obijt mortem. Eubulus autem perẽdino die ad meridiem ipſis Nonis Martij, qui eſt ſeptimus dies Dyſtri, cùm iudex illum admodùm rogaret, vt hoſtias immolaret idolis, quô libertate eorum legibus decreta potiretur, glorioſam mortem pro pietate ſuſceptam, huic vitæ breui & caducæ præpoſuit: & poſt beſtiarum laniatus, gladio vt ſocius ante illum, trucidatus fuit, omniaque martyrum certamina Cæſareç confecta, ſuo ſanguine poſtremus obſignauit.

Octauo die Martij habent Martyrologia Philemonis & Apollonij martyrium: ſed de illis copioſè agitur in Paſſione Thyrſi, Lucij &c. die 14. Decembris, quò Lectorem remittimus.

DE S. PACIANO EPISCOPO, EX CATALOGO SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM *S. Hieronymi presbyteri.*

9. Martij. PACIANVS in Pyrenæi iugis, Barcilonæ Epiſcopus, caſtitate & eloquentia, & tam vita quàm ſermone clarus, ſcripſit varia opuſcula: de quibus eſt κέρβον, & contra Nouatianos. Sub Theodoſio principe iam vltima ſenectute mortuus eſt.

VITA DAMIANI SANCTISSIMI RAVENNATIS ARCHIEPISCOPI, VT HABETVR QVARTO *libro hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei viri doctiſſimi.*

13 Martij. MORTVO Theodoro Rauennatum Archiepiſcopo, ab Sergio primo, Romanorum Pontifice, qui Cononi ſucceſſerat, in Rauennatum Archiepiſcopatum Damianus Dalmata ſufficitur, & Romæ ſacra infula decoratur. *Huius Archiepiſcopi patria.* Huius parentes, qui Dalmatia venerant, eccleſię Rauennati illum adhuc puerum obtulerunt: quo loco ad ſummum ſacrarum literarum apicem peruenerat. Archiepiſcopus factus, ſanctiſſimo inſtituto, ſummaque ſacerdotum & populi tranquillitate & concordia præfuit: *Suſcitat mortuum.* hominemque vita iam functum ad vitam reuocauiſſe, fuſis ad Deum precibus, ferunt. Bellicos mores, furoresque truces, qui, diebus feſtis, in ea regione vrbis, cui Latronum olim erat nomen, nunc diui Seuerini titulo appellatur, à perditis hominibus, & minimùm religioſis celebrari conſueuerant, indictis priùs triduanis populo ieiunijs, aboleuit, ſumpto de hominibus impijs ſupplicio: tametsì eadem pars vrbis, Regio Latronum, multis deindè inſequentibus annis dicta ſit. *Quantæ fuerit ſanctitatis.* Tanta fuit ſanctitate, vt Rauennas quidam ciuis, religione præſtans, in Vrſiana æde, dum ſacra haberentur, iuxta altiorem columnam cùm eſſet, poſt Damiani terga ſplendidiſſimum virum conſpexerit, qui faciem illius admirabili luce illuſtrabat. Id cùm ipſe, fixo in Damianum intuitu, immotiſque oculis admiraretur, & Archiepiſcopus aſſiduè hærentes in ſe viri oculos itidèm miratus, quid eſſet cauſæ, ſciſcitaretur, rem omnem ordine expoſuit. Ad hæc, ipſum de ſe fateri ſolitum aiunt, dum nocte in templo, quo maximè tempore viri ſancti in rerum diuinarum meditatione, atq; in Dei laudibus verſantur, ſacrum illud carmen caneret: Montes & colles cantabant coram Deo laudes: *Viſio eius.* viſos ſibi ipſos etiam lapides templi, columnaſque & parietes in Dei laudes exilire. Iudæus tum ex eo loco, vbi ſe occultauerat, hunc Archiepiſcopum tanta veneratione totque obortis lachrymis, quanta & quot ſemper conſueuerat, hoſtiam ſacram effringentem cùm vidiſſet, diuino ſpiritu commotus, accurrens obnixè *Iudæus viſa eius ſanctitate ad Chriſtum côuertitur.* petijt, illius partem exhiberi ſibi: à quo, cum, ab Damiano monitus, non deſiſteret, ſacra tandèm expiatus vnda baptiſmatis, ſacratiſſimę Euchariſtię hoſtiam ſumpſit. Huius Archiepiſcopatu, bibliotheca Rauennatis eccleſiæ igni abſumpta eſt.

Tan-

Tandèm Damianus Archiepiſcopus Rauennatum cùm ſexdecim annis, menſibus duobus, dies verò ſexdecim Rauennati eccleſiæ præfuiſſet, vitam cum morte commutauit tertio Idus Martias. Sepultus in diui Apollinaris Claſſenſis, ab ara ſanctæ Feliculæ haud procùl. Feliciter ubit.

DE S. ALEXANDRO EPISCOPO HIEROSOLYMITANO ET MARTYRE, EX ECCLESIASTICA *Hiſtoria Euſebij lib. 6. cap. 9. interprete Iohanne Chriſtophorſono Anglo.*

CVM Narciſſus non ampliùs propter ingraueſcentem ætatem miniſterio præeſſe poſſet, Alexander alterius eccleſiæ Epiſcopus, diuina prouidentia per reuelationem, quæ noctù ipſi ſecundùm quietem apparuiſſet, vt cum Narciſſo in miniſterio eccleſiæ fungendo coniungeretur, acceſſitus eſt. Vndè Alexãdrum, cùm tanquàm diuino quodam oraculo ex Cappadocum regione, vbi primùm in Epiſcopatûs gradu fuiſſet locatus, Hieroſolymam tum voti, tum locorum viſendorum cauſa contenderet, illius eccleſiæ fratres eum excipiunt benigniſſimè, & non ampliùs domum reuerti permittũt: idque propter aliam reuelationem, ipſis iridèm noctù viſam: quæ quidem, voce euidentiſſima profuſa, eis, qui erant inter illos ob virtutem ſpectatiſſimi, perſpicuè ſignificauit, vt extra portas ciuitatis egreſſi, eum epiſcopum admitterẽt, qui ipſis à Deo anteà deſignatus erat. Quo ad hunc modum geſto, Hieroſolymitani communi epiſcoporum conſenſu, qui finitimas eccleſias procurabant, neceſſariò illum apud ſe manere coëgerunt. Idem ipſe Alexander in ſuis epiſtolis, quas ad Antinoitas ſcripſit, quæque adhuc apud nos extant, Narciſſi collegæ ſui in pręfectura eccleſiæ Hieroſolymitanæ gerenda mentionẽ facit, iſta in extrema illa epiſtola ad verbum ſcribens: Salutat vos Narciſſus, qui hìc ante me epiſcopatûs locum occupauit, & centum iam & ſedecim annos prætergreſſus, mecum in eodem miniſterio quorundam precibus coniunctus fuit: qui obſecrat vos, vt idem mecum ſentiatis, eademque ſitis voluntate.

Martij 18. — *De hoc Narciſſo vide Eccl. Hiſt. Euſebij lib. 6. cap. 8. & 9.* — *S. Alexãder fit Hieroſolymę epiſcopus.*

Alexander Hieroſolymitanæ eccleſiæ epiſcopus in Palæſtina rursùs, vbi Cæſareæ propter Chriſtum præſidis tribunali ſteriſſet, & magnã fuiſſet ex ſecunda fidei ſuæ confeſſione commendationem adeptus, iam extrema ſenectute, & veneranda planè canicie eximius, carceris cruciatu denuò afflictatus eſt. Quo quidem, poſt præclarum & illuſtre teſtimonium fidei Chriſtianę præſulis tribunali datum, morte in carcere conſopito, Mazabanes ſucceſſor eius in epiſcopatu Hieroſolymitano declaratur. *Lib. 6. c. 32.*

BEATI PETRI DAMIANI OSTIENSIS EPISCOPI SERMO IN DOMINICA *Palmarum.*

CVM appropinquâſſet Ieſus Hieriſolymis, & veniſſet Betphage ad montem Oliueti, tunc miſit duos de diſcipulis ſuis, dicens eis: Ite in caſtellum, quod contra vos eſt, & reliqua. Paſſurus ſponte Dominus pro ſalute humana, ſpontaneus ad locum paſſionis accedit. Ad hoc venit in mundum, ad hoc natus eſt, vt ſua paſſione nos liberaret. Scienter Hieroſolymam venit, ſcienter magna populorum comitatus caterua pomposè ciuitatem intrauit, in qua tradendus, in qua crucifigendus erat. Hæc eſt Hieruſalem, quæ occidit Prophetas, & lapidat eos, qui ad eam miſſi ſunt.

10. Martij. — *Matth. 21.* — *Ad quid filius Dei in mũdum venerit & natus ſit.* — *Matth 23.*

O infelix ciuitas, quàm glorioſa de te dicerentur, ſi venientem Dominum agnouiſſes, ſiei cognito debitam reuerentiam exhibuiſſes. O mi-

O miſera, ô malitiæ errore cæcata, venit ad te Saluator tuus, & non potes, nec vis cognoſcere eum. Venit ipſe ad ſaluandum, tu recedendo accedis ad perdendum. Ipſe parat tibi vt ægroto ſalutem, & tu paras ei veluti furi Crucem. Cur te tanta tenebrarum caligo contexit? Cur non recolis quod dictum eſt per Zachariam Prophetam: Noli timere, filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper pullum ſubiugalis? Eccè tanta es, perdita conſilio es, times Regem tuũ ſuſcipere, nè regnum terrenum amittas. Sed dum ipſum non recipis, regnum perdis & gentem. Vis vnum interficere, nè tota gens pereat. Sed dum vnum interficis, tui pereunt vniuerſi. Proindè de te benè dicendum eſt: Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequam, filijs ſceleratis. Genimen es viperarum, quæ non niſi effoſſis maternis lateribus oriuntur: ſic tu non putas euadere, niſi Patris tui, qui fecit te, latus cruentes. Crudelis partus eſt, & enecandus, qui enecat parientem. Sed quid attinet ad propoſitum cæcitas Iudæorum? Cæci fuerunt, duces cæcorum, & ideò vtrique, id eſt principes eorum & iuniores, in foueam ceciderunt.

Zach.9. Eſa.1. Natura viperarũ eſt, in partu occidere paré-tem. Matth 15.

De te autem, Domine Ieſu, admiratio & compaſſio creſcit. Cur ad Iudæos vadis, qui animæ tuę inſidiantur? Proditores & homicidæ quidem ſunt, nè credas te ipſis, quia non te diligunt, non tuî miſerebuntur, crudeli & turpiſſima morte te condemnabunt. Cur tot illuſiones, tot flagella, tot opprobria acceleras ſuſtinere, ſpinis coronari, cõſpui, aceto potari, lancea perforari, mori, & in ſepulcro collocari? In hac tua deliberatione, in hoc tuo conſilio deficit ſpiritus meus. Compatior, Domine Ieſu, ſuper paſſionis tuæ anguſtias. Conſiliũ Petri amici tui videtur mihi ſedere, qui ait: Abſit à te, Domine, nequaquàm fiet hoc. Non decet filium Dei mortem guſtare. Sed differt hoc conſilium à tuo, qui diſponis mortem ſubire. Quid ergò? Petri, an Ieſu conſilium eſt tenendum? Serui, an Domini? Diſcipuli, an Magiſtri? Sed non eſt ſeruus maior domino ſuo, nec diſcipulus doctior magiſtro. Acquieſcendum eſt itaque Domini & Magiſtri conſilio, qui conſilio nullo eget, nè dicatur mihi cum Petro: Vade retrò, ſatana, non ſapis quæ Dei ſunt. Neſciebat enim Petrus Chriſtum diſpoſuiſſe ab initio, vt mortem noſtram moriendo deſtrueret, & vitam reſurgendo repararet.

Matth.16. Ibidém.

Quod igitur diuina ſapientia diſpoſuerat, ſapienter voluit adimplere. Voluit ſecũdùm prophetica verba, humilis & pauper ſedere ſuper aſinam, & Hieruſalem venire, ſicut Euãgeliſta narrat, dicens: Cùm appropinquaſſet Ieſus Hieroſolymam, & veniſſet Bethphage ad montem Oliueti, tunc miſit duos ex diſcipulus ſuis, dicens eis: Ite in caſtellum, quod cõtra vos eſt, & cætera. Caſtellum iſtud mundus eſt, qui cõtra Dominum & diſcipulos eius fuit, non ſolùm opprobrijs & flagellis eos perſequendo, ſed etiam crudeliſſimã mortem inferendo. Vndè Dominus: Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret: quia verò de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Per aſinam & pullum, qui erant in caſtello ligati, Iudæorum ſignificatur populus & gentilis, quorum vterque peccatorum vinculis ſubiacebat. Aſina ſubiugalis Iudaicum populum ſignat iugo legis ſubiectum. Pullus laſciuiens & effrenis, gentilem populum notat ſecundùm deſideria carnis ambulantem. Duo diſcipuli miſſi in caſtellum, duorũ ſunt teſtamentorum prædicatores, gemina præditi charitate, Dei ſcilicet, & proximi dilectione. Siue Petrus & Paulus, quorum vnus gentium, alter fuit Apoſtolus Iudæorum. Vndè ipſe Paulus: Qui operatus eſt Petro, inquit, in Apoſtolatu, operatus eſt & mihi inter gentes. Iſti ſoluerunt vtrunque populum ab infidelitatis errore, & verbo prædicationis duxerunt ad fidem Ieſu Chriſti. Dominus ſedit ſuper eos, quia ex fide ſua iuſtificauit illos, ſicut ſcriptũ eſt: Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. De vtriuſque iuſtificatione dixit Apoſtolus: An Iudæorum tantùm Deus? Nónne & gentium? Immò & gentium, quoniam quidem vnus Deus, qui iuſtificat circunciſionem ex fide, & præputium per fidem.

Zach.9. Matth.21. Iohan.15. Gal.2. Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Prouer.o. Rom.3.

Poſſunt etiam hæc moraliter intelligi. Bethphage interpretatur domus buccæ, (& eſt intellectus ſacerdotum) per quam deſignatur confeſſio. Ad hanc Dominus venit, quia ad confitendũ corda accendit. Caſtellum, quod eſt contra Dominum, & eius diſcipulos, eſt animus obſtinatus, propriæ deditus voluntati. Duo diſcipuli ad eum miſſi, ſunt ſpes & timor: aſina & pullus alligati, humilitas & ſimplicitas. Huiuſmodi enim animus aliquandò nouit quid ſit humilitas, quid ſimplicitas, &

Moralis Euangelij huius expoſitio.

quòd

quòd ſimpliciter & humiliter ſit viuendum: ſed quaſi eas alligat, & reponit, dum
non vult eas opere exercere. Terret hunc timor, vbi à malo reſipuerit, minans ei
tormenta. Confortat eum ſpes, ſi pœnituerit, præmia pollicendo. Compungitur
his duobus animus. Soluitur aſina & pullus, cum obuiàm Domino eundo Betpha-
ge confitetur ſe peccâſſe, & promittit ſe deinceps humiliter & ſimpliciter victu-
rum. Et ſic qui priùs erat caſtellum diaboli, efficitur vrbs fortitudinis noſtræ Sion:
Saluator ponitur in ea murus, & antemurale. Murus humilitas eſt, antemurale pa- Eſa.16.
tientia.

Egrediamur igitur, chariſſimi, obuiàm Domino Betphage, compuncti timore
pœnæ, & ſpe cæleſtis vitæ firmati, confitendo peccata humiliter, & ſimpliciter am-
bulando, ſubſtratis veſtibus noſtræ carnalitatis, vt in nobis dignetur ſedere Domi-
nus, & nos ſecum in cæleſtem Hieruſalem introducere, Amen.

SERMO BEATI PETRI DAMIANI S. R. E. CARDINALIS ET EPISCOPI OSTIENSIS, DE *ſancto Benedicto Abbate, qui habetur octauo Tomo Aloyſij.*

DIXIT Simon Petrus ad Ieſum: Eccè nos reliquimus 21. Martij.
omnia. In huius patris noſtri præcipua ſolennitate to- Matth.19.
tis eſſet viribus incumbendum, niſi nobilis lingua Gre-
gorij totum eius itinerariũ ſermone magnifico colle- 2 lib. Dia-
giſſet. Ità enim actus eius & vitam vndantis eloquij cla- logorum.
ritate depinxit, vt & ſtylus ſententiarum maieſtate ſcin-
tillet, & ſententię ſtylo reluceant clariori. Ex abundan-
ti igitur eſt, poſt vocem tanti viri aliquid addere, in cu-
ius comparatione nos non ſolùm ineloquentes, ſed &
mutos eſſe non ignoramus. Hoc tamen ſolùm dixiſſe
ſufficiat, quia ſolus iſte militarem manum excelſo prin-
cipi cæteris abundantiùs præſentabit, & monachorum turmis, Angelorum more
viuentibus, cælorum adimplebit palatia. Quàm igitur refulgens & ſplendidus mi-
les adſtabit Imperatorio tribunali, plenus infinitis virtutibus, agminibus innume-
ris comitatus, conſiliarius Regis, Iudicis amicus, vnicus hoſtis hoſtis antiqui?

De eo planè, cumque ſequentibus, dixit Simon Petrus ad Ieſum: Eccè nos re- Matth.19.
liquimus omnia. Amica prorsùs confabulatio Simonis ad Ieſum, & ſermo omni
oratorio flore venuſtior: dignuſque Simon, qui cum Saluatore pleniùs proloqua-
tur. Simon nanque obediens, Ieſus Saluator. Loquitur ergò obedientia cum ſalu-
te, quia ſolis obedientibus æterna ſalus hæreditario iure debetur, ſi tamen ibì ſit Solis obedi-
Petrus, id eſt, ſi obedientia non vacillet, aut titubet, ſed fundata ſit ſupra firmam entib' æter-
petram. Et quid ait? Eccè nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Solenne ver- na ſalus de-
bum, magna promiſſio, opus ſanctum, dignum benedictione, relinquere omnia betur.
& ſequi Chriſtum. Hæc ſunt verba voluntariæ perſuaſoria paupertatis, quæ mona-
ſteria genuerunt, quæ clauſtra monachis, anachoretis ſyluas copioſiùs repleuerũt.
Hæc enim ſunt, de quibus pſallit Eccleſia: Propter verba labiorum tuorum ego Pſal.16.
cuſtodiui vias duras, percepturа requiem pro labore, pro paupertate diuitias, pro
tribulatione mercedem. Magnum reuerà eſt, relinquere omnia, ſed maius Chri- Maius eſt
ſtum ſequi, cùm multos omnia reliquiſſe, nec Chriſtum ſecutos fuiſſe legamus. ſequi Chri-
Hoc opus, hic labor eſt, hic ſalutis humanæ ſumma conſiſtit: nec Chriſtum poſſu- ſtum, quam
mus ſequi, niſi omnia relinquamus, quia exultat vt gigas ad currendam viam, & omnia re-
oneratus eum ſequi non poteſt. Nemo cum ſarcinis enatat, ait ille diſciplinæ ſe- linquere.
cularis orator, quem linguæ nobilitas & profunditas ſenſûs paupertatis amicum
conſtituit. Meritò relinquit omnia, qui ſequitur eum, qui eſt ſuper omnia: quoni-
am ſufficientia noſtra ex eo eſt, & erit Deus omnia in omnibus.

Eccè, inquit, nos reliquimus omnia, non ſolùm facultates mundi, ſed & animi
quoque cupiditates: neque enim reliquit omnia, qui retinuit vel ſeipſum: immò
verò nihil prodeſt, ſine ſeipſo cætera reliquiſſe, quandoquidem nullum aliud
onus eſt grauius homini, quàm homo ipſe. Quis enim tyrannus crudelior, quæ ſæ-
uior poteſtas homini, quàm hominis ipſius voluntas? Nunquàm ſub ea requieſce-

Propria voluntas quàm ſit homini nociua. re, nunquàm ſedere licet: & quo ampliùs te ad obediendum ſibi nouerit fatigari, eo magis vrget, inſtigat, & onerat, pietatis immemor, miſericordiam neſciens. Hoc enim proprium voluntas propria habet, vt quo obediens obedientior fuerit ſibi, eo ampliùs eum crudelioribus vinculis internectat. Sola diligitur, cùm ſola digna ſit odio, principium iniquitatis, mortis infuſio, deſtructio magna virtutum. Venite ergò qui laboratis & onerati eſtis, ad onerum leuatorem, & ei voce & opere reſpondere: Eccè nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Attende quia olìm, priuſquàm Verbum caro fieret, & habitaret in nobis, ſequebantur patres antiqui temporis Deum, ſoli ſpiritui ſolo ſpiritu adhærentes. Nunc verò ſequendus etiam corpore eſt, adeò, vt cùm prædicti patres terrenis legantur abundàſſe diuitijs, decæterò nisì quis renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poſſit eſſe diſcipulus eius, qui cùm diues eſſet, pro nobis factus eſt pauper. Relinquendæ igitur ſunt poſſeſſiones & propriæ voluntates, ſi volumus illum ſequi, qui non habuit vbi caput ſuum reclinaret, & qui non venit facere voluntatem ſuam, ſed eius qui miſit illum.

Matth.11. Iohan.1. Luc.14. Luc.9. Iohan.6.

Sequitur: Quid ergò erit nobis? Iam omnia reliquit Petrus, iam non ſolùm ſequitur, ſed & diù ſecutus eſt, & nunc primùm interrogat, quidnam ſit accepturus. Quid eſt Petre? Nónne obedientiam promiſiſti in auris auditione, non in pacti conuentione? Sed audite iam quid loquatur Dominus Deus, & attendite ſpem, in qua, mundo fluctuante, ſperare debemus. Amen dico vobis, quòd vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos iudicantes. Infinita prorsùs dulcedo miſerationum Domini circa pauperes ſuos: nec illos relinquit in morte, pro quibus morti ſeipſum expoſuit & tormentis. Vos, inquit, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos iudicantes. Quid eſt hoc aliud dicere, nisì conſequemini, quem ſequimini, ſi tamen perſequimini, ſicut ſcriptum eſt: Inquire pacem, & perſequere eam. Sic ergò currite, vt compræhendatis: nec priùs reſidere velitis, quàm ſedentem apprehendatis, & mereamini conſedere. Exultauit vt gigas ad currendam viam, toto vtiquè tempore, quo in terris viſus eſt & cum hominibus conuerſatus: nec reſedit, donèc ad eum perueniret, quem ipſe conſtituit laboris & triſtitiæ finem: Triſtis eſt, inquiens, anima mea vſque ad mortem. Ergò cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis, qui priùs ſtetit in ignominioſiſſimo ſupplicio Crucis, interrogatus contumelijs, pariter & tormento, ſedebitis & vos iudicantes, à quibus nunc iudicium incipit, qui minimè datis requiem vobiſipſis: ſicut & ille non iudicare, ſed iudicari, nec miniſtrari venit, ſed miniſtrare. Illic verè ſedebunt ſedes in iudicio: filius enim Dei, Saluator, indiuiſibili naturarum vnitate, ſecundùm quod Deus eſt, ſedet à dextris Dei: ſecundùm quod homo, aſſiſtit nunc vultui Dei pro nobis: nec erit ei ſeſſio triumphalis, donèc ſit Deus omnia in omnibus, id eſt, corpus capiti tanta pace iungatur, vt ſimus ei ſimiles, etsì non pares. Adhuc enim negatur à Iudæis, à gentibus ſubſannatur, laceratur ab hæreticis, à falſis Chriſtianis grauiter impugnatur, & tu eum putas reſidere quietum, nec attendere ſuperborum oculos, malignātium impetus, repugnantium voluntates? Sed in regeneratione ſedebit cum ſedentibus, cùm nos in ſynceriſſimum nitorem in vtraque ſubſtantia repurgabimur, & ipſe, deuictis inimicis, cum amicis intrabit in gloriam, Angelos hominibus vnitate ſempiterna couniens, & damna beatæ reſarciens ciuitatis. Hoc autem totum erit in regeneratione. Beata iſta regeneratio, quæ terrā renouabit & cælum, terrigenas cælicolis fœderabit, & perpetuæ pacis fontem indefeſſa profluxione refundet.

Miſeratio Domini erga ſuos electos quāta. Pſal.33. Pſal.18. Matth.26. Iohan.8. In qua regeneratione cū Chriſto ſimus ſeſſuri.

Notandum autem, quòd vna eſt generatio, & duæ regenerationes. Et in generatione quidem, quam ex radice vitiata contrahimus, corpus mortalitate, anima autem iniquitate repletur. In regeneratione verò baptiſmatis, vbi nos oportet naſci denuò, animæ quidem purgatur iniquitas, ſed corporis mortalitas non aufertur. Neceſſaria eſt ergò alia regeneratio, ſiue reſurrectio, in qua reperientur etiam corpora configurata corpori claritatis Chriſti, ſi tamen corda priùs fuerint reformata ad manſuetudinem & humilitatem ipſius cordis Chriſti. Vndè & beatus, qui habet partem in reſurrectione prima: pro eo vtiquè, quoniam futurus eſt particeps & ſecundæ. In hac ergò regeneratione cùm ſederit filius hominis, & cæte-

Vna eſt generatio, & duæ regenerationes. Gen.4. Iohan.3. Apoc.20.

& cætera. Hoc eſt quod alio in loco ſcriptura loquẽs, Pro cõfuſione, inquit, duplici, & rubore, laudabunt partem ſuam. Duo enim habet paupertas ſequentiũ Dominum, afflictionem ſcilicet, & vilitatem. Vndè Propheta: Vide, inquit, humilitatem meam, & laborem meum. Propterea igitur in terra ſua duplicia poſſidebunt, vt pro vilitate ſit honor iudiciariæ poteſtatis, pro afflictione refrigeriũ placidiſſimæ ſeſſionis. Quandò igitur ſedebimus nos, quorum modò nec corpus nec anima ſedet, in quibus ſedatum nihil, nihil quietum, nihil in eodem ſtatu permanet? Quandò liberabimur ab inquietudine mobilitatis huius? Corpus enim noſtrum ſedere non permittitur, cùm illud impediat & præſentis ſenſus doloris, & futura mortis anxietas, quoniam paſſibile eſt & mortale. Sed & ſpiritus ipſe nullam habet requiem, ob expectationem ſpei, & timoris ſolicitudinem. Erit autem cùm anima requieſcet, in ſpe ſingulariter conſtituta, libera quidem à ſolicitudine, ſed non ab expectatione. Fiet autem hoc poſt mortem carnis, ſed ante diem iudicij. In die autem illa cùm ſederit filius hominis, perfectè & ex omni parte ſedebimus: quia nec corpus doloris ſenſu turbabitur, nec anxiabitur timore mortis, impaſſibilitatis & immortalitatis duplici ſtola glorificatum, liberique erimus, quòd ad animam pertinet, ab expectatione & ſolicitudine vniuerſa, nihil minus habentes, nihil deinceps periculi metuentes, in perfectiſſima ſecuritate, & ſecuriſſima perfectione. Sedebitis, ait Dominus, ait Veritas. Solennis ſeſſio, grata quies, plena ſufficientia. Filij hominum vſquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Gloriam enim, quæ abinuicèm eſt, quæritis, vanam vtiquè & mendacem, quoniam vani filij hominum, mendaces filij hominum: & gloriam, quæ à ſolo Deo eſt, non vultis, gloriam ſine dubio manentem & veram. Miſeri & miſerabiles, qui pro breui voluptate torrentem perditis voluptatis, & diuinam vobis interrumpitis miſericordiam, vt nunquàm ſatiemini ab vberibus conſolationis eius.

Eſa.61. *Pſal.24.* *Corporis humani inſtabilitas.* *Poſt mortẽ carnis, anima libera eſt ab omni ſolicitudine* *Pſal.4.*

Sed nè magnæ promiſſionis dulcedinem longanimis expectatio contorqueret, mentis noſtrę mobilitatem ſermone temperat dulciori. Nouit enim ipſe figmentum noſtrum, quoniam dilationis moras puſillanimitas noſtra non ſuſtinet, ideoque benignitate ſua huic quoquè obuiat cogitationi, & occurrit etiã ex hac parte, dicens: Et omnis qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut fratrem, aut vxorem, aut agros, aut filios propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Obſtructum eſt certè os loquẽtium iniqua. Iamque confundantur omnes iniqua agentes ſuperuacuè. Habemus enim promiſſionem vitæ huius, quæ nunc eſt, pariter & futuræ, manifeſtumque eſt præſentis temporis eſſe centupli promiſſionem, ex eo nimirùm, quod ſequitur: Et vitam æternam poſſidebit. Sed nè quis obſtinatis diſſimulandi locus remaneat, vado ad Euangelium ſecundùm Marcum, vbì apertè declaratur, temporis huius eſſe centupli promiſſionem. Ait enim Dominus: Nemo eſt, qui reliquerit patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centiès tantum, nunc in hoc tempore domos, & fratres, & cætera quæ ſequuntur. Et vt magìs miremini, nec promiſſionem hanc, licèt huius ſit temporis, exhiberi de temporalibus æſtimetis, additũ eſt, cum perſecutionibus. Quid enim in perſecutione poſiti terrenæ ſubſtantiæ ſancti martyres acceperunt, quandò & ipſa quoquè terra beatorum corporum data eſt in manus hominum impiorum? Quòd ergò dicit centiès tantum domos, aut fratres, & cætera, minimè ſecundùm carnem intelligi poſſe, vel ex eo manifeſtum eſt, quòd centum matres accipit nemo. Iam verò ſi pro communicatione poſſeſſionum, & animorum affectione, quæ inter electos eſt, promiſſionem hanc volumus intelligere, aliquibus quidem, ſed non omnibus poterit conuenire. Nonnullos enim ſanctorum terrena hac & humana conſolatione nouimus caruiſſe. In corde ergò, & in homine interiori centuplum iſtud quæras neceſſe eſt, vt habeas nunc quidem fructum tuum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam.

Alia pauperum Chriſti merces. *Pſal.62. & 24.* *Mar.10.* *Locus ſcripturæ iſtius ſpiritualiter intelligendus.*

Qui ergò nondùm centuplum acceperunt, ſcrutentur corda ſua, & vniuerſa manuum ſuarum ſtudia diligenter examinent: nec dubium quin inueniant angulum & diuerſorium, quod Saluator non nouit. Sed vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos. Magìs autem perfectiùs relinquant omnia, non quærant quæ ſua ſunt, nihil ſibi retineant, nihil alijs. Sunt enim plerique, qui licèt propriam exaltationem,

Luc.9.

cognoſcitur,quod non modò Sacerdotes,Reges,atque Prophetas vnxit in veteri teſtamento,ſed etiam ſanctos Apoſtolos,Martyres,& Confeſſores ſanctificauit in nouo. Hodiè etiam nos oleo diuinæ virtutis inungimur, vt in ſpiritualis palæſtræ certamine colluctantes,de ſubactis atque conuictis hoſtibus triumphemus.

De quo nimirùm oleo Propheta dicit: Computreſcit iugum à facie olei. Nam cùm per hoc diuini chriſmatis ſacramentum libertatis nobis ſpiritus redditur,ſeruitutis antiquæ iugum in putredinem neceſſe eſt redigatur. Hoc myſterium chriſmatis Propheta Dauid indubitanter agnouit, cùm vultus noſtros in oleo exhilarandos eſſe cantauit.Enimuerò cùm mundi crimina Deus diluuio quondàm expiaret effuſo, futuri muneris columba ſimilitudinem prætulit, cùm oliuæ ramo pacem terris redditam nunciauit. Ait enim ſcriptura: Expectatis autem vltrà ſeptem diebus alijs, rurſùm dimiſit Noë columbam ex arca. At illa venit ad eum ad veſperam portans ramum oliuæ virentibus folijs in ore ſuo.In remiſſione ac reuerſione columbę ſeptenarius numerus ponitur,quia ſeptem eſſe proculdubiò ſancti Spiritûs dona noſcuntur. Veſpertina verò hora ad arcam columba reuertitur,quia Spiritus ſanctus,qui in mundi principio ferebatur ſuper aquas, iam veſperaſcente ſeculo ſanctam repleuit Eccleſiam.

Eſa.10. *Pſal.103.* *Gen.7.& 8.* *Septē dona Spiritus ſancti.*

Ad hoc etiam diuini chriſmatis pertinet ſacramentum, quòd omnipotens Deus Moyſi famulo ſuo mandatum dedit, vt Aaron fratrem ſuum aqua priùs ablueret, deindè per infuſionem huius vnguenti conſtitueret ſacerdotem. Aaron, inquit,& filios eius vnges, ſanctificabiſque eos, vt ſacerdotio fungantur mihi. Filijs quoque Iſraël dices: Hoc oleum vnctionis ſanctum erit in generationes veſtras. Porrò autem ſicut iam abluto per diluuiū mundo, cum oliuæ ramo ad arcam columba reuertitur: ſic etiam Aaron aqua priùs ablutus eſt,deindè chriſmate perunctus,vt ad ſacerdotium promoueretur. Sic etiam nunc quilibet ad regenerationis gratiam veniens priùs ſacri baptiſmatis vndis immergitur, vt poſtmodùm diuini chriſmatis myſterio cōſignetur. Illud prætereà oleum, quod & tabernaculum fœderis,& cuncta eius vtenſilia conſecrauit,hoc diuini chriſmatis ſacramentum perſpicuè figurauit. Ait enim Dominus Moyſi: Tolles oleum de oliuetis, menſura Hin,facieſque vnctionis oleum ſanctum,vnguētum compoſitum opere vnguentarij,& vnges ex eo tabernaculum teſtimonij,& arcam teſtamenti, menſamq; cum baſibus ſuis, candelabrum,& vtenſilia eius, altaria thimiamatis,& holocauſti, & vniuerſam ſupellectilem,quæ ad cultum eorum pertinet, ſanctificabiſque omnia, & erūt ſancta ſanctorum: qui tetigerit ea, ſanctificabitur. Myſticum itaq; chriſma, quod tunc conſecrabat tabernaculum in deſerto, nunc Eccleſiam in nouo ſanctificat teſtamento. Quod etiam ſacramentum tunc vberiùs,& copioſiùs videtur impletum,cùm Redemptor noſter de Iordani vndis baptizatus exijt, & apertis cælis protinùs in eum Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie manifeſta viſione deſcendit, moxque vox Patris intonans ait: Hic eſt Filius meus dilectus,in quo mihi complacui: hunc eſſe perſpicuè comprobans,cui Dauid olìm eodem Spiritu edoctus aiebat: Vnxit te Dominus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Ex illo ſanè tunc Spiritu,qui noſtrum quoquè chriſma nunc conſecrat,tantam virtutem aquarum omnium natura concepit,vt in quibuſcunque fluentibus ſub profeſſione deificæ Trinitatis abluendus immergatur,plenum atque perfectum nouæ regenerationis myſterium diuinitùs impleatur.

Leuit.8. *Non debet quis ante baptiſmum ſacro chriſmate inungi aut confirmari.* *Exod 30.* *Myſticum chriſma Eccleſiam ſanctificat.* *Matth.3.* *Pſal.44.*

Hoc noſtrum chriſma illud etiam oleum typicè deſignabat,quo Dominus in tabernaculo ſeptem lucernas impleri,ac iugiter ardere præcepit: Præcipe,inquit, filijs Iſraël, vt afferant tibi oleum de oliuis puriſſimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas iugiter extra velum teſtimonij in tabernaculo fœderis, ponetque eas Aaron à veſpere vſque in manè coram Domino, cultu rituque perpetuo in generationibus veſtris ſuper candelabrum puriſſimum ponetur ſemper in conſpectu Domini. Quid autem per ſeptem lucernas in tabernaculo, niſi ſeptem ſignificantur Eccleſiæ in vno populo Chriſtiano? In quibus nimirùm oleum iubetur indeſinenter ardere,quia in ijs ſyncera charitas, quæ per Spiritum ſanctum datur, gemini debet amoris igne ferueſcere,& claris atque conſpicuis ſemper operibus coruſcare. Sed cùm vna ſit proculdubiò catholica & vniuerſalis Eccleſia, ſicut per Salomonem dicitur: Vna eſt columba mea, vna genitricis ſuæ: quid eſt, quòd in ſacris eloquijs ſeptem eſſe referuntur Eccleſiæ, niſi quia vna eſt per vnitatem fidei,

Exod.27. *Num.8.* *Vna eſt catholica & vniuerſalis Eccleſia.* *Cant.6.*

IN LAVDEM VENERABILIS SACRAMENTI EVCHARISTIAE SERMO BEATI IOHANNIS DAMASceni. *Habetur libro quarto cap. quartodecimo de Orthodoxa fide, Iacobo Billio Abbate interprete.*

BONVS ille, atque vndequaquè bonus, immò bonitate omni ſublimior Deus, quique totus bonitas eſt, pro eximijs bonitatis ſuæ opibus bonum ſolum eſſe, hoc eſt naturam ſuam, qua nulla res frueretur, minimè paſſus eſt: verùm & eam ob cauſam primùm intellectuales illas & cęleſtes virtutes, ac deindè mundum hunc viſibilem & in ſenſum cadentem, atque ita demùm ex intellectuali & ſub ſenſum cadẽte hominem procreauit. Ac res quidem omnes ab eo conditæ, eſſentiæ ratione, bonitatis ipſius participes ſunt. Ipſe enim rebus omnibus eſſe eſt, quandoquidem in ipſo omnia ſunt: non eo tantùm nomine, quòd ipſe ea ex nihilo in ortum protulit, verùm ob id etiam, quòd ipſius vis ac facultas res à ſe conditas tuetur atque conſeruat. Vberiùs autem animantia. Nam & quatenùs ſunt, & quatenùs vita prædita ſunt, bonum ipſis impertitur. At verò ea, quæ ratione vtuntur, tum ob ea, quæ antè diximus, tum ob rationem etiam boni participatione copioſiùs adhuc fruuntur. Arctiori etenim quodammodò neceſſitudine cum eo coniuncta ſunt: tametsì alioquì ille incomparabili magnitudine omnia ſuperet. Et verò homo, vtpotè ità conditus, vt & ratione vteretur, & arbitrij libertate præditus eſſet, hanc poteſtatem acceperat, vt per ſuam voluntatem, animique inductionem ſine vlla intermiſſione Deo coniungeretur, ſi quidem in bono, hoc eſt in Creatoris obedientia, perſtitiſſet.

Martij 24. Dei bonitas Angelorum atque hominum procreandorũ cauſa fuit.

Rom. 11.

Homo arbitrij libertate donatur.

Quoniam autem Creatoris ſui præceptum violauit, ac ſub mortẽ & corruptionẽ cecidit, idcircò generis noſtri parens & effector ob viſcera miſericordiæ ſuæ nobis adequatus eſt, per omnia videlicet, excepto peccato, homo effectus, noſtręque naturæ vnitus. Nam quia ipſius imaginẽ ac ſpiritũ, quem nobis tribuerat, minimè ſeruauimus, ipſe pauperis & imbecillæ naturæ noſtræ particeps factus eſt: quò nos luſtraret, atque in incorruptionem vindicaret, diuinitatisque ſuæ rursùs participes redderet. Oportebat porrò non primitias tantùm noſtræ naturæ, ſed & quemlibet hominem in participationem ſummi illius boni venire, ac denuò naſci, nouoque alimento ac natiuitati conſentaneo veſci, ſicque ad plenam ac perfectam menſuram peruenire. Ac proindè Chriſtus per natiuitatem ſuam, hoc eſt, incarnationem & baptiſmum, ac paſſionem & reſurrectionem, naturam noſtram à primi parentis peccato & morte ac corruptione liberauit, reſurrectionemque auſpicatus eſt, ac ſeipſum viam & normam atque exemplar conſtituit, vt nos quoquè ipſius veſtigijs hærentes, quod ipſe naturâ eſt, hoc adoptionis beneficio ſimus, filij nimirùm & hęredes Dei, ipſiusque cohæredes. Nobis itaque ſecundum, vt iam dixi, ortum dedit: vt quemadmodùm ex Adamo progeniti, ſimilitudinem ipſius cõtraximus, ac maledictionem & corruptionem hæreditate conſecuti ſumus: ad eundem quoquè modum ex ipſo progeniti, ſimiles ei efficiamur, atque immortalitatis & benedictionis, ipſiusque glorię hęreditatem percipiamus. Quoniam autem ſpiritualis hic Adamus eſt, par ſcilicet erat, vt natiuitas quoquè ſpiritualis, atque itèm cibus eſſet. Verùm quia ex duplici natura compoſiti atque concreti ſumus, duplicem quoquè proindè natiuitatem, atque itèm compoſitum cibum eſſe neceſſe erat. Quocircà natiuitas quidem nobis per aquam & Spiritum, hoc eſt per ſanctum Baptiſmum, data eſt: cibus autem panis ipſe vitæ, hoc eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui de cælo deſcendit. Nam cùm voluntariam mortem noſtra cauſa ſuſcepturus eſſet, ea nocte, qua ſeipſum tradebat, Teſtamentum nouum ſanctis ſuis diſcipulis & Apoſtolis, ac per eos omnibus qui in eum credũt inſtituit. Itaque in ſanctæ & illuſtris Sion cœnaculo, cùm vetus paſcha cum diſcipulis ſuis ediſſet, ac vetus Teſtamẽtum expleuiſſet, diſcipulorum pedes lauit, per id videlicet ſanctum Baptiſmũ deſignãs. Ac tum fractum panem porrexit eis, dicens, Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum. Conſimilique modo acceptum calicem, ex vino & aqua conſtantem, impertiuit eis, dicens: Bibite ex

Heb. 2.

Dei bonitas per hominẽ Chriſtũ Dei filium, nos reſtaurauit.

Rom. 8.

Vt ſecũdam natiuitatem nobis dedit Chriſtus, ità & cibũ hunc congruentẽ.

Iohan. 3.

Iohan. 6.

Iohan. 13.

Matth. 26.

hoc omnes. Hic eſt ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro vobis effunditur in remiſſionem peccatorum: hoc facite in meam commemorationem. Quotieſcunquè enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem filij hominis annunciabitis, reſurrectionemque ipſius confitebimini, donèc veniat.

1.Cor.11.

Quamobrèm ſi ſermo Dei viuus eſt & efficax, ac Dominus omnia quæcunque voluit fecit: ſi dixit, Fiat lux, & facta eſt, Fiat firmamentum, & factum eſt: ſi verbo Domini cæli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum: ſi cælum & terra, aqua itèm & ignis & aër, & omne eorum ornamentum, Domini verbo completum & abſolutum eſt, atque hoc etiam nobiliſſimum animal, quod homo nuncupatur: ſi ipſemet Deus Verbum, poſteaquàm ità voluntas ipſius tulit, homo factus eſt, atque ex puris & immaculatis ſanctæ ac ſemper Virginis ſanguinibus carnem ſibijpſi ſine ſemine cōdidit, quid tandèm afferri poteſt, quin ex pane corpus ſuum, ex vino & a qua ſanguinem ſuum, efficere queat? Dixit antiquitùs, Producat terra herbam virentem: atque ea etiamnùm orto imbre fœtus ſuos producit, diuino præcepto impulſa ac roborata. Dixit Deus, Hoc eſt corpus meum, & hic ſanguis meus, &, Hoc facite in meam commemorationem: atque omnipotenti ipſius prẹcepto, donèc ipſe veniat, hoc efficitur: (His enim verbis vſus eſt, Donèc veniat) ac pluuia huic nouæ ſegeti per conſecrationem exiſtit ſancti Spiritûs vis inumbrans. Quemadmodùm enim quicquid Deus fecit, id ſancti Spiritûs opera fecit: eodem modo nunc quoquè Spiritus operatio, ea quæ naturā ſuperant, efficit, quæque niſi ſola fide capi atque intelligi nequeunt. Quo tandèm modo mihi fiet iſtud? aiebat ſancta Virgo: quoniam virum non cognoſco. Reſpondet Archangelus Gabriel: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Tu quoquè nunc quæris quomodò panis corpus Chriſti, & vinum cum aqua coniunctum ſanguis Chriſti fiat? Tibi itèm reſpondeo: Spiritus ſanctus ſuperuenit, eaque efficit, quæ orationis facultatem ac mentis intelligentiam excedunt. Panis porrò & vinum ob eam cauſam adhibentur, quia Deo nota & explorata eſt humana imbecillitas, quippè quæ vtplurimùm ea quæ vſu & conſuetudine minimè trita ſunt, grauiter ferat, & auerſetur. Quo fit, vt ille, pro ea, qua vti ſolet, erga nos indulgentia, per ea quæ naturæ vſitata ac familiaria ſunt, ea quæ naturam ſuperant, efficiat. Et quemadmodùm ipſe, quoniam in hominum more poſitum eſt, vt aqua lauentur, & oleo vngantur, idcircò in Baptiſmo gratiam Spiritûs cum oleo & aqua copulauit, fecitque illud lauacrum regenerationis: eodem modo quoniam ità fert hominum vſus atque conſuetudo, vt panem edant, vinumque & aquam bibant, idcircò diuinitatem ſuam cum ipſis coniunxit, eaque corpus & ſanguinem ſuum fecit, vt per vſitata naturæque conſentanea, ad ea, quæ ſupra naturam ſunt, aſſurgamus. Sanè corpus diuinitati verè vnitum eſt illud corpus, quod ex ſancta Virgine ortum eſt: non quòd aſſumptum illud corpus è cælo deſcenderit: ſed quia panis ipſe ac vinum in corpus & ſanguinem Dei immutantur. Quòd ſi, quo pacto id fiat, requiris, ſat tibi ſit audire, quòd per ſanctum Spiritum id fiat, quemadmodùm & ex ſancta Dei matre per Spiritum ſanctum Dominus ſibijpſi & in ſeipſo carnem cōdidit. Nec quicquam ampliùs nobis perſpectum & exploratum eſt, quàm quòd verbum Dei verum eſt & efficax, atque omnipotens: nam modus eiuſmodi eſt, vt nulla ratione indagari queat. Quin ne hoc quoquè alienum fuerit dicere, quòd quemadmodùm naturaliter panis per cibum & vinum, & aqua per potum, in comedentis ac bibentis corpus & ſanguinem immutantur, corpuſque alterum fiunt, atque à priori ipſius corpore diuerſum: ſic propoſitionis panis ac vinum & aqua per ſancti Spiritûs inuocationem & aduētum mirabili modo in Chriſti corpus & ſanguinem vertuntur, nec ſunt duo, ſed vnum & idem. Quocircà ijs, qui ſacramentū iſtud per fidem dignè percipiunt, in peccatorum remiſſionem & vitam æternam, animique & corporis præſidium cedit: ijs contrà, qui perfidè indigneque ſuſcipiunt, in pœnam ac ſupplicium: haud ſecùs videlicet, àc Domini mors credētibus quidem vita & incorruptio extitit ad ſempiternæ beatitudinis oblectationem, incredulis autem, Dominique carnificibus, in pœnam ac cruciatum ſempiternum.

Heb.4. Pſal.134. Gen.1. Pſal.32. Ab alijs chriſti miraculis Euchariſtiæ fidē adſtruit. Gen.1. Matth.26. Luc.1. Cur panis & vinū in Euchariſtia adhibeantur. Cur in baptiſmo ſacrū oleum adhibeatur. Quid reſpōdendū quærentib⁹, quo pacto corpus Chriſti fiat in Euchariſtia. Sancti ſpiritûs operatione, ſacramentū Euchariſtię cōficitur. 1.Cor.11.

Nec verò panis & vinum corporis Chriſti figura ſunt, (abſit enim hoc) verùm ipſiummet Domini corpus diuinitate affectum: quippè cùm Dominus ipſe dixerit, Hoc eſt, non corporis ſignum, ſed corpus, nec ſanguinis ſignum, ſed ſanguis. Et priùs adhuc, ad Iudęos ſermonem habens, Niſi manducaueritis carnem filij hominis,

In eos qui typum ſibi fingūt in euchariſtia. Matth.26. Iohan.6.

nis,& biberitis eius ſanguinem,nō habebitis vitā in vobis.Caro enim mea verus eſt cibus, & ſanguis meus verus eſt potus. Ac rurſus,Qui manducat me,viuet. Ac proindè ſummo cum metu & pura conſcientia, fideq́; haudquaquàm dubia accedamus: ac profectò ſic nobis fiet,quēadmodùm firmè ac conſtanter credimus.Ipſum porrò omni puritate colamus, hoc eſt,& ſpirituali,& corporea: ſiquidem duplex ipſe eſt. Ardenti cupiditate ad eum adeamus,manibusq́ue in crucis formam compoſitis crucifixi corpus ſuſcipiamus, atque & oculis, & labijs, & frontibus impoſitis,diuini carbonis participes efficiamur, vt ignis deſiderij in nobis inſiti,aſſumpta ea,quæ ex carbone oritur,inflammatione,peccata noſtra exurat,ac pectora noſtra colluſtret: demusq́ue operam, vt per diuini ignis perceptionem inardeſcamus, Dijq́ue efficiamur. Vidit quippè carbonē Eſaias.Carbo porrò non ſimplex lignum eſt,ſed igni vnitum. Sic panis quoquè communionis,non ſimplex panis eſt,ſed diuinitati vnitus.Corpus autem,quod diuinitati vnitum eſt,non vna natura eſt: ſed vna quidem corporis, altera autem diuinitatis cum ipſo coniunctæ. Quo fit, vt vtrunque,non vna natura ſit, ſed duæ. Abrahamum ex alienigenarum ſtrage redeuntem ille ſummi Dei ſacerdos Melchiſedech pane ac vino excepit. Menſa illa myſticam hanc adumbrabat,quemadmodùm & ſacerdos ille veri pontificis Chriſti figuram & imaginem præ ſe ferebat. Tu enim,inquit,es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech. Panem hunc panes propoſitionis adumbrabant. Hoc videlicet illud eſt purum & incruentum ſacrificium quod Dominus à ſolis ortu vſque ad occaſum oblatum iri per prophetam prædixit. Corpus ac ſanguis Chriſti eſt,ad animæ & corporis noſtri incolumitatem tendens, quod nec conſumitur, nec corrumpitur,nec in ſeceſſum abit (auertat hoc Deus) verùm ad noſtram ſubſtantiam & conſeruationem tendit, atque omne incommodum propulſat,eamque vim habet,vt ſpurcitiem omnem abſtergat. Si adulterinum aurum nanciſcatur,per explorantem inflammationem purgat, nè in futurum cum mundo condemnemur. Omnes enim morbos, immiſſasq́ue calamitates purgat: quemadmodùm ait Apoſtolus, Si enim noſipſos dijudicaremus, non vtiquè iudicaremur. Cùm iudicamur autem à Domino,corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Atque hoc eſt quod ait,Itaque qui percipit corpus & ſanguinem Domini indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Per illud porrò purgati, corpori Domini, ipſiusq́ue ſpiritui vnimur, ac Chriſti corpus efficimur. Panis hic delibatio eſt futuri panis, qui superſubſtantialis eſt. Siquidem ſuperſubſtantiale, vel futurum ſignificat, hoc eſt panem futuri ſeculi, vel eum qui ad tuendam ſubſtantiam noſtram adhibetur. Quamobrèm ſiue hoc, ſiue illo modo accipiatur, corpus Domini aptè dicetur. Viuificus etenim ſpiritus eſt caro Domini: quandoquidem ex viuifico ſpiritu concepta eſt. Quod enim ex ſpiritu natum eſt, ſpiritus eſt. Quæ tamen non eò à me commemorantur, vt corporis naturam ſubmoueam, ac de medio tollam, verùm vt illud viuificum eſſe ac diuinum oſtendam.

Quo pacto ſuſcipienda Euchariſtia.

Eſa. 6.

Panē cōmunionis corpus Domini intelligo,quod panis dicitur ꝓpter figurā & ſpeciē.

Gen. 4.

Pſal. 109.

Leuit. 24.

Mal. 1.

1. Cor. 11.

Supſubſtantiale quid ſignificet.

Iohan. 3.

Quòd ſi nonnulli panem ac vinum corporis ac ſanguinis Domini figuram eſſe dixerunt, quemadmodùm ille diuinitùs afflatus Baſilius, non hoc poſt conſecrationem dixerunt, ſed antequàm oblatio ea conſecraretur, hoc vocabulum vſurpàrunt. Participatio autem etiam hoc ſacramentum dicitur: quia per illud diuinitatis Ieſu participes efficimur. Communio itèm optimo iure appellatur: quia per illud cum Chriſto commercium habemus, ac carnem ipſius & diuinitatem percipimus, atque adeò nos inter nos communicamus atque copulamur. Quoniam enim ex vno pane participamus, omnes vnum Chriſti corpus, & vnus ſanguis,& alij aliorum membra efficimur, Chriſtique concorporei exiſtimus. Cæterùm illud pro viribus caueamus,nè ſacramentū hoc vel ab hæreticis accipiamus, vel illis demus. (Nolite enim ſanctū dare canibus, inquit Dominus,nec proijciatis margaritas veſtras ante porcos:) nè alioqui & eorū errorē,& condemnationē,nobis cōtrahamus. Nā ſi omninò hoc affert iſtud ſacramentū,vt & Chriſto,& alij alijs vniamur, nō eſt dubiū quin omnibus,qui nobiſcum illud percipiūt, animo ac voluntate copulemur. Ex volūtate quippè cōiunctio hæc exiſtit,non autem citra animi noſtri ſententiam. Omnes enim,vt Apoſtoli verbis vtar,vnum corpus ſumus, quoniam ex vno pane participamus. Figuræ porrò rerum futurarum idcircò dicuntur, non quòd non verè corpus ac ſanguis Chriſti ſint,ſed quòd nunc quidem

Baſil. in Liturg.

Panis ante conſecrationem dicitur,poſt verò corpus Domini.

1. Cor. 10.

Hæreticis nec danda Euchariſtia nec ab ipſis ſumenda.

Matth. 7.

1. Cor. 10.

diui-

diuinitatis Chriſti per ea participes efficiamur, tunc autem intellectuali modo, ac per ſolum adſpectum.

DE SS. TIMOLAO, DIONYSIO ALIISQVE SEX MARTYRIBVS, EX HISTOR. ECCLE-*ſiaſt. Euſebij lib.8.cap.13. interprete Iohanne Chriſtophorſono.*

Martij 24.

DVM gentiles publica inter ſe feſta celebrabant, & conſueta agebant ſpectacula, inter alia, quæ magnoperè ipſis in optatis erant ad contemplandum, crebro hominum ſermone ferebatur, Chriſtianos qui dudùm erant ad beſtias damnati, certamen confecturos. Cùm verò huius rei fama latiùs manaret, & apud omnes paſſìm vagaretur, adoleſcentes numero ſex, quorum vnus genere Ponticus, nomine Timolaus: alter ex Tripoli vrbe Phœniciæ, qui Dionyſius nuncupatus fuit: tertius eccleſiæ Dioſpolis ſubdiaconus, qui Romulus dictus eſt: quartus Pauſis, & quintus Alexander, vterque Aegyptius: ſextus huius gentilis Alexander ex vrbe Gaza, proprias manus, quô ardentem martyrij cupiditatem ſignificarent, antè colligantes, ad Vrbanum, qui iam beſtias ad Chriſtianos dilaniandos emiſſurus eſſet, curriculo currunt, ſeque Chriſtianos liberè confitentur: atque ipſa ſua propenſione tanquàm ad aciem instructa, & ad quodque diſcrimen admodùm parata liquidò declarârunt eos, qui in vero Dei, omnium rerum fabricatoris cultu gloriantur, violentas immanium ferarum incurſiones nequaquàm formidaturos. Vndè profectò tum ipſum Præſidem, tum illos, qui cum eo erant, in repentinam admirationem traducentes, extemplò in carcerem contruduntur.

Sex egregij adoleſcẽtes.

Vrbanus præfectus prouinciæ.

Non multis diebus pòſt, alij duo fuêre in eorum numerum adſcripti: vnus, qui acerba & varia tormenta propter fidei ſuæ confeſſionem, varijs temporibus oſtentatam, anteà exhauſiſſet, Agapius nomine: alter qui res, ad corporis vſum neceſſarias, illis martyribus ſubminiſtrâſſet, Dionyſius appellatus. Omnes iſti, octo numero, vno die, nempe vigeſimoquarto menſis Dyſtri, hoc eſt, ad nonum Calendas Aprilis, in ipſa Cæſarea ſecuri percuſſi obeunt. Per idem tempus duo ex Imperatoribus, quorum alter primum ac ſummum Imperij gradum, alter ſecundum poſt illum obtinebat, ad priuatam quandam vitæ rationem ſe transtulerunt, atque res publica langueſcere & ægra eſſe cœpit. Paulò pòſt Imperio Romano contra ſe diſſentiente, bellum graue & acerbum inter ipſos Imperatores mutuò excitatur: neque ſeditio ac tumultus in ea commotus prius ſedatus fuit, quàm pax aduersùm nos in vniuerſis orbis partibus, quæ Romano paruêre Imperio, firma conſtitueretur. Nam ſimul àc illa omnibus, inſtàr lucis cuiuſdam ex tenebricoſa & obſcura nocte exorta fuit, communis Imperij Romani ſtatus iterùm ad ſtabilitatem, amicitiam & pacem reſtituitur, mutuamque concordiam, quam à maioribus acceperat, recuperauit.

Octo martyres vno die iugulãtur.

HISTORIA S. AGAPETI EPISCOPI, AVTHORE SVIDA.

Martij 24.

AGAPETVS Synadorum Epiſcopus fuit, quem quidem Euſebius Pamphili magnoperè commendat, eximiaque per ipſum edita miracula commemorat, montes videlicet, fluuioſque è proprijs ſedibus in alias tranſlatos, necnon mortuos ad vitam reuocatos. Ad hæc, quòd Maximinus eum, dum rei militari operam daret, vt Chriſtianum voluit de medio tollere, quippè quòd multos eius præclara facinora demirari intelligeret.

SERMO

SERMO DIVI EPHRÆM VIRI SANCTISSIMI ET ILLVMINATISSIMI, ECCLESIAE EDISSENAE *Diaconi, de Paſſione Domini Saluatoris, Ambroſio Camaldulenſi interprete.*

LOQVI timeo, & narrationem plenam horroris linguæ officio aggredi. Eſt enim reuerà metus ingens de paſſione Domini Saluatoris verba facere, & tentare tantæ rei indignitatem explicare. Hodiè nanque Dominus noſter traditus eſt in manus peccatorum. Sed cuius rei gratia eſt traditus ſanctus, innocens, cæleſtis Dominus, ac ſine peccato? Qui nihil peccauerat, hodiè traditus eſt. Venite, fratres, diſcamus quarè traditus ſit Chriſtus Saluator noſter. Propter nos impios Dominus traditur. Quis non admiretur? quis non obſtupeſcat? Peccantibus ſeruis Dominus traditur, vt liberet à morte proprios ſeruos, qui antè peccauerant. Perditionis ac tenebrarum filij in tenebris exiêrunt eum compræhendere, qui in ictu oculi poterat omnes exurere. Vidit illorum audaciam Dominus & veſanam iracundiam, ſeque ipſum cum omni manſuetudine ſponte ſua impiorum tradidit manibus. Vinxerunt perditi immaculatum Dominum, illuſeruntque ei, qui alligauerat fortem inſolubilibus nexibus, noſque à peccatorum noſtrorum vinculis ſoluerat. Texuerunt & coronam ſpinarum, quas pro fructu tulerat vinea Iudæorum. Illuſerunt ei, Regem appellantes, & conſpuerunt in faciem eius, cuius adſpectum omnes cælorum virtutes contremiſcunt. En rurſus anguſtia, dolor & lachrymæ cor meum occupant, dum conſidero Dominum contumelias, probra, verbera, ſputa tanta lenitate tolerantem. Venite, diſcamus miſerationum ipſius magnitudinem. Dulcis Dominus ſeruum inutilem & incontinentem habuit in paradiſo voluptatis, qui vbi peccauit, tortoribus traditus eſt. Vidit pius Dominus deficientem inter flagella, & miſericordia motus, vt ſeruum eximeret à pœna, ſemetipſum pro illo flagris expoſuit.

Matth. 26. — Pro peccatoribus traditus eſt Dominus. — Gen. 3.

Volebam hîc finem facere ob nimij ſtuporis magnitudinem, ſed rurſum veritus ſum, nè per meum ſilentium irritarem Spiritus gratiam. Pauco tamen, fratres, non leuiter, dum iſta pronuncio, tremuntque omnia oſſa mea, cùm ea diligenti admota conſideratione diſcutio. Ipſe omnium conditor Deus noſter & Dominus ante Caipham hodiè ſiſtitur, quaſi vnus ex reis, vnuſque miniſtrorum ei alapam dedit. Tremit cor meum, hæc omnia cogitans. Sedet Seruus, Dominus ſtat, & qui plenus erat ſceleribus, contra inſontem atque ab omni peccati labe alienum, ſententiam dictat. Contremuerunt cæli, fundamenta orbis terræ concuſſa ſunt, expauerunt Angeli omnes atque Archangeli, Gabriel & Michaël facies ſuas alis contexerunt, Cherubin trementia ſub rotis ſe abdiderunt, Seraphin illa hora alas ad inuicèm colliſiſſe viſa ſunt, cùm daret miniſter iniquitatis alapam Domino maieſtatis. Quomodò igitur non protulerunt fundamenta terræmotum atque tremorem, cùm hora illa contumelijs affici creatorem ſuum cernerent? Cogito, ac tremore concutior, rurſuſque compungor, intuens leniſſimam tolerantiam benigniſſimi Domini. Tremunt ecce renes mei, dum loquor. Creator, qui de puluere terræ hominem per gratiam finxerat, à manibus, quas ipſe formauerat, alapam accipit.

Iuſtus Dominus ab iniuſto ſeruo condemnatur. — Alapā accipit.

Caueamus ſolicitè, fratres, nè iſta omnia ſimpliciter audiamus, quæ pro nobis Dominus pertulit, ſed ea ſolicitè ruminemus, & iugi meditatione voluamus. Dic, miniſter infelix, dic ſerue nequam: Cuius rei gratia Dominum alapis cædis? Serui quidem omnes cùm liberi efficiuntur, accipiunt alapam, vt mortali libertate potiantur. At ipſe, ó infelix, cùm ſit omnium liberator, iniuſtè alapa cæditur. Quid putas mercedis accipere à Caipha pro huiuſmodi alapa? Ergóne non audiſti? Ergone non didiciſti, quoniam filius eſt omnium Domini? Alapam quidem dediſti omnium Domino, ſed ſeruus ſeruorum factus es in æternum, opprobrium & abominatio omnium, æterno damnatus incendio. Grande mira-

Mãſuetudo eius quãta. miraculum, fratres, ſtuporis pleniſſimum eſt, cernere Chriſti Regis ac Domini noſtri manſuetudinem. Palma cæſus à ſeruo, rationabiliter prudenterque reſpondit cum omni manſuetudine ac reuerentia. Seruus furit, Dominus patitur. Iraſcitur ſeruus, Dominus in ſua benignitate perſiſtit. Indignationis aculeos, rixamque tumultuantis animi, iræ maximè tẽpore, quis continet? Dominus noſter hæc omnia pertulit benignitate ſua. Quis tuam, ò mitiſſime Domine, patientiam, aut ferre, aut explicare poſſit.

Huc accedite, chariſſimi, dilecti Chriſti, compunctione ſimul & affectu ſummo Redemptoris illecti. Venite conſideremus pariter, quid hodiè contigit in Sion ciuitate Dauid. Semen Abrahæ charum atque electum, quid hodiè geſſit. Immaculatum nempe Dominum tradidit morti. Hac die Chriſtus Saluator noſter per iniquorum manus iniuſtiſſimè ligno Crucis affixus eſt. Venite omnes, & corpus noſtrum abluamus lachrymis atque gemitibus, quia Dominus noſter & Rex gloriæ pro nobis impijs morti eſt traditus. Si quis fortè noſtrûm dilectiſſimi cuiuſpiam atque chariſſimi audiat ſubitò mortem, vel ipſum dilectum mortuum ante oculos ſuos iacere repentè conſpiciat, immutatur facie, eiusque ſerenitas adſpectûs obnubilatur. Ità & lucidus ſol ex alto cæli axe contumeliam Domini pendentis in Cruce conſpiciens, immutatus eſt facie, contraxit lucis ſuç igneos radios, iniuriamque Domini videre non ſuſtinens, mœrore ſe veſtiuit & tenebris. Ità & Spiritus ſanctus ex templo conſiderans dilectum Ieſum appenſum in ligno Crucis, rupto honeſto illo templi velo à ſummo vſque deorsùm, continuò exiuit de templo. Creatura omnis in metu ac tremore fuit, quandò mortuus eſt Saluator noſter, cæleſtis Rex, Dominus maieſtatis. Nos autem peccatores etiam contemnimus ſemper, propter quos ille traditus eſt, qui ſolus ſine peccato fuit. Ridemus quotidiè audiẽtes paſſiones & cõtumelias Domini & Saluatoris noſtri, diebusq; ſingulis delicias quęrimus, ac omni ſtudio veſtis curamus ornatum. Sol eccè propter contumeliam Domini, ſplendorem lucis ſuæ conuertit in tenebras, vt nos videntes ipſum imitemur. Dominus tuus, ô infelix, pro te in Cruce contumelijs afficitur, & tu veſtis mollitiem & ornamenta ſectaris? Non tremit cor tuum, non mens tua exhorreſcit hæc audiens? Qui ſolus ſine peccato eſt, propter te impiæ traditur morti, iniurias, opprobria, verbera patitur: ipſe verò ſuperbia tumidus audis hæc omnia?

[Margin: Crucifigitur — Sol in morte eius obſcuratur. — Mar. 15.]

At verò congruum ac decens eſt, vt grex rationalis vniuerſus paſtorem ſuum iugiter ambiat, eumque ſemper videre deſideret. Ità obſecro, reueremini illum. Nolite cibis lautioribus & delicijs ſeculi contra propoſitum religionis aſſueſcere, ſed in omni exercitatione veſtra in paſtorem veſtrum ſemper intendite, vt ab eius veſtigijs nuſquàm aberretis. Nè, quæſo, imitatores Iudæorum ſimus, vt populus durus, perfidus, inobediens, & bona Dei, Saluatorisque beneficia irritans iugiter. Altiſſimus propter Abraham fidelem famulum ſuum, pronumque ipſius deuotionis affectum, tulit ab initio duritiam ac perfidiam populi, manna de cælo ad manducandum dedit eis: verùm ipſi cæleſti cibo indigni, allia concupiérunt, cibos planè malè olentes. Aquam rursùs ex petra in deſerto eis produxit, ſed ipſi horum vice ſibi acetum dederunt, ſuſpendentes in ligno. Curemus, fratres, nè Iudæorum participes inueniamur, crucifigentes Dominum creatorem noſtrum. Metuamus ſemper, habentes ante oculos paſſionem Redemptoris noſtri. Meditemur aſſiduè pœnas ipſius atque ſupplicia. Propter nos enim paſſus eſt impaſſibilis Dominus, pro nobis crucifixus eſt, qui ſolus ſine peccato fuit. Quid nos, fratres, ei reddere, quid tantis eius beneficijs retribuere vnquàm poterimus? Attendamus ergò nobis ipſis, nè paſſiones eius irritemus. Huc omnes, Eccleſiæ filij, accedite, qui ſancto & precioſo ſanguine immaculati agni redempti eſtis. Venite, meditemur paſſiones Chriſti cum gemitu & lachrymis, atque inter meditandum contremiſcamus, dicentes ad inuicèm: Chriſtus Saluator noſter pro nobis peccatoribus morti traditus eſt. Perpende, frater, quidnam ſit quod audiſti. Deus ſine peccato, Altiſſimi filius, pro te traditus eſt. Aperi cor tuum, conſidera ipſius paſſiones diligenter, & ità tecum tacitus volue. Deus, in quem peccatum cadere non poteſt, hodiè traditus eſt, hodiè illuſus, hodiè conſputus, hodiè flagris cæſus, hodiè percuſſus alapis eſt, hodiè coronam ſpineam tulit, hodiè crucifixus eſt cæleſtis agnus. Contremiſcat cor tuum, horreat anima tua, in hac iugi meditatione paſſionum Domini tui quotidiè lachrymas funde. Dulces quippè nimiùm ſunt eiuſmodi lachrymæ, illuſtra-

[Margin: Vide hîc imponi delectũ ciborũ, & à lautioribus abſtinentiam. — Exod. 16. — Matth. 27. — In paſſione Domini iugiter meditandum.]

Illuſtraturque anima paſſiones Chriſti iugiter verſans. Huiuſmodi ſit ſemper meditatio tua. Lachrymare quotidiè, gratias referens Domino pro his, quæ pro te paſſus eſt, vt in die aduentûs eius ſint tibi lachrymæ tuæ gloria, & exultatio ante tribunal illud terribile iudicis. Affligere tu quoquè, dum intentè cogitas, quæ pro te pertulit pius ac mitiſſimus Dominus. Tolera tentationes, gratias ex animo referens. Beatus ſanè, qui ſemper ante oculos habet cæleſtem Dominum, & paſſiones eius, quique ſeipſum crucifixit mundo, qui omnibus vitijs, terrenisque negocijs mortuus eſt, qui imitator factus eſt Domini ſui. Hæc ſapientia, hæc prudentia, hic affectus eſt fidelium omninò famulorum, cùm ſemper imitatores fiunt Domini ſui in operibus bonis. Adſpicis, ô homo, immaculatum Dominum in Cruce pendentem, & audes infelix in delicijs & riſu peragere curſum, quo viuis in terra? An ignoras, miſer, quòd is, qui crucifixus eſt, Dominus, de his omnibus abs te exiget rationem? Tu quidem nunc negligis, & contemnens rides, & paſſim delicijs ſolueris: ſed veniet profectò dies illa terribilis, dies vltionis, cùm ſine fine lugebis, ac præ doloribus tuis in igne perpetuo cum eiulatu proclamabis, neque erit omninò qui reſpondeat & miſereatur animæ tuæ. *Eius itèm paſſio nobis imitanda.*

Adoro te, Domine, benedico te, pie, precor te, ſancte, tibi procido, amator hominum Domine, te, immaculate, glorifico, quoniam tu vnigenitus Dominus omnium, qui ſolus ſine peccato es, pro me indigno & peccatore morti traditus es, & morti Crucis, vt peccatoris animam liberares, & à peccati nexibus ſolueres. Quid tibi pro his omnibus retribuam, Domine? Gloria tibi, pijſſime, gloria tibi, miſericordiſſime, gloria tibi longanimis, gloria tibi, qui omnia peccata remittis, gloria tibi, qui deſcendiſti ſaluare animas noſtras. Gloria tibi, qui te in vtero Virginis noſtra carne veſtiſti, gloria tibi, qui pro nobis es natus. Gloria tibi, qui propter nos tentus es, gloria tibi, qui vinctus es, gloria tibi, qui flagris cæſus es. Gloria tibi, qui conſputus es, gloria tibi, qui crucifixus es, gloria tibi, qui ſepultus es, gloria tibi, qui reſurrexiſti die tertia. Gloria tibi, qui prædicatus es, gloria tibi, qui creditus es, gloria tibi, qui aſſumptus es in cælum, gloria tibi, qui cum gloria ingenti ſedes ad dexteram patris. Gloria tibi, qui iterùm venturus es in gloria Patris & ſanctorum Angelorum, ad iudicandum omnem animam, quæ irritas facit ſanctas paſſiones tuas, in hora illa horrenda atque terribili, quandò virtutes cælorum mouebuntur, cùm ſimul venient Angeli, Archangeli, Cherubin & Seraphin cum tremore magno in conſpectum gloriæ tuæ, cùm tremefacta quatientur fundamenta terræ, & ſpiritus omnis exhorrebit præ inæſtimabili gloria immenſæ maieſtatis tuæ. In illa hora, quæſo, operiat me manus tua ſub alis ſuis, & liberet animam meam à ſempiterno igne, & ſtridore dentium, & exterioribus tenebris, & perpetuo gemitu, vt ego te ſanctum Dominum & Redemptorem noſtrum benedicens, dicam: Gloria tibi, Domine, qui me peccatorem per immenſas miſerationes benigniſſimæ pietatis tuæ ſaluare dignatus es: Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuis & regnas per omnia ſecula ſeculorum, Amen. *Grates agit author Deo pro ſuis beneficijs.* *Luc. 21.*

LAMENTATIO SANCTISSIMÆ DEI GENITRICIS PROPE CRVCEM STANTIS, PER *eundem diuum Ephræm.*

STANS apud Crucem puriſſima Virgo, Saluatoremque in ligno ſuſpenſum ſuſpiciens, plagas reputans, intuens & clauos, querelas, colaphos, ac flagellationem, cum grauibus ſuſpirijs, cum fletu ingenti, cum lamentis doloroſiſſimis exclamauit, dicens: Mi fili dulciſſime, dilectiſſime fili, quomodò Crucē ſuſtines? Mi fili, & mi Deus, quomodò ſputa, clauos, & lanceam, quomodò pateris alapas, riſus, iniurias, ſpineam coronam, purpuream veſtem, ſpongiam, arundinem, fel, & acetum? Quomodò pendes in Cruce denudatus, mi fili, qui cælum nubibus contegis? Quomodò ſitim fers, qui es opifex, quique mare & aquas omnes creâſti? Quomodò moreris inſons in medio ſce- *Martij 25.* *Iohan. 19.* *Pſal. 136.* *Pſal. 88.*

leſtorum? Quidnam commiſiſti? Qua in re, fili mi, Hebræos offendiſti? Et cur ergò te iſti ſimul iniqui, ſimul ingrati, Cruci ſuffigunt? Quorum claudos & permultos valetudinarios ſanâſti, mortuos viuificâſti, paralyticum, id eſt membris omnibus laxatum, conſolidâſti, mi fili pientiſſime: qui ab vtero cæcum illuminâſti, mi ſaluator, viduæ filium ſuſcitâſti, ô omnium vita: qui filiam Chananææ ſeruâſti, Centurionis filium à morte liberâſti. Arena, quantumuìs numeroſa, menſuram habere poteſt, at tua miracula, fili, omnem prorsùs modum excedunt. Lazarum à monumento ſuſcitâſti: Mi Lazare, inquiens, exi de ſepulcro: & vox tua eum traxit ab inferis, & ad vitales auras reuocauit. Tu verò quomodò interis, mi fili dulciſſime, magnanime Deus? Deficio te ſuſpiciens in ligno ſuſpenſum, conclauatum, plagisque plenum, mi fili.

Luc 5. Iohan. 9. Luc. 7. Matth. 8. Iohan. 11.

O Iudęi illeges, & Chriſti interfectores, iniqui in Deum, & in creatorem veſtrum ingrati, nónne mãna vos aluit in eremo? Nónne mare per Moyſem diremit? Nónne traduxit in terram promiſſionis? At tu, popule nequam, & Chriſti abnegator, pro commodis & bonis contraria reponis, pro manna fel, pro aqua acetũ. Amariſſima te potione potârunt impij, mi fili. Quinq; panibus aluiſti quinq; hominũ millia: Iudæam tuis concionibus implêſti, mi fili. Vbì nunc pulchritudo tua, fili? Vbì tuus modò decor? Quomodò in Cruce extinctus es, mi fili, & Deus meus? Sol lumen ſuum obſcurauit, & alius factus eſt, ſplendida luna in tenebras euanuit, petræ ſunt perfractæ, & monumenta aperta, templique velum in duo eſt diſciſſum. Creaturæ conditorẽ ſuum & opificem cognouerunt: & hi peruerſi & miſeri Hebræi aures obſtruxerunt, oculos clauſerunt, nè ſolem nunquàm occidentem ſuſpectarent, fili mi.

Exod. 16. 14. Ioſu. 4. Iohan. 6. Iohan. 19. Luc 23.

O Gabriel Archangele, & miniſter Domini, ô Gabriel Archangele, agè cauſam tuere. Vbì nunc illud Aue? Vbì benedictum Aue, quod mihi dixiſti, Angele? Vbì nunc lætitia ac benedictio, qua dixiſti ad me: Benedicta tu in mulieribus? Ad quid verò mœrorem & victimam filij mei, quam eram acceptura, nõ denunciâſti? Semper tribulationes, gemitus, Iudæorum immenſam inuidiam, ingratitudinem peruerſorum, & tranſgreſſorum. O Simeon admirande, en nunc gladius, quo mihi prædixiſti cor meum traijciendum. Eccè gladium, eccè vulnus, fili, & Deus mi. Tua mors meum cor ſubijt, viſcera mea ſunt diſrupta, meum lumen obtenebratum eſt, & pectus meum grauis pertranſijt gladius. Horrẽdam cerno paſſionem tuam, mi fili, & Deus mi. Video immeritam cædem tuam, nec ferre opem poſſum. Vbì tua nunc forma, mi fili? Miſerere deiectæ & orbatæ, mi fili. Miſerere, ô ſuauiſſime, abiectæ Mariæ. Miſerere, clementiſſime, & me ſolare. Proſpice, fili mi, lachrymas, attende meos gemitus, & aperi os tuum. Da mihi ſolatium. Non habeo prorsùs, mi fili, quo caput reclinem. Non alium cognatum, patrem, aut matrem, vel fratrem, vel ſororem, qui mihi animum reddat. Tu mihi pater, tu mater, tu frater, tu filius. Tu mihi vita & ſpiritus, ſpes mea & protectio. Tu mea conſolatio, tu & creatio, tu Deus meus, tu creator meus, tu opifex meus. Lugete mecum omnes diſcipulæ Domini, dolorem meum, & vulnus profundum cordis mei contuentes.

Luc. 1. Luc. 2. Dolores Mariæ Virginis quanti.

Decumbe, Crux ſanctiſſima, lignum benedictum, vt plagas filij mei, & Dei mei exoſculer, ad conſolandum proprium filium meum, vt amplectar filij mei corpus, vt os ſuauiſſimum deoſculer, oculos, faciem, manus, & cædem iniquam. Decumbe, Crux mea, decumbe. Magna, ô Crux, gloria tua, magna tua gratia, magna poteſtas tua. O lignum benedictum, quoniam innocens Deus & creator tuus, tanquàm latro & nocens ſuper te expanſus eſt. Fili mi chariſſime, veneror tuas afflictiones, colo & adoro tuam miſericordiam & magnanimitatem. Honoro lanceam, vulnus, arundinem, clauos, ſpongiam, alapas, opprobria, & acetum, colaphos, & ſputa, & verbera, fili mi, quandoquidem tuę creaturæ cauſa iſta ferre ſuſtinuiſti. Dedecus tuum, fili mi, decus cunctis factum eſt. Mors tua facta eſt mundi totius vita. Cæterùm reſurgito quamprimùm, fili mi & Deus, quemadmodùm prædixiſti mihi, vt ſaluus fiat mundus. Mortem conculcâſti & interitum, vt gaudeam ego humilis mater tua, & mecum lætentur dilecti tui. In verecundiam autem & confuſionem tui inimici omnes deueniant.

S. Maria ar-mà paſſiõis Dominicæ honorat. Chriſti mors eſt mundi vita.

At verò nos te, ô immaculata & benedicta, filij tui, Deique omnium mater inculpata, pura, integra, ſacroſanctiſſima, deſperatorum ſpes & damnatorum, collaudamus, benedicimus tibi, vt gratia plenæ, quæ Chriſtum genuiſti, omnes tibi aduol-uimur,

S. Maria deſperatorum ſpes & damnatorum.

uimur, omnes te imploramus. Erue nos, ô intemerata, ab omni neceſſitate, à cunctis diaboli tentationibus. Eſto noſtra conciliatrix & aduocata in hora iudicij. Libera nos à futuro igne & tenebris. Et tui filij gloria, Virgo, nos dignare. Tu nanque es ſpes apud Deum Chriſtianorum ſanctiſſima, cui honor in ſecula ſeculorum, Amen.

BEATI PETRI DAMIANI OSTIENSIS EPISCOPI, SERMO DE ANNVNCIATIONE BEAtiſſimæ *Virginis Mariæ.*

EXVLTATE, fratres, in Domino, quia de Domina illa ſermo ſuccedit, quæ ſingularem in cordibus noſtris ſibi vendicat principatum. (Martij 25.) Hæc eſt, ad cuius nomen corpus humiliter inclinatis, cuius horis reuerenter aſſiſtitis, cuius memoriam iugiter frequentatis. (Nota horas beatæ Virginis etiã tũc fuiſſe in vſu.) Hæc eſt, quæ veſtris affectibus ſuauiter indulceſcit, quia magna multitudo dulcedinis eius. Spiritus enim eius ſuper mel dulcis, in qua dulcis Dominus cum omni ſua dulcedine ſuperuenit. Cùm enim fecerit Deus omnia opera ſua valdè bona, hoc melius fecit, conſecrans ſibi in ea reclinatorium aureum, in qua ſola ſe poſt tumultus Angelorum & hominum reclinaret, & requiem inueniret. Hoc eſt quod natura miratur, reueretur Angelus, veretur homo, ſtupeſcit cælum, extremit terra, infernus exhorret. In huius vtero maieſtas Altiſſimi mirabiliter liquefacta ſicut adipe & pinguedine, repleuit terras, infudit cælos, inferna reſperſit. Hic exinaniuit ſemetipſum excelſus & immenſus, menſuram bonam, & confertam, & coagitatam mittens in ſinum noſtrum. Hic diuinis manibus vnctus eſt oleo lætitiæ, & ſicut ad altare in ſummum Pontificem conſecratus. De hoc altari ad aram Crucis aſſcendens, proprio cruore tanquàm alterius generis oleo perfuſus, iam non ſolùm conſecratus, ſed & conſecrans, totum corpus machinæ mundialis largiori ligamine copulauit. Faceſſat igitur mœror, triſtitia fugiat, elimínetur dolor, rancor abſcedat, vt liceat vacare, & videre cum Moyſe viſionem hanc grandem, qualiter Deus (Exod. 3.) in hoc ventre concipiatur, decipiatur diabolus, recipiatur perditum, indebitum accipiatur. Totum me trahit affectio, ſed oratio deficit, & diues cogitatio vocis paupertate confunditur. Feruent interiora, & in vndoſam ebulliunt altitudinem, ſed frigiditas linguæ cumulos refrigerat exundantes.

Quid eſt, beatiſſima? Nunquid ità ſenſim taciturnus obdormiam, vt ibì mutus ſim, vbì omnis loquitur creatura? Veruntamen non tacebo, & non quieſcam, do- (Eſa. 62.) nèc egrediatur vt ſplendor vultus tuus, & ſermo de te conceptus, ſi non vt lampas, ſaltem vt ſcintilla accendatur. Mouet me, fateor, quòd permittente Deo peccant rationabiles creaturæ, & multis annorum millibus tam cæleſtia, quàm terreſtria incaſſum ſtare videantur, ſeruituris iſtis, illis dirutis. Stat illa magna ciuitas, ciuium ſuorum numeroſitate fraudata, & à ſtellantibus palatijs multiplex habitantium multitudo propellitur, obſcurantur ſtellarij ignes, ſolem loquor, lunam, & ſtellas, & multa ſibi detracta luminis claritate mulctantur: terra maledicitur, cõdemnatur hominum ſucceſſio, & omnis creatura, iuxta Apoſtolum, ingemiſcit, & parturit. (Rom. 8.) Tacet Deus omnipotens, & ordinans eius omnipotentia tantam diſſimulat confuſionem. Tandèm naſcitur Maria, & ad nubiles annos egrediens, ſpeciem induit ſpecioſam, quæ ipſum alliciat Deum, & diuinitatis oculos in ſe conuertat. (Naſcitur Maria Dei mater.) Vide quid indè dicat ille non minimus explorator ſecretorum Dei: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. (Pſal. 44.) Et concupiuit Rex decorem tuum, quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus. Germinat igitur virga Ieſſe de tortuoſa radice generis humani, & de Patriarcharum arbore in altitudinem & rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodoſitatem, filiorum tenebras neſcit, fructuoſa quæque non habet. Videt, & ardet ille vehemens amator, & totum epithalamium in laudibus eius decantat, vbì manifeſtè ſponſus inducitur ſpirans amorem ſynceriſſimum, nec vltrà valens diſſimulare quod patitur. Euocatur ſtatim cæleſtis ille conuentus, & iuxta Prophetam, init Deus conſili- (Eſa. 16.)

um,cogit concilium,facit ſermonem cum Angelis de reſtauratione eorum,de redemptione hominum, de elementorum renouatione, ac illis ſtupentibus,& mirantibus præ gaudio, de modo redemptionis. Et ſtatim de theſauro diuinitatis Mariæ nomē euoluitur,& per ipſam, & in ipſa,& de ipſa, & cum ipſa totum hoc faciendum decernitur, vt ſicut ſine illo nihil factum, ità ſine illa nihil refectum ſit. Traditur epiſtola Gabrieli,in qua ſalutatio Virginis,incarnatio Redemptoris,modus redemptionis, plenitudo gratiæ, gloriæ magnitudo, multitudo lætitiæ continetur. Miſſus eſt ergò Angelus Gabriel à Deo ad Virginem,quæ,pòſtquàm ei locutus eſt, ſenſit Deum ſuis illapſum viſceribus, maieſtatemq; illius virginalis ventris breuitate concluſam. O venter diffuſior cælis,terris amplior,capacior elementis, qui totum claudit omnia concludentem,in quo Deus gloriæ reclinatur. Deniquè & Archangelus ait: Aue gratia plena, Dominus tecum: quia à Deo electam, & præelectam, totam eam rapturus erat ſibi Spiritus ſanctus, & cæleſtibus inſigniturus ornamentis. Iam conſecranda erat in locum voluptatis,de quo fons ille debebat aſſcendere, qui vniuerſam terræ ſuperficiem irrigaret.

Luc.1. Incarnatur ex ea Chriſtus Dei filius.

Satis huculquè ſparſimus verba, & volaticis ſermonibus diuerſa præſeminauimus: nunc inſiſtamus hîc, ſi fortè aliquid dignum elicere valeamus. Fluuius (ait ſcriptura) egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandam vniuerſam ſuperficiem terræ: qui indè diuiditur in quatuor capita. Fluuius iſte eſt Deus meus Ieſus, qui à duobus locis voluptatis egreditur, ex vtero Patris, ex vtero Virginis. Vndè Propheta: Dominus Deus noſter fluuius glorioſus, exiliens in terram ſitientem. Sed ineffabilibus differētijs longè aliter à Patre,quàm à Matre egreditur: quia & ſi temporalis natiuitas glorioſa eſt, multò glorioſior eſt æterna. Orantibus igitur vobis, de vtraque generatione volo aperire quod ſentio, non quòd aliquid exponere præſumam, cùm hoc vltra omnium vires(quanto magis meas?) ſit, & extremæ dementiæ ſit,velle fari ineffabilia,maximè hominem imperitum. Non enim oblitus ſum Salomonem dicentem: Sicut qui nimiùm comedit mel,euomit illud: ſic qui ſcrutator eſt maieſtatis,opprimetur à gloria. De vtraque enim per Prophetam dici puto: Generationem eius quis enarrabit? quia ſanè illa Patris ineffabilis & inacceſſibilis eſt, & nulli creaturæ peruia. Hoc ſenſu credo Apoſtolum dixiſſe de Deo: Qui ſolus habitat lucem inacceſſibilem, cùm etiam puriores naturæ tanto reuerberentur intuitu, nec poſſint irrūpere tantæ claritatis abyſſum. Ipſe etiā Filius proteſtatur; Nemo nouit Filiū, niſì Pater, neq; Patrem quis nouit, niſì Filius, & cui voluerit Filius reuelare: nō ſicut eſt,ſed ſicut capere poteſt, cui tāta dignatio reuelatur. Vndè & illa ſublimis anima,quæ vſque ad tertiū cælum in diuitias gloriæ rapta fuerat,dicit: Ego me non arbitror comprȩhendiſſe. Veriſſima igitur diffinitio eſt,quia illam Gignentis & Geniti generationem nullus omninò penetrat intellectus. Hanc etiam de Matre omni humanæ creaturæ reor inextricabilem: neſcio vtrùm ab illa excellentiori natura valeat comprȩhendi. Quis enim comprȩhendat coniunctionem carnis & Verbi,qualiter Deus & homo in vnam perſonam conueniant, ſaluis imperturbatiſque proprietatibus naturarum? Vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundat: ego hanc omnem ſenſum ſupergredi credo,veterum virorum veſtigijs inhærens,qui ſuper hoc ſanas & inconcuſſas ſententias reliquerunt.

Gen.2. Fluuius paradiſi quadripartitus.
Eſa.59. Duæ Chriſti natiuitates, æterna & tēporalis.
Prou.25.
Eſa.53.
1.Tim.6.
Matth.11.
2.Cor.12.
Qualiter pater gignat filium: & filius cum homine in vnā perſonā conueniat, nullus capit intellectus.

Ad paternam igitur generationem recurrentes, locum voluptatis Patrem eſſe cenſemus, cùm Deus illocalis ſit: ſed efficientias rerum,niſì per vulgatos ſermones explicare non poſſumus. In ipſo autem omnem voluptatem eſſe intelligit,qui legit Apoſtolum dicentem: Quoniam ex ipſo,& per ipſum,& in ipſo ſunt omnia: & alium ex illo duodeno apice ſimiliter eructantem: Omne datum optimum,& omne donum perfectum deſurſùm eſt, deſcendens à Patre luminum. Ipſe etiam Filius dicit: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum. Cognitio igitur Patris,vita æterna eſt,& vbì vita æterna,ibì ſempiterna voluptas: quia gignitur de vtero Patris Deus de Deo,lumen de lumine,de Domino Dominus. Egreditur autem identitate,quia idem eſt quod Pater. Idem dico ſecundùm ſubſtantiam, non ſecundùm perſonam. Egreditur & æqualitate, quia pari omnipotentia reſpicit Generantem, cùm omnia quæ poteſt Pater, poſſit & Filius, ſicut ipſe teſtatur: Omnia quæ facit Pater,facit & Filius: nec poteſt Filius facere quicquam,niſì quod viderit Patrem facientem. Egreditur & æternitate, quia licèt generetur, non eſt poſterior Generante, ſed ambo vnius antiquitatis ſunt, ſi tamen vocabuli nouitatem

Rom.11.
Iacob.1.
Iohan.17.
Iohan.5.

tem non exhorres,quod licèt quoquomodò ſignificet quæ dicuntur,longè tamen eſt à ſententiæ maieſtate. Egreditur ſimilitudine,quia ſimilis eſt Patri, Patris imago,ſplendor gloriæ,& figura ſubſtantiæ eius.Egreditur alternitate,quia alius eſt ab illo,alius dico,non aliud.Ego,inquit,& Pater vnum ſumus.Vnum dixit,non vnus: quia vnum ſignificat ſubſtantiæ vnitatem,ſumus verò perſonarum proprietatem. Sic igitur & longè excellentiori modo de Patre Filius egrediens inundat Angelicas ſtationes,quia iuxta * Salomonem, Fons ſapientiæ Verbum Dei in excelſis.Citharœdus puer de hoc fonte pleno ventre potauerat,cùm diceret: Apud te eſt fons vitæ: quia non ſolùm tu vita,ſed & Filius tuus fons vitæ eſt.Et vt patenter quid ſentiebat oſtenderet,ſubiunxit: In lumine tuo videbimus lumen.

Heb. 1. Filius & pater cum ſpiritu ſancto, nō vnus,ſed vnum ſunt. Eccli. 1. Pſal. 35.

Ad irrigandam vniuerſam ſuperficiem terræ.Quænam terra eſt in illa cælorum ſummitate repoſita, quam non præterfluat & irriget fluuius glorioſus? Regnum cælorum terra viuentium eſt, de qua dicit ſanctus: Portio mea,Domine,in terra viuentium: &,Credo videre bona in terra viuentium: &, Placebo Domino in regione viuorum.Irrigatio hæc indicibilis eſt.Inebriantur quippè Angeli ab vbertate domûs Dei, & torrente voluptatis eius potantur. Hîc quid dicam neſcio, quia plurimus ſtupor ſenſum opprimit,atque mentem. Vbi ſunt oratorij ſermones, quos in fornace rhetorica omnis ille philoſophorum conflauit chorus? Vbì ſunt gigantes à ſeculo nominati, qui ab initio fuerunt ſtatura magna, ſcientes bellum, languentes circa pugnas verborum? Nunquid nō maximus ille gigas (Platonem loquor) ab intellectu tam puriſſimæ veritatis repulſus eſt? Nunquid non acerrimo mentis ingenio tangens,ſed non attingens diuinitatem Dei, dicit? Vnum inueni,quod cuncta operetur,& aliud,per quod cuncta efficiuntur, tertium autem inuenire non potui. Rectè de Spiritu ſancto inſcius, qui illi non erat infuſus, qui ſanctarum reuelationum magiſter eſt, qui reuelat Paulo, quæ oculus non vidit, ſicut idem Apoſtolus gloriatur: Nobis,inquit,reuelauit Deus. Per quid, Apoſtole? Per Spiritum ſuum, nō per ſpiritum noſtrum,quem ſecuti philoſophi,& ſeducti ſunt,& ſeduxerunt.Ille noſter philoſophus,qui ſuper ſenes,& ſuper omnes docentes ſe intellexit, quid ſuper hoc ſenſerit audiamus: Rigans, inquit, montes de ſuperioribus ſuis.De ſublimioribus quippè Angelos docet,qui non per ſpeculum in ænigmate, ſed facie ad faciem ipſam Dei ſubſtantiam luminibus indefeſſis adſpectant.

Pſal. 141. & 26. & 114. Pſal. 35. Quid Plato de Deo ſenſerit. 1. Cor. 2. Pſal. 103. 1. Cor. 13.

Sequitur: Qui indè diuiditur in quatuor capita. In quæ quatuor capita dicamus breuiter,quia grandis reſtat nobis via. In admirationem,qua tota obſtupet illa dignior creatura de Creatoris gloria,& gloriæ ratione.In puritatem,quia non in vaſe teſteo, vel fragilitate complexionis humanæ bibunt de torrente voluptatis,ſed remoto velamine,hauriunt aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. In ſatietatem, quia etsi in eum deſiderant proſpicere, non tamen deſiderium neceſſitatem, vel neceſſitas miſeriam inducit,ſed mirabiliori modo & ſemper deſiderant,vt ſemper ſatientur,& ſemper ſatiantur,vt ſemper deſiderent. In ſecuritatem,quia de ſua ſtabilitate certi, perennibus gaudijs immerguntur,expectantes beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei,quandò fiet vnum ouile,& vnus paſtor, & ſuperna illa Hieruſalem conſummabitur in idipſum. Sic influit fluuius iſte per Angelicas officinas. Sed hæc omnia fides capit, neſcit ratio, intellectus ignorat humanus. Hæc ſunt fortaſsìs illa quatuor, quæ vas electionis felici quaternario in Epiſtola ad Hebræos diuidit dicens: Non acceſſiſtis ad mōtem fumantem,ſed ad montē Sion, ad Hieruſalem ciuitatem Dei viuentis, ad multorum millium Angelorum frequentiam, ad Eccleſiam primitiuorum ſcriptam in cælis.

Angelica natura creatoris Dei gloriam admiratur. Iohan. 10. Heb. 12.

Nunc accingamus nos ad videndum qualiter egrediatur de Virgine,quia egreſſio iſta dulcior & affectuoſior eſt humanæ miſeriæ, quæ intuentium pectora concutit, irrorat oculos, & beatis fontibus vultus amantium ſuperfundit. Hîc locum voluptatis,vterum Mariæ intelligo,in quo cumulauit omnes delicias deliciarum Dominus: de cuius delicijs Spiritus ſanctus admiratorio ſermone in amoris cantico ſic eructat: Quæ eſt iſta,quæ aſſcendit de deſerto delicijs affluens? Nunquid in Angelis voluptatem habet Altiſſimus, in quibus ipſe reperit prauitatem? Nunquid in conſtellatione, vel ſcintillatione ſtellarum, quarum aliæ conuertuntur in ſanguinem, aliæ cadunt de cælo, aliæ in tenebras obſcurantur? Nunquid in aëre, vel igne, vel ventis? Nequaquàm, quia non in igne Dominus, non in commotione

Natiuitas Chriſti ſecundùm carnem. Cant. 6.

4.Reg.2. tione Dominus,non in ſpiritu Dominus: ſi verax eſt ille,qui curru igneo,& equis igneis eſt aſſumptus in cælum. Nunquid in aquis,vbi furens & tortuoſus leuiathan immoratur: aut in terra, quæ ſub maledicto Adæ ſpinas emittit & tribulos? Non eſt locus voluptatis,niſi vterus Virginis.

Ex hoc egreditur humanitate,quia veſtitus cilicio noſtræ mortalitatis viſibilis humanis oculis apparuit,& de Virgine virgam, de libro autem generationis lineam faciens,diuinitatis hamum innexuit, quem carne operuit virginali, vt draco magnus illectus ad carnem,ferrum diuini numinis ſubſentiret. Egreditur & cum nouitate,quia nunquàm ſic natus eſt homo,ſicut ipſe naſcitur. Primus enim homo primò de terra formatur,ſecũdò mulier ex eius latere fabricatur,tertiò Cain conſuetudinario ordine naſcendi gignitur ab vtroque. Solus iſte de ſola Virgine naſcitur,& Virginis vterum nouo & ſingulari partu diuinitas humanata ſigillat. Vbi nunc Ariſtotelicæ ſubtilitatis facunda quidem,ſed infœcunda loquacitas: Si peperit,cum viro concubuit? Velit,nolit, vertitur in habitum priuatio,nec adſtringitur dialecticis terminis omnium terminator, ad cuius imperium parit natura, deſueſcit conſuetudo. Egreditur etiam cum claritate: naſcente quippè illo ſepelitur omnis illa ſtellantium luminum luminoſa ſerenitas,& ſtella candidior lucidioribus radijs præſcintillans totam ſibi cæli rapit poſitionẽ. Ambulant Reges in ſplendore ortus eius,quoniam eccè Reges congregati ſunt,conuenerunt in vnum. Ipſi videntes ſic,Deum & hominem naſcẽtem, matrem & virginem parientem,admirati ſunt,conturbati ſunt,commoti ſunt,tremor apprænendit eos in tantorum luce miraculorum. Egreditur & cum paupertate,quia pannis viliſſimis inuolutus,& præſepi duriſſimo reclinatus,iam extũc ſanctiſſimis membris legem martyrij præfigebat. Egreditur occultè,quia ſubtiliſſimus ille fraudium inueſtigator ab altitudine tantæ dignationis excluditur. Hinc eſt quòd ambiguis alternationibus fatigatus,nunc illum tentat,nunc tentatum filium appellat Altiſſimi, nũc inſtruit Crucem, nunc deſtruit,mandans per mulierem conſuetum ſibi organum: Nihil tibi,& iuſto illi.

Marginalia: Gen.1.2. — Domin⁹ noſter Ieſus Chriſtus de beata Virgine natus, eius vterum perpetuę virginitati cõſecrauit. — Eſa.60. — Pſal.47. — Luc.2. — Latuit dæmonem verbi Dei incarnatio. — Matth.27.

Sequitur: Ad irrigandam vniuerſam ſuperficiem terræ. Ad terrenam miſeriam expiandam, quam nobis in hæreditatem primus ille peccator reliquerat. Volo vt Apoſtolus hìc eum mihi,ſicut & ſuperiùs,in quatuor capita diſtribuat,quia ſecuriùs eius expoſitionem ſuſcipio. Qui factus eſt, inquit,nobis ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio,& redemptio. Ad nos quippè veniens, qui eramus in carcere, primò omnium tenebras ignorantiæ noſtræ depulit luce ſapientiæ ſuæ: deindè per iuſtitiam, quæ ex fide eſt, ſoluit funes peccatorum noſtrorum, ſanctificans nos in ſuo corpore,redimens in corporis paſſione. Dominus enim ſoluit compeditos,Dominus illuminat cæcos: ſanctificat tabernaculum ſuum, de manu redimit inimici. Diuiditur & in patientiã, qua peccatores ſuſtinet: in miſericordiam, qua pœnitentes fouet: in largitatem,qua proficientes exaltat: in fortitudinem, qua exaltatos cõſeruat. De hoc ſecundo quaternario toto hoc aduentu veſtræ fraternitati confabulatus ſum,per fluminum decurſionem,& nominum interpretationem,moralia myſticis internectens: vtrùm aliquid dignè, vos videritis. Verùm non omnia poſſumus præſenti ſermone coarctare,faſtidium euitantes.

Marginalia: 1.Cor.1. — Pſal.145.

Ego habeo quatuor capita dulciora prioribus,quæ fortaſsìs veſtris cordibus ſuauiùs complacebunt. Dominus enim noſter eleuatus in Cruce, largiſſimas ſanguinis vndas à quatuor ſui corporis partibus abundantiùs emiſit. Spinis enim pungentibus ſanctiſſimum caput niuea ceruice reflexum,& clauis pedes & manus, & lancea latus eius transfuerberantibus,precioſus ſanguis emicuit: cuius adſperſione iudex tranſiuit in patrem, iratus in mitem,in miſericordiam virga, captiuitas in coronam. Chriſtus ergò fons latens & occultus in cælis,fons patens & apertus in terris. Illic de vtero Patris, hìc egreditur de vtero Virginis. Illic viuens terram irrigat viuentium, hìc moriens terram morientium. Illic diuiditur in quaternarium admirabilem, hìc in dulcem. Dulcis Dominus,dulcis Domina,quia ille Deus meus miſericordia mea,hæc Domina mea miſericordiæ porta. Ducat nos mater ad filium,filia ad patrem,ſponſa ad ſponſum,qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

Marginalia: Chriſtus in Cruce fluuius ſpiritualis quadripartitus.

VITA

VITA SANCTI LATRONIS CVM DOMINO CRVCIFIXI, PER DIVVM AMBROSIVM EPIſcopum Mediolanenſem ſcripta. Eſt Sermo 44. in ordine Sermonum eius.

25. Martij.

Diſmas latro, à Chriſto veniam peccatorũ cõſequitur.

QVONIAM heſterno die de latrone fecimus mentionem, videamus quis ipſe latro ſit, qui in cruce Domino conſtituto, non ſolùm peccatorum ſuorum veniam conſequitur, ſed etiam paradiſi amœnitate donatur, vt qui propter ſcelera damnatus fuerat ad pœnam, propter fidem transferretur ad gloriam, fueritque illi crux quam pertulit, non tam ſupplicij damnatio, quàm ſalutis occaſio. In cruce enim poſitus, Chriſtum Dominum noſtrum credidit crucifixum. Et ideò qui conſortio paſſionis vtitur, conſortio paradiſi condonatur. Beatus enim latro dum ſupplicium patitur, regnum cæleſte conſequitur. Eccè reus dicitur, ſicut cui damnari ad tempus expediuit. Non enim perueniret ad gloriam, ſi non contraditus eſſet ad pœnam.

Luc. 23.

Eccè quòd lachrymis & ieiunijs acquiritur venia peccatorum.

Videamus inquam cur tantorum criminum reus tam citò à ſaluatore paradiſum promeretur, cùm alij multorum temporum lachrymis frequentibusque ieiunijs vix delictorum ſuorum veniam conſequantur. Magna fratres, & multiplex cauſa eſt. Primùm quòd iſte latro deuotione fidei tam repentè mutatus eſt, vt præſentem pœnam deſpiceret, ac de futura veniam precaretur, & magìs crederet vtile ſibi eſſe de æterno iudicio petere, quàm de temporali ſupplicio poſtulare. Reminiſcens enim ſcelerum ſuorum, & pœnitudinem gerens, plùs incipit dolere quod ſperat, quàm ſentire quod patitur. potuit enim nisi de futuris ampliùs cogitâſſet, qui in Chriſtum ſemèl crediderat, de præſenti magis ſupplicio deprecari. Deindè illud ad gratiam eius maioris eſt meriti, quòd Chriſtum in cruce poſitum credidit: & paſſio quæ alijs ſcandalum fecit, illi ad fidem profecit. Crucis enim paſſio multis ſcandalum fuit, ſicut dicit Apoſtolus: Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum: Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam. Rectè ergò meretur paradiſum, qui crucem Chriſti non putauit eſſe ſcandalum, ſed virtutem. Dicit enim idem Apoſtolus, Ipſis vocatis Iudæis Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam. Rectè planè & Dominus huic donat paradiſum, qui quem Iudas Scarioth in hortulo paradiſi diſtraxerat, hic in crucis patibulo confitetur. Mira res, confitetur latro, quem diſcipulus abnegauit. Mira inquam res, latro honorificat patientem, quem Iudas prodidit oſculantem. Ab hoc pacis blandimenta venduntur, ab illo crucis vulnera prædicantur. Ait enim, Memento meî Domine, cùm veneris in regno tuo.

1. Cor. 1.

Rectè meretur paradiſum. Quid obſecro clarius dici poſſet?

Iohan. 18.

Luc. 23.

Hæc eſt fidei plena deuotio, vt cùm de vulneribus Domini, profluens ſanguis cernitur, tunc de poteſtate eius venia poſtuletur: cùm videtur eius humilitas, tunc magìs timeatur eius diuinitas: cùm morti addictus putatur, tunc Regis illi honorificentia deferatur. Iſte enim fidelis latro non credidit moriturum, quem annunciat regnaturum: non putat ſubdendum inferis, quem dominaturum confitetur in cælo: non arbitratur eum apud Tartarum detineri, à quo ſe etiam poſtulat liberari. Cernat licèt eius hiantia vulnera, ſpectet ipſius ſanguinem profluentem, Deum tamen credit, quem reum neſcit, iuſtum fatetur, quem non meminit peccatorem. Ait enim illi alteri exprobranti latroni, Nos quidem rectè digna factis recipimus, hic autem nihil mali geſſit. Intellexit enim quòd pro alienis peccatis has plagas ſuſciperet, pro alienis ſceleribus hęc vulnera ſuſtineret: & ſciuit quòd illa in corpore Chriſti vulnera, non eſſent Chriſti vulnera, ſed latronis: atque ideò plùs amare cœpit, poſtquàm in corpore eius ſua vulnera recognouit. Ait enim propheta, Quoniam ipſe infirmitates noſtras portat, & pro nobis dolet. Nos autem exiſtimabamus eum eſſe in dolore, liuore eius nos ſanati ſumus. Plùs ergò in cruce poſitus, liuorem eius cernens, latro diligit Deum.

Fides latronis de Chriſto quanta fuerit.

Luc. 23.

Eſa. 53.

Itẽm dile-ctio eius. Mira res, plus in cruce latro Chriſtum diligit, quàm Iudas dilexit in cœna. Ille per cibum ſupplantat magiſtrum, hic credidit Dominum per dolorem, ſicut ait Pſal.40. propheta, Qui edebat panes meos, adampliauit aduerſùm me ſupplantationem. Cognouit igitur hic latro omnem Dei paſſionem ex ipſius fieri voluntate, & in poteſtate eius eſſe, vel morti animam tradere, vel ad vitam iterùm remeare, ſicut Iohan.10. ipſe ait, Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterùm ſumendi eam. Vſque adeò autem illum liberum ab inferni legibus iudicauit, vt etiam ſe ab his poſceret liberari.

ITEM DE SANCTO LATRONE, PER EVNDEM DIVVM AMBROSIVM. EST SERMO *45. in ordine, vt ſuprà.*

MEminit, fratres, veſtra dilectio, me dediſſe rationem, cur tantorum criminum inueteratus latro, & ſcelerum ſuorum confeſſione damnatus, paradiſum in ipſo ſupplicij patibulo potuerit promereri, & tanta fuerit celeritate ſaluatus, vt peccata eius gratia præuenerit antequàm pœna, & priùs in malis ſuis gloriari cœperit, quàm puniri. Non enim patitur ſupplicium, dum Iohan.13. paradiſum promeretur. Petro dicitur à Chriſto: Non potes Luc.23. me modò ſequi, ſequéris poſteà. Et huic dicitur: Hodiè mecum eris in paradiſo. Tanquàm diſcipulus ille differtur, & hic tanquàm ſocius inuitatur. Ille adhuc reſeruatur ad præmium, etiam ad conſortium iſte deligtiur. Non potes, inquit, me modò ſequi. Impoſſibile eſt Petro ſequi Dominũ, etiam facile latroni eſt eſſe cum Domino. Hodiè mecum eris in paradiſo. Non in aliud differtur tempus, non in diem alterum reſeruatur. Ipſa hora qua paradiſus Deum ſuſcepit, ſuſcepit & latronem. vnus paſſus eſt pro ſalute cunctorum, & duobus pariter immortalitatis ianua reſeratur.

Gratia fidei maior eſt, quàm delinquentiũ culpa. Sed hanc tantam gloriam latroni fides præſtitit. Fides enim eſt quæ peccata cooperit, quæ vincit crimina, quæ facit de latronibus innocentes. quanuis enim delinquentium grandis culpa ſit, fidei tamen maior eſt gratia. Plùs enim crediddiſſe Chriſto, quàm ſeculo deliquiſſe: & plenioris eſt meriti veniam ſperâſſe de Domino, quàm culpam contraxiſſe de mundo. Sicut enim perfidia criminoſum fecit: ità fides perfecit innocentem. Deniquè Iudas poſteaquàm fidem perdidit, innocentiam apoſtolatûs amiſit. omnium enim criminum reus factus eſt, poſteaquàm virtutum omnium Dominum denegauit. Sicut ergò ſufficit iſti ad ſcelera deſeruiſſe Chriſtum: ità illi ſufficit ad innnocentiam Domino credidiſſe. Fides latronem iuſtificauit. Facit igitur & fides innocentes latrones, & perfidia Apoſtolos criminoſos.

Magna igitur & perfecta fides in illo latrone fuit. Magna planè eſt & admirabilis fides, quæ Chriſtum crucifixum glorificari magìs credidit quàm puniri. In hoc enim totius forma ſalutis eſt. Saluatorem tunc maieſtatis Dominum recognoſcit, 1.Cor.2. cùm videtur humilitatis patientia cruciari. Vndè ait Apoſtolus: Si cognouiſſent, nunquàm Dominum maieſtatis crucifixiſſent. Hæc inquam perfecta fides eſt, Chriſtum in cruce Deum non reum credere. Vndè ille latro iuſtificatus eſt, quia ſaluatore in patibulo conſtituto, Iudæis inſultantibus, & vel criminoſa dicentibus, Li-Matth.27. bera teipſum ſi potes: ille certus de diuinitate eius, & ſecurus de voluntate, ſe magìs poſtulat liberari.

Magna inquam fides in illo latrone fuit, & ſanctis Apoſtolis comparanda, niſi Latro poſt Chriſtũ primus paradiſum intrauit. quòd & fortè præceſſerit: præceſſit etenim deuotione, qui præceſſit & præmio. Prior enim latro ad paradiſum quàm apoſtoli peruenerunt. Deniquè Petrus Dominum ſequitur, & iſte comitatur. Dominus autem ſecundùm fidem & meritum, tribuit & remunerationis obſequium. Omnes enim, ſicut legimus, in paſſione Zach.13. ſaluatoris diſcipuli trepidârunt, omnes eum penè cùm traderetur reliquerunt, Matth.26. factum eſt ſicut ſcriptum eſt: Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues gregis. Mar.14. Deniquè fidem Petrus nec admonitus potuit cuſtodire. totiès lapſus eſt, quotiès nè laberetur admonitus. Et niſi modum quendam tertio denegandi ei Do-

ti Dominus ſtatuiſſet, forſitan ſæpiùs interrogatus, ſæpiùs abnegâſſet. Tantam enim trepidationem diſcipulis intulit paſſio ſaluatoris, vt quod Apoſtolo Chriſtus antè prædixerat, ancilla deſtrueret, & magis præualeret oſtiaria ad perfidiam, quàm Apoſtolus ad cautelam.

Non bona oſtiaria, quæ Petrum ideò in domum ſacerdotis includit, vt à fide ſal- Iohan. 18.
uatoris excludat. Malè Adam induxit Eua, malè Petrum introduxit ancilla. Illa Gen. 3.
excluſit à paradiſo, hæc excluſit à Chriſto. Illa perſuaſione ſua virum decepit, hæc interrogatione ſua Apoſtolum circunſcripſit. Illa ad præuaricandum Adam impulit, hæc Petrum compulit ad negandum. Et idem ſexus in vtraque oſtiariæ officium gerens, aut excludit à vita, aut includit ad mortem.

ITEM VITA BEATI LATRONIS CVM DOMINO CRVCIFIXI, PER DIVVM IOHANNEM

Chryſoſtomum ſcripta. Eſt homilia eiuſdem de cruce & latrone, 31. in lib. 45. Homiliarum Tomi ſecundi.

HODIERNA die noſter Dominus pependit in cruce, & nos feſtiuitatem eius nimia lætitia celebremus, vt diſcamus crucem totius ſpiritalis gratulationis eſſe ſubſtantiam. Etenim antè ipſum vocabulum crucis pœna fuit, ſed nunc ad gloriam nuncupatur. Anteà condemnationis ferebat horrorem, nunc ſalutis indi- Crucis Dominicæ encomium.
cium eſt. Crux enim nobis totius beatitudinis cauſa eſt. Hæc nos à cæcitate liberauit erroris, hæc è tenebris reddidit luci, hæc debellatos quieti ſociauit, hæc alienatos Deo coniunxit, longè conſtitutos Deo proximos præſentauit, hæc peregrinantes ciues oſtendit, hæc diſcordiæ amputatio eſt, hæc pacis firmamentum, hæc bonorum omnium abunda largitio. Iſtius cauſa nullis anguſtijs deſerti erramus, quia iam nobis campi monſtrati ſunt veritatis. Nec aulis regalibus habitare prohibemur, quia aditus iam videtur inuentus: nec ardentes ſagittas diaboli formidamus, quia fontes inuenimus, quibus earum flamma facilè poſſit extingui: ideò viduitate caruimus, quia ſponſus expectatus aduenit. Lupum non poſſumus formidare, bono & diligenti muniti paſtore. Ego, inquit, ſum paſtor bonus. Tyranni impij crudelitate non terremur, Iohan. 10.
manſueti Regis veſtigijs inhærentes. Hac de cauſa hodiè gratulamur, quia crucis beneficia memoramur.

Sic & Paulus præcepit propter crucem feſtiuitatem celebrari: Paſcha noſtrum 1. Cor. 5.
immolatus eſt Chriſtus: diem itaque feſtum celebremus, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis. Et ſic adiunxit cauſam, quia Paſcha noſtrum pro nobis immolatus eſt Chriſtus. Vides crucis intuitu perceptam lætitiam? In cruce enim immolatus eſt Chriſtus: Crux altare Chriſti.
& vbi immolatio, amputatio peccatorum: vbi amputatio peccatorum, reconciliatio Domini: vbi reconciliatio Domini, ibi feſtiuitas, & omnis gratulatio. Paſcha noſtrum pro nobis immolatus eſt Chriſtus, & immolatus in excelſa cruce. Nouum altare conſtitutum eſt, & quia ſacrificium nouum, atque omnibus ino- Chriſtus ſacrificium & ſacerdos.
pinatum: nam ipſe & ſacrificium fuerat, & ſacerdos. Sacrificium ſecundùm carnem, ſacerdos ſecundùm ſpiritum ſanctitatis. Idem ipſe & offerebat, & offerebatur. Offerebat ſecundùm ſpiritum, offerebatur ſecundùm carnem. & audi quemadmodùm Paulus vtrunque monſtrauit: Omnis, inquit, Pontifex qui de ho- Heb. 5.
minibus accipitur, pro hominibus ſtatuitur. Vndè neceſſarium eſt & iſtum habere aliquid quod offerat. Vide ſacramentum, Eccè ipſe ſe offert. Et alibì ait: Quia Chriſtus ſemel oblatus multorum abſtulit peccata. Eccè hîc oblatus eſt, ibi Heb. 9.
ſe obtulit. Vides quemadmodùm fuit & ſacrificium, & ſacerdos, & altare crux fuit?

Et quarè, inquies, nõ in templo ſacrificium illud proferebatur, ſed foràs ciuitatem?

Eſa.53. tem? Vt illud impleretur, quia inter iniquos deputatus eſt. Et ob quam cauſam in
Cur Chriſt^9 ſub aere, & non ſub tecto crucifixus ſit. excelſo ligno, & non ſub tecto immolatur? Vt etiam ipſius aëris natura mundetur. Hac de cauſa in excelſo & non ſub tecto, ſed ſub cælo, vt vniuerſus aër in excelſo immolatæ ouis à tetro odore mundetur. Sed & terra ſimile beneficium ſentiebat decurſi de latere ſanguinis ſtillatione mundata: ideò non ſub tecto, non in templo Iudaico, nè Iudæi ſubtraherent ſacrificium, & ſibimet vendicarent. Nè putares pro illa tantùm plebe oblatum, ideò foràs ciuitatem, ideò foràs muros, vt ſcias ſacrificium eſſe commune, quod totius terræ oblatio, quod communis
Cur Iudæi in téplo tâtùm, ſacrificatiut. deploratio, non partis, ſicut Iudæis conſuetudinis fuit. Iudæis etenim ideò iuſſit omnem terram Deus dimittere, & vno in loco ſacrificium atque oblationem celebrare: quia tunc omnis terra immunda fuit fumo, & odore, & alia contaminatione polluta, quæ ex ſacrificijs gentium ſuper ipſam celebrabantur. Nobis autem quoniam Chriſtus aduenìens omnem terram emundauit, omnis locus orati-
1.Tim 2. oni vacat: ideò Paulus cum omni confidentia exhortatur, dicens: Volo ergò orare viros in omni loco, leuantes manus ſanctas. Eccè totus mundus emundatus eſt,
Chriſtiani verò omni loco. elementa purgata ſunt, vt vbiquè nobis Deum liceat prædicare, & omnis terra ſanctior illo loco eſt, qui illo in tempore prædicabatur ſancta ſanctorum. Nam ibì pecus irrationale oblatum, hîc ſpiritale immolatum eſt: & tanto maius eſt ſacrificium, quanto & ſanctitas de ſacramento præfertur, hac de cauſa lætitia noſtra crux eſt.

Vis quantum nobis præſtiterit & aliundè condiſcere? Paradiſum quinque & eo ampliùs annorum millibus præcluſum hodiè nobis patefecit: hac enim die, hac hora latronem Chriſtus in paradiſum introduxit, & eius amœnitates oſtendit. Et vno tempore duo beneficia vidimus eſſe conceſſa. Vnum, quòd paradiſus patefactus eſt: aliud, quòd latro in eum meruit introduci. Hodierna dies antiquam no-
Paradiſus hodiè reſeratur. bis patriam reddidit, paternam ciuitatem extendit, domum priſtinam redonauit. Hodiè nanque, ait, mecum eris in paradiſo.
Luc.23. Quid ais? Crucifixus es, clauis retineris, & paradiſum tam facilè polliceris? Volo, inquit, vt in cruce poſſint omnes meam inuenire virtutem, vt in ligno mea largitas demonſtretur. Et quoniam crux dedecoris fuerat ſignum, & apud omnes ignominia putabatur, crucis infamiam mirandis beneficijs decorauit, & ex hoc magìs magiſque virtus oſtenditur. Non enim illo tempore mortuos reddidit luci, nec mare, fluctúſve compeſcuit, nec minauit expulitve dæmonia: ſed cruce ſuſpenſus, clauis affixus, omnibus ſubiugatus iniurijs, totus dedecori ſuccumbens infamiæ, inſultantium deriſione deluſus, latronis aduerſam mentem valuit commutare, vt ex omni parte eius diuinitas ſentiatur. Etenim vniuerſam terruit creaturam, & petras ſaxaque diſrupit, & omnium lapidum inſenſibilitate animam duriorem ad ſe traxit, & ad meliora conuertit, & honore ſummo decorauit. Hodiè nanque mecum eris, ait, in paradiſo. Et Cherubim cuſtodientibus paradiſum, latro ad paradiſum inducitur. Sed non mireris, à Domino inuitatur. Sed dicis:
Gen.3. Sed ibì framea totius ignis ardore ſuccenſa verſatur. Sed ipſe qui & ignis & ipſi-
Heb.12. us gehennæ, & vitæ mortiſque imperium tenet, ingredienti poteſtatem conceſſit.

Et imperatori quidem vel cuilibet habenti poteſtatem iniurioſum putatur, ſi perſonam viliſſimam participem ſui actûs accipiat: Chriſto autem noſtro, non iniuriæ fuit ſacram ingredienti patriam, facere ingreſsûs ſui latronem participem.
Peccatores poſt pœnitétiam intrâtes cælû, nô illud infamât, ſed decorant. Nam ſecum eum perduxit, non confundens calcantibus latronis pedibus paradiſum, ſed honorem præſtans paradiſo. Honor etenim loci eſt, talem Dominum promereri, qui & latronem dignum reddiderit paradiſo. Nam & cùm publicanos & fornicarios ad cælorum regnum introduxit, non cælorum regnum infamauit, ſed etiam magìs honoribus ampliauit, oſtendens talem Dominum regni eſſe cælorum, qui & indignas intantùm fecit meliorari perſonas, vt etiam illius dignitatis gloriam mererentur. Nam ſicut homines, quibus corpora medendi cura eſt, ampliùs admiramur, cùm ægrotos omni ſpe deſolatos arte propria curauerint, & ſummæ reddiderint ſanitati: ſic & Chriſtum noſtrum iuſtum eſt admirari donantem vulneribus ſanitatem, publicano & meretrici remedium pollicentem, & eis ſalutem perpetuam largientem, vt & dignos eos cælorum amœnitate donaret.

Sed

Sed dicis: Vndè tanta beatitudo latroni? Quid egit tale, vt poſt crucem paradiſum mereatur? Vis eius citiùs audire virtutem? Quandò Petrus eum negauit in terra, latro eum confitebatur in cruce. Et hæc non me ad accuſationem beati Petri aliquis dixiſſe ſuſpicetur, quod longè à mea conſcientia ſit, ſed latronis admirandam volo animam declarare. Primus diſcipulus puellæ viliſſimæ minas tolerare non valuit, & latro ſuſpenſus tormenta ſpernens, vndiquè populum inſpiciens circunſtantem, clamantem, ingenti ardentem rabie omnium iniquitatum, furentem, blaſphemijs inflammantem non timuit, nec crucifixi vilitatem quæ videbatur inſpexit, ſed ipſius fidei oculis hæc cuncta tranſiuit: & humilibus ſpretis cogitationibus, cælorum Dominum exaltatum pura mente cognouit, & ipſius miſericordiam in cruce flagitauit, dicens: Memor eſto meî Domine in regno tuo. S. Latronis fides & pœnitentia. Luc.23.

Nec tranſitoriè iſtum prætereamus latronem, neque erubeſcamus accipere magiſtrum, quem non erubuit noſter Dominus primum introducere in paradiſum: nec pudeat eius ſequi magiſterium, qui cæleſtem conuerſationem meruit ante omnes, ſed diligenter ſingula requiramus, vt crucis inueniamus virtutem. Non dixit ad eum, ſicut ad Petrum: Veni, ſequere me, & faciam te piſcatorem hominum: non dixit ad eum, ſicut ad duodecim: Quia ſedebitis ſuper duodecim ſedes, iudicantes duodecim tribus Iſraël: immò nec verbo eum dignum æſtimauit, nihil admirationis oſtendit. Non mortuos reſuſcitauit, dæmones non fugauit, non mare proſtrauit, nullum ei fecit de cælorum regno ſermonem, nihil de gehenna locutus eſt, & ante omnes eius imperium confitetur. Et hæc dicebat alio latrone aduersùs eum plura dicente, & ſæpiùs inſultante. Nam & altera ex parte latro cum eo fuerat crucifixus, vt illud impleatur: Et cum iniquis reputatus eſt. Nam Iudæi eius famam, gloriamquè infamare cupiebant, & ex omni parte captabant, & tendebant vniuerſa peruertere: ſed vndiquè veritas præfulgebat, & his aduerſantibus augebatur. Inſultabat ei igitur alter latro. Matth.4. Matth.19. Eſa.53. Alter latro Domino inſultat.

Vidiſti latronem & latronem? vterque pendet in cruce, vterque furacis vitæ, ſimilis vtriuſque conuerſatio, ſed non in vtroque mens vna, nec in eo ſenſu mens vna perdurat, nec in eis ſimilis dominatur euentus: ſed vnus beatitudinem cæli hæreditario iure promeruit, alter ad gehennam mittebatur & pœnam. Sicut heſterno die diſcipuli, & diſcipulus Iudas & vndecim. Sed illi quidem dicebant: Vbi vis paremus tibi manducare Paſcha? Iſte autem proditionis ſtimulatur ardore, & dicebat: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam eum? Illi ad diuinorum myſteriorum ſeſe officia præparabant, iſte traditionis meditabatur officium. Sic & hîc latro vnus inſulat, alter adorat, atque veneratur: vnus blaſphemat, alter benedicit, & blaſphemantem prohibet, dicens: Nec Deum tu times? Matth.26. Ibidem. Luc.23.

Vidiſti libertatem in cruce, vidiſti philoſophiam in tormentis, in pœna prudentiam? Quòd enim ſuî memor fuit, quòd mente ſana vigilabat, clauorum confixione conſtrictus, quis eſt qui poterit non mirari? Sed iſte non ſolùm intra ſe fuit, ſed & ſuas neceſſitates prætermittens, aliorum vtilitatem cogitabat, & magiſter pendebat in cruce, & ſanis perſuaſionibus alium inuitabat ad vitam, dicens: Nec tu times Deum? Non igitur quòd deorsùm eſt adiudicatus inſpicias, ſed ſursùm alia ſunt iudicia conſtituta. In terreno nanque iudicio & iuſti nonnunquàm condemnantur illicitè, & iniuſti declinant pœnas, & rei liberantur, & innoxij prægrauantur. Aut enim ſpontè, aut inuiti iudices errare conſueuerunt, aut ignoratione iuſtitiæ, aut pecuniæ corruptione, aut iniqua gratia ſententiam protulerunt. In cæleſti autem iudicio nihil tale eſſe conſueuit. Nam Deus iudex iuſtus, & iudicium eius vt lux procedit, non habens tenebras, nec ignorantiam. Et nè dicat, quia iudicatus deorsùm eſt & condemnatus, cæleſte ei iudicium memorat, tribunal iſtud terribile nominat, & incorruptum, tanquàm dicens: Illuc oculos tende, & condemnationis ſententiam minimè ſuſtinebis, nec ſtabis deorsùm cum corruptis iudicibus, excipies ſursùm verum iudicium. Eum S. Diſmas latro arguit. Pſal.7.

Vidiſti philoſophiam latronis, vidiſti prudentiam, vidiſti magiſtrum? de cruce ſubitò euolauit ad cælum, & in pœna poſitis cæleſtis iudicis ſecreta narra- Latro de cruce ſubitò euolauit ad cælum.

narrabat, & abundanti eum perſuaſione compeſcens: Non times, inquit, quia in eodem iudicio ſumus, in eadem pœna, in pari diſcrimine. Nunquid & tu in cruce non es? & cùm illum laceſſas iniurijs, tibi ſupplicium præparas. Et ſicut is qui peccato carnis prægrauatur, ſi alios peccati accuſauerit, ſemetipſum priùs accuſat: ſic & qui in calamitate eſt, ſi alijs calamitates irriſerit, ſibi priùs inſultat: quoniam in eodem iudicio ſumus: apoſtolica illi verba monſtrabat, euangelicos ſer-

Matth.7. mones enarrans, qui dicunt: Nolite iudicare, & non iudicabiminii: quia in eodem iudicio ſumus. Quid facis latro, defendere eum volens, participem feciſti latroni? Non, inquit, excuſor hac ſuſpicione ſequenti ſermone: & nè communione participem eum etiam peccati feciſſe arbitreris, ſequentibus declarauit, di-

Luc.23. cens: Et nos quidem iuſtè, digna enim his quæ fecimus, paſſi ſumus. Vidiſti ple-

S. Latronis confeſſio. nam confeſſionem, vidiſti latronem in cruce ſuis renunciâſſe peccatis? Dic nan-

Eſa.43. que, ait, tu iniquitates tuas prior, vt iuſtificeris. Nullus impulit, nullus neceſſitate conſtrinxit, ſed ipſe ſponte ſua peccata publicabat, dicens: Nos quidē iuſtè, digna enim his quæ fecimus, paſſi ſumus, iſte autem nihil tale fecit. & poſteà ait: Memento meî in regno tuo. Non eſt auſus dicere, memento meî, niſi confeſſione peccati ſarcinam remiſiſſet. Inſpice quantum præſtat confeſſio. Confeſſus eſt, & paradiſum patefecit, & totam confeſſus fiduciam meruit, vt regnum poſt latrocinium poſtularet.

S. Crux multorū bonorū materia eſt. Vides quantorum bonorum nobis materia crux eſt? Dic mihi, regnum commemoras, quid enim regni vides? claui, & crux eſt quod inſpicis. Sed ipſa crux, inquit, regnum eſt, & ideò eum Regem nomino, quia crucifixum inſpicio. Imperatorum eſt pro omnibus mori, & Regis optimi pro communi vtilitate nunquàm

Iohan.10. recuſare ſupplicium. Ipſe dixit, quia paſtor bonus animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Et ideò Imperator bonus animam ſuam pro his quos regit, offerre feſtinat. Quoniam igitur animam ſuam pro nobis poſuit, ideò eum Imperatorem voco. Memento meî in regno tuo.

ITEM DE EODEM SANCTO LATRONE, PER DIVVM IOHANNEM CHRYSOSTOmum. *Eſt homilia de cruce & latrone, 32. in ordine 45. Homiliarum Tomi ſecundi.*

HOdiè incipiamus chariſſimi de crucis trophæo prædicare, & honoremus hanc diem, magìs autē coronemur, celebrantes hunc diem. Nec enim ex verbis noſtris honorificatur crux, ſed ex fideli noſtra confeſſione coronas merebimur crucis. Hodiè crux

In die paraſceues ſeculum eſt ſanctificatum. fixa eſt, & ſeculum ſanctificatum eſt. Hodiè crux fixa eſt, & dæmones diſperſi ſunt. Hodiè fratres crux fixa eſt, & mors ſubuerſa eſt. Hodiè crux vicit, & mors victa eſt. Hodiè diabolus vinctus eſt, & homo ſolutus eſt, & Deus glorificatus eſt. Hodiè apud Iudæos terra contremuit, & apud nos orbis terræ firmatus eſt. Hodiè apud Iudæos, quia mente audaci contra Deum vadunt, petræ ſciſſæ ſunt. Hodiè amabilis Deo pietas vniuerſum conſuit orbem. Decebat enim quæ pietatis erant coniungi, ea autem quæ infidelitatis diſ-

Pſal 34. iungi, ſicut & Dauid dicebat: Diſrupti ſunt, & non ſunt compuncti. Hodiè apud Iudæos ab hora ſexta vſque ad horam nonam ſol obſcuratus eſt. Non enim ferre poterat æther iniuriam creatoris. Retraxit radios ſuos, nè videret impiorum facinora: non quòd deitatem iniuria tangeret, ſed quia quæ audaci ſuperbia fiebant, in contumeliam eius reputabantur. Hodiè apud Iudæos tenebræ ſunt, apud nos autem nox in diem conuerſa eſt. Etenim pietati hoc proprium eſt, vt in tenebris

Pietas ſemper fulget, impietas verò ſemper tenebreſcit. fulgeat: impietas autem etsi in lumine fuerit, tenebreſcit. Fidelibus nox in diem mutatur, infidelibus autem etiam ipſa lux tenebreſcit. Et de fidelibus quidem ſcriptura dicit: Quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut

Pſal.138. dies illuminabitur. Infideli autem & dies in noctem mutatur, dicente ſcriptu-

Eſa.59. Iob 5. ra: Palpabunt ſicut cæci parietem, & ambulabunt in meridie ſicut in medio noctis.

Hodiè

Hodiè Adam eiectus eſt de paradiſo, & hodiè latro in paradiſum ingreditur. Exijt fur, & introijt fur: exijt præuaricator, & ingreſſus eſt latro: exijt contemptor verbi, & introijt confitens verbum: exijt contemnens ſalutem, & introijt de cruce mercans ſalutem. Scio & antè me dixiſſe de latrone, ſed habet diuerſas intelligentias Dei ſermo. Iſte latro de ligno mercatur ſalutem, hic latro furatur cæleſte imperium. Vim facit maieſtati, non virtute propria, ſed fide vincens. Ipſius Domini vox eſt: Regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. In cruce duo latrones, imago Iudæorum & gentilium. Latro qui pœnitet, imaginem obtinet populi ex gentibus congregati, qui priùs in errore ambulauerat, & poſt hoc veritatem agnouit: imaginem verò latro ille obtinet Iudæorum, qui vſque in finem perſeuerat latro: & vſque ad tempus quidem crucis viam malignitatis iêrũt, crux autem diuiſit vtrunque. Viam nanque cæcitatis & perditionis, qui non credidit, ingreſſus eſt: viam autem ſalutis, qui credidit, ingreſſus eſt: viam ſalutis, qui credidit, adeptus eſt. In cruce didicit latro differentiam viarum: Quoniam nouit Dominus viam iuſtorum, via autem impiorum peribit. Et vide Dei iuſtum iudicium, vt dicas & tu cum propheta: Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum. Propter vnum peccatum damnatur Adam, & propter vnam fidei vocem latro ſaluatur. Vnum peccatum eiecit illum, & vna iuſtitia introduxit iſtum: & latro habitator factus eſt paradiſi.

Matth. 11. Duo latrones typum gerunt Iudæorum & gentium. Pſal. 1. Pſal. 118. Gen. 3. Luc. 23.

O admiranda rerum materies. Nec Abrahæ data eſt per vocem repromiſſio paradiſi. Hæreditauit quidem per fidem, repromiſſionem autem paradiſi nemo ante latronem accepit. Hîc autem perſcrutans diligentiùs vetus teſtamentum, & nouum, nullum ante latronem inuenies repromiſſionem paradiſi meruiſſe, non Abraham, non Iſaac, non Iacob, nec Moſem, nec Prophetas, nec Apoſtolos, ſed ante omnes reperies latronem. Audi igitur Dominicam vocem: Amen amen dico tibi, hodiè mecum eris in paradiſo. Vocauit quippè Deus Abraham, dicens: Exi de terra tua, & de cognatione tua. Et non dixit illi: Hæreditatem capies paradiſi: ſed, veni in terram quam monſtrauero tibi. Et Iſaac quidem typum Christi portauit, & Iacob colluctatus in figura cum Deo eſt. Et Moſes legem accepit, & per repromiſſionem audiuit bona terræ manducaturum ſe eſſe, ſi legem Domini Dei ſui cuſtodiſſet: & nuſquàm repromiſſio paradiſi ante latronem. Neceſſarium eſt ergò quærere, cur huic ante alios, & ante tales viros fide digniſſimos potiſſimùm repromiſit. Credidit Abrahã Deo, ſed credidit illi de cælis loquenti, & per ſanctos angelos ſermonem proferenti, & de propria authoritate legem danti. Credidit & Eſaias, ſed in gloria conſiſtenti: Vidi enim, inquit, Dominum ſedentem ſuper thronum excelſum & eleuatum. Credidit & Ezechiel, ſed & ipſe Dominum ſuper Cherubin contemplatus eſt. Crediderunt reliqui Prophetæ, ſed diuerſo modo Dominum gloriæ intuentes, ſicut videre poſſibile humanæ erat naturæ. Credidit, ſicut dixi, & Moſes, ſed de medio ignis loquenti, & in tubæ clangore, & in tonitru: quæ & infidelem poterant prouocare. Hæc autem dico, non vt ſanctis derogem, abſit: ſed propter eum qui ſolus per verbum meruit paradiſum. Iſte ergò vidit ſaluatorem, non ſuper throno regali, non adorari in templo, non loquentem de cælis, non per angelos diſponentem: ſed in pœna ſociatum latroni videt in tormentis, & tanquàm in gloria adorat. Videt in cruce, & rogat quaſi in cælis ſedentem: videt condemnatum, & Regem inuocat, dicens: Domine memẽto mei, cùm veneris in regnum tuum. Crucifixum vides, & Regem prædicas? in ligno pendere cernis, & cælorum regna meditaris?

Nemo ante latronẽ repromiſſionem paradiſi accepit. Luc. 23. Gen. 12. Gẽ. 22. & 32. Exod. 20. Gen. 15. Eſa. 6. Ezech. 10. Exod. 19. Luc. 23.

O admiranda latronis conuerſio. Nunquidnam ſcripturas legiſti ab iniquitate non ceſſans? Nunquidnam prophetas audiſti homicidia exercens? Nunquidnam diuinum audiſti ſermonem, quandò ad cædem gladium acuebas? Vndè eruditus es talia philoſophari de Christo? Iudæi crucifixerunt, qui nouerunt legem, & prophetas legerunt: & tu horum ignarus Deum vocas condemnatum, & adoras crucifixum. Quis te erudiuit ô latro talia de eo dicere? Non me, inquit, lex docuit, ſed ſol occultans lumen ſuum. Vidi quidem crucifixum, ſed terræmotum ſenſi, & propter parricidas Iudæos elementa indignantia intellexi. Et petræ quidem ſcindebantur, & corda hominum non metuebant. Sciſſæ ſunt petræ, diſruptum eſt velum templi, & Iudæorum ſecreta patuerunt. Et hoc velum quidem erat, ſed precioſiſſimum, quod in diebus celeberrimis ſuſpendebatur, precioſiſſi-

Vndè latro edoctus ſit confiteri Deum.

mum valdè de purpura, & byſſo, & cocco, & auro, & ſerico, & hyacintho contextum: in illo enim tempore crucis, terra mota eſt, ſol fugit, petræ ſciſſæ ſunt, velum diſruptum eſt, monumenta patuerunt, & ſicut gloria domûs eſt, vbi velum
Sciſſo tẽpli velo, receſſit ab eo ſpiritus ſanct. pendet habitante intrinſecùs Domino domûs, ſic ignominia templi eſt, vndè receſſit ſpiritus ſanctus. poſtquàm enim impias in filium Dei intulerunt manus, iniuria Deo facta eſt, qui habitabat in templo: & ideò recedente Domino, deſerta
Matth.23. remanſit domus, ſicut ipſe dixit: Eccè relinquetur domus veſtra deſerta. Egreſſo
Luc.13. Rege gloriæ, diſrupta ſunt ſymbola regni, aperta ſunt monumenta, & ſurrexerunt
Matth 27. mortui, & intrauerunt in ſanctam ciuitatem, vt inexcuſabilem relinquerent cauſam, & Domini reſurrectio firmaretur.

Si filius Dei es, deſcende de cruce, & credimus tibi. Conſidera nunc vocem fili-
Matth 4. orum diaboli, quomodò imitantur vocem paternam. Diabolus dicebat: Si filius
Matth.27. Dei es, mitte te deorsùm. Et Iudæi dicunt: Si filius Dei es, deſcende de cruce, & credimus tibi. Pariter crucifigunt latrones, non tanquàm inimici latronum, participes enim erant ſceleris eorum, ſed vt infamarent Dominum ſuum: quia non ſine cauſa crucifixus ſit, ſed quasì qui facinoroſus inuentus ſit. Non tacuit
Eſa.53. Eſaias tragœdiæ huius narrationem, dicens: Ob iniquitatem populi ductus eſt ad mortem, & cum iniquis deputatus eſt, hoc eſt, cum latronibus: quibus ideò ſociâ-
Iudæi ſocij latronum. runt Chriſtum, vt macularent Domini paſſionem. Vt ſciatis quia non oderant
Iohan.18. latrones, audi Pilatum dicentem: Quem vultis dimittã vobis, Ieſum, an Barabbam? qui propter homicidium in vinculis tenebatur. Et illi dixerunt: Dimitte nobis Barabbam. latrones petierunt latronem, Dominum autem crucifixerunt. Non virtute ſua vincentes, ſed vt diſpenſationis & propheticę impleatur voluntas. Dicit illis Pilatus: Regem veſtrum crucifigam? At illi dicebant: Nos non habemus Regem, nisì Cæſarem. Abnegauerunt Dei regnum, & traditi ſunt regno Romanorum: quia quod habuerunt, non intellexerunt: ideò quod petierunt, acceperunt.

Coronauerunt crucifixum ſpinis, obtulerunt ei fel & acetum. Et hæc ipſa fu-
Deut.32. tura olìm prædixerat Moſes, dicens: Generatio praua & exaſperans hæc Domi-
Pſal.77. no retribuiſti? Et qui dederat manna in deſerto, huic tu fel offers? & qui de terra tibi delicias produxit, tu illi ſpineam imponis coronam? Ideò clamat Eſaias, di-
Eſa.5. cens: Suſtinui vt faceret vuam, fecit autem ſpinas. Dicunt Iudæi: Sanguis huius
Sãguis Chriſti Iudæis mors, nobis verò vita. ſuper nos, & ſuper filios noſtros: illis ad condemnationem, nobis autem ad iuſtificationem. Sanguis Chriſti illis ad mortem, nobis verò ad vitam. Non eſt enim ſanguis Chriſti deterior Babylonio igne. Ille ſcit ſanctorum in camino honorare
Dan.3. corpora, & Chaldæos cõburere: quanto magìs ſanguis ille precioſiſſimus ſcit perdere incredulos, & ſaluare fideles? Decuit enim ſplendorem crucis obcæcare infideles, & illuminare credentes: ſola enim Chriſti crux eſt, quæ diſſoluit tenebras, & regnum dæmonum diſſipauit, & omnes terrores malignantium abſtulit, crux ſanctitatem prouidit, crux nobis ſol iuſtitiæ facta eſt, vt illuminati miſericordia eius, glorificemus patrem, & filium, & ſanctum ſpiritum in ſecula ſeculorum, Amen.

ITEM VITA SANCTI LATRONIS CVM DOMINO CRVCIFIXI, PER D. EVSEBIVM EMISENUM *ſcripta. Habetur in opere Homiliarum poſt eius Sermones de Paſcha.*

1.Cor.5.
Cur hominem aſſumpſerit Chriſtus, & paſſus ſit.

DEVS erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, id eſt, diuinitas operabatur in corpore, apparebat in fragilitate humanitas, & in virtute maieſtas. Ad hoc itaque nobiſcum vixit in carne, vt præferret nobis exempla iuſtitiæ: ad hoc pro nobis mortem ſubijt, vt conferret munera ſalutis æternæ. Hominem ad hoc induit, vt erudiret: ad hoc tradidit, vt redimeret: ad hoc reſumpſit, vt in Deo ſumeret vitam: ad hoc depoſuit, vt domaret mortem: ad hoc ſuſcepit, vt vinceret, cui tamen morti præſumptum dominium redditur: quasì ſeruus quidem ſuccubuit, ſed quasì Dominus imperauit. Si-

quidem

quidem nec animam inferni porta, nec corpus tenere potuit ſepultura: quæ per illud triduum nequaquàm carnem mortali corruptione violabat, qùi in inferno ſub eadem mora regnum mortis anima omnia deſtruebat. Quid retribuimus Domino pro muneribus tantæ dignationis?

De plenitudine cæleſti in factură ſe ſuam factor exinaniuit, figulus in figmentum ſuum tranſijt, & Rex cæli homini militauit: Militauit, dixi, crux enim pugnantem indicat, reſurrectio triumphantem. A ſummo cælo egreſſio eius, & vſque ad inferni profunda deſcenſio. In vna eademque perſona, quàm benè manifeſtantur humana pariter & diuina? Sedem tartari penetraturus, hominem ſe confeſſus, dum deſcenderet: Dominum ſe prodidit, dum rediret vt redimeret impios. Sicut ait ſermo diuinus: Vt redimeret iniquos, inter iniquos reputatus, inter duos quos dextra læuaque legimus pependiſſe: iuſtum confuſioni & opprobrio crucis tradidit, vt latronem glorificaret. Sed ſi benè reſpicimus, non illi ſoli hoc præſtitum depræhendimus. Nam dum tam inſignem reum relaxat, dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionem, humano generi conſcripſit ſecuritatem: vt conſolatio & ſpes fieret totius populi, abſolutio vnius deſperati, & priuatum donum, in publicum creſceret beneficium.

Eſa. 53. Luc. 22. Chriſtus vt iniquos redimeret, inter eos reputatus eſt.

Quarè indubitanter credendum eſt, quòd latroni illi ad commendationem fidei ſuæ, etiam cauſa ſpei noſtræ & vtilitatis acceſſerit. Immenſa enim Dei noſtri bonitas libenter tribuit, quæ etiam generaliter profutura prænoſcit. Et ideò iuxta fiduciam tantæ clementiæ ſi quis noſtrûm crimina ſua probabili conuerſatione damnauerit, & Chriſtum toto corde crediderit, etiam nunc latroni in ſemetipſo ingreſſum paradiſi aperuiſſe ſe nouerit. Quantùm agit in ſpe ſalutis humanæ magnitudo fidei, & altitudo diuitiarum miſericordiæ Dei? Eccè hominem ſceleribus inuolûtum pœna miſit ad innocentiam, & offenſa ad gloriam. Quem ſalutis culpa perdiderat, perditio inuenit, cruciatus abſoluit, damnatio conſecrauit.

Vides quòd fides cũ peccatorũ deteſtatione & operibus bonis peccatorem iuſtificat?

Sed non ſine cauſa tantum meruit, videamus quo tempore fidelis apparuit. Eccè inter ſigna atque virtutes atteſtantibus miraculis, & acclamantibus, aliquotiès in diſcipulis mens iam robuſta titubauit: & nunc Chriſti ſupplicijs quodammodò contradicentibus, in latrone fides nouella conualuit. Sub ipſo paſſionis tempore ab ancilla interrogatus vnus ex diſcipulis beatus Petrus, peculiariùs Chriſto cognitus, ità reſpondit: Non noui hominem iſtum: & iſte qui antè non nouerat, exclamat: Memento meî Domine, cùm veneris in regnum tuum. Quàm ſingularis, & quàm ſtupenda deuotio? Sub illo tempore credidit reus, quo negauit electus. Laudabilius hoc itaque in latrone ac magnificentius fuit, quòd hominem addictum, & inter extrema deficientem ſupplicia, Dominum credidit, quàm ſi inter virtutum opera crediđiſſet: non itaque ſine cauſa tantum meruit.

Mar. 14.

Aduertamus pleniùs, quo tempore Dominum confitetur: feruebat impietas perſequentium, exultabat impietas blaſphemantium, contritio liuoris & vulnera Chriſtum ſolùm hominem demonſtrabant, ſacrarum manuum in lignum crucis extenſio, & reuerenda confixio, quæ condemnabat Adæ & Euæ manus ad interdictum ligni cibum, ingemiſcenda ſeculis tranſgreſſione, porrectas: hæc inquam confixio per omnia infirmitatem hominis aſſerebat. Illiſæ per latus lanceæ tremenda perfuſio, quantùm oſtendebat hominem, tantum abſcondebat Dominum. Apoſtolis poſt diuina miracula deſperantibus, ſolus hic non acquieſcit ſcandalo crucis & mortis: ſolus hic teſtis eſt maieſtatis, qui ſocius probatur doloris, & ideò adhuc in latrone poſitus inuiſibilem Dominum angelicis iam oculis videt. Illuminauerat credo naſcentem fidem latronis iam credentis in Chriſtum propiùs corporea diuinitas, quæ ſe largiùs ſub momento illo peragendæ redemptionis infuderat.

Gen. 3. Diſcipulis deſperantibus, latro ſolus fidem conſeruat.

Videamus autem qualis fuerit ipſa deprecatio confitentis: Memento (inquit) meî Domine, cùm veneris in regnum tuum. Non dixit, Si Deus es, de pręſenti ſupplicio eripe me: ſed magìs, quia Deus es, de futuro iudicio libera me. Quàm citò eum repleuit ſancti ſpiritûs eruditio? per quam futuri examinis diem cogitans, intolerabile probat eſſe quod meruit: prædicat ſeculis iudicem, Regemque ſeculorum. Nondùm diſcipulus, & iam magiſter, atque ex latrone confeſſor. Memento

mento (inquit) meî. glorioſa voce præſentes temperat cruciatus. Temperat, diximus, quia & ſi pœna cœperit in latrone, nouò genere conſummatur in martyre: de ligno crucis clamat, ſed iam tempora retributionis abſentat.

Cautè lege Et intellige de gratia ſubſequête, quæ tûc adiungitur ad merita, cùm gratiâ præuenientem violata nostra ſequuti fuerimus.

Videamus quid inter iſta reſpondeat diues & larga Dei bonitas: quæ ſicut excedit vota, ità gratiam adiungit ad merita. Hodie, inquit, tanquàm ſi diceret, Quid me ó fidelis meus comes, & vnicus tanti teſtis triumphi, quid me tantoperè exorandum putas, vt in diem iudicij mei meminerim tuî? Quid me ad præſentem retributionē paratum longè diſſimulas? quid in futura ſecula fidem in te perfectam fatigas? Hodiè mecum eris in paradiſo, tanquàm hæreditaria & paterna ſede: quæ expulſo Adam, quæ expulſis duobus, clauſa innumeris populis, te introeunte reſerabitur. Ingredere illuc primus, ſed ingreſſu feliciori quàm primus. Intra paradiſum, nequaquàm vltrà cum Adam viſurus infernum. Nullum illic cibum letalem, nullam iam legem, nullam arborem pertimeſcas. Ego tibi illic ero victus & vita, & ne fortè verearis nè tibi aliquis hoſtis in illo beato nemore, nè antiquus ille latro inſidietur, poſſeſſio tibi illic, me introducente, firmabitur. Recedat ergò infidelitas, quæ Deum & hominem non recognoſcit. Nam ſicut diabolus eſt qui de paradiſo expulit, ità Deus eſt qui reducit.

Secundùm hæc, chariſſimi, per omnem geſtorum ordinem Deum ſub homine agnoſcamus operantem. Poſitus in patibulo velut arbiter in medio damnatorum, negantem repulit, ſuſcipit confitentem: hunc deputat regno, illum relinquit inferno. Poſt hæc ergò credamus in maieſtate iudicaturum, quem iam in cruce videmus exercere iudicium. Credamus inquam Deum vel ex ſola virtute patientiæ, qui dum ab homine cruci & neci traditur, ſic quoquè homini gloriam pollicetur, qui illas ipſas iniurias & plagas congeſtas in corpus ſuum, conuertit in precium noſtrum.

In paſſione Dñi omnia elementa quatiuntur.

Luc. 2.

In natiuitate verò exultāt nouo lumine.

Sed & ipſa totius mundi irrationabilis creatura motibus ſuis Deum loquitur. Nam in media paſſione Domini Saluatoris cæleſtia & terrena turbantur, lux cum nocte miſcetur, elementa quatiuntur, & ab antiquis miniſterijs effugantur. Apertè rerum natura perſpicitur commoueri, velut in vindictam authoris ſui velit armari. Terra ipſa concuſſa à fundamentis, quaſi quæ ſuper crucem Deum vix ſuſtineat, tanquàm ad ſcelus proprium contremiſcit. Dies refugo lumine, quomodò poteſt, ſumit lamentum, & fuſco triſtium tenebrarum habitu, more lugentis induitur: & ſicut tota cæli facies Dominicæ natiuitatis gloriam noua luce teſtabatur, ità crucis iniuriam nouis tenebris deteſtatur. Et quæ durities cordis humani? Væ eis qui inter iſta non credunt. Quandoquidem creatura inſenſibilis, quæ recipere non poteſt credulitatis affectum, dat tunc Deo confeſſionis obſequium. Et cùm pro ſolo homine Chriſtus mortuus ſit, perhibet ei tamen etiam pars illa mundi teſtimonium diuinitatis, ad quam non peruenerunt beneficia paſſionis.

Blaſphemus, homicida, & caſtitatis proditor, rei ſunt corporis Domini.

1. Cor. 6.

Pſal. 9.

Quæ cùm ità ſint, chariſſimi, agnoſcat homo quantùm valeat, & quantùm illum Deus obnoxium faciat, vel natura, vel gratia. Agnoſcat homo quantùm ab illo expectet Deus, & quem tanta dignatione habuit charum, quàm velit eſſe in conuerſatione precioſum. Agnoſcat homo quantùm valeat, & quantùm debeat: & dum precium ſuum cogitat, vilis eſſe ſibi deſinat: & potiùs vicem muneris Saluatoris ex ipſo bono ſuo, id eſt de conſeruata reſtituat ſalute. Cuſtodiamus ergò ſolicitè, quod tanti ſudoris commercio Chriſtus redemit. Reus itaque erit, non parui precij, ſed ſanguinis Chriſti, qui violat & commaculat animam, Chriſti ſanguine & paſſione mundatam. Blaſphemus, homicida, caſtitatis proditor. Hæc tria capitaliter occidunt. Conteſtamur charitati veſtræ cauſas æternorum malorum, blaſphemus, homicida, proditor caſtitatis ſuæ, expugnator alienæ, id eſt qui legitimum cubile tranſgreditur, qui extra coniugem ſuam per mortiferos errat amplexus, reus erit æternæ mortis, quia vilem in ſe habuit ſanguinem redemptoris: & quia clamat Apoſtolus, Neque adulteri, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt, abſtineamus manus ab alienis, oculos ab aliena. Caueamus nè corpori illius quod de noſtro Chriſtus aſſumpſit, iniuriam faciamus in noſtro corpore: caueamus ità peccatis & criminibus vitam ponderare, vt ad nos non reſpiciat prophetia illa terribilis, Non enim eſt, inquit, Deus in conſpectu eius, polluuntur viæ eius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius.

Irre-

Irremediabile periculum eſt, ſic aliquem vitijs & cupiditatibus frena relaxare, vt ſe rationem Deo non meminerit redditurum: quia puto magna ſit iam pœna peccati, metum ac memoriam futuri perdidiſſe iudicij. Non nobis ità dulcia ſint pauperum ſpolia, poſtmodùm nimìs amaricatura. Nihilo minùs, ſicut dictum eſt, refugiamus alienę carnis abominanda contagia, vitemus obſcœna inimicæ voluptatis incendia. Hæc qui agit, chariſſimi, de ſtipula ac lignis iniquitatum perpetuos ſuccendit ignes, & nunquàm concinnat vapores. Non tanti eſt vita, ſi ad hoc viuat homo, vt in paucis vitæ huius annis conſumat æternos, & ſub breui fine congreget ſibi pœnas ſine fine manſuras.

Sed nè fortè, chariſſimi, aliquem nimìs ſecurum faciat aut remiſſum tam noua felicitas credulitatis, nè fortè dicat aliquis in corde ſuo: Non me vſque adeò conturbet & cruciet mea conſcientia, non me vſque adeò contriſtet culpabilis vita: video ſub momento, video ſub exiguo ſpàtio latroni crimina ſua fuiſſe donata. Primùm conſideranda eſt in latrone illo, non ſolùm credulitatis compendioſa deuotio, ſed temporis illius ſub quo hæc agebantur occaſio, quo iuſtorum legitur titubâſſe perfectio. Deindè autem mihi finem vitæ latronis beatitudinem pollicere? Immittit diabolus ſecuritatem, vt inferat perditionem, nec dinumerari poſſunt quantos hæc inanis ſpei vmbra deceperit. Deterreant quæſo vos ab hac perſuaſione innumerabiles populi, ſub tanta ſecuritate nudi & vacui bonis, & malis pleni ex hac luce prærepti. Quotidiè expaueſcenda tranſitûs noſtri & commigrationis incerta hora, quæ & modò vel inſperata vel ſubita ſunt, & in æternum remedijs caritura ſunt: præueniendus eſt dies qui præuenire conſueuit, ipſe ſe inducet, & de morte ſua illudet. Qui hæc cogitat, poteſt ei extremi temporis indulgentia ſubuenire. Non eſt hoc primum, quia periculoſiſſima eſt in vltimum diem promiſſa ſecuritas. Deindè ſtultiſſimum eſt, vt cauſa quæ de neceſſitatibus agitur æternis, mutabilitatibus vitæ deficientis committatur extremis. Odibile eſt apud Deum, quandò homo ſub fiducia pœnitentiæ in ſenectutem reſeruatæ liberiùs peccat. Credite, chariſſimi, difficile eſt vt callida ſimulatio ordinandæ conſummationis obtinere digna ſit facultatem. apud illum cordis interpretem, ars non admittitur ad ſalutem.

Innumeri vitæ emendationẽ in ſenium differẽtes, ſubitanea & reproba morte præueniuntur.

Ille autem, de quo locuti ſumus, beatus latro, beatus inquam, non iam iuxta viam inſidias tendens, ſed viam ipſam in Chriſto tenens, ac vitæ prædam ſubitò rapiens, immutato genere, & noua ſpolia de morte propria reportans: ille nec ſalutis tempora ſciens diſtulit, nec remedia ſtatûs ſui in momenta vltima infelici fraude poſuit, nec redemptionis ſuæ ſpem in deſperationis nouiſſimum reſeruauit, nec religionem antè, nec Chriſtum ſciuit. Quòd ſi ſciſſet, fuiſſet forſitan inter Apoſtolos non poſtremus in numero, qui prior eſt factus in regno. Ergò etiam ex hoc in extremo placuit Deo, quia ad conſequendam fidem non fuit extrema hora illa, ſed prima. Opùs eſt ergò, vt homo quotidiano actu prouideat & procuret bonam conſummationem. Opùs eſt vt tota vita noſtra talis ſit in conuerſatione, vt liberari mereamur in fine: vt inceſſabiliter diem tranſitûs noſtri & tempus iudicij cogitantes, nos quoquè cum latrone iugiter proclamemus: Memento meì Domine, cùm veneris in regnum tuum.

Pro felici exitu habẽdo, debet vita noſtra virtutibus & ſancta cõuerſatiõne ornari.

BEATI PETRI DAMIANI EPISCOPI OSTIENSIS, SERMO DE RESVRRECTIONE *Domini. Habetur octauo Tomo Aloyſij.*

27. Martij. Pſal.2.

POSTVLAVI Patrem meum, dedit mihi gentes, Alleluia. Si conſulamus adiutorium Iuriſperitorum, primum capituli propoſiti verbum ſic deſcribitur: Poſtulare, eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui, in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere. Actus iſte publicus eſt, & eſt officium aduocatorum, qui glorioſæ vocis confiſi munimine, lapſa erigunt, fatigata reparant, nec minùs prouident humano generi, quàm ſi clypeis & thoracibus ſeſe, patriamque defendant.

In exequendo actu iſto attendere debemus, qui poſtulet, quem, vbi, & quid poſtulet. Aduocatus poſtulat iudicē in iure rem ſuam, vel ſibi poſtulat, actione propoſita. In negocio præſenti aduocatus eſt Chriſtus, iudex Deus Pater, & locus iuris patibulū Crucis, res poſtulata Eccleſia de gētibus, nomen actionis, petitio hæreditatis. Rectè Ieſum Chriſtum dicimus aduocatum. Vndè Iohannes: Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Dominum Ieſum Chriſtum: ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris. Aduocatus iſte apud Patrem deſiderium ſuum expoſuit, quandò pro ſalute humani generis oblatus eſt, quia ipſe voluit. Deſiderium eius eſt ſalus noſtra, quam in Cruce ſitiens vſque in finem ſuos legitur dilexiſſe. Sed & hoc deſiderium amicorum fuit, quibus dixit: Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos, quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis. Itèm, Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Conuenienter Patrem poſtulat, qui ſemper exauditus eſt. Nam & vulgò & vulgariter dicitur: Securus vadit ad placitum, qui patrem habet iudicem. De eo nanque Pater dixit: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Nam cùm Filius eiuſdem ſubſtantiæ ſit cum Patre, in natura quidem humana, quam ſibi perſonaliter vniuit, poſtulat pro nobis, vel allegat propitium iudicem, & propoſiti ſui deſiderij nobis fructum reportat. Nec incongruè Patrem dicimus, cùm in perſona Filij Propheta dicat: Iudica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes me. Et ipſe Filius: Non quæro gloriam meam, eſt qui quærat, & iudicet.

[Margin: Ieſus Chriſtus apud Patrem noſter eſt aduocatus. 1.Iohan.2. Iohan.13. Iohan.15. Matt.3.& 17. Pſal.34. Iohan.8.]

In pleriſque ſacræ ſcripturæ locis ordo quidem iudiciorum ab ipſo Deo inſtitui videtur, & ſeruari. Quidam vir ſimplex & rectus, ac timens Deum, cùm expleto officio matutino, egrederetur eccleſia, & à diſcipulis rogaretur: Quid audiſti in eccleſia, Pater? reſpondit: Quatuor audiui, ſex notaui. Subtilis planè reſponſio fuit, & fidelis. Quatuor nanque verſiculos pſalmi decimioctaui audierat, ſcilicet, Lex Domini immaculata, conuertens animas, & tres alios, qui ſequuntur, in quibus ſex notantur, quæ ſunt: lex, teſtimonium, iuſtitia, præceptum, timor, iudicia. In his partim perſonæ, quæ in iure ſunt neceſſariæ, partim actus eorum exprimuntur. Nam & Dominus, qui iudex eſt, & lex, ſecundùm quam iudicatur: & officium teſtiū ſub hoc nomine teſtimonium, actoris quoquè & rei merita per hoc nomen iuſtitiæ deſignantur. Nam & merita cauſarum partium aſſertione panduntur. Sententia iudicis ſub hoc nomine præceptum, accuſatoris & executoris officia, duobus vltimis nominibus, quæ ſunt timor & iudicia, indicantur. Quinque priora binis accidentibus innitiuntur, ſextum quadrinis. Lex Domini immaculata, conuertens animas. Teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda. Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi. Iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa, Deſiderabilia ſuper aurum & lapidē precioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum. Pręfata ſanè Domini dicuntur eſſe. Eſt etenim lex, quæ non eſt Domini, vt peccati, de qua dicit Apoſtolus: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Sunt & iuſtitiæ humanæ, de quibus dicitur: Omnes iuſti-

[Margin: Sex ſunt, quę de Domino iudice prædicantur. Itèm ſex de hominibus reprobis. Rom.7. Eſa.64.]

tiæ

tiæ noſtræ, tanquàm pannus menſtruatæ. Sunt & præcepta humana, quibus Petrus obediendum non eſſe dicit: Obedire, inquiens, oportet magis Deo, quàm hominibus. Timor quoquè humanus à Domino reprobatur. Vndè ait: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Act.5. Matth.10.

In propoſitis autem verſiculis omnia dicuntur eſſe Dei. Primum, ſcilicet lex, bina habet accidentia, quæ ſunt, immaculata, conuertens animas, ſiue de lege intelligas naturali, vel ſcripta, ſeu lege gratiæ. Vnicuique enim harum trium legum, ſcilicet naturali, ſcriptæ, & legi gratiæ, hæc duo conueniunt: nam immaculata debet eſſe, & conuertens animas. Naturalis lex hæc duo habebat præcepta: Quod tibi fieri non vis, alij nè feceris: & quod tibi vis fieri, alij facias: quæ ſunt, non obeſſe, & prodeſſe. Et hoc quantùm ad primum, ſcilicet immaculata. Quantùm ad ſecundum, conuertens animas, in primo non malefica, in ſecundo benefica: in primo ſine macula malitiæ, in ſecundo conuertens animas ad manſuetudinem beneuolentiæ. Nam cùm tres naturales potentiæ inſint animæ, ſcilicet ira, ratio, concupiſcentia: concupiſcentia data eſt, vt monearis ad appetendum quæ tibi licita ſunt: ira ad indignandum contra ea, quæ illicita ſunt: ratio data eſt in medium, cohibens & dirigens vtrunque, nè ira vltra terminos iræ moueatur, & nè concupiſcentia appetat illicita. Itaque lex naturalis, quantùm in ſe eſt, eſt immaculata. Lex quoquè ſcripta immaculata eſt, & conuertens animas. Immaculata, id eſt ſine ſordibus idololatriç: conuertens animas ad ſeruiendum Deo: quod tantùm filij Iſraël faciebant. Lex autem gratiæ reuerà eſt immaculata, & conuertens animas. Nam & Eccleſia hac lege ducitur: dicitur enim eſſe ſine macula & ruga, ſine macula criminis, ſine ruga ſimulationis. Etiam lex Euangelica eſt ſine errore hæreſis, conuertens animas ſimpliciter & directè ſine figmento hypocriſis. Attendite gradus iſtos, quia prima lex eſt immaculata, ſecunda magìs, tertia maximè: ſic & conuertens animas.

Triplex lex. Tob.4. Sancta mater Eccleſia ſine macula & ruga. Epheſ.5.

Teſtimonium Domini bina habet accidentia, ſcilicet fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Teſtimonium Domini dicitur, quæcunque in ſcriptis ſanctis teſtificatur Dominus, aut promittens, aut præcipiens. Continentur itaque teſtimonia in promiſſis, & præceptis: quia quæ promittit, ſoluit, ſiue iuſtis præmia, ſiue iniuſtis tormenta. Sapientiam præſtans paruulis, inquantùm eſt præcipiens: quia qui paruuli ſunt ſcientia, ex præceptis Domini redduntur ſapientes: vt ibì oſtenditur, A mandatis tuis intellexi. Eſt itaque fidele teſtimonium Domini, in explanatione præceptorum eius. In primo intellige promiſſiones, & comminationes: in ſecundo, prohibitiones. Fidele eſt, promittens, & comminans. Sapientiam præſtans paruulis, prohibens, & præcipiens.

Teſtimonium Domini bina habet accidentia. Pſal.118.

Iuſtitiæ Domini binis conuertuntur accidentibus, quæ ſunt, rectæ, lætificantes corda. Iuſtitiæ Domini, opera iuſtorum: vndè & ipſi iuſti appellantur. Sed dicuntur eſſe Domini, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſùm eſt, deſcendens à Patre luminum. Quid enim habes, ô homo, quod non accepiſti? Itèm, Gratia Dei ſum id quod ſum. Ea autem opera iuſtitiæ appellari poſſunt, quæ fide naſcuntur, & dilectione conſummantur. Nam ſicut ſine fide impoſſibile eſt quenquam placere Deo, ità & fides ſine operibus mortua eſt. Fides autem, quæ per dilectionem operatur, & proficit, & ſufficit ad ſalutem. Hæc ſunt iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda per ſerenam conſcientiam.

Itèm Domini Iuſtitiæ. Iacob.1. 1.Cor.4. 1.Cor.15. Hebr.11. Iacob.2.

Præceptum binis gaudet accidentibus. Eſt enim lucidum, illuminans oculos ex ſuî doctrina. Sunt quippè quædam lucida, & non illuminantia, vt carbo ſine flamma lucidus eſt, non tamen illuminat. Flamma ſine carbone & lucet, & illuminat. Præceptum Domini lucidum eſt ſine confuſione ſententiarum, illuminat oculos ex infuſione gratiarum. Vndè illud: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Et beatus Petrus: Cui benefacitis, inquit, attendentes tanquàm lucernæ lucenti in caliginoſo loco. Singulariter autem ponitur præceptum, quanuìs multa ſint præcepta, quia (vt ait Gregorius) præceptum Domini & vnum eſt, & multa ſunt: multa propter diuerſitatem operis, vnum in radice charitatis.

Itèm Domini pçceptũ. Pſal.118. 2.Pet.1.

Timor Domini ſanctus permanet in ſeculũ ſeculi. Excluſo humano timore, hîc notatur filialis, ſiue caſtus. In hoc quod dicitur, Timor Domini ſanctus, intelligitur

Timor duplex, ſeruilis & filialis.

Pſal.110. caſtus, & eſt initium ſapientiæ timor Domini. Quod autem dicitur, permanens in ſeculum ſeculi, filialem deſignat.

Iudicia Domini quaternario vehũtur accidẽte. Iudicia verò Domini ſuo quaternario vehuntur: ſunt vera, iuſtificata in ſemetipſa, deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum multum, dulciora ſuper mel & fauum. Iudicia Domini ſunt retributiones, quibus vel reprobos punit, vel iuſtos remunerat. Ea quanuis ſint ſæpè occulta, ſemper tamen vera ſunt & iuſta, veritatem iuſti iudicis ſequentia. Sunt iuſtificata in ſemetipſa, non ſicut humana iudicia, quæ aliundè formantur, ſicut ex allegationibus aduocatorum, & ex depoſitionibus teſtium, & recitationibus inſtrumentorum. Vndè & per hoc ſæpè falluntur iudices: & quanuis ordo iudiciarius ſeruetur, nonnunquàm tamen innocens condemnatur, & nocens abſoluitur. Iudicia autem Dei ex ſemetipſis iuſtificationem accipiunt, ſicut per Prophetam dicitur: Non ſecundùm viſionem oculorum iudicabit, nec ſecundùm auditum aurium arguet, &c. Sunt autem deſiderabilia, id eſt deſiderari digniſſima ſuper diuitias & delicias. In auro & lapide precioſo intellige diuitias, in melle & fauo delicias. Diuitiæ autem maximè intelliguntur in pecunia & potentia. Per lapidem precioſum, quo potentes & nobiles vtuntur, gloria potentiæ. Porrò diuitiæ aliæ cum difficultate acquiruntur, aliæ ſine difficultate. In melle, quod liquidum eſt, deliciæ & voluptates ſine labore. In fauo, quod mel & ceram continet ſimul, voluptates cum difficultate. Eſa.11.

Patibulum Crucis Chriſti, iuris locus. Eccè quidam ludus iudiciarius occurrit nobis in ſcripturis, Deum Patrem repræſentans. Locus iuris, in quo Aduocatus noſter poſtulat, patibulum Crucis fuit. Cùm enim ex officio ſuo aduocati habeant ſtare, ipſe non ſtans, ſed toto corpore extenſo in ligno Crucis, apud Patrem pro nobis allegauit, deſiderium ſuum & amicorum ſuorum exponens, & aduerſarij deſiderio contradicens vſque ad proprij ſanguinis effuſionem. Rem ſuam poſtulat, id eſt genus humanum, quod ipſe creauit, cuius verum dominium habebat. Eccleſiam de gentibus conuerti poſtulauit, tanquàm proprius hæres, hæreditatis petitionem proponens, & in poſſeſſionem de iure mitti deſiderans. Petitio autem hæreditatis ex ordine & regulari iure proponitur aduersùs eum, qui poſſidet pro hærede, vel poſſeſſore. Pro hærede poſſidet, qui dicit ſe hæredem eſſe, cùm non ſit: pro poſſeſſore poſſidet quis, cùm nullo titulo poteſt tueri ſuam poſſeſſionem, qui ſi requiratur quarè poſſideat, nullam aliam cauſam allegat, niſi quia ſic poſſideo. Rectè autem propoſuit Dominus noſter aduersùs diabolum, quia hæreditatem Domini pro poſſeſſore poſſidebat malignus prædo: de quo Propheta: Væ qui prædaris, nónne ipſe prædaberis? Diabolus olim Domini hæreditatem pro poſſeſſore occupauit. Eſa.33.

Chriſtus ſua reſurrectione hæreditatem ſuam recuperauit. In hac aduocatione ſiue poſtulatione Aduocati noſtri maximè gaudet Eccleſia die Reſurrectionis Dominicæ, quia Aduocatus poſtulauit, quia poſtulata impetrauit, quia impetrata obtinuit, & poſſedit. Indè eſt quòd tripliciter laudem ſubiungit. Introducens enim Filium loquentem ad Patrem, & dicentem: Poſtulaui patri meo: Eccleſia reſpondet: Alleluia, id eſt Deo laudes, quia poſtulâſti. Item, Dedit mihi gentes: & reſpondet Eccleſia: Alleluia, id eſt Deo laudes, quia impetrâſti. Item, In hæreditatem mihi: Reſpondet: Alleluia, quia obtinuiſti, & poſſediſti. Conſociemur igitur & nos in hanc laudem vniuerſalis Eccleſiæ, vt cum electis in hæreditatem Domini intraturi, ad reſurrectionem Domini peruenire valeamus perpetuò gauiſuri. Quod ipſe præſtare dignetur, qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

DIVÆ

DIVÆ AVGVSTÆ VIRGINIS ET MARTYRIS VITA, QVAM EX ANTIQVIS MONIMENTIS

& pia maiorum traditione clariſsimus & doctiſs. Dominus Minutius de Minutijs à Serauallo collectam & eleganter conſcriptam ad nos miſit, patriæ ſuæ patronam ſic veneratus.

17. Martij.

CVM olim variæ ab Auſtralibus regionibus nationes labefactatis iam Imperij Romani rebus ad Italiã infeſtandam confluxiſſent, ac multi Barbari duces, ſoli vbertate & amœnitate, cælique temperie illecti pedem in ea fixiſſent: conſtans inter Foroiulienſes fama eſt, Matrucum quẽdam Principem & genere & opibus inſignem, natione, vt ferunt, Alemannum ſub ea tempora in agro Foroiulienſi multis prædijs occupatis conſediſſe, & arcem regiumque palatium in editiore monte non procùl à Serauallo conſtruxiſſe.

Illa pars iã recenſetur ſub nomine Marchiæ Taruiſinæ.

Vbì cùm viribus facilè auctus eſſet, in loci illius incolas tyrãnidem exercere cœpit, crudelem quidem illam, ſed eo multo crudeliorem, quòd, cùm acerrimus eſſet Idolorum cultor, eos, qui Chriſti fidẽ profiterentur, vehementer inſectaretur: cuius rei exemplum in Auguſtam filiam tenera ætate virginem edidit.

Matrucus Chriſtianos affligit, & inter hos etiam filiã.

Nam cùm illa ad Chriſtianam religionem animum applicuiſſet, atque in ea non parum profeciſſet, clam patre ſacro baptiſmate vltrò expetito & ſuſcepto in Chriſtianorũ numerum referri voluit. relata autem pijſſimis veræ religionis ritibus planè addicta ſic fuit, vt totos interdùm dies in eccleſijs tranſigeret.

Auguſta Chriſtianã religionem amplectitur

Quæ res patri quonàm ſe illa reciperet ignaro ſuſpecta eſſe cœpit, & cùm vereretur nè fugam adornaret, diligentiùs obſeruãdam ratus, cùm illa pro more ad pium illũ locum ſecederet, clàm exploratorem ſubmiſit, qui ſingula accuratè notaret, ac referret. Is templum Chriſtianorum ingreſſam ſecutus, virginem, quòd genibus flexis, ac manibus vultuque ad cęlum ſublato more Chriſtianorum Deum precaretur, ad eam religionem eſſe conuerſam intellexit, & ad Matrucum mox rediens, rem, vt erat, renunciauit.

In templis Chriſtianorum aſſidua eſt.

qui grauiter iratus filiam è templo confeſtìm accerſi iubet. At illa patris iuſſa nuncianti conſtanter reſpondit, ſibi cum Deo cælorum rege eſſe tunc negocium, vbì ei ſatisfecerit, patri eſſe obtemperaturam, & precibus cùm tandèm modum impoſuiſſet, ad patrem ſe retulit.

Precibus intenta, ab ijs ne quidem à patre ſe abduci patitur.

quam ille ira vehementer accenſus duris admodùm verbis excepit, obiurgatam acriter, quòd maiorum religionem, paternam authoritatem, familiæ decus, ac deniquè caſtitatem ſuam tam parui faceret, vt ijs neglectis ad alienam eamque contemptiſſimam religionem ſeſe conuerteret. Ad quę pręſenti animo reſpondens virgo, rerum omnium conditorem Deum, inquit, quantum in me eſt amo, veneror & colo: cum cælicolis frequẽs mihi eſt collocutio & cõſuetudo: caſtitatem pudicitiamque meam Chriſto regi deuoui & deſpondi, quem ſi tu quoque cognouiſſes mi pater, haud dubiè totũ te illi dederes.

Auguſtæ prudens reſponſum.

Matrucus filiam ſua monita auerſantẽ deteſtatus, eam in carcerem conijci iubet, ſeriò rursùs admonitam, vt diligenter potiùs omnia perpendat, quàm temerè in ſe patris iram concitet: ni faciat, grauiſſima eam manere ſupplicia.

Conijcitur in carcerẽ.

Poſtero die è carcere ad patrem adducta, cùm, perſiſteret ne in ſententia, rogaretur, fortiter reſpondit, Chriſtum ſe vnum & verum Deum agnoſcere & colere, cui ſoli perpetuò ſit obſecutura. Qua virginis in dicendo libertate magìs etiam exacerbatus pater duos illi dentes euelli iubet. Nec eo tormento tamen quicquam à conſtantia abducta, ſed magis magiſque ad Chriſti fidem profitendam animum obfirmans, patri ijsque qui aderant omnibus palàm edicit, non inuitam ſe quemuis etiam cruciatum & dolorem excepturam, nimirùm vt Chriſti ſui ſponſi veſtigijs inſiſteret, eumque aliquotenùs imitaretur, qui pro ſe acerbiſſimam mortem ſubire non recusâſſet.

Duos ſibi patris iuſſu dentes euelli fert non impatienter.

Quo filiam animo eſſe ægerrimè ferens pater, in ducias nihilominùs, & ad deliberandum tempus ei permittendum ratus, cùm longè grauius ſupplicium niſi à religione Chriſtiana deficeret interminatus eſſet, in carcerem retrudi imperauit. Vndè poſtridiè eius diei rursùs ad patrem deducta, cùm nihil prætermiſiſſet earum rerum quibus animum eius ſe flectere poſſe exiſtimaret, omniaque fruſtrà eſſent, tandèm furore correptus filiam inter duas arbores mediam ſuſpendi, ac ſub-

Tormenta quibus eius conſtantiã tentat pater irrita ſiunt. ac ſubmiſſo igne torqueri iuſſit,cumque eam flamma nihil læderet, rota excogitata eſt, quæ prominentium clauorum acumine eius corpus dilaceraret: Sed hoc etiam tormenti genus, angelo cælitùs demiſſo, qui rotam confringeret, euaſit. Ad extremum ergò, poſtquàm & patrem & adſtãtem turbam ad Chriſtianam religionem fruſtrà hortata eſſet, capite truncatur. *Capite plectitur.* Eius corpus aliquot pòſt annis in eo monte repertum fuit,qui olim Mons Marcumtoni,poſteà verò ab ipſa virgine mons Sanctæ Auguſtæ nuncupatus eſt. Quo in loco extat templum ad virginis honorem extructum & conſecratum: cuius primùm ædificati nulla, reparati verò vetuſtiſſima memoria habetur. *Claret miraculis.* Illud ſatis conſtat omni ætate quamplurimos Diuæ Auguſtæ interceſſione à Deo fuiſſe liberatos,ac liberari continuè, idque tabulæ votiuæ cùm ab incolis tum à naucleris Venetis eò delatæ teſtantur. Porrò Diuæ Auguſtæ feſtum 27. die Martij: Inuentio 22. Auguſti,conſecratio templi in Octaua Paſchæ celebratur.

DE SS. MARTYRIBVS PRISCO, MALCHO ET ALEXANDRO, EX HISTOR. ECCLESIAST. EVSEbij *lib.7.cap.11.interprete Iohanne Chriſtophorſono.*

28.Martij.

Martyres beſtijs obijciuntur.

IN hac perſecutionis clade, quam regnante Valeriano paſsim manâſſe ſuprà demonſtratum eſt,tres viri ob veram Chriſti confeſſionem inſigniter prædicati, Cæſareę Palæſtinæ beſtiarum rictibus velut præda obiectati, diuino & cæleſti martyrio non ſine maxima commendatione decorati fuerunt. Quorum vnus Priſcus vocabatur, alter Malchus: tertio nomen erat Alexander. Fertur verò iſtos ruri degentes, primùm ſeipſos tanquàm inertes & deſides probris affeciſſe, quòd cùm temporis opportunitas præmium vitæ æternæ his, qui cæleſti eius deſiderio gliſcebant, diſpertire videretur, ipſi præ negligentia quadam & ſegnitie, martyrij coronam non præripuiſſent. Deindè cùm inter ſe ità deliberâſſent, abſque mora Cæſaream versùs ire pergunt, extemplò proficiſcuntur ad iudicem, & eius vitæ exitum, qui ſuprà demonſtratus eſt,aſſequuntur.

Eodem die. DE GVNTRAMNO ſancto rege Gregorius Turonenſis lib. de Gloria Martyrum,cap.76.ſic ſcribit: Cùm autem Guntramnus rex ità ſe ſpiritualibus actionibus mancipâſſet,vt relictis ſeculi pompis,theſauros ſuos eccleſijs & pauperibus erogaret,accidit vt miſſo presbytero munera fratribus, qui Sanctis Agaunenſibus deſeruiunt,ex voto tranſmitteret: præcipiens presbytero, vt ad eum rediens, Sanctorum ſibi reliquias exhiberet.

DE CYRILLO DIACONO ET MARTYRE, EX HISTOR. ECCLESIAST. THEODORETI *lib.3.cap.6.interprete Iohanne Chriſtophorſono.*

Martij 29.

Sub Iuliano vt ſæuierint gentiles in Chriſtianos

QVAE maleficia hi,qui falſo ſimulacrorũ cultu tenebantur obſtricti,id temporis (ſub Iuliano Apoſtata) admiſerint,quanquàm permulta ſunt,& opus ſeparatum poſtulant, ego tamen ex multis pauca ſumam mihi ad cômemorandum. Aſcaloni & Gazæ,quę ſunt vrbes Palęſtinæ, primùm virorũ ſacerdotij dignitate exornatorũ, & mulierum perpetuam virginitatem profeſſarum ventres diſcindunt, deindè farciunt hordeo: ad extremũ eos porcis deuorandos obijciunt. Sebaſtæ itèm, quæ eſt vrbs ditioni gentis, de qua ſuprà dixi, ſubiecta, Iohannis Baptiſtæ tumulum,aperiunt, oſſa tradunt igni abſumenda, & eorum cineres paſsim diſpergunt. Scelus autem ab illis in Phœnicia patratum, quis

quis eſt quæſo, qui ſine lachrymis poſſit commemorare? Nam Heliopoli, quæ eſt vrbs Libano finitima, execrabiles iſti gentiles, recordati facinoris Cyrilli Diaconi, qui regnante Conſtantino, diuino quodam zelo accenſus, multa ſimulacra, quæ in ea vrbe colebantur, confregerat, non modò eum interfecerunt, verumetiam diſſecto ventre, iecur eius deguſtare non ſunt veriti. Verùm Deum omnia contemplantem hoc celare non poterant, ſed debitas ſui maleficij pœnas ei dederunt. Nam quotquot illius ſceleris labe inquinati ſunt, primùm amiſerunt dentes, qui pariter omnes ad vnum excidebant: deindè linguas perdiderunt, quæ putredine tabefactæ, ex ore effluebant: poſtremò oculis orbati ſunt: quorum calamitatibus veræ pietatis vis clarè prædicata eſt.

Cyrilli Diaconi horrenda cædes.

Vltio cæleſtis.

DE SS. ARMOGASTE, ARCHIMINO ET SATVRO, EGREGIIS CHRISTI CONFESSORIBVS, EX LIBRO I. *Victoris Epiſcopi Vticenſis De perſecutione Vandalica.*

ALIBI, ſicut Thunazudæ contigit, Galibus vico Ammoniæ, vel alijs in locis, tempore quo ſacramenta Dei populo porrigebantur, introeuntes (Arriani) maximo furore corpus Chriſti & ſanguinem pauimentis ſparſerunt, & illud pollutis pedibus calcauerunt. Ipſe enim Geiſericus præceperat, ità perſuadētibus epiſcopis ſuis, vt intra aulam ſuam filiorumque ſuorum non niſi Ariani per diuerſa miniſteria ponerentur. Inter alios ventum eſt tunc ad Armogaſtem noſtrum: cuius cùm diù ac ſæpiùs tibias torquendo tumentibus confringerent chordis, & frontem, in qua Chriſtus vexillum ſuæ fixerat crucis, rugatam magiſque aratam deſcendentes atque mugientes oſtenderent nerui, vt fila aranearum ſancto cælum reſpiciente crepabant. At vbì tortores neruicas chordas diſruptas eſſe viderunt, allatis crebrò fortioribus chordis atque canabinis, illo nihil aliud niſi Chriſti nomen inuocante, illa omnia vaneſcebant. Sed & capite deorsùm dum ad vnum penderet pedem, dormire quaſì ſuper lectum plumis ſtratum omnibus videbatur. Quem cùm Theodoricus regis filius, qui eius dominus erat, pœnis non valentibus, capite truncari iuſſiſſet, à ſuo prohibetur Iocundo presbytero, dicente ſibi: Poteris eum diuerſis afflictionibus interficere. Nam ſi gladio peremeris, incipient Romani martyrem prædicare. Tunc Theodoricus in Byzacenam prouinciam ad fodiendas eum condemnat ſcrobes. Poſteà quaſì ad maius opprobrium haud procul Carthagine, vbì ab omnibus videretur, paſtorem eum præcepit eſſe vaccarum.

29. Martij.

Habes hic parentes hæreticorū noſtri temporis.

Armogaſtis Comitis diri cruciatus.

Inter hæc, Domino reuelante, cùm dormitionis ſuæ proximum cerneret diem, aduocat quendam Felicem venerabilem Chriſtianum, procuratorem domûs filij regis, qui Armogaſtem vt Apoſtolum venerabatur, dicitque illi: Tempus meæ reſolutionis aduenit: obſecro te per fidem, quam vterque tenemus, vt ſub hac ſiliquę arbore me ſepelire digneris, redditurus Domino noſtro niſì feceris rationem. non quòd ille curaret, vbi aut qualiter ſuum ſepeliretur corpus, ſed vt illud demonſtraretur, quod ſeruo ſuo reuelauerat Deus. Reſpondit Felix, & dicit: Abſit à nobis, cōfeſſor venerabilis: ſed ſepeliam te in vna baſilicarum cum triumpho & gratia quam mereris. Cui beatus Armogas: Non, ſed quod dixi facturus es. Ille timens Dei hominem contriſtare, veraciter quod iuſſerat promiſit eſſe facturum. Statim intra pauciſſimos dies Comes bonæ confeſſionis de hac vita migrauit. Feſtinauit Felix ſibi delegatum ſub arbore fodere ſepulcrum: cui cùm intertextæ radices & ſoliditas aridæ telluris moram facerent, & labore angeretur, quòd tardiùs ſancti membra corporis humarentur, tandèm abſciſſis radicibus, multò altiùs terram cauans, conſpicit ſarcophagum ſplendidiſſimi marmoris præparatum, qualem fortè nullus omninò habuit regum.

Armogaſtes decedit, & in marmoreo ſarcophago mirè reperto cōditur.

Sed nec quendam Archiminum nomine, Maſculinū debeo præterire: qui cùm multis inſidijs premeretur, vt catholicā omitteret fidem, ipſe eum rex poſteà blandiendo affatibus ſecularibus inuitabat, promittens multis eum diuitijs cumulandum,

Archimini conſtantia.

Vide hominem malignum.

dum, ſi voluntati eius auditum facilem commodâſſet. Qui cùm fortis atque inuictus maneret, iubet eum ſententiam ſubire capitalem: ità tamen callidus occultè præcipiens, vt ſi in illa hora vibrantis gladij pertimeſceret ictum, magìs eum occideret, nè martyrem glorioſum feciſſet. Si autem fortem in confeſſione conſpiceret, à gladio temperaret. Sed ille vt columna immobilis Chriſto ſolidante fortis effectus, confeſſor reuertitur glorioſus. etsì martyrem inuidus hoſtis noluit facere, confeſſorem tamen noſtrum non valuit violare.

Satur⁹ egregius Chriſti confeſſor.

Nouimus & alium ea tempeſtate, nomine Saturum. Qui cùm lucidum eſſet membrum Eccleſiæ Chriſti, & prauitatem Arrianorum libertate catholica frequenter argueret, (Fuit hic procurator domûs Hunerici) conuenitur, accuſante Mariuado quodam Diacono, quem Hunericus infauſtus ſingulariter honorabat, vt fieret Saturus Arrianus. Promittuntur honores & diuitiæ multæ, ſi faceret: præparantur ſupplicia dira, ſi nollet: Hac optione propoſita, vt ſi regalibus iuſſis non obediret, primò facta diſcuſſione, & antè amiſſa domo vel ſubſtantia, diſtractis omnibus mancipijs ac filijs, vxor eius ipſo præſente camelario in coniugium traderetur. Quod ille plenus Deo, magìs vt velociter proueniſſet impios prouocabat. Ob quam cauſam vxor eius inducias viſa eſt ab his, qui exequebantur, neſciente marito petiſſe. Accedit ad maritum alia Eua, conſilio magiſtrata ſerpentis. Sed ille Adam non fuit, qui illecebroſa vetitæ arboris poma contingeret: quia non indigens, ſed Saturus vocabatur, ſaturatus ab vbertate domûs Dei, & torrente deliciarum eius potatus. Aduenit mulier ad locum, vbì maritus ſingularis orabat, conſciſſis veſtibus crineque ſoluto, ſecum comitantibus filijs, vnamque infantulam, quæ tunc lactabatur, manibus geſtans, quæ neſcientis proijcitur ad pedes mariti. Etiam ipſa ſuis genua complectitur vlnis, ſibilans vociferatione draconis: Miſerere meî dulciſſime, ſimul & tuî, miſerere communibus liberis, quos conſpicis ipſe. Non ſubiaceant conditioni ſeruili, quos claros proſapia reddidit generis noſtri. Non ſubijciar ego indigno & turpi coniugio, viuente marito, quæ mihi ſemper inter coæuas plaudebam de Saturo meo. Cognoſcit Deus, quia inuitus facturus es hoc, quod fortè voluntariè aliquanti fecerunt. Cui ille Iob ſancti voce reſpondit: Tanquàm vna ex inſipientibus mulieribus loqueris. Formidarem mulier, ſi ſola eſſet huius vitæ amara dulcedo. Artificio coniunx diaboli miniſtraris. Si diligeres maritum, nunquàm ad ſecundam mortem attraheres proprium virum. Diſtrahant filios, ſeparent vxorem, auferant ſubſtantiam: mei Domini ego ſecurus de promiſſis verba tenebo: Si quis non dimiſerit vxorem, filios, agros aut domum, meus non poterit eſſe diſcipulus. Quid vltrà? Diſcedente muliere cum filijs refutata, confortatur Saturus ad coronam, diſcutitur, expoliatur, pœnis conteritur, mendicus dimittitur. Interdicitur ei prodeundi acceſſus: totum ei tulerunt, ſtolam tamen baptiſmatis auferre non potuerunt.

Vxor eum conatur euertere.

Grauis tentatio.

Iob 2.

Præclara vox.

Luc. 14.

VITA PIÆ MEMORIÆ PETRI ABBATIS PORTVENSIS, PECCATORIS APPELLATI, EX LIBRO *quinto Hieronymi Rubei de geſtis Rauennatum.*

Martij 29. B. Petri patria & familia.

EO ferè tempore, quo Petrus Damiani floruit, inſignis habebatur Petrus Portuenſis cœnobij præfectus: qui nobili Honeſtorum Rauennati familia genitus, literarum haud omninò expers, cùm eſſet ſacerdos, vt votũ perſolueret, quod in nauigatione, tempeſtate actus, nuncupauerat diuæ Mariæ Virgini, in portu Rauennati, ædem ac cœnobiũ extruxit: quod deincèps, ob eam à loco ſumptam cauſam, Portuenſe cœnobium eſt appellatum. Ibì ſacerdotum conuentum inſtituit, quibuſdam præſcriptis legibus, quas Paſchalis ſecundus Pontifex Max. ad ſe miſſas firmauit. Ab eo plurimùm propagatus is ordo eſt, qui nunc Canonicorum Lateranenſium vocatur, egregium certè bonorum hominum ac doctorum ſeminarium. Eæ leges ab Rhenenſibus, Bononiæ: Nicoſienſibus, in Piſano: à multiſque prætereà acceptæ & ſeruatæ ſunt. Senex obijt quarto Calendas Aprilis, anno à partu Virginis 1119. Rauennæ in Portuenſi

Extruit Portuen. cœnobium.

Inſtituit ordinem Canonicorum Lateranenſium.

Obit.

tuenſi ab ſe extructo cœnobio: ibique ad læuam ingredientibus templum, iuxta ſacram turrim ſepultus eſt. Satìs autem, vt puto, conſtare poteſt, quantum inter hunc & Petrum Damiani interſit. Eſt quidem vterque Petrus, vterque Rauennas: ambo ſanctè ac innocenter vixerunt, eodemque ferè tempore: quodque fecit, vt multi eos non internoſcerent, ambo Peccatores appellati: (inoleuerat enim mos, vt, qui religiosè tunc viuerent, ob animi demiſſionem, ſeſe inſcriberẽt Peccatores: idque facilè cognoſcet, qui monumenta illorum temporum euoluerit) Petrus tamen Portuenſis præfectus, ſemper ſacerdos, Petrus autem Damiani, monachus. Ille in Portuenſi cœnobio perpetuò ferè vitam traduxit: hic in Catriana ſolitudine. Ille Rauennæ diem obijt ſuum: hic Fauentiæ. Ille quarto Calend. Aprilis: hic octauo Calend. Martias. Ille anno 1119. hic octuageſimo ſupra milleſimum. Quodque hac ratione inter ſe ij differrent, Dantes de Petro Damiani ſcribens, Paradis. cap. 21. videtur teſtari. Dum enim Petrum Damiani loquentem inducit, ſe Petrum Damiani fuiſſe inquit, in Catrianaque ſolitudine vixiſſe: Petrum autem Peccatorem, in diuæ Virginis Mariæ ad litus Hadrianum, commoratum.

Sepelitur.

Monachi olim peccatores vocati ſunt.

VITA S. GVIDONIS CONFESSORIS, CVIVS OSSA HODIE'QVE INTER SE COHAERENTIA CERNVNtur Spiræ, quò tranſlata ſunt ab Henrico III. Anno Chriſti 1047. Habetur hæc Vita

in vetuſto exemplari MS. ab eius quodam æquali, vt apparet, ſcripta: ſed in gratiam Lectoris ſtylum mutauit F. Laur. Surius, & nonnihil contraxit. Sub finem quædam deſunt in exemplari. Addidimus paucula ex Breuiario Spirenſi.

PRAECLARAM beatiſſimi Guidonis conſcripturi vitam, primò eius parentes & patriam, pòſt virtutes oratione qualicunque explicare conabimur, eius freti adiutorio, in cuius laudem id ſuſcipimus. Patrem igitur habuit Albertum, matrem Martiam, patriam Rauennam, in cuius villa ſuburbana, quæ Caſamarienſis dicitur, natus eſt. Parentes eius fuêre genere nobiles, religione Chriſtiani ac Deo deuoti. Rauennæ adhuc puer literarum ſtudijs deditus fuit. Adoleſcens animo ſecularis, & veſtibus comptus, nec à mundi pompis prorsùs alienus, iam videbatur abiturus præceps in vitiorum gurgites, mundo eum illiciente, & ſua cupiditate ineſcare atque implicare nitente: ſed benigniſſimi creatoris gratia ab hoc præcipitio potenter ereptus eſt. Itaque ſancti ſpiritûs accenſus igne, & cæleſtibus ardens deſiderijs, cœpit mundanis negocijs nuncium remittere, terrena deſideria calcare, horrere quicquid blanditur carni, cæleſtis patriæ dulcedini inhiare.

11. Martij. quo die deceſſit: ſed feſtum celebratur 18. Aprilis.

Etsì autem ſummoperè cupiebat ponere ſecularem habitum, quandò tamen non ignorabat parentes id nulla ratione laturos, animo id apud ſe celabat. Cumque parentes eum vellent inire coniugium, ille verò anxius cuperet ſuum explere votum, aliquandò patri ſuo ità dixit: Duas ego mihi conciliaui ſponſas, quarum altera inſigni eſt potentia & nobilitate: altera longè hac inferior & opibus & proſapia: ſed me tamen impensè diligit, & ego iam totus in eius labor amorem, niſi tu pater aliam cõmodiorem indices. Prior illa generoſitate & poteſtate ſublimis abſque multo labore & difficultate obtineri non poteſt, ad eamque mihi valdè arduus atque difficilis patet acceſſus. Vtram ergò vis, mi pater, vt ſponſam mihi adſciſcam? Parens verò gratulabundus, Agè, inquit, fili chariſſime, nulla te vel pericula vel faſtigia ſegnem efficiant, nulli alterius amores eneruent vel degenerem prodant, nulla quantumuis ampla dos à nobiliſſimæ & potentis ſponſæ thalamo retardet. Sume animum, & quanta maxima potes virtute contende, vt tam illuſtris ſponſæ fruaris contubernio. Turpe eſt enim, ob labores non diuturni temporis tantam rebus tuis optimè conſulendi, & ad tantam pertingendi felicitatem negligere occaſionem.

S. Guido cupit mundo valefacere, & habitum monaſticũ ſumere.

His & id genus alijs ſermonibus pater exhortabatur filiũ, putans eum adſpirare ad nuptias ſpõſæ mortalis. Sed ô adorandam Chriſti virtutem, quæ cùm ſemper ſit

V admirabilis,

admirabilis, at tamen in hoc noſtri temporis beato viro eximiè prædicanda videtur. Nam tametsì ob ſingularem virginitatis aliarumque virtutum prærogatiuam non ſit æquiparandus beatiſſimo Iohanni Euangeliſtæ: at tamen propter eius eximiam ſanctitatem, alterum Iohannem, ſi fas eſt dici, quodammodò eum appellare poſſumus. Parentis enim ſui ſermones animo affixit ſuo, viresque ſibi, vt is hortatus erat, aſſumens, ignobilem illã ſponſam, cuius ſe amore penè abreptum fatebatur, & verbis & factis cœpit faſtidire ac reſpuere, atque ad præclaram illuſtris illius ac præpotentis ſponſæ copulam ardentiſſimo animi ſtudio adſpirare. Ignobilem atque vilem, caducam & imbecillam ſponſam intelligi voluit, vt re vera eſt, mundi gloriam & fugaces voluptates: potentiſſimam verò atque nobiliſſimam, cæleſtem ſapientiam & diſciplinam, religioniſque diuinæ exercitationem: cuius tanta flagrabat deſiderio, vt extra illam nihil ei adlubeſceret, pręter eam nihil in hoc mundo ſibi expetendum putaret. Itaque, vt pater admonuerat, breuis vitæ huius labores paruipendens, oblectamẽta pro nihilo ducens, dura omnia pro mollibus, aſpera pro læuibus, aduerſa pro ſecundis habuit.

Eximia eius ſanctitas.

Luc. 14.

Sciens autem dixiſſe Dominum Ieſum, Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus: quadam nocte celeberrimę apud Rauennates beati Apollinaris martyris ſolennitatis, precioſis ſe veſtibus exuens, & pauperibus eas elargiens, viliſſima ſe veſte induit, & inſcijs parentibus è patria proficiſcẽs, Romam iter intendit. Vbi cùm in Clerum cooptatus eſſet, ſtatuit ire Hieroſolymam, nec vnquàm redire ad ſuos. Intereà verò diuina eſt reuelatione admonitus, vt Rauennam repetens, ſubdat ſe Martini eremitę magiſterio. Is Martinus tantæ fuit abſtinentiæ & religionis, vt penè toti Italiæ non mediocri eſſet venerationi. Fecit ergò, vt erat iuſſus, venit ad Martinum venerabilem eremitam, aperit ei deſiderium ſuum, accipitur ab illo ſanè peramanter, & poſt ſuauia ſanctæ exhortationis verba ait ad eum vir Dei alacri, vt ſemper erat, vultu: Vis'ne, fili chariſſime, monachi veſtem accipere? Tum ille: Id verò ſemper mihi, inquit, in votis fuit: ſimulque orabat, vt ocyùs ea veſte indueretur. timebat enim, nè parentes repertum ipſum abducerent, & mundi huius illecebris rurſùs ſeruire compellerent. Sed vir ſanctus voluit eam rem in craſtinum differri, vt interim plùs deliberaret.

Vili habitu it Romã, & fit clericus

Cernens ille retardari deſideriũ ſuum, cùm eſſet feruenti ſpiritu, ipſus ſibi cucullum induit, & poſtridiè manè ſic veſtitum exhibet ſe viro Dei. Sciſcitante illo, cur id feciſſet, reſpondit ſe flãmam pectoris ſui ferre nullo pacto potuiſſe. In eo autem feruore ſemper permanſit, & illi venerabili viro, quoàd vixit, totum ſe in omnibus ſubdidit: vixitq; cũ illo tribus annis ſolitariè in inſula, quam Padus fluuius à Pompoſia ſeparat. Pompoſianum autem monaſterium, tum quidẽ pauperrimum, volente ſic Imperatore, curæ huius Martini erat demandatũ, interim tamen regulariter ei domino Guilelmo præſidente: ſed quo maior illic terrenarum facultatum erat inopia, tãto amplior religionis & diuini cultùs copia viſebatur. Voluit autem vir Domini Martinus beatum Guidonem in illo cõmorari monaſterio, vt pleniùs diſceret monaſticę diſciplinę & religionis inſtituta & perfectionẽ. Quàm verò accuratè & abſolutè ea didicerit, ſi quis nôſſe velit, poterit haud difficulter, ſi ſe ad illud conferat monaſterium, cui poſteà ipſe pręfectus fuit. Eius autẽ cœnobij fratres etsi eu ſimplicem & vili amictũ veſte eum irridebant, at conijciebant tamen fore, vt quãdoquè apud ipſos Abbatis munere fungeretur. Vir enim reuerendus Guilelmus temporis ſucceſſũ omnia ei, ſed alia poſt alia, monaſterij officia vel miniſteria demãdauit: Indè verò in S. Seueri monaſterio præpoſiti munus obire eum voluit, illo ſe in omnibus ad monaſtici canonis ſeu inſtituti pręſcriptum rectè gerente.

Fit monachus, & adhæret Martino eremitæ.

Varijs fungitur officijs in monaſterio Pompoſiano.

Per id tempus dominus Guilelmus in eremum ſeceſſit, alium ſuo loco fratribus Pompoſianis Abbatẽ præficiens. Iohannes Angelus is dicebatur, vir ſimplex & rectus, miræq; abſtinentię. Sed eo defuncto, atq; ad Angelorũ tranſlato conſortium, quanuìs multũ renitens, & ſe indignum clamitans, Abbas Pompoſiæ inſtitutus eſt Guido beatiſſimus, cogente eum domino Martino, cui iampridèm in omnibus parére conſtituerat: nec tamen vllo modo ſarcinam illã ſibi imponi paſſus eſt, donèc ab eodem viro Dei Martino id impetrâſſet, vt quandoquè liceret eam, relicta Abbatia, deponere. Porrò autẽ & parens eius, cuius ſuprà meminimus, & frater Gerardus nomine, ad eum venerunt, & ſub eo, contempto ſeculo, religioſè & ſtrenuè Chriſto militârunt, atque feliciter ſuas animas Domino reddiderunt. Cùm autem

Abbas conſtituitur.

præclarè

præclarè monaſterium illud ab eo gubernaretur,& monachorum increſceret numerus,aliud cœpit, quod hodieque permanet, condere cœnobium. In quo ſanè quæ per illum & ſub illo patrata ſint, atque etiam perpetrentur miracula, orationis noſtræ tenuitas explicare ſatìs non poteſt: ſed tamen diuina freti ope, ſimplici ſtylo pauca ex multis annotabimus. Multa eius miracula.

Cùm iam ſtructura huius monaſterij fieret,fratribus aliquādò in muro laborantibus,crates ſupra modū grauatę petrarū congerie,accedente etiam mali dęmonis inuidia,abſente patre Guidone deciderunt. Simul autē lapſi fratres quidam, nihil mali paſſi ſunt,nōnulli verò pēduli hęſerūt non ſine magno diſcrimine.Quod vbi reſciuit venerabilis pater,citò adfuit, & ſuis illos precibus depoſuit illæſos. Alio tempore eidē muro impoſitum vas ligneū vino plenum, quo operarij vterentur, caſu in terram corruit,& tamen neq; confractum fuit vas,neque vinum effuſum. Inſigne miraculum. Aliud.

Sub eadē ſtructura magna aliquandò victûs inopia premebat operarios:ſed beato Guidone Dominū obnixè deprecante,& ab eo opem & copiā illis promittente: cùm iam nihil eſſet, quo poſtero die refici poſſent, omnes aduersùs illū murmurare,eiq; plùs ſatis moleſti eſſe cœperunt.Ferebat id ille patienter,& ſimul de ratione comparandę alimoniæ cogitabat.Itaque Rauennam ea cauſa proficiſcēs,non longè à monaſterio incidit in duas naues plenas vino & frumēto,diuinitùs ei pręparatas.Tum ille ſummę Trinitati gratias agēs, lætus redijt,& fratres diù ſuſtentauit,admonens nè deincèps diffiderēt. Frater quidā idiota, Martinus nomine, apud quandam defunctus eſt eccleſiā,quę intra illius inſulę ſyluam ſita erat, à memorato cœnobio plus octo milliarijs diſtans. Adductus autē ad monaſterium, poſt perſoluta ex more defunctorū officia, poſt Miſſarū completa ſolennia, vitæ redditus, inſtanter petijt acciri ſanctū patrem Guidonem. Aduenit ille, accuratè perquirit,& non abſq; tremore petit, vt exponat ſi quid viderit. At ille, Vidi, inquit, loca pœnarū ſanè terribilia,& in ijs multos propinquos meos,mihiq; notos.Cùm autē tremebundus adſpicerē, quidā mihi apparuit formoſiſſimus vir,ſtola cādida indutus, miram in capite ferens tiaram,& altera manu virgā,altera ceu fauū mellis retinens.Porrigens verò mihi fauū, iuſſit vt comederem. Renuēte me prę timore,rursùs iubet vt comedam ſecurus, nihil reformidans. Percunctanti autē mihi, quis eſſet,ait ſe Michaëlē eſſe Archangelū,miſſumq; vt me conſolaretur.Tum ego valere iuſſo timore,totū comedi fauū. Deindè iuſſit me redire ad corpus, & triduo duntaxàt hîc permanere. Eo autē triduo dixit idem frater palatum ſuum illius faui guſtu affici. Poſt triduum, percepta beati Guidonis benedictione, iterùm obdormiuit in pace. Defunctus reuiuiſcit. Rursùs poſt triduum decedit.

Eodem tempore alius frater, qui Bertholdus dicebatur, cùm propinquus morti tardè admodùm animam efflaret, conſcientiæq; ſtimulis pungeretur, benignitate Dei & precibus ſancti Guidonis ſibi redditus eſt. Rogātibus autē fratribus, quid ſub ijs tam diuturnis mortis angoribus vidiſſet: Vidi, ait, dęmones aduersùm me ſæuientes,& peccatum quoddam mihi obijcientes.Cùm enim in ſeculo degerem, non niſi vnam didici incantationem,qua vſus fui, ſed ea iam planè etiā ex animo exciderat. Hāc ſolam illi mihi procaces ſpiritus horrendū in modum obiecerunt: ſed virtute Chriſti, atq; orationibus ſanctiſſimi patris Guidonis, veſtriſque profligati, triſtes abſceſſerunt. Deindè accepta pœnitentia, in pace perpetua ilicò quieuit. Itēm alius frater.

Poſtquàm autē illud, quod diximus, monaſterium ſanctis ſtudijs & exercitijs florere cœpit, multiſque opibus abundare, monebat vir ſanctus ſubditos ſuos blandè ac comiter, ſuarumq; eos virtutū informabat exemplis. Proponebat illud ex Propheta, Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere: & illud Apoſtolicum: Curam carnis nè feceritis in deſiderijs: itemq; ex Ieremia, vt diem hominis non concupiſcerent. Aiebat eum diem hominis concupiſcere, cuius animus carnis oblectamentis inhiet: qui ventris ingluuiem immodico cibo ac potione perpetìm expleat, atque æſtu libidinis abreptus, fœdas ſui corporis ſectetur voluptates. Audiebant hæc eius monita fratres,& ſuis animis affigebant. Erant ſanè apud illos ieiunia multa & mirabiles abſtinentię, multa pſalmodiarum & vigiliarum inſtantia, haud vulgaris humilitas & patientia, inſignis charitas & mutua reuerentia atque obedientia, ſingularis aliorum erga alios beneuolentia, magnū ſilentij ſtudium, magna in loquendo grauitas, eximia puritas cordis: atque vt re ipſa declararent, ſe non ſurda aure accepiſſe patris Guidonis adhortationē, nè cor diuitijs apponerent, licèt illis eſſet ſumma diuerſorum piſcium copia, tum eius iuſſa, tum ſua ſponte atque voluntate Pſal. 61. Rom. 13. Ierem. 17. Virtutes fratru, ſub Abbate Guidone degentium.

non niſi tribus tantùm diebus hebdomadis ſingulis ſibi piſcium eſum permiſſum eſſe debere ſtatuerunt. Quod quidē abſente patre Guidone cùm die quodam non obſeruâſſent, Prioris indulgentia conniuente, diuinitùs ſic multati ſunt. Erat tum illis magnus porcorum grex. is ad dies quindecim adeò perditus fuit, vt nulla cum ratione reperire poſſent. Senſit vir Deo plenus ob aliquam culpam id accidiſſe. Quam vbi facta inquiſitione cognouit, non mediocri ſatisfactione eam voluit expiari. Ac deindè ſine vllo duce totus ille grex confeſtim domum reuerſus eſt.

Frater quidam religioſus, Sergius, templi cuſtos lampades purgans, ſtabat in alto tripode. Excidit autē lampas vna ex manibus eius in pauimētum, & fracta eſt penitùs. Territus ille, collegit fragmenta, & ante altaris crepidinē condens ea, feſtinus abijt ad patrē Guidonem, vt mulcta ab eo propter damnum illatū ipſi irrogaretur. Quod cùm factum eſſet, ilicò redijt ad altare, & lampadem ſanam atq; integram inuenit. Quadam Palmarum nocte lampas ab excelſo loco, putà ab ipſis templi trabibus decidit, & tamen neque illa confracta fuit, neque oleum effuſum. Neque id ſemèl tantùm accidit, ſed tertiò eadē lampas idem paſſa, illæſa adhuc permanet.

Lāpas fracta diuinitùs redintegratur.

Heribertus Rauennas Archiepiſcopus tanto aliquandò furore in virū Dei commotus fuit, vt Pompoſianum cœnobiū armata manu deſtruere meditaretur. Id vbi perlatum eſt ad hominē Dei, cum omnibus monachis in preces feruēter incubuit: omneſq; laneis poſitis veſtibus, aſperrimis & cilicinis induti ſunt, imitati prophetam, qui ait: Ego autem cùm mihi moleſti eſſent, induebar cilicio. Tres autem dies & noctes continenter ſic veſtiti, calceis quoquè abiectis, ſolo pane hordeaceo & aqua contenti, quotidiè ſua ſponte acriter in domo capitulari virgis cædebantur, nec vlla vel in templo, vel in refectorio ſede alia, quàm humo vtebantur. Non immemor autē Deus ſuauiſſimæ illius promiſſionis ſuæ, Inuoca me in die tribulationis: eruā te, & honorificabis me: tali viſione eos conſolatus eſt. Apparuit cuidā ex eis beatiſſima mater Dei & virgo perpetua, virginū ſtipata agmine, blandoque vultu hortata eſt eum, nè timeret: monuitq; vt in cœptis permanerent, certi ſe exauditum iri: addidit etiam, donèc triduanū eiuſmodi ſeruarēt ieiunium, à nullo neq; viſibili neq; inuiſibili hoſte monaſteriū ipſorum ſuperatum iri. Expergefactus ille, poſtquàm tempus adfuit, quo loqui liceret, omnia hæc patri Guidoni & fratribus enarrauit. Veram autem fuiſſe viſionem, pax reddita comprobauit. Cùm enim Archiepiſcopus eo, quo diximus, animo veniſſet ad monaſteriū, fratreſq; omnes, licèt non ignari quid vellet, obuiàm ei cum timore procederent, atq; ſuo more honorificentiſſimè illū in eccleſiam perduxiſſent, ille humi proſtratus, vt Deo preces offerret, diuinitùs adeò compunctus eſt, vt ſurgēs, perfuſus ora lachrymis, animo placidum & vultu blandū atq; affabilem ſe illis exhiberet, perpetuamq; cum illis iungeret amicitiam, & beato Guidoni deincèps quoàd vixit humaniſſimū ſe præſtaret.

Pſal. 34.

Pſal. 49.

Viſio fratris cuiuſdam.

Vide effectum precum, ieiuniorum &c.

Hic deſunt reliqua in MS. codice: quæ ſequuntur, ex Breuiario Spirenſi adiecimus.

Miracula S. Guidonis.

INter ea verò, quę per ipſum Deus in vita operatus eſt miracula, quoſdā in cœnobij ſui renouatione, per cohærentiam lignorū ruinam minantiū in periculo mortis conſtitutos liberauit. Alios quartanis febribus laborantes, per potatam manûs ſuę lotionē curauit. Poſteaquàm igitur annis duodequinquaginta Pompoſiū cum laude gubernâſſet, iturus obuiàm Imperatoris legationi, in ipſo itinere apud Parmam feliciter expirauit pridiè Calēdas Aprilis, anno ſalutis milleſimo quadrageſimoſexto. Cùm autē Parmenſes venerabile corpus è manibus fratrū vi abſtuliſſent, ſuperueniēs Imperator Henricus, eius nominis tertius, ſacratiſſimas exuuias humiliter veneratus, primò fecit eas Veronā in ſancti Zenonis eccleſiā reponi: deindè circa annū Domini milleſimum quadrageſimumſeptimū de Verona Spiram transferri in eccleſiā collegiatam, quæ tunc à patrono ſuo primo, diuo Iohanne Apoſtolo & Euangeliſta nomen habuit: nunc verò ob ſacratiſſimarū præſentiam reliquiarū ſancti Guidonis appellationem obtinuit: vt quemadmodùm Conradus Imperator, eius nominis ſecundus, pro fundamento iaciendo in primi lapidis collocatione felix eidem eccleſiæ dedit initium, ità per filiū eius Henricum tertium, à venerandis eiuſmodi reliquijs, manu ſua præſentatis, non indignum ſumeret poſt tantam immutationem cognomentum: Ad laudem Dei in ſecula benedicti, Amen.

Obitus eius

Corpus eius transfertur Spiram.

VITA EGESIPPI VIRI SANCTISSIMI, PER BEATVM HIERONYMVM PRESBYTERVM DESCRIPTA. HABETVR IN *lib. eiuſdem de Viris illuſtribus, cap. 32.*

EGESIPPVS vicinus apoſtolicorum temporum, & omnes à paſſione Domini vſque ad ſuam ætatē eccleſiaſticorum actuum texēs hiſtorias, multaque ad vtilitatem legentium pertinentia hinc indè congregans, quinque libros compoſuit, ſermone ſimplici, vt quorum vitam ſectabatur, dicēdi quoquè exprimeret characterem. *7. Aprilis.* *S. Egeſippus 5. libros edidit.*

Aſſerit ſe veniſſe ſub Aniceto Romam, qui decimus poſt Petrum Epiſcopus fuit, & perſeueràſſe vſque ad Eleutherium eiuſdem vrbis Epiſcopum, qui Aniceti quondàm diaconus fuerat. Prætereà aduersùm idola diſputans, ex quo primùm errore creuiſſent ſubtexit hiſtoriam, ex qua oſtendit, qua floruerit ætate. *Quandò vixerit.*

Ait enim: Tumulos mortuis templaque fecerunt, ſicut vſque hodiè videmus, è quibus eſt & Antinous ſeruus Hadriani Cæſaris, cui & gymnicus agon exercetur apud Antinoum ciuitatem, quam ex eius nomine condidit, & ſtatuit prophetas in templo. Antinoum autem in delicijs habuiſſe Cæſar Hadrianus ſcribitur.

De Egeſippo plura habentur lib. 4. Eccleſ. hiſt. Euſebij, capitibus 8. &c.

VITA SANCTÆ MEMORIAE HERMANNI, QVI ETIAM IOSEPH DICTVS EST, CANONICI STEINVELdenſis, *ab eius quodam familiari amico, &, niſi fallor, Abbate vel ſuperiori conſcripta.*

De eius in Sanctos relatione nihil certi habeo. Aliquot locis quædam vel contraximus in hiſtoria, vel omiſimus parerga, ob vitandam prolixitatem. Nonnunquàm etiam ſtylum mutauimus.

PROLOGVS.

IESV Chriſte, qui cum patre & ſpiritu ſancto facis mirabilia magna ſolus, ſiue hæc per Angelorum ſiue hominū miniſteria operari digneris: vitam mirabilē beati Ioſeph fratris noſtri, & mortem in conſpectu tuo precioſam, & miracula ſpecioſa, quæ propter eius merita operari dignatus es, ſcripto cupiens commendare, ad pedes miſericordiæ tuæ ſupplex & deuotus accedo, per eius te Domine obſecrans charitatem, vt eius laudi, quæ verè tua eſt, benignus adſpires, inſpires veritatem ſcribēti, qui ficta laude non indiges, mendaciū execraris, & diligis veritatem. Coram tuis enim oculis hoc non timeo proteſtari, qui es teſtis in cęlo fidelis, me ex propoſito nihil fictum deſcribere: ſed ea, quę *Apoc. 1.* à ſuis familiariſſimis, vel ab eius ore cognoui, vel quę apud fatres ità celebri opinione vulgata ſunt, vt ijs nulla tergiuerſatione debeat contradici. Sunt tamen pauciſſima, quæ non à certis relatoribus fide dignis, vel ab eius ore fideli mihi facta fuerint manifeſta. Ob quam etiam cauſam me oportet quędā mirifica ſilentio præterire, quę licèt firmiter credam vera eſſe, tamen quia radicem veritatis non habeo, id eſt, teſtes de viſu & auditu, ſcripturæ veritatis nolui pro certis dubia commendare. Ex ijs extat vnū, noſtris tęmporibus valdè mirabile, ſcilicet quòd infans quidam, à matre dormiente oppreſſus, poſt compaſſionem matri lachrymanti exhibitam à noſtro Ioſeph, & orationem ab eo in eccleſia fuſam ad Dominum Ieſum, & ad beatam matrem eius, beati adhuc pueri meritis fuerit ſuſcitatus. Quod factum licèt *Fides huius hiſtoriæ.* *Infans defunctus ad vitam reuocatus ab Hermāno puero.*

 fidem

fidem difficilem mereatur, non eſſe tamen incredibile poterit confiteri, qui ſequentibus non dubiè veris fidem voluerit adhibere. Hoc autem dubium ideò pręſenti paginę decreui non committere, vt cætera non dubia, fide tanto firmiori credantur, quanto plùs claruerit, quòd nullum dubium, quantumcunquè ad laudem fratris noſtri poſſet operari, pro certo ſcribere dignum duxi. Mira quippè ſcripturus ſum, & quæ apud propriæ laudis amatores, & apud inuidos detractores, qui non Dei, ſed ſuam gloriam quærunt, quantacunque ſint veritate ſubnixa, vix fidem debeant inuenire. Propter quod etiam credo Dominum Deum ipſum tantis poſt mortem clarificâſſe miraculis, vt vita mirabilis commendetur per miracula facta poſt mortem: nihilominùs quoquè, vt per vitam mirabilem miraculorum factorum poſt mortem veritas confirmetur. Difficiliùs enim illis miraculis, poſt deceſſum cuiuſcunque patratis, fides poterit adhiberi, quæ non firmum à vita mirabili præcedente teſtimonium ſortiuntur. Vita etiam ſanctorum mirabilis non omninò ſine periculo prædicatur, quæ poſt mortem nullis miraculorum teſtimonijs roboratur. Sunt tamen quidam & apud Deum & apud homines glorioſi, quorum vel vitę vel morti miracula defuerunt. Ille autem dignè omnes detractores interimit, cuius tam vita quàm mors miraculis commendata, ſibi inuicèm ſuffragantur. Si enim vitæ mirabili non credatur, vel etiam detrahatur, clamat mors miraculoſa pro vita: ſi verò derogetur miraculis mortis precioſæ, ipſis miraculis vita mirabilis atteſtatur. Iamnunc igitur, Domine Ieſu, via, veritas & vita, tuo ſcriptori larga benignitate ſerenus adeſto, & per vitam mirabilē ſerui tui mihi via & dux aduenire dignare: vt intellectu deficientis in me ſcientiæ ſerenato, omni veritate ſubnixus, & mortem precioſam, & vitam laudabilem ſerui tui dignè valeam explicare: tui dicamus, Domine, an noſtri? Si verum fatebimur, & tuum illum dicemus, & noſtrum. Nam & ſi tui ſolius eſt ſeruus, (Tu enim ſolus es Dominus, cui flectitur omne genu, & omnis lingua confitetur) noſter tamen conſeruus eſt, cum quo communem Dominum te habemus. Tuus eſt Domine Ieſu Ioſeph noſter, quem è cunctis fratribus prælectum, polymita omnium virtutum tunica & talari ſingulariter veſtiuiſti, & in exemplum omnibus poſuiſti, vniuerſis quidem mirabilem, imitabilem verò paucis. Noſter quoquè eſt, Domine Ieſu, tuus Ioſeph, quem, vt de tua Domine bonitate ſperamus, non ſolùm ob ſalutem fratrum ſuorum & vnius familiæ, verùm etiam totius Eccleſiæ de carcere corporis mortis huius ad regnum, non iam Aegypti, ſed cæleſtis illius Hieruſalē, quam totis toties votis optauerat, tranſtuliſti. Tuus eſt, Domine Ieſu, tuus Ioſeph, quem à primis infantiæ rudimentis tibi benedictione ſpeciali ſingulariter vendicare, & vſque in finem fortiter conſeruare dignatus es. Noſter etiam eſt, Domine Ieſu, noſter Ioſeph, quem in terris habuiſſe confratrem, cùm inter nos viueret quaſi vnus ex nobis, nunc autem in facie maieſtatis tuæ pro nobis propitium gaudemus habere patronum. Per huius, Domine Ieſu, interceſſionem & merita ad hoc opus manuū mearum reſpicere, ipſumque dirigere & tibi ſanctificare dignare: vt ſicut ille laudes ſuas, cùm nobiſcum mortalis adhuc viueret, modis omnibus ſubterfugit, vt paucis pauca de ſecretis ſuis faceret manifeſta, ſemper dicens factis, & etiam verbis aliquandò, Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi: nè ſi reuelaretur indignis, perderet quod habebat, ſicut etiam mihi aliquandò referebat: ità nunc eiuſdem ſerui tui, in tuta omninò ſtatione locati, laudes & merita tu ipſe tuis reuelare dignare, vt ille magnificetur per te, & tu Domine Ieſu magnificeris in illo, qui nunquàm in ſe, ſed in te magnificari curauit.

Philip.2.

A puero diuina fuit gratia cumulatus Hermannus.

Eſa.24.

HISTORIA.

Aprilis 7. Cap.1.

Patria Hermanni vel Ioſeph.

HABVIT igitur beatus Ioſeph locū natiuitatis ſuę illā inclytam ciuitatē Coloniam, in qua parentes illius inter ſuos cōciues admodùm honeſti & diuites, quantùm ad ſeculū, commanebant. Poſt ortum verò illius, orta eſt ſimul & rei familiaris neceſſitas, vt iam neceſsè foret ipſum infantem, ſicut ipſo poſtmodùm referente cognouimus, non in delicijs, ſed in paupertate nutriri. Genitus autem, cùm in baptiſmi lauacro regenerationis ſacramentum acciperet, nomen Hermannus accepit, quod in lingua noſtra vir honoris, ſiue vir exercitùs dici poteſt. quæ vtraque expoſitio nominis ipſi nominato valdè

valdè conuenienter aptatur. Vir enim honoris meritò dictus fuit, quem Dominus tanquàm diademate gloriæ & honoris, tam in gratuitis, quàm in naturalibus, coronauit in terris: nunc verò illa inæſtimabili gloria & honore beatam illius animam coronat in cælis. Nec caret corpuſculũ ſacrum, licèt corruptioni ſubiectum, priuilegio honoris ſui, ad cuius ſepulcrum tot miraculorum beneficia ſunt patrata, tanta remedia infirmantibus ſunt collata. Dignè etiam vir exercitús dictus ſuit, cuius anima etiam cùm adhuc eſſet fragilitate circũdata corporali, tanta omnium virtutum vallabatur exercitu, vt ei à ſponſo ſuo meritò diceretur, Pulchra es & decora filia Hieruſalem, terribilis vt caſtrorũ acies ordinata. & illud: Eccè lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt. Ipſe enim puerulus à tempore regenerationis ſuæ veri fuit lectulus Salomonis, in quo ipſi ſponſo, ſacri baptiſmi veſte candida conſeruata, ſine intermiſſione placuit deſiderabiliter habitare. Ambierunt hunc ſponſi lectulum inceſſanter ſexaginta fortiſſimi, id eſt, perfectio operum Decalogi, ſiue perfecta ſanctorũ cuſtodia Angelorum, quibus Dominus ſanctum ſuum in omnibus vijs ſuis cuſtodire mandauit,

Ad ſepulcrũ eius multa edita miracula.

Cant 6.

Cant 5.

Electus itaque Dei puer, quem elegit, & ſuper quem poſuit ſpiritum ſuum, in infantia teneriore ſub paupertate nutritur. Didicit iamtunc nulli animum ſubdere voluptati, ſed ſubdi parentibus & quibuſque maioribus cum metu & reuerentia, & cum coæuulis ſuis ſocietate benigna, & ſociali benignitate cõnecti. Nulla illi proteruia vultûs & verborum blaſphemia, & inordinata omnium membrorum deiectio, quæ pleroſq; pueros noſtri temporis maculare conſuêrunt: ſed vultus omninò ſerenus, oculique blandiſſimi, & qui, quid intùs contineretur in corde, lætificis quibuſdam ſcintillulis emicantibus demonſtrarent. Habuit ſanè hanc gratiam vſque ad finem vitæ mortalis, vt ſi quandò ſine inuidia videretur, tam vultus illius quàm oculi omninò columbini, & ſpiritualis lætitiæ plenitudinem in ſe oſtenderent, & in ipſum intendentibus miniſtrarent. Oris cuſtodiam ità ab ineuntis ætatis tempore ſtuduit conſeruare, vt neque nos, qui cum ipſo vna in domo pariter habitare conſueuimus, verbum iactantiæ aut contumeliæ, aut opprobrij vel maledictionis in quenquam, aut turpiloquij, aut ſcurrilitatis alicuius, multo minùs detractionis aut mẽdacij audiuerimus aliquandò. Nonnũquàm tamen, nè eſſe ſupra hominem videretur omninò, ad diſſimulandum quod erat, cunctis ſe ſocialem exhibuit, & iocis blandiſſimis, quibus ſeipſum deprimeret, & alios in lætitiam erigeret, vtebatur. Sed quia in hęc quadam præoccupatione dilapſi ſumus, iamnũc ad illius infantiæ rudimenta manum ſimul & animum aduertamus.

Cap. 2.

Mirus candor in oculis eius & vultu.

Oris cuſtodia.

Septennij tempus cùm puer Domini attigiſſet, ſtudijs eſt applicitus literarum, ad quas pro facultate puerilis ingenij capiendas, Dei docibilis ſatis habilitatus eſt. Mox mirum in modum diuino ſpiritu inſpiratus, totus ad Dei ſeruitium puerulus eſt conuerſus: & cæteris condiſcipulis eius, vt moris eſt, feſtiuis diebus ludentibus, ab eorum conſortio ſe ſubducebat, & monaſterium beatæ Mariæ Virginis & Dei genitricis ingreſſus, ante illius imaginem, formam pueri Ieſu in ſinu gerẽtem conſtare conſueuit, & modò cum imagine matris, modò cum filij, tanquàm cum viuis, columbinæ ſimplicitatis puerulus loquebatur, & ſi quid fortè manu gerebat panis aut fructuum, vt pueri aſſolent, nunc matri, nunc filio porrigebat. Celebris valdè eſt, & à ſuis familiaribus nobis tradita res miranda, quam loquar. Stetit aliquàndò more ſuo coram imagine beatæ Virginis puer ſanctus, & pomum, quod tulit, illi cum magna inſtantia & deuotione præbebat. Et eccè benigna mater, vt deuotionẽ pueri commendaret, & nè ſibi deuotum contriſtaret infantem, imaginis manum extendit, & porrectum ſibi munuſculum de manu pueri gratè & comiter accepit. O verè beata pueri innocẽtis infantia, quæ tam tempeſtiuis reuelationibus meruit conſolari. Quid torqueris ô inuidia? Expecta paululùm, & rumperis: magìs verò conuertere, & ſanare, vt cum charitate hunc puerum noſtrum poſſis inſpicere, & dicere cum ijs, qui tantum principium admirantur, Quis putas puer iſte erit, in quo non dubiè manus Domini operatur?

Cap. 3.

Diſcit literas.

Pietas rara adhuc pueri

Res admiratione digna

Vberiori gaudio mater gaudij tantum gaudium multiplicare dignata eſt, crebrioribus decæterò & manifeſtioribus reuelationibus ſuo ſe puero manifeſtãs. Cùm igitur die quadam, ſicut conſueuerat, cum ludentibus ſe non commiſcens, puerulus monaſterium introiſſet, vidit iuxta pulpitum, quod in medio eccleſiæ ſitum eſt, in eminenti quadam via, in ſpecie viuẽtis virginis, beatam Virginem virginum

Cap. 4.

reginam, & cum ea cuſtodem ipſius Virginis Iohannem Euangeliſtam, & coram matre puerum Ieſum ſe cum Iohanne quaſi quibuſdam pucrilibus luſibus exercitantem. Et dum ſtaret puer noſter, mentem & oculos in eos cum delectabili admiratione, & admirabili delectatione defigens, vocauit eum nutu manûs & voce mater benigna, puerum proprio nomine familiariter ſic appellans: Hermanne aſcẽde ad nos. At puer, Quomodò, inquit, aſcendere potero, cùm chorus ſit clauſus, & ſcalam, per quam aſcendam, non habeam? Cui beata mater, Tenta, ait, ſi quo modo pòſſis, quia te iuuabo, porrigens tibi manum. Pàruit puer, & cùm non præualeret, benigna matre manum ſibi porrigente, aſcendit ad illos. Solebat autem familiaribus hoc narrare, quòd cùm niteretur aſcendere, claui vnius ferrei, qui ad munimentum chori affixus erat, ſenſibilem quidem, ſed non viſibilẽ iuxta locum cordis fixuram accepit, quam etiam multis poſteà temporibus cum dolore portauit: dixitque fixuram illam fuiſſe præſagium multarum tribulationũ & dolorum, quos poſteà tanquàm crucem ſuam quotidiè vſque in finem vitę ſuę pertulit. Semper enim, ſicut poſteà referam Domino adiuuante, cùm profeciſſet in virum, tribulationibus corporis, vel doloribus cordis, vir miræ innocentiæ vexabatur. Cùm verò in pulpitum adiutorio beatæ matris ſuperiùs aſcendiſſet, ipſa monente, puero noſtro cum puero Ieſu data eſt ludendi facultas, beata matre ſedente, & ludos pueriles familiariter inſpectante. Et cùm in tam mirabili delectatione aliqua pars diei tranſacta fuiſſet, appropinquante officio veſpertino, puer ea, qua iuuante & iubente aſcenderat, etiam tunc miniſtrante deſcendit, eandem conſolationem eodem in loco ſæpiùs accepturus.

Teſtantur hæc ſancti pueri mirãdam puritatem & innocentiam.

Cap. 5. *Hoc loco ſequebatur caput 5. in quo quæſtiones mouet Author de apparitione Chriſti & matris eius atque ſanctorum: ſed quia non ſoluit eas, illud omiſi ſtudio breuitatis.*

Cap. 6. Cùm die quadam ſecundùm conſuetudinem ſuam eccleſiam beatę Virginis puer Domini introîſſet, & in aſperitate brumali nudis incederet pedibus, videns puerum mater miſericordiæ in tanto frigore corporali, à cordis feruidi deuotione minimè tepuiſſe, conſueta ſibi miſericordia mota eſt: & aduocans paruulum, ſtatuto coram facie ſua ait: Quarè in tanto frigore nudis incedis pedibus? Reſpondit puer: Non habeo calceos. Sciens autem beata mater parentes pueri rei familiaris inopia laborare, dixit illi: Vade ad lapidem illum (lapidem digito cõmonſtrans) & ſub eo quatuor denarios inuenies: quos tolles & eis tibi calceos comparabis. Credidit puer fidelis, & paruit iuſſis: & ſicut fuerat demonſtratum inueniens, ad altricem ſuam beatam matrem rediјt cum denariјs lætabundus. at illa ſubiecit: Quotieſcunquè aliquo indigueris, calceis, tabulis aut ſtylis, aut aliјs neceſſariјs, ad locum accedes eundem, & inuenies denarios, quibus tua neceſſitas ſubleuetur. Quis hæc referre, ſcribere crederéve præſumeret, ſi non paucis diebus ante mortem ſuam, pia calliditate inductus à nobis, hæc nobis confeſſione propria prodidiſſet? Gratias tibi, Domine Ieſu Chriſte, quòd hæc ex confeſſione beati oris illius me noſcere voluiſti. Hac inaudita & tam mirabili veritate conſtante, quid erit quod de te credi non poſſit, ô beatiſſime paruulorum? Sed non minùs mirandum puto, quod ſubiјcio. Non diù latuit alios pueros, vbi puer puriſſimus totiès ſibi neceſſaria reperiret: & ad locum accedentes eundem, diuque quærẽtes, nihil talium poterant inuenire, haud dubium quòd eos à tali ſolatio magna meritorum diſtantia, & prærogatiua ſpecialis gratiæ ſepararet.

Miro modo eius inopiã ſubleuat mater Dei.

Cap. 7. Reuelauit ſe poſt hæc puero ſuo, noſtro Samueli, ipſe Dominus Ieſus, non in forma pueri, ſed in ſpecie crucifixi: reuelauit autem ſic. Accidit Coloniæ aliquot ædes incendio conflagrare, vbi puer Domini vicinus tunc habitabat. Ruentibus multis, vt ſi poſſent ſedarent incẽdium, vel vt moris eſt, ſaltem inſpicerent, beatus puer etiam inter alios feſtinus accurrit: & eccè mirum in modũ in medio incendiј baſilica quædam ſtabat, quæ licèt ignibus vndiquè premeretur, protectione diuina permanſit illæſa. Admirantibus cunctis, & miraculũ ſibi inuicèm demonſtrãtibus, puer admirabilis cœpit cum cæteris admirari. Cumque baſilicam admirabundus diligentiùs reſpiceret, eccè apparuit illi Dominus Ieſus in ſpecie crucifixi, ſtans in ſummitate baſilicę non ardentis. Senſit & intellexit puer ſenſatus illam partẽ baſilicæ propter crucifixi præſentiã non ardere. Sed rursùs pueriliter dubitare eſt permiſſus, vt mirabilib⁹ mirabiliora ſuccederẽt, quarè in aliјs eccleſiæ partibus, in quibus formã crucifixi non vidit, non poſſet flamma dominari. Et cùm omnes templi partes

Videt Chriſtum in forma crucifixi

partes curioſiùs circuiret, quocunquè ſe vertebat, eandem crucifixi effigiem in cunctis partibus contra ſe ſtare proſpexit, domum propriam ab ignibus defenſantem. Mirabatur ſanè tunc corporaliter fieri, quod etiã ſpiritualiter multo potiùs fieri poſtmodùm eſt expertus: videlicet fidem & memoriam, & maximè imitationem vitę Domini crucifixi contra omnia vitiorum incentiua valere, vt verè poſſet dicere cum Pſalmiſta: Si ambulauero in medio tribulationis, viuificabis me Domine, & ſuper inimicos meos extendes manum tuam, & ſaluabit me dextera tua. Pſal.137.

In tantis reuelationum conſolationibus pueritia teneriore decurſa, quæ ex plurima multitudine ad noſtram notitiam peruenerunt pauciſſimæ, ſtatim vt potuit perſentire, quid eſſet, benedictionem dulcedinis, qua præuentus erat à Domino, indicijs euidentibus puer Domini declarare ſtudebat. Et cùm iam circiter duodecimum ætatis annum ageret, relicta lata & ſpatioſa via ſiniſtri lateris, quæ multitudinem hominum per eam gradientem, deducit ad mortem, arctam & anguſtam viam dexteræ, per quam graditur paucitas ſaluandorum, fortiter concupiuit. Iam enim totum mundum peſſimarum cupiditatum incendio conflagrare conſpexit, & ſolos illos à mortiferis æſtibus poſſe ſaluari, qui ſub ſalutares alas confugerent crucifixi: ſicut ſibi per ſeruatã protegente crucifixo baſilicam, corporaliter fuerat demonſtratum. Sapienter ergò breuiterque decreuit, mundus adhuc immundum mundũ relinquere, & incõfuſus recedere de medio Babylonis. Appoſuit igitur gratiam concomitantẽ Dominus, qui gratis dederat gratiã præuenientem, & gratiam perficientem daturus erat, & per quoſdam notos ſuos illum itinere proſpero in eccleſiam Steinueldenſem, Colonienſis diœceſis, Ordinis Præmonſtratenſis perduxit. Benedictus Dominus Deus ſalutarium noſtrorum die quotidiè, qui tanto puero proſperum fecit iter, vt ad domũ noſtram in nomine Domini perueniret. Cumque ibidem aliquo tempore moraretur, antequàm habitu monaſtico veſtiretur, contigit dedicationem ſacelli S. Michaëlis Archangeli aduentare. (Habet autem is Archangelus ſacellum in eccleſia Steinueldenſi, in eminenti loco ſuper teſtudinem ad occidentem ſitam, cuius occidẽtalis murus per id tempus pro quadam neceſſitate inſtàr oſtij patefactus erat) Stante igitur puero Angelico coram ſacello, vidit per illud muri oſtium ingentem irrumpere flammam, tanta vi & impetu, vt totum monaſterium intrinſecùs iam comburi vereretur. Iam iamque clamaturus erat, vt ferrẽt ſuppetias ardenti monaſterio, ſed repreſſus puerili pudore, & humili verecundia (quæ vſque ad finem vitæ etiam pluſquàm ſexui fœmineo ei moderabatur) vel potiùs gratia interiore illum docente, intra ſilentiũ ſe cõtinuit, donec rei exitum cerneret, quam omnes circunſtantes vel non videre, vel diſſimulare nimiùm mirabatur. Tandèm ignis mirabiliter conſpecti non alium vidit effectum, niſi quòd ad accipiendum religionis habitum nouo incendebatur deſiderio, eoque tam valido, vt ab illo ſuſcipiendo præ dulcedine flammæ & flamma dulcedinis, quam intùs medullitùs conceperat, ægerrimè ſe contineret. Iam enim & ipſe totus in quendam ignem diuinum cõuerſus erat, vt illi in habitu Angelico miniſtraret, qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem vrentem. Quorum miniſterio in ſua feſtiuitate, in ignis viſione apparentium, angelum noſtrum credo tam validè fuiſſe ſuccenſum, vt agnoſceret illum ignem ſpiritualem fuiſſe, qui non corpora, ſed ſpiritum ſuccendiſſet.

Suſcepto tandèm ſecundùm deſiderium ſuum niueo ſacræ religionis amictu, cœpit puer religioſus tam apud Deum, quàm apud homines proficere ſapientia & ætate. Sed quia nondùm annos diſcretionis attigerat, ante quos in monaſterio illo pueri ad religionis habitum recipi non ſolebant, miſſus eſt in Friſiam cum alijs coæuulis ſuis, vt & ætatis ſcandalum tolleretur, & in ſcholis proficeret in doctrina. Profecit itaq; ſuper omnes coætaneos ſuos tam in ſcientia, quàm in moribus, ità vt ſe doctorem minoribus, & angelũ ſocijs exhiberet. Nihil vitiorũ in illo, quo illud genus hominum (ſcholares dico) implicari videtur, putà, inſolentia, mendacium, inobediẽtia, ſimulationes, rixæ, contumeliæ, lacerationes & verbera, verborũ ſcurrilitas, & animi nauſea & torpor ad doctrinam capeſſendam: magìs autẽ quadam ſpirituali ille alacritate perfuſus, ad diſcendũ erat promptus, ad quęlibet imperata obediens, ità mirandũ in modum coętaneis ſuis obſecundans, vt & illorũ ſingulari fauore, & Dei gratia potiretur. At verò in nomine Domini Ieſu miro ſuccenſo affectu, nihil libebat in quouis doctrinæ genere audire, quod nõ ſalutare eius nomẽ con-

Cap.8.
Lata via.
Arcta via.
Adhuc puer cõfert ſe ad monaſteriũ Steinueldẽſe.
Viſio eius.
Pſal.103.
Cap.9.
Induit habitum monaſticum.

contineret. Quotiès more puerorum fabulas poëtarum vel diſcere iubebatur, vel legere, non tulit patienter: immò & ipſos ſe docentes, ſuper quos iam intùs ſpirituali vnctione docente profecerat, reprӕhendit, aſſerens quòd Deo vero contumeliam irrogarent, falſorum deorũ nomina in poëtarum libris etiam recitando. Solebatque nobis poſtmodùm de quibuſdam magiſtris ſuis, qui cӕteros religione anteire videbãtur, narrare, ſe non ſufficere admirari, quòd viri religioſi in ſcriptis poſſent poëticis delectari, cùm tanta ſint ſcripta veritate ſubnixa, per quӕ ad Dei poſſit notitiam perueniri. Quis enim nisì ſtultus quӕrat lilium inter ſpinas, vndè ſine punctionibus non poſſit abſtrahi, quod faciliùs & vtiliùs ſine lӕſione poſſit acquiri? Nominare Iouem omnipotentem, Iunoni nomen diuinitatis attribuere, iurare per Herculem & Caſtorem, quibuſcunque falſitatibus delectari, ſpinӕ ſunt, & lacerant animam, quibus puer Domini animӕ ſuӕ temerari noluit puritatem, qui iam in ſolo & vero Deo didicerat delectari.

Cap. 10. Tango rem breuiter, non perfunctoriè tranſeundam, ſed magna animi conſideratione penſandam. Quantam enim curam de pueri ſui puritate pater miſericordiarũ geſſerit, in hac re liquidò apparebit. Contraxerat aliquandò puer beatus, à patre & matre derelictus, ſed à Domino aſſumptus, tãtam capitis ſcabiem, vt inter condiſcipulos ſuos non poſſet ſine verecundia comparere. Erant enim ei moleſti, & deridebant eum, ſicut eſſe ſolet illud hominum genus inquietum: & puer, licèt patiens & quietus, ad quotidianas ſubſannationes animo tabeſcebat, & rubore verecundiӕ vrebatur. Vidit itaque Dominus continuam afflictionem tam mentis, quàm corporis ſibi derelicti pauperis, & mirabiliter in adiutorium pupilli, fidelis adiutor intendit. Nam nocte quadam, cùm corpuſculum ſopori dediſſet, ſenſit leniter quoddam animal, neſcio reptile ſeu volatile, aduenire, & roſtro ſuo adeò totam illam purulẽtam ſcabiem auellere, vt nihil de ea reſidui remaneret, & puer Domini in illa auulſione nihil moleſtiӕ ſentiret. Secuta eſt eueſtigiò eius capitis integritas & puritas, ità vt cùm ſequenti die ad condiſcipulos veniret, omnibus inopinata eius ſanitas appareret. Et quia res tam manifeſta celari non poterat, irruunt ad puerum ſingulatìm, & cauſam tam ſubitӕ curationis inquirunt. Aperuit ille quantùm potuit, quod factum fuerat, ſimplicitate conſueta, ſed corde exhibitam ſibi Domini miſericordiam collaudabat.

Sanatur mirabiliter ſcabies capitis eius.

Cap. 11. Verùm vbì poſt profectum ſcientiӕ & morum puer Domini à Friſia ad propriam eccleſiam eſt reuerſus, ad ſeruiendum fratribus in refectorio cum fratre alio ſe maiore eſt aliquandò deputatus. Quod officium licèt deuotus impleret, triſtabatur tamen non modicùm, quòd prӕ corporali labore continuo, non potuit conſuetis & debitis orationibus, lectioni ac contemplationi vacare. Doluit enim à ſe auferri partem optimam, quam iamdudùm elegerat, videlicet aut ſedere ad pedes humanitatis tuӕ, Domine Ieſu, aut audire verbum tuum, quod & ore & exemplis nobis miniſtrare dignatus es, aut aſſumptis alis columbӕ, cum illis quatuor animalibus ad diuinitatis tuӕ faciem ſubuolare, guſtareque & videre tuam Domine ſuauitatem: quam illi profectò perfectiùs percipere conſueuerunt, qui actu fuerint minorati. Senſit hoc puer, qui iam in adoleſcentię proceſſerat pubertatem, & ӕgrè à ſpecioſӕ Rachelis auellebatur amplexu. Videns igitur mater miſericordiӕ adoptatum ſibi filium pro cauſis huiuſmodi grauiter animo tabeſcentem, ſuam illi prӕſentiam exhibere curauit, & ſolita illi ſuauitate blandiẽs, quomodò ſe haberet ſciſcitata eſt. At ille competenter ſe habere reſpondens, hoc vno ſe aſſeruit valdè grauari, quòd propter labores quotidianos conſuetis precibus vacare non poſſet, illis prӕſertim, quas ex Ordinis prӕſcripto dici oporteret. Sentiens pia mater adoleſcentem zelum quidem bonum habere, ſed non ſecundùm ſcientiam, breui quidem, ſed eximia illum ſententia ſic inſtruxit: Scias, inquit, nihil perindè ex debito faciendum tibi incumbere, quàm vt ex charitate ſeruias fratribus tuis. Dixit & fecit intelligere docilem adoleſcentem quod dixerat, vt depoſita timoris ſarcina, fratribus decӕterò cum ſecuritate ſeruiret. Neceſſarium reor murmuratores hoc loco moneri, qui ad omne munus ipſis demandatarum obmurmurant & calcitrant, & cùm congruas ſuӕ pigritiӕ, immò, quod periculoſius eſt, inobedientiӕ excuſationes inuenire non poſſunt, per iniuncta ſibi officia aiunt ſe ſua deuotione fraudari. Cũcta penè monaſteria id genus querimonijs plena ſunt, adeò vt plerunque vita prӕlatorum, qui debent eiuſmodi ſuis monachis demandare functiones,

Dei mater eum conſolatur & inſtituit.

his

his ipſis ad amaritudinem perducatur. Audiant iſti matris Domini plenũ authoritate reſponſum, nullo ſe maiori teneri debito, quàm vt fratribus ex charitate inſeruiant. Timeas ô frater, quicunque talis es, pigri ſerui, talentum ſibi creditum nolentis expendere, ſententia te condemnandum, ſi cor ad meditandum, linguam ad corrigendum, vocem ad cantandum alacriter, & legendum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum, in iniunctis tibi officijs nolueris exercere, ſemper habens in mente, talentum eſſe Domini tibi creditum, quicquid in cunctis animæ viribus, quicquid in omnibus membris corporis tibi à Domino diſtricto iudice eſt collatum. Matth. 25.

Sacræ igitur matris colloquijs & monitis adoleſcens docilis confortatus, cœpit ſecum altiori tractari conſilio, cuius in hoc miniſterio formam referre videretur. Et occurrit animo eius, ſicut ipſe nobis cum gaudio ſpiritali narrare ſolebat, ille ſummus & humilimus ſeruorum ſuorum ſeruus Dominus Ieſus: qui vt ſe ſeruum exhiberet, ſeruitium ſuum & verbis & exemplis declarauit. Verbis quidem, cùm ait: Ego in medio veſtrùm ſum, ſicut qui miniſtrat. &: Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. Exemplis verò, quandò intantùm ſe humiliauit Dominus maieſtatis, vt ſeruorum ſuorum lauaret pedes, & extergeret linteo, quo erat præcinctus. Tanti ergò Domini, ſeruientis ſeruis ſuis, formam ſe gerere humilis frater noſter, ſeruiens fratribus ſuis, ſemper in corde gerebat, vndè tanta ſe ſenſit alacritate affici, vt quotieſcunquè tale fratribus miniſterium exhiberet, non ſe ire aut currere, ſed potiùs volitare putaret, animi alacritate in corpus ſeſe effundente. Magna diſtantia beati fratris huius à pleriſque fratribus, qui vel ſuperbia tumidi, vel acedia preſſi, nec ſpiritali eriguntur lætitia, nec humilitate inclinantur, vt Deo miniſtrent in fratribus, & fratribus propter Deum. Diſcant hoc exemplo, non ſolùm ſine murmure, verùm etiam humiliter & alacriter fratribus inſeruire: diſcant glorificare Deum & Dominum Ieſum, cuius miniſtrantis formam corpore & animo repræſentant: videant etiã, quantam miniſter noſter ex miniſterio ſuo ſit gratiam conſecutus. Nam Domini Ieſu gratia inebriatus, & ſpiritali ſatietate refectus, multo tempore famis & ſitis corporalis detrimenta non ſenſit: ità vt vltrà, quàm credi poſſit, abſtinentiam protraheret, pia fraude circunueniens fratrem illum, cum quo in refectorio pariter ſeruiebat. Inueniens quippè cauſas, propter quas vel ante, vel poſt illum comederet, illo ignorante, ſimplicis panis & aquæ quaſi in conſuetudinẽ verſa refectione contentus fuit. Mira gratia, vt propter diuturnam abſtinentiam nec in corporali labore deficeret, nec tanto tempore acceptæ diuinitùs perderet gratiæ ſuauitatem. Cap. 12. Luc. 22. Matth. 20. Iohan. 13. Obſeruent hæc, quibus ex officio incumbit ſeruire fratribus. Vide abſtinentiam.

Multis itaque Dei electus in officijs, ad actiuam vitam pertinentibus, beneficijs ſubleuatus (Per hanc enim ad cõtemplatiuam eſt iter ordinatum, vt per laborem Liæ ad Rachelis pertingatur amplexus) tunc demùm iuuenis ſpecioſus ad ſacriſtæ vel cuſtodis templi officium eſt vocatus, in quo pleniùs & ſecuriùs poſſet contemplationi vacare. Sic enim Dominus, qui omnia ordinatè diſponit, electi ſui vitam voluit moderari & dirigere, vt vtraque diſceret pugnare manu, nè ſicut plerique, in actione eſſet diſſolutus, & in contemplatione remiſſus. Multi enim ſic ingrediuntur ad contemplandum, vt ad neceſſariæ actionis exercitia nunquàm exire velint, & omnem corporalem laborem ſubterfugiant obſtinatè, intantùm vt in acediæ tandèm torporem prolapſi, etiam in contemplatione deficiant, nec ad illam reuocare ſe ſciant, ad quam aliquãdò animus, vt eſt humana infirmitas, tepefactus, per actiuæ vitæ exercitia reuocatur. Alij verò, cùm foràs neceſſitate poſcente ad actionem egrediuntur, ità ſe totos effundunt in illam, vt contemplationis prę̨teritæ nec ſaltem meminerint, nec ab illa ſe doleant auulſos, neque ad eam ſe recipere conentur. Non ſic frater noſter à Domino & magiſtro optimo noſcitur inſtitutus: ſed ſic officia actionis exercuit, vt labores corporis alacritate ſpiritûs temperaret, nè diſſolutio ſequeretur: ità ad contemplationem pertinentibus inhærere t ſtudijs & exercitijs, vt tamen ad actionem non eſſet tepidus aut remiſſus: ſicque inſtàr fortiſſimi Aod vtraque manu vteretur pro dextera, & actioni & contemplationi non minùs ſapienter, quàm fortiter intendens. Cap. 13. Fit templi cuſtos. Iudic. 3.

Hoc loco, antequàm pergam ad cętera, neceſſariò mihi admonendus eſt lector, nè cuncta, quæ de fratre noſtro narranda ſuſcepimus, ſibi imitanda proponat: potiùs meminerit, quædam ſic eſſe ſcripta, vt ea tantùm miremur, & Dominum, qui Cap. 14.

Sanctorum quędam miranda, non temerè imitanda. per eum illa effecit, collaudemus: quædam verò ea cauſa conſcripta, vt ea imitanda ſuſcipiamus. Si enim ea, quæ ſupra naturam ſunt, ſanctorum exemplis incitati, nos quoquè facere velimus, non ædificationē, quam quærimus, ſed potiùs ruinam inueniemus. Quòd ſi in ſanctis omnia tantùm admirari velimus, in noſtra ignauia & deſidia permanebimus, & ſine fructu noſtro ſanctorum & ſcribētur & legentur exempla. Proindè lectorem admoneo diligenter attendere, & diſcernere ſapienter, quid admirandum, quid imitandum ſit: vt in admirandis, Deo mirabili in ſanctis ſuis digna gratiarum actio referatur: in imitandis verò, per exempla virtutum vita legentium emendetur. Non enim hæc me ſolùm mouet intentio, vt fratrem prædicem, & magnificem Dominum: ſed etiam vt legentes per meæ miniſterium paupertatis aliquid vtilitatis acquirant. Sed iam ad narrationis ordinē redeamus. Accepto officio, quod contemplationi valdè erat accommodatum, mirum in modum, tanquàm tunc primùm ad ſeruitium diuinum accederet, qui priùs alios ſuperauerat, in omnibus exercitijs ſpiritalibus, feruore ſpiritûs excitatus, cœpit etiam ſeipſum ſuperare. Nequaquàm enim communibus vigilijs, orationibusque contentus, nouas ſibi, ſuæ deuotionis dulcedini reſpondentes, & ipſam quoquè deuotionem mirabiliter excitantes preces compoſuit, permultasq; gratiarum actiones, quibus ſibi ad memoriam reuocauit omnia diuinitùs humano generi collata beneficia. Præcipuè verò erga matrem Domini, ſuſceptricem ſuam, feruore mirabilis deuotionis exarſit, quam etiam nouorum verborum gaudijs, ſua gaudia ipſi referentibus, & angelica ſalutatione crebrò repetita ſalutauit, addens ſingulis gaudijs & ſalutationibus genuflexiones ſingulas. atque in id genus tum corporalibus, tum ſpiritalibus exercitijs maximam noctis partem duxit inſomnem. Adeò verò eiuſmodi vigilijs & orationibus operam pedit, vt modum humanæ naturæ excederet, & nullus fratrum, eius vigilias aliquandiù explorantium, perindè vt ille, vigilare poſſet. Tanta autem orationum, contemplationum, reuelationum dulcedine fruebatur, vt corporalium neceſſitatum oblitus, ſolo ſpiritûs pabulo ſe victitare putaret. Et iam in conſuetudinem ſibi verterat, quandoquidem cuſtodia monaſterij penès ipſum erat, talibus ſtudijs vſque ad tempus nocturni officij, quod matutinas vocant, immorari. Cumque primo campanæ ſigno fratres excitâſſet, ipſe in lectulo ſe compoſuit, donèc ad tertium ſignum (in dormitorio fratribus tintinnabulo admonitis, vt ad templum ſe conferrent) ipſe quoquè cum cæteris eò properaret, & nocturno officio intereſſet. Monebatur quidē interdùm à patre domûs & fratribus, nè tam immodicis ſe laboribus conficeret, ſed non potuit in illo deſiderabilis dulcedinis, & dulcis deſiderij vehementia cohiberi. Habuit etiam corpus ſatìs habile ad laborem, & aptis compoſitum lineamentis, rectèque conſtitutum, ità vt vllis laboribus id exhauriri poſſe minimè putaret. Addidit autem his laboribus ſtrati duritiam, capite ad lapidem, corpore ad lignum incumbens. Totum enim præſentis vitæ tempus agendæ pœnitentiæ deputatum reputans, ſuperfluum cenſebat & vanum, quippiam miſero indulgere corpuſculo. O quàm diſſimilis nobis miſeris, qui modis omnibus labores ſubterfugimus & auerſamur.

Longæ eius preces & vigiliæ.

Durum eius ſtratum.

Cap. 15. Raptum porrò tanto ſpiritûs impetu, corpus prementem, ſpiritum eleuantem, & in cunctis ſe virtutibus exercentem beatum iuuenem amplior eſt gratia conſecuta, ſeruo cum Domino, diſcipulo cum magiſtro quasi concertante. Studebat Dominus & magiſter ſeruum & diſcipulum in cunctis præuenire benedictionibus dulcedinis, multisque eum augere chariſmatibus: ille ediuersò quoàd potuit nitebatur ſequi Dominum, quacunque eius diuina benedictione eſſet præuentus. Nec gratia Dei in illo vacua fuit, quam alacritate mentis & bonorum operum exercitijs in ſe ſuſcitare contendebat. Sequentem itaque, quò vocabatur, & amplioris gratiæ capacem ſe exhibentem Dominus crebris, immò quotidianis conſolationibus affecit. Quotiès enim poſt ſumptum cibum à refectorio exiret ad monaſterium, pſalmum interim, Miſerere mei Deus pro gratiarum actione dicens, tantæ ſuauitatis eum excepit odor, vt in paradiſum Domini ſe crederet introire. Et reuerà eccleſia eſt Domini paradiſus, in qua ſunt viui flores roſarum & lilia conuallium, humilitatis violæ, cypri cum nardo, nardus & crocus, fiſtula & cinnamomū, myrrha & balſamum, cum vniuerſis optimis & primis vnguentis: quæ omnia in viris ſpiritualibus, qui in eccleſia ſunt, eſt ſpiritualiter inuenire. Non homo, ſed immun-

Cumulatur in eo gratia Dei.

Suauiſſimos pcipit odores.

immundum pecus eſt, & indignus etiam corpore eccleſiam Domini introire, qui horum non delectatur odore. Eſt & in monaſterio haud dubiè ſanctorum præſentia Angelorum, coniunctorum pſallentibus, in medio iuuencularum tympaniſtriarum. Eſt & corporaliter Dominus Angelorum, flos virgulæ, virgunculæ ſacratiſſimç: ad cuius odorem reuiuiſcunt mortui. An non mortuus, qui tantorum florum & aromatum, & maximè illius floris præcipui, floris omnium florum, non delectatur præſentia? O ſi videamus, in cuius præſentia ſtemus in choro: ô ſi intueamur, quorum nobis cōiuncta ſit ſocietas: ô ſi intelligamus, cui pſallamus, & quantus ſit, qui noſtris ſtudijs delectatur, haud dubiū quin delectaremur & nos, & quotiès in hymnis & canticis ſpiritualibus in conſpectu Domini intraremus, cæleſtem, immò diuinum cum chariſſimo fratre noſtro ſentiremus odorem. Quantum verò putamus odoris & delectationis perſenſit in corde, qui etiam corporaliter tantam naribus hauſit ſuauitatem? Nihil dubium, quin ab omni delectatione & carnis & mundi fuerit alienus, & totis animi deſiderijs in conſpectum tuum Domine introierit, qui etiam corporaliter ad te intrans, corporalis odoris fragrātia eſt refectus. Ignorās autem principiò gratiam eſſe diuinam, quod ſentiebat, vel potiùs ſibi ſpecialem, (Tam enim vilis apud ſe ſemper fuit, vt nihil ſibi ſpecialium meritorum vendicaret) innuit ſocijs fratribus ſecum intrantibus, num quam ſentirent odoris ſuauitatem. Sed proditam gratiam, vni ſibi debitam, ſtatim perdidit, donèc tādem ſæpiùs eam prodēdo & perdendo, iterumque recipiendo, eam, nè perderetur, non eſſe prodendam, cautior redditus intellexit. Solebat ipſe cum ingenti cordis contritione fratribus quibuſdā referre, ſe inexplicabiles incauta manifeſtatione perdidiſſe gratias.

Pſal.67.

Sibiipſi ſem per vilis fuit.

Gratia celanda.

Ipſa quoquè mater omnis ſuauitatis odore cōſimili ſæpè illum recreauit. Quod quidem ex eius relatione nos didicimus, ſed nihil indè moleſtiç cum comperimus pertuliſſe. Vndè licet conijci, quaſdam reuelationes nec vlli, nec vnquàm: quaſdam certis perſonis, ſed opportuno tempore: quaſdam omnibus indicari debere. Paulus reuelationes ſuas nulli aperuit: beata mater & virgo conceptùs & partùs ſui reuelationes certis perſonis congruo tempore expoſuit: prophetæ diuinitùs ipſis reuelata in totius populi aures effuderunt. Atque hæc eadem in fratre noſtro haud difficulter licebit inuenire, ſi diligenter animum aduertamus. ſed redeamus ad rem. Moris eſt vſitati in Ordine noſtro, puto quòd & in alijs, vt quotieſcunquè nomen venerabile Virginis venerandæ in Collectis, in Symbolo, in Præfatione & in ſalutatione Angelica, quæ dicitur pro Inuitatorio, pronunciatur, conuentus veniam capiat, id eſt, diebus nō feſtis procumbens in genua oſculetur id, cui orans incumbit: feſtis diebus oſculetur manum. Sed noſter Hermannus, quotieſcunquè feſtis diebus conuentui fratrum non interfuit, ad nomen illud amabile & amatum velociſſimè ſe humi proſtrauit, & quoàd potuit ſine ſcandalo, terræ ſic proſtratus adhæſit. Cumque crebrò id faceret contra morem Ordinis, quidam ei familiaris obnixè petijt eius rei cauſam ſibi explicari. Sentiens ille ſibi obtigiſſe hominem, cui hoc ſecretum poſſet impunè & cum vtilitate committi, Eccè, inquit, quotiès ad nomen ſacræ Virginis humì me abijcio, odor omnium florum & aromatum tanta ſuauitatis copia è terra influit in nares meas, vt ſemper illic hærere vellem, ſi liceret. Spe ergò recreationis huius ad proſternēdum feſtinus ſum: ſed quia ægrè tanta priuor oblectatione, tardus ſum ad ſurgendum. Colligamus hinc, quanta ſuauitate cor fratris huius affecerit memoria matris Domini, ad cuius auditū nomen tantus è terra in eius nares inuaſit odor. Verè dixerim memoriam Mariæ in compoſitione odoris factam opus pigmentarij. In omni ore quaſì mel indulcabitur eius memoria, & vt muſica in cōuiuio vini: redolens quaſì flos roſarum in diebus vernis, & quaſi lilia, quæ ſunt in tranſitu aquæ, & quaſì thus in odorem ſuauitatis. Studeamus & nos nares animæ noſtræ (quas puto poſſe dici vim concupiſcendi) purgaçe ab omni delectatione peccati, vt in memoria abundantiæ ſuauitatis Domini & chariſſimæ matris eius nos quoquè delectari poſſimus.

Cap.16.

Reuerentia eius erga nomē ſanctiſſimç matris Dei.

A laude Dei, & commendatione fratris noſtri, & ab ædificatione morū non vacat & illud, quod eodem fratre noſtro referente cognouimus: puta, quòd in laudibus matutinis ſub cātico illo, Benedictus Dominus Deus Iſraël, Dominus ipſum ſuauitate mirifica viſitare conſueuit. In noſtro quidem Ordine in præcipuis duntaxàt ſolennitatibus quatuor, Natiuitatis Chriſti, Reſurrectionis, Pentecoſtes & Dedica-

Cap.17.

Sub cantico Benedictus, quid ſenſerit.

Dedicationis templi, ad matutinas laudes adhibetur incenſum. Sed beatus iſte, qui in animo quotidianam, immò continuam agebat ſolennitatē, omni tempore Dominum benedicens, ſub hoc cantico ſolennem non immeritò quotidiè perſenſit odorem. Spero etiam, quòd ea cauſa in cantico, quo benedicitur Dominus, quòd viſitauerit plebem ſuam, tam crebrò gratiam ſpiritalem perſenſerit Domini benedictus, vt ei primùm, poſtmodùm & nobis daretur aduertere, quòd ipſe ſpecialem à Domino perceperit gratiam, vt per eum Dominus plebem ſuam, & ſpeciatim eccleſiam, in qua gratiam illam ſenſit, viſitare redimereque deberet, ipſumq́; in cornu ſalutis erigere in domo, in qua fuerat à puero nutritus. Hoc autem valdè notandum eſt, quod nobis ipſe de ſeipſo tāquàm de alio commemorare ſolebat, eodem tempore, quo mirificum hunc ipſe ſentiebat odorem quendam è fratribus vidiſſe duos Angelos ab vtraque templi parte fratribus incenſum miniſtrantes, & quibuſdam quidem hilariter id facere, & reuerenter coram illis ſeſe inclinare, quoſdam verò præterire negligenter, à nonnullis etiam cum quodam horrore penitùs reſilire. E quibus primi, vt potuit intelligi ex moribus illorum, quorum nomina frater noſter exprimebat, illos ſignificabant, qui Deum & animo & voce laudarent: ſecundi illos, qui vel non canerent, vel minùs aduerterent id, quod canebant: tertij eos, quorum vita mors erat. Simul autem aduerti hinc poteſt, quàm noſtris bonis ſtudijs & actibus, maximè in laudibus Dei, Angeli ſancti delectentur, & quàm deteſtentur peruerſos mores & acediam noſtram.

Viſio eius.

Cap. 18. Sæpiſſimè ei apparet S. Maria.

Beatiſſima Dei genitrix volens magnificare deuotum ſibi iuuenem, & ſuis laudibus iugiter inhærentem, innumeris ei vicibus dulciſſimam præſentiam ſuam exhibuit, creberrimisque reuelationibus adeò ſibi familiarem effecit, vt etiam inter homines coniunctiſſimos vix vnquàm tanta familiaritas extitiſſe videatur, cunctique, qui eum nôſſent, planè ſibi perſuaſum haberent, noſtrum fidelem Samuelem (Sic enim propter reuelationes à pueritia ei exhibitas non immeritò appellatur) à beatiſſima Virgine non ſolùm in ſeruum fidelem, ſed etiam familiarem amicum ſingulariter electum. & verè ſic erat. Sæpè enim contigiſſe audiuimus, vt ille in aliquo monaſterij loco orans ac meditās, vocem amantiſſimæ Dominæ ex parte aduerſa ſtantis audiret, nec dubius à qua vocaretur (quippe qui vocem eius ex conſuetudine cognitam haberet) ad illam ſe conferret: tum verò in aliquo ſecretiori loco pariter aſſiderent, & ille quidem beatæ matri de ipſius ſtatu ſingularim perquirenti reſponderet, & ab ea rursùs quicquid vellet ſciſcitaretur. Talibus ille ſolatijs nocturnas trāſmittebat vigilias, tali fretus conſolatrice, quælibet perferebat aduerſa, tantæ matris conſolatorijs fouebatur vberibus, tam illuſtri magiſtra ipſum docente, multa dubia & incerta cognouit. Mirari hæc & poſſumus & debemus: nam imitari non poſſumus. Legitur beatiſſima Maria etiam S. Martino Turonenſi Epiſcopo cum alijs virginibus aliquotiès apparuiſſe, & cum eo collocuta eſſe: leguntur & alij ſancti hominibus ſe viſendos præbuiſſe. Miranda ſunt hæc, ſed in noſtro Hermanno tanto plus admirationis habent, quòd non aliquotiès, ſed ſæpiſſimè ei contigiſſe conſtat.

Cap. 19.

S. Maria vocat eum capellanum ſuum.

Venturus erat aliquandò, neceſſitate cogente, ad quandam ſororum eccleſiam, quæ eccleſiæ Steinueldenſis regimini ſuberat. Volens autem beata mater etiam in alijs eccleſijs familiaris ſui merita declarare, veniētem illum anteuertit, & cuidam admodùm religioſæ ſorori apparēs, ità locuta eſt: Veniet huc hodiè fidelis capellanus meus: videte vt comiter & honorificè accipiatur à vobis. Credidit virgo fidelis reuelationi fideli, & vt eius teſtes haberet, quibuſdā eam indicauit. Puto ego matrem dulciſſimam verecundiæ pudibundi iuuenis conſuluiſſe, qui locis, præſertìm inſolitis, vbi nulla cerneret erga ſe familiaritatis indicia, peregrinum ſe arbitraretur, nè, ſicut plerique ſolent iuuenes fratres, ob conciliandum ſororum fauorem, alicuius ignotæ familiaritatem expeteret.

Cap. 20.

Obſerua quàm fuerit charus matri Dei.

Aliquandò iuuenis ſpecioſus poſt ſanguinis è vena miſſionem parùm cautè ſe ad dormiendum in lectulo compoſuit, in magnum ſalutis, quam ſanguinis minutione quæſierat, diſcrimen venturus, niſi beata mater illum communijſſet. Cùm enim iam dormitaret ille, aduenit illa, eumque compellans, Caueas, inquit, tibi. non enim ſine periculo in brachium, cuius inciſa vena eſt, incubuiſti. deindè brachium eius beatis manibus appræhendens, docuit dormiturum, quemadmodùm & illud, & totum corpus, nè periculo ſe exponeret, collocaret. Quidnam quæſo eſt iſt-

eſt iſthuc? Auditáne ſunt quandoquè eiuſmodi,aut literis commendata? Sed planè ficta putentur, ſi non ab eius ore, ad fratrum præmonitionem iucundiſſimè ea referentis,accepta ſunt. Neque enim talia quouis modo reuelare ſolebat,niſi ad cuiuſquam animę vel corporis ſalutem pertinerent,vel niſi reuelatum ei eſſet,cui & quam ob cauſam detegenda eſſent.

Erunt fortaſsis,qui mirentur,quam ob rem & quo pacto mutatũ ſit nomen chariſſimi fratris noſtri, quod in baptiſmo acceperat. Equidem cauſam ignoro, niſi quòd videtur diuina factum voluntate, vt homo niueæ puritatis & caſtitatis à quibuſdam inciperet Ioſeph appellari. Quod quidem ipſe ægrè tulit, ſicut nobis fatebatur,duorum valdè inſignium virorum ſibi imponi nomen,illius patriarchæ eximij,qui erat optimus inter fratres: & illius ſanctiſſimi, qui ad hoc electus erat ex omnibus,vt ei mater Domini deſponderetur. Cur autem id moleſtè ferret, hęc ratio fuit,quòd in nulla virtute ſe illis ſimilem comperiret. Adeò verò, vt ipſe aſſeruit,moleſtum id ei fuit, vt die ſequenti fratres ipſum ſic appellantes in Capitulo corrigẽdos proclamare ſtatueret. Nocte verò media ſub ſolitis precibus ſuis ſtans apud Abbatis locum,vidit in medio chori ad gradus preſbyterij virginem inenarrabilis pulchritudinis,regali ſchemate inſignitam: eique duo aſſiſtebant dextra lęuaque formoſiſſimi iuuenes, quos Angelos eſſe didicit, tantæ dominæ ſeruire paratos. Admirans autem viſionis nouitatem, vnum Angelorum audiuit alteri ſic dicentem: Cuínam deſponſabimus hanc virginẽ? Reſpondit alter: Cui tandèm, niſi fratri hîc præſenti? Tum alter,Veniat ergò, inquit. Vocatus, acceſſit ſanè pudibundus. Poſtquàm autem vſque ad reginam peruenit, alter Angelus ſic ei locutus eſt: Oportet hanc tibi illuſtriſſimam puellam deſponderi. Territus frater humilis & pudicus,indignitatem ſuam cœpit allegare,tantaque ſponſa & ſponſi quoquè nomine ſe omninò proclamauit indignum. Cumque reluctando moras necteret, Angelus dexteram eius appræhendit manum, & manui ſacratiſſimæ Virginis copulauit,& his verbis eam illi deſpondit: Hanc ego Virginem tibi trado ſponſam,ſicut fuit olìm deſponſata Ioſeph,vt nomen ſponſi pariter cum ſponſa accipias, & decætero Ioſeph vociteris. Quis verò hîc vllas velit ſtruere calumnias, ſi factum eſt, quod promiſit Angelus, veri Dei verax nuncius? In omnem terram iam exiuit ſonus nominis huius, & in fines orbis terræ nomen Ioſeph,quod ab Angelo vocatum eſt. Et hæc quidem nos ab eius ore accepimus, confirmatumque eſt illi hoc nomen etiam in alia quadam viſione,quæ fuit eiuſmodi: Nocte quadam poſt preces longas ad lectulum rediens, iamque dormitans,ad eum locum,in quo orauerat, ſibi reuerſus videbatur: reſpiciensque ad ſummam aram, vidit beatiſſimam Virginem,infantem ſpecioſiſſimum inter vlnas geſtantem. Cumque ab ea familiariter vocaretur,acceſſit ad eam, tactusque & tractus deſiderio deſiderabilis paruuli,& ſolita fiducia animatus, Da mihi,inquit,chariſſima filium tuum. Illa petentem nonnihil differens (puto, vt magìs eius inflammaret deſiderium) tandèm ei ſummè optatum porrexit infantem, aitque: Porta filium meum, ſicut à ſponſo meo Ioſeph portatus eſt in Aegyptum: vt ſicut idem onus, ità etiam conſimilem eius nominis honorem obtineas. Confirmatum eſt itaq; nomen Ioſeph in noſtro Ioſeph,& vocabitur ei nomen nouum, quod os vniuerſalis Dominæ nominauit. Monitus etiam à Domina & ſponſa ſua, nè deincèps ægrè ferret ſe Ioſeph appellari,nomen honorificum ſine onere pertulit: ſicque iam in conſuetudinem abijt,vt ità nuncupetur.

Cap. 11. *Vnde cœperit Ioſeph nominari.* *Viſio eius.* *Angelus ei nomen Ioſephi impoſuit.* *Alia viſio.*

Redit in memoriam factum memorabile, quod lectoris moribus conformãdis valdè conducat. Accidit iuuenem tanti profectûs, cuius conuerſatio iam in cælis erat,& ſupra hominem, ex humana fragilitate aliquot diebus remiſſiori deuotione debitum officium beatiſſimæ Virgini perſoluere. Erat autẽ tepor ille tam exiguus, vt illum minimè ſentiret,nec eum in ſe repræhenderet. Fuit eo tempore magna quorundam importunitas,qui monaſteria & templa effringerent, & res precioſas auferrẽt. Solicitus igitur beatus Ioſeph,nè in monaſterio ipſius curæ commiſſo ſiniſtri aliquid eueniret, à precibus & laudibus Dominæ ſuæ ſe nonnihil ſubduxit,& monaſterij aditus obſeruauit. Non ferens autem beatiſſima Virgo deuotionem erga ſe fidelis ſerui ſui quacunque cauſa imminui, occurrit iuueni,non iam ſibi,ſed cuſtodiæ monaſterij vigilãti, formam præ ſe ferens vetulæ cuiuſdam, fronte rugis deformata. Videns illam Ioſeph,& non agnoſcens,vehementer expauit pro-

Cap. 12. *B. Virgo ei in forma vetulæ apparet.*

pter timores nocturnos,& exclamans ait: Quid eſt hoc? At illa: Ego ſum cuſtos huius monaſterij,ſicut multo iam tempore fui. Cognoſcens ille vocem eius, cuius faciem non nouerat, Túne es,inquit, ô roſa? Sic enim ex multa familiaritate, ſuppreſſo eius nomine, eam appellare ſolebat. Illa reſpondēte, Ego ſum: ſtupefactus Ioſeph,Quid,inquit,ſibi vult,quòd rugoſæ anús vultum ſumpſiſti? Reſpondit illa: Talis ego oculis appareo tuis,qualem me finxiſti in animo tuo. Iam enim tibi vetula ſum. Vbi eſt illa repræſentatio gaudiorum meorum? vbi ſalutationis angelicæ iucunda commemoratio? vbi ille deuotionis feruor? vbi cætera ſpiritalia exercitia,quæ mihi hactenùs obtuliſti,quibus & ego tibi,& tu mihi iuuchis reddebaris? Nolo equidem,vt prætextu cuſtodiendi monaſterij intermittas ſeruitium meum, quandoquidem ego multò meliùs illud cuſtodiam. Correctus iuuenis caſtigatione ſeuera,tantæ cuſtodi curam monaſterij deincèps decreuit committere,& tam ſe quàm Dominam ſuam ad priſtinam reuocare iuuentutem, eius commemorandis gaudijs,& angelicis ſalutationibus recitandis. Quibus illam certum eſt non mediocriter delectari,ſicut ipſa indicauit Ioſeph noſtro, valdè ei commēdans libellum quendam,à quodam admodùm religioſo viro, primo Abbate Steinueldenſi(Nam ante illum Prælati dicebantur Præpoſiti) compoſitum, in quo gaudia eius multis modis ſcripta habebantur.

Repræhendit eum ob prætermiſſas ſolitas preces.

Cap.23. Inter cætera charitatis inſignia, quæ erga Ioſeph ſuum mater beneficentiſſima multipliciter exhibere conſueuit,hoc mirificum ſanè refertur. Accidit aliquandò, vt minùs cautè ingrediens,in faciem caderet,& duobus dentibus orbaretur. Quos quidem manu ferens,omni ſpe illos recuperandi amiſſa, ibat fortaſsis vt ablueret ſanguinem ab ore manantem. At mater miſericordiæ dolorem, pudorem & tantum detrimentum ſui fideliſſimi miſerata, venit ei obuiàm, aitque perquàm familiariter,dolenter tamen: Quid habes? At ille, Dentes, inquit, perdidi, crucior que multo dolore. Tum illa,Da mihi,ait,dentes illos. Quos vt accepit ex manibus eius, repoſuit in gingiuas cruentas,moxque fugit omnis dolor,nec vllum vulneris permanſit in ore veſtigium,dentesque ſuis locis fixi hæsêre.

Vide rem admirandā.

Cap.24. Multis id genus beatiſſimus iuuenis beneficijs affectus,& reuelationibus erectus,iam in virum ſpiritalem profecerat, ità vt cibis ſolidioribus,& pane filiorum, & ipſis Dominicæ menſæ ferculis nutriendus eſſet. Illos ergò panes hordeaceos, quos ipſe noſter paterfamiliâs in manus accipere (Tribulationē enim & dolorem inuenit propter nos,& infirmitates noſtras ipſe portauit, & pro nobis doluit) atq; etiam benedicere dignatus eſt,noſtro Ioſeph vt filio dilecto copioſè impertijt, flagellis durioribus cædens illum,intùs quidem doloribus cordis,foris autem afflictionibus corporis. Cùm enim appoſuiſſet ei ſcientiam cum charitate & zelo erga omnes quos nôſſe poterat,& erga propriam atque etiam vniuerſam Eccleſiam, appoſuit & dolorem, charitati & zelo ex æquo reſpondentem. Porrò ex nimijs laboribus & vigilijs, ſupra humanarum virium facultatem ſuſceptis, adeò elanguit corpore, vt ſtomacho laſſeſcente & deiecto, nullos poſſet cibos concoquere. Indè verò exiſtentes vapores crudi, cerebrum iamdudùm vigilijs exhauſtum valdè tentârunt, ità vt penè perpetuis capitis doloribus cruciaretur. Quo factum eſt, vt ab omnibus abſolutus functionibus,curandæ valetudini operam dare coactus ſit. Etſi autem corporis infirmitate laboraret vſque ad omnimodum defectum,magìs tamen torquebatur animo,quòd ſolita officia præſtare non poſſet: maximè cùm ipſe ſibi huius imbecillitatis author fuiſſe diceretur, qui à multis ſæpè admonitus, noluiſſet immoderatis laboribus abſtinere. Et poſteà ſanè ipſe coram nobis immodicos repræhendit labores ſuos, monuitque vt nos laboribus noſtris modum adhiberemus,ſeipſum nobis exemplum proponens. Et hæc quidem ſecūdùm hominem ego dixerim. nam quòd ad diuinam prouidentiam attinet, puto equidem non temerè datum ei hunc ſtimulum carnis ſuę,quem beatus Auguſtinus etiam in Apoſtolo quandam acutiſſimam infirmitatem intelligit, qua colaphizaretur vt puer,nè vt iuuenis ſuperbiret, reuelationū & magnitudine & multitudine ſublatus. Nec miretur quiſquam,nos interdùm in quaſdam afflictiones & dolores incidere culpa & immoderatione noſtra,cùm id omnium moderator ſumma moderatione accidere permittat.

Eſa.53.

Incidit in magnos capitis dolores.

Cur acciderit ei corporis magna imbecillitas.

Cap.25. Cùm autem die quodam Ioſeph noſter acrioribus vrgeretur dolorum ſtimulis, multorum ſanctorum ſuffragia implorauit, nec tamen ſe ſenſit adiutū, puto equidem

dem,vt ab ea ſuauiùs curaretur, cui ſe ſpecialiùs deuouerat, immò quæ illum ſibi ſpecialiùs adoptârat. Venit igitur ad ſummum altare tortus & æger, viditq́ue in ea reſidentem fœminam inſignem, nec tamen agnouit. Putans autem mortalem eſſe,non parùm moleſtè tulit eam tali loco auſam reſidere. At illa ſe ei reuelans, vocauit eum ad ſe,aitq́ue: Si me perindè vt alios ſanctos inuocâſſes,forſitan curâſſem te. Tum ille agnoſcens eam,quæ ſe iam aliquandiù celauerat, procidit coram illa, petijtq́ue remedium. Illa verò dicente, Iam ſanus eſto: ab illo inueterato languore releuatus eſt,at ſolita tamen imbecillitate manente, quam ob tuendam humilitatem à magiſtro humilitatis accepit, ſolius mortis remedio curandam. Interìm tamen nouimus eum ad aliquod tempus nõnunquàm mirabiliter fuiſſe ſanatum, ſed rurſùs eo elapſo tempore,ad feliciorem conſuetudinem ſuam & panis quotidiani eſum Domino vocante reuerſum. Id autem multis annis iam ei in conſuetudinem abierat,vt aduenientibus ſolennitatibus nouam ſemper afflictionem expectaret,niſi optimo diſpenſatori Deo viſum eſſet diebus eas ſolennitates antecedentibus eiuſmodi afflictiones inferre. Itaque crebrò nobis dicere ſolebat: Feſta ſunt mihi infeſta. In ijs enim feſtis diebus tam acriter flagellari conſueuit, vt in ſe re ipſa ſentiret impleri quod ſcriptum eſt, Dies feſti veſtri vertẽtur in luctum, multiq́ue eum non cognoſcentes, humiliatum & à Deo proiectum crederẽt. Quadam Dominicæ Natiuitatis vigilia tam miſerè afflictus fuit, vt quicunq; vidiſſent eum, miſericordia mouerentur. Timor enim cordis pro ſolẽnitate præſenti, & tremor corporis præ algoris ſæuitia venerunt ſuper eum, ità vt omnium tectus veſtimentis,non poſſet calefieri: immò ipſo rogante, magna lignorum mole ipſi impoſita, nihil tamen efficeretur. Adueniente tandèm hora temporis benedicti, qua puer Ieſus,tanquàm ſponſus de thalamo, ex matris virginis vtero proceſſit, omni euaneſcente dolore, Ioſeph noſter de lectulo ægritudinis exurgens, & ad laudes matutinas veniens, tanta cordis alacritate eodem die ter Miſſarum ſolennia celebrauit,vt non modò nullum in eo doloris aut mœroris ſignum appareret, ſed etiam de manu munificentiſſimi Domini pro omnibus afflictionibus ſuis recepiſſe duplicia videretur. Ità ille per omne tempus vitæ ſuæ nunc crucibus, nunc conſolationibus exercebatur, vt panis mundus efficeretur, dignus poni in menſa ſummi patrisfamiliâs.

Viſio eius. — *In ſolennitatibus durius affligitur.* — *Amos 8.* — *Mirandum in modum diuinitus conſortatur.*

Venio nunc ad reuelationes admirandas & iucundas, quas de beata Vrſula & comitibus eius habuit, vndè magnifeſtè cognoſcemus, etiam in medijs afflictionibus iucunditatem & exultationem theſaurizâſſe ſuper eum,& nomine æterno hæreditâſſe illum Dominum Deum noſtrum. Adeò his Domini virginibus ſpecioſis, & martyribus precioſis afficiebatur felix Ioſeph, vt id ſatis declarare non poſſet: tanta illis familiaritate & animi puritate coniunctus fuit,vt multa ex eis ſecreta didicerit,quædam etiam ſua ei nomina reuelârint, & afflictum eum conſolatæ ſint. Vt autem ſuum erga eas intimum amorem foris teſtatum efficeret, noui cantus hiſtoriam in illarum honorem componere conſtituit: cumq́ue admouiſſet dexteram ad ſcribendum, vna ex illis virginibus ei euidenter apparuit, aſſiſtenſq́ue ei, quid ſcribendum eſſet humaniſſimè & familiariſſimè eum edocuit. Quin etiam columbam pulcherrimam humero ſuo inſidentem vidit, roſtrum ſuum auribus ipſius perpetìm inferentem: quam ille non dubitauit eſſe è numero ſanctarum virginum. Vndè etiam poſteà totam illarum ſodalitatem, cunctaſq́ue Deo deuotas virgines columbellas pro conſuetudine appellauit. Sed cùm melodiam hiſtoriæ iam conſcriptæ, quod maioris erat negocij, componere deberet, quotiès ad id animum applicabat,non paruum virginum chorum ſupra ſe in aëre audire conſueuit,eiuſmodi cantum depromentem,qui verbis ſcriptis congrueret. Quod quidem cùm aliquibus fortaſsè incredibile videri poſſit, ego me ab eius ore veraciſſimo accepiſſe & fateor & lætor. Nam cùm diù pòſt ſolus cum ſolo familiariter ſederem, quaſi iocans temerarium eum dicebam, qui hiſtoriarum auderet componere melodias,quod etiam artis muſicæ peritiſſimi admodùm difficile iudicarent. Tum ille coactus offendiculum à me remouere, Non ego, inquit, ſolus ſum huius melodiæ author, ſed ſacræ columbellæ auxilio mihi fuêre. cumq́ue admirandæ viſionis modum inquirerem, Poſt ſcripta, inquit, hiſtoriæ verba, ſolicitus de melodia, in lectulum incubui, & eccè chorus virginũ ſupra me in aëre collectus, ipſam mihi præcinuit melodiam, & ego eam calamo expreſſi. Dicenti autem mihi, fri-

Cap.16. — *Amor eius erga S. Vrſulam & ſocias eius.*

uolum id & commentitium videri, poſſe quenquam quantumuis magno ingenio ſic auditam melodiam tam facilè & memoriæ & ſcripto commendare, ille volens prorsùs ſatisfacere, admirationem meam maiori admiratione diſſoluit. ait enim: Quotiès me obliuiſci contigit cantûs illarum, vel aliter ſcribere, quàm audiuiſſem, illæ redibant iterùm atque iterùm, totiesque ea, quæ exciderant mihi, repetebant, donèc penitùs animo meo affigerentur. Solebat autem quædam eius hiſtoriæ verba cum melodia ſua nobis crebrò referre, quæ ſacræ virgines ſumma alacritate & iucunditate identidèm concinendo repetijſſent, ità vt & ipſe nobis ea referens, mira & oris & animi hilaritate perfuſus cerneretur.

Cap. 27. Sanctarum virginum reperiũtur reliquiæ.

Addo his duo miracula, quæ itidèm ab eius ore accepi. Accidit Dei nutu, vt aliquando adeſſet, cùm precioſiſſimæ margaritæ, puto reliquiæ beatarum virginum inuenirentur. Repertum autẽ tunc fuit inter cætera, ſed præ cæteris amabile corpuſculum paruulæ virginis, cuius caput ſummo deſiderio ſibi vendicare cupiebat. Itaque ad Abbatiſſam eius loci ſe contulit, orans inſtantiſſimè caput illud ſibi donari, ſed repulſam paſſus eſt. Cumque ſæpè ſuas repeteret preces, reſponſum eſt ei, ſi vellet alias eius ſodalitatis reliquias, ſe multas impetraturum: illud verò corpuſculum, atque caput eius nulla ratione ſibi donatum iri. At moleſtè ferens ſe ſic repelli, ad Dominum deprecandum ſe contulit. Petijt ergò, vt liceret ſibi more ſuo in illo tẽplo ſacroſancta myſteria celebrare. Quod cùm permiſſum eſt, tanta apud Deũ & ſacras virgines deuotione inſtitit, vt certior fieret ſe quod petierat adepturum. Ab altari indè recedens, Abbatiſſam adijt, quæ illud caput ſacello proprio inferri iuſſerat, pro ſpecialibus illud reliquijs habitura: iteratiſque precibus ſuis coram illa, mirabiliter eam mutatã inuenit, ità vt vltrò iam offerret, quod anteà obſtinatè negauerat. Accepto igitur tam optato theſauro, nitidiſſimam ad nos margaritam attulit, nobiſque gratulantibus eam Gertrudem, vt erat reuelatione edoctus, appellari indicauit.

Cap. 28.

Sub idem tempus ad quandam bonæ deuotionis matronam ſalutandam venit Ioſeph noſter, in caſtello cõmorantem. Valdè enim amabat eam tum propter animi pietatem, tum propter humanitatis officia, quæ religioſis exhibebat. Allata autem eò fuerant duo capita beatarum virginum, quæ apud eam in ſcrinio ſeruabantur. Quod cùm, neſcio quo caſu, fuiſſet in terra poſitum, quidam præſente Ioſeph, nullam exhibens ſacris reliquijs reuerentiam, ſuper illud non timuit reſidere. Cernens id amator ſacratiſſimarum virginum, zelo incitatus, & vt ipſe nobis iucundo ſpiritu commemorare ſolebat, totus indignationis igne inceſus, orabat vt talis vltio virginum ſanctarum contemptorem perſequeretur, qualis olìm inuaſit eum, qui beatiſſimo Martino Epiſcopo noluit aſſurgere. Et eccè mox ſecutus eſt effectus beati viri deſiderium. Cœpit enim ardere cõtumax ille à poſteriori corporis parte, qua ſedebat. Itaque confeſtìm exiliens, neſciuit vndè repentinus ille accidiſſet ardor: cognouit autem, cùm ei vir beatus cauſam expoſuit, non tamen ſibi, ſed ſacratiſſimarum virginum meritis eam adſcribens vindictam. Sed qualem, oro, nos ardorem ſentiemus, qui nec ſanctorum reliquijs, nec locis ſacratis, immò nec ipſi Sancto ſanctorum in templis reuerentiam præſtamus, indignantibus nobis ſanctis Angelis, qui illic adſunt? qui proculdubiò indignè ferunt, ſi nos videãt ſacras aras vana cogitando, negligenter caput ſubmittendo, Dominum nõ orando & honorando præterire.

Vltio diuina in ſacrarũ reliquiarũ contemptorem.

Cap. 29.

Porrò Dominus ſeruũ ſuum Ioſeph quotidianis laborantem afflictionibus, tum per ſeipſum, tum per creaturas multis voluit cõſolari modis. Interìm ſic ei loquebatur intùs: Sufficit tibi gratia mea. nam virtus in infirmitate perficitur. Ille verò crebrò cogitabat de præmio, & quid ſuauitatis haberent cæleſtia, cupiebatque introire in ſanctuarium Dei. Contigit tum iſta cogitantem aliquandò ſtare ad ſacrarij feneſtram, & ad Orientem reſpicere, vbi ortum lunæ & aliquot ſiderum, cęlumque ſerenum potuit contueri. Cumque his contemplandis tota animi & corporis intentione vacaret, magna creaturarum delectatione, & eas integrè cognoſcendi ardore correptus, ait ad Dominum: Da mihi Domine Deus tuarum notionem creaturarum, vt per eam ad te cognoſcendum animus perfectiùs ſubleuetur. Sub his precibus miro quodam modo, & quem ipſe explicare non potuit, extra ſe factus, acie valdè dilatata vidit pulchritudinem & magnitudinem cæli ſtellati & ſiderum. Indè ad ſe reuerſus, nihil aliud nobis retulit, niſi quòd ex hac perfecta

2. Cor. 12.

Mira eius viſio.

crea-

creaturarum cognitione tam inæſtimabilem percepiſſet delectationem, vt nullis poſſit verbis explicari.

Operæprecium fuerit etiam illud literis commēdare, quēadmodùm cædes eximij præſulis Coloniēſis Engelberti adeò luculenter ei reuelata fuit, vt etiam corporeis oculis eam intueretur, antequàm fieret. Nocte quadā, hebdomadibus plùs minùs quatuor ante hanc cædem, cæli, vt puto, ſerenitate ob eam, quam diximus, cauſam delectatus, ſub dio ſtans in creaturarum ſpecie contēplabatur creatorem. Ab eo enim tempore, quo eas per exceſſum mentis cognouerat, maiori animi pietate & delectatione creaturas intueri ſolebat. Cùm ergo ad Meridiē adſpiceret lunarem globum pleno & inoffenſo lumine fulgentem, ad Aquilonem ſe vertens, vidit aliam exoriri lunam, eamq; adeò luculentam, vt alterius lunæ quanuis plenum lumē propemodùm totum obſcuraret. Eius igitur rei nouitate ſtans attonitus, vidit cælum ſtellatum à dextris aperiri, & inter hiatum illum & lunam recèns ortam, quæ iam ad cæli aditum ſuſtolli videbatur, vidit effigiem gladij breuis, ſed lati, quales ſunt * Bauarorū enſes. Quem cùm luna illa attigiſſet, in cælum pariter cum illo ſe recepit. At verò Ioſeph non intelligens, quid hæc ſibi vellent, nec tamen dubitans, quin aliquid magni portenderent, anxius ad lectulum redijt. Vbi cùm dormitare cœpiſſet, turbam quandam ædes, in quibus erat, prætereuntem ſibi audire viſus eſt, ſæpiusq; alios alijs dicentes. Heu heu, Epiſcopus Engelbertus occiſus eſt. (Alio loco ſic habetur: Audiuit vocem apertè dicētem: Quod vidiſti, mortem ſignificat Engelberti Colonienſis Archiepiſcopi, cuius anima e corpore egrediens, cum tanta luce, vt vidiſti lunam illā, in cælū recipietur, & ſic fulgebit coram Domino.) Tum ille coniecit quidem, quid ſibi vellet viſio ſua, ſed non auſus fuit ei fidem adhibere. dixit enim apud ſe: Quo nam modo vir tantæ gloriæ, tantæ potentiæ, tam multo ſemper fultus comitatu occidetur? Quòd ſi id fiat, quis credet virum totum mundo deditum, in tot proſperis ſucceſſibus & delicijs viuentē, ſubitò coronari? Sed tamen paulò pòſt vir tantus propinquorum gladijs peremptus eſt, pro quo nè caderet, alienos illi gladios potiùs in ſe excipere debuiſſent. Atque hac quidem viſionis parte completa, vt ſemper ſibi ſuſpectus erat vir beatus, de martyris adhuc gloria dubitabat. Itaque audiuit vocem dicentem ſibi: Quandoquidem viſioni veriſſimæ fidei oculos aduertere noluiſti, dolebis oculos, nec ſanaberis, donèc oculos cereos ad ſepulcrum martyris offeras, & ſic in teipſo experiaris eius rei, de qua ambigis, veritatem. Mox Ioſeph corripitur dolore oculorum non mediocri, & oblatis oculis cereis, ilicò curatur. Poſteà comperit eo loco peremptū Epiſcopum, vbi viſio hæc ei oblata fuit.

Cap. 30. Prævidet cædem Engelberti Archiepiſcopi Colonienſis.

Oculi eius curantur, oblatis oculis cereis ad ſepulcrum Engelberti.

Libet hîc ſubnectere de gratia ſingulari, quam ei Deus annis aliquot ante deceſſum eius contulit in ſacroſanctis Miſſarum myſterijs, omnibus anteactis temporibus inauditam. nec tamen iſta ſcribimus, vt quis ea imitari velit, niſi ſit talis, qualis hic vir fuit. Igitur Deo & hominibus dilectus Ioſeph noſter, licèt à principio ordinationis ſuæ ſingulari fuerit gratia in diuinis, maximè cùm cæleſti patri vnicū immolaret filium: at tamen extremis vitæ ſuæ temporibus, annis non paucis, inaudito quodam modo illum viſitauit Deus, ità vt ſub ſecretis diuini myſterij ſingulis penè diebus mentis exceſſum pateretur, & ſtans planè immotus per horas plurimas, cunctis de ſe mirabile ſpectaculum exhiberet. Ea autem res multis magnam attulit offenſionem, nō ſolùm extraneis, ſed etiam fratribus, adeò vt vix quiſquam ei ſacrificanti inſeruire vellet. Rogatus autem à quibuſdam fratribus, vel deſineret eſſe tam prolixus, vel cauſam tam inauditæ prolixitatis explicaret, non acquieuit. Rogabam & ego eum ſupplex, vt tantæ morę cauſas, non mihi, qui me ſcirem tanto myſterio prorsùs indignum, ſed alicui ex fratribus, quos innocentia vitæ & animi puritas commendat, exponeret: ſed non obtinui. Cumque animo commotus inſtarem, diceremque rem eſſe plenam periculi, ſi nullus eſſet tantorum ſecretorum conſcius, illud tandèm ab illo reſponſum extorſi: Reuerà, inquit, non ſum auſus hoc cuiquam reuelare ſecretum, vt qui & gratiam deuotionis ſim amiſſurus, & grauiſſimas daturas pœnas. His auditis, ſtatui ego deincèps ab homine admirando abſtinere, nè forſàn mea importunitate ſpiritum extinguerem. At alij quidam, ei magìs familiares, explorare volentes quid in tanta mora faceret, ſtabant contra illum verſis vultibus, cernebantque eum nec ore quicquam dicere, nec oculis videre. Nam tametsì apertis ſtabat oculis, non tamen cernebat illos. Poſt longum

Cap. 31.

Sub Miſſa mirabiles patitur mētis exceſſus.

autem interuallum tanquàm à ſomno euigilans, ſpiritum vehementer attraxit,& ſic ſacroſancta peregit myſteria. Puto autem viros religioſos facilè poſſe animaduertere,ad multa ardua & ſuauia contemplanda ſpiritum eius fuiſſe raptum,cùm omnes ſenſus corporis ità deſereret,vt nullus ſuo officio fungeretur. Cogor hîc lugere miſeriam animæ meæ,meique ſimilium,qui ad illa terrifica ſacramenta adeò toti carnales accedimus, nihil ſpiritale, nihil cæleſte, nihil diuinum meditantes, ſapientes, intuentes, immò vix ſolam fidem, eamque heu nimìs infirmam de diuinis ſacramentis retinentes: creatoris,redemptoris & iudicis præſentiam non ſentientes,nec præſentium angelorum officioſiſſima miniſteria attendentes.

In eos,qui negligenter accedũt ad diuina ſacramenta.

Cap.32. Fuit aliquandò per annos aliquot in monaſterio virginum,cumque illic etiam tam eſſet ſub ſacrificio prolixus,non exiguum contra illum exortum eſt murmur, alijs dicentibus ſe laboris tempus amittere, alijs cereos abſumi conquerentibus. Dolebat id ſeruo cuidam, qui beatum virum amabat ſatis familiariter. Itaque volens experiri is,num cerei abſumerentur,die quodam milliarij vnius,quod duo vel tria Gallica continet milliaria, iter ingreſſurus, alterum ex cereis,qui ardere ſolebant in altari beato viro ſacrificante, erantque pari longitudine, alicubì abſcondit: cumque inchoaret Miſſam vir beatus, ille egreſſus eſt, & confecto itinere, expeditiſque negocijs, domum reuerſus inuenit contemplatorem noſtrum etiamnùm ſacro altari aſſiſtentem. Deindè perfecto officio cereum abſconditum cum illo, qui in Miſſa arſerat, contulit, reperitque non tantum ex illo conſumptum, quantum ſolet in aliorum ſacrificijs. Ea re lætatus, vtrunque cereum oſtendit virginibus, indicans quid feciſſet, & diligenter eas admonens, nè decæterò contra Dei famulum murmurarent. Præclarum ſanè miraculum, vt ignis oblitus vim virtutis ſuæ, eam in tam molli materia exercere non poſſet.

Obſerua tẽ muram.

Cap.33. Puto hoc quoquè lectoris ædificationi aliquid profuturũ,ſi dicamus,quantam pręſtiterit reuerentiam ſacramentis,quanto ſtudio illa cõfecerit,tractârit,ſumpſerit, quo timore & tremore vaſa omnia,& alia ad ſacrum miniſterium pertinentia cõtrectârit. Verebatur ille modò ſe nimium miſcuiſſe aquæ cum vino,modò guttulas quaſdam ſeparatìm calici inhæſiſſe: nunc vel tangenda ſacra hoſtia,vel etiam frangenda aliquas minutiſſimas particulas digitis adhæſiſſe: nunc ſe ſumendo Euchariſtiam illas particulas anhelitu ſuo à patena eieciſſe: nunc ſumendo ſanguine quippiam diſtillâſſe, aut in calice remanſiſſe non ſatìs accuratè deterſum: modò verò illam corporalis partem, cui hoſtia imponitur,vel digitis,vel alia parte corporalis ſe attigiſſe: modò illis articulis digitorum,quibus ſacram contrectârat hoſtiam,ante ablutionem ſe aliquid tetigiſſe,& ſuper omnia,ſe ea,qua par erat,deuotione præditum non fuiſſe, vt ex ſententia poſſet dicere cum beato Iob: Verebar omnia opera mea.Ea ergò reuerentia,quam ſummam adhibuit ſacramẽtis,in cauſa fuit, vt omnia tractìm perageret, corpus Dominicum,perindè acsi pati adhuc poſſet,& eleuaret & deponeret, & omnes corporis geſtus admodùm reuerenter componeret.Vngues digitorum,quibus ſacra hoſtia contrectatur,& ſuperioris labij pilos ori proximos,forfice ſolebat præcidere,& ob ſacramenti reuerentiã conſeruare apud ſe, indignum cenſens illa pedibus conculcari, quæ ex frequenti Dominici corporis contactu nobilitata eſſent.Nec tamen hoc ſcribimus, vt trahi debeat in exemplum, quod tota Eccleſia non obſeruat: ſed vt beati viri erga ſacramenta eximiam reuerentiam declaremus.

Piarũ mentium eſt,ibi etiam culpã timere, vbi non eſt culpa.

Iob 9.

Cap.34. Hoc etiam,quod in ſeruo Dei naturæ metas exceſſiſſe videtur,ſilentio pręterire non poſſum,quòd cùm adeò imbecillis eſſet viribus,vt neque ſtare diù,neque ieiunare poſſet,quin extremè deficeret,tamen altaris miniſterio occupatus,& ſtare diutiſſimè, & ieiunus permanere potuit. Contigit aliquandò,cùm apud tales eſſet, quorum deuotione lætabatur, vt per aliquot dies ex alacritate ſpiritùs tantum corporis ſentiret robur, vt nec ieiunium ei moleſtiam afferret, nec ſine miraculo etiam corporaliter laboraret. Nouerat enim parare horologia, qua cauſa etiam nonnunquàm ad alia monaſteria vocabatur, vt vel noua horologia conficeret,vbì non erant,vel vitiata corrigeret.Id quod ille tanta iucunditate faciebat, vt eius præſentia non ſolùm nulli oneroſa, ſed omnibus gratiſſima foret. Adeò enim omnium ſe moribus & conſuetudini accommodare ſciebat, vt quanuìs inter perfectos ſapientiam loqueretur, tamen cùm eſſet cum pueris, quaſi vnus

Res ſtupenda ſanè.

ex

ex illis exiſtimaretur ab eis. Has corporis vires nouimus ei datas interdùm, cùm ad meditandum vel ſcribendum aliquid ſpirituale, cui ſingulari deuotione & gratia affectus eſſet, ſtudium applicaret, ità vt nonnunquàm vſque ad meridiem, crebrò vſque ad veſperam & crepuſculum ieiunium protraheret. Atque tum etiam, fratribus eum compellentibus, vt fragili corpuſculo indulgeret, ſępè vno pulmento, maximè autem pultibus contentus erat. Vires dātur ei diuinitùs.

Venio nunc ad viſiones & reuelationes Domini, quæ alijs nobis notis hominibus, vitæ ſanctitate probatis, de beato viro factæ ſunt, vt etiam aliundè habeat teſtimonium veritatis. Fuit in monaſterio nobis vicino virgo ſancta ordinis Ciſterti- enſis, lumen & decus noſtri temporis, cuius teſtimonium tanto plus apud me ponderis habet, quāto ego eam familiariùs noui: nec de illo quiſquam ambiget, qui legerit vitam eius virginis, primò quidem à noſtro Ioſeph conſcriptam, ſed poſteà à me redactam in compendium, nè quis eius prolixitatem forſitan faſtidiret. Obijt autem aliquandò apud nos, eccleſiæ noſtræ ſimplex frater, ſacerdotio initiatus, bonum habens à fratribus teſtimonium. Pro cuius anima hæc virgo Domino multas obtulit preces, petijtque ſibi certò reuelari, quo ſtatu res eius eſſent. Poſt aliquot dies apparuit oranti illi defunctus, & de ſua ſalute certiorem eam reddidit. Ait autem virgo ad illum: Oro, dicas mihi, cuius apud Deum meriti eſt Ioſeph? Reſpondit ille: Ob virtutes eximias magni Ioſeph eſt meriti. Scire enim debes, illum humilitate, patientia, charitate & obedientia omnes antecellere. Id cùm poſteà indicatum eſſet Ioſeph, vt ego ab eius ore accepi, ità ait: Hactenùs quidem reuelationibus Elizabeth (ſic enim vocabatur virgo) fidem adhibui: at nunc timere compellor eam eſſe deceptam, cui talia de omnium mortaliū nouiſſimo, prorſusque inutili, & qui pane, quo veſcitur, dignus non ſit, reuelata ſint. Huiuſmodi verbis ſeipſum deſpicere, & apud nos quod erat diſſimulare ſolebat, nè pręclarè de illo ſentiretur, hominum laudes deuitare volens. Cap. 35. Teſtimonium de excellētia beati viri. Nota eius modeſtiam.

Aliam quoquè viſionem eadem virgo de Ioſeph habuit, quam illa ſuo mihi ore narrauit. Cùm appropinquaret tempus reſolutionis eius, mihi ſanè lamentabile, vt quem illa precibus & lachrymis ſuis ab omni aduerſitate protegere, & in rebus dubijs certum efficere conſueuerat, Angelus Domini ait ad eam: Præpara te, breuì enim itura es. Sciens illa, quid diceret, quippè quæ ea cauſa Dominum multo tempore ſumma inſtantia eſſet deprecata, Et quādò, inquit, itura ſum? Illo reſpondente, quòd admodùm breuì, ſubiecit virgo: Itáne prior ego deceſſura ſum, quàm Ioſeph? Reſpondit Angelus: Tu quidem illum antecedes, ſed ille non multò pòſt te ſequetur. Tum illa, Dic mihi, inquit, quis vir eſt iſte Ioſeph? Reſpondit Angelus: Magnus planè eſt, & cui in eccleſia Steinueldenſi nullus par ſit. Illa commemorante fratres bonæ exiſtimationis, qui tum erant apud Steinueldenſes, ſciſcitanteque num illos omnes excelleret Ioſeph, dixit Angelus: Hi quidem admodùm boni ſunt, ſed nihil ad Ioſeph. & quadam vocis contentione & ſeueritate vtēs, ſubiecit: Nemo par eſt Ioſeph. Scias enim certiſſimè, Ioſeph caſtitate & puritate animi & corporis, humilitate perfecta, charitate ſumma, & patientiæ longanimitate præcellere vniuerſos. multaque alia de eius virtutibus adiecit. Cùm autem extremam vnctionem famulæ Dei, præſente Ioſeph, mœſtiſſimus adhibuiſſem, omnibus ſemotis, mihi ſoli dixit: Iam non multa deincèps tecum loquar: ſcio enim certiſſimè impletum iri, quod à Domino per Angelum didici, & ardenter concupiui. Itaque ſub his extremis colloquijs noſtris Ioſeph tuæ charitati cōmendo, teque commoneo diligenter, vt modis omnibus caueas illum vnquàm vel verbo vel facto perturbare. Infirmitati corporis eius humaniter ſubueni, & quibus potes modis ei opitulare, id pro compertiſſimo habens, quòd nemo illum impunè exacerbauit etiam in hac vita, vt nihil dicam de futura, vbì pœnas dabit ſempiternas, niſì egerit pœnitentiam. Nam & meipſam ſentio hìc diutiùs torqueri, quòd aliquotiès turbauerim eum. Cap. 36. Aliud teſtimoniū ſanctitatis eius

Sed quia virtutum beati viri mentio facta eſt, in quibus totius ſanctitatis vis & ſumma conſiſtit, operæprecium fuerit ſingulatìm virtutum ſigna, quæ ipſi & vidimus & audiuimus, explicare. Caſtitas quidem poſt acceptam à baptiſmo veſtem albam & immaculatam, tam in illo perfecta fuit, vt gemma virginum, caſtitatis lilium, pudicitiæ titulus, vas electum continentiæ, agnus innocens, & virgo virginum noſtri temporis iure potuerit appellari. Virgo fuit cunctis ſenſibus ſuis, & quātùm Cap. 37. Eius eximia virginitas.

per-

perpendere licuit, in hac virtute noſtram vltra modum fragilitatem exceſſit. Si enim fuiſſet opùs, etiam in diuinis deuotarum fœminarum, vti virorum, miniſterio vtebatur. Non ego hîc miniſterium fœminarum, quantumcunquè ſanctarum, ſacerdoti miniſtrantium commendo, ſed oculos ſacerdotis lacte lotos, ità repletos & abſorptos à ſpiritu, vt non diſcernerent mulierem à viro, aut ſi diſcernerent, nihil per adſpectum in cor puriſſimū humanæ fragilitatis irrepſiſſe, quid ni commendem? Addam maius aliquid. Volens aliquandò meridie ſomnum in lectulo capere vir caſtiſſimus, in eo lecto cubauit, in quo iam fœmina dormiens iacebat. Quæ cùm illo dormiēte eſſet expergefacta, viſo viro, expauit, erubuit, aufugit. Nec hîc ego commendo virum in eodem lecto cum muliere cubantem, ſed virum ſpiritalem, mulieris præſentiam non ſentientem.

Cap.38. Humilitas eius inſignis. Matth.11.

Humilitatem autem illius quomodò pro dignitate prædicabimus? Cuius ille præ cunctis virtutibus ſtudioſiſſimus fuit, audienſque Chriſtum dicentem, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde: tanquàm verus veri magiſtri diſcipulus, corde, voce, geſtu, habitu, agendo, patiendo eam expreſſit, adeoque hæc in illo virtus eminuit, vt cùm omnes cunctis virtutibus ſuperaret, humilitate cæteras in ſeipſo virtutes & humanum modum excederet. Facilè hoc perſuaderi illi poſſet, qui vocem modumque loquentis audiſſet, & quàm promptus ille fuerit accuſator ſuî, aliorum excuſator, quàm verecundus repræhenſor, vbì poſceret neceſſitas. Nunquàm iactabat ille bona ſua, aliorum ſemper prædicabat. Si quandò in faciem laudatus eſſet, illam laudem miris modis ità nouerat eludere, vt nonnunquàm etiam id, quod vidiſſemus & audiuiſſemus, adeò nobis excuteret, vt illi virtutē ineſſe vix crederemus. Quotiès autem apud nos ſuî faciebat mentionem, ſe opprobrium hominum, & abiectionem plebis, ſe numerum tantùm & fruges conſumere natum,

Geſtus eius.

pomum ſylueſtre putridum, omniumque onus appellabat. Geſtus omnium membrorum eius ſimpliciſſimi erant, vt nihil in eis inſolens, aut quod ſingularitatē præ ſe ferret, conſpiceretur. Compungor, frater chariſſime, dum te contēplor oculis cordis mei, lugeoq; tam me tuî diſſimilē. Caput tuum humiliter ſubmiſſum erat, oculi tui planè columbarum, nihil noxiū afferētes in domicilium cordis tui. Genę tuæ, inſtàr turturis, humilitate depreſſæ, virginei pudoris verecūdia rubicundæ. Inceſſus pedū tuorum moderatus & ſimplex, nihil omninò vel ſuperbiæ, vel leuitatis admittens. Si quē ſibi offenſum putaret, ſine perſonarū acceptione facilimè ſe ad

Veſtes eius.

perēdam veniā in genua ſubmittebat, voce humilima ſibi ignoſci petēs. Veſtes eius nec delicatę, nec ſordidæ, tametsì ad ſordes propēſior videbatur. Multis annis non vidimus eum nouo vtentē cucullo, quod tamen ille non humilitati, ſed imbecillitati corporis tribuere ſolebat, afferēs ſe noua veſtimenta propter pondus ferre non poſſe. Quod etsì verum erat, maximè tamē humilitate id illum feciſſe nouimus. Nouis tunicis aliquandò vſus fuit, ſed ſæpiùs & libentiùs vetuſtis, quæ ſartas haberent manicas. Veſtem pelliceam, qua ſolebat vti diutiſſimè, ſuis interdùm manibus pāno laneo æquè vetuſto ſarcire ſolebat: cumq; frater ei familiaris id repræ-

Calcei.

henderet, aiebat: Ego meliori dignus non ſum. Calcei eius nulla erant arte confecti, plerunq; veteres, & quibus alij iam vſi eſſent: in quibus ſi quid ſuperbū in ante-

Actus.

riori parte ineſſet, ad lignum vel lapidē eos allidebat. In cunctis eius actibus nihil erat, quod cuiuſquā boni hominis oculos offenderet, quippè è quibus ſanctitas reluceret. Totus ille ſibi ex animo viluerat, & quod apud ſe intùs erat iudicio ſuo, foris etiam alijs oſtendebat. Qua igitur ratione laudem ab alijs expeteret, cùm eam

Cupit vilis haberi.

ipſe ſibi negaret? Immò verò non ſolùm non laudari ille volebat, ſed etiam vilipendi cupiebat, quod equidē certo declarabo exemplo. Eunti illi aliquandò ruſticus occurrit: quē ille ſalutans, flexis genibus ſic orauit: Quæſo vt facias id, quod petiturus ſum abs te. Illo reſpondente ſe id libenter facturum, adiecit: Cęde obſecro maxillam meam. Territus ruſticus re inſolente, quæſiuit cur id peteret. Reſpondit ille: Dignus planè ſum, qui cædar in facie, cùm ſim putre cadauer. Hoc quidem ille ruſticus narrauit vni ex ſacerdotibus noſtris. Quod vbì nos reſciuimus, factum viri ſtulti propter Chriſtum, ſed prudentis in Chriſto, ægrè tulimus, non id humilitati, ſicuti oportuit, ſed ſtultitiæ eius adſcribentes. Igitur repræhenſus eſt à nobis, at ille vt in viam nos reduceret, Et quo alio, inquit, dignus ſum impurum cadauer, quàm vt cædar in faciem? Docuit ea nos, doceat & lectorem plena humilitatis reſponſio, quid de ſeipſo vir beatus ſentiret, nec auſi ſimus dicere ſtultitiam, vbì tantæ humi-

humilitatis ſapientia apparet, maximè quandò perfecta humilitas abſque ſtultitiæ nota in eorum oculis, qui humanam venantur gloriam, aut vix, aut ne vix quidem ſeruari poteſt. Huiuſmodi autem factis penè apud omnes, qui illum nouerant, adeò viluerat, vt nulla cum laude dignum putarent. Multò enim magis ille optabat ſtultus quàm ſanctus haberi, cùm eſſet humilimus omnium, quorum nos notitiam habemus, non ſolùm coram hominibus, qui falli poſſunt, ſed etiam coram facie tua Domine Ieſu, qui falli non potes. Vileſcit apud multos, licet ſanctiſſimus.

Laudemus porrò charitatem eius, quę omnium radix eſt virtutum, ſine qua non poteſt virtus vlla meritò appellari. In hac virtutũ radice omnes virtutes ſuas plantauerat Ioſeph noſter. Dilexit ille re vera Deum, dilectus Deo, propter quem corporis voluptatem caſtitate, mundi gloriam humilitate calcauit: propter cuius verba labiorum vias duriſſimas cuſtodiuit, ingrediẽs per anguſtam portam humilitatis, paupertatis, laborum & dolorum: nec tamen vel ob contemptam voluptatem, vel ob quamlibet toleratam afflictionem aliud expetiuit præmium, niſi vt faciem videret tuam Domine Ieſu. Tibi, tibi ſoli dixit cor eius, charitate tua vulneratum, Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. O quotiès & quàm ab imo ductis pectore gemitibus etiam nobis præſentibus te ſuſpirabat bone Ieſu? quàm dolebat miſeria miſerabilis Babylonis huius, & abſentia vultûs tui? Adeò verò etiam proximi charitate feruebat, vt probè nôſſet & gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. Intantùm ille tum corpore tum animo afflictis condolebat, vt mitiſſimum & benigniſſimum cor eius, omnium mœſtorũ, infirmorum, & qualibet miſeria laborantium communis quædam domus hoſpitalis videretur. Vidi ego aliquandò, cùm fratres quidam ſuas ei tentationes & moleſtias exponerent, tanta illum commiſeratione affici, vt & vultus concideret, & manifeſta cum cordis defectio occuparet. Quibuſcunque potuit modis, condolendo, conſolando, orando, afflictorum portauit onera, vt legem Chriſti, quæ charitas eſt, adimpleret. Dederat illi Dominus gratiam bonam, & linguam eruditam, vt ſciret ſuſtentare verbo eos, qui lapſi fuerant, & quorum veſtigia nutabant: atque ex his, quæ paſſus erat & quotidiè patiebatur, afflictis omnibus omnia ſe facere nouerat, tum à ſancto ſpiritu, tum ab experientia in omnibus inſtitutus: nec quenquam, charitate impellente, à ſe alienum aut extraneum reputabat. Cap. 39. Sublimis charitas eius. Pſal. 26. Commiſeratio erga afflictos.

Vt verò ad eius quoquè patientiam veniamus, crucem ſuam tãquàm ex duobus compactam lignis, externa afflictione & interno dolore, quotidiè ferebat, inſiſtens in veſtigijs Domini ſui. Videbatur flagellis & verberibus vndiquè cinctus vir miræ innocentiæ, vt omni ex parte eius patientia exerceretur. Multigena ei Dominus flagella adhibuit, vt omnigenis poſteà in cælo gaudijs afficeretur. Multis, & quotidianis, ac penè cõtinuis vexabatur morbis, debilitate ſtomachi, doloribus capitis, defectione cordis creberrima: dẽptis alijs ſæpè ſuperueniẽtibus ægritudinibus. Afflixit etiam eum Dominus, non permittẽdo, vt corporis cõmodis, cibo, potu, equo aliquò profecturus, molli ſtrato vteretur: ità vt ſæpè eſuriret & ſitiret, nec tamen liceret ei ſumere cibum illum & potum, quem expetebat. Erat ſanè omnibus non mediocri admirationi, quòd viderent eum fame & ſiti laborare, nec tamen capere cibum & potum, quem ordo ſiue inſtitutum permittebat. Interdùm fatigatum illum ex labore, extra monaſterium agentem, amici eius molliori lectulo fouere volebant, ſed ille reiecto lectulo benè compoſito, in ſolis ſtraminibus debilis cubabat. Rogatus quandoquè, quid cauſæ eſſet, quòd cibos lautiores & lectos molles tam imbecillus corpore non admitteret, paucis reſpondebat: Ieſus prohibuit. vel: Ieſus non permittit. Equo vel curru annis propè duodecim vſus non fuit, neque in niue, neque in pluuia, non in æſtu aut frigore, ſed quanuis difficilia itinera pedes conficiebat, exiguo ſcipione imbecillia membra ſuſtentans. Feciſſe autem id eum voluntate diuina, eiuſmodi exemplo didicimus. Ibat aliquandò ad chortes eccleſiæ noſtræ, aſſumpto fratre, ei valdè familiari. Habebant autem duo vnum duntaxàt equum, quem manibus ducebant. Cumque paululùm progreſſi eſſent, ait Ioſeph: Vix poſſum vltrà progredi, adeò laſſus ſum. Hortãte eum fratre, vt equum aſcenderet, reſpondit: Non poſſum. At tamen fratre importunè vrgente, tandèm equum aſcendit: ſed paulò pòſt tam grauiter equus offendit, vt ægrè poſſet à caſu ſe tueri. Itaque ait fratri: Nônne dixi tibi, non poſſe me equo ſubuehi? Tum frater, Quęſo, inquit, denuò tentemus. Aſcendit Ioſeph, ſed equus multò etiam Cap. 40. Excellens patientia. Morbi varij affligunt eum. Cur nihil ſibi indulgere voluerit etiam valdè imbecillus.

am grauiùs impegit, ità vt fratri diceret Ioſeph: Sine me ab equo deſcendere, nè deteriùs corruam. Admirans frater, & tamen quid ageretur ignorãs, Etiam tertiò, ait, in nomine Domini periculum faciamus. Ego ſuſtentabo te, nè poſſis ex caſu detrimentum accipere. Vix ille verba finierat, & cùm equus vellet procedere, totus corruit, & ſeſſor, licèt fratre ſuſtentante, vix illæſus euaſit. Tum frater cernens ſe totiès voto fruſtrari ſuo, obnixè rogauit eum, vt quid ſibi hoc vellet, explicaret. Et Ioſeph, Crede mihi, inquit: Dominus Ieſus prohibuit. Alioquì putas me non perindè vt alios, vſurũ cibo, potu, equo, nisì Dominus vetuiſſet? Illo ergò iubente, hos ego peculiariter ſuſtineo labores. Sic ille ad mortem vſque Domini Ieſu fuit conſtrictus legibus, vt eius exemplo nec equis, nec curribus veheretur. Interìm verò non deerant præter alios, etiam quidam in fratribus, qui per contumeliam ei obijcerẽt, quòd ſæpè poſſet comedere, nec tamen laborare: non attendentes ſtolidi, omni labore moleſtius id ei accidere, quòd non poſſet laborare: & quauis inedia acerbius, quòd ieiunare nequiret, Domino illi etiam in Quadrageſima non parcente, vt vel tunc poſſet cum pueris alternis diebus ieiunare. Porrò etiam teterrimus ſatan quantum potuit moleſtus ei fuit, modò in corui, modò in felis ſpecie ei oranti apparens, nunc cucullo à tergo eum trahens, vt à precibus eum impediret, aut certè improuiſo metu concuteret, quem aliter ad aſſentiendum ſuæ malitię permouere nequiuit. Exercebatur quotidiè in his alijſque multis fortiſſimi athletæ patientia, & vtroque homine dimicans, cæleſtis præmij coronas ſibi texebat.

Infeſtus ei eſt malign⁹ dæmon.

Cap 41.

Libet iam aliam ſuprà dictæ Chriſti ancillæ de noſtro Ioſeph exhibitam reuelationem ſubiungere, ſummam ſanctitatis eius laudem hauddubiè continentem. Cùm eccleſia Steinueldenſis magnis quateretur aduerſitatibus, & à ſolo Deo eſſet expectãdum remedium, virgo hæc Elizabeth (quæ propter ſpiritales amicos, quos in ea habebat, non minùs quàm propriam eccleſiam eam diligebat) cœpit eius perturbatæ cauſam in ſe recipere, & neque nocte neque die à precibus & lachrymis ceſſare. Expertus loquor. Fuit ea virginis Chriſti conſuetudo, vt quotiès pro cauſa aliqua Dominum deprecari cœpiſſet, non deſineret, donèc certam ab eo conſolationem obtineret. Inſtanti itaque precibus & lachrymis multis, apparuit ipſe mœrentium conſolator, aitque ad eam: Quid ità pro eccleſia Steinueldenſi clamas ad me? Putas ne illius me oblitum? Certiſſimè noueris, in ea iam germinare lilium, quod te quoquè dignitate præcellet: quod quandiù fuerit in ea eccleſia, illa perire non poterit. Hoc lilio quem Dominus ſignificare voluerit, ſatis declarant crebra miracula, quibus Ioſeph noſtrum extulit non ſolùm vltra omnes fratres eius, ſed etiam ſupra ancillam hanc ſuam, virginem egregiam, ità vt in omnes fines terræ huius lilij odor ſeſe diffuderit.

Laudatur à Deo.

Cap. 42.

Adiungimus huic aliud alterius Elizabeth, virginis non minùs ſanctę teſtimonium. Celebrabat aliquandò ſacerdos eximius Ioſeph noſter ſacroſancta myſteria, aſperrima quidem hyeme, ſed ſolita prolixitate & ſuauitate. Sub Canone ſtabat manibus eleuatis, nec tamen ſentiebat acerrimum frigus, quod alijs locis & tẽporibus magnam ei moleſtia afferre ſolebat. Adeò erat extra ſe raptus, vt ſenſus corporei ſuis deſtituti eſſent officijs, oculi nil cernerent, aures nil audirent, manus inſenſiles eſſent. Adfuit tunc hæc virgo optimæ exiſtimationis, puriſſimæ ſimplicitatis & caſtitatis eximiæ, maximeque admirabatur ſacerdotem Domini tam longo temporis ſpatio illo immani frigore nihil affici. Tum verò Dominus aperuit oculos admirantis, & maiori miraculo admirationem eius abſoluit. Vidit enim Dominum Ieſum ex vna parte, & beatiſſimam matrem eius ab altera adſtare ſacerdoti noſtro, eique ceu chariſſimo miniſtro ſua exhibere miniſteria, Domino Ieſu tenente manum eius dextram, ſiniſtram ſanctiſſima matre eius, eoq; contactu vtranque manum calefaciente, friguſque temperante. Ità factum eſt, vt tot horis homo debilis in tanto duraret frigore, (quod alioquì ferre non potuiſſet) nec igni manus admoueret, nec vel contrahendis digitis, vel aliquo ſigno ſe frigere indicaret, immò nec peractis myſterijs in manibus algoris extaret ſignum aliquod. Itaque etiãſi reuelatione id patefactum non eſſet, ſatis hinc conſtaret Dominum Ieſum, itemque ſanctiſſimam matrem eius, illi adfuiſſe, eiuſque digitos calefeciſſe. Perfectis indè ſacris Miſſarum ſolennijs in feruore cordis & corporis refrigerio, ad angelicum ſacerdotem virgo illa ſancta acceſſit, eique quid vidiſſet indicauit. At ille, vt ſemper humanæ laudis auram prudentiſſimè declinare ſolebat, Ego hoc, inquit, non vidi:

Viſio cuiuſdam ſanctæ virginis.

vidi: ſed cùm non ſentirem frigus, cogitaui poſſe id fieri. Adijciam aliud iſto non inferius, quod à teſte fide digno & celebris famæ accepimus. Viſa fuit aliquandò beatiſſima Virgo & mater Domini ſuo miniſtro cum aureo calice, in cuius medio erat crux aurea, adſtare, cùm eius vnicum filium in matris honorem Deo patri offerret, & tandèm diducto ſacerdotis pectore vnà cum cruce & calice in illud ſe recipere. Nec ſanè apud me magnam habet admirationem, eam in illud pectus viſam fuiſſe introire, in quo dilectionis affectu & iugi commemoratione perpetuò retinebatur.

Viſio cuiuſdam.

Cap. 43.

Volo iam aliud dictæ virgini & noſtro Ioſeph commune referre miraculum, nobis vtriuſque teſtimonio compertum. Percuſſerat Dominus ſeruum ſuũ, immò prædilectum filium, morbo & graui & diuturno, ità vt omnibus omninò ad mortem tendere videretur. Venit igitur virgo Chriſti, vt ſuum viſitaret infirmũ, quem fortiter amabat, vt extremum vale diceret morituro. Decumbebat ille tunc, Deo ſic diſponente, in quodam caſtello, vbì Dei famulis vtriuſque ſexûs liceret ad illum accedere. Veniens autem Chriſti virgo, amicum quidem languentem humanitùs miſerata eſt, ſed multò plùs doluit & ingemuit nõ ſibi licere præcedere, aut ſaltem comitari ad dilectum Dominum proficiſcentem. Collecto igitur ſpiritu, credens Domini miſericordia etiam eum, cuius iam deſperata vita eſſet, poſſe ab ipſo mortis aditu reuocari, orauit Dominum Ieſum inſtantiſſimè, vt ſeruaret vitam iam à vita abeunti. Tandèm illi ſiç oranti, & in precibus vigilanti Dominus apparuit, dicens: Audiui preces tuas, & propter te vitæ eius quinque adieci annos. At illa: Si exaudiſti, inquit, preces meas, quæſo Domine, vt nõ quinque, ſed duodecim annos addas vitæ illius. Quantulum enim ſunt quinque anni? Equidem his contẽta non ſum. Dominus verò, nolens contriſtare delicatæ filiæ ſpiritum, Eccè, ait, do illi annos nouem. nam duodecim annis haudquaquàm volo illum hîc permanere. Illa nihil dubitans de viſionis veritate, infirmo Ioſeph eam expoſuit, alijſque planè diuerſum ſentientibus, dixit non iam moriturum Ioſeph. & ſiç etiam re ipſa euenit, conualeſcente illo contra omnium expectationem, & tot annis, quot dixerat Dominus, nobiſcum in hac vita durante.

Diuinitùs adduntur grauiter decubenti nouem anni vitæ.

Cap. 44.

Et quia in virginis huius mentionem incidi, quo fine hinc exierit, paucis annotabo. id enim pertinet ad commendationem noſtri Ioſeph. Beata hæc virgo ſponſi ſui præſentiam ardenter ſuſpirans, ſine intermiſſione ſummoperè rogabat eum, vt ante Ioſeph emigrare ipſi liceret ex hac vita. Non deſpexit Dominus preces ancillæ ſuæ, præſtititque ei quod volebat. Qua autem hora illa ſpiritum reddidit, beatus Ioſeph Miſſarum ſolennia agebat, nihil comperti habens de obitu illius. Et eccè inter ipſa ſacroſancta myſteria adſunt angeli, eique ſanctæ virginis animam exhibent, aiuntque eam à corpore diſceſſiſſe. Et ille quidem contriſtatus eius deceſſu, ſed præſentia exhibita exhilaratus, completo Miſſæ miniſterio, omnibus qui aderant virginis obitum denunciauit, familiaribus ſecretè exponens, vndè eum ipſe compeiſſet.

Sub Miſſa videt animã ſanctæ virginis.

Cap. 45.

Stetit aliquandò Ioſeph noſter iuxta altare, habens in manu ſua librum altari impoſitum, quem meditabundus legebat. Eadem hora quidam noſtræ eccleſiæ frater conuerſus, quem diligebat Ioſeph, ſuperuenit, reſpiciensque Ioſeph ſtantem, vidit vultum eius inſtàr Angeli luculentum, & verticem capitis eius ſimilem carbonibus ignitis & ardentibus lampadibus. Teſtimonium hoc omni exceptione maius eſt propter viri ſimplicitatem & innocentiam, & nos ſcimus illud verum eſſe. Interim cogitemus nos quoàd poſſumus, quale Domino holocauſtum per id tempus fuerit ſpiritus Ioſeph, quanto eum igne intùs inflammârit ſpiritus ſanctus, quàndò foris etiam in corpore tantus ardor apparuit. Habemus & alterius fratris teſtimonium: ſed mihi priùs dicendum eſt, quod ipſius Ioſeph relatione mihi compertum eſt. Cœperat exponere Cantica canticorum, mirantibus nobis, & tum intra, tum inter nos aut temeritatem aut ſimplicitatem eius valdè reprehendentibus. Permulti enim necdùm noueramus, vitam & actus eius aut ipſius Domini Ieſu, aut beatiſſimæ matris eius inſtitutione in omnibus dirigi. Cùm autem aliquandò oblata occaſione de hac re familiariter cum eo conferrem, ille non habens quo ſe excuſaret, coactus eſt dicere id quod erat. Ait igitur: Non ego vel temeritate vel ſimplicitate deceptus, quasì ignorem quantam ingenij vim hoc opus repoſcat, illud ſuſcepi, ſed matre Domini me adhortante. At ego ſermone

Viſio cuiuſdam fratris.

tam breui,licèt vero, minimè contentus,modum reuelationis accuratiùs inquiſiui. Tum ille: Videbam,inquit,matrem Domini ferentem manibus elegantem & amplam ſcutellam,in cuius fundo parum erat olei. Arridẽs autem illa mihi blandiſſimè,ſic ait: Exiguum hoc oleum tibi exhauriendum relictum eſt: mox id clariùs exponens,adiecit: Quandoquidem Cantici canticorum liber multorum expoſitionibus penè exhauſtus eſt, hoc parum, quod inſtàr olei huius ſupereſt, tu ad mei commendationem exhaurire debebis. Tantæ ergò Virginis adhortatione & authoritate fretús, laborem mihi intolerabilem ſuſcepi, malens hominum ignorantiæ,quàm matri Domini diſplicere.

In viſione iubetur exponere Cantica canticorum.

Cap. 46.

Subijciendum hîc eſt teſtimonium aliud,quod difficilè quidem credi poſſit,ſed non vnius eſt duntaxàt. Aggreſſus Ioſeph exponere Cantica canticorũ in perſona matris Dei,in locum ſolitarium ſeceſſit,vbì nec clamantium ſtrepitu impediretur, nec facilè ab alijs inuiſeretur. Ibì ille ſæpiſſimè, quotidianæ infirmitatis ſuæ oblitus,tanta ſpiritûs vehementia rapiebatur,tanta contemplationis dulcedine fruebatur,vſqueadeò ſcripturæ, quam tractabat,nectare inebriabatur, vt miſeri corpuſculi prorsùs immemor,cœnæ vel prandij horam,quam anxius cum puerulis præuenire ſolebat,aut non cogitaret,aut ignoraret omninò. Tædio nonnunquàm affecti fratres,qui refectorio miniſtrabant,cùm etiam ad ſecundam inſeruientium menſam non veniret,ibant ad locum ſolitudinis,vbì illum manere cognouerat,& cum non inueniẽtes, vel potiùs præſentẽ non vidẽtes,nimia expectatione perturbati,verbis durioribus inculpabant eum, putantes eum ibì non eſſe, rebedebantq; indignabũdi.Quos ille ſuo tẽpore ſubſecutus,cùm veniſſet ad eos,ordine eis commemorauit ea quæ dixerant, monuitque blanditer animi commotiones comprimere,& à verbis incompoſitis abſtinere,ſi iram Domini Ieſu & matris eius euitare vellent. At illi nimia admiratione affecti, Vndè,inquiunt,ſermones noſtros & animi commotionem ſcire potuiſti,cùm te illic præſentem non viderimus? Ille verò,vt eos certiores efficeret,reſpõdit: Ego verba veſtra non ab alio didici,ſed hiſce meis auribus accepi,à quibus oro,vt deincèps abſtineatis.

Vide lector admiratiõe digna.

Cap. 47.

Nec id ſemèl contigit,vt præſens à præſentibus nõ cerneretur. Deuotione fratris, qui refectorio ſeruiebat, & familiaritate fretus,in ipſo refectorio locum ſibi delegerat,vbì à prandio æſtate, & à cœna hyeme toto penè die potuit contemplationi & lectioni vacare. Ibì nonnunquàm ab illo fratre & intrante,& exeunte,& ianuam claudente viſus non fuit,ità vt intrans ille ſummoperè miraretur,ſe non inuenire quem illic reliquerat: rurſusque reuertens non minùs ſtuperet ſe eum ibì cernere,quem ſe putabat illic neutiquàm reliquiſſe. Oſtium enim illud ſic claudebatur, vt ab eo,qui intùs eſſet,aperiri nõ poſſet, nè quis putet eum fratre ignorãte & egredi & ingredi potuiſſe. Vndè etiàm aliquandò exiturus frater,& ianuam clauſurus, cùm eum non videret,& tamen fieri poſſe exiſtimaret,vt eſſet illic,ſicut heri & nudiuſtertiùs,aperta voce dicebat: Si hîc ades,ó Ioſeph, manifeſtũ te exhibe,nè clauſo oſtio exire non poſſis. Tacente Ioſeph,frater iam clauem ſeræ inſerebat. Tum Ioſeph exclamans, Noli, inquit,claudere. iam enim tecum egrediar. At ille vehementer admirans,Si te,ait, me egrediente poſthàc non prodideris, totó die oportebit te intùs incluſum permanere. Ioſeph autem more ſuo diſſimulare volens, quod negari non poterat, Et quarè,inquit, me non vidiſti, ſedentem in conſpectu tuo? Hæc ego ex fratrum Steinueldenſium ore accepi,nè minùs fide digna putentur,ſi in tertiam vel quartam perſonam tranſierint, priuſquàm ſcripta fuere. Nec rarum,immò propè quotidianum fuit,vt per omnes monaſterij latebras quæreretur,nec tamen reperiretur,atque tandèm mirantibus illis,qui eum quæſierãt,quandò ei viſum fuit, eis ſe præſentem exhiberet. Poteſt hinc animaduerti,quàm ſubtilis eius ſpiritus fuerit, & quàm ſublimiter ad illud incircunſcriptum lumen acceſſerit,atque in ſecretiſſimum Domini ſanctuarium introierit,quandò etiam adhuc corruptibile corpuſculum eius ad eam pertigit ſubtilitatem,vt à præſentibus videri non poſſet. Adiurat ſponſus in Canticis filias Hieruſalem,nè ſuſcitent,neque euigilare faciant dilectam, donèc ipſa velit. Quid verò aliud etiam hîc videtur dixiſſe ſponſus,dilectum ſuum etiam corporaliter abſcondendo, quàm nè ſuſcitaretur ab inquietis,neque euigilare niſi volens cogeretur? Quid autem mirum,ſi is horam prandij non ſentiat,qui guſtat & videt quàm ſuauis ſit Dominus?

Licèt præſens,tamen nõ videtur.

Cant. 2 & 8.

Cap. 48.

Diſponente Domino, morabatur aliquãdò Ioſeph in monaſterio quodã, mul-

tis iiſque diuturnis moleſtijs & vexationibus exagitato, crebriſque virgæ Dominicæ ictibus ad extrema perducto. Nomen monaſterij idcircò reticemus, nè quem infamare velle videamur. Motus ergò miſericordia Ioſeph ob eius monaſterij cõtritionem, in quo cõterebatur & ipſe, inualidam cauſam orator validus, & non in legibus hominũ, ſed in lege Domini, quę charitas eſt, peritiſſimus aduocatus agendam ſuſcepit: ſumptoq; thuribulo orationis incenſæ, & hauſto igne charitatis ardentis, inter Deum viuentem & homines peccatis mortuos medium ſe obiecit, ſeueri iudicis ſententiam flectere connitens. Cumq; in hoc totus eſſet, tandem Dominus Ieſus venit ad eum, ſed valdè terribilis, & vindex acerrimus, ferens manu ſecurim acutam, tanquàm illam eccleſiam radicitùs exciſurus. Territus ille ſuprà quàm dici queat, ad tam horrendum Domini adſpectum, pius interceſſor pauens & tremens ad eius genua ſe aduoluit, & quibus potuit lachrymis & precibus, comminantis manum retinere tentauit. Dominus autem voce ſeueriſſima, Surge, ait, & vide pro quibus intercedas. Adſpice quàm totus hic locus nihil viriditatis habeat, niſi quantum occupant pedes tui, & vide cui cauſæ patronus acceſſeris. Surgens Ioſeph, & cognoſcẽs vera Dominum dicere, iterùm humi ſe abiecit, nec ceſſauit orare Dominum, donèc illo nonnihil placato, vocem eiuſmodi ab eius ore accepit: Iſta quidem eccleſia indignam ſe miſericordia reddidit, ſed propter te manus iuſtiſſimæ vltionis meæ ſuſpenditur ad tempus. Hæc nos ab ipſo Ioſeph audiuimus, cuius teſtimonia credibilia facta ſunt nimis.

Dominus Ieſus apparet ei.

Flectit iratũ illũ precibus ſuis.

Iam porrò breui capite explicabimus beneficia Dei, quibus vltra humanã naturam auctus fuit noſter Ioſeph. Decubuit aliquandò, vt putabatur, è ſolito morbo ſuo: ſed vt poſteà veriùs compertum eſt, languebat amore, charitatis telo vulneratus. Iacuit autem in lectulo ſuo totum triduũ, nec interim quiſquam ad illũ viſitandi cauſa acceſſit. Solebat enim ipſe hoc crebrò mihi dicere, adeò nonnũquàm omni ſe hominũ gratia fuiſſe deſtitutum, vt alijs quicquid ageret, prorsùs diſpliceret: alijs, quicquid etiam ei accidiſſet, curæ non eſſet. Tandèm venit ad eum frater quidam, cuius iam ſæpè, tacito eius nomine, mentionem feci, inuenitque decumbentem, aitque ad eum: Quid ita hîc iaces? Langueo, ait ille. Et frater, Quanto, inquit, tempore ſic langues? Reſpondit Ioſeph: Triduum eſt, quòd è lectulo non ſurrexi. Sciſcitante fratre, an nõn coactus eſſet neceſſitate naturæ interdùm ſurgere: Scio, inquit, me triduò non ſurrexiſſe, ſed quæſo te ſubleua me, & vide nũ quid fortè humanum paſſus ſim neſciens. Hoc autem ille dicebat, vt fratrem ab eius ſecreti admirandi inquiſitione auocaret. Suſtulit ergò eum frater è lecto, ſed nihil prorsùs indecorũ comperit. Tum verò ſcire volens, quid hoc eſſet rei, quippè qui iam conſuetudine doctus erat eius rimari ſecreta, nihilque ſine cauſa circa illum fieri, Rogo te, inquit, nè abſcondas à me hoc myſterium, quòd totum triduum hîc iacens, nullam naturæ neceſſitatem expertus es. Reſpondit Ioſeph, fratris familiaritate victus, & precibus: Cùm ego naturali morbo afflictus decumbo, naturæ neceſſitati perindè vt cæteri parere compellor: quãdò verò Dominus Ieſus aliquem mihi languorem immittit, ab omnibus naturæ neceſſarijs liber ſum. O ſi videre nobis liceat, guſtare quoquè & experiri, qualis fuerit hic languor, qui tãtas vires etiam corruptibili corpori ſubminiſtrauit. O ſi hoc languore mori cõtingat. Benedictus es tu, Domine Ieſu, pater rectorque naturæ, qui abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelâſti ea paruulo tuo Ioſeph.

Cap. 49.

Vir ſanctus à ſuis negligitur.

Addo aliud, non minùs mirabile & naturę vſum excedens. Diximus iam antè, in tanta corporis debilitate beatũ virum, cùm eſſet in itinere, nec equo, nec vllis vehiculis vſum. Itaque ſolebat paruam ſecum ferre laguncŭlam, quæ tres aut quatuor caperet hauſtus, vt ſi nimio labore & æſtu defatigatus, progredi non poſſet, corpuſculum exhauſtum nonnihil refocillaret. Porrò appropinquante corporis eius reſolutione, cum quodam admodùm religioſo viro, laico tamen, iter agens, cùm planè deficeret viribus, conſedit, & laguncŭlam ſibi porrigi petijt. Dicente autem ſocio, eam planè exhauſtam eſſe, ille reſpondit: Fac mihi, obſecro, calamos duos, quos per os lagunculæ vſque ad eius fundum immittam, ſi fortè guttam aliquam extraham, quæ me paululùm refocillet, prorsùs iam deficientem viribus. Tum ille, quamuis ſciret nihil humoris relictum in lagun cula, tamen paruit ei, & calamos porrexit. Quos ille mittens in lagunculæ fundum, tantum hauſit vini, quantum calamis hauriri potuit: dixitque ſocio: Accipe etiam tu, & bibe. Credens ille decep-

Cap. 50.

Mira ſanè ſunt hæc, ex laguncula vacua hauſtt e vinum.

ptum fuiſſe, admouit ori lagunculam, ſed cùm nihil ſequeretur per calamos, com-
perit ſe vera dixiſſe: aitq; ad Ioſeph: Quis bibat ex vaſe prorsùs vacuo? Reſpondit
Ioſeph: Tu planè nihil nôſti: acceptaque lagena, ait: Verte in aliam partem, vt in-
uenias. bibitq; ipſe ſecundò, & indè porrexit miniſtro. Et ille quidem denuò tenta-
uit, ſed fruſtrà. Ioſeph verò iterùm cum quadam iucunditate exprobrans ei, quòd
nihil acciperet, accepta laguncula, etiam tertiò indè bibit, nihil penitùs inuenien-
te miniſtro, quia reuerà naturaliter nihil illic vini erat. Quòd autem vir plenus
gratia vinum indè hauſit, illius virtute factum eſt, qui cuncta fecit ex nihilo, qui
hoc miraculo voluit cohoneſtare electum ſuum. Mirentur alij elementorũ muta-
tionem, abſentium cognitionem, præſcientiam futurorũ, morborum curationes
(Sunt enim hæc admiratione digna:) ego nihil horum perindè admiror, quàm ex
nihilo factum aliquid.

Cap. 51. Porrò verò etiam ſpiritu prophetico ſeruum ſuũ Dominus ornatũ voluit. Nam
cùm diſſolutionis eius tempus optatum immineret, eodem anno quidam ex fra-
tribus poſt nocturnas laudes, cæteris quieſcentibus, in templum ingrediens, (Ab-
fuerat enim ab illo officio) cœpit preces eaſdem Deo offerre. Et ecce à latere audit
in medio monaſterio edi ſonum vehementem, ità vt corpus horrore, cor metu in-
genti corriperetur. Mirabatur autem vndè tantus eo loco poſſet excitari ſonus, vbi
nihil eſſet, cuius ruina eiuſmodi ſonum exprimeret. Expletis tãdèm precibus, non
ſine admiratione receſſit, miſitque Dominus in cor eius, vt id quod audierat, ad Io-
ſeph referret, ſi fortè poſſet ex illo eius rei diſcere myſterium. Igitur manè venit ei
obuiàm Ioſeph, cui quid audiſſet indicauit, petens ab eo doceri, quid ſonus tam in-
gens portenderet. Subriſit Ioſeph, aitque illi: Ego tibi aperiam rei huius ſignifica-
Prædicit euentura poſt obitũ ſuum. tionem. Eo loco, quo extitit ſtrepitus ille, quidam ſuo tempore ſepelietur, ad cuius
monumentum magnus erit hominum concurſus, & frequens ſtrepitus. & cum ſci-
as eo ſono, quem audîſti, præſignificatum. Impleta veriſſimè eſt hæc prophetia. Ipſe
illic tumulatus eſt, & certatim ruunt populi, ſanitatis remedia expetentes, aut cer-
nere cupientes mirabilia, quæ per eum Dominus velit operari. Multis etiam annis
antè prædixit, eccleſiam Steinueldenſem multis afflictionibus fatigandam: quod
re ipſa plùs ſatis iam comprobatum eſt. Promiſit etiam poſt has tempeſtates eidem
eccleſiæ tranquillitatem & felicia tempora, quæ ſpe & deſiderio ſuſtinemus & præ-
ſtolamur, nihil de prophetæ veritate ambigentes.

Cap. 52. Felicis etiam reſolutionis ſuæ tempus ipſi non fuiſſe incognitum, quibuſdã in-
dicijs declarauit. Circa idem tempus, quo ſepulturæ ſuæ locũ prædixit, ad quoſdam
fratres acceſſit, qui magis ei familiares erant, quibusq; ille pro ſingulari ergà Deum
deuotione fidentiùs quædam ſua ſecreta communicabat. Nihil enim dubito ſci-
uiſſe illum, quæ vel fuiſſet vel eſſet ſingulorum fratrum vita. Venit enim ad quen-
dam fratrem, qui mihi non minùs notus eſt, atquè ego ipſe: qui in mundo primæ
iuuentutis dies exegerat, priuſquàm religionis acciperet habitum, dixitq; ad eum:
Pſal. 118. Quotiès hunc pſalmi verſum profers, Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo Domine,
meritò debes magnam cordis deuotionem adhibere. At ille nõ intelligẽs, reſpon-
dit non ſolùm illum verſum, ſed etiam preces omnes cum magna deuotione di-
cendas. Tum Ioſeph volens ei meliùs explicare mentem ſuam, & eum tum ad ſui
cognitionem, tum ad agendas Deo gratias incitare, ità ſubiecit: Eſt & alius alterius
pſalmi verſus, quem itidèm debes ſingulari ſemper attentione & deuotione pro-
Pſal. 85. ferre. eſt autem hic: Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam
meam ex inferno inferiori. tanquàm diceret Ioſeph fratri illi: Intellige hanc eſſe
Dei bonitatem, quam fecit tecum, quòd eruit animam tuam ex inferno inferiori,
in quo iam eras per malam vitam tuam. Stupebat his auditis frater, vitam ſuam re-
uelatam beato viro, cùm ſciret eum ab homine illã minimè didiciſſe. Verùm non
ad hunc, aut eius ſimiles, ſed ad alios maioris innocentiæ & deuotionis fratres ac-
ceſſit Ioſeph, imminente obitus ſui tempore, eisq; ſupplices preces offerens, Ecce,
Prædicit obitũ ſuum. inquit, cuiuſdam ſacerdotis amici noſtri finis appropinquat: rogo vos propter De-
um, vt illum precibus veſtris Domino commendetis. Illis quærentibus quis eſſet,
non aperuit, ſed tantùm ait: Breui re ipſa comperietis, quis ſit.

Cap. 53. Sub mortẽ inſolitas fert tentationes. Liber iam ad infirmorũ & tentatorũ conſolationem quædam etiã commemo-
rare de beati viri tentationibus & infirmitatibus, quibus virtutes perficiuntur. Ap-
propinquante tempore deceſsûs ſui, inuſitatis cum Dominus tẽtationibus affligi
per-

permiſit, quas anteà expertus non erat. Nec reor alia cauſa permiſiſſe, niſi vt humilis humiliaretur adhuc, & iuſtus iuſtificaretur adhuc. In alijs alia ratio fuit, putà vt ſcirent etiam in tentatione ſperare, & manũ Domini nos non ad conſumptionem ſed ad conſummationem ferire. Fuit autem hæc carnalis tentatio, ſi cum noſtris conferatur, parua quidem & propè nulla: ſed cõparatione angelicæ puritatis eius maxima videbatur. Permiſit etiam Dominus alijs intolerabilibus ſub diuinis myſterijs eum tentationibus cruciari, malo dæmone ei muſcas & grãdes araneas, quarum nobis eſt incognita magnitudo, exhibente, eiusque pijſſimum animum affligente. Adeò verò hæc ei moleſta fuêre, vt propter ea nonnunquàm ab altaris miniſterio abſtineret. Poſteà verò apud quẽdam ex ſacerdotibus noſtris eas vexationes miſerandum in modum conqueſtus eſt, aitque ſe miſſum ad eum, vt ab ipſo curaretur. Territus ille frater, vt qui ſe eius meritis longè imparem ſciret, Quiſnam ego ſum, inquit, vt liberem te à tentationibus tuis? Reſpondit Ioſeph: Equidem ad te miſſus ſum, vt diabolum mihi inſidiantem coërceas. Videns frater inſtantiam deprecantis, beati viri infeſtatorem dæmonem, non ſuis fidens meritis, ſed Domino, adiurauit, nec eum poſteà talia paſſum cognouimus. Gratias tibi Domine, qui infeſtantis inimici iacula probationem fidelium tuorum eſſe voluiſti, & non vulnera: qui talem tuis tribuis pro labore mercedem, vt nullum tuorum gaudeat hoſtis fuiſſe imbellem: immò perpetuum eis das triumphum, vt ſint exemplo fidelibus tuis, dum tentati in humilitate, liberati in tua charitate firmantur. Dæmonum iacula vertit Deus ſuis in triumphum.

Cap. 54. Habuit Ioſeph noſter iuuenem quendam admodùm ſibi charum, profeſſione canonicũ regularẽ, in monaſterio virginũ Ciſtertienſis ordinis Domino ſeruientem. Is veniẽti Ioſeph ad illud monaſteriũ, in diuinis miniſtrare ſolebat: pręceperat autẽ ei Ioſeph, nè poſt peracta Miſſarũ ſolennia loqueretur ipſi, aut quippiã ab eo ſciſcitaretur, donèc ipſe prior ei locutus eſt. Quadam igitur die cùm poſt perceptam ſolitam gratiam recederet ab altari, eam gratiam præter ſpẽ amiſit. Ea re inſolita perterritus, vt erat ſemper ſibijpſi ſuſpectus, in gratiæ collatorem ſe quippiam deliquiſſe timebat. Sed cùm nihil ſibi conſcius eſſet de culpa aliqua, incidit illi, velle fortaſſis Deum, vt ſecretum ſuum illi familiari ſuo aperiret: conuerſusque ad Dominum, Domine, inquit, ſi tu vis, vt hoc ſecretum reuelẽ ſeruo tuo, iam per eius merita redde mihi conſolationem gratiæ tuæ, quam perdidi. Vix verba finierat, & ecce redit cum multa vehementia odor mirificus, qui ei ſubtractus erat, quo eum credimus quotidiè fuiſſe refectum & detentum, cùm in altari tam prolixè hęreret. Deindè accedens ad iuuenem, quid accidiſſet ſibi expoſuit, ſed ſeuerè prohibuit, nè dum ipſe eſſet in humanis, cuiquam hoc reuelaret. Odor mirificus eũ afficit.

Cap. 55. Venio nunc ad tempus illud, quod votis omnibus totiès optauerat adeſſe, quo illum Dominus ad ſe euocare voluit. Illo igitur tempore propinquante, tota Quadrageſima nihil ferè comedit præter panem ſimplicem, & calefactam ceruiſiam, paucaque pira aſſa, cùm tamen eſſet vel maximè debilis, & à nobis id mirantibus repræhenderetur. At interim nihilo minùs contemplationi, lectioni, ſcriptioni animo indefeſſo vacabat. Porrò tertia Quadrageſimæ Dominica, Domino illum oculis miſericordiæ ſuæ reſpiciente, vt euelleret de laqueo pedes vnici & pauperis ſui, venit ad Abbatem noſtrum nuncius monaſterij virginum Ciſtertienſis Ordinis, apud quas quandoquè vixerat Ioſeph, petentium vt permitteretur per Quadrageſimam apud ipſas diuina celebrare. Abbate verò & fratribus id renuentibus, quòd viderentur Ordinis ſtatuta non permittere, ille ſpiritu futura pręuidens, venit ad Abbatem, aitque illi Dei eſſe voluntatem, vt ad illas virgines mitteretur. Aſſenſit igitur Abbas, fratribus de eius receſſu conquerentibus, nec mediocriter dolentibus. Quibus Ioſeph ait: Noueritis me poſt Paſcha ſine dubio reuerſurum ad vos. Deindè pedibus ſuis iter ingrediens, celeriter venit ad illud monaſterium, & cùm in eius interiora eſſet ingreſſus, ſcipione, quo ſe ſuſtentabat, terram conſignauit, ſepulcri formam exprimens, dixitque ſororibus, quæ illic aderant: Hoc loco ſepelietis me. Indè Palmarum die tam fuit robuſtis viribus præter morem ſuum, vt totum officium indefeſſus perageret, tantaque repleretur conſolatione, vt ad agendas Deo gratias etiam ſorores hilariter inuitaret. Tertio pòſt die correptus febri, lectulo decubuit, in diesque acriùs cruciari cœpit. Paſſus autem ſtuporem mentis ſiue ecſtaſim, cùm ad ſe rediſſet, ſe nihil ait proficere, Ieſum ſe ad ſuas preces inexorabilem prębere. Quid id ſibi voluerit, nos hactenùs latet. Hora verò obitûs Parciſſimè edit, licèt admodùm debilis. Deſignat locum ſepulturæ ſuæ.

Abit feliciter è vita. tûs eius impendente, circunſedentibus valedicens, & in manus ſui Ieſu ſpiritum commendans, erecto corde & vultu, migrauit ad Chriſtum. Corpuſculum eius loco illo, quem ipſe deſignârat, humatum eſt, ſuperiore noſtro præſente, & fruſtrà rogante ſorores, vt fratris noſtri corpus nobis dimitterent, quem nos eis viuentem accommodâſſemus. Vbi autem id nobis renunciatum fuit, poſt fuſas lachrymas, cùm ad nos reuerſi eſſemus, ſtatuimus repetere corpus eius, nullis neque laboribus neque ſumptibus parcentes. Adfuit autem nobis Deus noſter, & iubente Colonienſi Archiepiſcopo, corpus eius è ſepulcro eduximus feria tertia Pentecoſtes, cùm iam in illo iacuiſſet à quinta feria Paſchatis, loco paluſtri & naturaliter

Corpus eius è ſepulcro incorruptũ transfertur humido. Adeò autem corpus illud incorruptum inuenimus, vt non ſolùm nullus in eo appareret vermiculus, ſed etiam ipſa cutis ſuperficies illæſa cerneretur. Tanto igitur accepto theſauro, facti ſicut cõſolati, cùm rediremus ad noſtra, magnum vidimus concurſum hominum circuncircà habitantium: qui cereos & cruces ferentes manibus, laudabant Deum in ſancto ſuo, dicentes, Benedictus, qui venit in nomine Domini: moxque Dominus cœpit mirificare ſanctum ſuum edendis miraculis, & exaltando mirabiliter eum, qui ſuo iudicio ſe infra mortales omnes ſupra humanum modum abiecerat, omnique creaturæ ſubiecerat

Miracula. propter Deum. Occurrebant quidam ciues Colonienſes cum puero valdè dentium dolore vexato: cuius cùm tumentem genam ſacri corpuſculi feretro applicuiſſent, ilicò dolor euanuit, & maxillæ tumor abſceſſit. Simili morbo liberatus eſt Henricus ſeruus noſter in Beſſenich, fratris Ioſeph nomine inuocato.

Cap. 56. Agnes puella, virgo Deo deuota, triennio ægrotans, anno vno & ſex menſibus lecto decubuit, membris omnibus in corporis parte inferiori præmortuis. Illi per viſum apparuit frater Ioſeph, & manum ſuam illi imponẽs, promiſit ei ſanitatem.

Illuſtre miraculum. Repentè illa adeò conualuit, vt quæ ſtatuerat veſperi ad monaſterium noſtrum vehiculo proficiſci, manè ſuis pedibus iter ſanè difficile conficeret, & veniens ad nos, cum multis alijs, cunctis mirantibus, ad ſacrificium accederet. Quidam ex noſtris, magno deuotionis feruore accenſi, noctu thecam ſacri corpuſculi aperuerũt, nec vllum ſenſêre putorem: quaſcunque autem potuêre, veſtium particulas ſibi pro benedictione ſumpſerunt, ſanguinem recentem, ab innocentis viri ore ſtillantem diligenter abſterſerunt, non parùm admirantes, in corpore iam ſeptẽ hebdomadibus ſepulto tam recentem potuiſſe ſanguinem inueniri. Lauerunt etiam ſa-

Nota lector crum corpuſculũ aqua, quæ poſteà permultis ſanitatem attulit. Totum autem corpus perindè acſi viueret, tractari & flecti potuit.

Cap. 57. Cùm ſacrum corpus ad nos perductum eſſet, quidã apud nos fuit è parœcia noſtra, adeò phreneticus, vt à dæmone obſeſſus crederetur, multiſque ea cauſa vinciretur funibus, vt qui nec ab vxore, nec à filijs manus abſtineret, cædens & lacerans, quoſcunque poſſet appræhendere. Porrò in ſacroſanctæ Trinitatis ſolẽni die nonnihil ſibi reſtitutus, ſedebat ad ſepulcrum beati viri. Ait autem ad illũ cuſtos templi noſtri: Credis'ne poſſe te curari à Domino ob merita fratris Ioſeph hic ſepulti? Reſpondente illo, ſe credere, cuſtos adiecit: Inuoca ergo Deum, vt per merita eius tibi opituletur. Quod cùm ille feciſſet, cuſtos iterùm ait ad eũ: Abi in domum

Phreneticꝰ curatur. tuam, certus te à Domino per merita ſancti huius propediem liberatũ iri. Abijt ille, & ab ea hora vſque in præſens incolumis perſeuerat. Eodem die venit ad nos mulier quædam à Dollendorp, ferens infantem, qui ea nocte dormiente ipſa, in cunis præfocatus obierat. Flens igitur miſerandum in modum horis non paucis, tandèm recordata beneficiorum, quæ præſtaret Deus per beatum Ioſeph fratrem noſtrum, accepta fiducia, ità exclamauit: Tibi voueo, ſancte Ioſeph, ſi infantẽ hunc mihi viuum reſtitueris, me illum ad ſepulcrum tuum cum oblationibus adducturum. Dixit illa, & infans, redeunte anima, paulatim moueri cœpit & oſcitare. Id

Infans mortuus reuiuiſcit. cernens mater, correpto infante, ad ſepulcrum ſancti Ioſeph cum viro quodam, huius miraculi teſte, per duo Germanica milliaria properauit: cumque infantem ſepulcro eius impoſuiſſet, is tum primùm aperuit oculos, coloremque vitalem & priſtinum vigorem recepit.

Cap. 58. Poſt dies octo venerunt parentes cuiuſdam pueri, octauum ætatis annum agentis. Is ab equo decidens, in lignum durum humi iacens capite impegit, ità vt cranium non quidem frangeretur, ſed cum integra cute compreſſum, concauum appare-

pareret. Parentes accurrerunt ſtupidi, puerum exanimem vltrò citroque obuerſantes,& modis omnibus explorantes,num quod in eo vitæ ſignũ extaret.Sed cùm nullum deprǽhendi poſſet,mortem filij multis lachrymis proſecuti ſunt.Tandèm memores eorum,quæ faceret Deus per fratrem Ioſeph, inuocatione facta & voto nuncupato, filium viuum receperunt. Id ità ſe habere, coram conuentu fratrum noſtrorum iureiurando confirmârunt. Vir quidam ſex annorum puerum adduxit ad ſepulcrum fratris Ioſeph, aitque: Ecce filius beati Ioſeph. Fuerat ille puer valdè oppreſſus rota currus,& diebus quinque iacens ſine ſenſu, horis ſingulis moriturus putabatur. Vouerunt autem parentes ſe adducturum eum ad monumentum fratris Ioſeph,& puer contra omniũ ſpem ſanitati eſt reſtitutus. Quædam hydropica, cùm corpus eius à matre fuiſſet vndiquè contactum particula pelliũ, quibus adhuc viuẽs Ioſeph veſtitus fuerat, quam illa pro benedictione apud ſe ſeruabat,ilicò curata eſt. Multa alia legũtur beati viri miracula,quę & temporis & operis anguſtia ſcribi non patiebatur.

Itèm puer quidam.

Nota miraculum.

DE S. DIONYSIO EPISCOPO ALEXANDRINO, EX ECCLESIASTICA HISTORIA EVSEBII, *interprete Iohanne Chriſtophorſono Angliæ Epiſcopo.*

IAM tertius annus eo (Philippo) regnante prætererat, cùm Heraclas miniſterium eccleſiæ Alexãdrinæ vndecim annis executus, è vita deceſſit, & eiuſdem eccleſiæ Epiſcopatum obtinuit Dionyſius. Quæ autem & quàm turbulentæ procellę Dionyſium perſecutionis tempore exagitârint, teſtimonio Epiſtolæ ipſius, ad Germanũ perſcriptæ, hoc loco oſtendam: in qua ipſe de ſe narrat hoc modo: Ego coram Deo loquor,& ipſe nouit quòd verè loquor. Neque certè de fuga in præſentia mecum cogitaui, neq; quasi Deo inuito vllam feci. Quinetiam aliâs, regnãte Decio, antequàm perſecutio palàm contra Chriſtianos ediceretur,cùm Sabinus id temporis frumentarium ad me perquirendum miſiſſet,ego quatriduò in ædibus commoratus,eius aduentum aſſiduè expectaui. Ille autem vndiquè circumit, vias, fluuios, agros, paſsim vbi me latitare, aut quò me profectum eſſe ſuſpicaretur, ſedulò peruestigat: ſed cæcitate & quaſi caligine,nè ædes quæreret,circunfuſus tenebatur. Sibi nanque perſuaſerat,me perſecutione appetitum, domi nolle moram facere. Vix tandèm poſt dies quatuor, Deo mihi, vt indè demigrarem,præcipiente,& ſe mirandum in modum quasi ducem itineris præbente,ipſe, liberi & alij multi fratres ſimul domo egreſſi ſumus. Quod planè diuinæ prouidentiæ opus fuiſſe, rerũ euenta, quæ deincèps ſequebantur,vndè non parum commodi fortaſsè quibuſdam & vtilitatis obtigit, ſatis perſpicuè declarârunt.

Aprilis 8.
Lib.6.ca.28.

Cap.33.

Dionyſius non fugit perſecutionem.

Iubetur diuinitùs aliò ſe conferre.

Deindè paucis interpoſitis,ea quæ in fuga ſibi contingebant, euidẽter explanat, iſtaque ſubnectit: Ego vnà cum his,qui mecum erant,fortè ſole occidente in ſatellitum manus incidens,ab illis ad Taposirim deducebar: ſed tamen, ſicut erat Dei prouidentia proſpectum, Timotheus,quia non vnà aderat, neutiquàm præhenſus eſt. Profectus igitur pòſt, offendit, cùm ædes noſtras, præterquàm quòd miniſtri eas cuſtodirent, omninò deſertas eſſe, tum nos inſtàr mancipiorum abductos. deindè ſubiungit: Quàm admirabilis (dicam enim quod verum eſt) & diuinæ prouiſionis ratio fuit iſta quidem? Indigena quidam fortè fortuna Timotheo properè fugienti & conturbato fit obuiàm, rogat feſtinationis cauſam: iſte verum narrat. Ille cùm audiuiſſet (abierat enim ad nuptias lautè epulatum: quippè mos eſt, in huiuſmodi hominum conuentibus totam noctem in hilaritate & lætitia conſumere) ingreſſus in domum conuiuij, accumbentibus nunciat: qui quidem omnes vno impetu, tanquàm ſigno dato,conſurrexerunt,& maturo gradu properantes,cœperunt quàm celerrimè ad nos contendere: qui cùm in nos inciderent, ſummo gaudio exultare,atque ſatellitibus,qui nos obſeruabant, fugam faciẽtibus, nos,vt eramus,grabatis valdè malè ſtratis conquieſcentes, de improuiſo occupare. Ego certè (Deus teſtis eſt) eos vt fures primùm reputans,qui ad ſpolia & rapi-

Incidit in manus ſatellitum.

nam venerant, manſi in lecto nudus planè, vt eram, ſolo induſio coopertus: reliquum autem veſtitum prope me poſitum porrexi. At hi ſurgere iubent, & quammox abire. Tandem animaduertens quamobrem aduentâſſent, cœpi vociferari, ſupplex illos precatus, vt abirent, nosque illic manere paterentur. Quinetiam petebam ab eis, vt ſi quo me beneficio afficere cuperent, ipſi caput meum ceruicibus abſcindere dignarentur, ſicque ſatellitibus, qui me eſſent cruciatum abducturi, anteuerterent. Illi, dum hæc clamore efferebam, (ſicut conſortes mei, & omnium calamitatum mearum participes, pro certo nôrunt) me inuitum è lecto excitârunt. Tum ego humì me ſupinum proſternere: iſti igitur manibus pedibusque me abreptum (Gaius quidem, Fauſtus, Petrus & Paulus, qui me ſequebantur, iſtarum rerum omnium teſtes eſſe poterunt) educere, ac præhenſum propè inuito animo ab oppidulo exportare, & nudo aſino impoſitum, ſecum indè auchere. Iſta de ſe narrat Dionyſius.

Eripitur vi è manibus illorum.

Idem etiam Dionyſius in Epiſtola ad Fabium epiſcopum Antiochiæ, certamina & decertationes eorum, qui ſub Decij imperio martyrium pertulerunt, iſto modo perſequitur: Non ex Imperatoris edicto perſecutio apud nos incepta fuit, ſed integro anno præuerterat. Nam vates (quiſquis ille fuerit) malorum omnium, quæ huic ciuitati acciderunt, architectus, infinitam gentilium turbam contra nos incitauerat impuleratque, atq; adeò ad patriam ſuam & antiquam ſuperſtitionem defendendam magnoperè inſtigârat. Qui ab illo ad maleuolentiam irritati, omnemque aucupati licentiam ad ſcelus patrandũ, ſolam pietatem & verum cultum dæmonum ſuorum iſtum cenſuerunt, vt Chriſtianorum cæde & ſanguine ſuas crudeles manus reſpergerent. Primùm igitur ſenem quendam, *Mettram nomine, arreptum impia verba contra Deum loqui mãdant: cuius corpus, propterea quòd eorum voluntati repugnabat, fuſtibus cædũt, vultum oculosque præacutis arundinibus pungunt, ipſumq; adeò ad ſuburbia abductum lapidibus obruũt. Deindè fidelem mulierem quæ vocabatur Quinta, ad idolorum delubrum ducere, & ad falſos deos venerandos impellere cœperunt: eamque, cùm ſe auerteret, & talẽ cultum deteſtaretur, pedibus conſtrictis, per vniuerſæ vrbis plateas, aſperis ſaxis conſtratas raptare, & ſimul àc corpus eius ad ſaxa molaria alliſiſſent, & flagris pariter lacerâſſent, ad ſuburbia trahere, ibique crebro ſaxorum coniectu obterere.

Cap.34. Alexãdrini perſequuntur Chriſtianos.

Quidã hunc Methranũ vocant.

Martyrium Quintæ.

Tum verò vno quasì animorum impetu omnes in piorum ædes irruere, & ſinguli quos ſibi vicinos eſſe cognouerat, properè educere, expoliare, diripere: & diuitias ac ſupellectilem, ſi quæ erat precioſior, ſibi ſeponere: ſi quæ vilior, ſordidior, & ex ligno cõfecta, in vijs diſſipare, deindè exurere: adeò vt ciuitas illa veram ſpeciem vrbis ab hoſtibus captæ deſpoliatæque probè repræſentaret. Fratres ergò deflectere è via, & in loca ſeparata ac ſolitaria ſe ſubducere: rapinam bonorum ſuorum ſimiliter cum illis, quibus Paulus illuſtre perhibet teſtimonium, cum gaudio ſuſcipere. Atque haud ſcio, vtrùm quiſquam præter aliquem vnum alicubì fortaſsè, hucuſquè Dominum denegauerit. Serapionem itèm proprio lare abſtractum, diris concidunt tormentis, & omnibus membrorum articulis confractis, ex loco edito præcipitẽ deijciunt. Nullus itineris flexus, nulla via publica, nullus angiportus erat, in quo tutò vel noctù, vel interdiù liceret incedere: quippè omnes vbiquè vno ore conclamabant, Si quis è Chriſtianorum numero impia & profana verba effari recuſauerit, rapiatur extemplò, & in ignem conijciatur.

Heb.10.

Omiſſa hic de S.Apollonia, quę ę 9.Februarij.

Atque iſta mala hoc modo nõ ad exiguum tẽporis ſpatium graſſata ſunt, verùm tandèm ſeditio & bellum inteſtinum, quod in illos miſeros poſteà inuaſit, crudelitatem contra nos exercitam, in ipſorum capita conuertit. Vndè nos quidem, dum illorum furor in nos incenſus, alijs rebus implicatus tenebatur, pauliſpèr reſpirauimus: verùm confeſtim animũ Imperatoris, qui clementiùs aliquanto & humaniùs videbatur erga nos anteà affectus, omninò commutatũ eſſe nobis nunciatum eſt. Quapropter minarum formido in nos iactatarũ vehementer accreſcebat. nam Decij edictum erat iam diuulgatũ, illudq; tale profectò videbatur, quale Dominus prædixerat futurum: in quo terribiliſſima illa eius propemodùm explebatur ſententia, nimirùm electos, ſi poſſibile eſſet, in errorem inductos fore. Qui omnes certè metu perculſi obſtupuerunt: atque ex illis qui cùm dignitate, tum diuitiarũ affluentia præſtare videbantur (qui quidem nõ pauci erant numero) nonnulli timore perterriti, dijs illorũ colẽdis ſe vltrò offerũt: alij ex priuatis ędibus in publicum raptati,

Decij edictum crudele in Chriſtianos.

Matth.24.

Multi deficiunt.

raptati, ad delubra ducuntur à magiſtratibus: multi vicinorum ſuaſu cò pelliciuntur: qui quidem nominatim euocati, ad impura & profana corũ ſacrificia ſe conferunt.

Horum autem non pauci, quaſi minimè eſſent ſacrificaturi, ſed illi ipſi potiùs victimæ & ſacrificia idolis futuri, pallore exalbeſcũt, & formidine attoniti ſtupent: adeò vt frequenti populi turba, quæ circunſiſtebat, dum ſe omnibus perſpicuè patefaciebant, cùm ad moriendum, tum ad ſacrificandum tandèm timiditate eſſe affectos, riſui & ludibrio haberentur. Alij paratiùs ad altaria procurrunt, duro ore & impudenti conſtanter aſſeuerãtes, ſe nunquàm fuiſſe Chriſtianos: de quibus Domini ſententia veriſſimè dici poteſt, diuitem difficulter poſſe ſeruari. Ex reliquis, Matth. 19.
qui tenuiores erant & magìs obſcuri, plerique vtrunque iſtud hominum genus, quod poſtremò poſuimus, imitantur, alij capeſſunt fugam, nonnulli præhendũtur. Atque ex præhenſis multi ad vincula & carcerem pergunt, & multis diebus ibi tenentur concluſi, poſteà tamen antequàm ad tribunal accedunt, Chriſtum eiurant: quidam tormenta diù fortiter ſuſtinent, ſed ad extremum ſuccumbentes, fidẽ pernegãnt. Cæterùm qui Domini erant, tanquàm firmæ & beatæ columnæ, eius ope Probè Chriſtianorum
& gratia roboratæ, fidei firmitati, quæ in eorum animis penitùs inſidebat, vires ac inuicta virtus.
tolerantiam aptè & appoſitè reſpondẽtem adepti, admirabiles & inſignes eius regni martyres ac teſtes facti ſunt.

Quorum primus erat Iulianus, homo podagræ doloribus adeò oppreſſus, vt ne- Martyrium
que incedere, neque pedibus cõſiſtere poſſet. Hic cum alijs duobus, qui eum geſta- Iuliani 27.
bant, ad iudicem adducitur: alter nomine Cronion, cognomento Eunus, & ſenex Februarij.
ipſe Iulianus, Dominum ingenuè confitentur: qui per totam vrbem, quæ certè, vt noſtis, ampliſſima eſt, camelis inſedentes deducti, & ità ſublimes verberibus cæſi, tandèm immenſo quodam rogõ & ſupra modum exardeſcente, hominum multitudine vndiquè circunfuſa, comburuntur. Ac dum abducebãtur ad locum ſuppli- Idem Beſæ,
cij, miles quidam, nomine Beſas, illis inter eundũ opem ferre, & his, qui eos contumelia afficiebant, ex aduerſo reſiſtere laborat. Qui, cùm populus contra eum proptereà vociferaretur, indè ilicò abripitur ad iudicẽ, & in præclaro illo prælio pro pietate ſuſcepto, tanquàm fortiſſimus Dei bellator, ſtrenuè & viriliter ſe gerens, ſecuri demùm percutitur. Alius quidam genere Afer, qui & appellatione Macar, & Idem Macarij 8. De-
ob vitam beatã, quam diuinæ gratiæ ſubſidio degiſſet, verè Macar, id eſt, beatus fuit, cembris.
cùm ad fidei negationem, iudice eum ad eam rem magnoperè cohortante, adduci non poſſet, viuus crematus eſt.

Epimachus etiam & Alexander non longo poſt tempore, quàm vincti tenebantur, poſt horum martyriũ multos dolores perpeſſi, dilaniati nouaculis, & flagellis Epimachus, [...] martyres 12.
lacerati, ad extremum ardentiſſimis flammis circuniectis abſumpti fuerũt. Quibus Decembris.
quatuor mulieres martyres adiungebantur: quarum prima fuit Ammonariũ, ſancta virgo: quæ, cùm iudex diù admodùm illam torſiſſet, vtpote conſtanter aſſerentem ſe nihil aliquandò eorum dicturam, quæ ille iuſſiſſet, eaque in ſententia firmè perſtaret, ad ſuppliciũ abducitur. Mercuria ſecunda erat. Anus in primis veneranda, tertia Dionyſia, quæ quanuis erat multorum liberorum parens, illos tamẽ Domino in amore minimè prætulit: quarta Ammonarium altera: quæ tres, cùm præſes vereretur, nè incaſſùm tormenta illis infligeret, & quodam modo euinceretur à mulieribus, nullum tormentorum genus ampliùs ſubire cogebantur, ſed ſtatim capite obtruncato, mortem oppetũnt. Pro omnibus enim prior Ammonarium, tanquàm in prima dimicationis acie locata, ſatis tormentorum exceperat.

Heron præterea, Ater, & Iſidorus Aegyptij, & Dioſcorus vnà cũ illis, adoleſcẽs Paſſi ſunt
quindecim annos natus, iudici traduntur. Et primùm iudex adoleſcentẽ, tanquàm 14. Decemb.
facilem ad perſuadendum, blandis verbis in fraudẽ inducere, tum velut remiſſum & flexibilem ad fidem negandã tormentis impellere tentat. Sed Dioſcorus neque perſuaſione quicquam cõmotus eſt, neq; iudicis omninò ceſſit ſententiæ. Cæteros acerbiſſimè crudeliſſimeq; verberibus dilacerat: quos cùm tormenta magno & fidenti animo pro fide tolerare cerneret, rogo cremandos tradit. Dioſcorũ autem, cùm propter ſingularẽ animi magnitudinẽ, quam palàm oſtenderat, tum propter prudentiſſima reſponſa, quæ ad ſingula rogata dederat, iudex magnoperè admiratus, dimiſit, affirmans ſe propter ætatẽ certos dies illi velle cõcedere, quibus reſipiſcendi haberet facultatẽ. Iam ergò Dioſcorus, ſumma pietate eximius, nobiſcum eſt,

eſt,expectans cùm certamen prolixius,grauiusque, tum amplius præmium & diuturnius.

Martyrium Nemeſij 19. Decembris.

Porrò Nemeſis quidam,& ille etiam Aegyptius,falsò in crimē vocabatur, quòd cum latronibus ſocietatem coiuerat: ſed iſtam calumniæ notam, ab eo alieniſſimam quidem,cùm coram Centurione diluiſſet, iterùm per iudicem fuit delatus, quòd Chriſtianus eſſet,vinculisque cōſtrictus ad præſidem venit. Iſte iniuſtiſſimus præſes beatum martyrem tormentis & verberibus duplo grauioribus,quàm latrones ipſos,affictans,exemplo Chriſti inter latrones interiectum,(vndè non parum honoris adeptus eſt) feruido ignis exurit incendio. Quædam porrò militum turma derepentè accedit, nimirùm Ammon, Zeno, Ptolemæus, Ingenes, & pariter cum illis ſenex Theophilus: qui pro tribunali ſe ipſi ſtiterunt.

Militū quorundam inſignis virtus.

Cùm igitur quidam, quòd Chriſtianus eſſet,in quæſtione verſaretur, & iam ad fidei negationē propenderet,iſti aſſiſtentes,præ rei indignitate dentibus frendere,vultu nutare,manus extendere,toto deniquè corpore geſtus quoſdā agere cœperunt. In quos cùm omniū ora eſſent conuerſa,priùs,quàm vlli alij in eos inieceruīt manus, illi ipſi ad ſubſellia accurrere, ſe Chriſtianos profiteri: ſic vt cùm præfectus & aſſeſſores,qui aderant ei in concilio, timore obſtupeſcerent: tum Chriſtiani, in quos iam inquirebatur,ad ea tormenta,quæ pòſt eſſent perpeſſuri, tolerāter ſufferēda maximè confirmarentur: tum deniquè iudices,qui eſſent contra eos ſententiam pronunciaturi,maximo metu exhorreſcerent. Iſti verò è foro gloriantes abſcedere, & præ teſtimonio,quod Chriſto perhibuerant,ſummo gaudio exultare, Deo per illos glorioſos triumphos agente.

Iſchyrion crudeliter necatur 22. Decembris.

Alij prætereà complures in vrbibus & pagis à gentibus diſtracti erant, & quaſi membratim diſcerpti: ex quibus vnum exempli gratia commemorabo. Iſchyrion cuiuſdam magiſtratus negocia,mercede conductus,procurat. Is,qui eum cōduxerat,iubet idolis ſacrificare: quem, cùm mādato minimè obſequeretur,cœpit conuicijs lacerare: ac cùm conſtanter fidei adhæreſceret,grauibus affecit contumelijs: atque vbì vidit eum pacatè & tranquillè omnia ſufferentem,arrepto fuſte præacuto,inteſtina ac viſcera eius transfodit,crudeliterque interemit. Quid attinet percenſere multitudinem, eorum, qui in ſolitudine & montibus vagi errantesque, ſiti,frigore,morbis,latronibus, beſtijs fuerunt extincti? Quorum electionis beatæ & eximiæ victoriæ quanquàm teſtes ſunt hi,quibus adhuc ex illo numero vita ſuppeditat,tamē vnum aliquod facinus proferam,quò res iſtæ ſint exploratiùs cognitæ perſpectæque.

Chæremon Epiſcopus.

Chæremon epiſcopus ciuitatis,quæ Nilus dicitur,cùm iam planè grandis eſſet,& ætate prope exacta, vnà cum vxore ſua ad montem Arabiæ confugiens,neque pòſt reuerſus eſt, neque vſquàm eos quiſpiam videre potuit. Et licèt fratres iam aliquotiès eum cum vxore quærerent, tamen neque ipſos, neque corpora eorū vſpiam reperire potuerunt. permulti certè in eo Arabico monte erant, à barbaris Saracenis facti captiui: quorum alij ægrè quidem & vix ingenti pecuniæ ſumma redimi poterant, alij hactenùs nullo modo. Atque iſta mi frater, non fruſtrà equidem dicendo perſecutus ſum,ſed vt cognoſcas quantæ & quàm acerbæ calamitates apud nos obtigerint: quas qui fuerint magis experti,plura de illis & ſciunt,& dicere poſſunt.

His etiam alia paulò pòſt attexit: Illi igitur diuini martyres (qui iam Chriſti tanquàm aſſeſſores ſunt, & regni eius conſortes, participes iudicij, & illius in hominibus iudicandis ſententiam approbantes ferunt) dum erant apud nos, nonnullos è fratribus,in quibus crimen ſacrificandi idolis hærebat,quiq; à fide excidiſſent,cùm

Lapſi quidā Eccleſię cōciliantur.

conuerſionem ac pœnitentiam eorum perſpicerent, eamque poſſe acceptam fore ei,qui omninò non vult mortem peccatoris, ſatis exploratum haberent, ad ſe denuò admittunt, recipiunt in eccleſiam, conuentus cum illis celebrant, ineunt ſocietatem,precum & epularum communione vnà vtuntur. Quid igitur conſilij nobis,fratres,datis? quid cenſetis nobis agēdum eſſe? illis'ne ſuffragabimur? eiuſdem cum illis erimus ſententiæ? iudicium eorum ſequemur? modum tenebimus benignitatis? his quorum illi miſerti ſunt,benefici & clementes erimus? An contrà,eorum iudicium inane & irritum faciemus? eorum ſententiæ noſipſos conſtituemus animaduerſores? clementiæ inhumanitùs reſiſtemus? refringēmus inſtitutum? Deum deniquè ad iram prouocabimus?

Nouatus hæreticus perſtringitur.

Lib.7.ca.10.

De perſecutione autem, quæ vehementiſſimè, regnante Valeriano, exardeſcebat,

bat, quas & afflictationes & incommoda idem Dionyſius cum alijs propter verum cultum Dei, vniuerſarũ rerum opificis, ſubiuerit, verba eius, quibus in Germanum ſuæ ætatis Epiſcopum, qui illius famam maledictis lædere tentâſſet, inuehitur, ſatis perſpicuè declarant, quæ ità ſe habent: Videbor equidem nonnullis fortaſsè, dum admirabilem Dei prouidentiam erga nos oſtẽtatam cogor neceſſariò explicare, in magnam amentiam inſcitiamque eſſe prolapſus. Verùm quoniam ſecretum regis occultare eſt, vt inquit ſcriptura, præclarum, & Dei opera prædicare cum primis eximium, ego cum Germano manus conſerere aggrediar. Veni ad Aemilianum, non quidem ſolus, ſed me comitati ſunt compreſbyter meus Maximus, & Diaconi Fauſtus, Euſebius, & Chæremon: & quidam è fratribus, qui Roma ad nos venerant, nobiſcum vnà profectus eſt. Aemilianus autem non dixit mihi conceptis verbis, Ne cõuentus agito: Hoc enim illi fuiſſet ferè ſuperuacaneum, & in eo, quod ille moliebatur, poſtremas ſanè tuliſſet: præſertim cùm ad id, quod caput eſt noſtræ religionis, omnem ſuam curam & cogitationem cõuertiſſet. Nam non de hoc, nimirùm nè conuentus agerem, ab eo ſermo erat inſtitutus, ſed de eo, nè meipſum deincèps Chriſtianum eſſe profiterer: atque ab hoc quidem me deſiſtere mandauit, ratus id quidem, ſi ego fidem commutarem, alios eandem mecum ſententiam ſecuturos. Non abſurdè equidem, neque circuitione vlla vſus, reſpondi, Deo obtemperandum magis, quàm hominibus: quin palàm etiã conteſtatus ſum, me illum, qui ſolus Deus eſt, & nullum alium venerari: neque ſententiam velle mutare, neque aliquando deſiſtere eſſe Chriſtianum. Deincèps iuſſit, vt in pagum nomine Cephro, prope locum quendam deſertum ſitum, rectà abſcederemus. Verùm verba, quæ ab vtriſque vltrò citroque habita ſunt, vti fuerunt à quibuſdam in commentarios relata, accipitote. — *Tob. 12.* — *Dionyſius iubetur negare Chriſtum.* — *Dionyſij cõſtantia.*

Dionyſio, & Fauſto, & Maximo, & Marcello, & Chæremoni in concilium introductis, Aemilianus qui præfecturam gerebat, ſic locutus eſt: Vobiſcum iam coram abſque ſcripto lubet diſſerere de Imperatorum dominorum noſtrorum humanitate atque clementia, quam erga vos declarant. Nam ſalutis veſtræ ac vitæ poteſtatem vobis fecerunt, modò ad id, quod eſt ſecundùm naturam, velitis voſipſos conuertere, & deos, qui illorum regnum ſeruant incolume, ſanctè adorare: eorũ autem penitùs obliuiſci eorũ, qui naturæ repugnare videantur. Quid igitur ad iſta reſpondetis? neque enim vos ingratos fore arbitror, cùm tanta benignitas ab illis ſit vobis oſtentata: quandoquidem ad res meliores vos amicè & beneuolè cohortantur. Dionyſius reſpondit: Non omnes colunt omnes deos, ſed ſinguli ſingulos pro arbitratu. Nos proinde vnum Deum, omnium rerum fabricatorem, qui Valeriano & Galieno Cæſaribus, Auguſtis, viris ſanctiſſimis imperium largitus eſt, & colimus & veneramur. Huic etiam ſine intermiſſione pro eorum regno, vt ſtabile & firmum maneat, preces adhibemus. Tum præfectus Aemilianus: Quis vos, inquit, prohibet, quo minùs hunc, ſi Deus ſit, cùm alijs dijs, qui ſunt ſecundùm naturam, cultu & reuerentia obſeruetis? Vobis enim præceptum eſt, vt deos adoretis, quos omnes nôrunt. Ad quæ Dionyſius: Nos, inquit, nullum præter vnum Deum honore & obſeruãtia proſequimur. Aemilianus præfectus iterùm: Video, inquit, vos non modò ingratos eſſe, ſed ſingularis Auguſtorum manſuetudinis propè immemores. Quapropter in hac ciuitate non liberum erit vobis verſari, ſed eritis in partes Libyæ relegati, in locum videlicet, qui Cephro nuncupatur: quem ex Auguſtorum noſtrorum iuſſu vobis aſſignaui. Neque vſquàm omninò vel vobis, vel alijs quibuſcunque poteſtas erit, aut celebrandi conuentus, aut in ea, quæ cœmeteria appellantur, ingrediendi. Quòd ſi quis veſtrûm in eum locum, ad quem vos ire præceperim, minimè proficiſcatur, aut in aliquo reperiatur conuentu, ſuoipſius capiti creabit periculum. nõ deerit nanq; accurata ad vos obſeruandos induſtria. Abite igitur, quò iuſſi eſtis. — *Iubetur eũ ſuis exulare.*

Sic Aemilianus me etiam morbo laborantem abire compulit, & ne ad vnum quidem diem meam profectionem differre voluit. Quódnam ergò mihi ſupererat ocium, vel ad conuentus agendos, vel ſecùs? Deinde addit: At tamen nos, iuuante Deo, non à conuentu palàm inter nos celebrando abſtinuimus: quin ipſe equidem quoſdàm in ciuitate fratres, perindè ac ſi ſimul cum illis verſatus fuiſſem, ad conuentus perſtudioſè agẽdos impuli: & quãuis ab illis corpore abeſſem, vt inquit Apoſtolus, ſpiritu tamen ſemper aderam. Ad Cephro autẽ nõ exiguus cœtus — *Iudicis erga eum inhumanitas.* — *Coloſ. 2.*

nobiſcum

nobiſcum vnà migrauit, tum fratrum qui ab vrbe nos ſequebantur, tum aliorum, qui ex reliqua Aegypto conuenerant. Atque ibì Deus quaſi ianuam ad verbum ſuum prædicandum nobis patefecit. Ac primùm quanquàm perſecutione eramus diuexati, & lapidibus obruti, poſteà tamen non parua gentilium multitudo, idolis relictis, ad Deum colendum ſe conuertebat. Nam tunc primùm verbum Dei, quod nunquàm anteà accepiſſent, per nos inter eos diſſeminatum fuit. Et Deus, perindè atquè huius rei cauſa ſolùm illò nos deduxerat, eo completo miniſterio, iterùm indè abduxit. Quippè Aemilianus, vt videbatur, habuit in animo nos in aſperiora interioraque Libyæ & magìs deſerta loca transferre. Omninò enim in Mariotam commigrare mandauit, & ſingulis noſtrûm per regiones varias pagos præſcripſit ſingulos: me autem propiùs ad regiam viam, vt primus præhenderer, collocauit. Sic enim res ab illo diſpenſata, ſicque comparata fuit, vt quandò viſum foret, nos compræhendere, omnesque facilè occupare poſſet.

Multos cōuertit gentiles.

Ego verò cùm in Cephro abire iuſſus eſſem, tametsì locum vbinam eſſet ſitus, ignorabam, & nomen nunquàm anteà ferè audiueram, tamen libenter & abſque animi perturbatione eò abſceſſi. At vt primùm nunciatum erat mihi, vt in Colluthionis agros demigrarem, qui mihi aderant, nôrunt quo pacto (Hoc enim mihi ipſe vitio vertendum puto) animo affectus eſſem. Primùm rem valdè acerbè tuli, admodumque ſuccenſui. nam quanuìs loca illius regionis magìs mihi cognita eſſent, ac magìs familiaria quàm Cephro, tamen ipſum Colluthionem deſertum à fratribus, deſertum à probis viris eſſe dicebam, & non ſolùm moleſtijs, à crebro viatorum trāſitu exhibitis, ſed periculoſis etiam latronum incurſionibus obiectum. Cæterùm cùm fratres mihi ſignificâſſent, Colluthionem nō tam longè ab Alexandria diſtare, & licèt Cephro magnam fratrū ſocietatem ex Aegypto profectorum nobis attuliſſet, adeò vt maiores cōuentus celebrare potuiſſemus: ibi tamen, quia propiùs indè aberat Alexandria, crebriùs hominum ſummo amore, familiaritate & amicitia, nobiſcum coniunctorum adſpectu (Ad nos enim velle accedere, noſtroſque animos recreare, & ità tanquàm in ſuburbijs paulò remotioribus nos aliquotiès conuentus agere poſſe dixerunt) reuerà frui licere, permagnam animo cepi conſolationem. Ac ſic planè contigit. Poſt iſta, de alijs rebus aduerſis, quæ ſibi acciderant, ità ſcribit.

Collvthionem petere iubetur.

At multis fidei confeſſionibus gloriatur Germanus, ac multa mala contra ſe patrata habet dicere ille quidem: ſed quot quæſo iudicum ſentētias contra nos pronunciatas poteſt enumerare? quot publicationes proſcriptioneſque bonorū, quot fortunarum direptiones, quot abdicationes dignitatum, quantas inanis & popularis gloriæ contemptiones, quantas laudum à præfectis & à ſenatoribus nobis tributarum deſpicationes, quantam minarum nobis obiectarum, aduerſarum vociferationum, periculorum, perſecutionum, exilij, anguſtiæ & variæ cuiuſque modi afflictationis tolerantiā, vt illa quæ ſub Decio, & Sabino, & quæ hactenùs ſub Aemiliano mihi obtigerunt. Vbì Germanus comparuit? quis ſermo de eò peruagatus? Verùm magnam iſtam inſcitiam, in quam ob Germanum modò prolapſus ſum, miſſam facio. Quocircà rerum ſingularū explicationem fratribus, qui eas tenent, ſigillatim perſequendam permitto.

Fortiter ab illo geſta & tolerata.

Idem etiam in Epiſtola ad Domitium & Didymum conſcripta, eorum qui iſtius perſecutionis procellis agitati fuiſſent, hoc modo mentionem facit: Chriſtianos autē, qui & permulti ſunt, & vobis minimè cogniti, nominatim citare ſuperuacaneum arbitror. Sed hoc ſciatis velim, viros & mulieres, iuuenes & ſenes, puellas & vetulas, milites & priuatos, cuiuſque generis, cuiuſque ætatis extitiſſe: quorū alij flagris cæſi, alij ignis incendio cremati, alij ferro percuſſi, parta victoria, coronas martyrij adepti ſunt. Nonnullis autem longinquum hoc perſecutionis tempus non ſatìs fuit, vt Domino viderentur accepti, ipſeque illos ad ſe reciperet. In quorum numero, vt veriſimile eſt, ego ipſe ſum, cui adhuc vita ſuppetit. Ac propterea ipſe qui dicit, Tempore accepto audiui te, & in die ſalutis adiuui te, me in illud tempus diſtulit, quod mihi idoneum opportunumque fore nôrit. Quoniam autem de me meiſque ſocijs rogatis, & quo loco ſit vita noſtra conſtituta, certiores fieri cupitis, accepiſtis, credo, qua ratione quidam ex Mariotide me, Gaium, Petrum & Paulum, à centurione, duce, militibus & ſeruis captiuos abductos de improuiſo adorti, inuitos & minimè ſpontè ſequentes vi abſtraxerint,

Omnis generis & ætatis martyres Alexādriæ.

Eſa.49.

& à mi-

& à militibus auulſos ſecum abripuerint. Iam verò ego cum Gaio & Petro, ſoli à cæteris fratribus ſeparati, in deſertum & ſqualentem Libyę locum concluſi ſumus, tridui viam à Paratonio diſtantes. quinetiam paulò longiùs progreſſus dicit: In vrbem clàm & ex occulto ingreſſi ſunt, alios fratres inuiſuri: preſbyteri quidem Maximus, Dioſcorus, Demetrius, Lucius: (Fauſtinus enim & Aquila, qui hominum ſermone celebriores ſunt, in Aegypto vagi oberrãt) Diaconi autem poſt illos, qui peſtis contagione infecti interierunt, relicti Fauſtus, Euſebius, Chæremon: Euſebium dico, quem ab initio perſecutionis Deus ſua gratia roborauerat, & non modò ad miniſteria confeſſorum, qui carceribus tenebantur, ſummo ſtudio & omni animi contentione explenda, ſed etiam ad lintea, quibus corpora beatorum martyrum iam vita defunctorum inuoluerentur, neglecto vitæ periculo conficienda præparauit. Præfectus verò nihil adhuc de ſua in ſanctos remittit acerbitate, ſed alios, qui ad eum adducuntur, è medio, vt dixi, tollit: quoſdam tormẽtis dilaniat, nonnullos arcta cuſtodia & vinculis contabefacit: & quanquàm præcipit, ne quiſquam illos adeat, atq; adeò curioſè inquirit, ecquis reperiatur, qui eos velit adire, Deus tamen propenſo fratrum ſtudio, & aſſidua eorum curatione, illos iſtis rerum anguſtijs oppreſſos reficit ſubleuatque. *Euſebij diaconi erga martyres ſtudium.*

Vbi iam pax, ſedata propè perſecutione, conſtituta fuit, Dionyſius redijt Alexandriam. *Lib. 7. ca. 16.* In qua vrbe tam grauis ſeditio & bellum inteſtinum deintegrò ciebatur, vt fratres in ciuitate, propterea quòd omnes in alterutram ſeditionis partem diuiſi erant, Dionyſius nullo modo poſſet inuiſere. Vndè in ipſo Paſchatis feſto ab ipſa Alexandria, velut exul ab extera regione, per literas cum illis colloqui coactus fuit. *Dionyſius redit Alexandriam.* Quinetiam aliam poſteà Epiſtolam ad Hieracem eccleſiarum Aegypti Epiſcopum de feſtorum celebratione conſcripſit, in qua ſeditionis, quæ eodem tempore fuit Alexandriæ concitata, his verbis mentionem facit: Quid mirum, ſi arduum & difficile ſit mihi apud eos, qui longinquiore locorum intercapedine diſtant, per epiſtolas tanquàm coràm ſermones conferre, cùm & mihijpſi mecum colloqui, & proprio animo in varias partes diſtracto cõſilium dare anceps & periculoſum videatur? *Seditio Alexandriæ.* Nam ad viſcera mea, meos chariſſimos fratres, contubernales, vno animi conſenſu mecum concordes, eccleſiæ eiuſdem ciues, cogor equidem neceſſariò literas ſcriptas dare: eas tamẽ ad illos mittere videor mihi nullo modo poſſe. Faciliùs enim, non dicam in exteras regiones, ſed ab oriente ad occaſum vſque iter facere quiſquam poterit, quàm ab vna Alexandriæ parte ad alterã pergere. Media nanque ciuitatis platea plus habet periculi, pluſque difficultatis ad tranſeundum, quàm ſolitudo illa deſerta lõga, ac nullis hominum veſtigijs trita, quam Iſraëlitæ vix duabus hominum ætatibus peragrârunt: & quàm ipſum etiam mare rubrum, quod quidem in duas partes diſruptum, & inſtàr duplicis muri vtrinquè erectum, prætergredientibus Iſraëlitis tranſitum dedit perfacilem. *Exod. 14.*

Porrò autem cùm peſtifer ac letalis morbus bellum continuò inſequeretur, *Cap. 17.* cumque feſti Paſchatis celebratio modò appropinquaret, deincèps rursùs fratribus ſcripſit Dionyſius, & graues calamitatis perturbationes illis ſignificauit his ferè verbis: In hac miſeriarum turba alijs fortaſsè neque hoc tempus, neque aliud, immò neque illud ipſum tempus, quod homines putarent omnium lætiſſimum, nedùm alia tempora, ad feſtum celebrandum ſatis idoneum videretur. Etenim iam lamentationum plena ſunt omnia, iam lugent omnes, iam mœrores, iam querelæ vniuerſam vrbem propter multitudinem cùm illorum qui modò mortui ſunt, tum horum qui quotidiè moriuntur, occupant. *Sæuiſſima peſtis Alexandriæ.* Nam ſicut de primogenitis Aegyptiorum ſcriptum eſt, ſic & nunc ingens clamor editur. non enim eſt domus, in qua non ſit mortuus. *Exod. 12.* idque planè meritò. Multa nanque & grauia incommoda, perdito eorum conatu, Chriſtianis etiam ante hoc tempus importata fuiſſent. Primùm omnium nos ex vrbe expulerunt: quo quidem tempore nos ſoli, cùm ab omnibus perſecutione exagitati eſſemus, & mulctati morte, feſtum lætis animis celebrauimus, & ſingula loca, ad ſingula afflictionum genera nobis præſtituta, vt ager ſylueſtris, ſolitudo deſerta, nauis fluctibus iactata, diuerſorium publicum, & horridus carcer, opportuna videbantur, in quibus celebres conuentus maximo cum ſtudio ageremus. *Chriſtianorũ alacritas* Quin beati martyres, qui è vita ceſſerant, & à Deo in cælum ad epulas erant inuitati, feſtum omnium certè ſplendidiſſimum peregerunt.

His de rebus deinceps bellum & fames eos de improuiſo oppreſsêre: quæ quanquàm nos vnà cum gentilibus perferebamus, ſoli tamen inter omnes, quæcunque vrgebant, æquo animo ſuſtinuimus: & tametsi illarum rerum, quas illi cùm conſciuiſſent ipſi inter ſe, tum prętereà perpeſſi eſſent, eramus ex æquo participes, pace tamen Chriſti, quam nobis ſolùm clemens largitus eſt, rursùm mirè noſipſos oblectauimus. Cæterùm vix tum nos, tum illi breuiſſima ad reſpirandum ſumus intercapedine potiti, cùm peſtis iſta ſubitò graſſari cœpit: res planè illis ad terrẽdum omni metu formidoloſior, ad excruciandum quauis calamitate miſerior acerbiorque, & vt proprius illorum ſcriptor memorat, ad cogitandum ſolùm omnium opinione maior. Verùm nobis non eius generis putabatur, ſed à Deo cùm ad fidẽ noſtram exercendam, tum ad tolerantiam animi probandam, nihilo minùs, quàm alia rerum incommodarum genera, quæ aliquandò obtigiſſent, cælitùs inflictam. Et ſicut alicubi à nobis minimè abſtinuit, ſic in gentiles longè lateque oberrauit. paulò pòſt adiungit iſta.

In rebus duris pax & trãquillitas animorum.

Quamplurimi è fratribus noſtris adeò immenſo quodam charitatis & fraternæ beneuolentiæ ardore erant inflammati, vt minimè, ſuæ parcentes vitæ, ſed ipſi ſibi inter ſe firmè adhæreſcentes, eos qui morbo opprimebantur, nulla ſuî cura aut cautione adhibita, ſedulò inuiſerent, illis inſeruirent aſſiduè, pro viribus ob Chriſti amorem curarent, vnà cum illis decederent è vita, lubentiſſimè contagione aliorum infecti, etiam morbum à proximis quodammodò ad ſe attraherent, ſuaque ſponte aliorum mœrores beneuolè mitigarent. Multi itèm dum alijs ægrotantibus curam adhibent, illisque vires reſtituunt, ipſi aliorum mortem in ſe deriuantes, vitam amittunt. Et verbum illud, quod vulgò ſemper dicitur, quodque veræ beneuolentiæ ſolùm videtur conuenire, nimirùm vt ſinguli pro amicis abeant è vita, ſeque eorum cauſa, vt ità dicam, reiectamentum efficiant, re ipſa expleuerunt. Ex fratribus igitur, qui virtute facilè erant præſtantiſſimi, ad hunc modum mortem oppetiuerunt: quorum nonnulli erant presbyteri, alij diaconi, quidam è populo virtutis ergò multùm laudati: adeò vt iſtud mortis genus, quod propter incredibilem pietatem & robuſtam fidem ſuſcipiebatur, nihil à martyrij ſplẽdore abeſſe videretur. Quinetiam ſanctorum corpora manibus erectis ſupinisque excipere, gremio ſuo reponere, occludere oculos, ora obturare, geſtare humerjs cadauera, decenter ornare, illis adhæreſcere, amicè cõplecti, lauare accuratè, & linteo funebri inuoluere non grauati ſunt: ipſique, qui ſupererant, paulò pòſt ſimilia officia in ſe collata propterea adepti, quòd eandem mortis viam inſtarent, quam qui præiuerant inſtitiſſent. Gẽtiles autem his omnibus fecêre contraria. eos enim, qui ægrotare incipiebant, ab ædibus extrudere, deſerere amiciſſimos, in plateis ſemiuiuos proijcere, cadauera inſepulta canibus exponere dilanianda, mortis participationem & quasi communionem auertere, quam planè vel infinita diuerticula quærentes, nullo modo poterant euitare.

In peſte ſumma erga infectos charitas.

Sic mundus amat ſuos.

Cap. 18. Scripta Dionyſij.

Poſt iſtam Epiſtolam, cùm ciuitatis ſtatus denuò pacatus eſſet & tranquillus, Dionyſius fratribus, qui Aegyptum incoluerunt, aliam de feſtis celebrandis miſit, & præter illam, alias etiam varias exarauit. Extat item eius Epiſtola de ſabbato, alia item de gymnaſio. Hermannoni porrò & alijs in Aegypto fratribus literas conſcribens, vbi alia tum de Decij ſceleribus & improbè factis, tum de facinoroſis moribus illorum, qui Decium ſubſequebantur diſſeruerit, pacis & concordiæ, quæ in Eccleſia Galieno regnante vigebat, meminit.

Cap. 19. Nepos Chiliaſta.

Præter iſta omnia Dionyſij opera, alij duo libri de Promiſſis erant ab eo elaborati. Cauſa cur hos ſcripſerit, erat Epiſcopus Aegypti, nomine Nepos: qui promiſſa in ſacris ſcripturis ſanctis viris factitata, in hoc ſeculo, ſicut Iudæi ſomniant, præſtanda fore docuit: hominibusque perſuadere laborauit, eos certo quodam millenario annorum numero in delicijs corporeis & voluptate in terra victuros. Qui cùm putaret ſe ex Iohannis Apocalypſi ſuam opinionem poſſe obtinere, librum, quem ἔλεγχον ἀλληγοριστῶν, id eſt, Repręhenſionem eorũ, qui allegorias componunt, inſcribebat, de hoc argumento edidit. Cui Dionyſius in duobus illis libris, quos de Promiſſis contexuit, acriter contradicit. In horum poſteriore inter alia ſic ſcribit: Cùm eſſem in loco quodam, qui Arſenoites dicitur, vbi, vt nóſti, iampridèm hoc dogma (Nepotis) prodijt in lucem, ſic vt non modò ſchiſmata naſcerentur, ſed integræ eccleſiæ à fide deficerent, presbyteros eius ſectæ, qui fratribus in ſingu-

Confutatur à Dionyſio.

ſingulis pagis vndiquè prædicabant verbum Dei, conuocaui, coſque magnoperè cohortatus ſum, vt palàm præſentibus fratribus, audireque cupientibus, illorum doctrina exquiſitè diſcuteretur. Atque cùm librum, qui illis erat tanquàm quoddam propugnaculum & murus inexpugnabilis, ad me attuliſſent, conſidens in vno loco cum illis, toto triduo à primo manè vſque ad veſperam, quæ in eo ſcripta erant, ſtudioſè refutare conabar. Ibi tum quidem certè fratrum conſtantiam, ſtudium veritatis, facile obſequium & prudentiam ideò ſupra modum admirabar, quòd tam præclaro ordine, & tanta cum modeſtia rogabant, diſceptabant, nobiſque aſſentiebantur, atque etiam tam diligenter præcauebant, nè illis, quæ fuerant antè ab ipſis decreta, ſi quicquam in eis veritati repugnare videretur, mordicùs adhærerent: quinetiam contrarias rationes minimè omittebant nobis opponere, ſed quoàd eorum fieri poterat, & quæ erant ab ipſis propoſita, munire & defendere tentabant: & contrà, vbì poſcebat ratio ſententiam mutare, & noſtro aſſentire iudicio, eos neutiquàm omninò pudebat: deniquè conſcientia integra, ſyncera cogitatione, & puris erga Deum ac ſimplicibus animis, ea quæ erant firmis rationibus & teſtimonijs, à ſacris literis depromptis, confirmata, admodùm approbabant. Ad extremum huius doctrinæ princeps & dux Coracion, omnibus fratribus qui aderant audientibus, palàm confeſſus eſt, nobiſque atteſtatus, neque ſe velle deincèps, quandoquidē aduerſarijs rationibus ſe putabat ſatìs abundè conuictum, illi dogmati animum adhibere, neque de eo diſſerere, neque mentionem facere, neque aliquandò illud vſquàm docere. Vndè alij fratres, qui aderant, pro iſta diſceptatione in publico eccleſiæ conuentu habita, proque omnium conciliatione & concordia maximam lætitiam animis perceperunt.

Is eſt liber Nepotis, quo eius ſectatores ad maximum nitebantur.

Præter Epiſtolas Dionyſij ſuprà commemoratas, aliæ complures eius extant Epiſtolæ: vt illæ, quæ ſunt contra Sabellium ad Ammonem eccleſiæ Bernicenſis Epiſcopum miſſæ: & ea, quæ ad Teleſphorum, & quæ ad Euphranorem data fuit: alia iterùm ad Ammonem & Euporum. Quatuor itèm libros de eodem argumento, nempe contrà Sabellij hæreſim compoſuit, quos gentili ſuo Dionyſio, qui Romanus erat Epiſcopus, dedicauit. Non paucæ præter has ſunt illius apud nos Epiſtolæ. Quinetiam libri illius ſunt, epiſtolæ forma, pluribus verbis compoſiti: vt hi de Natura, Timótheo filio dicati: Alius de Tentationibus, quem Euphranori obtulit. Ad Baſilidem porrò eccleſiarum Pentapolis epiſcopum ſcribens, ait ſe commentarios in principium libri, qui Eccleſiaſtes dicitur, confeciſſe. Adde huc diuerſas & varias eius Epiſtolas, ad eundam Baſilidem ſcriptas, quas nobis reliquit.

Cap. 21.

Athanaſius teſtatur, eū falsò fuiſſe apud Dionyſium Ro. Pontificem delatum.

Intereà temporis Dionyſius, cùm iam decem & ſeptem annis Epiſcopatum Alexandriæ adminiſtrâſſet, duodecimo anno Imperij Galieni moritur. Hactenùs ex Eccleſiaſtica Hiſtoria Euſebij Epiſcopi Cæſarienſis. De eodem Dionyſio etiam Hieronymus in Catalogo ſcriptorum eccleſiaſticorum inter cætera ſic habet: Dionyſius, Alexandrinæ vrbis Epiſcopus, ſub Heracla ſcholam κατηχήσεων presbyter tenuit, & Origenis valdè inſignis auditor fuit. & tandèm ſic concludit ibì Hieronymus: Sed aduersùs Paulum Samoſatenum ante paucos dies, quàm moreretur, inſignis eius fertur Epiſtola. Moritur duodecimo Galieni anno. Cætera lector videat loco citato. nam ferè nihil niſi eius ſcripta commemorat, quæ iam ex Euſebio didicimus. Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus Epiſtolam ſcripſit aduersùs Arrianos, qua egregiè confutat impios illos hæreticos, falsò hunc Dionyſium ſuæ hæreſeos adſtipulatorem fingentes. In ea Epiſtola vocat eum beatæ memoriæ Epiſcopum: dicit eum hæreſim propugnando nequaquàm ab Eccleſia receſſiſſe, ſed in ea cum pietate obdormiuiſſe, atque eius memoriam hactenùs cum patribus hucuſquè celebratam eſſe, & in catalogum relatam. Vocat etiam eum beatum Dionyſium, & catholicæ Eccleſiæ magiſtrum &c.

Cap. 22.

Athanaſij de Dionyſio teſtimonia.

DE SANCTO PERPETVO TVRONENSI EPISCOPO, VT HABETVR II. LIBRO HISTORIÆ *Francorum S. Gregorij Turonici, Cap. 14.*

Aprilis 8.

APVD vrbem verò Turonicam defuncto Euſtochio Epiſcopo, decimoſeptimo ſacerdotij ſui anno, quintus poſt beatum Martinum Perpetuus ordinatur. Qui cùm virtutes aſſiduas ad ſepulcrum eius fieri cerneret, cellulam, quæ ſuper ipſum fabricata fuerat, videns paruulam, indignam talibus miraculis iudicauit. Qua ſubmota, magnam ibi baſilicam, quæ vſque hodiè permanet, fabricauit. Quæ abeſt à ciuitate paſſus quingentos & quinquaginta, habens in longum pedes clx, in latum lx, in altum vſque ad cameram pedes xlv, feneſtras in altario xxxij, in capſo xx, columnas xlj, in toto ædificio feneſtras lij, oſtia octo, tria in altario, quinque in capſo. Solennitas autem ipſius baſilicæ triplici virtute pollet, id eſt dedicatione templi, tranſlatione corporis ſancti, ordinatione eius Epiſcopatûs. Quæ ſi fideliter ſeruaueris, & in præſenti ſeculo, & in futuro, patrocinia beati Antiſtitis promereberis. Et quoniam camera cellulæ illius prioris eleganti opere fuerat fabricata, indignum duxit ſacerdos vt opera eius deperirent, ſed in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli aliam extruxit baſilicam, in qua cameram illam affixit. Multas & alias baſilicas ædificauit, quæ vſque hodiè in Chriſti nomine conſtant.

S. Perpetuus ſubmota cellula S. Martini, pergrãdem eccleſiã extruit.

Itẽm aliam in honorem SS. Petri & Pauli.

VITA ET MORS EZECHIELIS PROPHETAE, PER D. EPIPHANIVM CONSTANTIAE *Cypri Epiſcopum deſcripta. Habetur in libro eius de Vitis prophetarum.*

Aprilis 10.

Genus & patria Ezechielis prophetæ.

EZECHIEL Propheta è terra Sarera de filijs Pontificum genus duxiſſe aſſeritur. Fato functus eſt tempore captiuitatis in regione Chaldæorum. Plurima ille ſuper reuerſione populi prophetauit, deque reditu filiorum Iſraël, necnon & de aduentu Domini. Occidit autem illum dux populi, cùm vnà ſecum incola foret in Babylone, ſugillatus ab eo de cultibus idolorum. Quarè in agro Maur funerauerunt eum in monumento Sem & Arphaxad progenitorum Abrahę. Et ſepultura iſthęc ad noſtra vſq; tempora ſpecus eſt duplex. Etenim Abraham excitauit ad huius inſtar, Saræ coniugis ſuæ monumentum in Chebron: quod quia defoſſum ſit atque latens, duplex perhibetur, è planitie, & in terra tabulatum, petraque ſuſpenſum.

Mors & ſepultura eius.

Gen. 23.

Iſte quidem propheta populo obiecit prodigium, cùm precatus eſſet ad amnem Chobar: quòd videlicet cùm deficerent vndæ fluminis eius, falcem deſolationis ſperare deberent in finibus terræ: & quandò exundaret fluuius ille, id ſignum eſſe reditûs in Hieruſalem. Et contigit illud. Etenim in terra Spyriorum vir pius ille ſepultus iacet: multique ad monumentum eius confluunt ad precationem & obſequium. Sanè quandò tanta eò frequentia vnà ad monumentum eius conueniunt, formidant Chaldæi ac metuunt, nè illum auferant: quapropter egredientem comitantur, & deducunt. Effecit verò propheta conſiſtere hic fluminis vndas, quò terga darent filij Iſraël trans ripam. Cæterùm Chaldæorum aliquot audaciores populum ponè perſequi tentabant, qui quidem ad vnum omnes ſubmerſi ſunt.

Confluitur ad ſepulcrũ Prophetæ, vt ibi fundantur preces.

Iſte quoquè propheta ſpontinis orationibus filijs Iſraël vberrimum piſcium impetrauit commeatum, vt qui inedia tantùm non perijſſent, piſcium eſu reficerentur.

tur. Plurimis etiam illorum, qui aura vitali iam veſci deſierant, vitam recuperauit. Is eſt quoquè vates ille, qui plebe iam depreſſa ac peſſundata ab hoſtibus, ſtetit contra faciem ducum illorum, & confundebat eos portentis & miraculis, ità vt milites territi manum tollerent de tabula. Tunc populo ſuo Ezechiel dixit: Propterea quòd parum conuenit inter vos, ſpes veſtra interijt. Nunc in prodigijs per oſſa mortuorum fecit illos, quoniam eſt ſpes Iſrael cùm præſente, tum ætate futura. Hic eſt, inquam, propheta, qui quanquàm eſſet in regione Chaldæorum, pleraque tamen populo, quæcunque in Hieroſolymis, inque templo fiebant, aperuit. *Multa operatur miracula.*

Iſte quoquè propheta eduxit eos de finibus Chaldæorum, & reduxit in Hieruſalem ad redargutionem impiorum & infidelium. Hic Ezechiel per Moſen contemplatus eſt ſitum templi, murumque eius ſpecioſum, prout loquutus eſt etiam Daniel, vt olìm conderetur. Hic in Babylone iudicauit tribum Dan & Gad, quòd impiè egiſſent aduersùs Dominum, perſequēdo eos qui legi fidem ſuam adſtrinxerant. Obtulit autem illis inſigne prodigium ſiue oſtentum: quoniam angues deuorauerunt infantes eorum, & omnia iumenta ipſorum. Prædixitque quòd culpa eorum nequeat populus regredi Hieroſolymam, quin in Media permanerent, quoàd reſipiſcerent, & in viam, quod aiunt, redirent. Erat ſanè vnus illorum, qui eum interemit. oppoſitus enim erat illi, vſque in diem obitûs ſui. *Prophetia ei⁹ de extruendo tēplo.*

ITEM VITA EZECHIELIS, PER D. ISIDORVM EPISCOPVM HISPALENSEM SCRIPTA.

Habetur in libro eius de patribus veteris teſtamenti.

EZechiel Sacerdos filius Buzi, genitus in terra Sariara, in typo Chriſti filius hominis vocatus. Hic captiuus cum Ioachin in Babylonia ductus eſt, & ad captiuos prophetauit, corripiens eorum offenſiones: & zelo Dei motus, cuncta eorum crimina, & turpitudines arguit. Quem Dux populi Iſrael interfecit, pro eo quòd authoritate pontificali, corripitur ab eo, ob impietatem ſacrilegij. Sepultus eſt autem à populo in agro Maurum, & Arphaxat. *Ezechiel ſacerdos fuit.* *Interficitur*

ITEM DE EODEM EZECHIELE PROPHETA, PER D. HIERONYMVM

presbyterum.

EZechiel propheta cum Ioachin Rege Iuda captiuus ductus eſt in Babylonem; ibique his, qui cum eo capti fuerant, prophetauit, pœnitentibus quòd ad Hieremiæ vaticinium ſe vltrò aduerſarijs tradidiſſent: & viderent adhuc vrbem Hieroſolymam ſtare, quam ille caſuram eſſe prædixerat. Trigeſimo autem ætatis ſuæ anno, & captiuitatis quinto, exorſus eſt ad concaptiuos loqui. Et eodem tempore, licèt poſterior, hic in Chaldæa, Hieremias in Iudæa prophetauerunt. *Ezech.1.* *Hier.21.&c.* *Hieremias & Ezechiel ſimul prophetàrunt.*

Sermo eius nec ſatìs diſertus, nec admodùm ruſticus eſt, ſed ex vtroque mediè temperatus. Sacerdos & ipſe fuit, ſicut & Hieremias: prncipia voluminis & finem magnis habens obſcuritatibus inuoluta. Sed & vulgata eius editio non multùm diſtat ab Hebraico. Vndè ſatis miror, quid cauſæ extiterit, vt ſi eoſdem in vniuerſis libris habemus interpretes, in alijs eadem, in alijs diuerſa tranſtulerint.

VITA S. GODEBERTÆ VIRGINIS, PER F. LAVR. SVRIVM EX MS. CODICE STYLO *ſuo deſcripta. Authoris nomen neſcitur, ſed eſt fide dignus.*

PRAEFATIVNCVLA.

Honor ſanctorum redundat in Deum.

DIem hunc inſignem egregiæ virginis Godebertæ, fratres chariſſimi, ſolenniter celebraturi, eam cui ſacrata eſt, ità vt par eſt, obnixè deprecemur, vt quicquid in eius laudem dixerimus, id ipſa impetrante, cedat in gloriam Dei. Pro certo enim habendum eſt, eos qui ſanctos Dei quoquo modo venerantur, hoc ipſo Dei maieſtatem, cuius gratia tam ſunt veneratione digni, non mediocri honore afficere. Ad eius gloriam paucis explicemus, inſignis hæc virgo vbi nata ſit, quemadmodùm Deo in hac vita ſeruierit, quæ per eam Deus effecerit miracula, & quo fine deceſſerit ex hoc mundo.

VITÆ HISTORIA.

Aprilis 11. Cap.1. Patria S. Godebertæ.

NATA eſt virgo Godeberta ex parentibus Chriſtianis in pago Ambianenſi. Cumque baptizata eſſet & creuiſſet, ſanctæ fidei inſtitutiones vndecunquè poterat libenter excipiebat, & reuerenter exequebatur. Sentiens autem ſe mortis conditioni obnoxiam, etiam in tenera ætate ſanctæ crucis ſigno ſe communiebat, ſanctorumque precibus noctu diuque ſeſe humilimè commendabat: laſciuarum adoleſcentularum vitabat conuentus, probis & honeſtis libenter ſe adiungebat, eaſque ſtudioſè imitabatur. Audierat enim corrumpi bonos mores colloquijs prauis, & cum ſanctis fieri nos ſanctos, cum peruerſis peruerti. (1.Cor.15. Pſal.17.)

Cap.2.

Porrò à parentibus accuratè educata, cùm ad nubiles perueniſſet annos, permulti nobiles eam ex nobilibus nobiliter natam ſibi ſpōſam expetebant. Parentes autem eius cùm eſſent regis beneficiarij, non audebant inconſulto rege cuiquam eam in matrimonium collocare. Cùm autem apud regem Clotarium hęc res ageretur, omneſque ad regis voluntatem animis intēderent, in medium illorum non ſine nutu Dei beatus Eligius ſe ingeſſit, & virginem illam aureo ſuo annulo tanquàm arrhabone Chriſto ſponſam coram rege & parentibus eius fidentiſſimè deſpondit & dedicauit. (Chriſto deſpondetur.) Eccè autem ineffabilem ſanctiſpiritus gratiam. Confeſtim puella, diuino iam, vt pòſt patuit, amore grauida, ſpreta om̄i carnis voluptate, poſthabita ſobolis propagatione, calcatis vitæ puellaris illecebris, regi & parentibus conſtanter valefecit, ſeque beatiſſimo præſuli Eligio Chriſto conſecrandam grato animo commendauit. (S. Eligij encomion.) Regebat tum ille vir ſanctiſſimus Nouiomenſem eccleſiam, eiuſque doctrina & exemplis multi ab errore cōuerſi, abiecto dæmonum cultu, fidem catholicam gratulabundi complectebantur. Eum igitur Godeberta ſpiritalem ſibi patrem eligens, coram rege & principibus parentum perſuaſiones liberrimè reiecit, & eum abſque vlla mora ſecuta eſt. Ea autem res tam inopinata omnibus ſtuporem attulit: porrò eius pater illachrymans, amanter eam contemplabatur: rex Clotarius videns tam ſubitam nuptiarum mutationem, non parùm admirabatur diuinæ potentiæ virtutem. (Clotarius rex plurima largitur S. Godebertę.) Vt autem virginis illius precibus apud Dominum adiuuaretur, promptam animi eius deuotionem primus ipſe regia munificentia confirmare volens, aſſentientibus illis, qui aderant, cum oratorio S. Georgij, quod Nouiomi habebat, ſuum ei dedit palatium, addens duas villas ex fiſco regali, cum duodecim fœminis, quæ illius regimine continerentur.

Cap.3. Virtutes S. Godebertę.

Itaque conuenientes in eo oratorio, quod erat in Nouiomenſis oppidi ſuburbijs, die ac nocte Deo indefeſſis animis ſeruiebant: & ipſa quidem Godeberta virgo, à ſancto Eligio edocta, cum ipſa commorantes non verbis tantùm, ſed etiam multiuarijs virtutum exemplis inſtituebat. Hominum enim ſecularium conſortia deuitans, biduana & triduana continuabat ieiunia, eſurientibus cibum, ſitientibus potum,

potum, nudis veſtimenta, cùm ipſa interim his omnibus indigeret, ſtudioſè miniſtrabat: pernox in precibus, pro omnium ſalute aſſiduè Dominum deprecabatur, his & id genus alijs exercitijs gratum ſe Domino holocauſtum quotidiè immolans. Tantam verò eius conſtantiam pius Dominus conſiderans, virtutem eius & animi deuotionem omnibus palàm declarare voluit. Crebra nanque propter eius preces efficiebat miracula, cæcis viſum, claudis greſſum, paralyticis ſanitatem reſtituens: quodq; his maius eſt, eius adhortationibus non rarò infideles ad fidem traducens. Miracula.

Accidit aliquandò, vt propter populi peccata apud Nouiomenſes peſtis ſæuiſſima graſſaretur. Fugiebant autem, quicunque poterant. Porrò maxima parte ſubtractis habitatoribus, vacuæ in vrbe domus non paucæ relictæ erant, & quod eſt miſerabilius, cunctis eam luem formidantibus, inhumata mortuorum corpora proijciebantur. Si quis enim aliquem ſepeliret, mox ipſe ſepeliendus efferebatur. In tanta ergò vrbis eius vaſtitate & calamitate, beata Godeberta ciuium miſerata dolores, triduanum eos ſuſcipere ieiunium admonuit, in preces quoquè cum lachrymis incumbere, præſtare eleemoſynas, vt Domini indignatio ab eis auerteretur. Proponebat eis ſalutarem Niniuitarum pœnitentiam, quòd cinere & cilicio, precibus & ieiunijs ſe affligentes, diuinæ maledictionis iam ceruicibus illorum impendentem ſententiam amouiſſent. Proponebat itèm exempla Dauidis, Petri Apoſtoli, Marię peccatricis, & latronis in cruce, vt lachrymis pœnitentię Deum ſibi conciliârint. His ſermonibus virginis animati ciues, cum ingenti deuotionē triduanum illud ſuſcepêre ieiunium, moxque meritis & interceſſionibus eius peſtem illam à ſe depulerunt. Cap. 4. Ionæ 3. Sæuiſſima peſtis ſopitur.

Paucis pòſt diebus ſancta virgo ob nimiam teneri corpuſculi macerationem in moleſtiſſimum morbum incidit. Solet non rarò accidere, vt qui ſolitam victûs rationem mutant, vel lenta tabe conſumantur, vel ſubitò corrumpantur. Iacebat ergò virgo in lectulo, ſed toto mentis deſiderio Dominum ſuſpirabat: graui quidem corpore, at mēte alacris, in Dei laudibus iugiter perſeuerabat. Accidit tum, vt apud ſummam beatiſſimæ Mariæ virginis ædem inopinatum erumperet incendium, & eius repentino diſcurſu totius eccleſiæ ornamenta omnia abſumerentur, flammaque longè lateque peruagata, omnia voraret. Cumque vim eius ferre nemo poſſet, omnes fuga ſibi conſulebant, beatiſſimæ Mariæ principalem ædem Deo committentes. Perturbata hoc nuncio virgo Godeberta, tametsì decumbebat grauiſſimè, at tamen iuſſit ſe in ſede efferri, & ſæuientibus flammis fidenter opponi. Depoſita igitur in ipſa penè flammarum voragine, cùm multi iam eius vitam deſperarent, ſanctæ Crucis ſignum, quod cunctis in periculis ſaluberrimum nouerat, fidentiſſimè oppoſuit, & ſtatìm ignis extinctus eſt. Cap. 5. S. Crucis ſigno profligat incendium.

Cęca quędam, Tranſirica nomine, ad ſanctam virginem acceſſit, orans, vt pia eius interceſſione amiſſum ab infantia lumen ipſi reſtitueretur. Ea igitur flente & orante Godebertam, virgo ſancta, cùm priùs rogâſſet Dominum, oculis eius impoſuit manum ſuam, crucisque ſigno leniter expreſſo, obtinuit ei id quod petebat. Illa verò non ſolùm corporis ſed etiam animi lumine recuperato, toto vitæ ſuæ tempore permanſit apud Godebertam. Sed quemadmodùm hæc pro deuotione recepit lumen, ità Vulgudis quędam pro inobedientia à beata Godeberta perpetua cæcitate mulctata eſt. Cùm enim Deo ſe in ſanctæ Godebertę monaſterio Vulgudis hęc deuouiſſet, valdè erat impatiens, contentioſè & irreuerenter ſe gerens erga alias. Sæpiùs autem caſtigata à ſancta virgine, etiam aduersùs ipſam tumultuare & rixari non verebatur, turpia nimìs & maledica coram ipſa verba euomens. Cernens ergò Godeberta corrigi illam non poſſe, ſed ſemper obſtrepere atq; calcitrare, die quodam in eius turpia vomentis faciem admodùm commota expuit, & confeſtim illa oculorum orbata luce, quoàd vixit, cæca permanſit. Cap. 6. Cæcę viſum impetrat.

His atque alijs miraculis virgo iam vbiquè celeberrima habebatur, atque etiam ex longinquis regionibus multi ad eam ægri confluebant, quibus ipſa ſuis precibus à Domino ſanitatem impetrabat. Poteſt autem intelligi ex ijs, quæ comperta ſunt, ſanctæ virginis miraculis, multa alia eam perpetrâſſe, quæ in obliuionem abiêrunt. Tandèm videns Dominus animum eius in ſanctæ religionis propoſito firmum & immotum, nè qua malitia mutaret cor eius, de terreſtribus ad cæleſtia eam euocauit, & de labore tranſtulit ad requiem ſempiternam, vbi iam cum ſanctis virgi- Cap. 7. Eius multa miracula. Abiit in cælos.

nibus fruitur cæleſtis paradiſi amœnitate, & pro noſtris peccatis, coniuncta Deo, abſque intermiſſione Dominum deprecatur. Humatum eſt corpus eius tertio Idus Aprilis in beati Georgij oratorio, in æde, quæ nunc ſanctorum Apoſtolorum dicitur, vbi etiam corpus ſancti Mommoleni, eiuſdem vrbis Epiſcopi, honorificè conditum eſt. Multa illic eius interceſſione malè valentibus & egenis præſtantur beneficia ad laudem & gloriam nominis Dei, cuius honor & imperium durat per infinita ſecula, Amen.

Cap. 8. Miracula ad ſepulcrũ eius.

Nè quis verò dubitet virginem ſanctiſſimam cæleſti remuneratione affectam, quædam ad eius monumentum declarata miracula huc adſcribemus. Agildrudis quædam ab infantia cæca, vbi audiuit celeberrimam Godebertæ famam, non ſine multa difficultate Nouiomum venit: cumque ingreſſa eſſet oratorium, vbi virgo quieſcebat, petijt ſe ad eius ſepulcrum perduci. Ibi tum cum multis lachrymis & gemitibus orans humi proſtrata, ſanctæ virginis precibus lumen recepit, atque eodem loco cum alijs monaſticam duxit vitam, hoc ipſo declarans, ſe etiam mentis oculis cœleſte hauſiſſe lumen. Audemia paralyſi diſſoluta, ex pago Rangia eò deportata, ſuis pedibus domum redijt incolumis. Giſlegardis itèm cęca à primis ętatis initijs, Godebertæ precibus ſolis huius lucem adſpexit, deſtillante ab eius oculis albugine, quæ ab incunabulis eos obſederat. Imperia quoquè (ſic enim fœmina vocabatur) toto ferè corpore præmortua, in lectulo tanquàm abortus iacebat. Vbi fâma vulgante didicit miracula, quæ à Godeberta fiebant, petijt ſe ad eius tumulum adduci. Eò perlata, & iuxta ſepulcrum depoſita, inſtanter petijt à Domino per eam ſibi ſubueniri. Erumpebant à pectore ſuſpiria, ab oculis lachrymæ, ab ore non tam verba, quæ formare perfectè non poterat, quàm vlulatus. Et eccè repentè euaneſcit paralyſis, vident oculi, pateſcunt aures, lingua laxatur in voces, abit domum incolumis Imperia, gratias agens Deo & ſanctæ virgini Godebertæ.

Cæca recipit lumen.

Cap. 9. Celebratur anniuerſarius dies eius.

Iam verò redibat anniuerſarius migrationis eius dies: nec dici ſatis poteſt, qua exultatione à fidelibus exceptus, qua deuotione celebratus ſit. Videre licebat vndiquè concurrentem turbam promiſcui ſexûs, clericos, monachos, virgines vno animi pariq́ue conſenſu ſanctæ virginis concelebrare memoriam. Peracto autem ſolenni Miſſarum officio, poſt multiplices Deo & ſanctæ Godebertæ redditas gratiarum actiones, omnes abſcedunt, cuſtodes quoquè templi, omnibus ferè extinctis luminaribus, clauſiſq́ue oſtijs, cibum ſumpturi domum ſe conferunt. A prandio complures, vt gratias agant, redeunt ad templum, aperiunt fores, & eccè lampades & cereos, quos extinxerant, diuinitùs accenſos conſpiciunt. Erumpunt omnes in laudem Dei, concurrunt ad ſanctæ virginis oratorium, vna cernitur omnium deuotio & ingens gaudium pro tam ſtupendo miraculo. Adiungitur aliud præclarius. Lampades enim & cerei ſic accenſi, abſque aliqua olei vel cerę diminutione ſeptem indè ſequentibus diebus, teſte omni populo illo, mirabiliter arſerunt. Curatus eſt ab eadem virgine etiam Gregorius paralyticus, penè iam exanimis: curatus eſt Harneus cæcus: facta ſunt alia permulta miracula.

Inſigne miraculum.

Itèm aliud.

Nos iam, dilectiſſimi, in vera confeſſione & minimè ſimulata pœnitentia, multiſq́ue precibus faciem Domini præueniamus, vt virginis huius ſanctiſſimæ meritis perueniamus ad vitam ſempiternam: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

VITA

VITA ALFERII, PRIMI ABBATIS CAVENSIS PROPE NEAPOLIM, A' QVODAM EIVS FERÈ æquali docto viro, &, vt videtur, Abbate edita. Vtrùm ſit in ſanctos relatus, ignoro.

PROLOGVS AVTHORIS NON SOLVM IN ALFERII, ſed etiam Leonis, Petri atque Conſtabilis (quorum hiſtorias ſuis locis Lector reperiet) eiuſdem cœnobij venerabilium Abbatum, Vitas.

S iuxta diuinæ ſententiam Veritatis, lucerna ad hoc accēditur, vt Matth.5.
ſuper candelabrum poſita, lumen domum intrantibus præbeat,
benè prolatę ſententię virtutē exequimur, ſi ſanctorum virorum
exempla ad minorū formam altiùs ſubleuemus. Ex alto quidem
ſuę reuelationis ad inſtàr ignis, quò longiùs lumen proferunt, inuitare eos, quos illuſtrant, meliùs poſſunt. Magna quidē cùm fuerint, & neſciuntur, magnū, quod habent, lumen non proferunt:
quia in imis locis & abditis occultātur. Et fortaſsè idcircò abſcondi ſub modio lucerna dicitur, quia ij, qui ſanctorum lucidam conuerſationem ſciunt, pro perfecta
menſura illorum, quam continent, modij nomine deſignantur. Ex inferiori verò
parte exprimentur, quandò ſcita abſcondunt, quia per meritum in imo & abiecto
loco ſe conſtituunt. Hinc etiam ſcriptura ſacra denunciat, dicens: Qui abſcondit Prouer.11.
frumenta, maledictus erit in populis. Quid enim frumentorum nomine, niſi San- Frumenta,
ctorum exempla figurantur? Ex omnibus quidem granis excellentior cibus eſt. Ex- exempla Sanctorū.
cellentia ergò facta perfectorum, frumenti nomine deſignātur: quia quo dulciùs
hæc fidelium mentes percipiunt, eo pleniùs velut de electiori cibo ſatiantur. Si ergò maledicitur, qui frumētum abſcondit, cautè vigilandum eſt, vt ad quencunque
fidelem mira Sanctorum facta peruenerint, hæc prædicando proferat, nè maledictum incurrat, & occultando in imo ſit, qui exponendo fieri luminis cādelabrum
ſublime poteſt. Vndè etiam in Euangelio Dominus dicit: Si in alieno fideles non Luc.16.
fuiſtis, quæ veſtra ſunt quis dabit vobis?

Ego igitur tam his & huiuſmodi territus, quàm etiā audiētium profectibus inuitatus, venerabiliū Patrū, Alferij videlicet, Leonis, Petri atq; Conſtabilis Abbatum
Cauenſium vitas atq; miracula ſcribere propoſui: vt quia, authore Deo, idē Cauen- Cauenſis
ſe cœnobium magnę religionis eſt, iamq; eiuſdem religionis Ordo longè lateque cœnobij religio.
diffunditur, ij, qui eorū ſequuntur inſtitutionem, exēplis atq; miraculis accendantur. Quod profectò vobis huius modi fratres ſpecialiter conuenit, quos impoſito
pio religionis onere, ad ordinis eorū normā redegimus. Valdè enim deuotiùs poſt
illorū veſtigia curritis, ſi apertè cernitis, quia qui vos laborādo pręceſſerāt, de labore ſuo iam ad ęterna gaudia peruenerunt. Me quoq; quia hoc deceat, nulli veſtrûm
dubiū eſt: vt qui de clauſtro illo, velut terra promiſſionis egreſſus, in longinqua regione paſcēdos atq; multiplicādos ſuſcepi greges, virgas exemplorū vario cortice
inſtituendis proponā: quatenùs ij, qui ex vobis per diuinam gratiā fœcundantur in
ſpirituali ſobole, nō ſolùm perpetua carnis incorruptione ſint virides, ſed omnimoda virtutum varietate fulgētes. Sed quia in vniuerſalibus ſcriptis noſtris, verborum quibuſdā obſtaculis æmulorū acceſſus obſtruere ſolemus, opuſculi huius tenerū ſitum nullis repręhenſionum ſpinis obducimus, quia cum domeſticis noſtris
de rebus notis fraternis affectibus fabulamur. Ad quod nimirùm opus priorū noſtrorum non modico rubore ſuccendimur, qui de ſuis agere, quod alij fecerāt, noluerūt. Victor nanque Romanæ Eccleſiæ ſummus Pontifex, cùm adhuc illi monaſterio, quod à ſanctiſſimo patre noſtro Benedicto in Caſſino monte conſtructum
eſt, in venerando habitu præeſſet, in libro, quem de Sanctorū miraculis ſcripſit, viri Liber Victoris Papæ de Sanctorum miraculis.
venerabilis Alferij mentionem fecit, eiuſdem ſe familiarem fuiſſe aſſeruit, & ipſius quædam miracula, ità vt ab eo fuerant geſta, narrauit. Vir quidem ſanctus, dum
ſubiectorum animas ad cæleſtem patriam ſuccendere per exempla meliorum
ſatageret, ea quę ad eorum formam producere voluit, & propè, & longiùs quęſiuit.
Quid ergò nobis de noſtris agendum eſt, ſi ab alijs iam & miris extolluntur laudibus, & ſcriptorū memoria celebrantur? Quia verò præfatus Pontifex quędam, non
omnia,

omnia,huius viri venerabilis miracula ſcripſit,& pro eius reuerẽtia ſcripturæ ipſius authoritatem operi noſtro præmittimus,& pro ędificatione audientium plura, quæ cum vel tunc latere potuerunt, vel poſt eiuſdẽ obitum ſunt geſta, ſupplemus. Quia itèm noua ſcribendi tempora contemni ſolent,fidem dictorum relatoribus, non ſcriptis lector adſcribat: quia etsi iſto tempore ſcribimus, ea, quæ ab antiquis monaſterij ſenibus ſunt nobis dicta,narramus.

HISTORIA ALFERII.

Aprilis 12. Cap.1. Alferij patria. Dignitas.

VIR ergò Domini Alferius ex Salernitana ciuitate oriundus fuit: in qua cùm bonis polleret moribus,& literarũ ſcientia apprimè eruditus eniteſceret,principi eiuſdem ciuitatis magna familiaritate coniunctus eſt, & inter primos palatij ſui ingenti cum honore ſuſceptus. Quodam verò tempore, cùm res exigeret, vt à præfato principe ad regem Germaniæ nuncij mitterẽtur, probitatis ſuæ merito vir venerãdus eligitur, & in Gallias pro perficiendis principalibus negocijs apocriſarius deſtinatur. Quod tamen non tam humano iudicio decerni cœperat,quàm diuino: vt is videlicet,qui iam magnus in cęlorũ regno cẽſebatur,ad alia tẽderet,& ad alia perueniret: aliud appeteret,ſed aliud obtineret:dum qui terrenis innititur,ſpiritualibus atq; cęleſtibus ſublimatur.

Cap.2.

Nam vbi ad eccleſiam beati Michaëlis de Cluſa venit, grauem corporis valetudinem incurrit: qua impellente, legationem mutare placuit,& negocia hominum imperfecta relinquere, vt ad diuina ſeruitia perfectus & integer pertingere meruiſſet. Mortis ergò,vt putabat,feſtinatione perterritus, ſeculo renunciare propoſuit,& ei quod reſtabat vitæ,in omnipotentis Dei ſeruitio conſummare. Vir autem vitæ valdè venerabilis Odilo Cluniacẽſis Abbas,fortè tunc ad idem cœnobium venerat:quem cùm plurimùm rogaret,vt habitum ſibi ſanctę religionis imponeret,Cluniacũ deductus eſt,ibique,quod piè poſtulauit,obtinere promeruit. Vir ergò ſanctus,poſtquàm religionis habitum ſumpſit,omnem illam ſtrenuitatem ſeculi ad diuina ſtudia conuertit. Cœpit enim magnis deſiderijs ſuperna quęrere,qui ſolebat ingenti ſtudio ſtrenuus pro temporalibus apparere. Seculum igitur tota intentione fugiens,in breui tempore adeò profecit,vt ad ſanctę conuerſationis arcem pertingeret,& culmen perfectionis magnis laborum meritis obtineret.

Ab Odilone Abbate accipit habitum monaſticum.

Cap.3.

Qui cùm plurimũ temporis in ſecretiori clauſtri conuerſatione perageret, licèt valdè eſſet acceptus fratribus, quanquàm pâtri monaſterij ſatis charus,tamen memorato Salerni principe obtinẽte remittitur,& eiuſdẽ ciuitatis ferè omnia monaſteria ei regenda cõmittuntur. Sed vir ſanctus internę quietis ſplẽdoribus aſſuetus, exteriorũ negociorum tenebris diù prępediri noluit. Dimiſſa quippè ciuitate,longè in excelſi montis latere,cui Feneſtra vocabulũ eſt, quietis ſuæ locum ſubijt, primusq; prę omnibus Metelliani cauam,monachorũ manſionem fecit, & vt apertè iam cernitur,omnis noſtrę multitudinis ſeminariũ fuit. Velut enim granũ ex grano illo frumenti Euangelij, dum perfecta contemplatione terræ viuentiũ mundi omnibus ſtrepitibus obijt,multũ imitantium ſe fructum dedit. Ibi itaq; ingentis & terribilis ſpeluncæ ſecretis repoſitus,ſolus ſoli Deo vacans,ſolique placere deſiderans,dum mundi gloriam fugit,ad laudis ſuæ præconium, vicinarum vrbium ferè omniũ linguas mouit. Cœpit itaq; nomen ſanctitatis eius haberi celebre, & tantæ opinionis fama longè lateque dilatari. Et quia ſanctorum perfectio maior eſt meritis, quàm ore hominum referri poſſit, pater ſanctus non ſolùm fortia exercuit, ſed etiam miraculis coruſcauit: vt quos fama alliceret,miracula ſolidarent.

Præficitur monaſterijs Salerni.

Iohan.12.

Degit in ſpelunca.

Cap.4.

Cœperunt ergò nonnulli ſeculum relinquere,& eiuſdẽ ſe magiſterio ſubiugare. Inter quos & vir venerabilis Leo Lucenſis,& Deſiderius Beneuẽti nobilis,ad æmulandum piæ virtutis eiuſdem ſtudium,ſe eius magiſterio ſubdiderunt. Quorum nimirùm alter poſt eum Cauenſi monaſterio præfuit, alter ſancti Benedicti montis Caſſini Abbas cõſtitutus,dehinc in totius orbis culmine, videlicet Romanę Eccleſiæ Pontificatũ ſublimatus eſt. Sed humani generis inimicus ſancti viri ſucceſſibus inuidens,cùm quadã die Salernum euntem cerneret, ſuper excelſæ rupis verticem ſe obuium præbuit,& iumentum,cui inſidebat,exterrens, per immenſum montis

præruptum

præruptum in præcipitium dedit. Deiectus itaque tantæ rupis vertice cum iumento,cui præſidebat,ad litus maris,quod eidem monti ſuberat, non ſicut ruens cecidit,ſed ſcandens quaſi deambulando perueniens ſtetit, quia integer & illæſus apparuit. Qui autem comitabantur eum,à multo fletu ad oram maris veniunt,ſed incolumem lęti conſpiciunt, quem lugẽtes inuenire mortuum crediderunt. Sicque factum eſt,vt antiquus hoſtis ſe tanta viri venerabilis virtute ſuperatum erubeſceret: quia eiuſdem gloriam auxit,quam extinguere moliendo cogitauit.

Præclarum ſane miraculum.

Cap.5.

Alio quoquè tempore,dum quidã Salernitanæ ciuitatis viri irruentium latronum impetum fugerent,ad vicina cellæ viri Dei loca peruenerunt: vbì cùm pauſare ſub rupe quadam voluiſſent, ingẽs ſaxum de eadem rupe diſſiluit,& quendam ex eis,Burellum nomine,conterens extinxit. Quem vt ſocij mortuum atque contritum cernerent,ad viri Dei monaſteriũ iam inclinato veſpere ſepeliendum detulerunt: quibus pater venerabilis præcepit,vt nocte illa diſcederent,atq; ſequenti die ad ſepeliendum,quem detulerant,redirent. In eodem verò ſpecu pater ſanctus iam oratorium conſtruxerat,in quo poni feretrum iuſſit: & aſſumpto Leone diſcipulo ſuo,cuius ſuperiùs mentionem feci,in oratione eadem nocte vigilauit. Manè igitur facto,defuncti illius comites redeunt,ſed mirabili ſtupore & gaudio, quem mortuũ dimiſerant, non ſolùm viuentem,ſed etiã incolumem receperunt.

Precibus ſuis excitat vita functũ.

Cap.6.

Quadam itèm die ſeptem viri ad monaſterium venerunt, quos poſt ædificationis verba refici præcepit. Quod dum cellararius perfici deuotè voluiſſet,ſola quinque oua in omni cella reperit,ex quibus æqualem refectionem ſeptem viris diſtribui non poſſe,viro Dei nunciauit. Hæc autem pater ſanctus ad ſe deferri inſtanter iuſſit,allata benedixit,&,quod valdè ſtupendũ eſt,niſi à Deo per tanti viri miniſterium fieret,ex quinque ouis ſeptem viris ſingulis ſingula præbuit. Quo nimirùm viri Dei opere quanta ſit etiam virtus charitatis agnoſcitur,qua à perfecto in charitate velut condi incondita,& quæ non erant,eſſe potuerunt.

Miraculum

Cap.7.

Cœpit etiam vir Domini ſpiritu prophetiæ pollere, ventura cognoſcere, & cognita,vt rerum poſcebat vtilitas, nunciare. Quidam nanque de vicinioribus locis quẽdam ad eum energumenum vinctum ferro duxerunt,ſuppliciter deprecantes, vt ei manus imponeret, atque immundum ab eo ſpiritũ fugaret. Quibus vir venerabilis reſpondit,dicens: Hic non me viuente,ſed moriente ſanabitur. Quod profectò ità impletũ teſtati ſunt,qui nouerunt. Nam vbì pater ſanctus obijt,ab eodem obſeſſo,ad ſepulcrum eiuſdem delato,immũdum ſpiritum eiecit: quod ab omnipotente Deo diſpoſitum,vt obſeſſum longiori pœna purgaret,& vt in eius ſalute, qualis fuerat ſerui ſui vita,clareſceret. Vir quoquè duplici fulgore miraculi decorus apparuit: quia & futura prędixit,& curationẽ quam promiſit, exercuit. Venerando etiã viro Leoni diſcipulo ſuo atq; alijs condiſcipulis pręceperat,vt poſt eiuſdem mortẽ in eodem monaſterio plus quàm duodecim fratres ſimul eſſe nũquàm debuiſſent: nè ſi numerũ prędictum excederent,ſuſtentari de rebus monaſterij nequaquàm poſſent.nam facultates eiuſdẽ monaſterij tunc tantis ſolummodò fratribus vix ſufficere videbantur. Sed cum iam ferè de hoc ſeculo eſſet profecturus ad Dominũ,eiſdem diſcipulis vocatis ad ſe ait: Ego quod de numero fratrũ conſtitui, ſecũdùm hominem dixi. Nam (quod mihi Dominus reuelare dignatus eſt)in hoc monaſterio innumerabilis multitudo ad eiuſdẽ ſeruitium colligẽda eſt.Qua de re futura fratrum receptio non ex pręſenti inopia, ſed ex copia futura penſanda eſt: quia ille, qui eos ad regnum ſuũ cõgregat, temporales etiã ſumptus largiter miniſtrat.Hoc autẽ vir Dei voce protulit,nos ſtupemus in opere:quia omnipotens Dominus in eodem monaſterio & multos conſtituit,& ſemper largiter procurauit.

Prædicit futura.

Diuinitùs ei reuelatur ſtatus futurus monaſterij ſui.

Cap.8.

Eis quoq; diſcipulis dum læta futura protulit,quę etiã eos manerẽt aduerſa nunciauit. Poſt obitũ meum,inquit,quidam in hoc ouile Dominicum lupus ingredietur,pacem cõmunem turbare nitetur: ſed turbari refugite,quia citiùs extinguetur. Quod profectò ità factum, antiqui monaſterij ſenes referre ſoliti ſunt. Nam quidam turbine ſeculariũ fultus, poſtquàm vir ſanctus obijt, monaſteriũ irrupit, eiuſdem ſucceſſorem expulit: ſed paſtoralem locum, quem impunè ſibi vſurpare ſe credidit,diuina vltione percuſſus,ei,quem expulerat,liberum citò dereliquit.Hæc ad nos de tanti patris vita atque miraculis peruenerunt,non quòd iſta ſola fuerint, ſed quia ſanctus plura exercuit,quæ humiliter occultauit. Sancti etenim viri cùm magna faciunt, inquantùm poſſunt latere cupiunt: quia in cælo, non in terra honorari

Sancti cupiunt latere.

honorari concupiſcunt. Sic fortaſsè vir ſanctus & iſta occultaret, ſi talia eſſent, quę latere qualitercunquè potuiſſent. Nam quòd de excelſæ rupis vertice cadens lædi non potuit, quòd viuentem ſocijs reddidit, quem ſepeliendum recepit, quòd eo benedicente numerus ouorum creuit, rerum quidem immenſitas erat, quæ occultari non poterat. Et fortaſsè energumenum curare ideò viuens noluit, vt tunc magnus in eiuſdem curatione clareſceret, cùm illic iam receptus eſſet, vbi fauor ei minuere operis meritum nequaquàm poſſet.

Cap. 9. Cæterùm in quo latere potuit, ad futurorum notitiam non peruenit. Nam quo abſtinentiæ rigore corpus attriuerit, quibus vigilijs mentem extenuauerit, quibus lachrymis quotidiè cæleſtia flagitauerit, quàm fortis fuerit in aduerſis, quàm mitis in proſperis, quo vigore mundū deſpexerit, ad regnum cæleſte quo deſideriorum feruore flagrauerit: horum & his ſimilium magnitudinis eiuſdē menſura, ad aliorum notitiam non peruenit. Sed ſi modum vitæ & continentiæ eiuſdem ſcire non poſſumus, colligere ex oſtenſis euidentibus miraculis eiuſdem poſſumus, quia in vſu quotidianæ conuerſationis ſibi valdè improbus & auſterus fuit. Nam pondus carnis quis in illo tanto præcipitio illæſum ſeruaret, ſi quotidianis feruentibus atque igneis deſiderijs ſe non quotidiè in cæleſtis vitæ amore ſuſpenderet? & volare, vt ità dicam, deſiderijs totus igneus quandò poſſet, ſi non carnis grauedinem per vim magnæ abſtinentiæ leuiaret? Rerum numerum quomodò augeret, ſi * ſe ipſe rerum vſus non potenter ſubtraheret? Poſtremò de expulſione dæmonum ab ipſa veritate dicitur, Hoc genus dæmonum non eijcitur, nisì in oratione & ieiunio? Liquet ergò, qua ieiuniorum ſe auſteritate contriuerit, qua orationum inſtantia Deo importunus fuerit, qui quandò vellet, eijcere dæmonia poteſtatem accepit. Itèm ſi vigiliarum, orationum, lectionum & ſpiritualium meditationum inſtantia cordis puritatem conſequimur, vir Domini, qui non ſolùm pręſentia, ſed etiam futura nouerat, horum donorum omnium menſuram non ſolùm bonam, confertam & coagitatam, ſed & ſupereffluentem habebat. Sed quid in pręſcientia rerum tantùm puritatem cordis eiuſdem aſſerimus, qui ab his, à quibus optimè notus eſt, tantus aſſeritur, vt ipſum etiam humani generis redemptorem in carne adhuc poſitus videre mereretur?

*ſibi

Mar. 9.

Cap. 10. Chriſtus ei apparet. Dicunt enim, quòd ante ſextum ſui exitûs diem ei Dominus Ieſus Chriſtus apparuit, eique dixit: Die cœnę meæ venies ad me. Tunc pater venerandus quanta lętitia & gaudio exultauerit, quibus deſiderijs diem tantæ promiſſionis expectauerit, cogitando colligat qui poteſt, quia dici non præualet. Quo nimirùm die veniente impleuiſſe fertur omnia, quæ ad tantæ ſolennitatis miniſterium debebantur. Nam Miſſarū ſolennia celebrauit, fratrū pedes abluit, pauperibus donatiua diſtribuit, & conſtituto diſcipulis patre, Leone videlicet venerabili viro, cujus ſuperiùs mentionem feci, ſolam dici cœnam præterijt, cui ſuę viſionis epulas redemptor promiſit: vel fortaſsìs idcircò ieiunus voluit de hoc mundo tranſire, vt regulari mandato ſe & moriendo ſubijceret. Quia enim directi in via de monaſterio fratres ieiuni redire præcipiuntur, qui inclinato iam dici veſpere ieiunus ad Dominum tranſijt, ab iſtius vitæ decurſu ad domum cæleſtem, quasì de via ad cellam venit. Tunc quidem fratribus cum ſtatuto eis patre ad refectorium dimiſſis, cellulam ſpeluncæ, in qua manere conſueuerat, intrauit, ſe in orationem dedit, atque inter orationum verba in redemptoris manus vltimum ſpiritum tradidit.

Leonem ſibi deſignat ſucceſſorē.

Feliciter obit.

Cap. 11. Dubium quippè non eſt, quòd ad eum deducendū acceſſerit, qui ante ſextum diem hunc inuitare dignatus eſt. Quandò enim illi beatæ animæ egredienti deeſſet, qui nuncius paulò antè fuerat, vt exiret? Obijt autē vir vitæ valdè venerabilis ſenex & plenus dierum, cùm ferè centum viginti eſſet annorum, quod ſanè omnibus mirabile eſt. Ità ſanus & fortis vſq; ad extremam horam mortis extitit, vt nec prę tam decrepita ætate caligaret, nec aliqua debilitate deficeret. Nam vſque ad extremum vitæ ſuę tempus clariſſimè & legit & ſcripſit, Miſſas celebrauit, & omne paſtoralis ſui ordinis miniſterium valenter exhibuit: ſicque, vt videre eſt, tam viuendo quàm moriendo humanę naturæ moleſtias vicit: ſeneſcens vtiquè, vigoris ſui defectum neſciens: moriens, mortis ægritudinem non incurrens. His ergò tantis donatus meritis, talis adſpicitur, vt illud ei, quod de dilecto Iohāne ab eodem redemptore noſtro dicitur, quomodolibèt, competere videatur: Sic eum, inquit, volo manere, donèc veniam. Reuerà talis erat, vt haberet vndè mercedis ſummæ bona reciperet,

Grandis eius ætas.

Res ſtupendæ.

Iohan. 21.

ret,ſed quod corrigendum eſſet,non haberet. Habuit ſiquidem,quod ad æternitatem ſtaret: ſed non habuit,quod cum humani lapsûs fragilitate deficeret. Sic ergò eum Dominus manere voluit,donéc venit: quia nimirùm à ſuę inceptionis initio talis fuit,qui egreſſionis ſuæ tempore ipſius redemptoris præſentiam meruit.Cùm autem fratres à refectione ſurgerent, cellulam eiuſdem intrantes, defunctum inuenerunt,ità membris diſpoſitum, vt orans, non mortuus credi poſſet, niſi tactus quid de eo iam factum eſſet indicaret. Tunc quis mœror & luctus fuerit ſimul omnium,quis & quantus dolor & triſtitia ſingulorum,dici lingua nequaquàm poteſt. Pater quidem ſanctus abſentes diſcipulos habere moriens voluit, vt eis mœrorem ſuæ mortis auferre debuiſſet. Verùm vndè eis mitigare dolorem credidit, duplicauit: mœrentibus ſiquidem omnibus, non ſolùm quia tantus pater obijt, ſed etiam quia præſentes quos nutrierat habere recuſauit. Sed fortaſsè eorum ſtrepitus rectiùs vitâſſe cognoſcitur, vt ſecretæ orationis quiete, venientis Ieſu maieſtate liberiùs frueretur. Tollentes autem diſcipuli corpus eius, in eodem ſpelæo circa oratorium,quod idem vir Dei conſtruxerat,condiderunt. Fratres eius obitu dolēt pluriмum.

Hęc autem de vita & obitu viri valdè venerabilis Alferij Abbatis,tam de ſcriptis Deſiderij Abbatis montis Caſſinenſis, quàm de aſſertionibus ſenum monaſterij in paruum libellum contulimus. Nunc ad ea, quę poſt eiuſdem obitum in eodē monaſterio ſunt geſta,veniamus. Suprà retuliſſe me memini, quia dæmoniacus ad ſepulcrum eius delatus,vt venit,à maligno ſpiritu liberatus eſt,quē optimum pictorem fuiſſe aſſerunt: & nè tantis beneficijs ingratus exiſteret,eccleſiam ſanctę Trinitatis,quam ſuffraganeam vocant,in ſignum liberationis ſuæ proprijs manibus depinxit. Quidā prętereà frater erat in monaſterio, Nicolaus nomine,vir quidē valdè religioſus,ſed tamē malignis adhuc antiqui hoſtis bellis expoſitus. nam quotiès communicare diſponebat,illud ei diabolica illuſione contingebat,quod qui patiuntur,ad ſacramenta Dominica accedere non pręſumunt: multis quoquè ieiunijs & orationibus,fletibus quoquè & confeſſionibus probationis ſuę cauſas abſcindere tentabat,& tamen liberari non poterat. Tandèm ſalubri reperto conſilio,ad tumulum ſancti viri ſibi orandi conſuetudinem fecit. Quadam verò die, dum illic triſtis oraret,atque à Domino carnis ſuæ munditiam ſolitis mœroribus peteret, vt ſolet mœrentibus accidere,præ triſtitia obdormiuit: cui in venerando habitu pater idē ſanctus apparuit,& ab eo cauſas tanti doloris inquiſiuit. Cumque ille quid pateretur exponeret, fons viuus ante eiuſdem oratorij altare viſus eſt ſurgere: in quo eum ſenex venerandus depoſuit,lauit & dixit ei: Vade,quia amodò iam mundus eris. quod & ità factum eſt: nam ex illo iam die immundi ſpiritûs ſolita impedimenta non pertulit. Cap. 12. Is eſt Victor 3. Rom. Pontifex. Alferius apparet fratri afflicto.

Anniuerſaria depoſitionis eius ſolennitas in monaſterio agebatur,cùm vir vitę valdè venerabilis Abbas Petrus, de fratrū refectione ſolicitus, per omnia ferè maris litora regioni proxima piſces quęſiuit,& inuenire nō potuit. Reuerſi itaq; ſunt, qui miſſi fuerant, ab omnibus illis maritimis nuſquàm piſces inuenire ſe potuiſſe referentes. Tunc admodùm contriſtari vir valdè venerabilis cœpit,quia diem prędeceſſoris ſui qua cupierat charitate proſequi non valebat. Sed quod defuerat in anguſtia temporis poſito,ei cui iam Deus erat omnia in omnibus, deeſſe non potuit. Die etenim illa fratrum cœnam pater ſanctus Alferius affluentem parauit. Egreſſus ſiquidem Petrus venerabilis Abbas de Capitulo, ante clauſtri ianuam cophinum plenum magnis piſcibus vidit: quē cùm inſtanter quis depoſuiſſet inquireret,& inuenire portitorem illius nullum potuiſſet, miraculo quo ſe vir ſanctus oſtenderat,ſtupuit,& piſcationem illam patris Alferij fuiſſe cognouit. Cap. 13. Miraculum haud vulgare.

Et vt iam temporum noſtrorū ad acta veniamus,Lucas monachus adhuc ſupereſt,qui nobis in monaſterio referre ſolitus erat,quia quodā die minutus, ex more monaſterij extra chorum reſidendi licentiam habuit. Ibì itaque ſedens,cùm non his, quæ in choro canebantur, intenderet, ſed oppreſſus ſomno grauiter dormiret, ſenex quidam veneranda canicie fulgidus, hunc per ora cucullæ tenuit, & violenter trahere ad chorum cœpit. Tunc motus Lucas monachus, cùm quis eſſet,qui trahere monachos violenter auderet, inquireret, audiuit quia Abbas Alferius eſſet,cui omnia tanquàm in proprio monaſterio licerent. Cumque ille trahendo feſtinaret,hic autem tardiùs ſequeretur,quòd ante altare eiuſdem ſuffraganeæ eccleſiæ veniret, ei viſum eſt. Euigilans autem, illic ſe inuenit, vbì ſe attrahi Cap. 14. Fratri cuidam apparet.

per ſomnium viderat, veſtimenta etiam, quæ homo Dei tenuit, exuta iam, & ſuper humerũ ſibi poſita reperit. Quod vir ſanctus feciſſe cognoſcitur, vt loco illi, quem *incolit, ſe præſentem oſtenderet, & negligentium torporem ad diuinæ laudis ſtudium excitaret.

*for. incoluit

Cap. 15. Candelam, pro lãpade.

Neque illud ſilendum puto, quòd candela vitrea, quę ſuper beati viri tumulum lucere conſueuerat, plerunquè lapſa, in eiuſdem tumuli ſaxa venit, & non ſolùm frangi non potuit, ſed quandoquè, vt erat, plena permãſit. Coffus etiam monachus de ſemetipſo referre ſolitus eſt, quia diſcurſione mali humoris maxilla eiuſdem vehementer intumuit, & intolerabili dolore dentium cœpit cruciari. Sed cùm quotidiè languor ingraueſceret, & arte medicorum ſentire remedia nulla potuiſſet, ante ſepulcrum ſancti viri ſe proiecit in oratione. Quò cùm proſtratus leuamen tanti doloris deuotis precibus impetrâſſet, ab oratione ſurrexit, & ſtatìm gingiuæ dolentis cutis crepuit, atque per illius vulnus crepidinis emiſſa putredine, & faciei tumorem perdidit, & dentium dolorem.

Miraculum

Cap. 16. Adeſt etiam Petrus de Guardia monachus, qui efficaci aſſertione, quod in ſe etiam geſtum eſt, teſtari ſolet. Ea nanque peſtilentia, quæ ante annos ferè viginti in illis partibus vehementer populum vaſtauit, præfatus monachus magnis febribus tentus eſt: cumque ardor nimius febrium vires eius excederet, hora acceſſionis ad tumulum iam ſæpè memorati patris confugit, firmiter credens, quòd tanto patri commendatum febris inuadere nequaquàm poſſet. In quo nimirùm tutelæ & confugij ſui loco fructum fidei ſuæ ità conſecutus eſt, vt ardentiſſima febris eum relinqueret, nec vltrà ſancto viro commendatum fatigare potuiſſet.

Curatur febricitans.

VITA LYDVVINÆ VIRGINIS SANE ADMIRANDA, AVTHORE F. IOHANNE BRVGMANNO

Franciſcano. Eam verò F. Laurentius Surius ſuo ſtylo contraxit, omiſſis, quæ ſine hiſtoriæ detrimento omitti potuerunt, nè Tomus hic nimiùm excreſceret.

Needûm comperi Lyduuinam hanc, licèt ſanctiſſimã Sanctorum catalogo adſcriptam.

PARS PRIMA.

CAP. I.

Aprilis 14.

LYDVVINA virgo in Comitatu Hollandiæ, oppido Schiedamenſi traxit originem è domo valdè religioſa. Eam autẽ Dominus ſuę dulcedinis benedictione pręueniens, à ſeculo nequã clementer eripuit. Patrem habuit Petrũ, matrem Petronillam, qui labore manuũ ſuarum victum ſibi comparantes, mãdatis Domini conuenienter viuere ſtudebãt ſine querela, ſicut & maiores eorum, à quibus orti erant. Petri enim parens Iohannes vir fuit vitę laudabilis, rectus & timens Deum, & qui defuncta vxore permanſit viduus, corpusq; attenuauit inedia, biduanis ac triduanis ieiunijs hebdomadatim illud afficiens, eiq; effœto non niſi panem & aquam præbens, Domino fideliter ſeruiens die ac nocte. Confitebatur ſemper peccata ſua ſabbati die, orabat multũ, animi pijſſima ſuauitate liqueſcens, & ſacroſanctam Euchariſtiam feruentiſſimo amore, decimoquinto quoque die percipiebat. Maligni dæmones pijs eius ſtudijs inuidentes, domunculam eius ſæpè euertere nitebantur: & ſi ei nocere non poſſent, interdùm domeſticos eius ceu canes rabidi, nimio eis iniecto terrore, è domo exturbabant. Porrò huius Iohannis filius Petrus ex ſua vxore Petronilla nouem proles ſuſtulit, mares octo, fœminam vnam Lyduuinam. Solebat autem in partu non ſine magno verſari diſcrimine Petronilla, & cùm Lyduuinam geſtaret in vtero, verebatur nè quid aduerſi ſibi ex partu accideret. Itaque obnixè rogabat Dominum, vt ipſi parienti propitius adeſſet. Adueniente partûs tempore, Dominica Palmarum ingreſſa eſt templum: ſed cùm paſſio Chriſti cantaretur, doloribus correpta, domum redijt, & mira facilitate filiam enixa eſt. Ea deindè baptiſmi vndis expiata, Lyduinæ

Lyduuinæ patria & parentes.

Auus eius.

Malignitas dæmonum.

næ congruentiſſimum nomen accepit, quod pôteſt Latinè dici, latæ patientiæ. Reuerà enim, vt ſequens docebit hiſtoria, tanta & tam multa perpeſſa eſt hęc ſacra virgo, vt poſſet etiam ipſa cum Apoſtolo dicere, ſe adimplere ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti in corpore ſuo. In ipſis adhuc poſita incunabulis, diro torta cruciatu, poſt vagitus & lachrymas, non paucos egerebat calculos: & infantula, belli doliq́ue ignara, iam pœnis exercebatur, quibus ferendis etiam fortiſſimorum virorum animi plerunquè ſuccumbant: atque iјs ad futura certamina præparabatur. Cœpit deindè ſub parentum domeſtica inſtitutione, quantum tenera illa fert ætas, ea quę Dei ſunt ſtudiosè addiſcere, & lingua balbutiente iucundo animo angelicam exprimere ſalutationem, ſacra inuiſere loca, imaginem matris Virginis vbì poterat officiosè ſalutare. Obitèr hîc inſerere libet, etsi fortaſsis videamur ab inſtituto deflectere, quid Schiedami geſtum ſit. Mercator quidam eò attulerat imaginem ſanctiſſimæ Virginis, vendirurus in nundinis Antuerpienſibus. Naui igitur eam imponit, nautæ ſe ad ſoluendam nauim comparant, ſed eam nulla vi aut ratione mouere poſſunt. Aduolant multi ad nouæ rei ſpectaculum, ſtupent omnes, tandèm ſuſpicantur id fieri propter imaginem matris Dei, orant mercatorem vt propter miraculum iuſto accepto precio à fabricæ præfectis, imaginem illic relinquat: aſſentit ille, tollitur imago, & reuerenter in æde beatiſſimi Iohannis Baptiſtæ collocatur. Creſcit indè amor & deuotio propter imaginem, inſtituitur quædam fraternitas, & illo loco quotidianæ matris Dei laudes celebrantur. Sed ad Lyduuinam reuertamur. Ea cùm fere ſeptennis iam eſſet, coæuis ſodalibus docilitate & pietate longiſſimè antecedebat: fugiebat laſciuarum puellarū conſortia, reſpuebat ludos. Miſſa crebrò à matre, vt fratribus ientaculū aut quippiam eiuſmodi afferret, clàm ibat in templum, & ſublatis in cælum manibus coram memorata ſacratiſſimę Virginis imagine, ab intimo pectore ardentem promebat precatiunculam. Quòd ſi interdùm obiurgata eſſet à matre propter longiorem moram, reſpondit ei: Quæſo bona mater, nè moleſtè feras. ſalutaui enim ſpecioſiſſimam Dominam noſtram, & illa mihi blandiſſimè arriſit. Id audiens mater, conticuit, credens Dei ſpiritum loqui in puella. Accedente indè ætate, qua ſolet caro inſoleſcere, videns Lyduuina totum ferè mundum in maligno poſitum, coætaneas quoquè puellas per abrupta ferri in diſcrimina vitiorum, nè candidam ſtolam, quam in baptiſmo acceperat, vel tenuiter inquinaret aliquo libidinis ardore, conata eſt fugere è medio iniquitatum. Hortabantur eam mundo dediti homines, vt viro nuberet, carnis delicias conſectaretur, cumulandis opibus operam nauaret: at illa ſic deprecabatur Dominum: Auerte à me, Domine Deus, vitioſum cuiuſcunque hominis amorem, nec me ſinas erga creaturam vllam vitiosè affici. Erat autem formoſa corpore, ſtatura eleganti, in tractandis rebus domeſticis, tametsi duodecim annos nata duntaxàt, ſanè perita & exercitata, moribus commoda & grata admodùm. Indè verò fiebat, vt etiam opulenti & honeſti viri eam ſibi à patre coniugem expeterent. Quorum ille precibus victus, cùm eſſet ei domi curta ſupellex, tanquàm inopiæ ſuæ opportunè conſulturus, quasi gloriabundus proponebat hæc filiæ ſuæ. Illa verò ſic reſpondit: Ego, mi pater, virginitatis theſaurum fero in vaſe fictili, quem propter mortalis hominis coniugium nullo pacto prodere velim. Itaque oro te, nè mihi poſthàc ſponſi vllam mentionem inijcias. Sub his illorum colloquijs aduenit mater, arcanorum filiæ ſuæ conſcia, aitque ad maritum: Fruſtrà, mi vir, de coniugio filiam appellas, à quo eius & ætas needùm ſatìs matura, & Deo deuota voluntas abhorret. Vnicæ filiæ noſtrę vnico Deo, ſi velit ipſa, potiſſimùm conſecrāda eſt virginitas. His à matre dictis, Lyduuina conſtāter & verecundè, nec ſine gemitu ſubiunxit: Nullus me mortalium eò allicere poterit, vt ſpontè nubam. Quòd ſi vi coacta fuero, rogabo Dominum, vt ea me corporis deformitate afficiat, quę omnium animos facilè à me auertat. Id vbì accepit pater, deincèps nullā ei de matrimonio contrahendo moleſtiam exhibuit. Sciens autē Lyduuina ſe inter latrunculos verſari, cœpit cuſtodire vias duras, diligentiùs vitare hominū & puellarum conſpectum, domi ſe continere, virginitatis propoſitū Domino gemebundis precibus cōmendare.Ità dum ſeculi fugit ſtrepitus & vanitates, in ſolitudine accreuit ei ſimplicitas: in ſimplicitate deuotio, in deuotione feruor amoris diuini. Vt autem ad ſancti ſpiritus maiora capeſſenda chariſmata aptior fieret, caſtigās caſtigauit eam Dominus, & multiplicatæ ſunt infirmitates corporis eius, vt accelerarer, accelerando Dominum

Coloſ. 1.

Infantula adhuc diros patitur calculi dolores

Miri quiddam de imagine S. Mariæ.

Pietas eius puerilis.

Recuſat nuptias etiam diuitū procorum.

Vitat hominum conſortia ſtudio caſtitatis.

num quæreret, quærendo patrem inueniret, inueniendo Deum poſſideret.

CAP. II.

ANnos igitur nata plùs minùs quindecim, ex diuturno morbo admodùm deformis effecta eſt, & decor faciei eius adeò mutatus eſt, vt qui anteà impensè eam amauerant, iam illam aſpernarentur, faciente id illo, qui pulchras animas amat etiam in non pulchris corporibus. Accidit autem, vt quodam die hyberno tempore, cùm flumina iam glacie concreta homines per ea inambulantes facilè ſuſtinerent, ſodales virgines Lyduuinā, quæ tum recèns conualuerat, animi cauſa inuitarent ad captanda quædam in aquis frigore conſtrictis
Tob.3. oblectamenta, vt ſolent apud Batauos puellæ. Sed illa, vt quæ nunquàm, inſtàr Saræ illius, cum ludentibus ſe miſcuiſſet, omne humanum ſolatiū floccipendens, aſſentire illis noluit. At tamen illis perurgentibus, vt vel ſpectatum cum ipſis iret ad glaciem, tādèm ceſſit, abijtq́; ad aquas glaciales, corpore adhuc parùm firmo, adſpèxitque puellas ſursùm deorsùm curſitantes, cùm eccè paulò pòſt vna ex puellis rapido curſu aduolans, nec ſe cohibere valens, in eam caſu impingit, eamque in glaciei
Horrendo casu grauiſſime læditur. fragmenta diriſſimè proſternit, adeò vt coſta vna corporis eius frangeretur. Mox iocus abit in lachrymas, exiſtunt clamores, & quam iucundis animis eò adduxerant puellæ, eam ſuis manibus cognati reportant, deſperata ſalute eius. Aegrè die illo è doloris ſui lectulo ſurrexerat, & nunquàm indè deſcenſura incolumis, eò reducitur, Domino hauddubiè ſic volente. Caſus ille ſubitaneus magnæ omnibus admirationi fuit, & alij quidem atque alij aliter & aliter de virgine loquebantur: qui autem cordatiores erant, & vitam eius nouerant, dicebant Domini manum id feciſſe, quod etiam rei euentus comprobauit. Interim verò vndiquaquè accerſuntur medici prece & precio, aduolant & chirurgi peritiſſimi. Sed neque medici, ne-
Nulla poteſt arte curari. que chirurgi quicquam poſſunt omni arte & induſtria ſua, vbi Dominus vulnerat, & ſolus mederi vult. Dolor autem virginis increſcebat, in pectore & ſub coſtis innumeræ exiſtebant perpeſſiones, accedebat diriſſimum apoſtema, iudicio medicorum fiebant ſemper poſteriora deteriora prioribus, abſumebantur exiguæ parentum facultates, tandèm de vita puellæ deſperabatur. Erat per id tempus in Hollandia medicus inſignis Godefridus Sonderdanckius, pijs pauperibus valdè addictus. Is cùm & audiuiſſet & vidiſſet, quæ Dominus operari cœperat in virgine, Infirmitas hæc, inquit, omnem noſtram medendi vincit facultatem, & ſi ea curanda vel aureos poſſimus lucrari montes, omnem ludemus operam. Meo quidem iudicio author naturæ Deus talia operaturus eſt in hac adoleſcentula, qualia fortaſsis hactenùs comperta non ſunt. Atque vtinàm efficere poſſem, vt mea filia iure diceretur: libens ego eo nomine tantum darem auri, quantum eſt pondus capitis eius. Sic ergò omni medicorum ſolatio deſtituta virgo, ſola ſpe opis diuinæ nitens, diro eam excruciante apoſtemate circa coſtas, ſine vlla requie huc
Miſerandū in modum perpetuò cruciatur. & illuc ſe verſabat. Conſolabatur filiam grandæuus pater, vt potuit, ſed doloribus augmenta capientibus, augebantur ſimul virginis gemitus ſanè miſerandi. Erat ei iam anguſtus locus omnis, vis nimia doloris animum propè abſorbebat. Tandèm immodico victa cruciatu, ſuî penè impos, è lectulo ſe deiecit in ſinum patris. Indè diruptum mox apoſtema eſt, & humor ex eo profluens, cùm aliundè non poſſet, per os cum vomitu tanto cum dolore erupit, vt omnibus membris puella diſcerpi videretur, omnesque tanquàm ilicò morituram lugerent. Tum ve-
Vide triſte ſpectaculū. rò aduertere cœperunt domeſtici eius, ſolum Deum opitulari ei poſſe. Certè ſi quis tunc videret miſellam adoleſcentulam cunctis viribus deſtitutam, membrorum omnium officio orbatam, genibus & manibus inſtàr monſtri cuiuſdam humi reptantem, nunc trunco, nunc ſcabello per domûs angulos ſe promouentem, interdùm inſtàr vermiculi ſeſe agitantem, non poſſet abſtinere à lachrymis. Quis verò ſine dolore adſpiceret puellam anteà cunctis amabilem, modò contemni ab omnibus? Omnem eſcam abominabatur anima eius. nam ſi vel parum ſumeret, mox euomere cogebatur. Potum quoquè licèt magni precij prorsùs recuſabat. Faſtidioſus ſtomachus, vt ſolent prægnantes fœminæ, ſæpè ex lebetibus tepidam, quandoquè è canalibus putentem aquam expetens hauriebat. Stomacho vacuo aut exiguus, aut penè nullus ei ſomnus erat. Vnicum ei ſolatium, per ſingulas noctes lachrymis rigare ſtratum ſuum, ab omnibus pro monſtroſa haberi, à ſodali-
Iob.1.&2. bus puellis derelinqui, cum percuſſo Iob Deo gratias agere. Qua verò ſpiritûs amari-

amaritudine, quantis corporis cruciamentis, quanta vtriuſq; hominis deiectione tres primos annos exegerit, ſoli Deo notum eſt, & quibus hoc ei placuit reuelare. Qualis autē fuerit in oculis Dei, vel hinc liquebit. Corrixabantur quandoquè inter ſe duo viri in platea, à verbis iam ventum erat ad verbera. Alter autē vel metu, vel imbecillitate fugā capeſſens, in domunculam, vbi Lyduuina decumbebat, ſe recepit. Sequebatur alter furibundus, & diſtricto enſe quęrebat ex matre Lyduuinę, vbi eſſet hoſtis ſuus. Negante illa non abſq; tremore eum illic eſſe, irrumpit inſanus in cubiculum Lyduuinæ, ſciſcitatur num ibi ſit. Reſpondet virgo: Puto eum hic eſſe. At ille tanquàm lumine orbatus, circunſpiciens vndiquè neminē videt, factuſque mitior ex verbis virginis, abſcedit. Abijt & alter, gratias agens quòd ſeruatus eſſet. Mater autem virginis, putans eam virum prodidiſſe reſponſo ſuo, obiurgauit eam, etiam alapam addens miſeræ. At illa patienter ferens, ſic ait: Credebam ego, mea mater, poſſe veritatem conſeruare virum, qui ad me confugerat. Hęc vbi dixit, mater conticuit. Hoc initium ſignorum fecit in ſponſa ſua Dominus Ieſus.

Hoſtis non videt noſtē ſuum.

CAP. III.

PORrò humor noxius apoſtematis per corporis membra ſe diffundens, diuerſas attulit virgini ęgritudines, moleſtas valdè. Computreſcebāt apoſtemati vicina membra, marceſcebant propinqua corporis inteſtina, vermes horridiſſimi modo quodam inaudito ë profundo corpore emergebant, quorum erat multitudo ingens, & tanta ſæuitia, vt corroſis viſceribus, tribus locis ventrē eius dirumperent. Erant foramina illa forma orbiculari, colore atro, magnitudine fundi ſcutellæ communis. Vermes indè erumpebant quandoquè centum, nonnunquàm ducenti, vt plurimùm ampliùs cētum quotidiè. Adſpectus eorum ſanè horrendus, color cinericius materia aquata, craſſities inſtàr extremę partis fuſi vſitatioris, longitudo qualis eſt articuli in digitis. Nè autem vitalia membra ſuo more exederent, malagmate quodam, ex adipe frumenti, melle optimo & pinguedine caponis confecto, & ad foramina illa appoſito eliciebantur. Sed priuſquàm prodirent foràs, per omnia virginis vitalia membra peruagari putabantur. Referam obitèr, quod tum accidit. Erat Schiedami vir diues, conuiuiū opiparum inſtructurus. Itaque præter alia animantia, etiam capones benè pingues ſibi comparauerat. Rogat illum Lyduuina egentiſſima, primò per nuncium, indè per ſeipſam, vt parum aliquid ſibi de caponum pinguedine impertiat, qua vermium rabiem, ventrem ipſius rodentium, ſedare poſſit. Negat homo ab omni humanitate alienus: ait mendax, capones ſuos macie affectos. Tum illa, Rogaui te, inquit, & repulſam patior. Oro Deum, vt catus deuoret, quod miſerrimæ mihi dare non vis. Et eccè aduentat lautiſſimi, vt putabatur, conuiuij dies, parantur capones, extrahitur adeps, conduntur omnia in promptuario: craſtino manè, quod accuratiùs ſeruatum credebatur, totum cernitur tanquàm à beſtijs laceratum. Cogebatur autem Lyduuina à diuitibus emendicare eiuſmodi alimoniam, qua ſæuiſſimi vermes nonnihil compeſcerentur. Deindè verò etiam dextra ſcapula eius putruit, ità vt non niſi colligata faſcijs vel mappulis, in aliam poſſet verti partem abſque membrorum diſſolutione. Itaque vſque ad ſupremum vitæ diem ſupina iacuit in lectulo, vt poſſet etiam commodiùs intueri cælum. Membra omnia, dempto capite & brachio ſiniſtro, tanta erāt debilitate deiecta, vt ea mouere non poſſet. Dextrum brachium eius ignis, quem ſacrum vocant, vſque ad oſſa conſumpſerat, idque multo tempore vno tantùm neruulo hærens, reliquo corpori cohærebat. Caput eius dolorum aculeis & malleolis compungebatur, frontem fiſſura longa & lata atque flexuoſa deformabat. Mentum quoquè ad labrum vſque fiſſum erat, & concreto ſanguine tumidum, ità vt non rarò liberè eloqui non poſſet. Oculus alter penitùs cęcatus erat, alter lumen naturale ſine effuſione ſanguinis nouoque cruciatu ferre non potuit. Facies interdùm tumebat, dolebant ſæpè dentes per hebdomadas, interdùm menſes perpetuos, tanta vi & importunitate, vt ad inſaniam propè eam adigerent. Guttur non rarò angina, alijque morbi anonymi infeſtabant, adeò vt nonnunquàm corpus Chriſti deglutire vix poſſet. Tantus manabat ſanguis ab ore, naribus, auribus & oculis eius, vt horrorem afferret adſpectantibus, & pijs lachrymarū riuulos exprimeret. Vomebat ſæpiſſimè rubram aquam tanta copia, vt plerunquè menſe vno vas indè impleri poſſet, quod à duobus viris portaretur. Rogata à curioſis, vndè tātus in ipſa exiſteret humor, nihil alimoniæ ſumente, reſpondebat:

Varij in virginis corpuſculo exitiūt morbi.

Nota de vermibus.

Vltio diuina in hominē inhumanum.

Nullum ferè membrū mouere poteſt.

Immaniſſimi dentium dolores.

Vomitus mirabiles.

debat: Et vos mihi dicite, viri ſapientes, vndè viti tantus liquor, quæ hyeme prorſùs arida videtur? ſicque ſapienter indocta doctis faciebat ſatis. Pulmonis quoquè & hepatis particulas reijciebat, vbera eius ineffabilibus puſtulis & apoſtematibus, ſanie interdùm fluentibus, torquebantur. Calculo, inſtàr columbini oui magno, diriſſimè affligebatur, ità vt ſæpiſſimè & ſenſu & loquela deſtitueretur. Hunc verò dicebat ſibi potiſſimùm mortem allaturum. In communibus Domini flagellis & caſtigationibus, quibus interdùm Hollandia laborabat, hoc Lyduuinæ tanquàm peculiare munuſculum diuinitùs obtingebat, vt cuiuſcunque morbi vel peſtis primitijs ipſa afficeretur. Magna inteſtinorum pars diù ante oculos eius è corpore pendula eminebat: itaque marceſcente inferiori corporis parte, ventri ſacculus lana plenus ſupponebatur, nè prorsùs effluerent. Tibiarum & pedum priuata ſenſu, vitam miſerabilem multis egit annis. Quòd ſi interdùm ſupra naturam breuiſſimo temporis ſpatio diuinitùs ſenſus eis redderetur, id non ad ſolatium, ſed ad noua dolorum genera excipienda mira diſpenſatione fiebat. Omnis generis febrium, ſed diuerſis temporibus, paroxiſmos patiebatur. Hecticam, tertianam, quartanam perpeti, familiare ei fuit: nunc ſimplici, nunc compoſita, modò ephemera vel quotidiana, modò acuta fatigari, ludus quotidianus putabatur. Et nè ſingulis immorer, non erat vllum in corpore membrum, quod inauditis non eſſet doloribus obnoxium. Nullum apud medicos morbi genus extat, cuius ipſa expers fuerit. Nulla in venis eius ſanguinis gutta fuit, quæ Domini virgam paternè caſtigantis non ſenſerit. At tamen horum morborum quidam ad extremum vitæ tempus permanſere, quidam ad certum annorum, menſium, hebdomadarum, dierum, horarum ſpatia durârunt. Porrò annis triginta & octo corporis nulla ei erat proſpera valetudo, ſed interior homo gratia Dei erat locuples. Accidit autem, vt in principio infirmitatis ſuæ humanum quiddam obreperet illi. Audiuit tum fortè à ſumpto cibo ridentes & iocis ludentes puellas. Itaque oblita ſui, cœpit flere amariſſimè, quòd ceu compedibus vincta, à coæuis puellis prorsùs neglectui haberetur. Poteſt facilè venia dari tam durè flagellatæ, & necdùm ſpiritûs vnctione delibutæ. Et primis quidem annis quatuor afflictionis ſuæ, ſecundùm exteriorem hominem patiebatur inuita, eratque ei moleſtum, quicquid cerneret. Cùm ſic autem lachrymaretur, vetuli parentes nitebantur conſolari eam: quędam etiam adoleſcẽtulæ, & cognati atque propinqui animabant eam, ſed conſolatores onerosi omnes illi: ſolus ille, qui percuſſerat, etiam mederi debuit dolori eius: quod vt fecerit, iam dicemus.

Calculus ingens.

Omnis generis febres ei cruciant.

38. annis ægrotat.

CAP. IIII.

ERat tum quidam vir Dei, Iohannes Pot. Is tanquàm à Deo miſſus, venit ad eam, cœpitque eam hortari ad patientiam, commemorare ei Chriſti paſſionem, humilitatem, labores & ſudores: inuitare, vt nocte ac die quoàd poſſet in ijs meditãdis verſaretur. Promiſit illa ſe ſic facturam, & tentabat quidem ſenſim animo verſare vitam & paſſionem Saluatoris, ſed quòd necdùm in ollulam ſuam miſſa eſſet farinula Eliſei viri Dei, qui Chriſtus eſt, amara & inſipida erat omnis eiuſmodi cogitatio. Reditur igitur ad lamenta & querimonias, quippè mors erat in olla. Redit etiam ad illam Chriſti ſacerdos Iohannes Pot, percunctatur quantum in libro charitatis profecerit. Reſpondet illa: Tu quidem, mi pater, ad optimum me ſtudium hortatus es, ſed mihi incompertum: nec ſinit dolorum acerbitas ſapere, quicquid de Domino Ieſu cogitandum ſuſcipio. Ille verò cernens eius bonam animi voluntatem, gratulabundus ait: Labor improbus, chariſſima filia, vincit omnia. Oportet aliquam tibi vim adhibeas: frangas teſtam, & peruenies ad nucleum. Perſeuera, & vinces. Illa autem dicente, immodicos corporis & animi cruciatus id non ſinere, vir Domini eam egregiè animabat, multis modis eam confirmans, hortanſque vt contemneret ſodalium inepta gaudia & oblectamenta breui peritura, formam corporis pro nihilo putaret, rediret in memoriam eorum, quę paſſi ſunt ſancti martyres, quàm multi iocis, diuitijs & voluptatibus ſponte ſua caruerint, ſolo Chriſto contenti, apud quem nunc ſummis opibus, honoribus, gaudijs & delicijs ſine fine perfruantur. Sed quia nihil, inquit, poteris viribus tuis, Chriſtum adſpice pendentem in cruce, & veritatem doceberis: Chriſtum audi, & ſapiens eris: Chriſtum tolera, & requiem inuenies: Chriſtum imitare, & refectione ſuauiſſima perfrueris. His auditis, cœpit ſancta virgo manum mittere ad for-

Iohannes Pot, venerãdus Chriſti ſacerdos.

4. Reg. 4.

Optimè eã inſtituit Iohãnes Pot.

tia,

tia, cœpit intellectu & affectu ſitire paſſionis torrentem. Porrò autem tertiò ad eam venit ſacerdos Iohannes Pot, afferens ſacroſanctam Euchariſtiam, vt ſolet ad ægrotos, qualis illa tunc erat. Cumque eam ei præbuiſſet, ſic locutus eſt: Hactenùs ego te incitare conatus ſum ad commemorandam paſſionem Domini tui: iam verò ille tibi loquetur. Quòd ſi fortiter & conſtanter ei obtemperaueris, erit merces tua magna nimis. Vix ille verba finierat, & in tātas virgo prorupit lachrymas, vt diebus quindecim vix eas potuerit cohibere. Ab eo die creſcente morbo confirmabatur ſpiritu, amarum omne ei dulceſcebat, nec quicquam iam ſapiebat, niſi ſolus Ieſus, & hic crucifixus. Itaque paſſionem eius in ſeptem diſtinguebat partes, nec vllum temporis punctum ſine eius commemoratione abſcedere patiebatur: adeoque in hac ſeſe exercebat, vt crebrò noctu ac die vigilans, horologiū exactum animo circūferre videretur. Ex ardenti autem paſſionis Chriſti meditatione adeò inflammata fuit, vt non ſe, ſed Chriſtum Dominum in ſe pati diceret. His igitur docta exercitijs, creuit in vtroque homine, donèc octauum iam ſuæ ægrotationis attingeret annum. Magis autem magiſque corporis putredo & vermium ſcaturigo aucta eſt, corporis viſcera plùs pluſque marceſcebant, & doloribus innumeris virgo afficiebatur. Sed hæc omnia ferebat patientiſſimè, & in ſummis doloribus, qui ſæpiſſimè dentium ſtridorem ei exprimebant, non ſolùm gratias agebat Deo, ſed eoſipſos cruciatus augeri potiùs, quàm minui peroptabat: nec vna ſaltem Angelica ſalutatione ea quæ patiebatur depellere, ſi potuiſſet, voluiſſet, parata prorſus in flagella Domini. Quodam Bacchanalium tempore, quo ſolent homines comeſſationibus & cōpotationibus indulgere, ipſa Chriſti paſſionem commemorans, ſimulque Chriſtiani populi multam ingratitudinem conſiderans, ait ad Dominum: Deus omnipotens & clemens, oro te, vt nouo quodam cruciatu declares, caſtigationes has, & flagella, quæ patior, te permittente & immittente mihi accidere. Mira res. Tantus in alterum eius crus inuaſit dolor, tantaque patiendi materia ab illo die vſque ad Paſcha, vt deincèps auſa non fuerit tale quippiam ea inſtantia petere à Domino, vtì accepi ab eis, qui familiariùs ei ad mortem vſque adhæsêre. Dixi iam antè, in corpuſculo ſuo præſenſiſſe eam flagella, quibus Dominus populum eius regionis caſtigaturus erat. Imminente igitur peſte quadam, illa tanquàm ſedula mater, inter iratum patrem & reos filios mediā ſe interponebat. Itaque mox bino percuſſa eſt vlcere, in gutture & ſub corde. Illa verò gratias egit Deo, & ad ſacroſanctę Trinitatis honorem, petijt etiam tertium adiungi. Confeſtim autem in gena apparuit vlcus, quo illa ſummoperè lætabatur. Ex his vnum vlcus, cæteris curatis, perpetuò ei inhæſit.

Mirè compungitur ſumpta Euchariſtia.

Paſſionem Chriſti aſſiduè cōmemorat.

Eius eximia tolerantia.

Agit gratias in pœnis.

CAP. V.

FEbrium, quæ ei familiares erant, vt diximus, iſte ferè modus fuit: Principiò inuadebat calor quidam grauis & innaturalis. Hunc mox ſequebatur frigus immane & horripilatio: deindè mutato ordine, præcedebat frigus intolerabile, idque moleſtiſſimis ardoribus claudebatur. Erat autē tanta harum febrium vis, vt durante paroxiſmi æſtu, mentis impos fieret, nec quicquam loqui poſſet. His febribus, tanquàm in camino ignis, ſuprà quàm dici queat, dilectam ſibi virginem probabat Dominus. Amici autem eius, cùm cernerent augeri cruciatus eius, rursùs medicos conſulere voluerunt. Peruenit autem ad Margaretam Hollandiæ Comitiſſam fama patientiæ eius. Illa medico ſuo accito, properat ad eam, videns eam, eiuſque tugurium, paupertatem, dolores & cruciatus, totis viſceribus commouetur. Accedit medicus Godefridus, arte ſua quàm poteſt reuerenter extrahit è corpore inteſtina eius, marcida ponit ſeorſùm, ſaniora reſeruat, comperitque è ſpina dorſi emergere vermes, quos diximus: cauſam illam dicit, quòd nullis ſalſis multo tempore vſa ſit. Addit etiam, breui illam hydrope laboraturam, ac deindè nullo vel liquore vel potu vſuram. ſicque factum eſt. His ità geſtis, abſcedit medicus, partìm dolens, quòd curare eam non poſſet: partìm gaudens, quòd cerneret ſe de illa vera prædixiſſe, putà quòd magna & inaudita in illa facturus eſſet Dominus. Permulti indè moti ſunt etiam in locis longinquis, vt eam inuiſerent: inter quos venit etiam herbarius quidam peritiſſimus, qui ſe putabat aquis diſtillatis aliquid effecturum in illa. Sed cùm ingenti ſtudio vnum fortè vulnus curaret, mox turgente hydropiſi in parte illa, fiebant poſtrema deteriora prioribus. Virgo autem patientiſſima, licèt ſciret à Domino fieri quæ patiebatur, nè tamen ſibi præ-

Vt febres eā vexarint.

Margareta Comes Hollandiæ inuiſit eam.

 fidere,

fidere, aut Dominum tentare videretur, omnia tacita perferebat: ſed poſt omnem humanam induſtriam auctis doloribus, mente redibat ad eum, qui medendo vulnerat, & vulnerando medetur eis, quos amat. Hoc ſanè admiratione digniſſimum eſt, quòd Lyduuina ampliùs triginta annis non tantum comedit panis, quantus viro ſano ad vitam ſuſtentandam triduo ſufficeret: nec plus dormiuit, quàm ſatis eſſet homini incolumi trium noctium ſpatio. Porrò toto illo tempore, quo viſcera eius computruerunt, & vermes è corpore eruperunt, nullus prorsùs ex ijs fœtor extitit, tametsì domus eius humilis erat, cubiculumque ſepulcro ſimilius, quàm cōclaui. Totidem annis terram non attigit pedibus ſuis, & ſicut multis annis nihil ſumpſit alimenti, ita nihil quoquè ſuperflui à ſe reiecit. Iacuit immota & ſupina in lectulo, nec ſolis, nec lucis, quamdiù iacuit, luce perfruita eſt. In ipſis ægrotationis eius primis annis interdùm ſumebat valdè exiguum pomi fragmentum, idque prorsùs inſipidum. Quòd ſi nonnunquàm bucceIlam panis cum paruiſſimo lactis aut ceruiſiæ liquore deglutire vellet, fiebat id non ſine multo dolore, multaque difficultate. Poſteà verò illo qualicunque relicto alimento, parum cinnamomi aut è dactylo, idquè rariſſimè, capiebat. Tandèm omni cibo abſtinens, tota hebdomada perexiguum ſumebat vini diluti, admixto ſaccaro: Inſtillari potiùs diceres, quàm bibi tantillam potionem. Cùm autē eſſent parentes eius inopes, ſæpè aquam fluuialem ſibi offerri iuſſit, facileque internoſcere potuit, num è fluxu an refluxu hauſta eſſet. Ob vicinum verò maris ſinum importunitate ventorum aqua fluminis ſalſedine maris inficiebatur: ſed efficiente Domino, adeò dulcis fiebat contra naturæ morem, vt tanquàm vino condito illa aliquandiù vteretur. Propter hanc autem cibi abſtinentiam ſomno quoquè illam deſerente, in ſolitis precibus & exercitijs ſpiritalibus non parùm cœpit impediri, idque potiſſimùm ſub Miſſæ ſacrificio, cui totis viribus etsì corpore abſens, tamen ſpiritu præſens adeſſe nitebatur. Conſuluit igitur confeſſarium ſuum, quid agendum putaret. Sentiens ille, vt vir prudens, tetri dæmonis nequitia id fieri, vt eam à meditationum fructu retardaret, eamque quo plus reſiſteret, eo magìs diuexari, ſuaſit vt quandocunquè ſomnus obreperet, illi indulgeret. Illa volens parere conſilio eius, acquieuit. Superuenit interìm eximia Paſchæ ſolennitas, & eccè ſupra modum infeſtatur à ſomnolentia. Tum illa ob reuerentiam feſti, capite & manu, quam mouere poterat, illam diſcutiens & repellens, dæmonem in turpem fugam compulit. Atque ab illo die vſque ad ſupremum vitæ diem permanſit ſomni expers. Confluxêre autem plurimi ad viſendam eam, ſed alij pietate, alij curioſitate & maleuolentia ducti. Extrinſecùs autem nihil videbatur in ea, niſi vas lacerum atque confractum, vas monſtroſum, & quædam mortis imago. Sciſcitabantur curioſi, proterui & ſcioli, vndè in ea febris materia eſſet, quæ nihil ſumeret alimenti. Eos virgo pudibunda nec fugere poterat, nec fugare. Tribuebant illi, quippè homines animales, ſpiritum non habentes, opera Dei naturæ potiùs, quàm gratiæ: & cùm viderent eam in obſcuro tuguriolo decumbentem, procaciſſimè garriebant eam voracem eſſe, merobibulam, dæmoniacam & id genus alia. Qui autem ſaniori erant mente, Deo dantes honorem, dicebant quòd à Domino ea fierent, & mirabilia eſſent in oculis noſtris. Ità illa beata virgo odor fuit vitæ bonis & ſanis, odor mortis malis & peruerſis, iacens in humili tugurio, perindè vt ſanctus Iob olìm in ſterquilinio. Etsi autem tam pulmonis quàm hepatis & viſcerum atque inteſtinorum vitales partes partìm in ea emarcuerant, partìm diro vomitu reiectæ erant, nullum tamen de ſe reddebant fœtorem, immò verò odorem aromaticum ex ijs haurire licebat, ſicut teſtantur illi, qui ſuis eas manibus contrectârunt. Sed cùm multi homines pij vtriuſque ſexûs eas particulas vomitu reiectas videre, contrectare, olfacere cuperent, verita illa nè ob hominum applauſum perderet theſauros gratiæ, tandèm pati noluit, vt quicquam ex ijs, quæ ab eius corpore prodirent, reſeruaretur: ſed omnia terræ infodi iuſſit.

Hæc impoſſibilia ſunt apud homines, ſed poſſibilia apud Deum.

Miraculum

Multi non eodem animo viſunt eam.

Quorūdam maleuolentia.

Iob 2.

CAP. VI.

Mater eius Petronilla, cùm iam ſenuiſſet, in morbum incidit: Dolens aūt ſe adoleſcentiæ tempus parùm fructuosè exegiſſe, demùm in hæc verba prorupit: En morior paupercula, quæ nihil boni fecerim cunctis diebus vitæ meæ. Sed ſi tu filia mea pro delictis meis velis intercedere, læta moriar. Reſpondit illa propenſiſſima erga matrem animi pietate & benignitate: Forti

Forti animo eſto, mater mea. Propè eſt Dominus, qui non deſpiciet contritum & humiliatum cor tuum. Mea verò omnia, labores, dolores, vlcera, plagas, tormenta, vigilias, precatiunculas & exercitia libens tibi impertior. Ea re mirificè exhilarata mater eius, migrauit ad Dominum. Lyduuina verò, tanquàm iam omni nudata merito, cingulum quoddam craſſum, latum & hiſpidum, ex equorum confectum pilis ſibi comparat, eoque vſque ad mortem marcidũ corpuſculum ſtringit: exiguam ſubſtantiolam, quam mater ante obitum ei commiſerat, diſtrahit, diſtractam pauperibus erogat. Omnibus erogatis, ipſa manet egentiſſima. Adhuc relicta ei erat culcitra: eam quoquè zelatrix pauperis pueri Ieſu, in ſtabulo naſcentis, tolli iubet: quæ tamen ſub putreſcente corpuſculo eius iam putreſcebat, & eius plumæ ità inhærebant virginis corpori, vt abſque nouis dolorum ſtimulis indè auelli nulla ratione poſſent. Ea ablata, ſuppoſitus eſt corpuſculo eius tam miſerabili durus aſſer, impoſitis ei paleis, atque in eo decumbebat ſupina, nunquàm dormiens. Hæc verò quis ſiccis commemoret oculis? Aſſer durus, lignum in quo pependit nudus ſponſus eius: dolores perpetui, ex tali ſtrato naſcentes, vulnera eius illi egregiè repræſentabant. Per id tempus fuit hyems longè aſperrima, quæ hodieque ob diuturnum gelu prolixa dicitur. Videre tum licebat virginem pauperculam decumbere in frigore & nuditate, ità vt ſæpiſſimè extremę corporis partes obrigeſcerent, mediæ nullas haberent vires. Plumas reſpuebat tumens hydrops, operimenta duplicia negabat paupertas, nè viſitaretur ab amicis, impedimento erat refrigeſcens multorum charitas. Interìm tam immani virginis corpuſculum conſtringebatur gelu, adeò & liuore & tumore debilitabatur, vt vix ità poſſet vllo pacto calefieri, vt ad priſtinas ægritudines reduceretur. Non raró genis inhærebant guttæ ſanguinis, ab oculis manentes. Non dubium; quin è vita abitura fuerit, nisì Dominus inter tot mortes mortũam conſeruâſſet. Si quid ei datum eſſet, eo non indigere ſe formidans, mox magìs egentibus pro ſuo iudicio mittebat. Erat tum quidam vir inſignis, fama celebri, & vita inculpata, Deum timens, & quem multi reuererentur. Vuerboldus is dicebatur: Cùm autem in ſolennitate Dominicæ annunciationis myſterium incarnationis Chriſti animo reuolueret, idemque faceret Lyduuina virgo, vterque in ſpiritu ſibi inuicèm innotuit, adeoq; coniuncti ſunt, vt cùm poſteà ad ſe redirent ab illo mentis exceſſu, admodùm cuperet nóſſe vterque, quis eſſet quem in illo raptu vidiſſet, & quonam loco degeret. Perlata eſt interìm fama Lyduuinæ ad Vuerboldum virum Dei, isque ſine mora ad illam profectus eſt. Veniens autem ad domum eius, videnſque egeſtatem, & tumentem, fiſſam ac liuidam faciem, corpuſculum putreſcens, nec tamen malè-olens, ſcatens vermibus, & ſuaues ſpirans odores, lachrymatus eſt vir pijſſimus. Deindè de rebus diuinis ſuauiter cum illa conferens, ad extremum didicit ſummam eius inopiam. Itaque miſertus eius verecundiæ, triginta argenteos ei dedit: moleſteque ferens ciues vrbis illius nullâ humanitate affici erga tam miſerè afflictam, tanquàm Eliæ zelo accenſus, ſuggeſtum aſcendit, miroque feruore ad illos concionatus eſt. Sæpè autem venit poſteà ad virginem vir ſanctus, ſciens Deum in ea mirabilia operari, dixitque de illa: Magnum reuerà & amplum hæc virgo fundamentum poſuit, cuius ſtructura haudquaquàm poterit breui ſpatio abſolui.

Mater eius moritur.

Afflictum corpuſculũ cingulo aſpero cruciat.

Obſerua hæc.

Aſperrima hyeme durè patitur.

Vuerboldus vir pijſſim⁹ venit ad eã.

Eius de illa ſententia.

CAP. VII.

Poſt eas, quas diximus, ærumnas accreuêre virgini nouæ moleſtiæ ex patre viduo, grandæuo, edentulo, quem & paupertas premeret, & ætas non ſineret labore victum ſibi parare. Cuius ſingularis religio ex hoc animaduerti poteſt, quòd cùm eſſet valdè inops, noluit ex illis accipere, quæ filiæ quotidiè dabantur. ait enim: Non licet ſeni huic deuorare pauperis filiæ eleemoſynas, quæ precium ſanguinis ſunt. Sufficit mihi paupertas mea, vt Chriſtum lucrifaciam. Venit intereà Comes Hollandiæ Vuilhelmus Schiedamum, audienſque Lyduuinæ res, accito ad ſe patri eius dixit: Pro filiæ tuæ reuerentia pete à me quod vis ad ſuſtentationem ſenectutis tuæ. Reſpondit ille: Mundi opes, illuſtris Comes, hactenùs nec habui, nec habere cupio. Duodecim aurei ſufficerent mihi, ſi illos haberem. Comes autem aduertens hominis ſimplicitatem, iuſſit ei numerari duodecim aureos coronatos annuos, libenter duplo plus daturus, ſi ſenex voluiſſet. Ille gratias agens Comiti, orabat Deum pro illo, & ſi quid ſuper- eſſet

Comitis Hollandiæ humanitas erga patrẽ eius.

eſſet de illa pecunia, dabat pauperibus liberaliter. Etſi autem decrepitus erat & tremulus atque cæcutiens, tamen frequentabat templum. Orabat Lyduuina vt maneret domi, ſciens ei periculum imminere. Cùm enim aliquandò ſe conferret ad veſpertinas preces, obuiàm ei venit ſatan ſub viri ſpecie, aitque ad illum: Quorsùm tendis? Eamus parumpèr extra portam animi cauſa. Credidit homo ſimplex, doli ignarus, iuitque cum illo: ſed vbi extra vrbem ventum eſt, miſerum ſenem peſtilens impoſtor in foueam aquis plenam impulit, & euanuit. Non tamen ſenem neglexit Deus. Auriga quidam eius nutu via non trita ducẽs currum, venit ad locum, vidensque ſummum pauperculi ſenis periculum, extraxit eum ex aquis, curruique impoſitum in oppidum inuexit. Interim fama volat ad Lyduuinæ aures patrem in aquis præfocatum: quod eius animum dirè afflixit, ſed mox ille dolor gaudio mutatus eſt, patre viuo redeunte. Alio tempore cruentus dæmon virginem flammis exurere conatus eſt. Frater enim eius ad angulum lectuli eius incautè candelam poſuerat. Ea, Lyduuina Chriſti paſſionem meditante, neque id ſentiente, decidit in paleas. Sentiens tandèm crepitantes flammas Lyduuina, cùm nullus adeſſet qui opem ferret flammis vndiquè cinctæ, ſiniſtram extendit manum, eaque conterens ardentem materiam extinxit, nihil prorsùs aduſta manu. Poſtera luce mirati omnes, valdeque perterriti ob tam preſens diſcrimen, gratias egerunt Deo, qui virginem ſeruâſſet illæſam. Homines pij & religioſi videntes eam tam inuſitatis affligi modis, non dubitabant quin etiam diuinis fruerетur conſolationibus. Itaque dicere ei ſolebant: Non ignoramus, ſoror chariſſima, inter hæc tam aſpera flagella ſpiritalia tibi non deeſſe munuſcula. Illa reſpondit: In inſipientia mea dico vobis fratres mei, interdùm diuinitùs me quaſdam vnctiones percipere. neque enim poſſem duraro miſera catula, ſine micis cadentibus de menſa dominorum meorum. Nec tamen dicebat, quales illæ eſſent vnctiones. ſolis enim domeſticis quibuſdam, ijsque cumprimis religioſis, magisque familiaribus, parcè tamen, indicare ſolebat diuina chariſmata, quantum vel gloria Dei, vel fraterna charitas poſcere videretur. Interdùm verò retrahebat conſolationes ſuas pius Dominus, quo nihil poterat virgini durius accidere. Tum illa ſic in acerrimis corporis doloribus derelicta, poſt omnia ſua exercitia, vt tempus fructuosè deduceret, loquebatur Angelo ſuo tanquàm illum præſentem cerneret, ſuauiter inquirens quò abijſſet dilectus ſuus, cur ſic miſeram derelinqueret, ipſius amore languentem, & charitatis eius iaculo confixam: multaque id genus alia, pijſſimum & feruentiſſimum cordis eius erga Deum amorem ſpirantia. Orabat etiam Angelum, vt ſalutaret dilectum ſuum, ſalutaret ſanctiſſimam matrem eius, omnes beatos angelicos ſpiritus; patriarchas, Apoſtolos, martyres, confeſſores, virgines, deniquè ſanctos omnes. Hoc pacto deducebat tempus, cùm deeſſet cæleſtis conſolationis manna, excitabatque ſeſe ad conſtantiam & patientiam.

Malignißimi dæmonis nequitia.

Inſigne miraculum.

Vt ſe geſſerit, diuinis conſolationibus destituta.

CAP. VIII.

Porrò autem etiam viſibiliter cum Angelo ſuo loqui conſueuit, eiusque frui conſortio & obſequijs. Permultos angelicos ſpiritus diſtinctè nominabat, & quorum cuſtodiæ deputati eſſent, apertiſſimè nouerat. Apparebant ei ſpecie pulcherrimorum iuuenum, crucis ſignum in fronte ferẽtes, tam luculenta facie, vt ſolis ſplendorẽ longè ſuperarent. Priuabatur autem nonnunquàm eiuſmodi apparitionibus propter hominum aduentantium frequentiam. Itaque ſi quid pulueris ex mundanorum hominum colloquijs contraxiſſet, ilicò cõfeſſione detergebat, nè ſuaui Angeli ſui familiaritate deſtitueretur. Solebat die Cinerum, pro ſanctæ Eccleſiæ more ac inſtituto, cineres è ſacerdotis manu accipere: ſed ſi tardaret ſacerdos, Angelus eius explebat vices. Confeſſarius eius Iohannes Vualteri quandoquè venit ad eam, rogans num cinere ſancto cõſignari vellet. Reſpondit illa, ab Angelo ſancto id iam factum eſſe. Stupente illo, quid ſibi iſthuc vellet, Lyduuina dixit, vt manu tangeret caput ipſius. Fecit ille, & cineres ſenſit, iiſdemque etiam frontem ſuam communiuit. Docuerat eam Angelus reuerenter ſacros illos cineres à ſacerdote percipere, aliosque vt itidèm facerẽt adhortari. Habebat virgo ſancta virgam quãdam, qua ſolebat æſtu aut febre ipſam infeſtante, vel attrahere, vel amouere cortinam, ad lectulum eius pendentem. Cùm autem Schiedamum aliquandò incendiũ vaſtaret, multiq; ex vicinis Lyduuinam expor-

Angeli ſæpè ei apparent.

Nota hæc de cineribus ſacris.

exportare vellent, nè flammis periret: illa ſciens à Domino ſe ſeruatum iri, pro-
hibuit nè id facerent. At illi tamen cœperunt auferre aſſeres ex pariete cubiculi
eius: rogati vt deſiſterent, pro aſſeribus primo loco ablatis pannos ſuſpenderunt.
non enim potuit illa ferre lumen ſolis. Sed paulò pòſt ab eius oculis ſanguine ma-
nante, aſſeres repoſiti ſunt. Intereà ſtipula perit, accedit ſæuiſſima febris, ſolſtitia-
les adduntur æſtus. Ijs pariter iunctis, virgo tanquàm in clibano coquitur, febre- Dirè affligi-
que recedente tandèm ad ſe reuerſa, nocte ſe ab omnibus ſolam derelictam con- tur.
ſpicit. Sed nimio iam ferè præfocata æſtu, manum ſuo more ad virgam extendens,
eam abeſſe comperit. Tum verò præ nimijs doloribus lachrymari cœpit, maximè
quòd nemo adeſſet, qui ipſam adiuuaret. Sed ſtatìm adfuit Angelus eius, lignum Angelus ei
quoddam informe adferens, eiusque corpori tranſuerſum imponēs. Sentiens illa lignū mirè
lignum aſperum & craſſum, admiratur. Tranſigit indè noctem illam, vt poteſt, in odorum ad-
ardoribus illis. Manè acceſſit confeſſarium ſuum, orat vt ex illo ligno virgam tra- fert.
ctabilem & leuem efficiendam curet, nihil ei indicans, vndè allatum ſit. Abit con-
feſſarius ad artificem, ſed cùm incendio illo omnia ferè artificum abſumpta eſſent
inſtrumēta, ægrè dolabram rudem reperire potuerunt. Qua cùm cœpiſſent dolare
lignum illud, mirus indè exibat odor, qualem nunquàm ſe ſenſiſſe dicebant ij, qui
aderant, nec tamen ligni genus cognouerunt. Rapiunt indè particulas decidētes,
piaque inter confeſſarium & fabrū lis oritur, vter plus ſibi vendicare debeat. Nam
vel minutiſſima eius particula propter odoris ſuauitatem auro non inferior puta-
batur. Properat indè ſacerdos à primo ad ſecundum fabrum lignarium, rapinam
primi deteſtans: ſed ibì quoquè diripiuntur pia rapina decidentes particulæ, quæ-
ritur vndè allatum ſit lignum, multaque conſimilia. Tandèm efficitur ex ligno
virga, quanta eſt vlna gracilis: quam confeſſarius attulit ad virginem, quærebatque
ab ea, vndè accepiſſet lignum illud. Reſpondit ea, ſe id neſcire. Nihil enim com-
perti inde habuit, donèc ab Angelo in paradiſum terreſtrem traducta, ex illo di-
dicit ipſum indè id attuliſſe. Dixit autem ei Angelus, lignum illud quandoquè
dæmones haud ſecùs atquè flagellum & ſuppliciū reformidaturos. quod quidem
veriſſimum eſt, vt non auditione duntaxàt ego accepi, ſed etiam oculis meis intu- Dæmones
itus ſum. Vidi enim dæmoniacos coram huius ligni portiuncula clamitantes & illud lignū
ſtridentes atque tremētes non mediocriter. Et Lyduuina quidem vbì didicit ligni valdè refor-
huius vim & precium, indoluit ſe illud non pluris feciſſe, dolandumque curâſſe, midant.
quod olim tam eſſet futurum efficax ad coercendos nequam ſpiritus. Poſteà verò
quibuſdam ad virginem confluentibus, vt lignum illud viderent, tangerent, olfa-
cerent, cùm inter illos etiam vir quidam lubricus ad tangendum ſe importunè in-
geſſiſſet, fertur ilicò magna ex parte priſtinam amiſiſſe fragrantiam. Dicam hîc
paucis, quantam ſancta virgo ex Angelorum præſentia ceperit delectationem &
cōſolationem. Vidua quædam venerabilis orabat eam, vt impetraret ipſi copiam
videndi Angelum eius. Dixit illa ſe rogaturam Dominum. Rogauit, & obtinuit.
Admonuit autem viduam, vt clauſo oſtio, apud ipſam ſtaret pauliſpèr. Et eccè ad- Angelus ei-
eſt Angelus effigie ſpecioſiſſimi adoleſcentuli, facie candidiſſima, veſtitu albiſſimi us forma
coloris, oculis micantibus, in capite ceu ſtellis radiantibus, pileo capitis elegantiſ- elegantiſſi-
ſimo ornatus. Eo conſpecto, ineffabili gaudio affecta vidua, nihil neque dicere ne- ma appàret.
que cogitare potuit, prorsùs abſorpta. Videbat autem ceu manus innumeras iuxta
virginem, tanquàm eleemoſynam petentium, nulla illic apparente facie. Rogauit
autem Lyduuina Angelum, vt adſpiceret viduam illam. Fecit hoc ille tam blandi-
ter & iucundè, vt non modò animus viduę magno indè perfuſus ſit gaudio, ſed etiā
præ cordis ardore à lachrymis & gemitibus ad tempus aliquod ſe illa cōtinere non
potuerit, cibum interìm corporis planè reſpuens. Solebat autem Lyduuina inter-
dùm dicere familiaribus ſuis: Nullus tantus dolor eſt, nulla tanta animi anguſtia &
ægritudo, quæ non facilimè euaneſcat, ſi mihi vultum angelicū liceat contempla-
ri. Cogitet hîc lector, quid ſit ipſe fons vitæ electis ſuis in patria, ſi tantum delectat
adſpectus eorum, qui ei miniſtrant? Porrò cùm eam Angelus, ſiue in corpore, ſiue
extra corpus, quod me latet, aliquò ducturus eſſet, hunc ferè ſeruabat modum: Ap- Vt ab Ange-
præhenſa manu eius, ducebat eam ad ſuprà dictā beatiſſimæ matris Dei imaginem. lo peregrè
Ea ſalutata, proficiſcebatur cum illa versùs Orientem ad regionē quandam amœ- duci cōſue-
niſſimam, quò nullus poſſet mortalium accedere, vbì mira erat liliorum, roſarum, uerit.
florum aromaticorum, & aliorum delectabiliū copia, odorum ſumma fragrantia:
vbì

vbi nec frigus affligeret, nec æſtus vreret. Plerunquè autem florum & arbuſtorum tanta erat illic celſitudo & denſitas, vt ei impenetrabilis videretur: ſed ab Angelo facilè ad deſtinatum locum transferebatur.

ALTERA PARS VITÆ.

CAP. I.

CVm ſic autem Chriſti famula tanquàm aurum in fornace probaretur, flante Auſtro, perindè vt hortus irriguus, virtutum flores germinare non deſtitit, alijs quoquè optima de ſe exempla proponens. Fundauit autem ſtructuram mentis ſuæ in fundamento timoris Domini. In extremis anguſtijs ſemper illi in ore fuit, O bone Ieſu miſerere meî. Adeò defixit in Domino voluntatem ſuam, vt nihil neque cogitare, neque dicere, neque facere præmeditate liberet, quod putaret diſplicere Deo. Fertur cum patientiſſimo Iob & beato Franciſco ſæpè dixiſſe: Hoc mihi Domine accepriſſimũ erit, vt affligens me dolore non parcas: cùm tuæ voluntatis impletio ſit mihi ſumma conſolatio. Accuratè ſeipſam ſolebat examinare & diſcutere, etiam minutiſſima quæque in ſe accuſans, & omnium ſe viliſſimam exiſtimans. Itaque libenter omnibus ſe ſubdebat, ab omnibus ſe vilem dici & haberi atque etiam infamari non renuit. Fratris eius vxor, mulier procax, importunis clamoribus valdè vexabat eam, nemini quantunuìs præcellenti aut patienti parcens. Bauariæ Dux Iohannes, mutato habitu, quandoquè inuiſit virginem Chriſti, de animæ ſuæ rebus ſecretis cum ea collocutus. Audiens autem mulieris loquaciſſimæ garritus, tandèm animo commotus, ait ad virginem: Et quo pacto potes ferre apud te eiuſmodi hirundinem, quæ totam hanc perturbat domum? Illa reſpondit: Aequo animo, domine mi, id genus hominum tolerandæ ſunt infirmitates & imperfectiones, tum vt noſtra patientia corrigantur, tum vt virtutis exercitium præbeant ijs, quos eo Dominus indigere nouit, tum nè maioris furoris & perturbationis eis materia exhibeatur. Quibus verbis egregius ille princeps non mediocriter ædificatus, è crumenta ſua extraxit nummos, deditque bacchãti muliercułæ. Quibus eius procax lingua tum quidem nõnihil frenata eſt, quòd autem planè correcta ſit, affirmare nolim. Alia quędam mulier venit quandoquè ad Lyduuinam fremẽs & furens, innumeris eam iniurijs, contumelijs & conuicijs proſcindens, vt poſſet eius commouere animum. Sed cùm hac ratione nihil efficeret, in faciem mitiſſimæ virginis fœdiſſimè expuit. At verò nec ſic quicquã eam permoueri ſentiens, clamoribus & maledictis, tanquàm vim paſſa, vicinos concitare cœpit. Sed ſancta virgo in patientia animam poſſidens, adeò manſit immota, vt mirarentur vniuerſi. Maleficium verò beneficio compenſare volens, clàm ei munuſculum tranſmiſit: dicebatque ſuis: Illis ego debere me fateor, qui viam mandatorum Dei, quorum plenitudo dilectio eſt, currere me compellunt. Certè nemo tam auri vel gloriæ cupidus eſt, quàm illa contemptûs ſui. ſciebat enim patientiam perfectum habere opus. Accedebant etiam int[illegible]dùm ad eam quædam merobibulæ, dicebantque: Non poſſumus perſuadere nobis te abſque cibo vitam ducere. itaque ſuſpicamur te hypocriſi eludere homines. At illa: Non eritis, inquit, ea cauſa incredulitatis crimini obnoxiæ, ſi id credere nolitis: ſed tamen oro nè dubitetis omnipotentem eſſe Deum. Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Puto vos piè credere, quòd in deſertis locis pauerit ille Marias illas, Magdalenam & Aegyptiacam. De me ſi id non creditis, non multum refert: tantùm ne velitis non credere omnipotẽtem eſſe Deum. Et cur obſecro apud homines vel negare velim me cibum capere, aut affirmare non capere, quandò neque malum eſt vti cibo, neque gloriæ quicquam habet, quantùm ad hominem attinet, abſtinere omni cibo? Quicquid autem loquantur homines, equidem gratiam mihi diuinitùs collatam negare non poſſum, tacere poſſum, ſi in me inquirere deſinant homines. De illius taciturnitate multa poſſim dicere. Vox eius vtplurimùm ſuauis & clara, ſola, vt puto, Dei gratia id efficiente. Diem vnum è tribus aut quatuor, quo poſt importunas febres aliqua remiſſione potiebatur, cõſolandis hominibus vtiliter impendebat. Nemo illam cachinnantem vidit, ex leuitate vix vnquàm quiſquam ridentem comperit: ſed

Diuinæ ſeſe totam accommodat voluntati. Iob 6.

Humilitas eius inſignis.

Iohannes Dux Bauariæ eam accedit.

Eximia virginis patientia.

Rom. 13.

Iacob. 4.

Deut. 8.

Taciturnitas eius.

ſed cum grauitate quadam hilarem ſe quandoquè præbuit pro ratione materiæ, de qua ſermo eſſet, & eorum cum quibus loqueretur. Diligenter obſeruabat illud Sapientis, Tempus loquendi, & tempus tacendi. Detractorum colloquia valdè abominabatur, qui linguis ſuis etiam defunctorum ſaniem lingunt. Solebat monaſticæ vitæ cultores viuaciſſimis adhortari ſermonibus, vt obedientiam cum omni manſuetudine colerent, quòd maxima apud Deum præmia haberet: quam Chriſtus eis ſuo reliquiſſet exemplo, factus obediens vſque ad mortem crucis. Monachus quidam Ciſtercienſis Ordinis, cùm electus eſſet in præfectum, ſiue prælatum, difficilem ſe reddidit. Cupiens autem inuenire viam qua illud onus reijceret, ad Lyduuinam venit conſilij captandi cauſa: nè autem agnoſceretur, tanquàm de alio rem ei expoſuit hunc in modum: Quidam ex noſtris electus eſt, chariſſima, vt paſcendarum animarum ſuſcipiat curam: ſed cùm permultis eam curam periculis obnoxiam ſciat, non vult electioni aſſentiri, exiſtimans ſe parùm idoneum illi functioni exequendæ. Ei verò Lyduuina ocyùs reſpondit: Vereor ego, mi pater, nè fratris huius prætextus friuoli ſint & vani. Poteſt monachus ſub obedientia degens honorem fugere: onus, modò vires ſuppetant, recuſare non debet. Formidandum certè eſt illi, nè incidat in Scyllam, dum vult vitare Charybdim. Sperabat enim ſancta virgo tolerabilius eſſe propter obedientiam fungi munere, non expetito, ſed demandato, quàm excuſſo iugo, propriæ militare voluntati. Verumenimuerò monachus ille contempſit conſilium virginis, nec impoſitum onus in ſe recipere voluit, malens ſua frui libertate. Sed, vt quidam ab eius ore acceperunt, in tantas ille poſteà moleſtias & afflictiones incidit, quòd longè maluiſſet oneris illius pericula ſe cum honore humiliter ſubijſſe, quàm perículoſiſſimi ocij, propria voluntate expetiti, diſpendia expertum eſſe. Dicebat ſancta virgo, ſi quis conſultum animæ ſuæ vellet, in aliquo loco ſe figeret, atque illic in pectoris ſui penetralibus cellulam ſiue incluſorium ſibi cõderet, ſine dubio breuì experturus Dei miſericordiam & gratiam. Eos autem vel maximè execrabatur, qui pro ſua libidine & animi leuitate ab alijs locis ad alia ſe transferunt. Non enim ſolus locus, inquit, ſanctum efficit hominem, cùm ſemper ſeipſum ſecum ferat. Secularibus hominibus, obedientiam hoc modo commendabat: Quiſquis appetit, vt Dei ſpiritus in ipſo operetur, ille ſanctæ matri Eccleſiæ obediat, itemque confeſſario ſuo, à quo, tanquàm à Chriſti vicario, magna ei ſalus prouenit. Quòd ſi ſic fecerit, ſentiet animi tranquillitatem, quam hac neglecta obedientia haudquaquàm obtinebit. Paupertatis quàm ſtudioſa fuerit, declarant tugurium, ſtratum, & rerum penuria. Pauperem ſpiritu fuiſſe, teſtatur humanæ laudis contemptus, & ſuî ſyncera abnegatio. Si quis ex ea quæreret rebus neceſſarijs indigente, haberet'ne ſatis: reſpondit, Abundo ſatis. Quibuſdam autem fœminis eam repræhendentibus, quæ nórant penuriam eius, illa reſpondit: Satis abundat, qui eo, quod habet, contentus eſt. Etsi autem mihi cum hominibus communes non ſunt diuitiæ & deliciæ, ſunt tamen cum multis communes paupertas & miſeria: quibus ego abundans, Deo gratias ago & conquieſco. Flander quidam venit ad eam, cernenſque viles ędes eius, liberaliter obtulit ſe ei egregiam conditurum domum, in qua honeſtiùs degeret. At virgo paupercula, Tu quidem, inquit, dilecte frater, donèc ero in humanis, ampliorem domum non conſtrues: ſi quis tamen, me defuncta, hoc loco domum hoſpitalem ædificare voluerit, oro Deum, nè eleemoſyna eius vacua in ſinum eius redeat. Eiuſmodi quidem domum poſteà illic extruxit Vuilhelmus medicus, filius Godefridi medici, cuius ſuprà meminimus. Interìm verò dum vixit ſacra virgo, tugurium illud palatium ei erat, ſtratum ſtramineum lectus eburneus, cingulum cilicinum balteus regius, vlcera putreſcentia precioſa monilia, horridę plagæ optata ſolatia, multæ lachrymæ nouæ deliciæ, mundana afflictio mira conſolatio, vermes è corpore erumpentes conuiuæ familiares, dolores & angores dapes opiparæ. Hortabatur alios ad abſtinentiam, ſed ità tamen, vt eam ratio moderaretur & ſale diſcretionis condiret. Virginea integritas tam excellens in ea fuit, vt hodiequè antonomaſticè virgo dicatur. Veniebant quandoquè ad eam libidinis ignibus valdè inflammati, quos illa ea cauſa miſerè lamẽtates, ſuis conſilijs, precibus & pœnis ad corporis & animi munditiã reuocauit. Si corporis cogeret neceſſitas, matronas honeſtas ad illud contrectandũ adhibuit: at tamen nudũ tangi vix ab honeſtiſſimis vnq̃ permiſit. ſciebat enim pudorẽ virginitatis eſſe inſigne propugnaculũ.

Eccles.3. Philip.2. Monacho cuidam eã conſulenti quid reſpõderit. Obedientia præſtanda Eccleſiæ & confeſſario. Memorabilis eius ſententia. Paupertate egregiè delectatur. Puriſſima eius virginitas.

bb CAP.

CAP. II.

Liberalitas pauperis in pauperes.

IPſa quidem nulla corporis alimonia indigebat, ſed tamen propter deuotionem eorum, qui Deum in illa venerabantur, nonnunquàm retinebat eleemoſynas oblatas pro ſua aliorumque neceſſitate. Sibijpſi parciſſima, pauperibus matrem ſe exhibebat, nulli negans opem, donèc teruncius ſupereſſet. Si largiri nihil poſſet, condolentem præbebat animum, blandum è pio corde promebat ſermonem. Cibos interdùm coctos, nonnunquàm crudos mittebat. Si quid negligenter in ijs fieret ab ijs, per quos mittebat, dolebat animo eius, quòd pauperes, tanquàm cæleſtis regni principes futuros, vel ad horulam ſua annona fraudari nollet. Nouerat pauperum nomina & habitacula, & quanuìs iaceret in tenebris, omnia intueri, omnia diſtinctè cognoſcere videbatur, perindè acsi verſaretur inter homines. In pauperũ vſus iuſſit hyeme ſale adſpergere carnes, ſalitas cum piſis coctas illis tranſmittebat. Contigit aliquandò, vt cum vicinis diuidendæ vaccæ quarta pars ei cederet ad alendos pauperes. Ex ea cùm miniſtræ eius quandam portionẽ cum piſis coxiſſent, & triginta domibus indè ad ſaturitatem diſtribuiſſent, quidam ait Lyduuinæ: Quemadmodùm, iuſſiſti, triginta pauperũ domibus de carnibus & piſis tuis ad ſatietatem dedimus, & tamen nihil in olla diminutum videtur. E veſtigiò illa reſpondit: Non pro meis meritis, ſed pro ſua bonitate id fecit Deus. An nõ ille dixit, Date, & dabitur vobis? Comederunt ſanè ex illis carnibus domeſtici eius, comederunt aduentantes peregrini, omnes admiratione permoti, manum Domini adeſſe fatebantur, quæ olìm viduæ farinulam conſeruârat. Porrò etiam diuites præ deuotione petebant interdùm mitti ſibi de buccellis virginis noſtræ. Illos verò pauperes ante omnes ſecretò fouere & paſcere ſtudebat, quos ex opulentis nouerat ad inopiam redactos, & verecũdia à petendis eleemoſynis cohiberi. Mendicabat autem etiam ipſa, ſi deeſſent carnes, quibus inopes reficeret. Orauit quãdoquè virum pium, vt ſi haberet armum porci coctum, mitteret ſibi pauperibus impertiendum. Fecit ille, & mox ſenſit quàm ſit grata Deo manus porrecta ad dandum. Vt enim ipſe faſſus eſt, cùm paulò pòſt conieciſſet oculos eò, vndè tulerat armum, vidit aliũ longè maiorem illic ſuſpenſum. Sciſcitatur ex familia, num quis eum ſuſpenderit. Negant omnes: agnoſcit donum Dei, fit erga virginem noſtram deuotior, fit in pauperes liberalior. Mulier quædam caduco laborans morbo, ſæpè in plateis corruebat. Accidit autem, vt magno ſpiritûs angore correpta, in domũculam Lyduuinæ intraret, potumq; ſibi dari poſceret. Lyduuina tum nihil cogitans de exiguo vino, quod ſupererat, cùm ſola eſſet, aquam monſtrauit fœminæ, quodam vaſculo contentam. Illa totam exhauſit, ſed ſitis extincta non eſt. Ardet miſera, pluſq; ſibi dari petit. Tum Lyduuina recordata vini, digito oſtendit: atq; illa totum bibit: rurſuſq; inſtat pro potu. Sed cùm nihil liquoris haberet virgo, dedit ei nummum quendam, vt illo potum ſibi emeret: quem illa hilariter accipiens, abſceſſit. Deindè febribus Lyduuinam corripientibus, orat patrem, vt pauxillum vini porrigat, quo labia arentia tingantur. non enim meminit tunc fœminam morbidam vinum omne epotâſſe. Porrigit pater poculum filiæ, vndè illa mulier biberat, & eccè plenũ eſt optimo vino, diuinitùs in illud infuſo. Stupet virgo, ſentiens nullum ſe melius bibiſſe vinum, nec tamen patri indicat vndè ſit, licèt & ille ſtupens admiraretur neq; colorem, neq; ſaporem eius vnquàm perire. Tãdèm cùm in vaſculo longo tempore durâſſet, cuiuſdam fœminæ incuria effuſum eſt. Per id tẽpus adhuc parciſſimè vtebatur vino Lyduuina: itaq; doluit illud effuſum, quòd nunquàm habuiſſet ſibi accommodatius vinũ. Cùm enim alia vina ſine aquæ admixtione bibere non poſſet, hoc ſolum purum bibit. Obſeruet hîc lector humanitatem ſanctę virginis, quæ è ſuo poculo iuſſit fœminã morbo comitiali vexatã bibere. Cùm frater eius Vuilhelmus exceſſiſſet è viuis, multo ære alieno obſtrictus, filij eius in magnam inciderunt calamitatẽ, quam humanitùs euadere vix poſſent. Tum Lyduuina illorum miſerta, quædam clinodia ſua diſtraxit octo libris eius regionis. Dedit autem negociũ Nicolao cognato ſuo, vt is è crumena, in quam nummos omnes condiderat, ſatisfaceret creditoribus. Fecit ille, vt iuſſus erat, & cùm omnibus eſſet factum ſatis, quod reliquum fuit pecuniæ in crumena, ter coram Lyduuina numeratum eſt, & tantundem inuentum eſt, quantum illa primò impoſuerat. Illa verò prohibuit, nè cuiquam id indicaretur, crumenamq; illam Domini Ieſu voluit crumenam deinceps appellari. Atq; ex illa & ipſa expẽdebat in pauperes

Vide ſtupẽdum miraculum.

Luc. 6.

3. Reg. 17.

Aliud miraculum.

Itèm aliud.

Itèm aliud miraculum.

Crumena Ieſu.

res liberaliter,& Dominus Ieſus abũdè infundebat. Quibuſdam ſpecialibus amicis aliquandò ex ea percunctantibus, quantum ex illa crumena poſt obitum fratris ſui Vuilhelmi diſtribuiſſet, ſic reſpondit: Quandoquidem video non latere vos donũ Dei, pro certo confirmo vobis, me de illis octo libris plus quàm quadraginta libras in pauperes erogâſſe, præter eas, quibus diſſolui ęs alienũ fratris mei. Sex annis ante obitum virginis multis modis ex ea pecunia datum eſt pauperibus, & illa rursùs diuinitùs aucta. Poſt deceſſum virginis dimidia pars pecuniæ in eadem crumena reperta eſt. Quidam etiam eius aurei nummi coram tribus fide dignis numerati, illis ſtupentibus, viſibiliter aucti fuêre. Quicquid ſancta virgo conquirere potuit, tanquàm paleam reputans, penè prodigè in inopes Chriſti amore elargiebatur. Eam autem eius in pauperes largam benignitatẽ Chriſtus abundè compenſabat. Rapta nonnunquàm in paradiſum, vidit quandoq; lucem mirabilem è cælo vibrari, præſertim in animas quorũdam adhuc in terris degentiũ, quas eò ſecum raptas cernebat. In illa autem luce vidit tanquàm beatorum exercitum ſpecioſiſſimum confluere, & in ijs cælorum reginam, Chriſti matrem ſanctiſſimam. Vidit etiam menſas ſericis & precioſis pannis inſterni, eleemoſynas, quas per id tempus egenis præſtiterat, ceu è cælo allatas, aptiſſimè collocari: potiones quoquè, quas in vaſis fictilibus ipſa pauperibus prębuerat, in cryſtallinis & aureis poculis admodùm reuerenter exhiberi, itemque alia permulta, quæ dederat miſeris. Deindè vidit cœtum clariſſimum ad inſtructas diſcumbere menſas, audiuit ſonitum tanquàm ad menſas hilariter epulantium: ſe verò illis alacriter miniſtrãtem videre ſibi viſa eſt. Poſteà ad ſe reuerſa, miris modis beneficia in pauperes cumulare ſtuduit, ea viſione non mediocriter animata.

Nota lector · *Viſio eius.*

CAP. III.

IN puerperas & ægrotantes fœminas multam declarare ſolebat charitatem & humanitatem. Fercula illis delicatiora parari iubebat, maximè quæ cum recta fide vitæ probitatem cõiungerent. Ob eiuſmodi fœminas adiuuãdas quædam mulier ei non breui tempore familiariùs adhæſit: quod ei valdè gratum erat: quippè cui nõ mediocri eſſet ſolatio eiuſdem ſexûs & voti habere ſociam, cui animi ſui pietatem poſſet aperire. Itaque hanc fœminam huc atq; illuc, prout res poſcebat, mittere conſueuit: cuius tamen vt certiùs haberet exploratum animum, plùs ſolito aliquandò pietate perfuſa, cum quadam hilaritate illam ad ſe vocans, Quæſo te, inquit, ſoror chariſſima, vt pro tua in miſeros miſericordia eas ad forũ piſcarium, emasque delicatiores piſciculos, eosque lautiſſimè coquas, ſicut nôſti velle ægrotos. Paret ilicò deuota fœmina, Lyduuina interìm feruenter pro illa orat. Vix illa domum reuerſa, exclamat Lyduuina: Feciſtíne chariſſima, quod petij? Ait illa: Feci equidem, vt meliùs potui. Tum Lyduuina, Rem, inquit, Deo gratiſſimam feciſti. Pete iam à Domino, quod tua conſcientia dictabit piè petendum, & ego laborabo apud Dominum, vt impetres. Reſpondit illa: Oro, vt mihi remittantur peccata mea, & detur gratia perſeuerãdi: reliquum cõmitto charitati tuæ. Et Lyduuina, Rem, ait, grandem petîſti, ſed ſalubrem. Quod autem mihi cõmiſiſti, id Dominus curabit. Abi nunc, & ora tu quoq; pro me. Sub his verbis mulier, quæ anteà mœſto erat animo, perindè acsì grauem depoſuiſſet ſarcinam, mira conſolatione affectam ſe ſenſit. Orabat ſæpè Chriſti ſponſa Lyduuina Angelum ſuum, vt domeſticis ſuis ſuggereret, vt erga pauperes miſericordes ſe præberent. Sedebant aliquandò ad menſam nonnulli ei magìs familiares, & quidam præ foribus voce miſerabili eleemoſynam petebat. Confeſſarius virginis inſolitum petẽdi modum admirans, ocyùs exijt ad oſtium, ſed neminem inuenit. Accumbẽte illo, rursùs clara voce auditur petens eleemoſynam. Surgit denuò ſacerdos, ſed nullus foris conſpicitur. Cùm ad menſam rediјſſet ſacerdos, tertiò petit ille eleemoſynam, ſed neque tertiò videri potuit à confeſſario properè ad oſtium currente, cùm tamen vicus ille pateret oculis, nec poſſet in angulum deflecti. Non parùm igitur turbati illi, eunt ad virginem, quid geſtum ſit, ordine exponunt. Tum illa, O tardi, inquit, ad ſurgendum fratri veſtro Angelo. Vtinàm illum ex animo plùs venerati eſſetis. Eò enim venit ille, vt experiretur num inter epulas memores ſitis Domini creatoris veſtri. Sicut autem Lyduuina eos, qui verè pauperes erant, tum palàm, tum ſecretò mendicantes benignè fouebat: ſic contrà deteſtabatur illos, qui de pietate quæſtum faciunt & rapinam, qui ſe ſimulãt inopes, & hac fraude præripiunt ſtipem miſeris,

Humanitas eius erga puerperas. · *Mira vis precũ eius.* · *Odit ſimulantes inopiam.*

miſeris,quos miſerè premit inopia,lupi ſanè rapaces. Fœmina quædam ſpecie religioſa, re autem vera prorsùs ficta & lupina, eorum ſæpè adibat domos, quos nouerat humaniores & rebus locupletes.Sciens autem Lyduuinam cumprimis piam erga inopes,adiuit illam, extremamque mentita paupertatem, ſperabat ſe liberali munere affectum iri. Laborabat tum Lyduuina acerrimis febribus, ità vt nec domeſticis verbum vllum eloqui poſſet. Incidit autem mulier in Catharinam quandam, Lyduuinæ familiarem,veſte lugubri induta,trahensque longa ab imo pectore ſuſpiria,tremula ac tenui voce vitam ait ſe cælibem clàm ducere,eaque re ſe parentibus & amicis eſſe contemptui. Putans Catharina eam vera dicere, duxit eam ad confeſſarium virginis,dominum Iohannem Vualteri, virum bonum & verè Iſraëlitam. Is audiens fallacis fœminæ querimonias, illicò largã ei præbuit eleemoſynam. Altera die, recedentibus febribus, Lyduuina Catharinam mox ad ſe iubet accedere,repræhendit quòd mendaci fœminæ tam facilè commodâſſet fidem, iubet accedere,repræhendit quòd mendaci fœminæ tam facilè commodâſſet fidem, iubet deinceps maiori vti cautione. Libēter quoque nudos veſtiebat virgo noſtra, freta ope piarum fœminarum lanariarum. Veſtiendus quandoquè erat ſacerdos quidam,ſed non erat ei pannus ſacerdotali honeſtati congruus. Aduenit mulier quædam,ait ſe habere panni vlnas ſex,quas ſibi aptauerit: porrò filiam quoquè ſuam aliquid pro ſe indè petere. Itaque non poſſe tam multis pannum illum ſufficere. Dicit ei Lyduuina: Affer quæſo ad me pannum, & Dominus prouidebit. Affertur pannus,Lyduuina tanquam metiri eum volens, ducit ad os & manum: ſtatimque in tantam excreſcit pannus longitudinem, vt & ſacerdoti talaris indè facta ſit veſtis,& fœmina cum filia abundè haberet,quod vtriq; ſufficeret. Stupent omnes, ſciſcitantur quo pacto id factum ſit. Reſpondet Lyduuina: Sancti angeli miniſterio factum nè dubitetis,vt & pio ſacerdoti non deeſſet veſtis, & vos commoditate veſtra non fraudaremini.

Diuinitùs cognoſcit cuiuſdã fœminæ fallaciam.

Miraculum haud vulgare.

CAP. IIII.

SApientibus & inſipientibus debere ſe ſentiens Lyduuina,cùm literas non didiciſſet,vnicum habuit codicem vitam crucifixi Ieſu, vndè mirabili auiditate ſedula diſcipula ſtudebat haurire,quod alijs effunderet. Veniebāt ad eam homines ſimplices & mechanici, vitæ conſilium ab ea petentes. Quibus illa ait: Nè ſitis ocioſi, chariſſimi. ocium enim ſentina & nutrimentum eſt vitiorum. Virgines quoquè adoleſcentulas, quòd ea ætas plùs ferueat, tanquàm virus quoddam virginitatis monuit vitare ocium. Venit aliquandò puella ad ædes eius, quam illa ſimul atquè ingreſſa eſt,mox labori adhibuit,non ſinens illam vel ad horulam foràs euagari. Venit etiam quandoquè vidua ad eam, dixitque ſe habere ſatis ad vitam ſuſtentandam, rogabat num conſuleret ipſi ocio ſe dare & quieti,an potiùs in labores incumbere. Lyduuina reſpondit: Ad ocium te hortari non ſum auſa: nôſti lanificium: illud ſi exerceas,non veſceris ocioſa pane tuo. Vidua autem negociationem pertimeſcente, & pericula cupiditatis allegante, Lyduuina ait: Lanificium bonum eſt,quod ſi exerceas vitandi ocij & pauperes adiuuandi cauſa,non eſt quod pertimeſcas. Vt autem Dominus te dirigat, ſemper velleris vnius lanam dicabis pauperibus: ſi id non placet, in honorem quinq; vulnerum Chriſti quinque eis denarios largieris,& angelus tuus ſeruabit te, nè offendas. Accidit indè, vt poſt multa lucra vidua illa damna pateretur. Itaque cùm rationes putâſſet cum mercatore ſuo, propter ſuperiora damna aureum vnum ſubduxit, putans id ſibi licere propter damna. Paulò pòſt obijt ille mercator, ac deindè apparuit Lyduuinæ, aitque: Dic fœminæ illi, reſtituat tibi aureum,præter ius ab ipſa vſurpatum,emasque eo cereos ad Miſſas celebrandas, vt & ego adiuuer Eccleſiaſticis ſuffragijs, & illam non feriat vltio cæleſtis. His dictis, euanuit. Refert virgo viduæ, quæ audierat: illa videns detectum, quod neminem mortalium ſcire putârat, terrore & pudore correpta, reddit aureum. Eos qui erant iuncti matrimonio, vt mutuam inter ſe ſeruarent pacem, virgo adhortabatur: conſilium expetentibus, dicebat: Sacrum coniugium,dilectiſſimi, inijſtis: debetis non ſolùm corpore, ſed etiam animis ſeruare inuicèm fidem. Itaque pacem ſectamini, vt Deus pacis ſit vobiſcum. Mulier quædam filiam ſuam cuidam collocauit,& poſt nuptias gloriabũda expoſuit Lyduuinæ conditiones generi ſui. At virgo ſancta, Non magnoperè, inquit, penſandæ ſunt opes,pulchritudo,natalium ſplendor, dignitas & cognatorum turba: potiùs

Codex eius.

Ociũ vitandum docet.

Defunctus quidam apparet ei.

Coniuges quid monuerit.

Notatu digna.

tiùs ſpectanda virtus, morum diſciplina, prudentia, timor Dei, quibus modis partæ opes, quo iure teneantur. Prædixit etiam ei filiam eius multa paſſuram, nō tamen defuturum illi diuinum auxilium. Quod quidem ità euenit. Fuit enim ſterilis, afflicta ex morbis, multiſque caſtigata flagellis: ſed orante pro ea Lyduuina, feliciter migrauit ex hac vita. Eo tempore vir quidam & mulier, cùm eſſent iuncti matrimonio, & adoleſcentiæ feruore raperentur in libidines, corporibus ſuis turpiter abutebantur: nec id Lyduuinam latuit, Domino id ei reuelante. Hortabatur igitur iuuenculam, vt ab illa libidinis intemperantia abſtineret: quod niſi faceret, iram Dei ait & ipſi & marito eius imminere. Audiens illa occultum peccatum ſuum nō ignorare virginem, promiſit ſe deincèps illud vitaturum. Vtrùm autem id fecerit, neſcio: id tamen comperi, ventrem eius paulò pòſt intumuiſſe, lætantibus amicis, quòd cōcepiſſe prolem exiſtimaretur. Vt autem Lyduuinæ id relatum eſt, Fruſtrà, inquit, exultant. non enim tumor iſte prolem indicat, ſed morbum in fœmina latentem. Quod quidem res ipſa comprobauit, diuturno languore fœminam corripiente, & tandèm morte iuuenculam ſibi vendicāte. Plerique ægri confluebant ad Lyduuinam pro conſilio recuperandæ valetudinis obtinendo: quos illa ſæpè in vtroque homine curauit, pijs exhortationibus eos inducens ad reſipiſcentiam, & Chriſti virtute à corporibus ægritudines depellens. Confluebant etiam ad eam omni ex parte multi monaſticæ vitæ cultores, tentationibus & anguſtijs afflicti, diuerſiſque & animi & corporis doloribus preſſi. Erat enim illa tempeſtate tanquàm mater deſolatorum omnium. Illa verò ſæpè etiam in ſummis iam periculis conſtitutos, ad ſalutem reuocabat. Dederat enim ei Dominus ſpiritum ſuum, quo afflictis & propemodùm deſperatis, ſic loqui ſolebat: Quandocunquè tædio aut angore animi etiam vſque ad extrema virium affici te ſentis, recurre ocyùs ad miſericordiſſimum patrem, vt ſolet infans ad matris vbera, & reuela Domino viam tuam, iacta omnem cogitatum tuum in illum, & ipſe faciet, vt omnis anguſtiæ tuæ obliuiſcaris. ad extremum hæc ſubiūgebat: Non ſolùm æquo, ſed etiam iucundo animo ferenda eſt moleſtia omnis, vel immiſſa vel permiſſa cælitùs: immò etiam tanquàm virga amantiſſimi parētes complectenda: quandoquidem infinitis modis electos ille ſuos tanquàm aurum in fornace probare ſolet. Erat ſanè in feruētiſſimis ſermonibus eius permultum latentis energiæ, qui in aures dolentium & gementium illati, mentem penetrabant, penetrando inſtàr olei vngebant, vngendo mirè reficiebant. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus optimè nouerat, ità tamen, vt in medio nationis tum infirmæ, tum peruerſæ ſemper incontaminatam ſe ſeruaret.

Nouit occulta hominum peccata.

Valdè afflictis qd conſuluerit.

CAP. V.

ODioſa noctuæ lux eſt, & bufoni vinea florēs. Ità etiam virginitas libidinoſis, ſuperbis humilitas, voluptatū ſectatoribus piorum vita crucifixa permoleſta eſt. Accedebant interdùm ad virginem noſtram etiam ventris mancipia & ſtrenui potatores, vt caperent aliquid ex ſermonibus eius, quod carperent. Vſurarius quidam, garrulus & cupidus, cùm multa de ea audîſſet, coram multis ait ad eam: Quid faceres, Lyduuina, ſi Dominum Ieſum in altari ſub ſpeciebus ſacramenti occultatum cerneres, & ex alia parte in propria ſpecie videres? Subticuit paululùm virgo, & tandèm poſt lachrymas, Tametſi, inquit, nō pauci me docti & venerabiles tentârunt viri, at nunquàm tamen memini tam moleſtam mihi motam fuiſſe quæſtionem, qualem nūc proponit hic vſurarius. Non viderat illa virum, nec de infami quæſtu eius quicquam ab homine didicerat, & tamen prodit cupiditatem eius, fraudem cognoſcit. Stupebant omnes comites eius, quippè qui hominis cupiditatem non nôſſent, affectique pudore, cum illo quamprimùm abiêrunt. Mulier quædam nitebatur ſe in Lyduuinæ & domeſticorum eius familiaritatem inſinuare, quæ dæmoni ſe proſtituerat, Lyduuina id non ignorante. Cùm autem cerneret virgo illam impudenter ſæpè iactare caſtitatem ſuam, timens nè fortè alias ſuæ libidinis fœtore inficeret, cum multa patientia tandèm dixit ei coram familiaribus ſuis: Itáne ergò virginem te dicere non vereris? Reſpondit illa audaciſſimè: Prorſùs intactam ego me virginem profiteor. Et Lyduuina, Ego verò, inquit, inaniter hoc titulo gloriari te metuo: Certè vigintiquinq; tales virgines, qualis tu es, poſſent in vna mola piperis liberè choreas ducere. Hoc illa audiens, pudefacta receſſit. Dolebat hoc cuidam, quæ cæteris erat Lyduuinæ familiarior,

Homines mali quçrūt ei obtrectādi occaſiones.

Quandā ſe virginē mētientem pudefacit.

miliarior, aitque illi: Cur piam virginem ſic vituperando offendiſti? Reſpondit Lyduuina: Sine, ſine illam. Noli mihi laudare in illa commēta diaboli. Si vis nôſſe, quàm ſit verè pia, corripe eam ſolam ob culpas minimas, quas facilè poteris in ea aduertere, & comperies qualis ſit. Fecit id poſteà fœmina illa, & ad leuiſſimum blandæ repræhenſionis verbum adeò perturbari cœpit ficta mulier, vt non virgo, ſed fera peſſima: non pudica mulier, ſed à malo dæmone obſeſſa putaretur. Qualis autem fuerit, horrenda eius mors edocuit. Cùm enim pro illa defuncta virgo Lyduuina orare vellet, ait ad eam Angelus: Noli operam ludere: cum fictis & hypocritis deputata eſt. Non eſt autē, quòd putet lector, ſolùm tenuiores & humilioris conditionis homines à Lyduuina repræhenſos. Non timuit illa etiam principum & magnatum vultus. Venit quandoquè ad eam ex longinqua regione princeps quidam, colloqui cupiens cum ea de arduis quibuſdam rebus, ad animæ ſalutem pertinentibus. Sermone in longū protracto, cœpit princeps ille, compunctus ſermonibus eius, vbertìm lachrymas fundere. Tum illa occulta & obliuioni tradita peccata eius retexuit, aitque illi: Meritò quidem, mi domine, angūt animum tuum leuiores culpæ, quas in patrem tuum admiſiſti: ſed vereor nè ſis cautèriata conſcientia, maioraque peccata negligens, cum Phariſæis illis excoles culicem, & glutias camelum: ſimulque commemorauit ei quædam non riſu, ſed lamentis proſequenda, vt magìs compunctus, largiores ab oculis lachrymarum imbres profunderet. Poſtremò ait ad eum: Age, quod agis, mi domine, & luctum amarum fac tibi, à Domino pro contritione benedictionem, pro lachrymis pacem, pro pœnitentia gloriam conſecuturus. Abijt indè illuſtris ille princeps, vitaque in melius commutata, ſolita mala in ſe ſuiſque coërcere ſtuduit: ſed non diù poſteà ſuperuixit. Permulti alij nobiliſſimi vtriuſq; ſexûs homines noctibus veſte mutata adibant illam, quibus ea multa virtute ſalutis verba eructabat. Si qui autem admonitiones eius ſpernerent, in eos ſeueriùs nonnunquàm diuina iuſtitia animaduertit. Mulier quædam loquax, comeſſationibus dedita, in tantam corruit ſcelerum voraginem, vt multos tum ſeculares, tum ſacris initiatos in vitia pertraheret, facta laqueus venatorum, & decipula pedibus inſipientium. Sæpè quidem obiurgata à Lyduuina, manſit ſemper ſuî ſimilis. Cernens id ſancta virgo, cœpit quibus potuit modis conuictores eius ab illa ſeparare, nè cum illa perirent: cœpit etiam colubrina calliditate eius deceptos paruulos è medijs flammis extrahere. Ineſcârat fœmina illa ſacerdotem quendam, cui ad ſe accito ait Lyduuina: Oro te, mi domine, nè poſthàc quicquam cum illa muliere habeas commercij: abducet enim te procùl à ſalute tua. Promittit ſacerdos ſe ſibi proſpecturum, ſed mox relapſus, virginis admonitionem vertit in fabulam. Moritur indè filia Babylonis miſera, redit ſacerdos ad virginem, perquirit num quid comperti habeat de ſtatu animæ illius. Dicenti virgini, an cuperet ipſe videre eam, qualis eſſet, reſpondit ſe cupere. Orauit virgo Dominum, nec diù pòſt & ipſa & ſacerdos rapti in ſpiritu, vident procùl venientem teterrimam dæmonū turbam, & inter eos infeliciſſimam mulieris animam, ineffabilibus ſubditam cruciamentis, adeò vt præ horrore turbinis & caliginoſæ flammæ quaſì tartarum ipſum adeſſe putarent. Corripitur ſacerdos pauore incredibili, & vt poſteà ipſe quibuſdam indicauit, niſì ſpeciali Dei ope ſeruatus eſſet, actum fuiſſet de vita eius. Sed poſteà redijt ad ingenium, & vt erat homo bibulus & potationi deditus, horrorem oblatæ viſionis vertit in cachinnum. At pius Dominus addit viſioni diuturnos lāguores, ſed precibus virginis ereptus, non erubuit redire ad vomitum. Tertiò ſic percuſſus eſt à Deo, vt quanuìs rogaret per internuncios virginem, vt Dominum pro ſe deprecaretur, hoc reſponſi acciperet: Quandò volui & potui, ille noluit: iam vellem quidem, ſed non poſſum retardare Domini ſententiam: neque deſcendet ille de lecto ægritudinis ſuæ. oro tamen cæleſtem regem, vt det illi pœnitentiam, & ipſum quantùm poſſum hortor ad compunctionem.

Eius dānatio reuelatur Lyduuinæ.

Matth. 23.

Princeps quidā eius ſermonibus corrigitur.

Nota hæc.

Vide ſupplicium fœminę flagitioſæ.

CAP. VI.

Periculis animarum mirè cruciatur Lyduuina.

PEriculis animarum, vti ſæpiùs probatum eſt, plùs cruciabatur ſancta virgo, quàm ſui corporis doloribus. Cum Moſe deprecari Dominū, ſolatio erat ei: ferre cruciatus, lucrū putabat: mortificari quotidiè, ſpiritalis erat animę illius reſpiratio. Sæpè ei diuinitùs reuelabatur, ſi quis vreretur, ſi quis ſcandalizaretur, ſi qs contriſtaretur, aut alijs laboraret modis. Orabat precibus, obſecrabat

bat gemitibus,cogebat lachrymis Deũ: inuitabat promiſſis,inſtituebat doctrinis, terrebat minis proximos: ardebat,lucebat,zelabatur honorem Dei.Zelum eius dirigebat veritas, frenabat modeſtia,firmabat conſtantia,charitas inflammabat. Vir quidam opulentus & celebris, Schiedami degens,deſperatione vexatus, ſeipſum ſuſpendio necare tentabat. Cùm igitur id expoſuiſſet confeſſario ſuo, ille ſciens ſpiritum Domini in virgine certis experimentis ſæpiſſimè ſe declarâſſe,ad eam accedit,exponit hominis deſperationem,ſe quotidiè necare volentis: ſe quidem ait nihil omiſiſſe eorum,quæ poſſent miſerum ſanare,ſed in dies illum habere peiùs. Virgo reſpondet: Satanæ hoc artificium eſt. Puto igitur neceſſarium illi homini, vt purè confiteatur peccata ſua, & pro ſatisfactione ei iniungatur hocipſum, ad quod eum teterrimus ſatan inſtigat. Sciebat virgo dæmonem odio Dei & ſacramentorum non permiſſurum, vt pœnitentis obedientia fieret,quod ipſe ſerpentina malitia ſuadebat.Sacerdote verò dicente,ſe haudquaquàm auſum eſſe talem ſatisfactionem vel pœnitentiam imponere homini illi, virgo diuini conſilij non ignara,Age,inquit,pater id quod dico: periculum omne in me ſit: tu nè pertimeſcas. Interim non ceſſat eum ad laqueum hortari draco peſtifer,miſer homo,præ tentationis importunitate tabeſcit.Mittitur ocyùs pro confeſſario,confitetur ille, & per ſanctam obedientiam pro pœnitentia iubetur ſe ſuſpendere. Lætatur ille tali pœnitentia,feſtinat oblata opportunitate ad laqueum,trabi appenſum,illo ad collum adhibito,deſilit ex loco,quem aſſcenderat,vt ſuffocetur. Mira res. Accurrunt ilicò dæmones, appræhendunt hominem,rumpunt celerrimè reſtim collo eius implicatam, cum terrore quodam & ſtridore mirabili muſſitantes dicunt, Poſthàc te non ſuſpendes miſer: ſimulque magno impetu inter parietem & ciſtam quandam illum detrudunt. Vbi cùm,abſcedentibus dæmonibus, trium horarum ſpatio miſerè arctatus,& tam animo quàm corpore preſſus & tremebundus iacuiſſet, tandèm à familia,quæ vbiquè illum quæſierat, repertus eſt, ſenſimque ad ſe reuerſus,cœpit laudare Deum,ſtatuit nullo pacto deinceps in tale ſe diſcrimen conijcere. O fœminam admirandam, diuino proculdubiò lumine illuſtratam, ſuperniquè ſecreti de viro deſperato non inſciam, cuius hoc ſanè admirandum potiùs eſt,quàm imitandum conſilium.

Hominem deſperantē liberat à diaboli machinis, ſed modo quodam admirando potiùs, quàm imitando.

Fœmina quædam flagitiũ immane perpetrauerat,quod etſi confeſſa erat, at nihilo minùs in deſperationem eam trahere nitebatur coluber tortuoſus, & chartam quandam nocte in ſomnis ei obtrudens, in qua ſcelus illius ſcriptum erat, ſupra modum infeſtus ei erat, tanquàm qui ius ſibi in eam vendicaret: ſuggerebatque miſeræ,peccatum illud neque in præſenti, neque in futuro ſeculo expiari poſſe. Quibus rebus illa vehementer afflicta, cœpit aliquantiſpèr fidem adhibere hoſti, & iam propemodùm redire ad iterandum facinus: ſed pius Dominus, qui ad tempus multa ſinit accidere peccatori ad pœnam purgatoriam,non eam paſſus eſt æternùm perire. Reliquiæ peccatorum interdùm diem feſtum agunt ſuo authori,agente illo, qui dormit in ſecreto calami, in locis humentibus. Itaque tanquàm vim paſſa,domunculam ſacræ virginis intrat, cum multis lachrymis exponit ei amaritudinem cordis ſui,quidque nocte viderit,quid legerit, quid audierit, quàm fluctuet animo: petit humilimè conſilium & auxilium. Tum virgo: Figmentum diaboli eſt,inquit,quod vidiſti: ego quod potero faciam: tu modò abi hinc in pace. Credit illa virgini, virgo cauſam illius tanquàm ſuam proponit Domino, agit apud eum lachrymis & precibus: rapitur in ſpiritu, videt matrem miſericordiæ in cœtu virginum, ſatanam quoquè citatum peremptoriè,chartamque tenentem.Orat virgo pia reginam cæli pro miſera muliere,illa mox vi extorquet è manu ſatanæ chartam,arreptam diſcerpit, particularũ congeries Lyduuinæ ſeruanda traditur,pudefacto cruento dæmone virgo lætabunda ſibi reſtituitur: mox accerſit confeſſarium,non ignarum periculi, in quo fœmina verſabatur,oſtendit ei chartæ particulas,rem totam ordine pãdit. Redit etiam triſtis mulier,repetit ſuas querimonias,auditque ex Lyduuina: Bono ſis animo: nihil poſthàc tibi hoc nomine mali accidet. Quòd ſi ità velis, libẽs apud Deum iudicem pro te fideiubebo, nihil te paſſuram detrimenti propter illud admiſſum facinus. Quicquid verò tibi obganniat ſatan,tu nullam ei commodes fidem. His verbis exhilarata mulier,abſceſſit,& quanuis rediret cruentiſſimus hoſtis,illa irridens eum, penitùs liberata eſt,gratias agens Deo, qui talem ſibi delegiſſet famulã.

Vide fallaciam ſatanæ.

Iob 40.

Viſio Lyduuinæ.

Fœminã liberat periculoſiſſimè tentatam à ſatana.

Quidam vir flagitioſiſſimus præ immanitate ſcelerum ſuorum nulli ſacerdoti confiteri vo-

luit. Tandèm eò adductus eſt, vt paratum ſe offerret ad dicendum peccata ſua Lyd-uuinæ, vt ea rursùs illa ſacerdoti confiteretur. Etsi autem totis viribus ſe opponeret Lyduuina, at ille tamen turpia flagitia ſua ei detexit: illa rursùs, conſentiente viro, confeſſa eſt ſacerdoti, tanquàm propria ea deflens, petijtque ſibi imponi ſatisfactionem. Poſteà redit ad eam ille vir, vti promiſerat, aitque ad eam: Puto te confeſſam omnia peccata mea: dic iam qualem me velis agere pœnitentiam: libens enim obediam tibi. Et Lyduuina, Confeſſa ſum, inquit, peccata tua: vnum autem hoc abs te peto, vt in lecto tuo benè ſtrato cubes nocte vna ſupinus, & neq; in dextram, neque in ſiniſtram partem te vertas quouis modo. Accipit ille pœnitentiam, ſiue ſatisfactionem, quasi ſubridens ob leuitatem oneris. Opportuno indè tempore ſternitur lectus molliter, cubat ille delicatulus in molli ſtrato, ſed ſimul atquè ſe repoſuit, cœpit affici tædio, corpus ſentit quasi quibuſdam compungi aculeis, adeò vt nunquàm tam malè ſe cubâſſe diceret, licèt interim ſano eſſet corpore, ſola vertendi ſe in hanc vel illam partem libertate priuatus. Cùm ſic ergò magno affectus tædio iaceret, corporisque ſui incolumitatem, lecti mollitiem, temporis breuitatem, ſcelerum ſuorum immanitatem, æternas gehennæ flammas, aliaq; multa cogitaret, & tam exigua moleſtia victum ſe cerneret, ait apud ſe: O me peccatorum omnium, quos habet hic orbis, miſerrimum. Incolumis iaceo hìc delicatè & molliter, & tamen ea ſola cauſa, quòd non licet mihi breui ſpatio quò libitum eſt corpus vertere, ſomnus fugit ab oculis meis. En quãta patitur infirmum & putreſcens Lyduuinæ corpus, quod tot Domini attritum flagellis, in tenebris & vili iacet habitaculo, idque annis tam multis? Mutatus eſt igitur ab eo tempore vir ſceleroſus, factusque eſt promptus ad agẽdam pœnitentiam, ad confitendum peccata ſua, ad obtemperandum virgini, & ad quæuis dura & aſpera perferenda promptiſſimus. Diceres virginem noſtram ceu ſpeculatricem factam domûs Domini: quippè quæ vel per literas, vel per nuncios, vel per viſum & in ſomnis (ſic enim multis apparebat) ſæpè dæmonum inſidias & machinationes alijs detexit. In pago quodam propinquo oppido Schiedamenſi fœmina quædam graui ſe crimine obſtrinxerat, vt ſine Epiſcopi authoritate abſolui non poſſet. Hortante igitur eam ſacerdote, vt ad Epiſcopum vel eius Pœnitẽtiarium ſe conferret abſque mora propter periculum, promiſit illa quidem ſe ſic facturam, ſed neglexit tamen, animæ ſuæ mortem non formidans. Intereà virgo noſtra rapitur ad cæleſtia, videtque ſanctorum agmina, & in ijs quatuor Eccleſiæ doctores, multa gloria inſignes, Gregorium, Hieronymum, Ambroſium & Auguſtinum, auditque illos dicentes ſibi: Dic fœminæ illi, nolenti adire Epiſcopum, vt quemadmodùm promiſit ſacerdoti ſuo, ſic quamprimùm faciat. Lyduuina ad ſe reuerſa, indicat viſionẽ confeſſario ſuo, orat eum, vt ocyùs ſe conferat ad cæcam mulierculam, nè diuina vltione ob ſuam incuriã plectatur. Non cunctatur confeſſarius, admonet fœminam, non negat illa veram eſſe viſionem, ſed tamen floccipendens, peccata peccatis cumulare pergit. Apparet hinc, quàm ſolicita fuerit Lyduuina, nè periret mulier, incurioſa ſalutis ſuæ. Dolebat ſanè interdùm domeſticis eius, quòd omnes ad ſe aduentantes audiret, omnibus reſponſa redderet, cùm tot corporis doloribus & animi angoribus ſine intermiſſione premeretur: ſed illa dicebat: Quid dicitis ſorores meæ? Itàne lucrari non debemus Chriſto animas, quas ſatan deuorare cupit? Veniãt ad me pauperes omnes, veniant deſolati & quotquot amaro ſunt animo. pro ijs enim longè maiora perpeſſus eſt Dominus meus Ieſus Chriſtus. Et eſt reuerà maximi precij quælibet anima quantumuis abiecti hominis, pro qua filius Virginis mori voluit, & vnigenitus Patris crucis teterrimum ſupplicium perpeti dignatus eſt. Dicebat etiam quandoquè adſtantibus: En quàm multus ſudor occupat faciem & pectus meum. Illi verò reſpicientes, & nimium calorem atque ſudorem admirantes, acriùs eam obiurgabant. Tum illa: Nihil, inquit, hic calor, aut ſudor, aut labor, aut dolor comparãdus cum ijs, quæ propter nos pertulit Dominus. necdùm eò perueni, quò ille, qui ait: Optabam anathema fieri pro fratribus meis. Neſcit amor modum, cùm nos Chriſtus amauerit ſupra modum.

Margin notes: Itèm virum valdè flagitioſum. — Hoc ſanè eximium eſt miraculum. — Viſio Lyduuinæ, qua ei fœminæ cuiuſdã occultũ peccatum detegitur. — Summoperè cupit animas lucrari. — Rom. 9.

CAP. VII.

NImirùm ſic creuit in illa amor crucifixi Ieſu, & meditatio acerbiſſimę paſſionis eius, ità vt nihil ei maiori eſſet ſolatio, q̃ in illius foraminibus atque plagis, inſtàr colũbæ nidificantis, iugiter commorari. Eius enim vulnera & do-

& dolores acutiſſimi animam virginis adeò penetrârant, vt quanuis ipſa in ſingulis membris ſuis omnis generis cruciatus vehemētiſſimos pateretur, ità vt omnes, qui eam cernerent, non poſſent non multa commiſeratione affici, eos tamen cruciatus quaſi pro nihilo putaret. Tota vita eius in Chriſti rebus geſtis tanquàm in viridario amœniſſimo verſabatur: ijs meditandis trahebat ardentiſſima ab imo pectore ſuſpiria, & ab oculis lachrymarum fundebat imbres, ijſque deficiētibus, guttas ſanguineas. Illas autem lachrymas, Chriſti crucifixi amore fuſas, apud familiariores appellabat roſas ſuas. Ex his verò lachrymis quædam hodieque extant, quas ego vidi, earūque mira eſt fragrantia, vti expertus ſum.

Tota vita meditatur vitā & paſſionē Chriſti.

Nota rem admirandā.

Dominici corporis ſacramentum ardenti deſiderio ſumebat, adeò vt ſi die vno carere illo cogeretur, is dies ſæpiſſimè ei anni vnius ſpatium æquare videretur. Paſtor eccleſiæ, qui eo tempore fuit, cùm illa medium tempus ageret inualetudinis ſuæ, erat quidem ſatis literatus, ſed in ijs, quæ ſpiritûs ſunt, planè rudis & imperitus. Is, dæmone agente, ineffabiles moleſtias attulit virgini. Conſueuerat illa ab ea ætate, quæ doli capax eſt, non niſi bis toto anno ſumere Euchariſtiam: ſed doloribus ſua capientibus incrementa, creſcente etiam Chriſti paſſionis meditatione, crebriùs eam ſumebat. Deindè in magnis ſolēnitatibus ardentiùs illam à paſtore petebat: ſed vir durus aſperè repellebat preces eius. A planta pedis vſque ad verticem capitis non erat ei ſanitas: pane corporeo non veſcebatur, ſolum Chriſtum eſuriebat, ſolum Chriſtum cogitabat, ſolo Chriſto viuebat, & tamen negabatur ei ille panis viuus, qui filiorum eſt, nequaquàm mittendus canibus. Accidit autem, vt parochus eius quodam die inueniret eam præ deſiderio corporis Chriſti lachrymantem: cumque lachrymarū cauſam ab ea peteret, reſpondit illa: O pater mi, nè ſpreueris pauperculam tuam, nihil habentem reliqui, niſi vt Chriſtum meditando ſe conſoletur, Chriſtum ſumendo ſuſtentetur, & viuat anima eius. Sed ille ſaxo durior, nihil mouebatur. Cùm autem ſacerdotes corpus Dominicum per plateas ferrent ad ægrotos, adeò illius deſiderio inflammabatur animus eius, vt nonnunquàm ſpiritum exhalare videretur.

Negatur ei ſummè eam expetēti ſacra communio.

Quotiès autem tam ardenti amore communicabat, mens eius intùs illuſtrabatur, & ſenſibili quadam dulcedine os eius afficiebatur, licèt admodùm difficulter poſſet ſacramentum deglutire. Interìm verò nè ſpiritali communione priuaretur, ſæpè hanc precatiunculam repetebat: Participem me fac Deus ſeruorum tuorum, hodiè ſub ſacramento tuo mirabili paſſionis tuæ memoriam agentium & in hac, & in totius orbis eccleſijs. Solebat autem ſimplicibus dicere: Quandò eſtis ſub Miſſæ ſacrificio, cogitetis aperiri cælum, & adeſſe ſanctos angelos: ſimul etiam Chriſti paſſionem omni, qua poteſtis, deuotione commemoretis. Alijs autem capacioribus hæc addebat: Exerceatis vos ad medullitùs amandum eum, quem ſumitis, ad ſentiendam animæ oblectationem, ad ſectandam iuſtitiam eius. Non enim paruum hoſpitem accipitis, ſed filium regis regum, & vnigenitum Virginis, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. Ipſe eſt cibus plenè reficiens pœnitentem, confortans proficientem, abundè delectans Iſraëlitam tranſmigrantem: cibus impinguans non corpus, ſed cor: non carnem marcidam, ſed eſurientem animam: non ventres, ſed mentes. Hæc & multa alia, quæ legi, pleraque valdè ſublimia loquebatur.

Effectus euchariſtiæ ab ea ſumptæ.

Philip.3.

Euchariſtia quid præſtet.

Cùm autem dicat ſcriptura, Parâſti in conſpectu meo menſam aduersùs eos, qui tribulant me: quid dicemus de noſtra virgine, cui inter tot afflictiones non ſolùm non parabatur, ſed etiam negabatur menſa Chriſti? Parochus Schiedamenſis, cuius iam memini, eò diabolo inſtigante adductus eſt, vt de ſancta virgine peſſimè ſuſpicaretur, non vera, ſed ficta eſſe putans, quæ de illa dicebantur. Incidente autem quodam ſolenni die, rogauit eum virgo per ſe primùm, deindè per alios, vt ſacram communionem ipſi præberet: ſed nihil obtinuit. Conuertit illa ſe ad deprecandum Dominum, ſed is permittit magis etiam indurari cor paſtoris, vt nouo martyrio probatam filiam illuſtriorem reddat. Fit paſtor erga illam in dies ſeuerior, & ad tentandam illam audacior. Tandèm periculum facturus, ſit'ne verum quod aiebat illa, ſe cibum corporeum capere non poſſe, conſtituit ei hoſtiam non conſecratam porrigere. Sed id illam, Angelo eam præmonente, non latuit. Venit interim feſtum natiuitatis beatiſſimæ Mariæ, rogat illa ſibi dari Euchariſtiam, adeſt parochus, audit confeſſionem eius, coram adſtantibus offert ei hoſtiam non conſecratam, in idololatriæ diſcrimen

Pſal.22.

Dura virginis tētatio.

eos

apparuerat ei, videbatur per ſolarium velle recedere. Timens ergò & dolens eius abitu virgo, O Domine, inquit, ſi tu verè es, in quem credo, obſecro, vt priuſquàm abeas, ſignum euidens præſentiæ tuæ apud me relinquas. Mox ille in ſpeciem formoſæ hoſtiæ mutatus, ter vertebat ſe ſupra locum, vbi iacebat virgo, ac tandèm conſiſtere viſa eſt illa hoſtia in munda mappula, quæ illic poni ſolebat. Sub his pater eius, qui nihil adhuc viderat, cùm eſſet ſimplex & pius, more ſuo reſedit in filiæ lectulo, ſciſcitatusque eſt, num quid fieri vellet, & quis ibi apud eam reſediſſet. Dixit autem ei filia: Rogo te, pater, vt ocyùs ſurgas. habeo enim apud me crucifixum Dominum. Territus ille, actutùm ſurrexit, viditque hoſtiam pulcherrimam: accitisque domeſticis & vicinis, oſtendit eis rem ſtupendam. Omnes igitur & timore & admiratione permoti ſunt. Cernebant enim omnes hoſtiam, ſed non eodem modo. Erat enim hoſtia illa nec tam parua, vt ſunt quæ plebi porriguntur: nec tam magna, vt eæ, quas accipiunt ſacerdotes ſacrificantes. Radij autem eius extremam oram orbiculatim ambiebant: intùs habebat crucifixi effigiem cum cruentis vulneribus. In latere vno ſpeciatìm hærebat ſupernè gutta vna, piſi dimidij magnitudine: poteratque hoſtia ab omnibus perſpicuè videri, ſed ab alijs iacens, à Chriſti virgine tanquàm in aëre pendula videbatur. Ad eius autem conſpectum tam animo quàm corpore adeò exultabat ſponſa Chriſti, vt formidarent ij, qui aderant, nè præ gaudio deficeret. Quædam verò manum ſuam cordi eius apponens, re ipſa ſenſit cor & viſcera eius ſupra humanum modum exilire. Exultabat planè cor eius in Domino, & delectabatur in Deo ſalutari ſuo. Hanc hoſtiam multi viderunt, idque iureiurando confirmârunt.

Chriſtus ſub hoſtiæ forma adeſt ei.

Multi eam hoſtiam vident.

CAP. IX.

EAdem autem nocte miſit ſacra virgo quendam ad parochum ſuum, qui hæc ei indicaret. Ille verò licèt fidem non adhiberet, at tamen commoto animo veniens ad virginem, Ecquid, ait, hoc noctis tempore tibi præſtari vis? Et illa, Non vides, inquit, pater mi rem, quæ hîc geritur? Video, ait ille, commentum ſatanæ, prætereà nihil. Lyduuina verò, Nequaquàm, inquit, pater mi, commentum diaboli eſt, ſed Deus verus, qui te & me creauit. Cumque ille rei euidentiam premere non poſſet, quippè qui perindè vt cæteri cerneret hoſtiam ſanguineis adſperſam guttis, attonitus ignorabat, quid ageret. Tandèm iuſſis omnibus exire foràs, clauſo oſtio, adiurauit virginem per tremendum Dei iudicium, vt nemini id quod factum erat reuelaret. Obediuit virgo, donèc maior acceſſit prælatus. Indè ſciſcitatur parochus ex virgine, quid de hoſtia illa fieri velit. Primùm perplexa virgo quid reſponderet, tandèm cùm intra ſe rogâſſet Dominum, duriùs exprobranti ſic ait: Quæſo, vt hoſtiam hanc mihi ſumendam porrigas. Illo dicente, Vis'ne igitur ſatanam tibi porrigi? virgo reſpondit: Non ſatanam volo, ſed Dominum meum. Ego verò, inquit paſtor, veram hoſtiam è templo tibi afferam. De hac neſcio, quid ſit, aut vndè ſit: planeque conſulo, nè illam ſumas. Demùm porrexit ei illam hoſtiam, dicens merum eſſe figmentum diaboli, at tamen talem ſe ei præbere, qualem ipſa crederet. Virgo mitiſſima dolens vicem eius, hoſtiam reuerentiſſimè percepit, quæ ſicut aliæ hoſtiæ conſecratæ, animo & ſpiritui eius magnam afferebat delectationem. Poſtridiè veritus paſtor, nè tam ſtupenda res tota vrbe diuulgaretur, pro concione dixit ad populum: Hac nocte, chariſſimi, Lyduuina non benè compos mentis, à diabolo periculosè admodùm illuſa eſt. Peto igitur, vt oretis pro illa, dicatisque orationem Dominicam, vt in fide conſtans perſeueret. Indè cum Euchariſtia tetendit ad Lyduuinam, turbis eum ſequentibus, quibus domum ingrediens rursùm dixit, ſatanam ſuperiori nocte voluiſſe decipere Lyduuinam, relicta apud eam hoſtia commentitia, minimè conſecrata: ſe verò nunc velle ei dare verum corporis Chriſti ſacramentum. His dictis, intrò ingreſſus ſedit iuxta Lyduuinam, quæ nihil tot iniurijs irritata, maturè inprimis ait ad eum: Non rectè locutus es, mi pater, quòd commentum diaboli nocte hîc fuerit. An'non ego priusquàm fieret, Angelo id mihi reuelante, tibi ſignificaui, vt vel ſic dares gloriam Deo? Tu nóſti arcana pectoris mei. Ego'ne ſatanæ filiam me exhibui? Sed oro Dominum, vtì nè hæc tibi imputet ad peccatum. Tum ille indignabundus, Vis'ne, inquit, percipere corpus Domini, quod tibi nunc affero? Equidem volo, ait illa, modò tu quoquè

Hoſtiam illam etiã parochus videt ſanguine is adſperſam guttis.

Parochus publicè virginem deluſam ait.

què velis. Porrecto igitur ei ſacramento, redit ad templum, populus ſequitur, & ecce tota commouetur vrbs aduersùs parochum, adeò vt ille è templo progredi non auderet. Venit igitur ad eum vrbis magiſtratus, orat vt dicat meram rei veritatem, vt poſſit ſedari concitata plebs. Reſpondet ille, vt priùs dixerat, ſe ſic ſentire meram fuiſſe illuſionem. Aiunt illi: Cur igitur non ſeruâſti commentitiam hoſtiam? Si autem ſeruâſti, vbínam repoſuiſti eam? Dicente eo, ſe combuſſiſſe eam, inſtant illi, vt oſtendat locum, vbi combuſſerit, vt poſſit diligentior fieri inquiſitio. Hîc illo obmuteſcente, populi creuit tumultus aduersùs eum. Redeunt primores vrbis ad eum, rogant vbi hoſtia ſit. Reſpondet ſe illam in aquam proieciſſe. Illis contradicentibus, dicit ſe in cloacam eam iactâſſe, nè veſana plebs idololatriam incurreret. His verbis auctus eſt populi fremitus, quòd hoſtiam à multis fide dignis viſam tot miraculis inſignitam in cloacam miſiſſet. Tertiò redeunt ad eum quidam ex maioribus vrbis, hortantur nè exeat de templo propter commotam plebem. Mittitur interìm ad Epiſcopum, vt abſque mora veniat Schiedamum. Is verò ea nocte crebrò in ſomnis monitus fuerat, vt properè iret Schiedamum. Nec cunctatur Matthias Epiſcopus ſuffraganeus Traiectenſis, iunguntque ſe ei non pauci prælati & officiarij. Quod vt comperit paſtor Schiedamenſis, valdè animo conſternatus eſt. Mittit igitur clàm amicum quendam ad Lyduuinam, orans nè id, quod ab ipſo ſtultè admiſſum eſſet, vlciſci velit, ſed excuſet pro ſua humanitate. Promittit optima virgo, ſe facturam quicquid ſaluo Dei honore, fide bona facere poſſit. Accedunt indè ad eam prælati, qui venerant, ſequente eos paſtore. Fit accurata in rem geſtam inquiſitio, excutiuntur facta paſtoris, de re tota abundè teſtantur, qui interfuerant. At verò pijſſima virgo Lyduuina, nè quid ſacerdotij honori derogaretur, obſecrauit Epiſcopum, vt laicis dimiſſis, ipſam ſolam cum alijs prælatis audiret. Illo aſſentiente, cum lachrymis ſic exorſa eſt dicere: Oro domine reuerende, vt duo mihi non neges, priusquàm reſpondere compellar. Ille vt pius pater conſolans eam, Pete, inquit, quod voles, impetratura quicquid rationi conſentaneum fuerit. Tum illa reſumptis vtcunquè viribus, Ante omnia, ait, peto abſolui à vinculo, quo adſtricta ſum. Adiurauit enim me terribiliter paſtor meus: itaque reſpondere auſa non ſum, niſi priùs maiori authoritate abſoluta. Deindè obnixè precor, nè quid paſtori meo hoc nomine vel damni in rebus, vel moleſtiæ in corpore irrogetis. Mirabantur illi rogantem eam pro aduerſario ſuo, & tamen promiſerunt ſe ità facturos. Ait ergò: Proteſtor ego coram vobis dominis meis, me libenter mortem oppetituram pro veritate eorum, quæ circa me hîc geſta ſunt. Noueritis igitur Dominum meum Ieſum Chriſtum in pueri crucifixi effigie hîc ad pedes lectuli mei apparuiſſe. Cernebantur autem in eo quinque vulnera, & circa eum multa lux. Timens autem ego nè me deſereret, aio ad eum: O Domine, ſi tu verè es, in quem credo, oro vt diſceſſurus certum hîc ſignum relinquas, quo cognoſcam te re vera hîc adfuiſſe. Tum ille in hoſtiam mutatus, manſit apud me. Ego verò illam ſacratiſſimam hoſtiam ſumere cupiens, accepi eam à paſtore meo. Oro igitur, ſi quid hîc quacunque negligentia vel fragilitate peccauit paſtor meus, vt id ei prorsùs condonetis, quemadmodùm polliciti mihi eſtis. His à virgine modeſtè & ſedatè prolatis, cùm fidem datam fallere non auderent prælati, placati ſunt: Facta autem diligentiori inquiſitione, innocentia virginis & patientia per omnem regionem innotuit, & paſtoris vanitas confutata eſt.

Tota vrbs cōmouetur aduersùs parochum.

Accitur Epiſcopus ſuffraganeus.

Inquiritur diligenter de hoſtia.

Orat virgo nè paroch⁹ puniatur.

CAP. X.

Poſt hæc pacem cum ſuo parocho adepta ſacra virgò, cœpit fidentiùs ſacram communionem expetere, ſumptamque magìs ac magìs eſurire. Porrò autem in locis impreſſorum ipſi vulnerum à Chriſto acres tum cœpit ſentire dolores, & ardentiſſima charitate ſursùm ferri in Deum. Etsi verò modis omnibus celata illa cuperet vulnera illata, attamen vbi Domino ſecùs viſum eſt, celare ea non potuit. Solebat interìm chirotheca ſiniſtram induere manum, cuius erat odor ſuauiſſimus, nè quiſquam plagam cerneret. Verumenimuerò cùm adhuc eſſet in viuis, nocte quadam apparuit ipſa cuidam matronę, quinque vulnerum notas vel ſtigmata ferens in corpore ſuo: quorum iucunda contemplatione miram ſenſit matrona illa mentis cōſolationem. Poſtera luce venit ad Lyduuinam, exploratura num re vera plagas habeat in ſuo corpore, vti nocte conſpex-

ſpexerat. At ſacra virgo præ humilitate affirmare noluit, nec tamen mentiri volens, exultabundo ſpiritu ſiniſtro brachio ſtrinxit matronæ manum, & cum ingenti gaudio dixit: O caput, caput: tanquàm diceret: Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi. Mercator quidam in Britannia fuit, qui nec viderat vnquàm Lyduuinam, nec nomen eius audierat. Laborabat is in tibia morbo immedicabili. Cùm autem aliquandò miſerè doleret & ingemiſceret, præ mœrore obdormiuit. Admonitus verò eſt in ſomnis, vt vel ipſus proficiſceretur, vel aliũ mitteret Schiedamum Hollandiæ oppidum, qui indè paulum abſportaret aquæ, qua Lyduuina virgo manus abluiſſet ſuas: additumque eſt, ea aqua ſi tibiam lauet, ilicò curatum iri. Manè ſurgit ille, vocat miniſtrum, iubet ire in Belgicam Hollandiam, & illic diligènter inquirere Schiedamum vrbem. Nomen quoquè Lyduuinæ ei indicat, iubetque ſecum referre aquam, qua ſuas illa lauiſſet manus. Capeſſit heri ſui iuſſa ſeruus, abit in Hollandiam, venit Schiedamum, petit à Lyduuina aquam, nec illa negare potuit, charitate illam compellente vt daret. Redit famulus cum aqua ad dominum ſuum, is lauat ea tibiam ſuam, marcida caro mox reuiuiſcit, fugit dolor omnis, & tibia in priſtinum ſtatum reſtituitur. Fœmina quædam honeſtæ vitæ, quam aliquandò ipſe vidi, id quod iam dicturus ſum, mihi narrauit. Laborabat ipſa quandoquè morbo graui, ſed occulto: cumque eſſet Lyduuinæ cumprimìs familiaris, & ad eius conſilium vitam ſuam accommodaret, fidẽter ab ea petijt, quid in tanto diſcrimine agendum putaret. Lyduuina verò, Scio, inquit, te fiſtula laborare, quæ paulatim incrementa accipiet. Sed abi ocyùs ad medicos, & pete remedium. Si iuuerint te, gratias agas Deo: ſin minùs, redi ad me. Abijt illa ad medicos eius loci peritiſſimos, aiunt illi quoquè fiſtula ipſam vexari, ſed nulla ſe ratione curare eam poſſe. Redit ergò mœſta ad ſanctam virginem, dicit deſperare medicos ipſius ſanitatem. Illa Deo reuelante non ignorans & animi & corporis eius dolores, primò fundit preces ad Dominum, deindè leniter tangens extrinſecùs locum morbi, eum radicitùs à fœmina extirpat. Lætatur mulier, & in hunc vſque diem in laudem virginis rem geſtam lætabunda commemorat.

Mercator quidam in ſomnis qd admonitus.

Præclarum miraculum.

Sanat morbum inſanabilem.

TERTIA PARS VITÆ.

CAP. I.

CVM ſic autem tanquàm aurum electum probata eſſet virgo Lyduuina, perindè acsì nihil hactenùs profeciſſet, totam ſe pro multis lucrandis animabus Domino obtulit, tota flammis charitatis incenſa. Spiritu confirmata, corpus pro nihilo putabat, nocte rigans lachrymis ſtratum ſuum, genas cruore tingens, pectus ſuum complens ſudoribus, patrem clementiſſimum conciliare cupiens miſeris peccatoribus. Et audiuimus & vidimus permultos, qui ad eam ceu filij ad matrem confluerent, & poſt ſuauia colloquia ei valefacientes, orationes eius expeterent. Canonicus quidam ex ijs, quos regulares vocant, feruenti ſpiritu ait ad eam: Quæſo inſtanter ora Dominum, vt auferat à me, quod plùs ei diſplicet in me, & ſaluti meæ præcipuè impedimento eſt. Ait illa: Orabo libenter. Erat ille vir pius, ſed cùm eſſet voce benè clara & canora, quadam vanæ gloriæ tentatione cantans agebatur. Orat pro illo Lyduuina, canora vox rauceſcit, & nè poſſit ambigi factum id diuinitùs, multos ille conſulit medicos, adhibentur varia remedia: ſed cùm nihil poſſet effici, alius quidam eiuſdem profeſſionis canonicus coram peritiſſimo medico quaſi ſubridens ait: Noueris domine medice hunc ſocium meum quandoquè petijſſe à Lyduuina, rogaret pro ipſo Dominum, vt auferret ab eo, quod plùs ſibi in ipſo diſpliceret. Puto autem hoc iam impetratum eſſe, reorque fruſtrà omnem hanc operam inſumi. Audiens hæc medicus, qui virginem nouerat, Si ſic, inquit, ſe res habet, faceſſant Hippocrates & Galenus. Habebat apud ſe Lyduuina paruulum nepotem ſuum, puerum annorum duodecim, ipſi miniſtrantem. Diligebat illum, ſed vt memor eſſet ſuî, tum in ſe collati miniſterij, rogabat Dominum, vt ei febriculam immitteret. Erat autem puero illi poculum, vndè bibebat. Iuſſus à Lyduuina circa natiuitatem beatiſſimæ Mariæ virginis, plenum tenuiſſima cereuiſia poſuit iuxta lectulum eius. Manè poculum ſentitur optimo liquore repletum, tanquàm aromatibus angelicis mani-

Totã ſe impendit ſaluti animarũ.

Precũ eius efficacia.

bus conditum. Plurimi indè bibentes, teſtati ſunt eiuſmodi potum hactenùs ſibi incompertum fuiſſe: nec quicquam eis nocuit, immò & profuit & placuit non mediocriter. Bibit verò etiam indè Lyduuinæ nepotulus, & mox toto corpore diffuſis febribus, ad beatiſſimi Martini Epiſcopi ferias laborauit. Orante autem pro eo virgine, confeſtìm ſanatus eſt.

Nepotulum febricitantē ſanat precibus ſuis.

Noui ego complures, virgini, cùm eſſet in humanis, magìs addictos, qui dicerent frequens hoc illi in ore fuiſſe: Non poteſt capere laſciuus animus ſententiam illam, Virtus in infirmitate perficitur: immò & per eam etiam non habita impetratur.

2. Cor. 12.

Poteſt hoc confirmari exemplo illuſtri, quod nunc commemoro. Rogerus quidam Schiedamenſis, ſtrenuus potator erat & heluo. Cùm is aliquandò in taberna ſederet cum eiuſdem farinæ ſocijs, & ij iam poti linguas effrenes laxarent in electam Chriſti ancillam, nec ab obtrectationibus virulentis & calumnijs ſibi temperarent, dicerentque vel clàm voracitati deditam illam, vel dæmonis opera cibum non capere: ille tametsì æquè àc illi potaret, non ferens tamen virginis iniurias, ait ad eos: Sit quæſo, ſocij, ſilentium de virgine: ſufficiat nobis ſtultitia noſtra, qua Deum quotidiè offendimus. Virgo hæc bona & ſancta eſt, & quicquid in ea fit, à Domino fit. Hæc & pleraque alia dicente Rogero, illi iam potione calidi, deteriora in virginem vomere cœperunt. Tandèm vnus Rogero colaphum infringens, Abi, inquit, homo viliſſime, nec noſtram perturbes ſodalitatem. Tulit ille patienter alapam, & abſceſſit. Nihil horum latuit Lyduuinam, & quid dixiſſent eius obtrectatores, & quid Rogerus reſpondiſſet, & quid paſſus eſſet: cumque ea priuſquàm hominibus innotuiſſent, ſuo confeſſario ordine expoſuiſſet, ait ad eum: Quæſo pater ocyùs te conferas ad Rogerum, dicasque ei: Lyduuina te ſalutat, & ex parte Dei gratias tibi agit, quòd pro Dei gloria & ſuo honore zelum declarâſti, & colaphum tuliſti patienter, pro quo Dominus opportuno tempore reddet tibi gratiam.

Nouit quid de ſe abſente dicatur.

Manè ſe confert ad Rogerum virginis confeſſarius, commemorat Lyduuinæ mandata: ille ſtupens, Et vndè illa, inquit, ſcire hæc potuit, quæ herì veſperi facta ſunt, nec ex me quiſquam reſciuit? Reſpondit confeſſarius: Sufficiat tibi eam hæc nôſſe: tu verò bono ſis animo, nihil dubitans Dominum prouiſurum. Ab eo die cœpit vir ille ſe à ſocijs ſubducere, vitare peccata: cœpit etiam, tanquàm alter Iob, magnam rerum temporalium iacturam facere, flagellis Domini expurgari, in facultatibus, in amicis, in domeſticis, in corpore ſuo procelloſas perpeti anguſtias & vexationes: ſed cum malorum incrementis creſcebat etiam in illo ſancta patientia, & vbì abundauerat voluptas, vanitas & iniquitas, iam ſuperabundabat patientiæ tranquillitas, maturitas & charitas. Tandèm longa ægrotatione attritus, poſita carnis ſarcina, lætus migrauit ad Dominum.

Rogeri cuiuſdam eam defendentis mira cōuerſio.

Mulier quædam pia, immani corporis dolore preſſa, in atrio domûs Lyduuinæ plorabat & clamitabat. Virgo accito confeſſario, rogat quid iſthuc ſit. Reſpondet ille, vnam è domeſticis præ dolorum acerbitate ſtridere dentibus, & quietem capere non poſſe. Lyduuina autem iubens eam ad ſe venire, ſciſcitatur num velit iuuari ab ipſa. Illa dicente, ſe id ſummoperè velle, ſed ſufficere ei proprios dolores, cupere autem, vt Dominum pro ſe deprecetur. Orat Lyduuina, & ſtatim liberatur fœmina: Dominus autem auget Lyduuinæ cruciatus, ità vt præter morem nocte ac die ſtridore dentium non abſque cernentium ſtupore mirabiliter vexaretur.

Fœmina dolorē cruciata ſanatur.

Puerulus quidam, horrendo affectus morbo, lugubres dabat voces, nec quieſcere potuit. Allatus ad lectulum, qui erat apud Lyduuinæ ſtratum, mox tacitus quieuit. Roganti Lyduuinæ, num meliùs haberet, reſpondit iam benè ſibi eſſe. Solebat autem Lyduuina pueros hortari ad ſectandam caſtitatem. Itaque & hunc puerum blandè inuitabat ad virginitatis tuendæ ſtudium, quantùm illa ætas capere potuit. Et ille quidem poſteà grandiuſculus amauit caſtitatem, eamque ſumpto monachi habitu etiam profeſſus eſt. Sacerdos quidam probus, & ob vitæ pudicitiam non mediocriter charus Lyduuinæ, febre acutiſſima correptus, non longè à morte abfuit. Eius ſoror ex Lyduuina quæſiuit, quandiù paſſurus eſſet febrem. Illa reſpondit circa primam Quadrageſimæ Dominicam curatum eum iri. ſicque factum eſt, orante pro illo Lyduuina, quæ id viro cuidam religioſo indicauit, ſed ea conditione, vt ipſa viuente nemini referre auſus eſſet.

Prędicit futura.

Sæpè illa ob deprecandas clades & pericula impendentia & patiebatur in corpore, & orabat Dominum. Accidit quandoquè inteſtinum in ea regione bellum inter patrem & filium. Multis

igitur

igitur ob tuendam vitam loca tutiora petentibus, quidam è longinquo aduenięns, Scio, inquit, mortem me haudquaquàm euaſurum, niſi me ſeruent preces virginis, Schiedami latitantis. Id cùm ad eam quidam retuliſſet, humiliter ait: Gratias ago Deo, quòd homines ſimplices mihi pauperculæ tam benè fidunt, oroque vt ſecundùm fidem illorum fiat eis. At tamen confido in Domino Ieſu, quòd nobis Schiedamenſibus non minùs benè, vel etiam meliùs erit, atque vicinis circunquaquè. Cùm autem damnis innumeris propinqua oppida afficerentur, & claſſis Schiedamum totis viribus debellare & euertere niteretur, orante Lyduuina virgine, non potuit oppidum attingere, irritusque fuit omnis militum conatus.

Multùm tribuitur precibus eius.

Obſerua vim precum eius.

CAP. II.

PEnſitare etiam ſolebat Lyduuina, quàm ſanctum & ſalubre ſit orare pro mortuis, qui ſunt in regione expiationis, non ad perditionem, ſed ad purgationem: non ad deſtructionem, ſed ad caſtigationem. Itaque arreptis armis ſpiritalibus, eis ferre ſuppetias connitebatur. Nocturno tempore rapta in ſpiritu ad loca pœnarum, videbat non abſque ſumma commiſeratione torqueri animas, & ingentes ignium globos in ſublime efferri. Roganti autem quandoquè Angelo, num animam, quam digito monſtrabat, iuuare vellet, ſe perquàm velle reſpondit. Tum Angelus, Oportet igitur, inquit, per medias tranſire flammas. Ego verò, ait, libens id faciam. Tranſiens igitur per flammas, vidit illic tortores ſeſe contrahentes, indigneque ferentes humanitatem eius, qua cupiebat ſubuenire animabus. Cumque iam pertranſiſſet, vidit animam ab Angelo indicatam, è pœnis eripi, & poſteà exultabundam ad cœlos proficiſci. Rogauit eam quædam, vt pro patre ſuo per id tempus defuncto oraret. Ducta eſt autem in ſpiritu ad regionem illam, vbi eius viri anima cruciabatur: aitque ei Angelus: Hic eſt ille vir, pro quo te deprecaturam ſpopondiſti. Vt autem vidit eam vir ille, ait ad ſocios: Ab eo tempore, quo purgandus hunc intraui locum, ſpiritum in carne degentem non vidi, niſi ſpiritum virginis huius. Sit benedictus Deus, qui mirificauit miſericordiam ſuam mihi in hac hora. Paulò pòſt, orante & patiente pro eo ſancta virgine in corpore ſuo, liberatus eſt, ſicut vxori eius poſtmodùm reuelatum eſt. Vidit aliquandò Lyduuina ſpiritum cuiuſdam defuncti ſpecialibus pœnis excruciari, ferreis ſtipitibus confixum, audiuitque ab Angelo ſuo, eum eſſe fratrem illius fœminæ, quæ petijſſet vt oraret pro eo: ſe quoquè impetraturam, ſi quid piè pro eo peteret. Orauit igitur, vt ab illis ferreis ſtipitibus extraheretur. Ilicò à pœnis illis ſpecialibus abſolutus, ductus eſt ad communem purgandorum locum. Sorore autem eius importunè ſcire cupiente ex Lyduuina, de ſtatu illius, tandem ea retulit quid vidiſſet, iuſſitque certas præſtari eleemoſynas, & in ijs caponem, qui pauperibus ægrotis pararetur. Fecit illa, vt iuſſa erat, & eccè nocte intempeſta adeſt turba dæmonum, è quibus vnus caponem manibus tenebat, ſimilem illi, qui fuerat datus pauperibus: quo grauiſſimè cæcidit facies vtriuſque, id eſt, & Lyduuinæ, & ſororis defuncti illius. Et hæc quidem poſteà in quoſdam incidit morbos propter fratrem ſuum, quos cùm præ dolorum atrocitate ferre non poſſet, orauit Lyduuina pro ea, & quamprimùm liberata eſt, quod autem reliquum fuit pœnarum, id in Lyduuinam tranſlatum eſt: ſicque tandem è pœnis erepta eſt anima illa. Ob zelum animarum ſæpè cruentos ab oculis fudit imbres, dicebatque Domino: O ſi poſſem, Deus meus, carnem & ſanguinem meum dare pro animabus illis, quas tu caſtigas. Pro his ergò orabat, ſuſpirabat, vigilabat, ſacrificia offerenda curabat, ſe totam in holocauſtum offerebat. Balduuinus quidam de Campo cùm à corpore migràſſet, Lyduuina rapta in ſpiritu vidit hominem, facie ipſi ignotium, ſtare ad pedem montis, & volentem quidem aſſcendere, ſed minimè valentem: audiuit etiam dicentem ſibi: Miſerere meî, Lyduuina, miſerere meî, & in montem hunc me deportato. Illa accipiens eum in humeros ſuos, tulit in montem, ſed difficulter ſanè. ait autem ad eum: Quis vocaris? Et ille: Balduuinus à Campo, inquit. Manè confeſſarius virginis venit ad eam, viditque eeu labore graui defeſſam, & ægrè reſpirantem. Itaque ait ad eam: Ecquid habes, filia? Cur præter morem tam difficulter reſpiras? Illa reſpondit: Ego, pater, à monte iam venio, in quem Balduuinum à Campo tranſtuli, ſudore pariter & labore iam afflicta. Ille nomen viri iam antè crebrò audierat,

2. Mach. 12.

Ducitur ad loca purgatorij.

Furor maligni dæmonis.

Summa Lyduuinæ charitas erga defunctos.

dierat,ſed virum ignorabat. Triduò pòſt neſcius eò venit ſacrificaturus, vbi Balduuinus deceſſerat,didicitque è templi cuſtode,eadem nocte eum obijſſe,quo Lyduuinę apparuit. Sacerdos quidam tota vita ſua carnis illecebris deditus,ſtatuerat corrigere mores ſuos: ſed morte præuentus, etsi valdè contritus,tamen pro peccatis ità vt par erat ſatisfacere non potuit.Orans autem pro eo Lyduuina,ducta eſt ab Angelo in illam regionem, audiuitque vocem lugubrem ecu è puteo abyſſi, quam Angelus dixit eſſe ſacerdotis illius. Cumque miraretur eum duodecim annis tam horribili loco detentum, Angelus eam intuens,ait : Vis'ne aliquid pro eius liberatione perpeti? Volo,inquit,& quidem libenti animo. Mox ei oſtendit Angelus locum, vbi vorago quædam cernebatur & gurges ater ac horribilis, tanquàm torrentium multorum,magno impetu manantium.Hunc gurgitem,inquit idem,tranſmittas oportet,ſi vis hanc liberare animam. Illa verò cùm in aquas illas terribilem edentes ſonitum ingredi timeret, Angelus admonuit, vt infracto animo tranſiret. Itaque virtute induta cælitùs,& ardentiſſima charitate incenſa, ingreſſa eſt in tumultuantes vndas illas,& ſummo labore eas ſuperās, victrix obtinuit quod optauit: viditque repentè ſacerdotis illius animam niue candidiorem è pœnis euolantem,ac deindè in nitidiſſimo ſe riuulo abluentem,& cum iubilo abeuntem in cælos.Illa autem hora Lyduuina ad ſe reuerſa,tanto ſudore madere reperta eſt à domeſticis,vt nemo ambigeret,ſpiritu eam valdè defatigatam,alicundè reuertiſſe. Fuit alius ſacerdos, virgini dilectus & deditus,quē illa à vita diſſoluta ad meliorem frugem reduxerat. Is non admodùm diù à cōuerſione ſua,peſte correptus obijt. Orabat autem pro illo & lachrymabat Lyduuina. Interìm ecſtaſim paſſa,valdè anxiè ſcire cupiebat,quo in ſtatu res illius eſſent. Quærente autem ab ea Angelo, num promptam ſe exhibere vellet ad perferendum aliquid pro illo, reſpondit,ſi ſic Deo viſum ſit,& abſque ſuo detrimento fieri poſſit,ſe id vnicè optare. Mox rapta ad pœnarum loca,vidit puteum teterrimum, terribilibus plenum cruciamentis: rogauitque Angelum, num is locus tartareus eſſet. Ille verò, Non eſt,inquit, hic tartarus,ſed non longè abeſt. Circunſpiciens autem vndiquè Lyduuina,intuita eſt alium locum,abſque comparatione terribiliorem, ceu ex aterrimis conſtructum ſaxis, & mirè profundum : audiuitque illic clamores mirabiles, ſtridores, gemitus, vlulatus, tumultuationes,malleorum ictus,percuſſiones, quibus animæ ſine vlla miſeratione à crudeliſſimis tortoribus contundebantur : nec loci illius horrori comparari poſſent, etiamsi ſimul audirentur,totius orbis clamores & fragores. Dictum eſt autem ei ab Angelo,eo loco damnatos contineri: cumque ex ea quæreret, an eius videndi cupido ipſam teneret, præ nimio terrore dixit, ſe nolle videre eum,quandò etiam auditus ipſe nimìs quàm moleſtus eſſet. Conſpexit verò etiam puteum quendam, & ei inſidentem Angelum facie mœſtum : quem vbì didicit cuſtodem eſſe ſacerdotis,pro quo orauerat, & cauſas mœroris ex certis eius ſacerdotis demeritis percepit,mox ab Angelo docta eſt ſpeciali illic eum purgatorio caſtigari.ſtatimque apertus eſt puteus,& erupit indè flamma teterrima atque fumoſa,ſimulque eiulatus altiſſimus.Interroganti Angelo,an vocem illam nôſſet,reſpondit Lyduuina,ſe probè illam cognitam habere.confeſtim autem aſcendit anima illa ſpecie ferri ignitiſſimi,voce confuſa dicens: O chariſſima Lyduuina, ô ſpeculum puriſſimum, quis mihi det, vt quandoquè Dominum in te,& te in Domino contemplari queam? Accidit tum quiddam mirabile. Nam ſimulatquè Lyduuina vidit animam illam ceu ex putei abyſſo aſcendentem, tanto pauore conſternata eſt, vt etiam cingulum nouum,craſſum & hiſpidum, quo more ſuo ad carnem accincta erat,craſſiori & ſaniori ſua parte medium rumperetur,& illa mox ad ſe rediret. Rogantibus autem quibuſdam, vt illa hora ſe habuerit, Credite mihi,inquit,niſi me vinceret Dei amor & honor, cuius cauſa nihil eſt quod non velim perpeti,ſi poſſem obtinere pro voto quicquid cæli ambitu continetur,nollem denuò talem ſentire terrorem, qualem iam paſſa ſum. Paucis pòſt diebus Angelum illum, quem mœrentem conſpexerat, iucundum & hilarem vidit : tandemque anima illa extra puteum ad communem expiationis locum tranſlata eſt, adiutaque pœnis, quas virgo ſanctiſſima ex amore patiebatur, ad cælos euolauit. Quàm verò prudens & cauta fuerit in reſponſis ſuis Lyduuina, perſpicuum fiet ex ijs,quæ ſubiungo. Loquax quædam mulier non parùm moleſta ei fuit,vt cognoſceret ex ipſa ſtatum cuiuſdam defuncti. Allegabat autem eius temporis

Animam liberat è pœnis horrendis.

Rapta ſpiritu, videt immanes cruciatus purgandorum. Itèm tartarum.

Nota rem miram, nec putes vanā fuiſſe viſionem.

Cautio eius in dādis reſponſis.

poris virum quendam religioſum, de quibuſlibet defunctis, ſi eſſet interrogatus, affirmatè reſpondentem. Sed prudens virgo, alieno periculo cautior facta, Meũ, inquit, non eſt iudicare quenquam: ſi autem rectè fecit religioſus ille, quem tu mihi adeò commendas, facilè pronunciando de defunctis, id ipſe iam nouit. Audierat enim ex Angelo, virum illum, licèt alioqui caſtum & pium, pœnis addictum, quòd reuelationibus multa admiſcuiſſet de ſuo ſenſu minùs vera, atque propter eiuſmodi reuelationes pro ſancto habitus, munera laudeſque hominum percepiſſet. Mortuo quoquè Vuilhelmo Hollandiæ Comite, quibuſdam falsò referentibus coniugi eius, Lyduuinam dixiſſe eum ſaluum eſſe in cælis, & Lyduuinam ipſam triduò mortuam, deindè reuixiſſe: Comitiſſa illa clàm miſit hominem, qui ex Lyduuina expiſcaretur, an hæc ità ſe haberent. Et ille quidem curioſè ex ea cœpit percunctari, ſed hoc ab ea tulit reſponſum: Ego, frater, ſi triduò mortua fuiſſem, certè ab amicis humata eſſem. Quòd ſi Comes tam citò ab omnibus eſt pœnis purgatorijs abſolutus, poſſem equidem lugere dilationem incolatûs mei, & tam diuturnos dolores meos, vt quæ iam decem & ſeptem annos miſerè decubuerim. Ijs auditis, callidus homo, rubore ſuffuſus, non habuit quod reſponderet, ſed ſuo fraudatus deſiderio, retulit ſuæ dominæ, quid Lyduuina dixiſſet. Solebat illa ſilentio tegere, quicquid ſalua conſcientiæ integritate & abſque fraternæ ſalutis detrimento celari poſſet. De religioſis viris, itemque ſacerdotibus, quorum inculpatam nouerat vitam, fidentiùs loquebatur: parciùs de ſecularibus bonæ exiſtimationis: de ſceleratis verò & flagitioſis hominibus etiam adiurata non niſi parciſſimè reuelabat. Sedit aliquandò apud ſtratum eius ſacerdos quidam, in vulgo ſic ſatìs honeſtæ & bonæ famæ: ſedebant ibi & complures alij. Erat tum ibi vas ſinapi plenum, & cùm ſermo haberetur de pœnis purgatorij, dixit tandèm ille ſacerdos: Vellem liceret mihi tot annis degere in locis purgatorijs, quot ſunt in hoc vaſe ſinapis grana, modò certò conſtaret me poſteà ſaluum fore. Ad hæc Lyduuina ſuſpirans reſpondit: Quid eſt, domine, quod loqueris? Quid ità parùm fidis diuinæ miſericordiæ? Si ſcires qualis ſit purgatorij locus, & quas ibi dent pœnas animæ, nequaquàm ità loqueris. Non diù pòſt moritur ille ſacerdos, & amicis cum Lyduuina de ſtatu animæ eius conferentibus, illa ait: Benè habet anima eius propter ſuam probitatem: ſed melius fuiſſet ei, ſi viuens plus fiduciæ collocâſſet in virtute paſſionis Chriſti, & mitior quoquè purgationis in eum lata eſſet ſententia. Patet hinc, quàm conſultum ſit timere Deum, quàm pium ſperare in Domino: timor enim frenat animum, nè intumeſcat: ſpes deiectum erigit, nè ſuccumbat. Multas autem diuinitùs accepit conſolationes Lyduuina, maximè in ſolennitatibus, propter ea, quæ faciebat & patiebatur ob animas è pœnis purgatorijs liberandas.

Prudentiſſimè reſponder homini callido.

Spera in Domino, & fac bonitatem.

CAP. III.

SAEpiùs etiam noctibus rapiebatur (in corpore, an extra corpus, neſcio) ad loca, in quibus Chriſtus olim verſatus eſt. Fuit in monte Caluariæ, vbi paſſus eſt Chriſtus: fuit in Nazareth, vbi conceptus: in Bethleem, vbi natus: fuit præcipuè Hieroſolymis, & in locis vicinis. Deniquè nullus terræ ſanctæ locus celebris eſt, quem non vel ſpiritu, vel ſpecie calcauerit pes eius. Cumque id confeſſarius eius admiraretur, illa precibus obtinuit à Domino, vt is quoquè conſimiliter eò raperetur, ità vt non dubitaret aſſerere ſe cum ea illis in locis fuiſſe. In eiuſmodi verò raptibus feruentiſſimè Dominum deprecabatur. Admittebatur ſæpiùs, tanquàm præſente Domino, nunc ad pedum, nunc ad manuum, tum etiam confixi lateris oſcula: vbi aliquantiſpèr commorata, tantam hauriebat ſuauitatem ſpiritûs, vt ſuijpſius penitùs obliuiſci videretur. Poſt huiuſmodi autem ſponſi cæleſtis contactus, ſigna euidentia infixorum vulnerum in corpore reportabat, quibus conſtare potuit aliquid præter ſpiritum aut ſpeciem imaginariam eam percepiſſe. Rapta aliquandò in hortum, vbi Dominus ſanguinem ſudauit, accuratè obſeruauit & orationis & ſudoris Dominici modum: atque etiam poſt illos Chriſti angores ad oſculum eius admiſſa, audiuit eum familiariter ſibi dicentem: Vis'ne mecum ire in Caluariæ locum? Reſpondit illa: O Domine Ieſu, vnica ſpes vitæ meæ, tecum ire, tecum pati, tecum mori parata ſum. Itaque ducebat eam Dominus ſecum ad Caluariæ locum. Reuerſa autem ab ijs locis ſacratiſſimis, referebat in la-

Sæpè ducitur ad loca terræ ſanctæ

Obſerua qualis ad ſe redierit rapta ad ſacra loca.

bijs puſtulas, in membris fiſſuras, in iuncturis punctiones, in corpore ſpinarum & tribulorum particulas: dicebatque ei Angelus: Signa hæc conſpicua idcircò, mea ſoror, tecum reportâſti, vt ſcias te re vera in locis ſacris fuiſſe. Alio tempore cùm ſic rapta per loca redolentiſſima proficiſceretur, peruenit ad lubrica quædam ſpatia, quæ videbantur haudquaquàm tranſmitti poſſe: ibique lapſa, dextrum pedem ſenſit luxatum. Cumque ſibi reddita eſſet, non modò dolorum aculeos in eo pede paſſa eſt, ſed etiam liuorem ac tumorem illic perſpicuè ſuis vidit oculis, & in membris vicinis dies non paucos immanes cruciatus pertulit. Ad eundem modum viſa eſt frequentiſſimè, tanquàm à longinquis reuertens regionibus, nunc læſa in digitis, nunc in pedibus: modò ab vrbe Roma, vbi ſeptem inuiſit eccleſias: modò à monaſterijs pijſſimorum monachorum, eorum præſertim canonicorum, quorum reformata eſt vita: modò ex diuerſis mundi partibus ab Angelo reducta.

Conſolationes ſpiritûs in corpus eius redundant.

Fiebat enim diſpenſatione diuina, vt interiorum chariſmatum copia ſpiritus affluens, corpori impertiret conſolationum reliquias, quod etiam tanquàm inſtrumentum merendi, & velut aſellus particeps erat afflictionum eius. anima enim in eius corpore, & corpus ſimul cum anima extrema ſuſcipiebant certamina & angores, pariterque collaborabant. Nihil igitur mirum, ſi ſimul ſpatientur, ſimul conſolationibus afficiantur, ſi futuræ gloriæ prælудia, & menſæ filiorum Dei participationem quandam tanquàm arrhabonem percipiant, vnaque peregrinentur. Audiui à quibuſdam, qui ſe teſte conſcientia vera dicere affirmarent, cùm virgo ſancta poſt eiuſmodi raptus ad ſe rediret, haud ſecùs atque præſtantiſſimorum aromatum apothecam eam redoluiſſe. Neque enim continere ſe poterat, quin velut vas plenum muſto & abſque ſpiraculo, totum tugurium & præſentes omnes, quodam impetu ſpiritûs efflando compleret: id quod crebrò ſtudioſè quidam obſeruârunt, homines fide digniſſimi. Admouebant ſæpè pectori eius, ſed furtiuè, vultus, nares & ora ſua, vt pro voto haurirent reliquias ſpiritûs eius & ſuauiſſimi odoris. nihil enim aliud videbatur pectus eius, quàm vas electum vnguentorum Domini, & promptuarium cæleſtium aromatum. Rogata ſæpiſſimè, quî ſe poſſet in ea deliciarum redundantia continere, reſpondit humilis virgo: Vt minùs ſapiens dico, quandò vos latere non poſſum, bonũ mihi quòd humiliat me in infirmitatibus Dominus ſine illis enim nequaquàm pondus conſolationum eius ferre poſſem. Itaque cùm abundo conſolationibus, diſco poſteà in corpore miſerabili incredibiles perferre cruciatus. Bona eſt conſolatio, quam non tumor inflat, ſed timor conſolidat. Itá ergò Lyduuina noſtra rapiebatur ad diuerſa ſpiritalium recreationum loca, ſed mox, inſtàr puerorum ad ſcholas à ludis redeuntium, grauabatur ſuper eam virga magiſtri & Domini Ieſu.

Nota hæc.

Magnis afficitur conſolationibus à Deo.

Nouit monaſteria, monachos & c etiam nunq̃ ei viſa.

Neque hoc ſilentio premendum eſt, nouiſſe eam, etiam quæ nunquàm viderat, monaſteria, cellas, officinas, perſonas & exercitia in eis degentium. Mirantibus viris religioſis, vndè tam exactè nouiſſet eos, qui nunquàm ei viſi eſſent, illa dixit: Dominus id mihi præſtitit. Prior quidam monaſterij Canonicorum regularium Brielenſium, cùm pro more ſermonem cum illa conferret, cœnobii ſui conſtitutionẽ tam diſtinctè ex ea audiuit, acſi tota vita ſua per omnes eius angulos peruagata eſſet. Illo ſtupente, addidit virgo: Noueris pater, fratribus in dormitorio quieſcẽtibus, adfuiſſe me, & ſingulorũ fratrum Angelos cuſtodes in cellulis cõſpexiſſe. Vuilhelmus quidam Hagenſis filium habuit Henricum, qui illo inconſulto Carthuſianum inſtitutum complexus erat in Brabantia. Cùm autem Vuilhelmus ille propter virginis famã ad eius ædes veniret, Lyduuina ingredientem nominatim ſalutat, & filij proſperos ſucceſſus ei denunciat. Audiens ille ſe nominari ab ea, quam nunquàm vidiſſet, vehementer obſtupuit, quidque ea ſibi velit ſalutario inquirit. Reſpondet virgo: Filius tuus Dei beneficio factus eſt Carthuſianus, vndè nos gratias Deo immenſas agere debemus. Sed cùm ille, ſicut & alij plerique, ſecreta Dei rimari vellet, illa reſpondit: Noli, quæſo, mihi moleſtus eſſe, chariſſime. Ego quidem de folijs eorum, quę mihi dat Dominus, compellente charitate ſæpiùs impertior: ſed radicem dabo minimè: his verbis eum abſterrensà curioſà arcanorum Dei perſcrutatione.

Sæpiſſimè videt Chriſtum & Sanctos.

Quotièsautem Chriſtum Apoſtolis ſtipatũ viderit, quotiès Sanctorum ſocietate fruita ſit, prolixitas ſcribere non ſinit. Viderunt quamplurimi cubiculum virginis tanto ſæpè ſplendore completũ, vt properè accurrerẽt, exiſtimantes illud ignibus conflagrare: cùm autem cernerent virginem tanto perfuſam lumine, terrore concuſſi,

euſſi, claritatem vultûs eius ferre non potuerunt. Sciſcitâtibus domeſticis, quinâm lucem illam tolerare poſſet, cùm naturale lumen nec ad momentum ferre ſuſtineret: illa reſpondit: Credite, credite mihi, lumen gratiæ ſeu diuinæ contemplatiónis tantum differre à lumine, quod cernimus, quantum minimus ſolis huius radius à toto ſole differt. Nec miremini, ſi lumen naturale non ſuſtinet imbecilla acies, ſuſtinet autem lumen cælitùs datum. Qui enim finxit oculum hominis, ipſe cùm offert tale lumen, facilè etiam confert videndi facultatē. Sacerdos quidam puræ ac columbinæ ſimplicitatis venit ad virginem, vt certior fieret de reuelationibus, quæ ei fiebant diuinitùs, pro ſua & aliorum ſalute. Illa autem noluit tum ad quæuis ſimpliciter reſpondere, ſed quàm potuit commodiſſimè virum bonum non ſine conſolatione à ſe dimiſit. At ea cauſa dolere & angi cœpit ſacerdos, veritus nē ſua incuria moleſtiā ei attuliſſet. Itaque quamprimùm ante altare beatiſſimæ Mariæ Virginis in templo ſe proſternens, amariſſimè fleuit: ſed ſubitò mentis ecſtaſin paſſus, vidit virginem quandam duobus ſtipatam Angelis ad ſe venire, cantantem cum ipſo antiphonā illam, Salue regina. Indè ad ſe reductus, properè ad virginem redijt, quam ſe offendiſſe timebat. Illa autem non ignara quid vidiſſet, Anne, inquit, mœror tuus in gaudium mutatus eſt? Reſpondit ſacerdos: Túne illa fuiſti virgo, quam modò proſtratus vidi mecum pſallentem? Nunquàm ego tantam ſenſi mentis ſuauitatem. Noluit tum id fateri virgo, ſed poſt dies aliquot grauiùs compulſa verum dicere, non negauit ſe illam fuiſſe. Mulier quædam pia & caſta intantùm affligebatur animi mœrore & deſolatione, vt nullus eam conſolari poſſet. Increſcente ea moleſtia, conſuluit ſacerdotes: qui reſponderunt phantâſma quoddam eſſe. Iam propè ad deſperationem accedebat, cùm ecce nouiſſimam omnium conſulit Lyduuinam: quæ eam comiter accipiens, optimis admonitionibus & perſuaſionibus egregiè animauit. Paucis pòſt diebus vtraque mentis exceſſum patitur, videntque ſimul palatium amplum, miro artificio conſtructum, audiuntque cantus ſuauiſſimos, cernunt dapes valdè opiparas, percipiunt odorum incredibilem fragrantiam. Inter hæc mulier afflicta videtur ſibi rursùs explicare animi ſui anguſtias, & Lyduuinam, neglectis omnibus delicijs, more ſuo rursùs interpellare. Tum Lyduuina, Faceſſant, inquit, lamenta & querimoniæ. locus hic non mœroris eſt, ſed conſolationis. His dictis, abducit fœminam in locum quendam ſeorsùm, de quo aliud ſentire non potuit, quàm eſſe promptuarium quoddam regalium condimentorum & lautitiarum, cellamque aromatum totius mundi. Indè verò tantam animi ſuauitatem hauſit illa mulier, vt nedùm anguſtiarum omnium prorsùs obliuiſceretur, ſed etiam ad ſe reuerſa, diebus aliquot vix corporei alimenti odorem admittere vellet. Perſæpè autem alij Dei amici viderunt Lyduuinam inter cæli ciues, inter beatiſſimos Apoſtolos, inter choros virginum eam comitantium verſari.

Viſio cuiuſdam ſacerdotis.

Homines ſancti quid de Lyduuina ſæpè viderint.

CAP. IIII.

QVid autem miraculi contigerit in ea ſanctiſſimæ matris Dei imagine, quam hodieque Schiedami venerantur, iam ſuprà commemoraui: addam nunc, quid ab eadem Dei genitrice præſtitū ſit Lyduuinæ. Quodam ſolenni die ſub meridiem rogauit ea confeſſarium ſuum & alios, vt trium horarum ſpatio ipſam ſolam relinquerent. Abeunt omnes, ſed confeſſarius clàm redit, & alicubi ſe abdit intra virginis cubiculum, ſperans ſe viſurum Angelum, quem ex virginis confeſſione didicerat crebrò ad ipſam aduentare. Cùm autem Lyduuina ſe ſolam putaret, cœpit pro more ſponſi ſui commemorare beneficia, preces offerre Domino, inuitare Angelum ſuum. Et ecce circa horam primam à meridie aduenit Angelus, non tamen, vt ſolebat, propiùs ad lectulum virginis accedit. Illa timens, nè ob aliquā culpam ſuā id fieret, cœpit amarè flere. Angelus verò ait ad eam: Nulla tua culpa fit, quòd tibi non appropinquo, ſed eius potiùs, qui hîc deliteſcit. & his dictis diſparuit. Tum verò ſancta virgo etiam acriùs flere cœpit. Ea re pudefactus confeſſarius eius, acceſſit ad eam, ſuamque culpam confitens, promiſit ſe nihil tale deincèps facturū. At illa tertiò flens amariſſimè, Itáne, inquit, etiam tu hæſitas, mi pater? Neſciens ille præ verecundia, quid diceret, ocyùs exiuit. Sed pius Dominus afflictam virginem conſolatus eſt. Rapta eſt enim ad altare, in quo imago, de qua iam diximus, collocata eſt. Indè ducta per loca pœnarum, tandèm ad contemplandos cælicolas, deducente eam Angelo, peruenit.

Angelus indicat ei latitantē in cubiculo confeſſarium.

Raptus eius mirabilis.

Vidit ergò millia millium laudantium Dominum, & coram illo mirè exultantium. Tanta autē erat copia bonorum, quæ illic intuita eſt, vt poſteà nec minimam illorum partem explicare poſſet. Quidam autem è Sanctis hortabantur eam ad tolerantiam, & vt fortiter perferret omnia, quæ deincèps paſſura eſſet. Et nos, aiunt, tametsì tranſiuimus per ignem & aquam, at nunc, vt cernis, in refrigerium educti ſumus. Sub his videt aduenire Dominum Angelorum, & mundi Dominam Mariam, eamque dicentem ſibi: Quĩnam, filia chariſſima, adeò inculta huc veniſti? Reſpondit illa: Nôſti, mater ſpecioſiſſima, à ductore meo ſic me huc perductam eſſe. Et mater Domini ad eam, Vis´ne, inquit, capiti tuo imponi tegmen, quod manibus fero? At illa pauida valdè, reſpexit ducem ſuum, neſciens quid reſponderet, nè fortè peccaret, propria voluntate freta. Tertiò autem reginæ cæli percunctanti, humiliter reſpondit: Ego, Domina mea, non debeo hîc obſequi meæ voluntati. Dixit autem ei Angelus: Si vis, tolle illud. Petijt ergò illud, ſed non abſque multa formidine. Cùm ergò ad ſe rediſſet, beatiſſima Maria cum multis virginibus apparuit ei, tegmen illud manibus tenens, dixitque ei: Sæpè ex te rogaui, chariſſima, num velis hoc habere velamen, nec tamen indicare voluiſti voluntatem tuam. En illud iam ego impono capiti tuo: ſed cùm è cælo venerit, nō niſi ſeptem horis erit in terris. Dabis autem illud confeſſario tuo, & admonebis eum, vt fidem adhibeat donis Dei, & vt imponat hoc velamen capiti imaginis meæ. Quibus dictis, euanuit. Virgo autem poſt actas Deo gratias, velamen de capite depoſuit, & cuius materiæ & formæ eſſet conſiderauit. Deindè confeſſarium ſuum ad ſe vocans, omnia ei narrauit. Ille verò admirabatur. Erat enim velamen illud criſpum, colore ceruleo, medio inter album & viridem, texturæ incompertæ, totam domum implens odore ſuaui. Rogauit autem virgo confeſſarium, vt imponeret illud quamprimùm capiti imaginis. Illo cauſante tempus, quòd ante horam eſſet, & imago loco ſublimi conſiſteret, virgo ait: Dominus prouidebit, vt poſſis ingredi in templum: ſcalam autem ad borealem templi partem inuenies. Mira res. Egredienti illi domum mox occurrit templi cuſtos, ſcala inuenitur, qua fretus, impoſuit velamen imagini, ſed ab Angelo confeſtim ablatum eſt. Magna fuit Lyduuinæ cum beatiſſima Dei genitrice familiaritas: quippè quæ in meditationibus ſuis, acsì corpore & animo præſens adeſſet, cum lactante lactabat Ieſum, cum geſtante geſtabat, cum exulante exulabat, cum dolente dolebat, quærebat cum quærente, ſtabat cum ſtante ſub cruce. Atque hæc ei erat ſalutaris conſolatio, hoc felix cōtubernium. Sacro quodam Aduentûs Chriſti tempore cùm ſe nouis exercitijs renouare meditaretur, vidua quædam Catharina per viſum admonita fuit, vbera Lyduuinæ natiuitatis Chriſti nocte plena lacte fore, & vt ipſa indè ſugeret. Manè ſurgens vidua, ſecretò venit ad Lyduuinam, indicat quid audierit. Stupet Lyduuina, vidensque viduam cupidiſſimam cognoſcendi ea, quæ in ſe Dominus operaretur, primò tacet, deindè victa, iubet eam præſtò eſſe illa nocte. Adueniente igitur ſacratiſſima Chriſti natiuitate, nocturnis horis totam ſe Lyduuina confert ad contemplandum Dominicæ incarnationis ſacramentum. Interim rapitur ad cæleſtia, videtque glorioſam puerperam Mariam cum innumera ſacrarum virginum frequentia, ineffabili harmonia hymnos concinentium. In medio earum ſedebat Virgo mater, regina omnium ſpecioſiſſima, puerulum habens in gremio, vtì olim in diuerſorio. Eadem autem hora virginum illarum omnium vbera lacte repleta ſunt, ſicut & ipſius matris Virginis diuino munere plena fuêre nocte, qua Chriſtus ex ipſa natus eſt. Lyduuinæ quoquè vbera lacte impleta ſunt, ſed non niſi hora vna duraturo. Rogauit igitur Angelum ductorem ſuum, nè ſineret viduam fraudari expectatione ſua. Iuſſit autem Angelus eam nihil eſſe ſolicitā: Qui enim primum, inquit, lac dedit, poterit & alterum dare. Cùm autem venerit ad ſugendum vidua, tu tantùm frices parùm papillam vberis tui, & mox lacte complebitur. Tertia indè noctis vigilia adeſt ſedula mulier, Lyduuina confricat mamillam, & lacte abundat: ſugit vidua, quantum poteſt honeſtè tertio attractu elicere, multa in vberibus lactis copia remanente. Tanta autem erat lactis eius dulcedo, vt multo pòſt tempore vidua illa ægrè potuerit ad capiendū cibum adduci, niſi Lyduuinæ grauiſſimo mandato compulſa fuiſſet.

S. Maria cū multis virginibus ei apparet.

Multa ei cū S. Maria eſt familiaritas

Raptus eius & viſio.

Mamilla eius miro modo lacte abundat.

CAP. V.

VEniendum nunc eſt ad contemplationes Lyduuinæ, quarum tantus non rarò exceſſus fuit, vt quid in membris corporis ageretur, interdùm ignoraret. Quodam brumali frigore prunas apud ſe habuit in vaſe teſtaceo, quod cùm incautè illic relictum eſſet, ignis latus eius vſque ad oſſa combuſſit. Caſu autem domeſticæ eius ad eam ingreſſæ, vt viderunt quid pateretur ab igni, pauidæ dixerunt: Sentis'ne Lyduuina aduſtionem ignis? Illa tanquàm è longinqua regione reuerſa, Ignem, inquit, non vidi, nec eius ſenſi calorem: at tamen ſentio nunc latus meum. Tum illæ, Peccauimus, inquiunt, in Deum & in te, ſoror, quandoquidem non modò carnem tuam abſumpſit ignis, ſed ferè etiam coſtam vnam. Reſpondit virgo: Benedictus Deus, qui me adeò perunxit intùs, vt ardorem ignis non ſenſerim. Percurrebat illa ſpiritu ſubtilis & agilis patriam cæleſtem, plenam deliciarum & diuitiarum Domini. Adepta autem erat per paſſionis Chriſti meditationem, contemplandi vſum, & ſingularem diuini ſpiritûs influxum, tantam mentis ſerenitatem, vt quanuis ab homine literas non didicerit, euangeliorum multarumque aliarum ſcripturarum myſteria diuinitùs illuſtrata penetraret. Theologus quidam Ordinis S. Dominici, cùm multa de ea audiuiſſet, quieſcere non potuit, donèc coràm cum illa loqueretur. Igitur è Traiectenſi diœceſi veniens, domum eius intrat, & de varijs confert cum illa. Tandèm ſcire ex ea voluit ſub quadam ſimilitudine, quemadmodùm, agente tota ſacroſancta Trinitate, ſolus filius in Virginis vtero incarnatus ſit. Illa ſe more ſuo humiliter excuſauit, nolens de re tam ſublimi loqui coram illo. Sed vir doctus id moleſtè ferens, terribiliter adiurauit eam, vt diceret, ſi nôſſet. Tum pia virgo magno animi correpta dolore, fleuit vehementiſſimè, ità vt Theologum quoquè illum ſuis lachrymis ad compunctionem permoueret. Indè reſumptis vtcunquè viribus tali ei ſimilitudine explicuit, quod voluit, vt vir doctiſſimus ſtupens & admirans, palàm teſtaretur, ſe nunquàm à doctoribus tam aptam accepiſſe ſimilitudinem. Eamque longè lateque diuulgauit, tametsì ſancta virgo rogâſſet eum, nè cuiquam diceret: factusque eſt aduersùs obtrectatores virginis acerrimus defenſor, qui venerat ad eam ſuſpicioſus explorator. Mira verò etiam fuit in ea gratia prophetiæ, ità vt etiam arcana cordium eam non laterent, & abſentia haud ſecùs àc præſentia clariſſimè intueretur. Mulier quædam virum habuit prorsùs inhumanum, & tum ipſam, tum familiam à Dei cultu retardantem. Orauit illa virginem Lyduuinam, vt memor eſſet eius apud Dominum. Lyduuina admonet eam, vt ſit patiens, promittit tranquilliora. Interìm fiunt nouiſſima peiora prioribus, cæditur mulier à ſæuiſſimo marito, & iam vitæ tædet eam ſuæ. Tandèm currit ad portum oppidi, merſura ſe in aquas. Sub ipſo curſu bonus ſpiritus ei intùs loquitur, cogit ſiſtere gradum, & hunc in modum loqui ſibipſi: Totiès miſera fuiſti apud Lyduuinam, multam eius experta erga te beneuolentiam. Nunc ergò etiam inuiſas eam, priuſquàm morte te afficias. Nec latuit Lyduuinam fœminæ ſummum diſcrimen. Cùm ergò illa curſim veniret valedictura virgini, iamque pulſaret fores domûs eius, Lyduuina exclamat: Ocyùs aperite. quæ enim pulſat, eius anima in amaritudine eſt. Intrat mulier, proſternit ſe in lectulum virginis, vix in ea manente ſpiritu. Et Lyduuina, Quid habes? inquit. Rectè ne agitur inter te & virum tuum? At illa: Mihi verò, inquit, iam vita ipſa faſtidio eſt, iuuatque illam cum morte commutare. Tuo conſilio ſuſtinui adhuc, tuli verba & verbera, ſed iam decretum eſt ruere in mortem. Lyduuina autem, Redi, inquit, chariſſima, ad lectum tuum: ego tibi verbis omnipotentis Dei pacem à viro tuo denuncio. Credit mulier, redit in domum ſuam, virum in lecto reperit, cubat iuxta illum, adeò mutatur ille nocte eadem, vt ex lupo in agnum cunctis mirantibus conuerſus videretur. Monachus quidam Schoenhouienſis, Ordinis Canonicorum regularium, cùm adhuc eſſet nouitius, miras ſuſtinuit dæmonum infeſtationes, adeò vt deſperaret ſe poſſe durare in monaſterio. Conquerebatur nonnullis de vexationibus dæmonum, & conſolabantur illi quidem verbis, ſed non ſolis verbis curatur ea tentatio: conſtantia fidei & mentis perſeuerantia opùs eſt. Sæpè tamen alios etiam ad lachrymas permouit, referens quid ipſe intùs pateretur. Prior autem eius, vir pius, à quo hæc ego didici, multùm erat anxius quid ageret. Tandèm ducit eum ſecum ad Lyduuinæ ædes: ſed illa tum mirabiliter cruciabatur calculo: mandat igitur Priori, vt ſolus ad ſe veniat: venit ille, nec ſine ingenti ani-

Non ſentit præ mentis exceſſu ſe igni aduri.

Theologus doctiſſimus quæſtioné ei proponit.

Egregiè prędita eſt dono prophetiæ.

Mulieri ſe necare volenti prædicit mariti correctionem.

ti animi dolore videt tam acerbos ſanctiſſimæ virginis cruciatus. Et virgo ad illū: Vides,inquit,pater chariſſime,quàm me nunc vndiquè premant dolores multi.itaque breuis eſſe compellor: Frater tuus, quem huc adduxiſti, probatur nunc grauiter à Domino: ſed hortare eum, vt magno ferat animo. breuì enim liberabitur. At tamen oretur inſtanter pro eo. magna enim illi & gratia & gloria parata eſt. Stupet Prior, audiens ex illa & nomen fratris, & cauſam aduentùs ſui, videnſque in ſummis doloribus non ſolùm mente ſanam, ſed etiam futuræ conſolationis præſciam. Omnia verò hæc poſteà euenerunt, vtì erant à virgine prædicta.

Optimè nouit Quinitùs cuiuſdā monachi tentationes, prædicitque liberationem.

Magnum quandoquè nauium apparatum fecêre mercatores in Orientem nauigaturi. Erat in ijs nauclerus quidam induſtrius, Deum valdè timens, quod eſt rarum in nautis, & Lyduuinæ eo nomine familiaris. eius enim ſe precibus commendabat peregrè profecturus. Socijs autem eius die feſto inter ſe conuenientibus, ille conſulturus Lyduuinam adijt. Cùm autem nautæ deliberâſſent die feſto ſoluere è portu, Lyduuina mandauit huic nauclero, nè ipſa inſalutata diſcederet. Venit ergò ad eam, ſed ſanè inuitus, quòd alij ſtatuiſſent proficiſci. Dixit autem ei Lyduuina: Quæſo te, frater, nè die ab alijs præſtituto mari te committas. cauſam, cur id non expediat, ſuo tempore comperies. Allegante illo ſuam ſolitudinem, aliorum frequentiam, & multa alia, Lyduuina ait: Non eas cum illis: etiamsì ſolus ieris, Dominus tecum erit, & proſperâ nauigatione vteris. Obſtupuit nauclerus, ſed tamen paruit virgini. Abeunt alij gratulabundi, conuicia in illum iactantes, effuſeque illum irridentes: ille triſtis domum redit. Aliquandiù ſecundo vento & commoda nauigatione alij fruuntur, ſed pòſt incidunt in piratas, qui omnem eorum claſſem, commiſſa nauali pugna, partìm capiunt, partìm demergunt, nautis & militibus in captiuitatem abductis. Sequitur indè nauclerus, ſed tutus à piratis: confectiſque negocijs, redit onuſtus mercibus & opibus auctus.

Nautam ſeruat ab imminētibus periculis.

Aliquandò imminente ira Dei Schiedamenſibus, illa quibuſdam magìs familiabus dixit: Rogaui Dominum pro populo noſtro: ſed cùm multis modis caſtigare ille nos decreuiſſet, hoc in nos erit clementiæ eius ſignum, vt ſolo incendio puniamur. Cùm ergò omnia paſsìm flamma corriperet, ſimplices quidam tollere volebant aſſeres, qui erant iuxta Lyduuinæ cubiculum, vt liberarent eam ab ignibus ad eam propinquantibus. Illa verò dixit: Sinite, chariſſimi, itâ me hîc iacere, vt hactenùs iacui. ignis mihi nihil adferet detrimenti. Pergebant tamen illi facere, quod inſtituerant: ſed Lyduuina prorſùs illæſa permanſit.

Prophetia eius.

Milites duo inter ſe duello confligere volebant. Mater verò alterius anxia, rogauit Lyduuinam, vt oraret pro filio ipſius. Eam autem Lyduuina iuſſit bono animo eſſe, prædixitque filium eius nihil mali paſſurum. Et eccè ſopitur odium, redeuntque in concordiam milites.

Itèm alia.

Sæuiente aliquandò peſte, Lyduuina præ cæteris in corpore ſuo duobus locis conſignata fuit. Petente autem illa ſacroſanctam Euchariſtiam, parochus, cuius ſuprà meminimus, venit trepidus ad eam, ore naribuſque obſtructis, nè peſte inficeretur ab illa. Cernens id virgo, Non eſt, inquit, in me pater, morbus aliquis, cuius vel contactu vel odoratu quiſquam inficiendus ſit. opus enim Dei eſt, non hominis, aut naturæ, quo me plùs ſolito grauari cernis. Pudefactus ille, obmutuit: ſimulans indè audaciam, Vtinàm, inquit, liceat mihi euſquè viuere, vt te videam hinc emigrantem. Et illa, Tu mi pater, ait, non videbis finem meum: ego potiùs videbo tuum. Diſponas igitur domui tuæ, ſicut vis coram Domino apparere. Sed tum quidem more ſuo contempſit verba virginis: paulò pòſt verò percuſſus, ſenſit vera illam dixiſſe: miſſoque nuncio, petijt humiliter veniam eorum, quæ ſuſpicioſus & malitioſus in eam perpetrâſſet, vtque Deum pro ſe oraret. Audiens autem virgo eum malè valere, condoluit ei, rogauitque eum, vt purè confiteretur peccata ſua, res alienas reſtitueret, domûs ſuæ res ſeriò diſponeret, tanquàm certò moriturus. Ille virginis dicta paruipendit, immò & per nuncium remandauit ei, ſe conſcium ſibi non eſſe alicuius rei alienæ à ſe vſurpatæ. Cernens ergò illa occæcatum eum eſſe, iterùm miſit, qui particulatìm ei indicaret, quænam præter ius retineret. At ille virginis conſilium ſibi vertit in venenum, & beneficium contumeliæ loco habuit: ſicque mortuus eſt. Qualis autem poſteà apparuerit, Dominus nouit. Succeſſit autem ei Iohannes Angeli, natione Batauus: cuius cùm eſſent mitiores mores, multas verbo veritatis adduxit ad confitendum ſibi peccata ſua. In ijs quædam

Prædicit obitum paſtoris ſui.

dam valdè pia Lyduuinæ ædes quotidiè inuiſebat. Id ille admiratus, Quid eſt, inquit, filia, quòd ſic quotidiè Lyduuinam viſitas? Tandèm illa reſpondit: Miror te virum prudentem, qui ſis virginis confeſſarius, nondùm expertum eſſe, quod ego in ea quotidiè comperio: quod ſi tu quoquè comperiſſes, ægrè ſanè te ab ea diuelli patereris. Sed obſerua, quæſo, manum eius, cùm es auditurus confeſſionem eius, & ſenties quid velim. Facit ille ſic, & poſt confeſſionem petit ſibi porrigi manum eius: quàm vt ſenſit non aliter quàm velut cæleſtibus delibutam vnguentis redolere, in has prorupit voces: O vaſculum ſpiritusſancto plenum, ô diuinorum apothecam vnguentorum: cur me hactenùs tantam Dei gratiam celare voluiſti, cùm tam crebrò tibi adfuerim? Ex illo autem odore vir ille non modò omnium ſenſit ſenſuum quandam immutationem, ſed etiam animi intimam compunctionem, ità vt ſponte virgini ediceret quędam horrida peccata ſua, & cum lachrymis emendationem promitteret. Cernens id virgo, quædam ei in profundo ſentinæ latentia detexit peccata, locum, tempus & alias circunſtantias explicans. Quod ille audiens, contremuit, & rubore perfuſus, lachrymabundus exclamauit: Quis tibi, ô ſancti ſpiritûs vaſculum, iſthæc reſerauit? Sanè ille idem plura tibi de me indicauit: atque his dictis, in hortulum virginis ingreſſus, fleuit ama[...]. Poſteà virginis precibus ſe commendans, abijt, atque deindè carnem cœpit domare ieiunijs, macerare cilicijs, atque alijs pœnitentiæ ſtudijs amiſſum tempus redimere. Nec diù pòſt in tam ſancto propoſito peſte correptus exceſſit è viuis: Quanta autem pro animę eius liberatione è pœnis Lyduuina in ſuo corpore tulerit, breuitatis ſtudio ſilentio præterimus. Poſſent verò multa dici, quàm illa crebrò adfuerit ſpiritu in partu laborantibus, afflictis & ægris, ſed pauca tantùm commemorâſſe ſufficiet. Cùm è ciuibus ſuis quidam naufragium facerent, illa plorans dicebat: O quàm triſtes hodiè percipiemus rumores de ſubmerſis alijs, & alijs à ſubmerſione ereptis. Eius autem verba ſequebantur triſtes nuncij, & in plateis oppidi luctus paſsìm audiebatur. Imminente inundatione, qua partes Hollādiæ Auſtrales merſæ ſunt, quædam fœmina dormiens in pago, qui propinquus erat aggeri, quem mare ſæuiens perrupit, audiuit ſonitum aquarum mirè tumultuātium, & valdè extimuit. Vidit autem in ſpiritu venientem ad ſe Lyduuinam, quæ etiam ſaluam eam perduxit domum. Dignum ſanè admiratione eſt, cùm hæc apud fœminam illam gererentur, Lyduuinam apertis verbis ſignificâſſe ijs, qui tum aderant, in quibus inundātium aquarum periculis mulier illa verſaretur.

Manus eius olet ſuauiſſimè.

Odoris eius ſtupendus effectus.

Cognoſcit diuinitùs quorūdam naufragiū.

Itèm fœminæ cuiuſdā periculum.

CAP. VI.

CVM iam viceſimumoctauum in ſua infirmitate annum ageret, coronam illuſtrem hoc modo adepta eſt, cùm incredibili ſpiritûs feruore cuperet martyrium obire pro Chriſto. In quodam mentis exceſſu oſtendit ei Dominus coronam precioſiſſimam, gemmis diuerſorum colorum egregiè ornatam, necdùm tamen in orbem penitùs abſolutam. Vbì ad ſe redijt, cogitabat quænam illa eſſet corona, rogauitque Dominum, vt caſtigando corpuſculo ſuo coronæ illi percipiendæ ipſam coaptaret. Sed cùm exiguitatem meritorum ſuorum putaret tam inſigni coronæ imparem, ad commemorandam meritorum Chriſti infinitatem, & amaritudines omnes, quas propter nos ille perpeſſus eſt, ſe contulit: ijſque paucula dolorum ſuorum exercitia componens, humilis Chriſti ancilla tanquàm nihil ſibi feciſſe videbatur, aitque ad Dominum: Quînam poteſt quiſquam tua ſectari veſtigia, bone Ieſu, niſi quaſuis carnis moleſtias, dæmonum inſidias, mundi contemptum, hominum vexationes perferat, totoque animo ſeipſum pro nihilo putet? Pone ergò Domine ancillam tuam in ſemitis tuis, & fac vt inſiſtam in veſtigijs tuis. Cùm ſic Dominum illa precaretur, dux Burgundiæ Philippus apud Hollandos inaugurabatur. Vbì autem Schiedamum venit, quidam eius milites circa menſis Octobris initium inter ſe conſpirârunt aduerſùs Chriſti ancillam. Audierant enim nihil eam omninò eſculentum aut poculentū ſumere, ſed ſolum Chriſti corpus. Cùm ergò cibo & potu farti eſſent, venerunt ad parochum, & blandis verbis fingunt ſe velle videre honoris cauſa filiam confeſſionis eius Lyduuinam. Credidit ille, & adduxit eos ad virginem. Vix illi ingreſſi erant domum, cùm eccè inſtàr mente captorum clamitare incipiunt, & clauſo oſtio circa lectulum virginis cachinnari atque tumultuari. Tacuit illa inſtàr ouis, ſed parochus valdè dolens, nitebatur bonis verbis lenire eos. Sed illi contu-

Philippus Burgundiæ dux venit Schiedamū.

Militum quorūdam facinus improbum.

contumelijs affectum repellunt, Virginis amicum & concubinum petulanter appellant. Indè cùm nemo aut è vicinis, aut domeſticis furori illorum opponere ſe auderet, illi ſceleſti accenſa candela, omnia virginei corpuſculi operimẽta abſtrahunt, & indignis modis ſine vllo pudore contrectant corpuſculum multimodis afflictum morbis & hydropiſi tumidum: Petronillam neptem eius paruulã, cùm ſe illis obijceret, tanto impetu ad ſcabellum abijciunt, vt ad mortem vſque grauiter læſa claudicârit. His addunt turpiſſima in Lyduuinam conuicia, vocant beſtiam, proſtibulum, voracem, & multa alia, nec paucis eius vulnera cumulant vulneribus. Poſteà lauant cruentas manus, & ad iactanda in eam probra & contumelias redeunt. Iacet virgo, ſanguine in paleas fluente & pannos vicinos: ſed cùm timẽret Dei illis iudicium imminere, tandèm ait ad eos: Cur non timetis ſiniſtrè interpretari ea, quæ Dominus operatur in me? An ignoratis quid vos maneat? At illi magìs etiam cachinnantes, & tanquàm præclaro perpetrato facinore gloriantes, indè receſſerũt. Poſtquàm hæc res per oppidum vulgata eſt, multus extitit piarum matronarum ploratus ob iniurias pudiciſſimæ virgini irrogatas. Nihil enim tale vnquàm auditum fuerat apud Hollandos, qui fœmineum genus ſemper venerationi habere ſolent. Murmur quoquè in populo exortum eſt aduersùs homines nequam, qui inſciente principe ſuo, talia auſi fuiſſent perpetrare. Primores etiam populi venerunt ad Lyduuinam, eamque conſolantes, dixerunt ſe velle conqueri apud principem. Quibus illa ait: Nè ſitis, oro, moleſti principi, neque propter illos contaminetis manus veſtras. In cælis eſt, cui vindicta ſeruatur, & iam eorum iudicium in promptu eſt. Idque veriſſimum fuit, vno ex illis nebulonibus in mari præfocato, alio mente capto & in Zelandia mortuo, tertio in prælio, vt fertur, occiſo. Quartus morbo correptus, per nuncium veniam à Lyduuina petijt. Cùm autem poſteà ſola iaceret Chriſti ancilla, Angelus ad eam venit, inſtàr Solis ſplendidus, aitque ad eam: Salue chariſſima ſoror: eccè nunc abſoluta eſt corona, quam nupèr imperfectam vidiſti. Propter inuerecundos tactus virorum illorum noueris te poſitam fuiſſe in veſtigijs Saluatoris. Ludibria & vulnera, corpori tuo impoſita, fuêre gemmæ, quas in illa corona & adeſſe vidiſti, & deeſſe. Miſſus deindè eſt dux quidam militum à principe Philippo, cum non paucis militibus, qui Schiedamum ab hoſtibus tuerẽtur. Is multa audiuit ex ijs, quæ Deus quotidiè faceret in Lyduuina, nec ignorabat, quæ ab alijs illis paſſa fuiſſet. Vt tamen certior eſſet de omnibus, honeſtos quoſdam & ſtrenuos milites voluit ad dies aliquot Lyduuinæ adeſſe, & omnia diligenter explorare: & ſi quidem commentitia depræhenderentur, malè mulctaretur: ſin autem vera, laudibus celebraretur. Illi ergò ingreſſi domum eius, omnia perſcrutari cœperunt, nec paſſi ſunt quenquam è domeſticis ei adeſſe. Erant, ni fallor, viri ſex, circundabantque vndiquè lectulum virginis. Permiſit tamen dux ille cuidam viduæ id roganti, vt liberè poſſet ad eam accedere, ſed ea conditione, vt priùs ipſam excuterent cuſtodes ab ipſo deputati. Manſerunt igitur diebus nouem apud virginem, neminem ſinentes adire illam, præter hanc viduam: atque interìm tamen nulla nox abijt, qua non Lyduuina ſuauiſſimis contemplationibus in Deum raperetur. Poſt dies nouem, milites illi valedixerunt virgini, promiſeruntque ſe apud principes eam egregiè celebraturos, atque eius precibus ſe obnixè commendârunt, quippè qui certò comperiſſent eam nec edere nec bibere quicquam.

Grauiſſimè in eos Deus animaduertit.

Ad nouem dies curioſiſſimè à militibus obſeruatur Lyduuina.

CAP. VII.

IVuenis quidam, Coloniæ Agrippinæ natus, Gerardus nomine, cùm mundi huius vanitatem & carnis illecebras fugere decreuiſſet, ad Lyduuinam venit, conſilium ab ea petiturus, qua id ratione faciendum ſibi putaret. Eum vt fuit illa intuita, tãquàm commilitonis ſui præſeptia exhilarata, ſpiritum nouum induere videbatur. Cùm ergò inter ſe de rebus ſpiritalibus colloquerentur, Gerardus ait ad eam: Vellem, Lyduuina, vitam ducere ſolitariam, & eſſe in aliqua regione, vbì procùl ſemotus ab hominum cõſuetudine, vni Deo vacarem. Et mihi quidem placet Aegyptus, ſed vereor nè videar tentare Deum, dum non ſuppetunt vitæ neceſſaria. Ei ſic fertur Lyduuina reſpondiſſe, tanquàm conſcia futurorum: Nè quæſo timeas dilecte frater, ſed accepto virili animo, primùm ad patientiam te præpara. Cùm enim in illam vaſtam ſolitudinem te abdideris, parùm probaberis initio, ſed antè quàm tertio die ſol occumbat, tenuem percipies alimoniam, eaque

Prædicit Gerardo Colonienſi euentura ei in ſolitudine Aegypti.

eaque in dies augebitur. Iam manum ad aratrum miſiſti: caue nè retrahas eam, modò nè velis parùm conſtans athleta haberi. His virginis adhortationibus factus eſt Gerardus ad ardua quæque pro Chriſti amore aggredienda alacrior. Deindè valedicens ei, in Aegyptum profectus eſt cum ſocijs quibuſdam: qui tamen vt viderunt horridam ſolitudinem, ferarum inuſitata contubernia, penuriam panis, relicto Gerardo diſceſſerunt. Gerardus verò in arbore ſibi ſedem conſtituit, & multùm in vera pietate proficiens, ſicut Lyduuina prædixerat, cæleſtis alimoniæ augmenta percepit, & Angelicis colloquijs perfruitus eſt. Interim cæleſtibus vacans contemplationibus, ſæpiùs in ſpiritu Lyduuinam videbat.

Gerardus eremita paſcitur eſca cælesti.

Accidit autem, vt Lyduuinæ frater moreretur, & ea aliquandiù ſolitos mentis non pateretur exceſſus. Cauſa fuit dolor paulò immoderatior, ob fratris ſui obitum ſuſceptus, quem illa impensè amabat, quòd ſeni patri fidus, & erga ipſam admodùm officioſus fuiſſet. Igitur humani aliquid paſſa, gratia illa ſoliti raptûs ad tempus caruit. Ea tempeſtate quidam Anglorum antiſtes peregrinationis ergô terram ſanctam & montem Sina, aliaque ſanctorum loca viſebat, perueniтque etiam in Aegyptum: vbi cùm cellulam Gerardi in alta & frondoſa vidiſſet arbore, primùm obſtupuit, indè ſumpta fiducia, enixè rogauit eum, vt ad ea, quæ propoſiturus eſſet, ſibi reſponderet. Ille ſupernè deſpiciens, loquebatur cum eo & ſocijs eius. Erat autem craſſo valdè corpore, ſed vultu angelico. Dixit ergò Epiſcopus reuerenter: Dic nobis Abba, primùm quandiù hîc delitueris: Deindè quo cibo vtaris, victitans inter feras belluas: Tertiò, num tibi quiſquam cognitus ſit, qui nullo veſcatur alimento corporeo. Reſpondit ille: Duodecim annis nullum ego, hîc degens, vidi hominem: cælitùs mihi datur, vt olìm filijs Iſraël, panis ſuauiſſimus: porrò apud Batauos Schiedami virgo eſt corpore morbidò, quę nullam neque eſcam neque potionem admittit: eaque me longè & virtute antecellit, & Chriſto propter patientiam ſimilior atque gratior eſt. Sed de illa tamen ſatis admirari non poſſum, quòd cùm ſoleat vnà mecum rapi ad cæleſtia, iam diebus aliquot eius præſentia careo, nec eam cerno illo gradu, quo ſolet in huiuſmodi mentis exceſſu à me videri. Ait verò Epiſcopus: Quæſo dicas nobis, qua cauſa fieri tu putes, vt abs te non videatur. Scio, inquit ille, permittente id Domino pro eius tuenda humilitate, plùs æquo interdùm illam dolere mortem eorum quoś diligit: atque idcircò ſuſpicior ego illi diuinas has conſolationes ad tempus ſubductas. Oro autem, vt ſi in reditu iter faciatis per Hollandiam, ex hac virgine perquiratis, primùm quot annos detriuerim in hac ſolitudine: deindè qua ætate fuerim, cùm hoc vitæ genus ſuſciperem; poſtremò quid cauſæ ſit, quòd eius grata præſentia per hos dies frui non licuerit. Poſtquàm autem illi audiêrunt virum, ab eo receſſerunt: cumque longis emenſis itineribus in Hollandiam veniſſent, Lyduuinæ indicârunt quæſtiones ab eo motas, ad quas illa ſic reſpondit: Dicam id quod ſentio, ſed ſaluo iudicio meliori. Fuit ille decem & ſeptem annos in eremo: annos fuit natus nouendecim, cùm in eam ſe contulit. Ego verò dum hîc verſor inter homines ſeculares, velim nolim mundana audio. Non eſt igitur mirum, ſi interdùm adſpergor puluere, & à cæleſtium contemplatione retardor, atque ille me præſentem non conſpicit, qui ab hominibus remotus, mente in cælis habitat. Fateor nihilominùs reuerentiæ tuæ, me plùs nimio afflictam fuiſſe morte fratris mei, & eam ob rem non immeritò ſubtractos mihi illos mentis exceſſus. Hac virginis oratione Epiſcopus cum duobus comitibus ſuis non mediocriter ædificatus, gratias ei egit, & precibus illius ſe commēdans, lætus abſceſſit.

Lyduuina reſpondet quæſtionibus ab illo propoſitis.

De hoc Gerardo eremita poſteà Lyduuina dicere ſolebat, colli eius pinguedinem in veſtis oram extrinſecùs ſe diffundere, & neque ſedere neque iacere commodè eum poſſe, ſed magna temporis parte nocte ac die in genua incumbere: Abijſſe autem, è vita, vt ab Angelo didicit, anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo viceſimoſexto, duodecimo Calendas Octobris: ſeque vidiſſe ſpiritum eius in cælos euolantem.

Pinguedo Gerardi eremitæ ſanctiſſimi.

Obitus eius

CAP. VIII.

POſtquàm autem tempus aduenit, quo pater eius grandęuus erat deceſſurus è vita, filijs & nepotibus ſuis ille dixit: Ego iam morior, ſed hæc mihi non minima conſolatio, quòd mihi conſcius non ſum, me quicquam habere rei alienæ. Apparuit autem illi beatiſſima Dei genitrix, dixitque migraturum ipſum ſub feſtum Conceptionis ſuæ. ſicque factum eſt, & filia Lyduuina ex

Pater Lyduuinæ feliciter obiit.

 Angelo

Angelo cognouit ſalutem eius ſempiternam. Poſteà verò ad diuerſa pœnarum loca ſpiritû rapta, vidit dæmones teterrimos quendam è ſuis tenentes, qui patris eius effigiem referret, audiuitque eos procaciter garrientes, En patrem tuum habemus in noſtrâ poteſtate, nobiſcum pœnas æternas daturum. Etsi autem illa non crederet, tamen non potuit imperare ſibi, quin acerbiſſimè ploraret. Eundem in modum rursùs alio tempore vidit dæmones ſibi petulanter de patris damnatione inſultantes: ſed docta diuinitùs illudi ſibi à nequiſſimis ſpiritibus, iuſſit eos cum ignominia abſcedere: atque illi mox tanquàm fumus euanuerunt. Poſt dies paucos Petronilla virgo, Lyduuinæ chariſſima, diem ſuum obijt: quàm autem grata fuerit Chriſto caſtitatis amatori, viſio Lyduuinæ oblata docebit: Nocte quadam in ecſtaſi vidit innumeros cæli ciues, tanquàm in proceſſione incedentes, primò Patriarchas, indè Prophetas, tum Apoſtolos, ſubindè Martyres, poſteà alios, atque tandèm Virgines. Ferebantur vexilla, aderant lumina ſplendoris inuſitati, & videbantur illi vſque ad cubiculum virginis accedere: atq; illic collecti, funus quoddam, in media domo poſitum, reuerenter aſſumere, atque eo, quo venerant, ordine ad ſepulturam efferre, Lyduuina illos ſequente cum duabus coronis, quas manibus ferebat, & tertia capiti impoſita. Ad ſe autem reuerſa, cogitabat, quid ea viſio ſignificaret, an fortaſsis breuì ipſa moritura eſſet: ſed mox reuelante Deo didicit, Petronillæ obitum ea viſione præmonſtratum eſſe: dictum quoquè eſt illi, quo die is futurus eſſet. Rogauit ergò Dominum, vt febris ſtatum tempus anteuerteret, quô poſſet efficaciùs Petronillã conſolari. Adueniente die à Domino præſtituto, Petronilla grauiſſimè laborare cœpit: & cùm eodem die circa horam vndecimam Lyduuina expectaret febres horribiles, illæ manè hora quinta eam inuaſerunt. Quibus abeuntibus, Petronillam ad extrema tendentem egregiè confirmauit in Domino: atque illa defuncta eſt, geminam perceptura coronam, ob mentis & corporis caſtitatem: & tertiam propter ea, quæ à furioſo milite perpeſſa fuerat, cùm Lyduuinam vellet defendere: quas quidem coronas in viſu Lyduuinam partìm in manibus, partìm in capite tuliſſe diximus. Ea autem ſic defuncta, magnus animi dolor Lyduuinam rursùs afflixit, quòd videret ſe tam vnicè chara puella deſtitutam. Itaque priuatę ei iterùm ſupernis conſolationibus ob mœroris nimietatem, factæ ſunt lachrymæ panes die ac nocte, vt ſponſi ſibi gratiam conciliaret, poteratque dicere cum Magdalena: Ardens eſt cor meum: deſidero videre Dominum meum: quæro, & non inuenio. Sanè religioſi quidam, itemque piæ matronæ eam conſolari nitebantur, ſed oneroſi erant conſolatores omnes. Tandèm etiam confeſſario ſuo & domeſticis id attentantibus, inter alia reſpondit: Vtinàm quicquid hic mundus moleſtiarum habet, mihi ſubeundum ſit, ſalua tamen voluntate Domini mei, tantùm vt liceat amiſſa recuperare dona Dei. Porrò vidua ſic dolenti ex animo condolens, rogauit eam, vt ſyncerè ſibi diceret, quomodò inter Deum & ipſam ageretur. Tum illa, Ob culpas, inquit, meas guſtu & effectu ſenſibili ſanctiſſimi ſacramenti, alijsque occultis Dei donis priuata ſum: hoc tamen relictum eſt mihi, quòd vitam & paſſionem amantiſſimi Ieſu auida mente ſine vlla animi diſtractione percurro. Nec mihi vlla ſupereſt, meo iudicio, exercitandi facultas, niſi vt dilectum per noctes in lectulo Crucis quæram, & à patre derelictum abſque ſpiritûs dulcedine adſpiciam & mẽte complectar, in Cruce morientem.

Procacitas dæmonum.

Viſio Lyduuinæ.

Petronilla virgo decedit.

Eius morte nimiùm dolẽs Lyduuina, priuatur diuinis conſolationib⁹.

CAP. IX.

PEr illos igitur dies deſolationis ſuæ & derelictionis internę hoc ei peculiare erat exercitium, voce cordis clamare ad Dominum, ob culpas etiam minutiſſimas nocte ſcopare ſpiritum ſuum, omnes creaturarum labẽtium conſolatiunculas recuſare, ſanguineas lachrymas, quas roſas appellabat ſuas, ab oculis elicere. Si amor languere faciens cruciat amantem, Lyduuinam ego præ cunctis mihi quidem notis mortalibus languore ab amore naſcente deficientem dixerim. Amor enim languorem adducens, ſi ſit verus, mundi nullam conſolationem admittit, carnis illecebras reſpuit, immò puriùs etiam in carne viuit: blandimentis non capitur, ſed Chriſto tenaciùs inhæret: difficultate non frangitur, nec vi ſuperatur, ſed fit conſtantior & robuſtior: non ſatiatur dum eſt in corpore, ſed fontem vitæ ardentiùs ſitit.Ità & Lyduuina noſtra, amore languens, dum ſic eſt deſtituta, diſcit acutiùs propriam attendere infirmitatem, experiri an fictè, non

Vt ſe geſſerit in ſua deſolatione interna.

non germanè diligat, ſponſum ſtudioſiùs quęrere, quæſitum ardentiùs recuperare, receptum cuſtodire cautiùs, & delectabiliùs poſſidere. Durauit autem ea virginis derelictio menſes quinque. Tandem faciem ſuam illi iucundiſſimam oſtendit ſponſus, ad cuius reditum tanta ſuauitate illa repleta eſt, vt qui intrarent in eius cubiculum, putarent ſe in myrothecium & paradiſum aromatum ingredi, dicerentque inter ſe, Quidnam eſt iſthuc? Talem nos fragrantiam nunquàm ſenſimus. Cumque Lyduuinam rogarent, vndè ea eſſet, illa reſpondit: Quid ſit, aut vndè ſit, Dominus nouit. Ego verò hoc vnum ſcio, tametsì homines ſublimiter de me ſentiunt, fragilem mulierculam me eſſe. Sed quod illa cauſa humilitatis cautè celabat, Dominus prodidit. Poſt eam enim afflictionem tanta ab eius corpore exibat odoris ſuauitas, vt aduentantes non humanum corpus, ſed precioſi vnguenti vaſculum illic adeſſe putarent. Sępè tum illam cæleſtis patriæ ciues inuiſebãt, & multis afficiebant conſolationibus, ità vt etiam hyberno tempore tanta ex ea tanquàm diuerſorum florum caperetur fragrantia, acsì è paradiſo adueniſſet. At nihilominùs duriùs etiam ſolito omnigenis penè affligabatur morbis naturalibus. Illos enim morbos planè monſtroſos, vt hoc obitèr lectorem admoneam, qui impijs diuinitùs infliguntur, & quas diuerſæ nationes alijs atque alijs nominibus exprimunt, noſtra Lyduuina paſſa non eſt. Epilepſiam ſub finem annorum vitæ ſuæ ter vna nocte pertulit, cùm nec antè, nec pòſt ea laborârit. Prędixerat autem familiaribus ſuis ſe vna tantùm nocte ea vexandã, rogauitq; eas, vt ſui curam tunc haberent. Illis autem obiurgantibus eam, quòd precibus à ſe morbum illum non auerteret, ſtis afflicta aliundè, hunc in modum reſpondit: Nemo in his Dei repræhendat ſuper me iudicia. qui enim admouet mihi virgam, multam etiam cumulat gratiam. Apoplexia & amentia laborâſſe eam, ab ijs, qui viderunt, accepi: ſed amentiam ſe & Domini voluntate paſſuram prædixit, & non niſi ſemèl, idque dimidia plùs minùs hora, pertulit. Interrogata, quid eo tempore ſenſiſſet, Nihil aliud, inquit, quàm ſenſus meos paſsìm per aëra vagari. Vt autem illuſtrior ei corona pararetur, ad extremum intra cranium quasì malleolis dirè torqueri ſe ſenſit, quibus etiam alij moleſtiſſimi cruciatus accedebant, ità vt ſub mortem nihil videretur aliud, quàm pellis contracta ad ignem, neruis eius inſtàr chordarum citharæ extenſis, & oſſibus tanquàm in patella frixis. Calculus, quem prædixerat oui columbini magnitudine fore, & ſibi mortem allaturum, duobus menſibus adeò infeſtus ei fuit, vt intra horam vnam ter loquendi vſum amitteret, corpusque miſerè contrahens, obrigeſceret, & dentium particulas præ dolore ſtridens reijceret, & penè exanimis iacens, adſtantes cogeret acerbè eiulari. Quos ei dolores extremo vitæ tempore attulerint apoſtema virgineorum vberum, immaniſſimi dentium & oculorum cruciatus, aliæque ægritudines, etiamsì velim, pro dignitate explicare nunquàm poſſim.

Redeũt diuinæ conſolationes & viſitationes.

En corpus tam morbidũ olet ſuauiſſimè.

Calculũ patitur infeſtiſſimum.

CAP. X.

IAm ſuprà diximus, ignem ſacrum dextrum eius brachium vſq; ad oſſa vorâſſe, & neruos eius perindè vt citharæ fides pulſari potuiſſe: tum quoquè multo tempore vno tantùm firmirori neruulo reliquo corpori illud cohæſiſſe: porrò medicos & chirurgos omnes virginis curandæ ſpem omnem abieciſſe. At tamen venit tandèm chirurgus quidam peritiſſimus, qui ſe brachium illud redintegraturum promiſit. Impoſuit autem ei cataplaſma ex puro balſamo, dixitque virgini: Spero me, iuuante Deo, brachium iſtud reducturum in locum ſuum, ſed tu certum habeas, etiam cùm fuerit reſtitutum, non tamen vnquàm liberatum te iri ab vlceribus, quæ in eius carne exiſtent. Et hoc re vera ſic accidit. nam etsì curatum fuit vtcunquè brachium, vſque ad ſupremum tamen vitæ eius diem, modò pars, modò totum brachium vlcerum frequentia ſic rigebat, vt anteà. Solebat autem virgo dicere familiaribus ſuis: Videtis, vt brachium dextrum, pridèm redintegratum, ob crebras puſtulas, perpetuò in illo naſcentes mouere non poſſim: at tamen confido omnipotenti Deo, priusquàm exeat anima è corpore, vtraq; manu me illum magnificaturum. quod quî factũ ſit, pòſt dicemus. Quædam etiam illius viſcera, puta pulmo, hepar, ſplen & eis propinqua membra ante obitum eius diuinitùs integræ ſanitati reddita ſunt. Curioſi quidam, cùm ad eam veniſſent, dixerũt ei: Sæpè quidem de te audiuimus, Lyduuina, hepar, pulmonem aliaque viſcera te particulatìm reieciſſe, & infinitis ſcatuiſſe vermibus: itaque velimus nôſſe, quomo-

Dextrũ eius brachiũ vlcera cruciãt

Nota res admiratione dignas.

dò ſine viſceribus illis in vita durare potueris. Reſpondit humilis virgo: Teſtis eſt Deus & conſcientia mea, vera eſſe, quæ audiſtis: ſed quid infinita vi potentiæ ſuæ mihi contulerit Deus, ipſe nouit. Sic illa ſapientiſſimè reſpondit, ſed non omnibus perſuaſit. Credat mihi lector, dediſſe præpotentem Deum tantam gratiam patientiſſimæ virgini, vt ſi Angelus cuſtos eius vel parùm attigiſſet eam, ſæpè faciem eius apparuiſſe radiantiſſimam, corpuſque ſubitò fuiſſe redintegratum, odoremque valdè ſuauem ab eius membris & pectore erupiſſe: ſed rursùs probatam ilicò morbis grauiſſimis, prout viſum fuit ſponſo illius. Nec raró prędixit obitū ſuum, etiam longè antè, quàm abiret è vita. Ab initio diuinarum viſitationum ſolebat tectis verbis dicere confeſſario & familiaribus ſuis, vidiſſe ſe arborem ſpecioſiſſimam, plenam roſarum calycibus, audiuiſſeque ab Angelo ſuo, non ſe priùs deceſſuram, donèc illa arbor iuſtam accepiſſet quantitatem, & calyces illi in roſas abirent. Sub finem vitæ autem rogata ab illis, num arbor illa ſatis excreuiſſet, reſpondit eam iam propè ſuam obtinuiſſe molem, & è calycibus roſas prodiiſſe: itaque ſe non dubitare propinquum eſſe finem vitæ ſuæ. Cùm aliquandò iaceret ſola, rapta eſt in paradiſum, vbi tres vidit aditus. Admiſſa ad priores duos, ex tertio vidit radios micare luculentos, vltra modum ſolis huius vincentes radios. Cumque intrare vellet, occurrit ei auus eius, Iohannes Petri, tanquàm paſſis vlnis & blando vultu eam introducturus: ſed ad extremum tamen dixit ei: Nondùm huc tibi ingredi permittitur, filia dulciſſima: iuuari adhuc abs te cupiunt, qui ſunt in locis purgatoriis, & cumulatiora erunt ex dilatione merita tua. Vbi autem compleueris omnia, quæ de te diuinitùs decreta ſunt, liberè huc nobiſcum regnatura euolabis. Sibi indè reſtituta virgo, ardenter quidem adſpirabat ad gloriam quam viderat, ſed tamen promptiſſimam ſe obtulit ad perferendum, quicquid vellet Deus, pro ipſius honore, & ſua proximorumq; ſalute. Succeſſit indè nocti dies, & pœnis vnctio tanta, vt cùm Prior quidam Canonicorum regularium, ab ea rogatus, celeriter ad eam veniſſet, tãtam ibi vim ſenſerit eximii odoris, vt non dubitaret à ſponſo Chriſto viſitatam. Cumque inter ſe de cæleſtibus gaudiis loquerentur, tandèm illa ardens deſiderio, ait ad Priorem: Rogo te, pater, vt ſi cõmodè poſſis, in feriis Paſchalibus redeas ad me. Quòd ſi tamen viuam me non inueneris, ores quæſo pro me. Et prædixerat illa ſanè quibuſdam, ſe in paſchalibus diebus deceſſuram, non tàmen certo expreſſo die, quippè quæ deſideraret tum ſola eſſe, quandò Chriſto ſpiritum redderet. Sciſcitantibus autem nonnullis, an Deus in eius migratione facturus eſſet miracula, ſic reſpondit: Putant ſimplices homines ſe, decedente me, viſuros mirabilia, ſed non videbunt: quanquàm meum non eſt ſerutari, quid Dominus me defuncta facere velit. Oro autem obnixè amicos omnes tum præſentes, tum abſentes, vt intra annos triginta ab obitu meo non me cõmoueant ſepulturæ mandatam. Porrò omnia ſepulturæ neceſſaria, ſicut ab Angelo didicerat, pręparari ante iuſſit, hortabaturque domeſticos, vt ſine dilatione corpus emortuum humandum curarent. Sic illa quidem pro humilitate conſtituit, ſed Dominus pro ſua gloria fecit quod ſibi viſum fuit.

Item alias. *Rapitur in paradiſum.* *Sentitur apud eam ſibi redditam odor eximius.*

CAP. XI.

CVm autem iam ad occaſum tenderet vita eius, accerſitis domeſticis omnibus, condonari ſibi ab illis petiit, ſi qua ratione quenquam ex iis offendiſſet. Illi verò cum ea pariter lachrymantes, Tu nos, inquiebant, chariſſima ſoror, nulla re offendiſti: immò verò virtutum omnium & patientiæ nobis exemplar fuiſti: oramuſque vt cùm ad ſponſum tuum perueneris, noſtrî memor eſſe velis. Indè primo Paſchatis orto die, immenſo repleta gaudio eſt, & in Chriſti reſurgentis gloriam, obitèr quidem, ſed modo ineffabili, abſorpta, rogauitque Dominum, vt tandèm vernaculam ſuam, tot annis caſtigatam, dignaretur, poſita carnis ſarcina, trahere in odorem vnguẽtorum ſuorum, & è carcere mortis huius educere. Cumque ſola eſſet, cunctis domeſticis abſentibus, & ſummo manè, ipſo Paſchatis die, contemplationi vacaret, vidit ad ſe venientẽ Dominum Ieſum cum ſanctiſſima matre ſua & duodecim Apoſtolis, multiſq; & Sanctis & Angelis. Sedit autem Chriſtus ad lectuli eius dexteram, beatiſſima Maria ad ſiniſtram, aliis in orbem honeſtiſſimè eam cingentibus. Vidit etiam menſulam ornatam, & in ea ceu ſacri olei vaſculũ elegantiſſimum, crucem quoquè pulcherrimam, & cereum valdè luculentum, totum cubiculum mirificè illuſtrantem. Erat tum corpus virginis

Sub mortẽ quid fecerit *Quæ ei viſiones obtigerint.*

ginis innumeris angoribus à vertice vſque ad pedes oppreſſum & afflictum: & eccè ſentit ab ipſo Saluatore, ſacerdotalibus induto veſtibus, loca corporis ſui omnia perungi, quæ in morituris ſacro oleo vngi ſolent: ſed nulla Saluatorem audit verba proferentem. Indè Chriſtus ponit in manu eius cereum, cumque tenet cum matre ſua, cruce illic inuiſibiliter permanente donèc exhalaret ſpiritum. Cùm autem inuncta eſſet, rogauit Dominum, vt extremum vitæ eius finem tot doloribus & afflictionibus cumularet, vt à corpore exiens anima, ſine purgatorio mox ad illum poſſit euolare. Reſpondit Dominus: Ità fiet, filia, vt petis: poſt biduum cantabis alleluia cum alijs virginibus in regno patris mei. atque his dictis, diſparuit. Manſit autem apud eam Angelus eius, cum quo valdè familiariter loquebatur. Manè, nullo adhuc quicquam ſciente ex ijs, quæ apud eam geſta erant, confeſſarius eius venit ad eam more ſuo, vt aliquid perciperet de reliquijs viſitationum eius. Nocte enim per ſpiritum viderat illam cum Angelis & Sanctis exultantem. Senſit autem apud eam tantam mirifici odoris fragrantiam, vt quaſi ebrius ſpiritu exclamaret: Congratulor tibi, ſoror. ſcio enim Dominum hac nocte fuiſſe apud te, nec dubium, quin ab eo manârit ſuauitas odoris huius. Illa reſpōdit: Gratias ago Deo meo, quòd me immerentem ſua viſitatione dignatus eſt: ſed ſcias, pater, mox corporis mei labores & dolores auctum iri. Nihil autem indicauit ei de deceſſu ſuo. Multo enim tempore rogauerat Dominum, vt ſine vllius mortalis conſolatione, ſola redderet ſpiritum. Tertio autem Paſchatis die, quo ſe non dubitabat migraturam, conuocatis omnibus, quos habere potuit, magis familiaribus domûs ſuæ, Si, inquit, inueni gratiam apud vos, quæſo vt hac die patiamini me manere ſolam, ſolo apud me relicto Balduuino nepotulo meo, per quem indicabo, ſi quid à quoquam veſtrûm præſtari mihi velim. Illis ergò procùl abeuntibus, virgo cœpit exitum ſuum Domino fideliter commendare, & à ſeptima vſque ad horam quartam pomeridianam perurgeri calculi doloribus, cruciari ſpaſmate, viciès è pectore diro vomitu fellis particulas reijcere. Tandèm moribunda, ait vt potuit ad nepotulum ſuum, Fili mi, vtinàm ſciret dominus meus, quos patiar nunc angores. Puer lachrymans, nimiumque turbatus, Viſ'ne, inquit, vocem confeſſarium tuum? Sed cùm nihil iam loqui illa poſſet, timens puer nè deficeret penitùs, eiulans acciuit eius confeſſarium, aliaſque, quas inuenire potuit, domeſticas eius. Veniunt illi lachrymabundi, ſed illa iam deceſſerat. Incredibili igitur dolore affecti omnes, neſciebant quid facerent. Tandèm, luctu totam complente domum, Catharina quædam recordata ſermonis, quem dixerat Lyduuina de dextra manu ſua, ait ad ſocias ſuas: Videamus num dextra manus eius cùm ſiniſtra cōiuncta ſit. Hoc enim euidens erit documētum mortis eius. dixit enim adhuc viuens, ſperare ſe vtraque manu magnificaturum Deum, priusquàm è viuis diſcederet. Viderunt igitur, & inuenerunt digitos vtriuſque manûs ſeſe contingentes, quodque maius eſt, viderunt omnes cingulum cilicinum, quo iam triennio corpus ſtrinxerat, angelicis manibus ità ablatum ab eius carne, vt nexus eius omnes indiſſoluti cernerentur, ſicut carni virginis adiunctum fuerat. Seruatur autem hoc cingulum vſque in præſens, ex eoque mirus odor proficiſcitur. Equidem illud manibus contrectaui meis, & expertus ſum dæmonibus valdè inuiſum & moleſtum.

Confeſſarius eius apud eam odore afficitur mirifico.

Cruciatur ſub mortem perquàm acerbè.

Mira ſunt hæc.

Dæmones torquet eius zona cilicina.

CAP. XII.

Poſtquàm autem deſijt eſſe in humanis virgo ſanctiſſima, confeſſarius eius nocte in lecto iacens, vidit apertis oculis beatam eius animam ſpecie candidiſſimæ columbæ, collo cum roſtro prorsùs aureo, pedibus rubicundis & coruſcis, alis argentei coloris, quibus volauit in cęlum. Virgo quędam, huius ſacerdotis ſoror, cùm venerabile corpus virginis cuſtodiret, nec ſomno preſſa, nec planè vigil, vidit Lyduuinam à ſanctis angelis ad cælos euehi, animasque beatorum cum ingenti lumine ei prodeuntes obuiàm, dicere gratulabundas: Optatò aduenisti pia ſoror Lyduuinula. aduentus enim tuus noua nobis parit gaudia. Vidua quædam, Lyduuinæ puro corde addictiſſima, neque dormiens, neque vigilans penitùs, vidit aduenire collegium virginum, & aliorum militum, in ipſius conclaue intrantium, menſamque nuptialem apparantium. Vidit etiam aduenientem iuuenem ſpecioſiſſimum, illicque reſidentem: porrò Lyduuinam regio ornatu ceu ſponſam illi è regione aſſidentem: ſibi autem ſic loquentem: Memineris, ſoror mea, crebrò me dixiſſe tibi, habituram me in cælis ſponſum præſtanti

Viſio cōfeſſarij eius, & aliorum.

forma prę cunctis filijs hominum. Vides iam, vt caſtiſſimis eius amplexibus & pręſentia perpetua fruar. Noui ego duas virgines, quas Dominus exercebat flagellis ſuis, ambas Lyduuinæ addictas: eo nomine anxias, quòd nemo eſſet, qui referret quo pacto e corpore emigrâſſet. Itaque decimoquarto Aprilis die, quo Lyduuina obijt, raptæ in ſpiritu, viderunt locum, in quo illa multis annis decubuerat, viderunt etiam Lyduuinam, tanquàm ipſa hora ſupremum trahentem ſpiritum, quam tamen nunquàm in carne viderant, omni humano ſolatio deſtitutã. Cùm autem, ſuperato illo miſerabili mortis agone, iam redditura eſſet ſpiritum, Chriſtum cum matre ſua & multa ſupernorum frequentia ambiẽtem eius lectulum, & poſt blandiſſima colloquia animam eius in ſuauiſſimos recipientem amplexus ſuos, ac deinde tradentem eam matri ſuæ: quæ exoſculatam dedit angelo cuſtodi eius: qui cùm eam accepiſſet, multitudo cæleſtis exercitus laudauit Deum, & ad ſuam eam conſortium inuitauit. Multa alia de eius eximia gloria tunc oſtenſa ſunt virginibus iſtis. Porrò confeſſarius eius, vir deſideriorum, quarto Paſchatis die ad locum veniens, vbi eius ſacrum corpus ſeruabatur, tantam ſenſit fragrantiam, quantam nunquàm in eius vita ſe percepiſſe meminerat. Cumque flexis genibus corpus eius veneratus eſſet, vni earum, quæ illud cuſtodiebant, præcepit, vt tergeret faciem eius. Quod vbi illa fecit, mox facies eius (ſciebat autem id futurum confeſſarius) candida apparuit inſtàr imaginis, pictoris eximij manu elegantiſſimè depictæ: totum quoquè reliquum corpus repertum eſt formoſum, ſolidum & integrum, acsi eadem hora coloribus viuaciſſimis tinctum eſſet. Deniquè præpotens Deus ſua gratia tam illuſtrem eius defunctę corpuſculo decorem indidit, qualem nunquàm natura viuenti conferre potuiſſet. At tamen tribus locis, quibus eam contrectârant ſceleſti illi milites, de quibus ſuprà diximus, cicatrices remanſerunt, ſimiles filo coccineo. Fatebantur autẽ virgines cum alijs, quæ iugiter die ac nocte ſacrum cuſtodiebant corpuſculum, non fame, non ſiti, non ſomno ſe grauari, idque ob miram odoris ſuauitatem, & animi iucunditatem, quam ex eius corpuſculi perpetuo adſpectu percipiebant. Porrò ſimulątquè fama eius defunctæ vulgari cœpit, & ex propinquis & longinquis locis plurimi aduentârunt, vt vel defunctam cernerent, cuius tam celebris eſſet paſsìm exiſtimatio, tum propter variarum ægritudinum perpeſſionem, tum ob diuinarum conſolationum affluentiam, tum ob vitæ ſanctitatem & perfectionem. Inter multos paruulos, qui eò confluebant, infans quidam matris ſugens vbera adductus eſt: qui vt vidit virginis corpuſculum, ſtatim ceu ſpreto vbere, ſerena facie & iunctis manibus tam ſeriò, tamque reuerenter ocellos in illud defixit ſuos, vt & intuentes prouocaret ad fundendas lachrymas, & ſaxei pectoris homines ad præſtandam virginis corpuſculo reuerentiam emolliret. Dabatur autem ſingulis pueris & infantulis panis vnus pro memoria rerum admirandarum, quæ tum illic diuinitùs fiebant. Venerabantur iam tum homines virgineum corpuſculum in terris, cuius animam in ſuum collegium receperant ciues illi cæleſtes. Etsi autem virginis confeſſarius & plerique alij cuperent eam tradere ſepulturæ, ſicut ipſa petierat, non tamen id auſi fuêre propter principem, qui ſe dixerat venturum ad viſendum corpus eius, priusquàm terra conderetur. Quam ob rem etiam magiſtratus Schiedamenſis vetuit humari illud, donèc princeps adeſſet. At tandèm tamen, cùm iam princeps minimè venturus ſperaretur, corpus tumulatum eſt honorificentiſſimè in æde parochiali S. Iohannis Baptiſtæ. Deceſſit virgo ſanctiſſima anno ſalutis milleſimo, quadringenteſimo triceſimotertio, 18. Calendas Maij ſub Burgundiæ & Hollandiæ principe Philippo.

Odor plùs ſolito ſuauis ex corpore defunctæ.

Nota hæc

En vt Deus cohoneſtat eius exanime corpuſculum.

Venerantur multi eius corpus.

HISTO-

HISTORIA VVERNHERI PVERI, AB IMPIIS IVDAEIS CRVDELISSIME NECATI, ET MVLTIS *miraculis clari, necdùm tamen in Sanctos relati, ex MS. codice per F. Laur. Surium mutata dictione deſcripta.*

Aprilis 19.

Patria Vuernheri.

VVERNHERVS puer pago Vuammenrato, qui à Bacharaco abeſt itinere diei vnius, ortus eſt ſtirpe ruſtica, ſed cultu Chriſti ſanè nobili. Fuit autem religione Chriſtianus, animo ſimplex, humilis, pius, religioſus, puritate virginea ornatus, ruſtico opere victum, ſibi parans, quantùm quidem tenera ſinebat ætas pueritiæ, & ex ijs, quæ potuit acquirere labore ſuo, piè aliquid impertiens egenis. Habuit matrem deditam pietati, & in bonis ſtudijs ſibi fauentem, ſed vitricum tum matrem, tum ipſum perſequentem. Cuius ille infeſtum ſibi animum deuitans, fugam inijt: cumque errabũdus incederet, fame & ſiti valdè afflictus, incidit in paſtores, qui humanitate ducti panem ei dederunt: quibus ille rursùs ſiti non mediocriter laborantibus, defixo in humum baculo, precibus ſuis fertur largiſſimum in Chriſti nomine fontem elicuiſſe. Veniens indè Treuericam Veſaliam, à perfidioſis Iudæis illic commorantibus, callidè ſæpè ad laborem euocatus eſt. Ille verò promptum ſe exhibens puerili ſimplicitate, iuſſus eſt ab illis humum deportare in profundum quendam terræ locum. Aduentante interìm Paſchali ſolennitate, dixit ei hoſpita ſua: En propè eſt ſancta paraſceue: caue tibi, Vuernhere, ab impijs Iudæis, alioqui ſine dubio illi te comedent. Reſpondit puer, ſpem ſuam in Deum præclarè ſignificans: Id verò ego committo Deo.

Vitricũ habet infeſtũ ſibi.

Miraculũ.

Vbi autem Dominicæ cœnæ dies adfuit, puer verè catholicus & Chriſto deuotus, priùs confeſſus peccata ſua, corporis Chriſti communionem cum multâ animi deuotione percepit, eodemque die à fallacibus Iudæis ad opus inſidioſè inuitatus eſt & pellectus: ac deindè ſacro paraſceue die, quandò Chriſtiani omnes Chriſti amariſſimam paſſionem commemorant, eique condolendo ſeſe humiliant, in innocentem puerum animi ſui furorem odio Chriſti Iudæi ſæuiſſimi ſumma crudelitate effuderunt. Primò enim appræhenſum puerum omni clamandi facultate priuârunt, impreſſo in os eius globo plumbeo. Indè ſuſpenderunt ad columnam ligneam, depreſſo in imum capite, ſurſùm erectis pedibus: idque eo conſilio, vt corpus Chriſti, eo die ſumptum à puero, ex eius corpore poſſent reuocare & educere. Sed cùm id fruſtrà conati eſſent, totos ſe contulerunt ad membrum myſtici corporis Chriſti atrociſſimè excarnificandum. Itaque multa eaque profunda eius corpori cum flagellis impreſſère vulnera: atque etiam cultro quodam, qui hodieque apud eius reliquias aſſeruatur, totius corporis venas barbara immanitate inciderunt, cum forficibus quoquè ſummo cruciatu ex venis eius in pedibus, manibus, collo & capite ſanguinem expreſſerunt, ità vt totus vulneribus confectus videretur. Manſit autem ſanctus puer ſic triduo ſuſpenſus ad columnam illam, donèc ſanguis fluere deſineret. Interìm multis modis impij Iudæi verſabant corpus illius.

Iudæi eum immaniſſimis afficiũt cruciamentis.

Habebant autem Iudæi illi famulam Chriſtianam, quæ clàm vidit quæ ab illis gererentur. Igitur animi magno dolore impulſa, acciuit iudicem Veſalienſem, eumque introduxit in locum illum, vbì pius puer tàm immaniter tractabatur, ad eius inopinatum aduentum valdè obſtupeſcentibus Iudæis: qui tamen muneribus benè magnis euerterunt iudicem, vt auerteret ſenſum ſuum, & declinaret oculos ſuos, vt non viderent cælum, neque recordaretur iudiciorum iuſtorum. Cernens autem pius puer iudicem, exultabundus vt potuit ſui liberationem poſtulauit: ſed ille iudex iniuſtus, victus amore pecuniæ, pueri preces neglexit. Dixit autem ad eum puer: Si tu mihi opitulari non vis, opem mihi ferat benignus Deus, & ſanctiſſima mater eius. Poſtquàm ergò iudex abijt, & puer à Iudæis eſt interfectus, nocte tulerunt corpus eius, & per muros clàm aſcendentes, vt res nemini innoteſceret, ad naues properârunt, Moguntiam ituras. Sed omnipotens Deus

Iudex pecunia corruptus, negat opem pio puero.

Diuinitus retardantur conatus Iudæorum.

eorum callidos eluſit conatus, ità vt tota nocte non niſi vnum milliare poſſent nauigando conficere. Orto indè ſole, magno timore & tremore corripiuntur, cogitantque anxij, quomodò poſſint martyris corpuſculum abſcondere. Neque enim ratio eis occurrit in aquas illud demergendi. Tandèm conſpiciunt prope Baccaracum cryptulam, ſpinis & vepribus obſitam, vbi nunc conditum cernitur Vuilhelmitarum cœnobium Vuindoſdeſbachium: atque in eam proiecerunt martyris corpus, & ocyùs abierunt: ſed Chriſtus id diù latere nolens, mox ſua illic miracula declarauit. Vigiles enim caſtrorum noctibus viderunt lucem illo loco: quod cùm illi admirarentur, indicârunt alijs, ſtatimque repertum eſt corpus, etiamnùm ſuo tinctum ſanguine: adductumque eſt, vt ſolent cæſorum corpora, Baccaracum ad locum iudicij. Comperta autem rei geſtæ veritate, cùm omnibus admirationi eſſet odor ſuauiſſimus, à martyris corpore manans, tum etiam claritas nocturno viſa tempore, ſumma deuotione illatum eſt corpuſculum in ſancti Cuniberti ſacellum, quod eſt in colle prope parochiam ſitum: atque ibi humatum eſt, vitta aurea capiti impoſita in virginitatis teſtimonium: porrò capiti ſuppoſito puluinari ſerico, violis impleto. Additum eſt ad caput linteum ſerico ornatum, in ſignum innocentiæ & ſanctitatis eius: atque etiam inſtrumentum laboris ſui. Deniquè monumentum eius, vt ſolet ſanctorum, aliquantiſpèr eminebat ſupra terram, & corpuſculũ eius reuerenter incluſum eſt in ſarcophago cedrino, quod poſitum eſt in querno ſarcophago ſolidiſſimo, fortiſſimis ſeris munito.

Miraculis corpus pueri monſtratur.

Mox autem vtriuſque ſexûs hominũ magna accurrit multitudo, viſura tam ſtupendum nouæ rei miraculum: Ijs verò fœmina Chriſtiana, Iudæorum ancilla, quæ ea, quę de ſancto puero cõmemorauimus, & vidit & audiuit, ordine expoſuit geſtæ rei modum & ſeriem, dixitque puerum triduò ſuſpenſum, & globo in os impreſſo clamandi facultate priuatum, flagellatum, inciſum, ſanguine eius in quandam vrnam excepto, cum ſumma patientia & laudibus Dei ſpiritum reddidiſſe: ſe quoquè in ipſo pœnarum ei illatarum initio iudicem aduocâſſe. Cùm hæc ità peracta eſſent, omnipotẽs Deus ilicò ſanctum puerum magnis & ſtupendis illuſtrauit miraculis: cæcis viſus, ſurdis auditus, claudis greſſus, mutis loquela, aridis, paralyticis, luſcis & quibuſlibet malè affectis ſanitas, & mortuis vita reſtituta eſt. Immò verò vſque in præſens multiuaria per martyrem ſuum Chriſtus miracula operatur. Paſſus eſt ſanctus puer anno Chriſti milleſimo ducenteſimo octogeſimoſeptimo, tertiodecimo Calendas Maij.

Præclara ad eius monumentũ eduntur miracula.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO DE FESTIVITATE SANCTI GEORGII MARTYRIS,

vt habetur Octauo Tomo Aloyſij.

Aprilis 23.

HODIERNA feſtiuitas, dilectiſſimi, paſchalis gloriæ lætitiam geminat, & velut precioſa gemma, aurum, cui imprimitur, decore proprij ſplendoris illuſtrat. Aptè nimirùm hoc potiſſimùm tempore beato Georgio conceſſum eſt triumphare, quandò tranſacta hyemalis inclementia turbinis, Auſtri fomite reſoluta lęta terra alacriter parturit, & erumpentibus diuerſis herbarum atque arborum floribus, tanquàm adoleſcentiæ (vt ità loquar) ætate pubeſcit. Georgius ſiquidem Græcè, terræ cultor Latino ſonat eloquio, qui nimirùm iuxta ſui præſagium nominis, non modò ſuæ mentis agrum ſpiritualis exercitij diſciplinis excoluit, ſed & ſanctæ exhortationis, & piæ correptionis vomere, terrena multorum corda proſcidit, vitiorumque vepribus erutis, fœcunda in eis virtutum arbuſta plantauit.

Nominis Georgij interpretatio.

Meritò igitur hodiè beati huius martyris anima, poſt cruentam furioſi principis rabiem, poſt carnificum feraliter ſęuientium immanitatem, poſt dilacerati corporis exquiſita ſupplicia, poſt ignis ac ferri, picis ac ſulphuris iniqua tormenta, poſt verberum deniquè plagas, poſt carcerum tenebras, tanquàm poſt hybernas furentium ventorum niuiumque procellas, oraculum hoc meruit diuinæ vocationis

audire:

audire: Veni columba mea, ſponſa mea, formoſa mea, iam hyems tranſijt, imber abijt & receſſit, flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis aduenit. Planè de militia tranſlatus eſt in militiam, quia terreni tribunatùs, quo fungebatur, officium, Chriſtianæ militiæ profeſſione mutauit. Et vt reuerà ſtrenuus miles priùs omnia ſua pauperibus tribuens, ſarcinam terrenæ facultatis abiecit, ſicque liber & expeditus, ac fidei lorica præcinctus, in ipſam denſi certaminis aciem feruidus ſe Chriſti bellator immerſit, ſeruato ſcilicet ordine, vt rerum pondus antè deponeret, atque ità poſtmodùm ad campum certaminis imperterritus proſiliret. Indè eſt, quòd in lege præcipitur, vt homo formidoloſus, & corde pauido non egrediatur ad bellum, ſed Vadat, inquit, & reuertatur ad terram ſuam, nè pauere faciat corda fratrum ſuorum, ſicut & ipſe perterritus eſt. Quibus nimirùm verbis liquidò perdocemur, quia pro defenſione fidei dimicare fortiter & idoneè nequeunt, qui adhuc nudari terrenis opibus pertimeſcunt, tolerabiliusque eſt, vt domum quodammodò redeuntes ignobiliter & imbelles viuant, quàm ſecum & alios à triumphandi gloria per degeneris exempla timoris auertant. Beatus verò Georgius ſancti Spiritûs igne ſuccenſus, & vexillo Crucis inexpugnabiliter præmunitus, ſic cum iniquo Rege congreſſus eſt, vt & iniquorum omnium principem in ſatellite vinceret, & ad agendum fortiter Chriſti militum animos incitaret.

Cant. 2. Dat omnia ſua pauperibus. Deut. 20.

Et quidem Diocletianus tunc Imperator, ſicut in deſcripta paſſionis eius reperitur hiſtoria, cuius os, iuxta Pſalmiſtam, maledictione plenum erat & amaritudine, & ſub lingua eius labor & dolor, qui ſedebat cum diuitibus in occultis, vt interficeret innocentem, inſidians quaſi leo in ſpelunca ſua, primò quaſi veſtimentum ouis ſubdolus induit, & ſic quadam arte verſutiæ ac fucatis blandimentorum coloribus illum inuadere tentauit. Sed cùm inſignis athleta Chriſti ſpirantia ex antiqui ſerpentis ore venena contemneret, & non iam primi parentis originem, ſed ſecundi potiùs in ſe viuere titulos demonſtraret, protinùs ille tanquàm ſagitta de ſatanæ pharetra prodiens, immanem lupum, qui latebat, aperuit, & ad inferenda diuerſa pœnarum ſupplicia, cruenta beſtia feraliter ebulliuit. Glomeratis itaque carnificibus beatus martyr extenditur, verberibus tunditur, duris rudibus laniatur. Dehinc rota gladijs armata profertur in medium, vt circunligatum martyris corpus tanto crudeliùs, quanto multipliciùs perforetur. Artificis nimirùm feritas, noua & exquiſita pœnarum inuenit argumenta, & ad ſatiandam ſui furoris rabiem philoſophatur in excedenda crudelitatis humanæ menſura, ignorans ſcilicet, quia precioſum nitoris conſpicui margaritum, viuis vtiquè ſupernæ Hieruſalem lapidibus inſerendum, quanto aſperioris limæ ſcabredine, vel mallei tunſione politur, tanto præclarius redditur.

Quæ eſt Tomo 2. Pſal. 9. S. Georgius diuerſis ſupplicijs tormentatur.

Aderat planè ſupernus & inuiſibilis arbiter, qui ad ſuæ diſpenſationis arbitrium & hinc manus impiorum ſæuire permitteret, & indè gemmam ſuam inuiolata propriæ ſoliditatis integritate ſeruaret. Qui etsi martyris ſui membra carnificum manibus tradidit, animam tamen inexpugnabili fidei arce ſubnixam, indefeſſo protectionis ſuæ munimine cuſtodiuit. Nec ad hoc eos permiſit attingere quod latebat, id ſolùm eis obijciens, quod extrinſecùs apparebat: & tanquàm aquæ diluuij, arcam quidem vndiquè circunfluere, nec tamen poterant intima penetrare. Dicat itaque beatus Georgius, dicat: Niſi quia Dominus erat in nobis, cùm inſurgerent homines in nos, forſitan viuos deglutiſſent nos: cùm iraſceretur furor eorum aduersùm nos, forſitan velut aqua abſorbuiſſent nos. Hæ ſunt videlicet aquæ, de quibus per Pſalmiſtam Saluator ait: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerũt aquæ vſque ad animam meam. Et per Ionam: Proieciſti me, inquit, in profundum in corde maris, & flumen circundedit me: omnes gurgites tui & fluctus ſuper me tranſierunt. Sed ijs aquis, & mari, iuxta ſcripturam, Dominus terminum circumpoſuit, quia ſecundùm diſpenſationis ſuæ menſuram, non ſecundùm peruerſitatis humanæ concupiſcentiam, reprobos in electos ſuos ſæuire permittit.

Gen. 7. Pſal. 123. Pſal. 68. Ion. 2. Pſal. 103.

Hinc eſt enim, quòd in mundi naſcẽtis exordio mare Deus diuiſit ab arida. Quid enim per myſterium mare, niſi reprobos homines & infideles inſinuat, qui nimirùm quadam carnalis ingenij ſalſugine callidi, ſed odijs ac ſimultatibus inuicèm inueniuntur ſemper amari, & velut mare diuerſis tentationum fluctibus intumeſcunt, cupiditatumq; carnalium procellis ac tempeſtatibus quatiũtur? Quid verò arida, niſi animam deſignat fontem fidei ſitiẽtem, vel ad creatorem ſuum ardenti

Gen. 1.

deſiderio

deſiderio tanquàm ſitibundis faucibus anhelantem? Vndè & quædam anima hac ſiti feliciter arida æſtuans clamat: Sitiuit anima mea ad Deum viuum, quandò veniam & apparebo ante faciem Dei? Ab arida ergò mare diuiditur, quandò Deus omnipotens à ſe ſitientibus reproborũ impetus reprimit,& tanquàm litus marinis fluctibus objicit,dum conatibus ferueſcentis inſaniç ſui moderaminis limitẽ figit. *Pſal.41.*

Iob 38. Quod profectò illa Dei vox probat,qua dicit:Quis concluſit oſtijs mare,quandò erumpebat, quaſi de vulua procedens? Et paulopòſt: Circundedi illud terminis meis,& poſui vectem,& oſtia,& dixi: Vſque huc venies,& non procedes ampliùs, & hîc confringes tumentes fluctus tuos.Enimuerò rectè per mare cor praui hominis deſignatur, quod videlicet furore eſt turbidũ, rixis amarum, elatione ſuperbiæ tumidum,caligine malitioſæ fraudis obſcurum.Separauit ergò tunc Deus mare,& minantes fluctus ab inundatione terræ compeſcuit, vt terra virẽtes herbas & ligna pomifera germinaret, ac deindè ſegetum fructus afferret. Separat etiam nunc ab electis ſuis reproborum turbines perſequentium, & quaſi furentes coërcet impetus tempeſtatum,quos & ſi furere vſque ad infligenda corporibus tormenta concedit,nè tamen animas lædant,inuicta eos atque peruigili brachij ſui protectione cuſtodit,quodammodò dicens mari: Hucusquè venies, & non procedes ampliùs, & hîc confringes tumentes fluctus tuos. àc ſi patenter dicat: Vſque ad inferenda corporibus te tormenta relaxo, nè autem vſque ad animam cumulis intumeſcentibus profluas, legis meæ tibi litus oppono: vt dum furori fluctuum tuorum litus objicitur, terra cordis ad proferenda fructuum germina libera relinquatur.

Reprobi ſemper iuſtos perſequũtur,animam verò lædere non valent.

Et quia Georgius, vt ſuperiùs diximus, terræ cultor exprimitur, rectè hoc allegoricæ figuræ myſterium eidem beatiſſimo martyri coaptatur. Cui ſcilicet etsì vſque ad litus carnis, perſecutionis fluctus efferbuit, ſolidiſſimam tamen animæ eius terram procella tempeſtuoſi turbinis non inuoluit, nec eum vorago pelagi furentis abſorbuit, qui ſpei ſuæ anchoram non in putris arenæ ſucciduo, ſed in ſoliditate petræ, quæ Chriſtus eſt, fixit. Hinc eſt profectò quod Veritas ait: Qui audit verba mea, & facit ea, ſimilabo eum viro prudenti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram. Venerunt flumina, flauerunt venti,& impegerunt in domum illam, & non cecidit,fundata enim erat ſupra petram. Verè inſignis hic miles Chriſti ſupra petram fidei ſuæ fundamenta conſtituit,qui præmij cæleſtis intuitu minas principum ſpreuit, malè blandientium promiſſiones irriſit, carnificum tormenta contempſit,ferrum,ignes,gladios,ac diuerſa ſuppliciorum genera inuictæ patientiæ maieſtate calcauit.

1.Cor.10. Luc.6. Matth.7.

Inuicta S. Georgij patiẽtia & fortitudo.

Hunc cæleſtis militiæ bellatorem, fratres chariſſimi, non tantùm admiremur, ſed etiam imitemur: in illud cæleſtis gloriæ præmium iam ſpiritus erigatur, vt dum in eius contemplatione cor figimus, non moueamur, vtrùm mundus lenocinator arrideat, an certè minax aduerſitatibus fremat, dicentes cum Pſalmiſta: Sicut tenebræ eius, ità & lumen eius. Mundemus itaque nos, iuxta Pauli præceptum,ab omni inquinamento carnis & ſpiritûs, vt in illud beatitudinis templum, cui nunc aciem mentis intendimus, quandoquè etiam ingredi mereamur. Hinc eſt,quòd Aaron priùs aqua lauatur, & ſic poſtmodùm tabernaculum ſacrificaturus ingreditur. De quo nimirùm benè ad Moyſem diuina voce præcipitur. Tunica,inquit,veſtietur, feminalibus lineis verenda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hæc enim veſtimenta ſunt ſancta, quibus, cùm lotus fuerit,induetur.Quiſquis enim in tabernaculo Chriſti, quod eſt Eccleſia,ſemetipſum Deo ſacrificare contendit,neceſſe eſt,vt poſtquàm lauacro ſacri fontis abluitur,diuerſis etiam virtutum veſtibus induatur,ſicut ſcriptum eſt: Sacerdotes tui induantur iuſtitia: quatenùs qui in Chriſto per baptiſmum nouus homo renaſcitur,non iam pelliceas tunicas, mortalitatis videlicet indices veſtiat, ſed depoſito veteri homine,nouum induat, & in eo per mundæ conuerſationis ſtudium innouatus viuat. Et notandum,quòd omnes illç veſtes lineç deſcribuntur: linum quippè ad candorem cum labore perducitur,& virtutum vita non acquiritur ſub torpore deſidiæ,ſed in laborioſæ potiùs exercitio diſciplinæ.

Pſal.138. 2.Cor.7. Exod.28.29. Leuit.6.16. Pſal.131.

Nouiter renati debent lineis veſtibus, id eſt, operibus iuſtitiæ indui.

Purificati igitur,dilectiſſimi, per noui baptiſmatis ſacramentum, induamus nos linea tunica,vt candor nos ſanctæ conuerſationis exornet. Feminalibus verenda tegantur,vt dum honeſtæ vitæ tegmen aſſumitur, præteritorum criminum ante Dei oculos turpitudo celetur. Vndè Dauid: Beati, inquit, quorum remiſſæ ſunt iniqui- *Pſal.31.*

iniquitates,& quorum tecta ſunt peccata. Zona linea conſtringamur, capiti quoquè cidaris imponatur, vt præcincti in veritate lumbos mentis, protegamur galea ſpe ſalutis. Sic ſic nimirùm & veteris peccati ſqualore purgati, & nouæ conuerſationis nitore conſpicui, dignè celebramus paſchale myſterium, & beatorum martyrum veraciter imitamur exemplum. Nec deſperetis, fratres mei, licèt adhuc infirmi, licèt exterioribus fortaſsis adhuc actibus implicati, non deſperetis ad martyrum vos conſortiũ pertinere, qui martyrum victorias vos recognoſcitis ex corde diligere. Quinque certè Salphaad filiæ inter fratres ſuos noſcuntur hæreditatem, Moyſe conſtituente, ſortitę, quinq; nimirùm, & fœminę, vt per quinarium numerum exterior occupatio, per muliebrem verò ſexum infirmitas deſignetur. Ionathas quoquè in quodam inter vtrunque meditullio poſitus, nec cum Saul remanſit in malis, nec Dauid æquiparari potuit prorsùs in bonis. Sed quia dilecto Dei Prophetæ fuit amicus,& de futuro eius gauiſus eſt fraterna benignitate ſucceſſu, piè creditur ab eius conſortio nunc in ſpiritu non eſſe diuiſus, cui dum in carne viueret, vnanimiter extitit in amore iunctus. Num.23. 1.Reg.18.19. & 20.

Nos autem, dilectiſſimi, qui exagitantem Saul ſpiritum malum, auxiliante Deo, poſt terga dimiſimus, immò qui Pharaonis exercitum in mari rubro demerſum, per virtutem ſacramenti paſchalis euaſimus, pro carnis tamen infirmitate adhuc verſamur in eremo, tranſeamus ad vitæ perfectionem, ad terram ſcilicet lacte & melle manantem. Egreſsi de Sodomis, non in Segor diutiùs immoremur, ſed liberati cum Loth, montis verticem celeriter aſſcendamus: quatenùs qui inter ipſa tyrocinij rudimenta, iam beatorum martyrum cœpimus aggaudere triumphis, quandoquè ad hoc etiam prouehamur, vt diſcamus & ipſi triumphare cum ſanctis. Et ipſe ſit fortitudo noſtra dum protegit, qui factus eſt precium cùm redemit, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen. Exod.14. Gen.19.

VITA F. ÆGIDII, VIRI SANCTISSIMI, QVI FVIT E PRIMIS SOCIIS BEATISSIMI FRANCISCI

Aſsiſinatis, è quodam Germanico codice per F. Laur. Surium Latinè conuerſa. Codicis autem Germanici author teſtatur ſe ex fide dignis Latinis codicibus illam collegiſſe. Nondùm cognoui Aegidium hunc catalogo Sanctorum adſcriptum. Quantum autem ei tribuerit S. Bonauentura, ex hiſtoria hac diſcere licebit.

BEATISSIMI Franciſci Aſſiſinatis tertius ſocius fuit frater Aegidius, ex eorũ numero, qui conuerſi aut laici fratres vocantur. Is patriam habuit Aſſiſium: cumq; didiciſſet è ciuibus ſuis dominum Bernardum, virum eius vrbis primarium,& dominum Petrum, ſummæ ædis ibidèm canonicum, rebus ſuis in pauperes erogatis, ſancti Franciſci complexos inſtitutũ, octiduo pòſt, diuino inſtinctu permotus, venit ad S. Frãciſcum, modis omnibus ad eius viuendi rationem ſe accommodaturus. Cùm autem ignoraret, vbi tum eſſet S. Frãciſcus, Deum rogauit, vt rectà ipſum ad eum perduceret. Audiuit eum Dominus, venitq; ad horreũ, in quo vir ſanctus cum duobus ſocijs morabatur. Cogitanti verò illi de ijs, quę animo propoſuerat, obuius venit S. Franciſcus: ad cuius pedes ſe proſternens Aegidius, petijt in ipſius contubernium admitti. Eius verò fidem & deuotionem animaduertens S. Franciſcus, ait ad eum: Non mediocris hęc Dei gratia eſt, chariſſime, quòd te ſibi militem & ſeruum adſciſcit: cõfirmanſque eum hortabatur perſeuerare in eo inſtituto, ad quod diuinitùs vocaretur. Deindè accitis ad ſe Bernardo & Petro, ait ad eos: Bonum fratrem adiunxit nobis Deus. Quod cùm illi iucundis animis acciperent, ſimul ſumpsère cibum. Aprilis 23. Duo primi ſocij S. Franciſci. F. Aegidius illis tertium ſe adiungit.

Porrò S. Franciſco cum Aegidio eunte Aſſiſium, vt compararet pannũ, quo Aegidius veſtiretur, obuiàm ei venit mulier paupercula, ſtipem ab ipſo petens. Sed cùm nihil ſuppeteret, quod ei daret, angelico vultu verſus ad Aegidium, Demus,

inquit,

inquit, chariſſime, huic fœminæ propter Deum pallium, quo indutus es. Ille mox hilariter pallium dedit mulieri: ſimul autem videbatur ei eleemoſyna illa cælos penetrare, ſenſitque ſe ingenti quodam animi gaudio perfuſum. Paulò pòſt ipſis ferijs S. Georgij induit eum beatus Franciſcus habitu Ordinis ſui: duxitque eum ſecum in forum, vbi hortabatur homines ad agendam pœnitentiam. Dicebat autem illis Aegidius, vt fidem adhiberent S. Franciſco, rectè ipſis conſulenti. Inter eundum autem prædixit S. Franciſcus propagationem Ordinis ſui, dixitque Aegidio, inſtitutum ſuum poſſe non abſurdè comparari piſcatori, ſagenam in aquam mittenti, & multos piſces capienti, paruos autem reijcienti in aquas, magnos verò colligenti in vaſa ſua. Poſteà autem dedit ei beatus Franciſcus licentiam viſendi S. Iacobum in Hiſpania: quo toto itinere nunquàm fuit expers famis propter paupertatem, quam ferebat cauſa Dei. Cùm aliquandò peteret eleemoſynam, nec quicquam vſquàm acciperet, in agrum ſe contulit, atque illic repertas fabas aliquot, præ multa fame comedit: dansque ſe quieti, pòſt adeò ſurrexit robuſtus, acſi benè lautis eſſet dapibus abundè refectus.

Induit habitum Franciſcanorũ.

Inuiſit S. Iacobum, multam famem perferens.

Obuium quandoquè habuit pauperem quendam: cuius miſeratus nuditatem, abſtraxit capitium de cucullo ſuo, deditque ei: ac deindè viginti diebus iuit ipſe nudo capite. Cùm autem tam deformi habitu veniret in Galliæ Ciſalpinæ caſtellum Sicarolum, quidam eum ad ſe acceſsiuit. Ille verò magna preſſus inopia, libens acceſſit ad hominem, ſperans ſe aliquid ab eo eleemoſynæ accepturum. At ille nequam taxillis in manus eius coniectis, rogabat num ludere vellet. putabat enim luſorem & improbum hominem eſſe. Aegidius verò eam contumeliam placatè ferens, Deus, inquit, ignoſcat tibi. Ità ille ſępè per mundum ambulans, indignis modis illudebatur. Datus eſt ei poſteà ſocius à beato Franciſco, & facta poteſtas inuiſendi ſepulcrum Domini. Venit ergò Brunduſium: vbì cùm dies multos hærere cogeretur, ſitulam acquiſiuit ſibi, eaque per plateas ferens aquam, victum neceſſarium obtinebat ſibi & ſocio. Deindè tranſmiſſo mari, cum multa animi pietate viſit ſepulcrum Domini, & alia loca ſancta. Veniensque indè ad oppidum quoddam, morabatur illic cauſa victûs ſibi parandi labore ſuo. Texebat enim ſportellas ex viminibus, quarum illic magnus vſus erat, extincta corpora deportabat in cœmeterium, & per vicos circunferebat aquam: ijs laboribus ſeſe ſuſtentans. Si autem nihil horum poſſet efficere, ad Domini menſam properabat, oſtiatim panem mendicans.

Illudunt ei ſæpiſſimè homines mali.

Viſit terrã ſanctam.

Indè redijt ad S. Mariam de Portiuncula: ſæpè etiam ſuſcipiebat peregrinationes ad S. Michaëlem & S. Nicolaum Barenſem. Iter autem faciens, ſolebat hortari viros & fœminas, vt Deum timerent & amarent, & ob ſua malefacta agerent pœnitentiam. Supra modum autem ſtudioſus erat ocij vitandi. Cùm enim à S. Franciſco miſſus eſſet Romam, vt illic maneret, quotidiè ſacrificio audito, ad quatuor milliaria exibat extra Vrbem in ſyluam quandam, atque illic putata ligna apportabat Romam, labore ſuo alimoniam ſibi comparans. Cùm aliquandò fœminæ cuidam vendidiſſet ligna, & illa tanquàm homini pio & religioſo plus dare vellet, quàm initio pacta erat, ipſe recipere noluit, ſed medio precio illi remiſſo, Nolo, inquit, vinci ab auaritia. Nulla ille, quanuìs abiecta & vilia, modò nè inhoneſta eſſent, recuſabat opera, aut facere detrectabat. Vindemiarum tempore colligebat botros & calcabat atq; exprimebat, nihil pro labore niſi neceſſaria recipiens. Cùm aliquãdò decuſſiſſet nuces ab arbore, & tanta ei nucum copia data eſſet, vt non poſſet omnes condere in ſinum ſuum, exuens ſe cucullo, ligatis manicis & capitio, impleuit ea nucibus, ſicque penè nudus ad Vrbem rediens, nuces pauperibus diſtribuit. In monaſterio quatuor Coronatorum, quod eſt apud ędem S. Iohannis Lateranenſem, ſolebat expurgare farinam, dabantque ei de ſingulis quartarijs panes ſeptem. Ibat etiam milliari vno ad fontem S. Sixti, hauſtam indè aquam afferens, quam bibebant monachi, & qua panes pinſebantur. laboris precium erat panis: cuius reliquias dabat egenis. Afferebat aliquandò monachis aquam, & cùm quidam ex ea bibere vellet, non permiſit, Non poſſum, inquiens, hanc aquam tibi præbere, & reliquam ferre monachis. Quod cùm ille moleſtiſſimè ferret, & multis conuicijs Aegidium proſcinderet, is alia vrna allatam aquam importauit in ædes illius conuiciatoris ſui: qui hoc officio adeò permotus fuit, vt veniam peteret iniuriæ ei illatæ, quam ille libens dedit.

Ociũ ſummoperè vitat.

Multo labore tenuem ſibi parat victum.

Nec

Nec tamē ſic fuit labori intentus Aegidius, vt vnquàm preces ſuas horarias omiſerit: ſed profligandi ocij cauſa vel operabatur manibus, vel vacabat precibus & contemplationi, vel boni quippiam loquebatur. Cùm eſſet quandoquè apud Cardinalem & Epiſcopum Tuſculanum, colligeretque oliuas & alia officia exhiberet, panem ijs laboribus partum afferebat ad eius Cardinalis ędes, dicentique Cardinali, vt cum alijs pauperibus veſceretur pane domûs ſuæ, ille propheticum illud reſpondebat: Labores manuū tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit. Pſal. 127. Impeditus aliquandò fuit vi imbrium, nè extra Cardinalis ædes poſſet ire ad labores ſuos. tum verò Cardinalis exhilaratus, Iam, inquit, veſceris cibis meis. Sed Aegidius nihil illi reſpondit, aliud ſecum meditans. Contulit autem ſe ad culinam, dixitq; coco: Quidità pateris ſordidā eſſe culinam? Dicente illo, neminem ſe in pręſens habere, qui eam purgaret, Aegidius ait: Da mihi pro labore meo quod edam, & ego ſordes euerram. Quod cùm vtrinquè factum eſſet, Aegidius ad Cardinalis menſam iturus, duos ſecum panes attulit, quos labore ſuo acquiſierat. Itaque Cardinalis mirabatur tam eum ſui propoſiti tenacem eſſe. Sed perſeuerante etiam poſtridiè pluuia, cùm nemo vellet vti Aegidij opera conductitia, Cardinalis gratulabundus ait ad eum: Profectò nunc meos edes panes. At Aegidius tacitus officinas perluſtrabat, inueniensq; duos rubiginoſos cultros, illos accuratè repurgauit. Accepit autem pro labore panes duos, quos ad Cardinalis menſam intulit, qui ſe dolebat ſemper fruſtrari ſpe & expectatione ſua.

Non vult vescí panibus, nisi labore ſuo acquiſitis.

Sed non adeò ſuam alijs vnquàm locabat operam Aegidius, quin certum ſibi ſeruaret tempus, quo ſuas perſolueret preces. Etſi autem in eiuſmodi laboribus admirādus potiùs eſt, quàm imitandus, at tamen egregiè his confutatur & pudore afficitur ocium illorum, qui laborare nihil volunt. quos Aegidius acriter obiurgare ſolebat, Si faciatis, inquiens, bona quæ nóſtis, etiam ad ea bona pertingetis, quę non nouiſtis. plùs enim inter ſe diſtant verba & opera, quàm à cælo terra. Satius autem eſt quempiam docere ſeipſum, quàm ſe neglecto mundū vniuerſum. Si vis multa nôſſe, multa facito, & ſubmitte caput tuum. Inſignis concionator, eſt humilitas. Solebat quoquè ſuſpirans dicere: Ouis balans multùm differt ab ea, quæ in paſcuis verſatur. talis eſt concio eorū, qui virtutes conſectantur. Huic beato viro, vt qui boni eſſet exempli, libenter permittebat S. Franciſcus, vt vbicunquè vellet commoraretur: ſed hac ille libertate vti noluit. Miſit ergò eum ad eremitorium Fabrionenſe, quod eſt apud Peruſiam, vbì ille conficiebat lagenas & arculas, in quibus vitrea pocula & aliæ res imponerentur. Inferebat autem eas in oppidum, nihil niſì victum & tum ſibi tum ſocio neceſſarias res pro illis accipiens. Semper autem illic ingrediebatur nudis pedibus, & vnica amictus tunica ſiue cucullo, etiam valdè frigido cælo. Quidam autē obuiā ei factus, ait ſe ſic nolle incedere, etiamſì ſciret ſe quamprimùm iturum in cælum. Quæ verba, malo dæmone agente, tantum frigus in corpore beati viri ſecutū eſt, vt putaret ſe prę algore moriturum. Sed cùm ad animum reuocaret, quemadmodùm Chriſtus nudis pedibus ambulârit, & tenuiter veſtitus fuerit, ilicò concaluit, egitque gratias Deo, qui ipſum diuino ſuo igne calefeciſſet. Poſtquàm autem hoc in loco multos egiſſet annos, aliquandò in memoriam redijt peccatorum ſuorum. Itaq; in ſyluam abiens, accito fratre, nudauit corpus ſuum, funeque collum cingens, pręcepit ei, vt ipſum pertraheret ad eum vſque locum, in quo fratres morabantur. Quò cùm perueniſſet, ſublata voce, Quæſo, inquit, fratres miſeremini meî peccatoris. Accurentes autem fratres, vt viderūt eum ſic nudum, præ commiſeratione & deuotione vnà cum illo fleuerunt, rogabantq; vt ſe indueret. Quibus ille reſpondit: Non ſum ego dignus vocari frater minor: ſed ſi tamen vos mihi vultis reddere habitum meum, pro eleemoſyna tanquàm indignus & miſer eum recipiam. quod ità quoquè factum eſt.

Hæc accipienda ſunt de illis, qui ex deſidia & torpore nihil facere volunt.

Degit ſolitarius apud Peruſiam.

Vir ſanctus dum ſua peccata cōſiderat, ſummè ſeipſum deijcit.

Vbi autem beatus Franciſcus aduertit magnū eius feruorem, promptamq; pro Chriſto martyrij obeundi voluntatem, cum quibuſdā alijs fratribus miſit eum ad Saracenos: ſed poſtquàm venit Tunetum, veritus eſt à Chriſtianis illic degentibus ſermonem habere ad barbaros, verentibus nè eius cauſa omnes trucidarentur. atq; ità compulſus ille fuit cum ſocijs ſuis, quanuìs inuitus, ad beatum Franciſcū redire. Excellēti quoquè fuit obedientia. Cùm enim ageret in monaſterio, quod paruum agrum vocāt, & nonnihil egreſſus eſſet foràs, miniſtri generalis mandato euocatus eſt Aſſiſium. Mox ergò rectà contendit Aſſiſium. Dicētibus autē fratribus, vt priùs

It Tunetū.

Inſignis ei° obedientia. iret in monaſterium, atque indè ſe conferret Aſſiſium, reſpondit: Non ego ſum ad monaſteriũ ire iuſſus, ſed Aſſiſium. Ità ille ſemper exactiſſimè coluit obedientiam. Frater quidam conqueſtus ei fuit, iuſſum ſe à Guardiano (ſic enim vocant præfectos ſuos) ire mendicatũ panem, cùm tamẽ ipſi videretur longè præſtabilius vacare precibus, quàm petendis eleemoſynis. Reſpondit autẽ ei Aegidius: Necdùm didiciſti, quid ſit orare Deum. Vera enim oratio eſt, ſi ſubditus pareat voluntati ſuperioris ſui. Eſt autẽ non obſcurum ſuperbię argumẽtum, ſi quis nolit caput ſuum ſubdere obedientiæ iugo, ſed illud ei potiùs ſubducere conetur, vt alia gradiatur via, quę ei perfectior videatur. Et tamẽ videmus, dum bos iugũ patitur imponi collo ſuo, horrea frumento compleri. Certè ſi quis ea foret animi deuotione, & tam excellenti gratia, vt cũ angelis loqueretur: ſi tamen acciretur à ſuperiori ſuo, ilicò miſſo Angelorum colloquio, faciet quod iubere volet prælatus ſuus: quod quidẽ Aegidius ipſe tali ſuo declarauit exẽplo: Paſſus aliquandò fuit ecſtaſim coram ſummo Pontifice & Cardinalibus, qui venerant illũ viſitatum in monte Peruſino. Iuſſit autem Pontifex, vt quamprimùm rediret ad ſe. Mox ille, qui priùs inſenſilis videbatur, accurrit ad pedes Pontificis, dixitq; humiliter culpam ſuam. Inuitauit verò illũ Pontifex ad prandiũ, vt poſſet cum eo colloqui, accepitq; eum valdè hilariter. Aderant tum quidã, qui hortarentur Pontificem, vt eum iuberet cantare. Iuſſit id Pontifex, Aegidius verò ſciſcitatus eſt, quid ſua ſanctitas vellet cantari. ſæpiusq; id repetens, currebat ad aliũ palatij angulum, ſtetitque illic pede altero alteri impoſito, vſq; ad preces Veſpertinas. Tum verò ſenſit Põtifex eum planè extra ſe raptũ, vt qui nullo ſenſu vti videretur. Cùm autẽ ad cœnam accubuiſſet Pontifex, ait ad eos, qui illic aderant: Eccè nos hominem iſtum perdidimus. ſtat enim planè immotus. at tamen probemus iterùm obedientiæ vim, quid in eo poſſit efficere. verſusque ad Aegidium, Præcipio, inquit, tibi frater Aegidi in virtute obedientiæ, vt ad te reuertaris. idque factum eſt. cecidit autem ad pedes Pontificis, & humiliter fatebatur culpam ſuam, miſcebatque peramanter cum Pontifice ſermones valdè pios & bonos. Poſtquàm autem reſciuit fratrem Eliam ſe Pontifici immorigerum præbuiſſe (Elias is miniſter generalis fuit) atque ab eo anathemate plexum, totum ſe humi proſternens, quantùm maximè potuit ad terram corpus apprimebat. Rogatus cur id faceret, Volo, inquit, quoàd fieri poteſt in ima me deprimere, quãdoquidem Elias tam profundè corruit, dum vult nimiùm in ſublime ſcandere.

Inuiſit eum Pontifex cũ Cardinalibus.

Crebros patitur mẽtis exceſſus.

Paupertati ſummè ſtudet. Miro ſanctam paupertatẽ ſtudio & amore complectebatur vir ſanctus. nam tametsì operrabatur manibus ſuis, adduci tamen non potuit, vt pro labore ſuo pecuniam acciperet, contentus rebus vitæ degendæ neceſſarijs: ſi quid autẽ ſupereſſet, impertiebatur egenis. Pro eo autẽ paupertatis amore præſtitit illi Deus, vt res neceſſariæ ei ſuppeterent. Cùm aliquandò feſſus eſſet non mediocriter ex itinere, & ingens eum fames affligeret, iuxta viam ſe repoſuit, pro cibo ſomnũ capturus. Indè expergefactus, reperit ad caput ſuũ dimidium panem: Deoq; gratias agens, comedit illum, ſenſitq; non parum indè ſe viriũ accepiſſe. Degebat quandoquè in excelſo monte apud caſtellum Dirutenſe cum ſocio, nullo id è populo ſciente. Toto autem triduo tam multa è cęlo nix decidit, vt nullo pacto neque panis acquirendi, neq; laboris ſui exercendi cauſa poſſet egredi. Itaque rogauit Dominum, vt in tam præſenti neceſſitate opem ferret ſibi & ſocio ſuo. Exaudiuit Deus preces eius, permouitque cor cuiuſdam in caſtello cõmorantis, vt ad ædem S. Laurentij in monte ſitam, vbi duo fratres eſſent, panẽ & vinũ apportaret. Fecit ille ſic, atq; etiam alios admonens eius loci habitatores, effecit vt neceſſaria quęuis eis ſuppeditarent. Cernens id Aegidius, dixit ſocio ſuo: Hactenùs rogauimus Deum, & exaudiuit nos: nunc porrò gratias ei agamus, & oremus pro illis, qui nobis præſtant eleemoſynas. Multi autẽ eius caſtelli homines, optimis Aegidij & ſocij eius exempli commoti, ad Deum conuerſi ſunt, & beati Franciſci complexi inſtitutum: qui autem matrimonij erant nexibus implicati, in ſuis domibus egerunt pœnitentiam.

Multi eius exemplis permoti cõuertuntur.

Audiens quandoquè Aegidius dominũ vineæ, quæ erat propinqua habitationi eius, vinitores ſuos obiurgantem, iiſque dicentem, Fate, fate, & non parlate, id eſt, Operamini, operamini, & verba faceſſant: cum ingẽti feruore è ſua cella prorumpens, clamauit alta voce: Audite vos concionatores, quid iſte vir dicat: Faceſſant verba, & manus operi admoueãtur. Loquens aliquandò cuidã ſcientiam & doctrinam ſuã mirè iactanti, Si, inquit, vniuerſa frugifera humus vnius ditione teneretur,

Cõcionatores debent non ſolis

qui

qui tamen eam non coleret,quis indè fructus ad eũ rediret? Certè nullus: contrà ſi alius paruũ habeat agrum, cumq́; diligenter excolat, & pro ſe & pro alijs fructus percipit. Non eſt igitur, quòd nimiùm fidas ſcientiæ tuæ. nam etiamsì omnibus ſis diſciplinis & artibus inſtructus,nihil tibi contulerit,ſi ſis bonis operibus deſtitutus. Collegerat quãdoquè iuncos & arundines,ſportulas indè confecturus. Vbi autem ad quoddã templum acceſſit,ſacerdos quidam obuiàm ei factus, hypocritam eum appellauit. Valdè autē contriſtatus ille verbis ſacerdotis, fleuit ſine intermiſſione. Sciſcitãti fratri,cur ſic fleret,reſpondit ſe à ſacerdote dictum hypocritam. Et putas tu,inquit frater,id ità eſſe,quòd ille dixerit? Aegidius reſpondit,Non puto ego ſacerdotes dicere mendacium. Tum frater,Atquì,ait,hominũ iudicia, cùm falli poſſint,longè diuerſa ſunt à iudicijs Dei. quibus verbis Aegidij animus recreatus eſt. verbis, ſed etiam factis docere. Vide ſancti viri candorem.

Summoperè vir beatus in id intentus erat, vt carnis appetitiones contereret, & portionem ſenſitiuam in ſpiritùs ſeruitutem redigeret. vndè inſignis ei acceſſit nitor puritatis. Non niſi ſemèl in die cibum ſumebat ad veſperam, cumque ſanè exiguum. dicebatque: Caro noſtra inſtàr porci eſt,cupidiſſimè ad lutum properantis & in eo cõmorantis.Eſt etiam ſimilis ſcarabæis,qui ſemper verſant equorũ fimum. Caro noſtra hoſtis noſtri diaboli athleta eſt. Fratri cuidã percunctanti ex ipſo,quî ſe poſſet ab omnibus peccatis carnalibus tueri,ſic reſpondit: Qui ſaxa grandia aut ingentes trabes aliò transferre vult,plùs vtitur ingenio & induſtria ſua, quàm viribus.ità hîc quoquè agendũ eſt.quęuis enim vitia officiunt puritati ſiue caſtitati,quę ſimilis eſt ſpeculo mundo,quod tamen an helitu obſcuratur.Fieri autē non poteſt, vt ad Dei pertingat gratiam is,cui libet in carnalibus vitijs permanere.Caro noſtra ſemper inſidias tendit nobis,& qui eam edomat,omnes vincit hoſtes ſuoś, & nihil non boni obtinet.Prę cunctis virtutibus mihi chariſſima caſtitas eſt.Sed cùm rogaret quidam, potior'ne eſſet charitas, reſpondit: Ecquidnam eſt charitate caſtius & purius? Sæpè etiam cantans dicebat,O ſancta caſtitas quænam es tu? nimirùm talis, vt ſtulti te ignorent. Quærenti autem fratri, quam diceret caſtitatem, Ego, inquit, caſtitatem dico,qua ſenſus omnes diuinæ gratiæ cuſtodiuntur.Cumque multus eſſet in caſtitate prædicanda & laudanda,quidam maritus audiens, ait illi: Equidem à fœminis omnibus abſtineo,contentus vxore mea. ſatis'ne hoc tibi videtur? Et ille: Putas tu non poſſe hominem fieri è ſuo vino ebrium? Carnē edomat. Caſtitatem quanti fecerit.

Cùm eſſet apud Spoletum,audiuit vocem fœminę ipſum inclamantis.ſimulque tantam ſenſit carnis infeſtationem, quantam anteà nunquàm: repulit autem eam ſedulis precibus,corporis caſtigationibus,& ſanctis operibus: ac deincèps prorsùs ab illa immunis fuit. Frater quĩdã valdè tentatus,Vtinàm,inquit,videre mihi liceat fratrem Aegidium,& ei indicare tentationē meam. Sed cùm longè ab eo abeſſet, nec poſſet impetrare facultatem ad illũ accedendi. vbi ſe cubitũ recepit, Aegidius ei adſtitit. Quo viſo,non mediocri eſt cõſolatione affectus, expoſuitq́; ei tentationem ſuã,petens remediũ aduersùs eam.Dixit ergò ei Aegidius: Ecquid faceres cani te mordere volenti?Reſpondit ille: Ego cũ verberibus à me abigerem.Et Aegidus, Hoc ergò fac,inquit,etiã huic tentationi. Rogauit autē eum frater,vt pro ipſo oraret: atq; experrectus à ſomno,ſenſit ſe ab omni tētatione liberatũ. Erãt quandoquè ſimul fratres Aegidius,Ruffinus,Iuniperus & Simon. ait autē Aegidius: Quid facitis vos,cùm tentationes carnis vos infeſtant? Frater Ruffinus dixit: Humi proſtratus,commendo me Deo & ſanctiſſimę matri eius.Iuniperus verò,Simulatquè ſentio, inquit, eiuſmodi tentationem, iubeo eam procùl abſcedere, quòd hoſpitium meum iam occupatum ſit. Tum Aegidius, Ego, inquit, tecum ſentio. nam cum id genus tentationibus nulla expeditior pugna eſt,quàm vt fugias, nec cum ea contendas. Remedia aduersùs tētationes carnis.

Fuit autem in Aegidio etiã prophetiæ ſpiritus,vti ſequentia declarabunt. Venit aliquandò ad eum quidã ordinis Prędicatorij valdè eruditus ſacræ Theologiæ doctor, qui multis annis mirè vexatus fuerat hæſitatione quadam de perpetua matris Dei virginitate. Videbatur enim ei fieri non poſſe, vt ſimul mater eſſet & virgo. At tamē dolebat ei plurimùm,vtpotè viro benè catholico,iſthęc hęſitatio,cupiebatq́; ab homine diuinitùs illuſtrato de hac quæſtione doceri. Audierat verò fratrē Aegidiũ egregiè illuminatũ,& ſępiùs rapi in Deum,itaq; ſtatuit ire ad eum, confidens eius ſermonibus hac ambiguitate ſe liberatũ iri. Cùm autem iam eſſet in via,Aegidius ſpiritu cognouit & tentationē & aduētum eius,procedensq́; ei obuiàm,prius-

 quàm

Obſerua hic res admiratione dignas.

quàm quicquā diceret, baculo terrā percuſſit, & ait: Frater Prædicator, S. MARIA virgo eſt ante partum. moxque illic ortum eſt elegans lilium. Iterùm humum cædens, Frater Prædicator, inquit, S. MARIA virgo eſt in partu. & confeſtim alterum erupit lilium. Tertiò ſolum feriens, F. Prædicator, ait, S. MARIA virgo eſt poſt partum. ſimulque tertium enatum eſt lilium. Mox autem Aegidius aufugit, & Doctor ille curatus eſt. Poſtquàm autem didicit eum fuiſſe Aegidium, multo deincèps amore & illum & Ordinem eius complexus eſt.

Habentur hæc etiam in Vita S. Ludouici regis, 25 Auguſti, T6.4.

Statuerat aliquandò ſanctus Ludouicus Francorum rex ſuſcipere peregrinationem, & loca ſacra viſere. Audiens verò de eximia & admiranda F. Aegidij ſanctitate, decreuit illum adire. Itaque Peruſiam ſe contulit, vbi illum eſſe cognôrat. Cumque ad monaſterij portam veniſſet ceu ignotus quidam peregrinus cum paucis familiaribus, rogabat vbi F. Aegidius eſſet, nihil de ſe indicans oſtiario. Is autem dixit Aegidio, peregrinum præ foribus cupere ipſi loqui. Actutùm verò ſpiritu cognouit Aegidius eum regem Franciæ eſſe, celeriterque ad illum accurrit. dixiſſes hominem ebrium eſſe. Vbi in mutuos venêre conſpectus, ſeſe inter ſe complexi ſunt perquàm hilariter, acſi longa inter ipſos interceſſiſſet familiaritas. Atque ità ſtabant ſimul ad portam cum multa eximij amoris ſignificatione, tametſi neuter quicquam alteri loqueretur. Tandèm à ſe taciti diſceſſerunt. Aegidium autem ad cellulam ſuam redeuntem, quidam frater rogauit, quiſnam ille fuiſſet peregrinus, qui tot erga ipſum beneuolentiæ ſigna oſtendiſſet. Reſpondit ille, Ludouicum Chriſtianiſſimum Galliarum fuiſſe regem. Valdè autē contriſtati & pudefacti fratres, quòd Aegidius tanto principi nihil eſſet locutus, dixerunt ei: En venit ad te viſendum è Gallijs tam potens rex: & qua cauſa ei ne vnum quidem verbū fundere voluiſti? Mox Aegidius, Nè miremini, inquit, fratres mei, nihil me cum illo rege locutū. Nam ſimul atquè in mutuos amplexus & oſcula ruimus, tanta diuinæ ſapientiæ luce perfuſi ſumus, vt alteri alterius pateret cor, & taciti videremus, quicquid inuicèm ore prompturi eramus, idq; longè meliùs quàm vel dicere vel audire extrinſecùs potuiſſemus. Quæ autem illicà Domino audiuimus, ea nullo vocis ſono exprimere poſſimus ob humanę linguę defectū, quę Dei arcana explicare non poteſt, niſi per figurarū inuolucra. Quòd ſi inter nos ore locuti eſſemus, intùs nobis ipſis impedimento fuiſſemus. Noueritis igitur, fratres dilectiſſimi, regem illum Franciæ maiori intùs conſolatione affectum eſſe, quàm vel ego dicere, vel vos capere queatis: noſque à nobis cum ingenti animorum gaudio diſceſſiſſe.

Diuina ſapientia mirè illuſtratur F. Aegidius.

Etſi autem F. Aegidius literis inſtructus non erat, (fuit enim laicus vel conuerſus, vt vocant) at tamen diuinæ ſapientiæ ſplendoribus adeò illuſtratus fuit, vt etiam diuinis literis eruditos excelleret. Dixit aliquandò ad S. Bonauenturam, tum miniſtrum generalem, virum inſigniter doctum: Multis te, reuerende pater, gratię ſuæ donis auxit præpotens Deus. Nos verò ſimplices & idiotæ quidnam faciemus, vt ſalui eſſe queamus? Reſpondit S. Bonauentura: Etiamſi nullam aliam homini gratiam conferret Deus, niſi vt ipſum diligeret, ſufficeret ei ad obtinendam ſalutem. Et Aegidius: Poteſt'ne, inquit, homo indoctus æquè atquè doctus diligere Deum? S. Bonauentura reſpondente, poſſe etiam ſimplicem aniculam non minùs diligere Deum, quàm ſacræ Theologiæ benè doctum doctorem: F. Aegidius exiliens feruenti ſpiritu, in hortum ingreſſus eſt, ſtanſque ab ea parte, quæ ciuitatem reſpicit, alta voce clamauit: O vos pauperculæ, ſimplices & indoctæ anus, diligite Dominum Deum veſtrum, poteritiſque maiores effici, quàm ſit frater Bonauentura, qui eſt doctor celebris, & ſacræ Theologiæ magiſter. ſicque manſit illic immotus, trium horarum ſpatio raptus in ſpiritu.

Hæc hominis ſunt ardentiſſimè amantis.

Duo fratres Dominicani venerūt ad inuiſendum F. Aegidium, cumque inter ſe admodùm diuina miſcerent colloquia, & oblata occaſione alter ex eis diceret, S. Iohannem Euangeliſtam in ſui Euangelij exordio ſublimia & quæ compræhendi non poſſint, dixiſſe de Deo, Aegidius ait: Immò verò S. Iohannes nihil dixit de Deo. Dicenti autem Dominicano, Quid tu loqueris pater? cùm teſtetur Auguſtinus, ſi ſublimiùs eſſet locutus S. Iohannes, totum mundum eum capere non potuiſſe. nè ſic ergò dixeris, nihil eum dixiſſe de Deo: F. Aegidius reſpondit: Equidem permaneo in ſententia, rurſuſque aio propè nihil eum dixiſſe de Deo. Cùm autem id indignè ferret Dominicanus pater, mentē ſuam F. Aegidius tali declarauit ſimilitudine: Vides altiſſimum hunc montem: Is ſi totus ex milij ſemine conſtaret, &

exigua

exigua auis quotidiè indè comederet, quantam putas eius portionem etiam centum annis abſumeret? Reſpondit Dominicanus: Etiamsi mille annis indè ederet, nihil tamen id eſſet comparatione reliqui montis. Sic ergò, inquit F. Aegidius, etiam ſe habet immenſa Deitas, tamque ingens & infinitus eſt diuinæ perfectionis mons, vt S. Iohannes, in ſtàr paruæ auis, nihil dixerit de Deo, ſi reſpicias ad ſummam eius maieſtatem. Ijs verbis Dominicani illi multam ſe ſenſerunt percepiſſe conſolationem, & à F. Aegidio læti receſſerunt. Vide his cõſentanea in Myſtica Theologia Dionyſij Areopagitæ, aliſque locis.

Quidam alius quęſiuit ex eo, quamobrèm S. Iohannes Baptiſta adhuc puer eremum petijſſet, tamq; ſeueriter illic vixiſſet, cùm intra matris viſcera ſanctificatus eſſet. Reſpondit autem ei Aegidius, hac adhibita ſimilitudine: Quanam cauſa ſale adſpergitur caro recèns mactati bouis? Illo dicẽte, id eò fieri, vt caro conſeruetur, vir Dei ait: Ità & S. Iohannes pœnitentiæ ſale conditus eſt, vt eius ſanctitas diutiùs & meliùs ſeruaretur. Cùm eſſet Peruſiæ F. Aegidius, Iacoba, Romanarũ matronarum nobiliſſima, Franciſcanisq; fratribus addictiſſima venit ad inuiſendum eum. Ea autẽ præſente, quidam valdè religioſus frater Minorita, Guardus nomine, quippiam boni ex eo auditurus aduenit. Fratribus autẽ adſtantibus, ait Aegidius: Propter id quod poteſt homo, peruenit ad id, quod non vult. Vt autem frater Guardus poſſet eum prouocare ad loquendum, Frater Aegidi, inquit, demiror te dicere, per id quod poſſit homo, pertingere eum ad id, quod nolit: maximè cùm nihil poſſit à ſeipſo: quod ego quidem quatuor rationibus teſtatum efficiam. Primò, neceſſe eſſe vt priùs ſit eſſe, quàm poſſe. talis enim eſt cuiuſque rei actio, qualis & eſſentia. Sic ignis, cùm ſit natura calidus, calefacit. Homo autem à ſeipſo nihil eſt, dicente Apoſtolo, Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Quod autem nihil eſt, nihil vtiquè poteſt. Itaque nihil homo poteſt à ſeipſo. Deindè ſi quid poſſet homo, id vel corporis, vel animæ ratione poſſet, vel ſimul vtriuſque. Animæ autem ratione nihil eum poſſe, certum eſt, cùm anima ſine corpore nihil mereri poſſit. Solo quoquè corpore nihil poteſt, vtpotè quòd ſine anima & vitę & formæ expers ſit. Sed neque ab vtroque pariter coniuncto vlla eius facultas eſt. Si qua enim eſſet, ea vel ab anima eſſet, quæ corporis forma eſt. ſed iam dictum eſt, ſine corpore anima nihil poteſt: multò ergò minùs poterit iuncta corpori, quãdò corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam. poteſt huius tale proponi exemplum: Si non poteſt aſinus ingredi ſine ſarcina, multò id minùs poterit onuſtus ſarcina. atque hoc exemplo videtur anima multò poſſe minùs cum corpore, quàm ſi eſſet illo deſtituta. At tamen ſine illo nihil poteſt. Redeo igitur ad id, quod initio dixeram, hominem à ſeipſo nihil poſſe. Multa quoquè alia pertexuit ille aduersùs Aegidium argumenta, vt poſſet habere occaſionem diù cum illo colloquendi. Alijs autem fratribus argumentorum eius acumen admirantibus, F. Aegidius ait: Valdè quidem malè locutus es, Guarde frater. itaque dic culpam tuam. Tum ille ſimulatè id fecit. Aegidius autem animaduertens eum non ſynceré id agerè, dixit ei: Frater Guarde, debitorem quidem te fateris, ſed non rectè. vbì autem irrita eſt debiti confeſſio, nihil poteſt ab homine reperi. Sed quęſo te, es'ne canendi peritus? Canas igitur mecum. ſimulque è manica ſua extrahens citharam, qualem ſolent pueri effingere, primam percuſſit fidẽ, rhythmos pronuncians: atq; ità ordine alias omnes percutiens fides, cuncta Guardi argumenta diſſoluit. Et prima quidem tacta fide, ſic ait: Non ego loquor de hominis eſſentia, priusquàm ille creatus eſſet. ità enim verum eſt nihil eum eſſe, nec poſſe quicquam: ſed de hominis iam creati eſſentia loquor: cui eſt à Deo tributa liberi arbitrij facultas, cuius aſſenſu poſſit & bonum & malum promereri. Itaque malè tu dixiſti, fallaciamque mihi ſtruere, & verbis tuis me decipere voluiſti. Nec enim Apoſtolus dicit de hominis eſſentia aut facultate, quòd nihil ſit, ſed quòd talis hominis merita nihil ſint: ſicut etiam alibì ait, Si charitatem non habeam, nihil ſum. Porrò etiam non ſum ego locutus de anima à corpore ſoluta, nec de corpore exanimi, ſed de homine viuente: qui diuinæ obtemperans gratiæ, poteſt, ſi vult, bona opera efficere: itemque gratiæ renitens, poteſt malè facere, quod non eſt aliud, quàm à bono aberrare. Quòd autem dicis corpus corruptibile aggrauare animã, ijs verbis nõ detrahit ſcriptura homini liberam benè vel malè agendi voluntatem: ſed id vult, voluntatem, intellectum & memoriam rebus corporalibus occupari. indè enim ſequitur: Et terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Non enim ſinunt tales animam ſuam liberè va-

Marginalia: Gal 6. — Sap. 9. — Miro modo ſoluit cuiuſdam argumenta. — Liberũ arbitrium homini attributum. — 1. Cor. 13. — Sap. 9. — Ibid.

care cogitandis & inquirendis rebus cæleſtibus, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, quandoquidem virium animæ acumen multiuariæ occupationes, tum etiam moleſtiæ terreni corporis multis retundunt & impediunt modis. Conſtat ergò Guarde frater, te non rectè locutum. Atque hoc pacto omnes Guardi quæſtiones & rationes diſſoluit, ità vt tandèm ex animo culpam ille ſuam ediceret, fatereturque poſſe aliquid creaturam. Tum verò F. Aegidius, Iam, inquit, ſyncera eſt culpæ tuæ enunciatio. Vis'ne autem etiam apertiùs doceri, quippiam poſſe creaturam? ſimulque ſursùm aſcendens, exclamauit voce terribili: O vos apud inferos damnati. Reſpondit autē ſibijpſi voce valdè miſerabili ex perſona damnatorum, tremens & gemens, adeò vt terrore afficerentur omnes, clamauitque: Eheu, vę nobis, væ nobis. Deindè in ſua perſona loquens, Dicite nobis, inquit, qua cauſa ruiſtis in tartarum? atque ipſe ſibi reſpondit: Quòd non abſtinuimus à malo, quod vitare potuiſſemus: bonumque, quod facere poteramus, neglеximus. Rursùs ex perſona ſua, O vos miſeri, perditi & damnationi addicti, quidnam facturi eſſetis, ſi vlla vobis poſſet obtingere agendæ pœnitentiæ facultas? & reſpondit: Libenter totius orbis terrarum humum ſensìm fodiendo egereremus, ſi liceret pœnas euadere, nullum vnquàm eheu finem habituras. Eius enim laboris tamen eſſet aliquandò finis, ſupplicia noſtra ſunt ſempiterna. Tum ad F. Guardum verſus Aegidius, Audis, inquit, Guarde, poſſe aliquid creaturam? ſubijciensque, Dic mihi, ait, Guarde frater, guttula aquæ incidens in mare affert'ne mari nomen ſuum, vel potiùs mutatur in illud? Guardo reſpondente, ſubſtantiā & nomen guttulę abſorberi à mari, eiusque appellari nomine: F. Aegidius coram omnibus paſſus eſt ecſtaſim. dicebat enim de natura humana, quæ diuinæ eſſentiæ comparata, eſt inſtàr guttulæ ad vniuerſum mare collatæ.

Cur damnati luant pœnas ſempiternas.

Facilè patitur ecſtaſim.

Poſtquàm autē Dei ſeruus F. Aegidius ſtrenuè excoluerat vitam actuoſam, cuius typus fuit Lia, lippis oculis, portionis ſenſitiuæ paſſiones & perturbationes edomando: ad Rachelis, id eſt, vitæ cōtemplatiuæ amplexus ſe contulit: quæ quidem ſcribitur fuiſſe decora facie & venuſto adſpectu. Atque ità totum ſe accōmodauit perfectæ tranquillitati & ſerenitati pectoris ſui, ſuſtulitq; eum omnipotens Deus ad eam cōtemplationis ſublimitatem, ad quam ea tempeſtate vix aliū quenquam. Cùm iam ſex annis fuiſſet cōuerſus ad Deū, ageretq; extra Peruſiā in eremitorio Fabrionenſi, quadā nocte pijs vacantem precibus, adeò eum Deus ſuauitate & conſolatione repleuit, vt putaret animā è corpore migraturā. Senſit enim mori corpus, primò pedes, ac deindè cetera membra, donèc anima exceſſit è corpore. A corpore autē egreſſa, mirè delectabatur contemplatione ingentis pulchritudinis ſuæ. erat enim ſubtilis admodùm & luculēta, ſuprà quàm vllus capiat humanus intellectus, vtì ipſe ſub mortem ſuā retulit. Rapta indè eſt illa ſancta anima ad arcana cæleſtia contemplanda, quæ tamen nulli vnquàm voluit expreſsè reuelare, dicens beatum eum eſſe, qui ſecreta Dei benè conſeruare nôrit. At paulò pòſt, nè magnitudo reuelationum extolleret eum, cùm in cella oraret, apparuit ei dæmon ſpecie tam horrenda, vt præ terrore loquendi facultatem propè amitteret. Tum humì ſe proſternens, corde implorauit auxilium Dei (ore enim loqui non poterat) ac deindè liberatus eſt. Expertus tum fuit veriſſimè dixiſſe beatum Franciſcum, ſatanæ formam tam eſſe immanem & horridam, vt nemo ad ſpatium Dominicæ precationis poſſit eum ſalua vita intueri, niſi diuinitùs confirmetur.

Gen. 29.

Anima eius rapitur extra corpus.

Formæ dæmonū horridiſſimę.

Triduo ante Chriſti natalem, cùm eſſet in Tuſcia eo loco, quem Sethonam vocant, ieiunâſſetque diebus quadraginta, quod S. Martini ieiuniū appellant, nocte in preces incumbenti apparuit Dominus Ieſus, viditq; eum oculis corporeis: ſed prēter humanitatē eius, oculis internis quiddā vidit ineffabile, quod nec poſſet nec auſus eſſet explicare. Durauit autem hęc apparitio per interualla ad dies tredecim: ſed cùm humana imbecillitas incomprehenſam illā claritatem ferre non poſſet, ſtudioſè rogauit Dominū, nè tanto onere ipſum afficeret, ei ferendo inidoneum, quippè qui homo peccator, ruſticus, plumbeus & rudis eſſet. At quanto ille ſe cenſebat indigniorem, tanto in illo magìs cumulabat Deus gratiam ſuam. Poſt eam autem apparitionem & crebrò & facilè ac ſubitò mentis patiebatur exceſſus, manſitque deincèps admodùm ſolitarius, parumque exibat è cellula ſua, vt gratiam diuinitùs acceptam fideliter conſeruaret, prorsùs vitans ſermones omnes ocioſos & murmura. Totiès verò rapiebatur in Deū, quotiès aliquid audiret vel de

Chriſtus ei apparet.

Familiares ei ſunt mentis exceſſus.

Deo,

Deo, vel de gloria cœleſti, aut paradiſi amœnitate: manebatque eodem loco immotus. Itaque pueri & opiliones, ab alijs docti, cùm eum viderent, clamabant, Paradiſus, paradiſus. Id verò ille audiens, mox ſursùm rapiebatur. Quam ob cauſam fratres cum illo collocuturi, cauebant nè paradiſi mentionem facerent, veriti nè eius colloquio priuarentur. Et ipſe Aegidius ab omni ſe hominum conuerſatione ſubducebat, non modò ſecularium, ſed etiam fratrum, dicebatque eum qui benè ageret negocium animæ ſuæ, etiam accuratiùs aliorum ſaluti conſulturum: parua autem negligẽtia & exigua culpa poſſe magnam amitti gratiam, quæ poſteà recuperari vix queat.

F. Iacobus à Maſſa, laicus valdè deuotus & pius, qui ſolebat apud S. Claram degere, ſingulari quadam contemplationis gratia à Deo donatus fuit: cumque crebros paterertur mentis exceſſus, nec ſibijpſi fideret, fratrem Aegidium conſuluit, quid agendum ipſi eſſet ea gratia arridente. Fratre autem Aegidio dicente, vt neq; adderet quicquam, nec demeret, & quoàd poſſet fugeret multitudinem: ille rursùs petijt hæc ſibi clariùs explicari. Tum Aegidius: Quandò, inquit, mens apta eſt in præclaram diuinæ bonitatis lucem rapi & introduci, nihil ea vel addere debet per temeritatem, vel demere per negligentiam: amare autem, quantùm fieri poteſt, ſolitudinem, vt ad Dei gloriam eius gratia cuſtodiatur: hoc eſt: non tu tibi eiuſmodi adſcribes gratiam, nec pro tuo arbitratu certum illi tempus accommodabis: ſed cùm te ſenties permoueri diuinitùs, præſtò eris Domino tuo, eique te promptum exhibebis & offeres. Pro viribus autem declinabis hominum frequentiam, nocte ac die ſolus manens, excluſis ab animo ijs omnibus, quæ bona non ſint: atque ità in virtutibus progredieris. F. Iacobus à Maſſa.

In ea, quam diximus, apparitione Chriſti, & Aegidij raptu admiranda ei fuêre diuinitùs reuelata. Vidit enim ipſam Dei eſſentiam, & propter certam Dei cognitionem, quæ ei tunc collata fuit, fide adeò fuit deſtitutus, vt dicere ſoleret, ſi Miſſa cantanda ei eſſet, non ſe dicturum, Credo, in Deum, ſed, Cognoſco Deum, factorem cæli & terræ: quippè quem ego ipſe vidi. Fides autem de ijs rebus eſt, quæ non cadunt ſub adſpectum, nec tamen dubitatur, quin ſint. Sed hæc fides tum deſinet, cùm Deum in cælis videbimus, ſicuti eſt. Fuit verò Aegidius raptus extra corpus in tertium cælum, vbi cum Apoſtolo, multa didicit arcana & occulta ſapientiæ Dei. Solebat autem dicere, ſe quatèr eſſe natum: Primò ex matre: deindè in baptiſmo: tertiò in monaſticæ vitæ profeſſione: quartò cùm ſic ei Chriſtus ſe viſendum præbuit. Semper admodùm iucundus & hilaris fuit: ſed ei ſummoperè dolebat, quòd ſuſtentandi corporis cura aliqua ſuſcipienda ei eſſet: cupiebatque folijs arborum veſci, vt poſſet vitare hominum conuerſationem. Diebus Dominicis & ſolennibus ſacram percipiebat Euchariſtiam cum multa deuotione, atque illos dies totos impendebat precibus & ſanctis meditationibus. Porrò præ eximia fide ac pietate, Eccleſiaſtica ſacramenta & ius Pontificium non mediocri reuerentia proſequebatur: cumque audiret quippiam referri ex decretis & conſtitutionibus Eccleſiaſticis, valdè id cõmendabat, dicebatque: Nos indocti & miſeri non agnoſcimus bonitatẽ tuam ó ſancta Romana Eccleſia. Tu enim doces nos viam ſalutis: tu viam paras & munis, qua ad ſempiternam gloriam proficiſcamur. Venerunt quandoque ad eum duo Cardinales, vt audirent ſpiritales & vitales ſermones eius. iam enim ſanctitatis eius fama apud omnes peruulgata erat. Poſtquàm autem familiariter cum eo fuêre collocuti, rogabant eum, vt pro ipſis oraret. At ille, Ecquid opùs eſt, inquit, reuerendiſſimi domini, orare me pro vobis, quandò multò maiori vos fide & ſpe præditi eſtis, atquè ego? Illis ſciſcitantibus, quínam id fieri poſſet: Aegidius reſpondit: Vos in tantis opibus, honoribus & proſperis ſucceſſibus putatis vos ſaluos fore, cùm ego in miſeria & rebus duris atque aduerſis me damnatum iri formidem. Quibus verbis Cardinales non mediocriter ædificati, ea in animos ſuos demiſerunt. Mira ei diuinitùs reuelantur. 2. Cor. 12. Vide quantum tribuit Pontificum decretis, & Romanæ Eccleſiæ.

Septem quædam huic beato viro inerant, quibus ad perfectionis culmen perductus eſt. Primum fuit fides firma & conſtans. Secundum, ingens animi pietas & deuotio. Tertium, erga alios reuerentia. Quartum humanitas, benignitas & condolentia. Quintum, multa ſolicitudo. Sextum, eximia obedientia. Septimum, non mediocris erga Deum & homines pro acceptis beneficijs gratitudo. Sub finẽ vitæ, cùm iam in Ordine Minorũ fuiſſet annis quinquagintaduobus, moleſtiſſimas ſen- Septem eius præclaræ virtutes.

Sub vitæ finé infeſtos ſentit dæmones.

ſit maligni dæmonis vexationes. Cùm enim nocte quadam oraret, & poſt preces vellet quieti ſe dare, teterrimus dæmon in locum quendam adeò anguſtum eum depoſuit, vt nec ipſe mouere ſe poſſet, nec ſocius eum indè extrahere: ſola Dei gratia indè emerſit. Sæpè adeò moleſtum & infeſtum ſe ei præbuit ſatan, vt nonnunquàm fratrum opem imploraret. Veſperì ſe ad cellulam ſuam conferens, Nunc, inquit, imus ad cruces & certamina. Morte appropinquante, tātam ei debilitatem attulit febris, tuſſis, alijq́ue morbi, vt neque ſomnum neque cibum poſſet capere. A fratribus autem ad lectum quendam deportatus fuit, alicuius quietis & cōmoditatis captandæ cauſa. Pridiè autem eius diei, quo S. Georgij feriæ celebrantur, cùm nocte à fratribus eſſet in eo lecto depoſitus, & Peruſini apud eum excubias agerent, vt ſacrum eius corpus poſt obitum ſibi retinerent, cuidam illic adſtanti fratri ait: Dicito Peruſinis, eos vel propter miracula mea, vel ob meî in Sanctos relationem ſiue canonizationem nullam vnquàm pulſaturos campanam: nec aliud eis datum iri ſignum, niſi Ionæ prophetæ. Deindè quietiſſimus & placidiſſimus in lectulo decũbens, clauſis oculis & ore, abſque vlla membrorũ valida protractione aut commotione beatiſſimum reddidit ſpiritum eodem die, quo ante annos quinquagintaduos à S. Franciſco habitum monaſticum acceperat, putà ipſis S. Georgij martyris ferijs. Eius animam vidit ſancta quædam perſona cum multorũ fratrum aliorumq́ue animabus, è purgatorio dimiſſis, ad cælos euolare, Chriſtumq́ue ei venire obuiàm, & admodùm honorificè eum amplexari, adhibito cantu ſuauiſſimo, omnes cæleſtis patriæ regiones efficaciter penetrante.

Feliciſſimè decedit è vita.

Quo autem tempore in lectulo decumbebat ægrotus, etiam quidam Dominicanus frater in ſuo decubuit monaſterio, eademq́ue hora obijt, qua Aegidius. Apparuit autem poſt mortem cuidam fratri, ſummo eius amico, aitq́; valdè benè ſecum agi. Cùm enim, inquit, abirem è corpore, quidã frater Minorita Aegidius deceſſit: cui ob eius eximiam ſanctitatem id pręſtitit Deus, vt multas è purgatorio animas ſecum in cælum poſſet abducere. Patiebar ego tum dira ſupplicia, ſed eius meritis euaſi. atque his dictis, diſparuit. Frater autem, cui apparuerat, hæc alijs indicare nolens, ſubitò grauiſſimo correptus morbo eſt: ſed cōfitens ea cauſa id accidiſſe, quòd noluiſſet ſancti fratris Aegidij gloriam & virtutem euulgare, petensq́ue acciri tum Franciſcanos, tum Dominicanos fratres, poſtquàm hæc eis enarrauit, confeſtim ſanatus eſt. Obijt autem F. Aegidius anno ſalutis milleſimo ducenteſimo octogeſimotertio. Porrò Peruſini dum ſaxũ inquirunt, vndè eius condant monumentum, ſepulcrum marmoreum reperiunt, in quo hiſtoria Ionæ ſculpta erat. In eo igitur repoſuerunt corpus eius, ſicut ille ſub mortem prædixerat. Sepultus eſt extra Peruſiam in monte, in monaſterio Franciſcanorum, & multis claruit miraculis. S. Bonauentura doctor eximius de eo dicere ſolebat, præſtitum illi à Deo, vt poſſit efficaciter opitulari eis, qui ad animæ ſuæ ſalutem inuocent eum: idemq́ue Bonauentura gratias agebat Deo, ſe in ea incidiſſe tempora, quibus ſanctiſſimum hunc F. Aegidium & alloqui & videre potuiſſet.

Impletur eius prophetia.

S. Bonauenturæ de illo teſtimoniũ.

Etsi autem doctus humanitùs non fuit Aegidius, at tamen propter ſublimem mentis exceſſum, quo fertur raptus in tertium cælum, multa dicere cōſueuit vtilia & ſalutaria. Frater quidam conquerebatur ei, quòd adeò compelleretur externis vacare laboribus, vt vix poſſet perſoluere preces ſuas: dicebatq́; ſe propterea velle petere eremitorium, vt poſſet illic Domino in pace & tranquillitate ſeruire. Reſpondit ei Aegidius: Si eas ad Francorum regem, dicasq́ue ei vt numeret tibi mille argenti libras, putas'ne iure illum dicturum tibi, te quibuſdam agitari furijs talia ab ipſo petentem, cùm nullam ſibi nauaueris operam? Si verò magnos quoſdam & arduos eius cauſa exantlâris labores, qui tali ſint præmio digni, fidenter iam & meritò tãtam pecuniæ vim ab eo poſſis exigere. Si vis igitur in precibus tuis audiri à Deo, primùm illius cauſa laborandum tibi erit. Longè autem plus meriti habet vnum opus bonum pro alterius factum voluntate, quàm duo pro propria. Si quis tibi reſtituat manus, oculos, aut alia, quibus orbatus ſis, membra, cupidè ſanè illi tota vita tua inſeruies, nè eius beneficijs ingratus habearis. Et eccè prępotens Deus dedit nobis manus, pedes, oculos, cuncta & ſpiritalia, & temporaria & corporalia bona, nec tamen illi inſeruire volumus.

Meritum obedientię.

Dixit ei frater quidam, ſe multùm laborare pro deuotionis gratia promerenda, nec ſe illam tamen adipiſci. Cui Aegidius: Culpam, inquit, confitere tuam. Ille enim

enim, cuius ditione omnia continentur, quod hodiè non confert, cras fortaſsis largietur. Tu igitur hoc vnum duntaxàt cures, vt Domino fideliter ſeruias. Nam etiamsi quis à primis mundi initijs vſque ad ſupremum eius diem viuat, faciatque quicquid poteſt boni, non tamen poſſit ex ſe minimam Dei promereri bonitatem. Eſca quidem parata eſt, ſed non eſt, qui velit accipere. Alteri cuidam percunctanti, quo pacto tentationes effugeret, reſpondit, Tentationes fugere volēs, ipſum cælum fugit. Non enim coronabitur, niſi qui legitimè certauerit. Alius frater rogauit, quidnam poſſet Deo gratiſſimum facere: Aegidius autem manè reſpondit illi cantans: Vnam, vni. nec quicquam his addebat. Dicente fratre, ſe neſcire quid ea ſibi velint, Vnam, inquit Aegidius, animam ſine intermiſſione & abſque medio vni Deo commendabis.

2. Tim. 2.

F. Gratianus ait ad eum: Ego, mi pater, noui concionari, dare conſilia, & alia bona opera facere: ſed neſcio tamen, quid potiſſimùm ſequar. Quæſo te dicas, quid tibi cōſultiſſimum videatur. Aegidius reſpondit: Nihil potes gratius facere Deo, quàm vt teipſum à collo ſuſpendas. Perterrito illo ob huiuſmodi ſermonem, Aegidius ait: Qui ſuſpenſus eſt, non eſt ille quidem in cælo, at tamen terra ſuperior eſt, ſemperq; deorsùm reſpicit. Sic & tu facias. Quandoquidem necdùm datur tibi eſſe in cælo, mentem ſursùm erigas ab his rebus caducis, exerceasque te in virtutum operibus, de teipſo ſubmiſsè ſentiens, & Dei miſericordiam conſtanter expectans.

Facetè quidē, ſed ſanctè dictum, ſi rectè intelligas.

Adoleſcens quidam dixit beato viro, velle ſe religioſum fieri, & monaſterium petere. Tum ille: Si vis, inquit, iſthuc facere, abi & quamprimùm iugula parentes tuos. Adoleſcens verò eiulans, Quonam, inquit, pacto tantum ego in me ſcelus poſſum admittere? Reſpondit Aegidius: Nō ego te iubeo illos ferro necare, ſed gladio ſpiritali. Qui enim non odit patrem ſuum & matrem, non poteſt effici Chriſti diſcipulus.

Itèm aliud.

Luc. 14.

Frater quidam tentationibus preſſus, ſępè rogauerat Deum, vt ab ijs liberaretur, ſed id fruſtrà. Indicauit id igitur beato Aegidio, qui ſic ei reſpondit: Non mireris, frater mi, ſi permittit Deus te confligere cum hoſtibus, quandò tot ab illo affectus es gratiæ donis. Quanto enim potioribus armis rex inſtruit milites ſuos, tanto eos vult viriliùs dimicare. Sciſcitanti cuidā, qua ratione poſſet feruenter orare Deum, cor ſuum ſentiens torpore & frigore affectum: ità ait Aegidius: Ponamus regem quendam habere duos fideles miniſtros, quorum alter armis munitus ſit, alter inermis: mittere autem eum vtrunque, vt cum hoſtibus pugnam ineant. Armatus igitur ibit imperterritus ad certamen: inermis verò dicet regi ſuo: Vides, domine rex, me nullis tectum armis: at tamē amore tuî proficiſcar ad pugnandū aduersùs inimicos tuos. Cernens autem rex tātam illius erga ſe fidem, dicet ſatellitibus ſuis: Ocyùs paretis arma, quibus induatur fidiſſimus ſeruus meus, imprimatisque ei ſignum armaturæ meæ. Ità etiam, qui ad certamen orandi abſque deuotionis guſtu fidenter accedit, Deo prouidente, non fruſtrabitur rebus neceſſarijs.

Non ceſſandum à precibus, etiam cùm nō ſentitur deuotio.

Quodam illum conſulente, num monaſterium ingredi deberet, ſic reſpondit: Si quis valdè inops ſciret alicubì in agro reconditum theſaurum, putáſne quæſiturum illum ab aliquo, an eum theſaurū effodere deberet? Quanto ergò magis properare debent homines, vt reperiant vitæ æternæ theſaurum? Tum ille conſilijs eius parens, relictis omnibus, factus eſt monachus.

Rogauit aliquandò Aegidius Iureconſultum quendam benè eruditum, crederet ne præclara eſſe & eximia Dei dona. Illo reſpondente, ſe ſic ſentire. Aegidius ait: Ego verò teſtatum efficiam, te id non credere. Dic mihi, quanti ęſtimes omnes facultates tuas. Ait ille: Valent fortaſsìs mille pondo. Tum Aegidius, Iam ergò oſtendam, inquit, te non niſi ore credere. Si tu his mille pondo poſſis tibi cōparare centum millia, grande ſanè lucrum feceris: at tamen nolles hæc dare pro regno cælorum. cæleſtia enim tu pro nihilo ducis. Contrà Iureconſultus: Putas tu, ait, tantum quenque operari, quantum credit? Reſpondit Aegidius: Si benè & rectè tu crederes, etiam bonis operibus deditus eſſes: ſicut & ſancti omnes, qui bonorum operum valdè ſtudioſi fuêre. Quæ ſi rę ipſa perficere non potuerunt, affectu & deſiderio effecerunt, ſanctumq; deſiderium defectum operis ſuppleuit. Si quis vera perfectaq; eſſet fide prædirus, is ad talem pertingeret ſtatū, in quo ei plena ſecuritas præſtaretur. Qui verò ſummū illud atque æternum expectat bonū, quid illi poſſit malum

Viua & feruens fides hic accipienda.

malum officere? & qui æternis ſe credit dedendum ſupplicijs, quid illi poſſit conferre bonum? nec tamen debet vnquàm peccator, dum eſt in viuis, diuinam deſperare miſericordiam. Vt enim nulla tam eſt ſpinoſa aut nodoſa arbor, quæ non poſſit fabrorum arte plana & elegans effici: ità nullus eſt tam flagitioſus peccator, quem non poſſit ornare Deus gratia & virtutibus ſuis.

Nunquàm deſperandũ

Interrogatus quandoquè frater Aegidius à quodam, quidnam facere deberet, quandoquidem & benè agens, animo efferri ſe ſentiret, & malè agens, maiori afficeretur animi mœrore, & propemodùm deſperaret: ità ei reſpōdit: Optimè facis, ſi te peccâſſe doleas: ſed tamen etiam huic dolori adhibendus eſt modus, cogitandumque Dei potentiam longè propenſiorem eſſe ad miſerendum, quàm infirmitas tua fuerit ad peccandum. Quòd ſi agricola cogitet, Si quidem ſementem fecero, volucres cæli & beſtiæ terræ & ſemen & fruges comedent: nunquàm ſeminare auſus erit, nec habebit quod comedat: At ſapiens agricola ſerit tempore ſuo, ac deindè colligit annonam. Non ſunt igitur propter vanam gloriam bona omittenda opera. ſi enim ea diſplicet, ſemper & maxima & potiſſima operum portio permanet ea facienti.

Vita monaſtica quàm tutior ſit ſeculari.

Alio quodam ex ipſo perquirente, poſſit'ne diuinam ſibi conciliare gratiam, qui in ſeculo permaneat: ità ait: Poteſt quidem, ſed mallem ego gratiam vnam in monaſterio, quàm decem in ſeculo. Quæ enim in monaſterio obtinetur gratia, ea & creſcit facilè, & benè cuſtoditur: quòd is, qui monaſticum ſectatur inſtitutum, ab omni mundi ſtrepitu & ſolicitudine perturbante, quæ magnum adferunt gratiæ impedimentum, ſeiunctus ſit: alijque fratres pijs adhortationibus & ſanctis exemplis à malo eum retrahant, & ad bonum incitent. Porrò gratia, quæ in ſeculo percipitur, & citò ſolet amitti, & ægrè conſeruatur: quòd mundanarum tentationum ſolicitudo, quæ eſt perturbationum & inquietudinum parens, diuinæ gratiæ & impediat & perdat ſuauitatem: tum quoquè alij ſeculo dediti homines peſtiferis ſuaſionibus & pernicioſis exemplis eum, qui diuina gratia præditus eſt, à bono reuocent, fortiterque impellant ad perpetranda mala. Si quis enim velit rectè & inculpatè ſe gerere, cum non modò non adiutant, ſed irrident etiam: Dei autem inimicos tantum abeſt vt reprehendant, vt etiam efferant & extollant. Satius eſt igitur vna potiri gratia in libertate, quàm decem in eiuſmodi timoribus & periculis.

Mundi malitia.

Frater quidam rogauit Aegidium, vt pro ipſo Dominum deprecaretur. Cui Aegidius, Tu verò, inquit, ora pro teipſo. Quid enim alium pro te mittis, & tu interìm deſides, cùm poſſis ipſe iter facere? Illo dicente, ſe peccatorem eſſe, Aegidium autem Dei amicum, atque ea cauſa poſſe fidenter & pro ſe & pro alijs deprecari, Aegidius reſpondit: Frater mi, ſi omnes vrbis huius plateæ auro & argento plenæ eſſent, proclamatumque foret, licere cuilibet illud auferre, alium'ne pro te nuncium ablegaturus eſſes, qui tuo nomine id tolleret? Puto equidē teipſum iturum, nec ſatìs fiſurum alteri. Ità nimirùm Deus totum implet mundum, & poteſt inueniri ab vnoquolibet. Tu igitur ipſus eum adito, nec alium pro te mittas.

Hęc vir ſanctus modeſtiæ cauſa dicit, nō contra inuocationē Sanctorum.

Nobilis quidam conuerſus ad Deum, factus eſt Franciſcanus. Cum hoc magnâ interceſſit fratri Aegidio cōſuetudo & familiaritas, cùm eſſet in ſeculo. Poſtquàm autem religioſus factus eſt, nullam ei Aegidius voluit peculiarem exhibere familiaritatem, vt antè cōſueuerat, ſed ait illi: Frater chariſſime, nos vnius eiuſdemque familiæ ſumus, vnique Domino pariter famulamur. Mihi autem incompertum eſt, an gratum ſit Deo, vt ſic illi ſeruias, quemadmodùm ego te hortari velim. Fortaſsìs enim me hoc vel illud monente, illi viſum erit aliud abs te èxigere. Itaque non ſum ego deincèps ſolicitus de te, miſſamque facio omnem ſingularem erga te familiaritatem, qualis mihi ſolebat eſſe tecum, cùm ſecularis eſſes.

AVREA F. AEGIDII DICTA: PRIMO, DE VIA SAlutis *& perfectionis, & de fide atque charitate.*

SOlebat dicere F. Aegidius: Si ſeruari vis, non repoſcas à creaturis rationem eorum, quæ tibi eueniunt. Si ſaluus eſſe cupis, ſummoperè fugias honorem & conſolationem omnem, quæ poſſit percipi ex creaturis. Satanæ quidem conſolationes multò & ſubtiliores & deteriores ſunt, quàm eius tētationes, nec raro impellunt hominem in ruinam grauiorem, quàm afflictiones. Omnis ruina

na ingens,quęuis grandia pericula eò ferè accidunt,quòd vertex nimiùm erigitur: ſicut è diuerſo bona omnia conciliat capitis ſubmiſſio. Væ autem illis, qui etiam ob ſua maleficia honore affici volunt. Si meminiſti te creatorem offendiſſe tuum, debes aduerſa omnia à quouis illata ferre patienter. nec enim iure potes de illo conqueri. Si quis tecum contendat, cedas illi,& victor abibis: alioqui vbi viciſſe te arbitraberis, ad extremum victum te ſenties. Si vis benè & acutè cernere, erue tibi oculos: ſi vis audire perfectè, obtura aures, vt ſis ſurdus. Si vis rectè & præclarè loqui, præcide tibi linguam, vt obmuteſcas. Si vis probè efficere omnia opera tua, amputa manus tuas. Si cupis eſſe mẽbris omnibus integer & perfectus, mutiles ea. Si vis benè viuere, mortifica teipſum. Si vis benè edere, ieiunes. Si cupis dormire benè, vigiles. Si cupis lucrari benè, da operam vt perdas. Sapientiſſimus profectò eſt,qui ſic facit: ſed non omnibus id ſtudio eſt. Sunt autem hæc accipienda ſpiritaliter. Gratia Dei & virtutes inſtàr ſcalę ſunt & vię,qua cælum ſcandatur: vitia aũt & peccata via ſunt, qua deorsùm eatur. Peccata virus ſunt, virtutes & bona opera theriaca. Gratia alia aliam adducit, & vitium ſibi adiungit vitium. Gratia laudem ſuî reſpuit, vitium non fert ſuî contemptum. Animus in humilitate acquieſcit, & humilitatis filia eſt patientia. Cordis puritas cernit Deum,deuotio eum comedit. Si diligis, diligéris. Si times, timeberis. Si ſeruis, ſeruietur tibi. Si te rectè geſſeris erga alios, idem ab illis expectabis. Beatus autem ille eſt, qui ſic diligit, vt tamen non cupiat redamari: beatus qui ſic timet, vt timeri nolit: qui inſeruit alijs, nec appetit ſibi inſeruiri: qui erga alios probè ſe gerit, nec optat idem ſibi præſtari ab illis. Hæc autem cùm ſint ſublimia & præclara, ſtulti & vecordes ad ea non pertingunt. Tria quædam ſunt eximia & frugifera, quibus quiſquis præditus eſt, is malè corruere non poteſt. Primum eſt, afflictionem omnem ferre animo libenti atque ſedato. Alterum, ex bonis omnibus, quæ quis faciat aut percipiat, humiliorem atque ſubmiſſiorem fieri. Tertium, feruenter amare bona illa, quæ ſub adſpectum corporeum non cadunt. Ea, quæ homines mundani magìs faſtidiunt & reſpuunt, apud Deum & ſanctos eius maiori in precio ſunt. Homines miſeri quæ amare deberent,ea habent odio: & quæ odiſſe eos oportebat, ea diligunt. Sciſcitabatur aliquandò F. Aegidius ex fratre quodam,num bona eſſet anima præditus. Illo dicente, ſe id neſcire, Aegidius ait: Sancta contritio, ſancta humilitas, ſancta charitas, ſancta lætitia, ſancta deuotio animam faciunt ſanctam & bonam.

Peccator non habet vndè conqueratur, licèt afflictus

Gratia. Virtutes. Peccata.

Tria ſeruāt à ruina.

Hominum cæcitas.

De Fide.

QVicquid cogitari,dici,conſpici & tangi poteſt,non eſt comparandũ cum illis, quæ nec cogitari, nec dici, nec tactu percipi poſſunt. Sapientes & ſancti omnes, quotquot fuêre, ſunt & erunt, qui vel locuti ſunt, vel loquentur de Deo, nunquàm explicare potuerunt aut poterunt, quid ſit Deus, prout ille re uera eſt: immò dicta eorum omnia vel milliès minora ſunt Deo, quàm acies acûs vnius cælo, terra, & omnibus, quæ ijs continentur, minor eſt. Atque adeò vniuerſa ſcriptura ſacra quaſi balbutiens nobis loquitur, quemadmodùm ſolent matres balbutire cum infantibus ſuis, ipſas alioqui non intellecturis.

Deus incõprahenſibilis.

De Dilectione Dei & proximi.

CHaritas virtutes omnes antecellit. Beatus ille, qui non ſatiatur ijs rebus, quas perpetuò debet appetere. Dixit aliquandò F. Aegidius cuidam ſpeciali amico ſuo: Putas'ne te mihi charũ eſſe? Illo dicẽte,ſe ſic exiſtimare, Aegidius ait: Non tibi perſuadeas te à me diligi. Solus enim Deus conditor noſter amat creaturas ſuas,nec conferendus eſt amor noſter cum illius amore. Alius frater rogabat Aegidium, quid ſibi velit, quod propheta ait, Omnis amicus fraudulenter incedet. Cui ille ſic reſpondit: Fraudulentus ego ſum in te, quòd bonum tuum non efficio vt ſit meum. Quanto enim magìs id ego ſtudeo, vt tuum bonum meum ſit, tanto minùs in te fraudulentus ſum: & quo quiſque plùs lætatur alterius virtutibus, eo illarum erit magìs particeps: ſicut è diuerſo quanto quis plùs gaudet alterius malis, tanto quoque eorum fit ampliùs particeps. Itaque ſi vis mortalium omnium participare virtutes, eorum fac virtutibus læteris. Ità enim fiet, vt aliorum virtutes tuæ ſint, ſi tibi placeant: aliorum quoquè vitia nos cautos reddant, ſi diſpliceant. Atque hæc eſt ſalutis via, aliorũ virtutibus gratulari, vitijs

Quantùm nos amet Deus.

Ierem. 9.

Virtutes aliorum vt fiãt noſtræ.

vitijs mœrere: de omnibus ſentire benè, de ſeipſo malè: honorem habere alijs, ſeipſum pro nihilo putare. Quiſquis enim non vult honorare alios, nec ipſe honorabitur: & qui ignorat, ignorabitur: qui fatigari non vult, nec requie potietur. Labor omnium fructuoſiſſimus eſt, benignitati ac pietati ſiue cultui diuino deditum eſſe. Quicquid abſque charitate fit, nec Deo, nec ſanctis eius gratum eſt. Rebus ſuis fit homo inops, diuinis autem rebus locuples. Debet igitur res eligere diuinas, & contemnere ſuas. Nihil præſtabilius eſt, quàm gratum eſſe donis Dei, & ſeſe ob ſuam malitiam ſcire repræhendere. Vellem equidem me in hac ſtuduiſſe ſchola ab ipſo mundi exordio, & permitti mihi in ea ſtudere vſque ad extremum mundi diem: puta, in conſideratione & prædicatione beneficiorum Dei, & obiurgatione peccatorum meorum. nec tamen velim eſſe in gratijs agendis negligens. Videmus mendicos miris efferre laudibus illos, à quibus etiam parum accipiunt. Quales ergò nos oportet eſſe erga Deum noſtrum? Multùm ſanè ex animo ille nobis amandus eſt, qui nos ab omnibus vult ſeruare malis, & præſtare nobis bona omnia.

1.Cor.14. Exercitium vtiliſſimum

De Humilitate.

AD cognitionem Dei nemo poteſt pertingere, niſi per humilitatem. In via ſursùm contendere, deſcendere eſt. Perditio omnis, magnæ prolapſiones & caſus omnes, qui in mundo acciderunt, non aliundè acciderunt, quàm ab erecta ceruice, vel elato capite. Patet hoc in illis, qui in ipſo cęlo conditi ſunt, itemque in Adamo, in Phariſæo, & in permultis alijs: Contrà verò multa facta ſunt bona capitis ſummiſſione, vti poteſt animaduerti in ſanctiſſima Dei matre, in publicano, in latrone, alijſque plurimis. Si attendas Dei dona, iure potes ſemper demittere caput: ſi tua peccata conſideres, habes vndè meritò ceruicem inclines. Væ autem illi, qui etiam ob ſua malefacta honorari vult. Sublimis ille humilitatis gradus eſt, ſi quis cognoſcat ſeipſum ſemper eſſe contrarium bono ſuo. Eſt etiam ille quidam humilitatis gradus, ſi nolis retinere quod tuum non eſt, nec illud ceu tuum tibi vendices: hoc eſt: ſi ſoli Deo tribuas bona quæ habes, cuius etiam re vera ſunt: & tibijpſi imputes malitiam tuam. Beatus ille eſt, qui coram hominibus tam ſe vilem ducit, quàm coram Deo vilem ſe exiſtimat. Beatus qui nunc ſeipſum iudicat: is enim ab alio iudicio immunis erit. Beatus, qui pro alterius iudicio & ex obedientia fideliter vitam ducit ſuam: quod ſanè Apoſtoli fecêre etiam poſtquàm repleti fuêre ſpiritu ſancto. Qui pacem ſeruare vult, omnes debet ſibi anteferre. Beatus, qui in verbis & moribus ſuis non cupit haberi alius, quàm qualis ex Dei gratia eſt vocatus. Beatus, qui nouit diuinas celare reuelationes. nihil enim tam arcanum eſt, quod nolit reuelare Deus, cùm ei viſum fuerit. Si totius orbis homo ſanctiſſimus ſe cenſeat omnium peſſimum, is planè humilis eſt. Humilitas loqui neſcit, & patientia non eſt auſa loqui. Humilitas mihi fulminis inſtàr eſſe videtur, quod ferit terribiliter, nec vlla eius pòſt exiſtunt veſtigia. Ità enim & humilitas diſſipat omne malum, & odit peccata omnia, efficitque vt homo ſeſe nihilipendat. Humilitate Dei conciliatur gratia, & pax cum proximis. Quemadmodùm rex præpotens miſſurus filiam ſuam ad locum aliquem, non illam imponit equo fero, indomito atque contumaci, ſed benè manſuefacto, & commodè gradienti: ità quoquè Deus gratiam non confert ſuam elatis, ſed manſuetis & humilibus.

Perditionis omnis cauſa ſuperbia.

Luc.18. & 23.

Obedire alteri, quàm ſalutare.

Humilitas odit vitia.

De Timore Dei.

SAnctus Dei timor vitioſum pellit timorem, cōſeruatque ac tuetur ea bona, quæ nulla poteſt effari lingua, nulla mens cogitatione aſſequi. Timor Dei, eximium Dei donum eſt, quo non omnes præditi ſunt. Qui non timet, is nihil habere videtur, quod poſſit amittere. Timor Domini regit & protegit hominem, Deique gratiam ei impetrat. Si quis Dei gratia præditus ſit, timor Dei eam conſeruat. ſi ea careat, timor eam illi obtinet. Creaturæ omnes rationales, quæ prolapſæ ſunt, non eſſent lapſæ, ſi hoc dono inſtructæ fuiſſent. Sanctum hoc donum non niſi ſanctorum hominum eſt: quantoque maior homini ineſt gratia, tanto humilior & ſedatior eſt: nec ea virtus, quam quis minimè exercet, minor eſt alijs. Quiſquis vſque eò offendit Deum, vt ſit mortis reus, qua ille fronte auſus erit apparere coram illo? Beatus eſt, qui ſe ſentit verſari in hoc mundo tanquàm in carcere, quique ſemper veretur ſe offendere Dominum ſuum. Nuſquàm licet homini

Timoris Dei magna præconia.

mini in hoc mundo eſſe ſecuro, vbì inter medios degit hoſtes. A teipſo & tuî ſimilibus ſemper ſerua teipſum. Hoſtis noſter caro noſtra eſt, quæ cum hoſte tartareo ſemper oppugnat animam noſtram. Semper igitur plùs formidãdum eſt homini, nè à propria vincatur malitia, quàm quæcunque res alia huius mundi. Impoſſibile eſt Dei promereri gratiam, & in ea perſeuerare, niſi adſit ſolicitudo ſancta & timor ſanctus: quo timore qui deſtitutus eſt, certum habet ſuæ perditionis argumentum. Timor Dei facit hominem humiliter obedire, & ceruicem ad terram vſque ſub obedientiæ iugum deponere. Quanto eſt in homine auctior Dei timor, tanto ille in precibus magìs aſſiduus eſt. Qui verò ſanctæ orationis gratiam adeptus eſt, non paruo Dei munere affectus eſt. Quantunuis magna videantur hominis opera, non hominum æſtimatione metienda atque prædicanda ſunt, ſed bona Dei voluntate, & quatenùs ille ea commendat. Quod cùm nos lateat, vereri ſemper debemus omnia opera noſtra.

Quid maximè homini formidandum.

Gratia precandi.

De Patientia.

Quiſquis Dei cauſa æquo animo libens patitur aduerſa, is citò magnam obtinebit gratiam, & mundi huius dominus fiet, pedemque alterum in alio defiget ſeculo. Quicquid homo vel boni vel mali facit, ſibijpſi id facit. Non debes igitur ira permoueri, ſi qua tibi ab alio irrogetur iniuria, ſed potiùs dolere culpa illius. Quanto quis promptiori animo propter Deum fert iniurias & afflictiones, tanto apud illum maior eſt: quantoque imbecillior eſt & impatientior ad ferendum aliquid cauſa Dei, tanto apud illum minor eſt, nec cognoſcit, quid ſit Deus. Si quis malè de te loquatur, tu illi fer ſuppetias: ſi quis benè de te loquatur, in Deum id refundas. Aliorum dicta & facta laudibus efferas, tua vituperes. Cùm aliquis tecum iurgatur, ſi vis abire victor, cedas illi. Quid cauſæ eſt, quòd ægrè ferimus afflictiones? Non concupiſcimus medullitùs ſpiritales conſolationes. Nullum tu iniuria afficias; ſi quis verò tibi iniuriam faciat, feras id humiliter & comiter propter amorem Dei, & in remiſſionem peccatorum tuorum. Longè præſtabilius eſt & cõducibilius, magnam iniuriam Dei amore abſque murmure perpeti, quàm centum famelicos homines quotidiè paſcere, & multo tempore ieiunare vſq; in veſperam, donèc ſtellæ emicent in cælo. Ecquid verò prodeſt contemnere ſeipſum, & eneruare atque affligere corpus ſuum ieiunando, vigilando, precando, atque alijs modis caſtigando, ſi interìm ne vnam quidem poſſimus ferre à proximo illatam iniuriam: cùm tamen indè plus liceat obtinere præmij, quàm ex omnibus propria voluntate ſuſceptis? Pati enim iniuriam abſque murmure multò plùs peccata expiat, quàm largi lachrymarum imbres. Beatus eſt, qui ſua peccata & Dei beneficia ſemper in oculis & in conſpectu ſuo proponit. is enim placidè tolerat preſſuras & anguſtias omnes, magnam indè cõſolationem habiturus. Beatus, qui nullam expetit conſolationem ab vlla creatura, quæ ſub cælo eſt. Qui ſua ſemper peccata verſat ob oculos, is nulla afflictione frangitur. Quicquid habes boni, id Deo acceptum referes: moleſtias verò & afflictiones omnes peccatis tuis imputabis. Etiamsì quiſpiam bona illa omnia & feciſſet & faceret, quę mortales vniuerſi fecêre & facturi ſunt, ſi tamen ſeſe intùs benè inſpiceret, comperiret ſeipſum ſemper bono ſuo cõtrarium. Frater quidam aliquandò percunctatus eſt ex Aegidio, quid faciendum eſſet, ſi multæ afflictiones ipſis acciderent: accepit autem eiuſmodi ab eo reſponſum. Etiamsì Deus è cælo lapides & ſilices plueret, non poſſent tamen officere nobis, ſi tales eſſemus, quales eſſe deberemus. Si quis enim is ſit, qui eſſe debet, mala & moleſta omnia in bonum & in oblectationem ei verterentur. Sicut enim illi, qui peruerſa eſt volũtate, bonum mutatur in malum: ità illi, cuius eſt bona voluntas, malum abit in bonum. Omnia magna tum bona, tum mala intùs in homine ſunt, nec oculis cerni poſſunt. Mali dæmones ad noſtrã infirmitatem, ad noſtros labores & famem, omnemque proximis irrogatam iniuriam aduolant. Si vis ſaluus fieri, nullam creaturam in ius voces. Sancti homines bona agunt, & mala patiuntur. Si agnoſcis te offendiſſe Deum creatorem tuum, fatearis etiam dignum te eſſe, quem creaturæ omnes perſequantur, vlciſcanturque iniurias abs te illatas Domino tuo. Quicquid ab vlla creatura moleſtiæ tibi infertur, id bono feres animo. neque enim poteris iure de quauis creatura conqueri, quandò benè commeruiſti ab omnibus malè accipi & affligi. Præclara virtus eſt, vincere ſeipſum. qui enim victor eſt ſuî, omnes ſuos vicit hoſtes, & bona omnia

Patientiæ magna vis.

Iniuriã ferre placidè quàm gratum Deo.

Nulla aduerſa nocẽt benè animo conſtitutis.

Nunquàm conquerendũ de alijs, nos affligentibus.

ff conſe-

conſequeretur. Eximia is virtute præditus foret, qui ſe fineret vinci ab omnibus: talis enim mundi eſſet dominus. Si ſeruari vis, diligenter in id incumbas, vt deſperes conſolationē omnem, quam vlla poſſit mortalis adferre creatura. Multò enim grauiores & perículoſiores ruinas pariunt cõſolationes, quàm res aduerſæ. Equus generoſa eſt indole & habitudine. nam quãtumuis incitato feratur curſu, at tamen ſeſſor eius in quamlibet partem flectere eum poteſt, & quò vult cunque impellere. Ità ſanè etiam homines alijs ſe in ſuo curſu gubernãdos permittere deberent. Religioſus quidam aliquandò querebatur grande quoddam obedientiæ onus ſibi impoſitum, ſed dictum eſt ei à F. Aegidio: Amice, quanto plùs obmurmuras, tanto tibijpſi grauiorem efficis ſarcinam: quo autem humiliùs obedientiæ præcepto te ſubdideris, eo & faciliùs & ſuauiùs feres. Non vis humiliari in hoc ſeculo, & tamen in futuro honorari vis. Laborem reſpuis, & quiete potiri vis. Perdere nihil vis, & lucrari te poſſe confidis: ſed falleris planè. per ignominiam enim pertingitur ad gloriam, labore paratur quies, iactura peruenitur ad lucrum. Iam antiquitùs vulgò dici ſolet: Qui non vult dare quod amat, is non obtinebit quod deſiderat. Non mireris, ſi interdùm proximus te perturbet. Nam & Martha, alioquì bona, voluit Dominum aduersùs ſororem ſuam commouere, immeritò de illa conquerens. Accuratè ſemper des virtutibus & gratitudini operam, & pugna viriliter aduersùs vitia tua, ſedatoque & forti animo feras preſſuras, ignominiam, afflictiones & iniurias: quod non eſt aliud, quàm vt vincas teipſum. Parum enim eſt multas Domino lucrari animas, niſi etiam teipſum vincas.

Luc. 10.

De ſancta cordis ſolicitudine & alacritate ſiue vigilantia.

Virtus ſine cura nõ obtinetur.

HOmo ocioſus, & animi alacritate ac vigilantia deſtitutus, & præſenti & futuro ſe priuat ſeculo, & neque ſibi, neque alijs vtilis eſt. Fieri autem non poteſt, vt abſque ſolicitudine & labore virtus obtineatur. Homo ætate iuuenis ſi laborem refugiat, regnum cælorum refugit. Sicut malũ ocium ad mala omnia perducit, ità ſancta quies & bonum ocium in cælum adducit. Iure quidem ſolicitum inprimìs oporteret eſſe hominem ad fideliter conſeruanda diuinitùs ipſi collata chariſmata, & ad ea in opus ſtrenuè conferenda. Sæpè enim amittuntur fructus propter folia, & frumentum propter paleas. Plus eſt, benè nôſſe cuſtodire Dei dona, quàm ea adipiſci. Nam etiamſi ea adeptus ſis, ſi conſeruare neſcias, nunquàm locuples eris. Non eſt autem magnum, ſcire ea cuſtodire, nec ſcire adipiſci. Multi multa lucrantur, nec diteſcunt tamen: quippè qui parta non cuſtodiant. Plerique paulatìm lucrantur, & fiunt opulenti, quòd nôrint ſeruare ea, quæ lucrati ſunt. Quantam aquarum molem congereret Tyberis, ſi non continenter præterfluerent? Volunt homines à Deo mercedem habere immenſam & infinitam, nec tamen volunt ei niſi ad mēſuram & ad certum tempus ſeruire. Qui ſine fine & abſq; modo amari & mercedem recipere vult, debet ſine fine & abſque menſura ſeruire. Homo ſua incuria & negligentia perdit perfectionem ſuam. Dixit quandoque F. Aegidius cuidam Romam ituro: Cùm fueris in itinere, non te occupes ijs, quę viſurus es: ſed noueris bonam monetam ab adulterina ſecernere. Verſutus admodùm eſt hoſtis noſter, & diuerſos paſsìm per viam tetendit laqueos. Beatus eſt, qui pro Dei amore corpus ſuum frugiferum reddit, nec tamen pro ijs bonis, quæ facit, vllam in terris mercedem expetit. Si quis dicat homini egentiſſimo, Hanc rem ego triduo tibi commodo, vt poſſis ea lucrum facere (Magnum enim licebit ea, ſi voles, theſaurum comparare) Si pauper ille id ſciret, quis dubitet ea libenter vſurum compendij ſui cauſa? Nos corpus habemus nobis commodatum: totum autem tempus vitæ noſtræ eſt tridui inſtàr, ſi ad æternitatē conferas. Si vis rebus partis frui, da operam vt lucreris. Quòd ſi laborare nolis, non pertinges ad quietem. Si agri & vineæ omnes totius orbis terrarum vnius ditione continerentur, nec tamen ab eo colerentur, quem, oro, ex ijs fructum percepturus eſſet? Si quis autem paruam habeat agrorum & vinearum portionem, eamque benè colat, multos indè fructus colligit. Malè agere volenti rarò opùs eſt conſultore: qui autem benè facere meditatur, multos conſulit. Vulgi eſt dictum ludicrum: Non eſt quòd apponas igni ollam tuam, ſpe fretus proximi tui. Non efficit hominem beatum ſola bona voluntas, niſi ea bonis operibus declaretur. Ea enim cauſa Deus largitur homini gratiam ſuam, vt eam bonis operibus proſequatur. Quidam magno animi mœrore preſſus rogauit F. Aegidium, vt ipſum cõſolaretur. Reſpondit

Deſidia hominum.

Multi laquei dæmonum.

Volũtas bona in opus cõferenda.

dit autem ei Aegidius: Studeas benè viuere & benè agere, & Dominus te conſolabitur. Niſi enim quiſque in ſeipſo locum Deo præparet, nullam ex creaturis capiet conſolationem. Ecquis tandem eſt, qui non & animæ, & corpori ſuo optimè conſultum velit in hoc ſeculo? Et tamen nos neque animæ neque corporis vtilitati ſtudemus. Poſſem equidem ſanctè iurare, eum qui iugum Domini ſibi vult leuius reddere, illud potiùs aggrauare: quique illud ſibi aggrauet, leue id efficere. Qui futurum condidit ſeculum, is etiam præſentis eſt conditor: poteſtque ex ijs bonis, quæ in illo futuro confert ſeculo, quippiam etiam in præſenti largiri. Corpus autem etiam animæ bonis fruitur: ſiquidem & mala & bona animæ in corpus redundant. Dicente autẽ fratre quodam ſe fortaſsis priùs moriturum, quàm quicquam poſſet ſentire boni: Aegidius reſpondit: Pelliones habent pellium notitiam, ſutores calceorum, ferrumque nôrunt fabri, & in ſua quiſque arte peritus eſt. Sed quinam poteſt eius artis quiſquam habere notionem, quam non didicit? Putas tu magnos heroës in fatuos & amentes eximia conferre dona? Minimè id illi faciũt. Bona opera via ſunt ad bona omnia: ſicut malefacta via ſunt ad mala omnia. Beatus ille eſt, cui nihil eorũ, quæ ſub cęlo ſunt, offendiculum præbet: ſed ex omnibus, quæ vel videre vel audire contingit, ſtudet effici melior, atque indè aliquid colligit emolumenti, cunctaque in partem mitiorem interpretatur. Sæpè enim iudicia hominum longè alia ſunt, atquè Dei. *Bona & mala opa quò perducant.*

De mundi contemptu.

VAE illi, qui animum, deſiderium, vires & facultates ſuas in res terrenas atque caducas confert: eoipſo perdens ſempiternum Dei regnum & bona ſemper manſura, quę præ illis vilibus negligit & poſtponit. Si ad ſingulas aquilæ in ſublime volãtis alas ſingulæ ædis S. Petri, quæ Romæ eſt, trabes appenderentur, non poſſet illa tam volare ſublimiter. Multos ego video ſudare, vt ſua curent corpora: paucos in id incumbere, vt animas ſuas curent. Ecquis tantum ſuſcipit laboris pro anima ſua, quantum pro ſuis corporibus ſuſcipiunt lapicidæ & qui metalla effodiunt? Hominem auarum iure comparaueris talpæ, qui hoc ſolum putat bonum, euertere humum & in ea demorari: cùm ſint multa alia longè potiora, quæ is ignorat. Volucres cæli, beſtiæ terræ & piſces maris rebus neceſſarijs contenti ſunt: ſed cùm non poſſint hominem explere vllæ res terrenæ, quin plura ſemper concupiſcat, ſatis indè apparet non eum ad hæc caduca & labentia conditum, ſed ad alia præſtantiora. Corpus propter animam factum eſt, & hic mundus inferior propter illum ſuperiorem. Eſt autẽ eiuſmodi ager hic mundus inferior, vt qui eius maiorem partem obtinet, idem obtineat deteriorem. Solebat referre F. Aegidius, diſplicuiſſe S. Franciſco in formicis curam illam ingẽtem, qua ſibi victum parant: plùs verò delectatum eum fuiſſe volucribus, quòd non congregent in horrea ſua. Corpus noſtrum inſtàr porci eſt, auidè ad lutum properantis, & in eo ſe volutantis. Caro noſtra ſimilis eſt ſcarabæo, quem delectat ſemper equinum verſare ſtercus. Caro noſtra tanquàm quidam ſatanæ pugil eſt. Sciſcitanti cuidã fratri, quo pacto vitari poſſint corporis vitia, ſic reſpondit Aegidius: Qui vult aliò transferre ſaxa ingentia & trabes grandes, non tam viribus, quàm ingenio ſibi vtendum putat. Ità & hìc faciendum eſt. Culpa omnis caſtitati officit. Eſt enim caſtitas ceu mundum ſpeculum, quod tamẽ anhelitu obſcuratur. Fieri non poteſt, vt Dei obtineat gratiam is, qui vitijs carnalibus delectatur. Itaque in omnem licèt partem te verſes, non comperies aliud, niſi vt pugnes aduersùs carnem tuam, quæ te nocte ac die prodere vult. Eam qui vincit, omnes ſuos inimicos ſuperat, & ad omne bonum pertingit. Dicebat etiam: Præ cunctis virtutibus ego caſtitatem eligerem. Quodam autem dicente, Eſt'ne charitas caſtitate pręſtantior? reſpondit: Quid eſt caſtitate caſtius? crebroque canebat: O ſancta caſtitas, qualis es? qualis es? Certè talis es & tanta, qualem & quantam te homines ſtolidi non intelligunt. Roganti verò fratri, quid ipſe diceret caſtitatem, Ego, ait, caſtitatem voco, omnes ſenſus diuinæ gratiæ conſeruare & cuſtodire.

Multi ſuam curant cuticulam, animas negligunt.

Corporis vitia vt poſſint vitari.

Pugnãdum cum carne.

Caſtitatem maximi fecit Aegidius.

De tentationum infeſtationibus.

MAgna gratia nec tranquillè retineri, nec durare ſine tẽtationibus poteſt. Quò enim auctiori quis gratia præditus eſt, eò infeſtiores ſentit dęmonũ tentationes: nec tamen idcircò debet deeſſe gratiæ & donis Dei. Quò enim

enim eſt pugna acrior & difficilior, eò, ſi victor euaſerit, corona erit illuſtrior. Quòd igitur non valdè nos impugnamur, ea ratio eſt, quòd tales non ſumus, quales eſſe deberemus. Porrò recto gradienti itinere, nihil moleſtiam aut tædium affert. Mundi autem iter ingredientibus multa occurrunt moleſta & plena tædij, idque ad ſupremum vſque vitæ diem. Dicebat tum Aegidio frater quidam: Videris pugnantia dicere. Reſpondit ille: An non propenſiùs hominem bona voluntate præditum tentant dæmones, quàm alium? Quæſo te, ſi quis vendat res ſuas, vel milliès cariori precio, quàm ſint, quam indè moleſtiam aut tædium putas ei acceſſurum? Iis verbis quæſtio illa diſſoluta eſt. Aio igitur: Quanto quis virtutibus locupletior eſt, tanto acriùs oppugnatur, debetque accuratiùs ſibi à vitijs cauere. Dixit quandoquè ei frater quidam: Valdè me infeſtat tentatio quædam haud vulgaris, ſæpeque rogaui Dominum, vt ea me liberet, nec facit tamen. Reſpondit F. Aegidius: Quò rex quiſpiam milites ſuos potioribus inſtruit armis, eò vult viriliùs illos dimicare. Si quis autem ad orationis pugnam accedat quaſi inermis, quòd mente aridus ſit, nec ſentiat deuotionem, ſi fidum ſe præbuerit, Deus eius reſpiciet fidelitatem, armaque ſua imprimet ei. Ex ſingulis vitijs, quæ debellârit quiſpiam, ſingulas acquiret virtutes: & quæ vitia ſibi infeſtiora ſenſerit, ex iis amplius conſequetur præmium, ſi ea ſuperârit. Quacunque cauſa ceſſat quis pergere viam Domini ſui, ea cauſa amittit præmium ſuum. Plerunquè ſic ſe habent tentationes, vt agricola, qui ex vaſta ſylua, ſentibus & arboribus plena, molitur agrum efficere fertilem: ſed cùm abſque multo labore id cõſequi non poſſit, plerunquè ſubrepit ſuſcepti laboris pœnitentia, quòd plus operæ exigatur, quàm initio putârat: quodque non percipiat ſtatim fructus, quos ſperârat. At quandò tamen non planè abijcit conatum omnem, efficit tandèm ſolum fœcundum, & iam laboris non tædet propter vbertatem frugum, quas indè colligit. Dixit quandoquè frater quidam ad Aegidium: Fertur D. Bernardus aliquandò legiſſe ſeptem pſalmos abſque vlla animi diſtractione. Reſpondit Aegidius: Ego verò pluris id æſtimo, quàm ſi arx multa vi oppugnata, ab illis, qui intùs ſunt, ſtrenuè & fortiter propugnetur.

Optimus quiſq; acerrime impugnatur.

De Pœnitentia.

Seculares homines vt Dei gratiã obtineant.

QVæſiuit aliquandò Iudex quidam ſecularis ex Aegidio, qua ratione homines ſeculares Dei gratiam & virtutes faciliùs adipiſci poſſent. Reſpondit F. Aegidius: Primò danda illis opera eſt, vt ſe vnquàm peccâſſe doleant: & vt peccata ſua purè & apertè confiteantur, faciantque quod pro pœnitentia illis iniunctum fuerit. Deindè vt ſibi caueant à peccatis, & peccandi occaſionibus quibuſcunque. Poſtremò, vt in bonis ſeſe operibus exerceant, libenterque ferant in hac vita ea quæ moleſta ſunt: cuius rei exempla in ſeipſo nobis Chriſtus propoſuit.

De Oratione.

Peccator quid debeat rogare Deum.

ORatio & initium eſt & clauſula totius boni. Oratio illuſtrat animum, præſtatque boni & mali cognitionem. Debet quilibet peccator precari Dominum, vt faciat ipſum ſuam miſericordiam ſuaque beneficia, & propria peccata cognoſcere. Qui precari non nouit, is Deum ignorat. Quotquot ſalui fieri volunt, modò ſint rationis compotes, neceſſariò debent ſub vitæ finem Dominum deprecari. Si pudibunda & ſimplex fœmina filium haberet vnicum & inprimis charum, isque iuſſu regis ob aliquam culpam captus, ad ſuſpendium duceretur, ſciretque illa fœmina, ſe cum ſuis precibus poſſe à præſenti periculo liberare, an non quantunuis alioqui verecunda & ſimplex, nudo capite & paſſo capillo ad regem properaret, peteretque ſibi donari filium ſuum: Ità ſanè precari facilè diſcet, quiſquis peccatorum ſuorum pericula benè cognoſcit. Dicente autem quodam fratre, moleſtiſſimum videri poſſe, ſi is qui orat, nullam ſentire queat deuotionem, F. Aegidius reſpondit: Equidem conſulo tibi, vt ſimpliciter ſtudeas vtilitati tuæ. Si parum vini haberes in vaſe, cui fæces adiunctæ eſſent, num tu propterea vas confringeres, vinumque cum fęcibus commiſceres? Abſurdum id fuerit. Si molaris lapis interdùm non benè fruges terat, non ilicò eum confringit molitor, nec malleis diſſipat: ſed paulatim reparat eum, donèc rurſus commodam efficiat farinam. Ità & tu facies. Cogitabis te indignum, qui vlla à Domino in tuis precibus conſolatione afficiaris. Nam etiamsi quis à mundi exordio quotidiè tot fudiſſet [illegible] lachry-

Quid faciendum, cùm orans non

lachrymas, quot poſſit paropſis capere, nec ſic tamen diuinam mereretur conſolationem. Percunctanti quandoquè fratri, cur infeſtæ magis ſint tẽtationes orantibus, quàm aliâs, ſic reſpondit: Si quis litem alicui intendat coram iudice, modis omnibus is, in quem lis infertur, in eam curam incumbit, nè contra ipſum ſententia feratur. Ità & dæmones faciunt. Si loquaris cum hominibus, non valdè te ſentis impugnari ab illis: ſi autem ad precandum te conferas, animæ tuæ ſalutem curaturus, multa illorum experiris tela ignita in te conijci: neque tamen ea cauſâ debes preces intermittere, ſed in ijs conſtanter & viriliter perſeuerare. hæc enim ad æternam vitam via eſt. Quòd ſi velis omittere preces, non eris abſimilis illi, qui fugit è prælio. Cuidam fratri dicenti, videre ſe multos, qui inter orandũ magnam percipiant deuotionis & lachrymarum gratiam, ſibijpſi verò vix quippiam tale contingere, F. Aegidius ait: Labora tu fideliter & humiliter: quam enim gratiam hodiè non confert Deus, eam poterit largiri cras, vel etiam differre, prout viderit expedire ſaluti tuæ. Fac tu, quod in te eſt, & Deus faciet, quod ſibi viſum fuerit. Multis ictibus faber contundit ferrum, antequàm cultrum efficiat. Adeò verò vnumquenque de ſua ſalute oporteret eſſe ſolicitum, vt etiamſi totus orbis ad nubes vſque plenus eſſet hominibus, atque ex ijs non niſi vnus ſaluus eſſet futurus, ſinguli tamen pro data ipſis gratia conniterentur, ſperarentque ſe vnum illum fore. Alio tempore frater quidam rogabat Aegidium, quid faceret. Ille reſpõdit ſe malè facere. Illo porrò dicente, Et quidnam mali tu facis, cùm ſis Minorita? Aegidius alteri illic adſtanti fratri ait: Vter paratior eſt, Deúsne ad dandam, vel homo ad percipiendam gratiam? Illo aſſerente, propenſiùs Deum largiri ſuam gratiam, quàm nos recipere: Aegidius dixit: Rectène igitur nos facimus? Immò verò, inquit ille, malè facimus. Tum Aegidius ad illum, qui ei quæſtionem mouerat, Vides, inquit, verum me dixiſſe, cùm reſpondi, malè me facere, vt qui eius gratiam non ſemper recipiam. Multa bona opera diuinæ nobis ſcripturæ commendant, puta, paſcere eſurientes, veſtire nudos & id genus alia. At vbi Dominus de oratione ſermonem habuit, Tales, inquit, pater quærit, qui eum adorent in ſpiritu & veritate. Bona quidem opera ornant animam, ſed oratio inſigne eſt animæ ornamentum. Sancti religoſi quadam ex parte lupis ſimiles ſunt, ægrè è ſylua in publicum progredientibus, niſi magna compellat fames, nec etiam tunc diù hærentibus extra ſyluam. Cùm aliquandò frater quidam Aegidio familiaris diceret ei, cur non exiret ad homines ſeculares, eius colloquium expetentes, ille reſpondit: Ego ſic volo proximis ſatisfacere, vt tamen non noceam animæ meæ. Putas'ne libentiùs me daturum proximo, ſi haberem, mille libras, immò quatuor librarum millia, quàm meipſum? An non in Euãgelio Chriſtus dicit, Qui reliquerit patrem & matrem, fratres & ſorores propter nomen meum, centuplum accipiet? Romanus quidam noſtrum fuit complexus inſtitutum, cuius facultates æſtimabantur ſexaginta libris. Is igitur recipiet ſexagiès centena librarum millia. Apparet hinc magna eſſe, quæ Deus quibuſdam dat in hac vita. At nos cæci & obnubilati ſumus. Si quem videamus multa virtute & gratia præditum, ferre non poſſumus eius perfectionem. Qui benè religioſus & ſpiritualis eſt, nihil audire vult, nec alicubi morari ſuſtinet, niſi magna cogat neceſſitas, præterquàm in cellula ſua, ſemper ſecum manere cupiens. Solebat de ſe dicere F. Aegidius: Mallem equidem cæcus eſſe, quàm mundi huius formoſiſſimus, ſapientiſſimus, opulentiſſimus atque nobiliſſimus. Sciſcitantibus alijs eius rei rationem, ait: Vereor, nè iſthæc mihi impedimento ſint in via mea. Beatus planè, qui nihil cogitat, dicit, facit, quod repræhenſioni obnoxium ſit. Quæſiuit aliquandò F. Aegidius ex alio fratre, quid de contemplatione dicerent viri ſapientes. Illo reſpondente, quòd multa de ea dicerent, Aegidius ait: Vis'ne meam audire ſententiam? Dicente eo, ſe maximè id velle, Aegidius dixit: Contemplationis progreſſus mihi eiuſmodi eſſe videtur: Ignis, vnctio, eceſtaſis, contemplatio, guſtus, quies, gloria. Si gratiam in precibus ſentis, ora: ſi non ſentis, non ceſſes à precibus. Gratos enim habuit Deus etiam caprarum pilos, qui ei offerebantur.

Marginalia: ſentit deuotionem. — Cur orantes plùs vexet dæmon. — Salus ſua quàm cuique debeat curæ eſſe. — Iohan. 4. — Matth. 19. — Cellula ſua quàm grata bono monacho. — Cõtemplationis progreſſus.

De ſpiritali cautione.

SI vis videre benè, erue tibi oculos: ſi vis audire benè, obſurdeſcas. Si vis rectè loqui, mutus ſis. Si vis benè ingredi, præcide tibi pedes. Si vis amare benè, odi teipſum. Si cupis benè viuere, morere tibijpſi. Si benè lucrari ap-

Marginalia: Optimæ inſtitutiones.

petis, iacturam facias. Diteſcere ſi vis, pauper fias. Si vis viuere in delicijs, caſtiga corpus tuum. Si vis eſſe ſecurus, ſemper in timore te contineas. Exaltari ſi iuuat, humilia teipſum, & honorem habeto ijs, qui te contemnunt. Si vis adipiſci bonum, ferto malum. Si placet potiri requie, priùs labora. Sapientiæ haud vulgaris eſt, talem te præbere nôſſe. Sed cùm magna & præclara ſint hæc, non in omnibus inueniuntur. Etiamsi quis mille viuat annis, nec quicquam extrinſecùs agendum ei ſit, habebit ſatis ſuperque, quod intùs agat in corde ſuo, nec tamen numeris omnibus abſolutum ſe ſentiet. Si quis ignorat, ignorabitur. Væ nobis, qui Dei dona habemus, nec agnoſcimus: & qui ea non habent, non dant operam, vt obtineant. Fingunt ſibi homines Deum qualem volunt, & tamen ſemper ipſi manent ſimiles ſui.

1. Cor 14.

De Scientia vtili & inutili.

In eos, qui ſcire multa volunt, & nihil aut parum facere.

QViſquis multa ſatìs nôſſe cupit, caput ſuum valdè deprimat, & benè multa agat opera, trahatque per terram ventrem ſuum, & Deus eum docebit ſatis. Præcipua hominum ſapientia eſt, ſtudere operibus bonis, ſeipſum accuratè cuſtodire, & diuina obſeruare iudicia. Cuidam ſcholas adire volenti ſic aliquandò dixit F. Aegidius: Quarè te confers ad diſcendum, quandò ea ſumma eſt ſapientia, timere & amare Deum? quæ duo poſſint tibi ſufficere. Tantum enim quiſque habet ſapientiæ, quantum facit boni. Nè ſis nimiùm ſolicitus, vt poſſis prodeſſe alijs, ſed conſule tibijpſi. Volumus plerunquè multa ſcire propter alios, at parum propter noſipſos. Verbum Dei non eſt dicentis vel audientis, ſed opere illud exequẽtis. Multi natandi imperiti in aquas ingreſſi ſunt, vt alios extraherent, & ipſi pariter cum illis ſubmerſi ſunt. Si animæ tuæ ſalutem probè curas, obtinebis eam. Si rectè facias opus tuum, omnibus illis benè conſulis, qui tuì ſtudioſi ſunt. Præco verbi Dei, datus eſt diuinitùs populo lux, ſpeculum & vexillarius. Beatus eſt, qui ſic alios rectа ducit via, vt tamen ipſe nunquàm ab ea deflectat: ſicque alios docet currere, vt ipſe curſum ſuum non intermittat: atque ità locupletat alios, vt ipſe tamen interim pauper non fiat. Roganti fratri, vtrùm potius ſit, concionari, vel facere, ſic reſpondit: Cuius tu putas copioſius eſſe meritum, eius'ne qui ad S. Iacobum peregrè proficiſcitur, vel eius, qui alijs monſtrat viam? Video ego multa, quæ tamen mea non ſunt: audio multa, nec intelligo: dico multa, nec facio tamen. Colligitur hinc, ſolum viſum, auditum & locutionem ad ſalutem non ſufficere.

Cócionator quid eſſe debeat plebi.

De bonis & malis verbis.

Loqui benè & malè.

QVi bona loquitur, tanquàm os Dei eſt: qui mala loquitur, ceu quoddam ſatanæ os eſt. Cùm ſerui Dei conueniunt colloquendi cauſa, ſermo illorum inſtitui deberet de pulchritudine & iucunditate virtutum, vt maiori virtutum amore inflammarentur. Si enim ijs delectarentur, maiori eas ſtudio colerent, quantoque in ijs eſſent exercitatiores, tanto placerent eis magìs. Porrò quò quis vitioſior eſt, eò plùs indiget ſermonem conferre de virtutibus. Quanto enim ſæpiùs de illis loquitur, tanto earum capacior fit. Meo iudicio, non minor eſt virtus benè nôſſe ſilere, quàm benè ſcire loqui. Expediret, opinor, homini collum habere inſtàr gruis, vt ſermo per longos ductus meatus, tardiùs ab ore proficiſceretur.

De Perſeuerantia.

Sine perſeuerantia nõ fit quiſquã beatus.

ECquid prodeſt homini orare, ieiunare, præſtare eleemoſynas, caſtigare corpus ſuum, ſublimia de cæleſtibus experiri, niſi etiam portum ſalutis attingat? Fit nonnunquàm, vt ingens & inſignis nauis onuſta precioſis mercibus in mari ſit, ſed antè ſubmergatur, quàm poſſit in portum inferri. Quid verò illi prodeſt magnitudo & elegantia ſua? Contrà euenit interdùm, nauem vilem & vetuſtam, paucis inſtructam mercibus, cum multo labore per omnia maris diſcrimina incolumem tandèm ad portum appelli. Ità etiam multis accidit hominibus, vt meritò ſemper timere debeamus. Cùm primùm eſt plantata arbor, non ilicò grandeſcit: & quanuis producat flores, non ſtatim etiã fructus affert: neq; fructus ipſi, ſi quos ferat, confeſtim matureſcunt: atque etiam ij, qui iam maturi ſunt, non omnes edũtur ab hominibus, ſed partìm eos porci deuorãt, partim cõputreſcunt.

Eodem modo quis ad me fructus indè redire queat,ſi vel centum annis rogem pro cæleſti regno,ſi non perſeuerem in precibus vſque in finem? Duo quædam ſanè preclara & eximia ſunt,amare Deum,& cauere ſibi à peccato.His qui inſtructus eſt, nihil non boni habet.

De vita monaſtica.

EQuidem paruam mallem Dei habere gratiam in vita monaſtica,quàm longè maiorem in ſeculo. Multò enim plus periculi,& minus auxilij eſt in vita ſeculari, quàm monaſtica. Multi petunt monaſteria,ſed non præſtant ea,quæ monaſticum repoſcit inſtitutum: non abſurdè comparandi agricolæ,Goliath ſeſe induenti armatura,ſed ea vti neſcienti.Nec enim omnes poſſent in Bucephalo equitare,vitareque nè ab illo deciderent. Equidem non magnifacio venire in aulam regis,aut regijs affici muneribus: ſed id ego præclarum exiſtimo, ità vt par eſt,ſeruire nôſſe in aula regis.Mallem ſanè in ſeculo permanere,& ex animo diligere vitam monaſticam,quàm eſſe in monaſterio,atque illic irreligiosè vel non monaſticè viuere. Illuſtriſſima Dei parens, virgoque perpetua, nata quidem ex peccatoribus & peccatricibus,ſed abſque culpa originis,non fuit vitam profeſſa monaſticam,& tamen id eſt quod eſt. Debet religioſus quiſque ſibi perſuadere ſe non poſſe benè viuere,niſi in eo vitæ monaſticæ inſtituto,quod profeſſus eſt. Mihi quidem videtur Minoritarum Ordo diuinitùs in mundo inſtitutus in cunctorum hominum ſalutem atque vtilitatem: ſed væ nobis, ſi tales non ſumus, quales nos eſſe oportebat. Hic Ordo totius orbis & egentiſſimus & opulentiſſimus eſt,nec vllus vſque in præſens eo melior fuiſſe videtur: quippè quem Chriſtus ipſe ſeruauerit,& diſcipulis ſuis ſeruandum tradiderit. Diues is eſt, qui amat diuitem: ſapiens eſt,qui diligit ſapientem: pulcher,qui formoſum: nobilis,qui amat nobilem: putà Dominum Ieſum,qui benedictus eſt in ſecula, Amen.

Vitæ monaſticæ encomium.

De Obedientia.

QVanto religioſus homo arctiori obedientiæ iugo ſe ſubdit, tanto plures affert fructus: quantoque ſuis ſuperioribus magìs ſe morigerum præbet propter honorem Dei, tanto ſpiritu pauperior eſt, & purior à vitijs præ cæteris mortalibus. Homo obedientiæ ſtudioſus comparatur armato equiti,in egregio ſedenti equo,atque ſtrenuè & infracto animo cum hoſtibus confligenti: neque enim quiſquam eum lædere poteſt. Qui verò in monaſterio cum murmure degit ſub obedientia,ſimilis eſt militi nudo atque inermi,cum equo languido ad hoſtes proficiſcenti,à quibus plerunquè vulneratur,vel etiam capitur, in carcerem mittitur,aut trucidatur. Qui in monaſterio vult ſuo arbitratu & pro ſua voluntate viuere,rectà pergit ad inferos. Cùm boues ſub iugo trahunt aratrum, horrea frumentis implent: cùm autem iugo ſoluti vagantur per campos, magni quidem ſibi videntur, ſed in horrea nihil important. Sapientes & magni capita ſua humiliter ſubijciunt obedientiæ iugo: ſtulti autem & inſipientes capita ſubducunt, nec obedire volunt. Pluris autem ego facio, propter Deum obtemperare ſuperiori ſuo, qui homo eſt, quàm ipſi Deo iubenti parére. Qui Dei vicario obedit, etiam Deo iubenti facilè obediet. Meo quidem iudicio, etiamſi quis eò pertigiſſet, vt cum Angelis colloqui ei liceret, ſi tamen à ſuo ſuperiori accerſiretur,deberet,poſthabito Angelico colloquio,obtemperare homini, cui propter Deum ſe morigerum fore promiſiſſet. Quiſquis pollicitus eſt obedientiam,ac deindè à ceruicibus excutit obedientiæ iugum, tanquàm perfectius iter ingreſſurus,ille ſe magna quadam,licèt occulta,ſuperbia laborare declarat. Bona conſuetudo,via eſt ad virtutes omnes & omne bonum: praua conſuetudo,ad mala omnia via eſt.

Præclara obedientiæ laus.

Obedire homini quàm eximium.

Bona & mala conſuetudo.

De commemoranda morte.

ETiamſi quiſpiã à primo mundi die vſq; in præſens perpetuis fuiſſet affectus moleſtijs & afflictionibus, ſi illi iam liceret ad immenſa peruenire gaudia; quid oro officerent illi mala omnia tot annis tolerata? Contrà,ſi quis ab initio creati orbis vſque in hunc diem proſperrimis ſucceſſibus omniq; voluptate perfruitus ſemper eſſet, at nunc in ſupplicia ſempiterna abiturum ſe ſciret, quid cõmodi ex omni illa voluptatum & gaudiorũ affluentia caperet? Vir quidam ſecularis ait quandoquè F. Aegidio: Vellem licere mihi diù in hac durare vita, & abundare bonis omnibus. Reſpondit ei F. Aegidius: Sed ſi vel mille viuas annos,

& totius orbis dominio potiaris, quid præmij capies è carne tua, cui tam ſtrenuam cupis nauare operam? Si verò ad breue tempus rectè te geras, tibique probè inuigiles, mercedem poſteà percipies prorsùs ineffabilem.

De Contemplatione.

QVandoquidem nemini patet aditus ad contemplatiuam vitam, niſi qui ſit priùs probè & deuotè in actiua exercitatus, neceſſarium eſt vitę actuoſæ ſumma cura & ſtudio operam nauare. Is autem bonus eſt actiuæ vitæ cultor, qui etiamsì (modò id fieri poſſet) pauperes omnes mundi huius libens alere & veſtire, resque neceſſarias omnes eis præbere vellet, cunctas ædes ſacras & domos hoſpitales totius orbis extrueret, interìm nihilo minùs pro malo haberetur ab hominibus mundi huius, idque ipſe ſciret, nec aliud appeteret, neque tamen propter eà ceſſaret benè agere, immò verò etiam ſtudioſiùs multò, quàm antè, in bona opera incumberet, tanquàm nullam in hoc ſeculo neque expetens neque expectans mercedem: animo contemplans, quemadmodùm Martha in ſua actione valdè ſolicita, cùm ſororis adiutorium peteret, à Domino reprænhenſa eſt, nec tamen omiſit cœpta officia & opera ſua. Atque ità etiam quilibet homo bonus, actiuæ vitæ deditus, ob nullas repræhenſiones debet abijcere ſtudium bonorum operum, quippè pro quibus non temporariam ſed æternam mercedem expectet. Ad contemplandam diuinæ maieſtatis gloriam nemo pertingere poteſt, niſi feruente ſpiritu & precibus continuis. Feruore ſpiritûs inflammatur homo, & ad contemplationem euehitur, quandò corde & membris omnibus ità eſt conſtitutus, vt nihil neque velit, neque cogitet, præter id quod habet & ſentit. Is bonus contemplator dici poteſt, qui manus atque pedes ſibi amputauit, oculos euulſit, linguam, naſum & aures abſcidit præ ineffabili illa ſuauitate & iucunditate odoris ſpiritalis, nec quicquam ſub cælo aliud appetit: perindè vt beata Maria Magdalena, ad Chriſti pedes reſidens, tanta verborum eius ſuauitate affecta eſt, vt nullum ei ineſſet membrum, quod aliud aut vellet aut poſſet facere, quàm quod ipſa faciebat. Cumque ea cauſa non audiret ipſa, quid ſoror eius diceret, Dominus eam tuendam ſuſcepit.

Quis benè agat vitam actuoſam.

Luc. 10.

Bonus contemplator quis ſit.

Luc. 10.

De alijs virtutibus.

EX rebus temporarijs pauper fit homo, diuinis rebus diteſcit. Has igitur impensè diliget, illas odio habebit. Vt mundi via ſcatet vitijs & flagitijs, ità cæli via exultatione & virtutibus abundat. Gratia & virtutes creaturis præparatæ ſunt, clamantque & aiunt: Venite & complectimini nos: viam virtutum oſtendemus vobis: ſed miſer homo eas amplecti non vult. Cuius igitur culpa fit, quòd in miſeria & paupertate degit, quandoquidem Dominus eum ad ſe vocat, nec ille tamen conatur ad eum accedere, dignus ea cauſa ſupplicijs ſempiternis? Non parum periculi habere videtur, rogare Deum vt ſuam nobis det gratiam & virtutes. Si enim non viuas illis conuenienter, maiores Dei ſuſcipis inimicitias. Inter inſtituta vel ordines omnes alij placent Deo, alij diſplicent. Qui Deo placent, eorum duplex eſt genus: Alterum eſt Deum amantium, alterum Deo placentium. Amantes ſunt ij omnes, qui Deo ſeruiunt, amantque ea quæ ei placent, ſeu eius beneplacitum, & inter ſe diligunt, vt inuicèm ſibi placeant propter Deum. Ij quatuor oculos habent. Primus ſemper obſeruat, quid gratum ſit Deo. Alter in proximum intentus eſt ſemper, vt ei bonis exemplis præluceat. Tertius futura conſiderat. Quartus præterita inſpicit, exploratque num placeant Deo opera ſua, quæ fecit. Deo verò placentes ſunt ij, qui diligenter cauent, nè quid dicant vel agant, quod alijs offendiculo ſit: qui aliorum cruces & afflictiones ſuas putant, eisque integra animi voluntate famulantur. Hoc duplex hominum genus religioſorum Deo benè placet: qui verò in monaſterijs viuunt diſcordes, permanentque in rixis & contentionibus propter res temporarias, nec ſuæ ſalutis ſtudioſi ſunt, ij omnes Deo non placent: at poſſunt tamen per pœnitentiam eò redire, vt ei placeant: ſed interìm non procraſtinent, nè dum in malo perſeuerant, miſericordiæ ianuam ſibi ſentiant præcluſam, & à beatitudine excludantur. Præpoſiti, doctores Theologi, concionatores & ſacerdotes à Deo conſtituti ſunt, vt animas ad æternam adducant beatitudinem. Quotquot Dei verbum irrident, in ſuî damnationem illud audiũt. Quemadmodùm

Via mundi & cæli.

Ordo Deũ amantium.

Eorũ quatuor oculi.

Ordo Deo placentiũ.

modùm orto ſole non lucent nobis ſtellæ, ità Sol & Luna ad animæ beatæ ſplendorem obſcurantur. Argumentum certum eſt diuinæ gratiæ in homine manētis, ſi à nemine exaltetur, ſed deprimatur ſemper. Multiplex gratia & virtutes multæ precibus obtinentur. Prima gratia eſt, quòd homo intùs illuſtratur. Secunda, quòd in fide roboratur. Tertia, quòd cognoſcit vitia ſua. Quarta, quòd obtinet timorem Dei, vndè id fit, vt ſit humilis & ſibijpſi vileſcat. Quinta, quòd ſe peccâſſe dolet. Sexta, quòd dulces ab eius oculis manant lachrymæ. Septima, quòd eius purgatur conſcientia. Octaua, quòd ad meliorenſe frugem recipit. Nona, quod in patientia confirmatur. Decima, quòd ſe ſubmittit obedientiæ. Vndecima, quòd ſapientiæ, intellectûs, conſilij, fortitudinis, ſcientiæ, pietatis & timoris Dei dona acquirit. Duodecima, quòd ad Dei pertingit cognitionem & ſcientiam. Illi enim ſe Deus reuelat & oſtendit, qui adorat & laudat eum in ſpiritu & veritate. Deindè amore inflammatur, curritque in ſuauem odorem, guſtans illic tranquillo pectore, quàm ſuauis ſit Dominus. Cumque os ſuum admouerit Dei verbo, quo ſatiatur anima, quis illum ſeparare poterit à precibus, quibus ad contemplationem adducatur? Huc autem pertingere volenti quinque neceſſaria ſunt: Primum eſt, vt ſuperioris vitæ ſuæ peccata cum magna contritione & diſplicentia commemoret, & purè ea confiteatur, agatque pœnitentiam. Alterum, vt præſentia mala accuratè deuitet. Tertium, vt mala omnia impendentia ſiue futura vereatur. Quartum, vt Dei attendat miſericordiam, ipſum ad pœnitentiam expectantis, nec vlciſcentis apud inferos peccata eius ſecundùm iuſtitiam ſuam & pro meritis ipſius. Quintò, vt conſideret ineffabilia Dei beneficia, vt noſtra cauſa factus ſit homo, & tam immanes atque miſerandos perpeſſus ſit cruciatus, tamque ſalutares nobis inſtitutiones reliquerit. Cogitabit etiam gloriam ſempiternam, quam ille nobis promiſit. Longè potior virtus eſt, Dei gratiam cuſtodire, quàm res aduerſas ſedato animo tolerare. Rogatus aliquandò fuit F. Aegidius, ecquidnam de beato Franciſco patre ſuo ſentiret. Ille verò totus eius beatiſſimi viri amore incenſus & ardens, Sanctus Franciſcus, inquit, nec nominari deberet, quin præ multo gaudio labia ſua is, qui nominat, lamberet. Vnum tantùm ei defuit, id eſt, corporis robuſtæ vires. Quòd ſi tam valido ille fuiſſet corpore, atque ego ſum, nemo poſſet eius ſancta opera imitari. Fuit certè beatus hic frater Aegidius Deo plenus, planeque dignus eſt, cuius memoria celebretur: quippè qui in perfectarum exercitatione virtutum vſqueadeò excellens & eximius fuit: quemadmodùm etiam de illo prædixerat ſeruus Dei Franciſcus, quanuis ſimplex & illiteratus eſſet, at tamen ad præcellentem diuinæ contemplationis gradum eum peruenturum. Videbatur ſanè inter homines angelicam potiùs quàm humanam ducere vitam: Præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Precibus q̃ multiplex obtineatur gratia.

F. Aegidius, quid de S. Franciſco ſenſerit.

VITA SANCTI EVTROPII EPISCOPI ET MARTYRIS, PER D. GREGORIVM ARCHIEPISCOpum Turonenſem ſcripta. *Poſita eſt in libro eiuſdem in gloriam plurimorum martyrum edito, cap. 56.*

EVTROPIVS quoquè Sanctonicæ vrbis Epiſcopus à beato Clemente Epiſcopo fertur directus in Gallias, ab eodem etiam pontificalis ordinis gratia conſecratus, impleto huius officij ordine, peractaque incredulis prędicatione, inſurgentibus paganis, quos author inuidiæ credere non permiſit, illiſo capite victor occubuit.

Aprilis 30.

S. Eutropius capite plectitur.

Sed quia eo tempore inſtante perſecutione, neque à Chriſtianis debito honore veneratus, neque digno loco ſepultus eſt, valdè datus obliuioni Martyr ille fuit. Qui hoc ordine traditur reuelatus. Poſt multa annorum ſpatia in eius honore baſilica ædificata eſt. Expletoque opere Palladius, qui tunc ſacerdotalis ordinis cathedram regebat, conuocatis,

Abbatibus

Tranſlatio ſacratiſſimi corporis ei' Abbatibus ſacros cineres in loco, quem præparauerat, transferri ſtuduit.

Quod cùm factum fuiſſet, duo ex Abbatibus, reſerato opertorio, ſanctum corpus adſpiciunt, contemplanturque cicatricem capitis, qua in parte defixum fuerat ſecuris acumen. Sed nè præſens viſio duceretur in irritum, etiam ſpiritalis hæc doctrina communiuit. *Apparitio eius.* Scilicet cùm ſequenti nocte ſtrauiſſent ſacerdotes membra quieti, apparuit per viſum his duobus, dicens: Cicatricem quam contemplati eſtis in capite, ſcitote me per eam martyrium conſummâſſe. Et ex hoc quòd martyr eſſet, innotuit populis, quia non aderat hiſtoria paſſionis.

MAIVS.

VITA S. MARCVLPHI ABBATIS, INCERTO QVIDEM AVTHORE, SED FIDELITER CONSCRIPTA. STYLVM

interdùm modicè correximus.

Maij 1. Cap 1.

EO tempore, quo glorioſus & Deo amabilis Childebertus rex Francorum ſceptra ſtrenuè honeſteque regebat, beatiſſimus vir Marculphus, magnus & præclarus enituit moribus & actibus. *S. Marculphi patria.* Cùm enim nobiliſſimis, ditiſſimis atque Chriſtianiſſimis Baiocaſſinis ciuibus ortus eſſet, ab ipſis puerilibus annis toto niſu ingentique deſiderio ad ſupernam cœpit patriam anhelare. Præferebatur quidem ætate leuitas puerilis, ſed vigebat in moribus ſenilis maturitas. *Pietas puerilis.* Nam ludicris omnibus, quibus illa ætas maximè delectatur, reiectis, ea quæ diuinæ religionis erant, & auida aure percipere, & tenaci memoriæ commendare, & accurata perſecutione exequi ſatagebat. Deuitabat bonæ indolis puer coætaneorum ſuorum vaniloquia, laſciuaque conuenticula, atque ſeniorum ſeſe adiungebat congreſſibus & colloquijs, imitans iam illud Moſaicum, quod tamen needùm lectione didicerat: *Deut. 32.* Interroga patres tuos, & annunciabunt tibi: maiores tuos, & dicent tibi. itemque illud Pſalmiſtæ dicens: *Pſal. 118.* Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.

Cap. 2.

Huiuſcemodi igitur cùm ſe velut præludijs futuræ Chriſti militiæ exerceret, à ſuis * pædagogis pia prouiſione (Nam eius vterque parens iampridèm mortem obierat) diuinarum eſt admotus ſtudijs literarum: & decebat planè, vt quem adeò ſibi iam diuina vendicabat gratia, non mundanis, ſed diuinis manciparetur negocijs. (for. * tutoribus) *Dat operā literis.* Porrò cuius conſcientiam dator ſcientiæ ſpiritus ſanctus à totius maleuolentiæ ſordibus emundauerat, ei in diſcendo nulla potuit adeſſe faſtidioſa dilatio. Itaque intra breuis temporis ſpatia omnibus adeò eſt inſtructus diuinis literis, vt nulli ſuorum ſodalium reperiretur ſecundus. Poſtquàm autem adoleuit, & virile robur attigit, ceu miles in Chriſti tyrocinijs à primis annis benè exercitatus, cœpit ſtrenuè atque infatigabiliter ad ſupernæ vocationis brauium contendere, *Philip. 3.* præterita cum Apoſtolo obliuiſcens, & in futura ſeſe extendens, *Exercitia adoleſcentis.* vacans orationibus, lectionibus inſiſtens, carnem vigilijs & ieiunijs macerans, omnibus humilitatem & obedientiam exhibens, largus in præſtādis eleemoſynis, profuſus in miſericordiæ & humanitatis exequendis officijs. Suſtentabat pauperes ſuis ſumptibus, pupillorum & viduarum ſubleuabat inopiam, corrigebat vias ſuas ſeruandis Domini mandatis. Corrigebat, inquam, vias ſuas, & Domini ſequebatur. Talibus igitur ornatus moribus & officijs, Chriſto dilectus, & hominibus gratus ac venerabilis habebatur.

Cap 3.

Gaudebat quippè atque lætabatur tali conciue omnis Baiocaſſina plebs, confidens omnem ſuę reipublicæ ſtatum per eum firmum ſtabilemque futurum. Nam beatiſſi-

beatiſſimus vir omnes crebris incitabat adhortationibus, vt fundamentum bonorum omnium catholicam fidem firmiter retinerent, ſpemque ſuam in Deo, non in hominibus collocarēt, dilectionem integram colerent, Dominum ſuper omnia, & proximos tanquàm ſeipſos diligerent, & vt quotidianis virtutum profectibus ad promerendam ſupernæ ciuitatis beatitudinem properarent. Porrò autem cùm rebus temporalibus ex hęreditaria ſucceſſione afflueret, ſolique Deo ſeruire cuperet, in eis tum procurandis, tum diſponendis diù occupari non ſuſtinuit: ſed illius Euangelicæ ſententiæ non ſurdus auditor, Qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus: & illius Apoſtolicæ, Nemo militās Deo, ſecularibus ſe implicat negocijs: relicta domo rebusq; paternis, nudus ex mundi naufragio euadēs, optatam ſuſcepit peregrinationem, factus pauper, vt Chriſtum pro nobis pauperem factum ſequeretur. Et quia iampridèm famam ſanctitatis beati Poſſeſſoris, Conſtantiæ ciuitatis Epiſcopi, auditione acceperat, eum recto tramite expetijt, cupiēs ipſius doctrinis & exemplis inſtitui. A quo benignè ſuſceptus, apud eum tempus non modicum permanſit, atque ab eo tonſus, cùm eſſet annorum triginta, clerici habitum accepit. Poſtmodùm autem per reliquos eccleſiaſticos ordines digna promotione ſubleuatus, tandèm presbyter factus eſt.

Adhortationes eiusad ciues ſuos.

Luc 14.

2. Tim. 2.

Adiungit ſe Poſſeſſori Cōſtātienſi Epiſcopo.

Initiatur ſacerdotio.

Cap. 4.

Tum verò cœpit, iubente illo pontifice, Conſtantienſes ciues indeſinenter admonere, vt quod ſemèl in ſacro fonte profeſſi eſſent, moribus tenerent, & operibus exercerent, viasque rectè viuendi ſemper ſequerentur, vanam mundi gloriam paruipenderent, & ad cæleſtem tota intentione tenderent. Atque his cæleſtium factorum inſignibus illuſtratus, ab omnibus tanquàm parens colebatur, ſummisque laudibus efferebatur: eiusque ſanctæ exhortationis dictis cuncti æquali deuotione parebant. Erat vir ſanctus profundus ingenio, diſertus eloquio, conſilio prudens, factis maturus, virtutum cultor, vitiorum extirpator. Eum autem animi decorem non obfuſcabat forma corporis. nam tametsì ſtatura puſillus erat, at tamen formoſus erat, membrorumque eleganti coaptatione compoſitus.

Cap. 5.

Angelus ei apparet.

Noctc quadam, cùm poſt longas preces & Dei laudes membris fatigatis modicam daret quietem, ſupernus ei aderat nuncius, habitu ſplendidus, adſpectu iucundus. Excitans autem eum, ſic appellat: Pax tibi beatiſſime Marculphe. Omnipotenti regi tua grata ſunt opera, perplacet illi militia tua. Noueris autem hac re illius præcipuè gratiam te promeruiſſe, quòd non modò tuæ, ſed etiam proximorum tuorum ſaluti ſolicitè inuigilas. Et quia complures è dæmonum faucibus per te euellere, ſibique adiungere & vendicare Chriſtus conſtituit, ocyùs Childebertum Francorum regem adito, & pete vt locum quendam huius vrbis Conſtantienſis, cui Nantus eſt vocabulum, tibi largiatur cum rebus omnibus ad illum pertinentibus. Illic verò tu monaſterium conſtrues, & aliquot fratres, qui ſub tuo regimine Deo ſeruiant, in illud introduces. Cùm autem cor regis in manu illius ſit, cuius eſt iſta iuſſio, nulla ratione dubites te impetraturum id, quod petere moneris. His dictis, Angelus diſparuit: manè autem conſcenſo aſello, cui ſedere conſueuerat, vir beatus cum duobus fratribus Cariulpho & Domardo iter imperatum arripuit: cumque rex Childebertus cum regina Vltrogode, multaque procerum frequentia quodam feſto die diuini celebrationem officij in eccleſia deuotè præſtolaretur, ipſe ſuperuenit, intransque eccleſiam, non ſe continuò regalibus præſentauit obtutibus, ſed cùm omnis ab eo abeſſet mundana leuitas, & humilis atque religioſa ei ineſſet grauitas, in quandam templi abditiſſimam partem ſe recepit, vbi ab omni tumultu ſemotus, Chriſto ſecretas funderet preces, implens illud Euangelij: Cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora patrem tuum. Nolebat enim vir ſanctus hypocritarum ſectari iactantiam, qui in ſynagogis & locis publicis, vt ab hominibus viderentur, ſtantes orabant, de quibus Dominus, Amen dico vobis, inquit, receperunt mercedem ſuam.

Prouer. 21.

Matth. 6.

Ibidèm.

Cap. 6.

Proditur, dum latitat, à dæmoniacis.

Sed cùm non poſſet lucerna Chriſti latere ſub modio, quem virtutum cuſtos humilitas celare cupiebat, dęmonum ſuperata detegebat ſuperbia. Nam ſimulatquè in templum ingreſſus fuit, per quoſdā eò fortè adductos vtriuſque ſexûs dęmoniacos magnis & lachrymoſis vocibus clamârunt dęmonia: Parce nobis Chriſti ſerue Marculphe. grauiter enim cruciat nos tua præſentia. At tamen ſi ab his nos ſedibus per te diuina pellere vult potentia, nè nos patiaris detrudi in abyſſum. Hæc

cùm

cùm audiret rex, valdè attonitus eſt cum omnibus ſuis, iubetque diligenter inquiriri, quis ille ſit, cuius nomen ſic appellent obſeſſi à dæmonibus. Inuenitur tandèm, moneturque vt ad regem feſtinus accedat. Venientem rex officioſiſſimè ſalutat, aitque, Gratus eſt nobis aduentus tuus, benedicte Domini. Certi enim ſumus noſtram exiguitatem à Chriſto piiſſimo omnium conditore per te viſitari. Eum verò beatiſſimus Marculphus reſalutans, Pax tibi, inquit, & miſericordia ab ipſo Domino Ieſu Chriſto, virorum illuſtriſſime, è cælis præſtetur: qui licèt dignitate præcellas, atque in ſolio regalis maieſtatis reſideas, vnum tamen mortalium eſſe te conſiderans, non deſpicis ſubditos ſuperbia tumidus, ſed humilitate tranquillus, eis tanquàm natura ſimilibus coæquaris. Benè ergo memor es illius dicti Sapientis: Rectorem te poſuerunt, noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis. Deniquè iuſtitia inſignis, non pietate ſegnis, eiſdem ſubditis & cum iuſtitia parcis, & cum humanitate, ſi delinquant, correctionem adhibes. Atque his alijſque virtutum officijs & Deo viuis, & eius ſanctis places.

Eccli. 32.

Cap. 7. Proponit regi preces ſuas.

Eiuſmodi laudum præconijs rex non ad elationem ſed ad humilitatem potiùs permotus, blandè ex eo ſciſcitabatur, quibus ab oris eò aduenisset. Cui beatus Marculphus, Vrbis, inquit, Baiocaſſinæ indigena ſum, parentibus non infimis progenitus. Iuſſione verò diuina admonitus, ab illis partibus occiduis ad tuam amplitudinem & magnificentiam acceſſi, oraturus vtì fiſcum vrbis Conſtantienſis, qui Nantus dicitur, cum omnibus ſuis redditibus non mihi, ſed Chriſto, quo donante amplas obtines poſſeſſiones temporarias, & ampliores expectas in cælis, ſolenni donatione largiaris. Certò enim ſcias Dei omnipotentis hanc eſſe voluntatem & iuſſionem, vt locus iſte, quem dixi, non humano deincèps, ſed diuino mancipetur dominio, nempe vt ibi monaſterium conſtruatur, & fratres ſeuerioris vitæ, qui pro tua totiuſque reipublicæ ſalute Chriſtum ſedulò orent, in eo collocentur. Hac petitione rex impensè exhilaratus, Gratias, inquit, ago clementiſſimo conditori meo, qui per te dilectum ſuum mihi ſuorum infimo voluntatem ſuam aperire dignatus eſt. Eius enim eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuerſi qui habitant in eo. Fiat de omnibus, quæ mihi contulit, voluntas eius. Interim omnes in commune rogamus ſanctitatem tuam, venerande vir, vt his miſeris tua ſubueniat pietas, quos malè torquet nequam ſpirituum impietas. At vir Dei nullo modo ad id idoneum, immò verò indignum ſe aſſerens, tandèm multorum victus precibus, curuatis humi genibus, & oculis manibuſque in cælum ſublatis, ſic precatus eſt: Domine Ieſu Chriſte, rex regum potentiſſime, cuius imperio omnis ſubiacet creatura, qui vita, ſalus & pietas es, qui gratuita gratia homo fieri dignatus es, vt nos à poteſtate dæmonum liberares, qui diſcipulis tuis & eorum ſucceſſoribus poteſtatem dediſti calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici: his famulis tuis opem tuæ pietatis impende, vt profligatis dæmonibus, à quibus crudeliter vexantur, tu qui creator & redemptor eorum es, ſolus eos poſſideas, & ipſi priſtinæ ſanitati redditi, debitas tibi laudes & gratiarumactiones perſoluant. His precibus vix abſolutis, immundi ſpiritus certa relinquentes veſtigia, in fugam verſi ſunt, ab ore & naribus eorum, quos obſederant, magna vi ſanguinis emanante. Eo viſo inſigni miraculo, rex & alij, qui aderant, immenſas Deo gratias egerunt. Deinde accito notario, iubet rex regale conſcribi teſtamentum de donatione, quam petierat vir Dei. Eoque benè munito, cunctis ſuffragantibus tradidit rex fiſcum ſupradictum cum vniuerſis eius prouentibus Deo & ſancto viro, eiuſque poſteris perpetuò poſſidendum: iuſſit etiam, vt quicquid deincèps vellet, ſine vlla hæſitatione ab ipſo vir Dei peteret.

Eas libenter admittit rex.

Pſal. 23.

Luc. 10.

Expellit ab obſeſſis dæmones.

Cap. 8.

His ita geſtis, vir ſanctus abeundi ad ſuos copiam ſibi dari popoſcit. Sed rex diutiſſimè primùm quidem in eius colloquijs, deinde etiã oſculo immoratus, tandèm cum à ſe dimiſit, ſeque vxoremq; & liberos ſuos illius precibus cõmendans, obnixeque rogans, vt crebrò ſe inuiſeret. Adiunxit autem ei Leontium quendam è ſuis, qui fiſci huius agros certis finibus determinaret. Reuerſus igitur beatus Marculphus, cœpit locum illum excolere, condiditque monaſterium, regulari inſtitutioni aptum & accommodatum. Ac deinde rebus intùs & extrà prudenti diſpenſatione apparatis atque diſpoſitis, non paucos, cum quibus vitam monaſticam duceret, ſibi fratres adſciuit: quos non ſolùm piæ adhortationis incitamẽtis, verumetiam optimæ conuerſationis exemplis admonebat, vt ſemper ardua & ſanctiora ſectarentur,

Condit monaſterium, & in illud fratres adducit.

ctarentur,ſicque de virtute in virtutem progredientes, regem regum in Sion con-
templari mererētur. Hortabatur eos, vt inter ſe eſſent prorsùs vnanimes,& quem-
admodùm de primitiuæ Eccleſię fidelibus legitur,cor eis vnum eſſet & anima vna, Act.4.
nec quiſquam quicquam ſibi proprium præter peccatum vendicaret, ſed omnia
eis eſſent communia. Porrò ocium tanquàm vipereum fugerent virus, certatim-
que aut laboribus manuū,aut lectioni, vel orationi incumberent. Aiebat crebrò, Ocij pernicies.
nihil tam monachorum obeſſe perfectioni, atquè ocium.

Illud quoquè commemorare operæprecium fuerit,quemadmodùm vir ſanctus Cap.9.
antiqui hoſtis eluſerit inſidias. Aliquandò nanque Quadrageſimæ diebus immi-
nentibus,cùm ille quotidianis profectibus ſemper ad altiora conſcenderet, atque
in dies per ſalubrem carnalium affectionum decoctionem velut aurum in forna-
ce mundior atq; expurgatior fieri niteretur,inſulam,quæ Dinolitionis dicitur, ex-
petijt,vt illic ſacro illo Quadrageſimæ tempore corpus ſolitò ſeueriùs maceraret: Degit per
quantoq; ab hominum remotior eſſet congreſſu, tanto ad vigilias, preces ieiunia- Quadrageſimā in in-
que exercenda aptior & expeditior foret. Cùm autem die quodam ante aditum ſula quadā.
caſulæ,quam pro tempore illic ſibi extruxerat,hora fermè ſexta reſideret, diuinæ-
que lectioni incumberet, eccè malignus ſpiritus, infatigabilis humani generis ho-
ſtis,confidens ſe illum ſua muſcipula comprehenſurum, in fœminæ transforma- In ſidiatur
tus ſpeciem, ad illū accedit, clamitat ſe naufragam,atq; illic caſu eiectam,voce lu- ei dæmon.
gubri petit ſe ſub tectum recipi & cibo recreari. At vir Domini, vt erat ad omnia
cautus & circunſpectus,diabolicæ fraudis confeſtìm deprehendit preſtigias.Itaque
librum ponit ex manibus,intrat in cellulam,profert panem,conſignatumq; cruce
offert ei cum his verbis: Si non phātaſtica,ſed vera,vt ais,fœmina es,accipe panem
hunc cruce ſignatum. Tum ille crucis hoſtis perpetuus,crucis nomē ferre non ſuſ-
tinens, repentè inſtar fumi euanuit,atq; ab alta ſeſe rupe in mare cum fremitu hor-
rifico præcipitem dedit. Et iure quidem præcipitium ille, quod ſemper ei debetur,
ſecutus eſt,qui quondàm ob ſuam ſuperbiam de cæleſti culmine deiectus, tantam
ſanctæ Eccleſiæ columnā euertere conatus eſt. Quod enim in capite noſtro Chri-
ſto,ſeruile ſcilicet ei bellum mouens, priùs efficere non potuit, hoc perpetua infe-
ſtatione in eius membris attentare non deſinit. Sed beatus Marculphus ijs fuit cir-
cunſeptus munitionibus,quibus teſte Domino, hoſtis ille facilè repellitur: nimi- Mar.9.
rùm ieiunijs & orationibus, cæteriſq; Chriſtianæ militiæ exercitijs indefeſſus inſi-
ſtens.Nullis veſcebatur cibis alijs, q̃ pane hordeaceo herbiſque crudis.Tunica eius Victus eius.
erat ſaccus cilicinus: veſtes alię, pelles veruecinę. Somnum, quē ſola extorquebat Veſtes.
laſſitudo,paululùm nuda cubās humo,capiti lapide ſuppoſito capiebat.Atq; hunc Somnus.
in modum ſtrenuè militans,omnes à ſe hoſtiles infeſtationes procùl amouebat.

Paſchali indè appropinquante ſolennitate,reuiſurus fratres monaſterium repe- Cap.10.
tijt: cumque narrâſſet fratribus, quid ſibi accidiſſet, omnes immenſo repleti ſunt
gaudio, tum quòd diù optato eius fruerentur reditu, tum quòd ſaluum & incolu-
mem illum Dominus conſeruâſſet. Fama autem eius longè lateq; diſpergebatur, Multi ad il-
atque ex locis circuniacentibus plurimi ad eum concurrebant: è quibus multi illi- lum confluunt.
us ſancta cōuerſatione & doctrina accenſi, vana huius mundi penitùs abijciebant,
& quicquid habere poterant,ad eum afferebant,atque vt eius regimini ſubeſſe ipſis
liceret,humiliter depoſcebant. Ille verò libenter annuens deuotioni eorum, tan-
quàm Chriſti fidelis œconomus,quæ ipſi offerebantur, partìm in recreationem in-
opum, partìm in captiuorum redemptionem, partìm in monaſteriorum conſtru-
ctionem diſtribuebat. Plura enim præter primum condēs cœnobia,rebus eorum, Plura cōdit
qui ad eius confugiebant magiſteriū, illa ditabat. Porrò etiam venerabilis Chriſti monaſteria.
ſacerdos Romardus,curis & negocijs ſecularibus prorsùs valedicēs,ad eum ſe con-
tulit. Cum eo autē vir beatus poſt non multum temporis ſpatium, aliquandiù ere-
miticam vitam agere volens,quandam Britanniæ adiacentem inſulam,quæ Agnus
vocabatur,adijt. In ea verò pauciſſimi degebant incolæ, & in ijs vir religioſiſſimus
Helibertus,qui corpus ſuum multo abſtinentiæ rigore macerabat. In cuius tuguri-
um vir Domini Marculphus cum beato Romardo ingreſſus eſt,& cum eo vterque
diù aſperam viuendi rationem, ſiue corporis afflictionem ſectatus eſt, diuinæque
contemplationi vacauit. Nec eſt ſilentio premendum illuſtre miraculum, quod
in hac inſula Chriſtus per ſancti Marculphi merita patrauit.

Aliquandò piratæ ad tria millia ab inexhauſtis gentis Saxonicæ ſcaturiginibus Cap.11.

prorumpentes, conſcenſis nauibus, curſum velocem remis & velis accelerârunt, eamipſam inſulam deprædari & prorsùs depopulari volentes. Senſerunt id procùl inſulæ habitatores, qui non ampliùs triginta fuiſſe feruntur, valdeque conſternati animis, quid agerent, quóve ſe reciperent, quippè mari vndiquè vallati, neſciêrunt. Tandèm ſalubri vſi conſilio, ad beatum Marculphum properant, eius ſe genibus aduoluunt, orant querulis vocibus, vt ipſis ſubueniat. Tum ille, Forti, inquit, animo eſtote filij: poteſt enim Deus vos ab horum manibus eripere. Quòd ſi meis vultis parere monitis, arma conſtanter capeſſite, & intrepidis animis hoſtibus obuiàm itote. Polliceor ego vobis de illis vos victoriam reportaturos. Ille enim pu-

Exod. 14. gnabit pro vobis, qui quondã Pharaonem & eius exercitum ſua virtute contriuit. His illi ſermonibus animati, audacter corripiunt gladios, nec ſua, ſed præpotentis Dei nitentes dextera, virique beati precibus muniti, cum piratis manus conſerturi, fortiter illis occurrunt. Fit vtrinquè atrox pugna, ſed Dei virtute, beato viro imperante, inſulares omnes manent illæſi, barbari pauci quidem ferro necati, at plurimi marinis abſorpti vndis, ſic prorsùs interiêre, vt nullus ſupereſſet, qui cæterorum caſum in patria renunciaret. Audiens autẽ eius inſulæ dominus tot hoſtium millia beati Marculphi precibus tam præclarè ſuperata, immenſas Deo gratias egit, ſanctique viri ditione dimidiam inſulam deincèps deuota traditione teneri voluit. Itaque conſtruxit illic ſanctiſſimus ſacerdos monaſterium, adductis in illud quibuſdam fratribus, qui Domino conſtanter famularentur.

Pauciſſimi inſulę habitatores plurimos repellũt piratas.

Cap. 12. Non multò pòſt cùm primum ſuum monaſterium reuiſeret, Genaſius quidam filium ſuũ rabidi lupi morſibus miſerè dilaceratum, atq; iam morti propinquum ei obtulit, valdè obnixè deprecans, ſuis vt obtineret precibus, nè puer e vita decederet. Tum ille pietatis viſceribus totus in Chriſto affluens, & ad ſubueniendum proximorum miſerijs ſemper promptiſſimus, in terram ſe Dominum oraturus proſternit, tanto cælo vicinior, quanto humo coniunctior. Mox autem vt ſurrexit è puluere, puer ab omni ſanatus eſt vulnere. Magna hinc circunſtantibus oboritur lætitia, patri pro reſtituto filio, cæteris pro miraculo inſperato.

Sanat vir ſanctus puerum morti propinquũ.

Cap. 13. Cùm autem diſſolutionis ſuæ tempus vir beatus Spiritu ſancto reuelante non longè abeſſe prænoſceret, regem Childebertum priùs quàm de hac vita migraret, adire decreuit, vt prædiorum donationes, cœnobijs ab ipſo conſtructis à multis fidelibus viris pro ſuarum ſalute animarũ præſtitæ, authoritate regali ſemper eſſent ratæ, cœnobijſque ſaluæ & inconuulſæ abſque vlla poſterorum calumnia permanerent. In illo verò itinere quæ per eum Dominus miracula fecerit, reticere non debemus. Priuſquàm ad Compendium caſtrum, vbi tum rex morabatur, perueniret, apud fluuium Iſaram, ab itineris fatigatione ſeſe paululùm recreaturus, ad pratum quoddam diuertit. Eccè autem regij venatores leporem canibus inſectantur: at ille per apertam camporum fugiens planitiem, ſinuoſis flexibus impendentem differt mortem. Nulla autem euadendi relicta opportunitate, ceu iuſſus diuinitùs, ſub hominis Dei ſeſe amictum recipit. Id verò cernens vnus ex miniſtris regis, mente tumidus & ore effrenis, ait ad eum, Qua temeritate auſus es, clerice, regis venationem inuadere? Niſi quamprimùm reddideris, ego te meo gladio inter-

Pſal. 35. ficiam. Tum vir ſanctus, non vt periculum declinaret, ſed vt Dei, qui homines & iumenta ſaluat, pateſceret magnificentia, beſtiolam dimiſit. Ea fugiente, canes qui ad capiendum parati aderant, ita ſolo affixi ſunt, vt penitùs loco mouere ſe non poſſent. Is autem, qui ſanctum virum irreuerenter & contumelioſè appellauerat, ab equo, quem calcaribus vrgebat, vt fugientem leporem ſequeretur, tanta vi decidit, vt rupto ventre, inteſtina eius effluerent. Cernentes id ſocij eius, qui ob illatam viro Dei iniuriam id ei accidiſſe non dubitabant, ad pedes illius ſe abijciunt, qui tamen ad miſerendum paratior, quàm ad vlciſcendum erat. Mox ille ſe confert eò, vbi miſer iacebat ſemiuiuus, manibusq; proprijs interanea effuſa ſuo loco recondit. Deindè cùm diutiſſimè precatus eſſet, de terra ſurgens, crucis ſigno hominem conſignauit, isque repentè ita incolumis effectus eſt, acsi nihil perpeſſus eſſet mali. Rex autem à venatu rediens, vbi rem geſtam audiuit, tum beatiſſimi Marculphi aduentu, tum miraculo diuinitùs per eum perpetrato impensè gauiſus, properè ſe ad eum contulit: cumque eum procùl intueri primùm potuit, mox ab equo deſiliens, non ſine multa reuerentia pedes ad eum acceſſit, orauitque ſupplex, vt bene-

Miracula fiunt.

Sanat hominem moribundum.

Pſal. 127. dictione ſua ipſum impertiretur. Et vir Dei, Benedicat tibi Dominus, inquit, ex Sion,

Sion,& videas bona Hieruſalem omnibus diebus vitæ tuæ: ſintque omnes tui benedicti à Domino,qui fecit cælum & terram. Indè in mutuos ruunt amplexus & oſcula, & cùm vir ſanctus cauſam itineris ſui regi indicâſſet, pariter in memoratum caſtrum ingreſſi ſunt. Intereà ſole ruente, nox venit. Altera luce iuſſit rex confici literas de prædiorum donationibus, quales vir Domini poſtulârat, idque præſente regina Vltrogode cæteriſque optimatibus, annuloque ſuo cunctis illis atteſtantibus eas voluit obſignari. Prætereà verò rex & regina multis eum donantes muneribus,ſupplices rogârunt, vt Chriſtum pro ipſorum ſalute deprecaretur. His ita geſtis,beatus Marculphus domum reuerſus eſt.

Cùm autem iam inſtaret ille dies,quo Chriſtus eum ab hac corporeę corruptionis imbecillitate ad ſempiternæ incorruptionis ſanitatem transferre conſtituerat, modica correptus moleſtia,gaudens & exultans ſuæ vocationis præſtolabatur horam. Inualeſcente verò languore,fratres vndiquè, multaque ex vicinis locis populorum turba,atque in ijs etiam venerabilis Conſtantienſis vrbis Epiſcopus Laudo,viſitandi ſtudio ad eum accurrerunt. At ille ceu paſtor bonus blandè gregem ſuum conſolans,& vt ſancti propoſiti normam nullo modo deſereret admonens & exhortans, Chriſtum ſummum paſtorem obſecrabat, vt quos ſacratiſſimi ſanguinis ſui effuſione redemiſſet, eos perpetuo ſuæ protectionis munimine vallaret. Tandèm oculis & manibus ſursùm erectis,Domine,inquit,Ieſu Chriſte,pâtris æterni fili vnigenite, miſerere meî ſenis iam fatiſcentis,& ſi iam ſatis eſt bonitati tuæ,quòd hucuſque militaui in caſtris tuis,liceat mihi deincèps diù optata libertate donato,ad ciuium ſupernorum tranſire conſortium. His dictis, animam efflauit. Tum verò dolent omnes, turbantur vniuerſi: exiſtit omnium, qui aderant, luctus intolerabilis pro tanti viri abſentia. Calendis Maij abijt è vita, & ſepultus eſt in monaſterio,quod primum ipſe conſtruxit eo loco, qui Nantus appellatur. Humati ſunt cum eo etiam alij duo fratres, qui eodem tempore obiêrunt, Cariulphus & Domardus.

Cap.14.

Sub mortē adhortatur ſuos ad perſeuerantiā.

Abit in cælum.

Iam multum interceſſerat temporis, & venerandus Rhotomagenſis eccleſiæ pontifex Audoënus, diœceſim ſuam viſitans, Conſtantiam peruenit. Rogatus autem ab * Vernuino,loci ſæpè dicti Abbate, vt eum locum viſeret, & corpus beati viri ad locum,quem ipſe parauerat,transferret,libens aſſenſit. Subleuato autem de tumulo ſancti viri corpore,conſumptis carnibus,viſa eſt ſola cutis virtute præpotentis Dei oſſibus hærere incorrupta: porrò vultus eius adeò viuidus apparuit, acſi vitali ſpiritu foueretur. Quod miraculum vt multis innoteſceret, triduò detectus permanſit. Rogauit autem Abbatem beatiſſimus Audoënus,vt de ſancti viri corpore aliquam ipſi partem attribueret. Illo libentiſſimè annuente,cùm Epiſcopus Audoënus caput auferre deliberaret, chartula cælitùs in eius manus incidit, qua hæc continebantur: Cæterorum membrorum beatiſſimi Marculphi quod voles ſumito: caput autem eius nequaquàm tangere præſumas. His ſcriptis ſanctiſſimus præſul à propoſito reuocatus, in loco præparato ſumma veneratione beatiſſimi Marculphi confeſſoris reliquias condidit. Ibì verò crebrò patrata miracula, virum ſanctum non mortuum, ſed verè viuere teſtantur. Per eius merita recipiunt cæci viſum, ſurdi auditum,claudi ingrediendi facultatem,& quouis afflicti morbo corporis ſanitatem: Præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto,cui eſt honor & gloria cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Cap.15.

Præclara in eius exanimi corpore miracula.

Miracula ad monumentū eius.

VITA S. AMATORIS EPISCOPI ANTISIODOREN. EX QVODAM MS. CODICE MVTATO *ſtylo per F. Laur. Surium deſcripta. Eſt fide digna.*

Maij 1.

S. Amator cum ſponſa vouet perpetuam cōtinentiam.

SANCTVS Amator literis non mediocriter inſtitutus, in iuuentute coactus eſt à parentibus quandam virginem ducere in matrimonium. Cùm autem iam tempus adeſſet, quo inter ſe coniungi deberent, mutuis exhortationibus ad nuncupandum virginitatis votum ſe permouerunt. Adfuit autem angelus Domini, & binas illis coronas afferens, laudauit propoſitum, & ad perſeuerandum eos incitauit. Itaque puella virginum ſodalitati ſe adiunxit, Amator autem in clerum allectus, tot fuit virtutum ornamentis illuſtris, vt poſt deceſſum ſancti Eladij ei in Antiſiodorenſi Epiſcopatu ſubſtitutus ſit. Porrò iam factus pontifex multis claruit miraculis: cæcis reſtituit viſum, curauit paralyticos, mortuos ad vitam reuocauit. Cùmque multos ab ethniciſmo conuertiſſet ad Dominum, tum perpetrandis miraculis, tum inſtanter concionando, cerneretque paruam eccleſiam ſuam capere non poſſe tam ingentem Chriſtianorum multitudinem, à Ruptilio ciue Antiſiodorenſi petijt ſibi dari domum quandam, quam is intra vrbis ſepta habebat amplam & excelſam. Ille verò primò quidem aſſentiri petēti noluit: at non diù pòſt grauiſſimo correptus morbo, ceſſit precibus eius. Tum vir Dei condidit illic baſilicam, & conſecrauit, quæ vſque in præſens in honorem S. Stephani protomartyris dedicata, à fidelibus frequentatur.

Fit Epiſcopus.

Reliquam huius hiſtoriæ partem reperiet Lector Tomo 4. in Vita S. Germani Epiſcopi Antiſiodoren. lib. 1. cap. 2. 3. 4. 5. & 6.

DE S. SIGISMVNDO REGE BVRGVNDIONVM, EX HISTORIA FRANCORVM S. GREGORII *Turonenſis Epiſcopi, lib. 3. cap. 5. & 6.*

Maij 1.
* Gunebaldo
Sigiſmūdus condit monaſteriū S. Mauritij.

MORTVO * Gunebando, regnum eius Sigiſmundus filius eius obtinuit, monaſteriumque Agaunenſe ſolerti cura cum domibus baſilicisque ædificauit. Qui perdita priori coniuge, filia Theodorici regis Italici, de qua filium habebat nomine Sigericum, aliam duxit vxorem, quæ valdè contra filium eius, ſicut nouercarum mos eſt, malignari ac ſcandalizare cœpit. Vndè factum eſt, vt vna ſolennitatum die, cùm puer ſuper eam veſtimenta matris agnoſceret, commotus felle diceret ad eam: Non enim eras digna, vt hæc indumenta tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ, id eſt, matris meæ fuiſſe noſcuntur. At illa furore ſuccenſa, inſtigat verbis doloſis virum ſuum, dicens: Hic iniquus regnum tuum poſſidere deſiderat, teque interfecto id vſque in Italiam dilatare diſponit: ſcilicet vt regnum quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iſte poſſideat. Scit enim, quòd te viuente non poteſt adimplere, & niſi tu cadas, ille non ſurgat. His & huiuſcemodi ille incitatus verbis, vxoris iniquæ conſilio vtens, iniquus extitit paricida. Nam ſopitum vino dormire poſt meridiem filium iubet: cui dormienti lorum ſub collo eius poſitum, ac ſub mento ligatum trahentibus ad ſe inuicèm duobus pueris, ſuffocatus eſt. Quo facto, pater ſerò iam pœnitens, ſuper cadauer exanime ruens, flere cœpit amariſſimè. ad quem ſenex quidam ſic dixiſſe fertur: Te, inquit, plange amodò, qui per conſilium nequam factus es paricida ſæuiſſimus. Nam hunc, qui innocens iugulatus eſt, neceſſarium non eſt plangi. Nihilominùs ille ad ſanctos Agaunenſes abiens, per multos dies in fletu & ieiunijs durans, veniam precabatur: pſallentium ibì aſſiduum inſtituens,

Malè pſuaſus necat filium ſuum.

Agit pœnitentiam.

ſtituens, Lugduno regreſſus eſt, vltione diuina è veſtigio eum proſequente.

Huius filiam rex Theodoricus accepit: Crotildis verò regina Clodomerem (alij Clodomirum) & reliquos filios ſuos alloquitur, dicens: Non me pœniteat, chariſſimi, vos dulciter enutriſſe. Indignamini quæſo iniuriam meam, & patris matriſque meæ mortem ſagaci ſtudio vindicate. Hæc illi audientes, Burgundias petunt, & contra Sigiſmundum & fratrem eius Godomarum dirigunt: deuictoque exercitu eorum, Godomarus terga vertit: Sigiſmundus verò dum ad ſaltus Agaunos fugere nititur, à Clodomere captus, cum vxore & filijs captiuus abducitur, atque intra terminuum Aurelianenſis vrbis in cuſtodia poſitus detinetur. Diſcedentibus his regibus, Godomarus reſumptis viribus Burgundiones collegit, regnumque recepit. Contra quem Clodomeris iterùm diſponens, Sigiſmundum interficere deſtinat: cui à beato Auito Abbate decimo Nutiacenſi, magno tunc temporis ſacerdote, dictum eſt: Si, inquit, reſpiciens Deum emendaueris conſilium tuum, vt hos homines interfici non patiaris, erit Deus tecum, & proficiſcens victoriam obtinebis. Si verò eos occideris, tuipſe in manu inimicorum traditus, ſimili ſorte peribis: fietque tibi & vxori & filijs tuis, quod feceris Sigiſmundo & coniugi ac liberis eius. Sed ille auſcultare deſpiciens conſilium eius, ait: Stultum enim conſilium eſſe puto, vt inimicis domi relictis, contra reliquos eam, eiſque à tergo, hoc à fronte ſurgente, inter duos hoſtium cuneos ruam. Satiùs enim & faciliùs victoria patrabitur, ſi vnus ab alio ſeparetur: quo interfecto, facilè & alius morti poterit deſtinari. Statimque interfecto Sigiſmundo cum vxore & filijs, apud Calonniam Aurelianenſis vrbis vicum in puteum iactari præcipiens, Burgundias petijt, vocans in ſuppetias Theodoricum regem. Ille autem iniuriam ſoceri ſui vindicare volens, ire promiſit. Cumque pariter apud Viroſontiam, locum vrbis Viennenſis coniuncti fuiſſent, cum Godomaro confligunt. Cumque Godomarus cum exercitu terga vertiſſet, & Clodomeris inſequeretur, ac de ſuis non modico ſpatio elongatus eſſet, aſſimulantes illi ſignum eius, dant ad eum voces, dicentes: Huc huc conuertere: tui enim ſumus. At ille credens, abijt, irruitque in medium inimicorum. Cuius amputatum caput & conto affixum eleuant in ſublime. Quod Franci cernentes, atque cognoſcentes Clodomerem interfectum, reparatis viribus Godomarum fugant, Burgundiones opprimunt, patriamq; in ſuam redigunt poteſtatem. Godamarus iterum regnum recepit.

[Margin: Cap 6. — Capitur, & in cuſtodiã ducitur. — Occiditur cũ vxore & liberis. — Clodomir⁹ rex interimitur.]

Ex Chronicis Sigeberti Gemblacenſis monachi, Anno Domini 515. de eodem S. Sigiſmundo.

REX Burgundiæ Sigiſmundus, qui monaſterium Agaunenſium conſtruxerat, filium ſuum Sigericum perimit, malo nouercæ illius vſus conſilio. Qui competenti pœnitentię ſe * adijciens, & martyribus Agaunenſibus ſe totum deuouens, quòd dignus fuerit venia, teſtatur crebra poſt mortem eius per eum multis conceſſa ſanitatum gratia, & per eum febricitantibus indulta curatio.

[Margin: for.* addicens — Sigiſmũdus poſt obitũ edit miracula multa.]

DE EODEM S. SIGISMVNDO, EX AIMONIO *lib. 2. Hiſtoriæ Francorum cap. 4.*

TVnc temporis Sigiſmundus baſilicam ſanctorum Mauricij ſociorumque eius magnis extruebat impenſis, in loco nuncupato Agauno. Circa eundem quippè locum magnanimitatem ſuæ oſtendit deuotionis, dum eſſet vir optimæ mentis, & ſanctarum locupletator Eccleſiarum: Nam & prædiorum illi loco contulit copiam, & clericorum ordinem pſallentium conſtituens, ſanctæ religionis martyres propitios ſibi adſciuit. Meminerat etenim, ſe coniugis perſuaſionibus deceptum vnicum amiſiſſe filium. Quem dum illa odio proſequitur nouercali, intantùm exoſum fecerat patri, vt felle commotus iuberet eum puniri gladio. Nec multò pòſt facti pœnitentia ductus, ſecum ille reputans, quid ſceleris admiſerit, ad ſepulcra Sanctorum recurrens ſæpè, humique proſtratus, eos erga ſe clementiſſimos fore efflagitãs rogabat, vt ſi quid minùs perfectum, diuinæque maieſtati aduerſum in ſuis reperiretur actibus, id, eorum interuentu, iuſtus iudex, in hoc ſeculo potiùs, quàm in futuro puniret examine. Quam petitionem ad effectum iuxta votum perueniſſe conſtat. Audiens quippè exercitum ad-

uenire Francorum, inſtruit & ipſe copioſam ſuorum manum, atque aduersùs eos pugnaturus aciem dirigit. Congreſſione itaque facta, Francis acriter præliantibus, victi Burgundiones fugæ præſidio ſe committunt. Sigiſmundus verò cùm tutelam ſanctorum Agaunenſium martyrum citato expeteret curſu, à Clodomiro Francorum rege, qui eum perſequebatur, captus atque Aurelianis perductus carceri eſt mancipatus. Tunc beatus Auitus, qui in territorio eiuſdem vrbis Abbatis fungebatur officio, rogare Clodomirum cœpit, nè tam excellentis nobilitatis, inſignisque bonitatis virum neci traderet. Quod ille audire detrectans, eum in villa, cui Calumpnia nomen eſt, perduci, ac ibidèm cum filijs capite cęſum in puteum proijci iuſſit, de quo poſtmodùm ſublatus, atque ad Baſilicam ſanctorum Agaunenſium deuectus martyrum, cum digno honore eſt ſepultus. Quem ſanctorum collegio Chriſtum Dominum adnumerâſſe, ideò non ambiguum habetur, quòd febricitantes quique, ſi pro remedio animæ ipſius, ſalutare fideliter fecerunt offerre ſacrificium, continuò ab infirmitatis ſuæ liberantur incommodo.

De eodem ex Adonis Viennenſis Chronico.

CHlodomirus & Childebertus atque Chlotarius fratres, contra Sigiſmundum & Gothmarum exercitum mouent. Cumque in aciem ſimul veniſſent, fugientibus Burgundionibus, Sigiſmundus cùm ad ſanctorum martyrum Agaunenſium monaſterium fugeret, compræhenſus à Chlodomiro cum vxore & filijs ſuis necatur: & in puteum proiectus occultatur. Sed per reuelationem poſteà indè ab Abbate ſanctorum martyrum leuatus, non longè ab Eccleſia eorum in monaſterio, quod ipſe conſtruxit, vbi eorum corpora, ſcilicet Mauricij ſociorumque eius ſex milium ſexcentorum ſexaginta ſex, poſita ſunt, honorificè ſepultus eſt, vbi virtutibus poſtmodùm & ipſe claruit.

Ex Annalibus Boëmiæ.

CArolus quartus Imperator amans patriæ S. Sigiſmundi exuuias Pragam multis prodigijs inclytas tranſuexit.

DE S. EVERMARO MARTYRE, EX QVODAM CODICE MS. STYLVM MVTAVIT *F. Laurentius Surius.*

Maij 1.

TEMPORIBVS Pipini principis, quem ex Begga Anſigiſus Dux ſuſcepit, beatus Euermarus cumprimis nobili ſtirpe in Friſia ortus eſt. Quem à prima ætate ſibi conſecratum, omnipotens Deus ſancti ſpiritùs gratia totum perfudit. Creſcentibus autem vnà cum ætate virtutum meritis, totius ſanctitatis ſpeculum effectus eſt. Eius verò profectui inuidens hoſtis antiquus, multis tentationibus à ſancta intentione eum retrahere & depellere conatus eſt: ſed fortis Chriſti miles obturabat aures ſuas, & prorsùs ad nihilum redegit omnes eius machinas. Itaque cùm Deo benè fauente tentationes omnes ſuperatæ eſſent, & ille vitam duceret ſanctiſſimam, ad martyrium iam adſpirabat, ſine quo metuebat apud Deum ſe pro imperfecto haberi. Suſcepit igitur cauſà Dei peregrinationem, vt poſſet alicubì ceu ignotus obire martyrium. Venit autem in Gallæciam ad S. Iacobum, vbì cùm eius ædem ingreſſus fuiſſet, eiusque ſuffragia expetijſſet, redijt in partes inferiores Galliæ, vbi ſancti quidam recèns de hoc mundo ſubtracti clarebant miraculis, putà Foillianus martyr, Furſeus & Vltanus fratres, Remaclus Epiſcopus, Trudo venerabilis confeſſor, & virgo Dei Gertrudis. Eorum ille ſuffragia, ſingulorum loca viſens, piè ac deuotè ambiens, cùm Traiecti etiam S. Seruatium adire vellet, cum ſeptem comitibus venit ad primos aditus ſyluæ, quæ Ruttis nominatur: ſed nè impendente iam nocte in tenebris per ignoti loci anfractus erraret, ad proximam villam, quæ Herſtaplia dicebatur, diuertit. Eam villam homo crudelis Hacco nomi-

S. Euermarú inuidus dæmon fruſtrà oppugnat.

S. Euermarus loca ſacra viſit.

nomine ſibi vendicabat, adiunctiſque ſibi ſocijs, hoſtis publicus barbara feritate per ſyluam illam & vias publicas iter agentes aut interficiebat, aut deſpoliabat. Idemipſe aliud apud Moſam ſibi ædificium condiderat, quod à ſuo nomine Haccoletum voluit appellari, vndè contemplabatur tranſeuntes, & nauigantium res diripiebat.

Ad eius ædes beatus Euermarus ſe contulit, neſciens cuius eſſent. Ille verò tum aberat: ſed eius vxor, mulier religioſa, & peregrinorum ſolicitè curam gerens, ſanctum virum & comites eius humaniter excepit, monuitque eos, vt ante ſolis ortum ſe darēt itineri, nè ſuperueniens maritus ipſos trucidaret. At illi cùm benè precati eſſent fideli mulieri illi, manè ab eius domo egreſſi ſunt, & reuerſi in ſyluam quam reliquerant. Intereà Hacco domum redit, diſcit ex ſuis de hoſpitibus, qui illic pernoctauerant. Ijs auditis, homo ſæuus penè fit exanimis, aitque: Quonàm aufugerunt illi? Ocyùs inſequamur eos, nè ſi manus effugiant meas, dicant occurrentibus, ſe Hacconis ceu deſidis & ſtertentis vim impunè prætérijſſe. Mox cum ſuis ingreditur ſyluam, per abrupta & inuia perſequitur Euermarum & ſocios eius: atque eccè abimprouiſò incidit in locum, in quo illi quieſcebant, compenſaturi damna ſomni noctis ſuperioris. Viſos illos Hacco duriter obiurgat, quòd auſi fuerint in ſuæ ditionis terram ingredi, quòd non pependerint vectigal impoſitum illac tranſeuntibus, ſed tanquam fures, clàm ſe ſubduxerint. Ea re tantum aiebat illos in ſe admiſiſſe facinus, quod niſi eorū fuſo ſanguine expiari haudquaquàm poſſit. *Hacco crudelis eū perſequitur.*

His dictis, beatum Euermarum, qui cæteris honeſtiori habitu præſtare videbatur, crudelis homo ferro necat: cæduntur etiam comites eius. Mox detrahuntur cæſis veſtimenta, corpora manent inſepulta, ſed angelicis ſeruantur excubijs, donèc Pipinus princeps, quem ſuprà nominauimus, in eum locum peruenit. Ruttim enim ſyluam venandi cauſa ingreſſo illo, comites eius partim, dum ſyluæ luſtrant inuia, eò perducti ſunt, vbi corpora cæſorum iacebant. Miſericordia autem permoti ex vulneribus & ſanguine, quo adſperſa erant, ſepulturæ ea mandârunt: beatum Euermarum ob vultûs decorem & corporis formam egregiam, ceu alijs digniorem, poſt exequias accuratiori ſepultura cohoneſtantes, dimidio clypeo corpori eius ſuppoſito, & altera clypei parte ei impoſita. Poſteà verò quandò Leodienſi Eccleſiæ præſedit * Eraclius Epiſcopus, in villa ſeu pago, qui iam de extirpata ſylua Ruttis nomen retinuerat, ſancti Martini eccleſia fuit, cui vir magnę ſanctitatis Zuſelinus inſeruiebat. Ei verò Dominus per angelum ſuum vitam & nomen beati Euermari indicauit, ſimul etiam de martyrio & loco, vbi humatus erat, certiorem eum efficiens, iubenſque vt Epiſcopum Eraclium ſuo, id eſt, Dei nomine eò adduceret, vt ſanctū Euermarum martyrem è ſinu terræ eleuaret, quippè cuius ſpiritus ab ipſa cædis hora in cælis verſaretur. At tamen ſacerdos de hac viſione hæſitans, illo anno nihil Epiſcopo renunciauit. Altero anno eadem nocte culpatus ab angelo, quòd iuſſis ipſius non paruiſſet, nihilo minùs rem apud ſe tacitam habuit. Indè tertio anno eadem nocte non ſolùm reprȩhenſus, ſed etiam flagellis cæſus ab angelo, tandèm credidit viſioni: abijtque ad Epiſcopum, & ei omnia ordine expoſuit, in veritatis argumentum oſtendens ei corporis plagas & liuores. Præcepit autem ei Epiſcopus, vt ſacrum corpus effoderet. Quod cùm factum eſſet, Epiſcopus illud ex humo eleuauit. Tanta verò indè prodijt odoris ſuauitas, vt qui aderant, in paradiſo ſibi verſari viderentur. Porrò Epiſcopus collecto populo tranſtulit illud in beati Martini ædem ſanè quàm honorificè, plebi & regioni illi patronum comparans. Ab eo autem tempore tanta illic diuinitùs ſunt miracula declarata, vt ſi omnia perſcribantur, ingens volumen completura ſint. *Ab eodem trucidatur, & comites eius.* **Euraclius* *Viſio Zuſelini ſacerdotis.* *Corpus eius è terra leuatur, & mirificè redolet.* *Multa fiunt miracula.*

HISTORIA S. VVALBVRGÆ VIRGINIS. CODEX EGREGIVS MS. AVTHORIS NOMEN NON HAbet: *nos ſtylo noſtro hiſtoriam indè tranſcripſimus, ſed aliquanto contractiùs. Vitam S. Virginis ſcripſit Vuolfhardus monachus Haſſerenſis ante multa ſecula: ſed an hæc ea ſit, ignoro.*

Maij 1.

POSTQVAM Anglorum Deo chara gens beatiſſimi Gregorij Pontificis maximi ſtudio & opera ad Chriſtianam religionem traducta fuit, multi eorum ob cæleſtis ſpei remunerationem in Franciæ regnum peruenerũt. In quibus S. Bonifacius Moguntinæ ſedis ob ſua merita præſulatum adeptus eſt. Porrò duo fratres germani, Vuilliboldus & Vuinniboldus cum ſorore ſua Deo & hominibus chariſſima Vualburga cùm in has regiones veniſſent, Vuilliboldus à S. Bonifacio ordinatus eſt Eyſtetenſis Epiſcopus, atque angelicam in ea functione ducens vitam, tandèm beatiſſimè abijt, non obijt: Vuinniboldus autem totum ſe Chriſti ſeruitio mancipans, mundanaq; omnia prorsùs reſpuens, locum, quem vocant Heydenheim, ſibi incolendum ſumpſit: ibique precibus vacans continuis, ſpe robuſtus, fide firmus, monaſticæ vitæ profeſſionem vſque ad ſupremum vitæ diem admodùm ſtrenuè proſecutus eſt, multoſque ſuis exemplis ad benè viuendi ſtudium perduxit.

S. Vuilliboldus 1. Eyſtetenſis Epiſcopus.

Vbi verò Vuinniboldus exceſſit è viuis, fœminei ſexûs decus & ornamentum Vualburga, omnibus ſe virtutis præbuit exemplum. Erat enim præfecta virginum monaſterij Heydenheimenſis, & materfamiliâs egregia, quæ poſſet à Deo impetrare quicquid petijſſet. Accidit aliquandò, vt reuertenti illi hora veſpertina ab eccleſia ad cubiculum ſuum, Gonmeradus cuſtos eccleſiæ, iam noctis ſeſe intendentibus tenebris, lumen præbere nollet. Ea verò nihil mota hac iniuria, cùm iam cœna Deo ſacratarum virginum abſoluta, & diuinæ laudes perſolutæ eſſent, ad dormitorium ſe recepit: & eccè repentè tanta illic luminis exiſtit claritas, vt pauimentum ipſum penetrare videretur, permanſitque vſque ad nocturnas preces. Stupent ſacræ virgines & exultant, accurrunt ad Vualburgam, indicant immenſum lumen. Illa ſubortis lachrymis, oculos & manus tollit ad cælum, &, Tibi, inquit, Domine Ieſu Chriſte, cui humilis ancilla tua ab ipſis incunabulis ſeruire conſtitui, pro hoc beneficio gratias ago: vt qui ad excitandas ancillarum tuarum mihi adhærentium mentes, me indignam hac luce conſolari volueris: quod tamen ego non meritis adſcribo meis, ſed fratrum meorum, famulorum tuorum.

S. Vualburga Abbatiſſa Heydenheimenſis monaſterij.

Miraculum

Cùm ab hac vita migrâſſet beatiſſimus Vuinniboldus, Vualburgę virginis frater, illa immodico dolore correpta, die quodam veſperi exiuit è monaſterio, nullo penitùs de familia monaſterij id cognoſcente. Venit autem ad ædes cuiuſdam hominis opulenti, & ante fores ceu quædam peregrina & ignota ſola ſubſtitit. Videns autem illam dominus domûs, & neſciens, quænam eſſet, valdè metuebat cum tota familia ſua, nè à canibus ſuis diſcerperetur. Iuſſit igitur, vt quamprimùm ſeſe indicaret. Tum illa, Canes tuos, inquit, ego nihil reformido. Non enim poterunt mordere Vualburgam. Ille enim, qui me huc adduxit incolumem, etiam illæſam poteſt reducere eò, vndè huc adueni: porrò etiam magnum tibi ſolatium adferet, ſi toto pectore credas illum eſſe ſummum medicum. Hæc vt audiuit illuſtris vir, è ſede ſua proſiliens, animo conſternatus ſciſcitabatur, cur virgo nobilis & omnipotentis Dei ancilla præ foribus ſtare voluerit: admodumque reuerenter illam excipiens, officioſiſſimè & humaniſſimè tractauit. Cumque incumbendum eſſet, rogata virgo vbi nocte dormire vellet, reſpondit ſe non niſi in illo velle cubare cubiculo, vbi filia eius grauiſſimè decumbebat, ità vt iam funeri eius neceſſaria à parentibus præpararentur. Tum illis præ nimio dolore eiulantibus, in cubiculum virgo Vualburga ingreſſa eſt, nocteque illa Dominum pro puella depre-

Magno animo contemnit periculum.

deprecans, altera luce eam parentibus ſaniſſimam exhibuit: qui ſanè pro tanto miraculo Deo immenſas egêre gratias, Vualburgæ autem multa obtulêre dona, eius precibus obnixè ſe commendantes. At virgo Chriſti dona accipere noluit, ſoli Chriſto placere deſiderans, eumque ſuper omnia diligens. Indè ad ſuum regreſſa monaſterium, quanto cumulatiorem in ſe ſenſit Dei gratiam, tanto arctiori ſeſe in dies vitæ tradidit. Tandèm cùm iam mundum & omnes eius cupiditates planè protriuiſſet, ex hac vita victrix deceſſit, ſepulta honorificentiſſimè in monaſterio ſuo. Puellã moribundam ſuis precibus ſanat. Abit è vita.

Epiſcopatum autem Eyſtetenſem obtinente * Otgario venerabili viro, cùm is monaſterium, in quo ſacræ virginis corpuſculum conditum erat, minori quàm par eſſet ſtudio coleret, quadam nocte per viſionẽ ſic eum fertur ſacra virgo compellâſſe: Cur Otgari Deo digne præſul monaſterium, vbi humata ſum, tam negligenter hactenùs habuiſti? Quotidiè conculcor pedibus vulgi & ſeruorum eò aduentantium. Equidem tale tibi præbebo indiciũ, vndè poſſis intelligere non rectè te geſſiſſe erga me & domum Dei: & ſi quidem reum te agnoſcas, veniam merebe-ris. Eam viſionẽ non fuiſſe vanam, euentus docuit. Nam paulò pòſt cùm primùm erecti eſſent parietes eius fabricæ, & iam imponendæ eſſent trabes, noctù is paries, qui ſpectabat Aquilonem, repentè ad terram vſque collapſus eſt, magno terrore illato tam domeſticis, quàm vicinis. Manè cunctis ad id ſpectaculum non abſque pauore accurentibus, cuſtos templi Reginfridus id celerrimè curauit Otgario epiſcopo nunciandum. Is verò ſentiens viſionem completam, eò properè venit, & eccleſiam cum multa feſtinatione inſtaurauit atque dedicauit. Deindè exacto anno, archipreſbyteros ſuos Valtonem & Alungum cum Hubila ſanctimoniali eò miſit, vt corpuſculũ ſanctæ virginis ſummo ſtudio è terra tollerent, atque cum hymnis, campanarumque pulſationibus multaque reuerentia ad Eyſtatenſe monaſterium apportarent. Factum id eſt mira populi exultatione vndecimo Calendas Octobris: atque eiuſdem antiſtitis iuſſu triduò pòſt, id eſt, octauo Calendas Octobris etiam beati Vuinniboldi reliquiæ indè ad Eyſtatenſe cœnobium tranſlatæ ſunt. * Odgero. Appáret Otgario Epiſcopo. Viſionem confirmat euentus. Trãsfertur eius corpus. Itẽ S. Vuinniboldi.

Accidit autem poſt hanc S. Vualburgæ tranſlationem, vt propinqui eius, quam diximus, Hubilæ liuore ſtimulati, tum callidis quibuſdam machinationibus, tum etiam vi ab hæreditate materna propemodùm eam excluderent. Illa igitur anxia ab Heyſtatenſi Epiſcopo * Erckenrado petijt ſibi copiã fieri reliquiarum S. Vualburgæ, vt ſi illa maternam ſuam hæreditatem poſſet obtinere, eam Chriſto & ipſi Vualburgæ donaret perpetuò poſſidendam. Ea res ſicut Deo authore cœpta fuit, ità etiam feliciſſimum habuit euentum. * hunc alij vocant Erokenuualdũ.

Anno ſalutis octingenteſimo nonageſimotertio, regnante Arnulpho rege, apertum eſt ſepulcrum beatiſſimæ Vualburgæ in baſilica, in qua repoſita fuerat ſub Otgario Epiſcopo. Contigit verò miraculum admiratione dignum, euidentiſſimis probatum teſtimonijs. Fuit ancilla quædam Friderada nomine, ſedulò inſeruiens hero ſuo Ederãno & coniugi illius. Correpta autẽ ſubitò morbo quodam, biduò miſerandum in modum vexabatur. Cumque meliuſculè cœpiſſet habere, tanta eam ingluuies inuaſit, vt nulla poſſet ciborum copia fames eius expleri. Initiò quidem multa ei alimonia ſuppeditabatur à propinquis, ſed cùm illa in dies maiori famis rabie infeſtaretur, non videbant qua ratione mederi ei poſſent. Nec ea ſuis potuit ingredi pedibus, ſed humi reptabat. Tandèm & ipſi & parentibus eius viſum fuit, vt ab hera peterent facultatem S. Vualburgæ oratorium adeundi. Permiſſum id illi fuit: venit ad ædem, triduanas illic multa inſtantia offert preces, pedibus ſua reſtituitur incolumitas. Audiunt id herus & hera, ocyùs ad eam aduolant, perpetuæ eam beatæ Vualburgæ ſeruituti addicunt. Abbatiſſæ munere tum illic fungebatur ſuprà memorata Hubila, quæ id permittere noluit, ſed poſt dies paucos remiſit eam iam planè ſanam dominis ſuis. Mox autem vt eò redijt, priori morbo vexata eſt. Sentiens ergò non bono conſilio à monaſterio ſe eductam, ilicò reducta eſt, perpetuò in monaſterio ſeruitura. Et eccè confeſtim redit ſanitas, ſed inexhauſta edendi libido manet. Itaque multo ea cauſa affecta pudore, eius monaſterij procuratrici Thieltildæ aperuit morbum ſuum, vt precibus illius liberaretur. At illa dolens vicem eius, fragmen panis benedicti ei obtinuit à venerabili ſacerdote, qui Mundus dicebatur. Quo guſtato, ità ſenſìm miro modò Mira feminę ingluuies. Obſerua hoc.

cœpit

Incredibilis ingluuies mutatur in incredibilē abſtinentiā.

cœpit diminui illa ingluuies, vt anteà augmētabatur: & dimidio ferè anno nō niſi parum admodùm caſei edere, & lactis bibere potuit. Deindè vſqueadeò omnis cibi appetentia in ea extincta eſt, vt ſi quid alimenti ſumere vellet, mox rursùs euomeret. Rogauit igitur Dei ancillam Thieltildam, vt nullas ſibi eſcas ſuppeditaret. Illa verò re incredibili nimiùm obſtupefacta, cùm ſciret humanum corpus ſine alimentis durare non poſſe, angi animo cœpit, quid ageret. Tandèm ad alteram propinquam eius monaſterij eccleſiam eam miſit, commendans eam procuratrici illius: quæ quidem accuratè eam obſeruauit, & ad ſex ferè hebdomadas apud ſe detinuit, quibus illam nihil ediſſe compertiſſimum eſt. Poſteà venit ad eam inuiſendam Thieltilda, didicitque quid interìm actum eſſet. Cœpit igitur tum minis varijs, tum blandimētis agere cum illa, vt cibum ſumeret: Noli, inquit, chariſſima filia, tam obſtinato animo tibijpſi imponere: redi ad ſanitatem, & cape alimoniam. Quòd ſi aliquo illuderis phantaſmate, quæſo ne id celes nos. planè enim mihi perſuadeo, ſi abiecta mala verecundia id feceris, fore vt dominæ noſtræ precibus adiuueris. Tam acri illa obiurgatione pudefacta, cœpit tentare num quid poſſet cibi accipere, ſed fruſtrà id fuit: nè tamen ancillæ Dei adhortationes contemnere

Vide rem miram.

videretur, petijt aliquid vilioris ſiceræ ſibi porrigi. Factum eſt ità, & ipſa licèt inuita perparum indè hauſit, ſed mox per nares & oculos tanta vi reiecit, vt cęca efficeretur. Reducta ergò ad monaſterium, breuì quidem recuperauit viſum, ſed de abſtinentia prorsùs nihil remiſit. Abbatiſſa verò & tota virginum ſodalitas ea re valdè obſtupeſcebant, communicatoque inter ſe conſilio, Epiſcopum ſuum adiêrunt, eique rem totam explicârunt, eius conſilium expetentes. Ille verò fidem adhibere noluit, ſed ſuſpicabatur verſutiſſimi dæmonis fraude deluſam, oculos hominum fallere, porrò clàm aliquid ei ſoli manenti qualicunque arte alimenti ſubminiſtrari. Suis igitur in conſilium adhibitis, è monaſtero S. Vualburgæ valdè religioſum presbyterum acciuit, eique grauiſſimè non ſemèl præcepit, vt illam cuſtodiendam ſuſciperet, diligentiſſimeq; exploraret, num fraude aliqua alijs illuderet. Fecit ille, vt erat iuſſus, certiſſimeque comperit rem ità ſe habere, vt ab illa dicebatur. Tum Epiſcopus nihil ampliùs hæſitans, certam ei fidem accōmodauit. Atque illa deincèps triennio ſic permanſit, interìm nihilo minùs pro modulo ſuo diligenter exequens, quicquid ei operis demandatum fuiſſet. Quotiès autem ſacroſanctam Euchariſtiam percipere conabatur, niſì ſtatìm ſomno ſe daret, vomitum paſſura videbatur. Non ergò iam dubitemus facilimum eſſe maieſtati diuinę, quod humanæ imbecillitati impoſſibile ſit.

*Erckenboldus

Reliquiæ S. Vualburgæ ſudare videntur.

Poſt hæc * Erckenuualdus antiſtes Eyſtetenſis archipreſbyteros ſuos cum quibuſdam alijs bonis viris iuſſit beatæ Vualburgæ corpus effodere, inuentumque diligenter contrectare. Illi verò cum multa trepidatione, diuinis adhibitis laudibus, fodientes, repererūt gratiſſimas eius reliquias, easque ceu tenui quodam humore madidas: nec tamen vel puluiſculus ex ijs manibus contrectantium potuit adhærere. Sublata autem eſt ſacri corpuſculi portio quædam, iubente id Epiſcopo: qua re grauiſſimè conſternati & afflicti ſunt Eyſtatenſes: mirificè autem exhilarati, ad quos ea portio deportabatur. Transferebatur enim in monaſteriū Monheymen-

Puer epilepticus ſanatur.

ſe, ſub hoc Epiſcopo conditum: cumque ſacro pignori puer epilepticus veniſſet obuiā, & ſub illo ſe curuâſſet, ſanatus eſt: moxque, vt teſtati ſunt, qui huic rei interfuêre, mira illic odoris fragrantia nares omnium & pręeuntium & ſubſequentium impleuit, ità vt ferre vix poſſent. Vbì ad locum ventum eſt, ſuper monaſterij altare

Viſio Hubilæ abbatiſſę

ſacræ reliquiæ depoſitæ ſunt. Nocte proxima adfuit Hubila Abbatiſſa, triduoque illic manens, podagra eam dirè cruciante, ſopori ſe dedit. Adſtitit autem dormienti quidam venerandus ſenex, Vuillibaldus, vt putatur, Epiſcopus, aitque ei: Hubila cur dormis? Quarè non in templum ingrederis? Reſpondit illa: Nondùm pulſatum eſt ad nocturnas preces: mihi verò adeò dolent pedes, vt niſì aliorum allata manibus, eò pertingere non poſſim. Contrà ille: Abi, inquit, ocyùs: venit enim in eccleſiam beatus Vuinniboldus, multis cum comitantibus, vultque ex te cognoſcere, quo pacto conditam habeas ſanctam Vualburgam ſororem ſuam. Confeſtìm ſurrexit illa, & in baſilicam ſaniſſima intrauit, gratias agens Deo & ſanctæ virgini pro tam inſperata ſalute.

Miracula.

Sanatus eſt etiam ad ſacræ virginis reliquias quidam puer à primo ortu contractus, cùm ei illa apparuiſſet dormienti, & templum adire iuſſiſſet: vbi membris

omni-

omnibus conſolidatus, erexit ſeſe & ambulauit, atq; tota reliqua vita ſua in eadem eccleſia robuſtus & incolumis ſeruiuit. Ibidèm curata eſt fœmina Reginſuuinda, membris omnibus adeò debilitata, vt ſe loco mouere non poſſet.

Feſto die dedicationis eccleſiæ eius, omnes quotannis in ea regione ferias agebant. At mulier quædam Geila ex pago Stofenheimenſi, petulanti animo in opus textrinũ incumbebat: ſed non impunè. Inhæſit enim manui eius glomus, & totus lacertus intumuit.

Accidit ſanè nuper ſtupenda res, & propè incredibilis, niſi multorum teſtimonijs fulciretur. Cùm plurimi vndiquè ad S. Vualburgæ baſilicam confluerent, quidam inter eos adfuit habitu peregrino, præ cæteris attentiùs & inſtantiùs orans. Id vbì animaduertit Hubila Abbatiſſa, iuſſit eum ad ſe adduci, percunctataq; eſt ex eo, quiſnam eſſet, aut vndè veniſſet. At ille, Gratias, inquit, ago Deo omnipotenti, qui ſanctiſſimæ virginis Vualburgæ meritis de fœdiſſima ignominiæ nota me liberauit: id quod omnes vos, qui hìc adeſtis, ex me potiùs, quàm ab alio diſcere cupio. Teſtor autem Deum, quem nihil latet, & ſanctam Vualburgam, cuius multa neceſſitate adactus ſuffragia experij, me non niſi vera dicturum. Anno ſuperiori, quo dira fames multos preſſit, duo inopes eius vitādæ cauſa peregrè profecti ſunt. Illis autem obitèr quidam ex longinqua regione comitem ſe adiũxit. Interrogatus ab illis, cuias eſſet, aut quò iter intēderet, reſpondit ad S. Vualburgam religionis ergô ſe proficiſci. Tum illi: Et nos, inquiunt, eò cupimus peruenire, erimusq; inter nos non iniucundi ſocij, & ſecuriùs itinerum pericula euitabimus: ſed interìm nos fame premimur, & præ defectu viriũ ægrè pedes promouemus. At ille: Deo, inquit, fratres mei, itineris prolixitatem cōmendantes, quæramus locum aptum, vbì iam appetente meridie pauliſpèr quieſcamus, & cibo nos refocillemus. Reperto loco, pariter conſederunt, & ille de eſcis ſuis proferens, obtulit illis. Comederunt igitur, & ſumpto cibo, ait ad illos: Iam etiam ſomno laſſa membra recreemus, ſed excubias agat vnus ex nobis, nè quid accidat periculi dormientibus. Probant illi conſilium, ſed mente maligna. Nam altero è duobus his ſe dormire ſimulante, alter vigilabat: tertius, qui ſe illis adiunxerat, nihil ſibi metuens, intrepidus dormiebat. Tum ſurgentes illi ſceleſti, hominem innoxium crudeliſſimè iugulârunt: ſed cùm anxios eos haberet, quid facerent de cadauere, tandèm alter id in ſuos ſuſtulit humeros, in aliquem locum auium illud proiecturus. Eccè autem dum illud conatur à ſuis deponere humeris, tam tenaciter ſibi illud ſentit inhærere, vt nulla vi id poſſit à ſe auellere. Mirè igitur & miſerè diſcruciatur infelix homicida, vidēs ſe ſuum facinus celare non poſſe. Intereà quidam ei amicus fit obuius, qui conſpecto cadauere non ſine multa admiratione ſciſcitabatur, vndè id eſſet. Ille autem tanquàm amico fidens, refert quid actum ſit, orat vt ſuæ calamitatis velit miſereri. Non cunctatur ille, diſtrictoque enſe, brachia cadaueris hominem arctiùs complectentia etiam articulatim nititur diſſecare, vt à tanta ignominia amicum liberet. Ibì tum nouum licuit planeque ſtupendum videre miraculum. Nam ſimulatquè manu ſua cadaueris lacertos attigit, eos præcidere volens, etiam ipſe tenaciſſimè adiunctus eſt cadaueri atq; homini illud ferenti, ità vt ſe ab illis abſtrahere non poſſet. Mox igitur ductus pœnitentia, & lugens ob admiſſa peccata, toto pectore rogauit Dominũ, vt ob beatiſſimæ Vualburgæ virginis merita ſui miſereretur. Cumq; ſic oraret, & multa ſanctæ Vualburgæ nũcuparet vota, multasque funderet lachrymas, abſolutus eſt horribili nexu illo, iamque liberè ingrediens, Deum & ſanctam Vualburgam laudabat: nec tamen deſerebat miſerum illum, ſed ad Rheni litus vſque eum comitabatur. Quò cùm ventum eſſet, non ferens alter tum cadaueris pondus, tum intolerabile dedecus, in Rhenum cum cadauere ſe præcipitem dedit. At verò tam immanē homicidam Rhenus ferre non ſuſtinens, quamprimùm hominem ſceleſtum cum cadauere in litus euomuit. Qua re non mediocriter terrefactus alter, de ſua quidem ereptione gratulans, ob illius verò calamitatem illachrymans, ab eo receſſit, & ad S. Vualburgæ monaſterium celeri curſu aduenìens, quid geſtum eſſet omnibus enarrauit, paratus etiam ſua dicta, ſi id vellent permittere, iureiurando confirmare. Porrò infelix ille homicida, vt aiunt, ſæpè quidem voluit beatæ Vualburgę implorare patrocinia, ſed nunquam eccleſię eius potuit fines attingere, vt vel indè omnes perſpicuè poſſent intelligere, quàm immani ſe ſcelere obſtrinxiſſet, qui tam procùl à S. Vualburgæ eccleſia arceretur.

[Margin notes: Hiſtoria memorabilis. — Immane & planè barbarum facinus. — Cœleſtis vindicta. — Stupendum miraculum. — Aliud. — Itèm aliud. — Itèm aliud.]

Viderunt hunc multi tali onuſtum ſarcina exanimis corporis, qui tum fuêre in viuis, vt ambigi non poſſit falſum & commentitium non eſſe, cuius tam multi extitêre teſtes.

Ea, quæ hactenùs commemorauimus, miracula, diuinitùs perpetrata poſt eleuationem corpuſculi beatæ Vualburgæ virginis, multa ſanè admiratione & præconio digna ſunt: at verò diuerſis locis alijs toto Francorum regno, quæ eius reliquijs illuſtrantur, in dies plura celebrioraque fiunt: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in infinita ſecula, Amen.

IN LAVDEM SANCTÆ ET VIVIFICÆ CRVCIS, SERMO BEATI IOHANNIS DAMASCENI.

Habetur libro quarto cap. 12. de Orthodoxa fide, Iacobo Billio interprete.

3. Maij.
1.Cor.1.
1.Cor.2.

VERBVM Crucis, vt pereuntibus ſtultitia, ità nobis qui ſalutem conſequimur, virtus Dei eſt. Spiritalis enim omnia dijudicat: animalis autem homo non percipit ea quæ ſunt Spiritûs. Stultitia enim eſt ijs, qui per fidem ea non excipiunt, nec Dei bonitatem atque omnipotentiam conſiderant, verùm res diuinas humanis ac naturalibus rationibus inueſtigant. Diuinæ ſiquidem res omnes, & naturam, & ſermonem, & cogitationem ſuperant.

Rerum procreatio humanis rationibus comprehẽdi nõ poteſt.

Nam ſi quis animo voluat, quemadmodùm, & quam ob cauſam, Deus omnia ex nihilo in ortum produxit, atque naturalibus rationibus id aſſequi cõtendat, haudquaquàm profectò id comprehendet. Animalis enim & diabolica eſt huiuſmodi cognitio. At ſi quis fide tanquàm manu ductus, Deum bonum & omnipotentem, & verum, & ſapientia ac iuſtitia præſtantem reputet, omnia plana & æqualia, viamque rectam inueniet.

Hebr.11.
Fides in omni re neceſſaria.

Nam fieri ſine fide non poteſt, vt quiſquam ſalutem adipiſcatur. Siquidem fide, tum humana omnia, tum ſpiritualia conſtant. Neque enim agricola ſine fide aruum proſcindit, nec mercator exiguo ligno vectus, animam ſuam furentibus maris vndis committit, nec matrimonia contrahuntur, nec deniquè aliud quicquam eorum, quæ hæc vita fert, ſuſcipitur. Fide intelligimus cuncta Dei potentia ex nihilo in ortum producta eſſe. Fide omnia, tam humana,

Quid ſit fides.

quàm diuina, nobis ex animi ſentẽtia ſuccedunt. Fides porrò nihil aliud eſt, quàm aſſenſio ab omni curioſitate procùl diſſita.

Quantũ admirationis habeat Chriſti Crux.

Quanquàm autem omnis Chriſti actio, ac miraculorum editio præclara, & diuina, ac mirabilis eſt: nihil tamen eſt ex omnibus, quod tantam admirationem excitet, atquè eximia eius Crux.

Crucis beneficia.

Neque enim vlla alia re peccatum deletum, primi parentis peccatum extinctum, infernus ſpoliatus, reſurrectio donata, vis contemnendarũ rerum præſentium, atque ipſius quoquè mortis, nobis conceſſa, reditus ad veterem beatitudinem comparatus eſt, paradiſi portæ patefactæ ſunt, natura noſtra ad Dei dextram conſidet, filij deniquè Dei & hæredes facti ſumus, quàm Crucis Domini noſtri Ieſu Chriſti beneficio.

Rom.6.
Gal.3.
1.Cor.1.

Siquidẽ hæc omnia Crux præſtitit. Quicunque enim, inquit Apoſtolus, in Chriſtum baptizati ſumus, Chriſtum induimus. Chriſtus porrò eſt Dei virtus & ſapientia. En quo pacto Chriſti mors, id eſt Crux, vera ac viua Dei ſapientia & potentia nos conueſtiuit. Dei autem virtus, verbum Crucis dicitur, vel quia vis Dei ac potentia, hoc eſt palma aduersùs mortem, per eam nobis declarata eſt: vel quia, quemadmodùm quatuor extremæ Crucis partes, per medium centrum, inter ſe cohærent & conſtringuntur, ità per Dei potentiam, ſublimitas, ac profunditas, ac longitudo,

Per Crucem fideles ab infidelibus diſtinguuntur.

& latitudo, hoc eſt omnis tam viſibilis quàm inuiſibilis creatura, continetur. Hæc nobis ſigni loco, in fronte data eſt, haud ſecùs àc circunciſio Iſraeli. Per hanc enim nos, qui fide præditi ſumus, ab infidelibus diſtinguimur, atque agnoſcimur. Hæc clypeus & armatura atque trophæum eſt aduersùs diabolum.

Exod.12.
S. Crucis effectus.

Hæc ſigillum, vt nè exterminator Angelus nos tangat, velut ſcripturæ ſacræ monumentis proditum eſt. Hæc iacentium excitatio eſt, ſtantium fulcimentum, infirmorum baculus, ouium virga, reſipiſcentium adminiculum, proficientium perfectio, animæ & corporis ſalus, malorum omnium depulſio, bonorum omnium cauſa, pecca-

ti extinctio, reſurrectionis planta, vitæ æternæ lignum.

Hoc itaque ingentis ſanè precij lignum ac venerandū, in quo Chriſtus ſeipſum Ligni Crucis adoratio
ſacrificij cauſa pro nobis obtulit, vt ex ſancti corporis & ſanguinis contactu ſanctifi-
catum, optimo iure adorari debet, clauique itèm, & lancea, & indumenta, ac ſacra
eius tabernacula, hoc eſt præſepe, antrum, Golgotha, Crux, viuificum ſepulcrum,
Sion Eccleſiarum arx, aliaque id generis, quemadmodùm ait Dei parens Dauid,
Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco, vbì ſteterunt pedes eius. Pſal.131.
Quòd autem his verbis Crucem intelligat, argumēto eſt id quod ſequitur: Exurge
Domine in requiem tuam. Comes enim Crucis eſt reſurrectio. Nam ſi eorū, quo-
rum amore flagramus, & domus nobis chara eſt, & lectus, & veſtis: quanto magis
ea quæ Dei ac Saluatoris ſunt, per quæ nobis ſalus parta eſt? Quin figuram etiam Cur Crucis figura adoranda.
præclaræ ac viuificæ Crucis adoramus, tametsi ex alia materia conſtructa ſit: non
quòd materiā colamus, (procùl hoc abſit) ſed figuram, vt qua Chriſtus deſignetur.
Etenim ipſe diſcipulos ſuos extremùm alloquens, Tunc, inquit, apparebit ſignum Matth.24.
filij hominis in cælo, Crucem videlicet ſignificans. Ac proindè Angelus ille reſur-
rectionis nuncium mulieribus afferens, dicebat, Ieſum quæritis Nazarenum cruci- Marc.vlt.
fixum. Et Apoſtolus, Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum. Multi enim 1.Cor.1.
Chriſti ac Ieſus ſunt: at vnus duntaxàt cruci affixus. Non dixit, lancea tranſuerbera-
tum, ſed, crucifixum. Quocircà nobis faciendum eſt, vt Crucis ſignum adoremus. In Cruce nō materia ſed ſignum adoratur.
Vbì enim ſignum fuerit, illic quoquè & ipſe erit. At verò materia, ex qua Crucis fi-
gura conflatur, ſiue aurū, ſiue eximij precij lapides ſint, poſt figuræ, ſi ità contigerit,
euerſionem, haudquaquàm adoranda eſt. Quamobrèm omnia, quæ Deo dicata
atque conſecrata ſunt, ità adoramus, vt cultum ac veneratione ad eum referamus. Gen.2.
Enimuerò lignum illud vitæ, quod à Deo in paradiſo cōſitum eſt, præclaræ Crucis Lignū vitæ in paradiſo Crucis figura fuit.
figuram geſſit. Quoniam enim morti per lignum aditus patuerat, conſentaneum
erat, vt per lignū quoquè vita & reſurrectio donaretur. Quin Iacob, cùm adorato
virgæ faſtigio, cancellatiſque manibus, filijs Ioſeph benè precaretur, Crucis ſignum Hebr.11.
apertiſſimè delineauit. Atque idem etiam indicârunt, & virga Moſaica in Crucis
figurā efformata, ac mare feriens, atque Iſraëli ſalutē afferens, ac cōtrà Pharaonem Exod.14.
aquis mergens, & manus in Crucis formā extenſæ, atque Amalecitas in fugam ver- Exod.17.
tentes, & aqua amara, ligno edulcata, & rupes fracta, laticeſque fundens, & virga Num.17.
Aaroni ſacerdotij dignitatē ſanciens, & actus in ligno de ſerpente, velut mortuo
& extincto triumphus (ligno nimirùm ſalutem ijs afferēte, qui mortuum hoſtem
cernunt, hoc eſt Chriſtum in carne, peccati prorsùs ignara, Cruci affixum eſſe cre-
dunt) & magnus ille Moſes illud inclamans, Videbitis vitam veſtrā in ligno pen- Deut.28.
dentem ob oculos veſtros: ac deniquè Eſaias, Tota die expandi manus meas ad po- Eſa 65.
pulum contumacem & contradicentem. Qui hoc lignum adoramus, vtinàm ad
Crucifixi Chriſti partem perueniamus, Amen.

VITA BREVIS S. IVVENALIS EPISCOPI NARNIENSIS ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN *MS. codice, ſed phraſim mutauit F. Laur. Surius.*

SANCTVS Iuuenalis arte medicus, dignitate preſby- 3. Maij.
ter fuit. Venit autem ex * Africa Romam ad illuſtrem * Hybernia
quandam matronam, Philadelphiam nomine, quę eum
recepit in domum ſuam: cumque didiciſſet eum virum
ſanctum, miſit Narniam viros prudentes, qui explora-
rent, num illic eſſent homines Chriſtiana religione in-
itiati. Vbì autem percepit eſſe ibì Chriſtianos etiam no-
biles vtriuſque ſexûs, communicato cum illis conſilio, S. Iuuenalis fit Narnien. antiſtes.
ſanctum Iuuenalem eius vrbis Epiſcopum curauit con-
ſecrandum. Ea fretus functione Iuuenalis, luculentis
verbis palàm hortabatur ciues Narnienſes, vt reiectis
idolis, Chriſtum ſibi colendum ſumerent: conditoque oratorio in honorem ſan-
cti Valentini Epiſcopi & martyris, ſacroſancta illic peragebat myſteria, plurimoſ- Huius hiſtoria eſt Tomo 1.
que conuertit ad Dominum & baptizauit.

Cùm aliquandò Ligures & Carporum familia multas oppugnarēt vrbes, etiam

Narniam obſidione vexârunt, quinto anno ordinationis S. Iuuenalis. At ille cum Chriſtianis per muri circuitum ità pſallebat: Fiant Domine viæ impiorũ tenebræ & lubricum, & angelus tuus perſequatur eos. Veniat illis laqueus, quem ignorãt, & captio, quam occultauerunt, appræhẽdat eos. Et ecce repentè nocte intempeſta intonuit de cęlo Dominus, & miſit ſagittas ſuas, & diſſipauit eos: fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, idque adeò, vt hoſtibus in fugam verſis, vrbs liberata ſit. Tum verò ſanctus Epiſcopus indicto ieiunio, diuina myſteria celebrauit.

Precibus fugat hoſtes.

Solebat vir ſanctus habitare apud portam ſuperiorem in turri quadam, muro cohærenti. In ea hodieque perdurat lectus eius, in quo ſomnum capiebat. Erat verò illi calix cryſtallinus, ex quo multi bibentes, ſanati ſunt à diuerſis languoribus: & is quoquè vſque in præſens illic aſſeruatur. Poſt annos ſeptem in epiſcopatu exactos, ſpiritum Domino reddidit, ſepultusque eſt ad portam ſuperiorem via Flaminia. Quandoquè vir Dei de ſeipſo retulit, admonitum ſe in viſione fuiſſe, vt pro nauigantibus deprecaretur, quod etiam fecit. Nauigabãt verò trecenti viri in naui multis opibus onuſta, qui ex Oriente venientes, ad portum quendam contendebant. Cumque tranquillo vterentur mari, media die extitit atra nox, ſæuierunt venti, procellæ intumuerunt, parùm à ſubmerſione abfuit nauis, ſpes omnis viuendi erepta eſt. Mox illis apparuit angelus in effigie Iuuenalis Epiſcopi, ſtans ſuper aquas. Illi autem viſo eo exclamârunt: Si vir Dei es, libera nos. Orauit ergò manibus extenſis, & nauis ad portum optatum appulſa eſt. Rogabant verò, quiſnam eſſet. Et ille: Sum, inquit, Iuuenalis Narnienſis Epiſcopus. Gratias agatis Deo, qui liberauit vos. & hæc dicens, abſceſſit ab eis non parùm admirãtibus, Deumque collaudantibus. Poſteà cùm ſua negocia expediuiſſent, quadraginta viros cum magnis muneribus miſerunt ad eum, qui intra biduum longiſſima maris ſpatia emenſi, cùm Narniam ingreſſi eſſent, compererunt illum obijſſe diem ſuum. Acceſſerunt itaque ad ſepulcrũ eius, eoque tacto vnus ex eis quartana febre laborans, ſanatus eſt: datis autem muneribus venerabili viro Maximino ſucceſſori eius, rogârunt vt templum ei conderet. quod & factum eſt.

Abit in cælos.

Miraculum

Aliud miraculum ad ſepulcrũ eius.

VITA S. GOTHARDI EPISCOPI HILDESEMENSIS, EDITA A QVODAM EIVS CONTEMPORAneo *monacho vel canonico: cuius tamen ſtylus obſcurior, nè lectorem offenderet, per F. Laur. Surium mutatus eſt, & quædam reddita paraphraſticôs. Eſt autem hic non integra hiſtoria, ſicut ab authore conſcripta fuit, ſed non pauca omiſſa videntur in eo exemplari, quod nos habuimus: præcipua tamen hîc haberi ſperamus, & quæ plus vtilitatis lectori afferant.*

PROLOGVS AVTHORIS, MVTATA PHRASI, nonnihil contractus.

ADmodum reuerendo, & toto deuotionis ſtudio ſemper colẽdo domino ac præceptori ſuo, frater N. corpore & ſpiritu exiguus, quicquid ſuo domino debet iure ſubditus. Scripturus vitã & inſtitutionem beatæ memorię patris atq; paſtoris noſtri Gothardi, inter ſpem & metum anxius, diù multumque quid facerem deliberaui, quòd me tam præclaro operi planè imparem non ignorarem. Alliciebant me ſplendore ſuo virtutes, quas per illum Dominus declarauit, ſed abſterrebat conſcientia multiplicis deſidiæ meæ, donec tandèm magiſtrorum & fratrum, inprimis autem veri cultoris Dei Abbatis noſtri iuſſis adactus, partìm ſpontè, partìm nolens opus hoc aggredi tentaui. Quod quidem tibi, præceptor eximie, ſecretiùs offerendum ſtatui, qui & facilè ſis daturus veniam erratis, poſſisque non difficulter tum addere, tum demere, quod viſum ſit, aut certè opus ipſum penitùs ſupprimere. Neque id vel admireris, vel aſperneris velim, pater venerabilis, quòd te ex omni præſulum, abbatum, doctorum numero vnum elegi huius laboris mei examinatorem, quandò id vt facerẽ etiam is, quem dixi,

Habes hic & ętatem & fidẽ authoris

dixi, Abbas meus hortatus eſt, & tibi pro fidei & dilectionis tuæ merito beati Gothardi vita omnis præ cæteris magis cognita eſt, vt qui ab illo familiariùs didiceris etiam arcana pectoris eius. Ego verò ad hunc ſcribendi ſuſcipiendum laborem etiam eo nomine non parùm incitatus ſum, quòd adoleſcens inter Hirsfeldenſe & Altahenſe cœnobia diſcurrens, prima beati viri geſta à fidelibus & crebrò audierim, & libenter memoriæ commendârim. Teſtor autem Dominum Ieſum, me nihil mandâſſe literis, niſi quod ipſe & viderim, & auditione acceperim, aut à fide dignis cognouerim: maximè cùm darem literis operam, vbi à quodam grandæuo ſacerdote, tibi quoquè benè noto, eius familiaribus vtens colloquijs, pleraque accepi, fide non dubia mihi ea referente, vt ſi Dominus daret, quandoquè in ſcripta redigerem. Is autem ab ipſa infantia ei fideli miniſterio ſemper adhæſerat, & primus eum ſacris literis erudierat, cunctaſque res eius ad pontificatum vſque probè compertas habebat. Quæcunque autem à me ex his cõſcripta ſunt, ea, vt iam ſuprà dixi, prudentię tuæ diſcutienda offerre volui, vt per te errata corrigantur, hiantia compleantur, ſuperuacanea reijciantur, res ſcitu dignæ eorum loco ſubſtituantur, ſtoliditas mea, ſicubi lapſa ſit, veniam obtineat, & contra inſultantium ſannas authoritatis tuæ præſidijs muniatur: quanquàm, vt mihi teſtis eſt Deus, non valdè moueor, ſi quis Momus arrogans adducto ſupercilio carpere me velit, modò ſtudioſis & Deum timentibus ſimplex rerum geſtarum veritas patefacta ſit, dataque occaſio ijs, qui & velint & poſſint, beatiſſimi Gothardi vitam & actus cultiori & elegantiori ſtylo conſcribendi. Nam vt ſolent ſagaces canes ſigno à venatore dato diligenter inueſtigare feras, non vt ipſi indè comedant, ſed pareant voluntati domini ſui, cupientis & ſibi & familiæ ſuæ, atque etiam fortaſsè ſuperuenturis hoſpitibus lautiores epulas apponere: ità & ego lubens hunc ſuſcepi laborem, non vt mihi laudem, quam non mereor, aucuper, ſed vt iuſti viri memoriam & præſentibus & futuris efficiam ſempiternam. Nec quenquã mouere debet, quòd obijciunt mihi naſuti quidam illuſores, non debuiſſe me humilem ſtirpem commemorare tam præclari & inſignis viri, ſed eam potiùs in eius laudem ſilentio premere, tanquàm eius exiſtimationi & ſplendori nominis derogantem: quandò ij, qui ſanum ſapiunt, non tam attendunt fumoſas antiqui generis imagines, quàm diuinæ gratiæ prærogatiuas: quibusque ille ſolus nobilis eſt, quem nobilitat ſua virtus. Ait ſcriptura diuina: Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & ſublimat. Suſcitat 1.Reg.2.
de puluere egenum, & de ſtercore eleuat pauperem: Vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat. Quod in hoc beato viro, tota Eccleſia teſte, impletum eſt. Deductum enim à Domino per vias rectas, & in conſpectu regum magnificatum, cum principibus glorioſè conſediſſe, & inter principes locutum ſapienter, ſoliumque gloriæ præclarè obtinuiſſe vidimus: nec ab vllo fidelium dubitatur, lætari eum nunc coram Chriſto in ſanctorum collegio ſacerdotum. Interìm tamen ſi fortè loquacitas mea vſpiàm extra cancellos progreſſa eſt, tu pater & doctor egregie, qui id non ſolùm huius præſulis memoriæ, ſed etiam imperitiæ meæ debere exiſtimaris, qui & pro doctrina tua potes approbare probanda, & pro authoritate reijcere improbanda, adhibe cenſuram & caſtigationem tuam, vt & friuola ſempiterno ſilentio obruantur, & vtilia abſq; adulationis fuco deprompta relinquantur. Si quid enim hìc repertum erit vero non conſentaneum, non tam imperitiæ meæ, quàm tuæ id incuriæ imputabitur.

HISTORIA.

DOMINVS Ieſus Chriſtus præcipit in Euangelio, vt Maij 4.
accenſa lucerna non ſub modio ponatur, ſed ſuper can- Cap.1.
delabrum, vt eius luce fideles illuſtrentur. Alia quo- Matth.5.
què ſcriptura vult ſecreta regum celanda, opera verò Tob.12.
Dei enuncianda & prædicanda. Ijs nos permoti, dignũ ſanè duximus, quantum ope cæleſtis gratiæ conſequi poſſimus, quę à beato patre noſtro Gothardo Epiſcopo ex virtute geſta ſunt, ea & præſentibus & pòſt futuris imitanda proponere, & ſcripto explicare. Nec enim poterimus negligentiæ notam effugere, ſi quæ de illo laude digna & vidimus & audiuimus, ſub ſilentio latere

patiamur: maximè quandò ille ex Baioaria, iam olim verbi Dei vomere exculta, & fide Chriſti affatim inſtructa, veræ religionis doctor inſignis ad nos Saxones tranſmiſſus eſt, quibus proh dolor non immeritò cum probo obijcitur, quòd ad complectendum Dei verbum planè ſaxeos & indomitos diù nos exhibuimus.

Cap.2. S. Gothardi patria.

Vt igitur ad narrationem veniamus, præclara indole puer Gothardus in Bauaria apud Altahenſe monaſterium ex eius ipſius familia natus eſt. Parentes germanè Chriſtiani fuêre, vt pòſt res ipſa declarauit: qui cùm eum feliciter enutriuiſſent, in cœnobio eodem curârunt ſacrarum literarum ſtudijs adhibendum. Hoc verò monaſterium à quibuſdã Chriſti cultoribus conditum eſt anno ſalutis ſeptingenteſimo quadrageſimoprimo, quo è viuis exceſſit Carolus Martellus, Pipini filius, cuius pater fuit Anchiſus, ab Arnulpho procreatus. Porrò Carolus Martellus filijs ſuis Carolomano & Pipino reliquit principatum: atque altero indè anno ex Pipino hoc editus eſt Carolus Magnus. Conſtructum verò eſt Altahenſe monaſterium & conſummatum quindecim ferè annis antè, quàm à S. Bonifacio Archiepiſcopo, volente ſic Zacharia Romano Pontifice, in Baioaria Epiſcopi certis locis inſtituerentur. Cui rei etiam aſſenſit Pipinus rex, cui iam Carolomanus frater trienniò antè ceſſerat partem principatûs, quæ ad ipſum attinebat, Romæ monaſtico indutus habitu, & raſus caput. Quo tempore Vuillibaldus datus eſt Eyſtadio Epiſcopus, Iohannes Saliſburgenſibus, Erimbertus Friſingæ, Gaibaldus Ratiſponæ, creuitque & robur accepit ijs in locis Chriſtiana religio. In Altahẽſi autem cœnobio Chriſti famulatus ſua habuit ab initio incrementa, & centum ferè annis inſtitutum monaſticum præclarè illic profecit vſque ad deteſtabilem illam diſſenſionem, quæ extitit inter Ludouicum Caroli Magni filium, & liberos eius Ludouicum, Clotarium & Carolum: ac deindè Imperatore defuncto, inter hos fratres annis non paucis, vt Chronica teſtantur.

Altahenſe cœnobium quãdò conditum.

Cap.3.

Ea enim tempeſtate complures ſpoliabantur eccleſiæ, monaſteria vaſtabantur, atque in ijs etiam Altahenſe, cuius poſſeſſiones, à fidelibus ei collatæ, & hactenùs inconuulſæ, diripiebantur, atque tam flagitioſis rebus militantibus pro voluntate eorum, qui ſic debacchabantur, beneficij, immò verò maleficij nomine attribuebantur. Atque ità factum eſt, vt neceſſariò illic deficeret monaſtica profeſſio & diſciplina, tametsì annis itidèm centum Canonicorum ibì permanſit inſtitutum vſque ad Henrici Ducis tempora, quem poſteà Imperatorem vidimus. Et Otho quidem Rex, filius Henrici Ducis Saxoniæ, non ſemèl illud voluit monaſterium aliquot locis inſtaurare, ſed multis ſe ei obijcientibus impedimentis, inprimìs autem Henrici fratris eius Bauariæ Ducis machinationibus, animi ſui propoſitum non potuit ad effectum perducere. Is enim Henricus, cùm primùm creatus eſſet Rex, coram patre & principibus indignabundum ſe quaſi ioco ſimulans, & eo nobiliorem ſe iactitans, ei ſe oppoſuit, atque in hac iniuſta voluntate ſemper & aduersùs fratrem regem priuatìm & veteratoriè, & contra filium regis Ludouicum, vt etiamnùm Bauaria teſtatur, publicè permanſit. In hoc ergò monaſterio puer Gothardus & à parentibus piè oblatus, & à fratribus religioſè ſuſceptus, quendam literaturæ, Deo donante, accepit hauſtum ſanè laudabiliter, & diuinæ legis, quantùm illius ætatulæ ferebat capacitas, notitiam libenter capiebat, vt in illo quoquè verum cerneretur, quod dici ſolet, Facilimè diſcitur, vbi ſpiritus Domini doctor adeſt.

S. Gothardus puer recipitur in Altahẽſi monaſterio.

Cap.4.

Per id tempus beatus vir Chriſtianus Patauienſis Epiſcopus hoc monaſterium, ceu beneficiarius gubernabat, rerum ibì tum potiente Henrico Duce. Cumque Altahenſes fratres pueri Gothardi religioſum animum egregiamque indolem perſpexiſſent, retulerunt de eo ad Chriſtianum Epiſcopum. Is verò vbi de illo certior factus fuit, vt erat vir prudentiſſimus, gratias egit Deo: puerumq; è monaſterio accitum in ſuam admiſit familiaritatem: cernenſque eum Dei gratia de virtute in virtutem proficiſci, maiori eum beneuolentia cõplexus eſt, atque triennio ſecum eum habere voluit comitem itinerum ſuorum, etiam cùm difficiles eſſent ſuſcipiendæ profectiones, vt certiùs de animi eius virtute & probitate cognoſceret: interìm de ijs, quæ fidei & religionis ſunt, accuratiùs eum inſtituens. Fratribus autem Altahenſibus ad peragenda diuina miniſteria eum repetentibus, Subdiaconum eum ordinauit, ſicque a ſe dimiſſum, illis reſtituit. Reuerſus autem ille ad monaſterium iam adoleſcens, de die in diem ſtuduit ſcipſo melior fieri, & ſanctè inter

Ordinatur Subdiacon⁹ Virtutes eius.

fratres

fratres verſari, communi eorum vtilitati religioſiùs ſtudere & intendere, maiores honorare, æqualibus virtutum exemplis prælucere, inferiores optimis ſermonibus crebrò ad meliora incitare. Atque ità factum eſt, vt breui tempore monaſticæ vitæ diſciplinam perfectè aſſecutus, Diaconus quoque ordinatus ſit, & vt pòſt patuit, non abſque Dei prouidentia eius monaſterij Præpoſitus inſtitutus. Fit Diaconus, & Præpoſitus.

Anno autem poſt Virginis partum noningenteſimo octogeſimotertio, Othone II. Imperatore ex hac vita ſublato poſt periculoſiſſimum illud planeq; infauſtum cum Saracenis commiſſum in Calabria prælium, toto orbe clade & infamia notiſſimum, Romæque ſummo Chriſtianorum mœrore admodùm honorificè ſepulto, poſt inconſultam Merſburgenſis epiſcopatûs deſtructionem, & immeritam, vt vulgo fertur, innoxij Comitis necem, is, quem ſuprà memorauimus, Henricus Bauariæ Dux, pater Henrici Imperatoris, ab Imperatore patruele ſuo ante ſeptennium infidelitatis & tyrãnidis ergô, à principatu illo deiectus, Imperium inuadere conatus eſt, regnandi cupiditate tanquàm œſtro quodam percitus, herilemque filium, dignum ordinatione diuina regni hæredem opprimere, malo dæmone eum inſtigante, voluit. Sed repreſſi ſunt inanes conatus eius à regni primoribus, Deum ſanè timentibus, maximè autem à Vuilligiſo Moguntino Archiepiſcopo, & Bernardo Saxoniæ duce, quorum ſtudio & opera res ſedata eſt: tandemq; Henrico poſt multa & apta & inepta, quæ quòd Chronicis contineantur, hic referre nolumus, Ducatus reſtitutus eſt. Porrò Otho tertius ipſo Chriſti Saluatoris natalitio die à Vuilligiſo Archiepiſcopo coronatus eſt, atque in omni eccleſiaſtica * pietate auito more progredi cœpit. Cuius quidem hoc initiò non obſcurũ fuit argumẽtum, quòd ſeptimo regni ſui anno Altahenſe monaſterium conſilio Epiſcoporum in monaſticæ religionis ſtatum curauit reſtituendum, ſuam etiam operam ad id cõferente Duce Henrico. Fuitque tum illi monaſterio prçfectus Abbas vir venerabilis * Erchanbertus, cuius induſtria cultus diuinus ad regulæ S. Benedicti præſcriptum ibì fuit religiosè conſtitutus. Cap. 5. Herilem filium, dicit Othonem tertium. * perfectione

Eius quoquè ſaluberrima adhortatione promptæ obedientiæ iuuenis Gothardus, ſeculi vanitatibus ex animo renuncians, cum aliquot eius loci fratribus monachus effectus eſt, cùm iam, vt ipſe ſæpè nobis indicauit, annum ætatis ageret primum & triceſimum, pleríſque alijs, vt ſatis conſtat, ex illo cœnobio diſcedentibus, in quibus fuit etiam ille, N. quem poſteà Mindenſis eccleſiæ Epiſcopum vidimus. At noſter Gothardus, nouellus nouæ religionis tyro, in melioris vitç aſcitus tyrocinium, vt ſolebat iam antè in priori inſtituto, cæleſti patriæ inhiabat, tantumque habuit in virtutibus progreſſum, vt nouus præceptor nouo diſcipulo vel auditori, quod certè in eiuſmodi rarum & inſolitum eſt, propter eius integritatem & probitatem, omnem ouilis ſibi crediti curam poſt ſe penitùs demandaret, eumque in ſpiritalis exercitij filium adoptaret. Verumenimuerò idem ipſe Abbas, exacta in monaſterij adminiſtratione triennio, vel ob incommodam valetudinem, vel ob tædium curarum, quas affert ſecularium rerum occupatio, Abbatiæ illius gubernatione ſe abdicauit, & ſecretioris vitæ ſolitudinem expetijt, ſoli Deo vacare deſiderans. Ijs diebus mortuus eſt Henricus Baioariæ Dux, ſucceſſitque ei pius Henricus filius eius, non patris inſolentiam ſecutus, ſed timorem Domini, qui eſt ſapientiæ initium, complectens, omni literarum ſtudio præcipuè imbutus, totusque & fide ſanus & actu catholicus. Cernens autem ille monaſterium Altahenſe rursùs ſpiritali patre & paſtore deſtitutum, diuini cultûs feruore eum incitante, Gothardum tunc ſacerdotio initiatum, Abbatem illic inſtituere voluit, ſed is biennio iuſtas adhibens & prætexens cauſas atque rationes, ei aſſentiri noluit. aiebat enim, ſe ſedem & locũ paſtoris ſui, ipſo adhuc viuente, ſibi vendicare non debere. Poſtquàm verò Abbas & à fratribus & ab epiſcopis reuocatus redire prorsùs detrectauit, eiſque poteſtatem fecit quemcunque vellent in ſuum locum ſurrogandi, Gothardus tandèm tum antiſtitum authoritate, tum fratrum vnanimitate victus, monaſterij regimen ità vt Dux conſtituerat in ſe recepit: moxque ab ipſo promotionis ſuæ exordio totum ſe Chriſti ſeruitio alacriter impendit, arctioremque & aſperiorem monaſticæ vitç tramitem cum adiunctis ſibi fratribus ſolicitè complexus eſt, in eo ſtudio annis octo ibidèm ſine intermiſſione perſeuerans. Atque interim nihilo minùs labore manuario multiplicia fratribus atque neceſſaria emolumenta comparauit. Nam in monte, qui * Heilingerberg vocatur, firmũ caſtellum Cap. 6. S. Gothard' ex canonico fit monachus. Præclara virtus eius. Pſal 110. Creatur Abbas Altahẽſis.

& in eo templũ elegantiſſimum in honorem ſanctiſſimæ matris Dei, in qua ſpecialis exhiberetur cultus, cum congruis ædificijs extruxit, & circunquaquè, maximè in ſaltu Boëmico, qui illi regioni propinquus eſt, ad triginta & eò ampliùs manſos (ſic habet author) ad fratrum vſus informauit, priùs tamen ſuo & fratrum labore extirpatis ſyluis & vepribus. Intereà temporis anno à Chriſto incarnato milleſimo ſecundo Otho III. Imperator exceſſit è vita, ſubſtitutuſque eſt ei Henricus Dux Bauariæ, omni pietate conſpicuus.

Cap.7. Ea tempeſtate in monaſterio * Hersfeldenſi ſancti Vuigberti Abbas fuit Bernharius, genere quidem & dignitate ſpectabilis, ſed tamen, quod bona venia dictum ſit, plùs quàm ipſius decebat inſtitutum, popularis auræ & laudis humanę cupidus. Itaque laxiùs ille habebat fratres ſui monaſterij, quàm poſceret diſciplina monaſtica, ità vt inſtàr canonicorum res proprias ſibi vſurparent, haberentque & priuatas ædes, & equos, & magnam cultiorum veſtium copiam, aliaque id genus mundi huius pompas & faſtum redolentia: poſſentque pro ſuo arbitratu & dare & accipere, & agere conuiuia præter fas & decorum. Is verò Abbas biennio ante obitum ſuum incidit in morbum, eaque cauſa vltra flumen Fuldam in monte, vbì ipſe monaſterium in honorem beati Petri Apoſtoli condiderat, cum militibus alijſque familiaribus ſuis morabatur alicuius refrigerij captandi cauſa. Sed fratres indignè id ferentes, tanquàm qui à patre contemni viderentur, ad regem tum per ſeipſos, tum per literas & legatos ſæpè varias detulêre querimonias, quòd etiam victus & veſtitus ipſis negaretur, eiſque cum cæteris Chriſti pauperibus famem patientibus, res monaſterij multis modis prorsùs inutiliter diſſiparentur & abſumerentur. Eas autẽ querimonias Rex ſapiens altiùs quàm ipſi putarent expendens & intelligens, cùm non eſſet neſcius, quibus moribus præditi illi eſſent, diù quidem diſſimulauit, ſed tandèm eorum importunitate victus, modeſtè ſic reſpõdit, ſe patrem illorum, ſi reualeſcat, de ijs admoniturum: ſi verò decedat è vita, ſe illis ex conſilio eorum, qui diuinarum humanarumque rerum ſint periti, de Abbate prouiſurum, idque religiosè & ad diuini timoris præſcriptum.

Monachi Hersfeldẽſ. diſſolutè viuunt.

Cap.8. Itaque paulò pòſt Abbate illo defuncto, Gothardum eis, ſic ſuadentibus Epiſcopis, patrem gubernatoremque præfecit, ſolerter eum admonens, vt in omnibus, ità vt Dei timor & monaſtica diſciplina poſceret, eis prouideret. Perductus igitur eò Gothardus à Vuilligiſo Archiepiſcopo Moguntino, & ab eodem accuratè inſtructus, vt quemadmodùm benè nouerat, probè recteque ſe gereret, ipſo primo aduentu ſuo Deo gratias agens, & vt ab illo in præteritis, præſentibus & futuris dirigeretur ſolicitè orans, principio quidem iuxta Canonis monaſtici præcepta, duriora & aſpera eis propoſuit, ſed tamen rogatus ab Archiepiſcopo, copiam eis fecit ea cum ipſo conſectandi, aut quò illis viſum eſſet diſcedendi. Illi verò, paucis exceptis ſenibus & pueris, quamprimùm omnes indè abièrunt, per loca diuerſa diſperſi: at tamen poſteà ſaniori vſos conſilio, & eorum ope, qui remanſerant, eiuſque induſtriam, comitatem & humanitatem iam experti erant, quoſdam quidem celeriùs, alios tardiùs, ſed penè omnes tamen ad ouile vir beatus reuocauit, eoſque leue Chriſti iugum, præſtante Domino, facilè perferre docuit. Ipſam verò ciuitatem & monaſticas habitationes à ſuperuacaneis multis & ineptis ædificijs ilicò repurgauit, & ad congruam monaſticæ inſtitutionis & neceſſitatis habitudinem honeſtè reformauit, atq; ſic eo in monaſterio tam cum illis, quos ibi inuenerat, quàm cum alijs aliundè adductis fratribus annis ſeptem Deo dignè & coram hominibus laudabiliter vixit. Commendata autem ſunt ei etiam alia duo monaſteria, Degerenſe & * Cremenſe, quæ pari ſtudio in Dei famulatu gubernauit.

S. Gothard' præficitur Hersfeldẽſi monaſterio

Reformat collapſam diſciplinam

Cap.9. Iiſdem temporibus fuit in Turingia vir quidam nobilis, dignitate & meritis illuſtris, Guntherus nomine, qui dolẽs ob peccata in iuuentute perpetrata, & diligẽter vitæ ſuæ anteactæ ſtatum conſiderans, faciem iuſtiſſimi iudicis in confeſſione præuenire voluit: ſed propriæ tum animi tum corporis imbecillitati diffidens, quòd fortaſsìs ferre non poſſet omnimodam rerum ſuarum abdicationem, multiuarias res & facultates ſuas, quas à maioribus acceperat, hæredum ſuorum accedẽte conſenſu, S. Vuigberto firma traditione delegauit, ſed ea tamen pactione coram teſtibus teſtamento adhibita, vt factus monachus, victûs & veſtitûs cauſa monaſterium Gellingenſe ipſe obtineret, atque indè tam ſibi, quàm fratribus illic Chriſto cum ipſo ſeruituris res neceſſarias colligeret. At Abbas prudenti conſilio apud ſe perpendens,

pendens, homini recèns conuerſo eiuſmodi pactionem in via mandatorum Dei magna allaturam diſcrimina, & in dies non mediocrem animæ perniciem conciliatura ea, quę ſibi per hanc paraturus videbatur, corporis ſubſidia, prudenter interìm eum diſtulit & remoratus eſt, & adhuc laico vtentē habitu, ſecum ad Altahenſe monaſterium adduxit. Vbi ille animo valdè compunctus, petijt ab Abbate, vt ante profeſſionem ipſi Romam petere, & Apoſtolorum Chriſti aliorumque Sanctorum interceſſionem pro tranſactæ vitæ expiatione, & nouæ ſuſceptione promereri cum ipſius bona venia liceret. Non abnuente Abbate, itque reditque, ac tandèm coram altari beatiſſimæ Mariæ virginis deponit militare cingulum, raditur caput atque barbam, & pro more preces offerens, vt à fratribus in eorum ſodalitatem admitteretur, recipitur, & aliquandiù ex regulæ præſcripto probatus, monaſticum induit habitum. Verùm etiam poſt profeſſionis votum non immemor eius, quam diximus, pactionis, adit Abbatem, petit ſibi fieri poteſtatem ad patriam reuertendi, & in loco, quem elegerat, commorandi. Conſentit ei pius pater, nolens eum obſtinata contradictione à propoſito quanuìs iniuſto depellere, donèc animum eius illicita cupientem paulatìm poſſet ratione à ſententia deducere. Poſtquàm igitur ad locum optatum peruenit, & res neceſſarias procurauit illic degentibus, ex occultis infeſti dæmonis inſidijs & machinationibus, Deo, vt certè credimus, quemadmodùm olìm in beato Iob, permittente, multa & varia ei incommoda acciderunt: inter quæ ille, vtpotè paupertatis & laboris inſolens, ad Abbatem ſæpè confugere, eiuſque opem & conſilium anxiè expetere ſolebat. Abbas verò animi eius fluctuationem alta mente conſiderans, valdeque pertimeſcens, nè à propoſito deficeret, blanda interdùm conſolationum fomenta ei adhibebat, & humaniſſimis admonitionibus mœſtitiam eius abſtergere nitebatur: nonnunquàm verò, Apoſtolum ſequens, arguens, obſecrans, increpans, opportunè importunè nutantem eius animum caſtigans, ad viam ſalutis eum reuocare ſtudebat, tametsì non admodùm voto potitus eſt ſuo. Sed tamen cùm hac ratione ſæpè inter ſe certarent, & alter alteri moleſtiam exhiberet, tandèm aliquandò rursùs querelas ſuas illo ad Abbatem deferente, vir Dei iuſtitiæ zelo permotus, magna ſeueritate ait ad eum: Vide vt aut in ea, quam Deo pollicitus es, obedientiæ ſtabilitate ei religioſiùs ſeruias, aut abiecto monachi habitu, ad priſtinas mundi vanitates diaboli laqueis implicatus te recipias. Quibus ille verbis perterrefactus, craſſumque nimìs errorem ſuum tandèm perhorreſcens, ingemuit, & omni ſuprà dicta pactione prorsùs ab animo excluſa, cunctiſque de illata quacunque moleſtia querimonijs longum valere iuſſis, ad Altahenſe monaſterium, vbì tum ſub illius patris cura, quod pace omnium dictum velim, ſingulare diuini cultûs ſtudium feruebat, ſe contulit, atque illic fratribus humilimè ſe ſubijciens, cùm ex ſuperna illuſtratione breui tempore de monaſticæ diſciplinæ rigore vberiùs inſtructus eſſet, etiam ſuprà quàm monaſticus exigat canon, ipſis quoquè ſuperioribus admirantibus, corpus ſuum caſtigauit & afflixit.

Hoc loco aliquoties coniectura vſi ſumus, quòd pauca quædā legi nō poſſent.

Iob 1. & 2.

2. Tim. 4.

S. Gothard⁹ acriter obiurgat monachum nō ſatisfacientem profeſſioni ſuæ.

Tertio enim à conuerſione ſua anno in ſaltu Boëmico vitā egit ſolitariam, permanſitque illic ad annos ſeptem & triginta, in ſanctę religionis ſtudio & in ſumma voluntariæ paupertatis ſeueritate cum quibuſdam alijs ſocijs ſuis perſeuerans. Victus eorum ſanè varius erat, vario ſtudio à rege Hungarię, atque è Boëmia & Polonia alijsq; diuerſis prouincijs vnà cum veſtitu conquiſitus. Potus quidem, quod omnibus notum eſt, non niſi aqua ſola fuit, quæ etsi hoſpitibus apponebatur abundè, at fratribus tamen non niſi ad certam menſuram. Literas ille prorsùs ignorauit, pſalmis exceptis, & tamen mira erat præditus euangelij, legis & prophetarum intelligentia, nec hiſtoriarum rudis fuit: quam ille intelligentiam conſecutus fuit tum ex crebra fratrū relatione, tum ex auida verbi Dei auſcultatione: adeoq; ſæpiſſimè ille myſticos & arcanos ſenſus interdùm iocando, interdùm verò adhortando non ſine audientium ſtupore proferebat. Quod nos ſanè, qui eum familiariùs nouimus, crebrò audiuimus, præcipuè autem in natiuitate beatiſſimi Iohannis Baptiſtę, quem ſibi ſpecialē patronum elegerat, cuiusq; natalitium diem maximè ſolēnem habebat: quo die nos illi adfuimus, cùm in capitulari, vt vocant, collatione fratres ſuos admoneret, & ſancti Iohannis vitā, mores, victum, veſtitum & actus cōmemorando, ad tolerādam magnò animo penuriam eos incitaret. Vbi

Cap. 10. Guntherus, ex nobili monachus, vitam agit ſolitariam & duram.

Efficacia ſermonū eius.

reuerà, quod poſſum Deo teſte pro certo affirmare, omnes penè, qui illic aderant, & hos eius ſermones audiebant, adeò compuncti ſunt, vt magnos lachrymarũ imbres profunderent. Aderat ibi venerabilis Abbas Altahenſis cum multis ſui cœnobij fratribus, nec paucis alijs hoſpitibus: præter nos, quibus non licebat, monaſtico canone prohibente, in canonico habitu illuc ingredi, qui tamen fratrum familiaritate, & maximè Abbatum permiſſu circunquaquè, concionatore ignorante, clanculùm ad feneſtras collocati fuimus. Erat profectò vir ille, vt de ſancto Benedicto ſcribit beatus Gregorius, quem poſt Dominum Ieſum vita & moribus præcipuè imitabatur, & ſcienter neſcius, & ſapienter indoctus.

Lib. 2. Dialog.

Cap. 11.

Porrò beatus Gothardus, ſenio iam & labore feſſus, curarumq; ſecularium pertæſus, rege annuente, Hersfeldenſis monaſterij præfecturam Arnoldo præclaro viro, qui eius loci anteà præpoſitus fuerat, commendauit, & Degerenſis æquè venerabili primicerio ſuo: ac deindè ad Altahenſe monaſterium ſe recepit, permanſurus illic, ſi tamen ſic viſum eſſet voluntati diuinæ, ad ſupremum vſq; vitæ ſuæ diem in monaſticæ vitæ ſtudio atque cultu. Hoc enim monaſterium, vt hodieque perſpici licet, ſummoperè excolere atque ornare conatus eſt, puta codicibus, ſacris veſtibus, ad diuini ſacrificij miniſterium pertinentibus, alijsque varijs & vtilibus eccleſiæ ornamentis: inprimìs autem, quod quidem compertiſſimum eſt, permultos illic fratres ſcientia & morum integritate inſignes atque ſpectatos enutriuit, quos poſteà, rege & epiſcopis id poſcẽtibus, in diuerſa monaſteria patres & doctores ablegauit. Sed cùm in hac laborioſa, at ipſi tamen grata quiete annis decẽ cum in modum ſe comparâſſet, totoq; pectore, & nocturnis atque diurnis ſuſpirijs in eam curam cogitationemque incumberet, vt poſſet placere Domino in regione viuorum, & videre Deum Deorum in Sion, eccè dormienti viſio offertur ſanè mirabilis, vt ipſe quidem ſæpè nobis expoſuit, poſt quam non dubitauit ſe de hoc mundo receſſurum, quocunquè Dominus iuſſurus eſſet.

S. Gothardus multum cõtulit Altahẽſi monaſterio.

Cap. 12.

Nocte quadam, vt ſemper annis iam triginta conſueuerat, poſt primam noctis quietem in templum ſe conferens, in pſalmodia cæteriſque id genus diuinis officijs attento animo pernoctabat, etiam poſt nocturnas abſolutas preces. Indè aurora emergente, in cubiculum ſe paululùm dormitans recepit, ibiq; in ſcamno iacens, eiuſmodi ſomnio vſus eſt. Oliua ſpecioſæ magnitudinis ſtare videbatur in atrio monaſterij, ſeq; ipſe putabat ſub ea arbore legendi ſtudio ſedere, & quoſdã graues honeſtoſq; homines ad ipſum accedere, qui ſe dicerẽt à rege miſſos, vt illam effoſſam oliuam ad eum adferrent, in illius miniſterium ceſſuram: moxq; ſecures & fodiendi inſtrumenta allata, & arborẽ ſumma feſtinatione ab illis effodi: ſed interim tamen quò foderent altiùs, eò denſiores tenacioreſq; occurrere radices. Tandem vt acceleraretur opus, adhibitis ſecuribus, amputari radices, tolliq; ab eis arborem, & ad regem aſportari. Mox autem ex relictis denſis illis radicibus innumera eaque ſpecioſa emergere virgulta, totumque implere atrium, vulgus quoquè diuerſi ſexûs & ætatis eò aduentare, plantas indè auellere, & per rura atq; compita diſtribuere. His ità viſis, expergefactus eſt, & quamprimùm in templum rediens, totumque cogitatum ſuum iactans in Dominum, eius benigniſſimæ clementiæ ſeſe obnixè commendauit, certò ſibi perſuadens ſe poſt hoc ſomnium deceſſurum. At ſapiens quiſque etiam alia id euidenter ſignificâſſe perſpicuè intelligere poteſt, ſi accuratè animaduertat multiplicem doctrinæ eius copiam & in monaſterio illo relictam, & poſteà per diuerſa cæleſtis roris dogmata & inſtitutiones lõgè lateq; diffuſam.

Viſio eius.

Viſionis interpretatio.

Cap. 13.

Quãdò verò hucuſq; iam, non meo fretus ingenio aut eruditione, quæ certè nulla eſt, ſed diuinæ gratiæ innitens, de vita beati viri multa laude digna perſcripſi, gratias ago Deo pro beneficio ſuo, opemque tuam, venerande pater, quem ad finem vſq; in omnibus, maximè verò in hac lucubratione mea magiſtrum, patronum & emendatorem delegi, tuam quoquè apud Deũ interceſſionem imploro, vt etiam deincèps maiora magiſque memorabilia, illo me adiuuante, ſine vllius admixtione mendacij, veraci cõuenientiq; ſtylo conſcribam. Itaq; anno à Chriſto nato milleſimo viceſimoſecũdo, regni verò Henrici viceſimoprimo, imperij autem nono, felicis memoriæ Beruuardus, noſtræ Hildeſemenſis eccleſiæ venerabilis antiſtes, ex hac vita migrauit ad illã ſempiternam, tota regione illius obitu non mediocriter conſternata & afflicta. Erat enim, vt obitèr vitam eius perſtringam, in cultu diuino egregiè feruens, multa animi in gerẽdis rebus ſolertia, perſpicacitate, prudentia & induſtria

Imperij annus numeratà coronatióe, quæ facta eſt Romæ.

induſtria præditus, contra refractarios & obſtinatos acer & ſeuerus, erga manſuetos & morigeros comis & humanus, in præſtandis eleemoſynis liberalis & largus, miſericordia & commiſeratione affluens, vigilijs, ieiunijs & precibus diligenter intentus. Monaſterium noſtrum libris, ſerico, auro, argento, gemmis, picturis, alijsque eccleſiaſticis ornamentis non paucis auxit & inſtruxit, clericos complures & ad peragendum Dei cultum & ſeruitium aptos & idoneos enutriuit, S. Michaëlis templum ſua opera conſtructum, & bonis ſuis tum hæreditarijs, tum aliundè comparatis ſatìs ditatum, Deoque conſecratum monaſtici inſtituti fratribus attribuit, turres munitiſſimas easq; inſignes vnà cùm adhęrente muro ad Orientem & Occidentē vrbis noſtrę Hildeſemenſis ob tuēdos ciues extruxit, multas ſacras ædes cum diuerſis cōmodis ędificijs non vno Epiſcopatús ſui loco condidit, deniq; & diuinis & humanis ea, quæ Epiſcopum decet, circunſpectione & prudentia inuigilauit. Hiſtoria breuis S. Bernuardi Epiſcopi.

Per id tempus Imperator apud ſe habebat Gothardum Abbatem more ſuo, & ſtudio pietatis: cumque ad eum perlatus eſſet triſtiſſimus nuncius de obitu Bernuardi epiſcopi, multo mœrore affectus eſt, & fidelis ſerui Chriſti ſuiq; amici mortem lachrymis proſecutus eſt, atque piam eius animam Deo & ſanctis angelis eius debita commemoratione commendauit. Deindè Abbatem Gothardum ſecretò alloquens, indicauit ei voluntatem ſuam de illo ſuſcipiendo Epiſcopatu. At ille mox in faciem ei reſtitit, ſeque tali functione & honore planè indignum affirmauit. Imperator verò etiam atque etiam toto pectore eum adhortatus eſt, nè recuſaret. Sed ille permanſit in ſententia, aitque ſe magna diuitiarum onera ea cauſa à ſe reieciſſe, vt ſoli Deo poſſet vacare liberiùs, & fragilis huius vitę finem in ſolita amicaque paupertate ſecuriùs expectare. Tum Imperator videns ſe nihil per ſe apud illum poſſe efficere, per Epiſcopos obſtinatum eius animum frangere & emollire tentauit. Itaque rogauit eos, vt de ſuſcipiendo Epiſcopatu agerent cum illo. Parent Imperatori Epiſcopi, loquuntur cum Gothardo, hortantur, nè ſit difficilis: ſed ille manet perpetuò ſimilis ſuî, fidenter admodùm ſeſe opponens, id tamen ad extremum addens, ſi quidem putent eum Epiſcopi nomine dignum, ſe libenter expectaturum, donèc Ratiſponenſis aut Patauienſis eccleſia eſſet paſtore orbata, quippè quòd ijs in locis non ſibi, ſed ſuis ouibus duntaxàt prodeſſe poſſet. Ita tota hebdomada inter eos hæc res actitata eſt, Gothardo nihil de animi ſui obfirmata ſententia remittente. Cap. 14. S. Gothard⁹ recuſat Epiſcopatum.

Tandèm autem in vigilijs S. Andreæ Apoſtoli, quæ tunc in feriam quintam ante Domini aduentum inciderunt, iterùm in ſomnis viſio ei contigit, quam tum quidem ſoli Imperatori, poſteà verò etiam nobis gratulabundus pariter & lachrymabundus ſæpè narrauit. Poſt ſolitas noctis vigilias & preces, videre ſibi viſus fuit in atrio illius eccleſię, in qua triduo pòſt conſecrandus erat, miram hominum multitudinem inter ſe tumultuātem, & de Epiſcopo Hildeſemenſi ſeriò concertantem: tum verò accedere ad ipſum in medijs turbis illis matronam quandā eximiam atque venerabilem, vultu & habitu admirandam, cui adiunctus erat pulcherrimus virginum cœtus, eamq; appręhenſa manu ipſius, è frequentia hominum introducere eum in eccleſiam, porrectaque manu dextera, nutu eum admonere, vt coram crucifixo veniam peteret, ſtatimque ipſo ſe ad preces inclinante, illā cum alijs circunſtantibus clara voce pſallere, Infunde vnctionem tuā clemens noſtris ſenſibus. Ad hanc vocem ipſe à ſomno excitatus, & viſionis ſignificatione compunctus, in ſacram ædem intrauit, & coram altari Domini ſe proſternens, eius bonitati & ſe & viſionem illam commendauit. Poſtquàm autem illuxit, Imperatorem clàm adijt, mentisque ſuę pertinacia remiſſa, viſionis ſeriem ei expoſuit, ſeque diuinæ voluntati & ordinationi obſecuturum promiſit. Et eccè eodem die Clerus noſter Hildeſemenſis cum militari manu aduenit, quibus cùm Imperator conſilium ſuum, immò verò præpotentis Dei decretum indicâſſet, omnes vno animo libenter amplexi ſunt, laudantes Deum, tametſi, quod mirum videri non debet, principiò quidam vel ad ignotam vel etiam auditione compertam iuuentutis eius ſeueriorem viuendi rationem aliquandiù expaueſcerent, ſibique quippiam eiuſmodi pertimeſcerent. Poſtera die ſumma Cleri populique voluntate & gratulatione paſtoralis cura ei demandata eſt, ac deindè proxima Aduentús Domini die Dominica ab Aribone Moguntinenſi Archiepiſcopo dignè Deo conſecratus eſt. Cap. 15. Viſio eius alia. Tandē conſentit in Epiſcopatum. Cōſecratur Epiſcopus.

Nec tamen in ipſo tanti honoris, vel, vt ipſe ſentiebat, oneris exordio, Deo permittentē, Cap. 16.

mittente, tentatio defuit. Nam illeipſe eius conſecrator Aribo eodem die ante Miſſarum ſolennia ſecretò illum cum quibuſdam Epiſcopis acceſſit, eique apud Gandersheimenſes & in adiacente territorio omni pontificalis miniſterij executione ſub pœna excommunicationis interdixit. Quam ille excommunicationem pro ſua ſimplicitate nec approbauit, nec contempſit, ſed mox ad Imperatorem ſe recepit, eius patrocinium implorans. Is verò confeſtim Archiepiſcopum & epiſcopos familiariter accerſit, & diſſimulata animi ſui, quam indè conceperat, moleſtia & ægritudine, omnem hunc conflictum ſapienter & pacificè dirimit. Atque ità conſecratione feſtiuè celebrata, diem illum cum timore Dei exultabundi peregerunt, & pacatis animis à ſe diſceſſerunt. Non ſit autem, obſecro, lectori moleſtum, ſi conflictûs & concertationis huius prima initia, quorum cognitio poſteris ſit futura neceſſaria, paulò altiùs repetamus & explicemus.

Cap.17. Saxo quidam cum coniuge ſua Oda, conſulente & permittente ſancto Alfrido, quarto noſtræ eccleſiæ Epiſcopo, Romam petijt, & à beato Sergio Pontifice reliquias ſanctorum Pontificum Anaſtaſij & Innocentij impetrauit, ſecumque attulit: atque in eorum honorem monaſterium virginum primò in * Bruniſteshauſen, indè quarto pòſt anno in Gandersheim conſtruxit, eaſdemque villas cum adiacente territorio omniq; hęreditate ſua in vſus Chriſto illic militantiũ contulit, filiamq; ſuam primam ibi Abbatiſſam Epiſcopo ordinante conſtituit. Ità totũ illud territorium ab initio ſemper Hildeſemẽſium Epiſcoporũ fuit annis ducentis & quadraginta, nec vllus Epiſcopus Mogũtinus quicquam ex eo vel ſibi vel ſuæ eccleſiæ vindicauit, donèc à Rabano duodecimus Vuillegiſus Moguntinã cathedrã obtinuit, vir certè in omni catholica pietate pręclarus, ſed in hoc vno periculosè temerarius, qui ſuadẽte (ſi liceat impunè vera fateri) Othonis tertij Imperatoris ſorore, iuuenili quodã faſtu & generis nobilitate elata, & velamen non niſi ab Archiepiſcopo, qui pallio vteretur, imponi ſuſtinente, eum locũ ſibi vſurpare tentauit: quę tamen eius machinatio, coram rege & principibus, Oſdacho, qui ab Alfrido octauus fuit Hildeſemenſis antiſtes, veritatis & iuſtitiæ vocibus ei ſe opponente, in nihilum redacta fuit, ita vt ęgrè conſequi potuerit Archiepiſcopus, rege & eius matre intercedentibus, atq; ab Epiſcopo Oſdacho id ei impetrantibus, vt ibi ferijs S. Lucæ Euangeliſtæ Miſſam celebraret, & Imperatoris ſorori velum imponeret, cæterarum virginum velandarum authoritate & iure noſtræ eccleſiæ Præſuli relicto.

Villas, videtur ꝓ oppidis accipere

Cap.18. Sed non diù pòſt Oſdacho defuncto, & Gerardo in eius locum ſurrogato, atque poſt biennium è viuis ablato, dominus Beruuardus regius capellanus eam ſedem adeptus eſt, quem idem Archiepiſcopus conſecrauit, ſed nullam prorsùs loci eius repetẽdi mentionem fecit, donèc Abbatiſſa venerabilis nouum monaſteriũ, quod ipſa poſt incendiũ conſtruxit, voluit conſecrari: quod tamẽ cùm per ſe curare non poſſet incommoda valetudine impedita, eius rei curam filię atq; etiã nepti demandauit. Ea verò mox ſuo more proprium contemnens Epiſcopum, Archiepiſcopum honorificè accerſiuit: qui quidem eius perſuaſione inductus, denuò conatus eſt locum memoratum inuadere, ſed Præſulis noſtri literis commonitus diſtulit: iterumque eandem rem attentans, iterùm authoritatis pondere repreſſus eſt. Tertiò deindè inuitatus, venit quidẽ eccleſiam dedicaturus, ſed à domino noſtro miſſus ad eum quidam Epiſcopus, benè fidelis noſtrę eccleſiæ filius, ſcripturarũ authoritate, nè faceret, eum retardauit. Poſt multas autẽ & varias eiuſmodi diſceptationes res tandèm ab epiſcopis prouincialibus ad præſentiam Romani Pontificis & Imperatoris comperendinatur. Sed cùm per id tempus Otho III. priùs è vita exceſſiſſet, & Henricus regnaret poſt eum, mox S. Laurentij natalem Paderbrunnę celebrauit, vbi tum Chunegundis regia corona redimita eſt. Ea autem, quam antè diximus, Gerberga monaſterij Gandersheimenſis Abbatiſſa tunc quoquè vita functa eſt, eique Sophia ſuccedens, ſuo rursùs more à Beruuardo copiam impetrauit benedictionem ab Archiepiſcopo percipiendi.

Alij volunt 4. annis eũ præfuiſſe.

Hoc loco nomẽ & ſedes Epiſcopi huius mẽdosè habetur in exemplari MS.

Cap.19. Deindè nouus rex primum regni ſui annũ in natali Domini inchoauit †: cumq; coram illo principes commemoràſſent epiſcoporum litem, cuius iam ſępè meminimus, medullitùs indoluit, atq; vt illa ſedaretur, viſum ei fuit, vt dedicatio Gãdersheimenſis eccleſiæ totiès impedita pridiè Epiphaniæ Domini perageretur. Venerunt ergo eò die præſtituto, & dedicationis officium proſecuti ſunt: peractiſque omnibus, rex cum Epiſcopis & primatibus extra tem pli fores ad populum proceſſit:

† Hic deeſt verbum, quòd mendosè ſcriptum fuit.

ceſſit: vbi tum Vuillegiſus Archiepiſcopus palàm edixit culpam ſuam, iuriq́ue & repetitioni loci illius renunciauit, atque in renunciationis eius argumentum atque teſtimonium pedum epiſcopale Beruuardo, vti poſteà in Franconofurdenſi concilio cernere licuit, coram Clero & populo condonauit. Atque ita hac lite compoſita, deincèps Præſulem noſtrum omni honore & dilectione proſecutus eſt, & in noſtro cœnobio fraternitate honorificè impetrata, ſummam animi beneuolentiam & amorem erga locum & fratres declarauit. Quinto autem anno poſteà, cùm iam & annorum & bonorum operum plenus eſſet, ad Chriſtum migrauit, ſuccedente ei Erckenbaldo Fuldenſi Abbate, quem Beruuardus epiſcopus noſter Calendis Aprilis Moguntiæ conſecrauit. Præfuit autem is eccleſiæ Moguntinæ annis * octo, ordinatoremq́ue ſuum Beruuardum, etiam ſanguinis coniunctione ipſi propinquũ eo, quo par fuit, ſtudio & deuotione coluit. Mortuo illo, Aribo regius capellanus ſuffectus eſt, more regio Imperialis annuli dono deſignatus Archiepiſcopus. Hunc verò Beruuardus Epiſcopus ad ſummam Gandersheimenſis eccleſiæ aram presbyterum ordinauit, eiq́ue verbi Dei & * excommunicationis S. Petri authoritate altaris illius & loci circuniacentisq́ue territorij vſurpatione, inuaſione vel repetitione coram Imperatore & Epiſcopis publicè interdixit. At ille eam excommunicationem non ferens, ſed vlciſci ſe volens, nouo antiſtiti noſtro eam, quam diximus, vexationem intulit: quanquàm erat ſanè idemipſe, ne quid veritati derogemus, & genere, & dignitate, mox etiam ſpectata vitę grauitate venerabilis, tametſi non vacauit culpa temeritas illa, qua nos infeſtauit. Hæc compendio dicta ſint de conflictu hoc, vt certiùs cognoſci poſſit omnis de Gandersheimenſi territorio diſceptatio.

Synodus Francofordenſis.

Alij nouem habent.

Author bãnum vocat.

At verò beatus Gothardus pontificalibus infulis decoratus, Nonis Decembris Hildeſiam venit, cunctis de eius aduentu ex animo gratulantibus. Cumq́ue noſtri cœnobij diſciplinam & religionem hactenùs ſartam tectam, probeq́ue obſeruatam, Deo ſint gratiæ, comperiſſet, ſtatìm in Dei erupit laudes, eamq́ue omni deuotionis ſtudio augere & amplificare, diuiniq́ue cultûs exercitijs condecorare conatus eſt. Foris quoquè in Cleri & populi gubernationem epiſcopo digna ſolicitudine & attentione ſolerter incubuit, atque pro ijs diē ac nocte toto vitæ ſuæ tempore ſine intermiſſione gemitus & preces Deo obtulit. Porrò ſeipſum in ſolita vitæ ſanctitate, & bonorum operum aſſiduitate non ſolùm cautè continuit, ſed etiam quotidiana ijs adijcere incrementa ſtuduit, in vigilijs, orationibus, continua & propè incredibili ieiuniorum frequentatione, largiſſimis eleemoſynis, ſummaq́ue vitæ grauitate & Dei timore fortiter vſque in finem, Chriſti eum ſpiritu corroborante, perſeuerans.

Cap 20. S. Gothardi ſtudia in Epiſcopatu.

Fuit ſanè etiam regibus ipſis & primoribus & formidini & honori, cæteris pro ſua cuique conditione talem ſe exhibebat, vt & timeretur ab illis & amaretur. Erat enim ſolicitus pro omnibus, & in Chriſto omnibus omnia factus: ſibi vni duntaxàt rigidus, aſper & parcus fuit. Cœnobium ſuum cura paſtorali gubernauit ſapienter, & quę fratribus eſſent commoda atque opportuna in victu & veſtitu, cęterisq́ue humanæ vitæ degendæ rebus neceſſarijs, ea ſæpè auxit, interìm etiam ad ſacræ religionis ſtudium & obſeruantiam eos incitans & perurgens, iuxta Apoſtoli doctrinam arguendo, obſecrando, multis modis erudiendo ac informando. Iuuenes & pueros illic repertos, qui bonæ eſſent indolis & capacis ingenij, ad diuerſas ablegauit ſcholas, quorum certè poſteà opera & miniſterijs multiplicem ſuæ eccleſiæ comparauit vtilitatem, in lectione, ſcriptura, pictura, aliaq́ue honeſtiori eorum officiorum, quæ ad Clericos pertinent, diſciplina. Theſaurum eccleſiæ, quem ibì copioſum inuenit, non minùs decenter, quàm vtiliter augmentauit, & quicquid in templorum ſtructuris, non intra primariam duntaxàt vrbem ſuam, ſed in alijs quoquè ſuæ diœceſis locis dirutum & ruinoſum, aut vetuſtate confectum reperit, ſumma celeritate inſtaurauit, atque in melius reſtituit. Inter omnia tamen parochianam eccleſiam, quam felicis memoriæ Ochuuinus, decimus noſter antiſtes, in honorem S. Mariæ, & S. Epiphanij epiſcopi Ticinenſis, quem ex ea vrbe ad nos Dei beneficio patronum adduxit, in auſtrali parte noſtræ eccleſiæ extruxit, vetuſtate iam & incuria collapſam diruit, & eodem loco honeſtum monaſterium eiuſdem tituli & appellationis primo quidem ſuæ ordinationis fundauit anno, ſed quarto abſoluit, Canonicorũ illic in Dei timore inſtituẽs eccleſiam, amplioris ſanè

Cap. 21. Et timetur & honoratur ab omnibus.

Vt ſuum rexerit collegium.

2. Tim. 4.

Templa inſtaurat.

nè & honoris & vtilitatis, cui de ſuis ſuppeditauit ea, quæ ad corporis alimenta & indumenta pertinent, addens etiam alia, quæ futuris quoquè temporibus ad talia ſufficerent.

Cap. 22. Primum eius miraculum, quod per eum Chriſti gratia effecit eodem primo anno, ad lectoris excitandam ſpem & exultationem, hîc meritò referendum puto, quod tamen, teſte Deo, non mentior, ab ipſo quoquè vſque in vitæ finem prorsùs celatū, ſed à Clero & populo, qui interfuerat, diuulgatum. Aribo Archiepiſcopus illo anno Imperatorē ad Pentecoſten Moguntiam inuitauit, vbì etiam concilium generale coëgit, in quo multa collapſa correxit, præcipuè verò Othonē comitem ab Haniſtein & Limingardam pręter fas ſibi coherētes ſeparare conſtitu erat, quod tamen perficere nō potuit, quandoquidē Comes partìm Imperatoris metu, partìm Epiſcopi cōmonitione vtcunq; ſe ad meliorē recepit frugem, fœmina autē bānos vel proſcriptiones negligens, ius ibì funditùs perdidit, vt hodieq; perſpici poteſt. Ad hoc conciliū etiā noſter Pręſul & Epiſcopi & Imperatoris iuſſu euocatus, non contemnenda Cleri & militum frequentia, quanuìs inuitus & nolens ſtipatus, eò properabat, & in quodā, qui vicinus eſt illi caſtello, vbì Dei gratia & electus & conſecratus fuit, iter faciebat: vbì tum mulier quædam ab immundo vexata dæmone, à parentibus & propinquis per eccleſias ad Sanctorum imploranda patrocinia circunducebatur. Qui cùm audirēt nouū illuc aduenire Epiſcopū, obuiàm ei cum dæmoniaca fœmina fidenter proceſſerunt, ſanctæ eius exiſtimationis fama illecti. Impurus autem ſpiritus illorum acceleratione pauefactus, per os fœminæ anxijs cœpit percunctari vocibus, quonàm perduceretur. Dicentibus illis ſe in occurſum Gothardi Epiſcopi properare, horrifico mugitu & vlulatu miſerè ſe oppoſuit, & ipſis etiam, à quibus trahebatur, mirantibus & formidantibus, reluctatus eſt, eiulans & vociferans, Gothardum ſe nec audire nec videre poſſe. Sub hac colluctatione cùm miſera illa à fidelibus, fide & ſpe, vt ſatis patuit, feruentibus traheretur, & ſpiritus nequam omni contentione obniteretur, tandèm profligato illo, mulier liberata eſt, & ad virum Dei, ſub quadam arbore refrigerij cauſa reſidentem, ſana corde & corpore adducta eſt. Is verò cognitis ijs, quæ facta fuerant, & timore & gaudio compunctus, lachrymabundùs gratias egit Deo, in faciem ſe proſternens: ac deindè fœminæ manus imponens, ei benè precatus eſt, eamque in fide confirmatam, rectè valentem, atque etiam gaudentem cum exultantibus amicis à ſe dimiſit, cœptoque perrexit itinere. Quotquot autem comitabantur eum, viſo hoc miraculo, plùs eum & revereri & amare cœperunt, vtpotè cuius tam præclara apud Deum merita cognoſcerent. At ille grauiter eis interdixit, nè cuiquam id indicarent: ſed neque ægra mulier, quæ miraculum in ſe experta fuit, neque turba, quę ei interfuerat, id reticendum putauit.

Synodus Moguntina

Dæmon in dæmoniaca non ſuſtinet adduci ſe ad præſentiam S. Gothardi

Cap. 23. Ad eam partem vrbis Hildeſianæ, quæ Orientem ſpectat, palus erat horrifica, & circum eam commorantibus ob multiuaria terriculamenta prorsùs inuiſa. Putabant enim ſe illic tam meridiano quàm nocturno tempore horrenda quædam ludibria & præſtigias vel videre vel audire. Ebulliebat autem in medio paludis fons ſalſuginis, atque inde * Fulza dicebatur. Quam vt ſanctus Epiſcopus vidit, & etiam præſtigias, quibus bruta plebs terrebatur, didicit, in eam paludem quinto aduentùs ſui anno cum cruce & reliquijs Sanctorum ingreſſus eſt, ſibique illic habitationem condidit, atque vbì maximum videbatur eſſe diſcrimen, in honorem S. Bartholomæi apoſtoli oratorium conſtruxit, eoque ſequenti anno conſummato atque dedicato, omnia dæmonum phantaſmata penitùs profligata ſunt, & locus ille omnibus iuxta illum degentibus, aut eò aduentantibus gratus & ſine vlla infeſtatione commodus atque habitabilis effectus eſt. Condidit autem ibì etiam vir Dei domum hoſpitalem, in quam pauperes reciperentur: quam rebus omnibus, humanę inopiæ atque indigentiæ accommodis abundantem, cuidam fido presbytero ſuo Beruuardo, quem nos hîc ob fidei eius meritum honoris cauſa nominamus, commendauit, per Chriſti nomen crebrò eum terribiliter obteſtans, vt non ſolùm illic commorantibus, ſed & cunctis fortè aduentantibus victum & veſtes neceſſarias ea ratione ſubminiſtraret, qua vellet pro hac ſua diſpenſatione apud æquiſſimum Chriſti tribunal reſpondere. Quoddam tamen talium peregrinorum genus, qui ſimulato monaſtico, vel canonico, vel etiam Græco habitu, per regiones & regna vagabundi diſcurrunt, quos cum Platone irridiculè peripateticos appellabat, durius

Vide quid antiquitas detulerit cruci & ſacris reliquijs.

riùs accipere ſolebat, prorſusque deteſtabatur: at quando tamen Chriſti profitebantur nomen, propter Chriſtum biduò vel ad ſummum triduò benignè fouebat, ac deindè datis calceis vel veſtibus, hortabatur eos diſcedere, nè ſoliti curſus & vagationis ſuę obliuiſcerentur. Quòd ſi qui ex ijs diutiùs apud eum hærere vellent, illud ex D. Gregorij Dialogo obiecit ironicè, quòd incautum viatorem ad ſanctum patrem Benedictum properantem, & more ſuo ieiunare volentem, donèc ad eum perueniſſet, malignus dæmon per quendã conuiatorem ſemel atq; iterùm fruſtrà cum ad edendum hortantem, tandèm fontis & prati amœnitate decepit. Interdùm autẽ à ſuis familiaribus admonitus, quod quidẽ ei non diſplicebat, inter tales non raro etiam veros Dei amicos inueniri, mox illud oppoſuit, mendaces id efficere, vt etiã vera dicentibus vix credatur. Si quos tamen ex ijs in Dei cultu vel timore ſynceros & ſtabiles comperiſſet, eos priuatim potiùs, quàm publicè, quod & ipſi malebant, in ijs, quę ad Dominũ pertinent, fouebat & adamabat. Erga delinquentes quoquè & in peccata prolapſos mirè ſe humanũ, miſericordem, mitem & placabilem prębebat, ità vt ſi quiſquam eiuſmodi cõfeſſionis & pœnitentiæ cauſa ad ipſum accederet, prompta clementia ſtatim ei ignoſceret, & nè inopiæ cauſa deincèps in peccata relaberetur, vigilanti cura ei abundè res neceſſarias largiretur, imitans in hoc beatum Nicolaum patronum ſuum, qui clàm aurum ſuppeditans cuidam ſuas filias ob paupertatem proſtituere volenti, & virginum pudori, & patris egeſtati, & totius familiæ exiſtimationi conſuluit: qui etiam pauperum, quoquo modo ad ipſum pertinentiũ, pia benignitate inopiã ſubleuare conſueuit. Huius ergo exemplo Præſul noſter in eam incumbebat curam, vt miſeros & egenos vbiq; & ſemper recrearet: atq; cum eiuſmodi libenter miſcebat colloquia, iucundiſque & feſtiuis inter edendum ſermonibus eos admodùm comiter & familiariter oblectabat.

Dialog. lib. 2. cap. 13.

Erga peccatores pœnitentes vt ſe gesserit.

Eo anno, qui fuit à Chriſto nato milleſimus & viceſimusquartus, piæ memoriæ Henricus Imperator, anno quarto & viceſimo regni ſui ad Chriſtum migrauit, cuius obitus Chriſtiani orbis lætitiam, quæ ſub illo floruit, perturbauit. Succeſſit ei vir nobilis & ſtrenuus Cunradus, qui primo anno Natalem Saluatoris Mindæ celebrauit: indè poſt Epiphaniam Hildeſiam venit, vbì Aribo Moguntinus Archiepiſcopus, qui viuente Imperatore Henrico, iam biennio obmutuerat, rursùs oblata occaſione beatum Gothardum de Gandersheimenſi controuerſia infeſtare cœpit, ſed eius machinamenta nouus rex primatum conſilio diremit. Deindè idem rex compẽdio peragrata Saxonia, tempore Quadrageſimæ per Turingiam & Franciam ſiue Franconiam in Baioariam profectus, Ratiſponæ Paſcha honorificè celebrauit: atque ea æſtate Baioariam, Sueuiam & Carinthiam adiacentiumque prouinciarum fines perambulans, natalem Domini Leodij celebrem egit. In Purificatione beatæ Marię manſit Auguſtæ, vndè iter in Italiam intendit, & ſequens Paſcha Vercellis feliciter peregit, vicinas indè regiones in nouo regio ornatu perluſtrans. Tertio quoquè anno Præſul noſter montem ſpecioſum, qui eſt ad Occidentem vrbis noſtræ, cœpit incolere, quem quinto pòſt anno nomini S. Mauritij dedicauit. Pulchrum etiam templum in Holthuſen in honorem S. Benedicti Abbatis, monaſticæ conuerſationi congruum conſecrauit, & circunquaquè per diœceſim ſuam non paucas baſilicas vel ipſe accuratè condidit, vel ab alijs fidelibus conſtructas grato animo Deo conſecrauit.

Cap. 24.

S. Henrico ſuccedit Cunradus.

S. Gothardus condit templa.

Per id tempus Aribo Archiepiſcopus ferijs S. Matthęi Salingenſtadij Concilium duodecim Epiſcoporum habuit, & ibì Præſulem noſtrum de territorio Gandersheimenſi publicè conuenit: ſed eam ſynodum vnanimis fratrum conſenſus in alium annum prorogauit. Rex autem, cùm Domini natalem egiſſet, ad limina Apoſtolorum tetendit, atque ità proſpero itinere pridiè Cœnæ Dominicæ Romam lætus peruenit, & ipſo ſanctæ Reſurrectionis die coronam Imperij à Iohanne Pontifice cum multa gloria accepit. Proxima Dominica indè digreſſus, & potenter per regionem illam iter faciens, in pace redijt in Germaniam, ſanctique Iohannis Baptiſtæ natiuitatem celebrauit * Herbipoli nouus Imperator: vbì etiam defuncto in ſenectute bona Henrico duce Baioriæ, filio ſuo Henrico principum voluntate Ducatum illum tradidit.

Cap. 25.

Cunradus Romæ à Pontifice coronatur.

Hic ſequebatur in exemplari MS. de concilio ab Aribone Archiepiſcopo Francofurti habito cum epiſcopis 23. ſed tum Epiſcoporum, tum Epiſcopatuum pleraque nomina tam erant deprauatè ſcripta, vt ſatius viſum ſit ea omittere, quàm illis deprauatè deſcribendis tempus perdere, maximè

quòd nihil actum fuerit in Concilio illo, niſi quòd S. Gothardus obtinuit contra Aribonem de territorio Gandersheimen. Inde hæc ſequuntur:

Cap.26. Henricus filius Cunradi rex coronatur.

Porrò Imperator ſequentem Domini Natalem Leodij celebrauit, Paſcha verò Aquiſgrani, vbi etiam filius eius Henricus regium nomen accepit à Pillegrino Archiepiſcopo Colonienſi, Cleri ac plebis electione. Aliam eodem anno coëgit Synodum Aribo, ad quam iterùm Præſulem noſtrum Gothardum literis & nuncijs euocauit: ſed ille diſſimulans, venerabilem virum Thadilonem noſtri cœnobij Decanum cum fratribus obuiàm ei miſit, qui cum honorificè eius nomine ſalutans, de ſuperioris Synodi ſententia admonuit, effecitque Epiſcoporum opera & auxilio, vt tum vlteriori tractatu & diſceptatione ſuperſederetur.

Cap.27.

Sequenti anno aliam Aribo Archiepiſcopus ſynodum habuit, & præſente Imperatore veteres querelas aduersùs beatum Gothardum mouere cœpit: ſed poſt multiplices diſceptationes vix tandèm ab Epiſcopis admonitus deſtitit. Hoc anno deſijt eſſe in humanis Bruno Auguſtanus epiſcopus, & ei ſubſtitutus eſt Ebbo. Obijt etiam Vuernherus Argentinenſis antiſtes, & ſubrogatur Vuilhelmus. Proximo anno Imperator Merſburgi egit Pentecoſten, atque illic pax inter Aribonem & Gothardum patrem noſtrum conciliata eſt, & ſopita tandèm longa illa Gandersheimenſis altercatio. Ipſe enim Archiepiſcopus Aribo patrem Gothardum ſecretò coram Epiſcopis conuenit, ſeque hac in re erràſſe confeſſus eſt, ſanctèque iurauit ſe modis omnibus ſatisfacturum, & deincèps perpetuò ea de re taciturum, petijtque ſuppliciter veniam eorum, quæ hactenùs perperam egiſſet. Quod quidem nos hoc loco pro vero annotatum voluimus, quod ipſe Gothardus ſæpè publicè ita geſtum eſſe teſtatus eſt. Eodem anno deceſſit è vita Vnuuanus Archiepiſcopus Hamburgenſis, cui Libentius ſucceſſit: Natalem autem Chriſti Imperator Paderbornæ celebrauit, vbi Aribo Archiepiſcopus in ſancto die inter Miſſarum ſolennia publica habita concione, copiam ſibi fieri petijt ab Imperatore & Epiſcopis Romam proficiſcendi, orauitque Clerum & populum, vt à Domino peccatorum remiſſionem ipſi impetrarent. Atque deindè poſt Purificationem iter ingrediens, Romam peruenit: indè verò digrediens, octauo Idus Aprilis vitam cum morte commutauit, ordinationis ſuæ anno vndecimo, magno ſuî apud catholicos omnes deſiderio relicto. Erat enim in omni eccleſiaſtica religione ſpectatus & laudabilis. In eius locum ſuffectus eſt vir ſimplex & rectus, Bardo Abbas Hirsfeldenſis, qui Deo eum perſpicuè prouehente, breuì ad ſummæ perfectionis culmen peruenit. Cuius quidem vitam & actus hîc conſcribere nolumus, quandò pro ſanctitatis ſuæ meritis apud Moguntinos inter apoſtolicos ſacerdotes eximiè celebratur. Vnum tamen illud elogium, quod ei apud noſtrates & finitimos honoris cauſa à ſanum ſapientibus clericis tributum eſt, reticere nolim, puta quòd communicato ei cum beato Iohanne Conſtantinopolitano Epiſcopo cognomine, propter ſingularem pro concione dicendi ſuauitatem Bardo Chryſoſtomus appellatus eſt.

Vnuuanus Archiepiſcopus Hamburgenſis. — Aribo Archiepiſcop⁹ moritur. — Bardo Chryſoſtomus.

Cap.28.

Cùm aliquandò pro Epiſcoporum conſuetudine Preſul noſter Gothardus diœceſim ſuam viſitaret, ad chortem ſuam Engelhuſiam venit: ibique largis eleemoſynis, quibus ante omnes valdè deditus erat, pauperes reficiens, à quadam eiuſdem familiæ inope vidua filium ſibi offerri vidit. Erat ille certè puellus miſerimus, miſerandum in modum corpore afflictus. Partìm enim paralyſi, partìm lepra vexabatur, diſtortiſque membrorum neruis, toto corpore diſſolutus cernebatur. Manus, brachia, pedes, genua, putrido humore & diffluente ſanie manabant, ita vt nullo pacto poſſet greſſus promouere, aut ſaltem reptando aliquovſque progredi. Hunc ille vir beatus puerum & vultu iucundo & animo hilari, tanquàm quoddam Dei munus libens accepit, ſuiſque cubicularijs accuratè eum commendans, ſecum duci mandauit. Poteſt, inquit, omnipotens Deus, qui ab initio non eſt dedignatus miſeris, calamitoſis & peccatoribus diuerſa miſericordiæ & benignitatis ſuæ remedia adhibere, nos etiam de hoc pauperculo pro ſua clementia conſolari & exhilarare. Ductus eſt ergo puer ad primariam eccleſiam noſtram, & non ſine multo labore puerorum, qui eum ſeruabant, per aliquot hebdomadas ſuſtĕtatus. Tandèm poſt quatuor aut quinque menſes, cœpit paulatìm beati viri meritis & precibus planè conualeſcere, & ſedato partìm ſaniei atque humoris profluuio, nunc aſſurgendo, nunc proreptando quaſi ad gradiendum membrorum neruos exercere.

Puer varijs affect⁹ morbis reualeſcit meritis & precibus S. Gothardi.

cere. Quod vbi pius antiſtes aduertit, ſæpè cum lachrymis gratias egit Deo, nec attentiùs pro illo, vt poſteà res ipſa docuit, Dominum precari ceſſauit. Nam intra anni ſpatium, vt nôrunt omnes, qui apud nos ſunt, puer depulſo morbo multiplici, laxatiſque neruis anteà contractis, adeò in dies reualuit, vt quodlibet miniſterium & officium robuſto corpore exequi poſſit. Dicitur autem Vuerinus, & iam viginti ampliùs annis in Epiſcopi ſacello incolumis ſeruit: manent tamen in diuinę virtutis teſtimonium in cruribus & manibus eius tuberculi quidam, quos ipſe cernere volentibus oſtendit.

Alijs quoquè permultis, varijs modis, vt habet humana fragilitas, laborantibus, Cap. 29. vel quod grauiſſimum eſt, peccatorum pondere preſſis, vel diuerſis morborum generibus vexatis, ſi ad ipſum confugerent, interceſſionis ſuæ opem impertijt, eoſque indefeſſa ſanctarum precum inſtantia & à præſentibus eripuit periculis & calamitatibus, & à futuris Deo opitulante ſeruauit. De quibus multa multis benè comperta veriſſimè commemorare poſſem, niſi quòd illo cogente tunc ab illis celata & diſſimulata, ſilentio præterire libet, nè aut lectori faſtidium afferam, aut is ſua incredulitate peccatum ſibi augeat. Vnum tamen interìm tacere nolim, quod vir ſanctus propemodùm ioco Goſlariæ effecit, cùm in chorte regia poſtremo ætatis ſuæ tempore, iubente & petente Giſla Imperatrice, eccleſiam conſtruxit. Erat enim illic matrona quædam laica, ſed pia & Deo deuota, cuius filium ipſe Epiſcopus de ſacro fonte ſuſceperat. Ea quandoquè grauiſſimis oculorum doloribus cruciata, ità vt per dies aliquot nec cibum, nec potum, nec ſomnum capere poſſet, tandèm filiolum ſuum ad Epiſcopum cum quibuſdam munuſculis miſit, cumque certiorem faciens de immodicis doloribus ſuis, aliquid ſibi petijt ab ipſo remedij adhiberi. Audiens hoc vir Dei, non ſine quadam iucunditate ſubriſit, & flores quoſdam rubicundos de quadam arbore, ei fortè eodem momento à paupere homine oblata, decerpens, eos ſigno Crucis muniuit, danſque eos puerulo, Affer, inquit, hos floſculos dilectæ mihi matri tuæ, vt eos ſeruet pro meî memoria, & à Deo petat ſanitatem. Illa verò ſimulatquè flores ægris admouit oculis, vti ſæpè etiam iurando coram nobis affirmauit, dolores omnes incredibili celeritate à toto capite euaneſcere ſenſit, ſtatimque & foribus & feneſtris patefactis, quæ hactenùs morbi illius cauſæ clauſæ permanſerant, perſpicuè vidit oculis ſuis, nec vllam ampliùs ſenſit in ijs moleſtiam. Poſtridiè autem ad Epiſcopum veniens, gaudens pariter & lachrymans gratias egit Deo. Epiſcopus verò comiter eam accepit, conſolatuſque illam hortabatur firmiter ſperare in Domino, & nunquàm non benè agere. Iuſſit etiam presbytero, vt ſacro oleo, quod infirmorum dicitur, eius vngeret oculos: quæ quidem vnctio & ſancti viri preces ab illo dolore vſque ad vitæ finem eam immunem conſeruârunt.

Sanatur matrona, dum admouet oculis flores, à S. Gothardo benedictos.

Oleum infirmorum.

Libet iam, quod ante penultimum vitæ eius annum accidit, hîc commemorare, Cap. 30. vt cautionem afferat pijs & fidelibus, formidinem diſſolutis ac negligentibus. Erat in ſodalitate noſtra presbyter quidam, ex familia eccleſiæ ortus, parum quidem aut nihil, vt dicamus id quod res eſt, literatus, ſed ſeculari calliditate & ſagacitate plus ſatìs inſtructus. Creuit ille, cunctis mirantibus, ex infima paupertate ad ſummas opes. Et primò quidem ab Epiſcopo Beruuardo fuit promotus ad honores, ſed ab Imperatore Henrico propter quædam, quæ præſtat ſilentio premere, deiectus: rursùs autem à beato Gothardo, quòd rebus eccleſiæ magno vſui eſſe poſſe videretur, pia quadam commiſeratione ſublimatus, licèt interim variè inter aduerſa & proſpera ſæpè iactaretur. Ad extremum autem adeò ſe in tanti pontificis amicitiam inſinuauit, adeoque eius ſibi conciliauit fauorem & beneuolentiam calliditate & arte ſua, vt à non paucis, qui antè fideliter ei miniſtrauerant, animum Epiſcopi abalienaret, quod quidem eis fuit moleſtiſſimum, rebuſque & dignitate priuaret. Quod ne cui mirùm videatur, meminerit illius, quod à beatiſſimo Pontifice Gregorio præclarè dictum eſt, ſæpiùs id fieri, vt pluribus occupato, maximè rebus diuinis animo, facilè adulatores ſubrepant. Tandèm verò ille omnibus factus eſt odioſus & deteſtabilis, cui palàm omnes maledicerent: atque etiam Epiſcopo à recta ſapientibus eius inſolentia interdùm obijciebatur: qui ſanè poſteà recepit in gratiam, qui inſontes eam amiſiſſe videbantur. Porrò poſt annos aliquot pius præſul de his certiùs inſtructus, flecti cœpit miſericordia erga illos, qui iniuſtè afflicti fuerant, & ad diem quendā de noſtra congregatione apud ſe in Holt-

Adulatores nō raró etiā ſanctis viris imponunt.

huſen, vbi tum fortè manebat, adeſſe iuſſit Præpoſitum & Decanum cum aliquot fratribus, cæteriſque primoribus ſuis. Aderat illic & cum alijs aſſidebat vir venerabilis Rathmundus, Altahenſis monaſterij Abbas, eius ex ſorore nepos. Cùm iam eò ventum eſſet, præſente illo presbytero, omnibus, qui ſe ab eo iniuria affectos querebantur, dicendi fecit poteſtatem. Tum verò & Abbas ipſe cum ſuis, qui vt hoſpites aderant, & noſtri multa de illo conqueſti ſunt, omnibus tanquàm vno ore palàm ea affirmantibus. Dicebant omnes, tum Epiſcopi dignitati & honori, tum eccleſiæ illum offendiculo & detrimento eſſe: deindè ſpeciatim ſinguli ſibi ab illo irrogatas iniurias & damna commemorabant. At ille hæc audiens, vt erat verſutiſſimus, tanquàm inſultans ſubriſit, ſciſcitabaturque admirabundus, quidnam ſibi ea vellent, quæ ipſi obijcerentur: mox commentis quibuſdam adhibitis mundanæ aſtutiæ & prudentiæ, qua erat inſtructiſſimus, quæ vera apud Deum ſtultitia eſt, vt in ipſo quoquè cernere licuit, obiecta omnia multa orationis copia diluit, accuſatoreſque ſuos admirandum in modum propè mutos & elingues reddidit. Sed pius antiſtes tandèm diuino inſtinctu permotus & compunctus, atque etiam incredibili ſtupore affectus, cùm & perſpicuè vera eſſe animaduerteret, quæ contra illum proponebantur, & nihilo minùs tanta eum confidentia & temeritate ea refutare videret, confeſtim omnibus indicto ſilentio, non ſine omnium admiratione placido & ſedato ſermone ſic hominem appellauit: Hildeuuine (ſic enim vocabatur) tu iam tibi omnes hos viciſſe videris, omnes verſuta oratione tua, cùm tamen Deum non lateat veritas, adeò circunſcripſiſti, vt falsò tibi omnia obieciſſe videantur. At nunc ad me conuertere, & per Chriſtum adiuratus mihi ſoli vera fatere. Mox ſemèl atque iterùm, itemque tertiò ex illo ſic percunctatus eſt: Hilduuine amas me? Ille bis incunctanter & confidenter reſpondit, Reuerà diligo te: at tertiò tamen obſtupefactus, ſed proh dolor non ſatis animo compunctus, iracundus pariter & lachrymabundus ait: Deus, quem nihil latet, ſcit quòd diligam te. Tum Præſul: Si quidem, inquit, vera dicis, mihi ſatis factum eſt: ſin autem me decipis, teipſum miſerè obſtrinxiſti. Si ergò me, vt ais, diligis, paſce oues meas, hoc eſt, dilige fratres & amicos meos, etiam hoſpites & pauperes meos: dilige conſeruos & domeſticos tuos. Atque etiam per Dominum te admoneo, vt ſi verum iurâſti, in veritate permaneas: ſin minùs, dignam agas pœnitentiam. & hac conditione iam domum redi, & vtere dignitate rebuſque tuis, itemque gratia mea, quantùm permittet Deus. His dictis, conuentum illum cunctis & mirantibus & pauentibus dimiſit, admonens illos, vt priùs humanitatis & charitatis ſibi paterentur officia exhiberi, ac deindè ad ſua ſe reciperent. Itum eſt igitur ad prandium, & inter illos Hildeuuinus iucundus & alacer, & tanquàm parta victoria exultabundus aſſedit: facto prandio, incolumis abſceſſit. Veſperi cœnans domi cum ſuis, inter epulas multa perfuſus hilaritate, in eos, à quibus ſe accuſatum dolebat, conuicia & minas iactitabat. Poſt cœnam dormitum abijt, ſoſpes dormiuit, ſoſpes ſurrexit: manè iturus ad ſuum obeundum munus & miniſterium, induit alacriter calceos: ſed eccè dum vult etiam tunicam induere, repentè humi collabitur, & ſubitò infelicem illam exhalat animam. Reliquit ſanè ampliſſimas opes, veſtes innumeras magni precij, multamque pecuniam, quæ omnia beatus præſul, obitu eius vltrà quàm credi poſſit conſternatus & afflictus, pro animæ illius ſalute & leuamento pauperibus diſtribuenda curauit, totoque animo condonauit ei, tametsì ſerò fortaſſis, quicquid in ipſum peccâſſet, nec deſtitit pro animæ eius liberatione crebris ieiunijs & orationibus incumbere. Sed quandò nos forſitan plus, quàm res poſceret, eum hoc loco accuſauimus, culpaſque eius, noſtris fortaſsè minores, prolixè commemorauimus, te bone lector obſecramus, vt cùm hęc legis, apud Dominum veniam illi tuis precibus impetres. Ita fortè fiet, vt hæc noſtra repręhenſio, apud clementiſſimum iudicem miſericordiæ locum aliquem ei conciliet, quod nos ſummoperè optamus.

Mira vafricies improbi presbyteri.

S. Gothardus tandèm aduertit verſutias eius.

Horrẽdum Dei iudiciũ in hominẽ fraudulentum & mendacem.

Cap. 31. Fuit verò etiam in collegio noſtro vir quidam integerrimis moribus, omnis canonicæ diſciplinæ & inſtitutionis obſeruantiſſimus, qui propter ſingularem fidem & induſtriam ſuam à Beruuardo Epiſcopo Hildeſemenſi inſtitutus fuerat Vicedominus, ſed à Gothardo pro eccleſiæ vtilitate factus eſt Scholaſter vel Scholaſticus, atque etiam ob animi pietatem, religionem & caſtimoniam in tantam adſcitus familiaritatem, vt eſſet ipſi à ſecretis. Tota enim eccleſia, quæ illum nouerat, teſte iam

iam grandæuus erat & miles emeritus, humilitate & charitate inſignis, in règendis & adhortandis fratribus non ſine beneuolentia & amore ſeuerus, deniquè in omnium virtutum ſtudio & exercitatione coram Deo ſolicitus. In ſuis exhortationibus frequens hoc illi in ore fuit: Diligant homines, oderint vitia. Huic ante aliquot annos beatus Epiſcopus ſæpè quidem iocando, vt nobis videbatur, prædixit eum aut cum ipſo, aut paulò ante ipſum è vita eſſe abiturum. Cumque iam poſtremùm decumberet, & eſſet in extremis, per Abbatem nepotem ſuum (de quo antè diximus, quem viſitandi cauſa ſuo loco ad eum miſit) ei ſeriò mandauit, vt ſacram olei vnctionem cum vera pœnitentia & peccatorum confeſſione ſibi peteret adhiberi, ac deindè corporis & ſanguinis Chriſti ſacramento munitus, intrepidus prior hinc emigraret: promiſitque ei ſe pro animæ illius ſalute Deum continenter deprecaturum, & proximo anno ſe illum in Chriſti pace ſecuturum. Abbas igitur chariſſimum illum, ſemperque nobis iure memorandum magiſtrum noſtrum cum alijs fratribus inuiſit, ſacro perunxit oleo, & authoritate Epiſcopi ab omnibus peccatis abſoluit. Atque ità biduò pòſt feliciter ille migrauit ad Chriſtum, ſed nobis ingens ſuî deſiderium reliquit, tanti viri orbatis conſilio atque magiſterio. Nam & Clero & populo teſte, nunquàm eius ordinis virum in omni eccleſiaſtica probitate & integritate magìs illo ſpectatū vel vidimus, vel audiuimus: eſtque iure perpetua illius nobis memoria retinenda, nec dubitandum, quin apud Dominum ſemper ille noſtrî memor ſit. Vera autem fuit prophetia antiſtitis noſtri, qui anno exacto & menſibus tribus illum ſecutus eſt.

S. Gothard⁹ prędicit cuidam obitū ſuum.

Itemque ſuum.

Vt verò ad finem vitæ huius propiùs acceſſit beatus antiſtes, ità ſemper bonorum operum maiori ſtudio de virtute in virtutem progredi connitebatur, vt poſſet videre Deum deorum in Sion. Ceſſante autem iam multiplici actionis officio, ſpiritalibus vacabat exercitijs, tria de communibus ſpecialiter ſibi retinens, puta pſalterium, eleemoſynam & inprimìs familiarem & amicam ſibi abſtinentiam, idque adeò, vt licèt raro celebrioribus diebus, fratrum compellente voluntate, aliquid lautioris cibi & fortioris potùs ſumeret, ſtomachus abſtinentiæ aſſuetus plus indè moleſtiæ quàm commodi acciperet. Porrò ſupremum Chriſti natalitium diem anno ab orbe redempto milleſimo * triceſimoſexto, Imperatore Goſlariæ manente, ipſe Holthuſij celebrauit, reddens iuxta Euangelium quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo. Seipſum enim eo, quo iam diximus, modo Chriſto offerebat ſpiritale ſacrificium, & interim nihilo minùs ſubditis ſuis Clero & populo in diuinis & humanis debita præſtabat officia, quantum quidem potuit pro virium facultate. Ipſos autem ſacratiſſimos Quadrageſimæ dies, quos ille feſtiuè & hilariter ſæpenumerò ſaluberrimos appellare ſolebat, ingenti deſiderio expectabat, eoſque corpore quaſi extra corpus mirabiliter tranſigens, quippè vix neruis cohærentibus, ad ſacroſanctum Paſcha peruenit: ſed ita ſanè, vt Dominicam Palmarum, Cœnam Domini, & reſurrectionis feſtum, ſupra vires collecto robore, prout Epiſcopalis poſcebat functio perageret. Indè pro religionis conſuetudine fideles Paſchali tempore per vicinas ſtationes viſitauit, & ſalutares eis admonitiones propoſuit. Interim etiam publicè affirmabat & denunciabat, ſe hanc poſtremam cum eis in corpore agere iucunditatem, ſed in Chriſti aſſcenſione iturum ſe, quò Dominus iuſſurus eſſet. Quod quidem nos audientes, propemodùm riſu excepimus, perindè àc ſi ille ocyùs in patriam Bauariam ſe rediturum minaretur. Poſt Dominicam autem, quæ in Albis dicitur, à nobis diſcedens, cum Abbate nepote ſuo ad quendam contendit locum, vbi nouam condere cœperat eccleſiam, extremam ei manum impoſiturus: ſed cùm non poſſet ampliùs reluctari morbo, corpore deficiente decubuit. Cuius rei triſtiſſimus nuncius poſtquàm increbuit, Abbas ſuprà dictus, vir certè toto pectore diuinæ ſeruituti addictus & mancipatus, atque vnà cum illo Præpoſitus noſter & Decanus cum ſenioribus ad illum ſe contulerunt: ſed eum tamen, diſſimulato languore, more ſolito in laborem eccleſiaſticum incumbentem repererunt, adſtantium manibus ſuſtentatum. Venientes autem illos ipſe qua conſueuerat hilaritate & humanitate accepit, & tanquàm oblitus moleſtiæ, qua afficiebatur, admirabundus perquirebat qua cauſa ad ipſum veniſſent. Deindè iubet ſe reduci in cubiculum, atque illic adunato Clero, primò ſingulos ſingulatim hortabatur, vt diligenter exequerentur munia ſua & quæ ex obedientia facienda eſſent, indè omnes generatim de con-

Cap. 32.

Hic locus vitioſe ſcriptus, paucis verbis ex cōiectura additis, vtcunque reſtitutus eſt.

** 38.*

Matth. 22.

Palàm prædicit obitū ſuum.

Decumbit ex morbo.

Adhortatio eius ad Clerum.

ſeruanda fide & religione ſaluberrimè admonebat, pro ſua authoritate tum obſecrans, tum increpans. Poſteà illorum ſe petijt communiri precibus aduersùs inſidias callidi tentatoris, eiſque obitûs ſui diem & tempus, exequiarum quoquè & ſepulturæ modum, ità vt poſteà euenit, quaſi ludens diſertis verbis prædixit. Ite, inquit, & ad futuram Aſſcenſionis Dominicæ iucunditatem & celebritatem pro ſua quiſque functione & obedientiæ ratione, & prout Dominus ſpecialem cuique adſpirabit gratiam, vos præparate, aduentumque meum hilares & tanquàm reuerà & hîc & in futuro mecum gratulaturi expectate. In ipſa enim Vigilia Aſſcenſionis in montem veniam ad S. Mauritium patronum meum, atque illic tum noctem, tum diem ſanctum agam, ſed tamen mittam Abbatem, qui mea vice Miſſarum ſolennia celebret. Surſùm autem erectis oculis, ſuſpirans, pariterque arridens, Nocte, ait, illa, vt Chriſto Domino viſum fuerit, peracta, feria ſexta diluculo veniam ad S. Michaëlem, cum Abbate & fratribus pernoctaturus. Indè ſabbato precaturus accedam ad S. Andream: pòſt ad vos me conferam, vobiſcum ſemper permanſurus. Porrò Dominicam diem conuocatis fratribus & amicis ſolenniter celebrabimus, atque ità totius feſti noſtri iucunditatem abſoluemus. Hæc dicens, benè precatus eſt nobis, dimiſitque nos & admiratione & ſtupore correptos.

Prophetia eius.

Cap. 33.

Habebat verò beatus pater in priuato ſuo monaſterio iuuenem quẽdam, viduæ cuiuſdam filium, pingendi peritum, cui vilia ſua veſtimenta & calceos dabat. Bruno is dicebatur. Huic ab initio anni illius ſæpiſſimè præcepit, vt ſe pararet ad proficiſcendum ſecum in patriam Bauariam. Vt enim iam ſuprà diximus, longè ante obitum ſuum crebrò dicere ſolebat, & quidem ſeriò, ſe patriam reuiſurum: cumque multi vtriuſque ſtatûs ſe vltrò offerrent ad iter illud cum ipſo ſuſcipiendum, gratias agebat illorum erga ſe ſtudio & voluntati, ſolum Brunonem itineris comitem deligens. Quo autem die primarij quidã ex Clero, vt commemoratum eſt, ad illum venerũt, iam antè more ſuo clàm ipſe veſtes mutàrat ſuas, præcepitque huic Brunoni, vt veſtes, quas ipſe exuiſſet, indueret, & ad ſe ocyùs veniret. At ille dicta beati viri perindè vt quædam deliramenta, vel quibus planè ipſe dideretur, negligenda putauit. Tum verò Epiſcopus ceu indignabũdus ait cubicularijs, vt irent, induerentque eum veſtimentis, quæ ipſe depoſuiſſet, & ad ſe illum adducerent. Illi ergò confeſtim trahunt eum retrò cubiculi cortinam, indutumque Epiſcopi veſtibus, ludibundi ducunt ad eum. Præſul autem eum intuens, Pro certo noueris, inquit, te in hac veſte nouos percepturum rumores. Iis dictis, exiuit puer, & eccè eodem momento corripitur frigore intolerabili, atque eadem hora fractus vi morbi decumbit. Epiſcopus, cùm diſceſſiſſent fratres, perquiſiuit vbi eſſet puer: reſponſumque eſt illum ægrotare. Mox ille accerſito procuratore, præcipit ei vt puerum cautè & ſine moleſtia ad matrem curet perferendum, vt in ipſius occurſum paratus, poſſit cum ipſo proficiſci. Ducitur puer ad matrem, & in dies deficientibus viribus, tendit ad extrema.

Prædicit Brunoni pio puero mox euentura.

Cap. 34.

At verò beatus Præſul noſter febre ingraueſcente, Holthuſiũ aduehitur, vbi pro conſuetudine eccleſiaſtica ad viſendum eum multis confluentibus, magna ſatìs, quibus exciperentur, ædium copia ſuppetebat. Eò tum inter multam Cleri populique frequentiam quodam die etiam aduenit domina Sophia de Gandersheim, & tandèm, vt cum bona pace loquar, poſita ſuperiori pertinacia, plena fide & deuotione in beati antiſtitis amicitiam & familiaritatem ſe inſinuauit: oblataque opportunitate, excluſis turbis, præſentibus ijs, qui de Clero erant, commemorare cœpit friuolam illam pertinaciam, quæ de ipſius eccleſiæ clericis aduersùs beatum virum increuiſſet, promiſitque ſe ità vt par eſſet, ſatisfacturam. At vir Dei partim morbo illum premente, partìm, vt nobis quidem videbatur, quadam indignatione commouente, reſpondit, vt id negocij in aliud tempus differret. Illa verò commotionem eius diſſimulans, obitumque iam impendere formidans, etiam atque etiam promittere ſatisfactionem pergit, oratque lachrymabunda, vt eam ipſe admittat. Tum vir beatus, Oro te, inquit, domina per Chriſtum, interìm hæc miſſa facito, & donèc in feſto ſanctæ Mariæ conueniamus ſuſpendito. At illa cernens propinquare eum ad exitum, & tamen verba eius non mediocriter admirans, Vtinàm, inquit, dilecte pater eò vſque nobis liceat lucis huius vſura frui, donèc ille feſtus adſit dies. Mox Epiſcopus fortiter collectis viribus, & apertis oculis diù omnes

Sophia Abbatiſſa petit ab eo veniam.

omnes circunſpectans: In poteſtate, ait, præpotentis Dei, in qua & vita & finis noſter conſiſtit: In veritate, quæ Deus eſt, dico tibi, nos in ferijs ſanctæ Mariæ, vbi Deus voluerit, certò pariter cõuenturos, atque illic coram illo veraciſſimo teſte tum de his, tum de alijs, de quibus inter nos diſſidemus, tractaturos. & his dictis, compreſſis oculis, reticuit. Quibus illa verbis valdè conſternata, ſubmiſſa voce ait ad circunſtãtes: Heu me miſeram, ità ne propediem ſum abitura ex hac vita, & illum ſubſecutura? nec tamen auſa fuit vllam prætereà ei exhibere moleſtiam, ſed humiliter & veniam ab eo petijt, & copiam recedendi. Ille verò rurſus aperiens oculos, tam breuiter quàm ſalubriter admonuit eam de ſacræ religionis obſeruatione, ſimulque de quibuſdam repræhẽdit. Indè ſublata dextera benedictione muniuit, & pro Chriſti amore ei veniam tribuit, tandemq; non mediocriter formidantem, vt ipſa aiebat, eam à ſe dimiſit. Prædicit ille obitum Sophiæ.

Exacta porrò hebdomada, beatus pater iam omninò deficiente corpore, ab Abbate præſentibus fratribus ſacri olei liquore eccleſiaſtico more perungitur, & ità, vt prædixit, in Vigilia Aſcenſionis Domini in S. Mauritij montem aduehitur. Eò autem fratres ad eum lachrymabundi conueniunt, ferre diutiùs non ſuſtinentes dolorem animi, qui eos medullitùs diſcruciabat. Aliorum quoquè fidelium innumera confluxit multitudo, quos non minor doloris obtinebat acerbitas pro tam pij paſtoris deceſſũ. Quos tamen ille, licèt iam deficiente loquendi facultate, optimarum conſolationũ fomentis recreatos, à ſe iuſſit abire, & diluculo reuerti. Illis ergò recedentibus, & noctem illam cum ſummo mœrore traducentibus, beatus pater pro ſua conſuetudine perpetuò ruminabat pſalmos, ſuauem ſibi indè hauriens refectionem: atque in eiuſmodi meditatione curſum ſuum iam abſoluens, pernox vigilabat. Summo diluculo, peractis precibus matutinis, adeſt Clerus, admonetur à ſacro Præſule verbis ſupremis, ijſque & paucis & ſalutaribus, de ſacra religione & obedientia accuratè obſeruanda. Deindè confeſſionis verſu cum eis prolato, vltimum eis vale dicens, abire iuſſit ad celebranda cum Abbate Miſſarum ſolennia. Cap. 35. Accipit extremam vnctionem. Suprema eius oratio ad Clerum.

At pius idem antiſtes non immemor promiſſionis ſuæ, de prædicto cubiculario ſuo puero Brunone ſciſcitabatur anxiè, quinam haberet: cognoſcenſque eius deſperari vitam, per nuncium hæc ei mandauit: Conſolare puer meus, & confortare in Domino, quia iam tempus inſtat, quo ad patriam æternæ beatitudinis re vera mecum proficiſceris. Ea verba puer lætus accepit, & nihil iam de præſenti vita ſibi meditandũ exiſtimans, ipſo ſacro Dominicæ Aſcenſionis die ſalutare vaticum, id eſt, ſacroſanctam Euchariſtiam ſibi porrigi rogauit. Ea percepta, iucundo animo beati antiſtitis pollicitationem ſuſtinebat. Itaque Miſſarum apud nos celebritate peracta, ciboque ac potu celeriter ſumpto, fratres hora diei decima ad dilectum antiſtitẽ reuertuntur, penè iam officio linguę ceſſante, corde & mente pſallentem, pſalmoſque in ſolo pectore difficulter ruminantem inueniunt, communicato inter ſe conſilio, quatuor pueros ſcholaſticos ex vtraque lectuli eius parte ſtatuunt, vt pſalterium ab initio diſtinctè recitent eis præcipiunt. Eos audiens beatus pater, tanquàm ea melodia delectatus, paulispèr quieuit, nonnunquàm etiam cum illis pſallere iucundum ei fuit: at verò præcipuos illos verſus, qui ſpecialiter ad deprecandum Dominum pertinebant, apertis ſurſumque erectis luminibus altiùs vt potuit expromebat. Media nocte iam abſoluto pſalterio, & fine eius euidentiùs apparente, matutinas preces inchoârunt fratres, & cùm ventum eſt ad canticum Zachariæ, Benedictus Dominus Deus Iſraël, vir beatus in ſupremo iam agone deſudans, ægrè apertis oculis, cùm verſus cantaretur à Clero, Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent: ille, Ad dirigendos, inquit, pedes noſtros in viam pacis. & ſub his verbis, Clero concinente Gloria patri &c. cum antiphona Aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum, ille ab adſtantibus è lecto ſuſtollebatur, atque ità feliciſſima anima illa, tanquàm ſuauiter obdormiente corpore è carnis ergaſtulo ſoluta, migrauit ad cælos. Mox concrepantibus campanis, fratres, qui in monaſterio felicem eius obitum vigilanter expectabant, pro tam dilectæ animę illius remedio exequias piè ac deuotè celebrabant. Cap. 36. Valdè delectatur ſanctus vir precibus ſacris etiam in extremis. Suauiter è corpore migrat ad Dominum.

Non puto ego hîc reticendum primum meritorum eius argumentum, in ipſo eius beato obitu, Deo teſte, exhibitum. Is quem ſæpè memorauimus, Bruno puer in maternis ædibus apud eccleſiam S. Michaëlis decumbebat, eodem momento Cap. 37.

præmortuis membris, ſupremo ſpiritu in ſolo pectore palpitāte, planè iam deſperatus. Vbì autem audiuit perſtrepentes campanarum tinnitus, tanquàm à ſomno experrectus, ſtupens rogabat quid hoc ſibi vellet. Reſpondit mater diſſimulanter, ad nocturnas preces pulſari. At ille ſtomachabundus, matris & aliorum diſſimulationem arguens, Cur, inquit, mihi imponitis? cur rem ipſam me celatis? Reuerà cum hoc ſigno chariſſimus dominus meus cælum aſcendit, & promiſſionum ſuarum proh dolor oblitus, me hîc derelinquit. Surgite, & eleuatis manibus & cordibus eius dilectam animam diuinæ clementiæ commendate, & vt mei meminerit, cum obſecrate. atque quibus potuit viribus ſuſtollens oculos ad cælum, O ſancte Præſul, inquit, ô pater humaniſſime, per illum te adiuro, ad quem vadis, vt nunc ſis memor meî, nec me patiaris tibi ſuperſtitem in carne manere, cui totiès pollicitus es, quòd tecum eſſem in patriam abiturus. Ad has voces ſtupent qui aderant, nec ſine formidine faciunt quod iuſſit. Et eccè vix ad eum reflectunt oculos, cùm iam cernunt exanimem. Ilicò de lecto eum deponunt, iuſſiſque valere lachrymis, gratulantur obtinuiſſe eum quod optauerat. Intereà fratres in monaſterijs peragunt exequias beatiſſimi paſtoris ſui, & abſolutis nocturnis precibus, Miſſarum celebratione, & pſalmorum frequentatione tanto eius animam deuotiùs commendant, quanto fidentiùs ſperant ſe ab illo apud Deum commendatum iri.

Bruno puer eum feliciter ſequitur.

Cap. 38.

Aduenit autem felicis memoriæ Bruno Mindenſis Epiſcopus, quem ipſe venerabilis pater ſibi in ſpiritualem filium adoptauerat. Cùm enim accepiſſet de eius aduerſa valetudine, in vicinis locis moratus fuit. Tum verò hora diei tertia totus Clerus cum militibus & familia, cum multa ciuium & prouincialium, maximè autem pauperum frequentia ad montem, vbì ille ſpiritualis noſter theſaurus ſeruabatur, proceſſit, corpuſque eius ad monaſterium S. Michaëlis, vt ipſe viuens dixerat, deduxit. Vbi ventum eſt propiùs ad fores atrij, corpus Brunonis pueri, non paucis illud comitantibus, apportabatur: quod deindè ante Epiſcopi pedes per deſtinatas eccleſias circunlatum eſt. Quis verò tum planctus & eiulatus Cleri, populi, pauperum illîc extiterit, noſtri ingenij tenuitas explicare ſatis non poteſt. Singulos & luctus & lætitia pariter obtinebat. Mœrebant ſe orbatos tam bono paſtore, gaudebant bonis quæ ſibi per illum euentura deinceps ſperabant. Videre licuit tum illud, quod de S. Martino canitur: Pium erat flere, & pium gaudere. Et meritò ſanè fleuimus, qui talem nos cerneremus amiſiſſe paſtorem: & iure nihilo minùs exultauimus, quòd talem præmiſiſſemus interceſſorem. Itaque vigilijs illic pro noſtro modulo conuenienter peractis, beatum corpus manè ad S. Andream honorificè deportatum eſt: & cùm illic oblata eſſent ſacrificia, ad primariam ædem noſtram allatum, & qua decebat veneratione depoſitum eſt. Poſtera illuceſcente die, quę erat Dominica, è diuerſis Saxoniæ cœnobijs vtriuſque ſexûs homines ad obſequium tanti patroni conuenerunt, Cleri deſtitutionem, populi deſolationem, & totius Chriſtianæ reipublicæ commune damnum lachrymis proſequentes. Indè ab Epiſcopo Miſſæ officio deuotiſſimè peracto, ſacrum beati viri corpus in medio Choro noſtro more eccleſiaſtico humatum eſt: vbì vſque in præſens à fidelibus, quantum humana ſinit fragilitas, ea qua congruum eſt, reuerentia viſitatur. Brunonis autem pueri corpuſculum ante occidentalem eius ædis aditum priùs ab eodem epiſcopo terra conditum eſt. Porrò domina Sophia, de qua iam antè dictum eſt, de ſua præmonitione magis magiſque ſolicita, presbyteros & ſorores ſuas eò cum oblationibus miſit, ſeque beati viri meritis & precibus ſuppliciter commendans, venturam beatiſſimæ matris Dei primùm Aſſumptionem, inde Natiuitatem pauida expectabat: ſed anno proximo triduò ante eius Purificationem ex hoc ſeculo migrauit, vt in ea quoquè vera appareat prophetia ſancti patris noſtri.

S. Gothardi obitus magnu omnibus luctum affert.

Sophia Abbatiſſa moritur, vt ille prædixerat.

Cap. 39.

Veniamus nunc ad miracula, quæ poſt eius deceſſum è vita in ſalutem credentium Chriſtus effecit: è quibus tamen ſatius putamus commemoràſſe pauca quàm multa, nè aut ſtudioſis faſtidium, aut deſidioſis vel etiam incredulis grauioris culpæ materiam obtuliſſe videamur: maximè verò propter quoſdam diſſolutos & circunforaneos homines, qui in noſtra regione ſolent per ſacra diſcurrere & vagari loca, ſeque nequiſſima ſimulatione aut cæcos, aut debiles, aut mutos, aut dæmoniacos fingunt, & coram altaribus vel monumentis Sanctorum ſpectante populo ſe volutant & pugnis cædunt, moxque ſanatos ſe clamitant, vt hac fraude ma-

de maiorem ſibi à plebe quæſtum comparent. Atque ij ſunt, de quibus iam ſuprà retulimus, ſæpè conqueri ſolitum beatum Gothardum, quòd ſua ſimulatione & vanitate efficiant, vt etiam vera dicentibus fides vix vlla habeatur. Horum impoſtura & fallacia fit, quandò tandèm ab alijs depræhenditur, vt etiam vera Sanctorum miracula in pernicioſam dubitationem rapiantur, & qui re vera curantur, non ſolùm à perfidis, ſed etiam à fidelibus nonnunquàm fallere exiſtimentur, vti nobis in quadam muliercula vſu venit. Primo nanque antiſtitis noſtri anno in illa ſingulari noſtra celebritate, puta Aſſumptione beatiſſimæ matris Dei, anus quædam nobis ignota, velato capite, operta facie ante ſepulcrum beati viri ſe proſtrauit, atque illic more illorum, quos diximus amentiam ſimulâſſe, diù ſe volutans, tandèm exiliuit, multiſque annis viſu orbatam ſe fuiſſe, at nunc demùm lumen ſibi redditum affirmauit. Spargitur ilicò rumor, Clerus & populus aduolat, venit etiam Epiſcopus, parant ſe ad agendas Deo gratias, cùm eccè adſunt quidam, qui eam fœminam dicerēt ſe & crebrò antè, & nunc quoquè talia nequiſſimè confingentem depræhendiſſe. Audiens id populus, iure ab impoſtrice pœnas repetendas clamat: ſed tamen à Clero pro beati antiſtitis reuerentia defenditur, atque ità pudefacta recedit, nec nobis vnquàm poſteà viſa eſt. Id genus ergò fallacias nos cautè euitare volentes, omiſſis permultis, quæ ab ignotis accepimus, tametsì ea vera eſſe exiſtimamus, ad ea ſola narranda accedimus, quæ teſte Deo, aut ipſi vidimus, aut certè ab illis accepimus, quos Dei timore præditos planeque veraces eſſe non dubitamus.

Nequam anus ſimulat ſe amentē.

Illud quidem omnibus notiſſimum, primo loco commemoramus, quod cuidam noſtræ eccleſiæ operario contigit. Lutgerus is vocabatur, & cùm in templi noſtri atrio ligna reponeret, decidente graui trabe, femur & tibia & pes miſerè contrita ſunt. Eum beatus Gothardus, tum adhuc viuens in corpore, quòd eum fidelem & vtilem expertus eſſet, ante menſam ſuam quotidiè ad eleemoſynam accipiendam cum pauperibus reſidere volebat: dolenſque non mediocriter caſum hunc ei accidiſſe, ſeipſum non raro animo diſcruciabat. non enim poterat vacare operi, cui deſtinatus erat: quanquàm interim facere non omittebat, quicquid tum ſedendo, tum reptando potuiſſet, promptum ſemper animi ſtudium declarans, nec vllum, præter ſomno & cibo capiendo neceſſarium, tempus ocioſè & ſine fructu tranſmittens. Solebat autem beatus Gothardus puerulos, vel etiam valentiores pauperes mittere ad plateas, vel defoſſas petrarum foueas, vt minutos indè lapillos colligerent niuei candoris, aut atri varij've coloris, quos ille politos, & multiplici contritione vel fractione in gemmarum formam redactos, in altaribus, codicibus aut pallijs eccleſiaſticis non indecorè reponebat. Atque in eiuſmodi opere ſpecialem ei ille, de quo agimûs, pauper operam nauabat, alios ſua vincens induſtria, nec parum gratus eo nomine Epiſcopo. Nonnunquàm verò etiam pictoribus, & ijs qui vitra in feneſtris componebant, ſeſe adiungebat, inter eos quoquè non infrugiferam dependens operam. Poſtquàm autem beatus Præſul deſijt eſſe in humanis, ipſe detonſus, carnibus alijſque lautioribus eſcis ſibi interdixit, & ad ſepulcrum eius ſe conferens, tam cuſtodibus quàm alijs fidelibus omni qua potuit fide & diligentia inſeruiuit: ac tandèm conſentientibus magiſtris, totam eius monumenti cuſtodiendi curam in ſe recepit, tametsì debili crure ligno ſuſtentato, & reliquo corpore ſcipione fulcito, ægrè huic officio ſatisfacere potuit: ſed quas vires negabat mala corporis valetudo, eas obediendi ſtudium & deuotio ſubminiſtrabat. Pſalmos quidem non nouerat, ſed tamen verba, quæ ex illis vel relatione fidelium vel admonitione appræhenderat, ſtrenuè vigilando & crebrò ſe, vt ſolent fideles, humì proſternendo, accuratè & ſolicitè identidem depromebat. Atque in hac ſedulitate gnauiter perſeuerans, & ad altiora pro viribus proficere contendens, quodam ſabbatho, cùm veſpertinæ laudes in templo canerentur, apud beati antiſtitis monumentum ſe proſtrauit, manſitque illic diù immotus, ſiue ſomno oppreſſus, ſiue ecſtaſim patiens, & vt ipſe poſteà retulit, intolerabili quadam membrorum atque neruorum diſtenſione vel contractione inuiſibiliter ſe ſenſit diſcruciari. Finitis veſpertinis precibus tanquàm à ſomno ſurrexit, & ſolito debilior, vix ſcipionem cōpræhendit: ſtatim autem in lectulum incumbens, tota illa nocte membrorum diſtractione miſerè afflictus fuit. Porrò ſub matutinum tempus tandèm obdormit, & in ſomnis iubetur pro-

Cap. 40.

Pauperes quotidiè ſedebant antè menſam S. Gothardi.

Studiū cuiuſdam debilis hominis erga monumentum S. Gothardi.

Sanatur is diuinitùs. properare ad templum, & Deo gratias agere. Surgit ergò ocyùs experrectus à ſomno, remotoque femoris ſuſtentaculo, & ſcipione reiecto, hora matutina in templum ingreditur, & coram omnibus palàm in Dei laudes alacer & lætus erumpit, ac deincèps quoàd vixit, ſemper incolumis, quanto diutiùs tanto deuotiùs miniſtrauit.

Cap. 41. Mulier quædam, omnibus qui apud nos ſunt notiſſima, multis annis cæca, apud ſepulcrum beati viri altera poſt Aſſumptionem S. Mariæ, ſpectante Clero & populo, illuminata eſt.

Cap. 42. Contractus curatur. Ruſticus pagi eccleſię, qui Holtahon dicitur, longo morbo miſerè vexatus (nam contractis lumbis per annos multos, crura habuit nulli vſui apta) vbì tandèm ad ſancti viri monumentum vix reptando peruenit, eius diei anniuerſario integram eſt coram Clero & populo adeptus ſanitatem.

Cap. 43. Quædam fœmina nobilis ex Mindenſi diœceſi, non ignota, fratris ſui filiam nutriebat, eamque in filiam cooptatam vnicè charam habebat. At illa grauiſſima correpta valetudine, non ſine vitæ periculo biduò exanimis iacere viſa eſt. Aderant propinqui cum ciuibus & familia, amarè complorabant præ multiplici commiſeratione tantam puellæ elegantiam. Aderat verò etiam anus quædam, eccleſię ſeruiens. Ea cœpit de ſancto Epiſcopo ſermonem texere, & vt ægri ad eius tumulum Deo miſerante ſanarentur, explicare. Eius verbis compuncta amita puellæ, matutino tempore ſe confert in templum, proſternit ſe coram altari, profuſis lachrymis obſecrat Deum, beatiſſimam Dei genitricem, ſanctumque Gothardum, Mirabiliter reualeſcit puella ferè exanimis. vouet oblationes intima animi pietate pro nepte ſua: & eccè quamprimùm, vt ipſa nobis lachrymabunda narrauit, ſancteque iurauit, domum reuertens cernit puellam iam videntem, audit loquentem, cibum expetentem, acceptumque comedentem, & Chriſto ob merita beati viri præſtante, integra ſalute fruẽtem. Itaque quinto pòſt die ad ſanctiſſimę Virginis altare & ad tumulum beati Gothardi cum oblationibus, quas promiſerat, eam adduxit, & quemadmodùm ſanata fuerit, adhibitis ciuium & aliorum teſtimonijs coram multis recitauit.

Cap. 44. Frater quoquè noſter non obſcuri nominis, Folcardus presbyter, per id tempus Vicedominus, indè Prępoſitus noſter, ad extremum Brandenburgenſis Epiſcopus, qui ſancto Gothardo, vt plerique omnes nórunt, & fideliter inſeruiuit, & vnicè charus fuit: cùm poſt obitum eius pro conſuetudine Epiſcopi chortes inuiſeret, in pagum * Haſgeruſium peruenit, diuertenſque prandendi cauſa in cuiuſdã ædes, vidit puerulũ miſerè vexatum, & iam aliquot hebdomadibus omni membrorum officio deſtitutum, atque ad extrema in dies, vt omnibus videbatur, appropinquantem. Eum ergò, vt erat ſingulari erga tales miſericordia, non ſine lachrymis diù intuetur, perquirit etiam ex familia tanti mali cauſam & tempus. Deindè hortatur plorantem pueri matrem, vt promittat ſe allaturam ad S. Gothardi monumentum cereos pro pueri menſura. Facit id illa libentiſſimè, ſed cùm pauper eſſet, & ceram non haberet, iubet presbyter vt puerum membratìm dimetiatur, menſuramque ſecum ferat: & quam ab ipſo acceptura ſit ceram in candelas redactam, afferat. His ità geſtis, ſedẽt ad prandendum, & pueri iam quasì immemores, de alijs Itèm puer moribũdus. rebus inter ſe cõferunt. Interìm puer mira celeritate tanquàm à morte reuiuiſcit, & in lectulo cunctis admirantibus reſidet, accitaque matre prorepit ex lecto, poſcit apponi ſibi alimenta, ijsque veſcitur, & deincèps beati viri meritis perpetuò manet incolumis.

Cap. 45. Fuit in noſtro collegio iuuenis quidam, ex laico conuerſus, Deſiderius nomine. Eum vir beatus iuſſerat in Clerum cooptatum tonderi, & poſteà etiam Diaconus ordinatus eſt: ſed cùm non poſſet exactè cantandi & legendi munus cum fratribus obire, nè penitùs vacaret ocio, cum cuſtodibus eccleſiæ miniſtrauit. Quo autem tempore noſtræ eccleſiæ præſulem egit Anſelmus, poſt miſerandam monaſterij noſtri conflagrationem, is Deſiderius intra feſtos dies Natalis Saluatoris quadam veſpera in ſcholis cum pueris ſedens & colloquens, ſubitò percuſſus cæcitate corruit, & alia etiã ęgritudine increſcente, diù decubuit. Porrò in Quadrageſima hac quidem ægritudine liberatus eſt, ſed cæcus permanſit. Ibat ergò pro more ad eccleſiam, atque apud beati antiſtitis monumentum ſpe recuperandi viſûs ſępè ſe humì abiecit, in preces incumbens. Deinde 3. Calendas Aprilis, quo die celebramus aduentum reliquiarum ſanctorum Cantianorum martyrum, cùm in matutinum

tinum precibus illic ſe dederet, ilicò ceu pruriente dextero oculo, duriuſque ma- Redditur
nu confricato, ſanguinis non parua copia indè effluxit, moxque illo oculo rursùs lumẽ vnius
videre cœpit. Laudabant omnes eam Dei benignitatem, & etiam alterius oculi oculi cæco.
curationem expectabant. Itaque poſt Paſcha anniuerſario die ſancti patris noſtri
Gothardi, cùm in eius memoria Miſſa pro defunctis ab Epiſcopo celebraretur, ob-
lationis tempore, ſpectante Clero & populo, tanquàm morbo correptus cecidit,
confeſtimque erumpente ſanguine ex oculis, naribus & auribus, etiã ſiniſtri oculi Itemque
ſibi ſenſit lumen reſtitutum. Peracto ſacrificio, Epiſcopus pro concione hortaba- alterius.
tur Clerum & populum, vt debitas Deo laudes depromerent: profuſiſque lachry-
mis ipſe pariter Dominum laudauit. Eodem momento etiam Deſiderius egit
gratias Deo, & perfectè curatus eſt, atque in ea, quam Deo vouerat, profeſſione
vſque ad ſupremum vitæ diem fideliter permanſit.

Plurima prætерimus, quæ in ſancti viri laudem dici poſſent, eo conſilio, quod Cap.46.
antè explicuimus, cùm ea Deo fauente, ab initio vſque in præſens præclarè fieri
ſæpiùs experiamur. Hoc tamen ſuperioribus adiunctum volumus, quod tota ec- Multa fiunt
cleſia teſte verum eſſe nouimus, complures ad ſepulcrum eius cum oblationibus miracula.
hilares aduentare, ſeque à varijs afflictionibus, moleſtijs & morbis virtutum eius
meritis celeriter liberatos palàm affirmare. Porrò ſi quid cuiquam incommodi
aut moleſtiæ accidat, ſimulatquè ad ſancti viri memoriam acceſſit, vel abſens ob-
lationem vouit, ſine dubio conſolatione afficitur ob merita illius, quam in vera
fide & ſpe ſibi præſtari petit.

VITA S. STANISLAI EPISCOPI CRACOVIENSIS ET MARTYRIS, ANNO CHRISTI M.CCCC.LXV.

conſcripta ab Iohanne Longinu Canonico Craconienſi: ſed ob nimiam prolixitatem mutato ferè ſtylo redacta in compendium per F. Laur. Surium ità tamen vt hiſtoriæ integritati nihil detractum ſit. Prologum Authoris vtrunque ſatis longum omiſimus, quibus ſuam ille conatur excuſare imperitiam, tametsì non indoctum fuiſſe opus ipſum declarat: quod ab illo quidem in tres, vt ipſe vocat, Tractatus diſtributum eſt: nos verò vno libello compræhendimus.

STANISLAVS apud Polonos ortus eſt in Cracoui- Maij 8.
enſi territorio pago Sciepanouio, qui à Cracouia abeſt Cap.1.
ſeptem milliarijs, ex ſe quidem obſcurus, ſed viri ſancti S. Staniſlai
ortu illuſtris & celebris. Parentes habuit genere nobi- patria & parentes.
les, valdeque præſtantes & tali prole dignos. Pater
Vucliſlaus dictus eſt, vir ex ordine militari & equeſtri, &
inter ſuæ familiæ homines facilè primus ac præcipuus:
inter alios quoquè Poloniæ proceres virtute & rei mi-
litaris gloria eximius. Matri Bognæ nomen fuit, quam
non ſolùm generis ſplendor, ſed etiam rara pudicitia,
inſignis religio non mediocriter commendaret. Vter-
que autem hoſpitalitati deditus erat, & pauperum, pupillorum, peregrinorum,
inopum propẽſis animis curam gerebat. Ambo ieiunijs, vigilijs, alijsque edoman-
dæ carni accommodatis exercitijs nauabant operam, & verarum virtutum, quibus
excolitur & ornatur animus, ſtudioſi erant. Amplum illis fuit patrimonium, fe-
rax cenſus & plusquàm mediocris ſubſtantia, generi & conditioni reſpondens:
ſed alacri liberalitate in pauperes profundebatur. Rara per id tempus apud Polo- Parẽtes ei⁹
nos templa viſebantur. Itaque Vucliſlaus in ditione ſua Sciepanouienſi, hortante templum
cum coniuge ſua, ſacram extruxit ædem, adhibitis illi prouentibus, quibus eius mi- ædificant.
niſtri affatim ſuſtentarentur: veſtibus quoquè ſacris & vaſis aureis atque argenteis,
cæteriſque, quibus res diuina expleri ſolet. Templum autem dicatum fuit beatiſ-
ſimæ Mariæ Magdalenæ, cui illi magna animi deuotione ſingulariter addicti erãt.
Ad hanc ædem ſæpè illi diurnis atque nocturnis horis veniebant, ferunterque in
preces

Singularis & rara eorũ pietas. preces incumbebant, non eo duntaxàt tempore, quo diuina illic peragebantur officia, ſed alijs etiam horis, quas illi ſibi præſcripſerant: certabantque inter ſe, vt alter alterum anteuerteret, & precandi diuturnitate ſuperaret. Deniquè in exequendis Chriſtianæ legis præceptis & inſtitutis tales ſe præbebant, vt eorum vita alijs admirationi foret, quippè quæ non multùm à monaſtica diſcreparet.

Cap. 2. Eorum ſterilitas. Sed cùm multæ eis & opes & copiæ ſuppeterent, vno ſterilitatis incommodo eæ obſcurari videbantur, quòd nullum earum poſt ſe hæredem relinquerent ex ſe procreatum. Nec tamen ea cauſa vel erga cultum Dei & Sanctorum, vel erga proximorum ſubleuandam inopiam ſegniores fuère, ſummoperè id expetentes, vt prole beati forent, quam diuinis manciparent miniſterijs. Iam trigeſimum in matrimonio agebant annum, & tum ipſi tum cæteri deſperabant poſſe ex eis naſci prolem, cùm eccè ſentit Bogna concepiſſe ſeſe, cernuntque omnes eius ventrem intumeſcere. Mater fit grauida. Interìm tamen illa, vtì antè conſueuerat, reſpuebat vitæ huius illecebras & voluptates, quibus iam olìm nũcium remiſerat, & tam victu quàm veſtitu caſtigato ac ſimplici contenta erát. Cumque aliquandò poſt luſtratos meridiè greges, domum ex propinquo nemore ſe reciperet, apud puteum haud procùl ab ædibus ſuis filium elegantiſſimum abſque vlla obſtetricis opera peperit ſeptimo Calendas Auguſti, lotumque in fonte domum incolumis aſportauit, nihil neque doloris, neque debilitatis vel in partu, vel poſt partum experta. Naſcitur S. Staniſlaus. Indè baptizatus puer in æde S. Mariæ Magdalenæ, Staniſlaus vocatus eſt. Stupebant omnes è ſterili & ſeneſcente fœmina præter omnium expectationem editum infantem, nec dubitabant illum in magnum quandoquè virum euaſurum, qui Polonis ſuis haud vulgari tum ſolatio, tum ornamento & vtilitati foret. Sciebant enim ità natura comparatum, vt quæ egregia ſunt, diuque duratura, ea tardiùs enaſcantur. Natus eſt autem Staniſlaus regnante apud Polonos Micciſlao primo, anno regni eius tertio, porrò à Chriſti ortu milleſimo & triceſimo.

Cap. 3. Poſtquàm autem parentes eius tali ſe filio auctos viderunt, pari conſenſu perpetuam Domino continentiam vouerunt, atque religiosè conſeruârunt. Pietas eius puerilis. Obſeruatum indè eſt in puero teneriori infantia perfuncto, ſæpè illum molliori relicto ſtrato, nuda humo, aut ſuper paleas cubâſſe: vtroque parente admirante pueri indolem, & ſine monitore conceptam religionem, ad quam rectè conformandam omnes ipſorum curæ & cogitationes conuerſæ eſſent. Adhibetur literis. Vbì primùm licuit per ætatem, literis & diſciplinis liberalibus diſcendis traditus eſt, ad quas diſcendas ingẽs ille deſiderium, ingenium docile, tenacemque memoriam attulit. Mores ei erant verecundi, modeſti & ingenui, ab omni laſciuia ludiſque, quibus pueri delectari ſolent, abhorrentes. Grauitas morũ eius. Tanta illi grauitas, modeſtia & pudor in ſermone, vultu & actionibus inerat, tanta ad virtutem propenſio, vt nec iocari nec ridere effuſiùs conſpectus ſit. Atque hinc fiebat, vt multi etiam graues viri in eius amorem & admirationẽ prouocarentur. Parco & tenui ſanè cibo & ſomno vtebatur: reliquum tempus literis percipiendis impendebatur, & ſi quid ſupereſſet, precibus dabatur. Benignitas in pauperes. In ea puerili & tenera ætate tam erat erga pauperes miſericors & benignus, vt quicquid bona parẽtum venia adipiſci poſſet, id illis elargiretur, facilè daturus omnia, ni præceptorum ſeueritate puer modeſtus & pudibundus vetaretur. Vbì adoleſcentiæ metas attigit, vberioris doctrinæ capeſſendę cauſa miſſus eſt Gneſnam, qua in vrbe tum ſtudia magìs florere videbantur. In illo itinere ingreſſus balneas quaſdam nobilium pagi cuiuſdam, peſſimè ab illis mulctatus eſt, cæſus ad nudum corpus fuſtibus, & cum ignominia indè eiectus, quòd dicerent ſuo iniuſſu balneas ingreſſum ipſos iniuria affeciſſe. Patientia. Ea verbera optimus adoleſcens tulit patientiſſimè, ità vt in vicino agro defixis in ſaxo quodam, quod hodieque illic oſtenditur, genibus, veniam à Domino illis, à quibus tam inhumaniter verberatus erat, precaretur. Sed Deus id inultum abire paſſus non eſt, eoſque nobiles ac poſteros eorum graui in tibia vlcere puniuit: agerque ille, in quo preces Staniſlaus Deo obtulit, multis ſeculis perpetuò ſterilis permanſit, adeò vt indè Popona Gora, id eſt, mons ſacerdotalis vſque in præſens appelletur.

Cap 4. Poſtquàm verò etiam adoleſcentiam ea modeſtia & morum ſanctitate & grauitate, omniumque illecebrarum blandimentorumque corporis contemptione exegit, vt in illa ætate iam ſenum obtineret authoritatem, in ipſo iuuentutis flore Venit in Gallias. ſummo flagrans diſcendi ſtudio, in Gallias proficiſci voluit, quòd multorum ſermone

mone ſcholas illic florentiſſimas didiciſſet. Annuebant eius votis parentes & propinqui, impenſaſq; liberaliter conferebant. Venit igitur Lutetiam Pariſiorum, atque illic in ius Pontificium perdiſcendum incredibili ſedulitate incubuit. Deindè ad Theologiæ ſtudia ſe contulit. Mira erat in verbis eius ſuauitas, in factis comitate condita grauitas cōſpiciebatur. Multi certè his animaduerſis in dubitationem adducti ſunt, ex media ne Polonia, an ex Gallijs ortus eſſet: adeò & literis & optimis moribus præclarè inſtitutus erat. Non minùs enim vitæ & morū integritate, quàm doctrina & eruditione delectabatur: quæ ſi in vno aliquo pariter coniuncta ſint, non poſſunt non apud omnes eum facilè celeberrimum efficere. Procùl ille à ſe abigebat carnis voluptates, animum habens virgineum, ſerenum atque tranquillum. Sapientia illi inerat ſupra ætatis menſuram, cui adiunxerat virtutes alias, quas ſibi cumprimis familiares effecerat. Contemnebat auaritiam, mūdi vanitates, carnis oblectamenta, inanem & fallacem gloriam. Domabat corporis laſciuiam ieiuniorum frigore, & fœminarum vitabat contubernia, angelicam in carne conſectans puritatem. Quibus ſanè egregijs animi virtutibus id cōſecutus eſt, vt permultis bonis & doctis viris non mediocriter charus haberetur. Complures viri graues è ſchola Pariſienſi hortabantur eum, vt vel Pontificij iuris, vel ſacræ Theologiæ doctorē ſe creari pateretur: ſed ille modeſtè recuſabat. Cùm eſſet Pariſijs, inceſſit eum cupido alicuius arctioris monaſticæ complectendæ religionis, contemnendorumque honorum & dignitatum, quas in patria ſibi obuenturas non dubitabat, ſed Dominus maioribus eum certaminibus reſeruans, id non permiſit.

Coniungit optimos mores cum doctrina.

Non vult Doctoris titulo ornari.

Septennio Lutetiæ in ſtudijs conſumpto, in Poloniam cum inſtructa bibliotheca reuerſus eſt, & vtroque parente mortuo cùm ſe locupletem cerneret adire hæreditatem, omnes opes ſuas in pauperes inſigni liberalitate diſtribuit, vt illis abiectis ſarcinis, expeditiùs Domino ſeruiret. necdùm enim omnem monaſticæ ſuſcipiendæ vitæ cogitationem depoſuerat: ſed hærebat animo, quam viuendi rationem potiſſimùm ſectaretur, cùm monaſtica quidem videretur tutior & tranquillior, ſed contrà formidaret abſcondere credita ſibi à Domino talenta. Ea tempeſtate Eccleſiæ Cracouienſi præerat Lampertus Zula, qui Aaroni ſucceſſerat, nolenſque de more pallium à Pontifice maximo petere, id effecerat, vt ea ſedes deinceps non Archiepiſcopos ſed Epiſcopos haberet. Is vbi comperit Staniſlaum fluctuare animo de vitæ inſtituto ſuſcipiēdo, ad ſe accito perſuadet, vt in Clerum ſe ſinat cooptari, creatque eum Cracouienſis eccleſiæ Canonicum, ac deindè etiam author illi eſt, vt ſacerdotio initietur. Quo in ſtatu omnibus ſui ordinis hominibus optimis exemplis præluxit. Porrò etiam concionandi munus obiens, in diœceſi Cracouienſi plurimos mortalium in Dei amorem incendit, doctrinam ſuam vitæ ſanctitate & morum integritate mirificè ornans & confirmans. Nulla in eo arrogantia, nulla animi indignantis commotio, nullæ improbæ cupiditates viſebantur. Affligebat corpus multa abſtinentia, perpetuò in ſacrorum lectione codicum verſabatur, multus erat in ſanctis meditationibus, prolixis vigilijs, alijſque ſanctis laboribus & exercitijs pietatis. Et cùm eſſet tantus vir, ſemper tamen neſciri appetebat magìs, quàm alijs innoteſcere. Volebat Lampertus Epiſcopus iam ſenio confectus eum habere ſucceſſorem, ſed nullo pacto id ei perſuadere potuit. Capiebat ſanè ex eius vita & doctrina maximam voluptatem, quòd videret ſuæ electioni euentus reſpondere, nomenque Staniſlai ob virtutis & eruditionis præſtantiam celebre fieri. Multi enim de tota Polonia tam è Clero, quàm ex laicis ad eum aduentabant, in dubijs eum conſulentes, & ſuis conſcientijs conſulere cupientes. Quos ille comiter & benignè acceptos, inſtitutione ſua recreabat, idque eò faciliùs, quòd cum prudentia à natura ipſi inſita multam haberet eruditionem coniunctam, tum quoquè animum fide excelſum & bonæ ſpei plenum, ingeniumque perhumanum, bonis operibus ſemper addictum, omnis ſimulationis & diſſimulationis expers, ſimplex & apertum. Tandèm Zula Epiſcopus grandiori æuo ſe ſentiens prægrauatum, curam omnē adminiſtrandæ diœceſis in eum reiecit: in qua adminiſtratione ſic ille verſatus eſt, vt omnibus admirationi eſſet, quòd ſingulari dexteritate & prudentia per ſe quæuis negotia diſcuteret.

Cap. 5.

Omnia ſua dat pauperibus.

Fit Canonicus Cracouienſis & ſacerdos

Recuſat Epiſcopatum.

Tandèm autem Lamperto Zula ex rebus humanis diſcedente anno Christi milleſimo ſeptuageſimoprimo, menſis Nouembris die quinto & viceſimo, omnium ſuffragijs ei ſubſtituendus eſſe viſus eſt Staniſlaus, tametsi ille prolixè rogaret

Cap. 6.

Modeſtia ſingularis.

omnes, nè ſe tanto honore indignum eligerent. Inſtabant cuncti, & omnium vota in illum tanquàm digniſſimum conferebãtur: reſiſtebat ille diebus non paucis, dicebat ſuos humeros impares tanto oneri ferendo: eligendum potiùs alium & animi & corporis dotibus inſtructiorem, cui magiſtratum tam ſublimem, & tam difficili tempore mandarent. Verùm cùm inſtarent & precibus & lachrymis viri ornatiſſimi & inſignes, tandèm ille expugnatus ceſſit non abſque metu & tremore, veritus nè diuinæ reſiſteret voluntati, quæ per tot ora & ſuffragia ipſi innoteſceret. Confirmatus etiam eſt ab Alexandro II. Pontifice Maximo, Boleſlao rege, Clero quoquè & populo id petente: eiuſdemque Pontificis iuſſu epiſcopus conſecratus eſt.

Conſentit tandèm inuitus in Epiſcopatum.

Cap.7.

Factus autem Epiſcopus, non ſolùm nihil de humilitate ſuperiori remiſit, ſed vitam omneſque actiones ſuas arctiori cuſtodia & caſtigatione, arctioribus quoquè continentiæ vinculis conſtrinxit. Sciebat enim ijs, qui Epiſcopi functionem ſuſciperent, neceſſariò id incumbere, vt vitam viuant Apoſtolicam, & quæ ipſorum quoquè monachorum profeſſionem ſuperet: ridiculumque immò & pernicioſum exiſtimabat eorum nolle imitari mores, quorum ſis dignitate ornatus. Induit tunc corpus ſuum cilicio, vſurus eo vſque ad mortem: vt carne afflicta & macerata, ſpiritus fieret robuſtior, & grex ipſi commendatus plus inſtrueretur exemplis quàm verbis. Nihil ſibi præclarius & præſtabilius ducebat, quàm per omnem vitam in Saluatoris inſiſtere veſtigijs. Libenter iuuabat viros bonos conſilio & auxilio, animumà terrenis abſtractum cupiditatibus, ad ſuperna magno ſtudio erigebat. Ad præſtandas eleemoſynas tam erat promptus & profuſus, vt ædes illius egenis & ægris plena videretur. Deniquè ſic ſe omnibus præditum virtutibus exhibebat, vt omnium perfectionem adeptus cenſeri poſſet. Parochias diœceſis ſuæ non per alios, ſed per ſeipſum quotannis viſitabat, accurate in ſacerdotum, miniſtrorum & plebis facta inquirens, vitia & deformatos mores ſedulè corrigens & caſtigans, in eam curam vel maximè intentus, nè ſacerdotio initiati fœminarum contubernijs fœdarentur, ſed vitam viuerent puram & religioſam, quæ alijs exemplo eſſet. Nouerat enim Deum facilè conciliari poſſe peccanti populo, ſi pro peccatis eius ſacrificia offerentium grata illi eſſet vita. Vulgares & plebeios homines aſſiduis exhortationibus boniſque exemplis ad fidem conſeruandam, virtuteſque & bonos mores conſectandos incitabat. Magnam ſuis ſermonibus cautionem adhibebat, vt nihil in eis futile, nihil non plenum vel non dignum ſummæ honeſtatis viro appareret. Studebat prodeſſe quamplurimis, tam ſe benignum & humanum erga ſingulos exhibens, vt omnium communis parens videretur. Si quid otij ſupereſſet à publicis priuatiſque negotijs, id omne aut in precibus, aut in ſacra lectione conterebatur. In conſulendo, iudicando, decernendo animus illi ab omni ambitione, cupiditate, liuore vacuus & liber erat. Familiaris inprimis & præcipua ei cura inerat, oppreſſorum, infirmorum & calamitoſorum cauſas tuendas ſuſcipere. Veſtes habebat ſimplices & neglectas, ab omni faſtu & nitore alienas, & quæ apud rudes & ignaros tantummodò contemptum excluderent. Porrò ad beati Syluestri Romani Pontificis morem ſe accommodans, omnium viduarum ſuæ diœceſis habebat conſcripta nomina, ijſque & alijs inopia preſſis pro facultatum ratione liberaliter ſubueniebat: conſtatque illum ſæpè eis ad menſam ſedentibus, excluſa famulorum opera, ſuis manibus cibum & potum appoſuiſſe, nouis veſtibus texiſſe, panem fregiſſe, ollas & pocula abluiſſe, non rarò lauiſſe pedes. Epiſcopatûs ſui prouentus in pauperum & viduarum ſolatia conferebat, ſimul etiam viduarum pudori conſulens, quòd ſciret pleraſque inopia malle affligi, quàm publicè emendicando ſtipem pudefieri. Deniquè omnium ſuæ diœceſis hominum ſaluti ſtudioſè inuigilabat, ſemper ſecum commemorans, ampliſſimæ dignitatis & longè lateque patentis diœceſis adminiſtratæ rationem exactiſſimam apud æquiſſimum iudicem ſe quandoquè redditurum. Adeò autem ferebatur mentis contemplatione in Deum, vt curarum ſecularium onere haudquaquàm deprimeretur, à terrenorum omnium contagione liber. Fama virtutum & ſanctitatis eius non ſolùm Poloniam, ſed etiam vicinas regiones gratiſſimo odore complebat, tantuſque ei & à proceribus & plebeis habebatur honor, quantus ante illum vix vlli habitus eſt. Ad condonandas iniurias, itemque tolerandas promptiſſimus erat. Inuitatus aliquãdò fuit à quodam nobili, vt eccleſiam

Epiſcopis vt viuendum.

Liberalitas eius.

Cautio in verbis.

Miniſtrat ipſe ad menſam pauperibus.

in eius pago conſecraret. Venit eò vir ſanctus, ſed eccè ab eodem viro, ius hoſpitij violare non formidante, per ſummam iniuriam expellitur, quidam eius familiares crudeliter verberantur. At ille tanquàm nihil perpeſſus mali, mira alacritate in Puſtiniam vicum ſe recipit, atque illic primas noctis tenebras in fame, alteras in precibus cum ſacerdotibus & familiaribus ſuis in prato vicino exigit, talemque vicem iniurijs illis reddit: Domine, inquit, quandò non ſinor loco, ad quem euocatus eram, deſtinatam impartiri benedictionem, tu huic, in quo conſiſto, benedicas obſecro. Ab eo tempore vſque in præſens locus ille ſancti prati nomen obtinet. Poſtridiè autem venienti ad eum nobili illi, & culpam ſuam ex animo confitenti, libentiſſimè ignouit, abijtque cum illo, & templum conſecrauit, beneficio maleficia compenſans, ſciens Epiſcopi functionem id repoſcere, vt libens ignoſcat. Locus verò ille, ad quem ſe recepit vir ſanctus, ab hoc nobili reiectus, multis claruit miraculis ad inuocationem nominis eius. Idem autem noſtra ætate maiori veneratione frequentari cœpit, poſtquàm ibi conditum templum eſt, Sbignei Cardinalis & Epiſcopi Cracouienſis permiſſu, ad quod in vtroque ſancti viri feſto plurima ſolet multitudo confluere, varia martyris beneficia experta.

Patientiſſimè tolerat grauem iniuriam.

Miracula multa diuinitùs fiunt.

Cap. 8.

Eum verò in modum, vt iam diximus, ſeſe comparante Staniſlao, & tum doctrina, tum vitæ ſanctimonia omnibus prælucente, veteribus quoquè fundis Eccleſiæ ſuæ nouos per coëmptionem adijciente, deniquè in ſumma tranquillitate munus ſuum exercente, non tulit ille ſerpens & hoſtis antiquus pacem eccleſiaſticam lætis creſcere ſucceſſibus, & ſancti Præſulis virtutes & ſtudia abſque liuore florere. Ea tempeſtate apud Polonos ad regni gubernacula ſedebat Boleſlaus, eius nominis ſecundus, ſed quartus rex ab eo tempore, quo Othonis III. Imperatoris beneficio Polonia reges accepit. Qui ſanè multis rebus præclarè geſtis, militari quoquè gloria inſignis erat: Pannonicos enim & Ruſſos, vicinos populos aliquot prælijs fuderat, Pannonicos duces Geiſam, Ladiſlaum & Lampertum propinquos ſuos in regnum reduxerat, & cum Salomone rege in gratiam redegerat, monaſterium ordinis S. Benedicti in Mogilno diœceſis Gneſnenſis fundauerat, egregieque locupletârat: tantaque liberalitate præditus erat, vt ea in parte nullus ei aut regum aut principum Poloniæ comparari poſſet. Erat corpore agili, vafro ingenio, laboris vltrà quàm credi poſſit patiens, cibo & potu moderatus, frigoris atque inediæ tolerantiſſimus, erga calamitoſos & peregrinos benignus & humanus, rara quadam grauitate & magnanimitate præditus, comis & facilis erga eos, qui eum adire vellent. Sed hæc illius bona præter cætera vitia obſcurabat crudelitas & tyrannis, & in venerem effrenata propenſio.

Polonia fit regnum beneficio Othonis III.

Cap. 9.

Iam ſextum in Epiſcopatu agebat annum Staniſlaus, & is, quem diximus, Boleſlaus rex, ſucceſſuum felicitate elatus, ad explẽdas libidines ſuas mira intemperantia præceps ferebatur. Nam ſua non contentus vxore, virgines & matronas ingenuas conſtuprabat, primò quidem clàm, quòd nondùm planè perfricuiſſet frontem, ſed poſteà malæ conſuetudinis preſſus mole, ſemper in deteriora prolabebatur. Offendit ea res procerum animos, nec tamen quiſquam facilè auſus erat obiurgare regem, nè aut ſua amitterent, aut etiam cruciatibus ſubijcerentur. Solus Staniſlaus nihil quicquam reformidans, primùm ſecretò adit regem, omnibus excluſis arbitris proponit ei, in quantam ſit prolapſus turpitudinem, qui de illo paſſìm iactentur ſermones, quæ illi dira omnes imprecentur: orat vt effrenatam coërceat libidinem, vt contentus coniuge, ab alijs abſtineat: ſin ſecùs agat, ſe Deum pariter & homines infenſos habiturum, magnam & ſibi & regno ſuo ignominiam allaturum, res priùs benè geſtas dedecoraturum ait: oſtendit etiam, quantam non animæ tantùm, ſed etiam corpori perniciem afferat vitium illud, cui adeò deditus ſit, quantam malorum aliorum cateruam ſecum trahat, quàm ſeuerè diuinitùs puniatur: eaque exemplis à temporibus legis & gratiæ petitis cõfirmat. Rex etſi non mediocriter incandeſceret, at tamen ſciens Staniſlaum multa virtute illuſtrem, iuſtitiæque præcipuum cultorem, nec vllis ceſſurum minis vel terroribus, interim compreſſit ſeſe, facinorique ſuo caluas quaſdam excuſationes prætexens, placidè Epiſcopo reſpondit, animi furorem diſſimulans. At vir ſanctus ea omnia, quibus ille purgare ſe voluit, ea verborum lenitate confutauit, vt ſi rex animum vellet adhibere, ſalutem illi conciliare poſſent.

Boleſlai regis Poloniæ intẽperãtia & libido.

Repræhenditur à Staniſlao.

Cap. 10.

Verùm poſtquàm ab eo Staniſlaus receſſit, citò redibat ad ingenium & priſtinos

Moleſtè fert eam repræhenſionem. mores,facileque voluptas excludebat,ſi quam ex eius verbis ſenſiſſet animi compunctionem. Plerunquè etiam ſtomachabundus ſecum volutabat, quòd vnus Staniſlaus, cæteris intra ſilentium ſe tenentibus, ipſum obiurgare auſus eſſet, non habita vlla maieſtatis regiæ ratione,cui putaret plus aliquid licere quàm cæteris. Atque hinc etiam apud aulicos & corporis ſui cuſtodes conquerebatur, qui peſtifera adulatione eius commotioni maiores adhibebant faces,quam lenire potiùs oportuit. Ità & in Staniſlaum creſcebat animo conceptus furor,& in fœdas libidines effrenatiùs proruebat, poſthabita ſalute & exiſtimatione ſua. Erat tum Meciſlai nobilis viri in Siradienſi regione vxor Chriſtina, rara formæ elegantia,blandis moribus,ſuaui facundia, quibus non pauci ad eius amorē incitabantur. Id vbi rex Boleſlaus comperit, magno eam videndi deſiderio inflāmatus eſt. Itaq; contulit ſe ad eam,viſaq; eius pulchritudine & affabilitate, captus & irretitus eſt. Vt verò eius poſſit expugnare pudicitiam,primùm ampliſſima ei munera pollicetur, deindè etiam minas intentat, ſed nihil tamen efficit, quandoquidem maritus eius non ignarus quid rex moliretur, eius ſeruando pudori ſummam adhibebat curam & ſolicitudinem. Tandèm rex non ferens feruentis cupiditatis impetum, ad vim inferendam ſe comparat, miſſaque militum manu, adduci ſibi vel inuitam iubet, Rapit nobilis viri vxorem Chriſtinam. fruſtrà reclamante atque rei indignitatem queritante marito. Rapitur fœmina nobilis,adducitur ad regem, fit eius concubina, atque etiam prolem ex ea ſuſtollit. Sed non dormitat vltio cæleſtis: quicunque ex hoc adulterino concubitu nati Vltio diuina. ſunt, quos rex agrorum & villarum poſſeſſionibus ditare voluit, cùm ad virilem perueniſſent ætatem, primùm membrorum tremore,& torti naſi deformitate, indè accedente ſenio, etiam amentia plexi ſunt. Eadem quoquè paſſi ſunt quaſi hæreditaria quadam ſucceſſione, quotquot hanc ſtirpem aliqua ex parte attigiſſet, idque ſanè vſque ad hanc noſtram ætatem ità perſeuerat: vt meritò extimeſcenda ſit diuinæ iuſtitiæ animaduerſio, quæ non ſolùm in poſteros eius ſtirpis, ſed etiam in ſecula ſeſe extendit. Nec dici poteſt non punitum Boleſlaum, quòd non ſubita ſeueritate plexus eſt, quādò dilatione ſupplicij aucta eſt eius iniquitas, quæ cumulatiori poſteà vindicta percelleretur.

Cap.11. Mouit autem etiam proceres omnes Poloniæ facinus regis, quòd nobilis viri coniuge tam impudenter ad ſuas libidines explendas abuteretur, ſed eius preſſi metu tyrannidis,nec muſſitare audebant,tametsi & ſibi metuerent, nè quandoquè ſimilia in ipſorum coniuges rex attentaret. Archiepiſcopum tum Gneſnenſis ecclesiæ agebat Petrus, qui Stephano ſuffectus fuerat, vir ſacris eruditus literis, & vita atque conuerſatione ſpectabilis, quique pacis tempore non inidoneus videretur gubernator, ſed ingruēte tempeſtate parum animi habiturus. Petrus Gneſnenſ. Archiepiſcopus. Monebant eum ſæpè & proceres & plerique è Clero, diuino permoti zelo, vt pro ſuæ ſedis primaria authoritate primus quoquè ipſe regem repręhenderet, nec ſineret alienos toros alterius libidine pollui: ſed cunctatorem ille potiùs quàm repręhenſorem tantæ nequitiæ ſe exhibuit. Præerat verò etiam tunc Vuratiſlauienſi eccleſiæ alter Petrus, cui familiariùs adeſſe ſolebat Boleſlaus, regebat Poſnanienſem Thomas, Vuladiſlauienſem Hunoldus, Plocēſem Lupus, Chelmenſem Martinus, Lubuſſenſem Laurentius, Caminenſem Stephanus. Ij omnes licèt rogati vt regem ſui officij admonerent, non magìs ſtrenuos quàm Petrus metropolitanus ſe præbuerūt, ſuæ pelli ob regis ſæuitiam metuentes. Ità ſolus Staniſlaus idoneus maximè viſus eſt, cui id negotij demandaretur.

Cap.12. Is itaque,cùm priùs multis precibus vſus eſſet apud præpotentem Deum, denuò intrepidus adit regem,adiunctis iam ſibi quibuſdam vtriuſque ordinis viris,obijcit Secūdò corripitur rex à Staniſlao. ei quòd ad priores libidines etiam alienæ vxoris raptum adiecerit,hortatur vt eam ſuo marito reſtituat, ſeſeque deincèps corrigat: futurum alioquì, vt excommunicationis fulmine ab ipſo percellatur. Tum verò rex, quanuis modeſtè eſſet admonitus, nihil ſedatè aut modeſtè reſpondit,ſed furenti perſimilis,in virum Dei atrociter inuectus eſt,ait eum humili ortum genere, pontificis munere indignum, dignum verò, qui ob ſuam temeritatem eo priuatus, porcis paſcendis adhibeatur, donèc diſceret, quæ reuerentia regi præſtanda ſit. Sed Staniſlaus eiuſmodi contumelijs nihil motus, perſtabat in admonendo rege: Scio, inquit inter alia, dignitatem regiam & ſubditis tuis & mihi quoquè colendam, nec puto me quicquam hac in parte omiſiſſe, quod eſſet officij mei: Verùm & illud non ignoro dignitatem

Apoſto-

Apoſtolicam,qua ego præditus ſum, poteſtate regia multis gradibus ſuperiorem. Diuina id ordinatione conſtitutum eſt, vt reges & principes & quantunlibèt ſublimes perſonæ Epiſcoporum legibus pareant, etiamsi illi humili loco orti ſint. Tu quidem, ſi Deum metuis, ſi conditionem regiam attendis, ſi homines vereris, ſi qua ſalutis tuæ moueris cura, permultum te mihi debere fateberis,quòd ea dixerim tibi,quæ & ſaluti & honori tuo ſint planè conducibilia,quæ ſi audire velis,diuturnius imperium,obſequentiores ſubditos,placatiorem Deum, ſecundiores ſucceſſus,feliciorem à vita hac migrationem tibi conciliatura ſint. Etsi autem à cæteris Staniſlai oratio non ſolùm libentibus & gratulantibus animis, ſed etiam vocis applauſu excepta eſſet,eiusq́ue prudentiam compluresad mirarentur,regis tamen animum libidine occupatum nihil mouerunt: ſed cùm illius ſancti viri tam ſapienter eum incantantis voces ampliùs ferre non poſſet,à thalamo, apud quem reſidebat,præcipiti actus odio & rancore exilijt, grauiter & immaniter ſe à Staniſlao læſum vociferans,& cum iureiurando proteſtans ſe modis omnibus ſuas iniurias vindicaturum. Id quidam ſancti antiſtitis æmuli animaduertentes, ſuam in illum maleuolentiam declarare cœperunt.

Epiſcopi dignitas regiā antecellit.

Rex indignisſimè fert Staniſlai obiurgationem.

Cùm enim rex communicato cum proceribus quibuſdam & aulicis conſilio, vlciſcendi modum inquireret, nec vlla via rationi & iuſtitiæ conſentanea appareret, quòd ea eſſet vitæ & morum innocentia & integritate Staniſlaus, vt nullum ei crimen poſſet obijci : ad calumnias ſe conuertit. Emerat vir beatus pagum Petrauinum in tractu Lublinenſi à * Petro quodam equite, vnico eius pagi hærede, atque eum eccleſiæ Cracouienſi adiunxerat, integrè eius precio perſoluto, & certis quoquè teſtibus adhibitis, nè quiſquam inficiari poſſet: iamq́ue in eius pagi poſſeſſionem à rege miſſus fuerat, & triennio propè abſque cuiuſquam infeſtatione illum poſſediſſe conſtabat. Sed cùm poſt eam emptionem non diù ſuperuixiſſet Petrus ille, Epiſcopus non ſatis ſibi cauerat actorum publicorum inſtrumentis. Id vbi comperit rex, nepotes Petri, Iacobum, Petrum & Suliſlaum, ad quos ille pagus iure hæreditario deuolutus eſſet, ni illum Petrus vendidiſſet, in ſanctum virum immittit, ſuam illis opem pollicetur, ſi de interuerſa hæreditate ſua illum apud ſe deferant & in ius vocent: facilè ſe minis abſterriturum dicit teſtes, quorum fide maximè nitebatur Staniſlaus, nè auſint pro illo dicere teſtimonium. Hac illi ſpe animati,& præda illecti, negotium faceſſunt viro Dei, eiq́ue apud regem litem intentant prorsùs iniuſtam.

Cap.13.

** Petrico*

Per calūniam nititur eum excludere à pagi poſſeſſione.

Appetebat tum iudicij generalis dies, quod Poloni colloquium vocant, ad quem diem iuſſus eſt adeſſe Staniſlaus, & cauſam ſuam aduersùs Petri nepotes tueri. Eius colloquij tanta olim fuit authoritas, vt ab eius ſententia, etiam iniuſta, nulli prouocare liceret. Fiebat autem in pratis atque ſub papilionibus, non intra vrbes: ſolusq́ue princeps ei præſidebat, ſolus litigantium decidebat cauſas: qui tamen mos poſteà abolitus eſt apud Polonos. Ad eiuſmodi ergò colloquium citatus Staniſlaus Epiſcopus, omnis doli expers, eò ſe contulit, quòd locus non procùl à pago Petrauino abeſſet. Putabat ſe haud difficulter probaturum bona fide ſe ſoluiſſe precium, quandoquidem teſtes promiſerant, ſe ei non defuturos. Iudicio rex ipſe Boleſlaus præſidebat, vt tum erat more receptum. Primo autem loco cauſa Staniſlai ventilata eſt. Accuſant aduerſarij, quòd præter ius in eorum hæreditatem inuaſerit: Staniſlaus reſpondet, ſe optimo iure eam ſibi vendicare, pecunia numerata Petro illorum patruo. Negant id illi: Promittit vir Dei ſe teſtes producturum: nec id recuſatur, ſed eccè cùm eſt ab illis dicendum teſtimonium, præ formidine obmuteſcunt, ſanctumq́ue virum, nè malè à rege mulctentur, deſtituunt. Iam dies ad occaſum vergebat, & Epiſcopi res in periculo verſabatur. Lætabatur rex, lætabantur aduerſarij, qui opimam prædam iam ſpe deuorauerant. Anxius interim vir Dei, tacitus orabat Deum, multa fiducia illi innitēs. Tandèm eius inſtinctu animatus, coram rege & toto illo conuentu promittit ſe poſt triduum teſtem veritatis producturum ipſum Petrum, licèt iam triennio vita functum: quæ res miraculi & ſtuporis plena, apud poſteros ob credentium imbecillitatem plus admirationis fortaſsè, quàm fidei habitura eſt. Ijs verò auditis, primò quidem ſtupent omnes, ſed poſteà rei, vt ipſi putabant, impoſſibilitate meliùs penſata, in riſum vertuntur, ſibilis & ſannis excipiunt virum Dei, tanquàm parùm

Cap.14.

Accuſatur Staniſlaus.

Deſeritur à teſtibus.

Irridetur à multis. mentis ſuæ compotem: quanquàm non deerant homines cordati & religioſi, qui ſentirent Staniſlaum Epiſcopum, cuius tanta eſſet vitæ grauitas, nec fallere, nec leuiter quicquam affirmare conſueuiſſe, nec tanta conſtantia rem incredibilem promiſſurum fuiſſe, nisi etiam præſtare poſſet. Tandem à Boleſlao rege, nihil minùs quàm Petri excitationem ſuſpicante, triduanæ ei induciæ dantur, quas petierat.

Cap. 15. Itaque ſanctus vir cum clericis & paucis laicis in Petrauinum pagum, qui ab eo loco centum plùs minùs paſſibus aberat, diſcedit, triduanum omnibus ſuis indicit ieiunium, veſte cilicina ſe induit, coram altari ſe proſternens, cum multis lachrymis continenter Dei implorat opem. Vbi ſponſionis illuxit dies, re diuina ex more peracta, accedit ad ſepulcrum Petri, à quo pagum emerat, multis eum è Clero & populo, ità vt in proceſſionibus fit, antecedentibus, pontificali veſte indutus. Iubet à ſepulcro remoueri humum vſque ad cadauer putrefactum, & ferè iam in puluerem redactum: ſubmittit ſe in genua, & cum fiducia ad Deum erecto animo, prolixè illum cum lachrymis deprecatur. Abſoluta prece, contigit Petri cadauer, iubetque illum in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti ſurgere à mortuis, & dicere teſtimonium veritati, à filijs hominum proſtitutæ & deſertæ. Confeſtim reuiuiſcit homo, & integro corpore prodit è monumento, tanquàm à ſuaui excitatus ſomno. Eius verò apprǽhenſa manu, omnibus rei nouitate valdè attonitis, & ingenti clamore diuinum miraculum collaudantibus, ad conuentum in regis præſentiam illum adducit, chlamyde circundatum. Non tamen credebat rex Petrum illum eſſe rediuiuum, cùm id illi equites, qui adfuerant eius excitationi, referrent, donèc ſuis eum oculis conſpiceret. Magnus ibi fiebat hominum concurſus, Petrum certatim intueri cupientium. At ſanctus Staniſlaus ſtans coram rege, En, inquit, Boleſlaë rex, hunc ego teſtem adduco venditionis & emptionis, perſoluti quoquè precij, quod ille pro pago ſuo exegit. Tacebat aliquandiù rex & proceres eius, tam inſigni miraculo adeò eos comprimente, vt nemo vel mutire contrà auderet. Tum verò Petrus ille in vitam reſtitutus, ſic compellauit regem: Ego ad preces beati Staniſlai iuſſus à Deo redire ad vos, ad tuum hîc tribunal, rex, aſſiſto teſtis & euictor, palamque confirmo me pagum Petrauinum vendidiſſe Staniſlao Epiſcopo & eccleſiæ eius, accepiſſe ab illo argentum, de quo inter nos conuenerat, porrò nepotes iſtos meos nihil in eo iuris ſibi poſſe vendicare, ſed Staniſlao ab illis malo dolo calumniam adhiberi. Mox conuerſus ad nepotes ſuos & teſtes illos, qui Staniſlao adeſſe noluerunt, Quis, inquit, vos huc furor adegit, vt alij calumniando, alij veritatem celando tanto vos ſcelere obſtringeretis? quod niſi digna pœnitentia dilutum fuerit, & in præſenti & in futura vita Deus grauiſſimè vlturus eſt. Obmuteſcebant illi, & circunſtantes muſſitare cœperunt, indignè ferentes iniuriam ſancto Epiſcopo irrogatam, illos verò dignos aſſerentes, qui calumniæ pœnas darent. Rex autem, quanuìs non abſque multo animi felle & moleſtia, pagum adiudicauit Staniſlao, tam euidenti miraculo, & ipſius rei certiſſima, cuius ipſe conſcius erat, veritate compulſus. Cùm verò multi ei olim magìs familiares multas Petro excitato proponerent de varijs rebus quæſtiones, parco & caſtigato reſpondit ſermone, nec niſi permiſſu beati Staniſlai, cuius iniuſſu aiebat ſibi fas non eſſe quicquam referre.

Inſigni miraculo excitat iampridèm vita functum.

Defunctus rediuiuus reddit ei teſtimonium.

Obtinet litem.

Cap. 16. His ità geſtis, beatus Epiſcopus ad pagum Petrauinũ abijt cum Petro, penè omnibus eos ſequentibus, qui in illo conuentu fuère. Vbi autem ad ſepulcrum eius redijt, ſic ait ad Petrum: Vis'ne Petre, vt gratitudinis ergô petam à Domino, vt liceat tibi nobiſcum ad annos aliquot in terris commorari? Reſpondit Petrus: Ego, pater ſancte, nolim in hac permanere vita, quam ego rectiùs mortem appellandam ſentio: ſed illam peto verè beatam, in qua videtur præſens Dei vultus. Nam tametſi iuſto Dei iudicio hactenùs Purgatorij pœnas perpeſſus ſum, at tamen ſpero me breuì ad ſuperos commigraturum. Tu, quæſo, mi pater, ora pro me vt id citò fiat, aut ſi iuſtitia non permittit, aliquid de ſupplicij tempore diminuatur. Promiſit Staniſlaus ſe curaturum quod petebat, & ille rediens in ſepulcrum, animam rurſùs expirauit, Staniſlao cum Clero & populo, ità vt Catholica habet traditio, cum pſalmis & orationibus Domino obnixè commendante, & ſepulcrum humo implente.

Purgatoriũ.

Iterùm moritur defunctus poſt dictum teſtimonium.

Huius

Huius tam illuſtris & præclari miraculi fama, non ſolùm apud Polonos, ſed etiam in vicinis regionibus celeberrimum Staniſlai nomen & exiſtimationem mirè auxit, ità vt planè Apoſtolici viri loco haberetur. Ipſe etiam regis furor nonnihil conquieuit: ſed cùm poſteà feliciter aduersùs Ruſſos bella geſſiſſet, & apud Ruſſiæ metropolim Kiouiam, omnium rerum copia affluentem cum exercitu hæreret, in fœdiſſimas cum ſuis militibus libidines prolapſus eſt. Cùm enim ab externis vacarent prælijs, in voluptates & vitia effuſi, ſcortationibus, comeſſationibus, vnguentis & balneis vacabant, Ruſſorum, quos domuerant, ſeſe flagitijs contaminantes. Id vbi in Poloniam ad eorum coniuges, filias & ſorores allatum eſt, dictumque; Polonorum proceres & equites Ruſſiæ fœminarum amoribus deditos, & implicatos, omni abiecto pudore, illæ quoquè alijs ſe proſtituere non dubitârunt, & tanquàm coniuges redituri non eſſent, illis nubere auſæ ſunt, atque in eos maritorum ornamenta & opes transferre. Non latuit ea res exercitum: petunt à rege copiam domum reuertendi, ſed cùm aſſentiri nollet, maxima pars deſerto rege abſceſſit. Id verò indigniſſimè ferens Boleſlaus, relicta Ruſſia, ad ſua redit, & ſeueriter in eos, qui diſceſſerant, animaduertit, ſingulari etiam crudelitate in eorum coniuges ſæuiens, pro infantibus ex adulterio natis ad vbera earum admotis catellis. Deniquè in ſuos quàm in hoſtes truculentiorem ſe præbuit. Accedebant multa alia fœda & abominanda turpiſſimarum libidinum exempla, quibus rex ille etiam alios ad conſimilia perpetranda incitabat. Cap. 17. Crudelitas Boleſlai regis.

Sentiens ergò beatus Staniſlaus, quandò Archiepiſcopus Gneſnenſis & cæteri antiſtites ad ea regis flagitia caſtiganda accedere non auderent, ſibi minimè ea ferenda eſſe, coërcendamque petulantiam & crudelitatem regis, omnibus iam ordinibus inuiſi, diuites opprimentis, pauperes conculcantis, nobiles è ſuo gradu deijcientis, ſubditos non ferendis exactionibus & cædibus diuexantis, multaque alia planè tyrannica deſignantis. Hæc enim ab illis, quos rex affligebat, ſæpè ad illum perferebantur. Itaque ſolus iterùm ſe confert ad regem (nemo enim ſe illi ſocium ad illum repræhendendum adiungere auſus erat) blandè primùm eum admonet officij ſui, indè modeſta obiurgatione nimiam eius peccandi licentiam caſtigat, ſperans animum regium hac via meliùs poſſe ſanari. Primùm rex purgare ſeſe, & quædam crudelitatis exempla tueri cœpit: ſed Staniſlao eam excuſationem non admittente, grauiſſimè commotus, multa in ſanctum virum maledicta & conuicia iactauit, nequiorem etiam ſe exhibiturus, ſi non vir Dei incredibili lenitate & patientia ea omnia excepiſſet, planeque retudiſſet, ſæpè illius furori & liuori cedens, vt ſua humilitate & modeſtia regiæ acerbitati faciliùs mederetur. At verò eò iam vſque impietas, crudelitas & nefandarum libidinum effrenis turpitudo progreſſa erat, vt rex ſeipſo ſemper deterior fieret, nec vllis vel precibus, vel blandis adhortationibus, vel ſeueris & acribus increpationibus ad ſanitatem ſe reduci pateretur. Cap. 18. Tertiò caſtigat regē Staniſlaus.

Tum verò iuſtitiæ zelo egregiè inflammatus Staniſlaus, omni formidine prorsùs calcata, ad regem reuertitur, multa procerum & militum ſtipatum caterua, prolixa oratione eius animum flectere nititur ad reſipiſcentiam, promittit Dei ampliſſima, ſi ſe corrigat, beneficia: minatur & temporarias & æternas pœnas, ſi pergat eſſe peruicax & obſtinatus. Sed laterem lauabat vir ſanctiſſimus, cùm & rex & quidam proceres eius atque equites in deteriora propenſi eſſent, in ſuam & regni perniciem. Immò verò rex optimi præſulis ſaniſſima oratione etiam efferatior effectus, omnem animi medicinam, praua ſcelerum conſuetudine dementatus reſpuebat, & in ipſum medicum maiori iræ impotentia excandeſcebat, ità vt etiam cædem ei minaretur, ni deincèps ab eiuſmodi repræhenſione abſtineret, multa interim contumelioſè in eum & petulanter euomens. Sed Staniſlaus ijs contumelijs & maledictis etiam conſtantior reddebatur, acriusque inſiſtens, hortabatur furibundum regem, vt poſita animi feritate, ageret ob admiſſa facinora pœnitentiam, & gehennæ vltrices flammas lachrymis extingueret. Mirabantur interim illi, qui aderant, alacritatem & conſtautiam vultûs & ſermonum in viro Dei: nec deerant, qui taciti gratularentur exiſtere inter epiſcopos Poloniæ Staniſlaum, qui regi impio in faciem reſiſtere non vereretur, pugnaretque pro iuſtitia & republica, & omnibus præter ius faſque afflictis ſe portum exhiberet. At Cap. 19. Rex minatur cædem Staniſlao, minas contemnenti.

Boleſlaus rex ſuî manebat ſimilis, omni ſaxo durior. Id verò plus ſatis expertus iã vir ſanctus, ait ſe deincèps non admonitionibus vſurum apud illum, ſed fulmen eccleſiaſticũ in pertinacem vibraturum. Quod ſanè vſqueadeò indignè tulit rex, vt cum fremitu quodam & indignis verborum iniurijs repentinum ei interitum minaretur, ni deſiſteret. Sed ille vir Dei, qui iampridèm magno flagraret obeundi martyrij deſiderio, nihil penitùs eius permotus minis, ſed eas potiùs irridens, Vtinàm, inquit, tam mihi merear propitium habere Deum, vt licèt indignus ei corpus meum ſacrificium offerre poſſim. Etsi autem magna in eum cernebatur regis indignatio, non tamen auſus fuit quiſquam ex ſatellitibus eius vel verbo vno illum offendere: immò verò non deerant ex proceribus & conſiliarijs nonnulli, qui recedente Staniſlao, admonerent & obſecrarent regem, vt ſancti viri repræhenſionem haud ſecùs atque è cælo tranſmiſſam in pectus animumque demitteret, proſpiceretque & ſibi & regno ſuo. Plus autem apud regem valuerunt malignorum quorundam ſuggeſtiones, qui furibundum regem magìs etiam in beatum antiſtitem incitabant.

Flagrat vir Dei martyrij deſiderio

Cap. 10. Deliberante poſt hæc beato Staniſlao, quo ordine aduersùs regem procederet, quidã è Clero Cracouienſi eum obſecrârunt, vt regis furorem & tyrannidẽ declinaret, remiſſa ſeueriori repręhenſione, parceret ſibi, populo ſuo ipſius nece miſerè orbando conſuleret, regẽ leniendum potiùs quàm exacerbandũ ſtatueret. Sed his ille verbis, martyrij ſitientiſſimus, magìs etiam accendebatur ad procurandã regis ſalutem, & Polonicæ gentis libertatem tuendam. Tantus illi iuſtitiæ amor, tãtum iniquitatis odium inerat, vt periculi omnis facilè obliuiſceretur. Orabat iugiter Deum, vt ſe dignum redderet, qui pro ipſius honore ſanguinem profunderet: hinc illi frequens cum viris eccleſiaſticis ſermo, hæc ei perpetua meditatio. Aiebat eccleſiæ & plebis Polonicæ libertatem non niſi ſuo ſanguine & nece vindicatum iri: addebat etiam vitam ſuam omnibus ceu ſpeculum propoſitam eſſe, nec ſine graui multorum offenſione & ſcandalo poſſe ſe officium deſerere, & regis tam iuſtam & neceſſariam caſtigationem remittere. Mercenarij id eſſe & proditoris, non paſtoris: nec ſe Dei euaſurum iudicium, ſi ſe aduersùs tyrannidem regis murum non opponat pro commiſſa ſibi plebe. Indè ad obſecrandum pro rege Dominum ſe conferens, nonnunquàm integras noctes precibus, lachrymis & ſuſpirijs impẽdit, imitans ſanctum Samuelem, pro Saule à Deo proiecto multa inſtantia deprecantem: ſæpè ſanctiſſimum obtulit ſacrificium pro illius conuerſione, & vt regni Polonici ruinam impendentem auerteret: quantoque regem ſenſit inſoleſcere magìs atque ſæuire, tanto maiori contentione pro illo rogabat Dominum, ab oculis ſuis lachrymarum imbres profundens: crebrò ad imaginem Crucifixi attollebat oculos, orans vt afflictorum miſerijs permoueretur, nec regis vlciſceretur flagitia. Ad preces & lachrymas addebat ieiunia & zonam cilicinã, quibus corpus affligebat: vitabat etiam congreſſus regis & ei fauentium, ſi fortè poſſent vlla ratione in viam reduci. Sed cùm nullum rex neque ſuorum oppreſſionibus, neque execrandis libidinibus finem impoſiturus videretur, non ſibi vltrà cunctãdum cenſuit Epiſcopus, nec ſemper lenitate & manſuetudine in contumacem & obſtinatum vtendum. Itaque ab Eccleſiæ corpore illum ſeparauit & præcidit, mandatque ſubditis ſuis, vt ab eo, ceu excommunicato, ſeſe abiungant: regemque ipſum à tẽpli ingreſſu excludit. Ea res cùm ſoleat medicinæ faciendæ cauſa id genus deploratis hominibus adhiberi, crudeli & libidinoſo regi adeò furorem auxit, vt planè deliberârit crudeliſſimo ſupplicij genere è medio tollere ſanctiſſimum Epiſcopum. Multas proindè ei ſtruxit inſidias, ſed Deo benè illum iuuãte, eas omnes euaſit, & tum minas illius ſæpè ipſi denunciatas, tum eccleſiaſticorum virorum perſuaſiones, aliorumque blandimenta ipſum vt fugæ ſe mandaret, aut regis irati animum ſibi conciliaret hortantium, magno animo neglexit, atque ex ipſis aduerſis rebus præſentibusque periculis maiores accepit vires, ſciens tanto auctiorem ſibi in cælis repoſitam gloriam & beatitudinem, quanto eſſet hìc acriùs & infeſtiùs oppugnatus: nec mediocrem animo concipiens voluptatem, quòd videret oblatam ſibi occaſionem pro iuſtitiæ & oppreſſæ plebis defenſione martyrium obeundi. Nec eius conſtantiam minuit, quòd ſe hac in cauſa ab omnibus deſtitutum animaduerteret.

Contemnit mortem & pericula.

1 Reg. 15.

Orat multũ pro rege.

Plectit eum anathemate

Ex periculis fit conſtantior.

Cap. 11. Augebat verò regis impietatẽ, quòd etiam anathemate percuſſus à ſancto viro, nihilo

nihilo minùs impudenter ſe diuinis ingerebat officijs, Staniſlao eius cæcitatem valdè miſerante & plangente, & Domino iuges pro illo preces offerente. Et iam palàm in odium & contemptum Staniſlai ſingularem quandam turpitudinem ſuam, quam humanæ aures ferre non ſuſtineant, in omnium oculos ingerebat, non contentus infando & nimis execrando flagitio priuatim ſeſe contaminare, niſi id etiam publicitùs oſtentaret. Non illum pudor à turpitudine, non metus à periculo, non ratio vlla ab amentia reuocabat. Vidit hoc & indoluit Staniſlaus, & contremuerunt renes eius, & accenſus eſt furor eius ſecundùm iudicium legis Apoſtolicæ, nec zelus illius tantam nequitiam diſſimulare potuit. Iuſſit igitur, vt quotiès rex auſus eſſet in templum ingredi, diuina officia ceſſarent: & iumento, quo ille impurus abutebatur, ornatũ omnẽ ſuis manibus ipſe detraxit & decerpſit, nareſque & aures amputauit. Non deerant, qui id temeritati adſcriberent, non zelo religionis, aut prudentiæ, egregiamque ſancti viri virtutem inſolentiam interpretarentur, ſimul etiam illum culparent, quòd incitatum in ſe regis animum, magis etiam in ſuam perniciem inflãmaret. At qui ſano erant animi iudicio, Epiſcopo & Chriſtiano homine dignum pectus in eo admirabantur & extollebãt, quòd omnibus poſthabitis periculis, nefariam regis libidinem palàm comprimere & coërcere non dubitaret, hoc ipſo ſatis declarans, nihil charitate imperioſius. Indè verò vſque adeò incenſus eſt furor regis aduersùs hominem Dei, vt quamprimùm illum trucidare conatus ſit, cùm interim non tam ſua voluntate, quàm amicorum & eccleſiaſticorum virorum ſtudio ſeruatus ille, cedens regis inſaniæ, in abdita ſe loca reciperet. Sed rex noctes atque dies totus in eo verſabatur, vt illum enecaret: nec deerant aulicorum fomenta, regi ſuo aſſentãtium, cùm tamen eiuſmodi adulationes non paulò pernicioſiùs, quàm hoſtilis rabies, principum opes & animos euertant. Impellebat miſeros ſpes alicuius obtinendi magiſtratûs, & regij fauoris conciliandi, tum etiam ſanctiſſimi præſulis odium: quanquàm etiam aderant illi conſultores fideles, licèt pauci, qui cum à cæde ſancti viri auertere niterentur, obſecrarentque nè regias manus Epiſcopi ſanguine pollueret, ſed ſalutem tum ſuam tum ſuorum iræ anteponeret: at verò animus libidine & furore oppreſſus, nulla ſana conſilia admittebat.

Regis contumacia.

Rex ei certam machinatur necẽ.

Cap. 22. Iam enim cum quibuſdam equitibus, ipſi in ſcelere fauentibus, ſeriò tractabat de via & ratione beatum antiſtitem ocyùs perdendi, ſibi perſuadens illo ſublato, ſe omnia pro voto habiturum. Eſt verò haud procul Cracouia in editiori rupella ædes S. Michaëlis Archangeli & omnium Angelorũ, vbì olim ante Chriſtianiſmi profeſſionem idolis ſuis ſacrificabant Poloni. In eam nihil ſibi metuendum ſtatuens ſanctus antiſtes ſe recepit, diuinum illic peracturus ſacrificium, adiunctis ſibi quibuſdam è Clero. Non latuit id Boleſlaum, accuratè omnia eius veſtigia per ſuos ſatellites explorantem. Itaque lætatus iam adeſſe opportunitatem patrandę cædis, iubet ſuos ſe ſequi ſatellites, itque celeri gradu, veritus nè Staniſlaus fuga elabatur. Vbì cum aduẽtare ſenſit beatus Epiſcopus, in cælum erectis luminibus, nullam vel tenuis formidinis ſignificationem dedit, ſed Miſſarum ſolennia proſecutus eſt. Non enim auſus fuit rex in eum incurrere necdùm peracto ſacrificio: ſed tamen moræ impatiens, præcipiti actus amentia, mittit armatos milites, qui eum etiam ſacrificãtem interimãt. Parent illi, irruunt feroces in templum, ſed mox expalleſcunt, tremunt artus & genua, immodico terrore animus cõſternatur, & dum ſtrictis enſibus nituntur ferire Epiſcopum, cadunt ſupini in terram, humique reptantes è templo ſe euoluunt. Rex illorum increpat ignauiam, iubet redire ad facinus edendum: redeunt intrò, ſed rursùs humi proſternuntur. Iterùm exeuntes tertiò cogit rex intrò ſe recipere, nec audent reſiſtere, reuerſi obrigeſcunt omnes, & maiori, quàm anteà, impetu collabuntur. Tertiò egreſſi ad regem, indicãt quid ſibi acciderit, aiunt Staniſlaum diuina virtute ſeruari. Boleſlaus ſcelerum ſuorum ſtimulis agitatus, nulliuſque penſi habens ea quę à militibus dicebãtur, ſed eos etiã ignauiæ inſimulans, ferociter irruit in ædem cum turba carnificum, beatiſſimum virum altari aſſiſtentem in capite quanta maxima vi poteſt gladio percutit & occidit, adhuc palpitanti naſum & genas oriſque partes, vt appareret deformior, ſuis manibus amputat, vlturus iumentum ſuum homo nefarius, cui ſimilia eſſent ab Epiſcopo illata. Deindè corpus eius exanime è templo extractum militibus concidendum tradit. Illi priorem ignauiæ, vt putabant, maculam expiaturi, certatim in il-

Diuinitùs coercentur percuſſores eius.

Crudeliſſimè ad altare interficitur à rege.

Vide immanitatem. in illud ſacrum corpus gladijs & pugionibus ſæuiunt, creberrimis ictibus conficiunt, dexteram amputant, caput truncant, coronam capitis, quam raſo capite referunt ſacerdotes, gladijs excindunt, deindè reliquum corpus in ſexcentas diſſecant partes. Non tamen permiſit Deus, vt in eius Archidiaconum & canonicos aliosque ſacris initiatos, qui ei miniſtrauerant, manus cruentas immitterent.

Cap. 23. Atquì hac totius corporis beati viri diſſipatione crudeli non contentus impius rex, iubet membra ſecta in varias diſpergi partes, vt à beſtijs & auibus deuorentur. Non cunctantur ad iuſſa capeſſenda milites, longè lateque ſacros artus diſijciunt, & eccè vnius digiti articulus dùm cadit in ſtagnum, ædi S. Michaelis propinquum, deglutitur à piſce. Redit rex ad palatium, gloriatur tam præclarum ſe edidiſſe facinus, applaudunt aſſentatores execrabiles, aiunt regem feciſſe ità vt oportuit, laudant peccatorem in deſiderijs animæ eius: eam verò referunt mercedem à rege, qui talibus delectabatur, vt eius iuſſu in ædes Epiſcopi ocyùs inuadant, illius & ſacerdotum atque familiarium bona diripiant. Hunc in modum vir tantus exceſſit è vita, crudeliſſimè pro iuſtitia interemptus ſub Gregorio VII. ætatis ſuæ anno ferè quinquageſimo.

Cap. 24. Cędes eius initiò maximũ attulit luctũ vniuerſæ eccleſiæ Cracouienſi, quòd tam egregio paſtore orbatã ſe cerneret: poſteà verò immenſæ cuiuſdam exultationis materiã vberem ei prębuit, cogitanti inuictam animi eius fortitudinẽ. Id verò ſummoperè eius augebat dolorem, quòd neque ex Clero, neque ex laicis atque etiam ſanguine propinquis quiſquam reperiretur, qui aut publicè luctum prę ſe ferre, aut

Nemo audet ſepulturæ mandare corpus eius. iuſta funeri perſoluere, aut diſiectas corporis partes colligere, & ſepulturæ mãdare auderet. Id enim rex impius graui propoſita pœna vetuerat, nè quis aliquã doloris ſignificationem daret, nè ſacrum corpus colligeret & humaret, neq; vllo vel publico vel priuato officio illud curaret, ſcilicet vt à canibus & volucribus & feris belluis deuoraretur. Ad eleuandum etiam tam immane regis facinus, quidã proceres & ſatellites regis auſi ſunt grauia ſanctiſſimo viro crimina affingere, eius facta & virtutes calumniari & peruertere, cum non præſulem ſed preſſorem, nõ epiſcopum ſed opiſcopum & opibus inhiantem, poſtorem non paſtorem, ſpiculatorem non ſpeculatorem, non mentium ſed renum ſcrutatorem, atq; id genus mul-

Conuicia in defunctum. ta alia ſcelerate dictitare: quæ quidem Boleſlaus iuſſit in vulgus efferri & propalari, vt celebritatem nominis eius & ſanctitatis famam modis omnibus aut aboleret penitùs, aut ſaltẽ obſcuraret, inuidens ei martyris nomen & gloriam. Atque id ſanè conſecutus eſt, vt iam tantus tamque præcellens vir paſsìm ludibrio haberetur, & menſarum ludus eſſet. Sed non paſſus eſt ille omnia circunſpectans diuinæ prouidentiæ oculus tam fœdè lacerari exiſtimationem martyris ſui. Nam altera ab eius cæde die, cùm rex & impij adminiſtri crudelitatis eius putarent iam corpus omne à canibus & auibus abſumptum, à quatuor mundi partibus totidem raræ formæ &

Quatuor aquilæ tuentur extinctũ corpus eius. magnitudinis aduolârunt aquilæ, magnoque ſtudio loca, in quibus diſſipata erant ſancti Præſulis membra, circunuolitantes, non ſinebant ab vllis vel feris vel volucribus ea attingi. Viderunt etiam viri religioſi nocte, quæ necem eius ſecuta eſt, miri ſplendoris radios in omnes corporis diſſecti partes cælitùs effundi, totidemque ſingulis locis ardere lampades, quot illic partes corporis haberentur. Hęc verò triduò non ſolùm rumore vulgata, ſed crebrò etiã à fidelibus conſpecta, quoſdam eccleſiæ Cracouienſis Canonicos & primores, nonnullos etiam fide integros & conſtantiores laicos animârunt, vt neglectis regis minis, ſacras partes illas accuratè colligerent, ſingulaſque apto naturæ ordine inter ſe coniungerent. Vbi tum

Redintegratur corpus diuino miraculo. contigit miraculum omni admiratione digniſſimum. Nam ſimulatquè id ità factum fuit, corpus adeò integrum conſpectum eſt, vt nulla vſpiam vel cicatricũ veſtigia apparerent. Longè igitur ſecùs euenit, atquè rex & ſui putârant. Corpus vel mille ſectionibus anteà lacerum, repentè priſtinæ integritati, nullo humano ſtudio vel arte, ſed diuina virtute reſtitutum eſt. Tanta verò odoris ſuauitas indè prodijt, vt omnium nares ea complerentur. Indè tranſlatum eſt honorificè ad ædem S. Michaëlis, quòd rex omni ſaxo durior non ſineret in ſummum templum illud inferri, & ante fores eius ędis ſub diuo ſepultũ, nullo luctu aut cęremonijs palàm adhibitis, quòd vererentur fideles, nè rex barbarus illud extra tẽplum eijciendũ mandaret. Conditũ tamen fuit pro more in tũba aromatibus referta. Vnus ſolus digiti articulus ille, quem anteà à piſce deglutitũ diximus, integritati corporis adhuc deerat:

erat: ſed ille quoquè facilè repertus eſt, lumine quodam piſcem illum mirificè prodente. Qui articulus poſteà corpori adiunctus, auxit miraculi magnitudinem. Porrò aqua lacûs illius deincèps curãdis varijs morbis ex digiti ſacri contactu vim idoneam percepit: & ſi ad humanos vſus accommodaretur, nocere potiùs quàm prodeſſe viſa eſt.

Ipſum autem ſepulcrum beatiſſimi antiſtitis aſſiduis noctibus cælica luminaria & lampades illuſtrârunt: id quod non ſolùm religioſi & pij viri, ſed præter cæteros etiam ipſi carnifices viderunt. Poſtquàm verò triſtis nuncius tam immaniter occiſi Staniſlai ad aures Gregorij VII. Põtificis Maximi peruenit, diù pro ambiguo habitus eſt, quòd Pontifex & Cardinales facilè ſibi perſuadere non poſſent, tãtum ſcelus à rege ſuſceptum. At vbi multorum & literis & relatione confirmatus eſt, multùm luxit Pontifex, & qua pœna tanti viri cædes mulctanda foret, deliberare cœpit. Tandèm in regem & ſceleris adminiſtros atque fautores excommunicationis pronunciauit ſententiam: ſcripſitque Gneſnenſi Archiepiſcopo Petro, alijsq; Poloniæ Epiſcopis, vt in vltionem tam immanis parricidij vniuerſa Gneſnenſis prouincia interdicto ſubiaceret, & tem rex Boleſlaus quàm necis horrendæ participes ſatellites Dominicis & feſtis diebus pulſatis campanis & accenſis cereis publicè & ſolenniter nominatìm interdicto & anathemate plexi denunciarentur, & ſimul vniuerſum Poloniæ regnum interdicto teneri: quas pœnas extendi voluit etiam in exteras regiones, ad quas rex vel complices eius peruenirent, quandiù illic morati eſſent. Præterea regem Boleſlaum & vniuerſam Poloniam regio honore priuauit, omnes principes, barones & ſubditos ab obedientia illi præſtanda abſoluit, multasque alias pœnas inflixit filijs & hæredibus equitum, qui necem intulerant viro innocentiſſimo. Pontificis hac ſententia etsì magnum allatura periculum videretur, ſi ab Archiepiſcopo & Epiſcopis publicata foret, non tamen illi auſi fuêre Pontificis negligere voluntatem. Itaq; ſicut ille iuſſerat, ità fecêre: clauſaque ſunt templa omnia, cultus omnis diuinus, non ſine multo Cleri & populi luctu, publicè intermiſſus eſt. Reuelatum etiam diuinitùs fuit quibuſdam religioſis viris, in vltionem necis Staniſlai regnum Poloniæ in tot factiones diſtractum iri, in quot fuiſſet partes eius corpus dilaniatum. Quod ſanè veriſſimum fuiſſe, rerum ſucceſſus poſteà comprobauit.

Cap.25. Ardent lampades cæleſtes ad ſepulcrum eius.

Rom. Põtifex anathemate ferit eius percuſſores.

Priuat regẽ & regnum titulo regio

At verò Boleſlaus rex triennio manſit peruicax, Pontificisque anathema pro nihilo putauit, licèt eum hortarentur & Archiepiſcopus & Epiſcopi, vt miſſis Romam legatis, Pontificis animum placaret, & congrua pœnitẽtia facinus admiſſum expiaret: quæ omnia ſurdo narrabantur. Impius enim cùm in profundũ malorum venerit, contemnit. Sed illum contemptum multiplex Dei vindicta conſecuta eſt. Qui enim anteà ſæpè omnium ore celebratus fuit, poſteà in ſummũ contemptum adductus eſt, non apud ſuos duntaxàt, ſed etiam exteros, proſperique ſucceſſus in diuerſum mutati ſunt. Etsì autem moleſtiſſimè tulit anathema Pontificium, plus tamen torqueri viſus eſt luminaribus & lampadibus, ad beati Staniſlai monumentum cælitùs ſubmiſſis, itemque miraculis, quæ ad eius inuocationem fiebant. Exiſtimans autem vano rumore iſthæc ſpargi in vulgus, vt certiùs omnia cognoſceret, de ſpecula arcis Cracouienſis ſuis ipſe oculis vidit ea luminaria & lampades è cælo deſcendere ſupra ſepulcrum eius. Tum verò nonnihil eius audacia compreſſa eſt, cœpitque timere ſibi ob parricidium, præſertìm cùm & apud ſuos in dies vileſceret, & eum exteri plus plusque execrarentur. Accedebant huc horridæ animorum inter ſe in regno Poloniæ diſſidentium tempeſtates, bella inteſtina, multitudo principum, regius honor ereptus Poloniæ ſupra ducentos deincèps annos, multæque aliæ clades & calamitates.

Cap.26.

Prouer.18.

Vindicta multiplex regem ſequitur.

Iam tertius ab interfecto ſanctiſſimo Præſule voluebatur annus, nec tamẽ in locum eius alius ſubrogatus fuit antiſtes varias ob cauſas. Valdè autem Polonos affligebat Pontificis interdictum, quod toto regno obſeruabatur, accendebatq; multorũ animos, vt Boleſlaum parricidã conuicijs proſcinderent, tanquàm tanti mali cauſam. Interìm miſer ille diris conſcientiæ ſtimulis adeò noctes atque dies exagitabatur, vt nec cibum, nec ſomnum cõmodè capere poſſet. Conſolabãtur illum amici, & animum eius erigere nitebantur, ſed ad ſuperiora flagitia etiam deſperationem quandam adijciebat. Ruſſię quędã prouincię ab illo bello victæ, parêre illi noluerunt nec tributa pendere: proceres eius in dies maiori odio & contemptu

Cap.27.

Ruſſi nolũt parere Polonis.

eum

fex in eàm curam intentus, cùm iam coram infinita hominum frequentia Aſſiſij in hoc opere verſaretur, vidit in templum inferri cadauer iuuenis extincti. Ibi tum humi ſe proſternit coram altari, cui aſſiſtebat, orat Dominum, vt præſenti miraculo confirmet vera eſſe, quæ de Staniſlai ſanctitate dicerentur. Vix precem abſoluerat, cùm ecce defunctus redit ad vitam, & Pontifex tam inſigni viſo miraculo, pergit in offerendo ſacrificio, pronunciatque S. Staniſlaum in Sanctis deinceps numerandum, diemque feſtum ei celebrandum octauo die Maij, quo occiſus fuit. Incidit hæc res in annum Chriſti ſupra milleſimum ducenteſimum quinquageſimum, cùm iam à cæde beatiſſimi Staniſlai fluxiſſent anni centum & ſeptuagintaquinque. Permulta indè ſecuta ſunt miracula, quibus Deus cohoneſtauit ſanctum martyrem ſuum in laudem & gloriam nominis ſui, quod eſt benedictum in ſecula, Amen.

Surgit quidam defunctus.

Canonizatio S. Staniſlai.

TRANSLATIO S. NICOLAI EPISCOPI EX MYRA LYCIAE VRBE AD APVLIAE OPPIDVM BArium vel Barum: *ſcripta ab Iohāne Archidiacono Barenſi, iubente Vrſone Barenſi & Canuſino Archiepiſcopo, circa annum Domini milleſimum octogeſimum octauum, aut circiter.*

PROLOGVS.

VNiuerſis Chriſti Eccleſijs literis noſtris cognoſcenda ſignificamus, quæ miranda, laudanda & veneranda noſtris in temporibus Nicolai beatiſſimi famuli ſui meritis pro ſanctiſſimis omnipotens Deus mortalibus inſinuare dignatus eſt: videlicet qualiter de Mirea metropoli Barenſibus per pontum transferentibus, illius artus ſacratiſſimi Barum ſunt apportati: vbi ſunt etiam innumeræ oſtenſæ virtutes & ſtupenda miracula: quæ non ſolùm generationi præſenti vel voce vel ſcripto notificare curamus, ſed etiam noſtra poſt tempora generi venturo memoria & relationibus digna diligenter relinquere laboramus. Nos etenim certiſſimè nouimus, omnis quoquè totum per orbem diffuſa frequentibus argumentis eſt experta fidelis Eccleſia, quoniam licèt maieſtas omnipotens aliorum ſanctorum pro meritis apta & gratiſſima beneficia ſuis Chriſticolis dignatur concedere: maximè tamen pro huius ſæpiſſimè largiri non diſtulit, quæcunque appetuntur ſuffragia illius inuocato pro nomine. Et idcircò ſub iſto vocabulo plures per omnes nationes & prouincias, vbi Chriſtus Dominus colitur, quàm aliorum ſanctorum conſecratæ inueniuntur baſilicæ: & mortales plures ſunt, qui ſancti huius ſolennia celebrant, quàm qui aliorum. Pro quo enim tam celeriter aliquis aliquo in periculo poſitus ſenſit cælitùs adiutorium? Neque enim hoc proferimus, vt ſanctis derogemus alijs, vel animaduerſione illorum merita minuamus: ſed iſtius virtutes prædicamus, vitæque continentiam & conſtantiam miramur, & mirando collaudamus, qui tantam apud Deum hac in vita & poſt hanc vitam obtinuit & obtinet gratiam. Quam ob rem nec minori lætitia & celebritate iſta, quæ eſt in Tranſlatione, debet à fidelibus honorari feſtiuitas, quàm illa, quæ ſua de dormitione celebratur ſolennitas. Virtutum enim ſigna & tunc & modò manifeſta claruerunt, æqualia & innumerabilia. At fortaſſis feſtiuitatem iſtam non omnes æqualiter celebraturæ ſunt Eccleſiæ: Barum tamen tota cum Apulia laudibus digniſſimis precibusque humilimis quotannis magnificare non negliget. Hoc etenim maximè tanto theſauro ditatum, tantaque dignitate illuſtratum videtur. Iſtud autem omnibus de alijs nequaquàm ambigimus fidelibus: Verùm nihilo minùs aſſeuerare volumus, quod certiſſimè nouimus, quoniam mirandum venerandumque habetur & habebitur ab omnibus, quod omnium conditori hac in tempeſtate mortalibus oſtendere, vt prædictum eſt, placuit. Quod ego Iohānes Barinæ Archidiaconus eccleſiæ per iuſſionem domini mei & patris Vrſonis Barenſis & Canuſinæ Archiepiſcopi eccleſiæ, qualiter ſit actum, breuiter & liquidè, ſeriatim quoquè pandere non grauabor.

S. Nicolaus quàm celebris in Eccleſia Dei.

Feſtū tranſlationis S. Nicolai.

Maij 9. Cap. 1.

Multi Imperatores & proceres S. Nicolai reliquias ad ſe trāsferre conati ſunt.

POSTQVAM beati Nicolai ſubſtantia incorporea & inuiſibilis à corporea viſibilique fuerat ſubſtātia ſeparata, & ab ſpiritibus vranicis in præparata requie collocata, multi Imperatores, multique potentes mortales, artus illius ſacratiſſimos de vrna, qua manebant reconditi, ſummo conamine tentauerunt abripere, propriamque ad patriam tranſportare. Nanque vnus de palatinis magnatibus hoc pro auferendo & afferendo theſauro ſuo ab Imperatore legatus, cuius Myrea tellus parebat imperio, ad eccleſiam vbi ſanctum iacebat corpus aduenit. Qui cernens propter quod venerat non ſe poſſe perficere, beatum Nicolaum flagitare cœpit humiliter, vt ſi loco ab illo tranſmutari ſe non permitteret, vel aliquam videndam ſibimet particulā dignaretur concedere, quam oſculari valeret. Cuius poſtulationi ſanctus Nicolaus non defuit, ſed quod rogauerat adimpleuit. Nam vbi de liquore vrnæ cum peniculo, ſicut ſolitus erat, extraxiſſet eccleſiæ miniſter, dens vnus ſtatim cum illo extractus apparuit. Quem maxima cum lætitia ſuſcipiens ille, Deo eiusque famulo Nicolao gratias agere, & oſcula figere frequentiſſimè cœpit. Quem aurea capſellula mox incluſit, & ſuper altare, quod ibi aderat, poſuit. Cumq; poſt paululum adſpexiſſet, manare oleū illa de capſellula multum vidit. Inuoluit ergò eam pallio, putans hoc poſſe modo illum intus perſtringere, nè foràs exiret ampliùs, liquorem: ſed fruſtrà. Nam quanto plus circunligabat, tanto liquor ipſe circunuoluta pallia madefaciens potiùs emanabat. Ergò deſperare cœpit, quia non poſſet habere in occulto, ſicut optauerat: idque Domino manifeſtante cognouit. Ipſi etiam beatus Nicolaus in ſomni viſione fertur apparuiſſe, dentemque ſupradictum præ manibus tenens & oſtendens dixiſſe: Eccè poſtulationi tuæ ſatisfeci: ferre autem tecum vt voluiſti non poteris, quoniam ſeparari ab alijs membris meis vel minimam particulam non permitto. Ille autem euigilans, & animaduertens tantummodò imaginationem ſomni fuiſſe, dentem vbi poſuerat non inuenit. Hoc quidem in Græcis voluminibus ſignificatum inuenimus, quod idcircò noſtræ relationi prænotauimus, quatenùs oſtenderemus, quia omnipotens Dominus ſui famuli corpus exindè, vbi fuerat hactenùs, per tot curricula temporis non permiſit tranſmutari.

Nota rem ſtuporis plenam.

Animaduertēs, pro, exiſtimans.

Cap. 2. Porrò ſicut in vera Græcorum reperitur hiſtoria, iſte ſanctiſſimus pontifex in ſynodo Nicena fuiſſe legitur oppidò iam ſenex: in qua præſidente beato Papa Syluestro, magnoque principe Conſtantino, Arrius ſuis cum fautoribus condemnatus eſt. Ipſe autem beatus Nicolaus paucis pòſt diebus ſuperuiuens, cælo ſpiritum reddidit, corpus ſolo tradidit. A quo tempore vſque ad eius ſancti corporis tranſlationem, ſecundùm eorundem calculationem, ducentarum ferè Olympiadum curricula tranſierunt. At verò ſecundùm noſtram ſupputationem, ex quo Verbum Dei caro factum eſt, & habitauit in nobis, anno milleſimo octogeſimoſeptimo, Indictione decima, quidam Barenſes cum tribus nauibus Antiochiam negotij cauſa proficiſci voluerunt: ijsque iam paſſis velis regna ſuper Neptunia volātibus, nautæ prædicti quasì diuina inſpiratione commoniti, mutua inter ſe ſermocinatione de tanto rapiendo theſauro conferre cœperunt. Quidam autem ex ijs ad tentandum id hortabantur: poſſe enim hoc diuino perfici adiutorio, veluti iam ſcirent certiſſimè, conſtanter aſſerebant. Aiebant eccleſiam ſolitariam, clero populoque vacantem, & idcircò neminem fore, qui ipſis obſtaret. Alij autem nè hoc tentarent diſſuadebant, facinus clariſſimum & difficilimum fieri poſſe deſperantes.

Id eſt, mille annorum.

Cap. 3. Vt autem Myream lætantes acceſſerunt, ad litus ancora de prora iacitur, ſtant litore puppes. Habito ſtatim inter ſe conſilio, peregrinum quendam, quem * pupatum ſecum vehebant, præmittunt exploratum. Qui rediens, in caſtro, quo ſancti erat baſilica, Turcos non paucos renuntiauit adeſſe. Ille enim, qui eidem caſtro præerat, ibidèm defunctus iacebat, & ea cauſa ad exequias funeris conuenerunt. Quo audito, expanſis carbaſis ilicò versùs Antiochiam proras ratium direxerunt, paucisque diebus ſecundo curſu ad eam peruenerunt ciuitatem. Vbi nauem Venetorum inuenientes, de varijs rebus, vt aſſolet, percontari cœperunt. Erant enim

qui-

quidam ex noſtris Venetorum cognati & amici, cum quibus de corpore beati Nicolai mutuò confabulabantur. Veneti verò id quod dudùm animo conceperant, edere verbis nequaquàm dubitauerunt. Nam & palos ferreos & malleos præparatos ſe habere confeſsi ſunt, & quòd tentare deberent inter ſe iam conſultâſſe, illis pandere non diſtulerunt. Quod cùm noſtri Barenſes audiſſent, ad hoc incipiendum & perficiendum maiori etiam deſiderio ſunt accenſi, & non tam pro ſua gloria & honore, totiùsque patriæ noſtræ decore & ornamento audaciores & ardentiores eſſe cœperunt, quàm ob vitandum dedecus & vituperationem ſuî: veriti nè fortè Veneti id perficerent, atque indè ipſi ignominiæ nota afficerentur. Quapropter etiam maturauerunt negotium, cuius explendí cauſa iter ſuſceperant, vt indè ocyùs remearent.

Veneti vt ſe cōparárint ad tollēdas S. Nicolai reliquias.

Eo expleto, cùm iam redirent, & proſpero Auſtro velis turgidis vndas æquoreas carinæ ſulcarent, ad Myreumque litus appropinquarent, tranſire illud vltraque tendere voluerūt. iam enim deferbuerant, & velut tepidi ex priore facti erant ardore. Ambigere enim cœperant, quòd rem difficilimam ſe moliri non ignorarent: tum quoque curſum velociſsimum habere videbantur. Itaque iam intermittere voluerunt, quod priùs conſuluerant: ſed diuina diſpoſitio, quæ hoc perficiendum conſtituerat, non intermiſit. Nam imperante potentia creatoris, ad ſua mox rediens loca ſyluia turbidus Auſter, & nimius gelidis Boreas eſt miſſus ab antris. Ità ergo inuiti ſteterūt, qui modò ſpontanei noluerunt. Exploratores deindè præmiſerunt: qui redeuntes nuntiauerunt eccleſiam eſſe ſolitariam, clero & plebe vacuam: tribus tantummodò cuſtodientibus monachis, neminem impedientem, nullumque illic eſſe reſiſtentem. Indigenarum enim exigentibus meritis, ea deſolatio & deuaſtatio iuſto Dei iudicio illi regioni accidit, quam gens infidelis inuaſerat, ſuoque dominio ſubdiderat, eaque cauſa deſerta remanſerat. His auditis, arma continuò comprehendunt, paucisque relictis, qui naues interim cuſtodirent, inſtructa acie benè muniti & cauti, tanquàm hoſtibus obuiàm ituri, pergere cœperunt. Metuebant enim ſibi, quòd terra illa genti infideli ſubdita eſſet, longeque à litore locus, ad quem ibant, plùs minùs ſpatio trium milliariorum abeſſe videretur.

Cap. 4.

Barẽſes non ſine nutu diuino cōguntur ijs obtinendis operam dare.

At vbi eccleſiæ clauſtra ingreſſi ſunt, arma depoſuerunt, ædemque ſanctam humiliter ſuppliciterque ſubiêrunt, & Sancto preces obtulerunt. Finitis omnium precibus, antè dictos cuſtodes ſine dilatione de ſancto corpore percontati ſunt, & vbinàm iaceret. Quibus illi, Hoc loco, inquiunt, ſicut à noſtris accepimus deceſſoribus, ſine ambiguitate repoſitum credimus. & his dictis, locum oſtenderunt. Deindè ſancto de liquore more ſolito extrahentes, illis tribuerunt: de quo cùm acciperent quidam in ſua vaſcula, Lupus preſbyter Barenſis illorum comes in vitream ampullulam de eodem excepit: quæ alto loco interìm dum loquerentur, vt quæ ſecurè illic ſeruaretur, repoſita, caſu improuiſo in pauimentum marmoreum cecidit, ſed nihil de ſua integritate amiſit, ſolidaque, vt priùs fuerat, non ſine omnium, qui aderant, admiratione de pauimento leuata eſt. Tum verò cœperunt cum monachis ſuprà dictis quaſi tentantes colloqui, dicereque ſe velle indè ſacrum corpus tollere, & ad ſuam patriam tranſportare. Hac enim cauſa, inquiebant, à Romano Pontifice miſsi venimus, tribus aduecti nauibus. Si conſentire nobis in hoc volueritis, dabimus vobis de vnaquaque puppi centum aureos ſolidos. Hoc illi audientes, ſtupefacti & pauore correpti ſunt: &, Quomodò, inquiunt, iſtud attentare & perficere audebimus, cùm nullus mortalium id hactenùs impunè attentauerit? Quis autem tam ſit temerarius, vt tantæ mercis vel emptor vel venditor eſſe velit? aut quę tanti erit pretij res tamque admirabilis, vt tanto poſsit theſauro comparari? An verò aurum vel argentum vel lapides pretioſi ei poſſunt æquari? Si domini terrarum non temeritate, ſed ne precibus quidem & ſupplicationibus iſtud conari ſunt auſi, quo pacto id vos ad effectum perducere valebitis? Deſinite ergò tantum perſequi nefas. non enim diuinæ id gratum eſt voluntati. At tamen, ſi ſic vultis, periculum facite. ecce locus hic eſt. Hoc autem dixerunt, nullo modo putantes fieri poſſe, quod illi volebant. Tot enim curſibus exactis ſolaribus, neminem mortalium nouerant, qui vel occultè furari, vel palàm vi rapere, vel à Domino precibus id impetrare hactenùs valuerit.

Cap. 5.

Illuſtre miraculum.

Nota quanti olim fecerint ſacras reliquias.

Cap. 6.

His atque alijs inter ipſos alternatim habitis ſermonibus, animare ſe inuicem, & vt auderent ſtatimque inciperent conſilium habere cœperunt. Non enim illis opportunum erat aut commodum, ſed oppidò ſiniſtrum & inconueniens vlteriùs rem differre. Solari enim lampade ad occaſum vergente iam adueſperaſcebat: resque ipſa & locus peregrinus, reditusque ad naues dilationem ac ſecuritatem illis minimè permittebant. His ergò conuenienter prudenterque prouiſis, ſæpè nominatos monachos primò comprehendunt & tenent: deindè ſpeculatores conſtituunt, qui vndiquè venientes proſpectent, nè quid ab improuiſo, quod neutiquàm vellent, illis incommodi accideret. Stabãt etiam hinc indè armati per tramites, vt fortuitò aduenientes caperent, nec abire ſinerent: nec adeò pauidi erant, tametsì numerus armatorum non excederet quadraginta & quatuor iuuenes, ſed audaciſſimos, quin hoſtibus quadruplò pluribus fortiter vellent obſiſtere, nec verterent terga, aut illis manus traderent. His autem cautè prudenterque foris ordinatis, intùs presbyter ille, quem ſuprà nominauimus, & alter conſodalis Grimoaldus nomine, cum paucis alijs in eccleſia ſtantes preces inchoant, quæ vſitato more litaniẹ vocantur. Sed timore pariter & tremore correpti, ac velut dementes effecti, linguẹ inſtrumento impedito, quæ inchoauerant clariùs exprimere non valebant.Intereà Matthæus vnus ex nautis, ferreo arrepto malleo pauimentum marmoreũ percuſſit & fregit, ſub quo cæmentum reperiunt. Quo comminuto & eiecto, vrnẹ dorſum marmoreæ confeſtim apparuit. Hinc ergò exorta lætitia, magis ac magis fodere, veteremque iuncturam calcis cum aſciola quadam rumpere ac diſſipare, fragmentaque eijcere non tardabãt. Quibus eiectis, forisque pila detecta, atque à iam dicto iuuene malleo percuſſa, fragrantiſſimus ſubitò ac ſuauiſſimus odor exiuit, qui mira eos, qui aderant, ſuauitatis delectatione impleuit.

Barenſes ſeriò ſe accingunt ad S. Nicolai reliquias auferendas.

In marmorea vrna eæ conditæ fuêre.

Cap. 7.

Idem verò iuuenis immittens manum, primoque liquorem attingens, ſenſit eſſe valdè copioſum, ità vt vrna eadem, quæ non parua erat, quaſì vſque ad medium plena eſſe videbatur. Deindè immergẽs dexteram, theſaurum pretioſiſſimũ, quem ineffabili deſiderio quærebat, inuenit: inũctumque impauidus celeriter extraxit. Nam ſicut ipſe nobis retulit, verbis credibilibus fidem faciens, nunquàm ſe tam ſecurum atque interritum ſtetiſſe fatebatur. Vndè quis ambigat tanto in opere, nè formidaret, ope Angelica eum fuiſſe confirmatum? Expoſitis autem membris cæteris confusè ac temerè, caput adhuc deerat. Quo nondùm reperto, triſtes aliquantulùm ſunt effecti. Quapropter inclinans ſe iuuenis ille, non vt priùs ſolis immerſis manibus in multo liquore quæſiuit illud, verùm etiam audacia temeraria pedibus ingrediens (Sic enim neceſſitas admonebat) ſanctum caput hinc indè quæſiuit: repertoque egreſſus eſt, ſalutifero de latice veſtibus & toto corpore madefactus. Factum id eſt duodecimo Calendas Maij. Intereà quidam ex circunſtantibus nautis clanculùm de ſanctis reliquijs minimas particulas auferentes, occuluerunt: ſed fruſtrà. Vt verò confitentes hoc factum ſuum cæteris artubus illas reſtituerint, ſuo loco poſteà oſtendemus.

Multum ex eis olei manat.

Caput eius reperitur.

Cap. 8.

His ità conſummatis, loculus illis deerat, in quem ſancta illa omnipotentis Dei inferrent munera. Nanque inopinatò & ex improuiſo iſtud eis euenerat, & idcircò nihil tale præparatum ſecum attulerant, quo excipere illa honeſteque componere poſſent. Sed tamen alterius ex ijs, quos diximus, presbyteris exuta quam induerat tunica, quæ aliâs paludamentum vocatur, prout poterant ea inuoluerunt: ſtatimque ſubeunte Lupo presbytero, per humeros eius guttulis odoriferis decurrentibus, onus leuiſſimum, nulla terreni ponderis grauitate moleſtum, cùm omnes eſſent armis accincti fulgentibus, aſportârunt, prædam ſanctiſſimam non ex hoſtibus ferẽtes, ſed ex Dominico gazophylacio, diuina largiente gratia, ſumentes, theſaurumque venerabilem de arca ſanctiſſima furto laudabili tollentes, non ſine Angelico, vt putamus, comitatu, exultantibus animis cum laudibus altiſonis, quantum quidem laici ſciebant, ad litora properè remeabant. Nec deerant nonnulli, qui de ſancto vrnæ, quam rapuerant, marmore fruſta quæ poterant ſecum auferrent: è quibus in minutas diuiſis particulas à multis pontificibus per Italiam multa ſunt altaria tabulæque itinerariæ conſecratæ. Idem factum eſt & de panno illo nimiùm madefacto, quo artus venerandos inuoluerãt. Quippè vtrunque ſanctificatum eſt, & ob hoc valdè venerandum, atque in huiuſmodi locis honorificè recondendum.

Guttulæ odoriferæ defluunt à reliquijs eius.

Vt autem ad ponti aduenêre confinia, ſanctaſque depoſuêre reliquias, orta eſt inter illos contentio, quinam ex illis, aut cuius nauis ferret onus illud deſiderabile. Optabat enim vnumquodque ſodalitium in ſuo illud portare nauigio. Quis enim tantum nollet ſeruare & cuſtodire patronum, à quo ſe ipſe potiùs ſeruãdum & cuſtodiendum, atque ex omnibus aduerſis eripiendum non deſperaret? Placuit tandèm omnibus, vt omiſſa hac contentione, illius nauis ſodalitas ſecum veheret, in qua nauta erat huius operis audaciſſimus effector: ea tamen conditione, vt priùs iuſiurandũ darent, ſe ſine cæteris nihil de ſancto corpore acturos vel conſtituturos. quod quidem ità factum eſt. Cõcordia ergò inter illos hoc modo cõpoſita, ratem aſſcendunt, & alio illud inuoluẽtes panno candido & nouo, priore ablato, in ligneum imponunt vaſculum, in quo laticem vel temetum nautæ ſeruare ſolent. Intereà fama pernicibus alis volitans, incolis Myrci caſtri, quod non longiùs milliario vno ab eadem eccleſia in monticulo quodam ſitum eſt, aures multorum triſti voce percutiens, id quod geſtum erat nuntiauit. Concurrentes ergò vndiquè curſu velociſſimo, irati nimiùm ac triſtiſſimi tendebant ad litora, ob raptumque paſtorem & dominum lugentes amariſſimè, crines & barbas euellere diutiſſimè non ceſsârunt, & vocibus luctuoſis, perindè àc ſi chariſſimi propinqui alicuius corpus exanime libitina ferrent, ità clamitabant: Cap. 9. Obſerua pium nautarũ ſtudium.

Tempore quid miſeris heu nobis accidit iſto,
Quo patriæ noſtræ dedecus adſpicimus?
Munera tanta Dei multos ſeruata per annos,
Tam facili raptu perdidimus ſubitò.
Hactenùs hoc fuerat Lyciæ ditata ſuperno
Theſauro tellus, ac decorata nimìs:
Laudibus eximijs totum celebrata per orbem,
Et munita patris magnanimi meritis.
Infelix Myrea tuis ſpoliata manebis
Cultibus & donis, mœſtaque ſemper eris.
O Nicolaë pater toto venerabilis orbe,
Cur patriam noſtram deſeris, immò tuam?
Hîc genitus fueras, ſanctiſque parentibus altus:
Hîc puer & iuuenis, virque ſenexque pius.
Hîc pater & dominus, paſtor cuſtoſque benignus,
Hactenùs hac patria viuus & exanimis.
Quælibet hanc miſeram quotiens aduerſa premebant,
Auxilium petijt mox pater alme tuum.
Rebus in aduerſis aderas ſpes vna ſalutis,
Munimen tribuens ſupplicibus populis.
Quorum tu precibus præſens venerande fauebas,
Votaque ſuſcipiens, quæque rogata dabas.
Vndiquè currebant cunctis è partibus orbis,
Ad ſacrum tumulum ſæpè ſalutiferum.
Nouerit heu vacuum ſimul ac quem turba fidelis,
Omnis ceſſabit cultus, & omnis honor.
Munera quippè Dei deerunt, & gratia prima:
Hiſtoriæ ſolum nomen erit veteris.
Paſtor oues proprias cui nos committis alendas?
Te linquente gregem, mox lupus aduenict.
Virtus, ſolamen noſtrum, decus omne, leuamen:
Tu ſpes vna, ſalus, cauſaque lætitiæ.
Væ nobis miſeris, hæc omnia perdimus: at nos
Hinc ſubit & luctus, perpetuuſque dolor.
Heu cui tale nefas fuit hæc permiſſa poteſtas
Efficere, & tantum ſic violare locum?
Et malè tractauit cuius temeraria dextra,
Fecit & hoc furtum quis modò ſacrilegus?
Sed fortunati, qui prædam fertis opimam,
Nos infelices occupat omne malum.

Dolor Myrani populi [illegible] S. Nicolai [illegible].

Innocatio Sanctorum quid conferat.

Cap 10. Hęc & alia triſtitia & dolore atque ira cogente conclamabant lugentes,ac deindè ad propria mœſtiſſimi lachrymisque madentes remeabant. Inter abeundū autem frequenter vultus conuertebant ad litora,nauesque reſpiciebant. quippè in quibus & illorum & totius patriæ decus & gaudia ferebantur.Interdùm verò inhiantes & tanquàm verſi in amentiam reſtabant,atque vt leænæ toruæ, cùm ſunt fœtæ,& tigrides aſperrimæ fremebant.Illis deniquè mœrore cóſcio abeuntibus,lentisque greſſibus arenas calcantibus,iſti comitante lætitia,exultantibus animis, rudentes celeriter exoluunt à litore,ſuaque aſſidentes per tranſtra,alacriter remigare cœperunt. Quanta enim illi non abſque animi ſtupore tunc hilaritate perfuſi fuerint,nec voce proferre, nec literis explicare, nec animi conſideratione conſequi poſſim. Nauigantes autem, nocte illa in inſulam,quæ Cacabum dicitur, delati ſunt : qua relicta, laborante remigio ad Maieſtras inſulas (ſic enim nominantur) profecti ſunt.Indè recedentes, cum multa remigum fatigatione ad loca Maeri appulerunt.His enim tribus noctibus,geminisque diebus admodùm illis aduerſante Borea nauigârunt.Vndè etiam quidam inter ſe colloquentes,fluctuantibus & turbatis animis dixerunt : Quid ità nobis infeſtus eſt hic ventus,nec quieſcit? Forſitan aliud nobiſcum vehimus : non illud quod autumamus. Aut ſi re vera corpus S.Nicolai ferimus, fortaſſis nō ei placuit id quod fecimus,atque ea cauſa malè egimus, & vlteriùs illud ferre non valemus.

Exultabundi aucbunt Batenſes S. Nicolai reliquias.

Cap 11. Viſio cuiuſdam. Ex ijs autem vir quidam Euſtaſius nomine,nocte ſequenti fertur vera ſomnij viſione vidiſſe,immò huiuſmodi paſſionem ſenſiſſe, hyrundines eius linguam mordicùs appræhenſam malè tractantes atque cruentantes. Qua ille viſione perterritus & expergefactus, de cubili ſurgens nequaquàm tacere voluit quod viderat, ſed ſocijs omnibus, metu needùm de pectore recedente indicauit, aſſerens quòd verè ſint membra ſanctiſſimi Nicolai : nec dubitauit vlteriùs benè illi placuiſſe quod fecerant. At tamen illi de contrario vento perrexerunt inter ſe conqueri, & cur illis ea aduerſitas accidiſſet percontari. Tum verò quidam ex ijs, ceu vates veridici, talia dicebant : Venti iſthæc aduerſitas, quæ noſtrum impedit iter, vt nos quidem putamus, non priùs ceſſatura eſt, donèc artubus cæteris particulæ illæ,quæ ſeparatæ ſunt,coniungantur. Reuerà enim quidam ex noſtris occultè de ſanctis abſtulêre reliquijs, easque apud ſe abſconditas habent. Sed ſi læti cupimus omnes redire in patriam, ſancto reſtituatur corpori, quicquid à quolibet ſublatum eſt. Singuli etiam iureiurando firment ſe nihil eiuſmodi penès ſe occultatum habere, vt ab omnibus ſuſpicio omnis amoueatur.His dictis cùm omnes aſſentirent,ſinguli ſingulas,quas abſtulerant, particulas oſtenderunt : & in ijs Romoaldus quidam duos ſancti viri dentes & exiguos articulos protulit : alter de ſancto liquore omninò madidum marſupium,vbi ſeruauerat quod furtim abſtulerat, ſe inueniſſe confeſſus eſt.Iis ergò particulis cæteris artubus adiunctis, ſinguli propoſito Euangelij codice iuramento ſatisfecerunt, ſe de S.Nicolai reliquijs nec habere quicquā abſconditum,nec ſcire quenquam alium habere. Cùm hæc ab omnibus vnanimiter facta fuiſſent,iam minimè deincèps ſenſerunt aduerſa ventorum ſpiramina,quodque priùs inconſultè geſſerant,de eo poſtmodùm ſe benè conſuluiſſe apertè cognouerunt.

Reſtituuntur ablatæ particulę de reliquijs,& redit vētus ſecundus.

Cap.12. Flante ergò proſpero vento, latumq; carinis ęquor ſulcātibus, Domini collaudātes magnalia, lętiſſimi curſu vehebātur citiſſimo,& ſicut poſteà itinere iam peracto compererunt,prędictum illis fuit quiddam valdè mirabile.Nanq; vni ex nautis,cuius nomen erat Diſigius, cùm quies ſoporifera eius mēbra teneret, apparens imago viri venerabilis fertur dixiſſe:Nolite timere,ſed conſtantes eſtote :quia vobiſcum ero.Et ille, Quis tu,inquit,es domine? Cui ſic reſponſum venerandus reddidit heros:Sum Nicolaus ego,vobiſcum qui modò dego.Et vt me verum experiamini dicere, die viceſimo,à quo corpus meum abſtuliſtis, Barinum portū intrabitis.Hæc vbì imago illa locuta eſt,ab oculis illius euanuit.Hoc autem ille euigilans omnibus enarrauit.Atque id ità demùm,vt prædictum fuit,eueniſſe conſtat. Hinc igitur tanto confiſi miraculo, minimè iam pelagi minas exhorrebant,nec rabidos ventorum impetus, vt perpauidi nautæ ſolent, expectabant, nec poteſtatem ponticā contra ſe futuram metuebant: quippè qui illum, per quem tempeſtates terribiles ſępiſſimè quieuerūt,ſecum per pelagus ſecuri ferrēt.Porrò illis gaudentibus, & medio pelago carinis currētibus,auicula quædam ex improuiſo apparuit: quæ huc

Viſio Diſigij nautæ.

Miri quiddam de auicula nautis

huc illuc intra nauem nunc volitans, nunc pedibus inter nautas ambulans, quaſi manſueta & domeſtica, & quæ capi non renueret, ibat & redibat, aſcendebat & deſcendebat. Quam illi vultu hilari adſpicientes, mirabantur nõ ſolùm eius manſuetudinem & circuitiones,ſed etiam aduentum. In medio enim æquore ventoſis alis volantibus nauibus, ab inſulis & tellure longiſſimo interuallo ſeparati videbantur: atque indè animaduertentes vndè ea aduenìſſet volucris, lętitiam ſimul & admirationem conceperunt. Cùm autem aliquantiſpèr intra ratem hac illac deambulâſſet, ab oculis omnium eſt ablata, nec vſquàm ampliùs viſa. Læti igitur ex eo effecti ſunt, quod viſu corporeo conſpexerant: quandoquidem aliud in illa volucris ſpecie fuiſſe, interiori ſpeculatione colligebant & credebant. *ſe adiũgentem familiariter.*

Sed maiori quotidiè exultatione afficiebantur. Crebrò nanque inter lucem & tenebras odorem ſuauiſſimum, mirabilem & incognitam ſpirantem fragrantiam, ſentiebant. Atque ijs omnibus meritò exhilarati, ad portum S. Georgij paucis diebus appulerunt: qui locus à Barinis mœnibus non ampliùs quinq; abeſt milliarijs. Vbi ex vaſculo ſuprà memorato ſanctas extraxêre reliquias, & in capſella lignea, quam in itinere parauerant, digna priùs veneratione eas exoſculantes, quantùm quidem potuêre, honorificè eas condiderunt, & extrinſecùs pallio ſtrictè contexerunt. Interìm quoſdam de ſuis nuntios præmiſerunt ad Clerum populumque Barenſem: qui cùm illos audiuiſſent, confeſtim ciuitas tota gaudio inopinato, nouo & mirabili eſt repleta: omnique mox dilatione remota, vterque ſexus & omnis ætas, atque adeò etiam infirmi ad litora conuenerunt. Nanque ferè viri omnes & mulieres, ſenes & iuuenes, anus & iuuenculæ, pueri & adoleſcentulæ, infantuli & infantulæ naues ſæpè dictas, tantam Baro cunctæq; Italiæ lætitiam afferentes, intentis obtutibus & iucundiſſimis animis venientes expectabant. *Cap. 13. Obſerua de odore mirifico. Vide ſtudiũ priſcorũ erga ſacras reliquias.*

Vt autem iuxta portum applicuerũt, cuinam viro eccleſiaſtico & religioſo tantum theſaurum porrigerent & committerent, ignorabant. Vrſo enim Barinorum Archiepiſcopus, vir religioſus, Deoque dignus, & dominis Italicis notiſſimus & familiaris amicus erat tum apud Tranum, cum quo & nos illo die eramus. Nauis enim illic præparata ſtabat, quam poſt diem alterum ingredi ſtatuerat, cauſa orationis Hieroſolymam profecturus. Porrò legatus ad eum feſtinus venit ciuium Barenſium cum literis, quæ omnipotentem Dominum tam mirifica dona eccleſiæ Barenſi ipſius tempore conceſſiſſe ſignificabant. Omiſſo ergò ille cœpto itinere, immenſa repletus lætitia, Barum ſibi properè petendum exiſtimauit. Interìm nautæ Eliæ Abbati cœnobij S. Benedicti, quod ſupra portum ſitum eſt, capſellam ſacras reliquias continentem commẽdârunt: quam ille ſuſcipiens, in eadem beati Benedicti eccleſia nono die menſis Maij, in quo tranſlationis eſt conſtituta celebrari ſolennitas, tribus diebus & noctibus cum fratribus ſuis diligenter & cautè cuſtodiuit. Nam indè poſteà fuit ablata, & ad curiam, quæ dicitur Catepani, deportata. Inter ciues nanque Barenſes ciuilis diſſenſio & ſeditio exoriens, in duas eſt partes diuiſa. Alij enim in hac ciuitatis parte, alij in altera Sanctum collocare nitebantur. Quid autem inter illos euenerit, per notas vocum nolumus noſtris mœrendum relinquere poſteris: ſed malumus ſilentio ſempiterno teneri, & obliuione ignorari. Tandèm verò adueniente Archiepiſcopo, nautæ & ciues rogauerunt illum, vt capſellam illam intra curiam ſuam ſineret reponi, quòd locus illic eſſet aptus & amplus, ibique propria eccleſia conſtrueretur. Quorum ille poſtulationi conſenſum præbuit: & mox cum epiſcopis & clericis omnique populo ciuitatis nudis pedibus illuc pergens, de medio curię abſtulit, & in eccleſia beati protomartyris Stephani, quæ paucis menſibus ante annos tres fabricata fuerat, depoſuit. Deindè ſolicitè cogitare cœperũt, cui viro idoneo, digno & fideli tantum theſaurum fideliter cuſtodiendum committerent, qui & oblationes fidelium ſuſciperet, fideliterque ad neceſſaria baſilicæ opera ſeruaret, omnibusq; præeſſet vtilitatibus prouidus diſpenſator. Sed neminem alium tantæ rei magìs idoneum hac tempeſtate reperire potuerunt, quàm antè dictum Eliam Abbatem. Itaque omnium conſenſu & fauore Archiepiſcopus loculũ corporis & cætera ſuprà memorata illi commiſit, agendisque omnibus eum præpoſitum eſſe voluit. *Cap. 14. Eccè reuerentiam erga reliquias*

Hæc ferè omnia, quæ hucuſque per notas vocum & mentis ſtylo inculto, pro tenuitate ingenioli noſtri conſignauimus, omnipotens maieſtas per mortalium actiones operari dignata eſt: cætera quæ ſequuntur, ipſa ſola operata eſt, ſigna *Cap. 15.*

videlicet virtutum ſuarum innumera & miranda. Placuit enim diuinæ omnipotentiæ, quod actione temeraria factum videbatur, ſua confirmare operatione mirabili. Ambigebant enim non pauci fideles, & idcircò tanta gratia & gloria & ſublimitas ex diuina diſpoſitione Barum adueniſſe, totamque Italiam illuſtrâſſe, non rata mentis ratione credebatur. Vt enim initio diximus, permulti principes id fruſtrà ſæpè conati fuerant. Si quis autem quærat, vel ſecum tacitus miretur, cur quod illis per tot ſecula negatū eſt, iſtis Deus conceſſerit, reſponderi illi poteſt: Cauſam nos neſcimus. Quis enim cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Hoc ſolum nouimus, quòd illis tunc noluit iſthuc concedere, quod iſtis cùm ſibi viſum fuit conceſſit. Id verò non dubiè poſſumus conijcere, quòd pro ſalute Italorum, immò totius Europæ de Aſia vſque Barum munus hoc gratiſſimum prouiſor omnium transferri imperauit. In hac enim ſola mundi parte, id eſt, Europa, catholica pietas abundantiùs & perfectiùs colitur: in alijs verò aut vix alicubi, aut nuſquàm. Collaudare igitur Dominum oportet fideles omnes prouincias, & benedicere, eique grates digniſſimas agere, quòd dignatus eſt reſpicere populum, quem ſuo ſanguine redemit: cui hoc tempore tantam voluit impertire gratiam, vt per medelam, quam alij ſentiunt, alij fieri cernunt in corporibus, animarum perpetua ſanitas acquiratur. Neque enim credendum eſt, quòd pro ſolis corporibus ſanandis, quæ ſunt quandoque in cineres redigenda, hæc voluerit Dominus noſter ſuis fidelibus præſtare beneficia: ſed poſt viſibile medicamentum, inuiſibilis neceſſe eſt medicina requiratur. Vtrunque enim ſanare Saluator non deſpicit, qui vtrunque creauit: ſi tamen humilis præcedat ſupplicatio, cordiſque contritio. Cor enim contritum & humiliatum Deus non ſpernit. Etſi autem totius Heſperiæ ciuitates & prouinciæ de tam mirifico munere iure congratulari videntur, at tamen Barum maxima & ſingulari ac velut propria quadam excellentia præfulgere conſpicitur. Nam diuina imperante potentia, dimiſſa patria, in qua ortus fuerat, relicta epiſcopali cathedra cui præfuerat pontifex pius & venerandus, poſtremò quaſi poſtpoſitis totius orbis terrarum partibus alijs, hanc ſibi delegit beatus Nicolaus ſedem, vbi corporis eius oſſa ſanctiſſima quieſcant. Cur autem hîc, & nō alibì, cùm ſint & maiora, & meliora, & digniora loca, nemo à nobis curioſiùs inquirat. Nôſſe ea ſufficiat, quæ ſuperiùs annotata ſunt. Gaude igitur Barum gaudio ſingulari, ſed in Domino. Gaudete iuſti, ait Propheta, in Domino. Et Apoſtolus: Gaudete in Domino ſemper. Exulta Barum, ſed in Domino, qui hanc exultationem ſola gratia ſua, non præcedentibus meritis tuis tibi præſtitit. Gloriare, ſed in Domino, qui præ cunctis telluris partibus tanta te gloria ſublimauit. Hoc enim modo in Domino te conuenit gaudere, lætari, exultare & gloriari, vt in primis fatearis non te meruiſſe tantam à Domino percipere gratiam. Quæ enim tua merita hoc digna munere fuêre? Deindè in ſuperbiam nè efferaris, ſed prona mēte humilieris. Qui enim ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Humiliaberis vtiq; ex hoc, vndè humilitatem concipere debes, ſi te indè exaltaueris, vndè te oportet omnē ſuperbam elationem reſpuere. Neque enim omnipotens Dominus idcircò hoc te ornauit & decorauit diademate, vt vitijs & criminibus adijcias incrementa: neque proderit tibi in oſſibus beati Nicolai habere fiduciam, quòd Deo iubente intra mœnia tua quieſcant, ſi prauis & probroſis moribus diuinæ contradicas voluntati. Sic nanque Iudæi, ſpretis Domini noſtri Ieſu Chriſti mandatis & virtutibus, in Moyſe ſe fiduciam habere dicebant, quibus idem Saluator, Moyſes, inquit, in quo ſperatis, ipſe vos accuſat. & propheta: Populus iſte, inquit, labijs me honorat: cor autem illius longè eſt à me. Non diligit beatus Nicolaus vanas cantiones laudeſque ſonoras: neque propterea huc à Deo miſſus eſt, vt illi huiuſmodi reuerentia & honores vanitatis impendantur: neq; vt per veneranda merita illius corpora tantummodò ſanentur: ſed iubilationibus & laudibus, quæ ore proferuntur, animi affectus concorditer intendat, & ad hoc humiliato & contrito corde noſtræ ſupplicationis & flagitationis ſit intentio, vt magìs ſpiritus illius quàm oſſa ſint nobiſcū. Ipſe enim Sanctus hoc mauult, hoc idem in nobis magìs diligit: quem quotidiè nos obſecrare suppliciter expedit, vt ſuis ſanctiſſimis meritis interuenientibus ſedem, quam elegit, cuſtodiat, muniat & ab aduerſis eripiat ac tueatur: ſed & omnibus fidelibus, eius ſuffragia quærentibus, ſolita pietate ſuccurrat. Sed hæc hactenùs.

Iam ad noſtrum redeamus propoſitum, nè fortè hanc præfationem longiùs extenden.

Marginal notes: Eſa. 40. — En quantū proſint ſacræ reliquiæ obtinentibus eas. — Pſal. 50. — Pſal 32. — Philip. 4. — Matth. 23. — Iohan. 5. — Eſa 29. — Hæc dicuntur in illos qui ſolo vocum ſtrepitu altisque clamoribus contenti, nullam adhibent animi attētionem & deuotionem. — Cap. 16.

tendentes, tum legentibus, tum audientibus faſtidiū ex dilatione inferamus. Nam licèt tantillum, quod iam præfari voluimus, non ſit infructuoſum & inutile, at tamen attentiùs & deuotiùs beatiſſimi Nicolai merita veneranda à cunctis fidelibus audiuntur, pro quibus omnipotens Dominus virtutes innumerabiles & admiranda dignatus eſt opera perpetrare. Quorum innumeram multitudinem (Neque enim ab vllo mortalium numero comprehendi queant ea, quę paucis diebus facta ſunt miracula) omittimus. Tam enim erat frequentiſſimus concurſus & conuentus languentium & dæmoniacorum, ex diuerſis prouincijs aduentantium, vt non ſolùm nomina ſingulorum hominum & morborum quoquè nos ignorare fateamur, ſed etiam certum eorum inire numerum minimè valeamus. Pauca ergò de multis excipimus, ſtyloque noſtro ſeruanda & veneranda commendamus. Poſtquàm ad beati Benedicti eccleſiam, vt eſt à nobis ſuprà dictum, ab Abbate Elia ſanctiſſimi Nicolai capſa eſt delata, die altero tantæ fama rei & celſitudinis extra Barina mœnia mira ſe pernicitate effudit: primoque Barenſis territorij caſtella & villas adiens, omnium aures nuntio lætiſſimo percuſſit: moxque cateruatim concurrūt vndiquè ſexus vterque & ætas omnis. Quid dicam? Præ agminibus frequentiſſimis virorum & mulierum, ſenum & iuuenum, diuerſorumque languentium viæ ampliſſimæ & ſemitæ longo telluris ſpatio pleniſſimæ videbantur, vocesque laudum altiſonæ hinc indè reſonabant. Quippè omnipotentem Dominum certatìm collaudabant, benedicebant & glorificabant, qui tanto theſauro ditare, tanto ſplendore illuſtrare, tanta conſolatione & propitiatione viſitare dignatus eſt regionem hanc.

Innumera miracula intra paucos dies.

Ingens cōcurſus ęgrotum ad S. Nicolai reliquias.

Deindè fama eadem pennis mota leuiſſimis, longiùs atque longiùs tranſuolans, intra paucos dies omnes Italiæ prouincias annuntiatione mirabili concitauit. Itaque concurrebant de vniuerſis totius Heſperiæ prouincijs diuerſæ Chriſticolarum multitudines, non tam pro nouitate rei oppidò venerabilis & deſiderabilis, aut orationis gratia, quàm ob virtutes diuinas, ſignaque miraculorum ſtupenda & innumera, quæ quotidiè fiebant. Nam primo die apud S. Benedicti eccleſiam, vbi ſanctum erat depoſitum corpus, ampliùs triginta ægroti ſexûs vtriuſque & ætatis omnis à multimodis ſunt liberati morbis, perfectaque reddita ipſis ſanitate, cum gratiarum actione læti & incolumes ad propria remeabant. Die altero alijsque, quot à dæmonibus poſſeſſi, omninò à vexatione diabolica ſint abſoluti, quot linguæ vinculo, qui muti erant, expediti, quot ſurdorum obſtructæ aures ſint patefactæ, quot oculorum orbati lumine viſum recuperârint, quot deniquè alij multigenis ægritudinibus oppreſſi, ſanitati ſint reſtituti, notis vocum particulatìm conſignare & enumerare nequimus. Infinitus enim eſt & nobis incompertus numerus.

Cap. 17.

Innumeri curantur.

Homo quidam de partibus Anconitanis ortus, curuato corpore debilis & infirmus erat, pedum ac manuum integris officijs carens. Qui deoſculans beati Nicolai capſellam, & humiliter expetens ſanitatem, eam recepit plurimis, qui aderant, cernentibus, domumque abijt benedicens Dominum & eius famulum venerans. Sacerdos quidam de Camerino territorio paſſione guttæ in ſpina affectus, incuruationem & dolorem immodicum multo tempore pertulit, nec ad cælum reſpicere valebat. Is audiens tot virtutes mirabiles, quæ per beatum fiebant Nicolaum, interiori accenſus deſiderio, iter vt potuit cum ſuis conterraneis arripuit, & venire cœpit. Cumque ad locum quendam veniſſet, vndè primùm poteſt Barum conſpici, vbi magnam Crucem ligneam quidam fixerant, quòd illic ab infirmitate dimiſſi, ſanitatem viſa ciuitate recepiſſent: dum cernuus numeroſa & lenta mouens veſtigia, vt poteſt ambulat, ſenſim cœpit parumpèr erigi: & ſicut ipſe nobis retulit, videbatur ſibi calorem ſentire inſolitum, & à quodam anteriori corporis parte ſuſtolli. Mox quaſi paucfactus & lætus inclamauit ſuos comites, qui eodem pergebant itinere, aſſeruitque ſe Domini ſentire virtutem. Quid multis moramur? Qui de domo infirmus exijt, & vſq; ad ſacrum corpus non niſi infirmum ſe venturum exiſtimauit, ad illud ſanus & alacer venit Dominum collaudans, ſanusque ad patriam repedauit.

Cap. 18.

Curuus erigitur.

Itém alius

Apud Amalſiam puerulus quidam à nequam ſpiritu miſerabiliter vexabatur: quæ res parentes mœrore continuò vehemēter affligebat. Sed excitati mirabilium fama virtutum, ocyùs Barum cum prole venerunt. Vbi autem ad Crucem paulò

Cap. 19.

ſuprà

ſuprà memoratam appropinquauerunt, Barumque indè procùl adſpexerunt, lætitia inopinata ſed optatiſſima ſubitò ſunt repleti, cernentes miſellum puerulum à maligno ſpiritu liberatum. Itaque non pro curando puero, qui iam curatus erat, ſupplicaturi, ſed pro recepta ſalute donaria oblaturi, Dominoque & S. Nicolao grates & laudes digniſſimas acturi, celeriter Barum aduenerunt.

Paruulus à dæmone liberatur.

Cap. 20.

Alij quidam à caſtello quodam eò acceſſerunt, ſecum afferentes infantulam, omnibus corporis viribus deſtitutam: itemque puerulum valdè debilem, qui nullum edulium ſtomacho poſſet ſalubriter retinere, vel naturali ordine digerere. Cumque aliquot diebus cum precibus & ſupplicationibus apud corpus ſanctiſſimum permanſiſſent, multáſque in alijs virtutes effici, in ſuis nullas conſpicerent, maiori cum triſtitia & dolore, quàm priùs ſenſerant, ad proprias manſiones non ſine deſperatione redire cœperunt. Cùm autem à Barinis mœnibus quaſi trium milliariorum ſpatio iam receſſiſſent, ſub vmbris oliuarum ſecus viam & propter Solis æſtum, & itineris laſſitudinem hinc indè humi reſederunt. Cumque inter ſe mutuò confabularentur, quidam ex ijs dixerunt: Non videntur nobis Barenſes vera dicere de S. Nicolai corpore, ob cuius merita & miracula eò acceſſimus cum infirmis noſtris, vt curarentur. Illis verò & hæc & alia deteriora falsò dicentibus, alij contradicebant hunc in modum: Non debetis vos his vti ſermonibus, neque nos dubitare conuenit, cùm tot hominum millia affirment id, quod vos negatis, & vndè vos dubitatis. Miramini, aut fertis indignè, quòd minimè vobis contigerit hoc quod optâſtis? Sed neque mirari debemus, neq; contra diuinam iraſci potentiam, ſi non accipiamus, quod merita noſtra nequaquàm promeruerunt. Huiuſcemodi atque alijs prolatis ſermonibus, ſubitò & puerulum ſanum, & infantulã, quæ nunquàm ſuos mouere greſſus poterat, ambulantem cõſpiciunt. Mox igitur diuinam collaudant operationem, & gratias agunt, quòd & beneficia optata conſecuti eſſent, & vndè ambigui fuerant, indè iam certiſſimi eſſe meruiſſent.

Temeraria quorũdam dubitatio.

Sanantur duo morbidi.

F. Laur. Surius Pio Lectori.

IN huius Tranſlationis libello nõ debet te, pie Lector, offendere, quòd cap. 15. Author dicit non diligere S. Nicolaum vanas cantiones laudeſque ſonoras, & honores vanitatis. Facilè enim aduertis ex ijs, quæ mox ſequuntur, eum illos duntaxàt reprehendere, qui ſola vocum modulatione, idque ſtudio vanitatis & inanis gloriæ, laudant Sanctos, nulla adhibita animi pietate & attentione: quod valdè vitandum eſt, cùm dicat Apoſtolus: Pſallam ſpiritu, pſallam & mente. Nos aliquot locis modicè ſtylum mutauimus, & quædam redundãtia contraximus.

HISTORIA DE OBITV VENERABILIS BEDÆ PRESBYTERI, AB EIVS QVODAM DISCIPVLO, *viro docto & pio, doctè & piè & fideliter conſcripta. Habetur in peruetuſto MS. codice.*

Maij 10.

Miſſę & orationes pro defunctis.

MVNVSCVLVM quod miſiſti, multùm libenter accepi, multúmque gratanter literas tuæ deuotæ eruditionis legi, in quibus quod maximè deſiderabam, Miſſas videlicet & orationes ſacroſanctas pro dilecto patre ac magiſtro Beda à vobis diligenter celebrari reperi. Vndè delectat magìs pro eius charitate, quàm fretus ingenio, paucis ſermonibus dicere, quo ordine migrârit à ſeculo, cùm etiam hoc te deſiderâſſe & popoſciſſe intellexi.

Grauatus equidem infirmitate, & maximè creberrimi anhelitûs, & tamen penè ſine dolore aliquo, ante diem autem reſurrectionis Dominicæ, id eſt, ferè duabus hebdomadibus, & ſic poſteà lætus & gaudens, gratiaſque agens omnipotenti Deo omni die & nocte, immò horis omnibus vſque ad diem aſſcenſionis Dominicæ, id eſt, VII. Idus Maij vitam ducebat, & nobis ſuis diſcipulis quotidiè lectiones dabat: & quicquid reliquum fuit diei, in pſalmorum cantu, prout potuit, ſe occupabat: totam verò noctem

lætus in orationibus & gratiarum actione Deo ducere ſtudebat, niſi tantùm modicus ſomnus impediret. Iterumque autem euigilans, ſtatìm conſueta ſcripturarum modulamina ruminabat, extenſiſque manibus, Deo gratias agere non eſt oblitus. Verè fateor, quia neminem vnquàm alium oculis meis vidi, nec auribus audiui tam diligenter gratias Deo viuo referre. O verè beatus vir. Canebat autẽ ſententiam ſancti Pauli Apoſtoli dicentis, Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis: & multa alia de ſancta ſcriptura, in quibus nos à ſomno animæ exurgere præcogitando vltimam horam admonebat. Et in noſtra quoquè lingua, vt erat doctus in noſtris carminibus, dicebat de terribili exitu animarum è corpore. Cantabat etiam antiphonas ob noſtram conſolationem & ſuam, quarum vna eſt: O rex gloriæ, Domine virtutum, qui triumphator hodiè ſuper omnes cælos aſſcendiſti, nè derelinquas nos orphanos, vſque, veritatis alleluia. Cùm veniſſet autem ad illud verbũ, Nè derelinquas nos orphanos, prorupit in lachrymas, & multùm flebat. Et poſt horam cœpit repetere quæ inchoauerat: & ſic tota die faciebat. Et nos quidem audientes hæc, luximus cum illo & fleuimus. Altera vice legimus, altera plorauimus, immò cum fletu legimus.

Hinc colligi poſſunt etiam ſuperioris vitæ eius exercitia.

Heb. 10.

In tali lætitia Quinquageſimales dies vſque ad diem præfatum deduximus, & ille multùm gauiſus eſt, & Deo gratias referebat, qui ſic meruiſſet infirmari: & ſæpè dicebat, Flagellat Deus omnem filiũ quem recipit: & ſententiam Ambroſij: Non ſic vixi inter vos, vt me pudeat viuere: ſed nec mori timeo, quia bonũ Dominum habemus. In iſtis autem diebus duo opuſcula memoriæ digna, exceptis lectionibus, quas quotidiè accepimus ab eo, & cantum pſalmorum, facere ſtuduit: Id eſt, A capite Euangelij ſancti Iohannis vſque ad eum locum, in quo dicitur, Sed hæc quid ſunt inter tantos? in noſtram linguam ad vtilitatem Eccleſiæ Dei conuertit: & de libris Iſidori Epiſcopi exceptiones quaſdam, dicens: Nolo vt pueri mei mendacium legant, & in hoc poſt obitum meum ſine fructu laborent. Cùm veniſſet autem tertia feria ante aſſcenſionem Domini, cœpit vehementiùs ægrotare in anhelitu, & modicus tumor in ſuis pedibus apparuit: totum tamen illum diem docebat, & hilariter dictabat; & nonnunquàm inter alia dixit: Diſcite cum feſtinatione, quia neſcio quandiù ſubſiſtam, & ſi poſt modicum tollat me factor meus. Nobis tamen videbatur, nè fortè exitum ſuum benè ſciret. Et ſic noctem in gratiarum actione peruigil duxit, & manè illuceſcente, id eſt, quarta feria præcepit diligenter ſcribi quæ cœperamus. Et hoc fecimus vſque ad tertiam horam. A tertia autem hora ambulauimus cum reliquijs Sanctorum, vt conſuetudo illius diei poſcebat: & vnus erat ex nobis cum illo, qui dixit illi: Adhuc capitulum vnum de libro, quem dictâſti, deeſt, & videtur mihi tibi difficile eſſe te plus interrogare. At ille inquit: Facile eſt: accipe tuum calamum & tempera, feſtinanterque ſcribe. & ille hoc fecit.

Prouer. 3.
Heb. 12.
Apoc. 3.

Iohan. 6.

Nota antiquiſſimum vſum circũferendi ſacras reliquias.

A Nona hora dixit mihi: Quædam pretioſa in mea capſella habeo, id eſt, piper, oraria & incenſa. Sed curre velociter, & adduc presbyteros noſtri monaſterij ad me, vt ego munuſcula, qualia mihi Deus donauit, illis diſtribuam. & hoc cum tremore feci: & præſentibus illis, locutus eſt ad eos, vnumquenque monens & obſecrans pro eo Miſſas & orationes diligenter facere. & illi, Libenter, reſponderunt. Lugebant autem & flebant omnes, maximè autem in verbo quod dixerat, quia æſtimaret quòd faciem eius ampliùs non multùm in hoc ſeculo eſſent viſuri. Gaudebant autem de eo, quòd dixit, Tempus eſt, ſi ſic factori meo videtur, vt ad eum modò abſolutus ex carne veniam, qui me quandò non eram ex nihilo formauit. Multum tempus vixi, beneque mihi pius iudex vitam meam præuidit. Tempus abſolutionis meæ propè eſt: etenim anima mea deſiderat regem meum Chriſtum in decore ſuo videre. Sic & alia multa vtilitatis cauſa ad ædificationem noſtram locutus, in lectica diem vltimum vſque ad veſperum duxit.

En petit vir ſanctus pro ſe defunctæ orari.

Et præfatus puer Vuilberth adhuc dixit: Magiſter dilecte, reſtat adhuc vna † non deſcripta. At iſte, Benè, inquit, conſummatum eſt: veritatem dixiſti. Accipe meum caput in manus tuas, quia multũ me delectat ſedere ex aduerſo loco ſancto meo, in quo orare ſolebam, vt & ego ſedens patrem meum inuocare poſſim. Et ſic in pauimento ſuæ caſulæ decantans, Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto &c. vltimùm è corpore exhalauit ſpiritum, atq; vt ſine dubio credẽdum eſt, quòd pro eo quia hîc ſemper deuotiſſimus in Dei laudibus laborauerat, ad gaudia deſideriorũ cæleſtiũ anima-

† Deeſt fortè, pagina, aut aliud.

Migrat à corpore.

anima eius ab angelis portaretur. Omnes autem, qui audire vel videre obitum Bedæ patris noſtri valebant, nunquàm ſe vidiſſe alium in tam magna deuotione atq; tranquillitate vitam ſuam finiſſe dicebant: quia ſicut audiſti, quouſquè anima eius in corpore fuit, Gloria patri, & alia quædam ad gloriã Dei cecinit, & expanſis manibus Deo gratias agere non ceſſabat. Scire autem debes, quia adhuc multa narrari & ſcribi poſſunt de eo, ſed nunc breuitatem ſermonis ineruditio meę linguæ facit. At tamen cogito, Deo adiuuante, ex tempore pleniùs de eo ſcribere, quæ oculis vidi, & auribus audiui.

EIVSDEM BEATI VIRI VITA, AVTHORE IOHANNE TRITTHEMIO ABBATE SPANHEMENSI, LIB. III. *De viris illuſtribus Ordinis S. Benedicti, cap.* 155.

Beda puer ſeptennis tradi ur monaſterio.

BEda monachus & preſbyter in monaſterio ſanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum in Anglia, vir doctus & ſanctus, per ſua ſtudia toto notus in orbe, multa ad vtilitatem Eccleſiæ compoſuit volumina, de quibus in ſecũdo libro iam fecimus mentionem. Hic in extremo natus orbis angulo, cùm eſſet puer ſeptem annorũ, ſub magiſterio Benedicti Abbatis in præfato monaſterio nutriendus à parentibus traditur: in quo mirabiliter proficiẽs, Anglorum doctor clariſſimus effulſit. Anno vitæ ſuæ 19. diaconus factus eſt, 30. preſbyter, ex quo tempore vſque ad vltimum vitæ ſuæ docere aut ſcribere non deſtitit, & ſicut ipſe per ſe fatetur, nihil illi dulcius erat, quàm diuinas legere ſedulò & exponere ſcripturas. Huius doctrina tanto pretio digna habita eſt, vt Sergius Papa ab vrbe Roma Ceolfrido Abbati eius ſcripſerit in Angliam, petens eum & exhortans, vt ſine omni contradictione famulum Dei Bedam ad limina deſtinaret Apoſtolorum, eò quòd eius præſentia in arduis cauſis fidei, Eccleſiæ Dei valdè vtilis eſſet & neceſſaria. Iam enim fama eius ſe longè lateque per orbem diſperſerat. Ità iam celebre erat nomẽ eius, vt in quæſtionibus enodandis indigeret eo ſublimitas Romana. Et tantis planè condigna laus ſtudijs, quippè qui ex eo tempore, quo legere potuit, à ſacra lectione & ſtudio minimè ceſſabat.

Quanti eũ fecerit Sergius Papa.

Semper mens deuota ſtudijs occupabatur ſalutaribus, quibus legit, ſcripſit vel docuit. Erat ei mos ex lectione vehementer accendi & compungi, ità vt ſæpè inter legendum & docendum lachrymas calidas effunderet. Vndè poſt lectionem vel ſtudium ad orationes ſanctas doctor deuotus ſe contulit, ſciens magìs Dei gratia quàm proprijs viribus ad ſcientiam perueniri ſcripturarum. O virum cunctis venerandum ſeculis, qui & mentis habitaculum orationibus, & Eccleſiam doctrinis illuſtrauit. Nullus vnquàm nõnum Bedam vidit otioſum. Vehementiſſimè amore ſtudij ſacri æſtuabat, ità vt ne ad momentum quidem potuerit eſſe otioſus. Cùm enim ad monaſterium puer intrâſſet, intantùm ſtudendo profecit, vt non ſolùm in ſacris ſcripturis, ſed etiam in ſecularibus literis vltra omnes Angliæ doctores periſſimus euaſerit. Scripſit de omnibus artibus, quas liberales vocant, tractatus plures atque pulcherrimos. In extremo mundi, vt ità dicam, poſitus Græcam linguã magna ex parte didicit, & nec Hebraicæ penitùs indulſit. Habuit multos egregios diſcipulos, quos ſuo ſtudio & exemplo ad amorem ſcripturarum inæſtimabili feruore prouocabat. Nec ſolùm ſtudijs, ſed quod ijs amplius eſt, religione & ſanctitate quos docuit fecit inſignes. Fuit autem vir per omnia magnificus, ſcientia & morum honeſtate venerabilis. Charitate ſiquidem refulſit geminata ſublimis, deuotione præcipuus, caſtimonia vitæ glorioſus.

Optimus ſtudendi modus.

Multos habuit inſignes diſcipulos.

Erat autem decentis ſtaturæ, inceſſu grauis, voce ſublimis, ore facundus, vultu decorus, & quædam mixta iucunditati ſeueritas. Vndè bonis & deuotis erat affabilis, ſuperbis autem & negligentioribus terribilis. Se ità manſuetum & humilem cunctis exhibuit, vt in toto monaſterio vix haberet æqualem. Quicquid autem ſtudendo & meditando de ſcripturis potuit appræhendere, ſine inuidia communicabat ijs, quos idoneos viderat, & in amore ſcientiæ ſalutaris flagrantes. De tota Anglia viri confluebant ad eum, cupientes ſub eius magiſterio & morum & ſcientiæ ſcripturarum incrementa ſuſcipere. Nam eius conuerſatio, intuẽtibus norma totius religionis erat & honeſti. Et quid multis nitar ſermonibus? talis ac tantus erat

Eius humilitas & manſuetudo.

erat vir iſte ſacratus, vt omnis laus eius virtutibus ſit prorſùs inferior. O vtinàm tale iam ſtudium amarent monachi: quàm felix eſſet ſtatus religionis. Amator verę ſcientiæ erat is, de quo loquimur: qui non bathologiam, ſed virtutem in ſtudio quærebat. Nam incurioſi fuit, ſed dulcis eloquij.

Tandèm poſt multos labores, quos ſcribendo & docendo impenderat, animo toto ſuſpirans ad patriam, debilitatem incidit, continuiſque ſeptem hebdomadibus ante mortem, ſtomachi indignatione cibos nauſeantis laborans, & anguſto ſpiritu halitum producens, ſtudium tamen literarum nequaquàm obmiſit, ſed totis ijs diebus (pręter debitum Pſalmodiæ penſum) illi intendebat, Euangeliumque Iohannis ijs diebus Anglica lingua interpretatus eſt. Diſcipulis autem diſcendi amorem ingerens, dicebat: Diſcite filioli, quamdiù vobiſcum ſum. Feria autem tertia ante aſſcenſionem Domini modicus tumor in pedibus apparuit: tunc accita congregatione, communicatus & inunctus eſt, oſculoquè cunctis libato, futuram ſuî memoriam à ſingulis implorauit. Nonnullis etiam ob familiarem amicitiam xeniola, quæ in ſecretis habebat, largitus eſt. Die aſſcenſionis Domini contra oratorium, quo orare conſueuerat, ſubiecto cilicio decumbens, illibato ſenſu & hilari vultu dicebat: O rex gloriæ Domine virtutum, & cætera vſque in finem antiphonæ. Qua finita ſpiritum efflauit. Mox tam ſuauiſſimus odor ſubſecutus eſt, vt omnes qui aderant, in paradiſo ſe eſſe putarent. Huius Epitaphium eſt tale:

Laborat è ſtomacho & pectore.

Sacramẽtis ſe munit.

Abit in cælum.

> Preſbyter hîc Beda requieſcit carne ſepultus.
> Dona Chriſte animam in cælis gaudere peræuum,
> Daque ſophiæ illum debriari fonte, cui iam
> Suſpirauit ouans intento ſemper amore.

Fuit primò ſepultus in cœnobio ſuo, ac poſteà cum ſancto Cuthberto in Dunelim tranſlatus dicitur. Obijt anno Domini 733. ætatis verò ſuæ 72. ſub Leone Imperatore. cuius natale 7. Calendas Iunij colitur.

VITA S. IOB PER D. ISIDORVM EPISCOPVM HISPALENSEM SCRIPTA. HABETVR *in libro eius de patribus veteris teſtamenti.*

IOB filius Zare de Boſra, Rex Idumæorum quartus poſt Eſau, ſucceſſor Bale filij Beor, homo gentilis, fidelis, ſtabilis, humilitate ſummus, hoſpitalitate præcipuus, in diſciplina manſuetus, in eleemoſynis largus, diues in cenſu, exemplum factus egenis, locuples in liberis.

10. Maij.

S. Iob quartus Idumæorum Rex.

Quibus repentè orbatus, tentationi traditur, ſed contra tentationem fide religionis armatus, fit glorioſus in certamine, æquanimis in dolore: damna rerum pertulit, funera pignorum doluit, corporiſque vulnera patienter excepit, & inter ſupplicia ſemper Deum glorificauit, mala ſua ſapienter ſuſtinuit, coniugis verba & amicorum ratione ſuperauit. Pro tanta virtute ſapientiæ, duplici in fine ſubleuatur remuneratione, & poſt rerum caſum multiplici claritate donorũ. Nam poſt noctis triſtitiam diem genuit. Poſt fœtorem vlcerum caſſiæ odore fragrauit: ſed & poſt abiectionem eorum inunctionem Regni promeruit, & ſtibium in acceptum laudis aſſumpſit. Vixit autem poſt plagam centum ſepuaginta & octo annis, & mortuus eſt, atque ſepultus in regione ſua. Hunc verò Hebræi aſſerunt non fuiſſe de genere Eſau, ſed de Nachor fratris Abrahæ deſcendiſſe ſtirpe, & fuiſſe cum temporibus Patriarcharum. Nachor enim genuit Hus, de cuius ſtirpe Iob creditur generatus, ſecundùm quod in exordio voluminis eius notatur, inquiens: Vir erat in terra Hus, nomine Iob.

Patientia eius in aduerſis.

Obitus eius

VITA SANCTI IOB, PER D. ZENONEM EPISCOPVM VERONENSEM SCRIPTA. EST *ſermo 16. libri ſecundi Sermonum eius.*

SAcræ hiſtoriæ, fratres dilectiſſimi, ad hoc nobis eſt tradita legenda narratio, vt maiorum, ſi fieri poteſt, ſaltem aliqua ex parte mores imitemur, ſi non poſſumus imitari virtutes. Tanta enim probitate vixerunt, vt pars felicitatis ſit nôſſe quid fecerint.

S. Iob egregiæ virtutes

Igitur Iob vir fuit iuſtus & verax, ab vniuerſis concupiſcentijs huius mundi ſegregatus: conuerſatione limpidus, mente limpidior, vſqueadeò circunſpectus atque irrepræhenſibilis, vt Dei ſit teſtimonio collaudatus. Vndè non immeritò beatus beata vita fruebatur. Nanque erat illi ſplendidiſſima domus, diues cenſus, diues quoquè numerus liberorum, & quod eſt parentibus gratum vtriuſque ſexûs, & inuicèm ſe amantium: quorum pro numero Deo diuturnas hoſtias offerebat. Tanto autem puritatis & fidei erat muro munitus, vt non auderet eum attentare diabolus, niſi à Deo iuſſus.

Eccè in lege naturę ſacrificiû. Quarè ergò lex gratię nullũ habebit ſacrificium?

Iam hîc conſiderate, fratres, quemadmodùm ſæuierit incitatus, qui ferri non poteſt blandus. Igitur famigerabile committitur prælium, illinc diabolus horrendùm totis intonans armis, miniſtriſque inſupèr ſuis in auxilium cõcitatis, terribili increpans tuba prædonum, quæ corda face furiali ſuccenſa, impetibus crebris paſſim totas hominis Dei facultates inuadit. Subitò rapina, igne, ferroque vniuerſa vno momento diſperdit. Hinc Iob alta fidei radice robuſtus, tot nuncijs lugubribus tunditur, nec mouetur, ſed tantùm benedicit Deum, facultateſque ſuas contemnendo cuſtodit.

Iob in aduerſis Deo benedicit.

At vbi diabolus aggreſſuris tantis nihil ſe profeciſſe cognoſcit, omnem impietatis ſuæ rabiem in filios eius effundit. Nam cùm ſolito more vnanimes vnà epularentur in domo, ſubitò concuſſis toto nixu quatuor angulis eius, in confuſam molem parietibus tectiſque labentibus, illam ſanctiſſimam fratrum cohortem ſepelit antequàm iugulet. Taleque eſt commentus impietatis excidium, vt in illa vnius funeris turba, paternus dolor non ſufficeret orbitati. Cùm neſcit quem primum plangat, quem priorem inueniat, cui primùm iuſtitiam crudi funeris ſoluat. Quo nuncio accepto, Dei ſeruus ſcidit veſtimenta ſua, non vt Deo inuidiam faceret, ſed vt expeditiùs cum hoſte pugnaret. Contempſit deniquè in perditis facultatibus diuitem, diſſimulauit in amiſſis liberis patrem, in pœna ſui corporis iuſtum. Nanque ſummo capitis à vertice vſque ad imos vngues pedum, plaga inimici percuſſus, populoſis vlceribus non diſtinctum, ſed totus vnum vulnus eſt factus.

Filij eius à dęmone occiduntur.

Percutitur peſſimo vlcere.

Veruntamen in his omnibus nihil aduersùs Deum improbè loquitur. Non vxori illicita ſuadenti ſuccumbit. Non amicis inſultantibus cedit, ſed victor crudelitatis, & impietatis, in ſterquilinio fœtido ſcaturiente vermibus ſedet, quaſi nihil paſſus, ſed ſolo Dei timore contentus. O felix vir, qui mira patientia Deum promeruit, diabolum vicit, ſanitatem recepit, facultates liberoſque ſuos non perdidit ſed mutauit. Iob, quantum intelligi datur, fratres chariſſimi, Chriſti imaginem præferebat. Deniquè comparatio inducat veritatem.

Chriſti imaginem præfert.

Iob iuſtus dictus à Deo eſt: ipſe iuſtitia, de cuius fonte omnes qui beati ſunt guſtant. Eccè enim de ipſo dictum eſt: Orietur vobis ſol iuſtitiæ. Iob verax eſt appellatus. Adeſt vera veritas Dominus, qui ait in Euangelio: Ego ſum via & veritas. Iob diues fuit. Et quid ditius Domino, cuius ſunt omnes diuites ſerui, cuius eſt orbis totus, omniſque natura, beatiſſimo Dauid dicente: Domini eſt terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitant in eo. Iob diabolus ter tentauit. Similiter Euangeliſta perhibente, & Dominum ter eſt tentare conatus. Iob facultates quas habuit, amiſit: & Dominus cæleſtia ſua bona, amore noſtro neglexit: pauperemque ſe fecit, vt nos diuites faceret. Iob filios furens diabolus interemit: & Domini filios prophetas inſanus populus phariſæus occidit. Iob vlceribus maculatus eſt: & Dominus ſumendo carnem, totius humani generis peccatorum eſt ſordibus obſoletatus.

Malach. 4.
Iohan. 14.
Pſal. 23.
Matth. 4.

Iob vxor ſua hortatur, vt peccet: & Dominum, vt corruptelam ſeniorum ſequatur,

tur,ſynagoga compellit.Iob amici ſui inſultâſſe perhibentur:& Domino ſui ſacerdotes, ſui inſultauere cultores. Iob in ſterquilinio pleno vermibus ſedet: Dominus quoquè in verò ſterquilinio, id eſt, in huius mundi cœno verſatus eſt, inter ebullientes diuerſis ſceleribus ac libidinibus homines qui veri ſunt vermes. Iob & ſanitatem recepit & facultatem: & Dominus reſurgens non ſanitatem tantùm, ſed immortalitatem in ſe credentibus præſtitit, dominiumque totius naturæ recuperauit, ſicut eſt ipſe teſtatus dicens: Omnia mihi tradita ſunt à patre meo. Iob Matth.11. vicarios filios genuit: Dominus quoquè poſt prophetas filios, ſanctos apoſtolos procreauit. Iob beatus quieuit in pace: Dominus autem manet benedictus in æternum ante ſecula, & à ſeculis, & in cuncta ſecula ſeculorum, Amen.

ITEM DE SANCTO IOB, PER DIVVM AMBROSIVM *Epiſcopum Mediolanenſem. Ex libro primo Officiorum eius, Cap.39.*

QVid ſancto Iob, vel in virtute defuit, vel in vitio obrepſit?. Quomodò Sancti Iob laborem ægritudinis, frigoris, famis, pertulit? Quomodò deſpexit ſalu- encomium. tis periculum? Nunquid rapinis diuitiæ coaceruatæ, de quibus tanta inopibus affluebant? Nunquid auaritia, cenſus, aut voluptatis ſtudia, cupiditatesque excitauit? Nunquid trium Regum iniurioſa contentio, vel ſeruorum contumelia in iram excuſſit? Nunquid gloria ſicut leuem extulit, qui imprecabatur grauia ſibi, ſi vnquàm vel non volũtariam celauiſſet culpam, vel reueritus eſſet multitudinem plebis, quo minùs annunciaret eam in conſpectu omnium? Neque enim cõſentaneæ ſunt vitijs virtutes, ſed ſibi conſtant. Quis igitur tam fortis, quàm ſanctus Iob? Cui ſecundus adiudicari poteſt, qui parem vix reperit?

VITA SANCTORVM HILARI ET OLYBRII CONFESSORVM RAVENNATVM, VT HABETVR *tertio libro hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei hiſtoriographi doctiſſimi.*

PRAESIDENTE Symmacho Romanæ, Aureliano 15. Maij. verò Rauẽnati Eccleſiæ, Olybrius quidam Rauennas, vir nobiliſſimus, maximaque cùm authoritate, tum potentia, non abſq; opinione ſanctitatis, monachus Beatus Olybrius fit monachus. factus, in Galigatenſi cœnobio vigebat. Cùm enim per hos dies adoleſcens Etruſcus Hilarus nomine diligentiùs Deo operam & ſtudium nauaturus, paſſibus mille iuxta vicum Galigatam Rauennatis diœceſis, in præcelſo atque edito monte, ſub quo Vitis amnis defluit, ab incolis, vt aliqui arbitrantur, Bidens appellatus, ſeſe conſtituiſſet, iamque adoleſcentis fama ſumma celebritate ab omnibus audiretur, Olybriusque Rauennas patritius cacodæmone arreptus miſerè affligeretur, & omnia incaſsùm remedia expertus fuiſſet: repentè dæmon vi diuina impulſus, exclamare, Ex hoc loco donèc non adduceretur ad puerum Dei Hilarum, ſe indè nunquàm diceſſurum. perpende, Vxore omnique familia tum deflente, interrogatus dæmon, quiſnam is eſſet ado- quantę fuerit apud Deleſcens, atque vbi commoraretur, manere illum in monte ac ſolitudine reſpon- um ſanctidit, cumque montem ad Bidentis amnis ripam eſſe, vbì ſibi ædificâſſet Hilarus tem- tatis beatus plum, & ibidèm die noctuque in Dei laudibus & contemplatione rerum diuina- Hilarus. rum vitam ageret: duos & viginti annos eſſe natum, breui ſtatura, modica barba, pilis tunc primùm prodeuntibus, aſſidueque cælitibus comitibus vti. Quibus acceptis omnis familia cum Olybrio ad Hilarũ profecta, vbì à loco, in quo tum fortè Hilarus Deum orabat, quantum iactus lapidis eſt, procùl fuiſſet peruentum, gemẽs dæmon, magnoque concuſſus timore, curſu rapidiſſimo ad Hilarum properauit: à quo indè tãdèm pulſus eſt. Olybrius immortalibus Deo primùm, deindè Hilaro Eijcit dęmogratijs, vnà cum coniuge ac omni familia actis, petere, vtì vitæ piæ traducendæ re- nem ab obgulam normamq; ſibi præſcriberet: quod Hilarus cernens, & præ gaudio lachry- ſeſſo. mans, poſtquàm legem Chriſti Dei edoctus omnes illos, per dies aliquot, fuit, à ſa-

cerdote, illac fortè tranſeunte, qui Arretio Rauennam pergebat, iuſſit Olybrium eiuſque familiam, hominum circiter nonaginta, id flagitantes, ſacra baptiſmatis vnda expiari, quemadmodùm ex vita Hilari, à Paulo eius diſcipulo ſcripta, cognoſci poteſt.

Multos conuertit ad Christum.

Tertio pòſt die Euſtaſia, Olybrij vxor, ex hominum vita migrauit. Olybrius vnà cum Iunio & Eunomio filijs, ſumpto cucullo, monachus ibidèm factus, prædia ſua omnia illi cœnobio dono tradidit: vndè non modò omnibus monachis, qui iam ad Hilarum multi conuenerant, abundè victus ſuppeditabatur, ſed multum etiam pecuniæ erogabatur viduis, pupillis, atque alijs egentibus. Verùm tãta ſolitudinis, ab Hilaro atq; Olybrio plurimùm expetitę, quies, ab Theoderico Rege perturbata eſt, qui ad eas radices Apennini, vndè, vt aliqui putant, Rauennam aquam adduxeràt, iuxta Bidentem amnem, ædes ſibi magnificas, quò ſecedere interdùm ſolebat, conſtruxit. Cœpit enim frequentari Hilari cœnobium: ex quo tamen Hilarus id fructûs collegit, quòd familiares Regis aliquot, viros nobiles, Chriſti ab ſe legem ac præcepta edoctos, monachos fecit, in diesque faciebat, cùm vir impius quidem Theoderico nunciat, præcepta regia Hilarum cõtemnere, multos ex familiaribus abalienare, ad ſeque adducere: & aliquorum ſuſpicionem eſſe, per eum modum collecta egregiorum ac præclarè audacium ſatis magna manu, pleroſque ex ipſis repentino facto impetu, Regni illius tranquillitatem ac pacem perturbaturos.

Itèm multi ad eius cœnobiũ confluunt, monachi futuri.

Falsò accuſatur apud Regem.

Rex vehementer his cõmotus, centuriones quatuor cum ſuis militibus mittit, qui Hilarum capiant, ad ſeque pertrahant. Verùm milites ad prædiolum cœnobio propinquum cùm veniſſent, in vallemque deſcenderent, Hilarianam familiã prædaturi, Hilaro Deum rogante pro ſuorũ incolumitate, aliam viam ingreſſi, biduò, quò tenderent, incerti, per eos montes vagati ſunt. Quamobrèm percitus ira maiore, conſcenſo equo Theodericus ad virũ Dei adit: cæterùm ad monaſterij ſepta cùm perueniſſet, equus ſubſiſtens, nullo vnquàm potuit calcarium, aut verberum impetu propelli. Intellexit Theodericus vi diuina id fieri, eſſeque virum illum ſanctiſſimum, & falſa ſibi relata fuiſſe. Miſit itaque ex ſuis ſenatoribus duos, qui ſuppliciter virum ſanctũ rogarent, ad Regem vt accederet. quod quidem fecit Hilarus libenter, cumque Rex benignè complexus, ſecum in Hilariano antro comedit, ab eoque die tanta veneratione hominem eſt proſecutus, vt multis cœnobium prædijs ditauerit. Vbi Hilarus, cùm Olybrium Rauennatem in cælum præmiſiſſet, vita ſanctè acta, multiſque miraculis editis clariſſimus, annos natus octuagintaduos, tertio Idus Maij, manè, in cælum ipſe quoquè diſceſſit: ibidemque eius corpus ſanctum à monachis ſuis ad ſepulturã datum eſt: teſte, vti ſuprà memoraui- mus, Paulo, ex ipſis monachis vno, qui eius vitam, vndè hęc excerpſimus, deſcrpſit.

Egregiũ ſanè miraculũ.

Multa veneratione eũ colit Theodericus Rex.

Sãctè obit.

HISTORIA PONTII MARTYRIS, EX QVODAM MS. CODICE A F. LAVR. SVRIO, MVTATA *phraſi, deſcripta. Adſtipulantur antiquiſſima Martyrologia.*

14. Maij.

S. Pontij parentes.

BEATVS Pontius patrem habuit vrbis Romanæ Senatorem, Marcum nomine, matrem Iuliam. Ea prægnans cùm templa falſorum deorũ munera oblatura vnà cum marito ſuo obiret, ad templũ Iouis peruenit. Illud ipſa ingrediente, fortè ſtabat ſacerdos velato capite infula ornatus ad aras. Is à dæmone arreptus, velamen capitis & infulam appræhendit, eaque planè diſcerpſit, eiulanſque mirum in modum, templum clamoribus impleuit, ità dicens: Hæc mulier filium habet in vtero, qui grande hoc fanum funditùs euertet, & deos illius comminuet. Quas voces cùm identidèm repeteret, Marcus & Iulia in vicinas ædes aufugerunt, correptoque ſaxo Iulia ventrẽ & latera ſua tundebat, Vtinàm, inquiens, non concepiſſem eum, qui hoc magnum delubrum & eius numina euertet. Satius profectò fuerit me cum illo pariter interire.

Pòſt vbi aduenit pariendi tempus, infantem formoſum enixa eſt, nulla macula adſperſum, exiſtimantibus alijs abortum edituram matrem propter vim illatam

crebris ictibus corpori eius. Et illa quidem volebat etiam natum puerum perdere, ſed pater noluit permittere. aiebat enim: Non afferas manum infanti. Si vult Iupiter, vlciſcatur hoſtem ſuum. atque ità conſeruatus eſt paruulus, quem Pontium appellârunt: nolebant autem illum vnquàm in templa idolorum introducere. Poſtquàm creuit, doctiſſimis præceptoribus adhibitus, diuerſarum artium & philoſophiæ ſtudijs imbutus eſt, tenaci memoriæ omnia commendans. Cùm autem aliquandò manè ſurgens iret ad præceptorem ſuum, audiuit Chriſtianos, quibus Pontianus Romanus Pontifex prę erat, pſallentes & dicentes: Deus autem noſter in cælo, omnia quæcunque voluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum &c. Id ille audiens, diuinitùs cõpunctus, ſuſpirans fleuit, ſublatiſque ad cælum manibus, Deus, inquit, cuius laudes iſti concelebrant, fac me quæſo ad tuî notitiam peruenire: moxque fores pulſare cœpit. Ait autem ſanctus Pontifex, ſpiritu ſancto ei reuelante, quis eſſet: Ite, & foribus reſeratis, ſinite huc intrare paruulum, talium enim eſt regnum cælorum. Ingreſſus eſt igitur puer poſthabitis magiſtris ſuis, cum adoleſcentulo Valerio, condiſcipulo ſuo: ſciſcitatusq; de carmine quod audierat, vbi comperit quid eſſet, à Pontiano Pontifice cum Valerio de fide inſtructus eſt. Indè læti illi abſcedunt, & quotidiè ad hominem Dei reuertuntur, verba ſalutis audituri.

Mater eum natum vult interficere, ſed pater prohibet.

Pſal. 113.

Matth. 19.

A Pontiano Põtifice de fide inſtituitur.

Interrogabat autem reuertẽtem illum parens Marcus, quidnam è ſuis pręceptoribus didiciſſet: reſpondebat puer: Nunquàm tam benè inſtitutus fui à magiſtris meis, quàm hoc biduo. Tandèm eò progreſſus eſt, vt parenti ſuo demonſtraret, dæmonũ idola nihil eſſe. Introducto deindè ad illum Pontiano Pontifice, ad Chriſti religionem eum traduxit, idque adeò, vt ipſe vnà cum illis confringeret omnia ſimulacra ſua, vt cum filio totaque domo baptizaretur. Eo poſteà defuncto, filius Pontius à militibus in palatium perductus eſt, & licèt inuitus atque calcitrans, in patris ſui locum ſubſtitutus eſt. Tanta autẽ ei diuinitùs gratia collata eſt, vt omnibus in palatio peculiariter charus haberetur. Per id tempus felici obitu Pontianus Pontifex deceſſit è vita, eique Anterus ſucceſſit, qui vno tantùm menſe Eccleſię Dei præfuit. Ei ſubrogatus Fabianus, beatum Pontium haud ſecùs atquè ſuum filium dilexit. Ille verò iam perfectus, omnes facultates ſuas per manus S. Fabiani in pauperes erogauit.

Pater eius côuertitur.

Sic ſentit & Onuphrius, tametsi aliter habet Platina de Antero.

Erat autẽ etiam familiariter notus & amicus duobus Philippis Imperatoribus. Ij verò anno conditæ Vrbis milleſimo dixerunt ei: Eamus, & propitios nobis efficiamus deos magnos, qui nos in hunc Romanæ vrbis annum milleſimum perduxerunt. Pontius autem multis modis ſubterfugere nitebatur, ſed illi vt amicum cogebant eum facere ſacrificium. Tum ille cernens ſibi oblatam à Domino occaſionem, O pijſſimi, inquit, Imperatores, cùm à Deo collatum ſit vobis auguſtum in homines imperium, cur non eum potiùs adoratis, à quo tanto aucti eſtis beneficio? Philippus Imperator reſpondit: Ego verò ea cauſa magno deo Ioui ſacrificare cupio, quòd ab illo hæc mihi collata ſit poteſtas. At Pontius ſubridens, Nè erres, inquit, Imperator. Eſt Deus prępotens in cælis, qui omnia condidit verbo ſuo, & ſpiritùs ſui gratia animauit. Quid plura? Imperatores his & alijs eius ſermonibus permoti crediderunt, & à S. Fabiano Papa baptizati ſunt. Porrò Fabianus & Pontius magni fani Iouis idola confregerũt, & ipſum templum funditùs ſubruerunt: multique de populo conuerſi ad Dominum, vndis ſalutaribus expiati ſunt.

Duo Philippi Imperat. credunt in Chriſtum.

Poſteà autem Valeriano & Gallieno imperantibus, & Chriſtianos perſequentibus, beatus Pontius ab Italia egreſſus, ad Cimelam vrbem ſe contulit. At Claudius præſes pro tribunali ſedens, iuſſit eum coram ſe adduci, dixitque ei: Túne es ille Pontius, qui Romanam vrbem neſcio qua excitata ſeditione turbâſti, atque etiam piorum principum animos abalienâſti? Reſpondit S. Pontius: Ego verò neque turbaui quenquam, neque ſubuerti, ſed à malorum dæmonum cultu & errore ad Deum verum conuerti. Cumque non poſſet ad ſacrificandum induci, Præſes iuſſit omnium tormentorum inſtrumenta produci, primoque eum in eculeo diſtendi, vt per omnia membra pœnæ diffunderentur, Videbimus, inquiens, num Deus eius ſit eum erepturus ex manibus meis. At beatus Pontius ait: Tametsi tu putas imbecillum eſſe Deum meum, mihi tamen planè perſuaſum habeo, pœnas tuas in eius nomine mihi nullum prorsùs dolorem irrogaturas. Cùm ergò in eculeo tenderetur, & miniſtri cochleam impoſitis vectibus promouerent, cum magno fragore

S. Pontius in eculeo ſuſpenditur.

ruptus eſt eculeus, adeoque in puluerem redactus, vt nuſquàm appareret: quique præſentes aderant, repentino fulgore exanimes reddebantur.

Tum verò Pontius hilaris & nihil territus, ait ad Præſidem: Vel nunc tandèm

2.Pet.2. diſce incredule, poſſe Deum noſtrum pios de tentatione eripere: vos aũt iniquos & impios in die iudicij æternis ignibus cruciandos deſtinare. Iuſſit autem Præſes apparari amphitheatrum, & beatũ Pontium in arena deponi. Vbi tum ex conſilio

Vrſi in eum immiſſi, nihil ei nocēt. Anabij aſſeſſoris eius duo venatores cum taureis vrſos in eum incitârunt: ſed illi è caueis egreſſi, ipſos venatores miſerè diſcerpſerunt, ità vt humana forma penitùs deſtituti viderentur. Porrò ad S. Pontium venientes vrſi, non fuêre auſi propiùs accedere, ſed blandientes & applaudentes ei, nullam prorsùs moleſtiam aut læſionem attulerunt. Id conſpicatus populus, ſublatis in cælum clamoribus dicebat: Vnus eſt Deus Chriſtianorum, quem Pōtius colit. Iјs vocibus efferatus Præſes, præcepit Chriſti martyrem, in eius manus & pedes iniectis catenis, in media arena ſtatui, magnamque lignorum ſtruem & omne genus fomitis circum illum comportari & incendi.

Nihil læditur à flāmis. Factum eſt ità, & eccè flamma lambens materiam omnem atque fomitem, nihil eius relinquit non combuſtum & abſumptum, at ſancti martyris ne fimbriam quidem veſtimenti lædit. Pudefactus ea re Pręſes, hortatur martyrem, vt Apollini ſacrificet. Ille verò reſpondit: Ego corpus meum ſacrifico Deo meo, qui me ab idolis veſtris hactenùs incontaminatum conſeruauit. Vobis autem & principibus veſtris breuì aderit vltio cæleſtis, qui iniuſtè ſeruos Chriſti perſequimini.

Capite plectitur. Cernens Præſes eius conſtantiam, iuſſit eum in ſaxo, quod riuulo imminebat, decollari, corpuſque eius deorsùm proijci. Non multò pòſt completus eſt martyris ſermo propheticus. Valerianus enim Imperator à Sapore Perſarũ rege captus, ludibrio eſt habitus cunctis diebus vitæ ſuæ, ità vt quotieſcunquè rex Sapor equum conſcendere vellet, in eius curuatum dorsùm & ceruicem poſito pede, pro ſcabello eo vteretur: Gallienus verò apud Mediolanum à militibus ſuis compræhenſus & gladijs confoſſus eſt. Porrò Claudius Præſes & Anabius aſſeſſor eius eadem hora, qua capite cæſus eſt S. Pontius, arrepti à dæmonibus præfocati ſunt. Claudius linguam ſuam morſibus particulatim diſcerpſit: Anabij oculi è ſuis ſedibus præ nimio dolore extruſi, pellibus tenuiſſimis per ora pendebant: deniquè momento temporis ambo animas expirârunt.

VITA S. VBALDI, EPISCOPI EVGVBINI ET CONFESSORIS, EX DVOBVS EXEMPLARIBVS MS. ALtero impreſſo, quòd in vtroque nonnulla deeſſent, quæ in altero habebantur, mutato ſtylo per F. Laur. Surium deſcripta. *Videntur autem hæc deſumpta à Stephano Cremonenſi, qui huius ſancti viri vitam conſcripſit, quam necdùm potuimus obtinere.*

Maij 16. Cap. 1.

BEATVS Vbaldus Eugubij natus, nobilis quidem fuit genere, ſed nobilior vitæ & morũ integritate. Cùm etiamnũ infantulus eſſet & in cunis vagiret, patre orbatus eſt: ac deindè à patruo ſuo Vbaldo, cuius nomen acceperat, viro religioſo, diſciplina ordinis eccleſiaſtici imbuendus traditus eſt Priori eccleſiæ ſanctorũ Mariani &

S. Vbaldus puer diſcit literas. Iacobi martyrum, quam alius maiorem vocat: vbi literarum ſtudijs applicatus, diuinas ſcripturas didicit. Accedente indè maiori ætate & maturiori iudicio, vt vidit eius loci fratres parùm conuenienter viuere regulæ & inſtituto ſuo, ad eccleſiã S. Secundi ſe contulit, atque illic

Videtur hic locus mendoſus. aliquandiù honeſtiſſimè verſatus eſt. Videns autem beatæ memoriæ Iohannes * Grammaticus, Eugubinæ ciuitatis * Epiſcopus adoleſcētis religioſam & benè moratam conuerſationem, ad ſuam eccleſiam cum conatus eſt reuocare, paternaque beneuolentia eius vitæ grauitati congratulans, crebrò illum apud ſe detinuit.

Cap. 2. Porrò quidam ex cognatis adoleſcentis, carnali permotus affectu, aliquandò ſecretò cum illo colloquens, cœpit eum ad contrahendum matrimonium inuitare, Proh dolor, inquiens, parentum tuorum facultates cōſanguinei tui ſibi vſurpant,

tu verò

tu verò nihil indè capis emolumenti. Igitur animum adijcias ad ducendam vxorem, quæ nobilitati tuæ impar non ſit, atque ità poteris recuperare hæreditatem tuam. At vir Dei Vbaldus huic conſultori reſpondit: Abſit, vt ego ſemèl Deo dicatæ virginitatis meæ iacturam faciam, & carnis integritatem atque munditiam libidine victus proſtituam. Quòd verò ad bona hæreditaria attinet, portio mea Dominus eſt in terra viuentium, & pars hæreditatis meæ eſt Deus meus. Poſtquàm autem exceſſit adoleſcentiæ annos, & morum grauitas mirè eum omnibus commendauit, in ea, quam diximus, eccleſia beatorum martyrum Mariani & Iacobi Prior creatus eſt, omnibus ſua vota in eum ſtudioſè conferentibus. Etſi autem ea functio per ſe honorifica ſatis & honorata eſſet, at tamen loci eius clerici moribus erant deprauatis. Nulla enim apud eos viſebatur ordinis & inſtituti Canonici obſeruantia, ſed religio omnis prorsùs in obliuionem abijſſe cernebatur. Non vult ducere vxorem poſt dicatam Deo virginitatem.

Annua mercede conductus erat, qui horis diuino officio perſoluēdo deputatis campanas pulſaret. Clerici verò in ſuis manebāt ædibus proprijs, comeſſationibus & ſomno dediti, ità vt tota eccleſiaſtici cultûs obſeruantia in ſolo ferè campanarum ſtrepitu relicta videretur. In clauſtrum patebat aditus omnibus tum viris, tum fœminis, neque porta eius vnquàm claudebatur. Habebant ſinguli ſuas concubinas, & cōtempta ordinis eccleſiaſtici diſciplina, turpiſſimæ libidini vacabant. Quid hîc, quæſo, faceret vir pius? cuius ille vel conſilium vel auxilium imploraret? Videbat eccleſię ſuę cymbam adeò diſſipatam & confractam, ſęuiſſimisq́ue procellis miſerè quaſſatam vndiquè. Diſcruciabatur Deo deuotus animus, illis tempeſtatibus ſe videns implicatum, vt qui inter homines peruerſos degens, frater eſſet draconum, & ſocius ſtruthionum. Sed omnipotens Deus, qui euangelizantibus verbum ſuum dat virtutem multam, Vbaldo ſuo euidenter impertijt opem ſuam. Primò enim ex omnibus clericis illis, diuino fretus adiutorio, tres ſibi adiunxit, quos comiter & benignè adhortando eò perduxit, vt ad præſcriptionem Canonis cum ipſo viuerent, eique arctiùs adhærerent. Cum illis quoàd potuit ità ſe geſſit, vt iubebat Regula, in clauſtro, in menſa, in dormitorio. Cap. 3. Diſſoluta vita quondam eius Clero. Pſal. 67.

Poſteà verò profectus eſt ad cœnobium beatæ Mariæ Portuenſe, vbi obſeruabatur honeſtè ſatis Apoſtolicæ inſtitutionis Canon vel Regula, & totius ſanctitatis ſplendor in omnibus refulgebat. Atque illic tribus menſibus verſatus eſt, fratrum illorum diſciplinæ ſe ſubijciens & accommodans, vt veritatis diſcipulus effectus, abſque errore poſteà doceret alios, quod ipſe priùs viſu & auditu didiciſſet. Indè autem diſcedens, canonici inſtituti Regulam ſecum attulit, eamq; fratribus omnibus proponens, Deo benè fauente id conſecutus eſt, vt cùm eam iuſſiſſet ab omnibus obſeruari, ab eo tempore cuncti ſic ſe gererent, vt illa mandabat, eique ſe religioſè conformarent. Accidit tum res luctuoſa ſanè, Eugubina ciuitate maxima ſui parte conflagrante, & tremendo Dei iudicio, etiam ipſo beati viri cœnobio funditùs pereunte. Cuius rei dolore non mediocriter preſſus, ad Priorem eremi fontis auellanæ Petrum Ciriminenſem abijt, cuius tum mira vitæ ſanctitas & virtutum fama paſsìm celebris habebatur. Indicauit autem ei, quòd & Prioratu ſe abdicare, & locum mutare conſtituiſſet. Sed ille blanditer eum obiurgans, & prudenter admodùm exhortans, docuit pios tanquàm aurum in fornace probari tentationibus, nec coronatum iri, niſi qui legitimè certauerit, prorſusq; graui culpa ipſum ſe obſtricturum, ſi curæ ſuæ commiſſos fratres illo tam triſti rerum ſtatu derelinqueret. Credidit ergò homo Dei Vbaldus tanti viri ſermonibus, ocyusq́ue non ſine multa animi alacritate rediens, & combuſtam eccleſiam diuinitùs adiutus cœpit inſtaurare, & rerum amiſſarum damna vicinis incitantibus egregiè reparare: idq; adeò, vt intra breue tempus illam eccleſiam non ſolùm reſtituerit, ſed etiam prædijs & poſſeſſionibus, cæteriſque vitæ humanæ neceſſarijs rebus auxerit, vt incendium illud non aliquod attuliſſe detrimentum, ſed magnum potiùs emolumentum & religionis incrementum comparâſſe videretur. Cap. 4. Viuit in monaſterio S. Mariæ S. Vbaldus. Reformat ſui collegij fratres. Sap. 3. 2. Tim. 2.

Obſeruandum eſt autem, virū Dei cùm à cœnobio Portuenſi cum Regula, vt diximus, reuerteretur, in illo itinere licèt fatigatum nūquàm fregiſſe ieiunium. Contigit verò, vt tum in nemore quodam cum ſocio nonnihil ſomni captandi cauſa quieti ſe traderet, atq; deindè expergefactus, rursùs itineri ſe daret, codice Regulæ illic obliuione derelicto. Erat tum pluuia vehemens, & valdè formidare cœpit, nè aut illa codicem corrumperet, aut aliquis viator eum aſportaret. Redijt verò ad Cap. 5.

Nõ ſine miraculo eius codex conſeruatur. locum, vbi codicem reliquerat, & cum licèt iuxta viam poſitum nec ablatum reperit, nec vllis pluuiæ aquis madefactum. Per id tempus exceſſit è vita beatæ memoriæ Peruſinus Epiſcopus, & in eius locum electus eſt Vbaldus. At ille fugam capeſſens, tantiſpèr in eremo delituit, donèc alius ſubrogaretur. Fuit verò etiam alterius ciuitatis electus antiſtes, ſed Romam profectus pedes ad Honoriũ Pontificem, quatuor ſibi adiunctis Clericis, multa inſtantia & per ſe, & per quoſdã Cardinales amicos ſuos egit apud illum, vt ab eo munere abſolueretur. Annuit precibus eius ſanctæ memoriæ Pontifex, nolens contriſtare habitantem in eo ſpiritum Dei.

Recuſat duos Epiſcopatus.

Cap. 6. Itaque diuina moderatione reſeruatus ciuibus ſuis, gaudens rediјt Eugubium. Cuius vrbis Epiſcopus Stephanus pòſt deceſſit, & Eugubini Vbaldum voluère habere ſucceſſorem. Sed cùm inter ſe non conuenirent eius loci clerici de præſule eligendo, Vbaldus Dei ſeruus cum quibuſdam abiјt Romam, vt è Romana Eccleſia quempiam eligerent, quem Romanus Pontifex ipſis antiſtitem conſecraret. Ibi tum is, qui lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, fecit caput anguli: famulum ſuum Vbaldum à ſuis quidem reiectum, à ſe verò, qui eius ſciret merita, electũ, paſtorem conſtituit populi ſui. Cùm enim beatus Vbaldus & ſociј eius illos peterent à Pontifice, quos ille nulla ratione dare vellet, ipſe Pontifex diuinitùs inſtigatus Vbaldum eis nominauit Epiſcopum, iuſſitque vt illum ipſi quoquè eligerẽt. Tam ergò ille honorificè electus, & honorificentiùs ab eodem Pontifice conſecratus, Eugubium rediјt, & in Epiſcopi cathedra reſedit.

Pſal. 117. Præficitur Eugubinis Epiſcopus.

Cap. 7. Non mutauit autem in illo honor optimos ſuperioris vitæ mores, ſed cum augmento dignitatis creuit etiam virtus manſuetudinis & probitas omnis. Nam ſuprà quàm ferat humanæ vitæ conſuetudo, & mitis erat & humilis, tum quoquè ſimplex, comis, humanus & affabilis. Porrò tanta ei inerat carnis mortificatio, tolerantia laboris, mundique contemptus, vt fidem excedere videatur. Summa eius erat patientia, & quæ hominum menſuram ſuperaret. Parcus erat ſermone, ſed is ipſe ſale ſapientiæ ſemper conditus fuit. Victus modicus, & omnis inanis gloriæ expers. Cùm enim de omni genere ciborum quanuìs parciſſimè ederet, vt cenodoxiam abſtinentibus inſidiantem euitaret, pane ſicco & arido magìs vtebatur, vt & corpuſculum reficeret, & tamen eſcarum illecebris & delicijs non caperetur. Veſtitus ei erat tenuis & mediocris, & qui non tam arceret frigus quàm adduceret: eaque moderatione & mediocritate, vt nec magni eſſet precij, nec multa vilitate contemptus. Lectulum eius ornabat pauca palea, ſaccus paruus, & ſic ſatìs vile & exiguum operimentum. Si frigoris aſperitate vrgeretur, & caligas & femoralia ſibi imponebat. Tam illi erant preces aſſiduæ, vt omni tempore & quolibet loco ſibi oratorium conſtitueret. Vixit vſque ad Alexandri IIII. tempora in Epiſcopatu, tanta vitæ ſanctitate & patientia præditus, vt etiam ab ipſis familiaribus ſuis ſibi irrogatas iniurias placidiſſimè toleraret. Excluſus aliquandò fuit à ianitore ſuo, & etiam oſtio in fronte percuſſus, ſed eam iniuriam voluntaria obliuione contriuit, nihil de vindicta cogitans.

Virtutes eius. Cibus. Veſtes. Lectus. Preces. Patientia inſignis.

Cap. 8. Ciues quandoquè inſtabant, vt quoſdam præter ius anathemate percuteret: cumque id ille facere nollet, clerici omnes vetiti ſunt ei inſeruire, adeò vt ad offerendum ſacrificium ne vnum quidem poſſet interdùm miniſtrũ obtinere: quod tamen tulit æquo animo. Reparabatur aliquandò murus vrbis Eugubinæ iuxta vineam beati viri, ſed quippiam illic moliebantur cæmentarіј, quod vineæ Epiſcopi detrimentoſum fore videbatur. Prohibuit igitur modeſtè, nè pergerent in illo iniurioſo opere exædificando. Ille autem, qui præerat ſtructuræ, prohibitionem eius paruipendens, & ſceleratè eum impellens, in calcem liquidã deiecit. Qua ille calce totus tinctus ſurrexit, humiliterque tacens, ſedatiſſimo animo domum reuerſus eſt, perindè àc ſi nihil perpeſſus eſſet. Eam iniuriam quidam eius affines & ciues vlciſci voluerunt, hominiſque illius ædes demoliri, bona eius omnia diripere, & illum extra vrbem procùl expellere: ſed vir ſanctus populum tumultuantem placidè compeſcuit, & tanquàm acriùs ſe de viro vindicaturus, ſuo eum iudicio ſeruauit. Itaque adducitur coram epiſcopo, rogatur ab eo num velit iuſſis parere ſuis. Ille ſe facturum omnia pollicetur, etiamsì mortis ſententiam in ipſum Epiſcopus pronunciaturus ſit. Epiſcopus contrà aſſerit ſibi veriſimile non videri, pacatè illum excepturum ſententiam, quam ipſe præduram in eum laturus eſſet. Perſtat ille, & cum multa animi deuotione promittit ſe nihil eorum recuſaturum,

Non ſinit alios vlciſci iniuriã ipſi illatam.

quæ Epiſcopus in eum ſtatuere decreuiſſet. Admirantur omnes, ſuſpenſis animis expectant quid ſacer antiſtes in eum promulgaturus ſit. Ecce autem alacer ille ſurgit è ſede ſua, propiusque ad hominem accedens, Præbe mihi, inquit, oſculum fili. Deus autem & hoc & cætera peccata tibi condonet. Raræ virtutis exemplũ

Orta eſt quandoquè vehemẽs ſeditio in platea ciuitatis, & iam ad arma ventum fuit, ciuibusque inter ſe acriter confligentibus, non pauci hincindè acceptis vulneribus extincti ſunt. Eius rei fama vbi ad beatum Vbaldum aduolauit, non mediocri ille dolore affectus, ad locum pugnę anxius acceſſit: cumq; nulla ratione commotos ciuium animos ſedare poſſet, in confertam dimicantium turbam curſu rapidiſſimo ſe intulit, atque inter gladiorum ictus & lapidum imbres incedens, de induſtria humi ſe abiecit, tanquàm qui lethalem accepiſſet plagam. Id cernens furibunda plebs, eum peremptum exiſtimauit. Itaque repentè proijciunt arma, vellunt pilos ſuos, & ad tanti patris, vt ipſi quidem putabant, funus non ſolùm viri ſed etiam fœminæ accurrunt: complent eiulatu aërem, & ſinguli eius cædem ſibi imputant, ſe parricidij reos clamant. Vt autem ſenſit vir Domini hac arte tumultum illum conſopitum, leniter ſeſe ſubrigens, nutu manûs ſignificauit nullum ſibi inflictum vulnus. Atque ita ſingulari Dei beneficio factum eſt, vt dum Epiſcopus ſe pro ſalute plebis in mortis præſens diſcrimen conijcit, & populus maneret incolumis, & epiſcopus non periret. Cap. 9. Suo periculo ſedat plebem tumultuantem.

Solebat crebrò ad locum, qui Fontis Auellanæ dicitur, beatus antiſtes quietis cauſa ſecedere, & pro more quotidiè Miſſam celebrare. Eius loci æditus vel cuſtos templi ad hanc rem diligentem ei operam nauabat, atque ea cauſa non mediocriter ab eo diligebatur. Accidit autem, vt aliquandò eò veniente beato viro, cuſtos ille grauiſſimè decumberet, nec multùm ab ipſo mortis aditu abeſſet. Id audiens vir ſanctus, ad eum ſe contulit, eique priùs ſalutato dixit: Licèt, frater chariſſime, admodùm afflicta ſis valetudine, at tamen, niſi moleſtum eſt, iubeas nobis porrigi librum, veſtes & cætera Miſſæ celebrandæ neceſſaria. Ea poſtquàm accepit, ſub ipſa Miſſa rogauit Dominum pro monacho illo ægroto, iſque adeò totus conualuit, vt priùs è lectulo ſurgeret, quàm Epiſcopus ad eum reuerteretur. Cap. 10. Sanat precibus hominẽ moribundũ

Equitante quandoquè ſancto præſule cum ſocijs quibuſdam ad plebem ſancti Creſcentini, cæcus quidam ei venit obuiàm: qui vt ex præcedentium ſermone comperit virum Dei adeſſe, cum multa obteſtatione magniſque clamoribus rogauit eum, vt ſibi copiam faceret manûs ſuæ deoſculandæ. Eam ſimulatquè cæcus oris oſculo attigit, lumen quo quadriennio caruerat, lætiſſimus recepit. Id ſentiens vir Dei, terribiliter ei interdixit, nè quoàd ipſe ſuperuiueret, vlli mortalium id indicaret. Sed non potuit manere occultum, quod Deus ad ſerui ſui honorem voluit alijs innoteſcere. Fuerat is cæcus, aut certè alter quidam per viſum admonitus, vt pro recuperando lumine beatum Epiſcopum adiret. Alius cæcus venit quandoquè ad eum, eius opem implorans: ſed vir ſanctus cognoſcens eius animæ ſaluti non expedire vt videat, optimis exhortationibus ad tantam patientiam illum adduxit, vt audiens pro luce corporea æternam ſibi in cælis promitti, nullo pacto viſum ſibi reſtitui voluerit. Alius quoquè eodem affectus incommodo, cùm decem annis nihil vidiſſet, inuocato ſancti viri nomine, curatus eſt: remque totam illi exponens, audiuit ab eo, vt non ipſius meritis, ſed diuinæ bonitati id adſcriberet. Cap. 11. Cæcus lumẽ recipit. Itèm alius.

Cuiuſdam preſbyteri digitus alterius manûs intumuerat, vndè tantus eum dolor & cruciatus inuaſit, vt quiete potiri non poſſet. Ei in viſione ſanctus præſul Vbaldus apparuit, ſignumque crucis exprimens ſuper digitum, eum ſanauit. Retulit is poſteà ad ſanctum Epiſcopum, quid ſibi contigiſſet, eique pro collato beneficio gratias egit. Ille verò acriter eum obiurgauit, & non ſine quadam commotione animi vetuit, nè talia poſthac dicere auſus eſſet. Cap. 12. Signo Crucis curat digitum preſbyteri.

Conſpirauerãt inter ſe vndecim potentes ciuitates aduerſùs Eugubinos, eorumque vrbem admotis caſtris obſidebant. Tantus autem exercitùs eorum fertur fuiſſe numerus, vt vix vnus ex Eugubinis poſſet illorum quadraginta opponi. Cernens id ſanctus Vbaldus, inſtituit proceſſiones, & triduo vrbẽ cum populo circumiuit, attentiſſimè Dominum pro grege ſuo deprecans. Vbi dies pugnæ aduenit, hortabatur populum vt benè ſperarent victoriam ipſis à cælo adfuturam. Eugubini antiſtitis Cap. 13.

antiſtitis ſui benedictione muniti, procedunt extra vrbem: Epiſcopus verò in murum vel locum editiorem aſcendit, & crucis ſignum contra hoſtes edidit. Itaque qui Moyſe orante Amelechitas aduersùs populum Iſraëliticum pugnantem proſtrauit & in fugam compulit, ille beato Vbaldo iridèm deprecante, Eugubinorum inimicos adeò perterruit, vt primo congreſſu mox omnes terga verterent, proiectisque armis aufugerent, & ne tum quidem formidare & tremere deſinerent, cùm ad ſuas eſſent reuerſi ædes, vbi intra cubicula ſeſe occultabant. Ex eorum ſpolijs Eugubini locupletati ſunt.

Exod. 17. Itèm Crucis ſigno profligat hoſtes vrbem obſidentes.

Cap. 14. Fredericus Imperator è Germania cum exercitu Romā profecturus, Eugubium peruenit. Nitebantur autem Eugubinorum hoſtes eum concitare in illos: & ille quidem acceptis ab vrbe obſidibus, magnam pecuniæ ſummam exegit. At verò ſanctus Epiſcopus exijt ab vrbe, Fredericum pro ſuis deprecaturus, à quo ſanè, cùm eum intellexiſſet virum eſſe ſanctitate conſpicuum, honorificè & acceptus & habitus eſt, facileque quod voluit impetrauit. Obtulit etiam ei Imperator ſcutellam argenteam, atque ad eius genua ſe ſubmittens, illius precibus humiliter ſeſe commendauit, obſideſque liberos in oppidum remiſit.

Fredericus Imper. eum honorificè excipit.

Cap. 15. Multas vir ſanctiſſimus in hac vita afflictiones perpeſſus eſt & morbos graues. Bis crus fregit, & ſemèl brachium. In eiuſmodi perpeſſionibus ille gloriabatur cum Apoſtolo, & tunc animo fortiorem ſe ſentiebat, cùm acrioribus corporis doloribus premeretur. Ex carne illius, præcipuè verò ex peſſimo lateris vlcere ſanies intolerabilis effluebat, nec tamen id impedimento ſibi eſſe voluit, quo minùs exerceret Epiſcopi munus. Ante obitum ſuū biennio ferè grauiſſimè laborauit aduerſa corporis valetudine, vt ſi quid fortaſſis terreni pulueris ei inhæreret, id clementiſſimi patris Dei caſtigatione aboleretur. Morte autem propiùs accedente, corpus planè viribus deſtituebatur: itaque factum eſt, vt decimo ante deceſſum ſuum die ab eccleſia S. Laurētij in ſuas ædes reportaretur. Sed iam antè die ſancto Paſchæ, duriſſima licèt preſſus ęgritudine, ità vt vix è lecto ſubrigere ſe poſſet, orante populo precibus à Domino obtinuit, vt per ſeipſum nullius adiutus opera ſurgeret, Miſſam celebraret, & ad populum ſermonem haberet. Indè cùm eſſet eis benè precatus, ad lectulum redijt. Pridiè Pentecoſtes ciues cum fœminis ad eum veniunt, cereos incendunt, eius exitum pijs animis præſtolantur. Toto illo ſabbato & ſequenti Dominico ſacræ Pentecoſtes die cumprimis reuerenter illum adire, colere, cuſtodire ſtuduerunt. Beatū ſe credidit, quiſquis eius vel manus vel pedes exoſculari potuit. Precibus eius omnes ſeſe commendârunt, & ſi quis meminiſſet ſe eum offendiſſe, obnixè rogabat errati veniam ſibi ab illo dari. Ingraueſcente interìm morbo, vir ſanctus proxima indè nocte, eccleſiaſticis perceptis ſacramentis, orans & pſallens ſpiritum Domino reddidit 17. Calendas Iunij: apportatuſque in ædem beatorum martyrum Mariani & Iacobi, honorificè colitur & celebratur. Dilata autem eſt ſepultura eius vſque in feriam quintam Pentecoſtes, tum propter ægrorum, qui frequentes eò aduentabant, curationem, tum propter multorum deuotionem: nec tamen corpus eius vlla ex parte corruptum fuit, ſed ſuauiſſimo fragrans odore, ab aliquot Epiſcopis honorificè mandatum eſt ſepulturæ in canonica ſua iuxta muros ciuitatis, vbi vſque in præſens quieſcit prorſùs incorruptum, & infinitis clarens miraculis.

2. Cor. 12.

Eccleſiaſticis munitus ſacramētis decedit è vita.

Cap. 16. Miſerunt interìm boni ciues Eugubini legatos ad eos, qui hoſtili in ipſos erant animo, orant ad tanti patris funus ſecuri accedant. Remittunt ſibi mutuas offenſiones. Quanta autem gloria in cælos admiſſa eſſet beati antiſtitis anima, per miracula, quæ ad exanime corpus fiebant, declaratum eſt. Cœpit enim diuinis coruſcare miraculis, qui pannis iacebat inuolutus. Mulier quædam, Maria nomine, diù contracta fuerat. Ea acceſſit ad locum, vbi eius corpus iacebat, petijtque ſibi exhiberi miſericordiam. Aberat tunc quippiam è veſtibus pontificalibus ad manum ſancti viri. Id vbì allatum fuit ab eius cubiculario, & manui appoſitum, infirmi curari, dæmones ex obſeſſis fugere cœperunt. Ea enim, quam diximus, fœmina poſtquàm ſancti corpus attigit, ſanata eſt, magna iam velocitate diſcurrens, cùm paulò antè vix teſtudineo potuerit gradu incedere. Qua cauſa laudatus eſt ab omnibus Deus, pulſatæ ſunt campanæ, beatus Vbaldus ſanctus prædicatus eſt, miraculis eius ſanctitatem declarantibus.

Miracula ad corpus eius.

Cap. 17. Hoc quidem ab eius obitu primum fuit ſignum vel miraculum, quod multa alia ſunt

ſunt conſecuta. Quatriduo enim illo, quo manſit inhumatus, cæcis viſum, auditum ſurdis, claudis ambulandi, mutis loquendi facultatem reſtituit, profligauit dæmones, multosque varijs affectos morbis curauit. Prædixerat ille adhuc viuus, quem eſſet habiturus ſucceſſorem. Eodem autem momento, quo fuit in monumento conditus, in templum ille ingreſſus eſt, in eumque vota omnium ſic collata ſunt, vt nullus prorsùs ab eius electione diſſentiret. Patuit indè non defuiſſe illi etiam prophetiæ ſpiritum. Inoleuit tum apud Eugubinos ciues conſuetudo, vt toto ferè anno cum candelis accẽſis ad S. Vbaldum venirent tum viri, tum mulieres, idq; cum proceſſione quadam. Si qui aũt venire non poſſent, illi eò adducebantur. Perſonabant in vrbe cantantium voces, nox à luminum ſplendore in diem verſa viſebatur, pulſis totius noctis tenebris. Quod de Hieruſalem Tobias prædixit, per vicos eius cantatum iri Alleluia, id Eugubij iam impletum cernebatur, quandò per omnes eius vicos & plateas laudes Domino promebantur. Deincèps verò omnium ore canitur Vbaldus, ſermone omnium Vbaldus ſanctus prædicatur, nomen eius apud omnes celebratur. Eo defuncto, pacis abundantia & iuſtitia pauperibus exhibenda orta eſt. iuſtitia enim eius manet in ſeculum ſeculi. Eodem enim anno inter Eugubinos & Comitatum pax reformata eſt, & diuturnum bellum omninò conſopitum eſt. Tanta verò in pauperes benignitas & humanitas declarari cœpit, vt contra morem non iam pauperes neceſſe haberent ſtipem ab aliquo emendicare, ſed ipſi potiùs rogarentur, vti oblatam accipere nè recuſarent. Iucundum ſanè ſpectaculum erat, videre in eccleſia ducentos, trecentos, nonnunquàm quadringentos inopes alimenta accipere, & omnibus omnia, quibus egerent, affatìm ſuppeditari. Afferebantur copiosè omnis generis eſcæ & reliqua tum ſanis tum ægris neceſſaria ex pagis & caſtellis. Floruit ſanctus Vbaldus anno ſalutis millesimo ducenteſimo decimo.

Prophetia eius.

Magno ſtudio colitur ab Eugubinis.

Tob. 13.

Eugubinorũ infignis liberalitas in pauperes

S. POTENTIANÆ VIRGINIS HISTORIOLA, EX MARTYROLOGIO, QVOD BEDAE *adſcribitur.*

ROMAE natale ſanctæ Pudentianæ vel Potentianæ virginis: quæ illuſtriſſimi generis, Pudentis, diſcipuli beati Pauli Apoſtoli, filia erat. Cuius mater Sabinella, ſoror verò Praxedis, quas pater earum in omni religione Chriſti erudiuit, virginesque Chriſto dereliquit: Quæ poſt obitum ſancti patris in omni exercitatione pietatis ità excreuerunt, vt nocte dieque inceſſanter hymnis & orationibus cum familia ſua Domino inſeruirẽt, beato Pio Vrbis Epiſcopo cum eis in laudibus Dei participante. Remunerationẽ igitur pro pijſſimis laboribus ſuis percepturæ, poſt innumeros agones, poſt multorum martyrum venerabiliter exhibitas ſepulturas, poſt omnes facultates in viſceribus pauperum incluſas, Chriſtoque fideliter commendatas, tandèm de terris ad Chriſtum migrauerunt, Potentiana venerabilis quartodecima Calendas Iunij, poſita in cœmeterio Priſcillæ, via Salaria: Praxedis verò virgo æquè ſanctiſſima duodecima Calendas Augusti, & ipſa cum ſorore iuxta patrem ſanctum ſepulta. Eodem die beati Pudentis, patris ſupradictę virginis, qui ab Apoſtolis Chriſto inueſtitus baptiſmo, innocentem tunicam vſque ad coronam vitæ immaculatè cuſtodiuit.

19. Maij.

S. Potentianæ parẽtes.

Sanctiſſima vita.

Obitus.

Ex Vſuardo

VITA S. BERNARDINI SENENSIS, PROFESSIONE FRANCISCANI, AB EIVS QVODAM CONTEMPORANEO fideliter conſcripta: ſed ſtylum F. Laur. Surius mutauit.

Maij 20. Cap.1.

IN Senenſi vrbe, quæ Virginis ciuitas dicta eſt, vt ait author, ex nobili familia Albizeſchorũ ortus Tollus eſt, vir humanus, ſimplex, prudens & bonæ exiſtimationis. Is in iuuentute ad Maſſanam vrbem ſe contulit, quæ in Senenſium ditione ſita eſt. Cernens autem eius loci ciues erga familiam ſuam & maiores ſuos amico eſſe animo, (Patruus enim eius Tollus ter eius ciuitatis præſes fuerat cum bona ciuium gratia) ibi ſedem fixit, charus omnibus, & curabat argentum erui ex Maſſanis fodinis, vti plerique alij egregij mercatores. Erat tum illic miles generoſus, iam grandæuus, Bindus nomine. Is vt vidit Tolli mores ingenuos vitamque honeſtam, Neram filiam ſuam illi deſpondit, cupiens illum habere hæredem, cùm alios liberos non haberet, præter Dianam filiam Neræ ſororem, quæ ante complures annos alteri nupſerat. Sicut ergò Domino placuit, ità factum eſt. Non diù pòſt Bindus obijt. Tollus autem & Nera erga Deum & Deiparam Virginem deuoti & religioſi, ac Deum timentes, maſculam ſibi prolem diuinitùs dari optabant ad honorem Dei, nec fruſtrati ſunt ſpe & expectatione ſua. Ediderunt enim in hanc lucem filium die octauo Septembris (in quem incidit etiam natalis dies beatiſſimę matris Dei) anno Chriſti 1380. quo anno ſanctiſſima virgo Catharina Senenſis migrauit ad cælos, dictusque eſt Bernardinus. Nera mater eius anno ætatis ſuæ viceſimoſecundo obijt, qui erat annus ab orbe redempto 1383. cùm Bernardinus iam trimulus eſſet. Tollus autem pater eius pijſſimus & Diana matertera, quantùm ea potuit ferre ætas, bonis eum inſtruebant moribus, excitabantque eius animum ad deuotionem concipiendam erga ſacratiſſimam Virginem, Chriſti Ieſu matrem. Interim Tollus moritur anno Saluatoris 1387. Bernardino filio ſexenni relicto: cuius curam itemque facultatum eius ſuſcepit Diana matertera, & haud ſecùs atquè filium eum enutriuit annis quinque, magnoque opere & bonis moribus & deuotione erga Chriſti matrem eum imbuere conata eſt. Etsì autem inſtar puerorum in quibuſdam etiamnùm pueriliter ſeſe gerere videretur, at tamen cæteros condiſcipulos in multis excellebat, in Grammaticis inſtitutionibus & literis perdiſcendis longo poſt ſe interuallo eos relinquens: eratque ea indole & ingenio etiam ad ea conficienda, quæ arte & manu fiunt, vt Maſſani omnes eum admirarentur, certoque ſibi perſuaderent illum in virum inſignem euaſurum.

Parentes S. Bernardini.

Vtroque parente orbatur.

Cap.2. Mira pueri beneuolentia erga egenos.

Singulari autem ſtudio ferebatur ad præſtandas eleemoſynas, nec vlla re adhuc puer magis delectari videbatur, quàm ſi poſſet pauperibus benignè facere. Caſu quandoquè accidit, vt parum in ædibus Dianæ relictum eſſet panis. Eum autem ipſum pauperi mendicanti Diana dare nolebat. Dixit ergò illi pius puer: Quæſo, demus pauperi ſtipem: alioqui ego hodiè neque prandium, neque cœnam ſumpturus ſum. mâlo enim pauperem refici hoc pane, quàm me. Lætabatur valdè Diana ea pueri bonitate & optima indole. Cœpit verò etiam ad ieiunia eum prouocare, quantùm quidem illius ætatis fragilitas patiebatur. Etsì autem annis tener eſſet, at tamen ad honorem beatiſſimæ matris Dei diebus ſabbati ieiunauit, & quandiù laicus fuit, illud ieiunium nunquàm intermiſit.

Cap.3.

Cùm ad tertiumdecimum ætatis peruenìſſet annum, & in Grammaticis ſic ſatis profeciſſet, à neceſſarijs amicis Chriſtophoro & Angelo Albizeſchis fratribus Senas accitus eſt, vbi ſub cura Chriſtophori & honeſtiſſimæ coniugis eius, re & nomine Piæ, vixit: qua matrona, cùm nullas haberet proles, haud ſecùs eum atquè filiũ dilexit, eiusque mores confirmauit: porrò in ſcholis triuialibus præceptorem habuit Onuphrium, miraque diſcendi celeritate ſuperauit omnes coætaneos ſuos, omnibus affabilis & charus, honeſtus quoquè & pius ac deuotus. Aras ſibi in teneriori ætate ſemper extruebat domi, easque vt potuit ornabat. Ductus interdùm à Pia ad ſacras conciones, cùm domum reuertiſſet, conuocabat pueros, eisque tanquàm

Pietas puerilis.

quàm pro concione pueriliſimplicitate dicebat, quæ ex auditis ſermonibus memoria retinere poterat. Faciebat autem hoc ea ratione & ea dexteritate, vt multi iamtum animis præſagirent, eum quãdoquè eccleſiaſten fore. Poſtquàm autem Senas venit Iohannes Spoletanus, totius honeſtatis ſpeculum, & moralis philoſophiæ præceptor egregius, (qui licèt grandæuus, eſt tamen etiamnùm ſuperſtes) integerrimus adoleſcens Bernardinus, virtutis & doctrinæ auidus, ad illum ſe contulit, nec ab eius, quantùm licuit, latere vnquàm diſceſſit: hęſitque apud illum annis aliquot, & mirabiles habuit in literis progreſſus, ità vt ab eodẽ Iohanne, quondàm etiam præceptore meo, crebrò audierim, è ſuis ſcholis nunquàm quenquam Bernardino doctiorem prodijſſe, nec vidiſſe ſe vnquàm ſtudioſum vllũ, qui tam omni eſſet honeſtate & integritate præditus, quippè ex cuius orę nunquàm ſermo turpis profectus eſſet, & qui neque verbo, neque nutu, neque ſigno, aut vlla ſignificatione quicquam præ ſe ferret aliud, quàm puriſſimam honeſtatem. Iohannes Spoletanus. Pudicitia Bernardini.

Teſtantur verò etiam eius coæui literarum ſtudioſi, ea morum probitate & honeſtate eum fuiſſe, vt ſi quid audiuiſſet turpiter dici, adeò commotus fuerit, vt rubore haud aliter in vultu perfunderetur, quàm ſi quis colaphum ei infregiſſet. Indè factum eſt, vt ſi fortè pueri & adoleſcentes inter ſe de rebus parùm honeſtis verba miſcerent, viſo Bernardino, mox dicerent: Faceſſant hi ſermones. eccè enim Bernardinus adeſt: vſqueadeò ab omnibus ille quoddam honeſtatis & integritatis exemplar habebatur. Ciuis quidam non infimæ conditionis, turpe verbum quandoquè ad illum protulit. Sentiens autem pudiciſſimus adoleſcens quorſùm ille tenderet, ſub mento grauiter illum percuſſit, cùm alioquì ſtatuiſſet in facie illum cædere. Tanto autem impetu eum percuſſit, vt procùl etiam ſonus audiretur. Ciuis itaque ille coram adſtantibus tum propinquis, tum alijs indigenis pudefactus, repentè ab eius conſpectu ſe ſubduxit. Poſteà verò cùm iam multi eſſent euoluti anni, eodem loco Bernardino ad populum concionem habente, vidi ego hunc ipſum ciuem adeò corde compungi, & vbertìm lachrymas fundere, perindè àc ſi duris eſſet flagellis cæſus. Cap. 4.

Alius quidam improbus ciuis per idem tempus erga Bernardinum adoleſcentem verbis & nutibus inhoneſtis ſuũ indicauit impurum & nefarium animi deſiderium, idque non ſemèl, ſed crebrò ſanè. Itaque Bernardinus rogat quoſdam ſuæ ætatis honeſtos adoleſcentes, vt ipſi eſſent adminiculo, quò ab illius ſceleſti hominis vexatione ſe excuteret. Communicato autem inter ipſos conſilio, monet eos, vt lapides ſibi colligant. Deindè inquirunt hominem illum: quem cùm inueniſſent loco parùm opportuno, Bernardinus iuſſit eos dare operã, vt poſſet aliò pertrahi. Vt autẽ miſer ille vidit Bernardinum, nefanda cupiditate commotus, multos ei aureos oſtendit, vt alliceret pudiciſſimum adoleſcentem. Tum ille annuit, vt è platea excederet. Quod cùm ille feciſſet, ilicò exclamat Bernardinus: Inique, ſceleſte, flammis exurende: Ad eum, ad eum, ad eum: ſimulq; illum percutere cœpit. Mox ſocij eius iungunt voces ſuas, pariterque lapides in eum conijciunt. Ille ità ſe accipi cernens, in pedes ſe conijcit, illis eum inſequentibus, donèc ab eorũ oculis euaneſceret. Ità demùm eius praua volũtas compreſſa eſt, & Bernardinus ea moleſtia abſolutus. His autem rebus effectum eſt, vt tantùm apud omnes virtutis, pudicitiæ & integritatis eius fama crebreſceret, vt non ſolùm nihil ipſo audiente quiſquam ex domeſticis eius auderet impudicè eloqui, ſed etiã omnes eum venerarentur, nemo turpe aliquid circa illum attentare vellet. Etſi autem ſemper iucundum, alacrem, affabilem, commodum, officioſum omnibus ſeſe exhiberet, non tamen niſi bonis, maximè autem ſpiritalibus & religioſis viris familiaris eſſe voluit, idque tam in ſcholis, quàm alibì. Poſtquàm autem adoleuit, relictis ſcholis triuialibus & ſtudijs philoſophicis, in quibus præ cæteris excellebat, ad ſacros Canones diſcẽdos ſe contulit, in eoque ſtudio triennio accuratè verſatus eſt. Plurimùm verò delectabatur ſacris literis: quas vbì deguſtare cœpit, alia ferè ſtudia ſua omnia pro nihilo putauit, nec quicquam ei iam ſapiebat extra ſcripturas diuinas. Cap. 5. Impurum quendam ciuem pugnis & lapidibus lautè accipit. Memorabile ſane eſt iſthuc.

Vbì decimum & ſeptimum ætatis annũ attigit, Tobiam conſobrinam ſuam crebrò viſitabat. Erat illa filia Dianæ, quam ſuprà diximus Neræ matris Bernardini ſororem fuiſſe: excedebat autẽ Tobia Bernardinum annis ampliùs triginta, eratque vidua tertij ordinis beatiſſimi patris Franciſci, cuius maritus fuerat vir nobilis, Guido de Ptolomæis. Porrò ob morum integritatem ſtudiumque deuotionis & Cap. 6.

Tobiæ virtutes. pietatis Tobia hæc omnibus venerationi erat. Perpetuis enim ieiunijs, vigilijs, corporis caſtigationibus vacabat, ſemper in ſuis cubabat veſtibus, alijsque exercitijs ſeſe continenter macerabat. Ipſa fœminarum peregrinarum, quæ aduerſa laborarent valetudine, ſęuiſſima illa peſte graſſante, curam ſuſcepit in domo hoſpitali de la Scala. Illi ipſi Bernardinus, anno ætatis ſuæ triceſimoprimo Senis peſte laborãs, cùm iam medici ſpem ſalutis eius omnem abiecissent, in ipſo propè mortis articulo confeſſus eſt, ſe corporis integritatem prorsùs inuiolatam ſeruare. Huic vni Bernardinus loqui ſolebat, cùm aliarum fœminarum colloquia deuitaret. Deniquè eius animam ad cælos proficiſcentem vidit Bernardinus, cùm Mediolani primo Quadrageſimę die ad populum concionaretur. Quę illi cauſa fuit eam concionem præter morem ſuum abrumpendi. Sciſcitantibus enim poſteà alijs, cur id feciſſet, primò quidem dicere noluit: deindè verò compulſus, rem, vt erat, explicauit. Miſſi autem ſunt Senas, qui de obitu Tobiæ cognoſcerent: compertumque eſt, eadem hora, qua dixerat Bernardinus, eam ridentem migrâſſe è corpore.

Bernardinus fœminas vitat.

Cap. 7. Cum hâc igitur Tobia Bernardinus adoleſcens crebrò ſermones conferebat, eamque identidèm inuiſebat. haud aliter enim inter ſe diligebant, atquè ſolent mater & filius. Cõtigit interim Bernardinum quandoquè dicere Tobię: Ibo viſum amicam meam. itemque rursùs alio die: Adibo amicam meam, ſanè pulcherrimam. Tobia hæc eum per iocum dicere putabat: at nihilo minùs percontabatur ex eo, quænam illa eſſet ipſius amica, & vbi moraretur. Reſpondit ille: Amica mihi eſt longè formoſiſſima, cuius ego amore planè captus ſum. eſt autem extra portam Camollię, eamque ego quotidiè ſoleo reuiſere, nec videor mihi ſomnum poſſe capere, nisi priùs mihi conſpecta ſit. Tobia hæc audiens, cœpit quadam ſuſpicione teneri: ſed cùm cerneret Bernardinum creberrimis ſe afficere ieiunijs, quotidiè ſacrificio intereſſe, vacare precibus & deuotioni, veſtibus indutum ſe dare quieti nocturnæ, multaque alia de ſe dare haud obſcura probitatis ſigna, non exiſtimabat ſiniſtrè propter ea verba de illo ſentiendum eſſe. At rursùs contemplans adoleſcentis formam egregiam, dæmonis verſutias, carnis fragilitatem & hominis in deteriora propenſionem, verebatur nè fortaſsis captus eſſet amore alicuius mulieris, maximè quòd extra Camolliæ portam eſſet cœnobium fœminarum. Itaque acerbo intrinſecùs animi dolore cruciabatur, metuens ſe laborem ſuum omnem perdidiſſe, quem ei optimè inſtituendo diù impenderat. Vt autem rem certiùs exploratam haberet, altera luce abijt extra illam portam, manſitque in loco quodam, vndè Bernardinum conſpicere ipſa poſſet, ſed ab illo minimè videri. Eccè autem aduenit Bernardinus ſolus, & coram imagine beatiſſimæ matris Dei, quæ ſupra portam illam elegantiſſimè picta habetur, nuda curuat genua, eique pijſſimas offert preces, ijsque completis, mox domum redit. Mirabatur Tobia, ſed non contenta ſemèl vidiſſe, redit ſecundò, & idem conſpicatur. At nec ſic animo ſatisfactum ſentiens, mittit tertiò fidiſſimam ſociam ſuam: quæ cùm idem omninò ſuis oculis eſſet intuita, quod ſemèl atque iterùm Tobia: iam è ſuo pectore prorsùs amouit ſuſpicionem omnem Tobia, dixitque læta ad Bernardinum: Pridèm dixiſti mihi fili chariſſime, te amore captum eſſe: quæſo mihi rem certam exponas, nec me in dubio hærere patiaris. Reſpondit Bernardinus: Quandò ſic iubes, dicam tibi, quod hactenùs nulli alij indicare volui: Captus ſum amore beatiſſimæ Virginis & matris Dei Mariæ, quam ſemper amaui, in qua poſt Deum omnes meæ ſpes collocatæ ſunt. Illam vnicè diligo, illam inquiro, illam videre concupiſco: quod cùm in hac vita non liceat, conſtitui eius amore quotidiè inuiſere eius imaginem, quæ in Camollia eſt, quòd ea mihi & cæteris huius vrbis elegantior, & eius maieſtate dignior videatur. Itaque illam quotidiè accedo, flexis genibus beatiſſimæ Virgini me commendo, ſperans per eam me conſecuturum gratiam & miſericordiam, quam præcipuè expeto. Hæc eſt igitur amica illa mea & ſpes mea, pijſſima Virgo Maria. Hæc vt audiuit Tobia, cum lachrymis illum complexa, dixit: Reuerà, fili mi, non obtinuit mentem meam ſiniſtra vlla de te ſuſpicio, ſed nonnihil cœpi hæſitare propter fraudes & machinas antiqui ſerpentis, quas debemus modis omnibus cauere. Sed tu fili à Deo benedicte, egregiam tibi & inſignem delegiſti amicam, optimum ſalutis tuę pręſidium, peccatorum omnium nequaquàm dubiam ſpem. Illam quæras, illam ſequaris, omnique animi deuotione illi confidas. Nullum enim poſt Deum ſalutis tuæ fulcimentum validius habere potes, quàm

Amicam ſuam dicit beatiſſimã matrẽ Dei.

Flexis genibus quotidiè orat coram imagine matris Dei.

Amat impẽsè beatiſſimam Virginem.

quàm ipſam pietatis & miſericordiæ matrem, à qua nemo vnquàm, qui illi benè conſideret, vacuus receſſit. Perſeuerauit autem Bernardinus in hac imaginis huius viſitatione multis annis, & cùm iam in monaſtica religione cõſenuiſſet, teſtibus eius ſocijs, non raró inuiſit eam. Potuit ſanè ex multis euidentiſſimis argumentis colligi, eum toto vitæ ſuæ tempore ſingulari erga matrem Dei deuotione fuiſſe: & certè ego ipſe, concionem illo habente Senîs de illa anno Chriſti 1427. in die natiuitatis eius, ità eum audiui dicentem: Ego frater Bernardinus ſemper fui deuotus beatę Virgini. In die enim natiuitatis eius ego natus ſum, eodem die baptizatus ſum, illo ipſo die monaſticum habitum indui, itemque profeſſus ſum monachum, & primum ſacrificium feci. Eodem die cupio exire ex hac vita. Ità ille. Ego verò hoc affirmare poſſum, nunquàm quēquam me audiuiſſe de beatiſſima hac virgine deuotiùs, libentiùs, feruentiùs concionantem.

In iuuentute ſua, cùm adhuc laicus eſſet, vt poſſet piam Deo impendere ſeruitutem, ſuaq; pietatis ſtudia augere, adſcribi voluit in ſpectatæ religionis ſodalitatem benè moratorum, quam vulgò vocant Confraternitatem diſciplinatorum beatæ Mariæ virginis, quæ eſt in domo hoſpitali de la Scala. Non admittuntur autem in eam ſodalitatem, niſi quorum fama eſt integra & bona exiſtimatio. Fuit enim locus ille multo tempore ſpeculum & exemplar Deo deuotorum ſecularium hominum. Itaque Bernardinus fratrum omniũ conſenſu & prompta voluntate, tanquàm valdè idoneus, hilariter receptus eſt, preceſque, corporis flagellationes, aliaque tum iucunda, tum aſpera exercitia, noctu diuque illic vſitata, præ cæteris ipſe copioſiùs ſectatus eſt. Hic nimirùm vetuſtus ille locus eſt, ex quo omnes ferè Italiæ benè moratorum, ſiue, vt author vocat, diſciplinatorum laicorum piæ exercitationes, vel deuotionis ſtudia manârunt. Ex illo complures ſancti viri prodiêre: putà, Iohannes Columbinus, primus ille idemque feruentiſſimus Ieſuatorum inſtitutor, & eius chariſſimus ſocius Franciſcus Vincentinus: itemque ordinis Montis olíueti fundatores: Beatus Petronius de Petronijs, poſteà Carthuſianus effectus: Andreas de Galleranis ſpeculum ſanctitatis, alijque permulti ſublimes contemplatores, & innumeri ferè religioſi, vel monaſticæ vitæ profeſſores, vt mirum non ſit, Bernardinum, beatiſſimæ matri Dei deuotiſſimum, in eius domo illis adiungi voluiſſe, ex qua domo tot præclaras ſtellas, totque diuinos nouerat extitiſſe viros: tametſi eandem ipſam domum præ alijs omnibus ipſe præclariùs illuſtrauit. Cùm autem feruenti eius deuotioni necdùm ſufficerent exercitia domûs huius, quemadmodùm fide digniſſimo relatu didici, ob macerandum & edomandum corpus ſuum, longo tempore flagellis è funiculis confectis ſe cæcidit, crebrò etiam vrtica & cilicio ſe affligebat. Quæ quidem licèt ſanctus iuuenis faceret occultiſſimè, ſoli Deo ea nota eſſe volens: attamen, diuina efficiente prouidentia, non de induſtria, ſed prorsùs ab improuiſo ad aliorum, qui etiamnùm ſuperſunt, notitiam peruenêre.

Cap 8. *Fraternitas diſciplinatorum.* *Encomion Domûs hoſpitalis de Scala.* *Ieſuati.* *Ordo montis Oliueti.* *Cædit corpus ſuum.*

Multis annis in veſtibus ſuis dormiuit non tam in lecto, quàm ſcamno vel capſa. Cibus & potus eius communis quidem, ſed parcus erat, neq; inuenio vel in delicatis eſcis exceſſum, vel in vilibus ſingularitatem. Iucundus, hilaris, affabilis, humilis ſemper fuit, omnibus ſe accommodans, triſtitiæ, torporis, ignauiæ hoſtis. In actione ſtrenuus & aſſiduus, iraſci malo animo nunquàm viſus eſt, veritatis amicus, charitate præcipuus, erga miſeros miſericors, prudens in omnibus & circunſpectus valdè: nec videbatur mœrori vllus relictus locus, vbi Bernardinus aderat. Ante omnia autem vel maximè in eo excelluit laus pudicitiæ & honeſtatis, quam præ ſe ſemper ferebat nutibus, verbis & factis, ità vt nullus hac in parte adoleſcens ei poſſet æquiparari, & ipſe non tam carneus quàm ſaxeus eſſe videretur. Habitu vtebatur, vt ſolent ſcholaſtici, & quidem honeſto.

Cap 9. *Catalogus virtutum eius.*

Sæuiente illa peſte terribili & generali, anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo, in quē incidit Iubileus, innumeri peregrini, Romam euntes atq; indè redeuntes, ad celeberrimam illam toto orbe Chriſtiano domum hoſpitalem beatiſſimæ Mariæ Virginis, quæ Senîs eſt, & de la Scala dicitur, confluxêre, augebaturque valdè numerus ægrotorum, è quibus plurimi moriebãtur, ità vt tribus menſibus & dimidio quotidiè ampliùs duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, interdùm octodecim, vel etiam viginti, è vita decederent: pręter quos ex eius domûs familia obiêrunt fratres vigintiduo, octodecim fœminæ pauperibus mulieribus inſeruientes,

Cap. 10. *Sæuiſſima peſtis, eaque generalis.*

entes, nouem ſacerdotes, quinque clerici, ſeptem pharmacopolæ, qui morbidis medicamenta parabant, pueri trigintaſex, in ea domo enutriti, & famuli ſexaginta, ægrorum miniſterijs deputati. Cùm autem tam multi illic & morbo correpti iacerent, & è vita abirent, locus ille propter fœtorem intolerabilem omnibus inſpectantibus horrori erat, nec quiſquam ferè reperiri potuit, qui quanuis magna propoſita mercede, ægrotãtibus illic inſeruire vellet: Ità fiebat, vt tum vel maximè locus ille neceſſaria miniſtrorum opera deſtitutus eſſet, cùm maior incumberet neceſſitas. Magiſter quidẽ & gubernator domûs illius Iohannes Landaronus erat vir optimus, multa beneuolentia & charitate prẹditus, & quem nemo dubitaret virginem eſſe: & licèt ſenio grauaretur, non ceſſabat tamen pro viribus præſtare quicquid poſſet. Sed cùm ignem peſtiferum iam omnia vaſtantem cerneret, valdè affligebatur, metuens idoneos miniſtros neque pecunia, licèt larga eſſet manu, poſſe comparari, quòd nemo non peſtis contagionem reformidet. Rogabat ergò Deum & beatiſſimam Virginem, domûs eius conſeruatricem, vt pauperibus miniſtri mitterentur.

Cap. 11. Iraque pijſſimus Deus excitat Bernardini animum, qui iam ferè viceſimum agebat ætatis annum, vt in illa pijſſima domo ægrorum & pauperum miniſterium ſuſcipiat. Vt vidit enim ſummam neceſſitatem, maximo incitatus zelo, peſtiferam contagionẽ nihil metuens, immò verò etiam vltrò morti ſe offerre cupiens, modò poſſet Chriſto gratum exhibere in eius pauperibus ſeruitium, multis hebdomadibus ægris illis accuratiſſimè & officioſiſſimè miniſtrauit. Cernens autem ad tantam morbidorum multitudinem ſufficere non poſſe tam paucos miniſtros, duodecim religioſos & pios adoleſcentes ad ſe vocat: hortatur illos, velint vnà cum ipſo curare pauperes Chriſti: dicit eos, qui pauperi ſeruiãt, ipſi Chriſto ſeruire: & ſi tali occaſione decedant è vita, pro Chriſto eos mori: nihil verò homini Chriſtiano debere eſſe antiquius & optatius, quàm Chriſti cauſa vitam ſuam profundere, cùm ille ſuam noſtra cauſa profuderit: deindè addit: Simus omnes fratres: Deus ſua ope aderit nobis. Videtis fratres ignem accenſum eſſe, iam penè orbis illo conflagrat, ſecuris arbori admota eſt, falx meſſem ſolicitat: quid nobis de vitæ noſtræ prorogatione polliceri poſſumus, cùm & alios quotidiè videamus mori, & pleroſque etiam intimos ſodales propemodùm antè exire è corpore, quàm morbo correpti videantur? Nos ſi in his charitatis officijs obierimus, ad Dominum euolabimus: ſin autem ſuperſtites manſerimus, quoàd victuri ſumus, ſemper lætabimur nos Deo noſtro in eius pauperibus hæc officia præſtitiſſe, memores ſententiæ illius, Nullum opus bonum apud Deum ſua carere mercede, vel irremuneratum abire. Siue igitur viuamus, ſiue moriamur, non poſſumus Deo ſeruiendo non lucrari.

Seruit in domo hoſpitali tempore periculoſiſſimo.

Cap. 12. His Bernardini perſuaſionibus allecti adoleſcentes, in eius mox ſententiam iêre: è quibus ſanè hodieque nonnulli ſuperſunt: cumque eſſent confeſſi ſua peccata, & ſacram Euchariſtiam ſumpſiſſent, ità Bernardino conſulente, iucundis animis & magno feruore curam ægrotorum cum Bernardino, ipſorum magiſtro & capite, ſuſcipiunt. Porrò hoſpitalis domûs moderator ſtatim totiùs penè domûs claues tradidit Bernardino, commiſitque ei munus morbidos & peregrinos aduentantes curandi, & omnes ferè eleemoſynas diſtribuendi, adeò vt propemodùm pro ſua voluntate omnia diſponeret ac diſpenſaret, perindè àc ſi ipſe eius domûs dominus eſſet. Eius autem & ſociorum feruor & charitas ſuo exemplo permultos alios ciues & adoleſcentes inuitauit ac permouit ad ſeruiendum morbidis illis, licèt non pauci ex illis è vita decederent. Itaque Bernardinus charitate feruens, domum illam ità moderatus eſt, vt officia, miniſteria, exercitia, laborum vices pro ratione loci, temporis, & perſonarum opportunè & congruenter diſtribuerit. Dabat vero operam, vt quoàd eius fieri poſſet, ipſe ſemper omnibus coràm adeſſet. Adſtabat diù noctuque ægrotantibus, pharmaca parabat, cibos pro ſingulorum qualitate porrigebat, ſordes omnes in illis neceſſariò ferendas, ipſe ante omnes ſua voluntate amouendas ſuſcipiebat: non labore, non vigilijs, non intolerandis fœtoribus, non incommodis vllis frangebatur: ſed ea ſemper alacritate & ſpiritûs viuacitate illis ſeruiebat, àc ſi vel parentes, vel fratres aut filij eius eſſent. neque id ſanè mirum. Cùm enim Dei amor horum omnium faciendorum ac perpetiendorum præcipua ei eſſet ratio, Deo vtiquè ſeruiebat, qui patre, fratre, liberis omnibus

Duodecim pios adoleſcentes ſibi ſocios eius miniſterij adſciſcit.

Vide eximiam eius charitatem.

bus potior nobis eſſe debet. Aegrotis ex animo condolebat, adeò vt etiam cum illis vnà ploraret: interdùm verò etiam ridebat, canebat, blandiebatur, talemque ſe illis exhibebat, quemadmodùm pro illorum conſolatione expedire putabat. Nihil autem ferè illius charitati ſatis ad vota ab alijs curatum videbatur, niſi omnia ipſe vidiſſet & contrectâſſet. Cùm erant ex hac vita migraturi, ſacramenta vt illis porrigerentur effecit: vita functos, veſperi ſepulturæ mandabat. Peregrinis ferè innumeris ad veſperam aduentantibus cibos & lectos apparabat: ſi lecti, alioquì multi, non ſufficerent, ſternebat humi pannos, ità vt nulli deeſſet commodus captandæ quieti locus: crebros quoquè excitabat ignes & ſuffitus grati odoris, ſpargebat multum aceti in tota ferè domo, vt corruptus aër ſaltem aliqua ex parte corrigeretur, libentiusque miniſtri ſuam operam ægrè affectis nauarent. Non eſt autem paſſus benignus Deus, vt inter tot labores, vigilias, incommoda infinita Bernardinus vnquàm aduerſa laboraret valetudine: ſed ſemper promptus, alacer, vigil & indefeſſus, dictis & factis confirmabat tum ægros, tum illorum miniſtros. Mirè ſeruatura Deo.

Cùm iam autem menſibus quatuor & eo ampliùs in ea domo ſedulò miniſtrâſſet, peſtiſque ſopita eſſet, domum ſe recipit. Eccè autem, quemadmodùm ipſe Christum Dominum in pauperibus eius morbo laborantibus, ſicut diximus, crebrò viſitârat: ità Chriſtus, bonus & pius Dominus, rursùs illum viſitat. Nam vbi ab hoſpitali illa domo receſſit, paulò pòſt acerrima cœpit exerceri febre, idque deimprouisò in ædibus nobilis viri Hildebrandini de Manetis, qui ei erat amore & beneuolentia coniunctiſſimus: vbi ſanè ad menſes quatuor decubuit, patientiſſimè eam morbi moleſtiam, vel potiùs Domini Ieſu viſitationem ferens: in qua hoc præcipuam ei moleſtiam adferebat, quòd videret alios ipſi miniſtrantes moleſtia affici, licèt illi promptiſſima charitate ei inſeruirent: Inter quos Tobia, tanquàm pia mater, & Iuſtina de Manetis, matrona nobilis, ab eius latere ferè nunquàm receſsêre. Cùm eſſet autem ea febre liberatus, non remiſit ſtudium pietatis & humanitatis. Amita eius Bartholomæa, matrona venerabilis, vxor quondàm nobilis viri Trogliardi de Ptolomæis, iam propè nonagenaria, & cæcitate & neruorum diſſolutione laborabat, nec ex lectulo ſurgere poterat. Hanc vt cognouit obitu cuiuſdam pij ſocij ſui neceſſaria opera & miniſterio deſtitutam, religioſus & delicatæ alioquì habitudinis iuuenis ſtatuit illi ſuis manibus neceſſaria officia impendere: id quod re ipſa quoquè præſtitit, nullaque habita ratione earum rerum, quæ nauſeam ſibi & tedium adferre poſſent, tanquàm parenti ſuæ officioſè illi in omnibus inſeruiuit. In quo miniſterio anno integro & eo ampliùs verſatus eſt, donèc optima matrona, perſoluto naturæ debito, migrauit ad cælos. Fuit hæc Bartholomæa cumprimìs veneranda, ſpiritalis & Deo deuota fœmina, quam etiam multi pro ſancta haberent. Vixit longo tempore in S. Auguſtini inſtituto & regula, ieiunijs, vigilijs, precibus & ſui corporis macerationibus vacans, Deoque perpetìm gratias agens. In ſacris concionibus cùm audiret nomen IESV exprimi, non potuit continere ſeſe, quin crebrò illud mellitiſſimum nomen repeteret cum ſingultu, rauca voce, accẽtu ſtridulo. Quanuis autem eſſet ſapientiſſima, at tamen videbatur nonnunquàm præ ſpiritûs feruore quaſi inſanire ad recordationem nominis Ieſu, qui illi ſemper in corde, ſemper in ore erat, cui etiam ſæpè in lecto iacens, laudes alta & clara voce promebat. Sunt plerique in ea ſententia, quemadmodùm lachrymis beatæ Monicæ S. Auguſtinus conuerſus eſt ad Dominum: ità huius à Deo benedictæ mulieris preces & lachrymas, quas multis annis pro Bernardino ipſi chariſſimo fudit, id diuinitùs impetrâſſe, vt in via Dei màgis ille proficeret, magiſque confirmaretur. Hortabatur eum ſemper, vt monaſticum inſtitutum complecteretur, præſertìm Eremitarum, ſub regula beati Auguſtini Chriſto militantium in cœnobio valdè religioſo, quod de Lereto vocant, in quo erant patres venerandi & ſpiritales. Porrò Bernardinus eius admonitionibus illectus, cum illis religioſis viris libenter conuerſabatur, placebantque ei vſqueadeò mores illorum & vita laudabilis, vt probabilis coniectura ſit, eum monaſticum habitum apud illos induturum fuiſſe, niſi illum retinuiſſet amor erga hanc Bartholomæam: quam, donèc eſſet in humanis, dilexit vt matrem, nec eam deſerere voluit.

Cap. 13. Corripitur febre acerrima. Bartholomæa egregia fœmina. Eius preces quid Bernardino contulerint.

Poſtquàm autem illa vita functa eſt, Bernardinus ad ſanctiorem viuendi ratio- Cap. 14.

nem adſpirans, cùm needùm deliberâſſet, quod genus monaſticę religionis potiſſimùm deligeret, decreuit habitare ſecum, vt ità priuatim commodiùs & certiùs experiretur ea, quæ oporteret non ignorari ab eo, qui regularem, vt vocant, vel monaſticam Deoque magìs gratam vitam eſſet amplexurus. Elegit autem domum quandam iuxta portam de Triſis, & in loco occulto ſacellum exiguum ſibi conſtituit, poſuitque in eo altare cum imagine Chriſti à cruce pendentis. Ibi precibus, vigilijs, ieiunijs, flagellorum ictibus, cilicio, alijsque pietatis exercitijs ſeſe afficiens, idque & crebriùs & ſeueriùs, quàm anteà conſueuiſſet, accuratiſſimè vires explorauit ſuas, etiam vſque ad herbarum victum & aquæ potum ſeſe periclitans. Lectiones eius, cùm ferè omnes ſtudio haberet, in ſacris libris, deuotione plenis, conſummabantur: illis lætabatur, illas iam toto pectore complectebatur. Piorum hominum, quorum eſſet ſpiritalis conuerſatio, plùs ſolito conſuetudine delectabatur, illorum inprimìs, in quibus virtutum exempla relucebant. Interìm ſæpè animo pertractans, ad quod vitæ genus ſe potiſſimùm conferre deberet, non rarò toto corpore proſtratus, crucifixum Dominum rogauit, vt ipſi largiretur gratiam, viam & vitam potiorem deligendi, quam eius benigno fretus fauore ſectaretur. Puto autem planeque mihi perſuadeo, ità ei reſpondiſſe crucifixum: Fili Bernardine, en tuipſe cernis hîc me nudum à cruce ſuſpenſum. Si ergò amas me & me imitari vis, affigaris & ipſe nudus cruci tuæ, ſicque me ſequaris: meque hauddubiò inuenies. Atque hoc ille intelligens, & ſæpiùs expendens, cùm aduerteret Chriſti crucifixi hoc longè optimum eſſe conſilium, quo nullum aliud melius, nullum ſalubrius poſſit reperiri, illud toto pectore ſtuduit in opus conferre. Cùm autem Seraphicum illum patrem Franciſcum, Chriſti nuditatem, paupertatem & crucem excellentiſſimè ſectatum non ignoraret, ſub eodem beatiſſimo patre, Chriſto militare conſtituit.

Priuatim periclitatur vires ſuas multis modis.

Cap. 15.

Sub hac autem mentis deliberatione adhuc poſito, cùm needùm certò perſpiceret, quam vitam ingredi deberet, pijſſimus Saluator, qui confugientes ad ſe non deſerit, ſed ad ſalutarem deducit viam, poſt ſolitas preces ſerotinas obdormienti hanc viſionem obtulit: Videbatur ſibi Bernardinus apud fontem quendam, extra vrbis muros non longè à patrum Franciſcanorum cœnobio diſtantem, videre palatium quoddam valdè elegans & amplum, feneſtris luculentum, in ipſoque intùs ignem accenſum, qui omnia ferè palatij viſcera inflammaret, perque feneſtras omnes flammas erumpentes, vnà duntaxàt dempta feneſtra, quæ ſola cum vno cubiculo ſeruata videbatur. Tum prætereà per feneſtram illam videre ſibi viſus eſt intùs virum quendam, S. Franciſci habitu indutum, cumque, vt ignis præſens periculum deuitaret, ad feneſtram accedentem, & ex illa præcipitare ſe volentem: porrò ob ingens præcipitij diſcrimen clamantem magna voce, Franciſce: ſicque ſecundò & tertiò intrò reuertentem, rurſusque ad feneſtram venientem, & præcipitio dare ſe volentem, ſed præ timore minimè auſum, clamantem, Franciſce. Ad extremum vidit totum illud palatium ignibus abſumptum, præter cubiculum & feneſtram illam, ad quam vir ille Franciſcum inclamitans, ſaluus manſit. Hanc viſionem ſecum penſitans Bernardinus, ſic eam interpretatus eſt, quòd Dominus ea id ſignificare voluerit, poſſe ipſum beatiſſimi patris Franciſci ope ſubnixum, carnis, mundi & dæmonis flammas euadere.

Viſio Bernardini.

Cap. 16.

Per id tempus fuit Senis quidam admodùm reuerendus pater Franciſcanus, Iohannes * Piſtorius, vitæ ſanctitate illuſtris. Is iam antè triginta annis in Boſnæ prouincia aduersùs hæreticos deſudârat, è quibus multos conuerterat: ſacra etiã Hieroſolymorum loca viſerat, & pleraque alia non ſine multa animi pietate: iamque grandæuus domum erat reuerſus, fuitq; inſtitutus Cuſtos Franciſcanorum Senenſium. Multa enim pollebat ſapientia, noueratque prudenter conſulere. Bonus erat odor famæ ſanctitatis eius. Ad eum properè acceſſit Bernardinus, aperuit ei totum pectus ſuum, rogauit obnixè vt ipſum ad ſuam ſodalitatem admitteret. Lætabatur his grandæuus pater & exultabat: quippè qui multa didiciſſet de optimis moribus eius, cerneretque tyronem Chriſti ætate iuuenem, robuſtum corpore, facie formoſum, non mediocriter omni literatura inſtructum, fide integrum, ſpiritu feruentem. Quibus etiam permotus, non defuit precibus eius. At Bernardinus incredibili affectus hilaritate, totum ſe eius conſilio & voluntati permiſit, diſtraxitque, vti dictum eſt ſuprà, omnes opes ſuas, contempſit generis nobilita-

** Triſtorius*

Bernardin⁹ petit admitti in ſodalitatem Franciſcanorũ.

nobilitatem, ſanctaque armatus paupertate, nudus pro Chriſti amore deuium Aegypti iter reliquit, & in ſanctæ religionis eremum ſeſe abdidit, cupiens cum Chriſto tollere crucem in humeros ſuos.

Accepit autem ab eo, quem diximus, patre habitum monaſticum in cœnobio Cap 17. Senenſi Franciſcanorum anno Domini milleſimo quadringenteſimo quarto, ætatis ſuæ viceſimoſecundo, tota ciuitate Senenſi multum indè & ædificationis & admirationis capiente. Cùm autem pater ille ſenex vili eum habitu indueret, & horrida reſti cingeret, diuinitùs doctus prophetice de illo coram omnibus dixit Prophetia clara voce: Adiunctus eſt ad nos hodiè ſtrenuus & gnarus miles, qui multas com- de illo. portabit fruges in horrea Domini, eritque Ordinis noſtri decus & ornamentum. Non diù pòſt ſentiens Bernardinus ſe illo in loco non poſſe Deo tranquillo animo ſeruire conuenienter Regulæ S. Franciſci, quòd homines ſeculares quotidiè eò aduentarent, & quædam aliæ cauſæ rationabiles ipſi ſuppeterent, ex conſilio memorati Patris exceſſit è patria ſua, eiuſque fretus benedictione, ad eos Obſeruantes iucundiſſimo animo commigrauit, qui in Columbarij antiquo monaſterio degebãt, quod ſitum erat haud procùl Senîs in obſcuro nemore, ab omni mundi ſtrepitu ſeparatum, ijs inprimis accommodum, qui vitam vellent contemplationi deditam conſectari, & S. Franciſci inſtitutum experiri. Morabantur illic ſanè viri admodùm religioſi & ſancti, Deo nocte ac die ſeruientes: quales tunc rari valdè erant in Italia ob miſerè collapſam eius Ordinis monaſticam diſciplinam.

In eorum ſodalitatem cupidiſſimè ſe recepit Bernardinus, & cum illis carnem Cap. 18. ſuam crucifixit cum vitijs & concupiſcentijs, virgiſque & flagellis aſperis caſtiga- Degit in Co uit. Summoperè connitebatur perfectè exprimere vitam Euangelicam, & pro- lumbarij cœnobio. pter Chriſtum alienæ ſe ſubmiſit voluntati. Primo anno probationis nihil prorsùs habere voluit, præter cucullum, ſubligaculum & cingulum nodoſum: adeoque magnos habuit in virtutibus progreſſus, vt quanuis omnium poſtremus eſſet, ardentem lucernam & totius ſanctitatis ſpeculum fratribus ſeſe exhiberet. Erat Virtutes monaſtici Canonis obſeruantiſſimus, moribus fuit optimis & modeſtiſſimis, non eius. mediocriter eo nomine charus fratribus vniuerſis. Mirabantur illi pœnitentiam & aſperitatem vitæ eius, ſingularem manſuetudinem, & erga omnes humilitatem. Nullum tam moleſtum aut vile & contemptibile fuit opus, quod Bernardinus ſuis manibus non libenter exequeretur. Inſeruiebat ægrotis fratribus, ferebat ſuis humeris emendicatas panis & vini eleemoſynas, nudis interim incedens pedibus etiam longiſſimo itinere. In ædibus ſacris inſtàr angeli ſeſe gerebat, laudans, cantans & obſecrans Deum ſine tepore vllo, nocte ac die. Non ſolùm ea Ieiunia mul ſeruabat ieiunia, quæ præſcribit Regula, ſed quaſdam ijs addebat Quadrageſimas ta. alias, interdùm ſolo pane & aqua in ijs contentus, corpus ſuum vigilijs & flagel- Vigiliæ. lis edomans. Propter Dominum Ieſum vir humilis cuilibet ſe morigerum & obſequentem præbebat, ſeipſum peccatorum omnium, qui in terris eſſent, viliſſimum atque deterrimum exiſtimabat. Atque ea cauſa cum infinitis ſuſpirijs & gemitibus precabatur veniam coram imagine crucifixi Saluatoris, magnas illi gratias agens, quòd ad hoc vitæ inſtitutum ipſum vocâſſet, in quo poſſet ei tranquilla conſcientia, firmaque ſpe & fiducia ſeruire. Chriſti paſſionem tam acerbè deplorabat, vt præ dolore moriturus videretur. Cum multa condolentia com- Condolẽtia memorabat eius vitam, peregrinationem, famem, ſitim, æſtus, frigora, vincula, erga vitam flagella, contemptum, cruciatus. Valdè mirabatur illum præ immenſo amore & paſſionẽ pro nobis ferentem crucem, nudum à cruce manibus pedibuſque confixum mi- Chriſti. ſerè pendentem, miſerandum in modum vulneribus ſaucium, & in tantis cruciamentis noſtra cauſa morientem. Doloris gladio conficiebatur, cùm ſecum reputaret triſtiſſimam illius matrem exanime corpus eius excepiſſe in ſinum ſuum. Eiuſmodi pijs & ſalutaribus cogitationibus & meditationibus inflammabatur animus eius ad ardua & corpori moleſta ac dura exercitia & opera amplectenda.

Adeò verò ſtudioſè in ea incumbebat opera, quæ mundo humilia & deſpica- Cap 19. bilia videntur, ſeipſum planè contemnens, & generis ſui nobilitatem pro nihilo ducens, vt homines plebei, qui antè eum nouerant, non alio quàm inſani & ſtulti loco eum haberent: quo ille impenſiùs lætabatur, ſciens dictum ab Apo-

1.Cor.3. ſtolo: Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo, ſtultus fiat, vt ſit ſapiens. Sapientia enim huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Cùm adhuc nouitius aliquandò cum ſocio fratre inuiſeret Tobiam cognatam & ſpiritualem matrem ſuam, quendam illic offendit cōſanguineum ſuum, moleſtiſſimè ferentem, quòd factus eſſet Franciſcanus, multaque ipſi conuicia & probra inferentem, & inter cætera ſic dicentem: Sperabamus nos te honeſtè in ſeculo victurum, & fœcundam vxorem quandoquè ducturum, proleſque ex ea elegātes procreaturum, noſtramquè familiam opibus & honoribus aucturum. Ecquid verò aliud eſt cucullatus monachus, quàm porcus ſaginarius, & qui ſine cura vlla otio & deſidiæ deditus alienis laboribus ſe ſaginet? Audiebat hęc ſedatiſſimo animo vir ſanctus, tandemque ei reſpondit comiter & modeſtè, de ſeipſo vaticinans: Equidem fallacē hunc contemno mundum cum omni faſtu & pompis eius, ac nihilo minùs tantum ex me honoris accedet generi noſtro, vt in hac vrbe nulla vnquàm familia extiterit, quæ cum noſtra poſſit honore, ſublimitate & famæ celebritate cōparari. Indè valedicens cognatæ ſuæ, ad cœnobium rediјt, magìs expetens propter Deum ignominia affici, quàm populi prædicatione efferri.

Iudicium huius mundi de monachis.

Cap.20. Eunte illo quandoquè cum fratre per plateas vrbis Senenſis, petulantes pueri à tergo illudebant ei, & in eius nudos calcaneos lapillos iactabant. Nudis enim ingrediebatur pedibus, & tunica non attingebat tibias, vt plus ex frigore moleſtiæ caperet. At ille ne ſemèl quidem reſpiciens, nec quicquam omninò commotus, pergebat itinere ſuo, perindè ac ſi ſurdus ac inſenſilis eſſet. Socius verò id indignè ferens, Non aduertis, inquit, quid iſti inſolentes pueri faciant? Reſpondit vir ſanctus: Faciant illi quicquid libitum erit eis: materiam nobis exhibent, vndè ſempiternæ gloriæ coronas nobis texamus. Dum enim affligunt nos, exercendæ patientiæ nobis occaſionē ſuppeditant: qua patientia poſſidemus animas noſtras, & cælorum regna promeremur. Anno autem probationis exacto, ipſo Natiuitatis beatiſſimæ Mariæ ſolenni die palàm & ſolenniter profeſſus eſt monaſticam vitam, in manibus prǽfecti ſui, quem Guardianum vocant, promittens ſe omnibus diebus vitæ ſuæ ad præſcriptum Regulę S.Franciſci in obedientia, paupertate & caſtitate victurum. Coactus deindè fuit etiam ſacerdotio initiari, primumq; ſacrum fecit in matris Dei natalitio die, tanquàm eius legitimus capellanus, ac deincèps quotidiè Miſſam celebrauit cum multa animi deuotione & ardenti charitate. Mirè enim diuino erat amore incenſus, ſitiebatque mortalium omnium ſalutem, accuratè ſecum penſitans, qua re Deo poſſet in hac vita gratiſſimam operam nauare.

Contemnit iniurias petulantium puerorum. *Luc.21.* *Initiatur ſacerdotio.*

Cap.21. Cùm autem ſic ſecum ipſe commemoraret, quanta hominum cauſa feciſſet Chriſtus; quantoperè in eam incubuiſſet curam, vt homines à peccatis retraheret per ſeipſum, per apoſtolos, martyres, confeſſores, virgines, vt eorum bonis exemplis & inſtitutionibus ad pœnitentiam & vitæ emendationem incitarentur: grauem ille crucem hanc in ſuos recepit humeros, vt omnium animas lucrifaceret: feruentique ſpiritu egreſſus è monaſterio, ad propinquum caſtrum rebus pauper acceſſit, populoque prædicauit pœnitentiam, non ſubtili ſermonis curioſitate, ſed ſancti ſpiritùs virtute, imitans beatiſſimum patrem ſuum Franciſcum. At tamen præ eximia animi humilitate nec auſus fuit abſque Superioris permiſſu concionandi munus obire, nec etiam vt ipſi id permitteretur expetere. Sed cùm non poſſit abſcondi ciuitas ſupra montem poſita, Superior eius, quem Ordinis Miniſtrum vocant, cognita eius excellenti ſanctitate, inſigni deuotione, præclara in diuinis literis eruditione, concionandi prouinciam ei demandauit. Quam ille humiliter ſuſcepit, non ignorans Deo pergratum eſſe, vt ſalutiferis ſermonibus ad eum miſeros mortales reduceret, quos ab illo hoſtis tartareus ad omne genus flagitiorum & ad mundi huius voluptates abſtraxiſſet. Primam concionem ſuam habuit ipſis ferijs Natiuitatis præſtantiſſimæ Virginis in honorem illius, ſub primo ſacrificio ſuo.

Ardet deſiderio ſalutis animarum. *Matth.5.*

Cap.22. Cùm autem experientia didiciſſet, execrabilem ſatanam multos ipſi tendere laqueos, quibus in ſagenam ſuam eum adduceret, niſi multa vteretur vigilantia & circunſpectione: egregiè aduersùs eius inſidias ſeſe communiuit, cum Apoſtolo caſtigans corpus ſuum, nec aliquid de vitæ ſuæ aſperitate remittens, nè alijs prædicans, ipſe reprobus efficeretur. Non deerant tum, qui à ſuſcepto hoc concionandi ſalu-

1.Cor.9.

di ſalutari ſtudio & opere illum reuocare niterentur propter corporis eius teneritudinem, quę non ſineret eum ad loca diuerſa proficiſci: itemq́; vocis raucedinem, quæ procùl audiri non poſſet. Et ille quidem propemodùm ijs aſſenſurus videbatur, niſi conſcientia reclamâſſet, cui obluctari non debuit. Valdè enim abſurdum & ab omni ratione alienum fuiſſet, ſi pereunti mundo Dei verbum ſubtrahere voluiſſet. Interìm animi dubius, quid potiſſimùm ſequeretur, ad Deum confugit, ſublatisque in cælum oculis, obnixè eum rogauit, ſi quidem gratum ſibi foret, vt in concionandi functione permaneret, vt propter ſanctiſſimæ matris ſuæ merita ſanaret vitium gutturis ipſius, quod voci eius magnum afferebat impedimentum. Quandò autem facilè à Deo obtineri poteſt, quod ab illo præordinatum eſt, &, vt D. Gregorius ait, diuina prouidentia ſic conſtituit, vt electi Dei amici precibus impetrent, quod ille ab initio dare eis decreuit: Deus ob interceſſionem matris ſuæ inſigni miraculo è gutture eius depulit vitium illud, immiſſo in guttur ignito globulo, quo linguæ raucedo excocta & curata fuit. Sententia eſt non ipſa verba S. Gregorij.

Indè verò tanto animi ſtudio nouum ille concionandi munus executus eſt, vt nulla ratione ſatis id explicare queam. Amabat ille ſummoperè corporis caſtimoniam & integritatem, id quod ſine inſano liuore ſerpens tortuoſus ferre non potuit. Erant tum Senîs duo honeſti coniuges, qui illum mirè diligebant. Senſit hoc tartareus impoſtor, & alterius, id eſt, fœminæ amorem corrupit, vt ſanctum virum libidinosè diligeret. Ait enim S. Bernardinus, nullum in hac vita reperiri, etamsì eximia ſit ſanctitate & perfectione, cui non impuræ quædam cogitationes incidant: ſed noſtri arbitrij eſt, vel reſpuere vel aſſentire. Cùm ergò Bernardinus quandoquè panis emendi cauſa exijſſet, hæc fœmina illum ad ſe accerſiuit: eoque ingreſſo, fores clauſit, & ait: Niſi te accommodes iam voluntati meæ, equidem inſigni te ignominia afficiam, dicamque te mihi vim afferre voluiſſe. Tum Bernardinus in eas ſe anguſtias cõiectum cernens, tota animi deuotione intra ſe rogabat Dominum, vt in tam præſenti periculo ipſi non deeſſet. Facinus enim illud valdè execrabatur. Non neglexit Deus preces ſerui ſui: ſuggeſſit mox conſiliũ, vt diceret mulieri, ſi vellet ità fieri, vt ſe veſtibus nudaret. Dixit hoc ille, nec mulier diſtulit. Interim profert ille flagellum, quod apud ſe habebat, appræhenſamque fortiter fœminam, egregiè cędere cœpit, nec deſtitit, donèc ardor libidinis in ea extinctus eſt. Ea cauſa impenſiùs deincèps mulier amauit ſanctum virum, itemque maritus eius, vbi is comperit rem ab eo geſtam. Cap. 23. Fœminam ipſum libidinosè amantem egregiè coercet.

Poſteà Bernardinus à præfecto domûs hoſpitalis ſancti Honofrij, quod eſt extra muros Senarum, petijt locum aliquem ſibi donari, in quo pro ſe & fratribus ſuis paruam habitationem extrueret. Conceſſit ille de Pontificis Maximi & domûs hoſpitalis conſenſu locum Bernardino, vbi is monaſterium condidit, quod vſque in pręſens illic cernitur commoda ſtructura, cum eleganti templo & alijs ædificijs. Huius cœnobij primus ipſe Guardianus ſiue pręfectus fuit, gnauiter portans onera die ac nocte, potiusque in ſe recipiens, quàm in alium transferens labores. Apportabat ligna, lapides, calcem, nihil parcens tenero corpuſculo ſuo. Libens quoquè exibat ad petendas eleemoſynas. Quandò domi erat, ſemper cum fratribus ad templum acceſſit ijs horis, quibus diuina officia peragebãtur. Quòd ſi adeò eſſet occupatus, vt ijs adeſſe non poſſet, preces Canonicas cum ſocio fratre admodùm reuerenter & deuotè perſoluebat. Crebrò totas noctes duxit inſomnes, in ſecreta quædam loca ſeſe abdens, atque illic vacans deuotioni ſuæ. Perpetuò aut legendo, aut meditando, aut orando, aut diuina contemplando occupatus erat. Sæpè pugnis ſuum tundebat pectus, vilem peccatorem ſe pronuncians. Dirè cruciabat corpus ſuum, & humum lachrymis madefaciebat, vt peccatoribus Deum propitium efficeret. Non rarò attentiſſimè & ſummo animi dolore contemplans Chriſti ignominioſam mortem, precioſumque ſanguinem fuſum pro nobis, in crucis formam ſe humì extendebat, vt cum Chriſto forìs & intùs ſeſe crucifigeret. In adhortationibus ſuis, publicisque concionibus, magno ſemper ſtudio excitabat auditores, vt ſe gratos exhiberent paſſioni & morti Saluatoris, deuotionemque & reuerentiam præſtarent ſanctiſſimo nomini IESV, quod eſt ſuper omne nomen, & in quo omne genu flectitur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum: neque aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat ſaluos fieri. Cap. 24. Extruit monaſterium. Exercitia eius. Philip. 2. Act. 4.

Præpotens Deus, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis, in viro hoc & per virum hunc, dum Cap. 25. Pſal 67.

dum in terris inter homines verſaretur, mira operatus eſt, & admirandum in modum ad vitæ cæleſtis gaudia deguſtanda eum ſuſtulit. Cùm enim concionãdi onus iam ſuſceptum proſequi cœpiſſet, tanto animi feruore & ſtudio conciones habuit, vt nomẽ eius non ſolùm in Italia, ſed toto etiam orbe celebraretur. Tam ille efficacibus & grauibus vtebatur verbis, vt facilè poſſet animaduerti, ſpiritum Dei loqui per os eius. Conciones ſuas ſolebat in tres aut quatuor diſtribuere partes. Peroptabant autem ſinguli eius habere conciones, & beatiores ſe exiſtimabant, ſi daretur copia eas deſcribendi. Libelli eius per regiones omnes ſpargebantur, per Hiſpaniam, Galliam, Angliam, Hyberniam, Scotiam, Germaniam, Hungariam, Cyprum, Aſiam, Græciam, per Orientem quoquè & exteros populos: qui acumen ingenij, intellectûs perſpicacitatem, ſenſus ſublimes, & vitæ eius ſanctitatem non mediocriter admirabantur. Vbiuis locorum eius fiebat mentio, & ſe longè lateque diffuderat fama eius, quam Dominus præclaris miraculis confirmabat.

Feruor & põdus concionũ eius.

Cap. 26.

Ità ille ſancti ſpiritûs perfuſus rore, feruentiſſimus Dei præco factus eſt in Italia & Gallia Ciſalpina, in nouæ lucis euectus montem. Cernens autem multam eſſe meſſem, ſed proh dolor operarios paucos, vrbes, caſtella & pagos omnes peragrauit, annuncians pigris & deſidioſis mortalibus ſanctiſſimum nomen IESV: quod nomen vas electionis Paulus portauit coram gentibus, & regibus, & filijs Iſrael: vt per hoc ſalutiferum nomen à Deo gratiam impetrarent & miſericordiam, quò per veram pœnitentiam corrigerent malam vitam ſuam. Ea tempeſtate tota Italia iam planè iacebat obruta vitijs & flagitijs, oblita piarum adhortationum, quas olim acceperat. Omnes in id toto incumbebant pectore, vt poſſent multas ſibi coaceruare opes. Nulla cernebatur deuotio in religioſis & eccleſiaſticis, nulla fides in plebeis, nulla miſericordia, modeſtia & diſciplina morum nulla. Iactabant alij in alios maledicta, obſtinatis animis odio & liuore ſe inuicèm proſequebantur, in duas factiones diſtracti. Intercluſa erant itinera à latronibus, mare infeſtum piratæ habebant, Guelphorum & Gibellinorũ immodica inſolentia paſsìm adeò ſæuiebat & graſſabatur, vt fraterno ſanguine plateæ maderent. Ecquid verò poſſit atrocius commemorari? Parentes ſuas iugulabant proles, lætabanturque ſe illos, qui diuerſæ eſſent factionis, laqueo præfocâſſe. Tanta exiſtebat infidelitas & impietas, vt inſtàr ethnicorum plus deferrent tempori, quo eſſent ſtructuri domos, quàm Dei præceptis obſeruandis. Mundus plenus erat veneficijs & incantationibus, damnataque curioſitate futura cognoſcendi, & ſanandi morbos. Quæ ſi quis repræhendere voluiſſet, miſerè conſpuebatur & irridebatur. Raro feſtis diebus ibatur in templum, vt Miſſa audiretur. Nemo verebatur leges, quibus alearum ludus interdicitur. Properabant omnes ad loca illa, vbì alearum feruebant iactus. Internoſci non poterant dies profeſti vel operarij à feſtis, quòd feſtis diebus plures irent per plateas oſcitabundi & vagabundi. Omnibus his malis magnam anſam multaque fomenta præbebat ſchiſma, quod tum in ſancta Eccleſia ad annos quadraginta durauerat.

Act. 9.

Prædicat vbiquè nomen IESV.

Peſſimus Italiæ ſtatus

Cap. 27.

Hęc autem conſpiciens ſanctus Bernardinus, valdè miſerabatur pereuntis mundi pericula. Itaque fiducia ſua in Deo collocata, ibat per regiones & ciuitates, annunciabat hominibus virtutes & vitia, gloriam & pœnas ſempiternas. Tanta autem diuinæ gratiæ largitate perfundebatur, vt diligeretur ab omnibus & honoraretur, & cum multa reuerentia exciperetur & auſcultaretur, haud ſecùs atquè quidam Chriſti Ieſu Apoſtolus. Tantus hominum cœtus ad eum audiendum confluere ſolebat, vt ſummo manè ad concionis locum properarent, quò commodum ſibi poſſent locum vendicare: quodque eo maius eſt, nonnunquàm aduentabant complures à triginta milliaribus, incredibili deſiderio incenſi audiendi conciones eius. Quotidiè verò ante concionem cum multa deuotione Miſſam celebrabat, animo in Deum ſubleuato. Properabant omnes & ſacris initiati & laici ex pagis & oppidis, vt eum audirent concionantem: ſperabantque ſancti ſpiritûs gratiam in ipſos deſcenſuram, vt olim in Apoſtolos & credentes. Neque id ſanè mirum, quandò ille præcò Dei admirabilis, ſancti ſpiritûs vnctus gratia, adhortabatur ſuſpirabundos auditores ingenti voce, vt agerent pœnitentiam, Deumque iratum ieiunijs & lachrymis ſibi conciliarent. Verba eius & ſuauia erant & efficacia, inſtàr radiorum igneorum penetrabilia, corda omnium ipſum audientium emollientia, omnemque animorum duritiam conterentia. Vox eius admo-

S. Bernardinus dũ ſtrenuè concionatur omnibus venerationi eſt.

Act. 2.

Vis verborum eius.

admodùm ſonora & clara fuit, ità vt & propè & procùl poſſet diſtinctè percipi. Sermones illius haudquaquàm inanes erant, aut mundani vel mendaces & ridiculi: ſed diuina pleni fœcunditate, quibus lapidea quæuis pectora colliqueſcerent atque emollirentur ad agendam cum acerba animi contritione veram pœnitentiam: pij verò omnes diuino amore inflammarentur. Penetrabat enim ſpiritus eius mortalium omnium intimos pectorum receſſus.

Hinc fiebat, vt ſua peccata cum multa contritione confiterentur, digneque & reuerenter perciperēt ſacroſanctam Euchariſtiam, qui multo tempore nunquàm ad ſacram communionem acceſſerant. In ſumma, dicendo nemo conſequi poſſit, qui fructus ex ijs beati viri concionibus enati ſint apud homines Chriſtianos. Nec facilè ſcripto compræhendi queat, quot vrbes, reſpublicas & homines odio & liuore prorsùs obduratos, ad pacem, tranquillitatem & cōcordiam reduxerit: quot petulantes adoleſcentes & laſciuas fœminas, è fœdiſſimis carnis voluptatibus, quibus computruerant, ad honeſtam & caſtam viuendi rationem reuocârit. Iubebat, vt feſtos dies, quibus ſolebant vacare manuum laboribus, ad Canonum præſcriptionem obſeruarent. Docebat populum, vt ſacras ædes & ſacerdotes in ijs miniſtrantes venerarentur. Multas honeſtas, ſed inopes puellas curauit matrimonio tradendas, apud locupletes à ſe conuerſos id efficiens, vt bona dote afficerentur. Videre licebat inueteratas inimicitias ad mutuam conſenſionem & beneuolentiam redigi, quod alioquì incredibile videbatur vlla via vel conſilio quenquam conſequi poſſe. Cernere erat fœminas pias & Deo deuotas, mundi pompis & vanitatibus hactenùs deditas, ponere torques & catenas aureas, abijcere ſpecula & vnguenta, negligere capillorum compoſitionem, reſpuere ornamenta, quibus anteà ceu laſciuæ & impudicæ mulieres pernicioſiſſimè in ſuî damnationem abuſæ fuerant. Inſtrumenta omnium ludorum vetitorum, tabulas luſorias, taxillos, laruas, & id genus alias mundi vanitates maximo numero ad ſanctum virum adducebāt, vt faceret illis pro ſuo arbitratu. Ille verò in foro igne extructo, ea omnia combuſſit. Fœminas in lupanaribus flagitioſè viuentes ad pœnitentiam ſuis ſermonibus permouit, quibus ad contrahenda matrimonia è communi ærario dotes liberaliter tribuebantur. Vſurarij, piratæ & latrones ad meliorem frugem ſe recipientes, agebant pœnitentiam, reſtituebantque malè parta, quorum ſumma nonnunquàm excedebat mille aureos ducatos.

Cap. 28. Fructus concionū eius.

Meretrices conuertuntur.

Itém vſurarij, &c.

Adeò tum princeps mundi huius extrudebatur è regno ſuo, & Chriſtiana religio exaltabatur. Condebantur xenodochia, defendebantur viduæ & pupilli, res omnes præter ius faſque conquiſitæ reſtituebantur. Multi viri & fœminæ, contempto mundo & fallacijs eius, abiectiſque non paruis facultatibus ſuis, crucem pœnitentiæ complectebantur, in paupertate & diuerſis monaſticis inſtitutis Domino ſeruientes. Multa quoquè noua extruebantur monaſteria, collapſa inſtaurabantur, tum intùs, tum forìs. Quis verò certum poſſit inire numerum, partim nobilium & præclarorum adoleſcentum, partim matura ætate & barbatorum virorum, qui ſe in cœnobia receperunt, vitam ſectaturi religioſam, vt Deo fideliorem poſſent exhibere famulatum? Franciſcanorum ſanè ab ipſis fundamentis non pauca eaque elegantia condebantur cœnobia, in quibus Regula S. Franciſci ſub Bernardino obſeruaretur. Quæ quidem Obſeruantia ex eius odorifera ſanctitate vſque adeò magna illo viuente accepit incrementa, vt viginti parua monaſteria, in quibus tota Italia plùs minùs centum viginti fratres morabantur, cùm hæc Obſeruantia ſub Bernardini primis monaſticæ vitæ initijs inſtaurata eſt, ſub finem vitæ eius intantùm aucta fuerint, vt trecenta numerarentur cœnobia, & in ijs fratres ampliùs quinquiès mille, præter eos, qui illo ſuperſtite deceſſerant è vita in ſola Italia, quorum non erat minor numerus. Quòd ſi verò ea quoquè commemorare velim monaſteria, quæ reges, principes & alij potentes viri toto orbe pro fratribus Obſeruantibus exædificanda curârunt, in quibus erat copioſiſſimus fratrum numerus, rem aggreſſurus ſum, quæ vires meas longè ſuperet. Habitant enim Obſeruantes fratres non ſolùm apud Chriſtianos, ſed etiam inter barbaros & infideles canes, orbem vniuerſum lucidis exemplis ſuis illuſtrantes. Atque hinc perſpicuum fit, completum vaticinium reuerendi patris illius, qui Bernardinum monaſtico habitu induit, quandò ait ingentes eum fructus in ſancta Eccleſia allaturum. Surrexit enim tanquàm alter Elias, quaſi ignis, & verbum ipſius

Cap. 29.

Trecenta monaſteria Frāciſcanorum in Italia ſub ipſo.

Eccli. 48.

ipſius, quaſi facula ardebat, torpentia corda diuino inflammans amore, vt peccatorum omnium remiſſionem conſequerentur, & Chriſti vitam & doctrinam imitarentur. Elegit eum Dominus, populoque exemplum propoſuit & ſignum conſpicuum, in quod intenderent, cuique ſeſe imitando conformarent.

Cap. 30. Mittitur in terram ſanctam.

Cùm autem Hieroſolymam miſſus fuiſſet vir ſanctus, factus eſt eius loci & etiam in Bethleem Guardianus, & terrę ſanctę Commiſſarius. Eo verò tempore, quo fuit Prouincialis Vicarius Tuſciæ, multa reformauit cœnobia, nouaque ſuſcepit, tota Italia fratrum augens numerum concionibus & optimis moribus ſuis. Sub eius viſitatione quædam conſtructa fuêre S. Claræ monaſteria primæ Regulæ, multaque alia ſecundæ. Quæ anteà ceu indomitæ vixerant ſanctimoniales, eius cura reformatæ ſunt. Quandò è Tuſcia profectus fuit, vt verbum Dei prædicaret Venetijs, in ditione Mediolanenſi, Genuæ, Veronæ, Mantuæ, Placentiæ, Parmæ & in toto Ducatu Ferrarienſi, alijsque locis, paſsim in vrbibus condebantur noua fratrum de Obſeruantia monaſteria, totoque orbe mirè propagati fuêre S. Franciſci tres ordines, ſiue tria inſtituta. Etsi autem probè ille eruditus erat omni ſeculari ſcientia, philoſophia morali & iuris cognitione, at tamen vltra modum illuſtrabatur diuinæ ſapientiæ lumine, ità vt quæſtiones & argumenta omnia ſapientiſſimè diſſoluere, prudenter exponere, & intelligẽtia compræhendere poſſet. Quandò autem hominum malignorum ſæua importunitas nunquàm otioſa eſt, ſed edaci percita liuore, innocentibus comparat laqueos & inſidias, & dente canino rodit illos: contigit aliquandò Bernardinum cum multo ſpiritûs feruore habere ſermonem apud populum, multoſque eo ſermone conuerti: qua re lætabatur ille non minimùm, Deum laudans pro gratia illius. Solebat autem ſub finem concionum ſuarum populo tabellam ſpectandam proponere, idque inprimìs religioſè ac piè, in qua pictum erat dulciſſimum nomen IESV literis aureis, ſolis radijs vndiquè cinctum: porrò populus id ſacratiſſimum nomen flexis genibus deuotiſſimè adorabat. Id verò conſpicati quidam æmuli eius, diuino honori & ſaluti animarum inuidentes, malitia deprauati & peruerſi, quotidiè ad eius conciones veniebant acti & incitati nequitia & malignitate ſua, vt quippiam ex eius ore raperent, vndè ei poſſent accuſationem ſtruere, & apud ſummum Pontificem falsò illum deferre. Annotârunt autem per calumniam falſas quaſdam ſententias, quas ab illo è ſuggeſtu prolatas fingebant de ſuauiſſimo nomine IESV ſecùs, quàm habeat fides Catholica. Adiungebant ijs falſa quædam commenta vel interpretationes, vt coram Pontifice in hæreſis crimen eum vocarent. Quod quidem etiam factum ab illis eſt coram Martino V. adhibitis ad ſua commenta etiam malignis & falſis teſtibus quibuſdam. Atque ea cauſa ſtatìm accerſitus eſt à Pontifice Bernardinus: iſque nihil cunctatus, cum multo populo Viterbio profectus eſt Romam. Vbi mox ad Pontificis pedes humiliter ſe abiecit, plenus multa erga Deum fiducia. Pontifex autem acriter in eum inuectus, ait, ſi quidem res ſic ſe haberent, vt de illo relatum ſit, non eum impunè id laturum, ſed benè acriter caſtigatum illum iri, tanquàm temerarium eccleſiaſten, & peſtiferæ hæreſis propagatorem. Interdixit quoquè illi ſacris concionibus, & nè nomen IESV populo oſtentaret, donèc re examinata, certi aliquid compertum eſſet. Interea multi docti viri & ſacræ Theologiæ magiſtri, in omnes libros eius, quos ex diuinis literis collegerat, accuratè inquiſiêrunt, num quæ in ijs lateret hæreſis nôſſe cupiẽtes. Alij quidem Franciſcani doctores Theologi acutis diſputationibus Bernardinum tuebantur: ſed ille tam immanẽ iniuriam cauſa amoris Chriſti patientiſſimè tolerabat. Cùm autem in ſcriptis eius nulla poſſet reperiri hæreſis, Pontifex probè animaduertens omnẽ illam accuſationem odio & liuore in Bernardinum comparatam, quippè qui in verbis ſuis inculpatus & verax depræhenſus eſſet, illum ad ſe acciuit, & poſtquàm ad quæſtiones omnes audiuit humiliter reſpondentem, copioſiſſima eum impertijt benedictione ſua, authoritateque Pontificia clementer ei copiam fecit liberè prædicandi, circunquaquè verbum Dei, dulciſſimumq; nomen IESV populis oſtentandi, & palàm geſtandi. Atque ille poſt hæc manſit aliquandiù Romæ prædicans, & non mediocres in populo fructus producens. Aemuli verò eius, qui eum conati erant in diſcrimen capitis vocare, cum magno dedecore indè abiêrunt, & qui præcipuus inter illos erat, Dei iudicio ſubitanea & improuiſa morte extinctus eſt.

Patitur ęmulos & obtrectatores malignos.

Defertur apud Pontificem.

Examinantur ſcripta eius.

Pôtifex pro eo fert ſententiam.

Cap. 31.

Venit quandoquè Bernardinus in oppidum quoddam, viditque hominem tabulas

bulas

bulas luſorias conficientem. Sciſcitabatur igitur ex eo, calleret'ne aliam artem, qua ſibi victum pararet. Illo negante, ait ad eum: Si vis facere quod dicturus ſum, habebis vndè te ſuſtentes. Ego verò, inquit ille, faciam equidē ac lubens. Tum Bernardinus circino expreſſit circulum, atque in eo nomē IESV pinxit, ſole circundatum: deindè ait ad virum: Tu fac ſimiliter, fili, & habebis res vitæ degendæ neceſſarias. Fecit ille, & Deo fauente, populus magno cœpit ſtudio complecti id genus nomina IESV, plusque indè lucri acceſſit homini, quàm ex damnatis illis tabulis luſorijs.

Diligenter ſanè Bernardinus animo ſuo affixerat ſalutarem illam doctrinam, quam Apoſtolus Timotheo diſcipulo ſuo propoſuit, ſcribens in hæc verba: Prędica verbum: inſta opportunè, importunè: argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina. Itaque dedit operam, vt ipſe quoquè ſic faceret. Pulchrè autem vita eius cum doctrina conſentiebat, & è diuerſo verba eius vitæ adſtipulabātur. Nemo vnquàm vllum ex eo potuit capere offendiculum: neque aliter docebat ore, quàm ipſe opere præſtaret, Christi inſtitutionibus conuenienter ſe gerens, de quo ſcriptum eſt: Cœpit Ieſus facere & docere. Nouerat ille omni hominum generi & conditioni ſuos accommodare ſermones, & dicere ſingulis quæ ipſorum ſaluti conducerent. Optabat enim ille homo Dei iuuenes & ſenes, locupletes & inopes reuocare à peccatis, & ad veram ſalutis æternæ ſemitam perducere. Ea cauſa tam fuit celebre toto orbe nomen eius, ità vt nemo nō cuperet audire eum, & obtemperare illi, eiusque conſilium expetere. Amabant eum omnes, & venerabantur, tollebantque ſupra ſidera, tanta cum reuerentia ſermones eius excipiētes, àc ſi diuina eſſent oracula. Et ille quidem in vinea Domini ſtrenuè laborās, ſtudebat prodeſſe omnibus, tempusque ſuum cum multo lucro piè ac ſanctè traducere. Indè fiebat, vt ſemper quippiam boni actitaret, nunquàm otio ſe dederet: ſed vel componeret ſermones, vel libros ſcriberet, quotiès ei liceebat eſſe ſoli. Eam ob rem poſt abſolutas nocturnas preces, quas Matutinas vocant, non ſolebat ſomnum capere, tametsi vtplurimùm primus ante omnes ad illas preces accedebat. Poſt gallicinium cum S. Petro lugebat peccata hominum, & manè orto ſole, cum Magdalena quærebat reſurgentem è ſepulcro Saluatorem. Quotidiè vna hora ſuæ vacabat deuotioni: atque interim nulli patebat ad eum acceſſus, nec regi, nec principi, nec vlli quantunuìs potenti dynaſtæ: ſed cogebantur expectare omnes, donec ſatisfeciſſet deuotioni ſuæ. Indè ſumebat corpori neceſſaria: ijs perceptis, omnium expectationi faciebat ſatis. Eſt hodieque Senis bibliotheca arctiùs cuſtodita, in qua ſeruantur codices, quorum magnam partem Bernardinus intra duos aut tres annos ſua conſcripſit manu, vt accepi ab illis, qui eos viderunt. Vndè poteſt animaduerti, quàm diligens & ſedulus ille fuerit.

Cap. 32.
2. Tim. 4.
Efficaciſſimum docēdi genus.
Act. 1.
Scopus concionu eius.
Certa hora ſoli Deo & ſibi vacat.

Humilitas, omnium virtutum decus & ornamentum, ſpiritalisque ſtructurę firmum fundamentum, lapisque angularis Deo nos coniungens, adeò ſibi Bernardinum deuinxerat, ſuoque ſeruitio ſubdiderat, vt de ſeipſo prorsùs nihil ſentiret, ſed planè ſe contemneret atque odio haberet. Mores eius, actus & verba omninò ſimplicia & humilia erant. Omnibus ſe gratia & virtutibus inferiorem exiſtimabat. Non ſua nitebatur ſapientia, ſed ſemper petebat cōſilium etiam ab illis, qui eo inferiores erant. Nullum præ ſe ferebat ſuo inceſſu animi tumorem aut turgidum pectus. Non tollebat in ſublime oculos, non iactabat eruditionem & nobilitatem ſuam: ſed ibat maturè ſummiſſo capite, eaque ſimplicitate & comitate, àc ſi rudis & imperitus quiſpiam eſſet, vasque inane, parum gratiæ nihilque ſcientiæ continens. Et talis quidem habebatur ab ijs, qui eum non nôrant. Tam verò erat ſermone potens & efficax, tam natura patiens, vt flagitia palam admodùm ſeuerè repræhenderet: ſed cùm eſſet priuatìm, neminem niſi blanditer & comiter obiurgare vellet. Etsi autem multa eius humanitas & humilitas omnibus perſpecta erat, magìs tamen innotuit eo illuſtri, quod iam referemus, miraculo.

Cap. 33.
Egregia humilitas eius
Vitia palàm ſeueriter caſtigat & taxat.

Exierat quandoquè vir ſanctus cum fratre, vt Mantuæ cōcionaretur. Tranſmittenda autem ei erat aqua, vrbē illam attingens. Rogauit nautam quendam, vt cauſa Dei ipſum traduceret. Nauta mercedem à Deo expectandam negligens, naulum exegit, exiſtimans illum latenter ſub cucullo habere loculos nummis refertos, vt quidam ſolebant ex illis, quos Conuentuales vocant. Bernardinus ait, ſe Dei amore facultates ſuas omnes contempſiſſe, iterumque orat, vt pro Dei amore ipſum

Cap. 34.

Nautæ eiuſdam inhumanitas. cum ſocio tranſueharet, eadem hora in vrbe illa concionem habiturum. Recuſat nauta, & dicit: Etiamſi omittenda tibi concio ſit, ego te in nauim meam non recipiam, niſi naulo perſoluto. Sentiens vir Dei nō poſſe ſe hac via traijcere in vrbem, benè confidens Domino, qui humiles & timentes ſe cuſtodit, qui imperat ventis & aquis, qui ſedare nouit tempeſtates omnes, & ſuper mare graditur, ſic compellat ſocium ſuum: Frater mi, ſatis ne fidis Domino? Reſpondet ille: Planè pater. Et Bernardinus: Potes, inquit, imitari, quod me facere videris? Illo dicente, ſe poſſe: Bernardinus palliolum ſuum expandit ſuper aquas, primuſque ipſe calcat illud, ſocius ſequitur, atque ità ambo flexis genibus, oculis & manibus in cælum ſublatis, diuinam iugiter implorantes opem, in alteram aquarum partem ſine vllo metu & cura incolumes euasêre, cùm nauis necdùm medium eſſet emenſa ſpatium. Cernentes id tum qui in naui erant, tum qui ſtabant in litore, alta voce pariter implorabant Dei miſericordiam, tam inſigni miraculo obſtupefacti. Poſtquàm autem terrā attigit Bernardinus, nulla viſus eſt adſperſus aqua, nec pallium madefactum fuit. Hoc ego miraculum didici à quodam ſene preſbytero, cui in iuuentute ſua cum Bernardino magna interceſſerat conſuetudo & familiaritas, qui eum ſuis oculis ità, vt diximus, viderat aquas tranſmittentem.

Magno miraculo pedibus calcat aquas.

Cap 35. Trium ciuitatū recuſat Epiſcopatū. Fama autem virtutum eius magis magiſque ſeſe in regiones omnes diffundente, tres celeberrimæ Italiæ ciuitates eum ſibi Epiſcopum obnixè petiêrunt, Senæ, Ferraria & Vrbinum, non mediocriter eo nomine inſtantes apud Eugenium, eius nominis quartum Pontificem. Sed Chriſti ſeruus, qui temporaria omnia & ambitionem omnem eius amore reſpuebat, malens cum pauperibus penuriam perpeti, quàm cum multa iucunditate & dignitate inter opulentos antiſtites & optimates efferri & honorari, vt poſſet maiori fide reddere Deo vota ſua & quæ illi debebat: apud Pontificem Eugenium quanta potuit maxima cura, humilitate, ſtudio ſe excuſauit, planè inidoneum ſe exiſtimans & aſſerens, qui tot curis obnoxiam ſuſciperet functionem: oſtendens etiam multò Deo gratius eſſe toto orbe homines ad eum conuertere, quàm intra vnius Epiſcopi diœceſim prædicare: deniquè adiungens, ſe hac ratione fruſtratum iri lucris ſuis, & animas hominum ſalute ſua. Inſtante autem Pontifice, & compellere eum volente, mitramque ſuis manibus in eius caput imponente, vir ſanctus ſumma contentione rogauit eum, nè ſineret hac occaſione ſe impediri à concionandi munere, & multis Domino animabus lucrandis. Eius verbis valdè ædificatus Pontifex, eum à ſe dimiſit.

Cap 36. Interrogatus aliquandò fuit Franciſcanus quidam egregiè doctus & celebris eccleſiaſtes, quid cauſæ eſſet, cur non tam ſermones eius vim & energiam haberent in populo, quam Bernardini, quem ipſe doctrina & eloquentia ſuperaret. Reſpondit ille: Ego comparari poſſum carboni calido ſed non ignito, cui ſi alij carbones apponantur, ignem non concipiunt. At Bernardinus ſimilis eſt carboni ardenti, diuino inflammatus ſpiritu: cui carboni ſi alij frigidi admoueantur, ignem ab illo colligent & incaleſcent. Rogauit quandoquè religioſus quidam Bernardinū, quo pacto vitam ſpiritalem ad felicem poſſet exitum perducere & promouere, ſemper maiora virtutum capiendo incrementa. Ei autem Bernardinus ilicò ſic reſpondit, vt ſe coram illo pronum humì proſterneret: hoc ipſo id ſignificare volēs, ſi vellet ad faſtigium & perfectionem vitæ ſpiritualis pertingere, neceſſario collocandum eſſe in terra ſolidum & firmum ſanctæ humilitatis fundamētum. Eiuſmodi ſermonibus ſolebat ille vnicuiq; admodùm benignè & placidè ſatisfacere pro cuiuſque deſiderio, Chriſti paruulos ſuauiſſimis paſcens exhortationibus, vt ſolent matres nutrire infantes ſuos lacte vberum ſuorum.

Cuiuſdam magni Theologi ſentētia de Bernardino.

Ad culmen perfectiōis vt pertingatur.

Cap 37. Frater quidam ſciſcitabatur ex eo, qua ratione conſequi poſſet, vt apud populum eius fructuoſæ eſſent conciones, multaſque Domino animas lucrifaceret. Cui Bernardinus, Ante omnia, inquit, opera tua quæras regnum Dei & gloriam eius, cunctoſque actus tuos ad eius referas laudem & honorem, in fraterna dilectione perſeuerans: priuſque facias opere, quod populum docere vis. Ità fiet, vt ſpiritus ſanctus doceat te intùs omnem veritatem, quæ tibi & populo ſit neceſſaria, detque tibi os & ſermonem, cui non poſſint reſiſtere aduerſarij tui. Hoc ſalutare conſilium vir ſanctus in ſeipſo expreſſerat, vti poteſt aduerti ex ſuprà dictis, & poſt dicendis.

Quem-

Quemadmodùm autem ſpiritus ſanctus dona ſua ſpiritalia ei inuiſibiliter infuderit, eique illapſus, ignito ardore ſuo linguam eius facundam & diſertam reddiderit, miraculum ſubiectum luculenter demonſtrabit. Volebat ille in quodam Eccleſiæ Concilio generali Græcos, qui ei intererant, veram ſalutis & veritatis viam docere: ſed magno animi dolore cruciabatur, quòd illorum non calleret idioma. Secum autem cogitans admiranda Dei opera, & vt ille ſuis Apoſtolis contulerit, vt poſſent omnium gentium linguis loqui: obnixè rogabat eum, largiretur Græcis intelligentiam eorum, quæ dicturus eſſet ad illos. Mox feruenti ſpiritu multa in Deum fiducia fretus, aſſcendit ſuggeſtum, Græceque concionatus eſt, de Catholica fide Græcos ſummo ſtudio erudiens, ità vt mirarentur omnes, dicerentque eum nõ minùs probe nôſſe Græcè, quàm ſi in Græcia natus eſſet. Sed Deus mouebat linguam eius, & loquebatur per eum. Cùm enim à ſuggeſtu deſcendiſſet, & omnes laudarent eius Græcè dicendi facultatem & copiam: ille Deo ſoli honorem omnem tribuens, manſit expers Græcæ linguæ, vt antea fuerat.

Cap.38. *Act.2.* *Concionatur Græcè ad Græcos, cùm neſciret Græcè.*

Omnes mundi huius opes planè pro nihilo putabat. Si ei teſtamento legatæ eſſent magnæ eleemoſynæ, quibus cœnobia ſua extrueret, pecuniam eiuſmodi nec adſpicere, nec contrectare, nec conſeruare volebat. Concionabatur aliquandò Mediolani præſente Duce, in eiuſque arrogantiam ſeuerè & fidenter admodùm inuehebatur, quòd eius literæ ità acciperentur, vt propemodùm diuinus quidam cultus eis impendi videretur. Hortabatur autem populum, vt mundum & eius inanem gloriam nihili penderet. Dux verò id ſentiens, grauiſſimè in illum commoueri cœpit, aitque niſi ab eiuſmodi ſermonibus abſtineret, ſe omni ſuppliciorum genere excruciatum illum è medio ſublaturum. At Bernardinus ea re mirificè exhilaratus, retulit ad populum quid Princeps ipſi minatus eſſet, orauitque nè ipſum defendendum ſuſciperent, paratum ſe dicens ad perferendum pro veritate martyrium: rurſuſque palàm illum morem repræhendit. Ea ſancti viri conſtantia fractus & perterritus Princeps, non auſus fuit vllas porrò minas ei intentare. Aderat tum illi Principi quidam non bonus conſultor, qui diceret ei: Si vis Bernardinum corrumpere, mitte illi poculum nummis aureis plenum: quos ſi receperit, poteris dicere populo, docere Bernardinum amplectendam paupertatem, & opes contemnendas: ſed illum tamen id non præſtare, quippè qui multam à te pecuniam acceperit. Placuit ſummoperè id conſilium Principi. Itaque exploraturus, num opere faceret, quod verbo doceret Bernardinus, miſit ei poculum, in quo inerant aurei nummi, quos ducatos vocãt, quingenti. Affertur à nuncijs Ducis pecunia illa Bernardino, aiũt ex deuotione eam mitti à Principe, vt vtatur ea ad res neceſſarias ſibi comparandas, & prout libitum ſibi fuerit. Bernardinus verò noluit eam recipere, iuſſitque dici Principi, ſe ea opùs non habere. Refertur ergò pecunia ad Principem, ſed rurſùs verſutus ille conſultor inſtigat eum, vt denuò eam mittat Bernardino, mandetque, vt ſi ad priuatos eam accommodare nolit, conferat in fratrum ſuorum vſus & ad monaſterij ſtructuras. Redeunt cum aureis nuncij ad Bernardinum, explicant mandata Ducis. Ille reſpuit planè. Aiunt illi: Quid ergò his faciemus, quandò Princeps iuſſit nè ad ipſum illos reportemus? Tum Bernardinus: Si ità, inquit, ſe res habet, & mihi pecunia hac licet vti pro meo arbitratu, ſequamini me præeuntem. Ducit ergò eos ad carceres Senenſes, quibus tenebantur ære alieno preſſi: rogat ex ſingulis quantum debeant, iubet tantundem illis numerari è pecunia Ducis. Id cùm factum eſſet, omnes liberati ſunt, demptis duobus, ad quos redimendos pecunia non ſufficiebat. Tum illi miſeri cœpêre lachrymas fundere, Bernardini amplecti genua, rogare nè ipſis deſit. Flexus ea re vir pius, motuſque miſericordia, non ſine lachrymis ait ad illos: Quæſo, chariſſimi, nè vos animi dolor occupet. En ego polliceor vobis me daturum operam, vt liberi hinc recedatis: quod ſi non poſſim, me locum veſtrum ſubiturum. Id vbi plebs reſciuit, plerique multa permoti miſericordia, captiuos illos è cuſtodia dimiſerunt. Dux autem videns non redire pecuniam ſuam, ait ad aulicos ſuos: Frater iſte dicit ſe pecuniam ducere pro nihilo, at re ipſa aliud teſtatur. Nuncij autem cùm reuertiſſent, vt Duci referrent quo pacto illi aurei à Bernardino expenſi eſſent, omnem de ſancto viro malam ſuſpicionem, odium & inuidentiam prorsùs à ſe reiecit, mundique contemptorem & laudauit egregiè, & maiori deindè reuerentia proſecutus eſt.

Cap.39. *Contemnit minas.* *Tentatur eius integritas.* *Reſpuit magnã aureorum ſummam.* *Redimit ea captiuos.* *Vide eximiam eius charitatem.*

Cap.40. Admiranda eius patientia.

Quicquid moleſtiæ, incommodi, penuriæ ſancto viro accidiſſet, tranquillo animo placidè ferebat, ſemper laudans Deum & illi gratias agens. Aduerſa correptus valetudine adeò ſe patientē exhibuit, vt ægrè poſſet animaduerti, ſanúsne an ęgrotus eſſet. Laborauit quandoquè dyſenteria ad annos quatuordecim, nec tamen idcircò deſijt prędicare verbum Dei. Poſteà conſulente Pontifice Eugenio, factus eſt Vicarius generalis fratrum de Obſeruantia in locis Ciſmontanis, inſtituente eum reuerendiſſimo in Chriſto patre, fratrum Minorum Miniſtro generali, & Pontifice Eugenio ſuis literis confirmante. Atq; ità primus ille declaratus eſt Vicarius generalis fratrum de Obſeruantia, cuius ipſe author fuerat. In gubernandis autem & viſitandis fratribus & ſororibus, eius curę commiſſis, multa vtebatur prudentia, ſicque ſe gerebat, vt laude nō mediocri dignus haberetur, creuitque in dies ſub illius ſignis grex ille ſpiritualis. Nolim ego hîc tacitus præterire facinus eximium, ab illo Aretij diuina prouidētia perpetratum. Extra mœnia vrbis eius fons antiquus fuit, iam olìm temporibus illis, quibus idololatria regnabat, impuris dæmonibus dicatus. Solebant eò ciues Aretini & alij circunquaquè vicini tanquàm ad oraculum Apollinis confluere, reſponſa petentes ad occultas quæſtiones ſuas, & morborum ſuorum curationes. Id verò animaduertens Bernardinus, verus Chriſtianę religionis cultor & amator, aduersùs hūc dæmonum cultum fortiſſimè ſeſe erexit, & primò quidem concione ad populum habita & abſoluta, magnoperè omnium confirmatis animis, hortatus eſt eos ſequi ſe ad demoliēdam impuriſſimorum dæmonum habitationem, prorſúsque abolendam. Mox verò arrepta ſecuri vel malleo, cum populo egreſſus eſt ad fontem: cumque ad fanum dæmonis perueniſſet, primus ipſe ictibus cœpit contundere, euertitque aram, & fontem lapidibus penitùs obturauit. Eodem autem loco plebs inſignem condidit ædem in ſanctiſſimæ Virginis Mariæ honorem, quæ illic quotidiè magna edit miracula: rogantéque Bernardino, Eugenius Papa quotannìs in Natiuitate eiuſdē Virginis magnas illi condonationes ſiue Indulgentias contulit.

Fons dæmonibus dicatus.

Eū vir ſanctus prorſus deſtruit.

Cap.41.

Referam hoc loco aliud quiddam memorabile. Concionante aliquandò Bernardino Mediolani, peracta concione venit ad eum quidam egregiè ſtrenuus miles, Chriſtophorus nomine, qui Mediolanenſi principi duodecim equis militarem nauabat operam: petijtq; ab eodem ſancto viro, quid ipſius ſaluti exiſtimaret conducibilius, vitámne ſectari religioſam & monaſticam, vel ſuo more fidum Principi exhibere miniſterium. Ait autem ad eum Bernardinus: Præſtat, mi domine, longéque magìs expedit ſaluti animæ tuæ, ſeruire ſummo Regum regi, quàm mortali principi. Ijs verbis Chriſti ſpiritus compunxit illius nobilis viri pectus, idque adeò permouit, vt ad ſancti viri pedes aduolutus, obnixè rogaret ab illo ſe recipi in Frāciſcanorum ſodalitatem. Examinauit autem vir ſanctus eius vitam, propoſuitque ei deincèps viuendum eſſe in paupertate, caſtitate & obedientia, in ieiunijs, in pœnitentia, multiſque corpori incōmodis & moleſtis. Ad ea verò ſe promptiſſimum illo offerente, illud ex Euangelio attulit Bernardinus: Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni ſequere me. Id quoquè vir nobilis ſe ait libentiſſimè facturū. Tum Bernardinus manus ſuas eius vertici imponens, Abi, inquit, & quod dicis, re ipſa confirmes: Nam Dei gratia quandoquè eris Chriſti deuotus & fidus miles atque miniſter. Cùm autem Bernardinus eum veſtiret habitu monaſtico, ex contactu manuum eius, quas illius capiti impoſuerat, tantum intùs & foris ſenſit ardorem & deuotionem, àc ſi manus & brachia eius vſque ad cor igni liquefacta diffluerent, ſicut ipſe teſtatus eſt. Fuit verò idem vir nobilis etiam tum, cùm militiæ daret operam, moribus honeſtis & corpore caſtiſſimus: nunquàm luſit aleam, nunquàm per Deum aut ſanctos eius temerè iurauit, quemadmodùm ipſe de ſe indicauit quibuſdam familiaribus amicis ſuis, qui hæc ſcripto prodiderunt.

Quidā ſtrenuus miles fit Franciſcanus.

Matth.19.

Rarę probitatis exemplum in milite.

Cap.42.

Signa admiranda & præclara miracula, à Bernardino quotidiè patrata, eximiam eius declarabant ſanctitatem & concionum veritatem. Ex ijs quædam annotabo, omiſſis plurimis, ob nimiam vitandam prolixitatem. Fecit quandoquè ſermonem apud Reatinos, & populo ad eum audiendum concurrente, vir quidam, Iohannes Antonij dictus, filiam habens anniculam, in cuius corpore duo erāt ſæua vulnera, omnem chirurgorum operam eludētia: ex altero enim erumpebat flatus ex vbere, & per alterum viſebantur inteſtina: eam ipſam filiolam poſt concionem attulit

lit cum vxore ſua ad cœnobium Franciſcanorum, quod eſt in vrbe illa, vbi ſuum Bernardinus hoſpitium habebat: procidenteſq; ambo in genua, filiolam coram Bernardino deponunt, vulnera & miſeriam eius illi oſtendunt, orantes ſummoperè eius vt miſereatur, & feruentibus precibus ſuis eam ſanet. At vir ſanctus dolens vicem infantulæ & afflictorum parentum eius, oculis ſursùm placidè erectis, cruce conſignat infantulam, aitque parētibus eius, vt benè fidant Deo: fore enim, vt Dominus ei propitius fiat. Quod etiam ità euenit. nam poſtridiè manè incolumis apparuit, ſolis vulnerum cicatricibus in corpore remanentibus. Itaq; gratias illi egerunt Deo & ſancto Bernardino. Crucis ſigno ſanat puellā miſerrimam.

In ciuitate Pratenſi tota Quadrageſima gratiſſimas ad populum habuit conciones; iamque ad Paſcha aliò volebat proficiſci, docturus verbum Dei. Ecce autē totius oppidi Pratenſis ciues frequentiſſimo numero veniunt ad eum præ ſingulari erga illum amore & deuotione, vt vltimam eius percipiant benedictionem: adeò verò cingunt illum vndiquè, vt extra vrbis portas non poſſet egredi. Ità ergò intra extimam & intimam portam concluſo illo, bos quidam indomitus, tanta populi multitudine exterritus, proſilit è ſtabulo, & ad portam cōtendens, multos pedibus & cornibus humi proſternit. In ijs autem adoleſcentem Nicolaum Laurentij tam ferociter inuaſit & cornibus appetijt atq; contudit, vt pro mortuo è terra ſublatus ſit. Repentè exiſtit clamor populi, adoleſcentem hunc à boue peremptum. Audiens id Bernardinus, multùm ingemuit & ait: Quicquid boni in hac vrbe Deus effecit, tartàreus dæmon hac hora corrumpere & deſtruere vult. motuſque commiſeratione acceſſit ad locum vir ſanctus, vbi adoleſcens ceu mortuus iacebat: ſurſumque verſis luminibus, orauit Deum pro illo, crucis ſignum ei imprimens, dicenſque ad turbam circunſtantem: Deo benè fauente, ſoſpes erit hic adoleſcens. tollite eum hinc. Nec ſecùs euenit, atquè ille prædixit. Nam cùm indè receſſiſſet, adoleſcens ſurrexit incolumis. Cap.43. Precibus & Crucis ſigno reſtituit penè exanimem.

Quandò primùm Romæ concionari cœpit Bernardinus, Andrea mulier mira de illo referri audiuit. Habuit autem nepotem, cuius ipſa erat auia. Quinquennis fuit is puer, admodùm laborans morbo regio. Auia autem eius non mediocriter confidens ſancti viri meritis, attulit ad eum puerum hunc, orans vt Deum pro illo deprecaretur, & ſanitatē ei obtineret. Paucis ei reſpōdit Bernardinus: Quod tu petis à me, id præſtant homines ſancti & amici Dei. at nihilominùs eas tu cum proximis huius pueri cognatis, & confiteamini peccata veſtra. Indè reuertaris ad me, & ego Dominū rogabo pro puero. Poſtq̃ ergò confeſſi fuère peccata ſua Andrea & conſanguinei pueri, poſtero die redijt mulier cum puero ad Bernardinū in cœnobiū Aræ cæli, vbi hoſpes degebat apud Minoritas. Tum verò primùm obtulit Deo preces, deindè Crucis ſignū in puerum edidit, iſque quamprimùm virtute Dei & S. Bernardini meritis perfectè reualuit, nec vnquàm poſteà recidit in morbū illum. Cap.44. Itèm puerū regio morbo afflictū.

Spoletij fœmina quædam fuit ex multa corporis ægrotatione contracta, ità vt nec manu poſſet cibum in os inferre: atque interdùm tam immanes ſentiebat corporis cruciatus, vt furore aut inſania correpta videretur. Ea ergò ad Bernardinum ſe contulit, à quo ſigno Crucis munita, repentè conualuit, & per ſe à terra ſurrexit. Præbuit ea res occaſionem laudandi Deum Spoletinis vniuerſis. Cap.45. Miraculum

Aretij aliquandò tota Quadrageſima prædicante Bernardino, & populum docente de ijs, quæ ad illorum ſalutem æternam pertinerent, contigit vt quodam die ſermonem habere vellet in æde ſanctiſſimæ matris Dei, quę eſt extra vrbis portam, ſed ob nimium populi concurſum cogeretur in cœmeterio ſub dio concionari. Vbi cum in media iam verſaretur concione, largiſſimi è cælo lapſi imbres populum coëgerunt ſub tectum confugere, illo ſolo in ſuggeſtu remanente. Hortabatur ergò plebem, vt vnà ſecum rogarent Dominum, quò poſſet inchoatum abſoluere ſermonem. Cumque versùs cęlum Crucis ſignum expreſſiſſet, mox pluuia repreſſa eſt, redijtque plebs ad audiendum eum. At poſtquàm ſermonem pertexuit, & populus in oppidum reuerſus fuit, confeſtìm magna pluuiæ vis ruit è cælo, tanquàm ſi vrnis aquæ effunderentur. Aiebant tum homines, ſancti viri meritis frenatos fuiſſe imbres, donèc dicendi finem feciſſet. Cap.46. Signo Crucis coercet imbrem.

In ciuitate Aquila vicus eſt, qui S. Crucis dicitur, in coque locus quidam S. Mariæ appellabatur. In eo concionem quandoque pijſſimam habuit Bernardinus de illa ſingulari Virgine & Domina noſtra coram dynaſtis quibuſdam & principibus & Cap 47.

Ducibus,ingentiq́ue populi turba.Intererat huic concioni etiam Alphonſus Aragonenſis & Siciliæ rex. Thema huius ſermonis ſibi propoſuerat vir ſanctus in honorē matris Dei verba illa ex 12.capite Apocalypſis Iohannis Euangeliſtæ:Signum magnum apparuit in cælo: mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Quæ ille verba aptiſſimè accommodauit ſenſu ſpiritali ad ſacratiſſimam Virginem, multa eam prædicatione efferens, & duodecim ſtellas interpretans totidem principales virtutes & chariſmata, quibus illa ornata fuit. Cumq́ue primam ſtellam exponeret eius virgineam & immaculatam * puritatem, ſole ardētiſſimo & radiantiſſimo viſa eſt ſupra caput Bernardini ſtella mirè elegans & luculenta, quæ etiam ſolis ſplendorem ſuperaret. Ea conſpecta, valdè territus eſt populus, neſciens quid portenderet. Videbant enim illam ſuos radios in ſancti viri faciem vibrare, adeò vt ille ſplendere videretur. Tandèm non abſque magna plebis admiratione euanuit. Fuit autem illa ſignum illud magnum, quod apparuit in cælo, Chriſti Ieſu mater Maria, ineffabili claritate reſplendens, indicare volens hunc ſanctum Dei hominem, ſuumq́; peculiarem miniſtrum, totius religionis & ſpiritalis vitæ exemplar eſſe, & vas atque ſpeculum virtutū omnium: qui paulò pòſt in ea vrbe diem eſſet clauſurus extremum, & in æterna beatitudine ſublimiter coronandus & exaltandus foret: quod quidem etiam ſic euenit, vt pòſt dicturi ſumus.

*nobilitatē

Stella illuſtris viſitur ſupra caput eius concionantis.

Cap.48.

Ea tempeſtate Sigiſmundus electus Romanorum Imperator, vt à Pontifice coronam acciperet, Romam profectus eſt. Cumq́ue veniſſet Senas, vbi tum erat Bernardinus, ſummo tenebatur deſiderio eius videndi, & cum illo amicitiam contrahendi, quippè de cuius ſanctitate permulta accepiſſet. Itaque quotidiè inuiſebat eum, aut eius audiebat concionem, vel Miſſam, vel ad ſe illum euocabat. Quòd ſi diem vnum ſine illo fuiſſet, eum ſibi perdidiſſe videbatur. Fuit autem idem rex à Senenſibus honorificentiſſimè acceptus, manſitq́ue illic ad nouem menſes perpetuos, quòd needùm inter Pontificem & ipſum omnia ſatis tranſacta eſſent. Sed præter alios magnos principes & dynaſtas, etiam ipſi Senenſes ſuos ad Pontificem legatos miſerunt, ſummoq́ue ſtudio effecerunt apud illum, vt certum præſtitueret diem, quo vellet ipſe Sigiſmundum electum ceu legitimum Romanorum Imperatorem coronare. Atque eo nuncio percepto, Sigiſmundus Romam abijt, aſſumpto ſecum Bernardino, quo mirificè delectabatur. Cùm autē ab Aquila exiret cum Sigiſmundo Bernardinus, quidam tector vidit eum ex tecto per vicum equitantem, altaq́ue voce clamitās, & ſanctum virum irridens, Quònam, inquit, iter habet noſter Pontifex? Vix autem ea prolocutus, magno flante vento, decidit à tecto in terram, non mediocriter quaſſato & læſo corpore. Ad ſe autem reuerſus, agnouit culpam ſuam, iubenſq́ue ſe apportari ad Bernardinum, rogauit eum vt Cruce ſe conſignaret. Fecit id vir pius, & ſtatìm abijt incolumis tector ille.

Sigiſmūdus Imperator quanti illū fecerit.

Vltio in irriſorem ſancti viri.

Cap.49.

Poſtquàm coronatus fuit Sigiſmūdus Imperator, Bernardinus Senas redijt, multoſq́ue compoſuit pios libros, Chriſtianis omnibus vtiles & ſalutares. Fuerat ille à puero in bonis operibus educatus, ſemperq́ue virtutum ſtudioſus in finem vſque permanſit. Nunquàm auertit pedem extra vias rectas, nec à primo tepuit propoſito: porrò ſuprà quàm dici queat ſemper in id animum intendit, vt corporis & animæ puritatem integram conſeruaret. Itaque cùm in vrbibus concionaretur, ferre non potuit, vt viri & fœminæ inter ſe pariter conſiderent, nè qua libidini præberetur occaſio: ſed ſedere cogebantur ſeparatìm, atque inter vtroſque ingens ſuſpendebatur tapetum, nè alij alios reſpicerent, ſed ad ſermonem animos attentiores adhiberent.

Vide zelum caſtitatis.

Cap.50.

Concionabatur aliquandò vir ſanctus apud Senenſes, ſedebantq́; hunc in modum ſeiuncti viri ac mulieres, eum auſcultantes: at tamen quidam laſciuus adoleſcens illo inuito ſtabat tali loco, qui eſſet fœminis oppoſitus, vt vel animo ſuas expleret libidines. Senſit id vir Dei, hortatuſq́ue eum eſt, vt aſſideret inter mares. At ille contempſit hoc, manſitq́ue confidenter in loco ſuo. Eum contemptum optimæ inſtitutionis ſuæ non ferens vir ſanctus, ait palàm ad eum: Eccè ego dico tibi, adoleſcens, qui iſthic ſtas impudenter & audacter, auratis indutus veſtibus, non parùm vereri me mala morte te periturum. Idque ſic accidit, quādò poſteà ob ſua flagitia & maleficia tanquàm latro apud Anconam capite plexus eſt.

Prædicit malam mortē laſciuo adoleſcenti.

Cap.51.

Fœmina quædam inſanabili laborans morbo, præ magna erga S. Bernardinum deuoti

deuotione cupiebat tangere veſtes eius, ſperans ſe earum contactu ſanatum iri. Expectabat igitur eum clàm loco quodam, quo erat tranſiturus: videnſque illũ, mox ſe ſubmiſit ad pedes eius, volens tangere extremam oram cuculli eius. At vir Dei, qui nullam vnquàm fœminam ad ſe propiùs accedere pateretur, nec cum vlla fœmina, dempta confeſſione, ſolus colloqueretur, primò equidem turbatus fuit eius inopinato tactu, ſed comperta eximia fidei eius deuotione, tulit moderatè: moxque illa mulier ſic reſtituta eſt, àc ſi nunquàm malè habuiſſet. Inſigne miraculum.

Apud Peruſinos certis temporibus ludi quidam execrabiles quotãnis ab armatis hominibus exercebantur. Communiebant ſe ciues, eo ludo inter ſe congreſſuri, armis, loricis, thoracibus ferreis, galeis, diuerſiſque alijs rebus, nec pauci in eiuſmodi conflictu moriebãtur, pœnas daturi ſempiternas. Vbì Peruſiam venit S. Bernardinus, deteſtabatur hoc exitiale certamẽ, curauitq; omne genus armorum, quibus in illo vti conſueuerant, prorsùs conterendum atq; conſcindendum: & ex conſenſu publico cõſtituit, magnis propoſitis pœnis in immorigeros, nè deinceps in ea vrbe eiuſmodi ſatanica certamina fierent. In eadem vrbe alio tempore acerbiſſima inter ciues extitit diſcordia. Eam animaduertens Bernardinus, maximopère hortabatur populum ad mutuam pacem, ità dicens: Dominus Deus videns diſſenſionem veſtram, quam ille valdè odit, me vt angelum ſuum miſit ad vos, vt annunciem in terris pacem hominibus bonæ voluntatis. Deindè quatuor ad illos habuit conciones, quibus ad animorum ſuauiſſimam conſenſionem eos incitabat, in vltima concione eiuſcemodi vtens verbis: Quotquot bona ſunt præditi voluntate, & cum proximis ſuis pacifici degere cupiunt, ad latus dextrum ſe conferant: cæteri qui dictis nolunt parere meis, ad ſiniſtrum tranſeant. Tum verò plebs omnis Deo volẽte ad dexteram ſe recepit: vnus ſolus nobilis & præpotẽs adoleſcẽs cum famulis ſuis manſit in parte ſiniſtra, acerbè muſſitans aduersùs virum Dei, & eius ſalutares admonitiones floccipendens. Eius animum malè obſtinatum & peruicacem ſuperbiam cernens Bernardinus, ſic eum cõpellauit: En tu ſolus iſthic ſtas, ſuperba obſtinatione tua contemnens id, quod ego verbis Dei populo conſului. Iterùm ergò Dei nomine hortor te, vt proximis tuis ex animo remittas, quicquid illi vel in te vel in familiam vnquàm perperàm cõmiſerunt, recedaſq; hinc in partem dexteram. Quòd ſi mihi non obtemperaueris, certus eſto non te viuum rediturum in domum tuam. Irriſit ille ſancti viri vaticinium, delirare cum dictitans, qui ei velit adhibere fidem: nec voluit ſe accommodare dictis eius. Eccè autem vt calcare cœpit limen domùs ſuæ, nihil veritus diuinam vltionem, morbo eum inuadente repentè extinctus fuit abſque Eccleſiæ ſacramẽtis, cùm necdùm ingreſſus eſſet intrò in ædes ſuas, vti ei Bernardinus antè prædixerat. Cap. 52. Peruſiæ tollit abuſum quendam. Alteri adoleſcenti præ dicit mortẽ ſubitaneã, ni reſipiſcat

Cùm aliquandò Romæ concionaretur vir ſanctus, eſſetq; corporis admodùm imbecilla valetudine, pia quædam matrona miſit ei aromata vel cõfectiones, quibus pectus ſuum corroboraret. Ille verò ſeuerus corporis ſui caſtigator, qui illud affligere quàm fouere eiusq; commodis ſtudere mâllet, nuntio aromata afferenti dixit: Ego his rebus non indigeo: ſed eas in vicũ, & quæras hominẽ ex afflictiſſima valetudine decumbentem, dicaſque ei verbis meis: Frater Bernardinus mittit tibi hæc aromata ipſi miſſa, vt tu ijs in nomine IESV vtaris, teque confirmes. Mira res. ſimulatquè guſtauit æger ille aromata, è lecto ſanus ſurrexit. Nimia prolixitate oneroſus ero, ſi cuncta eius miracula ſingulatìm enumerare velim, quæ tamen populo circunquaquè ſunt notiſſima, certiſque teſtimonijs confirmata. Neque enim ille vnquàm, donèc in viuis erat, aut ab operibus bonis, aut à miraculis patrandis otioſus fuit. Cap. 53. Præclarum miraculum.

Poſtquàm autem Deo viſum fuit laboribus eius finem imponere, extremo anno vitæ illius hanc ei adſpirauit cogitationẽ, vt inuiſeret patriam ſuam, ciueſq; & ſodales ſuos, eorumq; animos excitaret ad amandũ Deum, & eius mãdata ſeruãda. Venit ergò Maſſanam, vbi natus fuerat, ſicut ſuprà dictũ eſt, & tota Quadrageſima illic docens è ſuggeſtu verbũ Dei, cum multo labore, nihil ſibi parcens, populum cæleſti manna ſatiauit, & ſitim eius potu ſalutis expleuit, ſpiritalibuſque eos conſolationibus abundè refecit. Factum autem tunc ibi diuinitùs eſt ſingulare quoddam miraculum, vt ſempiterna apud illos Bernardini memoria conſeruaretur. Cùm enim aliquandò prædicâſſet populo, repeteretque hoſpitium ſuum, Hiſpanus quidam lepra admodùm horridus & deformis ei obuiàm venit, viſendi Cap. 54.

eius cupidus. Ciues autem moleſtè ferebant illum hominem ire per oppidi ſui plateas: itaque bonis verbis extra vrbem eum educebant. At ille poſtridiè clàm rurſùs venit in vrbem, rogauitque humiliter Bernardinum, vt calceos ipſi daret, quibus pedes tegeret. cogebatur enim præ inopia ire nudis pedibus, qui valdè intumuerant & morbidi erant. Motus miſericordia erga miſerū hominem vir ſanctus, dedit ei calceos ſuos, à ſuis pedibus detractos, verum diſcipulum & legitimum filium ſeſe hoc ipſo declarans patris ſui Franciſci, qui ſe nudauit, vt pauperem militem veſtiret: quod quidem etiam in alijs ſæpè fecit ſimiliter, cum ſancto Martino libenter de ſua paupertate imperticns alijs. Larga enim miſeratio erga inopes & calamitoſos homines ab infantia creuerat cum illo. Sed audi iam, quid leproſo contigerit. Cùm illis calceis ſuos induiſſet pedes, mox ab oppido egreſſus eſt, parumque progreſſus, ſenſit calceos plenos calculis vel ſilicibus, quibus ſaucij pedes eius attererentur. Soluens ergò illos à pedibus, expurgare voluit, & ecce videt eos plenos tanquàm piſcium ſquamis, pedeſque ſuos vſque ad genua ſanatos. Impensè igitur laudans Deum, iucundiſſimo animo ire perrexit, calceis ad pedes alligatis: rurſusque paruo emenſo viæ ſpatio, videbatur ſibi calceos arena & lapillis refertos habere, ijsque pedes compungi. Denuò ergò exuit calceos, cernit ſquamas, vt anteà, ſeque vſque ad renes curatum. Vberiori indè concepto gaudio, adiungit calceos pedibus, lætabundus & Deo gratias agens, ſanctique Bernardini meritis ſe commendans, cœptum iter proſequitur. O Deus ſempiterne & immortalis, quiſnam poſſit ſatìs eſſe tuis enumerandis beneficijs? Tertiò cogitur vir ille poſt breue itineris ſpatium detrahere ſibi calceos, & excutere ſquamas. Tum verò ſenſit ſe integra ſanitate potitum, atque indè incredibili lætitia affectus, redijt ad vrbem, totoque pectore ingentes Bernardino gratias egit, quòd eius meritis à lepra repurgatus eſſet. Audiens hoc ſeruus Chriſti Bernardinus, Deo concedens honorem, eius inexhauſtæ miſericordiæ & bonitati gratias egit, præcepitque homini reſtituto, vt Deum in eius operibus laude & prædicatione efferret, nec cuiquam vnquàm, dum ipſe viueret, hoc miraculum indicaret.

Singularis benignitas eius in leproſum. *Sanatur leproſus à pedibus vſque ad genua.* *Mox vſque ad renes.* *Totus reualeſcit.*

Cap. 55. Poſteà vir Dei reuerſus eſt Senas, habuitque conciones feruentes, præſertìm de iuſtitia & bona politia eius ciuitatis: & cùm benè precatus eſſet eis in virtute Dei, eis valedixit, ſciens ſe deincèps nunquàm apud illos concionaturum. Poſtera luce cœpit proficiſci ad regnum Neapolitanum: veniensque ad Reatinos, diuinis illos pauit ſermonibus, ijsque itidèm benè precatus, indè receſſit, peruenitque ad aliam vrbem, in qua poſtremò concionatus eſt manè ſexta feria ante Chriſti Aſſcenſionem. Ibi, inquam, mellitiſſimi eius ſermones finem habuêre. Dicebat enim ille, moleſtum curſum & graues labores ſuos iam conſummatos eſſe: ſatiſque nôrat ex ſancti ſpiritûs reuelatione, ocyùs ſe à terra emigraturum. Abijt autem ex eo loco aſello ſubuectus, & cùm ad quandam veniſſet plateam, vbi magna erat populi frequentiſſima, auidiſſimus quidem erat pro concione illos docendi, ſed virium imbecillitas id non patiebatur. Poſtridiè manè admodùm, morbo plùs plusque ingraueſcēte, multa inſtantia petijt ſe Aquilam vehi. Non recuſabant fratres, ſed ob nimium ventris fluxum non potuit illo die Aquilam peruenire: manſit autem cum fratribus in pago S. Syluestri. Dominico die, morbo ſemper incrementa capiēte, Aquilam introductus eſt, & magna populi deuotione & gratulatione exceptus: perductusque in S. Franciſci cœnobium, cellulam accepit Iohannis Capiſtrani, qui tum ob expedienda quędam negocia extra vrbem egreſſus fuerat, & in eius lecto repoſitus eſt. Illo autem iubente, euocati ſunt ad virum Dei medici peritiſſimi, quotquot haberi potuerūt, qui omnes de vita eius deſperantes, aiebant filium mortis eum eſſe. Nulla enim ratione fluxum illum ventris coërcere potuerunt. Sciens quoq; vir Dei mortem ſibi imminere, pridiè Aſſcenſionis Domini cum multa præparatione & deuotione ſacramentis Euchariſtiæ & extremæ Vnctionis ſe communiuit. Morte aduentante, cùm loqui non poſſet, quibus potuit ſignis indicauit fratribus, vt ipſum è lecto in terram deponerent, ab hac lachrymarū valle receſſurū. Itaq; fratres à lecto in cellæ pauimentum aſſeribus ſtratum cum depoſuerunt, vbi ille ſurſùm erectis luminibus, ſpiritum ſuum in Dei manus commendauit, feliciterque è corpore exceſſit * viceſimo menſis Maij die, pridiè Aſſcenſionis Domini, anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo quadrageſimoquarto, cùm in Veſpertinis precibus fratres con

Vltima concio eius. *Spem vitæ eius medici abijciunt.* *Obdormit in Domino* *ſor.* 22.*

concinerent illam ad Magnificat Antiphonam, Pater manifeſtaui nomen tuum hominibus, quos dediſti mihi: nunc autem pro eis rogo, non pro mundo: quia ego ad te vado, alleluia. Vixit in terris annis ſex & ſexaginta. Vigintiduobus annis in ſeculo, reliquis in monaſtica profeſſione degit: quadraginta multo labore Dei verbum prędicauit paſsim per regiones omnes, nullo vnquàm tędio retardatus. Ità ergò felix illa anima, quæ ſemper magno arſerat deſiderio ex corporis huius vinculis emigrandi, & cum Chriſto æternùm regnandi, vitæ temporariæ nexibus expedita eſt, atque ex mundi huius inopia ad illas cæleſtes opes, ex hac miſeria ad infinitam beatitudinem, ab hac morte corporis ad illam ſemper duraturam euolauit vitam. O virum ſanctum, cuius anima paradiſum obtinet, lætantibus angelis, gratulantibus archangelis, ſanctis omnibus iubilantibus, virginibus deniquè clamantibus, Mane nobiſcum in ſempiternum.

Morte eius non mediocriter mœrebant fratres, acerbè lugētes, quòd ſe deſtitutos cernerent ſuauiſſima præſentia eius: nec minùs tamen ſe conſolabantur, quòd tam ſanctè obijſſe eū cernerent. Præparabant autē res neceſſarias corpori eius ſepeliendo, illud pro veteri more lauabant, alio eū cucullo induebant. veſtē verò, qua ſolebat vti, mittebant ad monaſterium de Capriola, quod eſt extra Senas, vbi eius libri & alia, quibus pro magna neceſſitate vti conſueuerat, aſſeruabantur: vbì etiā eius eſt bibliotheca, cuius codices ſua manu ipſe conſcripſit, vt eſt ſuprà commemoratum. Quo loco multa fiunt quotidiè miracula in ijs, qui illic eum viſitāt, eius implorant opem, & veſtes attingunt. Apparabatur à fratribus arca, in qua conderent corpus eius, illudq; Senas veherent. Quod vbì à nō paucis animaduerſum eſt, in vrbe proclamârūt, ſanctū virum Bernardinum ſuū diem obijſſe. Moxq; in monaſterium accurrerunt ſine numero viri, fœminę, pueri, vt ſacrū eius corpus viderent & exoſcularentur. Magiſtratus verò vrbis Aquilæ corpus illud è fratrum manibus quamprimùm abſtulerunt, extractumq; ex arca, in qua iam repoſitum fuerat, vt Senas aſportaretur, egregiè exornârunt, & quibuſdam fidis ciuibus cuſtodiendū tradiderunt, vt poſtero die coram omni populo illud in templo ſpectandum proponerent: miſeruntque ad vrbis Epiſcopum, rogantes eum, vt cum toto Clero ſuo velit intereſſe ſancti viri exequijs. Adduxerunt indè ipſo Aſſcenſionis Dominicæ die corpus eius in eccleſiā ſanè quàm honorificè, vbi plebs omnis collecta erat ad illud conſpiciendum & deoſculandum. Tot autem edebantur illic ſtupenda miracula per merita & preces eius, vt de eius gloria nemo dubitare auſus eſſet: præpotentis Dei benignitate mirificis operibus ſuis ſatìs declarante, animam ſerui ſui admodùm ſublimiter apud ſe in cælis exaltatam.

Cap. 56.

Miracula ex contactu veſtiū eius.

Aquilini nō ſierunt corpus eius ſibi auferri.

Eadem hora, qua corpus eius in ęde ſacra repoſitū fuit, priuſquàm Clerus ad eius exequias adueniret, puer nouē annorum, Paſchalis nomine, filius Pauli Matthęi, celerrimè eò properauit, flexiſq; humiliter ad extremas illius partes genibus, ſic precatus eſt: Credo firmiter, ſancte pater Bernardine, te cum ſanctis à Deo exaltatum. Ego miſer meipſum commendo tibi omni qua poſſum deuotione, orās ſummiſſè, vt per merita tua mihi in anima & corpore opituleris. Solebat is puer cum cereis ſedere præ foribus templi, miſerè contractus & claudus. Poſtquàm autem has ſuas compleuit preces, confeſtim pręter omnem expectationem, vtroque pede ſanus ingreſſus eſt. Id verò conſpicatus Antonius Bagnenſis, ciuis Aquilinus, à primo ortu contractus & claudus, in corpus exanime incubuit, videbaturque ei contractius crus ipſius admodùm extēdi: mox rectus inceſſit pedibus ſuis, nihil prorsùs claudicans, populū inuitans ad beati Bernardini venerationem. Vbì autem horum miraculorum fama in vicinas vrbes diuulgata eſt, grādi numero aduolârunt Aquilam iuuenes & ſenes, mares ac fœminę, præ multo gaudio lachrymantes & dicentes: Adſis nobis, S. Bernardine, & in omni neceſſitate tuere nos. Tanta autem fuit aduentantiū frequentia, ſeſe comprimentium, & perſtrepentium atq; clamantium, vt Epiſcopus cum Clero ſuo ægrè poſſet diuina officia peragere. Id verò cernens oppidi magiſtratus, de communi ſententia ſtatuit, vt ſacrum corpus extra ædem Franciſcanorum, quæ anguſta erat, per ciuitatem & forum ad S. Maximini primarium templum efferretur. Sequebatur funus ingens hominum turba, quibus plena erat vrbs illa inſignis, quæ vna eſt ex præcipuis eius regionis ciuitatibus. Accendebantur faces & cerei circum corpus, cùm pro ſe quiſque certatìm vellent cohoneſtare funus: omneſque eius terræ homines gratias agebant

Cap. 57.

Puer cōtractus fit ſanus.

Itèm vir quidam.

Deo

Deo pro eius ineffabili gratia, & ſingulari ipſis dato patrono. Concinebat Clerus, lamentabatur populus præ gaudio, inter omnes coibat pax & cõſenſio, qui tamen antè inter ſe acerbiſſimè diſſenſerāt, ità vt ſeptem ex primarijs eius oppidi viris trucidati eſſent. Eam diſcordiam ab animis hominum aboleuit hæc incredibilis exultatio, & per beati Bernardini merita inſtaurata eſt inter illos amicitia & mutua beneuolentia, ità vt gratias agerent Deo, qui deſolatæ ipſorum ciuitati tam fidum contuliſſet ſequeſtrum & interceſſorem.

Effectus iſte ſatis declarat eius ſanctitatem.

Cap. 58. Reportatum indè corpus eius eſt ad S. Frãciſci eccleſiam, nec tamen terra illud condere voluerunt, ſed depoſuerunt in ſacello ferreis cancellis munito, adhibitis excubitoribus, qui nocte ac die illud cuſtodirent, donèc arca ferrea, duodecim inſtructa ſeris pararetur, atque in eam illud imponeretur. Aduentabant autem diuerſi omnis generis afflicti morbis ex locis diuerſis, vt ſacro propinquantes corpori, beati viri meritis reualeſcerent: id quod multis præſtitum fuit. Contigit illo die inter alios ægros fratrem Benedictum à Marſito Minoritam adeſſe, membrorum officio deſtitutum, dextra aure ſurdum & ingẽtes ſonos ac ſtrepitus tanquàm moletrinæ aut malleorum incudem tundentium illic ſentientem. Is arripuit pãnum, quo exanime beati viri corpus poſt lotionem deterſum fuerat, illoque ſe inuoluens, poſtquàm diligenter confeſſus erat peccata ſua, humiliter flexit genua ad pedes ſancti viri, orans ſibi ſanitatem reſtitui. Redijt ilicò auditus, ſenſusque & vires inſtauratæ ſunt. Per illos dies quotidiè crebrò pulſabantur campanæ ciuitatis, populus ſuprà quàm dici queat lætabatur, cerei & faculæ ardebant nocte ac die in ęde S. Franciſci, vbi cæleſte illud ſeruabatur pignus, vrbs tota exultabat. Homines mechanici ceſſabant ab operibus, agricolæ non colebant agros, ſed omnes pariter feſtos celebrabant dies. Atque eum in modum manſit ſacrum corpus inhumatum ad dies ſex & viginti, non ſolùm nihil malè olens, ſed ſuauiſſimos etiã ſpirans odores coram omni populo.

Surdo redditur auditus & vires.

Obſerua rẽ miram.

Cap. 59. Interìm autem, dum ſic in arca lignea iaceret corpus non ſepultum, magna extitit diſſenſio inter ſcabinos & ſenatores atque plebem vrbis illius. Vulgus enim in magiſtratum ſeditione excitata, alios poſt alios ad quæſtionem vi abripuit. Inſaniebat præ malitia furens populus aduersùs magiſtratum, nec vllam admittebat rationem: ſed lata ſententia, rectores ſuos & nobiles dominos, perindè àc tetros nebulones & cruentos latrones quamprimùm iuſſit capite truncari. Non potuit magiſtratus aduersùs plebem ſe tueri, nec purgare ſe apud illos, qui nulla ratione ducerentur. Itaque ceu fures è carcere producuntur proceres, & ad cædis locum perducuntur: obligantur eorum oculi, flectunt genua, anxiè ſuſtinentes carnificis ictum. Illo ſuum præparãte enſem, auditur pueri vox, in aëre terribiliter clamantis: Ceſſate ab effundendo innoxio ſanguine, ſed ocyùs ite ad Frãciſcanorum templum, affatim illic reperturi, quod tam perniciosè expetitis. Stupent omnes ad hanc vocem, carnifex iubente plebe retrahit manum ſuam, proceres eleuat, diligenter eos cuſtodit, nè quà elabantur. Territus populus ob flagitioſum animi ſui propoſitum, rapido curſu contendit ad ædem S. Franciſci, & eccè vident omnes è naribus exanimati corporis S. Bernardini tanta copia manare ſanguinem, àc ſi è duobus fontibus largiſſima aqua proflueret: arca corpus continens tam erat plena ſanguine, vt corpus ipſum in illo nataret, ſanguisque redundans operimentum arcæ eleuaret, veſtes, quibus corpus indutum erat, cruentæ eſſent, ſanguisque magìs ac magìs circuncircà diffluerer, donèc populus cum ingenti humilitate & deuotione veniam & miſericordiam peteret ob id immane facinus. Ex eo autem ſanguine multi collegerũt in pocula vel vitra, eoque diuerſi morbi admirabiliter curati ſunt.

Seditio horrenda Aquilæ.

Stupendo ſanè miraculo ſedatur tumultus.

Cap. 60. Poſteà verò per omnem Italiam & Galliam togatam de ſancti viri deceſſu & quotidianis miraculis fama volitante, omnes eum non alio quàm ſancti cum Deo manentis loco habuêre: atque in vrbibus, in quibus anteà concionatus fuerat, honorificè inprimìs eius celebratæ ſunt exequiæ coram omni populo & magiſtratu, ità vt potiùs videretur feſtus agi dies, quàm iuſta funeri perſolui. Plebs omnis multa in eum deuotione incendebatur: qui in longinquis erant regionibus, ſacrum corpus illius ſe viſuros vouebant.

Cap. 16. F. Iohannes Capiſtranus, ſocius viri Dei, & Vicarius generalis fratrum de Obſeruantia, doctor Iuris, concionator feruidus, cùm in Sicilia eſſet de Pontificis voluntate

luntate ob quædam conficienda negotia, vt cognouit patrem ſuum S. Bernardinum in cælos abijſſe, celeriter Aquilam redijt, vt eum curaret eleuandum & in ſanctorum catalogo adſcribendum. Poſtquàm eò venit, ſocij eius viderunt micantem ſtellam illam media die, quæ iam antè viſa fuerat, cùm illic concionem haberet de ſacratiſſima Virgine Bernardinus. Mirabantur omnes, & alij alijs eam demonſtrabant. Vacabat tum lectioni in cella ſua Capiſtranus, concioni ſe preparans. Videns autem admirabūdos fratres, ſciſcitabatur quid rei iſthuc eſſet. Dicebant illi, ſe ſtellam videre luculenter radiantem, quæ olim ſupra caput Bernardini ſplenduiſſet: ſimulque oſtendebant eam illi. Vndè mirè exhilaratus, laudabat Deum & ſanctiſſimam matrē eius, ſpe bona fretus proſperè ceſſuros labores, quos ſuſceperat pro obtinenda Bernardini in ſanctos relatione, quibus tum non mediocriter occupatus erat. Poſtridiè iturus Romam ad Eugenium Pontificem cum ſocijs ſuis, itineris ducem habuit ſtellam illam, quæ prælucebat ei ſemper magna itineris parte. Porrò miracula, quæ quotidiè fiebant, teſtibus confirmata, in libros & inſtrumenta referebantur, & à multis Cardinalibus examinata, tandèm à Pontifice & tota Eccleſia approbantur. Permoleſtum autem & lectori & mihi fuerit, ſi vel partem eorum conſcribere velim: impoſſibile verò ea omnia memoria retinere. At tamen pro maiori erga hunc ſanctum virum excitanda deuotione, tria aut quatuor ex præcipuis annotabo.

Videtur ſtella media die.

Miracula eius approbantur.

Apud Aquilam ciuis fuit, filium habens menſes natum octodecim. Mater eius Buturella quādoquè inuiſere voluit Mariam Burgenſem vicinam ſuam. Currebat autem poſt eam puſio iſte. Illa in domum ingreſſa, puer manſit ad fores, vbi ſtabat vas aqua plenum, ad duos vel tres cubitos profundè depoſitum in terra. Incūbente autem puero ad oſtium, verſo oſtio, cadebat puer in vas illud, neque videns aliquem, nec vllum edens clamorem: atque ità ab aqua præfocatus, manſit illic capite depreſſo, pedibus ſurſùm verſis ad dimidiam horam, priuſquàm quiſquam id perſentiret. Loquebatur interim diù mater eius cum vicina ſua, exiſtimans filiolum ſuum cū alijs pueris ludere in platea. Domum reditura inclamabat puerum, ſed non veniebat, nec quiſquam nouerat vbinàm eſſet. Perquirebat in angulis & vicis, num quis vidiſſet ipſius filium. Quærebat cum illa pariter etiam Maria, de qua diximus: cumque præteriret vas illud, vidit pannum in aqua eminentem: eum extrahere volens, cernit pedes pueri extra aquam extantes. Eo ſpectaculo mirè perterrefacta, matrem eius acceſſit, dicitque ei: En filiolus tuus hîc extinctus iacet in vaſe. Repentè igitur extrahunt paruulum, ſed is iam planè ater & exanimis erat, ab aqua tumefactus, nihil vitæ præ ſe ferens. Ea re dolore incredibili confecta mater, miſerandum in modum eiulat, vellens pilos ſuos, & genas lacerans vnguibus haud ſecùs, quàm ſi faciem diſcerpere velit. Accurrūt ad eam vicinæ aliæ, & multùm dolent vicem eius. Aderat tum etiam inter alios Dominicus Vaſanus, tertium ſancti Franciſci inſtitutum vel regulam profeſſus. Is diuino inſtinctu permotus, hortatur populum, vt in honorem Dei & S. Bernardini pariter dicant precationem Saluatoris: poſſe, inquiens, Deum ſancti Bernardini precibus flexum, puero vitam reſtituere. Et prece completa, puer cœpit oſcitari, manabat à corpore eius aqua per oris, naſi & alios meatus, ſurrexitque benè ſanus & incolumis.

Cap. 62.

Redit ad vitam extinctus puer.

Baſileæ ciuis quidam Iohannes cum vxore ſua Margareta proficiſcebatur Aquilam, ſimulque illic commorabantur in S. Ludouici domo hoſpitali. Mulier puero grauida, laborare cœpit adeò, vt è vita abitura timeretur. Obſtetrix ſedulam illi nauabat operam, & primò quidem videbantur pedes infantis, ſed quantuncunquè ſudaretur, reliquæ partes non ſequebantur. Prodijt tandèm puer vſque ad collum mortuus, ſed caput præfocatum hærebat, nec potuit vlla ratione ei ſubueniri. Obſtetrix cum alijs fœminis inuocabat S. Bernardinum, vt matrem viuam conſeruaret, & à partu abſolueret. Mox fœmina prolem enixa eſt coram omnibus illis mulieribus, ſed nulla in ea vita cernebatur. Rurſùs pia obſtetrix, diuinæ fidens potentiæ, ſciens non abbreuiatam manum eius, reliquas fœminas hortabatur, vt toto pectore rogarent ſanctum Bernardinum, vt infans mortuus reuiuiſceret, & baptiſmi gratiam poſſet adipiſci. Faciebant id omnes, cum gemitibus & lachrymis S. Bernardini opem implorantes. Indè caleſcens puer, cœpit ſeſe commouere. Mox aquam obſtetrix accipiēs, baptizauit eum in nomine patris & filij & ſpirituſſancti. Tum verò magis etiam ille cœpit recupera-

Cap. 63.

Eſa. 50. & 59.

Idem infans mortuus.

perare ſpiritum, & oculos aperire. Lætabatur mater, & fœminæ ei congratulantes dicebant: Reuerà filius tuus viuit. Et manſit ille viuus, quotidiana capiens vitæ incrementa.

Cap.64. Sæpè opitulatus eſt Bernardinus in partu laborantibus, illum tum inuocantibus, aut quippiam ex eius reliquijs apud ſe habētibus. Cùm adhuc nobiſcum in terris degeret, quatuor vita functos ad vitam reuocauit. Puer annorum decem, Carinus nomine, Aquilæ natus, triticum ferebat ad molam aquariam, vt moleretur. Abiturus indè, de improuisò calcauit pede molendini rotam, cùm ea circumageretur, ceciditque in foueam. In ipſo caſu inuocans S. Bernardinum, Subueni mihi, inquit, S. Bernardine. Extractus indè eſt ex aquis, quæ erant ſub rota, admotusque igni vt calefieret, ſurrexit, & incolumis domum abijt, gratias agens Deo & S. Bernardino. Miraculum.

Cap.65. Dominus Nicolaus Galiardinus filium habuit Benedictum, annos natum quindecim, valdè à peſte, febre, & alijs exitialibus morbis afflictū, ità vt medici omnem ei viuendi ſpem præciderent. Allatum eſt ad eum de panno, quo opertum fuerat S. Bernardini corpus. Eo panno ad corpus ſuum appoſito, fricabat malè affecta membra: ſtatimque in lecto ſe erigens, Gratias, inquit, Deo & S. Bernardino: liberatus ſum à morbis omnibus, & totus rectè valeo. Impoſuerunt deindè pannum illum capiti eius, moxque arctiori eum complectente ſomno, obdormiuit, cùm iam multo tempore nulla potuiſſet quiete potiri. Medici eò manè aduenientes, vt lotium inſpicerent, ſanum conſpiciunt, quem pridiè penè mortuum reliquerant. Ità ille adoleſcens Dei ope & S. Bernardini meritis integra ſalute potitus eſt. Mira vis pāni, quo tectum fuit corpus eius.

Cap.66. Puella quædam Spoletina, cui nomen erat Polonica, in pectore habebat vulnus immedicabile, vndè totum corpus multo dolore afficiebatur. Adhibebatur quidem à chirurgis curandi ſtudium non abſque grandi eius cruciatu, ſed nihil effici potuit: immò verò peiùs habere viſa eſt, vt iam non longè à morte abeſſet. Manè autem dixit ad eam mater eius: Filia chariſſima, commendes te S. Bernardino. Fecit hoc illa toto animo, ità dicens: O ſancte Dei Bernardine, libera me ab hac infirmitate mea. At ille miſericors miſerorum & oppreſſorum omnium conſolator non ei ſuam negauit opem. Cùm enim nocte media vigilaret illa, apparuit ei S. Bernardinus, viſusque illi eſt crucem exprimere in vulnus ipſius, tenens eam per humeros. deindè euanuit. Mox illa admodùm territa & ſtupefacta, matrem ſuam accerſiuit, aitque ei: Non ſentis, mea mater, miram odoris fragrantiam? non vidiſti fratrem illum, qui ſtetit ad humeros meos? Mater verò putans illam ſomniâſſe, dixit ei: Dormi, filia, dormi. At illa non ſomniabat, ſed alta & lætabunda voce clamabat: Laus Deo & S. Bernardino: eccè enim ſana effecta ſum. Sanatur vulnus fœminę immedicabile.

Cap.67. Fuit Senis in S. Hieronymi monaſterio ſoror quædam de tertia regula, quæ in puteum decidit, altum cubitos quadraginta: atque interdùm capite, nonnūquàm pedibus eminebat extra aquam. Inter cadendum, memor illuſtrium miraculorum eius, S. Bernardinum inuocabat. Venientibus autem quibuſdam ad hauriendam aquam, appræhendit funem, & ſic ſursùm attracta eſt nihil læſa, adeoque & corpore & veſtibus ſicca, àc ſi aquas non attigiſſet, nec quicquam aquæ euomuit ex ore ſuo. Rarum miraculum.

Cap.68. Iohannes Antonius Tornanus quodam veſpere in gutture & ſiniſtra ſcapula mortiferis fuit affectus vulneribus, ità vt nulla eius vitæ ſpes relicta videretur, nec vlla pharmaca vel cataplaſmata quicquam ei conferrent. Sed vbi humanum non ſuppetit auxiliū, non ſolet deeſſe diuinum. Miſer iſte tam immaniter vulneratus, vt ægrè ſpiritum traheret, præ doloribus nocte mortem impendentem expectans, viſus eſt ſibi ſentire quendam manu ipſum in latere percutientem, dicentemque: Non audiuiſti miſer, quàm præclara & ſtupenda Deus perpetret miracula per S. Bernardini merita? Cur ergò eius non imploras opem? ille hæc verba diligenter auſcultans, ſibijpſi animum addidit, commendauitque ſe S. Bernardino, orans feruenter ſibi ſalutem reſtitui. O mirabilem Deum in ſanctis ſuis. Audiuit pium hominis deſiderium & bonæ voluntatis propoſitum. Dixit enim æger: Si ſanus ſurrexero, ſancte Bernardine, viſam corpus tuum, & ceream imaginem offeram. Vix ea dixerat, cum eccè ſentit cieri corporis fluxum quendam

Pſal.67. Nuncupans votū S. Bernardino, reualeſcit.

terri

tetri & concreti ſanguinis, qui ab inflicto manârat vulnere, ſanitatem eius impediens. Attulit ille fluxus cordi eius leuamentum quoddam & robur, cœpitque habere meliùs. Perſtitit ergò in implorando S. Bernardino, promiſitque ſe profecturum ad ſepulcrum eius in veſtibus lineis. Tum verò etiam plus noxij humoris à corpore diffluxit, ſurrexitque homo confeſtim ſanus, exiguis in corpore relictis vulneris cicatricibus. Abijt ergo ocyùs in lineis veſtimentis ad ſepulcrum beati viri, obtulitque illic effigiem viri è cera confectam, narrauitque populo omni miraculum, quod in ſe expertus fuerat, laudibus efferens Deum & S. Bernardinum.

Iacobus quidam ſurdus & mutus à primis vitæ initijs, poſtquàm peregrè venit ad monumentū S. Bernardini, ilicò & audire & loqui potuit: quod quidem etiam multis alijs ſurdis & mutis præſtitum fuit. Cap. 69.

Præclara & magnanima Senarum vrbs, quotidiè percipiens miracula ſtupenda ciuis & patroni ſui Bernardini, vt grata eſſet Deo pro gratia & beneficijs eius, coacto procerum & plebis grandi ſapientique concilio, de veritate illorum miraculorum cœpit inquirere, miſſo Aquilam ciue honeſtiſſimo, qui accuratè exploraret, num ſic ſe haberent omnia, vt fama vulgaretur. Qui vir nobilis & Senenſium Orator Aquilam veniens, comperit miracula omnia probè in ſcripta relata: & ipſe quoquè ſuis oculis multa edi conſpexit, eaque annotauit. Cumque de omnibus certas literas, notariorum manu & ſigillis munitas accepiſſet, Senas redijt. Senenſes lætiſſimis animis miracula illa cognoſcentes, inſignem legationem ad Pontificem Eugenium Romam miſerunt, qui ei miracula referrent, & de Bernardino Sanctorum catalogo inſerendo admonerent. Idem vrgebant Aquilini, itemque rex Siciliæ & Arragonenſis Alphonſus, ſancto viro admodùm addictus & deuotus. Eugenius Pontifex licèt crebrò rogatus, at ſtudioſior veritatis propalandæ, quàm regibus, principibus & populo placendi, diù multumque de hac re deliberauit cum ſuis. Et iam quidem recitatis coram illo & alijs ampliùs centum miraculis, certorum hominum teſtimonio confirmatis, totus propenſus erat cum omnibus Cardinalibus ad præſtandum id quod petebatur, ſed morte illum è medio auferente, res ad exitum perduci non potuit. Succeſſit autem Eugenio Nicolaus V. qui poſt accuratas easque crebras conſultationes, cùm in dies plura referrentur miracula, tandèm anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo, ſacro Pentecoſtes die in ſancti Petri æde, Romæ Bernardinum coram frequentiſſima plebe in ſanctis Confeſſoribus numerandum pronunciauit, anno ſexto vel ſeptimo ab obitu illius. Ea res omnes Italiæ vrbes & pagos incredibili lætitia affecit, ità vt nullus quamlibet exiguus tota Italia pagus eſſet, vbi non præ ſpiritali exultatione proceſſio fieret, & eius feſtus dies celeberrimè coleretur. Aquilini verò in honorem eius, tanquàm patroni ſui, inſigne templum vnà cum monaſterio condiderunt, atque à Sixto IIII. Pontifice impetrârunt, vt ex æde S. Franciſci corpus eius in nouum hoc templum transferre ipſis liceret. Idque factum eſt, Pontifice annuente, anno Chriſti milleſimo, quadringenteſimo ſeptuageſimoſeptimo, die decimoſeptimo menſis Maij, multis fratribus Franciſcanis præſentibus, impenſè lætante & Clero & populo. Illic hodieque aſſeruatur ſacrum corpus illud, honorificè eleuatum & diligenter communitum. Primò enim impoſitum eſt capſæ cryſtallinæ, quæ pauciſſimis oſtenditur. Ea verò capſa incluſa eſt arcæ argenteæ, miro artificio & ſumptu fabricatæ & ornatæ. Hanc autem vndiquè munit theca ferrea, firmiter obſerata, quemadmodùm mihi retulerunt, qui ſuis oculis hæc intuiti ſunt. Laus & honor ſit præpotenti Deo in ſecula ſeculorum, Amen.

Cap. 70.

Vide quàm non temerè agant Pontifices, cùm eſt aliquis in Sanctos referendus.

S. Bernardinus ſanctus declaratur.

MIRACVLA BEATI BANDELII MARTYRIS, PER D. GREGORIVM TVRONENSEM ARCHIEPIſcopum ſcripta. *Habentur in eius libro de gloria martyrum cap. 77.*

Maij 20. EST apud Nemauſenſis vrbis oppidum Bandelij martyris glorioſum ſepulcrum, de quo ſæpiùs virtutes manifeſtantur. Ex quo ſepulcro laurus orta, & per parietem egreſſa, arborem foris fecit ſalubri coma vernantem. Quod ſæpè loci incolæ in multis infirmitatibus habere cæleſte remedium ſunt experti. Pro quibus virtutum beneficijs cùm plerunquè nudaretur à folijs, vel ipſa quodammodò cortice arida eſt effecta. Vndè quia morbos ab ea multarum infirmitatum diximus depelli, longum fuit ſingulos quoſque memorari, ideò hæc ſufficere putaui, quòd ea medicamenta largiendo, aridam effectam dixi. Nam fertur celebre, à negociatore quodam in Oriente de his folijs deportatum pignus fuiſſe, ſed priuſquàm portum negociator attingeret, energumenus in eccleſia adire Bandelium martyrem orientalem plagam audientibus populis declamauit. Oſtendit autem beatus martyr & in alijs virtutem ſuam.

Quantã Deus ſanctis ſuis præſtat virtutem, ſi etiam arbor è ſepulcro martyris egrediens, infirmitates languidorũ ſanat?

Aram verò Theodorici Regis Italici dux dum in Arelatenſi vrbe reſideret, extitit ei quidam archipreſbyter parochiæ Nemauſenſis inuiſus. Tunc feruens felle contra eum miſit pueros, dicens: Ite quantocyùs, & ligatis pedibus ac manibus adducite eum cum vi, vt cognoſcat quòd ſum dominus regionis huius. At illi non intelligentes archipreſbyterum, putauerunt quòd archidiaconem iuſſiſſet adduci. Et aſſcenſis equis venerunt ad vrbem, interroganteſque de archidiacono, digito eis oſtenſus eſt. Erat enim hic Iohannes nomine, valdè religioſus, & in archidiaconatu ſuo ſtudium docendi paruulos habens, appræhenſumq; pueri ligatis manibus ac pedibus ſub aluo equi adduxerunt eũ, ſed non deſijt virtus martyris alumno proprio ſubuenire. Pueri verò iuxta ipſam portam cum eo manſionem habuerunt, quia iam obſeratis pro nocte portarum valuis ingredi non potuerunt. In ipſa verò nocte duce obdormiente, adſtitit ei archidiaconus per viſum dicens: Quid tibi ô homo culpabilis extiti, quòd me in hanc humilitatem redactum cum tali iuſſiſti iniuria accerſiri? Verè dicam tibi, quia non effugies iudicium Dei.

At ille expergefactus, conſternatuſque metu, exclamat ſuis, Inquirite ſi pueri quos Nemauſum direximus, iam venerunt: interrogantesque de muro vrbis, reſponderunt ſe adeſſe cum homine. Renunciant nuncij quæ audierant. Confeſtimque dux ait: Exhibete ad me hominem quem adduxiſtis. Quod cùm factum fuiſſet, adſpiciens eum dux, timore perterritus ait: Archipreſbyterum ego adduci præceperam, non archidiaconem. Et proſtratus ad pedes eius, ait: Indulge quæſo iniuriam delicti huius, quia non eſt in conſcientia mea, vt hæc paſſus fuiſſes. Et ſtatìm dignis honoratum muneribus remiſit ad vrbem, quem in tanto amore pro ipſa martyris reuerentia dilexit in poſterum, vt decedente vrbis illius ſacerdote, ipſum ſacerdotem mandaret inſtitui. Sed nec archipreſbyterum ampliùs inquiri iuſſit. O magna virtus martyris, quæ per innocentis iniuriam noxium abſoluit à pœna: impletumque eſt illud Apoſtoli, Quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, cùm hæc iniuria gradum huic conſtruxit, quem ſcanderet ad regendam Eccleſiam Dei.

Quidam archidiaconus vinctus, meritis S. Bandelij liberatur.

Rom. 8.

VITA

VITA BREVIS S. MARTIANI RAVENNATIS ARCHIEPISCOPI, VT HABETVR PRIMO LIBRO *hiſtoriarum Hieronymi Rubei de geſtis Rauennatum.*

22. Maij.

Eius vita habetur 23. Iulij, Tom. 4.

SANCTVS Apollinaris Rauennatum Apoſtolus, diuinitùs factus certior, fore, vt breui Rauenna exularet, ac ſubita opprimeretur calamitate, capiteq; oppugnaretur: nè Rauennatem eccleſiam abſque paſtore relinqueret, duodecimo poſtquàm acceſſerat anno, ſacerdotes binos inſtituit Aderitum & Calocerum, Diacones verò Martianum virum nobiliſſimum & Eleochadium ſummum philoſophum. Cæſo igitur Apollinare, poſt Eleochadium in Rauennati Archiepiſcopatu Martianus, à Deo demiſſa colũba electus, ſufficitur: natus ſublimi loco, vir inprimis piè, iuſtè, ac temperanter vitam degens: tanto concitus ardore animi, vt Chriſtum prædicans, in animis Rauennatum ardentes amores excitaret omnium virtutum: multique nullis rerum aduerſarum ictibus frangi, neque oppugnationibus nefariorum de gradu pietatis deijci potuerint, ſed calamitates omnes, tandemque necem pro Chriſto libenter pertulerint. Plurimos ſacris initiauit: cumque rerum admirabilium gloria clariſſimus eſſet, cæleſtem in patriam abijt vndecimo Calendas Iunij: atque, vti ex vetuſtiſſimis ſcriptis collegimus, in D. Eleochadij ſepulturæ traditus, anno Domini ſeptimo & vigeſimo ſupra centeſimum, dum Aelius Hadrianus imperaret.

S. Martiãus miraculo creatur Epiſcopus.

Sanctè obiit.

VITA BEATI QVADRATI ATHENIENSIS EPISCOPI APOSTOLORVM DISCIPVLI, PER DIVVM *Hieronymum presbyterum ſcripta. Habetur in libro eius de Viris illuſtribus.*

26. Maij.

QVADRATVS Apoſtolorũ diſcipulus, Publio Athenarum Epiſcopo ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locum eius ſubſtituitur, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam, fide & induſtria ſua congregat. Cumque Hadrianus Athenis exegiſſet hyemem, inuiſens Eleuſinam, & omnibus penè Græciæ ſacris initiatus, dediſſet occaſionem his, qui Chriſtianos oderant, abſque præcepto Imperatoris vexare credentes: porrexit ei librum pro religione noſtra compoſitum, valdè vtilem, plenumque rationis & fidei, & Apoſtolica doctrina dignum: in quo & antiquitatem ſuæ ætatis oſtendens, ait, plurimos à ſe viſos, qui ſub Domino varijs in Iudæa oppreſſi calamitatibus ſanati fuerant, & qui à mortuis reſurrexerant.

S. Quadratus ordinatur Epiſcopus.

DE S. IOHANNE PAPA, EX DIALOGO S. GREGORII LIB. III. CAP. II.

Maij 27.

GOTTHORVM tempore dum Iohannes vir beatiſſimus, huius Romanæ Eccleſiæ Pontifex, ad Iuſtinianum ſeniorem principem pergeret, in Corinthi partibus aduenit: cui neceſſe fuit, vt in itinere ad ſedendum equus requiri debuiſſet. Quod illic vir quidam nobilis audiens, equum quem pro magna manſuetudine eius coniunx ſedere conſueuerat, ità ei obtulit, vt cùm ad alia loca peruenienti aptus equus potuiſſet inueniri, deberet ille quem dederat propter ſuam coniugem retranſmitti. Factumque eſt, & vſque ad certum locum prædictus vir equo eodem ſubuehente perductus eſt. Qui mox vt alium reperit, illum quem acceperat equum retranſmiſit. Cumq; cum

Præclarum miraculum. prædicti nobilis viri coniunx ex more ſedere voluiſſet, vltrà non valuit: quia poſt ſeſſionem tanti Pontificis mulierem ferre recuſauit. Cœpit nanque immenſo flatu & fremitu, atque inceſſanti totius corporis motu quaſi deſpiciendo prodere, quia poſt membra Pontificis, mulierem ferre non poſſet. Quod vir eius prudenter intuitus, hunc ad eundem venerabilem virum protinùs retranſmiſit, magnis precibus petens, vt equum ipſe poſſideret, quem iuri ſuo ſedendo dedicâſſet. De quo etiam illud mirabile à noſtris ſenioribus narrari ſolet, quòd in Conſtantinopolitana vrbe ad portam, quæ vocatur aurea, veniens, populorum ſibi turbis occurrentibus, in conſpectu omnium roganti cæco lumen reddidit, & manu ſuperpoſita oculorum tenebras fugauit. Cæco reſtituit lumen.

DE EODEM PONTIFICE, EX LIB. 17. PAVLI DIACONI, AD EVTROPIVM ADIECTO, *vbi de Iuſtino agit.*

ANNO ab incarnatione Domini quingenteſimo octauodecimo, punito Anaſtaſio hæretico, Iuſtinus catholicus Auguſtali potitus eſt ſolio. Ad hunc ob cauſam redintegrandæ fidei directus ab Hormiſda Pontifice vir ſanctitate præcipuus, Germanus Capuanæ vrbis Epiſcopus, dignè ſuſceptus eſt, multorumque dubia corda in fide ſolidauit. Eo tempore apud Africam defuncto Traſamundo Vuãdalorum Rege Arrianæ perfidiæ, Huldericus eius filius ex captiua Valentiniani principis filia ortus, adeptus eſt regnum: qui non patrem hæreticum, ſed matris catholicæ monita ſequens, rectę fidei cultor enituit. Hunc pater Traſamundus ad mortem veniens, quia cernebat eum catholicæ parti fauere, ſacramenti nodis adſtringere curauit, nè vnquàm in ſuo regno Catholicis conſuleret. Qui mox vt ſuus genitor vita caruit, priuſquàm etiam regni iura aſſumeret, vniuerſos epiſcopos, quos Traſamundus in exilium coëgerat, regredi fecit, eiſque eccleſias reformare cœpit, ſeptuaginta iam & quatuor euolutis annis, ex quo à Genſerico primitùs apud Africam eccleſiæ fuerant deſtitutæ.

Huius Germani animã vidit S. Benedictus ferri in cęlum.

Relegati erant in Sardiniam 220. Epiſcopi, quos Symmach⁹ Papa ſuſtentauit.

At verò in Orientis partibus, dum adhuc eo tempore per loca ſingula Arriana hæreſis vigeret, Iuſtinus ardore orthodoxæ fidei omnimodis ſatagere cœpit, vt hereticorum nomen extingueret: ſtatuitque, vt vbiquè eorũ eccleſias catholica religione conſecraret. Quod dum in Italia rex Theodoricus Arriana lue pollutus audîſſet, Iohannem Papam, ſimulque cum eo Theodorum, Importunum atque Agapetum conſulares viros, aliumque Agapetum patritium Conſtantinopolim ad Iuſtinum principem dirigit, mandatque per eos interminitans, vt niſi quantocyùs hæreticis eccleſias ſuas redderent, eoſque in pace degere ſinerent, vniuerſos Italiæ populos ipſe gladio extingueret. Qui peruenientes ad Auguſtũ, cùm ab eo dignè, vt competebat, ſuſcepti eſſent, magnis cum de ſua ſuorumque ſalute ſoliciti fletibus poſtulant, vt ſuæ legationis ſeriem, quanquàm eſſet iniuſta, libenter exciperet, Italiæque perituræ conſuleret. Quorum fletibus Iuſtinus permotus, eis quod petebatur conceſſit, Arrianoſque ſuo iuri reliquit.

Dum hi in itinere demorantur, Theodoricus rabie ſuæ iniquitatis ſtimulatus, Symmachum exconſulem ac patritium, & Boëthium ſeniorem & exconſulem catholicos viros gladio trucidauit. His diebus extincto à Francis Alarico Vuiſigotthorum rege, Theodoricus per Ippam ſuum comitem plusquàm triginta millia Francorum cædens, Thiodem ſuum armigerum poſt mortem Alarici, tutorem Amabarici nepotis conſtituit. Iohannes verò Pontifex reuertens à Conſtantinopoli, dum cum ijs, cum quibus ierat, profectus ad Theodoricum Rauẽnam fuiſſet, Theodoricus ductus malitia, quòd eum Iuſtinus catholicæ pietatis defenſor honorificè ſuſcepiſſet, eum ſimul cum ſocijs carceris afflictione peremit. Sed hãc eius immaniſſimam crudelitatem mox animaduerſio diuina ſecuta eſt. Nam nonageſimooctauo poſt hoc facinus die, ſubita morte defunctus eſt, cuius animam ſolitarius quidam apud Liparam inſulam vir magnæ virtutis adſpexit inter Iohannem Papã & Symmachum deduci, & in Vulcani ollam, quæ ei loco proximo erat, demergi.

Symmachi & Boëthij cædes.

Itèm Papæ Iohãnis &c.

Idem habet S. Gregorius Papa lib. 4 Dial. cap. 30.

MAR-

MARTYRIVM BEATISSIMI MARTYRIS ANDREAE DE CHIO, QVOD CONSTANTINOPOLI *obijt, anno primo Pauli II. Summi Pontificis, à Georgio Trapezuntio ſcriptum.*

QVANDO iam triennio è Creta Conſtãtinopolim nauigâſſem, vniuerſam illam vrbem cum Galata ſimul in admiratione atque gaudio reperi non paruo, propter ſingulare & inauditum multis temporibus Andreæ de Chio pro Ieſu Chriſti * paſſione martyrium. Fuit enim paulò antè mirabili conſtantia per gratiam Dei geſtum. Nam ego quidem menſe Nouembri applicui, anno ab incarnatione Domini M.CCCC.LXV. Andreas verò martyr Chriſti pręcipuus 29. die menſis Maij eiuſdẽ anni coronam martyrij miſericordia Chriſti conſecutus, in cælos aſſcendit ad eum, pro quo multos cruciatus ſuſtinuit. Verùm quod admirabilius ritè conſideranti videbitur, illud eſt, quòd niſi Andreæ martyrium diuinitùs deſtinatum diuina gratia Chriſtianis opem tuliſſet, & animos eorum firmâſſet, magna in eos clades, ac ærumna ingens ab inimico generis humani, procellæ in morem fuiſſet effuſa. Quidam enim, quem honoris cauſa non nomino, ex Trapezuntana ortus vrbe, Peripateticorum Philoſophiæ profeſſor, ſiue ſua ſponte, vt multi aiunt, ſiue impulſus, neſcio, nec, ſi ſciam, dicere auſim, Crucem Domini negauit, & Mahumeto adhæſit.

19. Maij. Cap. 1.

for. * profeſſione

Quidam abnegat fidem Chriſti.

Quarè Turcarum rex elatus, virum quendam, cuius nomen me fugit, ipſumque Trapezuntium militiæ peritiſſimum in carcerem coniecit: dignum ratus, vt Philoſophum conciuem ſuum volẽs noléns ve imitaretur. cupiebat enim eius opera vti in re militari. Cumq́; Chriſtiano non confideret, ad Mahumetũ intrudere cupiebat. At ille animo martyr: Philoſophus, dicebat, in delicijs educatus, maiore ſpe ipſarum, Chriſti crucem negauit: ego autem, qui pro Imperatore meo mortali tot tantoſque labores cum Scythis bella gerens tuli, vulneraque excepi, (dixit, & aperto pectore cicatrices oſtendebat) pro Imperatore cæleſti mortem timebo? abſit à me tanta inſania. Quæ mens prætereà eſſet mea, vel potiùs quæ ſtultitia, veritatem doloris fugiendi cauſa prodere, ac æterna cæleſtiaque regna repudiare, Mahumetoque adhærere, vt bellorum labores ſubeam, pericula magna pro Imperatore mortali ſuſcipiã, gladios in Chriſtianos Chriſtianus ipſe natus diſtringam? & deniquè in mortem ruere, quam fugiendam cenſuit Philoſophus, vt in ęternam ac veram mortem deferar præceps? Hæc ille.

Cap. 2.

Conſtantia cuiuſdam Chriſtiani.

Verùm dum hęc Conſtantinopoli fierent, Andreas febribus grauiter laborabat, cælibemq́; ſe perpetuò fore Reginæ miſericordiæ Virgini vouit, ſi euaderet. Sedatis ilicò febribus, paulò pòſt quaſi ex morte ſurrexit, & albis ſe veſtimentis induit, vt ſcilicet nunquàm obliuiſci poſſet munditiem corporis, quam Creatoris obtulit Matri. Conſtantinopolim deindè petijt, non vt mercator, aut vagus quidam magnarum vrbium viſendarum cupiditate: ſumma enim in iuuene viginti & ſeptem annorum grauitas atque conſtantia illucebat: rarò quis inane verbum ab ore ipſius excidiſſe audiuit: à ioco enim penitùs erat alienus. Cur igitur iuit? A gratia Dei, vt ego arbitror, ad martyriũ vocabatur, vt & ipſe in cælis Chriſto cum alijs martyribus aſſiſteret, & omnibus prodeſſet, qui Philoſophi ſiue leuitate, ſiue terrore fuerant conturbati. Statìm cùm in vrbem applicuit, accuſatus fuit, quòd cum Chriſtianis conuerſaretur, eccleſiaſque viſeret, quaſi Chriſtianus ſumma cum religione ac deuotione homo, qui crucem Alexandriæ negauit, conculcauit, ſputis fœdauit, & demùm in ſtercora proiecit. Hæc mercatores Aegyptij, qui tũc in vrbe aderant, ad Iudicem detulerunt, ſeque ipſos vidiſſe eum negantem, confitentemque quòd Mahumeto adhæreret, audiuiſſe atteſtabantur.

Cap. 3.

Voti effectus.

Integritas & probitas Andreæ.

Falsò defertur ab Aegyptijs mercatoribus.

Trahitur in iudicium Andreas iniquum, accuſationeque recitata, nunquàm ſe à Chio, vbi natus educatusque fuit, niſi tunc receſſiſſe affirmabat, idque multis teſtibus approbabat, vniuerſamque Chij ciuitatem hocipſum ſcire aiebat. Iudex iniquus hac in re non eſſe audiendos Chriſtianos cenſebat. Tunc Chriſtianorũ multitudo,

Cap. 4.

tudo,quæ circũfuſa ſtabat, Si,inquit,Chriſtianorũ teſtimonium in huiuſmodi cauſa refutandũ eſt,Mahumetiſtarum quoquè ſimiliter non recipiendum. Nam ſicut nos Chriſtianũ falsò accuſatum iuſtè defendimus,ſic Mahumetiſtæ accuſationem ſuorum veram eſſe contendunt. Quarè prætermiſſis teſtibus, res ipſa quærenda eſt. Non aliter igitur quàm Iudæi ſecundùm Moſaicam legem circũcidi ſuos Propheta veſter iuſſit: quarè ſi genitalia huius membra ſimili nota læſa ſunt, morte iure plectetur: ſin minimè,cum ipſa re cauſa determinetur ſua, & nil ambiguitatis hominum animis remanebit. Spoliatur intereà miles Chriſti,nudusq; à tanta multitudine adſpicitur: nullum in eo indicium, nulla circuncilionis macula,nullũ Mahumetiſtarum apparet veſtigiũ. Exclamant ex lætitia Chriſtiani, confundũtur aduerſarij,& victi penitùs proſternuntur: niſi diabolico aſtu adiuti,expoſuiſſent moris eſſe in Aegypto,minoris homines ætatis circuncidi,maioris,ſi ad Mahumetum Dei prophetam conuertantur,circuncidi,ſi volunt: ſi verò abhorrent circunciſionem,nullo cogi modo poſſe,quoniam melius ſit lucrari animam hominis,ex toto nobis corde adhærentem in cæteris omnibus præter circunciſionem,quàm reijcere,quoniam circunciſionem reformidet. His rationibus,vel magìs, quia ſectæ fauebat ſuæ, confiſus Iudex, nullam pronuntiare ſententiam velle in re tanta dixit, niſi Regem conſuluerit. ità enim moris eſt in cauſis ambiguis & arduis.

Cõuincuntur mendacij accuſatores eius.

Cap 5.

Regem igitur,in carcerem coniecto milite Chriſti,conſultum adijt: cui omnia cùm retuliſſet,interrogatus de ætate ipſius,habituq; omni corporis,Iuuenis,inquit ipſe,animo inuictus,atq; magna ſtatura,grandibus oſſibus atq; neruis conuallatus. Rex tales homines habere in militia cupit: Vade,inquit, & primùm illi,ſi noſter voluerit eſſe,offerimus centurionatum in militia noſtra: deindè, prout in virtute ipſum valere conſpexerimus,ad maiora proueheмus. Quòd ſi beneficijs nõ commouebitur,minis atq; terrore ipſum concutias: & ſi neutra poteris præualere via, capite plectas. Altero igitur die producto ipſo, primùm Regis pollicitationes proponuntur mirabili cum amplificatione,quòd caput ſtatim eris, Andrea, centum militum, & à priuatorum tractus conditione,cum Principibus cõnumeraberis: quòd facile virtus & diligentia tua extollet te ad maiora. Verùm cùm martyr Chriſti,nihil reſpondendo, contemnere oblata videretur,qui circunfuſi erant veritatis hoſtes, alij argentum atque aurum,alij veſtes, alij ſupellectilem variã pollicebantur: cumque in ſilentio acriùs perſeueraret,Quid,inquiũt,ne verbis quidem tuis nos dignos putas? Digni quidem,ait, vos eſtis multò maioribus, quàm ego dicere aut excogitare queam: ſed res, quas offertis, nulla reſponſione ſunt dignæ. Quid enim caducam hanc vitam atque mortalem putatis magni aliquid habere, quo cæleſti ſit præponenda? Erras,ipſi reſpondent: nam nos,& ad illam tibi viam aperire ſtudemus,& hanc inſupèr tibi felicem reddere conamur. Non cohærent, inquit,caduca æternis,non felicibus miſera,non profana beatis. Sed quid opùs eſt verbis? Ego felicitatem huius ſeculi nihili facio: ego crucem,paſſionem, ſepulturamque Chriſti mei nũquàm,auxilio illius fretus,negabo. Statuite in me quicquid malueritis: vnum rogo,nè me verbis ampliùs tentetis.

Turcarum princeps eũ allicit oblatis honoribus.

Itèm alij hoſtes Chriſti.

Ille omnia contemnit.

Cap 6.

His dictis,coniectus ilicò in carcerem,vinculis catenatus,pedibus atq; manibus alligatus, ad meridiem ſequentis diei,qui fuit XX. Maij,iacuit. Poſt meridiem ſtatìm protrahitur,& in partem vrbis,quæ Orientem ſpectat,prope mare, ducitur,vbi ad palum nudus alligatus,flagellis atque loris cæditur,acriusque quàm dici poſſit: principio flagellorum & verberum cõtremuiſſe dicitur,& manibus ad pectus contractis,ac digitis in pugnum compreſſis,magna exclamâſſe voce: Virgo Maria adiuua me. Indè pedibus altero ad alterum adductis,ſtetit rectus in eiſdem veſtigijs, mirabile dictu,vſque ad Solis occaſum. Intereà dum miles Chriſti his cruciatibus exerceretur,Trapezuntius ille,de quo ſuprà retuli,è feneſtra turris, in qua fuerat incluſus, prominens clamabat: O felicem Chriſtianum, ô beatam quæ te genuit inſulam, ô nobiliſſimum atque omni laude dignum genus, vndè ortus es: Vtinàm iſthic eſſem tecum,vt eadem paterer pro Chriſto. Hæc aliaque vociferabatur,martyrij coronam,vt arbitror,deſiderans. Carnifices autem Andrea reducto, multis pretioſa membra flagellis loriſque fœdè dilacerata, vngunt vnguentis, cibum quoquè atque potum ad fulciendam in corpore animam de medicorum conſilio,quorum multi ac peritiſſimi aderant,obtulerunt, ac aquam, in qua non paruum defæcati auri pondus bullierat,conducunt ad bibendum. Id faciebant, quò lon-

Mittitur in carcerem.

Cæditur flagellis.

Magna cura adhibetur vulneribus eius.

longior vita eius aliquid ad negationem Crucis afferret, ſimul & oſtenderent, quanti vitam facerent eius: fortè etiam, quoniam cum Chriſtianis enutriti ſunt, & nonnulli eorum Chriſtiani fuerint. Nec ignorabant, quomodò martyres Chriſti olìm in die cruciabantur, & in nocte conualeſcebant. Quarè timentes, nè id diuinitùs eueniret, medicamentis ſuis occultare veritatem ſtudebant.

Vigeſimaprima eiuſdem menſis die rurſùs producitur, denudatusq; ferreis vnguibus tergora, quæ pridiè eius diei fuerant flagellata, dilacerantur, nec quicquam aliud fecit, dixitque miles Chriſti, quanquàm priùs contremuit in principio, manusque ad ſe adduxit, digitos in pugnos contraxit, pedes in iiſdem veſtigijs tenuit, magnaque voce clamauit: Virgo Maria iuua me. Sic Trapezuntius etiam eadem, quæ pridiè vociferabatur, è turri iterùm atque iterùm repetebat. Adueniente nocte, vnguentis illinitur, ſimiliter & medicamentis atque aquis, in quibus magna virtus auri fuerat infuſa, ſuſtentatur, quasì charam Crucis hoſtes ſalutem eius haberẽt, magnam ijs rebus ineſſe virtutem prædicantes, Spiritûs ſancti gratiam in medicorum peritiam, cibique ac potûs commoditatem deriuantes. Illuceſcente nanque die, ſanus omninò martyr Chriſti apparuit, quæ res medicamentis fieri non poteſt: quæ cùm naturaliter agant, longiore indigent tempore, frequẽtationeque conueniente, nè digeſta in dubium aliquid conferant: quod tamẽ minimè facere poſſunt, ſi denuò corpus ac ſępiùs exagitetur, ſiue etiam atrociùs crucietur. Quæ virtus opem afferre poteſt præter diuinam? Profectò nulla. Cap. 7. Vnguibus ferreis laceratur. Curatur diuinitus.

Vigeſimaſecunda eiuſdem menſis die, producitur ſimiliter poſt meridiem, ac manus & pedes ſic torquentur, vt ne digitorum quidem articuli, nec cubitus, nec genua in locis ſuis remanerent, ſed locis ſuis omnia ſalirent: qui dolor maximus omnium eſt. Cætera ſimiliter geſta dictaque, non ab ipſo ſolùm, qui tamen nihil aliud, niſì: Virgo Maria iuua me, in principio dolorum, idque ſemèl clamabat: verùm etiam à Trapezuntio illo, qui martyrium ſic expetebat, vt multis etiam Mahumetiſtis audiẽtibus ſæpiùs repeteret, quæ dicta ſuperiùs ſunt. Medicorum quoquè diligentia ſimiliter, immò etiã maior fuiſſe dicitur. Vigeſimatertia die incolumis ſanusque non medicorum arte, ſed illius primi martyris, & Domini omnium Ieſu Chriſti productus Andreas, nouo genere cruciatûs vexatur: humeros carnibus per gladios denudant, ſtudentes ſemper, nè celerior mors ipſum inuaderet. Sperabant enim, ſi non acerbitate ac magnitudine dolorum, attamen diuturnitate ſe victuros, ſed deriſi tandèm iacuerunt. Declinato die reducitur, ſicutì ſuperioribus diebus, dictis factiſque, medicamentis quoquè non aliter quàm priùs adhibitis. Die vigeſimaquarta eiuſdem menſis, eodem modo fiunt omnia, eodemque in loco, quo in die clunes carnibus nouaculis ſpoliantur, non ſubitò, ſed cum mora, vt doloris acerbitas magìs ſentiretur. Cætera omnia ſimiliter acta, vt in ſuperioribus diebus, dictaque eodem modo etiam à Trapezuntio martyre animo atque voluntate, qui illis diebus, quibus Andreas patiebatur, ſimiliter è turri clamitabat. Die vigeſimaquinta partes pedum, quæ inter genua cluneſque ſunt, carnibus ſimiliter denudantur: cætera eodem modo dicta geſtaque fuerunt. Vigeſimaſexta die, ſuræ, id eſt, carnoſæ partes pedũ, quæ ſunt intra genua & poplites, ſimiliter carnibus denudantur. Cæteraque facta, dicta, procurata ſimiliter fuerunt. Vigeſimaſeptima die, femur, quæque circa ipſum ſunt, corporis partes excoriantur. Vigeſimaoctaua die, totũ corpus à capite ad pedes verberibus cæditur, vt doloribus renouatis, tandèm moreretur. Maxilla quoquè vna vno ictu denudata carne fuit, quam Chriſtiani rapientes ſeruârunt, fuitque in monaſterio beati Franciſci inuſitato fragrans odore atque mirabili. Cap. 8. Atrociſſime cruciatur. Ecce tibi immanem crudelitatẽ. Itèm aliam. Rursùs alias, ſuper alias. Nota de maxilla eius.

Vigeſimanona eiuſdem menſis die, anno primo Pontificatûs Papæ Pauli ſecundi, vltimò producitur Andreas de Chio, martyr Chriſti præcipuus in locũ ſolitum, ad Orientalem vrbis partem, prope mare, ſanus, viuax, vultu læto, decora facie. Mahumetiſtæ his rebus moti, medicamentorum virtute ſic factum aſſerebant, & ingratitudinem illius accuſantes: Non vides, clamabant, Andrea? Tuæ vitę cura nobis habita eſt: noſtro ſtudio, immò Regis ipſius, incolumis es, & virtute medicamẽtorum, & Mahumeti gratia, qui te vult deliramenta Chriſtianorũ de Cruce ac paſſione Ieſu deſpicere: quæ beneficia quoniam ingratus non ſentis, morte morieris. Non eſt mors, ſic mori, ait, ſed vita. Quarè nolite putare, me verbis veſtris terreri poſſe: nec medicamenta profuerunt, quippè quæ vel in minimis vulneribus vix Cap. 9. O rem admirandam.

Securi percuſſus abit è vita.

poſt multos dies aliquid afferre poſſunt. Me autem Crux Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Virgo Maria ad hunc diem conſeruauit atque reſeruauit. His dictis, ſecuri caput ſuppoſuit, & ad cæleſtia regna euolauit.

Cap. 10.

Tunc mortis eius miniſtri, vt Iudex iuſſerat, caput & truncum corpus trahere velociter ad mare conantur. Exclamant Chriſtiani, qui lachrymis effuſis circunſtabant, quorum magna erat multitudo, ſepeliendum eſſe mortuum, non in mare proijciendum. Illis reſiſtentibus, Regiam aiunt maieſtatem eſſe conſulendam, ſepelirine velit ipſum iam mortuum, an in mare proijci. Hoc audito, ipſe Iudex ad Regem procurrit, (nec enim licet Iudicibus, quandò Regem conſulendum eſſe audiunt, quicquam facere vlteriùs, nisì Regi priùs referant) Sed Chriſtianorum quoquè Primates quàm velociter poterant Regem adeunt: qui cùm percepiſſet, quibus cruciatibus, & quandiù vexatus fuit Andreas, efferbuiſſe ira dicitur, & verbis in Iudicem ſic atrocibus vſus fuiſſe, vt exanimis ne mutiret quidem Iudex iniquus. Sed ea ira, & illæ ingentes minæ ſimul cum verbis euanuerunt. Chriſtianis deindè iubet, vt Andream honorificè, ſicutì decet virum fortem, ſepeliant. Qui appoſito capite corpori ſuo, ad Galatam deportârunt. Aderat autem vniuerſus vtrarumque vrbium, Galatæ atque Conſtantinopolis, populus, viri ſimul ac mulieres, pueri atque puellæ, liberi & ſerui, nec Chriſtianorum ſolùm, verùm etiam Mahumetiſtarum multi admiratione commoti, non pauciores quàm decies decem millia: qui omnes, alij lachrymantes, alij laudes eius prædicantes, & alij conſtantiam ac robur animi, alij prudentiam atque grauitatem, alij contemptum humanarum rerum: multi fidem in Ieſum Chriſtum, in Crucem & paſſionem eius, & in immaculatam Virginem deuotionem narrantes. Tandèm in Galatæ partem extremam versùs Ortum mari contiguam deuenerunt, vbi eſt eccleſia Virgini Mariæ, ſi rectè memini, dicata: ibi depoſitus iacet.

Rex Turcarum iubet eum honorificè ſepeliri.

Cap. 11.

His ità geſtis, magna Rex exarſit cupiditate Trapezuntij viri illius, de quo ſuprà diximus, liberandi: ſed quia honeſtè id facere, niſi rogatus, nō poſſe iudicabat, per quaſdam, vt dicebatur, mulieres effecit, vt vxor illius pro marito ſupplicaret ſuo. Sic mors Andreæ atque martyrium illum quidem palàm, ſed multos quoquè alios à periculo liberauit, multos in fide orthodoxa confirmauit, eos, qui ante martyrium ſuum quauis ratione Mahumeto adhæſerunt, pudore confudit, mœſtitia affecit, ac inani deniquè pœnitentia & vexauit & vexat. His omnibus ego vehementer commotus, ardebam deſiderio videndi corpus eius: ſed niue, frigore glacieq; detentus, hyemis mariſque tempeſtate, illic fui vix menſe Februario: eam mihi oranti gratiam Deus interceſſione martyris conceſſit: vidiq; ipſum iacentem in ſepulcro nimiùm profundo, ſitu horrido, ea tamen integritate membrorum omnium, eo totius corporis colore, & dignitate formæ, tali vultûs ſplēdore & habitu, vt non animum expirâſſe, ſed dormire mihi leuiter ſub vmbra videretur: atquì iacebat loco ità humido, vt omnibus iam indumentis, quibus erat inuolutum corpus, putrefactis, nudum totum conſpiceretur, præterquàm quòd genitales partes fragmento lini obtegebantur: exarſi cupiditate deſcendendi, tangendi, oſculandi pedes, manus, faciem præcipui martyris, nec tantùm loci humiditas, deſcendendiq; difficultas, quantùm verba presbyteri cuſtodis, & ſpes poſſe id aliâs commodiùs facere, detinuerunt. Conſiliū deindè iniui cum presbytero N. furto indè Romam reliquias illas deferre ſanctas, resque iam ordinabatur: ſed neſcio, quomodò ille deterritus, ſententiam fidemque mutauit ſuam.

Effect⁹ martyrij eius.

Res admiratione digna

Cap. 12.

Ego cùm indè decimooctauo Martij die ſoluiſſē, ſtatìm primo die, immò in ipſa ſoluendi hora, non in paruum incidi periculum cum nimbis contrà flantibus, inque ſaxa nauem depellentibus. Imploraui ſubitò martyris auxilium, promiſique, ſi ad meos Romam incolumis deuenirem, martyrium eius ſummatìm Latina lingua me conſcripturum. Euaſi maris & latronum pericula, quodque miraculo eſt, ſenex ægrotusque hinc receſſi, iunior ſanusque ac multò robuſtior remeaui, nec maris fluctuatio, nec terrarum itinera nimiùm aſpera, quæ à Brunduſio Romam æſtatis tempore perducunt, mihi obfuerunt. Huc verò delatus, martyris quidem nunquàm fui oblitus, ſed nocte ac die cum ipſo fui, eius memoria fruebar, atque oculis adſpicere putabam non ſolùm dormiens, verùm etiam vigilans iacentem ipſum in ſepulcro. Promiſſionis autem meæ nunquàm mihi venit in mentem, niſi poſt annos duos, dum Georgij martyris memoria celebratur. Nam

Anthor nūcupat votū martyri, & liberatur à periculis.

cùm

cùm ea die recolerem Georgij dolores, quos ille pro Chriſto Domino noſtro ſubijt, ilicò pupugit animum promiſſionis memoria. Nec enim minora tolerauit Andreas, nè dicam multò etiam maiora, propter conditionem temporum, in quibus multo iuuantur exemplo, qui Chriſtum amant: adeò in tenebris charitas intruſa marceſcit. Itaque ſtatim eo ipſo die calamũ accepi, & promiſſionis debitum iam ſolui. Tu verò præcipue martyr Chriſti precor intercedas ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum pro Eccleſia vniuerſali, ac amplificatione ipſius, pro ſummo Pontifice Paulo ſecundo, cuius tempora martyrio tuo decorâſti, perpetuaque feciſti: & ſicut in Græcia perfidiam deieciſti, ſic inſurgentes in Italia Platonicos interceſſione tua reprime.

IVNIVS.

VITA S. PROCVLI MARTYRIS BONONIENSIS, EX LIBRO PRIMO HISTORIAE BONONIENSIS, A CAROLO SIGONIO

viro doctiſſimo conſcriptæ: quam accepi à præſtantiſſimo Cardinali Gabriele Palæoto, Epiſcopo Bononienſi.

THEODORICVS rex Italiæ, perfidia Arriana corruptus, Arrianos à Iuſtino Orientis Imperio pulſos indignè paſſus, & ipſe orthodoxos in Italia vexare inſtituit, dimiſſis in omnes ciuitates quæſitoribus, alios bonis, alios patria, alios vita mulctando, atque in eorum templa miſerè ſæuiendo. Atque huius quidem tam diræ calamitatis procellam ciuitas in primis Bononiæ pertulit, cùm Marinus quidam eiuſmodi quæſtionibus præpoſitus ibi adeſſet, atque incitatis in orthodoxos hæreticis, pro poteſtate omnia in ipſos grauiſſimarũ iniuriarum genera exerceret. Verùm neque diù, neque impunè hęc ei poteſtas ſtetit. Inuentus eſt enim in ciuitate miles, nouo non ſolùm pietatis, ſed etiam fortitudinis robore ſeptus, nomine Proculus, cum vetere nimirùm Romano Mutio comparandus. Qui indignum ratus veros Chriſtiani nominis cultores tam indignè tractari, conſilium vt periculoſum, ſic inſignis futurum ad poſteritatem exempli cepit. Securi nimirùm ſumpta, eaq; ſub veſte recondita, ſub noctem domum quæſitoris adit, ſeque habere ſignificat, quæ cum eo remotis arbitris agat. Admiſſus, vbi cuſtodes longè abſceſſiſſe ſecuros animaduertit, ſermone, quem de induſtria inſtituerat, intermiſſo, ſecurim extractam repentè quæſitoris in caput adigit: atque eo proſtrato, ſine vllo cuiuſquam impedimento tacitè abit.

1. Iunij.

Theodoric⁹ rex perſequitur Catholicos.

Proculus interficit Marinum tyrannum.

Paulò pòſt Marini nece comperta, magnus inter cuſtodes clamor ac rixa eſt excitata. dolebat quippè neminem reperiri, qui tanti patratorẽ facinoris indicaret. Coniecturis indè omnibus collectis, ſubit animum ſuſpicio de Proculo, quòd & orthodoxus, & manu præ cæteris promptus eſſet, & quod ipſum vehementiùs vrgebat, ſumma cum cura ſecreta paulò antè à quæſitore colloquia poſtulâſſe. Itaq; quæſitus poſtridiè, atque indicio cuiuſdam Hebræi depræhenſus, ab lictoribus ad tribunal magiſtratûs perducitur. Ibi de cęde Marini interrogatus, haudquaquàm ſe eius authorem abnuit: verùm palàm, vt omnes exaudire poſſent, ſibi gloriæ ducere dixit, qųòd dexteram ſuam tam impij ac ſcelerati hominis ſanguine imbuiſſet: ſimul illud adijciens, ſe quo animo necem ei attuliſſet, eodem pro Chriſto tormenta mortis omnia ſubire paratum eſſe, quæ ab ijs multò antè in ſe intentata eſſe non ignoraret. Quibus vocibus vehementiùs Præfectus accenſus, lictorem con-

Non negat ſe id feciſſe.

conſeſtim gladium expedire, ac lege in eum agere iuſſit. Ità Proculum, dum pia ſe
Capite cæditur. & patriam ſuam precatione ſuppliciter Deo commendat, lictor adacto in collum gladio obtruncauit. Ille autem (res auditu mirabilis) cùm iam ab omnibus humi
Inſigne miraculum. iacens efflâſſe animam crederetur, viuens adhuc ſurrexit, ac caput ſuum de terra collectum, manibus ſuis intra vrbis mœnia reportauit anno, qui fuit à Chriſto nato quingenteſimus decimusnonus. Vndè poſteà à Pontifice conſecratus, atq; ędem in eo vrbis loco, vbi caput ſuum repoſuerat, ac diem quo ſupplicio affectus erat, ſibi à Bononięſibus dicata, adeptus, inſignem Bononienſis religionis gloriam ſacrorum martyrum aucto numero cumulauit. Ea deindè monachis Caſinatibus Benedictinis eſt attributa.

VITA S. CAPRASII ABBATIS MONASTERII LIRINENSIS, EXCERPTA EX VETVSTO ANNOſoque codice eiuſdem Monaſterij, & ad nos fideliter tranſmiſſa.

Iunij 1. VIDEMVS quamplurimos homines gentilium libros ſtudioſè perlegere, fabulas poëtarum comœdiaſque & carmina perſcrutari: alios cernimus Ethnicorum geſta, quibus iuxta huius mundi ſtultitiam aliquid ſtrenuè geſſiſſe cernuntur, curioſè perquirere, tenaciq́ue memoria retinere: quoſdam etiam perpendimus talium perditorum hominum libètiùs hiſtorias allegare, quàm Sanctorum doctrinas, virtutes & exempla referre: cùm tamen Sanctorũ vitam & merita recitando, quammaxima cun-
Sanctorum vitæ, quantum afferãt legentibus vtilitatis. ctis immineat vtilitas. Nam in hoc (vt Propheta admonet) Dominum laudamus in ſanctis eius, qui in illis ſemper mirabilis apparet. Inſupèr eius propitiationis gratiam, ſanctorum interuentione promeremur, & eorum conſideratione virtutum, nobis incitamenta præparamus. Omiſſis igitur ſtultorum hominum ſtudijs, glorioſi Patris noſtri Capraſij, cuius hodiè feſtum colimus, virtutes ac merita ad memoriam reuocemus.

Fuit itaque beatus Capraſius ingenuus ac ſpectabilis genere, ſed, quod laudabilius eſt, virtute mentis excelſus: à primæuo iuuentutis flore Philoſophiæ artibus imbutus, miroq́ue claruit ingenio. Sed tandèm diuina præuentus gratia, pruden-
1.Cor.3.&8. ter attendens quia, iuxta Apoſtoli dictum, Sapientia huius mundi ſtultitia eſt apud Deum, & quia ſcientia inflat, charitas autem ædificat: elegit potiùs ſtultus ab hominibus reputari, vt apud Deum ſapiens mereretur haberi, illa ſecreta ſapientiæ
Matth.11. Luc.10. diuinæ adipiſci cupiens, quæ Pater cæleſtis abſcondit à ſapientibus & prudentibus, ſed mira dignatione paruulis, id eſt humilibus & ſimplicibus, reuelauit: nec ſuo eſt deſiderio fraudatus. nam pius & miſericors Deus, qui tam ſalubre propoſitum cordi eius inſpirauit, gerendi gratiam & perficiendi virtutem miniſtrauit.

Beatus igitur Capraſius verus Chriſti diſcipulus, mundanam illam relinquens
S.Capraſius ſubſtãtiam ſuã pauperibus diſtribuit. Philoſophiam, Euangelicam aggreſſus eſt diſciplinam. Inprimis poſſeſſiones, & quæcunque in hoc ſeculo habere poterat, amore Chriſti contemnere, pauperibusq́ue diſtribuere diſpoſuit. Euangelicam ergò illis expeditus aggreditur paupertatem, onusq́ue mundanæ ſolicitudinis deponit, & iuxta Apoſtoli doctrinam, quæ
Philip.3. Philip.5. retrò ſunt obliuiſcens, ad ea quæ anteriora ſunt, ſe extendit. Omnia huius ſeculi concupiſcibilia arbitratus eſt vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaceret: & vt ſoli Deo liberiùs vacaret, non ſolùm corde, ſed etiam corpore ab hominum adſpectibus & ſeculi conuerſatione receſſit, & in quadam arcta aridaque ſolitudine monaſticam
Multos ſuo exemplo ad vitæ melioris inſtitutũ attrahit. vitam ducere, ſolitariamq́ue inſtitutionem aggredi deliberauit. In qua nimirùm eremi ſolitudine ad tantum virtutum apicem prouectus eſt, vt non ſolùm ſibijpſi proficeret, ſed etiam quamplurimorum Deo militantium monachorum Pater & dux efficeretur, qui eius exempla ſectãtes pariter & doctrinam, latam viam & ſpa-
Matth.7. tioſam, quæ ducit ad mortem, deſerentes, arctam quæ ducit ad vitam æternã, Chriſto authore, ingredi contendebant.

Intereà

Intereà eius magiſterio ſe ſubdidit ille Chriſti Præſul, virtute, ſacerdotio & nomine Honoratus, Lirinenſis monaſterij Pater, qui poſtmodùm Arelatenſi eccleſiæ præfuit Epiſcopus: cui etiam adhæſit precioſiſſima illa gemma interno ſplendore perſpicua, beatus videlicet Venantius, eiuſdem S. Honorati frater, qui ambo præfatum ſanctū ſenem Capraſium pro ſuo vitæ merito & eximiæ ſanctitatis prærogatiua (Domino ſic ordinante) tanquàm Patrem & ordinatorem in Domino, atq; cuſtodem ſuæ adhuc teneræ ætatis elegerunt. Qui videns prædictos egregiosq; duos iuuenes Chriſtum ſitientes, Honoratum videlicet atq; Venantium, patriam ac parentes pro Chriſto velle relinquere, eorum approbās propoſitum, per terras mariaque eos aſſiduè comitatus eſt, licèt iam eſſet ætatis grauitate cōfectus. Tranſcurſis igitur è Nicomedia immenſis terræ mariſque ſpatijs, vir Domini Capraſius cum duobus regalibus geminis, Honorato ſcilicet & Venantio, Ciſalpinam ingreſſus prouinciam, talibus lampadibus, fidei igne fulgentibus, ſanctam inſulam Lirinenſem illuſtrauit. In quorum aduentu illa ſacra Lirinenſis inſula diuino mox eſt cultui mancipata, ſummæ religionis priuilegio decorata.

Vide vitam S. Honorati 16 Ianuarij, Tom. I. B. Venantius S. Honorati frater. S. Capraſius Ciſalpinam ingreditur prouinciā.

O felix virtutum magiſter, qui tantos ac tales meruit habere diſcipulos. O laudabilis paſtor animarum, qui talium gloriatur in Chriſto ſpiritualium propagine filiorum. Quanti putamus fuiſſe meriti, quantæ virtutis virum hunc, qui, vt ità dicam, Magiſtrorum valuit eſſe magiſter? Quàm felix & beata habitatio illius ſanctę Lirinenſis inſulæ, quæ tam præclaris eſt munita patronis, per Dei prouidentiam ad multorum vtilitatem de tam longinquis ignotiſque regionibus adductis.

Vir ergò Domini Capraſius feruidus erat charitate, humilitate deiectus, mitiſſimus pietate, in ſpe firmiſſimus, modeſtus in inceſſu, obediētia promptus, abſtinentia ſingularis, adſpectu ſerenus, contēplatione ſublimis, longanimitate fortis, orationis inſtantia continuus, nihil in hoc ſeculo conſolationis quærēs, nihil deſiderans niſi Chriſtum, quem ſolum deſiderando aſſequebatur, beatā quęrendo vitam, beatā agebat. Optabat à peccatoribus ſegregari: & iam non ſolùm à peccatoribus, ſed etiā à peccatis ſegregatus erat. Omne in Dei laudibus tempus habere volebat: & toto tempore Deo vacabat. Appetebat ſanctorum congaudere cœtibus: atque etiā in præſenti adhuc vita poſitus ſimiliter gaudebat. Chriſto frui cupiebat: mente & ſpiritu fruebatur. Vir iſte beatus pro virtutum magnitudine tantæ fuit opinionis & famæ, vt multi ſanctorum Doctorum ſuæ tempeſtatis, eius dignæ conuerſationi teſtimonium perhiberēt, ac de ipſo in ſuis tractatibus memoriam facerent.

Aſtē de quātis virtutum gemmis fuerit decoratus S. Capraſius. Quātæ fuerit ſanctitatis Capraſius, Doctorū ſcripta teſtantur.

Vndè præcipuus ille Lugdunenſis eccleſiæ antiſtes Eucherius, in fine libri quem de Eremi laude conſcripſit, cùm de ſanctis Lirinenſis inſulæ incolis loqueretur, hunc virum Dei inter reliquos præcipuè nominauit, ità dicens: Hæc, videlicet Lirinenſis ſancta inſula, nunc poſſidet venerabilem grauitate Capraſium, veteribus ſanctis parem. Hæc nunc habet ſanctos ſenes illos, qui diuerſis cellulis Aegyptios patres noſtris Gallijs intulerūt. Et beatus Hilarius, in Sermone quem funebrem in ſancti Honorati laudem habuit, Beatum Capraſium perfectæ cōſummatęque grauitatis fuiſſe, angelica in inſulis conuerſatione degiſſe, & inter Chriſti amicos connumeratum deſcribit.

Cùm ergò beatus Capraſius annoſus plurimùm grandæuusq; eſſet atque decrepitus, & tempus ſuæ reſolutionis inſtaret, (vt legitur) apparuit ei ſanctus Michaël Archangelus, atque ſuum felicem exitum poſt biduum imminere, diuino nutu reuelauit. Nec incongruè quidem, vt angelico viro migraturo ex hac vita, angelica legatio occurreret, quæ ſanctam illam animam, & ab hoſtili improbitate defenderet, & cæleſtium ciuium gloria ſublimaret. In eius igitur extremis conuenerunt glorioſæ & inclytæ memoriæ Sacerdotes, Fauſtus ſcilicet, Theodorus, Maximus & Hilarius, cuius mentionem iamdudùm fecimus. Qui beati viri Capraſij conſcius meritorum, ſuæ pontificalis dignitatis oblitus, ad eius pedes reſidens, ipſius ſe orationibus commendabat, atque vt ſuî memor eſſet, grandi cum humilitate efflagitabat, non indignum reputans tanto eremi incolæ obſequium impendere, ipſiuſque eximiæ ſanctitati dignitatem ſacerdotij ſubſternere.

S. Michaël Archangelus apparet ei ante mortem. Interſunt eius obitui multi ſacerdotes, eius ſuffragia expoſtulātes.

Quid igitur officij nos peccatores & indigni huic beato viro iam cum Chriſto regnanti poterimus exhibere, cùm audimus tantum Pontificem eius adhuc in terris poſiti ſuffragia tanta cum humilitate depoſcere? Eius ergò interceſſionis opem ardenter imploremus, auxilij eius beneficia poſcamus, illius vitam atque mores

pro

pro noſtræ modulo virtutis imitemur, regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto in ſecula ſeculorum, Amen.

DE TRANSLATIONE SS. MARTYRVM MARCELLINI ET PETRI LIBRI IIII. AVTHORE EINHARDO ſeu Eginhardo, qui fuit Cancellarius Caroli Magni Imperatoris, & poſteà monachus Benedictinus & primus Abbas Selgenſtadienſis in monaſterio horum martyrum, quod Imperatoris Ludouici Pij & ipſius impenſis cōditum eſt circa annum Domini 821. Eſt opuſculum eruditum, & hactenùs, quòd ſciam, typis non excuſum. Nos capita ad marginem adiecimus.

PROLOGVS AVTHORIS.

VEris veri Dei cultoribus, & Ieſu Chriſti Domini noſtri Sanctorumq; eius non fictis amatoribus, Einhardus peccator. Qui vitas & facta iuſtorum ac ſecundùm diuina mandata conuerſantium hominum literis ac memoriæ mandauerunt, non aliud mihi efficere voluiſſe videntur, niſi vt ad emendandos prauos mores, & collaudandam Dei omnipotētiam, per eiuſmodi exempla quorumcunque animos incitarent. Feceruntq; hoc, non ſolùm quia liuore carebant, ſed quia charitate, quæ omnibus cupit eſſe conſultum, granditer abundabant. Quorum laudabile propoſitum quia tam in propatulo eſt, vt præter ea, quæ dixi, nihil aliud eos moliri voluiſſe lucidiſſimè clareat, cur à multis imitari non debeat, omninò non video. Ac proindè quia mihi conſcius ſum, quòd libri, quos de tranſlatione corporum beatorum Chriſti martyrum Marcellini & Petri, ſigniſque ac virtutibus, quæ per eos Dominus ad ſalutem credentium fieri voluit, qua potui facultate conſcripſi, eadem ſunt voluntate atque intentione compoſiti, eoſdem edere, ac Dei amatoribus ad legendum offerre decreui. Arbitror enim, quòd hoc opus non ſolùm inane ac ſuperuacuum cuilibet fidelium videri non debeat: ſed etiam fructuosè atque vtiliter me laboráſſe præſumo, ſi efficere potuero, vt in laudem ſui conditoris animus illa legentis aſſurgat.

Scopus ſacratum hiſtoriarum.

Cur Einhardus hos cōſcripſerit libros.

LIBER PRIMVS.

Iunij 2. Cap. 1.

CVM adhuc in palatio poſitus, ac negotijs ſecularibus occupatus, otium, quo aliquandò perfrui cupiebam, multimoda cogitatione meditarer, quendam locum ſecretum, atq; à populari frequentia valdè remotū nactus, atque illius, cui tunc militaueram, principis Ludouici liberalitate conſecutus ſum. Is locus eſt in ſaltu Germaniæ, qui inter Neccarum & Mœnum fluuios medius interiacet, ac moderno tempore ab incolis & circummanentibus * Odanuuald appellatur. In quo cùm pro modo facultatum ac ſumptuum non ſolùm domos & habitacula ad manēdum, verùm etiam baſilicam, diuinis officijs congruentem, non indecori operis ædificâſſem, dubitare cœpi, in cuius potiſſimū ſancti vel martyris nomine atq; honore dedicari deberet. Cumq; in hac animi fluctuatione plurimum temporis eſſet euolutum, cōtigit vt quidam Diaconus Romanę Eccleſiæ, nomine Deuſdona, pro ſuis neceſſitatibus regis opem imploraturus ad palatium veniret: ibiq; aliquandiù moratus, cùm peracto propter quod venerat negotio Romam redire pararet, quadam die humanitatis cauſa velut peregrinus ad prandium noſtræ paruitatis à nobis eſt inuitatus: ibique inter prandendum plura locuti, euſquè ſermocinando peruenimus, vt de tranſlatione corporis beati Sebaſtiani ac neglectis martyrum ſepulcris, quorum Romæ ingens copia eſt, mentio fieret. Indè ad dedicationem nouæ baſilicæ noſtræ ſermone conuerſo, percontari cœpi, quonam modo ad id peruenire poſſem, vt aliquid de veris Sanctorum reliquijs, qui Romæ requieſcunt, mihi adipiſci contingeret. Hîc ille primò quidem hæſitauit, & qualiter id fieri poſſet, ſe neſcire reſpondit. Deindè cùm me de hac re ſolicitum ſimul & curioſum eſſe animaduerteret, altera die ſe percontationi meæ reſponſurum eſſe promiſit.

** Odonouuald*

Romæ pluſima martyrum monumenta.

Poſt

Poſt hæc cùm iterum à me fuiſſet inuitatus, protinùs è ſinu libellum mihi porrexit, rogans vt eum ſolus perlegerem, ſibiq́ue de his, quæ in eo ſcripta erant, quid mihi placeret indicare non dedignarer. Accepi libellum, & vt ille petijt, ſolus ſecretè perlegi. Continebatur in eo, eſſe ſibi domi plurimas Sanctorum reliquias, easq́ue ſe mihi dare velle, ſi meo fultus adiutorio Romam reuerti potuiſſet: compertum ſibi fore, quòd duos mulos haberem, quorum ſi alterum ſibi darem, ac ſecum hominem meum fidelem mitterem, qui illas reliquias ab illo reciperet, mihiq́ue deferret, ſtatim eas mihi eſſe miſſurum. Complacuit mihi ſuadentis conſilium, ſtatuiq́ue fidem ſponſionis incertæ celeriter experiri: ac proindè dato quod petebat iumento, addita etiam propter viaticum pecunia, notarium meum nomine Ratleicum, quia & ipſe orandi cauſa Romam eundi votum habebat, cum eo pergere iuſſi. Cap.2.

Igitur de Aquiſgrani palatio profecti (Nam ibi eo tempore Imperator cum ſuo comitatu erat) Auguſtam Sueſſorum venerunt: ibiq́ue cum Hildoino Abbate in monaſterio S. Medardi locuti ſunt, quia memoratus Diaconus ei pollicitus eſt, ſe efficere poſſe, vt corpus beati Tiburtij martyris in eius veniret poteſtatem. Quibus ille promiſſionibus illectus, miſit cum eis quendam presbyterum, hominem callidum, nomine Hunum, iubēs vt acceptum ab eo memorati martyris corpus deferret. Indè iter ingreſſi, Romam quanta potuerunt celeritate perrexerunt. Contigit autem, poſtquàm Italiam intrauerunt, vt puer notarij mei, nomine Reginbaldus, tertiana febre correptus, non modicum profectioni eorum ſuis laboribus faceret impedimentum: quoniam his horis, quibus ille febrium æſtibus tenebatur, iter agere non potuerunt. Erant enim pauci, ac per hoc abinuicèm ſeparari nolebant. Cumq́ue hoc incommodo iter illorum non mediocriter fuiſſet retardatum, illi tamen prout poterant illud accelerare contenderent, tribus diebus priuſquàm ad Vrbem venirent, apparuit in viſu illi febricitāti quidam homo in habitu Diaconi, perquirens ab eo, quam ob rem dominus ſuus Romam ire feſtinaret. Cui cùm ille & promiſſa Diaconi de reliquijs Sanctorum mihi mittēdis, & de his quæ Hildoino Abbati pollicitus eſt, prout illi comperta erant, exponeret, Non ità, erit, inquit, ſed longè aliter, àc vos exiſtimatis, cauſarum propter quas veniſtis, exitus adimplebitur. Nam Diaconus iſte, qui vos Romam venire rogauit, aut parùm aut nihil de his, quæ vobis promiſit, facturus eſt: ac proindè volo ſequaris me, atque ea quę tibi oſtenſurus atque dicturus ſum, mente ſolicita cures aduertere. Cap.3. Hildoinus Abbas. Viſio famuli cuiuſdam.

Tunc manu compræhenſum, vt ſibi videbatur, montis præcelſi cacumen ſecum conſcendere fecit: in quo cùm ſimul poſiti conſiſterent, Conuertere, inquit, ad Orientem, & ſubiectos oculis tuis campos intuere. Quod cùm feciſſet, & campos, de quibus ſibi dixerat, fuiſſet intuitus, videt in eis molis immenſæ fabricas, in modum magnæ cuiuſdam ciuitatis extructas: & interrogatus ab eo, ſi ſciret quid hoc eſſet, ſe neſcire reſpondit. Tum ille, Roma eſt, inquit, quod vides. ſtatimq; addidit: Dirige oculos in vlteriora ciuitatis, & contemplare ſi aliqua tibi in his locis appareat eccleſia. Cumq́ue ſibi quandam eccleſiam apparere dixiſſet, Vade, ait, & Ratleico nuntia, quoniam in eccleſia, quam modò vidiſti, illa res eſt recondita, quam ille domino ſuo debet adferre: & ideò det operam, vt eam quantò celeriùs fieri poteſt accipiat, & ad dominum ſuum reuertatur. Cumq́ue ille diceret, quòd nemo de his, qui ſecum venerāt, in huiuſmodi re fidem dictis ſuis eſſet habiturus, reſpondit & dixit: Tu nôſti, quòd omnes, qui tecum hoc iter agunt, tibi conſcij ſunt, quia complures dies in febre tertiana laborâſti, & nondùm te ab illis vllam habuiſſe remiſſionem. Et ille, Ità eſt, inquit, vt dicis. Quapropter, ait, volo vt pro ſigno tibi ſit, atque his, quibus verba quę dixi relaturus es, quoniam ex hac hora febre, qua vſque modò detinebaris, ſic per Dei miſericordiam cariturus es, vt te vlteriùs in hoc itinere non contingat. His dictis, expergefactus omnia quæ ſibi vidiſſe vel audiſſe videbatur, Ratleico referre curauit. Quæ cùm Ratleicus presbytero ſecum pergenti expoſuiſſet, viſum eſt ambobus, vt experimentum ſomnij ex veritate promiſſæ ſanitatis approbarent. Nam eadem die iuxta qualitatem febrium, quibus laborare cōſueuerat, febricitare debebat is qui ſomnium viderat. Et vt non vana illuſio, ſed potiùs vera reuelatio fuiſſe oſtenderetur, neque illa die, neque cæteris, quæ illam ſecutæ ſunt, vllum in corpore ſuo conſuetarum febriū ſenſit indicium. Sic factum eſt, vt & viſioni crederent, & fidem Diaconi promiſſis non haberent. Cap.4. Viſionis ei° veritas. ab illis, ſubaudi febrib° Febricitans in viſione curatur.

Cap.5. Igitur Romam venientes, iuxta baſilicam beati Petri Apoſtoli, quæ dicitur Ad Vincula, in domo ipſius, cum quo venerunt, Diaconi hoſpitium acceperunt, manſeruntque cum eo per aliquot dies, opperiētes promiſſorum eius adimpletionem. Sed ille, qui ſuas pollicitationes perficere non valebat, ipſum quod non poterat, quibuſdā procraſtinationibus palliabat. Tandèm locuti cum illo, cur eis eo modò vellet illudere, percontati ſunt: rogantes ſimul, nè ſe diutiùs fallēdo detineret, & reuerſionem ſuam vanis ſpebus impediret. His ille auditis, cùm cerneret ſe huiuſmodi calliditate eis iam ampliùs non poſſe imponere, primò notarium meum certum fecit de reliquijs mihi promiſſis, quòd eas habere non poſſet, eò quòd frater ſuus, cui & domum & cuncta quæ habebat, indè abiens commendauerat, negotiandi gratia Beneuentum eſſet profectus, ac ſe penitùs ignorare, quandò eſſet reuerſurus. Et quia ei reliquias illas, ſicut & cæteram ſupellectilem ad ſeruandum commiſerat, nec omninò ſe ſcire poſſe, quid de his feciſſet, quoniam eas in eadem domo nuſquàm inueniſſet: proindè videret quid faceret, quia de parte ſua nihil reſtaret, quod ſperare poſſet. Poſtquàm hæc notario meo dixit, & ille ſe ab eo illuſum ac malè ſibi impoſitum quereretur, neſcio quibus vanis ac friuolis etiam & presbyterum Hildoini allocutus, ſpe ſimili animatum à ſe fecit abſcedere.

Cap.6. Poſtridiè verò cùm valdè triſtes videret, horratus eſt vt ſimul cum illo ad cœmeteria Sanctorum pergerent, videri ſibi, quòd in eis aliquid tale inueniri poſſet, quo eorum deſiderijs ſatisfieret: nec fore vllam neceſſitatem, vt in patriam vacui reuerterentur. Cumque eis hoc conſilium placuiſſet, vellentque vt quantocyùs id, ad quod faciendum eos hortabatur, inchoarent, more ſolito negotium diſſimulauit, & eos, quorum animi tunc paululùm erant erecti, in tantam deſperationem hac dilatione deiecit, vt omiſſo illo, ſtatuerēt in patriam quanuis infecto negotio reuerti. Sed notarius meus recolens ſomnium, quod puer ſuus viderat, cœpit comitem ſuum hortari, vt ſine hoſpite ſuo irent ad cœmeteria, ad quæ viſenda ille eos ſe ducere velle promiſit. Itaque inuento atque conducto duce, locorumque

Baſilica S. Tiburtij. monſtratore, primò ad baſilicam beati Tiburtij martyris in via Lauicana, tribus ab Vrbe paſſuum millibus diſtante, veniunt, martyriſque tumbam quanta poſſunt diligentia contemplantur, & vtrùm ſic, vt alij non ſentirent, aperiri poſſet, cauta circunſpectione conſiderant. Deindè in cryptam eidem baſilicæ contiguam, in qua beatorum Chriſti martyrum Marcellini & Petri corpora erant tumulata, deſcendunt, atque explorata etiam illius monumēti qualitate diſcedunt, æſtimantes hoc factum hoſpitem ſuum poſſe latere. Sed aliter euenit, atquè arbitrati ſunt. Nam licèt ipſi neſcirēt quibus indicijs, citò tamen ad illum huius facti notitia peruenit: verituſque nè ſine illo voluntati ſuæ ſatisfacere debuiſſent, ſtatuit conſiliū eorum feſtinando preuenire. Et quia ille eorundem locorum plenariam atque omnimodam notitiam habebat, blandè illos alloquitur, hortaturque vt illuc ſimul veniāt, & ſi Deus votis eorum fauere dignaretur, communi conſilio facerent, quicquid eis videretur faciendum.

Cap.7. Aſſenſi ſunt eius voluntati, tempuſq; id aggrediendi pari conſenſu conſtituunt.

Vide antiquam reuerentiā erga reliquias ſanctorum

Tunc peracto ieiunio triduano, noctu ad locum nullo Romanorum ciuium ſentiente perueniunt: ingreſſique baſilicam S. Tiburtij, primò altare illud, ſub quo ſacrum eius corpus ſitum credebatur, aperire tentauerunt. Sed parùm ſucceſſit eorum voluntati molitio operis inchoati. Nam monumentum duriſſimo marmore extructum, inermes id aperire conantium manus facilè repellebat. Igitur omiſſo illius martyris ſepulcro, ad tumbam beatorū Marcellini & Petri deſcendunt, atque

Adoratio hic pro veneratione accipitur.

ibi inuocato Domino noſtro Ieſu Chriſto, & adoratis ſanctis martyribus, lapidem, quo ſummitas ſepulcri tegebatur, de loco ſuo leuare moliuntur. Quo ſublato, vident ſacratiſſimum S. Marcellini corpus in ſuperioribus eiuſdem ſepulcri partibus poſitum, tabulamque marmoream ad caput poſitam, quæ titulo, quem continebat, euidēs indicium dabat, cuius in eo loco martyris membra iacuiſſent. Quod, vt par erat, cum ſumma veneratione ſuſcipientes leuant, & munda ſindone inuolutum Diacono ferendum atque ſeruandum tradunt. Ac nè vlla ſublati corporis indicia remanerent, lapidem loco ſuo reponētes, in Vrbem ad hoſpitia ſua reuertuntur. Diaconus autē corpus beatiſſimi martyris, quod acceperat, iuxta baſilicam beati Petri Apoſtoli, quæ vocatur Ad Vincula, vbi & ipſe domum habebat, ſe ſeruare velle ac poſſe affirmans, fratri ſuo nomine Luniſoni ad cuſtodiendum commiſit.

miſit. Arbitratuſque notario meo hoc ſatisfactum eſſe, cœpit illum hortari, vt accepto corpore beati Marcellini, rediret in patriam.

Cap. 8. Sed ille longè aliud meditabatur ac mēte voluebat. Nam vt mihi poſteà retulit, videbatur illi nequaquàm ſibi licere cum ſolo beati Marcellini corpore in patriam regredi, quaſi nefas eſſet, vt corpus beati Petri martyris, qui ei ſocius in paſſione fuerat, & per quingentos & eo ampliùs annos in eodem ſepulcro vnà cum illo requieuerat, illo indè tranſeunte ibi remaneret. Atque hac cogitatione mente concepta, tāta animi ſui parturitione ſimul ac perturbatione laborabat, vt nec cibum capere, nec ſomno acquieſcere dulce ſibi videretur atque iucundum, niſi martyrum corpora, ſicut in paſſione ac monumento coniuncta fuerant, ſic etiam peregrè profectura iungerentur. Sed de hoc qualiter fieri poſſet, vehementer ambigebat. Nouerat enim neminem à ſe Romanum inueniri poſſe, qui ſibi ad hoc vllum ferret auxilium: ſed ne talem quidem, cui hęc animi ſui ſecreta auderet oſtendere. In hac cordis anxietate conſtitutus, reperit quendam monachum peregrinum, nomine Baſilium, qui ante biennium de Conſtantinopoli Romam venerat, atque ibi in monte Palatino apud alios Græcos, qui eiuſdem profeſſionis erant, cum quatuor diſcipulis ſuis hoſpitium habebat. Hunc adijt, atque ei quam patiebatur ſolicitudinem aperuit. Tum conſilijs eius animatus, & orationibus fretus, tantam accepit in corde ſuo conſtantiam, vt ſtatueret rem quanuis cum periculo capitis ſui celerrimè experiri. Vocatoque ad ſe comite ſuo Hildoini presbytero, cœpit cum eo tractare, vt iterùm ad baſilicam beati Tiburtij, ſicut priùs fecerant, clanculò pergerent, ac tumbam, qua martyris corpus reconditum credebatur, aperire denuò molirentur.

Monachi Græci Romæ in monte Palatino.

Cap. 9. Placuit conſilium, aſſumptiſque quos ſecum adduxerant pueris, hoſpite eorum penitùs ignorāte quò irent, clàm noctu profecti ſunt. Cumque ad locum ventum eſſet, votis pro re proſperanda ante ædis ianuam factis ingrediuntur: diuiſiſque ſocijs inter ſe, presbyter ad corpus beati Tiburtij quærendum in ipſius baſilica cum aliquibus remanſit, Ratleicus cum reliquis in adhærētem eidem eccleſiæ cryptam ad beati Petri corpus acceſſit: apertoque ſine vlla difficultate ſepulcro, ſacra ſancti martyris membra nullo prohibente ſuſtulit, & ſerico puluino, quem ad hoc parauerat, recepta diligenter incluſit. Intereà presbyter, qui corpus beati Tiburtij quærebat, magno labore fruſtrà conſumpto, poſtquàm ſe vidit nihil poſſe proficere, relicto opere, in cryptam ad Ratleicum deſcendit, & quid ſibi faciendum eſſet, ab eo quærere cœpit. Cui cùm ille arbitrari ſe diceret, quòd S. Tiburtij reliquiæ eſſent inuentæ, eiq; id de quo dicebat oſtenderet: Nam paulò antè, quàm idem presbyter ad eum in cryptā veniſſet, reperit in eodem ſepulcro, in quo ſanctorū Marcellini & Petri ſacra corpora iacuerunt, foramen quoddam rotundi ſchematis trium fermè pedum longitudine introrſùs excauatum, pedali amplitudine patens, & in eo minuti pulueris non modicam portionem repoſitam. Viſum eſt ambobus, quòd hic puluis de corpore beati Tiburtij oſſibus indè ſublatis remanere potuiſſet: & ob hoc, vt difficiliùs inueniretur, medio loco inter beatum Marcellinum & Petrum in eadem tumba fuiſſet repoſitus: conuenitque inter eos, vt eum presbyter ſumeret, & pro reliquijs beati Tiburtij ſecum deferret.

Tollitur corpus beati Petri martyris.

Cap. 10. His ità tranſactis atque diſpoſitis, cum rebus, quas repererunt, ad hoſpitia ſua reuerſi ſunt. Poſt hæc Ratleicus cum hoſpite ſuo locutus, rogat vt ſibi ſacros beati Marcellini cineres, quos ei ad ſeruandum cōmendauerat, reddat, ſeque in patriam redire volētem nulla non neceſſaria dilatione detineat. Cui ille non ſolùm quod repetebat ſine mora reſtituit, verùm etiam de Sanctorum reliquijs in vna ligatura collectis, haud paruam portionem mihi deferendam obtulit: & requiſitus de nominibus eorum, mihi ſe illa dicturum, quandò ad me veniſſet, reſpondit. Monuit tamen, vt eadem veneratione, qua cęteræ ſanct orum martyrum reliquiæ, colerentur, eò quòd non minoris apud Deum eſſent meriti, quàm beati Marcellinus & Petrus: & hoc me eſſe crediturum, cùm primùm ad me nominum illorum notitia perueniſſet. Suſcepit ille munus oblatum, atque id, vt ſibi perſuaſum erat, ſanctorum martyrum corporibus ſociauit. Initoque conſilio cum hoſpite ſuo, ſacrum illum ac deſiderabilem theſaurum in ſcrinijs reconditum atque ſignatum, per Luniſonem fratrem eius, cuius ſuperiùs fecimus mentionem, necnon & presbyterum Hildoini, qui ſecum venerat, Papiam vſque deportari fecit: ipſe cum eodē hoſpite

Reliquiarū ſacer & deſiderabilis theſaurus.

ſuo Romæ ſubſtitit, opperiens atque auſcultans per continuos ſeptem dies, ſi de ſublatis ſanctorum corporibus aliquid ad notitiam ciuium perueniſſet. Cumque vidiſſet nullam à quolibet extraneo de hoc facto fieri mentionem, latere illud exiſtimans, poſt eos, quos præmiſerat, ſumpto ſecum hoſpite ſuo profectus eſt. Quos cùm * Ticenis apud baſilicam beati Iohannis Baptiſtæ, quæ vulgò Domnanæ vocatur, ac tunc ex beneficio regum ad meam pertinuit poteſtatem, aduentũ eorum præſtolantes inueniſſent, ſtatuerunt etiam, vt & ipſi aliquot diebus ibi morarẽtur, & propter iumentorum, in quibus venerant, refectionem, & propter ſeipſos ad longiorem viam præparandos.

for.* Ticini

Cap.11.

In hoc morarum ſuarum articulo fama exijt, legatos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ à Pontifice ad Imperatorem directos, illò breui eſſe venturos. Itaque veriti de aduentu illorum aliquid ſibi incommodi, vel etiam impedimenti accidere poſſe, ſi ſe ibi depræhenderent, decreuerunt vt quidam ex eis abeundo, aduentum eorum feſtinando præuerterent, alij in loco remanerent, & re, de qua ſoliciti erant, diligenter inueſtigata, poſt eorundem legatorum abſceſſum ſocios ſuos, quos præmiſerant, ſequi properarent. Cùm ità inter eos de hac re conſtitiſſet, Deuſdona cum presbytero Hildoini legatos Roma venientes præceſſit, & Auguſtam Sueſſorum, vbi Hildoinum eſſe rebatur, quanta potuit feſtinatione contendit. Ratleicus verò cum theſauro, quem ſecum habebat, Papiæ remanſit, expectans donèc legati ſedis Apoſtolicæ præterirent: vt illis Alpes tranſgreſſis, viam ſuam ſecuriùs carpere potuiſſet. Veritus itaque, nè presbyter Hildoini, qui cum Deuſdona præceſſerat, quique omnium, quæ apud eos geſta vel tractata fuerant, plenariam atque integram notitiam habebat, quia vafer ac lubricæ fidei videbatur, aliquid impedimenti ſibi in via, qua ire diſpoſitum habebat, machinari debuiſſet, altera ſibi eundum iudicauit: miſſoque ad me procuratoris noſtri Aſcolfi puero cum literis, quibus me & de reuerſione ſua, & de allatione theſauri, quem diuinitùs adiutus inuenerat, certum efficeret: ipſe poſtquàm Romanos ex coniectura manſionum, quę eis parabantur, Alpes ſuperâſſe putauit, Papia relicta, ſexto die ad S. Mauritiũ venit. Ibique comparatis quæ ad hoc neceſſaria videbantur, ſacra illa corpora loculo incluſa, feretro impoſuit, atque indè promouens, palàm & apertè cum adiutorio populi occurrentis portare cœpit.

Cap.12.

Vbì autem locum, qui Caput laci vocatur, prætergreſſus, biuium, quo itinera in Franciam ducentia dirimuntur, attigit, dexteriorem viam ingreſſus, per Alamannorum fines vſque ad * Solodorum Burgundionum oppidum venit. Ibi obuios habuit, quos ego poſt indicium aduentûs illius mihi factum, de Traiecto ei occurrere iuſſi. Nam ego tunc temporis iuxta Scaldim fluuium in monaſterio S. Bauonis eram, quandò literæ notarij mei per puerum procuratoris noſtri, cuius ſuperiùs mentionem fecimus, mihi redditæ ſunt: ex quarum lectione de aduentu Sanctorum certior factus, ilicò vnum ex familiaribus noſtris Traiectum ire, ibique presbyteros atque alios clericos, necnon & laicos ſecum ſumere, ac Sanctis venientibus vbicunquè primùm potuiſſet, obuiàm feſtinare præcepi. Et is nihil moratus, cum his quos ſecũ duxerat, in loco memorato, poſt paucos dies his, qui Sanctos adferebant, obuiauit: iunctique ſimul, comitantibus iam atque hinc indè concurrentibus hymnidicis populorum turmis, cum ingenti omnium lætitia Argentoratum vrbem, quæ nunc Stratburgus appellatur, celeriter veniunt. Indè per Rhenum ſecunda aqua nauigantes, cùm ad locum, qui Portus vocatur, veniſſent, orientalem fluminis ripam egreſſi, quinta mãſione ad locum Michilunſtat nuncupatum cum immodica hominum in Dei laudibus exultantium multitudine perueniunt. Is locus eſt in eo ſaltu Germaniæ, qui tempore moderno Odonouuald appellatur, & diſtat à Mœno flumine circiter leugas ſex. In quo cùm baſilicam nouiter à me conſtructam, ſed nondùm dedicatam inueniſſent, in hanc illos ſacros cineres intulerunt, & velut ibi perpetuò permanſuros depoſuerunt.

* Salodurũ
Traiectũ ad Moſam dicit.

Obſerua quãta venerationeM aiores noſtri ſacras reliquias proſecuti ſint.

Cap.13.

Cumque id mihi fuiſſet allatum, confeſtim illuc quanta potui celeritate venire feſtinaui: vbi cùm triduo poſt aduentum noſtrum exacto, quidam puer Ratleici iubente eo, officio veſpertino completo, cæteris exeuntibus ſolus in eccleſia remanſiſſet, & clauſis ianuis, iuxta illa ſacra corpora in parua ſellula quaſì vigilaturus conſediſſet, ſubitaneo ſomno depreſſus, vidit quaſì duas columbas per dexteriorem abſidæ feneſtram volãdo intrare, & in culmine lecti ſuper ipſa Sanctorum corpora

Viſio cuiuſdam apud ſacras reliquias.

corpora conſidere. Quarum altera tota alba, altera cani & albi coloris mixtura varia videbatur. Cumque in eodem culmine diutiùs deambularent,& conſuetum columbis gemitum viciſsìm velut colloquentes ederent, rursùs per eandem feneſtram egreſſæ,non comparuerunt: ſecutaque vox ſupra caput pueri ſonuit: Vade, inquit,& dic Ratleico,vt indicet domino ſuo, quia iſti ſancti martyres nolũt,vt eorum corpora in hoc loco requieſcant. Alium enim elegerunt, ad quem celeriter migrare diſpoſitum habent. Huius vocis author ab eo videri non potuit: qua tamen finita,euigilauit,ſomnoque excitus reuerſo ad baſilicam Ratleico quid vidiſſet indicauit. At ille in craſtinum vbì me primùm conuenire potuit,quid ſibi puer ſuus retuliſſet, mihi nuntiare curauit. Ego autem, licèt huiuſce viſionis arcanum ſpernere non auderẽ, ſtatui tamen opperiẽdum alicuius ſigni certioris indicium: atque interìm illos ſacros cineres de linteis, in quibus ligati venerant, ſublatos ſericis ac nouis puluinis inſuere feci. Cumque in eorum inſpectione reliquias beati Marcellini minoris quantitatis, quàm S. Petri eſſe cernerem, arbitratus ſum eum in ſtatura corporis ſui minoris fuiſſe menſuræ, quàm S. Petrum. Sed hoc aliter ſe habere,furtum poſteà patefactum approbauit: quod vbi,vel quandò,vel à quo,vel qualiter admiſſum ac proditum ſit, ſuo loco dicturus ſum. nunc ordo narrationis inchoatæ texendus atque tenendus eſt.

Cap. 14.

Nota quanti fecerint olim ſacras reliquias.

Igitur poſtquàm illum magnum atque mirabilem,omnique auro pretioſiorem inſpexi theſaurum,loculus,in quo idem continebatur,propter vilitatem materiæ, de qua compactus erat, cœpit mihi oppidò diſplicere. Quem emendare cupiens, quadam die poſt completum veſpertinum officium præcepi vni ex æditiuis, vt menſuram loculi virga collectam mihi afferret. Cùm ille hoc facturus cereum accenderet, & circumpendentia pallia, quibus idem loculus tegebatur, ſubleuaret, animaduertit loculum mirum in modum humore ſanguineo vndiquè diſtillantem: & rei nouitate perterritus,hoc quod viderat properè mihi nuntiare curauit. Tum ego cum eis, qui aderant, ſacerdotibus acceſſi, & iſtud ſtupẽdum atque omni admiratione dignum miraculum adſpexi. Nam vt columnæ atque abaci vel ſigna marmorea pluuia inſtante ſudare ac circunfluere ſolent: ſic loculus ille, qui ſacratiſſima corpora continebat, vero cruore madens,& ex omni parte perfuſus inuentus eſt. Terruit nos inſolita & nũquàm priùs audita miraculi ſpecies. Quapropter inito conſilio, triduanum ieiunium cum ſupplicationibus facere decreuimus, vt ex reuelatione diuina ſcire mereremur, quid ſibi vellet, quídve faciendum moneret magnum illud & ineffabile prodigium. Itaque peracto illo triduano ieiunio, cùm iam adueſperaſceret, humor ille cruoris horrendi ſubitò cœpit areſcere, ac mirum in modum qui per continuos ſeptem dies more perennis aquæ ſine intermiſſione diſtillabat, ſic intra pauciſſimas horas exiccatus eſt, vt eo noctis tempore (Nam Dominica erat) quo ſigno dato,ad antelucanum officium celebrandum eccleſiam intrauimus, nullum iam in loculo veſtigium illius poſſet inueniri. Lintea verò, quæ circa loculum pendebant, vt eodem fuerunt humore reſperſa, ità vt erant ſanguineis maculis infecta ſeruare iuſſi: in quibus adhuc magnum illius inauditi portenti paret indicium. Conſtat enim humorem illum ſaporis fuiſſe ſubſalſi,ad lachrymarum videlicet qualitatem: & tenuitatem quidem aquæ,colorem autem veri ſanguinis habuiſſe.

En ſtupendum miraculum.

Aliud admirandum miraculum.

Cap. 15.

Viſio cuiuſdam.

Eadem nocte cuidam ex pueris noſtris, nomine Ruodlando, per quietem duo iuuenes viſi ſunt adſtitiſſe,qui ei,vt ipſe teſtatus eſt,de transferẽdis Sanctorum corporibus multa mihi dicenda mandauerunt,& ad quem locum vel qualiter id fieri deberet,oſtenderunt: & vt hoc mihi ſine mora fuiſſet nuntiatum,terribiliter comminando præceperũt. Qui mox vt me adire potuit,omnia quæ iuſſus fuerat, mihi intimare curauit. Quibus auditis, curis ingentibus æſtuare,& quid mihi eſſet agendum, animo tractare cœpi: vtrùm iterùm ieiunia & ſupplicationes celebrandæ, ac Deus rursùs pro noſtra curioſitate ſolicitandus: an aliquis Deo deuotè ac perfectè ſeruiens eſſet quærendus, cui anxietatem cordis noſtri & curarum noſtrarum querimonias indicare, quemque rogare potuiſſemus, vt orationibus ſuis à Deo nobis huius rei manifeſtationem impetraret. Sed vbi vel quandò ille talis Chriſti famulus à nobis poſſet inueniri, præſertim in illa regione, in qua tametsi quædam cœnobia ab eo loco, in quo eramus, haud longè poſita eſſe conſtabat, tamen propter rudem in his locis eius conuerſationis inſtitutionem, aut rarus aut

nullus erat, de cuius ſanctitate tale aliquid vel tenuis fama loqueretur. Intereà dum his anxius curis ſanctorum martyrum ſuffragium imploràſſem, atque omnes qui vnà nobiſcum erant, vt idem facerent, ſedulo commonuiſſem, factum eſt vt per continuos dies nulla nox præteriret, in qua vel vni vel duobus, vel etiam tribus ſociorum noſtrorum in ſomnis reuelatum non fuiſſet, quòd illa Sanctorum corpora de eo loco in alium eſſent transferenda. Ad extremum autem cuidam preſbytero de his, qui ibi nobiſcum erant, nomine Hiltfrido, apparuit in viſione, vt ipſe fatebatur, vir quidam habitu ſacerdotali, canitie veneranda conſpicuus, candida veſte indutus, qui cum talibus verbis compellauit: Cur, inquit, Einhardus tam duri cordis, tantæque obſtinationis eſt, vt tot reuelationibus non credat, ac tot monita ad ſe diuinitùs miſſa arbitretur eſſe contemnenda? Vade & dic ei, quia hoc quod beati martyres de ſuis corporibus fieri deſiderant, infectum remanere non poterit, quanuìs ille hactenùs voluntatem eorum in hac re facere diſtuliſſet. Et iam nunc, ſi non velit vt huius facti meritum ad alium tranſeat, feſtinet eorum adimplere iuſſionem, & ad locum, quem ipſi elegerunt, corpora illorum deportare non negligat.

Crebræ diuerſis viſiones offeruntur.

Cap. 16.

Poſt has aliasque multimodas ad me perlatas admonitiones, viſum eſt mihi illam ſacrorum cinerum tranſlationem non eſſe diutiùs differendam: ac proindè inito conſilio, decreuimus vt id quantò celeriùs fieri potuiſſet, perficere certaremus. Igitur omnibus, quæ ad hanc deuectionem neceſſaria videbantur, raptìm & cum ſummo ſtudio præparatis, prima luce poſt completum matutinum officium, ſacrum illum & inæſtimabilem theſaurum cum ingẽti luctu ac mœrore illorum, qui in loco erant remanſuri, ſuſtulimus, atque iter ingreſſi portare cœpimus, comitante nos pauperum turba, quę illò per eos dies ob eleemoſynam accipiendam vndecunquè confluxerat. Nam circà manentes populi quid apud nos ageretur, penitùs ignorabant. Erat cælum graue ſordidis nubibus, & quæ in ingentem pluuiam citò reſolui poſſent, niſi id diuina virtus fieri prohiberet. Nam tota nocte illa intantùm ſine intermiſſione pluebat, vt nobis iter illud ea die inchoari poſſe minimè videretur. Sed illam noſtram dubitationem, ex infirmitate fidei venientem, ſuperna gratia per ſuorum merita Sanctorum longè aliter, atquè exiſtimauimus, habere ſe fecit, quandò viam, per quam inceſſimus, in aliam quàm ſperabatur qualitatem vidimus fuiſſe cõmutatam. Nam & luti parum inuenimus, & riuos, qui in tam grandi ac iugi pluuia, vt ea nocte erat, creſcere ſolebant, penè nihil creuiſſe reperimus. Vbi verò de ſaltu egreſſi, proximas villas acceſſimus, frequẽtibus obuiorum ac Deo laudes dicentium turbis excipimur: qui nos per octo ferè leugarum ſpatium comitati, nobis ac noſtris & in ſacro onere ferendo deuoti adiutores, & in diuinis laudibus dicendis impigri fuère cõcentores. At vbì vidimus, quòd ea die ad locum deſtinatum peruenire non poteramus, diuertimus ad villam Oſtheim appellatam, quæ viæ noſtræ contigua cernebatur: & inclinante iam veſpera, in baſilicam beati Martini, quę in eadem villa eſt, ſancta illa corpora intulimus: & ſocijs noſtris ad excubias ducendas ibi dimiſſis, ego cum paucis ad locum, quò tendebamus, feſtinando præceſſi, & ea, quæ ad receptionem ſanctorum corporum vſus poſtulabat, per noctem præparaui.

Reliquiarũ ſacer & inæſtimabilis theſaurus.

Priſca Germanorum erga Sãctos deuotiō.

Cap. 17.

Ad baſilicam verò, in qua illorum ſacroſanctum theſaurum dimiſimus, ſanctimonialis quædam paralytica, nomine Ruodlang, de monaſterio Macheſbach, quod ab eadem eccleſia vnius leugæ ſpatio diſparatum erat, ab amicis ſuis ac propinquis in carro adducta, cùm iuxta feretrum Sanctorum inter cæteros vigilans atque orans pernoctaret, recepta omnium membrorum ſanitate, proprijs pedibus nullo ſuſtentante, vel quolibet modo adminiculante, ad locum vndè venerat, in craſtinum regreſſa eſt. At nos albeſcente cælo ſurgentes, ſocijs noſtris venientibus obuiàm ire perreximus, habentes nobiſcum immodicam vicinorum noſtrorum multitudinem, qui fama aduentûs Sanctorum exciti, ad hoc primo diluculo pro foribus noſtris conſtiterunt, vt vnà nobiſcum Sanctis obuiàm procederent. Et occurrimus eis in eo loco, vbi Gaſpentia fluuiolus Mœno miſcetur. Indè pariter incedentes, ac Domini noſtri Ieſu Chriſti miſericordiam collaudantes, ſacras illas beatiſſimorum martyrum exuuias ad * Mulinheim ſuperiorem (Sic enim moderno tempore locus ille vocatur) cum magna omnium, qui ibi adeſſe potuerunt, lætitia & exultatione detulimus: ſed præ nimia populi multitudine, quæ præcedens

Reliquiarũ ſacroſanct. theſaurus.

Paralytica ſanatur.

*Mulheim

dens cuncta compleuerat, neque eccleſiam adire, neque feretrum in eam inferre valuimus. Idcircò in campo adiacente, atq; in loco editiore altare ſub diuo ereximus, ac feretro ponè altare depoſito, Miſſarum ſolennia celebrauimus. Quibus expletis, ac multitudine ad ſua recedēte, in eccleſiam à beatis martyribus iuſſam, eorum ſacratiſſima corpora intulimus: ac feretro proptèr altare locato, iterùm Miſſam celebrare curauimus: ibique inter celebrandum puer quidam annorum circiter quindecim, nomine Daniel de pago Portiano, qui illuc inter alios pauperes mendicando venerat, atque ità curuus erat, vt niſi ſupinus atque iacens cælum adſpicere nequiuiſſet, ad feretrū acceſſit, ac ſubitò velut ab aliquo impulſus corruit: cumque diù velut dormienti ſimilis iacuiſſet, correctis omnibus membris, & recepta firmitate neruorum, coram oculis noſtris ſurrexit incolumis. Facta ſunt hęc decimoſexto Calēdas Februarias, & erat eius diei tanta & tam clara ſerenitas, vt æſtiui ſplendorem ſolis adæquaret: atque ipſius aëris tam mitis atque iucunda tranquillitas, vt veris temperiem apricitate blanda præcederet.

Puer miſerè contractus reualeſcit.

Poſtridiè verò ſacra beatorum martyrum corpora, nouo loculo recondita, in abſida baſilicæ locauimus, & ſicut in Francia mos eſt, ſuperpoſito ligneo culmine, linteis ac ſericis pallijs ornandi gratia conteximus, apponentes altare, ac duo vexilla Dominicæ paſſionis, quæ in via feretrum præcedere ſolebant, hinc atque indè erigentes, locum illum diuinis officijs celebrandis pro modulo paupertatis noſtræ idoneum atque aptum facere curauimus: Ordinatiſque clericis, qui inibi aſſiduè & excubias ducerent, ac diuinis laudibus dicēdis curam ſolerter impenderent, ipſi non ſolùm noſtra ſponte, ſed etiam regali diplomate, quod nobis in via obuiàm venerat, euocati, Domino iter noſtrum proſperante, ad palatium ſumus cum magna exultatione regreſſi.

Cap 18.

LIBER SECVNDVS.

TRanſactis admodùm paucis, poſtquàm ad comitatum veneram, diebus, ego ſecundùm conſuetudinem aulicorum maturiùs ſurgens, primo manè palatium petij. Ibi cùm ingreſſus, Hildoinum cuius libro ſuperiore mētionem feci, ante fores regij cubiculi ſedentem, atque egreſſum principis opperientem inueniſſem, ex more ſalutatum ſurgere, atque ad quandam feneſtram, de qua in inferiora Palatij proſpectus erat, mecum accedere rogaui. Ad quam pariter ſtando incumbentes, de tranſlatione ſanctorum martyrum Marcellini & Petri, necnon & de miraculo, quod in fluxu cruoris, quo loculum eorum ſeptem diebus ſudâſſe commemoraui, oſtenſum eſt, mirando multa ſumus locuti. Cumque ad id loci ſermocinando veniſſemus, vt etiam de veſtimentis, quæ cum corporibus eorum inuenta ſunt, mentio fieret, atque ego miræ ſubtilitatis veſtem beati Marcellini fuiſſe dicerem, ille velut qui rem ęquè vt ego notam haberet, vera me de veſtibus dixiſſe reſpondit. Hîc ego ſtupefactus atq; admirans, percontari cœpi, vndè illi hæc veſtimentorū, quę nunquàm viderat, notitia contingere potuiſſet. At ille me intuitus, paululùm ſiluit: ac deindè, Satius, inquit, eſſe arbitror, vt per me cognoſcas, quod me tacente, tamen per alios celeriter es cogniturus: & ego illius rei ſim proditor ſimplex, quā fortâſſe alter ſi prodiderit, non ſimpliciter enuntiabit. Neque enim poteſt: quia ſic natura comparatum eſt, vt hoc quiſquam veraciter dicere nequeat, cuius notitiam non per ſeipſum, ſed aliorum relatione fuerit aſſecutus. Tuæ tantùm fidei committo, qualiter indè mecum acturus ſis, poſtquàm meo relatu omnem rei geſtæ veritatem agnoueris.

Cap. 4.

Veſtes repertæ cum Sanctorum corporibus.

Cui cùm me non aliud acturum, quàm quod inter nos conueniret, breui ſermone reſpondiſſem: Preſbyter, inquit, ille, qui ad deferendas beati Tiburtij reliquias Romam meo iuſſu profectus eſt, cùm id, propter quod illò venerat, ità vt volebat perficere nequiuiſſet, iamque notarius tuus, acceptis, de quibus loquimur, ſanctorum martyrum reliquijs domum redire ſtatuiſſet, inijt cum illo conſilium, vt illo Romæ paululùm moras faciente, ipſe cum Luniſone fratre Deuſdonæ, & cum hominibus eius, qui illos ſacros cineres ferre debebant, Papiam vſque præcederet, ibiq; illius ac Deuſdonæ præſtolaretur aduētum. Placuit ambobus iſta conuentio, illiſq; Romæ ſubſtātibus, preſbyter cum Luniſone ac pueris reliquias ferētibus Papiam proficiſcitur. Quò cum eſſet peruentum, ſcrinia ſacros cineres continentia in

Cap. 2.

Diligenter cuſtodiuntur noctè ſacræ reliquiæ.

eccleſia tua ponè altare ſunt poſita, atque ab excubantibus in eadem baſilica clericis ac laicis diligenti ſolertia cuſtodita. Quadam verò nocte, cùm & ipſe inter cæteros ad eaſdem excubias in eccleſia vigilaret, contigit, vt ipſe aſſerit, circa mediam ferè noctem, vt obripiente paulatìm ſomno, vniuerſi qui intra eandem baſilicam vigilandi gratia conuenerant, præter ſe ſolum obdormirent. Tum ſibi in mentem veniſſe, viſumque fuiſſe non ſine magna quadam cauſa factum, vt tot hominibus tam ſubitaneus ſopor obrepſerit: ratusque ſibi oblata occaſione vtendum, ſurrexit atque accenſo lumine, ad ſcrinia ſilenter acceſſit. Tum filis ſigillorum admota cerei flāma crematis, ſcrinia ſine claue celeriter aperuit, ac de vtroque corpore portionem, quę ei videbatur accipiens, ſigilla vt erant integra filorum crematorum ſummitatibus annectit, nulloque id factum ſentiente, in loco ſuo reſedit. Poſt hæc ſublatas tali furto Sanctorum reliquias, cùm ad me fuiſſet reuerſus detulit: primoque illas non S. Marcellini vel Petri, ſed ſancti Tiburtij eſſe aſſeuerauit. Deindè cùm neſcio quid vereretur, ſecretè mecum locutus, quorum Sanctorum eſſent reliquiæ, quoque modo eas fuiſſet adeptus, patenter aperuit. Habemus illas apud S. Medardum in loco celebri honorificè collocatas, vbi ab omni populo cum magna veneratione coluntur: ſed vtrùm eas nobis habere liceat, in tuo manet arbitrio.

Cultus reliquiarum.

Cap. 3.

His auditis, recordatus ſum quid in itinere, quo proximè ad palatium proficiſcebar, à quodam hoſpite meo audierim. Quj inter cætera, quæ mecum loquebatur, Nunquid nôſti, ait, qualis de ſanctis martyribus Marcellino & Petro per hāc regionem fama diſperſa ſit? Cumque id me neſcire reſponderem, tum ille, Dicunt, inquit, qui de S. Sebaſtiano veniunt, quòd presbyter quidam Hildoini Abbatis, qui vnà cum notario tuo Romam profectus eſt, cùm inde reuerterētur, & in quodam loco communi diuerſorio vterentur, tuis omnibus ebrietate ac ſomno depreſſis, & id quod agebatur penitùs ignorantibus, ſcrinia quibus Sanctorum corpora continebantur, aperuiſſet eaque indè ſuſtuliſſet, atque abiens Hildoino detuliſſet, & modò apud S. Medardum ſint: in ſcrinijs verò tuis parum quiddam ſacri pulueris remanſiſſe, quod ad te per notarium tuum perlatū ſit. Horum reminiſcens, eaque cum his, quæ ab Hildoino dicebantur, conferens, non modica mentis perturbatione commotus ſum: ob hoc præcipuè, quia nondùm inuentum habebam conſilium, quo illam execrabilem atque aſtutia diaboli vbiq; diuulgatam famam extinguere, ac de cordibus deceptę multitudinis depellere potuiſſem. Illud tamen optimum iudicaui, vt Hildoinum rogarem idipſum mihi reddere, quod de meis ſcrinijs ſublatum, & ad ſe delatum atq; à ſe receptum poſt illā ſpontaneam confeſſionem negare non poterat. Quod etiam quanta potui inſtantia facere curaui: & licèt ille paulò durior ac difficilior, quàm optaueram, in aſſenſione fuiſſet, victus tamen eſt ſedulitate precum mearum, ceſſitque improbitati meæ, qui ſe paulò antè nullius iuſſioni, in hac præſertim cauſa, ceſſurum pronuntiauerat.

Rumor falſus aſtu diaboli ſparſus de reliquijs SS. Marcellini & Petri.

Cap. 4.

Intereà miſſis ad Ratleicum & Luniſonē literis (Erant enim in eo loco, vbi martyrum corpora collocaui) qualis per totam penè Galliam de eiſdem ſanctis martyribus fama eſſet, eis indicare curaui: commonefaciens eos, vt cogitarent ſi aliquid tale vel ſimile his, quæ Hildoinus de facto presbyteri ſui aſſerebat, in via eorum aduertere vel reminiſci potuiſſent. Qui ſtatìm ad me in palatium venientes, valdè diſparem his, quæ Hildoinus dicebat, fabulam detulerunt. Nam in primis omnia, quæ presbyter ille Hildoino retulerat, falſā eſſe teſtati ſunt, neque vllam poſteaquàm Roma exierunt, vel illi presbytero vel cuilibet alteri datā fuiſſe occaſionem, per quam ad eiuſmodi facinus perpetrandū aditum habere potuiſſet. Sed hocipſum, quod de ſacris martyrum cineribus aliter atquè debuerat accidiſſe conſtabat, Romæ in domo Deuſdonę per auaritiam Luniſonis & vafritiam memorati presbyteri contigiſſe: eo videlicet tempore, quo corpus beati Marcellini de tumba ſua ſublatum, in domo Deuſdonæ ſeruabatur: modumque facti talem fuiſſe dixerunt. Memoratus ille Hildoini presbyter ſpe, quam de S. Tiburtij corpore adipiſcendo conceperat, fruſtratus, nè omninò vacuus ad dominum ſuum reuerteretur, quod fide non poterat, fraude aſſequi molitus eſt. Nam Luniſonem aggreſſus, quia pauperem ac proindè cupidum eſſe cognouerat, oblatis ei quatuor aureis nummis, quiniſque argenti ſolidis, ad proditionem faciendam illexit. Accipiens enim oblatam pecuniam, arcam in qua corpus beati Marcellini erat à Deuſdona depoſitum

Vt nonnihil ſolatu fuerit de reliquijs S. Marcellini.

depoſitum atque incluſum aperuit, & illi nequiſſimo nebuloni auferendi ex ea quod vellet, qualem ipſe optauerat poteſtatem fecit. Nec ille in ea rapina parcus fuit: nam tantum de ſacris beati martyris cineribus ſuſtulit, quantum vas ſextarij menſuram habens capere poſſe videbatur. Hoc eo modo factum eſſe, ipſe qui id cum memorato presbytero machinatus eſt Luniſo, pedibus meis prouolutus flendo teſtatus eſt. Tum ego rei veritate comperta, Ratleicum ac Luniſonem eò vndè venerant redire præcepi.

Ac deindè cum Hildoino locutus, conuentione inter nos facta, quādò ſacrę mihi reliquiæ redderentur, duos clericos de domo noſtra, Hiltfridum videlicet ac Filimarum (Alter presbyter, alter * ſubdiaconus erat) ad recipiendas eas Auguſtam Sueſſorum pergere iuſſi: mittens per eoſdem ad locum, de quo eædem reliquiæ auferendæ erant, benedictionis gratia nummos aureos numero centum. Qui vbi ad monaſterium S. Medardi in die Palmarum veniſſent, per triduum ibi morati ſunt: & recepto illo, propter quem miſſi fuerant, incomparabili theſauro, comitantibus ſecum duobus ex eodem monaſterio fratribus, quanta potuerunt celeritate ad palatium reuerſi ſunt. Reliquias tamen nō mihi, ſed Hildoino detulerunt. Quas ille recipiens, in oratorio domûs ſuæ fecit cuſtodiri, vſque dum tranſactis Paſchalis feſti occupationibus vacuum tempus haberet, quo mihi id quod reddendum erat, priuſquàm redderet oſtendere potuiſſet. Completiſque poſt ſanctum Paſcha octo vel eo ampliùs diebus, cùm rex venandi gratia de palatio fuiſſet egreſſus, Hildoinus ſecundùm quod inter nos conuenerat, memoratis reliquijs de oratorio ſuo, vbi ſeruabantur, ſublatis atque baſilicæ ſanctæ Dei genitricis illatis, altarique ſuperpoſitis, me vt eas ſuſciperem fecit acciri. Tum capſam, in qua reliquiæ continebantur, aperiens, oſtendit mihi vt viderem quid eſſet, quod & ille redderet, & quod ego reciperem. Exin ſublatam de altari eandem capſam manibus meis impoſuit, dataque oratione competenti, præcentoris etiam officio functus, antiphonam laudi martyrum conuenientem clericis ad pſallendum paratis impoſuit, noſque cum illo inæſtimabili theſauro recedentes, vſque ad oſtium baſilicæ concinendo proſecutus eſt. Proceſſimus indè paulatìm cum crucibus & cereis, laudantes Domini miſericordiam, vſque ad oratorium, quod erat in domo noſtra vili opere conſtructum, eique quia aliud ibi non habebatur, illas ſacras reliquias intulimus.

Cap. 5.

* diaconus

Nota quād olim fecerint ſacras reliquias etiam viri graues.

Inæſtimabilis reliquiarum theſaurus.

In illa verò proceſſione noſtra, quam de baſilica vſque ad oratorium noſtrum nos feciſſe dixi, quid miraculi acciderit, cenſeo non eſſe tacendum. Egredientibus enim nobis de eccleſia, laudemque Domino Deo noſtro excelſa voce canentibus, tanta vis ſuauiſſimi odoris eam partem vici Aquenſis, quæ ab eccleſia ad Occidentem reſpicit, totam impleuit, vt illa fragrantia penè omnes eiuſdem partis habitatores, itemque vniuerſi, qui pro quibuſlibet cauſis atque negotijs eadem in parte fuerant conſtituti, ità diuinitùs commouerentur, vt omiſſis quæ in manibus habebantur operibus, cuncti curſu rapidiſſimo primò ad eccleſiam, deindè quaſi per veſtigium ad oratorium noſtrum, in quod illas reliquias illatas eſſe audierant, ſummoperè feſtinarent. Fit immodicus intra ſepta noſtra exultantis ſimul atque admirātis populi concurſus: & cùm magna pars eorum, qui confluxerant, id quod agebatur quid eſſet ignoraret, gaudio tamen & exultatione repleti, Dei omnipotentis miſericordiam collaudabant. Poſtquàm autem fama crebreſcente diuulgatum eſt, reliquias S. Marcellini martyris in eum locum eſſe delatas, non ſolùm de eodem vico Aquenſi, & vicinis atque adiacentibus villis, verùm etiam de longinquioribus locis ac pagis adeò frequens atque immanis multitudo congregata eſt, vt nobis ad officium in eodem oratorio celebrandum, præter veſpertinas horas atque nocturnas, haud facilis pateret introitus. Adducebantur vndiquè debiles, & varijs affecti lāguoribus circa oratorij parietes à propinquis ſuis atque amicis collocantur. Videres ibi penè omnia infirmitatum genera per virtutem Chriſti Domini & per meritum beatiſſimi martyris in omni ſexu & ætate curari. Cæcis viſus, claudis inceſſus, ſurdis auditus, mutis ſermo redditur: paralytici etiam & qui totius corporis viribus deſtituti, alienis manibus apportati ſunt, ſanitate recepta, proprijs pedibus ad ſua reuertebantur.

Cap. 6.

Nota de odore mirifico ſacrarū reliquiarū

Per mul: ſcū rantur morbidi ad ſacras S. Marcellini reliquias.

Hęc vbi ad regias aures relatione Hildoini perlata ſunt, ſtatuit primò, vt ad palatium regreſſus, oratoriū noſtrum in quo hęc fiebāt, martyrem venerabundus accederet:

Cap. 7.

deret: ſed nè id faceret, eodem Hildoino ſuggerente prohibitus, ad maiorem baſilicam reliquias deferri præcepit: ibique delatas, humili ſupplicatione veneratus eſt: celebratiſque Miſſarum ſolennijs, obtulit beatis martyribus Marcellino & Petro quoddam prædiolum, ſitum iuxta fluuium Aram, vocabulo Ludolueſtropf, habens manſos quindecim, & vinearum aripennes nouem. Obtulit & regina cingulum ſuum, ex auro & gemmis factum, penſans libras tres. Quibus expletis, relatæ ſunt reliquiæ ad locum ſuum, in oratorium videlicet noſtrum, fueruntque ibi diebus quadraginta vel eo ampliùs, vſque dum Imperator palatio egrediens, venandi gratia ſolenni more ſyluas peteret. Quo facto, & nos comparatis, quę ad profectionem noſtram neceſſaria videbantur, cum eiſdē reliquijs de vico Aquenſi promouimus. In ipſo autem noſtræ egreſſionis articulo, cùm Miſſarum ſolennia celebrarentur, anus quædam in palatio notiſſima, annorum circiter octoginta, neruorum contractione laborans, in conſpectu noſtro curata eſt. Quę, vt ipſa narrante didicimus, per quinquaginta annos hoc morbo detenta, more quadrupedum genibus manibuſque nitendo, officium ambulandi reptando impleuerat.

Ludouici Imper. deuotio erga Sanctorum reliquias.

Contracta anus fit ſana.

Cap. 8.

** ſexto demùm*

Indè iter ingreſſi, ſuffragantibus Sanctorum meritis, * ſextodecimo die Mulinheimum vicum, in quo ſacros beatorum martyrum cineres ad comitatum profecturi dimiſimus, Domino adiuuante peruenimus. In quo itinere quantum gaudij, quantumq; lætitiæ de illarum aduentu reliquiarū populis in eadem via conſiſtentibus acceſſerit, neq; mihi ſilendum eſt, nec tamen ità vt fuit, plenè dici atq; enuntiari poteſt. Dicendum tamen eſt, nè res ad Dei laudem maximè pertinens, quaſi per deſidiam ſilentio ſuppreſſa videatur. Ac primùm quidē geſtit animus id referre, quod palatio egreſſi, in multorū præſentia nos vidiſſe reminiſcimur. Vurmius dicitur fluuiolus, duobus ferè paſſuū millibus ab Aquenſi palatio diſtātem habens pontem. Ad quē veniētes, propter multitudinem, quę nos eouſq; de palatio proſequebatur, iamq; redire volebat, vt orandi locū haberet, parumpèr conſtitimus. Ibi quidā de orantibus cum alio ad reliquias accedens, ſociūq; reſpiciēs, Propter amorem, inquit, atq; honorē huius ſancti ære alieno, propter quod te mihi obnoxium eſſe non ignoras, abſoluo. Debebat enim ei, vt ipſe fatebatur, dimidiam argenti libram. Itemque alter ſocium ſuum manu comprehenſum ad reliquias trahens, Patrem, ait, meū occidiſti, ac proindè inimici eramus adinuicèm. Nunc autē propter amorem atq; honorē Dei & huius ſancti, depoſita ſimultate, fœdus tecum iungere atque inire volo, vt abhinc in futurū perpetua inter nos amicitia permaneat: ſitq; hic ſanctus condictæ in inuicèm charitatis teſtis, & vltor in eum, qui hanc pacem prior irrumpere tentauerit. Hìc illa turba, quę nobiſcum de palatio fuerat egreſſa, adoratis atque oſculatis ſacris reliquijs, cum multis lachrymis, quas prę nimio gaudio continere non poterat, domum reuertitur: alia multitudine, quę ibi nobis obuiauit, nos comitante atque Kyrie eleiſon ſine intermiſſione cantante, vſque ad eum locum, in quo ſimili modo ab alijs occurrentibus excipiebamur. Quæ tunc ſimiliter, vt prior, ſupplicatione facta ad ſua reuerſa eſt.

Res ſanè memorabilis.

Obſerua priſcorum deuotionem.

Cap. 9.

Hoc modo per ſingulos dies à prima luce vſque ad veſperam comitantibus, ac Domino Chriſto laudem dicentibus populorum turbis, ab Aquenſi palatio vſque ad memoratum Mulinheim vicum, Domino iter noſtrū proſperāte, peruenimus. Atq; ibi illas reliquias ſuper altare, ponè quod loculus ſacros martyrum cineres continens poſitus erat, gemmata capſa reconditas collocauimus: fueruntque ibi ſic poſitæ, vſque dum nos menſe Nouembrio ad palatium ire parantes, per reuelationem admoniti ſumus, nè priùs de illo loco proficiſceremur, quàm eas corpori, de quo ſumptæ erant, coniungeremus. Qualiter autem reuelatum fuerit, vt hoc fieri deberet, non eſt ſilentio tranſeundum: quia non ſolùm ſomnio, vt fieri ſolet, ſed etiam ſignis quibuſdam ac terroribus, ad vigilantium curam pertinentibus, oſtenſum eſt beatos martyres omnimodis voluiſſe, vt in hac re iuſſio illorum fuiſſet adimpleta. Erat vnus de clericis, qui ad excubias baſilicæ deputati fuerunt, nomine Landolphus, cui tunc ſigni tangendi cura commiſſa fuerat, habens ſtratum ſuum iuxta auſtralem baſilicæ ianuam. Qui cùm ſecundùm conſuetudinem nocturni ac matutinalis officij ſolenni more ſurgeret, ſignumque moueret, completoque ante lucem eodem officio, rursùm dormire vellet, clauſis eccleſiæ foribus, coram ſanctis martyrum cineribus ſupplicandi gratia ſe proſtrauit. Ibi cùm pſalmum quinquageſimum, vt ipſe aſſerit, dicere inciperet, audiuit iuxta

Gemmata capſa reliquiarum.

iuxta ſe in pauimento velut ſonitum pedum hominis, huc atque illuc ibidèm deambulantis. Conſternatuſque pauore non minimo, erexit ſe paululùm in genua, & in omnem partem circunſpicere cœpit, æſtimans aliquem de pauperibus, clauſis eccleſiæ ianuis, in quolibet angulo delituiſſe. Cumque nullum alium quàm ſe ſolum intra parietes baſilicæ eſſe cerneret, iterùm ſe ad orationem inclinauit, ac pſalmum, quem priùs inchoauerat, repetiuit: ſed antequàm vnum eius verſum complere potuiſſet, capſa quæ altari impoſita ſacras beati Marcellini reliquias continebat, repentino crepitu tam vehementer inſonuit, vt quaſi malleo percuſſa diſſiluiſſe putaretur. Duo quoquè oſtia baſilicæ, quę iam clauſa erant, occidentale videlicet atque auſtrale, velut aliquo pulſante atque impellente, ſimili modo ſonuerunt. *Martyr indicat ſe velle ſuas reliquias coniungi.*

Cap. 10. Quibus exterritus ac ſtupefactus, cùm quid ſibi agendum eſſet penitùs ignoraret, ſurgit ab altari, & in lectum ſuum ſe pauitando proiecit: ſubitoque ſopore depreſſus, vidit ſibi quendam ignoti vultùs virum aſſiſtere, qui ſe talibus verbis compellaret: Certúmne eſt, ait, Einhardum ſic ad palatium properare velle, vt reliquias S. Marcellini, quas huc detulit, priùs in locum, de quo ſublatæ fuerant, non reponat? Cùm ille ſe huius rei ignarum eſſe reſpondiſſet, Surge, inquit, primo diluculo, eique ex authoritate martyrum præcipe, nè hinc abire vel alicubi pergere præſumat, antequàm reliquias illas loco ſuo reſtituat. Expergefactus ſurrexit, & vbi me primùm conuenire potuit, hoc quod ſibi fuerat imperatum, mihi intimare curauit. Sed neque ego ſegniter in huiuſcemodi negotio aliquid agendum arbitratus, immò id quod iubebatur, ſine vlla morarum interpoſitione adimplendum eſſe iudicans, ipſa quidem die ea, quæ ad hoc neceſſaria videbantur, præparare iuſſi: Sequenti verò ſacras illas reliquias corpori, de quo ſumptæ fuerant, cum ſumma diligentia ſociare curaui. Quod factum quàm gratum beatiſſimis martyribus foret, atteſtatione miraculi ſubſequentis liquidò comprobatur. Nam proxima nocte cùm ad matutinum officium in baſilica ſolenniter ſederemus, ſenex quidam greſſuum officio deſtitutus, genibuſque ac manibus nitens, reptando ad orationem intrauit. Is coram omnibus nobis per virtutem Dei & merita beatiſſimorum martyrum eadem, qua ingreſſus eſt, hora ità perfectè curatus eſt, vt ad incedendum ne baculi quidem ſuſtentatione vlteriùs indigeret. Qui etiam & ſurdum ſe per continuum quinquennium fuiſſe, ſimulque cum officio pedum auditum ſibi redditum affirmabat. His ità peractis, ad comitatum, ſicut ſuperiùs me facere voluiſſe retuli, ibidèm hyematurus multa mecum reputando profectus ſum. *Viſio cuiuſdam.* *Surdus & claudus ſenex reſtituitur.*

LIBER TERTIVS.

Authoris Præfatio.

SCripturus virtutes atque miracula, quę beatiſſimi martyres Chriſti Marcellinus & Petrus, poſtquàm eorum ſacratiſſima corpora de Roma in Franciam delata ſunt, per diuerſa loca fecerunt, immò quæ per illorum beata merita & pias orationes ipſe rex martyrum Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ad ſalutem hominum operari dignatus eſt: neceſſarium iudicaui breui præfatione perſtringere, quòd ex his, quæ ſcribere diſpoſui, maior pars ad notitiam meam aliorum relatione perlata eſt: quibus tamen vt fidem haberem, ex his quę ipſe vidi & coràm poſitus agnoui, tam firmiter mihi perſuaſum eſt, vt ſine vllo dubitationis ſcrupulo vera eſſe crederem, quæ ab his dicebantur, qui ſe illa vidiſſe teſtati ſunt, tametsì perſonarum, à quibus hæc audieram, aut paruam, aut nullam eatenùs notitiam haberem. Cæterùm de his omnibus ea primùm ſcribenda videntur, quæ in eo loco geſta, & à meipſo viſa ſunt, ad quem ſuos ſacratiſſimos cineres iidem beatiſſimi martyres transferri prçceperunt. Deindè illa, quæ in Aquenſi palatio ſub ipſis aulicorum obtutibus facta memorantur. Tum ea, quæ per diuerſa loca, ad quæ religioſis viris petentibus ac me tribuente, ſacræ illorum reliquiæ delatæ ſunt, geſta referuntur, cenſui eſſe ponenda: vt hoc ordine in relatione ſeruato, nihil remaneat ex omnibus ſignis atque miraculis, quæ ad noſtræ paruitatis notitiam peruenire potuerunt. Sed iam nunc prçfatione completa, ipſa quæ dicenda ſunt, miracula proferamus. *Sacratiſſimi martyrum cineres.*

Poſt-

Cap. 1. POſtquàm ſacra beatiſſimorum martyrum corpora, ſicut iam in ſuperioribus demonſtratum eſt, ipſis iubentibus & nobis morem gerētibus ad locum, in quo nunc requieſcunt, cum ingenti fidelium populorum exultatione perlata, & celebratis in campo Miſſarum ſolēnijs, manibus ſacerdotum, quorū ibi tunc non paruus numerus erat congregatus, in baſilicam deportata ſunt, feretrumque quo vehebātur, iuxta altare poſitum eſt, & iterùm aliud officium ibidèm celebrari cœptum: ſubitò quidam adoleſcens renum diſſolutione affectus, atque ideò curuus ac baculis innitens, de media circunſtantis populi multitudine prorupit, ſeque ad adorandum inclinare cupiens, in genua procubuit: ſed mirum in modum velut aliquo ſe reuellente, vel potiùs retrahente, ſupinus cecidit, ſimilisq; dormienti diutiſſimè iacuit. Tum quaſì euigilans, in ſeſſum ſe erexit: ac deindè poſt paululum nullo adminiculante ſurrexit, ſtansque in medio circunfuſæ multitudinis, vnà cum cæteris de recepta ſanitate gratias agendo, Dei miſericordiam collaudauit. Hic ſe de pago Portiano cum alijs pauperibus ac peregrinis illuc veniſſe, Danielemque vocari nobis percontantibus indicauit. Eadem ferè hora, eodemque, vt ità dicam, momento, quo is, de quo nunc diximus, intra eccleſiam & coram ipſo altari per virtutem Chriſti & interceſſionem martyrum ſanitatem eſt conſecutus, mulier quædam paralytica, & penè omnium membrorum officio deſtituta, pro foribus eccleſiæ iacens, in auxilium ſuî ſanctos martyres inuocauit: & mox cunctis cernentibus, qui circà ſteterant, cœpit commotis viſceribus velut nauſeabunda concuti, ac deindè magnam vim phlegmatis ac bilis vomendo proijcere. Quo facto, paululum aquæ frigidæ ſumens, de loco in quo iacebat, ſe leuari rogauit, & baculo nitens baſilicam introiuit, adoratisque martyribus ac recepto membrorum vigore, ad propria repedauit.

Adoleſcens contractus curatur.

Itèm paralytica.

Cap. 2. Intereà quidam homo Vuillibertus nomine, haud longè à baſilica, in qua nunc beatorum martyrum corpora requieſcunt, domum habens, inter cæteros, qui ad venerationem Sanctis exhibendam conuenerant, ad feretrum acceſſit, & quaſì pro dono quadraginta denarios obtulit. Qui cùm à nobis fuiſſet interrogatus quis eſſet, quidque ſibi vellet huiuſce muneris oblatio, retulit ſe ante paucos dies grauiſſimo languore correptum, ad extrema fuiſſe perductum, adeò vt ab omnibus qui ſe viderant, deſperatus admoneretur, vt omnes facultates ſuas pro remedio animæ ſuæ celeriter erogaret: ſeque ità feciſſe. Iamque omnibus quæ habebat, ad quæ pia loca danda forent diſpoſitis, vnum ex ſeruis ſuis cum ingenti gemitu fuiſſe conqueſtum, quòd perperàm ac valdè negligenter ab eis factum eſſet in eo, quòd nihil de bonis eius Sanctis nupèr de Roma venientibus datum eſſet. Tum ſe circunſtantes interrogâſſe, ſi aliquid de rebus ſuis ſupereſſe ſcirent, quod ad martyres mitti potuiſſet. Erant * enim adhuc in Michilunſtat, & nondùm aliquibus ſignis inclaruerat, quòd indè migrare deberent. Tum quendam ſibi reſpondiſſe, quoniam de omnibus rebus eius vnus tantùm porcus remanſiſſet, & non eſſe deputatum, quò dari deberet. Tunc ſibi complacuiſſe, ſeque præcepiſſe, vt venundaretur, & poſt obitum ſuum pretium illud ad martyrum luminaria mitteretur. Quibus verbis expletis, tam ſubitam ſe aſſerit ſenſiſſe medelam, vt protinùs omni dolore fugato, etiam edendi deſiderium habuerit, ciboque ſumpto intantùm breuì confortatus ſit, vt in craſtinum ad omne opus, quod rei familiaris neceſſitas poſtulâſſet, procurandum vel faciendum percommodè ire potuiſſet. Poſt hoc porcum illum fuiſſe venditum, & hoc eſſe pretium eius, quod ex voto beatis martyribus offerebat.

** autem*

Mira curatio hominis iā deſperati, poſt votum Martyribus nuncupatū.

Cap. 3. Reliquas virtutes atque miracula, quæ per eos Dominus ad ſalutem hominum operatus eſt, quoniam quo ordine dicantur nihil referre video, ità vt memoriæ occurrerint, cenſui deſcribenda: quia in earum relatione magìs quid & quarè, quàm quandò aliquid geſtum ſit, conſiderandum eſt. Collocatis igitur in eadem baſilica more ſolenni beatorum martyrum reliquijs, cùm ſecundùm eccleſiaſticæ inſtitutionis conſuetudinem ſacra Miſſarum ſolennia quotidiè celebrarentur, contigit vt quadam die, cum diuina res ageretur, & nos in ſuperioribus eiuſdem eccleſiæ locis conſtituti, ſuper ſubiectum atque in inferioribus conſtitutum populum intenderemus, clericus quidam ſeminudus, qui inter cæteros ad idem officium venerat, atque in media multitudine conſiſtebat, tam graui ruina ſubitò collapſus

lapſus eſt, vt mortuo ſimilis in pauimento diutiſſimè iacuiſſet. Quem cùm ſtertentem aliqui ex circunſtantibus leuare atque erigere conarentur, tanta vis ſanguinis ex ore & naribus erupit, vt tota anterior pars corporis, id eſt, pectus & venter & vſq; ad veſtem, qua inguina tegebantur, hac eſſet exuberatione perfuſa. Qui cùm allata aqua fuiſſet refocillatus, reſumptis viribus clarè locutus eſt. Nam poſtmodùm à nobis interrogatus, teſtatus eſt ſe ab infantia ſua vſque in præſens neque audire aliquid, nec loqui potuiſſe. Patriam ſibi eſſe Britanniam, ſe natione Anglum, matrem ſuam viſitandi gratia, quæ Romæ peregrinaretur, iter arripuiſſe, atque ità inter cæteros peregrinos, qui vnà Romam ire volebant, in illum locum perueniſſe: ſed ſocijs ſuis abeuntibus ſe ſubſtitiſſe, ipſumque diem, quo ſanus factus eſt, ſeptimum eſſe ex quo in locum illum venerat. Cumque ab eo nomẽ eius quæreremus, reſpondit ſe nomen ſuum penitùs ignorare, pro eo quòd ex eo tempore, quo obſurduit, nunquàm nomen ſuum audierit. Clericus ſurdus & mutus fit incolumis.

Exin poſt aliquot dies, cùm more ſolenni ad veſpertinum officium in eccleſia fuiſſemus congregati, puella quædam ſurda & muta, quam de pago Biturigum pater eius ac frater ſalutem quærẽdi gratia per multa Sanctorum loca trahentes, tandèm illuc perductam inter cæteros in eadem eccleſia ſtare fecerunt, ſubitò velut inſania quadam excitata, tabulas quarum crepitu ad eleemoſynam petendam vtebatur, quanta potuit virtute concuſſit, atque in populum ante ſe conſtitutum furibunda proiecit. Tum ad ſiniſtrum eccleſiæ parietem accurrens, velut in eundem aſſcenſura, trium vel eo ampliùs pedum ſaltu in altum dato, ſupina corruit: & cùm ibi paululùm mortuo potiùs quàm dormienti ſimilior iacuiſſet, atque eruptione ſanguinis, qui ex ore ac naribus nimius profluebat, eſſet penè tota reſperſa, à circũſtantibus ſublata, atq; in medium baſilicæ deportata eſt. Cumq; & ibi aliquandiù iacuiſſet, velut de graui ſomno experrecta reſedit: ac deindè manus his qui adſtiterant porrigẽs, vt in pedes erigeretur quibus poterat nutibus orauit. Erecta ad altare deducitur: vbi cùm Ratleicũ inter alios clericos, qui iuxta altare conſtiterant, ſtantem ac ſe reſpicientem cerneret, protinùs in hęc verba prorupit, Tu es, inquit, Ratleicus: tu, ait, hoc nomine vocitaris: tu es ſeruus horum Sanctorum. Quam cùm ille percontaretur vndè hoc ſciſſet, vel quis ei nomen ſuũ indicâſſet: Sancti, inquit, iſti, qui hîc requieſcunt, quãdò velut dormiens iacui, acceſſerũt ad me & miſerunt digitos ſuos in auriculas meas, dixeruntque mihi: Cùm ſurrexeris, & ad altare acceſſeris, clericus ille iuuenis, quem coram te aſſiſtere ac te intendere videris, ſcito quòd ille Ratleicus vocatur, & ille ſeruus noſter eſt. nam ipſe eſt, qui ad hũc locum corpora noſtra detulit. Et reuerà ità erat. Siquidem ipſe erat, quem propter ſanctorum reliquias à quodam Diacono recipiendas, nobiſque deferendas Romam nos miſiſſe in primo libro memorauimus. Et hæc quidem hoc modo coram nobis per virtutem beatiſſimorum martyrũ depulſo infirmitatis ſpiritu, integerrimam corporis ſui ſanitatem eſt conſecuta: quam pater ac frater, qui eam illò deduxerunt, à tempore natiuitatis ſuæ ſurdam & mutam ſemper fuiſſe teſtati ſunt. Cap. 4. Per viſum ſancti fœminã ſurdã & mutam ſanant.

Miraculum autem, quod nunc narraturus ſum, ego ipſe non vidi, ſed verbis eorum, quorum hoc relatione mihi compertum eſt, non minùs quàm proprijs oculis credere poſſum. Ideoq; non vt auditum, ſed potiùs vt à meipſo viſum, incunctanter ac ſine vlla dubitatione proferre decreui. Mercatores quidam de ciuitate Moguntiaca, qui frumentum in ſuperioribus Germaniæ partibus emere, ac per fluuium Mœnum ad vrbem deuehere ſolebant, cæcum quendam natione Aquitanum, nomine Albricum, mercedis à Deo promerendæ gratia naui ſuę impoſitum, ſicut ipſe petiuerat, ad baſilicam beatorũ martyrum deduxerunt. Qui cùm ibi egreſſus, atq; in domo cuſtodis eccleſiæ eſſet hoſpitio receptus, ſeptem vel eo ampliùs dies ibidèm moratus eſt. Habebat enim præter cæcitatem, quæ ei propter quod oculis carebat, & naturalis iam eſſe videbatur, horribilem ac fœdam totius corporis infirmitatem. Erat enim omnium membrorũ ingens tremor, qui eundẽ tam graui quatiebat incommodo, vt proprijs manibus cibum ori ſuo porrigere penitùs non valeret. Is cùm die quadam horis antemeridianis in hoſpitio iacens obdormiſſet, vidit per ſoporem quendam ſibi aſſiſtentem, ſeque monentem vt citò ſurgeret, atque ad eccleſiam feſtinaret: tempus dicens adueniſſe, quo de illa miſerabili paſſione per virtutem Sanctorum liberari deberet. Expergefactus, atque ad eccleſiam ductus, pro foribus in quodam lapide conſedit. Agebatur tunc in eccleſia more Cap. 7. Viſio hominis miſerabilis.

ſolenni diuinū officium,& expletis orationibus, quæ ſacram Euangelij lectionem præcedere ſolent,ipſum legi cœptum eſt.Cuius cùm vix duo verſus fuiſſent legendo completi,eccè repentè velut vim patiens, tremuloſus ille vociferatus eſt, dicens: Adiuua me ſanctè Marcelline. Quo clamore tametsi omnes, qui in eccleſia erant,haud parua forent perturbatione cōmoti, maiore tamen parte propter reuerentiam euangelicæ lectionis in loco remanente, plures ad videndum quænam cauſa huiuſce clamoris exiſteret accurrerunt: & vt poſteà teſtati ſunt, inuenerunt eundem in eo,quo conſederat loco,extento ac reſupinato corpore iacentem,mentumque ac pectus cruore ex naribus profluente inundatum. Qui cùm ab eis erectus,& paululum aquæ frigidæ ſumens fuiſſet recreatus,retulit ſibi viſum fuiſſe tunc,cùm illam vocem emiſerat,quòd aliquis eum pugno in ceruicem percuſſiſſet,atque ideò beati martyris auxilium imploraſſet. Cæterùm hunc ictum tam ſalutarem ei fuiſſe conſtat,vt ex illo temporis momento nullum illius fœdæ agitationis veſtigium in eius corpore vlteriùs appareret. Is poſteà per duos ferè annos in eodem loco manſit,& vt ipſe teſtatus eſt,nulla nox in hoc biennio fuit, in qua per ſomnium eoſdem, qui eum ſaluum fecerunt, martyres non vidiſſet, multa quoquè ab eis audîſſet,quæ alijs dicere iubebatur: ex quibus pleraque nunc impleri cernimus,quæ ille tunc futura eſſe prædixit.

Redditur ei incolumitas à S. Marcellino.

Cap.6.

Poſt paucos dies vidimus & alium quēdam ſimili morbo implicitum,in eadem baſilica per eorūdem Sanctorum merita non diſſimili modo curatum. Nam quadam nocte cùm ad matutinum officium celebrandum, & diuinæ legis lectiones audiendas in eccleſia ſederemus, intrauit quidam habitu clericali, trementibus membris: baculoque nitens,titubantia veſtigia ægrè gubernabat. Cumque ſe iuxta parietem ad orandum inclinaret, ingenti voce emiſſa, repentino caſu cernuus ruit,ac parua temporis mora interpoſita,ab eo quo tenebatur incommodo ſanus ſurrexit.Is,cùm ab eo quęreremus,ſi aliud aliquid,præter quod nos omnes videre potuimus,ſibi viſum fuiſſet ea hora,qua ſalutem eſt conſecutus: dixit ſe paulò antè,quàm baſilicam fuiſſet ingreſſus,ad eccleſiam veterem,quæ Occidentem versùs à noua baſilica,in qua martyres tunc quieſcebant,paruo ſpatio diſtabat,orādi gratia veniſſe,& cùm eam clauſam offendiſſet,pro foribus oraſſe. Deindè cùm ſe erexiſſet,& ad eccleſiam ire cœpiſſet, vidiſſe quendā clericum veneranda canitie, ſtola alba indutum,eò quò & ipſe ire volebat ſe præcedentem. Quem,vt ipſe aſſerit, ſecutus eſt vſq; ad oſtium baſilicæ: quò cùm ambo veniſſent,is qui pręcedebat ſubſtitit,ſiniſtro poſti ſe applicans,quaſi vellet vt ille priùs ingrederetur,quē ipſe paulò antè præceſſerat: cunctantique vt ante ſe intraret, annuendo imperauit. Qui cùm intraſſet,& ad orandum ſe inclinaſſet,poſt tergum eius ſtetit,& eum pugno in ceruicem percuſſit atque proſtrauit, & confeſtim euanuit. Quem tamen nemo alius,niſi ſolus ille qui ſanatus eſt,videre potuit.

Sanitas reſtituitur etiam alteri morbido.

Viſio eius.

Cap.7.

Sub idèm ferè tempus,cùm quadam nocte ſurgentes,ad eccleſiam iremus,inuenimus pro foribus eccleſiæ quendam puerum in porticu iacentem, adeò miſerabiliter contractum,vt mento genua iungerentur. Qui vnum ex his, qui nos ſequebantur,rogauit vt ſe in eccleſiam deportaret. Et ille miſericordia motus ſuſtulit eum,& in eccleſia iuxta cancellos iacere fecit. Qui confeſtim irruente ſopore,vbi iacuit obdormiuit, nec priùs euigilauit plenè, quàm de illa miſerabili contractione per ſuffragia Sanctorū ità perfectè ſanatus eſt,vt euigilans per ſe de loco, in quem alio portante delatus eſt,ſurgeret,atque ad altare Deo gratias acturus accederet. Is tamen vbi dies illuxit,& nos cum eo loqui potuimus, retulit ſe tribus vicibus,priùs quàm ſignum eccleſiæ ſonuiſſet, à quodam ſibi ignoto clerico excitatum, atque admonitum vt nequaquàm prætermitteret, quin tempore matutini officij in eccleſiam veniret. Se quoquè ità feciſſe,ac poſteà,ſicut nos vidimus, in eccleſia dormientem integram ſui corporis ſanitatem recepiſſe. Et hic quidem annorum circiter quindecim eſſe videbatur.

Puer miſerè contractus reualeſcit.

Cap.8.

Alium itidèm vidimus,non puerum,vt hic erat,ſed ſenem atq; decrepitum, pari morbo affectum,eodem in loco ſimili modo ſimili in tempore curatum.Quem & ipſum nocte quadam, cùm propter matutinum officium celebrandum ad oſtium eccleſiæ veniſſemus,in ipſo limine reperimus. Qui genibus nitens, duobus ſe baculis ſuſtentabat,ac ſic illo tardiſſimo motu ad ingrediendū nos morabatur. Cumque poſt tergum eius conſtituti, illam pigram promotionem pręſtolaremur,tanta

ſuauiſſi-

ſuauiſſimi odoris fragrantia de baſilica procedens nares noſtras impleuit, vt omnium aromatum ac thymiamatum artificioſam compoſitionem ſua pręſtantia ſuperaret. Intrauit tandèm, & coram nobis iuxta cancellos quaſi ad dormiendum procubuit: nos quoquè baſilicā ingreſſi, noſtris locis conſtitimus, ac ſimul cum alijs pſalmos qui dicebantur, ſolenni more cantauimus. At vbì prima lectio recitari cœpta eſt, audiuimus eūdem ſenem gemere, & quaſi qui vim pateretur, auxilium implorare. Ac deindè interiecto parui temporis ſpatio, vidimus in ſeſſum ſe erigere, ac protinùs baculis, quibus inceſſum regere ſolebat, aſſumptis etiā in pedes conſtitiſſe. Et nos quidem hæc vidimus: ipſe autem fatebatur ſibi viſum fuiſſe, quòd ſe iacentem quaſi duo quidam appręhēdiſſent, vnus per humeros & brachia, alter per crura & pedes, ac ſic trahendo, neruos ſuos qui contracti erant extendiſſent. Et quia præter hoc contractionis incommodum etiam ſurdum ſe fuiſſe aſſerebat, dixit ſibi cùm in ſeſſum fuiſſet erectus, velut ictum pugni validiſſimè ferientis in caput ſuperueniſſe, vocemque ſimul vt in futurum audiret imperantis audiſſe. Hic ſenex hoc modo ſanatus, de pago Heluetiorum, qui nunc Aragaouin vocatur, ſe veniſſe, & natione Alamannum eſſe teſtatus eſt. *Odor ſuauiſſimus ſentitur.* *Senex contractus erigitur.*

Alius autem ſimili modo neruorum contractione debilitatus, qui ſe de vico Leodico, vbi S. Lambertus corpore requieſcit, veniſſe dicebat, quadam Dominica nocte poſt peractum matutinale officiū nobis iam de eccleſia regreſſis, cùm propter eos, qui delongè venerant, & ad ſua redire feſtinabant, hoſtiæ ſalutaris ſacramenta presbyter ex more celebraret, coram omnibus qui aderant in pauimentum cecidit, ibique paruo temporis ſpatio velut ſoporatus iacuit. Dein quaſi de ſomno expergefactus, nemine ſe ſubleuante ſurrexit. Cumque vnus ex circunſtantibus baculos, quibus antè vti ſolebat, & cùm caderet, de manibus eius elapſi procùl iacebant, ſumeret eique porrigeret, renuit dicens: Abſit à me, vt eos vlteriùs attingam. Sed & iſte ad hunc modum curatus, in patriam repedauit, de qua reptando potiùs quàm incedendo, ad martyrum limina peruenerat. *Cap. 9.* *Redit ſalus etiam alteri contracto.*

Nec multò pòſt, cùm ego mēſe Nouembrio ſecundùm conſuetudinem in palatio hyematurus, ad comitatum ire diſponerem, iamq; iter ingreſſus, tranſmiſſo flumine Rheno, in villam regiam, cui Sinciacus vocabulum eſt, ad manendum venirem, & poſt cœnam, quæ aliquam noctis partē occupauerat, in cubiculi ſecretum, vbi quieturus eram, cum familiaribus meis me recepiſſem, miniſter qui potum nobis porrigere ſolebat, quaſi noui aliquid nuntiaturus feſtinanter intrauit. Quem ego intuitus, Quid tu, inquam, narrare vis? Nam vt video, habes neſcio quid, quod ad noſtram vis perferre notitiam. Tum ille, Signa, inquit, duo coram nobis modò facta ſunt, quæ vobis indicare veni. Cumque eum quicquid vellet dicere iuſſiſſem, Modò, ait, cùm de cœna ſurgentes hoc cubiculum intrâſtis, ego cum ſocijs meis deſcendi in cellarium, quod huic cœnaculo ſubiectum eſt. Vbi cùm ceruiſiam miniſtris petentibus diſtribuere cœpiſſemus, ſuperuenit puer miſſus à quodam conſeruo noſtro, flaſconem ferens, quē ſibi impleri flagitabat. Qui cùm eſſet impletus, petijt vt etiam ſibi de eadem ceruiſia quantulumcunque daretur ad bibendum. Datum eſt in vaſe, quod caſu vacuum ſupra cupam, in qua ceruiſia erat, poſitum fuerat. Sed vbì hoc hauſturus ori admouit, cum ingēti admiratione vinū hoc, non ceruiſiam eſſe clamauit. Cumque eum is, qui & flaſconem impleuerat, & idipſum quod illi datū fuit, de eodem foramine traxerat, mendacij cœpiſſet arguere, Sume, inquit, & guſta, & tunc me non falſum, ſed potiùs verum dixiſſe probabis. Sumpſit ille atque guſtauit, ſibique ſimiliter vinum hoc, non ceruiſiam ſapere teſtatus eſt. Tunc tertius & quartus cæterique, qui aderant, ſingillatìm guſtando & mirādo, totum quod in vaſe fuerat ebiberunt. Quotquot autem indè guſtauerunt, meri, non ceruiſię id ſaporem habuiſſe teſtati ſunt. Intereà cùm in huius ſigni admiratione attoniti ſtuperent, contigit vt cereus, cuius lumine ibidèm vtebantur, & tunc propter cupam parieti affixus ardebat, nemine contingente in madens humore pauimentum caderet, atque ità eſſet extinctus, vt ne paruiſſima quidem in eo ſcintilla remaneret. Quem vnus eorum arripiens, ad oſtium cucurrit, ſed horrore tenebrarum permotus, priuſquàm egrederetur, in ipſo limine ſtans, Sancti, inquit, martyres Marcellinus & Petrus nos adiuuent. Ad quam inuocationem cereus ille, quem manu tenebat, accenſus eſt. Hæc vbì audiui, confeſtìm Deo omnipotenti, vt par erat, laudem dixi & gratias egi, qui Sanctos ſuos ſemper & vbiquè glorificat, & nos *Cap. 10.* *Ceruiſia mutata in vinum.* *Cereus diuinitùs accēditur.*

famulos ſuos, qui ſacras eorum reliquias tunc nobiſcum habebamus, de tantis virtutibus lætificare dignatus eſt. Illum autem, qui hæc mihi nuntiauit, expleta narratione ad manſionem ſuam ſecedere iuſſi. Cæterùm cùm me ad quieſcendum in lectulo collocâſſem, cœpi mecum multa voluendo tractare atque mirari, quidnam ſibi vellet, quídve portendere poſſet illa ceruiſia in vinum, id eſt, deterioris potionis in meliorem facta mutatio: aut cur in eo loco, id eſt, in regia domo, ac non potiùs in eo, vbi beatorum martyrum, qui hęc prodigia per virtutem Chriſti fecerunt, ſacratiſſima corpora recondita ſunt, huiuſcemodi miraculum eueniſſet. Sed licèt ad huius quęſtionis certam indaginem longa ac ſolicita cogitatione peruenire nequirem, certum tamen habui & certum ſemper habebo, illam diuinam atque ſupernam virtutem, per quam hæc atque alia huiuſmodi miracula fieri creduntur, nihil vnquàm ſine cauſa vel facere vel fieri ſinere in creaturis, quas ad ſuam prouidentiam & gubernationem pertinere non dubito.

Cap. 11. Conuentus procerum Aquiſgrani.

Igitur indè digreſſus, ſicut ſuperiùs dixi, ad comitatum perrexi. Nam Imperator Ludouicus eo tempore Aquiſgraui palatio conſiſtens, conuentum procerum ibi fieri media ferè hyeme præceperat: vbi & ego inter cæteros adeſſe iuſſus, quia de vicinia beatorum martyrum abeſſe cogebar, parùm iucundas in palatio moras faciebam. Ideoque poſt vnum, ex quo illò veneram, menſem exactum, miſi quendam ex noſtris, nomine Ellenhardum, præcipiens ei, vt ad limina beatorum martyrum quanta poſſet celeritate feſtinaret, viſitatiſque fratribus noſtris, quos indè digrediens ad diuinum ſeruitium faciendum ibi dimiſeram, atque omnibus, quæ ibidèm agerentur, diligenter exploratis, ad nos citò recurreret. Qui cùm illuc veniſſet, tribus ibi manſit diebus. Quarto verò cùm iam ad nos reuerti diſponeret, cæcus ille, nomine Albricus, cuius in ſuperioribus fecimus mentionem, detinuit abire parantem, affirmãs eum non priùs iter ſuum ingreſſurum, quàm tale ſignum fieri vidiſſet, cuius relatione me lętum atque oppidò gaudentem efficeret. Addidit etiam, beatiſſimos martyres præterita nocte ſibi in ſomnis apparuiſſę, atque hoc in mandatis dediſſe, vt perquireret quẽdam pauperem, nomine Giſalbertum, immani gibbo depreſſum, ac proindè curuum & breuibus baculis innitentem, atque inuentum in cœnaculo, quod ſupra porticum baſilicæ eſt, tempore matutini officij iuxta reliquias, quæ ibi erant, collocaret, eò quòd ibi per merita & virtutem Sanctorum, quorum illæ reliquiæ eſſent, de illa gibbi deformitate atque curuitatis incommodo liberari deberet. Paruit ille ſuadenti, atq; iter, quod aggredi parauerat, diſtulit in craſtinum. Ac cæcus ille iuſſum pauperem perquirens inuenit, & vt ſibi præceptum erat, in ſuperioribus eccleſiæ partibus iuxta prædictas reliquias officij matutini tempore collocauit. Erant autem illæ reliquiæ, quod nondùm noueramus, beati Marij martyris, & vxoris ac filiorum eius, Marthæ videlicet, Audifacis & Habacuc. Quæ vtiquè ſimul cum ſanctorum Marcellini & Petri corporibus, & in eodem loculo ad nos perlatę ſunt: ſed is qui eas detulit, cuius eſſent reliquię neſciuit. Nam ille, qui eas mihi miſerat, promiſit ſe ad me eſſe vẽturum, ac nomina Sanctorum, quorum hæ reliquiæ forent, per ſemetipſum mihi indicaturum. quod poſteà factum eſt. Pauper verò, qui iuxta illas à memorato cæco fuerat collocatus, cùm ſecunda lectio ad nocturnum officium ex more legeretur, edito ingenti clamore, non modicum pauorem audientibus incuſſit. Ad quem cùm nonnulli clericorum vnà cum illo, qui hoc ibi opperiri iuſſus fuerat, accurriſſent, inuenerunt eum pronum atque extentum propter altare iacentem, pauimentumque quod ori eius ſubiectum erat, plurimo ſanguine madens. Quem leuantes, & allata aqua refocillantes, ſanum & rectum, neque vlla camelinæ illius tortitudinis ſigna retinentem in inferiores eccleſiæ partes gratulabundi deduxerunt. Quo miraculo in hunc modum peracto, is quem illuc miſeram, ad me cum ſumma feſtinatione regreſſus, cùm ea quæ viderat retuliſſet, magno nos gaudio atque exultatione repleuit.

Sancti martyres apparent cuidã.

Reliquiæ Marij, Marthæ, Audifacis & Habacuc martyrum.

Gibboſus & curuus ſanatur.

Cap. 12.

Nec multò pòſt Ratleicus, qui ſacros martyrũ cineres, ſicut in ſuperioribus demonſtrauimus, Roma detulit, vt ipſe aſſerebat, iuſſus venit, deferẽs libellum complura capitula continentem. Cuius rationem talem eſſe retulit, dicens ſibi cæcum illum, cuius modò fecimus mentionem, ex authoritate martyrum præcepiſſe, vt ea capitula deſcriberet, mihique deferret, ac diceret vt ea ſuſciperem, atque Imperatori legenda offerrem. Suſcepi ab eo libellum atque perlegi, emendatumque

Libellum quẽdam iubent marty-

ac

ac nouiter ſcriptum Imperatori, vt iuſſerat, obtuli. & ille quidem ſuſcepit atque perlegit: ſed de his, quæ per hunc libellum facere iuſſus vel admonitus fuerat, perpauca adimplere curauit. Quid autem illa capitula continerent, aut quid ab eo factum, quidve dimiſſum ſit, alio potiùs in loco, quàm in iſto, commemorandum eſt. Illud tamen non ſolùm non prætereundum, quinimmò apertè ac dilucidè cenſeo conſcribendum, qualiter reuelatum & iuſſum ſit, vt libellus ille fieri, atque regi dari debuerit. quæ Ratleicus hoc modo contigiſſe retulit. Ante paucos, inquit, dies cùm in eccleſiam ad agendum nocturnum officium ex more conueniſſemus, adijt me cæcus ille, quem nôſtis, rogans vt in partem aliquam ſecretiorem cum illo ſecederem. Feci vt volebat, & cum eo cellulam, in qua quieſcere ſolebam, ingreſſus ſum. Tum ille prior, Hac, inquit, nocte paulò antè quàm ſono ſignorum excitati ſurgeremus, apparuit mihi per viſum quidam vir canitie venerabilis, veſte candida indutus, virgam auream manu tenens, ac talibus me verbis compellauit: Vide, inquit, Albrice, vt cuncta quæ tibi dixero, benè intelligas, eaque adeò tenaci memoria retineas, vt etiam alijs, qui illa ſcripturi ſunt, exponere valeas. Volo enim vt ſcribantur, & Ludouico Imperatori ad legendum per ſeniorem veſtrum oſtendantur. Sunt quippè valdè neceſſaria non ſolùm ad cognoſcendum, verùm etiam ad faciendum principi, in cuius regnum iſti martyres diuina iuſſione venerunt. Tunc incipiens, duodena vel eo ampliùs capitula per ordinem pronuntiauit, mihique præcepit, vt tibi & alijs quatuor, quos tibi dicturus ſum, illa enumerem atque exponam. Et poſt hæc tu libellum facias, cumque ſeniori tuo, qui nunc in palatio moratur, deferas, eique ex martyrum authoritate præcipias, vt eundem quantò celeriùs poſſit, Imperatori offerat. Deindè ſubiungens, Noſtíne, inquit, quis ego ſim, qui tibi iſta præcipio? Tum ego nihil hæſitans, ſanctum Marcellinum eum eſſe reſpondi. Et ille, Non ità eſt, inquit, vt opinaris: ſed Gabriel Archangelus ego ſum, perſonamque ac formam Marcellini idcircò aſſumpſi, quia Dominus Deus omnium rerum atque cauſarum, ad iſtos martyres pertinentium, curam mihi commiſit: & nunc veni, vt hæc tibi indicarem, quæ ſcribere præcepi: quoniam diuinæ voluntatis eſt, vt ea ex authoritate eorum ad notitiam regis ſine morarum interpoſitione perueniant. Tu verò ſicut tibi præcepi, primo diluculo poſt completum matutinum officium nuntia quæ audiſti his, quibus ea nuntiare iuſſi. Tum ego, Nemo eſt, inquam, qui credat, quòd Angelus mecum locutus ſit, aut me iſta nuntiare mandauerit. Non erit, inquit, ità, ſed dabo ſignum, quod facias coram eis: quo viſo, nullam vltrà dubitationem habebunt de his, quæ ad eos ex mea iuſſione pertuleris. Proindè volo dicas Ratleico, vt exhibeat tibi duos cereos nouos, qui nondùm accenſi fuiſſent: & vnum ex eis dextra, alterum ſiniſtra tenens, ſta coram altari: & cùm omnia quæ tibi præcepi, narrando compleueris, dic eis qui hæc audiunt, vt in hoc credant vera & ab Angelo Dei eſſe mandata, quæ dixiſti, ſi hi cerei in manibus tuis ſine adhibitione ignis viſibilis fuerint videntibus illis illuminati. Quo facto, ſcriptus eſt libellus, mihique allatus, ac per me regi oblatus, ab illo quoquè acceptus atque perlectus eſt. Idcircò viſum eſt mihi inter cætera miracula libelli huius facere mentionem: quia per occaſionem, qua ille ſcribi iubebatur, contigit illa mirabilis & inuſitata cereorum accenſio, quam per merita beatorum martyrum fieri debere ipſe, qui eos illuminauit, Angelus prænuntiauit.

res Ludouico Imper. offerri.

Viſio cuiuſdam.

Euidenti ſigno viſionis veritas comprobatur.

Sub idem ferè tempus, cùm Ratleicus à nobis ad baſilicam martyrum regreſſus eſt, allatus eſt nobis indè alter libellus, continens verba & ratiocinationem cuiuſdam dæmonis, qui ſe Vuiggonem nominauit: quæ facta eſt ab eo coram multis teſtibus ante altare, iuxta quod ſacri martyrũ cineres repoſiti ſunt, ad interrogationem presbyteri, qui exorciſmum ſuper energumenum legerat: quod hoc modo contigiſſe narratur. Prædiũ eſt in pago Nitahgouue, vocabulo Hecgſtat, pertinens ad monaſterium S. Nazarij: de quo puella quædam annorum circiter ſedecim, ab eodem erratico ſpiritu poſſeſſa, ad baſilicam martyrum à parentibus ſuis adducta eſt. Quæ cùm ante tumbam ſacra corpora continentem veniſſet, & presbyter ſuper caput eius exorciſmum ſecundùm conſuetudinem perlegiſſet, ac deindè dæmonem qualiter & quandò in eam fuiſſet ingreſſus percontari cœpiſſet: non barbara lingua, quam ſolam puella nouerat, ſed Romana locutione presbytero reſpondit. Cumque presbyter miraretur, atque interrogaret, vndè illi Latinæ linguæ

Cap. 13.

Diabolus per obſeſſã puellã multa Latinè loquitur.

notitia, cùm parentes eius, qui ibi præſentes adſtabāt, huiuſcemodi ſermonem penitùs ignorarent, Parentes, inquit, meos nunquàm vidiſti. Tum preſbyter, Tu ergo, inquit, vndè es, ſi iſti non ſunt parentes tui? Et dæmon per puellam, Ego, ait, ſum ſatelles atque diſcipulus ſatanæ, & multo iam tempore apud inferos ianitor fui: ſed modò per annos aliquot cum ſocijs meis vndecim regnum Francorum vaſtaui, frumentum & vinum, & omnes alias fruges, quę ad vſum hominum de terra naſcuntur, iuxta quod iuſſi eramus, enecādo deleuimus, pecora morbis interfecimus, luem ac peſtilentiam in ipſos homines immiſimus: omnes quoquè aduerſitates & cuncta mala, quæ iamdiù pro meritis ſuis patiuntur, nobis facientibus atque ingerentibus eis acciderunt. Hic cùm preſbyter ab eo quęreret, quanam de cauſa ei fuiſſet huiuſmodi cōceſſa poteſtas: Propter malitiam, inquit, populi huius, & multimodas iniquitates eorum, qui ſuper eum conſtituti ſunt: qui munera & non iuſtitiam diligunt, qui plùs hominem quàm Deum metuunt: qui pauperes opprimunt, viduas & pupillos ad ſe vociferantes audire nolunt, nulli iuſtitiam niſi mercanti faciunt. Præter hæc ſunt & alia multa ac penè innumerabilia, quæ tam ab ipſo populo, quàm à rectoribus eius quotidiè committuntur: vt ſunt periuria, ebrietates, adulteria, homicidia, furta, rapinæ: quæ nemo fieri prohibet, & cùm facta fuerint, non eſt qui vindicet. Potentiores quique turpibus lucris inſeruiunt, & loco ſuperiore, quem propter regendos inferiores acceperūt, ad ſuperbiam & inanem gloriam abutuntur: odium & inuidiam non tam inter extraneos, quàm inter propinquos & affinitate coniunctos exercent: amicus amico non credit: frater fratrem odit: pater filium non diligit. Rari ſunt, qui fideliter ac deuotè decimas dent: rariores, qui eleemoſynas faciant. Et hoc ideò, quia quicquid Deo vel pauperibus dare iubentur, id ſibi perire arbitrantur. Iniquas menſuras & iniuſta pondera contra Dei præceptum habere non verentur: fraude ſe alterutrùm circunueniunt, falſa teſtimonia dicere non erubeſcunt. Dies Dominicos ac feriatos non cuſtodiunt: ſed in his, àc ſi in cæteris, prout voluntas eorum tulerit operantur. Propter hæc & alia multa, quæ Deus aut præcepit hominibus vt facerent, aut prohibuit nè facerent, quia populus hic per contumaciam mandatis eius inobediens effectus eſt, permiſſi, immò iuſſi ſumus ea facere in rebus humanis, quæ ſuperiùs enumeraui, vt perfidiæ ſuæ pœnas luant. Sunt enim perfidi atque mendaces, cùm hoc ſeruare non curant, quod in baptiſmo promiſerunt. Hæc omnia dæmon per os barbaræ puellæ Latinè locutus eſt. Et cùm preſbyter imperando vrgere cœpiſſet vt exiret, Exibo, inquit, non propter tuum imperium, ſed propter Sanctorum poteſtatem, qui me in illa diutiùs manere non permittunt. His dictis, puellam in pauimentum proiecit, atque ibi aliquantulùm velut dormientem prono corpore iacere fecit. Poſt paululum verò illo recedente quaſi de ſomno euigilans, per virtutem Chriſti & merita beatorum martyrum puella cunctis, qui aderant, cernentibus atque mirantibus ſana ſurrexit, nec poſt exactum à ſe dæmonem Latinè loqui potuit: vt palàm poſſet intelligi, non illam per ſe, ſed dæmonem per os eius fuiſſe locutum. Heu proh dolor ad quantas miſerias tempora noſtra ſunt deuoluta, in quibus non boni homines, ſed mali dæmones doctores ſunt: & incentores vitiorum ac perſuaſores criminum, de noſtra nos correctione commonent.

Vide concionatorē dęmonem, carpentem vitia, quorum ipſe incentor eſt.

Sanctorum poteſtate cogitur dæmō exire è puella.

Cap. 14.

Eodem ferè tempore ſanctimonialis quędā, nomine Marethrudis, de pago Vuetareiba, quę dira paralyſis ægritudine per decem annos tam immaniter tenebatur, vt tanto temporis ſpatio penè nullo ad humanos vſus corporis officio fungeretur: etiam à parentibus ſuis erat deſperata, quoniam ad omnia Sanctorum loca, ad quæ ipſi poterant peruenire, eandem deduxerant. Sed tandèm ab eiſdem tunc ad baſilicam martyrum adducta, & tempore nocturnalis officij iuxta cancellos poſita, per merita & interceſſionem eorundem Sanctorum diù deſiderata ſanitate ſine mora donata eſt adeò integrè atque perfectè, vt omnium membrorum firmitate recepta, quæ illuc lectica venerat, pedibus ad propria remearet. Sed vbi domum redire cœpit, in ipſo itinere eadem, qua liberatam ſe gaudebat, infirmitate corripitur. Itaque reuerſionis ſuæ pœnitentiam agens, iterùm ſe ad martyrum limen reduci rogauit. Moxque vt reducta eſt, quam diſcedendo amiſerat, ſanitatem ſine vlla dilatione recepit. Voto igitur facto, vt ſua ſponte de Sanctorum obſequio iam ampliùs diſcedere non deberet, paruam ſibi cellulam haud

Paralytica deſperata integerrimè reualeſcit.

procùl

procùl ab eccleſia ad manendum conſtruxit: ac deincèps religioſè conuerſata, in obſequio beatorum martyrum cum magna deuotione permanſit.

Aliam quoquè fœminam conſtat non multò pòſt per eoſdem beatiſſimos martyres magno incommodo liberatam: quæ res hoc modo geſta eſſe cognoſcitur. In pago Nitahgaouue fundus eſt, Vrſella vocatus, qui à baſilica martyrũ ſex ferè leugarum interuallo dirimitur. In quo mulier quædam cùm manè facto de ſomno euigilans in lecto ſuo reſideret, & iuxta conſuetudinem expergiſcentium protenſione brachiorum & aſſidua oſcitatione ad diſcutiendũ marcorem ſe extenderet, os paulò diductiùs, quàm debebat, aperuit, diſiunctiſque iuxta aures maxillarum coagmentis,hians rictus conſtitit immobilis: nec iam os claudere valens,perſonæ quàm homini ſimilior effecta,grauiſſimas incautæ oſcitationis pœnas luebat. Hoc vbi mulierculis in eodem fundo habitantibus innotuit, accurrũt, herbiſque & friuolis incantationibus malè habenti ſuccurrere moliuntur.Sed non habuit effectũ vana ac ſuperſtitioſa præſumptio, vexabatque potiùs laborantem atque lædebat, quicquid imperitæ manus velut ſtudio medendi eidem adhibuerũt. Intereà frater mariti eiuſdem mulieris ſuperuenit, ſalubrique conſilio rogauit, vt ad baſilicam martyrum ſine mora duceretur, ibi affirmans eſſe ſanandam,ſi vnquàm foret receptura ſanitatem. Statimque iumento impoſitam ducere incipiũt: appropinquantes autem baſilicæ, de iumento depoſitam pedibus incedere faciunt. Cumque eo loci ventum eſſet, vt iam turricula, quæ ſigna baſilicæ continebat, ab eis conſpici potuiſſet,eique vt ad eam videndam oculos leuaret hi,qui eam ducebant, imperarent,adſpexit, vidit, ac ſine vlla interpoſita mora ſanitatem recepit. Ibi omnes pariter in terram corruunt,diuinã miſericordiam,quibus valent laudibus extollunt, ſurgenteſque ad baſilicam properanter pergunt: & adoratis ſanctiſſimis martyribus, ac votis pro modo facultatum perſolutis, ad propria cum multa exultatione reuertuntur. Vidimus nos eandem fœminam, & cum illa locuti ſumus, & ea quæ circa illam geſta fuerunt, ipſa narrante didicimus.

Cap.15. — *Signa baſilicæ, campanas dicit.* — *Admiranda curatio fœminæ cuiuſdam.*

Nunc illud referre volo, quod ipſe in die natalitio beatorum martyrum contigiſſe vidi. Puer quidam ſurdus & mutus, qui ante triennium illuc venerat, & in domo cuſtodis eccleſiæ oſtiarius ab eo fuerat conſtitutus, feſto die iam finito, & officio veſpertino conſummato, cùm iuxta oſtium ſederet, repentè conſurgens baſilicam intrauit, & à dextris altaris pronus corruit. Cumque eum æditunus, qui candelabrum cum cereo ante altare ponebat, ibi iacentem inueniſſet, continuò mihi hoc indicare curauit. Nos autem, qui tunc vnà eramus eccleſiam celeriter ingreſſi, eundem ſicut ab æditunо repertus eſt, iacentem inuenimus. Quem cùm leuare iuberemus,velut grauiſſimo ſopore depreſſus excitari non potuit.Tandèm igitur quaſi euigilans erexit ſe, cernenſque nos circunſtantes ſurrexit, atque ad eos, qui propè ſibi aſſiſtebant, Latinè locutus eſt. Sunt quidã ex noſtris, qui dicunt eundem puerum ferè ante ſex menſes,cùm in cuiuſdam hominis noſtri domo noctu dormiſſet, duo quædam verba per ſoporem fuiſſe locutum, & auditum, quo catenùs itidèm vt loquela carebat, in illa hora recepiſſe. Quod ità factum indè conijciebatur, quia poſtquàm de illo ſomno experrectus eſt, cuncta quæ ei à quolibet imperabantur, àc ſi intelligeret facere curauit. Sed hoc videtur in hac virtute præcipuum, quòd idem non Latinè ſed barbaricè ſibi loquentem intelligebat: curatus autem, non barbaro ſed Latino ſermone loquebatur. Qui etiam beatos martyres ſe vidiſſe,& multa quæ alijs dicere deberet,ab illis ſe audiſſe narrauit. Sed cùm ea velut in craſtinum dicturus, & in præſenti referre diſtuliſſet, intantùm illi per obliuionem deleta ſunt,vt nihil de his omninò ſe audiſſe recoleret. Hunc ego, quia nomen ſuum ignorabat, propter proſperum virtutis effectum Proſperem vocari iuſſi. Qui adhuc ſupereſt, & apud cuſtodem eccleſiæ in eodem, quo priùs fuerat, permanet officio.

Cap.16. — *Puer ſurdus & mutus, cùm neſciret Latinè, poſtquàm ſanatus eſt, ſic locutus eſt.*

Pridiè verò quàm hic Proſper loquelam recepiſſet, hoc eſt, in vigilia eiuſdem feſtiuitatis venit quidam iuuenis, ſimiliter ſurdus & mutus in baſilicam: & cùm ſupplici geſtu opem Sanctorum imploraret, adiuuãte Domino, & ipſe plenariam de vtroque morbo meruit recipere ſanitatem. Hunc itidèm, vt priorem, quia nomen ſuum nunquàm audierat, Godeſcalcum appellaui. Is tamen,non vt Proſper, ſed vt ſibi gentilitium erat, barbaro ſermone loquebatur, poſtquàm ei per merita Sanctorum copia fandi conceſſa eſt.

Cap.17. — *Alius curatur ſurdus & mutus.*

Cap.18. Cùm me quædam neceſſitas ſecundùm conſuetudinem comitatum regis adire compelleret, menſe Decembrio in ipſis, ſi benè recolo, Calendis de loco martyrum promouens, ſequenti die ad caſtrum, quod moderno tempore Vuiſibada vocatur, ibi manſionem habiturus adueni. Ibi cùm propter ſaltum, qui eidem loco contiguus eſt, commodiùs tranſeundum ſolito maturiùs ſurgeremus, profecti ſunt pueri, qui nos cum impedimentis præcedere debuerunt. Sed poſtquàm de vico, in quo manſimus, egreſſi viam carpere cœperunt, tanta eos tetræ noctis caligo circundedit, vt quò ſe vertere deberent, omninò ſcire non poſſent. Erat prætereà frigus ingens, & tecta pruinis terra, videndæ viæ copiam denegabat. Ipſa quoquè montium iuga, per quæ eundum erat, nubibus obſeſſa, quàm longè vel propè eſſent videri non poterant. Acceſſit ad hæc etiam vallibus inſidens nebula, quæ ſua craſſitudine viſum impediens, iter moliri cupientes remorabatur. Qui cùm tot obſtaculis ſe impediri cernerent, nec quid agerent in promptu haberent, equis deſiliunt, & viam quam videre non poterant, palpando quærere tentant. Sed vbi hoc parùm ſucceſſit, aſſcenſis denuò equis, errori quem abominabantur, ſe potiùs committere, quàm moras facere decernunt. Igitur paululùm per tenebras procedentes, ad Crucem, quæ in via, per quam ituri erant, ob memoriam beati Marcellini erat poſita, perueniunt. Cauſa autem eiuſdem Crucis ibi ponendæ erat, quòd in eo loco habitatores vici, in quo eadem nocte manſimus, mihi ante biennium de palatio reuertenti, & reliquias beati martyris Marcellini, quæ tunc mihi redditæ fuerunt, deferenti occurrerunt, eamque ob recordationem huius facti ad venerationem beati martyris, quasi pro titulo vel monimento ponere curauerunt. Quò cùm prædicti pueri errando potiùs, quàm iter agendo perueniſſent, inierunt conſilium, vt ibi ſocios ſuos qui ſequebantur opperiri deberēt, eosque ne aberrarent, ſonitu buccinæ ad ſe congregarent: ac deindè cùm ſimul eſſent, beatos martyres ad opem ſibi ferendam inuocarent, ſublatisque in altum vocibus Kyrie eleiſon ter decantarent. Quo facto, tantus ſuper eos totidem vicibus cælitùs emiſſi luminis fulgor emicuit, vt diurnæ claritatis candorem adæquaret. Quæ coruſcatio tantum eis commodi ad iter ſuum agendum attulit, vt conſumpta nebula tenebrisque diſcuſſis, via quoquè qua ire debebant, clarè cōſpecta, iter ſuum, quanuìs per ſyluas & opacos nemoribus montes, abſque erroris impedimento vſque ad ortum auroræ peragerent. In prima ſiquidem coruſcatione tantus calor vnà cum illo lumine venit, vt eum ſe velut accenſæ fornacis vaporem ſentire faterentur. Cuius afflatu non ſolùm nebula, verùm etiam illa, quæ tum & montes totamque ſyluam operuerat, pruina ità conſumpta eſt, vt tertia coruſcatione peracta, nullum illius algoris veſtigium penitùs appareret. Hæc nobis ad veſperam eiuſdem diei, poſtquàm ad manſionem venimus, hi qui viderunt atque experti ſunt, narrauerunt. Quorum verbis fidem adhibentes, Dei omnipotentis miſericordiam cum gratiarumactione laudauimus, eò quòd nos per merita Sanctorum ſuorum in omnibus neceſſitatibus noſtris adiuuare & conſolari dignatus eſt.

Crux in S. Marcellini memoriam poſita in via publica.

Illuſtre miraculum ad inuocationē martyrū.

Cap.19. Quanquàm omnia magna ſint, & ad diuinam debeant referri potentiam, quæ propter mortalium ſalutem ex meritis beatorum martyrum geſta cognouimus: in eo tamen miraculo, quod nunc memoriæ mandare decreui, tam patenter Dei omnipotētis virtus clarè cognoſcitur, vt nulli dubium relinquatur, quin in omni creatura ſua quicquid voluerit facilimè poſſit efficere. Suntiligna dicitur villa in pago Nitahgouue, in qua presbyter quidam, nomine Vualtbertus, tenebat eccleſiam. Is mente captus magno ſuorum mœrore, ad baſilicam martyrū adductus eſt. Ex quibus tres erant fratres eius, vnus presbyter & duo laici: quartus erat monachus propinquus ipſius de monaſterio Hornbach, in quo & ipſe presbyter à parua ætate fuerat educatus. A quibus cùm requirerem, ſi adhuc aliquid medelæ à quolibet medico eidem fuiſſet impēſum, Statim, inquiunt, cùm eum hac paſſione comperimus fuiſſe correptum, ad monaſteriū in quo nutritus fuit, à nobis adductus eſt. Vbi cùm ei medici ſecundùm artis ſuæ peritiam multa feciſſent, nec morbum ab eo depellere potuiſſent, ſuaſerūt nobis amici noſtri, vt eum ad horum Sanctorum miſericordiā duceremus. Confidimus enim, quòd illum ſaluare poſſint, ſicut alios multos accepimus hîc fuiſſe ſaluatos. Poſt hæc hoſpitio recepti, quatuor diebus fuêre nobiſcum, ducentes eum quotidiè ad eccleſiam, & coram ſacris martyrum cineri-

Fruſtrà medici conantur mēte capto mederi.

cineribus iacere facientes. Quinta verò die frater eius preſbyter, & monachus qui cum eo venerat, petierunt vt eum cum duobus fratribus ſuis laicis reciperem, donèc ipſi reuerterentur. nam poſt triduum ſe dicebant eſſe reuerſuros. Feci, vt voluerunt, eumque preſbytero noſtro Hiltfrido commendaui. Is cùm à preſbytero receptus, & cellulam in qua ipſe manebat, fuiſſet inductus, circa veſperam eiuſdem diei commota vehementiùs, qua tenebatur, inſania, vnum è fratribus ſuis, qui eum cuſtodiebant, arrepto cultro, quod furenti caſus obtulerat, voluit occidere: ſed ille necem fugiendo declinauit, & noſtris hominibus, qui propè erant, de veſania illius indicauit. Tum preſbyter, cui cura eum cuſtodiendi à nobis erat iniuncta, ſuggeſſit mihi ſimulque perſuaſit, vt eum vinciri permitterem. Vinctus igitur catenis ferreis, in lecto collocatur, obſeratiſque foribus, ſolus in cubiculo relinquitur. Excubant ante oſtium fratres eius, & velut erumpere valentem peruigili cura cuſtodiunt. Cæterùm vincula quibus tenebatur adſtrictus, eiuſmodi erant, vt dum in his eſſet, non in dextrum aut ſiniſtrum latus ſe conuertere, neque aliter niſì ſupino corpore iacere potuiſſet. Dormiuit itaque, vt ipſe teſtatur, neque ante mediam noctem euigilauit. At vbì galli cantare cœperunt expergefactus, vidit ſe non ſolùm vinculorum nexibus ſolutum, verùm etiam morbo inſaniæ, quo laborauerat, liberatum: ſtatimque ad laudes Deo dicendas tota mente conuerſus, pſalmis & hymnis, quos præ nimia gratulatione tametsì ſolus erat, ſatis clarè decantabat, omnes in vicinia eiuſdem cubiculi dormientes excitauit. Tum ſurgens, ad oſtium acceſſit, fratreſque ſuos, qui ibi excubabant, vt ſe ad requiſita naturæ forâs exire permitterent, rogauit. Illi autem hunc inſanientis dolum rati, nequaquàm ei aſſentire auſi ſunt: ſed accerſito hoſpite ſuo, qui eum ibidèm incluſerat, vt cum eo loquatur exorant. Qui poſtquàm cum eo locutus eſt, atque ex ratione reſponſionum ſuarum ſanę mentis eſſe intellexit, aperto oſtio quò volebat ire permiſit. Reuerſumque recipiens, quid de vinculis, quibus eum oneratum incluſerat, factum eſſet inquiſiuit. Et ille, Catena, inquit, qua me vinxiſti, ſalua eſt: & ſi vis ſcire vbi ſit, quære eam & inuenies. Accenſo itaque lumine, inuenerunt eam ante lectum, in quo ipſum quieſcere fecerant, iacentem eo modo compoſitam, atque eiſdem nodis adſtrictam, quibus tunc fuerat, quandò eum cum ea in eodem lecto collocârunt, ac ſolum in eodem cubiculo dimiſerunt. Quis hoc feciſſe credendus eſt, niſì ille qui de nihilo creauit omnia, & qui in rebus quas condidit, talia poteſt facere, quæ nec intellectu comprahendi, nec humanis poſſunt ſermonibus explicari? Quis enim aut cogitatione conijcere, aut verbis valeat enarrare, qualiter ille preſbyter his vinculis fuerit abſolutus, cùm nobis certiſſimum ſit neminem eſſe, qui ſe ſolus poſſit eiuſmodi nexibus exuere, ſi eis fuerit ſimili modo conſtrictus, ſicut idem preſbyter fuit, quandò ſolus in illo cubiculo incluſus eſt? Hi verò, qui eum ibidèm dimiſerunt, poſtquàm reuerſi ſanum & mentis ac memoriæ ſuæ compotem inuenerunt, læti & laudantes Deum ſimul cum eo ad propria regreſſi ſunt. Hoc ità geſtum, non quorumlibet teſtium relatione didicimus, ſed ipſi per nos, quia ibidèm tunc eramus, Deo volente cognouimus: atque ideò fiducialiter ſcribimus, quod nos contigit oculata, vt dicunt, fide cognoſcere. Verùm quia cuncta, quæ de martyrum virtutibus ſcribenda ſuſcepimus, nequaquàm poſſunt præſenti ſermone compleri, hic liber iſte finem accipiat, vt quæ reſtant, ab alio rursùs exordio commodiùs inchoentur.

Stupendum in modum vinculis abſoluitur & ſanatur homo mentis inops.

Vide rē admiratione digniſſimā.

LIBER QVARTVS.

IN relatione ſignorum atque virtutum, quas me in hoc libro ſcribere velle propoſui, illæ in capite ponendæ videntur, quæ in palatio factæ, non ſolùm ad plebis, verùm etiam ad ipſius principis ac procerum eius, omniumque, vt ità dicam, aulicorum peruenêre notitiam: & non tantùm propter hoc, ſed etiam propter illud, quòd in oratoriolo noſtro, vbi eadem miracula geſta ſunt, non aliæ tunc temporis, quàm beatorum Marcellini & Petri reliquiæ fuerunt: vt quicquid ibi ſanitatum atque ſignorum factum eſſe cognoſcitur, ſingulariter ac propriè ad illos pertinere ac referri debeat, quorum ſolas conſtat ibi fuiſſe reliquias. Fecerunt ijdem beatiſſimi martyres, ſicut in ſequentibus demõſtrabimus, in aliorum Sanctorum locis multas virtutes atque miracula, Cap. I.

quæ

quæ quibuſdam velut cõmunia illis cum his Sanctis,in quorum baſilicis facta ſunt, non immeritò videri poſſunt, ob hoc præcipuè, quoniam qui apud Deum æqualis creduntur meriti,non abſurdè putantur in patrandis miraculis cõmuniter operari. Sed hoc aliter eſſe ea ratione conuincitur, qua liquidò demonſtratur nullas in his locis factas fuiſſe virtutes, antequàm in illa memoratæ beatorum martyrum eſſent delatæ reliquiæ. Sed iam nunc vt promiſimus, ea quæ in prædicto palatio ſunt geſta miracula proferamus.

Cap.2. Erat quidam iuuenis inter cubicularios regis,natione Gręcus,nomine * Drogo: qui febre correptus, aut negligentia ſuorum, aut inſcitia medicorum iam per aliquot menſes longa atque aduerſa valetudine laborabat. Is poſteaquàm Hildoinus Abbas reliquias beati Marcellini, ſicut in ſecundo libro demonſtratum eſt, nobis reddidit, admonitus in ſomnis, vt ad oratorium noſtrum veniret, ibique cereum quatuor denarijs emptum accenderet, ac ſanctum Marcellinum martyrem, cuius caput ibi eſſe aſſerebat, ſibi in adiutorium inuocaret: ſciretque ſe ſi hoc faceret, ea qua iamdiù laborauerat infirmitate citò eſſe cariturum: credidit admonenti,& id quod imperatum fuerat, quanta potuit celeritate compleuit. Statimque ſanus factus, & receptis membrorum viribus, proprijs pedibus ad ſua regreſſus eſt.

* Drogus

Redit bona valetudo diù febricitanti.

Cap.3. Erat ibidèm alter æquè iuuenis, nomine Gerlacus, de vrbe Rhemorum, inter eos, qui propter ædificia palatij conſtruenda iuſſi de illa ciuitate venerunt. Is ante dimidium ferè annum in eodem vico tam valida atque immani neruorum contractione correptus eſt, vt pedes natibus & genua mento cohærerent. Hunc ſocij atque propinqui in vlnis ſuis ferentes, ad memoratum oratorium detulerunt, & quia aliter non poterat, pronum iacere fecerunt, ſanctumque martyrem, vt ei ſanitas redderetur, cum magna deuotione rogauerunt. Dies erat Dominica, atque hora diei tertia, quandò illuc allatus eſt: iacuitque ibi vſque ad horam nonam. Cumque officium eiuſdem horæ à clericis eſſet ſolẽniter impletum, ecce de capſa, quæ ſacras beati martyris reliquias continebat, tanta ſuauiſſimi atque inſueti odoris fragrantia egrediens ſic totam oratorij cellulam impleuit, vt in admirationem eius omnes, qui aderant, incunctanter aſſurgerent, ac ſe mutuò an idem omnes æqualiter ſentirent,curioſa interrogatione perquirerent.Cùm ſubitò vident eum, qui iuxtà iacebat,velut à quibuſdam tenentibus trahi,& membra quę morbo erant contracta extendi: intelligentesque diuinam adeſſe virtutem,tulerunt hominem & coram altari collocauerunt. Qui cùm ibi poſitus cum multis lachrymis diuinum imploraret auxilium, cunctis cernentibus ità correctus eſt, vt qui manibus alienis ſubuectus in oratorium venerat, proprijs pedibus de oratorio procederet. Teſtimonium tamen quam perpeſſus eſt paſſionis, adhuc in ſuo corpore circunferre cognoſcitur. Nam crure ac pede ſiniſtro ſic poſteà claudicauit, vt ad regendum inceſſum baculo ſemper indiguerit. Hoc cur non ſit percuratum, dicant qui velint. Ego enim id me video non aliter poſſe conijcere, nisì vt exiſtimem interiori eius ſaluti competere, vt aliqua in eo exterioris debilitatis veſtigia remanerent.

Mira odoris ſuauitas è capſa reliquiarum.

Vide miraculum.

Cap.4. Iuliacus vocatur antiquum municipium, à vico Aquenſi octo leugarum ſpatio diſparatum. De cuius territorio puella quædam ſimili morbo,ſimilique modo affecta,à matre atque alijs propinquis ſuis ad memoratum oratorium adducta, cùm præ multitudine hominum, qui tum fortè propter Miſſarum audienda ſolennia illuc conuenerant, introferri non poſſet, extrinſecùs eam ad orientalem oratorij feneſtram collocárunt, expectantes opportunitatem, vt recedẽte populi frequentia, faciliùs oratorio inferri potuiſſet. Sed vbì ad medium ferè officium vẽtum eſt, & expleto Euangelio, hoſtiæ ſalutaris oblatio peracta eſt, cernunt eam anguſtijs affici,& erumpente per totum corpus ſudore,velut in ſomnum labi. Quibus ſignis diuinam adeſſe virtutem haud inaniter conijcientes, de illo loco leuatam quadro lapidi, qui propter iacebat, ſoporatæ ſimilem ſuperponunt. Ibi coram omnibus, qui huius miraculi conſpiciendi gratia concurrerunt, integerrimam omniũ membrorum ſanitatem in vnius horæ momento Domino opitulante recepit. Erant ibi inter cæteros ſpectatores & Iudæi: quorum vnus Dauid nomine poſt huius ſigni expletionem ad feneſtram cubiculi, in quo ego tunc eram, celeriter accurrens, meque compellans, miraculum quod viderat indicauit, gratias agens Deo, qui per martyres ſuos tanta miracula ad ſalutem mortalium operari dignatus eſt.

Sanatur puella miſerè contracta.

Erat

Erat in eodem vico cæcus quidam prouectæ ætatis, qui vt ipſe aſſerebat, ante triennium ſubita cæcitate percuſſus, inter alios pauperes ſtipem oſtiatim mendicare ſolebat. Is cùm in turguriolo ſuo dormiret, vidit per ſoporem quendam ſibi aſſiſtentem atque dicentem, vt ſi videre vellet, ad oratoriũ noſtrum iret: ibi eſſe medicum, qui ei roganti lumen reddere potuiſſet. Renuit ille, & lumen quod offerebatur abominatus, Quid, ait, mihi nunc cum viſu, quem iam olim perdidi? melius mihi eſt, ſi eo caruero, quàm ſi habuero. Modò mendicantem omnes exaudiunt, & ea quæ neceſſaria ſunt præſtant. Nam videntẽ mendicare non decet. Senex autem & debilis operari non poſſum. Tum ille qui cum eo loquebatur, Vade, inquit, & noli morari. nam velis nolis viſum recepturus es. Paruit ille imperanti, perrexitque ad oratorium, atque in eo pernoctauit. Et cùm illa nocte nihil eſſet factum, ad tugurium ſuum reuerſus eſt. Cui denuò is qui priùs, per ſoporem apparuit, & ſimiliter vt antè imperauerat, ad oratoriũ pergere præcepit. Fecit ille, vt iuſſus fuerat, ſed ne tunc quidem aliquid factum eſt. Tertiò verò commonitus venit, & vbi coram altari ad orandum ſe proſtrauit, viſum recepit. Hunc nos dum adhuc cæcus eſſet, inter alios pauperes ac debiles multotiès in domo noſtra mendicantem vidimus. Ideoque alium illuminationis eius teſtem non quæſiuimus, quia ſufficere nobis credebamus teſtimonium non fallentis conſcientiæ noſtræ. Cap. 5. Viſio cæcl. Itèm altera, Rurſùs tertia. Videt cæc⁹.

Cùm ex his alijsque compluribus virtutum operationibus per circumpoſitos vicos & pagos ſalutaris fama crebreſceret, mulier quædã de pago Ribuarenſi multo iam tempore cæca, viſum recipiendi & deſiderium ſimul & fidutiam habens, ad memoratum oratorium ſe rogauit adduci. Cumque illò veniſſet, tres totos dies, totidemque noctes ibidèm orando & ieiunando cõtinuauit. Sed cùm ad præſens nullum in ſe exoptatæ ſanitatis ſenſiſſet indicium, domum reducta eſt. Paucisque interpoſitis diebus, ſpe recipiendi luminis haud vanè concepta, iterùm ſe ad ſacras reliquias deduci rogauit. Quò cùm ab vno puero duceretur (Nam qui priùs eam illò deduxerunt, ſpem eius velut inanem ac ſuperuacuam iudicantes, vlteriùs cum illa ire noluerunt) & vbi ad cœmeterium Aquenſis palatij, quod in monte, qui eidem vico ab orientali parte imminet, ſitum eſt, eodem comitante atque ducente peruenit, ibi quaſi obuiante ſibi diuina gratia, diù deſideratũ lumen recepit. Tum mirans atque attonita conſtitit, pueroq; ducenti vt ſe ſequeretur imperauit: Hactenùs, inquiens, quò tu præcedens ducebas ſecuta ſum: modò autem tuo ductu non egeo: quia viam quam ire debemus video, & hũc vicum, in quo ſacræ reliquiæ ſunt, ad quas venire diſpoſui, Domino adiuuante conſpicio. Tu tantùm vide & cura, vt me recta via ad oratorium martyrum in ipſo vico adducas. His dictis, ad oratorium perrexit, gratias egit, factique in ſe miraculi nobis indicium fecit, videnſque & gaudens ad propria remeauit. Cap. 6. Cæca recipit viſum.

Aſcuilarem vocant fundum regium, ab Aquenſi palatio quatuor leugarum ſpatio diſtantem. In quo quidam homo erat diutina præcordiorũ infirmitate detentus atque laborans: iamque à ſuis eo modo deſperatus, vt non aliter nisi cauterio curari poſſe videretur. Quæritur ad hoc medicus, & vſtioni non profuturæ dies conſtituitur. Intereà cuidam fœminæ in eodem fundo habitanti in ſomnio reuelatum eſt, non debere illum ad ſuam curationem eiuſmodi medelam admittere, quæ & pro ſui moleſtia vix tolerari poſſet, & quia ſuperuacua eſſet, ſalutem patiẽti non afferret. Cæterùm ſi ſanus fieri vellet, ad Aquenſe palatium iret, oratorium noſtrum inquireret, inque eo ſe collocari faceret, & ante triduum completum indè non recederet: hoc modo plenariam eum cõſecuturum ſanitatem. Quod vbi ei annuntiatũ eſt, cõuocatis amicis ac proximis, petijt vt erga ſe illius reuelationis iuſſa complerent. Qui mox iumento impoſitum ad oratorium adducunt, atque in eo vt iuſſum fuerat collocantes, abeunt poſt triduũ reuerſuri. Ille autem ibidèm dimiſſus, per tres dies & noctes Domino pro ſalutis ſuæ recuperatione haud inaniter ſupplicans, ità perfectè ſanatus eſt, vt nullũ in ſuis viſceribus morbi, quo multo tempore tenebatur, aſſereret remanſiſſe veſtigium. Suis igitur ſicut promiſerant ad ſe reuerſis, ac ſanum ſicut optauerant inuenientibus, non dorſo iumenti vt venerat, ſed pedum ſuorum officio ad propria cum ingenti & ſua & illorum gratulatione atque lætitia regreſſus eſt. Cap. 7. Per viſum monetur æger viſerẽ ſacras reliquias. Sanitas illi reſtituitur.

Eſt itèm fundus regius in pago Moſaho, octo circiter leugis ab Aquenſi vico diſparatus: Gangluden habitatores apellant. In quo mulier quædam, quæ octo Cap. 8.

ferè

ferè annorum filiam dira paralyſis ægritudine adeò confectam habebat, vt iam ex longo tempore nullum penè membrum ad officium ſuum mouere potuiſſet: audita virtutum fama, ſpem de recuperanda filiæ ſalute pio corde concepit: Protinusque ſublatam vlnis proprijs, ad memoratum oratorium deportare curauit. Quæ cùm illò antemeridiano tempore, hora videlicet prandij perueniſſet, & clericorum neminē ibidèm inueniſſet,(Nam reficiendi cauſa paulò antè diſceſſerant) tamen introgreſſa, filiam iuxta ſe in pauimēto collocauit. Ipſa autem præparuum cereum, quem pro munere detulerat, accendens, ante illam in eodem pauimento poſuit, ſeque ad orandum coram ſacris cineribus cum ſumma deuotione proſtrauit. Quo facto, ſine vlla interpoſita mora puella per ſupernam gratiam omnium membrorum ſanitate ac firmitate recepta, matre non ſentiente ſurrexit, cereumque qui coram ſe iacebat ſuſtulit, ac poſt tergum iacentis conſtitit. Quæ cùm oratione completa caput de pauimento leuâſſet, & nec cereum, nec filiam in eo quo poſuerat, loco eſſe vidiſſet, ſurrexit, cōuerſaque filiam ponè ſe cum cereo ſtantem Deum laudans ac lætabunda conſpexit. Igitur cùm nullum ibi, cui de virtute quæ geſta fuerat referre poſſet, adeſſe videret,(Nam præter pauperes, qui ibidèm mendicandi gratia excubabāt, nemo intra oratorij parietes, excepta ſe ac filia ſua, tunc erat, quandò illud miraculum factum eſt) votis cum gratiarum actione ſolutis, domum cum filia ſana atque incolumi repedauit. Cuius virtutis indicium qualiter ad nos perlatum ſit, paucis expediam. Geruuardus palatij bibliothecarius, cui tunc temporis etiam palatinorum operum ac ſtructurarum à rege cura commiſſa erat, de Nouiomago veniens, palatium Aquenſe petebat. Is cùm in memorato fundo quadam nocte manſiſſet, quæſiuit ab hoſpite ſuo, ſi aliquid noui de palatio nuper audîſſet. Cui ille, Nihil, inquit, modò apud aulicos tam celebre eſt, quàm ſigna & virtutes, quæ fiunt in domo Einhardi per quoſdam ſanctos, quorum reliquias in oratorio domûs ſuæ habere dicitur. Ad quarum venerationem omnes vicini noſtri quotidiè feſtinant, & quicunque infirmus illò fuerit adductus, ilicò curatur. Cœpitque ei de filia mulieris illius, qualiter ante paucos dies ſalua facta ſit, intimare. Tum Geruuardus: Vade, ait, & eandem mulierem adduc ad me, vt ipſa mihi dicat quod audire deſidero. Venit mulier, & omnia prout geſta erant, patenter expoſuit. Geruuardus verò, cùm in craſtinum ad regem veniſſet, ea quæ de hoc ſigno reuelatione illius fœminæ compererat, eidem indicauit. Rex autem cùm ego ſecundùm conſuetudinem ingreſſus, coram illo ſtarem, quid ſibi Geruuardus de hoc miraculo retuliſſet, tam mihi quàm cæteris ſibi adſtantibus, diuinam miſericordiam atque potentiam admirando ſimul atque laudando, inſinuauit. Sic nos contigit ſignum, quod nobis ignorantibus in domo noſtra geſtum eſt, ex huiuſmodi relatione cognoſcere.

Puella liberatur dira paralyſi.

Palatij Cæſarei bibliothecarius.

Obſerua veterē deuotionē erga Sanctorum reliquias.

Cap. 9.

Hæc de miraculis beatorum martyrum, quæ in palatio geſta ſunt, in præſenti opere commemorâſſe ſufficiat. Nunc ad eas virtutes veniendum eſt, quæ in his locis factę ſunt, ad quæ religioſis viris petentibus, ac me largiente, venerandæ eorundem martyrum reliquiæ venerunt, & in quibus hactenùs cum magna reuerentia coluntur. Quas primus omnium Georgius preſbyter & rector monaſterij S. Saluij martyris, quod in pago * Fanomartenſi in vico Valētianas appellato in ripa Scaldis fluuij ſitum eſt, me dante ſuſcepit, & per quendam Diaconum ad memoratum monaſterium de Aquenſi palatio deſtinauit. Is vnum tantùm comitem ſecum habens, cùm in pago Haſbanio ad vicum regium, quem Vuaſidium vocant, veniſſet, atque in prato, quod vico proximum erat, reficiendorum iumentorum gratia deſcendiſſet, eccè vnus de habitatoribus loci gibbo depreſſus, maxillis etiā ex nimio dentium dolore, quem vt ipſe dicebat, diutinum patiebatur, nimio tumore diſtentis, furcam ferratam in collo ferens, idem pratum furibundus intrauit, & cur pratum ſuum depaſcerentur, ſtomachando percontatur. Cui Diaconus, qui reliquias martyrum ferebat, & eas tunc in ſummitate virgæ, quam ob hoc in eodem loco fixerat, ſuſpendere parabat, Melius, inquit, tibi eſt, vt coram his Sanctorum reliquijs, quas hîc in manibus habeo, proſternaris, Deumque roges, vt te per merita eorundem Sanctorum de dolore, quem pateris, liberare dignetur. Nam tumor, qui in facie tua videtur, teſtatur aliquem magnum in ore tuo eſſe dolorem. Ad hæc homo proiecta furca, quam manu ferebat, ante reliquias pronus corruit, & vt Diaconus ei ſuaſit, pro ſalute ſua Domino ſupplicauit. Nec longa interpoſita mora

** Sanomartenſi*

mora ità ſanus ab oratione ſurrexit, vt nec tumor in facie, nec dolor in dentibus, nec gibbus, quo premebatur, remaneret in dorſo. Ac proindè cõcito gradu vicum ingreſſus, omnes propinquos ac vicinos ſuos in eodem loco cõſtitutos ad laudem Deo dicendam, & gratias Chriſto Domino referendas inuitauit. Confluxit in pratum ingens populi multitudo, & pro eo qui ſanatus fuerat, gratias actura circuniacentis regionis turba cõgregata eſt. Rogant omnes Diaconum, vt illam noctem ibi moraretur: nec ille eis hoc negare poterat, quia parati erant, niſi aſſentiret, etiam inuitum detinere. Ducunt deindè peruigilem noctem, & in Dei laudibus tota regio reſonabat. In craſtinum autem cùm Diaconus iter ſuum capere cœpiſſet, omnis illa congregati populi frequentia abeũtem cum ingenti deuotione comitata eſt, nec antè vel ſubſiſtere vel diſcedere voluit, quàm ab alijs, quos miraculi huius fama commouerat, obuiàm ſibi venientibus fuiſſet exceptus. Hoc modo ſacræ martyrum reliquiæ ex huius occaſione miraculi à populis illarum regionum exceptæ, & ad baſilicam S. Saluij, quò eas memoratus Georgius miſerat, Domino ducente perlatæ ſunt. Hoc ſignum ipſius Georgij relatione conſtat mihi eſſe compertum. De cæteris autem, quæ nunc dicenda ſunt, ab eo libellum accepi, cuius ordo vel ſeries hunc modum habere cognoſcitur. Homo gibboſus & dẽtes dolens mirè ſanatur. En priſcam religionẽ.

Anno quartodecimo, Chriſto propitio, imperij Ludouici Auguſti, cùm ad corroborandam Chriſtiani populi fidem, ſicut in initio naſcẽtis Eccleſiæ, ſigna & prodigia in ipſo regis palatio per merita Sanctorum ſuorum Dominus dignaretur oſtendere: petijt & obtinuit Georgius presbyter Aquiſgrani palatio ab Einhardo Abbate reliquias beatorum Chriſti martyrum Marcellini & Petri, quorum corpora ipſe de Roma per homines ſuos allata nupèr acceperat: easque in capſa, quam auro & gemmis decenter ornauerat, reconditas per Diaconum ſuum, nomine Theothardum ad baſilicam S. Saluij martyris, quam ipſe tunc temporis per beneficium regis tenebat, dirigere curauit. Qui Diaconus cùm ad villam regiam, quæ Vuaſidium vocatur, veniſſet, occurrit ei homo gibberoſus, & ex dentium dolore ità vexatus atque confectus, vt iam per dies quindecim nullum alium victum quàm ſolam aquam poſſet aſſumere. Qui cùm hortante Diacono coram reliquijs, quas ille ferebat, ſe ad orandum proſtrâſſet, & Dominum Chriſtum vt ſuî miſereretur, deuotè ac ſuppliciter inuocâſſet, per interceſſionem ſanctorum Marcellini & Petri cuncta corporis incommoditate depulſa, ſanus ab oratione ſurrexit. Factum eſt hoc miraculum tertiodecimo Calendas Iulij, quod à me ſuperiùs pleniùs eſt enarratum: quia ego illud iuxta relationem memorati Georgij conſcribere curaui. Cap. 10. Capſa reliquiarũ, auro & gẽmis ornata.

Diaconus autem cum reliquijs tertia die Valentianas veniens, cùm eas in baſilicam S. Saluij, ſicut ei fuerat imperatum, reuerenter & honorificè inferret, quidam iuuenis de villa regis, quæ Liſtina vocatur, Dominicus nomine, qui eo morbo, quẽ Græci ſpaſmum appellant, iam per annum integrum ſic vexabatur, vt manus eius dextera penitùs contineri non poſſet, ſed agitatione continua, quaſi qui molam verteret, moueretur in gyrum: ſtatim in ipſo introitu per merita beatorum martyrum coram omni populo ità curatus eſt, vt poſt hæc nullum illius horrendæ agitationis pateretur incommodum. Cap. 11. Curatur ſpaſticus.

Exindè die quarta, in feſtiuitate videlicet B. Iohannis Baptiſtæ, anus quædam nomine Gerrada, quæ ſe annum vnum cæcam fuiſſe teſtata eſt, dum Miſſarum ſolennia celebrarentur, inuocatis beatis martyribus lumen, quod ex fide petierat, cunctis qui aderant videntibus, per illorum merita recepit. Similiter in feſtiuitate ſancti Saluij, quæ euenit ſexto Calendas Iulij, quidam homo ſurdus & mutus inter ſolennia Miſſarum per ſuffragia martyrum & auditum & loquelam recipere meruit. Eadem die anus quædam de pago Laudunenſi Rodeltrudis nomine, quæ per tres annos lumen cæli nõ vidit, in eadem celebratione Miſſarum viſum recepit. Quinto Calendas Iulij puer quidam annorum circiter ſeptem, * Donitianus nomine, qui fuit cæcus à natiuitate, dum diuinum celebratur officiũ, per merita beatorum martyrum illuminatus eſt. Cap. 12. Redditur lumen cæcæ. Surdus & mutus curatur. Itém cæca. * Domitianus

In vigilia verò beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, id eſt, quarto Calendas Iulij, puella quædam parua, nomine Theotbalda, habens ætatis annos, vt putabatur, nouem, quæ tribus annis nihil viderat, tempore ſalutaris officij in media populi multitudine conſtituta, martyrum ſuffragantibus meritis, lumen amiſſum ex Cap. 13. Itẽ alia cæca

diuina miſeratione recepit. Eadem die quidã homo, nomine Dado, de villa Ponticuli vocata, qui annos ſex curuus erat, & ad cælum ſe erigere non poterat, ideoq; breuibus anticulis ſuſtentandi ſe gratia ſub axillis poſitis cernuus incedebat: is eadem hora, eodemque in loco per miſericordiam Dei & per merita beatorũ martyrum erectus ac ſanus effectus eſt.

Contractus ſanatur.

Cap. 14. Die quarto Nonarum Iuliarum quædam vidua, nomine Adalrada, quæ annis quatuor oculorum lumine priuata nihil videbat, audita virtutum fama, ſpem viſûs recipiendi non vana fide concepit, arreptoque baculo, ſola ſine ductore ad Valentianas ire contendit. Cumque vico appropinquare cœpiſſet, viſum eſt ei, quòd velut vnum ſolis radium oculo dextro conſpiceret: ac proindè diuinam clementiam puro corde deprecata eſt, vt per interceſſionem Sanctorũ ſuorum eccleſiam beati Saluij ſe videre permitteret. Statimque exaudita eſt, & quod optauerat, Domino miſerante, ſine mora eſt conſecuta. Ipſa quoquè die, altera quædam fœmina de pago Nouiomenſi, nomine * Ruoitla, quinquennio cæca, inter Miſſarum ſolennia lumen, quod amiſerat, Christo Domino per merita Sanctorum ſuorũ donante recepit.

Duæ cæcæ illuminantur.

* Ruoida

Cap. 15. In octauis Apoſtolorum, id eſt, pridiè Nonas Iulij, quidam homo Gunthardus nomine, de eodem pago, velut paralyſi percuſſus, ad baſilicam S. Saluij à ſuis adductus eſt: qui, vt dicebant, iam vnum annum habebat in eadem infirmitate, & tam vehementer in ſiniſtra parte corporis ſui debilitatus eſt, vt nec manum ad os ducere, nec ſe vel lauare vel calceare valeret. Hic per miſericordiam Dei meritaq; Sanctorum tempore matutinalis officij in ipſa ſolennitate ſanus effectus eſt. Similiter & alius homo, nomine Hildebonus, veniens de monaſterio, quod ad duos Gemellos appellatur, cùm ab infantia cæcus eſſet, ac lumen cæli in tota vita ſua non vidiſſet, in celebratione Miſſarum eadem die in eadem baſilica per eoſdem Sanctos, eodem Domino miſerante atque auxiliante, viſum recepit, & omnia quæ priùs non vidit, clarè videre meruit. Die verò Nonarum Iuliarum puella quædam paruula, nomine Reginlindis, quæ non ampliùs quàm ſeptennis eſſe videbatur, cùm tribus annis oculorum ſuorum lumine caruiſſet, & inter cæteros in baſilica ad diuinum officium audiendum conſtitiſſet, interuenientibus Sanctorum meritis, corã omni multitudine illuminata eſt. Quartò Idus Iulij cæca quædam, nomine Alagia, quæ duobus ferè annis viſu carebat, intra ſacra Miſſarum ſolennia, ſuffragantibus ſibi Sanctorum precibus, à Domino Ieſu Chriſto illuminata eſt. Eadem die cæcus quidam valdè ſenex de villa Gauliacas, Ermenuuardus vocabulo, qui annis quatuordecim nihil videre potuit, ad veſpertinum officium eccleſiam ingreſſus, beatos martyres inuocauit: ac ſtatim cæcitate depulſa, diù deſideratam lucem Domino adiuuante recepit. Septimo Calendas Auguſti puella quædam, quæ ab immundo ſpiritu vexabatur, in baſilicam adducta, dum ſacræ oblationis officium celebratur, per virtutem Chriſti & merita beatorũ martyrum fugato dæmone, integerrimam mentis & corporis meruit recipere ſanitatem.

Multi alij curantur.

Cap. 16. Hæc ſunt miracula atq; virtutes, quas Dominus noſter Ieſus Chriſtus per merita ſanctorum martyrum ſuorum Marcellini & Petri in vico Valentianas ad ſalutem humani generis operari dignatus eſt. Quæ memoratus Georgius preſbyter breui libello collecta nobis mittere curauit, & nos huic operi noſtro cẽſuimus inſerenda. Hic eſt Georgius Veneticus, qui de patria ſua ad Imperatorẽ venit, & in Aquenſi palatio organum, quod Græcè hydraulica vocatur, mirifica arte compoſuit.

Cap. 17. Alter libellus mihi oblatus eſt de monaſterio S. Bauonis, quod ſitum eſt iuxta Scaldim in loco Ganda vocato, vbi idem amnis Legiæ flumini coniungitur, à fratribus ibidèm Deo ſeruientibus. Quorum rogatu reliquias memoratorum Chriſti martyrum ad idem monaſterium miſi, in quo hæc per ordinem geſta reperta ſunt. Anno ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti octingenteſimo viceſimooctauo venerunt reliquiæ ſanctorum Chriſti martyrum Marcellini & Petri ad monaſterium S. Bauonis die quinto Nonarum Iuliarũ, feria ſexta, Indictione ſexta. Tertia verò die, id eſt, Dominica proxima, quæ fuit tertio Nonas Iulias, quædam puella cæca, nomine Hartlinda, de villa quæ * Furſenum appellatur, quam pater & mater teſtati ſunt octo annis oculorum officio caruiſſe: cùm ante altare, ſuper quod ſacræ martyrum reliquiæ erant poſitæ, fuiſſet adducta, coram omnibus qui aderant viſum Domino miſerãte recepit. Indè poſt dies octo, id eſt, quarto Idus Iulij adducta eſt

* Furſerium

cta eſt altera puella ſimiliter cæca, nomine Helmrada, de villa Magle nuncupata: cuius parentes de ea retulerunt, quòd octaua die, poſtquàm baptizata fuit, ſubitâ cæcitate percuſſa ſit. Quæ & ipſa ſtatìm coram ſacris martyrum cineribus lumen, quod iamdudùm perdidit, Domino ſibi reddente recepit. Exin die tertia, quod fuit pridiè Idus Iulij, venit illuc puella quædam curua, nomine Blidrada, de villa Boderetio, quæ pertinet ad monaſterium ſancti Vedaſti: Quæ cùm ante memoratas Sanctorum reliquias pro reſtitutione ſalutis ſuæ Dominum Chriſtum ſuppliciter inuocâſſet, coram omnibus qui aderant erecta eſt, & integrum corporis ſui ſtatum in momento temporis recipere meruit. Multa miracula facta Gandaui ad martyrum horum reliquias.

Poſteà verò duodecimo die Calendarum Auguſtarum fœmina quædam, nomine Eddela, ancilla ſancti Amandi, de villa Baceroda vocata, quæ plurimis annis oculorum lumine caruiſſe dicebatur, ibidèm fideliter orans viſum recepit. Eodem die ſeruus quidam S. Bauonis, Eberaldus vocabulo, de villa Millinio, qui & ipſe per plures annos lumen cæli non vidit, cunctis qui aderant cernẽtibus, eodem in loco diù deſiderata luce donatus eſt. Ipſa quoquè die duæ viduæ, quæ plurimis annis cæcæ fuerant, ibidèm illuminatæ ſunt: quarum altera nomine Bliduuara de villa Accinio, altera Ricberta vocata, de villa Vuerminio fuiſſe narratur. Deindè poſt dies vigintiquinque, id eſt, in feſtiuitate Aſſumptionis S. Mariæ, fœmina quædam vocabulo Angarihilda, de villa Goiaco, coram ſacris martyrum reliquijs omni populo cernente, & id, quod euenerat admirante ità incuruata eſt, vt penitùs ſe ad cælum videndum erigere non poſſet. Eademque ſequenti die, id eſt, decimoſeptimo Calendas Septembris in eadem eccleſia cùm Euangelium legeretur, eodem populo teſte ità erecta, atq; in ſtatum priſtinum reſtituta eſt, àc ſi nunquàm per vllam corporis ſui læſionem ad terram fuiſſet inclinata. Poſteà verò ſecunda & viceſima die menſis Septembris, id eſt, decimo Calẽdas Octobris homo quidam de pago Texandria, ex villa quæ Appennia nominatur, vocabulo Liodoldus, qui propter ſiniſtri cruris ac pedis imbecillitatem duobus ſe baculis ad incedendum ſuſtentabat: ità ibidèm in conſpectu populi perfectè curatus eſt, vt vltrà iam in ambulando baculorum adminiculo non egeret. Cap 18. Itèm alia miracula.

Quarta verò die poſt patrationem huius miraculi, id eſt, ſeptimo Calẽdas Octobris, iuuenis quidã ſurdus & mutus, ſiniſtra quoquè manu cõtractus, nomine Hunuualdus, de villa Ceruio nuncupata, cùm ante ſacras martyrum reliquias veniſſet, atque ibi ſuppliciter orâſſet, ſtatìm per virtutem Chriſti depulſis vniuerſis, quibus afficiebatur incommodis, ità ſanus effectus eſt, àc ſi nunquàm aut ſurdus, aut mutus, aut ex contractione neruorum in manu fuiſſet aliquo modo debilitatus. Sequentique die, hoc eſt, ſexto Calendas Octobris, fœmina quædam, nomine Engilgarda, quæ per multos annos dira paralyſis paſſione tenebatur, eadem in baſilica per merita beatorum martyrum coram omni populo eſt curata. Erat eadem ancilla pertinens ad Epiſcopium Tornacenſe, de villa quæ Vuerecundia nominatus. In craſtinum verò, id eſt, quinto Calendas Octobris, altera quædam fœmina, nomine Ramburga, de villa Bettingaheim, ſimili paſſione in inferiori corporis ſui parte valdè debilitata, cunctis qui aderant videntibus, coram eiſdem Sanctorum reliquijs perfectam membrorum ſuorum firmitatem recepit, atque à morbo, quo per decem annos laboràſſe ferebatur, Deo volente in momento temporis liberata eſt. Eadem die vir quidam cæcus, nomine Germarus, de villa * Schalteum, quæ iuxta oſtium Scaldis fluminis in maritima Friſonum regione poſita eſt, cùm ibi pro calamitate, quam patiebatur, Domini miſericordiam & beatos martyres inuocâſſet, diù negatum lumen cum lætitia recipere meruit. Quarta autem die, poſtquàm hoc ſignum Domino volente contigit, id eſt, pridiè Calendas Octobris quædam ancilla S. Bauonis, vocabulo Gundrada, de villa Aldingaheim, quæ tribus ferè annis ſolem non viderat, vbi ſe coram altari ad orandum proſtrauerat, lumen quod amiſerat, Chriſto Domino per merita Sanctorum ſuorum largiente recepit. Cap 19. Surdus & mutus abit incolumis. Itèm paralyticæ duæ. * Schalcheim Cæco redit lumen. Itemque cæcæ.

Tertium quoquè libellum detulerũt mihi fratres de monaſterio S. Seruatij confeſſoris, quod ſitum eſt in ripa Moſę fluminis, in vico qui hodieque Traiectus vocatur, & diſtat ab Aquenſi palatio octo circiter leugas, eſtque habitãtium & pręcipuè negotiatorum multitudine frequentiſſimus. Cuius textus, ſi benè recolo, in hunc modum videtur eſſe compoſitus. Aduentus ſanctorum Chriſti martyrum Marcel- Cap 20.

lini & Petri ad vicum Traiectum contigit pridiè Nonas Iunij. Nam ipſo die venit

Antiqua erga Sanctorũ reliquias deuotio.

eis obuiàm de eodem vico immanis multitudo populi ad ſuſceptionem illorum congregata, laudans & benedicens Deum ſuper immenſa atque inenarrabili miſericordia ſua, qua per tantos patronos populum in ſe credentem & confidentem viſitare dignatus eſt. Cumq́ue his laudibus & lætitia ſpiritali vſque ad baſilicam beati Seruatij peruentum eſt, celebratisq́ue cum magna omnium gratulatione Miſſarum ſolennijs, & vniuerſis ad ſua reuerſis, feretrum quo ſacri cineres aduecti ſunt, à dextris altaris iuxta cancellos collocatum eſt: totusq́ue ille dies cum ingenti eodem in vico conſiſtentis populi exultatione atque iucunditate conſummatus eſt. Cumq́ue ad veſpertinum officium iuxta conſuetudinem celebrandum, eãdem baſilicam fuiſſemus ingreſſi, aderat inter cæteros puer quidam, nomine Berngiſus, quem propinqui ſui de pago Cundruſio ante paucos dies illuc venientes, adduxerunt cæcum à natiuitate. Qui ſubitò coram omnibus in pauimentum cecidit, ibi-

Cæc' ab ortu inuiſam intuetur lucem.

q́ue aliquãdiù velut ſopore depreſſus iacuit: moxq́ue apertis oculis lucem, quam nunquàm antè vidit, Chriſto Domino per merita Sanctorũ ſuorum donante conſpexit. Exin quinta die, id eſt, ſexto Idus Iunij homo quidam cognomento Hildimarus, qui ſurdus erat & mutus, coram eiſdem ſacris Sanctorum reliquijs, & auditum pariter & loquelam per virtutem Chriſti recepit.

Cap. 21.

Alia miracula.

Eodem quoquè die puella quædam de familia S. Lamberti, nomine Adallinda, quæ nõ ſolùm ſurda & muta, ſed etiam cæca, totoq́ue corpore tam miſerabili modo ex neruorum cõtractione erat complicata, vt genua pectori iungerentur: iuxta ſacras martyrum reliquias à ſuis poſita, & viſum & auditum, loquelam etiam omniumq́ue membrorum rectitudinem ac ſalutem coram omnibus, qui aderant, mirabili celeritate diuino munere conſecuta eſt. Poſtridiè verò, id eſt, quinto Idus Iunij quidam ſeruus regius, nomine Berol[illegible]dus de villa Creſciaco, in dextera ſui corporis parte per totum ex neruorum contractione debilitatus & inutilis factus, cùm ante memoratas Sanctorũ reliquias veniſſet, ſtatìm erectus, & ſanitati quam deſiderabat, ſine mora eſt redditus. Similiter & puella quædam de ipſo vico Traiecto, vocabulo Theothildis, cuius dextera manus erat ſimili contractione intantùm complicata atque diſtorta, vt ad omnem vſum eſſet inutilis: hæc eadem die

Viſis miraculis plebs lætabunda laudat Deũ.

ante eaſdem Sanctorũ reliquias pari modo curata eſt. Quibus viſis, populus in baſilica congregatus cœpit præ nimia exultatione atque lætitia in hymnis & litanijs, ſublatis in altum vocibus, laudes Domino decantare. Cùm ſubitò intrauit puer quidam ſurdus, atque in media plebis multitudine ſtupefactus & attonito ſimilis conſtitit. Ac deindè cùm ante altare ſancti Saluatoris, quod in media eccleſia poſitum eſt, perueniſſet, erumpente protinùs de naribus eius ſanguine, quo diù priuatus fuerat, auditùs officio donatus eſt. In craſtinum autem, id eſt, quarto Idus Iunij viſum eſt nobis, vt feretrum quod ſacros martyrum cineres continebat, altiùs eleuari deberet, ad hoc videlicet, vt aliquantò eminentius eſſet, quàm altare cui appoſitum erat, & faciliùs ab accedentibus cerni potuiſſet. Idq́ue nobis facientibus, &

Multiplex malũ curatur in puella vna.

inter faciendum litanias cum Dei laude canentibus, puella quædam de familia S. Seruatij à natiuitate ſua pedibus ex cõtractione diſtortis, manibus etiam ex neruorum diſtenſione diſſolutis, inſupèr & muta, quam paulò antè in baſilicam ſui detulerunt, & coram feretro poſuerunt: ſubitò ſanitati eſt reddita, ità vt eadem hora & loqui & incedere, & manibus ad omnia neceſſaria perfectè vti potuerit.

Cap. 22.

Fœmina quædam de ipſo vico Traiecto, cùm haberet ancillam cæcam, nomine Adalgardam, ingreſſa baſilicam tradidit eam ſanctis martyribus Marcellino & Petro, vt per eorum ſuffragia viſum recipere mereretur, ibiq́; dimiſit. Quæ cùm poſt peractum veſpertinale officiũ in eadem eccleſia ſubſtitiſſet, ſubito velut ab aliquo impulſa in pauimentum cecidit, atque ibi diù volutata, tandèm cum ingenti cir-

Cæca videt.

cunſtantis populi ſtupore atque admiratione clarè videns ſurrexit. Contigit hoc Idibus Iunijs ad veſperum, ipſo noctis incipiente crepuſculo. Homo quidam de prouincia Burgundia ex territorio Gennauenſi, nomine Theotgarius, ea paſſione laborans, quam medici Græco vocabulo ſpaſmon appellant, Latinè autem ab aſſidua membrorum agitatione, tremuloſa non incongruè vocari poteſt: venit in baſilicam, atque in media populi turba, quæ ad audienda Miſſarum ſolennia, vt in die Dominico moris eſt, fuerat congregata, conſtitit. Cumq́ue poſt recitatam Euangelij lectionem Chriſtianæ credulitatis ſymbolum recitaretur, tremuloſus ille ſubitò ad

rò ad terram corruit, & dum diuinum officium peragitur, penè immobilis ac mortuo quàm viuenti ſimilior iacuit: multoque ex naribus eius ſanguine manante, poſt completum ſacrum officium, cum magna inſpectantis populi admiratione ſanus ac ſine vlla trepidatione ſurrexit. Factum eſt hoc miraculum decimooctauo Calendas Iulij die Dominico, ſicut ſuperiùs compræhenſum eſt. Quarta autem feria, id eſt, decimoquinto Calendas Iulij puer quidam, nomine Folchardus, de monaſterio quod Meldradium vocatur, qui erat cruribus ac pedibus miſerabili contractione diſtortus, eodem in loco corā omni populo curatus eſt. Vndecimo Calēdas Iulij venit quidam homo ad eccleſiam, & inter cæteros intrauit, cuius dextra manus ſimul cum brachio modo mirabili mouebatur in gyrum, ac ſi molam vertere deberet, idque inceſſanter agebat. Is dicebat ob hoc ſibi hanc inquietudinē accidiſſe, quia die Dominica contra vetitum moleret: & iam annum integrum euolutum eſſe, ex quo huiuſmodi pœna mulctatus eſt. Qui cùm ad ſacras martyrū reliquias appropiâſſet, ibique fideliter eos inuocâſſet, molaris illa commotio ſubitanea quiete ſopita eſt. Hic homo de monaſterio Scotorum, quod Foſſæ vocatur, ſe veniſſe, Dothiumque appellari dicebat. Spaſticus fit ſanus. Itém contractus. Alius quoque malè affectus.

Cap. 23. In vigilia S. Iohannis Baptiſtæ, quæ eſt die nono Calēdarum Iuliarum, venit quidam vir Traiectum ad baſilicam S. Seruatij, qui ſe de ciuitate Tornaco eſſe fatebatur. Is, vt ipſe aiebat, fuit ab infantia ſurdus & mutus: ductuſque à ſuis ad S. Sebaſtianum, cœpit ibi & audire & loqui, ſed ineſſicaciter, quoniam verba eius vix intelligebantur: ipſe quoque cùm alij ad eum loquerentur, tenuitatem auditûs ſui diſſimulare non poterat. Qui vbi ad matutinum officium venit, coram ſacris reliquijs procumbens obdormiuit. Nec multò pòſt velut aliquo excitâte euigilans, quis os ſuum pugno percuſſiſſet, à circunſtantibus perquiſiuit. Cui cùm omnes, neminem hoc feciſſe, reſpondiſſent, ſurrexit: eademque hora ſanus factus perfectè, ſine vllo impedimento & audiuit & locutus eſt. Eadem die dum ſacra Miſſarum ſolēnia celebrantur, fœmina quædam, nomine Adallinda, duos cereos ad lumen in eccleſia faciendum detulit: quorum vnum dextra manu cuidam ex cuſtodibus vt accenderetur porrexit: alium autem interìm quaſi de illo poſteà illuminandum, manu ſiniſtra retinuit. Sed mirum in modum, dum cuſtos ſibi datum accendit, ille qui in manu fœminæ remanſit, cunctis cernentibus diuinitùs accenſus eſt. Surdo & muto redditur incolumitas. Nota rem miram.

Cap. 24. Monaſterium ſanctimonialiū, Eike vocabulo, ſitum ſuper Moſam fluuium eſt. In quo quædā Deo ſacrata, nomine Saliga, toto corpore, excepto dextro brachio, diro paralyſis morbo diſſoluta iacebat. Huic per quietem quidam ex vicinis ſuis adſtitiſſe, ac tali ſermone eam cōpellâſſe viſus eſt, vt diceret, Quid agis? Cui cùm illa non aliud, quàm ſe in lecto ſuo quieſcere reſpondiſſet, Audiſtine, inquit, aliquid de Sanctis, qui in Traiecto ad S. Seruatium venerunt? Cui cùm nihil de his ſe audîſſe reſpondiſſet, Surge, ait, velociter, atque illuc properanter venire contende. Nam ibi es omnium membrorum tuorum receptura ſanitatem. Sed cùm expergefacta nihil de his facere curâſſet, iterùm ſequēti nocte ab eodem ſimili modo eſt admonita, vt Traiectum pergeret. Illa tamen, vt priùs, ſpreta monentis voce, quò iubebatur diſtulit proficiſci. Tertia verò nocte vidit eūdem ſibi adſtare, & cum quadam ſeueritate cur monita ſua contempſiſſet interrogare, baculoque, quem tunc manu tenere videbatur, latus eius percutere, atque vt Traiectum velociter pergeret, imperare. Nec illa iam auſa trinæ viſionis authoritati reſiſtere, accitis ad ſe propinquis & amicis, Traiectum vt ſibi iuſſum erat deducitur, & in baſilica beati Seruatij iuxta ſacros martyrum cineres collocatur. Cumque ibi promiſſæ ſanitatis præſtolaretur euētum, quinto demùm die poſtquàm illuc venerat, cum magna omnium admiratione perfectam totius corporis ſui meruit recipere ſanitatem. Reſtant adhuc duo valdè præclara miracula, quæ non ſolùm tegenda ſilentio non cenſeo, quin potiùs illorum cōſcriptione conuenientiſſimum quarto volumini, quod in manibus habetur, finem me facturum eſſe confido. Et licèt eadem ſigna beatis martyribus Marcellino & Petro cum alijs Sanctis poſſint videri cōmunia, ex eo quòd vnum ex his in aduentu reliquiarum ſanctorum Prothi & Hyacinthi, & iuxta ipſas reliquias geſtum eſt, alterumque in die natalitio S. Hermetis ſub ipſius reliquijs contigiſſe certum eſt: ideò tamen ipſis præcipuè adſcribenda videntur, quoniam in ea baſilica facta ſunt, in qua eorum ſacratiſſima corpora requieſcunt. Geſtorum autem fides ad nos pertinet, qui præſentes fuimus, & quibus ea diuina pietas vide- Paralytica integrā recipit ſoſpitatem.

re conceſſit. Ac proindè omiſſa præfatione, ad ipſa quæ dicenda ſunt miracula veniamus.

Cap.25. Gregorius Papa 4. auxit & ornauit titulum S. Marci.

Gregorius Romanæ vrbis Epiſcopus, qui Eugenio ſimulque Valentino in Pontificatûs honore ſucceſſit, cùm titulum S. Marci Euangeliſtæ, in quo presbyter fuerat, ampliare, & in eo monaſterium vellet extruere, quæſiuit per cœmeteria & eccleſias longiùs ab Vrbe cõſtitutas, ſicubi Sanctorum martyrum corpora poſſet inuenire: Inuentaque titulo, quem opere magnifico extruxerat, curauit inferre. Caſu igitur factum eſt, vt eo tempore, quo ſepulcrum beatiſſimi Hermetis erat aperturus, & ſacrum illius corpus indè fuerat ſublaturus, vnus ex noſtris, qui eodem anno ſuplicandi gratia, vt moris eſt pœnitentibus, Romam venerat, congregatę ad baſilicam martyris multitudini cum cæteris peregrinis intereſſet. Is negotio, quod agebatur, diligenter inſpecto, ſpem adipiſcendarum memorati martyris reliquiarum, licèt corde ſimplici, non tamen ſine cauſa concepit: & Deuſdonam Diaconum, cuius in primo libro crebram fecimus mentionem, adiens obnixè rogauit, vt ex his quantulumcunque à cuſtodibus loci acciperet, mihique deferendũ ſibi præſtaret. Qui confeſtim precibus eius annuens, id ſe ſine mora facturum pollicetur. Datoque cuſtodibus pretio, non ſolùm S. Hermetis, ſed etiam ſanctorum Proti atque Hyacinthi, quorum in eadem baſilica corpora erant poſita, reliquias accepit. Et illas quidem per quendam familiarem ſuum, cui Sabbatino cognomen erat, ſimulque & noſtrum, qui ei vt hoc faceret perſuaſit, mittere curauit. Quod autem de corpore beati Hermetis potuit adipiſci, ipſe ad nos veniens, pro ingenti munere detulit. Cùm autem de aduentu reliquiarum ſanctorum Proti & Hyacinthi nobis eſſet indicatum, obuiàm illis proceſſimus, easque, vt par erat, honorificè ſuſcipientes, atq; baſilicæ cum hymnis & orationibus inferentes, proptèr corpora beatorum Marcellini & Petri cum feretro quo venerant collocauimus. Vbi cùm in craſtinum mulier quædam de proximo prædiolo, quod Baldradeſtat nuncupatur, dæmone poſſeſſa cum cętero populo fuiſſet ingreſſa, cœpit nequã ſpiritus fremere, ac proſtratam in pauimẽto collidere, ſuamq; malitiam coram omnibus confitendo publicare. Cumque à presbytero ſe exorcizante fuiſſet interrogatus, quis eſſet, vndè veniſſet, quandò & cur in eam intraſſet: ad ſingula reſpondit, ſeq; non ſolùm dæmonem, ſed etiam omnium viuẽtium peſſimum eſſe teſtatus eſt. Et cùm presbyter ab eo cauſam tantæ nequitiæ requiſiſſet, malam voluntatem hanc ſibi tribuiſſe fatebatur. Rursùs cùm ab eo quæreret, ſi vnquàm in cælo fuiſſet: in cælo ſe fuiſſe, & indè propter ſuperbiam deiectum eſſe confeſſus eſt. Eidem percontanti, vtrùm Chriſtum Dominũ, nec ne vidiſſet, ait in inferno eum à ſe viſum tempore, quo pro humani generis ſaluatione mori, atq; illuc deſcendere dignatus eſt. Vbi verò ad id ventum eſt, vt eum interrogaret, ſi nomina martyrum nôſſet, quorum reliquiæ pridiè eidem eccleſiæ illatæ ſunt; Notiſſima, inquit, mihi ſunt eorum nomina: quia quandò paſſi ſunt, præſens adſtabam, ac de corũ ſempiterna gloria ingenti torquebar inuidia. Quos etiam hîc modò patior infeſtiſſimos. cruciant enim me tormẽto incredibili, atq; inuitum de hoc vaſe, in quo diù latitabam, exire compellunt. Cui presbyter, Cùm exieris, inquit, quò perrecturus es? Egò, ait, in viam peſſimam perrecturus, & longinquas deſertasq; regiones petiturus ſum. Poſt hæc cùm & occaſionem & modũ ingreſſionis ſuæ iubente presbytero expoſuiſſet, conuerſus ad fœminam, Ego, inquit, infelix mulier, antequàm exeam, oſſa tua collidã atq; confringã, teq; debilem ac noſtræ ſocietatis memorẽ relinquam. Et cùm illa velut infirmitatis ſuæ conſcia, cœpiſſet voce ſupplici atq; ſubmiſſa Sanctorum auxiliũ implorare, ille ſtatim per os ipſius cum ingenti auſteritate fremens & increpitãs, loqui volenti ſilentium imperauit. Erat enim nobis, qui præſentes eramus, ad videndum valdè mirabile, quòd ille ſpiritus immũdus per os eiuſdem mulierculæ tam diuerſo modo loquebatur, & nunc maſculinæ, nunc fœmininæ vocis qualitatem ſic ad purum exprimebat, vt nõ vna ſed duæ in ea acriter altercantes, ſeq; adinuicèm cõuicijs laceſſentes perſonæ eſſe viderentur. Et reuerà duæ erant, diuerſa inter ſe voluntate diſſidentes: dæmonis vna, poſſeſſum à ſe corpus collidere cupiẽs: mulieris altera, hoſte quo tenebatur, liberari deſiderantis. Quæ diuerſitas voluntatum ex diſparitate vocũ ac diſſimilitudine verborũ, quæ inter ſe iactabant, ſatis clarè atq; apertè poterat intelligi. Completo igitur iuxta conſuetudinẽ myſterij cæleſtis officio, nobiſq; ad curãda corpora de baſilica egrediẽtibus, iuſſimus fœminã cum cuſtodibus ibidèm,

Honorificè excipiuntur reliquiæ Proti & Hyacinthi.

Martyres cruciant dæmonem, & cogunt deſerere obſeſſam.

Diuerſæ voces ex vno ore.

ibidèm, donèc reuerteremur, opperiri, fiduciam habentes, quòd per virtutē Chriſti & merita martyrum ſuorum perfidus poſſeſſor eius citò foret exiturus. neque nos ſpes noſtra fefellit. Nam poſt refectionem ad eccleſiam regreſſi, exacto dæmonio ſanam illam & incolumem, ac per omnia mentis ſuæ compotem, atque in Dei laudibus exultantem inuenimus. Et hoc quidem ſignum in aduentu reliquiarum beatorum Chriſti martyrum Proti & Hyacinthi iuxta modum à nobis compræhenſum conſtat eſſe completum: illud autem, quod S. Hermeti adſcribitur, quo ſit ordine geſtum, præſenti narratione clarebit.

Colonia metropolis eſt in finibus Ribuariorum, ſuper Rhenum poſita. Ex qua fœmina quædam erat à renibus deorsùm diutina neruorum diſtenſione intãtùm debilitata, vt negato ſibi crurum ac pedum officio, non aliter quàm ſedens, porrectis in anteriora pedibus ac manibus in terram poſitis innitens, ſeque hoc modo promouens, vicem ambulandi explere potuiſſet. Hæc auditis miraculis atque virtutibus, quas Dominus per ſanctos martyres ſuos Marcellinum & Petrum in curatione infirmorum atque debilium operatus eſt, ad baſilicam eorum venire geſtiuit. Et quoniam aliter commodè nequiuerat, in naue mercatorum, qui illò ad feſtiuitatem eorundem Sanctorum ibant, aduecta eſt. Venitq́; illuc ad diem natalitium, atque ibi ſpe recuperandæ ſalutis aliquandiù morata eſt. Sed vbi vidit curationem ſuam eſſe dilatam (& reuerà dilata erat, non negata: quia non alibì, ſed ibi: neque tunc, ſed alio tempore fieri debuit) ſtatuit Moguntiacum proficiſci. Erat enim in proximo feſtiuitas S. Albani martyris, cuius apud eandem vrbem & baſilica & percelebre monaſterium eſt. Quò cùm veniſſet, & apud memoriam martyris pro reſtitutione ſalutis ſuæ Domino ſupplicâſſet, vidit per ſoporem quendam iuuenem clericum ſibi aſſiſtentem, ac nouos calceos manu ferentem, atque vt eos acciperet pedibusq́; indueret imperantem: ſe quoquè ità feciſſe. Illum deindè præcepiſſe, vt his calceata ad locum, vndè illò venerat, reuerteretur, ibique aduentū medici præſtolaretur, qui eam eſſet proculdubiò ſanaturus. Quæ vbi euigilauit, viſioni fidem accommodans, quanta potuit celeritate ad ſanctorum martyrum ſalutifera limina reuerſa eſt: ac per duos menſes in eodem loco inter alios pauperes conuerſata, pollicitationem viſionis opperiebatur. Cùm interìm circa mediū ferè menſem Auguſtum Deuſdona Diaconus, cuius in primo operis huius libro crebram fecimus mentionem, Romà veniens, vnum articulum digiti beati Hermetis martyris pro magno nobis munere detulit. Quem accipientes, capſula reconditum in ſuperiori parte baſilicæ ſupra ipſum occidentalem eccleſiæ introitum collocauimus. At fœmina, quæ, vt dixi, viſione diuinitùs admonita illuc venerat, & duobus iam exactis menſibus, nihil promiſſæ opis ſibi adueniſſe cernebat, deluſam ſe vano ſomnio exiſtimans, reditum in patriam meditari cœpit. Statuitque cum negotiatoribus, qui ſe reducerēt, vt proxima Dominica, quæ quinto Calendarum Septembrium die ſimul cum anniuerſaria S. Hermetis ſolennitate erat futura, nauem eorum in regionem ſuam reuerſura conſcenderet. Iamque inſtante nocte, quæ diem profectioni condictum erat ſine dubio præceſſura, cùm nos ſecundùm conſuetudinem completo nocturnali officio, ad quieſcendum fuiſſemus egreſſi, cæteris exeuntibus, fœmina illa introire volens, in ipſo limine conſedit: ibique coram omnibus ſtupore quodam oppreſſa, parumpèr obticuit. Ac deindè erumpente ex omnibus pedum vnguibus aliquanto ſanguine, ad ſe reuerſa, manum circunſtantibus porrexit, erectaque in pedes, ad ſepulcrum martyrum ambulare cœpit. Quò cùm perueniſſet, ad orationem coram altari proſternitur, ibique tandiù iacuit, quoaduſque hymnus, quem exultantium ſimul atque mirantium multitudo Deum laudans deuotiſſimè cantabat, compleretur. Quo finito, ſana ſurrexit, ſed in patriam vlteriùs redire noluit. Meritò igitur miraculum iſtud beato Hermeti adſcribitur, cuius die natalitio, & ſub cuius reliquijs geſtum eſſe conſtat. Sed nequaqnàm ſanctiſſimi martyres Marcellinus & Petrus eiuſdem operis exortes eſſe poſſunt, in quorum baſilica patratum eſt, & quos ipſa, quæ curata eſt, fœmina toto peregrinationis ſuæ tempore, vt ſe adiuuarent, ſemper inuocauit.

Hæc ſunt, quæ de innumeris Sanctorum virtutibus aut à nobis viſa, aut fidelium veraci relatione comperta, literis ac memorię mandare decreuimus. Quæ Chriſti amatoribus, ac martyrum eius veneratoribus ad legendum grata fore nō ambigo: quo-

Cap. 26.

Monaſteriū S. Albani Moguntiæ percelebre.

Patienter ſuſtinenda curationis dilatio.

Fœmina miſerè contracta ſanatur.

Cap. 27.

quoniam nihil eis videtur impoſſibile, quod vt fiat, Deo omnipotenti placuerit. Incredulis autem ac Sanctorum gloriæ derogantibus, quia faſtidioſa eſſe non dubito, ne omninò legere velint, ſuadendum cenſeo: nè fortè vilitate noſtri ſermonis offenſi, blaſphemiam & inuidentiam deuitare nō valeant, ac ſic Deum & proximum, quos amare iubentur, ſe odiſſe declarent.

IN EODEM VETVSTO MS. CODICE, VNDE HAEC DESCRIpſimus, *ſequebatur eorundem beatiſsimorum martyrum hiſtoria Iambico carmine, licèt non admodùm exacto, conſcripta, non addito Authoris nomine. Qui cùm mihi videatur eſſe idem Eginhartus, qui ſuperiora ſcripſit, tum propter maiorem hiſtoriæ fidem, tum propter Authorem ipſum eam hoc loco ſubiungere voluimus.*

S. Petrus exorciſta.

ERat quidam exorciſta, Petrus nomine,
Qui doctrinam magni Petri ſecutus Apoſtoli,
Veram fidem Ieſu Chriſti prædicauit gentibus.
Malignorum adiurator fuit iſte dæmonum,
Atque atros verbo potens effugabat ſpiritus,
Perque ſignum ſanctæ Crucis ægros ſanos fecerat.
Quem pagani comprehenſum duris nectunt vinculis,
Ac per multa laniatum tormentorum genera,
Ad extremum tenebroſo mancipârunt carceri:
Imprudentes arbitrati, quòd per artus corporis
Pœna inflicta præualeret Chriſti fidem tollere.
Sed cor cælo fixum manens neſcit flagris cedere.
Cui cuſtos deputatus præfuit Arthemius,
Qui reorum turbam diris conſtringebat vinculis,
Atque clauſtra caligoſi ſeruabat ergaſtuli.
Erat cui chara valdè nata * Virgo nomine,
Quæ inuaſa præferoci vexabatur dæmone,
Et paterna ſæua pœna cruciabat pectora.
Quod cùm Petrus comperiſſet, compellat Arthemium,
Monens ſimul & exhortans Chriſti miles inclytus,
Mercaretur ſancta fide vt ſalutem filiæ:
Deum, dixit, crede Chriſtum, qui creauit omnia,
Qui cælum terramque ſua continet in dextera,
Et qui miti potentatu protegit quod poſſidet.
Hæc beato proferente Petro Chriſti famulo,
Cuſtos ille tenebroſi carceris Arthemius,
Plura dicta contrà refert, ſed eadem friuola:
Non eſt, inquit, verum Petre, neque veriſimile,
Meam tuus poſſit Chriſtus vt ſaluare filiam,
Qui nullum exhibet ſuis ſolamen cultoribus.
Ferret, puto, ſi valeret opem ſuis famulis.
Sed hoc illum non valere produnt illa verbera,
Quæ tu dudùm propter ipſum tolerando deficis.
Ad hæc Petrus vultu læto pauca verba referens,
Chriſtum, inquit, confitemur, & in ipſum credimus,
Qui eſt ſolus ſeculorum ſaluator & Dominus.
Ipſe valet, quicquid ſibi placuerit facere,
Tam cælo terraque potens, quàm & ponti fluctibus,
Cui ſeruit totum ſuis cælum cum ſideribus.
Ille poteſt quandocunquè ſibi placet ſoluere
Duros nexus catenarum, quibus vinctus teneor,
Et de cunctis tormentorum pœnis tutum reddere.
Sed meum credo quòd nolit impedire brauium,

Compræhēditur & cruciatur à paganis.

for. * Paulina. Sic enim in alia Hiſtoria vocatur.

Quin peccatis depurgatum peruenire faciat
Per tormenta paſſionis ad perennem gloriam.
Vellem tamen, ô Arthemi, faceres periculum,
Verum ſiet, anne falſum, quod de Chriſto credimus,
Quodque illum tam potentem omnes eſſe dicimus.

Cur Chriſtus non ſeruet ſuos martyres à pœnis.

Ad hæc antri carceralis cuſtos nondùm credulus,
Fiat, ait, quod hortaris, hodieque clareat,
Valeat quid Chriſtus tuus, quem me rogas credere.
En ego nunc tuis vinclis ſuperaddam vincula,
Teque ipſum tenebroſo clauſum linquo carcere:
Atque antri poſtes ſeris ſtringam firmioribus.
Si te tantis innodatum liberârit nexibus
Chriſtus veſter, ac ſolutum ſoſpitem reddiderit:
Credam illum, atque Deum colam ſine dubio:
Ea tamen ratione, ſi redemptam videro,
Ipſo Chriſto faciente, meam charam filiam
Ab illius dominatu, quo vexatur, dæmonis.
Tunc ſubridens fortis ille Petrus Chriſti famulus,
Fides, ait, imbecilla confirmari poterit,
Si quæ verbis promiſiſti, factis adimpleueris,
Meque humana ſine ope atque adminiculo,
Iſto tetro quo includor, liberatum carcere
Domûs tuæ limen pede penetrâſſe videris:
Et non tantùm contemplatu, ſed palmarum tactibus
Explorando comprobabis ipſum tibi aſſiſtere,
Quem incluſum dimiſiſti tenebroſo in carcere.
Ad hæc verba crebrò caput agitans Arthemius,
Et non credens Deum poſſe tanta bona facere,
Tali Petro ſeruo Chriſti reſpondet affamine:
Homo, inquit, mente captus, aliena loqueris,
Quod ex multis accidiſſe reor paſſionibus,
Quas tu diù propter ſectam Chriſtianam ſuſtines.

Arthemius delirare putat S. Petrũ, dum pollicetur grandia.

Iſta dixit, & abſceſſit, ſeque domum contulit,
Coniugique cuncta ſuæ cognomento Candidæ
Valdè ſtupens atque mirans dicta Petri retulit.
Cui coniux dubitanti corde fatur credulo,
Se mirari quòd inſanum voluiſſet dicere,
Quem audîſſet ſoſpitatem ſibi nunc promittere:
Nec hoc diù differendum eſſe quod promiſerat,
Sed præſenti ſe facturum fateretur tempore,
Et quod dixit ac ſpopondit, hodiè clareſcere.

Coniux Arthemij repræhendit eum.

Ille verò contrà nitens, vxorem increpitat,
Cur his verbis fidem daret: & appellat fatuam,
Quia Chriſtum Deum Petri tam potentem crederet.
Non eſt, ait, numen vllum, ſed nec ipſe Iuppiter,
Quod eundem ſic concluſum poſſit vinclis ſoluere,
Vel ex antri tetro lacu liberum dimittere.
Illa Petri verbis credens, quibus ſe promiſerat
Per virtutem Ieſu Chriſti mira poſſe facere,
Tali ſibi reſiſtentem repulit elogio:
Hoc eſt, inquit, quod augebit Dei ſui gloriam,
Cùm per illum erit factum, quod patrare nequeunt
Illa magna, quæ à nobis nunc coluntur, numina.
Hæc dum ſimul ac viciſsìm alternando conferunt,
Atque ſolis orbe merſo, ſtellæ noctem proferunt:
Eccè Petrus, vt promiſit, adeſt admirantibus,
Signum Crucis manu geſtans, veſte fulgens candida:
Seque verum Chriſti ſeruum, & non falſum aliquid

S. Petrus diuinitùs ſolutus venit ad illos.

Eſſe

Eſſe monſtrat, dum multorum contrectatur manibus.
Hæc cernentem ſtupor ingens arripit Arthemium:
Atque Petri ſine mora pedibus aduoluitur,
Deum ſolum verum Chriſtum magnis clamans vocibus.
Hoc & coniux, hoc & cuncta conſonat familia,
Eſſe nullum, niſi Chriſtum, rerum potentiſſimum,
Quem beatus prædicâſſet Petrus atque coleret.
In aduentu cuius ipſum, quod eorum filiam
Diù malè poſſidendo vexabat, dæmonium
Fugit ſtatim, & inuitus Dei virum prædicat,
Vt in alto malum atrox audiretur aëre:
Virtus, dicens, Chriſti, Petre, in te manens pepulit
Me de illa, quam tenebam vſquemodò virgine.
Hæc tum Petro faciente per virtutem Spiritûs,
Fama velox per vicina ſtatim loca volitans,
Multos valdè congregauit viros atque fœminas.
Nam nòn minùs quàm trecenti conuenêre maſculi,
Mulierum quoquè maior numerus confluxerat:
Simul omnes admirantes ſanctam Chriſti gloriam.
Etenim cernebant cuncti, quòd in Chriſti nomine
Omnes morbi ſanarentur per ſupernam gratiam,
Perque ſacra Petri iuſſa pellerentur dæmones.
Et videntes, corde puro capere deſiderant
Fidem Chriſti ſalutarem: ſimul atque flagitant,
Vt in ſacri mererentur vnda fontis ablui.
Huc ſtatim vocante Petro venit Chriſti famulus,
Magnus martyr & confeſſor Marcellinus preſbyter,
Vt nouellum confirmaret baptiſmate populum.
Quæ dum eſſent adimpleta competenti ordine,
Nutu Dei quaterdeni dies euoluti ſunt,
Per quos Sancti nouæ gentis nationem roborant:
Vt in Chriſto permanentes, creaturas colere
Nolint, vitam neque iſtam velut magni quippiam
Amplectantur: immò velint propter ipſum perdere.
His exactis, adeſt ſæui miſſus lictor Iudicis,
Iubens omnes, qui fuiſſent tetro clauſi carcere,
Ad conſpectum nocte prima arbitri aſſiſtere.
Quod extemplò cùm audiſſet atri cuſtos carceris,
Blandis vinctos, qui aderant, vocibus alloquitur,
Irent cuncti, quoquouersùm vellet quiſque pergere:
Qui ad palmam, inquit, regni peruenire cogitat,
Ille mecum ad Sereni Iudicis præſentiam
Pœnas ibi ſubiturus pergere non hæſitet.
Si quis verò nondùm vitam mundialem ſpernere
Valet, atque tormentorum eſt pauore territus,
Eat liber, quò voluntas illum ſua tulerit.
Eccè autem Iudex primo noctis gallicinio
Surgit vigil, ac furenti voce iubet noxios
Suis omnes alligatos exhiberi viſibus.
Huic præſtò tenebroſi cuſtos adſtans carceris,
Petrus, ait, exorciſta, quem puniri iuſſeras
Per virtutem ſui Chriſti cunctos vinctos ſoluerat,
Et catenis abſolutos, ire iuſſit liberos.
Ipſe tamen Marcellinum quendam ſecum retinens,
In qua ſemèl iuſſus erat, permanet cuſtodia.
Hæc dicentem furibundus imperat Vicarius
Plumbo cæſum, atque vinctum carceris Arthemium
In obſcuram atque arctam recipi cuſtodiam:

Arthemius credit in Chriſtum cum ſuis.

Filia Arthemij liberatur à dæmone.

Multi ad Chriſtum accedunt.

Iubente Iudice plumbatis cæditur Arthemius.

Sanctos verò Marcellinum atque Petrum martyres,
Quæſtionem habiturus de illorum actibus,
Suo iubet ſæuus Iudex tribunali aſſiſtere.
Quos vt toruis coràm ſtantes conſpicatur vultibus,
Blandis primò compellandos arbitratur vocibus:
Vt eorum permutaret mentium propoſitum.
Pœna, dixit, vos minore plecti poſſe dicerem,
Niſi cunctos criminoſos, qui vobiſcum carceris
Antro clauſi tenebantur, effugiſſe cernerem,
Et hoc factum veſtro nôſſem Chriſtiano dogmate,
Per quod malè miſerorum mentibus illuditis,
Faſcinantes ac fallentes magicis verſutijs.
Cui magnus Chriſti martyr Marcellinus preſbyter,
Forti pectus pietatis plenum gerens ſpiritu,
Pauca quidem, ſed non parua verba contrà reddidit:
Non eſt, inquit, criminoſus, nec dicendus noxius, S. Marcellinus reſpondet Iudici.
Qui omiſſo paganiſmo, Chriſto cœpit credere,
Atque illi ſana mente ſeruiendum iudicat.
Hoc qui facit, Dei ſummi filius vocabitur,
Et à cunctis peccatorum abſolutus ſordibus,
Verè eſſe, quod vocatur, Deo dante viſitur.
Hæc dicentem Marcellinum imperat minaciter
Sæuus Iudex ſub duorum pugnis cæſum ſubigi, Cæditur pugnis, &c.
Et in locum, omni luce qui careret, proijci.
In quo vitrum ſuper humum fecit fractum ſpargier,
Ac deſupèr aſſertorem veri nudum ſternere,
Atque vinctum volutari illis in fragminibus,
Omni victu abſtineri Chriſti iubens famulum:
Vt his pœnis enecatus, interiret properè,
Cui fidem extorquere ſe non poſſe viderat.
Tum deindè Petrum videns, talibus alloquitur:
Nolo, inquit, arbitreris iterùm eculeo
Te torquendum, vel ignitis exurendum faculís.
Immò nôris, quòd nectendus nodis fortioribus,
Stipitique applicatus luce ſtabis craſtina,
Ac ferarum laniatu vitam breuì finies,
Tum beatus reſpondendo Petrus forti pectore,
Iram volens contumacis concitare Iudicis,
Tali voce ſæuientem prouocat inſaniam: S. Petri mira conſtantia.
Cùm Serenus vociteris, miror validiſſimè,
Cur tam tetro vultum geras obſuſcatum nubilo,
Vt menſuram peruidere propriam non valeas.
Eſſe nanque te mortalem vniuerſi nouimus,
Et tu velut quiddam magnum in te vigens lateat,
Grandes pœnas minitaris Chriſtiano populo,
Stulta nimìs ac feroci confidens audacia,
Immortalem Chriſti fidem de credentum cordibus
Exturbari vnquàm poſſe pœnis temporalibus.
Sacerdotem quidem Chriſti, quem rogare poteras,
Vt pro tuis exoraret plurimis exceſſibus,
Pugnis cæſum atque vinctum mancipâſti carceri:
De quo tamen triſti facto vero lætus gaudio,
Magnus ille martyr Chriſti modò nihil queritur:
Immò rerum conditori dignas refert gratias.
His auditis, efferatus tormentorum arbiter, S. Petrus vinctus catenis truditur in carceré.
Petrum iubet catenarum compræhenſum pondere
Oneratum, in obſcuram recipi cuſtodiam.
Et in cippo furibundus præcepit arctiſſimo

Plantas

Plantas ſimul atque crura pretioſi martyris,
Nè abire præualeret,includendo comprimi.
Sed cùm eſſent iſto modo ſeparati martyres,
Celſo miſſus viſitator cæli venit culmine
Ad beatum Chriſti teſtem conſolandum Angelus.
Qui dum ſanctum inueniſſet vitro ſuperpoſitum
Marcellinum ſine veſte nudo vinctum corpore,
Chriſto Deo ſupplicantem,ſicut erat ſolitus,
Soluit ſtatìm,& opertum indumentis proprijs
Quoquouersùm præcedentem ſe ſequendum imperat,
Eò dicens perducendum,vbi Petrus fuerat.
Cumque eſſet illò ventum,verus Dei nuntius,
Petro ſtatìm abſoluto,Marcellino præcipit,
Vt ſe ambo præcedentem ſequerentur pariter.
Quem ſequentes intrauerunt domum quandam ſubitò,
In qua erat congregatus Chriſtianus populus,
Qui per ipſos ad diuinam doctrinam peruenerat,
Tum præcepit ille magnis Angelus martyribus,
Vt caterũam congregatam confirmare ſtudeant
Per ſeptena proximorum dierum volumina:
Ac tum demùm ſæuienti ſe tyranno proferant,
Oſtendantque parùm poſſe illius potentiam
Contra Dei continentis cuncta prouidentiam.
Tum ſequenti luce iuſſit Iudex crudeliſſimus,
Vt miniſtri viſitarent loca,quibus martyres
Clauſos ſimul & ligatos cuſtodiri iuſſerat.
Cumque ibi non repertos referentes dicerent,
Ire iuſſit,& adduci vnà cum Arthemio
Eius quoquè mulierem cognomento Candidam,
Atque natam eorundem,nuncupatam Virginem,
De qua Petrus exorciſta dæmonem expulerat,
Et purgatam regi Chriſto credulam reddiderat.
Hos adductos ille truci intuitus oculo,
Dijs iuſſit,immò tetris vt litarent laruulis,
Atque ſacram Chriſti fidem abnegando linquerent.
Et cùm nolle peruidiſſet imperata facere,
Iuſſit ſæuus in ingenti ruderum congerie,
More preſſi noxiorum,necarentur pariter.
Qui cùm vincti ducerentur viam per Aureliam,
Vident ſimul Marcellinum atque Petrum martyres,
Et cum eis multam valdè populi frequentiam.
Quibus viſis,profugiſſe tremefactos aſſerunt,
Qui beatos confeſſores catenarum pondere
Prægrauatos ac depreſſos puniendos traxerant.
Quos vt pij fugientes turba vidit populi,
Præcurrendo feſtinauit præuenire pauidos:
Ac mulcere cor furentum verbis cœpit mitibus.
Sed non valens quod volebat pia plebs perficere,
Loco fixos retentauit,donèc Chriſti famulus
Marcellinus obtuliſſet ſalutarem hoſtiam.
Nam in ſpecu,quo futura ſperabatur paſſio,
Martyr Chriſti celebrauit Miſſarum ſolennia.
Quîs completis,abſceſſerunt quos abire iuſſerat.
Tum conuerſi Marcellinus atque Petrus martyres,
Ambo ſimul perfidorum alloquuntur populum,
Atque tali furibundos compellabant famine:
En vidiſtis quòd in noſtra ditione fuerat,
Vt vos modo,quo vellemus,valeremus lædere,

Angelus ſoluit Marcellinũ & Petrũ,& educit è cuſtodia.

Sentẽtia in Arthemium & cõiugem ac filiã eius.

Miſſa celebrata à S. Marcellino in ſpecu.

Et quos

Et quos vinctos tenebatis, vi ereptos tollere.
Sed hoc nolle Chriſtiana fecit patientia,
Quam ſuorum ferendo famulorum ſenſibus,
Suo mites ac modeſtos Chriſtus facit munere.
Et nunc quidem nos, ſuperna ſuffragante gratia,
Hinc abire poteramus, ſi hoc ferret animus.
Vos contrà quid poſſitis, tandèm palàm dicite.
Tum frendentes ac frementes ſatanæ ſatellites,
Primò ipſum, quem trahebant, trucidant Arthemium, Arthemius decollatur.
Enſe duro ferientes effecerunt martyrem:
Cuius neci coniunxerunt coniugem ac filiam. Eius vxor & filia ſaxis obruuntur.
Quas per cryptæ liminare præcèps datos obruunt
Saxis ſimul atque magnis arenarum molibus.
Tum beatos aſſertores veritatis alligant
Marcellinum atque Petrum auidos martyrij:
Annectuntque catenatos arborum ſtipitibus,
Donèc tetro nuntiarent tormentorum arbitro,
Atque ipſo comperirent decernente Iudice,
Quali morte magni forent conſumendi martyres.
Qui dum cuncta cognouiſſet geſta, quæque iuſſerat,
Nigram iubet intra ſyluam ſanctos duci martyres,
Et inibì capitalem capere ſententiam.
Quò cùm eos deduxiſſent dæmonum ſatellites,
Illi læti & alacres, laudanteſque Dominum,
Locum ſuæ paſſioni largiorem faciunt:
Nam & ſpinas atque vepres euellebant manibus
Ipſi ſuis, vt purgando terram puram redderent,
Sacrum erat quæ illorum exceptura ſanguinem.
Tunc orantes, atque pacis ſibi dantes oſculum,
Genu flexo percuſſorem patienter perferunt,
Ac proiecta graui petunt cælum carnis ſarcina. Marcellin⁹ & Petrus plectuntur capite.
Quorum ipſe, qui eoſdem magnos Chriſti martyres
Ferro iuſſus iugulauit, ſe vidiſſe faſſus eſt
Carnis vinclis abſolutos euolâſſe ſpiritus
Forma quaſì virginali, tectos veſte fulgida,
Auro quoquè radiantes ac gemmarum lumine,
Angelorum coruſcantum circundatos agmine,
Lætabundos cum immenſa lucis affluentia,
Supra cuncta penetrando celſa mundi ſidera,
Subleuatos ad æterna cæli regna ſcandere.
Duæ quædam referuntur Romæ natæ fœminæ,
Vna dicta eſt Lucilla, Firminaque altera,
Veram puris retinentes Chriſti fidem cordibus.
Quæ propinquæ ter beati martyris Tiburtij,
Ad illius ſacroſanctum aſſidentes tumulum,
Deo gratas vigilando ducebant excubias.
Quibus ipſe cum beatis ſemet comitantibus S.Tiburtius cũ Marcellino & Petro appáret Lucillæ, &c.
Marcellino atque Petro manifeſtè retulit
Per ſoporem, vbi ſacra iacuiſſent corpora
Eorundem electorum: atque ſimul admonet,
Vt euntes abſque mora, illa ſtatìm auferant,
Et in crypta ſuum prope curent corpus ponere.
Quæ præceptis obſequentes, Nigram ſyluam adeunt,
Sublatoſque beatorum indè portant cineres,
Et in ſpecu deponentes, iuſſo loco tumulant.
Quas ad iſta peragenda adiuuiſſe referunt
Duos quoſdam de ſacratæ ſedis Apoſtolicæ
Clericis, quos ordo ſacer nominat Acolythos.

Hæc vt geſta referuntur, retuliſſe aſſerunt
Illum ipſum, qui eoſdem interemit martyres,
Et ab illo didiciſſe Damaſum Pontificem,
Cùm ætate puerili per eadem tempora
Sub magiſtro miniſtraret, & ad magnum creſceret
Rerum culmen, tunc Romana Lector in Eccleſia.
Poſt hæc cuncta memorâſſe, ac mandâſſe literis,
Cùm illius almæ Sedis obtineret apicem,
Et in tota principatu polleret Eccleſia.
Ille autem, qui beatos martyres percuſſerat,
Dorotheus cognomento, per diuinam gratiam
Ad baptiſmi ſacramentum perueniſſe dicitur:
Sacram Sedem tunc regente Iulio Pontifice,
Publicam ſimul puramque geſſit pœnitentiam:
Atque morum probitate conſequi promeruit
Sempiterni Saluatoris ſalutarem gratiam,
Per illorum, quos percuſſit, beatorum martyrum
Nunc & ſemper memorandam miram patientiam.
Qui de mundi triumphantes principe diabolo,
In ſupernis collocati ſemper gaudent ſedibus
Coram Chriſto per æterna ſeculorum ſecula.

Damaſus Pontifex ſcripſit hiſtoriam Marcellini & Petri.

DE SANCTO MARTIALE EPISCOPO LEMOVICINENSI, VT HABETVR IN LIBRO DE GLOria *Confeſſorum S. Gregorij Turonen. Epiſcopi cap. 27.*

Iunij 3.

S. Martialis fit Epiſcopus.

IGITVR ſanctus Martialis Epiſcopus à Romanis miſſus Epiſcopis, in vrbe Lemouicina prædicare exorſus eſt. Euerſiſque ſimulacrorum ritibus, repleta iam credulitate Dei vrbe, migrauit à ſeculo. Erant tunc temporis cum eo duo Preſbyteri, quos ſecum ab Oriente adduxit in Gallias. Verùm vbi completi ſunt dies eorum, vt & ipſi vocarentur de hoc ſeculo, coniunctis ſarcophagis, in eadem crypta, in qua ſanctus Epiſcopus, ſunt ſepulti: & vnus quidem parieti proximus, alter verò contiguus erat, ſuper terram tamen vterque ſtabat, ſed nõ poterat alteri propter illum, qui primus erat, honor impendi, hoc eſt non ipſa palla expandi poterat, non lumen accendi. Quòd cùm incolæ loci moleſtè ferrent, quodam manè accedentes ad cryptam, inuenernnt ſepulcra diuerſis parietibus eſſe locata, & ſic acceſſus liber ad vtrunque ſepulcrum patuit.

Ecce quomodo antiquitùs ſancti honorabantur.

VITA S. CLAVDII ARCHIEPISCOPI BISVNTINI, PER F. LAVR. SVRIVM MVTATO STYLO EX *quodam impreſſo codice deſcripta. Habetur etiam manuſcripta, ſed ea necdùm peruenit ad manus meas. Puto autem eandem eſſe, quæ etiam excuſa habetur, licèt fortaßis paulò copioſior ſit.*

Iunij 6. Cap. 1.

BEATVS Claudius fertur originem duxiſſe ex illuſtri Salinenſium principum ſiue Palatinorum familia. In parentum ſuorum domo vſque ad ſeptimum ætatis annum in Dei timore accuratè enutritus, poſteà diſcendis literis admotus eſt, probatiſſimis traditus magiſtris: ſub quibus ille non ſolùm diſciplinas liberales breuì perdidicit, ſed etiam ſcripta diuina & ſanctorum hominum res geſtas ſedulò perlegit. Erat enim in illa tenera ætate præclaro & docili ingenio, feruenti animo, pijſque & ſanctis operibus valdè addicto, ità vt nullum diem abſque bonorum operũ ſtudio præterlabi pateretur. Etsi autem ætate erat iuue-

Multũ in literis puer Claudius proficit.

iuuenis, attamen nihil in eius moribus aut factis puerile cernebatur. Nunquàm illle choreis ſe admiſcuit, nunquàm mundanis interfuit ſpectaculis: ſed hominibus religioſis & honeſtis ſeſe adiungens, de virtutum ſtudijs & exercitijs ſuauia cum illis miſcebat colloquia. Verba autem illius ſapientiæ ſale condita, vſqueadeò rationi conſentanea & grata fuêre, vt omnium in ſe ſtudia & affectus prouocaret. Atque ità fiebat, vt etiam viri prouectæ ætatis & ſapientes non mediocriter illũ amarent, tanquàm puerum ſanctum & virtutum ſtudioſum: alij vt affabilem, comem atque prudentem venerarentur. Homines improbos & ſcurrilitati deditos reſpuens, illorum conſortia modis omnibus deuitabat. Fœminarum iuuencularũ adeò declinabat colloquia, vt nunquàm ſine cauſa rationabili illis loqui voluerit: nec vnquàm in eo depræhenſus fuit qualiſcunque ſermo vel opus nefarium, non riſus inhoneſtus, non vlla animi leuitas aut diſſolutio. Ante omnia autem templa frequentabat, Dominicis præſertim & feſtis diebus Miſſas & preces Canonicas ſiue horarias, ſermoneſque diuinos ſumma animi deuotione auſcultabat. Maturitas moru eius. Vitat malorum conſortia.

Creſcente verò fama ſanctitatis eius, cùm iam viceſimũ ætatis attigiſſet annum, contempta militia ſeculari, Biſuntinæ eccleſiæ factus eſt Canonicus. Itaque in dies ſeipſo melior fieri ſtudens, precibus Canonicis tum nocturnis, tum diurnis interfuit, libros ſcripturæ diuinæ diligenter euoluit, & omni ex parte, ceu verus Dei ſeruus, in eam curam ſedulò incubuit, nè quid repræhenſione dignum admitteret: atque intantùm breui temporis ſpatio, diuina illum adiuuante gratia, in ſanctis operibus & ſacra doctrina clarus euaſit, vt in tota Burgũdionum ditione nullus ei par inu eniretur. id quod perſpici facilè poteſt ex editis ab illo lucubrationibus, q̃ vſq; in preſens in Iurenſi monaſterio aſſeruãtur. Quotidiè autẽ, demptis Dominicis & ſolennioribus diebus, nõ niſi ſemèl edebat. Crebrò noctes orando, legendo, meditando peruigil exegit. Caſtum & mundum ab omni inquinamento ſe ſeruabat. Veſtitus ei erat mediocris, mores modeſti & humiles, ſermo verax, ſuauis & amabilis. Deniquè virtutum omnium tantus in illo cernebatur ornatus, vt iam verus monachus à cunctis haberetur. Anno autem duodecimo ſuſcepti canonicatũs eius, præſul Biſuntinus cœpit aduerſa laborare valetudine. Timẽs igitur beatiſſimus Claudius, nè, quod poſteà tamen euenit, Epiſcopus illic crearetur, ad tempus indè receſſit, atque ad parentes ſuos ſeſe recepit. Humaniſſimè autem ab illis exceptus, aliquandiù apud illos ſanctè & piè verſatus eſt. Cap. 2. Vt ſe geſſerit factus Canonicus. Eius ieiunia Vigiliæ. Veſtitus.

Interim memoratus antiſtes vitam cum morte commutauit, & inter clerum & populum Biſuntinum de ſubſtituendo ei ſucceſſore non minima extitit diſſenſio, alijs hunc, alijs alium eligentibus. Tandèm vnanimes ad precandum Dominum ſe contulerunt, humique proſtrati, cum lachrymis obnixè rogârũt, vt ob merita ſanctiſſimæ matris ſuæ, & beati Iohannis Baptiſtæ patroni ipſorum, ſanctorumque omnium clementer ipſis inſpiraret, quiſnam eccleſiæ Biſuntinæ paſtor eligendus eſſet. Atque in his precibus illis perſeuerantibus, vox cælitùs audita eſt, iubens eos omiſſis lachrymis beatum Claudium creare antiſtitem. Ea voce exhilarati Canonici, omnes in eam eunt ſententiam, vt Claudius ſit Epiſcopus Biſuntinus: confeſtimque mittunt honeſtiores è Clero & populo viros, qui eius conſenſum obtineant. Ille tandèm multis precibus & lachrymis victus, ſciens ſe diuinæ non poſſe reſiſtere voluntati, Biſuntiũ ducitur, immò verò trahitur, Archiepiſcopus conſecratur, à ſummo Pontifice eius electio canonica approbatur & confirmatur, anno à Chriſto nato ſexcenteſimo viceſimoſexto. Factus autem Archiepiſcopus, eandem, quam priùs, humilitatem & morum grauitatem in omnibus ſemper ſeruauit, & vt fidelis ſeruus & prudens familiam Domini & creditas ſibi eccleſias feruenti zelo gubernauit, cauſas & controuerſias eccleſiaſticas horis opportunis comiter & placidè audiuit, & ad eccleſiaſticarum ſanctionum præſcriptum egregiè decidit. Nunquàm ob quæuis tractanda negotia ſecularia, niſi euidens neceſſitas aliud poſtularet, ab eccleſia ijs horis abeſſe voluit, quibus diuina peragebantur officia. Crebrò viſitabat diœceſis ſuæ eccleſias, & ceu bonus paterfamiliâs, iuxta Domini ſententiam, de theſauro ſuo proferens noua & vetera, mellitiſſimis exhortationibus ſuis bonos & pios incitabat, vt ad meliora proficerent: lapſos verò & errantes ſolicitè admonebat, vt ad bonam ſeſe frugem reciperent. erat enim ſanè haud mediocriter literatus. Diuinæ contemplationi ſedulus vacabat, atque interim ſpiritus eius mirum in modum eleuabatur. Nec tamen propter contemplationis, quæ Mariæ tribuitur, Cap. 3. Creatur Epiſcopus Biſuntinus. Qualis fuerit in Epiſcopatu. Matth. 13.

buitur,

buitur, otium, Marthæ laborioſum neglexit miniſterium: immò verò ſeptem miſericordiæ exercendis operibus totis viribus incumbebat.

Cap.4. Cùm autem annis ſeptem eam gubernâſſet eccleſiam, diuino cum amore magìs ac magìs perurgente, omnes mundi huius opes & pompas declinare cupiens, vt poſſet liberiùs diuinæ ſe contemplationi tradere, cũctis in ſua diœceſi benè diſpoſitis, Epiſcopatu ſe abdicauit, & ab Angelo admonitus, ad monaſterium S. Eugendi, quod etiam Iurenſe dicitur, in Biſuntinę diœceſis confinio ſitum ſe contulit, atque illic habitum & inſtitutum S. Benedicti complexus eſt. Tantæ verò ſanctitatis & perfectionis fuit, vt omnium quæ in mundo ſunt, oblitus, ſolo omnipotentis Dei flagraret amore. Vigilabat in precibus, aſſiduus erat in ieiunijs, diligentem nauabat operam ſacris lectionibus & meditationibus, & vt canon monaſticus docet, verum & ſtrenuum ſeſe monachũ exhibebat. Ad diuina celebranda officia omnes ipſe templi ingreſſu anteuertebat, poſtremus omnium è templo recedebat. Atque hac ratione adeò cunctos ad monaſticæ perfectionis prouocabat ſtudium, vt Iniurioſus, eius monaſterij tunc Abbas, vir ſanè eximia tum ſanctitate tum prudentia, cum multa humilitate & inſtantia monaſterium illud regendũ ei obtulerit: quod tamen vir ſanctus modeſtiſſimè recuſauit. At tamen poſt annos quinque Iniurioſo Abbate cum magna meritorum copia ad Dominum migrãte, venerabiles eiuſdem cœnobij patres illum vnanimiter elegerunt ſibi Abbatem, quibus ægrè tandèm aſſenſus eſt. Ità Claudius quantò ſe in hoc mundo plùs abijcere voluit, tanto digniorem ſe & apud Deum & homines, qui exaltaretur, effecit. Quod quidẽ non abſque diuina diſpenſatione ità eueniſſe exiſtimatur, vt loco illi, in quo multi floruêre ſanctitate conſpicui viri, etiam ſanctiſſimus Archiepiſcopus adiungeretur, atque indè locus ipſe inſignior redderetur.

Relicto Epiſcopatu fit monachus.

Fit Abbas, licèt inuitus.

Cap.5. Porrò autem complures ad beatum virum confluxêre non modò clerici, ſed etiã nobiles & ciues, ſanctitatis eius fama illecti, inſtanter ab illo monaſticum habitum expetentes. Quos ille abſque perſonarũ acceptione haud difficulter admittebat, & ad perfectionis capeſſenda faſtigia ſummoperè prouehebat. Cuiuſmodi autem filios ſpiritales illic enutrierit, id noſtram excedit dicendi facultatem: poteſt autem, quiſquis eum inuiſit locum ſanctum, facilè id colligere ex multitudine ſanctorum corporum, quæ illic venerationi habentur. Multas verò etiam temporales poſſeſſiones, quibus famuli Dei ſuſtentarentur, obtinuit conuenienter illi Chriſti promiſſioni, Omnis qui reliquerit domum, aut agros, propter me, &c. centuplum accipiet. Dabantur enim ei à fidelibus regibus & principibus: in quibus Clodoueus rex, qui tum Franciæ tenebat gubernacula, monaſterio eius annuos largitus eſt modios tritici quinquaginta, & hordei totidem, itemque quinquaginta denariorum argenti libras annuas. Pauperibus Chriſti vir beatus, itemque ſuperuenientibus hoſpitibus omnem humanitatem præſtandis, eleemoſynis exhibuit. Ornamenta eccleſiæ, libros, calices, cruces, candelabra aurea & argentea, pannos ſericos, & alia ad diuinum cultum pertinentia egregiè augmentauit, Sanctorum reliquias in thecis pretioſiſſimis reuerenter repoſuit, monaſterij domos & ſtructuras ità vt decuit inſtaurauit.

Matth 19.

Multa donantur eius monaſterio

Cap.6. Anno autem quarto Childeberti regis Frãcorum, cùm iam Claudius pater ſanctiſſimus annis quinquaginta ſeruis Chriſti in hoc monaſterio cum multa laude præfuiſſet, ſenex admodùm & plenus dierum, totis viſceribus Dominũ ſuſpirans, leui quodam morbo correptus eſt. Sciens ergò obitûs ſui tempus imminere, tertio die iuſſit conuocari fratres omnes monaſterij, ad eoſque præſentes luculentiſſimum ſermonem habuit, blandiſque eos exhortationibus inſtituit, vt nunquàm quicquam diuino amori anteponerent, cuncta mundi huius oblectamenta præ deſiderio & amore æternorum planè contemnerent, nec quicquam abitione ſua dolerent. Cumque eos cerneret vbertìm ab oculis lachrymarum riuulos fundere, motus miſericordia, qua multa ſemper præditus fuit, acceptâ ab omnibus pace, ad cellulas eos remiſit, totamque ſequentem noctem precibus exegit. Quarto verò die in oratorium veniens, ſacramentum pœnitentiæ & ſacroſanctum Chriſti corpus magno lachrymarum perfuſus imbre ſingulari deuotione percepit. Atque indè ad cellam ſuam reductus, corpus ſuum non alibì quàm in monaſterio ob euitandas mundi pompas ſepeliri iuſſit. Indè quinto die circa horam diei nonam, incumbens in ſcamnum, in quo legens aut orans ſedere vel ſtare conſueuerat, erectis

Sub obitum munit ſe Sacramentis Eccleſiæ.

ctis ſursùm brachijs, iunctis manibus, oculis in cælum defixis, ſanctiſſimā animam reddidit creatori. Eius corpus vſque in præſens in illa S. Eugendi eccleſia cunctis aduentantibus incorruptum & integrum monſtratur, innumeris miraculis coruſcans. Feſtum eius celebratur octauo Idus Iunij. Abit ad Dominum.

HISTORIA INVENTIONIS S. MAVRINI ABBATIS ET MARTYRIS, AVTHORE STEPHANO, QVI *eam ſcripſit iubente Chriſtiano Abbate, circa annum Domini 990.*

Nos capita margini adiecimus.

PROLOGVS.

DOmino Chriſtiano Stephanus exiguus. Imponis pater mihi, quod ferre non poſſunt humeri. Maurinum præcipis laudare, & eius opera ſtylo dare: quorum vnum officium eſt angelorum, alterum hominum ſapientiſſimorum. Si martyr inuictus, in ore & mente bonorum omnium ſcriptus, literas deſiderat, habet Colonia Agrippina, ſecunda (ſi dignatur dici) Roma, ſuos Gregorios, habet Hieronymos, quos ſupernæ ciuitatis decet ſcribere conſules. Sunt nihilominùs ſub alis tuis educati non pauci, qui indeficientem Nilum viderunt & biberunt, ſeque huic operi pares oſtentant. Quid ergò mihi in ſyluam ferre ligna? Bruno ille nobilis, filius columbæ, ſacrarium ſapientiæ, te inuenit, in quo complacuit animæ ſuæ. Compertum quātum præſtitiſtis ſeculo, chari inuicèm & noti, & in verbis prudentiæ ſæpè admirati. Tui ergo & prædictorum officij eſt cælitum merita tractare, quibus inuidiam promereri eſt facile, niſi fortè admirabili ſapientia animi tui hoc Maurino miraculum addere decreuiſti, vt ei hominis organo iumentum Balaam deſeruiat. Pareo hac conditione interpoſita, vt ſupremam manum imponas operi, & titulum tuo dedices nomini. Colonia Agrippina, altera Roma.

HISTORIA.

SVMMA & vel vnica ſalus eſt ægris mortalibus, quòd electos ſuos ità Chriſtus cælis diuiſit & terris, vt ſpiritus cæleſti habitatione dignos ſuperis admitteret, & terræ terrena permitteret. Non enim beatorum ſpiritus ſui hominis penitùs deſerunt exuuias, arma ſcilicet ſuæ militiæ, in quibus de antiquo triumphauerunt ſerpente. Iſti etenim, iſti ſunt inclyti propugnatores tui ô redempta Chriſti cruore Eccleſia: iſti ſtant pro filijs tuis, nè eos barathro oris abſorbeant toto aëre vagantes ſpirituum corruptores. Quandò enim per te armatis dolo & igni reſiſteres aduerſarijs, quæ in propria carne ægrè imperium agis? Sed emeriti teſtes Chriſti, angelorum ciues, immò conſules pro meritis creati, etiamnunc iniquitatis ſatellites per te expugnant, quos per ſe vicerant. Hi reos Deo conciliant, orbem portant, tartara ſpoliant, vt angelorum numerum expleant, & muros Hieruſalem extruāt. Hoc indefeſsè Iohannes Epheſi, hoc Andreas, hoc protomartyr Stephanus Byzantij, hoc Petrus & Paulus Romæ, & in toto penè terrarum orbe, hoc ſinguli Sanctorum in ſua ſorte gratum Deo ſacrificium faciunt. 10. Iunij. Cap. 1. Sancti in cælis, Eccleſiæ propugnatores.

Habemus & nos in oculis huius rei teſtem idoneum Maurinum, Deo & Angelis charum, cuius hodiè paſſio cælos glorioſo martyrio ornat, & reis veniam donat. Qui ſub ſignis fidei ad ſanguinem vſque deuotus, in die ſui certaminis nil minus à magnis egit martyribus: qui caput draconis antiqui & nequitiæ eius ſatellites Decios detriuerunt & Nerones. Egregia nanque viciſſitudine mortuo pro ſe Domino mortis triumphum obtulit, purpuratuſque proprij ſanguinis oſtro, ſtolam ſuam dealbauit in ſanguine Agni. In cuius nunc comitatu quocunquè ierit hærens, ſecurus ſuî ſuis prouentum poſcit ſalutis. Huius gratuita Deus clementia nobis cauſidici ſcutum obtendit, huius nos pretioſiſſimis membrorum gemmis ditauit. Niſi multùm nos abijcimus, ſemper eum nobis præſentem ſperare debemus, Cap. 2. Maurinus martyr.

mus,ſed præſertìm in hac die ſolennitatis & lætitiæ ſuæ. Hanc, inquam, diem lætitiæ eius dixerim, in qua familiariùs regi ſuo dux magnanimus militare cœpit, mutato militari cingulo, non depoſito. Digna, domini mei, laude hanc diem ſacremus, & prono vtriuſque hominis obſequio honoremus. Egregium nobis ſit Angelorum participari officio. Eis de noſtri hodiè patroni gloria gratulantibus gaudia noſtra conferamus, immò gaudia eorum geminare ambiamus, & de peccatorum noſtrorum tumulis reſurgamus. Quodam modo enim de ſepulcris vitiorum reſurgimus,cùm Deum manibus exquirimus,& Sanctorum laudibus animum intendimus.Hinc per Dauid familiare ſibi organum ſpiritusſanctus, Laudate,inquit, Dominum in ſanctis eius.Et in his quoquè mundalibus regnis quem reges ſua dignantur amicitia, ſi quod in ſpem gratię ſuorum principum militauerit bellum,noſtis quanta dulcedo,quanta regum ſuper eo ſit oblectatio audire quantus in clypeum aſſurgat, quanta vi torqueat haſtam,& quanto ipſius vitæ periculo caput obiectet gladio.

Pſal.150.

Cap.3. for. *athletæ

In gloriam ergo Maurini nobiliſſimi *agonothetæ & victorioſiſſimi, aliquid & nos reſonemus dulce Deo,gratum cælo. Sed cinis & puluis quid feret dignum amico Dei excelſi, cui hymnidici ſuperorum famulantur chori? Parum eſt, ſi eum fortiter Dominica bella bellâſſe dicimus. Ter enim quaterque victor exiſtit, qui non modò cum purpureis tyrannis in lites erupit, ſed ſeculo altior, in ipſum huius mundi principem, in ipſum, vt ſic dictum ſit, gigantem cælis bella minitantem giganteo robore arma commouit, vitam morte poſſedit, mortuus palmam & ſpolia de hoſte tulit. Parum eſt, ſi in eo patritij ſanguinis ſtemma recenſemus. Maior ei nobilitas eſt, confratrem eſſe martyrum, cohæredem Apoſtolorum & ſocium Angelorum. Quòd ſi de vitæ eius merito agitur, inferius erit quodcunque dici poterit: niſi quòd verè probatur glorioſus Dei amicus & pretioſiſſimus filius. Et quia conducit filio ſimilari ad patrem, piiſſimus Dominus natiuæ pietatis ſuum Maurinum ornauit inſigni. In quo quiſquis ſpem ſuam conſtituit, nouit totus quantæ miſericordiæ balſamis affluat, nouit quàm præſens exauditor, quàm propitius ſit interuentor: horumque atteſtatione quanti ſtet altiſſimo facilè cognitum eſt. Verùm taceat interim lingua carnis ſupercæleſtem gloriam martyris, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit: & ſaltem qualiter inuentum ſit eius ſacratiſſimum corpus dici gaudio ad memoriam reuocemus.

Victoria illuſtris S. Maurini.

Eſa.64.

Cap.4. legendum puto *latitauit

Peracto beato agonis ſui triumpho, egregius Dei athleta Maurinus, locus tumuli cælo tantùm notus, & Angelici tantùm obſequij reuerentia veneratus, *habitauit vſque ad incarnati Verbi annum nongenteſimum ſexageſimumſextum, agente tum in ſceptris diuo Othone,primo Othone. Ceſſerat ab hinc anno humanis officijs eiuſdem principis diuus frater Bruno archos antiſtes, & mutata vita, Chriſtorum Domini ante Deum captabat præmia. Qui corpore extra muros vrbis ſecundùm deſiderium cordis ſui reconditus in oratoriolo ſanctorum Pantaleonis,Coſmæ & Damiani, locum quem viuens coluit,mortuus *ornabat. Erat autem oratoriolum pro tenera nouellæ conuerſationis infantia anguſtum, & magnis meritis magni præſulis impar. Ruit ergò ſolo tenus piiſſimo diuinæ potentiæ effectu ſine inhabitantium diſcrimine,ſine familiaris rei damno, & ſuî ruina occaſionem editioris fabricæ præbuit. Cæli quoquè,inopinatas dederunt copias, prouenturo operi theſaurum inexhauſtum, gemmam diadematis Domini, curam ſui & Angelici populi. Nam quia non potuit latere ſub modio lucerna ardens coram Domino,dum ponendo fundamento terra effoditur, loculus (Gloria tibi Chriſte) Maurini martyris inuenitur,qui Brunoni manum conferret, & in altero latere Pantaleoni adſtaret.* Folcmarus ergo dignus Deo digni Brunonis in ſacerdotio ſucceſſor, vocatus adfuit cæleſtis doni arbiter, & cæleſtium exequiarum miniſter. Ac primò peruidetur lapis loculum claudens, inſcriptus martyris nomine, & officio, & martyrij eius die & loco, Hîc requieſcunt oſſa bonæ memoriæ Maurini Abbatis, qui in atrio eccleſiæ martyrium pertulit ſub die quarto Idus Iunij.

Vrbis Coloniẽſis,dicit. MS. codex habet* ordinabat.

*Volmarus

Inuenitur loculum S. Maurini.

Cap.5.

Amoto lapide, lignea ferro euincta inuenitur arcula,carie indicans priſcæ paſſionis tempora.Tota omnibus portis ciuitas ad ſpectaculũ illud Angelicum non poteſt dici quàm pio ruit affectu:Clerus & ſanctimonialium ſe dedit chorus. Sanctæ au-

ctæ autem memoriæ antiſtes, cùm reuerentiæ obſequia & orationum prælibâſſet ſolennia, ſpe & ſancto plenus timore reliquias virtutum & medelæ ſcias detexit, & oſtenſo in terris Angelorum ciue, populũ Dei gaudio & gaudij lachrymis ſatiauit. Renouantur antiqua miracula, hauritur odor, quo electos ſuos Dominus teſtatur. Putares balſamis venerãda oſſa fluere. Vincitur ſermo miraculo: minus eſt omne quod dico: ſed quia hodierna agitis gaudia, inæternùm eadem vos ſatiari contingat fragantia. Iam verò quis non dicam expediet, ſed dignè miretur ipſorum pulchram gloriam oſſium? Pulchro nanq; corporis indumẽto, quanta ſit ſpiritùs pulchritudo & mũditia, compertum eſt. Videres brachia nota ferri inſcripta, videres oſſa paſſionis grandine quaſſa, & in toto corpore militaris animi cerneres ſigna. Velent ducum aut regum cadauera byſſus lilijs, aut purpura contendens violis, aut detorti pondera auri. Quid ſunt autem hæc ad Maurini collata gloriam? Byſſus & purpura, vermium eſt eſca: Maurini cicatrices & vulnera ſunt immortalitatis ſigna. Reliquæ virtutũ & medelæ ſciæ, vel ſciẽtes.

Hic quædam Reginildis nomine ſanctimonialis fœmina, cum Maria Magdalena prima ad ſepulcrum reſpecta, viuentem ſpiritum in mortuis oſſibus inuenit & nunciauit. Hæc in monaſterio ancillarum Chriſti extra vrbis muros ſito, merito & officio nota, diutino capitis incommodo auditùs munere caſſata eſt, ſimul & oculorum lumine penè priuata. Circa quam cùm omnia medicorum defeciſſent adiutoria, ſe deſperatione recuperandi, ſociasque mœroris habitu offudit. Iam fermè bimus ſitu inualuit dolor, & vt dicitur, iuxta ſtatũ capitis, ſtatus totius erat corporis. Quanuis autem eſſet deſtituta viribus corporis, imbecillos ſuſtentata artus, mediam ſe populi, baculo ſancti deſiderij præuio, ad Sancti vſque buſtum iniecit ſe humi, tacitas preces cælo fudit, & martyri libam fecit * lumine cerei. Cumq; quem mente videbat, carnis oculis, quos penè amiſerat, intueri deſideraret, & caput in loculo martyris reclinaret, vtriuſque auris meatus ſanguine fluxit, & fidei pretio viſùs & auditùs munia redemit, incolumisque officio quod agebatur iubilauit, & quotquot angelico illi ſpectaculo intererant, in fide ſubrexit. Cap. 6. * flagrans lumine fidei. Sanatur ſurda & penè cæca.

Sanctæ autem memoriæ Gero, pòſt datus Epiſcopus dignus Deo, ſecundo loco beati martyris meritum agnouit & prædicauit. Cùm enim adſtante Folcmaro præſule, delectæ ſecundi ordinis perſonæ pretioſas ſancti corporis margaritas, vino ex deuotione baptizatas, nouo ordinarent repoſitorio, officioſa ſe ſedulitate admiſit, & egregiè audax, vno martyrẽ dente mutilauit. Mira dicturus ſum. Mox in ipſa manu rapti teſte pœnas dedit, & inuiſibili igne non ardens arſit. Agnouit eruditus animus cæleſtem animaduerſionem, quam ſolus ſenſit, ſed videre ipſe non potuit. Quid ageret? Libenter pignus retineret, ſed pœnam ſuſtinens, etiam animo maiorum expectatione fortiùs, niſi reddidiſſet, torquebatur. Deducuntur interìm pignora Sancti, comitante populo arcam Domini, in voce exultationis & confeſſionis epulante. Præerat tunc monaſterio ſanctæ Mariæ Dominæ noſtræ, quod dicitur nouum, venerabilis Vuolucreda, virginum Dei mater & Abbatiſſa, quæ huic ſpectaculo intererat, & pſalmorum cantica in codice recitabat. Hanc Gero acciuit, & cum reuerentia in libro ſanctum dentem depoſuit. complacuitque martyri quies in acerra thuris Dauidici. Factumque eſt vnum idemq; momentum, dentem poſuiſſe & paſſionem: demonſtrâſtiq; Ieſu bone, quanta martyrem tuum diligentia velis tractari, huiusque rei pretium eſſe, à gehenna liberari. Poſita ſunt autem debito fidelium honore oſſa beatiſſimi Maurini in oratorio ſancti Benedicti ſub die tertio Idus Octobris. Cap. 7. Nota rem mirã. Miraculum

Magnis maiora, glorioſis ſuccedunt glorioſiora. Thiedo pòſt datus Epiſcopus, tunc in monaſterio S. Seuerini cuſtodis officium adminiſtrabat. Is nõ diſſimili deuotionis affectu de ſancti martyris quod occurrit, latenter tulit, ſibi ſuisque domi profuturum. Cùm iam nox eſſet, in familiariori loco poſuit. Eccè in diluculũ cùm locus ipſe, tum proxima quæque tantæ ſuauitatis completa ſunt fragrantia, vt cuidens eſſet cælos eam diſtillâſſe gloriam. Res noua, miraculum illuſtre. Ingredientes & egredientes cæleſti communicantur beneficio, ſed latet cauſa. Quod in Maurino Deus operatur, ſentitur, nil tamen ipſius ibi ſcitur. Libet & hîc paululùm immorari, & in miraculo aliud miraculum demirari. Vſum hic cum natura odor perdidit. Nam cùm ſubitò proceſſerit, poſt duas aut tres horas more ſolito non receſſit, nec cum integro die ætatem æquauit: ſed ferè ſeptem ſolibus Cap. 8. Nota, monaſterij S. Seuerini. Odor ſuauiſſimus ex reliquijs S. Maurini.

ſine exemplo ſenuit. De agris, de plateis curritur, irruit alter poſt alterum, facturi quique per ſeipſos inſolitæ nouitatis fidem. Rumor & odor vero nituntur, cauſa neque etiam opinatur. Datur tandem gloria Deo, gloria martyri. Res nanque nobilior de commiſſo redditur, Thiedo aperuit verbum emiſſum patri monaſterij, in cuius tuitione eſt martyr: alter poſt alterum, quiſq; notum quaſi nouum nuntiat. Is ſicut eſt diuini timoris & amoris apprimè ſcientia eruditus, ſciens qa omnia

Pſal. 134. quæcunque voluit Dominus fecit, animum fidei dedit, & totius animi organis alleluia ſonuit. Placuit tamen ei duos ſuæ congregationis fratres mittere, quatenùs & eos in cultum Sancti excitaret, & filiorum relatione ſuum ſuorumque animos indulcaret. Profecti ergò, non ſolùm vt dicta eis ſunt inuenerũt, ſed ſecum fratribus non modicas odoris detulêre reliquias. Putares ipſos * affectus, & ſecum quoquò ibant circunferre aromata. Venerabilis autem monaſterij rector magnitudine gaudij & dulcedine animi demùm attractus deſcendit, diuino animum nectare pauit, & grata viciſſitudine thura laudis Deo litauit. Folcmarus quoquè reuerendus antiſtes & ipſe adueniens rumorem auxit, & honorem ampliauit. Sanctas nanque cum ſuo odore reliquias in altario beati Seuerini locauit, & iunctos in cęlo, in terris ſociauit.

for. * affectos

Cap. 9. Sacratiſſima Paſchatis ſolennitas.

In ſemetipſo quoquè idem antiſtes expertus eſt, quanti ſit apud Deum meriti Maurinus emeritus miles. Superueniente nanque ſacratiſſima Paſchalis gaudij ſolennitate, vehementi oculorum dolore cœpit fatigari. Vir autem venerandus flagello diuinæ admonitionis æquo quidem animo membra ſubſtrauit, ſed mœrore ampliùs deficiebat, nè fortè nobilis Colonia ſine Epiſcopali officio ſanctum perageret Paſcha. Quinta autem feria, quam indulgentiæ diem nominant, vix magno imbecilli hominis & deuoti animi conflictu pontificalia adminiſtrauit, & vſq; ad lectum languor inualuit. Sed dum Maurinum animo reducit, conſilium præſul inuenit. Deniquè patrem monaſterij, in quo martyrium Sancti floret, ſecretò acciuit, cui languoris ſui inclementiam paucis aperuit: Semper quidem, inquit, Chriſtiani animo diuina deſideranda eſt correptio, quæ ſemper filijs fit in ſalutem. Caro enim attrita conſcientiam purgat, ſpiritum emaculat. Ecce deuotus porto flagellum, quod miſit Dominus: ſed vides quãtus populoſæ ciuitatis in eccleſia concurſus, vides quantus de remotiſſimis etiam regionibus feſtiuitate inuitante confluxerit populus: quos omnes in iudicium meî ſine fructu laboris, ſine exhortatione ſermonis, ſine viatico benedictionis in ſua dimitto. Naſcitur tamen mihi quędam ſecuritas, quòd ſi quid de memoria ſancti Maurini ad me delatũ fuerit, mihi quoquè quam omnibus impendit, miſericordiam non denegabit. Tum diſceſſum eſt. Die autem facto, qui Dominica paſſione colebatur illuſtris, dentem beati martyris ægrotanti præfatus Abbas ad lectum mittit Antiſtitis. Comitatur ſanctum pignus cæleſtis medelæ munus. Nuntiatis enim monachis, aſſurgit ſacerdos venienti in ſuo pignore martyri, quaſi audiens: Surge & ambula. Depreſſis alta reuerentia luminibus dentem admouit, & quod mulier euangelica tactu fimbriarum Domini accepit, ſe accepiſſe exultauit. Subitò enim dolor omnis fugiebat, ante Sanctum ſtare non poterat. Sic inclyte martyr, eccleſię Epiſcopum perdonâſti, & regis tui Paſcha honorâſti. Die autem ſancti Paſchæ cùm inter Miſſarum ſolennia pro iucunditate feſti præſul verbum faceret, ſermonis ductu ad ſalutis ſuæ migrauit auſpicem. Stupentibus cunctis, quibuſdam verò gaudentibus, Maurinum verè ſanctum, Deo charum, quæcunque voluerit impetrare à Deo compotem libera voce pronuntiauit: morbi ſui inclementiam, ſed in aduentu Sancti ſubitam edocet fugam. Pontificali deindè ſtatuit edicto, vt dies paſſionis eius honorabilis celebriſque inter nobiles anni feſtiuitates numeretur. Similitudo autem quædam dubij animi Thomæ ſanctiſſimi Meginhero cuidam nomine & officio noto oborta eſt, quòd ſcilicet martyr & nomine eſſet obſcurus, & excepto epitaphij verbo, ſcripturæ teſtimonio careret. Pontifex autem teſtis ſui ſententiam fixit, quique dentem ſanctum curatorem ſuum dum aduixit ità coluit, vt in modico pignore totum ſe martyrem habere confideret.

Vide qd maiores noſtri ſenſerint de Sanctorum reliquijs.

Matth. 9. Illuſtre miraculum.

Cap. 10. Obſerua priſcũ morem Dei irã auertendi.

Intereà ſiccitatis flagello vniuerſa laborabat regio. Ad nota ergò præſidia ſancta confugit Colonia, precibusq; & ſacrificijs inſtabat iniqui ſereni redimere malitiam. Procedebant litaniæ, exibat clerus, prodibat ſanctimonialiũ chorus, & longa populorum examina ſanctæ Crucis vexilla & ſanctorum martyrum deducebant

ſuffra-

ſuffragia. Sed diuina ſententia, fortè quia fidem & patientiam in populo ſuo quæſiuit, ſpatio duorum ferè mēſium pluuiam ſuſpendit. Erat autem videre mori pro ventura ſpe anni. Squalebant arua puluere, & flaui ſulci ad aquas hiabant. Superueniēte autem ſacratiſſima beati Maurini paſſionis die, eccleſiæ beatæ memoriæ Dei genitricis & ſemper virginis, & ſanctiſſimi cælorum clauigeri ſenatorius clerus, & diuerſæ conditionis populus duce Meginhero (Nam Epiſcopus aberat) ad memoriam Sancti cum litanijs deſcendit. Deniquè promptus iam dubium ponere animum, pro anguſtia temporis idem Meginherus ad martyrium populo Miſſas facit. Ventum eſt ad ſermonis ſui ordinem, conuenientia pro tribulatione dicta ſunt. Cumque ſermonis virtute cor populi erigeret, hæc ità ſubintulit: Eccè, inquit, miſit Dominus verbum in terra, quod non viderunt patres noſtri. Eccè enim populoſa ciuitas iterùm atque iterùm ad deprecandam faciem Domini mittit ſenes & iuuenes, mittit pueros & virgines, cœtuſq; infantium & lactentiū nitidos, omnem clerum & vniuerſum populum, & non eſt qui exaudiatur. Et quæ eſt ſub noſtro ſole ciuitas, hac noſtra locupletior Sanctorum? Vbi Apoſtolorū patrocinia ſic præſentia? Vbi tot in vnis cubilibus martyrum millia, & tot aurea virginum agmina? Vbi ſic præſentes confeſſores & epiſcopi, qui genuerunt hunc populum Domini? Apud quos rugiebant dæmones, quorum præſentiam portare non poterant, nos pro anima & patria ſupplicātes audire diſſimulant. Sitit dura tellus, languet omnis regio, & iuxta Hieremiam nō recordatur Dominus ſcabelli pedum ſuorum in ira furoris ſui. O inclyta Domini caſtra, armate animos perſeuerantia, & experimini vim facere clauſo cælo. Erigere in fide miles Dei, & nubem nè tranſeat oratio oppoſitam, vel Maurino ſcinde patrono. Si hunc Dominus fatiſcenti reuelauit ſubſidium ſeculo, donèc hodiè hanc nobis quidem miſericordiam, martyri autem ſuo gloriam, vt ſicut hodiè pro ſe hic martyr ſanguinē ſuum fudit, ità pro eo terris benedictionem pluuiæ Dominus fundat. Dixit, & ſalutarem hoſtiam immolatum aſſcendit. Et eccè in ſereniſſimo aëre Elias noſter nubila contraxit, tonitru omne cælum mugijt, ſicque largiſſimam pluuiam dedit, vt per aliquot horarum ſpatiū, qui conuenerant extra locū exire non poſſent. Sicq; vnius dubitatione ſalus facta eſt patriæ. Mira dicturus ſum: Multis poſteà annis iuſſi ſunt cæli legē pati, & annuum curſum obſeruare huius diei, vt annua pluuia hoc tanti beneficiū ſigni ad memoriam reuocarent. Vndè & martyrem vulgus nominat Sanctum pluuialem, nos autem æterna miſericordia dicimus liberalem.

Colonia Sanctorum reliquijs egregiè inſtructa. *Thren. 2.* *Præclarum miraculum.* *Sanctus pluuialis.*

Quia cœpi, loquar opera Domini. Puero cuidā morbus, quem dicunt varicum, denſa viſum caligine obnubit, & oculorum munus extinxit. Fluxerat decem annorum orbita, cùm quadam die data manu puellæ, quæ ei dux erat & oculus, ad memoriam ſancti Maurini peruenit. Aliquandiù oratum eſt. Tum puella, quæ orbati, vt dictum eſt, greſſus regebat, humi fuſum tetigit, ſurgat & abeat præcipit. Tu, inquit ille, abeas, viam quam volueris carpas: mihi opitulatione huius pijſſimi patris oculi familiariſſimi viæ collati ſunt duces. Surgens autem, ex ſciſſione caligi nis genas gutta ſanguinis apparuit cruentatus, videntes videns, & viæ ducem vlteriùs non requirens. Coloniæ natus & educatus, facie ſed & genere notus, cognatos & affines gaudio, & totam ciuitatem miraculo, & martyris compleuit præconio.

Cap. 11. *Cæcus recipit lumen.*

Theuſburg nomen eſt villæ. Hîc ante aliquot annos inguinaria Dei permiſſu debacchata eſt peſtis, & non paucos inopina morte ſoporauit. Inter alios presbyterū eccleſiæ prouiſorem morbus inuadit, qui hoc conſilio mortem diſtulit. Qui ſe familiariùs curabant, rogat vt amicorum & parentum ſubuectione Coloniam veniat, ad memoriam, inquit, martyris, qui ibi recèns reuelatus, ſignorum virtute coruſcat. Viſa ſunt verba hæc amentis & deliri, quia toto ferè homine mortuum attendebant. Cumque ante oculos & eius vires, & vſitata ſubindè tum ſubtractorum ab hac luce ponerent exempla, quaſi in ſepulcro eum videbant. Is autē confortatus fide, de lecto ſe ſuper baculum dedit, & ſtupentibus cunctis pedem trahere poſt pedem tentabat. Euidēter hîc enituit, quia ſicut Agnus vbiquè eſt, ità & qui Agnum quocunquè ièrit ſequuntur, vbi fideliter inuocati opitulatione præſentes ſunt. Nam qui de lecto ferè mortuus deſcēdit, mox ad quem tendit ſibi adeſſe martyrem ſentit: quoque vlteriùs proceſſit, eò ampliùs viribus valuit. Et ſicut ignis feruore ampliùs calefcit, qui vicinus accedit: ità dum ciuitati appropiat, clementiùs ægro-

Cap. 12. *Martyres vbiquè opitulatione præſentes.*

Inſigne miraculum. ægrotat. Vbi autem ad memoriam Sancti ventum & oratum eſt, & ſibi & omnibus in præfata villa eodem morbo laborantibus, integerrimam ſanitatem fidei auro obtinuit.

Cap.13. Longum eſt ire per ſingula, quomodò virtutibus iuſtus vt palma floreat. Sed eccè dum qui propè & qui longè ſunt, inter nos fontem ſalutis hauriunt, timeamus nè nobis ſit iudicio, ſi medicum habentes ægrotamus. Loco patris & medici nobis Dominus Maurinum ſuum perdonauit filium, quem ſibi genuit ſponſa formoſa ſua, columba ſua, quam ſibi vitæ pretio redemit, & in ſanguine ſuo lauit. Si lepra conſcientiæ prurit animus, ſi cælum libero intuitu non reſpicit oculus, ſi in via iuſtitiæ curſum ſtupens impedit neruus, ſi auaritia venarum fila contrahit in manibus, à patre medico filius medelam paruo mereberis. Immò tum filius eris, ſi mederi quæſîeris. Nunquàm duro vſus eſt cauterio. Imperio morbos exturbat, vulnera oratione lauat, meritis fata ſanat. Cum Elia clauſum cælũ in pluuias ſoluit, cum Eliſeo ignem cælo demittit, ſed mitior extinguit. Sicut ipſe prophetarum Dominus fimbrijs, ſic iſte languores pellit reliquijs. Petrus in plateis eiectos vmbra ſuſcitat: Maurinus longè poſitum tenui famæ aura de lecto deſperatum in viam ſalutis excitat. Cum Paulo cæcos lumine veſtit, cum Stephano ad tumulum ſurdorũ aures aperit. Non longum eſt, quod dico. Geronem quendam ſacerdotio & officio clarum ità grauiſſimus languor perculit, vt vita in confinio mortis palpitaret. Iam ei pollices, iam lingua ligabatur, cùm puerum cum argento ad noſtrum medicum mittit, & vt pro ſe celeriter & fideliter faciat membris morientibus expoſcit. Iuit, redijt, & dominum paulò antè cum morte agentem, in lecto reſidentem inuenit & comedentem.

Matth.9. Act 5. Aliud miraculũ haud vulgare.

Cap 14. Hic & item ei ſimiles medici præcantare animas nouerunt, nè iuxta Iohannem, diuini pectoris potatorem, calicem iræ Dei bibant, vt crucientur igne & ſulphure in conſpectu Angelorum ſanctorũ, & in conſpectu Agni: & fumus tormentorum aſſcendat in ſecula ſeculorum. Hæc hodiè Maurinus ſecurus euaſit, & in ſupernam ciuitatem laureatus intrauit. In ciuitate autem patris debentur filijs iura hæreditatis. Agè ergo nunc pater inclyte, pater pie, age cum iudicibus ſeculi cauſas noſtras: vt & in terris dignè te veneremur, & ibi quãdoquè deſideratam tuam faciem contemplemur, vbi epularis & cum Angelis delectaris gloria & adſpectu Agni, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Apoc.14.

VITA B. PARISII BONONIENSIS, EX LIBRIS IACOBI DE VORAGINE SVMMATIM EXCERPTA

à doctiſs. viro Carolo Sigonio, iuſſu ampliſſimi Cardinalis Gabrielis Paleoti, Epiſcopi Bononienſis, qui eam miſit ad me.

Iunij 11. Pariſij patria.

BEATVS Pariſius Bononiæ in Italia natus eſt circa annum ſalutis milleſimum cẽteſimum quinquageſimum. Is cùm iam indè à primis annis magna ſingularis & inſolitæ cuiuſdam in illa ætate probitatis ac ſanctitatis argumenta dediſſet, poſtquàm ſeſe corroborauit, eodem illo religionis ſtudio ſic exarſit, vt ſeculo relicto, Camaldulenſibus adſcribi ſe cœnobitis voluerit. Ibi verò cùm per annos aliquot ità vixiſſet, vt non dubiam omnibus ſummæ temperantiæ, eximię caſtitatis, omniſq; demùm monaſticæ moderationis opinionem attuliſſet, viſus eſt cœnobij præfectis idoneus, qui ſacerdotis officio, quem Capellanum appellant, monachas S. Chriſtinæ Taruiſij gubernaret. Quam curam libenter ille obedientiæ Chriſtianæ cauſa ſuſcepit, ac munus illud plurimos annos maxima cum ſuî laude adminiſtrauit, vita aſſiduè in ieiunijs, vigilijs, diuinis precationibus, corporis afflictionibus, & manuũ operibus ſine vlla omninò hominum obtrectatione, aut virginum ipſarum querela traducta.

Fit monachus Camaldulen.

Præficitur monachabus.

Quin etiam in eo officio iam effœtis corporis viribus, vt qui annos circiter centum ſexdecim ageret, expirauit, cùm annus ſalutis ageretur milleſimus ducenteſimus ſexageſimusſeptimus, tertio Idus Iunias. Cæterùm cùm & viuens & mortuus, aliquot

Valdè grandæuus decedit.

aliquot miraculis editis, hominum in ſe oculos conuertiſſet, Albertus Epiſcopus Taruiſinus, homo grauiſſimus, faciendum ſibi eſſe putauit, vt vitam eius, certis adhibitis de more Eccleſiæ teſtibus, exploraret: atque conſtanti eorum teſtimonio cognitum eſt, ſuperiorem omnem longiſſimæ illius vitæ conſuetudinem morti ſanctiſſimè obitæ, & multis ſignis illuſtratæ, facilimè reſpondiſſe.

VITA GERARDI MONACHI, FRATRIS D. BERNARDI ABBATIS CLARAVALLENSIS, PER *eundem ſcripta, Sermone xxvj. in Cantica Canticorum.*

Nos capita ad marginem addidimus.

QVOVSQVE diſſimulo, & ignis quem intra meipſum abſcondo, triſte pectus adurit, interiora depaſcitur? Clauſus latiùs ſerpit, ſæuit acriùs. Quid mihi & cantico huic, qui in amaritudine ſum? Vis doloris abducit intentionem, & indignatio Domini ebibit ſpiritum meum. Subtracto ſiquidem illo per quem mea in Domino ſtudia vtcunquè libera eſſe ſolebant, ſimul & cor meum dereliquit me. Sed feci vim animo, ac diſſimulaui vſque huc, nè affectus fidem vincere videretur. Deniquè plorantibus alijs ego (vt aduertere potuiſtis) ſiccis oculis ſecutus ſum inuiſum funus, ſiccis oculis ſteti ad tumulum quouſquè cuncta peracta ſunt exequiarum ſolennia. Indutus ſacerdotalibus, ſolitas in eum orationes proprio ore compleui, terram meis manibus ex more ieci ſuper dilecti corpus terram mox futurum. Qui me intuebantur, flebant, & mirabantur quòd non flerem ipſe: cùm non illum quidem, ſed me potiùs qui illum amiſiſſem, omnes miſerarentur. Cuius enim vel ferreum pectus ſuper me ibi non moueretur, quem videret Gerardo ſuperſtitem? Commune damnum: ſed præ meo non reputabatur infortunio. At ego quibus poteram viribus fidei, reluctabar affectui, nitens vel inuitus non moueri fruſtrà addictione naturæ, vniuerſitatis debito, conditionis vſu, potentis iuſſu, iudicio iuſti, flagello terribilis, Domini voluntate. Pro huiuſmodi ſemper extunc & deincèps exegi à memetipſo non indulgere multo fletui, multùm tamen turbatus & mœſtus. Nec potui imperare triſtitiæ, qui potui lachrymæ: ſed vt ſcriptum eſt, Turbatus ſum, & non ſum locutus. At ſuppreſſus dolor altiùs introrsùm radicauit, eo (vt ſentio) acerbior factus, quòd non eſt exire permiſſus. Fateor, victus ſum. Exeat neceſsè eſt foràs, quod intùs patior. Exeat ſanè ad oculos filiorum, qui ſcientes incommodum, planctum humaniùs æſtiment, dulciùs conſolentur.

Iunij 13. Cap. 1.

En vt vir ſanctus domitas habuerit affectiones.

Pſal. 76.

Scitis, ô filij, quàm iuſtus ſit dolor meus, quàm dolenda plaga mea. Cernitis nempe quàm fidus comes deſeruit me in via hac qua ambulabam, quàm vigil ad curam, quàm non ſegnis ad opus, quàm ſuauis ad mores. Quis ità mihi perneceſſarius? cui æquè dilectus ego? Frater erat genere, ſed religione germanior. Dolete, quæſo, vicem meam vos, quibus hæc nota ſunt. Infirmus corpore eram, & ille portabat me. Puſillus corde eram, & confortabat me. Piger & negligens, & excitabat me. Improuidus & obliuioſus, & commonebat me. Quò mihi auulſus es? Quò mihi raptus è manibus homo vnanimis, homo ſecundùm cor meum? Amauimus nos in vita, quomodò in morte ſumus ſeparati? Amariſſima ſeparatio, & quam non poſſet omninò efficere niſi mors. Quandò enim me viuus viuum deſereres? Omninò opus mortis, horrendum diuortium. Quis enim tam ſuaui vinculo mutui noſtri non pepercitſſet amoris, niſi totius ſuauitatis inimica mors? Benè mors, quæ vnum rapiendo, duos furioſa peremit. An non mors etiam mihi? Immò plus mihi, cui vtiquè omni morte infelicior vita ſeruata eſt. Viuo, vt viuens moriar: & hoc dixerim vitam? Quia mitiùs me priuares, ô auſtera mors, vitæ vſu, quàm fructu. Nam vita ſine fructu, grauior mors. Deniquè duplex malum ligno paratur infructuoſo, ſecuris, & ignis. Ergò meis laboribus inuidens, elongâſti à me amicum, & proximum: per cuius maximè ſtudium erant (ſi quandò erant) fructuoſi.

Cap. 2. Encomia Gerardi.

Nota S. Bernardi ſingularem modeſtiam.

Satius proindè mihi fuiſſet periclitari vita, quàm tua, Gerarde, præſentia: qui meorum

Cap. 3.

meorum in Domino ſtudiorum eras ſolicitus incitator, fidelis adiutor, cautus examinator. Cur, quæſo, aut amauimus aut amiſimus nos? Dura conditio, ſed mea miſeranda fortuna, non & illius. Nam tu chare frater, ſi charos amiſiſti, chariores vtiquè recepiſti. Me verò quænam iam miſerum cōſolatio manet poſt te vnicum ſolatium meum? Placita fuit pariter vtrique ſocietas corporum pro morum concordia: ſed ſolum me diuiſio vulnerauit. Commune, quod libuit: quod triſte & lugubre, meum. In me tranſiêrunt iræ, in me confirmatus furor eſt. Erat ambobus alterutrùm grata præſentia, dulce conſortium, ſuaue colloquium. Sed tantas vtriuſque delicias ego perdidi, tu mutâſti. Et quidem immutatis illis retributio multa. Quanto fœnore gaudiorum, ac benedictionum cumulo cares hodiè, nobis frater chariſſime, tanto habes certè pro me tātillo repoſitam tibi Chriſti præſentiam. Nec diſpendium ſentis abſentiæ à nobis tuæ, angelorum admixtus choris. Non eſt igitur quòd cauſeris tu de noſtra quaſì ſubtracta tibi præſentia, cui affatìm ſuî ſuorumque copiam Dominus maieſtatis indulſit.

Sancti ſunt cū Chriſto in cælis.

Cap. 4. At ego pro te quid? Quàm vellem ſcire quidnam ſentias nunc de me illo vnico tuo, medijs ñutāte curis & pœnis, deſtituto te baculo imbecillitatis meæ. Si tamen licet adhuc cogitare de miſeris, ingreſſo abyſſum luminis, atque illo pelago æternę felicitatis abſorpto. Fortè enim etsì nôſti nos ſecūdùm carnem, ſed nunc iam non nôſti: Et quoniam introîſti in potentias Domini, memoraris iuſtitiæ eius ſolius, immemor noſtrî. Cæterùm qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt, & in diuinum quendam totus immutatur affectum: nec poteſt iam ſentire aut ſapere nisì Deum, & quod ſentit & ſapit Deus, plenus Deo. Deus autem charitas eſt, & quanto quis coniunctior Deo, tanto plenior charitate. Porrò impaſſibilis eſt Deus, ſed non incompaſſibilis, cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere. Ergò & te neceſſe eſt miſericordem eſſe, qui inhæres miſericordi, quanuìs iam minimè miſer ſis: & qui non pateris, compateris tamen. affectus proindè tuus non eſt imminutus, ſed immutatus: nec quoniam Deum induiſti, noſtrî cura te exuiſti. & ipſi enim cura eſt de nobis. Quod infirmum eſt, abieciſti, ſed non quod pium. Charitas deniquè nunquàm excidit. Non obliuiſcêris me in finem. Videor mihi quaſì audire fratrem meum dicentem: Nunquid mater obliuiſci poterit filij vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tuî. Non expedit prorsùs. Scis vbi verſer, vbi iaceam, vbi reliqueris me. Non eſt qui porrigat manum. Ad omne quod emerſerit, reſpicio ad Gerardum, vt conſueueram, & non eſt. Heu tunc ingemiſco miſer, ſicut homo ſine adiutorio. Quem conſulam in ambiguis, cui in aduerſis fidam, quis portabit onera, quis pericula propulſabit? Nónne vbiquè greſſus meos Gerardi oculi anteibant? Nónne tuum Gerarde pectus curæ meæ notius quàm meum ipſius habebant, familiariùs incurſabant, acrius vrgebant? Nónne in lingua tua illa placabili & potenti, meam à ſermonibus ſeculi frequētiſſimè vendicabas, & amico reddebas ſilentio? Dominus dederat illi linguam eruditam, vt ſciret quandò deberet proferre ſermonem.

Pſal. 70. *1. Cor. 6.* *1. Iohan 4.* *1. Pet. 5.* *1. Cor. 13.* *Pſal. 12.* *Eſa. 49.* *Amicum ſilentium viris ſanctis.* *Eſa. 50.*

Cap. 5. Ità deniquè in prudentia reſponſorum ſuorum, & in gratia data ſibi deſupèr, & domeſticis ſatisfaciebat, & exteris, vt penè me nemo requireret, cui prior fortè Gerardus occurriſſet. Occurrebat autem aduentantibus, opponens ſe, nè ſubitò meum otiū incurſarent. Si quibus ſanè per ſe ſatisfacere nō quibat, hos perducebat ad me, cæteros emittebat. O virum induſtrium, ó amicum fidelem: & amico gerebat morem, & officijs charitatis non deerat. Quis vacua ab eo receſſit manu? Si diues, conſilium: ſi pauper, ſubſidium reportabat. Nec quærebat quæ ſua ſunt, qui ſe medijs ingerebat curis, vt ego vacarem. Sperabat enim (ſicut erat humilimus) maiorem de noſtra quiete fructum, quàm ſi vacaret ipſe. Interdùm tamen poſtulabat abſolui, & alteri cedere, quaſì qui meliùs prouideret. Sed vbi ille inueniretur? Nec petulanti aliquo (vt aſſolet) in eo officij detinebatur affectu, ſed ſolo intuitu charitatis. Siquidem plùs omnibus laborabat, & minus omnibus accipiebat: ità vt ſæpè cùm alijs neceſſaria miniſtraret, egeret ipſe in pluribus (verbi cauſa) cibo, aut veſte.

Gerardus alijs largus, ſibi parcus.

Cap. 6. Deniquè cùm ſe ſentiret deceſſui propinquare: Deus, inquit, tu ſcis, quòd quantum in me fuit, ſemper optaui quietem: mihi intendere, tibi vacare. Sed implicitum tenuit timor tuus, & voluntas fratrum, & ſtudium obediendi, ſuper omnia Abbatis pariter & fratris germana dilectio. Ità eſt. Gratias tibi, frater, de omni fructu meo.

ctu meorum (ſi quis eſt) in Domino ſtudiorum. Tibi debeo, ſi profeci, ſi profui. Tu intricabaris, & ego tuo beneficio feriatus ſedebam mihi, aut certè diuinis obſequijs ſanctiùs occupabar, aut doctrinæ filiorum vtiliùs intendebam. Cur enim ſecurus intùs non eſſem, cùm te ſcirem agentem foris manum dexteram meam, lumen oculorum meorum, pectus meum &, linguam meam? Et quidem indefeſſa manus, oculus ſimplex, pectus conſilij, lingua loquens iudicium, ſicut ſcriptum eſt: Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. *Pſal.36.*

Cap.7. Sed quid dixi foris agentem illum, quaſi interna Gerardus neſciret, ac ſpiritualium expers eſſet donorum? Nôrunt qui illum nôrunt ſpirituales, quàm verba eius ſpiritum redolerent. Nôrunt contubernales, quàm mores eius & ſtudia non carnem ſaperent, ſed feruerent ſpiritu. *Præclaræ Gerardi virtutes.* Quis illo rigidior in cuſtodia diſciplinæ, quis in caſtigando corpus ſuum diſtrictior, ſuſpenſior vel ſublimior in contemplando, ſubtilior in diſſerendo? Quotiès cum eo diſſerens ea didici, quæ neſciebam, & qui docturus adueneram, doctus magis abſceſſi? *Quàm fuerit diuinitùs illuminatus.* Nec mirum de me, cùm magni ac ſapientes viri idipſum nihilominùs ex illo ſibi accidiſſe teſtentur. Non cognouit literâturam, ſed habuit literarum inuentorem ſenſum, habuit & illuminantem ſpiritum. Nec in maximis tantùm, ſed & in minimis maximus erat. Quid (verbi cauſa) in ædificijs, in agris, hortis, aquis, cunctis deniquè artibus ſeu operibus ruſticorum, quid, inquam, vel in hoc rerum genere Gerardi ſubterfugit peritiam? Cæmentarijs, fabris, agricolis, hortulanis, ſutoribus atque textoribus facilè magiſter erat. Cumque omnium iudicio omnibus eſſet ſapientior, ſolis in ſuis oculis non erat ſapiens. *Modeſtia eius.* Vtinàm multos, etsì minùs ſapientes, non plus tangeret illa maledictio: Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. *Eſa.5.* Scientibus iſta loquor, & adhuc plura his de illo, & maiora compertis. Parco tamen, quia caro mea & frater eſt. Hoc tamen ſecurus addo, mihi vtilis in omnibus & præ omnibus fuit. Vtilis in paruis & magnis, in priuatis & publicis, foris & intùs.

Cap.8. Meritò ex eo pēdebam totus, qui mihi totum erat. Solum penè reliquerat mihi prouiſoris honorem & nomen: nam opus ipſe faciebat. Ego vocitabar Abbas, ſed ille præerat in ſolicitudine. Meritò requieuit in illo ſpiritus meus, per quem licebat delectari in Domino in omnibus, prædicare liberiùs, orare ſecuriùs. Per te, inquam, mihi, frater mi, mēs ſobria, & grata quies, ſermo efficacior, pinguior oratio, frequentior lectio, & feruentior affectus. Heu ſublatus es, & hæc omnia ſimul. Tecum omnes pariter abiêre deliciæ & lætitiæ meæ. Iam curæ irruunt, iam moleſtiæ hinc indè pulſant, & anguſtiæ vndiquè ſolum me repererunt, ſolæ mihi te abeunte remanſerunt, ſolus ſub ſarcina gemo. Aut ponere aut opprimi neceſsè eſt, quia tu tuos humeros ſubduxiſti. Quis mihi tribuat citò mori poſt te? Nam pro te nolim, nec te tua fraudare gloria. Porrò ſuperuiuere tibi, labor & dolor. Viuam quoàd viam in amaritudine, viuam in mœrore, & hæc ſit mihi conſolatio, vt mœrendo affligar. Non parcam, & iuuabo manum Domini. Etenim manus Domini tetigit me. Me, inquam, tetigit & percuſſit, non illum, quem vocauit ad requiem. Me occidit, cùm ſuccidit illum. Nunquid enim occiſum quis dixerit, quem plantauit in vita? *Non ſunt mortui Sancti, ſed plantati in vita.* At quod illi vitæ ianua fuit, mihi planè eſt mors: meq; illa morte mortuum dixerim, non hunc qui obdormiuit in Domino.

Cap.9. Exite, exite lachrymæ iampridèm cupientes: exite, quia is qui vobis meatum obſtruxerat, commeauit. Aperiantur cataractæ miſeri capitis, & erumpant fontes aquarum, ſi fortè ſufficiāt ſordes diluere culparum, quibus iram merui. Cùm conſolatus fuerit ſuper me Dominus, tunc fortaſsis & ego merear conſolari, ſi tamen non perpercero à mœrore. Nam qui lugent, ipſi cōſolabuntur. *Matth.5.* Propterea condeſcendat mihi omnis ſanctus, & in ſpiritu lenitatis, qui ſpiritualis eſt, ſuſtineat lamētantem. Luctus meus humano, quæſo, penſetur affectu, non vſu. Videmus nempe mortuos quotidiè plangere mortuos ſuos, fletum multum, & fructum nullum. Non culpamus affectum niſi cùm excedit modum, ſed cauſam. Ille nimirùm naturæ eſt, & eius turbatio pœna peccati: hæc vânitas & peccatum. *Luctus hominū mundanorum.* Et enim ibi ſola (niſi fallor) plorantur damna gloriç carnis, vitæ pręſentis incōmoda. Et plorandi, qui ità plorant. Nunquid ego ſic? Similis mihi affectus, ſed altera cauſa, diſſimiliſque intētio. Nulla mihi ſanè querela de omnibus quæ ſunt mundi. In his profectò quæ ſunt Dei, ademptum doleo fidele auxiliū, ſalutare conſilium. Gerardū lugeo. Gerardus eſt in cauſa, frater carne, ſed proximus ſpiritu, ſocius propoſito. Adhæſit

anima mea animæ illius: & vnam fecit de duabus, non conſanguinitas, ſed vnanimitas. Carnis quidem neceſſitudo non defuit: ſed plus iunxit ſocietas ſpiritûs, conſenſus animorum, morum conformitas. Cùm ergò eſſemus cor vnum & anima vna, hanc meam pariter atque ipſius animam pertranſiuit gladius, & ſcindens mediam partem locauit in cælo, partem in cœno deſeruit. Ego ego illa portio miſera in luto iacens, truncata parte ſuî, & parte potiori: & dicitur mihi, nè fleueris? Auulſa ſunt viſcera mea à me, & dicitur mihi, nè ſenſeris? Sentio, ſentio vel inuitus, quia nec fortitudo lapidum, fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt: ſentio prorsùs & doleo, & dolor meus in conſpectu meo ſemper. Non ſanè nos poterit duri-

Ierem.5. tiæ & inſenſibilitatis arguere ille qui verberat, quomodò illos de quibus ait: Percuſſi eos, & non doluerunt. Affectum meum confeſſus ſum, & non negaui. Carnalem quis dixerit, ego humanum non nego, ſicut nec me hominem. Si ne hoc ſufficit, nec carnalẽ negauerim. Nam & ego carnalis ſum, venundatus ſub peccato, addictus morti, pœnis & ærumnis obnoxius. Non ſum (fateor) inſenſibilis ad pœnas, mortem horreo meam & meorum. Meus Gerardus erat, meus planè. An non meus, qui frater ſanguine fuit, profeſſione filius, ſolicitudine pater, cõſors ſpiritu, intimus affectu? Is receſſit à me, ſentio: læſus ſum, & grauiter.

Cap.10. Iob 19. Ignoſcite filij: immò ſi filij, vicem dolete paternam. Miſeremini meî, miſeremini meî, ſaltem vos amici mei, qui certè conſideratis quàm grauia pro peccatis recepi de manu Domini. In virga indignationis ſuæ percuſſit me, dignè pro meritis, durè pro viribus. An leue quis dixerit, viuere me abſque Gerardo, niſi qui ignorat quid mihi cum Gerardo? Nec tamen contradico ſermonibus ſancti: Nec repræ-

Corona ſanctis datur pro meritis. hendo iudicium quo recepit quiſque quo dignus eſt: ille coronam quam meruit, ego quam debui pœnam. Nunquid quia ſentio pœnam, repræhendo ſententiam? Humanum eſt illud, hoc impium. Humanum, inquam, & neceſſè affici erga charos, ſiue delectabiliter cùm præſtò ſunt, ſiue, cùm abſunt, moleſtè. Non erit otioſa ſocialis conuerſatio, præſertìm inter amicos: & quid effecerit mutuus amor in ſibi præſentibus, horror indicat ſeparationis, & dolor de inuicèm in ſeparatis. Doleo ſuper te, Gerarde chariſſime, non quia dolendus, ſed quia ablatus. Et ideò fortaſsis dolendum mihi potiùs ſuper me, qui bibo calicem amaritudinis. Et ſolus dolendus, quia ſolus bibo. Non enim & tu. Solus ego patior, quod ſolent pariter pati, qui ſe diligunt, cùm ſe amittunt. Vtinàm non te amiſerim, ſed præmiſerim. Vtinàm vel tardè aliquandò ſequar te, quocunquè ieris.

Cap.11. Vt Gerard° ſub mortem ſe geſſerit. Pſal.148. Non enim dubium, quin ad illos ieris quos circa mediũ extremæ noctis tuæ inuitabas ad laudem, cùm in vultu & voce exultationis ſubitò erupiſti in illud Dauidicum, ſtupẽtibus qui aſſiſtebant: Laudate Dominũ de cælis, laudate eũ in excelſis. Iam tibi, frater mi, nocte adhuc media dieſcebat, & nox ſicut dies illuminabatur. Prorsùs illa nox illuminatio tua in delicijs tuis. Accitus ſum ego ad id miraculi, videre exultantẽ in morte hominem, & inſultantem morti. Vbi eſt mors victoria tua? Vbi eſt mors ſtimulus tuus? Iam non ſtimulus, ſed iubilus. In cantando moritur homo, & moriẽdo cantat. Vſurparis ad lætitiam, mater mœroris: vſurparis ad gloriam, gloriæ inimica: vſurparis ad introitum regni, porta inferi, & fouea perditionis ad inuentionem ſalutis, idque ab homine peccatore. Iuſtè nimirùm, quia tu iniquè in hominẽ innocentem & iuſtum poteſtatem temerariã vſurpâſti. Mortua es, ô mors, & perforata hamo quem incauta glutijſti, cuius illa vox eſt in Propheta:

Oſeæ 13. O mors, ero mors tua: morſus tuus ero inferne. Illo, inquam, hamo perforata, tranſeuntibus per medium tuî fidelibus, latum lætumque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat larualis effigies. Gerardus per medias fauces tuas tranſit ad patriam, non modò ſecurus, ſed & lætabundus & laudans.

Cap.12. Pſal.30. Cùm ergo ſuperueniſſem, & extrema iam pſalmi, me audiente, clara voce complêſſet, ſuſpiciens in cælum, ait: Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum. Et repetens eundem ſermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, pater, cõuerſus

Mira exultatio morientis. ad me, exhilarata quidem facie: Quanta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum eſſe: quanta hominum gloria, Dei filios eſſe & hæredes? Nam ſi filij, & hæredes. Sic cantabat quem nos lugemus. In quo & meum (fateor) luctum penè in cãtum conuertit, dum intentus gloriæ eius, propriæ ferè miſeriæ obliuiſcor. Sed reuocat me ad me pungens dolor, facileque à ſereno illo intuitu tanquàm à leui excitat ſomno perſtringens anxietas.

Plan

Plangam igitur,ſed ſuper me,quia ſuper illum iam vetat ratio. Puto enim,ſi opportunitas daretur,modò diceret nobis: Nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſos flete. Planxit meritò Dauid ſuper parricida filio, cui perpetuò ſciret obſtructum exitum de ventre mortis mole criminis. Meritò ſuper Saul & ſuper Ionatham: quibus æquè abſorptis ſemèl, emerſio iam non ſperabatur. Et quidem reſurgent, ſed non ad vitam. Immò ad vitam, vt viui in morte infeliciùs moriantur. Quanquàm de Ionatha poſſit non immeritò hærere ſententia. At mihi etsi non iſta ſuppetit plangendi ratio, non tamen nulla. Plango primùm ſuper mea ipſius plaga, atque huius iactura domùs. Plango deindè ſuper pauperum neceſſitatibus, quorum Gerardus pater erat. Plango certè & ſuper vniuerſo ſtatu noſtri ordinis, noſtræ profeſſionis, qui de tuo Gerarde zelo, conſilio & exemplo robur non mediocre capiebat. Plango poſtremò etsi non ſuper te,propter te tamen. Hinc prorsùs, hinc afficior grauiter, quia vehementer amo. Et nemo mihi moleſtus ſit, dicens non debere ſic affici: cùm benignus Samuel ſuper reprobo rege, & pius Dauid ſuper parricida filio ſatisfecerint affectioni, & non ad iniuriam fidei, non in ſuperni ſugillationem iudicij, Abſalon fili mi (ait ſanctus Dauid) fili mi Abſalon: Et eccè plus quàm Abſalon hic. Saluator quoquè videns ciuitatem Hieruſalem, & præuidens ruituram,fleuit ſuper eam. Et ego propriam,& quæ in præſenti eſt,deſolationem non ſentiam? Plagam meam recentem & grauem non doleam? Ille fleuit compatiendo,& ego patiendo non audeam? Et certè ad tumulum Lazari nec flentes arguit,nec à fletu prohibuit,inſupèr & fleuit cum flentibus. Et lachrymatus eſt, inquit,Ieſus.Fuerunt lachrymę illę teſtes profectò naturę,non indices diffidentię. Deniquè & prodijt mox ad vocem eius qui erat mortuus, nè continuò putes fidei præiudicium dolentis affectum.

Cap.13. Luc.23. 2.Reg.18. 2.Reg.1. Pater pauperū,Gerardus. Præclara Gerardi laus. 1.Reg.15. 2.Reg.18. Luc.19. Iohan.11.

Sic nec fletus vtiquè noſter infidelitatis eſt ſignum, ſed conditionis indicium. Nec quia percuſſus ploro, arguo ferientem: ſed prouoco pietatem, ſeueritatem flectere ſatago. Vndè & verba mea dolore ſunt plena, non tamen & murmure. Nunquid non plenum iuſtitiæ protuli,quòd vnius ſententiæ complemento & punitus eſt qui debuit, & coronatus qui meruit? Et adhuc dico: Benè vtrunque fecit dulcis & rectus Dominus. Miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Cantet tibi miſericordia quam feciſti cum ſeruo tuo Gerardo, cantet & iudicium quod nos portamus. In altero bonus, in altero iuſtus laudaberis. An ſolius laus bonitatis? Eſt & iuſtitiæ. Iuſtus es Domine,& rectum iudicium tuum. Gerardum tu dediſti, Gerardum tu abſtuliſti: etsì dolemus ablatum, non tamen obliuiſcimur quòd datus fuit, & gratias agimus quòd habere illum meruimus quo carere intantùm non volumus, inquantùm non expedit. Recordor Domine pacti mei, & miſerationis tuæ, vt magìs iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cùm iudicaris.

Cap.14. Pſal.100. Pſal.118. Pſal.50.

Cùm pro cauſa Eccleſiæ anno præterito Viterbij eſſemus, ægrotauit ille: & inualeſcente languore, cùm iam proxima videretur vocatio, ego ægerrimè ferens comitem peregrinationis, & illum comitē in terra relinquere aliena, nec reſignare his,qui mihi eum commiſerant,quoniam amabatur ab omnibus,ſicut erat amabilis valdè: conuerſus ad orationem cum fletu & gemitu, Expecta, inquam, Domine vſque ad reditum. Reſtitutum amicis tolle iam eum ſi vis, & non cauſabor. Exaudiſti me Deus: conualuit, opus perfecimus quod iniunxeras, rediuimus cum exultatione reportantes manipulos pacis. Porrò ego oblitus penè ſum meæ conuentionis, ſed non tu. Pudet ſingultuum horum, qui præuaricationis me arguunt. Quid plura? Repetijſti commendatum, repetijſti tuum. Finem verborum indicunt lachrymæ. Tu illis, Domine, finem modumquum indixeris.

Cap.15. S. Bernardi miraculum.

DE S. VITI TRANSLATIONE NARRATIO BREVIS, EXCERPTA A QVODAM EX LIBELLO, QVEM

ſcripſit is, qui partim præſens interfuit ſub Ludouico Pio Imperatore, cuius nomen inſignis MS. codex non habet. Stylum aliquot locis modicè emendauimus.

Iunij 15.

De hac Corbeia vide lector 1. Tomo, 2. Ianuarij in vita S. Adalardi.

QVEMADMODVM verò & quo tempore pretioſiſſimi martyris Viti corpus in Saxoniam tranſlatum ſit, & in monaſterio, quod Corbeia noua dicitur, collocatũ, is qui de tranſlatione eius inſcribitur libellus, indicat: cuius Author quædam ſe præſente, cæterùm omnia ſuis temporibus contigiſſe teſtatur. Anno Dominicę incarnationis octingenteſimo triceſimoſexto, indictione 14. ſacratiſſimi verò Imperatoris Ludouici anno Imperij viceſimotertio Vuarinus Abbas monaſterij noui Corbeienſis, petijt à viro religioſo Hildeuuino Abbate monaſterij S. Dionyſij Pariſienſis (Author habet, Quod eſt in pago Pariſiaco) vt de ſanctorum martyrũ corporibus, quę apud ipſum illo loco aſſeruabantur, quippiam ſibi impartiretur ad confirmandam fidem gentis ſuæ, (puta, Saxonicæ) quam nuper induſtria glorioſiſſimi Imperatoris Caroli ſub iugũ Chriſti redegiſſet. Quibus Vuarini precibus libenter annuit Hildeuuinus, permittente etiam pijſſimo Imperatore Ludouico, conſentiente Pariſienſi Epiſcopo & cæteris nobilibus viris, in ea diœceſi commorantibus: eique beati pueri & martyris Chriſti Viti Lucani corpus in eccleſia S. Dionyſij coram innumera tam monachorum quàm Canonicorum, diuerſæque conditionis & ætatis virorum ac mulierum frequentia, poſt peracta die Dominico Miſſarum ſolennia, decimoquarto Calendas Aprilis ſummo cum honore tradidit.

S. Vitus vt Roma fuerit trãſlatus in Gallias.

A temporibus enim Pipini regis Francorũ vſque ad illam diem, pretioſiſſimum martyris Viti corpus in eo loco multis ſemper inſigne miraculis permanſerat, poſtquàm Folradus Abbas S. Dionyſij conſenſu regis profectus Romam, ex eo loco, vbi conditum fuerat, in Franciam tranſtulit. Illud verò eo, quo dictum eſt, ordine acceptum, Vuarinus cum ſuis multa veneratione ſecum aſportans, non paucis eum comitantibus, tandèm Saxoniæ finibus inuexit, atque Idibus Iunij in Corbeiam nouam perueniens, ſpem ſalutemque patriæ, totiusque Saxoniæ ſpecialem patronum cum inæſtimabili populorum tripudio illic depoſuit. Quantas verò & quot morborum curationes per eius itineris ſtationes viginti clemẽtia Saluatoris exhibuerit (quæ quidem quadragenarium numerum excedunt) qui vult poteſt in libello memorato legere, nobis verò iam non vacat commemorare: præſertìm cùm præſentia Chriſti miracula maiorem ijs reliquijs venerationem conciliare queant, quàm literæ. Ab eo verò tempore, vt in Geſtis Saxonicis legitur, ſub tanti defenſione aduocati res Saxonum creſcere cœperunt, donèc dilatatæ iam ipſa ſua magnitudine laborant. Vndè non ſolùm in Saxoniæ, ſed in cunctis penè Europæ finibus, eius nomini permultis constructis & conſecratis templis, illius fidele patrocinium imploratur ab omnibus, quantique apud Deum ſit miraculis, declaratur.

S. Vitus totiꝰ Saxoniæ patronus.

Qui nos ſui nominis indignos præcones vtinàm non deſpiciat, verùm ſuæ venerationis ſeruitijs inhærentes, placido à ſupernis vultu reſpiciat, par pari quodam modo referat, fautoribus ſuis fautor faueat, ſi tamẽ fas eſt magnis componere parua, cæleſtibus terrena, manentibus tranſeuntia. Super flumina Babylonis diutinam captiuitatem deflentium, ſi tamen nequaquàm oblitorum delectetur cantionibus Sion, iam incola perpetuum Alleluia decantans in atrijs domûs Domini: ſciatq́; ſi vel ferrea nobis vox ſit, quæ centuplices edat ſonos, vel ſi membra omnia vertantur in linguas, haudquaquàm tamen poſſe exprimere ſatis laudis ſtudium, quo eius cupimus amãtiſſimum venerari patrocinium. Quanquàm vt vel parum aliquid dicamus, ipſe nos amor & contemplatio impellit: quod quidem ſacrificium laudis, ſi mundo corde offeratur, Domino Deo gratum eſſe, mens fidelis ambigere non debet. Itaque nullus penè à mundi exordio fuit ſanctus, cuius ſpiritus

Locus obſcurus.

aliquo

aliquo modo non repleuerit ſanctum hunc martyrem Vitum: ità vt iure credatur S. Viti præclara encomia.
cunctorum conſors in regno, qui cunctis propemodùm meritis indiſſimilis viſus eſt. Quod quidem nemo temeritate & præſumptione dictum exiſtimet, ſed reuerenter: non audacter, ſed piè. Quicquid enim vel dicere vel cogitare poteſt homo, minus eſt gratia præpotentis Dei, illi cooperantis. Nam nec Abelis ei deeſt martyrium, nec paternum, vt in Iſaac, holocauſtum, etsì non eadem deuotione, tamen conſummatiùs immolatum. Eſt hic alter Samuel, diuino alloquio adhuc puer dignus inuentus. Eſt puer Dauid elegans, qui patri fratribuſque deſpectus, in Deo autem ipſum ex millibus eligente confidens, non de Gethæo, ſed tartareo Goliath Offenſionis
offenſionis lapide triumphauit. Hic Daniel ſupra ætatem abſtinentiæ deditus, ſe- lapidem dicit Chriſtú,
niores ſapientia anteiuit. Hic Ieremias adoleſcentulus, ad genitorem incredulum cuius ope
paternamque domum & familiam plùs ſatis exaſperantem mandata Dei imper- fretus Vit[9],
territus locutus eſt. Hic egregiè fortis Iudas Machabæus, Angelicis inter prælia dæmonem profligauit.
cinctus eſt præſidijs.

O clariſſimum Christi puerum, ante ſecula cum electis omnibus prędeſtinatum, generali cunctorum ſanctitate fulgẽtem, ſpecialiter, vt diximus, penè ſingulorum virtute, ſpecialiſſimè verò martyrij conſtantia coruſcantem: qui rabidorum inſaniam hoſtium interritus adijt, modeſtus ſuſtinuit, ſecurus irriſit. O glorioſum, ô ſanctiſſimum Dei martyrem Vitum, fornacis igne probatum, victorem tormentorum, inter flagella, beſtias & cataſtam ſemper intrepidum, & ſemper inuictum, præpotentem precibus, Chriſti ſemper amore incredibili feruentem, Dei compellatione vocatum ad cęlos, & cum triumpho Angelis comitantibus eò proficiſcentem. Te nunc communiter laudamus, benedicimus & glorificamus Chriſte Deus, qui nos in odore vnguentorum tuorum corde ſaucio currentes, tam bellicoſo Cant. 1.
voluiſti duce cor[illegible]i, tam præpotente patrono fulciri, qui non ſolùm contra poteſtates aëreas victoriæ ſemper vexilla præferat, verùm omnes terrenæ altitudinis faſces nobis infeſtos, vt luce clariùs conſtat, ſemper pudefaciat, quoſdam quidem ad pœnitentiam, alios verò ad pœnam. Et quia in ſanctis tuis perindè vt in teipſo mirabilis appares bone Ieſu, etiam in illis glorificeris oportet, qui nunc per pueru- Pſal. 67.
lum manum ſuam intra foramen aſpidis vel reguli mittentem ſic per omnia tri- Eſa. 13.
umphâſti, ſicut quandò cum eodem per temetipſum ex matre tricenarius, cum Matth. 4.
patre verò conſempiternus, in deſerto conflixiſti. Atque in te potiſſimùm claudatur oratio, clauis Dauid, qui aperis, & nemo claudit: claudis, & nemo aperit: in Apoc. 3.
te confidentium à ſeculo virtus, in te ſperantium ſalus, pro te certantium fortitudo, afflictorum conſolatio, laborantium & oneratorum refectio, perſeuerantium beatitudo, deſperatorum ſpes, morte affectorum requies, Sanctus ſanctorum benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

VITA SANCTI BENNONIS, MISSNENSIS ECCLESIAE DECIMI EPISCOPI, ET CONFESSORIS VI*tæ ſanctitate & miraculorum gloria præclari, conſcripta per Hieronymum Emſer, ſacrorum Canonum Licentiatum. Epiſtolam verò dedicatoriam, & Indicem capitum, pro more omiſimus, quòd ad vitæ hiſtoriam non pertinerent.*

PRAEFATIO.

BEatiſſimi patris Bennonis Bennopolitani, inſignis Eccleſię Miſſnenſis decim quondàm Epiſcopi, vitam deſcripturus, operæprecium duxi ante omnia vrbis ipſius Miſſnę ſitum, originem, ac veteris eccleſiaſticæ diſciplinæ, in hæc vſque tempora ſeruata veſtigia, literis demandare: tum quòd id à nemine priùs attentatum: tum quòd indignum ſit, eam vrbem apud exteros eſſe incognitam, quæ caput & mater eſt populi Miſſnenſis, Germano- Populi Miſſnenſis præſtantia.
rum omnium (quod cum pace tamen aliorum dixerim) facilè principis: nedùm

 ſoli

ſoli vbertate, & bonorum omnium abundantia, verumetiam vrbanitate, ac moribus nitidiſſimis. Eſt enim idem populus Miſſnenſis peculiariter in ſuperos pius, in hoſpites liberalis: domi ſplendidus, foris compoſitus: ager verò non ſolùm Cerere & Baccho, ſed & auro & argento luxuriat. Ex gemmis adamanta, beryllum, iaſpida, amethyſthum, topazion, ac vniones parturit: Stanno, ferro & vniuerſo ferè metalli genere ſcaturit: marmor præterea gignit, & omnium nouiſſimè repertum electrum ac ſuccinum. Flumina colligit ratibus ac nauibus peruia, Albim Germaniæ olim terminum, Muldam, Tſchoppen, Elleſtram, & alia quàmplurima: torrentes verò ac riuulos penè innumeros. Nec deſunt illi ſyluæ cæduæ, & nemora ſtabula alta ferarum: nec læta pecoribus paſcua, & florida prata. Aëris quoquè tanta fruitur temperie, vt & crocum, & nonnullos alios peregrinos frutices, non inuitè etiam nutriat. Huc ego tam mites ac placidos Miſſnenſis populi mores, tamque formoſa corpora referẽda cenſeo. Siquidem Ariſtotele etiam teſte, haud parùm refert, hac vel illa cæli facie homines procreari. Domos hic ædificant, vel ſectili lapide exciſas, vel coctili compactas. Vrbes quoquè ſingulæ priuum quid habent venerabile, & in quo cæteras antecellãt. E quibus Miſſna caput, ſede pontificali, & arce in ſummum vſque verticẽ mirè teſtudinata inſignis eſt. Lips ſtudio ſapientiæ clara, trinundinali etiam mercatorum cõuentu longè lateque celebratur. Dreſda principum ſedes, pontem trans Albim habet ſaxeum xxiiij. arcubus fornicatum: opus haud minoris precij, quàm veterum quaſcunque ſiue Pyramides ſiue Colloſſos. Ciuitates præterea montanæ quatuor, haud obſcuri nominis, ex ſolis argentarijs ſiue argentifodinis (vt vocant) non ità multo antè tempore conditæ, & à ſingulis montibus cognominatę ſunt. E quibus omnium ampliſſima Sanctæ Annæ vix duodecim antè annis, quàm iſta ſcriberemus, ſylua fuit. Mirum eſt, (vt domos taceam) tantum murorum ambitum, tot turres ac mœnia, tam exiguo tempore potuiſſe erigi. Verùm de felicitate atque affluentia terræ populique Miſſnenſis, hactenùs: nunc verò ad ipſam vrbem reuertamur.

Agri Miſnẽſis fertilitas. *Vrbiũ quarundã prærogatiua.* *Lips.* *Dreſda.* *Mons Sanctæ Annæ.*

Cuius prima fundamenta poſuit Henricus cognomento Auceps, primus & ipſe apud Germanos (Blondo Flauio, Aeneaque authoribus) Imperator auguſtus: vir inſignis pietate ac modeſtia. Cui Aucupis nomen idcircò fuit inditum, quòd ij, qui eum, principum delectu, ad imperium capeſſendum accerſirent, offenderint ſimpliciter auibus tendentem inſidias. Nec facto tam humili diuinę prouidentiæ myſterium defuit. ſiquidem is paulò pòſt auium omnium cepit reginam, Romanam puto Aquilam: ipſumque Romanum Imperium magna tum ſua ipſius, tum filij Ottonis primi virtute, ad perpetuam Germanorum gloriam vendicauit. Licèt autem Italici quidam ſcriptores egregium hunc Aucupem noſtrum inter Imperatores non recenſeant: (eò quòd Italiam non fuerit ingreſſus, coronamque Pontificijs manibus de more imponendam non ſuſceperit) ſi tamen quis cauſas ſecum penſitauerit, quibus ille motus vtrunque poſthabuit, facilè patebit, iniuſtè nimis eas ob res, virum omni imperatoria virtute præditum, ſolo Imperatoris priuari nomine. Nam quòd in Italiam non fuerit profectus, his cum verbis Francorum excuſat hiſtoria dicens, quòd intantùm Dei cultum, defenſionem inopum ac viduarum, necnon ſeruandæ pacis diſciplinam, omni ſeculari dignitati prætulerit, vt nullam circa Tyrãnos ab Italia fugandos (qui quaſi mercenarij, conductitijque, alter alteri ſuccedentes laniabant Imperium) operam dare poſſet. Coronam autem etiam vltrò oblatam capiti ſuo imponere abiurauit, indignum ratus indè gloriam aucupari, vndè Chriſtus Rex ſuus fuiſſet illuſus. Quod ſi in Germano damnant Itali: cur non itidèm in ſuo Tito? quem cùm gentes finitimæ ob victoriam Iudaicam coronare vellent, tali honore (vt ſcribit Philoſtratus) indignum ſe eſſe reſpondit. Non enim ſeipſum talium operum fuiſſe authorem: ſed Deo, iracundiam ſuam contra Iudęos demonſtranti, ſuas præbuiſſe manus. Quem Apollonius ille Tyaneus vehementer indè commendans, virum ingenio & modeſtia abundãtem eſſe, teſtatus eſt. Sicut igitur nec Tito obfuit hoc eius modeſtiæ exemplum, quo minùs Imperator haberetur: ità nec Henrico noſtro obſtare poterit, quin Imperatorum albo digniſſimè veniat adſciſcendus.

Henricus Auceps fundator ciuitatis Miſſnę *Cauſæ propter quas Italiam nõ acceſſit.* *Coronã cur abnuerit.* *Titi modeſtia.*

Eius igitur imperij anno decimo, humanæ ſalutis D. CCCC. XXX. dum Albis ripam contra barbarorum inſultus cõmuniendo, oberraret: captus ſaltibus & amœnitate montis iſtius, quem adhuc Miſſna occupat, vrbem ibidèm felicibus ædificare cœpit

Initiũ ciuitatis Miſſnę

cœpit auſpicijs. Cui à riuulo Miſſin, qui ad pedem mõtis ab Aquilone profluit, nomen imponens, tutũ eam deincèps habuit contra hoſtes præſidium, eò quòd mõs ille ex altera parte Albim fluuiũ haberet permaximũ: ex altera verò duobus alijs montibus totidemq; cõuallibus, veluti foſſis quibuſdam, natura eſſet munitus. Eſt autem vrbis Miſſnæ idem ferè, qui & totius patriæ ſitus. Orientem enim Albis fluuius excipit: Meridiem Bohemia, Septentrionẽ Saxonia vendicat: Occidens verò Thuringos reſpicit. Hęc igitur vrbis Miſſnę origo, hic ſitus eſt. Cõditor ipſius, anno dehinc tertio cum Hungaris, tunc paganis Saxoniam populantibus, bello congreſſus apud Merſeborg Thuringorum memorabili eos clade fudit: & tributum, quod illis hucuſquè pendi ſolitum erat, in pauperes, ac pios eccleſiarum vſus elargitus eſt. Centum millia Hungarorum eo bello deſiderati ſunt, plures ducti captiui, plurimi fuga elapſi. Imperator poſt tam inſignem victoriam, ſecum animo conceperat, in vrbe Miſſnenſi, cuius, tempore Hungarici belli, opportunè vſus fuerat, pontificalem ſtatuere ſedem: verùm poſt multa virtutis documenta immatura morte peremptus eſt, negotium filio ſuo Ottoni cognomento Magno perficiundum reliquit.

Miſſnę ſitus — *Victoria Hẽrici contra Hungaros.* — *Mors Henrici.* — *Otto I.*

Hic, vt vir erat omni pietate conſpicuus, diuiniquè cultûs obſeruantiſſimus, patris mandata haud ſegniter implens, Cathedralem, quæ adhuc extat, ponere cœpit Eccleſiam: Deo Opt. Max. D. Iohanni Apoſtolo, & Donato Epiſcopo ac Chriſti martyri dicandam. Cui terminos poſuit fontem Oderæ fluminis: ab eoque recta via vſq; ad caput Albis, & dehinc ad Occidentalem plagam, vbi confinium eſt duarum regionum, Bohemię videlicet ac Niſicenſis: indeque per ſyluam Occidentem versùs vſque ad os Muldę, & ſic deorsùm, per vtranque Muldę ripam, donèc is rursùs ſe in Albim exonerat. Horumque locorum homines & eorum fortunas, cum omni emolumento terræ, frugum, pecudum, omnibusque diuitijs ac bonis tam pręſentibus, quàm futuris, authoritate & ſub diplomate Iohãnis XIII. ſummi Pontificis dictæ Eccleſiæ Miſſnenſi donauit ac conſecrauit. Qua tanta Imperatoris liberalitate motus idem Pontifex, vt liberaliter & ipſe erga eum ageret, pulcherrimum nouę Eccleſiæ Miſſnenſi priuilegium tradidit: vt videlicet à primęua ſuî origine libera, nulli in perpetuum ſubeſſet, ſiue Patriarchæ, ſiue Metropolitano, aut cuiquam quouis titulo vel honore prædito, niſi ipſi & ſucceſſoribus ſuis Romanis Pontificibus. Eccleſiæ hoc modo conſtitutæ Imperator Burckhardum quendam, primum deſtinauit Epiſcopum, virum venerabilem & multa religione inſignem. Qui ſtatìm à Iohanne prædicto ſimul cum epiſcopio ipſo confirmatus, Collegium inſtituit Canonicorũ & ſacerdotum Chriſti: qui inſtàr temporum ſuorum, primò omnia habere communia, ſimulque vna veſci menſa, & in vno condormire loco: Canonicas horas & diuina omnia pariter, & cum multa celebrare dignitate ac reuerentia: Neque in choro, neque extra chorum aliud agere, quàm vel orare, vel ſupinis in cælum rapi oculis ac manibus, nulla data in eodem loco (quę multorum conſuetudo eſt) confabulandi licentia. Qui mos in hodiernum vſque diem in Eccleſia Miſſnenſi piè ſancteque adſeruatur. Vbi enim ſacerdotes nulla ad Chorum neceſſitate adſtringũtur, in abditiſſimos angulos ſeſe penetrant: & ſecretiora quęque templi loca petẽtes, aut genu flexo, aut toto proſtrati corpore proni adorant. Idem etiam Burckhardus vehementer deſiderans, Clerum Eccleſiæ ſuæ, ſicutì morum vitæque honeſtate, ità habitu quoquè à cæteris diſcerni, primus pallio nigro, linea veſte ſuperiniecto illos vti docuit. Quo quidem amictu hodiè etiam incedunt, non tamen niſi ſtatis anni temporibus, & præcipuè eſurialibus Quadrageſimæ ferijs. Pari cura & ſolicitudine ſubſecuti Burckhardum Antiſtites, inprimis tamen Heico, Gerundus, Bruno ſecundus, VVitigo, & is à quo cœpimus Benno: omnes equidem ſanctitate vitæ ſpectabiles, omnem eccleſiaſticam diſciplinam ac honeſtatem ibidèm plantauerunt, & ad poſteros tranſmiſerunt.

Eccleſię Cathedralis fundatio. — *Terminus Miſſnenſis Eccleſiæ.* — *Priuilegiũ & exemptio Miſſnenſis Eccleſiæ.* — *Burckhard⁹ primus epiſcopus.* — *Cleri Miſſnẽſis laudabilis conſuetudo.* — *Heico, Gerundus, Bruno 2. Witigo & Benno Epiſcopi Miſſnenſes.*

Licèt autem interiecto tempore, communis Cleri Miſſnenſis vita, in propriam ac priuatam ſensìm abierit: ex priſtina tamen illa diuini cultûs æmulatione & obſeruantia non ſolùm nihil remiſſum eſt, verumetiam ſemper magìs ac magìs creuit in eo loco religio. Argumento cuius eſt, quòd ſicut veteris Cleri Miſſnenſis deuotione & vitæ ſanctimonia capti olìm Imperatores Henrici, ſecundus, tertius, ac itèm quartus, Eccleſiæ Miſſnenſi vltra Ottonum munificẽtiam, caſtella donârunt VVutrze, Buche, Bock, Gedau, Breſznitz, & alia non parùm multa: ità etiam incly-

Henricorũ donatio.

Principum Miſſnæ erga Eccleſiã Miſſnenſem liberalitas.

ti Miſſnæ principes, non ceſſante antiqua Cleri conſuetudine, non ceſsârunt & ipſi antiquorum Imperatorum veſtigia ſectando Eccleſiam Miſſnenſem in hodiernam vſque diem ſemper magìs ac magìs ornare, varijs ſtructuris, altaribus, ſacellis, ac eorum miniſtris, & donarijs ex auro & argento, gemmis & alijs precioſis rebus ac muneribus. Templum enim duplo quàm olìm fuerat auguſtius eorum opera

Capella Principum.

& impenſa ædificatum eſt, iunctumq́; in fine ſacellum, vbi Mauſoleum, & communis eorum ſepultura: in quo etiam veteres pendent exuuiæ, & rapta ex hoſte trophæa. Nec omittendum hoc in loco, quandò de incremento agimus religionis & diuini cultûs eccleſiæ noſtræ Miſſnenſis, quòd cùm olìm certis ac ſtatis ſolummo-

Nota de cultu diuino, qui fit in eccleſia Miſſnenſi die ac nocte.

dò horis diuina in ea legerentur officia, hodiè nulla hora, nullum tempus ſiue diurnum, ſiue nocturnum, neque aliquod diei aut noctis ſpatium à cantu & deorum vacat hymnis ac laudibus. In quo quidem eccleſia Miſſnenſis omnibus non ſolùm Germanię, verumetiam vrbis Romę baſilicis & ſacris ædibus magnificè prçlata eſt: ſolaque ex omnibus terrenis phanis ac delubris cæleſtem illum ac ſupramundanum Angelorum concentum æmulatur ac repræſentat, vbi pariter ſine intermiſſione dulces reſonare ſonos, ſacra noſtra Theologia teſtante didicimus.

Nè verò cui mirum videatur quonam tenore id fieri queat, omnem tam tenacis cultûs ordinem hìc opportunè ſubijciendum duximus, modò faceſſant naſutuli illi critici & Latinæ linguæ penſiculatores ac Momi: quoniam res iſta non Tullianis Gellianíſve verborum lenocinijs, ſed eccleſiaſticis nominibus nobis agenda erit, nè dum figuris circunlocutionibusq́ue laboremus, obſcurior interìm fiat intentio noſtra. Principiò igitur, vt diem Athenienſium more à meri-

Perpetui cãtûs ordo ac tenor.

die exordiamur, vbì iam duodecima meridiantis diei hora inſonuit, Scholaſtici quidam pueri minores præcinunt Vigilias: (ſic enim hodiè vocantur preces ac hymni iſti, quas pro defunctis manibus Deo offerimus) quibus exactis, ilicò adſunt cõſtituti ad hoc Flamines octo, quos principum Capellanos vocant: quia in eorum ſacello primò etiam Vigilias, indè Veſperas ac Completorium canunt Deæ

Schotti.

matris. His in ſecundam vſque ferè horam (minoris enim ſolarij computum hìc ſequimur) protractis, Canonici & vniuerſus clerus, ſuas etiam ſine mora Vigilias, (vbì dies poſtulat) mox penſum legitimum, Veſpertinam videlicet ſynaxim ac Completorium pro tempore abſoluunt. Succedit his e veſtigiò alia quædam pſal-

Grabati.

lentium ſecta, (Grabatos vulgò nuncupant) eò quòd iuxta grabatum ſiue ſepulcrum principum conſideant,) qui & ipſi Vigilias primò, dehinc Veſperas etiam ac Completorium alternis diebus, modò de Paſſione Chriſti, modò de Compaſſione Virginis matris, tertio quoque die hiſtoriam Transfigurationis decantant. Et hi quidem eorum penſum vſque in ſecundam aut tertiam noctis vigiliam produ-

Octauiani.

cunt. Illis abeuntibus ſuperueniunt Octauiani, ſic dicti quia ab octaua noctis hora inchoantes, reliquum tempus ad intempeſtam vſque noctem pſallendo continuant. Horum laborem maior iterùm chorus excipiens, matutinale obſequium, me-

Alius Grabatorũ ordo.

dio noctis ſilentio, canore peragit. Interìm alius paratur Grabatorum ordo: qui horas ſuas, ſecundùm quod veſperi orſus eſt, perſequitur. His rursùm ſubeunt principum Capellani, (vt eorum vtar vocabulis) Matutinas, ac reliquas Magnę deæ

Miſſa, ſummum Chriſtiani ſacrificij genus.

horas, tum primam de ea Miſſam (eſt id ſummũ Chriſtiani ſacrificij genus) & itèm alteram pro mortuis ordine ſuo quotidiè celebrantes. Quibus expeditis, pueri illi Scholaſtici in choro maiori, ſicuti ſerò Vigilias, ità manè etiam mortuorum ſacra facientem cantillando adiuuant. Vbì dies illuxit, Primę, ac reliquę diuinorũ horę, vt tempus exigit concinnè etiam aguntur. Et ante ſummũ ſacrificium, vt in plurimum duæ tréſve Miſſæ ſolẽniter antecedunt, glorioſo Chriſti Corpori, aut victrici ipſius Cruci, ſeu dijs tutelaribus (quos patronos vocant) deſtinatæ. Sacris omnibus litatis, reliquum tempus vſque in duodecimam denuò meridiantis diei horam pſalmorum carmine ſine ceſſatione perficitur. Eodem momento, negotium eadem ſerie aſſiduis iteratur vicibus, damnato in perpetuum ſilentio.

Fundatores huius perpetuæ decantationis.

Opus hoc tam præclarum Erneſti & Alberti fuit principum Saxoniæ Ducum & Miſſnæ Marchionum &c. Hi duo fratres clariſſimi germana deuotione ac pietate tam gratum cælo obſequium meditati, communi ære & impenſa miniſtris horatim variantibus perpetua fundauerunt ſtipendia: digni ob hoc, vt qui ſua tam hilariter Deo contulerunt, mercedem ab eo recipiant æternæ retributionis. Siquidem in hoc veterum Germanorum principum, antiquum erga ſu-

peros

peros zelum, quaſi iam abolitum reuocantes, filijs etiam ſuis ac nepotibus exempla reliquerunt diuini cultûs ſemper magìs ac magìs propagandi. Fuit eorum alter Erneſtus ſcilicet Romani Imperij Elector, cui Romæ olim à Sixto quarto aurea donata roſa eſt: quam ille Eccleſiæ Miſſnenſi rediens pro munere dedit: vbi inter ſacras templi reliquias, quæ ibidèm plurimæ habentur, & quidem precioſiſſimæ, dignè cuſtoditur. Alter verò Albertus eiuſdem Imperij in Frederico III. tunc ferè collapſi reſtaurator ac propugnator fideliſſimus, nil habuit antiquiùs, quàm idem Imperium Romanum, veterum Germanorum virtute nobis partum, totis tueri viribus, ac ab omni externa vendicare iniuria. Pro quo neque rebus ſuis, neque proprio pepercit ſanguini. Primus hic Friſios & ſibi & Romano ſubiugauit Imperio: cui etiam Innocentius VIII. in partibus inferioris Germaniæ tunc belligeranti roſam ex ſolido auro conflatam vltrò transmiſit, in teſtimonium virtutis & rerum benè geſtarum. Miſit & Epiſtolam, in qua eum dexteram Imperij manum appellitans, laudibus in cælum vſque extulit. Principis iſtius tam in pace quàm in bello virtutem ac gloriam hîc enarrare, neque facultatis noſtræ eſt, neque præſentis inſtituti.

Laus Erneſti.

Præconium Alberti.

Is Friſios Romano ſubdit Imperio.

Ad Eccleſiam igitur Miſſnenſem nobis redeundum eſt: in cuius meditullio corpus eius, de quo agitur, venerandi ſcilicet patris Bennonis, omni auro ac gemmis precioſius honorificè depoſitum ſupra CCCC. modò annos, crebris in Chriſto virtutibus ac miraculis coruſcat. Id quod penſiles illic tabellæ votiuaque munera affatim oſtentant. Cuius nos vitam, & exantlatos pro Chriſto labores, conuerſamque ab eo magna ex parte Sclauorum gentem, & miracula tot retrò ſeculis in hunc vſque diem continuata, ad honorem ſummi Dei conſcripturi, feliciter aggrediamur.

Epilogus.

VITÆ HISTORIA.

CAPVT I. De origine & natalibus ipſius.

INTER claras Saxoniæ ciuitates ea, quæ nunc vulgò Hyldesheym, olim Bennopolis dicta eſt, à Bennone quodam (vt aiunt) conditore Phriſio: hinc diuo Bennoni noſtro nomen, hinc Bennopolitano cognomen eſt. In ea enim vrbe à teneris annis educatus, & ſacra veſte indutus, in eum creuit virum qualem Deo propitio perſcripturi ſumus. Pater ipſius Comes fuit Saxoniæ, non longè à Goſlaria habitãs: mater verò Bezela, quaſi benè zelans ſeu bonus zelus dicta eſt. Hi ambo cùm voluntatem facerent altiſſimi, & in lege Dei ſui fideles perſiſterent, duos illis Dominus dedit filios: Chriſtophorum, qui patri in Comitatu poſteà ſucceſſit: & Bennonem hunc noſtrum, qui abdicato (vt dicemus) ſeculo, Chriſti quàm mundi huius Comes eſſe maluit. Horum autem duorum fratrum mentionem faciunt literę Henrici IIII. (quę habentur Goſlariæ in monte S. Petri, confirmatæ poſteà per Adolphum Regem) his verbis. Henricus diuina fauente clementia Rex: Omnibus Chriſti noſtrique fidelibus, tam futuris, quàm præſentibus notum eſſe volumus, qualiter nos, ob interuentum & petitionem dilectæ genitricis noſtræ Agnetis Imperatricis Auguſtæ, quoddam prędium, quod fuerat Chriſtophori Comitis, ſuique fratris Bennonis noſtri Capellani, in villa Partimles, ſita in pago Northdoringen, ad altare ſancti Petri, quod eſt in orientali plaga villæ Goſlarienſis, in monte qui dicitur Mons S. Petri, &c. in proprium tradidimus, condonamus &c. Data tertio die Martij Anno Dominicæ incarnationis M. LXII. anno verò ordinationis noſtræ octauo, Regni ſexto, vitæ duodecimo. Hæc ibidèm fideliter excerpta ſunt. Quòd autem Benno noſter in eiſdem literis Capellanus dicitur regius, cauſa eſt, quia eo tempore Canonicus fuit Goſlarienſis eccleſiæ: quæ & ipſa Capella tunc regia, & Canonici ipſius omnes pro regijs Capellanis (vt eorum vtar vocabulis) habiti & nominati ſunt. Id quod infrà ſuo loco planiùs enarrabimus. Hæc autem idcircò hîc prælibanda duxi, vt nullum lectori ſcrupulum in ipſo præſertim hiſtoriæ veſtibulo relinquerem, ſimulque tam claros diui Bennonis natales, multis hactenùs ob vetuſtatem tempo-

Bennopolis nunc Hyldesheym.

S. Bennonis parentes & patria.

Literę Henrici IIII.

S. Benno Capellanus regius.

temporum incognitos, in lucem aliquandò ederem. Cæterùm priuſquàm vlteriùs progrediar, haud abſurdum erit nominis ipſius rationem exponere: & quot eo nomine viri fuerint illuſtres, paucis ſaltem attingere.

CAPVT II. Quid Benno ſignificet, & quot eius nominis fuerint celebres.

S. Benno Oſnaburgẽſis Epiſcopus.

Benno Oldenburgengenſis Epiſcopus.

De Monaſterio ſancti Michaëlis in Hyldesheym.

Benno Traiectẽſis Epiſcopus.

Benno Dux Saxoniæ.

BEnno veteri Sclauorum lingua idem eſſe dicitur quod Latinè Benedictus. Floruerunt autem hoc nomine viri non incelebres: vnus quidem Epiſcopus Oſnaburgenſis, ob vitæ meritum in Sanctorum numerum relatus: alter Oldenburgenſis antiſtes, vir opere & ſermone potens, qui à Sclauis infidelibus ſede pulſus, ad beatum Bernvvardum Epiſcopum tũc Bennopolitanum exul & profugus diuertit: à quo benignè ſuſceptus & hoſpitio dignatus, tandèm in conſecratione Monaſterij ſancti Michaëlis, quod idem beatus Bernvvardus ſua pecunia in parte Septentrionali ciuitatis Hyldesheymenſis à fundo extruxerat, preſſura populi exanimatus, in eodem loco ſepultus eſt non ſine opinione etiam ſanctitatis. Epiſcopium eius tractu temporis ad Lubecam ciuitatem maritimam tranſlatum eſt. Tertius Traiectenſis Eccleſię preſul extitit, publicis principum conuentibus & grauioribus regni negotijs ab Henrico IIII. propter ſingularem eius induſtriam frequenter adhibitus. Quartus Dux fuit Saxoniæ tempore Ottonis II. optimus quidẽ princeps, & Eccleſiarum ſtrennus defenſor, præcipuè contra Sclauos fidem noſtram tunc paſsìm oppugnantes. Alios itèm fuiſſe Bennones præter eos quos memorauimus, ſatis conſtat. Noſtri tamen incœpti non eſt ſingulorum nomenclaturam hîc ponere, quibus tot fuiſſe inſignes abundè ſufficit.

CAPVT III. Obitèr de Sclauis.

Sclaui vndè primùm digreſſi.

Nardauingi

Rani ſeu Rugiani.

Obotriti.

Brizani.

Stoderani.

Iſte Aeneas Syluius poſteà factus Põtifex Pius II. vocatus.

QVia in Sclauorum mentionem incidimus, ſcitu dignum eſt eam gentem (ſiue ex Scythia olìm, vt ſentire videtur Sabellicus, ſiue aliundè digreſſam) non ſolùm Illyrium, Hiſtriam & Dalmatiam, verumetiam Septentrionem versùs, magnam Saxoniæ partem, & omnem ferè citeriorem Aquilonaris Oceani oram, ab Albi flumine vſque ad mare Balthicum armis ſibi vendicâſſe. Quorum qui Nardauingi dicti ſunt, Thetmarciam, Stúrmariam, Ducatum Holſatienſem, & Hamborgam ciuitatem maritimam quondàm occupârunt: Rani, qui & Rugiani, Lubecam, Sũden, VViſmariã & finitimas vrbes: poſt quos Pomerani & Obotriti, qui nunc Magnipolenſis: Brizani & Stoderani, nunc Hauelburgenſes & Brandeburgẽſes: ſuas ſinguli poſuerunt ſedes. Qui deindè trãs Albim Niſici ac Luitici, (quos Luſatios hodiè vocamus) citra Albim verò vſque ad Salam Thuringorum fluuium, Sorabi apellati ſunt. Omnia enim ea loca Sclaui olìm ſibi vſurpauerant. Sed & Bohemos ipſos & Polonos aduentitios ac origine fuiſſe Sclauos, Aeneas Syluius, non contemnendæ inter hiſtoricos fidei author eſt. Quæ idcircò huic operi noſtro inſerenda putauimus, quoniam cùm in omnibus his Chriſto conuertendis non pauci olim ſanctiſſimi viri Epiſcopi, presbyteri ac monachi, alij alijs in locis deſudauerint, donèc gelidum hoc Aquilonis frigus calore verbi Dei fuerit reſolutum: præcipuè tamen noſter hic Benno pro eis, qui vtranque Albis ripam in diœceſi ſua circunſederant, ab errore ſuo reuocandis ſedulam nauauit operam, eorumque plurimos crebris ſuis ſermonibus ac ſignis ad fidem conuertit, quemadmodùm ſuo loco dilucidè comprobabimus. Nec fugit me, ob hanc ipſam fortè cauſam diuum Bennonem à multis hucuſquè Sclauum fuiſſe creditum: verùm falſam hanc vulgi opinionem infrà etiam diluam. Modò cœptam proſequamur hiſtoriam.

S. Benno non fuit Sclauus.

CAPVT IIII. De pueritia & educatione beati Bennonis.

Bernvvard⁹ Epiſcopus Bennopolitanus.

Pſal. 110.

VVigerus præceptor Bennonis.

EDitus in hanc lucem Benno noſter humanæ ſalutis anno M. X. cùm annum ætatis ageret quintum puerulus adhuc, traditus eſt in obſequium præfati ſancti Bernvvardi Bennopolitani Epiſcopi: qui etiam ipſe ex illuſtri Comitum ſanguine procreatus, Bennonis noſtri cõſanguineus fuit & affinis. Quamobrèm memor illius quod ſcriptum eſt, Initium ſapientiæ timor Domini: puerum ei traditum primùm omnium timere fecit Deum: eique literario mox ſtudio, erudiendo, præceptorem dedit VVigerum Præpoſitum Monaſterij ſui S. Michaelis, virum moribus ac literis apprimè decoratum. Sub cuius diſciplina breui tantum profecit, vt optima puer indole ingentem de ſe ſpem polliceretur. Nam vt ætas illa erudita fuit, & humana colebat ſtudia: id quod ex pluribus eius tempo-

ris

ris viris diſertiſſimis & eorũ monumentis videre licet: ità VViggerus noſter puerum ſibi commiſſum non paſſus eſt à politioribus abhorrere ſtudijs: primoque in ducendis formandiſq; literarũ apicibus antiquis,& his quę hodiè per Venetos impreſſores in vſum reuocatæ ſunt,eum luculenter inſtituit: quemadmodùm literæ manu ſua conſcriptæ, & apud eccleſiam ſuam Miſſnenſem in hodiernum vſque diem ſeruatæ facilè arguunt: deindè carminibus etiam eum exercuit, non tamen niſi diuinis & omni verborum obſcœnitate carentibus. Nec difficili puer Minerua verſu iam ludere & hymnos componere didicerat. Quare cùm omnes,tum maximè patronum ſuum ſanctum Bernvvardum ſibi plurimùm deuinxerat, eratque tam cælo,quàm hominibus gratiſſimus. Literæ poëticæ. S. Benno verſificaturam didicit.

CAPVT V. De ægrotatione & morte beati Bernvvardi.

SAnctus verò Epiſcopus Bernvvardus extrema iam vitæ ſenecta febribus correptus,adeò pertinaciter ægrotare cœpit, vt toto decubaret quinquennio. Quo tempore vnico illi ſolatio erat puer Benno,modò poëtando,modò legendo,modò diſputando. Inprimìs autem pergratum illi erat diligentiſſimum pueri obſequium,qui nec momento quidem à ſene abijt. Cùm verò iam finis inſtaret beatiſſimi patris Bernvvardi, vocato puero vnà cùm VVigero pædagogo ſuo,oratione ad eũ vſus eſt huiuſcemodi: Vides mi fili aſſidua me febre confectum, & ſiniſtram hanc corporis valetudinem & quicquid aduerſi fuit ad finem vſq; conſtanter pertuliſſe. Neque enim ad Deum redire poſſumus,niſi tribulationum & aduerſitatis camino decocti. Quòd ſi eos etiã qui rectè vixerint conturbationes & dolores circunueniũt:quanto magìs iuſto Dei iudicio iſtos qui abſq; vllo Dei timore velutì pecora degunt, & hìc infelicitas occupat, & in futurum miſeria. Quarè ſi ſapis, aut ſi per ætatem ſapere ipſe nondùm potes, ſaltem noſtris acquieſce monitis,atque hunc mundum ærumnis & anxietatibus repletum,dolo,fraude, mẽdacijs, inſidijs ac laqueis offertum, ſanguine, ſcelere & iniquitatibus pollutum, ceu peſtem aliquam contagioſam ac virulentam fuge, execrare, ac deſpice: Deoquè ſoli adhære. Quod vt faciliùs poſſis conſequi, & ætas tua, adhuc cerea in vitium flecti,nulla malorum hominum tabe deprauetur, ab huius præceptoris tui latere poſthac nuſquàm diſcede,eique,ſi me amas,in omnibus patris loco obtemperes. His dictis, manum pueri deoſculatus VVigero Prępoſito eum iterùm atq; iterùm commendauit. Ipſe verò rebus ſuis omnibus diſpoſitis plenus dierum, diues bonorũ operum, & ſecurus paratę ſibi æthereę manſionis, clauſis ſubitò oculis migrauit ad Dominũ,ſepultus in Monaſterio ſuo S.Michaëlis,vbi & miraculis claret. Oratio Bernvvardi Epiſcopi ad S. Bennonem. Beati Bernvvardi felix obitus.

CAP. VI. De dolore Bennonis & totius ciuitatis ex obitu beati Bernvvardi.

VIx dici queat, quãto beati huius viri tranſitus cùm ciuium ſuorum omnium,tum diui Bẽnonis noſtri animum mœrore ac luctu confecerit. Non quia gloriã illi inuiderẽt, ad quam inuitatus abierat: ſed quia præ nimio ipſius amore, aut ipſum adhuc viuere,aut cum eo diem obijſſe mallẽt extremum. Cùm autem VVigerus(cui tutela pueri commiſſa fuerat)animaduerteret eum ob immodicum animi dolorem, quem frequentes prodebant gemitus ac lachrymę,nimiùm macerari & contabeſcere,cœpit blandis ipſum verbis modò conſolari, modò caſtigare,& effrenes iuuenilis animi impetus ſenili grauitatis freno cohibere, aſſerens communem hanc omnibus eſſe fati neceſſitatem, quam neque Chriſtus (cùm ſolus poſſet)euitare voluerit: nec flendam eſſe muliebriter conſanguinei ſui mortem, quam ipſe tam conſtanter atque æquanimiter tulerit: pręcipuè cùm tot in Chriſto virtutibus ac miraculis clarus,euidens ſuæ beatitudinis ſignum poſt ſe reliquerit. Addebat homo admodùm diſertus,nil aliud eſſe mortem quàm finem malorum huius ſeculi,& initiũ vitæ melioris. Cuius rei gratia Gaditanos olìm templũ Morti & aram conſecrâſſe, diuinoſque exhibuiſſe honores, tanquàm cõmuni quieti & miſeriarũ omnium portui. Quibus verbis placatus Benno, & dolori ſuo aliquantiſpèr moderatus eſt, & ex eo tempore vanam mortaliũ ſortem peroſus,apud ſe firmiter decreuit,vbì primùm per parentes ſibi liceret,ſacrum ſuſcipere habitum: & in eodem monaſterio quantulumcunque vitæ ſpatium fata concederent,Deo ſeruiendo traducere: ſaluberrimo profectò vitæ inſtituto. Gaditani Morti diuinos exhibẽt honores.

CAPVT VII. De Epitaphio à Bennone condito, & rigida antiquorum puerorum diſciplina.

Epita-

EPitaphion quoquè tractu temporis condidit idem Benno beato viro Bernvvardo, vt habetur adhuc hodiè in eodem monaſterio, & fratres ipſius conteſtantur, hoc tenore:

S. Bernvvardi Epitaphium.

Hac tumuli foſſa clauduntur Præſulis oſſa,
Bernvvardi miri magnificique viri.
Qui patriæ ſtemma, radians velut inclyta gemma,
Acceptus Domino, complacuit populo.
Nam fuit Eccleſiæ condignus Epiſcopus ille,
Quem Deus Emmanuel diligat & Michaël.
Tandem biſſenis vndeno menſe Kalendis
Felix hanc vitam, mutat in Angelicam.

Ex quibus quidem verſiculis ſatìs apparet, nec artis metricæ eum fuiſſe ignarum, nec tamen fucati carminis affectatorem, ſed tenui ac ſimplici ſtylo contentum. Quòd ſi delicatis auribus & Rhinocerotis naſum habentibus ridendus fortè videbitur verſiculus ille: Quem Deus Emmanuel diligat & Michaël: (cæteri enim ſatìs bellè habent) meminerint velim, beatum virum Bernvvardum diuo Michaëli ſingulariter fuiſſe deuotum, & ob hoc monaſterium, ſua impenſa conſtructum, eius dicâſſe nomini, & ibidèm voluiſſe quieſcere. Quo benè ponderato conſtat, prædictum verſiculum diuo Bennoni noſtro non ità temerè exijſſe, vt prima fortaſsis fronte videri poterat. Sed hæc miſſa faciamus, quoniam qui intùs diuino aguntur ſpiritu, exteriorem verborum corticem floccifaciunt: & concinnam magis diligunt vitam quàm orationem. Obijt autem ſanctus Bernvvardus anno ſalutis M. XXII. Quo tempore rigidiſſima fuit Bennopoli ſcholaſtica puerorum diſciplina, quibus (vt in annalibus eorum legitur) non ſolùm choro, menſæ, aut dormitorio deeſſe, verumetiam tardiùs adeſſe, piaculum erat. Scripturam quoquè quotidiè Decano præſentare, & ipſos Pſalmos reddere cogebantur. Nec timidiùs in clauſtro, quàm in ſcholis manum ferulæ ſubducere videbantur. Talibus igitur frenis Benno noſter cohibitus, adoleſcentiæ etiam lubricum, quibus ferè omnes labimur, fortiter calcauit.

Antiquæ diſciplinę ſcholaſticę rigor.

CAPVT VIII. De adoleſcentia diui Bennonis.

MAgnæ ſpei adoleſcens Benno, & tam corporis quàm animi dotibus amabilis, præceptoris ſui monita, contra eius ætatis morem ac conſuetudinem, tum libēter audiebat, tum alacriter amplexabatur. Cumq; iam ſub eius iugo ac diſciplina ad pubeſcentes perueniſſet annos, nulla vnquàm leuitate notatus, nec alio quàm communi fratrum cibo vſus, nec minori quàm illi inedia ac labore fatigatus, ad omnem Chriſti militiam diligenter à magiſtro ſuo exercebatur. Nec grauis iuueni hæc virtutis palæſtra: quin lætabatur magìs, vbi intelligeret ſenioribus etiā abſtinentiæ ac tolerantiæ ſe eſſe exemplo. Sed nec amicorum dehortantium & multis cum præclariſq; conditionibus ad ſeculū inuitantium verbis blandiloquis, aut vlla ſuadendi arte eius animus immutari poterat. Solidatus iam erat ſupra firmam petram. Neq; animo exciderat ſana beati Bernvvardi doctrina & vltimum vale. Accidit autē vt eodē tempore genitor ipſius, qui eum propagandæ ſtirpis gratia vehementiùs ad ſeculū inuitauerat, ex humanis decederet: & ipſe patria poteſtate ſolutus facilè ſe ſperaret apud matrē, quam deuotam ac religioſam nouerat, intrandæ religionis veniam cōſecuturum. Nec votis ipſius obſtitit pia genitrix: quin cum vehementer indè collaudans pollicita eſt, tenuem adhuc Monaſterij ſtatum, ſuis etiam opibus haud illiberaliter foturam. Erat enim ſpectatæ religionis ac honeſtatis fœmina, & vt vno abſoluam verbo, tali digna filio.

Quàm fuerit docilis S. Bēnò puer, & quibus dotibus ornatus.

Pater S. Bēnonis moritur.

Laus Bezelæ.

CAPVT IX. De ingreſſu religionis.

EXhilaratus Benno tam benigno piæ matris aſſenſu, cùm iam virili togæ eſſet proximus, doctus à Spiritu ſancto reprobare malum & eligere bonum, duodeuigeſimo ætatis ſuæ anno ſacrum ſuſcepit habitum, & cum eo ſanctarum incrementa virtutum: moxque profeſſus in eo quod ſuprà diximus monaſterio Hyldesheymenſi, puerilia ſtudia & poëticas nugas poſtponens, ſacroſancta Prophetarum volumina & vtrunque Teſtamentum, ac Patrum de ſuper commentaria diu noctuq; ruminabat. Orationibus, vigilijs ac ieiunijs impenſiùs multò, quàm anteà vacabat. Abſtruſa quoquè ac recōdita Theologię ſenſa, quę cæteris altiùs meditata exploratáq; habebat, non inuitus reſerabat. Qui (vt annales eorum

S. Benno fit monachus.

Eius ſtudia.

corũ docent) ſacratiſſimo illius eloquio, in triſtitia cuiuſlibet anxietatis conſolati, & à laqueis antiqui hoſtis liberati, perpetuę vitę vias ingrediebantur. Ferunt etiam nonnulli, priusquàm religionem ingreſſus ſit, in Francia Theologiæ ſtudio dediſſe operam, atque in ea facultate doctoralibus inſignijs fuiſſe decoratum. Qui honos tunc omnium fuit excellẽtiſſimus. Cui quidem opinioni non parum præſtat fidei, tum titulus Magiſtri, quem inter monimenta Goſlarienſis eccleſię (vt prædiximus) adhuc hodiè obtinet: tum quòd plures eiuſdẽ ſeculi nobiles viri ad idem Frãcię regnũ ſacrarum literarum gratia ſe cõtulerunt: quas Caroli Magni opera & impenſa, Pariſienſi olìm Gymnaſio eſſe inuectas ſatìs cõſtat. Quarè nihil prohibet diuum Bennonem etiã poſt profeſſionem ab Abbate ſuo iſtuc ſtudij gratia fuiſſe tranſmiſſum. nè tamen incerta pro certis aſſerere videamur, nos iſta in medio relinquimus.

S. Bẽno doctor fuit ſacrę Theologię.

Carol⁹ Magnus Theologiæ ſtudium Pariſijs inſtituit.

CAPVT X. De ſacerdotio diui Bennonis, & electione eiuſdem in Abbatem.

A Tempore ſuſceptæ religionis Benno vſq; in quintum & viceſimum ętatis ſuæ annũ, in quo ſacrum accepit Diaconatûs ordinem, in oculis omnium ſanctiſſimè innocentiſſimeq; conuerſatus eſt. Atq; ab eo tempore vſq; ad triceſimum vitæ annũ ſemper magìs ac magìs in religione proficiens, humilitate & patientia omnibus pręlucens, volẽte & iubente Abbate ſuo Adelberto, ſacerdotio tandẽ initiatus eſt. Quod ille tanta cum reuerẽtia ac dignitate adijt, tanta munditia & puritate geſſit, vt fratribus etiã ſtupori ac admirationi fuerit. Abſtinentia autem tanta ſe indè macerabat, vt rarò cœnam cum eis ſumeret. In altari totus ardebat: nec vnquàm ſiccis rem diuinam oculis perficere potuit. Accidit igitur, vt anno dehinc quarto defuncto Adelberto prędicto, pars fratrũ Bennonem hunc noſtrũ, pars verò Sigebertum quendam, & ipſum quidẽ virum bonum, mitioris tamen vitę, & ſecularibus negotijs magìs deditũ, eligerẽt. Cumq; pluribus Benno ſuffragijs quàm Sigebertus ipſe niteretur, nihilominùs illi libenter ac vltrò ceſſit: ſupplicans electoribus ſuis, nè contemplatiuam ipſius vitã exterioribus curis ac actionibus impedirent: tribus tamen mẽſibus in officio ſtare coactus eſt, donèc flentibus ſępè oculis vacationẽ muneris obtinuit. Hinc eſt quod in catalogo Abbatum eiuſdem Monaſterij ſuo ordine ac loco ità ſcribitur: Bẽno frater ac pater noſter, Abbas eligitur: ſed paruo tẽpore ſtetit in regimine, tribus ſcilicet mẽſibus: poſteà Miſſnẽſis Epiſcopus factus, miraculis claret. Illic ſepultus, vbi & in pręſulẽ eſt vnctus. Hęc ibi.

S. Benno Diaconus creatur.

Itẽm Sacerdos.

S. Bennonis electio in Abbatem.

Multis lachrymis rogat eius dignitatis abſolutionem.

Nota.

CAPVT XI. Qualiter Benno ex Hyldesheym Goſlariam accitus, & ex monacho Canonicus factus eſt.

D Epoſita Eccleſiaſtica hac præfectura, Benno noſter reliquam vitã in priuato, & vel in oratione, vel lectione diuina tãtummodò trãſigendam decreuerat: verùm omnipotens & glorioſus in ſanctis ſuis Deus, qui humiles corde ſublimat, & ſuperbos de ſede deturbat: non paſſus eſt candelabrum hoc lucidiſſimũ ſemper ſub modio deliteſcere. Vndè breuì poſteà cõtigit, vt pijſſimus Imperator Henricus rex III. eccleſiã Goſlariẽſem (cuius fundamenta iam anteà iecerat Cõradus deceſſor ipſius ſiue pater, ſiue ſocer) magnifico ac regio cultu abſolutã dedicari faceret per manus beatiſſimi Pontificis Leonis IX. pręſentibus ibidèm Cardinalibus, Epiſcopis, & Abbatibus, numero LXXIII. Quam quidẽ eccleſiam cùm idẽ Imperator digniſſimus ſpecialẽ deincèps (vt ſuis vtar verbis) Imperij Capellã, & Canonicos ipſius Capellanos regios (vt ſuprà prębauimus) paſsim haberi & nominari vellet: exactam dedit operam, vt viros tanto honore dignos, & tam literis quàm ſanctæ conuerſationis moribus probatos eidem eccleſię præficeret. ſiquidem illic etiam Regni ſedem conſtituerat. Lecti ſunt igitur ex omni ferè Germania viri cùm doctiſſimi, tum religionis obſeruantiſſimi: inter quos & venerabilis noſter Benno maximis Imperatoris precibus, annuente & iubente præfato ſummo Pontifice vix tandèm monaſterio ſuo extractus, ac dictæ Goſlarienſi eccleſiæ (quatenùs nouæ congregationi ſpiritalis armaturæ dux eſſet, & eccleſiaſticæ eam diſciplinæ tyrocinijs erudiret) in Magiſtrum ac Canonicum præfectus eſt. Quàm laudabilem verò ac ſanctam olìm vitam duxerit prima ea Goſlarienſium Canonicorum congregatio, documento eſſe poteſt: non ſolùm id, quòd plures ex eis diuorum numero adſcripti, plurimi beatorum appellatione (dum adhuc viuerent) dignati ſunt: verùm illud etiam memoratu digniſſimum, quòd cùm in poteſtate Imperatorum adhuc eſſet Epiſcoporum deſignatio, pauci aliundè quàm ex eadem regia (vt dicebatur) Capella, tam ſub prædicto Henrico III. quàm filio

Luc. 1.

Henricus III.

Nota.

Leo IX.

Goſlaria regũ Capella.

S. Benno fit Goſlarienſis eccleſię Magiſter & Canonicus.

Nota.

ipſius IIII. & nepote V. æquiuoci nominis regibus, ad quæcunque etiam Epiſcopia conſcēderint. quod vt exemplo res agatur, nomina eorū, tum ſedium etiam, ad quas quiſq; ſublimatus eſt, ſequenti capite non indignè nobis recenſenda veniunt.

CAPVT XII. Nomenclaturam continet Præpoſitorum & Canonicorum Goſlarienſium, eorumque ad diuerſa loca promotiones.

RVmoldus I. Præpoſitus, poſteà	Conſtantienſis Epiſcopus.
Engelhardus II. Præpoſitus	Magdeborgenſis Archiepiſcopus.
Guntherus III.	Bambergenſis Epiſcopus.
VVernherus IIII.	Merſeborgenſis Epiſcopus.
Anno V.	Colonienſis Archiepiſcopus.
Bibo VI.	Tullonenſis Epiſcopus.
Bruno VII. Præpoſitus	Herbipolenſis Epiſcopus.
Otto VIII.	Rauennatenſis Epiſcopus. (mens II.
Suiderus IX.	Bābergenſis Epiſcopus, poſteà Papa Cle-
Hartuicus X.	Magdeburgenſis Archiepiſcopus.
VVilhelmus XI.	Veronenſis Epiſcopus.
Bertoldus XII.	Interamnenſis Epiſcopus.
Arnoldus XIII.	Patauienſis Epiſcopus.
Bruno XIIII.	VVercellenſis Epiſcopus.
Geroldus XV.	Rauennatenſis Epiſcopus.
Crafft XVI.	Miſſnenſis Deſignatus.
Benno Magiſter	Miſſnenſis Epiſcopus.
Robertus XVII. Præpoſitus	Bambergenſis Epiſcopus.
Matro XVIII.	Verdenſis Epiſcopus.
Herebertus XIX.	Leodienſis Epiſcopus.
Eckhardus XX.	Polonienſis Epiſcopus.
Gotfridus XXI.	Ratiſponenſis Epiſcopus.
Eppo XXII.	VVormatienſis Epiſcopus.
Vdalricus XXIII.	Argentinenſis Epiſcopus.
Cono XXIIII.	Friſingenſis Epiſcopus.
Cunradus XXV.	Traiectenſis Epiſcopus.
Landolfus XXVI.	Treuerenſis Archiepiſcopus.
Ricolfus XXVII.	Moguntinus Archiepiſcopus.
Erpho XXVIII.	Monaſterienſis Epiſcopus.
Henricus XXIX.	Auguſtenſis Epiſcopus.
Hetzelinus XXX.	Hyldesheymenſis Epiſcopus.
Henricus XXXI.	Paderbornenſis Epiſcopus.
Eylbertus XXXII.	Numenſis Epiſcopus.
Litmarus Magiſter	Hamborgenſis Archiepiſcopus.
Hildolfus Magiſter	Colonienſis Archiepiſcopus.
Atelhogus XXXIII. Præpoſitus	Hyldesheymenſis Epiſcopus.
Eckhardus XXXIIII.	Spirenſis Epiſcopus.
Cunradus Canonicus	Hyldesheymenſis Epiſcopus.
Lutolfus Canonicus	Halberſtatenſis Epiſcopus.
Iohannes Magiſter	Halberſtatenſis Maior Præpoſitus.
Rudolphus Vicedominus	Suerinenſis Epiſcopus.
Cunradus Canonicus	Magdeburgenſis Archiepiſcopus.
Valentinus XXXV. Præpoſitus	Mindenſis Epiſcopus.
Guntherus Canonicus	Magdeburgenſis Deſignatus.
Sigifridus XXXVI.	Hyldesheymenſis Epiſcopus.
Arnoldus XXXVII.	Bambergenſis Epiſcopus.
Iohannes Canonicus	Hauelbergenſis Epiſcopus.
Henricus Canonicus	Hauelbergenſis Epiſcopus.

Hos & alios antiquæ Goſlariēſis eccleſiæ Prępoſitos & Canonicos ad tam diuerſas Italiæ, Germaniæ & Galliarum ſedes, Imperatorum olìm nutu deſtinatos Epiſcopos, qui latiùs videre cupit: apud eandem eccleſiam inueniet ſimul cum alijs vetuſtatis monumentis digniſſimis. Ad Bennonem noſtra feſtinat oratio.

CAPVT

CAPVT XIII. *De conuerſatione diui Bennonis in eccleſia Goſlarienſi, & familiaritate cum Annone Præpoſito.*

DEcem & ſeptem annos venerabilis Benno noſter Goſlariæ conuerſatus eſt: quibus ſe in omni genere virtutum ſpectabilem præbuit, egitq; Canonicum ac Magiſtrũ omnibus numeris abſolutũ crebris vigilijs, frequenti inedia, aſſiduis orationibus, tum largis patrimonij ſui eleemoſynis. Dedit enim ex bonis ſuis hæreditarijs prædictæ eccleſiæ Goſlarieñſi, non pauca prædia, molẽdinas domos & cenſus etiam perpetuos. Quibus omnibus Canonici eiuſdem eccleſiæ in hodiernum vſque diem vtuntur, & quorum deſupèr literas, monumenta ac diplomata penès ſe habent repoſita. Quanquàm autem vir beatiſſimus Benno omnium eorum qui ſuo tempore ſecum in eccleſia Goſlarienſi Deo militauerant, non vulgarem meruit gratiam eò quòd eſſet rectus ac integer, fraternæque pacis ac domeſticæ concordiæ vehemens amator: præcipuè tamen illi cum beato Annone Goſlarienſi tunc Præpoſito, poſteà verò Colonienſi Archiepiſcopo arctiſſima fuit conſuetudo & mutuus in Chriſto amor. Siquidem vnum erat illis velle ac nolle: velle ſcilicet bonum, & recedere à malo. Quapropter mirabile dictu eſt, quantùm breuì ſimul apud Deum profecerint, & quàm iucundam ac firmam amicitiam ſimiles illis mores & idem cæli ſtudium pepererit. Etenim verè tunc in eis completum fuit illud Pſalmographi: Eccè quàm bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum. O legitimos Chriſti Sacerdotes. Vtinàm atque vtinàm is nodus atque hoc vinculum, Chriſti ſcilicet charitas, & diuinarum rerum ſtudium, noſtros quoquè iungeret Sacerdotes & eccleſiarum Prælatos. Sic enim ſublatis è medio occultis eorum ſimultatibus ac odijs, per fraternæ concordiæ nexum tam ſuis eſſent honorabiliores, quàm aduerſarijs etiã formidabiliores: nec ità læderentur eccleſiæ, diriperentur earum bona, & omnis ferè eccleſiaſtica deperiret authoritas. Sed quorsùm abij? Ad Oreſtem & Pyladem noſtros Annonem & Bennonem ſcilicet reuocandus eſt calamus. Quorum tantam inter ſe beneuolentiam, nulla res adeò fouit, àc ea de qua modò dixeram fraterna Chriſti charitas, quod, vt inquit Apoſtolus, perfectionis eſt vinculum. Hac igitur duce de virtute in virturem ambulantes, qualiter vterque à Deo exaltatus, & in modico fidelis ſupra multa conſtitutus ſit, quàm breuiſſimè potero, hinc ſubnectam.

S. Bennonis liberalitas circa eccleſias.

Conuerſatio eius inter Canonicos.

Anno Præpoſitus, pòſt Colonienſis Archiepiſcopus.

Pſal. 132.

Coloſ. 3.

CAPVT XIIII. *De vocatione Annonis ad Colonienſem & Bennonis ad Miſſnenſem Eccleſiam.*

ANno ſalutis M. L V. beatiſſimus Anno per Henricum III. prædictum, magno bonorum omniũ aſſenſu, Agrippinæ vrbis ſedem adeptus eſt, vir qui tot Rerumpub. turbationes & incẽdia, quot ſuo tempore in Imperio paſſim extitêre, ſolus vel æquanimiter ferre, vel ab vrbe ſua ſingulari prudentia nouerit arcere. Valedicẽs igitur chariſſimo amico ſuo Bennoni, Macte virtute eſtò, inquit, frater, nec putes velim, me tuî fôre immemorem, quin cœptam inter nos neceſſitudinem, vbì præſentia nequimus, ſaltem literis fouebimus. Annonem igitur, vbicunquè fuerit, tuũ eſſe puta. Nec id tam humaniter pollicitus eſt, quàm euentu poſteà explanauit. Mortuo enim paulò pòſt Imperatore præfato, regnum filio ſuo Henrico IIII. Aquiſgrani, non ità multò priùs inuncto, cõceſſit. Qui cùm adhuc puer eſſet, apud matrem Agnetem Imperatricem aliquamdiù educatus eſt: breuique pòſt tempore in tutelam venit præfati Annonis Colonienſis Antiſtitis, quibus ex cauſis, ſcriptores variãt: neq; huc pertinet. Certum tamen eſt, donèc Rex pueriles abſolueret annos, ſummam rerum cõſenſu omniũ apud Annonem reſediſſe. Qui vacante ſub id tempus Eccleſia Miſſnenſi per obitum Crafft Goſlarienſis paulò antè Præpoſiti, facilè effecit, vt eadem Eccleſia Miſſnenſis veteri amico ſuo Bennoni, cuius vitę innocẽtiam & dignitatem dudùm exploratam habebat, etiam nihil tale cogitanti cõmitteretur: Renitentemq; (amore fortaſsis contemplatiuæ vitę) literis vt puſillanimum vehementer increpauit, & ad ſuſcipiendũ epiſcopium adhortatus eſt: aſſerens, ſatis iam ſatis ſpectatam eſſe Goſlariæ virtutem ſuam. Neq; ſanctiſſimos Apoſtolos olim vno ſemper in loco conſenuiſſe: ſed modò huc, modò illuc per mare, per terras, diuinæ plantationis ſurculos circuntuliſſe. Caueret igitur, nè talentum ſibi traditum, quum Miſſnę modò propter vicinam & incredulam Sclauorum gentem duplicare poſſet, abſcõdere potius, & labores pro Chriſto

S. Annonis laus. Cuius Vita habetur 4. Decembris, Tomo 6.

Henricus IIII.

Crafft anteceſſor Bennonis.

ſugere videretur. id quod magìs ignaui animi quàm religioſi eſſet indicium. Si e enim contemplationi vacãdum eſſe, vt ab actione, in qua virtutis laus omnis conſiſteret, animus torpore non abhorreſceret. Sicque amandam eſſe Rachelis pulchritudinem, nè Liæ interìm fœcunditas haberetur deſpectui. Quemadmodùm enim ſtellæ à ſtellis differentes vnam cæli faciem decentiſſimè pingerent: ità Eccleſiæ Chriſti vni & ſoli vtranque tam actiuam, quàm ſpeculatiuam vitam, non ſolùm ornamento ac decori, verumetiã quammaximè eſſe neceſſariam. Quibus verbis non tam perſuaſus quàm veluti compulſus Benno, oblatam tandèm ſuſcepit prouinciam. Non ignarus tamen (diuino reuelãte ſpiritu) quibus exagitandus fluctibus, quantasque in epiſcopatu tribulationes & aduerſitates toleraturus eſſet. Ad quæ omnia voluntariam ſe Deo hoſtiam obtulit.

Actiuæ & contemplatiuæ vitæ neceſſaria coniunctio.

S. Benno Miſſnenſis eligitur Epiſcopus.

CAPVT XV. *De conſecratione beati Bennonis in Epiſcopum, & primo in ciuitatem ſuam aduentu.*

Ab Epiſcopo Magdeburgenſi cõſecratur.

HVmanæ igitur reparationis anno M.LXVI. venerabilis Benno noſter à VVernhero Magdeburgenſi Archiepiſcopo pontificali veſte induitur, olei ſacri liquore perfunditur, & inclytæ noſtræ Miſſnenſis Eccleſię pręſul decimus à Burckhardo primo eiuſdẽ paſtore præficitur. Benedictione igitur de more percepta, mox Miſſnam acceleranti totius vrbis clerus ac populus gratulabundus venerabundusque occurrit: & in eccleſiam maiorem feſtiuiter adductum, in ſede cum pontificali collocant magno omnium plauſu & ingenti totius ciuitatis gaudio. Ipſe verò intra ſe habitans, præſentique honore nihil elatus, illud ſemper in ore habuit, tacitoque ſub pectore voluit: Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Memor prætereà illius quod ſcriptum eſt, Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona ac ſacrificia pro peccatis: Primò omnium in conſpectu totius populi ſacra ſolenni more celebrauit tanta deuotione, tantoque lachrymarum fonte, vt ſiccis cum oculis hi quibus etiam ſaxea erant corda videre non poſſent. Sacris verò in medium deductis, ad plebem conuerſus, populari primò lingua de Chriſtianæ fidei præſtantia ac dignitate, de colendo ſummo ac vero Deo, beatorumque ſpirituum gaudijs, & malorum tormentis graphicè, magnaque admiratione omnium elocutus eſt. Deindè ad Canonicos Clerumque ſermonem dirigens, tali eos oratione affatus eſt: Quandò à Deo factum eſt, viri fratres, ac domini, vt neque cogitanti mihi neque ambienti hic locus (quod nobis felix vtrinquè fauſtumque maneat) deſtinatus ſit: ego deincèps Eccleſiæ huic veſtrę dignißimæ, eiuſque commodis ac honori hanc animam, & quidquic in me eſt (quod noui quàm ſit exiguum) totum polliceor ac deuoueo. Neque vllus mihi labor grauis erit, nec amara pericula, quæ nobis tamen chariſſimi fratres (niſi ex alto Deus auerterit) & multa & magna imminent: dummodò veſtram, huiuſque mihi commiſſæ Eccleſiæ ſalutem, honorem ac commodum (ità vt bonum decet paſtorem) omnibus modis, & pro virili promouеam. Pro quo neque potentium timebo minas, neque rerum amittendarum, aut huius etiam corpuſculi iacturam magnifaciam. Vos autem orationibus ac precibus veſtris me adiuuabitis. Summoperè enim mihi placet deuotio veſtra, & benè inſtituta religio: quæ à deceſſoribus meis ſanctiſſimis proculdubiò viris tam decenter ordinata (Deum Opt. Max. oro ac obſecro) meo etiam tempore in peius non labatur, ſed pro laude ac gloria ipſius ſemper magìs ac magìs creſcat in hoc loco: vt pro communi tandèm labore & vita benè acta communem mereamur ſimul ingredi lætitiam, & optatæ beatitudinis conſequi mercedulam. Sic fatus, & adſtantibus lachrymas excuſſit, & ipſe etiam flentibus oculis ad perficienda ſacra cœpta reuerſus eſt.

Pſal. 113.

Hebr. 5.

Deuotio & lachrymæ eius.

Oratio eius ad populũ & Clerum.

Ecce verum paſtorem.

CAPVT XVI. *De moribus ipſius in Epiſcopatu, & cura circa rem diuinam adhibita.*

VEtus prouerbium eſt: Magiſtratus virũ oſtendit. Et profectò quanta fuerit prudentia beatiſſimus noſter Benno, quàm prouidus in cõſilio, quàm iuſtus in iudicio, non antè apparuit, quàm in tanto faſtigio conſtitutus eſt. Neque enim à dextris, neque à ſiniſtris recedens, omnia quæcunque verbo monuit, factis ipſe adimpleuit. Non pompoſus, non elatus: ſed opera ſua multa erga pauperes pietate ornabat. Spũ hoc ſolum eſſe ratus, quod nudus inopsque

Pietas eius erga pauperes.

que in hunc mundum veniſſet. Inprimìs autem eccleſiaſticarum rerum & diuini cultûs ſolicita illi cura fuit. Vndè cùm antiquorum more irregulatus adhuc eſſet in eccleſia Miſſnenſi cantus,(id quod alijs etiam in locis videre licet ex antiquiſſimis quibuſdam Gradalibus & Antiphonarijs (vt vocant) in quibus vnica, aut etiam nulla interdùm linea, paucisque ac indiſcretis notulis contenta fuit antiquitus) Benno noſter data opera regularem ac legitimum canendi vſum iuxta Hyldesheymenſis eccleſiæ ritum ac conſuetudinem, ad Miſſnam primus traduxit: fecitque vt concinnè atque eleganter in hodiernum vſque diem cantetur, quicquid ipſe inſtituit. Quas enim nouas & exoticas quaſdam hodiè canunt hiſtorias, neotericorum inuentum eſt, muſicæ artis lege modoque carens. Hanc Hyldesheymenſis & Miſſnenſis cantûs analogiam & conuenientiam (ſiue feſtiuo, ſiue ſimplici more diuina peragantur officia) primus omnium deprçhendit venerabilis & egregius vir dominus Iohannes Hennig ſacræ Theologiæ Profeſſor, & dictæ eccleſiæ Miſſnenſis Decanus digniſſimus: cui nupèr Saxones perluſtranti harum rerum gratia comes deſtinatus ſum: vbi & à Saxonibus viris digniſſimis perbenignè excepti ſumus, & ea pleraque omnia quæ hîc inſerta partìm oculis vidimus, partìm ex literarum hauſimus monumentis. Sed hæc & alia digniſſimus paſtor Benno circa cultum diuinum in eccleſia ſua Miſſnenſi prudenter ordinauit & conſtituit. Erat enim cæremoniarum omnium doctiſſimus, & circa rem diuinam ab infantia verſatus. Nec quicquam eum latebat quod eccleſiaſticæ intereſſet diſciplinæ.

Hyldesheymenſes & Miſſnenſes in cãtu concordant.

Cultus diuinus ab eo mirè augmentatur.

CAPVT. XVI. De cura luſtrandæ ſuæ diœceſeos, & his quæ ad animarum attinent ſalutem.

Diuinis rectè ſe habentibus, mox animum adiecit beatiſſimus pontifex ad viſitandos ſingulos diœceſeos ſuæ pagos & oppida, omnesque eccleſias & earum Rectores, id quod etiam quotannìs in propria perſona vicatim oſtiatimque ſedulò factitabat. Proindè circunſpiciens vtrinquè animarum ſaluti modò in Preſbyteris, vt & verbo docerent, & opere doctrinam ſuam comprobarent: (nè fortè alijs prædicantes, ipſi reprobi facti auditoribus vileſcerent) modò in ſubditis, vt dicto ſacerdotum ſuorum obtemperantes, verbum ſalutis, & quicquid ad fidem attinet, diligenter ab eis diſcerent & obſeruarent. Quòd ſi quos eo modo ſe habere comperit, vehementer laudauit: Sin ſecùs, leniter corripiendo in melius immutauit. Tanta autem gratia præditus erat, tantoque inter pauperes ac diuites æquilibrio ſe partiebatur, vt paſsim eum omnes amarent: eiusque monitis obtemperantes, pacificè inter ſe viuerent, & fraterno ſe inuicèm amore diligerent. Verbum Dei quoquè ità luculenter, ità ſuauiter tractabat ac prædicabat, vt per multa etiam milliaria, eius audiendi gratia confluerent. Habuit autem vir Dei in ſingulis diœceſeos ſuæ plagis caſtellum vnum, in quo viſitationis ſuæ tempore diuerteret. In Oriente videlicet & ſuperiore Luſatia Gedau, in Meridie Breſnitz, in Occidente Neoburgum vulgò Naumburg, ad Aquilonem verò non longè ab vrbe Miſſnenſi Zſcheylau, vbi hodiè etiam Collegiata habetur eccleſia. Propter frequentes enim barbarorum incurſus & hoſtiles vaſtitates, raræ tunc erant vrbes in terra iſta. Nam & Stolpen & VVurtzen ac Mœgeln oppida multo pòſt tempore in poteſtatem venerunt Miſſnenſis Eccleſiæ. Prædicta verò caſtella, Breſnitz, Gedau, & alia non parùm multa Henricus Imperator ſecundus, is qui diuorum numero poſteà adſcriptus eſt, & ab Italis primus habetur, Eccleſiæ Miſſnenſi olìm dono dederat, ob preces Eiconis tertij Miſſnenſis Epiſcopi. Qui & ipſe excellentis meriti præſul vitæ ſuæ ſanctimoniam certis indicauit miraculis, quæ poſt obitum ſuum comperta & literis mandata ſunt. cuiusglorioſam vitam Dietmarus Merſeborgenſis olìm Epiſcopus tam deuotè quàm eleganter ſcriptitauit. Quarè non eſt quòd diutiùs hîc immoremur. Bennonis enim non Eiconis res aguntur. Quòd ſi vacaret, memorari poſſem vtiquè complures Miſſnenſis Eccleſiæ Antiſtites, tantæ olìm fuiſſe religionis & munditiæ, vt beatorum appellationem (dum etiam viuerent) hauddubiè meruerint. Verùm habenda nobis ratio eſt, nè longiùs euagantes, & cœpti operis ſeriem interrumpamus, & lectorem ſimul tædio conficiamus.

Viſitat oẽs ſuę diœceſis eccleſias.

Gedau. Breſnitz. Naumborg Zſcheylau.

Hẽricus II. Sanctus.

Eico Miſſnenſis Epiſcopus.

Dietmarus Merſeborgenſis Epiſcopus Eiconis vitam conſcripſit.

CAP. XVIII. De incremento bonorum etiam temporalium ſub diuo Bennone.

Bona temporalia ſuæ eccleſiæ vt augmentauerit.

COmpoſitis his quæ ad diuinum cultum & animarũ attinent ſalutem, ſanctiſſimus præſul Benno, animaduertẽs eccleſiaſtica ſtipendia propter vicinorum, modò Sclauorum, modò Boëmorum improbitatem & prędandi conſuetudinem, non parùm eſſe extenuata: ſedulã etiam adhibuit curam, nè eccleſię ſuę, vel ad diuinũ cultum, vel ad alendos pauperes quippiã deficeret: vndè apud eos quibus ipſe cæleſtia ſeminabat, temporalia eccleſię ſubſidia ſuo quodam iure confidẽter poſtulabat. E quibus Borr quidã equeſtris ordinis vir magnæ deuotionis, non pauca illi de bonis ſuis donauit, & Eccleſiæ Miſſnenſi perpetuo iure appropriauit. Similiter & Hẽricus IIII. eius nominis Rex, dum adhuc ſub iugo eſſet beati Annonis Colonienſis Antiſtitis Eccleſiæ Miſſnenſi, nonnulla prædia ac bona, iuxta regiam munificentiam liberaliter conceſſit. Sed & Bezela mater diui Bennonis, diſtractis omnibus bonis ſuis, filiũ poſt adeptum epiſcopatum huc etiam ſecuta erat. Cui ille caſtellũ Gedau habitandũ indulſit, & quotiès ibidèm viſitationis ſuę munere fungeretur, anili & decrepitę mulierculę multo erat ſolatio. Quæ etiam adhuc viuens & deindè poſt obitum ſuũ (breuì enim pòſt defuncta eſt) Eccleſiæ Miſſnenſi, quicquid ex dotalitijs, paraphernalibus aut alijs quibuſcunque bonis relinqueret, teſtamento legauit. Ex quibus eidem pientiſſimus natus perpetuam apud eccleſiam ſuã memoriam, & Dominicale illud officium, quod Dominico quoque die ibidèm peragunt, comparatis ad hoc cenſibus, inſtituit. Inualuit indè rumor apud poſteros, (vt ſuprà innuimus) diuũ Bennonem noſtrũ in Gedau fuiſſe natũ: quoniam memoria proditum foret, & incolis in hodiernum vſq; diem etiam conſtat, matrem ſuam in Gedau aliquandò habitãſſe. Verùm falſam hanc imperitæ plebis opinionem facilè explodit, tum nomen ipſius Benno à Bennopoli patria ei inditum, tum antiquiſſima Hyldesheymenſis & Goſlarienſis monaſteriorum monimenta ſuprà per nos exhibita. Non ſolùm autẽ his & alijs incrementis ac bonis, beatiſſimus pontifex Benno Eccleſiam ſuam Miſſnenſem locupletauit & auxit: verùm etiam ea quæ tempore ſuo eidem vi & iniuria ſunt ablata, ſub anathematis ac diris diuinæ vindictæ imprecationibus reſtituere ac reſarcire cœpit: de quo etiam infrà ſuo loco ſingillatim commentabimur.

Borr militaris multa ei bona offert

Itèm Henricus IIII.

Itèm Bezela mater Bennonis.

S. Bẽno quare à quibuſdam creditus fuerit Sclauus.

CAP. XIX. De conuerſione Sclauorum, & impedimentis tam ſancti operis.

SVprà memoratum eſt, Sclauorum ingentem multitudinem gentili errore vagantem in diœceſi olim Miſſnenſi tam vltra quàm citra Albim fluuium deſediſſe. Quos & ſi Henricus Rex III. pijſſimus epitetho perpetuo Imperator, non ità multò priùs, quàm epiſcopatũ Benno ſuſceperat, tributarios Imperio fecerat, & ad ſuſcipiendam Chriſti fidẽ magna ex parte compulerat: plurimi tamen ex eis retroſpicientes, pagano ritu, honorem quem Chriſto debebant, idolis reponentes, relicta pietate fidei, antiquis ſe erroribus denuò inuoluerant. Ex quibus Radigaſt in magna apud eos veneratione erat. Inter omnia autem numina primatum tenebat Suanthevvitz: quem Deum deorum eſſe profitentes, ex ipſius oraculis & reſponſis res cunctas gerebant. Eſt autem Suanthe Sclauica lingua idem quod ſanctum: VVitz verò lumen interpretatur. Cumque magorum conſtans ſit ſententia, dæmonia omnia ſanguine inuitari: Sacerdos tamen Svvanthevvitz ſuis perſuadebat, hunc niſi Chriſtiano cruore placari non poſſe. Vndè quod abominabile etiam dictu eſt, illi quotannìs hominem Chriſtianum, quemcunque ſors obiecit, litare conſueuerant. Atrum etiam dæmonem, cui nomen Zeerneboock, in cuius poteſtate mala eſſe credebant, deuotiùs honorabant, noxia deprecantes. Zeerne enim nigrum, Bock verò ſeui Bohu Deum apud eos ſignificat. His ſingulis ſinguli dicati erant Flamines, & varia ſacrificiorum libamenta, tum multiplex religionis cultus. Quæ tanquàm ſuperſtitioſa & relatu indigna conſultò prætermimus. Ingemiſcens igitur pientiſſimus pater Benno, miſerum populum dæmonum præſtigijs ità rapi præcipitem, officij ac debiti paſtoralis eſſe ratus eſt, cæcis lumen, ægris ſalutem, & errantibus viam oſtendere. Cui quidem tam ſancto operi cùm ſe totum deuouiſſet, & ſapienter quidem primò lenia vulneribus fomenta adhibens, plures indiès comitate ſermonis ſui ad Chriſtum reduceret: inſidiator diabolus moleſtè ferens inauthoratam ſibi plebem, myſtica adſpergi vnda, & à caſtris ſuis fieri transfugam, (permittente Domino, quò virtus ſerui

Henricus III. Sclauos tributarios facit.

Radigaſt.

Swanthewitz Sclauorũ deus.

Zeerneboock idolum.

S. Bẽno ſua prædicatione eos ad Chriſtum conuertit.

ſerui Dei humanæ vitæ fluctibus agitata magis inclareſceret) aliud illi negotium fecit, tantisque eum impulit tempeſtatibus & procellis, vt relicta Sclauorum cura coactus ſit vela ventis committere. Et quia ſumma ipſius virtus & conſtantia tunc potiſſimùm ſpectata fuit, (quandoquidem explorant aduerſa viros) idcircò non iniucundum fore puto, ſi ſtatum eorundem temporum explicauero. Non enim parum refert (vt dici ſolet) in quæ quiſque tempora inciderit.

Inuidia diaboli nititur impedire homini ſuam ſalutem.

CAPVT XX. *De captiuitate & exilio diui Bennonis.*

OMnium primùm tempeſtuoſa ea reddidit tempora, famoſiſſimum illud Saxonicum bellum, quod cum Henrico IIII. magna vtrinquè animi pertinacia geſtũ eſt. A quo licèt Benno noſter innoxias habuerit manus, vicini tamen incendij flammas euadere non potuit: vel ob hoc vnum, quòd & ipſe ex primario Saxonũ ſanguine, qui Regi penitùs inuiſus erat: ſiue (quod magis credam) quia Deus vas ſuum ità voluit tribulationũ camino excoquere, & velut aurum in igne probare. Permiſit enim vt à prędicto Rege innocentiſſimus præſul, nullo ſuo delicto, caperetur, & in exilium mitteretur: vbi & cæteri ſeruabantur principes, videlicet Magnus & Hermanus Saxonię duces, VVetzilo (qui & VVernherus) Magdeburgenſis Archiepiſcopus, Burckhardus Halberſtatenſis, & VVernherus Merſeborgenſis Epiſcopi, Fridericus Comes Palatinus Saxoniæ & plerique alij primores viri, quorum omnium propter implacabilem Regis iram, nulla erat ſalutis ſpes, nec alia quàm vel citæ mortis vel perpetui carceris expectatio. Benno verò neque de vita ſua neque de captiuitate ſolicitus, ſolius Eccleſiæ ſuæ caſum inconſolabiliter, & cauſas tantorum malorum tam veriſſimè quàm breuiſſimè paululùm hic deflebat: eo quòd iratus Rex eam ipſam etiam per Buckhardum quendam ferocem & militaris audaciæ hominem miſerè vaſtauerat. Paulò enim ante id tempus diem obierat Dedo Marchio, relicto Henrico filio adhuc puero: quem Rex obſidem ſecum abduxit, & in aula regia educari fecit. Dictum verò Buckhardum præfectum Miſſniæ conſtituit, vt Marchiam interim in fide ſua cõtineret, donèc infans adoleſceret. Huius autem vaſtationis meminit Lampertus Heruelden ſis monachus nobilis hiſtoriarum ſcriptor, vbi de expeditione loquitur Regis prædicti. Qui ſimulato in Hungariam itinere, exercitũ per Boëmiam & Marchiam Miſſnenſem Saxonibus improuiſis ſuperinduxit, volens eos inter oſcitãtes (vt dici ſolet) opprimere. Sunt autẽ hæc Lamperti verba: Peruenit igitur Rex vſque Miſſenen, vrbem ſitam in confinio Boëmiæ & Saxoniæ: vbi à ciuibus pacificè in ciuitatem ſuſceptus, Epiſcopum ciuitatis ipſius comprændit: omnia quæ eius erant diripuit: hoc ſolo reum Maieſtatis adiudicans, quòd toto tempore belli Saxonici nullos ad eum ſeruatę erga Remp. fidei indices nuncios vel literas deſtinâſſet. Cæterùm homo eccleſiaſticę paupertatis & nihil aut parum habens pompæ militaris, vota forſitan contra Remp. facere, aut arma ferre non poterat. Nec magnum vel his vel illis partibus momentum, amicus & inimicus extitiſſet. Hæc Lampertus noſter ad verbum. Quibus amplum ſatis teſtimonium diuo noſtro Bennoni perhibet: virum eum fuiſſe eccleſiaſticæ paupertatis: neque diuitijs inhiâſſe, neque gloriæ: nec belli ſed pacis fuiſſe amicum.

S. Benno de primario Saxonum ſanguine progenitus.

Principes Saxonię captiui.

Vaſtatio eccleſiæ Miſſnenſis.

Dedo Marchio.

Henricus Marchio.

S. Benno innocentiſſ. cõpræhenditur.

S. Benno verè pauper Euãgelicus.

CAPVT XXI. *Gregorij VII. & Henrici quarti digladiationẽ continet.*

ALterum eius tempeſtatis exitium fuit eiuſdem Henrici IIII. cum Gregorio VII. calamitoſa ſeditio. Ex qua etiam ſancto viro Bennoni non parum ſuccreuit laboris & periculi. Diſcordantibus enim inter ſe ſummis orbis cardinibus, facta eſt confuſio elementorum, hoc eſt Prælatorum inferiorum: & percuſſo paſtore, diſperſæ ſunt oues gregis. Nam ex omnibus Germaniæ Epiſcopis perpauci inuenti ſunt, qui Romano Pontifici tunc integram ſeruarent fidem. E quibus fuêre Anno Colonienſis, VVecilo Magdẽburgenſis, Bucco & Burckhardus Halberſtatenſis, VVernherus Merſeborgenſis, & Bẽno noſter Miſſnenſis: cęteri ferè omnes regias partes ſecuti ſunt. Omiſſo igitur pauliſpèr Bẽnone, huius etiam tam pernicioſæ diſſenſionis cauſas breuiter reponam. Defuncto Alexandro II. ſuffectus eſt ei Gregorius prædictus, cui Hildebrando anteà nomen fuit: & quia incõſulto Cæſare, ſolis ſcilicet Romanis fauẽtibus, ad Apoſtolatûs apicem conſcẽderat, hinc primum contra eum accuſationis caput ſumptum eſt. Mos enim tunc erat: nè quis pro Romano Põtifice ſalutaretur, niſi quẽ Imperatoria deſtinâſſet

SS. Annonis Bennonis & quorũdam Epiſcoporũ fidelitatis erga Chriſti Vicarium.

Malus mos regali potẽtia in Eccleſiam inuoductus.

ſet probaſsétve authoritas. Secundò inuidiam etiam Pontifici peperit maximam, id, quòd duobus maximis Sacerdotum vitijs extirpandis, Simoniacæ videlicet prauitati & laſciuiæ, tam conſtantem nauabat operam, Concubinarios & Simoniacos omnes paſsim anathemate feriens. Sed & Cæſarem ipſum ob eaſdẽ cauſas, ad ſynodalia reſponſa ſæpè fruſtrà vocatum, tandèm cùm purgare ſe nollet, ab Eccleſia primùm, Petri amputauit gladio: deindè regno etiã exauthorauit, adempta omni regia adminiſtratione, & abſolutis fidelitatis ſacramento ſubditis. Quarè confuſus Imperator, habito apud VVormatiam cõcilio ſecum ſentientiũ Epiſcoporum, Pontificem vice verſa depoſuit. Dataque ſunt ad eum literæ conuicijs plenæ: quibus vt ſeipſum Pontificatu, quem vi fraudeque rapuiſſet, vltrò abdicaret, proterè mandatum eſt. Eò veſaniæ Imperatorem induxerat cæca ſacerdotum (qui tunc frequentes apud eum erant) libido. Timebant enim, ſi cum Pontifice in gratiam rediret, actum eſſe de concubinis ſuis. quas illi pluris quàm vel propriam ſalutem, vel publicam pendebant honeſtatem. Cæterùm quàm indignè Gregorium ſuggillauerint, documento eſſe poteſt electionis ſuæ formula, quam Platina & Blondus Flauius Apoſtolici ſcriptores adnotauerunt his verbis: Nos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, clerici, acolythi, ſubdiaconi, preſbyteri, præſentibus epiſcopis, abbatibus multiſque tum eccleſiaſtici, tum laici ordinis, eligimus hodiè X. Kalend. Maij in baſilica ſancti Petri ad Vincula, anno ſalutis M. LXXII. in verum Chriſti Vicarium Hildebrandum Archidiaconum, virum multę doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, iuſtitiæ, conſtantiæ, religionis: modeſtum, ſobrium, continentem, domum ſuam honeſtè gubernantem, pauperibus hoſpitalem, in gremio ſanctæ matris Eccleſiæ liberè à teneris annis educatum. Quem quidem cum ea poteſtate Eccleſiæ Dei præeſſe volumus, qua Petrus mandato Dei quondàm præfuit. Hęc illi. Quam quidem optimam de ſe exiſtimationem pius Pontifex nequaquàm fefellit, ſed ad finem vſque legitimè certando perduxit. Vndè addit Platina in calce rerum ab eo geſtarum, quòd demùm in Salerno moritur, vir certè Deo gratus, prudens, iuſtus, clemens, pauperum, pupillorum, & viduarum patronus: atque vnicus Eccleſiæ Romanæ, & acerrimus defenſor, contra hæreticorum improbitatem, & malorum principum potentiam, res eccleſiaſticas per vim occupare conantium.

Cęca libido omnẽ ſubuertit iuſtitiam, & propriã negligit ſalutem.

Electio Gregorij ſeptimi.

CAPVT XXII. De liberatione beati Bennonis, malitiaque & miſerabili exitu Buckhardi præfecti.

HIs igitur temporum ardoribus, cùm Pontifex omnes tam eccleſiaſticos, quàm ſeculares principes, quibus cum Rege commercium erat vllum, diriſſimis Eccleſiæ vinculis colligâſſet, contraque Imperator aqua & igni interdiceret ijs, qui Pontificis dicto parerent: adeò ſciſſa eſt Eccleſia Dei, & regnum in ſe diuiſum, vt grauioribus inter Sacerdotium & Imperium odijs nullo vnquàm tempore laboratum ſit. Vterque enim, tam Pontifex quàm Imperator, hic pro terreno, ille pro Dei regno cauſam ſuam conſtantiſſimè agens, litem non niſi cum morte diremit. At verò Imperator, vbi intellexit principum animos ſub religionis prętextu ſenſim ab eo deficere: diſſimulato ad prę́ſens odio, quod contra Saxones alebat, captiuos eius gentis (inter quos & Benno erat) deditione abſoluit, & ad ſua impunè redire permiſit: nihil aliud imperans, quàm vt tanti beneficij memores integram ſibi deinceps ſeruarent fidem, & communis regni cauſam ſecum contra Pontificem defenderent. Illi abeuntes polliciti ſunt, quoàd iuſtè Imperium adminiſtraret, & Eccleſiam Dei perſequi deſineret, ſe eius commodo & honori nuſquàm defuturos. Qualem ſe verò deindè idem Rex tam erga ſacroſanctam Apoſtolicam Sedem, quàm paſsim in Imperio exhibuerit, apud alios videre licet. Ad nos enim nihil attinet, niſi quantum diui noſtri Bennonis intereſt. Rediens igitur beatiſſimus paſtor Benno ad Eccleſiam ſuam Miſnenſem, deſolatam vaſtatamque inuenit, quam tanto priùs ſtudio ac decore ornauerat. Quæ quidem calamitas quanuis amarior illi eſſet, quàm vel carceris vel exilij pœna fuiſſet: ſpem tamen vultu ſimulans, premenſque alto corde dolorem, fratres ſuos Canonicos flentibus illi oculis obuiàm factos, & fortunas ſuas querulantes, benignè amplexus atque conſolatus eſt, iterùm atque iterùm illud ore repetens: Dominus dedit, Dominus abſtulit: Sicut

S. Benno à captiuitate, ſuæ Eccleſię reſtituitur.

A ſuis Canonicis benignè ſuſcipitur.

Iob 1.

Sicut Domino placuit, ità factum eſt: ſit nomen Domini benedictum. Nec mora, quin ilicò infracto ſeſe animo ad reſtaurandam eccleſiæ ſuæ ruinam totis viribus conuertit. Et niſi illi improbitas obſtitiſſet Buckhardi præfecti Miſſnenſis (cuius ſuprà etiam meminimus) facilè ablata omnia recuperâſſet. Erat idem Buckhardus ingenio malo, prauaque natura præditus, lingua præterea & manu promptus. Cumque magis Cæſaris, quàm Dei ſui mandata obſeruaret, beato viro Bennoni multas intulit moleſtias, pioſque eius conatus, quibus potuit artibus, feſellit. Non tamen impunè. Nam ſcelerum ſuorum mox iuſtas dedit pœnas, à ſubditis ſuis propter crudelitatem & ſæuitiam miſerè necatus. Equus enim, in quo fugam ſperabat, alioquì celerrimus, tunc cùm inuaderetur, calcaribus vtcunquè admotis, pedem mouere nequiuit, donèc ſeſſor frequenti vulnere cōfoſſus miſeram exhalauit animam. Atque hunc in modum liberatus eſt diuus Benno noſter à tyrannide Buckhardi præfecti. Buckhardi præfecti interitus.

CAPVT XXIII. *De peregrinatione diui Bennonis ad Vrbem, & cauſis eiuſdem itineris.*

ANno à natali Chriſtiano M. LXXVI. Papa Hildebrandus, frequentibus motus querimonijs concilium Romæ indixit, Regemque per legatos ſuos ad hoc legitimè vocauit, vt adeſſet, de criminibus quæ illi ob venditas eccleſiaſticas dignitates (quæ tunc erant Imperatorum) obijcerētur, cauſam dicturus: alioquì ſciret ſe abſque omni procraſtinatione, eodem die de corpore ſanctæ matris Eccleſiæ, Apoſtolico reſecandum gladio. Quod audientes Epiſcopi Germaniæ & Galliæ, quibus nota erat Pontificis ſeueritas, & vehemens erga domum Dei zelus, timētes nè fortè ſimul cum Rege ipſo durius aliquid pro factis ſuis paterentur: communibus conſilijs Regem adeunt, turbatumque ſuper his quæ à Pontifice nunciata fuerant, palpando conſolandoque, bono eſſe animo iubent, irritum enim fore Concilium. Neque parendum ei, qui iniuſſu ſuo & præter maiorum conſuetudinem ſeipſum vltrò eccleſiaſtico ingeſſerit culmini. (vnicam ſcilicet ſalutem & honorum ſuorum ſtabilitatē in hoc verti cardine rati, ſi efficere poſſent, vt is non eſſet Apoſtolicus) Rex igitur ſuggeſtione eorum ſeductus, paulò ante ſtatutum concilij diem omnes, qui in ſuo regno eſſent, epiſcopos, abbates & eccleſiarum prælatos VVormatiæ (vt ſuprà dictum eſt) cōuenire præcepit, tractare cum eis volens ad deponendum Pontificem, ſi qua via, ſi qua ratio pateret. Cùm igitur beatiſſimus Benno noſter tam Pontificis, quàm Cæſaris edicto vrgeretur, & ab vtroque ſub diris comminationibus vocaretur, inter ſaxum & ſacrum (vt eſt in prouerbio) poſitus, in illud tandèm Suſannę incidit: Anguſtiæ ſunt mihi vndiquè, & quid eligam ignoro. Si enim Apoſtolicæ Sedis mandata contempſero, anathema ſum, & extra Eccleſiā factus. Sin verò Imperatoris iuſſa neglexerim, tanquàm perduellionis reus, notum anteà carcerem & exilium non euadam. Demùm excuſſo omni pauore, ſecum ſtatuit relicta ſynagoga Sathanæ, Apoſtolicæ Sedis obedientiam ad mortem vſque confiteri, maximè cùm non ignoraret celebrandi Concilij ius ſacrorum Canonum ſanctionibus ſoli Romano Pontifici eſſe conceſſum. Itaque iter arripiens Romam versùs, ad indictum Concilium non ſine multo labore & difficultate peruenit. Siquidem Imperator illuc tendentibus paſſim poſuerat inſidias, quas ille tamen diuino fretus auxilio incolumis tranſiuit. Veniens autem ad Pontificem, ab eo, quòd vnus ex omnibus ferè Germaniæ Epiſcopis auſus fuiſſet plùs Deo, quàm hominibus obedire, vehementer collaudatus, & in amicitiam non vulgarem receptus eſt. Ferunt, conſtante adhuc fama, abeuntem claues eccleſiæ Miſſnenſis duobus commiſiſſe fratribus ſuis Canonicis, vt ſi Rege excommunicato, hi qui ſuarum partium eſſent ab eccleſiæ ingreſſu non temperarent, obſeratis ianuis, eas in Albim fluuium deijcerent. Quod & factum eſt. Nam in dicto Concilio Rex propter contumaciam ſuam cum omnibus complicibus graui anathemate percuſſus eſt: & ſynodaliter decretum, nè deincèps vlli hominum liceret vendere vel emere quaſcunque eccleſiaſticas dignitates: qui morbus tunc plurimùm irrepſerat, non tam Regis ipſius magnanimi alioquì, & omni imperatoria virtute præditi viri, quàm aulicorum ſuorum auaritia, & candidatorum ambitione. Id quod ex ſequenti capite ſatis ſuperque oſtenditur.

Hildebrandus ille Gregori' ſeptimus.

Imperator concilium Sathanicū indicit.

Concilij indicendi ius ad ſolū Pontificem ſpectat.

S. Bēno Romæ humaniter à Pontifice excipitur.

Claues eccleſiæ eius in Albim cō ijciuntur.

Imperator cum ſibi adhærentibus excōmunicatur.

CAPVT

CAPVT XXIIII. *Cauſam continet, propter quam Pontifex Regem potiſſimùm excommunicauit.*

Hæreſis Simoniaca, cauſa excõmunicationis eius.

EXecrabilem Simoniacæ prauitatis hæreſim, propter quam tunc non ſolùm Regis ipſius, ſed etiam multorum epiſcoporum, abbatum, & prælatorum fama periclitabatur, quæ etiam potiſſima cauſa fuit, propter quam Põtifex eccleſiaſticum contra eos gladium ſtringere coactus eſt, Lampertus nobilis Herueldenſis monachus in Chronica ſua graphicè taxat, ſic inquiens: Eodem tempore Meginvvardus Abbas Augienſis dignitate ſua vltrò ſe abdicauit: in locum eius, non per electionis oſtium, ſed per Simoniacæ hæreſeos cuniculum protinùs irrupit Rupertus Abbas Bambergenſis, cognomento Nummularius, annumeratis in ærarium Regis mille pondo argenti puriſſimi. Hic ſordidiſſimis quæſtibus & vſuris, quas etiam priuatus adhuc in monaſterio exercuerat, infinitam ſibi pecuniam conflauerat. Et propterea mortes epiſcoporum & Abbatum anxia expectatione iamdudùm ſuſpirauerat. Cumque eos diutiùs viuendo, propter effrenatæ ambitionis impetum (quo præceps rapiebatur) morari grauiter & impatientiſſimè ferret, eò veſaniæ euaſit, vt præter occulta munera, quibus * auriculariorum fauor redimendus erat, Regi etiam centum põdo auri promitteret: vt eiecto eximiæ ſanctitatis viro Abbate VViderado, ſibi abbatia Fuldenſis traderetur. Et profectò quod nefariè concupierat, flagitioſiſſimè obtinuiſſet, niſi pauci, quibus eccleſiaſticæ leges pecunia chariores erant, in faciem Regi, nè id faceret, obſtitiſſent. Huius igitur infauſto nouoque aucupij genere hæc in eccleſiam introducta eſt conſuetudo, vt dignitates publicè venales proſtituantur: & eccleſiaſtici viri non innocentia æſtimentur & integritate vitæ, ſed quantitate pecuniæ: nec quæratur in promouendis quis digniùs præeſſe, ſed quis cariùs poſſit emere. Hæc ille. Rectè igitur optimus Pontifex Gregorius huic morbo forte parauit antidotum. Nam ſi hæc peſtis illorum etiam animos venenauit, qui mundo huic mortui, & omnem ornatum huius ſeculi deſpondiſſe videntur: quanto potiùs eos etiam, qui ſummam felicitatem & vltimum beatitudinis finem, in honoribus ac dignitatibus collocant, ad interneccionem vſque exulceráſſet, corrupiſſet, vitiâſſet, niſi eam ſapientiſſimus medicus excommunicationis cauterio inuſtam vix tandèm foràs & extra Eccleſiam eliminâſſet? Quarè non immeritò diuus noſter Benno tam ſancto viro paruit, ſubſcripſit, adhæſit.

Meginvvardus Abbas Augienſis.

Rupertus Abbas Bambergẽſis Simoniacus.

* for. aulicorum

VViderad⁹ Fuldenſis Abbas ſanctiſſ.

S. Bẽno cõcilij Romani decretis ſubſcribit.

CAPVT XXV. *De Theoderico Suffraganeo diui Bennonis, & Lipſanis quibuſdam miraculoſis.*

Theoderic⁹ Suffragane⁹

IMmorante apud Pontificem diuo noſtro Bennone, Romam venit quidam venerabilis pater, nomine Theodericus Suffraganeus epiſcoporum vnus, qui cauſam regis defendẽtes ſimul cum ipſo execrati fuerant. Quamobrèm dictus Theodericus, nè tanti ſe criminis participem faceret, Pontificem adijt, & cùm pauper eſſet, vitæ ab eo petijt ſubſidium. Ille autem quo diutiùs diuum Bennonem (cuius conſuetudine plurimùm delectabatur) ſecum detinere poſſet, eundem Suffraganeũ diuo Bennoni noſtro ſuffecit, & Miſſnam deſtinauit: quatenùs abſente vero paſtore, pontificalis interim officij miniſterium adimpleret: cui tam Apoſtolicis quàm diui Bennonis admoniti literis Canonici præbẽdam vnam in eccleſia Miſſnenſi aſſignârunt. Inter quos aliquandiù laudabiliter vixit plenus virtutibus & honeſtæ conuerſationis moribus. Quadam verò die cùm epiſcopalis muneris gratia Golditz eiuſdem diœceſeos oppidũ ſimul cum Capellano ſuo peteret, multo ſenio grauatus ſubitò in via cœpit deficere: delatuſque ad proximum molendinum (cui Komlitz adhuc hodiè nomen eſt) magna deuotione diem clauſit extremum. Commiſerat autem Capellano ſuo, vt appoſitis feretro aſellis, quos molitor ad manum habebat, in quemcunque locum eccleſiaſticum caſu duceretur, ibidèm eum tumularet. Aſelli itaque recta via versùs eccleſiam in pago Hart delati, cauſam dederunt eius ibidèm ſepeliendi. Cuius quidem pagani adhuc memores, nonnullis cum miraculis & ſignis illuſtrem perhibent. Et hic quidem Theoderici fuit exitus. Interìm verò Principes religione tacti, paulatìm colla cœperũt ab Imperatoris iugo retrahere, iamque non ſolùm clandeſtinis congreſſibus, verùm publicis etiam conuentibus, de ſurrogãdo alio Rege inter ſe tractare. Quamobrèm fractis Imperatoris viribus, cùm nil ampliùs timoris eſſet, diuus Benno, qui multo

Theoderici Suffraganei obitus.

Claret miraculis.

multo iam tempore Pontificis lateri adhæſerat, reditum tandèm ad ouile ſuum, vix magnis impetrauit precibus. Cui abeunti Papa in ſignum veræ dilectionis non vulgares dònauit Sanctorum reliquias: quas ille toto tempore vitæ ſuæ religioſè coluit, & tanquàm cæleſtem quendam theſaurum veneratus eſt. Extat ex eiſdem reliquijs circa tumbam ipſius in hodiernum vſque diem, mirabile quoddam dictu: vt ſcilicet incluſæ argẽto, ſeu pacificali (vt vocant) peciunculæ, alijs quidem oſculantibus appareant, alijs verò minimè. Quin his etiam quibus videre eas cõtingit, non ſemper ſe oſtentant: ſed modò præſentes adſunt, modò veluti præſtigio quodam cernentium oculos eludunt. Ferunt quidam diuum Bennonem noſtrum alijs etiam vicibus & ſub alijs etiam Põtificibus, Victore ſcilicet & Vrbano Gregorij ſucceſſoribus, Romam iſſe: verùm nobis præter eam, quam modò deſcripſimus peregrinationem, certi nihil conſtat. Quamobrèm ad ipſius ex eadem profectione reditum ſequens feſtinat oratio. *Mirabile de Lipſanis circa tumbam diui Bennonis.*

CAPVT XXVI. De reditu diui Bennonis ad Eccleſiam ſuam Miſſnenſem, & inuentione clauium.

BEatiſſimus pater Benno noſter, expeditis apud Pontificem Eccleſiæ ſuæ negotijs, relicta tandèm Roma per decliuia Apennini iuga, per amœna Flaminiæ rura, per anguſtas Rhæticarum Alpium fauces, Vindelicos Noricosq́ue tranſiens, ad ciuitatem ſuam Miſſnenſem precioſiſſimis reliquijs & indulgẽtijs onuſtus feliciter peruenit. Nè autem ſub primum ipſius aduentum ciuitas commoueretur, néve illi Clerus cum ſolita ferculorum pompa in occurſum procederet, ſub peregrini ſpecie ad hoſpitium publicũ omnibus ignotus diuertit. Memorant incolæ in hodiernum vſque diem, hoſpitem, dum ingentem quendam piſcem ex Albi flumine, eadem fortè hora allatum exenterare cœpiſſet, ſub brancis ſiue pennis ipſius, clauem reperiſſe eccleſiæ, quam diuus Benno poſt abitum ſuum in eundem fluuium proijci mandauerat. Cuius rei fama cùm mox totam replẽſſet vrbem, Canonici præfatum hoſpitium repentè irruũt, & agnitum paſtorem ſuum, maximo totius vrbis plauſu, ad eccleſiam ſuam conducunt. Qui populo de more benedicens, à turba vſque in alterum diem vix demùm ſe potuit auellere. Manè verò nulla tantæ viæ laſſitudine obſtante, ilicò paſtorale fecit officium, & inter ſacrificandum pro concione populo Apoſtolicam nunciauit benedictionem & gratiam: eosq́ue qui ob vitandam Regis indignationem, vel ſola participatione colloquij eccleſiaſticis ſubiacebant cenſuris, ſimul omnes conceſſa ſibi poteſtate abſoluit & Eccleſiæ recõciliauit. Quarè vix dici queat, quantus breui factus ſit ad eum concurſus è vicinis oppidis ac populis, qui omnes vno ore clamabant: Aduenisti deſiderabilis, quem expectabamus in tenebris, vt educeres vinculatos de clauſtris. Erat enim eorum pars multò maxima excommunicationis vinculo irretita, quos piùs pater feſtino ad eccleſiam ſuam gaudio reducens ſuſcepit: & tanquàm filio olim perdito vitulum ſaginatum, hoc eſt pinguem Chriſti panem (iniuncta priùs pœnitentia) ſacramentaliter exhibuit: ſicq́ue perditionis filios in electionis vaſa feliciter cõuertit. Dedit autem illi Dominus gratiam & malorum requiem, vt deincèps reliquos vitæ annos vſque ad decrepitam ſenectam in pace agens, reſtaurandæ Eccleſiæ ſuæ & extirpandæ zizaniæ, quæ longo iam tempore in Dominico agro ſuppullulauerat, tranquillam poſſet operam impendere: quod & ſedulò perfecit. Et quia præcipuè eius animo hærebat antiqua Sclauorum cura: idcircò quo ſtudio, qua doctrina, quibúsve miraculorum ſignis illos ab antiquis eorum erroribus ad infallibilem Chriſti veritatem tandèm reuocauerit, quàm breuiſſimè potero ſequentibus complectar.

Topographia.

Redit ad ſuã Eccleſiã S. Benno.

Claues eccleſiæ ſub pẽnis cuiuſdam piſcis reperiũtur.

Excõmunicatos miſericorditer abſoluit.

Studiũ eius pro conuertẽdis Slauis

CAPVT XXVII. De reaſſumpta Sclauorum cura, de valle ſancta, & fonte qui diui Bennonis precibus ſcaturiſſe dicitur.

MEminiſſe hìc oportet eorum, quæ ſuprà de Sclauis diſſeruimus: Qui ſcilicet vtranque ripam Albis circunſidẽtes, gentili ſuperſtitioſoq́ue ritu, honorem quem Creatori debebant, rebus exhibebant creatis, lignum quod dolabant, & lapidem quem cædebant irrationabilem adorantes. De quorum moribus cùm diuus Benno Gregorium Pontificem certiorem reddidiſſet, mandatum & Apoſtolicæ legationis munus ab eo recepit, cum poteſtate prædicandi eis verbum Dei, & abſoluendi à certis caſibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſer-

reſeruatis. Quarè factus eſt indiès maior ad eum concurſus populorum, præcipuè Sclauorum, quorum aliqui memores adhuc priſtinæ doctrinæ, quam illis pius pater priuſquàm à Rege in exilium miſſus eſſet, tradiderat, præ deſiderio & amore ſacri ipſius eloquij vltrò ſe illi proſtratos offerebant,& commiſſi ſceleris cum mœrore ac luctu veniam petebant. Ille autem, vt mitis erat corde, & pronus ad ignoſcendum, obuijs eos manibus,& velutì poſtliminij iure ad Chriſtum redeūtes excepit: Scripturasque illis tum veteris,tum noui teſtamenti proponēs,quantum cælo eſſet gaudium ſuper vno etiam peccatore conuerſo, non ſolùm ad lachrymas, ſed & quodcunque ſatisfactionis genus facilè inducebat. Cùm autem multitudinem confluentium ciuitas non caperet,locum concioni aptum delegit,vallem ſcilicet vnam apricis ſaltibus amœnam, mille ab vrbe paſſibus,inter Orientem & Aquilonem expoſita. Huc igitur caterauatìm aduolantia multa millia hominum ſacratiſſimos illius ſermones, de ſummo ac vero Deo, de prima hominum origine & eorum lapſu, de incarnatione Verbi, & humani generis reſtauratione, cæteraque id genus ſacramenta arrectis hauriebant auribus. Plerique etiam ſpiritu ità compuncti ſunt, vt idola, quæ domi habebant, ſub conſpectu viri ſancti proferentes fruſtatim comminuerent, ſicque ductu & auſpicijs diui Bennonis animas ſuas ſaluas facerent. Quadam verò die, cùm populus feruentiſſimo Solis æſtu laborans, ſitibunda ampliùs ora vix ferre poſſet: beatiſſimus pater Benno oculis ſurſùm leuatis & oratione facta ad eum, qui conuertit petram in ſtagna, & rupem in fontes aquarum, baculo paſtorali terram ferijſſe dicitur: ex qua mox fons aquæ ſalientis ſcaturiens, arida hominum labra cæleſti liquore proluit ac refocillauit. Teſtimonio eius rei eſt, quòd idem fons ſacer, & vallis ipſa ſancta in hodiernū vſque diem ab incolis nuncupatur. Fecit itèm vir Dei alia etiam in eodem loco miracula, quibus rudem ab initio Sclauorum gentem non ſolùm verbo, verumetiam facto doceret, quanta eſſet fidei Chriſtianæ virtus ac potentia. Verùm nos more noſtro ſolidiora tantùm amplectimur.

Prędicat eis pœnitentiā · *Vallis ſancta.* · *Conuertuntur, & idola ſua confringunt.* · *Pſal.113.* · *Fons ad locum baculi viri Dei,dulces eijcit aquas.*

CAPVT XXVIII. De tranſitu Albis, aqua in vinum conuerſa: & alijs quibuſdam miraculis.

QVanquàm,vt dixi,multa diui Bennonis miracula quæ vulgi celebrantur ſermonibus,& maiorum traditione ad poſteros peruenerunt, hìc præterire conſilium eſt,eo maximè quòd breuitate gaudemus omnes: illud tamen de aqua vino facta, & Albis tranſitu, quoniam præter communis famæ adſtipulationem literis etiam mandata ſunt, in antiquiſſimo illo vitæ ſuæ libello, qui nupèr in prædicto Hyldesheymenſi monaſterio (vbi prima olìm fecit ſpiritalis armaturæ ſtipendia) miraculosè inuētus eſt, tacere non auſim. Scribitur enim in eodem libro, quòd cùm diuus Benno die quadam ad operarios in prato exijſſet, illis ſiti ac labore fatigatis, ſigno Crucis edito aquam in vinum cōmutârit. Quod cùm puer ſuus animaduertiſſet, allata ſibi vnda, En, dixit, faciam ſicut dominus meus. Qui interrogatus quidnam feciſſet: Crucem, reſpondit,deſupèr edidit. Cumque puer idem faceret, meritis beati viri & ſimplicitate pueri aqua mox vini ſaporem induit. Cùm autem iam dies ad occaſum tenderet,& diuus Benno recta via per pontem ad ciuitatem peruenire non poſſet, iter ad proxima Albis fluenta deflexit,& Cruce ſe muniēs, fluuium ſicco pede pertranſiuit. Quod videns ruſticus quidam, qui eum cum plauſtro fœni ſequebatur, protinùs per aquam inſecutus eſt,& incolumis tranſuexit: Benno autem audaciam hominis vehementer increpans, prohibuit tum nè id ampliùs faceret, tum nè cuiquam quod factū erat eo viuente detegeret. Solebat autem vir Dei nonnunquàm orando meditandoque agros circuire: ibi cùm aliquandò iuxta paludem quandam Garrula limoſis rana coaxat aquis: nè contemplantem interturbaret, Seriphiam eſſe iubet. ſunt enim in Seripho ranæ omnes quidem mutæ. Paululùm indè tranſgreſſo venit in mentem Danielis illud: Benedicite cete & omnia quæ mouentur in aquis Domino: benedicite omnes beſtiæ & pecora Domino. Timens igitur nè fortè gratior eſſet Deo illarum cantus quàm ſua oratio, eis iterùm mandauit, quatenùs conſueta voce Deum laudarent: quæ mox campos & aëra ſtridore ſuo garrulo repleuerunt.

Multa facit miracula. · *Aquam virtute S.Crucis mutat in vinum.* · *Ambulat ſuper aquas.* · *Ruſtici cuiuſdam ſimplicitas.* · *Ranarum ſilentium. Dan.3.*

CAPVT

CAPVT XXIX. *De ſolitaria diui Bennonis vita, & agilitatis dote.*

PRoditus tum his tum alijs Benno miraculis, vehementer apud ſe erubuit, timens, nè fortè vndè celebrior fieri inciperet apud homines eius nominis fama, indè apud Deū magìs ipſe vileſceret, dicente Apoſtolo: Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Nè igitur popularis auræ affectator haberetur, tacito ſecum egit conſilio quonam potiſſimùm modo frequentiam hominum euitare, & in ſolitario aliquo loco deliteſcendo, ſoli Deo ſeruire poſſet: atq; idcircò rebus apud eccleſiam ſuam accuratè compoſitis, ipſe Occidentem versùs, ad extremos diœceſeos ſuæ fines, villam ſcilicet Naumborg, paucis admodùm viæ ſuæ conſcijs ſeceſſit: ibique ædiculam in honore diuæ Parthenices & omnium cæli indigetum cōſecrans, precioſiſſimis eam donauit reliquijs ac indulgentijs, quas nupèr Roma ſecum aſportauerat. Iuxta ædem verò, cellam vnam humilem pro ſe & ſacerdote quem ſecum habebat, eo ædificauit animo, vt deincèps, niſi epiſcopalis curæ munere exigente, ab ea nuſquàm diſcederet. Verùm quanto magìs latere voluit humilis Chriſti ſeruus, tāto eum *magnificare dignata eſt propitia diuinitas, in hodiernum vſq; diem teſtans, quàm gratum cælo fuerit huius dilecti ſerui ſui obſequium. In certis enim agrorū ſemitis, quas ille ibidèm more ſuo poſt diuini officij penſum deambulando meditamdoq; pedibus ſuis ſanctiſſimis calcauit, frumētum adhuc hodiè citiùs flaueſcit matureſcitque, quin fertilior etiā longè ſeges in eodem loco quàm per vicina circunquaquè rura naſcitur. Id quod ego nō ſolùm ex aliorum ſcriptis, verùm etiam oculis meis compertum habeo: & vidi quia verè Deus mirabilis in ſanctis ſuis. Eadem autem præcox agri cuiuſdā fertilitas in Gedau, vbi pariter aliquandò contemplabundus deambulauit, à Plebano eiuſdem loci medio nupèr iuramento in examine teſtiū quorundam, depoſita eſt. Quid igitur? taceam nec ne? quæ de agilitatis dote diuo noſtro Bennoni omnipotens Deus contulit inſignia? minimè gentium. Memoriæ enim hominū proditū eſt cōmuni voce ac fama: quòd cùm beatiſſimus Benno frequenter poſt ſacramentorū tractationē ex oculis Capellani ſui euaneſcere, & agilitatis munere in eccleſia ſua Miſſnenſi ſubitò conſtitui, indeq; ſacris omnibus confectis ad conſuetam prandij horam cum Capellano ſuo iterùm in dicta villa præſens adeſſe ſoleret: captum aliquandò vehementi Capellanum admiratione, abeūtem manè herū diligentiſſimè obſeruâſſe, moxq; inſecutum præter pauca in recēti pruina veſtigia nihil reperiſſe indicij. Sed ſtatìm velutì turbine arreptum, in dicta Miſſnenſi eccleſia poſt tergum domini ſui geniculantis in pedes conſtitiſſe. Quem cùm diuus pater in ſpiritu adeſſe ſentiret, ipſeq; conſummatis ſacris more ſuo, mox iterùm in cellam ſuā, Capellanus verò vix altero die reuerteretur: (eſt enim diſtantia locorum XXIIII. milium paſſuum) grauiter eū increpitâſſe, & ſub anathematis nexu vetuiſſe, nè eo viuēte cuiquam hominū quod factum erat proderet. adeò abſuit à beato viro, quòd gloriam ſuam quæreret. Cæterùm nos neq; iſta temerè aſſerimus, neq; proteruè abnuimus. Cùm ſimilia multa de tutelaribus genitalis ſoli noſtri, (Sueuiam puto) diuo Cunrado videlicet ac Vdalrico, necnon alijs quibuſdam ſanctis patribus ſcripta ſint, & pro confeſſo habeantur. Prætereà in memoriā diui Bennonis adhuc hodiè quotannis celebratur ingens populi cōcurſus in dicta villa Naumborg tribus diebus præcedentibus & ſequētibus feſtum omnium Sanctorum, quorum nomini (vt prædiximus) pius pontifex eccleſiam ſuis olìm manibus dicauit. Sunt etiā ibidèm ruinæ cellæ ipſius & alia quædam monimenta, tum imago ſua depicta in pariete parietis interioris eccleſiæ, cum diademate & infula pontificali & cum titulo deſupèr perſcripto: Sanctus Benno Epiſcopus. Quæ omnia ſpectatoribus deuotionem augent & gratiam.

Gal. 1.

Ingreditur ſolitudinē, vt liberiùs Deo vacet.

for.* magnificere

Frumētum præcox, vbi Benno ambulauit.

Pſal. 67.

Rapitur diuina virtute in momēto, ad eccleſiā ſuam Miſſnenſis.

Rarum miraculum.

Eccleſia S. Bennonis in honorem omniū Sanctorum dedicata.

CAPVT XXX. *De ſpiritu prophetico & futurorum præſcientia.*

DVm beatus Benno tumultum ciuitatis declinaret, cellæ ſuæ ſolitudine ſe oblectans, & diuinarum rerum meditationi liberiùs quàm anteà vacans, multas habuit reuelationes, quibus futuræ quietis dulcedinē perfunctoriè ſaltim & quantum viatori licet deguſtâſſe creditur. Eiſdem etiam reuelationibus illuminatus, multa futura priuſquàm eueniſſent prædixiſſe fertur. è quibus duo ſaltim minimè cōtemnenda hic recitâſſe ſufficiat. Quorum alterum in

Multis gaudet reuelationibus.

veteri Cella inſigni Miſſnenſis diœceſeos monaſterio completū ac literis mandatum eſt. Cùm enim vir Dei longè olìm ante cellam conditam, tranſitum fortè eo loci faceret, videretq́; columbarū illic turmam gregatìm conſidentium, ad comites conuerſus: En, ait, hic locus eſt, ad quem paruo pòſt tempore noua quædā conuolabit religio, cuius precibus mortaliū turba magna ſaluabitur. Nec caſſum fuit oraculum. Orto enim deindè diuo Ciſtercienſiū ordine, Otto Miſſnenſis Marchio Cellenſe cœnobium dicto ordini primus ipſius fundator ſacrū fecit, & ſupra quàm credi poteſt mirificè dotauit. Alterum diui Bennonis vaticinium fuit, quòd Marchioni (quem Henricum Dedonis filium eſſe perhibēt) in maxillam eum ferienti prædixiſſe fertur, quòd eodem die anno reuoluto alapam ſibi datam vindicaturus eſſet. Erat idem Marchio Regi Henrico admodùm deuotus, eò quòd apud eum (vt ſuprà narrauimus) à puero educatus eſſet. Cumque idem rex capularis iam ſenex nouos iterùm in Imperio motus ſuſcitans, decidua iamdudùm cornua rursùs in cælum erigeret: à proprio filio carceri mancipatus, pollutam multo ſanguine animam contra Poëtæ ſententiam, ſicca tādem morte ad inferos deſtinauit. Marchio autem præfatus quoniam Apoſtolicā Sedem & Eccleſiaſticas cenſuras cōtemnendo Regi plùs iuſto complacere vellet: nec etiam ab eccleſiæ Miſſnenſis bonis iam olìm à Rege ablatis abſtineret, aut ea dictæ eccleſiæ vtcunquè admonitus reſtituere intenderet: Cumque quadam vice à diuo Bennone, ob hoc grauiùs argueretur, nec ratione obiecta poſſet diluere: ira tandèm percitus, nihil cano capiti, nihil ſacro ordini deferens, venerabilem ſenem dura percuſſit alapa: cui pius pontifex, non ſuæ quidem iniuriæ memor, ſed cæleſtis ſententiæ ſpiritu reuelante edoctus futurum prædixit, vt anno ſequente eodem die admiſſi ſceleris pœnas daturus eſſet. Nec dicto fides abfuit. Circumacto enim anno cùm dies vltioni dicta ad veſperum iam inclinâſſet, Marchio qui duro corde facinoris tāti nedùm vllam egerat pœnitentiam, verùm etiam ludibrio habens ſancti viri præſagium, ad Conſiliarios ſuos conuerſus, (& velutì Dictator Cæſar Spurinam olìm aruſpicem irridens) En, inquit, dies quem atrum nobis Benno futurum interminatus fuerat ſine noxa adeſt. (non conſiderans veniſſe quidem diem, ſed nondùm prǽterijſſe) Itaque adhuc loquens, ſubitò ineuitabili Dei iudicio non placido, vt anteà, ſed toruo terribilique vultu eum adorientem, pœnasq́; poſcentem, videre viſus eſt: (erat enim paulò anteà vita functus) ſuos igitur, vt ſuppetias illi ferrent, quoniam diuus Benno eum impeteret, fruſtrà precatus, in genua concidens, ſubitanea morte perijſſe dicitur, non tam ob illatas manus violentas in ſanctum Domini, quàm quòd, vt quidam tradiderunt, non ingrederetur ad eum cauſa pupilli & viduæ, ſed magìs oppreſſor eſſet pauperum, & eccleſiaſticarum rerum æruſcator. Extant in eodem loco diuerſa ſigna in lapide inciſa & in memoriam ac monumentū eius rei poſteris relicta.

Quæ de ordine Ciſtercien. & monaſterio extruēdo prædixerit.

Hērici IIII interitus.

Prædicit Marchioni Miſſnenſi ſuum interitum.

Apparet poſt mortē Marchioni, terribiliter eum intuēs.

Marchionis interitus.

CAPVT XXXI. *De morte & felici diui Bennonis tranſitu.*

POſtquàm beatiſſimus pater Benno, laborioſo huius vitæ curſu ad extremā ætatem vſque impigrè conſtanterque emenſo, feſſæ iam poſt plurima pericula puppi tutum adeſſe portum, & ęternam inſtare ſibi requiem ſpiritu reuelante cognouit: feſtinus præ gaudio fratribus ſuis Canonicis in vnum conuocatis tali eos oratione alloquitur: Hora eſt, iucundiſſimi fratres, quam ego multis retrò annis, neſcio an maiore ſolicitudine, an deſiderio ſemper expectaui. Deſiderabam quidèm ſæpè, nè mala viderem, quibus diebus meis iactata eſt ſancti Petri nauicula, nève poſt huius mihi commiſſę eccleſiæ profanata ſanctuaria & diuiſa inter hoſtes ſpolia ampliùs ſupereſſem, miſeram claudere vitam. Metuebam ex altera parte, nè fortè vel hoc ipſo quòd diuinæ tētationis iacula parùm conſtanter, aut nimis molliter ferre viderer, omnipotentis Dei iuſtā inciderem indignationem. Deniquè implorata Dei gratia antiquorum patrum zelum imitatus, regis Henrici carcerem & exilium, Buckhardi graues & inſignes contumelias, Marchionis poſtremò ipſius minas & verbera, & quicquid ſacrilegis in me manibus patrâſſe libuit, forti animo pertuli, donèc impleta perfidorum hominum malitia diuinæ prouidentiæ arcana ſequerentur iudicia. Nullam autem in me cauſam inuenerunt, niſi quòd ſacroſanctæ Apoſtolicæ Sedis obediētiam confeſſus, ſanctiſſimi viri Gregorij ſeptimi & ſucceſſorum ſuorū cauſam intrepidè tutatus, resq́; Eccleſiæ meæ nequiter ablatas quibuſcunq́; potui eccleſiaſticis cenſuris ac pœnis vendicare niſus

Oratiò eius ante mortē ad ſuos Canonicos.

re niſus ſum. Hæc accuſatoris in me ſumma fuit. Verùm id iure ne fecerim an iniuria, æterni iudicis tribunal appello, quò præſens hæc hora me vocat: veniet autem citò poſt me Henricus Rex ac cæteri eccleſiaſticę poteſtatis temeratores: quos inter & me Deus iudicabit. Sed quoniam vos propter diſceſſum meum triſtiores factos eſſe conſpicio: hanc interim à me conſolationem accipite. Succeſſorem in locum meum habebitis virum bonum & timentem Deum, qui eccleſiaſticam rem veſtram magna ex parte augmentabit. Idque eo ampliùs, quòd poſt obitum meum his, qui rem diuinam hactenùs impedire ſolebant, plus inijcietur terroris & formidinis. Ego enim ſi, quam ſpero, apud Deum gratiā inuenero ſuſceptum ſemèl huius Eccleſiæ patrocinium per omnem tuebor ætatem & ſecula: cauſamque ipſius ac ſucceſſorum aſſumens, accuſare non ceſſabo eos qui auſu temerario, ſiue in hanc Eccleſiam, ſiue in ipſius miniſtros ac bona committere pręſumpſerint, nè id impunè tulerint. Quòd ſi paululùm in accuſando viſus fuero negligētior, ſic ſibi perſuadeant ſucceſſores mei, probari partìm à Deo eorum patientiam, partìm iniuriantium expectari pœnitentiam. Qui ſi indurati ab incœpto deſiſtere noluerint, ſentient non longè abfore ab eis perditionem. Contrà verò benefactoribus Eccleſiæ meæ omnia fauſta ac proſpera apud Deum exoraturus ſum. Vos autem chariſſimi fratres, ſi procul omni ſimultate & odio mutuam inter vos charitatem amplexi, non ſummis tantùm labris, ſed corde bono inuicèm ſalutantes: ſi diuinum cultum haud ſegniter æmulati, ſi Remp. deniquè eccleſiaſticam potiùs quàm propria commoda & priuatas inter vos cauſas tutati fueritis: quanto in his omnibus fideliores ſyncerioresque vos Deus inueniet, tanto faciliùs me pro vobis interpellantem exaudiet. Quemadmodùm igitur hìc in terris fui, ità & apud Deum paratum me habebitis, prout ſingulorum merita vel demerita poſtulauerint, patronum vel vindicem. His ſeuero admodùm vultu & ſenili grauitate elocutis, ſingulorumque manibus pro more deoſculatis, illos hymnis ac pſalmis iuſſit inſiſtere: ipſe verò deuota ad Deum oratione habita, accepto priùs eccleſiaſtico cōmeatu, feſſi tandèm corporis ſarcinam depoſuit. Ferunt ilicò dulci locū odore afflatum, cæleſte quid omnium naribus inſpirâſſe, donèc ipſum iuxta pontificalis muneris dignitatem in eccleſia ſua Miſſnenſi honorificè ſepelierint. Obijt autem decimoſexto Kalend. Iulij, Anno ſalutis M.C VI. ætatis X C V I. Epiſcopatûs verò XL.

Prędicit ſuo ſucceſſorē ſuū futurum virum bonū ac timentē Deum.

Suæ eccleſię perpetuum ſuſcipit patrocinium.

Moritur S. Benno.

CAPVT XXXII. De miraculis poſt mortem in hunc diem continuatis & tranſlatione oſsium, & caſula diui Bennonis.

DEfuncto Bennone, ſedē ipſius accepit venerabilis Herwvicus VVurtzēſis eccleſiæ collegiatæ fundator. quē conſecrauit Henricus X. Magdeborgen. eccleſiæ Archiepiſcopus. Cæterùm, ſicut prędixerat pius pater, breuì poſt obitum ſuum, V I I. videlicet Idus Auguſti eodem anno prædictus Henricus Rex IIII. quaſi repetundarum ab eo poſtulatus, miſerè obijt. Cuius cadauer quinquennio (vt aiunt) eccleſiaſtica caruit ſepultura. Obijt & Marchio diui Bennonis percuſſor, eo quo ſuprà diximus modo. Quorum caſu admoniti ſucceſſores, Eccleſiæ Miſſnenſi non ſolùm ablata reſtituerunt, verùm de ſuis etiam bonis ſemper magìs ac magìs addiderunt. Propter quod in hunc vſq; diem ſemper magìs ac magis etiā à Deo exaltati ac proſperati ſunt. Beatiſſimus verò poſt mortē ſuam non minoribus apud Deum claruit meritis ac miraculis, quàm olìm in vita, confugientibus ad ſepulcrum ipſius plurima impetrans beneficia. Quorum quidam à varijs languoribus curati, pleriq; à grauibus periculis & anxietatibus liberati, nōnulli etiam à morte ſuſcitati ſunt. Quorum omnium fides apud eccleſiam Miſſnenſem literis, ſigillis, teſtibus, & vel tabellione publico, vel Prelatorū authoritate ampliſſima fulta eſt. Trāſlatio autem ipſius ex loco humili, vbi olìm ſe tumulari iuſſerat, ad medium eccleſiæ, vbi nunc tumba ipſius honorificè inſtructa cernitur, facta eſt circa annum Domini M.CC.LXX. quo tempore venerabilis Epiſcopus VVitigo, huius nominis II. vehemens diui Bennonis amator & prædicator, certas etiam indulgentias ad eandem tranſlationem cōtulit, quo plenius eſſet deuoti populi gaudium. Idem etiam Epiſcopus VVitigo vino illo, quo diui Bennonis oſſa lota, & à terreno puluere mundata fuerant, tanquàm ſaluberrimo quodam olei riuo ægros quamplurimos ſanauit. Quorum omniū nomina & morborū ſpecies propria manu adnotauit, & apud eccleſiam Miſſnenſem pariter in perpetuam rei memoriam recon-

Herwvicus Epiſcopus Miſſnenſis, S. Bennonis ſucceſſor.

Miracula ad ſepulcrū eius.

VVitigo Epiſcopus Miſſnenſis.

Caſula diui Bennonis incorrupta.

recondidit. Caſula verò qua indutus fuerat diuus pater Benno, & baculus paſtoralis, tanquàm recèns depoſita, ſecum in ſepulcro inuenta ſunt abſque omni cineſactione, quæ etiam non paruam à ſanctiſſimo corpore virtutem attraxêre. Nam

Miraculum de dæmoniaca, S. Bennonis meritis curata.

vt vetera taceam: matrona quædam Miſſnenſis diœceſeos ex villa Pretzindorff, prope Fribergam noſtra hac tempeſtate dæmonio arrepta, ad ſepulcrum diui Bennonis adducta: cùm nullis dæmon exorciſmis ab ea fugari poſſet, induta eſt tādem diui Bēnonis caſula, & datus in manu baculus paſtoralis, quo facto exclamauit dæmon: Nunc tempus eſt vt egrediar: relinquam tamen hoſpitę meæ ſignū, quo meī perpetuò meminerit. Moxq; aperto altero mulieris crure, terribiliter eliſus eſt. Foramen autem quod ille fecerat, nulla medicorum arte ſanabile, mulier adhuc hodiè geſtat, & vt timendum eſt donèc vixerit non abolebitur. Præterea vt pius erga ſupplices, ità ſeuerus in obſtinatos diuus pater iuxta promiſſa ſua ſæpiùs inuentus

Brutenus Præpoſitus Miſſnenſis.

eſt. Marchionem enim VVilhelmum, eum qui Grymnis mortuus eſt, cùm Præpoſitus olim Miſſnenſis Brutenus nomine ſæpè adhortatus eſſet, vt ab exactionibus, & ſeruitijs, quibus colonos ac ſubditos Eccleſiæ Miſſnēſis præter ius ac conſuetudinē prægrauabat, deſiſteret: nec eum ab incœpto poſſet deflectere, ad auxilium tādem diui Bennonis confugit, qui (exoratus tandèm aſſiduis Præpoſiti precibus) Marchioni in ſomnis apparuit, arguens & commonefaciens ad remittenda iniuſta grauamina. Cumque is conſiliariorum ſuorum ſuaſu, dicentiū non eſſe curanda ſomniorum deliramenta, in nullo ſe emendaret: alia vice per quietem, iterùm viſus eſt

Marchio exoculatus.

ſibi Benno irruere, & face quam manu geſtabat alterum ocellum inurere. Qui manè ſurgens & eluſcatum ſe ſentiens, tandèm compunctus corde, Eccleſiæ Miſſnenſi non ſolùm data reſarciuit damna: verùm inſupèr multa cōtulit donaria, quibus, vt ſperandum eſt, benedictionem pro maledictione à Deo promeruit. Legitur tamen tam hunc quàm diui Bennonis percuſſorem, ſpe prolis à Deo fruſtratos abſq; legitimo deceſiſſe hærede, in pœnam læſæ eccleſiaſticæ libertatis. Poſtremò quanuìs beatiſſimus Benno Eccleſiam ſuam Miſſnenſem & Canonicos ipſius à varijs periculis & inimicorum inſidijs clementer ſuis ſemper meritis eripuerit: nihilo-

S. Bēno Canonicorum mortes prænunciat.

ſeciùs tamen eis ipſis etiam, vbì quid delirârunt, non pepercit: ſed durus duris pater filijs graui ac manifeſto quidem ſupplicio eorū delicta expiare ſolitus eſt: mortes quoquè ipſorū præcedentibus paucis ſemper diebus valido & vehementi quodam ictu prænunciare fertur: monens nimirùm eos quatenùs venturam iram celeri pœnitentiæ remedio declinent. Sunt præter hæc alia quoquè multa numero præclara facta, digniſſima ſcripto, & lectu iucunda, quæ de beatiſſimo patre noſtro Bennone referuntur Dei magnalia ac miracula: ſed canendum nobis aliquandò receptui, & linquēdus etiam poſteris ſcribendi locus eſt. Neq; enim omnia omnes poſſumus aſſequi. Nec ipſe parum Miſſnenſibus decoris ac ornamenti peperiſſe videbor, qui primus eorum diuitias & cæleſtem hanc margaritam tot retrò ſeculis

Epilogus.

abſconditam in lucem protulerim: ſatiſque nobis id erit demonſtrâſſe, diuū Bennonem noſtrum ab incunabulis, vſque ad extremum vitæ ſpiritum virtutibus ac vitæ ſanctimonia fuiſſe clarum: neq; propheticam illi defuiſſe, & cæleſtium ſecre-

S. Benno prophetico clarebat ſpiritu.

torum reuelationem: neque gratiam ſanitatum, & impiorum hominum vltionem: neque mortuorum deniquè ſuſcitationem: quibus omnibus magnificauit eum Dominus in conſpectu regum ac principum & in medio populi ſui, illiquo coronam gloriæ perpetuam dedit.

CAPVT XXXIII. ac vltimum. Quibus ex cauſis Canonizatio diui Bennonis hucuſque retardata fuerit.

QVia nonnulli mirari ſolent, cur tanto tempore Canonizatio diui Bennonis (quanuìs ſedulò quæſita) ſuos non habuerit ſucceſſus: idcircò nē admiratio iſta ſcrupulum tandèm, vt fieri ſolet, cuiquam parturiat, hoc vltimo tandèm capite palàm agēdum eſſe duxi, quibus de cauſis opus hoc tam cælo gratum, quàm hominibus proficuum & ſalutare, hucuſque de die in diem procraſtinatum ſit. Principiò igitur conſtans omnium totius mundi ſapientum aſſenſus & in confeſſo eſt, mortalium cuncta à diuina pendere gubernarique prouidentia, quæ & velit & poſſit ſuo quæq; tempore ac loco, prout magìs opportuna nouerit, hominibus adhiberi miniſtrarique. Quod ſi ità eſt, quis non crediderit opus hoc tam pium & ſanctum, occulta etiam quadam Dei prouidentia, tum ad

ad maiorem ipſius gloriam, tum ad ampliorem hominum profectum hucuſque tardatum iri & in meliora ſeruari tempora? Atqui in agricolis videre hoc licet: quibus ſi per triduum octiduúmve cælum ad vota non influxerit, ilicò animum deſpondent, ſpemque deponunt, ſuſpicantur malè, timent deteriùs, conquerũtur actum eſſe de frugibus anni, àc ſi oblitus eſſet Deus ſolitæ mortalium curæ. At vbì mox contra ſpem omnium ſerenauerit, & diſcuſſis Phœbus nubibus vitali terras calore refouerit: tunc demùm diuinæ prouidentiæ opera collaudant, & erroris ſui conſcij fateri coguntur, optimum & temporum & rerum omnium moderatorem eſſe Deum: Solemque longè affuiſſe tempeſtiuiùs, quàm ſi ipſi Phaëthontis inſtàr quadrigas ipſius ſuis aurigâſſent manibus. Haud ſecùs nimirùm optimo Deus tempori diui Bennoni apotheoſim tacito ſecum conſilio reſeruat. Faceſſat igitur mortalium ſolicitudo: quoniam, vt ſcriptum eſt, Dei perfecta ſunt opera. Sed hæc ratio pijs fortaſsè mentibus ſatisfecerit: verùm pertinacibus & humanitùs ſapientibus, alias inſupèr huius moræ cauſas edemus. Defuncto ſiquidem mox Bennone, cùm recens adhuc eſſet eius cum hominibus cõuerſatio, nemo fuit, qui tunc ad hanc rem adſpirare auderet. Non enim peti ſolet vel etiam concedi Canonizationis beneficium, niſi longo tempore grauique maturitate probatis miraculis ac vitæ ſanctimonia. Nec itèm niſi ingenti pecuniarum profuſione & impenſa. Sed quia ſequẽtibus annorum curriculis Eccleſia Miſſnenſis multotiès propter incurſiones barbarorum & bella finitima vaſtata atque depauperata eſt, idcircò ad faciendas tantas impenſas facultas tunc nulla adfuit. Nouiſſimè verò cùm ad Alexandrum VI. prima eſſet huius rei facta relatio, idem Pontifex Commiſſarios deſtinauit certos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui cauſam examinarent: verùm priuſquàm negotium cõficeretur, Pontifex diem clauſit extremum, deindè etiam Commiſſarij (quibus res iam nota erat) demortui ſũnt. Itaq; diuo Iulio moderno vrbis Romanæ Epiſcopo denuò ſupplicatum eſt, qui & ipſe huic operi Commiſſarios dedit Reuerendiſſimos olìm Cardinales Raymundum Gurcen. Melchiorem Brixenen. & dominum Alexandrinum: quorum omnium authoritate & beneuolentia (cùm duo præcipuè ex eis ſepulcrũ Bennonis & quædam miracula proprijs vidiſſent oculis) optatũ iam finem haberemus proculdubiò, niſi intempeſtiua eorum morte Deus nobis manifeſtè oſtendere voluiſſet, nõdùm veniſſe tempus huic operi ſua prouidentia deſtinatum. Quæ etiam cauſa eſt, vt domini Canonici & hi quorum intereſt (quanuìs operam ſuam haud ſegniter adhibeant) præter modum tamen Pontificem non nimìs vrgeant, tum propter arduas ſuæ ſanctitatis tam domeſticas quàm publicas occupationes, & temporum iſtorum diſcrimina: tum quia de ſanctitate diui Paſtoris ſui, quem penès ſe quotidiè nouis fulgere ſignis ac miraculis ſuis conſpicantur oculis, nihil hæſitantes præfinitum à Deo tempus æquiore præſtolantur animo. His igitur ex cauſis in hunc diem vſque tardata eſt diui Bennonis apotheoſis ſiue Canonizatio (vt vocant) cùm ipſe tamen in priuato nihiloſeciùs, vt pius Chriſti confeſſor, à pleriſque veneretur ac inuocetur. Siquidem ad confeſſorum ſanctimoniam probandam, non ſanguinis quæritur effuſo, aut vllum ſupplicij genus, ſed miraculorum duntaxàt fides ac magnitudo: quibus ille multis iam milibus ſpectatus eſt, largiente altiſſimo Domino Deo noſtro: cui ſit laus, honor, claritas & gratiarumactio per infinita ſecula ſeculorum.

Phaëthõtis hiſtoria deſcribitur ii mo lib Metamorphoſeos Ouidij Naſonis.

Deut 32.

Cur canonizatio Bẽnonis uos nõ habuerit ſucceſſus.

Hic fuit poſteà Canonizatus per Adrianũ 6 Lege Onuphriũ in appendice Platinæ, & vitam Lutheri.

EIVSDEM HIERONYMI EMSER CARMEN IN APOTHEOSIM DIVI BENNONIS.

VRbs antiqua iacet vaſtis vicina Bohemis,
Monte racemifero nobilis, atque ſolo:
Nobilis argento, gemmis, omniſque mineræ
Diuitijs: Miſſnam Theutona lingua vocat.
Illius ad calcem frendens Aquiloneus Albis,
Suſpenſo trabibus ponte ſuperbus abit.
Aſt in ſupremo ſociata eſt vertice, pulchræ
Pulchrior eccleſiæ regia, digna Ioue.

Vrbis Miſſnenſis Encomium.

Regia quæ Parijs totum formoſa columnis,
Dardanias arces poſt habuiſſe queat.
Hæc etenim ſecto lapide, & teſtudine mira,
Vincit, quas omnes vidimus antè domos.

Miſna ciuitas libera.

Sed tamen Eccleſiæ iunctæ non vltima laus eſt:
Libera quòd nulli ni tibi Papa ſubeſt.
Condita quòd magnis quondàm eſt Ottonibus, & quòd
Miſſniaco ſemper principe tuta fuit.
Quodque eius clerus tota cultiſſimus vrbe,
Plenus honeſtatis, religione, fide.

Diuinus cultus quantùm in eccleſia Miſſnenſi vigeat.

A quibus aſſiduo laudantur carmine diui:
Hîc cantant hymnos, nocte diuque ſacros.
Hîc ducibus, vel præſidibus commune ſepulcrum:
Hîc ſunt Sanctorum corpora multa patrum.
Hic iacet Albertus fama ſuper æthera notus,
Saxonicæ nupèr gloria magna domûs.
Hîc trucibus pendent Friſijs ablata trophæa,
Quos docuit Dux hic Saxona frena pati.
Hic hîc, inprimìs, noſtri farrago libelli,
Benno iacet media conditus æde ſacra.

S. Bēno Epiſcopus fuit decimus eccleſ. Miſſnēſis.

Benno, qui hîc quondàm meritis digniſſimus altis
Præſul erat decimus, Paſtor vbiquè bonus.
Nam ſi vel vitam, vel ſi miracula ſpectes:
Oſtendunt ſanctum ſingula facta virum.
Oſtendunt ſiccis vel flumina peruia plantis,
Aut in fluminibus ſquamea turba latens.

Caſula & veſtes eius poſt longa tempora inueniuntur illæſa.

Illæſæ veſtes, oſſa inconſumpta fatentur,
Plus ſexaginta condita luſtra ſolo.
Et quam perrexit vnam via longa per horam,
Fertilior ſacro preſſaque terra pede.
Lipſana portendunt occulto transfuga ſaltu,
Cernere quæ tantùm lumina caſta queunt.
Addunt hinc veteres mira & memoranda coloni,
Cum quibus hic vixit non ſine laude pater.

Liberalitas eius in pauperes.

Vixit enim viduis, pupillis, vixit egenis,
His quoquè diſtribuit, non cumulauit opes.
Nec tulit in molli corpus torpeſcere pluma,
Aut in purpurea luxuriare toga.
Quin indefeſſus iuſti zelator & æqui,
Pro grege deuouit remque animamque ſuo.

Quid prò ſuis ouibus pertulerit.

Pro grege porrecta, crudelia verbera, palma
Pertulit & pugnos exiliumque ſuo.
Hinc viuente illo paſcenteque nemo Tyrannus
Lædere Bennonias tunc fuit auſus oues.
Aut ſi tentauit quiſquam, nec mortuus illos
Suſtulit impunes, ſed grauis vltor erat.
Pars pede ſuccenſo, tumido pars gutture ſenſit,
Quid valeant ſancti numina læſa viri.
Sunt qui luminibus capti, qui morte piati,
Sacrilegum luerint eluerintque ſcelus.
Multa tamen maiorque ſuæ pars conſcia culpæ,
Dum fleuit cœpti facta nefanda ſui,
Cumque dolens alto traxit ſuſpiria corde,
Promeruit veniam, reſtituitque duplum:

Nulla tam vehemens Dei ira, quæ vera pœnitentia non flectatur mitigeturque.

Nulla eſt tam vehemens pœna aut grauis ira Deorum,
Quin, vbi pœniteat, flectere poſſit, homo.
Quis petijt veniam non exauditus ab illis?
Quis fruſtrà ingenuit? quas renuêre preces?

Præci-

Præcipuè Benno nullus mortalibus vnquàm
  Difficilis, nullis iuſta petita negans.
Ad cuius tumulum glomerantur pendula vota,
  Multus vt accepta contulit æger ope.
Cernitur hic lacero confoſſus pectore ferro:
  Hic alius fracto crure perire timet.
Hic cecidit ſumma quondàm reſupinus ab arce:
  Ille fuit rapidas obrutus inter aquas.
Hic trahit in medijs poſitus ſuſpiria flammis:
  Hic cinctus valido corripit hoſte fugam.
Hic queritur febres, alius fera tormina ventris:
  Hic miſero neruos vellet abeſſe pede.
Ille elephantiaſim deplorat, hic enteroceles:
  Aut hæmorrhoides, lithiaſimve dolet.
Deniquè quiſquis adeſt placida redit indè ſalute,
  Nec patitur caſſas Benno fuiſſe preces.
Senſit opem princeps: ſenſit quoquè regia coniunx,
  Quæ priùs ægroto fleuerat vſque viro:
Nunc formoſa ſuo ridet coniuncta marito,
  Et pendit diuo cærea vota patri.
Indè frequens alijs etiam de gentibus illuc
  Accelerat varijs turba grauata malis.
Huc veniunt Thurij, Pruteni, Sarmata, Sclauus:
  Huc vicinus agit ſæpè Bohemus iter.
Sæpè etiam admonitus media per ſomnia nocte,
  Huc tulit arctoo Cymber ab axe pedem.
Mille licèt veniant, referunt quoquè mille ſalutem:
  Arguit hoc ſanctum ſcilicet eſſe virum.
Nam licet hoc nulli ſacro ſine numine Diuûm:
  Nemo malus tanta & talia ſigna facit.
Et tamen (indignum) quatuor modò ſecula & vltra
  Dum pollet meritis his magìs atque magìs,
Nemo hunc Pontificum merito dignatus honore eſt,
  Nemo inter ſanctos rettulit, antè ſacrum.
Hoc ego dum mecum nupèr ſtomachatus acerbè,
  Nunc hos nunc alios inſimulando rei:
Ingemui tantam tanto latuiſſe tenebris
  Tempore virtutem, tot benefacta viri.
Scilicet inuidia fieri potuiſſe putabam:
  Quæ (niſi non valeat) ſupprimit omne bonum.
Accuſabam omnes, quibus hic benefecerat olim:
  Sed plùs Canonicos Miſſniacoſque viros.
Nec deerat multum quin tunc hominesque Deosque
  Dixiſſem ingratos immemoresque boni.
Donèc in infuſo, quo neſcio numine ſomno
  Benno mihi viſus talia verba loqui:
Inſimulas falſò ſanctos Hieronyme patres,
  Fruſtrà indignaris fratribus indè meis.
Non eſt Pontificum, non eſt incuria fratrum,
  Quòd mihi nondùm aras conſtituêre ſacras.
Nec minùs Ambroſia veſcor, vel nectare potor:
  Nil facit ad ſanctos hic popularis honor.
Nec tantum gelidi ſuperis libamina ſaxi
  Quàm pudor & probitas ſanctaque vita placet.
Qui vitam innocuè vixit, hic eſto beatus,
  Siue etiam rodant membra relicta feræ.
Sed tu quandò pio noſtrî ſuccenſus amore
  Tam petis in noſtris thura adolere focis:

Miracula ad ſepulcrũ eius.

Aeger princeps ab infirmitate curatur.

S. Benno apparet in ſomnis Hieronymo Emſero huius hiſtoriæ authori.

Is fuit poſteà in diuos relatus ab Adriano VI. tēpore Lutheri ad confundendum fortè ei' impiū dogma.

Nè dubita ventura ſuo ſtata tempore fato,
Quæ Deus occulta nunc ratione tegit.
Intereà noſtros ſine quæſo quieſcere manes:
Et quem thure nequis, fac pietate colas.
His dictis, Benno ſubitis euanuit alis:
His dictis, ſomno ſum reſolutus ego.

BARTHOLOMAEI STENI BRIGENSIS PHILOSOPHI *& Oratoris carmen Lyricum ad diuum Bennonem.*

QVum multorum operâ, Benno pater, tibi
Deſudare frequens ingenium paret,
Et laudare ſacras quiſque canoriùs
Virtutes cupiat tuas.
Quum ſint verba quibus liberiùs fluant,
Et ſublimia qui carmina concinant,
Quorum te celebrant ora, lyræ, fides,
Cuique vt copia ſuppetit.
Sed non alter erat, cuius ab intimo
Emanat tua laus pectore gratior:
A cuius modulo ſuauior increpat
Vox, aut aure ſonet tua.
Quàm deuota tui mens Hieronymi,
Vitæ facta tuæ qui canit inclyta,
Qua mores memorat ſanctaque ſtemmata,
Et miracula pleniùs.
Ergò ſic meritum diue pater iuua,
Scis illi quid opùs: quo neque dignior
Te præco vllus erat, cui tua debeat
Plus pro munere ſanctitas.

ITEM HIERONYMI EMSERI CARMEN AD DIuum *Bennonem, quod habebatur in fronte huius hiſtoriæ ante Epiſtolam dedicatoriam.*

DIue pater Benno pro vita ſuſcipe vitam,
Hoc hoſtimento nil tibi maius erit.
Tu mihi mortalem precibus producere vitam
Viſus, vbi media deſtituebar ope.
Immortale tibi nomen vitamque repono,
Nam viues ſcriptis notior indè meis.

MARTYRIVM SS. FERREOLI PRESBYTERI ET FERRVCIONIS DIACONI AC SOCIORVM EOrum, *vt habetur in antiquiſſimo MS. codice, cui adſtipulantur antiquiſſima martyrologia.*

Iunij 16.

Irenæus Lugdunen. Epiſcopus.

Chriſtus lapis angularis.

EODEM tempore quo ſummus ſacerdos & martyr eccleſiæ Lugdunenſis ſanctus Iræneus Epiſcopus Chriſti, lumen æternum & ſplendor iuſtitiæ publicè ſuam prædicationem in Gallijs dederat, & aſſiduè verbū Domini noſtri Ieſu Chriſti gentibus declarârat: ſanctum Ferreolum preſbyterum & Ferrucionem diaconum ad Veſuncenſem ciuitatem verè vt fundamentum fortiſſimum ad fundandam ſupra petram Chriſti Eccleſiam miſit, & ſicut angularis lapis ſponſi cæleſtis, & vt margaritæ reſplendentes fulgebant, per quos nomen æternum & ſplendor gloriæ gentibus quæ in tenebris iacebant

bant coruſcaret, vt eorum prædicatione ad baptiſmatis gratiam conuolarent, in quibus erat mira virtus Chriſti. In verbo enim & ſapientia ſtrenui, vultum angelicum & Domini ſeruitutibus aptum manifeſtè populis demonſtrabant. Augebatur catholica fides, lætabantur de confuſo & victo diabolo quotidiè Chriſtiani: qui derelinquentes idola, ſequebantur Chriſti veſtigia. Similiter ſanctus Irenæus Felicem presbyterum, Fortunatum & Achilleum diaconos, ex ſuo latere ante glorioſum martyrium ſuum Valentiam dirigit in vrbem. Quibus ingreſſis, talem Dominus athletis ſuis contulit gratiam, vt illa paganorum multitudo quæ in tenebris iacebat, eos pleniſſimo affectu diligeret. Erat itaque in eis mirabilis Chriſti gratia: quia vultu placidi, profuſi in verbo, vt Dominum corporali conſortio ſequerentur homines docebant in terris. Surſùm quoquè corda ſuſpenſa angelico habitu ſociati terris, ſplendebant in cælis. Dum ergò eſſent ſpiritu ſancto repleti, ſpiritus immundos verbo purgabant, ægros, oppreſſos ſanitati reddebant: nec narrare lingua ſufficit, quantas virtutes quantaque ſigna & prodigia per eos Dominus noſter Ieſus Chriſtus gentibus demonſtrauerit. Tunc hi tres beatiſſimi martyres & confeſſores Chriſti extra ciuitatem Valentiam ad Orientem versùm ſibi tuguriunculum de lignis contextum, locum oratorij dedicauerunt, vbi die noctuque indeſinenter Domino Ieſu Chriſto gratias agentes, non ceſſabant ſacrificijs diuinis cælum pulſare, eorumque prædicationibus multitudo gentium ad baptiſmatis gratiam conuolabat. Dum hæc aguntur, quodam tempore cùm ſe ſanctus Felix ſopori dediſſet, expergeſactus fratribus narrauit, dicens: Fratres chariſſimi, vidi locum terribilem ſplendore munitum, diuerſis floribus adornatum, florum & aromatum ſuauitate miri odoris collocatum, tabernaculum auro gemmisque inſignibus constructum: vbi quinque agni ſine macula mundi, candore ſplendidi, in eorum atrijs lilia depaſcebant. Dum hanc mirabilem virtutem intuitus eſſem, audiui vocem terribilem mihi dicentem, Euge euge ſerui boni & fideles, quia ſuper pauca fuiſtis fideles, ſupra multa vos conſtituam, intrate in gaudium Domini veſtri.

Sanctus Irenæus ſuos diſcipulos ad prædicãdum gentibus mittit.

Viſio Felicis presbyteri.

Matth. 26.

Dum hanc præclaram narrationem Felicis inuicèm ſermocinarentur, repleti Spiritu ſancto Fortunatus & Achilleus dixerunt: Gloria tibi Domine Ieſu Chriſte lumen æternum, ſplendor gratiæ angelorum, totius cæli & terræ Dominus, quòd nos per ſeruum tuum Felicem beatificare dignatus es, & nobis indignis manifeſtare vis vt promiſſionem tuam poſſimus dignoſcere. Nos ergò eſſe iubeas tui muneris gratia dignos, quos tui verbi annunciatores præcipuos eſſe feciſti. Nihil enim in nobis aliquid poſſe dignoſcitur, niſi Domine tua benedictione & virtute muniti, contra hoſtis inſidias & inimici iacula poſſimus reſiſtere. Ea completa oratione, eccè quidam è fratribus Fereolo & Ferrucioni beatiſſimis viris huiuſmodi protulit ſcripta legenda. Viris piiſſimis & in Chriſto fratribus Felici, Fortunato, Achilleo, Fereolo & Ferrucio in Domino ſalutem. Qui moderatur ſecula & diſponit totius mundi climata, ipſe ſeruis ſuis ad inuitationem bonæ confeſſionis arcana ſui pectoris non negauit. Cùm vigilata nocte me ſopori dediſſem, vidi reuolutam cæli paginam, & quinque coronas nimio ſplendore auro gemmisque inſignibus adornatas, ſydereo fulgere nitore, & ſingulæ angelorum manibus deportabãtur, & ſignum crucis in medio portabatur. Quod cùm admirarer, audiui vocem terribilem mihi dicentem: Venite Irenæi diſcipuli, percipite promiſſum vobis patris regnum, vt quia feciſtis voluntatem Domini in terris, pariter percipiatis promiſſum patris in cælo. Viri ſanctiſſimi fratres, quoniam nos Dominus ad martyrij coronam inuitat, confortemur & oremus, vigilemus ſpiritu feruentes, vt non diabolus veniens furetur theſaurum noſtrum. Ad hæc Felix Fereolo & Ferrucioni quæ viderat adſcripta narrauit. Sicque factum eſt, vt diebus ac noctibus pſalmis & hymnis indeſinenter Dominum Ieſum Chriſtum æternum laudarent. Nunc ergò ad eorum venerandam paſſionem veniamus.

Fortunatus & Achilleus.

Fereolus & Ferrucio, diſcipuli S. Irenæi Epiſcopi.

Eodem tempore quidam vir Claudius nomine ex ciuitate Veſuncenſi ad Cornelium ducem exercitûs Aureliani Imperatoris Valentiam veniens, cùm audîſſet quòd in ſanctos Dei, id eſt Felicem presbyterum, Fortunatum & Achilleum rabiem ſuam taliter exercuerat, de Fereolo & Ferrutione narrare cœpit, dicens: Sunt huiuſmodi duæ perſonæ in ciuitate veſtra, per quos iam medius populus noſtrę religionis cultus auerſus eſt, & colunt Deum qui ab hominibus crucifixus eſt, etiam & an-

Paſſi ſunt hi martyres ſub Aureliano Imperatore in ciuitate Veſuncenſi.

VITA S. DEODATI EPISCOPI ET CONFESSORIS, PER QVENDAM MONACHVM VALLIS *Galilaeæ conſcripta. Sed ſtylum nonnihil, vbi viſum fuit, emendauimus, & numerum capitum ad marginem adiecimus.*

PIISSIMVS pater noſter Deodatus, præcipuo nobis Iunij 19.
hodiè encomio celebrandus venit: qui nobili Occiden- Cap.1.
talium Francorum ſanguine procreatus, morum &
operum præſtantia inter ſuę familiæ vel proſapiæ homines
vel maximè emicuit, tametſi ætate corporis po-
ſtremus haberetur. Porrò de virtute in virtutem per
ætatis incrementa gradatim procedens, ſtudio geminæ
charitatis & Deo & hominibus ſe gratum præbuit, diui-
tias ſalutis ſapientiam & ſcientiam, & cum ijs timorem
Domini ceu incorruptibilem theſaurum infatigabili-
ter complectens.

Itá ergò factum eſt, vt idoneus tandèm videretur, qui pari conſenſu Cleri & ple- Cap.2.
bis, diuinitùs Niuernenſi pontificatu donaretur, nè ſanctitas eius diutiùs ſub mo- S. Deodatus
dio lateret, ſed tanquàm lucerna ſplendidiſſima congruo impoſita candelabro, fit Epiſcop' Niuernen.
tam verbis quàm factis in Dei ſanctuario luceret. Factus igitur Epiſcopus, non quæ
ſua ſunt quæſiuit, ſed quæ Ieſu Chriſti, nec tam pro honore ab hominibus debitam
reuerentiam, quàm à Deo ſempiternam remunerationem expetijt. Cuius rei hoc
poteſt eſſe certiſſimum argumentum, quòd illo ſe pontificatu vltrò abdicauit. Di- Abdicat ſe
uini enim amoris ſagitta ſalubriter vulneratus, cupiebat totus currere poſt Ieſum, pontificatu.
dicens ei cum ſponſa: Trahe mę poſt te: curremus ſimul in odorem vnguento- Cant.1.
rum tuorum. Videbat mundum totum in maligno poſitum, & ſe in medio ſcan-
dalorum verſari. Sicut autem ſolent ſuperbi homines, etiam cùm parum aut nihil
potiùs faciunt boni, ſe perfectos & multa virtute præditos arbitrari: itá humiles
etiam tum, cùm omnia quæ præcepta ſunt, faciunt, ſe ſeruos inutiles & omnibus
viliores atque inferiores non ſolùm voce pronunciant, ſed etiam intimo cor-
dis affectu ſentiunt. Conuerſi enim à peccatis, & in ſuis oculis iam humiles effe-
cti, Domino paruulos cuſtodienti mente ſupplici non ſine lachrymis dicunt:
Imperfectum meum viderunt oculi tui. Hoc itaque pacto vir ſummæ ſanctita- Pſal.138.
tis Deodatus, in charitate Dei perfecta humilitate fundatus & radicatus, diſtri-
cti Iudicis & æquiſſimi tribunalis eius conſideratione perterritus, ſciens cui plus
commiſſum ſit, ab eo quoquè plus requiſitum iri, totum ſe accinxit ad perfectam
Chriſti imitationem ſuſcipiendam. Deliberatione ergò tantæ rei planè expe-
dita, nuncium remittit tam ſuis quàm alienis negocijs, & nè nauis Eccleſiæ Chri-
ſti tam idoneo deſtituta gubernatore veniret in diſcrimen, frequenti gregi ſuo,
pijs eius retinendi cauſa lachrymis armato, valedicit, & cum aliquot eiuſdem
propoſiti ſocijs è Niuernenſi oppido egrediens, voluntarium ſibijpſi à natali ſo-
lo exilium indicit, ciuis Angelorum & Chriſti cohæres futurus, quem expectare Ingreditur
volebat in ſolitudine, ſaluus factus à puſillanimitate ſpiritûs & tempeſtate tumul- ſolitudinē.
tûs popularis.

Hîc iam non pigeat nos facere, quod ſolent metallorum effoſſores & inueſtiga- Cap.3.
tores: qui ſi venam ipſis arridentem diuitemque maſſam pollicentem comperi-
ant, mox marris & inſtrumentis alijs ad eam rem accommodatis rudera omnia
egerunt, donèc ad metallum optatum pertingant: Itá & nos beati viri huius ani-
mum mundo mortuum & cum Chriſto in Deo abſconditum, modò id fieri poſ-
ſit, ex eius rebus geſtis metiamur: penſemus, quanti ille fecerit mundum vniuer-
ſum, cui etiam tum valefecit, cùm plurimùm arrideret, ſequi malens ad ſuſcipien-
da lamenta ſpiritûs contribulati & contriti cordis Dominum Ieſum, qui nè nos
periremus, in hanc lachrymarum vallem è ſummo cælo commigrauit. Nec ſanè
pauperculus homuncio tanta alacritate relinqueret vile tuguriolum, culmo &
cęſpite contectum, quanta hic verus Dei cultor vrbem Niuernenſium, cuius in
ſumma rerum affluentia epiſcopatum adminiſtrabat. Sed ad alia pergamus. Beati
autem, immò terque quaterque beati viri, centuplum à Chriſto & vitam æternam
per-

Arbogaſtus & Florentius eius comites. perceptûri, præ cæteris comites fuêre Arbogaſtus & Flotentius: quorum prior in ſacro nemore, quod Germanico idiomate Heiligeforſt dicitur, eremiticam duxit vitam, & indè ad Argentinenſis Eccleſiæ præſulatum raptus eſt: cui decedēti, itèm à ſolitudine Haſale abſtractus Florentius datus eſt ſucceſſor. Poſtquàm autem ambo plurima virtutum exempla de ſe præbuêre, vocati à Domino, ad cælos migrârunt ſpiritu, corpore in locis ſupradictis quieſcunt. Præter hos fuêre cum Deodato Vuilligodus, Domnolus & eiuſdem cum illo nominis Deodatus, quos nullus labor ab eo ſeparare potuit, quin certatìm illi officiosè inſeruirent, & eius parerent iuſſis, ſatius ducentes cum illo inter ignotos affligi, quàm apud notos in patria rebus iucundis perfrui.

Vuilligod⁹, Domnolus & Deodat⁹ alij eius diſcipuli.

Cap. 4. Girbaldus Tullen. eccleſiæ antiſtes.

Præſidebat tum Tullenſi Eccleſiæ Girbaldus vir ſanctiſſimus, quandò fidelis Chriſti ſeruus Deodatus, repudiato ſeculo, in Voſagi ſaltu ſibi ſedem delegit, cumque tandèm cum ſocijs veniſſet ad Romonum prædium, quod tum duo fratres inter ſe partiebantur, cuius eſſet meriti, Dei nutu declaratum eſt. Aſclas enim, vnus ex ijs fratribus, nouas illic extruebat ædes: ad cuius faſtigia cùm ventum eſſet, trabs quædam, cui omnis contignatio inniti debebat, nulla arte vel induſtria per triduum ſuo potuit loco aptari, modò breuitate, aliâs curuitate vel alia re id impediente. Iratus igitur Aſclas conuicijs artifices proſcindebat, quòd cùm ſyluam ad manum haberent, velut inertes multam operam in eam rem fruſtrà impendiſſent. Illis autem iam & opere defeſſis, & animi mœrore affectis pranſum euntibus, vir ſanctus eò accedit, & feſſus ex itinere in ea domo reſidet. Vbì autem ex puerulo quodam didicit rei totius ſeriem, multa permotus miſericordia, quæ ab infantia cum illo adoleuerat, tentauit opem ferre mœrentibus: accitoque beato Vuilligodo & ſocijs alijs, trabem illam ſensìm ad locum ſuum admouit, ac deindè cœpto perrexit itinere. Vbì id reſciuit loci eius herus, non longè progreſſum ex itinere ad ſe reducit: comperta que tum peregrinationis eius cauſa, tum ipſius conditione, prædium illud ei donauit, vſu tantùm eius ad vitam ſibi reſeruato, certam argenti ſummam in annos ſingulos viro Dei pollicens. Nec dubitauit pauper Chriſti ſuſcipere aliena, qui reliquerat ſua, vt merces cumularetur religioſo viro ex ipſius eleemoſyna, qua videbat ſuſtentari poſſe pauperes Chriſti, quos poſteà illic Chriſto congregauit: aut certè quòd ſpiritu prǫuideret locum illum dilecti diſcipuli ſui Vuilligodi ſepultura nobilitatum iri: ad cuius quidem exanime corpus tot & tanta vſque in præſens miracula eduntur, vt nemo poſſit habere dubium, quin ſpiritus eius degat in cælis.

Mouit ponderoſiſſ. trabem ſuo loco S. Deodatus.

Cap. 5.

Indè verò progreſſus Deo deuotiſſimus antiſtes, Argentillam, quæ ſicà riuulo ſuo dicitur, peruenit, eam nunc vulgus ruſticum Arentellam corruptè vocat. Ibi, tanti itineris labore defatigatus, commorari conſtituit, impenſasque ſibi ad conſtruendum illic monaſterium prǫparauit: cuius fundamenta cùm iam ad aliquod faſtigium perduxiſſet, offendi cœpit & affligi iniurijs & improbitate accolarū ipſi inuidentium, tanquàm in dies ſibi illorum fundos vſurpaturo. Erant illi ſtrenui ſanè milites, ſed libertatem ſuæ malitiæ velamen habentes. Eorum ergò proteruiam Dei ſeruo humiliter declinante, derepentè ira cæleſtis adeò in illos incubuit, vt tam ipſi, quàm poſteri eorum aut annos grauiſſimæ iuuentutis non exceſſerint, aut certè mentis facti inopes, à finibus ſuis per ignominiam excluſi ſint, donèc nequam ſtirps illa è medio ſublata eſſet.

Vindicta Dei in reprobos.

Cap. 6.

Hinc venerabilis vir poſt immodicos auiæ & anfractuoſæ ſolitudinis circuitus Alſatiam ingreſſus eſt, vbi inter Amalarici villare & Vngiſuillam apud Vuilram condito domicilio reſedit: cuius quidem hodieque plurimæ illic oſtenduntur parietinæ, & fons perſpicuus atque ſaluberrimus, eius nomine celebris. Vbi cùm circumcirca, tanquàm Sol quidam ſpiritalis, radios Deo gratæ actionis euibraret, & dociles hominum religioſorum animos bono Chriſti odore ad ſe adduceret, quidam inter proceres eximius Hunnus cum coniuge Hunna, qui in vicinis locis morabatur, magisque ex debito quàm intentione huic mundo inſeruiebat, in familiarem ſerui Dei amicitiam ſe inſinuauit. Similis quippè amat ſui ſimilem, & fugit quiſque diſſimilem ſuî. Acceſſit verò inter illos ad ſolidæ dilectionis plenitudinem, quòd ſanctus præſul eius prolem & baptizauit, & è ſalutaris fontis lauacro ſuſcepit.

Baptizat ꝓlem Hunni familiaris ſui.

Verùm

Verùm ſanctæ charitatis & totius boni hoſtis diabolus vt vidit nō mediocres ad Dominum poſſe redire fructus ex beati viri verbis & exemplis, ſi ille tam inſignis veræ religionis cultor in impia & bonis operibus ſterili gente demoraretur, ad eum profligandum extulit ſuperbum caput. Itaque ſubito quodam furore inflammat ſtolidum & indocile vulgus aduerſùs hominem Dei, ceu alieni iuris inuaſorem. Illi porrò regionis eius proceres concitârunt, donèc perpetuis iniurijs & minis vexatus, tandèm abſcedere compulſus eſt. Roganti autem illum Hunno, nè ipſum desereret, eique ſui iuris poſſeſſiones, vt in illis degeret, humaniſſimè offerenti, vir Dei cum lachrymis reſpondit: Cur ego tot annis exul & profugus in hac prouincia perpetuò vagabundus oberrem, cùm in illa propter peccata mea vel pedis vnius ſpatium, in quo quieſcam, non liceat obtinere? Itaque deincèps vaſtæ me dedam & ignotæ ſolitudini, in ea mortem oppeciturus: videat pietas Domini, cuius amore & deſiderio reliqui patriam, & in has me regiones contuli. His dictis, poſt mutuos amplexus diſceſſit ab Hunno, non ſine multis vtrinquè fuſis lachrymis. Cap. 7. Valedicit Hunno cū lachrymis.

At verò pro iuſtitia perſecutionem patienti ſeruo ſuo non defuit diuina miſeratio, quæ & illi commodum & optatum dedit locum, & perſecutores eius ignominioſa & miſerabili percuſſit clade. Proceres enim illorum in ipſo ætatis flore extinxit, manetque in hunc vſque diem ea vltio apud poſteros eorum, ità vt non ſemèl eximij & illuſtres viri atque matronæ, generis ſui calamitatē formidantes, & ſeipſos & fundos ſuos viro beato voluerint obnoxios eſſe, nè in ipſos quoquè diuina vltio propter maiorum ſuorum peccata redundaret. Porrò eius pagi ruricolæ omnes, qui per id tempus illic nati fuêre, ſtrumoſo gutture ſuæ temeritatis pœnas luerunt. Eo autem dedecore non ſunt affecti, quotquot trans torrentem naſci potuêre. Quod vbì aduerterunt fœminæ ad partum propinquæ, torrentem illū tranſmittere conſueuerunt. Cap. 8. Vltio diuina in poſteros eorum, qui ſanctum Dei à ſuis finibus eiecerunt.

At vir Dei indefeſſo quidem ſpiritu, ſed plùs ſatis defatigato corpore, per ſcopuloſa iuga montium, per concaua vallium reptabundus tandèm anhelus attigit vallem, quam Galilæam vocant, anno ab incarnato Verbo, ſexcenteſimo ſexageſimono. Eam vallem interluit & irrigat Morta piſcoſus & vaſtus fluuius: apud quem in ripa eius Auſtrali reperta ſpelunca & fonte amœniſſimo, aliquandiù illic delituit, herbarum tantùm agreſtium & exiguorum pomorum eſu corpus ſuſtentans, cupiens imitari veteres illos ſanctos patres, qui egentes errauêre in ſolitudinibus, in montibus & ſpeluncis, & in cauernis terræ. Intereà Dominus non immemor fidelis ſerui ſui, nihil de craſtino cogitantis, religioſum virum Hunnū ità in ſomnis compellat: Cur ſinis Deodatum venerabilem Epiſcopum fame confici in ſolitudine, qui mea cauſa factus eſt exul & inops, & pro ſua modeſtia noluit tibi vel minimos actus ſuos indicare. Reſpondenti Hunno, ſe neſcire vbinam ſit Deodatus, dictum eſt à Domino: Impone ſarcinas iumentis tuis, & inuocata diuina maieſtate, ſine ea ſua ſponte iter iſtud ingredi: non deerit, qui deducat ea. Hunnus expergefactus, refert hæc deuotæ coniugi: illa modis omnibus hortatur, vt acceleret. Dimittuntur iumenta, & per inuiam eremum recto itinere ad ſpeluncam beati viri perueniunt. Quidam autem illa pedetentìm ſecuti, inueniunt hominem Dei: qui cùm prior ex illis ſciſcitatus eſſet quamobrèm eò veniſſent, rem totam per ordine cognoſcit: Deoque cum lachrymis gratias agens, quòd ipſius in neceſſitate non fuiſſet immemor, tam ſeruos Hunni, quàm iumenta primò neceſſarijs reficit alimentis, deindè ad dominum ipſorum remittit. Ità ergo reperto viri Dei habitaculo, non modò Hunnus, ſed etiam plerique alij religioſi homines poſteà ei res neceſſarias miſerunt. Videmus hîc non imparem hac in parte Deodatum ſanctiſſimis patribus Frontoni, Benedicto & Columbano, diuinitùs ei, ſicut & illis, victu neceſſario ſuppeditato. Cap. 9. Heb 12. Indicat Dominus Hunno in ſomnis vbi Sanctus lateat. Iumēta ſpōte ſua ad ſpeluncam beati viri perueniunt.

Porrò ex ea benignitate Dei, tam benè de ipſo ſoliciti, vir perſpicaciſſimus colligens greſſus ſuos eò à Domino directos, ad condendam ſibi cellulam animū adiecit. Ea conſtructa, & in beatiſſimi Martini Epiſcopi honorem dedicata, repoſuit illic & alia precioſiſſima ſanctorum pignora, quæ ex patria ſecum attulerat. Cumque fama ſanctitatis eius in dies non ſolùm ad vicinas, ſed etiam longinquas regiones dimanaret, homines fideles vndiquè ad eum caterua tìm accurrebant. E quibus nonnulli ſua prædia hilariter illi conferebant, permulti ad condendum mo- Cap. 10. Multi imitātur S. Deodati vitam

eius ſeſe tradentes diſciplinę.

ſterium pecunias & quæcunque poterant, largiebantur. Pleriq; verò non ſua duntaxàt, ſed eius etiam imitandi deſiderio accenſi, ſeipſos in eius diſciplinam multa inſtantia tradebant. Nec pudeſiebat fama, quæ eius virtutes prædicabat, cùm præſentes maiores in illo cernerent, quàm anteà auditione accepiſſent. Per id tempus

Hūnus prędium ſuum cum eccleſia ei donauit.

is, quem ſæpè diximus, Hūnus prædium ſuum, quod ab eius nomine nomne Hunnuilla ris acceperat, vnà cum eccleſia ei deuotus donauit, in qua eccleſia ipſe cum ſua çoniuge humatus eſt, non dubiam fidem facientibus miraculis, quæ illic fiunt, ambos cum Chriſto in cælis viuere.

Cap. 11.

Porrò etiam Childerici regis regalis munificentia eam vallem, quam Galilæam diximus vocatam, fiſco regio abſtulit, & integram viro Dei & eius ſucceſſoribus annuli ſui impreſſione in perpetuum aſſignauit: putà ab ipſo ortu riuulorum vel amnium in eam vallem influentium, vſque ad exitum eorum: vt illic vir Dei monaſterium conderet, & quem vellet ſeruorum Dei numerum illic aggregaret. Crederes Dominum pro multis moleſtijs, quibus hactenùs non vno ex loco depulſus, affectus fuerat, ſanctam eius animam iam egregiè cōſolari voluiſſe. Intellexit hoc etiam ipſe beatus vir, maximè quòd & diuinitùs & humanitùs ſe iuuari cerneret, ibidèm iuxta S. Martini oratoriolum monaſterium extruere voluit. Quidā autem ex eius diſcipulis cùm vltra amnem Morimonte, qui nunc monaſterio prçeminet, operarijs, ædificio illi neceſſariam materiam ſuccidentibus & præparantibus, intenderet, velletque iam ſub veſperam redire ad cellam, ſed tæderet illum tranſire Mortam fluuium, cuperetq; maturiùs redire ad opus, in colliculo, quem Iuncturas vocant, nocte irruente manere compulſus eſt. Colliculus autem id nominis indè accepiſſe putatur, quòd Rotbat & Morta non longè ab eius radicibus inter ſe commiſceantur. Vbi frater ille ſomno correptus, per viſum oratorij in beatiſſimę Dei genitricis honorem illic conſtruendi diuinitùs præceptum accepit. Quod cùm

Cōſtruitur baſilica in honorem S. Virginis Mariæ matris Dei.

manè retuliſſet ſanctiſſimo magiſtro, in ipſo viſionis loco ille lapidem erigi iuſſit. Nec diù pòſt condita illic baſilica, in ea altare collocatum eſt eo in loco, vbi viſio fratri oblata fuerat: idque in honorem beatiſſimæ matris Dei omniumq; Apoſtolorum, pariterque præcipuorum Treuericæ vrbis Epiſcoporum, Eucharij, Valerij, Materni & Maximini conſecratum. Iuxta hanc autem baſilicam aliud fabricatum eſt oratorium in beati martyris Mauritij & ſanctiſſimi collegij eius honorem.

Cap. 12.

Hildulphus Archiepiſcopus Treuirenſis.

Qua in re facilè licet perſpici, beatiſſimum Archiepiſcopum noſtrum Hildulphum cumprimìs familiarem fuiſſe ſanctiſſimo Deodato præſuli ab ipſis vſque monaſterij huius fundamentis, quippè qui illi largitus fuiſſe credatur reliquias iam dictorum Treuirenſis populi antiſtitum, inprimìs autem S. Maximini, cuius ſacros artus nupèr admodùm in eam tranſtulerat ædem, vbi nunc illi pro dignitate in veneratione habentur. Fuit autem is annus Chriſti ſexcētesimus ſexageſimusſeptimus: quo tempore Deodatus etiamnùm in Alſatia morabatur, quem conſtat anno Domini ſexcenteſimo ſexageſimonono in vallem Galilæam aduenisſe. Nec ab re fuiſſe credendum eſt, Deo deuotiſſimum præſulem tot tamq; precioſis Franciæ ſuæ prætermiſſis patrocinijs, ſpecialem aram Treuirenſibus poſuiſſe. Poterat ſanè vir Domini Hildulphus, eremiticam ducturus vitam, Arduennæ vaſtiſſimos expetere ſaltus, quemadmodùm alios quoſdam eius vicinos feciſſe conſtat: aut certè Hiſtriæ deſerta repetere, è quibus ad Treuericam ſedem olìm raptus fuerat: ſed amore ſingulari chariſſimi Deodati ſui ad noſtrum Voſagum pertractus fuit. Cui ſententiæ ſi quis calumniator opponere ſe velit, priuilegijs vallis Galilææ facilè ille conuincetur, in quibus multa charitas chariſſimorum patrum noſtrorum luculēter apparet. Et quia hìc ſeſe offert opportunitas, de antiqua loci eius immunitate aliqua inſeremus.

Cap. 13.

In quibuſdā iam ſæpè dicti cœnobij regia & pontificia authoritate firmatis (priuilegijs vel literis) beati patris noſtri Hildulphi nomen reperitur præfixum titulis, duodecim ſubſcribentibus Epiſcopis. Inibì ſanctæ compaſſionis vir Archiepiſcopus, immò Patriarcha profitetur ſanctam & compunctam religioſamq; poſtulationem venerabilis viri Deodati Epiſcopi ſuarum aurium intima penetrâſſe, & viſcerali affectu pietatis ità cor ſuum charitatiua petitione emolliuiſſe, vt voluntatem eius libentiſſimè non impleuiſſe, nimìs irreligioſum fore putauerit. Conſequenter etiam ibidèm annotatur, quoniam ſancti deſiderij ardore ſuccenſus reuerendus

rendus Deodatus Epiſcopus, in valle Galilęa, quam ex regis fiſco promeruerat, cœnobia apud Iuncturas, ſicut ſuprà diximus, conſtruxit primus, vbi monachos vel peregrinos ſub ſanctiſſimorum patrum Benedicti & Columbani regula victuros deliberabat collocare deuotus. Cui tandèm communi decreto ſanctorum antiſtitum cõceditur, vt nullus regum vel principum aut Epiſcoporum ſeu quorumcunque clericorum ſuis vſibus audeat aliquandò præuſurpare quicquam eorum, quæ ad Dei famulos, ibidèm ſub Euangelica perfectione degentes pertinere videntur, & quæ ab ipſo patre Deodato Epiſcopo acquiſita fuerint, aut regio munere ſeu reliquorum fidelium collatione, tam in ſacris voluminibus, donarijſque altaris & eccleſiaſticis ornamentis, quàm in ijs, quæ deincèps ipſi ſerui Dei proprio labore addere potuerint. Et quandocunquè ſæpedictus Deodatus, qui nunc eſt pater monaſterij ipſius, à Deo fuerit vocatus, quem illa congregatio ex ſeſe vnanimiter elegerit, ſubrogetur, & ad altaria benedicenda, vel ſacros ordines percipiendos quem voluerint Epiſcopum expetant, nullaque eccleſia abſque priuilegijs viuens quicquam ſperare vel auferre ab eis præſumat, & nemini niſi inuitatione aut permiſſione totius congregationis liceat monaſterij ipſius ſepta intrare. Quòd ſi quilibet pontificum ab eis communiter poſtulatus pro ipſorum vtilitate acceſſerit, mox ſecundùm voluntatem congregationis expleto ſuo miniſterio abeat, abſque requiſitione vllius muneris: quatenùs ſub ſancta regula viuentes, de percepta quiete, iuuante Domino, per tempora exultent, & pro ſtatu Eccleſiæ Catholicæ pleniùs Deum exorent. Si autem aliquam tranſgreſſionem regulæ ſuæ fecerint, & à proprio paſtore obiurgari noluerint, etiamſi Epiſcopus eorum, qui & Abbas, ſeditionem congregationis ſedare per ſe nequiuerit, tunc alios Abbates, eandem regulam profeſſos, ad ipſum monaſterium conuocet, qui ſententia regulari ſcandalum deprimere curent. Quod vtiquè priuilegium infringere auſus, præſentium authoritate præſulum damnatur, & per venerabiles viros Blidoaldum preſbyterum & Iahinum diaconum abſentibus ad ſubſcribendum deſtinatur. Quod & deuotè fuiſſe factum, ſuperiùs eſt dictum. Hactenùs aſt iſtud: iamiam quod reſtat agatur.

Conſtruxit S. Deodatus cœnobia in valle Galilæa.

Priuilegia ipſi ſe monaſterijs conceſſa.

Cap. 14.

Igitur currente ſexcenteſimo ſeptuageſimoprimo anno ab incarnato Dei filio, ab aduentu autem domini Deodati ad Galilæam tertio, ſemper imitandus pater Hildulphus Archipræſulatu Treuirorum ſeſe abdicans, & ad moriendum cum Chriſto huic aridæ eremo ſeſe addicens, dulciſſimus vicinus & paratiſſimus confinis ſuo Deodato acceſſit, Iacobi reuerendiſſimi Leucorum præſulis adiuuante ſuffragio. Porrò beati illi ac ſemper memorandi patres noſtri Hildulphus & Deodatus in ſolitudine, vt optauerant, vicini effecti, non ſe inertiæ aut deſidiæ dedêre, ſed vigilârunt alacriter erga mutui eiuſque ſynceri amoris cuſtodiam, tãto effecti familiariores, quanto viciniores. Vt enim maior exiſtit ſplendor, ſi ignem igni, aut lucernam lucernæ adiungas: ità ſanctis viris ex propinquitate, conſpectu & mutuis colloquijs accreuit charitas. Etſi autem mutua conuerſatione & familiaritate nihil illis eſſet iucunduius, at tamen indignum erat tantos hoſpites, ceu duo mundi clariſſima lumina, intra vnius cellulæ anguſtias latitare, cùm vix caperent ſingulæ ſingulos, maximè quòd poſſent ſinguli plurimos ſecum ad Deum adducere. Itaque ſtatuerunt inter ſe clariſſimi pontifices, dum in hac eſſent vita, ſemèl in anno ſeſe mutuò inuiſere, & nocte vna ſimul manere: quam noctem totam ſanctis colloquijs & diuinis laudibus ſolebant inſomnes tranſmittere: manè verò ab inuicèm recedere. Diſcipuli autem illorum, ſi quid vellet alter alteri indicatum, inter vtroſque expediebant. Porrò dominus Hildulphus non ità procùl cum ſuis occurrere ſolebat venienti ad ſe domino Deodato & ſocijs eius: cumque manu appræhenſum ducebat ad orationem more antiquorum patrum, & vt habet inſtitutio beatiſſimi Benedicti Abbatis: fuſaque pariter prece, ſalutabant ſe mutuò cum gaudio ſpiritali: & tũ demùm inuicẽ ſe oſculabãtur, & cætera charitatis ac beneuolentiæ officia proſequebẽtur. Idẽ faciebat pijſſimus pater Deodatus, veniente ad ipſum Hildulpho, cui etiam vltra Mortam amnem pergebat obuiàm cum ſuis. Nam quoàd vixit, cellam priorem, quæ erat apud ſancti Martini oratoriolum, non reliquit. Vir quippe grandæuus erat & iam veteranus atque emeritus Chriſti miles, nec potuit ferre hominum concurſus, neque externis fratrum laboribus intereſſe: maximè quòd nihil illi iam liberet aliud, quàm vacare & videre, quoniam Domi-

Hildulphus ſeſe abdicat archipræſulatu.

Adiungitur S. Deodato.

Semèl in anno ſeſe mutuò inuiſunt.

Militãt ſub Regula ſancti Benedicti.

nus ipſe eſt Deus: guſtare & videre, quàm ſuauis ſit Dominus.

Cap. 15. Fertur autem ſtatura fuiſſe inſigni & procera, forma cumprimìs eleganti, animo clementiſſimo. At iam nimio labore & multa ætate confectus, curuus incedebat. Nonnunquàm tamen adibat fratres operantes, ſingulorumque conſideratis & conſtitutis operibus, ad cellam noctu redibat. Hodieque monſtratur ſemita, qua ſolebat ire ad monaſterium, quod eſt apud Iuncturas. Beatus verò Hildulphus ſtatura fuit mediocri, vultu angelico, mente valdè compunctus, voluntariæ paupertatis ſtudioſiſſimus: quem promptum & alacrem ad omne opus bonum efficiebat etiamnùm virens ſenectus & in Deum ſuſpenſus animus. Nam & in extremis vitæ ſuæ annis manuum labore victum & veſtitum ſibi comparabat. Et quanuìs ætate iunior, vitæ tamen ſanctitate & morum integritate Deodato non inferior. Alter alterum ſibi mutuò præferebat. Humilimus equidē Hildulphus caniciem in Deodato, Deodatus verò in iuniore Hildulpho patriarchalem dignitatem & morum integritatem venerabatur. Qui tanquàm duæ cæleſtis fabricæ columnæ à Domino decenter erectæ, ſolido & inflexibili robore mentis, ſic aſſiſtebant ſummo opifici, vt maxima lapidum congerie ſibi impoſita non grauarentur. Ipſis enim dulce erat & delectabile, gregi ſibi concredito attendere, infirmitates, onera & puſillanimitates patientiſſimè ſuſtinere, vt ſua ſpirituali biga eum ad cæleſte ædificium tranſueherent. Putares ſanctos Patres illos gallinas eſſe intellectuales & Euangelicas, quæ pullos ſuos meritorum alis & orationum roſtris ab inuiſibilium miluorum rapacitate ſubtrahebant & tuebantur, manibus pedibuſque illis alimoniam ſuppeditabant, necnon frigidos eorum, exemplorum plumis calefaciebant artus. Satagebāt interìm extra nidum proprias extendere pennas, & alter alterius ſubuenire neceſſitatibus. Facti ſunt cum infirmis infirmi, vt infirmos lucrifacerēt: Omnibus omnia facti, vt omnes ſaluos facerent. Vixére prætereà ad tempus ſoliciti, vt eorum filij aliquandò forent ſecuri. Nec piguit eos laboris, quo ſancto eorum ſucceſſores vacarent ocio. Hoc opus, eorum ſtructuræ, hoc ſtudium, eorum exigebant fugæ, ac potiſſimùm beati Patris noſtri Deodati, qui tot loca ſibi magno labore conſtructa mutauit, donèc filijs ſuis aptam & quietam ſedem inueniret.

S. Deodatus ſtatura procerus.

S. Hildulphus mediocris.

Deodatus & Hildulphus duæ columnæ.

Item duæ gallinæ Euangelicæ.

1. Cor. 9.

Cap. 16. Igitur Deo digniſſimi Antiſtites ſpirituali inſudantes operi, nullatenus à recto deuiabant itinere, quotidiè de virtute in virtutem progredientes. Etenim tanto reddebantur alacriores ad laborem, quanto viciniores properabant ad requiem. Nec ſentiebant in Chriſti vinea pondus diei & æſtûs, quibus iam inſtabat veſpera, vt redderetur nummus. Tandèm poſtquàm in iſta Voſago, hæc ſancta Dyas, & veræ ſanctitatis ac virtutum biga Deodatus & Hildulphus ſeptem annis cum ſex menſibus habitâſſent vnà: largus remunerator Deus ſtatuit beato Deodato laborum ſuorum reddere mercedem, qui iam percurſo vitæ ſtadio tanquàm ſtrenuus athleta reſpiciebat in remunerationis brauium. Quare vocatus à Domino, languore correptus decubuit lectulo. quod cùm abſentibus diſcipulis nunciatum eſſet, accurrunt mœſti & triſtes, magiſtrique grabato adſtantes, nè tam dulcis ac neceſſarius pater filios desereret, communi eiulatu deprecabantur. Quos ille verbo ſalutari inſtruens compeſcebat, atque ad ſanctæ regulæ ordiniſque obſeruantias exhortatus eſt. Quibus dictis, ſeſe Deo & eorum precibus humiliter commendauit. Intereà ſancti viri exitum iam inſtare S. Hildulphus in viſu noctis diuinitùs edoctus eſt: qui vt euigilauit, ad beatū quantocyùs properauit, ſicut à Domino ei imperatum fuerat. Quem poſtquàm adhuc viuum reperit, eidem omnia eccleſiæ ſacramenta adminiſtrauit. Decebat enim, vt amicus amico ad ſuperna præcedenti extremum valediceret, viaticum præberet, & eccleſiaſticam conferret ſepulturam. Cuius præſentia vir ſanctus recreatus ac vehementer in Domino gauiſus eſt, qui ſuo commilitoni Hildulpho exitûs ſui diem reuelare dignatus fuerat. Nec mora, diſceſſurus ab hac lachrymarum valle B. Deodatus, ad ſuſcipiendum regimen ouium, quas ibidèm hactenùs verbo & exemplo enutriebat, ſuperſtitē amicum compulit, diſcipuliſq; mandauit, vt eundem Hildulphum læti ſuſciperent, & quandiù viueret ſolicitè retinerent. Cuius deſiderio ac pijs votis cùm diſcipuli & B. Hildulphus annuerent, inter adſtantium manus ſanctam animam, multis Deo commendatam precibus, continuis laboribus pro Dei honore & iuſtitia climatam, & multis virtutibus adornatam, efflauit, ac in manus Dei commendauit, quem facie ad faciem ſine fine videre promeruit. Mortuus eſt igitur Pater noſter Deodatus, & quaſi

S. Deodatus & Hildulphus Dyas & biga virtutum.

Infirmatur S. Deodat⁹.

Defungitur vita S. Deodatus.

quaſi (vt in Eccleſiaſtico ſcribitur) non eſt mortuus. ſimilem enim ſibi reliquit poſt ſe. In vita ſua vidit, & lætatus eſt in illo: in obitu ſuo non eſt contriſtatus, nec confuſus eſt coram inimicis. Reliquit enim defenſorem domui ſuæ contra inimicos, & amicis reddentem gratiam. Eccli. 30.

Tranſijt autem de morte ad vitam, de exilio ad patriã S. Deodatus, 13. Calen. Iulij, quæ tunc erat dies Dominica, anni ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti ſexcenteſimi ſeptuageſimi noni, indictione ſeptima: Ab ingreſſu verò eius in hanc Vallem Galilæam anni vndecimi: Regnante Theodorico Clodouei filio, fratreque Childerici, ſub quo peſſimus apoſtata Ebroinus excellentiſſimum martyrem Leodegarium Epiſcopum, varijs tormentis vexatum, capitali damnauit ſupplicio. Omni ergo reuerentia ſacrum funus à diſcipulis portatur ad eccleſiam beatæ Dei genitricis Mariæ, ibique pro eo immolata ſalutari hoſtia à deuotiſſimo Archipræſule, ſepulturæ commendatur, expletis de more & ritu Eccleſiæ ſolitis exequijs. Et quamuis aquoſum erat cœmeterium prioris eius monaſterij, vtpotè ſitum in conualle, oportebat tamen tanti precij corpus in præſentia fratrum quotidianas laudes & preces perſoluentium quieſcere, vt eius frequens haberetur memoria. O quantus tunc luctus monachorum, dum viderent tam fideli paſtore ſe eſſe orbatos? qui quamuis non erat deflendus, cohibere tamen nequiuerant lachrymarum inundantiam, quas non impetus carnis, ſed ſpiritus eliciebat à præcordiorum intimis. Cupiebant enim cum ipſo diſſolui & regnare cum Chriſto in gloria, maximè cùm perpenderent ſe in luctu remanſiſſe, nec hîc manentem ciuitatem in tempore, ſed futuram eſſe inquirendam in æternitate. Itaque vir Dei S. Hildulphus ſic obtemperauit extremis votis defungentis amici, vt vigintiocto annis & ampliùs (quibus ipſe ſuperuixit) eius præeſſet relicto gregi, per præpoſitos adminiſtrans neceſſaria ipſi domui. Et quamuis ſuî loco Abbatem propriæ congregationi in ſaltu Voſago præfecerat, (propterea quòd deſiderio ſupernæ contemplationis accenſus, exterioribus negocijs occupari refugeret) vallem tamen Galilæam à ſua cura non abiecit, quandiù in mortali degebat corpore: vis enim perfecti amoris erga ſanctiſſimum Deodatum eum coëgit, vt laboris & curæ non pœniteret. Non enim grauabatur ſuſcipere aliena, qui præ laſſitudine alijs commendabat ſua. Dicebat enim apud ſeipſum: Qua fronte adibis amicum, ſi mandatum eius vltimum refutaueris? Pro cuius perenni vita in cælis & gloria, primo depoſitionis illius anno cœnobium vallis Galilææ multotiès adire ſolitus erat, frequentans ad ſacrum corpus Miſſarum ſolennia, diſcipuloſque ſuſceptos conſolans, ac in ſancto propoſitio ſui inſtituti confortans.

Cap. 17. S. Leodegarius Epiſcopus & martyr. Sepelitur S. Deodatus. Philip. 2. Præeſt conuentui S. Deodati annis 28. Hildulphus.

Elapſo tandèm anno à glorioſo obitu D. Deodati, in quo beatus Patriarcha Hildulphus aſſidua viſitatione monachis, & frequenti immolatione ſalutaris hoſtiæ defuncti curabat prodeſſe ſpiritui: priſtinam deincèps inſtitutionem reſumpsêre fratres vtriuſque loci. Et quemadmodùm ſemèl in anno venerandi Antiſtites mutuas ſolebant frequentare cellas: ità poſteà ſtuduêre facere eorum diſcipuli, qui viro Dei Hildulpho vallem Galilæam inuiſenti, loco patris ſui Deodati occurrentes, offerebant magiſtri ſui tunicam, quam ille reuerenter ſuſceptam, tanquàm digniſſimum pignus amici exoſculatus & amplexatus eſt, & quaſi in noua veſte viuentem intuens, ſanctitatem eius veneratus eſt. nam quicquid adorationis impendebat inſenſibili tunicæ, id ſuo chariſſimo Deodato feciſſe arbitrabatur, cuius efficacibus meritis ſeipſum adhuc in ſtadio huius vitæ decertantem, atque in ſpiritali palæſtra deſudantem, ſuſtentari inter dulcia ſuſpiria credebat & precabatur.

Cap. 18. Tunicam S. Deodati quanti fecerint diſcipuli eius.

Cùm iam ſancti viri temporalis vita in multos annos (Deo diſponente) tenderetur, quatenùs eius exemplo plurimi ad ſpiritualem vitam prouocarentur & excitarentur, factum eſt, vt circa vltimos vitæ ſuæ annos multo ſenio fractus, frequentique labore & cura domeſtica debilitatus, cellam ſuam ſolitæ viſitationis gratia egredi non valeret: non tamen deſtiterunt S. Deodati diſcipuli pro more, magiſtri ſui tunicam eidem offerre, nè dulcis eius intermoreretur memoria. Igitur cùm diuina miſeratio glorioſum ſuum militem Hildulphum ab huius ſeculi fluctuoſo mari ad portum ſalutis æternæ vocare ſtatuiſſet, per dilectum ſuum Deodatum dignatus eſt eidem tranſitûs ſui diem denunciare, quatenùs is vtrique monaſterio de bono Paſtore prouidere ſatageret.

Cap. 19. Apparet B. Hildulpho S. Deodatus.

Vndè vir ſanctus plurimùm in Domino gauiſus eſt, quòd ab hac lachrymarum valle ad perpetuæ conſolationis tranquillitatem mox erat aſſumendus, vbi omnis lachryma ab oculis eius abſtergeretur. Itaque proprijs ſui monaſterij fratribus deſignato Abbate domino Raimberto, vallis autem Galilææ domino Marcinanno, feliciter obdormiuit in Domino, ab incarnatione Ieſu Chriſti anno ſeptingenteſimo ſeptimo.

Moritur S. Hildulphus

Cap 20.

Imitantur maiorum inſtituta ſequaces diſcipuli.

Intereà à deuotiſſimis diſcipulis inuiolabiliter fuit obſeruatum, quod à prudentiſſimis Magiſtris fuit inſtitutum: videlicet, vt ſemèl in anno mutuas inuiſerent cellas, tanquàm præcipua pignora præferendo ſanctorum Patrum ſuorum tunicas. Siquidem monachi S. Hildulphi, ipſius tunicam retinuerant ſibi, ſicut & monachi vallis Galilææ, S. Deodati. In quorum delatione tanta veneratio exhibebatur, vt dulciſſimi Patres ad filios rediſſe poſt longa ſeculorum volumina crederentur. Quòd ſi (peccatis exigentibus) cæleſtis ira in populum graſſaretur, & ſiccitate nimia, vel imbrium continua refuſione, aut peſtilentia, ſeu qualicunque plaga plebs feriretur, mox hinc indè conglobata, tunicas patronorum ſuorum cum lachrymis & orationibus offerebat & ingerebat diuinis obtutibus: & amota eſt plaga. nam contra deſæuientis flagelli impetum tantum valebant Sanctorum merita & populi fides, vt ſine mora miſericordiſſimus Deus iuſti iudicij ſui ſeueritatem à plebe cohiberet, atque optatæ miſericordiæ conſolationem ei diſtillaret. Quæ quidem conſuetudo tam religioſa ac pia integerrimè inter hæc duo cœnobia conſeruata eſt, donèc ſancta corpora plurimis miraculis exornata ſubleuarentur de terrę gremio. Quocircà ſicut tunc ſolebant diſcipuli Magiſtrorum tunicas offerre, ità nunc eorum poſteri corpora Sanctorum ſuſcipiunt & animarum exuuias, quorum per merita pax nobis nunc & in æuum, Amen.

Vide quantæ fuerint virtutis ſanctorum tunicæ.

Concluſio Authoris.

Sufficiant igitur hæc religioſis animis, quæ pauperculo ſermone curſim explicuimus, de pijſſimi Patris noſtri Deodati geſtis, vix attingentes pauca de innumeris, minima de maximis, quibus clementia Dei in terris ſanctum ſuum glorificauit pro vitæ ſuæ meritis. Cæterùm tot & tantis quotidiè miraculis venerabile corpus eius nobilitatur, vt vix ad conſcribendum ea ſufficiat calamus, nec aliquis poſſit habere dubium, quin ſpiritus eius inter ſuprema regnet angelorum agmina.

MARTYRIVM SS. VRSICINI ET VITALIS MARTYRVM RAVENNATVM, VT HABETVR PRIMO LIBRO *Hieronymi Rubei hiſtoriographi doctiſſimi de geſtis Rauennatum.*

19. Iunij.

PRAEDICANTE Euangelium Dei apud Rauennates ſancto Apollinare, multi Chriſtianam religionem amplexi ſunt, in quibus Vrſicinus maximè fuit, natione Ligur, medicus egregius, qui medicinam Rauennæ faciebat. Hic ad Suetonium Paulinum virum conſularem, multis Taciti & Plinij laudibus celebrem, Neronis, qui Claudio in imperium ſucceſſerat, Vicarium, quòd Chriſtianus eſſet, delatus, cùm inter pœnas & tormenta Chriſtianum nomen integrum ſeruâſſet, pœna tandèm capitali damnatus, cùm ad mortem duceretur, nonnihil commoueri, animumque demittere viſus eſt. Quapropter Vitalis Mediolanenſis, qui erat ex Paulini familia, eiuſque prætorianus miles, Chriſti tamen aſſecla, & apud Paulinum pro Vrſicino dixerat, conſpicatus metum hominis, cœpit hortari, nè qui in ſanandis aliorum corporibus tam ſtrenuè inſudâſſet, propriæ animæ ſalutem, quæ longè antecelleret corpori, parui duceret: recurreret mente ad cogitationem iucundiſſimam numinis diuini: ſic futurum, vti ea calamitas, in ſan-

S. Vitalis puſillanimũ Vrſicinum confortat.

in ſanctiſſima ſuauiſſimaque illius memoria conquieſceret.

Huiuſmod verbis magìs animatus Vrſicinus, ad Palmam (qui locus, ſeu quòd ibi palma arbor olìm fuiſſet, ſeu quòd à victoriæ palma, ex religionis Chriſtianæ hoſtibus adepta, ità dicebatur) promptè alacriterque accedit, ac intrepidè mortem ſubiens, ad decimumtertium Calendas Quintiles obtruncatus, euolauit in cælum. Statim autem perindè àc viueret, cadauer ſanctum ſeſe ex humo erexiſſe, caputque ambabus manibus appræhenſum, ad locum vbi ad ſepulturam dandum erat, attuliſſe, à pleriſque memoriæ proditum eſt: aliqui etiam addunt ex eius collo tres palmæ ramos enatos: cuius admirabilis rei memoria cùm planè interijſſet, diuo Vrſicino Rauennatum Archiepiſcopo, ad eius martyris ſepulcrũ oranti, Vrſicinum hunc martyrem, caput manibus geſtantem, tribus ex collo palmæ ramis prodeuntibus ſeſe oſtendiſſe: quamobrèm ab eo die iuſſiſſe Archiepiſcopum ſanctum, quo perpetuò memoria ſeruaretur, eius imaginem hoc modo pingi: quod & ad hanc diem cernitur. S. Vrſicinus obtruncatur. Miracula ad eius ſepulcrum.

Aliquorum eſt etiam ſententia, Vrſicinum hunc quinto Calendarum Maij capite abſciſſum, diemque m tertiumdecimum Calẽdarum Quintilis eum eſſe, quo è diui Vitalis templo, vbi diù iacuerat, ad D. Iohannis Baptiſtæ eccleſiam, multos poſt annos tranſlatum eſt. Nam poſtridiè eiusdei Vitalis, ſanctum cadauer, ſumma veneratione, ipſa in vrbe ſepulturæ tradidit: maioremque deincèps Dei amorem animo concipiens, mortalia & caduca, ipſumque Paulinum dominum, deſerit, nulli rei, extra cæleſtem patriam, inhians. Quapropter cùm à Paulino accitus, accedere recuſâſſet, iratus Paulinus, præſertìm cum illum & Chriſtianũ iam eſſe, & quo minùs Vrſicinus dijs ſacrificâſſet, feciſſe cognouiſſet, in carceres Vitalem iubet contrudi, tormentis exquiſitis ſubijci, & in eculeo poni: quæ cùm omnia patientèr fortiterq; tuliſſet, ad Palmam ductus, cùm ſacrificare dijs renuiſſet, ipſumque Martis ſimulacrum contumelia affeciſſet, Paulini iuſſu, & ſacerdote Apollinis conſulente, in foſſam coniectus, in cuius fundo erat aqua, terra & lapidibus obrutus, quarto Calendas Maij ad cæleſtis vitæ præmia migrauit. S. Vitalis carceri intruditur. In foſſam coniectus obruitur.

BEATI IVANIS, PRIMI IN BOHEMIA EREMICOLAE, VITAE CVRRICVLVM EX ANNALIBVS *Bohemorum per D. Nicolaum Salium Pragenſem recèns deſcriptum.*

IVAN Geſtimuli Dalmatiæ Regis ex Elizabeta filius, Latinè Iohannes dictus, ſalutatis parentibus in eremum Deo ſe credens profugit: & formidoloſis ſyluarum flexibus duce Angelo pererratis in Bohemiam adhuc idolis deuotam, Neclane rerum ſummã in ea adminiſtrante, deuenit: idque circa annum Domini 857. Cumque in ſpecu quadam tribus circiter miliaribus à Praga diſiecta moleſtiſſimis dæmonum incurſibus biennio quateretur, feſſus tanta inſectatione eorum, locum mutans abibat. Ei ſic eunti B. Iohannes Baptiſta obuiàm factus percontari ex eo cœpit, quonam ſe & cuius rei gratia aliorsùm ferret. ille, quod res erat, fateri, dæmonum immoderatis ſe & continuis vexationibus adeò conturbari, vt nec conſiſtere, nec moram ferre queat. Hîc Baptiſta ſanctus, rudem teneramque Tyronis Chriſti militiam miſeratus, præſidio Crucis donatæ eum firmat. Qua ille fretus, intrepidè ad deſerta caſtra redire, & contra ouantes hoſtes clamoribus eum inceſſentes, quòd ibi ſe balneum habere dicerent, infeſto ſigno procedere. Cuius virtutem illi non ferentes, quaquauerſum dilabi: ille victoriam proſequi, & intimiùs ad eos penetrare. Vnus ibi teterrimus appreſſo petræ corpore proteruiùs hærebat dæmon, diriſſimis vocibus & immani oris rictu, deuoraturo ſimilis frendens. In cuius ille putentem hiatum Crucem conijciens, adeò illum hoc iactu perculit, vt perfoſſa grandi petra foràs erumpere coactus fuerit. Cernitur nunc quoquè id altè ductum foramen, & profugi hoſtis pudendos conatus teſtatur. Sic compeſcitis dæmo- 24. Iunij quo die eius feſtum celebratur. S. Iuanis parentes. Multas à dæmone patitur moleſtias in eremo. Artēde virtutem ſigni S. Crucis.

Vt dæmonũ inſectationes virtute Dei compeſcuerit, & lacte ceruæ nutritus ſit.

num efferatis auſibus, pacatiùs deindè 40. & duobus circulis annorum eremitam geſſit Iuan, nulli mortalium annis 14. viſus, lacte interim ceruæ, diuina cura ei tempeſtiuè fœcunda vbera exhibere iuſſæ, paſtus.

Quo tempore Bariuoius Dux feras perſequens, ceruam hanc nutricem Iuanis & ſagitta traiecit, & veſtigijs eius hærens ad antrum viri Dei ignarus decurrit, miratus ceruam iacentem tam copioſo lacte exuberare. Cùm vir procero corpore, veſte promiſſa, impexo & intonſo crine, ſupercilijs oculos tegentibus, ſpecu progreſſus ſeueriùs cum Principe expoſtulare cœpit, quòd animal ſuum telis appetierit. Conſternatus Princeps, non expectata talis viri facie, prodigioſamque belluam exiſtimans, vnà cum comitum manu pedem retrò tulit. Deindè animoſior factus, imperat ei per Chriſtum (quem primus Bohemorum Principum fide agnouerat) edicere quid hominis ſiet. Ille adiuratus nomen, patriam, genus euentusque ſuos palàm docet: quin & in petræam aulam qua exierat, flagitantem hoc Principem, inducit, & Dei circa ſe adminiſtrationem euulgat. Rogatusque enixiùs vt equo ſe in vrbem Tetinam deferri pateretur, (ibi quippè Boriuoius vitam priuatæ ſimilē cum Ludmilla tenebat) recuſauit, & quòd equitandi omninò ignarus eſſet, & quòd commodiùs conſequenti tempore id ſe obſequium Principi exhibere poſſe opinaretur. Monuit interim, vt ceruam quam venator confecerat, egenis diſpertiretur. Verùm Ludmilla, videndi tanti viri auida, Boriuoium perurſit, vt myſta ſuo, cum ſex famulis & aſino emiſſis, eum ad ſe deportarent. Cui aduentanti, & illa, & ille honoris ergô longè progreſſi aue detulerunt, & ſuſceptum intra limina dignis eorum nomine epulis honorârunt. Sed ille ieiunij lege perpetua appetitum guſtatumque ſuum definiens, nihil ex eis libare, nedùm comedere elegit, ſed ad ſuam ſpecum anhelans, finito cum ijs de diuinis rebus colloquio, quamprimùm reuerti contendit. Reuerſusque eſt Sacerdote Paulo & ſex comitibus ſtipatus, omnibus regijs aulis, exceſi ſui antri præferens horrorem. Ad eum triduò pòſt Paulus Myſta profectus, lapſibus vitæ veteris eius auditis, eum & expiauit, & re diuina ad adſpectum eius facta, ſacro Chriſti corpore eum refecit. Quo ille ſumma animi & corporis demiſſione ſumpto, traditaque presbytero cruce parua, quam D. Iohannis Baptiſtæ gratia ad retundendos impetus dæmonum acceperat, tertia die poſt Synaxim, ex ſpelunca tenebricoſa, cæli regiam adijt, corpore tantùm ibi (nam ità fieri popoſcerat) depoſito. Quo in loco Boriuoius monaſterium ſub nomine D. Iohannis Baptiſtæ à ſe ædificatum, amplis prouentibus dotauit, duobusque ſacerdotibus eius curam pro tempore tradidit. Eò poſteà viri ad normam D. Benedicti viuentes traducti ſunt.

Boriuoius primus Bohemorum dux Chriſtianus.

Illius Ludmillæ paſſio infrà in vita S. Venceſlai deſcribitur.

Venit ad S. Ludmillam S. Iuan.

Eius ſobrietas.

Sacramẽtis ecclesiæ ante mortem munitur.

Abit in cælum.

Noſter eſſe voluiſti Iuan, vt noſtra damna leuares: leua obſecramus.

EPISTOLA BEATI PETRI DAMIANI EPISCOPI OSTIEN. ALEXANDRO PAPAE MISSA,

de vita ſancti Rodulphi Epiſcopi Eugubini & Confeſſoris, quæ habetur octauo Tomo Aloyſij.

Iunij 26.

DOMINO Alexandro beatiſſimo Papæ, Petrus peccator & monachus ſeruitutem. Præcepit mihi beatitudo tua, venerabilis pater, vt nunquàm tibi literas mitterem, quæ leue quid & obliuione dignum, ac friuolum continerent: quas ſcilicet, mox vt lector tranſiliendo percurrerit, edax flamma conſumit: ſed tale tibi ſemper aliquid ſcriberem, quod & ad ædificationem legentium ſuſcipi, & inter ſcripturas mereretur authenticas reſeruari. Vndè patri luminum agendæ ſunt gratiæ, qui ſacrarium tui pectoris, hoc igne ſui amoris accendit, vt & in antiquorum patrum ſtudijs iugiter requieſcas;

quieſcas: & inſupèr ſi qui tibi videntur idonei, ad ſcribendum eos prouocare non negligas.

A vobis itaque nuper egreſſus, cùm Florentiæ vrbis mœnia ſubij, nuncius mihi mox repentinus occurrit, qui mihi diem medium in tenebras vertit: omniumque meorum viſcerum venas, amariſſimæ legationis felle compleuit, Epiſcopum ſcilicet Eugubinum eſſe defunctum, cuius vtiquè conuerſatio ſi recolitur, non mediocriter ædificare poterit audientes. Valet enim & ad exprimendam rectè viuendi formam, & ad exhibendam corrigendis moribus diſciplinam. Nam ante ferè ſeptennium, ille cum matre & duobus fratribus ſe paulìſpèr ætate præcedentibus, ſeruis duntaxàt libertate donatis, caſtrum ſuum mihi inexpugnabili munitione vallatum, cum omnibus quæ ſui iuris erant prædijs contulit, atque ad eremum veniens, habitum monaſticæ profeſſionis accepit. Monaſterium planè in eorum poſſeſſione conſtruximus, de cuius nunc ſancto conuentu regulariter victitante, ſatis in Domino gratulamur. Vbi cum matre, & fratre, quo inferior eſt conſtitutus iſte Rodulphus, qui poſtmodùm ad Epiſcopatûs culmen euectus eſt, & Petrus primogenitus frater eremiticam vitam tam continenter, tam diſtrictè duxêre, vt & audientibus prædicaret eos fama mirabiles, & cõuiuentibus, vita monſtraret inſignes. S. Rodulph' ht monachus. Itèm Petrus frater eius.

Sanè ſi de Petro vellem cuncta referre, quæ ſuppetunt, priùs ſchedula fortaſsìs iſta deficeret, cùm adhuc dicendi materia ſupereſſet. Nam vt è multis vnum ſaltem breuiter referam, dum in capitulo conſideremus, aliquandò de diſciplinis regularibus diſputantes, ille vt erat nouitius, vnum ex ſeculari conſuetudine inordinatum protulit verbum. Tunc ego velut ira permotus, dura ſatis illum inuectione corripui, poſtque redargutionum atque correptionum longiora flagella, tanquàm quæſtione pulſato ſententiam inferens, per quadraginta dies illum vino abſtinere præcepi, ea tamen intentione, vt tantùm ad præſens illum cum cæteris ab incautis ſermonibus deterrerem, poſtmodùm verò ſententiam diſcretæ remiſſionis moderamine temperarem. Sed cùm me contigiſſet diuerſis intentum eſſe negocijs, neque hoc mihi aliquis in memoriam reuocâſſet, elapſo iam præſcripto dierum circulo, tandèm recordatus expaui, & quid ex iniuncta ſibi pœnitentia Petrus egiſſet, attonitus exquiſiui. Fratrum vtiquè relationibus didici, pœnitentiam eſſe peractam. Pœnituit (fateor) prolatæ ſententiæ, ſed gaudens admiratus ſum tantam patientiam fratris, vt pro vno ſolo verbo inconſultè prolato, tam longam pœnitentiam pertuliſſet, & neq; per ſe, neque per alios indulgentiam poſtulâſſet. Ecce vt olim viguit ordinis diſciplina.

Nunc igitur ad Epiſcopum, à quo cœperat, ſermo recurrat. Quanuis enim Petrus idem, vt maior erat ætate, nihilominùs etiam in ardui propoſiti & diſtrictæ vitæ ſemper præcederet itinere, hic tamen ad ſacerdotalis officij iura promotus, quod in eremo didicit, in Eccleſia non omiſit. Eiſdem quippè terebat membra cilicijs, eiſdem ſemper contentus erat perexiguis ac deſpicabilibus indumentis. Planè dum iuuenilis ætatis ingruente natura grauiſſimam ſæpè pateretur acediam, laquearibus cellulæ funiculos innectebat, ſicque vlnis inſertis pſalmodiæ ſtudio pendulus inſiſtebat. Nunquàm adipe, nunquàm ouis vel caſeo veſcebatur. In eiſdem verò, quæ apponebantur, edulijs continens cum frugalitas cruciabat, vt diſcumbens non tam ſe reficeret, quàm decertaret, & inteſtinum potiùs eſſet gulæ bellum, quod extrinſecùs videbatur eſſe conuiuium. Sæpè pugnaui vt ſaltem in hyemalis inclementia frigoris, aut papyrinæ ſibi ſtoreæ ſtramenta ſupponeret, aut veſtitus ſaltem nocte dormiret. At ille in nuda ligni tabula nudus ſola contentus interula cubitabat. Eccleſiam porrò deputabat hoſpitium, ſolitudinis autem cellulam habitaculum decernebat. Inconditi ſiquidem mores populi, & indiſciplinatæ ceruices, leue iugum Domini nequaquàm ſibi patiebantur imponi, ſed muneribus terrenis intenti, non ex ore Pontificis Dei verbo, ſed tanquàm de manibus Præſidis commodis inhiabant. Hæc enim regio quò magìs aliena inuenitur diuitijs, eò copioſius exuberat vitijs. Ab egendo ſiquidem denominari videtur Eugubium, velut egens bono. Ideoque me vim ingerente coactus, Eccleſiam, quam dimiſerat voto, retinebat officio, in eremo tamen perſeuerantiùs habitabat. S. Rodulph' nihil de rigore monaſtico depoſuit in Epiſcopatu. Lectus eius.

Quandocunquè impetrare poterat vt ſuo modo panis fieret, edebat panem, Panis.

non

non fratrum, non puerorum, ſed eum, qui vel ex puro fieret hordeo, vel ex cantabro potiùs, quod proijciẽdum canibus de puerorum panibus remanſiſſet. Et licèt præter celebriores dies hoc eſſet quotidiè pane contentus, menſuram tamen attentiùs æquatis lancibus appendebat. Vndè mecum quandoquè conqueſtus eſt, quia ſi ſibi menſura concederetur, hunc eundem panem prurienti gulæ largiùs indulgeret. Tanta quippè iuuenculum hominem caſtigabat inedia, vt vndè nam ſolatium alimenti perciperet, vacuo ventre ſtomachus non curaret. Aliquandò verò etiam diebus Dominicis pulmentum neſciens, pomis tantùm, & pane cum aqua viuebat: Ferreo circa pectus circulo iugiter cingebatur, quem tamen circulum ſub ventre dimerſum, dum coram fratribus nudaretur, diligẽtiùs occultabat. Nunquàm ſcilicet capitulo confeſſor intererat, in quo non acciperet diſciplinam, & tunc feſtinus exultabat, ſi non ab vno tantùm, ſed à duobus fratribus flagellari iuberetur. Sæpè pœnitentiam centum annorum ſuſcipiebat, quam ſcilicet per viginti dies alliſione ſcoparum, cæteriſque pœnitentiæ remedijs perſoluebat. Pſalterium quotidiè, cùm bis non poſſet, ſemèl ſaltem non negligebat implere. Quod nimirùm, cùm eſſet in cellula cõſtitutus, armata ſcopis vtraque manu, totum cum diſciplina recitare conſueuerat.

Circulum pectorale.

Gaudet diſciplinis.

Porrò autem cùm in expeditione eſſet aliqua conſtitutus, quantalibet intempeſtæ noctis profunditate conſurgeret, nudis ſemper cruribus & pedibus, vſque dum dilueſceret, pſallere non ceſſabat. Quam videlicet conſuetudinem, dum in cella conſiſteret, diebus, ac noctibus ſine ceſſatione ſeruabat. Quamlibèt grauis bruma rigeſceret, ſimplicibus ſoccis muniebat pedes, cùm tamen frater eius ſolis calceis contentus eſſet. Sæpè me per clementiam Chriſti terribiliter adiurabat, vt ſi quandò fortaſsis excederet, nequaquàm me ab eius correptione ſubducerem, ſed omnem in eo diſciplinæ modum, qui monachis debebatur, implerem. Ità planè & regulam monachi, & authoritatem Epiſcopi ſub alterna viciſſitudine laudabiliter obſeruabat. Opportunè ſiquidem & importunè verbo prædicationis inſtabat, & quicquid ſurripere valebat expenſis, benè prodigus in pauperes diſpergebat. Congregans annualiter ſynodum, nullum aſſuetæ oblationis vel xeniorum canonem à clericis exigi permittebat, ſed ne ab ipſis quidem commodum aliquod, præter ſolam pœnitentiam, requirebat: Abſit, inquiens, vt ſynodũ vendam. Lapſos etiam potiùs erigam, quàm ex eorum cadaueribus coruino more pinguis fiam. Tædet vlteriùs ſcribendo procedere, & velut paternas à pictura manus dolor videtur Icareus cohibere.

Inſtat ſancto prædicationi.

His igitur, & huiuſmodi virtutum floribus adornatum, quaſì cãdens lilium immaturæ mortis pruina decoxit, ità vt cùm vix triginta plus minus videretur annorum, ad veræ lucis authorem ex hac infelici luce migrârit. Conſummatus enim in breui (ſicut ſcriptura loquitur) expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima illius. Et iure conſummatus in breui, multa tempora dicitur expleuiſſe, quia dum in eo paruo, quod vixit, iuſtitiæ tramitem tenuit, quantum ad ſe, omnia tempora in obſequium conditoris expendit. Planè quicquid illic de ſancto viro ſapientia loquitur, ità huic per omnia congruit, acsì de illo ſpecialiter diceretur. Senectus, inquit, venerabilis eſt, non diuturna, nec numero annorum computata. Cani ſunt autem ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata placens Deo. Vndè & ſequitur: Factus dilectus, & viuens inter peccatores, translatus eſt. Raptus eſt, nè malitia mutaret intellectum eius, aut nè fictio deciperet animam eius. Propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatis, Amen.

Felix obitus eius.
Sap. 4.
Ibidem.

VITA

VITA SANCTI VIGILII MARTYRIS ET EPISCOPI TRIDENTINI, VT HABETVR IN FRONTE

operum eius contra Eutychen tomo quinto Bibliothecæ SS. Patrum, Margarini de la Bigne Doctoris Theol. Pariſienſis.

VIGILIVS patria Romanus, illuſtribus ortus parentibus, Athenis liberales artes, & ſacras literas didicit, breuique tantum ſibi pietatis & eruditionis theſaurum per Dei gratiam comparauit, vt annos natus viginti, ab Aquilegiēſi Epiſcopo, ad quem diuina delatus ſuit prouidentia, paſtor ordinaretur Tridentinorum, quibus mira fide & conſtantia Euangelium Ieſu Chriſti prædicauit, & potentiam beneficentiamque eius, miraculis in Chriſti nomine deſignatis commendauit. Cæcis enim viſum & ſurdis auditum reddidit, mutorum linguas ſoluit, & dæmoniacos, & varijs morbis vexatos ſanauit. Prætereà ſtylum in hæreſes ſtrinxit, & hæreticos, vt ſynceritatem doctrinæ Apoſtolicæ plenè aſſereret, & purgatam Eccleſiæ Chriſto contraderet. Extant hodiè quinque eius libri contra Eutychen: non extant, quorum in quinto libro meminit. Ait enim ſe libros aliquot compoſuiſſe de Conciliorum decretis, & nominum religioſa nouitate, contra Sabellium, Fotinum, & Arrium. Porrò cùm diuinæ bonitati iam viſum eſſet fidelem ſeruum in gaudium Domini ſui introducere, placuit, ipſum priùs martyrij quoquè corona decorare. Quemadmodùm itaque hæreſes conſtanter impugnarât, ità idololatriam nefariam funditùs extirpatam cupiebat. Proſtabat autem in valle illa quæ flumen Sarcham fundit, Saturni æreum ſimulacrum, quod incolæ homines feri & agreſtes, magna religione venerabantur. In hanc itaque ſerendi Euangelici ſeminis gratia profectus Vigilius Raudenam, fratribus germanis Claudiano & Maiorano, Iuliano itèm presbytero comitibus, peruenit, ac protinùs in ipſum idolum incidit. Zelo itaque Dei exæſtuans, ſpiritu lætus ac alacer, Saturnum aggreditur, ac ſpurcum idolum deijcit, frangit, & in præterfluentem conijcit, vt turpiſſimæ rei vel memoria apud poſteros interiret, ſolius autem Domini nomen ſanctificaretur & regnaret. Mox verò in baſim ſeu fulcrum deiecti idoli reſidens vir Dei, verbum Domini illis, qui eius facinoris ſpectatores fuerant, prædicare cœpit, teſtificans ſalutem veram non aliundè vel ſperandam vel petendam eſſe, quàm à Ieſu Chriſto, Dei & hominis filio. Cæterùm barbari & impij idololatræ, deum & religionem ſuam contumelia affectum putantes, concurrunt, & ſeruum Chriſti, animam ſuam Patri commendantem, lapidibus ſternunt, obtegunt atque collidunt, anno ætatis ſuæ quadrageſimo, Epiſcopatûs vigeſimo.

Marginal notes: 26. Iunij. — Parentes & patria ſancti Vigilij. — Creatur Tridētinus Epiſcopus. — Miracula eius. — Libri 5. — Confringit Saturni ſimulacrum. — Lapidibus obruitur.

Floruiſſe videtur ſub Imperatore Anaſtaſio: quo tempore & Gelaſius Antiſtes Romanus, & Fulgentius Apher claruêre, circiter annum Domini 500.

MARTY-

MARTYRIVM SANCTI ZOYLI CORDVBENSIS, VT HABETVR IN LVCII MARINEI SICVLI, *Regij hiſtoriographi, de rebus Hiſpaniæ libro quinto.*

Iunij 27.

Parentes & patria S. Zoyli martyris.

Sepultura eius inter peregrinos.

BEATISSIMVS martyr Zoylus, parentibus clariſſimis Cordubenſibus progenitus, ab infantia Chriſtianus, cùm eſſet adoleſcẽs, & publicè Chriſtum confiteretur, ſubitò à paganis arreptus, ad prætorium cuiuſdam iudicis præſentatus eſt: atque ab ipſo vt ad culturam dæmonum rediret, diù eſt exhortatus. Qui dum multa dierum ſpatia, tam ſermonibus quàm muneribus admonitus eſſet, in cœmeterio prefatæ ciuitatis, cum peregrinorum corporibus eſt ſepultus, nè aliquandò à Chriſtianis cognoſceretur, & digna veneratione coleretur. Sed cùm Chriſto donante pax Eccleſiæ dedita eſſet temporibus Regis Siſebuti, quidam vir nobilis de Gothorum propagine clarus, Agapitus nomine, ex laico vitam appetens monachi, ſic ad ſummum ſacerdotium electus eſt. Et quoniam pro amore Chriſti ſeculum dimiſerat, non diſtulit illum fraudare bonis ſuis. Cùm corpus ſuum ieiunijs maceratum in ſtramine reclinaret, per quietem noctis oſtenſum eſt ei, quo loco corpus prædicti martyris iaceret: & quo nomine vocaretur, & pro cuius amore capite plexus eſſet. Qui manè facto, congregatis fratribus & vulgi multitudine, quæ viderat indicauit, atque cum omnibus Chriſtianis ad oſtenſum ſibi locum ſine mora perrexit. Ad quem perueniens, raſtrum manu arripiens effodere cœpit, quouſquè ad corpus beatiſſimi martyris, ſicut à paganis fuerat abſconditum, Deo iuuante peruenit. Quo quidem inuento, gaudio magno repleti ſunt omnes. Præfatus deniquè Epiſcopus, præ amoris magnitudine, cùm corpus beati Zoyli demulceret oſculis, atque indignum ſe iudicans, vt manibus ſuis tanti viri tangeret reliquias, ſubitò, oſculando crebriùs, caruit primorum dentium adiutorio. Quos ab oris officio, vt minutos eſſe conſpexit, in ſarcophago, vbi viri corpus humatum fuerat, proiecit. Peracto inuentionis obſequio, ſequenti nocte per viſum S. Zoylus ità affatus eſt ei: Cur me ſæpiùs oſculando verberâſti? iam pro eis quæ à me popoſceras intercedens à Domino Ieſu Chriſto impetrâſti, & nunc certus eſto, quia dimiſſa tibi ſunt peccata.

Corporis eius inuentio.

Deuotio priſcorũ erga ſanctas reliquias.

SOPHRONII PATRIARCHÆ HIEROSOLYMITANI, DE LABORIBVS, CERTAMINIBVS, ET PEREgrinationibus Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli. *Habetur tomo 2. Bibliothecæ ſanctorum Patrum Margarini de la Bigne S. Theolog. Doctoris Pariſienſis.*

Iunij 29.

PETRVS genere fuit Hebræus, habitabat in Galilæa, regione Palęſtinæ, patria eius Bethſaida. Simeonem iuſtum, qui Chriſtum in vlnis tenuit, compatriotam habuit. Pater Petri Ionas, fuit temporibus Hircani, qui aures ſuas cum regno (id actitante fratre) amiſit. Frater Petri Andreas. Cepitque vxorem Petrus filiam Ariſtoboli, fratris beati Barnabæ Apoſtoli, ex qua ſuſcepit filium & filiam. Andreas cælibem ducens vitam, præcurſoris Domini factus eſt diſcipulus. Petrus negocijs intendebat, vt qui vxori, familiæ, ac patris ſenio prouidebat. A Chriſto, Petrus, ob mentis firmitudinem appellatur. Super fluctus maris tanquàm incorporeus ambulat. Transfigurationis Domini inſpector vocem primam audiuit.

Matth. 16. Matth. 14. Matth. 17.

Non

Non exaſperari contra peccatores eruditur, illique mundi procuratio commit- Mar 9. Lu. 9
titur & traduntur cæleſtium theſaurorũ claues. Super cœtum Apoſtolorum con- Iohan 21.
ſtitutus eſt. Mathiam ſufficit in Apoſtolatum. Non ſolùm miraculorum magni- Matth. 16.
tudine, ſed & verborum efficacia auditores, vxorem habens, ad fidem Chriſti rapie- Act. 1.
bat: conſtituitq; 10000. virorum Eccleſiam. Ananiam & vxorẽ ſola increpatione Act. 5.
proſtrauit. In Lidda Aeneam paralyticum ſanat. In Ioppe Dorcadam ſuſcitat. In Cæſarea, Cornelium centurionem, cum ſua tota familia ad Chriſtum vocat, bapti- Act. 10.
zat: Spiritu ſancto implet, lintheum videt, vt portam fidei, per reuelationem gentibus aperiat.

Ab Herode Agrippa duabus catenis vinctus, & traditus quaternionibus militum, carceri mãcipatus ſoluitur ab Angelo. Occaſione perfidiæ Simonis magi, Syriam diſcurrit, adhuc autem & Pontum, Aſiam, & Galatiam, & vbique ſeminando verbum vitæ, Romam peruenit. Sidone, Beryth Billi Epiſcopos ex his qui cum (D. Petrus Romam venit.) comitabantur duos ordinauit. Apud Tripolim Phœniciæ, Marcum hoſpitem ſuum, Antiochiæ, Antaradi, Acadi, Balneis, & Peltæ, Gazatæ, & Laodiciæ. Martianum in Syracuſa Siciliẹ, Brancatium Tauromenij, Thianum Cappadociæ, Ancyrẹ Gallaciæ, vbi & ſuſcitat mortuum, in Ponto Sinope, Myſtico Helleſpontis, Gauiræ Paphlagonum, Claudiopoli, Honoriadis, Nicomediæ, Bithyniæ, Neçæ: & ex prima profectione ſua in Cæſaream per Cappadociam & Syriam (tertio iam anno vocationis elapſo) redijt Hieroſolymam. Deindè rursùm per Antiochiam & Nicomediam, vbi Prochorum præfecit in Epiſcopum: tum demùm Romam peruenit, ibique cum Paulo Apoſtolo 30. Neronis anno paſſus eſt. Vide Tertullianum (S. Petr. Romę paſſus.) vbi ait, mortis Petri & Pauli mentionem in annalibus haberi.

BEATI PETRI DAMIANI EPISCOPI OSTIENSIS SERMO DE SANCTO PETRO APOSTOLO. *Habetur octauo Tomo Aloyſij.*

ADOLESCENTVLAE dilexerunt te nimis. Petrus (29. Iunij. Cant. 1.) Apoſtolus Apoſtolorum princeps, & principũ primus, hodiernam diem nobis reddidit clariorem. Sacra profectò dies, quia ſacratiſſimo homini conſecrata, & illius aſſignata præconijs, quem conuentus Angelicus non mediocriter reueretur. Vnus eſt enim, quem nobilitant (Eccè quomodò beatus Petrus nobilitatus eſt ſingularis primatûs inſignijs) ſingularis primatus inſignia, clauicularius regni, cælorum lingua, fidei fundamẽtum. Conſummatus honor, & dignatio glorioſa, hominem in terris politum cælis imperitare, & inter Angelorum choros iudiciariæ poteſtatis exercere virtutem. Sedet dominator Dominus inter agmina lucidiori luce fulgentia, & de Thronis ad Cherubin tranſuolans, vices ſeſſionarias intermutat. Quamobrèm admiranda quidem ſeſſionum mutatio, longeque rationis humanæ ſuperducta conſpectibus, cùm modò Thronos, modò Cherubin inſediſſe legatur. Et licèt aſſiſtant Angeli Præſidentis imperium expectantes, & Adminiſtratorij ſpiritus aſſignata ſibi miniſteria ſortiantur: nullus tamen eorum ligandi atque ſoluendi poſſidet poteſtatem. Adeſt Petrus, & ad eius arbitrium orbis vniuerſitas ſoluitur & ligatur, & præcedit Petri ſententia ſententi- (Ad Petri arbitriũ orbis vniuerſitas ſoluitur & ligatur.) am Redemptoris: quia non quod Chriſtus, hoc ligat Petrus, ſed quod Petrus, hoc ligat Chriſtus, ipſo idipſum atteſtante. Quodcunque, inquit, ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis. (Matth. 16.)

O quàm potens dignitas, quàm digna potentia. Iudicat Petrus, & Petri iudicia cõfirmat Omnipotens, & eſt in manu Petri, manus Altiſſimi, ſoluſque ille efficitur familiaris Chriſti, qui Petri familiaritatem habuerit. Quid eſt, quòd Angelorum & hominum agminibus excluſis, ſolus Petrus in conſortium diuinæ maieſtatis, & cum Domino reſidet præſidente? Dulce colloquium, ſancta conuerſatio: conſilium ſpeciale Petri & Dei, vbi ſecretorum indifferentia mortalem hominem Deo copulat, & counit. Non ergo mirum, ſi ardentiori affectu diligit Saluatorem

Petrus Apoſtolus, cùm ſingularis amor refuſus ſit in eum, vt & ſingulariter diligat, & ſpecialiter diligatur. Anima eius vna eſt de adoleſcentulis, quæ dilexerunt eum nimìs. Puerilis ætas nondùm amori congruit, ſenilis deſijt ab amore. Puer eſt, qui nondùm æternis ſtudere cœpit: ſenex eſt, qui cœperat, ſed dimiſit. Vtroſque igitur ille ſummus amator excludit, & à maieſtate ſuæ dilectionis eliminat. Sola adoleſcentia ardentiſſimis ignibus incandeſcens, eclipticum amorem non recipit, ſed ardorem ſibi vendicat copioſum. Inter adoleſcentulas igitur, animas videlicet electorum, quæ cæleſti ſponſo dilectionem promiſerunt & fidem, iſta ſola dilexit ardentiùs, & amoris impatiens ait: Domine ſi tu es, iube me venire ad te ſuper aquas. Non timuit ſingularem elementi moleſtiam, & pelagi ſæuientis vndoſitas affectum Apoſtoli retinere non potuit. Sed quid eſt quod dicit, Nimìs, cùm nimis ille diligi non poſſit, qui toto corde, tota anima, totis viribus præcipitur diligendus?

Vt Dominũ dilexerit ſanctus Petrus Apoſtolus. — *Matth.14.*

Tres gradus amoris Dei, quorum primus eſt amare dulciter.

Tres ſunt gradus in amore Dei, quorum alterum ſine altero conſcendere, aut parum valet, aut nihil. Cucurrit eos Apoſtolus pede velociori, donèc in tertij ſummitate repoſitus, ad cæleſte palatium euolaret. Amandus enim eſt Deus dulciter, ſapiẽter, & fortiter. Sed iam videamus, quid ſit dulciter amare Deum. Dulcis enim eſt, & dulciter diligi debet, qui multitudinem dulcedinis ſuæ vel amantibus, vel timẽtibus ſe miniſtrare non ceſſat. Amatur in dulcedine, cùm amatur in carne, cùm neſcimus niſì Chriſtum Ieſum, & hunc Crucifixum, cùm tota carnis eius frequẽtia frequenti memoria retinetur, & oſſa noſtra medullitùs concutit tantæ miſerationis dignatio. Cùm enim recordamur Regem gloriæ paruuli vagientis ſuſtinere miſerias, pannorum vilium vilitate deuolui, fatigatum ex itinere reſidere, phariſæorum opprobria, conuitia Iudæorum aure patiẽtiſſima pertranſire, nunquid non compungi debemus ad tantę pietatis intuitum? Conſidera Filium Virginis illitum ſputis, liuidum plagis, clauis confixum. Attende Rectorem cæli ſtantem in Cruce, pallidum morte, carne deformem. Nè pertranſeas Dominũ Angelorum, factum opprobrium hominum, virum dolorum & ſcientem infirmitates, virum percuſſum à Deo & humiliatum, virum leproſum & omnibus expoſitum detrimentis. Hæc recordatio ſuccendit cor, pectus adurit, interiora depaſcitur. Talis memoria elicit lachrymas, ſuffundit oculos, vultus humectat.

Eſa.53.

Circa hunc ferè gradum obuoluitur omnis religioſorum inſtãtia, raraque auis in terris eſt, quæ poſſit hunc tranſire profectum. Adſtat enim orantibus vel imago naſcentis Dei, vel pendentis in Cruce, tenetque mentis affectum incaleſcens affectio, & ad vlteriora vix permittit excurrere. In hoc gradu Petrus impreſſus conſiſtebat, cùm carnem & cõuerſationem Ieſu Chriſti tenerrimè diligens, Saluatorem etiam à ſaluatione generis humani retraheret, dicens: Propitius eſto, Domine, tibi ipſi, nè fiat hoc. Cui Dominus: Vade, inquit, poſt me, ſatana, quia non ſapis quæ Dei ſunt, culpans conſilium, non affectum. Diligebat enim dulciter, non tamen ſapienter. Quomodò enim ſapienter, qui mundi redemptionem & Dei prouidẽtiam nitebatur excludere? Sed ſuccenderat cor eius familiaritas dulcior, & verbum de Redemptoris abſentia pati non poterat benignitas diligentis. Hìc diligitur Deus ex toto corde, cùm in corde hominis affectus & dulcedo inhabitet, ſolumque cor hominis amoris dulcedinem perſeueranti ſtabilitate cuſtodiat. Vndè & vulgaris vſus obtinuit, vt cùm aliquem ab aliquo vehemẽter amari conſpicimus, dicamus: Ex corde diligit eum: quem ſcilicet amat, & ſequitur.

Matth.16. — *Dulciter diligere, id eſt ex corde.*

Grad' ſecũdus, diligere ſapienter.

Secundus eſt, diligere ſapienter. Gradus iſte multæ altitudinis eſt, & nimìs difficilem pollicetur aſſcenſum. Non autem euadit ad cacumen eius, niſi mens mundior, & quæ mundi huius ſapientiam ſapientia ſuperuolat Angelorum. Non attendit hìc naſcentis, vel itinerantis Dei cumulata deuotio, ſed Verbum in principio apud Deum. Recordare Filium Dei cum Patre omnia fabricantem, creantem Angelos, elementa iungentem, diſponentem mundum, omnia gubernantem, & cognoſce quam excelſior ſit iſta cognitio, quàm illa. Intuere ineffabilem ipſius genituram, & Genitum Gignenti non diſſimilem, nec priorem Patrem quàm Filium, & tunc intelliges quanta differentia natiuitatẽ vtranque diſtinguat, cùm aliud ſit naſci in gloria, aliud in miſeria, aliud æqualẽ Deo, aliud Angelis eſſe minorem. Hæc eſt ſapientia ſingularis, ſupergredi corporis & corporeorum obſtacula, & in illius lucis ſubſilire ſplendorẽ, vbi lumen videtur in lumine, & Deus non ſeruiens,

ſed

ſed imperans demonſtratur. Felix anima, quæ fęculentæ carnis ſuperata materia, in huius ſapientiæ lumine requieſcit. Vis videre Paulum, quomodò à primo gradu ad ſecundum aſſcenderit? Cùm dixiſſet, Mihi abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti: *Gal.6.* ſcripſit alio loco: Et ſi noueramus Chriſtum ſecundùm carnem, ſed nunc iam non nouimus. *2.Cor.5.* Hic affectus ſapientiæ ſedet in anima, quæ, ſola rationis capax eſt, incorporeumque & incircunſcriptum ſpiritum indefeſſa meditatione proſpectat. Hìc diligitur Deus ex tota anima, id eſt ex tota ſapientia, qui priùs ex toto corde, id eſt ex dulcedine diligebatur. *Sapiēter diligere, id eſt, ex anima.*

Tertius gradus eſt amare fortiter, id eſt ex omnibus viribus. *Tertius gradus, diligere fortiter.* Fortiter diligit, qui, cùm neceſſe fuerit, pro Saluatoris fide corpus & animam tormentis exponit. Hic eſt fructus operis, laboris conſummatio, probatio dilectionis. De gradu enim dulcedinis ad ſapientiæ gradum aſſcenderat Apoſtolus Petrus, cùm diceret: Animam meam pono pro te. *Matth.26.* Nihil ſapientius, neque fortius, quàm Animam meam pono pro te: nil inſipientius, neque debilius, quàm Neque ſcio, neq; noui quid dicas. Profectò iam diligebat dulciter, iam ſapiēter, ſed vtrunque perdidit, cùm fortiter non dilexit, cùm ad vocem mulierculæ Dominum & Magiſtrum ſuum celeriter abnegauit. Sed cùm mori pro Chriſto diſpoſuit, dilexit nimìs: quia maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. *Iohan.15.* Affixus Cruci à fide ſeparari non potuit. *Fortiter diligere, eſt animā pro Chriſto ponere.* Vides ergò, quomodò tres gradus iſti trinæ legis dilectioni conueniant. Itaque amemus dulciter, ſapienter, & fortiter, vt ad Magiſtrum Petri, Petri interceſſione peruenire valeamus, qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

EIVSDEM BEATI PETRI DAMIANI SERMO DE SANCTIS APOSTOLIS PETRO ET PAVLO.

Habetur vt ſuprà 8. Tomo Aloyſij.

HOdierna dies, dilectiſſimi, clara eſt & ſolennis, vniuerſamq; ue creaturam ſuo lumine ſanctificat, & infundit. Non enim eſt ignota feſtiuitas, vel alicuius obſcuritatis tenebris offuſcata, ſed ab ortu ſolis vſque ad occaſum toti cognita mundo, ipſis etiam cælis clara luce relucens. *Sanctorum Apoſtolorū Petri & Pauli feſtiuitas ſolēnis, toti cognita mūdo.* Duo enim Apoſtolorum principes, Eccleſiæ luminaria, martyres ſummi, legis doctores, amici ſponſi, oculi ſponſæ, paſtores gregis, mundi cuſtodes, hodierna die cæleſtia regna felici martyrio conſcenderunt, alter princeps regni cælorum, alter raptus ad tertium cælum: alter Iudæis prælatus, alter gentibus datus: in vita ſocij, conſortes in morte, in corona pares, æquales in gloria, iudices orbis, Domini confeſſores.

Admiranda prorsùs diſpoſitio Redemptoris, & iudicia Dei abyſſus multa, *Pſal.35.* cùm illos Eccleſiæ ſuæ præfecit, qui ſic criminaliter lapſi ſunt, vt in peccatorum fluctus abſorberentur. Cùm intueor Petrum, quem ipſa manus omnipotentis regni cæleſtis clauibus inueſtit, cui Pater reuelat Filij maieſtatem, ſuper quem fundatur Eccleſia, *Matth.16.* cui poteſtas ligandi & ſoluendi conceditur, qui cælos claudit & aperit, quod Cherubin & Seraphin habere non legitur, vehementer admiror. Rursùs cùm reflecto oculos, & eundem Petrum video à longè ſequi Saluatorem, & ad vnius ancillæ vocem deteſtari, & iurare, *Matth 26.* Quia non noui hominem, *Luc.22.* ipſúmque quem Dei Filium confeſſus fuerat, trepida fugatione relinquere, timore concutior, dicens mecum: Quis cognouit ſenſum Domini? *Rom.11.* Cùm reſpicio Paulum ſpirare minas & cædes in diſcipulos Domini, vinctos ducere, damnare morti, *Act.9.* & in corpus Eccleſiæ tota debacchatione ſæuire, intra memetipſum contremo, dicens: Neſcit homo vtrùm amore, an odio dignus ſit. *Eccles.9.* Cùm reſpiro deſupèr, & video vas electionis portare nomen Chriſti coram gentibus, & Regibus, & filijs Iſraël, ad tertij cæli ſecreta raptari, & audire arcana verba, quæ non licet homini loqui, *2.Cor.12.* & in illam ipſam Trinitatem oculos figere clariores, gaudeo, dicens: Hic eſt vir, qui non eſt derelictus à Domino. Quid eſt, quòd ſic labuntur, qui præficiuntur Eccleſiæ? *Cur Principes Eccleſię frequenter labantur.* Sapientia ſuauiter diſponens omnia, hæc ideò fecit, vt in ſeipſis prædicti Principes diſcerent, qualiter alijs miſereri deberent.

Huius virtutem miſericordię pręſens capitulum demonſtrare conatur. Iſti ſunt,

 inquit,

Apoc.11. inquit, duæ oliuæ. Digna prorsùs comparatio oliuæ ad Apoſtolos, nec alia dignior eſt inuenta. Arbor enim iſta ſemper viridis eſt, & illum excellentiſſimum olei liquorem effundit, ſine quo nec regia, nec ſacerdotalis conſtat authoritas. Oleum autem quatuor habet, ſupernatat omnibus liquoribus, illuminat, paſcit, & vngit. Cuicunque enim liquori oleum ſuperponas, ſtatim ſibi ſuperioris loci vendicat poteſtatem: ità & miſericordia Dei omnibus eius operibus præfertur, Pſalmiſta teſtante, qui dicit: Miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Miſerator, & miſericors, patiens, mitis corde, & ſuauis vniuerſis, Dominus prædicatur. Eſt autem & iuſtus, ſed nunquàm multùm iuſtus legitur in ſcriptura, ſicut multùm miſericors. Vis videre quomodò diſcipuli ſequũtur Dominum, & Magiſtrum ſuum? Adſpice quantus pietatis affectus Apoſtolorum principi ſe infudit, quandò circunſteterunt illum omnes viduæ flentes, & oſtendentes tunicas & veſtes, quas faciebat illis Dorcas. Circundatur multitudine pauperum Apoſtolorum princeps, & vocibus lachrymoſis concutitur viduarum, Apoſtolicumque pectus irrumpit clementiæ multitudo. Orat Apoſtolus ante vultum gloriæ coram Domino maieſtatis, reſuſcitatur mulier, & miſeris redditur miſericordiæ propinatrix. Hæc miſericordia facit Petrum ab Hieruſalem in Antiochiã currere, ab Antiochia venire Romam, prædicare verbum Dei, ſubuenire peccatoribus, peccatis parcere, miſericordiam ſuperexaltare iudicio. Adſpice & Paulum, & intellige quàm dulcioris miſericordiæ cumulata benignitas totam Apoſtoli mentem vera compaſſione ſuccenderat. Quis infirmatur, inquit, & ego non infirmor? Doleo, inquit, & lugeo ſuper eos, qui peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam. Beata anima, quæ omnium miſerias ſuas fecerat, vt omnes lucrifaceret. Hoc affectu nauigat mare, currit in Hieruſalem, lapidatur, verberatur, affligitur. Indè currit ad Epheſios, Corinthios quærit, circuit Coloſſenſes, Philippenſes viſitat, reuertitur ad Romanos, miſericordiam ſpargit, vbiquè diffundit pietatem, & cæleſtium ſeminat ſemina gaudiorum. Cernis ergò, quia ſicut oleum omnibus liquoribus antecellit, ſic & Apoſtolica pietas omnibus eorum virtutibus anteſertur.

Olei quatuor proprietates. — *Pſal.144.* — *Pſal.58.* — *Act.9.* — *Act.14.* — *2.Cor.11.* — *Prima olei proprietas rectè Apoſtolis aſſeribitur.*

Illuminat oleum, illuminant & Apoſtoli. Recole actus Apoſtolorum, & vide quanta luce fulgurat Apoſtolus Petrus. In plateis, ait ſcriptura, ponebantur infirmi in lectulis, vt veniente Petro, ſaltem vmbra illius obumbraret quenquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus ſuis. Oleum infinitum, admirabile lumen, & omni ſole lucidius, ad vmbram Apoſtolici corporis languores fugere, diſcedere infirmitates, & omnem morborum inſtãtiam inaudita velocitate fugari. Annon copioſa luminis immenſitas ab ore Petri largiùs exiliuit, cùm ait claudo: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula? Reſpice Paulum totum Illyricum peragrantem, ſuſcitantem mortuos, ſubuertentem templa deorum, & in ſplendore huius lucis totius orbis illuminare circuitum. Currit Paulus, & potenti virtute ſermonum illuminat quæ in tenebris ſunt, clarus ſermone, opere clarior, miraculorum coruſcatione clariſſimus. Habete, inquit, formam veſtram, & attendite non ſolùm quæ audiſtis, ſed & quæ vidiſtis in me. Bonus & perfectus magiſter, qui fidem facit verbis opere meliori. In huius lucis clariſſima ſerenitate illuxerunt coruſcationes tuæ, Deus, orbi terræ. Commota eſt, & contremuit terra ad vocem Apoſtolorum, cùm in omnem terram ſonus eorum exiuit.

Act.5. — *Act.3.* — *Rom.15.* — *Itèm ſecunda.* — *2.Tim.2.* — *Pſal.76.*

Oleum paſcit, paſcunt & Apoſtoli. Epiſtola Petri, & ſublimis illa ſermonum doctrina, nunquid non mirabiliter paſcit Eccleſiam Dei? Audi quid Saluator de hac ipſa paſtione dicat ei: Paſce, inquit tertiò, oues meas. Paſce verbo, paſce exemplo, paſce oratione. Paſce verbo, vt potens ſis exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere: paſce exemplo, vt quod prædicas voce, opere compleas: paſce oratione, vt pro illis intercedas, quorum anima tibi commiſſa eſt. Vas electionis Paulus Apoſtolus vide quomodò paſcit populum Dei diuerſorum varietate ferculorum. Lac, inquit, potum dedi vobis, non eſcam: perfectorũ autem ſolidus cibus eſt, eorum, qui pro exercitatione conſummatos habent ſenſus. Et alibi: Facti eſtis, quibus lacte opùs ſit, non ſolido cibo. & iterùm: Sapientiam loquimur inter perfectos. Vides quomodò ſe cõtemperat & conformat, illos ſublimi, hos tenera imbuens doctrina?

Itèm tertia proprietas. — *Iohan.21.* — *1.Cor.3.* — *Hebr.5.* — *1.Cor.2.*

Vngit oleum, vngunt & Apoſtoli. An non Petrus Apoſtolus vngit omnes, cùm dicit: Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis,

Itẽ quarta proprietas. — *1.Pet.2.*

tionis,& virtutes annũcietis eius,qui de tenebris nos vocauit in admirabile lumen ſuum? Paulus etiam ipſe non'ne præcipit dicens: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis? Gal.6.
Oliua ſemper eſt viridis,nec frigoris immenſitate percutitur: ità & Apoſtolorum fides inconcuſſa perdurat,nec vnquàm tyrãnica rabie potuit ſuperari: & ſi impulſus eſt Petrus vt caderet,non tamen cecidit, quia Dominus ſuſcepit eum. Stupefactus quidem ad momentum hæſit Apoſtolus,ſed ſtatim in virtute fidei rediji, quia reſpiciente Domino, fleuit amare: & ſi ad tempus concuſſus eſt, non tamen deijci potuit: quia ſcientia veritatis caſſari non poterat,dicens: Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua. Hodierna enim die crucifigitur Petrus, Paulus gladiatur, & vitam ponunt pro fide Chriſti, vt non deficiat fides Chriſti. Iſti ſunt ergò duo viri oliuæ, viri habentes fidem, illuminantes patriam, paſcentes Eccleſiam, peccatores vngentes. Quod igitur ſcriptura hæc dicit: Iſti ſunt duæ oliuæ: alibi planiùs aperit, dicens: Hi ſunt viri miſericordiæ. Luc.22. Ibidem. Apoc 11. Eſa.57.

Sequitur: Et duo candelabra lucentia ante Dominum. Candelabrum tribus pedibus innititur,& in altiora conſurgens cereum ſuperportat, vt qui ingrediuntur, lumen videant: ità & Apoſtoli tribus virtutibus innitentes,operatione,prædicatione, miraculorum coruſcatione,lumen verum Dominum Ieſum Chriſtum ingredientibus ad fidem tota claritate monſtrârunt. Et attendendum quod dicit, Ante Dominum. Hypocritæ etenim lucent, non ante Dominum,ſed ante mundum, vt videantur ab hominibus. Apoſtoli verò luxerunt ante Dominum, ſed non ante mundum, quia ludibria & verbera experti, diuinæ maieſtati ſolummodò placere ſtuduerunt. Quòd ipſi ſint duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia, & ante Dominum, Zacharias Propheta manifeſtè his verbis innuit,dicens: Iſti ſunt duo filij olei ſplendoris, qui aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ. Sunt etenim filij olei, quia viri ſunt miſericordiæ: ſunt & ſplendoris, quia ſunt candelabra lucentia: lucent ante Dominum, quia aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ. Sequitur: Habent poteſtatem claudere cælum nubibus. Serenitas cæli nubibus impeditur, nè videatur, & diuinitatis contemplatio peccatis noſtris clauditur, nè videatur Deus, Propheta teſtante, qui dicit: Oppoſuiſti nubem, nè tranſeat oratio. Nubes opponitur, nè oratio tranſeat, cùm peccata noſtra ſeparant inter nos & Deum. Habent poteſtatem claudere cælum nubibus, id eſt peccatoribus, & portas eius fidelibus aperire. Mira res, & omni ſtupore digniſſima, ad hominum linguam claudi & aperiri cæleſtium palatia manſionum. Amen. SS. Apoſtoli duobus cãdelabris cõparantur. Hypocritæ cui luceant. Zach.4. Thren.3. Egregia huius loci expoſitio.

VITA S. THEOBALDI PRESBYTERI, EREMITAE ET CONFESSORIS, A QVODAM EIVS *contemporaneo fideliter conſcripta, quam ex MS. codice excerptam huic adiecimus Tomo.*

PROLOGVS AVTHORIS.

ANtiquos dominos & bellicoſos gentium victores, vel ciuitatum conditores nouimus loquacium poëtarum præconijs, vt ità dicam, ad ſydera tolli, & longiſſimis annalium ſiue hiſtoriarum ambagibus ad memoriam poſterorum verbis crepitantibus audiuimus frequenter vaniſſimo ſtudio lectitando laudari. Quòd ſi laudes falſorum deorum ſeu ſuorum ſatellitum tanta efficacia verborum adornantur: cur non potiùs ad ædificationem audientium Dei omnipotentis gratuita dona, quæ ſuis fidelibus quótidiè præſtare non deſinit, omni elegantia ſermonis prout ipſe annuerit, debemus enarrare? Verus enim propheta & Saluator mundi, dum de quinque panibus & duobus piſcibus quinque milia hominum ſatiâſſet, turbis quærentibus ſe conſtituere Regem, ait: Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Et poſt pauca: Pater meus, inquit, vſque modò operatur: qui ſine teſtimonio bonitatis ſuæ nullum ordinem ſeculorum patitur: qui Eccleſiæ decus in patriarchis & prophetis inchoat, in apoſtolica firmitate ſolidat, in martyrum victoria coronat, in confeſſorum Iohan.6. Attẽde quibus columnis Eccleſia Dei ſuſtineatur.

ſeſſorum munditia decorat, in virginum floribus exornat. Verè inquam vſque modò operatur: qui Eccleſiam ſuam, in bello roſis ambit, & in pace lilijs veſtit. Vndè ipſa Eccleſia, ſponſa ſcilicet Dei, amoris telo vulnerata, ſanctis prædicatoribus ait: Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Per florem quippè tenera virtus inchoantium, per malum verò ſolida operatio perfectorum deſignatur. Eccleſia ergò fulciri ſe floribus poſtulat: quia infirmis quibuſque inchoantium virtutem prædicari imperat. Stipari malis appetit: quia perfectorum mira facta fidelibus imitanda proponit. Igitur nè ſtudioſas aures audientium, circunlocutione verborum offendamus, ſimpliciter ac fideliter, prout Deus conceſſerit, cur ità prælibauimus, aperiamus.

Cant. 2.

Cur eccleſia Dei fulciri floribus & ſtipari malis appetat.

INCIPIT VITA.

Iunij 30. Cap. 1. Parentes S. Theobaldi, qui fuerint.

IGITVR Theobaldus bonæ indolis vir gente Francorum, patre Arnulpho, matre verò Giſla oriundus territorio Senonenſi, caſtro autem Prunino educatus: Flos, vt ità dicam, è ſpinis erupit. Parētibus verò non ſolùm nobilibus, verùm etiam clariſſimis atque ditiſſimis enituit. Cuius natiuitatem à ſancto Theobaldo Viennenſi Epiſcopo proculdubiò veracium familiarium eius relatione, & quod firmius eſt, matris eiuſdem beati viri aſſertione prænunciatam comperimus. Is etenim Præſul auunculus auiæ ſancti Theobaldi extitit, & ab eodem æquiuoci nominis vocabulum ſortitus eſt. Qui dum aliquandò colloquium haberet cum matre dominæ Giſlæ huius beati viri genitricis, inter cætera ait: O generoſa parens gaude & lætare, quia ex te prodiet mater, quæ paritura eſt magni meriti filium, qui omnibus noſtræ affinitatis hominibus præeminebit, & ante Deum & homines magnus vocabitur. Huic etiam præſagio teſtimonium perhibuit quædam bonæ voluntatis paupercula, quæ iam grauidam matrem beati viri conueniens, verbis ſic ſolatur amicis: Gaude domina, inquiens, quæ in vtero geſtas filium, qui apud Deum præcipuum obtinebit locum, & ſuorum erit gloria parentum. O decus, ò dulcedo nectarea. Beatus Theobaldus à Præſule prædicitur ſancto, à paupercula, illi euangelicæ viduæ comparanda, prænunciatur: vt veraciter illius credatur eſſe membrum, qui à prophetis eſt vaticinatus, ab angelo annunciatus, à militia cæleſtis exercitûs collaudatus, à ſtella declaratus, à magis adoratus, brachijs ſenis Simeonis baiulatus, & ab Anna vidua in templo eſt Deus agnitus.

Qualis ſit futurus, à ſanctis prædicitur.

Cap. 2.

Redeamus ad propoſita, & videamus de loco vndè tantum decus emanauit. Demùm verò ponamus nomina regum vel principum, quorum temporibus vir iſte floruit, vt & chronicæ ſcientiam poſteris relinquamus, & ad laudem beati viri, ex quanta genealogia prodierit, & ex quali ambitione ſeculi ad voluntariam paupertatem conuerſus fuerit, clariùs enucleare ſatagamus.

Quo tempore vixerit, & quæ eius fuerit patria.

Pruinum caſtrum, vbi ſanctum prædiximus ortum, populoſus locus eſt, iuris quondàm illius Odonis famoſi Comitis Campaniēſis, cuius propinquum beatum virum fuiſſe clarum eſt. Viguit autem temporibus Henrici Auguſti, & Henrici regis Francorum, & filij eius Philippi. Qui vt adoleſcentiæ attigit metam, non laſciuiam ſecutus eſt mundi, ſed potiùs quicquid præceptorum Dei auditu percipere poterat, velut prudentiſſima apis in aluearium memoriæ ſtudebat conuehere. Mouebat animum adoleſcentis maximè eremitarum ſolitudo, quorum initium extitit Iohannes & Helias, & poſt eos Paulus & Antonius. Aemulabatur victûs eorum tenuitatem, veſtium aſperitatem, animi contemplationem, & angelorum in ſolitudine contubernium. His igitur & huiuſcemodi facibus accenſus, clandeſtina diſceſſione adijt quendam eremitam in quadam inſula Sequanæ latitantem, cui cordis ſui aperuit ardorem non comburentem, ſed illuminantem. Cum quo inito conſilio, aſſumptoque Gualtero quodā milite ſocio, aſcenſis vterque equis, cum ſingulis armigeris ad Rhemēſem ciuitatem peruenerunt. Miles ergò Chriſti Theobaldus, relicta domo, patre, matre, fratribus, mancipijs, ampliſſimisq; prædijs cū omnibus ſeculi pompis, quaſi proximo Paſcha accinctus militię cingulum, cum iam dicto ſocio iter arripuit. Cumque apud ſanctum Remigium in prædicta ciuitate hoſpitati, fuiſſent occaſione alloquendorum amicorum, armigeris atque equis

Aſſumit ſui inſtituti ſocium.

Frequentat ſacra limina S. Remigij.

equis in hoſpitio relictis, pedeſtri itinere noctu ad interiora pertentauerunt progredi. Inuentis vero duobus peregrinis, exuti ſuis optimis ac militaribus indutis, illorumque induti reſarcitis, vt ità dicam, rapinis, nudis pedibus peruenerunt ad locum, qui dicitur Piringo, in Teutonicorum videlicet regno. Ibique multo tempore voluntariam paupertatem pro Chriſti amore ſuſtinentes, cum multo labore victum ſibi quæritabant. Nam ſicut generaliter non ſpecialiter de Ioſeph canitur in pſalmo: Manus eorum in cophino ſeruierunt, & vſque ad viliſſima ac laborioſa ruſticorum opera deuoluti ſunt: ſcilicet lapides ferendo, fœnum è pratis ſecando, ſtabula curando, & maximè, vt idem ſimpliciter poſteà referebat, carbones ad opera fabrilia facienda, victum ſibi cum paruo cenſu prouidebant. Tenuiſſimo igitur collecto nummorũ quæſtu, ad ſepulcrum ſancti Iacobi in Galicia Hiſpaniæ parte nudis, vt iam diximus, pedibus perrexerũt. Cumq́; indè reuerterentur, diabolus in itinere humana ſpecie aſſumpta, per obliquũ in via ſe proſternens, compulit virum Dei ruere. Illo Chriſti nomen inuocante, Crucisque ſigno ſe muniente, malignus hoſtis euanuit. Nec mirum, ſi viro Dei præparauit caſum, qui Domino noſtro Ieſu Chriſto auſus eſt ſuadere ruinam, dicens: Si filius Dei es, mitte te deorsùm. Treuerenſem demùm vrbem cum collega repetens, reperto ibi patre, admodùm contriſtatus eſt. Romam deindè regreſſus deſiderio videndi ſepulcrum Dei, Venetiam quaſi mare tranſiturus, expetijt.

vrbis Rhemenſis Patroni.

Pſal. 80.

Vexatur à diabolo.

Matth. 4.

Amabilis igitur Domini Theobaldus hac intentione Italiæ fines oberrans, tandèm peruenit ad locũ, cui vetuſtas Salanica nomen indidit. Perluſtrato verò loco & diuina, vt credimus, diſpoſitione, reperit ſaltum adeò ſpatioſum, & ruinas quaſi veteris eccleſię. Ibi poſt longinqui itineris fatigationem reſedit, & à dominis loci, habitationis domum ſibi poſcens, libenter illis concedentibus impetrauit. Compacto verò paruo tugurio confidenter ibi habitare cœpit, & angelicã vitam in terris actitare inchoauit. Primùm à carne & omni pinguedine ſe abſtinuit. Demùm verò pane hordeaceo & aqua tãtummodò vſus eſt. Ad poſtremum à pane & omni potu ſe abſtinens, frùctibus tantùm & herbis, earumque radicibus aliquantis annis vixit: ſemper vſus cilicio. Diuina igitur diſpoſitione actùm eſt, vt proficientibus meritis, omnes eccleſiaſticos gradus vſque ad ſacerdotium in Vincentina Eccleſia adipiſceretur, præſidente eiuſdem eccleſiæ cathedræ Sindekerio Præſule, viro in Eccleſiaſticis & ſecularibus negotijs ſtrenuiſſimo.

Cap. 3.

Attende viri Dei in victu & veſtitu abſtinentiam.

Ordinatur ſacerdos.

Iam verò quis explicet dignè, quas cruces corpori ſuo ſęuus perſecutor induxerit, cùm quotidiè crucem ſuam baiulãdo Chriſtum ſecutus fuerit, quis dignè valeat enarrare? Quinquennio igitur, vt eius fideles & familiares conteſtantur, nunquàm iacendo, ſed ſedendo ſomnum percepit, & hoc tanta peregit cautela, vt quaſi tota nocte in ſomno manſurus, diligenter pannis tegeretur. Poſt abſceſſum verò miniſtri ſui ſtatim exurgens, conticinij tempora in precibus & laudibus Dei, extenſis manibus continuabat. Hora verò ſurgendi ad matutinales hymnos, vt ſuos lateret, ad ſtratum proprium regrediebatur. Illud autem ſtratum primò quædam arca æqualis ſuperficiei extitit, ſubſtrato quodam lineo linteolo, & capite admoto trunco duriſſimo, ſuperadditoque laneo pileo ſuæ peregrinationis ab æſtu defenſore. Demùm verò, cùm omnia corporis ſui membra armâſſet ſupradicto linteolo ſuppoſuit cilicium, & pro arca vſus eſt quodam lato & dolatili ligno. Biennio autem expleto, ex quo vir Dei iam dictum cœperat incolere locum, ſocius eius Gualterus cum bona confeſſione naturæ ſoluit debitum, &, vt credimus, coniunctus numero fidelium.

Lectus eius qualis fuerit.

Gualtherus ſocius eius, vita defungitur.

Beato igitur Theobaldo non defuerunt tentamẽta antiqui hoſtis, nè videretur illius beatitudinis expers, de qua Iacobus ait: Beatus vir qui ſuffert tentationẽ, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Nempe quadam nocte, ipſo in ſtratu recumbente, nec tamen dormiente, malignus ſpiritus, magna vi quatiens parietem affuit, & virum Dei, ad nocturnales hymnos nominatìm compellans, ſurgere hortabatur. Cumque ille motus his clamoribus, quẽdam è fratribus ſe vocare putaret, ad cellulam eius properauit, huncque quieſcentem, obſeratò oſtio, inuenit. Diabolica igitur cognita illuſione, Trinitatem ſanctã inuocauit, hoſtem, muniendo ſe ſigno Crucis, fugauit, & eum quaſi ruſticorum multitudinem ſecuribus ſyluam proſtrantium diſcedere audiuit.

Cap. 4.

Iacob. 1.

Signo Crucis dæmonẽ fugat.

Quodam tempore, ſancto legationẽ pacis agente, dum in plauſtro ſedens apud

Leonicum caſtrum flumen nouum pertranſiret, nam præ defectione pedum non valebat longiùs progredi, diabolus eum in flumen conatus eſt præcipitare. Vna enim ex rotis plauſtri ſubitò nuſquàm comparuit. Tamen non præualuit inimicus vt virum Dei aliquatenùs humectaret, ſed ità à voragine fluminis, àc ſi leuis pluma ſiue birota inhumectatus exiliuit.

Cap.5. Hactenùs in nocte laborum vel tentationum narrationis Iter dreximus. Nunc ad ea quæ plena ſunt gaudijs, ſicut in die honeſte ambulantes, ſuccingamur. Sępè & frequentiùs, vt veraces & cauti eius familiares, Chriſto teſte, affirmant, viſione Angelica hic beatus meruit viſitari, & aliquandò in ſpecie columbæ, aliquandò in ſpecie viri, & in alijs ſchematibus, quæ ipſe ſolus nouerat, ſpirituum ſupernorum affatibus dignus fuit mulceri. Quadam die cùm ſua commiſſa lugeret, & more Caleph filiæ irriguum inferius & irriguum ſuperius ſuſpiraret, vox ad eum facta eſt: Noli flere, dimiſſa ſunt tibi peccata tua.

[Sancti Angeli eum viſitant. — Ioſue 15. Iudic.1.]

Eodem tempore ſancti Hermagoras & Fortunatus, in quorum honore oratorium cellulæ habebatur conſecratum, cum magna ei claritate apparuerunt atque dixerunt: Gratiam & benedictionem à Deo conſequaris, qui tam ſedulò noſtrî memoria huic eccleſiæ deſeruis.

Eadem tempeſtate quidam eius miniſter nomine Odo nimia febris & fici addictus erat infirmitati, ità vt in promptu putaretur vitam exhalare. Cumque ſæpiùs precaretur Sanctum pro ſe orare, primò quidem renuit, & columbina vt erat ſimplicitate reſpondit: Dei voluntati contraire timeo, cuius nutu te eſſe infirmum cognoſco. At vbi, vidit ingraueſcente morbo, mortem imminere fideli miniſtro; dolens de eius abſentia, iuſſit eum ferri ad eccleſiam. Cumque eo præſente Miſſarum ſacrificia celebraret, myſterijs Chriſti illum participauit. Eadem hora frater ad cellulam ſuis pedibus redijt, qui aliorum adminiculo fuerat delatus.

[Odo eius miniſter p ſacrificium Miſſæ ſanatur.]

Audientes igitur pater & mater inclytam famam beati filij, cum multa nobilitate ad eum venerunt, eiuſque viſione nimiùm gauiſi ſunt. O quantis lachrymis mater exuberauit, cùm gauderet inuentum, quem doluerat amiſſum? & inter lachrymoſa ſuſpiria dubitabat penè quid mallet, quia & patriam cum viro & liberis nolebat deſerere, nec ab vnicæ dilectionis filio Theobaldo volebat ſeparari. Tamen amor filij, immò amor Chriſti vicit amorem ſeculi. Nam abruptis omnibus retinaculis ſeculi, ſoli Domino Deo cum filio ſeruitura adhæſit. Fortis enim eſt, teſte Salomone, vt mors dilectio. Per filij dilectionem ad Dei peruenit charitatem, & quæ magnam in mundo poſſederat prædiorum amplitudinem, vnius breuis cellulæ cum filio Deo famulatura elegit ſolitudinem. Cui filius cum tanta humilitate obſecutus eſt, vt non facilè queat enarrari. Ex hoc verbo eius obſequium poteſt argumentari, quòd nullo hyemis rigore, nulla frigoris inclementia ingruente, à conſpectu reficientis matris nec ad modicum paſſus eſt abeſſe.

[Cant.8. — Mater ſuo filio adhæret Deo ſeruitura.]

Cap.6. Biennio igitur hic beatus ante ſuum tranſitum ab omni tentatione diaboli, ab omni pollutione carnali, ſuis credulis fratribus, ſe perhibuit immunem. Quo tempore ità vulneribus corporis ità obſitus fuit, vt aliquandò neque greſſum figere, neque manum etiam ad os ducere valeret. Supernus enim artifex vas electionis ſibi aptum, igne tribulationis & lima infirmitatis, voluit ſeptuplùm purgare, vt eum ſine rubigine in domo ſua beatum faceret habitare. Illud verò magìs ſtupendum eſt: quòd nullo genere infirmitatis, nulla defectione carnis ab propoſito rigore ieiunij potuit flecti. Ingraueſcente ergò vlcerum valetudine, & ſciuit & prædixit in proximo ſe migraturum. Cumque duodecimus annus volueretur, ex quo patriam reliquerat, nam tribus annis peregrinatus eſt, & nouem in ſolitudine manſit, ad extrema perductus, vigore corporeo cœpit omninò deſtitui. Accerſito verò Petro Abbate præ omnibus ſibi in amicitia familiariter iuncto, qui ei eodem anno monachicum ſchema ſacrauerat, commendat illi matrem, ſuoſque filios ſpirituales, cum totius eremi cura. Ante tertium diem ſuæ migrationis quinquiès grauiſſimus terręmotus extitit, ex quibus quidam à forìs ſtantes, omnes verò in cellula Sancti adſtantes ſenſerunt. Vndè conijcitur illius maieſtatis pręſentiam migranti affuiſſe, de quo dicitur: Qui reſpicit terram, & facit eam tremere. Teſtantur autem qui affuerunt, durum eum mortis guſtâſſe calicem. Nec mirum. Illi enim adhæſerat, qui pro nobis peccatoribus à Iudæis morte turpiſſima

[S.Theobaldꝰ nulla aduerſitate læditur. — Commẽdat matrem & diſcipulos ſuo Abbati. — Pſal.103.]

conde-

condemnatus, peccata noſtra ipſe portauit, cuius liuore ſanati ſumus. Cumque diù in agonia deſudaret, quidam è familiaribus diuinitùs, vt credo, inſpiratus, quoſdam è popularibus adſtantes, blanda voce diſcedere ſuaſit. Quibus recedentibus, viatico Dominici corporis accepto, cùm ſæpiùs iteràſſet: Domine miſerere populo tuo, diuinis fatigatum officijs ſpiritum reddidit, ſuis plorantibus, angelis gaudentibus. Qui autem ſancto corpori propiùs adſtabant, teſtati ſunt, quòd nec tenuis macula illum fuſcáſſet, ſed quodam reſurrectionis decore eius vultus niteret. Migrauit autem pridiè Calendas Iulij: Indictione quarta: Henrico filio Henrici Agusto, auxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Feliciter obdormit in Domino.

Vincentini igitur comperto ſancti obitu, vnà omnes ad officium funeris ruêre, clerus, omnis plebs vrbana & ruſtica in vnam coiêre ſententiam. Armati & inermes, iuuenes & ſenes non ſolùm ab vrbe ſed etiam à vicinis caſtris eruperunt: & magna vi ſolitudinem penetrantes, ab eccleſia cellulæ eius beati viri glebam ſuſtulerunt. Reſidui verò, qui in ciuitate reſtiterant, matronæ, pueri & puellæ obuiàm ſancto corpori proceſſerunt, duobus ab vrbe milibus in loco, qui dicitur ad Curtem, vbi geruli beati corporis quieuerunt. Cap. 7.

Poſtera die, feria ſecunda, tertia die mẽſis Iulij cum magna frequentia & tripudio populorum conditum eſt corpus ſanctum in baſilica ſanctæ Mariæ ſemper virginis, ad cuius titulum ſacerdotij functus eſt honore. Per omnia benedictus Deus, qui facit mirabilia magna ſolus. Poſt tumulationem beati Theobaldi placuit diuinæ maieſtati, annuente beata Dei genitrice Maria, cooperantibus Leontio & Carpoforo, in quorum baſilica idem requieſcit, mirificare ſanctum ſuum virtutibus & miraculis. Sepelitur in templo Mariæ genitricis Dei.

Sequuntur miracula.

Alta villa dicitur caſtrum ab vrbe Vincentia quinque diſtans milibus, vndè quædam fœmina acie oculorum damnata, dum ſancti expetiſſet tumulum, Deo fauente luminis recepit officium.

In eadem ciuitate Vincentia quędam fœmina oculorum ſimili lumine priuata, dum Dei implorat miſericordiam, & ſancti implorat clementiam, priſtinum rerecepit viſum.

Res eſt manifeſtiſſima, perſona nota, nomen quia in promptu eſt omiſimus. Notus locus: caſtrum Prixinum dicitur, vndè alia fœmina pari infortunio capta adueniens, ad ſepulcrum ſancti ſimilem adepta eſt medelam. Tres cæcæ mulieres illuminátur.

Quidam claudus greſſu & membris contractus, ciuis Beneuentanus, ad ſepulcrum eius clementiam Dei implorans, compagibus membrorum ſolidatis exiliuit.

Alia perſona ſupradicti ſexûs vigore membrorum deſtituta, manuum atque greſſuum robore diſſoluta, quæ beati Theobaldi mauſoleum frequentans, eius interuentu ad propria redijt, firmato greſſu. Villa dicitur Caſtranedrum, vbi morabatur, hanc adepta medelam. Duo claudi curantur.

O inclyta Venetia, etiam tu experta es herilem virtutem. Nam quædam ſub ſpecie religionis, mutato habitu velata, ariditate manûs fuerat debilitata: Hęc tuis illata ab oris, præſentibus populorum turbis, officium manûs recepit ſancti Theobaldi meritis. Cap. 8. Aliud miraculum.

Placuit diuinę maieſtati, interuētu beati Theobaldi geminare miraculum, cùm eiuſdem regionis indigenam cæcum puerum reduxit ad priſtinam oculorum claritatem. Quod miraculum quàm celebre, quàm credibile conſtet, milia populi circunſtantis me, teſtantur. Et hoc etiam memorabile, quòd eadem hora veſpertina ſcilicet à clero celſa voce modulabatur antiphona. Aliud miraculum.

Multa quidem & alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc. Ponamus aliud miraculum, quod quanuis ſit ordine temporis præpoſterum, tamen neceſſariò eſt permutatum. Puer de Villa noua Venereus nomine, pede & brachio paralyticus, in publico & celebri conuentu fidelium (vtpotè octaua Paſchæ die, & præſentia ſancti corporis) gratulanter congregatorũ, dum ad eius adductus fuiſſet oratorium, greſsús & manús cœpit vſum, & multo fauore ſuorum, ſoſpes repetijt domum. Iohan. vlt. Paralyticus reſtituitur integritati.

Quidam

Aliud miraculum.

Quidam de Nouaria ciuitate Italiæ, non quidem pro aliquo reatu, ſed ſpontè, in brachio geſtans circulum ferreum, peruenit ad Sancti ſepulcrum. Cumque ibidèm peruigilaret, & ad candelam quæ caſu à candelabro ceciderat erigendam vinctum brachium extendiſſet, circulus ferreus confractus, magno tinnitu crepitans à brachio diſſiliuit.

Aliud ſtupẽdum miraculum.

Alter Thuronenſis nomine Martinus, vtroq; brachio manicis ferreis adſtrictus, poſt multorum ſanctorum locorum circuitiones, adhuc Sancto ſuperſtite, ad ſolitudinis locum, quo iſdem Beatus morabatur, peruenit, cumque pœnæ ſuæ & reatûs conſcium reddidit, & fratricidam ſe eſſe lamentabiliter manifeſtauit. Cui Sanctus propoſitum tum ad ſepulcrum Saluatoris iter peragere ſuaſit, eiq; prophetica voce diſſolutionem vnius brachij prædixit. Perrexit ergò & iuxta viri Dei verbum apud Dominicum ſepulcrum vnius brachij gauiſus eſt diſſolutione. Reuerſus ab Hieroſolymitano itinere, Beato iam ab hoc ſeculo tranſlato, cum magnis lachrymoſiſque querimonijs eius expetens ſarcophagum, his verbis cœpit eum increpare: Tu, inquiens, iuſſiſti me ire & reuerti, eccè veni, & te ſuperſtitem non inueni, miſerere meî Sancte Dei, miſerere infelicitati meæ. Solue reum, conſolare peregrinum, qui tuo iuſſu tantum peragraui ſpatium. Illo iſta proſequente & alia multa, repentè circulus ferreus à brachio cum ſtrepitu longè exiliens, crepuit, adſtantesque magno gaudio repleuit. Hęc quę retulimus, ab ore ipſius, de quo res agitur, didicimus.

Cap. 9. Alij quatuor à cæcitate oculorũ curantur.

Quaternorum cæcorum generaliter exequimur illuminationem, quorum vnus ſenex à iam dicta ciuitate Nouaria: à Lauagno puer: tertius à Taurinenſi comitatu: quarta quæ & puella à Colonia caſtro noſcuntur adueniſſe. Sed puer in gradibus eccleſiæ, antequàm Sancti contingeret ſepulcrum, illuminari meruit. Taurinenſis verò dum alterius exiſteret pediſſequa, ſolus & pedeſter poſt illuminationem ad ſepulcrum ſancti viri, vt propoſuerat, conſtanter arripuit iter.

Alius puer cæcus illuminatur.

Nupèr quoquè fidelibus populis celebrantibus feſtum Dominicæ aſſcenſionis multa populorum adſtante frequentia & vigiliarum excubias obſeruante, Foriulienſis puer cæcus ad beati Theobaldi mauſoleum, oculorum recepit officium.

Itẽ alij duo.

Gemini intereà cæci, vnus de Matulino, alter de Paucilingo, caligine tetræ cæcitatis abſentes luci, dum beati viri implorarent auxilium, optatum meruerunt recipere viſum.

Curatur hydropicus.

Quidam hydropicus ab Axano adueniens ad eiuſdem Beati vrnam, deformi ventris tumore ſedato, incolumis ſeſe recepit natiuo ſolo.

Duo debiles ſanantur.

Duo debiles, vnus attractus genu, alter priuatus greſſu, vehiculo vſi alieno, poſt diurnam membrorum diſſolutionem, ad ſepulcrum ipſius receperunt officij corporei firmitatem.

Concluſio Authoris.

Si volumus cuncta percurrere, verba antequàm miracula deficient. Ponamus metam locutioni, quia non eſt poſſibile ſingulatìm enumerare quot cæci, quot debiles vel ægroti ſeu varijs paſſionibus addicti, quot energumeni ad eius tumulum ſunt ſanitatem adepti. Teſtem inuoco habitatorem eius, Spiritum ſanctum, me multa cognita prætermiſiſſe, & de magna ſylua vix paucos ramos perſtrinxiſſe.

IVLIVS.

IVLIVS.

VITA S. RVMOLDI ARCHIEPISCOPI ET MARTYRIS, EDITA A VENERABILI VIRO DOMINO THEODORICO

Abbate monaſterij ſancti Trudonis, & in eius feſto pro concione, vt apparet, recitata.

Iulij 1. Cap. 1.

TRIVMPHALE & gloria Chriſtianorum, miracula ſunt & virtutes Sanctorum, quæ quo latiùs propagantur, eo & boni in Domino gloriantur, & mali erubeſcunt & cruciantur. Hoc inſigne ab illa Crucis arbore natum eſt, in qua cùm vita mortem triumphâſſet, & velut irrigata fœcundiſſimo aquæ & ſanguinis imbre ſtatìm extendit ramos ſuos à mari vſque ad mare: eoſque flores edidit, quorum fructus & ſuauiſſimus ſapor orbis terræ ſinum impleuit. Nouit hoc ab Ortu Aegyptus & India, ab Occaſu alter penè orbis Britannia cum adiacente Scotia: qui ſtatìm vt ab illius æternitatis ſole tacti ſunt, illi ſub vmbra eius quem deſiderabant requieſcere, iſti ad ardorem vſque martyrij feſtinauerunt incaleſcere, & ſtridentia anhelantiaque verba in dulce Crucis melos didicerunt infringere. Vndè autem hoc tam latè diffuſum germinarium, niſi quia in eorum cordibus coaluerant Ieſu Chriſti amor & deſiderium? Aſſentit in hoc Herbipolis glorioſa martyris Kiliani meritis & corpore, nec minùs prona Scotorum talium & tantorum patrum glorioſa veneratione. Columbanus Italiam, Bertinus & VVinocus illuſtrant occidentalem Galliam, & innumerabiles alij ſuis quique in locis: qui vitæ ſinceritate & fidei integritate multos ad iuſtitiam erudiunt, & quaſi ſtellæ fulgent in æternitate.

Scoti Chriſtum annûciant. S. Kilianus. S. Colûban. S. Bertinus. S. VVinoc.

Ex horum numero ex hoc orbis terræ remotiſſimo angulo beatus Rumoldus emicuit: de quo aliqua dicturi dum ſtudium pietatis affectamus, minùs dicendi notam formidamus. Quo enim ore, qua facundia quis poſſet exponere, quem vix cogitatu ſufficiat adæquare? Nè autem parentes eius & proauos omninò taceamus, ex regali quippè proſapia extitit oriundus: illuſtris regis Scotiæ ſatus extiturus hæres eiuſdem. Fruſtrà tamen fructûs ſapor eminùs in radice quæritur, vbi gratiùs in ramo pullulando cominùs demonſtratur. Hic deniquè ſceptro regni potiturus erat, generis inſignia, deliciarum commoda, præſulatûs culmina lubrica æſtimauit: & vt de bonis caducis & tranſitorijs fortunæque fallaci ſubiectis ad immarceſcibiles diuitias mẽtem adſpiraret, voluntaria paupertate ſacratiſſimus Dei ſeruus carnem propriam domans, mentem ſinceram & ſolidam Creatori ſuo cum omni deuotione dedicauit: vt in perſona eius impleretur quod ſcriptum eſt, Eccè nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Omni autem virtutis bono ab ipſa imbutus infantia, eouſquè prodijt, vt nihil eorum quibus Deus acquiritur intentatum reliquerit. Acceſſit ad religionem literarum ſcientia: vt quodcunque ageretur, intellectuali ſcripturarum ſale adſpergeretur. Tota inſula mirabatur, ſicut omni terrarum gleba fœcundior, ità ſanctorum glorioſâ ſimplicitate beatior. Hæc eſt illa Scotia, teſte Solino, olìm inhumana incolarum ritu aſperò: aliàs ità pabuloſa, vt pecua, interdùm niſi à paſcuis arceantur, in periculum agat ſaties. Illic nullus anguis, auis rara, gens inhoſpita & bellicoſa: adeò vt victores hauſto priùs interemptorum ſanguine vultus ſuos oblinirent. Apis ibi nulla, intantùm vt aduectos indè pulueres ſeu lapillos ſi quis intra aluearia ſparſerit, examina fauos deſerant. Vt in virum proficiat ad quid iam in terra ſua adſpiraret non inueniens, de peregrè cogitat, in id ſe totum expedit & præparat. Romam auditu didicerat: eam, vel ſtudio inuiſendorum locorum, vel veneratione Apoſtolorum appetendam deliberat. Omnibus exoccupatus, nec iam in angaria crucem Ieſu geſtaturus,

Cap. 2. S. Rumoldus. Ex regali proſapia ortus. Regno faſtidito, voluntariam paupertatẽ ſectatur. Matth. 19. Sacris fuit literis imbutus. Solini de Scotia teſtimoniũ. Peregrinatio eius.

tutus, in Britanniam ex more geſtis tranſmeat. Nauigant enim vimineis alueis, quos circundant ambitione tergorū bubalorum. Indè tranſmiſſo Morinorum freto, qua breuiſſimus tranſitus maris eſt, in Galliā defertur, quoquò locorum veniens Ieſum ſemper proloquens, de vita æterna, & quid ſit Deus, homines inſtruens: ſæpè etiam cùm ratio poſtulâſſet, miraculorum gratia refulgens. Sic demùm ſatis laborioſo itinere Alpium niues tranſreptat: qua olim Pœnus Hnanibal aceto & igni naturæ vim faciens ſciſſo Apennino Romani nominis vires laceſſitum tranſuolauerat. Vrbem dehinc ingreſſus, aliquot dies continuat, Apoſtolicum piſcatorem quotidiè ſtudioſà oratione ſolicitat, & clauigerum cæli ad aperiendum inuitat. Mirabatur vrbem in qua olim totius orbis dæmonia velut in ſentinam confluxerant, nunc vnius Dei cultum amplecti, feliciorem per omnia Apoſtolorum ſacra paſſione, quàm eo quo primi olìm eius muri maduerunt fraterno ſanguine. Amplexatus & ipſe triumphale martyrum nomen, qua ierant, qua ſteterant, qua pro nomine Saluatoris ſanguinem ſuderant, mille oſculis & genuflexionibus ſatisfaciebat: & dulci mixto ploratu quædam bellatorum Chriſti ſpectacula ipſe ſibi in corde ſuo repræſentabat. Vincebatur totus ardore martyrij, vt tormentum & tortor ſi adeſſet, ad vitalis commercij mortem ſe ingereret. Sed quia non eſt in hominis poteſtate vita eius: ex prouidentia omnipotentis Dei de repatriatione admonetur.

Vbiquè Chriſtum annùciat.

Romam venit.

Deuotio eius erga pia martyrum loca.

De reditu diuinitùs admonetur.

Cap 3.

Diuinitatis igitur ſe committens conſilio, compendioſa peregrinatione Italiam reuerſus, qua ſe Apennini montis dorſo attollit, ſupergreditur: Galliaſque ingreſſus, in eas occidentaliū partes ſe deponit, qua Scaldis fluuius æſtum maris in ruperam vſque remittit. Locum incolæ Machliniam dicunt propter maris Malinam & Ledonam, quæ certis temporibus cum corniculantis Lunæ conſonantia nunc acceſſum, nunc receſſum faciunt, nec vltrà quàm ad huius loci fretum vel damna vel lucra ſua commutant. Nobilium quidā Odo nomine Comitatum gerebat, cum æquè moribus & genere nobili coniuge. Ambo religioſi, ambo ante Deum florentes caſtitate coniugali, vt antiquos illos Abraham & Saram eſſe putares: præter quòd Iſaac tertius aberat. Hi ſolita religione virum mox viſum inuitant, hoſpitio inducunt, conuiuio participant, ad commanendum poſtulant & impetrant. Felices ambo tali hoſpite, ad cuius ingreſſum diuina iocundati ſunt benedictione. Vna enim dierum ſoli & ſine arbitris diuinum aliquid cùm agerent, tota ſpiritum prophetiæ mente concipiens, manu impoſita orationem præſtat, vtriſque benedicens fœcunditatem pollicetur: ſeipſum compatrem promittit, de nomine prædicit. Accommodant fidem parentes ſtupidi; certi faciliùs naturam vinci, quàm Rumoldum poſſe mentiri. Fidem efficacia comitatur: iuxta tempus & diem prædictam de priùs ſterili filius naſcitur: exceptus homini Dei præſentatur. Ille ſuſceptum baptiſmate abluit: & Libertus nomen imponit. Aetas intereà vſque in adoleſcentem profecerat, & ex pij doctoris magiſterio dulcis puſio in omnis boni formam coaluerat. Parentes cum ſuis curialibus exultabant, & de futuro hærede quotidiè cogitabant. Vnius talis lætitię diem maximi mœroris nox obtenebrat, & totam domum caliginoſa nube inuoluit & cæcat. Quadam enim dierum puer cum coæquis ludos in aluei littore dum meditatur, dumque nimiùm benè ripę credit, periculum inijt: elapſus ſubmergium facit. Triſti fremitu totum ſtatim littus concutitur: & proiectis qui mergentem extrahant, omnis natantium conatus deficit. Captiua pręda coram oculis abducitur, & abſorpta cameratis vndis includitur. Rumoldus interim aberat, rumor vſque ad parentes intonat, & nihil minùs ſuſpicantes irremediabili vulnere tranſuerberat. Appenſus præſens dolor cum priori lætitia præponderat: & quo olim lætiores de recèns nato filio, eo nunc triſtiores de mortui ſubmergio. Nihil enim ſine dolore amittitur, niſì quod ſine gaudio poſſidetur. Quid agerent, quò ſe verterent, quid conſilij caperent, non habebant. Sola hæc ſpes: vt quo prophetante non habitum acceperant, eo orante amiſſum recipiant. Euocatus homo Dei de triſti luctu & ipſe totus concutitur, nec minùs quàm ipſi genitores ſuper ſpirituali ſuo filio compungitur: conſolatuſque alios, qui ſeipſum vix conſolari poterat, littus adit, locum notat: & celebri oratione terque quaterque Ieſum inclamat. Circunſtat triſtis conuentus: præſtolatur fidem euentùs. Mirum dictu, vixdum ab oratione ſurrexerat, reiectis oculis propè adſtantem puerum adſpectat: non diſſono tamen à trium Babyloni-

corum

Ledo & Malina pro maris receſſu vſurpat D. Auguſtinus lib 1 de mirabilibus Scripturæ.

Odo, quem tamē Odonem alij vocant, eū benigne ſuſcipit.

Fœcunditatem ſterilibus coniugibus prædicit.

Euentum ſortitur prędictio.

Submerſum Libertum puerū inclamato Chriſti nomini parentibus incolumem reſtituit.

eorum puerorum miraculo. Nam ſicut illi caminũ triumphauerunt abſque ignis *Dan 3.*
ardore: ità & hic in contrario elemento ſupergreſſus eſt aquas abſq; aquarum hu-
more. Ieſu bone, quid illud miraculi, quid illud fuit gaudij? Vbi nunc mors victo-
ria tua? vbi nunc mors ſtimulus tuus? Eccè non ſolùm noſter Chriſtus, ſed & qui
ſunt Chriſti, in nomine eius tibi imperãt: tu obaudis, ipſi ſpoliant. Gratias illi, cuius
gratuita adoptione homines facti ſunt dij. Rediuiuus puer parentibus immò à pa-
rentibus Rumoldo redditur: donaria auri, argenti, totiusque ſupellectilis addun-
tur. Veſtra, ille reſpõdet, vobis ſint: caduca enim aſpernamur, nè cum cadentibus *Munera reſpuit.*
in præceps labamur. Aut quę nobis cum iſtis conuentio, quorum iam totus in cælis
actus & intentio? Vt tamen ſatisfaciatis aduenę veſtro, deſerta paludis huius nobis
dari obſecro, nõ vt alieno delectemur fundo, ſed vt labore noſtro inibì ſeruorum *Extruendo*
Dei proficiat manſio. Nec magnũ id eſſe debet, ſi veſtra metamus carnalia, qui ſemi- *monaſterio*
nauimus ſpiritalia. Fauet ſtatim Comes, quod petebatur ex voto offert: teſtamẽta- *locum im-*
lis conſcribitur pagina adſtipulatione ſubnixa. Nomen loco Vlmus: ob vlmorum *petrat.*
illic luxuriantium copiam. Adunantur illic Deo militantium copiæ: accreſcunt
omnia, quę ad vſus pertinẽt eccleſię vſq; ad conſummati operis ſummam. Ille ipſe
poſthumus Libertus inibì adoleſcit & eruditur, poſtremò ſub tãto patre Domini-
co gregi prẹficitur: poſteà perſequendus & proprij cruoris laurea coronandus. Eâ *Scythæ &*
enim tempeſtate, qua Scytharũ furor excanduit, & de vagina Daciæ Getharũ gla- *Dani loca*
dius erepſit, omnibus ab ipſa maritima ora vſq; ad Agrippinẽſem Coloniam vaſta- *maritima*
tis & incenſis, hic homo Dei occaſione euadendi periculi in Haſbaniam ſe tranſtu- *Coloniam*
lit: quem proſecutum & captum effera gens ante ipſam S. Trudonis aram fecerunt *vſque vaſtã-*
Deo victimam. Corpus eius, vt aiunt, (veri enim periculum ad me non recipio) il- *runt.* *S. Libertus occiſus à Danis.*
lic ſepultum: de loco autem ſepulcri non ambigua ſententia eſt.

Inuidia interìm recrudeſcit diaboli, nouos cœtus cernentis quotidiè adunari, ſe *Cap. 4.*
impigrè impugnari, interdùm etiã ſuperari: inficit nota peſte duos quondàm ſan-
cti viri comites, qui ſolum aliquãdò gradientem & ex more pſalmos ruminantem *A ſuis comi-*
ex aduerſo lethali vulnere excipiunt, ſpe adipiſcendæ pecuniæ quam ſolitus eſſet *tibus auari-*
circunferre. Miſeri profectò & proditoris Iudę digniſſimi laqueo: qui dum vaniſſi- *tia excæca-*
mum ſequuntur queſtũ & turpe lucrum, tanti tamq; religioſi ſacerdotis incurrunt *tis occidi-*
magiſtricidium. Prẹtereà factũ volentes palliare, ſceleri crimen addunt, raptumq; *tur.*
ſacratiſſimũ corpus prẹterlabentibus vndis iniiciunt: regreſſi, mendaciorum folijs
rem geſtam cooperiunt, fruſtrà tamen. Piſcatoribus enim noctu circa negocia par-
tito labore occupatis lux cęleſtis incanduit, & quo loco ſacratiſſimũ illud corpus *Diuino lu-*
deliteſcebat, ſuperfuſis luminarijs apparuit. Perterriti homines, & nihil per ſe præ- *mine piſca-*
ſumentes, Comitem adeunt, nouitatem rei patefaciunt: prodigium aliquod id ſibi *toribus ſa-*
videri perſuadent & promittunt. * Odo ſociũ ſe prẹſtat nauigij, ſolitoq; iocũdatus *crũ corpus deſignatur.* *al. Ado*
luminariorũ miraculo, iactis retibus nobilem piſcaturam haurit, & ſacratiſſimum
illud funus cum iubilo ad terram trahit. Impoſitum vehiculo quò nunc requieſcit
loco deportat, & ſepulturam celebri ſumptu curat: nec defuit digitus Dei, opera-
tus ſtatim ad glebam militis ſui.

Cẹterùm Carolo Romę à Iohanne Papa in Imperatorem conſecrato, ira Dei re- *Cap. 5.*
ſpondentis peccatis populi ſui, Nortmãni adiunctis ſibi Danis Franciam & Lotha- *Carolus*
ringiam peruagantur fines prẹcipuè Morinorũ, Menapiorum & Brachbatenſium, *Craſſus hic fuit.*
omnemq; circa Scaldum flumen terram ferro & igni deuaſtãt. Indè Vbal fluuium *Nortmanni*
ingreſſi, totam Batuam, palatium etiam Neomagi incendunt. Eodẽ anno Godefri- *atque Dani*
dus & Sigifridus reges Nortmannorũ cum inæſtimabili multitudine iuxta Moſam *Franciã &c. vaſtant.*
in loco Haſlon conſedentes, Leodium, Traiectum, Tungros, ſancti Trudonis, Co-
loniam, & Bunnam cum adiacentibus prouincijs & caſtellis comburunt. Aquis in
palatio equos ſtabulantes, oppidũ & regiam domũ incendunt. Ad hęc mala Hugo
filius Lotharij regis ex Vbaldrada pellice in Lotharingia & Boſo tyrannizabant in
Burgundia. At nè Chronicum magis videar texere quàm cœptum opus proſequi:
hoc tali bellorũ incendio per decem & octo annos totus orbis dum arderet, iuxta *Thren. 2.*
prophetam nec ſcabelli pedum ſuorum Dominus in multitudine iræ ſuę recor- *Eccleſia S.*
daretur, eccleſia tamen huius martyris noſtri illæſa permanſit, nec quicquam tale *Rumoldi,*
effera gens aduersùs eam aut potuit, aut prẹſumpſit. Ad quam gratia prẹdę quidam *omnibus*
ex eis cùm acceſſiſſet, & ſuperpoſitum campanarij, quod vulgus gallum propter ſi- *bello con-*
militudinem formæ, nos aurarium propter obſeruantiam vocamus auræ, rapere *flagrãtibus, illæſa permanſit.*

 præſume-

preſumeret, lapſum facit: dignasque rapacitatis pœnas debita morte luit. Et quia juxta Salomonem peſtilente flagellato, ſapiens ſapientior erit: hoc vnius infortunium cęteris omnibus diſciplinę fuit commonitorium.

Prouer. 19

Cap 6.

Miracula.

Vt reliqua proſequamur, vel id in hoc ſancto noſtro mirabile, nec minùs iocundum eſt: quòd circa ſupplices ſuos hanc velut maternã curam exhibet, vt de minimis quoquè rogatus ſe quasì obuiũ præparet. Mulier matricularia eadẽ & nonna, Gerlingis nomine, pia deuotione eccleſię eius adhęſerat: ſonandarũ campanarum officiũ habebat. Proſequendarum horarũ die ſolennia, noctu ſibi gallũ nutriuerat monitorem. Aſſueta domeſticas parietes ſubrepere vulpecula, dum vnã alteramq́; prędã impunè aſportat, maiora præſumit: in gallũ totum negocium intendit. Sed nec ſaliendo pennã volatilem, nec rependo fas erat adſpirare ad trabeam altitudinem: nota vſa fraude, parat inſidias, ſubintrat latebras, cùm interìm ſecurum & ſuperbo greſſu limen calcãtem de poſt oſtium beſtiola aggreditur, inuadit, & minaci preſſum dẽte velut triũphans aſportat, tum ſiluę ſe reddit. Accurrit mulier, ſed tardiori impedita greſſu, vno & altero conatu fruſtrà cõſumpto, totius damni querelam in Sanctũ retorquet & cauſando deficit. Quid, ait, mihi & tibi? Aut mihi reddatur gallus, aut matutinis careat Rumoldus. Nulla mora, redit beſtiola: & captiuam pręda̅m quodã ſuffuſo pudore coram oculis mirantiũ deponit viuam: data delicti venia, fruſtrata præſumptrix nihil ſimile deincèps auſura, ad latebras ſe recolligit. Mirentur alij confragoſum cælum, turbatũ mare, terram concuſſam: ſufficit mihi in his quę putantur minima gloriari ſuper hoc martyre. Penè enim neſcio Aegyptij peſtilentiùs ne cæſi ſunt in ciniphe, an in omni primogenitorum occiſione.

Exod. 8.

Cap. 7.

Aliud miraculum.

Supereſt & aliud eiuſdẽ huius ſuæ matricularię miraculum, non minori pietatè amplectendum. Ea enim incurſione, qua Danos omnia ſuperiùs diuina & humana perturbâſſe meminimus, hanc quoquè captiuã fecerãt, & mare trãſportaturi abduxerant. Oſtiũ Scaldis needùm attigerãt, trãſtra, remos, & cætera quę ſunt armamenta nauiũ, reparantur: figũt anchoras. Nox ſolito horridior, vtpotè vicina iam hyeme, in ſomnos vocat. Cęteris nocturnũ frigus duplici diploide cõſolãtibus, captiua in prora cõtractis inſimul membris algoris & niuium pœnas luit. Extrema tandèm vrgente neceſſitate, appenſa oratione cũ lachrymis: Eia, inquit, S. Rumolde, ſi iure, ſi fideliter, ſi ad gratiã tibi ſeruiui, nudã & algentem tuã cooperi. Mira fides, ſtatim depreſſis oculis vt obdormiuit, omnibus quæ domi reliquerat veſtimentis ſe coopertã ſentit. Expergefacta miratur & ſtupet: officioſum ſibi martyrem quibùs poteſt laudibus magnificat & effert. Sol in diem fuſo manè repubeſcebat, & nauis cæſo fune ſolui parabat: hìc verò vires deficiunt, & quo ampliùs inſudant, minùs proficiunt. Stabant fixa ſimulacra toto luctamine & conatu fruſtrà deficiẽte. Rupium inſtar medijs inhærent fluctibus, alternatim quis quid agat innuentibus, cùm interìm vnus captiuam admonet dimitti, hanc longarũ morarum cauſam ſibi videri. Ex conſulto fauent cæteri: ea dimiſſa mox velut ex ſarcina naui velificant omnes celeritate non difficili. Quod nè in hac tantùm captiua miremini, quis vſque in hanc diem carceratis & boiatis faciliori exauditione ſolet compati?

S. Rumoldi opem implorat, neque fruſtrà, Gerlingis Nonna.

S. Rumold', carcere vinctis imploratus ſubuenire conſueuit.

Cap. 8.

Prętereà de ſerendis arboribus & inſitis earum non ignobile illud eius recordamur miraculum. Quicquid enim huiuſmodi ſeminũ ſanctiſſima eius manus ſparſiſſet, cum incremento cęleſtis gratiæ donum comitabatur efficacię. Memor enim Apoſtoli: Qui non laborat, nec manducet. & rurſùs, Manibus noſtris laborauimus nè quem veſtrûm grauaremus: honeſto hoc plerunquè exercebatur negotio, intantùm vt partito ipſe ſibi tempore nulla omnino hora quin aut labiũ in oratione aut manus occuparet in opere. Fagineam hoc negocio nutriuerat ſiluulam: ſub quarum plerunquè recubans tegmine meditabatur harmoniam Dauidicæ melodię. Ad noſtra vſque tempora vna harũ perdurat arborum, dulci digna religione & grata plãtatoris ſui recordatione. Excreſcit ad materiam laudis quidã Lantgerus nomine: qui in eccleſia beati Rumoldi coaluerat & in preſbyterũ profecerat. Sed vt ſolet ex abundantia luxuria, & ex luxuria naſci ſuperbia, corde tactus ad hoc vſque intumuit, vt nec pares dignaretur, nec quid ſit homo recordaretur. Non iam priuata loquitur altiora præſumens, velut vter in pruina inani turgeſcens ſpiritu, ſtipendia quę ex quotidiana debebantur prębenda ducit contemptui: ad alia velut maiora migraturus ſe extendit. Sed lapis ille offenſionis & petra ſcandali, qui ſuper quemcunque ceciderit collidetur, & qui in eum impegerit confringetur, quædam

2 Theſ. 3.

1. Theſ. 2.

S. Rumoldus honeſto ſemper labore aut oratione ceſſãs occupatus fuit.

Arbor D. Rumoldi manu ſata ad ætatem vſque Theodorici Abbatis perdurat.

dam ſtatim ſalubria fugitiuo ſuo opponit ſcandala: & occultis fatigatum importunitatibus, cunctis quibus anteà lactabatur excludit rerum ſucceſſibus. nam, vt ſcriptum eſt, pugnabit pro eo orbis terrarū aduerſus inſenſatos, rerum primò flagellatur inopia, deindè quadam animi lapidatur acedia. Dies ipſe & nox ſolito triſtior: plerunq; etiā mors vita iocundior. Sic diſſipatus nec tamen compunctus pertinaci corde recedit: viamq; ſuam ingreſſus velut maiora appetiturus, iterùm ſalubriter reprimitur, & oculorū cæcitate percutitur. Quid multis moror? Eruditus ex verbere, ad horam pœnitet, & ad horam illuminatur: iterumq; priora præſumens, iterùm cęcatur. Edoctus tandèm quid ſit contra torrentē niti, aut quid homo comparatus Deo, nil ſimile vltrà auſurus, ante manus illas quas nullus effugit humiliatur: & mediante noſtro martyre non tantùm oculis ſed etiam corde illuminatur. Clareat hoc vel exemplū vel pœna eis, qui non cōtenti aurea mediocritate, inani ebulliunt auiditate: nati in paupere nido & ruſticano tugurio, adſpirant ad alta laquearia & tecta palatina: aſſueti olim pane cibario, ſimilam & mella prægustant cum faſtidio, de quibus Propheta: Væ qui coniungitis domum ad domum, agrum agro copulatis vſq; ad terminū loci. Nunquid habitabitis vos ſoli ſuper terram? Filius patriarcharū Eſau propter lenticulam venditis primogenitis de gula arguitur. Dauid manu fortis & amicus Dei, propter aquā quā de ciſterna Bethleem in ſanguine virorū fortium hauſerat reprehenditur: quam niſi Domino ſtatim libâſſet, ſanguinis pœnas luiſſet. Ipſe filius hominis à filijs ſeculi vini potator accuſatur: & qui ſine omni peccato erat, de ebrietate calumniatur. Et Apoſtolus ait: Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futurā gloriam quę reuelabitur in nobis. Si non ſunt condignę paſſiones, quanto minùs ebrietates & comeſſationes? Ad quos ſpecialiter loquitur propheta, Vacate & videte quoniam ego ſum Deus, nónne ad Clericos? Eis quippè Deus vacationes, eis ferias inſtituit Papa Syluester: quas priùs à nominibus deorum ſuorū gentiles vocabant. Nobis quippè vacare, nobis feriari inſtitutū eſt: vt quanto remotiores ſumus à negocijs ſecularibus, tāto omnipotentis maieſtatem contemplemur viciniùs. Vndè Apoſtolus: Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. Aut nunquid non adhuc cum Deo eadem perdurat gratia ſuo martyri, vt contemptores & veneratores æquè aut certè ampliùs poſſit coronare aut punire?

Sap 5. — Authoris exhortatio ad eos qui ex humili ſurgunt in altum. — Eſa. 5. — Gen. 25. — 2. Reg. 23. — Rom. 8. — Pſal. 45. — Syluester ferias vocauit dies, à Deorū nominibus antè nominatos. — 2. Tim. 2.

Verum hęc, vt ait quidam, mordaciùs diſtribuenda B. Hieronymo relinquamus, nos verò ad cętera quę ſuperſunt currenda redeamus, & quod ſupereſt dici in laudem beati viri percurramus. Compertum hoc ſignis euidentibus, nullum vnquàm fruſtrari fuſis erga hunc patrē precibus, quibuſcunq; grauaretur incōmoditatibus. Quidā Helinardus dum nimiùm indulget venatibus, & fugiētem prædā captat auidiùs, lapſu aut alio neſcio incōmodo inclementer pericliſatur. Erat languor vehemens ad mortē procliuior, vt paratis exequialibus nihil ampliùs quā extrema conclamatio expectaretur: cū interìm recuperato ſpiritu, lingua adhuc obligata, quodam oculorū nutu ad ſepulcrū B. Rumoldi gemitu interprete ſe poſtulat deferri. Satisfaciūt miſero: & inter manus exceprū ante altare illud plùs cadauer quàm hominē proijciunt. Triſtis turba proſequitur, & precio fidei diuinę miſericordię ſtillicidiū prouocatur. Adeſt euicta diuinitas: & prece omniū vni huic redintegratur prior & auctior incolumitas. Miratur ſeipsū rediuiuus homo: & paulò antè aliorū delatus adminiculo, pluſquàm ſeipſum portare ſufficit. Recordatuſq; ſcripturę, Nec apparebis in cōſpectu Dei tui vacuus: annui cēſûs votū facit, & dum aduixit perſoluit.

Cap. 9. — Implorātibus opem ſuam adeſt S. Rumoldus. — Exod. 23.

Addamus & aliud non minùs exemplo dignū quàm miraculo. Quidam eorum, quos ſtipendiarios vocant milites ab Antuerpia Machlinæ habebat negociū. Feria cœnę illius erat, in qua à diſcipulo traditus Ieſus perditi hominis ſalutē eſt operatus. Ieiunium ex antiqua patrū inſtitutione vniuerſalis celebrat Eccleſia: vtpotè nondū percurſa ſolenni Quadrageſima. Miles ille more eorum quibus quicquid libet licet, & quod noluerint non dignantur licere, abſq; Miſſę audientia & ieiunij reuerentia confecto matutino prandio ſolus progreditur. Vixdum mediū iter attigerat, & eccè coram oculis diſſimilis militię armatura & copiæ. Legio enim dæmonū ſub fœmineo habitu criſpantibus à tergo iubis, haſtata manu, clypeo protegente humeros, improuiſa progreditur. Spumantis equi puluerem quatit vngula campū: vrgentibus à latere calcaribus in vnū illum totus ille intenditur furor & impetus. Ille contrà euaginato gladio dum parat cōgredi, vno atq; altero ictu fru-

Cap. 10. — Ieiunium quadrageſimale. — Ieiunij & Miſſę irreligioſus contemptor dęmonib' ludificandus permittitur.

ſtrà cōſumpto, auras dum verberat, inani conatus vires laſſat. Iamiā infelix futurus victima equo labitur, & tota iniquorū maſſa velut voti cōpos conclamat & irruit: cùm ille vix ad mentē rediens, & toto conatu celebre Ieſu inclamās nomen, addito etiā Crucis ſignaculo, omnē iniquorum perturbat aciem, & velut fumū reddit inanem. Cōfractus tamen & velut totis deſtitutus viribus, ad eccleſiā B. Rumoldi alienis defertur manibus: illic dies aliquot continuatur, & demū curatur. Tua hęc Domine gratia, tua hęc in ſanctis tuis eſt gloria: vt nullū prorsùs ſit incommodū, quod ad eorū preces non ſentiat remediū. Fœmina quędam longo manús lāguore grauata, fruſtrà in medicos multa conſumpſerat, laborabat non modò chiragra, ſed etiā digitis in palmā reliſis, truncum nulli profuturum officio ægra trahebat. Subrepſerat etiam inopia, omniū ſemper incommodorū pediſſequa. Hoc duplici preſſa infortunio, quid iam ageret non habebat: operari non valebat, mēdicare erubeſcebat. Rememorata de largitate martyris, ad mēſam eius altaris accedit, cū ſupplice prece ęgrā manū porrigens: non micas panis, ſed pleniſſimā ſanitatem de manu propitiatoris ſui recipit. Operępreciū eſt, dum breuitati ſtudemus multa pręterire: nè dum affectamus officiale ſtudiū, auditorū incurramus tędium. Neq; enim, etiam ſi vellemus, materiā æquare poſſemus, ad cuius ſuperabundantem gratiā Tulliani eloquij fluuius ſiccaretur. Sed nec virū ſanctū putet quis egere officiali eloquio, cuius laus & gloria tota pēſatur ab ęternitatis munere & beneficio. Veruntamen qđ loquimur, quod ſcribimus, nēceſſe eſt vt in laudem & gloriā eius expendamus, ſine quo loqui & ſcribere nec debemus, nec poſſumus. Addamus tamen in calce, quāta virtute hoſtiles dæmonū ictus ſoleat propulſare: quod cùm ſit de vna & ſimili re ſimiliter factū, non neceſſe fuit variare. Tres quidē à dęmonibus vexati ad medicinalem eius tumbā ſunt pręſentati & curati. Quanta aūt putatis & quàm efficaci poſſit & velit ſuis ſupplicibus compati charitate, qui omnibus incōmodis patrocinatur authoritate? Redeamus iam tandē ad ſolēnem diē martyris, qui octauo Calendas Iulij eſt depoſitione eius celebris. Nec immeritò, vt qua die p̄curſoris natiuitas iuxta angelicū præconiū cum gaudio celebratur in terris, eadē ob meritum martyris tripudiū eſſet cęlo & terris. Sed nè quid Baptiſtę celebritati & officio detraheretur, octaua ab hac die martyris officium percolitur. Agè ergo pater ſancte martyr inuicte, ſupplices tuos refoue, cum iudice ſeculi cauſas noſtras compone. Si noſtrā reſpicis miſeriam, nihil fœdius ſe, omnipotētis miſericordiā nihil pulchrius. Mediator Dei & hominū mediatorē te audiat inter nos & ipſū: quatenùs te orāte & ipſo ꝓpitiāte alleuiati peccati pōdere, ad ęternitatis mereamur ſcalā pertingere. Quod ipſe pręſtare dignetur, ꝗ viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Chriſti gratia Sancti mortalibus ſubueniunt, in quo eius etiā gloria vertitur.

A dæmonib⁹ correpti ad ei⁹ tumbam curati.

Solēnis dies martyris cur in Kal. Iulij trāſiatus.

Inuocat S. Rumoldum author.

SANCTI PATRIS NOSTRI PROCOPII, EX LEGIBVS D. BENEDICTI VIVENTIS, ACTIONVM VITÆ compendium, partim ex annalibus Bohemorum, partìm ex anti quo MS. per Dn. Nicolaum Salium Pragenſem recèns deſcriptum.

PROCOPIVS homo Bohemus, parentibus nec eminentiſſimis, nec obſcuris Chotumæ in Bohemia in lucem effuſſus, penè infans ſeueriorem quandam viuendi diſciplinam amplectebatur. Sic enim Dei reuerentia, & maiorum intuitu, cor ad honeſtè viuendū firmarât, vt omnes voluptatum fucatarū fibras animo prorsùs eradicaret. Quam eius, magnum quid pollicentem, indolem parentes circunſpecti animaduertentes, alendam eam & extēdendam rati, Pragam cum admodùm puerum tranſtulerunt, vt Viſſegradi Dalmaticis literis, quæ id temporis ibi florentes erant, expoliretur. In quibus ille tantum deſudauit, vt commilitonibus ſuis doctrina multis gradibus emineret. Viuendi autem eius ratio tam inſigniter pura fuit, vt ea excitati præcipui eius loci ſacerdotes, cum licèt renitentem, Collegio ſuo cooptarent. In quo ille ſtatu peruigil in orationibus conſiſtebat, die nihilominùs in diuino officio contrito, tandèm Sacerdotij gradum conſcendens, cogitare cœpit parum ſe hactenùs in pietatis ſtudio progreſſum, ni maioribus virtutum incrementis exorſos ſatus prouehere eniteretur. Hæc animo agitans, in monachum D. Benedicti inſtituta

4. Iulij feſtum eius celebrant Bohemi.

S. Procopij patria.

Pragam literis imbuēdus mittitur.

Initiatur ſacerdotio.

profeſſum

profeſſum, Deo hoc ità curāte, incidit. A quo & vitæ ab humanis negocijs ſeiunctæ normam excepit, & cultu corporis nouo inuolutus eſt, ſicque parentes inuiſit, non ea mente, tanquàm impotentiori aliquo conſpiciendi eos affectu pungeretur, ſed vt reconditā aliquam, & hominibus ignotam ſpecum eligeret, in qua, liber à populari tumultu, liberiùs Deo officij ſui penſum exoluere poſſet. Quod cùm ageret, & anxius per inuios ſaltus, atq; inacceſſos montes ſingula luſtrās oberraret: deuenit tandèm in antrum quoddā duobus circiter miliaribus à caſtro Curimæ diremptū, qui locus à fluuio præterlabente Saſſauæ appellatione percrebuit. Quod quidem antrum mille propemodùm dæmonia inſederāt, quæ non leues illi moleſtias creabant. Ille tamen, vt athleta Chriſti impauidus, cum ijs orationum & ieiuniorum telis acriter depugnans, palmam certaminis referebat.

Aſſumit monaſticæ vitę viuēdi normam. *In ſpecu habitat.* *Oratione dæmones fugat.*

Cap. 2.

Cuius tam grādes ſpiritus, & maſculos labores, admirationis & imitationis ergò volens Deus orbi palàm facere, Vdalricum Principē Bohemię, occaſione venationis, pręconē virtutis eius & teſtem inculpatę actionis produxit. Hic enim Princeps cùm comites, & moloſſos ſuos, volucri curſu pręteruectos, nec aſſequi, nec ablatos oculis reuocare poſſet, colligēdarum virium cauſa, quas in ea ferarū inſectatione exhauſerat, ſub opaca quadā eius ſiluæ arbore reſedit. cùm inſperatè ceruus ramoſis cornibus mirandus maturo greſſu eum quieſcentem præteruolans, ſecretiora luſtra inire tentabat. Princeps aūt, quanquàm defectis viribus gratiſſimā corpori feſſo medelā ea mora afferret, videns tamen feram, qualē ea die nullā inueſtigâſſet, cupienſq; laudis aliquid ex ea cōfecta ſibi decerpere, impotentium & effœtorū pedum, & damnati curſus oblitus, eueſtigiò è terra ſe corripit, & contēto arcu ceruū, veſtigijs eius inſiſtens, premit. Ille aūt tam diù ante inſequentem ſe fugam capeſſit, quouſquè ad notam ſibi ſpecū patris Procopij decurriſſet. Truncabat tunc vir Dei, poſt ſuas preces, quercū quendam vſui ſuo ſeruituram, poſt cuius tergum, tāquàm poſt firmiſſimū vitæ ſuo propugnaculum, ſe recipiens ceruus, compoſitis cruribus humi ſubſedit. Sanctus autem, incitatiori curſu eius & pauore excitatus, cauſam nouitatis huius aſſequi volēs, caput ſuſtulit, & eminùs proſpiciēs hominē lauta facie, & amictu corporis minimè agreſti cōſpicatus, neruo obuerſum ex aduerſo vultum in ſe direxiſſe videt. Steterūt aliquātùm ambo mutua admiratione defixi: tum Princeps percontari, quid hominis eſſet, cui ille, ſe magnis facinoribus obſtrictum, Chriſti tamen ſeruū dicere. Hoc reſponſo excepto, concuſſus religione Princeps, laxato arcu cernuus ad pedes Sancti ruit, & ad arbitriū eius nutumque ſe cōponens, ſalutares pœnas ex præſcripto illius ſibi decretas penſurum ſe offert.

Vdalricus Bohemiæ Dux ad ſpecū viri Dei, diuinitùs ducitur. *Vdalricus ad pedes Sancti prouoluitur.*

Cap. 3.

Beatus verò Procopius, ductū in penetrale ſuū viuo ſaxo eraſum, quia eum anhelantiori loqui videbat, quieſcendo aliquid laxamenti proſtratis viribus corporis dare hortatur. Morem gerit Dux, & ſuccedēs antro, locato corpore, primò orat hoſpitem ſuū, vt ſuæ torrenti ſiti remediū aliquo potu adhibeat. Nihil differt ſanctus: aquam qua, guttur ſuum proluere aſſueuerat, Crucis ſigno perſtrictam ei propinat, quę ſubitò in talem molliſſimi vini ſaporem, diuina operatione tranſijt, qualem Vdalricus Princeps, nec in genialibus Cæſareæ menſæ epulis, (inter quas olìm alitus fuerat) vnquàm ſe libâſſe aſſeuerare non dubitaret. Diuinam ergò vim hîc ſe exerere cognoſcens pius Princeps, flagitare quaſì importuniùs à ſancto patre cœpit, vt leuandorum criminū ſuorum ſpe certiori, mulctam in ſe iudicio ſuo pater decernere non grauaretur. Admiſit preces tam iuſtas ſanctus Dei homo, & vt templum Deo ſub nomine D. Iohannis Baptiſtæ à fundamentis erigeret, idque celebre religioſis viris eò contractis, & copioſis prouentibus dotatis efficeret, in mandatis illi dedit. Quæ omnia Dux, vt animosè & alacriter expetiuit, ità exauditus, ſtrenuè extremam manum operi adiecit. Id autem ab eo perfectū eſt anno milleſimo nono, quo tempore Henricus ſecundus faſces Imperij poſt Othonem tertiū poſſedit, & in Pannonia beatus Stephanus Rex diuinorum operum effector magnificus florebat. Vbi dum cæleſtibus negocijs vacās ageret Procopius, ſtipatus choro purgatioris ſenſûs hominū, quos ſibi delectu acri habito collegerat, mirū dictu quantis vndiq; egenorum & morbis tentatorum examinibus, præcipuè autem eorum, qui comitiali morbo vexabātur, crebrò circūfundebatur. Quibus omnibus Apoſtolica pietate ità ſe commodum impartiebatur, vt nemo ab eo triſtis, omnes lętabundi redirent. Ante omnia autem eò animum cogitationemque intentam veluti arcum tenebat, nè quid domeſtici eius, qui eodem cultu & ſacramēto obſtricti, Deo ſecum militarent, importuniori aliqua ſpiritûs tempeſtate iactarentur. atque hæc

S. Procopius ei aquam in vinu mutatam propinat. *Dux ad votū viri Dei templū extruit, & S. Iohāni Baptiſtę dedicat.* *Hic fuit S. Henricus dictus Claudus, qui Italis primus vocatur.* *Pietas S. Procopij in pauperes & ægros.*

Procopij apud ſe geſta prædicatione & memoria digna.

Cap. 4.

Quæ verò ab eo in luce & in propatulo patrata fuêre, talia ac tãta memorantur. Principio quidẽ Mennonẽ virũ piũ cùm illis diebus, quib⁹ inter Paſcha & aſſcẽſum Chriſti Domini, viri Chriſtiani ſupplicationes ſtatas prælata Cruce obeũt, flumẽ nè Procopij choro copulari poſſet arceret, videretq; in vltrà poſita ripa ſcaphã conto hærẽtem, orauit Deũ eius ſibi copiam intuitu meritorũ D. Procopij fieri. Orationi euẽtus felix reſpondit. Mox enim ſcapha reuulſo cõto à ripa reſilijt, criſpantes vndas ſecare, & ancillãti ſimilis, genib⁹ oratoris ſe applicare. Qua ille cõſcẽſa, & cõto quẽ ponè ſecũ cymba attraxerat nauiculã ſubigẽs, optatis ſe tãdẽ aruis expoſuit, & religiõe exolutus, cùm rem miraculo dignã Procopio aperiret, eamq; bonitati eius imputaret, ille à ſe declinare, & in dicẽtis fidẽ retorquere atq; cõgerere pſeuerauit.

Miraculum S. viri meritis.

Cap. 5.

Aliud deindè tale ab eo tantumq; patratũ eſt opus, quod viri ſancti ſolidam virtutem arguit. Nanq; vir quidam aſperrimo mali genij furore percitus, cùm ab eo inedia ſe caſtigare iuſſus paruiſſet, illeque potentibus verbis in exturbandũ diabolum prolatis incubuiſſet, repentè dæmon hominis illius incola, ſpeciem teterrimę volucris exhibẽs, ex ore illius, tãquàm ex nido prouolauit, & in culmine tecti conſiſtens, ità orationibus eius ibidẽ appetitus eſt, vt deorsùm corruerit, lapſuque illo tria ampliùs in fruſta diſſipatus ſit. Hanc tantã eius in affligẽdis gregalibus inuiſam habentes dæmones poteſtatem, dira & contumelioſa voce queſti ſunt, ſe ſuis ſedibus euolui, & exhortantium more ad emigrandum in Lobec (loci cuiuſdam nomen eſt) cum Milobuſenſibus inuitare. Quos Deo charus homo, nè ſibi moleſtias cõmentationi dedito crearent, potenter, immanem ſtrepitũ cientes, profligauit.

Dæmonem eijcit ab obſeſſo.

Dæmones fugat.

Cap. 6.

Intereà Vdalricus Dux laxata ęgritudinis vi membrorũ compage, vita defungitur, hærede Bohemię Beretiſlao filio ſcripto. Qui non leuibus hominũ narrationibus excitus, quæ Procopij & quanta eſſet viuendi innocentia, & nobiliũ factorum claritas, ad eũ pergere, & coràm illũ alloqui deſtinauit. Quod dum perhumanè & demiſsè facit, ſuggeritur ei à proceribus ſuis, Patrẽ eius mortis pręcipitis interuentu, non cumulatè monaſterio illi cenſibus pollicitis ſatisfeciſſe. Quibus auditis Dux, nihil protelandum cum hoc opere ratus, ſubitò in multis ſatisfecit, in paucis ſe ſatisfacturum propediem & hilariter recepit, Procopiumque deſignatum cœnobij eius Præfectum, obfirmate id munus defugientem, inextricabilibus rationum laqueis ità circuncinxit, vt enodare ſe minimè poſſet. Quod quidem munus ità geſſit, vt omnibus magnoperè eius gubernandi ratio accepta eſſet. Sic nanque benignè ius ſuum in eos exercebat, vt nunquàm aliquem ſubiectorum duriori ore percelluerit, oẽs verò mirificè colloquijs ſuis, quibus frequenter eos ad officij initi perfectionẽ cohortabatur, permulſerit. Hinc factum, vt neq; ille, in quem ſanctus Dei, quòd molliori & fractiori vocis ſono quàm par erat inter ſacrificandũ modulabatur, virgis animaduertere iuſſerat, quicquam ea punitione irritaretur.

Vdalrici Ducis obitus.

Beretiſlaus filius eius, monaſteriũ S. Procopij multis donat diuitijs, eũque Præfectũ creat.

Attendant hæc deſides monachi, q. voci ſuæ in choro parcunt.

Cap. 7.

Cognito tandẽ vitæ ſuę occaſu, palàm Emerano & Vito amantiſſimis iuxtà ac fidiſſimis ſecundùm Deum filijs, quòd ſibi intra triduum mortis agon impenderet denuntiare non deſtitit, atque epilentico, ſtipem tunc à ſe exigenti, vt tantiſpèr pręſtolaretur monuit, quo ſibi vita functo, tunicam eleemoſynæ loco aſportare liceret. Mox conuerſus ad ſuos, præſcio futurorum caſuum ſpiritu, quæ tempeſtas incommodorum eos quaſſatura ſe ablato eſſet, inſtàr Patriarchæ Ioſeph apertè illis vaticinatus eſt. Aiebat nanque, Beretiſlao Bohemiæ domino ſoſpite, ſecunda omnia illis: erepto eo, ſiniſtra quęuis eos occupatura. Spitigneum Principem pater Procopius hac in futurum porrecta oratione deſignabat, qui adeò crudeli odio in eos deflagrabat, vt vertere ſolum, importunitati eius cedentes, cogerentur. Verùm nè infauſtorum tantùm commemoratione admodùm concuterentur, commutatione feſtina proſperorum euentuum, quam ſub VVratiſlao ſucceſſore Spitignei experturi erant, eos mirificè permulſit. Tali ſermone ad eos habito conquieuit, & breuì pòſt vitam reliquit, idque circa annum 1053. Cal. Aprilis.

Mortem ſuam & ventura mala, ſuis filijs prædicit. Gen. 50.

Felix obitus eius.

Cap. 8.

Poſt eius obitũ diſcipulorũ eius religioſum agmen, veritum nè exultãtes res eorum prouido gubernatore caſſæ breuì defluerẽt, coeuntibus ſuffragijs Vitũ amantiſſimum patri Procopio, maturum & ſerium piumq; virum, omnibus rationibus id onus excutere conantẽ, Præfectum ſibi conſtituũt. Cuius adminiſtratio tam diù integra, florensq; extitit, quãdiù Beretiſla⁹ beneuolus Princeps in humanis agebat. Eo enim exanimi facto, derepentè Spitigneus turbo, beati illius pſaga voce denuntiatus, in eos erupit. Cui colluctatus aliquantiſpèr Vitus, cùm ſe imbecillum tanto furori

Vitus ei ſuccedit.

furori reprimẽdo ſentiret, cedendo atq; in Pannoniã demigrãdo, victor euaſit. Vixit eouſq; in exilio Pannonico, quouſq; Spitigneus viuere ceſſâſſet. Intereà Abbas quidãGermanus homo aſper loco illi pficitur. Qui ad nocturnos cõcentus vadens, cùm ter à B. Procopio, ſibi in limine templi apparẽte, iuſſus cœnobiũ illud deſerere, minimè paruiſſet, tandèm baculo paſtorali ab eodem incuſſus ſapuit, & verbere proteruorum pædagogo eruditus, pægaſo volucrior indè exilijt, Principique Spitigneo, qui eum monaſterio præpoſuerat, duros caſus ſuos anhelans commemorauit. Quæ cùm crebris hominum ſermonibus vſurpata Vratiſlao, qui habenas regendæ Bohemiæ poſt Spitigneum ſuſcepit, inclaruiſſent: ità auditione eorum refectus eſt, vt è Pãnonia Vitum Abbatẽ, reliquoſque B. Patris diſcipulos reuocârit, eoſque loco ordinique priſtino in Bohemia reddiderit.

Monachi tyrannidem Spitignei non ferẽtes in Pannoniam migrãt.

Ab Vratiſlao principe reuocantur.

Cap. 9. Tum quoquè vir quidã Labeſſa nomine, aulę Principis aſſectator, maleuolorum iniquis accuſationibus appetitus, cùm vitæ fortunarumq; ſuarum ruinã certò prædidiciſſet, fugã eques ad Sazauam flumẽ arripuit. Quod cùm trãſuadare non poſſet, & infenſos hoſtes circunuolitare eminùs conſpicaretur, fuſa ad Procopium, cuius ædem vltrà intuebatur, prece, ſubitò amnem fluidũ glacie rigere videt, quam patientem ſuî inuadẽs, iumento manũ ducentis ſequente, lento greſſu ſuperauit. Quæ non mora liqueſcens, atq; in currentes vndas reuoluta, illi tutelam, inimicis verò eius obſtaculũ comparauit. Factum id Auguſti menſe, quo ſole Leonem ingreſſo, feruentiori calore Bohemia huic ſigno ſubdita, torreri ſolet.

Quidam ab hoſtibus beati Procopij meritis miraculosè liberatur.

Cap. 10. Mulier diuturno languore detenta, iuſſa eſt à Procopio ſibi apparente, vnum ex diſcipulis illius Vitum, aut Emeranum aduocare: quorum cùm Emeranus eam acceſſiſſet, & Deo illius iacentẽ valetudinem oratione cõmendâſſet, protinùs ex integro conualuit. Vpilio Sazauienſis amictus veſte, quam ſublegerat, à domino rei compræhenditur, & cippo, fruſtrà pro eo interueniẽte Vito Abbate, inſeritur. Hic inclamato nomine Procopij, vidit hominem canitie venerandũ, infula redimitũ, facie elegãti, ſibi adeſſe, & vt morum cõmutationem faciat præcipere. Tum canna, quam manu geſtabat, robora arctantia contingere, quæ ad tactũ illum tanto impetu diſſilierunt, vt ianuã eius loci deturbârint, illeq; retinaculis expeditus, liber euolârit. Martino cuidam, in ſacro viuendi genere tyroni, fures ſupellectilem, dum in ſupplicationibus nocturnis excubaret, depeculati ſunt: Ille ad ſepulcrum P. Procopij, velut ad tribunal iudicis cauſam ferens, locum ſe mutaturũ aſſeruit ni Procopius illos rerum ſuarum euerſores coërceret. Audit voces queruli alumni ſanctus, coëgitq; fures illos ablatum eius peculiũ quamprimùm referre. Virginibus ſacris tenues eorũ fortunas tenebrio quidã furtim aſportârat, quas mœrẽtes noctũ leniens verbis P. Procopius benè ſperare iuſſit: Moxque furẽ illum, hominũ quorundam opera captum, & pro ademptis omnibus ſatisfacientẽ, eis ſtitit. Oblatus iterùm alteri mulieri Procopius iniunxit, vt cognatam ſuam ni perire morbo, quo cõflictabatur, mallet, Sazauę monaſteriũ adiret, & orationis ſacrificiũ ab aliquo ex incolis eius poſtulare iuberet. Audit hæc, paruit illa, & curata eſt. Mulier alia alieno viro adhæreſcens, raptis bonis proprij mariti, fugam conſciuit: Hæc retracta ex ignobili illa profectione, verberibus liuida, cippo cõmittitur: Sed Procopij admonitu, iuſſa vitioſos amores ab animo ꝓfligare, elaqueatur. eum enim illa importuno clamore plangoreq; cęlo ſibi euocârat. Quatuor annorũ ſpatio alia mulier & viſûs & membrorum vſu defecta, die Natalis Chriſti, dum ſacrificaretur, Procopij nomine ingeminato, ſibi reſtituitur, hunc ſuarũ precum, & inediarũ ad ſepulcrum eius ſuſceptarum, fructũ capiens. Quæ ſepienti ſe populo aſſeuerabat, Procopium, oculis ipſius ſacrum ſignũ Crucis efformantem, ſe vidiſſe, moxque inualetudinem amiſiſſe, idcircoque in nomen Procopij exaltata voce efferbuiſſe.

Mulier ægra ſanatur.

Vinct⁹ cippo liberatur.

Sanctus coëgit fures ablata reſtituere.

Itèm furem alium.

Aegra curatur.

Vincta cippo abſoluitur.

Cæca & cõtracta ſanatur.

Cap. 11. Blaſio cœnobij ſui Præpoſito, ter mandârat Procopius, vt Romano Pontifice adito, cum quo ſe albo diuorum, relatis non vulgaribus ſuis operibus, adſcriberet, excitaret. Paruit iuſſus, diſtulit rogatus: expoſuit iuſſa legatus, neglexit exequi ea prælatus. Egit quod debuit petitor ſupplex, non conſummauit requiſita, quę potuit, Põtifex. Sic ergò attenuato annuo ſumptu, ſalutatis liminib⁹ Apoſtolorũ Petri & Pauli nocte abibat Blaſius. Cùm Procopius, indignanti ſimilis, Pontificem ſopitum corripere, quòd ſegniùs honori ſuo ſtudẽs, preces ſacerdotis ſui ità repuliſſet, vt adſpectum hominum non ferens, ieiunis loculis excedere Vrbe cogeretur: adiecitque, ni hominem via D. Laurentij ſuburbani gradientem reuocaret, tum verò ſe illum (pedum in ſublime tollens) perfoſſurum: Pontifex horribilis oſtenti facie ſomno reſolutus, ſemiſopita voce, quis eſſet percontatur, Procopius, ait ille, & euanuit

Apparet S. Procopius cœnobij ſui Præpoſito.

Itèm ſummo Pontifici, mandans vt catalogo Sanctorum adſcribatur.

S. Procopi' Sanctorum catalogo ad ſcribitur. nuit. Procopij ſacerdotem Pontifex Blaſium per ſagaces & expeditos curſores reductum, cùm auidè, præſentibus 13. purpuratis patribus, de Procopij geſtionibus audîſſet, diuina re facta, Sanctorum numero illum aſſerit: miſſoq; in Bohemiam Guidone S. Mariæ trãs Tyberim S. Calixti presbytero Cardinali (Legato à latere vulgò dicto) Procopium ſanctum, beatum, felicemque credendum, vocandum, colendum pronunciat, eiq; tanti nominis & tituli apud omnes ferendi author eſt, idque anno Domini noſtri 1204. quarto Nonas Iunij.

Cap. 12. Neque verò Deus Legatum illum, tantùm cõfirmatorem nobilium facinorum Procopij, ſed etiam teſtem atque præconem virtutum illius, apud ſuos Romæ effecit. Nam & monumentũ, quod ille diffringebat, odorem gratiſſimũ ipſi inhalauit, & complures cæci, ſurdi, muti, dæmonibus occupati, complures etiam inſanabili morborũ genere labefactati, ſpectante ipſo, cõmodam valetudinem aſſecuti ſunt. Quibus ille viſis, tanti Pocopiũ habuit, vt & munificis largitionibus eos ſecundùm animã cumulârit, qui Procopium ſalutaturi accederẽt, & ditiſſimos illos paratus, quibus ſacrificio deditus fulgebat, ei templo in honorẽ Procopij, tanq̃ obſides ſui erga eum amoris, donârit, præſentibusq; Epiſcopis tutelam eius loci cõmendârit.

Multi ægri ad ſepulcrũ eius curãtur

Cap. 13. Alio tempore, cùm feſto D. Iohãnis (cui hoc templũ attributum eſt) egrediente pompa tam myſtarum, quàm prophanorũ hominum, Abbas quidã, ignotus omnibus, virga paſtorali quoſdã in eo agmine cõtingeret, viſus eſt canẽtes eos prægredi, & cœnobio eorũ ſuccedere, & illi quidem ianuam, quam diſcedentes clauſerant, patentẽ offenderunt, & valentes, quos virga permulſerat, notãtes, Procopiũ fuiſſe non vanè crediderũt. Eodem die, non eodẽ anno, in eodem templo ægri cauſam ſtrepitûs rogati, nubem ab altari proferri, duoſque viros eam conſequi, eosque ſibi & benè precari, & attactu virgæ ſe perſtringere vidiſſe, indeque morbum conclamatis depulſum, affirmabant. Aedituus templi D. Iohannis, quo recubat Procopius, vidit in ſomnis ſanctum cæci oculos Cruce notantem, & plauſu hominũ vigil factus, curatum adſpexit. Eundem æditũum, ſomno grauiori profligatum, Sãctus Dei ſignum dare iuſſit, quo ſuæ familiæ homines ſtrato euocati pſalmodiæ inſiſterent. Parricidæ cuidã non ſemèl S. Procopij ædem viſenti, catena aſperrima, quæ ei impacta carnes eius eradebat, tanta vehementia in templo D. Petri ab eo reſilijt, vt ſtrepitu homines ad miraculum cõtemplandum exciret. Fabianus vir ſacer, inſtitutum P. Procopij in eius cœnobio moribus exprimens, dum parietem templi ædificator attollit, vnà cum ponte & aceruo ſaxorum deorsùm ruit, ex ijs erutus amiſſa iam voce lectulo reponitur, noctu ſuſpirat, ſurgit, opus proſequitur, narratque virum quendam formoſum, habitu ſuo agmen ruentium lapidum excepiſſe, eosque ſinu ſuo, nè ſe affligerent, condidiſſe.

Appáret ſuis S. Procopi'.

Iterũm appáret qbuſdam ægris, eos ſanans.

Itèm alium curás cæcũ.

Catenatum parricidam à vinculis ſoluit.

Conſeruat ruentem in præceps à læſione.

Cap. 14. Cliens cuiuſdam, aſperrimo dæmonio agitatus, omniſque quietis impatiens, in templum cœnobio Procopij adiunctum inducitur, ibi cùm in morẽ volantis protenſis latè manibus, & dirum vociferans, ſecundũ occiput procurſaret: die natalis S. Procopij inter ſacrificandũ, dum tranquillior ad ſepulcrũ eius precaretur, turbulento illo hoſpite liberatus eſt. Adoleſcens ſpretis parentum monitis, poſthabitaque Miſſa & templo, die Dominico aliorsùm ludicer declinauit. Quem dæmon ligatum in piſcinam contruſit, vt eum præfocaret. Sed parentes à ſeruulo inquiſitore eius, quo in ſtatu res eius verſaretur certiores redditi, confeſtìm aduolantes fluitantem illum morti eripiunt, & ſenſu excuſſum S. Procopij oſſibus applicant, ſanumque beneficio eorum reducũt. Adoleſcens alius tetro facinore delibutus, noctem vnam dum compotaret, ità ſeipſum amiſit, vt ad tactum omnem ſtuperet. Eum ſepulcro S. Procopij admotũ, atque ex cyatho eiuſdẽ ſancti refectum, perfectũ amici domũ proſecuti ſunt. Puellæ cuidã diabolus moleſtias frequẽtes creabat, illa eas parentibus tam diù aperire differebat, quousq; ab eo in lecto compræhenſa, eminùs à domo euibraretur. Quam mater angulis omnibus domûs non inuentam, tandèm didicit penès fontis cuiuſdam crepidinem apertis oculis cæcam, ſuijpſius ignaram, rigentemque, deſidere. Ergò feſtinè inſtàr Chananææ ad proximum templum eam adducit, & tridui ieiunio, multiſque orationibus, cum ea ex cõſilio ſacerdotis eius loci ſuſceptis, cùm nihil ſe proficere notaret, Procopio eam reſtituendam offert, & reſtituta eſt ab eo firmæ & plenæ ſanitati, nec in caſſum obſecrationibus ſuis eum fatigauit. Et me totiès totiès vocantẽ te audi Procopi Pater, & hanc quam à te poſtulo, quamque præſtare potes, non alieno ſed tuo ſacer ah ſacro, gratiam mihi benignus impertire.

Demoniac' curatur.

Adoleſcens quidam à mortis periculo liberatur.

Itèm alius.

Matth. 15. Vexata à dæmonio liberatur.

VITA ET MORS ESAIÆ PROPHETÆ, PER EPIPHANIVM CONSTANTIAE CYPRI EPISCOPVM *deſcripta. Habetur in libro eius de vitis prophetarum.*

ESAIAS Propheta quidẽ in Hieruſalem de tribu Iuda ortus eſt: ſub Manaſſe verò Rege Iuda ſectus in duas partes, occubuit. Tumulatus eſt ſub quercu Rogel iuxta tranſitum aquarum, quas olim Ezechias Rex obſtruxerat, cùm eas vndas peruias efficeret. Fontem quippè Deus Seloam cauſa prophetæ effecit, quoniam priuſquàm moreretur, puſillùm precatus eſt, vtì vndas illic eſſingere dignaretur. Et confeſtim demiſit illi cælitùs aquam viuentem, vndè ſortitus eſt locus ille appellationem Siloam, quod, ſi quis interpretetur, ſonat demiſſum. Sub Ezechia quoquè Rege, antequàm ſtagnum piſcinasque fabricaſſet, precibus Eſaiæ effectum, vt exigua lympha ſcaturiret, quòd populus in obſidione hoſtium teneretur, & nè ipſa periret vndis deſtituta ciuitas.

c. Iulij.

Vide efficaciam orationis Eſaiæ.

Milites igitur perſcrutabantur vndiquè, vbinàm ſedare ſitim daretur: ignorabant etenim. Vrbe quippè iam potiti, obſidebant Seloam. Quandocunquè itaque Iudæi aquatum venerant, ſcaturiebat eis vnda, & aquabant: exterarum verò nationum homines reperire neſciebãt, latex nanque aufugiebat. Eoque ad hodiernum vſque diem eructatur clanculùm, quô ſignificet myſterium. Cæterùm quandoquidem Eſaiæ prophetæ iſtuc acceptum referunt, in perennem eius rei memoriam, populus accuratè prophetam iſtic ſolo reddidit cum gloria, & honorificè, vt per eiuſdem interceſſiones in conſummationem vſque ſeculi, aquæ eiuſmodi fructus impetretur, cui ſcilicet vſum referebant acceptum. Extat autem monumentum Eſaiæ finitimum ſepulturæ principum poſt ſepulcra ſacerdotum, versùs Notum partemque meridionalem. Salomon enim Hieroſolymam conſtituens, Regum excitauit Mauſolea, prout illa Dauid deſcripſerat. Exiſtit autem Orientem versùs Sion, quæ introitũ à Gabaoth poſſidet, quæque ab oppido viginti diſtat ſtadijs. Foueam prætereà fecit illic incompræhenſibilem, magnæ etiamdùm parti mortalium incompertam.

Sancti poſt mortẽ orãt pro nobis, & impetrãt exhiberi nobis à Deo beneficia.

ITEM VITA ESAIÆ PER D. ISIDORVM EPISCOPVM HISPALENSEM SCRIPTA, HABETVR *in libro eius de patribus veteris teſtamenti.*

ESaias filius Amos, non illius prophetæ, ſed alterius qui ſimili nuncupatus eſt nomine. Ille ex genere paſtorum fuit, oppido Thecue: hic autem genere nobili ortus in Hieruſalem. Quem etiam aiunt Hebræi ſocerũ fuiſſe Manaſſe. In quo tanta fuit ſanctitas & vitæ excellentia, vt vnam tantùm dicatur habuiſſe tunicam cilicinam. Quanquàm etiã poſtmodùm pro delictis populi abijt, & ſacco membra cooperuit: ſed & hoc ad extremum depoſito, iuxta imperium Domini, nudo corpore, nudoque veſtigio in conuentu populorum verſatus eſt. Sicque æſtiuum feruorem, hyemisque pruinas, atque imbrium tẽpeſtates ſuſtinuit, vt Dei præceptis obediret, & deploraret populi delicta. Hic quindecim gradibus recedentem vmbram retrò aſſcendere iuſſit. Cuius oraculo Rex Ezechias mortis dilationem promeruit. Quem Manaſſes extẽſum à vertice per medium ſerra ſecuit, atrocique ſupplicio & cruciatu extinxit. Tradunt autẽ Hebræi duabus de cauſis occiſum fuiſſe Eſaiam: Vnam, quòd eos appellauerit principes Sodomorum, & populum Gomorrhæ: Alteram, quòd teſtante Domino ad Moyſen, Nemo poteſt videre faciem, & viuer: iſte auſus eſt exclamare, Vidi Dominum ſedentem ſuper thronum excelſum & eleuatum: Non arbitrantes cæcati menti Iudæi, quòd in ſequẽtibus faciem & pedes Dei Seraphin texiſſe nouerat, ac mediam tantùm eius vidiſſe ſpeciem. Sub quercu Rogel requieſcit iuxta decurſus aquarum, quas Ezechias Rex Iuda molem conſtruendo terræ expoſuerat.

Attende veſtiũ vilitatẽ in ꝓpheta, ſimiliter & vitæ auſteritatem.

VITA SANCTARVM EARTONGOTÆ ET PROPINQVAE EIVS EDILBERGAE, SANCTIMONIALIVM *regionis Anglicanæ, per venerabilem Bedam presbyterum ſcripta. Habetur libro tertio hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum Cap. 8.*

Iulij 7.

ANNO Dominicæ incarnationis ſexcenteſimo quadrageſimo, Eadbald Rex Cantuariorum tranſiens ab hac vita, Earcomberechto filio Regni gubernacula reliquit. Quæ ille ſuſcepta vigintiquatuor annis & aliquot menſibus nobiliſſimè tenuit. Hic primus Regum Anglorum in toto Regno ſuo idola reliquit, ac deſtruxit: ſimul ac ieiunium quadraginta dierum obſeruari principali authoritate præcepit. Quod nè facilè à quopiam poſſet contemni, in tranſgreſſores dignas & competentes punitiones propoſuit.

Eccè quomodò in principio acceptæ fidei Quadrageſimale ieiuniũ præcipitur.

Cuius filia Eartongota, vt condigna parenti ſoboles magnarum fuit virgo virtutum, ſeruiens Deo in monaſterio, quod in regione Francorum conſtructum eſt ab Abbatiſſa nobiliſſima vocabulo Fara, in loco qui dicitur Brige. Nam eo tempore, necdùm multis in regione Anglorum monaſterijs conſtructis, multi de Britannia monachicæ conuerſationis gratia Francorum vel Galliarum monaſteria adire ſolebant, ſed & filias ſuas eiſdem erudiendas, ac ſponſo cæleſti copulãdas mittebant, maximè in Brige, & in Cale, & in Andilegum monaſterio. Inter quos erat Sethrit filia vxoris Annæ Regis Orientalium Anglorum, & filia naturalis eiuſdem Regis, Edilberga. Quæ vtraque cùm eſſet peregrina, præ merito virtutum, eiuſdem monaſterij Brigenſis Abbatiſſa eſt conſtituta. Cuius Regis filia maior Sexburg, vxor Earcomberechti Regis Cantuariorum, habuit filiam Eartongotam, de qua ſumus dicturi. Huius autem virginis Deo dicatæ multa quidem ab incolis loci illius ſolent opera virtutum, & ſigna miraculorum vſque hodiè narrari. Verùm nos de tranſitu tantùm illius, quo cæleſtia regna petijt, aliquid breuiter dicere ſufficiat.

S. Edilberga Abbatiſſa.

Imminente ergò die ſuæ vocationis, cœpit circumire in monaſterio caſulas infirmarum Chriſti famularum, earumque maximè, quæ vel ætate prouecta, vel probitate erant morum inſigniores, quarum ſe omnium precibus humiliter commendans, obitum proximè ſuum, quem reuelatione didicerat, non celabat eſſe futurum. Quam videlicet reuelationem huiuſmodi eſſe perhibebat: vidiſſe ſe albatorum cateruam hominum idem monaſterium intrare, hoſque à ſe interrogatos quid quærerent, aut quid ibi vellent, reſpondiſſe, quòd ob hoc illò fuerint deſtinati, vt aureum illud numiſma, quòd eò de Cantua venerat, ſecum aſſumerent.

Dies reſolutionis S. Eartongotæ reuelatur.

Ipſa autem nocte, in cuius vltima parte, id eſt incipiente aurora, præſentis mundi tenebras illa tranſiens, ſupernam migrauit ad lucem, multi de fratribus eiuſdem monaſterij, qui alijs erant in ædibus, iam manifeſtè ſe concentus Angelorum pſallentium audiſſe referebant, ſed & ſonitum quaſi plurimæ multitudinis domum ingredientis. Vndè mox egreſſi dinoſcere quid eſſet, viderunt lucem cælitùs emiſſam fuiſſe permaximam, quæ ſanctam illam animam carnis vinculis abſolutam, ad æterna patriæ cæleſtis gaudia ducebat. Addunt & alia, quæ in ipſa nocte in monaſterio eodem diuinitùs fuerint oſtenſa miracula. Sed hæc nos ad alia tendentes ſuis narrare permittimus.

Lux permaxima animã illã ad æterna patriæ cæleſtis gaudia ducebat.

Sepultum eſt autem corpus venerabile virginis & ſponſæ Chriſti in eccleſia beati protomartyris Stephani. Placuitque poſt diem tertium, vt lapis, quo monumentum tegebatur, amoueretur, & altiùs in ipſo loco reponeretur. Quod dum fieret, tantæ fragrantiæ ſuauitas ab imis ebulliuit, vt cunctis qui adſtabant fratribus & ſororibus, quaſi opobalſami cellaria eſſe viderentur aperta.

Sed & matertera eius, de qua diximus, Edilberga, & ipſa Deo dilectam perpetuæ virginitatis gloriam in magna corporis continentia ſeruauit: quæ cuius eſſet virtutis, magìs poſt mortem claruit. Cùm enim eſſet Abbatiſſa, cœpit facere in monaſterio

naſterio ſuo eccleſiam in honorem omnium Apoſtolorum, in qua ſuum corpus ſepeliri cupiebat. Sed cùm opus idem ad medium fermè eſſet perductum, illa nè hoc perficeret, morte præerepta eſt, & in ipſo eccleſiæ loco, vbi deſiderabat, condita. Poſt cuius mortem fratribus alia magìs curantibus intermiſſum eſt hoc ædificium annis ſeptem, quibus completis, ſtatuerunt ob nimietatem laboris, huius ſtructuram funditùs relinquere, oſſa verò Abbatiſſæ illo de loco eleuata in eccleſiam, quæ eſſet perfecta ac dedicata, transferri. Et aperientes ſepulcrum eius, ità intemeratum corpus inuenêre, vt à corruptione concupiſcentiæ carnalis erat immune. Et ità denuò lotum, atque alijs veſtibus indutum, tranſtulerunt illud in eccleſiam beati Stephani martyris. Cuius videlicet natalis ibi ſolet in magna gloria celebrari die Nonarum Iuliarum. Corpus S. Edilbergæ poſt ſeptennium eleuatũ apparuit incorruptũ.

VITA S. HILDVLPHI ARCHIEPISCOPI TREVIREN. ET PRIMI ABBATIS VOGASIENSIS, VT IN *MS. codicibus habetur, quanquàm ſuſpicor hanc niſi Epitomen eſſe vitæ eius. Stylum modicè elimauit F. Iac. Moſander.*

HILDVLPHVS claro genere ortus, ac à iuuentute literarum ſtudijs traditus, in breui ità profecit, vt de virtute in virtutem quotidiè proficiſcens, purus & integer ab his vitijs, quibus talis ætas ſolet implicari, perſiſteret. Deindè moribus eccleſiaſticis aſſuefactus, apud Ratiſponam vrbem clericali tonſura initiatus eſt. Intereà Milone Treuiren. Archiepiſcopo defuncto, totus clerus Hildulphum, eò quòd vir eſſet & animi & corporis nobilitate ornatus, in ſuum Antiſtitem vnanimiter poſtulat. Mox fama in aula Regis Pipini patris Caroli Magni percrebuit, atque ex eius ſententia Hildulphus archiepiſcopatu dignus declaratur, & ad id dignitatis aſſumendus diffinitur. Verùm Dei famulus, vitam magìs diligens anachoreticam, fugam meditatus eſt, ſed detentus ac raptus à deuoto populo, in Galliam Belgicam deductus eſt, ac Treuirorum poſteà conſecratus Epiſcopus. Hoc igitur ſublimatus honore, quàm ſanctè & iuſtè vixerit, teſtantur perpulchra eius facinora. Tenerum nanque corpus ſuum, ieiunijs, abſtinentijs, alijſque caſtigationibus ità affligebat, quaſi multa flagitia perpetrâſſet. Miſericordię operibus vacabat: prædicationibus & ſacrificijs ſalutaribus inſiſtens, nullum penè diem pertranſijt, quo non omnipotenti Deo ſacras hoſtias, pro ſalute mundi & requie defunctorum offerret. Qui vt bonus paſtor ſemina rectæ operationis præmittens, vberiores verbi fructus collegit, & quod ore docuit, operibus adimpleuit. Hic inter cætera magnifica ſua opera quæ geſſit, corpus S. Maximini Præſulis Treuiren. à loco, quo eum S. Paulinus Aquitanus ſepelierat, in eum quo nunc veneratur, tranſtulit. Iulij 11. De Milone vide 13. Ianuarij in perfatione ad vitam S. Remigij. Perpulchra ei' facinora. Quotidiè Miſſam celebrat.

Poſtquàm igitur multiplices pro grege Chriſti labores ſuſtinuiſſet, Archiepiſcopalem dignitatem reſignans, & quicquid habebat diuitiarum ac poſſeſſionum relinquens, vt olìm concupierat, eremum ingreſſus eſt: atque à domino Iacobo Leucorum Antiſtite pœnitentiæ locum efflagitauit. Qui eius ſanctæ deuotioni annuens, ſaltum * Voſagi (vbi ſanctorum virorum cellæ, à ſanctiſſimo Deodato Epiſcopo priùs extructę inueniebantur) eidem prouidit. Iam ad vicinam eremum prædictus Deodatus tranſmigrârat, huic Hildulpho, inſtituti monaſtici, perpetuus collega aſſumendus. Igitur cùm locum hunc habitare cœpiſſet ſanctiſſimus Hildulphus, qui montibus vndiquè circunſeptus, fluuiolo Rapido nomine, irrigatur, duas ſuper eundem eccleſias fundauit, primam videlicet in honorem Dei genitricis Mariæ, quam medium monaſterium appellauit: alteram in honorem beati Petri & omnium Apoſtolorum conſecrauit. Quibus perfectis, ſoli Deo viuere cœpit. Cumque fama ſancti nominis eius longè lateq; diſcurreret: multi viri tam ſeculari potentia, quàm nobilitate inſignes, ad eum ſæpiùs confluebant, ex quibus nonnulli cum eo remanebant, cæleſtis vitæ accenſi deſiderio. Itaq; dum numerus Valedicit mundo. * aliàs Voſagi. S. Deodati Vita habetur 19. Iunij Tomo 3 editionis ſecundæ.

accur-

Multi ſequũtur eius ſanctũ inſtitutum.
Luc. 10.

accurrentium diſcipulorum ex diuerſis mundi partibus magis ac magis accreſceret, cœpit plures ibidèm ædificare monachorum cellas, vt ab omnibus huius ſeculi nequam periculis liberi, cum ſancta Magdalena ſoli vacarent Deo & piæ contemplationi. Tunc per merita ipſius ſibique ſubiectorum Deus ibidèm multa operatus eſt miracula. Cæci illuminabantur, claudi curabantur, dæmones fugabantur. Sed cùm ſanctus ille monachorum cœtus nimia infirmôrum ac debilium hominum frequentia perturbaretur, atque à ſancta contemplatione auocaretur: tertiam extra monaſterij clauſtra extruxit eccleſiam, quam S. Iohãni Baptiſtæ Domini dedicauit, in cuius circuitu adiecit domos, quibus hoſpitio exciperentur ſuperuenientes infirmi. Dum itaque ex remotis etiam terris ad virum Dei fieret accurſus, contigit S. Erhardum Epiſcopum Ratiſponenſem, eius tam ſanguine quàm ſanctitate germanum aduentare, quem ille benigno ac fraterno affectu ſuſcipiens, multo tempore, mutuæ ædificationis gratia, apud ſe detinuit.

S. Erhardus Epiſcopus Ratiſponẽſ. S. Hildulphi frater.

Eodem nanque tempore, quo ſancta hæc & germana luminaria mutuæ conuerſationis vinculo connecterentur, defertur eis cuiuſdam Heſticonis Ducis filia, à natiuitate cæca, atque vt eius miſereantur mœſti rogauerũt parentes, quam cùm ſancti Patres cognouiſſent eſſe gentilem, factam priùs catechumenam, Domino commendârunt, & pro ea humiliter deprecati ſunt. Poſteà verò S. Hildulphus eam baptizauit. Quam de more Eccleſiæ, S. Erhardus de ſacro fonte excipiens, iam mente & corpore illuminatam nominauit Odiliam.

Cęca à natiuitate videt

Huius ergò tam præclari miraculi nouitate ſtupefacti parentes, totaque regionis iſtius nobilitas, ſanctum Hildulphum maximè venerari cœperunt. Multi quoquè in augmentationem tam ſanctæ religionis ibidèm inſtitutæ, ſua impendêre auxilia. Ex quibus quidam nomine Beggo, ſuum fundum, qui in hunc vſque diem cella Beggonis appellatur, pro monaſterio conſtruendo viro Dei obtulit. Permaximam quoquè * Voſagi partem quæ Folcodi rupes nominatur, iure perpetuo tradidit poſſidendam. Sanctus igitur Hildulphus prænominatam Beggonis cellam ad honorem ſanctiſſimæ Crucis Dominicæ dedicauit: cui etiam profundiſſimæ humilitatis virum, Spinnulum nomine præfecit, vbi poſt multos labores numeroſaque miraculorum inſignia idem abbas Spinnulus vitæ ſuæ diem clauſit extremum. Cuius mors quàm fuerit precioſa in oculis Domini, angelica reuelatio atteſtata eſt. Nam iuſſus fuerat Hildulphus defuncti corpus ad ſuum deferre monaſterium ac honorificè ſepelire. nec mora. Sanctus cinere, quo recubabat, excutitur, conuocatiſq; fratribus, obitum ſancti viri denunciauit. Qui accenſis cæreis, ad exequias celebrandas properant. Vis itaque ventorum, plùs ſolitò tunc inhorruerat, adeò vt permaximas quercus, antiquiſſimaſque abietes in ſolum deijceret. In tali tamen turbine, ante corpus Sancti Dei, ardentes cærei vſque ad locum ſepulcri delati ſunt, abſque luminis damno. Sed & infirmi quique ſepulcrum eius viſitantes ſanabantur, quacunque etiam detinerentur infirmitate. Tantus enim ibi fiebat populi concurſus, vt regionis iſtius indigenę tentauerint ibi forum ſtatuere. Sed beatus Hildulphus ad tumulũ S. Spinnuli accedens, dixit ei quaſi viuenti: Frater Spinnule, propter animarum pericula, concurrentes comprime turbas. Tunc ſignis ceſſantibus, frequentia quoquè ceſſauit accurrentis populi. Tandèm beatus Hildulphus plenus dierum & ſanctitate, correptus febre feliciter obdormiuit in Domino, æterno pro meritis coronandus brauio, quinto Idus Iulias.

** Voſagi*
S. Spinnulus quãtę fuerit ſanctitatis.
Cæreí ardẽtes vẽto nõ extinguuntur.
Feliciter obit S. Hildulphus.

Plura de hoc ſancto habentur, quæ ad eius vitam ſpectant, 19. Iunij in vita S. Deodati Epiſcopi.

VITA

VITA LEONIS SECVNDI ABBATIS CAVENSIS PROPE NEAPOLIM, A QVODAM EIVS *ferè æquali docto viro conſcripta.*

PROLOGVS AVTHORIS IN LEONIS, CONSTABILIS, *Petri & Alferij, eiuſdem cœnobij venerabilium Abbatum vitas, quas ſuis locis Lector reperiet, excepta Conſtabilis Abbatis hiſtoria, quam ſeptimo Tomo reſeruauimus, propterea quod tardiùs ad nos allata ſit, quàm vt ſuo loco inſeri potuerit.*

SI iuxta diuinæ ſententiam veritatis, lucerna in hoc accenditur, vt ſuper candelabrum poſita, lumen domum intrantibus præbeat, benè prolatæ ſententiæ virtutem exequimur, ſi ſanctorum virorum exempla, ad minorum formam altiùs ſubleuemus. Ex alto quidem ſuæ reuelationis ad inſtàr ignis quo longiùs lumen proferunt, inuitare eos, quos illuſtrant, meliùs poſſunt. Magna quidem cùm fuerint, & neſciuntur, magnum, quod habent, lumen non proferunt: quia in imis locis & abditis occultãtur. Et fortaſsè idcircò abſcondi ſub modio lucerna dicitur, quia ij qui ſanctorum lucidam conuerſationem ſciunt, pro perfecta menſura illorum, quam continet, modij nomine deſignantur. Ex inferiori verò parte exprimuntur, quandò ſcita abſcondunt, quia per meritum in imo & abiecto loco ſe conſtituunt. Hinc etiam ſcriptura ſacra denunciat, dicens: Qui abſcondit frumenta, maledictus erit in populis. Quid enim frumentorum nomine, niſi ſanctorum exempla figurantur? Ex omnibus quidem granis excellentior cibus eſt. Excellentia ergò facta perfectorum, frumenti nomine deſignantur: quia quo dulciùs hæc fidelium mentes percipiunt, eo pleniùs velut de electiori cibo ſatiantur. Si ergò maledicitur, qui frumentum abſcondit, cautè vigilandum eſt, vt ad quemcunque fidelium mira ſanctorum facta peruenerint, hæc prædicando proferat, nè maledictum incurrat, & occultando in imo ſit, qui exponendo fieri luminis candelabrum ſublime poteſt. Vndè etiam in Euangelio Dominus dicit: Si in alieno fideles non fuiſtis, quæ veſtra ſunt quis dabit vobis?

Matth.5. — Prou.11. — Frumenta, exépla Sanctorum. — Luc.16.

Ego igitur tam his & huiuſmodi territus, quàm etiam audientium profectibus inuitatus, venerabilium Patrum, Alferij videlicet, Leonis, Petri atque Conſtabilis Abbatum Cauenſium vitas atque miracula ſcribere propoſui: vt quia authore Deo idem Cauenſe cœnobium magnæ religionis eſt, iamque eiuſdem religionis Ordo longè lateque diffunditur, ij, qui eorum ſequuntur inſtitutionem, exemplis atque miraculis accendantur. Quod profectò vobis huiuſmodi fratres ſpecialiter conuenit, quos impoſito pio religionis onere, ad Ordinis eorum normam redegimus. Valdè enim deuotiùs poſt illorum veſtigia curritis, ſi apertè cernitis, quia qui vos laborando præceſſerant, de labore ſuo iam ad æterna gaudia peruenerunt. Me quoquè quia hoc deceat, nulli veſtrûm dubium eſt: vt qui de clauſtro illo, velut terra promiſſionis egreſſus, in longinqua regione paſcendos atq; multiplicandos ſuſcepi greges, virgas exemplorum vario cortice inſtituendis proponam: quatenùs ij, qui ex vobis per diuinam gratiam fœcundantur in ſpirituali ſobole, non ſolùm perpetua carnis incorruptione ſint virides, ſed omnimoda virtutum varietate fulgentes. Sed quia in vniuerſalibus ſcriptis noſtris, verborum quibuſdam obſtaculis æmulorum acceſſus obſtruere ſolemus, opuſculi huius tenerum ſitum nullis repræhenſionum ſpinis obducimus, quia cum domeſticis noſtris de rebus notis, fraternis affectibus fabulamur. Ad quod nimirùm opus priorum noſtrorum non modico rubore ſuccẽdimur, qui de ſuis agere, quod alij fecerant, noluerunt. Victor nanque Romanæ Eccleſiæ ſummus Pontifex, cùm adhuc illi monaſterio, quod à ſanctiſſimo Patre noſtro Benedicto in Caſſino monte extructum eſt, in venerando habitu præeſſet, in libro, quem de Sanctorum miraculis ſcripſit, viri venerabilis Alferij mentionem fecit, eiuſdem ſe familiarem aſſeruit, & ipſius quædam miracula, ità vt ab eo fuerant geſta, narrauit. Vir quidem ſanctus, dum ſubiectorum animas ad cæleſtem patriam ſuccẽdere per exempla meliorum ſatageret,

Cauẽſis monaſterij religio. — Liber Victoris Papę de miraculis Sanctorum.

ea quæ ad eorum formam producere voluit,& propè & longiùs quæſiuit.Quid ergò nobis,de noſtris agendum eſt,ſi ab alijs iam & miris extollũtur laudibus, & ſcriptorum memoria celebrantur? Quia verò præfatus Pontifex quædam,nõ omnia, huius viri venerabilis miracula ſcripſit,& pro eius reuerentia, ſcripturæ ipſius authoritatem operi noſtro præmittimus,& pro ædificatione audientium plura, quæ cum vel tunc latere potuerunt, vel poſt eiuſdem obitum ſunt geſta, ſupplemus. Quia itèm noua ſcribendi tempora contemni ſolent,fidem dictorum relatoribus, non ſcriptis Lector adſcribat: quia etsì iſto tempore ſcribimus,ea, quæ ab antiquis monaſterij ſenibus ſunt nobis dicta,narramus.

VITA.

Iulij 12. Cap. 1. Iſte Leo fuit beati Alferij diſcipulus

SECVNDVS Cauenſis monaſterij Pater Leo,vir valdè venerabilis fuit, viri reuerendiſſimi Alferij diſcipulus inſtitutione, ſed ſocius ſpiritu & virtute, quia fructum eiuſdem magiſterij in perfectione protulit ſummæ & ſanctiſſimæ conuerſationis. Hic nanque Luſcus genere, ciuis Lucenſis,in Salerni partes veniẽs, vbi eiuſdem Patris celebrem famam comperit, ei ſe protinùs in ſanctiſſima conuerſatione erudiẽdum dedit. In qua nimirùm ità breui profeciſſe cognoſcitur, vt nõ ſolùm æmulator laborum magiſtri ſui,ſed etiam mirabiliũ operum cooperator exiſtere videretur. Siquidem cùm pro reſuſcitando mortuo vir venerandus Alferius orare propoſuit, hunc ſolum ex omnibus diſcipulis ſecum retinuit,cum quo pariter ſe in orationem dedit: quod vtiquè vir ſanctus non faceret, niſi ex vitæ eiuſdem perfectione colligeret, quia ad obtinenda tam grandia adiutorium ſibi præſtare potuiſſet. Qui licèt magiſtri ſui tempore magnus haberetur, tamen poſt eiuſdem mortem magìs claruit. Nam vt diſcipuli eiuſdem, qui vſque ad noſtra tempora in monaſterio fuerunt, referre ſoliti ſunt, in tantam cordis puritatem profecit, vt venerabilem Domini noſtri genitricem orationis tempore videre mereretur. Prætereà tantæ humilitatis atque miſericordiæ vir extitiſſe dicitur, vt ab adiacenti cellæ ſuæ eremo lignorum ſarcinas proprijs humeris Salernum ferret, eaſque diſtrahens, panes emeret, quos pauperibus erogaret. Haud ſecùs vtiquè ſe matris Domini adſpectum promereri nouerat,quàm ſi magnis virtutibus polleret, & ſe magna humilitate deijceret: vt deſpectus foris, intùs nequaquàm intumeſceret, ſed virtutum tenerũ ædificium in ſummæ humilitatis petra ſolidaret. Et fortaſsè vir ſanctus ſe illi miniſterio coniunxit, quia ad æternam vitam per labores temporales ire diſpoſuit. Opus ergò miſericordiæ illud probauit,quod cum corporei laboris ſacrificio conuenire cognouit, vt ex vtroque velut pingue omnipotentis Dei holocauſtum fieret, amoris videlicet flamma ſic totus affluens,vt corpus omne laboribus,& totam mentem dedicaret pietati.

Itèm in reſuſcitando mortuo ſocius.

Leo videt Dei genitricem Mariã.

Humilitas eius quanta fuerit.

Quãta eius in pauperes miſericordia.

Cap. 2.

Ferunt etiam quia quadam die cùm à prædicta ciuitate veniret & lignorum ſuorum precium in pane pauperibus diuideret,Giſulfo quoquè Salerni Principi ſudoris ſui panem porrexit, qui cùm primò oblatum ſibi panem deſpiceret, repræhenſus à militibus,quòd non panem ſed in pane Dei hominem ſperneret: confeſtim reuerſus eſt, de viri Dei manibus panem accepit & comedit, atque ex illa iam die tanto Patri familiaris fuit.Ex qua nimirùm gratiæ vbertate accidit,vt in multã donorum meſſem panis ille fruſtrà,vt putabatur,diuiti oblatus creſceret,& quasì bonum ſemen fructûs ſui copiam abundanter effunderet. Nam cùm idem Princeps ſeculari potentia tumidus plura crudelia ſæuaque proponeret, hic ſolus audebat obſiſtere,ſolus prauis eiuſdem diſpoſitionibus libera authoritate contraire,quem nimirùm ſæpè humilibus precibus liniens,ſæpè comminationibus impetens,nonnunquàm ſibi ſubiectum & obedientem ità reddidit, vt obtineret quandoquè quæ peteret,quandoquè quæ impendere nollet, ab inuito authoritate nõ precibus extorqueret. Nam ſcriptum de huiuſmodi ſanctæ Eccleſiæ potentibus eſt: Iuſtus vt leo confidit. Et iterùm ſacra ſcriptura loquitur, dicẽs: Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius pauebit occurſum.

Attẽde fructum panis viri Dei.

Prou. 28.

Prou. 30.

Cap. 3.

Vir ergò Domini ſignificatum ſui nominis virtute magnæ cõſtantiæ exhibebat, pauper

pauper.ſiquidem rebus,cæleſtis patrimonij deſiderij diues, huius mundi diuitibus tanto liberiùs obſiſtere poterat,quanto in mundo,quē non amabat, perdere nil metuebat. Eodem nanque tempore memoratus Princeps cōtra Amalfitanos bellum mouerat,in quos ità ſæuire viſus eſt, vt quoſcunque ex eis caperet,magnis tormentorum cruciatibus deputaret. Quis verò explicare ſufficiat, Pater venerabilis Leo quanta tunc captis authoritate, quanta liberalitate ſuccurrerit,quàm largiter carceratos pauerit, ſpoliatos induerit, vinctos abſoluerit, tortos erueritt, atque à vicina membrorum amputatione liberauerit? nam tanta libertate pro eis qui ad pœnas ducebantur,eidem Principi obſtitit,vt eos ab ipſis cruciatibus violenter auferret atque non iuſſus abſolueret. Exercet ſeptem miſericordiæ opera.

Quadam nanque die,dum ad menſam cum fratribus ſederet, triſtis nuncius affuit,qui venerando viro tres homines priuari lumine iuſſos à Principe indicauit, & eiulans atque exclamans ſubiunxit,dicens: Curre Pater,curre, quia iam miſeri producuntur. Tunc Pater venerabilis à menſa ſurgens, & velut alter Tobias prandium deſerens,Salernum concito gradu perrexit: & iam viros illos extra ciuitatem perductos inueniens,tenuit & abſoluit, atque abire liberos iuſſit. Cumq; carnifices vehementer timerent, ipſe pro eis ſe Principi reddere rationem promiſit, quam profectò vt promiſit exhibuit: quia ſe,vt dixit,vadem pro eis obtulit, ſed de crudelitate,quam in Chriſti fideles exercebat,non vt vades pœnarum, ſed vt tutor iuſtitiæ vehementer increpauit. Cui etiam aliquandò indignanti & ſuperbiæ tumore ſalutis monita contemnenti, crudelitatis ſuæ meritum per propheticæ ſpiritum pronunciauit, dicens: Pro crudelitate tua poſt parum temporis, huius terræ dominus non eris. Quod cùm Princeps audiſſet, timuit,ſed tamen feritatem ſuam non reliquit: vndè non immeritò viri Dei minas expertus eſt. Poſt non multum denique temporis Salernitana ciuitate à Roberto Duce obſeſſa & capta,vt vir ſanctus prædixerat, regimen, quod piè moderari Princeps noluit, amiſit. Quo iure trium Patrum gratia floruiſſe venerandus Pater agnoſcitur: Tobiæ ſcilicet, qui vt mortuos reconderet, reliquit prandium: S.Nicolai, qui vt inſontes eriperet, tenuit ſpiculatoris manum: S.Benedicti, qui regi Totilæ futuram mortem nunciauit, & eiuſdem feritatem, quam ex toto auferre nequiuit, terrendo minuit. Iuſtorum quippè fulgore enituit, qui more ſanctorum paracleti Spiritûs gratia plenus fuit. Cap.4. Liberat tres viros executioni adiudicatos. Increpat Principis crudelitatē. Prædicit Principi Salernitano ſuũ caſum.

Neque illud ſilendum arbitror, quòd Giſulfus Princeps cùm Amalfitani cuiuſdam opes depoſitas Salerni apud obedientiam monaſterij videlicet S. Nicolai de palma cognouiſſet,ad locum acceſſit & depoſitum eruere tentauit: quod cùm beato viro innoteſceret, præuenire Principem ſtuduit, vt videlicet arcæ illi inſideret, nè depoſitum quod intùs latebat, ſine ſuî iniuria educi potuiſſet. Tunc Princeps, qui tanto Patri iniurias inferre metuebat, quaſi per iocum manus ad arcam tendere, & vt ſurgeret de eadem arca rogare cœpit. Sed vir Dei exterioris calliditatis arte blandienti eadem voluit arte illudere, vt prauè callentis intentio effectum habere minimè potuiſſet: nam quotiès ad arcam Princeps per iocum manum tendebat, vir Domini quaſi ſanctè ludendo manum Principis baculo ferire minabatur, cumque hoc ſæpiùs fieret, & idem Princeps iam non ioco ſed ſeriò & importunè res arcæ latentes exigeret, vir Dei irato Principi non ſolùm non acquieuit, ſed etiam facti temeritatem vehementer increpauit. Tunc Princeps tam conſtantia quàm ſolertia ſancti viri ſuperatus receſſit, & depoſitum hominis intactum reliquit. Sed de tanti viri authoritate iſta tetigiſſe ſufficiat. nam ſi quis per ſingula cuncta deſcriberet,quotiès ſcilicet ſe pro ſoluendis vinctis obiecerit, quotiès, vt alios eriperet, ſemetipſum obtulerit, quibus aut quantis blandimentis & precibus, quibus minis & terroribus, quot itèm vicibus & artibus eundem Principem aggreſſus fuerit, non paginam, ſed enormem codicem impleret, quod profectò beati viri propoſitum quantùm Domino placeret, apertis rebus oſtenſum eſt. Cap.5. Quanta fuerit Leonis authoritas & ſolertia.

Feſtum quippè beatæ virginis & martyris Cæciliæ, pro affectu, quem erga eiuſdem meritum habebat, ſolenniter celebrare conſueuerat, die autem illo qui feſtum eiuſdem prædicandæ virginis præibat, ità apud iam ſæpedictum Principem pro abſolutione vinctorum fuit occupatus, vt ad cellam niſi incumbentibus iam noctis tenebris redire nullatenùs valeret. Peractis ergò negocijs & more ſuo car- Cap.6.

 ceribus

Nota miraculũ de veſtimẽtis ei᷒, & à dente cereo. ceribus deprædatis, cùm extra cellam manere noluiſſet, ad lumen cerei ſequentibus fratribus iter arripuit & reuerti ad monaſterium cœpit: tunc orta tempeſtate, inter immenſa ventorum flamina atque ingentis pluuiæ inundationem, ardentem cereum detuliſſe fertur & ità ſicca veſtimenta àc ſi ſereno & tranquillo aëre, aut operta porticu veniſſet. Spelunca etiam non erat longè à monaſterio, quam miræ magnitudinis ſerpens obtinuerat, cumque terrore illius beſtiæ locum adire incolæ vehementer metuerent, venerando Patri Leoni hoc intimare curauerunt: quod vt cognouit, ſe homo Dei in orationem dedit, atque in loco illo in quo erat, ità draco extinctus illius oratione eſt, àc ſi nõ hunc verbis impeteret, ſed trabali telo viſcerum eiuſdem ſecreta perculiſſet.

Oratione occidit draconem.

Cap.7. His ergò & huiuſmodi virtutibus clarus, cùm iam plena dierum ſenectute grauaretur, æternæ quietis leuamine, pondere carnis depoſito, ſuſceptus eſt. Cuius vtiquè meritum, vt ipſa etiam eiuſdem morte clareſceret, * ſenioris elementi virtute ſubtracta, non ſine ingenti omnium mentium ſtupore monſtratum eſt. Venerabile nanque ſancti viri corpus à flentibus & orantibus diſcipulis in oratorio ſeruabatur, cùm vnus ex cereis ſuper ferertrum cecidiſſet, & ſuper pallium quo operiebatur, vt erat ardens incubuit: ſed vt tanti viri meritum panderet, vim luminis habuit ſine ardore combuſtionis. Nam cùm ad eundem lectum quidam fratres oculos leuarent, ardentem in pannis ignem adſpicerent, combuſtionis damnum accidiſſe crediderunt: cumque feſtinanter eundem cereum leuarent, ità operimentum ſancti corporis illæſum apparuit, àc ſi ignis in eo nullus cecidiſſet: tunc fratres omnes ingenti miraculo mirabilique lætitia ſtupere atque ſimul exultare cœperunt, dum ſancti Patris merita naturæ ſuæ ceſſatione elementa muta prædicarent. Quod fortaſsè ideò foris oſtẽſum eſt, vt ſpiritualis etiam viri dignitas conuenienti miraculo ſpiritualiter ſignaretur. Apertè quidem recolimus, quia rubus in quo Dominus in igne apparuit, illuminatus eſt & non arſit, habuit lumen, ardore caruit, ſed vt ſedes Dei meritum habeat lucis, non habeat defectum diminutionis.

* leuioris

Viri Dei ſanctitatẽ elementa muta prædicãt

Cap.8. Pater ergò venerabilis inſignibus & conuenientibus miraculis oſtenſus eſt: quià hunc, vt locum proprium diuina lux ſemper incoluit, quem vt emeritum illuſtrauit, & quæ in eo per ardorem punirentur nequaquàm inuenit. Cuius etiam meritum ſi quis aliter velit hac oſtenſione cognoſcere, facilè poteſt: nam perfectioribus electis per ſemetipſum veritas repromittit dicens: Capillus de capite veſtro non peribit. Illius ergò operimentum corrumpi igne non potuit, cuius nullus labor perijt, ſed fructum optimum meruit æternæ mercedis.

Luc.21.

VITA S. VVLMARI ABBATIS ET CONFESSORIS, APVD BOLONIAM FRANCIAE QVIESCENTIS, *conſcripta per monachum monaſterij eiuſdem S. Vulmari Bolonienſis. Stylum alicubi mutauimus.*

Iulij 20. Cap.1. SANCTVS Vulmarus in inferioribus Galliæ partibus, haud longè à maris litore in pago Bolonienſi in villa Syluiaco nuncupata, ex Chriſtianis atque inclytis parentibus eſt editus. Pater eius Vulpertus, mater autem Duda, frater verò Vualmarus dicebatur. Sed præfatus vir ſanctus Vulmarus tempore iuuentutis ſuæ coniugem duxit nomine Hiſtoraldam, quæ priùs erat deſponſata alteri viro nomine Vuilmaro. ac propterea apud Francorum principem grauiter Dei famulus accuſabatur, cuius imperio & iuſſu, priori ſponſo Hiſtoralda reddita eſt. Sanctus verò Vulmarus poſtquàm reliquit coniugium, petijt monaſterium quod in pago Hannonienſi ad Sambram fluuium ſitum eſt, diciturque Altimontis, vbi tunc monaſticus ordo florebat. Suſceptus verò à Rectore eius cœnobij, demandatum ſibi ab illo ſatis vile & abiectum miniſterium obedientiæ cauſa in ſe recepit, vt quod circa paſcendos boues, & ligna ad fratrum officinas importanda verſaretur. Quod munus prompto certè

Parentes S. Vulmari.

Vxorem duxit, ſed ſtatim eam dimittit.

Fit monachus.

certè animo executus eſt. Sed poſteà, inſtigante eum ſpiritu Dei, ad ludum literarum perrexit, ac ſibi alphabetum exarari poſtulauit. nam anteà illiteratus erat. Indè reuerſus, dum quodam die de more pergebat ad ſyluam, tabellam alphabeticam arripuit, quam manu geſtans lectitabat, bobus ipſum cum vehiculo ſequentibus. Qui cùm intentus eſſet ſuæ lectioni, ſubſtitit parumpèr vehiculum, quo reſumpto inceptum peregit opus, ligniſque eidem impoſitis ad fratrum cellas diuexit.

Poſtquàm verò ſanctum eius ſtudium Abbati innotuit, ab hoc miniſterio abſolutum, literis nauare operam præcepit, altero in eius locum ſubrogato. Deindè adſcriptus in clerum, nihil ſolitæ humilitatis depoſuit, ſed horis nocturnis, cùm ſe fratres quieti dediſſent, omnium purgabat calceos, mundatoſque ſuis reſtituit locis. Cumque id operis indeſinenter continuaret, obſtupefacti ſunt omnes vehementer, ac inito conſilio totam rem ſuo indicauerunt Abbati. Porrò Abbas nôſſe percupiens quiſnam tantæ humilitatis obiret officium, quadam nocte, in dormitorio vbi cubabat, calceos ſuos ſordibus commaculatos dimiſit. Quos cùm Vulmarus more conſueto auferre vellet vt mundarentur, ab Abbate deprçhenſus eſt. Qui ſemèl atque iterùm interrogatus quiſnam eſſet, tacuit: Verùm compulſus à præſidente ſuo, tandèm, Ego ſum, inquit, Vulmarus filiolus tuus. Tunc ait Abbas ad eum: Fac quod vis. Ille verò, aſſumptis calceis, conſuetum ſumma deuotione peregit opus. Cap. 2. Fit Clericus. Præclara humilitas eius.

Intereà Dei miles in agone huius vitæ viriliter cõtendens aduersùs vitia & concupiſcentias, ac de virtute in virtutem progrediens, omnibus tanquàm lucidiſſima lampas radios bonæ operationis adminiſtrauit, Deo ſeruiens cum omni manſuetudine & humilitate. Quocircà ſuccedente tempore, dignus ſacerdotali munere ab Abbate & fratribus acclamatus eſt. Sacerdotio igitur initiatus, ob vitæ meritum ab omnibus cum magna reuerentia prædicabatur. Sed vir Dei laudes hominum non ferens, timenſque per huiuſmodi adulationes ſe aliquandò æterno brauio priuandum (Sicut de quibuſdam in Euangelio dicitur, Receperunt mercedem ſuam) in eremum aufugit, nihil ſecum ferens niſi ſacerdotalia veſtimenta & bipennem. Cap. 3. Fit preſbyter, ſed vt hominum laudes vitet, petit eremum. Matth. 6.

Poſtquàm igitur egreſſus eſt de monaſterio, perrexit recto tramite ad partes Aquilonares, veniensque in pagum qui Mempiſco antiquitùs dicebatur, vbi erat immaniſſima ſylua, ibidèm cauam arborem conſpicatus eſt, in qua tres dies delituit non ſolùm humano orbatus ſolatio, verùm etiam omnis cibi & potûs expers. Tunc pius & miſericors Deus, qui nunquàm deſerit ſperantes in ſe, ſed dat omnibus eſcam in tempore oportuno: miſit Angelum ſuum ad quendam eius loci virum fidelem, qui in viſione eum increpabat, dicens: Tu quidem hîc delicias tibi præparas, & ſeruus meus illa in eremo periclitatur fame. Expergefactus ille, viſionem ſuæ pandit vxori: attamen teſtatus eſt, ſe ignorare locum, quo deferendi erant cibi, atque vbi Dei famulus moraretur. Cui vxor eius reſpondit: Fac, inquit, quod tibi iniunctum eſt diuinitùs. Dubium non eſt, quin Angelus Dei bonus comitabitur te, & deducet ad deſtinatum locum: ego verò parabo cibos, tu interìm aſſcende equum, & freno remiſſo quocunquè voluerit eat, quia Dominus perducet te ad locum vbi eius famulus conuerſatur. Optemperat vxoris conſilio maritus, & rectà peruenit ad arborem, vbi ſeruus Domini Ieſu Chriſti ſedens orationibus vacabat: quem vt vidit, Tu'ne es, inquit, ſeruus Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui mihi præcepit tibi afferre prandium? Qui reſpondens, Licèt indignus, ait, tamen ſeruus Ieſu Chriſti ſum, eique quantum valeo militate deſidero: & gratias agens pro accepta annona, ſurrexit, & cum hoſpite ſuo vnà cibum ſumpſit. Cap. 4. Iſte lôcus nõ lõgè diſtat à Caſſeto, oppidulo Flãdriæ. Pſal. 144. Iuſſu angelico p quendam virum paſcitur.

Poſteà ille idem vir ad Dei famulum ait: Cùm Dei ſeruus ſis & verè ei militare deſideras, veni mecum, & tribuam tibi fundum hæreditatis meæ, vbi monaſterium conſtruas, atque ad ſeruiendum omnipotenti Deo monachos congreges. Sanctus autem Vulmarus primò renuit: verùm poſteà eius precibus & ſanctæ deuotioni acquieſcens, cum eo profectus eſt: acceptaque hæreditatis eius portione, condidit monaſterium, plurimoſque ad inſeruiendum Deo ſibi attraxit. Deindè vir memoratus ei filium ſuum commiſit, vt eum tam literis quàm virtutibus imbueret, ac in omnipotentis Dei ſeruitio educaret. Poſthæc reliquam hæreditatis ſuæ portionem illi adiecit. Adiuncti ſunt etiam S. Vulmaro prænominati viri fratres ger- Cap. 5. Conſtruit monaſterium. Multi ſanctum eius inſtitutum amplectuntur.

mani, alijque quamplurimi viri illuſtres, ſuas eidem monaſterio tradentes poſſeſſiones.

Cap. 6. Cùm itaque bonum ille certamen certaret, & fidelem Chriſto Domino nauaret operam, cœpit multis clarere virtutibus & ſignis. Qua de cauſa multi tam ex longinquis quàm ex propinquis regionibus permoti fideles, ad eum confluebant, ac ſumma reuerentia amplectebantur. At ille humanos honores declinans, nè quam illi elationem animi adferrent, ad pagum Bolonienſem, in quo natus fuerat, ſe clàm ſubtraxit. Ingreſſus autem ſyluam, quæ vno tantùm miliari ab eius diſtabat patria, & iure hæreditario ad ipſum ſpectabat, cœpit in ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ & beatiſſimi Petri Apoſtoli honorem ædificare eccleſiam. Quò cùm illum inuiſendi gratia complures vtriuſque ſexûs conuolarent homines, verbo Dei eos reficiebat, & ſub regulari habitu regebat: diù noctuque ſeruiens Deo in vigilijs, in ieiunijs, in frigore & nuditate, in orationibus, atque in multa patientia.

Reuertitur Boloniam, ac in vicina ſylua aliud condit cœnobium.

2. Cor. 6. & 11.

Cap. 7. Quodam tẽpore ambulabat eiuſdẽ ſancti viri germanus frater Vualmarus nomine per memoratum nemus, reperiebatque anachoretam Chriſti ante ſuum tugurium ſtantem ac manualibus inſudantem operibus, ignorans quia germanus eius eſſet, qui interrogabat eum, dicens: Quis es tu? & vndè venis, & quid hîc agis? Eremita autem Chriſti non ferens illum diutiùs in tali ignorantia commorari, germanum eius ſe eſſe profeſſus eſt. Ille verò ex fratris reſponſo hilarior effectus, Eamus, inquit, & deſcendamus ad paternas ædes, & ſalutemus matrem noſtram & conſolemur eam, quæ longo tempore tuam doluit abſentiam. Sanctus verò Vulmarus fratris monitioni non acquieſcens, dixit: Non ibo. Tu verò & ipſa quantùm poteſtis, aliquam annonæ conſolationem mihi impendatis: & ego quantum præualeo in conſpectu Dei omnipotẽtis memor ero veſtrî. Qui cùm reuerſus domum hæc ſuæ enarràſſet matri, illa de filij ſalute multùm gauiſa eſt, & exindè cibaria eidem procurauit deferri.

Monachorum eſt, aliquãdò manualib⁹ vacare operibus.

Recuſat inuiſere matrem.

Cap. 8. Quodam tempore cùm prænominatus Vualmarus ſuo fratri cibos deferret, & eum ſolito loco non inueniret: cœpit magnos emittere eiulatus, & acclamare Vulmarum. Ille verò fratri occurrens, Nè, inquit, frater mi tales ampliùs edas clamores. Tunc ſuſpendens in quadam arbore ligneam tabellam cum malleo, iuſſit victualia deferenti decætero tabellam percutere, & hoc ſigno fratrem euocare. Hæc enim in perpetuam rei memoriam cum prædicto malleo in eius cœnobio conſeruatur.

Tabella lignea loco nolæ.

Cap. 9. Confluebant ad ſanctum Dei vtriuſque ſexûs complures homines, ſub eius ſacro inſtituto militare cupientes, quos ille omnes benigniſſimè ſuſcepit, ambroſia cæleſtis diſciplinæ depaſcens, ac nectare diuini amoris inebrians: Semota tamen habitatione virorum à manſionibus mulierum, quibus ſanctiſſimæ conuerſationis Bertannam Abbatiſſam neptem ſuam præfecit, eandem inſtruens, quomodò concredito ſibi ſanctimonialium gregi curam gerere debeat, nè ab inuiſibili lupo fidelium caulas circuncurſitante aliquæ ſuffocentur, ſed per maternas eius exhortationes in fide, caſtitate, ac omni opere bono confirmentur. Ipſe verò paſtor erat monachorum, non mercenarius: ſed eius inſequendo veſtigia qui de ſeipſo ait, Ego ſum paſtor bonus, bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Mercenarius autem veniente lupo fugit & dimittit oues.

Conuẽtum monialium inſtituit.

Iohan 10.

Cap. 10. Anno incarnationis Dominicæ ſexcenteſimo octogeſimo octauo, quandò prænominatam Baſilicam in honorem S. Mariæ Virginis & beati Petri Apoſtoli idem vir Dei extruxerat, venit ad eum Ceadualla Rex Occidentalium Saxonum, iam in Britannia factus catechumenus, vt ab eo in fide Ieſu Chriſti magìs inſtrueretur & confirmaretur. Dixitque ei: Audiui te virum eſſe ſanctum. Duo igitur abs te peto, vt me fluctuantem animo in fide confirmes, & quæ ſit animæ meæ ſalus edoceas: ſimul etiam ores pro me Dominum Deum, nam meæ orationes valdè frigent. Cùm ergò vir Dei audiſſet regem, & ei benè precatus eſſet, ille diuinitùs permotus, profectus eſt Romam, atque illic ſacrum baptiſma ſuſcepit. Idem verò Rex triginta ſolidos maioris monetæ, viro Dei reliquit ad vſum prænominatæ eccleſiæ. Qui poſtcà plenus operibus bonis, Deoque diù noctuque ſeruiens, feliciter ex hoc ſeculo migrauit ad Chriſtum.

De Ceadualla vide Bedã lib. 4. cap. 12. 15. & 16. lib. 5. cap. 7. hiſtoriæ gẽtis Anglorũ. Idem Rex Romæ baptizatur, cõſentit Beda.

Hic paſtor bonus, commiſſis ouibus diligentiſſimè inuigilans, ſolebat frequenter prætactas viſitare & conſolari moniales. nam deerant illis aliquandò alimenta corporalia. Sed vir ſanctus pabulo euangelicæ exhortationis priùs eas enutriens: Quærite, ait, primùm regnum Dei & iuſtitiam eius, & omnia neceſſaria adijcientur vobis. Quid ſolicitæ eſtis? Iactate cogitatum veſtrum in Domino, & ipſe vos enutriet. Quod ità ſæpiùs noſcitur eueniſſe. nam priuſquàm eius ſermo finiretur, quidam ſuperuenientes deuotionis cauſa, tabellam memoratam pulſabant, ac cibos abundantiſſimè deferebant, quibus illæ enutritæ, gratias Domino egerunt, qui non deſerit ſperantes in ſe. Cap. 11. Matth. 6. Pſal. 54.

Alio autem tempore fur quidam, praua ductus cupidine, abſtulit equum viri Dei. Qui cùm tota nocte errabundus vagaretur, nec poſſet attingere locum, quò tendebat: manè verò alterius diei ante portam monaſterij inuentus eſt equo inſidens, de quo nec per ſe deſcendere valuit, nec ab alio deponi. Quod cùm duo ex diſcipulis viri Dei animaduerterent, appræhenſum duxerunt ad Abbatem ſuum: qui corripiens eum, ac monens nè ampliùs tale ſcelus perpetraret, propiùs acceſſit, & eum ab equo leuauit, liberumque dimiſit. Tunc longè lateque diffuſa eſt ſanctitatis eius fama, ac permulti ad eum veniebant, eulogias ac permulta munuſcula eidem offerentes. Ille verò omnes in Dei ſeruitio confirmans, quæ attulerant bona, proprijs manibus pauperibus erogabat. Cap. 12. Fur quidam proditur diuinitùs. Benignitas viri Dei in pauperes.

Deindè quantas miles Chriſti ſatanæ paſſus ſit inſidias, quàm viriliter colluctatus ſit aduersùs propriam carnem, quas tolerauerit malorum perſecutiones, quantam famem, frigora, aliasque plurimas incommoditates pertulerit, longum eſſet attexere. Deniquè multo iam ſenio grauatus, in moleſtam corporis infirmitatem incidit: accitiſque ad ſe fratribus, ſuum obitum prædixit. Poſtquàm autem hæc ad notitiam ſanctimonialium peruenerunt, quæ non longè ab eo loco morabantur, rogabant, vt ſe inuiſendi copiam ipſis faceret. Verùm ille plenus ſpiritu ſancto proteſtabatur, quòd nunquàm hîc eſſet eum viſura aliqua mulier. Eadem nocte feliciter obdormiuit in Domino. Factusque eſt planctus magnus & vlulatus virorum & fœminarum in eodem cœnobio, propterea quòd tanto paſtore orbarentur. Cap. 13. Prædicit ſuum obitũ. Feliciter obit mortẽ.

Deniquè impoſito eius ſacro corpore pro more iſtius regionis ſarcophago, accurrebant moniales illæ, cupientes vel defunctum videre, quem viuum non meruerunt viſitare: Sed nebula corpus eius obtegente, non niſi luminaria & faces quæ funus antecedebant, ac turbam quæ ſequebatur, conſpicere potuerunt, loculo in quo ſacrum illud pignus quieſcebat, ſub illarum adſpectum prorsùs non veniente: ſicut ipſe ſanctus adhuc in viuis prædixerat, non ſe vnquàm viſurum fœminam. Sepultum eſt autem beati viri corpus cum multa reuerentia apud Boloniam, vbi multis coruſcat miraculis. Obijt verò 13. Calendas Auguſti. Cap. 14. Nebula eius corpus obtegitur, nè à monialibus videatur.

Præterea quanuìs permulta Dominus, per ſancti ſui Vulmari merita, operatus ſit ad eius ſepulcrum miracula, dimiſſis plurimis ad vitandam prolixitatem, pauciora perſtringam: quoniam adhuc oculati teſtes ſuperſunt, qui ea ſe vidiſſe affirmant. Quidam clericus Andeboldus nomine, paralyſi vexatus, ità vt quatuordecim annorum ſpatio, nullo ſui corporis membra fungerentur officio, diuinitùs admonetur, vt baſilicam ſancti Vulmari inuiſat. Qui manè conſurgens, venit Boloniam in profeſto ſancti Michaëlis Archangeli, quod tunc in diem ſabbati inciderat: nocteque ſequente, dum fratres eius monaſterij matutinas decantarent laudes, ille ad ſepulcrum Sancti Dei orationibus vacabat, atque ità miſeratione diuina priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt, & remeauit ad propria. Cap. 15. Miracula ad eius tumulum. Sanatur paralyticus.

Alius quidam clericus Marcfridus nomine, qui eccleſiæ ſancti Martini pontificis præerat, conuocatis famulis ſuis ad ſecandum fœnum iuxta flumen quoddam regionis illius, quo die feſtiuitas beati Vulmari à populo ſolenniter celebrabatur: illi aiunt: Hodiè nobis minimè licet operari, quia feſtum ſancti Vulmari eſt. Ille verò auaritiæ ſtudens ſuperbè reſpondit: Colant eius feſta qui volunt, vos autem ſine dilatione iniunctum vobis implete ſeruitium. Verùm omnipotens Deus, volens declarare, quanti eſſet meriti, cuius feſta celebrabantur, tanta aquarum immenſitate fecit excreſcere vicinum alueum, vt ſua inundatione, Cap. 16. Attende vindictam Dei in violatorem feſti eius.

iam tertiò ſuperficiem terræ operiret, & omne fœnum ad litus maris vſque proijceret. Præfatus verò clericus horrore nimio perculſus, quandiù maneret in viuis, ſe feſtum ſancti Vulmari celebraturum deuouit. atque ità diuinæ pietatis diſpenſatione emendatus eſt.

Cap. 17. Alio itèm tempore tertiodecimo Calendarum Auguſti, cùm feſtiuitas ſancti viri coleretur, quidam ruſticus ab amico ſuo admonitus vt ſecum ad tanti viri ſolennitatem aſſcenderet, ire contempſit: ſumptoque vehiculo ad vicinam ſyluam pro lignis deferendis perrexit. Iterùm cùm is ibidèm ſolus eſſet eo tempore quo ſacra Miſſarum ſolennia agerentur, ſubitò tanta tempeſtas exorta eſt, tot fulgurum coruſcationes & infeſta tonitrua, vt extremam vitæ ſuæ horam adeſſe crederet. Qui cùm huc illucque diſcurreret, vt ſub aliqua arbore ſaluaretur: ramorum fragor interitum illi minitabatur. Sed & vehiculum quod ad ſyluam deferebat, ante oculos eius confractum eſt. Tandèm in ſe reuerſus, clamauit in cælum, Dei miſericordiam, ac ſancti Vulmari crebris vocibus exorans clementiam: ſimulque profeſſus eſt, ſe omnibus diebus vitæ ſuæ (ſi ei Dominus per ſancti ſui merita vitam concederet) eius feſta deuota mente velle venerari. Nec mora, reddita aëris ſerenitate, domum incolumis peruenit, confracto tamen prætacto vehiculo. Quis non intelligat, pro contemptu ſancti viri eum fuiſſe caſtigatum, ac rursùs per eius merita miſericorditer liberatum?

Itèm in alium.

Cap. 18. Hoc quoquè ſilentio prætereundum non eſt, quod ego ipſe & complures alij proprijs oculis cõſpeximus. Quodam tempore in natali ſancti Martini Turonenſis Epiſcopi, cùm inter diuina Miſſarum ſolennia ſanctum legeretur Euangelium, quidam peregrinus ſurdus ac mutus, noſtrum orationis ergô ingreſſus eſt monaſterium, cuius diuina largiente clementia ac ſanctiſſimi Vulmari interuenientibus meritis, vinculum linguæ eius ſolutum & aures apertæ ſunt: ità vt is (ô ſtupendum miraculum) qui ab infantia hoc laborabat incommodo, apertè loqueretur, & ad interrogata reſponderet. Solebat idem nobis referre ſeriem ſuæ curationis & ordinem. Videbat enim quendam virum, cùm ſacrum legeretur Euangelium, canitie & vultu venerabilem, & manu baculum ferentem, ad ſe accedere, qui inſufflabat in auriculam eius, & linguam extrahebat. Quo facto, æger obriguit: & ſeipſo in terram deiecto, ſanguis per os & nares eius copiosè manauit. Poſt hæc terribilem emiſit vocem, ità vt qui adſtabat populus, crederet eum ſuis orbatum ſenſibus. Aſt poſtquàm omnes intellexiſſent diuinam clementiam erga eum operatam, vna voce benedixerunt Deum, qui per S. Vulmari merita tales dignabatur operari virtutes.

Surdus & mutus videt & loquitur.

Cap. 19. Eodem ferè tempore quidam puer, ex grauiſſima infirmitate percuſſus paralyſi, ità vt per annum penè integrum ambulare nec ſursùm ſe erigere valeret, vel ad momentum in ſcamno ſedere, cui dum opportunitas adeſſet quoquàm eundi, inſtàr ranæ manibus ſe ad terram ſuſtentans, debilia membra poſt ſe trahebat, ad Baſilicam ſancti viri adductus eſt. Qui in oratione proſtratus, preces omnipotenti Deo pro ſua ſanitate profudit: & exauditus eſt. Nam cùm veſpertinalis ageretur oratio, de terra, in qua pronus iacuerat, ſurrexit, atque ilicò omnibus videntibus ad altare deuenit, ibique orans, Deo & beato Vulmaro pro ſua curatione gratias egit. Et exindè omnia eius membra ità ſolidata ſunt, acſi nullam vnquàm eſſent paſſa læſionem. Intereà plurimi, diuerſis temporibus, à ſua infirmitate priſtinam ſanitatem nobis adſtantibus recipere meruerunt, largiente Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Paralyticus curatur.

PETRI

PETRI DAMIANI SERMO I. IN FESTIVITATE S. APOLLINARIS.

HODIERNA die, fratres chariſſimi, ad iucundum nimìs ſatisque delectabile ſpectaculum venimus, & glorioſæ palæſtræ certamen oculis fidei contemplari ſumus. Vidimus enim vnum ciuem ſupernæ Hieruſalem pro Rege ſuo ſtrenuè ad bella procedere, & innumerum Babyloniæ vulgus vnanimi conſpiratione contra vnum caput ferociter dimicare. Vidimus militē Chriſti contra mundum triumphale vexillum Crucis inferre, vidimus econtrà amatores mundi pro dilecto ſuo conſtipatis cuneis obuiare. Illi enim vndiquè circunfuſi diuerſa tela conijciunt, ſagittas emittunt, machinas erigunt: & vt vallum Chriſti irrumpere valeant, omnia præliandi argumenta componunt: hic autem enſe verbi ſpiritalis accinctus, lorica fidei indutus, ſpei galea præmunitus, ſub patientiæ ſuæ ſe clypeum colligit, & hoc contra omnes bellicæ tempeſtatis ictus vigilanti oculo circunducit. Illi ignem adhibent: ſed iſte immenſæ charitatis ardore ſuccenſus, incendia exterioris flammæ non ſentit. Illi bullientibus aquis dilacerata membra perfundunt: iſte largo ſancti Spiritûs imbre diuinitùs refrigeratur, cantans cum Propheta: Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Illi virgis cædunt, ſudibus frangunt, eculeo ſuſpendunt, in carcerem mittunt, poſtremò catenatum in exilium dirigunt: iſte verò in arce mentis conſtitutus, quicquid erga ſe agitur, ſub ſe fieri quaſi alius quidam eminùs intuetur, dicens cum Paulo: Habemûs theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. & iterùm: Licèt exterior homo noſter corrumpatur, is tamen, qui intùs eſt, renouatur de die in diem. Id enim, quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Cuncta ergò hoſtium iacula facta ſunt beato Apollinari glorioſè vincendi materia. Et vndè illorum crudelitas deijcere nititur, indè iſtius patientia ad ſtandum firmiùs roboratur. Sanctus enim vir inter perſecutionum bella deprehenſus, quò duriùs telorum grandinem inhorreſcere conſpicit, eò cautiùs vndiquè ſcutum ſuæ grauitatis opponit. Et quò violentiùs pugnæ impetus videt ingruere, eò magis ſe ſtudet & in vires colligere, & ad agendum fortiter excitare. Vbiquè paratus aſſiſtit, vbiquè vigilanter intendit, & venientibus vndiquè gladijs imperturbatus occurrit.

Iulij 23. — Epheſ. 6. — Pſal. 65. — Eſa. 43. — 2. Cor. 4. — Ibidem.

Quia verò, fratres mei, beati Apollinaris agonem, palæſtram ſuperiùs nominauimus, vtrum nam congruè poſitum ſit, ſi placet, paulò ſubtiliùs inquiramus. Palæſtrita quippè nudus luctatur: & beatus Apollinaris mundanæ poſſeſſionis indumento nudus fuiſſe cognoſcitur. In ſpectaculo autem ciuium huiſmodi lucta proponitur, & beatus Paulus de ſe alijſque Chriſti bellatoribus congruè teſtatur, dicens: Spectaculum facti ſumus Angelis & hominibus. Solet autem pueris oleum, quod videlicet Chriſma ab eis dicitur, à campiductoribus tribui, vndè eorum debeant omnia corporis membra perungi: ſanctus verò Petrus Apoſtolus beati Apollinaris non dicam campiductor, ſed ductor, ſancti Spiritûs eum vnctione perfudit, cùm ad certamina perſecutionum miſit. Vt enim in ſancta geſtorum illius narratur hiſtoria, ait beatus Petrus Apollinari diſcipulo ſuo: Quid ſedes nobiſcum? Eccè eruditus es de omnibus, quæ fecit Ieſus. Surge, accipe Spiritum ſanctum, ſimulque Pontificatum, & perge ad vrbem, quæ vocatur Rauenna. Quod enim dicit, Accipe Spiritum ſanctum, & perge, tale eſt àc ſi diceret: Oleo membra perfunde, & bellum viriliter conſere. De hoc enim ſancti Spiritûs oleo per Prophetam dicitur: Computreſcit iugum à facie olei. De hoc & per Pſalmiſtam canitur: Inueni Dauid ſeruum meum, oleo ſancto meo vnxi eum.

1. Cor. 4. — Spiritus ſanctus rectè oleum dicitur. — Eſa 10. — Pſal. 88.

Mos verò eſſe campiductorum ſolet, vt priùs certaturi diſcipuli mēbra peruideant, videlicet quàm latum validumque ſit pectus, quàm ſani pleniquè tumeant lacerti, quàm ſubterpoſitus venter nec mole grauet, nec extenuatione debilitet: & ſi cuncta bellico vſui apta eſſe perſpexerint, mox eius ſegnitiem dura ſeueritate cor-

corripiunt,& deſides adhuc animos in amorem laudis accendunt & hortanter inſtigant,& nè formidare debeat, ſuam ipſius coram eo fortitudinem laudant. Sic nimirùm beatus Apoſtolus quaſi ante ipſum arenæ veſtibulum alumni ſui membra conſiderat,& vt ſe ad congrediendum præparet,verbis ſuaſoriæ adhortationis inſtammat. Quid eſt enim dicere,Quid ſedes nobiſcum? Iam depone deſidiam, vt poſt peractam victoriam peruenias ad coronam? Et quid eſt dicere,Eccè eruditus es de omnibus,quæ fecit Ieſus,niſi omnes tui corporis artus iam perfecto vigent robore,nihilque tibi ſupereſt, niſi vt timore poſtpoſito incipias dimicare? Vndè aptè ſubiungitur: Prædica eis de nomine Ieſu, & nè formidaueris: tanquàm diceret:Ex iuſſionis meę authoritate congredere,brachia conſere,vt communem vtriuſque Regis poſſis victoriam de triumphatis hoſtibus reportare. Percurre impiger ſtadium,vt ad propoſitum victoribus merearis pertingere brauium. Non dubites arripere pugnam,de qua nobilem referes,authore Deo,victoriæ palmam. Ego tibi præcipio,qui poteſtatem ligandi nō ſolùm in terra,ſed & in cæleſtibus habeo,ego te ad paſcendas oues Dominicas mitto, qui ouile totius ſanctæ Eccleſiæ iniuncta mihi cura cuſtodio. Prærogatiua ergò magiſtri ſit diſcipulo audacia præſumendi, & mittentis authoritas ſit fiducia miſſi.

Qualis eſſe debeat miles Chriſti. — *1.Cor.9.* — *Eccè primatū beati Petri Apoſtoli.*

O beate Apoſtole,quàm libenter,quàm alacriter motum tuæ diuerſitatis intueor,& nunc te debilem,nunc fortiſſimum pulchra varietate contemplor. Debilem, inquam,negando magiſtrum: fortiſſimum verò,pro eiuſdem magiſtri confeſſione mittendo diſcipulum. Non times diſcipulo Rauennam multarum vrbium dominam aſſignare, qui tibimetpſi expaueras vnius ſacerdotis ancillam. Non metuis illum in procelloſos fluctus turbulentiſſimæ ciuitatis ſolum mittere, qui cum ipſo Creatore marium,ſuper marinas vndas expaueras ambulare. illi nanque dictum eſt: Aquilonem & mare tu creâſti. Cùm enim dixeris: Domine,iube me venire ad te: niſi ſtatìm expauiſſes, mergi vtiquè non cœpiſſes: niſi in naui fidei aliquam naufragij vndam pertuliſſes, nullatenùs ex ore Veritatis audiſſes: Modicæ fidei,quarè dubitaſti? Nec mirum, tibimetipſi maris tunc formidâſſe periculum, qui pro eadem mentis infirmitate, Magiſtrum & Dominum tuum nolebas Crucis ſubire patibulum. Cùm enim tibi diceret,quòd pro redemptione humani generis crucifigendus eſſet,protinùs reſpondiſti: Abſit à te Domine,propitius tibi eſto Domine,nè fiat hoc. Quid eſt,beate Apoſtole? Nunquid vis claudere locum, vndè noſtræ redemptionis eſt precium exiturum? Nunquid vis fontem reſtringere,qui prauitatis noſtræ deſcendit maculas emundare? Eccè iam nóſti illum proculdubiò Deum eſſe,& tamen diſſuades mortem ſubire. Niſi enim Deum crederes, Propitius tibi eſto Domine, non dixiſſes. Concordat quidem fides diſcipuli cum aſſertione Magiſtri. Poteſtatem,inquit,habeo ponendi animam meam,& poteſtatem habeo iterùm ſumendi eam. Sed qui fide ſtas,infirmitate iaces: quem fides erigit,timor ſternit. Qui ergò Magiſtro Crucis timueras mortem,& tibimetipſi pelagi profunditatem,nunc dilectum diſcipulum non dubitas mittere inter perſecutorum furentium rabiem. Cur hoc,niſi quia completum eſt in te quod per coapoſtolum tuum dicitur: Quia timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foràs mittit timorem? Iam enim iterùm audieras à Domino: Simon amas me? Et reſpondens: Domine, tu ſcis quia amo te: ilicò audiſti: Paſce oues meas. Dixerat iterùm Dominus: Sicut dilexit me Pater, & ego diligo vos. Sicut ergò te Dominus dilexit, cùm pro paſcendis ouibus ſuis inter ſcandala perſecutorum miſit: ſic & tu diſcipulum diligis,cùm pro eiſdem ouibus ad martyrium dirigis.

Pſal.88. — *Matth.14.* — *Matth.16.* — *Iohan.10.* — *1.Iohan.4.* — *Iohan.21.* — *Iohan.15.*

Sed libet, fratres mei, hæc Apoſtolica verba ſubtili indagatione diſcutere,& quomodò canonica eccleſiaſticæ cenſuræ authoritas in eligēdis præpoſitis vnam vbiquè teneat regulam præuidere. Dicitur enim beato Apollinari: Quid ſedes nobiſcum? Eccè eruditus de omnibus,quæ fecit Ieſus. Rurſus idem Apoſtolorum princeps cùm in loco Iudæ alium ſubrogare voluiſſet Apoſtolum, vt neophytorum reprimeret prauitatem,dixit: Oportet ergò ex his viris, qui nobiſcum congregati ſunt in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos Dominus Ieſus, teſtem reſurrectionis eius nobiſcum fieri vnum ex iſtis. Hinc idem ipſe gentibus Chriſtum euangelizans aiebat: Hunc Deus ſuſcitauit tertia die, & dedit eum manifeſtum fieri non omni populo,ſed teſtibus præordinatis à Deo, nobis, qui man-

Act.1. — *Act.10.*

manducauimus & bibimus cum illo, poſtquàm ſurrexit à mortuis. Hinc ipſe Dominus in Euangelio cùm de mittendo ſancto Spiritu Apoſtolis loqueretur: Ille, inquit, teſtimonium perhibebit de me, & vos teſtimonium perhibebitis, quia ab initiò mecum eſtis: tanquàm diceret, idcircò idoneum de me teſtimonium perhibebitis, quia quicquid alios docuer itis, longę conuerſationis aſſiduitate ipſi anteà didiciſtis. Audiant neophyti, audiant elati, & quaſì folles vento arrogantiæ & igne cupiditatis inflati, quia non volunt diſcere quod ſciant, & in ſchola Chriſti antè inhiant in cathedra præſidere, quàm ferulam ſentiant: Dumque inordinato ordine non per oſtium, ſed aliundè ad regiminis iura prorumpunt, non ſe paſtores eſſe, ſed & fures, & mercenarios patenter oſtendunt: qui prodeſſe non curant, ſed præeſſe flamma pernicioſiſſimæ cupiditatis anhelant. Hi profectò non præferuntur, vt Chriſti ouile cuſtodiant, non vt gregem Dominicum paſcant, ſed vt miſeram carnem ſuam in laſciuijs & cupiditatibus molliter nutriant: dumq; ſe proximis prælatos eſſe conſiderant, cæcam mentem in ſuperbiæ cornibus exaltāt. Audiant ergò qui eiuſmodi ſunt, & vel curent ſe ab hac præſumptione compeſcere, vel nouerint ſe à corpore ſanctæ Eccleſiæ iam, etſì non apertè, verè tamen radicitùs præciſos iacere. Eccè beati Apoſtoli, ſuper quos quaſì ſolidiſſimas baſes, ſancta fundatur Eccleſia, non nouitium, non indoctum, ſed illum ordinant, quem in doctrina & ſanctæ conuerſationis ſtudio perſpexerint eſſe maturum. Hoc quærit Petrus in Matthia, cùm eligit in Apoſtolatum, hoc in Apollinare cùm promouet in Epiſcopatum. Quod ergò Dominus prouiderat in Apoſtolis, hoc Apoſtoli conſiderant in Apoſtolicis viris.

Iohan.16. *Attende, quàm ſit nephariū ambire dignitates, pręcipuè ineptis perſonis.* *Iohan.10.* *Qui ſint aſſumendi ad præſulatum.*

Illud etiam prætereundum non eſt, quòd beatus Apoſtolus oſculās diſcipulum, emiſit eum à ſe. Hic antiquorum patrum conſuetudo recolitur, & in nouo ſeculo veterum Patriarcharum antiquitas reparatur. Eccè Iſaac iterùm filium oſculatur. Eccè Iacob iterùm benedicitur, & Patriarcha à Patriarcha ex authenticæ traditionis ordine conſecratur. Illi dictum eſt, Accede ad me, fili, vt benedicat tibi anima mea: iſti dictum eſt, Surge, accipe Spiritum ſanctum. Illi dictum eſt: Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiā frumenti, vini, & olei: iſti verò dicitur, Mittat Dominus noſter Ieſus Chriſtus Angelum ſuum, qui præparet iter tuum, & quæ poſtulaueris, annuat tibi. Sic & Iacob Ephraim, & Manaſſe filijs Ioſeph oſculum præbuit, cùm eos inter reliquos Patriarchas conſtituens benedixit. Hinc etiam Eccleſiaſticus mos inoleuit, vt Pontifices his, quos conſecrant, oſculum tribuant. Hinc, fratres, hinc rogo colligite, beati Apollinaris quanta ſit celſitudo, qui vt Apoſtolus ad arcem Pontificatûs eligitur, vt Patriarcha ſolenniter ordinatur, qui & ab illo, & non diuerſo modo prouehitur, à quo & Apoſtoli promouentur. Videtur ergò in illo & Apoſtolica dignitas, & Patriarchalis ſublimitas: quia & Apoſtolico ore prouehitur, & Patriarchali ſolennitate conſecratur. Vndè fit, vt cùm cæteri, qui pro teſtimonio veritatis ſupplicia paſſi ſunt, martyres nuncupentur: hic quia non ſolùm paſſus, ſed etiam ad martyrium ab Apoſtolo tam nobiliter eſt electus, Apoſtolicus martyr iure dicatur.

Nota patrū traditiones in Eccleſia ſeruari. *Gen.27.* *Gen.48.* *Martyres vndè dicantur.*

Inter hæc vos, fratres chariſſimi, ad voſmetipſos redite, actus veſtros ſolicita examinatione diſcutite, & qui laudes martyris libēter auditis, laudabilem vitam habere curare. non eſt enim ſpecioſa laus in ore peccatoris. Illi enim dignè ſanctos laudibus efferunt, qui laudabiliter viuunt. Et hi fortium virtutes vtiliter audiunt, quos audita præconia ad amorem imitationis accendunt. Cæterùm quid prodeſt ſi alios conſtitutos in ſublimibus videas, ipſe verò in præceps ad ima deſcendas? Quid prodeſt fortium bellatorum triumphos extollere, ſi ipſe non erubeſcas quotidè terga hoſtibus dare? Quiſquis ergò gaudes fortiter egiſſe martyres Chriſti, corripe & ipſe arma inter milites Chriſti. Deſunt exteriùs hoſtes? Verte manus in te, & multos ſeditioſos inuenies ciues. Doma ſuperbiam, iugula iracundiam, extingue libidinem, reprime auaritiam, occide inuidiam, & vt breuiter cum Apoſtolo cuncta complectar, crucifige carnem tuam cum vitijs & concupiſcentijs. Hoc eſt fortiter agere, hoc eſt viriliter dimicare. Nam quid iuuat ſi circa vallum te non obſideant acies perſequentium, & intra vrbis mœnia graſſetur barbaries vitiorum? Vis autem adhuc apertiùs diſcere, qualiter in pace ſanctæ Eccleſiæ valeas martyrium inuenire? Audi attentè, intellige diligenter. Cor vigilet, oculus cùm dormitat. Quod enim dico, breuiſſimum eſt. Aſſcende igitur

Eccli.15. *Vides vbiquè laudabilē vitam requiri.* *Gal.5.*

[Attende quomodò martyrium ſpirituale perueniatur]

igitur tribunal mentis, & temetipſum pertrahe ad iudicium quæſtionis. Cogitatio accuſet, animus iudicet, pœnitens conſcientia velut carnifex feriat, lachrymarum riuus tanquàm vulnus erumpat. Sic ſic per martyrij ſimilitudinem, ad veram peruenies martyrum dignitatem, auxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit, & gloriatur per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM SERMO SECVNDVS VNDE SVPRA.

[Feſtum ſancti Apollinaris Epiſcopi & martyris.]

APoſtolici martyris glorioſa ſolēnitas, fratres chariſſimi, alacrem fecit veſtræ deuotionis adeſſe conuentum. Vndè dignum eſt, vt communi vobiſcum lætitia pariter exultemus, & totam hanc diem in pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus expendamus. Meritò hodiè profuſis gaudijs totus vbiquè terrarum orbis exultat. Meritò ſancta Eccleſia, diſpoſitis fidelium choris, dulciſonas melodiarum voces alternat. Gaudeat Antiochia, quæ talem meruit gignere filium: exultet Roma, quæ talem potuit habere diſcipulum: præcipuè verò iubilet vrbs Rauenna, quæ tantum meruit referre patronum. Quæ enim erat dæmonum anteà delubrum, per hunc cæleſtium ſenatorum facta eſt capitolium: ibi enim iam martyrum corpora requieſcunt, ibi multorum ſanctorum patrocinia reconduntur. Quæ ergò priùs malè fœcunda in filijs ſuis multas ſtipulas germinabat inferno, iam per Dei gratiam multo ciues parturit cælo: vt iam populo illius non immeritò dicatur: Iam non eſtis hoſpites & aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei. & per Petrum: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis. Reges enim ſumus, quia Crucis vexillum in fronte portamus. Sacerdotes autem iure dicimur, quia Chriſmatis vnctione linimur. Iuſtè ergò egregia illa metropolis de beati Apollinaris feſtiuitate ſpecialiter gaudet, per quem olim profana & ruſtica, facta eſt nunc ſacerdotalis & regia. Cui cum Romanis arcibus adeò communis eſt dignitas, vt illa mater, iſta dicatur congruè filia: quod enim illa in cæleſti clauigero, hoc totum iſta poſſidet in diſcipulo: & quod illi prærogat Apoſtolus, hoc etiam iſti martyr Apoſtolicus. Si enim Conſtantinopolitana ciuitas, quia Romanos in ſe tranſtulit ciues, ſecunda Roma eſt nuncupata: quanto magis hæc, quæ tantum Principem de Roma ſuſcepit, ſecunda Roma eſt appellanda? Nunquidnam glorioſius eſt ſuſcipere Quirites de Romana curia, quàm habere martyres de Romana Eccleſia? Ex ea igitur parte, qua Roma carnalis eſt, carnales genuit: ex ea verò qua ſpiritualis eſt, ſpiritualem ex ſe filium procreauit. Quod enim natum eſt de carne, caro eſt: & quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt. Quod autem tantum ciuitati illi tribuimus, vt Romæ ſimilem eſſe dicamus, ad laudem Dei referimus, non fauores hominum affectamus. Nam ornatus habitationis, decus eſt habitantis: & honor militis, gloria eſt Imperatoris.

[Duo hic adnota, ſanctos ciuitatum eſſe patronos, & illorum corporibus ipſas ſanctificari. Epheſ. 2. 1. Pet. 2. — S. Apollinaris ſpiritualis Romæ filius. — Iohan 3.]

Libet autem, dilectiſſimi, pulchrum diuinæ diſpenſationis ordinem ſtudioſè perpendere, & quàm mirabiliter omnipotens Deus regionis illius tenebras illuſtrare decreuerit indagare. Sicut enim matutinus lucifer ab ortu ſurgens ſolem præcedit, ità beatiſſimus martyr ab orientali plaga progrediens, nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui verè eſt ſol iuſtitiæ, primus Rauennæ finibus introduxit. Et quàm benè ſibi luciferi nomen congruit, qui primum aduentûs ſui miraculum de lumine fecit? Nam mox vt in ſuburbano eſt receptus hoſpitio, cæco Irenæi militis filio lumen reddidit, & ſic de parentum cordibus infidelitatis tenebras effugauit: nam dum illi oculos reddidit frontis, iſtis multò felicius lumen aperuit cordis. Rectè ergò dicitur, quia ſicut lucifer in orbem, ità beatiſſimus vir ſuam eſt delatus in vrbem. Quot autem ibi ſupplicia ſuſtinuerit, quot mortium tormenta percurrerit, ille quidem perferre mirabiliter potuit, referre quantalibet linguæ noſtræ facundia non valemus. Cæditur, vritur, vulneratur, eculeo tortus per membra cuncta diſcerpitur: ſed quò magis caro per tormenta concutitur, cò mens in Deum fixa firmiùs roboratur, & quaſi igne ſuccenſa materies, quò plùs aduerſitatum ventis impellitur, cò in amorem Dei ardentiùs inflammatur. Sanctus quippè vir dum foris tolerat turbinem perſecutionis, intùs recurrit ad arcem mentis, & indè cuncta ſub ſe ire deſpicit, inter quæ tranſire corporaliter etiam ſemetipſum cernit.

[Cæcũ illuminat in ſuburbijs Rauẽnæ ciuitatis. — Multa patitur Rauẽnæ.]

nit. Minas non metuit, tormenta alacriter patiendo contemnit. Hinc enim per Salomonem dicitur: Iuſtus quaſi leo confidens abſque terrore erit. Hinc ab eo iterùm ſcriptum eſt: Non contriſtabit iuſtum, quicquid ei acciderit. Iam quippè ſpiritus ad alta ſuſpenſus in hoc ineffabiliter gaudet, dum ſibi cumulari gaudia per tormenta videt. Pœnis fouetur, incendio refrigeratur, fame reficitur, inopia dilatatur, & id maximum lucrum deputat, ſi grauem de paſſionẽ Domini ſarcinā portat, tantumque ſibi minui timet de præmio, quantum ſibimet ſubtrahi conſpicit de tormento. Quid plura? Iterùm cæditur, iterùm cruciatur, ad extremum quoquè nudis plantis ſuper ardentes prunas ſtare compellitur: ſed dum vterque pes ſuppoſito igne comburitur, lingua in confeſſione Chriſti liberiùs relaxatur. Segnior quippè fuerat ignis, qui exteriùs incendebat, quàm qui interiùs inflammabat, tanquàm alter coqueretur, & alter loqueretur, alius verba ederet, alius verbera ſuſtineret: & reuerà alter, Veritate atteſtante quæ ait: Non vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Et vt triumpho beatiſſimi martyris ipſa contraria elementa concorditer ſeruiant, dum ignis potentiori igne contemnitur, caro quæ vſta fuerat, aquis bullientibus elixatur, ſicque in odore ſuauitatis Domino duo ſacrificia ex vna fiunt victima.

Prouer. 25.

Matth. 10.

Agè agè reſponde mihi, turba frenetica, & ab ipſis furioſis meritò deridenda. Quid furis? Quid ſæuis? Quid cruentis dentibus & lupina rabie debaccharis? Nunquid ſperas ſupplicijs Christi militem cedere, & à ſancto propoſito mentem poſſe mutare? Non eſt huiuſmodi mens in Deum fixa, ignorat in bello perdere militiam Chriſtianam. Neſcit prælìator noſter rigore molleſcere, neſcit gladios formidare, immò quò magìs impetitur, eò robuſtior inuenitur. Eià percute, incende, coque, gyra, regyra, diuelle à viſceribus viſcera, imprime vulneribus vulnera. Apollinaris noſter ſi diſcutitur, idem ipſe qui fuerat, inuenitur. Non poteſt iam Chriſtum loquendo negare lingua, quem cætera patiendo confeſſa ſunt membra. nam ſi fictile ſui corporis vaſculum, dum adhuc ſanum eſſet, pro conſeruando fidei theſauro lacerari permiſit, quantò magìs tunc pro iam quaſſato & fracto, tam precioſum theſaurum perdere formidabit? Tu ergò, tu miſerabilis turba agonothetam Chriſti dum deijcere moliris, dum ſuperare niteris, inſuperabilem reddis. Tu facis, vt corpus ſuum ille deſpiciat, & ex eo egredi tota animi alacritate contendat, & dum nouis & exquiſitis ſupplicijs eum mirabiliter crucias, vt mirabilem facias martyrem elaboras. tua enim ſtulta ſapientia fecit, quòd hodiè nomen beati Apollinaris tam clarum & celebre per ora fidelium currit. Seruiſti nempe, dum ſæuiſti, & auxiſti palmam, dum exaggeras pœnam: nam quid non ad victoris gloriam vecors ingenium tuum reperit, quandò in honorem tranſierunt triumphi ipſa etiam inſtrumenta ſupplicij? Sed adhuc diligentiùs laceratum corpus exanima, adhuc ea ipſa, quæ confecta ſunt, membra retracta, coque, diſcerpe, iacta, cæde, verbera, percute, iam de toto corpore inuictiſſimi martyris quid aliud niſi plagas poteris vulnerare? Bulliat aurum, non minuitur: cædatur adamas, non ſecatur. Iam deniquè ille ad cæli culmen anhelat, iam mente in ſublimibus habitat: nihil dolet, nihil timet, niſi, ó perſecutores, ſolam pietatem veſtram, quæ ſi ei tribuitur, ab ipſo impietas crudeliſſima deputatur, & ſi tela veſtra ad eius vultis interiora pertingere, ſola illum pietate ferite. Tunc enim grauiter indignamini, ſi miſeremini: tunc multùm laceratis, ſi parcitis, & vt ità dixerim, tunc parcitis, cùm punitis.

Attēde eius conſtantiā.

S. Apollinaris auro & adamanti cōparatur.

O robuſtiſſimum pectus, quod nulla queunt tela perfodere, nulla poſſunt ſpicula penetrare. O munitiſſimum Chriſti vallum, quod non impacti arietis diruunt, nulla machinarum armamenta conuellunt. Quanta hunc retributionis gloria nunc extollit in ſummis, quem tanta tribulationis aduerſitas preſſit in imis? Nunc enim cum ignitis beatorum ſpirituum cœtibus emicat, cum trabeatis ſenatoribus curiæ cæleſtis exultat, cum patriarchis in aureo ſublimiter ſolio inthronizatus, cum purpuratis martyribus mirabiliter coronatus, cum his omnibus ſtola indutus gloriæ ineffabiliter emicat, & ante Imperatorem ſuum melodum alleluia perenniter iubilat. Quò, te precamur, martyr beatiſſime, vt nos manus tuæ orationis erigat, quos reatus noſtri pondus inferiùs grauat, quatenùs qui hîc tuæ virtutis præconia referre gaudemus, illic tuæ beatitudinis partem aliquam ſentiamus: Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,

Legāt hæc, qui mendaciter aſſerunt, Sāctorum animas poſt mortē non recipi cælo.

ſtum,qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM SERMO TERTIVS VNDE SVPRA.

Attende quot & quãta ſuperãrit tormenta.

AVdiuimus hodiè,fratres chariſſimi,inſuperabilem Chriſti militis fortitudinem,audiuimus triumphalem Apoſtolici martyris paſſionem.Mirabilis in perſequentibus pugna,mirabilis in perſecuto victoria.Illi enim ad expugnandum Chriſtianę militiæ ſtrenuum bellatorē,non ſolùm ferrea arma corripiūt, ſed ignes, aquas, ligna,lapides,& vniuerſa penè elementa armorum materiam faciunt,& in præliandi argumenta conuertunt.Iſte verò quò acriùs impugnatur,eò robuſtior inuenitur: & quò magìs corpus per tormenta diſtenditur,eò magìs fides augetur. Inſuperabilis deniquè miles eſt,cui virtus ex vulneribus creſcit,ex minarum terroribus animoſitas ſurgit. Noua & inaudita pugna eſt, vbi peregrinus expugnat vrbem, incola ciuitatem,vnus populum,imbellis cuneum,inermis aciem,perſona deijcit legionem.Mirabilis & ſtupenda victoria eſt,vbi viuit qui occiditur, ſurgit qui deijcitur,vincit qui ſuperatur, & poſtquàm mortuus fuerit,omnem aduerſæ partis aciem ad ſui Imperatoris ſigna conuertit. Vbi mors euaditur,cùm ſubitur:vita incipit,cùm finitur. Nouum litigium,vbi iudicio præſidet populus,& vnus deducitur iudicandus:vbi vnus innocēs accuſatur,multorum damnabilium cenſura depromitur,vbi iuſtus vapulat,reus damnat.

Corporalis mors, principium vitæ animæ noſtræ.

Sed inter omnes beati Apollinaris non dicam iudices,ſed carnifices,non Præſides,ſed tortores,tua,Meſſaline,crudelitas luporum excedit rabiem, leonum exuperat feritatem. Nam poſt cruētorum verberum cædem,poſt patentiū vulnerum multitudinem, poſt eculei appenſionem,poſt aquarum feruentium vſtionem, os eius ſaxo contundi præcipis, & nouo tormenti genere verba verberibus punis. Eccè artifex ſæuitia tua per effuſam fellis amaritudinē noui te ſupplicij fecit authorem: & cęcatus per iracundiam mentis oculus illud excogitando nouo ſupplicio præuidet, quod ſano conſilio conſpicere vix valeret. Et reuerà quid tibi reliqua membra fecerant cùm laniabas,cùm cruciabas,cùm torquebas,cùm omnia immaniter & lupinis morſibus depaſcebas? Ore te offenderat,ore te obiurgauerat, ore frontis tuæ inuerecundiam confutabat.Muta membra nil fecerāt. Cur ergò,quod non admiſit culpam, ſuſtinet pœnam? quod non læſit,cur læditur? quod non deliquit,cur vindicatur? Si vis ergò in reum diſtrictæ ſententiæ tuū proferre vigorem, verbum examinetur, verbum iudicetur,verbum verberibus torqueatur. Et quid plus dicam? Anima linguæ,quæ peccauerat,ipſa moriatur. Sed quid prodeſt, ſi in eum exerceas vindictam, in quo vindictæ nequeas compeſcere cauſam? Si enim contuderis os carneum, eſt qui interiùs fabricet aliud,quod quidem poſſis audire, ſed nulla valeas animaduerſione punire,ille videlicet,qui diſcipulis ſuis dicit: Ego dabo vobis os & ſapientiam,cui non poterunt reſiſtere & contradicere omnes aduerſarij veſtri: ille,inquam, qui dicit: Non vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri,qui loquitur in vobis.

Luc.21. *Matth.10.*

Sed iterùm in carcere horrifico clauditur,grauiſſimo catenarum pondere compeditur,in ligno extenditur,omni alimentorum ſuſtentationę priuatur. Ad conſtringendum quidem omninò carcer ſufficeret, etiam ſi catena deeſſet : ad puniendum autem ſufficeret ignis pœna,etiam ſi famis ceſſaret inopia. Sed cui terrena eſca ſubtrahitur, cæleſtibus epulis enutritur. Et victus, quem iudicis impietas negat, Dei largitas adminiſtrat. Et quod non tribuit carcerarius, miniſter hominis factus exhibet Angelus. Angelus enim Domini nocte veniens ad eum, videntibus cuſtodibus, pauit & confortauit. Quàm delicioſa fame affligitur, qui cæleſtis promptuarij dapibus ſatiatur, cui cælum fit cellarium, cæleſtis promus exhibet miniſterium. Quàm feliciter miſer eſt, qui dum terrenis eget impendijs, Angelicis fulcitur obſequijs, cui xenium diuinitùs mittitur, angelitùs miniſtratur.

Cælitùs depaſcitur ſanctus Apollinaris.

Sed ô quàm pulchrum ſpectaculum,& quanta ſpectantium admiratione digniſſimum, cùm tam ſtrenuè dux Imperatorem ſequitur,martyr Regē imitatur. Quis enim poſſet ab illius ſpectaculi viſione ſatiatus abſcedere,ſi ad videndū quod non videbatur,clarum mētis oculum potuiſſet habere,cùm cerneret inuictiſſimū bellatorem

latorem Chriſti, in carceris horrore concluſum, quem tam alacriter expectabat ſplendidiſſima aula regni cælorum? cùm adſpiceret ciuem cæli cum tanto triumpho de exilio ad patriam reuocari? cùm videret Chriſti militem, tam potenter deuicto mundo, regna ſiderea penetrantem? Veruntamen adhuc differtur, adhuc in exilio retinetur, vt redeundi ad patriã magìs ac magìs deſiderium augeatur: non enim ceſſat adhuc cruenta beſtia totis malitiæ ſuæ viribus circa Chriſti martyrem inſanire. Nam eccè iterùm catenatus, ſicut de carcere trahitur, in naui ponitur, in exilium mittitur: deindè tempeſtas oritur, nauis frangitur, nautæ omnes naufragio moriuntur, beatus martyr cum tribus ſuis clericis & duobus militibus liberatur. Eripitur à naufragio.

Quid eſt hoc, Meſſaline? Cur iterùm veſanis? Cur iterùm deciperis? & amiſſo rationis conſilio, quid irrationabiliter facias non attendis? Eià rogo, dic mihi, quis poteſt exulem in exilium mittere, quis peregrinum peregrè deſtinare? Antiochenus poteſt de Rauenna in exilium dirigi? Orientalis de occiduis finibus deportari? Sed dum facis exulem, ſignificas ciuem. Et cùm iure poſtliminij reuerſus fuerit, in vrbanæ conditionis titulos, quibus deportatus fuerat legibus remeabit. Et certè ſi vir ſanctus exilium timuiſſet, Rauennã vſque de Antiochia non veniſſet. Poſtremò quem longiùs ire compellis, cur catenarum nexibus non abſoluis? Si vis tenere, cur mittitur? Si vis mittere, cur ligatur, maximè cùm catenæ tuæ non magìs nexibus ligent, quàm ponderibus grauent? Econtrà vbì mare detumeſcit, tu inflaris: vbì ventus vim temperat, tu ſpiras: vbì Eurus ceſſat, tu ſufflas: quem procella metuit mergere, tu non dubitas in eculeo ſubleuare: quem frigida vix audet vnda perfundere, tu non times aquis feruentibus elixare. Furor tuus omnium beluarum excedit ſæuitiam. Stoliditas tua ipſam inſenſibilium rerum exuperat ignorantiam. Interroga nautas tuos, diſce furores tuos. Eccè vbì ipſi vix tandèm laborando ſolutis brachijs pereunt, noſtri ligati iacendo, & abſque vlla moleſtia ſui laboris, euadunt. Milites autem, & ſi non pereunt, tibi tamen funditùs pereunt. Nam iure dicendi fideles transfugæ, vtpotè venientes ad fidem, abiuratis Præſidis armis, ſequuntur militiam exulis. Aiunt enim ad eum milites: Domine pater, quò ibimus? quid faciemus? Quibus ait: Baptizamini in nomine Ieſu, & viuetis. Qui ſtatìm renunciantes idolis baptizati ſunt, in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs ſancti. Sæuitia Meſſalini in Chriſti martyrẽ quanta fuerit.

Nos autem, fratres dilectiſſimi, qui veritatem iterùm, Deo authore, recognouimus, qui tot virtutum inſignia præ oculis poſita ad exemplum imitationis habemus, ſtudeamus ad illam beatitudinem omni deſiderio tendere, in qua iam nouimus triumphatores mundi de laborum ſuorum remuneratione gaudere. Eorum veſtigia teneamus in via, quorum ſocietatem habere deſideramus in patria. Profectò illic erimus quod ſunt, ſi hîc fuerimus quod fuerunt. Nam ſi compatimur, & conregnabimus: ſi commorimur, & conuiuemus. Et ſi complantanti facti ſumus ſimilitudini mortis Domini, ſimiles & reſurrectionis erimus. Non ergò diuidamur in itinere, ſi iungi volumus in peruentione: non abhorreat momentaneæ potionis amaritudinem bibere, qui ad perpetuæ incolumitatis dulcedinem deſiderat peruenire. Qui vult adſcribi inter milites Chriſti, nunc ſe accingat viriliter ad conflictum, vt poſt peractam militiam, beatæ quietis accipiat nuncupatum: nunc ſe præparet congredi, vt meritò valeat poſt victoriam coronari. Non enim coronabitur, niſì qui legitimè certauerit. Nam delicatus eſt miles, qui priùs vult vincere quàm incipiat dimicare, qui vult ſine pugna victoriam, aut ſine victoria anhelat ad palmam. Stultus autem agricola, qui vult turgentes vuarum botros de vite ſuauiter carpere, & negligit propaginum ſurculos laborioſè plantare: cupit implere frugibus horreum, non curans excolere inhorreſcentem vepribus agrum. Sic, frates mei dilectiſſimi, anguſtam nobis expedit & aſperi laboris viam cum ſanctis in hoc ſeculo carpere, ſi poſtmodùm volumus ad eorum gaudij latitudinem peruenire. Qui enim dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Proculdubiò autem à veſtigijs Chriſti exorbitat, qui anguſtam fugiens, latitudinis viam calcat. Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Eccè beatus Apollinaris, cuius hodiè nobis feſtiua dies illuxit, non terrenos honores voluit, non fallaces diuitias congregauit, non mundi gloriam petijt, non tranſitoriæ poſſeſſionis prædia dilatauit: propinquos ſpreuit, patriam dereliquit, ſemetipſum quoquè funditùs abnegauit. Ad Sãcti in cælis iam de ſua remuneratione gaudent. 2.Tim. 2. Rom. 6. 2.Tim 2. 1.Iohan. 2. Act. 14.

extremum quoquè per ferrum, per gladios,per tela, per ignes,per nouas & innumeras mortes regna ſiderea penetrauit. Sic in ſanctis luce clarius manifeſtatur, quod per Veritatem in Euangelio dicitur: Quia regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.

Matth.11.

Neque tamen hoc dicimus,vt illi ſolummodò cæleſtibus digni pręmijs habeantur,qui perſecutorum gladijs feriuntur.Sæpè enim multi perfectæ & laudabilis vitæ viri,toto mentis deſiderio ad martyrij voluerunt culmen attingere,ſed quia diuina prouidentia aliter ſenſit,in ſuo gradu coacti ſunt remanere, qui etiam ſi nequaquàm fuerint per martyrium conſummati, à martyrij tamen gloria minimè ſunt alieni.Nam & ſancti Apoſtoli beati Apollinaris, Adhæritus videlicet, & Calocerus,Marianus,& Eleuchadius,licèt nequaquàm carnificum gladio ſint percuſſi,à martyrij tamen deſiderio nullatenùs creduntur fuiſſe extranei: ſed omnipotēs Deus,qui eos ante ſecula clementer elegit,in quo voluit ordine profunda conſilij ſui diſpenſatione conſtituit: quæ quanuìs ſit nobis occulta, nullo modo tamen credi debet iniuſta: quanuìs ſit incomprælienſibilis,nullo modo tamen cenſenda repræhenſibilis. Architectus cùm parietem domûs ædificat,alios lapides in imis æqualiter conſtruit,alios in ſummis artificioſa ſublimitate componit.Sed dum illi ſuperiùs eminent,iſti inferiùs iacent,concordi diuerſitate vnum ſimul complent. Sic peritus artifex cùm aurea vel argentea vaſa componit,alijs diuerſas ſculpturas & imagines imprimit, alia verò ſolummodò polita ex ſtudio derelinquit: vt dum in his, hoc eſt ſimplicibus,naturalis color clariùs rutilat, in illis verò anaglyphi ſculptoris ingenium ars ſtudioſa commendat,ſpectantium oculos pulchra ad ſe rerum varietas trahat. Indumentorum quoquè regalium alia videntur conchylij vel muricis ſanguineo rubore perfuſa, alia vero niuei coloris nitore candentia. Sed dum ex propria qualitate inter ſe admodùm differunt, vnam tamen dignitatem de eo, quod communiter contegunt, corpore Regis trahunt. Sic nimirùm omnipotens Deus,dum electos ſuos ad vnius felicitatis gradum prouehit,Eccleſiæ ſuæ corpus per varia membrorum lineamenta diſtinguit. Hinc eſt enim, quod per Apoſtolum dicitur: Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos,quoſdam autem Prophetas,alios verò Euangeliſtas, alios autē Paſtores & Doctores,ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij in ædificationē corporis Chriſti. Sed licèt varia ſit diuerſitas tranſeuntium, vna tamen eſt via, per quam tranſitur,illa nimirùm,quam Veritas ſe ſequentibus ſternebat,cùm diceret: Anguſta eſt via,quę ducit ad vitam,& pauci ſunt qui ingrediantur per eam. Hanc viam ipſe Dominus tenuit,per hanc quicunque eum ſequi voluërit, incedere iuſſit. Hanc viam ſancti martyres omni ſtudio tenuerunt,antequàm ad martyrium pertingere meruiſſent. Anguſtam quippè viam perfectè tenere eſt,voluntates proprias in omnibus frangere, & maioris imperio humiliter obedire. Quiſquis autem per proprij arbitrij latitudinem defluit, pedem mentis ab anguſtæ viæ ſemita declinauit. Sed tanto per hanc ſuum iter pleniùs dirigit, quanto ſe arctiùs in ligno clauis obedientiæ crucifigit.

Duo ſunt martyrij genera: corporale ſcilicet, & ſpiritualc.

Varia eccleſię membra.

Ephe. 4.

Matth.7.

Anguſtam viā perfectè tenere,quid ſit.

Sed quandò ad ædificationem noſtram,dilectiſſimi, huius tam præcipuæ virtutis exemplum ponere volumus,quia de nullo citiùs occurrit,hunc,de quo agitur, beatum Apollinarem ad medium deducamus. Vt enim iam audiſtis,in ipſo geſtorum illius narratur exordio,quia beatus Petrus Apoſtolus ait Apollinari diſcipulo ſuo: Quid ſedes nobiſcum? Eccè eruditus es de omnibus quæ fecit Ieſus. Surge, accipe Spiritum ſanctum, ſimulque Pontificatum, & perge ad vrbem, quæ vocatur Rauenna: multitudo enim populi illic moratur: prædica eis de nomine Ieſu, & nè formidaueris.Et paulopòſt ſubiungitur: Et oſculans eum,emiſit à ſe.Perpendite,fratres mei,quàm libera in magiſtro præcipiendi authoritas, quàm deuota in diſcipulo obediendi humilitas: quàm promptus ille fuit ad imponendum imperij iugum,quàm iſte paratus extitit ad ſubmittendum obedientiæ collum. Ille iuſſionis ſuæ ſeueritatem blandiendo non temperat, iſte tanti laboris ſarcinam non recuſat.Solent mundana eloquentia eruditi, locutionem ſuam rhetorici coloris ſuauitate componere, & quæque difficilia,cùm volunt, blandis & exquiſitis verbis leuia demonſtrare: vt ſi quandò graue aliquid imperant,auditorem ad ſua vota conuertant. Beatus verò Apoſtolus non blanda verba compoſuit, non rei euentum proſperum repromiſit, ſed rem difficilem ſimpliciter imperauit. Inter hæc

S. Apollinaris Rauennam mittitur.

hæc illud etiam ad mentem redit, quod Dominus Abrahæ, diſſimile quidem, ſed non diſſimiliter iuſſit: Tolle, inquit, filium tuum, quem diligis Iſaac, & offer illum mihi in holocauſtum. Sufficeret nanque Domino dicere, Tolle filium tuum, ſed adiungit, Quem diligis Iſaac: vt reducta patri ad aures dilectione filij, probaretur in animo quantus viueret amor Dei, quatenùs audita dilectio filij paternum pectus accenderet, ſed rursùs exuperante diuini amoris flamma, ſemetipſum obedientiæ gladio mactans, in ara cordis veriùs immolaret. Hoc etiam modo beatus Apoſtolus, cùm diſcipulo ſuo diceret, Perge Rauennam, àc ſi terrorem ſibi vellet incutere, protinùs addidit, Multitudo enim populi illic moratur.

Gen 22.

Poterat autem beatus Apollinaris magiſtro ſuo verbis huiuſmodi reſpondere: Multitudinem populi dicis, & vnum contra multitudinem dirigis? Multa eſſe hoſtium agmina ipſe non negas, & vnum inermem hominem contra eos mittere non formidas? Quomodò pugnabit nuda lingua vnius hominis aduersùs armatas manus aduerſariæ multitudinis? Quid poterit imbellis peregrini perſona aduersùs tot frementium ciuium agmina? Non benè coæquatur pugna, vbi ex vna lingua iaciuntur verba, & ex innumeris manibus incutiuntur verbera: vbi hinc emittuntur ſermones, indè euolant vectes. Saltèm vnum mihi ſocium dares, ſolatium tam irremeabilis peregrinationis, vel etiam ipſius prædicationis adiutorem impénderes. Nam & ipſe magiſter tuus Dominus Ieſus Chriſtus, cùm vos ad prædicandum mitteret, ſemper, prout opùs erat, vobis ſolatium adhibebat. Euangeliſta quoquè, qui illum ſeptuagintaduos deſtinâſſe ad prædicandum narrat, non vnum, ſed binos ante faciem ſuam miſiſſe pronunciat.

Luc. 10.

Hæc & multa huiuſmodi excuſationis verba beatus martyr potuiſſet obtendere, ſi indomita ceruice mentis iugum voluiſſet obedientiæ detrectare. Veruntamen non reſtitit, non contradixit: ſed mox vt iubentis accepit imperium, omninò credidit neceſſarium, quod ſibi per os magiſtri ab ipſo Domino cognouit iniunctum. Et vt per omnia in virtute obedientiæ beatus Apollinaris Abrahæ ſimilis videatur, ſicut illi Deus præcepit dicens: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monſtrauero tibi: qui nihil hæſitans paruit: Sic & iſte mox vt verba Apoſtolicæ iuſſionis accepit, protinùs ad obediendum ſpe certa animum roborauit. Et quod docturus erat verbo, operis præmonſtrauit exemplo. Hoc deniquè ſtuduit humiliter exhibere ſubiectus, quod iuſtè accepturus erat & ipſe prælatus. Et, ſicut de Domino legitur, priùs cœpit facere, & poſteà docere: vt in ſemetipſo expertus diſceret, qualiter accepta poteſtatis authoritate, alijs imperaret.

Nõ eſt præceptis Superiorum cótradicendũ, ſed ſimpliciter obediẽdũ, quia Dominus per eos loquitur.

Gen. 12.

Act. 1.

Sed quàm pulcher diuinæ diſpenſationis ordo cognoſcitur, ſi huius rei dignitas pro ſuî merito ſtudioſè penſetur. Nam qui ab Adam primum inobedientiæ vitium malè inſtructi didicimus, primam obedientię virtutem ab hoc beatiſſimo martyre edocti ſumus. Et ſicut ille inter cætera vitiorum germina primam inobedientiam, non loquendo, ſed præuaricando, carnalem ſobolem docuit: ità iſte inter alia documenta virtutum, inprimìs obedientiam, non loquendo, ſed faciendo, filios ſpirituales inſtruxit. Qui ergò inobediendo à ſupernæ patriæ ſublimitate cecidimus, ad hanc verſis veſtigijs per obedientiam de exilij noſtri deiectione redimus. Hinc eſt enim, quod per Veritatem dicitur: Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet, & eum qui venit ad me, non eijciam foràs. Qui enim ad primum Adam veniunt, ab intimis exire per inobedientiam diſcunt. Secundus verò Adam factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis, in eo, quòd ad ſe venientibus exemplum obedientiæ tribuit, eos à paradiſi gaudijs non expellit.

Iohan. 6.

Philip. 2.

Ad hæc gaudia, dilectiſſimi, redire feſtinemus, non paſſibus pedum, ſed bonorum profectibus operum. Nondùm ſeculum fortaſsè reliquimus, nondùm abrenunciatorum more vnum præ cunctis, cui obedire debeamus, elegimus: hanc tamen virtutem, per quam præcipuè ad cælum reditur, obedientiam dico, habere cum Dei adiutorio poſſumus. Neque enim de renunciatoribus Saul fuerat, qui ab irato contra eum Samuele audiebat: Nunquid vult Dominus holocauſta, & victimas, & non potiùs vt obediatur voci Domini? Melior eſt enim obedientia, quàm victimæ. Quiſquis ergò perfectè vis hanc habere virtutem, eſto obediens Deo, nec tamen ſis inobediens proximo. Vis audire qualiter obedias Deo? Caue

Si per bonorum profectus operũ: ad paradiſi gaudia redimus profectò ſola fides non ſufficit ad ſalutem, vt dicũt hęretici.

1. Reg 15.

quod prohibet.neque enim vnum ſine altero valet eſſe perfectum. Vis etiam audire qualiter obedias proximo? Cùm te frater tuus videt in aliquod vitium delabentem, & corripit te in bono opere tepidum,& ad feruorem te verbis charitatiuæ exhortationis accendit: ſi non reſiſtis,ſi non contradicis, ſed humiliter audis, & te ad id,quod vocaris,accingis,mox reditum tuum ad patriam,vndè inobediens deiectus fueras, per virtutem obedientiæ reformabis. Hoc itaque modo etiam ſi non valeas pro Deo mortem ſubire, vales tamen vitam Deo amabilem ducere. Magnum quippè eſt mori pro Chriſto,ſed non eſt inferius viuere Chriſto. Vtrunque enim in ſtatera Paulus æqua lance pendebat,cùm diceret: Siue enim viuimus, Domino viuimus, ſiue morimur, Domini ſumus. Dicis mihi: Non poſſum inuenire martyrium: Exhibe te martyrio dignum, & martyrij conſequéris proculdubiò præmium. Non potes ſanguinem fundere, potes temetipſum pœnitentiæ telo percutere, & in cordis contritione mactare. Præparetur ad feriendum iugulus, non deerit remunerator, etiam ſi defuerit gladius. Deeſt carnifex, qui ceruicem exteriùs feriat: adeſt Iudex, qui bonæ voluntati præmium reddat. Gloria enim in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, Amen.

Rom.14.

HISTORIA TRANSLATIONIS CORPORIS BEATISSIMI GERMANI EPISCOPI PARISIENSIS, PER *monachum quendam monaſterij eiuſdem S. Germani, qui eam ex ore Caroli Magni Imperatoris ſcripſiſſe aſſerit.*

Iulij 25.

OPERAEPRECIVM reor nequaquàm ſilentio præterire, qualiter beatiſſimus Germanus venerabilis corporis ſui tranſpoſitionem præeuntibus voluit ſignis oſtendere. Etenim cùm ducentis circiter vel eo ampliùs annis in porticu eccleſiæ beati Vincentij leuitæ & martyris,iam quidem baſilica facta, ſanctum eius corpus iacuiſſet humatum,anno xxiij.quo Carolus Pipini ſenioris filius regni Francorum tenebat monarchiam, venerabilis vir Lantfredus præfati monaſterij pater, diuini ſpiritûs incitamento ſuccenſus,qualiter tanto patrono cõdigna deberet augeri veneratio, vt videlicet eius ſanctiſſima membra infra maioris eccleſiæ aulam transferri debuiſſent, tacita cœpit mente tractare, atque deuoto non deſtitit corde rimari. Sed quoniam pijs ſemper conatibus impedimenta huius ſe mundi objiciunt,eiuſdem negocij dilato tempore,à ſupraſcripto principe legationis cauſa in Aquitaniam mittitur.Intereà Carolus moritur: idem verò Abbas ab Hunoldo ipſius Aquitaniæ patricio quaſi explorator tribus ſemis annis inuitus detinetur. Sed tandèm ſubſtituto in regno Pipino minore, firmataque inter regna pace, Lantfredus abſoluitur: qui reuerſus, annis ferè duodecim in reſtauratione monaſterij,quod eo abſente diſſipatum fuerat,occupatur.

Carol' Martellus Franciæ monarcha.

Lantfredus monaſterij S. Germani Abbas.

Pipinus minor Francorum Rex.

Sed licèt his & alijs cauſis præpeditus,tamen nè deuotionis priſtinæ poſſet obliuiſci, recentibus & admirandis beati Germani rursùs cœpit miraculis admoneri. Siquidem anno ſequenti, ex quo Apoſtolicæ Sedis Pontifex Stephanus ingreſſus Gallias,excellentiſſimi Pipini,quem idem vnxit in regem,contra gentem Longobardorum Romanam Sedem crudeliter opprimentem expetiuit auxilium, cuidam fœminæ huiuſcemodi oſtenſa eſt viſio. Putabat enim ſe quaſi cauſa orationis noctis tempore ad eccleſiam beati perrexiſſe Vincentij. Vbi dum veniens clauſas eccleſiæ ianuas reperiſſet, ante fores orationi procumbens, audiuit pſallentium multitudinem infra eandem eccleſiam reſonantem, atque omnem humanæ iocunditatis cantilenam modulationis ſuauitate ſuperantem. Cumque tanti miraculi auditu attonita, quid hoc eſſet, cuperet agnoſcere: ſubitò quaſi cuiuſdam præclari adſpectûs pueri miniſterio conſpicit eccleſiæ ſibi ianuas aperiri, tantique ſplendoris luce eandem repleri, quæ etiam diei vinceret claritatem. Quam cùm ingreſſa fuiſſet præcedente ſe puero, reſpicit in partem ſiniſtram ere-

Fuit hoc ſub annum 754.

Viſio cuiuſdã fœminę.

eregionè ſepulcri beati confeſſoris Germani: & eccè multitudo virorum angelicis veſtibus indutorum, inter quos etiam præfulgidi adſpectûs conſpicit virum, niuea ſenectutem canicie præferentem, cui quaſi recognito ait: Sanctiſſime domine Germane, multum, inquiens, iam temporis eſt, quo hæc quæ video ſeruus tuus Lantfredus fieri deſiderabat. Et ille: Scio, inquit. nam hodiè viginti anni ſunt, ex quo ego illi, vt hinc me transferre deberet, oſtendi. Tu autem vade & dic ei, quoniam voluntatis eius deuotio omnimodìs mihi placet, at verò exequendi operis tarditas valdè per omnia diſplicet. Et ſi me hinc vel tandèm transferre deliberat, retrò beati Stephani altare me ponat. Quam viſionem mulier dum Abbati & fratribus retuliſſet, duobus indicijs veram fuiſſe probârunt: ſiue quia numerum annorum ſola Abbatis retinebat memoria, ſeu quia omni congregrationi, quòd in altari quoquè ſanctæ Crucis beati Stephani reliquiæ eſſent, adhuc manebat incognitum, quas tamen poſtmodùm ſagax inquiſitio prodidit.

Locum in quẽ trãsferatur ſuum corp⁹ S. Germanus deſignat.

Tunc ſæpedictus Abbas glorioſiſſimum Regem Pipinum adijt, & tam ea quæ ſibi præcedenti tempore ab ipſo ſancto fuerant oſtenſa, quàm etiam illa quæ nupèr ipſi fœminæ fuerant reuelata, fideli ſtuduit narratione ſuggerere. Audiens autem hæc glorioſiſſimus & Dei cultor Rex Pipinus, gaudio gauiſus eſt magno: conuocatiſque vniuerſis regni ſui pręſulibus, eis myſterium ſibi reuelatum innotuit, qualiterque tantum perficere negocium debuiſſet, ſolerti ab eis indagine perquiſiuit atque tractauit. Deindè quomodò illud expleuerit, licèt ipſe non viderim, tamen multis qui viderunt narrantibus agnoui. Ex quibus omnibus vnum mihi in hoc opere excellentiſſimum authorem ponere placuit, dominum videlicet Carolum glorioſiſſimum Imperatorem, qui tunc puer ſeptennis operi pijgenitoris interfuit, & ea quæ ibi vidit, admiranda memoria retinebat, necnon & admiranda facundia diligentiſſimè fatebatur. Cuius vtiquè verbis maiorem vt decuit fidem adhibui, quàm ſi ea quæ dicebantur ipſe vidiſſem. Vndè tot ferè tam Epiſcoporum quàm Abbatum, ſiue etiam reliquorum totius regni nobilium hęc eadem audientes, hactenùs teſtes exiſtunt, quot penè magnitudo eiuſdem eccleſiæ, vbi hæc ſtans loquebatur, capere poterat. Aiebat nanque (vt verbis ipſius eloquar) ad omnem circunſtantium multitudinem: Videtis ó populi condignum decorem huius eccleſiæ. Reminiſcor certè illius temporis, quo nihil horum ornamentorum, auri ſcilicet & argenti, excepta hac cruce, hîc fabricatum erat. Dominus itaque Germanus in illa adhuc crypta quieſcebat. Et parùm quidem illud, quod ibi habebatur, pro magno computabatur. At vbì ipſo ſancto demonſtrãte genitori meo placuit, vt hunc in hac orientali parte huius baſilicæ tumulare condignè ſatageret: libet mihi narrare, vidiſſe me ibi talia miracula, qualia poſteà nec vidi, nec anteriori tempore de aliquo ſanctorum facta relegi.

S. Carolus Magnus adhuc puer tranſlationi S. Germani interfuit.

Adueniente nanque bonæ memoriæ genitore meo vnà cum proceribus regni ſui, adeſt optata dies: aperitur terra, leuatur cum omni facilitate ipſum ſanctum corpus cum ſuo ſepulcro diligenter clauſo, atque pariete eccleſiæ perforato, intra aulam huius occidentali in parte cunctis exultantibus reponitur: ibique reliquum diei & ſequentis noctis officium dignè celebrantes, craſtinum præſtolati ſunt diem. Nec mora, adeſt primo manè diuæ memoriæ genitor meus, ego quoquè germanuſque meus pediſequi ipſius cunctique proceres ipſius regni, cupientes cœptum opus ad finem honeſtum vſque perducere. Vectes autem præparati ſunt longiſſimi, quibus ſuperpoſitum deberet ſanctum corpus à multis efferri, non propter ponderis grauedinem, quod iam experti erant à paucis poſſe portari: ſed propter religioſum obſequium, quòd gaudebat ſe vnuſquiſque vel alijs portantibus vectes contingere poſſe. Tum autem religioſè accedens ipſe genitor meus & primates electi ab ipſo, appræhenderunt ſepulcrum, volentes perficere opus inchoatum: ſed ità multorum manibus leuare nitentium perſtitit immotum, acsì radicitùs terris teneretur affixum. Et cùm ab his diù diuerſis machinis labor fuiſſet ſine effectu expenſus, cœpit ipſe genitor meus omneſque optimates illius contriſtari, ſeque metipſos vehementer repræhendere, quarè cum de loco quem ſibi viuens ad pauſandum elegerat, in quo tot annorum curriculis iacuerat, leuare præſumpſerint: vocanturque Epiſcopi, & interrogati dixerunt: Scit, ó glorioſiſſime Rex, ſerenitas veſtra, beatiſſimum Germanum Epiſcopum eſſe, ideoque nobis

Caroli Magni Imperatoris, de tranſlatione eius narratio.

Manet immobile corpus eius nec vult à Rege eleuari.

rectum videtur, & hoc ipſum ſanctum delectari putamus, vt ab Epiſcopis ſanctum eius corpus transferatur. Omnibus autem hoc conſilium collaudantibus, & multa prece hoc ab eis fieri depoſcentibus, remotis cæteris, accedunt Epiſcopi, conanturque à terra leuare eum: ſed nihilominùs ipſos vectes apprehendentes, aliquandiù fruſtrà laborantes, impoſſibilitatem ſuam omnibus patefecerunt, ſepulcro immoto manente. Cunctis autem impoſſibilitatem ipſum leuandi expertis, rurſùm conſuluntur Epiſcopi: dixeruntque, Certum eſt nobis, ô pijſſime Rex, beatum Germanum ſe hinc ad deſignatum locum transferri velle: tamen quia nec celſitudo veſtra, nec humilitas noſtra id perficere potuit, opinamur quòd ipſe ſanctus ſeruientes ſibi in hoc monaſterio fratres de baiulatione ſui corporis honorare velit, quo eos ſemper rectiùs & amabiliùs in ſanctitate ipſi ſeruire delectet. Aſſenſi ſunt omnes, iuſſiq; acceſſerũt ipſi monachi ad ſancti tumulum, volentes eum à terra leuare: ſed nulla arte id facere valentes, diù multumque inaniter laborantes fatigati, impoſſibilitatem ſuam & opere & voce fatentes ceſſerunt.

Similiter nec ab Epiſcopis.

Nec à monachis.

Flet Pipinus Rex.

Pijſſimo autem genitore meo flente, cunctiſque optimatibus ipſius vehementer contriſtatis, extitit quidam qui diceret: Si dignetur clementiſſimus dominus noſter Rex audire verbum ex ore tãtilli ſerui ſui, cauſas huius impoſſibilitatis puto me veraciter narraturum. Eſt in hoc pago Pariſiaco villa veſtra vocabulo Palaciolum, & in circuitu ipſius ſunt villæ iſtius monaſterij conſtitutæ: ipſi autem Fiſcalini veſtri ob fortitudinem celſitudinis veſtræ valdè ſunt inſolentes & temerarij, & multa mala contra hunc locum perpetrant, videlicet homines & pecora cædendo, & occidendo, vineas & meſſes, prata & ſyluas deuaſtãdo, atque in alijs modis familiam huius eccleſiæ perſequendo & affligendo. Ideoque ſpero quòd hanc à larga munificentia veſtra hic beatiſſimus his impoſſibilitatibus expoſcat antiſtes. Quo audito, piæ recordationis genitor meus, ſtupore attonitus magno, ait: Verè iuſta eſt in hac parte tribulatio noſtra, & pia extat beatiſſimi Germani circa nos admonitio: quia dum nos valdè fuimus intenti hoc opus ocyùs conſummare, non auaritia nobis, ſed obliuio hunc mœrorem, quem perpeſſi ſumus, noſcitur induxiſſe. Et ponens vadium ſuum ſuper ſanctum tumulum, Accipe, inquit, ô beatiſſime Germane villam noſtram Palaciolum cum omnibus appendicijs ſuis, tibi familiæque tuæ hactenùs inimicam, amodò autẽ & deincèps perpetualiter profuturam: tantùm vt ſacri corporis tui portitor dignus exiſtam. Simulque cum hac voce mittentes tam ipſe quàm optimates ab ipſo electi manus ad feretrum, tanta cum celeritate ac facilitate leuârunt, acsì nihil in ſe ponderis haberet. Viſo autem tanto miraculo, tam Epiſcopi quàm reliqui clerici, quàm magna poterant voce, Te Deum laudamus, te Dominum confitemur, præcedentes ſanctum feretrum iubilare cœperunt. Sed quis dignè referre queat lætitiam atque alacritatem totius populi, quomodò vnuſquiſque gaudendo certabat humeros ſancto feretro ſupponere? Multi autem quibus hæc facultas minimè dabatur, magnum ſibi lucrum ducebant, vel extremam partem vectium manu contingere poſſe. Alij verò quibus & hoc minimè ſuppetebat, vel veſtes portantium ſe contingere poſſe gaudebant.

Attende q̃ ſit nefariũ eccleſiaſticas res deuaſtare & abalienare.

Rex tradit villam Palaciolũ nomine S. Germano ꝑpetuò poſſidendã.

Trãsfertur corpus eius.

Attẽde populi deuotionẽ erga ſacras reliquias.

Ventum erat ad foſſam in orientali parte huius eccleſiæ, quæ præparata tantum onus expectabat ſuſcipere: & eccè altera naſcitur difficultas. Nam vectes ſuper quos ſanctum delatum fuerat corpus, ob longitudinem ſuî & breuitatem cryptæ, ipſum ſarcophagum foſſæ aptari prohibebant. Iuuat ergò paululùm ſiſtere, donèc quid facto opùs ſit pleniùs poſſit videri. Conſenſerunt omnes, vt vectes à ſuperiori parte inciderentur, quatenùs ipſe ſarcophagus foſſæ coaptari poſſit. Sed his obſtitit genitor meus, dicens: Vereor nè dum ſecundùm veſtram ſententiam vectes reciduntur, ſanctum ſepulcrum his ſuperpoſitum in aliquo, quod abſit, lædatur: tutius ergò conſilium exindè quærere oportet. Et illo hæc dicente, nullo hominum tangente, ſed cunctis in verbo Regis ſuſpenſis, repentè motus eſt ſarcophagus de vectibus illis, & celeri lapſu, cunctis ſtupentibus & præ timore ora tenentibus, depoſitus in foſſam ſibi præparatam. In ipſa autem motione tantus odor miræ & inexpertæ ſuauitatis de ipſo ſepulcro euaporauit, totamque hanc eccleſiam repleuit, vt omnes inibi conſiſtentẽs, quaſì in ecſtaſi à dulcedine illa conuerſi, per dimidam ferè horam nec aliquid ſibi colloqui, nec ſe inuicèm reſpicere poſſent. Tum demùm quaſì de ſopore euigilantes, vt data eſt copia fandi, inter ſe

Attẽde miraculum.

mutua

mutua cœperunt allocutione admirando conquirere quid ſibi actum eſſet: reſpicientesque ad foſſam, ipſum ſepulcrum quod minutatim fractum eſſe timebant, vident ſanum & integrum, tam ordinatè atque decenter compoſitum, vt nulli eſſet dubium hoc miniſterio Angelorum fuiſſe peractum. Cunctis verò ſtupentibus, ego vtpotè pueriliter ludens, caſu ipſam foſſam inſilij, vbì mox primum dentem de ore meo mutaui.

Ecce quid acciderit Carolo Magno in hac trãſlatione.

EPISTOLA VENERABILIS HAIMONI MOnachi, *in miracula eiuſdem ſancti pontificis.*

STudioſis in Chriſto pijsque lectoribus, ſempiterna ſalus & pax perennis à Ieſu omnium dominatore dominantium. Quoniam non ſaturatur oculus viſu, nec auris impletur auditu: ſiquidem pertrãſibunt plurimi, & multiplex erit ſcientia: hunc libellum miraculorum domini noſtri Germani, elucentibus permicantem inſignibus, per aliquorum manus minimè dubito reuoluendum. Hæc priſcorum temporibus Danorum, Ragenarij ſcilicet eiusque ſociorum, meritis ipſius ſancti pontificis ſuperno fauore mundo conceſſa, ad aures vſque sereniſſimi Caroli digna paſsim relatione peruulgata fluxerunt. Quibus ille gauiſus, velutì eorum precioſitate ſe regnante munificentior redderetur orbis, mandauit ea ſolerti diligentia notari, atque eccleſiaſtico iure catholicis paginis aggregari. Tunc nanque memorati ſancti præſulis cœnobio præerat dominus & Abbas vir venerabilis Ebronius Pictauenſis eccleſiæ ſedis Epiſcopus. Hic regali cenſura iniunctum ſibi negocium quomodò perficeretur incumbens, duobus hoc delegauit agendum eiuſdem noſtræ congregationis fratribus, maturitate pariter ac ſcientia prouectis. Qui pro ſui quiſque ſenſûs vbertate ſeorsùm ſcribentes, ediderunt exindè ſinguli ſingula opuſcula: quod vtrunque à præfato domino antiſtite Ebroino alijsque recitantibus approbari placuit, ſed alterum alteri vtcunquè præferri. Idcircò manſit amborum inuſitatus labor vſque ad tempus domini Gozlini eiuſdem loci præcipui patris. Quod cùm ſibi iam aliquorum quidem poſt tempus annorum ità compertum fuiſſet, præcepit mihi non vt ſapientiori, ſed vt manuali potiùs fratri, quatenùs vnum è duobus coadunarem corpuſculum, tantùm vt ſi qua prorsùs inuenirem ſuperflua reciderem, quæ've minùs compta, florentioris ſtyli venuſtate, nihil extra veritatem faciens, polirem. Quod ego fateor non viribus nisì cælitùs datis, aut ingenio tumens arripui, ſed magìs obedientia tanto primati debita fidens, ſuſcepi: merebarque mihi noxam criminis, ſi iubentis domini iuſſa proſequi negligerem.

Eccles 1. Dan. 12.

Miracula S. Germani Epiſcopi iuſſu Caroli Regis conſcripta.

Ebroin Epiſcopus Pictauienſ. & Abbas S. Germani.

PROLOGVS HAIMONI MONACHI IN LIbrum *primum miraculorum beati Germani.*

SIcut laude dignos credimus eos, qui geſta vel miracula ſanctorum, quæ diuina virtus per eos operari dignatur, ad ædificàtionem fidelium ſcribere ſatagunt: ità abſque dubio ſcimus culpari illos, qui pro deſidia ac torpore mentis ea literis tradere ad profectum negligunt poſterorum. Iam velutì à ſomno quotidiè ad amorem Dei ſtudiumque benè viuendi excitantur plurimi legentes in libris facta ſanctorum patrum, eorumque acsì præſentia ſacra cernentes miracula. Proindè vnuſquiſq; talenti donum habens, timeat, nè fortè audiat quod ille malus ſeruus, qui acceptam pecuniam, ac malè humo defoſſam, ad dominum ſine vſuræ lucris reportare nõ formidauit. Et hoc non ſolùm ſpontè agendum, verumetiam & cùm iniungitur, ſummoperè iniungentis eſt imperio parendum. Plura quidem ac ſtupenda dignaque relatu omnipotens Deus per eundem antiſtitem præteritis noſtrisq; dignatus eſt patrare temporibus, quæ ob inertiam ſilentio ſunt preſſa, atque per incuriam ſcriptorum omiſſa. Tunc verò ea quæ nouiter cunctarum rerum conditori gratia eiuſdem ſanctiſſimi viri placuit operari, auxiliante Domino & ipſius ſancti iuuãtibus meritis, iubente domino Rege, Ebroino antiſtiti eiusque monaſterij rectori, licèt incompto atque inerudito, veraci tamen ac fideli ſermone læti conamur perſtringere, & vt veraciter ſunt geſta, atque etiam in populo Nortmannorum iam vulgata, tam præſentibus quàm futuris legenda relinquere.

Matth 25. Luc. 19.

LIBER

LIBER PRIMVS MIRACVLORVM SANCTI *Germani Epiſcopi Pariſienſis præcipui.*

Cap.1. Poſt mortẽ Ludouici Pij Gallia in partes diuiſa, magnas paſſa eſt clades.

ANno incarnationis Dominicæ octingenteſimo quadrageſimo ſexto, Regis autem præcellentiſſimi Caroli ſexto, cùm regnum Francorum poſt obitum Ludouici Imperatoris varias diuiſum eſſet in partes, & peccata populi creſcerent, ſanguisque ſanguinem tangeret, Deo permittente, flagitijs quidem exigentibus actum eſt noſtris, vt exteræ nationes è proprijs egrederentur ſedibus, videlicet gens Danorum, qui vulgò Nortmanni id eſt Septentrionales homines appellantur, & ſuperbo tumentique corde cum valido nauium apparatu Chriſtianorum fines intrarent. Qui huc illucque furentes, atque cum magna ſuperbia cuncta gyrantes, ceperunt vaſtando diuerſas inſulas maris, donèc nemine ſibi reſiſtente fluuium Sequanæ ingreſſi, Rothomago ſorte incredibili applicarent. Cumque in eadem ciuitate aliquantiſpèr demorantes, regionis principes (quod abſque ingenti contritione cordis effari nequimus) ad bellandum pigros timidosque aduerterent, exeuntes à nauibus longè lateque diffuſi, cœperunt vtriuſque ſexûs multitudinem trucidare, captiuare, villas, monaſteria, eccleſiasque depopulando cremare, totamque ſuæ libidinis immenſitatem cum omni crudelitate in populum Dei debacchãdo exercere, quouſquè ad locum qui vocatur Caroliuenna, ventis velisque ſuę malignitati iuſto Dei iudicio ſecundantibus, vltra ſpem ſecuri nauigando peruenirent. Tunc glorioſus princeps Rex Carolus, quia propter ſubitaneum eorum aſſcenſum ex toto non poterat, conuocata aliqua exercitûs ſui parte, venit primùm ad monaſterium Macharij Dionyſij, vt eius orationibus fultus, ſecuriùs contra Dei ſuosque pergeret hoſtes. Deniquè vt erat, vti adoleſcens animo armisque ſtrenuus, ad ſupradictum locum pugnaturus acceſſit, paratus non ſolùm dimicare, ſed etiam pro fide proque defenſione ſanctę Dei Eccleſiæ laudabiliter mori. Cuius aduerſarij cognoſcentes aduentum, diuerterunt ad alteram prædicti fluminis ripam, vbi quædam parua tantùm pars populi erat. Quibus confeſtìm in fugam verſis, in inſula quadam eiuſdem fluuij ad opprobrium Chriſtianorum plùs minùs centum xj. captiuos ſudibus ſuſpenderunt, multosque alios per domos & arbores confixerunt, atque nonnullos per villas camposque miſerabili inſecutione trucidantes peremerunt: ipſoque ſanctiſſimo Paſchalis feſtiuitatis ſabbato Pariſius peruenientes, vacuam penitùs ipſam vrbem quondàm populoſam, & omnia in circuitu illius monaſteria ſuis habitatoribus deſerta repererunt. Timor ſiquidem & metus vniuerſos inuaſerat, vtpotè merito iniquitatis diuino enudatos auxilio, atque ideò mundanæ defenſionis deſtitutos ſolatio. Quis rogo non doleret antequàm bellum committeretur, fugatum exercitum: antequàm iaceretur ſagitta, confoſſum, ante ſcuti alliſionem ignominiosè ſubactum? Vniuerſorum nanque ordo penitùs in eccleſia confuſus, atque à bonitatis ſtudio permutatus, hoc ipſa priuatione boni vſque ad exitij fomitem digna ſatis vltione promeruerat. At pius pater iuſtus delinquentium ſemper corrector, correctorumque clemens ſuſceptor, non hoc intulit, vt nos ob innumera delictorum noſtrorum pondera crudelis damnaret, ſed vt per immẽſam benignitatis ſuæ largitatem afflictos emẽdaret. Tunc proh dolor ſanctiſſimum beati Germani corpus de ſuo effoſſum ſepulcro, in poſſeſſionem quandam eiuſdẽ eccleſiæ, quæ Cumbrs dicitur, delatum eſt. Sed quæ facũdia quiſve ſermo exponere poſſet, qualis dum hæc agerentur quantusque in eadem eccleſia extitit luctus? Senes itaque ac iuuenes, pueri flebant & infantes, vtpotè nemo ſeſe à lachrymis temperare valens. Similiter & aliorum corpora ſanctorum in eodem pago degentium extumulata, atque per diuerſa ſunt loca deportata, exceptis membris duntaxàt Macharij Dionyſij, ſociorumque eius martyrũ. Quæ licèt à ſuis fuerint abſtracta ſepulcris, propter tamen Regis præſentiam non ſunt tunc ad alia loca tranſire compulſa. Statuerat quippè, populo videlicet à ſe labẽte, vt vel iam dicti martyris monaſterium defenderet, eo quòd diuæ memoriæ genitor illius eum cùm eſſet paruulus eidem ſancto ſpeciali traditione commendâſſet.

Attende tyrannidem Nortmãnorum in Chriſtianos.

Deus tẽporaliter ſuos caſtigat, vt ab æterno ſupplicio conſeruet.

Defertur S. Germani corpus in villã Cumbis aſſeruãdum.

Cap.2. Hoc intereà iuxta narrationis ordinem inſeratur, quod dum ſanctum eius moueretur corpus, cunctipotens Deus dignatus eſt oſtendere. Nam dum in effoſſione

ipſius

ipſius,& quomodò portari deberet,vnanimes intenti eſſemus, cereis pro reuerentia accenſis,caſu accidit vt vnus,quem puer incautè tenebat,è manibus ipſius labẽs rueret,totoque priuatus extingueretur lumine. Quem cùm à ſolo idem puer cum omni velocitate leuâſſet,lumen amiſſum ab altero mutuare cupiens,meritis tanti patroni actum eſt,vt ſtatìm in manibus eius cereus extinctus illuminaretur. Quod quidem mirum,nec ab re tamen ducimus,ſi ibidèm ignis diuinus reſplenduit, vbì quamuìs lugubrè filius venerabatur lucis. Vndè qui aderãt vniuerſi gratias Deo referentes,atque præclara pontificis merita collaudantes, cœperũt magìs magisque in pſalmodijs Deique laudibus eſſe deuoti, quouſquè opus licèt triſte conſummaretur honeſtè. Cereus ſancti viri meritis ſpontè accẽſus eſt.

Num viſio illa,quæ ab aliquibus ipſius monaſterij fratribus eadem nocte qua beatiſſimum eius corpus effoſſum eſt,antequàm aurora ſubſequentis appareret diei, oſtenſa eſt, vt non dicatur omitti debet? Cùm ergò ad fluuium Sequanæ ſua quæque ad naues ferentes, prima ipſius noctis vigilia quidam perrexiſſent fratres, indeque ad monaſterium iam remearent, apparuit eis, ſecumque etiam comitantibus famulis, tam immenſus claritatis ſplendor ſuper eam eccleſiæ partem, qua eiuſdem ſanctiſſimi viri corpus poſitum erat,vt claritati ęquaretur diei,eademque eccleſia veluti igne ſuppoſito videretur cremari. Qui cùm intra ſe nimiùm mirarentur, & eorum corda huiuſcemodi conſideratione ſtupefacta hærerent, viſio paulatìm deficiens diſparuit: peruenientesque ad monaſterium, ſciſcitati ſunt ſi aliquis fratrum ea hora cum lumine ſuper ipſam fuiſſet eccleſiam. Nemine tamen qui fuerit reperto,cognouerunt viſionem angelicam diuina virtute meritis ſancti patratam,qui ſua migratura oſſa pioſque cineres talis ſibi claritatis conceſſa gratia inuiſere curauiſſet. Cap. 3. Sequana fluuius per mediũ ciuitatis Pariſienſis trãſiens. Lux cælitùs viſa ſupra ſanctas reliquias.

Illud quoquè inſigne miraculum, quod ante biennium quàm hæc acciderint, cuidam monacho ipſius monaſterij ætate & moribus grandæuo oſtenſum eſt, minimè oportet ſilere. Cuius exẽpla actusque eximij ſi ſequantur,plurimùm prodeſſe poterunt ad ſalutem. Vidit idem quadam nocte poſitus in ſopore beatum Germanum quaſì ſuo egredientem de ſepulcro, expeditum atque ad iter agendum præparatum. Qui veluti ſciens eundem eſſe beatum Germanum Dei famulum, interrogauit humili voce,quò tali proceſſu ire diſpoſuerit. At ille migraturũ ſe ex eodem loco reſpondit. Qui rursùs animo quidem timenti interrogans, ait: Domine & ſi tu hinc abieris, nos tantilli tui ſeruuli quid poſteà faciemus? Cui quaſì triſti vultu & cum magno mœrore,vt eidem fratri videbatur,ait: Et vos ex iſto migrabitis loco. Attamen verè cognoſcas,quoniam ego reuertar, vosque miſeratione diuina ſimul cum tempore diſpoſito remeabitis. Quam viſionem veriſſimam fuiſſe, ea quæ conſequenti fine ſunt completa,declarârunt. Cap. 4. Viſio cuiuſdã monachi

Nec illud, quod cuidam in eadem eccleſia reuelante Chriſto patefactum eſt, ſilentio premere debemus: quoniam dum prædicantur talia, excitantur audientium corda ad melliflua ſanctorum depoſcenda ſuffragia. Quidam verò religioſus eiuſdem monaſterij frater, cùm alij completorio peracto feſtinarent ad requiem,quò feſſa poſt diei laborem corpora lectulis reclinarent, ſeſe ille ante ſepulcrum beati Germani peculiaris orationis cauſa proiecit. Cumque diù cæli ac totius mundi Dominum pro ſuis exorans delictis, opem beati Germani cæterorumque ſanctorum intento corde fidelis cunctis depoſceret, (iam enim frequens paganorum rumor ad noſtras certiſſimè percrebuerat aures) ante ferè quindecim dies aduentûs illorum hæc mirabilis ſibi oſtenſa eſt viſio. Nam ab oratione qua iacuerat ſurgens, apertis vidit oculis (vt olìm totum mundum Pater Benedictus) ſepulcrum beatiſſimi Germani veluti patefactum,ipſumque ſanctiſſimum corpus indiruptis veſtibus indutum, atque miniſterio vt fuerat diuino in ipſo ſarcophago ordinatè compoſitum, quemadmodùm ipſe poſt paululùm omnesque qui ſimul adfuimus dolendum inſpeximus. Sic Dominus ſuo dilecto ſanctusque Germanus oſtendere voluit, quod in breui, peccatis noſtris facientibus,erat implendum: nec viſio priùs quàm viſionis ſequentia omnibus panditur. Cap. 5. Viſio alterius monachi & quid talis viſio præſignabat.

In memorato deniquè Caroliuennæ loco,ipſi Nortmannorum populi ſe victores ſeque ſuperiores eſſe conſpicientes dum adhuc morarentur, exeuntes è nauibus,cellam noſtram,quę contra vel ſecus eundem locum poſita eſt,curſu propero feſti- Cap. 6.

feſtinantes intrauerunt: vndè miraculum, quod illic tunc factum comperimus, optimum ſi narretur putamus. Nanque in eadem cella eccleſijs Apoſtoli Petri almique Germani ignem terque quaterque ſupponere nitentes, cùm defeciſſent, eas incendere amborum meritis, non valentes, clauſtra eiuſdem cellæ tandèm egreſſi, horreum quod ibi erat iuxtà poſitum intrauerunt, ex quo tantus flammarum globus aëris alta petens aſcẽdit, qui quaſdam arbores vltra etiam iam dictam cellam virentes incenderet, ipſas verò eccleſias intactas integraſque vt erant relinqueret. Cùm inſupèr ventus auſtralis validiſſimè flaret, totumq; ferè incendium eandem in partem proijceret, ilicò ſeptentrionalis eregionè ſpirans intumuit, atque in alterius partis latus auſtralem mira conuerſione reflectens, omnem vim ardoris pariter retorſit. Ità mirabilis Deus, qui per famulos ſuos ſecum fulgentes in cælis, ſemper mira communi pietatis gratia operatur in terris.

Nortmanni non valent incẽdere S. Germani eccleſiam.

Ignis ingẽs vicinus eidẽ nihil nocet.

Cap.7. Cùm igitur ſabbato Paſchali diffuſa nauium claſſi Pariſius, vt ſuprà dictum eſt, perueniſſent, in craſtinum cùm ſuos iam ſol lucifluos emitteret radios, propria totum illuſtrans lampade mundum, è nauibus prorumpentes, ipſam ciuitatem, vt præmiſimus, vicinaque ſuburbana abſque habitatoribus repererunt: Ingreſſique monaſterium beatiſſimi Germani, Dei ſanum reſiduumque eccleſiæ quod ſecuritatis damno remanſerat apparatum contaminare, pollutiſque manibus cœperunt deſtruere. Sed quia Domino miſerante nec ibi virtus defuit eiuſdem ſanctiſſimi patris, minimè debent reticeri, quæ tunc illic totius mundi creator ad laudem ſui nominis gratia ipſius pontificis oſtendere dignatus eſt miracula. Quæ, quia nemo noſtrûm interfuit, penitùs ignorabamus: poſteà tamen à fidelibus miſſis Ludouici Beuuariorum Regis Kobbone videlicet alijſque quos ad principem Nortmãnorum Horich nomine legationis cauſa direxerat, ea cognouimus. Qui nobis illa fideliter narrauerunt, quemadmodùm ipſi inteſtati ſunt coram Horich, qui præſentes ex parte viderunt, atque ex parte ab ipſis qui tunc in ipſa eccleſia quandò hęc geſta ſunt ſimul aderant Chriſtianis audierunt. Nam cùm trabes eccleſiæ miſerrimus ille populus, qui erant abiegnæ & idcircò habiles nauigio, incidere tẽtauiſſet, tres ex maligno eorum numero ante altaris crepidinem beati Stephani inualidi totius virtutis robore ruentes ceciderunt, atq; confracti incredulas Deoque odibiles animas, alijs timore perculſis, exhalãtes, perpetuas deſcenderunt ad vmbras, vbi edax vermis eorum non morietur, & nimius eorum ignis non extinguetur.

Vindicta Dei in deuaſtatores eccleſiæ S. Germani.

Eſa.66.

Cap.8. Cumque illud Dei templum à trabibus ità caſſatum, totumque ſimul depopularetur monaſterium, accidit vt vnus eorum etiam apud eos nefandiſſimus, ad confeſſionem domini Germani ſtrictum gladium polluta geſtans manu (mira quidem dicentur) deueniret, columnamque marmoream, quæ ibidèm orantibus ad dexteram ſita erat, tredeciès totius corporis anniſu velutì capulãs hoſtem percuteret: cui continuò manûs dexteræ, qua columnam ipſam inciderat, virilitas euanuit, vt poſt primum diem, quemadmodùm idem Kobbo vidit, qui & eas inciſiones nobis ignorantibus præſens oſtendit, vſque ad infelicem eius ex hac vita deceſſum ſemper immobilis aridaque & vt fuerat extenſa permaneret. Manubrium verò ferri ità manui compaginatum inhæſerat, vt nunquàm ab ea aliquo ingenio vel arte, niſi cum cutis parte auelli potuerit. Qui tamdiù nimia vexatione compatientis corporis cruciatus eſt, donèc miſerrimam finiret vitam, plenus indignationis & iræ manibus dæmoniorum deuectus ad tartareas ſedes Cocyti fœtidumque lacum auerni.

Alterius vaſtatoris manus manet immobilis & areſcit.

Cap.9. Operæprecium fore credimus, ſi & illud magnum narretur miraculum. Igitur dum ipſum ſanctiſſimum oratorium à crudeliſſima impiè violaretur turba, tanta ſubitò nebulæ eſt denſitate repletum, eiuſdemque obſcœni violatores ità diuini iudicij cæcitate perculſi, quatenùs id metu ac tremore nimio pauefacti linquere cupientes, vix oſtia vel fores per quas intrauerant inuenire valerent. Sicque in oberrando diutiùs fatigati, tandèm erumpentes quantocyùs effugerunt, tali ab illo die tantoque peruaſi terrore, quo nec auſi vlteriùs eſſent quacunque fœditate ipſam contaminare eccleſiam. Inſupèr & ità dyſenteriæ morbo exindè, vt eſt vulgatum, ſunt afflicti, vt dum quotidiè morerentur, nullus ex tanta multitudine ſe putaret euadere. Intereà ſimulato languore, legationis cauſam dirigunt ad præcellentiſſimum Regem Carolum, vt eos cum pace fideles ſuſcipiens, ad

Violatores templi cęcitate & incurabili affligũtur morbo.

ad propriam, dato regni tributo, redire permitteret patriam. His ità placitis, Rege quidem nolente, principibus tamen quibuſdam, vt fatebatur, muneribus læſis, Ragenarius dux eorum cunctique principes ad Regem, qui tunc in monaſterio Macharij Dionyſij reſidebat, adducuntur, per deos perque omnia, quibus maximè ſe protegi & ſaluari putabant teſtantes, numina vel arma, quatenùs nequaquàm vlteriùs vel ſui regni * nisi fortaſsè auxiliatores intrarent aut contingerent. Qui ità dimiſſi, atque pro ſuî euaſione quam minimè ſperauerant gauiſi, per iter quo venerant, accepta auri argentique ſumma impoſita, læti redièrunt. Sed reuertentes, morbo quo in prædicta eccleſia perculſi fuerant, quotidiè deficientes cruciabantur, cruciatique nequiſſimas miſerabiliter animas expirauerunt, nemine quos ſecum habebant Chriſtianorum huiuſmodi plagam ſentiente. In quibus omnibus Dei eſt conſideranda potentia, eiusque pietas amplectenda, qui tam miſericorditer ſaluat innocentes, tamque terribiliter ſanctos ſuos mirificando punit profanos. Dimittũtur à Rege, ſed omnes ex p̃dicto morbo pereũt.

Quod in eadem eccleſia, poſtquàm maior pars fratrum ab exulatu reuerſa fuit, geſtum eſt, ſilentio premere non debemus. necdùm enim ſanctiſſima beati viri oſſa ad proprium fuerant reportata ſepulcrum. Vna nanque noctium cuſtodibus eiuſdem eccleſiæ dormientibus, antequàm fratres ad referendas Deo laudes more ſolito excitarentur, auditur ab eiſdem coram altari ſancti Stephani ſtrepitus dæmoniorum ingens, velutì hominum multitudo ad aliquid putaretur diſcurrens. Qui confeſtim ſurgentes, & cum lumine totam eccleſiam circumeuntes, cùm neminem repperiſſent, intellexerunt fraudem fallaciamque dæmonum fuiſſe: qui nimirùm dolebãt ſe expelli à ſanctis ſedibus templi, in quo, dum à perfidis permiſſum fuerat pollui, haud dubium quin aliquantulùm iuxta illud, Et piloſi ſaltabunt ibi: intrandi licitum habuerint. Poſtquàm autem ſacri eius cineres relati, atque ſuo loco Chriſto fauente ſunt reſtituti, nil tale in eadem baſilica ipſius ſanctitate promerente auditum eſt. Cap. 10. Reliquiæ Sanctorum expellũt dæmones à ſuis templis.

Siquidem Ragenarius dux authorque totius memorati mali ante pręfatum Horich Normannorum principem cum ingenti ſuperbia veniens, oſtendit ei quod ſecum hinc aſportauerat aurum argentumque multum, dixitque quòd opinatiſſimam Pariſius ciuitatem captam haberet, quodque manſionem Germani ſenis, quę in eadem terra decentiſſima habetur, intràſſet, inſupèr & quòd omne Caroli regnum ſibi ratione tributi ſubiugatum haberet: Horich autem dum talia non crederet, iuſſit iam dictus Ragenarius partem inciſæ trabis monaſterij diui Germani ſeramque portæ Pariſiacæ vrbis ante eum in teſtimonium adduci. Prætereà retulit ei quàm bonam quamque fertilem, vtì omnibus repletã copijs inueniſſet terram, populum verò eam incolentem, ad dimicandum pauidum ac timentem. Referebatque dicens, quòd maiorem ibi mortui quàm viuentes haberent virtutem, nullumque ſibi inuenerint reſiſtẽtem præter Germanum ſenem mortuum. Hæc cùm diceret, tremens ilicò ac pauens corruit in terram, atque terrifica cœpit voce clamare, Germanum coràm aſſiſtere, eumque ſe baculo quem manu geſtabat grauiter flagellare. Quod vidẽtes Horich videlicet vniuerſique ſibi adſtantes ipſeque Kobbo Ludouici Regis illuc directus legatus, ex hoc quod acciderat ſtupore nimio permoti, admirati ſunt. Idem verò Ragenarius ſic humiliatus ac repentè contritus, aliorum manibus citò ſublatus receſſit: qui maximis per triduum tormentis ignominioſè afflictus, præcepit tandèm vnam auream ſuæ ſimilitudinis ſtatuam fieri, atque per eundem Kobbonem Germano ſeni deferri, ſpondens ſe ſi euaderet Chriſtianum deincèps futurum, Deumque Chriſtianorum indubitanter crediturum. Sed quia non erat ex ouibus Chriſti, idcircò quod petebat obtinere non meruit. Ità prorsùs inflatus, quemadmodùm nobis idem Kobbo manifeſtum fecit, ac totus turgidus extitit, vt nec auditus, nec viſus, nec odoratus vel guſtus in eius corpore mortis tempore diſcerni potuerit. Sicque diffuſis ad poſtremum viſceribus medius crepuit, vitamque miſerrimus inanem finiuit. Statuta verò ſacris oblationibus indigna, à quibus delegata fuerat retenta, velutì immundiſſima à mundiſſimo cordium inſpectore refutata remanſit. Cap. 11. Sancti viri mortui plus habẽt virtutis, q̃ viuentes in carne. Ragenarius diuinitùs caſtigatur. Miſerè pit.

Sed adhuc qualiter qui reſidui fuerant ex hac defecerunt vita proſequendo narremus. Ab eo ſanè die quo monaſterium almi præſulis Germani ingreſſi ſunt, donèc pœnaliter cuncti interirent, ità vt diximus turgenti ſunt, Kobbone teſte, viſce- Cap. 12.

rum inflatione perculſi, quatenùs omnis eorum cœtus etiam in patria quotidiè morieus periret, præter quos Horich poſteà iuſſit occidi. Timens etenim ipſe eiuſque optimates & populus pariter vniuerſus huiuſmodi morte peſſima damnari, præcepit omnes qui reſidui erant, exceptis paucis fuga lapſis, quos nec mortis credimus euaſiſſe exitium, decollari, eorumque capita, velutì ſatisfaciens morbo, Christiano qui captiuus illic erat populo tradi. Nam ità clades ingraſſata Deo permittente ſæuiebat in plures, vt penè quicunque morbidum tãgeret, eodem extemplò attactus morbo & ipſe deficeret. Inſupèr iuſſit cunctos captiuos qui Christianitatis vocabulo cenſerentur in regno ſuo perquiri, eoſque cum libertate & honore abſque alicuius contradictione in ſuam patriam reuerti. Qui etiam hæc & alia vltrà quàm ſint inſerta dicebant. Nos tamen ea, quæ à videntibus percepimus, ſolummodò ponere diſpoſuimus, magnum ſatis habentes quòd victoriam quam populi multitudo communi obſtante crimine ex inimicis habere non potuit, beatus Germanus inclytus meritis, glorioſus miraculis, apud Deum tali donatus triumpho obtinere promeruit.

Reliquię violatorũ prę nominatorum, omnes miſerè pereunt.

Captiui oẽs Christiani dimittũtur liberi.

Victoria S. Germano adſcribitur.

Cap. 13.

Quia verò duce Christo hucuſquè ſignorum dulcedinẽ ſequentes proceſſimus, nunc ordinem quo ipſius beatiſſimi corpus relatum ſit, dicere aggrediamur: his præmiſſis quæ in villa Cumbis accedentibus infirmis eius meritis donata cognouimus, quæ quo magìs narrantur, eo ampliùs iuuat à piæ narrationis tramite non diſcedere. Igitur cùm quidam puer Dagoënus nomine ex familia eiuſdem monaſterij, ſurdus & mutus, omniumque membrorum officio deſtitutus, ad præfatam villam auxilio parentum deportatus fuiſſet, ità eſt ſubitò meritis ipſius glorioſi pontificis priſtinæ redditus ſanitati, vt & loqueretur pariter & audiret: & qui paralyticus deuectus manibus venerat alienis, ouans ac lætabundus tribus in ſe miris oſtenſis, proprijs iam cœpit ire veſtigijs. Nanque à terra poſt paululùm incolumis ſurgens, cum magna cordis alacritate illis qui aderant aiebat: Eccè eccè adeſt beatus Germanus, per quem me totum, Deo gratias, agnoſco curatum.

Quidã puer à paralyſi, cæcitate & mutitate curatur.

Cap. 14.

Nec illud omitti debet, quod Christus ad laudem & gloriam famuli ſui largiri dignatus eſt, quod etiam audiẽtibus proficere credimus. Fuerunt itaque in eadem villa duæ puellæ longo tempore ſic febribus valdè vexatæ, vt vix iam pedibus incedere valerent, quibus nec vlla medicinæ ars eatenùs potuit ſubuenire. Quæ cum fiducia magna ad eandem eccleſiam in qua ſanctiſſima eius membra poſita erant pergentes, petiẽrunt à cuſtodibus, vt ſaltem ſub tanti pontificis venerabile corpus eis tranſitus præberetur. At illi fidem illarum plenam conſiderantes, permiſerunt eis ſicut humili petierant prece pertranſire. Nec fides præmium diſtulit: ità ſanè ipſius corporis tranſito feretro, ab eadem mox infirmitate curatæ ſunt, vt nullam exindè moleſtiam per idem tempus vlteriùs paterentur. Ergò mirabilis Deus in ſanctis ſuis, qui non ſolùm eos in pręſenti gratiarum donis mirificat, verùm & poſt mortem tantis beneficiorum muneribus, eorum meritis languentibus præſtitis, miraculorum glorificat ſignis.

Duæ puellæ à febribus ſanantur.

Cap. 15.

Poſt hæc verò cùm eius ſacratiſſimum corpus à ſupradicta villa Cumbis ad monaſterium reportaretur, quid tunc in via actum ſit, manifeſtare placet in populis. Tanti deniquè præſulis beatiſſima membra monachis cum laudibus & hymnis ad proprium referentibus locum, contigit vt cereus qui præferebatur, validiſſimo flante vento, etiam in laterna in qua poſitus erat, extingueretur: dumque cum equo quis ad villam propter ignem quo rursùs debuiſſet accendi ire voluiſſet, cælitùs effulſit, vt omnibus qui aderant tanquàm extinctus non fuiſſet in eadem laterna rutilans appareret. Vndè ad huius rei teſtimonium in eodem loco Crux à fidelibus lignea ponitur, vt quod ibi tunc geſtum eſt, quodque priuſquàm ad monaſterium perueniretur geminatum miraculum, à tranſeuntibus futuriſque non ignoretur generationibus.

S. Germani corp⁹ ad ꝓpriũ locum reportatur.

Cereus extinctus, cælitùs denuò accenditur.

Cap. 16.

Ventum eſt autem, non paucis ſanatis infirmis, cum magnificentia & honoris obſequio ad Theodaſium eiuſdem ſancti villam: vndè ſequenti die comitantibus rursùm virtutum prodigijs gratanter egreſſi, venerunt pſallentes rectoque itinere gradientes vſque ad vicinum fluuium: quo tranſmiſſo, venerabilis præſul & Abba ipſius monaſterij dominus Ebroinus obuiàm venit, multique vtriuſq; ſexûs diuerſi gradûs & ordinis cum crucibus & cereis reliquoq; ſanctiſſimo apparatu. Plebs quoquè ciuitatis villarumque circunquaquè non modicą cum omni alacritate ac deuoti-

deuotione cordis vniuerſi currẽtes. Nam clerici magna cum voce Deum laudantes, ſingultu interdùm quatiente pſallebant. Populi autem nunc præ immenſo gaudio lachrymas fundentes, nunc verò præ cordis iubilo exultantes, innumeras Deo gratias referebant. Nec vberior mœſtitiæ fletus in tranſmigratione, quàm lætitiæ extitit in reuerſione. Præfatus itaq; antiſtes aliјque ad hoc delecti ſacerdotes nobileſque viri ſanctiſſimum eius corpus proprijs humeris viciſsim geſtantes, reliquis omnibus ante & poſt feretrum cum laudibus & hymnis tripudiantibus, baiulantiumque veſtes attingere feſtinantibus, ad propriam deportauerunt eccleſiam. Cumque ad primam monaſterij portam perueniſſent, cœperunt hymnum, Te Deum laudamus, te Dominum confitemur, cælo reſonante ante ipſum decantare, ponentes eum ſuper altare S. Stephani in eadem eccleſia principale: vbi tamdiù manſit, donèc tranſlationis eius feſtus dies, qui octauo Calandas Auguſtas celebratur, adueniret. Tunc accedens memoratus Abbas dominus Ebroinus Epiſcopus, tulit illum & collocauit in ſuo ſarcophago, cum metu & nimia diligentia, benedicentibus vniuerſis qui aderant ac laudantibus Deum. Attẽde populi deuotionem in reportatione S. corporis. Dies trãſlationis eius.

Deniquè poſtquàm eius ſanctiſſimum corpus in ſuo eſt collocatum ſepulcro, illam viſionem ſilentio præterire non debemus, quæ cuidã fratri noſtro in eodem cœnobio quadam nocte reuelata eſt. Videbatur enim illi in ſopore poſito, omnes fratres ipſius monaſterij ſtantes in choro veſtibus indutos ſolennibus, loquentes ad inuicèm quasì de his quæ acciderant malis: reſpicienteſque contra orientalem eiuſdem eccleſiæ partem, viderũt beatiſſimũ Germanum velutì in habitu militari ante altare S. Stephani galeatum atque mirificè loricatum ſtantem, & vtì ex campo certaminis armigeratum feſſumque venientem: adſpicienſque cunctos interrogauit vſitato gentis nomine vbi eſſent, vel quò abiſſent Nortmanni ipſius templi violatores, patriæ diſſipatores, qui ſua aliorumq; ſanctorum membra effodi compuliſſent. Cui humili ſatìs vt decebat reſponſione dixerunt, quia receſſiſſent. Tunc venerabilis pater: Benè, inquit, & Deo gratias reſpondit. Deindè in ſedili quod ibi ante memoratum altare paratum erat, vt eidem videbatur fratri, reſidens, vocauit eos, iuſſitque vt ſeſe ad deponendum ea quę portabat arma militaria iuuarent. Intereà quod adſpiciebatur defecit. Nos verò tali habitu taliq; viſione præfiguratum animaduertimus, quod iam veraciter factum eſſe cognoſcimus, vltionem duntaxàt à ſancto viro ex inimicis cælitùs reportatam. Cuius interrogatio, eorum perditionis declaratio fuit. In armorum quoquè deponendorum adiuuatione colligimus, quòd eum, immò noſmetipſos benè viuendo adiuuare debeamus, nè talia nobis aut illi pro nobis vltrà proueniant. Cap. 16. Viſio cuiuſdã monachi. Arma S. Germani victoriam præfigurabant.

Nunc igitur pauliſpèr conſiderare libet, quàm metuenda ſint omnipotẽtis Dei iudicia, quantaque ſit longanimitas atque iuſtitia piјſſimi creatoris noſtri. Verè terribilis in conſilijs ſuis, patiens & æquiſſimus in vniuerſis operibus. Qui ſi iratus ſeruis ſuis negligentibus fuerit, citò illis pœnitentibus placatus reconciliabitur, atque viſibilibus ſiue inuiſibilibus proſtratis hoſtibus, pacem contritis corde cum victoria dabit. Sic de populo Iſraëlitico ſæpè legimus, ſic noſtris temporibus frequenter audiuimus, ſicque in nobiſipſis eius pietatis gratiam experti ſumus. Ipſe eſt enim Deus repellens & deſtruens, iraſcens & miſerans, commotorumque contritiones ſanans. Attendendum etiam, beatiſſimus Germanus quantùm ſit glorificandus, quantumque venerandus, qui ſic miſericorditer iuuat ad ſe cum fidutia confugientes, ſicque terribiliter iuſtis (quod eſt fatendum) meritis percutit aduerſantes. Et quia longum ac difficile eſt per ſingula eius virtutes retexere, maximè cùm & antequàm naſceretur ità dilectus gratuſque Deo, vt Iohãnes in vtero matris exultans, inuentus ſit, cui virtus miraculi famulatrix extitit: placet in eius laudem hoc loco paucis ludere verſibus, ſitque prioris libelli finis: Cap. 17. Pſal. 55. Hier. 1. Luc. 1.

Hic eſt Germanus, voluit quem mater in aluo
Perdere, præſumptis hauſtibus atriferis:
Sed quia vitali fuerat reſperſus oliuo,
Non potuit ſanctum commaculare malum.
Nam fuit egregia genitus de ſtirpe parentum,
Qui quondàm terris nunc ſuper aſtra nitet.
Optat enim fragili ſi quis dum carne manebat
Nôſſe qualis fuerit hic, ſua geſta legat.

At cælos poſtquàm conſcendit quanta per ipſum
Geſſerit Omnipotens, promere lingua nequit.
Linquitur hoc illi, bibulas qui ſolus arenas
Ac pelagi guttas dinumerare valet.
Hortor enim cunctos, maculat quos actio vitæ,
Huius opem precibus poſcere ſæpè pijs.
Debilis ad cuius venit ſi turba ſepulcrum,
Indè means redijt ſana, fauente Deo.

Multi debiles ad eius ſepulcrum curantur.

Cui nunc & ſemper gratias agamus, qui nos meritis huius fideliſſimi ſui præſulis de tot tantisque malis eripuit, quique nobis quotidiè innumerabilium donorum beneficia eius ſuffragijs præſtat, faciens magna & mirabilia ſine numero: Cui ſit honor & poteſtas, decus & imperium per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

PRAEFATIO IN LIBRVM SECVNDVM, PER *eundem Haimonum monachum.*

QVia prioris libelli metas optatum propinquantes portum, Chriſto ſermonis vela regente, attigimus: acceptum ducimus ea modò miraculorum ſubnectere ſigna, quæ poſteà Dominus per eiuſdem pontificis merita glorioſa dignatus eſt pandere. Illa quoquè quæ rursùs in ipſius ſancti noſtraque peregrinatione ſunt facta, non incongruè addenda cenſerentur, niſi fortè pudoris eſſe viderentur: ſcilicet qui caſtigationis diuinæ poſthabitis eruditionibus, tempus emendationis necnon & fructum correctionis paruipendentes, ad hoc iterùm prolapſi ſumus, vt longiorem demùm exulationem digniſſima expulſione pateremur. Sed abſit vt vel noſtra tacendo inaccuſata pallietur iniquitas, aut cæleſtis qua ſanaremur nobis clementer adhibita quo non præconetur, reticeatur benignitas, vel etiam tanti pontificis humanæ ſaluti largita virtutum gratia immemorata tranſiliatur.

LIBER SECVNDVS MIRACVLORVM *beati Germani Epiſcopi Pariſienſis.*

Cap. I.

SAncti verò corpus dum reuectũ atque ordine ſuprà digeſto ſuo in loco eſt reſtitutum, acceſſit ex pago Oximenſi quædam paupercula mulier, nomine Hirmintrudis: hæc per nouẽ annorum curricula contractionis calamitate oppreſſa, de loco ad locum niſi aliorũ manibus delata, nequaquàm incedere valebat. Cumque eam Dominus per glorioſum antiſtitem Germanum curare voluiſſet, nocte quadam ſuperueniẽte vidit duas ſanctimoniales virgines præclaris vultibus coram ſe aſſiſtere, deferentes ſibi panem & lac, ſignum futuræ ſanitatis, hortanteſque vt comederet. Moleſtia nanque infirmitatis fatigata obdormierat. Cumque comediſſet ex his quæ attulerant, dixerunt illi: Surge, & quomodocunquè potes Pariſius ad ſepulcrum beati Germani ire feſtina, cuius munere noſcas te ex propria corporis debilitate curandam. Quæ longo ægritudinis vinculo de ſua deſperata ſalute, putauit ſe vano ſomnij phantaſmate deludi: idipſum & parentes quibus hæc retulerat dicebant. Sed alia iterùm nocte prędictæ virgines eidem apparentes cum quadam indignatione, blando quidem ſermone eam allocutæ, dixerunt: Gaude, in proximo eſt enim vt cureris. Et quarè quò tibi præcepimus non iſti? Vade igitur ſaltem nunc, nec moram feceris. Porrò expergefacta mulier auxilio tandèm fratris aſello leuatur, ſicque ante tumulum tanti patroni delata exponitur. Permiſſa itaque eſt in atrio eiuſdem eccleſiæ ipſa nocte requieſcere: ſed priuſquàm mediæ noctis ſpatium tranſmitteretur euigilans, quaſi quodam medicamine delibuta, per ſeipſam aggreditur eccleſiam, fratribus iam ex more vigiliarum ſolennia celebrantibus. Intereà membra ſibi malè cohærentia cœperunt reſolui, atque in antiquum mox officium reuerti. Quæ pro anxietate cordis corporiſque relaxatione magnas inſtitit voces emittere, vt omnes qui aderamus audiuimus: factoque manè, illi Domino beati Germani precibus miſerãte, proprijs conceſſum eſt ambulare veſtigijs. Sicque per iter quo venerat redijt, omnibus bonum ſibi largitum narrans.

Viſio cuiuſdam mulieris paralyticæ.

Mulier paralytica reſtituitur integritati.

Nec illud præterire debemus, quod ſimili modo contigit factum miraculum. Nam inter cæteros ex diuerſo properantes, venit quidam iuuenis ex pago Baiocaſſino, vocabulo Hildemodus, qui ità renibus contractus tribus continuè extiterat annis, vt eoipſo dolore genuum ac tibiarum ſeu pedum priuaretur officio. Itaque multa venerabilium ſanctorum circuiens loca, quò priſtinam illorum ſuffragijs recuperaret ſoſpitatem, à nullo prorsùs deſtinatus eſt ſanari. Supradicta autem ſanctiſſimi pontificis imminente tranſlationis celebritate, à quodam venerabili viro per ſoporem eſt admonitus, vt monaſterium eiuſdem ſanandus adiret. Qui nihil de viſione dubitans, eo die qui eandem præceſſit ſolennitatem nono Calendas Auguſtas cum aſcellaribus venit, ante ſancti patris ſepulcrum iaciẽs ſe pronus in terram. Cumque diutiùs pro ſui recuperatione Deum beatiſſimumque præſulem intentiſſimè exoraret, ſubitò cœpit coram oculis omnium illic adſtantium membra prolixa ægritudine torpentia gemens extendere. Nec mora, ſtatim nanque ſurrexit benedicẽs Deum, ſanctumque glorificans Germanum: & non ſolùm ipſe, verùm & qui præſentes eramus, omniſque frequentia populi quæ conuenerat, pariter benediximus Domino, qui talia meritis ſui confeſſoris dignatur concedere. Cap.2. Quidam iuuenis contractus, & renũ dolore vexatus, ſanatur.

Illud quoquè quod diuina bonitas eodem veſpere ad famam nominis tanti viri oſtendere voluit, reticeri non debet, quin inter cætera narretur miraculorum inſignia. Fuit quidam puer vt putabatur duodennis, de pago Aurelianenſi & familia beati patris Benedicti, qui de matris vulua in lucem renibus contractus ac genibus proruperat, nec aliter vllo modo moueri poterat, niſi manibus nitens ſemiualidum promoueret corpuſculum. Inſupèr & ità ab ineunte ætate officio loquendi priuatus adoleuerat, vt in ore ipſius lingua potiùs ſtrepitum quàm verborum exprimeret ſenſum. Qui cùm ad beati Caronis martyris ſepulcrum, quod iuxta oppidum ſitum eſt Carnotenum, à quolibet gratia pietatis deportatus fuiſſet, interuẽtu ipſius ſancti Caronis pedes eius, contractione genuum perſeuerante, à poſterioribus ſolummodò ſunt diſiuncti. Indè verò ad patrocinia almi patroni noſtri quandoquè perductus, obtentu miſericordiæ permiſſum eſt ad ſancti pontificis confeſſionem manere. Cumque iaceret fratribus iam in eccleſia veſperè pſallentibus, cœperunt mox nerui atque nodi à neceſſitate contracti corporis reſolui, necnon & ad vſum ambulãdi diuina miſeratione per beati viri ſuffragium aptari, qui cum fide venienti impetrare potuit, quod natura vitiata negauerat. Cap.3. Itẽm alius.

Non eſſe debẽt etiam (quod longè à fidelibus ſit) oneri, quæ Chriſtus ſuis ſanctis amicis dignatur largiri. Nam qui geſta virtuteſque eorum, qui iam cum Domino in cæleſti regnant Ieruſalem, audiri renuit, ipſe ſibi proculdubiò teſtis exiſtit, quia nondùm ad illorum perfectè ſuſpirat conſortium. Contrà verò qui recolit, legit vel audit, ille vtiquè licèt in terris adhuc poſitus, conciuem tamen illorum ſe euidenter eſſe demonſtrat in excelſis. Igitur ex quadam poſſeſſione ipſius beati viri, quæ in pago Pinciacenſi ſita Prunidus dicitur, fuit quidam homo nomine Adoardus, ità oculorum priuatus lumine, vt illi continua nox eſſet, nec quicquam lucis haurire poſſet. Hic ad ſancti pontificis feſtiuitatẽ manibus, vtpotè cæcus, aliorum perductus, ad ſacra Miſſarum ſolennia inter reliquos qui conuenerant deuotus adſtabat. Et eccè ſubitò antequàm euangelium legi inchoaretur, cœpit ab eius oculis magnus quaſi lachrymarũ fluxus mirum in modum manare: cumque diù hoc ageretur, & ipſe riuulorum fontem de ſuis maxillis crebra manus adhibitione detergeret, ſuperno mox reſpectus intuitu, incipit paululum ſplendoris inſpicere. Deindè gratias agens, toto deuotionis affectu ſolo proſtratus, obnixè precabatur, vt ſibi iam partim reſeratum lumen pleniùs redderetur. Nec eius ſunt preces apud altiſſimum cordis inſpectorem ſanctumque caſſatæ virum. Statim nanque exauditus priſtinum recepit viſum, Miſſarumque peracta ſolennitate, venit iam clarè videns ante polyandrum beatiſſimi confeſſoris glorificans Deum, qui ſibi eius precibus per tot annorum curricula luminis ademptam reddiderit dignitatem. Cap.4. Cæcus meritis S. Germani videt.

Vt igitur caſtigantis nos ineſtimabilis diuinæ bonitatis miſeratio euidentiùs prædicetur, ea quæ rursùs in eiuſdem ſancti ac noſtra peregrinatione, vt meminimus, ſunt facta miracula, proſequamur, & ſi non ſermone verborum copia phalerato, virtutum tamen ſpecioſitate colendo. Non poſt multos deniquè annos iteratis ſæpiùs malis, ſuſcitauit nobis Deus ſæuiſſimam earundem gentium perſecutionem, Cap.5. Normannorũ altera incurſio.

Proſpera in elevatione: adverſa, ad vitæ emendationẽ nos revocant. Eſa.28. tionem, qua nos meritò affligeret, afflictosque vt pietatis pater ad emendationem compelleret. Nam quemadmodùm proſpera à recto tramite per mentis elationem aliquandò deuiant, ità & aduerſa per contriti cordis humilitatem ad noſtrî nos cuſtodiam reuocant. Sola enim vexatio intellectum dat auditui. Huius itaque perſecutionis orto flagello, ſanctorum circunquaquè iacentium corpora non ſolùm à ſepulcris inſtaurato dolore effoſſa, verumetiam & ad proprias ſunt poſſeſſiones hac illacque deuecta. Cumque paratum fuiſſet quo ſanctiſſimi corpus Germani ad ſuperiùs dictam villam Cumbis iterùm ferri deberet, illud nos quod tunc ibidèm geſtum eſt miraculum dicere iuuat. Quidam autem noſtrûm nomine Adalarius monachus & ſacerdos ſic per tempus continua renum fatigatione debilis factus extiterat, quòd nullo modo per ſe, vel ad modicum, niſì vno & præſertìm duobus ſuſtentatus baculis incedere valeret. Quibus adductus venit ad ecclesiam inter reliquos gemens, accedensque ad ſancti præſulis corpus iam ad efferendum feretro aptatum, ſtuduit vnus, nec tardior quidem eſſe portantium: & hoc diuino ſuffragante auxilio, precibus ſancti ſubleuatus, relicto immò (vt ipſe poſteà aiebat) oblito baculorum officio viciſsìm peregit, vſque dum ad præfatam Cumbis villam vinculo infirmitatis ſolutus pertingeret. Quo in loco beati corporis gleba ſuper altare venerandum expoſita, ipſe gratias agens, ad omne quicquid voluit ſanus euáſit.

Quidã frater debilis reſtituitur ſoſpitati.

Cap.6. Deindè contigit poſt aliquod deuolutum temporis ſpatium, vt illuc quiſpiam dæmonio plenus adduceretur, quẽ quatuor fermè viri tenere vix poſſent. Maligna quippè vigebat virtute, eratque ex ipſius ſancti familię colonis, atque de villa ſuprà memorata Prunido. Aduenit ergò manibus violentorum impulſus, tergiuerſatione reluctante hoſtis, iuſti præſentiam nimiùm formidantis. Itaque multas illi adiurationes iuxta conſuetudinem exorciſmi quidam noſtri fecerunt, dantes inſupèr ei hauſtum aquæ benedictæ. Sed vt in eo potiùs apoſtolici viri præfulgens meritum panderetur, vniuerſis ab eo tandèm quieſcentibus, acceſſit vltima eiuſdem exorabilis medicina: qua depulſa callidi peruaſoris morbida fœditate, omnis in eo incolumitas ſenſûs vigore reſtituto informatur. Iniquiſſimo ſiquidem habitatore proiecto, liber exiuit captiuus ab angue, remanſitque non ſolùm quatuor ſed vno minùs homine valens,

Dęmoniac' liberatur.

Cap.7. Adducitur & quædam fœmina vtranque manum gestans aridam. Hæc olìm pro qualibet adhæſibili infirmitate ad ſanctæ Mariæ baſilicam, quæ ibi propè ſita eſt, annuale votum iuxta ſuæ paupertatis modulum ex dimidij denarij quantitate conſtituerat: ſed adueniente Dominicæ Reſurrectionis die, emit indè blanda diei ſubripiente occaſione edulium carnis atque comedit, paruipendens melius non vouere, quàm poſt votum vota non reddere. Statimque vt ſole clauſo gratia ſoporis, cubilis ſui ſecreta petiuit, ità manibus voti violatricibus ea in nocte contrahitur, quemadmodùm emortuo in eis operandi officio, palmarum intima vngues producti penetrare viderentur. Quæ manè facto veniens, dum ante altare in quo ſanctum quieſcebat corpus ſtatuta fuiſſet, ſic poſt modicum emendato delicto, vt fuerat priùs ſana regreditur, nec glorioſa Domina glorioſum dedignata eſt Germanum conſortem ſeu reparatorem ſui habere miraculi.

Eccles.5.

Contractæ manus cuiuſdam mulieris ſanantur.

Cap.8. Vt autem taceamus de reliquis ea tempeſtate per eundem ſanctum in eodem loco patratis miraculis, dicatur nunc illud de quodam cæco mirabiliter curato, qui dum alieni greſsûs ſolatio fuiſſet attractus, ſuam illic per dies exorando præſtolabatur ſalutem. Nam & ſolitus erat, alia neſcio quadam intercurrente infirmitate, multas crebriùs quàm ſuditas cum gemitu doloris effundere voces. Vndè aliquandò quaſì importunus, & qui eccleſiæ ſilentijs eſſet inquietus, à quibuſdam correptus, nimìs mœrens aliorsùm ire diſponens receſſit: deſtinauitque animo vt ad quandam eccleſiam in villa Ruoilo in ipſius ſancti honore dedicatam, quia propè erat, diuerteret, ibique dum tempus ſuî veniret miſerendi maneret: quod cùm præuio ſe ducente feciſſet, antequàm eiuſdem baſilicæ ianuam intraret, lumen oculorum recepit. Moxque tanta cælitùs ſibi data viſitatione iocundus, ad eundem ſanctum videns laudesque vociferans Cumbis reuertitur. Fuit itaque gaudium fratribus vniuerſiſque inibì conuerſantibus, atque per omnes circunquaquè non modica admirationis lætitia. Hi ergò à quibus exaſperatus receſſerat pœnitentes, aiebant ſe & alios tali facto commonitos, ad pauperum debiliumque impor-

Cęcus videt

importunitates patientes eſſe debere.

Hinc Elagiam generoſi ſanguinis fœminam inter reliquos illuc veniſſe ſanandam, ſimulq; ſanatam rediſſe videamus. Hæc ità ſuffocationis moleſtia per prolixi temporis curſum elanguerat, vt nec ſaltèm diuinis intereſſe aliquandò cupiens officijs, dum ſolius tantùm legeretur Euangelij lectio, durare pedibus ſtando valeret. Neq; hanc Dominus pijs ſancti carere voluit beneficijs. Quæ diebus plurimis alieno portatu ſubuecta, eam in qua ipſius erat corpus frequentans eccleſiam, cum cereis necnon & alijs oblationibus pijſſimum ex animo venerabatur patronum. Cumque terminus, quo eius deuotionis labor remunerari deberet, diuinitùs iam præfixus incumberet, ſtatim cæleſti perfuſa medicamine, tanta corporis valentia ante ſancti corporis præſentiam donatur, quatenùs Deo ipſique beatiſſimo gratias agens reparata ſaluti exultans rediret. Cap 9. Matrona quędam debilis & languens curatur.

Dignum ducimus, quod in ſequentibus rhythmo continetur, recolendum interſerere miraculum. Nortmanni verò apud eundem locum qui dicitur Oſcellus, in quadam Sequanæ inſula reſidentes, Pariſius ſæpè dum prorsùs placebat, nauali excurſu veniebant. Redimebantur ergò omnia in circuitu vicina monaſteria, nè illorum ſæuitia impoſitis ignibus cremarentur. Studebantque prætereà viciſsim equis, quatenùs aliquos nobilium gratia pecuniæ capere poſſent. Vndè veluti ex mitiſſimi viri domini Ludouici Abbatis redemptione non modicum & incomparabile acquirebant lucri negocium. Et quotieſcunquè tale quid agere diſpoſuiſſent, diſſimulabant ſe multis diebus antè nullatenùs quoquàm ire, nè cui illorum furtiuus innoteſceret aduentus. Proindè decreuerant mutua ſilentique conſideratione Pariſius, ſiue ad noſtrum aliquandò percurrere locum, omneſque ibidèm ſub malefida ſecuritate commorantes inſperatè decipere. Reſtiterant ſiquidem in eodem monaſterio, qui ipſum cuſtodirent, fratres ferè viginti. Quibus matutinale orto iam crepuſculo. Paſchalis ſacroſanctæ feſtiuitatis officium celebrantibus, aſſunt Nortmanni, qui Paraſceue die equis aſcenſis itèr arripuerant veniendi. Quos quidam noſtrorum equites præuenientes, eorum eis quamuis ſerò malignum nunciauerunt aduentum. Illis autem non credentibus ſed magìs laudibus diuinis inſiſtentibus, pagani ſine mora inſequentes venerunt, cunctoſque vt erant in eccleſia circuncinxêre pſallentes. Tunc quod magnum fuit declinandi ſubſidium, clauſis in eorum oculis eccleſiæ portis, omnes ſeſe in quæquę latibula vel puteos immergentes abſconderunt, quo non ex omnibus niſi vnum equo fidentem, tanti præſulis ſuffragantibus meritis, interficerent. Itaque ſugientibus ante conſpectum, eorum ibant: nec aliter inquam veriſſimè, niſi vt quidam illorum ante enudatos etiam gladios, cùm eſſet dies, illæſi tranſirent. Quibus ità angelica cælitùs adminiſtratione ſaluatis, interfectis prænuncijs atque alijs in circuitu & in medio monaſterij ex familia plurimis, omnia veluti ſpurciſſimi inuaſores quæque in eccleſia vel extra inuenerant diripientes, cum prouentûs exultatione cellaria fratrum igne ſuppoſito reuerſi ſunt. Tunc vniuerſi de qualibuſcunque quibus ſe abdiderant egreſſi latebris, concurrente etiam hincinde populo ciuitatis, ſubuerterunt tandèm ſpiritùſſancti gratia ignis ardorem, iam ad cuncta conſumenda ſpatia altiora petentem. Neque, quod poſteà noſtris iteratò contigit delictis, locus tunc penitùs crematus diſperijt. Cap 10. Nortmanni rursùs Pariſios veniũt ſpoliandi cauſa. Conſeruantur fratres in choro pſallentes S. Germani meritis. Monaſteriũ S. Germani iteratò liberatur ab incendio.

Cæterùm vt ſit memoria iuſti cum laudibus, ad ea quæ in Nouigento villa noſtra ſuper Matronam fluuium ſita, dum ibi moraretur dumque indè reuerteretur, facta didicimus, dicendi, ſed non ad cuncta vertamus ſermonem. Nam ſi eamus per ſingula, exuberans erit modus in pagina. Contigerat ergò terrore paganorum, vltra Pariſius iam & caſtelli Milidonis terminos excurrentium, ſanctiſſimum corpus ab Acmando, quò nupèr delatum abièrat, illuc transferri. Homo igitur ex eadem villa ità infirmus per annos vt vix incedere poſſet, totoque corpore nulla ſibi ſubueniente medicina debilitatus adueniens, candelam ſecum detulit, munus fidei, precium ſanitatis. Sed antequàm illam accendere conatus, quod cœperat peregiſſet, quæſitum, videntibus qui aderant vniuerſis, è cęlo reſpectus donum percepit. Ergò ſi regni cælorum inæſtimabilis magnitudo cuiuſlibet quantitate precij emi poteſt, multomagìs verò fide ſanitas corporis. Tantum enim Chriſtianus accipit, quantum credit. Confeſtim ſiquidem oblato munere ſanatur, atque domûs ſuę limina gaudens reuiſit. Cap 11. Quidam infirmus ex oblatione cãdelæ vna ſanatur.

Cap.12. Erat ibidèm ſanè concurſus infirmorum hincindè confluentium plurimus, quorum cauſas vt ſic breuiter colligam, cæci gaudebant videntes, claudi ambulantes curati, diuerſi febricitantes atque plurimi varijs corporum contagijs liberati, gratias agebant lætantes. Singulisque largiebatur remedij gratia, prout digni inueniebantur medicantis clementia: ità quoquè duntaxàt, vt qui veſperè debilis adueniret, manè facto ſæpiſſimè incolumis exiret. Inter quos quidam puerulus de pago Stampinſi inſanus defertur, habebat enim contractione neruorum membra damnata. Qui à matre deportatus, deprecatur ipſa obnixè, vt ſe cum puero ea nocte in eadem baſilica, in qua ſancti præſulis corpus venerabatur, manere liceret. Deindè hora eiuſdem noctis adueniente, vt putabatur, iam media, puer matre neſciente ſolus aſſurgens, per eandem eccleſiam, pedum cohæſione vtcunquè ſoluta, ambulare tentabat. Euigilat mulier, gaudetque de nati viſa ſalute, ſicque ipſa atque ſequenti nocte eodem in loco tranſacta, totus poſt biduum ſoſpes effectus, genitrice iocunda receſſit.

Plurimi à ſuis infirmitatibus liberantur.

Puer inſanus & contractus ſoſpitati reſtituitur.

Cap.13. In eadem deniquè Nouigento villa quæ & quanta fuerint, vt pauſò ſuperiùs retulimus, ſanitatum chariſmata, eius bonitatis munere aduenientibus exhibita, ſine crimine fatemur nos ignorare. Quàm verò fuerint innumera, ille qui dedit cooperator pijſſimus ſolus nouit Ieſus. Ideò ad id quod ardet animus tranſeuntes, eius reuerſionem mente hilari exponere feſtinemus. Fratres igitur qui illic aderant ſanctiſſima eius corporis membra cuſtodientes, vnà cum ipſo loci ruinas ſaltèm inuiſere feſtinantes egreſſi, Nortmannis iam amico pacis fœdere regno eductis, iter reuerſionis læti ſuſcipiunt, fuitque eis in reuertendo naualis congruus apparatus. Vndè Matronæ fluuium pariterque Sequanam enauigantes, venerunt citra Biberis ac Sequanæ confluentia portum facientes: eductumque ſanctiſſimum corpus è naui, excepimus illud multi vtriuſque ſexûs & ordinis ibidèm congregati, vt miraretur, vix clericos ad eum tollendum accedere poſſe. Nam ex ſui quondàm epiſcopij domo Canonici primi vti pontifici aſſiſtentes, exceptionis peregére miniſterium, huius antiphonæ cōgruam iubilantes melodiam: O quàm venerandus es egregie Germane confeſſor, qui terrena tempſiſti, & cæli ianuam lætus petiſti: modò victor fulges in virtute cæleſti, ideoque ſupplices te exoramus, vt intercedas pro nobis ad Dominum Deum noſtrum. Factaque geniculatione ac oratione Dominica, & Miſſa pro vniuerſis ſolenniter dicta, ex monaſterio ſancti Petri necnon & beatæ Genouefæ virginis religiosè accedentes clerici eundem ſequentes ordinem, cœperunt ſancto humeris ſuſcepto corpore hanc pſallere antiphonam, dicentes: Iſte eſt Germanus pontifex maximus, qui per ſupernam gratiam diuina dans miracula, promiſſa ſumens munera, viuit perenni gloria. Deindè nos vti decebat ſeruulos corruentes, ſalutationis nouum habentes hymnum, verenter affuimus: ſurgentesque à ſolo, quo digniſſima eius reuerentia proſtrati iacueramus, poſt orationem & Collectam iam cuidam contractæ fœminæ ac cæcis duobus collato ſanitatis beneficio, quo vnaquæque videlicet exceptio proprio decoraretur miraculo, ità concrepantes intulimus:

Inita pace cū Nortmānis, corpus eius ad propriū rurſum defertur monaſterium.

Contracta ſanatur. Duo cæci vident.

Cap.14. *Authoris hymnus in laudē ſancti decantatus.*

Aue præſul benedicte, aue nunc pijſſimè
O Germane, venerande pater & eximie,
Plebis temet cum fideli, comitatus agmine
Veni iam veni benigne, redi paſtor optime,
Oues proprias require, ac paci reſtitue,
Nec triſtari vltrà ſine de ſublato pignore.
Deplorabat te ceſſiſſe dominum Lutetia,
Se plangebat & lugebat caruiſſe gloria,
Quam applaudet recepiſſe iam tua præſentia.
Heu quàm flebant ac gemebant ſerui tui monachi,
Et caterua populorum cuncta nimìs propria,
Cùm fuiſſes exul loco à tuo ſanctiſſime.
Quis illorum ſermo valet planctus fari cordium,
Atque ſimul expedire fletus amariſſimos,
Quòd ſacerdos pietatis pulſus eſſet impiè?
Qui ſi ceſſit feritati paganorum rigidæ,

Necnon

Necnon loco, vel vltrici flammæ, tamen affuit
Votis dignis famulorum præſens in periculis.
Vndè iuuat nos adire illud dictu nobile
Quod ſtupendum & mirandum inferat miraculum,
Pro quo dignæ confeſſori referantur gratiæ.
Itaque dum illuceſcit Paſchæ dies ſplendida,
Dumque laudes celebrarent matutinas monachi,
Circundantes ſe paganos miro ludunt ordine.
Nam vt cunctos gloriantur ſe cepiſſe miſeri,
Vtque gyro mox vallârunt omnes ferè proximo,
Te præſtante liberantur propè capti ſeruuli.
Dumque nullus ſeſe putat habere ſuperſtitem,
Gladiatam euaſiſſet qui Danorum aciem,
Omnes ſe de locis mergunt abditis incolumes.
Cerneres tunc lachrymantes non loquentes inuicèm,
Dum de necis quasi fauce ſe viderunt ſurgere,
Vota ſolùm cordis dabant tacita digniſſimè.
Vnus tantùm præpeditur cæcæ mortis obice,
Atque telo perforatur hoſtis velociſſimè,
Nè tanto ſummus careret pontifex libamine.
Salue clemens, hinc precamur, ſalue præſul agie,
Omnem clerum te colentem cum deuoto populo
In præſenti mereamur vti pace commoda:
Hincque celſi paradiſi regnum nobis obtine,
Quò tecum ſimul pſallamus Patri laudes Domino,
Atque toti Trinitati conſonantes angelis:
Sanctus ſanctus ſanctus Dominus Deus exercituum,
Cæli tuæ pleni manent atque terra gloriæ.
Oſanna qui benedictus in excelſis venerat.
Gloria ſit Deo Patri atque laus altiſſimo,
Honor virtus & poteſtas Ieſu Chriſto Domino,
Dignitas & vnus apex ſit quoquè paraclero, Amen.

Quo ad finem vſque ità completo, fuimus iam licèt exaduersò proximi partim aduſtæ necnon & permultùm diſſipatæ ciuitati, cuius demolita facies nos omnes in dolorem adducens, competenter exegit pſallere: Adſpice Domine quia facta eſt deſolata ciuitas plena diuitijs, ſedet in triſtitia domina gentium, non eſt qui conſoletur eam nisi tu Deus noſter. Multi nanque canentes, plures verò cernebantur plorantes. Sicque proceſſimus in pratum vſque, quod ſub ipſo eſt monaſterio. Eramus verò mœrentes, quòd poſteaquàm propriam intraueramus tellurem, nullas vt anteà oſtenſas noueramus virtutes. Sed eccè ſubitò ex tanta populi multitudine vnus procurrens acceſſit: habebat enim cauſa pœnitentiæ in brachio ferri circulum, vt ſolet fieri arctiſſimè obuolutum. Iamque tempus increuerat, ex quo illi caſu propriam occidenti matrem huiuſmodi pœna acceſſerat. Qui vociferans & tanti viri pietatem ſibi adiutricem expoſtulans, vt manum ad feretrum, quo ſancti ſacrum baiulabatur corpus, pallium ſaltem deſupèr contingere cupiens protendit, ilicò ferrum de brachio exiliẽs, mirandum crepuit, ità vt in aëra ſurſùm euolans videretur à multis. Quæ res nos vniuerſos hilariores efficiens, nonnullos etiam in lachrymas præ gaudio mouit. Sed & caro armillæ huiuſmodi aſperitate in profundum exeſa, quod geſtum erat precioſum pandebat miraculum. Thren.1. Attende ſtupẽdum miraculum.

Aduenerat & quædam mulier adiumentis fidei comitata, quæ à cunabulis ità nuncupata dicebatur Electa: hæc prorsùs, vt nobis quasì eadem adhuc infirmitate dolens aiebat, ità per annorũ decem curricula manûs dexteræ ariditate contabuerat, quòd nullo modo vel ad os eam porrigẽdi poſſe habuerit. Accedens itaq; cœpit magnæ humilitatis precibus ſupplicare, quemadmodùm ſibimet tantùm ſub eiuſdem ſancti corporis feretro, vt eramus in ambulando, tranſitus concederetur. At vbi vix intromiſſa (erat enim compreſſio populi multa) tranſiſſet, ſic illius aridæ manûs debilitas extemplò curatur, quatenùs omni recepto vigore ſolitum Cap.15. Cuiuſdam fœminę arida manus curatur.

Itém cæcus quidam. litum propriæ actionis exerceret officium. Hanc nanque vidimus incolumem: Et Meroldum qui venerat cæcus, necnon & Aldegundem videntes.

Cap. 16. Peruenimus ergò pſallentes, nimia laſſitudine ac ſolis ardore fatigati hora quaſì ſexta ad monaſterij ianuam. Annus autem circuli reſurgentis Chriſti octingenteſimus ſexageſimus tertius, dies verò menſis quartodecimo Calendas computabatur Auguſti. Tunc hymno, Te Deum laudamus te Dominum confitemur, incepto, intrauimus eccleſiam, deponentes eiuſdem ſacroſanctum corpus ſuper ipſum in quo priùs iacuerat ſepulcrum. Deindè concinentes Antiphonam, Laudem dicite Deo noſtro omnes ſancti eius & qui timetis eum, puſilli & magni: quoniam regnabit Dominus Deus noſter omnipotens, gaudeamus & exultemus & demus gloriam ei. Facta oratione ac pro omni qui conuenerat cœtu peracta Miſſarum celebritate, intulimus illud in ſancti Symphoriani cryptam, vbi primùm migrans quieuerat, atq; poſt eiuſdem ſancti martyris altare in præparato ſibi tumulo venerandum poſuimus. Vndè euolutis temporum ſpatijs atq; monaſterio iam ex parte Iſte Carol⁹ cognomine caluus multa monaſteria reſtaurauit. reædificato, adueniens glorioſus ſemperque pius Rex Carolus, eiusque regnique conſors Richildis regina, ſimulq; pater & paſtor noſter dominus Ganzlinus Abbas & Ingeluuinus Epiſcopus, alijque præſules ſiue regni ſui principes, retulerunt eadem ſanctiſſima membra cum laudibus & hymnis ad proprij locum ſepulcri: Vbi auxiliante Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto, ſocia ſpiritûs ſancti gratia, multi vſque hodiè venientes, eiuſdem ſancti pontificis meritis ſanantur infirmi, ad gloriam & laudem ſanctę & indiuiduæ Trinitatis in ſecula ſeculorum, Amen.

VITA S. PETRI RAVENNATIS ARCHIEPISCOPI, COGNOMINE IVNIORIS, VT HABETVR

tertio libro hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei viri doctiſſimi.

31. Iulij. S. Petrus iunior fit Archiepiſcop⁹ Rauennas. IOHANNE ſecundo Rauennatum Archiepiſcopo vita functo, Petrus iunior in eius locum ſubrogatus eſt, cuius Archiepiſcopatûs tempore Gelaſius Pontifex Maximus fato conceſſit, in cuius locum Anaſtaſius ſecundus ſubrogatur: qui cùm adhuc alterum annum Pontificatum non adminiſtrâſſet, moriēs, ſucceſſorem habuit Symmachum Sardum, in cuius creatione diſſenſum eſt. Pars enim ſacratorum virorum apud Conſtantinianam baſilicam Symmachum decernit Pontificem: pars ad diuam Mariam in via noua, Laurentium creat: vndè ſeditio ingens, Senatu populoque Romano duas Concilium Rauennēſe. in partes diuiſo, orta eſt. Quamobrèm omnium conſenſu Concilium Rauennæ indicitur: plerique iuſſu Theoderici ſcribunt. In eo maximè Petrus Archiepiſcopus Rauennas enituit: & re tandèm omni controuerſiaque diſcuſſa, Symmachus in Pontificatu confirmatur: qui certè ingenti benignitate vſus, Laurentium Diſt. 17. & 96. competitorem, Nucerinum Epiſcopum fecit. Illi Concilio poſt Laurentium Ei Epiſcop⁹ Rauennas ſubſcribit. Mediolanenſium Antiſtitem ſubſcripſit Petrus Archiepiſcopus Rauennas. Verùm haud multò pòſt ſeditioſi quidam ſacrati viri, adiuuantibus Feſto & Probino Senatorij ordinis, Laurentium reuocant. quapropèr indignatus Theodericus, Petrum Altini Epiſcopum Romam mittit, qui, pulſo vtroque, ſedem teneret. Cæterùm Symmachus, habito centum & viginti Epiſcoporum Concilio, cui interfuit Petrus Archiepiſcopus Rauennas & ſubſcripſit, obiecta conſtanter diligenterque diluit, omniumque ſententijs obtinuit, vt Laurentius ac Petrus Altini Epiſcopus, malorum omnium capita, relegarentur.

Templum extruit. Petrus Archiepiſcopus Rauēnam reuerſus, admirabile D. Petro Apoſtolorum principi templū extruere, ad oppidum Claſſenſe, cœpit. Sed leui morbo correptus, Moritur. vitam cum morte cōmutauit haud multò pòſt, pridiè Calendas Sextiles. Vir innocentiſſimus, moribus cōpoſitis, corpore gracili ac tenui, procera ſtatura, promiſſa barba, cuius gentiles ex Syria, D. Apollinaris tempore, Rauennā venerunt. Sepul- Sepelitur. tus eſt in D. Petri quod inceperat: vel, vt alij putant, in D. Iacobi ad fontes: qua in ſenten-

ſententia eſt Andreas Agnellus. Cùm enim ipſe,quo loco ſepultus eſſet Petrus Archiepiſcopus,hæſitaret,vnà cum Gregorio,D. Apollinaris in Claſſe ſacerdote,& D. Seueri æditu o,diuinitùs incenſus,Apollinariam in ædem ſe recipiens, ad fontem, vbi D. Iacobo erecta ædicula erat, cùm diligenter inquirerent, vidit ipſe, quique ſecum aderant complures, ſepulcrum ex Proconiſſo lapide egregium, cuius cùm operculum amouiſſent, ex Cypreſſo arca in conſpectum ſeſe dedit, cui erat Petri Archiepiſcopi imago inſculpta,his adſcriptis verbis: Dominus Petrus Archiepiſcopus. Arca detecta ſuauiſſimi vnguenti odorem efflauit, cadauerq́; ſanctiſſimum viſum eſt,omnibus integrum membris, perindè àc ſepulturæ traditum tunc primum fuiſſet.

Suauiſſim^9 odor ex ei^9 corpore emanat.

Hic Petrus,diuinos,nouæ legis ab Chriſto Deo traditæ, libros tabulis exaratos aureis,præſtantiſſimis gemmis ornauit,ad quos ſuam imaginem adiunxit, his verbis inſcriptis: Dominus Petrus Antiſtes ob diem ordinationis ſuæ ſanctæ Eccleſiæ obtulit. Hæcque omnia diù in Vrſiano templo perſteterunt. Huius Petri tempore D. Arnulphus,qui è Regio ſanguine Francorum, Lotharingiæ Dux, poſteà vitæ ſanctitate miraculiſque illuſtris,Turonenſium fuit Epiſcopus,vt teſtis eſt Sigebertus, Rauennam venit: cumque Petrum Archiepiſcopm inuiſiſſet, die quodam Dominico feſto ipſi in æde Vrſiana Deum contemplanti poſt matutinas preces, ferunt, animam viri improbi nupèr demortui, ad infernos cruciatûs locos ſempiternos à dæmonibus pertractam, cunctiſque qui aderant audientibus, Arnulphi viri ſanctiſſimi opem implorantem, viſam fuiſſe: pro qua cùm Arnulphus Deum rogâſſet,ad corpus redijſſe: eumque deindè virum rediuiuum, ingentem Arnulphi virtutem, & multa merita narrare ſolitum. Quamobrèm cùm maximus Arnulpho honor apud omnes conciliaretur, Rauenna illum,honores omnes fugientem, occultè abijſſe, ſalutato tamen priùs Petro Archiepiſcopo.

S. Arnulph^9 Epiſcopus eum inuiſit.

Defunctum reſuſcitat.

Templum quod ipſe inceperat, D. Petro dicatum, omnium quæ tunc in Italia eſſent, pulcherrimum teſtantur: fuiſſeque arbitrantur capitolium illud Iouis, de quo (vtì ſuprà memorauimus in D. Apollinaris Archiepiſcopi vita) Eleocadius eius diſcipulus, atque itèm Archiepiſcopus Rauennas meminit, trecentas aras habuiſſe. Hoc autem ab Theoderico Rege impetratum, Deo ac D. Petro, Petrum hunc Archiepiſcopum dedicâſſe. In eo pictam Chriſti imaginē fertur adeò exactè, diligenterque & eius ſimilem, vt cùm in Aegypti ſolitudinibus vaſtiſſimis, vir quidam ſanctus ſuppliciter ac inſtanter à Deo peteret Chriſti imaginem ſibi oſtendi, audierit, Rauennam vt pergeret, in D. Petri æde illam viſurum. Quapropter duobus leonibus comitantibus, Rauennam quàm celerrimè cùm veniſſet, & imaginem fuiſſet præ foribus templi conſpicatus, eamque genibus innixus toto animi feruore veneratus, ex hoc lachrymabili hoſpitio, cæleſtem in patriam euolauit. Leones ſepulturę locum, humo pedibus ſcalpto, effodientes, vnà cum populo, qui ad rei miraculum accurrerat, virum ſanctum in foſſam deponunt, deſupèr humum congregantes, tumulum ex more compoſuerunt. Ingenti deindè fremitu rugientes, geſtibuſque præ ſe ferentes maximum dolorem, tandèm interijſſe fama eſt: nouęque rei timore perculſos omnes, foſſis hinc atque hinc factis, ibidèm leones ſepelijſſe. Huius Petri Archiepiſcopi tempore Geruntium Phicoclenſem Epiſcopum, cui nunc Ceruienſi nomen eſt, ob Chriſtum ſupplicio affectum ſcribitur: qui & ipſe Concilio Symmachi maximi Pontificis interfuit.

Eius vita habetur 13 Iulij, Tomo 4.

Imago Crucifixi ipſi Chriſto perſimilis.

Inſigne miraculum.

AVGV-

VITA ELEAZARI SACERDOTIS, ET SEPTEM FRATRVM MACHABÆORVM, QVIBVS OCTAVA ADDITA FVIT, PER *D. Ambroſium Epiſcopum ſcripta. Habetur in lib. eius II. de Iacob & vita beata.*

Auguſti 1. Ex cap. 10.

NEC te Eleazare prætermittam, vtpotè ſacerdotū ſacerdos, ſed tuis iuuandus oratis, qui genere ſacerdos, peritus in lege, maturus æui, cùm oblatus eſſes Antiocho perſecutori, nec tentamentis potuiſti capi, nec præmijs inflecti, nec ſuppliciorum acerbitatibus frangi. Deniquè à blandimentis cœpit, quia iudicabat tormenta ſua poſſe ſuperari. Erubeſco, inquit, canitiem tuam, reuereor ſenectutem, miror prudentiam: Cur abſtinendum bonis epulis putes, quas natura largitur? Relaxa iſtiuſmodi peruicaciam, expergiſcere aliquandò, dum adhuc mâlo tibi perſuadere quàm extorquere, nè victus ſupplicijs, facias quod refutas ratione inuitatus. Ad hęc reſpōdit ſenex: Nos Antioche non intentione ducimur, ſed reuerentia legis tenemur, quę à ſuilla carne abſtinendum pręcipit. Pulcherrimam creaturam iudicas, negare tamen non potes quòd potior ſit temperantia, quàm voluptas: potior legis obediētia, quàm pręuaricatio. Quòd ſi hoc leue putas, vt carne veſcamur ſuilla: qui in minimis legē contempſerit, quomodò in magnis tenebit? Aut ſi precioſa eſt creatura huiuſmodi, vindicaris: cùm eo quod ſit pulcherrimum, defraudamur. Abſtinentia autem noſtra, diſciplina eſt caſtimoniæ. Diſcimus enim reſecare luxuriā, cupiditates vincere, excludere concupiſcētias, delectationibus corporis obuiare. Fortitudinis quoquè exercitium eſt, pœnis pro lege non cedere. Iuſtitiæ quoquè inſigne atq; prudentiæ, vt quod ſequendum elegimus timore Dei, morte propoſita reſeruemus. Quis eſcam imperet liberis? Quis autē ſe ridendum prębeat? Quis autem in hoc ſeruiat, & non ridebitur? Non ſum ità ſenex, vt mihi non iuueneſcat animi fortitudo. Suſpenſus itaque cùm hinc atque indè grauiter verberaretur, nec iam ferrēt ſenilia membra verberum pœnas, laſſatis carnificibus atque extenſoribus, in terram deflexus, inflexibilem mentem gerebat. Et quidam ſeu longæuam miſeratus ætatem, ſeu tentamentis circunuenire deſiderans, Reſponde, inquit, tantummodò te manducaturū, nos te eſcæ eius immunem pręſtabimus. At ille clamans, Nequaquàm, inquit, cōtingat mihi vt fiam ſenex incentiuū iuuenilis erroris, qui hucuſquè eram forma ſalutaris inſtituti. His ergò ludibrijs vt paululùm viuam lucrabor, & totius vitæ labores addicam breuis viatico ſenectutis? Senectus portus debet eſſe, non naufragium vitæ ſuperioris. Non te negabo lex patria, non abiurabo vos ſancta inſtituta maiorum, non decolorabo vos infulę ſacerdotales, non te perfidię puluere turbabo canities. Quid multa? Immoriendo tormentis factus eſt cęteris magiſterium perſeuerantię, qui electus erat ad infirmitatis exemplum. Beatus igitur, in quo non potuerūt tormenta rationem vincere. An non beatus, qui potuit virtute animi victor eſſe pœnarum, pietatiſque remigio, ſeruare integram in tantis fluctibus paſſionem?

2. Mach. 6.

Attende quantæ ſit conſtantiæ S Eleazari reſponſum.

Grauiter verberatur.

Magiſteriū perſeuerantiæ S. Eleazarus.

Ex cap. 11.

Poſt ipſum ſtatuti ſunt pueri ſeptem cum matre. Inſultare licet tyrāno, qui dum callidè à ſene incipiendum putat, magiſtrum eligit quo diſcipulos faceret fortiores, quorum velut puerilem ætatem pręmijs prouocabat ad culpam, arguebat terroribus ad formidinem. At illi non degeneres tanto duci reſpondent: Quid nos contemnis vel circunſcribis vt pueros? Sed fides cana eſt, ſed valida diſciplina. Experire certè, ſubijce quibus placet pœnis puerilia viſcera, non inuenies corda puerilia, nec potentiores erunt tormentorum machinæ, quàm legitimę obſeruationis excubiæ. Quem vicit ſenectus, ſuperabit æmula ſenectutis pueritia. Sequimur patrem

trem filij, diſcipuli doctorem. Collige ſuppliciorum inſtrumenta propoſita: meditationem patientiæ, non terrorem * inſcitiæ afferunt, dum videntur. *aliàs, infantiæ

Iuſſit maximum natu eligi. At ille ridens: Rectè, inquit, naturæ ordinem ſeruas. Sed cur Dei legē temerandam putas? Et pro pietate quidem omnes maximi ſumus, ſed tamen à me inchoatū gaudeo. Quod quęris tyrāne, confiteor, nos ſummo Deo ſeruire, & doces quid agere debeamus? Si tu tanta pertinacia vis extorquere veritatem, cur non omni virtute nos eam tenendam putemus? Quid plura? Adhibentur variarum genera pœnarum. Sed vicit pietas immanitatis furorem, excluſa eſt anima, non religio. Varijs ſupplicijs afficitur primogenitus.

Secūdus acceſſit, nec degener fratris munia pię confeſſionis impleuit. Et cùm detraheretur membrana capitis, reſpondit: Aufertis quidē membranam, ſed habeo galeam ſpiritalem, quam non poteſtis auferre. Et verè hanc galeam nemo auferre poteſt, ſicut poſteà Apoſtolus docuit in Eccleſia Domini, quia caput viri Chriſtus eſt, & eius ſumus membra. Rectè puer iſtam diuino ſpiritu doctrinā Apoſtolicam pręuidebat. Exuebāt immanes beſtię coriū capitis, pardalicis feritatibus ſęuiebant. At ille deficiens: Quàm dulce eſt, inquit, mori pro religione, quàm ſuauis omnis acerbitas mortis pro pietate: quia manet horum remuneratio laborum. Tua ſunt rex grauiora tormenta, tu tuis vehementiùs torqueris ſupplicijs, quia vides vinci in poteſtate. 1. Cor. 11. Secundus occiditur.

Et hoc defuncto, tertiū ſtatui ſibi iuſſit. Et cùm eum partim tentaret inſidijs, partim cuperet terrore percellere, reſpondit ad eū: Non faciam voluntatem tuā, non ſuccumbam imperio tuo. Per beatā illam fratrum meorū paſſionem & nobilem vitam, non negabo piam germanitatem. Quę vis adhibeto ſupplicia, quibus magìs vrgeas, hoc proficies aſperitate pœnarū, vt maiora teſtimonia noſtrę germanitatis accipias. Iuſſit itaque ei linguam amputari. At ille exclamans: Victus es, inquit, Antioche, qui organum vocis abſcindi iubes. Confeſſus es te reſpondere non poſſe rationi, maioraque probas linguæ noſtrę flagella, quàm tua verbera. Nos enim tua verbera non timemus, tu noſtrę vocis flagella non potes ſuſtinere. Sed hæc pietatis flagella ſunt, tua flagella perfidiæ. Sed etiam lingua ſublata, grauiùs te ſuo cadens murmure flagellabit. Euadere te putas Antioche, ſi vocē eripias? Et tacentes Deus audit, & magìs audit. Eccè aperui os meum, laxaui linguam meam, abſcinde linguam: ſed non abſcindes conſtātiam, non virtutem auferes, non rationem oblitterabis, non eripies teſtimonium veritatis, nō eripies cordis clamorem. Si lingua amputatur, ſanguis clamabit, & dicetur tibi: Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me. Audit enim ſanguinis vocē, qui audit internas cogitationes. Tenebræ licèt operiant, & parietū ſepta circundent, non dicat impius, quia nullus ſibi teſtis aſſiſtat, explorat vniuerſa, videt omnia Deus: nec eſt aliquod facinus, quod poſſit latere omniū iudicem Deum, qui cognoſcit vniuerſa antequàm fiant. Quid verba damus? Loquaciora ſunt vulnera: & ſi vulnera tegantur, & ſi abſcōdatur cicatrix, non abſconditur fides: nec tamen plaudas, quòd auferendo linguam, confeſſionem laudis eripias. Satìs iam Deum ſermone laudaui, nunc paſſione laudemus. Tertius abſciſſa lingua loquitur. Gen. 4. Eccli. 23.

Et hoc perempto, iuſſit quartum vinciri ad rotam, vt eius vertigine membris omnibus ſolueretur. At ille cùm torqueretur immaniter: Diſſoluis, inquit, corporis membra, ſed adiungis gratiam paſſioni, nec eripis ſolatium morti. Eſt enim vox tonitrui in rota, quia in bono & inoffenſo vitæ iſtius curſu, cæleſte reſultat oraculum, ſicut in Iohāne & in Iacob filijs tonitrui reſultabat. Itaq; illud quod legi, nunc manifeſtiùs recognoſco, quia rota intra rotam currit, nec impeditur. Teres enim vita ſine vlla offenſione in quauis paſſione verſatur, & intra hanc quoquè rota currit. Currit lex intra gratiam, & obſeruantia legis intra diuinæ curriculum miſericordiæ eſt. Nam quo magìs voluitur, plùs probatur. Potius eſt hîc ab impijs aduerſa tolerare, vt ibi à Domino cōſolationem inuenire poſſimus. Et iſte conſummans curſum ſuum, abrupit ſpiritum, animamque victor effudit. Quarti fratris mēbra diſſoluuntur in rota.

Quintus cùm ſiſteretur, cæſo priùs, eidem iuſſit ignes admoueri, ſubijci incendia. Manabat è vulneribus cruor, & effoſſis vlceribus ſanguis effuſus, ipſos flammarum extinguebat globos. At ille inter ignium crepitus audiebatur, dicens: Gratias tibi Domine, quod dediſti nobis dicere: Tranſibimus per ignem. Et ſicut alibì idem tuus dicit Propheta: Igne nos examinâſti, ſicut igne examinatur argentum. Adſtabo tibi ſicut aurum purgatus incendio: & ſi quid fuit culpæ, ignis exuſſit. Itaque Quintus, ignis ſupplicium patitur. Pſal. 65. Pſal. 16. & 65.

que & iſte tranſlatus à corruptela ad incorruptionem, vitam exhalauit.

Sexto quoquè admota tormenta ſunt. At ille: Noli, inquit, fruſtrà errare, & tuæ hoc adſcribere poteſtati, quòd iſta aduersùm nos exerceas. Noſtrorũ hoc delictorum eſt precium, vt peccantes puniamur. Et gratias Domino, quòd hîc à nobis duplicia peccata exigũtur, vt ibi nobis conſolatio deferatur. Gratias autẽ & tibi, quòd tam durus & immitis es, vt talibus noſtris ſupplicijs Dominus, in quẽ peccauimus, gẽti noſtrę propitius fiat. Nos quoq; ableuamus ęrumnã, dum fidei paſſionibus delectamur. Et iſte duris & aſperis dilaceratus ſupplicijs, appoſitus eſt ad fratres ſuos.

Sextus grauib⁹ tormẽtis cruciatur.

Supererat iunior ex fratribus, & iam pudebat Antiochum immaturæ ætati ſe ità fuiſſe ludibrio. Itaque dolis eum deſiderans circunſcribere, pollicebatur honores, diuitias, amicitiam ſuam, conſortiũ ſecretorum. At verò pia mater monebat filium ſuum, dicens & huic ſicut cęteris: Neſcio quemadmodùm in vterum meum introîſtis, neque ego ſpiritum donaui vobis, neq; membra formaui, ſed hęc omnipotentis Dei munera ſunt. Putauit Antiochus videns matrem ſolicitam, quòd ſaluti eius timeret, ipſi quoquè ſuadere cœpit, vt filium ab intentione ſua reuocaret. At illa voce patria dicebat filio: Tu ſolus ſuperes fili, ſumma votorum meorum, tu poſtremus clauſiſti partus meos, tu poſtremus cõclude gaudia mea. Miſerere meî, quę te in vtero tot menſium curriculo portaui, nè vno momento confundas ſenectutem meam, nè decolores tot fratrum tuorum trophæa, nec ſacrum eorum comitatum relinquas, nec conſortium deſeras. Te adhuc iſti expectant triumphi. Adſpice in cælum, vndè hauſiſti ſpiritum, ad patrem omnium: adſpice in terram, quæ tibi antè alimoniam miniſtrauit: adſpice ad fratres, qui collegam requirũt: adſpice ad matrem, quę tibi lac dedit: redde mercedem pij ſanguinis, noli à fratribus, noli à matre diuelli. Temporales opes ſunt, quas promittit Antiochus: temporales honores, perpetua corona quæ à Deo omnipotente defertur. Vos mihi ſeptem dierum lumina dedit Dominus, ſextum iam diem clauſi, & omnium opera bona valdè. Debes mihi fili, vt quæ in illis ſex laboraui, in te requieſcam ſeptimo, tanquàm à ſeculi operibus iam feriata. Itaque proripiens ſe iuuenis, aït: Quid ſuſtinetis? Et multa vociferans, quòd nequaquàm diuelli poſſet à fratrum conſortijs, quorum multò beatiora eſſent funera quàm regis imperia, cùm vrgeret conuicijs regem, & ipſe acerbis excruciatus tormentorum generibus, vitæ huius munus abſoluit.

Conſolatur mater filiũ iuniorem.

Glorioſum eius martyrium.

Nouiſſima mater oblata eſt neci. Quis hanc beatam neget, quæ quaſi ſeptem vallata muneribus, inter corpora filiorum nullum ſenſit mortis incurſum? Quis, inquam, dubitet de eius beatitudine, quę ſeptem turribus circundata, in paradiſi ſedem caput extulit: quæ ſeptem filijs cincta, ſacratiſſimum Deo chorum, non ſolùm canorum vocibus, ſed etiam paſſionibus, ad concinendas Domini laudes cæleſtibus inuexit altaribus? Quàm bonus fidei partus, quàm tutus portus iſte pietatis, quàm ſplendida lucerna Eccleſię, ſepteno fulgens lumine, & octauo vtero cunctis luminibus oleum ſubminiſtrans. De quibus pulchrè dicitur: Date partem illis ſeptem, & illis quidem octo, eo quòd in vtroque numero conſortium gratiæ conſequantur, in lege nutriti, per gratiam coronati, ſeptem tanquàm in ſabbato, octo tanquàm in Euangelio. Pia mater ſupplemento paſſionis adiuncta, quæ in talibus filijs integram pietatis formam parturiuit & peperit.

Mater nouiſſimè perimitur.

Eccli.11.

Recurrunt in memoriam ſermones ſanctæ fœminæ, dicentis ad filios: Ego vos genui, ego vobis ſuccum lactis infudi: nolite nobilitatem veſtram perdere. Sic aliæ matres reuocare à martyrio ſolent filios, non vocare. At iſta maternum in hoc ponebat affectum, ſi filijs vitam magìs perpetuam quàm temporalem ſuaderet. Spectabat itaque pia mater filiorum certamina, & quanuis maternorum viſcerum compaſſione quateretur, tamen pietatis ſtudio premebat dolorem. Et offerente Antiocho, cùm poſſet ſalutem eligere filiorum, malebat periculum: compreſſiſque naturæ gemitibus, pœnas filijs optabat augeri, vt mors citiùs appropinquaret. Videmus conuerſa vota matris in filios, nè quem ſuperſtitem derelinqueret, ſed omnes piæ coheredes mortis acquireret. Sed nec filij minores tali parente, qui ſe inuicèm cohortabantur, qui dicebant vno ſtudio, & quadam animorum acie: Mortis aduerſæ impetum petamus. Tunc enim viuemus, cùm fuerimus mortui. Nemo pietatis ordinem derelinquat, nemo ſe ſubtrahat prælio triumphali. Non homini, ſed Deo noſtras animas deuouimus: non homini, ſed authori

Ex cap.12.

Vides quòd ſancti viuũt cùm fuerint mortui.

authori omnium militamus. Talis hæc pugna eſt, vt ille glorioſiùs vicerit, qui crudeliùs occiſus fuerit. Itaque nemo timuit, nemo trepidauit, nullus ad mortem ex tot fratribus pigrior fuit: ſed omnes, tanquàm ad immortalitatis viam, ità ad mortem per acerba ſupplicia cucurrerunt, & mater conſona cernens filiorum agmina, tanquàm pia anima ſui membra corporis in filijs offerebat, & per artus proprios videbatur ſibi ſubire tormenta. Cadebant filij tormentis exulcerati, mortui ſuper mortuos aduoluebantur, corpora ſuper corpora volutabantur, capita ſuper capita execabantur.

Refertus erat locus cadaueribus filiorum, non fleuit mater, non lamentata eſt, non oculos cuiuſquam preſſit, aut ora morientis clauſit, non lauit vulnera, ſciens glorioſiores eſſe, ſi euiſcerati & concreti pariter puluere & ſanguine viderentur, quales ſolent de bello redire victores, qualia ſolent trophæa ex hoſtibus reportare. Non ſuperiacienda velamina, non proſequendas exequias, niſi ſuæ comitatu mortis arbitrata eſt. Quæ cithara dulciores ederet cantus, quàm morientes filij in tam grauibus ſupplicijs ediderunt? Erumpebat enim naturæ gemitus, & inuitus. Spectares peremptorum cadauera, ſicut fila chordarum audires heptachordum pſalterium triumphalibus gemitibus reſultare. Non ſic illecebroſi cantus ſirenum attraherent audientem. Illi enim ad naufragium trahunt, iſti ad ſacrificij victoriam. Nec ſic cygnea carmina aures animumque mulcerent. Cygni enim naturæ ſorte moriuntur, iſti moriebantur amore pietatis. Non ſic rauca reſonant ſecreto in nemore columbarum murmura, vt vltima verba morientium cum ſumma ſuauitate reſonabant. Nec ſic luna inter ſtellas refulget, vt inter filios mater: & cùm eos ad matyrium illuminatura deduceret, & cùm amplexata victores in medio filiorum iaceret. Fortitudo matris quãta fuerit.

O vera mater Adamante fortior, melle dulcior, flore fragrantior: ô indiſſolubile pietatis vinculum, ô verè valida charitas ſicut mors dura, ſicut inferi zelus deuotionis ac fidei. Cant. 8. Nulla tantarum diluuia paſſionum tuam potuerunt charitatem excludere, nulla inundare eam flumina tantarum acerbitatum. Sicut arca in illo mundi diluuio totius orbis ſpatijs innocua ferebatur, ità & tu aduersùs fluctus tam grauium paſſionum pietate immobilis reſtitiſti: & cùm poſſes ſalutem filiorum eligere, noluiſti.

Quo affectu vos proſequar ſanctæ matris pia pignora? Quo penicillo ſermonis mei deſcribam formę veſtrę & animarum ſimilitudinem? Stetiſtis inter exercitus regios, quibus totus fuit orbis terrarum ſubactus, quos India quoquè in extremi maris ſecreta refugiens declinauit, & ſoli de rege ſuperbo ſine bellico conflictu victoriam reportâſtis. Vicerunt in vobis ſola arma pietatis, dedit pœnas tyrannus, & quia vos non potuit vincere, & quia atroci peremptus eſt morte.

ITEM VITA SS. FRATRVM MACHABÆORVM, PER DIVVM GREGORIVM NAZIANZENVM SCRIpta. *Et eſt oratio vigeſima in ordine orationum eiuſdem.*

QVID autem Machabæi? Horum enim præſens eſt feſtiuitas, qui licèt minùs honorantur à pleriſque, quòd non Chriſti certârunt gratia: omnibus tamen veneratione ſunt digni, quòd ob leges paternas fortiter egerint. Cùm enim ante Chriſti paſſiones martyrium ſuſtinuère, quid facturi erant, ſi poſt Chriſtum perſecutionem pertuliſſent, ac illius pro nobis mortem imitati fuiſſent? Qui enim ſine hoc exemplo tanta eminuère virtute, quomodò non generoſiores apparuiſſent, ſi cum exemplo periclitati fuiſſent? 1. Augusti. Feſtiuitas Machabęorũ antiqua.

Proindè licèt ſermo iſte myſticus ſit & abſcõditus, mihi tamen ac omnibus Dei amatoribus admodùm credibilis exiſtit, neminẽ, qui ante Chriſti aduentum martyrio deceſſit, id ſine Chriſti fide aſſecutum eſſe. Verbum enim, quod poſteà temporibus proprijs liberè prædicatum eſt, ijs etiam, qui mente puri fuerunt, anteà cognitum extitit: quemadmodùm ex multis liquet, qui ante illud honorati fuerunt. Non igitur deſpiciendi ſunt, quòd tales ante crucem, Multi ante crucẽ Chriſti, crucis tormentũ experti.

cem extiterint: ſed propter crucem laudandi,ac honore,qui ex ſermonibus prouenit,digni: non vt ijs gloria indè augeatur,nam quo pacto eorum gloria creſcere poſſet,quorum res geſtæ tam glorioſum quid habuerunt? ſed vt glorificentur laude digni, virtutemque æmulentur audientes, memoria, tanquàm ſtimulo,ad ſimilia incitati.

Annuis feſtiuitatibus & panegyribus honorabantur ſeptem Machabæi.

Cæterùm qualéſnam hi fuêre? aut vndè,quáve ſub initium inſtitutione & diſciplina impulſi,ad tantum virtutis & gloriæ faſtigium ſunt progreſſi, vt annuis his feſtiuitatibus ac panegyribus honorarentur? Nam quòd maior quàm rerum viſibilium de eis opinio in omnium reſideat animis,id liber de ijs conſcriptus,diſcendi cupidis & ſtudioſis oſtendit. Qui etiam docet rationem paſſionibus imperare, dominamque eſſe,ſiue ad virtutem inclinet,ſeu malitiam. Sanè & alios liber ille martyres celebrat, inter quos & horum meminit certaminum. Mihi verò hoc tantùm dixiſſe ſufficiat,Eleazarum primitias tuliſſe inter eos, qui hîc ante Chriſtum ſunt paſſi,quemadmodùm poſt Chriſtum Stephanus. Vir ſacerdos,& ſenex, canus capillis, canus & prudentia, priùs quidem pro populo ſacrificabat,& orabat,nunc autem ſemetipſum hoſtiam obtulit Deo perfectiſſimam. Purgationem plebis vniuerſæ, dextrum certaminis proœmium,adhortatioque loquens & tacens. Adduxit autem & filios ſeptem,inſtitutionis ſuæ indicia,hoſtiam viuentem, ſanctam,beneplacitam Deo, omni legali ſacrificio ſplendidiorem & puriorem. Siquidem legitimum eſt & iuſtiſſimum,vt filiorum præclarè geſta patri referantur accepta. Pueri autem illi generoſi & magnanimi,generoſæ matris germina generoſa,glorioſi veritatis certatores,Antiochi temporibus excelſiores, Moſaicæ legis diſcipuli genuini, patriarum conſuetudinum obſeruatores diligentes. Numerus apud Hebræos laudabilis,& propter ſeptenariç quietis myſteriũ venerabilis,vnum ſpirantes,ad vnum reſpicientes,vnicum vitæ iter ſcientes, vt pro Deo mortem ſuſtinerent, non minùs animis fratres quàm corporibus, inter ſe de morte æmulantes. Proh miraculum,tormenta tanquàm theſauros præripientes,ſub magiſtra lege pericula pro alijs ſubeuntes,quæ non magìs ingruentia formidabant, quàm ceſſantia quærebant,vnum hoc declinantes, nè tyrannus eos punire differret, ac quidam ex eis incoronati diſcederent, inuitique à fratribus ſepararentur,& mala victoria ſuperarent,ac nequaquàm in patiendi periculum inciderent. Mater ibì erat animoſa & generoſa,puerorum ſimul ac Dei amatrix, cuius materna viſcera vltra naturæ dilaniabantur rationem. Non quia eam filiorum miſeraretur cruciatus, ſed quòd timore angeretur,nè paterentur. Neque magìs deſiderabat abeuntes, quàm optabat vt reſidui alijs adijcerentur. Et horum quidem rationem habebat maiorem,quàm eorum,qui iam deceſſerant. Nam horum certamen anceps erat, at illorum diſſolutio ſecura. Et hos quidem iam Deo conciliauerat, illos autem vt Deus acciperet,curabat.

Laudat libru Machabæorum.

Septenarius numerus olim laudabilis.

Maternus affectus erga filiorum ſalutẽ quãtus fuerit.

O anima virilis in corpore muliebri. O ſpecimen admirandum, & magnanimum.O ſacrificij illius Abrahamici,niſi fortè maius quid audendum ſit. Ille enim promptè vnum obtulit, licèt vnigenitum, & qui ex promiſſione erat, & ad quem promiſſio pertinebat: & quod maius erat,quòd non generis ſolùm, ſed & talium ſacrificiorum primitiæ & radix conſtitueretur. At illa totum filiorum populum ſacrificauit Deo,tam matres quàm ſacerdotes victimis in iugulationem promptis exuperans,holocauſtis rationalibus,ſacrificijs ſe vrgentibus. Illa vbera oſtendebat, & filijs enutritionem in memoriam perducebat. Canitiem prætendebat, ſenectutemque pro ſupplicatione ſubijciebat: non vt ſalutem quæreret, ſed vt paſſionem moueret: nec mortem,ſed dilationem periculum eſſe cenſebat. Nil eam flectebat, nihil emolliebat,nil audaciam eius minuebat. Non tormẽtorum inſtrumenta expoſita,non rotç expeditæ,non catapultç,non vngularum acies ferrearum,non enſes,quorum acies iam ſubigebatur, non lebetes feruentes, non ignis incenſus, non tyrannus minans,non populus vrgens,non genus inſpiciens, non membra dilacerata,non carnes dilaniatæ,non ſanguinis riui fluentes, non iuuentus, quæ conſumebatur,non mala præſentia, non quç expectabãtur: ſed & periculi prolongatio, quæ alijs in talibus grauiſſima eſſet ſolet,illis erant leuiſſima: ſpectaculo enim oblectabantur,& paſſionibus ferè moram innectebant. Ità varia tormenta illa, tanquàm nullius eſſent momenti,contemnebant. Quin etiam perſecutoris ſermones multiformes, conuiciantes, comminantes, blandientes deſpiciebant. Quid enim ille

ille non tentabat, vt quod ſperabat aſſequi poſſet?

Inſupèr & puerorum ad tyrannum reſponſiones tantâ ſapientia ac generoſitâte erant refertæ, vt ſi cuncta aliorum bona in vnum fuiſſent congeſta, parua tamen eſſent, ſi cum illorũ fortitudine eſſent collata. Immò fortitudo eorum parua fuiſſet, ſi cum prudentia eorum in ſermonibus comparata eſſet. Quin & ſolis illis contigit, vt ità paterentur, ac interìm contra minas perſecutoris & terrores imminentes adeò ſapienter reſponderent. Quibus tamen pueri generoſi, vel parens generoſior nequaquàm vincebantur. Cùm verò ipſa omnibus ſuperſtes extitiſſet, ac animi dolorem cum amore temperâſſet, pulchram parentationem illis ſeipſam exhibuit. Eos enim ſubſecuta eſt, quos paulò antè præmiſerat: Et hoc quonam modo? Spontè ad periculum proceſſit. At cum quali oratione funebri? Pulchri ſanè puerorum ad Tyrannum ſermones exiſtunt, pulchrorumque pulcherrimi. Et cur non? Cùm quibus ſe inſtruebant, & Tyrannum feriebant. At matris longè fuêre pulchriores. Primò quidem conſolantes, poſteà verò funebres. Quinam igitur puerorum ſermones fuêre? Bonum enim eſt, vt & vos illorum reminiſcamini, vt quemadmodùm certaminis habetis exemplum, ità etiam ſermones de martyrij laude in talibus habeatis temporibus. Erant autem aliorum alij, & ſecundùm quod vnumquenque vel perſecutoris ſermones, aut periculorum ordo, aut animæ armabat alacritas, & ſi typo effingere licet, tales erant.

Sapientia & fortitudo martyrum quanta.

Nobis Antioche, ac circunſtantes omnes, vnus Rex Deus eſt, à quo facti ſumus, & ad quem conuertimur: vnuſque legiſlator Moſes, quem haud prodemus, ſeu offendemus. Non per pericula viri, ob virtutem exantlata, ac miracula multa, etiam ſi alius adhuc Antiochus nobis minaretur, te etiam truculentior. Vna autem nobis ſecuritas eſt, mandati obſeruatio, & vt legem, qua muniti ſumus, haudquaquàm præuaricemur. Vna gloria, omnem aliam gloriam præ illa contemnere. Solæ nobis ſunt diuitiæ, quæ ſperantur. Nihil autem terribilius, quàm à Deo aliquid timere. Cum his conſiderationibus ſumus inſtructi, ac ità armati. Cum tali tibi iuuentute eſt controuerſia. Dulcis equidem mundus hic eſt, dulce & ſolum patrium, necnon amici, & cognati, coætaneique, ac templum iſtud magnum & nomine tam celebre, ac panegyres patriæ, & myſteria, reliquaque cuncta, quibus nos ab alijs differre videmur: non tamen dulciora ſunt Deo, ac periculis, quæ propter honeſtatem ſuſtinentur. Nec tu hoc cenſeas: Alius nobis eſt mundus longè rebus viſibilibus ſublimior & ſtabilior. Patria alia Hieruſalem ſuperna, quam nullus Antiochus obſidebit. Et quia fortis eſt, & inexpugnabilis, nullam timet deſolationem. Cognati verò nobis ſunt inſpiratio, & qui ſecundùm virtutem ſunt nati. Amici autem, Prophetæ, ac Patriarchæ, à quibus nobis & pietatis eſt typus. Coætanei verò, qui hodiè nobiſcum periclitantur, & fortitudine ſunt contemporanei. Panegyres autem, Angelorum tripudia, myſteriumque vnum magnum, ac maximum, & à multis abſconditum, Deus: ad quem & hæc reſpiciunt myſteria. Deſine igitur nobis parua & indigna polliceri: non enim honorabimur inhoneſtis, neque lucrabimur damnoſa, quoniam non tam infeliciter negociamur. Deſine etiam minari: aut contrà minabimur: tuam impotentiam, & noſtra argue ſupplicia. Habemus & nos ignẽ, quo perſecutores puniamus. Exiſtimas tibi certamen eſſe cum gentibus, ac ciuitatibus? necnon regibus effœminatiſſimis? Ex quibus hi quidem vincent, illi autem fortaſsis ſuperabuntur. Verùm nequaquàm eis de talibus periculum imminet. Contra Dei legem aciem inſtruis, contra tabulas à Deo inſculptas, contra paterna ratione & tempore honorata, contra ſeptem fratres vnicâ animâ colligatos, ſeptem te trophæis infamaturos. Quos vincere nequaquàm magnum eſt, ab illis verò ſuperari turpiſſimum. Illorum genus ſumus & diſcipuli, quos ignis columna & nubis in via deduxit: quibus mare diuiſum eſt, & fluuius ſubſtitit, & ſol ſtetit, & panis pluuia deſcendit: quorum manuum extenſiones orationis gratiâ factæ multa milia in fugam conuerterunt: à quibus feræ ſuperabantur, & quos ignis non tangebat, ac à quibus reges generoſitatem admirantes, abſtinebant. Dicemus & aliquid tibi cognitum. Eleazari myſtæ ſumus, cuius fortitudo tibi eſt comperta. Prior pater certauit, nunc filij ſuccedunt. Prior abijt ſacerdos, nunc ſubſequentur ſacrificia. Multis nos terres, ſed multò plura ferre ſumus parati. Et quid ô ſuperbiſſime, minis tuis nobis facere poteris? num perſua-

Fides martyrum quanta.

Exo. 13. 14. 16. Ioſ. 3. 10. Dan. 14. 3. 6.

debis? At nihil fortius eſt ijs,qui omnia ferre ſunt parati. Cur moramini lictores? cur cunctamini? cur mandatum tam egregium expectatis? vbi enſes? vbi vincula?celeritatem exopto. Maior ignis accendatur, beſtiæ efferentur, tormenta augeantur,omnia ſint regia & ambitioſa. Ego primogenitus ſum: primum me ſacrifica. Ego nouiſſimus, ordo mutetur. Sed & è medijs quidam inter primos exiſtat, quo æquis partibus inter nos honoremur. Sed parcis. Expectáſne fortuitum quid, aut contrarium? Sçpè ac iterùm eundem repetemus ſermonem. Nequaquàm immunda comedemus, nec offeremus. Tu priùs noſtra veneraberis, quàm nos tua colemus. Summa ſermonis: aut crudeliora adhuc excogita tormenta, aut hæc à nobis contemni ſcias. Et hæc quidem ad Tyrannum.

Propter legis obſeruationes paſſi ſunt Machabæi.

At quibus inter ſe adhortabantur? qualiaque de ſeipſis ſpectacula exhibebant? quàm fuêre pulchra? quàm ſacra? omnique viſione, ac auditione, Dei cultoribus ſuauiora? Ego enim recordatione ſolùm voluptate impleor,ac cogitatione cum certantibus verſor, enarrationeque exornor. Amplectebantur ſe mutuò, & à collis pendebant. Panegyris erat,ác ſi certaminibus initiarentur. Eamus fratres ad pericula, clamabant, eamus, vrgeamus nos dum excandeſcit Tyrannus. Nil nos emolliat,vt ſalute plectamur. Conuiuium nobis propoſitum eſt precioſiſſimum, nequaquàm illud negligamus. Pulchrum eſt fratres cohabitare, conuiuium celebrare,ac vnà conglobari. Pulchrius verò pro virtute periclitari. Quòd ſi poſſibile eſſet, corporibus etiam pro legibus certáſſemus patrijs: ſed & mors iſta inter laudabilia exiſtit. Verùm quia tempus hoc non admittit, corpora exhibeamus. Etenim ſi nunc haud morimur, num ideò nunquàm occumbemus? num generationi debitum ſuũ non reddemus? Ex neceſſitate gloriam faciamus, diſſolutionem cauillemur: quod commune eſt, proprium faciamus, morte vitam comparemus. Nullus igitur è nobis animæ curam gerat, nec puſillanimis exiſtat. Tyrannus poſtquàm in nos incidit, de aliorum tranſgreſſione deſperet, periculis ordinem ipſe ſtatuat, nos nihil in promptitudinis feruore diſſentiamus,primusque alijs via exiſtat,nouiſſimus verò certaminis ſignaculum. Hoc nobis cunctis pariter infixum ſit, quòd cum perpetua domûs noſtræ laude coronabimur,& quòd perſecutor nullam è nobis partem accipere poterit: vt quemadmodùm de omnibus gloriatuř, ità vnica intumeſcat prauitate. Non minùs tranſmigratione, quàm generatione, inter nos fratres appareamus, omneſque tanquàm vnus periclitemur, & pro omnibus ſinguli. Eleazare, ſuſcipe: mater ſubſequere: Hieruſalem mortuos tuos magnificè ſepelito. Si ſepultura carebimus, poſteris noſtra referto: ſed & amatoribus tuis religioſum vnius vteri ſepulcrum oſtende.

Fratres Machabæi ſe mutuò ad ineundum martyrium hortantur.

Ecce magnificam ſepulturam.

Et illi quidem talia dicebant & faciebant,& aprorum inſtàr,dentes inter ſe acuentes,in ordine ętatis & promptitudine qualitatis confortabãtur,voluptatique ac miraculo erant contribulibus ſuis: terrori autẽ & ſtupori perſecutoribus,qui cùm totam gentem ſubegiſſent,adeò ſeptem fratrum vnanimitate ſunt ſuperati, vt nec ſpem meliorem haberent de alijs. At mater generoſa, cùm illi virtute tot eſſent ac tales, animal inter legem & magnanimitatem medium, euſquè gaudio pariter ac timore perfuſa erat, in medioque duarum paſſionum campo conſtiterat: gaudij,ob virilitatem,& ea,quę videbantur: timoris verò,propter ea,quæ imminebant,ac pœnarum immanitatem: & tanquàm auis pullos,cùm ſerpens adrepit,aut aliud quid inſidiatur,circumuolabat,circumgemebat,ſupplicabat, ſimul certabat, & quid non faciebat,quod ad victoriam conſequendam deſeruiret? ſanguinis guttas rapiebat,membrorum detruncationes colligebat,reliquias adorabat,çum vno loquebatur,& hunc offerebat,alium verò præparabat. Omnes autem ità alloquebatur: Eugè filij,eugè optimi mei, eugè in corpore conſtituti, corpore ferè caſſi. Eugè legis ac canitiei meæ defenſores,necnon ciuitatis,quæ vos aluit,& ad tantam virtutis gloriam prouexit. Adhuc parùm,& vicimus. Fatigantur tortores. Hoc timeo ſolum: adhuc parùm, & ego feliciſſima inter matres ero, voſque beatiſſimi inter filios. Sed matris deſiderio tenemini? At nequaquàm vos derelinquam. Hoc vobis promitto,non enim ità natos odi.

Adorare, pro venerari, in ſacra ſcriptura frequẽtiſſ. eſt.

Poſtquàm autem defunctos vidit, ac ſecuritatem ex complemento eſt aſſecuta, caput admodùm lætè cum magna ſuſtulit conſtantia, non ſecùs àc ij, qui in Olympiacis vincunt: manibuſque extenſis, magna & ſplendida voce, Tibi, inquit,

inquit, ô pater ſanctè grátias ago, tibi lex magiſtra, necnon pater noſter Eleazarè, qui ante filios tuos decertâſti, quòd meorum in partu dolorum fructum accepi, quodque mater facta ſum omnibus matribus beatior. Nihil mũdo reliqui, omnia Deo tradidi, theſaurũ meum, ſpemque meam ſenilem. Quàm magnificè ſum honorata, quàm abundè ſenectutis mercede perfruor, nutrimenti impenſam vobis filij remitto, cùm ità vos pro virtute decertâſſe video. Omnes coronatos conſpexi, tanquàm benefactores intueor tortores: ſed & parùm deeſt, quin me Tyranno ob ſeruatum ordinem gratias habere fatear, quòd me vltimam periculis reſeruauit, quòd ſobolem meam decertantem vidi, & cum vnoquoque filio depugnaui. Ità enim ſecura cum ſacrificijs digrediar, non comas dilacerabo, non veſtem diſcindam, non carnem vnguibus ſecabo, non luctum inſtaurabo, non præficas conuocabo, non in tenebris me occultabo, vt aër mecum fleat, non conſolatores expectabo, non panem luctûs apponam: talia enim ignobilium ſunt matrum, & quæ carnis tantùm ſunt parentes, quarum filij vitam ſine digna aliqua finiunt relatione. Mihi verò nequaquàm mortui eſtis ô filij chariſſimi, ſed copioſum fructum produxiſtis. Non me reliquiſtis, ſed præceſſiſtis. Non defloruiſtis, ſed ſolidati eſtis. Non fera vos rapuit, non vnda abſorpſit, non latro iugulauit, non morbus diſſoluit, non bellum aſſumpſit, non aliud quid paruum aut magnum, quod hominibus accidere poteſt. Flerem equidem, & valdè quidem, ſi tale quid vobis accidiſſet. Lachrymis tum oſtenderem, quòd filiorum amatrix eſſem, quemadmodùm nunc lachrymas repello. Parua hæc adhuc exiſtunt. Verè vos deplorarem, ſi malè ſaluati fuiſſetis, ſi à tormentis victi eſſetis, ſi quis vos ſuperâſſet, quemadmodùm nunc ſuperati ſunt perſecutores. Iam verò ſuperſtitibus vobis laus, gaudium, gloria, tripudia, ac lætitia mihi accreſcit. Ego enim poſt vos immolabor. Cùm Phinea collocabimur, cum Anna glorificabimur: præterquàm quòd ille vnus erat, nos verò tot ſcorticidæ, non corporum, ſed animarum fornicationem confodientes. Et hæc quidem vnum à Deo datum, illumque nupèr genitum: ego autem viros ſeptem, eoſque voluntarios ſacrificaui. Hieremias funebrem mihi ſuppleat ſermonem, non lugens, ſed mortem laudans beatam. Super niuem ſplendetis, ſuper lac coagulati eſtis, ſuper Sapphirum compoſitio veſtra, Deo, qui vos naſci fecit, ac mihi tribuit. Et quid ampliùs? Appone & me, ô Tyranne, filijs, ſi qua apud inimicos gratia eſt, quo certamen tibi ſit venuſtius. Vtinàm & per omnia tranſeam ſupplicia, vt cruorem meum ſanguini, & carnes meas ſeniles illorum admiſceam carnibus. Amo propter filios tormenta. Quòd ſi hoc denegas, puluis ſaltem puluerì iungatur, vnumque nos excipiat ſepulcrum. Nè inuideas æqualis honoris mortem ijs, qui gloria ſunt æquales. Valete ô matres, valete ô filij, ità enutrite eos, qui è vobis naſcuntur. Pulchrum vobis certandi exemplum præſtitimus.

Vide quãta ſit diuerſitas inter matres corporales & ſpirituales.

Num. 25.

1. Reg. 1.

Thren 4.

Attẽde martyrij deſiderium in matre.

Talia dicebat, ac ſeipſam filijs adiungebat. Sed quonam modo? Ad rogum accenſum, tanquàm ſponſum accurrit, huic enim adiudicata fuerat: nec ducentes expectauit, nè corpus ſanctum & generoſum corpora tangerent polluta. Sic Eleazarus ſacerdotio eſt perfunctus è cæleſtibus initiatus, & initians. Ac Hieruſalem haudquaquàm externo, ſed proprio emundauit ſanguine, diemque nouiſſimum, myſterium quoquè fecit nouiſſimum. Ità etiam filij iuuentute ſunt defuncti, non quòd voluptatibus ſeruirent, ſed quòd paſſiones refrenarent, ac corpora ſanctificarent, ad vitamque transferrẽt impaſſibilem. Sic mater fœcunditate ſua fructum accepit, ſic viuentes adornauit, & cum decedentibus quieuit: quoſque mundo genuerat, illos obtulit Deo, ac dolores ſuos certaminibus annumerauit, partuſque conſequentiam mortibus manifeſtam reddidit, à primo quidem filio vſque ad nouiſſimum, ijs, quæ fuère certaminis. Et quemadmodùm in aquarum inundationè contingit, ſic & virtutẽ aliam ſuper aliam oſtendit, ad paſſionemque adeò promptior erat periculis corroborata prioribus, vt tyranno gratũ fuerit, quòd non plurimorum mater eſſet: immò confuſus, & victus diſceſſit, ac primùm tum didicit, quòd non omnia armis ſubigi poſſent, cùm pueros inermes adortus fuiſſet, qui ſola pietate armati eſſent, & qui omnia potiùs pati, quàm quæ ille iubebat facere, parati erant.

Mater adiudicatur morti.

Obdormit mater cum filijs in Domino.

Hoc Iephte ſacrificio ſecurius & magnificentius fuit. Nequaquàm enim neceſſitate eſt perſolutum, quemadmodùm ibi promiſſionis feruore ac victoriæ factum

Iudic. 11.

ctum eſt deſperatione: verùm oblatio iſta ſpontanea fuit,& quæ ſolùm mercedem haberet ſperandam. Sed nec Danielis certaminibus hoc fuit ignobilius. Qui cùm in cibum datus eſſet leonibus,manuum extenſione feras deuicit. Immò nec in Aſſyria pueris poſterius, quos Angelus refrigerabat in igne,quoniam legem ſeruabāt paternam,nec cibum tangere volebant pollutum & prophanum. Quin nec certamen hoc gloria ſua miraculis illis, quæ poſteà pro Chriſto ſunt exantlata, inferius fuit. Illi enim, quemadmodùm in ſermonis dicebam principio, Chriſti ſequebantur ſanguinem, & Deus talium certaminum ductor erat, qui tantum ac tam admirandum pro nobis obtulit precium. His verò haudquaquàm multa, neque talia virtutis fuêre exempla. Horum virtutem vniuerſa admirata eſt Iudæa,& tanquàm ipſa coronata eſſet, exultabat ac geſtiebat. Certamen enim hoc maximum fuit ex ijs, quæ vnquàm in ciuitate illa fuêre decertata. Neceſſè enim erat,vt in die illa lex vel ſolueretur, vel glorificaretur: eratque res tum quaſi ſub nouacula poſita, & ad vniuerſam Hebræorum gentem illorum pertinebant certamina. Sed & Antiochus ità ſtupore eſt percuſſus, vt minas verteret in admirationem (nam hominum virtutē & hoſtes quoquè admirari nôrunt) cùm ira deferbuiſſet, & res per ſeipſam fuit expenſa, adeò vt infecto negocio abiret, multis patrem Seleucum, ob honorem genti, necnon magnificentiam templo impenſam,laudans, multis quoquè Simonem, qui eum adduxerat, inculpans.

Dan.6.14.

Dan.3.

Tam ſermone q̄ opere oſtendere côuenit qđ eſt optimū.

Proindè hos nos,ô ſacerdotes,matres,& filij,imitemur. Sacerdotes quidem Eleazari honorem patris ſpiritalis, qui tam ſermone, quàm opere quod optimum eſſet oſtendit. Mulieres verò generoſæ matris illius gloriam, quo verè filiorū amatrices eſſe videantur, ac Chriſto fœturam ſuam offerant, nuptiaſque per talia ſanctificent ſacrificia. Filij autem, vt ſanctos illos venerentur, ac iuuentutem nequaquàm in turpibus cōſumant affectibus, ſed in certaminibus contra paſſiones initis, & vt contra aſſiduum Antiochum generosè pugnent, qui contra membra cuncta decertat, illaque multipliciter inſectatur. Cupio enim pugiles habere, qui omnis temporis, omniſque ſint modi, vniuerſum hominum genus, ac ætatem omnem, quæ vel palàm oppugnatur, vel cui clanculùm tenduntur inſidiæ, illamque veteribus adiuuare narrationibus, adiuuare & nouis, ac vndiquè apiculæ inſtàr vtiliſſima colligere in aluearij vnius fœturam & ſuauitatem: quò tam per vetuſta quàm noua in nobis glorificetur Deus, qui in filio & ſpiritu glorificatur, qui ſuos cognoſcit, & à ſuis cognoſcitur, confeſſus, & confitens, glorificatus, & glorificans in ipſo Chriſto, cui ſit gloria in ſeculum, Amen.

ITEM ALIA VITA SANCTORVM SEPTEM MACHABAEORVM, PER D. IOHANNEM CHRYSOſtomum Epiſcopum Conſtantinopolitanum ſcripta. Habetur Tomo primo operum eius.

Laudat preclarā diem ſanctorum Machabęorum.

QVàm ſpecioſa & grata ciuitas nobis enituit, & totius anni diebus ſplēdidior hodierna præfulget,non de vſitatis ſolis radijs illuminata pręclariùs,ſed de lumine martyrum ſupra coruſcum fulgoris micantem illuſtrata ſublimiùs. Multis etenim ſolibus illuſtriores ſunt martyres, & magnis luminaribus clariores. Propterea hodiè ſi dici poteſt, cælo ipſo ornatior terra lætatur. Sed in hac comparatione non attendas cinerem ſanctorum corporum,nec fauillam reliquiarum carnis, omniaque oſſa conſumpta temporibus: ſed aperi oculos fidei, & vide eos diuina virtute & gratia ſpiritûs ſancti amictos, & diuini luminis claritate radiantes. Hi ergò ipſi de ſuperno ſolis circulo in terram radij Chriſto emittente iaciuntur, & à corporibus eorum proſilientes coruſca luce fulgoris, ſicut ſpeciem Eccleſiæ gaudentis illuſtrant, ità faciem diaboli inuidentis obcæcant. Nam vt audaces latronum duces, ſiue impij ſepulcrorum effoſſores, ſi fortè dum prædas agunt, aut ſpolia capienda conquirunt, in arma vel ornamenta Imperatoris incurrerint, quamlibèt cupidi prædarum: tamen ità agnitis Regis inſignibus deterrentur, vt fugiant, neque cominùs accedere vel attingere audeant. Vndè ſibi non compendium procedere, ſed periculum prouident imminere, ſi quid indè audeant vſurpare: Ità profectò & dæmones, qui verè latronum & prin-

Radij ex Sāctorū martyrum corporib⁹ proſilie̅tes, Eccleſiam illuſtrant.

& principes & magiſtri ſunt, vbi coronatorum martyrũ corpora viderint poſita, longè ilicò à conſpectu eorum pauidi fugiunt & abſiliunt. Non enim ad naturam eorum intendunt, ſed in arcanam dignitatem, & gloriam Chriſti, qui in agone certantium induta corpora martyrum ſuorum, ſicut arma portauit. Huiuſmodi enim armis non angelus, non archangelus, non vlla alia creaturæ virtus induta eſt, ſed ipſe Dominus virtutum, & Angelorum, ſicut Paulus clamat, dicens: Si experimentum quæritis, prælianris in me Chriſti. Precioſa enim ſunt corpora martyrum, quoniam plagas pro Domino ſuſceperunt. Et quia ſtigmata propter Chriſtum membris ſuis impreſſa ferunt, & ſicut corona regalis vndiquè decorata fulgores varios emittit: ità & ſanctorum martyrum corpora, ſicut precioſis lapidibus acceptis pro Chriſto vulneribus diſtincta, omni regum diademate precioſiora, & ſpectabilia redduntur. Et illi quidem ſecularium ſpectaculorum præſides, ſiue arbitri, quos Græci agonothetas vocant, proponentes certamina, magnum muneris ambitum eſſe exiſtimant, quandò iuuenes & robuſtos luctatores in ſtadium introduxerint, vndè prima oſtentatione miraculum ſpectatoribus præbeant ſtudio. Hoc verò ſpiritali in agone non ità eſt, ſed omnia è contrario. Agonem enim proponens Chriſtus, non talem, qualem illi terreni agonothetæ, ſed horribilem & plenum timoris. Non enim hominum contra homines luctamen, ſed hominum aduersùs dæmones pugna eſt.

2. Cor 13. *Vulnera ſanctorũ gemmis longè nobiliora.* *Epheſ. 6.*

Tale ergò certamen nobis proponens Chriſtus, non iuuenes exercitatos ad luctamina athletas, ſed primæuos adoleſcentulos, & cum ipſis ſenem Eleazarum, ſimulq́ue mulierem anum matrem ſeptem adoleſcentium vult cõſiderare. Quid hoc noui eſt? quid paras? inutilem & adhuc teneram, in bellum, in arenam vel prælium ducis ætatem? quis enim ante hanc diem vidit, vel audiuit mulierem in vltima ſenectute poſitam dimicâſſe, & terribilem mortis adijſſe cõflictum? Nemo huiuſmodi factum audiuit vnquàm. Sed ego, inquit, admirabile hoc, & nouum, quod neque auditu aliquandò perceptum eſt, ipſis operibus demonſtrabo. Non enim talis agonotheta ego ſum, vt certaminis exitum in aliqua certantium virtute conſtituam, ſed ipſe aſſiſto luctantibus, & auxilium præbeo, & manum præbeo athletis meis, Et quod ex proprij arbitrij libertate ſuſcipiunt, de bonæ voluntatis affectu, vt pro legibus meis & nomine meo dimicent, id in victoriam ipſis procedere, mei eſt auxilij.

Ergò cum videris mulierem annis confectam, ſenio tremulam, baculo indigentem induci, & congreſſam prælio paſſionis diſſoluere crudelem tyranni furentis inſaniam, & de incorporeis virtutibus triumphantem, & diabolo præualentem, & facilè vires illius concidentem cum poteſtate maiore: admirare diuini agonothetæ gratiam, obſtupeſce ad intuendam Chriſti virtutem, cuius athletæ non corporis robore, ſed fidei virtute luctantur. Infirma eorum natura, vel vetus eſt, ſed quæ eos vnxit gratia, potens eſt. Reſoluta ſunt corpora ſenectute, ſed ſolidatæ ſunt mentes deſiderio pietatis. Non eſt ſenſibilis hæc pugna, neque inſenſibile certamen. Noli ergò iſtos athletas extrinſecùs conſiderare, ſed ingredere ſenſu rationabili ad interiorem eorum habitudinem: conſpice fidei eorum fortitudinem, vt intelligas, quoniam qui contra dæmones pugnat, non robore corporali, neque valida compage membrorum indiget, nec de ætate iuuenili fidutiam ſumit: ſed & ſi tener adhuc adoleſcentulus in flore primæuo agit, & ſi ſenex ad extremas ætatis ſuæ metas peruenerit, animam verò fortem habeat & corroboratam fidem, nihil de ætate, vel modica, vel extrema ab effectu certaminis impeditur. Et quid dico ſenem & iuuenem, quandò etiam mulieres expeditæ ad hæc prælia cucurrerunt, & illuſtres coronas adeptæ ſunt? Nam illi extranei nobis, id eſt, mundani agones, & ætatis, & formæ, & generis dignitatem requirunt. Vndè & ſeruis, & mulieribus, & ſenibus, & pueris ad eos aditus denegatur: iſthic verò apud nos omni perſonæ, omniq́ue ætati, & vtrique ſexui indiſcreta facultate ſtadium patet, & agonis adeundi commũne ius, & vna libertas eſt, vt prompta omnibus ſine inuidia bonitate, ineffabilem Saluatoris noſtri virtutem cognoſcas, & Apoſtolicum ſermonem opere confirmari videas: Quia virtus in infirmitate perficitur. Quandò enim pueri, & ſenes ſupra naturam valent, & internis viribus modos ætatis extendunt, euidenter operantis in ipſis gratia manifeſtatur.

Nõ roborẽ corporali indiget, qui contra dæmones pugnat: ſed ſpirituali. *2. Cor. 12.*

Et vt pleniùs appareat, quia infirmitas athletarum noſtrorum, quæ in exteriori eſt,

eſt, clariores faciat eſſe victores, & ſenem, & pueros relinquẽtes, infirmiorem ipſis producamus in medium mulierem, illam anum, & ſeptem puerorum matrem. Nam labores partuum non vel modicè huic certamini impedimẽto ſunt. Quid ergò eius priùs aut potiùs mirabimur? Quod ex natura infirmum, aut quod de ætate habuit prælijs inutile & immaturum, aut neceſſariç compaſſionis affectum? Mater enim erat, vndè facilè eam potuiſſet in tormẽtis viſcerum ſuorum vincere materna pietas, niſi diuina pietatis altior virtus virili fide anile pectus armaret. Magna etenim hæc impedimenta ſunt ad eum curſum, cuius intentio ſumma indiget patientia. Ego verò & aliud his maius habeo dicere, quo & virilem mulieris fortitudinem, & callidam diaboli verſutiam conſideretis. Quid autem hoc eſt, diligenter inſpicere debetis.

Attẽde diaboli calliditatem. Immundi dæmonis maligna calliditas, non primam eam taxit in agonem, ſed poſt filios eam duxit in prælium. Qua cauſa hoc? Ob hoc vtiquè, vt præuenietibus in conſpectu eius ſeptem filiorum ſupplicijs, deijceret ſenſum eius, cùm virtutem mentis in matre fregiſſet, varia crudelitate propoſitis ei ſpectaculis orbitatis ſuæ, cùm iam eneruatam & conſumptam maternis doloribus facilè vinceret, & in ruinam mentis impelleret. Nè ergò hoc conſideres, quòd illata ſibi tormenta tolerabant: ſed illud magìs contemplare, quòd mater per ſingulos eorum duriores ſuſtinebat dolores. Et hoc quod dicitur, benè nórunt quæcunque pariẽdi dolores expertæ ſunt mulieres, & matres factæ ſunt. Nam ſæpè & mater, ſi videat filium ſuum febribus æſtuare, ità perturbatur, vt ardores illius in ſua cupiat membra transferri, & mutata in ſe ſi poſſit ægritudinis vice, trãsfundere in filium ſanitatem ſuam. Ità omnibus domeſticis malis eas, quæ de filijs malis acciderint, ærumnas grauiores exiſtimãt, & intolerabiles fiunt, quæ matris ſunt. Sicut ergò vera in cunctis matribus talis affectio, ità profectò manifeſtum eſt, quia mater illa grauiùs in ſupplicijs filiorum puniebatur, quàm ſi ipſa pateretur: & maior erat paſſio in viſceribus matris, quàm in corporibus filiorum. Si ergò vnius filij nunciata eſt ægritudo, auditu ſolo viſcera materna turbantur. Hîc autem non vnum tantùm filiorum chorum vno tempore pariter interfici videns mater, nec abſens per auditum ſuſcipiens paſſiones eorum: ſed præſens oculis hauriens vulnera omnium, quos pepererat, quid non patiebatur? Quomodò non excidit mente, vnumquenq; horum ſpectans horribiliùs, & diuerſis pœnarum ingenijs cruciari, & per inciſiones membrorum tam crudeli, quàm lenta morte conſumi? Quomodò tam ferali ſpectaculo non diſſiliẽrũt viſcera eius, & delumpto corpore anima excuſſa eſt? Quomodò non & prima filij paſſione in ipſos ignes, quibus filius cremabatur, inſiluit, vt ſimile vel deterius filiorum ſpectaculum compendio mortis euaderet? Nam etsì ſapiens eſſet, ſed mater erat: etsì amans Deum, ſed carnem portabat: etsì prompta eſſet fide, attamẽ fœmineum ſexum gerebat: etsì zelo diuinæ pietatis prompta ferueret, ſed & maternæ affectionis vinculo memor partuum tenebatur. Si enim nos, qui viri ſumus, frequenter cùm videmus reum per forum duci refrenato ore in mortis damnationem, & eum trahente carnifice, de ſolo eius adſpectu frangimur, cùm tamen ſufficientem habemus conſolationem ex ipſa conſcientiæ ſecuritate, qua ab illius pœna mortis diſcernimur: facilè metiri poſſumus quid illa pertulerit, quç non reum aliquem & extraneum, & damnatione commerita duci videbat, ſed ſeptem filios ſimul in vna die non iſta morte conſumi, ſed varijs laniatos pœnis videbat interfici. Si enim lapidea quidem fuiſſet, & ſi viſcera adamante compacta geſſiſſet: ità fortè potuiſſet inconcuſſa durare, & nihil eorum ſentire, quæ mulierem & matrem perpeti, vis ipſa naturæ pietatiſque cogebat. Deniquè cogita, quomodò admìremur Patriarcham Abraham, quòd filium ſuum offerens Deo, ipſe vinxit in apparatu hoſtiæ manus eius, pedeſque conſtringens, & eum paterna manu immolandum altari impoſuit, & ſapienter conferens: tunc videbis quanta mulieris huius virtus extiterit.

Maior erat paſſio matris quàm filiorum.

Gen. 22.

O amariſſimum illud, ſimul & dulciſſimũ matris ſpectaculum: ô amariſſimum quidem propter naturam affectionis humanæ, & propter ipſorum faciem tormentorum: dulciſſimum verò propter virtutẽ fidei, qua delectabatur domeſticarum ſpectaculo paſſionum: quo impiam ſacrilegi regis crudelitatẽ confeſſio glorioſa vincebat. Vndè fortiſſima illa mater non frangebatur ſpectaculo orbitatum ſuarum, ſed confortabatur: quia non profluentem eorum ſanguinem adſpiciebat,

ſed

ſed magis ad coronas eorum, quæ texebantur in cælis intenta gaudebat. Non videbat ad receptaculum temporale cauari petram ſepeliendis, quia prouidebat æterna ædificari tabernacula coronandis. Non conſiderabat circunſtantes populos, quia videbat adſtantes angelos. Oblita eſt dolores partuum ſuorum, contempſit naturam ſexûs ſui, nec memor etiam ſenectutis, ipſam quoquè naturę tyrannidem animo ſuperante calcauit: naturæ (inquam) tyrannidem, quæ & beſtiarum feritatem ſubigere conſueuit. Sæpè enim difficiles capi beluæ, per amorem tamen ſuæ ſobolis capiuntur. Dum enim natorum ſuorum dilectionem vitæ ſuæ præferunt, ità affectu pietatis incautæ in manus incidũt venatorum: qui priùs catulos eorum venantur, vt per affectionis captiuitatem perueniant ad capturam parẽtum. Nullum eſt animal, nec ità infirmum, quod non pro filijs ſuis defenſandis robur aſſumat: neque ità manſuetum, quod abreptis catulis non irritetur, & aduersùs rapientem quanta poteſt virtute deſæuiat. Sed iſtam totam ipſam, & per homines rationabiles, & per animalia irrationabilia pari iure porrectam, atque diffuſam naturæ tyrãnidem fidei virtute diſſoluit: & non ſolùm non inſiliuit capiti ſæuientis tyranni, neq; lacerauit faciem eius, vt beſtia videns catulos ſuos diripi: ſed tantam magnanimitatem fidelis animi omnem philoſophiam ſupergreſſam monſtrauit, vt immolationem filiorum ſuorum præpararet hortatu ſuo, & ingereret perſecutori. Et cùm adhuc priores punirentur, reſiduos ad æmulationem eorum exhortantibus verbis in palæſtra paſſionis iungebat.

Pia mater propter filiorum ſalutem, contẽpſit naturã ſexûs ſui.

Audiant hæc vniuerſæ matres, & æmulentur virilem mulieris huius fortitudinem, & veram circa filios dilectionem, & ſecundùm illam ſeptem martyrum matrem nutriant filios ſuos. Non enim educatio filiorum hęc naturę eſt, ſed educatio matres facit: hæc enim voluntatis eſt. Et vt diſcas, quia non pariendo tantùm, ſed magìs benè nutriendo fit mater, audi beatiſſimum Paulum, quomodò honorificet & coronet viduam: non propter partum, ſed propter educationem bonam filiorum, dicens enim: Vidua eligatur non minùs annorum ſexaginta, teſtimonium habens in operibus bonis, vt horum bonorum laudem conſummaret, adiecit: Si filios enutriuit: non dixit, ſi peperit. Quid ergò æſtimabimus illam mulierem pertuliſſe, ſi tamen mulierem iſtam dici oporteat, cùm videret in filiorum membris viſcera ſua cruciari, alterius auulſos à ſuis manibus digitos ſuper prunas ignium ſpargi, & vnius caput clauis configi, alterius capiti cutem detrahi, & totum corpus extracta pelle nudari, & eum qui talia patiebatur ſtantem fortiter, inſupèr & ipſi tyranno pœnas æternas voce libera comminantem? Quomodò mater hæc expectans eleuauit vultum ſuum, & os aperuit, & linguam mouit in verba, non in verba materni doloris affectu mollia, ſed verba virtutis? Quomodò non receſſit à carne anima eius? Quo modò? ego dicam. Non enim in terrena præſentia intendebat, ſed in futura cæleſtia præparabatur, in his omnibus filiorum ſuorum prælijs & tormentis vnum timebat, nè cuiquam tyrãnus parceret, & inuidia diaboli ſoluto certamine, triumphantium ſcinderetur chorus filiorum eius, nè quis eorum ſine corona maneret. Et quoniam hoc timebat, minimum eorum, qui iam ſolus agoni ſupererat, tantùm quòd non manibus appræhendens in ignem ipſa incenſum impulit: veruntamẽ pro manibus cum verbis exhortationis impulit, & armauit eum magna trepidatione pietatis, voce patria obſecrans eum, nè callidi perſecutoris ſæuioribus crudelitate blãditijs emollitus, euelleretur à fratribus glorioſis, & concertantium immarceſcibilem coronam victus amitteret. Nos citra dolorem alienas ærumnas audire non poſſumus, ſed illa proprias & domeſticas paſſiones citra dolorem intuebatur. Hæc non negligenter, neque in ambuſtione audiamus, ſed vnuſquiſque eorum qui audiunt, in filijs ſuis totam hanc rem ſibi depingat, in corde ſuo proponens virtutem eorum, quæ dicimus, de ſuis affectionibus metiatur: quanuìs nec ità poſſit, quia naturales paſſiones ſermo non poteſt explicare, experimentis autem tantùm percipi poteſt humanæ affectionis expreſſio.

Attẽde quę vera mater dicatur.

1.Tim.5.

Obſecrat filium iuniorem mater, vt in fide perſeueret.

Quàm benè igitur ad eam matrem congruit ſermo ille propheticus, vt poſt ſeptem filiorũ coronas dicamus: Tu autem ſicut oliua fructifera in domo Dei. Nam Olympiacis ſpectaculis, cùm innumerabiles ſæpè conueniant luctatores, vnum tantũmodò manet corona victorem: iſti verò de ſeptem fratribus ſeptèm emicuerunt coronæ. Et quam mihi oſtendis regionem ità fertilem, quem nidum tam numeroſa prole fœtoſum? Nunquìd ſimiles habuit parturitiones mater filiorum

Pſal.51.

Zebe-

Zebedæi? Glorioſa quidem & ipſa Apoſtolorum mater, eſſe duorum tantùm. Septem verò martyres neſcio vnquàm vnum protuliſſe vterum, & ipſam eis matrem glorioſæ ſociam in conſortio paſſionis appoſitam: & quidem non vna, neque ſimplici adiectione meritorum atque virtutum. Nam filij eius ſeptem martyres erant, tantum autem corpus matris appoſitum eſt. Corpus quidem erat vnum, ſeptem verò martyrũ legio implebatur in matre. In qua dilata eſt gloria paſſionis, & corona martyrij, in ea omnium virtus & gloria confluebat: quia per vnumquenque filiorum ſuorum paſſa eſt, & quoniam illos ipſos tales ipſa perfecit: hæc eccleſiam nobis integram martyrum peperit, ſeptem filios enixa ſublimiter, quorum neminem peperit terræ, ſed omnes cælo, magis autem Regi cælorum, cui omnes eos in vitam peperit æternam.

Mater per vnumquenque filiorũ paſſa eſt, quos peperit in vitam æternam.

Ergò callidus omnis malitiæ machinator diabolus vltimam eam duxit ad certamen, ea cauſa, quam ſuprà expoſui, vt virtute eius fracta, & in ſpectaculo filiorum per tormenta morientium debilitata, facilè poſteà debellaret afflictam. Si enim ſæpè ſanguinis humani fuſionem videntes homines, conſueuerunt pauore percelli, & non modicæ curationis eguerunt, vt & deficientem vitam reſumerent, & labantem animam reuocarent: tantos illa videns ſanguinis riuos, non ex aliena, ſed de filiorum ſuorum carne manantes, quod non ſuſtinuit, aut quam perturbationem mẽte ſuſcepit? Itaque diabolus, vt ſuprà dixi, propter quod eam poſt filios ſuos, quaſi perfractam orbitatibus, & facilè vincendam in vltimum certamen induxerat, id totum in contrarium ſibi cecidiſſe perſenſit, & muliere per hæc ipſa, quibus vincendam putauerat, vincente cõfuſus eſt. Maius enim, confirmata mater exemplis filiorum, aggreſſa eſt certamen. Quamobrèm per orbitates ſuas non fracta eſt, ſed fortior facta eſt. Non enim iam reliquerat ſibi pro quibus angeretur, vel quibus timeret, nè fortè infirmitate fraudarentur coronis, ſed omnes, ſicuti vnum reponens promptuarium, ad ſupernos præmittens triumphos, & ad inconcuſſa perennis gloriæ regna, gaudebat, confidens decæterò, & ſecura cum magnanimi voluntate. Et ſicut coronæ quædam precioſiſſimis lapidibus compoſitæ eminentem gemmam: ità carnem ſuam choro filiorum coaptans, ad deſiderabilem Ieſum pullos ſuos, vt aquila ſubſequens euolauit, magnum nobis relinquens ſolatium atque conſilium, per id, quod in ſemetipſa opere paſſionis probauit. Quod filijs valido ſermone perſuaſerat, vt corroborata anima, & ſublimi ſenſu inſtructa, audeat omnes ingredi paſſiones, & omnia ſiue tormentorum, ſiue diſcriminum viſibilium dura contemnere. Quis enim vir, quæ mulier, quis ſenior, aut quis iuuenis, decæterò veniam poſſit accipere, aut excuſationem habere fragilitatis carnis, & timiditatis humanæ, ſi propter Chriſtum ſibi pericula videat inferri: quandò mulier ſenectute confecta, & tantorum filiorum mater, & ante tempus gratiæ congreſſa, ſuſtinuit multis virorum per idem tempus metu mortis inclinatis in ſacrilegia perfidiæ, necdùm in Domini Saluatoris aduentu extincto peccato, neque morte deuicta, tantis animis & tanta virtute, tantas propter Deum pœnas ſuſtinuiſſe cernitur, & viciſſe cognoſcitur, vt euangelicam perfectionem in temporibus legis impleuerit?

Diabolus propria machinatione cõfuſus cecidit.

Vndè hæc ergò omnia cogitantes, & mulieres, & viri, & iuuenes, & ſenes, exemplum agonis huius, tantorumque in filijs, in matre luctaminum, ſicut in tabula, ità in corde veſtro deſcribite, aſſidua vobiſcum exercitatione meditamini. Contra omnem ſpiritualium inimicorum armaturam illius patientiam proponamus ad inuictæ virtutis exemplum, vt iſthic æmulantes fortitudinem ſanctorum illorum, ſimiliter illic eorum coronam poſſimus adipiſci. Quantam illi patientiam in periculis corporalibus oſtenderunt, tantam nos in paſſionibus irrationalibus continentiam demonſtremus: id eſt contra iram & auaritiam, vel inanis gloriæ concupiſcentiam diuino timore muniti, ſenſibus repugnantes, & cõſilia diaboli deſtruentes in nobis. Si enim cupiditatum ignes vicerimus, ſicut illi tyrannidis ignem vicerunt, poterimus iuxta ipſos & matrem eorum, pari gloria conſtituti ſimiles haberi. Potens autem eſt Deus vt præſtet nos omnes per eandem fidem ad parem gloriam peruenire: per charitatẽ & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem, & cum quo eſt Deo patri regnum, gloria, cum ſpiritu ſancto, & nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Qui cupiditatum ignes vincit, ſpiritualis martyr eſt.

ADHVC DE MACHABÆIS EX D. BERNARDO ABBATE. EST EPISTOLA EIVSDEM SINE *titulo, 98. in ordine Epiſtolarum.*

QVod per fratrem Heſcelinum tua charitas à mea paruitate quæſiuit, indè iam ad me ſcripſerat Fulco Sparnacenſis Abbas. Cui ego nil reſcripſi: volens ſi quam fortè ſuper hoc reperiſſem patrum ſententiam, ipſam potiùs ei tranſmittere, quàm nouum vel noſtrum quippiam reſpondere: qua non facilè occurrente, iam quod ſentio ego ſic interim vtriq; reſpondeo, vt quodcũque fortè rationabilius quilibet veſtrûm ſuper eadem quęſtiũcula quandoquè vel legerit vel audierit, vel certè ipſe ſenſerit, mihi viciſsim impartiri non negligat. *In primitiua Eccleſia timebant ſancti noua introducere*

Quæris itaque quidnam viſum patribus fuerit, vt ſolis ex omnibus antiquis iuſtis ſingulari quodam priuilegio Machabæis annuam celebritatem pari cum noſtris martyribus veneratione decernerent in Eccleſia ſolenniter exhibendam? Si dixero dignos meritò martyrum gloria iudicatos, quibus non impar fuit in martyrio virtus: erit forſitan ſolutum, cur ipſos, ſed necdùm planè cur ſolos, cùm & alios nonnullos ex veteribus pari conſtet zelo pietatis occubuiſſe, non tamen pari & tripudio recoli meruiſſe. Quòd ſi illis non immeritò huiuſcemodi negatur ſolennis celebritas, quia nimirùm quod præbuit virtus, præripuit tempus: cur non eadem fuit in Machabæis conſideratio? Siquidem & ipſi pro tempore non ad cæli mox gaudia, ſed ad inferni tenebras deſcenderunt: ne tunc quippè apparente primogenito ex mortuis, qui aperiret credentibus regna cælorum, agno videlicet de tribu Iuda, qui aperit, & nemo claudit: ad cuius introitum cum omni authoritate ſupernis poteſtatibus diceretur: Tollite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Proindè ſi incongruum videtur cum gaudio recolere tranſitum, qui gaudij non fuit: caueatur & in iſtis. Aut ſi iſtos ob ſuæ virtutis meritum feſtiuo proſequi fauore placet: cur non itidèm deferetur & illis? *S. Machabæi ad tempus ad inferna deſcēderũt.* *Pſal. 23.*

An dicendum eſt vtroſque quidem in morte communem habuiſſe cum martyribus pietatis cauſam, ſed non etiam vtroſque pariter eandem cum illis adeptos fuiſſe martyrij formam? Vniuerſis nempe tam veteris quàm noui teſtamenti martyribus æquè cõuenit, pro iuſtitia occubuiſſe: ſed intereſt quòd iſti paſſi ſunt, quia illam tenebant: illi, quia non tenentes repræhendebant. Iſti, quòd eam non deſererent: illi, quòd deſerentes perituros eſſe aſſererent. Et vt breuiter totum in quo differunt, proferamus: hos cultus, illos zelus iuſtitiæ martyres fecit. Soli ex veteribus Machabæi, quia non ſolùm cauſam, ſed & formam (vt dixi) noui martyrij tenuerunt, iure fortaſsè in Eccleſia cum nouis Eccleſiæ martyribus eandem conſuetæ celebritatis gloriam aſſecuti ſunt. Inſtàr quippè martyrum noſtrorum libare & ipſi dijs alienis, patriamque deſerere legem, immò mandata Dei tranſgredi cogebantur, renuebant & moriebantur. Non ſic Eſaias, non ſic Zacharias, non deniquè vel magnus ille Iohannes Baptiſta ità mortuus eſt: quorũ primus ſerra fertur ſciſſus fuiſſe, ſecundus inter templum & altare legitur occiſus, tertius in carcere decollatus. Si quæritur à quibus, ab iniuſtis & impijs. Si qua cauſâ, pro iuſtitia & pietate. Si quomodò, non tam eas confitendo quàm proponendo. Proponebant veritatem odientibus eam: veritas pariebat eis odium, & odium mortem. Licèt iniuſti & impij, non tam tamẽ in illis pietatem perſequebantur, quàm à ſe repellebant: nec tam in illorum iuſtitiam ferebantur, quàm propriam tuebantur iniuſtitiam. Aliud eſt, aliena inuadere: aliud, defendere ſua. Non eſt idipſum nolle ſequi veritatem, & perſequi: inuidere credentibus, & increpantibus indignari: obturare os confitentium, & redarguentium ſtimulos non ferre patienter. Deniquè miſit Herodes, & tenuit Iohãnem. Quamobrèm? Quia Chriſtum prædicabat? Quia vir bonus erat & iuſtus? Immò propter hoc reuerebatur magìs illum, & audito eo multa faciebat. Sed quoniam arguebat Herodem Iohannes propter Herodiadem vxorem Philippi fratris ſui, ideò vinctus, ideò & decollatus eſt: paſſus quidem & ipſe pro veritate, ſed quam zelare videretur, non negare cogeretur. Hinc eſt quòd hæc ipſa tanti martyris paſſio, multorũ etiam longè minorum feſtiuitatibus minùs feſtiuè *Matth. 23.* *Mar. 6.* *Matth. 14.*

S. Machabæi Christianis martyribus in cõfeſſione perſimiles & gloria ſtiuè recolitur. Profectò ſi tali ratione & ordine paſſi fuiſſent Machabæi, nè vlla quidem fieret de eis mentio. Nunc autem quoniam ſimiles illos fecit martyribus Christianis non diſſimilis veritatis confeſſio, meritò eos ſimilis proſequitur & veneratio.

Nec moueat ſanè, quòd quemadmodùm martyres nominatìm & ipſi pro Christo minimè paſſi ſunt: quia non intereſt ſiue ſub lege pro legalibus obſeruantijs, ſiue ſub gratia pro mandatis euangelicis quis patiatur. Vterque enim æquè pro veri-
Iohan. 14. tate, ac per hoc pro Christo, qui dixit: Ego ſum veritas: pati cognoſcitur. Itaque plus contulit Machabæis in hac parte martyrij genus, quàm virtus: quandò nè hos quidem ex patribus, quos pari conſtat virtute illo in tempore pro iuſtitia decer-
Feſtum Machabæorum celebrat Eccleſia. tâſſe, pari etiam honore concelebrat præſens duntaxàt Eccleſia. Puto quòd arbitretur indignum quantumlibèt laudabili morti, quæ Christi mortem præcederet, diem feſtum impendere, præſertìm cùm ante illam ſalutiferam paſſionem, non feſtiua gaudia, ſed clauſtra tenebroſa quoſque morientes exciperent. Sanè Machabæos ideò (vt dictum eſt) excipiendos iudicauit Eccleſia: quoniam quod eis negabat tempus, contulit martyrij genus. Nec ſolùm ipſos, ſed & qui fortè vitæ iam in carne manifeſtatæ mortem ſua morte præuenerunt, ſiue morientes in ipſa, ſicut
Itèm Innocentum. Simeon & Iohannes Baptiſta: ſiue etiam pro ipſa, ſicut Innocentes: quos alia ratione, licèt ad inferos & ipſi deſcenderint, ritu nihilo minùs ſolenni veneramur. Et Innocentes quidem, quoniam iniuſtum profectò fuit innocentiam pro iuſtitia morientem vlla vel præſenti gloria defraudari. Iohannes quoquè ſciens quòd à
Matth. 3. diebus ſuis regnum cælorum vim patitur, vndè & clamat: Agite pœnitentiam, appropinquabit regnum cælorum: ſimulque videns vitam ſe protinùs ſecuturam, mortem lætus excepit. Quod vtiquè ab ipſo Domino moriturus ſciſcitari ſolicitus fuit, ac certificari meruit. Nam cùm per diſcipulos eum interrogâſ-
Luc. 7. ſet: Tu es, inquiens, qui venturus es, an alium expectamus? poſt enarrata plura miracula audiuit: Et beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me. In quo nimirùm ver-
1. Cor. 1. bo ſignificauit ſe Dominus moriturum, & tali morte quę poſſet Iudæis eſſe ſcandalum, gentibus ſtultitia. Ad hanc vocem ſponſi gaudēs amicus ſponſi alacri animo præceſſit, quò & illum in proximo eſſe venturum, iam dubitare non potuit. Porrò qui lætus & tam lætus potuit mori, potuit & lætam ſibi memoriam promereri. Sed & ſenex ille tam plenus virtutum quàm dierum, morte iam propinqua vitam ba-
Luc. 2. iulans in manibus, aiebat: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecūdùm verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei ſalutare tuum. Ac ſi diceret: Securus deſcendo in carcerem, qui tam præſtò meam ſentio redemptionem. Et hic ergò, qui cum tam ſecura iucunditate, & iucunda ſecuritate moritur, meritò in Eccleſia celebrari cum gaudio memoratur. Cæterùm illa qua ratione mors feſtiua reputabitur, quam nulla gaudiorum feſtiuitas comitatur? Aut vndè gaudium ſumeret moriturus, qui ſe & ad infernales deſcendere tenebras certus erat, nec certi quippiam ſecum ferebat, vndè in proximo de ſuî liberatore conſolaretur?

Indè eſt, quòd vnus ſanctorum cùm audiret, Diſpone domui tuæ, quia morieris
Eſa. 38. tu, & non viues: conuertit ſe ad parietem, & fleuit fletu magno, atque ità impetrauit exoſæ mortis aliquam dilationem. Hoc deniquè & miſerabiliter plangebat di-
Ibidèm. cens: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Et paulopòſt, Non videbo, inquit, Dominum Deum in terra viuētium: non adſpiciam hominem vltrà,
Iob 14. & habitatorem quietis. Hinc & alius quidam: Quis mihi hoc, ait, tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donèc pertranſeat furor tuus: & conſtituas mihi tempus, in quo recorderis meî? Iſraël quoquè ad filios aiebat: Deducetis ca-
Gen. 42. nos meos cum dolore ad inferos. Quid in his ſolennis lætitiæ, quid feſtiuæ celebri-
Philip. 1. tatis apparet? Noſtri autem martyres cupiunt diſſolui, & eſſe cum Christo: certî
Luc 17. vbicunquè eſt corpus, illò ſine mora congregatum iri & aquilas. Mox, inquam, ibi exultant iuſti in conſpectu Dei, & delectantur in lætitia. Ibi ibi benigniſſime Ieſu, ibi ſtatìm vt de hoc ſeculo nequam ſanctus quiſque eripitur, adimpletur læ-
Pſal. 15. titia cum vultu tuo. Vna ibi vox iubilo reſonat ſempiterno, vox vna exultationis
Pſal. 117. & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de la-
Pſal. 123. queo venantium, laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. Nunquid hoc decantare libebat apud inferos ſedentibus in tenebris & vmbra mortis: dum non erat qui redimeret, neque qui ſaluum faceret: quandò necdùm viſitârat nos oriens ex

ens ex alto, primitiæ ſcilicet dormientium Chriſtus? Chriſtus primitiæ dormientium. Rom.12.

Meritò igitur Eccleſia (quæ gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus nouit) quos pares iudicat ex virtute, diſcernit tamen ex tempore: nec pari putat proſequendum obſequio, & tranſitum ad vitam, & deſcenſum ad inferos. Itaque martyrium facit cauſa, tempus genuſque diſcernunt. Tempus quippè Machabæos à nouis martyribus diſiungit, coniungit antiquis: genus verò nouis aggregat, ſegregat à veteribus. Et hæ quidem in Eccleſia præmiſſis ex cauſis differentiæ obſeruantur. Cæterùm apud Deum vniuerſo cœtui ſanctorum commune eſt, quod ſanctus ait Propheta: Precioſa in conſpectu Domini, mors ſanctorum eius. Vndè autem precioſam dixerit, exponat nobis. Cùm dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnum: eccè hæreditas Domini, filij merces, fructus ventris. Nec putemus ſolos martyres eſſe dilectos, cùm recolamus dictum de Lazaro: Lazarus amicus noſter dormit. Deniquè beati mortui qui in Domino moriuntur. Non ſoli qui pro Domino, ſicut martyres, ſed & qui in Domino moriuntur, ſicut confeſſores, profectò beati ſunt. Duę proindè res mihi videntur mortem facere precioſam, vita & cauſa: ſed ampliùs cauſa quàm vita. Porrò illa erit precioſiſſima, quam & cauſa commendat & vita. Cauſa facit martyrem, non pœna. Pſal.115. Pſal.126. Iohan.11. Apoc.14. Vita & cauſa faciunt mortē precioſam.

MARTYRIVM SANCTISSIMORVM PVERORVM ET FRATRVM, IVSTI ET PASTORIS, QVOD MVtato paſſim ſtylo ex antiquiſſimis excerpſimus codicibus, quibus ſuffragantur Martyrologia.

tato paſſim ſtylo ex antiquiſſimis excerpſimus codicibus, quibus ſuffragantur Martyrologia.

EO tempore, quo crudeliſſimus Datianus inſtinctu infernalis ſerpentis, & conſilio prouocatus diaboli, vniuerſum rabidus perluſtraret orbem, vt quoſcunque inueniſſet Chriſtianos, per diuerſas regiones diſperſos, varijs tormentorum generibus cruciaret, & ad ſuæ ſacrilegæ religionis cultum reuocaret: contigit eum ad Complutenſem ciuitatem tranſeundi gratia deuenire. Cuius incolæ cùm tremendam eius opinionem intellexiſſent: duo infantes Iuſtus & Paſtor, relictis ſcholæ tabulis, in quibus eorum teneræ ætates literis imbuebantur, iam non ad ſtudium magiſtri vel doctoris iſtius ſeculi ire cœperunt, ſed quaſi probati Chriſti diſcipuli, ad ſpectaculum proprij martyrij alacres cucurrerunt. Cumque ſolicitè cernerent & intento perciperent corde, quid dementis Datiani inquireret furor: nunciatum eſt ei quòd hi duo infantuli eſſent Chriſtiani, & à parentibus Chriſtianis progeniti, ac proptereà eos ad id ſpectaculi deueniſſe, vt ſi Chriſtianorum facta fuerit inquiſitio, ipſi ſponte ſeſe offerant puniendos. Cumque hoc crudeliſſimus Datianus intellexiſſet, ſtatim indignationis ira commotus, inaudita eorum parte, comprahendi, & eos cruciatu magno cædi præcepit: timens nè ſi ad interrogandum in eius præſentiam adducerentur, aliorum circumadſtantium ad cōfeſſionem nominis Chriſti, animos præpararent: & dum eis non præualeret, ipſe ſuam publicè adſpiceret malitiam ab infantibus ſuperari. Comprahenſi igitur ſancti martyres, priuſquàm ad ſupplicium traherentur, ſeſe mutuò, cælitùs edocti, læti confortabant. Dixit ergò Iuſtus: Noli, frater Paſtor, hanc temporalem pertimeſcere paſſionem, noli propter cædentium flagella, quibus tenerrimum corpus tuum atteratur, à fide te ſubtrahere, noli incumbentem gladium formidare: quia ſi annuente Domino Ieſu Chriſto, extinctis contigerit nobis ad ipſius gloriam properare, digniorem in futuro ſeculo percipiemus fortitudinem, quæ noſtram nō minuat paruitatem, ſed ad perfectionem martyrum, & Angelorum coronam perducat æternam. Hîc tempore exiguo conſtituti, paruam inter homines habuimus vitam, ſed illic in longitudinem dierum, ſi quæ Deo placita ſunt fecerimus, æternę vitæ percipiemus abundantiam. Cui ſanctiſſimus Paſtor reſpondit: Dignè quidem frater Iuſte ſic te decet hortari, vt iuſtitiam quam nomini tuo inſcriptam portas, ſimul cum tuo fratre Paſtore ſuſcipias. Leue etenim ſit nobis, pro cōfeſſione Domini noſtri Ieſu Chriſti, corpus noſtrum iugulari & ſanguinem fundi, vt in ſacrario cæleſti, diuinum corpus Chriſti & pre- 6. Augusti. Datiani crudelitas. Ecce ardēs deſiderium martyrij in duobus fratribus iſtis. Magnis affiuntur cruciatibus. Alter alterū confortat.

 cioſum

Parentes ꝓpter Chriſtum relinquendi.

Pleƈtuntur capitali ſupplicio SS. martyres.

Extruitur baſilica in eorum memoriam.

Pſal. 32.

cioſum ſanguinem eius, nobis liceat adorare. Non nos parentũ aut proximorum reuocet pietas, nec noſtræ condoleamus ætati: ſed celeriter ad cælorum culmina properemus, vbi noſtræ infantiæ, & parentum noſtrorum peccatis obtinere veniam mereamur. Aſt vbi illos, qui acciti fuerant violenti carnifices, vidiſſent vnanimiter talia ſibi colloquentes, nunciant Datiano: ſciſcitantes, quid de eis præciperet quos audiërant ſic ſeſe mutuò pro nomine Domini conſolantes. Quibus auditis, ſtupefactus Datianus ait: Non ſunt iſti digni noſtris conſpectibus ſiſti, qui nec infantiæ ſuæ tenerum robur lucrari voluërunt, nec deorum noſtrorum compulſi venerabilem adorare culturam. Statim igitur iubet eos procùl à ciuitate gladio trucidari. Cumque producti fuiſſent in campum laudabilem, nulla obſtante maceri e, ibi vltionem dignam pro Chriſti nomine ſuſceperunt. Quorum confeſtìm animas Saluator, apertis cælis, triumphantibus Angelis, & martyrũ exultante choro, in cæleſtes ſedes ſuſcepit æterna requie fruituras. Poſt celerem verò profectionem immũdiſſimi Datiani, exeuntes Chriſtiani, corpora eorum eodem loco quo paſſi ſunt, honorificè ſepeliêrunt: & per ſingulorum corpora, vna protegente baſilica, in eorum titulis altaria veneranda ſacrârunt. Quem locum ſanctum tanta Dominus noſter Ieſus Chriſtus potentiæ ſuæ maieſtate repleuit, vt quicunque pura fide & integra deuotione eorum experiêrit veneranda ſuffragia, quacunque fuerit infirmitate detentus, vel inimicorum infeſtatione depreſſus, ſtatìm ipſorum inuicto liberetur auxilio. Vndè oportet nos vnita laudis voce in eorum feſtiuitate pſalmorum cantica reſonare, dicentes: Gaudete iuſti in Domino, rectos decet collaudatio: vt qui pro cælorum regno & nobis omnibus conſeruandis, precioſum ſanguinem effuderunt, dignas & nos in hac die pro eorum martyrio laudes, altiſſimo cum muneribus offeramus, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

MARTYRIVM SANCTI PORCARII ABBATIS ET SOCIORVM EIVS MONACHORVM LIRINENSIum,

vt habetur in appendice Bibliothecæ ſanctorum Patrum, Margarini de la Bigne Doctoris Theolog. Pariſienſis.

12. Auguſti.

Sarraceni expugnant Gallos.

Viſio S. Porcarij Abbatis.

IN partibus Galliarum, exigentibus cauſis, cùm diſponeret Dominus affligi genus humanum per ſæuitiam paganorum, nefandæ gentis Sarracenorum exercitus, vaginam ſuæ habitationis egrediens, ac maritima quæque vltrà citraq; peragrans, peragrando demoliens, in prouinciam venit, nominis Chriſtiani impugnãdi gratia, & ſuo eam dominio ſubiugandi. Cuius incolas occulto Deus iudicio, eius mucroni tradidit feriendos. Quæ gens longè lateque ſuæ cędis extendens crudelitatem, ità in ſolitudinem penè, totam redegit regionem, vt in eremi vaſtitatem loca priùs deſiderabilia conuerſa viderentur. Vrbes enim nobiliſſimas terræ coæquans, villaſque depopulans, caſtella ſubruens, ouilia Domini euertens, nõ minimas Chriſtianorum ſtrages dedit. Vndè inter cætera facinora ſua, Lirinenſem Inſulam, religione põllentem depopulans, rebus omnibus inhabitabilẽ reddidit: ſeruos Dei, qui inibì inter reliquos, vel præ cæteris ſanctitatis & vigiliarum primas tenebant, milliès ſeipſos immolantes gladio trucidans ferè quingentos aut eo amplius. Fertur enim (quod minimè reor prætermittendum) quòd antequàm claſſis Sarracenorũ illò aduentaret, Angelus Domini ſancto Porcario Abbati per viſum apparens, euidenter prædixerit tempus, & diem, & horam, certumque omnibus imminere exitium die abhinc ſeptima illucente. Qua de re maturato conſilio, commonet, vt vnum è duobus eligant, aut fugæ conſulant, aut palmam martyrij incunctanter capiant.

Martyrij donũ longè optimum & maximum.

In eorum arbitrio poſuiſſe Dominum hoc donum tam bonum, tam optimum, tamque præcipuum, vtrùm velint aut nolint, breui ſanguinis commercio immortale acquirere compendium. Volũtas tantùm ad hoc proua, verùm neceſſitas nulla. Facto

la. Facto itaq; manè, beatus Porcarius cõuocatis fratribus cunctà quæ viderat, quæque audierat refert. Ex quibus quidam pauentes, quidam non credentes: vniuerſi tamen re inopinata, ancipiti ſunt turbati periculo, hoc accepto oraculo. Alios ad inſulas tutiores velle ſecedere, alios locum ipſum nolle relinquere.

His variè inter ſe diſſidentibus, expectata dies aduenerat, noctis tantùm intercapedine diuiſa. Iamq; inſtante vigilia matutina, clara luce è ſpeculis in longũ dirigentes obtutus, viderunt hoſtile agmen aduentare, oppanſiſq; velis æquata fronte in obliquum deductis cornibus, totumq; allabi claſſibus æquor. Extemplò turbati animis, diſiectiq; à propoſito. Cumq; cuperent malè euadere, nec pateret vſquàm locus effugij: iam enim & hoc per ſpiritum prænoſcens beatus Porcarius, naues omnes à portu clàm longiùs abduxerat, interdicẽs nautis, nè intra præfinitum ſibi tempus vllo modo redirent. Ergò cùm vidiſſet athletas Dei immenſo certaminis pondere fatigari, ingemuit tam triſte nefas fortiſſimus heros, dextro ſocios decedere cornu, inuictamq; manum quondàm ſine cęde perire. Tum vexillum ſanctæ Crucis quod in agmine primo dux bonus præferre cõſueuerat, defixa cuſpide ponens, inſtaurat animos dictis mordacibus. O, inquit, fortiſſimi milites, ô inſtructiſſimi diuini prælij bellatores, quò ruitis? cui colla datis? Quis furor inſanas agitat caligine mentes? State precor, ſtate, nè velitis manu ſtiuam tenentes retrò reſpicere. Proh pudor, vicimus hucuſq; ſegnes, nec noſtra potentia perfert vim ſolitam? Quin potiùs omnium delecta iuuentus, hortor & moneo, reſides attollentes animos, nè nos tanquàm imparatos præoccupent, olìm deuoti vltrò properãtes ſubdamur precioſiſſimę paſſioni. Experimento iam cognoſcetis, quantus illis ex noſtra conſtantia timor, quãta nobis proueniat gloria. Talia ſenior perorabat, nomine quenq; vocãs, ſimulq; acrimoniã quã geſtabat corde, frontis præferẽs dignitate.

Occludit pius pater Porcarius ſuis fratribus viã euadendi martyrium.

Eos hortatur pro nomine Chriſti mortem appetere.

Quibus verbis incaluit virtus, paulatimq; timore depulſo, maduerunt corda tepentia, repentino Spiritûs ſancti rore perfuſa. Suda redit facies, velutì ſi videas cæli purpuream clareſcere lucem, ſine nube diei. Agmina ſancta ſuper vultum ſenſêre tonantis, gaudentque hilares Chriſtum ſuis victoribus, arcem ætheris, ac patrium famulis aperire profundum. Dat ſignum felix concordia, damna præcedentia lucris ſuccedẽtibus recompenſans. Itaq; alacres & de victoria iam ſecuri, procedunt caſtris, portis patentibus, omnes ornati, omnes albis veſtibus induti, tanquàm agni immaculati, & incontaminati Ieſu Chriſti, præcogniti ante conſtitutionem mundi. O quali gaudio tunc ille tripudiauit Angelicus cœtus, tantis beatorum martyrum occurrens agminibus? Nulli dubium omnem cæleſtem Hieruſalem tunc exultâſſe ineffabili lętitia, tunc iucundatam eſſe ineſtimabili charitate, tuncque cum omni gratulatione obuiàm proceſſiſſe, eoſque ingenti lumine circunfulſiſſe, & vſque ad thronum, olìm ſibi etiam ante cõſtitutionem mundi paratum, cum laudibus & canticis ſpiritualibus perduxiſſe.

S. Porcarius cum ſocijs ab infidelibus trucidatur.

SERMO BEATI PETRI DAMIANI S. R. E. CARDINALIS AC OSTIENSIS EPISCOPI, DE SANcto Caſſiano martyre, *vt habetur octauo Tomo Aloyſij.*

ADMIRABILIS & glorioſa noſtri diſpẽſatio Cõditoris, ità curſum noſtræ mortalitatis inſtituit, fratres chariſſimi, vt per ſuccedentium viciſſitudines temporum, diuerſæ nobis victorioſorum Chriſti militum feſtiuitates occurrant, quæ noſtros animos ad amorem illius ſummę & continuæ ſolennitatis accendant. Planè cùm totius anni circulum triumphalibus modò martyrum, mdò cõfeſſorum titulis Deus omnipotens variat, quid aliud, quàm velut ſertum gloriæ conſtruit, quod vtiq; decora liliorum atq; roſarum varietate depingitur? Inter quas nimirùm feſtiuitates & hodierna non ignobilis eſt, Hippolyti ſcilicet & Caſſiani martyrum, quæ tanquàm geminum rutilat duorum lumen aſtrorum. Qui profectò Regis æterni ſtrenuiſſimi bellatores, diuerſis quidem locis, diuerſis ſubiacuêre ſupplicijs, ſed vna vtrique erat cauſa certaminis, quia non diſpar vtrunque armauerat profeſſio veritatis.

13. Auguſti.

Feſtum SS. Caſſiani & Hippolyti.

Enimuerò Caſſianus,cui potiſſimùm famulaturus eſt ſermo, diù quidem latuit, ſed cùm ad certamen peruentū eſt,quid acrimoniæ,quid ſaporis, quid fortitudinis granum ſinapis occultaret,aperuit. Nam iuxta nominis ſui præſagium,cùm in paſſionis pila perſecutorum manibus pindi cœpit & atteri,mox fragrantiam odoriferæ ſuauitatis,quę in ſe latebat,adſperſit. Caſſia ſiquidē ſpecies eſt aromatica,quæ integra quidem nullius eſſe videtur odoris, trita autem naturalis vim ſuauitatis emittit.

S. Caſſianus ſcholarium magiſter. Beatus itaq; Caſſianus(vt geſtorum illius teſtatur hiſtoria)dum ſcholaris doctor exiſteret,breuibusq; notis verba comprehendere pueros erudiret,pro fide Chriſti ad quęſtionem deductus eſt. Cumq; zelo ſuccenſus fidei, iudicum decreta contemneret,& ſacrificia profana calcaret, diſcipulorū manibus ad cruciandū traditus eſt, vt illis verſa vice pœnas exolueret, quos ipſe dudùm ſub diſciplinæ ferula terruiſſet. Mox itaq; indumentis exutus, manibus poſt terga ligatus, armato ſtylis & A ſuis ſcholaribus, ſtylis ac tabulis toto corpore diſcerpitur. tabulis puerorum furentium agmine circunfunditur: qui vndiq; compunctus, atque diſcerptus,toto corpore laceratur. Nonum planè & inuſitatum genus martyrij inſignem Deo martyrem cōſecrauit. Videtur autem hæc martyrij ſpecies ad ſimilitudinem comparandam,nulli meliùs poſſe congruere,quàm ipſi Regi martyrum Deo Saluatori. Nam & ille à ſuis diſcipulis occiſus eſt,Iudæis videlicet,quibus præcepta decalogi proprio digito deſcripta tradiderat,quos cerimoniis ſuis, ſacrificiorumq; ritibus inſtruxerat,quos certè ad omnem viuēdi rectitudinē, tanquàm Eſa. 1. teneros ſub diſciplina pueros informauerat. Sicut ipſe per Eſaiam dicit: Filios enutriui,& exaltaui,ipſi autem ſpreuerūt me. Nam & illi carnales Iſraëlitæ puerorum nomine digni fuerant,qui mandata legis, Prophetarumq; myſteria non ſenili grauitate penſabant,ſed omnia ſuperficietenùs ac pueriliter intelligebant.

Deſunt aliqua.

Vt ſigno Crucis muniti victores efficiantur. Hinc eſt,quòd & hic inuictiſſimus Chriſti miles beatus Caſſianus inter grauiſſima pœnarum ſuarum tormenta ſuperari non potuit, quia non eum ferrea lorica circundedit,nō galea criſtata protexit, ſed lignum tantummodò Crucis armauit. Nam qui ligni huius vexillo munitur,ſpiritualis inſultus nequitię ſecurus aggredi- 1.Reg.17. tur. Hoc ſignum contra Dauid ad bella egrediens Philiſtæus ille ſacrilegus ignorabat,atq; idcircò mox in fronte percuſſus interijt, vbi ſcilicet vitæ ſibi ſignaculum non impreſſit. Hoc ſignum ſalutis in frōte depingitur, vbi videlicet ſacerdos ſum- Exod.28. mus in lege auri laminam in gloriam & decorem ponere videbatur: in qua ſcilicet lamina illud glorioſum & ineffabile nomē Domini Tetragrammaton videbatur inſculptum. Quod nimirùm quid aliud, quàm Crucem videbatur exprimere Saluatoris? Sicut enim Crux quatuor habet cornua,ità & nomen illud quatuor literis Exod.12. conſtat. Crux ergò,decor & gloria ſacerdotalis officij, in fronte ponitur, vt ſuperliminari domûs agni cruore perfuſo,tranſeuntis Angeli gladius euadatur. Econ- Pſal.82. trà in hac corporis parte Rex ille Ozias lepra percuſſus eſt (iuxta Prophetæ vocem dicentis: Imple facies eorum ignominia) qui dum regali culmine arroganter in- 2.Par.26. tumuit,ſacrificandi licentiā,quæ ſolis debebatur ſacerdotibus,ſibimet vſurpauit.

Pſal.4. Hoc ſignum Dauid in ſpiritu præuidens gratulabundus aiebat: Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui, Domine. Ideoque ſubiungit: Dediſti lætitiam in corde meo. Quàm pretioſum,quamq; mirificum Crucis ſignum eſt,fratres mei, quod & ſuperbos quoſque cum ipſo ſuperbiæ authore deſtruit,& pro Chriſto certantes in Luc.2. prouectum gloriæ triumphalis attollit. Eccè,inquit Simeon, poſitus eſt hic in ruinam,& in reſurrectionem multorum in Iſraël. Pretioſum, inquam, ſignum Crucis. Sed prout geſtamus in fronte, vtinàm portemus in corde. Ille enim cordi ſuo Qui ſignum Crucis in corde ſuo impreſſum habeant:& qui non. ſignum Crucis veraciter habet impreſſum,qui Chriſtum, qui in Cruce ſuſpēſus eſt, diligit, qui eum toto cordis amore complectitur, qui certè in eo totis viſceribus delectatur,qui quæque ab eo prohibita reſpuit,qui ſibi mādata cum amore cuſto- Philip.3. dit. Sunt enim inimici Crucis Chriſti, quorum (vt Apoſtolus ait) finis interitus, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt. Sunt & amici Crucis Chriſti, quorum videlicet conuerſatio in cælis eſt. In tremendo nempe iudicio inter ſiniſtros erit,quiſquis vitalis huius ſigni characterem non habebit. Nec ab eo, qui crucifixus eſt, Iudice refert præmium, qui ſibi Crucis inſigne non oſtendit impreſſum. Ezech.9. In libro quippè Ezechiel hoc ſignum Dominus in frontibus gementium & dolentium præcipit imprimi, deindè cæteros omnes, qui abſque hoc ſigno reperti ſunt, iubeț

iubet occidi. Nam ſi diligenter inſpicimus, ipſa quoquè mandata veteris teſtamenti ſacramentum Crucis redolere ſentimus. Cùm enim lex diuinitùs data ſub denario numero traditur, qui videlicet numerus per X literam deſignatur, quid in hoc aliud, quàm figura Crucis exprimitur? Hæc enim litera Crucis habet ſpeciem, quæ dum denarium numerum in ſe comprӕhendit, Cruci militare omnia mandata legis euidenter oſtendit. X litera figura Crucis.

Amemus ergò, dilectiſſimi, Chriſtum, amemus Crucem, & vnuſquiſq; noſtrûm ſolerter inuigilet prauam in ſe reprimere voluntatem. Signum hoc vitæ non exprimamus tantummodò in fronte carnis, ſed recondamus inſuper in intimis viſceribus caſtæ & ſobriæ voluntatis, implentes illud, quod ſponſæ ſponſus iubet in Canticis. Pone me, inquit, vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum. Perſpicuum eſt, quòd cor cogitat, brachium operatur. Ille ergò Chriſtum ſuper cor ſuum, quaſi ſignaculum ponit, qui eum medullitùs diligit, qui ad eum feruenter anhelat, qui eum anxiè flagitat, qui in eius deſiderio iugiter perſeuerat. Ille verò ſuper brachium ſuum ponit Chriſtum, qui extrinſecùs quoquè eius mandatis inſiſtēs, quem in viſceribus cordis occultat, etiam in operatione demonſtrat. Nam & nos in quolibet membro noſtro ſignum ponimus, vt rei, quæ nobis chara eſt, memoriam non perdamus. Cant. 8.

Habeatur igitur Chriſtus in corde, habeatur in operatione ſignaculum, vt eius in nobis ſemper viua memoria & ſubrepentium cogitationum praua compeſcat, & in his, quæ extrinſecùs agimus, Crucifixi characterem euidenter exhibeat. Enim uerò ſi nobis Chriſtus ſignaculum fuerit, & ipſe nos ſibi grata viciſſitudine ſignaculum ponit. Iuxta quod Zorobabel Duci Iudææ pollicetur, dicens: In illa die ſuſcipiam te, Zorobabel ſerue meus, & ponam te ſicut ſignaculum in conſpectu meo. In conſpectu nanque Dei iuſtus ſicut ſignaculum ponitur, quia per continui amoris gratiam in eius memoria ſemper habetur. At contrà de impio Rege Ieconia, qui quoniam Dei omnipotentis immemor erat, in eius & ipſe non merebatur eſſe memoria: Si fuerit, inquit, Ieconias annulus dexter in manu mea, indè euellam eum. Vt Chriſtus debeat noſtrûm eſſe ſignaculum. Aggei 2. Hier. 22.

Quod inuiolabile firmumquè ſignaculum beatus martyr Caſſianus in pectore ſuo poſuerat, qui in tanta fidei conſtantia immobilis permanebat. Illiduntur plagæ verberum, infliguntur vulnera punctionum, intorquentur irriſionum iacula, vincula manibus innectuntur, accedit & nuditas corporis, ſed & ſpectaculum circumlatrantium vndiquè deriſorum. Inter hos procellarum ſæuientium turbines, inter iſtas deniquè crebreſcentium grandinum tempeſtates ſtat firma columna Dei prorsùs immobilis. Non concutitur, non quaſſatur, ſed lapidi, ſuper quem fundata eſt, recta ſemper & firma conſtanter innititur. Dicebat enim: Quis me ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Illi fremebant dentibus: iſte mitis Agni mundi peccata tollentis patientiam cogitabat. Carnifices inferendo ſupplicia, ſatiabant cruentam pectoris rabiem: iſte iam ſecurus in mente verſabat cæleſtis gloriæ dignitatem. Atque (vt ità dixerim) cautus ac prudens iſte negociator, fratres mei, quàm felices cum remuneratore certantium Chriſto nundinas contrahebat? Deponebat ſiquidem ſarcinam carnis, atque ad ſtolam feſtinabat Angelicæ claritatis. Deſerebat ferulam crudelium puerorum, vt ſanctorum fieret ſocius Angelorum. Poſtponebat magiſterium literas edocendi, atque ad illud vnum alacriter properabat Verbum, cui militant cuncta per orbem volumina literarum, Chriſtum Dominum noſtrum, qui cum Deo Patre in vnitate Spiritùs ſancti viuit, & regnat in ſecula ſeculorum, Amen. S. Caſſiani conſtantia & fortitudo. Rom. 8.

VITA SANCTISSIMI CONFESSORIS CHRISTI VVERENFRIDI, QVI FVIT EX APOSTOLICIS VIris, *miſſis ex Anglia, ad conuertendos Hollandos, Friſones, Geldrienſes, Saxones, &c. ex antiquiſſimo MS. codice eccleſiæ Traiectenſis. de quo etiam in vita S. Suuiberti prima Martij, Cap. VI. & XIIII.*

Auguſti 14.
Cap. 1.

CVM Dominus & Saluator noſter ſol iuſtitiæ, ſuæ claritatis radios vbiquè per mundum vellet clarificare, longè lateque ſtellas per orbem eiuſdem claritatis oriri fecit innumeras, quæ luce virtutum æternæ noctis effugarent tenebras. Sole etenim abſente, ſolent ſtellę terrâm irradiare: ità doctores ſancti, qui ſunt ſtellæ firmaměti, quaſi ſole perenni non vbiquè præſente, genus humanum ſanctæ prædicationis perluſtrãt lumine. Quorum perplurimos Hybernia ſiue Scotia mũdo protulit, nonnullos Britãnia eiq; adiacens Northumbria procreare meruit. Inter quos ſummus pater Vuilibrordus & lucifer inter ſtellas exoritur clariſſimus, & meritorũ luce clarior cæteris in orbe procreatur, cuius radijs non modica pars mundi perluſtratam ſe eſſe lætatur, quia gentem Francorũ ſanctæ eruditionis dono ſublimauit: Friſonumq; feritatem diuino cultu prædicando mancipauit. Ille verò cùm poſtpoſitis omnibus peregrè proficiſci ſibi propoſuit: beatus Vuerenfridus, qui in eiſdem partibus Anglorũ oriundus extitit, non ſolùm ſanctum Vuilibrordum cum exemplis verumetiam ſtuduit ſequi veſtigijs. Spernens autem patriam parentesq; amore diuino, vtpotè pij patris eruditus exemplo, ſe prædeſtinauit in hac peregrinatione peregrinari, qua citiùs æternæ patriæ particeps poſtmodùm mereretur fieri.

Doctores ſancti ſtellæ dicuntur.
Dan. 12.

S. Vuerěfridus beati Vuilibrordi ſocius & vitæ ſanctæ imitator.

Cap. 2.
S. Vuilibrordus primus Epiſcopus Vltraiectěſis.

Sanctus autem Vuilibrordus, Deo prædeſtinante ſedis Epiſcopalis in Traiecto gubernans cathedram, multisque tanti viri ſanctitatem proſpiciens eſſe profuturam, quendam ſuæ diœceſis locum Elſte vocatum, paulò antè à Carolo ſibi traditum, commendauit, eique ſanctæ prædicationis cura regendum. Eſt enim quædam inſula valdè populoſa Batue nuncupata, quæ Rheni fluminis vndiquè alueo circuncingitur, cuius in medio locus idem ſupradictus ſitus eſſe cognoſcitur. Hunc igitur vir vitæ venerabilis, vt ſuus paſtor decreuerat, diuina ſecum comitante gratia regendum ſuſceperat, nil tamen ambiens terreni honoris, ſed potiùs pij patris obtemperans præceptis. Quid plura? Res inibi quæ ad Eccleſiã attinet proprè conſtruitur, antiqui erroris cultus omninò deijcitur, locus ſanctorum patrocinijs oppidò dicatur, plebs ſancta prædicatione ſanctificatur, fit Deus per tanti viri meritum populo placabilis ſibique populus eſſe meretur acceptabilis, iuxta illud quod ſcriptum eſt: Et ipſi populus eius erunt, & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus.

S. Vuerěfridus in Elſte ad prædicãdum mittitur.

Apoc. 21.

Cap. 3.
Luc. 12.

Sanctus autem Vuerenfridus, vtpotè prudens diſpenſator quem conſtituit Dominus ſuus ſuper familiam ſuam, gregi Dominico Euãgelici dogmatis affatim adminiſtrans alimoniam, quod verbis edocuit, operibus adimpleuit: quod ſalutari admonitione præmonuit, moribus & exemplis oſtendit. Fuit etenim vltra vires fandi bonorum operum exhibitione prèditus, conſolatione prouidus, humilitate nulli comparandus, ſuſceptione pauperum cunctis imitãdus, mitis in animo, dulcis in eloquio, pernox in vigilijs, efficax in ieiunijs, ſolummodò fide viuens, quia iuſtus ex fide viuit: incultus in habitu, placidus in vultu, ſedulus in oratione, ſtudioſus in ſacra lectione, iugi legis Dei meditatione deditus, caſtitate præcipuus, omniumque morum honeſtate perſpicuus, deſperantium reformator, dolentium conſolator: Quia dolentibus condoluit, infirmantibus congemuit, iuxta vocem doctoris gentium, dicentis: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Sic igitur recto calle per huius mundialis naufragij circulum ſuæ profeſſionis direxit remigium, vt id delicijs ſpiritalibus honeſtatum ad æternæ quietis perduceret feliciter portum. Quid in tantis morabor? Sed adhuc vel pauca de multis, cauſa compendij, memorabor. In hoc enim viro ſatis dictum puto, quòd mundum cum ſuis illece-

Attěde quãtæ ſanctitatis fuerit vir iſte.

Hebr. 10.

2. Cor. 11.

illecebris deſpectui habuit omninò,non niſi cæleſtia cogitauit,quæ Deo ſunt pla-
cita inhianter perſcrutari non ceſſauit, ſeculo nudus, fide ditatus, corporaliter
tantundèm conſtitutus in terris, ſpiritualiter proculdubiò verſabatur in cælis,
vt ait Apoſtolus : Noſtra autem conuerſatio in cælis eſt. Nec ſatis ſancto viro Philip.3.
videbatur, ſi ibidèm duntaxàt illius patriæ plebem Domino lucraretur, ſed Ec- Cura eccle-
cleſiam in villa Vueſteruoert nominata conſtructam, quæ in ipſa Rheni fluminis ſiæ in Vue-
ripa ſita eſſe cognoſcitur, à ſupradicto pontifice ſub cura regendi ſuſcepit guber- ſteruoert illi cõcreditur.
nandam.

Beatus enim vir die noctuque ſecum tacitè reuoluens quid ſanctis doctoribus Cap.4.
ſcriptura veritatis promittat, dicens: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi Dan.12.
ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos,quaſi ſtellæ in perpetu-
as æternitates. Nec mora, vir per omnia Deo deuotus,cæleſti rhomphæa viriliter
armatus, Eccleſiaſticæ rei deſtructa reædificat, peſſundata ſtrenuè reſtaurat, & re-
ſtaurata deificè gubernat, ſpirituali vomere corda plebis euidenter exarat, inſu-
pèr & Euangelicæ lucis ſemina non parcè ſeminat: quia qui parcè ſeminat,parcè & 2.Cor.9.
metet.Seminauit in benedictione, vt perennis gaudij meſſem meteret in remune-
ratione. Seminauit in ſpiritu, quatenùs de ſpiritu cæleſtis regni commercium
collegiſſet in futuro. Meſſem verò Dominicę ſegetis ſuperni roris fluentis inceſ- Matth.13.
ſanter irrigauit itriguis, & exindè fructum modò centeſimum, modò ſexageſi- Ecce quàm
mum Domini ſui tranſuexit ad horreum. Quicquid terrenæ facultatis vel alio- vberes ſuæ
rum largitione, vel propriæ operationis labore ſuſceperat, nil vltra naturalem prædicatio-
vſum ſibi popoſcerat,ſed per manus pauperum ad ſuperni Regis ſtudioſè tranſmi- nis fructus collegerit,
ſit ærarium, vbi fures non effodiunt nec furantur, nec ærugo nec tinea demolitur, qui ſemina
illicque cor ſuum indiſſociabiliter defixerat, quoniam illò tota mentis intentio- bonę opationis pmiſit.
ne tetenderat. Matth.6.

Hæc & his ſimilia dum vir ſanctus per ſingula plenè peregit, vtrorunque loco- Cap 5.
rum regimen in Chriſto firmiter ſtabiliuit,ſuæ reſolutionis imminebat tempus,vt
peracto temporalis militiæ congreſſu, Chriſti Regis caſtra mereretur intrare co-
ronandus. Ille autem ad Dominum ſuum cum duplicato talento iam ſibi credito
lætus redire non trepidat, cui ſpecialiter Dominica voce dictum fuiſſe nemo no-
ſtrûm dubitat: Eugè ſerue bone & fidelis,quia ſuper pauca fuiſti fidelis,ſupra mul- Matth.25.
ta te conſtituam,intra in gaudium Domini tui. Vir igitur ſanctus in villa Vueſter- Luc.9.
uoert ſupradicta, vi febrium corporaliter attactus, adoptabili dierum iam nume- Laborat ardentiſſimis
ro prouectus, cœpit carne langueſcere, quia tunc ſe perſenſit in anima conuale- febribus.
ſcere. Conuocatis itaque ad ſe religioſis viris vtriuſque videlicet ordinis, eos vt
pater egregius in fide confortabat, eiſque mox ſe migraturum eſſe de carne reue- Prædicit
labat. Nec longo pòſt interuallo facto,ſanctarum exequiarum more peracto, to- mortẽ ſuam.
tius colluuionis immunis,meritorum trophæo inſignis, ex huius carnis migra-
uit ergaſtulo, ſine fine feliciter gauiſurus in Domino. Quis ambigat omnium Feliciter
illorum lamenta grauiter ingruere ? Quis adſtantium gemitum vel fletum po- obit mortẽ,
tuit ſuſtinere ? Erat illis itaque iurè lamentandus, qui modò nobis eſt ſuppli- cum odoris ſuauiſſimi
citer venerandus. Egrediente quidem ſancta de mole carnis anima, circun- fragrantia.
ſtantes tam miri odoris inuaſerat fragrantia, vt cunctis maniſeſtiſſimè decla-
raretur, quòd tanti viri ſpiritus per manus Angelorum ad cæleſtem aulam dedu-
ceretur.

Mox vt terram huiuſcemodi rumor perſonuit, plebs illuc vniuerſa dolens af- Cap 6.
fluxit,totaque Batua gemens atque mœrens per profunda ſupradicti fluminis ſta-
gna ruit illuc vndiquè confluentes,corpus exanime circunſtetère dolentes. Fit ra-
tio de ſepultura corporis, quæ populo contulit cauſam non modicæ diſſenſionis.
Feruet dolor vnus adſtantium, ſed non eadem voluntas omnium. Inſulanenſis
enim multitudo ſanctum corpus ad Elſt depromit debere deferri, ibiq; loco pro- Fit alterca-
prio terram terræ commendari. Nobis, inquit, viuus extitit paſtor, noſter & erit tio populi de ſepultura
apud Deum perpetuus interceſſor. Quod nobiſcum carne viuens inchoauit, nunc eius.
regnans in Chriſto adimplere debebit. Ad hæc aduerſa pars altera populi: Rectè
etenim,inquit, hîc requieſcit corpore, vbi ipſe ſpiritum voluit relaxare. Sit vobis
ſatis eum habuiſſe carne viuum, quem habere gaudemus & modò carne mortu-
um. Quod vobiſcum conuerſans erudiendo peregit, nobiſcum & nũc requieſcens
regnando cælitùs adimplebit.

His

Cap 7. His etenim verbis populo ſatis diù inter ſe altercante, quidam presbyterorum
1.Reg.6. conſilio meliores, in hanc vocem prorupêre: Legimus, inquiũt, de arca teſtamenti Domini quondàm in captiuitatem ducta, quòd ipſi qui eam captiuauerãt, ſuper nouum plauſtrum eandem imponerent, binaſque vaccas, domi reclufis illarum vitulis, eidem plauſtro ſubiugarent, vt ab eis plauſtrum cum arca traheretur, & ad propria nutu diuino deduceretur. quod & factum eſt. Fiat & indè huiuſcemodi rei approbatiò: ſanctum corpus deferatur ad nauem ilicò, & ſi nauis ipſa, nullo veſtrùm remigãte, amnem vltrò tranſierit, manifeſtum erit nobis omnibus quid ipſe voluerit. Nec minùs exindè plauſtrum nouum cum duabus vaccis, quę domi lactabant vitulos, præparentur, vt in eo gleba ſancta collocata, quocunquè deducenda ſit, deducatur. Ad hæc protinùs omnes aſſensêre. Nec mora: nauim quantocyùs præparant, feretrum cum hymnis & pſalmodijs ad litus deportant, nauim deponunt, in medio neminem intrare permittunt. Res admodùm cunctis admiranda, nauis eadem tam recto itinere amnem tranſmeans, ſe ad litus alterum applicuit, vt ipſam Angelico remige ductam eſſe cunctis patenter innotuit. Mox vt hæc circunſtantes adſpexêre, omnes vna voce Dominum collaudauêre, qui eis per tale miraculum dignatus eſt ſerui ſui meritum oſtendere. Tunc proculdubiò ſupradictæ rei exemplum aſſequitur: plauſtrum nouum cum vaccis duabus, vt ſuprà dictum eſt, citiùs acquiritur, & ſanctũ corpus in eo reuerẽter ſupponitur. Quid multa? Vaccæ quidem, quæ nunquàm iuga ſuſtinuêre, tam priuatę vehiculum ſubiêre, quasi ſemper in eo ſolitæ eſſent opere, vitulorum prorſùs immemores, per deuia nequaquàm errantes, per rectam ſemitam iter tetenderunt, ſanctumque corpus vſque ad Elſte perduxêrunt, cum Angelorum, vt credendum eſt, comitatu atque populorum Deum collaudantium concurſu. Illuc quoquè, vt dignum fuit, cum omni veneratione tantæ precioſitatis theſaurus commendatur ſepulturæ. Ibi enim per tanti patris intercceſſiones multæ miraculorum declarantur à Domino virtutes, quas prior ætas adhuc fide recens obliuioni tradidit, ſed mox fide maturior, vix pauca de multis memoriæ commendare curauit, quæ in ſequentibus lectio recitabit.

Corp⁹ eius naui exponitur, quæ ſine remige ad alterum litus tranſmeauit.

Itèm plauſtro, quod duæ vaccæ ad locũ Elſte ſponte trãſuexêre.

Theſaurus corporis ei⁹ in Elſte ſepelitur.

Cap.8. Fuit quidam vir in partibus Aquitaniæ Ancelinus nomine, qui prorſùs omnium membrorum officio deſtitutus, ſolo aſpiramine vixit anhelus. Ille autem cùm quodam veſpere miſerabiliter, vt cõtractus, ſtratu ſuo collocaretur, ei per nocturnam viſionem nominatìm dicitur: Anceline, vis ſanus effici? Si ſanari curabis, oſtendam tibi quò iturus eris. Eſt locus in longinqua regione qui appellatur Elſt, vbi confeſſor Chriſti Vuerenfridus requieſcit corpore: ſi illò perueneris eiuſque ſuppliciter interuentum inuocaueris, per ipſius meritum ad optimæ ſanitati reſtituéris. Poſt hæc expergefactus à ſomno fit attonitus in animo, nomen loci ſecum retinuit, ſed viam per quam iturus eſſet, minimè ſapuit: fidem adhibuit viſioni, quia lætus efficitur ex promiſſione remedij. Nec moram pergendi diù diſtulit, quia ſe in longum morandi pœnituit: ſui itineris vehiculum præparauit, Chriſtoque duce, quò ſibi eundum erat, citiùs peruenire nòn tardauit. Cumque illò peruenit debilis, promiſſam ſibi ſanitatem confeſtim promeruit hilaris. Pòſt vbi naturali membrorum ſoſpitate corroboratur, ſua ſponte iugi ſeruitio beati Vuerenfridi mancipatur. nam ſe deuouit illuc omni tempore ſub eius famulatu perſeuerare. Aſt non multo pòſt tranſacto dierum circulo, deſtinauit ad patriam redire cum gaudio. Cùm autem ſanus ſua ſubierat, mox ità fit contractus, vt anteà fuerat: fit mente perculſus, ſui conſcius propoſiti, ſe pœnitet redeundi, pudet facti. Mœrens ac debilis iterùm remeauit, vndè gaudens ac incolumis receſſit. Diuina etenim pietas eum ſanitati ſecundò reſtituit, quam per tanti viri meritum inceſſanter vt ſanaretur exorauit. Nec opus eſt morandi: ter remeando ad patriam debilis efficitur, terque pœnitens remeando per ſancti viri clementiam ſanitati reſtituitur. Tandemque victus, vult potiùs exulare quàm cum ſuis domì debilis habitare. Sicque ſua perfruens ſoſpitate, permanſit ibidèm vſque ad finem vitæ ſuæ.

Paralyticus ad eius ſepulcrum ſanatur.

Rursùs incidit in paralyſim vorſragus.

Iam tertiò curatur, & vota Domino ſoluit.

Cap.9. Nec hoc ſilendum eſt, quòd quædam mulier in vico Leona nuncupato debilem neruis omninò contractis infantem habuit, quem ſi ſanaretur ſancti Vuerenfridi ſe ſeruitio dare ſpopondit. Nec mora, ſurrexit properè, tetendit ad eccleſiam pergere, ſecum contractum deferens inter brachia filium, vt eum offerret Domino,

ſicut promiſerat offerendum. Cùm autem concito curſu properauerat, in medio campi paruulus ab amplexu matris ad terram ceciderat, & cõſolidatis neruorum compagibus, ilicò ſanatur diuinitùs, atq; poſt caſum excipitur ſanus, qui ad terram ruit anteà debilis. Mater verò gaudens excipit paruulum, & quem priùs gemebunda deuouerat infirmum, iam iocunda pergens ad eccleſiam, ſancti patris obtulit famulatui ſanum. *Item alius puer cõtractꝰ curatur.*

Alio quoquè tempore in pago Felua vocabulum continente, quendam virum tantæ aſperitatis lepra diſcolorauit, vt vix alicui præ ſcabie nimia, vultus illius apparéret, labes inſupèr ipſam oculorum exæcauit aciem, quòd ille nequaquàm viſu agnoſcere potuit aliquem, quia tanta miſeria cruciatus ſolummodò ſibi ſuperfuit anhelitus. Contigit autem illum quadam nocte viſionem ſibi videre, per quam obſtupefactus à ſuo cecidit ſtramine, ſeque in modum crucis proſtrauit, clamans ac vociferans, clamando Kyrieeleiſon ſæpè iterauit. Eo clamore ſui parentes expergefacti, cœperunt interrogare quid eueniſſet illi, quòd plùs ſolito impatiens eſſet. At ille viſionem benè recolens, cuncta quæ viderat eis per ordinem retulit, ità dicens: Viſum eſt mihi per quendam locorum ire debere, quem cœnoſa palus circuncixit vndiquè, vt nullatenùs patuit via tranſcundi, per quam indè abire potui. Hìc dum admodùm anxiarer mentis expers, obuiauit mihi ſacerdos venerabilis adſpectu, ſacerdotalique venerabiliter indutus habitu, quaſi proceſſurus eſſet ad Miſſarum ſolennia, pręparatoque ponte ſupra paludẽ me tranſduxit incolumem, & ait: Eſtne tibi cura ſanari? Scito me Vuerenfridum appellari, & per me mereris à lepra curari. Cùm autem celebrabitur ſolẽnitas Archangeli Michaëlis, tu ad Elſt peruenire debebis, ibique dum diuina à pontifice Miſſarum celebrantur ſolennia, tu mundaberis à labe mortifera. His auditis, parẽtes ſui ſolito lætiores effecti ſunt, & eum ſicut ipſe voluërat ad Elſte perduxerunt. Nec diù viſio promiſſionem diſtulit. Nam vt pontifex qui tunc temporis illic præfuit, ſub eodem die quem prædixerat Miſſarum libamina Domino libauerat, ità euanuit ab illo peſtis torrida, vt in eo veneniferi coloris non comparuerit macula. Ipſe verò non ſolùm ſe à lepra mundatum eſſe perſenſit, ſed etiam amiſſam oculorum lucem percipere meruit. Huius ſtupendi miraculi declaratio, nõ vnius vel duorum affirmatur teſtimonio, verumetiam totius populi, qui tunc ad eccleſiam confluxerat, manifeſtiſſima declaratio verum eſſe demonſtrat. Hæc & multa alja miracula, quę perlongũ eſt cuncta narrare per ſingula, Dominus noſter Ieſus Chriſtus dignatus eſt ibidèm oſtendere, quatenùs per hæc miraculorum beneficia, quantæ dignitatis ſeruus ſuus apud ſe haberetur, nobis omnibus apertè monſtraretur. Qua de re ſummoperè credendum eſt, quòd poſſit ſuis meritis vulnera peccatorum ſanare, qui totidem modis corporum languores dignatus eſt ſubueniendo medicare: Pręſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & gloria per immortalia ſecula ſeculorũ, Amen.

Cap. 10. *Apparet S. Vuerenfridus vnile, p. ſo in ſomnis & iubet eũ ſuum viſitare ſepulcrũ.* *Curatur idẽ à ſua lepra & cæcitate.* *Multa quotidiè ad eius ſepulcrum fiunt miracula.*

SERMO BEATI PETRI DAMIANI, S. R. E. CARDINALIS ET EPISCOPI OSTIENSIS, DE ASſumptione ſanctiſſimæ Mariæ Dei genitricis & virginis. Habetur octauo Tomo Aloyſij.

HIC totum decurrat ingenium, & aureus ſermo tota reluceat maieſtate. Voluntaria oris noſtri beneplacita ſibi faciat genitrix Dei, Domina mundi, cæli Regina. Ipſa ſenſum acuat, dirigat ſtylum, & linguã pauperis venuſtiori reſpergat eloquio. Illuſtret lucem hanc lumine clariori, & ſuo conuentui ſuam præſentiam donare dignetur. Sublimis iſta dies, & ſplendidiori Sole refulgurans, in qua Virgo regalis ad thronũ Dei Patris euchitur, & in ipſius Trinitatis ſede repoſita, naturam etiam Angelicam ſolicitat ad videndum. Tota conglomeratur Angelorum frequentia, vt videat Reginam ſedentem à dextris Domini virtutum, in veſtitu deaurato, in corpore ſemper immaculato, circundatam varietate, virtutum multiplicitate diſtinctam. *15 Auguſti.* *S. Maria ad cælos aſſumpta à dextris filij ſui ſedet.*

Hæc eſt illa dies, quæ cęlorũ officinas ſublimiori gaudio cumulauit, annua mundo, Angelis continua, continuans homines Angelis, & Angelos hominibus felici fœdo-

fœderatione coniungens. Intuere mentalibus oculis Filium aſſcendentem,& Matrem aſſumptam,& videbis aliquid excellentius in aſſcenſione Filij exhiberi:& aliquid glorioſius in aſſumptione Virginis demonſtrari. Aſſcendit enim Saluator in cælum poteſtatiuæ virtutis imperio,ſicut Dominus & creator, Angelorum comitatus obſequio,non auxilio fultus: Aſſumpta eſt Maria in cælum, ſed gratiæ ſubleuantis iudicio,comitantibus & auxiliãtibus Angelis,quam ſubleuabat gratia,non natura. Ideò dies hęc Aſſumptio,illa Aſſcenſio vocatur,cùm aliud ſit potentia,aliud miſericordia, ſolumq; ſoli ſit priuilegiũ Creatori naturam rerum propria poteſtate ſupergredi. Hoc eſt illud excellentius, quod ſibi vendicat ſuper creaturam Creator, vbi etiam ſuperabundans & ſingularis gratia non audeat adſpirare.

Cur Chriſt' aſſcendiſſe, Maria verò aſſumpta dicatur.

Sed ſi diligenter attendamus aſſcenſionẽ Filij, & Matris aſſumptionem, inueniemus profectò aliquid, quod nos inueniſſe gaudebimus. Aſſcendenti quippè Domino egreſſa eſt obuiàm omnis illa beatorum ſpirituum glorioſa ſocietas,quãdò naturæ ſuperiori prætulit inferiorem,& incõuertibili ſacramento ſuſceptũ hominem in ipſa diuinitatis clauſit identitate. Occurrẽtibus autem Angelis electorum animas, quas ſecum educebat, adiunxit, & ſic vtrorumq; triumphali pompa deductus ad Patrem, ſedet ad dexterã Maieſtatis. Attolle iam oculos ad aſſumptionem Virginis,& ſalua Filij maieſtate, inuenies occurſum huius pompæ non mediocriter digniorem. Soli quippè Angeli Redemptori occurrere potuerunt, Matri verò cælorum palatia penetranti Filius ipſe cum tota curia tam Angelorum, quàm iuſtorum ſolenniter occurrens, euexit ad beatæ conſiſtorium ſeſſionis, & ait: Tota pulchra es, amica mea,& macula nõ eſt in te. Tota pulchra, quia tota deificata: macula nõ eſt in te, quia Spiritus ſanctus ſuperuenit in te, qui te mundauit. Sed & Virgo gratioſis cumulata muneribus, tantæ benignitati Dauidico ſermone reſpondet, ſummæ dignationis claritatem admirãs: Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me,& cum gloria ſuſcepiſti me. Nota verborum poſitionem differenti graduum diſtinctione ſignatam. Tenuiſti, inquit, manum dexteram meam, quia etſi lęua tua ſub capite meo, dextera tua iam amplexatur me. Et in voluntate tua deduxiſti me, non in mea ſublimitate, quia totum opus gratiæ eſt, non naturæ. Et cum gloria ſuſcepiſti me: gloria vtiquè glorioſa, quam non nouit, niſi qui dedit,& cui donare dignatus eſt.

Cant. 4.

Pſal. 72.

Aſſcenſio filij & matris aſſumptio, ſimili ſtylo deſcribitur

Attende autem diligentiam,& conſequẽtiam ſcripturarum. Spiritus enim ſanctus, in cuius fabrica, tam veteris, quàm noui teſtamenti fuit compoſitio fabricata, Aſſcenſionem Filij,& Matris Aſſumptionem ſimili ſtylo perambulans, ter interrogat: Quis eſt iſte? & tertiò repetit: Quæ eſt iſta? Primùm de Filio, poſteà de Matre videamus. In ſpiritu fortitudinis Saluator ad inferos deſcendens contriuit portas æreas,& vectes ferreos confregit, & gehennalis ollæ diſſipatis fragminibus, totum illud infelix habitaculum ruinoſa concuſſione ſuccuſſit. Conclamantibus Angelis: Attollite portas principes veſtras: illi, qui ſuperbiæ lapſu irremeabili corruerunt, ignoratione dedignatiua retorquent: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Hic eſt ille inſipiens, qui dixit in corde ſuo: Non eſt Deus,& Neſcio Dominum,& Iſraël non dimittam. Angeli pacis confidenter ingeminant: Dominus fortis,& potens, Dominus potens in prælio: fortis ad veſtram fortitudinem infirmandam: potens ad veſtram potentiam vacuandam: in prælio, illo vtiq; ſingulari, quo poteſtates aëreas ſingulariter debellauit. Reſurgens ab inferis,& ſolennis victoriæ vexilla reportãs, hominem vnitum ſibi, quem nũquam dimiſit, reſuſcitauit,& triumphatrici palma cælis inuectus, Patri ouem centeſimã, quam perdiderat, repræſentans audit ab Angelis: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Sed & eiſdem conclamantibus: Dominus virtutum ipſe eſt Rex gloriæ: cælorum inſonuère palatia,& tota ſupercęleſtis domus profuſioribus gaudijs inundauit. Verè Dominus virtutum, in reſurrectione virtutem faciens, quam antè non fecerat, redimens ſeruum,& pro ſeruo filium efficiens. Clariſſima autẽ Aſſcenſionis die, quandò, videntibus diſcipulis, eſt eleuatus in cælum, ſummum illud reuerendumq; collegium venit obuiàm Redemptori,& omnis illa tam aſſiſtentium, quàm miniſtrantium Angelorum authoritas cucurrit ad Filium,& aſſcendentem demirans ait: Quis eſt iſte, qui venit de Edom tinctis veſtibus de boſra? Videntes enim eum ſanguinei ruboris vnda perfuſum, mirãtur eius patientiam,& ſæuitiam Iudæorum, qui non ſunt veriti Filium Dei Crucis ignominia condemnare. Gradiens, inquiunt, in multitudine fortitudinis ſuæ: non ſolùm in

Pſal. 23.

Pſal. 13.

Exod. 5.

Luc. 15.

Mar. vlt.

Eſa. 63.

forti-

fortitudine, ſed etiam in multitudine fortitudinis, quia nulla fortitudo ſortior fuit, quàm redimere ſeruum, & in diuinitatis dextera perpetuò collocare. Hæ ſunt illæ voces, quæ deſcendentem ad inferos, ab inferis reſurgentem, aſſcendentem ad cælos, multiformi præconio proſequuntur.

Sed iam vertendus eſt ſtylus ad Sanctam ſanctarum, & illorum verborum enodanda proprietas, quæ Virgini Matri ſunt ſpecialiter dedicata. Sed vtì ſuperliminarem titulum in frōte futuri ædificij proponamus, dicamus breuiter, quia prima interrogatio conuenit eius natiuitati, ſecunda eius cōuerſationi, tertia aſſumptioni.
Quæ eſt iſta (inquit Spiritus ſanctus de eius natiuitate) quæ progreditur, ſicut auro- Cant. 6.
ra conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata?
Hæc eſt, quæ neſciuit torū in delicto, Virgo Dei Filio ſingulariter conſecrata, ſpe- Sap. 3.
cialiter ſancto cōiugata Spiritui. Quæ progreditur, inquit, ſicut aurora conſurgēs.
Quàm elegans & clara ſimilitudo, & ex illius diſciplina deſcendens, qui ſummum ſapientiæ fontem in Canticis affluenter incluſit. In meridiano lumine primus ille parens creatus eſt, factus ad imaginem & ſimilitudinē Conditoris. Quid enim cla-
rius, quàm creatum Creanti non eſſe diſſimilem? Faciamus, inquit, hominē ad ima- Gen. 1.
ginem & ſimilitudinem noſtram. Imaginem dedit ei in æternitate, ſimilitudinem Homo ad
in moribus, vt ſit ſimilis Creatori, ſi non identitate, ſimilitudine tamē. Sed ille tan- imaginem
ti priuilegij dignitate reiecta, apoſtatæ ſpiritui falſa promiſſione delinitus inhæſit, Dei quomodò dicatur
& ſecum poſteritate ſua perpetuæ morti deſtinauit & tenebris. Ab illa hora tene- creatus.
bræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram vſq; ad Virginem, nec inuentus eſt aliquis, qui vel exiret de tenebris, vel tenebras diſſiparet: ſed mundo creſcente, concreuit & tenebroſa vorago, donèc in denſiſſimam conglobata nigredinem, humanum genus nocte terribili ſepeliuit. Hæc eſt illa nox ſolitaria, nec laude digna, de qua
ſcriptum eſt: Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox. In ipſa pertranſierant omnes beſtiæ Pſal. 103.
ſyluæ: quia crudeles, & indomiti ſpiritus, dimotis repagulis, humanum genus totis viribus obtriuerūt. Sed nata Virgine, ſurrexit aurora, quia Maria veri præuia lumi-
nis, natiuitate ſua manè clariſſimum ſerenauit. Hæc eſt ſtella matutina in medio Eccli. 50.
nebulæ, quæ in cæli cardine ſummo ſplendore coruſcās, orbem ſubditum ſplendidioribus radijs incolorat. Hæc eſt aurora, quam ſequitur, immò de qua naſcitur Sol iuſtitiæ, ſolius Solis claritati ſuccumbēs. Hæc eſt aurora, quam ille nō vidit, qui vi-
dit omne ſublime, & orat beatus Iob vt ei multa ſuppreſſione claudatur, dicens: Iob 3.
Non videat ortum ſurgētis auroræ. Tuus eſt dies, Domine, in quo Adam eſt condi- S. Maria, auroræ compa-
tus: tua eſt nox, in qua Adam à die eſt eiectus: tu fabricatus es auroram, id eſt Virgi- ratur.
nem Matrem, & Solem, Solem videlicet iuſtitiæ, qui de virginali thalamo conſurrexit. Nam ſicut aurora terminum noctis, diei principium adeſſe teſtatur: ſic & Virgo noctem expulit ſempiternam, & de die diem, de terra ſuæ virginitatis exortum, terris infudit. Progreditur, inquit, quaſi procùl egreditur, quia procùl, & de vltimis finibus pretium eius. Aurora, quia noctis finis, & lucis initium. Conſurgēs, quia de
cadēte ſuperſurgēs materia. Pulchra vt luna. Quid Luna pulchrius, cùm ſtellis co- Itèm Lunæ.
ruſcantibus in ſignifero limite, reliquorum ſiderum ſplendorem excedit? Conſidera quàm ſtellaris & ſerena vibratio, quàm luminoſus fulgor circularem orbem tanti ſideris ſuperfundat, vt aliorum luminum claritatem non mediocriter obfuſcet. Sic & Virgo inter animas ſanctorum, & Angelorum choros ſupereminens, & euecta, merita ſingulorum, & omnium titulos antecedit. Quātumlibet aliæ ſtellæ reluceāt, Luna tamen & magnitudine præminet, & ſplendore. Sic vtranq; naturam
Virgo ſingularis exuperat, & immēſitate gratiæ, & fulgore virtutum. Electa vt ſol: Itèm Soli.
Hanc attēde ſimilitudinem, qua nulla in rebus mundi poteſt eſſe ſublimior. Nihil enim habuit Spiritus in viſibilibus creaturis excellentius, cui excellētiam Virginis compararet. Multò enim altius aliquid habet claritas Solis, quàm Lunæ, quia etsì illa minores ſtellas obſcurat, nō tamen penitùs occultat: hic verò lucidiùs incandeſcens, itá ſibi ſiderum & Lunæ rapit poſitionem, vt ſint, quaſì non ſint, & videri
nō poſſint. Similiter & virga Ieſſe, veri præuia luminis, in illa inacceſſibili luce per- Itèm virgæ Ieſſe.
lucens, ſic vtrorumq; ſpirituum hebetat dignitatē, vt in cōparatione Virginis, nec poſſint, nec debeant apparére. An putas, quòd non contremiſcat tota rationalis creatura ad contemplationem tantæ dignitatis? Conſidera, & quæ in cælis, & quæ in terris in Virgine refabricata, Deum, qui cælum palmo metitur, virginei ventris breuitate concluſum, redemptionē hominum, Angelorum reſtaurationē, deniq;

 quic-

Beata Virgo in vētre ſuo Deum concluſum geſtauit. quicquid eſt, fuit, & erit, per Virginis vterum renouatum, & tunc tibi cogitatio ſuggeret, quod locutio demonſtrare non poteſt. Electa, inquit, ſed & prælecta. Vt Sol, quia ſicut Sol ſolus orbē illuminat, ſic hæc ſola ſolidiori lumine & Angelos, & homines illuſtrat. Terribilis vt caſtrorū acies ordinata, terribilis dæmonibus, ordinata virtutibus, ſingularis timor malignorū ſpirituū, ſpecialis amor ciuiū beatorum. S. Maria terribilis dæmonibus.

Cant. 6. Sequitur de eius conuerſatione. Quæ eſt iſta, quæ aſſcendit per deſertū, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij? Iſta eſt ſpecioſa inter filias Hieruſalem. Deſertum eſt vaſtitas huius mūdi, in quo beſtiæ agri frequentiùs ludunt, vbi princeps ille nequiſſimus omni fortitudine principatur. Deſertum autem dicitur, quaſi derelictum à virtutum adminiſtratione, cùm earum conuētus, abundante iniquitate, ad proprios ortus reuolauerit. Quæ aſſcendit, inquit. In huius ſeculi vanitates omnes vel deſcēdere, vel cadere cognoſcūtur, raruſq; qui nō vel deſcēdat, vel cadat in huius turbulentiſſimæ profunditatis oceanum. Sola illa Mater, & filia Creatoris, nec deſcendit, nec cecidit, ſed de virtute in virtutem aſſcendens, conſummatione virtutum veſtita eſt. Qualiter autem aſſcendit? Sicut virgula, inquit, fumi. Sed & hæc operatio quàm ſignificanti ſimilitudine ſit ſignata, recollige. Virgula fumi recta eſt, ſubtilis, odorifera, & quantò magis in aëra extēditur, tātò ampliùs dilatatur. Sic & Angelorū Regina, recta eſt in ſublimitate cōuerſationis, quia virga directionis, virga regni Domini. Subtilis in Deitatis

Luc. 2. contemplatione, quia ipſa eſt, quæ conſeruabat omnia verba hæc, cōferens in corde ſuo. Odorifera in virtutum opinione, quia currimus in odore vnguētorum ſuorum. Anguſta in temporalibus, quia non erat ei locus in diuerſorio. In ſpiritualibus dilatata, quia adſtitit Regina à dextris Domini. Hæc eſt virga illa, qua retūduntur impetus aduerſantinm dæmoniorum, virga Aaron, per quam fiunt ſigna & mirabilia. Baculum aūt Crucis intellige, quo non ſolùm verberatus eſt, ſed & occiſus ille inſanabilis homicida, qui mortibus hominum paſcitur & nutritur. In Virgine virga, & baculo Cruce, miſerorū ſpes & cōſolatio cōtinetur, ſicut ſublimis Propheta clara voce declarat: Virga, inquit, tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. S. Maria virga Aaron. Pſal. 22.

Sequitur: Ex aromatibus myrrhæ, & thuris. Nominantur ſpecies, de quibus aromatica virgula ſubleuatur, myrrhæ, & thuris. Myrrha corpora diſſoluta cōſolidat, & cadauer exanime ſibi vēdicat, nè putreſcat. Thus autem Deo in oratione accenditur, ſicut multiplicibus ſcripturarum teſtimonijs edocemur. In myrrha continentiam, in thure deuotionem intellige. Caro enim Virginis ex Adam aſſumpta, maculas Adæ non admiſit, ſed ſingularis continentiæ puritas in candorem lucis æternæ conuerſa eſt. Porrò quis eius deuotionem votiuis laudibus poterit adæquare, cùm rememoret miſſum Archangelum, ſuperuenietem Spiritum, Filium conceptum, Deum natum, ſtellam nouam, Magorum gloriam, munerum gratiam, & ſuper hæc omnia teſtimonium conſcientiæ ſuæ? Hæc ſunt duo, quæ virginalē ſubſtantiam toto circundedêre virtute, continentia ſcilicet, & deuotio: quorum alterum carnem, alterum mentem ità poſſedit, vt caro mūdiſſima, mens puriſſima genitricem Domini ſingulariùs conſecrarent. Maria virgo in carne ſua maculas Adæ non admiſit.

Sed nè putares his duabus ſolis virtutibus inſignitam Dominam orbis, & Reginam cælorum, ſubſequitur ſcripturarū authoritas: Et vniuerſi pulueris pigmētarij. Hîc expreſſum eſt quicquid exprimi potuit. Species quidem integræ odorē reddūt, ſed non tantū, quantū confractæ. Crebris enim tūſionibus ſupertritæ, remotiorem etiam locū odorifera cōſperſione refundūt. Sic & virtutes in pace quidem fortiter redolēt, ſed fortiùs in tribulatione: quia virtus in pace acquiritur, in perſecutione probatur, approbatur in victoria. Vniuerſus ergò puluis pigmentarius in Virgine coniectus eſt, quia in ea virtutū conuentus reuerendū ſibi thalamū conſecrauit, & ſi cæteris per partes Spiritus affuit, Mariæ tamē tota plenitudo gratiæ ſuperuenit. Nec integræ fuerunt in ea ſpecies, ſed in ſubtiliſſimum comminutæ, quia ipſa eſt, quæ fortioribus tribulationum malleis ſuperpreſſa, vidit ſuum & Dei Filium affigi Cruci, militari lancea vulnerari, & inter duos latrones poſitum expirare. Virtus in pace acquiritur, approbatur in victoria. Iohan. 19.

Cant. 3. Sequitur de eius aſſumptione. Quæ eſt iſta, quæ aſſcendit de deſerto, delicijs affluens, innixa ſuper dilectū ſuum? Hæc eſt Regina illa, quā videntes filiæ Sion, beatiſſimam prædicauerūt, & Reginæ laudauerūt eā. Aſſcendit aūt hodiè de deſerto, id eſt de mundo ad regalis throni celſitudinē ſublimata. Delicijs, inquit, affluens. Verè affluens, quia multæ filiæ congregauerunt diuitias, hæc ſupergreſſa eſt vniuerſas. S. Mariæ Virginis aſſumptio.

Deli-

Deliciarum autem eius nõ eſt numerus, quia dum Spiritum ſanctum ſuſcipit, concipit Dei Filiũ, Regem gloriæ generat, penetrat cælos, cumulata diuitijs, & delicijs affluens ad Regnum euolat ſempiternum ſuum. Innixa ſuper dilectum ſuum. Rex virtutũ dilecti Pater eſt, in quo ſibi benè complacuit. Super hunc innititur Mater illa felicior, & in aureo reclinatorio diuinæ maieſtatis incumbens, intra ſpõſi, immò Filij ſui brachia requieſcit. O quanta dignitas, quàm ſpecialis potentia, inniti ſuper illum, quem Angelicæ poteſtates reuerentur adſpicere?

Hæc ſunt ergò, quæ præſenti feſtiuitati ſub vmbris & imaginibus dignanter alludũt, & ſacratiore tegmine velata, gratioſiùs lucẽt, cùm potuerint reuelari, Amen.

EIVSDEM PETRI DAMIANI IN ASSVMPTIONE *ipſius ſanctiſsimæ Virginis Hymnus.*

GAudium mundi, noua ſtella cæli — S. Maria mundi gaudium.
Procreans Solem, pariens Parentem,
Da manum lapſis, fer opem caducis,
Virgo Maria.
Te Deo factam liquet eſſe ſcalam, — S. Maria Dei ſcala,
Qua tenens ſummum, petit altus imum,
Nos ad excelſi remeare cæli
Culmina dona.
Te beatorum chorus Angelorum,
Te ſacri vates, & Apoſtolorum
Ordo prælatam ſibi cernit vnam,
Poſt deitatem.
Aula cæleſtis ſpecioſa Regis — Itèm aula Dei,
Fulta ſeptenis ſophiæ columnis,
Quem nequit totus cohibere mundus,
Claudis in aluo.
Quem tremunt cæli, metuunt abyſſi,
Fluminum guttæ, maris & procellæ,
Laudat Occaſus, veneratur Ortus,
Stringis in vlnis.
Lacte nutritur cibus Angelorum,
Fertur innuptæ gremio puellæ,
Qui ſua latæ ditione terræ
Pondera librat.
Sit decus ſummo ſine fine Chriſto,
Sancta quem Virgo genuit Maria,
Qui Patri compar, Flaminique ſancto,
Regnat in æuum. Amen.

EIVSDEM PARACTERICVM CARMEN DE EAdem *ſanctiſsima Virgine Maria.*

SCala, thronusque Dei, nitor orbis, ianua cæli, — S. Virginis Mariæ encomium.
Mater aue Chriſti, ſcala, thronusque Dei.
Tu noua ſtella maris, qua lux eſt reddita terris:
Ortus & es Solis, tu noua ſtella maris.
Concipis abſque viro, tu ſola puerpera virgo,
Quæ Verbum verbo concipis abſque viro.
Tartara quod metuunt, tellus pauet, aſtra verentur,
Pectoris antra ferunt, tartara quod metuunt.
Virgine vita redit homini, quem virgo peremit:
Mors necce victa perit, Virgine vita redit.
Tu ſuper aſtra leua, petimus, quod ſubruit Eua:
Illa grauat culpa, tu ſuper aſtra leua.
Gloria ſumma Patri, genitæ ſit gloria Proli,
Flamine cum patili, gloria ſummo Patri. Amen.

EIVSDEM RHYTHMVS DE EADEM.

Itèm eiuſdẽ virginis præconium.

GEnitrix æterni, Virgo Maria, Verbi, quæ
Vox illa carnis par erit tuæ laudis?
Tu noua maris ſtella, celſa poli feneſtra,
Scala, quę cęlum terris iungis, ima ſupernis.
Immenſum concepiſti, Parentem peperiſti.
Fit Factor ex factura, Creans ex creatura.
Quem mundus ferre nequit, totum Virgo concepit,
Quo circuitur æther, puellæ clauſit venter.
Serui forma indutus, diuina non exutus,
Suſcepit quidem tua, ſed non amiſit ſua.
Oritur ortus rerum, fit antiquus dierum:
Orbis origo cœpit, factus ex his quæ fecit.
Conceptus fœcundauit, natus non violauit:
Intrauit & exiuit, ſed clauſam dereliquit.
S. Maria virga Aaron. Tu Aaron es virga fœcunda, licèt ſicca,
Quæ germen protuliſti, ſed virgo permanſiſti.
Itèm rubus ardens. Te rubus prælucebat, qui ardens non ardebat,
Quæ ſine æſtu mentis fructum dediſti ventris.
Et ante partum virgo, ſed poſt virginum Virgo:
Creuit in ortu prolis integritas pudoris.
Eſt Angelorum cibus tuo lacte nutritus:
Qui mari præbet vndas, papillæ ſugit guttas.
Geris in ſinu prolem, quæ terræ librat molem:
Foues à quo foueris: ſeruas à quo tueris.
Blandire, Mater, charo, qui te creauit, nato
Oſcula grata fige, faſcijs membra cinge.
Amplectere cæleſtem, quem genuiſti, Regem,
Cui ſeruit Sol, & Luna, & omnis creatura.
Chori virtutum tremunt, quem viles panni tegunt.
Pauet cælum, & terra, quem baiulat puella.
Vagit in ſinu Matris, regnat in throno Patris.
Legem Matris obſeruat, mundi iura gubernat.
Itèm fons fontis viuẽtis. Tu fontis fons viuentis, oriens orientis,
Liber ille ſignatus victori viro datus.
Itèm porta tẽpli clauſa. Tu porta templi clauſa, ſuperni Regis aula,
Aerarium talenti, per quod ſumus redempti.
Hortus deliciarum. Hortus deliciarum, odor ſuauitatum,
Tu ager ille plenus, cui benedixit Deus.
Ex te botrus egreſſus, qui Crucis prælo preſſus,
Vino rigat arentes ſancti Spiritûs mentes.
Es & terra cæleſtis ferax lactis & mellis,
Ex qua Veritas orta tollit errorum dogma.
S. Maria regum filia. Arcem nobilitatis de prolis ſtirpe trahis,
Filia quidem regum, ſed Mater Regis regum.
Salue iam, Virgo fœta, Aue gratia plena,
Noſtrum Aue digneris, vt illud Gabrielis.
Ille dum te ſalutat, Euæ nomen commutat.
Reduc nos, Virgo ſancta, vndè eſt nequam lapſa.
Tu ſolue quod debemus, auerte quod timemus,
Impetra quod optamus, perfice quod ſperamus.
Sit laus Trinitati, ſit decus Vnitati,
Cui lex, & ordo rerum per omne patet æuum. Amen.

EIVSDEM VERSVS.

Annũciatio. ECcè parat clauſam Regi prænuncius aulam.
Natiuitas. Natus ab æterno prodit de Virginis aluo.
Baptiſmus. En fluuius fontem, mundum lauat vnda lauantem.
Ablue, Iordanis, per quem magìs ipſe lauaris.
Purificatio. Non capitur cælis, Simeon quem ſtringit in vlnis.

VITA

VITA BEATI RAYNALDI ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS, COLLECTA EX SEXTO LIBRO HI-*ſtoriarum Hieronymi Rubei viri doctiſsimi, de geſtis Rauennatum. Verùm vtrùm hic in Sanctos ſit relatus ignoro.*

MORTVO Opizone Archiepiſcopo Rauẽnate, ſacrati viri Rauẽnates, de more in Vrſiano tẽplo comitijs habitis, cùm non vnũ ſentirent, elegerũt duos, Raynaldum Concorregiũ Mediolanẽſem, & Leonardum Fliſcũ, eccleſiæ Brugenſis, quæ eſt in Tornacẽſi diœceſi, Præpoſitum. Verùm Benedictus vndecimus Põtifex Maximus, qui tum primũ Bonifacio ſucceſſerat, Raynaldũ probauit, qui rem diuinã coram Pontifice fecerat, Canonicus primò Laudunenſis, mox vniuerſæ Flaminiæ Præſes, deindè Epiſcopus Vicentinus. Ad Archiepiſcopũ Rauennatẽ euectus, decimotertio Calendas Decembris apud Lateranũ, anno Põtificatûs primo, à Benedicto Pontifice conſecratur, cùm omnes illum Rauennates ob ſanctitatis famã à Pontifice Archiepiſcopum poſtulâſſent. Qui factus Archiepiſcopus, in dies virtutibus ac religione proficiens, puriſſimum cultum numinis diuini, legibus perſanctè editis, propagãdum apud ſuũ populum diligenter curauit: quapropter & ſæpè Archiepiſcopatûs oppida, Argentamque præſertim inuiſit, ac prouinciale conciliũ anno ab ortu Chriſti milleſimo trecẽteſimo ſeptimo Rauẽnę celebrauit: curauitq;, vt à Senatui Rauẽnati, Lãberto prǣſidẽte, atq; ſuadẽte, placeret, Rauẽnę, monetæ pecuniæq; ad Anconę modũ vt cuderentur. Eſtque id habitum non multo pòſt, quàm Clemens quintus, qui Benedicto ſubrogatus fuerat, in Galliam Pontificatûs maximi Sedem tranſtuliſſet.

18. Auguſti. — *Beatus Raynaldus fit Archiepiſcopus Rauennas.* — *A Papa cõſecratur.* — *Synod' prouincialis Rauennæ.* — *Sedes Romana trãſfertur in Gallias.*

Poſteà cùm Henricus Cæſar Ciſalpinarũ diſſenſionũ peritiſſimus, regnique propagandi cupidus, in Galliam Ciſalpinam deſcendiſſet, familiariſſimo ſemper, grauiſſimoq; Senatore vſus eſt Raynaldo Archiepiſcopo: cuius etiam, aliorumq; prǣtereà Senatorum conſilio, cùm eſſet Aſtæ Coloniæ, omnes Ciſalpinarũ ciuitatum exules, in patriam quenq; ſuam, reuocauit. Tametſi nõ ità multo pòſt, mutata ſententia, omnem ferè Italiam perturbauerit, & Robertum Siciliæ Regem, pronunciato publicè edicto, regno priuauerit. Ad hæc acceſſit cauſa equitũ Templariorum, quos Clemens Pontifex per hos dies acriter perſequẽs, Raynaldo Archiepiſcopo eam cauſam cognoſcendam mandauit, religione hominis & virtute pluſimùm fretus. Cæterùm Raynaldus, vt iudicium legitimo iure faceret, cùm anno milleſimo trecentiſimo nono, Bononiæ habito conuentu aliquot ſibi ſubiectorum Epiſcoporum, ſtudioſè in illos inquiſiſſet, tandem anno 1311. eadem dẽ re Concilium Rauennæ habuit, in quo hi fuêre. Vgo, Placentinus: Vbertus, Feretranus: Fridericus, Ariminenſis: Vbertus, Bononienſis: Henricus, Regienſis: Matthæus Ceruienſis: Petrus Foropõpilienſis, Epiſcopi. Vgilinus deſignatus Fauentinus, Nicolaus & Iohannes cucullati Dominicani: Vincentius, Franciſcanus: qui tres in Flaminia Quæſitores in hæreticos erant. Bonumcontrus, archipreſbyter Mutinenſis, pro ſacratis viris Mutinenſibus: Gerardus Curnazanius, ſancti Donini Præpoſitus, pro Epiſcopo, ſacratisque viris Parmenſibus: Gentilis Ferrarienſis Epiſcopi Vicarius: Præuoſtinus Mutinenſis, Epiſcopi Foricorneliani itèm Vicarius: Iohannes Abbas Gauellianus, pariter Epiſcopi Hadriani Vicarius: Armannus cucullatus Dominicanus, Epiſcopi Cymaclenſis procurator: Guercius D. Damiani Canonicus, Epiſcopi Sarſinenſis procurator. Omnibus igitur, ſuo quiſq; loco, in æde Vrſiana conſidentibus, introducti ſunt Raymundus Fontana, Iacobus itèm Fontana, Maurus, Iacobus, Albertus, Guilhelmus ab Pigazano, & Petrus Cazia, Templarij ordinis equites. Qui iurati cùm nihil eſſent obiectis criminibus, teſtibusque aduerſis debilitati atque abiecti, ad omnia breuiter conſtanterque ſeorsùm ſinguli reſponderut. Erant autem hæc ferè quæſtionis capita.

Robertus Siciliæ Rex regno priuatur. — *Concilium Bononiæ habitũ, cauſam Templariorum tractat.*

Cùm in ordinem cooptabantur, in ipſis ſacrorum ſuorũ initijs, Chriſtum'ne, aut Deum, aut Virginẽ Deiparam, aut Diuos abiurâſſent, vel vt abiurarent, moniti fuiſſent, alios've ipſi ad abiurandum incitâſſent. An ſimulacrum quodpiam, & ido-

Quæſtionũ capita Templarijs militibus obiecta.

idolum fictum, & commentitium, diuina veneratione coluiſſent. An tyrones, adoleſcentulos præſertìm, libidinoſè, atque alia quàm deceat parte, oſculati fuiſſent. An dum rem diuinam facerent, ſacra myſteriorum & conſecrationis verba omiſiſſent. An ſceleſtum, & nefarium facinus putarent, hæc committere.

Illi ſe falsò accuſatos affirmant.

Quod cùm affirmâſſent, cæteris fortiter perpetuoque negatis, ab Concilio dimiſſi ſunt. Raynaldus Concilium tunc conſuluit, de tota re quid fieri placeret: in quo cùm multæ ſententiæ dicerentur, tandèm interrogati primùm, an iudicium illud accuratè & legitimè conſtitutum exiſtimarent, annuerunt: Deindè, an dandieſſent in quæſtionem, reſponderunt, non dandos: Nicolaus tamen & Iohannes Dominicani, in hæreticos Quæſitores, dandos eſſe dixerunt. Prætereà, an ad Pontificem Maximum deferendum eſſet iudicium: negatum ab omnibus eſt, quòd propè adeſſe Concilium generale dicerent. Poſtremò, eſſent'ne omninò abſoluendi, an iubendum vt ſe de obiectis purgarent, de purgatione affirmatum eſt. Hæc autem omnia cùm Clemens Pontifex accepiſſet, ſic de tota tandèm re iudicauit, vt multis eorum combuſtis, vniuerſum ordinem deleuerit.

Ordinis Templariorũ extinctio.

Paulò pòſt, idem Raynaldus Archiepiſcopus, Iohannis Pontificis iuſſu & authoritate Friderico, Guidoni, & Sperantiæ Comitis Vrbinatium fratribus, ipſiſque Vrbinatibus, ſacris interdixit: quòd cædibus indigniſſimis, maximiſque factis, Vrbinum, & pleraque alia Romanæ Eccleſiæ ſubiecta oppida occupâſſent, ciues multos expuliſſent, reliquos duriſſimo imperio opprimerent: ad hæc Fridericus Auximatem, Ricmenſem, exulum itèm Aeſinorum, aliorumque, Picentium præfecturam ſibi aſſumpſiſſet, ipſumque oppidum Piram, diuturna obſidione priùs circuunallatum, cepiſſet, ac durè acerbeque diripuiſſet: Guido in oppidum ſancti Donati idem perpetrâſſet, Amelijque Belmontis præpoſiti, qui Picentibus pro Pontifice præerat, Legatum cum literis compræhendi iuxta Vrbini portas, & in cuſtodiam tradi iuſſiſſet: vndè niſi aufugiſſet Legatus ingẽti fortunę beneficio, capite pœnas dediſſet. Neque verò has Pontificias interdicti literas, Raynaldus ſolùm intrepidè recitauit, diuulgauitque, ſed omnes iuſſit, curauitque, ad quos ipſe eas miſiſſet, vt idem efficerent.

Iuſſa Pontificis fideliter & intrepidè Raynaldus Epiſcopus exequitur.

Tandèm cùm Bononiæ anno milleſimo treçenteſimo decimoſeptimo Concilium prouinciale habuiſſet, Rauennæque in æde Vrſiana aram Cruci erexiſſet ac dedicâſſet: in qua ex marmore arcam, multis ac præſtantibus Sanctorum Reliquijs plenam incluſerat, ac eam certis legibus latis, prædijs ditâſſet: ſacerdotumque conuentum, qui certis ſtatiſque diebus parentarent, & pro mortuis pſalmos & preces ex libris ſacris conceptas recitarent, iam multis antè ſeculis inſtitutum, & hoc Raynaldi tempore, ob ſacerdotum licentiam corruptum, reſtituiſſet: eodem anno 1321. non abſque ingenti apud omnes ſanctitatis opinione, quintodecimo Calendas Septembris, tranquillè decedens, in cæleſtem patriam euolauit. Sepultus eſt in monumento ex marmore, in æde Vrſiana: quod cùm ſuperioribus annis Iulius Feltrius, ab Ruuere Cardinalis, Rauennatum Archiepiſcopus, aperire coram ſe mandâſſet, viri ſancti cadauer integrum ac penè recens, promiſſa barba, ſtatura procera, ingenua forma, & ſpecie ad dignitatem appoſita inuentum eſt. Ad eius cadauer, cùm adhuc in ſepulcrum illatum non eſſet, multa miracula & inſequentibus etiam diebus & annis facta ſunt: & vt reliqua omittam, Iacobus Bennicaſa, Iuriſconſultus Rauennas, cùm deſperata omni ſalute, & penitùs deſtitutus, acerrimis podagræ doloribus affligeretur, ſeque voto nuncupato, diem Raynaldi feſtum, quotannìs ſolenniter celebraturum obligâſſet, poſtridiè eius diei doloribus & morbo ſolutus eſt. Quod Iohãni quoquè Grado, in graui capitis oculorumque dolore, cùm eſſet ad Raynaldi ſepulcrũ profectus, eiusq; opẽ ſuppliciter implorâſſet, per idem tempus contigit. Ex agro itèm Rauennati, eo vico, cui Herboſæ nomen eſt, mulier Blonda vocata, cacodæmone ſupra quàm dici poteſt agitata: à cognatiſque ſuis, maxima vi, ad Raynaldi ſepulcrum pertracta, liberatur.

Sanctè obit.

Eius corpus poſt multos annos apparet incorruptum.

Miracula ad ſepulcrum eius.

Quidam à podagra, alius oculorũ & capitis dolore curatur.

Itèm dęmoniaca.

Pari felicitate, ſacra virgo cœnobij diuæ Mariæ cognomento Padrielis (quod in Ceneeda à mœnibus haud procùl erat, nunc in vrbem tranſlatum D. Stephani in Oliuis appellamus) membrorum omnium reſolutione oblanguens, cùm viri

ſancti

ſancti patrocinium inuocâſſet, repentè ſanitati reſtituitur. Atque hæc pauca de multis quæ in dies fiunt, collegiſſe ſat fuerit.

DE S. MARIANO RECLVSO, EX DIVO GREGORIO TVRONENSI, DE GLORIA *Confeſſorum, cap. 1.*

Augusti. 19.

Vide mirá ſancti viri abſtinentiã

FVIT autem in Termi termino Marianus eremita, cui non erat alter cibus, niſi poma agreſtia: & ſi ei aliquotiès à quibuſdam mel delatum fuiſſet, aut ſi ipſe reperire potuiſſet in ſyluis, hoc ei erat cibus. Qui cùm plerunquè viſitaretur à plurimis, quodam tempore à quærentibus non poterat inueniri. Inueſtigantes autem eum viri, qui venerant, depræhenſo veſtigio, inuenerunt locum, in quo flexo genu aquam hauſit à fluuio: & exindè progreſſi reperiunt eum ſub vna arbore malo iacentem mortuum. Vndè celebre ferebatur in populo, eum præcipitatum ex arbore, ſpiritum exhalâſſe: ſed euidenter non eſt cognitum, quoniam à nullo refertur viſum. Tunc viri, qui aduenerant, eleuantes eum, attulerunt ad vicum Euannenſem. Quem ablutum, digniſque indutum veſtibus, ſepeliêrunt in Eccleſia. Feſta verò obitûs eius per ſingulos celebrantes annos, atque conuenientes populi, crebrò ab infirmitatibus ſanabantur.

Nota conſuetudinem abluẽdi corpora mortuorum.

Quidam autem de vicinis annonas diù infectas aqua, ac germine producto conflatas, facto igne ſuper vimina contexta coquere parat ad pocula facienda. Accedens autem vnus vicinorum eius, ait: Quid tu, ô homo, detineris in opere? An ignoras quòd ſolennitas eſt beati Mariani? Qui cum furore reſpondit: Putas, ô tu, qui hæc loqueris, quia homo eliſus ex arbore propter compendia gulæ, angelorum ſit relatus conſortio, & vt ſanctus debeat adorari? Melius eſt, crede mihi, opus neceſſarium in domo exercere, quàm talem ſanctum excolere. Quod ille audiens, diſceſſit, & cum reliquis ad baſilicam ſancti abijt, relicto domì vicino in opere laborante. Nec mora flante vento appræhenditur domus incendio, exuritur omnis, nec quicquam de ſubſtantia reſtat hominis. Exindè eleuati globi flammarum ſuper hoſpitiola, quæ circumlocata erant, huius hominis aream, ſepes, tuguriola vel porcorum, vel pecudum, ac reliqua quæ ad eum pertinebant, flamma percuſſit, nec quicquam remanſit huic miſero, quod non fuerit igni ſuccenſum. Quod ſi eueniſſe quis fortuitò putat, admiretur, quòd nulli vicinorum circummanentium nocuit. Quid nũc agis, ô cruda ruſticitas, quæ ſemper in Deum, & eius amicos murmuras, vt tibi exindè damnum acquiras?

Diſce ex hoc loco ſanctos venerari, & illis non detrahere.

Alterius autem hominis boues malitia furis abſtulerat, qui appræhẽſo veſtigio, & eo inter infuſos aqua viarum tramites, ad profundas luti voragines perdito, ad ſancti recurrit ſepulcrum, fuſaque oratione, dum de baſilica fuiſſet egreſſus, aduertit hominem per aggerem publicum venientem, qui boues illos ante ſe cum caballo ex itinere laſſo proſequens adducebat. errauerat enim à via, & quaſi amens factus, in illam partem, de qua egreſſus fuerat, mente turbata redibat. Cognoſcit vir ille boues, quos perdiderat, eoſque recipiens, hominem abſque calumnia redire permiſit, quia cognouit hoc ſibi per virtutem ſancti Mariani præſtitum, cùm in illa hora repererit perditum, qua eius adiuit plenus fide ſepulcrum. Quæ poſtquàm geſta ſunt, diligentiore cura confeſſorem Dei cœpit excolere Biturіga.

Aliud miraculum.

DE S. PRIVATO MARTYRE, ET CHROCO TYRANNO, EX D. GREGORII TYRONEN. *libro primo hiſtoriarum cap.32.*

21. Auguſti.

S. Priuatus Epiſcopus fuſtibus interimuntur.

IRRVENTIBVS autem Alemānis in Gallias, ſanctus Priuatus Gabalitanæ vrbis Epiſcopus, in crypta Memmatenſis montis, vbi ieiunijs, orationibusque vacabat, reperitur, populi Cerdonenſis caſtri munitione cōcluſus. Sed dum oues ſuas bonus paſtor lupis tradere non conſentit, dæmonijs immolare compellitur. Quod facinus ille tam execrans, quàm refutans, tādiù fuſtibus cæditur, quoadvſquè putaretur exanimis. Sed ex ipſa quaſſatione interpoſitis paucis diebus ſpiritum exhalauit. Chrocus verò apud Arelatēſem Galliarum vrbem comprehenſus, diuerſis affectus ſupplicijs, gladio verberatus interijt, non immeritò pœnas, quas ſanctis Dei intulerat, luens.

Chroci interitus.

DE SS. TIMOTHEO ET APOLLINARE MARTYRIBVS, PER D. GREGORIVM ARCHIEPISCOpum Turonenſem, *de gloria martyrum cap.54.*

23. Auguſti.

Vides quòd olim in honorem Sanctorum eccleſiæ ædificabantur.

TIMOTHEVS & Apollinaris apud Remenſem vrbem conſummato martyrio cæleſtia meruerunt, quorum reliquias quidam ædificata in eorum honore baſilica deuotus expetijt. Pontifex verò qui aderat, cum honore per preſbyterum dirigit. Cumque iter ageret, mulier importuna, & credo indigna merito, in via procedit, ſalutatoque preſbytero, deoſculatur linteum quo ſacræ tegebantur fauillæ, rogat ſibi de his aliquid condonari. Tunc preſbyter diù dubitans, & tribuere differens, victus tandèm ab improbitate eius, dimiſit ei particulā, aſſcendensque ſonipedem iter expedire cœpit iniunctum, & percutiens vtraque equi latera, nequaquàm poterat promoueri. Ipſe verò grauatus erat vt vix caput valeret erigere. Intelligens autem martyrum ſe virtute teneri, pœnitentia motus, vtiliter recepit quod negligentia intercedente largiri præſumpſit, reſtitutoque in capſa quod abſtulerat, abire permiſſus eſt.

Miraculum

B. PETRI DAMIANI SERMO DE SANCTO BARTHOLOMAEO APOSTOLO.

24. Auguſti.

LAETAMVR, & gloriamur in Domino, dilectiſſimi, de ſancto veſtræ dilectionis affectu, quia quātò vberiùs diuini verbi poculū bibitis, tantò feruentiùs in idipſum deſiderij faucibus æſtuatis. Nec immeritò. Nam ità eſt omnis Apoſtolici culminis beatitudo coniuncta, & tot gratiarum compage, vt glutino, probatur vnita, vt cùm vnius eorum feſtiuitas colitur, protinùs omnium Apoſtolorum nō diuerſa ſublimitas interioribus obtutibus ingeratur. Vna ſcilicet inter eos excellentia iudiciariæ poteſtatis, eadē dignitas ordinis, nec diuerſa in ligando, ſiue ſoluēdo virtutis habetur authoritas. Hę ſunt enim illæ precioſę margaritæ, quas in Apocalypſi B. Iohannes ſe cōſpexiſſe pronunciat, ex quibus etiā cæleſtis Hieruſalem portas perhibet eſſe cōſtructas. Singulæ, inquit, portæ erāt ex ſingulis margaritis. Ipſi nimirū portæ, ipſi ſunt nihilominùs margaritæ, quia dum ſignis, atq; prodigijs quoſdā diuini ſplēdoris radios mittunt, ad ſupernę Hieruſalē gloriā conuerſis ad fidem Gentibus aditū pandunt. Et quicunq; ſaluatur, per hos quaſì portas ad vitā viator ingreditur. Quorū myſticā tenuêre figurā & lapides illi, qui, Deo iubente Moyſi, rationali ſummi Sacerdotis legūtur impreſſi: quod quidē rationale Sacerdos ferebat in pectore, cùm ingrederetur ſancta ſanctorū. Præceptū eſt ergò, vt in eo ponerētur duodecim lapides, terni per quatuor angulos, incluſi auro, qa nimirū ſancti Apoſtoli per quadrifidū orbē, de Trinitate, quę Deus eſt, prędicârūt catholicę fidei veritatē. Qui etiā lapides auro referūtur incluſi, quia

Sanctorum Apoſtolorū feſta colenda.

Apoc. 21.

Exod. 28.

Senſus myſtic⁹ in ſcriptura quærendus.

qa & beati Apoſtoli in ſapiētiæ cœleſtis arcano perſeuerãt inuiolabiliter cõfirmati.

Legitimum ergò eſt, vt Sacerdos, cùm ingreditur ſanctuarium, duodecim precioſos lapides in rationali pectoris deferat, quatenùs quiſquis ſacris altaribus appropinquat, Apoſtolicæ ſibimet rectitudinis exempla proponat, vt quorum miniſterio fungitur, eorum vitam, in quantum præualet, imitetur, & quorum gerit officium, in eos ſanctæ æmulationis ſtudio mentis defigat obtutum. Et quid mirum, ſi nos imbecilles, & paruuli, beatorum Apoſtolorum, qui ſanctæ Eccleſiæ baſes ſunt & columnæ, iubeamur imitari normam, ſanctamq; tenere doctrinam, cùm & ipſi Apoſtoli priorum ſuorum, antiquorum ſcilicet patrum, ſint authoritate firmati? Vndè & in conſtructione tabernaculi, vt columnæ argenteæ interiùs ſtarent, paxilli ærei figi per circuitum exteriùs iuſſi ſunt, in quibus religatum tabernaculum teneretur. Columnæ itaque argenteæ interiùs, paxilli verò ærei in circuitu figuntur, atque in ipſis funes ligati ſunt, vt tabernaculum fixum maneret, quia videlicet vt ſancti Apoſtoli in luce ſermonis ſui ſolidi ſtarent, vtque totum tabernaculum, id eſt ſancta Eccleſia, in fidei integritate conſiſteret, tanquàm paxilli ærei in circuitu patres teſtamenti veteris ac Prophetæ exteriùs fixi ſunt, qui verborum ſuorum funibus prædicatorum mentes in ſoliditate conſtringerent, atque hoc habitaculum Dei fidei ſtabilitate ligarent. Extrà verò paxilli ſunt, quia ante tempus huius ſanctę Eccleſiæ fuerunt. Sed tamen eos ligant, qui in ipſa ſunt, quia dum cæleſtia myſteria ventura prædicant, hæc poſtquàm oſtenſa ſunt, credibilia omnia fecerunt. Vt ergò intùs columnę immobiles ſtent, foris paxilli funes cõtinent, quia vt ſancti Apoſtoli perfectæ incarnationis Dominicæ myſterium crederent, illorum prædicatio obtinuit, qui hoc, priuſquàm fieret, & videre, & prædicare potuerunt. Vndè rectè quoquè ipſe primus Apoſtolorum, magna ſcilicet columna veri tabernaculi, loquitur dicens: Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis intendentes, quaſi lucernæ in caliginoſo loco. In quibus verbis indicat (quanuìs ad alta ſurrexerit) ex culmine, vbi religata perſiſtat in fide. Quæ tamen lucerna prophetici ſermonis iam quidem intelligentibus lucet, ſed adhuc non intelligentibus cooperta allegoriarum obſcuritatibus permanet. Vndè etiam per Pſalmiſtam de eiſdem dictis Prophetarum dicitur: Tenebroſa aqua in nubibus aëris: quia videlicet occulta eſt ſapientia in Prophetis.

S. Apoſtoli Eccleſię baſes & columnæ.

Exod. 38.

Prophetæ paxilli ærei in circuitu tabernaculi id eſt eccleſiæ.

Petrus primus Apoſtolorum prædicatur.

2. Pet. 1.

Pſal. 17.

Nec immeritò columnæ argenteæ, paxilli verò ærei facti ſunt, quia quod clarè iam Apoſtoli prædicãt, hoc Prophetæ ſub intellectu myſtico obſcurè locuti ſunt. Rectè verò per æris metallum ſignati ſunt, qui clari in ſuis prædicationibus non fuerunt. Sancti verò Apoſtoli, quia de Redemptoris noſtri myſterio lucem prædicationis habuerunt, argenteis columnis expreſſi ſunt. Et notandum quia argentum ſonat, & lucet, æs verò ſonat, & non lucet, quia prædicatores noui teſtamenti apertè locuti ſunt, quæ etiam monſtrare potuerunt: prædicatores verò teſtamenti veteris, quia per allegoriarum vmbras de cæleſti myſterio obſcura dicta protulerunt, quaſi ſine luce ſonitum dederunt: quanquàm æs & ſanctis aliquandò congruere reperiatur Apoſtolis, de quibus ſub Aſer ſpecie per Moyſen in Deuteronomio dicitur: Ferrum & æs calceamentum eius. Calceamentum quippè in ſcriptura ſacra munimentum prædicationis accipitur, ſicut ſcriptum eſt: Calceati pedes in prædicatione Euãgelij pacis. Quia ergò per ferrum virtus, per æs autem perſeuerantia longanimitatis exprimitur, ferrum & æs, Apoſtolorum dicitur eſſe calceamentum, necnõ & ſanctorum quorumlibet prædicatorum. Per ferrum ſcilicet aduerſantia mala patienter tolerant, per æs verò bona propoſita longanimiter ſeruant. De quibus Apoſtolis, ſiue apoſtolicis viris, prædicatoribus ſcilicet ſanctis, ad eundem Aſer, cùm præmiſiſſet: Aſſcenſor cæli auxiliator tuus: ilicò ſubdidit: Magnificentia eius diſcurrunt nubes. Quis enim eſt aſſcenſor cæli, niſi Saluator noſter, qui poſtquàm mortis imperium moriens perdidit, cælum Angelis comitantibus, & diſcipulis ſuſpicientibus, penetrauit? Huius magnificentia nubes diſcurrunt, quia eius authoritate Doctores ſancti per mundũ ſalutiferæ prædicationis imbrẽ pluunt. De qbus & Propheta: Qui ſunt, inquit, iſti, qui vt nubes volãt?

Deut. 33.

Epheſ. 6.

S. Apoſtoli ferro, æri, & nubibus cõparantur.

Eſa. 60.

Iſtæ nubes reſoluuntur in aquam, cùm terram cordis noſtri doctrinæ ſuæ fluentis inebriant, vt eam ad proferenda pij operis germina fertilem reddant. Vndè & Bartholomæus (quod vtiquè Syrum nomen eſt, non Hebræum) interpretatur Filius ſuſpendentis aquas, filius vtiquè Dei, qui prædicatorum ſuorum mentes ad

Nomẽ Bartholomæi quid ſignificet.

cæleſtia

cæleſtia contemplanda ſuſpendit, vt quantò liberiùs ſe ad intelligendum Creatorem ſuum pennis virtutum librant, tanto feraciùs & vberiùs imbrem cæleſtis eloquij noſtris cordibus infundere valeant: vtque ex illo fonte ſuſpenſi bibant, quod in nos poſtmodùm propinando transfundant. Vndè benè Moyſes myſticè de ſancta dicit Eccleſia: Non eſt terra, ad quam ingredimini poſſidendam, ſimilis terræ Aegypti, de qua exiſtis, vbi iacto ſemine, in hortorum morem aquæ deducuntur irriguæ, ſed de cælo pluuias expectans, quam Deus ſuus inuiſit omni tempore. Secularis enim prudentia, quaſi coluber per humum ſerpit, & huc illucque lubrica varietate declinat, diuina verò ſapientia de cæleſtibus intonat. Hortus etiam hic ſiniſtram habet ſignificationem. Nam carnalis ſcientiæ videtur deſignare laſciuiam. Sicut & illic, vbi Achab petijt vineam Naboth. Da mihi, inquit, vineam tuam, vt faciam mihi hortum olerum. Ille quippè in hortū conatur vineam vertere, qui rigorem virtutis iucunda carnalis illecebræ vult amœnitate mutare. Et Pſalmiſta ſuperbos oleribus comparat, dicens: Tanquàm fœnum velociter areſcent, & ſicut olera herbarum citò cadent.

Deut.11. 3.Reg.21. Pſal.36.

Terra itaque repromiſſionis, hoc eſt ſancta Eccleſia, de cælo pluuias præſtolatur, quia ſapientiæ cæleſtis imbre perfunditur, & nubes eius, ſcilicet Doctores, de cæleſti vno fonte inuiſibiliter hauriūt, quod in nos poſtmodùm ſuauiter eructando transfundunt. Vndè Propheta: Memoriā, inquit, abundantiæ ſuauitatis tuę eructabunt, & iuſtitia tua exultabunt. An non ad illū fontem Paulus, magna ſcilicet nubes, redijt, cùm ſupra tertium cælum raptus, verba, quæ loqui non licebat, audiuit? An non ad eundem fontem reuerſus eſt Petrus, cùm in ecſtaſim ſubitò rapitur, & non modò diuerſa animantium genera, ſed & ſerpentia mactare, & manducare iubetur? Nam hæc quidem nubes non erat tunc aqua ſapientiæ pleniter grauida, quia communis omnium gentium vocationis erat ignara. Sed acceſſit ad fontem, & hauſit limpidiſſimam atque perſpicuam de ſalute gentium puritatem. Nunquid & beatus iſte Bartholomæus de plenitudine fontis huius hauſtum cæleſtis gratiæ non percepit, quandò ſuper eum cum coapoſtolis ſuis omnibus venit Spiritus ſanctus in ignitarum diuerſitate linguarum? Sed qui ignem audis, aquam forſitan non intelligis. Audi quomodò Dominus eundem Spiritum ſanctum, qui in igne ſuper Apoſtolos venit, aquam vocauit. Si quis, inquit, ſitit, veniat ad me, & bibat. Moxque ſubiungit: Qui credit in me (ſicut dicit ſcriptura) flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem (ait Euangeliſta) dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. De quibus credentibus per Prophetam dicitur: Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuę potabis eos, quoniam apud te eſt fons vitæ. Philoſophi dicunt, ſpatium aëreæ craſſitudinis non pluſquàm decem ſtadijs à terra diſtendi, quæ nobis aliquandò Solis ſplendorem ſubtrahit, & pluuias fundit. Iſtæ verò, de quibus nunc loquimur, nubes cælorum celſa tranſcendunt, & lumen veri Solis non auferunt, ſed oſtendunt. De quibus etiam ſub fluuiorum nomine per Salomonem dicitur: Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum, vndè exeunt, flumina reuertuntur, vt iterùm fluant.

Senſus ſcripturæ à patribus hauriendus eſt. Pſal.144. 2.Cor.12. Act.10. Act.2. Spiritus ſanctus aqua viua dicitur. Iohan 7. Pſal.35. Eccles.1.

Inter quos vtiquè fluuios beatus Bartholomæus inſignis eſt, atque conſpicuus, qui quodam præſagio futurorum, huius myſtici vocabuli titulo cernitur inſignitus. Nam cùm dicitur Filius ſuſpendētis aquas, dicitur proculdubiò filius Dei, non quidem naturalis generationis origine, ſed propēſioris gratiæ dignitate. Erat enim verè Dei templum, cæleſtis gratiæ ſanctuarium, arca fœderis, tabernaculum teſtimonij. Nam ſicut arca illa legalis ex imputribilibus lignis ſethim myſtica fuerat arte compoſita, auro quoquè puriſſimo reſplendebat, intùs & extrinſecùs inaurata: ità vir iſte mirabilis, qui ſpem ſuam in æternitate poſuerat, & exteriùs radiabat imitandæ vitæ ſplendore, & intrinſecùs prælucebat diuinæ ſapientiæ claritate. In illa quoquè arca erat vrna aurea, in qua manna ſeruabatur, tabulæ nihilominùs teſtamenti, & virga Aaron, quæ fronduerat. Quid eſt autē vrna aurea, niſi caro Chriſti munda, ſyncera, atque ab omni reatûs contagione puriſſima? Quæ reconditum habet manna, Angelicū videlicet panem, hoc eſt diuinitatis æternæ dulcedinem. Duæ verò lapideæ tabulæ inuiolabilem vtriuſque teſtamenti ſignificant firmitatem. Quid autem Aaron virga, niſi ſummi veriqué Pontificis noſtri ſalutare vexillum, & viuificæ Crucis exprimit ſacramentum? Quæ etiam in eo, quòd germinâſſe perhi-

Exod.25. Egregia ſacræ ſcripturæ expoſitio.

perhibetur, præfigurauit beatam Crucem immortalis memoriȩ viriditate vernantem.

Hæc ſunt ſacramenta vniuerſalis Eccleſiæ, hæc etiam ſalutaris inſtructio cuiuſcunque fidelis animæ Chriſtianæ. Quod enim arca per adumbraram prætendebat imaginem, hoc nũc Eccleſia, vel quæque mens iuſti per efficaciſſimam & apertam poſſidet veritatem. Hæc beati Apoſtoli myſticæ refectionis alimenta portabant, hæc tanquàm panem paruulis exponendo frangebant. Nam poſtquàm Euangelicus ille ſermo prorupit, quoniam aperuit illis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas, prophetica querela ceſſauit, qua dicitur: Paruuli petiêrunt panem, & non erat qui frangeret eis. Hic eſt panis ille quotidianus, fratres mei, quem nos Veritas docuit inhianter expetere: hoc cæleſtis ſapientiæ pabulum, quod debemus iugiter eſurire. Thren.4.

Audiamus itaque per os Salomonis ſapientiam nos ad menſam ſpiritualis alimoniæ claris vocibus inuitantem. Sapientia, inquit, immolauit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam: miſit ancillas ſuas, vt vocarent ad arcem, & mœnia ciuitatis: Si quis eſt paruulus, veniat ad me: venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis. Chriſtus enim, qui ſapientia Patris eſt, victimas immolauit, cùm ad noſtræ imitationis exemplum beatos Martyres occidi permiſit. Miſcuit vinum, quia propinauit credentibus Spiritum ſanctum. Propoſuit menſam, quia cæleſtem parauit hominibus gloriam. Miſit ancillas ſuas, id eſt ſanctos Verbi miniſtros, qui ſe infirmos & fragiles aſſeuerant. Quid ergò iam reſtat, niſi vt, relicta fame ſeculi, properemus ad menſam Dei? Sed ad hanc ingrediendi aditũ reperire non poſſumus, niſi per ſanctos Apoſtolos, quibus claues commiſſæ ſunt Regni cælorum. Vndè ſcriptum eſt: Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam, in capite turbarũ clamitat, in foribus portarum. Ipſi quippè ſunt caput turbarum, foreſque portarum, quia ipſi ſunt populorum principes, ac ſupernæ Hieruſalem, ſublimioris excellentiæ priuilegium, ianitores. Ipſi ſunt regales illæ ſedes, de quibus in libro Sapientiæ dicitur: Dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotẽs Sermo tuus, Domine, de cælo à regalibus ſedibus venit. In aduentu quippè Domini medium ſilentium omnia continebant, quia iam & Prophetæ ceſſauerant, & nondùm Apoſtoli ad prædicandam nouæ fidei gratiam veniebant. In quodam planè mundus meditullio conſiſtebat, dum nec Prophetarum oracula ſupereſſent, & Apoſtolica nondùm prædicatio coruſcaret. Quid autem hîc nox intelligitur niſi diabolus, qui author eſt tenebrarum? qui nimirùm quodammodò tunc ambulat, cùm non facilè valet implere quod optat: tunc verò currit, cùm malitiæ ſuæ vota abſque vllo contradictionis obſtaculo perficit, & non iam viæ marginem, ſed medium iter tenet, dum nihil ſibi videt occurrere, quod ſui curſûs impetum valeat retardare. Cùm igitur ſub tam noxio mũdus ſilentio conticeſceret, & hæc ad perdendos homines occaſio diabolum prouocaret, ille nõ modò medium iter habebat, ſed currebat, quia quicquid nequitiæ ſuæ mente conceperat, efficaciter adimplebat. Nam & cuncta iam Romanum occupabat imperium, & neceſſe erat eos, qui legem Dei eatenùs ſaltem vtcunquè tenuerant, iam ſubeſſe legibus paganorum. Sub hoc igitur pereuntis mundi ſilentio, Sermo Domini à regalibus ſedibus venit, quia de pectoribus Apoſtolicis, quæ Regis æterni veraciter ſedes ſunt, verbũ Euangelicæ prædicationis erupit. Ipſi quippè regales ſunt ſedes quas Deus inhabitat: ipſi Reges & patres Eccleſiæ, ſicut dicitur: Omnis gloria eius filiæ Regum abintùs. Iſti ſanè Reges armati gladio ſpiritûs, quod eſt verbum Dei, debellârunt principem mundi. De quo nimirùm Apoſtolorum gladio legitur: Durus debellator in mediam extermini terram proſiliuit, gladius acutus in ſimilatum imperium tuum portans, & ſtans repleuit omnia morte, & vſque ad cælum attingebat, ſtans in terra.

Prouer.9. Prouer.1. SS. Apoſtoli principes populorum & ianitores cæli dicuntur. Sap.18. Item regales ſedes Regis æterni, & patres Eccleſiæ. Pſal.44. Epheſ.6. Sap.18.

Iſtorum itaq; Regum, dilectiſſimi, ſubdamur imperijs: eorum magiſterijs inſtrui, eorum patrocinijs elaboremus abſolui: quatenùs abſoluti per conceſſam beatis Apoſtolis authoritatem, ad ipſum Apoſtolicæ dignitatis introducamur authorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

CERTAMEN S. EVSEBII ET SOCIORVM EIVS MARTYRVM, EX SPECVLO HISTORIALI S. VINcentij *lib.11.cap.119. cui correſpondent Martyrologia.*

Auguſti 25.

TEMPORIBVS Commodi ſæuiente perſecutione in Chriſtianos, aduenientc natali die ipſius, decretum ab eo exijt, vt omnis plebs Romanæ vrbis in vnum adueniret, & in laudem Herculis ac Iouis pompatica voce acclamaret. Ventum eſt, & circunſtat Regem penè vniuerſus orbis. Ipſe autẽ deformiter indutus, regiam cum mitra aſſcendit ſedem, ac priùs thurificauit auream Iouis ſtatuam. Tantæ enim ſuperbiæ erat tantæque iactantiæ, vt indueret ſe pelle leonis, deſignare in veſtimento volens, quòd ſicut leo beſtiarum, ſic & ipſe eſſet Rex & magiſter populorum. Cui omnis populus acclamauit, dicẽs: Protector eſt Hercules reipublicæ & defenſor libertatis Romanæ audaciæ. Eodem tempore morabantur in vico, qui appellabatur Carnarius, Chriſtiani nominis cultores, inter quos erant viri religioſi Euſebius, Vincentius, Peregrinus, atque Potentianus, ſerui Dei orationibus inſtantes, mori pro Chriſto deſiderantes. Hi ad imitationem Apoſtolorum ſua omnia vendiderunt & pauperibus erogauerunt, quatenùs nudi ab hoc ſeculo liberiùs ſoli ſeruirent Deo. Qui cùm audiſſent huiuſcemodi rem à Commodo geſtam, ridiculo ac ſuperſtitioni hoc deputantes, vicos & vrbes perluſtrant, trinum & vnum Deum prædicant, dicentes: Recedite chariſſimi à cultura dæmoniorum. Date honorem Deo trino & vni, patri & filio & ſpiritui ſancto omnipotenti, & agite pœnitẽtiam & baptizemini, nè ſimul cum Commodo pereatis.

Antonini Commodi Imperatoris ſuperbia quanta.

S. Euſebius cum ſocijs Chriſtum prædicat.

Itaque quidam ſenator Iulius audiens monita huiuſmodi ſalutaria, introduxit eos in domum ſuam, & audiens ſolicitè prædicationem, credidit: & facultates ſuas varias, per manus eorum diſtribuit. Acccrſito igitur quodam preſbytero Rufino, baptiſmum cum omni domo ſua ſuſcepit. Cœpitq́; ipſe publicè profiteri Chriſtum, & pro eo mortem concupiſcenti animo deſiderare. Quod cùm audiſſet Cæſar, amaritudinis felle exagitatus, iuſſit eum ad ſe induci, & ſic eum cœpit affari: Iuli, qualiter amens effectus es, vt deſerẽs Iouem & Herculem, ſequaris neſcio quam amentiam vanam? Cui viriliter reſpondit Iulius, dicens: Tu ſimul peribis cum dijs tuis, quos vano errore deos eſſe, temerario ore mentiris. Confuſus itaque Cæſar his & alijs verbis, accerſiuit quendam virum nomine Vitellium magiſtrum peditum, animo fero, opere crudelem, omnibusque vitijs obſeſſum, & præcepit ei, dicens: Exquire diligenter facultates huius ſacrilegi, & compelle eum ad ſacrificandum inuictiſſimo Herculi. Qui niſi acquieuerit, nõ protrahas eum diutiùs viuere. Suſcipiens Vitellius Vicarius, fecit eum coarctari in cuſtodia. Poſt triduum verò iuſſit ſibi tribunal præparari in tellude, & ſanctum Iulium catenis adſtrictum ante ſe exhiberi. Erat autem corpore nudus, ſed ex integro fide munitus. Quem ſic alloquitur, dicens: Audiſti quid iuſſit princeps? Depone iam pertinaciam, & adora deos, per quos vniuerſus ſubſiſtit orbis Romanus. Nam ſi non feceris, diuerſis afflictus pœnis punieris. Cui ſanctus cõſtanter reſpondit: O miſer & miſerande, ſimul cum tuo principe perfido peribis. Ad hæc Vitellius dixit: O Iuli, in quo confidis, cùm iam damnatus ſis? Iulius reſpõdit: Fiducia mea vita æterna eſt, ſpes mea Chriſtus eſt, qui te cum tuo principe damnabit in æternum interitum. Hæc audiens Vitellius, iracundiæ ſtimulis inſtigatus, iuſſit eum fuſtibus cædi. Qui dum cæderetur, emittens ſpiritum, cæleſtia petijt. Cuius corpus præcepit Vitellius ante amphitheatrum iactari. Quod audientes Euſebius, Vincentius, Peregrinus, atque Potentianus, collegerunt corpus ſanctiſſimi Chriſti martyris, & ſepeliẽrunt in cœmeterio Calepodij xiiij. Calen. Septembris.

Iulius Senator cũ omni domo ſua credit.

Siſtitur Iudici Vitellio S. Iulius ſenator.

Dum cæditur fuſtibus obdormit in Domino.

Hæc audiens Vitellius, perquiri eos fecit, ſibique præſentatis dixit: Manifeſta aſſertio eſt, diripuiſſe vos facultates Iulij, cùm corpus illius collegiſtis, ſimulq́; & ſepulturæ tradidiſtis. Tunc glorioſus vir Euſebius locutus eſt: Quod nobis obijcis, proculdubiò fecimus, quodque meruimus præſule Chriſto executi ſumus. Iudex nequiſſimus dixit: Quia meruiſtis theſauros diripere, difficultas non ſit vobis reddere

dere, nè pereatis, ſicut & ille perijt. Reſpondit Euſebius: Hoc omnibus votis appetimus, hoc communi animo concupiſcimus. Cumque conſtanter perſiſterent, confuſus Vitellius, eadem hora iuſſit vt in eculeo facie ad faciem ſuſpenderentur, obtunderentur neruis, & fuſtigarentur. Quibus ſuſpenſis, præco etiam clamabat: Deos & principes nolite blaſphemare. Diutiùs autem eis tortis, iuſſit ceſſare paululùm à tormentis. Quibus dixit: Parcite vobis, & ſacrificate dijs. Euſebius ad hæc: Miſer, inquit, quod incepiſti perficere, noli deſiſtere. Antè enim tibi deficiet tempus ad torquendum nos, quàm noſter deficiat in Chriſto perſiſtens animus. Nè ergò putes nos terreri, nec ſeparari nos à faternitate domini noſtri Iulij. Vitellius circunſtantibus ait: Iſti ſecuri de arte magica, in tormentis gaudent. Reſpondit Vincentius: Nos gaudemus & exultamus in Domino noſtro Ieſu Chriſto. Tyrannus verò iuſſit extemplò flammas applicari eorum lateribus. Illi alacres effecti, dicebant: Gloria tibi Domine, qui nos tua viſitatione circundas. Igitur vnus carnificum Antoninus, intentis oculis eminùs vidit cum ſongia iuuenem ſtãtem, fulgore nimio coruſcantem, & eorum latera extergentem. Tunc emiſſa voce, cum ingenti gaudio cœpit clamare: Vnus verus Deus eſt Chriſtianorum, quem hi euidentiſſima ratione prædicant. Video enim Angelum Domini circunſtantem eos, & à preſſura flammarum protegentem. Tunc velut leo frendens Iudex, cum clamore ait: O magica ars, ô ſeductores, qui alienauerunt mente ſua hominem clariſſimum ac probatiſſimum in republica. Antoninus autem pœnitentia ductus, deuouit ſe crediturum Chriſto Domino. Statim verò Antoninus Rufinum presbyterum adijt, & vt ab eo baptizaretur, humiliter impetrauit. Itaque Vitellius ſanctos martyres de eculeo deponi iuſſit. Quibus depoſitis ait: Vt quid tam crudeles eſtis vobiſipſis? Cur non deponitis inſaniam vanam, adorantes deos & glorificantes, quos iuſſerunt principes, vt nobiſcum frui mereamini vita æterna? Beatus Vincentius ait: O omnium infeliciſſime & crudeliſſime, qui tibijpſi non parcis. Nos in gloria iam conſtituti ſumus, tu verò cum principe tuo in gehenna periturus es. Tunc Vitellius iuſſit linguam præcidi ſancti Euſebij, æſtimans illi deeſſe linguæ officium, in cuius ore ſemper Chriſtus reſonabat. Antoninus autem accurrens clamabat: O Vitelli miſerrime, quid tibi & iuſtis his? vt quid eos crucias? Tunc Vitellius per os ſanguinem vomere cœpit, recto ſcilicet iudicio Dei, vt qui exarſit ad puniendum os iuſti, acri dolore torqueretur in ſuo. Athleta verò Domini Euſebius ſine lingua laudes in excelſum Chriſto dabat. Huic igitur lamentabili ſpectaculo quidam vir intererat Chriſtianus clariſſimus, nomine Fauſtus. Qui colligens linguam martyris Chriſti Euſebij, repoſuit eam ſub tunica ſua in ſinu ſuo, & fugiendo latuit. Dehinc iuſſu Vitellij Antoninus ductus eſt à carnificibus via Aurelia iuxta formam Traianam, & capite plexus XI. Calend. Septembris.

Euſebius cū ſocijs in eculeo ſuſpēditur & grauiter fuſtigatur.

Vrūtur eorum latera.

Antoninus carnifex credit & baptizatur.

S. Euſebius, præciſa lingua loqtur & Deū laudat.

Plectitur capite S. Antoninus.

Porrò Euſebium ac ſocios eius diutiùs maceratos ſupplicijs, in ima carceris iuſſit retrudi. Ibi non diebus neque noctibus ab oratione ceſſabant. Percurrebat autem eorum opinio circunquaquè. Ad quos veniens non minima multitudo Chriſtianorum, & audiens ab eis æternæ vitæ monita, non mediocriter proficiebat. Poſt triduum apparuit eis beatus Iulius, cunctiſque audientibus, ventura prophetando hæc intulit: Saluate cuſtodem carceris. Hæc dicens, ab oculis eorum euanuit, menteſq; eorum ſua gratiſſima viſitatione lætificauit. Tantam verò contulerat Dominus vim virtutis ſuæ ſuis fidelibus, vt vndiquè illuc populorũ confluentibus turbis, varijs detentis languoribus nulla difficultas eſſet in cõferenda ſoſpitate eorum orationibus. Veniens itaque ſacerdos Capitolij, nomine Lupulus, qui ritu paganiſmi fungebatur officio illo ſacerdotali vaniſſimo, rogauit vt inſtrueretur à ſanctis martyribus, & baptizaretur. Erat enim cæcus. Cui dixerunt: Si credideris ex toto corde, illuminaberis, & vita æterna nobiſcum frueris. Reſpondit Lupulus: Ego abſque vlla ambiguitate credo in quem vos creditis, nec vllatenùs cupio ſeparari à vobis. Ideò enim ad vos confugi, deſiderans vobiſcum in his vinculis pro amore Chriſti mancipari. His auditis, confeſtim miſerunt, & rogauerunt ad ſe venerabilem Rufinum presbyterum venire. Qui veniens ad carcerem, catechizauit & baptizauit eum. Tunc ſubitò ab oculis eius caligo diſceſſit, & lumen Chriſti in eis emicuit. Tunc accurrens cuſtos carceris, & videns illuſtratum ſuperno lumine, qui annis quatuor cæcus fuerat, miſit ſe ad pedes ſanctorum,

Apparet SS. martyribus S. Iulius, eos ſua viſitatione lætificans.

Multi ægri curãtur eorum orationibus.

Lupul⁹ idolorũ ſacerdos per fidē & baptiſmũ a duplici cęcitate curatur.

& vt baptizaretur rogauit. Quem ilicò beatus Rufinus ſacro baptiſmate purificauit, cumque armis fidei muniuit. Abiens Vitellius, intimauit Regi omnia, quæ à ſanctis geſta erant, qualiter ſuperâſſent omnia tormentorum genera, & quomodò contempſiſſent dijs libare ſacrificia, qualiterque loqueretur Euſebius ſine lingua. Cui ità Rex ait: Extingue eos. Qui iubens tribunal præparari ſibi, & illos introduci ait: Afferte tripodam, vt ſacrificent hi. At illi expuentes cõtempſerunt eum. Cuius etiam cor impœnitens admirans, beatus Euſebius ait: O miſer, cuius cor eſt ſedes Sathanæ. Tunc Vitellius fecit eos ante amphitheatrum tandiù plumbatis acriter cædi, donèc ſpiritũ exhalarent. Quorum corpora beatus Rufinus collegit, & non longè ab vrbe Roma ſepeliuit, viij. Calend. Septembris.

SS. Martyres plũbatis occiduntur.

MARTYRIVM S. VICTORIS, AVTHORE LVCIO MARINEO SICVLO, REGIO HISTORIOgrapho, *de rebus Hiſpaniæ libro quinto.*

26 Auguſti. S. Victoris patria. Vitam agit aſperrimam

DIVI Victoris martyrio mirum in modum gaudet Hiſpania. Hic enim in Cereſano natus oppido, adoleſcentiam literis & ſacris diuiniſque rebus impēdit. In antro primò vitam egit aſperrimam, quod ipſe ſuis manibus effodit. Deindè verò Mauros patriam ſuam oppugnare Angelo nunciante, & Chriſtianos amouere & abducere ab Chriſti cultu: protinùs occurrit, & Chriſtianos omnes catholica retinuit in fide, & in hoſtes vehementer hortatus eſt. Quod cùm Mauri animaduertiſſent, eum pœnis acerbiſſimis ſuſtulerunt. Itaque martyrij corona donatus, à Chriſto in cæleſtium numero aggregatus, ſempiterno gaudio perfruitur.

Martyrio coronatur.

DE SANCTO BIBIANO VRBIS SANTONICÆ EPISCOPO, EX D. GREGORII TVRONENSIS *De gloria Confeſſorum cap. 58.*

28. Auguſti.

IN ſuburbano quoquè vrbis huius Santonicæ Bibianus Antiſtes quieſcit, cuius virtutum præſtantiam liber, qui iam de eius vita ſcriptus tenetur, enarrat. Nunc autem exoratus crebrò languentibus tribuit ſoſpitatem. Vndè videtur vt de tantis miraculis vel vnum fari præſumam. Mulier quædam, cuius manus aruerãt, vnguibuſque iam ſauciatæ, contractis neruis, opus operandi perdiderant, ad beati ſepulcrum deuota proſternitur, factaq; oratione, manus reintegratas, laxatis digitorum filis, ad agendas Domino gratias meruit eleuare.

Miracula ad S. Bibiani ſepulcrum.

VITA SANCTI MEDERICI ABBATIS, EX SPECVLI VINCENTII LIB. XXV. CAP. XCII.

Auguſti 29.

ANNO Domini nongentiſimo octogeſimoquarto, qui fuit primus annus Ottonis tertij ſecundùm chronica, eleuatum eſt Pariſius corpus S. Mederici Abbatis, ipſo die depoſitionis eius, ſcilicet quarto Calendas Septembris. Hic Eduæ ciuitatis pago ortus, nobilis genere, cùm tredecim annos implêſſet, inuitis parentibus ad monaſterium eiuſdem ciuitatis abijt: & ingreſſus, tantæ abſtinentiæ fuit, vt in hebdomada non niſì bis edulij quicquam caperet, quod non niſì pane hordeaco, vel quod vilius reperire poterat, & aquæ modico fiebat. Corpus cilicio aſperrimo occultè tegebat, & deſupèr in veſtibus alijs fratribus ſimilis erat. Tãdèm mortuo Abbati ſucceſſit, vbi non honorem, ſed onus ſe accepiſſe conſiderans, omnibus ſibi commiſſis verus pater apparere ſtuduit.

S. Mederici patria & genus. Abſtinentia eius. Creatur Abbas.

duit. Ipſo tempore, quidam monachus eiuſdem loci, cùm libidinis æſtu grauiter vreretur, & hoc patri pio indicâſſet: ille tunicam, qua induebatur, ei ad induendũ direxit. Qua indutus, ilicò dæmon incentor ipſius mali, fugiendo delituit, magnis vocibus proclamans: Sancte Mederice, cur incendis me precibus tuis? Vaſculum quod diù poſſideram abſtuliſti, & me inextinguibili incendio mancipâſti. Tunc ſanctus diuina voce eum increpauit, & ille abceſſit. Monachus verò ille poſtmodùm in tanta ſanctitate permanſit, vt plurimæ per eum virtutes efficerẽtur. Alius quoquè prædicti patris diſcipulus, ità erat diabolica illuſione ſubactus, vt quandocunquè operi diuino inſiſtere deberet, ſtatìm vt ſynaxeos oratio cõſueta finienda erat, ab eccleſia exiret. Qua de cauſa frequenter admonitus, non tamen eſt emendatus. Tunc ſanctus Abbas panem accepit, & benedicens, eulogias fratri tribuit, & ab eo mox inimicum excluſit. Cùm de diuerſis regionibus, audita eius fama, ad eum multi properarent, deſertum locum expetijt, & ſub ſtatu diù deſiderato ſeſe concluſit: ità vt quicquid ciborum ſumendum eſſet, proprijs manibus elaboraret. Fratres verò de abſceſſu eius triſtes effecti, per vaſtam eremum longè lateque eum perquirunt, & tandèm inuentum, cùm reducere non poſſent, Epiſcopum adeunt. Qui cum eis pergens, ſanctum in eremo reperit: & excommunicationis vinculo eum alligans, ad monaſteriũ perduxit, vbi multa pòſt ſanctitate floruit, & multas infirmitates curauit. Tandèm orationis cauſa, Pariſius proficiſci voluit: in quo etiam itinere, multa per eum Dominus miracula fecit. Deniquè Pariſius veniens, in cellula quę ſub nomine S. Petri Apoſtoli fuerat conſecrata, duobus annis & nouem menſibus Deo militauit, ac demùm vocatis diſcipulis ſuis, obitûs ſui diem indicauit, in quo expletis omnibus, valedicens eis, inter verba orationis ad Deum migrauit quarto Calendas Septembris.

Tunica ſua monachum liberat à libidinis æſtu

Alium monachum ab infeſtatione diaboli panẽ benedicto eripit.

Vult latére mundũ, ſed non poteſt.

Feliciſſimus obitus eius.

VITA SANCTI FIACRII CONFESSORIS ET EREMITAE, VT HABETVR IN EGREGIO MS. CO*dice Eccleſiæ Traiectenſis. nomen Authoris deerat, quod dolendum in eiuſmodi libris rarò extare.*

BEATVS Fiacrius ex Hybernia nobilibus ortus parentibus, ſolitariam vitam appetens, Meldis ad ſanctum Faronem Epiſcopum cum quibuſdam ſocijs ſuis aduenit. Cuius deſiderium cùm põtifex cognouiſſet, & ei locum in nemore, ad ſe ex proprio patrimonio pertinentem, nomine Brodolium aſſignâſſet, eum ibidèm perduxit. Beatus autem Fiacrius, euulſo nemore, monaſterium in honore beatæ Mariæ Virginis conſtruxit, & exiguam domum ſeorsùm ædificauit, in qua manens, hoſpites ſuſcipiebat: & de die in diem virtuti ſtudens, in Deo proficiebat, corpori proprio hoſtis nimis auſterus, & quod ſibi ſubtrahebat, peregrinis & pauperibus erogabat. Fama igitur eius ſanctitatis longè lateque comperta, omnes robore priuati, elingues ſiue contracti, aut obſeſſi, aut alia incommoditate detenti, qui ad eum veniebant, vel deferebantur, ſola manûs impoſitione ſanitati priſtinæ reddebantur. Cuius beata opinio vbiquè diſcurrens, ſanctum Gillenum, qui ex Romanæ peregrinationis itinere applicuerat, adduxit ad videndũ eum. Quem ſanctus Fiacrius ſibi ſanguine cõiunctum cognoſcens, ſpirituali cognatione & gaudio ſuſcepit: atque diuino alloquio cum eo vacans, aliquandiù apud ſe detinuit in Domino.

Auguſti 30.

S. Fiacrij patria & parẽtes.

Monaſteriũ conſtruit & hoſpitale.

Claret miraculis.

In vita Faronis 28. Octobris Chillenus vocatur.

Poſthæc Fiacrius non habens vndè inopiam aduenientium releuaret, acceſſit ad Epiſcopum, petens vt liceret ei tãtum nemoris euellere, vt ibidèm poſſet hortum facere ad nutrienda olera pro pauperibus peregrinis. Cui pontifex tantum rogati nemoris, quantum in gyro circa domum ſuam propria manu fodiendo, in vna die foſſato poſſet circundare: & quicquid intra foſſatum concluderet, liberum abſque cauillatione, quaſi hęreditarium poſſideret. Quo audito ad ſolitudinem reuerſus, facta oratione, baculũ quem manu tenebat, per terram trahebat, & quod eſt dictu mirabile, ad nutum viri Dei, tractu baculi, terra dehiſcens patebat: & nemus hinc & indè funditùs corruebat.

Cum ſummo omniũ ſtupore, baculo terrã aperit, ad modũ foſſæ.

Mulier accuſat eũ maleficij apud S. Faronem Epiſcopum.

Intereà mulier quædam aduenit, quæ viſo terræ dehiſcẽtis miraculo, ſtupefacta ad Epiſcopum celeriter feſtinauit: Eremitam magnificum, eſſe magum, maleficum, & incantatorem aſſerens, & non Dei cultorem. Deindè cum celeritate ad eremum reuerſa, ſancto viro conuicia, contumeliaſque & blaſphemias irrogauit, & cum authoritate Epiſcopi ab incepto opere ceſſare præcepit: ipſum etiam Epiſcopum aduenire nunciauit. Hac de cauſa ab incepto opere ceſſans, ſanctus contriſtatus, ſuper petram reſedit. Mirabilibus mirabiliora ſuccedunt: Petra nanque duriſſima, nutu Dei, vt ſeſſioni ſancti eſſet habilior, ſub ipſo concauum eidem præſtitit locum. Quæ petra in hodiernum diem, eodem in monaſterio ſeruatur, & locus ſeſſionis eius demonſtratur, cuius tactu debiles ſæpiùs reſtituuntur ſanitati.

Miraculum ingens.

Prouocatus igitur pontifex verbis mulieris, aduenit: & videns vtraque miracula, intellexit Eremitam magni eſſe meriti apud Deum, & deincèps eum feruentiùs dilexit, & quandiù vixit, ei familiariùs adhæſit. Foſſata verò tactu baculi viri Dei facta vſque in hodiernum diem ab incolis demonſtrantur. Ab illo tempore quo mulier ſanctum virum Dei accuſauit apud Epiſcopum vſque in præſens mulieres in eius monaſterium non intrauerunt. Ad iram ſiquidem prouocatus à muliere, orauit quòd omnis mulier quæ eius monaſterium ingrederetur, ſui corporis infirmitatem incurreret.

Teneré eum diligit Epiſcopus.

Precibus ingreſſum monaſterij mulieribus occluſit.

Poſtmodùm igitur, quædam mulier diues & nobilis volens experiri quid accideret mulieri monaſterium prædictum intranti, ad illud ancillam ſuam manibus proprijs impulit. Quo facto, videntibus omnibus qui aderant, ipſa vnum oculum amiſit: ancilla verò illæſa permanſit. Sed & moderno tempore mulier de Latiniaco in monaſterio vnum pedem poſuit, qui ſtatìm intumnit, tumorque aſcendendo, tibiam, genu & crus occupauit. Sunt & alia multa, quæ mulieres ab ingreſſu monaſterij prædicti compeſcunt. Beatus itaque Fiacrius in eodem loco, ſignis & virtutibus coruſcans, curſum vitæ feliciter conſummauit. Ad cuius tumulũ quaſi continuè glorioſa fiunt miracula.

Caſtigatur diuinitùs mulier temeraria.

Itèm alia.

Obdormit in Domino S. Fiacrius.

Inter quæ accidit quòd quidam vir de Montiaco, qui duos habebat paruulos, diutiſſimè infirmatos, & tandèm vt ad beatum Fiacrium duceret, iumento impoſuit, vnum antè, alium retrò, medius verò ipſe reſedit. Et cùm iter aggreſſus perueniſſet ad pontem, qui dicitur Pons rapidus, iumentum ſuum pedem offendit & in fluuium corruit, cum patre & filijs proclamantibus, Sancte Fiacri ſuccurre nobis. Et cùm rei exitus à circunſtãtibus præſtolaretur: ſubitò pater emerſit & filij. Aqua inſupèr duorum hominum longitudine profunda, ſe calcabilem patri præbuit, qui filios dextera læuaque arripiens, ſine difficultate ad terram reduxit, ſanctum aſſerens ſibi affuiſſe Fiacrium. Quod vt manifeſtiùs pateret, ſicut de periculo, ità de morbo, quo, vt dictum eſt, diù priùs laborauerant, in ipſo articulo liberati ſunt.

Pater cum duob⁹ filijs à ſubmerſione eripitur.

Filij ab infirmitate curantur.

Quatuor pueri balneantes ſe, apud Nouiomum in flumen Iſara nomine, fortuitò ſubmerſi, & à piſcatoribus à ſexta hora vſq; ad ſolis occaſum quæſiti nec inuenti: tandèm à matre duorum illorum, quos ſanctus Fiacrius à ſubmerſione & morbo pridèm liberauerat, inuocatus eſt, & ab ea adiuratus, vt ſimili facto oſtenderet quantùm poſſet apud Deum. Poſt ipſius mulieris orationem, ſtatìm pueri emerſerunt viuentes: dicentes ſe à quatuor dæmonibus fuiſſe ligatos, ſed per ſanctum Fiacrium nunc ſolutos.

Quatuor pueri ſubmerſi reuiuiſcunt.

Quidam de territorio Ambianenſi, polypum quaſi ouum ſuper naſum habens, vt anſer ſibilans, omnibuſque monſtrum apparens, ad Sancti Dei monaſterium confluens, ibiq́ue orans, obdormiuit: ac ſtatìm ſurgens ſanatum ſe inuenit.

Quidã curatur à nariũ polypo.

Septem peregrini de S. Dionyſio venientes, cùm non longè eſſent à monaſterio S. Fiacrij, dixerunt quatuor ex illis: Eamus ad ſanctum Fiacrium. Reliqui verò tres dixerunt: Nos viſcoſi non ſumus, non habemus neceſsè ire ad eum, ipſe non habet peregrinos niſi viſcoſos. Quatuor tamen ad Sanctum incedentibus, tres prædicti eos irridentes ſæpiùs clamabant: Ite viſcoſi ad medicum viſcoſorum. Nec mora: cæci facti ſunt, & apertis oculis nihil videbant. Pœnitentes igitur clamabant poſt quatuor ſocios, qui ad Sanctum Dei properabant. At illi putantes eos vt priùs irridere, ipſis non intenderunt. Tandèm viſitato ſancto Fiacrio reuerſi, prædictos ſex ſocios ſuos inuenerunt cæcos, errare per agros. Cognoſcentes verò culpam, eos ad ſanctum Fiacrium duxerunt, & cum ipſis Sancti miſericordiam implorantes, obtinuerunt eis viſum reſtitui. Tanta autem quotidiè, meritis beati con-

Caſtigãtur diuinitùs ſancti viri irriſores.

Rurſùs conſequuntur miſericordiã & à cæ-

confeſſoris perpetrantur in diuerſis partibus miracula, quod de ſingulis non eſt noſtræ poſſibilitatis ſcribere.

citate libe rantur.

MARTYRIVM SANCTORVM FELICIS ET ADAVCTI, VT HABETVR IN MS. CODIcibus, *quibus ſuffragantur omnia Martyrologia & Ado.*

Auguſti 30.

CVM feruor Diocletiani & Maximiani ſanctos Dei diuerſis pœnis interficeret: duos fratres Felices nomine & opere, presbyteros ſanctæ Eccleſiæ catholicæ, impietati ſuæ oblatos, ad Dracum vrbis præfectum dirigi iuſſerunt, dicentes: Si ſacrificare contemnerent, punirentur. Intereà vnus ex ipſis Felix, qui erat ſenior frater, cùm ex iuſſione præfecti ductus fuiſſet ad templum Serapis iuxta ſecretarium vbi erat præfectus: dum cogeretur ad ſacrificium, exufflauit in faciem ſtatuæ æreæ, & ſtatìm cecidit. Itèm ductus eſt in aliam ædiculam vbi Mercurij ſtatua erat conſtituta, vt ibi thura incenderet: ſimilique modo exufflauit in illam, & corruit. Itèm in tertiam quoquè ædiculam ductus eſt ad ſimulacrum Dianę, & exufflans in eam, ſtatìm corruit. Tunc reductus eſt ad præfectum, imponitur eculeo, & inquiritur quibus maleficijs hoc feciſſet. Qui reſpondens ait: Ego hoc non maleficijs diaboli, ſed beneficijs Dei mei omnipotentis egi. Tunc furore repletus præfectus, iuſſit eum duci iuxta murum vrbis via Oſtienſi ad locum qui ſecundo miliario ab vrbe erat. Et quia in eodem loco arbor excelſa ſtabat, ibì ſacrificare eum compelli fecit. Quod ſi minimè adimpleret, Draco præfecto renunciaretur. At vbi S. Felix adductus eſt in memoratum locum, vt nefandiſſimis ſacrificijs inquinaretur, inſufflauit in arborem, & ait: Præcipio tibi in nomine Domini mei Ieſu Chriſti, vt à radicibus tuis corruas, & templũ cum ara & ſimulacro eius ità cõminuas, vt ampliùs per te animæ nullatenùs decipiantur. Et ſtatìm ad verbum ſerui Dei à radicibus euerſa eſt, & templũ atque aram cum ſimulacro eius ità comminuit, vt nihil ex ipſis penitùs appareret. Quod cùm nunciatum fuiſſet ab officio, Draco vrbis præfecto, iuſſit eum eadem via duci, & in eodem loco decollari, corpuſque eius inhumatum lupis & canibus derelinqui. Qui cùm duceretur, obuium habuit quendam virum Chriſtianum, hominibus quidem abſcõditum, Deo verò manifeſtum. Hic cùm didiciſſet quòd beatus Felix presbyter pro Chriſti nomine iuſſus eſſet capitalem ſubire ſententiam, cœpit clamare & dicere voce magna: Et ego ex eadem lege ſum, & ipſum quem hic ſanctus prædicat presbyter, confiteor Dominum Ieſum Chriſtum, & pari ſententiæ ſubiacebo. Elegi enim cum eo potiùs ad tempus mori, & in æternum triumphare cum Domino Ieſu Chriſto, quàm cum nefandiſſimis principibus veſtris ad tempus viuere, & in æternum cum ipſis, pœnis perpetuis cruciari. Intereà ducti ad locum in quo prædicta arbor ſteterat, cùm eis ſpatium orandi datum fuiſſet, exurgentes ab oratione, oſculati ſunt ſe inuicèm, & pariter capitalem ſubiêrunt ſententiam. Corpora autem eorum inhumata relicta ſunt, ſed Chriſtiani noctù venientes, ibidèm vbi arbor ſteterat, quia nimiam terræ altitudinem aperuerat euerſio eius, ſepeliêrunt eos. Altera verò die volentes pagani ex nimia rabie corpora eorum effodere, quicunque tentauerunt manus admouere, à diabolo arrepti ſunt. Vbi poſteà pacis tempore, baſilica fabricata eſt: in qua beneficia diuina exuberant vſque in hodiernum diem. Paſſi ſunt ſancti martyres Felix presbyter & Adauctus, 3. Calend. Septemb. regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto ſine fine, Amen.

S. Felix efflatu tres comminuit deorum ſtatuas.

Similiter & arborem radicitùs deijcit, & templũ ſubuertit.

Iubetur cũ quodam ſocio capitalẽ ſubire ſententiam.

Arripiuntur à diabolo, volẽtes ſanctorum prophanare reliquias.

VITA S. BONONII ABBATIS MONASTERII LOCEDENSIS, QVOD EST IN AGRO VERCELLENSI,

quam ex duobus codicibus, quorum alter apud Canonicos Cathedralis Eccleſiæ, alter apud Monachos S. Stephani Bononiæ aſſeruatur, Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Cardinalis & Epiſcopus Bononienſis Gabriel Palæotus ad nos exſcriptam miſit, vndè eam, de ſententia nihil, at ſtylum aliquantum immutantes, excerpſimus.

30. Auguſti. Cap. 1. BEATVS Bononius Bononiā oriundus, cùm vitam ſapientis hominis mortis eſſe meditationem legendo didiciſſet, ſeriò hoc & ſæpè apud animum voluens, à primis ſtatìm annis mundi huius delicijs repudiatis in S. Stephani monaſterium, quod eſt Bononiæ, ſe abdidit, vt ſeculo excluſo & mūdo mortuus Chriſto totus viueret: nihil intereà penſi habens, quæ homines vel loquerētur, vel ſentirent. quippè qui legerat, primam monachi virtutem eſſe, hominum iudicia cōtemnere, & illud Apoſtoli ſemper memoria repetere: Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. In illo autem S. Stephani monaſterio cùm in ſanctarum virtutum diuinæque contemplationis pijſſimis exercitijs multùm per aliquot annos profeciſſet, ad perfectiora chariſmata contendens, patria, amicis, domo, vrbiſque frequētia deſertis, Babylonis Aegypti ſolitudinem adijt, vt aſperioris ac durioris vitæ freno corpus perfectè edomaret, ac ſpiritui obſequens planè redderet. Euenit autem famę & virtutū eius fragrantia ad Aegypti incolas peruadēte, vt ea capti ac deliniti Aegyptij proceres, ac potior pars populi ad eum amore ac ſingulari beneuolentia complectendum, vehementer incitarentur: ità quidem, vt poteſtatem facerent ea iſtis in locis inſtituendi, quæ ad religionis reſtaurationem barbarica feritate conculcatam pertinere cenſuiſſet. Quod cùm frequenter vrgerent, gauiſus pius pater, & Deo, qui feroces barbarorum mentes mitigâſſet, gratiam referens, occaſionē tantam minimè ſibi negligendam ratus, operi ſedulò inſtitit, primùm diruta multis in locis templa reſtaurans, & poſt iactum hoc virtutum ſuarum quaſì ſpiritale fundamentū monaſteria deindè plurima reparans, per quæ cœtus monachorum diſtribuit, Abbates conſtituit, eoſque ſecundùm à D. Benedicto præſcriptam regulam vitam religioſè traducere iuſſit.

(Margin: monaſteriū à primis ſtatim annis ingreditur. — Gal. 1. — Secedit in Aegypti ſolitudinem. — Templa per Aegyptū & monaſteria reſtaurat.)

Cap. 2. Ipſe autem non in vno loco conſiſtens Aegyptum peragrabat, verbi Dei ſemina vbiquè ſpargens, ex quibus magnus credētium numerus ſuccreuit, ac tanquàm ager quiuis fertilis meſſem copioſam fructumque & centeſimum, & ſexageſimum, & triceſimum produxit: cùm ſignis etiam atque miraculis editis, eorum animos ad aſſenſum adhibēdum frequenter permoueret. Sic cùm fortè in naui Aegyptijs mercatoribus, quibus cum Alexandriam vnà nauigabat, Chriſtum annunciaret, & ſubita tempeſtas exorta in certum omnes vitæ diſcrimen conijceret, illique attoniti, & omnia alia ſpe deſtituti, Deum quem ipſis annunciabat ſe credere profeſſi, ad eius opem confugerent, obteſtantes, vt pro ſalute omnium Deum ſuum deprecaretur, nuncupato inſupèr voto Chriſtiana ſacra ſe ſuſcepturos ſi præſens eius numen experti, ſalui euaderent, poſtquàm ad precum præſidium ſanctus ſe conuertit Bononius, tempeſtas repentè diſcuſſa, & ſerenitas reddita eſt, & Alexandriam incolumes ad portum omnes applicuerunt. nec mora, quos ad ipſius preces ex mortis quaſì faucibus Deus eripuerat, in eis per baptiſmi gratiam ipſe nouam vitam reſtaurat.

(Margin: Aegyptijs Chriſtum annunciat. — Precibus ad Deum fuſis tempeſtatē ſedat.)

Cap. 3. Hæc aliáve eiuſdem generis admiranda opera celebrem eum per Alexandriam effecêre. quorum, ciuium nè fauor eum nimiùm extolleret ac tranſuerſum ageret, clàm indè egreſſus Babylonis ad amicam ſolitudinem iterùm receſſit, vbi vigilijs, ieiunijs, orationibus, pijſque alijs bonorum operum exercitijs, cùm ipſe ſedulò operam daret, tum alijs vitæ viam præibat, præmonſtrabatque: neque potentibus blāditus, & eorum per turpem adulationem amicitiam ac fauorem nimìs abiectè appe-

(Margin: Redit ad ſolitudinem.)

appetens, neque tamen eos quanuis ſuperbos & inſolentes per nimiam auſterita-tem negligendos, aſpernandos ac faſtidiendos ſibi ducens: hoc quidem, vt omnibus omnia factus omnes lucrifaceret: illud autẽ, diuinæ illius non immemor comminationis, Væ vobis qui conſuitis puluillos & ceruicalia ſub omni cubitu ad decipiendas animas. Eccè ego diſrumpam eos, vt non vltrà capiatis animas volantes. Ezech.13. Non ille proſperis nimiùm efferebatur, aduerſa eum deijcere non poterant. Pauperum indigentiam non tantùm ipſe ſubleuabat, ſed ad opem illis ferẽdam etiam diuites ſedulò exhortabatur, ac incitabat. Pauperum curã gerit. Et tam quidem erga alios ſolicitam curam gerebat: ipſe autem in ſuſcepta ſemèl vitæ auſteritate perſeuerans, pro molli lecto duram humum, pro delicatis linteaminibus aſperum cilicium, pro ceruicali commodo lapidem, cui caput inclinaret, commutabat, ac ſic quieſcere conſueuerat, ſi quies dicenda eſt, quæ iugibus per dies & noctes orationibus fatigabatur, ità quidem, vt Dauidis illud ſibi vſurpare potuerit, Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Eius vitæ auſteritas. Pſal.6.

Graues per illa tempora procellæ Aegyptum vniuerſam concuſsêre, Romanis Aegyptios bello perſequentibus, commiſſoque prælio cùm vtrinquè magna ſtrages fieret, neque triumphus Chriſtianis ſatìs feliciter ſuccederet, eorum etiam plurimi captiui ducti ſunt, & inter eos etiam diuinæ memoriæ venerandus Vercellenſis eccleſiæ antiſtes Petrus. Qui in tantam pertractus miſeriam, inquirebat diligenter, ſi quis per eam regionem Chriſtianus eſſet, cuius conſilio atque ope liberari poſſet. Cap.4. Petrus Vercellẽſis Epiſcopus captus ab Aegyptijs. Indeſinenter autem ſuſpiranti neque vllum precandi finem facienti, adfuit qui in ſe ſperantes nunquàm deſerit Deus, & S. Bononium in illis regionibus vitam agere admonuit. Qui accerſitus nihil prætermiſit, quæ ad eum cæteroſque qui carceribus concluſi tenebantur conſolandos ac liberandos excogitare poſſet. Itaque & carceris cuſtodes, vt ad eos ſibi liber aditus pateret, muneribus ſibi deuinxit: & regiam familiam ipſamque regis coniugem in ſuas partes pertraxit, vt pro captiuis ſuis fratribus intercedere vellent. Liberandis captiuis operam diligentem nauat. Regem ergò, cùm per hortos odoratiſſimis balſamis conſitos animi cauſa certo quodã tempore obambularet, vnanimes vnóve ore diuino planè inſtinctu, aggreſſi quod ſupplices rogabant, vt captiuos Chriſtianos Bononio condonaret, facilè impetrârunt. Naui ergò impoſitos poſtquàm mare tranſiſſent Hieroſolymam primùm, indè in montem Sinai perduxit, quem ipſe ſibi habitationem iam tum animo deſignabat, vt in eo ſicut Moyſes olìm Dei legem, ſic ipſe ſpiritûs ſancti gratiam adipiſceretur. Poſt quæ loca perluſtrata Conſtantinopolim contendit, vbi cùm ad littus appuliſſent, tanquàm à quibus metuendæ inſidiæ eſſent ad Imperatorem delati, eius iuſſu cuſtodiæ mancipati ſunt, antequàm qui eſſent, & quid veniſſent edoceri ſe eſſet paſſus. quorum cùm deindè innocentiam referentibus in ea vrbe Dei cultoribus didiciſſet, non ſolùm liberos, ſed muneribus ex fiſco inſupèr veſtibuſque donatos, eorum ſortem miſeratus dimiſit. Conſcenſa igitur rurſùs naui, cùm læti in ſuã quique patriam reuerſi eſſent, etiã Petrus Epiſcopus ſuæ ſedi eſt reſtitutus, cui multo pòſt tempore præfuit. Petrus Vercellẽſis Epiſcopus ad ſedẽ ſuam redit.

Cæterùm Bononius Dei ſeruus ad montem Sinai regreſſus cùm totum illic diuinę ſe lęgi mancipâſſet, magnarum virtutum ſignis ità inclaruit, vt gratiſſimo ſanctiſſimæ ſuæ opinionis odore Hieroſolymam & vicina Hieroſolymis loca repleret. Cap.5. Cùm non multò pòſt autem Locedenſis monaſterij, quod eſt in diœceſi Vercellenſi, Abbas obijſſet, qui ſuprà nobis memoratus eſt Vercellenſium Pontifex Petrus eũ accerſendum duxit, vt defuncto Abbati ſufficeret. quod quãuìs à ſe onus reijcere ſeriò conaretur, tamen cùm is nullum ſolicitandi & rogandi finem faceret, nè diuinæ vocationi reſiſtere velle videretur, ceſſit tandèm, & humeros ei ſubmiſit, paterque monachorum quanuìs inuitus factus eſt. Locedenſis Abbas fit inuitus. Eccè autem antiquus humani generis hoſtis, virtutum eius, quibus hîc quoquè coruſcare incipiebat, vt eſt bonis operibus infeſtus, ſplendorem non ferens, aduersùs ſanctum paſtorem conſurgit, & monaſterio procellæ quodam turbine commoto, eum oppug nare aggreditur, vt lætam bonorum fructuum ſegetem, quam hunc cultorem producturum conijciebat, remoraretur. Ille verò memór huius ad ſuos diſcipulos Chriſti conſilij, Si vos perſecuti in vna ciuitate fuerint, fugite in aliam, per ſummam humilitatem ſcandalum declinans in Hetruriam interim ſeceſſit. Matth.10. vbi reparato ad plenum, & ſecundùm legem Dei & ſancti Benedicti regulam inſtituto monaſterio, miraculis patratis celebris etiam redditur. In Hetruria monaſteriũ reſtaurat.

Cap. 6.

Conquieuerunt intereà excitati motus, quibus Locedenſe monaſterium concutiebatur, & ipſe Domino reuocãte ad illud reuerſus, plantas quas diuina adiutus gratia conſeuerat, piç conuerſationis quaſi fomentis, vt coaleſcerent, lateq́ue ramos diffunderent, irrigare ſatagebat. Quo magìs autem etiam hîc in monaſterio per multa annorũ curricula, quibus hoc rexit, omnibus conſpicua eminerent fulgerentq́ue virtutum eius inſignia, eo de ſe ſubmiſſiùs ſentiebat, & latere ſtudebat magìs, illud ſecum reputans, quod Saluator inculcat: Cùm feceritis quæ præcipio vobis, dicite, Serui inutiles ſumus: quod debuimus facere, fecimus. Inter cętera quę pręclarè in vita geſſit, magnis impenſis, cura atque labore templo extruendo incubuit, quo conſummato opere, cùm ſe per omnem vitam irrepræhenſibilem exhibuiſſet, tempusq; adeſſet, quo eius labores Deus remuneratus æternæ ei gloriæ brauium donaret, ſpiritũ creatori reddidit 3. Calend. Septembris anno Dominicæ incarnationis 1026. Ac tum quidem, qualis quãtusq́ue in vita fuiſſet, clarè omnibus patuit, per ea quæ ad eius ſepulcrũ edebãtur miracula. Nam ad illud plurimas ęgritudines curatas nouimus, & de die in diem ipſius meritis fidem credentium informari gaudemus, ſicut olìm prædicationis ſuæ verbis, ità nunc miraculorum ſignis. His verò permotus venerabilis Vercellenſis Eccleſiæ Epiſcopus Ardericus, non multis poſt eius ex hac vita tranſitum diebus, diuino planè inſtinctu atque conſilio, Chriſti Confeſſori debitam deuotionem impenſurus, altare ſupra ſacratiſſimum eius corpus erigendum & dedicandum piè cenſuit: quod ſuum conſilium cùm ad Clerum & ſuæ fidei commiſſam plebem retuliſſet, cum plauſu exceptum ſic eſt, vt vnanimes decernerent Apoſtolica authoritate, conſenſu, & approbatione roborari ac confirmari oportere, vt quandò hoc ille ratum haberet, & religio, & beatiſſimi Bononij commemoratio maiori pietate celebrarentur. Romam ergò ad Iohannem Pontificem pius hic pontifex profectus, poſtquàm commemoratis quæ ad eius ſepulcrum edebãtur miraculis de eius ſanctitate fidem ſatis feciſſet, aſſenſum ſtatim & approbationem impetrauit, ac tum domum reuerſus altare cum magna vniuerſæ plebis lætitia erexit ac conſecrauit, adiuuante Domino noſtro Ieſu Chriſto.

Lucæ 17.

Miraculis poſt mortẽ claret.

Verba hæc ſcriptoris arguunt ęqualem illorum temporum fuiſſe, quod in præfatione ad miracula & in ipſis miraculis clariùs cernere licet.

Sigonius Iohannem XX. circa hæc tempora habet.

AD MIRACVLA AB EO EDITA PRAEFATIO,
incerti quidem authoris, ſed quæ æqualem illorum temporum fuiſſe arguit.

GRatiâ noſtri Redemptoris, qui fideles ſuos mundo mortuos ſecum viuentes & in cæleſtibus conregnantes multorum ſignis miraculorum oſtenſis perſpicuè demonſtrat, apparet viros fuiſſe quorum ſtudio ac labore veteris & noui Teſtamenti ſanctorum patrum opera atque virtutum per eos cælitùs facta ſigna, quibus ad diuinum amorem excitarentur, poſteris ſcripto relinquerentur. Quiſq; autem illorum, ſancto Spiritu vbi vult ſpirante, & non omnes ſuas gratias vni, ſed per partes cunctis tribuente, prò virium ſeu ingenij capacitate vel pauca vel plura ſtuduit prout potuit exarare. Ergò fratribus miræ deuotionis, vt miracula per ſanctum Bononium, ſiue dum viueret, ſiue poſt eius obitum facta ſchedulis traderem obnixè rogantibus, atque præfatorum ſcriptorum mihi renuenti exempla obijcientibus, quorum ego minimo nullo modo me audeo comparare, ſciens me modicę ſcientiæ, ſed in Domino ſpei maximæ, qui linguas infantium facit diſertas, tandèm diutina eorum deprecatione deuictus, atque in ipſorum obſecrationibus, tantiq́ue Confeſſoris ſupplicationibus pro me ad Dominum confiſus, pauca de multis vltra meas vires negotium præſumendo, non patiẽs cuncta eſſe incognita, conor memoriæ tradere. Quorum ſi nulla fieret deſcriptio, nè meriti commiſſum talentũ abſcondentis in terra particeps eſſem timeo. cùm teſtante ſcriptura bonũ ſit ſecretum regis celare, & honorificum opera Domini laudare & magnifacere. Vndè obnixè oro lectores, vt non ſint huius operis detractores, nec verborum ruſticitatem attendant, ſed quę hîc habentur vera eſſe credant. Quia eorum quæ refero plura ego ipſe vidi, non viſa autem à me à veridicis & fidelibus viris audiui, multorum teſtimonijs confirmata.

Viſa à ſe & à fide dignis audita narrat author.

Beato

Beato igitur Bononio ſolennis hic mos erat, vt nocturnis hymnis laudibuſque peractis, in oratorio perſiſteret, & fuſis vbertim lachrymis Deum pro felice Eccleſiæ ſtatu, pro fidelium omnium & viuorum & defunctorum ſalute, abſtractus à cæteris & humanæ laudis plauſum declinans, ſedulò deprecaretur. Accidit autem vt frater quidam, cui nomen Liuitefredus, vir magnæ reuerentiæ & prouectæ ætatis, elegantem candelam cupiditate victus ſubreptam in ſinu ſuo reconderet: neque id impunè. Dei enim iuſto & occulto iudicio, quanuis hoc ille tum nondũ ſentiret neque animaduerteret, ab Angelo percuſſus eſt. Vtrunque hoc B. Bononium, cuius perpurus mentis intuitus cęleſtia in eſtaſi penetrabat, minimè latuit. Itaque prima diei hora manè in fratrum collatione, cùm, quæ ibi dicenda eſſent, abſoluiſſet, & quæ corrigenda, iuſtè miſericorditerque correxiſſet, etiam hunc fratrem clementer de candelæ ſurreptione increpatum, vt eam cuſtodi redderet, admonuit. Et diſſoluto conuentu, quibuſdam ad ſe accerſitis, mœſtus de morbo, quem is frater non ſine vitæ periculo eſſet incurſurus, commonefecit, vtque lectum præpararent, & diligentem eius curam gererent, eſt adhortatus. Parent illi, & fratri obuiàm facto exponunt, quæ ex Patris mandato curâſſent. Quod ille contemnere tanquàm ſomnium viſus eſt. neque enim morbo ſe admodùm grauari tum ſentiebat. At ſenſìm ingruente & inualeſcente inualetudine, ità ſunt vires eius ea ipſa die labefactatæ, vt de eius vita deſperaretur: quo in ſtatu permultos deindè dies permanſit, neque, vt ipſe poſteà ſolitus erat referre, & ſicut credi planè licet, morbi vim ſuperaturus fuiſſet, niſi B. Bononius meritis & orationibus ſuis ſubueniſſet. I. *Solennis S. Bononij cõſuetudo.* *Morbum fratris prædicit.*

Vt corpus ſuum cum vitijs & concupiſcentijs crucifigeret, ab ipſa adoleſcentia B. Bononius à carne, adipe, ouis atque caſeo, ſed & à vini vſu abſtinebat, niſi quòd valdè modico vteretur propter ſtomachi euerſionem, quibus diebus Euchariſtiam accipiebat. In quo more cùm etiam in ſolenni Paſchæ feſto perſeuerare vellet, miraculo non eſt à ſuperna clementia hoc facere permiſſus. Quippè celebratis ritè diuini officij myſterijs, cùm miniſter pro more ad menſam duo illi pocula attuliſſet, quorum alterum vinum, alterum aquam contineret, & illud, in quo aqua erat, poſt impreſſum Crucis ſignum ori admouiſſet, eam vinum factam reperit. Et miniſter guſtare iuſſus ſic reuerà eſſe cognouit, ac admiratus eſt, cùm aquam ſe fudiſſe certus eſſet. Sed iuſſus effuſo priùs vino aqua iterùm repleuit. Quæ itidèm poſtquàm eam ori admouiſſet, poſt imploratũ Dei nomen & Crucis ſignum impreſſum optimi vini ſaporem retulit. Obiurgare ergò miniſtrum, qui ſibi illudere cogitaret: ille verò Deum teſtem vocare, ſuis manibus aquam hauſtam eſſe. Cùm verò tertiò etiam hoc ſic eueniſſet, diuinam virtutem atque operationem agnoſcens, eiuſque erga ſe miſeratione hoc ità fieri colligens, eius numen celebrauit & gratias retulit. Sed fauorem popularem modeſtè declinans, miniſtro, qui ſolus erat conſcius, efferre hoc & palàm facere vetuit. II. *Abſtinẽtia eius.* *Solenni Paſchæ feſto abſtinentiæ eius rigorẽ Deus temperat, aqua tertiò in vinum cõuerſa.*

Mulier quædam multis annis infœcunda, cùm magna cupiditate prolis ſuſcipiendæ teneretur, medicinis adhibitis, liberos quidem, ſed minùs vitales tamen, iuſto Dei iudicio pariebat. Quæ in peccata cauſam reijciẽs, & pœnitentia ſibi ea eſſe diluenda rata, fama ſanctitatis B. Bononij excita, ad eius ſe pedes ſupplex abiecit, cauſamque aduentús ſui expoſuit. Quam conſolatus benignè B. Bononius ſanctis ſuis monitis inſtruxit, pœnitentiam indixit, ſuiſque orationibus commendatam ſe habiturum pollicitus, domum redire iuſſit. Quæ poſteà, quoàd vixit, ſancti confeſſoris precibus atque meritis adiuta voti cõpos hæredibus maſculis & fœmellis nunquàm caruit. III. *Partus vitales precibus ſuis mulieri à Deo obtinet.*

Id quod nunc referam matri meæ per eius interceſſionem collatum à Deo beneficium eſt. Nam febri acriter correpta ipſum cõueniens, orationibus ſe eius cupidè commendare ſtudebat. Quam benignè gratanterque ſuſcipiens, & Deum pro eius ſalute ſe oraturum promittens, in hanc vocem erupit: Vade, & noli ampliùs febricitare. Quid fit? cõtinuò meliuſculè habet, & domum reuerſa tota conualuit. IIII. *Hoc miraculum circa ea tempora vixiſſe ſcriptorem hũc ſatis arguit.*

Cùm aliquandò iter faceret, in diuerſorio, ad quod diuerterat, in ipſis noctis tenebris, tanta eum lucis claritas circunfulſit, vt incendio conflagrare domum, qui in vicinia commorabantur, crederent. Ad quod reſtinguendum cùm feſtinarent, ſplendore illo lucis ſenſìm euaneſcente, inuſtam domum & intactam ab igne repererunt. Sic eum, qui opera tenebrarum omni conatu à puero perfectè abiecerat, V. *Lucis eum claritas circunfulget.*

Cella viri ſancti poſt eius obitum lumine circunfuſa.

rat, armaq́; lucis & fidei claritatem aſſumpſerat, ſplendore illuſtrari dignum fuit. Poſt eius verò ex hac vita tranſitum, etiam cellam eius lumine eodem pacto circunfundi à multis frequenter viſum & obſeruatum eſt, manifeſto indicio, in ea ſanctis ſtudijs & Deo placitis operibus eum inſtanter vacâſſe.

VI. Inuitatus etiam à quadam matrefamiliâs, eius precibus ceſſit, vt apud eam pranderet: conſumptis autem, quæ illic erant, edulijs, ficus poſtulauit. Cui presbyter, qui ad eas colligendas antè miſſus fuerat, negauit maturas ſe vllas reperiſſe. Iuſſus tamen à viro Dei redire & colligere, paruit, & ad eaſdem ficus, quas priùs luſtrauerat, redijt, &, vt eodem referente cognoui, tot in eis maturas inuenit, vt viro Dei, & qui vnà in menſa erant omnibus, ſufficerent. Vndè credentium fides informari ſimul debet atque augmentari. Nam vnicus ſummi patris omnium Dominus ſeruo ſuo præſtitit, quod ipſe quęrens fructum in ficulnea ſibimet non exhibuit. neque hoc mirum. ſpopondit enim in ſe credentibus: Opera, quæ ego facio, facietis, & maiora etiam. Sed quoniam nonnulla, quæ viuus peregit, prout quiuimus ſummatìm ſcribendo perſtrinximus, ad recolendum ea, quę poſt tranſitum egit, Domino adiuuante ſtylum vertamus.

Cognouit hoc miraculū ſcriptor, ab eo qui pſens adfuit cùm hoc patraret.

Chriſtus maiora per ſeruos ſuos miracula exhibet, quam viuus exhibuerat.

VII. Anno igitur Dominicæ incarnationis 1026. dormitionis ſuæ tempore ingruente, B. Bononius Angelis gaudentibus, at mœſtitiam lachrymis teſtificante populo, ad omnium bonorum remuneratorem feliciter perrexit, brauiumq́ue ſui agonis optimus athleta ab eo eſt conſecutus. Fama autem ſanctitatis eius confeſtim ſic per omnem prouinciam circunquaquè diffuſa eſt, àc ſi per emiſſos præcones, & obijſſe illum, & ad eius ſepulcrum ſigna edi denunciatum eſſet. Ergò quidam arcta cuſtodia & compedibus vinctus, ad quē ea quoquè fama perlata erat, Deū obnixè rogare cœpit, vt ſi quæ de viro Dei nunciarentur vera eſſent, eius meritis atque interceſſione ex illis, quibus conſtrictus tenebatur compedibus, expediri poſſet. Et quidem voti compos factus, nihil moratus eadem vincula ad ſacri corporis tumulum perferens, illuc memoriæ cauſa ſuſpendit: gratijsq́ue Deo ac ſancto Bononiò actis, nobis, quomodò per eius interceſſionem liberari meruerit, expoſuit. Quæ quidem compedes diù pòſt ſuſpenſæ eodem in loco permanſerunt.

Vincula captiui eius meritis & interceſſione diſſoluūtur.

VIII. Eodem, quo S. Bononius obijt, anno, frater quidam, quem ipſe religioſo habitu induerat, adeò acri dentium dolore torquebatur, vt neque noctù, neque interdiù quieſcere poſſet, vndè tanquàm amens & mente captus per monaſterij ſepta vagabatur. Fit autem, vt poſt longam fatigationem in miniſtri infirmorum gremium caput inclinaret, & modicum ſomni caperet. Quo in ſomno ſanctus illi Bononius apparere viſus eſt, & ipſe ad ſacra eius veſtigia oſculanda proruere, ſanctusq́ue Bononius mento eius amanter appræhenſo ipſum erigere. Ad cuius tactum ilicò omnem à ſe dolorem amoueri ſenſit, & expergefactus miniſtrum compellans: Iam, inquit, S. Bononij apparitione & conſolatione omni dentium dolore careo. neque ex dentibus, quoàd vixit, vnquàm poſteà frater ille laborauit.

Dētium dolorem, quo quidam frater acriter torquebatur, mitigat ac ſanat.

IX. Septennali pœnitentia quidam ob fratricidium damnatus, qui ex eo, quo fratrem peremerat, mucrone circulum brachio dextro circundederat, cùm in ſeptimo pœnitentiæ anno verſaretur, non ceſſabat diuorum multorum memorias & Sanctorum limina inuiſere: & quidem natali S. Bononij die, ad eius etiam ſepulcrum ſupplex venit, Deumq́ue flens atque eiulans, altaq́ue ex intimo cordis ſuſpiria trahens, precabatur, vt tanti ſui famuli interceſſione ſibi propitius eſſe dignaretur. Dum orationi autem feruenter inſiſtit, & S. Bononium interuentorem atque ſuffragatorem ſolicitat, ecce in magna virorum atque mulierum circunſtante turba, circulus, cui cutis atque caro ſuperexcreuerat, per Chriſti clementiam diſſilijt. Qui apud Sancti altare ad eius rei memoriam longo pòſt tempore pependit. Fuit autem hoc indicium eodem momento ab animæ etiam reatu liberatum.

Memorias, & limina Sanctorum pœnitens frequentat, eorumq́ue pro ſe preces ambit.

Circul⁹ ferreus ad patrati miraculi memoriam ad altare Sancti ſuſpenſus.

Eodem etiam die quidam ab ipſa infantia mutus ſermonis eſt-vſum conſecutus, dum ex ore eius copioſus ſanguis efflueret, quod fracti linguæ vinculi indiciū fuit. Quibus conſpectis ſignis, ad maiorē ſpem & fidem in Deum, atque venerationem erga ſanctum Dei Confeſſorem qui conuenerant, excitati, magno cum gaudio domum quique ſuam reuerſi ſunt. Tua ſunt, Domine Ieſu Chriſte, hæc opera. Sic ſic, cui tu ſemper viuere fuiſti, nunc mortuum magnificas, à quo, dum viueret, fideliter magnificabaris. Qui lucerna lucens non ſub modio latuit, ſed ſuper candelabrum poſitus, omnibus in domo tua conſpicuè ſplenduit.

X. Muto loquēdi facultas donatur.

Miracula quæ Sancti faciūt, Dei ſunt opera.

Alio

Alio verò anno ipſius natali die cùm ex multis orbis partibus ad eius ſacri corporis tumulum plurimi Dominū adoraturi,& ipſius ſuffragia poſtulaturi confluerent,certa ſpe & fidutia, poſſe ſe eius interuentu ab inſtantibus futuriſque malis liberari : mulier etiam quædam adfuit, quæ à dæmone vexata, ad aliorū Sanctorum memorias liberationē fruſtrà expetierat. neq; enim illis dæmonis expulſio à Deo conceſſa fuit,ſed S.Bononio reſeruata. in cuius eccleſiam introducta, eius ſe orationibus grauiter torqueri dæmon clamare ac vociferari non deſinebat. Triduum autem in templo morata,multis coram adſtantibus ſanguinem vomuit,per quem vomitum diuina pietas ab ea dæmonium, quod Dei plaſma diù poſſederat, per S. Bononij intercesſionem eiecit,magno ſtrepitu templum complens, & coronam argenteā altari imminentem ictibus quales audiri atque cerni poterāt, cùm ipſum tamen dæmonium non videretur,concutiens. XI. Dæmoniaca ad Sancti huius eccleſiā perducta liberatur.

Alia quoquè fœmina,cùm ex partûs laboribus ſitiens aquam poſtulâſſet, eamque ſignum ſanctę Crucis facere oblita bibiſſet,ſpiritu maligno Fumareth,quo nomine ipſe interrogatus ſe vocari perhibuit,correpta eſt. Qui eam tamen, cùm poſt partûs purificationem ad quādam in eius honore dedicatam eccleſiā perducta eſſet, & presbyteri & cæteri fideles preces pro ea funderent, ſanctoſque piè inuocarent,per Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem coniuratus, coactus & confuſus ſancti Confeſſoris interuentu deſeruit,& vt fumus,à quo videtur vocabulum ſumpſiſſe,euanuit,nunquàm eam poſteà moleſtare auſus. XII. Alia itèm dæmoniaca curata.

Adoleſcens quidam,cui Adamo nomen,ab ipſis cunabulis contractos pedes & ad nates adductos ità habebat, vt ijs nequaquàm inſiſtere, neque ambulare poſſet, reptando autem progredi cogeretur. Is ſanctiſſimi Confeſſoris meritis confiſus, ſpe recuperandæ illic ſanitatis ad eius ſepulcrum aduectus eſt, vbi cùm continuis tribus diebus ſe ad altaris crepidinem abiecisſet,ipſiuſque ſuffragia poſtulare non deſtitiſſet,quam à Deo optauerat,ſanitatem eius famuli intercesſione eſt conſecutus. In cuius curatione hoc admirandum fuit, quòd redeunte ſoſpitatis vigore, tanto calore,quanuis hyems eſſet,æſtuaret,vt interulam,quam erat indutus,abijceret,& nudus quasì permaneret. Qui tantus calor poſt recuperatam ſanitatem ſe etiam remiſit. Sed ipſe etiam, vt & Deo & ſanitatis largitori iugiter gratias referret,eius ſe eccleſiæ mancipauit, & ſeruitium ei exhibens vſque in hodiernum diem apud nos degit. XIII. Adoleſcens pedibus captus, ad ei⁹ altare pedū vſum recepit. Author, Locedēſis monachus.

Eodem etiam tempore, eandem eius opem,ſed grandæuus vir,cuius nomen fleti,vtriuſque etiam pedis officio deſtitutus,vt genibus manibuſque ſe ſuſtentare cogeretur,expertus eſt. Atque is etiam eius patrocinio ad ſacri corporis ſepulcrum ad priſtinam celeritatem reuocatus, in eadem adhuc eccleſia degens, Domino Deo & S.Bononio non ceſſat gratias referre,& quicquid ſeruitij poteſt,in ipſius eccleſia Deo ſeruientibus fratribus deuotè exhibere. XIIII. Alter itèm debilis pedibuſque captus ad eius ſepulcrum curatur.

Sed Comitiſſa etiam VVaria Comitis VVillelmi vxor, ad eccleſiā, in qua ſancti viri corpus humatum erat,oratura veniens magno comitatu ſtipata,ad eius altare Miſſas celebrari curauit: Interuenit autem mendicus quidam, filium in ſcapulis geſtans,cuius pes & manus ſiniſtri lateris paralyſi aruerant, ſibi atq; filio ſtipem rogans. Quem illa cùm clauſis pietatis viſceribus repelleret, etiā acerbè & duris verbis aggreſſa eſt,non ſibi tātas copias eſſe,quæ omnibus,qui à ſe quicquam rogarent, ſufficerent: Iret potiùs & ſancto Confeſſori Bononio filiū ſiſteret, & pro eius incolumitate Dominū deprecaretur. Scilicet Pſalmographus hoc appoſitè expreſſit: Tibi,inquiens,Domine derelictus eſt pauper,orphano tu eris adiutor. Sed ille tamē,quod fuit monitus,exequi non diſtulit. Filium ſiquidē in genua prouolutus poſt fuſas ad Deum preces ex ſcapulis,quibus geſtabatur,ſumptum prope ſacri corporis tumulum proſtrauit,ac tum ad petendas eleemoſynas eccleſiam peragrauit. Adeſt euestigiò,opitulantibus almi Confeſſoris meritis, puero diuina bonitas, & cui eleemoſyna fuerat negata,vt olim claudo ad portam templi ſedenti aurū & argentum,ità auro carior membrorum ſanitas donatur.Quo viſo miraculo,plauſus atque exultatio ad laudem & gloriam omnipotentis Dei eiuſque Confeſſoris ſubſecuta,ad quam præter cæteros accurrit etiā pater. Quid ergò & quomodò actum ſit exquiritur: neq; Comitiſſam hoc, quemadmodùm geſtum eſſet, referre piguit. Sic omnipotens Dominus, qui omnia admirabili diſpenſatione gubernat, palàm hoc miraculum mundo voluit inclareſcere,cùm ad ſerui ſui venerationem atque cele- XV. Pſal.9. Act.3.

celebritatem amplificandam, tum quia, teſtante ſcriptura, ſigna infidelibus dantur, vt ab infidelitate declinantes diſcant ſperantes in Domino, non deficere omni bono: cui per omne æuum laus eſt atque gloria ſempiterna.

VITA SANCTI AIDANI EPISCOPI LINDISFARNENSIS ET CONFESSORIS, PER VENERABILEM *Bedam conſcripta lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum.*

Auguſti 31. Ex cap. 3.

SANCTVS Aidanus ad Oſuualdũ Regem eſt de inſula quę vocatur Hu, deſtinatus, cuius monaſterium magno monachorũ pollens examine, in cunctis penè ſeptentrionalium Scotorũ & omnium Pictorum monaſterijs non paruo tempore arcem tenebat, regendiſq; eorum populis pręerat. Quę videlicet inſula ad ius quidem Britannię pertinet, non magno ab ea freto diſcreta, ſed donatione Pictorũ, qui illas Britãniæ plagas incolunt, iamdudùm monachis Scotorũ tradita, eò quòd illis prædicantibus fidem Chriſti perceperunt.

Ex cap. 5. Ex Huenſi monaſterio S. Aidanus vocatur ad Epiſcopatũ.

Ab hac ergò inſula, ab horũ collegio monachorũ, ad prouinciã Anglorũ inſtituendã in Chriſto, miſſus eſt Aidanus, accepto gradu Epiſcopatûs: quo tempore eidẽ monaſterio Segenius Abbas & presbyter pręfuit. Vndè inter alia viuendi documenta, ſaluberrimũ abſtinentię vel continẽtiæ clericis reliquit exemplum. Cuius doctrinã id maximè cõmendabat omnibus, quòd non aliter quàm viuebat cũ ſuis, ipſe docebat. Nihil enim huius mundi quęrere, nil amare curabat. Cuncta quę ſibi à Regibus, vel diuitibus ſeculi donabantur, mox pauperibus qui occurrerẽt, erogare gaudebat. Diſcurrere per cuncta & vrbana & ruſtica loca, non equorũ dorſo, ſed pedũ inceſſu vectus, niſi ſi maior fortè neceſſitas compuliſſet, ſolebat: quatenùs vbicunquè aliquos vel diuites vel pauperes incedẽs adſpexiſſet, confeſtim ad hos diuertẽs, vel ad fidei ſuſcipiẽdæ ſacramentũ, ſi infideles eſſent, inuitaret: vel, ſi fideles, in ipſa eos fide cõfortaret, atq; ad eleemoſynas bonorũque operũ exequutionem & verbis excitaret & factis. Intantùm autẽ vita illius à noſtri temporis ſegnitia diſtabat, vt omnes qui cum eo incedebant, ſiue attonſi, ſiue laici, meditari deberẽt, id eſt, aut legendis ſcripturis, aut pſalmis diſcendis operam dare. Hoc erat quotidianum opus ipſius, & omniũ qui cum eo erant fratrũ, vbicunquè locorum veniſſent. Et ſi fortè eueniſſet, (quod tamen rarò euenit) vt ad Regis conuiuium vocaretur, intrabat cum vno clerico, aut duobus, & vbi paululùm reficiebatur, accelerabat ocyùs ad legendum cum ſuis, ſiue ad orandum egredi.

Optimum doctrinæ genus, vt talis ſit vita, qualis prędicatio.

Vacat miſericordiæ operibus.

Ieiunium quartæ & ſextæ feriæ antiquiſſimum.

Cuius exẽplis informati tempore illo religioſi quiq; viri ac fœminæ, conſuetudinẽ fecerunt per totũ annum, excepta remiſſione quinquageſimę Paſchalis, quarta & ſexta ſabbati ieiuniũ ad nonam vſq; horam protelare. Nũquàm diuitibus honoris ſiue timoris gratia, ſi quę deliquiſſent, reticebat, ſed aſpera illos inuectione corigebat. Nullam potentibus ſeculi pecuniam, excepta ſolummodò eſca, ſi quos hoſpitio ſuſcepiſſet, vnquàm dare ſolebat. Sed ea potiùs quę ſibi à diuitibus donaria pecuniarum largiebantur, vel in vſus pauperum, vt diximus, diſpergebat, vel ad redemptionem eorũ qui iniuſtè fuerant venditi, diſpenſabat. Deniquè multos quos precio dato redemerat, redemptos poſtmodùm ſuos diſcipulos fecit, atque ad ſacerdotalem vſque gradum erudiendo atque inſtituendo prouexit.

Nõ reſpicit perſonã hominis S. Aidanus.

Multos cõgregat diſcipulos.

Fertur autem quia cùm de prouincia Scotorum Rex Oſuualdus poſtulâſſet Antiſtitem, qui ſibi ſuæque genti verbum fidei miniſtraret, miſſus fuerit primò alius auſterioris animi vir. Qui cùm aliquandiù genti Anglorũ prędicans nil proficeret, nec libenter audiretur à populo, redierit in patriam, atque in conuentu ſeniorum retulerit, quia nihil prodeſſe docẽdo genti ad quam miſſus erat potuiſſet, eò quòd eſſent homines indomabiles, & duræ ac barbaræ mentis. At illi, vt perhibent, tractatum magnum in concilio, quid eſſet agendum, habere cœperunt, deſiderantes quidem genti, quam petebant, ſalutem eſſe, ſed non recepto quem miſerant prædicatore, dolentes. Tunc ait Aidanus (nam & ipſe concilio intererat) ad eum, de quo agebatur, ſacerdotem: Videtur mihi, frater, quòd durior iuſto indoctis auditoribus fuiſti, & non eis iuxta Apoſtolicam diſciplinam primò lac doctrinæ mollioris porrexiſti,

1. Cor. 3.

porrexiſti, donèc paulatìm enutriti verbo Dei, ad capiẽda perfectiora, & ad faciẽda Dei ſublimiora pręcepta ſufficerent. Quo audito, omniũ qui conſedebãt, ad ipſum ora & oculi conuerſi, diligenter quid diceret, diſcutiebant, & ipſum eſſe dignũ Epiſcopatu, ipſum ad erudiendos incredulos & indoctos mitti debere decernunt, qui gratia diſcretionis, quę virtutum mater eſt, ante omnia probatur imbutus. Sicque illum ordinantes, ad prædicandum miſerunt. Qui vbì tempus accepit, ſicut priùs moderamine diſcretionis, ità poſtmodùm & cæteris virtutibus ornatus apparuit. Diſ[illegible]

Huius igitur reuerendiſſimi Antiſtitis doctrina Rex Oſuualdus, cum ea, cui pręerat, gente Anglorum inſtitutus, non ſolùm incognita progenitoribus ſuis regna cælorum ſperare didicit, ſed & regna terrarum, plusquàm vlli maiorum ſuorum, ab eodem vno omnipotenti Deo, qui fecit cælum & terram, conſequutus eſt. [illegible] gloriæ gentem.

Tranſlato verò ad cæleſtia regna Oſuualdo, ſuſcepit regni terreſtris ſedẽ pro eo frater eius Oſuuinus, qui vna dierũ donauerat equũ optimũ Epiſcopo Aïdano, in quo ille quãuìs ambulare ſolitus, vel amniũ fluenta tranſire, vel ſi alia quęlibet neceſſitas inſiſteret, via pergere poſſet. Cui cùm paruo interiecto tẽpore pauper quidam occurreret, eleemoſynã petens, deſiliens ille præcepit, equũ ità vt erat ſtratus regaliter, pauperi dari. Erat enim multùm miſericors, & cultor pauperũ, ac velut pater miſerorum. Hoc cùm Regi eſſet relatũ, dicebat Epiſcopo, cùm fortè ingreſſuri eſſent ad prandium: Quid voluiſti, domine Antiſtes, equũ regium, quem te conueniebat propriũ habere, pauperi dare? nũquìd non habuimus equos viliores plurimos, & alias ſpecies quę ad pauperũ dona ſufficerent, abſq; quòd illum ei equum dares, quem tibi ſpecialiter poſſidendũ elegi? Cui ſtatìm Epiſcopus: Quid loqueris, inquit, Rex? Num tibi charior eſt iſte filius equi, quàm ille filius Dei? Quibus dictis, intrabant ad prandendum: & Epiſcopus quidem reſidebat in ſuo loco. Ex cap. 14. Benignitas eius erga pauperes.

Porrò Rex venerat de venatu, & cœpit cõſiſtens ad focũ calefieri cum miniſtris. Et repẽtè inter calefaciẽtes recordans verbũ quod dixerat illi Antiſtes, diſcinxit ſe gladio ſuo, & dedit illum miniſtro, feſtinusq; accedẽs ante pedes Epiſcopi corruit, poſtulãs vt ſibi placatus eſſet, quia nũquàm, inquit, deincèps aliquid loquar de hoc, aut iudicabo quid vel quantũ de pecunia noſtra filijs Dei tribuas. Quod vidẽs Epiſcopus, multùm pertimuit, ac ſtatìm exurgẽs, leuauit eũ, promittens ſe multùm illi eſſe placatum, dummodò ille reſidens ad epulas, triſtitiã deponeret. Dumq; rex iubente Epiſcopo lætitiam reciperet, cœpit cõtrà Epiſcopus triſtis vſq; ad lachrymarum profuſionẽ effici. Quem dum presbyter ſuus lingua patria, quam Rex & domeſtici eius non nouerãt, quarè lachrymaretur, interrogâſſet: Scio, inquit, quòd non multo tempore victurus eſt Rex. Nũquàm enim vidi antehàc humilẽ Regem. Vndè animaduerto, citiùs illũ ex hac vita rapiendum. Non enim digna eſt hęc gens talem habere rectorem. Nec multò pòſt dira Antiſtitis præſagia triſti Regis funere, de quo ſuprà diximus, impleta ſunt. Sed & ipſe Antiſtes Aïdanus, non plùs quàm duodecim poſt occiſionem Regis, quẽ amabat, dies, id eſt pridiè Calendas Septembris, de ſeculo ablatus, perpetua laborum ſuorum à Domino præmia recepit. Humiliat ſe ante Epiſcopum Oſuuinus Rex. Præui[illegible] ſpiritu [illegible] gis mortem S. Aidanus.

Qui cuius meriti fuerit, etiam miraculorũ ſignis internus arbiter edocuit. E quibus tria memorię cauſa, ponere ſatis ſit. Presbyter quidã nomine Vtta, multę grauitatis ac veritatis vir, & ob id omnibus, etiã ipſis principibus ſeculi honorabilis, cùm mitteretur Cantuam ob adducendã indè cõiugem Regi Oſuuino, filiam videlicet Eduini Regis Eanfledã, quę occiſo patre illuc fuerat adducta: qui terreſtri quidem itinere illò venire, ſed nauigio cũ virgine redire diſponebat: acceſſit ad Epiſcopum Aïdanũ, obſecrans eum, pro ſe ſuisque, qui tunc iter erant aggreſſuri, Domino ſupplicare. Qui benedicens illos, ac Domino cõmendans, dedit etiam oleum ſanctificatum: Scio, inquiẽs, quia vbi nauẽ aſcenderitis, tempeſtas vobis & ventus contrarius ſuperueniet. Sed tu memẽto, vt hoc oleum, quod tibi do, mittas in mare, & ſtatìm quieſcẽtibus ventis ſerenitas maris vos læta proſequetur, & cupito itinere domum remittet. Quæ cuncta, vt prędixerat Antiſtes, ex ordine completa ſunt. Equidem inprimìs furẽtibus vndis pelagi, tentabãt nautæ, ancoris in mare miſſis nauem retinere, neq; hoc agentes aliquid proficiebant. Cumque mergentibus vndiquè & implere incipientibus nauẽ fluctibus, mortem ſibi omnes imminere, iam iamque adeſſe viderent: tandèm presbyter reminiſcens verba Antiſtitis, aſſumpta ampulla, miſit de oleo in pontum, & ſtatìm, vt prędictum erat, ſuo quieuit à feruore. Sicq; factum eſt, vt vir Dei per prophetię ſpiritũ tempeſtatem prędixerit futuram, & per Ex cap. 15. Epiſcoporũ eſt ſemper alijs benedicere. Ecce quid valeant benedictiones rerum creatarum, quas noſtri cacoeuangelici reprobant.

kkk virtu-

virtutem eiuſdem ſpiritûs hanc exortam, quanuis corporaliter abſens, ſopiuerit. Cuius ordinem miraculi non quilibet dubius relator, ſed fideliſſimus mihi noſtræ eccleſiæ preſbyter Cynimund vocabulo narrauit, qui ſe hoc ab ipſo Vtta preſbytero, in quo & per quem completum eſt, audîſſe perhibebat.

Ex cap. 16. Aliud eiuſdem patris memorabile miraculũ ferunt multi, qui nôſſe potuerunt. Nam cùm tẽpore Epiſcopatûs eius hoſtilis Merciorũ exercitus, Penda duce, Nord Humbrorũ regiones impia clade longè lateq; deuaſtans, peruenit ad vrbem vſque regiam, quę ex Bebbę quõdàm Reginæ vocabulo cognominatur, eamque, cùm neque armis, neque obſidione capere poterat, flãmis abſumere conatus eſt. Diſceſſitque, & vehiculis quę in vicinia vrbis inuenit, aduexit illò plurimã cõgeriem trabium, tignorum, parietum virgeorum, aliarumq; rerum. Et his vrbem in magna altitudine circumdedità parte quę terræ eſt contigua. Et dum ventũ opportunum cerneret, illato igne comburere vrbẽ niſus eſt. Quo tempore reuerẽdiſſimus Antiſtes Aïdanus in inſula Farne, quę duobus fermè milibus paſſuum ab vrbe procùl abeſt, morabatur. Illò enim ſępiùs ſecretę orationis & ſilẽtij cauſa ſecedere conſueuerat. Deniquè vſq; hodiè locum ſedis illius ſolitariæ in eadem inſula ſolent oſtendere. Qui cùm ventis furentibus globũ ignis ac fumum ſupra muros vrbis exhalare conſpiceret, fertur eleuatis ad cælũ oculis manibusq; cum lachrymis dixiſſe: Vide Domine, quanta mala facit Penda. Quo dicto, ſtatim mutati ab vrbe venti, in eos qui accenderant, flammarum incendia retorſerunt: ità vt aliqui lęſi, omnes territi, impugnare vltrà vrbem ceſſarent, quam diuinitùs iuuari cognouerant.

Oratione liberat vrbem ab hoſtium expugnatione.

Ex cap 17. Hunc cùm dies mortis egredi è corpore cogeret, completis annis Epiſcopatûs ſui ſeptendecim, erat in villa regia non longè ab vrbe, de qua præfati ſumus: in hac enim habens eccleſiam & cubiculum, ſæpiùs ibidèm diuerti ac manere, atque indè ad prædicandũ circunquaquè conſueuerat exire. quod ipſum & in alijs villis regijs facere ſolebat, vtpotè nihil propriæ poſſeſſionis, excepta eccleſia ſua & adiacentibus agellis, habens. Tetenderunt ergò ei ægrotanti tentorium ad occidentalem eccleſiæ partem, ità vt ipſum tentorium parieti hæreret eccleſiæ. Vndè factum eſt, vt accliuis deſtinæ, quæ extrinſecùs eccleſiæ pro munimine erat appoſita, ſpiritum vitæ exhalaret vltimum. Obijt autem decimoſeptimo Epiſcopatûs ſui anno pridiè Calendarum Septembrium. Cuius corpus mox indè tranſlatum ad inſulam Lindisfarnenſium, atque in cœmeterio fratrum ſepultum eſt. At interiecto tempore aliquanto, cùm fabricata eſſet ibi baſilica maior, atq; in honorem beatiſſimi Apoſtolorum Principis dedicata, illò oſſa eius tranſlata, atque ad dexteram eius altaris iuxta venerationem tanto pontifice dignam condita ſunt. Succeſſit verò ei in Epiſcopatum Sinan, & ille ipſe ab Hu Scotorum inſula ac monaſterio deſtinatus, ac tempore non pauco in Epiſcopatu permanſit.

Feliciter obdormit in Domino

Oſſa ſancti Epiſcopi tranſlata ſunt in eccleſiã principis Apoſtolorum S. Petri.

Contigit autẽ poſt aliquot annos, vt Penda Merciorũ Rex cum hoſtili exercitu hęc in loca perueniẽs, cum cuncta quæ poterat, ferro flammaq; perderet, vicusque ille, in quo Antiſtes obijt, vnà cum eccleſia memorata flãmis abſumeretur. Sed mirum in modũ ſola illa deſtina, cui incumbẽs obijt, ab ignibus circuncinctà vorantibus, abſumi nõ potuit. Quo clareſcente miraculo, mox ibidèm eccleſia reſtaurata, & hęc eadem deſtina in munimentũ eſt parietis, vt antè fuerat, forinſecùs appoſita. Rurſumq; peracto tempore aliquanto, euenit per culpam incuriæ vicum eundẽ & ipſam pariter eccleſiã ignibus conſumi: ſed nec tunc quidẽ eandem tangere flamma deſtinam valebat. Et cum magno vtiquè miraculo ipſa eius foramina ingrediens, quibus ædificio erat affixa, perderet, ipſam tamen lędere nullarenùs ſinebatur. Vndè tertia ędificata ibi eccleſia, deſtinam illam non vt anteà de foris infulcimentum domûs appoſuerunt, ſed intro ipſam eccleſiam in memoriam miraculi poſuerunt: vbi intrantes genuflectere, ac miſericordiæ cæleſti ſupplicare deberent. Conſtatque multos ex eo tempore gratiam ſanitatis in eodem loco conſequutos: quinetiam aſtulis ex ipſa deſtina exciſis, & in aquam miſſis, plures ſibi ſuisque languorum remedia conquiſiêre.

Ignis, eius eccleſiam non lædit.

Plura de hoc ſancto viro Dei Aïdano, habentur in vita S. Cuthberti capite quarto, cuius feſtum occurrit 20. Martij. Nam ibi enarrat venerabilis Beda quomodò S. Cuthbertus viderit S. Aïdani animam ab Angelis in cælum deferri.

SEPTEM-

SEPTEMBER.

DE S. VICTORE CENOMANENSI EPISCOPO ET CONFESSORE, VT HABETVR CAP. LVI. GREGORII *Turonenſis de gloria Confeſſorum.*

VICTORIVS Cenomanorum Epiſcopus, magnis ſe virtutibus ſæpiùs declarauit. Nam fertur quadam vice, dum ciuitas ipſa cremaretur incendio, & validis globis flammæ huc illucque impellente vento propellerentur, hic quaſi paſtor bonus, non perferens eccleſiaſticas caulas ab inſidijs ſatanæ deuaſtari, obuiàm ſe turbini obtulit: eleuataque manu facto ſigno Crucis econtrà, ilicò omne ceſſauit incendium. Liberataq; ciuitas gratias paſtori retulit, eò quòd non permiſerit res ſuas ab imminenti igne vaſtari. Ad huius quoquè ſepulcrum ſæpiùs infirmi ſanantur. 1. Septēbris. S. Victor ſigno Crucis extinguit ignem.

ITEM BEATI PETRI DAMIANI SERMO, HABITVS IN FESTIVITATE SANCTI VICTORIS, VT *habetur octauo Tomo Aloyſij. Verùm vtrùm hic S. Victor ſit, cuius ipſe mentionem facit, vel alius, compertum non habeo.*

HIC ille magnus prouidentiæ oculus dulciori verbere carnē carnaliter ambulantem afflixit, & confixit timore ſuo. Qui enim patientiam Dei, pœnam inferni, gloriã regni, animo irreuerenti & infrunito cōtempſeram, paratus ſum, & non ſum turbatus, vt cuſtodiã mandata Domini. Intùs erat vrens conſcientia multis obuoluta criminibus, & artificioſo velamine deteſtandũ ſilentium diligens, plùs elegerat mori, quàm loqui, perire, quàm redire. Sic obdurationis ſuę legibus preſſa, oculos ſuos ſtatuerat declinare in terram. Sed ille, qui non dormit, neque dormitat, pauperis animę recordatus, aggreſſus eſt flagellis vincere, quam vincere beneficijs non valebat. Adeſt illa maxima febris, quam acutam Phyſici nominãt, & membris omnibus profuſiùs ſuperfuſa, miſerabili corpore inſedit. Exaggeratur calor, & in ipſam animę ſedem ignis furioſus irrumpit. Iam flãmis vltricibus peccantis ſubſtantia conflagratur, & æternalium ſentit prælludia tormētorum. Intelligens igitur, quia horrendũ eſt incidere in manus Dei viuentis, multiplicitatem facinorũ meorum recolligo, confeſſus illi, quem electio patrem, amicitia fidelē, familiaritas conſortem effecit. Vtrùm taliter reſponderit, qualiter ego clamauerim, eius diſcretioni cenſui relinquendum. In propoſito meo eſt, & pręterita mea plangere, & cauere futura. Donet ille perſeuerantiam, qui negligentiam excitauit. In ipſius miſericordia, non in iuſtitia ſua confidit ſeruus ſuus, vt memor ſit mandatorũ ipſius, non ſolùm ad ſcribendum, ſed ad faciendum ea. Hæc ergò cauſa fuit operis interrupti. Hæc tãtæ taciturnitatis occaſio. Nunc igitur ſcribemus tantò lætiùs, quantò ſecuriùs, cùm ſummum periculum ſit docere, nec facere: nec attendatur hîc ſtyli lenocinantis excurſus, cùm veræ religionis ſit, euentilatis ca ruiſſe ſermonibus, nec verborum gloriam redolere. 1. Septēbris. Pſal.118. Heb.10. En habes hic confeſſionem ſacramentalem factam ſacerdoti. Docere, nec facere, ſummum periculum eſt.

Ad manum eſt patris noſtri Victoris ſolennitas, ad cuius ſacratiſſimum corpus, ſi vera eſt antiquitatis fides, quotidiè reſidemus. Hic eſt vir, qui in virtute Domini virtutum ſignis & mirabilibus glorioſus effulſit, Apoſtolis & apoſtolicis viris miraculorum gloria comparandus. Quę & quanta ſint, & quanta ſublimitate fulgentia, libellus de vita & ortu eius latiùs exaratus ſufficit indicare. Huic ſignificanter aſſignari poteſt illud, quod in illa ſolenni viſione Angelo Epheſi Eccleſiæ ſcribitur: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei mei. Ipſe etenim no- S. Victor miraculis clarus. Apoc.2.

men ex opere ſortitus antè vicit, quàm vincere nóſſet, nec quemlibet hoſtem, ſed illum, de quo rara, & nunquàm ſecura victoria. Lignum vitæ eſt ſapientia, de cuius fructu & hîc in ſpe, & illic manducat in re, fructu vtiquè ſpecioſo, & precioſo: ſpecioſo propter ſpeciem, precioſo propter vtilitatem. Hæc eſt illa ſublimis arbor, cuius vmbra montes, & arbuſta cedros Dei operuerunt. Cedrus Libani, quæ ramoſa denſitate Angelicas perumbrat ſtationes. Sub vmbra huius arboris ſedet ſponſa, & fructus eius dulcis gutturi ſuo. Huic dicimus: In vmbra tua viuemus inter gentes. Huius vmbraculū protegit ab æſtu diei in ſecuritatem, & abſconſionem à turbine, & à pluuia. Hoc eſt illud granum ſinapis, quod in vtero Virginis Dei Patris manibus ſeminatum, minus fuit omnibus oleribus terræ, ſed in tantam altitudinem exurrexit, vt veniant volucres cæli, & habitent in ramis eius: lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, lignum vitæ in medio paradiſi.

Pſal.79. Cant.2. Eſa.4. Matth.13. Pſal.1.

Et attende magnum ſacramentum. Filius Dei totus, & integer eructatus eſt de corde Patris in vterum Mariæ, de ventre Matris in gremium Eccleſiæ. Quantus in Patre, tantus in Virgine, quantus in Virgine, tantus in Eccleſiæ vnitate. In Patre ineffabiliter, in Matre mirabiliter, ſingulariter in Eccleſia. Cum Patre eiuſdem & æqualis ſubſtantiæ, cum Matre eiuſdem, & diuiſæ, cum Eccleſia eiuſdem, ſed occulte. Sic diſtillauerunt cęli miſericordiam, ſic Verbum Dei transfuſum eſt, & effuſum vbiquè totum, ſine quo nihil totum. Felix effuſio, quæ currentes adoleſcentulas ad odorem ſuauitatis inuitat, viſu recreat, ſatiat guſtu, vbiquè autem in medio. Nam & in illa Deitatis eſſentia, media eſt inter Patrem, & Spiritum, perſona familiaris humano generi benignitate, familiarior identitate, cùm ſola noſtræ carnis ſuſceperit paupertatem. Vndè & Dauid in ipſius diuinitatis abyſſum immerſus, ait: Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus: & illum in medio maieſtatis eſſe proteſtans, & noſtrum aſſerens ſpecialiter, qui noſtrę mortalitatis induit veſtimentum. Pater enim & Spiritus impleuerunt quidem Virginem, ſed maieſtate, non ſuſceptione. Eſt & in medio Virginis ipſius vtero ſubſtantialiter illapſus, qui medietatē ſtaterę compręhendit humanę. Deus enim noſter Rex ante ſecula operatus eſt ſalutem in medio terre, terrę vtiquè illius, de qua ſcriptum eſt: Nemo erat, qui operaretur terram. Eſt etiam in medio Eccleſiæ, dicente Pſalmiſta: Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus, Deus in medio eius non commouebitur.

Dei filius de ventre matris in gremium Eccleſiæ enixus. Pſal 66. Pſal.73. Gen.2. Pſal.45.

Colligamus pauca de pluribus, qualiter Saluator medius ſit, & ſemper in medio videatur. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: ipſe non habet nidum, foueam ignorat, angulum neſcit, locum illum elegit, vndè pateat omnibus, excluſa perſonarum acceptione. Deniquè & natus poſitus eſt in medio duorum animalium, & quæſitus inuenitur in medio doctorum, & medius Iudæorum ſtat, quem ipſi neſciunt. Loquitur & ad diſcipulos: Vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum: &, Ego in medio veſtrùm ſum, ſicut qui miniſtrat. Crucifixus eſt etiam in medio duorum latronum. Reſurgens ſtetit in medio diſcipulorum ſuorum, & à Iohanne viſus eſt in medio ſeptem candelabrorum aureorum. Medius ergò medium ſequere, nec angulorum ſordibus, nec fouearum tenebris delecteris, ſed dic cum iuſto: In medio Eccleſiæ laudabo te. Hoc eſt igitur lignum vitæ plantatum in medio paradiſi, arbor aromatica, puriſſima, balſamorum mella diſtillans. Ex huius arboris ſubſtantia ſeptemplicium ramorum corona progerminat, in quorum ſummitate fructus illi dependent, quos cæleſtis illa fiſtula, Paulus Apoſtolus, verbis elegantibus explanauit.

Luc.9. Eſa.1. Luc.2. Matth.18. Luc.22. Iohan.19. & 20. Apoc.1. Pſal 21. Gen.2. Rami ſeptē ligni vitæ, quorum primus eſt incarnatio Chriſti.

Primus ramus eſt incarnatio Filij Dei. Iſte ſiquidem ſubtilis, & neceſſarius, cùm & inſtauret cęleſtia, terreſtria reſtauret, & vtranque naturam ſua viuificet viriditate. Si in viridi, inquit, ligno hoc faciunt, in arido quid fiet? ſe vocans viride lignum, de virginali pullulatum virore, cùm nos & natiuitatis munditiam, & fidei viriditatem in primo parēte verum ſit amiſiſſe. Viriditas hæc tam ſapienter ab ipſa ſapientia excogitata eſt, vt & cordis, & oris tranſeat facultatē. Oportebat enim ad redemptionem hominis, vt victus homo victorem diabolū vinceret. Sed vndè fieret hoc, non habebat. Omnes enim in illo proſcripti eramus, & per illū originalis peccati grauitate depreſſi. Deus autē non debuit, cùm potiùs potentia videretur, ſi ſeruum à ſe recedentē, cui illū ſubiugauerat, enodaret. Quod igitur homo per ſe nō potuit, Deus per ſe non debuit, artifex ſapiētia Deum & hominem collocauit, vt ex parte hominis pro hominibus ſatisfaceret, & ex parte Dei ſuperbū ſicut vulneratum humiliaret.

Luc.23.

miliaret. Clauſa eſt principi tenebrarum hæc tam glorioſa coniunctio, nec verſuta calliditas conſilium Dei potuit coniectare. Aſſumitur purum ſemen de virginea puritate, & illum propitiationis fontem ſapientia Dei ſecretiori nouitate repurgat. Primus itaque ramus eſt incarnatio eius: fructus eius ſpiritus ſapientiæ. Fructus eius ſpiritus ſapientiæ.

Secundus ramus eſt baptiſmus Christi. Intuere filium Virginis non ad ablutionem membrorum ſuorum, quæ de virgineis membris exierant, fuiſſe baptizatum, ſed vt tantæ mundationis priuilegium in aquarum ſubſtantia ſanciretur. Tene intellectu, quod viſu non potes, deſcendere in aquam, cùm aliquis baptizatur, filium diaboli, & aſcendere filium Dei, vaſa iræ in miſericordiæ vaſa conuerti, euerti peccatum originis, ſubuerti latronis ædificium, diuinitatis domicilium præparari. Adeſt Spiritus ſanctus, & de ſumma cælorum arce deſcendens, elementum ſanctificat, deificat baptizatum, clarificat miniſterij dignitatem. Conſtipantur Angelicæ virtutes alludentes ſacramentalibus inſtitutis, & cæleſtibus creaturis vnda purificans coronatur. Cordis, nõ carnis oculos deſiderat ſacramẽti tranſcenſio, quia intelligibilis eſt. Secũdus ergò ramus eſt baptiſmus Christi: fructus eius ſpiritus intellectus. Secundus ramus. Rom. 9. Fructus ei⁹ ſpiritus intellectûs.

Tertius eſt paſſio Redemptoris. Vide conſilium Dei, quod in abyſſo iudiciorum eius clauſum fuerat ab æterno. Conſilium tuum antiquum, Domine, verum fiat: ait vnus illorum, qui ad arcanum diuinæ prouidentiæ fuerat intromiſſus. Nunquid non conſuluit tibi, cui non erat adiutor, cùm ſanctiſſimam illam carnem addixit opprobrijs, tormentis expoſuit, & inclinato capite emiſit ſpiritum? O quàm indebita miſeratio, quàm gratuita, & ſic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm ſtupenda dulcedo, Filium Dei ſic affligi, Regem gloriæ in lacu miſeriæ crucifigi. Deniquè nihil melius ad te redimendum habuit, quàm quòd ſemetipſum exinaniuit, nec excellentiorem modum inuenit ſapientia Dei in omni ſapientia ſua. Paſſio iſta conſilium tuæ redemptionis eſt. Ramus neceſſarius, & mirabilis: cuius fructus eſt ſpiritus conſilij. Tertius ramus. Iohan. 19. Fructus ſpiritus cõſilij.

Quartus eſt deſcenſio eius ad inferos. In fortitudine ſingulari deſcendit ad inferos, tanquàm potens crapulatus à vino, & conturbauit virum, qui conturbauit terram, qui poſuit orbem deſertum, confringens malleum vniuerſæ terræ, & horrendum illud palatium fortiſſima ſubuerſione concutiens. Fortis quidem erat ille, ſed fortior ſuperuenit, qui vaſa diriperet, auferret arma, ligaret inimicũ. Et ramus quidem iſte rectus, atque ſubtilis: cuius fructus eſt ſpiritus fortitudinis. Quartus ramus. Luc. 11. Fructus ſpiritus fortitudinis.

Quintus eſt reſurrectio Christi. Hîc oſtendit nobis exemplo, quod promiſerat in prẽmio, & ſcire nos fecit, quòd carne ſua reſurgente reſurgeremus, quæ etsì diſſimilis gloriæ, tamẽ eiuſdem naturæ in vtero Virginis fuerat fabricata. Excluſa eſt totius ambiguitatis offenſio. Viderunt Apoſtoli manus, tenuerunt pedes, palpauerunt latus, & omnia mortis inſignia beatis oculis adſpexerunt. Et hic igitur ramus magnus, atque ſublimis: fructus autem eius ſpiritus ſcientię. Quintus ramus. Iohan. 20. Fructus ſpiritus ſcientiæ.

Sextus eſt aſſcenſio ad cælos. O ſingularis pietas, ſuauitas ſpecialis, cùm lumẽ carnis noſtræ ſublimibus intulit officinis, & ad dexteram Patris collocauit in gloria. Vident, & admirantur cæleſtium agmina legionum, & ad tantæ gratiæ largitatem inceſſabiliter obſtupeſcunt: exuperat enim ſenſum omnem tantæ dignationis intuitus, ipſi ſoli peruius Trinitati. Sed & hic ramus ſpectabilis, & mirandus: fructus verò eius ſpiritus pietatis. Sextus ramus. Fructus ſpiritus pietatis.

Septimus eſt dies iudicij, quandò veniet cum poteſtate magna, & maieſtate, reddere in ira vindictam, & vaſtationem in flamma ignis. Tunc erit timor ille timendus, cùm cælis ardentibus, pugnantibus elementis, terra ſuccenſa, conſcientijs obuolutis, dæmonibus accuſantibus, trementibus Angelis, Iudice furibundo & miſericordiam neſciente, fiet illa diſcuſſio, quæ vtinàm nos paratos inueniat. Ramus iſte magnus, & metuendus: frũctus eius ſpiritus timoris Domini. Septimus ramus. Luc. 21. 2. Theſ. 1. Fructus ſpiritus timoris Domini.

Amemus ergò lignum vitæ, & de fructu eius aſſiduè manducemus, quia fructus iſte Filius Mariæ eſt, qui eſt Deus benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

VITA ET AGON SANCTORVM DVODECIM FRATRVM MARTYRVM, PER D. ALPHAnum *Archiepiſcopum Salernitanum verſu hexametro edita.*

EPISTOLA AVTHORIS AD ROFFRIDVM.

VNDE nimìs ſtuduit tua nos reuocare voluntas,
Res leuis hæc, Roffride, fuit contenta meoque,
Et paucorum iudicio, quos noſtra iocoſo
Sæpè leuare ſolent multumque poëmata riſu:
In quibus eſſe quidem valet omnis idoneus author,
Et facili poterit quod dicere conuenit arte.
At quod ferre iubes, non eſt tolerabile pondus,
Viribus & noſtris æquum: nam ſi dabit auſum
Improbitas tua, mox facundia noſtra videbis
Quod cadat in vitium, tibi nec fortaſsè placebit,
Quod tanto ſtudio deſiderioque requiris.
Præcipis hiſtoriam duodenûm ſcribere fratrum
Verſibus herois veterem, ſint vndè creati,
Et generis titulos, Fideique celebria facta:
Indè tyrannorum cum quo fortiſſima bella
Conſeruêre, quibusque locis, quo tempore palmam
Martyrij, dignas & ſuſcepêre coronas:
Poſtque quòd Arethis magnus Princeps Beneuentum
Corpora diuerſis ſparſimque iacentia terris
Tranſtulerit, nunc & qua ſunt, ſepeliuerit æde.
Hæc magni repetis, quàm ſi mihi creditor eſſes
Aeris, & es certè, tibi nos debere negamus
Nunquàm: ſed vellem non his parere rogatis,
Si poſſem. Non is tamen es, qui cœpta relinquas,
Teque ſinas vinci. Parebo: iuſſio tanta
Excuſabit opus, vel ſi non diſter ab illis
Vni quæ tantùm Cicero vult eſſe legenda.
Tu prece continua multò ſtudioſiùs inſta,
Vt qui martyribus fuerat dux ſpiritus, idem
Horum me faciat tandèm pro laude diſertum.

VITÆ HISTORIA.

Septēbris 1. Aphrica quondàm probatorū virorum ferax.

APHRICA poſt Latium terrarum maxima quondàm
Egregios habuiſſe viros virtute probatos,
Viribus & ſummis præclaros pace vel armis,
Artibus inſignes, terraque marique potentes,
Fertur, quos in Cannenſi certamine victi
Romani ſenſêre duces, quod mundus iniquum
Extimuit facinus. Iuxta, propiusque perennem
Tum fuit & miſeram caput orbis Roma ruinam.
Hæc regio, poſtquàm Deus immortalis ab alto
Virginis in gremium deſcenderat, vndè ſalutem
Humani generis decreuit ſumere carnem,
Sacra Redemptoris ſeruantem iura cohortem
Occultabat ob immites ſine fine tyrannos.
Hìc vrbs extabat Drumentum nomine dicta,
In qua magnus & illuſtris cum coniuge Tecla
Vir Bonifacius à Feſcenninis erat armis
Indutus fidei, ſimplex & iuſtus vterque.
His tot erant nati numero, quot habent duo luſtra
Annos, adiunctis annis ſuper illa duobus.

Patria & parentes ſanctorū duodecim fratrum.

Dictus

Dictus Donatus prior eſt, Felixque ſecundus,
Tertius (vt perhibent) Arontius eſt vocitatus,
Quartus Honoratus, quintus * Fortunatianus. *aliàs Fortunatus
Hic, & de reliquis duo ſunt, quos poſſe venire
Lex pedis in carmen prohibet: nam tertia quintum
Primaque poſtremum, ſic hunc, qui ſeptimus extat,
Syllaba de versûs pellit ſtatione ſecunda.
Hæc tamen his pedibus decurrere nomina fas ſit,
Et liceat ſolitum ius ſoluere carminis huius:
Non erit hoc vitium. Sextus quoquè * Sabinianus, *al. Sauinianus
* Septiminus ſeptimus, octauus * Ianuari, *al. Septiminius * Ianuarius
Et nonus Felix, decimus Vitalis habetur,
Vndecimus * Satorus, Repoſitus duodenus. *al. Satyrus
Hos ſimul aſſiduè ſanctam docuêre parentes
Obſeruare fidem, nec eos niſi quod didicerunt, In fide Catholica à ſanctis parentibus inſtruuntur.
Scire volebant te natum de lumine, Chriſte,
Iuſtitiæ, vel virtutis quem ſemper amare
Eſt: cui ſæpè parens hac voce locutus vterque
Accipitur: Ieſu bone, qui ſine labe vocaris
Agnus, quique nouo reparâſti lumine mundum
Affectum tenebris, ſcelerum ſub nube iacentem,
Fac ſis natorum ſolita pietate miſertus,
Quos monui ſeruire tibi, proprioſque dicaui:
Effice nè pereant, nec quenquam ſcire deorum
Fas ſit eis præter te, qui ſuper omnia regnas.
Iamque probis ætas pueriles actibus annos
Sanctorum ſuperare ſuo pro poſſe parabat.
Seminibus patrijs erat illis fertile pectus,
Frugibus vt ſegetum campus ſolet ingenioſus.
Inſtabat ſuprema dies, fundique lariſque,
Spernere quæque placet, quibus in præcordia Chriſtus Omnia temporalia ſpernũt propter Chriſtum.
Spem dederat, quàm ſit mundus potiora ferendi.
Non ſocij, non cognati, non ille parentum
Qui ſolet affectus naturæ lege valere,
Plùs reliquis retinere valent, Primumque fideli
Multos Pœnorum cœtus munimine verbi Multos reuocant à ſimulacrorũ cultura.
A ſimulacrorum defendunt ignibus atris.
Indè velut totidem præclara micantibus horis
Illa dies, quam tunc nitidiſſimus exhibet annus,
Cùm ſol octipedis ſub tempore ſolſtitiali
Prima tenet cancri veſtigia, noctis opacas
Summis auxilijs radiorum ſummouet vmbras,
Sic ſtatuunt proprijs à ciuibus exitialem
Pellere culturam celeri ratione, vel omni
Signorum virtute: Iouem nam quiſque prophanus,
Et ſimul Alcidem veſana mente colebat,
Pontifices & eis ſolenni iure litabant,
Thure, quod Euphrates mandârat naue, Sabæo,
Omne domicilium fumabat dæmonis. Huc ſe
Proripiunt fratres. Cæco quid pectora, dicunt, Docet non eſſe ſacrificandum dæmonijs.
Turbine veſtra nimis miſeri confunditis vſque?
Num Deus Alcides natus Ioue? ſurdus vterque
Non habet, orantes qua vos exaudiat, aurem.
Diſce creatori, non te factura creatis
Subdere, ſupremoque Deo perſoluere vota,
Quæ tantis ſtudijs das infernalibus vmbris.
Non valet opprobrium tantum ſufferre ſacerdos
Herculis, in medium veniens Florentius ira

Valdè commotus, magna comitante caterua
Pontificum, dixit: Cuius vos religionis,
Edite, vel quibus eſtis vos natalibus orti?
Cœtus ad hæc fratrum: Noſtrum cultumq́ue genusq́ue
Vera fides Chriſti decorat. Florentius inquit:
Ergóne veniſtis cultus reprobare deorum?
Nota nec Herculei ſunt vobis Maximiani,
Alcidæ atque Ioui quæ perdunt iuſſa rebelles?
Hunc, quem conſtanter fertis vos credere, Chriſtum
Innumerabilibus pœnis periêre profeſſi.
Talia dicentem fratrum ſic turba refellit:
Nulla fides, & nulla ſalus eſt prorsùs in orbe
* quam Præter quam colimus. * Quis nam Tirynthius iſte,
Et Iouis hic vobis poterit præſtare ſalutem?
Quos etiam barathri Stygialis pœna tenebit,
Feruida Plutonis combureт flamma peruſti
Victima Vulcani fabricantis fulmina. Veſter
Hic erit Auguſtus, quem Minos, vel Rhadamanthus
Omni iudicio condemnat. Vana quidem hæc eſt
Fabula veſtrorum nugis comperta deorum:
At peiora ſatis veſtros artus, animasq́ue
Debita nequitijs tantis tormenta manebunt,
Iohan.5. Quorum nullus erit poſt omnia ſecula finis:
Quosq́ue putatis vt inſanos vinciq́ue, moriq́ue
Tormentis actos, cæleſtis curia ſertis
Vſque coronabit non deficientibus vnquàm:
Sap.3. Hos Deus in mundo, velut in fornacibus aurum
Artifices docti, probat: horum ſpectat agones,
Et vincentibus his habitis meliora rependet,
Pro terra cælum, modico pro tempore vitæ
Viuere perpetuum, pro natis cuncta polorum
Agmina, pro rebus paradiſi gaudia ſumma:
Apoc.7. Non ſitient, non eſurient, non percutientur
Sole, vel æſtu, clamor, luctus, non dolor vllus
Ampliùs ex illis quenquam turbare valebit:
Cumq́ue dies totum concuſſerit vltimus orbem,
Cenſores mundi Chriſto cum principe fient.
Multi credũt in Chriſtum & baptizantur. Maxima pars plebis, ſanctis dicentibus iſta,
Grande ſacramentum fidei baptiſma recepit.
Dic agè, Florenti, dat donatiua miniſtris
Alcides proprijs, tantis æquanda triumphis?
Qui ſibi, nec tibi defunctus valet auxiliari,
Vtq́ue ſuis verbis vtar, qui dura Leonis
Contriuerat facili, dum viueret, ora labore,
Perculit & Cacum proflantem fortiùs Aetna,
Atque renaſcentem totiès proſtrauerat Hydram,
Fregerat Antheum procùl à tellure retentum,
Quisq́ue ſuis omnem ſubiecit viribus orbem,
Non potuit veſtis Centauri ſanguine tinctæ,
Pellicis inuectæ, quam Deianira furore
Texuerat, ſolita virtute leuare dolorem.
Sic ait: O varios, validos & paſſe labores,
Non te Centauri, non Cerberus atque gigantes,
Non, quæ fudiſti, mouerunt monſtra, ſed arte
Fœmineaque manu moreris, furialis amictus
Viſcera dilacerat, flatum pulmonibus haurit.
Iuppiter, in me nunc fulmen iace quæſo coruſcum,
Paſcere, Iuno, meis, quas condis, cladibus: Hęc ſunt

Quæ

Quæ nimìs inuiſo decuit donare nouercam:
Eripe me vitæ, corpusque laboribus aptum
Conſice, non tibi iam de me ſperare licebit.
Intereà Rhetor præclarus, philoſophusque,
Pòſt martyr Cyprianus fungebatur honore
Pontificatûs Eccleſiæ Carthaginenſis.
Hic vbi tot fratrum ſenſit mirabile factum,
Orantem direxit eos ad ſe properare
Quantocyùs, patrio quos ſic animauit amore:
Si reſpondendum vobis certantibus eſſet
Humana re, non etiam ſi cuncta darentur
Quæ ſunt in mundo, morientes illa iuuarent.
Muneribus quis enim poſt mortem à talibus vſum
Expetat? Hæc quanuìs ſe plùs vtentibus ipſa
Durent, intereunt tamen omnia: gloria veſtra
Chriſtus erit, Ieſus merces, Deus ipſe corona,
Quem iam confeſſi primordia religioſa
Feciſtis: Conſtanter & hoc, quod reſtat, inite
Certamen: Corpus, crucis eſt quod morte redemptum,
Non timeat fuſtes: Quòd ſi mortalia membra
Stringuntur nexu non ſpiritus ille ligatur,
Qui cælum ſcandit, carnis ſtatione relicta.
Pœna breuis, gladius ſi guttur fregerit, omnes
Mœroris curas in gaudia longa remutat.
Vos dignæ proles, dignisque parentibus ortæ
Eſtis, ſicut in exemplo perpenditur almo,
Fructus nanque bonos bona ſemper germinat arbor.
Poſtquàm ſic dixit, cunctis ætate priorem
Preſbyterum fecit Donatum. Nec mora Felix
Hyppodiaconus eſt factus: quos intrepidanter
Vt tribuant ægris animis conſulta ſalutis,
Accumulans fidei cultum cum pace ſuprema
Dimiſit. Fratrum mox concio docta fidelis
Cunctorum morbos expellere cœpit ab vrbe,
Non medicinali ferro, nec melle, nec herbis,
Vndè fit antidotum: Sed eis medicina probata
Chriſti nomen erat. Vim verbi non feret huius
Languor: ad hoc teter tenuit quos ſpiritus artus
Effugit obſeſſos, ſanctisque dicata poteſtas
Se quoquè pellendi quòd ſit ſermone, fatetur.
Hoc probat euentus. Quædam matrona ſenatrix
Nomine Reſtituta, domo plùs, triſtia multò
Signa ferens erat in vidua: ſpes vnica cuius
Filius immanes motusque ferebat acerbos
Dæmonis. Hic pueri clamabat ab ore furentis:
Huc niſi Donatus, Felix, & cætera fratrum
Concio conueniat, non hoc à vaſe recedam.
Eſt ad eos miſſum: nam ſupplicium tolerare
Nati non poterat mater. Carthagine nondùm
Exierant miſſi, ſubitò cùm ſtare gregatìm
Inueniunt ſanctos: dicunt mandata precanter,
Vt placeat pueri tormenta videre, parentem
Solari propè caſuram de limine vitæ.
Dat pietatis amor legatos eſſe ſequendos.
Conuenêre domos fiducia maxima fratres,
Ducentes ſecum pellentes dæmona curas.
Reſtituta ſuis complens clamoribus æthra,
Ante pedes horum lachrymando corruit, orat

S.Cyprian' Carthaginenſis Epiſcopus ad martyrium eos animat.

Matth.7.

Donatum preſbyterũ, Felicem hypodiaconũ creat.

Claret multis miraculis ſancti martyres.

Quædã matrona rogat ſanctos fratres vt eijciant dęmonem ab obſeſſo filio.

Dona-

Donatum, potiùs quem nomine prodit iniquus,
Felicemque ſibi miſereri, reddere natum,
Hoſtis quem veſanus habet, quem nocte dieque
Afficit, & lacerat, ſuffocat, territat, arctat.
Cui ſancti dixêre: Deos quid poſſe putatis
Veſtros? Cur non ſubueniunt pueroque tibique?
Nónne Iouem decuit ſuccurrere caſibus iſtis?
Cur hoc tale malum nec Apollinis arte leuatur?
Pauca Deodatus reſpondit ad iſta Tribunus
Pacificis dictis: Vtinàm medicamina veſtra
Prodeſſent, vt magnificè donis precioſis
Donatos hodiè vos vrbs Carthago videret.
Sancta cohors riſum tunc ſignificando modeſtum
Talia ſpondentem ſic eſt affata Tribunum:
Omnia quæ tellus, quæ pontus præſtat, vt aër,
Vilia ſunt valdè, nobis inhoneſta putamus,
Et cunctis mortalibus: eſt hoc munere maius
Scilicet id, quo vera Dei titulatur imago:
Hic fuit eius naturæ, quò viuere ſemper
Deberet felix, ea ſed vitiata prioris
Fecerat hunc miſerum vitio natura parentis:
Quod fuit, eſt & idem, ſolumque manere beatè
Deſijt, & meritò pœnas hinc & cruciatus
Suſtinet æternos tandèm mens, carne relicta:
Cui niſi morte ſua mundi ſpes vnica Chriſtus,
Amiſſam nullus potuit reparare ſalutem,
Ad quam credentes ducit, reliquoſque perenni
Concremat igne. Parum'ne videtur, ab exitiali
Hos reuocare via? Ne nos certamus in iſta,
Hic labor incumbit, plùs omni munere nobis
Iſta placent, pluris facimus, quàm corpora, mentes.
Vos hac, quæ cinis eſt, tantùm de carne timetis,
Eſt quæ gemma, nihil pueri de mente doletis.
Spondeat hunc mater ſimulacra nefanda relictum
Ire, creatori ſeruiturumque, videbis
Quòd dæmon fugiat, puerum nec torqueat vltrà.
Mater ſic, potuit quàm feſtinantiùs, inquit:
Ex vobis quoniam pendet mea vita, ſaluſque,
Spondeo facturam me iam quodcunque iubetis:
Confiteor Chriſtum veſtrum, quod protinùs omnis
Noſtra domus faciet, tantùm mihi filius eſto
Sanus. Nónne ſatis paucis dixiſſe videtur?
Itur ad auxilium pueri, precibuſque ſeorsùm
Atque diutiùs inſtatur. Promiſſa manentes
Intenti ſunt conciues hinc, indè clientes,
Mater & illa ſui nati confecta ruinis,
Sat tempeſtiuam ſeram putat eſſe medelam.
Surgit Donatus, fit lecto proximus ægri,
Et dicit: O Deus æternorum Chriſte creator,
Qui prolem Chananææ pœnis eripuiſti
Talibus, iſtius miſeræ miſerere dolores,
A te ſolamen, quod puro corde requirit,
Annue: progeniem proprium columenque decuſque
Dæmonis è laqueo terri diſſolue maligno.
Finierat. Subitò rugiens ferus exilit hoſtis,
Indiciumque ſui nullum fugiendo relinquit.
Inſonuit lætata domus clamoribus: illuc
Vndiquè concurſum fuerat: memorabile factum

Spondent ſe eiecturos, ſi ea credere velit.

Eccè orationis virtus.

Expellitur dæmon ab obſeſſo.

Sanctorum populi tollunt ad ſydera plures,
Tale nihil quenquam dicunt feciſſe deorum.
Sanatus terræ proſtratus ſemina vitæ
Poſtulat æternæ, quæ mox data ſuſcipit ipſe.
Tunc mater Chriſto (Quid enim dubitaret?) adhæſit,
Et quod promiſit, compleuit mente fideli.
Tum magnam populi diuina potentia partem
Traxit ad immenſum patriæ cæleſtis amorem.
Hincque ſuam fratrum repedat conuentus ad Vrbem,
Robore quaſſatas mentes firmare virili,
Néve labent, fidei fortes opponere muros.
Auribus hoc iam Roma ſuis, quibus omnia, ſentit,
Et ſcelus approbat, atque nefas contemnere ſacra
Tarpeij Iouis, & magni ius Cæſaris ipſum:
Hoſtiles animo motus, & iurgia captat
Non odij veteris, non cædis, non aliquantùm
Abſtinet irarum, tanquàm Barchina propago
Pullulet, & porta modò ſit cernenda Latina:
Diſponit gladios, ſanctorum viſcera ferro
Præcipitem præceps ſcrutatum Valerianum
Dirigit: implent vt Carthaginis omnia plauſu
Mœnia, tympana cum citharis, & barbitus, Vrbis
Præfectum veniſſe docent. Is triſtis ad ædes
It Reſtitutæ, nam linea ſanguinis alti
Regibus ex atauis inerat communis vtrique.
Clauſerat illa domum ſonitu concuſſa ſenatrix,
Officiumque Deo gratum, præconia laudis
Chriſticolis coniuncta choris, immenſa ferebat.
Hanc ità Præfectus verbis affatur ineptis:
Ni conſanguinitas, qua iungimur, ipſa vetaret,
Sacrilegam noſter gladius te iure feriret,
Et fieres canibus, truncato vertice, paſtus:
Euacuas leges, quibus eſt & ſubditus idem
Terrarum dominus Cæſar: libamina ſpernis,
Quæ teretem ſtabili conſeruant fœdere mundum.
Quis tua vipereo cordis penetralia virus
Infecit? Quis & illuſtrem natalibus, atque
Forma, diuitijs, & ſenſu præcipitauit
Crimen in obſcœnum? Veneris plùs luce coruſca
Ora quis obduxit tenebris? Vbì veſtis & illa,
Quæ ſolet aurato plumata niteſcere cocco?
Quóve laborabas, vbi ſunt geſtamina cultùs?
Non video digitos ſolito radiare hyacintho,
Vlla nec in flauos rutilantia ſerta capillos:
Te tam deiectam, tam vilem, tam tenebroſam
Numina fecerunt, hæc numina ſpreta rependunt.
Dixerat. Illa refert: Horas Præfecte fuiſſe
Me patris atque viri cùm diuitijs opulentam
Exoticarum rerum, tum fundis, domibusque:
Omnia penè dedi pro dulci prole tuenda,
Atrox quam dæmon vexabat. Nam ego Ianum,
Qui nunc Cluſius eſt, nunc ipſe Patultius idem,
Ridendum numen, donaui cum ſale farre?
Et caricis Ariſteum, boue culta Priapum?
Herbiferique rudi ſeruantem ruris aſello?
Semicaprum capro Faunum? Titanaque tauro?
Alciden raptis? cauſis immanibus orcum?
Mille Iouem vitulis? totidèm te falcifer agnis?

Mater cum filio credit.

Valerianus venit Carthaginē ad inquirēdum ſanctos martyres.

Reſtituta matrona Valeriani cognata.

Nónne

Nónne racemifero feci ſolennia Baccho?
Multotiès etiam Veneri, Cererique litaui:
Sed mihi poſcenti non affuit vllus eorum.
Proh pudor à quibus auxilium decepta petebam,
Quorum pars ſtupris, pars cladibus antè vacabat,

Ea docet, chriſtũ filiũ ſuũ liberâſſe à dæmonio per merita ſanctorum fratrũ, deos verò gentiũ nihil poſſe.

Et furtis: alios Regno terriſque repulſos,
Exuſtos alios, omnes & morte retentos
Nouimus. Eſt ſed vera ſalus medicinaque Chriſtus,
Qui me ſeruauit, natum ſaluauit, auerni
Faucibus abſtraxit, meritis precibuſque ſuorum
Sanctorum, dæmon quos peſſimus omnibus horis
Nomine clamabat, quos & virtute ferebat
Præcipuos His auditis, Præfectus iniquus
Inquit: Dic vbi ſunt hi, quâ vе morentur in vrbe.
Cui ſic illa refert: Drumentinis potiuntur
Hoſpitijs. Victorem mox accire Tribunum
Præfectus iubet, & Drumentum dirigit, iſta
Mandans: Perge celer ſtipatus milite, ſæuos
Et fratres blaſphemantes decreta deorum
Omnimodis inquire, repertos colla catenis
Nexos, fac noſtrum præſentes ante tribunal.

Victor tribun⁹ mittitur vt comprehendat martyres.

Victor ad hoc animo faciendum tendit eodem,
Quo directus erat: ſed talibus excidit auſis
Aetherea virtute repreſſus, repperit omnes
Orantes, vultum quibus intulit ipſe minacem,
Hæc referens: O turba deis inuiſa ſupremis,
Vos, hominum crimen quo certiùs omne piatur,
Spernere libamen populos ſuadendo docetis.
Donatus reſpondit: Auarum ſpero putares
Plenum diuitijs, ſi nil conferret egenis:
Rebus abundamus, quas vos & habere deceret:
Hæ ſunt cæleſtes, damus has cupientibus omnes,
Sponte Deo viuo qui colla tumentia flectunt.
Victor ad hæc: Pòſt ergo Iouem qui credat & aerem
Non erit Alciden, ſi cuncti credimus iſtum
Eſſe Deum ſolum, quem dicitis. Indè beatus
Donatus dixit: Ratione probauimus apta,

S. Donatus ꝓbat Iouẽ & cæteros, falſos eſſe deos.

Hos, Victor, non eſſe Deos. Hominum prior ætas
Antè pererrato quàm Cæli filius orbe
Saturnus naui Tuſcum veniſſet in amnem,
Montibus & ſyluis vitam ducebat agreſtem,
Moribus & tectis, potuque ciboque ferarum.
Hic docuit tam diſperſos & legibus vti,
Et ratione frui, Latium meritoque vocari
Italiam, cuius tutus latuiſſet in oris.
Inde rudis Regem diuino cœpit honore
Laudibus & ſummis extollere concio, vel quòd
Struxerat huic animos humanis cultibus ipſe,
Vel quòd adulanti ſibi præmia grata ferebat.
Deniquè ſic charus proprijs cùm ciuibus eſſet,
Mortuus effigie quò donaretur aeterna,
Eſt viſum populo, quæ teſtaretur amorem,
Imperiumque ſuî: quem poſteritas coluiſſe
Dicitur, vt cupidos faceret de more ſequentes
Ad benè regnandum. Sic India maxima Bacchum,
Creta Iouem, Venerem Cyprus, plebs Delphica Phœbum,
Nobilis atque Samus Iunonem, Troiaque Martem,
Alciden Lindus, ſacrauit Roma Quirinum.

Vt

Vt reliquos taceam, Saturnum pectore ſano
Eſſe Deum cenſes, qui nati ceſſerat iræ,
Qui pulſus Regno fugit, latuitque tot annis?
Quóve modo credis non vim mortemque timere,
Qui fugit, vt lateat? qui nullam ſperat habere,
Ad pelagi fluctus niſi confugiendo, ſalutem?
Quis Deus hic erat? Hinc ſequitur, quòd celſa poteſtas
Natorum non ſit, cùm non fuit vlla parentis.
Ergò nec Alcides Deus eſt, nec Iuppiter ipſe.
At verè Deus eſt, cui nulla ſuperflua, nulla
Imperfecta valent, aut extera, prorsùs ineſſe.
Hic de materia nulla, nec pondere quouis
Mundanam molem tam mira condidit arte,
Caſibus addictam nullis, ſed creditur eius
Perpetua ratione regi, virtute tueri.
Hunc homines infelices cognoſcere nolunt,
In ſimulacrorum dum corda ſuperſtitione
Deponunt, & ſublimem, quem conditor idem
His dederat vultum, quo poſſent cernere cælum,
In terram flectunt potiùs, quæruntque deorsùm,
Quod debent ſursùm. Quantùm ſit mente minutus,
Dicere quis poterit, ſtatuas qui poſcit, & orat?
Atque die toto ſuſpirat, ſupplicat, adſtat?
Aſſidet illis, ſiue ſtipem iacit, aut litat? Et cùm
Suſpiciat tanto ſtudio, qui fecerat illas,
Contemnit fabrum? Quæ res peruerſior iſta,
Si ſtatuarius eijcitur, ſtatuæ venerantur,
Quique deos fecit, votis non poſcitur vllis?
Quam've poteſtatem, quam vim retinere valebunt,
Cùm qui fecerit, haud habeat? Sed nec faber illis
Quos habuit ſenſus, audire, videre, aliosque
Ferre quidem potuit. Viuum, qui viuere quærit,
Eſſe Deum credat: Moriatur nanque neceſſe eſt,
Qui ſe defunctis adiudicat. Eſt tibi, Victor,
De Ioue, vel reliquis dubitatio quælibet? Vna,
Victor ait, tantùm: cur effigies dare poſſunt
Supplicibus reſponſa ſuis? Nam quòd deitatis
Nil habeant penitùs, facili ratione probâſti
Donatus dixit: Res, de qua conſulis, hæc eſt
Humani generis deceptio, perniciesque,
Vndè quod emergat, rationem ſi cupis, edam.
Has priùs in ſpecies quàm pontus, terra, polusque
Extarent, opifex rerum Deus arte ſuprema
Compoſuit Cherubin, Seraphin, necnon aliorum
Agmina ſpirituum: quos inter condecorauit
Sic mirabiliùs, ſic & precioſiùs vnum,
Eius ad ornatum reliqui quaſi veſtis vt eſſent,
Quo precioſa nimis tantorum gloria longè
Præcipuum faceret, cui non æquabilis eſſet.
Qui cùm ſic inter ſociorum caſtra niteret
Perſpicuè, ſtellas velut inter Luna minores,
Mox maieſtati diuinæ, qua fuerat tunc
Inferior tantùm, ſimilem ſe poſſe putauit
Atque parem fieri. Sed quid latet Omnipotentem?
Dum cupit hæc, cecidit, ſecum deiectus & ordo
Nequitiæ fuit eiuſdem: genus vndè creator
Protinùs humanum finxit tellure madenti,
Cui patriam, decus, & lucem præberet eorum:

Oſtēdit hīc eſſe Deum, qui fecit cęlū & terrā.

Miratur Victor, deos ſupplicibus dare reſpōſa.

Luciferi caſus cum ſuis adhærentibus.

Homo creatur, vt poſſideat diaboli locum. Gen. 2.

Id quoquè militiæ bonitatis amore ligatæ
Aequandum numero decreuit prolè futura.
Principioque virum cum coniuge protulit orbi,
Et poſuit medijs paradiſi in fructibus, illi
Mandans, Ex omni paradiſi veſcere ligno,
De ligno verò nè mande boniquè maliquè,
In quo conſiſtit nocitura ſcientia vitæ,
Mortis & intentans pœnam, ſi fortè fuiſſet
Hæc tranſgreſſus homo. Sed apoſtata ſpiritus ille
Vidit, & inuidit, doluitque, quòd vndè ſuperbus
Decidit, humano generi locus ille daretur.
Tunc oculis Euæ dirum ſe vertit in anguem,
Arboris & vetitæ ieiunia ſoluere fructu,
(Res erat hæc etenim pulcherrima) ſuaſit, & illa

Peccat homo ſeductione diaboli Gen. 3.

Decepit decepta virum: mox deliciarum
Cum conſorte loco caruit, vitamque perennem
Qui fruiturus erat felix, niſi culpa fuiſſet,
Præcepti, pœnæ, vel muneris immemor idem
Perdidit, & mundo regioni mortis adhæſit.
Hoc ità confuſo, lamentum, mœror, & angor,
Et dolor, obtrectatio, deſperatio, luctus,
Aerumna, angor, ſolicitudo, moleſtia, languor,
Et metus, atque pudor, pauor, exanimatio, terror,
Ira, libido, odium diſcordia, ſi qua vel huius
Sunt generis, genus omne ſuum cepère: priusque
Poſt protoplaſti delictum peſtifer egit
Angelus immenſum facinus liuoris iniqui,
Perderet vt frater fratrem. Scelus indè, nefasque
Crimen, & omne malum Domino cæliquè ſoliquè
Inuiſum docuit populos, tantumque ſubegit

Dæmon hominem docuit adorare fimulacra per quæ reſponſa ei dedit.

Hos, vt adorarent, ſpreto factore, creata,
Aera ſcilicet, & terram, pontumque, polumque,
Ignem, ſydera, ſtellas, fontes, flumina, ventos,
Et nemora, & lapides, immania monſtra ferarum,
Vel quicquid ſolui poterat: ſtatuasque deorum,
Per quas deceptis reſponſa nociua referret,
Inſtituit, iuſſitque coli, ſic impulit illos
In barathrum mortis, quo ſe miſer excruciandum
Nouerat æternum. Fuit hoc miſerabile cunctis
Ius mortalibus impoſitum, dum cunctipotentis

Lapſus hominis per Chriſtū reparatur.

Filius, humanæ ſumma pietate ruinæ
Compatiens, mirabiliter de Virgine carnem
Sumpſit, & effuſo precioſo ſanguine priſcum
Soluit delictum, culmen credentibus atque
Præbuit, vndè priùs primi cecidère parentes.
Hinc eſt, quòd Sathanas doctiſſimus arte nocendi,
Nam nec momento deſiſtit perditus vno
Exercere nefas: regesque, ducesque, tribunos
Chriſtum confeſſis multos facit eſſe tyrannos,
Vt pereat ſecura fides, quam ſæpè doloris
Interitusque ſui cauſam videt eſſe ſecundi.
Hic tuus, ô Victor, Iouis eſt, Saturnus, Apollo,
Hic Cyrrhæa quidem ſecreta retexit, & iſte
Anſeris horrenda Capitolia voce tuentis
Ignauum numen peiores vtporè cunctis
Gentibus edocuit dominos ſeruire Quirites.
Nunc age, nè cæcus furor hic te perdat & error
Tantis ſupplicijs, ex toto corde fatere

Eſſe

Eſſe Deum Chriſtum, ſacroque renaſcere fonte.
Victor vtà cuncto fratrum pia dicta ſenatu
Hæc ſenſit, cum militibus diuina ſalutis
Perpetuæ lætus ſuſcepit munera. Longo
Cumque moram vetitam feciſſent tempore, plures
Qui caperent illos Præfectus miſit, & omnes
Compedibus nexos Carthaginis arce retruſit.
Iamque dies alius comitantes ocia ſomnos
Expulerat, roſeis ſolaris ſtella quadrigis
Ibat in excelſum, ſibi cùm iubet ante tribunal
Adduci ſanctos acer Præfectus, eosque
Increpat his verbis: Summosque, hominesque, deosque
Iure quidem rebar ſtudijs huc vſque colendos
Omnibus, irrita nec digitis incendere thura,
Vana nec orantem me ſoluere vota putabam.
Vos (vt comperimus) nixu quocunque valetis,
Exhibitos ſuperis tot religionis honores
Temporibus cunctis, contemnitis, eſſeque nuſquàm,
Neſcio quo pacto tamen, hos impunè probatis.
O quotiès quotiès eſſet mihi cultus inanis
Victima perniciem, ſed non latura ſalutem.
Talibus ipſe fidem forſan nugis adhiberem,
Ni Iouis auxilijs mundus confideret omnis,
Illius & nutu Romana potentia ſemper
Mitteret indomitas ſub fortia fœdera gentes.
Sed vos obteſtor per cæli numina, qui nunc
Orbis ad exitium ſcelus hoc defenditis, vndè
Improba tam dirum primùm mens iſta venenum
Hauſit, & Herculei fœdum plùs ſanguine monſtri?
O pietas innata deis, quæ ſola furentes
Blaſphemosque reos non mortis damna ferendo
Perdit, ſed patria tantùm bonitate monendo
Suffert: nam meritò vos iam palus illa teneret,
Quæ negat aſſcenſus inferna petentibus vmbris,
Si quenquam ſuperis hæc ob maledicta placeret
Perdere. Deniquè nos, quibus eſt iniuria nulla
Auribus iratis non admittenda deorum,
Dignos ſupplicijs decernimus omnibus illos,
Qui contra patrias leges pia ſacra refutant.
Sacrificate deis, ceſſet veſania veſtra
Vltrà diuinos animis audacibus, àuxit
Quos dominus Cæſar terrarum, ſoluere cultus.
Sin aliter, per Cæſaream tormenta ſalutem
Præcipites acerrima vos ſub tartara mergent.
Maximus hic furor eſt, inſania maxima, crimen
Grande, ſcelusque nouum, cæleſtia numina cuidam
In cruce crudeli poſtponere morte perempto.
Finierat. Retulit Donatus verba quieto
Pectore, corde pio, facie vultuque ſereno,
Fratribus adnitentibus: O Præfecte, refelli
Quàm facilè poſſis, conflictus hic ipſe docebit.
Sacra deis veſtris nunquàm facimus, neque thura
His incendimus: hunc proprijs infundat amorem
Supplicibus, quibus auxilium Tarpeius opemque
Fert Iouis ille ſuam, ſolito qui fulmine rupem
Terret: non odium nobis valet eius obeſſe,
Non amor ipſe quidem, non trux valet ira timorem
Addere: ſi qua tibi vis eſt, licet experiaris

Credit Victor cũ ſuis militibus in Chriſtum.

Sancti martyres ad tribunal Præfecti ſiſtuntur.

Egregiũ S. Donati ad iudicem reſponſum.

Vtrùm dæmonibus poſſit plebs cedere Chriſti.
Sed volumus te nôſſe, quòd hoc certamine cunɫi
Poſſumus occidi, vinci non poſſumus, & quòd
Defunctus noſtrûm fuerit quicunque, ſuperſtes
Fortior apparebit, erit victoria noſtra,
Virtus noſtra, vigor noſter, noſtrumque trophæum
Crux Chriſti, quod polluto ſcelus ore vocâſti.

Fuſtibus cęduntur SS. martyres.

Infremuit Præfectus ad hæc: Tunc mandat in omnes
Fuſtibus hos animaduerti. Conſtanter ad ictus
Corpora multiplices tenduntur ſacra, cutisque
Scinditur, atteritur caro, ſanguis defluit, oſſa
Franguntur, nudantur viſcera, ſpesque, fidesque,
Et dilectio ſola manent, quæ tam cruciatus
Immanes ſuperant: tantùm ſunt dulcia Chriſti
Præmia militibus. Poſt iſta pericula tetro

In carcerẽ detrudũtur.

Carceris & diro ſancti religantur in antro,
Vt Regi, ſi res ſinat, omnes Maximiano
Repræſententur: media cùm nocte repentè
Cæleſti fulſit cuſtodia lumine, quod non
Lumina cuſtodum valuerunt ferre, ſed vnus
Ex his dum ſtudioſiùs intendit, profitetur
Amiſiſſe ſuum: factumque ſtupentibus ipſis,

Angelus Domini diſſoluit eorum vincula.

Angelus in tantis fulgens ſplendoribus inquit:
Miſit me Dominus diſſoluere vincula veſtra.
Dixerat, & ſubitò, quibus arctabantur eorum
Colla, manusque, pedes, ruptæ cecidêre catenæ.

Tota ciuitas hoc mouetur miraculo.

His mirabilibus Carthago ſuperba mouetur,
Exultat populus, collaudat & omnipotentis
Chriſti virtutem, ſanctos veneratur: iniquum,
Immanem, ſæuum, violentum, carnificemque
Dicit Præfectum, cuius furor impietatum
Tranſcendit metas, humanæ rupit & ipſa
Fœdera naturæ, quem mentis non pudor vllus
A ſcelerum tanto valuit reuocare reatu.
Senſerat attonitus populari voce tyrannus
Ciuibus execrabile factum diſplicuiſſe,
Mœnibus atque viris illuſtrem fortibus vrbem
Coniurare timet, vel, quod ſolet ipſa, rebellis
Nè fiat, nè plùs noceat, nè deniquè contrà
Arma furor reparet, timido tum pectore curas
Colligit ingentes: & ſecum mente volutat,
Quid ſit opùs facto, nec cum ſuffragia poſſunt
Vlla, fugam præter, cauſa quacunque tueri.

Fugit Præfectus nocte media, aſſumptis ſecũ ſanctis fratribus.

Noctis ad ingreſſum nauem de littore ſolui
Secreto iubet, & trucius dubium variumque
Carpit iter pelagi, nocturna ſilentia rixæ
Eripuêre metus, & cuius luce potiri
Non potuit, tandem tenebroſo tempore ſumpſit
Noctis amicus opem: nullum formidinis vltrà
Stare locum reputauit amens, ſed perdere ſacra
Intrepidus ſæuis deuouit corpora pœnis.
Proſpera gauiſi, ſicut rebantur, in altum
Vela dabant nautæ, procùl & Carthaginis altæ
Mœnibus abducti gratam tribuêre quietem
Corporibus feſſis: ſubitò cùm turbidus Auſter
Aëra concutiens rutilantia luce ſerena
Sydera condenſis & nubibus abdidit atris,
Flatibus horriſonis vaſti maris vnda procellis

Periclitatur de vita, agitatus marinis fluctibus.

Intumuit. Trepidæ nauis tunc rector in omnes
Clamat, vt euigilent, pelagiq; proteruia, monſtrat,
Quanta paret, totumq; polum Zephyriſq; nothiſq;,
Et mare confuſum, neſcit qua parte carinam
Obuertat: ferit hanc contrarius vndiquè ventus.
Enſifer Orion ſydus trepidabile nautis
Solus habet cælum, dux quæ ſolet eſſe viarum
Congrua temonis non lucet ſtella minoris:
Omnibus efficitur momentis ſæuior ira
Ponti: puppe, ſimul prora dextraq; ſiniſtra
Intrat parte fretum, deſperat quiſque ſalutis
Auxilium. Iam Præfectum ſuprema minantem
Pœnitet aufugij, ſuperos, Acherontaq; poſcit,
Votaque decernit non perficientia quicquam.
    Vertitur ad ſanctos, ſi fortè iuuamina ferre
Poſſent in tanto caſu: tandèm vocat omnes
Nominibus fratres, rogat hos, oratq; ſuperna,
Quam profitebantur, virtute fugare procellas.
Cui mox arcano ſic reddunt pectore voces
Donatus, Felixq; ſacras: Præfecte, nocentem
Si te numinibus, quæ cunctis excolis horis,
Omne ſcelus faceret, non plùs irata nocere
Deberent meritò tibi, quàm tot mortibus vltrà:
Nec dici fas eſt, vt iuſti quidlibet in ſe
Obtineant, operantibus illis ſi modò credas
Eueniſſe nefas tantum: ſed credere quenquam
Mente quidem ſanum nequaquàm poſſe putamus,
Vt bona, vel mala, quæ non ſunt, tua numina præſtent.
    Ergò ſuperſtitioſa nimìs cultura recedat
Prorsùs, & à ſolito læſum libamine pectus
Fac cures, Chriſtumq; colas, ſimulacra refutes,
Vt quòd te pudeat quæ dæmonis arte maligna
Feceris, hinc certè maris indignatio ceſſet.
Et Præfectus ad hæc: Mihi res hæc iuſta videtur,
Numen adorari, quod tanta pericula ſoluit:
Nec tam praua mihi mens eſt, nec dira voluntas,
Vt cuius fuero liber virtutibus, illi
Ingratus fiam: tantùm nè corpora noſtra
In tumulis tumulare ſuis mare poſſit iniquum,
Scilicet horrendo nè belua quælibet ore
Sorbeat, efficito precibus. Sic fatur: at illi
Protinùs incipiunt aures pulſare tonantis
Vocibus his: Elementorum dominator & author
Chriſte Deus, cui tam pelagi, quàm cætera rerum
Inclinat natura caput, quæ prodere nunquàm
Præter te potuit, proprias nec condere vires,
Has ponti depelle minas, non iuſta tyrannum
Vltio, tot miſeros non inſipientia mergat,
Quanuìs hoc meruiſſe ſuo pro crimine certum
Sit, tamen his emptis precio maiore cruoris
Vt faueas inſtare licet, tu fons pietatis,
Spes ſolaminis, auxilij fiducia, vitæ
Subſidium, portus requiei, ſemita pacis,
Irradia miſeris, pereuntibus auxiliare,
Erige labentes, mergentes excipe, ſicut
Quondàm diſcipulos his caſibus interituros.
    Talibus in dictis condentia nubila cælum
Diſcedunt, vltrà nec tangere fluctibus audet

Poſcit ſanctorum ſuffragia.

Promittit ſe crediturum Chriſto, ſi p ſanctorum orationes poſſit liberari à periculo.

Vide mirũ orationis effectũ, qua

fugāt marinás ꝓcellas.

Aequoris ira ratem: leni componitur aura
Tunc facies pelagi, tumidi maris vnda paludis
Efficitur ſtagnum. Iam fletus omnis amaros
Nauita compeſcit, gaudetq́ue timore fugato,
Se nimis horrendæ mortis fugiſſe ruinam
Sanctorum meritis, multiq́ue repentè ſecuti
Sunt Chriſtum: ſolus mendaci clamitat ore
Præfectus, virtute Iouis pacata videri
Aequora, ſeq́ue Iouis tantùm munimine tutum,
Atque reſeruatum patriæ, conciuibus, aris.

Adſcribit vouifragus Præfectus hoc miraculum Ioui.

Acta ratis velo, iuuentum validisq́ue lacertis,
Felici curſu Siculis allabitur oris:
Præcipitis memores fluctûs, mirabile ducunt
Heſperiæ tetigiſſe ſolum, littusq́ue tenentes
Optata potiuntur humo, ſpatiantur arena.
Indè venenatis tentat configere telis
Alloquij Præfectus amens penetralia caſta
Sanctorum, ſtabili promittens fœdere, tantùm
Sacrificare Ioui placeat, fore ſemper amicos
Cæſaris, auctos diuitijs, & honoribus illis,
Quos nouit patribus Romanis ferre ſenatus.
Nil agis, ó Præfecte, putas corrumpere verbis,
Quos nôris pœnis nullis potuiſſe moueri.
Inconcuſſa fides non excutietur ab illis
Verborum phaleris, quam nec mucro remouebit,
Cùm ceruicibus inſtiterit vibratus eorum.

Nititur blāditijs eos renocare ad idolorū culturam.

Viribus hinc iterùm nautę pro tempore ſumptis,
Altiùs æquoreas trepidantes ire per vndas
Proponunt, littus remis pulſare ſiniſtrum,
Perq́ue Syracuſios portus, Catinosq́ue meando,
Meſſanos tandèm, ventis ſpirantibus, intrant.
Hincq́ue renaſcenti tenebris Phaëthonte repulſis,
Regia Lucanis vrbs nobilitata colonis
Hos recipit: nec iam Præfecto, credere ponto
Seq́ue ſuosq́ue, placet: via quæritur altera nulli
Cognita nauigio, tunc Imbritiamq́ue Locrosq́ue,
Quaq́ue Cuſentinus ſuaues ager efflat odores,
Linquunt præcipiti curſu Scyllatia rura,
Et mare Tyrrhenum, Calabrosq́ue notantia fines
Sanctorum ſenſère pedes, ſenſère catenas
Colla recuruantes gemmis meliora vel auro.

Extimuitq́ue duces Aphrorum nomine priſco
Drumentina phalanx, forteſq́ue potentia vidit
Atque triumphantes diſtinguens Apula rura
A Calabris & Lucanis. Vbi verba Tyrannus
In faſto recitanda die, reticenda nefaſto,
Sede tribunali dicturus, quatuor ex his
Officio citare iubet, qui ſic vocitati
Sunt, Arontius, Honoratus, Sabinianus,
Et Fortunatianus, quos conuenit amicis
Dictis: O quotiès monui vos cultibus vti,
Quos, ſua poſt ſuperos qui dat moderamina mundo,
Magnus amat Cæſar: ſi non inſania veſtram
Confundit mentem, vel nunc parere ſupremis
Thura cremando deis. Cui ſic Arontius inquit:
Vt dijs ſacrificet noſtrùm quem torſeris, optat
Pro Chriſto plecti, quàm viuere pro ſimulacris.

Quatuor fratres citātur ad iudicis tribunal.

Vix benè deſierat, reliqui cùm torua minanti

Præfecto

Præfecto referunt: Aliud nil dicimus vltrà,
Nec facimus, quàm quod fratris vox ſacra probauit.
Indignatus ad hæc veſana mente Tyrannus,
Hos iubet occidi quintæ ſub luce diei
Ante Kalendas Septembris. Pòſt in Venuſinam
Vrbem, alia redeunte die, venit: hîc quoquè fratres
Hi, Septiminus, Felix, Ianuariusq́ue,
Conſolidata ſibi fidei documenta tenentes,
Et manifeſtantes virtutum præmia Chriſti,
Cæduntur gladio ſub eadem luce. Recedens
Indè Tyrannus Velimanum tendit, ibiq́ue
Plenus quæſitis epulis terraq́ue mariq́ue,
Et vino, quod gemma capax, aurumq́ue ferebat,
Plùs ſed adhuc ſitiens humani ſanguinis hauſtum,
Ante recumbentes allatos decapitari
Iuſſit Vitalem, Satorum, Repoſitumq́ue,
Virgine ſub quarto ſolem referente Kalendas.

Gladio cæduntur prænominati quatuor.

Itẽ alij ſex, diuerſis tamen tẽporibus.

Vltima lux magno finem poſitura labori,
Magnanimos ſummosq́ue duces, & robora belli,
Ad quæſita diù poſcebat præmia, cæli
Regia ſigniferi reliquos exceperat omnes,
Congaudete polo celebres, quos celſa triumphis
Curia ſupremis inter ſua ſceptra locauit,
Patritios fecit, Dictatoresq́ue creauit,
Non, Capitolina velut eſt in rupe ſtatutum,
Semeſtri ſpatio, ſed tempore perpetuali.
Nam neque diuinis humana potentia rebus,
Nec honor æterno breuis eſt æquandus honori.

Vides ſanctorũ animas poſt mortẽ recipi in cælo.

Conſulis ad culmen tendentem cura ſenatûs,
Plebis & aſſenſus magnis maioribus indè
Erigit officijs, intercurrentibus annis,
Et maieſtati tantæ ſic præbet honorem,
Vt tamen hic ſolo non ampliùs imperet anno.
Egregius Chriſti miles ſemèl omnia ſumit,
Omnia ſemper habet, prætoria iura, curules
Sedes, & ſummos apices: non temporis illi,
Non alius caſus, non ius, non vlla poteſtas
Auferet imperium. tanti ſunt quippè vigoris
Præmia perpetuis non deficientia gazis.

Euolat intereà Præfectus versùs Ecanam
Vrbem, quam vulgus mutato nomine Troiam
Dicit, & in fundo quodam remoratur eundo.
Huius erat fundi perpaucis auribus vſa
Fama priùs, ſed matryrio præſtante decorem,
Terrarum, quà geſta ſonant, Sentianus vbiquè
Fertur, & eſt multis monumentum Relligionis.
Hic Donatus & alter Felix ſiſtere iuſſi,
Hoſtiles bello confringere vindice vires,
Atque coronari, ſed non niſi ſanguine fuſo,
Exoptant: non terret eos crudele Tyranni
Iudicium, non & Phalaris miſerabilis illa
Pœna, nec vngula diſcerpens penetralia, ſed nec
Anceps in iugulum gladius condendus: inane
Ducunt certamen, ſi ſeſe corpore nudo
Hoſtibus obiectent: orbem quàm vincere, plus eſt
His in agone mori: nórunt ità nanque coronas
Germanos meruiſſe ſuas. His inclyta fratrum
Portio, quæ ſupereſt, Dominum firmata precatur:

Venit Ecanam tyrannus cũ duobus fratrib⁹ ſuperſtitibus.

Oratio ſanctorum Donati & Felicis ad Dominum.

Iuſtitiæ Deus omnipotens & amator & author,
Conſcie votorum, pariles attende, labores
Fraterni placuère tibi, placeant quoque noſtri,
Nec patiare tuo ſumpti pro nomine belli
Victores non eſſe: duces, te remige, fratres
Quòd gratæ portum primi ſubière quietis,
Innumeras tibi nos agimus grates & habemus.
Hoc ſolum pietate tua concede, rogamus,
Vt quos vna fides, affectus, ſanguis & vnus
Germanos fecit, meritum non ſeparet vllum.

Accerſit eos impius tyrannus ac publicè increpat.

Hæc inter Præfectus eos accerſit, & ante
Armatas acies ſic increpat ore minaci:
An ne duces ſcelerum vos eſtis, ſolicitantes
Fraternos animos mortem præferre ſaluti?
Ergò ne tam dirum putat improba veſtra voluntas
Tot populos ſeruire deis? cenſetis & eſſe
Cælicolis libare nefas, quod Regna, quod vrbes
Innumeræ faciunt? Iam nunc primordia veſtra
Quæ fuerint, res ipſa docet: peiora probabit
Infelicior euentus: mutate malignam
Mentem, peruerſum ſimul & reprobabile ſcite
Præferri polluta ſacris: deſiſtite cœptis,
Pœniteatque negâſſe deos, dum tempus habetis
Mutandi votum: ſacros celebrate penates,
(Si dici fas eſt) quos Cæſar & orbis adorat,
Eſſe ſacros: aliter ſententia vos capitalis,
Vt reliquos, feriet. Sic fato fatur vterque,
Fiſus nulla ſibi contraria poſſe nocere:
A nobis moniti fratres felicibus armis
Perfidiam vicère tuam: nos turpe putamus
Cedere, qui ſemper ſocios inſtruximus hoſtem
Vincere: pro nihilo tua ducimus omnia dicta,
Teque tuosque deos contemnimus, eſſe retruſos
Quos ſcimus barathro, non cæli ſede locatos.
Cæca tibi rabies obtutus cordis ademit,
Nec verum ſpectare ſinit: mendacia tantùm,
Quæ ſemèl admiſit tunc in puerilibus annis,
Seruat adhuc pectus, quem non fortuna ſaporem,
Non valet ingenium, non immutare ſenectus.
Sed tamen hoc animi ſtudio quòd iura tueris
In præfecturæ commiſſo munere, poſſes
Vel modicè tecum reputare, ſcelesta deorum
Geſta quid exhibeant: An non ibi furta leguntur?

Docêt ſancti, gētium deos ſacrilegos fuiſſe homines.

Non & adulterijs maculata cubilia? ſcorta,
Iurgia, conflictus, periuria, damna, rapinæ,
Inceſtus, rixæ? pellex ibi filia matris?
Et pater eſt natæ coniux, fraterque ſororis?
Hi poſſent habitare polum, quos vilis inopsque
Vrbs excluderet? Adde domicilium quibus ipſum
Dicuntur decorâſſe modis immanibus, omnis
Atque feris plenus beluis oſtenditur æther.
O decus occultum Tarpeium, qua ratione
Monſtrorum ſedes diuina putabitur ædes?
Quis pecudis vellus, quis Taurum parte latentem
Dimidia, quis Tyndaridas, Cancrumque, Leonem,
Virginis & thalamum, Chelas, & Scorpion atrum,
Arcum non vnquàm vacuum ſtridente ſagitta,
Illic impoſuit? Capricornus, Aquarius, atque

Piſc

Piſces ſunt ibi: Serpens cum geminis micat Arctis:
Pegaſus, Eridanus, Centaurus, & Hydrus, & Argo
Illuſtrant cælum. ſunt hæc credenda peritis,
Et dominis Terræ? Non vos fidei pudet huius?
Cornigeros tua Roma deos fallens, ſecus vndam
Fontis Auentini, quos nunc religauit, adorat:
Semicanemque virum colit, & phantaſmata cælo
Credit & eſſe docet, nolentes credere multis
Supplicijs lacerat: quàm perdita, quàm furioſa
Sit, Præfecte, patet. Cur non reminiſcitur eius,
Qui mare, qui terras ſibi contulit atque ſubegit,
Arbitrio curanda ſuo, qui principiorum
Eſt ortus ſine fine manens, qui protegit omnes
Inuicta virtute ſuos, qui fortibus aulam
Cæleſtem confert, nox non ibi lumina condit,
Non Sol iſte diem facit: at ſua omnia plena
Luce creatoris, cuius recreantur odore,
Affectu gaudent, paſcuntur amore fideles.
Tunc Præfectus eos, feruenti concitus ira,
Suſpendi manibus iuſſit poſt terga ligatis,
Torquerique diù clamantes: Sint tibi grates — *Grauiter torquentur.*
O Ieſu pie, qui nobis tormenta ferendi
Virtutem præbes. Inſtanti tempore noctis
Diſtulit immitis pœnis certare tyrannus,
Semineces nox vna leuat. Redeunte diei
Luce, cruenta deis libamina ferre iubentur.
Nolunt, nolentes deflectunt colla, minaci
Truncantur gladio, corpus mortale repellunt, — *Capite plectuntur.*
Mercedem ſumunt æternam. Taliter ambo
Septembris primo, cum ſole ruente, ruerunt,
Victuri cum Rege Deo, cum ſole perenni.
Tunc Marcus præſul venerabilis vrbis Ecanæ,
Cum clero veniens, ſanctorum corpora noctù
Detulit, & precij fundens opobalſama magni, — *Honorificè ſepeliuntur.*
Atque peregrino peregrinis rebus odori
Permixtis ſtudio, ſolennibus & celebratis
Exequijs, eadem veluti res tanta petebat,
Mœnibus in proprijs ſummo tumulauit honore.

MARTYRIVM SANCTORVM ANICETI COMITIS, ET PHOTINI FRATRIS EIVS CVM *ſocijs, vt habetur in antiquiſſimo MS. codice.*

CVM Diocletianus in ciuitate Nicomedia corã multitudine populorum Chriſtianis diuerſa genera tormentorum minaretur, ſi idolis non ſacrificarent: quidã Comes nomine Anicetus, vir optimus, moribus & nobilitate generis præclarus, hoc modo Imperatori reſpondit: Minæ tuæ, Imperator, quas aduersùs Chriſtianos proponis, nullum nobis timorem faciunt, & omnia tormenta tua quasi pro nihilo ducimus, nec ad cultũ idolorum inclinamur. Quod audiens Diocletianus, & conſtantiam verborum ſuorum non ferens, iuſſit ei linguam præcidi, & poſteà neruis taurinis tam diù cædi, donèc eius viſcera nudarentur. Inter hæc tormenta martyr Chriſti vultum tranquillum portabat, & in conſpectu populi Chriſtum voce magna prædicabat. Tunc Imperator furore repletus, iuſſit eum in theatrum portari, & ad eum fortiſſimum leonem mitti, qui

Septẽbris 2. Sæuit in Chriſtiãos Diocletian⁹ Imperator. Præciditur lingua S. Aniceti, & neruis vapulat.

Obijcitur leoni, nec læditur.

qui currens ad ſanctũ virum, guttas quas facies eius diſtillabat ſuis pedibus leniter extergebat. Tunc ſanctus Anicetus exclamans, dixit: Gratias tibi ago Domine Ieſu Chriſte, qui me à dentibus huius beſtiæ liberâſti: deprecor te, vt in reliquo certamine auxilium dexteræ tuæ mihi porrigas, quò poſſim ſæuitiam tyranni vincere, & à te coronam accipere. Hac autem oratione fuſa, terræmotus magnus factus eſt, in quo ſtatua Herculis cecidit, & fanum ciuitatis corruens, plurimam multitudinem occidit. Quod audiens Imperator, iuſſit eum decollari. Sed ſpiculator volens eum decollare, in terram corruit, & immobilis ſtetit. Videns hoc Diocletianus, dixit: Præparate rotam, & ignem ſubſternentes, eum deſupèr alligate, vt velociter ſpiritum exhalet. Quo facto, ſanctus Anicetus dixit: Domine Ieſu Chriſte ſolue me de vinculo iſto propter circunſtãtes, nè terroribus deficiant, ſed confortati contra tyrannũ, victoriæ coronam à te percipiant. Ad hãc orationem vincula deſtructa ſunt, & ignis extinctus eſt. Poſt hęc iuſſit ollam plumbo repleri & igne ſuccendi, & illuc ſanctum Anicetum proijci. Quo facto, viſus eſt Angelus cum martyre in ollam deſcendere, ad cuius aduentum frigida facta eſt.

Oratione ſtatuá Herculis & fanũ ciuitatis euertit.

Ab igne & liquefacto plumbo nõ læditur.

Eodem tempore frater ſancti Aniceti, nomine Photinus, cernens potentiam Chriſti circa fratrẽ ſuum, timore omni depoſito & paratus pro Chriſti nomine pati, de turba, vt fratrem ſuum deoſcularetur, cucurrit, & Imperatori dixit: Erubeſce idolorum defenſor, dij tui nihil ſunt, paratus ſum quoquè ipſe pugnam ingredi, vt ſimul victoriæ coronam cum fratre meo à Chriſto conſequi merear. Audiens hæc tyrannus, dixit: Percutiatur hic gladio. Spiculator autem cùm feſtinaret, vt eum percuteret, conuertens in ſe gladium, genua ſibi præſcidit, & in terram corruens expirauit. Imperator dixit: Mittantur in carcerem, donèc excogitem qua morte eos perdam. Igitur poſt tres dies Diocletianus martyribus ſibi præſentatis dixit: Nunc mihi conſentite. Si enim mihi conſenſeritis, honoribus & diuitijs vos ampliabo. Cui ſancti reſponderunt: Honores tui ac diuitiæ ſint tibi in perditionem. Tunc furens iuſſit candelas ad eorum latera poni & poſteà lapidari. Adhuc impius ſæuiens iuſſit eos ad equos indomitos ligari, & ſic per diuerſa loca trahi. Cùmque traherentur, ſe inuicèm confortabant. Dei autem potentia equi temperati ſunt, pedes ſanctorum ſoluti, & ad confuſionem inimici quaſi in carruco ſancti portarentur Deum glorificabant. Poſt hæc iuſſit carnes eorum ſale condiri & in cuſtodiam mitti. Triennio autem expectato, iuſſit publicas thermas per tres dies incendi, & illic ſanctos mitti. Poſt dies verò duos cuſtodes aperientes thermas, viderunt martyres ſine vlla læſione ambulantes. Diocletiano venienti ad thermas ſancti dixerunt: Nos in omni certamine victores ſumus. Tu autem confuſus, in Dei famulos pœnas excogita nouas. Tunc iuſſit magnum caminum fieri quo poſſet multam turbam Chriſtianorum colligere. Quo præparato, Chriſtiani multi cum vxoribus & pueris ad martyrium currentes, clamabant: Vnum Deum colimus, Chriſtiani ſumus. In caminum igitur æſtuantem præcipitati, manus ad cælum leuantes, dixerunt: Gratias tibi agimus omnipotens Deus, qui nos per vnigenitum tuum ad iſtud martyrium congregâſti. Extende quæſumus manum tuam & ſuſcipe animas noſtras in æternam requiem, quam confeſſoribus præparaſti. Et hæc dicentes, animas Domino tradiderunt. Paſſi ſunt autem ſancti martyres Anicetus & Photinus cum alijs multis quartò Nonas Septembris.

Spiculatoris interitus

Varijs tormentis cruciãtur ſancti martyres.

In thermis ardentibus nõ lęditur.

Camino ignis expoſiti Deo animas reddũt.

VITA SANCTISSIMÆ IDÆ, CONSCRIPTA AB VFFINGO MONACHO VVERTINENSI S. LVDGERI.

PROLOGVS AVTHORIS.

PIVS humanæ ſalutis prouiſor Ieſus Chriſtus, qui operarios ſuos adhuc in vineam ſuam mittere non deſinit, diuerſis ab initio Eccleſiam ſuam ſublimauit honoribus: dum innumera quoquè gentilium voluit ſanctorum ſuorum florere patrocinia, nec vllam terrarum partem donorum cæleſtium eſſe expertem, de quo ſcriptum eſt: Reipſa comperio, quòd non ſit perſonarum reſpectus apud Deum, ſed in quauis gente, qui timet ipſum, & operatur iuſtitiam, is acceptus eſt illi. Quod vtiquè iam veſpere mundi in beatiſſima

Act. 10.
Epheſ. 6.

Dei

Dei ſamula Ida completum eſſe comperimus: Cuius (ſi Deus annuerit) ſanctitatis indicia ſignorum ſtipulatione ſubnixa, prout poſſumus, enucleare geſtimus. Quæ videlicet veneranda Chriſti ancilla, ſummo inter ſuos loco nata, tempore magni Regis Caroli claruiſſe refertur. Ex regali ſcilicet indole ſanctarum virginum Odiliæ, & Gertrudis filię ſancti Pipini, quarum, ſi quis ſanitatis indigus, ſalutiferas lipſanas frequentat, teſtem ſe protinùs recuperatæ ſentiet ſoſpitatis. Hæc itaque, vt in ſequentibus dicemus, licèt coniugali lege conſtricta, nihil tamen cæleſtis ſponſi prætulit amori, & ideò non ſolùm nullum pudicitiæ & caſtitatis damnum pertulit: immò centeſimum fructum ſupernæ mercedis, cum primæ horæ conductoribus, vitiorum victrix, percipere meruit. Huius permulta miracula vel antiquitate temporum, vel ſcriptorum inopia obliterata, nobis manent incognita: illa verò quæ à perſonis idoneis diuulgata didicimus, modernis temporibus viſu ſimul & auditu propalata, quanuis obtuſo ingenio & imperito ſermone, veraci tamen & ſimplici relatione, beatæ Idæ comite interuentu, conabimur explicare. Illorum nanque in veteri teſtamento non refutatur oblatio, qui poſt aurea & argentea, quæ à diuitibus in domo Dei offerebantur donaria, pelles etiam rubricatas & pilos caprarum deuota mente in theſauros Dei ad vſus legitimos tranſmiſerunt. Ob hoc, ſummoperè huius codicilli lectorem obſecramus, nè ſi quid in hoc opuſculo incompoſitiùs indoctiúſve grammatico incedit tramite, temeritatis notam nobis opponat, qui fortiora nobis aggreſſi, de ignauiæ noſtrę nidulo ſaltem ad lucem reſpirare audeamus. Cæterùm degener ſtylus lineam hiſtoricæ proſequitur veritatis, cuius hinc felix ſortiemur initium.

Iſte Pipinus fuit Maior domus Franciæ, vt habetur in eius vita 21. Februarij.

Matth. 13. & 20.

Exod. 35.

Succincta de præfecti Egberti morbo narratio. *Cap.* 1.

EO tempore quo victorioſiſſimus Imperator Carolus Saxonum & Francorum ſceptra, multarumque gentium frena feliciter gubernabat, expeditio exercitûs, propter Galliarum ſeditionem, in Occidentem dirigitur: vbi tunc inter alios Orientis proceres, præfectus quidam Egbertus nomine adueniſſe dicitur, qui grauiſſimam ibi incurrit ægritudinem. Cùm autem inualeſcente morbo penitùs ſe ab hac præfectura ſubtraheret, Imperator illum cuidam de ſuis ſummis ipſius loci primatibus procurandum diligentiſſimè commendauit. Erat enim prædicto Auguſto, præ inuictæ conſtantiæ & prudentiæ præconijs, non mediocriter acceptus. Perlato ergò ad hoſpitium magna humanitate ſeruitur, quia & hanc eius infirmitatem, non ad vitæ perniciem, ſed ad rerum ſequentium conſummationem, ex diuina (vt liquet) prædeſtinatione credimus eueniſſe. Erat pręfato Comiti, apud quem hoſpitabatur, vnica filia, vnicè ſibi dilecta, venuſta fronte & egregia forma, quæ intantùm ægrotanti eſt compaſſa, vt per ſeipſam aliquotiès illi obſequendo, quantùm ſuam perſonam decuit, & eius hulcera oppalparet, & congrua doloribus exhiberet fomenta, cuius ipſe ſolatio valdè delectabatur.

Septembris 4.

Egbertus præfectus Caroli Magni grauiſſimè infirmatur.

Humaniſſimè à ſancta Ida tractatur.

De recuperatione ſanitatis domini Egberti. *Cap.* 2.

INtereà Imperator rebus in tutũ compoſitis, victor reuerſus, præcellentiſſimi ſui Comitis haud immemor eãdem, qua illũ pridèm reliquerat, ciuitatem viſitandi adijt gratia. Eumque iam per Dei ſaluantis gratiam & clementiam valentiorem, auraque animatum aëria, reperit. Dumque mutuo aliquandiù colloquio fruerentur, inter ſermocinandum illuſtris vir Egbertus, de præfatæ virginis nuptijs, principi ſuggeſſit: vt eius conſilio, immò Dei auxilio, huius conſequeretur effectum. Princeps verò de eius recuperatione, ſimul & poſtulatione multùm gauiſus, & ſuum ad hoc aſſenſum & parentum adeptus eſt fauorem, deditque illi in eiſdem partibus multas poſſeſſiones de publico, quatenùs viciniori potentia ſoceris acceptior factus, non minori apud illos quàm in genitali ſolo præcelleret dignitate. Inſupèr etiam cunctis Saxonibus, qui inter Rhenum & Vuiſurgim maxima flumina inhabitant, ducem præfecit. Poſt hæc ſponſam ſuam Chriſtianiſſimam, ipſe admodùm religioſus, cum Dei timore ſuſcepit, & ab omni illa parentela

Carolus Imperator eũ viſitat.

Egbert' petit ſanctam Idam ſibi dari vxorẽ.

Carolus Magnus dat illi multas terras pro dote nuptiali.

honorificè

S.Ida nubit Egberto principi. honorificè dimiſſus, ad ſua commigrare decreuit, ſemper ad mentem reuocans, quantos cælitùs ſucceſſus in illa peregrinatione ſit adeptus, multaſque ſaluatori Deo gratiarum reddidit actiones.

De hoc quòd in ſomnis Angelum audiuit de ſitu loci. *Cap.* 3.

QVadam die dum adhuc itineri inſiſterent, venerunt ad locum quendam iuxta Lupiam flumen, qui Saxonica lingua Hirutfeldt nuncupatur, amœnis nemoribus conſitum, ibique inuenta non magna planitie, veſpertino iam incumbente crepuſculo, tentoria fixerunt, laſſiſque ex profectione ſomnos dabat herba ſalu- Viſio ſanctę Idæ. bres. Omnibus itaque alto ſopore depreſſis, venerabili matronæ Idæ Angelum ſuum in ſomnis Dominus mittere dignatus eſt, qui poſt multa, quibus eam inſtruxit, monita, oratorium ibidèm ex ſuis ſumptibus conſtruendum prædixit, vbi Domino quandoquè liberiùs deſeruiret, poſtque huius vitæ curſum conſummatum illic ei Dominus remunerationis æternæ locum quietudinis vnà cum viro ſuo præſaga voce promiſit. Illa mox diuina tacta compunctione, dum primum manè illuxit, domino ſuo, quæ angelico relatu didicerat, pleniſſimè expoſuit, à quo ſtatim, qualiter iſta animo eius viderentur, gratulabunda ſciſcitatur. Qui dum verbis fidem ad omnia accommodaret, beata Ida ſolotenùs inclinata Domino, vt felicia cœpta ad Cōſtruitur eccleſia in honorē Mariæ virginis & S Germani. calcem vſque perfecti operis perduceret, ſubmiſſa voce rogabat. Non multò pòſt in loco ſupradicto, vbi quondàm denſiſſima ſyluarum obductione aſtra ipſa occulebantur, lapidea Baſilica, opere polito conſtruitur, ac in ſanctæ Mariæ genitricis Dei honore, ſanctique Germani Epiſcopi conſecrata eſt.

Quandò in prouinciam Dreni peruenit. *Cap.* 4.

AD illum nanque dicatum locum, qui eſt in pago Dreni in Lupię fluminis ripa, nonnulla illuſtris viri Egberti prædia reſpiciebant, vbi Deo dilecta matrona Ida frequentiùs commorari & ſemper recentibus in Dei cultu laboribus intentiſſimè conſueuerat inſudare. Studebat nihilominùs ex occaſione copulæ carnalis Deo, quæ Dei erant, reddere, ſic forinſecum amorem temperare, vt nullius leuita- Grauitas eius. 1.Cor.7. tis næuus rigorem animi eius potuiſſet obfuſcare. Si enim, vt apoſtolicus ſermo ſonat, ſanctificatur vir infidelis in muliere fideli: quanto magìs vaſa paria ſanctitatis, alterutris emicant ſuffulta virtutum inſtructionibus? Quid ſuper hoc conuenientiùs profertur, quàm duobus in carne vna, vnam ineſſe ſpiritûs ſancti indiſciſſam operationem, quæ illos deforìs connubiali iure connexos, ardentiori cæleſtium intùs inſtammauit amore.

De obitu domini Egberti. *Cap.* 5.

NOn paucis poſt hæc annis elapſis, militiæ ſuæ penſo expleto, dominus Egber- Obit dominus Egbert⁹ maritus ei⁹. tus vir in Chriſto honorandus, humanis rebus excipitur, cuius ſpiritus mox cælorum palatinas ſedes beatus hoſpes promeruit obtinere. Poſt cuius migrationem beata Ida quàm diſtrictè tenerum corpus arctauerit, difficile dictu eſt: Quippè quæ totum ſpatium quod reſiduum fuit huic incolatui, incredibili & paucis Caſtigat corpus ſuū beata Ida multis abſtinentijs. Coloſ.3. imitabili duxit abſtinentia, nunquàm mentis propoſitum à Dei cultu relaxans. Secundùm Apoſtoli dictum, mortificauit membra ſua ſuper terram ab omni illicito appetitu ventris & linguæ, omnemque eximiam pompam gloriæ, qua delicatiſſimè fuerat educata, ad nanciſcenda laborum ſuorum emolumenta feliciter immu- Vacat miſericordiæ operibus. 2.Cor.9. tauit. Quæque verò de redditibus in matrimonio eius annuatim reſeruauit, ea ad pauperum vſum in cæleſtes apothecas repoſuit, metuens nè parcè ſeminans, parcè & meteret: propterea ſeminauit in benedictione, quod in poſterum centenis manipulis in area vniuerſalis meſſionis lætabunda trituraùit. Et vt ſupernorum me- Itēm contēplationi & orationibus. ditatione arctiùs occuparetur, in præfatæ eccleſiæ plaga meridiana, contiguam eius parieti porticum conſtruxit, in qua remotiùs orare & à vulgari ſtrepitu immunis conuerſari poſſet, vbi dominus Egbertus laudandæ memoriæ conditus pauſat.

Quantis profectibus ſancta Ida vitam ſuam ornauerit. *Cap.* 6.

MArmoreum ſibi ſarcophagum longè ante obitum iuſſit præparari ob incerti temporis momentum, quem duabus quotidiè vicibus, quandiù ſuperuixit, diuerſis alimentorum aliarúmve rerum impenſis ſummotenùs impleuit, & victu Pſal.40. carentibus hilariter diſtribuit. Verè beata, quæ intellexit ſuper egenum & pauperem, & fregit ei panem ſuum, vt in die mala liberet eam Dominus. Excubiarum &

orationum priuata ſtudia, quæ ſatis dignè textûs deſcriptio delineabit? Sufficiat tantùm humanæ curioſitati, de his quæ foris geſſit mirari. Ea verò quæ ſub obtentu exteriorum in ſolius Domini proſpectu clandeſtinis ſudoribus peregit, cuius vrbana ſufficiat enarrare facundia? Theoricæ quippè intenta diſciplinæ, nunquàm extra ianuam quam incoluit cellæ, pedem fertur amouiſſe: ſaluo eo dum inopum ſtipendijs deſeruiret, ſemper factis imitans quod ſcriptum eſt: Redemptio animę, propriæ diuitiæ. Talibus virtutum prærogatiuis ſacroſanctum ſuum adornauit velamen. Necnon inter agendum cautiſſimè ſtuduit popularem vitare fauorem, firmiſſimam in cælis ſpei anchoram figens, fragoſa ſeculi obſtacula fidei thorace, quaſi tuta carina tranauit, vt ad plenam perfectionis (quæ Deus eſt) pertingeret charitatem.

Eccè quàm fuerit ſolitaria.
Prouer. 13.

Quomodò de hac vita tranſmigrârit. *Cap.* 7.

HIs ad deſiderabilem finem perductis, cùm remunerator omnium Deus turturem ſuam ad altiora volare diſponeret, vt poſt triſtia lethi, in arduis cæli excellentiùs nidificaret, moleſta vitalium valetudine acriter pulſata, horam præſenſit vltimam. Et accito presbytero ſuo nomine Bertgero, ſibi iuſtis ex cauſis fidiſſimo, pluribusque ſeruis Dei, preces eorum expoſtulat, vtque in ipſo pauſæ ſuæ articulo ducatum viæ ad Dominum illi impetrent, profuſis lachrymis precatur. Factum eſt, oratum eſt, de cælis auditum eſt, quod iam olìm prædeſtinatum eſt. Hac reuerenda orationis clauſula carnali faſce laxata, ſpiritum amatori ſuo Chriſto tranſmiſit, beata perennitate cum cælicis agminibus in æthere, fruiturum. O inexhauſta ſaluatoris largitio, quàm magna ſuper omnia eius miſeratio, ſine cuius nutu nec folium arboris incaſſum defluit, cuius immiſſione tam ſublimiũ natalium propago, cunctis quæ illicita eſſent reiectis, veræ viti inhæſit, vt in regno Dei multorum palmitum vindemias carpere mereretur. Poſitum eſt autem ſacroſanctum corpus cum pijs laudibus in arcam ſaxeam, quam ſuprà retulimus, & in ipſa porticu, qua ſe diuino cultui mancipauit, honorificè tumulatur, vbi atteſtantibus medelis, qualiter apud Deum habeatur, lucidiſſimè catenùs comprobatur.

Feliciter obdormit in Domino.
Honorificè ſepelitur.

De Bertgero presbytero, & obitu eius. *Cap.* 8.

ERat autem præfatus Bertgerus ex illorum contubernio, quos beata Ida primùm de Gallijs ſecum aduexerat, vir religioſæ conuerſationis & probatæ caſtitatis: Quippè eorum diſciplinis informatus, qui in lege Dei ſui ſine querela inceſſerant, qui etiam ipſam eccleſiam & ſacra mauſolea, aliquot annis ſtrenuiſſimè diuinis humaniſque obſequijs excoluit, honorauit, & venuſtauit. De quo & illud per fidelium ora diffamatum eſt, quia inter cætera grauitatis eius inſignia nunquàm in ſuis tectis muliebrem perſonam aut commorari aut domeſticis vſibus inſeruire conſenſit: ideoque contra æmulum dimicans caſtitatis, omnem occaſionis aditum non ſolùm præcauere, ſed & radicitùs extirpare curauit. Cui etiam ob tantam cordis innocentiam à Deo collatum eſſe fertur, extremam vitæ horam præſcire, quod eo magìs liquet, quia ipſo quo obiturus erat die, Miſſarum ex more ſacramenta conſummauit, ac mox Dominico conſignatus viatico, in ipſis veſtibus ſacerdotalibus ante ſanctum altare animam reddidit creatori, & prope ſanctæ Idæ tumbam dignè humatus eſt. Vt enim tam medicabilis glebæ conſortium obtinuerit, magnum quoddam fortaſsè, quod cum commendaret, iuſtitiæ meritum præceſſit.

Bertgerus presbyter qualis fuerit.
Omnẽ mulierem à ſua domo excluſit.
Feliciter obit, ac prope S. Idam ſepelitur.

De effoſſione infantis. *Cap.* 9.

POſt hæc autem cùm ipſe locus ab alijs hæreditaria ſucceſſione poſſideretur, & ob præſidentiũ incuriam vilitatibus obſoleſcere cœpiſſet, continuò benignus Dominus ſanctæ famulæ ſuæ merita Idæ, ad caſtigationem improborum, terribili patefecit euentu. Nam præclari Comitis Ludolphi amabilis ſoboles, dum adhuc in albis ab hac luce raperetur, ad eandem eccleſiam defertur. Et quia ſanctæ Dei opinio necdùm in aperto emicuit, penès eam puſionẽ ſepelierunt, qui die ſequenti de tumulo extractus, ante ianuam veſtibuli inuenitur in quo erat incluſus. Stupefacti, quibus res erat commiſſa, corpuſculum denuò priſtino loco abdiderunt, quod nihilominùs inuiſibili iterùm violentia eminùs proiectum repererunt. Obſtinatis ergò animis incaſſum laborem pręſtigijs imputantes, tertiam vicem audenter auxerunt. Sed inuanùm vires expenderunt: quia quod heſterno labore fuerat

Quòd ſanctitatis hæc mationa extiterit, effoſſio illius pueri proteſtatur.

 oppilatum,

oppilatum, tunc in extremo atrij angulo viderunt euulſum. Quo demùm pudore mulctati, ibidèm terræ commiſerunt. Hoc prorsùs formidabili portento claruit, quanta prouectione beata Ida in cælis vtatur, cuius ſepulcrum Deus nullo carnalis corruptelæ fœrore in terris zelatus eſt maculari.

Oratorium beatæ Idæ à paganis non potuit concremari. Cap. 10.

EA tempeſtate, qua Hungariorum gens deteſtanda cuncta incendio abſumpſit, præfatæ quoquè ſanctæ Idæ oratorium nefanda legio adijt, cruces, capſulas, & omnem ornatum eccleſiaſticum deprædati ſunt. Deindè in altiora ſcandentes, focos nonnullos in laquearibus conſtruxerunt: ſed virtute Dei carbo ſopitus, nulla flammarum incrementa haurire valuit, excepto quòd raras quaſque tabulas inſidendo peredit, per quas ſine mora in inferiora dilapſus eſt. Huic operi fruſtrà incumbêtes peruicaci conatu nolarium aggreſſi ſunt, campanas ſaltem depoſituri: ſed ad has inuanùm cucurrerunt, quia eas nullis argumentis enodare potuerunt. Hi nanque (vt legitur) ignorant iuſto, ſed ſemper viuere rapto, omnia ſub fraude deducunt tempora vitæ. Tandèm victæ pertinaciæ & virium elumbes effecti, aliquid ibi eſſe diuinitatis ſuſpicati ſunt: ac mox ſolius fugæ cupidi, pedibus talaria nectunt. Quæ autem vi diripuerunt, poſt illorum fugam in caſtris reperta ſunt, & ſuo loco incolis omnia reſtituta. Tunc omnium ora in laudes ſummi protectoris generaliter prorumpunt, dum tam euidenti indicio ſanctæ Idæ præſidia præſentialiter cernunt.

Precibus S. Idæ, ignis extinguitur & hoſtes fugantur.

De muliere quæ veſtem clàm ſurripuit. Cap. 11.

DVm igitur radios ſanctitatis eius latiùs fauorabilis fereret rumor, multique ob experiendæ ſalutis votum, ad ſepulcrum illius confluxiſſent, fortè accidit aduenientibus viatoribus ſarcinulas ſuas foris porticũ deponere, vt quid quiſque ex ſuo deferendum haberet, liquidiùs perſpecto, pòſt expeditior ad procedendum fieret. Quædam autem ex illis muliercula dum ſua marſupia euacuare cœpiſſet, ſtimulis cupiditatis agitata, comiti ſuæ furata eſt camiſiam: & aliter eam occultare neſcia, ſub propria obſtruit veſte, ſeque ſimulata religionis ſpecie orantibus miſcuit. Illa verò quæ damnum accepit, cuncta oculis peruagando, hoſtilem faciem citiùs depræhendit, ipſamque ream ſceleris coram omnibus impetere cœpit. Tunc infelix fœmina amenti ſimilima, quò ſe verteret æſtuat anceps, fugæque confidere, tutiſſimum rata eſt eſſe conſilium. Fit virorum conſtipatio, vbi talis auditur acclamatio. Iamque illa miſerrima (ſpatio euadẽdi adempto) ſepem, qua cœmeterium eccleſiæ ambiebatur, moribunda inſiluit, quæ mox acutiſſimâ ſuda tranſiecta, inteſtinis omnibus euiſcerata, ibidèm patrati ſacrilegij pœnas luit, cunctis hominibus horrendum præbens exemplum. Diſpari quippè vice tale commiſſum expiari crederetur, ſi non ſcelus ſolummodò, ſed & dehonorationem loci cæleſtis ſeueritas zelaret. Sicut enim vberior ex hinc animis ratione iunctis compunctio, ita è diuerſò inertibus & temerarijs maior confuſio & horror incuſſus eſt.

Sacrilega ſui criminis pœnas luit.

Reſtitutio aridæ manûs mulieris. Cap. 12.

IN prouincia Dreni mulier fuit, Eggua vocitata, cui dextera manus in volam plicata ac penè fuerat areſacta, & ob huiuſmodi incommodum multos annos feriata, cui quadam nocte in ſomnis dictum eſt, vt inſtàr ſemiuiuæ manum ceream formando exprimeret, & ad ſanctæ Idæ tumulum deferret, ibique orationum continuaret inſtantiam. Quæ ilicò intellecta veritatis ſerie, iter optatum maturare haud ſegniter cœpit, plantis agilitatem voti auiditas miniſtrat, æſtuatque currendo longos breuiare calles. Quò dum feſtinatò veniens, luctuoſis ſingultibus opem medicaminis flagitâſſet, & luminaria ob ſanctorum reuerentiam, propter quos & ad quos venerat ſupplicatura, accendiſſet, ſalubriori vſa conſilio, ibidèm pernoctandi permiſſum impetrauit, ac mox ſolitum manûs vigorem ſecundùm præſagam ſponſionem per Dei auxilium ex integro recepit. Sentiens verò poſtmodùm ſeſe maiore quotidiè inedia premi, eò quòd pridèm ſub mendicitatis obtextu, non ſtipem tantùm, ſed & quæſtum adipiſci conſueſceret: diabolicis tendiculis irretita, finitima rura deſerit, & vbi facilè dignoſci nequiuerat, nefaria ſimulatione manum mentitur vncam. Nec talis vltorem mali Dominum latuêre doli, cuius iuſto examine vltronea fraus haud impunè præteritur: nam mox recenti dono fruſtrata, in priſtinũ deſormitatis ſtatum, vt priùs ſuaptè, ſic tunc redigitur coactè. Aequa

Eccè pium vſum in eccleſia luminaria accẽdendi.

Sanatur manus arida mulieris cuiuſdam.

Redit infirmitas.

vtriquè

vtiquè vice tanta libratur peruicacia, vt quæ dono Dei pauperior fieri verebatur, geminum poſteà experiretur.

De curatione hydropicæ. Cap. 13.

ADducta eſt etiam ad eundem locũ alia mulier hydropica valetudine horribiliter affecta, quę tãtùm diſtento tumuit ventre, vt vix per vllũ oſtium prępediente mole corporis potuerit efferri. Magna ergò difficultate ſacrã ędẽ intrãtes qui illã eò euexerãt, nocturnas ibi excubias cũ ipſa & pro ipſa celebrant, lachrymis ſepulcrũ, precibusq; ęthera pulſant. Necdùm poſtera illuxit aurora, & totus lethalis humor de illa fœtidiſſima lacuna effluxit, & omne pauimentũ, àc ſi de grãdi tumba aqua euerteretur, excuſſa perfudit alluuies. Quę ſtatìm laxata cute & vẽtre vacuato ità leuis eſt effecta, velutì nũquàm tam enormis ſarcinę faſtidia ptuliſſet. Ad ſua deindè plùs ſolitò gratulabũda redijt, quę olìm hãc exoſa lucẽ iam in extrema pendebat margine lethi, nec vltrà per ſanctę Idę merita iſtiuſmodi infeſtabatur paſſione. Sanatur hydropica.

De ſanitate quam monialis quædam ibi conſequuta eſt. Cap. 14.

VIculus eſt non grandis in Nordegoa Seudinon vocatus, vbi quædã ſanctimonialis Vuerẽſuidis nomine, honeſtę inter ſuos opinionis habebatur. Hęc articularium compaginũ deſtitutione per quinquennium anxiè torquebatur, & quocunquè neceſſitas viarũ medẽdi cauſa appulit, aut ſago vel alio geſtatorio portari cõſueuerat. Cui etiã Angelico oraculo in viſione pręcipitur, ſalutifera venerabilis Idę limina petere, & nullã reformandę ſoſpitatis diffidentiam fide comitante habere. Hac reuelatione multùm exhilarata, fratrẽ ilicò ſuum omnesq; quos poterat conſanguineos accerſiuit, quale ſibi conſilium, diuinũ contulerit vaticinium, alacriter explicat, & vt cupito itineri ocyùs ſubuenirent, æſtuanter precatur. Fauent cuncti eius ſuggeſtionibus, ad fertilem ſignorũ deducta eſt locũ, & diem illum ac noctem in orationis ſtudio peruigiles expenderunt. Cùm verò iam dies albeſcere videretur, cœpit priſtina virtus ſenſim reuiuiſcere per venas, fibrarũ connexio diſſociatos cõglutinat artus, totaq; compoſitio membrorũ iteratò reuertitur. Miſſarum deindè precibus inchoatis, tantum roboris accepit, vt per ſeipſam oblationes presbytero reddere, & pſalteriũ proprijs potuiſſet manibus retinere. Prodijt mox in publicum tam ſtupendum miraculum: ab vtroque ſexu mixtim concentus attollitur, tantoquè propenſiùs, quanto magìs ſanctæ Idæ Dei ancillæ ſuffragia viſibiliter agnouerunt. Remeat mulier inſueto greſſu ad currum ſuum, (erat enim de nobilibus) & paruo pòſt momento perfectè recuperata conualuit. Sanatur alia quædã contracta.

De eo qui auditum perditum recepit. Cap. 15.

IN pago Pedargoa homo quidam cephalargiæ concuſſione nimìs vexabatur, ex cuius intolerabili infeſtatione per totum decennij ſpatium auditùs priuatus fuerat vſu. Quem in ſomnis (vt ipſi videbatur) venuſtæ formæ & niuei amictùs fœmina compellat, quę eum Crucem ligneam moliri, in qua capitis ſui imago figeretur, clementer edocuit, quam ad ſæpè dictum oratorium cum amiciſſimis ſibi fidelibus pro ſuî deferret reſtauratione. Expergefactus de ſomno, iuſſa perficere nõ diſtulit, & fido comitatu, quò fama ſanitatum proditrix perſuaſerat, curſum flectere cœpit. Iam verò mediantis viæ terminum tranſgreſſi, ſiniſtrę quidem auris obturatio reſeratur, altera adhuc priſco ſtupore concluſa, & per hoc mirabile indicium meliora auſi ſperare, reſiduum viæ, Kyrieeleiſon cantando, peregerunt. Ad atrium interìm pſallentium turba peruenit, dum eccè dextera auris ſubitò crepuit, velutì ſarmentum torridum ſubitò frangeretur, ità vt euicinò adſtantes ſtupore hebetati, hunc ibidèm conjectarent ſupremo vitæ periculo citiùs occaſurum: à quo crepitu mox tabifluus de aure humor cœpit emanare, totaquè diſceſſit ſanies, donèc venenoſo liquore penitùs egeſto, rediuiuo rurſùs auditu donatur, veris euentibus ſomnij aſſertionem in ſeipſo expertus. Hoc certè miraculum non rarus quilibet inſpector, ſed omnis penè plebecula, quæ ad eccleſiam ſolenniter curſitauit, ad declarationem meritorum beatæ Idæ cognouit oſtenſum. Viſio ſurdi cuiuſdam. Surdo redditur auditus.

De cæca illuminata. Cap. 16.

COngruit ſuperioribus miraculis illud quoquè, quod ſub præſcripti oratori religioſo presbytero Bilone ad noſtram notitiam per multorum ora volitauit. Tempore quodam cùm plurimi ad eaſdẽ dicatas reliquias cateruatim confluxiſſent, mulier capta oculis etiam interfuit, quæ eo magìs præ cæteris intentiùs orauit,

uit,quo viſibilium rerum maiori affligebatur diſpendio. Cùm verò Miſſarum celebratio circa horam tertiam ageretur, cœpit illa magnis precibus circunſtantes expoſcere,vt preſbyterum ad ſe facerent venire: quo præſentato, ſic eum mulier percontatur: Eſt'ne (vt reor,aut viſus me fefellit) quòd alba & ſtola nunc ſis indutus? Ille ità vt dixerat veraciter eſſe affirmauit. At illa, Et ego, inquit, nec talem veſtis candorem,nec vllum omninò colorem per viginti annorum curricula merui videre,ſed nunc per ſanctorum iſtorum patrocinia clarè præſentem hîc populum cernere poſſum. Dum hæc illa retexeret,intenti omnes ora tenebant. Et eccè ſanguineæ lachrymæ per genas guttatim effluentes, totam faciem cruentabant, nouamque lucem degener albugo oculi aufugit. Tali ergò ordine acutiſſimis luminibus potita,vniuerſos qui aderant,& beatæ Idæ ſanctitatis,& propriæ ſanitatis reddidit teſtes.

Mulier cæca videt.

De dæmoniaco curato. *Cap.* 17.

CVm feſtum Pentecoſtes celebratur, maior frequentia hominum quàm alijs temporibus ad locum hunc annuatim confluit. Quo tempore dum ad Miſſam ſanctum recitaretur Euangelium, dæmon atrociſſimus vnum è turba ephebum infeſto auſu violenter inuaſit,& in conſpectu omnium horrendis agitationibus & grunitibus vexauit.Quem mox non parua iuuenum conſtipatio,donèc Miſſæ preces finirentur,magna difficultate detinuit, cumque, licèt totis conatibus reluctantem,ad memoratum traxerunt medicabile ſepulcrum. Tunc preſbyter populum ad vota confugere, ſubſidia ac ſanctæ Idæ fidele patrocinium admonuit implorare. Fit mox iugis inſtantia precum,ferit æthera clamor, nec antè ab incepto ceſſatum eſt opere,quàm ſpurciſſimus prædo mancipium Chriſti deſeruit, ſeque garriendo vacuas recepit in vmbras. Quæ enim (vt ſcriptum eſt) ſocietas luci cum tenebris? quæ verò familiaritas vaſi iniquitatis cum loco ſanctitatis? Hinc fidelium cordata ſagacitas perpendat, quantæ dignitatis eminentia eius ſpiritus apud ſuperos ſit præditus,cuius cineres diabolicam peruicaciam ſuis ſedibus potenter eliminant.

Liberatur dęmoniac⁹.

2.Cor.6.

Qualiter fœmina curua ſubitò ſit erecta. *Cap.* 18.

ALio quoquè tempore, ad eaſdem reliquias mulier quædam, nomine Vuerinhild,in carruca tranſuehitur,quæ ità neruis contractis & inclinis erat, vt pectus genibus videretur inhærere. Pedes quoquè deformi ſpecie habebat in poſteriora tranſuerſos, vndè dolendum cernentibus præbuit ſpectaculum. Vbi dum effœtas corporis vires intentiſſimè ſupplicando fatigâſſet,ſuccedente aurora,cùm iam Phœbea lampade nemorum cacumina rutilare cœpiſſent, repentè in genua ſursùm erigitur,& integerrimè reſtituta eſt ſanitati. Miratur fœmina peregrina veſtigia,nouis incedens plantis: ibique nacta occaſione manſitandi, non paruum tempus,in ſanctæ Idæ famulatu reſedit.

Mulier curua erigitur.

De mulieris ſoſpitate reſtituta. *Cap.* 19.

CIuitas eſt in Saxonica quæ Soſatium appellatur, commanentium populorum frequentia nobilis,vbi etiã mulier de Sclauorum gente oriunda fertur commorari,quæ toto triennio tantam debilitatem à genibus vſque deorsùm pertulit, vt ſteriles artus ob diuturnam infirmitatem iam frigeſcere viderentur. Trahèbat miſera per terram inutile pondus,ac proprijs priuata inceſſibus, duorum baculorum ſuſtentatione pedum vice vtebatur. Quæ dum beatiſſimæ Chriſti famulæ præconia ceu ſolis radios longè lateque dilatari & omnigenis neceſſitatibus profutura perdiſceret,reſtitutionis ſuæ ſanitatis ipſa etiam cupida,aſſumptis ſecum cereis, ad deſtinatum locum non ſine maximo labore peruenit. Oblatis ergò ſuis munuſculis,cœpit reptando manibus ſacratam glebam appetere, crebris eiulatibus anhelum trahere & deuotè tundere pectus.Cuius protinùs votis diuina medicina adfuit ſecundandis,& quid ab electa ſua vernula miſerandæ fœminæ affectio extorqueret,propitia Deus aure ſuſcepit. Surgens nanque ab oratione,ſolidatis ſubſtitit talis,& naturalis calor renaſcentē cutem reuiſit, ac priſco omnia lætantur robore membra. Hoc optatiuo modo deſiderij ſui compos effecta, dignas liberatori ſuo Chriſto retulit grates,cuius citiſſima ope,curationis ſuæ efficaciam,beatæ Idæ medētibus meritis,conſequuta eſt. Baculos verò, quibus olim innitebatur,ob monimentũ rei poſteris diffamãdę,ad fores eccleſię ſuſpendit,& ad ſua gaudēs recurrit.

Debiles pedes mulieris cuiuſdã ſolidantur.

De

De eo qui omnibus membris erat contractus. Cap. 20.

NEc illud ſilentio tegendum eſſe miraculum ſuſpicamur, quod ad nos vſque, fama diuulgante, rata fidelium aſſertio tranſmiſit. Non multorum poſt hæc interiecto dierum ſpatio, homo miſer & miſerabilis ad ſuprà memoratum abſportatur capacem ſignorum tumulum, cuius facies ad genua vſque, quadrupedum more, prona ad terram vergebat, reliquis nullo vſui habilibus membris. Huius dedecoris damnum per nonnullos pertulit inglorius annos, mortalibus horrendum viſu portentum oſtentatus. Is etiam medicanti tumbæ appoſitus ore (quod ſolùm potuit) & ſenſu, ibidèm ſtatûs ſui orbitatem luctuosè conqueſtus eſt, & eos, quibus infractionis ſuæ angor propter Deum mentes permulſerat, vt ità facerent, cohortatur. Mouet intuentes eius lugubris exoratio, & tam dira corporis eneruati dehoneſtatio: fundit generatìm preces eo quiſque fructuoſior, quo corde compunctior, ſicque pro vno, vnum omnis interpellat Deum. Iſtiuſmodi autem oratiunculis prælibatis, non diſtulit fœcunda Domini clementia per ſanctam ſuam tyrunculam deſtituto homini medelam impendere, quæ Dominicis iuſſis, quoàd viueret, ſua nunquàm deſtitit colla mancipare. Explicito nanque deprecandi ſtudio, dum ſinguli ſe ſubrigere cœpiſſent à pauimēto, vitali quadam intrinſecùs perfuſione corpus eius, vt ipſe aſſerebat, concaluit, & petita ſolus leuiter per membra cucurrit. Hac incognita cunctis delibutione repentè cataplaſmatis vires reſumpſit inſuetas, & humana effigie flexilis artuum compago decoratur, donèc Domino fauente ſenſìm ſe erigere cælumque videre cœpit, ſimul & erectos ad ſydera tendere vultus. Magnis ergò gratiarum laudibus Saluatori Deo perſolutis, ad propria incolumis remeauit magalia.

Contractus ſoſpitati & integritati reſtituitur.

LIBER SECVNDVS.

Quòd ſignis S. Idæ nulla ſcripta ſufficiant. Cap. 1.

HVIVS itaque benedictæ Dei matronæ diuerſa diuerſis temporibus enituêre miracula, veridicorum teſtium annotatione ſuffulta, quæ tanto liquidiùs auditoribus ſeu etiam lectoribus credenda patent, quanto continuis vicibus viſibiles ſanitates, hæc attentiùs commendant. Nec enim priſtinis temporibus ab afflictorum releuationibus eam feriatam eſſe confidimus, licèt plurima noſtræ notitiæ ſint ſubtracta, quæ illorum, vt ſuprà memorauimus, preſbyterorum videlicet inſolentia ſilendo præterijt, qui non locum, ſed quid loco conferretur, auidiſſimè intendebant: Et quippè vſque adeò quorundam ineptia inoleuit, vt ſacrati pulueris ædiculam floccipendentes, ſuis potiùs inſtituerent repoſitorium vſuris, ac omni penè honeſtatis cultu derogato, quiſque rebus proprijs conſulens, animum ad alia vagari permiſit. Aliquorum tamen proteruiam deteſtandam digna audiuimus talione mulctatam. Sed quia vicinis requiei ſuæ annis iſta increuerit negligentia, nullus qui virtutum eius æmulus videtur, fidelis ambigere poteſt. Ex quo enim precioſus inibì theſaurus recondebatur, vſque ad venerandi noſtri patris Hogeri tempora, ſub Rege Arnulpho locus ille iuri fuit addictus excellentiſſimi ducis Ottonis, qui huius ſereniſſimi Auguſti Ottonis extitit proauus, à quo idem venerabilis Abbas ipſam regiam curtem, alijs repenſis poſſeſſionibus iuxta legalem cambiebat ritum, ac deincèps in noſtri conuentûs proprietate, id eſt S. Ludgeri perpetuò vſque in præſens cernitur perdurare. Exindè noſtrorum ſolertia, ſancta ſtudioſiùs latibula incoluit, & prioris ignauiæ ſqualore defecato anguſtis curauit addere rebus honorem. Tum quoque intercepta pridèm ſanitatum exhibitio, optato plurimis redijt omine, & quotquot huius muneris rumor adſciuerat, Domino ſecundante reduci certatìm abiêrunt indè meatu. Omnia autem ea velle diſſerere, quæ eò loci beatæ Idæ opitulamina patrata audiuimus, non noſtræ opis eſt, eloquij, ſenſûs, aut ſermonis aptè exarare. numerum enim excedunt. Pauca ſiquidem ex multis huic opuſculo inſeruïmus, imperitiæ noſtræ tantùm ſufficientia, qui prorsùs Rhetoricorum ornamentorum ignari ſumus, inſipidæ ſaltèm ruſticitatis agreſti edulio vix paſci meremur. Sed quantum in nobis eſt, illius vtiquè datum eſt à quo inchoat eſſe omne, quod tendit

Antiquorū patrum, magna ſilentij inſolentia.

Multa S. Idæ miracula nō exarata literis.

ad non eſſe. Cuius gratia adiuti, reſidua adhuc miracula, prout quimus & in veritate ſentimus, repetere ſtudebimus.

Qualiter æditu us pro negligentia ſanctorum ſit correptus. Cap. 2.

RES quam explicare conamur, illis diebus accidiſſe refertur, quandò prædictus Bilo nondùm in presbyterum promotus eſt, ſed apud Hertzfeldienſes officium cuſtodis adminiſtrauit, quem in eiuſdem gremio loci quandiù vixerat, deuotis nouimus inſudâſſe obſequijs. Magno enim illic à primæua ætate delectabatur amore, ac pro virium ſuarum modulo, ſi quid potuit, ibi honeſtatis impendit. Sabbatis quoquè & cæterarum feſtiuitatum præcipuis vigilijs eccleſiam verrere, altaria obuelare, cereos accendere, ac beneolentibus herbis ſpargere humum conſueuerat. Quem huiuſmodi obedientiæ ſedulò inſiſtentem quadam nocte incognitæ perſonæ ſpecies in ſomno his verbis ſeueriter affatur: Benè quidem te & vtiliter hac in re egiſſe approbo, qua eccleſiaſticis cultibus componendis magnoperè deſeruis, ſed valdè in hoc tua redarguenda eſt ſtolida temeritas, quia egeſtos quiſquiliarum & purgamentorum ab eccleſia aceruos ad ſanctorum tumulos effundis & ſalutiferam humum cœnoſis ſordibus profanare præſumis. Caue ergò, ſi ſaluti tuæ conſulere velis, nè vlla ibi vlteriùs dehonoratio loci fiat. Huius ſcilicet piaculi ſe notabilem & ipſe publicè profeſſus eſt, & talibus elogijs repræhenſum, cum iuramento affirmauit. Ille poſteà cautè interdicta vitauit, ſeque ad comminantis monita emendatiorem in poſterum dedit. Hinc beneuolus lector diligenter animaduertat, qui ſacra monumenta deſtinato animo profanare præſumit, quanta ſeueritatis cenſura ſit plectendus, ſi & ipſi culpa impingitur, qui per ignauiam & non per malitiam (quantum nobis conijcere licet) contigua illis loca improuidè attrectauit? Ideò perſpicuũ efficitur, quia Dominus cuſtodit omnia oſſa ſanctorum, dum ea & in terris manent ſemper, & in Dei regno ſine lethi pauore eorum nomina laudeſque manebunt.

Sanctorum ſepulcra, nō ſunt cœnoſis ſordibus profanãda.

Pſal. 33.

Quomodò infantulus ad tumulum eius perducitur, & quid de eo geſtum ſit. Cap. 3.

MVlier quædam de Saxonia miſerandæ prolis erat genitrix, cuius facies à primo natiuitatis ortu ad ſcapulas reflexa inconuertibili ſtringebatur rigiditate, monſtri cuiuſdam potiùs quàm hominis prætendens effigiem. Hæc portentuoſa deformitas anxiæ matri luctuoſa admodùm contulit ſuſpiria, & tolerabilius arbitrabatur malum, ſi nunquàm puerperium pertuliſſet, quàm ſemper ſuccreſcentibus curis vixiſſet. Audita autem curationum gratia, quas per ſanctam Idam languentibus Dominus clementer impartitur, dominam ſuam feſtinanter adijt, & illi infortunij ſui euentum expoſuit, atque vt eius adminiculo cupitum perageret iter, gemebunda popoſcit. Paruit illa quò poſtulantis & quò æſtuantis optio compulit, ſecum mulierem cum tranſuerſa ſobole adduxit, ac oratione præmiſſa, domina per ſe infantulum ſuper altare locauit, hæc ſubitò obortis lachrymis inquiens: Si tua apud Deum interuentio, ô beata Ida, huius puſioli reformationem obtinere dignatur, tuo illum famulatui mancipandum protinùs perpetuo iure condono. Hanc ilicò ſponſionem oratio, & orationem exauditio comitabatur. Nam ſub horulæ ipſius interſtitio, cunctis intuentibus infantis ceruicula repentina ratione reflectitur, vultuſque in ſuum compactus ſtatum decenter ornatur, nulla ex hinc prioris damni ſtigmata monſtrans. Minor mox in explendis votis non fuit acceleratio, quàm in agendis Deo laudibus acclamatio, ac lætis ſucceſſibus domum ſe conferentes, Dei circunquaquè magnalia diſſeminare gaudebant.

Parit quædã ſerua inſolitũ fœtũ.

Offert domina ſuę famulæ prólē beatæ Idæ.

Infans reſtituitur integritati.

De eo qui pedem cum tibia habebat ad poſteriora retortum. Cap. 4.

ACcidit quoquè tempore quodam adoleſcentulum alium huc adduci, cui dextrum crus cum pede ità ad poſteriora erat reſupinatum, vt illud nullatenùs ad terram valuiſſet deponere. Ad huius miſeriæ cumulum ſiniſtri lateris vexationem non modicam patiebatur, ac per hoc omni penè ſanitatis ſpe deſtitutus, non ſolummodò debilitatem, ſed etiam inutilis membri pondus pro ſubſidio geſtabat. Iſte etiam pia parentum ſolicitudine coram venerabili tranſpoſitus vrna, generali omnium conſilio, voto ſe obligauit, vt ſi ambulandi poteſtate beatæ Idæ interceſſione vtcunquè donaretur, eius famulitio ſemetipſum perpetuo iure offerre non differret. erat enim ex libera progenie natus. His conditionibus prælibatis

poſtquàm

poſtquàm diù fuit oratum, impreſſus alieno loco pes paulatim videbatur dilabi: oſſis quoquè diutina ligatura laxatur, totaque lateralis compago vitali calore delibuta in priſtinum vigorem animatur. Qui deindè proceſſu temporis ſanitate creſcente, adeò conualuit, vt licèt claudicante adhuc pede per ſe greſſum figere potuiſſet, ac non multò pòſt ſine baculi ſuſtentaculo ab eo quem priùs portabat, ipſe cœpit portari & portatorem ſuum benigno attrectauit intuitu. Promiſſi autem ſui non immemor, pro reſumpta ſoſpitate in eodem loco ſanctis ſeruiturus libera colla ſubmiſit, ac totum vitæ æuum in beatæ Idæ obſequio expendere decreuit.

Offert ſe quidam claud° S. Idæ.

Curatur à ſua claudicatione.

Sanctæ Idæ gloriam, neminem perfectè enumerare poſſe. Cap. 5.

STupenda ſummi largitoris magnalia, quibus electos ſuos in terris mirificauit, ad dignè conſcribendum valdè perplexa videntur, & quantum humana capacitas ſenſu apprǽhēdit, ab omni indagationis calculo in prima admirationis fronte reſiliunt. Si enim humana ſapientia (etiamsi omnes ſuos neruos intendat) temporariam illam claritatem non ſufficit de verbo ad verbum ſuis coloribus depingere, quanto minùs ipſam æternam perfectionem delineare poterit? Humanam quippè refugit notitiam, quàm magna multitudo dulcedinis cæleſtis his præparatur, qui Deum diligūt & colunt in veritate. Interim innumera quoquè ſanctorum millia, quæ per orbem quadrifidum orthodoxa veneratur religio, multò numeroſior eorum æſtimatur frequentia, qui mortalium cognitioni ſubtrahūtur & ſolius remuneratoris ſui obtutibus irradiantur, nec tamen minimus eorum capillus deſpectui habetur: quanuis enim alij ab alijs propter obſcuritatem famæ impariter impari perfruantur honore, omnes tamen pariter pari æternitate ſublimantur in aſtris. Hinc & vernulam ſuam beatam Idam Dominus ſub telluris aggere non paſſus eſt occultari, ſed latitantē ſub modio lucernam gratiſſimum multis ſpeculum facere decreuit, vt eminentiori loco poſita vaſtiores etiam ſanitatis radios eminùs dilataret: Saxea ſcilicet arca, in qua veneranda eximiæ mulieris oſſa recondita, terręque fuerunt commendata, inuiſibili quadam mobilitate ſurſùm cœpit emergere, & quasi violentiam terrenæ molis dedignata, contra prementem ſe intrinſecùs luctabatur, ſicque per nonnullos annos ſenſim erumpendo, ſeſeque liquidò intuentibus oſtendit, donèc funditùs ab humo ſequeſtrata, in ſuperficie pauimenti integra reſedit. Tanto quippè depoſito idoneum terra non inuenit hoſpitium, vndè & eius non præualuit ſufferre conſortium. Quòd ſi quenquam huius rei quasi fictæ (quod abſit) æmulatio tacita angit, teſtem inuitamus Deum, nos plurimos in hac luce vidiſſe, qui ſupremum non ampliùs operculi verticem in ſua pueritia apparuiſſe, & poſtmodùm in id, quod nunc cernitur, exuberâſſe teſtantur. Si verò huic adſtipulationi nec ſic fidem accommodauerit, eccè in promptu habentur ex gratia Dei, quæ dicuntur: ſi aures illum refellunt, oculorum hæc indicio probet, & probando credulus fieri diſcat. Miramur ergò, & indubitanter veneremur, non fortuitam ſed ſemper eſſentialem miſericordiam Domini, ex cuius præuentione tam frugifera apud nos pullulauit oliua. aliorsùm enim iſta & his ſimilia non interpretantur, niſi qui animæ ſuæ detrimenta ſectatur.

Pſal. 30.

Multa ſanctorū millia quæ hominū cognitioni ſubtrahuntur.

Saxea area eius, ſponte è ſepulcro ſurſùm exurgit.

Quomodò fama beatæ Idæ etiam Epiſcopum Dodonem non latuit. Cap. 6.

ALiquanta ex parte commemoratis miraculis, per quæ beatæ Idę ſanctitas vicinis populis ſaluberrima innotuit: non incongruum ſuſpicamur de tranſlatione ſanctarum reliquiarum aliquid huic noſtræ hiſtoriæ ſtrictìm inſerere: vt vndè beati funeris promotio certior, indè auditoribus maior religio accreſcat. Nec enim ſcientiæ noſtræ gracilima ſcintilla, laudū illius erit exors, quam ad multorū tuitionem de occiduis mundi partibus in has terras ſuperna perduxit clementia. Cuius etiam inexhauſtę largitati iure imputatur, quòd Saxonicis in aruis talis margarita reperta eſt, ac tam humilem ſitu planitiem precioſiſſimis dignatur ditare pignoribus. Huiuſmodi miraculum rumuſculis dum plurimorum animos permulſiſſet, ad Reuerendiſſimum quoquè Mimigarfordenſis Eccleſię pręſulē Dodonem, huius rei notitia peruenit. Tantis ille cōgratulans bonis, quòd vel ſuis temporibus aut in loco ſuæ prouinciæ ſubiecto, hæc maximè euenire debuerant, opifici omnium Deo immenſas referebat gratias. Vndè cùm famoſior quotidiè de his relatio increbreſceret, viſum eſt ſeniori noſtro Ludulpho eundem pręclarum Epiſcopum

Dodo Epiſcopus Mimigarfordenſis, aliâs Monaſterienſis.

Ad inſtantiam Ludolphi & Hugij monachorũ S. Idæ corp' tranſlatum eſt.

precibus conuenire, quatenùs beatæ Idæ oſſa de tumulo in eccleſiam transferre, ac eius baſilicæ conſecrationẽ peragere dignaretur. Huius exhortationis efficaciam, fratris nihilominùs noſtri Hugij beneuola iuuit induſtria, cui id temporis illius in partibus noſtrarum procuratio rerum fuerat iniuncta, qui & eandem eccleſiam non modica reſtauratione nobiliter ampliauit. Cùm verò huius nuncij veritas primitùs parochianis innotuiſſet, videlicet quòd electa Dei tyruncula ad ſuum oratorium eſſet deportanda, aceruatim illuc confluentes, reuerendis optabant intereſſe obſequijs.

Aduentus Epiſcopi & tranſlatio reliquiarum hic deſcribitur. *Cap.* 7.

TVnc memoratus præſul petitis benignè annuens, die ſtatuto ſuperuenit, & ſacroſanctum reuiſit ſepulcrum: ibique oratione fuſa, quod initiandum propoſuerat, intentiſſimè ſummo delegauit cõſiliario Chriſto. Pontificalibus deindè ornatus infulis ſacratam aggreditur tumbam, comitante ſecum inferioris ordinis agmine dealbato, vbi primùm ſeniorem noſtrum omneſque ſimul adſtantes admonuit, totius bonitatis originem generaliter inclamare Deum, vt ſuæ voluntatis effectum in huius facti inchoatione monſtrare dignaretur. Licèt enim de ſanctæ Dei meritis nullo modo hæſitaret, ſolita tamen prudentia vſus, nil per ſe inconſultè aut inordinatè agere voluit. Hac ſupplicatione pręmiſſa, pari omnium conſenſu & voto operculum marmoris amoueri præcepit. Quibus iuſſa maturantibus, ſuauiſſima mox fragrantia de monumento eructans, odorifera adſtantes iucunditate reſperſit, vt liquidò omnes ſentirent ob innotificanda beatæ Idæ merita illam cælitùs eſſe deſtinatam. Quo facto, Epiſcopus ſacris exuuijs oſculum præbet, & cum omni honore de ſarcophago ſubleuat, necnon & in ſcrinio illorum receptui aptato diligenter reponit: monachis interìm ac clericis pſalmos & litaniam inſtanter pſallentibus. Deindè præcedentibus crucibus, vexillis, cereis atque thuribulis, cum dulci modulantium cantilena, benignus pontifex cum noſtro ſeniore ſanctum geſtatorium portandum ſuſcipit, & in eccleſia honorificè ſuper altare collocat. Ibi quoquè aliqua geſta de beatæ Idæ ſanctimonia populo ſuccinctè recitat, ac mox ipſo, Te Deum laudamus, incipiente, cuncti laudis ſuccentu omnia concrepant. Vt autem ſacrorum pignorum veneratio celebrior alicubì haberetur, memoratus pontifex aliquas ex eis ſecum tulit particulas, quaſdam dominus Abbas ad noſtrum tranſuexit monaſterium, quas etiam omnes ſacris veſtibus induti, ad Calendas Decembris magno honore & apparatu officioſiſſimè ſuſcepimus.

Ex ſepulcro S. Idæ ſuauiſſimus odor emanat.

Eccè antiquũ & laudabilẽ eccleſiæ ritum & vſum cereorũ, vexillorum, &c.

Beatæ Idæ & conſecrationis eccleſiæ indicta feſtiuitas. *Cap.* 8.

HIs ità peractis, venerãdus antiſtes auſtralem eccleſiæ ſtructuram, id eſt, turrim in honorem ſanctæ Dei genitricis Mariæ ac ſub beatæ Idæ nomine conſecrat, cunctiſque in vicino degentibus diem tranſlationis & dedicationis annuali ſemper recurſu ſolenniter feriandum & celebrandum iubet. Tanta rerum congruentia dum ſtrenuè cuncta perpetrauit, populum benedictione Dei munitum ad propria ire permiſit, ipſe quoquè cum ſuis indè diſceſſit. Facta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis nongenteſimo octuageſimo, 6. Calendarum Decembrium die, Feria 4. Indictione octaua, Imperante victorioſiſſimo Cæſare Ottone, Anno ex quo cum felicis memoriæ ſeniore Auguſto genitore ſuo regnare cœpit vigeſimo, ex quo auguſtalem Monarchiam ſolus obtinuit anno octauo. Super omnia regnante æterno principe Domino noſtro Ieſu Chriſto: Cuius imperij authoritas totius orbis frena ſolo moderatur arbitrio, & à cunctis creatis per omnia celebratur, laudatur, adoratur, & ſpes & omnis fiducia noſtra in illum tanquàm redemptorem, ſaluatorem, protectorem noſtrum collocatur, ipſi ſoli honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Dedicatur eccleſia Mariæ Virgini & S. Idæ.

Otto II. hic fuit.

VITA

VITA ET MORS ZACHARIÆ PROPHETÆ, PER D. EPIPHANIVM CONSTANTIAE CYPRI *Epiſcopum deſcripta. Habetur in libro eius de vitis Prophetarum.*

ZACHARIAS Propheta natus Barachia, è terra Chaldæorum ſoluit, & inter proficiſcendum per multa populo vaticinatus eſt, demõſtrationis cauſa, ſiue ad oſtẽtationem. Plurima quoquè deſignauit miracula. Hic eſt, qui in os annũciauit Ioſedech: Naſcetur ex te filius, qui ſacris initiatus Hieroſolymis ſacrificabit Domino. Hic etiam benedixit Salathiel in filio, dicens: Procreabit filium, & indet nomen illi Zorobabel.

6 Septẽbris. Genus & patria Zachariæ Prophetæ. Prophetia eius.

De Cyro quoquè Rege Perſarum Zacharias oſtentatum dedit, idque ad victoriã. Signum itèm ſuper Crœſo Lydorum Tyranno obiecit: necnon & ſuper Rege Medorum Aſtyage. Deque publico miniſterio, quod Cyrus Rex deſignaturus eſſet Hieroſolymis vaticinatus eſt, laudibusque euexit illum, nec vulgariter benedixit. In vaticinio porrò, quam prophetiam vocant, propriè locutus eſt de Hieruſalem, de conſummationeque gentium, & de templi Hieroſolymitani ædificatione. De ocio deniquè & deſidia tam prophetarum, quàm ſacerdotum, nonnulla duplici quadam criſi expoſuit. Deceſſit in vltima ſenectute in Iudæa, & proximè cum Aggæo propheta humatus eſt.

Mortuus apud Aggæum prophetam ſepelitur.

VITA S. HVMBERTI CONFESSORIS, IN HANNONIA QVIESCENTIS: EX PERVETVSTO MS. *codice. Natalis eius incidit in Annunciationis Dominicæ diem: Eleuatio verò in ſextum Septembris, quo die Cameracenſis Eccleſia eius feſtum celebrat.*

TEMPORIBVS Childerici Regis Francorum floruit ſanctus Domini Humbertus de Macerijs villa, ex beato Eurardo patre, & Popita matre, claris Francorũ proceribus. Qui ab ipſis puerilibus annis egregia futuræ ſanctitatis dedit indicia: præſentia ſcilicet faſtidire, nihil in mundo appetere, ſola quæ fructum beatitudinis veræ pariunt, ambire. Ob hoc parentes eius aduertentes puerum ſuperna illuſtratione viſitatum, Lauduni viris peritiſſimis commendàrunt ſacris literis imbuẽdum. Vbi proficiens ætate & gratia, in monaſterio recluditur, & vſque ad ſacerdotium vitæ merito promouetur. In præfatæ autem vrbis eccleſia ſupra coæuos & ſenes ſanctitate tanta pollebat, vt multi eius exemplo animati, viuere beatiùs eligerent. Euoluto autẽ aliquanto tempore, accepto ab Epiſcopo benedictione, ad poſſeſſiones ſibi relictas à parentibus perrexit, vt eas Dominicæ familiæ condonaret. Cùm autem ad quendã locum ditionis ſuæ perueniſſet, ſuperuenit ibi ſanctus Amandus Epiſcopus cum venerabili viro Nicaſio, qui peregrinationis gratia ad Apoſtolorum limina pergebant. Cùm ergò à beato Humberto hoſpitio recepti & conſolati fuiſſent, ipſe ſanctus Humbertus eadem deuotionis gratia peregrinationem cum ipſis accepit.

Septẽbris 6. Patria & parentes S. Hũberti. Traditur literis imbuendus, & ſacerdotio initiatur. Adiungit ſe S. Amando cum ſolo cõmite Nicaſio Romam eunti.

Illis ergò iter agentibus, dum quadam die fatigati ex itinere reſiderent: eccè ſubitò ex ſylua, quæ fortè contigua erat, miræ magnitudinis vrſus proſiliens, appræhendit vnum ex ſagmarijs eorum, quem in terram proſternens ſuffocauit. Intenti beati viri familiare damnum ignorabant. Parantibus iter repetere, cùm non adeſſet equus ad ſubuehendum ſarcinulas, vnum è famulis beatus mittit Amandus ad educendum equm, quem gramina carpentem æſtimabat. Parens puer, properauit ad locum vbi cadauer equi beſtia corrodebat. Cùm autem famulus perterritus moraretur, currens beatus Humbertus inuenit equum euiſceratum, & iuxta eum vrſum ſanguine cruentatum. Quem cum magna appræhendens ſecuritate,

Sagmaria, equi vel mulæ ſunt.

Quia

Imperat vrſo, vt ſarcinas ſuas Romam vſque ferat.

Quia tu, inquit, quod nobis in ſolatium itineris Deus dederat, necâſti iumentum, oportet vt nobis illud hucuſquè obſequium ſuppleas, & ſarcinulas noſtras toto peregrinationis noſtræ itinere feras. Videres horribilem beſtiam ſtatìm manſueſcere, & quæ feritate beſtijs & hominibus fuerat infeſta, iam velut familiare mancipium ſtat obedire parata. Vocata citiùs accedit, membra componit, onus patienter ſuſcipit, cum procedentibus procedit, cum ſtantibus ipſa quoquè ſubſiſtit. Illis cœnantibus, illa modeſta adſtabat atque portionis ſuæ ſtipendia de manu porrigentis humiliter ſumebat. Dehinc ad ſarcinas rediens, eas, dum ſancti viri quieſcerent, ſeruabat. Verùm iter illis agentibus, nimia per vrbes erat admiratio, ſtupentibus cunctis ferum animal humanis vſibus famulari. Sed nè ſancti fortè iactantiæ vitio tentarentur, ipſis Romæ appropinquantibus, eiuſdẽ ſedis Epiſcopum admonuit Dominus per Angelum, dicens, ab occiduis finibus homines aduenisse meritis ſublimes, quibus ad obſequium fera comitatur agreſtis. Mitte ergò in occurſum eis, nè cum oſtenſione tali vrbem introëant, ſed beſtiam ad latebras ire permittant, nè tumultuoſæ plebis in ſe admirationem excitent. Qua Pontificis iuſſione audita, ſancti viri, quod mandabatur, deuotè fecerunt.

Viſitat ſancta loca Romæ.

In præſentibus locis poſteà fuerunt extructa monaſteria.

Viſitatis igitur ſanctis locis, ſanctus Amandus cum beato Nicaſio Helnonenſe territoriũ expetiuit: ſanctus verò Humbertus ſe Maricolis inuexit. Verùm elapſo aliquanto tempore, beatus Humbertus eandem peregrinationem ſecundò ſolus arripuit, vbi cùm in oratorio beati Petri orationi diù incumberet: eccè Angelus ei de cælo adſtitit, & ſuper verticem illius ſignum Dominicæ Crucis expreſſit, multis fidelibus hoc cernentibus. Cùm verò viſendi deſiderio beatum Amandum ad Gallias properaret, Angelus Domini eidem ſancto Amando aſſiſtens, dixit: Dilectum Domini Humbertum noueris te viſitatum aduenire, cui tu occurrens, contemplare cuius ſignum geſtat in capite, & illius hoſtiam fore ſcias. Nec mora beatus Dei ſacerdos procedens in occurſum beati Humberti, vidit ſuper caput illius radiantem Dominicæ Crucis ſpeciem incredibili fulgore coruſcare, & præmiſſa oratione corruit ad genua eius, eum colligens hoſpitio cum gaudio ſpiritali. Poſt hæc ædificauit ſanctus Humbertus monaſterium ſuper alueum Helpræ Maricolis nominatum, in quo monachos conſtituit. Aliud quoquè non procùl cœnobium extruxit, in quo clericos vtriuſque conditionis & gradûs triginta conſtituit. Venatoris cuiuſdam canes, ceruum inter ſyluam inſequebantur, fortè vir Dei agrum excolebat, vt fratrum habitacula conſtrueret. Quod vt expeditiùs ageret, pallium procùl abiecerat. At venatores tubis perſtrepentibus feram curſu & clamore vrgebant, iamq́ue victa fera, cùm nullum ei patuiſſet refugium, inter morſus ſaltum dedit, & ſeſe ſub ipſo pallio anhela compoſuit. Quid vltrà? Canibus circunlatrantibus accedere propiùs fas non erat. Agitantibus venatoribus, retrò potiùs timidi agebantur, tanquàm vultum minantis fugerent. Ipſi etiam venatores in diſſolutionem verſi, obrigente mole corporum, tela deponebant. Quidam eorum beatum virum conſpiciens, protinùs ab equo deſiliuit, & meritum ſancti percipiens, patrimonium ſuum ad vſus fratrũ beato Humberto obtulit. Ex quibus ſanctus ſolummodò vnam ſui iuris villam illius benigna importunitate ſuſcepit: quam Liniatas dicunt, & ſtipendiariam in vſus fratrum delegauit.

De hoc ſigno S. Crucis in frõte S. Humberti lege Vitam S. Amandi p S. Aldegundẽ ſcriptã, 6. Februarij.

Conſtruit monaſteria.

Canes non audẽt inuadere ceruũ ſub pallio viri Dei latitantem.

S. Aldegundis eum inuiſit.

Prouulgata longè lateque fama ſancti, beata Aldegundis eum viſere aggreditur, vbi per aliquot dies ab eo ſpiritualibus epulis eſt refecta. Cùm autẽ ſitum monaſterij & circuniacentia arua colloquendo luſtrarent quodam die æſtiuo, cõtigit beatam Aldegundem intolerabilem ſitim incurrere. Progredientibus paululùm, virgo acriùs vrgebatur, donèc violentia ſitis euicta deficere ſe clamat. Eius moleſtiam vir ſanctus non ferens, orationi incubuit donèc expleto vnius horæ ſpatio ſenſim ab arenti ſolo & arenoſo ſcatentis aquę vena proſiliens, largũ ex ſe fontem excitauit. Sed dum ſanctus virginis aduentui hoc præſtitum fuiſſe diceret, & illa meritis eius potiùs aſſcriberet, ambo munus cæleſte guſtauerunt. Paret vſque in hodiernum diem: nec deficit fons ille ſuauis ad guſtum, vtilis ad vſum.

Sitienti Aldegundi in arenoſo loco fontem precibus excitat.

Vicin' morti mittit ad Aldegũdem pro linteamine ad inuoluendum corpus ſuũ.

Adueniente tempore obitûs ſui, ipſe ſanctus miſit ad beatam Aldegundem, vt veſtes in vſus exequiarum ſibi mitteret, vt linteis virgineis manibus textis, virgineos artus componeret. Miſſus itaque nuncius cùm iter medium explicuiſſet, eccè à beata virgine alter miſſus occurrit, ferens ſecum linteamina, quibus obuolui deberet corpus defuncti. Hi inter ſe cauſas & tempus itineris mutuo ſermone diſcu-

diſcutientes, aduerterunt vnam eandemq; horam fuiſſe, qua vterque executionis
mandata ſuſceperat. Quod non abſque diuino nutu contigit, vt longè poſita vir-
go, nec fama nec nuncio præmonita, funus ſancti viri curaret. Cuius corpus in
oratorium, quod ipſe conſtruxerat, diſcipuli ſepeliêrunt in magna gloria, vbi in- *Sepultura eius.*
numerabilia poſtmodùm contigerunt miracula.

Tranſlatio eiuſdem.

CEnteſimo quinquageſimotertio anno poſt mortem S. Humberti, monente
Angelo, ab Abbate Rodino leuatum eſt de tumulo ſancti viri corpus. Admi-
rari autem nemo ſufficit, quanta miri odoris ſuauitate perfuſi ſunt qui aderant. Et *Corpus eius*
quod magìs ſtupendum, ſacrum corpus ità illæſum & incorruptum inuentum eſt, *poſt 153. annos incor-*
àc ſi eadem die ſpiritum emiſiſſet: vt ſi lectulum compoſitum videres, dormire *ruptum ap-*
hominem exiſtimares. Verùm linteamina, quibus ipſe inuolutus fuerat, nihil in ſe *paret.*
corruptionis habebant. Sed & herbæ, quæ ſepulturæ eius die appoſitæ fuerant,
quas nullas pro temporis antiquitate putares, adeò virides ſunt repertæ, àc ſi terræ
radicitùs inhærentes, irriguis aquis vireſcerent.

VITA SS. SYRI ET IVENTII, SEV IVVENTII, TICINENSIVM EPISCOPORVM, GRAVITER CONSCRIPTA.

Cuius authorem cùm non exprimant MSS. libri, incertum eſt, illíne ſit, quam B. Syri diſcipulus Pompeius, an verò, quam ex hoc Paulus Diaconus edidit, à quibus ſcripto relictam doctiſſimus Petrus Galeſinius Protonotarius Apoſtolicus annotauit. Porrò S. Iuuentij natalis in 6. Id. Feb. incidit, quanuis Martyrologia paſſim hoc loco habeant.

CAELESTIS exorta proſperitas, dulci reuelata facun- *12. Septem-*
dia, erga aures fidelium circunquaquè clareſcit. Nul- *bris ſecun-*
lius enim aſſertionis imbecillitas ſacra valet enarrare *dùm martyrologia.*
myſteria, niſi ſuperno magiſterio fuerit erudita, dicen- *Cap. 1.*
te ſapientiſſimo Salomone: Dominus dat ſapientiam, *Prou. 2.*
& ex ore ipſius ſcientia & prudentia. Quod & beatus
Iacobus Apoſtolus affirmat, dicens: Omne donum *Iaco. 1.*
optimum, & omne datum perfectum, deſurſùm eſt,
deſcendens à patre luminum. His itaque veritatis aſſer-
tionibus præmiſſis, qualiter Ticinenſium vrbs, quæ pro-
prio Papia nomine vocitatur, diuinæ reſpectu miſeri-
cordiæ & viſitatione ſupernę gratiæ ſit illuminata, vel in quibus diebus, quibusque
prædicantibus, intimetur. Nam vt à primo ſtatu creſcentis Eccleſiæ & Apoſtolo- *Papia in pri-*
rum vicinia Ticinenſis ciuitatis populus ad Domini ſit fidem conuerſus, actus bea- *ſca eccle-*
tiſſimorũ Syri atq; * Iuentij, qui huius vrbis primi prædicatores ac præſules extite- *ſia fidem recepit.*
runt, ſcripta informant. Redemptore etenim noſtro, peractis pro quibus venerat ** al. Iuuentij*
carnis paſſionis myſteriis, remeante ad cælos, reparato diſcipuli duodenario nu-
mero, ac ſancti ſpiritûs aduentu glorificati, vniuerſum mundum ſortes mittentes
diuiſerunt, ac vt quibuſque ſors dedit, proprias prouincias ſuſceperunt. Quibus
etiam incarnationem Dominicam prædicantibus, creſcebat numerus fidelium,
ità vt, relicto infidelitatis errore, ſe eorum magiſterio ſociarent. Vndè factum
eſt, vt adiutores & ſucceſſores Apoſtolorum exiſterent, per quos Eccleſia veris in-
formata aſſertionibus ad fidem Chriſti & ad cultum cæleſtem proficeret. Quo in
tempore fundata beatiſſimus Petrus Chriſti Apoſtolus Antiochena eccleſia, in *Act. 11.*
qua primùm nouellę gentis Chriſtianum nomen exortum eſt, ędificaturus Roma- *Chriſtianũ*
nam Eccleſiam, ad Romanam vrbem tranſiuit: ibique prædicans Chriſtum cruci- *nomen vbi & quandò*
ſixum, omneſque virtutes faciens atque miracula, quę coram cõſpectibus Iudæorũ *exortũ ſit.*
fecerat, multos ad credulitatem ſui conuertit oraculi. Quibus in diebus Marcus
Euangeliſta, adiutor & interpres eius effectus, de omnibus quæ ex ore illius didi- *Euãgelium*
cerat mirabilibus Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti Euangelium edidit, quod plurimi *Marci, au-*
etiam beati Petri eſſe confirmant, eo quòd eiuſdem documento eruditus Euan- *thoritate S. Petri cõfir-*
geliſta Marcus Euangelium illud conſcripſerit, & eius ſit authoritate firmatum, *matum.*

atque

atque ad legendum Eccleſiæ traditum. Marcus verò Euāgeliſta poſt hæc digreſſus Roma, in Aegyptum perrexit, atque Alexandrinam eccleſiam ex doctrina Magiſtri operarius veritatis mira concordia & ſanctiſſima conuerſatione fundauit. Euangelium autem, quod rogatus à fratribus Romæ confecerat, ſecum deferens, beatum virum Hermagoram, quem ipſe educauit & enutriuit, ordine vicis ſuæ Italiæ prudentia & ſanctitate reliquit inſignem. Huius auditores atque miniſtri venerabiles viri Syrus fuerunt atque Iuentius. Eccè enim à fonte luminis inæſtimabilis claritas procedens, per beata pectora deriuata, Ticinenſis populi animos circumfulſit: ità à Chriſto in Petrum, à Petro in Marcum, à Marco verò in Hermagoram, ab Hermagora in beatiſſimos viros Syrum atque Iuentium tranſcucurrit, vt impleretur illud Pſalmiſtæ præconium: Qui emittit eloquium ſuum terræ, velociter currit ſermo eius.

Syrus & Iuuentius S. Hermagoræ auditores, qui fuit S. Marci diſcipulus.

Pſal.147.

Cap.2.

Eius natalis ciitaz. Iulij.

Porrò his ſecundùm diuinæ ſcripturæ traditionem præmiſſis, ordinem, quem ex ſermonis vitæ eorum narratione didicimus, exequamur. Igitur beatiſſimus Hermagoras dum apud Aquileienſem vrbem populis inſcijs Chriſtum Dominum innoteſceret, cœpit ex diuerſis partibus ad eius dogmata infinitæ multitudinis cœtus concurrere, & ſuperno afflatu veloci felicitate Chriſti Eccleſia germinare, ità ſanè, vt ad credulitatem prædicationis eius mentes conferrent, ad quos verbi illius eruditio perueniſſet. Conuocans autem alumnum ſuum Syrum Epiſcopali faſtigio dedicauit, atque conſocians illi beatum Iuentium, ad euangelizandum nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti Papiam vrbem direxit, quatenùs ibidèm honoris huius fungeretur miniſterio, & fidem Chriſti populo in eadem commoranti oſtēderet, ac paganorum animos Chriſti gratiæ copularet. Abſoluti itaque à Patre, auctique benedictionibus eius, viam ſancti huius ingreſſi ſunt operis. Proficiſcētesque dum Veronenſium oppidum introîſſent, non potuit abſcondi, iuxta Euangelium, ciuitas ſuper montem poſita. Nam quædam nobiliſſima fœmina ſuperno crebrò nutu admonita, ingreſſum eorum agnoſcens, ſumma ad eos cum feſtinatione cucurrit: Orbatam ſe vnico filio deplorans, pedibus ſanctiſſimi proſternitur Syri, promittens ſe ſuoſque Chriſtianæ religionis participes fieri, ſi orationibus eius ſobolem ſibi cerneret reſtitutam. Cuius voci protinùs vir Dei reſpondit: Si ex toto corde credideris: omnia credenti poſſibilia ſunt. Illa autem in hac permanente conſtantia, vir Dei domum eius protinùs perrexit, ibique ſuper iacentis corporis funus orationem ad Dominum fudit, atque vitæ & ſaluti priſtinæ defunctum reſtituit. Cœpit itaq; adoleſcens glorificare Dominum, quòd per orationē famuli eius à tenebroſa fuiſſet ereptus cuſtodia. Ad quod verò miraculum multi concurrentes, dicebant: Verus eſt Deus Chriſtianorum, quem prædicat hic famulus eius, ipſum enim adorare debemus. Illa autem nobiliſſima vidua, videns filium ſuum ſanum, quod pollicita fuerat, feſtinanter impleuit: ſtatimque baptizata cum filio & vtriuſque ſexûs familia, relinquens ſacrilegium idololatriæ, Chriſti ſe collegio ſociauit. Sed & immenſa multitudo paganorum, hoc viſo miraculo, baptizata eſt, Chriſtum Dominum confitentes.

SS. Syrus & Iuuētius Papiam euangelizatū ab Hermagora miſſi.

Matth.5.

Marc.9.

Excitat mortuū S. Syrus apud Veronēſes.

Multi credūt in Chriſtum.

Cap.3.

Egreſſus dehinc à Veronenſi vrbe vir Domini Syrus, cùm Papiam tenderet, fama præcurrente relatus eſt. Iam verò ante ingreſſum eius plurimæ populi turbæ ex ciuitate confluxerant, expectantes ſummo cum deſiderio aduentum tanti Patris & Prædicatoris ſalutis ſuæ. Ad quem aduenientes veſtigijs proſternuntur, his vocibus exclamantes: Ingredere, ingredere deſiderabilis Pater. reuoca errantes, ſuſcipe abiectos, doce imperitos, libera, quos captiuos crudeliſſimus detinet hoſtis, erue nos, ac inſtitutis ſalutaribus informa, & transfer nos in cœtum veri Dei, vt cognoſcamus quem nos adorare oporteat. Hora autem eadem operante Dei clementia, quinque tetigerunt eum infirmi, & confeſtim integerrimæ ſaluti ſunt reſtituti. Ingreſſuſque vrbem, futuræ proſperitatis eius annuncians deprompſit præſagium: Delectare gaudijs vrbs glorioſa Papia, quia veniet tibi ab æternis mōribus exultatio, nec vocaberis minima, ſed copioſa in finitimis ciuitatibus: & væ tibi Aquileia, cùm in impiorum incideris manus, deſtrueris, nec vltrà reædificata conſurges. Populi autem multitudo clamabat: Ipſe verè ſolus eſt Deus, quem prædicat hic beatiſſimus Pater: Qui autem idola colunt, vanitate ſtultitiæ pleni ſunt. Annuens autem vniuerſo collegio vir Dei, dixit: Conſtātes eſtote chariſſimi filij, certatimque implete opere, quod voce profertis. Credite Ieſum Chriſtum Dei eſſe filium,

Quinque infirmi ad ingreſſum eius curātur.

Vaticinium hoc refert Liutprand' Ticinenſis lib.3.ca.2.

filium, ante ſecula cum Patre manentem, Deum ex Deo, inuiſibilem de inuiſibili, omnipotentem de omnipotente: Et vt nos redimeret aſſumpſiſſe carnem ex Virgine, & per tempora & actus creuiſſe vt verus homo, in Deitate permanens verus Deus. Secutusque Dominicæ paſſionis & reſurrectionis, atque in cælos aſſcenſionis gloriam, omnibus audientibus aperuit ſacramentum, annuncians illis & diem iudicij, atque credentium gloriam ſempiternam ſanctorum, dicens: Hæc ſi credideritis, erit ſemper vobiſcum Deus, ſicuti nobiſcum, & quicquid fideliter petieritis in nomine eius, conſequemini. His autem & alijs multis ſanctis exhortationibus populus ad fidem conuertitur Chriſti, atque baptiſmatis gratiam conſequuti, patrem & ſalutis ſuæ oſtenſorem miro omnes venerabantur affectu.

Prædicat Papienſibus Chriſtum S. Syrus.

Iohan. 16.

Cap. 4.

Eo verò tempore dum orta eſſet perſecutio Chriſtianis in Mediolanenſium vrbe à quodam paganiſſimo Comite Anolino nomine, & aliquanti ex Chriſtianis pro amore Chriſti punirentur: beatos Protaſium & Geruaſium, glorioſos viros profeſſione Chriſtiana, idem crudeliſſimus Præſes carceralibus tenebris mancipauit, plurimis Chriſti fidelibus latitantibus. Beatus verò Nazarius claris ortus natalibus, ea tempeſtate Chriſti nomen conſtantiſſimè prædicans, deſpectis huius ærumnoſæ vitæ negocijs, multorum animos illuſtrabat. Sed detentus impiorum manibus, marinis fluctibus immergitur. Succurrente autem diuino præſidio, naufragium tanti periculi verus Chriſti athleta liberatus euaſit. At poſt iſta diuina magnalia incunctanter prædicans Dominum Ieſum Chriſtum Dei eſſe filium, ad eandem Mediolanenſium vrbem peruenit, in qua videlicet iuſſu nequiſſimi Neronis ab eodem Comite mortis ſententiam ſuſtinuit: & quia erat nobilis, præclaroq; ex genere, metuens ſæuiſſimus perſecutor, intempeſta nocte capite eum truncari præcepit cum aſſecla ſuo paruulo nomine Celſo.

Perſecutio Neroniana Anolino Præſide.

Geruaſius & Protaſius coniecti in vincula.

Nazarius in mare proiectus, incolumis euaſit. Vide 19. Iunij.

Nazari⁹ cũ Celſo capite plectitur.

Cap. 5.

Cumque relatione multorum beatiſſimus Syrus hæc cognouiſſet, venerandum virum Iuentiũ alloquitur, Summa, inquiens, alacritate ac celeritate Mediolanum tranſcurre, omni ſolicitudine inquirẽs Chriſtianos viros alloquere: Supernæ vos ardor charitatis detineat, & erga Chriſti martyrum reuerentiam vincat, vt corpuſcula fratrum noſtrorum Nazarij & Celſi, quorum ſanguis pro Chriſti effuſus eſt nomine, dignæ ſepulturæ cum maximo honore tradantur, atque epitaphium certaminis eorum ſacris apicibus conſcribentes ſimul recondite. Protaſium autem & Geruaſium digniſſimos Cõfeſſores, qui à peſtifero Præſide clauſi carcere detinentur, cùm pro Chriſti fide & ipſi fuerint martyrio coronati, debito honore & merito condentes, certaminis eorum libellum pro futuris temporibus ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti & gloriam ipſorum ad capita eorum reponite. Quia prædeſtinatum eſt à Deo, veris fidelibus, qui tempore opportuno credituri ſunt, ob confirmandas mentes eorum, ſanctorum corpora reuelari, & honoribus atque virtutibus præfulgere, multorumque infirmantium valetudinibus reſtituere medelam ſalutis.

Iuuentius mittitur Mediolanũ ad ſepeliendũ ſanctorum martyrum corpora.

Libellus talis legitur 19. Iunij.

Cap. 6.

Cumque omnia fideli pectore Patris monita ſuſcepiſſet, lætus ac feſtinus huius præcipuè legationis iter arripuit, atque ad eandem vrbem licèt anxius iam noctù peruenit: inuentiſque quos ſanctus Pater prędixerat Chriſti fidelibus, quæque ei commiſſa fuerant, auribus retexuit. At illi corpora martyrum Nazarij & Celſi ſe condidiſſe reſponderunt. Quibus beatus Iuentius: Obſecro, inquit, vos, vt dum certaminis ſui hi, qui ſuperſunt, beatiſſimi Protaſius & Geruaſius finem acceperint, aliquid pro amoris dulcedine eorumque reuerentia, de veſtibus vel corporibus eorum pignus retinentes, noſtris deſiderijs offeratis. His verò auditis, qui aderant reſponderunt: Quandam Dei famulam, dum ſancti Nazarij caput ab impio laniſta abſciſum fuiſſet, vidiſſe ſe, linteo ſanguine eius recepto fugam petiſſe. Quo vir Dei Iuentius reſponſo commonitus, anxius tali inſinuatione, dum remearet, in ipſo itinere eandem conuenit Chriſti ancillam: Quæ diuina admonitione præmonita, gratuita voluntate martyris ei obtulit cruorem, quem ferebat. At ille accepto tanti muneris quem quærebat theſauro, lætus ad mœnia Ticinenſis reuerſus eſt ciuitatis. Cuius portam tanti doni portitor dum intraſſet, quidam dæmonio puer arreptus volutabatur in platea, ex cuius ore dolens ac luctuoſa voce eiulans clamabat diabolus: Væ mihi, quia torqueor martyris ingreſſu cruoris. Quod vt audiuit miles Chriſti Iuentius,

Ecce quo in precio apud veteres fuerint ſanctorũ reliquiæ.

nnn ſuper

Dæmoniac⁹ curatur virtute cruoris S. Nazarij. ſuper vexatum puerum ſancti Nazarij martyris ſanguinem impoſuit, ſtatimque ab eo dæmonium quod vociferabatur expellit. Contigit autem, vt pro confirmanda fide Catholica ipſe prudentiſſimus vir Iuentius, operante Chriſto in multis ſignis, probabilem faceret ſancti martyris cruorem Nazarij. Nam poſitus ſuper cæcorum oculos, lumen reſtituit: & varias infirmitates concurrentium ad ſe frequenter curauit. Atque ex hoc tempore, beati Nazarij meritis & patrocinio promerente, plenæ credulitatis augmentum huius vrbis Ticinenſis populus eſt adeptus.

Itèm multi cæci & ægri.

Cap. 7. Poſt non multorum dehinc temporum curricula, cùm ſanctorum martyrum Protaſij & Geruaſij apud Mediolanum finita eſſent certamina, precioſa corpora eorum à Chriſtianis occultè ſublata, ſepulturæ ſunt reddita, nè impiorum atrocitas, ſicut viuentes, ità perſequerentur & mortuos. Tunc quidam Chriſti fidelis Liberius nomine, cum reuerentia & amore à ſanctis eorum exuuijs fidiſſima temeritate, quandam quæ fas fuerat detrahens particulam, beatiſſimo Syro Ticinenſis vrbis Patri & doctori idoneo, vt ab eo fuerat poſtulatum, amicabiliter detulit. Vir autem venerabilis ſuſcipiens pignora beatorum martyrum, multis in eis virtutibus vſus eſt. Cumque ſigna ſanitatum longè lateque ſplendeſcerent, cœpêre languentium etiam ex inopinatis partibus ad eum turbæ concurrere, eumque immenſa frequentia perurgere. Inter hæc ſacerdos Dei eximius exultans de mirabilibus quæ per merita ſanctorum martyrum Chriſtus Dominus ſedulò faciebat, concepit animo non procùl ab huius vrbis mœnijs extra ciuitatem templum Domino in memoriam nominum eorum erigere, idque in modum Crucis, vt aggreſſus eſt, conſummauit. Atque hoc primum cæleſtis Regis vexillum in hac vrbe erectum eſt, & ouile Dominicum: intra cuius caulas paſtor veriſſimus oues regebat Dominicas, quas peruigili cuſtodià à faucibus extrahebat ſerpentis nequiſſimi. Quod & Dauid fortiſſimus deſignabat, quandò brachia confringens vrſorum, conterenſque colla leonum, ex cruentis dentibus raptas ouiculas auferebat.

Syr⁹ epiſcopus multa ſigna facit virtute reliquiarũ SS. Geruaſij & Protaſij.

Cõſtruit baſilicã in eorũ memoriã.

1. Reg. 17.

Cap. 8. Perfectis igitur templi ſiue altaris dedicationis inſignibus, quotidianas Deo laudes in eo & hoſtias offerebat. Vna autem dierum dum Miſſarum ſolennia ſingularis Pontifex ibidèm celebraret, & copia filiorum eius, quos verbi ſemine iuxta Apoſtolum Deo genuerat, deuota ſanctis myſterijs intereſſet, audenter Iudæus eccleſiam ingreſſus, maligno inſtigante ſpiritu, corpus Dominicum ſuſcipere, atque in ſterquilinium proijcere molitus eſt. Qui inter turbas fidelium ad manus viri Dei perueniens, auſu nefario immundo ore corpus ſuſcepit Dominicum. Quod vt animo reijciendi os aperuit, digna vltione percuſſus, ſine affatu verborum cunctis audientibus & videntibus clamare cœpit. Volebat labia iungere, nec valebat: conabatur verba edere, ſed lingua rigida officium loquendi non præbebat, & quaſi ignitum iaculum in ore portans immenſis torquebatur doloribus. Reſonabat omnis illa eccleſia ineptæ vocis clamoribus, & tam egregij virtute miraculi Chriſti fidelium lætabatur conuentus. Impleturque illud: Deriſores ipſe deridet. Et quod Apoſtolus ad Galatas ſcribit: Nolite errare, Deus non irridetur. Quæ enim ſeminauerit homo, hæc & metet. Iudæus ergò incredulus nec audierat nec legerat iſta præconia ſcripturarum, qui putauit Spiritûs ſancti deeſſe præſentiam. Quem vir Dei ſuo conſpectui præſentari præcepit, atque aduenienti dixit: Incredula & perfidiæ mens plena, quarè tam iniqui hoſtis impléſti conſilium? æſtimâſti corpus Chriſti viliſſimum? Eccè quod clandeſtinus perſuaſor te miſerum illexit vt faceres, cunctis fidelibus ſuis diuina virtus oſtendit. Iudæus autem nimio dolore ſuperatus, voces emittere abſque ſermonibus non ceſſabat, habens in gutture ſuæ malitiæ cruciatum: quia ſecundùm ſanctiſſimi vaticinium Simeonis, vt incredulis eſt pernicies & ruina, ità fidelibus ſuis vita & exultatio eſt verbum Dei. Nam ſubtiliùs adſpectantibus, mirabili ratione corpus Dominicum in ore videbatur Iudæi dependére, vt nec linguæ ſubtèr compagi inſidéret, nec deſupèr immundo adhæreret palato. Sed poſtulantibus fidelibus pro eius miſeria, vir Dei beatus Syrus manum tetendit, & ſanctæ Euchariſtiæ myſterium à ſacrilego ore abſtraxit, dicens: Eccè nunc liberatus es, decæterò caue huiuſmodi ſimile nè facias, & nè vlteriùs repetere hoc præſumas. Iudæus autem pedibus eius aduolutus, clamabat ſe Chriſto Deo crediturum, ſi ſacri cum baptiſmatis

Vide antiquiſſ. dedicationis tẽpli & altarium vſum.

2. Cor. 4.

Diuinitùs caſtigatur Iudæus volẽs mala intẽtione corpus Domini ſuſcipere.

Gal. 6.

Mirabile quid.

tis vnda perfunderet, ac pio eius conuentui copularet. Tibi, inquit vir Dei Syrus, tibi Omnipotens refero gratias, qui Iudaicam perfidiam non dedignaris corrigere, ſed ad tui vnigeniti fidem ampla pietate conuertis. Baptizato autem illo, multi ex Iudæis credentes, cum eo ſacro renati baptiſmate, Chriſti fidelibus ac ſpiritali cœtui ſunt vniti. Itèm alij multi cũ eo.

Igitur dum multa per hunc Patrem noſtrum Syrum laudanda Deus oſtenderet, & quia iam ſpiritu prophetiæ illuminatus enitebat, quendam ad ſe ſuperbo ſpiritu ſub figura pietatis aduenientem intuens, Silére te magis oportet, inquit, quàm loqui: quia quæ cogitas manifeſtè clareſcunt. Obmuteſcens verò ille, nec aliquid profari valuit, ſed pedibus ſancti viri aduolutus, gemitibus ac lachrymis iniquæ cogitationis pandebat arcanum. Vir autem Domini lachrymis ac gemitibus ipſius inclinatus loquendi mox ei officium reſtituit, atque diuini muneris reddidit ei miniſterium. Diffundebatur autem Dei gratia in ciuitate Papiana, & diuulgata ſancti viri fama, ex diuerſis partibus multorum ad eum frequentia concurrebat populorum. In qua feliciſſima vrbe inſtituit eccleſiaſticos ordines, diſcipulumque ſuũ Iuentium & Pompeium mitiſſimos Diaconos fecit. Chryſanthum autem virum illuſtrem, & Fortunatum clariſſimum, preſbyteros ordinauit: Eiuſdemque vrbis expletis octo hebdomadarum curriculis ſedem obtinuit, multorumque à paganiſſimis idolorum cultibus retrahens animos, ad Dei ſeruitium & credulitatem perduxit. Cap. 9. Spiritu prophetico videt cogitationes hominis impij S. Syrus. Reddit eidẽ linguæ officium quod amiſerat. Iuentius & Pompeius fiunt Diaconi. Itẽ duo alij, preſbyteri.

Egreſſus autem quodam tempore ex vrbe memorata, dum vicos ac villas ciuitateſque circunquaquè peragraret, & prædicationis ſanctæ verbo ignorantium corda imbueret, vir quidam pedibus eius proſternitur, qui mutum ſurdumque ſe habere filium clamabat, eumque ſanctæ eius præſentiæ rogitabat offerri, ſi dignaretur forſitan loquendi ei audiendique gratiam condonare. Cuius iuſſu eius præſentiæ puer oblatus, cunctis audientibus orationem fudit ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte, qui humanam formam cum Patre & ſancto Spiritu ſine vitio ad tuam ſimilitudinem plaſmare dignatus es, & dediſti ei libertatis arbitriũ, qui mutis loquelam, cæcis viſum, ſurdis auditum, mortuis vitam reddidiſti: reſpice ſuper hunc puerum, & os atque aures eius obturatas adaperi, quia tibi plaſmatori hæc pertinet reformatio, cuius digito compacta ſunt vniuerſa congruentia corporum membra humanæ ſubſtantiæ. Completa autem oratione, in ore & auribus eius ſignum Crucis digito ſuo fecit, ſtatimq́; apertæ ſunt aures eius, & lingua ipſius abſoluta eſt, ità vt voce clara confiteretur puer, ac benediceret Deũ. Quod miraculum videntes increduli, crediderunt in Dominum Ieſum Chriſtum, perceptaque fide baptizati ſunt. Cap. 10. Digitus Dei Spiritus ſanctus. Surdus & mutus puer loquitur.

Dehinc exorta aduerſùs Chriſtianos grauiſſima perſecutione, intantùm vt per diuerſa loca plurimus ſanguis effunderetur, ad eandem ciuitatem, in qua vir Dei talia ſigna faciebat, operarij iniquitatis properare geſtierunt, ſed penè factos omnes ciues Chriſtianos cognoſcentes, minimè auſi ſunt appetere eam, vel impias ſuper eos manus inferre, ſed ad virum Dei properantes, quaſi comminantes dicebant: Quis tibi dedit hanc poteſtatem, vt nobiles & ignobiles Chriſtianæ ſectæ oppreſſionibus arguas, & nolentes magicæ artis tremore concutias, vt Chriſtum, quem Iudæi crucifixerunt, quaſi filium Dei adorent, quem nec viderunt, nec viſuri ſunt, & deos veros, quos Romana colit religio, deteſtentur? Si hoc ad aures inuictiſſimi Principis relatum à nobis fuerit, ſimul te cum his omnibus, qui tuo conſilio adhæſerunt ac dogmati conſentiunt, multis ſupplicijs punire præcipiet. Placeat tibi conſilium noſtrum, recede ab hac ſtultitia, & noli ſubuerſionem facere animarum, quæ vero cultui ſeruientes, viuunt pacificè. His eorum ſermonibus beatiſſimus Syrus dulciſſima benignitate reſpondens, Nolite, ait, falli dilectiſſimi filij, neq; antiquus error in veſtra mente permaneat, qui parentum veſtrorum obcæcata corda poſſederat. Nolite adorare idola muta, ſurda atque vaniſſima, ſine ſenſu & anima, & quæ humana prouidentia facta ſunt diabolo ſuggerente, quia nequeunt vobis conferre medelam: ſed credite potiùs in Deum cæli & terræ, omniumque creaturarum factorem, qui mundum fecit ex nihilo, & terram fundauit ſuper aquas: Qui limitibus maria circũdedit, & fecit omnia quæ in cælo ſunt ſursùm, & in terra & in aquis deorsùm: Qui firmauit terram ſuper abyſſum, & aquas fluere fecit ex ſummitate Cap. 11. Sæua perſecutio in Chriſtianos. Eccè letiferũ impiorũ hominum conſilium. Conuertit eos vir Dei, ſuis ſanctis doctrinis & admonitionibus.

Gen.1. tate petrarum & montium: Qui producit flumina ex abditis, & diſcurrentia marinis miſcet in fluctibus. Credite huic Chriſto filio Dei, qui propter noſtram ſalutem dignatus eſt formam ſerui ſuſcipere, quem Gabriele Angelo nunciante integerrima Virgo concepit Maria: Qui nouem menſium plenitudinem, Virginis matris creſcendo adimpleuit in vtero: Natum per nouæ ſtellæ apparitionem Magi agnouerunt, & ea præuia in Bethleëm Iudæ adorare venerunt, & vt Regi Regum munera obtulerunt: Qui ab Herode vt inueniri poſſit atque necari exquiſitus eſt: Qui in ſanctis innocentibus perſecutus eſt, qui in multis fulſit miraculis, ſuſcitauit mortuos, leproſos mundauit, cæcis viſum reddidit, ſurdis auditum, claudis greſſum, mutis loquelam, atque iuſſu ac voluntate vniuerſa curauit: Qui vt verus homo dormiuit, & vt verus Deus ventorum flatibus imperauit: Qui vt verus homo eſuriem ſenſit, & vt verus Deus de quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia populi ſatiauit: Qui vt verus homo ſitiuit, & vt verus Deus fontem indeficientem in ſe credentibus dedit: Quem principes Iudæorum per inuidiam ſub Pontio Pilato flagellatum crucifixerunt: Quo crucifixo, tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram ab hora diei ſexta, vſque ad horam nonam. Quid plura? Mortuus eſt & ſepultus, ſed tertia die ſurrexit, conuerſatusque cum diſcipulis ſuis per dies quadraginta, ipſiſque adſpicientibus atque mirantibus aſcendit in cælos, promittens in ſe credentibus diſcipulis ſempiternam gloriam: non credentibus autem, æternas flammas ſupplicij, quæ præparatæ ſunt ijs & patri eorum diabolo. quoniam vnuſquiſque cuius opera agit, eius eſt filius. Ego verò polliceor vobis, confidens in Domino, quia ſi credideritis in filium Dei Ieſum Chriſtum, & malis actibus atque vaniſſimis idolis abrenunciaueritis, quòd poſſidebitis perpetuam vitam: In qua lux indeficiens erit, & tenebræ nullæ: in qua nec eſuries, nec indigentia tegumentorum, ſed Chriſtus ipſe vera refectio ſuorum fidelium, qui dat credẽtibus in ſe candidiſſimas ſtolas & quotidianæ felicitatis gloriam ſempiternam.

Luc.1. Math 2. Iohan.11. Luc.17. Matth.8. Iohan.6. Iohan.4. Matth.27. Act 1. Matth.28. Iohan.8. Apoc 7.

Cap.12. Cumq; eos vir Domini his alloqueretur ſermonibus, diuinæ reſpectu clementiæ conuerſæ omnium mentes, quaſi ex vno ore dixerunt: Tali ergò nos conuenit credere Deo, qui non in lapidibus ſed in cælis habitat. Omneſque prouoluti ad ſancti viri veſtigia, poſtulãt ſe baptiſmi gratiam adipiſci. Quibus vir Domini aperiens fidei Catholicæ ſacramenta, tradenſque omnibus donum ſancti baptiſmatis, corpori Catholicæ coniunxit Eccleſiæ. Die autem quadam egreſſus ab vrbe Ticinenſi cauſa ſanctæ prædicationis, dum ad Brixianæ ciuitatis tenderet plebem, quidam puerulus Euſtachius nomine, plenus dæmonio, exclamauit: Quis eſt hic, qui hanc vrbem penetrat? aut quo genere collactaneos & compatriotas meos ſuo ſubdit imperio? & occurrens ei obuiàm, Sufficit tibi, dicebat, Syre, quantis in locis me perſecutus es: vel hîc habitandi mihi concede licentiam. Quis te miſit, vt de meis me excutias domicilijs? de longinquis partibus egreſſus es, nulla tibi hîc cauſa, nulla tibi hîc conſanguinitas, noſtra poſſeſſio facta eſt tibi hæreditas. Vir autem Domini hilari in eum vultu reſpiciens, dixit: Quis tibi miſer tribuit hunc licentiam poſſidendi? poſſeſſio tua ignis æternus eſt. Dæmon reſpondit: Nec ſolius mei arbitreris poſſeſſionem eius incendij, quia multi meeum de hac vrbe illuc ituri ſunt, qui meas nunc faciunt in omnibus voluntates. Tu autem ſolus econtrariò me debellas, & frequenter de mea angeris euerſione. Protinùs vir Dei in cælum oculos eleuans orauit, imperauitque dæmoni, dicens: Immunde ac deceptor animarum ſpiritus, exi ab eo, & nè vlteriùs audeas ingredi ad eum: ſed vade ad præparata tibi æterna tormenta. Mox autem ad vocis eius imperium gemens & dolens, diſcerpenſque puerum, exijt ab eo, nec vltrà eum auſus eſt appetere. Hora autem eâdem multi, hæc videntes mirabilia, crediderunt in Ieſum Chriſtum. Puer verò tota cum domo ſua & multitudine maximæ credentium populorum baptizati ſunt. In qua vrbe ſanctiſſimus Pater plurimis diebus apud fideles remoratus Chriſtianos, ſanctæ Eccleſiæ plures auxit filios ſpiritales.

Multi baptizantur, credentes in Chriſtum.

Expellit dæmonem ab obſeſſo puero Syrus Epiſcopus.

Multitudo maxima amplectitur fidem.

Cap.13. Egreſſuſque è ciuitate Brixiana vir Dei, dum Laudenſium oppidum introijſſet, obuiàm ei cæcus à natiuitate occurrit, ſubnixè poſtulans eius ſe precibus adiuuari. Cui vir Dei: Credis, inquit, in Dominum Ieſum Chriſtum Dei filium? Cæcus reſpondit: Credo, tantùm illuminentur oculi mei. Sanctiſſimus Syrus dixit: Si ex

Si ex toto corde credis, ipſe in quem credis aperiat oculos tuos: ſtatimque oculorum ſuorum percepto lumine, cæcus cœpit glorificare Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vnigenitum ac verum filium Dei: baptizatusque cum omni domo ſua ac multitudine maxima, permanſit in fide Chriſti. Sequenti quoquè die dum Papiam reuerteretur, multi eum, ſancta eius eloquia diligentes, ſecuti ſunt: quique morati diebus plurimis apud ipſum, fundamentum veræ fidei perceperunt. Ciues autẽ ſancti viri cognoſcentes regreſſum, & mirabilia quæ in memoratis vrbibus fecerat, exeuntes obuiàm tam viri quàm fœminæ laudabant & glorificabant Deum, qui eis talem & tantum dignatus eſt Patrem concedere. Reuertens autem ad propriæ functionis cathedram, accerſiuit ad ſe prudentiſſimum virum Iuẽtium: Non te lateat, ait, fili chariſſime, tertiũ te poſt me ad huius officij honorem pertingere. Confortare & viriliter age, nè terreat te perturbantium rabies. admonensque eum de vniuerſis eccleſiaſticis diſciplinis, migrauit ad Dominum, expletis cunctæ vitæ ſuæ octo hebdomadarum geminatis recurſibus. Cuius ſancti corporis reliquias conuentus fidelium populorum, quos venerabilis Pater prædicatione ſua Domino acquiſiuit, cum ſacerdotali cœtu & copia clericorum, in baſilica ſanctorum martyrum Protaſij & Geruaſij, quam ipſe conſtruxerat, debito honore & ſumma diligentia condiderunt.

Cæcus à natiuitate illuminatur.

Prædicit Iuentio ep tertius poſt eum ſit futurus Epiſcopus.

Obdormit in Domino cũ eſſet 112. annorum.

Cap. 14.

Poſt cuius deceſſum Pompeius, quem ipſe gradu Diaconatûs ſublimauerat, ſimplicitate & humilitate præclarus, eius ſedis eſt inſulas aſſecutus: quique paucos atque pacificos agens annos, migrauit ad Dominum. Poſt quem beatiſſimus Iuentius dum peteretur ad ſuſcipiendam curam Pontificij, occultari maluit, tanto ſe indignum honore iudicans. Sed declinare non valuit denunciata ſibi à Patre pontificalis dignitatis inſignia. Dumque aliquantum temporis apud Laudenſium vrbem confugiens delituiſſet, diligentiſſimè inquiſitus à populo Ticinenſis vrbis reperitur: & coactus Papiam reducitur, & Eccleſiæ conuentui repræſentatur. Qui ſumma vi ſacerdotale culmen ſuſcipiens, gratiſſimæ plebi Cleroque aptatur, Patris ac nutritoris ſui ſequens veſtigia. Copioſus in Dei laudibus, in orationibus, in ieiunijs, vigilijsque aſſiduis perſiſtes. Erant pauperum munerator, viduarum ac pupillorum defenſor. Nam quædam vidua dum à creditore quodam duriùs opprimeretur, atque crudelis nummularius duplum pecuniarum ab ea exigeret quàm dediſſet, ad virum Dei protinùs confugiens, miſericordiam poſtulabat. Cognito vir Dei hoc negocio, Diaconum ſuum, nomine Exuperantium, cum eadem vidua ad prædictum creditorem direxit, dicens: Vade ad eum, qui hanc viduam crudeli exactione opprimit: admone eum vice meæ poſtulationis, dicens: Pater tuus rogat, ſufficiat tibi quod tuum eſt, nec exigas quod minimè dediſti, nè id quod habere videris amittas. Si autem te audire noluerit, eccè do tibi ſummam precij, porrige ei & reuertere. Implens autem Diaconus ſancti iuſſa Antiſtitis, ibat cum ea, atque vniuerſa quæ ei iniuncta fuerant, auaro creditori per ordinem retulit, ſed immutare eum à prauitate cordis nullatenùs potuit. Mox autem vt aureos, quos vir Dei pro vidua miſerat, accepit, corruens in terram expirauit. Factus eſt autem timor circa omnem regionem atque incredulos, qui hæc audiebant, Chriſti verò fideles lætanter glorificabant Dominum Ieſum Chriſtum.

Pōpeius ei⁹ ſucceſſor, feliciter obit.

Fugit nè fiat Epiſcop⁹ S. Iuuentius.

Viduarũ & pupillorum defenſor S. Iuentius.

Vltio diuina in creditorẽ auarũ.

Cap. 15.

Alio quoquè tempore dum quidam de exactoribus fiſci, fluenta vellet tranſmeare Ticini, deportans ſecum talentum pecuniæ, arreptus à fluminis vnda, corruit: dimerſusque ſub aquis, omnem illam auri pecuniam amiſit, vix ſemiuiuus euadẽs. Cùm verò recognouiſſet ſe amiſiſſe pecuniam, multa triſtitia afflictus, concitus ad virum Dei cucurrit Iuentium, dicens: Niſi me tua merita liberent Pater, mortis ſupplicio ſubiacebo. Cui vir Dei: Quid eſt, inquit, quòd tanta triſtitia affligeris fili? Publicum, ait, dum tranſuaderem Ticini alueum, in eiuſdem fluminis fluctibus pecuniam perdidi. Cui vir Dei: Illuc vbi amiſiſti, ait, pecuniam, me ducito. Cumque ad locum perueniſſet, ait beatus Iuentius: Tibi dico aqua in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui pedibus ſuper te ambulauit, nè retineas pecuniam, pro qua affligitur homo iſte. Continuò autem vaſculum, in quo pecunia erat recondita, ſuper aquas natare cœpit, & vndarum impulſibus reuocatum, ad viri Dei veſtigia, in loco quo ſtabat applicuit. Quam pecuniam appræhendens reſtituit tribulanti. Dignus imitator Heliſei, qui ex Iordanis gurgite coram oculis filiorum Prophetarum

Iohan. 6.

Ad imperiũ S. Iuuentij aqua euomit amiſſas pecunias.

4.Reg.6. phetarum ferramentum, quod in eum dilapſum ceciderat, ſuper aquas natare fecit, miſſoque in aquis manubrio, qui amiſerat, mœrenti reſtituit. Quod quum miraculum omnes qui aderant vidiſſent, gratias egerunt Deo, qui ſuis fidelibus præſtò eſſet per orationes Patris ſui.

Cap.16. Beatiſſimus verò Iuentius ſpiritalibus inflammatus deſiderijs, ambulanſque de virtute in virtutem, Mediolanum perrexit propter ſæuientium contumaciam paganorum. Quam vrbem dum ingredi cœpiſſet, miniſtri dæmonum adniſu ingenti conabantur ei reſiſtere, dicentes: Reſipiſce: nè vrbem deludas, ſicut alij tui complices, nè & tu ſimiliter puniaris. Et cœperunt eum varijs afficere iniurijs. Vir autem Dei in cælum eleuans oculos, dixit: Domine ignoſce illis, quia ignorantia

Pſal.67. pleni ſunt. Sed quia dat Dominus verbum euangelizantibus virtute multa: eadem hora procelloſus turbo emicuit, & fortiſſima ſuper eos grando deſcendens,

Diuinitùs caſtigantur, qui viro Dei reſtiterunt. capita, brachia, & oſſa inimicorum veritatis validiſſimè contundebat: neque aliquis eorum ex tanta tempeſtate valebat effugere, ſed fixis ſtantes veſtigijs, ictibus immenſæ grandinis fundebantur. Tandèm reminiſcentes prauitatem reatûs ſui, clamare cœperunt: Sancte vir Iuenti Pater & domine, libera nos, vt non in tali pœna moriamur, & credemus in eum quem tu credis & prædicas. Orante autem beatiſſimo Iuentio, mox ab eis receſſit tempeſtas. Quique tali ſupplicio liberati, pedibus eius ſe protinùs proſternentes, poſtulabant vt baptiſmatis vndam mererentur percipere. Et quia ad hoc miraculum multi concurrebant, omnes

Côuerſi credunt & baptizantur. cum eis ab eo ſunt baptizati. Qua in vrbe moram faciens beatiſſimus vir, & apud fideles Chriſtianos Clerum ſacerdotiumque ordinans, Papiam vrbem regreſſus eſt. Sed in ingreſſu ipſius, paralytica quædam iacens in lectulo, ſalutis ab eo auxili-

Paralytica curatur. um poſtulabat: quam vir Dei intuens, extenta dextera, ſignum Crucis ſuper eam impoſuit, ſtatimque pleniſſimè reddita ſanitati, omnis ab ea paralyſis & dolor aufugit.

Cap.17. Sæuit in Chriſtianos Veſpaſian' Cæſar. Alio quoquè tempore dum impijſſimus Veſpaſianus Cæſar aduersùs Chriſtianam religionem exarſiſſet, Porphyrium quendam Præfectum vrbis Romæ direxit, qui peragraret omnes ciuitates ac vicos, vt ſi quos inueniſſet Chriſtianos, adſcriptos ei pictacijs literarum apicibus nunciaret, & quicquid de ipſis ageret ſuæ iuſſionis expectaret ſententiam. Iamque tua, Chriſte, miſeratione omnis hæc prouincia, fidelium turba repleta erat, & infinita multitudine ſtipata adcreuerat: quòd nec deſcribere nec denunciare valebat Porphyrius. Cumque vrbem Papiam introiſſet, idem Porphyrius à plebe ſuſceptus eſt. Hora verò eadem vir Dei Iuentius in baſilica S. Nazarij, quam ipſe ædificauerat, Miſſarum

Vexatur à dæmonio Porphyrius, volens cum ſuis ſatellitibus virum Dei inuadere. celebrabat ſolennia. Porphyrius hæc audiens, nimio furore vexatus, effero in eam corde ingrediens cum armata manu, populum Dei ac tantum Præſulem ſupplicijs atque iniurijs affligere cogitabat. Sed priuſquàm impetum in Chriſti famulum faceret, arreptus dæmonio cum omnibus ſecum ingreſſis alterutrùm pugnis, ora, guttur & faciem cædentes, extra atrium eccleſiæ ſeipſos cœperunt expellere. Ipſe quoquè Porphyrius ex ore & naribus ſanguinem profluens madefaciebat ſuperficiem terræ. Et amentes effecti, luctuoſis vocibus nimium cla-

Officiû Miſſæ in primitiua Eccleſia, cû omni plebe celebratur. morem ſuper ſua capita emittebant, quouſquè vir Dei Miſſarum adimpleret ſolennia. Completo autem myſticæ oblationis miniſterio, egreſſus cum omni plebe eccleſiam, grande vidit miraculum. Nam chori ad choros circulum facientes, vnus ſuper alterum immenſis fletibus vlulabat. Tunc vir Domini Iuentius omnes fideles in terram proſterni præcepit, vt pro eis Dominum exorarent, quatenùs à tali pœna ereptos ad intellectum mentis ſuæ eos Deus reduceret, & ad fidem ſui nominis aggregaret. Ipſe quoquè S. Iuentius oratio-

Orat S. Iuẽtius pro ſalute inimicorum. nem faciebat pro eis, dicens: Domine Deus Pater cæli & terræ, qui omnibus gentibus ſanctum tuum nomen prædicari iuſſiſti, & miſiſti vnigenitum filium, redemptorem noſtrum, vt nos liberaret ab omni iniquitate & præcipitio, ſuſcipe preces noſtras pro ſtultitia iſtorum, & exime eos de manu inimici, qui in eis poteſtatem accepit, & dirige corda eorum in viam ſalutis, vt cognoſcant te Creatorem ſuum, & nullum alium præter te, te ſolum adorent & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Orante autem ſancto viro & omni populo, terræmotus factus eſt magnus, & circunſepſit eos ſubitò cunctis videntibus ignis de cælo, & ſtatim relictis fletibus cœperunt quaſi ex vno ore clamare, dicentes:

Verè

Redeunt ad mentem, & confitentur Ieſum Chriſtum.

Verè magnus eſt Deus Chriſtianorum,idola autem qui colunt,omnes vani ſunt. Porphyrius autem inceſſanter clamabat : Iuenti prudentiſſime vir,ora pro mea miſeria verum atque tremendum Deum quem colis,vt dignum me faciat ditione ſua,quia ab hac hora pro nihilo habeo imperialia iuſſa & idolorum culturam.Cui vir Domini reſpondit: Superna pietas non vocis auditrix eſt,ſed cordis rimatrix : tu tamen ſi ex toto corde credideris,quicquid petieris,impetrabis.Die verò eadem antequàm ſumeret cibum, omnibus qui cum Porphyrio venerant baptizatis, & ipſe Porphyrius baptizatus eſt. Iterumque Miſſarum celebratis ſolennijs, ſecum omnes menſæ refectionibus adeſſe præcepit : Omnisque ciuitas viſis his miraculis lætabatur. Porphyrius verò ſequenti die gaudens & exultans migrauit ad Dominum. Qui autem cum eo aduenerant, fide recepta ad ſua habitacula ſunt reuerſi, paruipendentes imperialia iuſſa.

Baptizatur.

Porphyrius feliciter obit.

Cap 18.

4.Reg.2.

Diuulgabatur autem fama tanti Pontificis longè lateque per mundi ſpatia & virtutes quas per eum Chriſtus Dominus faciebat: Nam ſicut Heliæ Heliſeus, ità hic prudentiſſimus vir S.Syri hæres virtutum extiterat ac ſpiritualium ſucceſſor in omnibus gratiarum. Ordines autem Mediolanenſium vrbis Cleri, qui ab eodem fuerant conſtituti, quotidianis eiuſdem augebantur exhortationibus in fidei religionisque gratia. Ad quos idem beatus vir pro eorum ac fidelium populorum mentibus confirmandis, ibat frequentiùs,ibique multorum mirabilium virtutes operans, vrbem reuertebatur Papiam. In qua ſupernæ gratiæ largitate officij ſui honore fungens,triginta & nouem annis Epiſcopalis dignitatis cathedram poſſedit. Hic tantus operarius Chriſti crebris in baſilica beati Nazarij, quam ipſe conſtruxerat, vigiliarum excubijs pernoctabat in ſacris orationibus. Sed quadam die filijs adſtantibus,ſacerdotibus ac clericis, retulit apparuiſſe ſibi circa mediæ noctis ſilentium S.Syrum, quem etiam Patrem memorabat ex baptiſmo, cum Nazario & Celſo, Protaſio atque Geruaſio venerandis martyribus, talia proferentibus : Iuenti dilectiſſime, iam te oportet gaudere nobiſcum in cæleſtibus. ac ſcias te proximè ad noſtra conſortia tranſiturum, atque tertium poſt hunc diem aulam cæleſtis patriæ percepturum. Quibus dictis, ab oculis meis ablati ſunt. Omnes verò qui præſentes aderant, auditis his ſermonibus, valdè triſtes effecti ſunt. Ipſe autem immenſo gaudio lætabatur,& biduò intra eandem peruigil conſiſtens baſilicam, tertio die qui eſt Dominicæ reſurrectionis , Miſſarum ſolennia celebrans, omnes populos benedixit, ac ſacerdotes, miniſtros, cunctosque clericos cæleſtibus alloquijs admonens, lucidæ manſionis & beatæ vitæ habitacula poſſeſſurus intrauit. Sanctas verò eius exuuias ad honorem & reuerentiam tanti ſacerdotis competentem, in eadem baſilica intra crepidinem ad altaris viciniam condientes poſuerunt. Sub die ſexto Iduum Februarium, vbi & nunc vſque ſancta oſſa eius quieſcentia, virtutibus florent atque miraculis : præſtante Domino Ieſu Chriſto,qui cum Patre & Spirituſancto regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Frequenter viſitat eccleſiã Mediolanenſem S. Iuẽtius Epiſcopus.

Præeſt ſuæ eccleſiæ 39. annis.

Apparet ei S.Syrus ante mortem.

Felix obitus eius.

BEATÆ LVDMILLÆ DVCIS ET MARTYRIS CHRISTI GLORIOSAE VITA, EX BOHEMORVM ANnalibus per Reuer. Dn. Nicolaum Salium Pragenſem deſcripta, & ad nos tranſmiſſa.

16.Septemb.

Cap.1.

S.Ludmillæ patria & parentes.

SLABIVOR Hrabota Peſſouicenſis vir & ſplendore generis,& rerum publicè priuatimque geſtarum monumentis & morum grauitate conſtantiçq; gloria inſignis, eo ſeculo in auita hęreditate Melnicij & latifundijs eius vitam agitabat, quo tempore apud Boëmos anno 873. Hoſtiuitus imperium tractabat. Hic filiam præſtantis formæ & generoſæ indolis ex Lidoſlaua cùm procreâſſet,amabilem his dotibus populo futuram certò peruidens, Lidmilam eam nuncupauit,quam Latinus paululùm ab origine primæua deflectens Ludmillam cõmutatione & adiectione literæ expectorauit. Eius adultioris

Egregiæ eius dotes.

riſtantum in ſuſcipiendis & moliendis rebus grauioribus robur ingenij, tanta in tractandis ſubiectorum hominum etiam aſperis mentibus ſolertia fuit: vt quanuis plurimæ aliæ ea tempeſtate præſtantes oris habitu, & fortunarum copia heroinæ in Boëmia florerent, omnibus tamen his ità vitæ cultu prælata fuit, vt Boriuoio hæredi & domino Bohemiæ ſola matrimonij vinculis innecteretur. Quem tanta obſeruantia venerata eſt, & quoàd vixit ſemper coluit, vt ad amuſsim ex præſcripto legibusque eius viueret. Ille verò tanti eam fecit, vt non modò poſtulatis eius promptus facilisque annueret, ſed etiam quod gratum illi acceptumque fore coniectaret, id ſedulò & accuratè promoueret. Quarè cùm eam inflãmato ſtudio honorandorum delubrorum agi obſeruâſſet: ad ſolatium eius idolum aureum fœminei vultûs fabrefecit, quod altitudine ſua magnitudinem cuiuſuis hominis excederet: idque in penetralibus ædium ſuarum habitaculis erexit. Quod Ludmilla errore vano implicita nunc prece, nunc donis, nunc ſacrificijs onerabat, & æternos illi ignes ſacrabat. Nomen idolo Croſinæ datum. Nec mirum illud tanto auro conflatum. largiſſimo enim venarum aurearum prouentu id ætatis Boëmia ſcatebat.

Traditur Boriuoio Duci Boëmiæ coniux.

Errore gentili decepta colit idolũ aureum.

Cap 2.

Intereà legatio Suatopluci Marcomannorum Regis, Belgrado regia vrbe digreſſa Pragæ ſucceſſit, petitiones & dona Regis Boriuogio exponens. Donorum vnum erat vini meraciſſimi capaciſſimus culeus, inſolens inuiſumque ijs ſeculis in Bohemia liquoris genus, & hoc commendabilius. Quod cùm Ludmilla pitiſſâſſet, molliſſimasque eius per venas inſinuationes demiraretur, dignum hũc potum non tantùm hominum conuiuijs, ſed Deorum immortalium menſis videri dixit. Eapropter prompto illo trullam impleri & Croſinæ ſuæ libare æquum eſſe duxit, & libauit. Accidit autem vt reſtrictis anteà nubibus terra omnis trium menſium numero ieiuna areret: illo autem die, quo libaminis loco vinum à Ludmilla ſtatuæ propoſitum fuit, fœcundis imbribus humectaretur. Homines id pietati Ludmillæ acceptum referre, illa verò benignitati indulgentiſſimæ Deæ ſuæ imputare. Aeſtimare difficile non fuerit, quæ Ludmilla veluti planta in ſubactum Eccleſiæ Chriſti ſolũ tranſlata germina tandẽ ediderit, quæ in macro adhuc ſabulo ſita, tãta frondium pubertate luxuriauerit. Nec feſellit ſanè expectationem, ſed vicit. Reuerſus enim à Marcomannis Boriuoius ſacris iam noſtris imbutus, cùm immortalis vitæ gloriam & præmia eius Ludmillæ, quæ à D. Cyrillo Epiſcopo hauſerat, expoſuiſſet, adeò hac narratione eius capta eſt, vt cum eo ſeueriùs expoſtularet, quòd ſalutis curam conſortis ſuæ minoris fecerit, quàm vt illum diuinorum præceptorum magiſtrum ſecum in Bohemiam tranſuehendum meminiſſet, à quo & illa vitæ Chriſtianæ conſcia efficeretur. Atque in eo voto non tantùm ſecundis & ad voluntatem fluentibus rebus conſtans perdurauit, ſed & calamitoſis turbulentiſſimisque temporibus eodem æſtu fidei noſtræ ſuſcipiendæ flagrauit: tunc nimirùm, cùm maritus eius ob nouatam religionem, deſertaque prophana Ethnicorum ſacrilegia, extorris à terra ſua pelleretur. Cuius tantam tamque procelloſis caſibus benè exercitam virtutem, & animi firmitudinem, breuì ſic eſt remuneratus Deus.

Præbet ei potum vinum optimum.

Boriuoius Dux fit chriſtianus.

Quanto deſiderio S. Ludmilla flagrãrit religiõis Chriſtianæ ſuſcipiendæ.

Cap.3.

Reſtituto enim poſtliminio, repoſitoque in priſtinum ſtatum, & ſibi reddito marito, Epiſcopum quoquè Cyrillum coniugis ſui ſecundùm Deum parentem ei exhibuit, vt religionem, quam animo complexa iam erat, cæremonijs quoquè aſſequeretur. Eius illa affuſa genibus ſubmiſſè rogabat, vt ſine prolixiori mora opera illius ſalutiferis aquis tingeretur. Fecit comporem voti Epiſcopus, ipſamque & Spitigneum maiorem, & Vratiſlaum minorem natu filios, quibus illa ſtipata pedibus eius ſe aduoluit, Chriſti Eccleſiæ per baptiſmum tranſcripſit. Ex illo tempore veluti nouum hominem induta, antegreſſæ vitæ maculas fletibus eluere, tenebras errorum ſuorum deteſtari, Croſinæ, anteà tantoperè amatæ, ne nomen quidem ſuſtinere. Semper ferè medium diem cum marito in templo expendere, animarum lucris inhiare, filijs Chriſti nomen maieſtatemque verbis oſtentare & deprædicare, idola proterere, in templis Deo diuisque in ſublime euehendis & condendis Boriuoio ſe æmulam præbere. Eius opus eſt priuato anniſu fanum S. Catharinæ Tetinenſis, Beatæ autem Mariæ apud Pragenſes, quod Tainenſe vulgò appellitant, iugatis cum Boriuogio manibus ſublatum. Aedes enim D. Clementis Craloucgradi, quæ prima Chriſtianarum Eccleſiarum in Bohemia eſt, & fronte

Baptizatur cũ duobus filijs.

Extruit in Boemia multas eccleſias.

Septẽ-

Septentrioni obuertitur, fanum quoque S. Michaëlis Tetinæ, & D. Clemētis Viſſegradi propria Boriuoij effecta ſunt. Rurſùm aūt diuorū Petri & Pauli in noua Pragēſi ciuitate, quod Zderaſiū vocant, & D. Iohānis templū, quod in petra nomē obtinuit, cōmuni amborum coniugum conſenſu & opera ędificata ſunt. Eſt autem hoc D. Iohannis templum prope id antrum exædificatum, in quo Iuan Regis Dalmatiæ filius anachoreticæ inſpectioni vacabat, quem miro ſynceri affectûs honore, venerandum illud par coniugum in ſua arce excepit. Ludmilla etiam diuinis ſuper ſe ab eo prolatis verbis muniri ſe confirmarique depopoſcit.

Vita iſtius Iuanis habetur ſuperiùs 25. Iunij.

Cap. 4.

Magna ſunt hæc & illuſtria Ludmillæ facinora, ſed maius illud, & admiratione multò dignius, quod ſubiungam, in quo virtutis eius apex mirificè ſplendeſcit. Ludmillam noſtram in proſperrimo vitæ curſu ſucceſſuque rerum ſuarum lætiſſimo, id egiſſe, vt eminentiſſimo dignitatis faſtigio ſe ſpontè deiecerit, & principis throno ſceptroque vnà cum marito abdicârit, quo commodius diuturniusque tempus cæleſtibus rebus ſe immergendi ſortiretur: Neque vllis precibus vel obſecrationibus procerum ſuorum pulſata perpelli potuit, vt vel ipſa vel eius Boriuoius ſemèl poſitam cum diademate purpuram reſumeret, quanuìs Spitigneus grandior natu filius in dignitate patri ſubrogatus ob contempta Chriſtiana parentum ſuorum (vt augurare licet) præcepta, intempeſtiua morte vita expulſus fuerit, & truncæ deſertæque res Bohemicæ ſine capite viderentur. Quo factum, vt ſumma rei ad Vratiſlaum penè puerum deuolueretur. Qui parentibus & maioribus natu dicto audiens, eam cum Deo hominibusque gratiam inijt, vt omnes illi benè, nemo malè vellet. Et proceres quidem principis ſobolis propagandæ non parùm ſoliciti vxorem ei Drahomiram iungunt, quæ dæmonum mancipium iuxtà addictiſſimum ac obſtinatiſſimum cùm eſſet, id tamen veteratoriè coram marito tegebat, nè fauori eius excideret. Hæc duos filios ei peperit, Venceſlaum priùs, poſteriùs Boleſlaum.

Abdicat ſe vnà cū marito principatu, vt liberiùs Deo vacet.

Vratiſlaus eorum filius princeps efficitur.

Vxorem ducit infidelē Drahomirā.

Cap. 5.

Hîc Ludmilla animo ſapiens eum qui priùs in lucem productus eſſet, de more patriæ, ſi occidere Vratiſlaum contigiſſet, patri in poteſtate ſufficiendum: nec futile momentum ad augendam tuendamque rem Chriſtianam eſſe, qua ratione educaretur perſpiciens, tali cōſilio eripere matri Venceſlaum aggreſſa eſt: Orbam ſe primò morte mariti Boriuogij quiritari: deindè non facilè ſe ſolam dolori ſuo mederi poſſe, tum orare vt ſibi ad mitigandam calamitatem ſuam, ſubmouendosque animi angores, quos ob vita functum Boriuoium collegerat, Venceſlai nepotis ſui apud ſe degentis crepundijs oblectari liceret. Drahomira paululùm cum Vratiſlao collocuta, cùm præſentibus tantùm negocijs intenderet, nec rerum conſequentias, Deo illi obſtante, metiretur, facilè ei Venceſlaum commodauit. At Ludmilla tantam tamque opportunam occaſionem benè gerendæ rei nacta, nè eam pateretur ocioſè effluere, acceptum ſecum nepotem, tum ipſa per ſe, tum per Paulū, qui ei in ijs, quæ ad Deum ſunt, aſſiduus hærebat, fingere, formareque & in omnem partem verſare cœpit, tam diuque in eo colēdo inſiſtere, quouſque ſeipſam in eo exprimeret, talemq; eū redderet, qui tutò Budecij in perdiſcenda Latinitate inter lubrica laxioraque adoleſcentū ingenia, ſeueriorē viuendi diſciplinam tenere ſciret. Vbi dū agit, intereà pater eius Vratiſlaus in humanis eſſe deſijt.

Venceſlaus eorum filius traditur S. Ludmillæ imbuendus.

Vratiſlaus Dux S. Ludmillæ filius moritur.

Cap. 6.

Cuius obitu erecta Drahomira diù meditatam, ſed metu viuentis mariti diſſimulatam, procellam tandèm in nomen Chriſtianum effundit, in quo occiſione occidendo quanuìs impotenti & efferata rabie baccharetur, ima ſummis, diuina humanis confundens: non tamen conatus ſuos optato euentu claudendos ſperabat, quouſque Ludmillam, quæ ſola Venceſlao armata machinationes eius diſcutere poſſe videbatur, ſupereſſet. itaque hāc tali nefaria fraude euertere aggreſſa eſt. Tumanem & Cumanem viros vt apprimè nobiles, ità ingenij profligati, & audaciæ proiectæ, muneribus & pollicitationibus inflammatos ad opprimendam ſocrum ſuam deſtinat. Qui Tetinam ſpecie viſendæ Ludmillæ ingreſſi (erant enim ambo olìm in aula eius educati) perhumanè & hoſpitaliter ab ea ſuſcipiuntur. Antequàm tamen Ludmilla cum ijs diſcumberet, inſtinctu diuino admonita eſt, eos eſſe vitæ ſuæ inſidiatores. quare accerſito Paulo myſta ſuo, exomologeſin vitæ ſuæ coram eo facit, deindè diuina Synaxi ſe munit, mox, fuſis non paucis precibus, ad teterrimos illos emiſſarios reuerſa, benignè cum ijs & ſermones miſcet & exporrecta fronte epulatur.

Drahomira ſicarios pecunia corruptos ad opprimendam S. Ludmillā deſtinat.

Illa diuinis ſacramentis ſe præmunit.

Remotis

Cap 7. Remotis poſtmodùm menſis, ſomni deſiderium mentientes præcipuis domûs ſuæ thoris dignatur. ipſa coacta omni familia ſua ſingulis pactam mercedem ad denarium perſoluit, perſoluta omnes incensè hortatur Chriſtum optimum maximum venerari & ſuſpicere, fidei Chriſtianæ immotis veſtigijs inhærere, aduerſis nec exanimari nec cedere. Cohortatione finita complexis ſingulis, atque ob officium fideliter obitum collaudatis, & vale dicto, quieti ſe dare, ſtupentibus omnibus inſolitæ rei nouitatem, iuſſit. Ipſa quoquè cubile ſuum ingreſſa cùm multam ad noctem peruigil in ſtrato iacens Deo ſupplicaret, ſentit ianuam penetralis ſui hoſtili auſu diſturbari, diſturbatamque procumbere. Ergò cùm ad necem ſe peti animaduerteret, Tumanem & Cumanem, nocturni ſceleris molitores, graui oratione caſtigat, modeſtiamque hoſpitalitatis ab eis requirens, reuocat collocati olim in eos beneficij memoriam. Sed ſurdis canebatur fabula. Nam illi hoſtiliter capiti eius peplum diripiunt, ex eoque laqueum nectentes furenter eam lectulo præcipitant. Quæ, nobilius genus mortis rata, ſi pro Chriſto ſanguinem funderet, ferro ſe ab eis concidi non offocari obteſtatur. Verùm in caſſum ſe id egiſſe apud eos cognoſcens, tantiſpèr ſibi vitæ vſuram prorogari poſtulat, quouſque ſe Deo ſuo offerre poſſit. Obtenta & decurſa, peplo ſuo illaqueatur, & per ſpatia cubilis ſui, immaniter hinc indè raptatur. Tandèm protracta ad ſaxum quo orans genibus niti ſolebat alliſo ſæpiùs illi capite tam diù affligitur, quouſque animam exantlaret XVI. Septemb. Quo quidem in ſaxo hodiè quoquè ſanguinis eius maculæ, teſtes innocentiæ Ludmillæ, & crudelitatis hoſtium, liquidò apparent. Sepulta eſt autem in æde diuæ Catharinæ Tetinenſis, cui loco & cœmeterio illi attributo, hanc prærogatiuam Deus in honorem martyris ſuæ prolixè indulſit, nè quis ibi hominum condi poſſit, conditus ſi fuerit, etiam nunc à terra euomatur.

Eccè quàm prudenter domui ſuæ diſpoſuerit S. Ludmilla.

Ianua cubiculi ſui à ſicarijs infringitur.

Peplo capitis ſui Ludmilla illaqueatur.

Saxo alliſo capite interimitur.

Veſtigia ſanguinis eius in ſaxo remanent.

Miraculum.

Cap. 8. Diuus poſteà Venceſlaus cùm in ducem Bohemiæ inauguratus eſſet, pia memoria merita Ludmillæ auiæ ſuæ ſibi præſtita repetens, quam viuenti non poterat, mortuæ gratiam ſic remetiri ſtuduit. Miſſis enim ſacerdotibus religioſis, exhumari corpus eius, & Pragam aſportari mandauit, vt nobiliori tumulo inferretur. Qui egeſta terra, qua theſaurus tantus tegebatur, capſam computruiſſe videntes, procliuiùs eadem paſſum eſſe corpus eius pronunciant, diſceſſiſſentque re infecta, nec inſpecta, ni Paulus Ludmillæ viuentis olim conſcientiæ auriga, diſcuſſa carioſa arcula, ſaluum integrumque corpus eius ibi contineri conclamâſſet. Tum in laudes Chriſti ab omnibus proruptum, reſque inſignis prodigij loco habita, corpus anima euacuatum biennio ferè incorruptum, facie paulùm à natiuo ſplendore degenere inueniri. Perlatum Pragam inclytus princeps Venceſlaus, tanquàm pius Phœnix, ingenti pompa ad templum D. Georgio dicatum, vbi nunc quoquè quieſcit, pullatus deduxit, multique idololatrorum miraculo rei expugnati, eiuratis erroribus ſuis, Chriſti leges acceptârunt. Geſta ſunt hæc anno 922.

Eleuatio eius.

Itèm eius tranſlatio ad ciuitatẽ Pragenſem.

Vale Ludmilla, & ſordidi ſcriptoris tui collapſam valetudinem precibus ſuſtenta.

Plura de ſanctiſſima Ludmilla hac, habentur infrà in geſtis S. Vuenceſlai Ducis, nepotis eius, 28. Septembris, cap. 1. 2. 3. 4. & 9.

VITA

VITA SANCTI GOERICI EPISCOPI METENSIS ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN VETVSTISſimo MS. codice Eccleſiæ Traiectenſis, cui ea ferè ad verbum correſpondet quæ eſt in Vincentij Speculi libro 24. cap. 74.

SANCTVS Goëricus primò quidem miles egregius de Aquitania, corpore non voto ſeculi actibus ſeruiēs, cùm apud Deum & homines in magna honeſtate floreret: licèt quæ pacis ſunt ſectaretur, quandocunquè tamen paganorum infeſtatio perurgebat, primus acici militari ſe opponēs, barbaricam rabiem Dei fretus auxilio potentiſſimè deuincebat, & ſpolia ampliſſima reportabat. Deniquè ſubitò, oculorum & viſûs amiſſione percellitur, virtute tamen patientiæ vndiquè munitus, Deo gratias agens dicebat: Sicut Domino placuit, ità factum eſt &c. Eo tempore regnabat in Gallia Theodobertus: in Metenſi vrbe præſidebat pontifex beatus Arnulphus. Tunc ſancto viro Goërico in ſilentio noctis quieſcenti Angelus Domini affuit, dicens: Serue Dei excelſi, venit tempus quo mœror tuus in gaudium transferatur, quo etiā lux amiſſa tibi reſtituatur. Ergò Metenſem ciuitatem aggredere, & limina beati Stephani deuotè ingredere, Deoque preces ibi funde, & recipies ilicò viſum & totius corporis ſoſpitatem. Arnulphus autem tibi charus amicus & propinquus ibi pontifex reſidet: cui ſpiritus ſanctus te ilicò affuturum præmonſtrabit, & quicquid Deus tibi impenſurus eſt manifeſtabit. Expergefactus ergò vir ſanctus, milites conuocauit, & de Aquitania ad præfatam vrbem iter arripuit. Cui appropinquanti ſanctus Arnulphus adfuit: & facta oratione, dataque benedictione, eum in domum induxit. Qui obtentu ſancti Stephani viſum & totius corporis ſanitatem recepit pleniſſimam. Poſt hæc ſanctus Arnulphus ſpiritali mentis intuitu videns Goëricum ſucceſſorem ſibi fore digniſſimum, conſentiente clero & populo, eum conſtituit: & diù deſideratam eremum perijt. Igitur Goëricus, qui alio nomine dicitur Albo, paſtorali cura adſtrictus, vocibus & moribus cæteros informabat. Et quoniam ante Epiſcopatum corpus diſtrictiſſimis ieiunijs attriuerat: enarrare fas non eſt quàm dura ieiunia cumulabat, quot etiam dies incibatus, vſque in diē alterum pertranſibat: quantùm biduanas & triduanas alacri vultu & mente abſtinētias celebrabat. Defuncto autem ſancto Arnulpho in eremo, cùm beatus Goëricus aſſumptis Tullenſi & Virdunenſi Epiſcopis ſanctum corpus ad ſedem cui præfuerat transferret, ſole ad occaſum vergente, fortè villam iniqui & inceſti hominis offenderant: quam intrare volentes ſacratum reliquiarum portitores, diuinitùs retenti repentè ſubſiſtunt. Sanctus autem Arnulphus dum viueret, præfatum iniquum ſæpè vt reſipiſceret commonuit, nec quid efficere potuit: idcircò nunc eius hoſpitium ſubire contempſit. Quia verò nox imminebat, & nulla alia villa tantæ multitudini apta præſtò erat: orante ſancto Goërico, affuit quidam diues, qui dixit: Eſt mihi præſidium in hac patria, vobis quidem non ſatìs contiguum: ſed noui ad cuncta neceſſaria præſentem Deum noſtrum. Hoc autem ſanctus audiēs, corpus ſanctum illuc verti omneſque ſequi imperat. Cerneres tantam in eundo eſſe velocitatem, vt quod vnius diei integri ſpatio vix peragi credere poſſes, duabus vel tribus horis impletum mirareris. Cumq; ad villam perueniſſent, ceruiſiæ parùm ſe habere homo, miniſtris conferentibus, comperit. Et iterùm fide repletus, ſancti Goërici meritis & precibus hoc committit. Qui nota præſidia petens, Deum ſuorum neceſſitatibus ſubuenire poſtulat. Tantaque populi multitudo ex paruo liquore (quod vix credibile eſt) abundantiſſimè eſt ſatiata. Quieuit autem in pace vir Domini xiij. Calendas Octobris, quo die eius feſtum celebratur: ac tumulatus eſt in eccleſia Metenſi.

Septemb. 19.

S. Goërici patria.

Fit cæcus.

Iob 1.

Apparet ei Angelus monens vt inuiſat S. Stephanū Metis.

Recipit viſum & corporis ſoſpitatem.

Fit Epiſcopus Metenſis.

Abſtinentia eius.

Tranſlatio corporis S. Arnulphi.

De hoc & ſubſequente miraculo, lege Vitam S. Arnulphi 16. Auguſti circa finem.

Felix obitus eius.

DE

DE SANCTO SEQVANO ABBATE ET CONFESSORE, VT HABETVR IN S. GREGORII ARCHIepiſcopi Turonenſis libro de gloria Confeſſorum cap. 88.

Septẽbr. 19.

MAGNAE autem virtutis fuit & ille Sequanus Lingonici Abbas territorij, qui viuens ſæpè homines à vinculo diabolici nexùs abſoluit, & poſt obitum ad ſepulcrum ſuum ergaſtulari catena reuinctos, liberos meritis ſuis abire permiſit. Deniquè Gunthrannus Rex cornu, cuius voce vel moloſſos colligere, vel illa cornutorum arboreorum armenta effugare conſueuerat, furto ablatum perdidit: quæ res multos in vincula coniecit, & nonnullos facultate priuauit, ex quibus tres viri memorati Confeſſoris monumentum petierunt. Quo Rex comperto, iuſſit eos catenis atque compedibus necti. Factumque eſt ità. Media verò nocte lux in baſilica humana luce clarior oritur, diſſiliunt ferrearum compedum repagula, catenarumque diſruptis baſibus, vincti laxantur. Quo audito Rex exterritus, velociùs eos liberi arbitrij poteſtati donauit.

S. Sequani miracula.

Itèm ſigna ad ſepulcrũ eius.

VITA S. IOHANNIS REOMAENSIS ABBATIS, VT HABETVR IN PERVETVSTO MS. CODICE: *Verùm ſtylum opportunis locis mutauimus.*

Septẽbr. 21. Patria & parentes.

VIR per omnia prædicandus Iohannes, nullique ſuo tempore ſecundus, ortus in territorio vrbis Lingonicæ, nobili genere, patre Hilario, matre verò Quieta: puer literis imbuendus traditur. Cùm autem fuiſſet annorum viginti, inuitis parentibus ſeculo valedixit, ac in remoto loco villę, proprijs manibus cellam & oratorium conſtruxit: vbi adiũctis ſecum duobus pueris, ſoli Deo vacabat. Indè verò ad perfectiora tendens, in deſerto quod ſub axe Lingonico iacet, cum dictis pueris ſe contulit, & primò ibi in paruo tugurio habitauit. Creſcente autem numero diſcipulorum ad eum confluentium, timuit nè plebi dominando, periculum potiùs elationis incurreret, quàm vitæ meritum acquireret. Quocircà cum duobus prænominatis ſocijs nocte fugiens, perluſtrauit Galliæ monaſteria: tandemque perueniens in inſulam marinam, monaſterium Lirinum petijt, ibique receptus, diſtrictiſſimè vixit, ac ſanctiſſimè inter cœnobitas illos conuerſatus eſt.

Valedicit mundo vitã ſolitariam eligens.

Clàm fugit, nè præficiatur multitudini.

Hic igitur poſtquàm anno & menſibus ſex delituiſſet, per vniuerſam patriam quæſitus, à quodam, qui de Galliæ partibus aduenerat, vix agnitus propter habitùs ſui vilitatem, inuentus eſt. Cognito autem eo, monachi Lirinenſes, quem priùs fama celebrem reddebat, veniam ſuæ ignorantiæ humiliter petierunt, quòd ei inter iuniores locum dediſſent. Interim reuerſus agnitor ille, ineffabile gaudium de inuentione beati Iohannis reportauit. Quod cùm Gregorius piæ memoriæ Lingonienſis Epiſcopus intellexiſſet, duas conſcripſit epiſtolas, vnam per duos fratres, domino Abbati Lirinenſi tranſmittens, qua virum Dei rogabat ſibi reſtitui: alteram verò Abbati Iohanni, qua eum reuocauit ad ſuos: terrendo eundem quòd eſſet ante tribunal iuſti Iudicis Chriſti redditurus rationem, ob ſui loci deſolationem, ac fratrum diſperſionem. Regreſſus igitur vir Dei, non tam illi patriæ, quàm ſuis filijs multum attulit gaudij, ac breui ſpatio reformauit monaſterij diſciplinam.

Eius humilitas.

Reuocatur ad ſuos filios per D. Gregorium Lingonien. Epiſcopum.

Cùm ergò in dicto deſerto Tornodorenſi præeſſet, fratres nimiam patiebantur aquæ penuriam: cui incommodo quærentibus remedium, nunciatur, eodem loco antiquitùs fuiſſe puteum multæ profunditatis, quem vulgaris incuria, & temporum vetuſtas nimia lapidum obſtruxerat congeries. Serpens verò baſiliſcus in

eodem putei loco habitabat. Sanctus verò Dei plenus fide, prior ad locum accedens, raſtro fodere cœpit, ac alijs iuuantibus putei oſtium aperuit, & ſerpentem oratione interemit: Ex quo puteo copia aquæ in præſens vſque hauritur. Oratione occidit baſiliſcum.

Per idem tempus mater ſua, magno eum videndi tenebatur deſiderio, quod cùm per fratres ei eſſet ſignificatum, primò renuit, ſed poſteà nè fidem matris videretur velle contemnere, eam admiſit, ac tranſiens ante eam cum reuerentia, parumpèr obtutibus eius ſeipſum exhibuit, moxq; diſceſſit, rogans per miniſtros, nè in hac re ampliùs moleſtaretur, quia deincèps ſe eum nullatenùs viſuram in præſenti vita, prædixit. Mater ſua eum viſitat.

Alio quodam tempore cùm fratres ligna cæderent in ſylua, caſu ad monaſterium reuerſi, reliquerunt ſecures ſuas in cœpti operis loco, quas quidam ſuperueniens inuentas furatus eſt. Poſteà fratribus id ſuo patri referentibus, ille iuſſit eos lectioni vacare. Et exiens ad prædictum locum, ibidèm intentiſſimè orauit. Fur igitur reuerſus, ad pedes ſancti viri corruit, ſecures reſtituit, & veniam commiſſi criminis humiliter expoſtulauit, aſſerens ſe ante reſtitutionem de nemore exire non potuiſſe. Fur quidam diuinitùs cogitur reſtituere ablatas ſecures.

Eidem ſancto Dei mirabilis effugandorum dæmonum collata eſt poteſtas, quouſquè in viuis manebat: vndè & filium clariſſimi Nicaſij obſeſſum, cùm propè tranſiret, & ille proclamaret non poſſe diutiùs tolerare Iohannis Abbatis præſentiam, ad eum acceſſit, & oratione ſanauit. Alium quoquè mutum obſeſſum curauit, qui vſque ad obitum in monaſterio poſteà laudabiliter vixit & perſeuerauit. Dęmoniac⁹ curatur. Itèm alius.

Quodam tempore literas ſuas ad Secundinum patricium miſit, quibus cuiuſdã pauperculi cauſam egit. At ille, ſpreta eius commendatione, literas in terram proiecit & pedibus conculcauit. Sed non defuit Dei vindicta. nam toto corpore tanto tremore ac pauore ſubitò concutitur, vt intelligeret, ob tanti viri contemptum ſe iſta mala perpeti. Mox igitur per internuncios humiliter veniam deprecatur, & tandèm imperata ſibi per ſanctum complens, ſanatur. Secundinus patricius diuinitùs caſtigatur. Curatur.

Plurimos quoquè infirmos, miſſis eulogijs, mortis faucibus eripuit. Quodam enim famis tempore, dum egentium caterua ad ſanctum conflueret, & ipſe omnibus miſericorditer ſubueniret, miniſter eius ſuperueniens, ei indicauit, tantum non ſupereſſe frumenti, quantum omnibus ſufficeret. Mox pius pater vas iuſſit pro pauperibus impleri, capiens plus minus modios quinquiès quinos, cætera quę reſtabant, in vſus fratrum reſeruari. Cùm ergò turba egenorum per aliquot tempus ex eo aleretur, euenit vt quidam iuxta morem mendicaret. Sanctus autem conſuetam menſuram dari iubet egenti. Miniſter verò reſpondit, nihil in vaſe exiſtere, ſed totum pauperibus erogatum. Quo audito, ſanctus oculos in cælum attollit, & genuflexo orauit Dominum. Qui ſurgens ab oratione, iubet miniſtro, vt fideliter alimenta deferat indigenti. Pergens ergò miniſter, vas quod priùs vacuum reliquerat, repletum reperit, & pauperi conſuetam menſuram dedit. Mira eius benignitas in pauperes. Pro pauperibus ſibi alimenta cælitùs adminiſtrantur.

Vir quidam religioſus Sequanus nomine, audita fama ſancti Iohannis Abbatis, more patrum, quadam nocte à partibus Magnimontenenſis aduenit, & baſilicam ſancti Iohannis oraturus latenter intrauit. Quod vbì vir Dei diuina reuelatione intellexit, iubet miniſtro, vt dato ſigno ſodales excitet, quia frater communis Sequanus, abſconditè fores eccleſię penetrans orat. Abeuntes ergò fratres ad eccleſiæ fores, famulum Dei orantem inuenerunt, cui hoſpitalitatis officium deuotè perſoluerunt. Obijt autem ſanctus Iohannes Abbas anno ætatis ſuæ centeſimo viceſimo: Cuius oculi non caligauerunt, nec dentes damna pertulerunt, nec eius memoria lapſa eſt. Sepultus, quotidiè nihilominùs viuit miraculis. Felix obit⁹ eius.

DE EODEM S. IOHANNE ABBATE, EX GREGORIO TVRONENSI DE GLORIA *Confeſſorum Cap.* 87.

Septébr.22. FVIT in Tornodorenſi pago in parochia Lingonicenſi vir ſanctitate præcipuus Iohannes Abbas, iuxta ſui nominis etymologiam, diuina gratia præuentus. Deniquè fertur, quia cùm monaſterium ædificare vellet, quod Reomaus nuncupatur, & fratres nimiam aquæ penuriam paterentur, reperit puteum immani profunditate altum, vbì peſſimus ſerpens baſiliſcus habitabat. Hic itaque diuina inuocatione perempto ſerpente, ac mundato puteo, puteum potabilem fratribus reddidit: de qua aqua & nos, cùm Lugdunum pergeremus, à fratribus illius monaſterij benignè ſuſcepti, cauſa miraculi hauſimus: cuius etiam hauſtu plurimi frigoretici curantur.

Baſiliſcum precibus necat.

Nota pœnã fratricidæ.

Fertur & de præfato viro tale miraculum: Quidam fratricida pro enormitate criminis, ferreis circulis alligatus, præceptum habuit, vt ſeptem annis loca ſanctorum peragrando circuiret. Hic cùm Romam veniſſet, reuelatione diuina comperit, nõ aliter ſe poſſe abſolui, niſi ad ſancti corporis reliquias Iohannis Reomaënſis Abbatis perueniret. Hic ergò paſsim luſtrando loca, tandèm peruenit ad baſilicam, vbi haud longè à monaſterio ſacratiſſimum corpus eius locatum eſt. Ibiq; orationibus ac vigilijs incubans, vinculis omnibus abſolutus eſt. Vixit vir hic iuſtus & vir religioſus, ſicut legiſlator Moyſes, centum viginti annis, cuius nec oculus caligauit, nec dens motus eſt. Fuit autem inſtitutor viri memorabilis, de quo in ſuo loco narrabimus.

Grãdis ætas beati viri. Deut.34.

CERTAMEN GLORIOSI MARTYRIS CHRISTI, SOSII DIACONI, AC IANVARII EPISCOPI BENEuentani, *& ſociorum eorum, authore Iohanne Diacono S. Ianuarij, qui eiuſdem S. Soſij tranſlationi interfuit.*

PRAEFATIO AVTHORIS IN PASSIONEM *& tranſlationem.*

POST nonnulla tyrocinij mei opuſcula, quibus aliquantiſpèr iuuenilem animum charitatis exercuiſſe videbar imperio, nullius fore diſponebam intentionis, niſi vt magìs hebetarer deſidia, quàm fomenta liuidæ ſtomachationis alicui pro talibus ſubminiſtrares experimentis. didiceras quippè, & ſatis didiceras, qualiter bilis ignita, linguæ faculam torrens, contiguos vreret dentes. Huic ergò decreto cùm inclinatus animo adhæſiſſem, inter plurimorum ſodalium cœpi etiã & domini Iohannis venerabilis ſancti Seuerini abbatis, quem vnquàm refellere nefas æſtimaueram, detrectare implorationes, adeò ſcilicet, vt ad id quod de ſancto Soſio fieri poſtulabat, multifaria euadens obliquitate diuerſus, modulum excuſationis nullatenùs inhiberem. Quod vbì vir ſtrenuiſſimus animaduertit, non eſt paſſus vltrà diſſimulationis prolongari funiculum, ſed per idoneos perueniores domino Stephano ſuggeſſit Epiſcopo, quatenùs eius amplitudinis interuentu obtineret, quod adipiſci ſua impetratione nequibat. Extemplò me pontificalis accerſitum ſublimitas, taliter increpando accepit: Excidit'ne tibi diacone, qualis ſit fructus obedientiæ? excidit'ne Samuelis iuſta indignatio, dicentis, Melius eſt obedire quàm ſacrificare? Cur ergò ſurda præteris aure, quod à Iohanne Abbate totiès poſceris? An ignoras quantas vtilitates talium narrationum ſcripta conuectent? Si enim in eis totius Chriſtianitatis emolimenta percipiuntur, quarè tu tua quærens, oſtendis te colaphis non eſſe diſciplinatum Apoſtolicis? Sic præſul. & præſuli ſic ſubmiſſa voce reſpondi: Si ve-

Iſte Seuerinus Noricorum fuit Apoſtolus, cuius corp' tranſlatum eſt Neapolim.

1.Reg.15.

Si veſtræ priùs diſcretionis lance penſatur, quò potiſſimùm noſtra vergat accuſatio, iuſtiſſimè caſtigamur: ſin aliâs, quarè tantis fatigamur redargutionibus? habet, inquam, habet affatìm noſtri compertus acumen ingenij, quomodò plurimę martyrum paſſiones ex hiſtorijs & annalibus ſunt decerptæ, in quibus ſeriatim cõmendabatur quicquid gentilis illa perpetrabat examinatio. At nos, quibus nulla taliũ facultas ſuppeditat, quo exequi pacto cogimur, vndè rectiſſimè fauorali denotemur mendacio, & ineuitabile pſeudoepigraphi diſcrimen incurramus? Hanc præſul ipſe apologiã tali protinùs authoritate concluſit: Procùl hinc, procùl, ſi placet, totius obiectionis ambago recedat. Eſt enim exindè quædam ſcriptura lepida vt reor digeſtione contexta, quam me olìm vidiſſe recordor, & quidem quoniam lõgi temporis meta relabitur, idcircò cunctando aſſero vtrùm necne ſancti Ianuarij geſtis, cum quo fortiſſimus Chriſti athleta immortalem percurrit agonem, aliqua ſit ex parte diuerſa. Tamen hæc qualicunque ſtylo prolata conſtet, ſumenda eſt à te, & ſicut certum eſt tuos feciſſe maiores, quæq; ſiunt ſuperflua reſeca, neceſſaria ſubroga, inepta abijce, & vnà cum his quæ de inuentione corporis eius ſunt, fide tua qui interfuiſti, in ciuilem redige compoſitionem, quatenùs pro tãti laboris recompenſatione, municipatu tandèm martyriali Chriſto largiente perfrui merearis. Ad hæc ego nihil vltrà reſpondere præſumens, coactus inchoaui quod Author ab ſpontaneus recuſabam. Sed quia in memoratis ſcriptis infatuato quanuis ſale per- Epiſcopo tinctis, nulla parentum ipſius, nec pontificis ſaltem, qui eum Leuitali redimitione rogatus præ dicârat, mentio inerat, & conquerentes ex hoc viros etiam non ſpernendæ graui- ſentem con tatis perſpeximus: ideò ſummatìm commemorare libuit, vt nec ego ſim in antea ſcripſit hi obnoxius, nec illius temporis pertinaciter incuſentur ſcriptores, quoniam mul- ſtoriam. tus accedere potuit euentus, aut latibuli ſcilicet, aut mortis, necnon & ignorantiæ, vel aliud quid veriſimile, vndè iuſta poſſit oriri excuſatio, quòd ſilenter prętermiſerunt: Tamen quomodocunquè acciderit, quia nulla valet modò coniectura cenſeri, conſtat me credulitate media, nihil irritum, nihil ambiguum in iſtis poſuiſſe narrationibus. Decæterò nunc agendum eſt honorabilis abba, vt nupèr promiſſis orationibus ſic ſic meam iuues inertiam, quatenùs ſit Deo acceptum & hominibus ratum huius noſtri laboris conamen.

PASSIONIS HISTORIA.

CAPVT I.

NVMERIANVS igitur Auguſtus cùm ex Parthicæ re- 23. Septembris. gionis demolitione reuerteretur, & propter oculorũ quam incurrerat ægritudinem lectica in itinere vteretur, ità eſt ab Apro ſocero ſuo clandeſtinis peremptus Numerian⁹ à ſocero ſuo occiſus. inſidijs, vt vix fœtore cadaueris necẽ eius poſt aliquot dies milites comperiſſent. Qui ſtatim Aprum interficientes, Diocletianum cuiuſdam ex Dalmatia ſcribæ filium, tumultuoſa vociferatione Cæſarem acclamârunt. Diocletianus, Apro interfecto, Cæſar acclamatur. Hic autem verſipellis vt erat, Maximianum continuò Herculeum, moribus & feritate haud ſibi diſſimilem, conſortẽ ſibi aſſciſcens, iniquo prælatu reipublicæ ſummam inuaſerunt. Sed quia Carinum præfati Numeriani germanum, qui ſuperſtes adhuc cum omni exercitu Galliarum commanebat in partibus, metuendum ducebant: idcircò in ſuis primordijs lentam commouerunt perſecutionem in Chriſtianos, ſcientes illi proculdubiò plurimos hærere amicos, quos huius tituli ſacratiſſima decorabat profeſſio. Vbi autem Cæſar iſte penès Murgum prælio deuictus Carini Cæſaris cædes. occubuit, confeſtìm illi tempus nanciſcentes quo tyrannidem ſuã ſæuire permitterẽt, proh dolor, per vniuerſum orbẽ complices ſuos direxerũt, quatenùs quicqd Diocletiani & Maximiani crudelitas. Chriſtianitatis culturę reperirent, aut ſuis poſſent obſcœnis mãcipare cęremonijs, aut exquiſitiſſimis addicerẽt pœnis. Succurre Domine Ieſu, ſuccurre agonizãti Eccleſiæ tuæ, vt perſpicuus fidei candor, quò quia magis denſitate caliginoſæ gentilitatis obrui ſatagitur, eò ampliùs te illuſtrante martyrialibus reniteſcat lucernis.

CAP. II.

CRuentiſſimis itaq; ſatellitibus omni ſolicitudine ſuorum iuſſa dominorum adimplere ſtudentibus, licèt omnis Campania, immò totus affligeretur mũ-

dus,tamen in oppido Miſenatium potiſſima incubuerat perſecutio: quia illic celebris paganorũ frequentabatur occurſus, propter Vatis Sibyllæ ſepulcrum, haud indè longè diſcretum. Hac ergò tempeſtate beatiſſimus Soſius eiuſdem eccleſiæ Diaconus, vir in quo cælitùs omnium chariſmatum dona confluxerant, ſecundùm congruam ſui nominis vocationem, quia Soſius,ſi à σώζω Græco ſermone deriuatur, Latinè Salutaris exprimitur: cùm nocte dieq; quanuis palàm, ob inſidias perſecutorum non auderet conuerſari,tamen ad nil aliud erat intentus,niſi vt incredulos inuitaret ad fidem,& fideles ad imminentes corroboraret agones. Cuius induſtria dum longè lateq; flagraret,& opinio bonitatis in dies accreſceret,intantùm cœpit ab hominibus fore dilectus, vt Ianuarius Beneuentanæ ſedis egregius Antiſtes, licèt maioris eſſet dignitatis, magni tamen Dei vſq; ad mortem ſe humiliantis imitator effectus, ſedulus ad illum viſitandi gratia properaret, & doctrinæ pabulum mutua ſibi ſubminiſtrantes affluentia, non ſolùm animos ſuos ad cæleſtia ſubleuarent,ſed & Dominicum gregem per ſacra colloquia informarent. Mira ſanctorum dilectio, mira & ſtupenda conſtantia. Nam cùm nulla fatigatione itineris,nulla terroris intentione retraherentur, quin vicariam ſibi exhiberent affectionem: accidit autem nutu diuino, vt idem Domini Antiſtes ex more veniẽs, reperiret illum fortè in cœtu fidelium, ſacroſancta Euangelia ſonoro iubilo perſonantem: mox pater optimus pietatis amore contractus ſubſtitit, & feruorem tantæ alacritatis diù multumq; admirans, ſubitò clericatum verticem eius vidit perſpicuam effundere flammam,cuius oblectatione perculſus,intellexit protinùs documento ſcripturæ imbutus,quid coruſcationis radiaret in illa, quidve portenderet inflammatio ipſa, & lætus in cælum cum gaudio palmas ſuſtollens, ineffabilem Chriſti gratiam ſeriamq; diſpenſationem ex intimis cordis organis collaudauit. Dehinc perpendens id nulli præſentium niſi ſibi ſoli apparuiſſe, properanter acceſſit, & conſtricto ſuper eum incumbens amplexu, flammigerum illud caput ſpiritualibus deliniebat oſculis, & coram adſtantibus martyrij tandèm diademate coronandum iterùm iterumque profitebatur.

Soſius Miſenatæ ciuitatis Diaconus. *Ianuarius Beneuentanus Epiſcopus Soſio familiaris.* *Viſio ſancti Ianuarij.* *Vaticinium eius.*

CAP. III.

O religio ſanctitatis,ô deuotio charitatis,ô vaticinatio veritatis.Dum enim talia tantaq; præſulis pariter & Leuitæ dona conſideramus, omnis penitùs admiratio nobis adimitur, ſenſus hebeſcit, lingua torpeſcit. Quis vnquàm tam eloquens tamq; facundus dignè poteſt exprimere, qualiter iſti de religione ad ſanctitatem, de deuotione ad charitatem, de vaticinatione conſequenter ad veritatem pertingere meruerunt? Illam inquam veritatem,quæ multò antè ſpondere dignata eſt: Ignem veni mittere in terram,& quid volo niſi vt ardeat? Si enim per ignem charitas,quæ Deus eſt,& per terram corda humana intelliguntur: rectè ignis iſte in vtrorunq; ardebat præcordijs,& tam vehementer ardebat,vt vni,qui ſecundùm Apoſtolum Chriſtum habebat caput,in vertice redundaret: alteri quoquè,qui ſecundùm Euangelium beatos habebat oculos, reſplendeſceret in obtutu. Ambo ergò beati,ambo felices,quia ambo nimirũ illis ſunt donati muneribus, quæ olìm filijs naſcentis Eccleſiæ loqui & prophetare vnanimiter inſtigabant. Quid enim? nunquid iſte non fuit ille ignis,qui repentè ſuper Apoſtolos intonãs, ora illorum per varias diſcreuit loquelas? nunquid non huius illapſu Petro loquenti fides & eleemoſynæ Cornelij centurionis ſunt approbatæ? nunquid ad impoſitam Pauli manum ſuper viros decem iſtius non eſt illuſtratus aduentu? Et quid per ſingula ducor, ſi ipſe illos, proculdubiò clarificauit & iſtos. Videamus qua conuentione ad martyrij gloriã ſacratiſſimus pertigerit Diaconus,de quo veraciſſimus prophetauerat Antiſtes.

Luc.12. *1.Iohan.4.* *S. Ianuari⁹ & Soſius, charitate & Spiritu ſancto pleni.* *Act.2.* *Act.10.* *Act.19.*

CAP. IIII.

Cùm igitur Soſius Leuita benigniſſimus, ſicut prælatum eſt, famoſis pollèret moribus,& vitæ virtutiſque propoſito inſiſtens, bonus odor alijs ad vitam, alijs ſecundùm Apoſtolicam inſtitutionem eſſet ad mortem: factum eſt,vt ab his, qui bono perierunt odore,ſæpiſſimè ad Dracontium tunc Campaniæ Iudicem accuſaretur. Quorum frequenti ſuggeſtione, vtpotè paganitatis miniſter, in furias actus,lictoribus ſuis tranſmiſſis arctari eum & ad ſe vſque perferri præcepit. Mox autem,quia lux in tenebris latére non poterat, neque ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, vbi conuentus eſt à militibus fortis athleta Dei, & coram ſolio Iudicis præſen-

2.Cor.2. *Ducitur ad tribunal Iudicis S. Soſius.* *Math 5.*

præſentatus ſtetit interritus. At ſceleratus arbiter diù multumque admirans elegātem eius ſpecioſitatem, Aptè, inquit ad illum, forma corporis cum fama nominis tui congruit. Sed quia quadam ſuperſtitione pollutus aſſeueraris, neceſsè eſt vt accedens libamen offeras, & fruſtreris accuſationem, quæ totiès de te noſtras perculit aures. Ad hæc ſanctus reſponſum reddidit paucis: Abſit hoc, Iudex, abſit à me, vt debeam aliquo modo illam commaculare religionem, cui ab ipſis, vt ità dicam, cunabulis oblatus, toto corde, totaq; intentione ſeruiui. Tunc cenſor intumuit, & felleam vultu * prætentans amaritudinem, Nè confidas, ait, in hoc vernantis corpore iuuentutis: quia ſi ſcitis Imperialibus & meo protinùs conſulto non paruĕris, illo te priùs vehementer affectum tormentis iubeo mancipari ergaſtulo, vndè ſaltem nec ipſe te Deus tuus poſſit eripere, ſed ſqualore intolerabili & famis ſic adigaris penuria, vt ſpontè perſpicias, quod modò paruipendendo recuſas. Mox propugnator veritatis omni refertus conſtantia, ait: Non tibi vnquàm benè ſit arbiter iniquitatis, vt quibuſq; aliquādò pœnis deuincar, & deteſtabile tuæ peruerſitatis adimpleam votum. Ego autē firmiter in Deo meo ſperans, cum eius Apoſtolo ſemper decanto: Nullus me ſeparabit à charitate Chriſti, nō tribulatio, non perſecutio, non gladius, non carcer, non fames, non nuditas: quoniā propter eum tota die mortificor, vt tandèm cū illo cōiungar: ſed tibi ô miſerrime, ô ſceleſtiſſime, potiùs eſt ingemiſcendū & dolendum, qui iuſtè quodā præſagio Dracontius es appellatus. Reuerà enim nunc ille temerarius draco per oris tui organum loquens, inualidam Dei mei præſumit aſſerere poteſtatē, qui olim protoplaſtis ob appetitæ Deitatis rapinam mortem infligens, contra conditoris interdictum veſcieis de ligno vetito perſuaſit. Tamen licèt illis hominibus occulto Dei iudicio prę-ualuiſſe lętatus ſit, mihi verò, cui iam per lignum Crucis vita eſt reſtituta, nūquàm per te Dracontium, qui ad inſtàr eius, nomen & venenatam poſſides linguam *.

Iubetur ſacrificare idolis.
Recuſat vir ſanctus.
* prętendēs
Rom. 8.
Iudex, cur Dracontius ſit appellatus.
Gen. 3.
Epheſ. 2.
* for. deeſt, præualebit, vel, præualuiſſe lætabitur.

CAP. V.

HIs Iudex auditis, ſecum infremuit, & furibundus ad lictores conuerſus ait: Veſtras expromite vires, & loquacitatē huius audacis validis cōprimite flagris, quatenùs reſipiſcens animaduertat ante cuius ſublimitatis tribunal aſſiſtit. Dixit, & dictum cominùs miniſtri exequentes, totum corpus ſancti fœdiſſimè laniârunt. Cernens itaque dæmonum arbiter, robuſtiſſimum Chriſti militem palęſtra illa patienter flagella tolerâſſe, ſtomachando intulit: Hic quia ſe vultum longanimitatis induiſſe ſimulat, clauſtris eſt teterrimis deputandus, vt ibi frigore fameque deficiat, & florida ipſius, qua gloriatur, iuuenta tabeſcat. Erat nempe tunc beatiſſimus Soſius annorum circiter triginta, ſicut ipſe cuidam benigno reuelârat Epiſcopo nomine Theodoſio, quem propter vitæ meritum valdè dilexerat. Aduenerat autem iſte de Gręcia, & propter religionē multa cum eo ſodalitate fuerat coniūctus, quique etiā & de eodem fatebatur Diacono, quòd verè Domini noſtri Ieſu Chriſti diſcipulus & imitator eſſe ſtudebat. nam & opportunè & importunè prædicationi inſtabat, & ob inſidiantium procacitatē vulgares plerunquè declinabat adſpectus. Recluſo itaque fortiſſimo martyre Soſio ſecundùm decreta Iudicis in ardua arctaque cuſtodia, Proculus diaconus, & Eutices atque Accutius illuſtriſſimi ciues Puteolani, feruore deuotionis accenſi, ethnicos clamoroſis obiurgationibus increpabant, dicentes: Miſęri, dementes, inſani, quarè benignum & innocentem hominem verberibus afflixiſtis & tenebris addixiſtis? Nunquìd quia veſtrarum principis tenebrarum noluit eſſe famulus, ideò lucernam ardentem, quæ non poteſt ſub modio contegi, carceris obſcuritate voluiſtis extingui? Heu deteſtabile iudicium, heu execrabile factum, quod omnis lex abrogat, omniaque iura condemnant. Quis vnquàm legiſlator, vel iuris peritus indixit, vt iuſtus condemnaretur, aut innoxius puniretur? Hæc & his ſimilia vociferantes, ad ergaſtula properârunt, & ſanctum Leuitam omni ſolamine omnique alleuiabant affatu.

Grauiſſimè cæditur Soſius Leuita.
Mācipatur carceribus.
Theodoſius Epiſcopus vir ſanctiſſimus.
Eccè S. Proculi, Euticetis & Accutij pro fide Chriſtiana zelum.
Matth. 5.
Luc. 8.

CAP: VI.

DIc, rogo, dic inſaniſſime cenſor, nunquìd & iſti alienationem mentis patiuntur, qui & innocenti viro, ex intimo compatiuntur affectu, & penitùs improbant tuæ iniquitatis examen? Cæce, ſi ſenſus tuus non eſſet peruerſus, videres vtiquè quia iſti ſunt de quibus prophetica clamat admiratio: Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant, & quaſì columbæ ad feneſtras ſuas? Verè vt nubes & vt columbæ volabant, quia nullis implicati contagijs, tā perſpicuo tamq; claro obtutu ea quæ ſunt

Eſa. 60.

æquitatis intuebantur & veraciter profitebantur. Sed quia nullius vtilitatis reſpectum tua capit obſtinatio, ideò præceps velut in reorum duceris accuſationes. Lictores nanque verbis illorum auditis, ſtatìm ad iniquum Iudicem properantes, Domine, inquiunt, ecce homines Chriſtianæ ſectæ, quos vbique perſcrutari veſtra dignatio iuſſit, ſponte ſua venientes ad carcerem, cum Soſio damnaticio in confabulatione iunguntur.

CAP. VII.

Præſentantur Draccontio præſidi.

DRacontius ilicò citatis eos ad ſe vocans officijs, præcepit vt cum ſancto Soſio ſibi præſentarentur. Qui læto coram eodem vultu dum adſtarent, talem Iudex prorupit in vocem: Miſeri, quæ vos fatalis coëgit impulſio, vt huic inſano fauentes homini, noſtra noſtrorumque principium decreta paruipendatis? An neſcitis, quanta ſuper huius Soſij complices Imperatorum deſeruеat indignatio? Relinquite ergò has vanas, quas ſomniatis ſpes, nè vos appetiſſe pœniteat iſtius ſodalitatem vecordis. Ad hæc ſancti conſtanter tale edidêre reſponſum: O vtinàm, Iudex, cælitùs inſaniam ſtolidi huius fuiſſemus incurrere digni, qui vos veſtrosque tyrannos fide contemnit, humilitate deſpicit, patientia vincit: viceramus, inquiunt, & nos iram indignationis non veſtræ ſed Dei, qui venturus eſt ponere orbem terræ deſertum, cuius illecebras tanta vos auiditate ſectamini, vt meritò filij eius adſtruamini. Filij ergò mundi proculdubiò quia cum mundo perituri ſunt, ideò eligendum eſt nobis, vt temporalem Auguſtorum & veſtram pro nihilo ducamus ſæuitiam, & deſideremus in huius collegio inueniri, quem vos inſaniſſe putatis, quatenùs cum eo vitam adipiſci mereamur æternam. Talibus extemplò dictis cenſor exarſit in iras, & ſine mora furēs, vapulare ſanctos penè ad internitionem præcepit, ipſo etiam deſupèr intonante: Hæc eſt ſuauitas collegij, hæc eſt iocunditas contubernij, hæc inquam ſunt oblectamēta Soſij, in quibus vos toto epulari optâſtis affectu: in his porrò delectabiliter conuenit gratulari, donèc conſultiùs excogitemus, quid aliud noſtræ humanitatis vobis dignanter impartiri poſſimus. Crudeliſſime arbitrum, quarè in famulos Dei furia tanta baccharis? quarè vltra modum ſæuire diſponis? neceſſe eſt enim, vt aula fidei eorum procacioribus impetatur turbinibus. Sed quia iam tu ex parte compertum habes, quo fundamento locata conſiſtat, ſubrogandus eſt tibi alter ſęuiſſimus, qui ex toto cognoſcat, qualiter illam architectus Chriſtus ſupra petram ſuam inconcuſsè fundauit.

Egregiū eorum reſponſum.

Atrociſſimè vapulant.

Irridentur à Iudice.

Matth 7.

CAP. VIII.

Timotheus Prǽſes à Diocletiano creatur.

CAEſis ergò martyribus, & cum ſancto Soſio in vno conclaui recluſis, Diocletianus execrabilis Imperator Timotheum quendam paganiſſimum Campaniæ præſidem ſubſtituit, ità duntaxàt, vt inſatiabili feritate fideles perſequeretur. Qui aduenieus, dum ex more vrbes accepti præſidatûs inuiſeret, Nolam adijt, ibiq; diebus aliquot remoratus, officium de geſtis & iudicijs præcedentium ſubtiliter inquirere cœpit. Mox autem vbì reperit, quòd Soſius Dei confeſſor & martyr cum Proculo diacono, Euticete ſimul & Acutio laicis, apud Puteolanam vrbem ergaſtulis macerati pro Chriſti nomine tenerentur, ſtatim & beati Ianuarij mentio facta eſt, eo quòd Soſium pro quodā inflammationis præſtigio officioſiſſimè viſitaret, & propenſiùs omnes ad paſſionis tolerantiam confortaret. Hac protinùs ſuggeſtione cōſul inflatus, Eià, inquit apparitoribus, perniciter iſte accerſatur, qui tantæ præſumit authoritatis eſſe, vt ipſe ocyùs perpendat quanti ſit vigoris altitudo noſtra, & ità, ſi eſt illi commodius, cæteris conſulere diſcat. Citò ergò & citiùs pulcherrimus præſul ante tyrannum allatus, multis ſponſionibus hortatus eſt, vt ſacrificia libaturus accederet: Sed cùm nullis poſſet blanditijs ab orthodoxæ intentionis culmine deijci, proiectus eſt in fornacem, quam per triduum dux ipſe nimis accendi præceperat: de qua ità Deo cuſtode incolumis eſt egreſſus, vt nec crinibus eſſet nec veſtimentis ſaltem aduſtus.

Ianuarius Epiſcopus, apud Iudicē accuſatur.

Proiectus in fornacē ardentē nō læditur.

CAP. IX.

Dan. 3.

ECcè Timothee, antiquum illud trium puerum miraculum nouiter Dominus per martyrem ſuum operari dignatus eſt: ſed quia tu peruerſiſſime dæmonū id magis ludificationibus, quàm diuinæ potentiæ adſcribis, cui debito iure omnis creatura famulatur, recto de te dici poteſt examine: Rex Babyloniæ ſurget in iudicio cum Timotheo iſto, & ampliùs condemnabit eum. Quia ille, viſo tanto miraculo, ſtatim Chaldææ dignitatis faſtus depoſuit, & ad prædicandum Dei virtutem,

Attende lector hanc ſententiam.

tem,voce,literis, hortamentiſque omnibus eſt accinctus, & vt nè quid minùs exhibéret,famulos eius tanta ſublimauit honorificentia, vt in omni regno ſuo primates eos fore decerneret: Tu autem è contrario phantaſma putans tantum miraculum, nec Chriſto magnitudinem, nec martyri eius aliquam exhibuiſti reuerentiã. Et ideò nunc te, tuumq; complicem Dracontiũ vna manet remuneratio, quia vna fuit mentis excæcatio. Ille nanq; Soſium Diaconũ tenebris obtulit,vt tenebrarum principi manciparet: Tu Ianuarium pręſulem in ignem proijcis,vt vnà vobiſcũ perpetuo combureretur incendio. Sed quia perſpicua ſanctorũ deuotio & ignẽ ſpreuit & tenebras: ſupereſt, vt atrocius ſupplicium Ianuario inferas,quatenùs tandèm cum Soſio copulatus, pariter ad deſiderij ſui pertingant effectum. Ibidem. S. Ianuarius Soſio in paſſione focius

CAP. X.

NEquiſſimus itaq; conſul denuò ſanctum Ianuarium ſuis præſentari fecit adſpectibus: quem cùm robuſtiorem in fidei reperiſſet arce conſiſtere,iuſſit vt nerui à corpore ipſius abſtraherentur, & ità decretis ad cuſtodiendum militibus traderetur. Heu ducem cruentum,heu crudelem tyrannum, cuius atrocitas etiã elementa tranſcendit. Ignis quidem potuit ſuæ voraciſſimæ repugnare naturæ,& martyrem incolumem cuſtodire: Iſte verò communis naturæ oblitus,vndè compungi ad veniam debuit, indè carnificis feritatem exuperauit. Miſer ille aut non fuit humano figmento cõpactus,aut crudelitas eius ſæuior fuit ſæuiſſimis cunctis. Iterùm grauiter torquetur S. Ianuarius.

CAP. XI.

AVdientes intereà duo ex agmine clericorum eius, Feſtus ſcilicet Diaconus & Deſiderius Lector, quòd eorum paſtor pro Chriſti nomine in vinculis teneretur,continuò inflammati à ſpiritu ſancto, Nolam properârunt,& eiulantes clamabant: Quarè talis pontifex coarctatur? Quarè tantus pater affligitur? qui vt omnes lucrifaceret, omnium compati neceſſitatibus procurauit? Mox eos impijſſimus dux ſibi cum ſuo præſentari iubens Antiſtite,ſciſcitatus eſt beatum Ianuarium ſi ſuæ ditionis eſſent. Cumque ille reſpondiſſet, quòd vnus Diaconus eius eſſet,& alter Lector,præſes intulit: Téne, inquam, & iſti ſequentes, Chriſtianos ſe autumant eſſe? Erectis itaq; pijſſimus paſtor in cælum oculis,Spero,inquit,in Deo meo,quòd non ſolùm verbo, ſed & opere veraciſſimi ſint Chriſtiani. Tunc conſul eius de huiuſcemodi religione interrogatis,vbi audiuit quòd ouanter pro tanto nomine mori eſſent parati,nimio ſuccenſus furore,præcepit illos ante currum ſuum catenis innexos, vſq; Puteolanam protrahi vrbem, vt vnà cum Soſio & Proculo diaconibus,nec non Euricete & Acutio laicis,ad diſcerpendum beſtijs traderentur: quatenùs artubus ſanctorum horribiliter lanitatis, ille videndo ſuam rabiem ſatiaret. Dic,rogo,inſaniſſime conſul,dic irarum miniſter,quò te furor tuus impellit? Hactenùs Ianuarius ſolus, fide non ferro munitus, facilimam de tua vecordia ſumebat inſultationem,& nunc cum Soſio cæteriſque coniunctus,minoris virtutis efficitur an potioris? Si enim præcipiti furiarum tua voragine nõ fuiſſent abſorpta præcordia, nequaquàm ſanctos Dei, ſicut erant mente,ità corporibus ſociares. Ergò quia nunc de teipſo facis ludibria,videbis qua facilitate martyres noſtri de te beſtijſque tuis triumphent. 1.Cor.9. Feſtus & Deſideri⁹ eius diſcipuli Chriſtum profitẽtur. Ducuntur captiui.

CAP. XII.

CVm autem beatus Ianuarius carcerem eſſet ingreſſus,quo fortis Leuita Soſius tenebatur,cœpit omnium deoſculari capita, maximè ſancti Soſij caput amplexans aiebat: Eccè ſanctum & venerabile caput,quod olìm ſpiritus ſanctus martyrizandum portendit: eccè caput,quod olìm cæleſtis flamma depaſcens,& roſea ſerta paradiſi coronandum pręfigurauit. Eià nunc fratres viriliter contra antiquũ hoſtem & eius famulum Timotheum pugnemus,viriliter dimicemus; quia idcircò me huc Dominus direxit, vt nec paſtor à grege, nec grex à paſtore videatur diuelli. Nullius,inquam,blandimentis, nullis comminationibus à Chriſti ſocietate ſequeſtremur: quia fortiſſimus Ieſus cęlitùs proſternet omnes aduerſariorum noſtrorũ acies. His ità peractis,altera die præcepto tyranni in eadẽ ciuitate arena parata eſt, & conſul ad amphitheatrũ cũ innumerabili multitudine promiſcui ſexùs & ætatis perueniens, paleſtras Chriſti pariter ad beſtias exponendos fecit adduci. Tunc martyres Crucis ſe munientes præſidio, velut ferrei montes ſtabant immobiles,&oculos palmaſq; leuãtes ad ſidera,intimis ex organis propulſabãt tonantẽ. Mox mirum in modũ,vbi beſtiæ catenis ſolutæ,& in ſanctos furibundo impetu ire S. Ianuarius omnes commilitones ſuos in carcere conſolatur, & confortat. Sancti martyres feris obijciũtur, ſed non læduntur.

coactæ ſunt, ſic affuit miſericordia Domini, vt velociter omnem feritatem in manſuetudinem conuertentes, velut oues mitiſſimæ ad pedes ſanctorum procumberent. Cerne vecordiſſime conſul, cerne trophæa martyrum, quos faciliùs ſub vno collegio, quàm ſingulari congreſſione vincendos exiſtimâſti. Torquere nunc magìs magiſq; liuore ſæuiſſimo, & lymphatica intrinſecùs rotare vertigine: quia illo ſunt omnes in beſtiali ſummiſſione circunuallati tutamine, quo Ianuarius in voraciſſimis flammis, & Soſius in carceralibus tenebris. Diſce ergò miſer, diſce dona hæc fuiſſe cæleſtia, & non magicæ artis phantaſmata: quoniam nihil vnquàm poteſt ab immundo mundari, & à mendace nihil veri aliquandò dici.

CAP. XIII.

POpulus autem, qui ad tale confluxerat ſpectaculum, in ſtuporem & ſubmurmurationem conuerſus, tantum pauorem ſtultiſſimo præſidi incuſſit, vt ſanctos cōtinuò ex amphitheatri ſquamate ad forum duci præciperet, & furentem dictaret ſententiam, dicens: Ianuarium Epiſcopum, Soſium, Proculum & Feſtum diacones, vnà cum Deſiderio lectore, Euticete atque Acutio laicis, quos à Chriſti cultura nullis potuimus reuocare tormentis & Imperialibus ſubijcere cæremonijs, capite plecti iubemus. Beatus verò Ianuarius fide promptiſſimus, pietate prouidus, extemplò Dominum deprecatus eſt, vt oculos iniquiſſimi præſidis, qui multos à lucis tramite pro defenſione dæmonum deuiârat, tenebris proſterneret, quatenùs hoc alij videntes, ad lucis fidem & ſalutis reſipiſcerent pœnitentiam. Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. necdùm martyr verba finierat, & nimius horror ducis oculos ità obtexit, vt præ dolore ingēti feſtinaret officium ad martyrem reducendum. ducebatur autem iam à carnificibus cum alijs ad ſulphuratoriam, vt ibi decollaretur. Eccè nunc Timothee, ſi iuſtè pro tuis dimicâſti dijs, eruant te de hac intolerabili cæcitate quam incurriſti: ſi autem nequeunt tibi reſtituere ſanitatem, implora martyris ſuffragia, vt luminis tibi miniſterio reſtituto cognoſcat gentilitas omnis, quia plus martyres noſtri poſſunt quàm dij veſtri.

Iubētur capite plecti.

S. Ianuarij oratio pro cōuerſione populi.

Pſal. 67.

Conſul oculorum cæcitatē incurrit.

CAP. XIIII.

CVm autem velociter beatum Ianuarium reduxiſſent, conſul cœpit clamare & dicere: Ianuari ſerue Dei excelſi, deprecare Deum tuum pro me, vt lumen valeam recipere quod amiſi. Mox ſanctus Ianuarius pro circunſtantibus populorum cateruis vociferanti duci compatiens, celerem illi ſoſpitatem à Domino impetrauit. Sed quia reprobi, ſemper de beneficio peiores fiunt, conſul vtpotè derelictus à Deo, cernens tantam multitudinem hominum ferè quinq; millium conuerſam ad Dominum, valdè turbatus eſt, & nè decreta principum præteriret, iuſſit properè ſanctum protrahi, & cum cæteris martyribus decollari. Sancti verò dum pſallendo ad locum deſtinatum perueniſſent, flexis in oratione poplitibus Deo ſe commendârunt, & ſpiculatorem vt feriret hortantes, brauium ſunt perpetuæ felicitatis adepti. Chriſtiani autem diuerſarum vrbium cùm ſolicitè lucubrarent, vt patronos ſibi rapere diuina collatione valerent, Neapolitani beatum Ianuarium reuelatione commoti ſuſtulerunt: Puteolani quoquè S. Proculum, & ſanctos Euticetem & Acutium: Sanctus verò Feſtus & Deſiderius, promerente Ciphij cuiuſdam deuotione, Beneuentum perlati ſunt: Beatiſſimum deniquè Soſium Leuitā ciues ſui Miſenates tollentes, in mirifica collocauerunt eccleſia die nono Kalendarum Octobrium, de qua Deo prouidente poſt multorum annorum curricula qualiter Neapolim tranſlatus ſit, ſub teſtimonio fidei veraci & ſimplici ſtylo proſequemur.

Orat S. Ianuariū pro illuminatione eius.

Quinque hominum millia eius illuminatione conuertuntur.

Plectuntur capite prænominati martyres.

Diuerſis locis eorum corpora ſepeliuntur.

Inuentio & tranſlatio corporis ſancti Soſij.

CAP. XV.

POſt euerſionem igituru Luculani oppidi, ſicut in alio eſtat libello expreſſum, cùm memoratus Abbas corpus ſancti Seuerini meruiſſet adipiſci, cœpit ſeſe omnibus præparare impenſis, vt ad honorem eius opitulante Deo baſilicam camerato poſſet ædificare labore: ac pro hoc dum vbiquè ſolicitus inueſtigaret ſicubì tanto operi competentem valeret inuenire materiem, ad Miſenate direxit caſtellum. nam ſexaginta euolutos iam penè per annos, ab Hiſmahelitis erat demolitum oppidum illud, & ad ſolum vſque proſtratū. Monachi verò qui ad hoc trāſmiſſi fuerant, dum humana curioſitate, quæ more ſolito ſtimulat ſemper ignota ſcrutari, diuerſa per loca ſubîſſent, ad contemplandam ipſius Epiſcopij fabricam proceſ-

De S. Seuerini tranſlatione, lege Vitam eius 8. Ianuarij circa finem.

Miſenate oppidulum olim ab Hiſmahelitis funditùs euerſum.

proceſſerunt. Indè cùm eccleſiam ſancti Soſij fuiſſent ingreſſi, & ſub illo ingenti luſtrâſſent ſingula templo, tres literas propè obliteratas ex eiuſdem ſancti vocabulo conſpexerunt. Quarum ſchemate protinùs exhilarati, Eamus, inquiunt, eamus,& domino Abbati talia nunciare non remoremur. Qui e veſtigiò regredientes,& cuncta quæ fecerant ſecundùm regularem inſtitutionem recenſentes, adiecerunt: Si tua, pater honorande, voluntas eſt, poſſumus ſanctum reperire Soſium. Vidimus enim in ipſo pariete, cui altare ſubiacet ipſum, tres apices quaſi latitātes, qui noſtris pro certo mentibus indiderunt quòd ſi quilibet lector idoneus affuiſſet, incunctanter ad rei veritatem pertigeramus. Horum itaque aſſertiones tacito Abbas ipſe corde reuoluēs, compeſcere priùs eos honeſta ſtuduit grauitate. Dein, quia illi quodam inſtinctu magìs ac magìs talia repetebant, inſupèr & promptis affirmabant atteſtationibus, conſentit tandèm. Sed quia non fore canonicum æſtimauit, abſque pontificali licentia, cuius & iuris erat, illuc tranſmittere, per auxilium Domini ſacerdotem meæ indolis præceptorem, ſupplicando direxit domino Stephano Epiſcopo, quatenùs ſi diuina largitate donatus munere tanto tamque præclaro fuiſſet, permiſſu eius in ſuo monaſterio collocaretur.

Monachi S. Seuerini inueniunt S. Soſij ſepulcrum.

CAP. XVI.

TVnc Præſul pio ſuſpirans affectu, Annuat, inquit, Dominus precibus ſeruorum ſuorum,& aperiat illis theſaurum miſericordiæ ſuæ: quia multi fuerunt, prorsùs multi, qui ſe ad illum inueniēdum omni ſtudio accinxerunt, ſed occulto Dei iudicio nunquàm exindè ad effectum pertingere potuerunt. Nam Sicardus princeps Longobardorum, poſt innumera mala quibus vrbes noſtratium afflixit, etiam ad hoc prorupit, vt ſepulcra ſuffoderet, & ſanctorum ex eis corpora ſubleuaret: ſed martyrem hunc, licèt alium pro alio reperiſſet, & nomini eius eccleſiam conſecrâſſet, nequaquàm inuenire potuit. Poſtmodùm quoquè dominus Athanaſius Epiſcopus ſanctæ memoriæ germanus meus ſumma probitate, huius margaritæ inueſtigator extitit, ſed nec ipſi collatum fuit. Nunc autem, ſi diuinæ voluntatis eſt vt illis pandatur, quis eſt tam demens, qui contraire ſupernæ diſpenſationi nitatur? Talibus confeſtìm eulogijs animatus Abbas ipſe, accerſiuit me Iohannem ſancti Ianuarij diaconum, & Aligernum primicerium, & Petrum ſubdiaconum: & facta nobis præceptione, iniunxit, vt cum Iohanne cognomento Maiorino præpoſito ſuo, & Athanaſio illuſtri monacho Miſenum proficiſcentes, noſtro diſcerneretur arbitrio, ſi quid acceptabile tanta monachorum inſinuâſſet aſſertio.

Obtinent à Stephano Epiſcopo licentiā trāſferēdi S. Soſij exuuias. Hic habes huius hiſtoriæ authorem Iohannem Diaconum.

CAP. XVII.

NOs quidem tanto viro haud ſegniter obſecundantes, altera die iam inclinata ad veſperum Sagenam aſſcendimus & Puteolos annauimus, ibiq; paruaquiete corpora procurantes, ſimili nos ſomnio de inuentione martyris lætificârunt Athanaſius monachus & Petrus ſubdiaconus. Sed quia multos errare ſomnia fecerūt, idcircò nec penitùs detraximus, nec accommodauimus fidem. Tamen e veſtigiò ſurreximus, & ante lucem ad illud ſancti Soſij properauimus templum: vbi dum ex more matutinales decantâſſemus hymnos,& velut homines diù ad tantarum enormitatem camerarum obſtupeſceremus, inuentores literarum tandèm vocauimus, & nobis apices ipſos monſtrari præcipimus. Quibus examuſsìm perpenſis, & fratrum ſimplicitate conſiderata, nō ſubſannando ſed compatiendo diximus: Hæc, inquam, fratres tria grammata veſtram potiùs declarant intelligentiam, quàm aliquid emolimenti conferant. Si enim euidenter cognoſcere vultis quid hæc innuiſſet exaratio, verſus fuit olìm huius abolitæ imaginis deſupèr ſtantis. Mox omnium deriguit animus, & quanta priùs lætitia geſtierat, tanta ſubitò mœſtitia retrahebatur: Ità duntaxàt vt memoratus Præpoſitus commotus aduersùs ipſos monachos diceret: O vtinàm nunquàm veſtra loquacitas audita fuiſſet, eccè homines iſti tantam fatigationem pro charitate fraternitatis arripientes, vacuos ſeſe hinc diſcedere timent. nam cœperant fodere circum altare quod illis oſtenderam, ſed nihil inueniebant, niſi ſepulturas inanes.

Deſperant prænominati monachi de S. Soſij corpore inueniendo.

CAP. XVIII.

AT ego interìm vnam contemplabar feneſtram, & tacitus admirabar non ſolùm ſitum eius qui in tāta mole tam tenuis videbatur expreſſus, ſed antiquorum maximè induſtriā, quæ in condendis corporibus, immò in omni artificio tāta

calluit

calluit aſtutia, vt difficiliùs poſterorum animaduerſio pateret. Dum hæc autem mecum ipſe reuoluerem, ſubitò quadã inſpiratione perculſus, Aligerno primicerio & Athanaſio monacho, qui mihi dextroſùm aſſiſtebant, dixi: Si quid veri mens mea conijcere poteſt, plus hæc feneſtra deceptionis quàm lucis habere videtur. Et illi: Quo, inquiunt, modo? quibus ego: Si ad integrum luſtrari quiuiſſem, qualiter locata conſiſtat, ſtatìm propalatum fuerat, quomodò cunctos quæſitores martyris huius valdè fefellit. Sic fatus vnà cum ipſis, ex templo foràs egredientes, certatìm per dumos & vepres aditum tentabamus. ſuccreuerat enim illic horribilis ſaltus, quem denſi complêrant vndiquè ſentes. Horum ergò lacerationibus cùm fœdiſſimè vulnerati debilitaremur, Athanaſius plenæ deuotionis monachus quãuìs laniatus, tandèm prorupit, & me præ gaudio terq; quaterq; nominatìm exclamans, ſe cominùs applicuiſſe vociferauit. Tunc nos alacriter in eandem regredientes eccleſiam, innixumq; illum ſuper eandem feneſtram conſpicientes, ſciſcitati ſumus quo curtis vergeret illa, quali themate piſcina ſurgeret ipſa: cumque ille conſultiùs ad ſingula reſpondiſſet, latomis confeſtìm accitis: Eià agite, inquam, præcipitate moras, & altare hoc ad demoliendum totis inſurgite viribus. Nulla cunctemini reuerentia: quoniam melius eſt, vt noſtris honorificè nunc euellatur manibus, quàm poſteà Saracenorum vel ſacrilegorum perfidia contemptibiliter diripiatur, ſi fuerit integrum in tot ruinis relictum. Et ſpero equidẽ in Deo meo, quòd hodiè totius fatigationis & laſſitudinis immemores pariter de bonis Domini geſtiamus.

Athanaſius ſedulus explorator ꝓdit locũ ſepulturę S. Soſij.

CAP. XIX.

MOx illi velut ſi cæleſti oraculo exhortati fuiſſent, properè corripiunt trullas, & ouanter noſtra iuſſa faceſſunt. Cito ergò citiùs altari deſtructo, apparuit muſiua quæ ſub eo latebat effigies, ſancti Soſij titulata literulis, & Angelicis coronata manibus, cuius habilis nitor ità omnes illiciebat, vt Iohannes præpoſitus illã ex ipſo pariete, non niſì immutilatam euellere, & ſecum exindè integram perferre deſideraret. Sed quia omnis iſta intentio ſub vno cæmentarij eſt ictu fruſtrata, conuerſus ad transfodiendum ipſum parietem vnà nobiſcum fremere cœpit auiditate tota. Nam viſa illa prærogatiuæ inuentionis effigie, ſic ſic omnium incaluerat animus, vt eſſet videre, quaſì alter alterum niteretur excludere, dum vnuſquiſque ſingulariter ſuum oſtentare feruoris ſtudebat affectum. Sub hac nempe laudabili altercatione largiùs exciſo pariete reperimus inextricabilem adinſtàr ſpecuum machinam, quæ cunctum nobis auferebat proſpectum. erant nanq; quatuor ſepulcra inania, ſuper inuicèm poſita & duo hincindè ſubiecta, ſed ſibimet vno mechanicæ artis glutino copulata, ad quorum mirabilem concatenationem exprimendam facundiſſimus, vt reor, etiam torpuerat, ſi ab inferis emerſiſſet Homerus. Sed quid poteſt contra benignam Dei largitatem humana valere ſagacitas? cùm ſcriptura proclamet, Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum? Celeriter ergò contritis & iſtis, tantæ iocunditatis odor, àc ſi cupreſſi videlicet efflauerit ab intimis, vt non ſolùm ipſa die nos inexplebiliter, ſed etiam penè ad medium menſem ſatiaret omnes illuc accedentes: & mirum in modum quanto plùs naribus odor ille ambroſius attrahebatur, tanto delectabiliùs hauriebatur. Huius itaque ſuauitatis manante fragrãtia, quid niſi quòd ſuprà in Domino confiſus ſpoponderam? protinùs abolita eſt omnis grauitudo laboris, fugit omne faſtidium ambiguitatis, & ſuccedente lætitia, curioſiſſimis oculis latebrarum penetralia conſiderabamus. Sed quia ſub illis cauernis variè retundebantur acies intuentium: allatum eſt lumen, & euidenter introſpicientes, cùm vidiſſemus arcuatam tumbam abinſtàr baſilicæ breuioris expreſſam: perculſus ſum ilicò relatione euentûs domini Athanaſij maioris Epiſcopi, qui quendam presbyterum ætate prouectum & Miſenatis excidij ſuperſtitem, eidem pręſuli ſuggerentem audiêrunt, quòd ſanctus Soſius, ſicut prædeceſſorum ſuorum continuata traditione didicerat, in eccleſiola ſuper ſe reconditus eſſet. Ad hanc ergò cominùs accedentes, corpusq; ſanctiſſimum intuentes, non mihi ſi linguæ centum fuiſſent, oraq; centum, & ferrea vox, exprimere potuiſſem quanto gaudio geſtiſſemus. Reuerà enim pro ingenti lætitia vbertìm etiã lachrymas fudimus, & debitas omnipotenti Deo gratias conſona voce perſoluentes, miſimus ex conſulto circunquaquè, vt omnes occurrerent, & eſſent nõ ſolùm ineffabilis noſtrę epulationis participes,

Ecce antiquorum patrum curam in recondendis ſanctorũ reliquijs, nè aliquandò ab Eccleſiæ hoſtib⁹ prophanentur.

Prou. 21.

Suauiſſimus odor ex ſepulcro S. Soſij emanat.

cipes, verùm etiam & tantorum Chriſti magnalium teſtes. Intereà nos coram ipſo mauſoleo diuiſis chorulis, hymnos Dauidicos concinentes, mirabamur tam celerem tamq́ue frequentem populi concurſum. Affluebant enim plurimi, non tantùm ex adiacentibus caſtellis, ſed etiam ex illis qui pro fouendis corporibus ad ipſas venerant thermas: quoniam fama, mirabile dictu, præuenerat iam nuncios noſtros, & omnium penetràrat ad aures.

Multi ad eleuationem ſancti corporis eius confluunt populi.

CAP. XX.

HOrum ſiquidem cùm tota die ſuſtinuiſſemus aduentum, & eadem nocte illic excubâſſemus, delectabile ſomnium, immò, ſicut pòſt docuit exitus veritatis, indicium vidi. Nam cùm vigilijs curiſque confectus, eminùs procubuiſſem, & vt matutinalibus horis aſſolet plerunque fieri, ancipiti fuiſſem ſopore correptus: duos ex eiuſdem tumuli adytis conſpexi prodire iuuenculos, crine nigerrimos, oculis ſidereos, vultu proſpicuos, habitu niueos, & vt breuiter dicam, tota iocunditate Angelicos, quorum pulchritudo ſic me attonitum reddidit, vt nequirem interrogare qui eſſent. Tamen cùm ipſi ad me ſtuderent quaſi pedetentìm accedere, nè videlicet greſſus allidérent in lapidibus ibidèm congeſtis: & ego quodam præſtolarer affectu, cum eis impartiri ſermonem, Iohannes præpoſitus inſolenter exclamans, me è grauiſſimo ſomno excuſſit. Contra quem grauiter commotus dixi: Non tibi vnquàm feruide frater relinquatur inultū, qui tua me improbitate tanto bono repentè priuâſti. Et expoſita illis viſione mihi pertæſum & cęteris, ipſi quoquè præpoſito miſeranda confuſio ingeminabatur, adeò quippè, vt ora viciſsìm replicantes, vario conijcere ſtuderemus aſſenſu quid tanta viſio innuiſſet. Aeſtimantibus autem alijs ſic, & alijs aliter, eccè Iohannes Cumanus Epiſcopus cum omnibus ſuis, & ipſe accitus affuit, qui diligenter martyrialia membra perluſtrās, & ea omni adhuc compage ſolida obſtupeſcens, Verè, ait, olim Dauid ſanctorum incorruptionem attendens cecinit: Dominus cuſtodit omnia oſſa eorum, vnum ex eis non conteretur. Et conuerſus ad populum exclamauit: Nulla fratres interſit dubitatio, nulla cunctationis veſtigia cuiuſlibet in corde remaneant, quia hic eſt profectò Soſius Leuita & martyr, cuius caput quondàm pro Chriſto abſciſum ceruicetenùs illi modò locatum & dexterum pauliſpèr ad humerum inclinatum, luce clariùs contemplamur. Dixit, & Miſſarum ſolennijs ibidèm celebratis, vnà nobiſcum alternatim coram locello pſallentibus, vſque ad mare deſcendit.

Viſio Iohānis Diaconi, authoris huius hiſtoriæ.

Iohannes Cumanus Epiſcopus venit ad S. Soſij eleuationem.

Pſal. 33.

Corpus S. Soſij apparet integrū.

CAP. XXI.

REuertente autem eo, & vniuerſo populo, nos ratem aſcendimus, & cum ingenti tripudio cœpimus tranquilliſſimum remigare per æquor, vbi nobis accidit haud ſilendum miraculum. Nam cùm litus auerni tuto curſu præteriſſemus, & oris iam Puteolanis ſucceſſiſſemus: ſubitò nimboſus turbo aſſurgens, toto in nos ſtridore, totaque intenſione fremere videbatur. Mox conturbatis monachis & valdè fluctuātibus animo, Nolite fratres, aiebam, nolite fruſtrà metuere: ſi enim iſte ſanctus ad ea vult loca ſubire glorioſus, ex quibus aliquandò fortis propugnator euaſit, non fortuitò, ſed quodam ſuperno nutu, credamus hanc nobis ingruiſſe procellā, & ideò nec obniti contrà, nec tendere fas eſt: ſin aliâs, & magis ac magìs crebreſcit, nihil eſt aliud niſì ſedet huic, vt poſt ſexcentos & quindecim annos ex quo ad ſuperos migrâſſe creditur, marinis abluatur lymphis: quòd ſi præuidero ego, ante omnes cui cominùs aſſidet, tam diù caput locelli huius iſtis imprimo vndis, quouſquè aut benè lotus ex eis emergat, aut iſtos tumentes velit nolit præſtet componere fluctus. Mirandis plùs miranda ſuccedunt: vix hæc edideram, & tanta conſequuta eſt tranquillitas, vt iam pacatum per fretum litori ſcapham appuliſſemus, obſtupeſcentes nimirùm virtutem martyris, etiam in verborum facetijs efficacem.

Exponitur nauigio.

Sedantur marini fluctus S. Soſij meritis.

CAP. XXII.

REfectis itaque celeriter in ipſa puppi, quæ neceſſaria erant, ire perreximus. Sed quia propter innumerabilem diuerſę conditionis & ętatis occurſum, eodem die Neapolim attingere nequiuimus, Luculanum ſumus ingreſſi caſtellum quanquàm euerſū: & poſito locello in eccleſia vbi priùs ſanctus requieuerat Seuerinus, copioſas aſciariarum & inſignum fœminarum cateruas obuiàm habuimus. Tunc nihilominùs & Iohannes Abbas nuncio noſtro excitus, cum omnibus monachis quos

Is eſt Seuerinus vt ſup.

quos inuitauerat, aduenit, & gratiarum actione in Deum celebrata, per totam noctem vnanimes Græcam Latinamq́; pſalmodiam ſonoris vocibus concrepârunt. Manè igitur facto, Stephanus Epiſcopus & Gregorius conſul cum omni populo ſanctis occurrerunt exequijs, & pro inexplebili gaudio, præceperunt nobis cuncta ſibi ſuggerere quæ de inuentione ipſius fuerunt. Quibus cùm omnia ſeriatim ſicut præſcripta ſunt inſinuâſſemus, quinetiam & congruè ſubiunxiſſemus, qualiter amplitudo corporis eius ſecundùm ſtaturam æquiorem ad quam metiri & comparari potuit venia digna, quinque pedum & ſex digitorum prolixa fuiſſet: protinùs idem Antiſtes miro ſuccenſus amore, inquit: Felix ille, quem, & in hoc ſeculo ad expugnandam ethnicorum perfidiam robuſtiſſimum Chriſtus formauit, & nunc in illo triumphantium grege inter primos primum coronat athletam. Hæc & his ſimilia cùm longi ſermonis afflatu protraxiſſemus, & inſatiabilis audientum deuotio, eadem iterùm iterumq́; repeti concupiſceret: deductum eſt ſanctiſſimũ corpus cum omni gloria in monaſterium diffamati Abbatis, & nec multò pòſt per manus prælibati Antiſtitis reconditum eſt in altario eccleſiæ ſancti priùs Seuerini vocabulo dedicatæ, vbi omnibus ſe petentibus innumera præſtare beneficia non deſinit, ex quibus tria tantummodò iſtis commendamus literulis, cætera quia multa ſunt, & incompræhenſibilia, feruore potiùs celebrentur.

Eccè antiquã populi deuotionẽ in excipiendis Sanctorũ reliquijs.

Recõditur ſacrum corpus eius in eccleſia S. Seuerini Epiſcopi.

CAP. XXIII.

QVædam deniquè puella nobilium famula, miſerabilibus articulorum coarctata doloribus, cùm ad huius ſancti eccleſiam perlata fuiſſet, & lita membratim ex oleo lucernæ coram ipſo altari indeficienter ardentis: reuecta eſt domum, ibiq́; poſt aliquantulos dies tantam eſt conſecuta ſanitatem, vt illam martyris interuentu fuiſſe ſaluatam nemo fidelium ambigat.

Puella quædam paralyſi vexata, curatur.

CAP. XXIIII.

FIlius deniquè puer, cùm propter horribilem capitis dolorem ſæpiùs craſſum vomeret ore cruorem, & nullam medicinali artificio poſſet adipiſci medelam: ductus eſt iam ſeminecis à parentibus, & coram ipſo altari proiectus. Quorum fidem & eiulatum cuſtos eccleſiæ, vir celerrimæ compaſſionis, vt vidit, confeſtim pueruli frontem & tempora ex memoratæ lampadis oleo perunxit, atque ità vt allatus fuerat moribundum iacére permiſit. Mox mirum in modum cœperunt ex auribus eius vermiculi prodire quàm plurimi, & velut ſi quodam ſtimulo agerentur præcipites in terram defluere: quibus ad vnum exploſis, laudabile dictu, redintegratus eſt ſenſim puer vigori priſtino, & quem genitores ante paululùm moriturum lugebant, repentè gaudebant incolumem, magnificantes Deum, qui per martyrem ſuum tanta beneficia præſtat indignis.

Quidã puer æger ſanatur.

CAP. XXV.

QVidam prætereà nomine Stephanus quotidiano languore correptus, ad hoc ipſa diuturnitate peruenerat, vt iam deſperari ab omnibus cœpiſſet. Hic ergò cùm quadam nocte humanæ legis angore contritus, ſimul & inualitudine grauatus, nimiùm triſtis recumberet: vidit quaſi per ſomnium quẽdam iuuenem omni decore nitentem, ſeque placidiſſimè ſciſcitantem qualiter eſſet. Cui cùm ille mortis terrore perculſus reſpondiſſet, malè prorsùs, & intantùm malè, vt ex hac infirmitate nullo modo credam euadere: protinùs audiuit, Conſtans eſto, & veni ad me. Tunc ille ſolicitus inquiſiuit, dicens: Tu quis es Domine, qui iubes me venire ad te? Cumque ex ore leniter reſpondentis, Soſium, intellexiſſet, expergefactus, diù multùm de viſione hæſitauit: tandèm aduocatę vxori ſuæ cùm omnia recenſuiſſet, cœpit illa viriliter eum exhortari: Proficiſcere, quia ipſe eſt proculdubiò ſanctus Soſius, quem pro ſalute omnium in hac terra cæleſtis Dominus condonauit. His monitis animatus homo venit, & ſpe credulus tam diù perſeuerauit, quouſquè ſanitatem reciperet ſecundùm veridicam quam in ſomno ſponſionem acceperat: cuius beneficij memor voti compos, ſemper occurrit, & in virtute martyris Chriſtum collaudat totius ſalutis authorem.

Quidã Stephanus letali morbo correptus, curatur.

DE SS.

DE SS. EPISCOPIS ARVERNICIS VENERANDO ET RVSTICO, EX D. GREGORII TVRONENſis libro 2. *Hiſtoriarum, cap.* 13.

APVD Aruernum verò poſt tranſitum ſancti Artemij, Venerandus è ſenatoribus Epiſcopus ordinatur. Qualis autem fuerit hic Pontifex, teſtatur Preſbyter Paulinus, dicens: Si enim hos adeas dignos Domino ſacerdotes, vel Exuperium Tholoſæ, vel Simplicium Viennæ, vel Amandum Burdegalæ, vel Damianum Albigæ, vel Diuamium Engoliſmæ, vel Venerandum Aruernis, vel Ruſticum Cadurcis, vel nunc Pegaſinum Petrogoricis, vtcúque aduersùs ſeculi mala videas profectò digniſſimos totius fidei, religionisque cuſtodes. Hic in ipſa natalis Domini vigilia tranſiſſe fertur. Manè autem facto, proceſſio ſolẽnitatis, funeris eius obſequium fuit. Poſt cuius tranſitum fœda apud ciues pro Epiſcopo contentio vertebatur. Cumque partes inter ſe diuiſæ, diuerſos eligere vellent, magna colliſio erat populi. Reſidentibus tamen Epiſcopis die Dominico, mulier quædam velata atque Deo deuota audenter ad eos ingreditur, quæ ait: Audite me, ſacerdotes Domini, ſcitote enim quòd nõ eſt in his beneplacitum Deo, quos hi ad ſacerdotium elegerunt. Eccè enim Dominus hodiè ipſe ſibi prouidebit Antiſtitem. Itaque nolite conturbare, neque collidere populum, ſed patientes eſtote parumpèr, Dominus enim nunc dirigit qui regat Eccleſiam hanc. His itaque mirantibus hęc verba, ſubitò Preſbyter Ruſticus nomine, qui erat ex ipſa vrbis Aruernæ diœceſi, aduenit. Ipſe autem iam mulieri per viſionem fuerat indicatus. Quo viſo, ait: Eccè ipſum, quem elegit Dominus: eccè qualem vobis Dominus Pontificem deſtinauit: hic ordinetur Epiſcopus. Hæc ea loquente, omnis populus, contentione poſtpoſita, clamauit dignum ac iuſtum eſſe. Qui in cathedra poſitus, ſeptimus in eodem loco Pontificatûs honorem populo gaudente ſuſcepit.

Septẽb. 14.

S. Venerandi Epiſcopi obitus.

S. Ruſticus diuinitùs in eius locum ſubrogatur.

INVENTIO CORPORIS S. SOLENNIS EPISCOPI, ET QVAEDAM EIVS MIRACVLA, PER D. GREgorium Turonen. in gloriam Confeſſorum *cap.* 21.

ET licèt de Turonica vrbe aliqua iã ſcripſerimus, tamen quoniam nuper beati Solẽnis ſepulcrum adſpeximus, ſilere nequiuimus, quod apud Malliacenſe monaſterium comperimus in cacumine montis conſtitutum, & ab antiquis vallatum ædificijs iam dirutis. Nam ferunt quòd in eo loco, cùm crypta adhuc haberetur occulta, & nulli Chriſtianorũ locus ille eſſet reuelatus, per ſingulas Dominicarũ ſolẽnitatũ noctes ab habitatoribus lumen cernebatur accenſum, ſed nullus ſciebat quid ſibi hoc vellet myſterium, tãtùm ſuſpicio detinebat homines aliquid ibidèm retineri diuinum. Intereà aduenerunt duo energumeni ex baſilica ſancti Martini, qui colliſis in ſe palmis clamare cœperunt, dicentes: Hìc requieſcit Solennis beatiſſimus in crypta abdita. Reſerate igitur ſepulcrũ amici Dei. Quod cùm repereritis, velis tegite, lumen accendite, cultumque debitum ei exhibete. Erit regioni huic ſalubre, ſi quæ loquimur adimpleueritis. Et hæc dicentes cum clamore magno, effodere tellurem vngulis nitebantur. Tunc videntes incolæ quæ gerebantur, accepto ſarculo effodientes aperuerunt cryptam, in qua per ſeriem graduum deſcendentes, repererũt ſepulcrum magnum, de quo teſtabantur illi adhuc mente infirmi, hoc eſſe ſepulcrum Solennis beatiſſimi. Qui mox ſenſu diſceſſerunt recepto. Poſt hæc autem cœperunt ad eum diuerſorum morborum ægroti confluere, & accepta ſanitate redire incolumes. Sed & Litthomeris vrbis ipſius indigena, cùm à quartani typi ægrotatione fatigaretur, acceptis ex hoſpitiolo cereis, illisque manu propria per totam no-

Septẽbr. 25.

Lumen videtur circa ſancti viri ſepulcrum.

Eius inuentio.

Miracula ad ſepulcrũ eius.

ctem ibi detentis, vigilias celebrauit. Facto igitur manè, rediuit ad propria, nec vltrà ab hoc morbo frigoritionis, vel confractionis vllius pertulit grauitatem.

VITA ET MARTYRIVM SANCTISSIMORVM COSMAE ET DAMIANI, AC FRATRVM EORVNDEM

Antimi, Leontij, & Euprepij, vt habetur in antiquiſsimis MS. codicibus, quibus vetuſtiſsima ſuffragantur Martyrologia.

Septēb. 27. Cap. 1.

DECET vt omnium ſanctorum veneranda merita reuerenter à pijs animis legantur, atque nuncientur, nè quiſquam poſſit, ſeu legendo ſiue audiendo geſta ſanctorum, piger ac fide tepidus remanere, & non diſcuſſa mentis infirmitate, alacer ad eorundem ſanctorum venerabiles palmas feſtinare. Deniquè temporibus Diocletiani & Maximiani fuit quædam mulier in ciuitate Aegæa, venerabilis ac Deum timens, nomine Theodota. Hæc omnibus diebus vitæ ſuæ ſeruiens Domino, & pijs operibus inſiſtens ac faciens mandata Dei, ſanctos geminos fratres Coſmam & Damianũ enixa eſt. Quos cùm nutrîſſet, & literis inſtruxiſſet, Medicinæ artem à ſpiritu ſancto edocti ſunt, curare ſcientes ſecundùm Euangelium omnẽ ęgritudinem & omnem infirmitatem, nõ ſolùm in hominibus, ſed etiam in iumentis, vt impleretur ſermo propheticus: Homines & iumenta ſaluabis Domine. Paſſiones verò quas curabant, hæ ſunt: Cęcis viſum in nomine Ieſu Chriſti reſtituebant, claudis greſſum, ſurdis auditũ, mancis reſtauratione: ſpiritus immũdos ex obſeſſis corporibus repellebant, & omnem amaritudinem à corporibus humanis per gratiam cæleſtem detrahebant. Et hoc facientes, à nullo aliquid, tam à diuite quàm à paupere accipiebant, mandatũ Saluatoris cuſtodientes: Gratis accepiſtis, gratis date.

Patria & mater ſanctorum Coſmæ & Damiani.

Pſal. 35.

Gratis curationes ęgris adhibent.

Matth. 10.

Cap. 2.

Eo tempore fuit matrona quædam, nomine Palladia, clinica: Hæc omnem cenſum proprium cùm erga Medicos expendiſſet, & nihil profeciſſet, cognita opinione ſanctorum Coſmæ & Damiani, feſtina cucurrit, complexaque pedes eorum poſtulabat, vt eorum viſitationem mereretur. Qui fide eius explorata, prompto animo eam, Domino iuuante, curauerunt. Quæ agnoſcens quoniam per eos Dominus curare eam dignatus eſt, laudem dedit Deo, qui illis hanc coronam virtutis, & curationum contulit gratiam. Sciẽs autem, quia à nullo quicquam accipiebant, occultè obtulit ſancto Damiano quoddam munus: & cùm nollet accipere, voluebat ſe pedibus eius, & ſacramentis terribilibus conſtrictus ſuſcepit munuſculum eius, nè ſpernere videretur nomen Domini per quod adiuratus eſt. Hoc cùm S. Coſmas comperiſſet, valdè contriſtatus eſt, & pręcepit nè corpus eius vnà cum ipſo ſepeliretur. In eadem nocte apparuit ſeruo ſuo Coſmæ Dominus, dicens: Quarè ſic locutus es propter illud munus, quod non mercedis gratia, ſed per nòmen meum adiuratus ſuſcepit?

Palladia matrona, clinica ab infirmitate curatur.

S. Damianꝰ coactus ſuſcipit paruũ munuſculũ.

Cap. 3.

Multis igitur mirabilibus factis, quadam die inuenerunt camelum debilitatum arte diabolica, quem ſanum reſtituentes, illæſum abire iuſſerũt. Sed vt eorum vita ampliùs per paſſionem clareſceret, facta eſt perſecutio Chriſtianorum in ciuitate Aegęa à præſide Lyſia. Sedens itaq; pro tribunali, audiuit ab officio ſuo beatiſſimorum martyrũ Coſmæ & Damiani geſta, quæ & quanta per eos Dominus circa ægrotantes ageret, & quòd eſſent Chriſtiani, & Medicinæ artis induſtria imbuti, circumeuntes ciuitates & prouincias, infirmos ſanantes, & omnes oppreſſos à ſpiritibus immundis, in nomine eius, qui dicitur Chriſtus, curantes: ſed & alia ſigna in eius nomine facientes. Hæc videntes, inquiunt, deorum noſtrorum cultores, recedunt à ſacratiſſimis immolationibus, his magis conſentientes. Audiens igitur præſes hæc verba, dirigit quoſdam de officio, qui eos tenerent. Et ſtatìm ab apparitoribus præſentati, ſtabant hilari vultu. Adſpiciensque eos impijſſimus præſes, dixit: Quarè vos circumeuntes ciuitates & prouincias, quamplurimos cogitis recedere à deo.

Accuſantur apud Lyſiā præſidem ſancti martyres.

Ducuntur ad tribunal iudicis.

deorum noſtrorum cultura? Niſi acquieueritis mihi, diuerſis tormentis conſumam corpora veſtra. Primùm autem dicite mihi cuius ſitis prouinciæ, & quæ ſint nomina veſtra, vel cuius ſitis fortunæ. Martyres dixerunt: Hoc ſi vis ſcire, Arabiæ prouinciæ ciues ſumus, nomina autem noſtra hæc ſunt: Ego quidem Coſmas dicor, frater meus Damianus. Fortuna autem quid ſit, ignoramus. Chriſtiani enim ſumus ex magno genere. Habemus autem & alios fratres, & ſi vis, nomina eorum dicimus tibi. Præſes dixit: Dicite ergò, nihil metuentes. Sanctus Coſmas reſpondit: Nomina eorum hæc ſunt: Antimus, Leontius, & Euprepius. Præſes dixit: Facite eos ad me venire.

Antim⁹, Leontius, & Euprepius eorum fratres, vocantur ad præſidem.

Euntes verò beati martyres cum officio, adduxerunt eos ad præſidem. Videns eos præſes, dixit: Tractantes quod expedit vobis, accedite & ſacrificate dijs noſtris. Si verò nolueritis, crucians vos tormentis, negare faciam Chriſtum. Sancti martyres quasi ex vno ore dixerunt: Tormenta tua contemnentes, non timemus: fac ergò quod vis. Nam idola ſurda & muta, quæ ſunt lapides & æramenta, deos dicere non poſſumus. Audiens hæc præſes, præcepit vinctos manibus & pedibus fortiter torqueri. Sancti autem martyres dum torquerentur, dicebant: Domine refugium factus es nobis à generatione & progenie: Priuſquàm montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à ſeculo vſque in ſeculum tu es. Nè auertas hominem in humilitatem, & dicas, Conuertimini filij hominum. Conuertere Domine aliquãtulùm, & deprecare ſuper ſeruos tuos, & libera nos à laqueo diaboli, & filij eius Lyſiæ præſidis: quia in te ſperauimus Domine, & tu es glorioſus in ſecula. Hæc autem orantes, manebant illæſi. Et dicebant ad præſidem: Si habes crudeliora tormenta, infer nobis, vt cognoſcas, quia nihil nobis tormenta tua nocere poſſunt, adiuuante nos Chriſto. Præſes dixit: Ego quidem putabam, per parua tormenta ſuadere vobis, vt applicarem vos ad propitios deos: ſed vt video perſeueratis adhuc in impietatibus veſtris, nolentes cõuerti à ſtultitia veſtra, vt impleatis Imperatorum præcepta. Propter hoc præcipio vos catenis vinctos in mare præcipitari. Sancti martyres dixerunt: Expecta paululùm, & videbis Dei virtutem fieri in nobis. Vincti igitur catenis, ſecundùm præſidis præceptum, pergebant gaudentes & pſallentes: In vijs teſtimoniorum tuorum Domine delectati ſumus, ſicut in omnibus diuitijs. Propter nomen tuum Domine, ſi ambulemus in medio vmbræ mortis, non timebimus mala, quoniam tu nobiſcum es. Virga tua & baculus tuus, ipſa nos conſolata ſunt. Paràſti in conſpectu noſtro menſam ſpiritualem, aduersùs eos qui tribulant nos. Impinguâſti in oleo capita noſtra, & poculo tui noui teſtamenti inebriâſti nos. Et miſericordia tua ſubſequetur nos omnibus diebus noſtris, perducens nos in portum voluntatis tuæ.

Cap. 4.

Fortiter torquentur.

Pſal. 89.

Pſallũt Domino in tormentis.

Pſal. 118.

Pſal. 22.

Hæc illis pſallentibus, venerunt ad locum: & accipientes eos miniſtri, ſecũdùm quod eis fuerat præceptum, miſerunt eos in mare. Statìm angelus Domini affuit, & dirupit vincula eorum, & expoſuit eos ad litus illæſos. Euntes verò milites nunciauerunt præſidi quæ viderunt. Audiens verò præſes, iuſſit eos ad ſe perduci, & adſtantibus eis dixit: Per deos magnos, maleficijs vincitis, quia & tormenta cõtemnitis, & mare ſopitis. Docete ergò & me maleficia veſtra, vt & ego ſequar vos, communicans operibus veſtris. Sancti verò Coſmas & Damianus dixerunt: Nos maleficia neſcimus. Chriſtiani enim ſumus, & in nomine Chriſti maleficiorum virtutem ad nihilum deducimus. Si vis, eſto Chriſtianus, & videbis Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem. Præſes dixit: In nomine Dei Apollinis ſequar vos. At vbì hunc ſermonem dixit, ſtatìm aduenerunt duo nequiſſimi ſpiritus, & cædebant eum in faciem. Præſes verò dum diù torqueretur, dixit ad ſanctos martyres: Deprecor vos milites Chriſti, orate pro me ad Deum veſtrum, quò poſſim à dæmonibus iſtis liberari. Sancti verò Coſmas & Damianus orauerunt ad Dominum Ieſum Chriſtum, vt ceſſarẽt dæmones, nè eum torquerent: & ſtatim dæmones nuſquàm comparuerunt. Cùm autem receſſiſſent dæmones, dixit: Videtis qualiter dij indignati ſunt aduersùm me, quia eos derelinquere cogitabam? Sancti martyres dixerunt: Non intelligis inſenſate canis, Domini noſtri miſericordiam in te fieri, ſed adhuc permanes in incredulitate? Deos nominans idola ſurda & muta, & ſine Deo? Percipe intellectum, & cognoſce Deum verum qui tibi vitam tribuit, & noli confidere in operibus manuum hominum. Hæc audiens præſes, furore repletus dixit: Iam non patiar vos blaſphemare deos, ſed me iniuriantes, implebo in vobis Impera-

Cap. 5. Præcipitantur in mare, ſed ſtatim ab Angelo liberantur.

Cæditur præſes à dæmonibus.

Reducũtur ſancti in carcerem. torum iuſſa, ſi nolueritis acquieſcere eorum diuinis ſanctionibus. Et hæc dicens, iuſſit eos in carcerem recipi, donèc cogitaret quomodò eos perderet. Cùm autem ducerentur ſancti martyres, pſallebant dicentes: Cantemus Domino canticum nouum, quia mirabilia nobiſcum fecit. Saluauit nos dextera ſua & brachio ſancto ſuo. Notum feciſti ſalutare tuum Domine, & coram gentibus reuelâſti iuſtitiam tuam. Memor fuiſti miſericordiæ tuæ Iacob, & veritatis tuæ domui Iſrael. Viderunt omnes fines terræ, ſalutare Dei noſtri. Et hæc pſallentes, in carcere Deum laudare non ceſſabant.

Pſal 97.

Cap. 6. Pſal. 59. Sequenti verò die præſes ſedens pro tribunali, iuſſit in cõſpectu ſuo adduci ſanctos. Cùm autem adducerentur, dicebant: Da nobis Domine auxilium de tribulatione, & vana ſalus hominis. In Deo faciemus virtutem, & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos. Et hæc dicentes, venerunt ad præſidem. Videns autem eos præſes, dixit: Cogitâſtis vobiſcum, aut adhuc permaneris in inſania veſtra? Sancti martyres dixerunt: Audi inimice veritatis. Nos Chriſtiani ſumus, & vſque in finem pro veritate dimicamus: & non negamus omnium Deum, qui nos fecit cùm non eſſemus, nec vanas imagines deos nominare poſſumus. Nunc autem ſi quid cogitâſti aduersùm nos exerce. Audiens hæc præſes, & cogitans quia nihil aduersùs eos præualeret, & nec eos poſſet ſeparare à fide Chriſti, furore commotus, iuſſit afferre ſarmenta, & ignẽ copioſum accẽdi, & ſanctos Dei in eum mitti. Miſſi autem in ignem ſancti martyres, deambulabant in medio fornacis, ſicut in paradiſo amœniſſimo, & exultantes pſallebant Domino, dicentes: Ad te leuamus oculos noſtros, qui habitas in cælis. Eccè, ſicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum, & ſicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ità oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donèc miſereatur noſtrî. Miſerere nobis Domine, miſerere nobis, quia multùm repleti ſumus cõtemptione. Reſpice in nos Domine Ieſu Chriſte, vt non dicant qui non nouerũt nomen tuum, Vbi eſt Deus eorum in quem ſperauerunt? Orantibus autem ſanctis, ſtatìm nutu Dei egreſſa eſt flamma, & cõbuſſit plurimos impiorum, & mortui ſunt. Sancti verò martyres apparuerunt illæſi, ità vt nec capilli eorum exuſti fuerint ab igne.

Iterùm exhibẽtur ante iudicis tribunal.

Mittuntur in ardẽtem ignem, ſed non læduntur.

Pſal. 122.

Pſal. 78.

Egreſſa flamma vt olim ex camino Chaldæorũ, multos exuſſit.

Cap. 7. Videns hæc præſes, obſtupuit in mirabilibus quæ fiebant, & in ſemetipſum conuerſus, dixit ad ſanctos: Per deos magnos, miror ſuper hanc viſionem nouam. Dicite mihi, vſquequò caliginem nobis immittitis magicis artibus veſtris, & non ſacrificatis dijs ſaluantibus orbem terrarum? Sancti martyres dixerunt: Nequiſſime inimice Dei, vſquequò æſtimas artem magicam, Dei noſtri virtutem, vt præcipias nobis ſacrificare lapidibus ſurdis, à quibus dicis poſſe ſaluari orbem terrarum? Nos autem non recedimus à Deo omnium creatore, gubernante nos. Audiens hæc præſes nequiſſimus, iuſſit ſuſpendi ſanctos in eculeo & torqueri. Statìm autem Angelus Domini adfuit, qui eos cuſtodiebat illæſos: fatigati autem ſunt miniſtri, & facti ſunt quasì mortui. Videns hæc præſes, iuſſit deponi ſanctos. Stabantque hilari vultu ante præſidem, tanquàm ſi nihil fuiſſent perpeſſi. Præſes dixit: Per deos, victoriam obtinent maleficia veſtra. Nunc autem affligam vos tormentis, quouſquè acquieſcatis Imperatorum voluntati, & dijs ſacrificia reddatis. Sancti verò Coſmas & Damianus dixerunt: Nos Imperatores tuos contemnimus: habemus enim Regem in cælis Chriſtum filium Dei. Tormenta autem tua quòd non timeamus, tu meliùs nôſti. Audiens hæc præſes, valdè iratus eſt, & iuſſit ſanctos Coſmam & Damianum crucifixos lapidari: Anthimum autem & Leontium & Euprepium vinctos duci in carcerem. Carnifices verò fecerunt quod eis fuerat præceptum, & crucifigentes lapidabant eos. Lapides autem conuerſi retorquebantur in eos, qui illos mittebant.

Grauiſſimè torquentur in eculeo martyres.

Coſmas & Damianus in cruce ſuſpenſi lapidantur, ſed non lędũtur.

Cap. 8. Videns autẽ inſanus iudex miniſtros ſuos vulneratos, furore ſuccenſus, iuſſit venire quatuor ordines militũ qui eos ſagittarẽt, reliquos verò ſanctos iuſſit eijci de carcere, & ſtare ante cruces. Quod cùm factũ eſſet iuxta iuſſum præſidis: accedentes milites, expenderunt omnes ſagittas ſuas in ſanctos, & nihil nocuerũt eis. Sagittæ verò retroactæ interfecerunt plurimam multitudinem virorum ac mulierum concurrentiũ ad eundem locum. Videns autem præſes omnem malitiam ſuam victam, perturbatus vſque ad mortem, iuſſit gladio amputari capita eorum. Suſcipientesque eos carnifices, ducebant ad locum vbi decollandi erant. Cumque ducerentur, tanquàm ex vno ore ſic pſallebant: Bonum eſt confiteri Domino, & pſal-

Iudex ſagittarios vocat, qui ſanctos ſagittis confodiant, ſed reuertẽtes populum vulnerant.

Pſal. 91.

pſallere nomini tuo altiſſime. Ad annunciandum manè miſericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem. Quia magnificâſti ſuper nos miſericordiā tuam. Sed vir inſipiens non cognouit, & ſtultus non intellexit eam. Et hęc dicentes, venerunt ad locum, & extēſis manibus ad orientem, oculos intendebant in cælum, & orantes in cordibus ſuis quaſi ex vno ore dicebant omnes, Amen. Et ſtatim accedentes carnifices, gladio amputauerunt capita eorum, & ſic in pace animas ſanctas Deo reddiderunt, ſuſcipientes victoriæ palmam. Plectuntur capitali ſupplicio.

Tunc piæ mentis homines rapuerunt corpora eorum, & memores verbi quod dixerat S. Coſmas, nè corpora eorum in vno ſepelirētur loco, repleti magno mœrore, cogitabant vbi vel quo loco ſepelirent eos. Et eccè, ſubitò curſu mirabili camelus aduenit, humana voce proclamans & dicens: Homines Dei, quia multa ſigna & mirabilia per ſanctos martyres Chriſti percepiſtis, non ſolùm vos, ſed & nos iumēta, quæ vobis ad miniſteria deputata ſumus, idcircò cum omnibus & ego gratias agens aduéni nunciare vobis, vt nō ſeparentur corpora ſanctorum, ſed in vno loco recondantur. Hæc cùm audîſſet omnis multitudo, quæ exequijs eorum famulabatur, laudem Deo dedit reuelanti myſteria per animal mutum & irrationale. Omnibus itaque ritè geſtis, ſepelierunt eos. Hi fratres germani fuerunt ſpiritu & fide, & vſque in præſentem diem innumera beneficia largiuntur in eodem loco. Martyrizati ſunt autem ſancti martyres Coſmas & Damianus, Antimus, Leontius & Euprepius, die viceſima ſeptima menſis Septembris. Cap. 9. Camelus virtute Dei (vt olim aſinus Balaā) loquitur. Eodē loco ſancti martyres ſepeliuntur.

Non poſt multum temporis paſſionis ſanctorum ruſticus quidam egreſſus eſt ad metendum, & dum poſt laborem ſumpto cibo, ſomno ſe dediſſet, & aperto ore dormiret, ſerpens ingreſſus eſt per os eius in ventrem. Qui expergefactus, non intellexit quid paſſus eſſet, ſed inſiſtens operi, campum quem reliquerat, permeſſuit. Serò autem cùm domum redîſſet, conſueta hora comedit & bibit: & cùm ſe cubitum collocâſſet, cœpit violenter ſerpentis infeſtatione torqueri, & gemitus cum clamore emittere. Qui verò in hoſpitio eius erant, contriſtabantur, ignorantes paſſionem eius. Ille autem voce magna dixit: Deus ſanctorum Coſmæ & Damiani adiuua me. Igitur cùm à ſerpente magìs ac magìs torqueretur, cucurrit ad locum, vbi erant ſanctorum corpora, & clamans iterùm dicebat: Deus ſanctorum Coſmæ & Damiani adiuua me. Exaudita itaque voce eius, famuli Chriſti eum dormire fecerunt, vt eo ordine quo ingreſſus eſt malignus ſerpens, egrederetur foràs compulſus. Itaque cùm exiret per os eius, caput erexit, & cùm totus egreſſus fuiſſet, expergefactus homo dixit: Nemo manum ſuam ſuper ſerpentem iſtum inijciat, quia præceptum eſt illi in gehennam ignis ire. His dictis, ſerpens nuſquàm comparuit. Cap. 10. Sancti curant hominē in quem ſerpens intrauerat.

Erat etiam quidam Malchus nomine, qui ſeruiebat in templo ſanctorum, quoniam videbat mirabilia quæ per eos Dominus operabatur. Hic allocutus eſt coniugem ſuam, dicens: Eamus ad baſilicā ſanctorum Coſmę & Damiani. Quæ prompto animo maritum ſecuta eſt. Cumq; illuc veniſſent, ait vxori ſuæ: Eccè profecturus ſum in regionem longinquam, ſed commendo te Deo & ſanctis Coſmæ atque Damiano: domui tuæ præſide, & erit tibi ſignum hoc. Cùm voluerit Deus, mittā & accerſiam te. Poſt hæc profectus eſt iter ſuū, & vxor eius domì reſedit. Interiectis autem paucis diebus, ſciens diabolus ſignum quod maritus dederat, transfigurauit ſe in hominem, & dixit vxori: Eccè maritus tuus ab illa ciuitate direxit me, vt adducam te ad illum. Cui illa, nolens ire, reſpondit: Signum quidem agnoſco, ſed non poſſum hoc facere, quoniam ſanctis Coſmæ & Damiano commendauit me. Sed ſi vis vt veniam tecum, accede & cornu altaris tene, & iura te nihil malè facturum mihi, vt credam tibi. Tunc iurauit diabolus, dicens: Per virtutem ſanctorum Coſmæ & Damiani, nihil mali faciam tibi, ſed incolumem te marito tuo repræſentabo. His dictis, ſecuta eſt eum. Et cùm veniſſent in quendam locum ſecretum, voluit eam de iumento præcipitare, vt interficeret. Illa verò eleuatis ad cælum oculis, voce magna clamauit: Deus ſanctorum Coſmę & Damiani adiuua me, vobis enim credidi & ſecuta ſum eum: Feſtinate in adiutorium meum, vt liberetis me de manu nequiſſimi diaboli. Statìm apparuerunt ei ſancti in habitu equitum, cum multitudine albatorum. Princeps autem iniquitatis, hoc viſo, præcipitem ſe dedit, & nuſquàm comparuit: Et impleta eſt ſcriptura dicens: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam præparauit. Conuerſus eſt dolus eius in caput Cap. 11. Vt ſutia diaboli ad decipiendum hominem, quanta. Mulier liberatur à laqueis diaboli. Pſal. 7.

put eius,& in verticem ipſius iniquitas eius deſcendit.Sancti autem apprehendentes mulierem,perduxerunt in domum ſuam,& dixerunt ei: Nos ſumus Coſmas & Damianus,quorum ſacramento credidiſti,ideoque feſtinauimus venire ad auxilium tuum. Sed & alia multa mirabilia, quæ enumerare longum eſt,præſtat Dominus in eodem loco vſque in hodiernum diem, ad laudem nominis ſui: cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum,Amen.

DE IISDEM SANCTIS MARTYRIBVS, EX GREGORII *Turonenſis De gloria Martyrum libri primi cap.98.*

DVo verò gemini,Coſmas ſcilicet & Damianus,arte medici,poſtquàm Chriſtiani effecti ſunt,ſolo virtutum merito & orationum interuentu,infirmitates languentium depellebant.Qui diuerſis cruciatibus conſummati,cæleſtibus ſunt coniuncti,multa miracula incolis oſtendentes.Nam ſi quis ad eorum ſepulcrum fide plenus orauerit,ſtatim adipiſcitur medicinam. Referunt etiam plerique, apparére eos per viſum languẽtibus,& quid faciant,indicare.Quod cùm fecerint,ſani diſcedunt.Ex quibus multa audiui,quæ inſequi longum putaui,hoc exiſtimans poſſe ſufficere,quod dixi:Cuncti fideliter deprecantes,ſani diſceſſerunt.

Apparet lãguentibus.

MARTYRIVM SANCTI VENCESLAI DVCIS BOIEMIAE ET MARTYRIS, EX D. IOHANNIS DVBRAuij *Olomucenſis Epiſcopi hiſtoriæ Boiemicæ libro quarto & quinto conſcriptum.Conſentiunt MS.codices & antiquiſſima Martyrologia.*

Septẽb.28. Cap.1. S.Venceſlai parentes.

SANCTVS Venceſlaus Boiemiæ Dux, patre Chriſtianiſſimo ſimul ac religioſiſſimo Vratiſlao, matre verò Drahomira Lucenſi,à Chriſtiana religione alieniſſima, progenitus fuit.Siquidem longè ſeueriorem immaniorem que in Chriſtianos, quàm Iezabel in prophetas,ea ſe exhibuit.Qua de cauſa Ludmilla Vratiſlai Ducis mater, per ſpeciem viſitandi ſalutandique Drahomiram nurum ſuam Pragam adijt. Reuerà vt alterũ filiorum (duos enim habebat Venceſlaum & Boleſlaum) ſibi dari nutriendum impetraret. Cui cùm oblata eſſet tam à patre quàm à matre legendi, vtrum accipere vellet,poteſtas,Venceſlaum, in quo melior indoles meliorque ſpes elucebat,ſibi adoptauit,aluitque deincèps pro ſuo: præceptorem ei adiungens Paulum ſacrificulum ſuum, virum opinione ſanctitatis celebrem. Hic domi aliquandiù puerum docuit,pòſt author fuit, vt Budecum, ad Nycenum presbyterum ludi illic magiſtrum mitteretur, inquiens, maiores ibi cum in literis & diſciplinis Chriſtianis profectus facturum, inter multos condiſcipulos Chriſtianos: Nam hæc præcipua cura erat auiæ, vt nepos Chriſtianam religionem ante omnia diſceret coleretque.

3.Reg.18.

Educatur S. Venceſlaus à Ludmilla auia ſua.

Cap.2. Drahomiræ in Chriſtianos perſecutio.

Interim marito funerato,filijsque adhuc ætate imbecillioribus,Drahomira regimen inuadit, ac ſtatim odium in Chriſtianos malè diù diſſimulatum detegit, edicto propoſito, vt templa Chriſtiani occluderent,à cultu cæremonijsque abſtinerent. Sacerdotes populum nè docerent, nec ludimagiſtri diſcipulos. Secùs facientibus carcer,exilium,mors denunciata.Pragæ magiſtratus immutati, & pro Chriſtianis idolatræ crudeliſſimi ſubſtituti,quorum inſtinctu clàm,palamque, ac ſemper impunè fidei cultores indignè tractabantur occidebanturque. At ſi quis ex Chriſtianis,vel ſe defendendo,vnum illorum aliquem interfeciſſet,pro vno in decem capita animaduertebatur.Tum verò,ſecundùm tam impia, tamque immania matris facinora,Venceſlaus qui hactenùs,nè in principatum ſuccederet,ætatis ſtudiorumque excuſatione vtebatur, auiæ maximè hortatu, pollicentis ſe quoquè curarum nepotis fore participem,magno omnium aſſenſu, regimen in Boiemos ſuſcepit.

S.Venceſlaus creatur Dux Boiemiæ.

Ad

Cap. 3.

Boleſlao fratri hæreditatis portio datur.

Ad tollendam igitur fraternam diſcordiam, quam plerunquè inter fratres bona indiuidua ſuſcitare ſolet, in ipſo ſtatim principatûs introitu decernitur, vt Boleſlao fratri iuniori pars aliqua hæreditatis aſſignetur, fineſque vtriuſque ditionis conſtituantur. Boleſlauia ei aſſignata eſt cum territorio ſuo vltra Albim, ità vt Albis fluuius citra vltraque terras finiret. Mater iuniorem filium moribus ſuis congruentem ſecuta eſt: Venceſlaus principis thronum ſolus Pragæ obtinuit. Alius fortaſsè mutato honore, id quod ſubindè vſuuenire videmus, mores quoquè aucta dignitate & potentia immutaret: at Venceſlaus ab omni ambitione inuictus, demiſſiùs penè princeps, quàm priuatus agebat, aliquantoq; diligentiùs obſeruabat, nè quid de inſtituto prioris vitæ apud auiam tranſactæ intermitteret. Nam & noctibus intentiùs quàm priùs ad pſallendos pſalmos, laudeſque Deo dicendas vtebatur, & dies per plura pietatis officia transfigebat, crebriùs in funus prodeũdo, languentes inuiſendo, laceros nudosq; conueſtiendo, pauperes alimentis ſuſtentando. Inſtituerat præterea ſibi inediæ ac vigiliæ quoddam, quasi cum auia certamen, experiri ſatagens, ipſe, an illa ſæpiùs ieiunaret, peruigilaretque.

S. Venceſlai pietas.

Cap. 4.

Drahomiræ in S. Ludmillã inuidia.

Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, ſecumque nefaria aduersùs ſocrum meditari; quòd illa maiore gratia apud Venceſlaum, quàm ipſa mater polleret, religionemque Chriſtianam nimis prolixè proueheret. Nec longiùs nefariè meditata perficere diſtulit, quàm inuenit cædis perficiendæ audaces ſicarios. Inſtante exitij die, quem Ludmilla futurum diuinitùs præuiderat, vocat ad ſe clientulos omnes, mercedemque cuique ſuam diſſoluit. Et præterea quicquid in penu, in cella, in horreis, in loculis redundaret, id ſua manu in ſinus vſusque pauperum transfudit. Poſt hæc remotis arbitris, ac ſolo adhibito Paulo ſacerdote, ante aram prouoluitur, factaque exomologeſi, de manu eiuſdem ſacerdotis ſacroſanctum vitæ accipit viaticum, mox indè fini ſuo propitium Deum exorat, cùm eccè tibi eadem hora ſubmiſſi à nuru, Thomas & Gumo, non tam genere quàm ſcelere nobiles, in ſacrarium irrumpunt, ac velo, quo ſancta vidua caput velatum habuit, eliſis faucibus proſtratam ſuffocant.

S. Ludmilla ſe præparat per bona opera ad martyrium.

In templo necatur.

Cap. 5.

Nulla in Venceſlao vlciſcendi libido.

Non deſuêre qui Venceſlaum ex cæde auiæ vehementer perturbatum, ad vlciſcendum inflammarent. Alij, ſi ipſe vlciſci nollet, ſibi hanc dari prouinciam depoſcebant. Vtroſque ille, quàm potuit, grauiſſimis verbis corripuit, quòd aliena à pietate erga qualemcunque matrem, aliena deindè à modeſtia & tolerantia Chriſtiana ſuadere auderẽt, ignari, aut parùm memores, quid ore ſuo dicat Dominus: Mea vltio eſt, & ego retribuã illis in tempore. Quemadmodùm euenit, anno nondùm reuoluto, vt ambo ſceleris miniſtri, non ſolùm miſerè, ſed etiam notabiliter extinguerentur: notam videlicet vterque ſuam ad poſteros tranſmittens. Nam cùm alter eorum barba rutila inſignis, alter malè pedatus eſſet, non aliter nati natorum, & qui hodiè naſcuntur ab illis, vel ruffeſcunt, vel à pedibus laborant: nam vtraque familia apud Boiemos etiam nunc extat. Cæterùm impiæ matri ideò impunitas diuturnior conceſſa videbatur, vt filij pietas, quò diutiùs illam mater inſectaretur, hoc clarior euaderet. Tametsì alios quoquè præter ipſam matrem, moleſtos ſibi infeſtoſque habuit, quasi parùm idoneus ad exequenda Principis munia, quæ exequi, non per ſacra & cæremonias, ſed magìs per arma & acies oporteret.

Deut. 32.

Sicarijs diuinitùs inflicta pœna & corũ poſteris.

Cap. 6.

Radiſlaus quidam aduersùs ſanctum virum inſurgit.

Ante alios autem Radiſlaus Gurimenſis princeps, Miſtibogij filius, hac vana ſpe inflabatur, quasi ſolo armorum terrore Venceſlaus expugnari poſſet, agros eius incurſare, armatoſque illi viros oſtendere incipit, nec vllos legatos de pace agentes audire vult, immò quò magìs Venceſlaus paci ſtuduit, eò maiorem etiam ſuſpicionem pauoris aduerſario faciebat, adeò vt ſuperbiſſimè tandèm Venceſlao reſponderet: Se, niſi tradito ſibi totius Boiemiæ principatu, ab armis non diſceſſurum. Coactus igitur à ſuis Venceſlaus, militem atque aciem contra Radiſlaum inſtruit: videnſque omninò iam ſibi dimicandum eſſe, claſſicum cani vetat, priuſquàm ipſe Radiſlaum alloquatur. Data alloquendi poteſtate, Si aliter, inquit, niſi prælio res pacificari nequit, cur non potiùs ſine magna aliorum clade, ſine multo inſontium ſanguine, ipſi inter nos ſingulari certamine decernimus? victoriæ permiſſuri, vter vtri iuſtiùs imperare debeat. Perindè quasì iam manibus victoriam Radiſlaus teneret, conditione propoſita lætari, inſtareque, & ad pugnam ineundam feſtinare. Loriculam ſuper cilicinam veſtem indutus,

pridèm corpus auiæ computruiſſe: quandoquidem plus triennium eſſet, cùm illud terra obrutum iacéret, proin nimìs ſeram fore eius corporis tranſlationem. Excipit Venceſlaus, Et ſi quidem iam in puluerem ſit redactum, vel ipſum puluiſculum perferri ad me cupio: ſed contrà fortaſsè eueniet, àc tu mi pater autumas: fac modò vt deſiderio meo vnà cum cæteris morem geras. Paret ille, ſeque ſuis collegis addit comitem, vſque ad locum vbi ſepulta erat Ludmilla: ſepulcro recluſo, nares ſtatìm omnium odor perfudit ſuauiſſimus, adhucque ſuauior arcula recluſa, in qua corpus tabe incorruptum, integrumque iacebat, niſi quòd parum quiddam ei de naſo decerpſerat arculæ tabella confracta, quam incurioſè quidam tractauerat. Igitur læti re præſenti ſacerdotes, feretrum ſubeunt, corpuſque miraculis clarum, quò iubet Venceſlaus deportant, conduntque. Sed enim Architecti quoquè in templo diui Viti proximo operas vrgent, vt opus celeriùs excreſcat, feſtinante Venceſlao ad noui templi dedicationem, ſanctarumque reliquiarum conſecrationem. Corpus S. Ludmillæ, poſt trienium, apparet incorruptú. Tranſlatio eius.

At tunc primùm creandi Pontificis mentio orta: ſiquidem nullus ad eam vſque diem Pontifex in Boiemia creatus erat, ſed à principio Morauiæ Antiſtes, poſteà ex Bauaria Ratiſponenſis, officio pontificali apud Boiemos fungebatur. Idem Ratiſponenſis in Morauia quoquè aliquandiù faciebat, quandiù videlicet vacua ſedes ibidèm ſuo Præſule fuerat, nempe annis quinque & triginta. Quanquàm igitur Venceſlaus Ratiſponam pro Pontifice (diuus Vuolffgangus tūc Pontifex ibi erat) qui templum diuo Vito deſtinatum in arce Pragenſi dedicaret, ſuos quoſdam miſerit, non ideò tamen curam remiſit quærendi viam, qua facilimè ad inducendum Pragam Præſulem, vt inſtituerat, peruenire poſſet, ſed has eius pias curas, ſicut pleraſque alias ad religionem pertinentes, mater nimìs impia interturbare non deſtitit. Pari modo, vt mater, Boleſlaus filius moratus, armatuſque ad turbandam & oppugnandam fratris pietatem fuit. Nam ſi aliâs vnquàm educatio oſtendit, quantum momenti afferat ad ingenerandos hominibus mores, tum certè in illis duobus alumnis, ex iiſdem parentibus prognatis, mirificè demonſtrauit. Nam Venceſlaus, qui à Ludmilla muliere religioſa eductus à puero fuerat, omnibus pietatis, & cuiuſuis prætereà virtutis numeris vir abſolutiſſimus euaſit, ſicut è diuerſo Boleſlaus tum impius, tum ſæuus, tum indomitus & violentus; quia Drahomira, quæ Boleſlaum aluit, comparibus vitijs infectiſſima erat, paratiſſimaque per quamlibet occaſionem, incrementa bonæ religionis impedire, ac potiſſimùm in ſacerdotes deſæuire, quasì penès illos culpa reſideret, quòd diſciplinæ (vt ipſa dicebat) ignauiſſimæ deditus Venceſlaus, maiorem diei noctiſque partem, circum ſacella & aras aliaſque cæremonias, quàm in negocijs ſerijs, & ad Principem pertinentibus contereret: quodque illorum ipſorum ſacerdotum inſtinctu, neque reuerentiam erga matrem, neque charitatem erga fratrem continuaret. Cap. 10. Inſi Vuolffgangi Vita habetur vltimo Octobris. Educationis fructus. Boleſlaus matriſat.

Itaque cuſtodes plagoſi per vias appoſiti erant, qui ictu plagarum ſacerdotes prohìberent, quo minùs Venceſlaum per quotidiana officia adire poſſent. Qua de re factus certior diuus Vuolffgāgus, venire in Boiemiam ad dedicādum templum ſuperſedit, hac excuſatione vſus tanquàm breuì futurum eſſet, vt Antiſtes Pragæ inaugureretur. Cęterùm nec Venceſlaus fauorem erga ſacerdotes, cultumque, nec viciſsìm illi officium ſolitum, qualicunque iniuria accepta, interrumpi ſibi permiſerunt. Furente indiès magìs ac magìs Drahomira, cùm quotidiè fermè audiret, tanti eſſe Venceſlaum in ſacerdotes obſequij, vt ipſe ſuis manibus vinum inter ſacra, libaque & thura illis ſubminiſtraret, vt identidèm illos domi quenque ſuæ inuiſeret, neceſſarijſque rebus ante tempus ſuccurreret, vtque à ſeruitute profana multos redimeret, & ad ſeruitia Dei illos conuerteret: vt deniquè noctu plerunquè, vel in ipſa hyeme nudis incederet pedibus ad templa, in quibus peruigilia celebrabant ſacerdotes. Ferunt Podiuinum, qui intimus Venceſlao, & aſſiduus comes fuerat, malè aliquandò à frigore & niuibus acceptum fuiſſe, quanquàm ipſe calceatus, Ducem ſuum diſcalceatū ſubſequeretur, rursùs tamen ſubitò incaluiſſe, cùm primùm videlicet pedes ſuos quemadmodùm iuſſus erat, veſtigijs Ducis impreſſerit. Cap. 11. Implacabile Boleſlai in ſacerdotes odium. S Venceſlai benignitas. Podiuinus Venceſlao intimus.

Paulispèr inter hæc ſuam rabiem Drahomira remiſiſſe videbatur, poſtquàm certior facta erat, Venceſlaum tædio vitæ aulicæ & curarum publicarum, circunſpicere Cap. 12.

ſpicere

Eccè religioſum S. Vẽceſlai animum.

ſpicere locum ſepoſitum, in quem cum ſodalibus diui Benedicti cucullatis, ipſe quoquè ſodalis futurus diuerteret. Nam & Romam ad Pontificem ſuos iam miſiſſe inaudierat, qui peterent, vt illius authoritate liceret, in Boiemia eiuſmodi ſodalitium inſtitui. Sed dum Romanus Pontifex legatos diutiùs propter domeſticas ſeditiones retinet, dumque interim Venceſlaus de conſuetudine ſua, deque ſacris & cæremonijs nihil quidquam intermittit, non ſuſtinens vlteriorem dilationem impatientiſſima mulier, conceptum iampridèm de tollendo Venceſlao parricidium exequi properat. Natalis tunc dies infantuli, recèns ex Boleſlao editi ſe obtulerat. Ad hunc ſimul concelebrandum mater iuxtà atquè Boleſlaus frater verbis ſuauiſſimis Venceſlaum inuitant, gaudio ipſorum communi oblatum eſſe tempus dicentes, quo tota domus Principalis meritò gaudere debeat, nato ex Boleſlao Principe, qui ſpem ſucceſſionis in principatu Boiemiæ cõtinuaret. Siquidem Venceſlaus præter aliam rebus in alijs abſtinentiam & continentia, conſtantiaque ſeruatæ quoquè in omne æuum ſuum virginitatis ſuæ clarus fuit: Et Boleſlaus tunc primùm pater eſſe incepit, producto ad ſpem ſucceſſionis filiolo.

Boleſlao fratri infans natus.

S. Venceſlaus perpetua virginitate celebris.

Cap. 13. Inuitatur ad natalitia

Hoc igitur modo inuitatus Venceſlaus, tametsi multo ſatis tempore, à quouis matris fratriſque contubernio ſe remouiſſet, attamen, vt antiquum ſeruaret morem ſuum, nemini cuiquam, non ſolùm natura coniunctiſſimis, officium ſuum denegandi, ad natalitia ſe Boleſlauiam venturum ad diem recepit. Interimque in cubiculum ſecedens, quos fideliſſimos habuit, ſecum ad feneſtram ſeducit, iubetque eos in atrium Pauli preſbyteri, frequentia ſacerdotum refertum deſpicere: ac mox altè ſuſpiria ducens, Quàm cuperem, inquit, vanus videri augur, vtinamque fiat, vt irritum venti ſecum auferant meum augurium, videre tamen mihi iam videor, eum locum, qui mea cura, tanto ſacerdotum cœtu, quantum cernitis celebratur, paulò pòſt diſceſſu hinc meo, repentè deſertum iri, cædem videlicet ſacerdotum futuram per iſta diuinans, quæ illis ab interitu ſuo immineret. Cæterùm qui tunc præſentes aderant, non intelligebant, quorsùm dicta hæc tenderent. Podiuinus tamen, ſcopum coniectura attingebat, cùm Ducem ſuum reuocare à propoſito Boleſlauiam eundi tentaret, ſed in caſſum. Olìm nanque pro religione & pietate Venceſlaus, nullum periculum, nullum caſum, nullum vitæ diſcrimen ſibi vitandum putauit, ideoque die luſtrali appetente, nihil ampliùs moratus, quàm dum ſe apud ſacerdotem expiat, dum aræ adſtat, dum ſacroſanctum delibat libum, extremum ſalutis viaticum, indè continuò Boleſlauiam petit. Sed neque Boleſlaus procraſtinat fratri ire obuiàm, eum complecti, gratulari aduentui compoſita adulatione. Conuiuio dein mater adhibita, quanto magìs ad omne facinus exercita erat, tanto blandiùs hoſpitem filium habuit, traxitque in ſeram noctem conuiuium.

Præſagia de cæde ſacerdotum.

Vadit Boleſlauiam.

Cap 14.

At Venceſlaus quanquàm intelligeret quò tenderent blanditiæ, & quamobrèm produceretur conuiuium, non tamen omiſit, quin de media nocte ſurgens, iret in templum, vt orationes ſolitas Deo optimo commemoraret. In ea re occupatum inuadit Boleſlaus frater, à matre ad ſcelus vigilantiore excitatus, ac primo ab icto ſuo fruſtratur, enſe ſibi de manibus ob inſperatum ſtuporem elapſo, mox redeunte animo & furore, quem ſceleris participes clientuli extingui non patiebantur, ictum repetit, ac facilè inermem fratrem, patienterque plagam excipientem, interficit: diſſimulataque nece manè ſtatim filium luſtrat, nomenq; ei inter luſtrandum, Strachyquas, à terrore conuiuij mutuato vocabulo, quod ipſe terribile parricidio effecerat, indit. Adeò gloriari in malitia etiam ſua geſtiebat, qui potens erat in iniquitate, neſcius adeſſe Deum bonis omni tempore, tum in vita tum in morte, quemadmodùm illuſtriſſimo tunc patuit exemplo. Eadem quippè nocte Rex Daniæ (vide quanto interuallo à Boiemia ſemotus) per quietem ſe admonitum oraculo teſtatus eſt, vt martyris Venceſlai in Boiemia à fratre obtruncati, memoriam ſibi colẽdam ſuſciperet: id quomodò ab ipſo factum, cæremoniæ, ſacerdotes, templum in Dania diuo Venceſlao dedicatum declarant: Vt interim alia penè infinita miracula data opera tranſeamus, partìm quia nota & illuſtria, partìm quia decantata à noſtratibus, diebus penè omnibus habentur.

S. Venceſlaus à fratre in templo trucidatur.

Strachyquas filius Boleſla.

Pſal. 51.

Rex Daniæ in ſomnis monetur, templum S. Venceſlao conſtruere

Cap. 15.

Boleſlaus, parto audacia & ſcelere principatu, audacter etiam illum, & non ſine ſcelere ab initio geſſit, idque non obſcurè. Siquidẽ clara voce, omnibus qui aliqua cum diuo Venceſlao familiaritate coniuncti erant, ac præcipuè ſacerdotibus, quicunque

cunque ſua ſponte Boiemia non decederent, carcerem, exilium, cædem denunciauit. Adiecit mater, nè cæſi terræ mandarentur, ſed abiecti, vt in campis iacerent, eſca dilanianda canibus, alitibusque. Intra breue igitur tempus vaticinium diui Venceſlai completum fuit, vaticinātis, Fore vt à diſceſſu ſuo, atrium Pauli presbyteri, ſacerdotibus vacuum redderetur. Correptus inter præcipuos ad ſupplicium Podiuinus quoquè, totum biennium in furca ſub dio pendens, nullá tabe violari, nedùm corrumpi conficiq; potuit, donèc poſt hauſtam terræ hiatu Drahomiram, ſepeliretur. Nam quo manifeſtior grauiorque pœna appareret, quæ meritò de crudeliſſima atq; impijſſima muliere exigenda fuerat, eo loci, quo adhuc inſepulta iacebant oſſa occiſorum ſacerdotum, terra ſua ſponte dehiſcens, viuam Drahomiram, vnà cum curru, & qui ſimul vehebantur abſorbuit, auriga ſolo incolumi, qui ad aram iuxtà ſitam (nunc haud extat) equo deſiliens accurrit, cùm fortè tintinnabulum tinnire audîſſet, vt corpus Domini adoraret, execrante illum Drahomira omnibus maledictis. Quarè locum eum etiamnùm, vt execratum, funeſtumque declinant viatores, qui arcem Pragenſem ab occidentali plaga petunt. Quanquàm terra eodem loci in ſtatum priſtinum cohæſerit. Puniti & illi diuinitùs, qui Boleſlaum aſſectati, gladios etiam ſuos aduersùs diuum Venceſlaum ſtrinxerunt: pars enim eorum mente alienata, in rabiemque verſa præcipites ex alto deorsùm ſe dabant: quidam in eos gladios, quos nudauerant, incubuêre. Ad hęc, templi paries, quem prope occiſus fuit diuus Venceſlaus, velut cædis ipſe quoquè conſcius, aut potiùs, vt teſtis foret ſceleris ſempiterni, nulla vllius operà abſtergi eluique potuit à cruore, quo reſperſus ex corpore diui Venceſlai fuerat.

Boleſlaus ſæuit in ſacerdotes & Chriſtianos — *Vaticinium ſancti viri impletur.* — *Podiuinus laqueo plectitur.* — *Drahomira terræ hiatu abſorpta.* — *Necis conſcij omnes diuinitùs puniti.*

Hæc tandèm tot prodigia, tamque varia ſupplicia, Boleſlaum exterruerunt, vt mitiùs deincèps cum Chriſtianis agere, ſæuitiamque ſuam aduersùs illos remittere inciperet. Acceſſit prætereà nouus ex Cæſare Otthone terror, minitante fratricidij vltionem, cùm primùm Hunnicum bellum confeciſſet. Quippè Hunni ex Pannonia vſque in Sueuiam progreſſi, vrbem Auguſtam obſidione premebant, tanta ſuorum multitudine, vt dubitauerit Ottho, prodire ne in aciem contra tantas copias, an caſtris ſe tenere ſecurius fuerit: ſed dubitantem Vldricus Auguſtæ Præſul, in diuorum numerum poſteà relatus, indicto vnius diei ieiunio, ad ineundam pugnam impulit: certam ei victoriam (ſi pugnauerit) promittens. Nec fefellit. tantam enim inter Hunnos ſtragem Ottho edidit, vt Lycus Auguſtanus fluuius, mutatis in cruorem aquis, alueum ſuum fœdauerit. Capti in eadem pugna duo Hunnorum Duces, ſupplicia crucibus luerunt. Ex Cæſarianis maximè inſignis Cōradus, Otthonis gener cecidit. Atq; hoc interìm ſpatio, quod per moras huiuſce prælij interiectum fuit, Boleſlaus, vicum quem inhabitabat, foſſis, vallis, mœnibus cingendum, muniendumque ſuſcipit, & quo celeriùs ſuſceptum opus perficiat, vicinæ nobilitati iniūgit, vt certum quiſque paterfamiliâs colonorum ſuorum numerum operi continuando attribuat. Cœpit abnuere operam eiuſmodi ſenex quidam nobilis, inquiens: Exemplum ſe à maioribus non accepiſſe, vt ædificandis muris operam aliquam locaret, ſed vt potiùs pro ſalute principis in campo, & in ipſa acie ſiue eques, ſeu pedes dimicaret. Hîc ſæuus Boleſlaus (ſic iam is paſsìm cognominabatur) ſolita ſæuitie incenſus: At ego, inquit, nunc ſtatìm exemplum in te ſtatuam, quo cæteri admoniti diſcant parere Principibus, non autem imperia illorum contemnere. ſtrictoque gladio miſerandum ſenem confodit, ac denuò vicinis iniungit, vt iuſſa obedienter faciant.

Cap. 16. — *Prodigijs territus, de ſæuitia remittit Boleſlaus.* — *Eius Vldrici Vita eſt 4. Iulij.* — *Otthonis Cæſaris victoria contra Hūnos.* — *Sicarij Boleſlai crudelitas.*

Operi abſoluto, cinctoq; oppido, nomen Boleſlauia manet. Huic oppido cùm Ottho appropinquaret, miſſis obuiàm legatis Boleſlaus pacem magnis precibus cum ipſis oppidanis cœpit petere. Valdè præcisè Ottho eis reſpondit, aliter pacem coire non poſſe, niſi dedito ſibi fratricida Boleſlao. Porrò Boleſlaus omnibus rebus ad ſuſtinendam obſidionem neceſſarijs, frumento, pecore, telis, armis, viris inſtructus in oppido erat. Non ità Cæſar foris commeatu abundabat, vacuis vbiquè ex vicinó horreis, & pecoribus in ſyluas longiùs abactis. Vndè paulò pòſt factum, vt Cæſar ob rerum penuriam mutata duriore ſententia, animum ad molliora inflecteret. Cùm igitur denuò Boleſlaus, quanquàm ſatis vt dixi inſtructus, conſcientia tamen ſcelerum timidus, gratiam Cæſaris ambiret, pacemque oraret, eam his tandèm legibus impetrauit. Prima erat, vt commiſſa piacula omnibus modis expiaret. Altera, vt exules Chriſtianos reuocaret ab exilio. Tertia, ad tributum nupèr

Cap. 17. — *Ottho obſidet Boleſlauiam.* — *Cōditiones pacis Boleſlao propoſitæ.*

nupèr remiſſum, denuò exoluendùm reciperet. Vltima, vt eadem conditione atquè cæteri Germaniæ principes, in nomen Cæſaris iuraret.

Cap.18.

Obſidione ſoluta, Boleſlaus ſuis præcepit, vt è conſpectu ſuo ſepulcrum & corpus S. Venceſlai remoueant, idque noctù, per multas tenebras Pragam transferãt, occulteque ſine arbitris condant in æde diui Viti ab eodem Venceſlao ædificata. Grauiter nimirùm ferebat ſigna & prodigia, identidèm ad corpus ſanctum nunc in cæcos, nunc in claudos, nunc in ſurdos edi: putabatq; fore, vt illo ad diui Viti ædem ſepulto, Vito etiam potiùs, quàm Venceſlao miracula edita attribuerentur. Sed vide, vt ſe innocentia & ſanctitas, vt deniquè ipſa veritas contra aſtum & improbam calliditatem perfacilè defendant. Plauſtro corpus impoſitum fuit, iuſſusque auriga quantùm poſſet accelerare, vt ante lucẽ è Boleſlauia Pragam perueniret. At aurigã magis equi, quàm ipſe equos regebant. Itaq; cùm primò ad amnem cui Rochetnicze vocabulum, aquis tunc multis redundantem, deindè ad Vultauiam adhuc redundantiorem ventum eſſet, non ponte, vt ille volebat, ſed pleno alueo, vtrunq; amnem equi tranſeunt, pedibus tantùm non ſiccis, mox vltra Vultauiam ad carcererem arci Pragenſi ſubiectum, immobiliter ſubſiſtunt, nec indè vlla vi ſe amoueri patiuntur niſi die clariſſimo, cùm iam multorum aliorum ſpectatorum oculis res eſſet teſtatiſſima, corpus diui Venceſlai vectores vehere, id quod obſtinatè priùs illi negabant, quàm vincti ad vnum omnes è carcere illo dimiſſi fuiſſent. Corpus præterquàm quòd à corruptione poſt triennium incolume repertum eſt, inſupèr etiam ab omnibus vulneribus erat percuratum, vna tantùm auricula capiti defuerat, eam Premyſlaua Venceſlai ſoror ad limen templi, in quo occiſus frater erat, inuentam, arcula clauſam habuit. Cæterùm re, vt geſta fuit cognita, nè quid de corpore ſancto deſideraretur, eandem ſtatim Pragam miſit, ſtatimque illa capiti ſuo adhæſit.

Fratris & in cadauer inuidia.

Tranſlatio S. Vẽceſlai.

Manet eius corpus immobile, donéc vincti è carcere dimittantur.

Corp⁹ eius poſt triennium incorruptum.

Auricula ei⁹ abſciſſa, capiti adhæret.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO IN FESTO BEATISSIMI MICHAELIS ARCHANGELI.

26. Septẽbr.

CIRCA rerum cardinem verſamur, & magnificentiam operum Domini ſtylo proſequimur impolito: nec eſt præſumptio, ſed deuotio, quia non temerarij ſcrutatores, ſed pij pulſatores accedimus. Honorauerunt ſiquidem ſtylũ maieſtas Virginis, & dignitas Crucis, & vtrunque præſumpſimus vtroque ſaluati. Nunc ad Angelos ſermonem conuertimus, & illius purioris naturæ contemplamur originem, & hoc quidem conuenienter. In primis nanque locis illa duo prima poſuimus, quæ ſibi primatum vendicant in rerum creaturis. Tertium autem locum ſortiuntur Angeli, ſicut in cælo, ità in ſcripto, ſentitque anima, quod continet pagina, & authoritas ratione munitur. Beata illa regio ſupernarum virtutum, in qua felices ſpiritus circunuolant Dominum Sabaoth, & ſublimi pennarum applauſu in plateis ſupernæ Hieruſalem, Sanctus, Sanctus, Sanctus, clara voce decantant. Vidi (inquit Propheta) Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum, & plena erat omnis terra maieſtate eius, & ea, quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Seraphin ſtabant ſuper illud, ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. Singula iſta verba ſuo pondere librata ſunt, & diligentiſſimam quærunt expoſitionem, cuius nos immunes inſipientia & ineloquentia fecit. Aliquid nihilominùs exculpere tentabimus, ſi non ità ſolenniter, veraciter tamen.

Eſa. 6.

Viſio Eſaiæ prophetæ.

Viſio hæc corporalis non eſt, vel fantaſticis inuoluta præſtigijs, ſed ſpiritalis & pura, purioris intelligentiæ deſiderans ſanctitatem. Hanc non vident niſì videntes, & qui mundi caliginem ſupergreſſi, ſplendorem diuinitatis lucidiſſima mente ſuſcipiunt. Et, vt breuiter eam diffiniamus, Spiritus Dei noſtro ſpiritui dulciter applicatus hanc efficit viſionem, cùm nos de præſcientia cumulat futurorum. Hoc igitur modo ille totius Propheralis eloquentiæ gloria vidit Dominum, & ſedentem. Filius Dei triginta & tribus annis ſeruus fuit, non dominus, miniſter non magiſter, vilis non glorioſus, & licèt dixerit Diſcipulis: Vos vocatis me Magiſter, & Domine,

Expoſitio eius.

Dei Filius 33 annis ſeruus.

Iohan. 13.

Domine,& benè dicitis, Sum etenim: &, Ego ſum lux mundi: pauci tamen verbo-rum altitudinem notauerunt, Phariſæis inuidentibus, Iudæis non credentibus, & illum arguentibus præſumptionis. Sed poſtquàm reſurrexit à mortuis, & in triumphali ſede receptus eſt, imperatoria decreta propalata ſunt orbi, fixitque Crucifixus in totam mundi latitudinem ſuæ dominationis inſigne. Iam maieſtatiuis nominibus circunfunditur ille pauper, & vnicus, & ſeruilium nominum vilitate dimota, Rex regum, & Dominus dominantium multa luce prçfulgurat. Vidit ergò eum filius Amos, non humilem, ſed ſublimem, non iudicatum, ſed iudicem, non opprobrium hominum, ſed gloriam Angelorum. Iohan.8. Nunc verò Dominus & Rex regum dicitur.

Sedentem, inquit. Triplicem legimus Creatoris ſeſſionem: vnam poſt mundi creationem, quandò requieuit ab omni opere, quod patrârat: aliam poſt Aſſcenſionem, quandò aſſumptus eſt in cælum, & ſedet à dextris Dei: tertiam poſt reſurrectionem, cùm ſederit in ſede maieſtatis ſuæ, & nos cum eo ſedebimus. Solet quietem labor præcedere, ſtatio ſeſſionem. Sed quandò laborauit illa Maieſtas, quæ nec afficitur paſſione, nec labore diſtringitur? Audi quomodò plurimus ei labor incubuit, cùm illum peſſimum præſumptorem de cælis ad inferna detruſit, & hominem peccato penè ſimili compræhenſum, de paradiſo voluptatis in ærumnoſum immiſit exilium. Quantum putas tumultuū in cæleſtibus efferbuiſſe palatijs, cùm mortifer ille vaſtator irreparabile diſſidium in illa cæleſti curia fabricauit, conuentū proſcidit Angelicum, & agmina ſtellantia ſecum traxit in mortem? Deſæuit tunc Omnipotentis indignatio, totaque diuinitatis dextera percuſſus eſt inimicus, & in perditionis deuolutus eſt abyſſum. Huic tam graui damno, tam grauiter vindicato, ſucceſſit & aliud. Peccauit nanque ille, qui huic reſarciendæ ruinæ fuerat ſubrogatus, propter quem omnia ſubcçleſtia fuerant conſtituta. Peccante autem illo, multum ſplendoris ſidereis detractū eſt luminaribus, totamque elementorum materiam infectio deploranda confudit. Nondùm auerſus erat furor Domini, ſed adhuc manus eius extenta, & dexteram eius ſingulari vulnere fatigatam prouocauit in ſe fragilis & lutoſa ſubſtantia, ſenſitque reliquias fulminei furoris miſer homunculus, & perſonale delictum proſcripſit vniuerſos. Deturbatus igitur tumultibus frequētibus rationabiliū creaturarum, Dominus maieſtatis, & ſuper ſuis hoſtibus vindicatus, cadentes Angelos cum deſperatione damnauit, & hominem caſtigauit in ſpe, præuidens quanta bona de illius peccato eſſet facturus. Et ob hoc forſitan angelicū peccatum in ſcripturis non inuenitur expreſſum, nè ſcripturæ mandaretur, quod emendari non poterat. Requieuit ergò Deus, rationabili fine tantis malis impoſito. Sed rursùs tactus dolore cordis intrinſecùs, & peccantium hominum enormitate grauatus, deleuit quem creauerat hominem, & diluuium inhabitare fecit: nec hoc cōtentus, ſuper Sodomam & Gomorrham ignem pluit & ſulphur, Aegyptios ſubmerſit in fluctibus, Iſraëlitarum cadauera proſtrauit in eremo, vbiquè turbulentioris Domini repræſentans imaginem. Ad extremum venit ipſe nube noſtræ carnis obtectus, & dolorum particeps & laborum, didicit obedientiam ex his, quæ paſſus eſt. Triplex eius ſeſſio. Gen.2. Marc.vlt. Matth.19. Homo reſarciendæ Angelicę ruinę ſubrogatus. Gen.7. Gen.14. Exod.19. Luc.2.

Conſummata autē carnis ſuſceptione, eleuatus eſt in cælum, & ſedet à dexteris Dei: nec tamen ſedet ad plenum, quia aſſiſtit adhuc vultui Dei pro nobis. Erit autem ei tertia ſeſſio glorioſa, cùm bonos & malos diuerſo fine, diuerſiſque clauſuris incluſerit. Sedebit in ſede maieſtatis ſuæ, cùm nos traxerit ad ſe, & erit Deus omnia in omnibus. Prima ſeſſio eſt gratiæ, qua gratis omnia fecit. Secunda miſericordiæ, qua nos miſericorditer redemit. Tertia gloriæ, cùm nos glorificabit. Attende autem ſedentis gloriam, & excellentiam ſeſſionis, vbi nulla creatura conſedere præſumit. Seraphin, inquit, ſtabant, non ſedebant. Vidi Dominum, & vniuerſam militiam cæli aſſiſtentem ei, (ait Propheta) aſſiſtentem dicit, non ſedentem. Millia millium miniſtrabant ei, & deciès milliès centena millia aſſiſtebant ei, Daniele teſtante. Omnes Angeli ſtabant in circuitu throni, ait Euangeliſta. Et alibi: Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus populis, & linguis, ſtantes ante thronum. Sed & Virgo ſingularis adſtat à dextris in veſtitu deaurato. Moyſes, vt videat tranſeuntem Dominum, ſtat in petra, & Elias ſtat in conſpectu Domini, & omnis creatura imperatoriæ maieſtati aſſiſtit. Solus ille transfuga ſpiritus, diſſenſionis principium, princeps malitię, malorum ſumma, voluit cōſedere. Sedebo, inquit, in monte teſtamenti. Omnes ſtant, omnes miniſtrant, & tu, pacis Mar.16. Matth.25. Cur Deus ſedeat. Dan.7. Apoc.7. Angeli & ſancti cur ſtent. Pſal.44. Ex.33. & 34. Eſa.14.

inimice, ſedere præſumis? Ipſe Filius idem, quod Pater, ſedere neſcit, donèc dicat
Pſal.109. ei Pater: Sede à dextris meis. Talem vidit eum Eſaias, & Dominatorem vniuerſæ terræ, & in aureo throno ſuæ diuinitatis ſedentem, in illa ſecunda ſeſſione, qua carnem noſtram cælis inuexit.

Sequitur, Super ſolium excelſum. Excelſum ſolium, Angelicam naturam intellige, primam Omnipotentis creationem, & primaria dignitate præditam poteſtatem. Super hanc ſedet, & ſuperuehitur Filius Virginis, ſuſceptum hominem ordinibus prouehit Angelorũ: quia etsi melior eſt natura, fortior eſt gratia: ſi magna dignitas, maior Dei voluntas, quam omni nexu naturæ ſummus ille Philoſophorum adſtruit altiorem. Eleuata eſt ergò magnificentia Dei non ſolùm ſuper cęlos, (Pſal.8. Heb.1.) ſed & ſuper Angelos: quia tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit. Et plena erat maieſtate eius omnis terra. Ipſe Dominus (Pſal.104.) Deus noſter, in vniuerſa terra iudicia eius, ait Pſalmiſta. Et quomodò nunc poſt hanc eius eleuationem aſſerit Propheta omnem terram maieſtate eius eſſe repletam? Sed cùm dicit, Plenã maieſtate, intelligit dicere maieſtatis cognitione, quam (Pſal.112. Iohan.6.) ante eius incarnationem aut nulli meruerunt, aut pauci. Sed nunc ab ortu Solis vſque ad occaſum nomen Dei magnum prædicatur in gentibus, ſuntque omnes docibiles Dei, quos eius vnctio docet de omnibus. Nam etsi in Iſraël magnum nomen eius, non tantùm iam vni angulo, ſed toti mundo notitia ſe diuinitatis infudit.

(Epheſ.5.) Sequitur, Et ea, quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Templum accipe ciuitatem Dei viuentis, ſponſam eius, quæ non habet maculam, neque rugam. Sub ipſo ſunt incarnatio, paſſio, mors, & omnis illa horariæ diſpenſationis moleſtia, (Rom.6. Pſal.64.) quia reſurgẽs ex mortuis iam non moritur. Hæc ſunt, quæ replent Eccleſiam, quorum recordatio nobis annuas parit ſolennitates. Replebimur in bonis domûs tuę, ſanctum eſt templum tuum: quod tunc profectò mirabile eſt in æquitate, cùm Eccleſia perſonas non accipit, reſpuit munera, veritatem eligit, diligit rationem. Sequitur, Seraphin ſtabant ſuper illud, ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. Duo Seraphin, Angelum & hominem accipe. Qui incendentes vel ardentes dicuntur, cùm ille ardeat præſentia, hic memoria.

Primùm de alis Angelorum videamus, & quali volitatione ferantur. Et quia nota eſt ſententia illa, quomodò caput & pedes velent, & tantùm media videãtur, id eſt, quod fuit ante mundum, & quod poſt eum erit, his, quæ in præſentia ſunt, (Animalis Ezechielis expoſitio. Ezech.1.) aliquantulùm apparentibus, Ezechielem adducamus in medium, qui animalium alas hoc modo diſtinguit dicens: Duabus alis volabant, & duæ pennæ ſingulorum iungebantur, & duæ tegebant eorum corpora. Prima eorum ala eſt, dignitas ſuæ (Prima ala quid. Iob 40.) productionis. Tranſi parumpèr in arcanum huius intelligentiæ, & dignitatẽ huius conſidera creaturæ. Ipſa eſt principium viarum Dei, ait ſcriptura. Quantum priuilegium, quòd illa cogitatio Altiſſimi in hoc primum opus prorupit. Decebat profectò, vt ſingulari gloria præfulgeret, quod de manibus Dominantis primitiua (Ezech.28.) creatione proceſſit. Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore, in delicijs paradiſi Dei fuiſti: dicit Propheta. Non ſolùm ſimilitudo, ſed & ſignaculum ſimilitudinis, vt tantò ſubtiliùs imago Dei inſinuetur expreſſã, quantò differentiùs ſignaculum ſimilitudinem præcedit. Vbi autem plenitudo ſapientiæ, decoris perfectio, paradiſi deliciæ nominãtur, tota ſimul iungitur beatitudo. Subdit autem ſcriptura, quod ſuperexcellit, & quod totius eloquentiæ ſuperat facultatem: Quem precioſiorem fecit Deus. Hìc dictum eſt quicquid dici potuit.

(Secunda ala qd deſignet.) Secunda ala, gratia eſt confirmationis. Hæc ala feliciori volatu laſſitudinem neſcit, per omnia ſimilis præcedenti, nec inferior. Cadentibus quippè præſumptuoſis, & iſtis in humilitate durantibus, incircunſcriptus ille Spiritus remanentes ſumma proſecutus eſt largitate, dans eis in munere, nè poſſent ampliùs aliqua labefactione corrumpi. Confirmati igitur, & de ſui ſtatûs ſtabilitate ſecuri, lucidioris gratiæ ſubière faſtigium. Seruiunt ergò illi, cui ſeruire, regnare eſt, & felici ſecuritate, & ſecura felicitate. His duabus alis volant Angeli, volatione vtiquè indefeſſa, & creati digniter, & fortiter confirmati.

(Tertiæ alæ ſacramentum.) Tertia ala eſt, ſingularis amor ſui Creatoris: & hæc quidem feliciſſima, ſubtilibusque pennulis intertexta. Amant enim, & ardent, & deſiderant in eum proſpicere, cuius amore feliciter incenduntur. Quantò enim propiores, tantò feruentiores,

ores, & in lumen maieſtatis abſorpti indicibili modo & ſemper ardent, & ſemper
ſatiantur.

Quarta eſt, aſſidua viſio diuinitatis. Sed & hæc pennis floridioribus interpicta. Quartæ alæ
Quantæ dignitatis eſt, aſſiduè videre Deum? Et illi quidem ſpiritus, etiam cùm expoſitio.
mittuntur, non fraudantur gloria viſionis, quia vbique occurrit diuinitatis eſſen-
tia, quæ intùs eſt omnia continendo, gubernando exteriùs. De his duabus ſcriptum
eſt: Duæ pennæ ſingulorum iungebantur, cùm ſingularis amor ex aſſidua viſione Ezech.1.
naſcatur, & aſſiduam viſionem ſingularis amor efficiat.

Quinta eſt, gaudium noſtræ redemptionis: & ipſa multiplici picturata varieta- Quinta ala
te. Quis verborum copia compræhendat, quantum gaudium Deus homo virtuti- quid.
bus Angelicis ingenerauit, cùm & eorum collegam, qui ab eis exierat, ſed non erat
ex eis, vexillo Crucis irruente confregit, & hominem perditũ ad regna reuocauit
cæleſtia? Nec mirum, quia videbant materiam repurgatam, de qua ſuperna illa Pſal.121.
ciuitas reædificatur, cuius participatio eius in idipſum.

Sexta eſt, reſtitutio ſupernæ ciuitatis. Sed & hæc picturis pulchrioribus colora- Sexta ala q̃d
ta. Quid enim erit, cùm illo terribili iudicio peracto, Dominus virtutũ homines deſignet.
Angelis ſociabit, reſarciens damnum, redintegrans numerum, & vnumquenque
ordinem ex meritis hominibus ad ſummam reuehet numeralem? Tunc ſicut læ- Pſal.86.
tantium omnium habitatio erit in ciuitate Dei: quia varietate partium ordinata,
nil erit ampliùs quod repugnet, vel quod à ſtatutis locis valeat elocari. De his dua-
bus dicitur: Duæ tegebant corpora eorum: quia gaudium noſtræ redemptionis, &
reſtitutio ſupernæ ciuitatis, beatorum ſpiritum corpora contegunt, & reſarciunt,
nè tam ruinoſa diminutio in illa ſuperiori gloria cognoſcatur. Et attendendum, Angeli pugnant pro nobis, &c.
quanta benignitas gratiæ genus humanum in iſtis adminiſtratorijs ſpiritibus accu-
mulet, quia pugnant pro nobis, vt illud: Factum eſt prælium magnum in cælo: vin- Apoc.12.
cunt pro nobis, ſicut ibidèm ſubiungitur: Nunc facta eſt victoria: gaudent pro
nobis: Quia eſt gaudium Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente: Luc.15.
flent pro nobis, ſicut ſcriptum eſt: Angeli pacis amarè flebunt. Hæ ſunt felices pen- Eſa.33.
næ, quibus ille numeroſus ordo ſuperuolat, ſtans inirritabiliter, alacriter volans,
& in æternitatem.

Sed iam redeundum eſt ad nos, & ſtylus ad noſtram retorquẽdus humanitatem,
quos ab Angelico conſortio corporeæ voluptates, & iniquæ voluntates diuidunt,
& abiungunt. Et licèt in hanc degenerauimus vanitatem, portamus tamen imagi- Homo imaginem Dei portat in ſe.
nem Creatoris, quæ etsì obſcurari poteſt, nequit tamen deleri. Vniuerſa vanitas
omnis homo viuẽs (ait iuſtus) ſed & in imagine pertranſit homo. Aſſignemus ergò Pſal.38.
ſex alas homini, etsì non tales, qualeſcunq; tamen. Prima hominis ala reuertentis Hominis
ad Deum, amaritudo cordis eſt. In multis offendimus omnes, & non eſt numerus alæ ſex.
offenſionũ noſtrarum. Sed cùm accedente & accendente gratia Dei cor noſtrum, 1. amaritudo.
recogitamus omnes annos noſtros in amaritudine animæ noſtræ, obſcuratam re- Eſa.38.
claramus imaginem, & in noſtrum principium reformamur. Sed quia corde cre- Rom.10.
ditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, ſequitur ſecunda penna, con-
feſſio videlicet oris. Ante omnia confeſſio (dicit ſcriptura) nihilque Deo gratius 2. confeſſio.
eſt, quàm confiteri, & accuſare quod feciſti. Plena eſt omnis ſcriptura ſacra tantæ 1. Iohan.2.
virtutis teſtimonio, cui tam veteris teſtamenti, quàm noui tota ſeruit authoritas.
Iſtæ ſiquidem duæ virtutes ſunt, quæ multiplicem cumulum ſcelerum noſtrorum
ante Dei oculos abſcondunt. De his dicitur: Duæ tegebant eorum corpora. Beati Pſal.31.
enim, quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Beatus vir,
cui non imputauit Dominus peccatum. Imputauit, dixit, non fecit. Qui enim pec-
catum non fecerit non eſt, niſi vnus, & hic Filius Dei. Omne autem, quod ipſe no-
bis non imputare decreuerit, ſic eſt quaſi non fuerit. Tertia ala eſt ſpes. Hæc eſt, 3. ala ſpes.
quæ fragiles animos erigit ad ſuperna, quæ tædium expectationis leuigat, quæ præ-
ſumit de miſericordia Iudicis, & in diuinæ pietatis, obuerſatur palatio. Quarta eſt 4. ala timor.
timor. Iſte eſt, qui ſubcutit carneam veſtem noſtram, oſſa penetrans, & ipſis ſe in-
fundens medullis. Offert paululùm oculis cordis imaginem Domini, & illius Do-
mini, qui fecit cælum & terram, qui poteſtatem habet corpus & animam mittere Matth.10.
in gehẽnam, cuius patientiam prouocâſti, theſaurizans tibi iram in die iræ & reue- Rom.2.
lationis iuſti iudicij Dei. Cùm hæc intuitu diligẽtiori proſpexeris, timor & tremor
venient ſuper te, & formido mortis interiorem hominem validiùs interueret. Pſal.54.

Quia igitur ſpes multùm præſumit, & timor diffidit nimis, vtrunque iungere non moreris, vt in commune faciant, quod diuiſa non poſſunt. Diſce ſic ſperare, vt timeas: ſic timere, vt ſperes. De his ſcriptum eſt: Duæ pennæ ſingulorũ iungebantur. 5. ala humilitas. Quinta eſt humilitas. Propè eſt Dominus his, qui obtriuerunt cor, ait ſcriptura. Pſal.33. Humilitas eſt mater virtutum, ſuperbia vitiorum regina. Hæc ſola virtus virtutum nutrix, quam ſolam in Virgine Matre reſpexit Altiſſimus: cuius, quandiù conuerſatus eſt in terris Filius Dei, & executor extitit, & magiſter. Matth.11. Diſcite à me, inquit, quia mitis ſum, & humilis corde. 6. ala charitas. Sexta eſt charitas. Hæc eſt principium, & finis, bonorum clauſula, ſingularis filia ſummi Regis. Superfluum eſt eam verbis prolixioribus commendare, cui alludit tam ſecularium, quàm diuinarum literarum tota facundia. De his dicitur: Duabus alis volabant. His geminis alis illi pennati euolant ad ſuperna, de quibus dicitur: Prou.1. Fruſtrà iacitur rete ante oculos pennatorum. Quòd ſi iſtis volauerimus, nec defecerimus, quandoquè etiam pennis Angelorum volabimus, & videbimus illum in decore ſuo, qui eſt Deus benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

MARTYRIVM SS. VRSI ET VICTORIS CVM SOCIIS SVIS, EX GLORIOSA THEBAEORVM LEgione, *quorum Hiſtoria ad nos perlata eſt ex Francia per venerabilem D. Petrum à Leydis Carthuſiæ Colonienſis olim Priorem.*

30. Septẽbr. Diocletiani & Maximiani in Chriſtianos perſecutio.

CVM tempore Maximiani Imperatoris (qui cum collega Diocletiano imperium tenuit) grauis perſecutio Chriſtianorum eſſet exorta: erant in legione S. Mauritij Vrſus & Victor cum ſocijs lxvj. viri in bellicis rebus ſtrenui, quorum hodiè natalitia colimus. Qui beati Mauritij paſſione & gladij terrore turbati, non abſque diuino nutu caſtrorum tumultus occultè relinquentes apud Solodorum caſtrũ antiquiſſimum, quod eſt ſuper Arulam fluuium, peruenerũt, vt per eos ibidèm multorum infidelium cæcitas, fidei lumen reciperet. Intereà Maximianus Imperator audiens ſanctum Vrſum ſocioſque eius ab Agauno fugam dediſſe, nimìs furore ſuccenſus eſt. Accito igitur Hyrtaco, prædicti Solodorenſis oppidi Præſide, præcepit & iniunxit, vt veſtigia ſanctorum diligenter perſcrutando indagaret, & vbicunquè ipſos inueniret, aut ad ſacrificia deorum compelleret, aut varijs tormentis eorum vitam finiret. Sancti martyres ab Hyrtaco præſide compræhẽduntur. Igitur beato Vrſo ſocijsque eius Hyrtaco Præſidi præſentatis, talibus verbis eos alloquitur, dicens: O viri, quis vos furor decretis principum ſuaſit obuiare? Veſtram ſtrenuitatem monemus, & imperiali præcepto præcipimus, vt omni occaſione remota, ad ſacrificandum dijs omnipotentibus Ioui & Mercurio velitis vos inclinare. Alioquìn vos vitam faciam varijs finire tormentis. Illi verò cælitùs corroborati dixerunt: Chriſtiani ſumus, nec ſacrificãdo ſurdis & mutis idolis, Chriſtianę religionis ritum volumus inquinare. Hyrtacus videns ſanctorum conſtantiam, nec poſſe blanditijs flecti, nec terroribus emolliri, præcepit manus & pedes eorum catenis nexibuſque conſtringi, ac varijs tormentis ipſos atrociter cruciari. Diris ſupplicijs excruciantur. Quod cùm carnifices ſtudioſè peragerent, diuina clementia (quæ ſperantes in ſe non deſerit) tanto ſuper eos ſplendore claritatis illuxit, vt tortores fulgore perterriti, ad terram proſternerentur ſemiuiui, ſanctique martyres catenis ruptis vinculiſque diſſolutis ſtarent imperterriti, glorificantes & laudãtes Dominum Deum Iſraël. Diuinitùs liberantur. Pagani verò, vnà cum Præſide confuſione ducti, dolore & anguſtia torquebantur, videntes quòd multi ad Chriſtum per miracula prædicta conuerterentur. Multi credunt. Alloquitur itaque Præſes ſanctos martyres, dicens: Vnum de duobus eligite, aut dijs immortalibus ſacrificate, aut vitam veſtram varijs faciã tormentis finire. Reſpondentes ſancti dixerũt: Chriſtus pro nobis paſſus eſt, nos etiam pro Chriſto, quæcunque tormenta tua decreuerit malitia inferre, parati ſumus ſuſtinere. Imperat igitur Præſes furore repletus, magnam componi lignorum congeriem, & præparari maximum ignem, vt ſanctorum corpora cremarentur. Cumque præſentibus multis ſancti martyres fuiſſent

fuiſſent adducti, Hyrtacus ait ad illos: Niſi à veſtro errore reſipiſcatis, in his flāmis corpora veſtra concremabo. Sancti Spiritu ſancto confortati reſponderunt: Nullæ nos minæ, vel tormentorum timor, à ſancto & iuſto propoſito reuocabunt, & parati ſumus ad omnia pro Saluatoris nomine ſuſtinēda. Sanctis igitur ad ignem, vt in illum mitterentur, accedentibus, ecce ventus validiſſimus de cælo veniens, lignorum congeriem vndiquè ſuccenſam, tanto conamine impulit, vt diſſoluta & in varias partes diuiſa, penitùs extingueretur. Quod videntes multi, ad fidem cõuerſi ſunt. Videns autem impius Præſes ſanctos martyres duplici miraculorum ſplendore clarificatos, plurimos capite truncari præcepit. Intereà ſancti martyres, Vrſus cum ſocijs ſuis, vtriuſque ſexûs homines doctrina & exemplis in fide confortabant. Hyrtacus verò Præſes, vir Belial furore plenus, ſuper pontem prædicti fluminis ſibi ſanctos martyres iuſſit præſentari: vt eodem loco capite cæſos mox in alueum fluminis præcipitaret. Cæduntur ergò beati martyres, & in flumen præcipitantur, nec tamen longè à dicto ponte defluxerunt. Nam diuina miſericordia (apud quam omnia poſſibilia ſunt) ſuæ manſuetudinis potentiam in eis demonſtrauit. Non longè nanque à dicto ponte, capita ſua in manibus portantes, flumen egreſſi ſunt, & ad locum, vbi nunc in honore ipſorum baſilica fabricata eſt, peruenerunt. Mirabilia hæc, & mirabilibus mirabiliora ſuccedunt. Sancti enim martyres genua ad terram flectentes, quaſi ad vnius horæ ſpatium, priuſquàm corpora ſua ad terram deponerent, cunctis cernentibus orabant. Orationi verò fine dato, corpora ſua ad terram dimiſerunt, acsi dicerent: Hæc requies noſtra in ſeculum ſeculi. Venientesque ſurdi, cæci, claudi, imbecilles & paralytici, ſeu quacunque infirmitate detenti, tangebant corpora ſanctorum: & ſubitam recipiebant ſanitatem. Energumeni quoquè ſeu dæmonibus obſeſſi, ad tactum ſanctorum curabantur martyrum. Et vſque in hodiernum diem, ſi fides petentium non titubet, per Dei gratiam curantur. Paſſi ſunt autem Vrſus & Victor cum ſocijs ſuis apud Solodorum pridiè Calendas Octobris, regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt benedictus in ſecula, Amen,

Dū in ignē mittūtur, is extinguitur

Cæduntur gladio & in flumen præcipitantur.

Manibus capita ſua deportant ad locum ſepulturæ.

Stupendum miraculum.

Pſal. 131.

Multi ægri curantur.

VITA SANCTI EXVPERII EPISCOPI TOLOSANI PER D. HIERONYMVM PRESBYTERVM *ſcripta. Ex epiſtola D. Hieronymi ad Ruſticum monachum, in fine.*

SANCTVS Exuperius Toloſæ Epiſcopus, viduæ Sarapthenſis imitator, eſuriens paſcit alios: & ore pallente ieiunijs, fame torquetur aliena: omnemq́; ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro. Qui auaritiam eiecit è templo: qui abſque funiculo & increpatione, cathedras vendentium columbas, id eſt, dona ſancti ſpiritûs, menſaſque ſubuertit mammonæ, & nummulariorum æra diſperſit, vt domus Dei, domus vocetur orationis, & non latronum ſpelunca. Huius è vicino ſectare veſtigia, & cæterorum qui virtutum illius ſimiles ſunt, quos ſacerdotium & humiliores facit & pauperes.

28. Septēbr.

S. Exuperij in pauperes liberalitas.

Matth. 21.

Omnē auaritiā ab Eccleſia eijcit.

Idem ad Furiam.

HAbes ſanctum Exuperium probatæ ętatis & fidei, qui te monitis ſuis frequenter inſtituat.

ITEM DE EODEMPER EVNDEM EX EPISTOLA *eiuſdem ad Gerontiam viduam.*

NOn poſſum abſque lachrymis Toloſæ facere mentionem, quæ vt hucuſque non rueret, ſancti Epiſcopi Exuperij merita præſtiterunt.

Eccleſiæ ſuæ defenſor.

DE EODEM ADHVC EXVPERIO, EX EODEM HIERONYMO. *Eſt prologus D. Hieronymi in primum commentariorum Zachariæ prophetæ ad ipſum Exuperium.*

VLtimo iam autumni tempore frater noſter, filius tuus, Siſinnius monachus, tuæ mihi dignationis epiſtolam reddidit: qua lecta, gauiſus ſum te eſſe ſoſpitem, & memorē meî, omniumque fratrum qui in ſanctis locis Domino ſeruiunt: in quorū refrigerijs facis tibi amicos de iniquo mammona, & præparas æterna tabernacula, vt poſſis cum Dauid dicere: Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutū: cōcupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. Si enim paſſer inuenit ſibi domum, & turtur nidum, vbi ponat pullos ſuos: cur tu qui pontifex Domini es, & calcas in fine mundi torcularia, vt ſitientibus populis ſanguinis Chriſti vinum tribuas, non liberè proclamabis ac dices: Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum: beati qui habitant in domo tua?

Pſal.83. Ibidem.

Audio te in valle lachrymarum, in loco quem Deus poſuit ad certamen, vt vincentibus coronam daret, aſſcenſiones in corde tuo diſponere, & ire de virtute in virtutem: & imitari Domini paupertatē, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per ſingulos dies ſuſcipiatur, viſitetur, alatur, veſtiatur, & præcipuè in ſanctarum ſcripturarum lectione ſeruere.

S. Exuperius imitatur Domini paupertatē.

Cumque tibi cuperem ingenioli mei aliquod offerre munuſculum, & cœpta in duodecim prophetas explanatio perueniret ad calcem, ſuſceptum opus deſerere nolui: ſed quod & abſque te dictaturus eram, tuo potiſſimùm nomini conſecraui, & gaudeo quòd obſcuriſſimus liber Zachariæ prophetæ, & inter duodecim longiſſimus, eo tempore diſſerendus eſt, quo ob feſtinationem eius qui reuerſurus eſt, nullam moram patitur interpretatio: ſed velim nolim, ſaltem lucratiuis per noctem horis atque furtiuis dictare compellor, quod tibi dirigam.

S. Hieronymus explanationē in 12. prophetas illi dedicat.

Scripſit in hunc prophetam Origenes duo volumina vſque ad tertiam partem libri à principio. Hippolytus quoquè edidit commentarios: & Didymus quinque explanationū libros me rogante dictauit: quos cum alijs tribus in Oſee & Micheā προσεφώνησεν; ſed tota eorum ἐξήγησις allegorica fuit, & hiſtoriæ vix pauca tetigerunt. Itaque imitari cupiens illum patremfamiliâs, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera: & ſponſam de Cantico canticorum, quæ dicit: Noua cum veteribus fratrueli mi ſeruaui tibi: hiſtoriæ Hebræorum tropologiam noſtrorum miſcui, vt ædificarem ſuper petram & non ſuper arenam, ac ſtabile iacerem fundamentum, quod Paulus architectus poſuiſſe ſe ſcribit.

Matth.13. Cant.7. 1.Cor.3.

Tuæ beneuolentiæ erit, non eruditionem noſtram, quæ vel nulla, vel parua eſt: ſed pronam in te ſuſcipere voluntatem: vt nos ad cætera prouoces, & in longo ſcripturarum campo currere cohorteris. Si qui autem ſunt quibus interpretationem & horum & aliorum voluminum antè promiſi, ignoſcant incredibili in te amori meo: & quicquid tibi ſcripſi, ſibi ſcriptum arbitrentur. Charitas enim benigna eſt, charitas non æmulatur: non quærit quæ ſua ſunt.

Ecce quàm de ſe ſenſerit humiliter S. Hieronym⁹. 1.Cor.13.

ITEM DE EODEM EXVPERIO, EX EODEM HIERONYMO. *Habetur in proœmio in ſecundum librum commentariorum Zachariæ prophetæ.*

ITaque mi Exuperi papa venerabilis, adeſto præſens orationibus, qui corpore abſens es, & impetra à Domino vt auferatur à facie mea velamen Zachariæ, quod ante oculos oſtēdebatur Moyſi, quia fulgorem vultûs eius vulgus ignobile ferre non poterat: vt ego quoquè cum Dauid queam dicere: Dominus dabit verbum euangelizantibus virtute multa.

Pſal.67.

Secundi libri explanationum in Zachariam iſtud exordium eſt: quem tanta celeritate dictamus, vt penè non ſit emendandi ſpatium, dum frater Siſinnius Aegyptum ire feſtinat, vt odorem bonæ fragrantiæ qui à te miſſus eſt fratribus, illuc quoquè perferat: Et nequaquàm Aethiopiæ flumine, ſed Galliarum largiſſimis aquis rigentur arua ſitientia.

S. Hieronymi teſtimoniū de odore virtutum S. Exuperij.

OCTO-

ENCOMIVM SANCTI REMIGII, PER HINCMARVM ARCHIEPISCOPVM RHEMENSEM.

VIDEAMVS etiã quomodò hic beatus pater & paſtor noſter benedictionibus ſibi à legiſlatore Deo datis, ipſius auxilio in ſeculi huius conualle lachrymarum aſcẽſiones in corde ſuo diſpoſuit, & de virtute in virtutem gratia Dei prouectus excreuit, vſquequò eum, quẽ ſemper deſiderauit ſpiritu, facie ad faciẽ videre promeruit. Idem nanq; Dominus in Euãgelio dicit: In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Quod quaſi exponens Apoſtolus, dicit: Alia claritas ſolis, alia claritas lunę, alia claritas ſtellarũ. Stella enim à ſtella differt in claritate, ſic & reſurrectio mortuorum. Quia in illa ęternę beatitudinis vita non diſpari, vnuſquiſque iuxta diſpar meritum locũ diſparem percipit, ſed eiuſdem diſparilitatis damna nõ ſentit, quia tantũ ſibi quantũ perceperit ſufficit. Et catholica doctrina didicimus, qa diſtinctæ cõuerſationes hominũ ſingulorũ agminũ cæleſtiũ ordinibus cõgruunt, & in eorũ ſortem per cõuerſationis ſimilitudinẽ deputantur.

1. Octobris. Pſal. 83. Iohan. 14. 1. Cor. 15. In æterna beatitudine quiſque ſecũdùm meritũ mercedẽ accipiet.

Nam ſunt plerique, qui parua capiunt, ſed tamen hęc eadẽ parua piè annunciare fratribus non deſiſtũt. Iſti itaq; in Angelorũ numerũ currunt. Et beatus Remigius, licèt multiplex ſciẽtia Dei dono in eo eſſet, vt fidelis ſeruus & prudẽs, cõſeruis ſuis in tempore menſurã tritici, id eſt pro captu audientiũ miniſtrauit, & ſecutus Apoſtolũ, priùs barbaris lac potũ dedit nõ eſcã. Et teſte Malachia, quia ſacerdos angelus Domini eſt. Vndè & S. Remigius ſacerdos magnus Angelorũ conſortium meruit.

Hominum miniſteria cum Angelicis cõparat officijs. Luc. 12. 1 Cor 3. Malach. 2. S. Remigius Angelorum conſortium meruit.

Et ſunt nonnulli, qui diuinæ largitatis munere referti, ſacramentorũ cæleſtium ſumma & capere præualent, & nunciare. Quo ergò iſti, niſi inter Archangelorum numerum deputantur? Et beatus Remigius ſapientiam loquens inter perfectos, quandò malè ſentientem hæreticum de vero Dei filio in Synodo catholicorum Epiſcoporum conuertit, in Archangelorum numero meruit deputari.

Itẽ Archangelorum.

Et ſunt nonnulli, qui mira faciunt: ſigna valenter operantur. Quò igitur iſti, niſi ad ſupernarum Virtutum & numerum & ſortem congruunt? Et beatus Remigius, & in corpore poſitus, & poſt obitum, vt ſuprà oſtendimus, mira fecit: ſigna valenter operatus eſt: ad ſupernarum igitur Virtutum ſortem & numerum congruit.

Itèm ſupernarum Virtutum. Suprà in eius Vita 13. Ianuarij.

Et ſunt nonnulli, qui etiã de obſeſſis corporibus malignos ſpiritus fugãt, eoſque virtute orationis & vi acceptę poteſtatis eijciunt. Quò itaq; iſti meritum ſuum, niſi inter Poteſtatum cęleſtiũ numerum, ſortiuntur? Et ſanctus Remigius virtute orationis & vi acceptæ poteſtatis, vt ſuprà oſtẽdimus, de obſeſſis corporibus malignos ſpiritus effugauit. Ergò inter Poteſtatum cæleſtium numerum ſortem accepit.

Itèm cæleſtium Poteſtatum.

Et ſunt nõnulli, qui acceptis virtutibus etiã electorum hominũ merita tranſcendunt. Cumq; & bonis meliores ſunt, electis quoq; fratribus principantur. Quò ergò iſti ſortem ſuam, niſi inter Principatuũ numeros acceperunt? Et beatus Remigius, huius Rhemorum ciuitatis Archiepiſcopus, ſanctis fratribus Vedaſto ſcilicet à ſe ordinato in Atrebato, Medardo in Viromandis, Lupo Sueſſionis, Genebaldo in Lauduno, & reliquis in ſubiectis ſibi ciuitatibus electis fratribus principatus, ſortem ſuam inter Principatuum numeros accepit.

Epiſcopi à B. Remigio ordinati. Item cæleſtium Principatuum.

Et ſunt nõnulli, qui ſic in ſemetipſis cunctis vitijs, omnibuſque deſiderijs dominantur, vt ipſo iure munditię Dij inter homines vocentur. Vndè & ad Moſen dicitur: Eccè cõſtitui te Deũ Pharaonis. Quò ergò iſti, quorum cõparatione cæteri homines, vt ità dixerim, ſerui ſunt, niſi inter numeros Dominationũ currunt? Et beatus Remigius cũctis vitijs omnibuſq; deſiderijs in ſemetipſo dominatus, iure munditiæ ſolus faciem Chriſti videre potuit, quandò ad eum & ad Regem Ludouicum ac Reginam, cęteroſq; adſtãtes in oratorio ſancti Petri, vt ſuprà eſt demonſtratum, aduenit, & vt ſeruo ſibi ſubiecto baptizãdo Regi poteſtatiuè pręcepit, dicẽs: Depone colla Sicamber: & Pipinũ Regem, villam Aniſiacũ de eccleſia Laudenſi auferre molientem, flagellauit. Inter Dominationũ ergo numeros ſortẽ ſuam accepit.

Exod. 7. Hæc omnia ſuprà in eius Vita 13. Ianuarij fol. 297. & 302. Itèm cæleſtiũ Dominationum.

Et ſunt nonnulli, qui dum ſibimetipſis vigilãti cura dominantur, dum ſe ſolicita intentione diſcutiũt, diuino timori ſemper inhęrentes, hoc in munere virtutis ac-

cipiunt, vt iudicare rectè & alios poſſint. Quorum profectò mentibus dum diuina contemplatio præſtò eſt, in his velut in throno ſuo Dominus præſidens, aliorum facta examinat, & cuncta mirabiliter de ſede ſua diſpenſat. Quid ergò iſti, niſi throni ſui conditoris ſunt, vel quò, niſi ad ſupernarum ſedium numeros adſcribuntur? Per quos dum ſancta Eccleſia regitur, plerunquè de quibuſdam ſuis infirmis actibus etiam electi iudicantur. Quod & per ſanctum Remigium actum fuiſſe legimus, quandò electum Dei Genebaldum Epiſcopum de ſuis infirmis actibus iudicauit, & poſt iudicium cordi ſuo Domino præſidente, ipſius iuſſione in ordine epiſcopatûs illum reſtituit. Conſtat igitur beatum Remigium ad ſupernarum ſedium numerum eſſe adſcriptum.

De lapſu Genebaldi Epiſcopi habetur ibidē 13 Ianuarij fol. 298.

Itèm ſupernorū Thronorum.

Et ſunt non nulli, qui tanta Dei ac proximi dilectione pleni ſunt, vt Cherubim iure nominentur. Quia enim Cherubim plenitudo ſcientiæ dicitur, & Paulo docente didicimus, quia plenitudo legis charitas: omnes qui Dei & proximi charitate cæteris ampliùs pleni ſunt, meritorum ſuorum ſortem inter Cherubim numeros perceperunt. Et qui ea, quæ ſuperiùs de eo lecta ſunt, ſolicita mente intendit, quàm plenus charitate fuerit, patenter intelligit. Quantaque ſcientia repletus extiterit, dictis & factis ſuis, & teſtimonio ſancti Papæ Hormiſdæ, ex præmiſſis aduertit. Igitur ſanctus Remigius meritorum ſuorum ſortem inter Cherubim numeros percipere ſtuduit.

Rom. 13.

S. Remigius plenus charitate & ſcientia, ideò conſortium Cherubim meruit.

Et ſunt nonnulli, qui ſupernæ contemplationis amoris facibus accenſi, in ſolo conditoris ſui deſiderio anhelant, nil iam in hoc mundo cupiunt, ſolo æternitatis amore paſcuntur. Terrena quæque abijciunt, cuncta temporalia mente tranſcendunt. Amant & ardent, atque in ipſo ſuo ardore requieſcunt. Amando ardent, loquendo & alios accendunt. Et quos verbo tangunt, ardere protinùs in Dei amore faciunt. Quid ergò iſtos niſi Seraphim dixerim? Quorum cor in ignem conuerſum, lucet & vrit: Quia & mentium oculos ad ſuperna illuminant, & compungendo in fletibus, vitiorum rubiginem purgant. Quia ergò ad amorem ſui conditoris inflammati ſunt, quò niſi inter Seraphim numerum ſortem ſuæ vocationis acceperunt? Qualiter autē beatus Remigius in amorem ſui conditoris arſerit, loquendo & alios accēderit, gens integra Francorum, cum Rege ad catholicam fidem prędicatione illius conuerſa, teſtatur. Qualiter verò terrena quæque abiecerit, cuncta temporalia mente tranſcēderit, ſolo æternitatis amore paſtus ad amorem ſui conditoris inflammatus extiterit, fidem faciunt verba quibus cōditoris deſiderio ſuccenſus, penè continuè ore, ſemper autem corde dicebat: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Sitiuit anima mea ad Deum viuum, quandò veniam & apparebo ante faciem Dei, ſatiabor dum manifeſtabitur gloria eius. Inter Seraphim ergò numerum ſortem ſuæ vocationis accepit. Cum quibus ſancta eiuſdem viri Apoſtolici anima vnà cum ſuis conſortibus in cæleſti lætatur gloria.

Pſal. 41.

Sanctus Remigius ardens in Dei amore inter Seraphim locum ſortitur.

Sed tunc nimirùm multò perfectiùs idem & ſui comparticipes lætabuntur, cùm recepta carne immortali, receptis in eadem beatitudine conſeruis ſuis & fratribus cunctis, quos adhuc in terris certare conſpiciunt, non habebunt vltrà quò intuitum cogitationis ſuæ foràs vel ad modicùm mittant, habentes ſecum intùs Deum, de cuius viſione ſuperna gaudeant. Vbi illud primum & maximum Domini mandatum integrum perficietur, ad cuius perfectionem in hac vita iuſti pro ſuis quique viribus accinguntur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & in tota mente tua, & diliges proximum tuum ſicut teipſum. Quia quo viciniùs præſentem Domini vultum cernunt, eo ſe ardentiùs eius dilectioni totos impendunt, quò proximos ſuos omnes eſſe electos ac Deo dilectos agnoſcunt. Quo corda illorum non minùs quàm ſua, ſincero amore referta reſpiciunt, eo illos ipſi non minùs quàm ſeipſos amare delectantur. Nam pro fideliter laborantibus in huius vitæ agone ſancti Dei orant, eiſque compatiuntur. Sed & pro eis, vt ſuprà dictum eſt, qui propter bona quidem opera ad electorum ſortem ſunt præordinati, ſed propter mala aliqua, quibus polluti de corpore exeunt, poſt mortem caſtigandi pro qualitate operum, pœnis excipiuntur, & purgati, ad beatorum perueniunt requiem. Pro his verò, qui iam corporis exuti ſunt æternis ſupplicijs traditi, quanuis in ſuæ naturæ bonitate miſericordiam habeant, iam authoris ſuæ iuſtitiæ coniuncti, tanta rectitudine conſtringuntur: ipſi quippè iudici concordant cui inhærent: & eis quos eripere non

Perfectiùs gaudebunt iuſti poſt reſurrectionē aſſumptò corpore.

Matth. 22.
Mar. 12.

Sācti in cælo ꝑ nobis viuentibus orant.

Eccè purgatorium.

non poſſunt, nec ex miſericordia condeſcendunt, quia tanto illos à ſe vident extraneos, quanto & ab eo, quem diligunt, authore ſuo conſpiciunt repulſos: & erecti iam per iuſtitiam iudicij, eis nullo modo ex aliqua compaſſione miſerentur. Verùm & ante retributionem extremi iudicij, iniuſti in requie quoſdam iuſtos adſpiciunt, vt eos videntes in gaudio, non ſolùm de ſuo ſupplicio, ſed etiam de illorum bono crucientur. Iuſti verò in tormentis ſemper intuentes iniuſtos, vt hinc eorum gaudium creſcat, quia mala conſpiciunt, quæ miſericorditer euaſerunt. Tantoque maiores ereptori ſuo gratias referunt, quanto vident in alijs quid ipſi perpeti, ſi eſſent relicti, potuerint. Nec illam tantæ beatitudinis claritatem apud iuſtorum animum fuſcabit adſpecta pœna reproborum: quia vbi iam compaſſio miſeriæ non erit, minuere procul dubiò beatorum lætitiam non valebit. Et quanuìs eis ſua gaudia ad perfruendum plenè ſufficiant, mala tamen reproborum abſque dubio ſemper adſpiciunt. Quia qui creatoris ſui claritatem vident, nihil in creatura agitur quod videre non poſſint.

Cur reprobis iuſtos, & cõtrà iuſtis reprobos in ſuis pœnis intueri cõceſſum ſit.

Sancti ex facie Dei omnia quæ in creaturis aguntur vident.

Sicut igitur audita ſanctorum gloria, audita reproborum miſeria, auditis huius ſanctiſſimi patroni noſtri meritis, auditis beneficijs, quæ in miraculorum patratione ac ſanitatum largitione, credentes & deuoti homines ipſius patrocinijs per donum gratiæ meruerunt, & nobis talia eius interceſſione impertiri deſideramus, ità & auditis vltionum vindictis, quæ peccantes ac rebelles, ipſius meritis per retributionem iuſtitiæ ſuſtinuerunt, in peccatis, & quod adhuc eſt grauius, in peccatorum pertinacia rebelles perſiſtere timeamus, nè ſimilibus aut grauioribus ſupplicijs obruamur, ſi tantis ac talibus exemplis cognitis, nec beneficijs ad benè agendum prouocamur, nec territi vindictis à malis nos cohibemus. Flagellorum enim vindictæ nobis illatæ, ſi nos à peccando reuocant, & ad pœnitentiam prouocant, & poſt pœnitentiam nos crimina non remaculant, finis ſunt noſtrorum præcedentium peccatorum. Sin aliter, ſunt initium ſequentium tormentorum. Cognoſcentes ergò hunc patronum ac protectorem noſtrũ eſſe vnum de illis, de quibus ſcriptum eſt, Hi ſequuntur agnum quocunquè ierit: timeamus in conſpectu Dei & in oculis eius peccare: peccantes autem, non erubeſcamus peccata noſtra, quę nouit, Deo, & illi corde contrito & humiliato, per lachrymas confiteri, & indulgentiam cum dignis pœnitentiæ fructibus poſtulare. Nemo aliqua ſuorũ numeroſitate vel enormitate ſcelerum confuſus, de ſalute impetranda diffidat, & barathrum deſperationis incidat, iuxta illud Salomonis: Impius cùm venerit in profundũ malorum, contemnit. Habemus eim confitentes peccata noſtra, & petentes veniam, de impetranda indulgentia ancoram fidei ac ſpei, per Iohannem Apoſtolum nobis depromptam. Si confiteamur, inquit, peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt Deus vt remittat nobis peccata noſtra. Et quia ſine peccato in hac vita eſſe non poſſumus, prima ſalutis ſpes eſt confeſſio, nè quiſquam ſe iuſtum putet, & ante oculos Dei erigat ceruicem: deindè dilectio, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Pulchrè autem vtrunque Apoſtolus ſimul nobis inſinuat, quòd & rogare pro peccatis debeamus, & impetremus de Deo indulgentiam cùm rogamus. Ideò & fidelem dixit Dominum ad remittenda peccata, fidem pollicitationis ſuæ ſeruantem: quia qui orare nos pro debitis & pro peccatis docuit, paterna miſericordia promiſit & veniam ſecuturam. Iuſtum quoquè eum aſſeuerat, quia veræ confeſſioni iuſtè dimittit. Peccata noſtra præterita in baptiſmatis perceptione nobis donata ſunt, attamen poſt baptiſma multa commiſimus, ſed lauari iterùm baptiſmatis aqua non poſſumus. Quia ergò & poſt baptiſma inquinauimus vitam, baptizemus lachrymis conſcientiam, & quaſi quotidiano Iordanis baptiſmate lachrymis conſcientiam noſtræ compunctionis ab omni vitiorum ſubripientium contagione purgemus, iuxta eum qui dicit: Lauabo per ſingulas noctes lectum meũ, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Vndè rectè Iordanis riuus iudicij interpretatur. Quia nimirùm electi quique quo ſolicitiùs ſuam conſcientiam diſcutiendo examinant, eo latiores ex intimo cordis fonte lachrymarum fluuios fundunt. Et quia minùs perfectos ſe eſſe depræhendunt, ſordes ſuæ fragilitatis vndis pœnitentiæ diluunt, & paruulos cogitatus ſuos ad petram, videlicet Chriſtum, allidunt, omneſque ſenſus mentis ac corporis petra ſpiritalis exercitùs circuncidere ſtudent, Petra, inquit, erat Chriſtus. Cuius fide, ſpe & charitate non ſolùm in baptiſmate, ſed & in omni prorsùs actione deuota purificantur corda bonorum. In quo pietatis exercitio, ſi

Debet Sanctorum gloria ad iuſtitiã nos animare, malorũ verò pœna à peccatis arcere.

Apoc. 14.

S Remigius virgo.

Prou. 18.

1. Iohan. 1.

Cõfeſſio eſt prima ſalutis ſpes: ſecunda, Dilectio.

1. Pet. 4.

Tertia, oratio.

Omnia peccata Baptiſmate diluuntur.

Similiter baptiſmo pœnitẽtiæ.

Pſal. 6.

Iordanis riuus iudicij dicitur.

1 Cor. 10.

nos

S. Remigius fidelis apud Dominum pro nobis interceſſor. nos viderit hîc Dominus & patronus noſter fideliter laborare, data interceſſionis manu, curſum noſtrum iuuabit, qualiter ad portum æternę ſalutis peruenire poſſimus. Legit enim in lumine incircunſcripto cum beatiſſimis ſpiritibus gloriæ conditoris ſui aſſiſtens, quia libenter obliuiſcitur omnipotēs Deus quòd nocentes fuimus, paratus eſt pœnitentiam noſtram nobis ad innocētiam deputare. In die quippè baptiſmatis, omnibus nos antiqui hoſtis operibus, atque omnibus pompis abrenunciare promiſimus, ſed quod promiſimus minimè ſeruamus. Ad exercenda praua opera, ad concupiſcendas mundi pompas dilapſi ſumus. Inquinati ergò poſt aquam ſalutis, renaſcamur ex lachrymis. Apud miſericordem nanque iudicem nec ille fallax habebitur, qui ad veritatem reuertitur etiam poſtquàm mentitur. Quia omnipotens Deus dum libenter noſtram pœnitentiam ſuſcipit, ipſe ſuo iudicio hoc quod errauimus, abſcondit.

Miſericordis Dei in pœnitentes clementia.

Cęterùm nemo fidelium de huius patroni noſtri meritorum in cęlis virtute dubitet, cui adhuc mortali carne in terra degenti Dominus poteſtatem dedit ligandi & abſoluendi, mortuos ſuſcitandi, omnem languorem & omnem infirmitatem curandi. Ad cuius corporis ſepulcrum, ſicut multis indicijs frequenter eſt demonſtratum, viuentes ægri veniunt & ſanantur. Periuri veniunt, & à dæmonio vexantur. Dæmoniaci veniunt, & liberantur. Quomodò ergò viuit illic, vbi viuit, ſi in tot miraculis viuit hîc, vbi corpus eius mortuum iacet? Hunc ergò in cauſa noſtri examinis quam cum diſtricto Iudice habemus, patronum faciamus. Hunc in die tanti terroris illius, defenſorem adhibeamus. Certè ſi apud quenquam magnum iudicem cauſa quælibet noſtra eſſet die craſtina ventilanda, totus hodiernus dies in cogitatione duceretur, aliquem patronum quæreremus, magniſque precibus ageremus, vt apud tantum iudicem nobis defenſor veniret. Eccè diſtrictus Iudex Ieſus venturus eſt, tanti illius Angelorum Archangelorumque concilij terror adhibetur. In illo conuentu cauſa noſtra diſcutitur, & tamen nos patronum modò quem præſtò habemus, non quærimus, quem tunc defenſorem habeamus. Adeſt defenſor noſter beatus Remigius, rogari vult, atque, vt ità dixerim, quęrit vt quęratur. Hunc ergò adiutorem noſtræ orationis quæramus, vt tunc protectorem noſtri reatûs inueniamus. Quia nè punire peccatores debeat, rogari vult & ipſe qui iudicat. Vndè & tam longo tempore comminatur iram, & tamen miſericorditer expectat. Sic autem nos & miſericordia eius refoueat, vt nullo modo negligentes reddat. Sic peccata noſtra perturbent, vt mens in deſperationem non proruat. Quia etsì præſumentes metuimus, & metuentes ſperamus, æternum regnum citiùs adepturi ſumus, iſtius patris & patroni noſtri meritis & Deo dignis orationibus. Curramus ergò velociſſimis fidei pedibus, extenſis mentium manibus, ad protectionem illius, atque ad ſacratiſſimum corpus eius fletibus inſiſtamus. Promereri nos veniã eius intercedentibus meritis deprecemur, vt quia noſtris non poſſumus, eius meritis apud Dominum veniã impetremus. Et qui velamen bonorũ operum, quo peccata noſtra tegamus, non habemus, eius meritis & interceſſionibus, puris confeſſionibus & profuſis lachrymis, ante eius ſanctam memoriam procidentes, noſtra crimina diluamus, & bonis operibus abſtergamus. Sed & vbicunquè in adiutorium noſtræ ſalutis fideliter eum inuocauerimus, non deerit ab exauditione, inhærens Chriſto, ſicut & alia eminentiora membra ipſius qui vbiquè præſens eſt maieſtate, quique dum diſtrictus iudex ſuſtinet, & adhuc manum non exerit in percuſſione, dum à retributione vltionis intimæ, eſſe quædam temporis ſecuritas indicetur, debemus malum quod ſequitur, flammarum ſcilicet pœnas æternas, intolerabiles atque continuas penſare, penſantes gemere, gementes vitare, ea quæ commiſimus peccata indeſinenter adſpicere, adſpicientes flere, flentes abſtergere. Crimina in quibus delectabiliter diù iacuimus, non perfunctoriè, ſed quotidiè atq; ſi fieri poteſt cõtinuè amariſſimis lachrymis ſtudeamus abluere, eleemoſynis abſtergere, ſacris hoſtijs expiare. Hæc eſt pacis petendæ noſtra legatio, quæ Regem ad diſcutiendum & iudicandum nos veniētem placat. Nulla nos proſperitatis tranſitoriæ lætitia diſſoluat, nec mentis noſtræ oculos ea quæ ſunt tranſitoria obſtruant, nè cæcos ad ignem ducant.

Matth. 18.

Ad eius ſepulcrũ multa fiunt miracula.

Arguit noſtrum tepore m author.

Vult Deus rogari, vt parcat.

Chriſt⁹ Deus vbiquè pręſens maieſtate.

Attēde quibus exercitijs ſint expianda peccata.

Diabolus, quod ſuum eſt, in Chriſto quęſiuit. Curandum quoq; magnoperè nobis eſt, & cum magnis quotidiè fletibus cogitandum, quàm ſæuus, quàm terribilis ſua in nos opera requirens in die exitûs noſtri princeps huius mundi veniet, ſi etiã ad Deum carne moriētem venit, & in illo aliquid

quid

quid quæſiuit, in quo inuenire nil potuit? Quid itaque nos miſeri dicturi, quid acturi ſumus, qui innumera mala commiſimus? Quid requirenti aduerſario & multa ſua in nobis inuenienti dicemus, niſi ſolùm quod nobis eſt certũ refugium, ſolida ſpes: quoniam à peccatis quæ poſt baptiſmum commiſimus, lachrymis abluti, per confeſſionem & dignos pœnitentiæ fructus expiati, & meritis ac orationibus ſanctorum Chriſto reconciliati, atque per acceptionem corporis & ſanguinis eius, in fide recta permanentes, vnum cum illo facti ſumus ipſi incorporati, in quo princeps huius mundi & ſuum aliquid requiſiuit & inuenire minimè potuit? Quoniam ſolus eſt inter mortuos liber, à quo nos & à peccati iam ſeruitio veraci libertate ſoluimur, quia ei qui verè liber eſt, per corporis & ſanguinis eius acceptionem vnimur. Sicut enim verè carnem corporis noſtri Chriſtus aſſumpſit, & verè homo ille qui ex Maria Virgine natus eſt Ieſus, Dei filius eſt, non quemadmodùm alij homines per gratiã, ſed natura filius ex ſubſtantia patris: ità vera eſt caro & verus eſt ſanguis eius, quæ ad manducandum & potandũ in myſterio ſumimus, ſicut ipſe teſtatur. Et nos qui verè ſub myſterio carnem & ſanguinem corporis ſui ſumimus, per ea naturaliter vnum cum illo efficimur. In quibus manet poſt conſecrationem ſimilitudo panis & vini, nè quidam ſit horror cruoris, ſed manet in eis gratia redemptionis. De naturali enim in nobis Chriſti veritate, ipſe ait: Caro mea verè eſt eſca, & ſanguis meus verè eſt potus. Qui edit carnem meam, & bibit meum ſanguinẽ, in me manet, & ego in eo. De veritate carnis & ſanguinis eius nõ relictus eſt ambigẽdi locus. Nunc enim & ipſius Domini ꝓfeſſione & fide noſtra verè caro eſt, & verè ſanguis eſt. Et hęc accepta atq; hauſta, id efficiunt, vt & nos in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. Eſt ergò in nobis ipſe per carnem, & ſumus in eo dum ſecum hoc quod nos ſumus in Deum eſt. Quoniam autem in eo per ſacramentum communicatæ carnis & ſanguinis eius ſimus, ipſe teſtatur, dicẽs: Et hic mundus me iam non videt: vos autem me videbitis, quoniam ego viuo, & vos viuetis, quoniam ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis: vt cùm ille in patre per naturam diuinitatis eſt, nos contrà in eo per corporalem eius natiuitatem, & ille rursùm in nobis per ſacramentorum ineſſe myſterium creditur. Quàm autẽ naturalis in nobis hæc vnitas ſit, ipſe ità teſtatus eſt: Qui edit carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Non enim quis in eo erit, niſi in quo ipſe fuerit, eius tãtùm in ſe aſſumptam habens carnem, qui ſuam ſumpſerit. Perfectæ autem huius vnitatis ſacramentum, ipſe docet, dicens: Sicut miſit me viuens pater, & ego viuo per patrem, & qui manducauerit me, id eſt carnem meam, & ipſe viuet per me. Viuit ergò per patrem, & quo modo viuit per patrẽ, eodem modo nos per carnem eius viuimus. Omnis enim comparatio ad intelligentiæ formam præſumitur, vt id de quo agitur ſecundùm propoſitum exemplum aſſequatur.

Digni ſunt. pœnitentiæ fructus faciendi.

Pſal. 87.

Vnimur cũ Chriſto, per ſacræ Eucharistiæ ſuſceptionem.

Nota lector quæ hic dicuntur de S. Eucharistia.

Iohan. 6.

Probat Author nos cũ Deo vniri per Eucharistiam.

Iohan 14.

Iohan 6.

Ibidèm.

Chriſt⁹ per Patrem, & nos p Chriſtum viuimus.

Hæc ergò vitę noſtrę cauſa eſt, quòd in nobis carnalibus manentem per carnem Chriſtum habemus, victuris nobis per eum ea conditione, quia viuit ille per patrem. Si ergò nos naturaliter ſecundùm carnem per eum viuimus, id eſt, naturam carnis ſuę adepti, quomodò non naturaliter ſecundùm ſpiritum in ſe patrem habeat cùm viuat ipſe per patrem? Per patrem autem viuit, dum natiuitas non alienam intulit diuerſamque naturam, dum quod eſt & ab eo eſt, nec tamen ab eo per aliquam incidẽtem naturæ diſſimilitudinem ſeparatur, dum in ſe per natiuitatem habet patrem in virtute naturæ, cui veraciter vnimur per incarnationis ſuę myſterium. Quod quotidiè in catholica celebratur Eccleſia, ſicut præfiguratũ legitur in ſacra hiſtoria. Venit Elias ad Iordanem, & exutus pallio ſuo percuſſit aquas ac diuiſit. Venit Dominus ad fluuium mortis quo genus humanum mergi conſueuerat, & exuens ſe ad tempus habitu carnis quem ſumpſerat, mortem moriendo percuſſit, ac vitæ nobis iter reſurgendo patefecit. Rectè etenim per Iordanem fluxus noſtræ mortalitatis ac defectus exprimitur, quia & Iordanis Latinè deſcenſus eorum dicitur, & ipſe fluuius in mare mortuũ influens, laudabiles ſuas ibi perdit aquas. Tranſit autem Elias diuiſo Iordane per ſiccum, tranſit & Eliſeus: quia reſurgens à mortuis Saluator, fidelibus quoquè ſuis ſpem reſurgendi tribuit. Trãſito Iordane Elias, dedit optionẽ Eliſeo poſtulãdi quę vellet: Et Dominus impleta reſurrectionis gloria, pleniùs diſcipulorũ ſenſibus inſeruit, quod & anteà promiſit: quia quodcũq; petieritis in nomine meo, hoc faciã. Petijt Eliſeus vt fieret ſpiritus Elię duplex in ſe, & edocti à Domino diſcipuli promiſſam ſpiritus gratiã accipere deſiderabãt, qua non vni

Chriſtus propter carnis diſſimilitudinem à Patre ſeparatur.

4. Reg. 2.

Pallium Eliæ figura corporis Chriſti.

Iordanis quid deſignet.

Quid trãſitus.

Iohan. 14. & 15.

Quid duplex ſpiritus Eliſei. Iohan. 14.

vni tantùm genti Iudææ, quam ipſe præſens in carne docuit, ſed & cunctis per orbem nationibus prædicare ſufficerent. An non duplicem ſpiritûs ſui gratiam pollicebatur, cum ait: Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipſe faciet, & maiora horum faciet?

Quid currus & equi. Pſal. 67. Pſal. 103. Mar. vlt. Act. 1.

Sermocinantibus Elia & Eliſeo, ſubitò currus & equi ignei rapuerunt Eliam, quaſi vſque in cælum. Qui profectò currus & equi, Angelicæ ſunt intelligendæ Virtutes. De quibus ſcriptum eſt: Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in illis: & iterùm: Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem vrentem. Horum nanque Elias ſubſidio, vtpotè homo purus, quò à terra tolli poſſet agebat. Et Dominus cum Apoſtolis loquens, ſubitò videntibus illis eleuatus eſt, & ſi non Angelico fultus auxilio, Angelico tamen comitatus obſequio. Vereque eſt aſſumptus in cælum, Angelis quoquè idipſum atteſtantibus, qui illis dixerunt: Hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet. Subleuatus ad cælum Elias, dimiſit Eliſeo pallium quo erat indutus.

Quid palliū Eliſeo relictum. Quid percuſſio aquarum Iordanis. Iohan. 3.

Aſcendens in cælum Dominus, ſacramenta humanitatis aſſumptæ diſcipulis, immò Eccleſiæ quibus ſanctificaretur in virtute dilectionis, ac caleſieret, reliquit. Aſſumens Eliſeus palliū Eliæ, percuſſit eo aquas Iordanis, & vbì inuocauit Deum Eliæ, diuiſæ ſunt, & tranſijt. Aſſumpſerunt Apoſtoli, aſſumpſit inſtituta per eos omnis Eccleſia, ſacramenta ſui redemptoris. Quibus ſpiritaliter erudita, abluta & cōſecrata, ipſa quoquè inuocato nomine Dei patris, impetum mortis ſuperare, eiuſque obſtaculo contempto, ad vitam tranſire didicit ſempiternam, iuxta quod Dominus in Euangelio dicit, inquiens: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ità exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

Attēde virtutem ſacramentorum Eccleſiæ.

Quoniam qui credens in Chriſtum, paſſionis ſuæ ſacramenta credendo, confitendo, ſinceriter imitādo, fideliter ſumit, ſaluatur inperpetuùm ab omni morte quam peccando in anima pariter & carne contraxit, & non ſolùm perditionem euadet pœnarum, ſed & vitam percipiet ſempiternam.

Sumentes dignè corp᷑ & ſanguinē Chriſti, vnū cum eo fiūt. Iohan. 14. Eſa. 33.

Ad quam beatæ & glorioſæ ſemper Virginis & genitricis ſuæ Mariæ Dominæ noſtræ, ac iſtius patroni noſtri beati Remigij meritis & interceſſionibus, in fide recta & bonis operibus nos perſeuerantes, & per acceptionem corporis & ſanguinis ſui vnum ſecum effectos perducere dignetur, & per eadem humilitatis eius ſacramenta vſque ad contemplandam diuinitatis eiuſdem gloriam, quam ipſe fidelibus ſeruis ſuis fideli pietate pollicetur, dicēs: Qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum. Meipſum manifeſtabo, inquit, id eſt, non qualem me omnes conſpicere, qualem etiam inuidi crucifigere, ſed qualem in decore ſuo Regem ſeculorum ſoli videre poſſunt oculi mundi ſanctorum: talem me ad rependendam vicem dilectionis, his qui me diligunt, oſtendam. Pertingere faciat Chriſtus Ieſus Deus & Dominus, conditor & redemptor, atque ab omni morte ac corruptione Saluator noſter, in qua cum Deo Patre, Spiritu ſancto coæternus & conſubſtantialis ac coæqualis, viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

VITA S. MAGDALVEI VIRDVNENSIS EPISCOPI ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN *peruetuſto MS. codice.*

Octobris 4. Eius patria. Apoc 14. Vouet Deo caſtitatem. Viſitat terram ſanctā.

MAGDALVEVS in vrbe Virdunenſi natus, & literarum ſtudijs traditus, cùm artes liberales ſtrenuè percurriſſet, ad ſacram ſcripturam conuerſus, vt virgines agnum quocunquè ierit ſequi poſſet, mox virginitatem ſuam Chriſto vouit, & exhinc tam ſanctè vixit, vt omnium acclamatione Virdunēſium efficeretur Epiſcopus, tempore Pipini, primi huius nominis Francorum Regis. Quam ſedem diſſenſione principum & turbine bellorum plurimùm deſolatam inueniens, mirabiliter Deo ſe iuuante reformauit, ſanctis operibus inſiſtens, & miraculis æquè refulgens. Poſteà ſepulcrum Domini in Hieruſalē deuotiſſimè viſitauit. Cùm ſupra mare in naui cum pluribus periclitaretur

taretur tempeſtate ſuborta, ità vt non niſi ſpes mortis ſupereſſet: rogatus à ſocijs, ſubitò tranquillitatem à Domino precibus impetrauit. Fama autem eius ſanctitatis, quæ vbiquè ante eum præcurrebat, Imperatorem Conſtantinopolitanum attigit, qui accerſiens ſanctum Epiſcopum, & ab eo ſuæ ſaluti vtilia audiens, precioſa eidem xenia obtulit, quæ omnia ille contempſit, dimiſſusque eſt cum reuerentia. Cumque veniſſet Hieroſolymam, & ſancta loca deuotè viſitaret: intellexit Euſebius Patriarcha adeſſe virum Dei, quem ad ſe accitum, cum magno ſuſcepit honore. Qui cùm ſanctitatem conuerſationis eius miraretur, & eum ſecum retinere cogitaret quandiù maneret in viuis: reuelatione diuina eſt admonitus, nè proprijs intentus, aliorum inuideret vtilitatibus, nec detineret peregrinum, cùm iam eius filij, in dies patris ſui præſtolarentur recurſum. Dimiſit ergò eum Patriarcha, dans ei calicem cryſtallinũ, opere mirifico ſcalptum, in mutui pignus amoris, vnà cum multis alijs ſanctis reliquijs. Reuerſus verò ad propriam ciuitatem beatus Magdalueus, virtutes virtutibus accumulans, ad Chriſtum in ſenectute bona tranſiuit. Statìm autem, vt cælo ſpiritum reddidit, duæ columbæ niue candidiores, ab æthere cunctis videntibus lapſæ, ſuper Crucem quæ ante corpus eius erat ſederunt, & per omnes exequiarum moras, vſquequò traditum eſt ſepulturæ, manſerunt. Sicque intuentibus illis iterùm poli ſecreta petiêrunt. Cùm autem ſepulcrum eius quotidianis virtutum floreret prodigijs, & crebris populorum frequentaretur excubijs, quadrageſimo poſt obitum ſuum anno, ſacrum corpus eius eſt ſepulcro leuatum. Quod velutì ſoporatum & viuens, candoreque liliorum ac roſeo rubore reſperſum, nulla macula, nec aliquo mortis ſigno fuſcatum eſt inuentum, odorem ſpirans ſuauiſſimum.

Fugat oratione tempeſtates.

Euſebi⁹ Patriarcha Hieroſolymitanus.

Felix obitus eius.

Miracula ad eius ſepulcrum.

Eleuatio eius.

MARTYRIVM SANCTI THYRSI ET SOCIORVM EIVS, SIMILITER SANCTORVM PALMACII

proconſulis, Maxentij, & eorum ſociorum Treuirenſium, vt habetur in antiquiſſimo MS. codice Eccleſiæ Traiectenſis.

ANNO Dominicæ incarnationis ducenteſimo nonageſimoprimo, Maximianus Imperator cognomento Herculeus, propter frequentes Gallorum tumultus, Thebęos milites ab Oriente in auxilium accerſiuit. Hi Thebæi ab antiſtite Hieroſolymitano fuerant baptizati: deindè à Marcellino Papa Romano, qualiter ſub armis Romanæ libertatis Chriſtianam innocentiam cuſtodire deberent, inſtructi. Prælati autem huic legioni duces duo. Quorum vnus Thyrſus, alter Secundus vocabatur, & Mauritius eiuſdẽ legionis Primicerius: quorum ordine & nomine Secundus, apud Victimilium Italiæ caſtrum, martyrio vitam finiuit. Mauritius verò apud Agaunum, cum ſocijs ſuis pro Chriſto gladio occubuit. Thyrſus autem & Bonifacius cum ſuis plurimis ſocijs & principibus Treuerim deuenerũt, ibique in campo Martio caſtra fixerunt, vbi ab eiuſdem ciuitatis Chriſtianiſſimis principibus, Chriſtianitatis paciſque ſigna in ipſis cognoſcentibus, hoſpitaliter & honeſtè atque in charitate quæ in Deo eſt recepti ſunt.

Octobris 4 & 5.

S. Mauritij vitã habes 22. Septembris Tom. 5.

Thyrſus cũ ſocijs venit Treuerim.

His ergò dum cauſam ſuæ ab Oriente profectonis, ſuæque ad hunc locum peruentionis flebiliter retuliſſent, eorumque conſilium & auxilium humiliter poſtulâſſent: flagranti adcò Spirituſſancti ardore, corda omnium & ciuiũ & hoſpitum in Dei amore ſuccenſa ſunt, vt magìs ad mortem pro Chriſti amore, quàm ad idolorum venerationem vel Chriſtianorum oppugnationem ſeſe mutuò animas ponere hortarentur. Vix igitur ſanctæ exhortationis armis ſe inuicèm muniêrant, cùm eccè Rictiouarus à Maximiano Imperatore Treuirorũ præfectura donatus, eandem vrbem cum maximo militum agmine ſtipatus intrauit. Qui vocatos ad ſe inprimìs, quorum cauſa præcipuè venerat, Thebæorum legionis Chriſtianos, interrogauit vt & ipſi Romanorum deos adorare, eorumque detractores armis vellent ſubiugare. Cui dum dux legionis Thyrſus reſponderet, ſe, ſuoſque omnes, &

Seſe mutuò ad martyrium animãt.

Omnes trucidantur. ſocios & milites pro Chriſti amore malle mori, quàm huiuſmodi ſacrilegio pollui: Rictiouarus diffuſis per totum campum militibus, omnes præcepit interfici, & corpora eorum feris & auibus deuoranda relinqui. Ex his innumeris, tanta multitudo ad litus Moſellæ iuxta Capitolium martyrizata eſt, vt ſanguinis riuuli defluentes aquas fluuij in ſuum colorem conuerterent, & naturali claritate neglecta, peregrino magìs quàm proprio colore ruberent. Inhumatis tunc etiã ſanctorum corporibus vnda præbebat tumulum, quos redeunte grata compage membrorum, futuro præſentabat iudicio. Hoc idem Capitolium poſteà in honore Dei genitricis Mariæ ſemper Virginis eſt dedicatum. Et ipſe locus ad memoriam martyrum, Litus ad martyres, accepit vocabulum. Hanc cædem exercuit Rictiouarus, videlicet Thyrſi & ſociorum eius, die quarta Nonas Octobris.

Nota.

capitolium Maximiani in ecclesiam conuerſum.

Palmatius conſul cum xj. principibus, & tota ferè ciuitate Treuirenſi occiditur.

Sequenti autem die Palmatium proconſulem & patricium ciuitatis cum vndecim principibus occidit. Quorum nomina hæc ſunt: Maxentius, Conſtantius, Creſcentius, Iuſtinus, Leander, Alexander, Sother, Hormiſda, Papirius, Conſtans, Iouinianus. Tertio nihilominùs die Rictiouarus cædem exercuit in plebem, ſexûs vtriuſque, totamque vrbem occiſis innumerabilibus Chriſtianis impleuit. Pauci verò Chriſtiani qui declinauerũt huius perſecutionis procellas, ceſſante aliquantulùm perſecutione, horum martyrum corpora partim ſepulturæ demandârunt, partim in quendam ingentis capacitatis puteum iniecerunt.

Extruitur in honorem Mariæ Virginis & ſanctorũ martyrũ eccleſia.

Poſtmodùm verò Felix, eius nominis ſecundus, Archiepiſcopus Treuirenſis, conſtruxit grandem baſilicam in campo Martio ad honorem Dei genitricis Mariæ, in qua corpora ſanctorum martyrum à Rictiouaro occiſorum honorificè recondidit, quę anteà diſperſa & incompoſita fuerunt: ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, Amen.

VITA ET PASSIO BEATISSIMI MARTYRIS PLACIDI, DISCIPVLI BEATISSIMI PATRIS NOSTRI SANcti *Benedicti, & fratrum eius, Victorini, Eutychij ac ſororis Flauiæ virginis, Donati, Firmati diaconi, ac Fauſti, & aliorum triginta, edita à Gordiano eiuſdem martyris famulo in noua Roma Conſtantinopoli, iuſſu Iuſtiniani magni Imperatoris. Habetur in Bibliothecæ Vaticanæ vetuſtiſsimo MS. codice.*

PROLOGVS AVTHORIS.

IN claro & renitenti triumpho beatiſſimorum martyrum Placidi, Eutychij & Victorini fratrum, eorumq́ue ſororis Flauiæ virginis, & ſociorum triginta ac trium laudes aliquas addere ocioſum quiddam & ſuperuacuum eſt. Quos enim Chriſtus in cæleſti regno locauit, quos etiã cum Angelis & Archangelis indiuiduam maieſtatem laudare conſtituit, hos nimirùm hominũ laudibus non egere mõſtrauit. Verùm quia omnes ſpiritus & omnes creaturas ad Domini laudem pſalmographus vates inuitat, operæpecium reor ego Gordianus, patris Benedicti diſcipulus, ad Regis æterni gloriam, eorundemq́ue martyrum paſſiones almificas Argolicis apicibus annotare. Tanta enim miraculorum prærogatiua, tanto virtutum iubare ſanctiſſimus Placidus, horum martyrum dux & pręuius ſplenduit, vt non ſolùm fideles, verumetiam infideles in Chriſti laudem exclamare cogantur. Et meritò. nam iuxta magiſtri ſui Benedicti præceptum, Chriſtum toto corde, tota anima, tota virtutę dilexit, & pro eius nomine cum ſupradictis martyribus ſuum ſanguinem fudit. Hi nanque ſunt cæli, qui enarrant gloriam Dei. Hi lux mundi, qui ſedẽtes in tenebris ad veram lucem reducunt. Hi ſal terræ, qui mentes nè tædij torpore deficiant, ſaliunt, & ad cæleſte regnũ inducunt. Freti nanque Dei omnipotentis virtute, eiuſque ſapientia debriati, frementem mundum velut ſtercora contempſerunt, & veram fidem opportunè prædicauerunt, & pro eadem animam poſuerunt.

Pſal. 148. & 150.

Pſal. 18. Matth. 5.

Hanc nanque Dei magnitudinem, virtutem & ſapientiam Dauid admirans, dicebat: Magnus Dominus Deus noſter, & magna virtus eius, & ſapientiæ eius non eſt

Pſal. 146.

eſt numerus. Magnus ſiquidē, cùm nos inenarabiliter ex luti materia cōdidit, & ex nihilo cuncta creauit. Magna virtus eius, cùm tartareas legiones dirupit, mundi principem vinxit, vaſa & arma eius abſtulit, regnū deſtruxit, humanum genus ſuo precioſo ſanguine redemit, pacis coagulum inter Deum & hominem reformauit, terrenis cęleſtia ſociauit, ac filios hominū de terra eleuās, in cęleſti regno ſupernarum Virtutum ordinibus iunxit. Intonet ergò iam ſancta & vniuerſalis Eccleſia, & cum eodem celeberrimo ſublimiq; citharista cęleſtis harmoniæ tympanū ſumens, det vota, promat cantica, dicens: Magnus Dominus noſter, & magna virtus eius, & ſapientię eius non eſt numerus. Magnus vtiquè ipſe, magna virtus eius, & ſapientia, qui ab ipſo ferè mūdi principio paruulos, ſenes, inſipientes, ſapientes, armentarios, ruricolas, piſcatores & monachos, ęterni regni oratores & milites cōtra diabolum fecit. Ad quam rem nobis idoneè confirmandam, adeſt cum ſocijs & ſorore Flauia virgine, ac duobus fratribus Eutychio & Victorino, Placidus ſanctiſſimus & beatiſſimus patris Benedicti diſcipulus, qui terrenis cęleſtia commercia mutans, Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, Martyribus ac Cōfeſſoribus ſimilis apparuit, & in carne adhuc lutea poſitus, labentes delicias vt quiſquilias ſpreuit, & Crucis mortificationem iugiter in ſuo corpore pro Chriſti nominis amore portauit.

Ibidem.

S. Placidus labētes delicias vt quiſquilias ſpreuit.

In huius itaq; martyris paſſione explicāda cuius ad iuſſum agere orſus ſum, promam. Diues enim Iuſtinianus triumphator, inuictus Aeneades, dum agnouiſſet qualiter iam dictus martyr Domini Placidus triumphalem lauream ſuſcepiſſet, ilicò noſtram exiguitatem aduocans, præcepit vt paſſionem illius atque miracula, prout oculis ipſe proſpexeram, exerens, ſanctę Eccleſię filijs ad legendum morigeraret. Cuius ſacratiſſimo imperio parens, ad tanti martyris paſſionem deſcribendam animum dedi, ſciens indubiè, quia omnia, quę fuerunt & ſunt, ex Dei voluntate & permiſſione conſiſtunt & permanent. In hoc tamen opere ſtudioſi lectores non panegyricum requirant, ſed veritatem. Alij ſua ſcripta phaleris ornent, promentes quod turpe videtur & tenebroſum: nos omiſſa purpura obumbrationis, nudum oſtentabimus, quod in ſe honeſtum ſit ac luculentum. Non eſt autē Eccleſiaſticorum virorum molles & delicatas orationes appetere, quæ mentes hominum ad praua & noxia quæque illiciant, vt faciunt Comicorum & Tragœdorum: ſed quæ ad puritatem, caſtitatem, integritatemque mentes audientium ædificent, & ad vitam æternam perducant. Quòd autem Deo dilectiſſimi Placidi & ſociorum eius paſſionem ruſticano deſcribimus calamo, non ideò ſpiritalis homo, qui dijudicat omnia, vt animalis, qui neſcit quæ ſunt ſpiritûs, ſurda aure pręter eat, cùm ſola quæ ſunt ſpiritûs ſapiat. Superni itaque Regis munimine fultus, tantorum martyrum paſſionem ſcribere aggrediar.

1. Cor. 2.

VITA S. PLACIDI.

TEMPORE, quo Theodoricus Auguſtus in ſeniori Roma, in noua verò Iuſtinus ſenior & Iuſtinianus Romani Imperij ſceptra retinebant, ſedi verò Apoſtolicę Iohannes primus & Felix præſidebant, Tertullus vir nobiliſſimus ac præclariſſimus, & in vtraque curia Romani Imperij poſt Auguſtos nulli ſecundus, homo illuſtriſſimus ac dilectiſſimus, in ſeniori Roma patriciatûs retinebat habenas. Qui ex Aniciorū ſanguine ſtemmatis lineam ducens, adeoque ſapientia, fortitudine atque prudētia viguit, vt ab Imperatoribus omnique Romano populo pater patriæ vocaretur. Hic de Octauiæ gentis familia ducens vxorem, corpore ac moribus ſpecioſiſſimam, bonæ arboris bonos fructus ex ea ſuſcepit. Primum nanque Placidum, ſecundum Eutychium, tertium Victorinum, quarto autem loco dum puellam enixa fuiſſet, pro eo quòd ex Octauiorum & Flauiorum ſtirpe deſcendebat, Flauiam nominauerunt. Hos cùm dicto patricio peperiſſet, viam Domini illos colere docuit, ſectari patientiam, humilitatem, ſobrietatem, caſtitatem & charitatem. Patres ſiquidem erant pauperum, iudices viduarum: cauſam autem quam neſciebant, diligentiſſimè inueſtigabant. Ipſius autem Patricij animus, licèt Imperialibus negocijs implicitus eſſet, ſemper tamen aut circa eccleſias, aut circa monaſteria erat, ſemper ea quæ Dei ſunt quærens.

Octobris 5. Cap. 1.

Is Theodoricus fuit 2. Gotthorum in Italia Rex.

S. Placidi pater.

S. Placidi fratres & ſoror.

rens. Eodem tempore beatiſſimus ac Deo dilectiſſimus Benedictus, velut Lucifer inter aſtra, apud Sublacum radiabat. Cœperũt deindè in eodem loco ad eum multi confluere, & ſub leni redemptoris iugo cordis ceruices edomare, multique ab eodem patre in eadem regione ad omnipotentis Dei ſunt ſeruitium coadunati, ità vt illic duodecim monaſteria conſtrueret, in quibus ſub ſtatutis præpoſitis duodenos monachos deputauit: nonnullos verò ſecum retinuit, quos adhuc in ſua præſentia aptiùs erudiri iudicabat.

Multi in S. Benedicti diſciplinam ſe tradunt.

Cap. 2. Fama itaque tanti patris per totum Romanum Imperium volitante, vrbem ipſam Romam, quæ Romani Imperij omniumque vrbium caput eſt, ceu ſol radians, repleuit intantùm, vt Tertulli patricij perueniret ad aures. Qui cum optimatibus Romani imperij, temporibus * Iulij Papæ, diuinæ autem incarnationis anno xxij. ac quingenteſimo, ad patrem ſanctiſſimum Benedictum perueniſſet, vir excellentiſſimus, & Imperatoris in orbe Romano præcelſus ac ſingularis, purpura indutus, gemmis & auro radians, pedibus eius prouoluitur, vtque pro ſuis commiſſis Domini flagitaret clementiam, cum lachrymis atque ſingultibus expoſcebat. Vir autem Domini Benedictus, patricij humilitatem aduertens, è terra eum leuauit, & de his, quæ ad æternam vitam attinent, ſufficienter inſtruxit. Idem verò Patricius ſerui Domini doctrina delectatus, eo die obtulit Deo & eidem patri Benedicto Placidum filium ſuum ſeptennem, nutriendum & erudiendum ſecundùm regularem normam inſtitutionis. ſicque benedictione munitus, ad Vrbem reuerſus eſt.

*for. Iohannis aut Felicis. Hic locus mendoſus videtur.

Placidus ſeptennis fit monachus.

Cap. 3. Placidus autem ſanctiſſimus cùm ſub beatiſſimi Benedicti regulari magiſterio creſceret, ſanctam & Deo placitam vitam in omnibus ducere cœpit. Quem vir Dei cernens ad alta ſuccreſcere, ac ſicut proprium filium illum vnicè diligens, de his, quæ Dei ſunt, ſolicitè inſtruere cœpit, ac contra tentantia præmunire vitia, qui ab ipſo pueritiæ ſuæ tempore abſtinentiam ac vigilias eſt ſecutus. Curſu nanque præpete cæleſtem tendens ad patriam, ardua & ſanctiora appetere non deſinebat, noctibus atque diebus, horis ac momentis quæ Dei ſunt quærere non ceſſabat. Obedientiæ verò ità ſibi callem vendicauit, vt pro hoc ipſi ſanctiſſimo Benedicto admirabilis haberetur. Quadam verò die dum aqua in cella deeſſet, ad hauriendam aquam de lacu Placidus eſt beatus egreſſus: qui dum vas, quod tenebat, incautè in aquam miſiſſet, ipſe quoquè cadendo ſecutus eſt, quem continuò vnda rapuit, & penè in vnius ſagittæ curſu à terra introrsùs traxit. O inenarrabilis clementia Saluatoris. O, inquam, indeficiens ſuper eius electos vſque in finem mundi diuina cuſtodia. Ille nanque fuit cum Placido in aqua, nè necaretur, qui fuerat cum Petro in mari, nè mergeretur. Hoc ille egregius Pſaltes præfigurauerat, cùm dicebat: In mari viæ tuæ, & ſemitæ tuæ in aquis multis. Sed quid præualet contra Dei potentiam antiqui hoſtis verſutia? Mox enim vt ſanctus in aquam Placidus cecidit, euentum rei Spiritus ſanctus, qui in ſanctorum cordibus principaliter obtinet locum, Benedicto patri ſanctiſſimo reuelauit. Qui eueſtigiò beatum Maurum ſub magna celeritate vocauit, dicens: Frater Maure curre velociter, quia puer Placidus, qui ad hauriendam aquam perrexerat, in lacum cecidit, eumque iam longiùs vnda trahit. Res mira, & poſt Petrum Apoſtolum omnibus retrò ſeculis inaudita. Benedictione enim poſtulata atque percepta, ad patris imperium concitè Maurus perrexit, atque ad eum locum, quo ſanctus Placidus ab vnda trahebatur, per terram ſe ire exiſtimans, ſuper aquas cucurrit, Placidumque beatum per capillos tenuit, rapidoque curſu redijt. Qui mox vt terram tetigit, ad ſe Maurus reuerſus, poſt terga reſpexit, & quia ſuper aquas cucurriſſet cognouit, & quod præſumere non potuit vt fieret, miratus expauit factum: reuerſusque ad patrem, rem in ſe geſtam maturiùs per ordinem pandit. Vir autem Domini Benedictus, hoc non ſuis meritis, ſed Mauri cœpit deputare obeditioni: contrà Maurus pro ſolo eius imperio factum dicebat, ſeque conſcium in illa virtute non eſſe, quam neſciens feciſſet. Sed in hac humilitatis mutuę amica contentione, acceſſit arbiter Placidus, qui ereptus eſt, puer. Nam dicebat: Ego cùm ex aqua traherer, ſuper caput meum Abbatis melotem videbam, ipſumque me ex aquis educere conſiderabam. Hic planè reſpiciendum eſt, qualis ſub patris Benedicti doctrina Placidus fuerit, cui omnipotens Deus illud donauit cernere, quod beato Mauro non eſt permiſſum cõſpicere. Dic, dic nunc coluber venenoſe, quid profuit tibi ſæuitia tua? vbi eſt nunc victoria tua?

Virtutes eius.

Cadit in lacum.

Matth. 14.

Pſal. 76.

S. Benedict' in ſpiritu diſcit lapſum Placidũ in aquam.

S. Maurus ſuper aquã currens, eũ extrahit.

Viſio Placidi.

Eccè

Eccè terebra Chriſti perforatum eſt guttur tuum: ereptus eſt ab aquis Placidus ſanctus,ſuper cuius caſu non mediocriter gaudebas. O beatiſſimi viri admiranda ſanctitas,qui quod ſuis effici non dubitabat meritis, diſcipuli potiùs adſcribendum cenſebat obedientiæ.

Ex his autem monaſterijs,quæ in eodem loco Benedictus pater extruxerat, tria ſursùm in rupibus montis erant,& valdè erat fratribus laborioſum ſemper ad lacum deſcendere, vt aquam haurire debuiſſent, maximè quia ex deuexo montis latere erat graue deſcendentibus in itinere periculum. Tunc collecti fratres ex eiſdem tribus monaſterijs, ad beatiſſimum patrem Benedictum venerunt, dicentes: Laborioſum nobis valdè, ô pater, propter aquam quotidiè vſque ad lacum deſcendere: & idcircò neceſsè eſt ex eodem loco monaſteria mutari. Quos venerabilis pater blandè conſolatus,ad ſua loca eos diſcedere iuſſit. Nocte verò inſecuta, vnà cum beatiſſimo Placido diſcipulo ſuo montis aſſcendit verticem, orationemque ibidèm faciens,tres petras in eodem loco pro ſigno poſuit,atque ad ſuum vnà cum Placido,cunctis illis neſcientibus, monaſterium redijt. Cumque die alio pro neceſſitate aquæ prædicti fratres veniſſent, dixit: Ite ad rupem illam, in qua tres ſuper inuicèm petras poſitas inuenietis. ibi modicum cauate: valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, vt vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes, rupem iam ſudantem inuenerunt. Cumque in ea concauum locum feciſſent, ſtatim aqua repletus eſt: quæ tam ſufficienter emanauit,vt nunc vſque vbertìm defluat, vtque ab illo montis cacumine vſque ad inferiora deriuetur. Nemo ergò dubitet beatiſſimum Placidum tanti miraculi participem extitiſſe,quem beatus magiſter ſolum huius ſigni voluit habere conſcium.

Cap.4. *Tria in vertice montis monaſteria.* *In montis vertice erūpit fons ad preces S. Benedicti.*

Cumque omnia loca eadem in amore Domini noſtri Ieſu Chriſti longè lateque ferueſcerent,& ſecularem vitam multi relinquerent, quidam preſbyter Florentius nomine,antiqui hoſtis veneno debriatus, ſancti patris ſtudijs cœpit æmulari,quosque etiam poſſet ab eius viſitatione compeſcere. Cumque iam ſe conſpiceret eius profectibus obuiare non poſſe, panem veneno infectum ei quaſi pro benedictione tranſmiſit. Quem vir Domini cum gratiarum actione ſuſcepit, ſed eum quid peſtis lateret in pane non latuit. Ad horam verò refectionis illius ex vicina ſylua coruus venire conſueuerat,& panem, quem preſbyter tranſmiſerat, vir Dei ante coruum proiecit, eique præcepit, dicens: In nomine Ieſu Chriſti tolle hunc panem,& tali eum in loco proijce,vbi à nullo homine poſſit inueniri. Tunc coruus aperto ore, expanſis alis, circa eundem panem cœpit diſcurrere & crocitare, acsì apertè diceret, & obedire ſe velle, & tamen iuſſa implere non poſſe. Cui vir Dei iterùm præcipiebat, dicens: Leua, leua ſecurus, atque eum ibi proijce, vbi inueniri non poſſit. Quem diù demoratus, quandoquè coruus momordit, leuauit & receſſit. Poſt trium verò horarum ſpatium abiecto pane redijt, & de manu hominis Dei annonam quam conſueuerat accepit. Venerabilis autem pater contra vitam ſuam inardeſcere ſacerdotis animum videns, illi magìs, quàm ſibi doluit. Sed prædictus Florentius quia magiſtri corpus necare non potuit, ſe ad extinguendas diſcipulorum animas accendit, ità vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat,ante eorum oculos nudas ſeptem puellas mitteret, quæ coram eis ſibi inuicèm manus tenentes,& diutiùs ludentes,illorum mentes ad peruerſitatem libidinis inflammarent. Quod ſanctus vir de cella conſpiciens, lapſumque teneriorìbus diſcipulis Placido & Mauro pertimeſcens, eos cuſtodiri præcepit, dareque inuidiæ locum diſpoſuit. Hæc dum ſolicita ſecum mente tractaret, reuelatio cæleſtis tali illum adhortari eſt dignata oraculo: Vt quid dulciſſime ac dilectiſſime Benedicte triſtaris? Nunquid nam non reminiſceris illud, quod ego diſcipulis meis locutus ſum, dicens: Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur? Tibi enim alia eſt eligenda via, aliud iter quærendum. Te nanque elegi ex omnibus incolentibus orbem. Tu Euangelij mei tuba cæleſtis exiſtens,ſpiritu es meo repletus. Surge iam, & vade ad caſtrum Caſſinum,& populum eiuſdem prouinciæ, qui adhuc idolorum nefandis cultibus ſeruit, & in quorum præcordijs ſathanæ verſutia regnat, qui nihil ſciunt aut dicunt, niſi quod in cordibus eorum veteroſi ſerpentis verſutia ſcripſit, ſermone verifico prædicans, meum ad cultum conuertere ſtude: quia tecum ego ero,& non te deſeram & confundam omnes

Cap.5. *Florentij preſbyteri inuidentia.* *Coruus S. Benedicto obedit.* *Maleuolentia & malignitas eiuſdē Florētij.* *Iohan.15.* *Iubetur S. Benedictus ad caſtrum Caſſinum trāſmigrare*

aduerſarios tuos. Proficiſcere idolorum ad pugnam, confortare & eſto robuſtus, quia caſtrum tibi tradam, & illic ſedes nominis tui in perpetuum erit. Talia dum ſanctus pater Benedictus audîſſet, ſuos ad ſe diſcipulos euocans, ſic eis orſus eſt fari:

Cap.6. Oratio eius ad diſcipulos. Audite me fratres & filij, cohæredes & ſocij in promiſſo Regis æterni. Nam mihi Dominus meus Ieſus Chriſtus præcepit, vt ad culturam idolorum exterminandam æternæque obliuioni tradendam caſtrum petam Caſſinum: ideoque voluntas Dei noſtris voluntatibus modis omnibus anteponenda eſt. Nôſtis prætereà & benè nôſtis, quantos dolos, quantasque inſidias Florentius presbyter intulit, qui me veneno interficere, & diſcipulorum meorum Placidi & Mauri animas extinguere voluit. Quapropter cedendum loco eſt, iuxta illud æterni Regis eloquium: Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. (Matth.10.) Et quia ità eſt, iuſſioque eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti imminet, parére debemus, eundum eſt. Super hoc autem & illa nobis lex eſt, vt viſcera pietatis omnibus aperiamus, & fraterno charitatis amore omnibus mortalibus iuuamen conferamus, ſicut & nos accepimus à Domino Ieſu Chriſto. Vos autem ſtate, & permanete in gratia & conuerſatione ſanctæ religionis, proculdubiò ſcientes, quia quanto ſtudioſiùs in ſpiritualibus diſciplinis permanſeritis, tanto maiora præmia in futuro examinis die percipietis. Hæc cùm dixiſſet, anno Dominicæ incarnationis quingenteſimo vigeſimonono, temporibus Iuſtini monocratoris, oratoria cuncta quæ conſtruxerat, adiunctis in vnoquoque duodenis fratribus, ſub ſtatutis præpoſitis ordinauit, & duobus Angelis, tribus coruis ſe comitantibus, ad Caſſinum caſtrum pergere cœpit. (Angeli comitãtur eũ.)

Cap.7. Cumque iuxta ciuitatem Alaternam deueniſſet, in monaſterio ſancti martyris Chriſti Sebaſtiani hoſpitio ſuſceptus eſt. Indè quoquè vir Dei recedens, & ſancto Seruando diacono valefaciens, cum diſcipulis ſuis Placido atque Mauro iuxta ciuitatem Herculanam deuenit, in locum ſcilicet, qui Aureola ab accolis appellabatur: in quo dum perueniſſet, agnouit per Spiritum ſanctum congregationem religioſorum virorum ibidèm eſſe futuram, fundamentaque ipſe pro eccleſia conſtruenda manibus ſuis iaciens, præcepit diſcipulis ſuis Placido atque Mauro, quatenùs eandem eccleſiam in honore ſancti martyris Chriſti Eraſmi à ſe fundatam ad finem perducerent, ſicque Caſſinum venirent. quod & fecerunt. (Eccleſiã in honorem S. Eraſmi cõſtruit.) Ipſe autem pater ſanctiſſimus indè procedens, Caſſinum tendebat. Sed cùm per ignota loca ſolus viator incederet, vbicunquè biuium vel triuium occurrebat, duo, vt antè diximus, in figura iuuenum aderant Angeli, qui tanto patri per montium deſerta quò greſſum dirigere deberet indicabant. In eodem verò loco ſanctus quidam vir, nomine Martinus, tunc habitaculum habebat, cui diuinitùs ità dictum eſt: His tu parce locis, alter amicus adeſt. Ille autem continuò diuinis iuſſionibus aurem accommodans, montem Marſicum, petijt, ibique vitam virtutibus glorioſam ſancto fine concluſit.

Cap.8. S. Benedict' in monte Caſſino cõſtruit monaſterium. Cumque ad Caſſinum caſtrum Benedictus pater perueniſſet, per quadraginta dies non longè à templo Apollinis Deum omnipotentem orans permanſit. Demùm verò contriuit idolum, ſubuertit aras, ſuccidit lucos, atque cum diſcipulis ſuis Placido & Mauro Caſſinenſe fundauit monaſterium, illudque in ſua corporali requie regulæque deſcriptione, caput omnium monaſteriorum conſtituit. Vbi autem templum Apollinis erat, eccleſiam beati Martini: vbi verò ara Apollinis fuit, oraculum ſancti Iohannis conſtruxit, & circunquaquè manentes populos ad Chriſti fidem conuertit. (Vides quomodò patres noſtri eccleſias & altaria in ſanctorum honorẽ extruxerunt.) Sed hæc antiquus hoſtis tacitè non ferens, non occultè, vel per ſomnium, ſed aperta viſione eiuſdem patris ſe oculis ingerebat, ità vt etiam voces illius Placidus & Maurus audirent, quanuis imaginem minimè cernerent. Vt enim diſcipulis ſuis Placido & Mauro idem pater dicebat, corporalibus eius oculis diabolus teterrimus & ſuccenſus apparebat, qui in eum ore oculiſque flammantibus ſæuire videbatur.

Cap.9. Quadam verò die dum ſanctiſſimi viri Placidus & Maurus habitacula cœnobij Caſſinenſis conſtruerẽt, lapis in medio iacebat, quem in ædificium leuare decreuerant. Cumque eum mouere non poſſent, plures adiuncti ſunt, ſed ità immobilis permanſit, acsi radicitùs in terra teneretur: vt palàm daretur intelligi, quòd ſuper

eum

cum ipſe per ſe antiquus hoſtis ſederet, quem tantorum virorum manus mouere non poſſent. Difficultate igitur facta, ad virum Dei Placidus & Maurus miſerunt, vt veniret, & orando hoſtem repelleret, vt lapidem leuare poſſent. Qui mox vt venit, orationem dedit, & tanta lapis celeritate leuatus eſt, acsi nullum priùs pondus habuiſſet. Tunc in conſpectu viri Dei placuit, vt in eodem loco terram foderent: quam dum fodiendo altiùs penetrâſſent, æreum illic idolum fratres inuenerunt. Quo ad horam casu in coquinam proiecto, exire ignis repentè viſus eſt, atque in Placidi & aliorum fratrum oculis, quia omne eiuſdem coquinę ædificium conſumeretur, oſtendit. Cumque incendio aquam & ignem quasi extinguendo perſtreperent, pulſatus eodem tumultu vir Dei aduenit. Qui eundem ignem in oculis fratrum eſſe, in ſuis verò non eſſe conſiderans, caput protinùs in orationem flexit, & eos quos phantaſtico reperit igne deludi, reuocauit fratres ad oculos ſuos, vt & ſanum illud coquinæ ædificium aſſiſtere cernerent, & flammas quas antiquus hoſtis finxerat non viderent. Ignis phantaſticus ex dæmonis. Vide quãta ſit oratiõis virtus.

Rursùs dum ſanctus Domini Placidus cum fratribus parietem paulò altiùs ædificaret, viro Dei in oratione conſtituto diabolus apparuit, & quia ad laborantes fratres pergeret indicauit. Quod vir Dei per nuncium celerrime mandauit fratribus, dicens: Fratres cautè vos agite, quia ad vos hac hora malignus ſpiritus aduenit. Is qui mandatum detulit, vix verba compleuerat, & diabolus parietem qui ædificabatur euertit, atque vnum puerulum monachum, nomine Seuerum, opprimẽs, ruina contriuit, quem in ſago ad patrem Benedictum portantes, non ſolùm membra, ſed etiam oſſa contrita habentem, in matta qua ſanctus pater orare conſueuerat proiecerunt, orationemq; faciens, hora eadem illum ſanum reſtituit & valentem vt priùs, atque ad eundem iterùm laborem miſit, vt ipſe parietem cum Placido & fratribus perficeret, de cuius ſe interitu antiquus hoſtis Benedictio inſultare crediderat. Cap 10. Seuerũ monachum à diabolo læſum ſanitati reſtituit.

Igitur cùm ad aures Tertulli Romanæ curiæ patricij perueniſſet, quòd ſanctus Domini Benedictus vnà cum Placido eiuſdem patricij filio & diſcipulo ſuo Mauro in ſua poſſeſſione Caſſini monaſterium conſtruxit, gauiſus eſt gaudio magno, filioque ſuo dirigere ſtuduit, vt patris Benedicti voluntatem ſuper ſuo aduentu perquireret, & ſibi remitteret. velle enim ſe aiebat, ſi id ſeruo Domini placeret, & Caſſinenſe cœnobium, & Placidum filium ſuum videre. Quæ cùm idem ſanctus Placidus patri Benedicto retulâſſet, vir Dei reſpondit ſibi placere, vt tam idem patricius, quàm amici eius ad monaſterium viſendum venirent. Placidus autem certum diem Tertullo patri ſuo quo ad cœnobium viſendum venire deberet, & iuxtà quod pater Benedictus in mandatis dederat, tranſmittere ſtuduit. Qui confeſtim accerſitis ad ſe nobiliſſimis de ciuitate Romæ viris, Boëtio ſcilicet, Symmacho, Vitaliano, Gordiano atque Equitio, aſſcenſis equis concito gradu ad prædium poſſeſſionis ſuæ, quod ei de paterna hæreditate obuenerat, Caſſinum peruenit. Cuius aduentus dum patri Benedicto nunciatus fuiſſet, cum diſcipulis ſuis Placido & Mauro ante ianuam monaſterij in eius pergit occurſum. Patricius autem beatiſſimum patrem Benedictum corpore præ abſtinentia exhauſtum perſpiciens, de equo quo inſederat celeriter deſcendit, & itá vt erat auro gemmiſque ornatus in terram corruens, deoſculabatur veſtigia eius. Quem pater ſanctiſſimus à terra eleuans, & ad pectus ſuum conſtringens, deoſculatus eſt. Demùm verò in eccleſiam ſancti confeſſoris Chriſti Martini inducens, & præ gaudio in fletum prorumpens, illum & reliquos in fratrum conuentum deduxit. Tertullus verò, deoſculata omni congregatione, rogauit patrem Benedictum, quatenùs cum fratres dignarentur in ſuam recipere ſocietatem. Qui cùm celeriter ea quæ ſumma deuotione poſcebat, vnà cum patricijs, conſulibus ac ſenatoribus, qui cum eo venerant, impetrâſſet, obtulit Deo & eidem patri beatiſſimo Benedicto totum ex integro Caſſinum montem cum vniuerſis pertinentijs ſuis, atque à ſuo proprio iure illum abſcindens, eidem patri tradidit in perpetuum poſſidendum. Conuocanſque ad ſe Reipublicæ primiſcrinium, teſtamentum iuxta morem Romanum cõſcribi fecit, ab omnium mortalium iure atque dominio locum eundem perpetuò manſurum alienum decernens. Cap.11. Inuiſit ſanctum Benedictum Tertulius pater eius. Dat illi mõtem Caſſinũ poſſidendũ.

Pariter amodò eidem patri obtulit caſtra, villas & poſſeſſiones, quæ ſibi in re hæreditaria pertinebant, cum vniuerſis appenditijs ſuis, habentes hos fines: Ab vna Cap.12.

ſiquidem parte fluuium Vulturnum, ab alia fluuium Ligirlanum, à tertio fluuium Sacrum, à quarto latere municipium Carſiolanum, cum vniuerſis quæ intra prædictos fines tunc temporis habebantur. Domum verò in qua Placidus filius eius natus fuerat in vrbe Roma in Cælio monte, beati Eraſmi nomini dicans, patri ſanctiſſimo ex toto conceſſit. Obtulit etiam ipſo die Deo & ſanctis eius medietatem de lacu Lucrino, necnon & inſulam Caprariam in ſalo Neapolitano locatam, portumque Traieſenſem & Vltranenſem, & totam piſcariam Leſinenſem vnà cum faſce ſua, ſimul etiam tres inſulas Diomedis & fluuium Lauri iuxta piſcariam Leſinenſem. Propria verò quæ in Apulia habebat, rogatu Placidi filij ſui parimodò conceſſit, quorum nomina hæc ſunt: In Canuſia fundum Melitenſem, Podenſem, villam Pertuſam, campum Calienſem, Babolianum viculum, & eccleſiam ſanctæ Mariæ in eadem Canuſina ciuitate conſtructam cum cortibus iſtis, Mirazanum, Plazanum, campi paſcua, lacum Romanum in territorio Capuano, fundum Paternariēſem & Amartonum in territorio Conſino, fundum Curritanum, Laudanenſem, Melaſſanum, Funiclirum, nec non & res ſuas in Magella, vbi poſteà ab eodem patre Benedicto monaſteriū Domini Liberatoris conſtructum eſt, vnà cum omnibus quę ibi idem patricius poſſidere videbatur, regiones ſcilicet has: Theate, Aprucium, Pinæ Aſculum, Firmum, in mari Adriatico portum Sabini & portū Maurini. In Liguria cortes has: Adili, muſalinum, montironem, fraguanelum, rongalia, campodulfum laurentianum, argelæ, ragoguſoſa, calderaria, fraſſenetula, ſeratam, petroſam, pontem longum berſeli, gremanum, moncerionem. In ſalo Gadicano inſulas has: Pontiam, Pontateriam, Palmariam, & portum fluuij Gariliari. Iſta omnia Tertullus patricius cum Placido filio ſuo patri Benedicto per ſcriptum tradiderunt in perpetuum poſſidenda.

Ecce quomodò antiqui monachi bona immobilia fideliū largitione cōceſſa acceptàrunt & poſſederūt.

Cap. 13. Hunc æmulatus ad bonum Equitius ſenator, obtulit & ipſe vnà cum filio ſuo Mauro fundum Gentianum cum cella ſancti Agapiti, & cortem ſuam in ciuitate Neapolitana locatam, cum eccleſia ſanctæ virginis Chriſti Cæciliæ & ſancti Seuerini. In ſurrētoni ſari intraui, in quibus poſteà à patre Benedicto eccleſiæ ſitæ ſunt, necnon ececleſia ſanctæ Mariæ in Coſentia. Gordianus quoquè Romanæ vrbis vir ſpectabilis, horum deuotione delectatus, obtulit pro ſe & Siluia vxore ſua villam Encheliam in ſuburbio Aquinēſi locatam cum pertinētijs ſuis inter hos fines: Ab vno latere ſilicem & riuum qui ex nomine beati Mauri poſteà nominatus eſt, ab altero campum longum & riuum qui vadit per agrum de matilia famelica, & fluuium Caruellum, ab altero à riuo ſiluatici vſque in ſilicem. Pari etiam modo obtulit fundum granarium inter hos fines qui incipit, à ſancto Firmano, & vadit directè in Camarda, & indè in fluuium Melphua, indè in limitem ſub granarium, & vadit ad montē ſancti Angeli. Conceſſit etiam fundum Reginæ inter hos fines: Ab vno latere habet viam Latinam, ab alio ſilicem, ab alio fluuiū Melfua, & viam Campaniā indè in Portariciam, & vadit in foſſam, & mittit in ſilicem. Hæc omnia cum alijs quamplurimis rebus eidem ſanctiſſimo patri Benedicto idem Gordianus vir illuſtriſſimus obtulit iure perpetuo poſſidenda.

Plurimi offerunt viro Dei bona ſua ppetuo iure poſſidenda.

Cap. 14. Eodem tempore iam dictus Tertullus patricius hortatu ſanctiſſimi Placidi filij ſui obtulit beatiſſimo ac venerabili patri Benedicto decem & octo patrimonij ſui cortes quas in Sicilia habebat, & in diuerſis locis vir præpotens poſſidebat, bonas valdè & magnas, cum portubus ſuis, ſyluis, aquis, piſcarijs, molēdinis, aquarumque decurſibus ad eaſdē cortes pertinentibus, cum ſeruis ſeptem millibus exceptis vxoribus eorum & filijs, cum procuratoribus earundem cortium, atque à proprio iure eaſdem cortes abſcindens, eidem patri per præceptum tradidit in perpetuum poſſidendas, pœna appoſita quatuordecim millium talentorum auri qui id remouere tentâſſet. His quoquè diebus Gordianus quidam natione Romanus, literis Græcis apprimè eruditus, ad venerabilem patrem Benedictum peruenit, ſeque eius magiſterio ſubdidit. Placidus autem beatiſſimus dum robur virilis inuaſiſſet ætatis, ſe in omnibus magiſtro ſuo Benedicto ſubdere ſtuduit, & ſub eius præſentia Angelicā vitam in terris ducere cœpit, quem pater Benedictus ac ſicut proprium filium vnicum diligens, cum ſumma induſtria de his quæ Dei ſunt, ſolicitè ac diligenter inſtruxit.

Gordianus Roman⁹ fit monachus.

S. Placidus agit vitam Angelicam.

Cap. 15. Per idem tempus procuratores cortium, quas in Sicilia Tertullus patricius patri Benedicto conceſſerat, legatos Caſſinum ad beatiſſimū patrem Benedictum direxerunt,

xerunt, eo quòd cortes ipſæ à quibuſque deuaſtarentur, adeò vt à procuratoribus nullo modo poſſent defendi, neque debitum penſum à poſſeſſoribus exigi. His venerabilis pater auditis, omnem conuocans congregationem, quæ in ſuis poſſeſſionibus acta, ſibique nunciata eſſent, per ordinem pandit. Demùm verò ex conſulto Caſſinenſis congregationis Placidum ſanctiſſimum diſcipulum ſuum ad tantum laborem ſuſtinendum aptiſſimum iudicans, ob id vel maximè, quia nullus eaſdem poſſeſſiones ſicut ipſe defendere & cuſtodire valeret, euocat, illumque ad tuitionem earundem cortium dirigens, dixit ad eum: Ad ſuſcipiēdum militiæ laborem, dilectiſſime, accinge ſicut vir lumbos tuos, quem per me nunc tibi dat Rex omnium Chriſtus, qui factus eſt obediens vſque ad mortem. Reminiſcere igitur ſermones eius dicentis, Non veni facere voluntatem meam, ſed eius qui miſit me patris. Non te longi itineris conturbet auſteritas, recordare illud Apoſtolicum, quia non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis, &c, per varias tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Pro Chriſti nāque nomine qui in hac vita decertauerint, in futura æternam remunerationem accipient, illam ſcilicet, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Ieſus Chriſtus autem filius Dei ſemper ſit tecum, perducat te ad vitæ æternæ conſortium.

Mittitur in Siciliam.

Philip. 2. Iohan. 5. Rom. 8. Act. 14. Vides quòd pro huius vitæ certaminibus, in futuro remuneratio æterna accipitur? 1. Cor. 2.

Cap. 16. Hæc dum perorâſſet, dedit cōmilitones tanti itineris Gordianum & Donatum, mandans vt ità beato Placido vnico ſibi ac chariſſimo ſicut & ſibi eatenùs in omnibus obſequerentur, oſculansque beatum Placidum & benedicēs, dimiſit à ſe, anno Dominicæ incarnationis quingenteſimo trigeſimoſexto. Igitur benedictionem & oſculum ſuſcipiens tanti patris, tertiodecimo Kalen. Iunij beatiſſimus Placidus cum duobus famulis ſuis Gordiano & Donato aſſcenſis equis, primo diluculo iter aggrediens, aduesperaſcente iam die Capuanam peruenit ad vrbem, vbi benignè cum ſuis à beato Germano eiuſdem ciuitatis Epiſcopo ſuſceptus eſt. Primicerius verò eiuſdem Capuanæ eccleſiæ nomine Zoſſas, laborans valdè peſſima infirmitate capitis, quam medici Græco vocabulo cephaleam vocant, vbi comperit illic adeſſe Placidum beatiſſimi patris Benedicti diſcipulum, cuius iam per totū orbem Romanum miraculorum fama radiabat, procidit ad eius pedes, dicens: Adiuro te Placide ſerue Dei ſummi per venerandum nomen precioſiſſimi magiſtri tui Benedicti, vt digneris ſuper caput meum manus tuas ſanctas imponere, ac preces Redemptori & Saluatori omnium fundere: confido enim & conſtantiſſimè credo, quia ſi hoc feceris, continuò recipiam ſanitatem. Sanctus autem Domini Placidus ab eodem primicerio talia dum verba audiſſet, pauore perterritus, omnimodis contradicere cœpit, dicens: Recedite, quia hæc mea non ſunt, ſed beatiſſimi patris Benedicti, & illorum qui Saluatori omnium placuerunt. Ego enim peccator ſum, & perfectiſſimorum virorum ſuffragijs indigens. Sanctus verò Germanus Epiſcopus vnà cum clericis ſuis ſerui Domini Placidi ore hæc audiens, & Deo & hominibus illum chariſſimum ac dilectiſſimum eſſe prænoſcens, primicerij precibus victus, pro eiuſdem languidi incolumitate illum rogare inſtantiſſimè cœpit. Vir autem Domini, ſupplicationem tanti patris minimè contemnendam ducens, erexit ſe, ſurgensque manum capiti eius impoſuit, & ad cælum oculos eleuans, dixit: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius virtute nihil læſus, ſum ereptus de aquis à quibus trahebar, adiutus meritis & orationibus magiſtri noſtri Benedicti, ſi fidem habes tantę credulitatis, reſtituat te Deus in priſtinam ſanitatem. Cumque omnes qui aderant reſpondiſſent Amen, confeſtim dolor capitis, quo per multos annos fuerat fatigatus, ab eo diſceſſit, cœpitque laudare & benedicere Deum, dicens: Benedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui me ſanum fecit meritis & interceſſionibus beatiſſimi patris Benedicti per ſanctiſſimum Placidum diſcipulum eius.

S. Germanus Capuanus Epiſcopus.

Sanat languidum S. Placidus, manûs impoſitione.

Cap. 17. Itaque dum beati Placidi ſanctitas per ora omnium volitaret, quidam cæcus inopinato vociferantis populi clamore perculſus, ſolicitè interrogare cœpit quid eſſet. Qui cùm reſpondiſſent quòd Placidus diſcipulus beati Benedicti veniſſet, cæcus fide feruens, duci ſe ante beatum Placidum fecit, rogansque eum per ſanctum & terribile nomen Domini, & obteſtās vt ſuis ſanctis precibus ſanitatem impetraret à Domino. Sanctus autem Domini Placidus more ſibi ſolito in fletum erumpens, iuſſit eum adduci ad ſe, & cùm appropinquâſſet, ſuper eius oculos

ſignum

Signo Crucis & oratione, cæci oculos illuminat. ſignum ſalutiferæ Crucis faciens, orauit ad Dominum, dicens: Mediator Dei & hominum Domine Ieſu Chriſte, qui ideò de cælis ad terram deſcēdiſti, vt ſedentes in tenebris & vmbra mortis illuminares, qui beatiſſimo magiſtro noſtro Benedicto tantam gratiam contuliſti, vt omnibus languoribus & vulneribus ſubueniret, tu per ipſius merita huic cæco lumen reſtitue, vt videns magnalia tua, te Patrem, te Dominum veneretur & adoret. Expleta oratione, ſanctus Domini conuerſus ad cæcum, dixit: In nomine ipſius qui ſolem & lunā in cæli ornamento conſtituit, Iohan. 9. & cæco nato oculos quos natura negauerat condonauit, adiutus meritis ſanctiſſimi magiſtri noſtri Benedicti, ſurge ſanus & incolumis, & prædica omnibus mirabilia Dei. Ad hanc vocem ſanus exurgens, ac improuiſo ſanguine manante de lumine, ſalutem ſuam oculi mirabiliter receperunt. Mox verò vt lucem conſpexit, ad eius veſtigia ruens, pedes illius inſatiatus gaudio deoſculari auidiſſimè cœpit, pariterque Gordiano & Donato præ compunctione deflentibus, qui Dei laudabant magnalia, quia eidem cæco oculos reſtituit. Sed hæc quidem præſente ſancto Germano Epiſcopo geſta ſunt.

Cap. 18. Indè quoquè ſanctus Domini dum receſſiſſet, ac iuxta ciuitatem Calatiam iter ageret, quidam languidus ei factus eſt obuius, conquerens quòd accolæ regionis Vide aliud eiuſdem generis miraculum. illius graui tædio laborarent. Vir autem Dei illius fidem admirans, oratione præmiſſa, ſalutiferæ Crucis vexillo languidos cunctos qui præſentes erant conſignans, priſtinæ ſaluti reſtituit. Tunc temporis quædam mulier filium paruulum habens in vltimo flatu palpitantem, iam iamque moriturum, ante ſanctum Domini Placidum obtulit, dicens: Placide pater honeſtiſſime, qui ſanitatis gaudia quàm plurimis reddidiſti, reſpice quæſo voces ancillæ tuæ, attende fletum, ſuſcipe preces, & mihi vnicum filium iam in extremis poſitum redde, vt plena gaudio, vacua gemitu, cuncta regentis laudare poſſim magnalia. Vides infelicem extorquente morte rapinam, aut mihi filium reſtitue, aut pariter cum ipſo funeratam me obtine. Indulge pater Placide miſeræ, per magiſtrum tuum Benedictum te adiuro, quam dolor reddit audacem. Qua flebiliter poſcente, mox vt beati Placidi dex-Nota virtutem ſigni ſalutiferę crucis. tra ſupra expirantem ſignum ſalutiferæ Crucis expreſſit, quaſi euigilans de ſopore, mortis papillas expetijt qui iam frigebat in mortem. Ità in momento temporis filius de matris fauce, mater tollitur de mœroris funere. Gratia creatori & gubernatori ab omnibus redditur, patris Benedicti ſanctitas cunctorum ore prædicatur, qui talem dignus fuit nutrire diſcipulum, à quo morbis iugiter ac languoribus imperabatur. Poſt hæc oblatus eſt ei quidam paralyticus vniuerſorum membrorum damnata ferens officia, nullumque vigorem retinens plantæ vel dexteræ. Sanctus autem Domini Placidus, qui dona larga præſtabat mortalibus, Et hic Crucis ſigno ſanat paralyticum. ſuper eum ſalutiferæ Crucis ſignaculum fecit, confeſtimque morbus excluditur, ſalubris vigor illabitur, recreatiſque viſceribus meliùs renaſcitur ſalute, quàm germine, plus acquirens & plus ſumens ex munere, quàm ſumpſit ex origine.

Cap. 19. Alius intereà vir cùm quartano typo grauiter affligeretur, fidens de beneficio Dei, beato occurrere ſtuduit Placido, quem ſanctus vir attritum conſpiciens, orationem fudit ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte, qui ſocrum Apoſtoli tui Petri, puerumque Centurionis ſolo verbo curâſti, te quæſo per ſuffragia dilectiſſimi ſerui tui magiſtri noſtri Benedicti, huic languido portum ſalutis oſtende. Ecce quāta orationis virtus. Necdùm verba finierat, & quaſi impetus fluminis ità quartanæ febris ignis extinctus eſt, ſanuſque conſurgens, laudem dicebat altiſſimo.

Cap. 20. His porrò diebus quidam claudus vix à duobus aduectus, ei pręſentatus eſt, qui erat mutus & claudus, lingua vigebat immobilis anhelitu palpitante, pars erat tota de funere, vt videntibus oculis reliquum eſſet cadaueris. Super quem Ad ſignum crucis ſanatur æger. miſericorditer vt ſignum ſalutiferæ crucis Placidus pater impreſſit, confeſtìm omnis viror per membra diffunditur, venarum fluxus àc ſi riuulus eſſet ſuſcitantur, neruorum imbecillis ſtupor excutitur, naturali motu ad vitalem vſum tota fabrica renouatur. Mox linguæ plectrum, digitorum glomi tenduntur, pedum baſes ſolidantur, totaque viſcerum moles. Hoc fuit Placido viuificare quod tangere, ac conualeſcente medela, Deo gratias referens, ſancti deoſculabatur veſtigia.

Cap. 21. Eo quoquè tempore quidam vir ad ſanctum Domini accedens, ſupplicare cœpit vt ad amicum ſuum aut ipſe aut miſſi eius venirent. Sed quia ſeruo Domini fuit acceſſus

acceſſus difficilis, parumpèr diſtulit. Alteraque die exoratus, ad eum accedere ſtuduit, qui ſub tortore duplici, hinc preſſus valetudine erat, indè podagræ vulnere cruciabatur. Quem vir Domini præmiſſa oratione ſignauit, eodemque momento debilis, manibus directis de languore longinquo greſſu ſolidato proſiluit. Sed vt duplicaretur tunc ſanitatis myſterium, ſanitas quæ præceſſit in vno, peruenit ad alium. *Oratione & ſigno crucis & hic ægrotus ſanatur.*

Nam quidam vir habens filiam mutam, cæcam & ſurdam, exponit viuum cadauer ante ſancti viri veſtigia, dicens: Pater ſanctiſſime, quod tibi de medicina reſtat, huic languidę impende. Nam tibi credimus reſeruatum eſſe, vt ei reſtituta ſanitate acquirat à te quod amiſit de germine. Tunc pietas inſignis euocatur in lachrymis. Mox ad militię ſuæ Placidus belliger arma conuertitur, ad obtinendam victoriam preces offert ſummus inter oratores orator. Vir autem ſanctus ab oratione exurgens, ſalutiferæ Crucis ſignaculum ſuper languidum faciens, eo momento in Trinitatis nomine trino depulſo languore, ſtatìm patefactis aurium oculorumque meatibus, plaudentibus cunctis, muta loquax, ſurda audiens, cæca videns effecta eſt. Quo facto, vniuerſi laudem dederunt altiſſimo, & Placido beatiſſimi patris Benedicti diſcipulo. Alius prætereà Romanæ vrbis incola cùm peſſimum typum infirmitatis incurriſſet, ad ſanctum Domini deductus, ſanitati priſtinæ redditus eſt. His taliter prælibatis, proſequamur & reliqua. *Cap. 22.* *Muta, cæca & ſurda reſtituitur integritati.*

Quidam prætereà non ignotæ gẽtis municeps, miſſa manu in vulnere cuiuſdam, tota intumuit, hinc craſſante feruore tota pars brachij relaxatur putredine. Hic ſancto Domini nuncium mittens vt ad ſe diuerteret, precibus fuſis obtinuit. Sed mox vt eius brachium vir Dei ſacro vexillo muniuit, mirificus medicus quicquid inerat vlceris, precioſo ſigno reſtrinxit. Alij intereà viro dum manus contractæ fuiſſent, ad ſanctiſſimum virum morbo inſtigante percurrit, quem ſacro ſigno addita oratione, ſanitati priori reſtituit. Mirandis plùs miranda ad gloriam Chriſti ſuccedunt. Quidam prætereà vir dum ſpiritu immundo acriter infeſtaretur, ad ſancti viri præſentiam curandus deductus eſt. Quem pater ſanctiſſimus ſanitati reſtituens, videntibus enim circumadſtantibus velut fumus de capite energumeni vmbra fucata egreditur. *Cap. 23.* *Virtute S. Crucis, multas curationes facit.*

Eo etiam tempore viro Dei oblatus eſt languidus, cui duplex morbus inerat, indè vetuſtas, hinc cæcitas, qui ſalutem deprecari verbis trementibus incepit. Qua ſupplicatione Placidus pater permotus languidi ſenis & debilis, oratione præcedente, ſanctæ Crucis ſignaculo lucernæ oculorũ reddunt luminis radium, & dato ſpeculo Crucis, tenebræ diffugerũt. Qui illuminatus, Deo patri reddidit gloriam, per quem Chriſtus operatur, ſanctique præconia circunquaquè diffamabat, dinumerantur morbi, vt Chriſtus glorificetur fons Placidi patris ſanctiſſimi. *Cap. 24.* *Oratione & ſigno Crucis languidum ſanat.*

Quidam nanq; languidus ità capite, oculis & totis hydropis morbo tenſus erat viſceribus, vt in vtris ſimilitudinem quaſì totus vẽter eſſet pertractus in vitalibus, & velut vitrum perluceret infecta cutis extrinſecùs, qui à medicis deſperatus ad beatum confugit extrema ſorte remedium, quique mox vt veſtibus exutus, & ſacratiſſimæ Crucis eſt ſigno munitus, hydropis incluſus liquor ſacri ſigni impreſſione conſumitur. Sic modo admirabili nec intùs humor retentus eſt, nec forìs egreſſus, arte prædicabili humorem ſigno ſiccauit. Is autem qui languidus fuerat, diuinum beneficium per beatiſſimum Placidum in ſe paratum aduertens, Deum laudare & benedicere cœpit, dicens: Domine Ieſu Chriſte, qui mihi ſanitatem reddidiſti meritis ſanctiſſimi ſerui tui Benedicti per precioſiſſimum Placidum diſcipulum eius, te benedico. *Cap. 25.* *Signo quoquè Crucis hydropicũ ſanat.*

Vir autem Domini cùm iam ad furcas caudinas propinquaret, quidam cæcus lucem poſtulaturus ad eum acceſſit. Quem ſanctus Domini vt vidit, iuſſit illũ perduci ad ſe. Et dum appropinquâſſet, manus ſuas ſuper oculos eius clauſos imponens, atque ad cælum ſua lumina vertens, orauit ad Dominum, dicens: Lux mũdi Deus, qui in fine temporum filium tuum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum incarnari de Virgine conſtituiſti, qui mundum in peccati fouea iacentem miſericorditer per iam dictum filium tuum erexiſti, qui beatiſſimum patrem noſtrum Benedictum Eccleſiæ tuæ ſpeculum & legiſlatorem dediſti, qui dediſti ei poteſtatem mederi omnibus vulneribus atque languoribus, tu per eius ſanctam interceſſionem huic miſero in tenebris conſtituto lucis gaudia condonare dignare. *Cap. 26.* *Ecce oratio cum eleuatione oculorum ad cælum.*

Cum-

Vide miros orationis & ſigni Crucis Chriſti effectus. Cumque orationem complêſſet, ſuper eius oculos ſignum luciferæ Crucis imprimens, dixit: Illuminet te Dominus noſter Ieſus Chriſtus filius Dei, qui cæco nato lumen reſtituit. His dictis, mox vt ſuper eius oculos ſignum Crucis expreſſit, lux effulſit, & totum laborem medici virtus Crucis ceſſare fecit.

Cap. 27. Quædam intereà mulier dum grauiſſima infirmitate detineretur, audita fama miraculorum ſancti viri, ſolicitè interrogare cœpit vndè tantum gaudium in populo eſſet. Qui cùm reſpondiſſent, quòd eò Placidus beatiſſimi patris Benedicti diſcipulus tranſiret, qui cæcos illuminat, dæmones fugat, omnibusq; neceſſitatem patientibus diuina dona impertit: mulier fide in Deum, ſpe in ſanctum Domini feruens, ad eum accedere ſtuduit. Vir autem ſanctiſſimus præſcius futurorum, videns mulierem venientem, interrogare cœpit, vndè vel qua ex re ad eum venire voluiſſet. Illa autem veſtigijs eius prouoluta, dixit: Diù eſt, pater reuerende, quòd diutino languore afflicta, ſanitatis beneficium ex toto amiſi. Vndè ſupplex tuam paternitatem exoratura adueni, quatenùs preces ancillæ tuæ exaudias, luctum conſideres, & pietatem in me exhibens, redemptori & gubernatori omnium pro me preces effundas. confido enim & fiducialiter credo, quòd per tuam ſanctam interceſſionem oſtendat in me Dominus gratiam ſuam. Placidus mulieris fidem & deuotionem admirãs, expanſis in cælum manibus orauit ad Dominum, dicens: Lux æterne Deus, vita, via, decus, ſapientia celſa tuorum, expelle quæſo ab ancilla tua omnem languorem, vt ſanitati reſtituta, nomini tuo ſancto gratiarum præconia perſoluere valeat. Vix in oratione Placidus ſanctus verba compleuerat, & redeunte ſanitate, mulier ad verbum viri Dei feſtina conſurgens, facienti mirabilia in cælo & in terra laudum munia decantare deuotiſſimè cœpit, confitens Placidi interuentu ſanitatis ſibi aduenisse beneficium. — Mulier languida ſanatur.

Cap. 28. Hæc dum per ora circummanẽtium ſerperent, quidam vir per quamplura tempora febricitans decubabat in lectulo. Huic dum beatiſſimi Placidi miracula relata fuiſſent, curſu quo poterat beatum adiens Placidum, poſtulabat ab illo benedictionem. Quem vir ſanctus viuificæ Crucis vexillo muniens, dixit: Benedicat te Dominus Deus ex Sion, vt videas quæ bona ſunt in Hieruſalem omnibus diebus vitæ tuæ. Ad hanc itaque viri vocem valitudo languoris receſſit, dolor fugatus eſt, omneſque adſtantes in ſtuporem & admirationem conuertit dicens, quòd verè Deus viſitauit plebem ſuam, qui tantũ ac tale ad partes illas dignatus eſt transmittere donum. Ipſe autem ſanctus vir licèt tanta magiſtro ſuo iuuante patraret & ſtupenda miracula, humilitatis amicus, humilitatem modis omnibus retinens, vltimum ſe omnium hominum iudicabat, dicens: Vermis ſum & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. — Pſal. 127. Itèm febricitans. Luc. 1. Pſal. 21.

Cap 29. Poſt patratum itaque per beatum Placidum in languente miraculum, quidam debilis manu contracta ad eum acceſſit. Quem dum ſanctus vir perſpexiſſet, oculis in cælum erectis, dixit: Domine Ieſu Chriſte, qui ad interuentum Apoſtoli tui Petri claudum ad fores templi ſedentem mirabiliter erexiſti, tu per interceſſionem dilectiſſimi ſerui tui Benedicti magiſtri noſtri huic contracto manum reſtitue. Ad hanc vocem dum digitos eius ſuis ſanctis manibus contrectâſſet, ſubitò ſicca palma reuiruit. Iiſdem porrò diebus quidam vir grauiter à ſpiritu immũdo vexatus, ad ſanctum Domini Placidum curandus adductus eſt. Cumque pro eo omnipotentis Dei clementiam exorâſſet, manu ſua ſignum Crucis ſuper eum faciens, ſtatim à circunſtantibus de eius naribus ſcintillante igne fumus egredi viſus eſt, cunctiſque patenter innotuit prauæ cogitationis authorem in ſpecie fumi ab eo diſceſſiſſe. — Act. 3. Item manꝰ contracta. Itèm dæmoniacus.

Cap. 30. Iam verò ſi exequerentur miraculorum ſingula quæ in tali præcipuè floruerunt itinere, hæc ſine numero eſſent, nec eſſet modus in pagina. In quocunque enim loco vbi Placidi beati ſe conuertit præſentia, nulla morborum generibus eius interuentu defuit medicina: quia quot ſe obtuliſſent languẽtium vulnera, tot ſuper ægros fundebat ſalutis ſemina. Nam beati Placidi quis exæquare poterit prima ad vltima? cùm per ſignum Crucis ſaluaret languidos, curaret energumenos, ante quem quanuis occultè veniſſet antiqui hoſtis verſutia, ſtatim ſe manifeſtauit fraudulenta fallacia. Hac de re à conſpectu ſancti viri quia celari non poterant, nec tolerabant præſentiam, terribili vlulatu ſua gemebant incendia, paſsim per loca violenter exponebant crimina, ſuſpenſa per aëra frequenter nec interroganti confitebantur — Quot miracula per ſignum Crucis operabatur ſanctus vir?

tebantur & nomina, & ſæpè ſuo impulſu currebant ad ſanctum virum crucianda dæmonia, pendebantque religati energumeni aërio vinculo, & quasi clauis defixo tendebant veſtigio. Cumque iter ageret, ſtrages dæmonum ante Placidi beati obtutum cadebant cateruatìm, per veſtigia diuerſis modis effuſa. Hæc muta, illa clamantia, illa fixa, hæc lubrica, & velut ante iudicem dum geſta ferrent, non effugiebant tormenta. Sed ad ſancti viri præconium quanta eſt hæc laudatio, cùm ineffabiliter multa & ſtupenda fierent ſub momento? Iam verò de miſeria egenorum releuanda quantùm fuerit prodigus, explicare quis poterit? Intantùm enim etiam in itinere conſtitutus, miſerias & egeſtates aliorum releuare ſtudebat, vt iure cum Iob dicere poſſet: Ab infantia creuit mecum miſeratio. *Dæmones ad eius obtutum cadunt.* *Iob 31.*

Tunc temporis quidam iuuenis intantùm fuit membrorum deſtitutus officio, vt calcanea natibus quasi clauis inhærerent affixa, manusque ad mamillas & brachia retrò hinc indè coſtis quaſi quodam glutino nectèrentur, oculis quoque & auribus ipſique linguæ propria erant negata officia. Hic adiutorio ſuorum impoſitus in ſiſtarcia, comitantibus ſibi pueris, ad beatum Placidum peruenit, proſtratusque pedibus eius, rogabat vt ſibi ſolita pietate ſuccurreret. Quem flebili voce miſericordiam poſcentem ſanctus Domini cùm perſpexiſſet, inquirit vndè veniſſet. Tum ille, Propter te, inquit, pater ſanctiſſime, patria parentibusque relictis, nequaquàm de pollicitatione dubius, ſed Chriſti virtute ſecurus, huc ad te ſanandus adueni. Ad hæc ſanctus erectis in cælum manibus & oculis, Dei omnipotentis clementiam deuotiſſimè cœpit ſupplicare, vt per merita ſanctiſſimi Benedicti miſero ſola pietate ſuccurreret. Cumque orationem compléſſet, languidus magnis vocibus cœpit clamare, ità vt vocibus eius omnes percellerentur. Et eccè repentè cohærentia cœperunt membra reſolui, atque decurrente cruore paulatìm crura & manus diutino glutino coarctatæ, in priſtinum vigorem reſtitui. Sicque factum eſt, vt æger qui alienis manibus delatus aduenerat, proprijs iam ſanus incederet veſtigijs. Et ità eſt in eo plenitudo reſtaurata ſalutis, vt in vno eodemque tempore & viſum oculi, & aures auditum, & lingua eiuſdem rectè loquendi priſtinum recepiſſent officium. *Cap. 31.* *Curatur toto corpore debilis.*

Quidam verò dum per annos quamplures manuum ac pedum, ſed & oculorum fuiſſet priuatus officio, ad Placidum patrem almificum veniens, vniuerſa debilitatis moleſtia liberatus eſt. Alius quoquè adoleſcens qui erat à renibus vſque deorſùm, omnium immobilis rigiditate membrorum, ità vt manibus innitens vniuerſum poſt ſe corpus trahens, ad inſtàr vermium per terram reperet. Hic ad ſanctum Placidum adductus, ſalutem integerrimam recuperauit in omnibus membris. *Cap. 32.* *Itèm alij debiles duo.*

Per eos dies dum ſanctiſſimi Placidi miracula per ora hominum volitarent, Deoque ac patri ſanctiſſimo Benedicto magiſtro eius ſuper tanta prodigia gratias agerent: Quidam cæcus duci ſe ad beati Placidi præſentiam fecit, clamans & dicens: Placide ſerue Dei viui, adiuro te per magiſtri tui Benedicti dulciſſimum nomen, vt mihi à Domino Saluatore illuminatore omnium viſum impetrare digneris. Confido enim, & fideliter credo, quia quicquid à Domino petieris impetrabis. Sanctus autem Domini Placidus pietatis diſcipulus, more ſibi ſolito ad miſericordiam flexus, viuificum ſignum Crucis ſuper oculos eius faciens, dixit: Domine Ieſu Chriſte, qui cæco nato oculos quos natura negauerat reddidiſti, & ſedentes in tenebris & vmbra mortis illumināſti, tu per merita ſerui tui magiſtri noſtri Benedicti, huius cæci oculos illuminare dignare, vt videns mirabilia tua, ſanctū nomen tuum, quod eſt benedictum in ſecula, laudet hìc & vbiquè. Cùm à circunſtantibus reſponſum fuiſſet Amen, ilicò aperti ſunt oculi eius, cœpitque laudare Deum, dicens: Benedictum ſit nomen Domini glorioſiſſimi, qui me illuminauit per interceſſionem beati patris Benedicti, & per ſanctiſſimum Placidum diſcipulum eius. Fit vox letitiæ per ora cūctorum, pueri cum mulieribus, iuuenes cum ſenibus, Dominatori & ſaluatori Domino Ieſu Chriſto laudem decantantes occurrunt, clamabantque: Gloria tibi, ſalus ac vita cunctorum, qui tantum ad partes noſtras dignatus es tranſmittere donum. *Cap. 33.* *Iohan. 9.* *Cæcus à natiuitate videt.*

Indè itaque Placidus beatiſſimus pater egrediens, Beneuentum deuenit, atque à ſancto Martiano Epiſcopo ob amorē beatiſſimi patris Benedicti cum omni reuerentia ſuſceptus eſt. Ibi itaque vir Domini Placidus dum cum eodem ſancto Pon- *Cap. 34.* *Venit Beneuentum S. Placidus.*

ſſſ tifice

tifice reſideret, claudus quidam Malo nomine, iuxta Epiſcopum eundem commanens, qui nõ aliter quàm genibus repens, cum ſcabellulis terram verrebat, comperit à Gordiano & Donato ac ciuibus vrbis illuc aduenisse Placidum beatiſſimi patris Benedicti diſcipulum, cuius ſanctitatis & virtutis fama ſe iam per totum orbem extenderat. Hic niſu quo poterat beatum adiens Placidum, cœpit clamare, dicens: Adiuro te Placide ſerue Dei excelſi, per orationem magiſtri tui ſanctiſſimi Benedicti, cuius meritis, ſicut audiuimus, liberatus es nè ab aquis lædi potuiſſes, vt me ſanitati reſtituas. Et cùm à ſancto Martiano Epiſcopo & ab omnibus rogaretur, iuſſit eum adduci ad ſe, & ſtans ſuper illũ orationes fudit ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte, qui totum mundum cùm eſſet perditus reſtaurâſti, tu per merita beatiſſimi patris Benedicti adeſto nobis & huic famulo tuo, opem ſalutis ei inferendo, vt priſtina ſanitate recepta, nomen tuum glorioſum benedicat in

Claudus ambulat. ſecula ſeculorum. Et cùm omnes reſpondiſſent Amen, protinùs conſolidatæ ſunt baſes eius & plantæ, & ſaniſſimus ſurgẽs, clamabat: Gloria tibi Domine Ieſu Chriſte, qui me ſaluum feciſti per beatiſſimum Placidum diſcipulum ſanctiſſimi Benedicti ſerui tui. Habitatores autem ciuitatis Beneuentanæ tale miraculum per bea-

Pſal. 65. & 97. 99. tum Placidum patratum videntes, laudabant & benedicebant Deum, dicentes: Iubilet & pſallat tibi Deus terra, pontus, & plebs fidelis hymnum decantet, qui ſeruo tuo Benedicto tam precioſum conceſſiſti diſcipulum.

Cap. 35. Talia dum quidam cæcus audiſſet, propinquorũ manibus ad patris Placidi præſentiam ſe duci fecit, lachrymoſiſque ſingultibus clamabat, dicens: Placide ſerue Dei dilecte, qui meritis magiſtri tui Benedicti adiutus, ſanitatis gaudia quampluribus reddidiſti, ſuccurre quæſo meæ miſerabili cæcitati, quatenùs deletis tenebris lucem poſſim adſpicere, & cuncta regentem cum cordis iubilo valeam collauda-

Oratio cum manuũ erectione. Iohan. 1. re. Sanctus verò Domini Placidus ad miſericordiam flexus, erectis in cælum manibus, dixit: Domine Ieſu Chriſte lux vera, quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, tu per merita magiſtri mei ſerui tui Benedicti, huic cæco lumen donare digneris, vt videntes mirabilia tua laudẽt & benedicant nomen tuum, quod eſt glorioſum in ſecula. Hi verò qui aderãt, cùm reſpondiſſent Amen,

Cęcus videt exaudiuit Dominus de templo ſancto ſuo ſeruum ſuum, cęcoque poſcenti lumen reſtituit. Qui ſanitati redditus clamabat, dicens: Tibi ſit Chriſte laus, honor, decus & iubilatio, qui me illuminâſti interceſſione ſanctiſſimi ſerui tui Benedicti per beatiſſimum Placidum diſcipulum eius. Fama huius rei omnem continuò repleuit vrbem Beneuentanam. Ad tantum miraculum ruunt cuncti obuiàm, cuncta regentem cum magna exultatione laudantes.

Cap. 36. Venit Canuſiam S. Placidus ad S. Sauinũ Epiſcopum. Beatiſſimus verò Placidus ſanctum Martianum Epiſcopum ſalutans in oſculo ſancto, poſt aliquos dies ad Canuſiam Apuliæ ciuitatẽ deuenit, in qua cum ingenti gaudio & dilectione ob amorem beati Benedicti à ſancto Sauino eiuſdem ciuitatis Epiſcopo ſuſceptus eſt. Idem ſanctus Sauinus Epiſcopus tam beatiſſimo Placido, quàm & omnibus qui cum eo venerant, omnem humanitatis curam exhibuit. Sanctus autem Sauinus per tres dies beatum Placidum ſecum retinens, dulcia inuicèm perennis vitæ inter ſe ferebant colloquia, & per interualla horarum interrogabat illum de virtutibus quas per beatiſſimum patrem Benedictum diuina exercuerat maieſtas, ſimul etiam de vita & melliflua ac diſcretiſſima doctrina eius.

Cap. 37. Intereà dum iſta dicuntur, & illa referũtur, Laudulfus quidam nomine, manum aridam & incuruatam habens, vbì comperit illuc aduenisse Placidum diſcipulum beati Benedicti, flens & eiulans venit, clamauitque: Placide virorum ſanctiſſime, adiuro te per eum qui cũcta creauit, & per magiſtri tui Benedicti ſanctum nomen, vt mihi ſanitatis beneficium implores à Domino. confido enim, quia per te oſtendet in me Dominus miſericordiam ſuam. Hæc cùm dixiſſet cum ingenti luctu, aridam manum beatiſſimo Placido oſtẽdebat. Id ipſum omnes qui in eodem ſpectaculo erant, & qui occurrere poterant, vnà cum ſancto Sauino Epiſcopo ſuppliciter expoſcebant, rogantes eum vt pro eo omnipotenti Domino ſupplicaret. At ipſe vt erat pijſſimus, ex intimo cordis trahens longa ſuſpiria, cum lachrymis orationem fudit ad Dominum, dicens: Deus omnipotẽs cui nihil eſt impoſſibile, qui

Pſal. 123. & 145. cælũ, terram, mare & omnia quæ eis ſunt, ex nihilo creâſti, qui dediſti huic famulo tuo in baptiſmate remiſſionem omnium peccatorum, tu hunc per merita beatiſſimi patris noſtri Benedicti in priſtina incolumitate reintegrare dignare, per Dominum

minum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Hæc cùm dixiſſet, vtraque manu ſua manum eius aridam apprę-hendens, ait: Sanet te Dominus Ieſus Chriſtus, qui dignatus eſt extendere manum aridam in ſynagoga. Continuò itaque extenſa eſt illius arida manus & incuruata, & priſtinæ ſanitati reſtituta eſt. Sanctus verò Sauinus Epiſcopus tale miraculum per beatum Placidum dum aduertiſſet, glorificabat Dominum, dicens: Gratias tibi refero cunctorum vita ſalusque, qui beatiſſimo ſeruo tuo Benedicto talem nutrire conceſſiſti diſcipulum, per quem tibi ſigna & prodigia patrari ſit placitum. Sit nomen tuum benedictum ex hoc nunc & vſque in ſeculum. Hi autem qui præſentes erant, hoc videntes glorificabant Deum, patremque ſanctiſſimum Benedictum ſummis adorijs extollebant.

Matth. 12. Marc. 3. Luc 6.

Man' arida integritati reſtituitur.

Pſal. 112.

Sanctus verò Placidus beato Sauino Epiſcopo valefaciens, & indè iter accelerans, poſt non multos dies deuenit Regium Calabriæ ciuitatem. Quem ſanctus Siſinius eiuſdem ciuitatis Epiſcopus ob reuerentiam quam in ſanctiſſimo patre Benedicto habebat, cum omni diligentia ſuſcepit, duobusq; diebus ſecum retinuit. Itaque dum fama per omnem prouinciam Calabriæ de beati Placidi aduentu volitaret, leproſus quidam, audita opinione miraculorum ſancti viri, venit ad eum, clamans & dicens: Placide ſerue Dei, adiuro te per magiſtri tui Benedicti ſanctum ex venerabile nomen, vt tuis ſanctis precibus ſanitatis gratiam pro me implores à Domino, ideò te Dominus ad has partes direxit, vt lãguidis & debilibus ſanitatem cordis & corporis conferas. Vir autem Domini Placidus erigens ſe in cælum, orationem fudit ad Dominum, dicens: Deus omnipotens ſolus ſine fine & initio, qui totum mundum creâſti ex nihilo, qui in fine temporũ filium tuum noſtrũ Ieſum Chriſtum incarnari de Virgine, & Crucis patibulum ſubire feciſti, quô vetuſtum ſolueret proprio cruore peccatum, tu per merita ſanctiſſimi ſerui tui magiſtri mei Benedicti hunc leproſum dignare emundare, vt ſanitate corporis ſui animæque recepta, nomen tuum ſanctum collaudet hîc & vbiquè. Confeſtim itaque ſanitati redditus, benedicere cœpit & laudare Deum, qui tanta mirabilia per beatum Placidum oſtendere dignatus eſt.

Cap. 38.

Venit Regium, cumque Siſintus Epiſcopus reuerenter excipit.

Leproſus mundatur.

Hæc dum ad notitiam cunctorum perueniſſent, quidam vir diutino languore vexatus, ad ſanctum Domini venit, procidensque ad pedes illius, cum lachrymis dicebat: Credo pater ſanctiſſime, quia tuis ſanctis interuenientibus meritis, in recipiẽda ſanitate Deus petitioni meæ dabit effectum. Pater autem ſanctiſſimus pro eo orationem ad Dominum fundens, ſanitati reſtituit. Et qui ſemiuiuus venerat, cunctis mirantibus incolumis redijt. Non ſolùm verò ibi, verùm & per omne itineris ſpatium ad laudem & gloriam ſui nominis multas virtutes operari dignatus eſt Dominus Ieſus Chriſtus per beatũ Placidum, meritis & orationibus beatiſſimi Benedicti magiſtri ſui interuenientibus. Cæcis nanque viſum reddebat, ſurdis auditum, exinanitis & ſtolidis rectum ſenſum, claudis greſſum reſtituebat, dæmones effugabat, leproſos mũdabat, omnibus infirmitatibus ſubueniebat. Ob quam rem Deum in omnibus glorificantes, beati Placidi merita magnis præconijs extollebant, dicentes: Benedictum ſit nomen Domini glorioſum à ſeculo & vſque in ſeculum, qui per ſanctiſſimum ſeruum ſuum Placidum beati Benedicti diſcipulum, tales ac tantas virtutes operari dignatus eſt. Donatus præterea eiuſdem beati Placidi famulus, dum ſolicitè quæreret nauem cum qua poſſet in Siciliam nauigare, obuium habuit quendam clericum mutum & ſurdum, nomine Siconem, inauditis ac flebilibus morbis laborantem, cui ex auribus putredo cum vermibus profluebat. Hic quanuis auditum & loquelam in infirmitate amiſiſſet, ſcientia tamen agnoſcendi & videndi quàm maximè vigebat, & ea quæ ad corporis ſuſtentationem congrua erant, nutibus & indicijs expoſcebat. Quem cùm Donatus tanto infortunio depreſſum & aggrauatum vidiſſet, eos qui cominùs ſtabant ex re tantæ calamitatis inquirit. Dictumque eſt ei, quia loquelam & auditum vi longæ infirmitatis amiſit. Hæc Donatus à ciuibus dum verba cepiſſet, calamitatem eius miſeratus, ad virum Dei illum perduxit, atque ad pedes eius proijciens, rem prout erat per ordinem pandit. Ipſe nanque ſeruus Domini tunc reſidens, lectioni operam dabat, cumque à ciuibus & clericis, qui ad eum viſitandi gratia venerant, rogaretur vt pro eodem languido omnipotentis Dei exoraret clementiam, ſurgens pauliſpèr intra ſe Dominum rogauit, dehinc conuerſus ſuas manus ſuper caput in-

Cap. 39.

Quidã æger ſanatur.

Multas curationes facit.

Gen. 2. firmi poſuit, dicens: Domine Deus omnipotens, qui hominem de limo terræ plaſmâſti, & inſpirâſti in faciem eius ſpiraculum vitæ, qui dediſti ei dignoſcentiam boni & mali, tu Domine per orationes & merita ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti, & omnium monachorum qui tibi ſub eius magiſterio famulantur, dignare adeſſe nobis, & per nos humilimos & peccatores ſeruos tuos occurrere huic famulo tuo, conferendo ei ſanitatem, vt omnes videntes & audientes dent gloriam nomini tuo ſancto, quod eſt benedictum ante omnia ſecula, & benedicatur nunc & per infinita ſecula. Cumque omnes qui aderant reſpondiſſent Amen, ilicò ſolutum eſt vinculum linguæ eius, & apertæ ſunt & ſanatæ aures illius, & audiens planiſſimè loquebatur ſine offenſione, laudans & benedicens Deum & patrem ſanctiſſimum Benedictum.

Surdus & mutus curatur.

Cap. 40. Alio verò die valefaciens beato Siſinio Epiſcopo, nauem conſcendit, transfretanſque Farum, Meſſanam Siciliæ deuenit ad vrbem. Cumque deſcendiſſet ad terram, Gordianum famulum ſuum direxit ad ciuitatem, mandans vt Meſſalinum ciuem Romanum, Tertulli patris ſui amiciſſimum, ad ſe vocaret. erat enim ditiſſimus. Quem vbi inuenit, ad litus maris vbi ſanctus Domini Placidus morabatur, ſecum adduxit. Videns autem Meſſalinus beatum Placidum iuxta maris litora ſtantem, formamque eius vultui Tertulli patris ipſius aſſimilantem, equo quo inſiderat deſcendens, ad pedes eius cecidit. Quem ſanctiſſimus Placidus à terra eleuans, oſculatus eſt eum, atque benedicens, rem propter quam à ſanctiſſimo patre Benedicto directus fuerat, per ordinem pãdit. Meſſalinus verò beatum Placidum diutiùs complexans, & ad pectus ſuum adſtringens, lachrymas quoquè inuicem præ gaudio fundentes immorati: demùm quoquè idem Meſſalinus Gordianum & Donatum famulos eius deoſculans, appræhendens iterùm dexteram beati Placidi ac diù exoſculans, cum ingenti honore duxit ad domum ſuam, & repleta eſt omnis ciuitas Meſſana gaudio ſuper aduẽtu eius. Meſſalinus autem dum in domo ſua cum beato Placido reſideret, & nonnulla de his quæ ad æternam vitam attinent ab ipſo audiret, requiſitus ab eodem ſeruo Domini eſt de poſſeſſionibus ac portubus, de ſeruis & ancillis, quæ ipſe vnà cum Tertullo patre ſuo imperpetuùm poſſidenda beato Benedicto tradiderat. Deſiderabat enim videre ſingillatim loca in quibus poſſeſſiones erant. Rogauit etiam vt aduentum ſuum omnibus amicis Tertulli patris ſui notificaret, necnon ſeruos & ancillas quos ibi habebat, oſtenderet, procuratores quoquè quos iam dictus genitor ſuus ſuper eaſdẽ cortes præpoſuerat, ad ſe accerſiri iuſſit. Meſſalinus verò Metellum filium ſuũ euocans, præcepit vt cum vno ex ſeruis ſuis cortes & poſſeſſiones Tertulli patricij percurreret, & earũdem cortium procuratores ac põrtuum cuſtodes cum amicis iam dicti patricij ad beatum Placidum duceret. Qui paternis iuſſis obtemperans, vno tantùm ſeruo aſſumpto aſcenſis equis, quæ ſibi iniuncta fuerant, implere ſolicitè cœpit.

Venit in Siciliã S. Placidus.

Honorificè à Meſſalino excipitur.

Cap. 41. Illuceſcente verò die beatus Pacidus Meſſalinum euocans, dixit ad eum: Non decet Monachum in domibus laicorum ſtationem habere, quia contrarium eſt omnibus modis ordini noſtro. Quapropter ſi veſtræ nobilitati non habetur contrarium, eamus, & prouideamus locum in poſſeſſionibus patris mei, in quo monaſterium conſtruere valeam. non ædificare enim ſupra fundamentum alienum decreui. Veniensque poſt hæc ad portum maris, inuenit locum habilem ad monaſterium conſtruendum, & cum baculo quod manu geſtabat, deſignauit locum, in quo oratorium Baptiſtæ Iohannis, in quo domum ſuam & omnis monaſterij officinas conſtruere valeret. Poſt hæc beatus Placidus conuerſus ad Meſſalinum, dixit: Præpoſitus iſtius portûs Meſſanæ ciuitatis vbi eſt, & quo nomine nuncupatur? Et Meſſalinus, Hic, inquit, propè eſt: de nomine autem vndè interrogâſti ſcias, quia Pompeius Cilius appellatur. Tum ſanctus iuſſit illum vocari ad ſe: qui dum veniſſet, cecidit ad pedes eius. Quem beatus Placidus è terra eleuans, præcepit quòd de precio quod de portu acceperat, conſtrueret domum, in qua ipſe cum ſuis habitaret, ſimul etiam & eccleſiam ad honorem beati Baptiſtæ Iohannis, in qua die ac nocte omnipotenti Domino deſeruiret. Et dixit ad illum: Tuum volo vt ſit, artifices in hoc loco ad operandum, vbicunquè eos per totam Siciliam inueneris, adducere, necnon ſeruos & ancillas ad lapides & quæq; neceſſaria ſunt comportanda adunari, vt hoc opus ipſum celeriùs poſſit expleri, maximè tamen domus in qua habitare valeam. Et vt hæc omnia citiùs fiant, omnes præpoſitos portuum & procu-

Notent hoc illi Monachi, qui paſſim per ſecularium ędes vagantur, putãtes hoc ſibi licere.

Iubet conſtrui monaſterium S. Placidus.

procuratores cortium tanto labori intereſſe volumus, dando ſumptus & quæque neceſſaria ſine dilatione aliqua. Filium verò tuum vice tua ſuper portum præpone. Tu verò inſta fabricæ, vt citò poſſit expleri. Præcepitque vt de redditibus cortium, & de cenſu portuum pecuniam Romam ad columnas & epiſtylia emenda tranſmitteret. Deſignauit etiam coram Pompeio Cilio, in quo loco dormitorium, refectorium, coquina, cellarium & omnes monaſterij officinæ conſtruerentur.

Congregatis itaque quampluribus artificibus, iactiſque in Chriſti nomine fundamentis, cœptum opus certatim & ſine intermiſſione perficiebatur. Primò nanque ibi domum, in qua beatus Placidus maneret, amplam ſatis extruxerunt. Meſſalinus autem interdiù aptiſſimam manſionem beato Placido aſſignauit, in qua liberè poſſet ſolus ſedere, legere & orare. Cibos verò afferebant ei & ſuis, ſerui illius, & omnes amici patris eius. Idem quoquè Meſſalinus cum familia ſua ſequeſtratus in alia domo manebat. Pompeius autem Cilius iuxtà quod ſibi beatus Placidus imperauerat, vice ſua poſuit ſuper portum Meſſanæ ciuitatis filium ſuum nomine Pillium Vitellium, iuuenem prudentiſſimum, ſapientia & bonitate multa pollentem. Quadam verò die dum à conſtructione monaſterij ad domum ſuam, quam ſibi Meſſalinus commodauerat, ſanctus Domini Placidus rediret, obuium habuit quendam cæcum nomine Siluium, natione Romanum, qui plorando lumen amiſerat, & per decem & octo annos penitùs non viderat. Illo nanq; tempore omnes qui inſulam Siciliæ habitabant, incolæ Romanorum erant. Puer autem qui cæco ducatum præbebat, Placidum patrem ſanctiſſimum venientem proſpiciens, dixit ad eum: Eccè ſanctus Domini Placidus beati Benedicti diſcipulus, nupèr ab Italia veniens, de quo per totam Siciliam rumor exiuit, iam appropinquat. Cæcus autem ex ore pueri talia dum verba audîſſet, cœpit clamare voce magna, dicens: Adiuro te Placide beatiſſime ſerue Dei, per Crucem Domini noſtri Ieſu Chriſti & ſanguinem illius precioſiſſimum, quem pro ſalute humani generis fudit, vt digneris pro me intercedere ad Dominum, vt reddat mihi lumen oculorum meorũ quod plorando amiſi, quia per decem & octo annos omninò lumen cæli videre non potui. Idipſum Meſſalinus cum famulis ſuis, & alij quamplures qui vnà cum eo ad ciuitatem redibant, exorabant. Tantis itaq; vir Domini Placidus ſupplicationibus motus, ſubſtitit, iuſſitque cæcum adduci ad ſe. Et dum veniſſet, poſuit manum ſuper caput eius, orans intra ſe parumpèr. Completa oratione ſacroſanctum ſignum ſuper oculos eius faciens, & manus ſuas ſuper eum imponens, cunctis audientibus, dixit: Domine Ieſu Chriſte, qui es Lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, qui cæcum à natiuitate illuminâſti, & dediſti ei lumen quod natura negauerat, tu illumina oculos iſtius cæci ad gloriam & laudẽ tui nominis, qui cũ patre & ſpiritu ſancto viuis & regnas Deus in ſecula ſeculorũ, Amen. Statìm verò aperti ſunt oculi eius, & ità acutiſſimè cœpit videre, acsì infantulus eſſet. Hi verò qui aderant, hæc videntes & audientes, procidentes in terram, benedicebant & glorificabant Deum, patremque ſanctiſſimum Benedictum digna extollebant veneratione. Diffamatum eſt hoc miraculum per vniuerſam Siciliam, ità vt ex omni inſula ægroti & languidi coadunati ad eum producerentur.

Cap. 42.

Oratione & ſigno Crucis cæcum illuminat. Iohã. 1. & 9.

His quoquè diebus quidam vir à dæmonio correptus dolendo exitu cruciabatur. Rogatus itaque vir Domini Placidus vt pro eo omnipotentis Dei exoraret clementiam, iuſſit eum ad ſe attrahi, & ſtans ſuper illum orationem fudit ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte, qui mundum diabolica fraude ſeductum de eius poteſtate liberâſti, qui regnum illius deſtruxiſti, tu per interceſſionem dilecti ſerui tui Benedicti magiſtri noſtri, hunc hominem ab hac dæmoniaca vexatione dignare mundare, vt videntes nomen tuum ſanctum collaudent in ſecula ſeculorum. Cumque circunſtantes reſpondiſſent, Amẽ, vir Domini Placidus ſignũ Crucis contra vexatum faciens, immundum ſpiritum ab eo effugauit. Hi verò qui præſentes erant, cœperunt laudare Deum, qui per ſanctiſſimum Placidum beati Benedicti diſcipulum, tam inſigne dignatus eſt operari miraculũ. Igitur cùm fama per Siciliam exîſſet, quòd eſſet in eadem prouincia Placidus beati Benedicti diſcipulus, qui ægrotantibus manus imponit & ſanantur, cæcis reddens viſum, ſurdis auditum, claudos erigens, dæmones fugans, & omnes infirmitates curans: ex tota Sicilia, necnon etiam de Africa conuenientes, omnes infirmantes in vnum congregaue-

Cap. 43.

Dæmoniacus curatur.

gregauerunt, rogantes, ac per patris Benedicti nomen Placidum atteſtantes, vt illis ſanitatis gratiam impetraret à Domino. Sanctus autem Domini tantis calamitatibus condolens, ſimul etiam & fidem admirans, orauit ſic: Domine Ieſu Chriſte, qui magiſtro meo Benedicto dediſti poteſtatem apud te impetrandi quod vellet, tu per ipſius ſanctam interceſſionem omnibus languoribus iſtis ſalutem conferre dignare, vt ſanitate percepta laudem referant nomini tuo ſancto. Et dum reſponſum fuiſſet Amen, ſani effecti ſunt, laudantes & glorificantes Deum. Quanta etiam miracula per beatiſſimum Placidum illis temporibus Dominus Ieſus Chriſtus operari dignatus ſit, enarrare ea omnia valdè longum eſſet, de quibus tamen aliqua dicemus.

Omnes ægroti Siciliæ curantur.

Cap. 44. Dum enim in ciuitate Meſſana maneret, & Meſſalinus cum amicis iuxta eum reſideret, quidam viri eidem ſeruo Domini paralyticum quēdam ità afflictum obtulerunt, vt nequiret quis diſcernere compages membrorum. Rogante verò Meſſalino & his qui præſentes erant pro eo, vir Domini Placidus oratione facta, contrectansque diſſolutos artus, dixit ad eum: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti filij Dei viui, cuius virtute vniuerſa conſiſtunt, adiutus meritis ſanctiſſimi magiſtri noſtri Benedicti, ſurge ſanus & incolumis, & perage opus tuū. Statìm itaq; ad eius iuſſionem conſurgens, benedicebat Deum & patrem ſanctiſſimum Benedictum. Quod miraculum videntes Siculi, benedicebant Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui tantam gratiam diligentibus ſe conferre dignatus eſt.

Sanatur paralyticus.

Cap. 45. His quoquè diebus quidam Siculus ad virum Domini venit, rogās & multa prece depoſcens, vt ſodalem ſuum ex multo iam tempore paralyſis languore detentum, ſua viſitatione ſanaret. Obſecrante itaque eo vnà cum his qui præſentes aderant, ad lectum ægrotantis accedere ſtuduit, orationemq; ad Dominum fundens, ait: Domine Ieſu Chriſte altiſſimi patris fili, qui paralyticū in lecto iacentem ſolo verbo curâſti, tu per interceſſionē dilectiſſimi ſerui tui Benedicti magiſtri noſtri, hunc paralyticum à lecto doloris abſolue, quatenùs curatus à tanto languore, gratiarum tibi in eccleſia tua referat actionem. Completa oratione ſignum Crucis ſuper eum faciens, de lectulo conſurgere iuſſit. Confeſtìm is qui priùs nequaquàm proprijs viribus præ ęgritudine & dolore ſurrexerat, ad Placidi pręceptum ſanctiſſimi ſurrexit incolumis. Omnes autem qui aderant, tanto perculſi miraculo, magnificabant Deum facientem mirabilia ſolum, cœperuntque ei certatìm infirmos offerre, quos ille ſignans & benedicens, incolumes reddebat.

Luc. 5.

Itèm alius.

Cap. 46. Eodem quoquè tempore quidam vir à dæmonio obſeſſus, ab beatum Placidum adductus eſt, cuius virtutem vt ſenſit hoſtis nefandus, clamare cœpit per os eius, dicens: Quid eſt Placide? animaduertis quòd ipſe ſim quem ſuperatum eſſe paulò antè gratulabaris? Sanctus autem Placidus cōuerſus ad vexatum, dixit: Dominus meus Ieſus Chriſtus filius omnipotētis, cui omnis creatura cæleſtis & terreſtris obtemperat, ipſe tibi in virtute ſancti ſpiritûs, per interceſſionem ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti, imperet execrabilis dæmon, vt exiens recedas ab hoc homine, & vlteriùs nō habeas poteſtatem introeundi in eum. Confeſtimque ab homine exiens, ſtrepitum immanem & terrificum dedit. Hi autem qui ſpectaculo aderant, in ſtuporem conuerſi, benedicebant Deum.

Dæmon ab obſeſſo expellitur.

Cap. 47. Quidam vir mentis depreſſus inſania, cùm ad ſanctum Domini perductus fuiſſet, orationem ſuper eum faciens, benedictionem dedit, ſicque perditæ mentis effectus eſt particeps acsì dementiam nullo vnquàm tempore perpeſſus fuiſſet. Reuersùs verò ad patriam, ſonora voce patris Benedicti merita, & beati Placidi præconia modis omnibus prædicabat.

Inſanus redit ad mentem.

Cap. 48. Tunc temporis duo cæci, audita fama miraculorum ſancti viri, dixerunt ad inuicèm: Cur exterioribus tenebris obcæcati, interioris hominis lumen perdidimus? quicunque enim languidus ad beatū Placidum accedit, ſanus abſcedit, & nos torpentes deſidia in tenebris remanemus. Eamus itaq; ad virum Dei, quatenùs per eius ſanctam interceſſionem donet nobis Dominus Ieſus Chriſtus gratiam ſuam. Hæc dum inter ſe collocuti fuiſſent, propinquorum adminiculo fulti, ad patrem Placidum peruenerunt. Hos ſanctus pater vt vidit, illorum cæcitati condolēs, eleuatis in cælum oculis dixit: Domine Ieſu Chriſte fili Dei, qui cum patre & ſpiritu ſancto in principio cuncta creâſti, qui cæci nati oculos aperuiſti, qui mundum in peccati cœno & in tenebris & in vmbra mortis iacentem tua potenti virtute erigens, ad

ad veræ lucis ſplendorem reduxiſti, intret oratio mea piiſſime in conſpectu gloriæ tuæ, inclina ad me aurem tuam & exaudi me, & per ſuffragia dilectiſſimi ſerui tui patris noſtri Benedicti, his lumine priuatis viſum reſtitue, vt tuũ ſanctum nomen benedicere valeant per omnia ſeculorum ſecula. Cumque hi qui præſentes erant reſpondiſſent Amen, exaudiuit Dominus de templo ſancto gloriæ ſuæ ſeruum ſuum, cæcisque lumen reſtituit clamantibus & dicentibus: Benedictus Dominus Deus Iſrael à ſeculo & vſque in ſeculum, & benedictum nomen gloriæ ſuæ ſanctum, qui percutit & ſanat, vulnerat & medetur, qui illuminauit nos orationibus ſanctiſſimi Benedicti per beatiſſimum Placidum diſcipulum eius. Sicque gaudentes & exultantes, cum benedictione ſancti viri ad ſua reuerſi ſunt. Nullus nanque in Sicilia & Africa, & in toto Oriente inueniebatur præter Placidum, qui plùs inter homines miraretur. Et ſicut inter multas gemmas precioſiſſima gemma micat, & iubar ſolis paruos ſtellarum igniculos obruit & obſcurat: ità in Oriente & Meridie cunctorum virtutes & potentias Placidus ſolus ſuis virtutibus ſuperauit. Minimũ nanque ſe faciebat inter omnes, vt omnium maior eſſet, & quanto plùs ſe deijciebat, tanto magis à Chriſto ſubleuabatur. Omnibus nanque erat clementiſſimus, omnibus bonus: nihil animo eius clementius, nihil humilius, nihil blandius fuit. Flebat, vt ſemper gauderet: deſpiciebat, vt ſemper amaret. Fugiebat laqueos contritos, vt fontem indeficientem reperiret.

Oratione duo cæci illuminatur. *Luc. 1.* *Dan. 3.* *S. Placidi encomion.*

In talibus itaque exercitijs vir quidam dæmonis infeſtatione quatiebatur, quem ante Placidum quoquè varijs dæmon tunc torquere cruciatibus cœpit: vlulabat luporum more, latrabat vt canis, fremebat vt leo, ſibilabat vt ſerpens, mugitum dabat vt taurus, rotabat caput, & poſt tergũm terram vertice tãgebat. Miſerebatur ſuper tanto vexati infortunio Placidus, & lachrymas fundens, Dei omnipotentis clementiam deprecari cœpit, dicens: Domine Deus cunctorum reſtaurator, vitæ protector & portus, qui hominem ab antiquo hoſte obſeſſum, tuo precioſo ſanguine liberâſti, tu per interceſſionem magiſtri noſtri Benedicti dæmoniacum virus ab hoc ſeruo tuo expelle, vt priſtinæ ſanitati redditus, ſanctum & venerabile nomen tuum glorificare valeat. Ad hanc itaque precem vexatus ſanus effectus, laudare cœpit & benedicere Deum.

Cap. 49. *Demoniacꝰ liberatur.*

Iiſdem porrò diebus quidam vir omnium mẽbrorum officio fuerat deſtitutus, adeò vt nunquàm abſque magno dolore manum ad os ducere, vel ad ambulandum pedes mouere valeret, quoniam duriùs natibus adiuncti tenebantur. Eratque ei mors ipſa vitalis, quia in corpore eius velut in quodam vaſculo, intrinſecùs latebat anima. Qui dum ab affinibus ad ſanctum Domini Placidum perductus fuiſſet, cumq; ſuppliciter poſcerent, quatenùs pro eius liberatione Ieſu Chriſto Domino preces fundere dignaretur: illorum ſanctus acquieſcens poſtulationibus, ait: Domine Ieſu Chriſte fili Dei viui, qui es lux vera, ſalus, decus & vita generis humani, qui confractos reſtauras, & reſtaurando conſeruas, qui eliſos erigis, qui compeditos ſoluis, tu per ineffabilem miſericordiam tuam reſtaura, repara ac conſolida hanc creaturam tuam, quam de diaboli laqueis liberâſti, vt videntes mirabilia tua, nomen tuum ſanctum benedicant in ſecula. Expleta oratione, ſignum Crucis ſuper debilem faciens, dixit: Sanet te Dominus Ieſus Chriſtus, qui dignatus eſt curare paralyticum in lecto iacentem. Mirabilis Deus in ſanctis, qui glorificantes ſe in ſua præcepta ſeruando glorificat, & in momento exaudit. Nam ad verbum viri Dei ſanitati reſtitutus, laudem decantare cœpit omnium Redemptori. Populi autem qui ad ſpectaculum venerant, hoc videntes, ingenito patri & vnico genito ſimulque flamini ſancto perennem gloriam & laudem decantare cœperũt. Sanctus autem Domini Placidus, licèt tanta per Chriſti Domini gratiam patraret prodigia, tanta exerceret vndiquè ad ſe venientibus ſtupenda miracula, à conſtructione monaſterij ſui nequaquàm ceſſabat.

Cap. 50. *Pſal. 145.* *Matth. 9.* *Solo Crucis ſigno & oratione paralyticũ ſanat.*

Die autem trigeſima Metellus filius Meſſalini cum ſeruis ſuis, ſimulq; cum præpoſitis portuum omniũ & procuratoribus cortium & multitudine amicorũ Tertulli patricij, ad beatum Placidum veniens, pecuniam infinitam ſecum deferens, ſancto Domini Placido obtulit. Quam accipiens, ad patrium ſolum, id eſt, ad vrbem Romanam direxit, ex qua columnas & epiſtylia emit, quæ cùm in Siciliam delatæ fuiſſent, locari iuſſit in eccleſia quam tunc conſtruebat in honore ſancti Baptiſtæ Iohannis. Cum villicis autem & præpoſitis portuum & procuratoribus

Cap. 51. *Conſtruit eccleſiam in honorem S. Iohannis Baptiſtæ.*

cortium diù multumque eſt locutus: & ob quam rem ad partes illas à ſanctiſſimo magiſtro ſuo Benedicto directus fuiſſet retulit, reddideruntque ſinguli rationem villicationis ſuæ de cortibus & portubus Tertulli patricij patris ſui, quas tenuerãt. Poſt hæc omnibus in commune præcepit, vt ſine fraude & dolo aliquo & abſque qualibet dilatione quotidiè impenderent, quicquid ſibi & ſuis in cibo, potu atque veſtitu vel in cœnobij constructionę neceſſarium eſſet, dixitque ad eos: Ego veniam viſere vos, & omnes poſſeſſiones quas pater meus in hac prouincia tenuit, ideoque ità agite, ità ſtudete, vt noſtram gratiam obtinere poſſitis. Hoc ſcientes indubiè, quia ſi me ſcandalizaueritis, ſcandalizabimini. Hæc cùm dixiſſet, cum benedictione ſancti viri redierunt vnuſquiſque in ſua.

Cap 52. Ipſe autem pater ſanctiſſimus, ea quæ à magiſtro ſuo Benedicto didicerat, modis omnibus implere ſatagebat. Refulgebat ſanè doctrina pietatis in eo, dilatabaturque ſanctæ conuerſationis doctrina agrum ſerendo iuſtitiæ. Vndè factum eſt, vt per beatum Placidum ac diſcipulos eius, patris Benedicti & Caſſinenſis cœnobij veneranda religio per totum orbem terrarum diffuſa ſit & diffamata. Idem verò ſanctus Domini Placidus ſpiritu ſancto repletus, ſine intermiſſione caſtigabat ſanctum corpus ſuum, & in ſeruitutem omnem redigebat, vt membra quę ſunt ſuper terram mortificaret. Sermo verò eius aliud non erat quàm mundi huius delicias ſpernere, onera orbis relinquere, vt Ieſum Chriſtum Dei filium liberè ſequeretur, memorans illud quod Dominus locutus eſt, Niſi quis renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. In ſermone autem eius quanta grauitas, quanta modeſtia ęrat, enarrare quis valeat? Orationi & lectioni ſolus quotidiè inſudabat, ac ſæpè & multùm cùm meditationi inſeruiret, lachrymis fluebat. habebat enim ſpiritum magnæ compunctionis. Non diebus, non noctibus à colloquijs diuinis & pſalmodia ceſſabat, omni tempore quadrageſimalem vitam ducens, vinum nunquàm bibens. In Quadrageſima Dominico die, tertia & quinta feria, pane tantùm & aqua contentus erat, alijs diebus nihil omninò recipiens. Cilicio ſemper ad carnem vſus eſt, & cùm fatigatus eſſet ab oratione ſeu à genuflexione, ſedendo potiùs quàm iacendo ſomnum capiebat. Nemo illum vnquàm aliquandò vidit in aliquo actu commotum, ſed ſemper honeſtum, humilem, grauem, manſuetum, benignum, nemini nocentem, nemini inuidentem, nemini quod malum eſt quærentem. erat enim omni hora, gratia Dei plenus. Nunquàm aliquandò alicui homini locutus eſt niſi neceſſitas coëgiſſet, aut fratrum affectio, ſeu bonorum hominum vel pauperum, aut cùm monaſterij neceſſitas expoſceret, ſemperque ſpiritus eius in Deo poſitus erat. Sed in omnibus virtutibus in quibus eum perfectiſſimus magiſter ſuus Benedictus inſtruxerat, de die in diem proficiebat atque creſcebat: non æqualem ſe aliorum ducens, ſed vltimorum omnium ſeruum. Iam verò de eius quid dicam clementia? nil enim menti eius carius fuit, quàm potentem pauperi non præponere. Si pauperem videbat, ſuſtinebat: ſi diuitem, ad benefaciendum hortabatur, illud prædicans Euangelicum: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat, vt cælorum regnum accipere valeat. Ibat autem frequenter ad operarios, qui cœnobium & eccleſiam conſtruebant, ad portum quoquè maris & cortes patris ſui viſendas, ſicque demùm reuertebatur ad domum quam ſibi accommodauerat Meſſalinus.

1. Cor 9. Corpus ſuũ caſtigat & in ſeruitutẽ redigit.

Luc. 14.

Vide hic antiquorũ monachorum ſtudiũ & inſtitutũ non difforme à noſtris.

Abſtinentia S. Placidi.

Silentium eius.

Clementia.

Luc. 3.

Cap. 53. Quarto verò anno poſtquàm in Siciliam ſanctus Domini Placidus venerat, monaſterium omne vnà cum eccleſia ſancti Baptiſtæ Iohannis ſatìs decenter in omni conſtructione perfectum, atque ab Epiſcopo eiuſdem Meſſanæ ciuitatis eccleſia dedicata eſt quinto Kalend. Auguſti. Rogauit etiam idem ſanctus Epiſcopum, vt totius monaſterij ambitum aqua exorcizata reſpergeret, & orationem daret, ſicque in eum ſanctus Domini ingreſſus eſt cum ſuis ad habitandum. Cœperunt deindè nonnulli mundum relinquere, & ſub beati Placidi magiſterio cordis ceruices edomare. Intra breue nanque temporis ſpatium, triginta fratres in eodem loco ad omnipotentis Dei ſeruitium congregati ſunt.

Ecce quomodo antiquitùs eccleſiæ conſecrabãtur.

Multi mundum relinquentes fiũt monachi.

Cap. 54. Poſt hęc oblatus eſt eidẽ ſeruo Domini Placido quidã energumenus, qui diutiùs ſathanæ laqueis irretitus, dirè afficiebatur. Quem cùm vir Dei ità attritum vidiſſet, eius calamitati compatiens, orationem fudit ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte lux vera, qui es pius, clemens & miſericors, expelle à figmento tuo per inter-

interceſſionem ſanctiſſimi magiſtri noſtri Benedicti inimicum ſæuientem, vt à laqueo inſidiatoris ereptus, laudem dicat nomini tuo ſancto. Qui cùm orationem compléſſet, ſignum Crucis contra vexatum faciens, antiquum hoſtem ab eo protinùs effugauit. Igitur quia longum eſſet euoluere quanta per eum Dominus operatus eſt, ad eius glorioſiſſimam paſſionem exarandam veniamus.

Oratione & ſigno crucis energumenũ liberat.

PASSIO S. PLACIDI ET SOCIORVM EIVS.

Cap. 1.

PER idem tempus dum in Vrbe fama creuiſſet, quòd ſanctus Domini Placidus à venerabili patre Benedicto ad monaſterium conſtruendum, & cortes ac poſſeſſiones Tertulli patris ſui retinendas, in Siciliam directus fuiſſet, & quia in cœnobio à ſe conſtructo triginta iam fratres ſub patris ſui Benedicti regula aggregâſſet: Eutychius & Victorinus germani eius, quorum ſuperiùs memoriam fecimus, vnà cum ſorore ſua Flauia virgine, Placidum fratrem videndi deſiderio ducti, & in eius amorem vltra modum accenſi, ex conſilio parentum ſuorum vrbem Romam egredientes, nauem conſcendunt: dantesque carbaſa ventis, Siciliam adeunt, & ad portum ciuitatis Meſſanæ applicantes, claſſem in litore ſoluunt: deſcendentesque de naui, ad ſancti Iohannis cœnobium tendunt, videntesque fratrem, repleti ſunt gaudio magno. Et primò quidem non cognouerunt eum, ob id ſcilicet, quia ex quo beato Benedicto oblatus eſt, illum vlteriùs non viderant, & poſt tanti temporis ſpatium vir factus, & monachali habitu indutus, atque præ nimia abſtinẽtia ac enormitate vigiliarum & orationum, corpore tabefactus & annihilatus erat. At vbi per indicia agnouerunt eum, in oſculis eius ruentes, & ſe diutiùs complexantes, ob nimietatem amoris & gaudij, in fletum maximum proruperunt. Poſt hæc cùm omnia monaſterij habitacula perluſtrâſſent, ac conuenienter conſtructa laudâſſent, aliquantis diebus apud beatum Placidum fratrem ſuum remorari decreuerunt.

Inuiſunt eũ fratres & ſoror eius.

Eccẽ monaſticum habitũ, abſtinẽtiam, vigilias, & orationes.

Eodem tẽpore apud paganos qui in Hiſpania inhabitabant, Abdala impijſſimus Chriſti inſectator & hoſtis, regnum adminiſtrabat. Hic Chriſtianæ religionis culturam funditùs de terra eradere, & Molorchi templa & Luciferi culturam augere cupiens, centum nauium expeditionem cõgregauit, & ſuper eas quendam crudeliſſimum Agarenum, nomine Mamucha, ducem præficiens, contra Romanum direxit Imperium, mandans vt ciuitates & caſtra igni cremaret, eccleſias deſtrueret, Chriſtianos ad dæmonum, * Molochi, Rempham & Luciferi culturam compelleret, non conſentiẽtes diuerſis ſupplicijs enecaret. Cuius ille imperio parens, cùm plurimam ſtragem noſtrorum dediſſet, poſt aliquantos dies in quibus Eutychius, Victorinus & Flauia virgo ad beatum Placidum venerant, cùm fratres nocturnalem ſynaxim in eccleſia decantarent, iam dictus Mamucha in nauibus cum paganis ſexdecim millibus octingentis adueniens, fores monaſterij confringi, & omnes in vinculis iuſſit adſtringi. Quod dum factum fuiſſet, Gordianus iam dictus, qui cum beato Placido à Caſſinenſi cœnobio ad Siciliam venerat, cùm eſſet iuuenis, per quandam poſticam domûs aufugiens euaſit, Donatus verò qui iam ſenio affectus erat, abſque aliqua interrogatione capite truncatus eſt. Sanctus autem Placidus vnà cum fratribus ſuis Eutychio, Victorino & Flauia virgine, Fauſto, Firmato diacono, ſimul etiam cum monachis triginta, catenis vinctus, Mamuchæ adſpectibus præſentatur. Quem truculentus arbiter vt vidit, dixit ad eum: Quid vocaris? Sanctus Placidus reſpondit: Chriſtianus ſum. Dux dixit: Nega Chriſtum tuum, & dic in eum conuicia, & iuxta ritum inuictiſſimi Regis noſtri Abdalæ deum adora, & dimitto te. Sanctus Placidus reſpondit: Ego Dominum Ieſum Chriſtum nunquàm negaturus ſum, & pro eius nomine mori deſidero. Dux verò ad hæc ſæuè indignans, dixit ad Eutychium & Victorinum, Flauiam, Fauſtum, Firmatum diaconum & reliquos triginta: Vos quid dicitis? Obtemperabitis præceptis excellentiſſimi Regis Abdalæ, vt Chriſtum relinquentes, deum noſtrum adoretis? Sancti autem martyres quaſì ex vno ore dixerunt: Quod in animo inſidet veſtro, perficite. Vnus enim nobis animus eſt, vna fides, vnus ordo viuendi, quapropter ea quæ à primo audiſti, ab omnibus dictum eſſe putate. Pro amore nanque Chriſti parati ſumus animam ponere.

Cap. 2. Mamucha tyrannus ad Italiã & Siciliam mittitur ad perſequendos Chriſtianos.

* Molorchi

Vides monachos antiquitùs vſos eſſe pſalmodia etiam de nocte.

S. Donatus capite truncatur.

Sancti Placidi & ſociorum ad ducẽ præclarum reſponſum.

Ad horum itaque martyrum famina dux Mamucha vehementer iratus, iuſſit ſanctos

Cap. 3.

ſanctos Dei Placidum, Eutychium, Victorinum ac virginem Flauiam cum reliquis ſanctis expoliari, & grauiſſimè fuſtibus cædi, dicens: Verba verberibus cedant. Sancti verò martyres exultabant & gaudebant in Domino, quoniam digni habiti ſunt pro nomine eius verberum ſupplicia pati. Videns verò impijſſimus dux quòd iam in extremis eſſent, dixit ad eos: Dicite morti deſtinati, ſi relinquere vultis Crucifixum, an perire decreuiſtis? Sancti martyres dixerunt: Nos Dominum Ieſum Chriſtum verum Deum eſſe corde credimus, ore confitemur, & ab eius cultura nunquàm recedemus. Fac quod vis, Chriſtiani ſumus. Stupefactus ad hæc crudeliſſimus arbiter, dixit miniſtris: Iterùm flagellentur, crudeliſſimè torqueantur, verbera verberibus addantur, forſitàn reſipiſcent hi, qui in errore decreuerũt permanere. Miniſtri itaque iuxta ducis imperium flagellantes & torquentes eos, clamabant, dicentes: Negate Chriſtum veſtrum, negate. Sancti autem dum torquerentur, rogabant Dominum, dicentes: Domine Ieſu Chriſte fili Dei, libera nos ab omni tentatione, & ab ſcandalis operantium iniquitatem. Dux verò ad martyrum tolerantiam permotus, præcepit vt manibus à tergo ligatis, & compedibus vincti includerentur, per ſeptem dies, & neque panem neque aquam eis dari, vt deficerent, procraſtinans eorum interitum, ſi fortè plagis corporalibus fatigati, eius nefandis iuſſionibus obtemperarent. Sanctus autem Domini Placidus in tanto ſupplicio conſtitutus, non diebus neque noctibus à colloquijs diuinis & oratione ceſſabat.

Fuſtib⁹ grauiſſimè cæduntur. *Crudeliſſimè torquẽtur.* *Carceri mãcipantur.*

Cap. 4. Dum hæc agerentur, tempeſtas magna in mari exorta eſt. Barbari verò ob aëris incommoditatem, dum ad Hiſpanias ſe remeare non poſſe perſpicerent, ira permoti, circunquaquè cuncta igni ferroque deleuerunt, & adulteria ac innumerabilia mala in eccleſijs & in hominibus committentes, & viros ac mulieres ob Chriſti fidem trucidantes, ciuitati Meſſanæ ineffabilia mala intulerunt. Sanctoſque Dei martyres Placidum, Eutychium, Victorinum & virginem Flauiam cum ſocijs in terram ſuam transferre decreuerant. Itaque dum maris inclementia viam illis obtruſiſſet, videntes ſanctum Placidum cum ſocijs abſque cibo & potu Chriſto gloriam ferre, mirati ſunt, curſuque concito ducis tentorium adeuntes, quæ acta & dicta fuerant, per ordinem pandunt. Qui beluina rabie accenſus, iuſſit ſanctos Dei martyres per ſingulos dies acerrime fuſtibus cædi, & ſine aliquo cibo vel potu dimitti. Et dum cæderentur, clamabant pagani: Negate Chriſtum veſtrum, & dicite in eum conuicia, & dimittemini. Sancti autem martyres quaſi ex vno ore dixerunt: Neque Chriſtum Dominum noſtrum negamus, neque conuicia in eum, qui creator eſt omnium, inferimus, facite quod vobis videtur. Barbari verò de ſanctorum conſtantia vltra modum mirati, curſu rapidiſſimo ducem adeuntes, rem prout erat exponunt. Dux autem ſolita inflammatus nequitia, iuſſit ſanctum Placidum cum ſocijs, pedibus verſis ſuſpendi, & flagellis hinc indè crudeliſſimè laniari, & ſub capite vniuſcuiuſque fumum horridum ſubminiſtrari. Quod dum factum fuiſſet, clamabant more ſolito contra ſanctos pagani: Negate Chriſtum veſtrum, negate. Sancti verò martyres paganorum monita velut ſtercora contemnentes, clamabant ad Dominum, dicentes: Si conſtiterint aduersùm nos caſtra, non timebimus mala, quoniam tu nobiſcum es Domine. Cumque omnes ſingillatim vnus poſt vnum hoc ordine cruciati fuiſſent, iuſſit dux Mamucha dari vnicuique ſanctorum pugillum vnum hordei crudi ad manducandum, & paululum aquæ ad bibendum. Dicebantque ad Sanctos: Si negaueritis Chriſtum Deum eſſe, quicquid petieritis, dabimus vobis, & annumerabimini inter primos amicos ducis noſtri Mamuchæ, & eritis quaſi fratres Regis noſtri Abdalæ, ac domini in omni regno eius. Sancti autem fratres Placidus, Eutychius, Victorinus & ſanctiſſima Flauia virgo ſoror eorum, quaſi ex vno ore dixerunt: Si polliceremini nobis facturos dominos orbis terrarum, non negabimus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui pro nobis mortuus eſt & ſurrexit, aſcendenſque in cælum, viuos & mortuos & omne ſeculum per ignem iudicaturus adueniet. Quinimmò vos, qui miſeria pleni eſtis, qui æternæ morti addicti, vos potiùs credite in Dominum noſtrum Chriſtum Ieſum, & ſalui eritis in æternum. Diriſſimus autem Mamucha ex beati Placidi ore talia dum verba audiſſet, ac ſæuè indignans, iuſſit cum ſocijs carceri tradi.

Sæuiunt in Chriſtianos pagani multos trucidãtes. *Sancti iterũ grauiter cæduntur.* *Conſtantia eorum.* *Horrẽdum ſupplicium.* *Pſal. 26.* *Iterùm mittuntur in carcerem.*

Nocte

Nocte verò adueniente Gordianus iam dictus, qui tempore quo beatus Placidus captus fuerat, fugiens euaſerat, venit ad eum in carcere, procidensq́ue ad pedes eius, confortabat eum, dicens: Conſtans eſto domine mi Placide, & noli timere, quia tecum eſt manus Domini, qui tibi manſionem in cæleſti regno locauit lapidibus precioſis inſtructam. Si tibi perſecutores verbis blandiri fuerint, noli illis adhibere conſenſum: ſi aurum vel argentum, aut lapides precioſos obtulerint, nè accommodes animum, ſed potiùs illum reſpice, illum intende, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis ſunt. Nihil enim martyrio laudabilius, nihil excellentius, nihil honorabilius inuenitur, quippè cuius adiutor Chriſtus Dominus eſt, & illi qui eum diligunt & cupiunt, immortalitate ac gloria perenni remunerantur. O, quàm terribilis eſt, & quàm metuendus iudicij dies adueniet, in quo iuxta Apoſtolum vnuſquiſque recipiet ſecundum ſuum laborem. In quo etiam Angeli trement, qui non peccauerunt, ac iuſti terrebuntur, qui Domino placuerunt. Hunc diem Propheta deſignabat, cùm dicebat: Dies illa dies iræ, calamitatis & miſeriæ, dies tubæ & clangoris, dies magna & amara valdè, dies nebulæ & turbinis, plena indignatione, qua cæli magno impetu mouebuntur. Sol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum, ac ſtellæ cadent de cælo, & virtutes cælorum mouebuntur. Iam aduersùs communem inimicum pugnam arripuiſti, iam caput ſerpentis antiqui conculcâſti: conſtantiæ & fortitudinis arma retine, vt poſſis tela & iacula eius ſcuto fidei repellere, & iuxta Apoſtolum indue armaturam Dei, vigila ſtrenuè, quia aduerſarius veſter diabolus tanquàm leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui fortiter in fide perſiſtentes, reſiſtere conuenit. Diem ſupremum ante mentis tuæ oculos reuoca, nocte ſimul & die horis atque momentis, & quàm fluxa, quàm breuis ſit huius mundi gloria, quàm caduca, & quibus ærumnis ſubiaceat. Aduerteque qualiter illam turbo repentinus auferat, & ſedula mente pertracta. Vbi tunc erit ſublimium honor & gloria Regum? vbi Duces & Principes? vbi fortes & diuites? vbi tunc erunt qui ex obliquo egenos deſpiciebant, & ſua locutione indignos cenſebant? vbi argentum & aurum, nunquid nam non ceu puluis præterijt, & velut vmbra euanuit, iam receſſit, iam tranſijt, ad Erebi profunda deſcendit, in quo vermis impiorum non morietur, & ignis non extinguetur. Ibi tunc potentes potenter tormenta paſſuri ſunt, & fortioribus cruciatus intolerabilis erit: ex quo non educet pater filium, aut filius patrem, nec ſodalis erit qui redimat, neque frater qui eripiat. Leua cor tuum cum manibus ad Deum, dicens cum Propheta: Eripe me de inimicis meis Deus meus, & ab inſurgentibus in me libera me, de manibus odientium erue me. Iam pugnare cœpiſti, pugna vt vincas, & coronam immortalitatis accipias.

Cap. 5. — Gordianus eos cõſolatur & confortat. — Pſal. 145. — 2. Cor. 5. — Soph. 1. — Luc. 21. — Epheſ. 5. — 1. Pet. 5. — Pſal. 89. — Eſa. 66. — Pſal. 17. & 58.

Audiens hæc beatiſſimus Placidus, gratias egit redemptori omnium Deo. Deindè conuerſus ad Gordianum, dixit: Omiſſis frater verborum ambagibus, vincentem mundum inuocemus, rogantes vt qui dedit velle, donet & poſſe. Illum enim deſidero, illum ſuſpiro, ad illum pergere cupio, cui animam meam deuoui, qui me dignum fecit pro ſuo nomine pati. Et poſt hæc vide, inquit, vt quicquid erga me euenire proſpexeris, in ſcriptis notifices magiſtro noſtro Benedicto, necnon condiſcipulis & conſanguineis meis Mauro & Feliciſſimo. Ego enim iam delibor, iam alligatus corpore, alligatus & ſpiritu vadam, quò me duxerit Dominus Ieſus Chriſtus. Teſtis enim mihi eſt Deus, quia omnibus hominibus puram exhibeo charitatem, rogans Deum omnipotentem, vt nos in periculis conſtitutos ſua protectione defendat, & inter procellas & tempeſtates huius mundi illæſos cuſtodiat, & pacem Eccleſiæ ſuæ ſanctæ quantocyùs tribuat. Hæc cùm dixiſſet, expanſis in cælum manibus, & oculis in altum erectis, orauit ad Dominum, dicens: Vnigenite fili Dei, Verbum incarnatum, protege ac defende Eccleſiam tuam tuo precioſiſſimo ſanguine redemptam, conſerua Caſſinenſem Eccleſiam in ſancta religione, meque ad te venire, victo diabolo, iube.

Cap. 6. — Eccè quãto affectu deſiderârit coniungi Chriſto S. Placidus. — Orat extenſis in cælum manibus.

Manè itaque facto, dux Mamucha rabido inflammatus furore, iuſſit ſanctũ Placidum cum ſocijs ſuis ſibi præſentari. Cumq; ante impijſſimum ducem manibus retrò ligatis præſentati fuiſſent, indicto ſilentio, dixit: Teſtes inuoco deos, excellentiſſimumque omnium Luciferum, quia nec interrogatione dignos vos noſtra excel-

Cap. 7.

excellentia iudicauit. Hinc autem non vt criminis obnoxios, ſed vt fratres vos alloquor, vt deponentes pertinaciam vanæ ſuperſtitionis, acquieſcatis ſalutaribus monitis, obtemperantes præceptis Regis noſtri Abdalæ, & magnificum Prophetam noſtrum Moloch venerantes. Hoc ſi feceritis, huius vitæ gaudijs feliciter fruemini, & dabimus vobis infinitas poſſeſſiones & vxores: quod ſi non feceritis, diuerſis ſupplicijs interibitis. Sancti martyres dixerunt: Neque nobis blandimentis ſuadere poteris, nec minarum aſperitatibus terrorem incutere valebis. Tunc nefandus arbiter furore & ira magna accenſus, iuſſit ſanctum Placidum cum socijs ſuis expoliari, & fuſtibus cædi, & membris omnibus crudeliſſimè torqueri. Cumq; miniſtri iniquitatis ducis iuſſa perficerent, Gordianus cum omnibus Chriſtianis, qui ducis Mamuchæ manus euaſerant, cum fletu ingenti clamabant: Domine Ieſu Chriſte, martyrum fortitudo & palma, veni in adiutorium Placidi ſerui tui in huius agonis diſcrimine conſtituti. & hoc diebus ac noctibus poſtulabat ſine intermiſſione pro eo lachrymarum & orationum hoſtias Domino immolans.

Iterùm fuſtibus grauiter cæduntur martyres.

Cap. 8.

Idem autem ſanctus Domini Placidus cùm à paganis vltra modum cum ſocijs cruciatus fuiſſet, iuſſu ſæuiſſimi ducis à ſupplicijs amotus eſt, & beatiſſima virgo Flauia incredibili decore micans, tribunalibus eſt præſentata. Quam truculenta beſtia dum perſpexiſſet, dixit ad eam: Dic ſcelerata & omni miſericordia prorsùs indigna, adquieſcis præceptis regalibus, an in ſtultitia permanere decreuiſti? Ad quem beatiſſima virgo Chriſti Flauia reſpondit: Ego ſtultitiam nunquàm habui, quia ſemper Chriſtum cuncta regentem dilexi: præcepta verò Regis tui, velut lutum quod pedibus conculcatur, abijcio. Dux autem aduersùs virginem Flauiam ingenti ira ſuccenſus, dixit miniſtris: Expoliate hanc, & pedibus in altum erectis, in ſublime ſuſpendite. Habeat honoris ſui dignum commercium, quæ ſalutaribus monitis cordis ceruicem flectere renuit. Pagani verò iuxtà quod dux imperauerat, ſanctam virginem Flauiam pedibus in ſublime erectis ſuſpenderunt. Quam dux ità allocutus eſt, dicens: Stultiſſima omnium fœminarum, non verecundaris in turpitudine nuditatis tuæ? Et virgo Chriſti ad hæc: Sacra ſcriptura teſtatur, quia eſt conditor viri & fœminæ, ob quam rem de ſexu nulla mihi adſcribetur iniuria, pro eo quòd nuda ſum: neque nuditatem tantùm corporis ſuſtinere parata ſum, ſed etiam gladium & ignem propter eum, qui pro me denudari & flagellari & crucifigi voluit. Dux verò ad hæc laruali furia fretus, dixit miniſtris: Quid agitis? Fuſtes afferte, & eam ſine intermiſſione acerrimè flagellate. Cumque milites ſanctam virginem Flauiam crudeliter flagellarent, virgo Chriſti clamabat ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte fili Dei viui, adeſto nunc famulæ tuæ Flauiæ in huius agonis ſtadio, nè dicant inimici tui nè dicant, Præualuimus aduersùs eam. Conturbatus ad hæc crudeliſſimus cenſor, ait: Si iſta extincta non fuerit, maximum Regi noſtro Abdalæ conferet detrimentum. Et poſt hæc, Eià, inquit, frontem & mammillas, necnon & brachia torquentes diſſipate. Subtùs verò fumum acerrimum ſubminiſtrate, varijsque tormentis corpus illius excruciando necate. Illi itaque toto mentis conamine perficientes, clamabant: Nega Chriſtum tuum turpiſſima & omni dedecore digna, quia iam parata tibi imminet mors. Itaque in talibus die decurſo, dux Mamucha ſanctam Dei virginem deponi, & cum beato Placido ac reliquis in carcerem includi iuſſit, iraque commotus præcepit, vt quotquot Chriſtianorum inueniſſent, diuerſis ſupplicijs enecarent.

S. Flauia pedibus in altum erectis ſuſpenditur & grauiter torquetur.

Gen. 3.

Conſtantia eius.

Oratio eius

Pſal. 12.

Inauditum tormentum.

Cap. 9.

Iam verò quis dignè enarrare valeat, quantis ſupplicijs Chriſtiani eo tempore in Sicilia ſint affecti? Nonnullis nanque palorum vectibus ora reſerãtes, fœtidum cœnum ingerebant. Alios in frontibus & in tibijs remugientibus neruis torquendo cruciabant, plerunquè aquam marinam, acetum, amurcam & liquamen & alia multa & crudelia, tanquàm vtribus imbutis ori appoſitis, ſine miſericordia porrigebant, ſtimulis ferreis ad ambulandum vrgentes. Paruulos etiam ab vberibus maternis rapientes, inſontem infantiam elidebant ad terram. Alios è regione pedes tenentes, à meatu prorsùs naturali vſque ad arcem capitis diſſipabant. Alij candentis ferri laminis aduſti ſunt, aptanteſque fuſtes in modum ſerrarum ex palmis cum ſtirpibus, & dorſa Chriſtianorum cum illis flagellantes, non tantùm oſſa confringebant, ſed etiam terebrantes aculei intrinſecùs remanebant, diſſipatiſque carnibus viſcera pandebantur. Nonnulli verò ligatis pedibus poſt terga currentium

Chriſtiani diriſſimis afficiuntur ſupplicijs.

um equorum, inter ſpinoſa loca ſyluarum ducebantur, vt ducti & reducti, dumóſis lignorum aculeis eorum corpora carperentur, ac diù & ſæpiùs tibias torquendo tinnientibus chordis cōſtringebant. Fœminas autem per vnum pedem appendentes, palis minoribus dentatis rectis in capite, crinibusque in eiſdem colligatis, ac vehementiùs ſtringentes ſimul cum capillis omnem pelliculam auferebant, ingentia pondera in vno pede colligātes, & laminas ferri ignitas dorſo, ventri, mammillis ac lateribus apponentes.

Sancta verò virgo Flauia dum in carceris ergaſtulo cum fratribus eſſet retruſa, Placidum fratrem ſuum alloquebatur, dicens: Iam ſacris tuis orationibus, Placide frater, fauentibus, inchoaui martyrium, nunc verò obſecro, nè deſiſtas inchoata perficere. Ora attentiùs rogo, vt dignum faciat Dominus Ieſus Chriſtus deſiderium cordis noſtri ante conſpectū gloriæ ſuæ, & tribuat nobis quod promittere dignatus eſt ſuis fidelibus, & omnibus quærentibus gratiam ſuam. Sanctus autem Domini Placidus aperiens os ſuum, Eutychium & Victorinum fratres ſuos & virginem Flauiam ſororem ſuam ſociosque triginta tres conſolabatur, dicens: Forti animo eſtote, ſuſpicite in cælum, & precibus exorate cuncta regentem, vt patris Benedicti interceſſione nobis patiendi tolerantiam donet. Alia verò die dux Mamucha reſidens in conſiſtorio, iuſſit ſanctos Dei martyres Placidum, Eutychium, Victorinum & virginem Flauiam cum triginta tribus ſocijs ſuis ſibi præſentari, & grauiſſimè fuſtibus cædi, & per pedes ſuſpendi, ac membris omnibus acriter torqueri, fumumque horridum ſub eis adminiſtrari, dicens: Negate Chriſtum veſtrum, & dicite in eum conuicia, & dabimus vobis bona huius mundi. Poſt hæc ſanctus martyr Chriſti Placidus erectis in cælum oculis clamabat ad Dominum, dicens: Narrauerunt nobis iniqui fabulationes, ſed non ità vt lex tua Domine. Omnia mandata tua veritas, iniqui perſecuti ſunt nos, adiuua nos Domine Deus noſter. Quinta verò die videntes pagani quòd ſancti Dei martyres Placidus, Eutychius, Victorinus & Flauia virgo ſpeciali quodam amore eſſent obligati, & honore ſe inuicèm præuenirent, quòd vnà cibum caperent, quòd ſegregati ab alijs ſtarent, quòd ſimul ſoli orarent, mirati ſunt, & dicebat alter ad alterum: Iſti affinitate coniuncti ſunt, ideò ab alijs diuiduntur. Interrogans itaque ſanctos vnus ex paganis per interpretem quo vtebantur, dixit ad eos: Quam generoſitatem fertis inter vos? Reſponderunt hi: Quatuor germani fratres ſumus ex vno viro & fœmina generati. Ille verò rursùs percontatus eſt eos, dicens: Ex iſta patria eſtis, an ex alia regione? Et reſponderunt ſancti, dicentes: Romani ſumus, & Chriſtiani. Et ille, Benè, inquit, contingit vobis, quia hominum omnium genus ſemper voluiſtis humiliare, & dominium exercere, nulli vnquàm genti voluiſtis ſubdere colla. Sed dicite nobis, quæ ſunt nomina veſtra? Ad hæc ſanctus Placidus proloquens ait: Hi duo fratres mei Eutychius & Victorinus vocantur. Hæc autem ſoror mea & virgo, Flauia dicitur. Ego verò peccator, Placidus monachus vocor. Et ille, Aſſentite, inquit, nobis, & proderit vobis: negate Chriſtum veſtrum Deum eſſe, & noſtro more Luciferum ſidus dei noſtri Rempham excolite, vt frui poſſitis vnà nobiſcum huius gaudijs vitæ. Reſpondens autem ſanctus martyr Placidus, dixit: Abſit hoc à nobis, vt Deum noſtrum Ieſum Chriſtum creatorem cæli & terræ negemus, & hominem perditum pro Deo colamus, qui iam à Domino Ieſu Chriſto cum diabolo & angelis eius damnatus eſt in inferno perpetuo igni exurendus.

Hæc pagani ex martyris ore dum verba audiſſent, Mamuchæ duci nunciare curârunt. Sæuiſſimus autem dux furore nimio accenſus, iuſſit ſanctiſſimum Placidum cum duobus fratribus & cum ſorore Flauia tamdiù virgis mactari, donèc inter manus deficerent. Quod dum factum fuiſſet, pagani exiſtimantes eos mortuos, receſſerunt. Sed Deus omnipotens, cui cura eſt & ſolicitudo ſuorum, miſit Angelum ſuum ſanctum, qui ſanctorum martyrum Placidi, Eutychij, Victorini & virginis Flauiæ roborauit corpora, & curauit plagarum vulnera. Manè autem facto, pagani redeuntes ad ſtadium, ſanctosque martyres Dei illæſos conſiſtere perſpicientes, dicebant ad eos: Animaduertite & videte quanta miſericordia vſi ſunt deus & Propheta noſter in vobis, qui cùm debuiſſent interficere vos, contulerunt vobis ſanitatem. Relinquite ergò vanitatem & ſectam ſuperſtitioſam, & adorate eos qui præſtiterunt vobis ſanitatem, & gubernant vitam veſtram. Sanctus Placidus

Cap. 10.

Conſolatur fratres & ſororē ac cæteros martyres S. Placidus.

Iterùm vapulant.

Pſal. 118.

Dij gentiū perpetuò igni exurendi.

Cap. 11.

Virgis iterū vapulāt SS. martyres.

Curātur eorum vulnera cælitùs.

dus reſpondit: Vos potiùs relinquite diabolum quem adoratis,& adorate Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt, & relinquite perditum ipſum veſtrum prophetam, & ſathanam, quem is pro Deo coluit,cum quo damnatus eſt in ignem æternum. Saraceni autem cùm viderent quòd neque minis neque promiſſionibus ſanctos Dei ad ſuam culturam valerent inflectere,acta & dicta duci ſeriatim referre curârunt. Dux verò ſæuus indignans, iuſſit ſanctum Placidum cum ſorore & duobus fratribus ſuis per pedes ſuſpendi,& fuſtibus cædi, & fumum acerrimum ſubminiſtrari, clamantibus paganis iuxta conſuetudinem, Negate Chriſtum veſtrum,negate. Quod dum factum fuiſſet,clamabat beatus Placidus vnà cum fratribus ſuis Eutychio & Victorino ac virgine Flauia, quaſi ex vno ore dicentes: Gratias tibi agimus Domine Ieſu Chriſte,qui confortas ſeruos tuos in te ſperantes. At duriſſimus dux dolore & irâ permotus,beatiſſimo martyri Placido,qui præ omnibus & pro omnibus loquebatur, cum lapide os & arterias confringi iuſſit, dicens: Si non negabis Chriſtum tuum, & tu & alij mala morte peribitis. Sanctus verò martyr Placidus glorificabat Dominum,dicens: Gratias tibi ago Domine Ieſu Chriſte,qui me computare dignatus es in numero ſeruorum tuorum.

Pſal.145.

Os S.Placidi lapide confringitur.

Cap.11. Non ferens autem impijſſimus dux quòd ſic beatiſſimus Placidus ſæpè Chriſtum nominaret,ira magna accenſus,iuſſit ei linguam radicitùs amputari. Sanctus verò Placidus clamabat lingua præciſa, dicens: Benedictum nomen & virtus Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius nomen & virtus permanent in ſecula,qui & liberat nos ab omni malo ſemper. Cumque fratres eius & ſoror reſpondiſſent Amen, præ nimia ira frendens dentibus ſæuiſſimus dux, iuſſit eos iterùm grauiſſimis fuſtibus cædi. Sanctam verò virginem Flauiam truculentus arbiter præcepit tradi quibuſdam lenonibus de exercitu ſuo ad corrumpendum,dicens: Inuitate ad turpitudinem eius omnem exercitum. Sancta autem virgo Flauia ſententiam in ſe prolatam dum agnouiſſet, ſuſpexit in cælum, & ait: Deus qui ſedes ſuper thronos & iudicas æquitatem, eſto mihi in Deum protectorem, & in locum refugij, vt ſaluam me facias. Surrexit in me iudex iniquus, mordens carnes meas canina rabie, miſit truces manus ad verbera, pedibus appenſa ſum, fuſtibus acerrimè verberata ſum, omnibus membris crudeliſſimè torta ſum, fumus horridus ſub me adminiſtratus eſt, impinguatur dux ſæuus ſanguine meo, tuus eſt amor, tua fidelitas, pro te hæc omnia patior: reſpice in me ſancte Deus Sabaoth, nè polluant inimici famulam tuam, nè dicant, Præualuimus aduersùs eam. Orauit, & eccè ſubitò virtus diuina ſuper virginem ſanctam reſpiciens, ſuo illam munimine ſepſit. Nam cùm ad ducis imperium lenones ſanctam virginem Flauiam vellent ſtuprare, vim ei inferre volentes, quicunque manus ad eam contingendam miſiſſent, ſtupebant nerui eorum, & areſciebant manus & brachia illorum,& præ dolore ex intimo corde mugitum reddebant. Ipſa autem beatiſſima virgo Flauia cùm fuiſſet, ſicut iam diximus, cum fratribus ſuis multotiès pro Chriſti nomine cæſa & torta, & diuerſis ſupplicijs affecta, immobilis in fide Chriſti permanſit.

Loquitur præciſa lingua.

Pſal.30.&70.

Diuinitùs puniūtur volētes ſtuprare S.Flauiā.

Cap.12. Poſt hæc impijſſimus dux Mamucha ſanctos Dei martyres Placidum, Eutychium,Victorinum & virginem Flauiam ſuo examini fecit aſſiſti, quos tumenti pectore,facie furibunda,vibranti capite,ità eſt allocutus: Quouſquè inſipientes vos noſtra tolerat clementia? Hortor & commoneo vos Crucifixum negare, & adorare deum,cui excellentiſſimus Rex noſter Abdala ceruicem ſuam flectit: ſin aliàs,acerrima morte peribitis Sanctus Placidus reſpondit: O infelices,quàre mentis veſtræ oculos atra orbatos caligine non exeritis? Credite in Dominum Ieſum Chriſtum creatorem cæli & terræ,& dimittite diabolum quem adoratis,& falſum veſtrum prophetam relinquite, quod ſi non feceritis,ignis vos æternus excipiet. Mamucha verò poſt hæc conuerſus ad ſanctos martyres Eutychium, Victorinum & virginem Flauiam,dixit ad eos: Dicite infelices & miſeri, derelinquitis Crucifixum,an cum Placido ſeductore perire decreuiſtis? Sancti martyres dixerunt: Iam ſæpiùs tibi diximus,quia nullo pacto nullaque ratione Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum relinquimus, monita verò veſtra, velut lutum quod pedibus conculcatur, abominamur. His auditis ſæuiſſimus Mamucha nimijs furijs incitatus, iuſſit ſanctos Dei martyres Placidum, Eutychium, Victorinum & Flauiam ſtrictiùs ligari,

gari, & ſuper tibias eorum anchoras nauium poni, & ſuper anchoras lapides magnos ſuperponi, vt hoc dolore compulſi Chriſtum negarent. Pagani verò iuſſa iniquiſſimi ducis perficientes, clamabant: Niſi negaueritis Chriſtum veſtrum Deum eſſe, acerba morte in tali ſupplicio conſummabimini. Cumque die ipſa & nocte tota in tanto cruciatu perduráſſent, & ſanctus Domini Placidus pſalleret, & ſoror ac fratres eius orarent, & Deo gratias agerent, die altera illuceſcente Pagani ad martyres reuerſi ſunt, videnteſque illos immobiles in fide Chriſti perſiſtere, dicebant: Num vobis corneas fibras, num lapidoſa pectora nutritis, qui ſalutaribus conſilijs non acquieſcitis? Reſpicite voſmetipſos, & Chriſtum Deum eſſe negate, & dabimus vobis aurum & argentum, pallia deaurata, & lapides precioſos. Sanctus Placidus reſpondit: Neque pro auro, neque pro argento, ſiue pro pallijs deauratis, aut lapidibus precioſis, veſtræ impiæ & peruerſæ ſuggeſtioni aſſenſum dabimus vt Chriſtum negemus. Iuſtitiæ nanque rigor & veritatis via flecti non nouit, ſi forti pectore retinetur. Idipſum ſancti Dei Eutychius, Victorinus & beata Flauia virgo affirmabant.

Nouo tormenti genere cruciantur.

Reſpōdēt SS. martyres oblata munera.

Ad hæc ſatellites ſathanæ vehementer irati, rem prout erat duci per ordinem pandunt. Sæuiſſimus verò Mamucha terribili furore & ira ſuccenſus, dictauit ſententiam, dicens: Placidum, Eutychium, Victorinum, Fauſtum, Firmatum diaconum Chriſtianorum, ac virginem Flauiam vnà cum Chriſticolis inuictiſſimi Regis noſtri Abdalæ præcepta contemnentes, & Chriſtum qui à Iudæis crucifixus eſt, pro Deo colentes, noſtramque culturam noſtrumque prophetam Moloch abominantes, capite cædi iubemus, & corpora eorum inhumata lupis ac canibus & volucribus cæli deuoranda relinqui. Nequiſſimi autem miniſtri concito gradu reuertentes, eiecerunt ſanctos de cuſtodia in qua clauſi detinebantur, & vſque ad litus maris in quo decollandi erant, eos flagellando perduxerunt. Quò dum veniſſent Pagani, ad ſanctos proloquentes dixerunt: Obſecundabitis iuſſioni inuictiſſimi ducis Mamuchæ, vt Chriſtum negetis, & deum more noſtro adoretis & colatis? Sancti autem martyres eorum monita abdicantes, dicebant: Nunquàm creatorem noſtrum negamus, nunquàm ab eius cultura recedimus. Alium verò Deum omninò neſcimus, neque adoramus, præter Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, cui noſmetipſos hoſtiam viuam in ſacrificium offerimus. Chriſtiani ſumus, & pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti magis mori quàm viuere deſideramus. Iam perficite in nobis quod vobis videtur. Hæc vbi dicta dederunt, beatiſſimus martyr Placidus oculos in cælum eleuans, orauit ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte fili Dei viui, qui de cælis ad terram deſcendiſti, & pro noſtra ſalute Crucis patibulum ſuſtinuiſti, propitius eſto nobis famulis tuis, & per interceſſionem magiſtri noſtri ſerui tui Benedicti, da nobis virtutis conſtantiam, vt participes glorioſiſſimæ anaſtaſis effecti, huius agonis ſtadium intrepido animo, mente robuſta percurrere valeamus, nè humani generis inimicus aliquod obſtaculum noſtris anteferat mentibus, nè princeps tenebrarum & complices eius impediant. Sed Angelus teſtamenti tui Michaël noſtras animas in pace ſuſcipiat, quia tu es Deus benedictus & glorioſus in ſecula ſeculorum. Cumque ſancti martyres, Eutychius, Victorinus & virgo Flauia, cum triginta tribus ſocijs ſuis reſpondiſſent Amen, flectentes genua decollati ſunt vnà cum beatiſſimo Placido, tertio Nonas Octobris, apud Siciliam, in portu Meſſanæ ciuitatis. Iacuerunt autem poſt decollationem corpora eorum iuxta mare diebus quatuor.

Cap. 14.

Condēnantur.

Oratio S. Placidi ſub mortem.

Capite exduntur SS. martyres.

Poſt paſſionem verò beatiſſimi Placidi martyris & ſociorum eius, Mamucha impijſſimus dux Saracenorum, needùm ſaturatus de ſanguine ſanctorum quem innocenter effundi fecerat, præcepit vt monaſterium illud, quod beatus Placidus ædificauerat, in quo etiam & habitauerat, incenderetur, & à fundamentis euerteretur. Sicque factum eſt, vt per quatuor dies in quibus poſt decollatonem corpora ſanctorum iacuerunt in litore, monaſterium omne incenſum, & ſolotenùs euerſum eſt, ità vt etiam fundamenta monaſterij Saraceni euellerent, & lapides in mare proijcerent. Intereà hoc mare ſedatur, ventorum turbines pacificantur, nautis via panditur. Quod crudeliſſimus dux perſpiciens, imperat, vt omnes Saraceni ad mare redirent, quatenùs ſigno dato naues conſcenderent. Aurora autem quinti diei illuceſcente, Saraceni cum duce ſuo Mamucha naues conſcendentes, æquoris

Cap. 15.

Monaſteriū ſolotenùs euertitur.

ris alta ſulcare cœperunt. Præ celſitudinis verò magnitudine, eccleſiam quam intra monaſterium ſuum beatus Placidus in honore ſancti Iohannis Baptiſtæ ædificauerat, cùm eſſet ampla & alta, Saraceni ſuccendere ſiue euertere nõ potuerunt, ſed modis omnibus, quibus poterant, polluerunt & profanauerunt. Nam trabes quas intùs in eccleſia inuenerunt, minutatìm præciderunt, eccleſiam adulterijs coinquinauerunt, altare Domini ſtercoribus & vrinis fœdauerunt, & ſuper illud ſeceſſum iêrunt, & quicquid prauum vel dici vel cogitari poteſt, ibidèm exercuerunt. Et ſicut antè deſcripſimus, naues conſcendentes, quanta inſtantia poterant, nauigare cœperunt. Cumque iam in fari medio eſſent, nam Regium tendere diſpoſuerant, ſubitò tempeſtas magna exorta eſt, ità vt nec retrò nec antè vltrà procedere poſſent, ſed compræhenſæ à currentibus vndis in medio fari, iuſto Dei iudicio centum naues ſimul cum Saracenis ſexdecim millibus octingentis demerſæ ſunt in profundum maris.

Noſtri hæretici Saracenis nõ diſſimiles, eadẽ patrare non abhorrent.

Omnes Saraceni in mari ſubmergũtur.

Cap. 16. Corpora verò ſanctorum martyrum adhuc iacebant in litore, vbi nulla fera, & nulla auis ea tetigit, & pro fœtore ſuauiſſimum odorem emanabant. Gordianus autem, qui beatum Placidum à Caſſinenſi cœnobio ſecutus fuerat, quique, vt ſuprà retulimus, tempore captionis eius fugiens euaſerat, qui & requirebat ſanctos noctis tempore, & confortabat dum eſſent in carcere, tulit corpus beati Placidi martyris domini ſui, & corpora ſanctorum Eutychij & Victorini fratrum eius, ac ſanctæ virginis Flauiæ ſororis illius, & capita eorum iungens corporibus prout potuit, in eccleſia ſancti Iohannis Baptiſtæ ſepeliuit, mundans eam priùs ab omni Saracenorum immunditia. Nam ſola eadem eccleſia, vt ſuprà deſcripſimus, ex omnibus monaſterij ædificijs remanſerat. Reliqua verò ſanctorum triginta trium martyrum corpora miro odore flagrantia, ibidem vbi decollati fuerãt, in arena ſepeliuit, vbi beneficia ſua Ieſus Chriſtus Dominus noſter, meritis ſanctorum martyrum Placidi & ſociorum eius interuenientibus, præſtare non deſinit vſque in hodiernum diem. Cæci nanque ibidèm illuminantur, claudi curantur, ſurdi auditum recipiunt, leproſi mundantur, dæmones effugantur, & omnes infirmi ſaluantur. Tali modo ſanctiſſimus martyr Domini Placidus cum ſocijs ſuis, diuerſis tribulationibus & ſupplicijs agitatus, dealbauit ſtolam ſuam in ſanguine agni qui tollit peccata mundi, quem modò ſequitur per paradiſi amœnitates, inſertus apoſtolis, quia totum reliquit: martyribus, quia martyrium pacis & perſecutionis in ſe ſuſtinuit: confeſſoribus, quia Chriſtum coram fidelibus & infidelibus confeſſus eſt: virginibus, quia virginitatem cordis & corporis cuſtodiuit. His inſertus choris, Regem immenſum collaudare non ceſſat, ferens coronam roſis & lilijs intextam, cantansque canticum in exultatione & gaudio voce infatigabili & merito. Nam per hunc facta eſt Caſſinenſis eccleſia purpurea, quæ anteà in patris Benedicti operibus extiterat candida, quia primus ex eadem verbo & exemplo plurimis in Chriſti bello extitit doctor. Hic Benedicti patris temporibus primus contra paganos prælium cœpit. Hic inter Chriſti milites anteſignans. Hic inter perſecutionum furentium initia cum ipſo infeſtationis principe & authore Mamucha congreſſus, dum inexpugnabili firmitate aduerſarium vicit, vincendi cæteris viam fecit. Ideoque nunc cum his, qui agnum ſequuntur, canticum nouum decantare non ceſſat. Apud hunc agnum dignetur pro nobis interuenire, vt maculis omnibus expiatos nos vellere velit induere. Omnes repræſentans eidem quem ſequitur agno, vt quos redemit ſanguine ſuo, non ſinat iuri ſubiacere alieno.

Gordianus ſanctorum corpora ſepelit.

Multa ad ſanctorũ ſepulcra fiunt miracula.

S. Placidus primus martyr ordinis Benedictini.

Apoc. 14.

Cap. 17. Paſſus eſt autem beatiſſimus Placidus martyr Domini noſtri Ieſu Chriſti precelſus, anno ætatis ſuæ vigeſimoſexto, cum duobus fratribus ſuis Eutychio, Victorino & ſorore virgine Flauia, Fauſto & Firmato diacono ſimul, ac monachis triginta, ſub ſæuiſſimo Rege Abdala & duce Mamucha, tertiodecimo anno Iuſtiniani Imperatoris, apud Meſſanam Siciliæ ciuitatem, tertio Nonas Octobris, regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat cum patre in vnitate ſpiritûs ſancti Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Dies autem vitæ beatiſſimi martyris ità numerantur. Oblatus eſt Deo à patre ſuo Tertullo patritio, & traditus beato Benedicto, ſeptimo anno ætatis ſuæ, habitauit cum eo apud Sublacum annis quinque, commoratus eſt in monaſterio Caſſinenſi, quod ipſe vnà cum magiſtro ſuo Benedicto & condiſcipulo Mauro in proprio rure ędificauerat, annis nouem.

S. Placidus ſeptennis fit monachus.

Con-

Conſtruxit in ſuo patrimonio monaſterium apud Siciliã per annos quatuor. Præfuit eidem monaſterio anno vno, qui ſimul fiunt anni ſex atque viginti. Natus anno Dominicæ incarnationis quintodecimo ac quingenteſimo. Martyrio coronatus quadrageſimoprimo ac quingenteſimo.

Series deſtructionis & reſtaurationis monaſterij eius.

EXplicitis his, quæ ad paſſionem beatiſſimi martyris Placidi ſociorumq́; eius Cap.18.
pertinebant, nunc eius deſtructionem reſtaurationemq́; cœnobij, vel qualia quantaq́; poſt ipſius deceſſum loci incolæ ſint perpeſſi, curabo poſterorum mandare memoriæ, ſiue vt rei notitia habeatur in prõptu, ſiue vt in eorum multimoda mirabiliq́; erectione, Domini miſericordia collaudetur, qui flagellat omnẽ filium quem recipit, & poſt lachrymationem & fletum, exultationem Heb.12.
inducit. Poſtquàm peruerſi doli artifex Mamucha cũ omni exercitu ſuo in maris profunda demerſus eſt, & ad Siculorũ notitiã perueniſſet, qualiter ſanctus Domini Placidus cum fratribus & ſocijs ſuis martyriũ ſuſcepiſſet, ilicò ex tota inſula innumerabilis turba occurrit, ſciſcitans qualiter hoc eueniſſet. A minimo nanque vſque ad maximũ acerrimus fletus omnes tenebat. Meſſalinus verò & filij eius, audientes ſanctũ Domini Placidũ martyrio coronatũ, ſciſſis veſtibus, puluere aſperſo capite, ad ſepulcrũ venerunt. Poſt hæc Meſſalinus & Pompeius Cilius conſilio habito, legatos Caſſinum ad patrem Benedictũ direxerunt, deſtinantes epiſtolam, hæc continentem: Vniuerſali monachorum inſtitutori atque doctori Benedicto, ſerui & filij eius deſolati & deſtituti paſtore, cum ſubiectione debita obedientiam. Quia nihil paternitati veſtræ incognitũ eſſe rectum duximus de his quæ apud nos actitata ſunt, ſcire veſtram ſanctitatem volumus, religioſiſſimum ac ſanctiſſimum diſcipulum veſtrum Placidum, tertio Nonas Octobris poſt multa tormentorum genera gladij animaduerſione migrâſſe ad Dominum. A duce nanque Saracenorum Mamucha, cum fratribus ſuis Eutychio, Victorino ac ſorore virgine Flauia, Fauſto, Firmato & monachis triginta captus, poſt verberum mactationem, ſuſpenſionem, fumi adminiſtrationem, membrorum omnium tortionem, arteriarum & dentium confractionem, necnon & linguæ abſciſſionem, capite cum omnibus ſocijs truncatus eſt. Vndè ſuppliciter veſtram paternitatem poſcimus, vt ad cortes & poſſeſſiones retinendas diſcipulos mittere dignemini &c.

Meſſalinus S. Benedicto filij ſui Placidi martyrium literis indicat.

Exhilaratus itaq; de ſanctis apicibus pater ſanctus, palmas ad alta ſuſtollẽs, gratias egit Redemptori omnium, dicens: Grates tibi nunc promo cunctorum vita ſaluſque, qui fructum labiorum meorum dilectiſſimũ Placidum ſingularem & vnicum mei pectoris filiũ, ad tuum feciſti conſcendere ſolium. Hęc pater ſanctiſſimus proclamans, & ſuper beatiſſimi martyris paſſionem vltra modum ſpirituali lętitia congaudens, omnem Caſſinenſem conuocans concionem, talem ad eos protulit orationẽ: Sicut patris eſt gaudere in ſuorũ profectibus filiorum, ità & filiorum eſt augumentũ patris ſua lucra reputare. Quapropter noueritis dulciſſimum filium meum Placidum martyriali trabea adornatum migrâſſe ad Dominum. Iam enim meis interioribus oculis eius immaculatam hoſtiam & Deo beneplacentem, deduxi in alta cælorum. Hunc nempe tempore, quo illum à patre ſuo ſuſcepi, meminneram eſſe mortalem, nec feſellit opinio. Nunc non eſt quod cõqueratur. Habeo, in quo Deo gratias agam, quia ſemper optaui, vt de fructu cordis mei omnipotenti Deo ſacrificiũ offerretur. Nihil enim hoc ſacrificio habui precioſius, nihil amabilius, nihil carius. Elegit nanque Placidus pro Chriſto momentaneam mortem, & peruenit ad eum in cæleſti ſolio ad dexterã patris regnantem. Ob id enim Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, vt nos non nobis, ſed Chriſto viueremus. Grates au- 2.Cor.5.
tem omnium Redemptori refero, quia ingratus eſſe non poſſum. Congaudẽdum enim mihi, ſcilicet quòd talem diſcipulum habuerim, non dolendum, quòd amiſerim. Nam illud munus fuit, hoc debitũ, ſcilicet quòd functus ſum famulatu Placidi diſcipuli mei quãdiù Deus voluit, & pòſt qui dedit recepit. Quod naturæ communis fuit, Placidus pro Chriſto poſuit, & quod ſingularis eſt gratiæ, meruit. Cur autem ego doleam mihi Placidum filium meum ereptum, cùm ad ſalutẽ noſtram Deus filio ſuo nõ pepercerit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum? Quis vnquàm Rom.8.
exceptus eſt à conditione moriendi, qui non eſt exceptus à conditione naſcendi? Non ergò defleam Placidum filiũ, quem ſcio tranſiſſe de morte ad vitam. In illius nanq; morte gaudendum eſt, non dolendũ, quia illam pro veritate & æterni Regis

Cap.19. S. Benedicti ad ſuos filios oratio.

Benedictus pater deduxit Placidi animam in altá cælorũ ſuis interioribus oculis.

fide guſtauit. Nam cur ergò te Placide fili chariſſime defleam, qui mihi ſic ereptus es, vt omnium eſſes? non enim perdidiſti vſum naturæ tuæ, ſed commutâſti. Antè corpore inſeparabilis à Deo exiſtens, nunc indiuiduus cum Deo es permanens. Felicia verba quæ in te expendi, felices labores quos in te ſuſtinui, dum viueres mecum. Non te Tertulli patris tui amor à me diuellere potuit, nec ipſe mihi vnquàm patrem prætuliſti, quouſque ad æternam vitam migrâſti. Hæc & his ſimilia patre Benedicto proloquente, ex conſilio totius Caſſinenſis cõgregationis quoſdam ex diſcipulis ſuis ad Siciliam direxit, præcipiens illis eos citiùs properare ad prædictam inſulam, ad monaſterium beati martyris Placidi reſtaurandum, & cortes ac villas Tertulli patricij gubernandas.

Placidus cũ Deo nũc indiuidu' permanet.

Alij monachi mittuntur in Siciliam.

Cap. 20.

Qui præceptis obſecundantes, dum ad Siciliam peruenerunt, ſeruos beati martyris Placidi euocantes, dixerunt: Vbi poſuiſtis lumen mundi, & decorẽ Caſſinenſis eccleſiæ Placidum patris Benedicti diſcipulum? dicite nobis vbi panis requiei iacet, vbi cæleſtis Regis abſcondita eſt pecunia, & multa his ſimilia. Illi autem reſpondentes dixerunt, illos ad eccleſiam ſancti Baptiſtæ Iohannis eſſe, & locum, in quo Placidus Chriſti teſtis ſepultus iacebat, oſtenderunt. Qui ruentes in terram cum tremore & gaudio magno, ſanctum ſepulcrum deoſculari cœperunt, exequias, vt ità dicam, agentes quaſi quidam Angeli carnei beato martyri Placido, in cuius paſſione cæli patuerunt, Angeli incubuerunt, homines exultauerunt, terra læta ta eſt. Videntes itaque fratres ſepulcrum in quo Placidus pater ſanctiſſimus reconditus erat, cum ſingultu & lachrymis clamabant, dicentes: Virorum ſanctiſſime, qui ſuperni Regis vallatus munimine, mundi conculcâſti principem, intercede pro nobis ad Dominum, quatenùs tuis ſuffragantibus meritis, per tua veſtigia incedere, & cælica gaudia capere valeamus. Hæc & multa alia cùm dixiſſent, quaſi corporaliter cum viderent, lachrymis nequaquàm parcebant, ſine intermiſſione ſanctum deoſculantes ſepulcrum. Odor enim paradiſi ſuauitate, vt ità dicam, ex ſepulcro manabat, irrigabant lachrymis, leuigabant ingemiſcentes, exoſculabantur delectantes. Epiſcopus nanque Meſſanæ ciuitatis, vbi patris Benedicti diſcipulos ad monaſterium reſtaurandum & cortes ac poſſeſſiones gubernandas veniſſe comperit, ad eos accedere ſtuduit, ſalutanſque in oſculo ſancto, dicebat ad eos: Non paſſus eſt Deus opera atque labores patris ſanctiſſimi Deo dilectiſſimi Placidi perditum iri, ſed quaſi poſt tranſmigrationem Iſraelis de Aegypto, reſtituit filijs Sem, poſſeſſam à Chananæis regionem Palęſtinæ propriam, quibus propter naturalium filiorum eius opus, pater eorum hæres mundi, cum iuramento confirmauit diſtributionis teſtamentum, vt nullo aliquandò tempore diriperent inuicèm poſſeſſiones, vt ante cataclyſmum fecerant, & iniquitatibus & ſanguinibus terram contaminarent, ità & ſuper beatiſſimo Placido patre noſtro iuſta retribuens fecit Deus noſter, tranſmittendo fratres eius & filios ad monaſterium gubernandum & reſtaurandum, & cortes & poſſeſſiones illius retinendas. Etenim iuxta ſcripturam, in multas generationes Deus bona tribuit, qui ſecundùm Moſaicum obitum ſpiritum Placidi reſtituit patri. Siquidem ille audiuit: Aſcende in montem, & ibi morere. Hic, Exi, inquit, à Caſſino Placide. Et poſt paululùm, Siciliæ inſulam ingrediens, per martyrium carneam tranſibis vitam atque corruptibilem. Igitur Deus verax eſt, & impoſſibile eſt mentiri Deum. Sic accidit Placido beatiſſimo patri. Facta ſunt autem hæc diſpenſatione Dei, nam ideò Mamucham crudeliſſimum Chriſtianorum perſecutorem, & violentæ vocis ventroſum, ſurreptionem, tempeſtatem, luctum atque turbationem ad has partes venire permiſit, vt Placidus cum fratribus & diſcipulis ſuis martyrio coronarentur. Dirumpens igitur vinculum ligaturæ corporis ſuæ, per medios fluctus vitæ præſentis, volauit in alta cælorum.

Eccè in quãta reuerẽtia ſancti hi viri martyris ſepulcrum habuerunt.

Inuocant ſanctũ Placidũ, vt pro eis ad Dominum intercedat.

Deus in multas generatiões dona diſtribuit.

Deut. 32.

Heb. 6.

Cap. 21.

In talibus die decurſo, Epiſcopus cum multitudine populi quæ cum eo venerat, deoſculans ſanctum ſepulcrum, receſſit ad ſua. Anniuerſario autem paſſionis die beati Placidi & ſociorum eius adueniente, turba multa cum cereis & thymiamatibus ad ſanctiſſimi Placidi martyris & ſociorum eius ſepulcra conuenientes, die noctuque ad eius honorem perſiſtentes in eccleſia, Domino laudes decantabant, omnes inquam conuenientes, à viris vſque ad mulieres & infantes, oblationes & vota regaliter comportantes. Oportebat enim ſanctam feſtiuitatem celebrare in lumine ſcientiæ, & intellectu ſplendoris populum adornare. His

Vides antiquum Eccleſiæ morẽ fuiſſe, ſanctos cereis & varijs donarijs honorare.

His quoquè temporibus beatiſſimus pater Benedictus plenus virtutibus & ſancti-tate, feliciter migrauit ad Dominum, Anno Verbi incarnati quadrageſimoſecundo ac quingenteſimo, cùm præfuiſſet in Caſſinenſis cœnobij regimine annis quatuordecim, ſepultusq; eſt ibidem ante aram ſancti Baptiſtæ Iohannis. Huic ſanctiſſimo patri ſanctus Papa Vigilius per priuilegium confirmauit omnes cortes ac poſſeſſiones, quas Tertullus patricius in Sicilia ei obtulerat. Id ipſum fecerunt ſucceſſores eius numero 49. S. Benedicti felix obitus.

His taliter ſuccinctè libatis, quid Gordianus martyris Placidi famulus egerit, opuſculo præſenti tradamus. Poſtquàm enim idem Gordianus ſanctorum martyrum corpora tradidit ſepulturæ, quid faceret, vel quid diceret neſciebat. Dicebat enim intra ſe: Si hîc maneam, nihil vltrà proficiam: ſi ad Caſſinū redire voluero, omninò impoſſibile mihi videtur, ſcio enim quanta pericula in tanto itinere mihi incumbant. Hęc dum ſecum tacitus volueret, beati Placidi & ſociorum eius ſuffragium diebus ac noctibus exorabat attentiùs. Quarta intereà die adueniente, valdè, diluculo nauis Neapolitanorum mercibus onuſta, in portu Meſſanæ ciuitatis deuenit, deſcendentesque nonnulli eorū ad terram, ſancti Iohannis Baptiſtæ, in qua ſanctus Domini martyr Placidus cum ſocijs ſuis ſepultus erat, eccleſiam deuenerunt. Quos Gordianus adſpiciens, poſt ſalutationis officia oſculatus eſt, ac deindè percontatus eſt eos, dicens: Qui eſtis, vel vndè, & quò tenditis iter? Tum illi: Neapolitani (inquiunt) ſumus, & curſus noſter Conſtantinopolim tendit. Gordianus verò talia ab eis dum verba audiſſet, gaudio ingenti perfuſus eſt, datoque naulo in eorum naui conſcendit, longiſſimaque maris itinera cum eis transfretans, Conſtantinopolitanam peruenit ad vrbem, in quam ingreſſus, in domo cuiuſdam potētiſſimi viri annis quampluribus hoſpitatus eſt. Ibique iuſſu Iuſtiniani Imperatoris enucleatiùs vitam atque miracula necnon paſſionem beatiſſimi martyris Placidi & ſociorum eius notificare, atq; ad poſteritatis memoriam Græcis literis, quibus apprimè imbutus fuerat, latiùs annotare curauit. Illi autem hæc audiētes, glorificauerunt Deum, vtque ſecum Gordianus in eadem vrbe maneret, hortati ſunt. quod & fecit. Poſt aliquanta verò annorum curricula, Gordianus ille valefaciens, paſſionē beati martyris Placidi & ſociorū eius, quam ibidèm, vt ſuprà taxauimus, Græcis apicibus exarauerat, apud illos reliquit, ipſe verò nauem conſcendens, Siciliam redijt, atque ad Syracuſanam vrbem deueniens, pauco illic tempore ſuperuixit, in quo ſemper piè ſanctæque viuendo, finem vitæ compleuit, acquirens ſibi regnum æternum, intercedentibus ſanctis martyribus, quibus fuerat famulatus. Ex die verò qua ſepulta ſunt corpora ſanctorum martyrū Placidi, Eutychij ac Victorini fratrum, & beatiſſimæ virginis Flauiæ ſororis eorum, in eccleſia ſancti Baptiſtæ Iohannis, vltrà iam baſilica illa ſancti Iohannis vocata non eſt, ſed in honore ſanctorum qui intùs erant ſepulti, ſancti Placidi eccleſia vocabatur, vſque ad tempora ſcilicet illa, quandò Romani Siciliam amiſerunt. Omnibus etiam temporibus quibus Saraceni Siciliæ dominati ſunt, eccleſia ipſa ex beati martyris Placidi nomine vocabatur.

Cap. 22.

Gordianus S. Placidi vitam & paſſionē Græcè deſcribit.

Eccè quomodò Sancti pro viuētibus intercedunt.

VITA S. MARCELLINI RAVENNATIS ARCHIEPISCOPI, VT HABETVR IN HIERONYMI *Rubei viri doctiſſimi hiſtoriarum Rauennatum libro primo.*

AGAPITO, Rauēnatum decimo Archiepiſcopo, Marcellinus ſucceſſit, trigeſimum circiter annum ſupra ducenteſimum ab ortu Chriſti, Vrbano adhuc Romano Pontifice. Septem & quadraginta annis Rauennati Eccleſiæ præfuit Marcellinus, tanta ſanctitate atque innocentia, vt vel ſola opinione homines à maleficio deterreret, & ad leges diuinas ſeruandas ac colendas inflammaret. Sæpiùs cacodæmonum furorem (tanta in illo fuit magnitudo & præſtantia benignitatis diuinæ) nûllo labore compreſſit. Cumque virum ſanctum illi, diſpoſitis inſidijs, vallatum tenerent, ac circunueniſ-

Octobris 5.

S. Marcellinus fit Rauennatum Antiſtes.

 ſent:

ſent: eo Deum ſuppliciter inuocante, ſtatìm proſtrati, miſereque afflicti ſunt.

Quære eius paſſionem præſenti Tomo, 13. Februarij.

Huius tempore Fuſca virgo nobilis Idibus Februarij ſub Quintiano præſide, qui in Sicilia Agatham trucidauit, ob Chriſti religionem Rauennæ interfecta eſt. Ea quoquè tempeſtate adeò in Chriſtianos ſæuitum eſt, vt pauciſſimæ eorum familiæ, nedùm ciuitates, eius calamitatis expertes fuerint. Nam Germani, Alpibus, Rætia, vniuerſáque Tranſpadana Gallia penetratis, Rauennam vſque, facta excurſione, omnia deprædati ſunt: & vndiquè nouæ gentes finibus egreſſæ, ipſum orbem vniuerſum perturbaturæ videbantur. Gothi in Græciam, Macedoniamque erumpunt: Quadri & Sarmatæ Pannonias depopulantur: Germani occupant Hiſpaniam: ipſumque Imperium ab tyrannis triginta arripitur. Sub id igitur tempus Marcellinus Rauennatum Antiſtes, in tanta perturbatione, vario rerum euentu, miſerè grauiterque affectus, animam exhalauit tertio Nonas Octobris. Dum extremum ſpiritum duceret, eius cadauer ferunt vnguentorum ſuauiſſimorum diuinum odorem efflauiſſe. Sepulus eſt in diui Probi baſilica.

Sanctè obit S. Marcellinus Antiſtes

VITA S. ATTILANI EPISCOPI ZAMORENSIS ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN LVcij *Marinei Siculi, Regij Hiſtoriographi, de rebus Hiſpaniæ libro quinto.*

5. Octobris.

OPERAE precium eſt, Sanctorum vitam, virtutes & geſta cognoſcere, vel propter eorum memoriam, quæ ſemper eluceat, vel maximè propter exempla, quæ ſunt nobis ſalutifera documenta. Quarè beatus Attilanus annum agens quintum & vigeſimum, audiens in Morerola monaſterio, quod à Samora non longè diſtabat, homines ſanctiſſimè vixiſſe, illuc ſtatìm ſe contulit. Vbi decennium ſub Floriani Abbatis diſciplina militauit. Cuius honeſtatem, ſanctitatemq́ue cognoſcens Florianus, eum in monaſterij Priorem conſtituit. Quorum temporibus Zamorenſis atque Legionenſis pontifices à mortali vita diſceſſerunt. Attilanus in Epiſcopatu Zamorenſi, & Florianus in Legionenſi ſucceſſerunt, proptereà quòd per omnem regionem clariſſima eorum fama virtutum peruolabat: Qui die ſancti Spiritûs illo myſterio fuêre roborati. Quapropter Attilanus templa, loca, omneſque populos ſumma cura gubernabat, & annos ferè decem magnos & aſſiduos labores tolerabat. Qui memor exactæ vitæ, criminumq́ue ſuorum quæ anteà commiſerat, peregrè proficiſci ſtatuit. Epiſcopatûs itaque reditus pauperibus mandat communes fieri, quod multis rationibus ſuos hortatur, quoniam neceſſitate coactus, ſe per aliquot tempus receſſurum dicebat. Quod ſi ſecus mandatum feciſſent, Deus iratus maledictione condemnaret. Hoc audientes, qui vitam eius nouerant, clamant omnes: Te ſequemur quocunquè vadis, ô mortalium omnium clementiſſime, quarè nos in tanta calamitate relinquis? Per Deum vnicum quicquid rogas, nos facturos teſtamur. Ille autem fidem verbis illorum adhibens, cùm eos benedixiſſet, ſtatìm diſceſſit. Cumque veniſſet ad pontem prope templum ſancti Laurentij, annulum quem digito geſtabat, de ponte proiecit in flumen, dicens: Quandò annulum hunc reuiſero, tunc ab omnipotenti Deo omnium delictorum meorum veniam promerebor. Indè autem diſcedens cum vno comite quem plurimùm diligebat, adeò feſtinauit, vt eum defatigatum reliquerit in itinere. Solus itaque ſe pannis induit quàm viliſſimis, adeò vt à nemine cognoſci poſſet, & duos annos eleemoſynis vixit. Quem tandèm vox in ſomnis audita, diuinitùs ſic admonuit: Attilane, iamiam tuum ad pontificatum perge, tuæ enim exauditæ ſunt preces. Ipſeque præcepto audito, ſe itineri accinxit. Venit itaque nocte ad eremum quæ ſancti Vincentij de Cornu vocabatur, & conuicina ſancto ſepulcro, vbi quæ-

S. Attilanus fit monachus.

Creatur, Prior.

Fit Epiſcopus Zamorenſis.

Subtrahit ſe ab Epiſcopatu ad tempus, vt peccata ſua defleat.

Viuit ex eleemoſynis.

quædam muliercula cum marito ſuo illum in parua domo receperunt, eique cœnam non lautam quidem dederunt. Manè autem maritus & vxor pro piſcibus ad Epiſcopi domum vadunt, vt anteà conſueuerant, & Attilanum rogant vt interim domum cuſtodiat. Quibus dantur piſces. immemores vnius quem domi reliquerant, reuerſi pro eo dederunt piſcem maioris ponderis. Quos piſces Attilanum rogant vt præparet, donèc ipſa pro aqua, & maritus pro igne vadunt. Quibus Attilanus reſpondit, obſequenter. Cumque maiorem piſcem accepiſſet, dum eius viſcera volueret, annulum quem à ponte deiecerat, inuenit. Tunc repentè pronus, & genibus flexis Deo gratias egit, & continuò ſpontè campanæ ſonitum dederunt, & magna totius ciuitatis admiratio orta eſt. Quapropter per omnes domos, & hoſpitia atque hoſpitales perquirunt, nihilque comperiebant. Cùm eſſent itaque omnes ſoliciti, tandèm vir quidam, procurator rei familiaris Epiſcopi, meminit de viro quodam, quem muliercula ſibi dixerat hoſpitatum apud ſe, neſcius cuius dignitatis eſſet. Omnes illuc concurrunt ſacerdotes, & tota ciuitas. Attilanus autem veſte non precioſa, neque noua, ſed vili atque detrita inuentus eſt, Deo gratias agens. Quapropter omnes ei gratulantes & Deo gratias agentes, cum magno gaudio reduxerunt in ciuitatem: qui poſteà vixit annos circiter octo, ſanctis ſemper operibus incumbens. Quem vita functum nomine ciuitatis, Vrbanus Pontifex Maximus, in Sanctorum numerum canonizatum aggregauit: Anno milleſimo ſecundo, quo regnabat in Hiſpania Rex Henricus.

Cognoſcit ex inuento annulo dimiſſa ſibi eſſe peccata.

Redit ad ſuam reſidentiam.

Defunctus in Sanctos adſcribitur.

MARTYRIVM S. DOMNINI MILITIS ET SOCIORVM EIVS, VT HABETVR IN PERANTIquo MS. libro, cui conſentiunt vetuſtiora Martyrologia.

Dictionem bincindè mutauit F. Iac. Moſander.

TEMPORE Maximiani Imperatoris magna perſecutionis procella detonuit in Chriſtianos, qui ſe à ſacrilega dæmonum cultura abſcindebant. Nam legis iniquæ edictum exierat, vt ſi quis Chriſtiani numinis cultor inuentus eſſet, vel dijs immolare cogeretur, vel, ſi nollet, diuerſis tormentis excruciatus, capitali ſupplicio plecteretur. Promulgato igitur huiuſmodi edicto, Maximianus ſexto Imperij ſui anno relicta Roma venit ad Mediolanenſem ciuitatem, ibique iterato edicto præcepit Chriſtianos inquiri, ac diuerſis tormentorum generibus affici, vt medio hoc, vniuerſum populũ ad immundorũ deorum culturam reuocaret. Rursùs Mediolano eodem ferè tempore diſcedens, venit in fines Germaniæ, aſſumptis ſecũ ſui exercitûs aliquot militibus. Qui cùm aliquandiù in finibus illis hæreret, intellexit quoſdam adeſſe, qui virtutibus ornati, ſectam ſequerentur Chriſtianorum, ſtudẽtes ſuo Domino Ieſu Chriſto per omnia placere. Quibus ille accitis, cuius eſſent religionis, inquiſiuit. Illi verò vno ore Chriſtum profeſſi ſunt. Quibus Maximus: Quis ille Chriſtus? Sancti martyres reſponderunt: Ieſus Chriſtus filius Dei viui. Rursùm ille, cui Crucis myſterium ſtultitia videbatur, Illúmne, inquit, Chriſtum profitemini, qui à Iudæis crucifixus eſt? Is enim manibus eorum non valuit eripere ſe, ſed opprobrijs affectus & verberibus, tandèm ab eis crucifixus eſt & occiſus. Quam ergò fiduciam aut ſpem collocatis in eum? Sancti verò reſponderunt: O Imperator, ſi donum Dei ſcires, nullos vtiquè blaſphemiæ ſermones in ipſum conijceres. Ipſe enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus terrenus non eſt ſed cæleſtis, qui de ſinu Patris deſcendens in Mariæ virginis vterum, ex ea incarnatus ac natus eſt, qui multa prodigia operatus eſt coram principibus ſacerdotum & populo Iudæorum, mortuos ſuſcitando, leproſos mundando, paralyticos curando, dæmonia effugando, ægris, corporis ac ſpiritûs ſoſpitatem elargiendo, ac ſpiritu oris ſui omnibus verbum vitæ adminiſtrando.

Octobris 9.

Maximian⁹ Chriſtianos occidi edicto præcipit.

S. Martyres apud Imperatorem accuſantur.

1. Cor. 1.

1. Cor. 15.

Audiens

MARTYRIVM SS. FAVSTI, IANVARII, ET MARTIALIS, AVTHORE LVCIO MARINEO SICVLO,

Regio hiſtoriographo, de rebus Hiſpaniæ libro quinto.

OLIM cùm Præſes Eugenius Cordubam veniſſet, ei Fauſtus, Ianuarius, & Martialis occurrerût dicentes: Quid tibi vis Eugeni, qui Dei ſeruis mauis inuidere quàm credere? Tûc Eugenius ira percitus, dixit: O infelices homines, quid vos eſſe vultis? Fauſtus reſpondit: Nos Chriſtiani Chriſtum fatentes, qui Dominus vnus eſt, per quem omnia & nos per ipſum facti ſumus. Eugenius dixit: Vndè vobis eſt hæc tam deſperata ſocietas? Fauſtus reſpondit: Deſperatio in nobis non eſt, niſi in te ſolo, qui nos Deum negare fruſtrà compellis. Hoc cùm dixiſſet Fauſtus, magìs iratus Pręſes, Imponite, dixit, Fauſtum in eculeo, qui tam irreuerenter mihi reſpondit. Tunc Ianuarius Fauſto dixit: O chariſſime, tu pro nobis hoc pateris, qui meritis peccatorum noſtrorum te ſocium eſſe voluiſti. Cui Fauſtus reſpondit: Societas noſtra, Ianuari, manſit in terra ſemper, & imperpetuùm manebit in cælo. Hoc cùm audîſſet Eugenius, admiratus dixit: Quæ eſt iſta nunc allocutio veſtra, quòd tam impiè voluiſtis reſpondere mihi? Ianuarius dixit: Nobis confeſſio Chriſti, & nulla impietas eſt. Tunc Eugenius ad Martialem conuerſus dixit: Vides iſtorum animi dementiam, qua te in ſocietatem ſuam contraxerunt: Noli maleficis iſtis & impijs te credere. Cui Martialis dixit: Solus Deus immortalis eſt, qui cælum fecit & terram, ipſe pro tuis malis operibus te puniet. Quod audiens Eugenius, Et hic, inquit, ponatur in eculeo. Quod cùm fieri vidiſſet Martialis, ô beata, dixit, immortalitas gloriæ Chriſti, qua nos tibi frater Fauſte ſociâſti. Tum dixit Eugenius ſatellitibus ſuis: Torquete eos donèc adorent deos noſtros. Fauſtus autem dum torqueretur, Difficile eſt, inquit, tibi, & patri tuo, qui diabolus eſt, nos à paternis legibus, ad mortalitatem tuam conuertere. Propter quod Eugenius dixit: Abſcindantur ei nares, & auriculæ, ſupercilia radantur, dentesque mandibulæ ſuperioris euellantur. Quod cùm factum eſſet, Fauſtus Deo gratias agens, magìs hilaris factus eſt. Eugenius Ianuario dicebat: Vides ne Ianuari, quanta tormenta paſſus fuerit Fauſtus, dum deceptus opinione ſua, pertinaciter imperio meo parere recuſat? Ianuarius autem dixit. Impietas iſta & pertinacia Fauſti in me maneat, & eius vinculum charitatis. Ad cuius verba dixit Eugenius: Auferantur & huic quæ illi præcepimus. Dumque torqueretur Ianuarius, Eugenius Præſes Martialem ſic alloquitur: Vides Martialis ſociorum tuorum dementiam, & quæ illis mala venerunt? Tu igitur conſule tibi, teque diſiunge ab illorum mala conſuetudine, prauaque voluntate. Martialis autem dixit: Conſolatio mea Deus eſt, quem ipſi magna voce teſtantur, ideoque confitendus & laudandus eſt Deus, Pater, & Filius & Spiritus ſanctus. Tunc Eugenius maiori furore ſuccenſus, iuſſit eos igne comburi. Cumque perducti fuiſſent ad locum ſuæ paſſionis, ſic vno ſpiritu plebem Chriſti alloqui cœperunt, dicentes: Vos chariſſimi mei, & Chriſti fideles, nolite credere huic diabolo inimico, ſed agnoſcite vos ad Dei ſimilitudinē & imaginem eſſe factos. Illum igitur adorate, & illum benedicite qui author eſt omnium: non, vt iſti dicunt, adoretis opera manuum ipſorū, quoniam ligna, & petra, aurum & argentum ſunt, opera manuum hominum. Vos itaque contemnentes huius iniuriam, & confidentes in Ieſu Chriſto, ſoli Deo ſine ceſſatione quotidiè referte laudes. Et cùm ducerent eos lictores, per quorum manus fuerant cruciati, cœperunt eos igni compellere, ſimulque traditi flammis, exultantes tradiderunt Deo ſpiritum.

13. Octobris

Martyrum confeſſio.

S. Fauſtus in eculeo ſuſpenditur.

Item S Martialis.

S Fauſto nares & [illegible] culæ [illegible]

Gen. 1.

Pſal. 113.

Sancti martyres ignibus comburuntur.

MAR-

MARTYRIVM SANCTI CALIXTI PAPÆ ET SOCIORVM EIVS, VT IN ANTIQVISSIMIS *MS. codicibus habetur, quibus ſuffragantur perue-tuſta Martyrologia.*

Octobris 14 Cap. 1.

TEMPORIBVS Macrini & Alexandri Imperatorum, incendio diuinitùs miſſo concremata eſt pars Capitolij à meridiano, ac intra templum Iouis cecidit manus ſiniſtra aureæ ſtatuæ ipſius Iouis & liquefacta eſt. Venerunt autem aruſpices & ſacerdotes ad Alexandrum ſuadentes, vt ſacrificijs & odoribus dij ipſorum placarentur. Quibus auditis, eorum petitioni annuit, ac iuſſit offerri ſacrificia. Qui dum die Iouis manè aëre omninò ſereno ſacrificarent, mox fulmine cælitùs eiecto, quatuor idolorum ſacerdotes extincti ſunt, ara Iouis incendio concremata, factusque eſt aër nubilus ac tenebroſus, ità vt omnis Romanus populus fugeret extra muros vrbis. Qui cùm huc illucque vagabundus diſpergeretur, venerunt quidam trans Tyberim in vrbem Rauennatium, & intrantes templum audierũt in quodam cœnaculo multitudinem Chriſtianorum pſallentium, inter quos erat Calixtus Epiſcopus Vrbis cum Clero ſuo. Audiens autem vnus ex Conſulibus, nomine Palmatius, multitudinem Chriſtianorum pſallentem, indicauit id Alexandro, dicens: Magne princeps, hæc templi & ſacerdotum ruina nobis accidit, quia ſordeſcit ciuitas. Si ergò purificata fuerit, gaudebimus ſimul, & gloria culminis veſtri augebitur, & Reſpublica noſtra fulgebit. Alexander dixit: Purificetur. Sed indica, quæſo, quæ & qualis ſit iſta purificatio? Reſpondit Palmatius: Vt prophani non ſint. Alexander dixit: Qui ſunt prophani? Reſpondit Palmatius: Chriſtiani. Alexãder ait: Ego præcepi ſemèl ac iterùm, vt vbicunquè inuenti fuerint puniantur, aut certè offerant dijs immortalibus thura. Reſpondens Palmatius dixit: Per claritatem veſtram, ô Imperator, dum contriſtarer propter hæc infortunia & ſigna quæ facta ſunt, & transfugerem in regionem trans Tyberim, audiui ibidèm multitudinem Chriſtianorum pſallentium, & ſuis vacantium incantationibus, in quodam loco. Qua de cauſa, credendum certè eſt, id nobis nupèr accidiſſe infortunij. Dicit ei Alexander: Accipe poteſtatem, vt vbicunquè eos inueneris, aut cogas ad ſacrificandum dijs, aut certè exquiſitis eos tormentis affligas.

Regio trãſtyberina Rauennatium vrbs vocata. Vide Barth. Marlianum in topohraphia vrbis Romæ lib. 5. cap. 19.

Accuſantur Chriſtiani apud Imperatorem à Palmatio.

Cap. 2.

Tunc Palmatius accepta poteſtate, collectaque multitudine militum, venit trans Tyberim vbi congregatus fuerat Chriſtianorum grex vnà cum ſuo paſtore Calixto Epiſcopo, inter quos erat Calepodius preſbyter. Et intrantes cœnaculum, irruerunt in eos decem milites, qui cæcitate ſubitò percuſſi ſunt. Quibus Calepodius preſbyter, Quem quęritis, inquit, filioli mei? Illi autem vociferabantur, dicentes: Accendite nobis luminaria & lucernas, quia obſcuratus eſt nobis locus iſte, & caligo occupauit nos. Ait Calepodius preſbyter: Deus qui intuetur omnia, ipſe obcæcauit oculos veſtros. Illi autem palpantes deſcenderunt de cœnaculo. Hæc cùm vidiſſet Palmatius, timore perterritus fugiens, indicauit Alexandro. Eodem die iuſſit Alexander, vt cæci illi ſatellites in eius conſpectum adducerentur, quos dum agnouiſſet, ait: O ciues optimi, videtis magicam artem? Reſpondit Palmatius: Si magica arte id factum eſt, vbi ſunt virtutes deorum noſtrorum? Iubeat itaque claritas veſtra dijs omnipotentibus offerri ſacrificia, nè pereat populus tuus per incantationem eorum. Præcepit ergò Imperator vt immolaretur Mercurio, & reſponſa cognoſcerent. Exijt ergò edictum, vt omnes Romani ad Capitolium conuolarent, ſacrificia oblaturi, & qui Mercurij die inuenti eſſent in ſuis manere ædibus, interficerentur. Statuto igitur die, adeſt omnis populus. Palmatius quoquè cum omni domo ſua intrat Capitolium cum porcis & vitulis.

Diuinitùs excæcantur milites ad comprehẽdẽdos Chriſtianos miſſi

Edictũ Imperatoris.

Cap. 3.

Et factum eſt dum occiſione pecudum effunderetur ſanguis, & carminibus decantandis vacarent ſacerdotes, virgo templi Iuliana nomine, arrepta à dæmone clamauit, dicens: Deus Calixti, viuus & verus eſt Deus, qui indignatur pollutionibus Reipublicæ veſtræ, & conteret Regem veſtrum mortalem, quia non adoratis veritatem. Ad hanc vocem ſalubriter motus Palmatius, profectus eſt in regionem trans

Dæmoniaca cõfitetur Chriſtum.

trans Tyberim ad vrbem Rauennatium, ac intrans domum vbi congregata erat Chriſtianorum multitudo, procubuit ad pedes S. Calixti, dicens: Profiteor Dominum Ieſum Chriſtum verum eſſe Deum quem dæmones confeſſi ſunt hodiè. Per ipſum te coniuro ac deprecor, vt liberes me à cultura dæmonum, & baptizes in nomine Dei quem prædicas. Reſpondit ei Calixtus Epiſcopus: Noli errando deridere veritatem. At ille cum lachrymis dixit: Non derideo, domine mi, quia verè cognoui ex cæcitate militum, & reſponſis Iulianæ virginis templi, à dæmonio obſeſſæ, quòd Dominus Ieſus Chriſtus, verus ſit Deus. Reſpondit Calepodius presbyter, & ait Epiſcopo: Noli beatiſſime pater petenti baptiſmum denegare. Tunc indixit ei Calixtus ieiunium vnius diei, ac catechizauit eum, allatamque aquam ex puteo eiuſdem domûs benedixit, repoſitoque in peluim Palmatio dixit: Credis ex toto corde in Deum patrem omnipotentem, factorem omnium viſibilium & inuiſibilium? Reſpondit Palmatius: Credo. Deindè Epiſcopus: Et in Ieſum Chriſtum filium eius? Et ait: Credo. Iterùm ait Epiſcopus: Qui natus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria Virgine? Palmatius reſpondit: Credo. Ait Epiſcopus: Et in Spiritum ſanctum, ſanctam Eccleſiam catholicam, remiſſionem peccatorum, & carnis reſurrectionem? Et exclamauit cum lachrymis Palmatius dicẽs: Credo domine. Qui baptizatus, Verè, inquit, vidi Dominum Ieſum Chriſtum lumen verum, à quo illuminatus ſum. Baptizata eſt & omnis domus eius, vxor ſcilicet & filij ac alij promiſcui ſexûs numero quadragintaduo. Ab eo enim tempore, omnem ſuam facultatem Palmatius pauperibus diſtribuit, perquirens per omnẽ regionem vbi latitarent Chriſtiani, ijsque de facultatibus ſuis victum & veſtitum, aliaque vitæ neceſſaria ſubminiſtrando.

Palmatius credit.

Eccè antiquiſſimũ Eccleſiæ morẽ in benedicẽdo fonte baptiſmatis & exigẽda fide.

Poſt dies verò trigintaduos requiritur Palmatius ab Alexandro. intellexerat enim quòd Chriſtianus eſſet, ac alijs Chriſto credere perſuaderet. Qui cùm à Torquato tribuno tentus eſſet ac miſſus in cuſtodiam Mamertini, iuſſit eum ſibi præſentari, qui vinctus catenis adductus eſt. Hunc cùm vidiſſet Alexander catenatum, iuſſit ſolui, & ait: Sic amens factus es Palmati, vt deſeras deos, & quæras ac colas hominem mortuum? Palmatius verò tacuit. Ait illi rursùm Alexander: Loquere fidutialiter, nè timeas. Reſpondit Palmatius, dicens: Si datis licentiam, loquimur veritatem. Dicit ei Alexander: Excepta deorum iniuria, loquere. Reſpondens Palmatius, Si benè aduertas, inquit, non dij dicendi ſunt, ſed factura hominũ mortalium: Siquidem diſcernat manſuetudo veſtra vtrùm debeant coli, qui fabricantur ab hominibus? Quales enim dij ſunt, vos iudicate. Sed precor ego claritatem tuam, vt dicas deo tuo, vt loquatur, & cùm eũ interrogauero, reſpondeat mihi: quod dum factum fuerit, non deſero deos quos dicis. Dicit ei Alexander: Tu qui à cunabilis eos adorâſti, quomodò nunc eos relinquis? Reſpondit Palmatius: Hoc feci infelix quaſi ignarus, nunc verò cognoui veritatem: Hinc deprecor Dominum Ieſum Chriſtum, vt mihi ignoſcat, quia ignorans peccaui. His auditis ſubridens Alexander, tradidit eum cuidam ſenatori Simplicio nomine, eius ei curam demandans, ac monens, vt dulci ſermone eum reuocaret ad culturam deorũ: talem enim virum, inquiens, Reſpublica noſtra neceſſarium habet.

Cap. 4.

Palmatius vinctus ducitur ad tribunal Alexandri.

1.Tim.1.

Traditur Simplicio Senatori cuſtodiendus.

Simplicius igitur Palmatium humaniter recepit, ac veſtibus precioſis nobiliter indutum duxit in domum ſuam, præcipiens vxori & maioribus familiæ ſuæ, vt omnẽ domum Palmatius in ſua poteſtate haberet. Tunc ille ieiunijs, orationibus ac vigilijs inſiſtens, non ceſſabat cum lachrymis Deum patrem omnipotentem & Dominum Ieſum Chriſtum filiũ eius profiteri, pœnitentiã agendo de errore ſuo. His temporibus quidam Felix nomine venit ad eum, cuius vxor clinica, iam annis quatuor ea tenebatur infirmitate, qui procidens ad pedes eius, ait: Confeſſor Domini noſtri Ieſu Chriſti, deprecare quęſo pro ancilla tua Blanda, vxore mea, vt eleuetur de lecto doloris, ac ſoſpitati reſtituatur priſtinæ. diù enim eſt ex quo, paralyſi reſoluta membra fatigentur, & noſtra iam facultas defecit. Ego enim & eadem ſacrũ baptiſma ſuſcipiemus. Huius precibus permotus Palmatius, præſente vxore Simplicij ac omni familia multisq; alijs, cecidit in terram, fuſisq; lachrymis orare cœpit cum Felice, dicens: Domine Deus, qui illuminâſti ſeruum tuum, & donâſti mihi lumen æternum, ſalua ancillam tuam Blandam, ac erige eam à lecto doloris, vt cognoſcant omnes quia tu es Deus creator omnium rerum. Eâdem autem hora, venit Blanda pedibus ſuis currens, ac domum Simplicij Senatoris intrans,

Cap. 5.

Vacat operibus iuſtitiæ vir ſanctus.

Precibus curat paralyticam.

baptiſmum humiliter exorat, dicens: Baptiza me pater in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui tenuit manum meam & leuauit me. Tunc Felix cœpit vrgere Palmatium vt baptizaretur.

Cap. 6.

Ad eius ergò inſtantiam acciuit Calixtum Epiſcopum Palmatius, qui veniens baptizauit Felicem cum vxore ſua Blanda. Hoc viſo miraculo, Simplicius Senator prouoluitur ad pedes Calixti Epiſcopi, eidem humiliter ſupplicans, vt & ipſum baptizet cũ omni domo ſua. Tunc Epiſcopus fiducialiter dixit: Congreget Dominus triticum in horreum ſuũ. & catechiſmo inſtructã baptizauit domum eius, animas ſcilicet promiſcui ſexûs circiter ſexagintaocto. Tũc beatus Calepodius presbyter, in medium ſanctorum conuolans, cũ gaudio exclamauit, dicẽs: Gloria tibi Domine Ieſu Chriſte, qui dignatus es de tenebris ad lucem perducere facturam tuam ac de errore eripere: fac cum ſeruis tuis ſecundùm magnã miſericordiã tuam. Audiens verò Alexander quia multitudo hominũ baptiſmum percepiſſet à beato Calixto Epiſcopo, miſit exercitum militũ, ac tenuit omnes qui baptizati fuerant, precepitq́; eos capitalem ſubire ſententiam, & per diuerſas portas vrbis Romæ, capita eorum ſuſpendi ad exemplum Chriſtianorum. Tenuit autẽ & beatum Calepodium, quem fecit occidi gladio, & corpus eius per ciuitatem trahi, ſub diem Calẽdarum Maij, & tandèm in Tyberim proijci ante inſulam Lycaoniam. Sub hac perſecutione fugit beatus Calixtus cum decem clericis ſuis, latitans in domo cuiuſdam Pontiani. Qui noctù conueniens piſcatores, rogauit eos, vt quærerent corpus beati Calepodij. Quo inuento, tradiderunt illud Calixto Epiſcopo. Acceptum verò cum gaudio Epiſcopus, linteaminibus inuoluit, aromatibus condijt, ac honorificè cum hymnis & laudibus ſepeliuit in cœmeterio eiuſdem, ſeptimo Idus Maij.

S. Calixtus baptizat domum Felicis & Simplicij. Matth. 13.

Nouelli Chriſtiani omnes capite plectũtur.

Cap. 7.

Ab eodem die cœpit Alexander ſtudioſè inquirere vbi lateret Calixtus Epiſcopus, quem cùm intellexiſſet manere trans Tyberim in ædibus Pontiani, iuxta vrbem Rauennatium, miſſo occultè milite, vinxit eum, præcipiens vt in eodem loco fame cruciaretur. Qui ibidèm detentus per quinque dies nihil alimoniæ accepit, ſed ieiunijs & orationibus vacans, pane depaſcebatur verbi Dei, ac indiès magìs confortabatur. Quod audiens Alexander, iuſſit eum quotidiè fuſtibus cædi, demãdans vt ſi quis ad eum, vbi cuſtodiæ mancipatus erat, accederet, interficeretur. Qui cùm longo dierum ſpatio ex ſqualore carceris eſſet maceratus, apparuit ei noctù per viſionem beatus Calepodius, dicens: Firmus ac conſtans eſto pater, quia corona tua iam perfecta eſt, vt accipias mercedem pro me. Beatus autem Calixtus inſiſtens orationi, non ceſſabat Dominum deprecari. Erat ibidèm quidam miles nomine Priuatus, qui vlceribus ac doloribus plenus, die noctuq́; grauiſſimè cruciabatur, hic ad pedes Epiſcopi prouolutus, rogabat auxilium ſibi impendi, dicens: Salua me pater ab vlceribus meis, quia credo Dominum Ieſum Chriſtum, Deum viuum & verum eſſe, qui Blandam ab infirmitate liberauit, & me ſaluare poteſt, quia iam diù conſumor in afflictione ardoris mei. Reſpondit beatus Calixtus Epiſcopus: Si credideris ex toto corde, & baptizatus fueris in nomine ſanctæ Trinitatis, mundaberis. Reſpondit Priuatus: Ego credo quia me ſaluabit in baptiſmo Dominus Ieſus Chriſtus, per manum tuam, & omnia vulnera morboſque quibus teneor mundabit. Qui virtute Dei per baptiſmum mundatus, alta voce magnificabat Dominum, dicens: Deus verus eſt & ſanctus, Dominus Ieſus Chriſtus, quẽ prædicat Calixtus Epiſcopus. Omnia verò idola vana ac muta conſumentur. Deus autem æternus Dominus Ieſus Chriſtus eſt.

Cruciatur fame Calixtus Epiſcopus, & fuſtibus cæditur.

Curat ægrũ per baptiſmum Epiſcopus.

Cap. 8.

His auditis Alexander, iracundia plenus, miſit apparitores, qui Priuatum militẽ plumbatis cæderent, donèc deficeret. Calixtum verò Epiſcopum iuſſit per feneſtram domûs præcipitari, & ligato ad collum eius ſaxo in puteum demergi, & ſuper eum rudera cumulari. Effluxis verò ſeptendecim diebus, quidam ex presbyteris eius nomine Aſterius, cum clero noctù veniens, leuauit corpus beati Epiſcopi, ac ſepeliuit in cœmeterio Calepodij via Aurelia pridiè Idus Octobris. Poſt dies verò ſex tenuit Alexander Aſterium presbyterum, quem præcepit per põtem precipitari. Cuius corpus inuentum eſt in Hoſtia, & à quibuſdam Chriſtianis ſepultũ in eadem ciuitate Hoſtienſi quartodecimo Calendas Nouembris, in pace regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Præcipitatur, & ſubmergitur S. Calixtus.

Itèm Aſterius presbyter.

VITA

VITA ET MARTYRIVM S. MONONIS MARTYRIS IN NASSONIA, LEODIENSIS DIOECESIS, QVIeſcentis, *vt habetur in antiquo MS. libro eccleſiæ collegiatæ eiuſdem S. Mononis Naſſonien. quam vitam fideliter exſcriptam nobis tranſmiſit Dominus Iohannes Charlier eiuſdem eccleſiæ Præpoſitus. Dictionem tamen ſubindè mutauimus, quam in alio MS. codice inuenimus latiniorem.*

PROLOGVS AVTHORIS.

QVotieſcunquè, fratres chariſſimi vnicè percolendi, ortum, vitã, & obitum dignè recolimus ſanctorum, quorum memoria redolet precioſa, totiès fructum ſalutis noſtris miſerijs credimus affuturum. Quapropter ſanctiſſimi patroni noſtri Mononis, martyris ſcilicet egregij, noſtræ fragilitati ſpecialiter à Domino bonorum largitore prædeſtinati, ortum, vitam, ac martyrij palmã, ſecundùm ſermonis noſtri ariditatem aliquantulùm recitãtes, eodem Chriſto Domino propitiante, aggredimur deſcribere.

VITA.

FVIT igitur ſanctus Monon de occiduis mundi partibus oriundus, videlicet ex Scotia, quæ multos ſanctorum velut ſtellas lucifluas ad diuerſas mundi tranſmiſit partes, vt fuit precioſus confeſſor Furſeus, quem Patrona retinet lęta, cum fratre ſuo Vltano: & Foillanus eorum frater magni meriti vir, cuius præſentia caſtrũ cõgaudet Foſſenſe: Sanctus quoquè Bertuinus, ſanctus Fredegandus, necnon ſanctus Eloquius confeſſor magnificus, quem Vualciodorum veneratur cœnobium: alijq; complures ſancti, quorum numerum & nomina ſanctæ prædeſtinationis continet liber. *Octobr. 18. S. Mononis patria. S. Furſei vitam quære 16. Ianuarij.* Huic ergò memorato Mononi poſt vigilias nocturnales, quibus Deo velut miles inuictus ſeruiebat, cùm ſe ſopori dediſſet, nuncius cæleſtis affuit in hæc verba: *Angelus ei in ſomnis apparet.* Monon ſerue Dei fidelis, mandat tibi altiſſimus cælorum poſſeſſor, vt Gallias impiger adeas, locumque in ſylua Arduenna, cui nomen Fridier, perquiras, quem fons Naſania leniter irrigat, ibique locum tuæ habitationis vendicabis, donèc generalis dies examinis, peccatoribus reatûs ſui tormentum, iuſtis verò ac tibi æternæ vitæ brauium pro labore redditurus eſt. Qua viſione vir Dei ſolicitus petijt, vt ſi à Deo hæc eſſet viſio, ſecundò ac tertiò ſibi appareret. quod & ità factum eſt. Nec mora, iam de Angelica viſitatione certior factus, ſumptis neceſſarijs quibus indigebat, iter ſuum vir iuſtus arripuit, hunc pſalmi verſum decantans: Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. *Pſal. 24.* Dirige me in veritate tua & doce me, quia tu es Deus ſaluator meus, & te ſuſtinui tota die. Huic tamen ſedit in voto priùs limina Apoſtolorum Petri & Pauli inuiſere, quatenùs eorum fretus auxilio, poſtmodùm in locum ſibi deſtinatum felici perueniret omine. *It Romam.*

Ea verò tempeſtate dignæ memoriæ Iohannes, dictus ob morum ſimplicitatem Agnus, (cuius poſſeſſio paterna fuerat villa Tihancia iuxta Huyum caſtrum ſita) cũ benedictione Apoſtolica Romæ accepta, iam tranſgreſſis in redeundo alpiũ iugis, Tongrenſis Epiſcopij partes repetebat, viro ſancto factus eſt obuius, Mononi ſcilicet iam Leuitico ordine ſublimato: *Iohannes Agnus, Tungrenſis Epiſcopus.* à quo auditis ſui itineris cauſis, & quid indè eſſet acturus, benedictionem ei elargitur, demandãs tanquàm fidiſſimo ex mutua collocutione facto amico, vt in redeundo pallium Epiſcopale, quod ex maturandi itineris anxietate intermiſerat, ſibi fidelis deferat baiulus. Locum autem à Deo ſibi deſignatum ad ſe reuertẽti promiſit certiùs ſe oſtẽſurum, ſuumq; illi conſilium & auxilium, prout tempus & ratio expoſceret, in omnibus præbiturũ: quod ità factum conſtat. nam reuerſus, à prædicto Iohanne Epiſcopo venerabiliter ſuſceptus eſt. Quantus verò qualiſve poſtmodùm fuerit in famulatu prælibati pontificis, breuiter enarrabimus. Fuit nanque dapſilis & largus in pauperes, pernox in oratio- *Catalogus virtutũ ei'.*

 oratio-

orationibus, ieiuniorum executor laudabilis, pacis amator præcipuus, proximorum defenſor promptiſſimus, ac Dei amator feruentiſſimus. Quid plura? Quicquid in ſeruis Dei attenditur laudabile, hoc in iſto eius famulo vbertim creſcebat quotidiè, intantùm, vt conſodales eius videntes talia in Dei homine dona, indè peſſundati ſunt ad peius, vndè ſublimari debuerant in melius.

Conſtruit cellam in eremo.

Hic verò Dei iuſtus, inter iſta non immemor viſionis nocturnæ diuinitùs ſibi factæ, cum licentia præſcripti Epiſcopi expetit locum ab Angelo præſignatum, quẽ truncis ac vepribus pro poſſe mundatum in oratorium commutauit & conſecrauit, vbi congruè Deo redderet ſolennia precum vota. Huic operi ſic incumbenti obtulit Chriſti miſeratio largiflua leuamen amabile, videlicet nolam ferream, in viri Dei præſentia à porco de terra effoſſam, quæ adhuc in ſua dependet eccleſia. Quo dono nõ parùm lætificatus, agnouit intrepidus, pium Ieſum inchoato operi benignè fauere. Mox fama quietis neſcia circunquaq; volitans, pagenſes excitauit non mediocriter, vt huic Dei homini adhærerent, quorum ope & labore nimiùm ſuſtentatus erexit ædiculam, diuitijs quidem ſeculi vacuam, ſed virtute ſupera plenam. Nam promerentibus eius meritis viuacibus, multorum languentium corpora inibi ſua offerentium munera, ex integro ſoſpitati reſtituta ſunt. Verùm hoſtis humani generis ſupra modum indignè ferens, etiam locum iſtius eremi titulo Chriſtianitatis à iuſto viro ſic nobilitari, anxius quid ageret, qualitérve cœptum opus interrumperet, ſecum tractabat. Tandèm face accenſus inuidiæ, qua protoplaſtum patrem noſtrum Adamum pròh dolor expulit ab horto deliciarum, appulit ſibi ſuæ voluntatis compotes, ſcilicet latrones ſicarios, quos iamdiù ſibi obſecundantes ſciebat ægrè ferre, quòd vir totius ſanctitatis exemplar, luſtra ſuarum inhabitaret ſyluarum. Sine mora igitur irruentes, peſtiferoque cuneo perſtrepentes, crudeli morti mancipant ſanctum Dei. Sic martyr effectus glorioſus Monon calcato mundo cum ſuis concupiſcentijs, indefectiuis fruitur gaudijs, conſpiciens cũ Angelis deſiderabilem vultum Dei, aſſociatus hauddubiò Prophetarum choris, Apoſtolorum collegijs, Martyrum dignitati, Confeſſorum ſodalitati, Virginum dulciſonis choreis.

Multi ægri eius meritis ſanantur.

Occiditur à latronibus vir ſanctus.

Quæ res poſtquàm vicinorum grauiſſimo perculit aures nuncio, accurrentes, ac ſanctum Dei letali affectum vulnere conſpicientes, lachrymarum riuulos præ dolore abundè effuderunt, gaudebant tamen ſpiritu, quòd in ſuis confinijs talem merebant habere patronum ac tutorem apud Dominum, vigilantiſſimũ. Indè quamplurimi martyris precioſi locum adeunt, quem vndiq; ſentientes diuino lumine illuſtrari, glorioſas exequias celebrant, ac corporis theſaurum incomparabilem inuictiſſimi teſtis Chriſti ſepulturæ tradunt, candidis vndiq; (vt decebat) honorificatum ornamentis. Quo loco quot poſteà deriuârint beneficia Dei in ægrotantium membra, claudorum ſcilicet, cęcorum, aridorum, febricitantium, alijsq; plurimis detentorum doloribus, nullus ſermo noſter ad dicendum ſufficit.

Locus martyrij eius cœleſti illuſtratur lumine.

Multa ad eius ſepulcrum miracula.

Beatus verò Iohannes memoratus Epiſcopus, ad Exemplum ſequentium adhuc ſuperſtes, indoluit ſeruũ Dei ſibi in familitio deuinctũ, à cõuerſatione hominum, quos ſanctis monitis informabat, exemploq; dignos Deo reddebat, ſic vitę trãſitoriæ inſperatò percurriſſe ſtadium: quanuis ſciret, potiùs ei congaudendũ iam in cęleſtibus immortalitatis gloria coronato. Hic autẽ cooperantibus fidelibus vicinis, baſilicam condecentem ſibi ædificauit, quam in honorem beatę Marię ſemper virginis ac matris Dei cõſecratam, ab omni exactione liberã Epiſcopali authoritate, in ſua prouinciali ſynodo, perpetuò eſſe decreuit. Et nè extunc deeſſet officium ſacerdotale in eccleſia Hoyenſi & villa Amania, ad perſoluendum diuinũ officium ſacerdotes inſtituit, qui per vices ſibi mutuò ſuccedẽtes Miſſarũ ſolennia ad honorem prædicti martyris, Deo perſoluerent, quouſquè per tẽporis interualla eadem eccleſia ex fideliũ donatione proficiẽs, proprijs ſtipendijs cultui diuino ſufficeret. Hæc autẽ ſacerdotalis ſucceſſio eodẽ in loco durauit à tempore D. Iohannis prædicti Epiſcopi vſq; ad tempus Pipini tertij, qui regnũ Francorum adeptus, deficiente regia ſtirpe Clodouei, à Papa Zacharia vnctus eſt in Regem ob defenſionẽ Romanæ Eccleſiæ. Hic itaq; Pipinus Rex dũ inter venandũ Arduennenſem perluſtraret ſyluam, Deo diſponente ad eccleſiam ſancti Mononis deuenit, eamq; (vt erat vir magni affectûs erga Deum & ſanctos eius) deuotionis cauſa oraturus intrauit. Qui, viſis miraculorum monumẽtis ex infirmorum curatione ibidèm relictis,

Iohannes Epiſcopus in honorem S. Mononis & Virginis Mariæ baſilicam conſtruit.

ſummope-

ſummoperè admiratus eſt ſancti martyris virtutes: ac proſtrato corpore, deuotè exorabat eius apud Deum ſuffragia. Atque vt ibidèm relinqueret memoriam ſui regalis beneficij, per pileũ quod capite geſtabat, auro gemmisq; ornatum, omnes decimas quas habebat inter fluuium Vrtam & Letiam, perpetuo iure tradidit beato Mononi poſſidendas. Ipſumq; pileum, in teſtimonium huius largitionis ſuæ, in eodem loco ſeruandum reliquit. Atq; exindè facta eſt eccleſia collegiata, conſtitutis ibidèm Canonicis, qui tempore diurno ac nocturno perſoluerent odas Domino, eiusq; glorioſo martyri Mononi, orantes pro felici ſtatu regni Francorum, maximeq; pro ſalute Regis Pipini, cuius munificentia dotata eſt & exaltata eadem eccleſia: præſtante & adiuuante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & Spiritu ſancto regnat Deus in omnia ſecula, Amen.

Pipinus Frãcorum Rex S. Mononẽ viſitat, multaque donaci⁹ eccleſiæ confert.

Præſcripta omnia cantantur in lectionibus matutinalibus prænominatæ eccleſiæ ſancti Mononis, in feſto eiuſdem & per octauas: habenturq; in libro lectionum ex pergameno laudabiliter conſcripta, qui conſeruatur in eadem eccleſia Naſſonienſi.

MARTYRIVM SS. CAPRASII ET FIDEI, VT EXTAT IN PERVETVSTIS MS. CODICIBVS,

quibus conſentiunt antiqua Martyrologia hoc loco & VI. Octobris, vbi S. Fidei meminerunt.

SANCTA Fides Agennenſium ciuitate oriũda fuit, & ex parentibus clariſſimis ſplendidiſſima proles procreata, alumna loci illius in ortu, facta eſt patrona in paſſionis obitu. Nobilis quoquè veterũ & generoſa ſtirpe parentum, facta eſt Chriſti munere nobilior: quia candida ſtola virginitatis induta, fulgens fide, in Domino Ieſu Chriſto odorem bonæ ſuauitatis protulit. Hęc prima in ciuitate Agenno decus & exemplum martyrij cunctis Chriſti fidelibus fuit. Vitam nanque temporalem perdere voluit, vt poſſideret æternam: quia ab infantiæ cunabulis Dominum Ieſum Chriſtum dilexit, & ſuum duxit eſſe authorem. Iuuenis quidem illatæ paſſionis fuiſſe dicitur tempore, ſed ſenſu & opere ſenex manebat. Pulchra erat facie, ſed pulchrior mente: virginitatis quoquè candore formoſiſſima, vultusque hilaritate ſerena.

20. Octobr. Parentes & patria S. Fidis. Eccl. 24. Senilis maturitas in virgine.

Eodem igitur tempore præſes ſceleratiſſimus, nomine Dacianus, directus à profanis Imperatoribus Diocletiano & Maximiano, qui tunc Romanæ arcis primatum regere videbantur, cùm Agennenſem vrbem ingrederetur dolo inſtigatus diaboli, quatenùs ſacrilegos beneficijs remuneraret, atque Chriſtianis ibidèm metu ipſius latentibus atrociſſimas pœnas inferret, continuò beatiſſimam virginem Fidem iuſſit acceſſiri & ſuis conſpectibus repræſentari. At illa ſe ſpontè miniſtris offerens, corpusque ſuum vndiquè ſigno ſanctæ Crucis muniens, orabat ad Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte, qui tuos ſemper in omnibus adiuuas, adeſto nunc mihi famulę tuę, & præbe ori meo ſermonem acceptabilem, quem in conſpectu tyranni huius reſpondeam. Et armata vexillo ſanctæ Crucis in fronte, ore & pectore, ſanctoq; roborata ſpiritu, hilari animo perrexit. Cùm autem adſtaret coram præſide, ait ad eam blando ſermone: Quod eſt nomen tuum? Cui ſancta Fides, nullo perterrita metu, reſpõdit: Fides nomine & opere vocor. Præſes dixit: Quis cultus religionis ac fidei tuæ? Sancta Fides reſpondit: Ab exordio iuuentutis meæ Chriſtiana ſum, & Domino meo Ieſu Chriſto tota mentis deuotione deſeruio, illiusq; nomen confiteor, illi me tota intentione committo. Præſes verò callida ſimulataq; tranquillitate paulò indulgentiùs reſpondit: Accipe, inquiens, ô iuuencula conſilium pulchritudini atq; iuuentuti tuæ neceſſarium, & ceſſa ab hac confeſſione, & ſacra Dianæ ſacrifica, quia ipſa eſt ſexui veſtro conſimilis: & multis muneribus te amplificabo. Quam promiſſionem Chriſti virgo velut nihilum reputans, ità reſpondit: A patrum traditionibus cognoui, quia omnes dij gentium dæmonia ſunt, & tu mihi blanditijs perſuadere vis, vt ego eis ſacrificare debeam?

Siſtitur ad tribunal Daciani. Iudex nititur blanditijs & muneribus eam ſubuertere. Pſal 114.

Præſes verò ira motus, ait ad eam: Vtquid præſumpſiſti deos noſtros dicere dæmonia eſſe? Aut proſtrato corpore quantocyùs dijs ſacrifica, aut diuerſis te faciam interire tormẽtis. Tunc ſancta Fides ſecura de præmio, exemplo magnorum martyrum roborata, has audiens minas, & deſiderans à terrena vita ad ſupernam gloriam migrare, in hanc vocem prorupit, dicens: Ego pro amore Domini mei Ieſu Chriſti non ſolùm pati diuerſa ſum parata tormenta, ſed etiam mortem pro eius confeſſione ſubire deſidero. Tunc præſes magìs ſucccenſus, iuſſit ſatellitibus vt ſanctam virginem inferrent in lectum æreum, & ſuperpoſitam per quatuor partes extenderẽt, ignemq; ſupponerent, vt eius tenera membra tam crudeli diſrumperentur ſupplicio. Itaq; candentem craticulam ſancta virgo vltrò conſcendens, diuaricatis membris per quatuor partes extenditur, loriſq; ferreis coarctata, per flammeam cratem prouoluitur. Cui impij miniſtri ferreis batillis prunas ardentes ſubijciunt: adipeque flammis iniecto, ad latera vſque torrida incendia ſubuolare cogunt. Quod videntes qui aderant, vna voce clamauerunt, dicentes: O impietas & iniuſta iudicia, innocens & Dei cultrix, & primæ dignitatis honore pręfulgens, cur abſque vllo facinore grauiſſimis ſupplicijs mancipatur? Multi enim qui videbant ſanctæ Fidis conſtantiam, crediderunt in Dominum Ieſum Chriſtum, & glorioſam ſunt martyrij coronam conſecuti.

Conſtans eius reſponſum.

Aſſatur in craticula, & grauiter torquetur.

Multi credunt.

Dum hæc ità agerentur, à Deo electus, martyrq; futurus, ſanctus Capraſius cum cæteris Chriſticolis perſecutionem ſacrilegi tyranni declinans, ad ſeptentrionalẽ vrbis plagã ſub foramine cuiuſdam rupis poſitus latebat, & omnia, quæ intra muri ambitum gerebanrur, clara oculorum acie exindè proſpiciebat. Qui ſub eiuſdẽ diei articulo, ab ipſo ſpeluncæ foramine ad vrbis propugnacula adſpectum dirigens, vidit ſanctam martyrem ſuper carbonum incendia impiorum immanitate torqueri. Eleuatis igitur oculis, & cælum intuens, orationem Domino profuſis precibus effundebat, vt famulam ſuã in præſenti certamine faceret eſſe victricem. Rurſuſq; athleta Chriſti eleuatis oculis in cælum tota mentis auiditate proſpexit, & iterùm humo proſtratus petebat à Domino, vt ei cæleſtem oſtenderet virtutem. ſtatimq; petitionis ſuæ deſideratum conſecutus eſt effectum. Vidit nanque de nubibus columbam, vt niuem candidã deſcendere, & coronam interlucentibus gemmis ſupra ſolis ſplendorem rutilãtem, cæleſtibuſq; margaritis refulgentem, ſuper caput glorioſæ martyris ponere. Ipſam quoquè Dei famulam niueo ſplendidoq; habitu indutam proſpiciens, agnouit perpetuæ ſalutis brauium eſſe aſſecutam, quã tanto munere videbat ditatam. Columba igitur è cælo veniens, vt diuina potentia in reliquum tempus circa martyrem ſacrã mirabilior fuiſſe prædicaretur, blando alarum volatu dulcique pennarum applauſu cum imbrifero rore, totam vim flammarum extinxit, pyramq; incendij torridi quaſi irriguis fontibus tali volatu repreſſit. Vir etiam ſanctus vidit beatiſſimam Fidem veluti pugilem egregiam, nõ tortorum ictibus læſam, non igni exuſtam, neque corpore ſauciatam, ſed cæleſtibus ornamentis ſtare redimitam. Quam virtutem tam præclaram tamq; mirabilem mox vt prædictus Dei famulus Capraſius oculis ſpiritalibus conſpexit, ſupernis gaudijs dignam eam futuram intellexit.

S. Capraſius ex latebra videt virginem in craticula torqueri.

Viſio eius.

Ignis per columbam diuinitùs extinguitur

Virgo manet ab igne illæſa.

Tunc ſecurus non imparibus meritis eandem gloriam ſubiturus, rupem, ſub qua habitabat, dextera ſua percuſſit, & continuò indè fons iugis aquæ emanauit. Quæ vſq; in hodiernum diem currens indeficienter ſalutis remediũ cunctis aduenientibus in virtute Dei præſtare non deſinit. Quocunq; enim tædio languorum quilibet detentus fuerit, mox vt de ipſius rupis fluento hauſtum guſtauerit, optatã ſalutẽ recipiet meritis ipſius ſancti martyris. Hic ergò vultu hilaris, ſpiritu alacer, corde intrepidus, cæteris ignorantibus ad locũ, vbi glorioſa virgo & martyr Fides flãmarum incendia ſuſtinebat, improuiſus aduenit, Chriſtum publica voce prædicãs. Quem ſtatìm ad audiendum impius tyrãnus ſuis adſpectibus ſtatui iuſſit. Ille verò intrepidus coram eo ſtetit, & pręſes eius nomen, patriã, genuſq; requirit. Ad quem ſanctus Capraſius dixit: Inprimìs quod præclarum eſt Chriſtianum me confiteor, & in regenerationis lauacro Capraſius à ſacerdote nuncupor. Hoc audito, præſes blandis eum cœpit lenire ſermonibus: Video, inquit, te decorum iuuenem, qui ſi fortè ſermonibus meis acquieueris, poteris in palatio ſummorũ principũ amicitia perfrui, & multa prędia conſequi. Tunc S. Capraſius cęleſtibus admonitus mirabilibus, ſanctæ Fidis martyris exemplo ad supernã gloriam ſpem totam figens, ità reſpon-

Fons miraculosè exoritur ad tactũ manũs viri Dei.

S. Capraſius exemplo S. Fidei animat^o, Chriſtianum ſe proclamat.

reſpondit: In illius deſidero habitare palatio, quē à baptiſmo dilexi & redemptorem omnium in ſe credentium agnoui. Præſes dixit: Vellem te, ô iuuenis, ab hac maleſana pertinacia reuocare, & prædiorum amplis poſſeſſionibus ditare. Ad hęc S. Capraſius reſpondit: Ab illo credo conſequi indeficientia prædia, qui eſt fidelis in verbis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Præſes ergò vt vidit immutabilem eius mentem & inuincibilem ſermonem, ait ſuis: Vereor cum homine iſto diutiùs verbis cōcertare, nè ab eo iurgijs fatigatus vincar. Tunc iubet miniſtris ſuis eum aſſumi, & ſine pietate carnes eius laniari. Cumq́; hoc factum fuiſſet, fortiter pœnas tolerauit, atque alacri vultu conſtanter Chriſti nomen populis præſentibus prædicauit. Qui pietatis affectu ſuper eum lachrymantes, magnoque eiulatu frementes, vna voce clamabant, dicentes: O impietas & inaudita iudicia, cur ſanctum Dei & omni pietate ornatum tanta crudelitate vis perditum iri?

Egregium eius ad præſidē reſponſum.
Pſal. 144.
Grauiter torquetur, nec vincitur.

Erat enim ſanctus martyr amabilis omnibus, & inter tormētorum examinationem ſpeciali decore vir Angelicus. Cuius conſtantiam nulla iniuriarū vi ſuperandam, nulloq́; excogitatorum argumento cruciatuum reprimendam, duo fratres, nomine & meritis Primus & Felicianus admirātes, amore Dei anhelo pectore flagrantes, tam fide quàm opere continuò huic ſe agoni ſociauerunt, mortiſq́; periculis alacriter iniecerunt. Quos omnes ad iugulum mortis vna conſpiratione collectos mox vt vidit ſæuus ille carnifex, blandimentis eos demulcere miniſq́; terrere cœpit: ſed nec ſic vllo modo flectere potuit. Sicq́; ira graui cōmotus, vbi ſe aduersùs eos nullatenùs poſſe præualere ſenſit, ad vltimum data ſententia, omnes ſimul cum beata virgine & glorioſa martyre Fide duci ad delubrū præcepit, vbi aut dijs immolare, aut capitibus flexis, omnibus certum eſſet debere vitā finire. Ducti ſunt ergò Chriſti milites vnà cum beata Fide ad prædictum locum. Ibi verò cùm nulla vi poſſent compelli ad ſacrificandum, capitibus cæſis vnius diei hora cum triumpho martyrij ad coronā gloriæ feliciter ſimul peruenire meruerunt: vt quibus pulchra & venerabilis extitit in fidei conſtantia ſocietas, eſſet pulchrior atque excellentior in martyrij ſocietate felicitas. Dignum nanq́; & felicem Agennēſis vrbis deputamus locum, qui origine martyrum floruit, atque per eorum glorioſa certamina fidem Chriſti promeruit, & poſt agones tumulanda eorum corpora recepit: Quos Chriſtus cum ſumma veneratione cæleſtium virtutum, inter beatorū ſpirituum conſortia ouantes aſſciuit: cum quibus ſtola immortalitatis decorati, & corona immarceſcibilis gloriæ laureati, inenarrabili claritate perfruuntur, atq; cum Deo & Agno ſine fine regnaturi, diuinæ viſionis iucunditate potiuntur.

Conſtantia eius.
Primus & Felicianus martyribus ſeſe aſſociāt
Plectuntur capite ſancti martyres
Apoc. 7.

Horum autem corpora tormentis miſerabilibus lacerata, cæſiſq́; capitibus obtruncata, infidelis gētilitas in platea tanquàm neglecta reliquit: quæ deuota Chriſti plebecula cum ſumma veneratione latēter colligens, & ſacri effuſionē ſanguinis mundiſſimis pannis extergens, in loco tantæ ſanctitati digno ſepulturæ commendauerunt, vbi non tam ſepeliſſe eos, quàm metu tyrannorū abſcondiſſe viderentur. Graui enim percuſſi pauore, verebantur nè ſanctorū corpora malignorū inuidia aliò transferrentur, vel quod nefarium eſt terris vicini fluminis gurgitibus ſubmergerentur. Sed Dei prouidentia à fidelibus actū eſt, vt vrbs quę eos habuerat inquilinos tripertito honore, videlicet ortûs, paſſionis ac ſepulturæ ditata, eoſdē ad promerendam Dei omnipotentis gratiam habere mereretur & patronos. Quo in loco multis annorum recurſibus iacuerunt ſancta corpora, donèc ablata omni gentilitatis prophanitate ſanctus Dulcitius Epiſcopatum ſuſciperet, & paſtoralem curā gerens, pro omnium ſalute vigilaret. Cui ante omnia placuit, vt ſanctorum martyrum reliquias ab indecenti loco eleuans, in eorum veneratione conſtructa noua baſilica, in lucem efferret, eccleſiam ipſam ſanctæ Virginis titulo dedicans. Qui cùm tantum theſaurum aperire non incredulus, ſed metu & reuerentia territus, dubitaret diutiùs: ad vltimū per quietē noctis admonitus, nè negligēter dimitteret quod fideliter crederet, cōuocatis monachorū turbis, ac reliqui ordinis prælatis, ſecretū ſuum omnibus detegit, quorū conſilio adiutus, ad effectū vſq; perduxit. Eorum autē & vobis cętera plebs concordans, ſanctorum reliquias de ignobili loco erigunt, & in locum ſacrum recondunt, quorum meritis ad ſalutem omniū innumera cælitùs oſtenduntur miraculorum inſignia: Præſtante Domino & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat vnus Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Clàm à fidelibus eorum corpora collecta ſepeliūtur.
S. Dulcitius Epiſcopus, ſanctorum corpora eleuat, & in eccleſia S. Mariæ recondit.
Miracula ad ſepulcrū eorum.

*Vulſi

VITA S. *VVOLFI LAICI, SICVT HANC EX IPSIVS VVOLFI RELATIONE DESCRIPSIT

Cap. 15. lib. 8. hiſtoriæ gentis Francorum S. Gregorius Turonenſis. Feſtum eius hoc die 21. Octobris tabulæ Benedictinorum habent.

21. Octobr.
*Epoſium

PROFECTI in itinere ad * Exoſium caſtrum acceſſimus, ibiq; Vulfi laici Diaconum nacti, & ad monaſteriũ eius deducti, benigniſſimè ſuſcepti ſumus. Eſt enim hoc monaſterium quaſi milibus octo ab antedicto caſtro, in montis cacumine locatum, in quo monte magnam baſilicam ędificauit, quam beati Martini, & reliquorum ſanctorum reliquijs illuſtrauit. Commorantes autem ibi, petere ab eo cœpimus, vt nobis aliqua de conuerſionis ſuæ bono narraret, vel qualiter ad clericatûs officium aduenisſet, quia erat genere Longobardus. Sed nolebat exponere, vanam tota intẽtione cupiens gloriam euitare. Quem ego terribilibus ſacramentis coniurans, pollicitus primò vt nulli quæ referebat expanderem, rogare cœpi, vt nihil mihi de his quæ interrogabam occuleret. Cumq; diutiſſimè reluctatus fuiſſet, victus tandèm tam precibus, quàm obſecrationibus meis, hæc effatus eſt:

Eccè quomodò ſanctorum reliquiæ baſilicas illuſtrant.

Dum eſſem, inquit, puer, & paruulus, audito beati Martini nomine, neſciens adhuc vtrùm martyr, an confeſſor eſſet, vel quid boni in mundo geſſiſſet, vel quæ regio beatos artus tumulo meruiſſet accipere, iam in eius honorem vigilias celebrabam, ac ſi aliquid numiſmatis inter manus aduenisſet, eleemoſynam faciebã. Iamque in maiori ætate proficiens, literas diſcere ſtudui. Ex quibus priùs ſcribere potui, quàm ordinem ſcriptarum literarum ſcirem. Deindè Aredio Abbati coniunctus, ab eoque edoctus, beati Martini baſilicam adij. Reuertenſque ille mecum, parumpèr puluerisbeati ſepulcri pro benedictione ſuſtulit. Quem in capſula poſitum ad collum meum appendit. Deuectis autem nobis ad monaſterium eius Lemouicino in termino, acceptam capſulam in oratorio ſuo locauit. Factum eſt autem, vt non ſolùm totam capſam repleret puluis, verumetiam foris inter iuncturas, vbi aditum reperire potuit, ſcateret. Ex hoc mihi miraculi lumine animus magìs accenſus eſt, totam ſpem meam in eius virtute defigere. Deindè territorium Treuiricæ vrbis expetij, & in quo nunc eſtis monte habitaculũ, quod cernitis, proprio labore conſtruxi. Reperi autem hîc Dianæ ſimulacrum, quod populus hic incredulus quaſi Deum adorabat. Columnam etiã ſtatui, in qua cum grandi cruciatu ſine vllo pedum ſtabam tegmine. Itaque cùm hyemis tempus ſolitò aduenisſet, ità rigore glaciali vrebar, vt vngues pedum meorum ſæpiùs vis frigoris excuteret, & in barbis meis aqua gelu connexa, candelarum more dependéret. Magnam enim hyemem regio illa perſæpè noſcitur ſuſtinere.

Viſitat cum Aredio Abbate ſuo S. Martini reliquias.

Conſtruit eccleſiam.

Sed cùm nos ſolicitè interrogaremus, quis ei cibus, aut potus eſſet, & qualiter ſimulacra montis illius ſubuertiſſet, ait: Potus, cibuſque meus erat parum panis & oleris, ac modicum aquæ. Porrò vbi ad me multitudo vicinarum villarum confluere cœpit, prædicabã iugiter nihil eſſe Dianam, nihil ſimulacra, nihilque, quæ eis videbatur exerceri, culturam: indigna etiam eſſe ipſa, quæ inter pocula, luxuriasq; profluas cantica proferebant: ſed potiùs Deo omnipotenti, qui cęlum fecit ac terram, dignum eſſe ſacrificium laudis impendere. Orabam etiam ſæpiùs, vt ſimulacris Dominus dirutis dignaretur populum ab hoc errore diſcutere. Flexit Domini miſericordia mentem ruſticam, vt inclinaret aurem ſuam in verba oris mei, vt ſcilicet relictis idolis Dominum ſequeretur. Tunc conuocatis quibuſdam ex eis, vt ſimulacrum hoc immenſum, quod elidere propria virtute non poteram, cum eorum adiutorio poſſem eruere. Iam enim reliqua ſigillorum, quæ faciliora fuerant, ipſe confregeram. Conuenientibus igitur multis ad hanc Dianæ ſtatuã, miſſis funibus trahere cœperunt, ſed nihil labor eorum proficere poterat. Tunc ego ad baſilicam propero, proſtratusq; ſolo diuinam miſericordiam cum lachrymis flagitabam, vt quia id humana induſtria euertere non valebat, virtus illud diuina deſtrue-

Eccè quãta fuerit eius abſtinentia.

Euertit Dianæ ſimulacrum.

ſtrueret. Egreſſusq́; poſt orationem,ad operarios veni,appræhenſoq́; fune,vt primo nixu trahere cœpimus, protinùs ſimulacrum ruit in terram: quod confractũ cum malleis ferreis in puluerem redegi. Ipſa quoquè hora cùm ad cibum capiendum veniſſem, ità omne corpus meum à vertice vſque ad plantam pedis puſtulis malis repletum eſt, vt locus, quem vnus digitus tegeret, vacuus inueniri non poſſet. Ingreſſus autem baſilicam ſolus, denudaui me coram ſancto altario. Habebam enim ampullam oleo plenam, quam de ſancti Martini baſilica detuleram. Ex qua proprijs manibus omnes artus perunxi, moxq́ue ſopori locatus ſum. Expergefactus verò circa medium noctis, cùm ad curſum reddendum ſurgerem, ità corpus totum incolume reperi, àc ſi nullum ſuper me vlcus apparuiſſet. Quæ vulnera non aliter, niſi per inuidiam inimici emiſſa cognoui. Et quia ſemper ipſe inuidet, Deum quærentibus nocere conatur. Aduenientibus autem Epiſcopis, qui me magìs ad hoc cohortari debuerant, vt cœptum opus ſagaciter explicare deberem, dixerunt mihi: Non eſt æqua hæc via, quam ſequeris, nec tu ignobilis Symeoni Antiocheno, qui in columna inſedit, poteris comparari. Sed nec cruciatum hunc te ſuſtinere patitur loci poſitio. Deſcende potiùs, & cum fratribus, quos congregâſti tecum, inhabita. Ad quorum verba, quia Sacerdotibus non obedire aſſcribitur crimini, deſcendebam, fateor, & ambulabam cum eiſdem, ac cibum pariter capiebam. Quadam verò die prouocans me Epiſcopus longiùs ad villam, emiſit operarios cum ſcalpris, & malleis, ac ſecuribus, & eliſerunt columnam, in qua ſtare ſolitus eram. Poſtridiè autem veniens, inueni omnia diſſipata, fleuique vehementer, ſed erigere nequiui, quæ deſtruxerant, nè dicerer contrarius iuſſionibus Sacerdotum. Et ex eo tempore cum fratribus, ſicut nunc habito, habitare contentus ſum.

Ecce vim orationis iuſti hominis.

Item ſancti olei.

Magneric° Treuerenſis is fuit, cuius cap 14. huius libri meminit Gregorius.

Quæ ſequuntur, ex MS. codice monaſterij Rubeæ vallis deſcripſimus, in quo ijſdem penè verbis vita hæc etiam erat.

Hic ſanctus Vuolfus bonorum ſemper operum incrementis proficiens, multisque clarus virtutibus, in pace tandèm quieuit, ſepultusque eſt in eodem loco in eccleſia quam ipſe ædificauit, in qua multa apud eius memoriam referuntur fieri crebrò miracula. Contigit autem cùm idem locus ex antiquitate eſſet neglectus, vt quadam die ob incuriam incendium pateretur. Cumq́; eccleſiam & omnia in circuitu ignis abſumeret, mœſti ciues de beati viri reliquijs turbari cœperunt, quia eas velut fracto loculo detectas antiquitas reliquerat. Et eccè ſedato igne diligenter intuentes, oſſa viri ſancti ab hac vſtione intacta reperiunt, àc ſi nullum locus ille incendium eſſet perpeſſus. Ob hanc cauſam, & maximè quia ſolitarius erat locus, viſum eſt venerabili Egeberto Treuerorum Epiſcopo, vt oſſa ſancti viri in memoratum ſuperiùs caſtrum transferrentur, quatenùs ibi cum maiori reuerentia & cuſtodia haberentur. Inito itaque conſilio, cùm ex eodem loco præſente Epiſcopo & clericis vel monachis aliaque populi frequentia deportarentur: euntibus illis, cùm iam fluuium præteriſſent, larga ſuper eos repentè pluuia deſcendit, ſed vt tanti viri Dominus meritum oſtenderet, per omne quod à prædicto loco ad caſtrum tendebatur ſpatium, cùm nequaquàm imber ceſſaret, ſuper ſancti viri feretrum nec vna pluuiæ gutta cecidit. Itaque ab illa inundatione fuit protectus, ſicut à ſupradicta fuerat ignis læſione defenſus, Amen.

Felix obitus eius.

Sacra oſſa eius ab igne non læduntur.

Nec à pluuia dũ tráſferuntur.

DE

DE MORTE S. LVPENTII MARTYRIS ET ABBATIS GABALLITANI, EX LIB. VI. HISTORIarum *Gregorij Turonen. Cap.* 37.

22. Octobr.

LVPENTIVS verò Abbas baſilicæ ſancti Priuati martyris vrbis Gaballitanę, à Brunichilde Regina accerſitus aduenit. Accuſatus enim (vt fertur) fuerat ab Innocētio ſupradictæ vrbis Comite, quòd ſceleſtum aliquid effatus de Regina fuiſſet. Sed diſcuſſis cauſis, cùm nihil de crimine læſæ maieſtatis conſcius eſſet inuentus, dimiſſus eſt. Verùm vbì viam carpere cœpit, iterùm ab antedicto Comite captus, & ad Ponteconem villā deductus, multis ſupplicijs eſt affectus. Dimiſſusq; iterùm vt rediret, cùm ſuper Axonam fluuium tentorium tetendiſſet, iterùm irruit ſuper eum inimicus eius. Cuius vi oppreſſi amputatum caput in culleum oneratum lapidibus poſuit, & flumini dedit, reliquum verò corpus vinctum cum ſaxo immerſit gurgiti. Poſt dies verò paucos apparuit quibuſdam paſtoribus, & ſic extractus à flumine, ſepulturæ mandatus eſt. Sed dum neceſſaria funeris pararentur, & ignoraretur à populo quis eſſet, præſertìm cùm caput truncati non inueniretur, ſubitò aduenions aquila leuauit culleum à fundo fluminis, & in ripa depoſuit. Admirantesq; qui aderant, apprēhenſo culleo, dum ſolicitè quid contineret inquirunt, caput truncati reperiunt: & ſic cum reliquis artubus eſt ſepultum. Ferunt autem lumen ibi diuinitùs nunc apparere. Et ſi infirmus ad hunc tumulum fideliter deportatus fuerit, accepta ſoſpitate recedit.

S Lupētius multis ſupplicijs affectus, capite cæditur.

Capitis eius miraculoſa inuentio.

MARTYRIVM SANCTARVM SORORVM NVNILONIS ET ALODIAE, AVTHORE LVCIO MArineo *Siculo, Regio hiſtoriographo, de rebus Hiſpaniæ libro quinto.*

22. Octobr.

ANNO Chriſtianæ ſalutis octingenteſimo quinquageſimoprimo, cùm Sarracenorum gentes Hiſpaniam ferè totam occupâſſent, præceperunt vt qui Chriſtianus eſſet, aut Chriſtum Dei filium denegaret, aut gladio ſectus occumberet. Quod impium edictū & ferale præceptum, per Hiſpaniam totam diuulgatum, magnum timorem Chriſtianis omnibus incuſſit. Quapropter Hiſpanorum complures religioni Chriſtianæ, ſibique prudentiſſimè conſulentes, & nefandam Mahometi ſectam fugientes, patriamq; ſuam deſerentes, ad Pyrenęos montes, & Cantabriæ, Galletiæq; montana loca ſeſe contulerunt: quorum ſucceſſores poſt multos annos Hiſpaniæ fuerunt recuperationis authores. De quibus in libro de Aragoniæ Regibus hiſtoriam ſcripſimus pleniorem. Quarè nunc ad Nunilonem & Alodiam martyres redeo.

Sarracenorum impiū edictum.

SS. Nunilonis & Alodiæ patria & parentes. Erant itaque ſub idem tempus in Oſca citerioris Hiſpaniæ ciuitate duæ ſorores, ætate admodùm paruulæ, quarum altera natu maior Nunilo, & altera dicebatur Alodia, quas pater iniquus dereliquerat, & mater quæ Chriſtiana erat ab infantia nutrierat, & in fide Chriſti diligenter edocuerat. Illæ autem matre defuncta, cùm ad intellectûs ætatem perueniſſent, cœperunt in fide Chriſti proficere, ieiunijs, vigilijs & orationibus incumbere: Quibus, & gratia ſancti Spiritûs adiutæ, martyrium fortiſſimè pertulerunt acerbiſſimum. O beatiſſimæ virgines atq; fortiſſimæ, quæ amore Chriſtianæ religionis accenſæ, mundi fallacias, tyrannos, & mortis tormenta vicerunt, vt in cælum victrices & triumphantes aſcenderent.

Ieiunijs, vigilijs & orationibus vacant.

Martyrio coronãtur.

MAR-

MARTYRIVM SS. SERVANDI ET GERMANI, VT HABETVR IN LVCII MARINEI SICVLI, REGII *Hiſtoriographi, de rebus Hiſpaniæ libro quinto.*

LEGIMVS quoquè Seruandi & Germani martyrium, qui cùm viri nobiles eſſent, dæmones expellebant, & per impoſitionem manuum multos languores curabāt in Emerita vrbe Luſitaniæ prouinciæ. Quod cùm præſes audiſſet, eos ad ſe vinctos catenis adduci iuſſit: & in Mauritaniam prouinciam profecturus, ſecum ducere decreuit. Illi autem labores itineris, catenam & famē gaudentes, animi virtute tolerabant. Tandē cùm ventum eſſet in locum qui dicebatur Vſianus, apud Gades, iuſſit præſes vt colla eorum carnifices amputarent. Ducti igitur ad collem, flexis genibus orantes Deum, gladium ſacris ceruicibus exceperunt: Quorum Seruandus Hiſpali cum Iuſta & Rufina, Germanus verò in Auguſta Emerita ſepultus eſt.

23. Octobr.

Sancti martyres miraculis coruſcant.

Cæduntur capite.

VITA S. LVCIANI MARTYRIS, PER SVIDAM SCRIPTA, ALBERTO LINO INTERPRETE.

LVCIANVS martyr Samoſatenſis, quæ eſt Syriæ ciuitas, vir nobili genere natus, ab ineunte ætate cum quodam Macario Edeſſę commorante, ſacraſq; literas explanante verſatus, quicquid apud illum optimum ac præſtantiſſimum inuenit, haud multo tempore percepit, atq; in ſolitariam vitam ſeceſſit, omneſq; abſolutæ virtutis numeros expleuit. Prouectus eſt autem & ad ſacerdotium, presbyter Antiochiæ factus, ibiq; ludum literariū magnum aperuit, vndiquè ſtudioſiſſimis alijs aliundè ad eum diſciplinæ cauſa concurrentibus.

Hic quum ſacra volumina multis eſſe mendis adulterata corruptaq; comperiſſet, quòd & tempus, & frequens eorum deſcriptio multa in ijs vitiauerant, ad hæc quòd improbiſſimi quidā homines, qui doctrinæ Gentilium præerant, germanum eorum ſenſum peruertere voluerant, adulterinaq; multa interſeruerant: hic, inquam, quum ſacros codices vniuerſos ſumpſiſſet in manus, eos ex Hebraica lingua, quam & ipſam optimè callebat, in priſtinam integritatem reſtituit, non mediocri ad huiuſmodi correctionem labore ſuſcepto. Quin etiam diuinorum dogmatum puritatem apud hunc omnium maximè qui illa tempeſtate fuerūt, ſummè conſeruatam inuenias. Nam & epiſtolas edidit admodùm certè egregias, ex quibus facilimè quiuis perſpiciat, quam vir ille in rebus diuinis ſententiam tenuerit. Affectus eſt autem martyrio Nicomediæ, quæ eſt in Bithynia, Maximiano imperante.

26. Octobr.

S. Lucianus fit presbyter.

Sacra Biblia multis mendis adulterata, corrigit & in integrum reſtituit.

Martyrio afficitur.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO HISTORICVS IN FESTIVITATE SANCTI *Fidelis martyris.*

NOSTIS, fratres chariſſimi, quia idcircò ad audiendas martyrum Chriſti victorias frequenter ex inſtitutione Eccleſiaſtica conuenimus, vt dum eorum geſtis inſtruimur, ad amorem cæleſtis patriæ, quam viriliter decertantes adepti ſunt, feruentiùs accendamur: dumq; illos audimus edicta Regum, minas principū, tribunalia iudicum contemnētes, tot ſuppliciorum genera percurriſſe, pudeat ingenuos fidelium animos ſaltem carnis ſuæ vitijs non obſiſtere. Pudendum nanque eſt, ſic bellatorum Chriſti ſpectare victorias, vt dum alios triumphalibus titulis inſignitos, ſpolia ex hoſtibus reportare conſpi-

28. Octobr. Cap. I.

Eccleſia antiquitùs ſanctorū Vitas in feſtis eorū populis confluentibus enarrauit.

conſpicimus,ipſi in pace domeſtica ſurrepentibus vitijs,velut inſidiantibus aduerſarijs eneruiter ſuccumbamus. Porrò autem beati martyres,& antequàm in certamine ſanguinem funderent,diuerſis floruêre virtutibus. Nobis autem,quia pro defenſione fidei mori non poſſumus,cõſummata victoria eſt, ſi in ſanctarum conuerſatione virtutũ viuere ſtudeamus,vt indè nos protinùs transferamur ad regnũ, vndè illi meruêre martyrum. Ex vitæ quippè meritis, quibus illi obtinere meruerunt ſui certaminis palmam, indè nos abſque vllo perſecutionis obſtaculo perducimur ad coronã. Aliud igitur in ſanctis martyribus ſolummodò venerari & admirari debemus,aliud etiam imitari. Admiremur ſcilicet conſtanter & ingenuè morientes: imitemur honeſta morum conuerſatione viuentes. Veneremur in illis,quòd corpus ſuum pro fide diuerſis tradidêre ſupplicijs: imitemur autem, quòd carnem ſuam antè crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs. Admiremur illos viriliter morientes,nè vitam ipſi negarent: ſed & imitemur per charitatis zelum ſanctis exhortationibus inſiſtentes, vt ad vitam & alios traherent. Et vt breuiori quod geſtio ſermone concludam,tunc memoria martyrum dignè recolitur,ſi dum mors eorum ingerit audita miraculum,præcedens etiam vita ducitur in exemplum.

Sanctos in quibus imitari debemus.

Eccè beatus martyr iſte Fidelis,cuius hodiè feſtiuitatem colimus,ſicut geſtorum eius teſtatur hiſtoria, & antequàm martyrij præberetur occaſio, vitam martyrio dignam duxiſſe cognoſcitur. Nam cùm claris natalium titulis fulgeret,& arridente rerum copia, viam mundi poſſet non ingloriosus arripere, ſpreto magnarum quorumlibet patrocinio, religioſo deuotus Epiſcopo maluit adhærere, vt ſe patenter oſtenderet non ad gratiam vel diuitias anhelare potentis, ſed benedictionem potiùs eligere ſacerdotis. Cum quo videlicet non ad litigiorum forenſium iurgia,non ad preſtigioſa figmenta ſcenarũ,non ad theatralia dignum duxit commeare ſpectacula, ſed martyrum potiùs carceres viſitabat. Et quia deuotus martyribus fuit, quandoquè martyr fieri & ipſe promeruit. Sic & olim diſpenſator ille domùs regiæ Abdias,quia Prophetas centum in ſpecubus abſconditos pauit, prophetalem gratiam & ipſe poſtmodùm dignè remuneratus accepit. Et qui tunc pane ſimul & aqua Prophetarum aluit piæ ſedulitatis miniſterio turbam,nunc Prophetiæ ſuæ oraculis,cæleſtibus videlicet alimentis, vniuerſam recreat & paſcit Eccleſiam. Sic Ioſue,qui Moyſi,ductori videlicet Iſraëliticę plebis,obſequium famulatùs impendit, eidem poſtmodùm plebi & laudabiliter præfuit, & de eius aduerſarijs cũ magna gloria triumphauit. Quid Eliſęum referam, qui dum ab Elia ſeparari nec ad momẽtum patitur,eius ſubindè ſpiritum duplicem promeretur? acſi iam tunc Dominus illud Euangelicum intonaret: Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ,mercedem Prophetæ accipiet.

Feſtũ S. Fidelis martyris.

Mundo moritur.

3. Reg 18.

Ioſue 1. &c.

4. Reg. 2.

Matth. 10.

Enimuerò nec ſolùm ſanctis martyribus beatus iſte Fidelis officium piæ humilitatis exhibuit, ſed diligentiam ſuam ad lucrandos etiam eos,qui idolorum erroribus tenebantur, extendit. Et ſicut ipſe proprijs videtur verbis aſſerere, dum in ſeculari militia verſaretur, magìs diuino parebat imperio, quàm terreno, adeò vt nonnullos à profana idololatriæ cultura compeſceret,& ad veri Dei notitiã ſalutiferis admonitionibus aduocaret. Militaribus quidẽ caſtris intererat, ſed cæleſtis militiæ ſigna gerebat. Armatus denique videbatur cũ eis admiſceri, ſed pro cæleſtibus caſtris ſociare ſibi alienæ profeſſionis milites ſatagebat. Quibus nimirùm non terrenæ militiæ balteum,non temporalis ſtipendij donatiuũ,ſed cæleſtis promittebat curiæ municipium. Sub terrenæ itaque militiæ chlamyde pro caſtris cæleſtibus ſtabat, vt de terrena transfugas faceret, quibus numerum militiæ cæleſtis augeret. Huic & Dauid ſimile quid feciſſe cognouimus, videlicet cùm apud Achis Regem Geth, Saulem fugiens moraretur. Opulenta nimirùm ſpolia de his ſæpè regionibus auferebat, quibus prædictus Achis imperabat: &, vt ait ſcriptura, percutiebat Dauid omnem terram, nec relinquebat viuentem virum & mulierem, tollenſque oues,& boues,& aſinos,& camelos,& veſtes,reuertebatur, & veniebat ad Achis. Quem cùm interrogaret Achis: In quem irruiſti hodiè? fatebatur ille ſe contra meridiem Iuda,vel contra regiones Iſraël inſiluiſſe. Dauid itaque alienigenæ Regi quaſì deuotum ſe,vrgente neceſſitate,præbuerat,ſed ex profano eius populo ſtrages plurimas coaceruabat: Beatus verò Fidelis ſub ſecularis profeſſione militiæ in procinctu caſtrorum cæleſtium deſudabat. Propterea mundo, immò

Multos conuertit ad Chriſtum.

1. Reg. 27.

Sub ſecularibus armis militiæ ſpirituali vacat.

immò principi huius mundi, cui ſpecietenùs ſeruire videbatur, illudens, ſequaces quoſque ſatagebat abſtrahere, potiorisque militiæ cœtibus aggregare.

Ille igitur ferro nationes barbaricas obtruncabat: iſte gladio ſpiritûs, quod eſt, verbum Dei, à carnali vita, inconditi & reuerà barbarici ritûs homines occidebat. Ephes.6. Ille diuerſorum turmas animalium rapuit: hic brutos homines ad Eccleſiæ ſtabulum, & capeſſendæ rationis pabulum vitale perduxit. Ille quæſitus Dei ſe populo teſtabatur extitiſſe contrarium: iſte etiam parti fidelium quodam modo ſe perhibebat obſiſtere, dum ſecularem militiam videretur cum infidelibus baiulare. Militari nanque profeſſione hoc ſuperficietenùs videbatur aſſerere, quòd hæreditatem Dei, cuius ipſe pars erat, diuerſis moribus, velut quibuſdam gladijs, oppugnaret. Sic nimirùm, ſic ſancta fraus liberiùs procedebat, dum is, cui ſuſpicio deerat, acquirendis Chriſto fidelibus inſiſtebat. Videmus igitur quia beatus Fidelis ad coronam martyrij, merito præcedente, peruenit, qui lucrandis animabus veræ charitatis ſtudio & ante martyrium deſudauit. Quaſi enim bona terra & ferax priùs germen ſancti operis protulit, & ſic deindè triumphalis gloriæ lumen excepit. *Præcedente vitæ merito venit ad palmam martyrij.* Hinc eſt enim quòd in huius mundi primordio priùs terra germinare præcipitur, ſequenti verò die luminaria in cælo fiunt: quia neceſsè eſt nos primo ſanctæ operationis vitales fructus afferre, vt ad contemplandum ſummæ veritatis lumen valeamus poſtmodùm peruenire. Gen.1. Domum nempe ſuam ſupra firmam petram in pace fundauerat, vndè poſtmodùm, dum venti minarum furerēt, dum diuerſi ſuppliciorum fluctus impingerent, immobilis permanebat: Matth.7. & tanquàm radix egregij trunci robur priùs in occulto conceperat, quo fulta poſtmodùm adulta ſeges auris impellentibus non cadebat. In pace igitur ex bona operatione promeruit, quòd inuictus in perſecutionis ſtadio & imperterritus ſtetit. Elaborauit in ocio, quod ſuperauit in bello. Intra pacis mœnia conquiſiuit, quod in campo victor obtinuit.

Inter cætera autem meritorum eius inſignia, illud quantæ gloriæ eſt, quòd beatus hic & inuictiſſimus martyr, mox vt capite cæſus eſt, turbida tempeſtas & nimia coruſcatio dicitur emerſiſſe? *Cur ſancto Dei decollato, tempeſtas orta ſit.* Hoc ſiquidem diuinæ fuit æquitatis indicium, vt per hoc manifeſtè clareſceret, quòd qui martyrem ſuum recipiebat in gloria, tortores eius dignè terrebat in ira. Ad terrificandum itaque reprobos coruſcatio & tempeſtas erupit, quibus videlicet comitantibus ſupernus arbiter ad iudicium venit, ſicut per Prophetam dicitur: Ignis ante eum præibit, & in circuitu eius tempeſtas valida. Pſal.49. Porrò in morte Domini elementa turbata leguntur. Matth.27. Quantæ ergò dignitatis eſt, quamque nobilis inſigne triumphi, adinſtàr Dominicæ mortis, etiam in decollatione martyris elementa fuiſſe commota? vt ex aliqua parte mortis eius moriendo teneret formam, cuius imitatus eſt viuendo doctrinam.

Illud etiam paruipendendum non eſt, quòd quidam ex perſecutoribus à dæmonio perhibetur arreptus, qui nimirùm cùm promitteret ſepulturæ ſe corpus martyris cum magna reuerentia traditurum, ſi eo interueniēte mereretur à dæmonio liberari, mox vt cadauer martyris tetigit, dæmon abſceſſit. *Dæmoniacus ad eius corpus curatur.* In hoc etiam eiuſdem noſtri Redemptoris perſpicuè videtur exemplum. Siquidem ex ipſis perſecutoribus Domini quicunque myſterium ſacroſancti corporis eius attingere meruerūt, à dæmonum iugo ſoluti ſunt, ipſo redempti ſanguine, quem fuderant. Atque vt in martyrio ſuo ſeruus paſſionem Domini ſui videatur quaſi pediſequus imitari, dum carnifices principi ſuo miracula, quæ per beatum martyrem oſtenſa fuerant, nunciarent, cuiquam talia referre omninò prohibuit, perpetuoque celari territus imperauit. Quis enim hoc audiens, non illud protinùs ad memoriam reuocet, quod principes ſacerdotum dixêre cuſtodibus: Dicite, inquiūt, quia diſcipuli eius nocte venerunt, & furati ſunt eum vobis dormientibus: Matth.28. & ſi auditum fuerit à Præſide, nos ſuadebimus ei, & ſecuros vos faciemus. Iſti quidem docuêre cuſtodes, vt mendacium fingerent: ille præcepit officialibus, vt veritatem ſilentio ſupprimerent. Vtrique nimirùm veritatis ſunt inimici, dum aut commenta fallaciæ nequiter fabricant, aut veritatem ſilentio malignitatis occultant.

Nos autem, fratres chariſſimi, qui tam egregij conſtantiam præliatoris audiuimus, qui tantæ virtutis inſignia tanquàm poſita ſub oculis intuemur, & ipſi virtutes habere cum Dei omnipotentis auxilio ſtudeamus. Pudeat ſub ignauiæ torpore langueſcere, qui alios cernimus cum tanta ad cælum gloria peruenire. Incaleſcat

Per Chriſtũ datur in agone victoria.

mens noſtra ad agonem certaminis: & ſi non timet audacter cum hoſte confligere, non dubitet duce Chriſto facilem ſibi victoriam prouenire. Et quidem nobis minor eſt labor, cùm tamen commune ſit præmium. Quis enim neſciat incomparabiliter eſſe difficilius, gladio ceruicem ſubdere, quàm gulæ illecebras cohibere? Quis non malit æſtuare laboribus, vel nuditate frigeſcere, quàm flammarum furentium incendia ſuſtinere? Quis non leuius cenſeat eſurire & ſitire, quàm radi vngulis, vel beſtiarum morſibus tradi? An non periculoſius eſt, in publico minantia frementium Regum mandata contemnere, quàm latenter in mente prauis cogitationibus contraire? ſemetipſum morti vltroneum tradere, quàm voluntates proprias, & carnis deſideria refrenare? Cùm itaque minùs laborando ad eandem beatitudinem tendimus, cur decertãtes in ſtadio imitari negligimus, vt conſortes in patria victoribus exiſtere valeamus? Pugnemus igitur, fratres mei, & infeſtantium nos vitiorum illecebras amputare curemus: non enim poſſumus hic gaudere de ſeculo, & illic regnare cum Chriſto. Et quidem beatos martyres cum membris diaboli dimicâſſe cognoſcimus: nos autem cum ipſo iniquorum capite infœderabilis pugnæ luctamen habemus. Illi vicerunt eum per membra ſua immaniter ſæuientem: nos ſuperare præcipimur ſub inſidiarũ fraudibus latitantem. Vtroque modo triumphum de illo glorioſus martyr Fidelis obtinuit, qui in pace per ædificationis gratiam ab eius vinculo nonnullos eripuit, & oblato perſecutionis articulo, blandientem nihilominùs, & terrẽtem per ſua membra contempſit. Victus vicit, deiectus aſſcendit, proprium caput gladio ſubdidit, & ceruicem diaboli perpetuæ victoriæ pede calcauit. Nunc proculdubiò inter ignitos ſupernæ Hieruſalem lapides emicat, & cum purpuratis commilitonibus Imperatori ſuo cæleſtis harmoniæ carmen alternat. Felici nimirùm commercio fragilem corporis exuit tunicam, & candidam immortalitatis adeptus eſt ſtolam. Caput decollatus amiſit, & precioſo nunc lapide coronatus incedit. Ille quippè eum remunerat in æterna iam quiete victorem, qui & inter bella dudùm protexerat decertantem, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Vides Sanctorum animas ſtatim poſt ſeparationẽ à corporibus recipi in cælo?

EIVSDEM HYMNVS DE S. FIDELE MARTYRE.

MAgna Fidelis merita ſancta promit Eccleſia,
Qui morte mortem perdidit, & victor aſtra petijt.
Abiecto carnis onere, ſtola veſtitur gloriæ:
Terſis ab ore lachrymis, veris potitur gaudijs.
Vt enſe cæſus moritur, ſæua tempeſtas oritur,
Sic intentatur impijs vindicta iuſti Iudicis.
Quendam ſed ex tortoribus malus inuadit ſpiritus,
Mox ſanctæ glebæ iungitur, dira peſtis excluditur.
Cordis oriſque precibus te, martyr alme, petimus,
Nos tua per veſtigia ad vitæ ducas præmia.
Sit Patri laus ingenito, ſit decus Vnigenito,
Sit vtriuſque parili maieſtas ſumma Flamini.
Amen.

VITA

VITA DIVI LVDOVICI MORBIOLI BONONIENSIS, EX CARMINIBVS FRATRIS IOHANNIS BAptiſtæ Mantuani Carmelitæ ad Innocentium octauum Pontificem: compendio conſcripta per Carolum Sigonium virum doctiſſimum, quam ad nos miſit Illuſtriſſimus Cardinalis Gabriel Palæotus Epiſcopus Bononienſis.

LVDOVICVS Morbiolus Bononiæ natus eſt ex gẽte obſcura, vir fuit mediæ ſtaturæ, formæ decoræ, barba & capillo nigro, cæſarie criſpa. Ab ineunte ætate auaritię & libidini fuit deditus, verùm mox graui & periculoſo morbo oppreſſus, ad Deum ſe conuertit, ac patientiam inprimìs & vitæ aſperitatem amauit. Religionem autem profeſſus, primùm colore Carmelitarum eſt vſus, deindè albo. Pellibus ouium ſæpè corpus velauit, inhorreſcente hyeme veſtem tenuiſſimam induit, & calceos reſpuit, ità vt etiam nudis pedibus glaciem premeret. Pro cingulo funem adhibuit. Crines aluit, ſed promiſſos & incomptos. Primùm ſedem propriam nullam habuit, ſed huc atque illuc errauit: pòſt in domo Pauli Lupari ciuis Bononienſis habitauit. Cæterùm aut humì, aut in duris ſtramentis cubare aſſueuit, lapidem ſibi pro ceruicali ſternens. Cibo delectatus eſt non ſolùm tenui, ſed etiam vili, cumque, ſi delicatior videretur, cinere ſæpè conſperſit. Omninò carnibus abſtinuit: ficus, poma, nuces atque olera frequentauit, quæ aut cruda ſumpſit, aut certè ſine oleo coxit. Ità ex ſumma inedia maciem ſummã contraxit. Per noctem lachrymans lapide pectus percutiebat, totus in meditatione paſſionis Chriſti defixus. Interdiù, nè ocio langueret, ſacras ex oſſibus imagines ſculpere didicit, aut prædicationi ſe tradidit, homines ad cæleſtem gloriam conſectandã & humanam contemnendam adhortans. Cùm iter faciebat, aſello vehi conſueuerat: & cùm manus vinculis, collum capiſtro implicitum gereret, ridente hominis inſaniam populo, de mundo & de ſemetipſo triumphare dicebat. Huius prædicationis Bononia, Mutina, Regium, Ferraria & Mantua teſtes fuerunt. Cultus diuinus auctus eſt, ab eo luminaribus ad altaria inſtitutis.

Octobr. 28. S. Ludouici patria. Fit monachus. Vitæ eius aſperitas. Abſtinẽtia. Prædicat Dei verbũ.

Cùm vitam ad annum vſque quinquageſimumſecundum produxiſſet, quinto Calend. Nouembris migrauit ad cælum, ſepultusque eſt in cœmeterio eccleſiæ cathedralis ſancti Petri: & poſt ſex menſes, cùm miraculis clarere cœpiſſet, in eccleſiam tranſlatus eſt. Huius vitam frater Baptiſta Mantuanus Carmelita verſibus ſcripſit ad Innocentium Pontificem octauum, vndè hæc ſumpſimus.

Felix obitus eius. Tranſlatio.

VITA SANCTÆ ERMELENDIS VIRGINIS, IN VILLA MELDARIENSI QVIESCENTIS IN FINIbus Brabantiæ. Habetur in antiquiſſimo MS. codice Eccleſiæ Traiectenſis.

BEATA virgo Ermelendis, ex Ermenoldo patre & Ermenſende matre tam genere quàm diuitijs ſpectabilibus exorta, ab ineunte ætate ſtuduit de virtute in virtutem aſcendere, vt Deum deorum in Sion mereretur videre. Quæ cùm adhuc parentum in domo, pueriliſ ætatis vinculo teneretur adſtricta, nihil tamen puerile gerebat in opere, ſed quandam maturitatem morum in geſtu intuentibus ſe præferebat. Declinabat ſiquidem laſciuiam atque conſortia coætanearum, in thalamo genitricis ſuę reſidens, pſalmosque Dauidicos diſcens. Si quandò verbum Dei audiſſet, memoria ſagaci recõdebat, ſępiusque ad os reducens, quasì mundum animal nouo ſemper pietatis affectu ruminabat. Iamtunc ſuauitatem ſponſi ſui cæleſtis præguſtabat magno & incompræhenſibili

Octobr. 29. S. Ermelendis parẽtes. Qualis fuerit in pueritia ſua.

Pſal.41.

modo, deſiderioq́; illius exæſtuans, cum ſancto Dauid dicebat: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quandò veniam & apparebo ante faciem Dei mei? Et iterùm: Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ità deſiderat anima mea ad te Deus.

Vouet Deo virginitatē.

Cumq́ue pueritia transîſſet in adoleſcentiam, parentibus eam nubere filiosq́ue procreare volentibus, nullatenùs conſenſit: dicens ſe Christo virginitatem ſuam deuouiſſe. Arrepto deniquè ferro, capillos per lacteam ceruicem dependentes preſcidit, relictoque ſeculo & omnibus pompis eius, Christum, quem ſibi ſponſum elegerat, per arctam & anguſtam viam ſecuta eſt. Nec retraxit pedem, donèc ad brauium perueniret: in memoria ſemper habens, quid pro nobis fecerit, quidq́ue fuerit paſſus. Parentes autem illius nec minis, nec blanditijs propoſitum eius immutare valentes, redditus cuiuſdã villulæ Odenca nomine, ad famulatùs ſui vſum vnanimiter tradiderunt.

Odenca vulgo ter Duck prope Louanium.

At beata virgo Ermelendis, relicta domo, rebusq́ue parentum poſtpoſitis, ſolitaria incedebat, ſolicitè exquirens locum vbi ſoli Deo vacare poſſet. Venit ergò ad quandam villam, cui præerant duo germani fratres, primo iuuentutis flore vernantes. Iſti necdùm legitima contraxerant matrimonia, ſed vanitatibus ſeculi atque illecebris inſeruiebant. Ibi ergò venerabilis virgo aliquandiù commorata, hunc locum æſtimabat à Deo ſibi præparatum. Diebus verò ac noctibus frequentabat eccleſiam, nudis pedibus incedens, Domino in holocauſtum, proprium corpus offerens: humiliabat ſe ſeruituti ſubijciens, nihil ſibi de generis nobilitate blandiens. De nobili enim eius proſapia deſcendiſſe dicitur Pipinus pater ſanctæ Gertrudis, cuius meritis beata Ermelendis ſtuduit eſſe coæqualis. Necdùm in tempore illo ſanctus Amandus gubernacula Traiectenſis Eccleſiæ ſuſceperat, cuius doctrina & inſtitutione multi poſteà de errore ſuo ad vias iuſtitiæ redire coacti ſunt.

Villa illa Beuecum vocitatur

Iſtius S. Pipini Vita habetur Februarij 21. Tõ.1.

Cant.2.

Fuit igitur hæc virgo ſuę generationis ſingularis lucerna, inter quos enituit candore virtutum, ſicut lilium inter ſpinas. Nec defuit ei tentatio inimici. Antiquus enim hoſtis calcaneo illius inſidians, moliebatur effundere oleum quod adhuc in vaſe fictili conſeruabat. Siquidem prædicti fratres introitum illius & egreſſum ſæpiùs conſiderantes, exarſerunt in concupiſcentiam eius, ignorans alter cogitationem alterius. Vterque tamen obſeruabat tempus & horam qua eam ſolam deprændere potuiſſet, quatenùs decore illius ſuam libidinem ſatiaret. Sed cùm tempus cõgruum malitiæ ſuæ implendæ minimè reperirent, interiùs cæco cruciabantur amore. Quid tamen agerent? Non enim ſine graui ſcandalo totius oppidi, vim infere poterant tantæ opinionis virgini. Vnus autem ex eis, quem flamma libidinis ampliùs exurebat, expetijt cuſtodem eccleſiæ, dona maxima repromittēs, ſi per eum conſenſum virginis habere potuiſſet. Illi enim ſæpiùs atque familiariùs loquebatur, per eum ſingulis noctibus ad eccleſiam habebat acceſſum, quanuis ſub ouina pelle ſanctitatem tamen virginis diù latére non potuiſſet. Ille verò de conſenſu virginis omninò deſperans, (ſciebat enim mentem illius ſolidatam eſſe, & in Christo fundatam) rapiendã potiùs fore ſub conticinio noctis iuueni ſuadebat. Hac enim hora guſtato pauliſpèr ſomno, ſolita erat venire ad eccleſiam, offerens ſeipſam hoſtiam viuam, ſanctam, Deo placentem. Et quid agis ô humana malitia? Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.

Duo iuuenes ardent in concupiſcentiã eius.

Rom.12.

Prou.21.

Igitur nocte qua rapienda erat, meruit Angelicam vocem audire ſe monentem ex nomine: Recede, inquiens, virgo recede, & virginitatē quam Deo conſecrâſti, inuiolatam cuſtodi. Quæ valdè perterrita, obediens iuſſioni iter cepit. Cumq́ue ſpirituſancto duceretur, Angelus Domini ei ſecundò apparuit, & viam quam ceperat nè deſereret, imperauit. Venies (inquit Angelus) in villam, quã Meldricem nuncupabis, ibi nanque præparauit tibi Dominus locum ad perficiẽdum deſiderij tui votum. Peruenit igitur venerabilis virgo in locum quem prædixerat ei Angelus: ibiq́ue parſimonia miræ abſtinentiæ diùs viuens, geminæ dilectionis in ſe continebat mandatum. Alebatur autem beata Ermelendis ſolummodò herbis agreſtibus, nõ inferior ſummis eremi cultoribus: puellares quoquè artus teneros, diris cruciabat iniurijs. Frequentabant quoquè eam quique religioſi, ſed quanto Dominus famã eius dilatabat, tanto humiliùs ſe agebat. Tandèm verò poſt multa certamina euocata à Domino ad cęleſtem peruenit gloriam, quam in terris poſita, tota

Angelitùs monetur locũ cedere, & in Meldricem, vulgò Meldaert, cõmigrare.

Abſtinentia eius.

Obit⁹ eius.

tota deuotione quæſiuit. Ad cuius exequias non hominum reſonabat turba, ſed hymnidici Angelorum chori Chriſto cecinerunt gloriam. Et quia Chriſto fuit dilecta, ab ipſis eſt officioſiſſimè ſepulta. Hæc intereà virgo beata, quadragintaocto annis latuit aliena à cultu ſeculi, ſolis venerata ciuibus cæli. Sic deniquè Chriſtus manifeſtauit eam ſeculo huic, vt quæ erat iam apud eum glorificata in cælis, etiam apud homines honoraretur in terris. Erat igitur homo quidam, qui præfatam ſolitudinem ab Angelo ſimul & beata Ermelende Meldricem vocatam cùm tranſiret, contigit Deo diſponente, vt longiùs ire nequiret. Media autem noctis hora apparuit tumulus virginis ſolis claritate lucidior, audiuitque Angelos pſallentes. Apparente autem luce diei, diſparuit viſio cæleſtis: ſed odor nimiæ ſuauitatis in eodem loco permanſit. Poſt hæc prædictus vir deuotus, peracto negocio, ad prædictum redijt locum, atque ad tumulum ſui ſigni ſecundo deuotiſſimè excubauit: nec fruſtratus eſt ſpe ſua. Nam pius Dominus iterùm dignatus eſt illi reuelare glorificationem ſponſæ ſuæ. Quam enim apud ſe glorificauerat in cælis, diſponebat & magnificare in terris. At ille Domini voluntate certior effectus, ſurgens manè lætus, agensque Deo gratias, inquit: Verè Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam. Et ſtatim reuerſus ad propria, omnibus quæ ſui iuris erant aſſumptis, ſuper tumulum virginis capellam fabricauit, ibique cum ſobrietate viuens, finem dignum in pace ſortitus eſt.

Angelico miniſterio ſepelitur.

Sepultura eius cuidam deuoto viro reuelatur.

Gen. 28.

Audientes igitur populi quod geſtum erat, cōuenerunt ad locum, corde & animo concinentes hanc antiphonam: Tua ſunt hæc Chriſte opera, qui ſanctos tuos ità glorificas &c. Statimque aperientes terram, apparuit ſarcophagus, in quo iacebat inuiolatæ virginis corpus. Et ſubitò tanta ſanitatum emanauit copia, vt ei congruenter aptari poſſet, quod Dominus in Euangelio dicit: Quj crędit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet. Nam cæcis viſus, ſurdis auditus, claudis greſſus, omnibus quoquè piè pulſantibus ſalus & incolumitas reddebatur. Dæmones etiam ex obſeſſis corporibus egredientes, expulſione ſua virginis meritum inuiti prodebant. Deniquè quicunque ſepulcrum eius fideliter tetigiſſet, ſanus fiebat à quacunque detinebatur infirmitate. Odore virtutum eius commoti, ex longinquis regionibus ſuperueniebāt viri cum mulieribus, & virgines delicatæ, nudis pedibus miſericordiam Domini implorantes. Per meritum autem beatæ virginis Ermelendis gratiam Dei ſibi affuiſſe ſentiebant: læti & alacres remeantes ad propria, Amen.

Eleuatio ſiue inuentio corporis ei⁹

Iohan. 14.

Multa ad ei⁹ ſepulcrum miracula.

NOVEMBER.

SANCTI IOHANNIS DAMASCENI, DE ADORATIONE IMAGINVM IESV CHRISTI ET SANCTORVM EIVS, SERMO: IAC.

Billio interprete. Habetur libro eius quarto cap. 17. De orthodoxa fide.

QVONIAM autem nonnulli eo nomine nos repręhendunt, quòd Saluatoris, ac Dominæ noſtræ, reliquorumque Sanctorū, ac Chriſti ſeruorum, imagines adoramus, atque honore afficiamus, audiant velim, quòd Deus ab initio hominem ad imaginē ſuam finxit. Quî fit igitur, vt alij alios adoremus, niſi quia ad Dei imaginem facti ſumus? Nam vt ille, magna rerum diuinarum præditus eruditione Baſilius ait, Imaginis honor ad exemplar tranſit. Exemplar porrò eſt id, cuius effigies exprimitur, ex quo forma hinc ducta fit. Quid ergò cauſæ fuit, quamobrèm Moſaicus populus tabernaculum illud, quod cæleſtium rerum, immò vniuerſæ creaturæ imaginem ac figuram gerebat, vndiquè

1. Nouēbris.

Gen. 1.

Cur adoratio hominibus adhibeatur.

Exod. 10.

Exod.25. Heb.9. 3.Reg.6. adoraret? Ait quippè Deus Moſi: Vide vt omnia facias iuxta formam tibi oſtenſam in monte. Quid? Cherubin illa quæ propitiatorium obumbrabant, an non humanarum manuum opera erant? Quid? Hieroſolymitanum illud clariſſimi nominis templum, an non manu, atque hominum arte conſtructum erat? At ſcriptura diuina eos, qui ſculptilia adorant, dæmonijsque victimas offerũt, inſectatur. Siquidem, tum Græci, tum Iudæi ſacrificabant: verùm Græci dæmonijs, Iudæi autem Deo. Ac proindè Græcorum quidem ſacrificium reijciebatur ac damnabatur: Iudæorum autem Deo gratum & acceptum erat. Obtulit enim Noë ſacrificium: & odoratus eſt Deus odorem ſuauitatis, vt qui probæ ipſius voluntatis, atque erga ſe beneuolentiæ, ſuauitatem comprobaret. Ità, Græcorum quidem ſculptilia, quoniam dæmonum ſimulacra erant, improbata quoquè atque interdicta erant. Adhæc, quiſnam eſt, qui inuiſibilis, & corpore vacantis, ac circunſcriptionis & figuræ expertis, Dei ſimulacrum effingere queat? Extremæ itaque dementiæ atque impietatis fuerit, diuinum numen fingere ac figurare. Atquì hinc eſt quòd in veteri teſtamento minimè tritus ac peruulgatus imaginum vſus erat. Poſteaquàm autem Deus ob viſcera miſericordiæ ſuæ, ſalutiſque noſtræ cauſa, homo verè factus eſt, ac non iam vt Abrahæ, nec vt prophetis, humana ſpecie conſpicandum ſe præbuit: verùm eſſentialiter, ac verè homo extitit, atque in terra verſatus eſt, & cum hominibus conſuetudinem habuit, miracula edidit, paſſus & Cruci affixus eſt, reſurrexit, aſſumptus eſt, atque hæc omnia verè contigerunt, & ab hominibus perſpecta ſunt: literarum quidem monumentis, ad alendam memoriam noſtram, & doctrinam eorum, qui tum non aderant, iſta mandata ſunt: vt ea quæ non vidimus, audientes ac credentes, beatitudinem eam quam Dominus prædicauit aſſequamur. Verùm quia non omnibus hoc contigit, vt literas nórint, ac lectioni operam impendant: idcircò Patribus viſum eſt, vt refricandę quamprimùm memoriæ cauſa, hæc tanquàm præclara quædam trophæa, in imaginibus pingerentur. Siquidem perſæpè vſu venit, vt paſſionem Domini animo minimè verſantes, conſpecta Chriſti crucifixi imagine, ad ſalutiferæ paſſionis memoriam redeamus, ac proſtrati non materiam, ſed eum cuius imago effingitur adoremus: quemadmodùm videlicet nec Euangelici codicis materiam, nec Crucis materiam adoramus, verùm id, quod per ea exprimitur. Quid enim alioquì diſcriminis eſt inter Crucem eam quæ Domini imaginem expreſſam non habet, & eam quæ habet? Quod etiam de Dei matre ſentiendum eſt. Etenim is honor, quem ei adhibemus, ad eum qui carnem ex ea aſſumpſit, refertur: Itemque egregia ſanctorum virorum facinora, quæ nos ad animi magnitudinem, & zelum, virtutiſque eorum imitationem, ac Dei gloriam extimulant. Nam, vti diximus, honor ille quo probos conſeruos afficimus, noſtræ erga communem Dominum beneuolentiæ argumentum eſt: atque imaginis honor ad exemplar tranſit. Eſt autem hæc traditio ex earum numero, quæ ſcripturæ verbis minimè expreſſæ ſunt, quemadodùm & ea, qua ad Orientem conuerſi adoramus, & ea qua Crucem adoramus, aliæque complures his ſimiles. Quin hiſtoriæ quoquè proditum eſt, cùm Abagarus Edeſſę Rex eo nomine pictorem miſiſſet, vt Domini imaginem exprimeret, neque id pictor ob ſplendorem ex ipſius vultu manantem conſequi potuiſſet, Dominum ipſum diuinæ ſuæ ac viuificæ faciei pallium admouiſſe, imaginemque ſuam ei impreſſiſſe, ſicque illud ad Abagarum, vt ipſius cupiditati ſatisfaceret, miſiſſe. Quòd autem Apoſtoli quamplurima, nullo ſacræ ſcripturæ loco prodita nobis tradiderint, his verbis teſtatur ille gentium Apoſtolus Paulus, State igitur fratres, & tenete traditiones noſtras, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram. Et ad Corinthios ſcribens, Laudo vos, fratres, quòd per omnia meî memores eſtis: & ſicut tradidi vobis, traditiones tenetis.

Pſal.96.

Scriptura nõ eſt cotra colẽtes imagines, ſed contra idololatras.

Gen.8.

Deus depingi nequit ſicuti eſt.

Bar.3.

Cur induct⁹ imaginum vſus.

Honor ſanctis habitus ad Deum redit.

Imaginum cultum ex traditione habemus.

Domin⁹ Ieſus imaginẽ ſuã Abagaro mittit.

2.Theſſ.2.

1.Cor.11.

DE

DE SANCTO AVSTREMONIO EPISCOPO ARVERNO, EX GREGORII TVRONENSIS *De gloria Confeſſorum Cap.* 30.

PER ſanctum autem Auſtremonium, qui & ipſe à Romanis Epiſcopis cum Gatiano beatiſſimo, & reliquis, quos memorauimus, eſt directus, primùm Aruerna ciuitas verbum ſalutis accepit, eoque prædicante, Saluatorem mundi, Redemptoremque omnium Chriſtum Dei filium credere cœpit. Huius autem ſepulcrum apud Iſiodorenſem vicum habetur, cui cruda ruſticitas, licèt ſciens quis in eo quieſceret, nullum tamen exhibebat honoris cultum. Poſt longa verò annorum curricula, Cantinus, qui ipſius Aruernæ vrbis modò prælatus eſt, in diaconatu ſuo Eccleſiam vici illius rexit. Igitur dum nocte quadam in lectulo cellulæ ſuæ, quæ huic baſilicæ adhærebat, decumberet, audiuit pſallentium reſonantes voces, & ſurgens vidit templũ magno ſplendere lumine, & obſtupefactus adſpicit intrinſecùs (erat enim cellula illa in ſuperiore cõtra feneſtras templi) & eccè circa tumulum multitudo albatorum tenentium cereos, & pſallentium. Quod diutiſſimè cernens, poſtmodùm diſceſſit, & ſtatìm facto manè iuſſit tumulum cancello vallari, ac palliolis nitentibus obuelari, præcepitque reuerentiam loco illi impendi. Ex hoc tempore oratio ſuper tumulum funditur, & auxilia Antiſtitis impetrantur. Hęc ab ipſius Epiſcopi ore audiui.

Nouẽbris 1. Nota & hũc Epiſcopum miſſum fuiſſe in Gallias cum alijs à Romanis Epiſcopis.

Viſio Cantini Epiſcopi.

Honor ſancto Dei exhibetur.

DIVI IOHANNIS DAMASCENI, QVOD II QVI CVM FIDE EX HAC VITA EXCESSERVNT, VIVO*rum Miſſis ac beneficijs iuuentur, Oratio, Iacobo Billio interprete. Nos eam in* 14. *capitula diſtinximus.*

2. Nouẽbris Cap. 1.

SVAVIBVS & exquiſitis cibis propoſitis, ſępenumerò non ij tantùm qui fame laborant, ad edendum attrahuntur, ſed nonnunquàm etiam ij, quos iam ſatietas cepit, extimulantur: quemadmodùm etiam poculis ingenti ſuauitate atque fragrantia præditis non illi duntaxàt, qui ſiti afficiuntur, ſed illi quoquè, qui ſitim expleuerunt, ad bibendum illici ſolent. Atque itèm, qui opum cupiditate flagrant, cùm ampliſſimas diuitias adepti ſunt, amor tamen eos huc adigit, vt occaſiones vndecunquè captent, quibus quotidiè facultates ſuas augeant. Ad eundẽ igitur modum, ô præſtantiſſima & ſelecta Eccleſiæ Dei membra, ſacerdotes & patres, fratres, matres ac filij chariſſimi, nec diuinorum oraculorum fames, nec ſacrarum diſciplinarum ſitis, nec rurſùs diuinæ ſcientiæ penuria, vt ad eas, quas nunc proponimus, ſermonis epulas accumbatis, efficit: verùm cupiditas verè diuino beneficio inſita, quæ de virtute in virtutem, & de gratia in gratiam, & de memoria in commemorationem nos prouehit. Plerunquè etenim vſu venit, vt quod homines adulta ætate fugit, hoc puer inueniat: & quod eruditos præterijt, indoctis in mentem veniat: & quod magiſtros fefellit, diſcipulis occurrat. Quanquàm ne hac quidem oratione mihi ad vos vti licet. Quin potiùs, vt qui racemulum aliquem poſt vindemiam relictum, aut ſpicam poſt demeſſas ſegetes ob ingentem frugum copiam neglectam, aut deniquè poma aliquot, poſt collectos arborum fructus obliuione tranſmiſſa congeſſerunt: ità nos, Chriſto Deo vero adiuuante, ac ſermonem per opera confirmante, eos qui voluèrint, epulis accipiemus.

Pſal. 83.

Mar. vlt.

Ergò ſerpens ille atque execrandus hoſtis, qui circa pręclaras ac Deo gratas actiones omnes & cogitationes ſerpit ac iugulatur, quique fraterna charitate perſtringitur, & fide diſrumpitur, & mutua commiſeratione concutitur, ille inquam conſceleratus ac nefarius nouũ quoddam & abſurdum, ſacriſque ſanctionibus omni-

Cap. 2.

nò contrarium dogma quibuſdam in animum iniecit, nempe pia omnia opera, Iob 16. quæ mortem ſequuntur, nullam omninò defunctis vtilitatem afferre. Concluſit 2.Cor 5. enim, inquit Scriptura, Deus aduersùs eos. Et, Reportabit vnuſquiſque per cor- Pſal 6. pus, iuxta id quod fecit, ſiue bonum, ſiue malum. Et, In inferno quis confitebitur Pſal 61. tibi? Et rurſus, Quia tu reddes vnicuique iuxta opera ſua. Ac deniquè, Quod quiſ- Gal.6. que ſeminauerit, hoc & metet. At, ô ſapientes viri (ſic enim eos alloquamur) perueſtigate, quæſo, atque iſtud diſcite, magnum quidem Dei omnium Domini metum eſſe, verùm multò maiorem bonitatem: & horrendas quidem ac pertime- *Dei miſericordia iuſtitiam ſuperat.* ſcendas ipſius minas eſſe, cæterùm ipſius benignitatem nulla coniectura percipi poſſe: ac deniquè in ipſius ſententijs ac ſupplicijs quanquàm terroris multum inſit, rursùs tamen miſerationum ipſius pelagus omnem orationis facultatem ſuperare. Animaduertite enim, quid Scriptura ſacra de Iuda Machabæo memoriæ 2.Mach 12. prodiderit, nimirùm eum in Sion Regis magni ciuitate, cùm populum, cui præerat, ab exteris hoſtibus cæſum & obtruncatum vidiſſet, ſinusque eorum excutiens, condita in ipſis Idola comperiſſet, ſtatìm expiandi huiuſce ſceleris cauſa Domino, ad miſericordiam prompto atque propenſo, pro vnoquoque eorum munera obtuliſſe: in eaque re ſummæ pietatis & charitatis munere perfunctum fuiſſe. Vndè etiam factum eſt, vt diuina Scriptura, quemadmodùm omnibus alijs nominibus, ità hoc quoquè nomine ſummis cum laudibus euexerit, ac mirificè commendârit.

Cap.3. Porrò autem Verbi diſcipuli atque conſpectores, à quibus orbis vniuerſus ca- *In Miſſa mortuorũ memoriam agere, traditio Apoſtolica.* ptus eſt, illi inquam Saluatoris diſcipuli ac diuini Apoſtoli, vt in tremendis ac puris vitamq; afferentibus myſterijs, eorum, qui cum fide diem vitæ extremum clauſiſſent, memoria fieret, inſtituerunt. Quod etiam firmè atque conſtanter, ac ſine vlla controuerſia Catholica & Apoſtolica Eccleſia, ab extremis finibus ad extremos vſque fines, ab eo tempore ad hunc vſque diem ſemper retinuit, ac tantiſpèr dum mundus hic erit, retinebit. Nec verò inconſideratè ac temerè & ſine ratione *Chriſtiana religio nihil habet, qđ vtile nõ ſit.* hoc ab illis eſt inſtitutum. Neque enim quicquam, quod vtilitate careat, Chriſtianorum religio, quæ ob omni errore aliena eſt, ſuſcepit, fixumque ſemper ac ſtabile retinuit: ſed frugifera omnia, Deoque grata atque accepta, maioremque in modum vtilia, atque ità comparata, vt maxima ex ijs ſalus oriatur. Quocircà erudititiſſimus ille, atque in explicandis rebus diuinis exercitatiſſimus Dionyſius (libet enim, quò planius fiat id, quod probandum inſtitui, diuina ac veneranda ipſius verba Hierarch. Eccleſiaſt. cap 7. vſurpare) in myſtica ſua de ijs qui mortem obiêrunt contemplatione, diſertè hoc aſſerit, ſanctorum preces in hac quoquè vita, nedùm poſt mortem, in ijs qui ſanctis precibus digni ſunt, hoc eſt pijs ac fide præditis, efficaces eſſe: (Non eſt autem dubium, quin hoc loco per voculam hanc, Nedùm, nihil aliud intelligendum ſit, quàm, quanto magis.) Non enim diuinus pontifex, ac diuinæ iuſtificationis interpres, ea vnquàm in animum induceret poſtulare, quæ Deo quamgratiſſima non eſſent, *Pro infidelibus defunctis non eſt orandum.* quæque ipſe ſe daturum minimè recepiſſet. Ob idque prophanis, hoc eſt, ijs qui baptizati non ſunt, cùm è vita deceſſerint, iſta haudquaquàm precatur, atque optat. Et rursùs: Diuinus itaque pontifex, quæ Deo grata ſunt, poſtulat, quæque ille prorsùs daturus eſt. Ac rursùs: Hoc igitur ſupplex à diuina bonitate petit pontifex, vt errata per humanam imbecillitatem admiſſa, ei qui è viuis exceſſit, remittat, eumque in viuentium regione collocet, in ſinu Abrahæ, Iſaac, & Iacob, in loco vndè profugit dolor & triſtitia & gemitus: diſſimulante nimirùm pro ſua bonitate diuina clementia maculas eas, quas is, qui vita abijt, ex humana fragilitate contraxit. Iob 25. Quandoquidem nemo, vt ſacris oraculis proditum eſt, mundus eſt à ſorde. Vidéſne aduerſarie, quemadmodùm preces eas vtiles eſſe affirmet, quæ pro ijs adhibentur, qui ſpe diuina freti vitam cum morte commutârunt? Poſt hunc autem rursùs Gregorius ille, qui à Theologia cognomentum traxit, in ea Oratione quam in Cæſarij fratris funere habuit, de matre ſua ad hunc modum loquitur. Auditum eſt, inquit, præconium dignum quod ad omnium aures perueniat. Ac matris mœror per egregiam ae ſanctam pollicitationem, qua ſe filio, quicquid opum ipſe habebat, ipſius nomine in parentale munus oblaturam recepit, exhauritur. Et alijs quibuſdam interiectis: Atque hæc ſunt, quæ à nobis profiſciſcuntur. Ac quædam iam perſoluimus, quædam rursùs perſoluemus, anniuerſarios nimirùm honores ac commemorationes offerentes.

Cernîſne

Cap.4.

Anniuerſariæ exequiæ & alia pia exercitia pro defunctis Deo grata.

Cernſne vt præclara & pia ea munera eſſe afferat, quæ eorum, qui vita functi ſunt, nomine Deo offeruntur: anniuerſariaſque commemorationes ab eo lubenter admitti? Deincèps ille verè aurea loquens, atque ab auro cognomentum nactus Iohannes, ille inquam amoris erga pauperes ac pœnitentiæ dux & magiſter, in luculentiſſima ſua enarratione in Epiſtolas ad Philippenſes & Galatas his verbis vtitur: Nam cùm Gentiles ſimul cum ijs, qui mortem obiêrunt, bona ſua comburant, quanto tandèm æquius eſt te, qui fide præditus es, operam dare, vt eius, qui fide præditus erat, bona eum proſequantur? non vt ea in cinerem, velut illa, dilabantur: ſed, vt maiorem ipſi gloriam concilies, ac, ſi peccator erat is, qui fatis conceſſit, eius peccata deleas: ſi autem probus ac iuſtus, ea illi in mercedis ac remunerationis cumulum cedant. Et rurſùs in altera Oratione: Excogitemus quemadmodùm de ijs, qui obiêrunt, benè mereamur. Auxilium, quod nobis in promptu eſt, ipſis offeramus, hoc eſt eleemoſynas, & oblationes. Id enim vberem fructum atque ingentem vtilitatem ipſis accerſit. Non enim hæc fruſtrà ac temerè inſtituta, Eccleſiæque Dei à ſapientiſſimis ipſius diſcipulis tradita ſunt, nimirùm vt ſacerdos, pro ijs qui in fide obdormiêrunt, in tremendis myſterijs vota faciat. Probè ſiquidem nôrant hinc ingentem quæſtum & vtilitatem ad eos redire. His etiam adſtipulatur doctiſſimus Gregorius Nyſſenus ad hunc modum loquens: Nihil inconſultè atque incaſsùm à Chriſti præconibus & diſcipulis proditum eſt, & in omnibus Dei Eccleſijs obtinuit: verùm id vtile ac Deo gratum eſt, nempe vt in diuino ac ſplendidiſſimo ſacro, eorum, qui è vita in recta fide diſceſſerunt, memoriam agamus. Hæc enim, Tu reddes vnicuique iuxta opera ſua, &, Quæ quiſque ſeminauerit, ea & metet, & quæ his ſimilia ſunt, proculdubiò de Creatoris aduentu, & horrenda illius temporis ſententia, atque huiuſce mundi conſummatione dicta ſunt. Tum enim ferendi auxilij neutiquàm tempus erit: verùm omnis deprecatio fruſtrà adhibebitur. Solutis enim nundinis, negociari iam atque quæſtum facere non licet. Vbi enim tum pauperes exiſtent? vbi pſalmorum cantiones? vbi beneficia & probæ actiones? Ac proindè ante horam illam id curemus, vt alij alijs opitulemur, ac benigno & hominum atque animarum amanti Deo ea, quæ ex fraternæ charitatis officio ſunt, offeramus. Perlubenter enim id accipit, ijſque, qui improuisò, atque, vt ità dicam, imparati ex hac vita diſceſſerunt, eas, quas propinqui ac familiares ipſi offerunt, prætermiſſi officij vices adſcribit, perindeque reputat, àc ſi ipſimet his operibus functi fuiſſent. Sic enim facilis ille ac clemens Dominus à ſe poſtulari vult, eaque tribuere, quæ ab ijs, quos creauit, ad ſalutem petuntur. Ac tum demùm ad eorum preces omninò inflectitur, cùm quis non modò pro animæ ſuæ ſalute contendit, ſed proximi quoquè cauſa operis aliquid nauat, (hac enim ratione Dei ſimilitudinem in ſe expreſſam refert) aliorumque dona, vt ſua beneficia, petit, ac perfectæ charitatis metam attingit, beatitudinemque, dum de proximi anima benè meretur quammaximè percipit.

Hom. 3. ad Philippenſ.

Eleemoſynæ & oblationes pro defunctis faciendæ.

Loca Scripturæ explanata. Pſal.61. Gal.6.

Miſſæ & cæteræ virtutes defunctos iuuāt.

Cap.5.

Falconilla, precibus vitæ reſtituitur.

Quidnam autem eſt, quamobrèm graue ac moleſtum hoc quibuſdam videatur? An non ea, quæ martyrio prima perfuncta eſt, Falconillæ vita functę ſalutem attulit? At dices fortaſsè, hanc meritò, quia princeps martyr erat, hoc conſecutam eſſe, æquumque fuiſſe preces ipſius exaudiri. Rectè, inquam, ais, eam primam martyrem fuiſſe. Velim autem hoc rurſùs conſideres, cuiuſnam cauſa poſtulabat. Nempe pro Gentili, & Idolorum cultrice, prophanaque prorſùs opifice, atq; à Chriſto auerſa. Hîc autem fidelis pro fideli ad eundem Dominum preces fundit. Fac igitur alterum cum altero compares, vt res ipſa exęquetur. Confer te rurſùs ab his ad alia eiuſdem generis & facultatis, nimirùm ad Lauſiacam illam Palladij hiſtoriam, in qua miracula à magno ac mirifico viro Macario edita veriſſimè perſcripta ſunt. Is etenim de ijs qui fatis conceſſerant, ſiccum quoddam cranium ſciſcitatus, omnia perdidicit. Cumque ex eo quæſiuiſſet, Nunquámne igitur ſolatij aliquid inuenitis? (Vſitatum enim ac familiare ſancto viro erat, pro ijs, qui è vita migrauerāt, vota facere, auebatq; ſcire, an fructuoſæ illæ atque vtiles eſſent) hoc Dominus, cuius mirus erga animas amor eſt, ſeruo ſuo indicare exploratumque reddere volens, veritatis ſermonem ſicco illi cranio inſpirauit. Quo tempore, inquit, mortuorū cauſa preces offers, tum ſanè nōnullius ſolatij ſenſu afficimur. Rurſùs, alij cuipiam è diuinis Patribus, cuius diſcipulus quidam negligenter vitam inſtituebat, tandemque in ea

incuria

Luc 16.

Videſne defunctos orationibus viuorum adiuuari?

Pſal. 6.

Dei miſericordia ipſius ſeueritatem vincit.

incuria extremum vitæ ſpiritum ediderat, ille ſingulari miſericordia atque erga animas beneuolentia præditus Dominus, ſenis lachrymis precibuſque commotus, cum inſtàr diuitis illius, de quo in Lazari hiſtoria mentio fit, ad collum vſque deflagrantem ei oſtendit. Ac deindè, cùm ſenex permultis ſeſe laboribus afflixiſſet, Deumque cum lachrymis obſecràſſet, ad zonam vſque rursùs demonſtrauit. Poſteaque itèm, cùm vir ſanctus labores laboribus adiunxiſſet, liberum prorsùs eum, atque ab ignis ardore vindicatum per viſum ſeni oſtendit. Et quiſnam tot de his rebus teſtimonia, in Sanctorum vitis ac diuinis reuelationibus ſita, ordine recenſere poſſit, quibus id perſpicuè oſtenditur, defunctis, etiam poſt mortem preces eas ac Miſſas & eleemoſynas, quæ pro illis fiunt, magnoperè prodeſſe? Neque enim quicquam eorum, quæ Deo mutuò dantur, omninò interit: verùm cum maximo fœnore ab eo rependitur. Nam quod ad illud Prophetæ attinet, In inferno quis confitebitur tibi? ſuperiùs iam à nobis dictum eſt, minas quidem illius omnium rerum inſpectoris graues atque horrendas eſſe: verùm eas ab ipſius humanitate, quam nulla oratio aſſequi poteſt, ſuperari. Siquidem poſtquàm hæc Propheta locutus eſt, fuit profectò quibuſdam in inferno confeſſionis locus, ijs videlicet, qui in ſalutari Domini deſcenſu fidem amplexi ſunt. Neque enim ille vitæ author omnibus ſine exceptione ſalutem attulit: ſed ijs demùm, qui illic quoquè, vti dictum eſt, ipſius fidem amplexi ſunt.

Cap. 6.

Quinam ſola Dei benignitate ſalutem acceperint.

S. Trinitas à quibuſdã philoſophis vtcunquè cognita.

Itèm Chriſti mors, vita & miracula.

Ac nonnulli quidem per eos qui antè crediderunt, Patres & Prophetas, & Iudices, & Reges, ac principes intelligunt, aliosque nonnullos Hebraici populi, qui facilè recenſeri poſſunt, omnibuſque noti ac perſpicui ſunt. Nos verò aduersùs eos, qui ità ſentiunt, ad hunc modum differemus. Nec beneficij loco ducendum, nec nouum ac mirum hoc cènſendum eſt, ijs nimirùm, qui crediderint, ſalutem à Chriſto allatam eſſe: quippè cùm ſolus ipſe iudex æquitate præſtet, nec periturus ſit, quiſquis ipſius verbis fidem adhibuerit. Quocircà eos omnes ſalutem conſequi, atque ad Dei ac Domini deſcenſum inferni vinculis ſolui, neceſsè erat. Id quod etiam ipſius prouidentia contigit. At verò cuncti illi, mea quidem ſententia, ſola ipſius benignitate ac miſericordia ſalutem acceperũt, qui etiamsi alioquì vitæ puritate excelluiſſent, atque optimis quibuſque actionibus perfuncti fuiſſent, tenuiterque ac temperanter & caſtè vixiſſent, tamen puram ac diuinam fidem haudquaquàm perceperant, vt qui nulla omninò diſciplina aut cuiuſquam magiſterio eruditi excultique fuiſſent. Hos quippè ille omnium moderator ac Dominus retibus diuinis incluſos ſublimè traxit, eiſque cùm diuinorum radiorum ſplendorem inieciſſet, ac veritatis lumen oſtendiſſet, ità eorum animos inflexit, vt in eum crederent. Neque enim ille naturâ miſericors tot labores fruſtrà atq; incaſsùm ab ipſis ſuſceptos fuiſſe ſuſtinebat. Perdifficilem enim & ærumnoſam, ac, ſuprà quàm dici queat, anguſtam vitam duxerant. Nam & animi perturbationibus imperauerant, & voluptates reſpuerant, & paupertatem ac continentiam ad extremum vſque coluerant, & vigilijs ſe confecerãt, atque, vt paucis complectar, omnia virtutis munera, haud piè illi quidem, ſed tamen expleuerãt, ſummęq; prouidentiæ, vt quidem ipſis videbatur, pręſtantiſſimè, tametsì non ſine erroris labe, cultũ & venerationem adhibuerãt. Quin fuerunt etiã nonnulli, qui diuinam omnipotentis Trinitatis fidem, exiliter illi quidem ac perobſcurè, ſed tamen perceperunt. Alij autem Verbi incarnationem, venerandoſque ipſius cruciatus, reditumque ad vitam prędicârunt. Alij ortum ex virgine, atque adeò nomen ipſius enunciârunt. Maria enim, inquit, nomen puellę. Alij rursùs eximia illa omnia, naturæq; vim excedẽtia, à Chriſto edita miracula vaticinati ſunt, hoc eſt mortuorum excitationem, cæcorum, mutorum, leproſorum, ſurdorum, febricitantium, hydropicorum, ac manûs ſiccitate laborantium, paralyticorum, atque eorum, qui dæmonum intemperijs vexabantur, curationem, obambulationem itèm in mari, & panum ac piſcium benedictionem, rurſuſque aquæ in vinum commutationem, hæmorrhoiſſæ deniquè ac curuę prorsùs mulierculæ ſanationem, vnà cum quamplurimis alijs rebus prædicentes. Hos, inquam, diuina Verbi potentia perire, optimarumque actionum fructu carere, minimè ſuſtinuit. Temporis enim pars, ipſi, vt diximus, commodata, in obſcuritatem haudquaquàm abit: verùm omnibus ijs, qui vitæ curriculum honeſtè confecerint, ſeruata, cumulatiore poſteà menſura refertur. Contrà, qui turpiter & ſceleratè vixerunt, nihilque omninò, quod cum virtute coniunctum eſſet, egerunt,

nec

hec ſemen vllum aut fructum habuerunt: verùm & vita, & ſermone, & fide prorſùs aberrârunt, nec, pluuia diuina cælitùs in eos fuſa, vllum germen ediderunt, (neque enim, vt iam à me dictum eſt, ſementem vllam fecerunt) nec, vt prorsùs ſteriles, illucente gloriç Sole maturuerunt, his profectò nullo modo Chriſtus profuit, nec lapſos, vt opinor, ſecum excitauit, vt qui ſalute penitùs indigni eſſent. Quin ne in ipſum quidem eos credidiſſe exiſtimo. Primus etenim ille ex ſuperbia in tenebras lapſus draco, quem à prima ætate coluerunt, mentes eorum ac ſpirituales cordis oculos excæuit, vt videntes non viderent, quemadmodùm ſcriptum eſt, & intelligentes omninò non intelligerent. Reliqui autem omnes, qui ſemen ſuſceperunt, illapſa pluuia germen protulerunt, atque exorto Sole maturitatem contraxerunt. En quò nos oratio prouexerit, vt rem penè opertam & occultam iuuante Deo explicaremus, atque id non velut ſententiam quandam pronunciantes, (neque enim id patitur noſtra indignitas) ſed rationibus atque coniecturis, vt charitas poſtulat, vtentes. Hi ſunt videlicet, vt quidem mea fert opinio, quibus Chriſtus in inferno ſalutem attulit.

Obſtinatis peccatoribus Chriſti mors non prodeſt. *Eſa.6.*

Sic igitur à nobis iuuante Chriſto demonſtratum eſt, in inferno quoquè confeſſionem extitiſſe. Nec verò hæc eò commemoranda duximus, vt prophetiam euertamus, (procùl hoc Deus auertat) ſed vt planum faciamus, illum bonitate omni præſtantiorem Dominum ab humanitate ſua clementiaque vinci: quemadmodùm in Niniue, Subuertetur: & tamen ſubuerſa ac deleta non eſt, verùm iudicij ſeueritatem benignitas ſuperauit. Et in Ezechia, Diſpone domui tuæ, morieris enim & non viues: nec tamen morte abreptus eſt. Et in Achab, Inducam, inquit, mala: nec tamen iuduxit, verùm his verbis vſus eſt, Vide quo pacto compunctus eſt Achab. quamobrèm in diebus eius mala non inducam. Hîc quoquè rursùs benignitas latam ſententiam vicit, quemadmodùm & in pleriſque alijs iudicijs, ſemperque vſque ad extremum referendæ mercedis tempus ſuperabit. Nam tum nundinæ ſoluentur, nec ferendi auxilij tempus erit: ſed vnuſquiſque ſarcinam ſuam geſtandam habebit. Nunc verò & opis ferendæ tempus eſt, & tempus negociandi, & tempus contrahendi, & tempus laboris & ærumnæ. Ac beatus quidem ille, qui ſpe minimè titubârit atque elanguerit. Beatior autem, qui & ſua & proximi cauſa laborârit. Nam hoc etiam miſericordem Dominum impenſiùs oblectat & exhilarat, cùm quiſque ad proximum iuuandum celebri curſu contendit. Hoc, inquam, miſericors ille vult, gratumque habet, vt nos omnes, tum in vita, tum poſt confectum vitæ curriculum, mutuò alij ab alijs iuuemur. Neque enim alioquì anſam hanc nobis porrexiſſet, vt eorum qui è vita migrâſſent, in incruento ſacrificio meminiſſemus, neque vt tertio & nono, & quadrageſimo die, ac deniquè anno vertente in eorum memoriam ſacra obiremus, (quæ quidem citra vllam controuerſiam Catholica & Apoſtolica Eccleſia, diuinitusque collectus ipſius populus, conſtanter ac ſine vlla ambiguitate retinet) niſi hoc in ipſius oculis rectum eſſet. Non enim dubium eſt, quin, ſi ridiculum id eſſet, fructusque atque vtilitatis expers, cùm multi diuino numine afflati ſancti viri, Patriarchæ, Patres, ac magiſtri extiterint, hoc cuipiam eorum in animum inieciſſet, vt errorem comprimeret. Atquì nemo ipſorum ritum hunc ſibi vnquàm conuellendùm & euertendum putauit: immò verò confirmauit: indieſque res hæc augetur, ac nouas ſubindè acceſſiones facit. Quòd ſi alios inſupèr Hiſtoricos commemorare opùs eſt, prodeat in medium Gregorius Dialogus antiquioris Romæ Epiſcopus, vir, vt omnes nôrunt, tum vitæ ſanctitate, tum eruditione clarus ac celebris, quem, cùm ſacris operaretur, cæleſtem ac diuinum Angelum ſacroſancti muneris ſocium habuiſſe narrant. Hic cùm per locum lapidibus ſtratum aliquandò iter faceret, dedita opera conſtitit, intentiſſimasque pro peccatorum Traiani remiſſione preces ad animarum amantem & miſericordem Dominum fudit, ſtatimque vocem huiuſmodi diuinitùs emiſſam audiuit, Preces tuas exaudiui, ac Traiano ignoſco. Tu verò poſthàc caueto, nè mihi pro impijs ſupplex ſis. Quodque iſtud verum ſit, atque ab omni calumnia alienum, Oriens totus atque Occidens teſtantur. En hoc præſtâtius eo eſt, quod de Falconilla rafertur. Illa enim prçter idolorũ cultum nihil aliud ſceleris perpetrârat: hic contrà plurimos martyres crudeliſſima morte affecerat. Mirabilis es, Domine, & mirabilia opera tua: ac tuam omni ſermonis facultate præſtantiorem miſericordiam laudibus vehimus:

Cap.7. *Ionæ 3.* *4.Reg.20.* *Eſa.38.* *3.Reg.21.* *Charitas in proximum quàm ſit Deo grata.* *De precib⁹ pro mortuis, nota.* *De hoc exemplo lege Vitã S. Gregorij Tomo 2. Martij 12.* *Pſal.138.*

quoniam

quoniam nunquàm non ad benignitatem atque clementiam pronus es, tuiſque ſeruis, tum colendæ mutuæ inter ſe charitatis, tum firmæ erga te fidei ac ſpei, occaſionem præbes, nec fruſtrà ac temerè per ſeruos tuos id nos edocuiſti, vt mutuò alij pro alijs beneficia præſtemus, expiationesque & holocauſta, hymnosque itèm & pſalmorum cantus atque orationes obeamus. Tu enim ab errore omni abes, diſtasque plurimùm, atque ad largiendum promptus ac procliuis es, ijsque qui in gloriam tuam quiduis offerunt, vicem infinitis partibus maiorem rependis: nec quicquam omninò ex ijs, quæ nominis tui cauſa fiunt, fruge ſua & vtilitate caret.

Cap. 8. Pulchra ſimilitudo. Quocircà nè quis hoc exiſtimet, Fratres ac Patres, ea quæ Deo cum fide offeruntur, non cum magno fœnore referri. Quemadmodùm enim qui vnguentum, aut aliud oleum ſanctum ægroto admouere cupit, primùm vngitur ipſe, atque ità ægrotum deindè vngit: ſic quiſquis pro ſalute proximi laborat, primùm ſibijpſi, ac deindè proximo, vtilitatem affert. Neque enim iniuſtus eſt Deus, vt boni operis obliuiſcatur, quemadmodùm Apoſtolus loquitur. Quin magnus quoquè Athanaſius in elegantiſſima illa Oratione, quam de ijs, qui è vita diſceſſerunt, edidit, his verbis vtitur: Etiamsì in aëre collocatus ſit ille, qui cum pietate diem vitæ extremum egit, tamen implorata Chriſti Dei ope oleum ac ceram ad ipſius ſepulcrum accendere nè recuſes. Grata enim & accepta hæc Deo ſunt, ingensque ab eo præmium referunt. Oleum enim ac cera, holocauſti inſtàr ſunt: incruentum autem ſacrificium, Deum placat. Beneficentia denique ergà pauperes, bonæ omnis remunerationis incrementum eſt. Quamobrèm ei, qui pro defuncto oblationem facit, idem ſit propoſitum, quod illi, qui paruulum filium, ac prorsùs infirmum & imbecillem habet: ac deindè eo morbo laborante cereos & ſuffitum cum oleo coniunctum ad diuinum templum affert, eaque filij nomine adolet atque abſumit. Non enim hæc puer ipſe tenet, atque offert, quemadmodùm nec renunciationes atque coniunctiones ipſe obit, cùm diuinitùs regeneratur. Conſimilem in modum exiſtimet eum, qui extremo vitæ die in Domino perfunctus ſit, cereos & oleum, eaque omnia quæ pro ipſius redemptione offeruntur, & manibus tenere, & offerre. Hac enim ratione per Dei gratiam ab eo ſcopo, quem cum fide intuetur, haudquaquàm aberrabit. Nam & diuinarum rerum præcones Apoſtoli, & ſacri magiſtri, & Spiritu ſancto inſpirati Patres, ac numine diuino, quantum fas eſt, correpti, potentiæque ipſius, quæ hominem extra ſe rapit, vtcunquè participes effecti, diuino ore, vtì Deo gratum erat, iſta omnia, hoc eſt Miſſas & preces, ac pſalmorum cantus, anniuerſariasque eorum, qui morte prærepti ſunt, commemorationes inſtituerunt, atque ſanxerunt. Quæ quidem ad hunc vſque diem benigni Dei gratia, ab Ortu Solis vſque ad Occaſum & Septentrionem ac Meridiem, in Domini Dei, qui regium in Reges imperium obtinet, laudem atque gloriam augentur, ac nouis ſubindè acceſſionibus amplificantur.

S. Athanaſij de mortuis ſententia.

Dionyſius lib. de diuinis nominibus. cap. 4.

Cap. 9. Aduerſariorù obiectio diluitur. At, inquit aduerſarius, ſi res ità ſe habet, omnes ſalutem conſequentur, nec quiſquam erit, qui ab ea aberret. Rectè ſanè: atque vtinàm ità contingat. Hoc enim ipſum & ſitit, & vult, & quærit, & expetit, atque in hoc gaudet & oblectatur, ille bonitate omni ſublimior Dominus, vt nè quis diuinis ipſius beneficijs excidat. Quid enim? An præmia & coronas Angelis parauit? An ea de cauſa in terram venit, & ex virgine ſine vlla corruptionis labe carnem ſuſcepit, atque homo extitit, cruciatusque & mortem ſubijt, vt cæleſtibus Mentibus ſalutem afferret? An Angelis dicturus eſt, Venite benedicti Patris mei: percipite regnum quod vobis paratum eſt? Hoc certè, ô aduerſarie, dicere non potes. Verùm quemadmodùm hominis cauſa paſſus eſt, ſic & omnia ipſius cauſa parauit. Ecquis enim eſt, qui cùm epulas inſtruxerit, atque amicos inuitârit, non omnes ipſos venire, ac bonis ſuis ſatiari velit? Quorsùm enim conuiuium inſtruxit, nisì vt amicos ſuos exciperet? Quòd ſi hoc tantæ apud nos curæ eſt, quid de munifico illo ac ſolo naturâ quamoptimo Deo dicemus, qui cùm largitur ac tribuit, maiore gaudio perfunditur, quàm is qui accipit, ac ſalutem maximam ſibi comparat? Hoc itaque tecum reputa, quiſquis es, qui de ijs, quæ à nobis dicta ſunt, ancipitis animi es, quòd quiſquis ille ſit mortalium, qui exiguum quidem virtutis fermentum collegit, cæterùm non hoc conſecutus eſt, vt panem ex eo conficeret, verùm iſtud quidem in animo habuit, ſed vel ob ſocordiam & incuriam, vel ob animi imbecillitatem, aut de die in diem

Matth. 25.

diem dilationem, id nequiuerit, morteque præuentus, ac præter ſpem diſſectus fuerit, hunc æquus ille Iudex ac Dominus haudquaquàm obliuiſcetur: verùm ipſi, poſtquàm è vita diſceſſerit, propinquos ac neceſſarios excitabit, eorumque mentes reget, & corda trahet, & animos ad opem & auxilium ipſi ferendum inflectet. Atque ità, Domino diuinitùs ipſorum corda tangente atque impellente, ſumma cum feſtinatione in hoc incumbent, vt prætermiſſas ab eo, qui è viuis exceſſit, officij vices expleant. At quiſquis rurſùs improbam ac flagitioſam vitam, atque vndiquè ſpinis obſitam, impuriſque materijs confertam duxerit, neque vnquàm in inſtituenda vitæ ratione conſcientiam in conſilium adhibuerit, verùm ſine vllo metu ac delectu in voluptatum cœno ſeſe volutârit, omnibus carnis cupiditatibus obſequens, de anima autem ne tantillùm quidem laborans, affectumque omninò carnalem habens, hic ſi ità hinc abreptus è vita migrauerit, neminem prorsùs habebit, qui manum ipſi porrigat: verùm ea conditione erit, vt ne ab vxore quidem, aut liberis, aut fratribus, aut cognatis, aut amicis, quoquo modo iuuari queat: vtpotè quem ne Deus quidem vllo loco ac numero habeat. Mihi enimuerò (ijsque quibus ego charus ſum) illud quidem, ſi fieri poteſt, contingat, vt mihi ipſi ſubſidium feram, nec vllam officij partem inchoatam relinquam.

Deus nunquam obliuiſcitur ſuorum.

Reproborum verò nunquam recordatur.

Quòd ſi me fata antè interceperint, vtinàm ſaltem ille ampliſſima miſericordia præditus Dominus mihi propinquos & amicos inflectat, animaſque ac corda eorum calore afficiat, vt per opera proba & Deo grata perquàm lubenter ac promptè mihi ſuppetias ferant, & ſi quid, pro humana imbecillitate, officij prætermiſerim, illud meo nomine poſt mortem meam expleant. Vtinàm inquam, Domine, qui miraculorum es Deus, ijsq; qui penuria conflictantur, liberalem manum porrigis, nihil in aduentu tuo, quod vel mihi deſit, vel cuiquam eorum, qui fiduciam ſuam in te ſitam habent, reperiri queat. Sic quippè is etiam, cuius antè mentionem fecimus, diuinus præco Chryſoſtomus clara voce docet, ac vociferatur. Atque vt præclariſſima ac prorsùs aurea ipſius verba rursùs vſurpem, Si, inquit, cùm adhuc ſuperſtes eſſes, non eò progreſſus es, vt animam tuam omni ex parte probè compoſitam haberes, ſaltem illud in vitæ calce tuis manda, atque impera, vt poſt obitum tuum facultates tuas ad te tranſmittant, ac per opera bona, hoc eſt eleemoſynas & oblationes, tibi ſubſidium ferant. Nam hinc quoquè fiet, vt cum Redemptore in gratiam redeas. Hæc enim ipſi grata ſunt, & accommodata. Ac rursùs idem alio loco: In tuis, inquit, codicillis vnà cum liberis & cognatis cohæredem quoquè Dominum ſcribe. Charta tua Iudicis nomen complectatur, nec pauperum memoriæ ſit expers. Atque ego horum fideiuſſorem me profiteor. Nec verò his verbis anſam atque occaſionem cuiquam damus, vt, dum viuit, ab eleemoſynis faciendis abſtineat, easque poſt mortem ſeruet. Abſurdum enim omninò ac profanum id eſſet, atque à diuina lege alienum. Quin potiùs id quidem pulcherrimum, Deoque gratiſſimum ac prorsùs acceptiſſimum eſt, vt quilibet homo pius, Chriſtique amore præditus, per omnia probarum actionum genera ſeſe purget, atque ab omni ſpurcitie cohibeat, clariſſimiſque Dei præceptis arctiſſimè hæreat, vt cùm ad vitæ finem peruenerit, fidenti atque intrepido animo ad Dominum dicat, Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, ſicque adurgentibus Angelis lætus obuiàm prodeat.

Cap. 10.

S. Iohannis Chryſoſtomi de eleemoſynis pro defunctis faciendis ſententia.

Itèm de oblationibus Miſſæ.

Pſal. 107.

Verùm paucis iſtud ac rarò contingit, quemadmodùm ex his Domini verbis patet, Pauci ſunt qui ſaluantur. Quanquàm non ſimpliciter & abſolutè iſtud à ſumma ſapientia dictum eſt, verùm perindè àc ſi quis per admirationem dicat, Quàm, pauci ſunt qui ſaluantur! Hoc igitur cùm nobis ſit exploratum, perquàm difficile eſſe, vt quiſpiam in prima claſſe reperiatur, ſecundam proindè, de Apoſtolorum ac Patrum ſententia, neceſſariò ſubiungimus, nimirùm vt per Dei benignitatem ijs, qui in fata conceſſerint, vtilitas afferatur, & charitas creſcat, & reſurrectionis ſpes confirmetur, & oratio fideſque in Deum robur concipiat, & crebriùs, acrioribuſque animis ad diuina templa concurſus fiat, & benè de pauperibus merendi ſtudium amplificetur, latiuſque ſeſe porrigat. En quot nominibus res hæc vtilis ac fructuoſa ſit, quotque rationibus nitatur ea vtilitas, quæ defunctis affertur. Siquidem ea omnia, quæ recenſuimus, ex ea occaſionem trahunt. Alioqui ſi cauſam ſuſtuleris, nihil eſt quamobrèm non ea quoquè, quæ ipſam ſequuntur, ſimul tollas. Etenim quæ tandèm neceſſitas homines animi imbecillitate præditos adducet, vt

Cap. 11.

Matth. 7.

Saluandorum claſſes duæ.

excitentur, atque iſtud munus expleant, niſi compertiſſimum habeant fore, vt de propinquis atque amicis ſuis benè mereantur? Quin pauperum quoquè portiones in teſtamentis adſcribi deſinent, ſimulque etiã & Miſſę pro mortuis, & hymnorum ac pſalmorum cantus finem habituri ſunt, & quadrageſima cum tertijs ac nonis, & anniuerſariæ commemorationes & ceremoniæ, quæ quidem à magiſtris haud fruſtrà inuentæ ac moribus receptæ ſunt. Abſit autem vt quicquam horum vllo modo vel ſentiamus, vel ſuſcipiamus. Quòd ſi quis pro peregrinis ac pauperibus, quique aliorum ſubſidiaria opera carent, nec quicquam in Miſſas piaſque erogationes relinquere poſſunt, ad hunc modum loquitur, Quid tandèm iſte ait? An quia ipſi opibus deſtituuntur, exteraſque regiones incolunt, nulloque loco ac numero cenſentur, nec habent qui laboris ſocios ſeſe illis adiungant, propterea ſalutem non aſſequentur? Iniquitas ergò in Deum cadet, ſiquidem habenti daturus eſt, non autem habenti nihil tribuet? Apageſis iſtud, quiſquis ex ipſo es. Iuſtus enim eſt Deus ac Dominus, immò, vt veriùs loquar, iuſtitia ipſa, & ſapientia, & bonitas, & potentia vera, ac per ſe conſiſtens. Quocircà pro ſua iuſtitia, pauperi, ac rerum omnium inopia laboranti, copias ampliſſimas rependet: pro ſua ſapientia id aget, vt ea quæ ipſi deſunt, permutatione ſuppleantur: pro ſua potentia id quod robuſtum eſt franget, & quod infirmum eſt corroborabit: pro ſua bonitate id quod manibus ſuis effinxit, conſeruabit: niſi quis perſpicuè deploratæ improbitatis fuerit, rectamque fidem contempſerit, in eaque cauſa ſit, vt ſiniſtra ipſius lanx deorsùm præ grauitate maiorem in modum propendeat.

Pauperibus & peregrinis quibus modis Deus ſubueniat.

Cap. 12. Hominum actiões velut in trutina expenduntur.

Narrant enim viri quidam diuinitùs illuſtrati, hominum actiones in extremo vitæ ſpiritu, non ſecùs atquè in trutina perpendi. Ac ſiquidem dextra lanx ſupra alteram efferatur, non eſſe dubitandum, quin quiſquis ille ſit, inter dextros Angelos animam exhalet. Si autem paria vtriuſque lancis momenta ſint, Dei clementiam proculdubiò victoriam obtinere. Quin, vt à ſanctiſſimis viris proditum eſt, etiamsi trutina nonnihil ad læuam vergat, tum tamen Dei quoquè miſericordia ſupplet id quod deſideratur. Habes iam tres diuinas Domini ſententias, quarum prima iuſta eſt, altera benigna atque humanitatis plena, tertia bonitatem omnem excedit. Sequitur quarta, quæ quidem tum deniquè locum habet, cùm improbæ & flagitioſæ actiones nimiùm prępõderant. Eheu, Fratres: nam hęc quoquè profectò iuſtiſſima eſt, vt quæ damnatis non niſi iuſta pronũciet. At illud quidam commemorabunt, quod ab illo orbis vniuerſi lumine beato Baſilio dictum eſt, Nolite errare, Deus non irridetur. Cadauer ad altare non adhibetur. Viuum enim, inquit ille, ſacrificium tuum offer. Regis purpuratos ex menſæ tuæ reliquijs epulo accipere nõ pótes. Etenim qui ex eo, quod redundat, offert, vt huius munus grato animo accipiatur, fieri omninò nequit. Tu verò ea, quæ poſt exactum totius vitæ curriculum tibi ſuperfuerunt, ei, qui te beneficijs affecit, offerre non dubitas? Ad hoc nos ità reſpondemus: Præclarè magnus Baſilius & loquitur & docet. Verùm ad quos orationem habeat, animaduertas velim. Nimirùm ad auaros, ad raptores, ad homines ab omni humanitatis fœdere ac miſericordia alienos: quemadmodùm ipſe teſtatur, cùm ait, Ad cor ſaxeum loquor. Et rursùs, Quandiù in vita verſatus es, voluptatibus ac delicijs indulgens, ac luxu diffluens, pauperes ne contueri quidem ſuſtinebas. Nunc autem cùm è vita exceſſiſti, quæ tandèm merces operi tuo debetur? Ac rursùs, Vicini domus luminibus meis officit. Et, Auarus nec tempus veretur, nec limites vllos agnoſcit: ſed ignis inſtàr cuncta inuadit ac populatur, &, rapidi fluminis in morem, impetu ſuo, quicquid occurrit, ſecum trahit. Et alia his ſimilia, quæ quidem ij omnes, qui in ſanctiſſimum huiuſce viri librum ſedulò ac diligenter incubuerunt, aduersùs eos conferri non ignorant, qui pauperibus non modò nihil dederunt, ſed ea etiam quæ habebant, eripuerunt. Neque mihi quiſquam hîc dicat, Potéſtne reperiri quiſpiam homo eiuſmodi, qui cùm opibus circunfluant, pauperum tamen calamitate minimè commoueatur? Ità certè inueniri poteſt, quemadmodùm etiam, cùm multis alijs temporibus, tum clariſſimi quoquè ac ſanctiſſimi illius Iohannis Eleemoſynarij tempeſtate inuentus eſt Petrus, quondàm publicanus, qui ex ſumma inhumanitate ac morum truculentia ad ſummam ac numeris omnibus abſolutam erga pauperes miſericordiam ſanctitatemque ſeſe conuertit. Cùm enim aliquandò, vt in beatiſſimæ

Hom. ad diuites auaros.

Merces auari infernus.

Iſtius Iohãnis Vita habetur Tõ. 1. die 23. Ianuarij.

ciſſimæ ipſius vitæ libello proditum habetur, extra ſe raptus fuiſſet, ſuaque opera ad lancem expendi videret, ſiligineum vnum panem, quem etiam ipſum ira percitus in pauperis cuiuſdam faciem ſaxi loco coniecerat, in dextra trutinæ lance conſpexiſſe dicitur. Atque hac viſione commotus, ad ingentem pietatis magnitudinem beatus hic vir euaſiſſe fertur.

Itaque facilè ac ſine vlla dubitatione conſtat, ad quoſnam magnus Baſilius eam orationem condiderit. Nam eo tempore fames ingens atque atrox exorta erat: ac diuites quidem tenacitate atque auaritia victi opes ſuas comprimebant: pauperes contrà egeſtate ac fame confecti peribant. Quamobrèm diuinus hic paſtor aculeatis, ſimulque & inflectendi facultate præditis, & ad perſtringendos animos accommodatiſſimis ſuis ſermonibus diuitum horrea patefecit. Niſi enim hoc orationis genus adhibuiſſet, nec pauperes fame leuati, nec rurſùs diuites ad miſericordiam inflexi fuiſſent. Atque hæc quidem ille. Nos verò pro virili noſtra prouideamus, nè in horrendo illo & extimeſcendo die, hoc eſt in ſecundo Iudicis aduentu, à propinquis neceſſarijsque noſtris eo nomine accuſemur, quòd eorum ſaluti conſulere neglexerimus, ijque præſertìm, quibus id ab illis mandatum fuit, velutque fidei noſtræ commiſſum. Neque enim hoc quiſquam exiſtimet, nos in formidabili illo cœtu ignotos inter nos fore. Nam profectò proximum quiſque ſuum agnoſcet, non quidem ex corporis figura, verùm perſpicaci animæ oculo. Vndè hoc demonſtremus, poſcis? Audi Chriſtum Dominum in pauperis Lazari parabola id apertè docentem. Sublatis, inquit, oculis diues pauperem Lazarum in Patriarchæ Abrahæ ſinu ſedentem, itemque Abrahamum agnouit. Nec eſt quòd quiſquam hoc contendat, quia parabola res ea ſit, idcircò quod probandum ſuſceperam, haud ſatis probatum atque confirmatum fuiſſe. Quandoquidem diuinæ Saluatoris noſtri narrationes, tam certarum ac ſtabilium rerum ſunt, quàm earum quæ contingere poſſunt, aut etiam quæ certiſſimis argumentis nituntur. Quin, vt eſt apud Iohannem Chryſoſtomum, non eos duntaxàt, quos hîc nouimus, ſed eos quoquè, quos nunquàm vidimus, agnoſcemus. Nam nec Abrahamum, nec Iſaac, nec Patriarchas, nec Prophetas, nec Apoſtolos, nec Martyres vnquàm vidiſti: & tamen, cùm eos in ampliſſimo illo & horrendo cœtu conſpexeris, protinùs agnoſces, ac dices: En Abraham, & Iſaac, & Iacob, & cæteri Patriarchæ. En Petrus & Paulus, & omnes Apoſtoli. En Dauid Dei parens, & Prophetarum examen. En præcurſor Iohannes, & Stephanus princeps martyr, & ſanctorum agmen. Ac rurſùs ille diuinarum rerum peritiſſimus Baſilius ad auaros ſermonem habens: Non tibi, inquit, Chriſti tribunal ante oculos pones? cùm videlicet ij, quos iniuria affeceris, vndiquè te cingent, & clamoribus inſequentur? Nam quocunquè tandèm oculos conuerteris, perſpicua ſcelerum tuorum ſimulacra conſpicies: hinc pupillos, illinc viduas, aliundè pauperes quos pugnis contudiſti, famulos quos flagris laceràſti, vicinos quorum animos offendiſti, & quæ deincèps ſequuntur.

Cap. 13.

Benignitas eius in pauperes.

Proximum quiſque ſuũ in reſurrectione mortuorum agnoſcet.

Luc. 16.

Chriſti parabolæ non ſunt contemnendæ.

Beatus itèm Effrem, exactiſſima ſecundi Chriſti aduentûs cognitione imbutus, ad hunc modum loquitur: Tunc, inquit, liberi parentes condemnabunt, vt qui probis actionibus minimè animum adiecerint: atque in illa hora familiares ac neceſſarios ſuos miſeri cernent. Cumque nonnullos ex ipſis in dextra parte collocari viderint, ſeiuncti ab ipſis, extremumque vale ipſis dicentes, in fletum erumpent. Ac rurſùs ille Theologi cognomentum conſecutus: Tunc, inquit, Cæſarium, clarum, illuſtrem, & gaudio exultantem perſpiciam: qualis mihi etiam in ſomnis viſus es, fratrum chariſſime. Ille inſupèr, & vita, & doctrina clarus, Eccleſiæque Dei columen, Athanaſius, de ijs qui in Domino mortem obiérunt, ad hunc modum verba facit: Illud quoquè Deus ijs, quorum certa ſalus eſt, conceſſit, vt vſque ad communem reſurrectionem animis vnà verſentur & oblectentur, diuina beneficia, quæ ipſis tribuenda ſunt, expectantes. Peccatores contrà hac quoquè conſolatione orbati ſunt. Non enim eam vim habent, qua ſeſe mutuò internoſcant. At verò in ampliſſimo illo ac generali theatro, quemadmodùm actiones omnium detectæ, ità omnium quoquè facies omnibus notæ atque conſpicuæ erunt, quoaduſquè omnes extremùm à ſe inuicèm ſeiungantur, atque, quem ſibi quiſque locum parauit, in eum mittatur. Ac

Cap. 14.

Fletus damnatorum horribilis.

Oratio. funebri in Cæſarium.

Impij in iudicio ſeſe minimè agnoſcent.

iuſti quidem,& cum Deo,& ſecum vnà erunt: peccatores autem in exteris ac miſeris locis,etsì alij cum alijs,ſic tamen vt mutuò ſeſe minimè agnoſcant. Nam huiuſmodi quoquè, vtì antè dictum eſt, ſolatio carebunt. Quonam enim alioquì pudore ſuffundentur ij, qui tum in pudore atq; infamia verſabuntur,ſi non omnibus conſpicui ſint? Etenim tum deniquè ingens & grauis pudor oboritur, cùm quiſpiam ſimul & agnoſcit, & agnoſcitur. Quiſquis enim erubeſcit, eos demùm, quibus notus eſt, erubeſcit. Quandoquidem is, qui ignotus inter ignotos verſatur, in nulla propemodùm infamia verſatur, cùm erubeſcit. Quòd itaque omnes noſmet mutuò agnituri ſimus, extra dubitationem omnem & controuerſiam eſt. Ac tum omnes, qui turpiter & fœdè vixerunt, ante omnium oculos coarguentur. Ac proindè, ô miſeros omnes meî ſimiles! Et,vt beati Effrem verbis vtar, Væ ijs, qui in ſiniſtro ordine cenſebuntur. Contrà, beati, ac
Matth.25. ſummè beati, quos Dominus à dextris collocabit, quique benedictam illam vocem audient: quam vtinàm diuino beneficio nobis omnibus, qui orthodoxam fidem ſeruauimus, audire contingat, ac bonis illis omnibus impleri, quorum
1.Cor.2. pulchritudinem, nec mortalium oculus vidit, nec aures prorsùs audiêrunt, nec mens omninò cogitatione complexa eſt. Amen. Ità contingat, Domine, vitæ dator, intercedente puriſſima matre tua, materiaque carentibus ac venerandis Angelis tuis, atque omnibus ſimul ſanctis tuis, qui tibi ab orbe condito grati fuerunt.

VITA ET MORS ZACHARIÆ, PATRIS IOHANNIS BAPTISTAE, PER D. EPIPHANIVM

Conſtantiæ Cypri Epiſcopum ſcripta. Habetur in libro eius de vitis prophetarum.

6.Nouẽbris Zacharias ſacerdos occiditur.

ZACHARIAS adhuc alius fuit, cùm Propheta, tum ſacerdos, Iodas ſacerdote prognatus, Iohannis Baptiſtæ parens, quem Herodes ille Tyrannus iuxta aram domumque Dei occidit. Effuſusque eſt ſanguis eius in veſtibulo templi Domini. Is natione Hieroſolymitanus erat, de familia Dauid, officialis in domo Domini. Inter cætera, quæ vaticinatus eſt ille, de origine quoquè & natiuitate Chriſti nonnulla prophetauit. Eo igitur in loco propheta, cùm in domo, tum à templo haud procùl humatus eſt. Ex eo ſanè facta ſunt in delubro illo, ſeu templo, & oſtenta, & ſtupenda miracula, phantaſiæ nempe, hoc eſt viſiones. Cæterùm ſacerdotes nequibant ampliùs neque angelorum viſa oculis vſurpare, neque oracula ſiue reſponſa populo ex Dabir reddere. Neque etiam poterant in Ephod per ſigna & portenta reſpondere, quemadmodùm priùs ſoliti fuerant, vſque ad tempus hodiernum.

ITEM DE HOC EODEM ZACHARIA, PER DIVVM

Baſilium Epiſcopum. Ex homilia eiuſdem de humana Chriſti generatione.

QVòd autem Maria perpetuò virgo remanſerit, etiam Zachariæ declarat hiſtoria quædam, quæ ex traditione ad nos vſque peruenit. Zacharias enim Mariam poſt Domini conceptionem in virginum loco conſtituens, à Iudæis inter templum & altare interfectus eſt. A populo nanque accuſatus, quòd rem prodigioſam inauditamque prædicaret, virginem videlicet parientem citra virginitatis corruptionem.

ITEM DE ZACHARIA PATRE IOHANNIS BAPTISTAE, *ex diuo Gregorio Epiſcopo Nyſſeno. Habetur in oratione eius habita in die natiuitatis Domini, nuper per Petrum Franciſcum Zinum Veronenſem Latinè reddita.*

NOn erit intempeſtiuum, ſi incorruptæ matris teſtem eum, qui inter templum & altare fuit occiſus, proferamus. Hic eſt ſacerdos Zacharias, non ſacerdos ſolùm, verumetiam propheta. Ac prophetiæ quidem poteſtas in Euangelij libro declaratur, cùm viam hominibus muniens diuina gratia, nè Virginis partus incredibilis putaretur, minoribus miraculis fidelium aſſenſum ſic exercuit, vt fœmina ſterilis, & vir iam ætate confectus, filium ſuſciperent. Hoc mirandi virginis partûs prooemium fuit. Etenim ſicut Eliſabeth, quæ ſterilis ad ſenectutem peruenerat, non poteſtate naturæ fit mater, ſed ei diuino conſilio filius naſcitur: ſic quod in virgineo partu non credendum videtur, ſi referatur ad Deum, credibile eſt. Quoniam igitur ex virginitate prouenientem præcedit nuncius ſterilis, qui ad vocem illius, quæ Dominum vtero gerebat, antequàm in lucem prodiret, in aluo matris exiliuit, ſimul àc natus eſt præcurſor Verbi, prophetico ſpiritu Zachariæ ſilentium ſoluitur. Quæcunque autem diſſeruit Zacharias propheta, ad futurum ſpectabat. *Luc. 1.* *Zachariæ prophetia.*

Hic igitur diuino numine ad occultorum cognitionem ductus, cùm virginitatis myſterium in partu incorrupto non ignoraret, in ſacro templo virginem matrem à loco virginibus per legem aſſignato non ſemouit, Iudæoſque docuit naturam humanam vnà cum reliquis omnibus rerum omnium effectori & Regi ità ſubiectam eſſe, vt arbitratu ſuo eam ipſe regeret, non autem ab ea regeretur. Itaque in manu ipſius eſſe, nouam ortûs rationem moliri, quæ matrem eſſe virginem non impediret. quamobrèm eam ſe à virginum loco non excluſiſſe. locus autem ille erat ſpatium quoddam inter templum & altare.

Cùm igitur audiuiſſent Iudæi rerum omnium Regem in vitam humanam diuino ordine prodijſſe, metuentes, nè Regi ſubderētur, ſacerdotem, qui hæc de ipſo partu teſtificabatur, ad ipſum altare ſacrificantem interfecerunt. *A Iudæis in templo interficitur.*

VITA SANCTI VVINOCI ABBATIS, GRAVITER ET DOCTE SATIS CONSCRIPTA: SED NOmen Authoris vel ab ipſo ſuppreſſum, vel à librario neglectum & omiſſum, MS. codex non habet.

PROLOGVS AVTHORIS.

CVm titulos olìm maiorum copia honeſtauerit dicendi, & fortia facta veterum in poſteros non parùm glorioſè tranſmiſerit: eo etiam exemplo plerique quos noſtra ætas habet affectati, ſanctorum facta virorum vel dicendo vel ſcribendo cælo niſi ſunt æquare. Sic Seuerus Martinum, Fortunatus Hilarium, ſic alij alios conſcripsêre, eoſque in ornamentum Eccleſiæ dedêre. Cumque in dicendo nihil minus à magnis oratoribus effecerint, nullo modo tamen (vt ſine detrimento maieſtatis eorum dixerim) virtutes ſanctorum ſcriptis æquare valuerunt. Et nè derogationis in tam præclaros Eccleſiæ Dei oratores arguar: idem ipſi vnà mecum ſentiunt: minus eſſe meritis ſanctorum, omne quicquid dixerint. Nec mirum: Ad quorum enim nutum creatura, Creatore diſponente, naturam interdùm ignorauit, & elementa iuſſa ſunt pati, in eorum laudibus oratorum linguam ſuccubuiſſe parum eſt. Hæc idcircò diximus, vt tantò ſcribenti mihi ignoſcatur, quantò à magnis oratoribus minus habet ingenium, & coram quibus, vt ità dicam, noſtra ſordeſcit oratio. Sed nè me ſcribentem temeritatis accuſet quicunque ille eſt, cauſas ſcribendi præcognoſcat: & tum demùm vel accuſet, vel ignoſcat. Nam à fratribus cœnobij ſancti Vuinoci, quorum charitate non parùm iocundè refrigeratus ſum, non ſine confuſione fateor meî, ſuggeſtum accepi, vt vitam & actus memorabilis, quem *Vitæ Sāctorum, Eccleſiæ ornamētum.* *Cœnobium S. Vuinoci in caſtro Bergenſi.*

præfatus ſum, patris nouo ſtylo ex veteri ſumpto cuderem, Ciceronis linguam in
ore ruſtico quærentibus. Quid enim? Satis mihi timebam patribus non parére,
vicemque eis, quibus multa debui, non reddere. Et quid agerem, qui multa debui
exactus quod non habui? Hinc charitatem, hinc imperium illorum conſiderans,
inter vtrunque poſitus: charitati vicem, imperio obedientiam debui. Cumque
diuerſus has in partes ægrè ſpiritum traherem, & conatus ſum poſſe, quæ non ha-
Eſa.6. bui poſſe: venit in mentem os prophetæ calculo de igne altaris ſublato emunda-
Num.22. tum, & quod mirabilius eſt os aſinæ in verba diſtinctum. Proindè ſanctus hic,
quem laudare compellor, facilè habet in apertione oris mei glorioſus fieri, qui
cùm voluit, mutorum linguas abſoluere, promptum habuit. Et quanuìs parùm
glorioſum ſit diuina humanis laudari: habet tamen deuotio ſancta laudis ſuæ
præmium, negligentia periculum. deuotionis enim eſt, piè laudare: negligentiæ,
Eccl.15. non laudare. Et licèt non ſit ſpecioſa laus in ore peccatoris: de negligentia ta-
men iudicabitur, ſi non conatur vtcunquè mereri vt laudet. Precibus ergò patrum
confiſus, aggrediar opus quod iniungunt, obediendi ſcilicet deuotione, non ſcri-
bendi præſumptione. Cumque extremam manum operi dedero, penſumque ope-
ris patribus reconſignauero: ſi quid manus noſtra errauit, iubẽti magìs, quàm obe-
dienti lector imputare habebit: quia facilè potiorem me in hoc opere ſcriptorem
admittere potuerunt. Quia ergò non piguit magna iubere, nec me pudebit ma-
gnis parére, quanquàm futuro operi longè viribus impar ſim.

VITA.

De beati viri natiuitate, & pro Chriſto peregrinatione. Cap. 1.

Nouẽbris 6

Magna perfectio S. Vuinoci.

BEATVS Vuinocus in Britanniæ finibus ex nobilium
virorum proſapia naſcendi exordia ſumpſit, ſed nobi-
litatis titulum probitatis indole ornauit. Qui cùm à
prima ætate nouus virtutibus quaſì ſemper inciperet,
inter ipſa tamen primordia conſummator apparuit:
& in mundo poſitus, extra mundum fuit, & ſub habitu
ſeculi geſſit militem Chriſti. Inter hæc ſtupebat in ſinu
ſuo Britannia ciuem ſuum peregrinari, & intra fines
proprios nouis quotidiè actibus exulare & morari. At
Gen.12. qui mente iam à patria exulârat, vt etiam corpore eſſet
exul, non ægrè operam dabat. Itaque vt alter Abra-
ham, exire de terra & de cognatione ſua, meditatione
verſabat aſſidua. Porrò ſuccedentibus ad integrum votis, conſilium inuenit res
Cum tribus ſocijs peregrinationẽ ſuſcipit. diù mente concepta & agitata. Habuit proindè in conſortium ſuſcipiendæ pere-
grinationis coniuratos in Chriſti ſacramenta tyrones, Quadanocum videlicet, In-
genocum, atque Madocum, genere quidem ſpectabiles, & vita probabiles. Hi vnà
cum beato Vuinoco rerum ſuarum onere expediti, patrio ſolo parentumque opi-
bus exuti, ad currendam viam mandatorum Dei paſſibus fidei ducebantur, illud
Heb.13. Apoſtolicum operum ſuorum vocibus clamantes: Non habemus hîc manentem
ciuitatem, ſed futuram inquirimus.

Quomodò hi quatuor ſancti viri beato Bertino Abbati ſe ſubdiderint. Cap. 2.

IGitur poſt longa viarum ſpatia regioni tandèm appulêre Morinorum, vbi fama
vulgante ſanctorum hominum tunc florere religionem compererant. Per id
tempus in ea Morinorum ſeu Taruanenſium regione beatus Bertinus in orna-
Veniunt ad S.Bertinũ. mento Eccleſiæ Dei erat lapis precioſus, in Sithiu monaſterio merito & officio
Abba. Hic ſanctitatis ſuæ aromata longè lateque ſpirauerat, & in militiam Chriſti
ſuo exemplo permultos inuitârat atque pertraxerat: cuius laudabilia geſta nôſſe
Vita ei9 habetur To.5. Septemb.5. qui velit, ex libello, quo eius actus pleniſſimè continentur, perſpicuè diſcere pote-
rit. Tanti ergò patris regimini viri illi, quos diximus, deuoto ſe obſequio ſubdi-
derunt, & egregium omninò duxêre, ad doctrinam ſancti animo peruigili pendé-
re. Eorum verò laudabili deuotioni gratulans beatus Bertinus, ſub norma pij pa-
tris Benedicti docuit eos ferre ſuaue iugum Chriſti: monaſticiſque parére ſanctio-
S.Vuinocus fit monach9 nibus, & verbis & factis inſtituit. Cumque eos inter ipſa conuerſionis primordia
culmen perfectionis iam attigiſſe miraretur, locum eis, in quo ſingulariùs Domi-

no va-

nō vacarent, attribuit, vtq́ue cellam illic ſacris occupationibus congruentem extruerent, imperauit. Párent imperio, conſtruendo incumbunt ædificio. Locus ille in Morinorum territorio ſitus, vſque in præſentem diem mons ſancti Vuinoci vocatur: vbi illi viri Dei aliquandiù degentes, & ſe mundo, & ſibi mundu m crucifixerunt.

De illuſtri viro Heremaro, largiente ſuum prædium ſancto Vuinoco, ac de monaſterij conſtructione in prædij poſſeſſione. Cap. 3.

HAbebat tum ſanè mater Eccleſia egregium membrum ſuum, virum illuſtrem Hermarum, tam opibus quàm moribus præclarum. Hic pro adipiſcenda in terra viuentium portione, Deo ſanctoque Vuinoco quoddam ſui iuris obtulit prædium, quod Voromholt ab incolis vocitatum, vſitatiſſimum ad nos vſque ſeruat vocabulum. Adiacet ea poſſeſſio cuidam fluuiolo in Taruanenſium & Flandrorum confinio, habetq́ue pingue ſatìs ſolum & fertile frugum. Eò autem Abbas Bertinus deſtinatis Dei famulis, operam dat conſtruendis ſeruorum Dei habitaculis, in quibus & Chriſtus in pauperibus chariùs exciperetur, & monaſticus ordo ſecretiùs atque deuotiùs excoleretur. Viri ergò Dei, in militiā Chriſti ſuccincti lumbos mentis, imperio ſe iubentis accommodant, iniunctumq́ue opus maturare contendunt. Feruet opus, ſurgunt ædificia, inſtruuntur xenodochia: ità vt breuì abſoluta & exædificata illa domus Dei, facilè poſſet ab incolis honorem promereri. Sancti autem viri illi in labore manuum ſuarum adeò erant diuina gratia inſtructi, vt non ſua, ſed quæ eſſent Ieſu Chriſti, quærentes, aliorum ſalutem ſuæ anteferre, & aliorum leuandis incommodis ſarciendiſque detrimentis ſua lucra facere viderentur. Nihil enim in omni vita iucundius habuêre, quàm hoſpitum pauperum & peregrinorum commodis proſpicere: eratq́ue eis cor vnum & anima vna, & quod dici ſolet, erat alius alij dimidium animæ. His ergò inſtrumentis in ſemetipſis templum ſpiritusſancti conſtruentes, vſque ad finem vitæ à rigore propoſiti nihil remiſerunt.

Monaſteriū in Voromholt conſtruitur.

Quomodò ſanctus Bertinus poſt obitum trium prænominatorum virorum beatum Vuinocum gregi præfecerit monachorum. Cap. 4.

POrrò poſt deceſſum trium ſanctorū virorum, beatus Vuinocus ſuperſtes fuit: qui regularibus diſcipulis apprimè imbutus, profecerat ſanè in omnibus fidei doctrinis, proferens de theſauro cordis noua & vetera. Cumq́ue ſæpè memorati tres viri extremum clauſiſſent diem, perpetuam tranſlati in requiem, ſanctus Bertinus virum Dei gregi monachorum voluit præeſſe, quippè qui iam humiliter ſubeſſe didicerat. Erat ille quidem antedictis tribus viris ętate minor, ſed non inferior ſanctitate. Adeò enim in præcedentium ſanctorum veſtigijs inſtitit, vt in nulla cum virtute poſteriorem Eccleſia miraretur. Non enim, vt dici ſolet, poſterior currebat rota, ſed præeuntes quoſque in bonis actibus maturè attingebat, illud Apoſtolicum & animo voluens, & opere complens: Quæ quidem retrò ſunt, obliuiſcens, ad ea, quæ priora ſunt, me extendens, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis. An mihi eius iam prædicanda eſt humilitas & patiētia? De quibus ſanè quicquid dixero, minus inuenietur, quàm pro meritis tanti viri. Didicit ille mitis eſſe & humilis ab eo, qui dicit: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. & itèm: Qui maior eſt veſtrûm, erit miniſter veſter. &: Qui ſe humiliauerit, exaltabitur. Egregium duxit ſubiectis ſibi fratribus miniſtrare: quia nouit Chriſtum non veniſſe miniſtrari, ſed miniſtrare.

S. Vuinocus præficitur monaſterio.

Philip. 3.

Matth. 11. 20. 23. 20.

De mola ad orationem viri Dei diuinitùs rotata. Cap. 5.

HOſpitalitas in eo prompta fuit, quia charitas non ficta: adeò vt illum diem egregiè lætum duceret, cùm hoſpitem, immò in hoſpite Chriſtum, ſuſcipere meruiſſet. Quicquid operis aliorum manus vel arduum & graue refugiebat, impigrè ille & incunctanter arripiebat. In tantarum autem argumentum virtutum acceſſit ei à Domino gratia ſignorum, & qui paruulus in oculis ſuis fuit, glorioſus factus eſt per eum, qui dicit: Super quem alium requieſcam, niſi ſuper humilem, & trementem ſermones meos? Et iam vltimo ſenio confectus, non fatiſcentem cauſabatur ętatem: ſed in emeritis artubus adhuc Chriſti militiam geſſit, in eaque, licèt corpore feſſus, fortiùs pedem fixit, & virtute, qua potuit, ad erogandam

Eſa. 66.

familiæ Chriſti tritici menſuram fidelis diſpenſator incubuit. Sæpiùs autem illud Apoſtolicum animo reuoluens, Qui non laborat, non manducet: itemque illud Pſalmographi: Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & benè tibi erit: eiſdem præceptis non ſolùm affectu, ſed etiam effectu paruit, atque labore manuum tam ſuis, quàm aliorum, neceſſitatibus proſpexit. Aptauit enim ſibi molam quandam, (nimirùm opus, in quo ſolet iniuriæ locus eſſe) quam ſubindè manibus verſando, ſubindè quoquè orando, ſuis pauperumque vtilitatibus inſeruire coëgit: & mirum in modum, cùm viciſsim operi ſuccederet oratio, orationem diuina ſecuta eſt benedictio, qua illum celebrem reddidit. Deus enim parcere volens labori feſſi ſenis ſui, molam, quod dictu quoquè mirum eſt, ſua ſponte fecit circumagi, conſulens famuli ſui & defeſſæ ætati, & neceſſitati. O verè mirabilem Deum in ſanctis ſuis, qui in creaturarum miniſterio ſic miniſtris ſuis miniſtrat, vt etiam naturæ legem excedere compellat.

1. Theſſ. 3. Pſal. 127. Præclaro miraculo eum De⁹ illuſtrat

De curioſo fratre cælitùs cæcato, ſed per orationem ſancti viri illuminato. *Cap. 6.*

ID verò ille animaduertens, iam ſecurus de labore ſuo, quippè qui Deum adiutorem experiretur, fruſtrà ſe labori manum admouere exiſtimabat, cùm Deus illi ſuam admoueret: qui dat eſcam eſurientibus, & implet omne animal benedictione. Itaque oculis & manibus ſemper in cælum intentus, pro collatis ſibi à Deo beneficijs, cordis offert ſacrificia. Interìm fratres, qui labore manuum eius iucundè reficiebantur, & alimentorum copiam, & in ſene operis efficaciã mirabantur. Nec erat incerta ſuſpicio, ſenem diuinitùs adiuuari, cui & ætas prolixior, & ad occaſum procliuior eſſet. Illis ergò admirantibus hinc copiam panis, indè imbecilla membra ſenis, vnus eorum curioſitatem temeritate armauit, omnemque rei ordinem oculata fide explorare tentauit. Accedens ergò ad domum illam, vbi vir Dei & labori manuum, & orationi incumbebat, oculis ad foramẽ curioſè admotis, vidit molam, orante viro Dei, diuinitùs moueri, atque farinæ copiam euomere. Sed ad eius intuitum ſolito curſu refrenato, mola immobilis manſit, moxque hominis temeritatem vltio diuina ſecuta eſt, quæ illum & humì proſtrauit, & iuſta cæcitate damnauit. Pœnam hanc immodicus quiſque & temerarius maieſtatis ſcrutator pertimeſcat, & à noxia curioſitate reſipiſcat. Plùs enim velle ſapere, quàm oportet ſapere, quid eſt aliud, quàm deſipere? Ità enim quidam exciderunt à veritate, iuſtam in ſeipſis ſuæ temeritatis mercedem recipientes. Sed ad rem: Ille ergò frater tam viſu, quàm greſſu orbatus, aliorum manibus reductus eſt: & qui in non ſua plùs, quàm debuit, extitit curioſus, in ſuis minùs, quàm oportuit, officioſus effectus eſt. Minùs, inquam, officioſus, quia oculorum & virium officio deſtitutus. Altero autem die, quid viderit, quid've perpeſſus ſit, ijs, qui aderant, indicauit: & ad virum Dei perductus, pedibus eius aduoluitur, ſe temerarium, ſe reum non ſine lachrymis fatetur. Nec res potuit reuocari in dubium, quam & cæcitas & pauor hominis demonſtrarent. At ſeruus Dei condolet reo, fontemque illi miſericordiæ aperit: condonat iniuriam, conſignat eius oculos: dehinc orationis antidotum parat, viſum cæcato reparat: & quàm facile ei fuit remittere iniuriam, tam non difficile eſt cæco viſum inſtaurare. Itaque mœror reſtituti fratris mutatur in gaudium, confuſio in iubilum: tamque iucundum erat errati meruiſſe veniam, quàm cæcitatis pœnam euaſiſſe.

Pſal. 145. & 144. Fratris cuiuſdã temeritas caſtigatur diuinitùs. S. Vuinocus cæcũ ſanat.

De multimoda viri Dei deuotione, eiuſq́; in Chriſto dormitione. *Cap. 7.*

SEd ad alias viri Dei virtutes veniamus. Erat ille planè, vt de quodam in Euangelio Dominus dicit, verè Iſraëlita, & doli expers. Iam mente Deum cernebat, à quo ſe dolebat in corpore peregrinari. Fidelis in domo Dei œconomus, plùs amari ſtudebat, quàm timeri: & miniſtrare potiùs, quàm aliorũ miniſterijs foueri: nec occaſione regiæ nobilitatis, qua præclarè pollebat, cuiquã ſeruilis conditionis ad conuerſionem venienti ſe anteponebat. Animo & vultu hilaris, fide robuſtus, ſpe longanimis, charitate diffuſus: à dextris & à ſiniſtris, armis iuſtitiæ munitus, nec proſperis efferebatur, nec aduerſis deijciebatur. In conſilio prouidus, in interceſſione ſtrenuus, ſapientiæ ſale condítus, lorica virtutum contra ſpiritales nequitias inſtructus. His & id genus alijs virtutibus armatus, Dominica bella peregit, & vt vir fortis, principem huius mundi ſubegit. Cupiens verò diſſolui, & eſſe cum Chriſto:

Iohan 1. Virtutes S. Vuinoci.

Chriſto: Educ, inquit, Domine, de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo. Eius autem deſiderijs Dominus annuens, petitioni eius non defuit. Mittit Angelos, qui eum ad ſe euocent, donatiuum largitur emerito militi ſuo, quod oculus non vidit, auris non audiuit, & in cor hominis non aſcendit. Obijt octauo Idus Nouembris, atque in prædio, quod iam ſuprà diximus Voromholt appellari, humatus eſt: regnante in perpetuum Domino noſtro Ieſu Chriſto: Cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen. Pſal.141. 1.Cor.2.

Sequuntur miracula. Et primò de oratorio ſancti concremato, ſed ſepulcro eius ab incendio diuinitùs præſeruato Cap. 8.

NOn multum temporis poſt exceſſum ſancti viri effluxit, & res ſeculis inuſitata contigit. Quadam die cùm Sol à meridiano feruore teperet, fratrumque caterua præfato in loco ſomno paululùm indulgeret, ignis ex vicina domuncula flammam euomuit, quæ proxima quæque ædificia exurendo abſorbuit. Nam & in eccleſia membrorum viri ſancti ſeruatrice, totis regnauit habenis, nec furoris ſui refrenauit impetum, donèc ad beati viri veniret tumulum. Vbi ex virtute Dei meritiſque ſancti naturam ſuam ignis ignorauit, eodemq; in loco non ſine miraculo intuentium longè refugit. Sicque exemplo trium puerorum rem contigit eueniſſe: ſicut enim tunc in illis, ità & nunc ad ſepulcrum ſancti viri flamma vires perdidit. Exhinc omnibus igni abſumptis cùm fomes ignis defecit, flamma in ſe victa reſedit. Tunc qui aderant rei nouitate perterriti, ad tumbã viri Dei concurrebant, vndè nihil aliud quàm penè aduſtam credebant. Sed res in admirationem verſa eſt intuentium: quia ſepulcrum ſancti vnà cum adiacentibus ſibi ornamentis inter medios ignes videbant intactum. Quod vt viderunt, pro cæteris damnis conſolationem receperunt: quia in membris ſancti incendia nihil valuêre, quæ in adiacentibus materijs nihil reliquerunt. Dan.3. Ignis non audet appropinquare ſepulcro ſancti Vuinoci.

Quòd iter manus baiulorum immobile manſerit corpus ſacroſanctum. Cap. 16.

PLacuit fidelibus, corpus ſancti patris de proprio ſepulcro leuare, & remotiùs ex iam vſto oratorio transferre, donèc damna quæ ignis intulerat repararent, atque priſtino itèm loco illud reſtaurarent. Sed tam piæ intentionis affectum, diuina prohibuit virtus trãſire in effectum. Nam leuato ſacrorum loculo membrorum, erat cernere immobilem fieri inter manus baiulorum. Sed dum quid facto opùs eſſet anxiè quærerẽt, tandèm intellexêre diuini non eſſe iudicij ſacroſanctum corpus longiùs transferri. Et conſilio accepto, operæprecium cenſebant precibus à Deo obtinere, quod humanis viribus non valuêre. Nam dum in horto, qui fortè eccleſiæ adhærebat, proponerent illud transferre, ad mouendum celerem mox effectum inuenêre: leuanteſque, præſcripto in horto poſuêre. In quo loco in argumentum adhuc ſanctitatis eius ſigna non defuêre, quæ odore ſuo populos longè lateque contraxêre. Non vult aliò transferri vir ſanctus.

De quodam meritis ſancti reparato. Cap. 10.

QVia cœpi, loquar magnalia Dei. Quidam officio pedum mulctatus, capitis manuumque tremore inſupèr damnatus, ad ſepulcrum ſancti, aliorum manibus venit. Et mediantibus Dominicæ reſurrectionis nocturnis vigilijs, precibus indulgens & lachrymis, pro recuperatione ſuî meritum expectabat ſancti. Nec eluſa eſt ſpes confracti. Nam inter recitandũ poſt nocturnas vigilias Euangelium, cæleſte eidem adeſt remedium. Immenſo quippè lumine circundatus, quaſi gemmas, igneas ſagittas vtrinq; ſingulis in auribus ſenſit vibrari. Erat cernere vtraque ex aure ſanguinis copiam fluxiſſe, officiumque membrorum hominem recepiſſe. Sicque fidem hominis medela ſancti non fefellit, quæ inopinata ſalute venit, impletumque eſt illud prophetæ: Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus. Mox pro collato ſibi diuinitùs remedio, immenſo exultauit gaudio, & pro recuperatione ſuî gloriam prædicat ſancti. Rei ordinem his qui aderant pandit, noctemque diemque in laudes Dei expendit. Perpendite quæſo in hoc miraculo, quàm celebris ſit hic ſanctus in populo, quàm potens miraculorum, quàm efficax curationum. Quanti putas glorioſior eſt in cælis, qui ſic glorioſus eſt in terris? Certè pudorem noſtrum nullo modo excuſamus, ſi talem habentes medicum ægrotamus. Quidã debilis & cõtractus curatur. Eſa.35.

De viro virtute ſancti nullum poſt ruinam incommodum perpeſſo. Cap. 11.

Virtus

VIrtus virtutem comitatur, & adhuc in ſancto ſuo Deus glorificatur. Neque ſilentio eſt prætereundum, quicquid in ſancto Dei eſt iocundum, quanquàm ætas veterum plura nobis inuideat, & pauca de plurimis futuræ ætati perſpicua faciat. Gerardus quidam comitatum gerens, Deo ſanctoque Vuinoco adeò erat deuotus, vt impenſas magna ex parte de collaboratu proprio, pro reſtaurando ſancti viri adminiſtraret oratorio. Sed hanc boni viri induſtriam humani generis inimicus vidit, & amica ſibi zelotypia inuidit, fraudisque ſuæ commentis cœptum opus parat impedire, quod inuidus non potuit non inuidere. Nam cuidam, qui cõſummando operi deſeruiebat, pręcipitium ex alto dedit, quem vitam finiſſe ipſa ruina ſuſpicabile fecit. Sed virtus ſancti fraudem eluſit inimici. Nam poſt horam ità meritis ſancti incolumis ſurrexit, vt non ſolùm nulla præcipitij damna ſentiret, ſed promptiùs, quàm ſolebat, ad cœptum opus rediret. Sicque ex hoc miraculo ſtupor ſimul & gaudium accreuit in populo.

Cadens à ſummitate templi non læditur.

De præfati illuſtris viri Gerardi donatione, calicisque vitrei conquaſſati redintegratione. Cap. 12.

POſtquàm fama tanti miraculi ad præfatum illuſtrem Gerardum peruenit, magis magisque ipſum in amorem ſancti accendit, adeò vt illum pro ea, quam habebat deuotione, patrimonij ſui donaret largitione. Cum omni nanque integritate Spirliacam ei villam dedit, ſumptuum etiam copiam adiecit pro cõſtruendo eodem in loco in honorem ſancti viri oratorio. Cui operi honeſtiùs maturando fratres de cœnobio ſancti viri euocãtur, atque induſtria eorum ad plenum omnia formabantur. Vita enim eorum, doctrina & virtutibus egregia erat: ideoque ad ſententiam eorum facilè omne opus proceſſerat. Quo in loco quadam die Dominica contigit ad conficiendum corpus & ſanguinem Dominicum, calicem deeſſe: cumque non parua ſolicitudine ſuper hoc mouerentur, nè fortè hac ſacroſancta die ſacramentis Dominicis fruſtrarentur, caſu vitreum vas erat appoſitum, ſed confractum. Quod quidam fratrum cùm leuiter aqua purgaret, inter lauandum paulatìm reſolidatur, ſicque mirum in modum diuino miniſterio aptatur: adeò vt etiam vſque ad noſtra tempora in ſimiles vſus haberetur.

Illuſtris vir Gerard' reparat S. Vuinoci oratorium.

Vas confractum integratur.

De reliquijs ſancti per incuriam perditis, gratia eius mirabiliter inuentis. Cap. 13.

DIes Rogationũ aduenerat, populus cum Crucibus, reliquijs, & cambuca ſancti longiùs proceſſerat, ſed tardiùs ſolitò monaſterium repedauerat. Sed cùm circa reliquias ſancti negligentiùs quàm oportuit ageretur, negligentia meritò damnum meretur. Nam à fronte cambucæ particula auri cum reliquijs cecidit, atque inueniendi ſe veſtigia nulla reliquit, tantique perditio theſauri vſque manè latuit. Manè autem facto capicerius Eccleſiæ damnum rei publicè primùm expertus, incredibili timore diriguit, remq; fratribus retulit, ſi fortè huiuſmodi damno conſcientia alicuius ſubuenire poſſet. Sed cùm in hac re nihil in eorum conſcientia perſpicuum foret: tum etiam earundem reliquiarum baiulus nil ſciſcitantibus ſatisfacere poſſet, via qua venerant ad requirendum repedatur, ſed quærentiũ labor fruſtratur. Res mira, tantæ deſolationi diuina pietas ſubuenit, atque gloriam ſancti in gloria ſua palàm fecit. Nam manum caſu ad capitium ducens capicerius, deſiderio inueniendi quod quærebatur eſt ſatisfactus, quia in eodem capitio, quas quæſiuerat, reliquias eſt nactus. Sicque præter ſpem inuenit, qui ſuper inuentione earum ex integro diffidebat. Aſſeuerabat etiam coràm, extra conſcientiam ſuam rem eueniſſe, quia ſibi conſcius non fuerat, vel ſe, vel quenquam mortalium rem ſuper qua quęſtio erat in capitium ſuum depoſuiſſe, eandem quoquè veſtem nocte ſe exuiſſe, & manè rurſùm induiſſe. Vndè non incerta erat ſuſpicio, rem ob meritum ſancti diuino geri imperio. Fratres verò ſuper vitio incurię pœnitudine ducti, & in reliquum cautiores facti, Deum in ſancto laudibus extulerunt, quem ſic glorioſum & in ipſo & in omnibus ſanctis intellexerunt.

Dies Rogationum.

Inueniũtur diuina gratia aliquot reliquię ſancti per incuriã priùs deperditæ.

De vitrea ampulla ad tumulum ſancti poſt ruinam illæſa. Cap. 14.

VIncit materies ſtylum & tempus, atque impar eſt ſermo miraculis. Nam antè diem clauſo componet veſper olympo, quàm poterunt ſancti virtus & facta referri: tempori tamen & ingenio, dicendi æquabitur ratio. Ad memoriam ſancti, oleum cum lumine perpetuabat, quod ampulla vitrea in vmbone pendens ſeruabat: quam Quadrageſimæ diebus hora diei ſexta contigit ruinam dediſſe, & in au-

res circunſtantium ſonum adeò inieciſſe, vt in æſtimatione eſſet omnium, muri corruiſſe arcum. A fratribus tunc in orationem proſtratis concurritur, veſtigium ruinæ quæritur: erat enim æſtimare rem non ſine damno eueniſſe. Sed ſecùs àc putabatur res euenit. Nam ne ruinæ veſtigia quiſquam inuenit, quia virtus Dei in ſancto ſuo id inſigne facti dedit, ampullam vitream poſt ruinam tam ſine ſuî contritione, quàm ſine olei effuſione. Ignorauit quippè vas olei inter ruinas læſionem: quia ſeruauerat illud ſanctus hic in honorem. Libet hîc hoc facto intueri, in dilecto ſuo virtutem Dei. Quoniam ſanctus iſte quoàd vixit in vaſe habuit oleum, hoc eſt in conſcientia opus bonum, vas materiale cum oleo æquè materiali teſtimonio erat: vas, inquam, poſt ruinam non confractum cum oleo ſine damno ſuî mirabiliter ſeruato. Sic ſic quotidiè inter ruinam iuſtus quiſque ſeruatur. Iuſtus enim ſeptiès cadit & reſurgit, at cùm ceciderit non collidetur. Quia Dominus ſupponit manum ſuam.

Si luminarium vſus ad ſepulcra ſanctorum Deo eſſet ingratus, non vtiquè tantum miraculum fieret.

Prou. 24.

Pſal. 36.

De piratarũ in fines Flandriæ irruptione, ſacriq́; corporis tranſlatione. *Cap.* 15.

CArolus cognomine Caluus Francorum in ſceptris imperium agebat. Balduinus eiuſdem gener monarchia Flandrorum glorioſè pollebat, vir cuius ingenio & militia nihil in viris clariſſimis precioſius vnquàm habuit Flandria, cui ex occaſione fortiſſimi animi cognomen acceſſit Ferreus. milite enim multo & militia de hoſtibus triumphare non parùm erat ſtrenuus. His diebus mucro diuinæ animaduerſionis de vagina ſua eductus, circa marina maximè loca vlciſcẽdi frena laxauit. merito enim ſui erroris populus terræ id promeruit. Nam regia Danorum ſatellitem funeſtum de ſinu ſuo euomuit, qui quæque circuncircà gladio igneque abſorbuit, maximeque in Flandrorum atque Menpeſcorum confinio incredibili deſæuit exterminio. Vndè contigit ſacroſanctum corpus beati viri de loco propriæ quietis Vuoromholt efferri, & ad Sithiu in eccleſiam beati Audomari transferri. Quo in loco, non infimo Audomaricolis honori fuit, donèc peſtis præfata Dei miſeratione ſopita quieuit.

Balduinus Flandriç Comes, cur dictus ſit Ferreus.

Flandria à Danorũ milite deuaſtatur.

Corpus S. Vuinoci Audomaropolim transfertur.

De caſtri Bergas conſtructione, ſacriq́; corporis illò tranſlatione. *Cap.* 16.

SVcceſſu intereà temporum ſurrexit in Flandria optimum inter millia caput Balduinus cognomine Caluus, famam cum rebus peperit cui plurima virtus. Hic à progenitoribus Flandriæ monarchiam ſortitus, tum facilè habebat obuium ſibi ſuiſque conſultum ire, tum & ingenio & armis diuina humanaque iura ex æquo librare. Qui ſuſpicione eruptionis aduerſæ partis (quæ iam poſt longum furorem vix quieuerat) ductus, fines Flandriç facilè vſque ad id temporis acceſſibiles & peruios hoſti, caſtris munierat, omnique in reliquum impugnationi clauſerat. Tunc etiam locum Bergas dictum præſidio placuit munire, quòd munitioni omni circunquaquè eſſet patriæ, vbi etiam eccleſiam conſtrui fecit, quam titulo confeſſorum Chriſti Martini atque Vuinoci inſignitam perfecit. Animo inſuper quiddam honeſtè vtile, & vtiliter honeſtum concepit, quod tam honeſtè quàm vtiliter opere perfecit, ſacroſanctum videlicet corpus beati Vuinoci illò transferre, vt Flandria vlteriùs ſecura laborum, tanto gauderet protectore. Tenebat ea tempeſtate ſceptra Francorum Rex Carolus, quem dolo captiuauerat Heribertus. Quem præfectus Flandrorum monarches adiens (habuit enim apud ipſum plurimum poſſe) conſilium animi ſui Regis roborauit conſilio, & magnificauit priuilegio. Nam mox vt animum Regis ſuper præfati loci mentione conuenit, proprij ſeſe voti compotem inuenit: quia ſuper eodem loco priuilegiũ regale facilè obtinuit, affectusque ſui effectum authoritate regia promeruit. Tum demùm Sithiu perrexerat ire, quò iam vt diximus timor hoſtilis ſacroſancti Vuinoci membra coëgit transferri: Et licèt arte qua poterant obnitentibus Audomaricolis, ſacroſanctum corpus abſtulit, & ad locum Bergas, quò deſtinauerat, tranſtulit, quem iam regali & priuilegio & munificẽtia, vt diximus, adeò ditauerat, vt cum Flandria honeſtam ſuî partem hodiè habeat. Acta eſt hæc tranſlatio à Balduino cognomine Caluo, Anno humanati Verbi nongenteſimo, Caroli Regis, ab Heriberto Virmandorum poſteà capti, anno octauo, indictione tertia.

Balduinus Caluus Flãdriç Comes multis caſtris Flãdriam munit.

Sithiu monaſterium apud Audomaropolitanos.

Transfertur rursùm corpus eius Bergas.

Hunc Carolum Simplicẽ Galli ſcriptores vocant.

De corpore ſacroſancto Vuoromholt deportato, & cæco illuminato. *Cap.* 17.

FIdelibus ſanè Deo ſanctoque Vuinoco deuotis conuenit, ſacroſanctũ corpus ſancti ad priſtinç quietis locum Vuoromholt quotannis deportari, cùm natale

præcur-

Quotannis fit proceſſio cũ ſacro corpore in Vuoromholt.

præcurſoris Chriſti annuus indicit curſus celebrari, quanquàm noſtra ætas ad deportandum illud morem gerat, cùm aduentum ſpiritûs ſancti Eccleſia ſolenniter celebrat. Deportandi illò, quò diximus, ſacri corporis dies illuxit, plebs non modica, inuitante merito ſancti, vndecunquè confluxit, viſura gloriam Dei in gloria ſancti ſui. Nam in magno grege confluentis eò populi, quidam Adalbertus cum vterino fratre ſuo Tanchrado pars erat populi: cum fratre, inquam, à primis cunabulis cæco: cæcitas enim penè æquæua ſedecim iam annos in homine æquauerat. Hic fide in ſpem recuperandæ per ſanctũ ſanitatis erectus, excubias noctis ante loculum ſacri corporis longis vigilijs trahebat, & indefeſsè vigil lumen, quod non habebat, quęrebat. Et ecce reſoluentibus ora in laudes nocturnas fratribus, dormitans dormierat, vigilijs enim in longũ continuatis laſſeſcerat: moxque in articulo quo oratio Dominica euãgelij pronunciationẽ præceſſerat, ſenem canis iocundè reſperſum, ſplendidè circumamictum, baculo nitentem viderat, hisque verbis inclamantem audierat: Quid ſopore & deſidia ſopite deprimeris? Minimo inſupèr digito palpebras ſemiuigilantis adiecit ferire, vtque ſomno expergiſceretur imperare. Hanc viſionem inconditus mox expergefacti clamor ſequitur, anhelantibus dehinc verbis ſeſe percuſſum conqueritur. A circunſtãtibus accurritur, cauſa clamoris inconditi inquiritur: ſed non egent doceri, quibus res ipſa pro ſe loquitur. Nam erat cernere rem ſpectaculo nouam & laude dignam, oculos paulò antè cæci ſanguine taboque madere, cæcum ſe videntes videre. Animi populorum ſtupore concutiuntur, gaudio eriguntur, & in laudem Dei præter iubilum nihil erat audiri. Altera dies illuxit, populus reditum vnà cum ſacris artubus maturauit: adoleſcens pridiè illuminatus, loculo ſancti Crucem præferebat, & pro reparatione luminis non parùm Deo ſanctoque exultare habebat.

S. Vuinocus dormiẽti cęco apparet.

Cæcus meritis ſancti viri videt.

De cæca illuminata. *Cap.* 18.

ALiud, non diſſimile huic miraculo, non diſſimiliter cernentibus fuit ſpectaculo. Quædam mulier emporio Furnẽſi oriunda, rebus paupercula, vtroque oculorum lumine orbata erat: cui cùm cæcitas triennio conſenuiſſet, eamque medicorum manus eiſdem ipſis rebus, quæ inopi fuerant, exhauſiſſet, ſed nihil remedij attuliſſet, animo induxit ſanctorum loca peragrare, longeque à melioribus medicis ſalutem expectare. Et peragratis quaquauerſùm ſanctorum cubilibus, tandèm viſere locum venit, quo pauſam membrorum ſanctus Vuinocus elegit. Quæ luminare paruum, quo potuit ſumptu elaboratum, tulit, comitante ſecum duce viæ ad altare ſancti venit, corpus humì, cælo animum dedit, & ab hoc efficaciſſimo animarum corporumque medico remedium quærit. Vix humì proſtrata, orationem Dominicam perorauit, & ecce vota ſua præueniri diuina pietate ſenſit: humo reſilijt, oculos aperuit, quos trima cæcitas lumini clauſit. Veſpertina ſynaxis tũc à fratribus agebatur, res palàm populo geſta non parùm ſtupori habebatur. Mulier verò ſalutis ſuæ authori grates non modicas dedit, & quæ duce venit, ducem rediens non quærit, altero duce veniens, ſe duce rediens.

Cæca videt

De reo captiuato, meritis ſancti liberato. *Cap.* 19.

QVendam ex familia Vuoromholtenſi, quæ ſancto viro attinebat, reipublicæ præfectus captiuatũ loris adſtrinxerat. Vbi cùm omnem ſalutis ſpem exhauſtam haberet, hoc vnicum remedij credebat, in inuocatione huius ſancti dies noctesque perpetuare, & ab eo ereptionem ſuî expectare. Eccè prima vigilia noctis cernit adeſſe ſenem magno fulgore nitentem. Hic nitet, ille ſtupet, prorsùs vterque ſilet. Cumque aliquandiù in hoc lux, in illo ſtupor, in vtroque eſſet ſilẽtium, cum ſene lux abijt, captiuo ereptio venit, nam vinculis manuum pedumque expeditus, libertate eundi quò voluit eſt potitus: clauſtris apertis egreditur, viam quę Vuoromholt ducit ingreditur. Nec mora, nec requies, ad præfatum locum feſtinatò peruenit, ereptori ſuo gratias dedit, ereptionis ſuæ ordinem cunctis palàm fecit. Teſtabatur etiam profugo proſperos ad votum ſucceſſus arriſiſſe, nec feram nec hominem, quod facilè nocturnis profugis timori eſſe ſolet, obuium habuiſſe.

Captiuus quidã meritis ſancti à vinculis abſoluitur.

Captiuus quidã meritis ſancti à vinculis abſoluitur.

Itèm de quodam captiuo virtute ſancti erepto. *Cap.* 20.

ALiud alio tempore nec diſſimile miraculum hoc authore geſtum, ex ſcriptis futura ætas habeat manifeſtum. Adalardus quidam erat, non infimum ex fami-

familia præfati cõfeſſoris caput, villam vocabulo Suineſela manſionem habebat, famulos ipſe famulus plures poſſidebat. Quorum plerique fugam noctù capere, Boloniam parant tendere. Erat tunc temporis eiſdem Boloniæ partibus quidam Mirolfus prauipotens, rebus pauper, alieni appetens. Qui præfatos fugitiuos facit ſibi captiuos, auaritia & ipſe captus, ſeruans eos ciſmarinis vendendos negociatoribus. Adalardus quē præſcripſimus ſuos è veſtigio inſequitur fugitiuos, eos apud Mirolfum reperit captiuos, virum conuenit, ſuos publicis legibus repetit. At ille inſanire, Adalardum æquè concaptiuare, vinculis pedicisq́ue damnare, poſtremò omnia quæ reorum ſunt in ipſum intentare. Sed magìs ille reus, quàm qui ſine crimine læſus. Nocens ille vincula, innocens iſte preces ingeminat, preces inquam, quibus beati Vuinoci nomen interdiù noctuque frequentârat. Neque fieri potuit in inuocatione nominis ſui, pietatem ſancti deeſſe, qui multotiès antequàm inuocetur ſolet adeſſe. Nox media aduenerat, homines ſopor altus habebat, catenatus etiam ille ſomnum ceperat, ſed in ſomno ſalutem ſibi iamiamq́ue aduentare ſenſerat. Viderat enim ſenem canitie iocunda caput reſperſum, virgam manu præferentem, quem vidiſſe ſalus & gaudium videntis fuit. Nam ſomno excitatus, vincula colli ferrea cum manicis & compedibus æquè ferreis tum gremio cecidiſſe, tum clauſtra cuſtodiæ ſuæ videt patuiſſe. Sicq́ue liber vinculorum, ſecurus ſuî, dum deſinit eſſe captiuus, incipit eſſe fugitiuus, reliquum noctis indulgens fugæ, & per paluſtria viæ conſulens vitæ. Nam paluſtria loca octo ferè miliarijs continua ingreſſus, felices adeò abeundi habuit ſucceſſus, vt aqua quæ paludibus deeſſe non ſolet, plantis paludem ingredientis deeſſet. Sicq́ue exemplo Iſraëlitici populi res geſta eſt: ſicut enim illi fugienti maria, ſic iſti æquè fugienti ceſsêre paluſtria. Perpende prudens lector in vno eodemq́ue homine duplex miraculum: Hinc vincula ſine manibus diſſoluta à manibus pedibusq́ue captiui: hinc loca paluſtria ſolidata ſub pedibus fugitiui. Euadens itaque homo captiuitatis ſuæ periculum, poſt multa deuia ſancti intrat oratorium. Hoc authore, ſe ereptum clamat, Deo grates, populo ſpectaculum ingeminat.

Eccè quomodò ſanctos non lateat quâdò inuocātur.

Vinctus à catenis & cõpedibus abſoluitur.

Siccis plantis idem obambulat loca luſtria.

De muliere à natiuitate cæca coram lipſana ſancti illuminata. Cap. 21.

SAnctum hunc in artubus ſuis defunctis viuere, plura adhuc documenta ſunt, quanquàm cõpendij gratia ad finem feſtinet oratio. Annuus induxit recurſus ſacroſanctum corpus ſancti Vuoromholt deportari, cùm aduentus ſpiritûs ſancti ſolenniter ſolet celebrari. Accurrit populus, properat ſine nomine vulgus. Habebat enim ſummè feſtinum patrocinia ſancti ire comitatum. Mulier cæca à natiuitate populo ſe immiſcuerat: tandemq́; ad locum deſtinatum populo euecta magìs quàm adducta peruenerat, & indice ſtrepitu populi, prope lipſana acceſſit ſancti. Cuius gemina cæcitas tūc præſentibus tam ſpectaculum quàm compaſſionem ſuſcitauit. Et pro recuperatione ipſius, hinc preces, hinc vota fundunt, tum recurſum ſuî annuum, tum dona etiam annua ſpondent. Indè preces iterãt, voces & vota frequentant, adeò vt voces fratrum in ſynaxi pſallentium vincerent. Sed & cæca mulier lachrymis indulget & precibus, precum ſuarum mox lætificanda effectibus. Quid plura? Sanguinem orbes oculorum euomuêre, nec minùs quàm preſſi copiam lactis. Cerneres cæcam cæcitate vſque ad id informem, perſpicuam videndi accepiſſe formam, & in miraculo viſibili erat mirari medicum inuiſibilem. Sed primùm nouitate rei mulier concuſſa humi æquatur, dehinc tam cõfortata quàm illuminata in pedes conſtitit, perpetuos quoàd viueret famulatus ſancto vouit, quosq́ue vouit adeò exhibuit, vt in obſequio ſancti viri, contritione carnis & ſpiritûs ſeneſceret, & ad exitum vitæ, curſum ab hac intentione non reflecteret. Hęc de viro ſancto dicta ſufficiant, quanquàm ſignorum ipſius materies omnem ſtylum exuperet, miraculisq́ue eius omnis ſermo inferior ſit. Nec credi non debet in artubus ſuis defunctis ipſum adhuc viuere, cui olìm in terris viuenti Chriſtus fuit viuere. Pro nobis oret hic ſanctus, ſub quo Flandria floret: Scribentem ſimul reſpiciat atque legentem, Amen.

Sancti in mēbris ſuis defunctis quomodò viuant.

Mulier cæca videt.

Vouet ſancto perpetuum famulatum.

VITA ET MARTYRIVM ſancti Herculani Epiſcopi Peruſini, cuius feſtiuitas ſeptima Nouembris celebratur, habetur Tomo 2. prima Martij: Itaque Lectorem eò remittimus.

VITA DIVI AMARANTI MARTYRIS, PER DIVVM GREGORIVM ARCHIEPISCOPVM TVronen. *ſcripta libro de gloria Martyrum, Cap. 67.*

7. Nouẽbris Sanctorum animæ poſt agones viuunt in gloria.

AMARANTVS martyr apud Albigenſem vrbem, exacto agonis fidelis curſu, ſepultus viuit in gloria, cuius (vt hiſtoria paſſionis declarat) ſepulcrum diù vepribus ſepibusque cõtectum latuit, ſed Domino iubente, Chriſtianis populis reuelatum eſt: & crypta, in qua quieſcebat, patefacta reſplenduit. Sed cùm hoſtilitate impellente, locus ab habitatoribus fuiſſet eneruatus, à longinquo venientes incolæ, honorem beato martyri, quaſi cuſtodi proprio nitebantur impendere. Igitur cùm cereos frequenter deuotio Chriſtiana deferret, quadam die contigit, vt quidam præ longinquitate itineris incrementum ignis, quo accenderetur cereus, non haberet: arreptamque ſilicem ferro verberat, quaſi ignem eliciturus. Quod cùm ageret, & crebris ictibus lapidem quatiens, nihil foci poſſet excutere, cæleſti lampade cereus, qui iam beato ſepulcro affixus erat, illuminatur. Sicque factum eſt, vt quæ humanæ non explеuerant induſtriæ, peragerentur diuini numinis maieſtate. Ceſſante humano ſtudio, cæleſtia officia adminiſtrantur, luminiſque noui fulgore cereus clarificatur accẽſus. Quod cùm populis manifeſtum fuiſſet, incrementum foci vlteriùs, ad accendendum lumen nullus exhibere præſumpſit. Poſtquàm verò locus ille inhabitari ab hominibus cœpit, atque ibi domus in quibus ignis accenderetur adeſſent, hoc miraculum non eſt vltrà præſtitum plebi, cùm alijs miraculis frequentiùs illuſtretur.

Cerent ad ſepulcrum martyris diuinitus accẽduntur: vndè quot cereorũ vſum Deo gratũ.

Multa ad ſepulcrũ eius ſiunt miracula.

DE SANCTORVM ET RELIQVIARVM HONORE, SERMO BEATI IOHANNIS DAMASCENI.

Habetur libro quarto cap. 16. De orthodoxa fide. Iac. Billio interprete.

8. Nouẽbris ſecundùm Carthuſianos. Iohan 1. Rom. 8.

SANCTIS, vt Chriſti amicis, & Dei filijs, atque hæredibus, honor haberi debet, quemadmodùm inquit Theologus & Euangeliſta Iohannes: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Quocircà non iam ſerui ſunt, ſed filij. Quòd ſi filij, profectò & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti. Ac Dominus in ſacris Euãgelijs ad Apoſtolos ità loquitur: Vos amici mei eſtis. Et, Non iam dicam vos ſeruos. Seruus enim neſcit quid faciat dominus eius. Quinetiam cùm Rex regum, & Dominus dominantium, & Deus deorum, ſummus ille rerum omnium architectus, ac Dominus dicatur, profectò Sancti quoquè tum dij, tum domini, tum Reges ſint neceſſe eſt. Horum enim Deus, & Deus, & Dominus, & Rex eſt, & appellatur. Ego enim, inquit ad Moſen, ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. Ac Moſes Pharaonis deus, à Deo factus eſt. Deos porrò & Reges ac dominos non naturâ dico, ſed quia perturbationibus animi imperârunt, ac dominati ſunt, atque imaginem diuinam, ad cuius ſimilitudinem procreati fuerant, integram, minimeq; adulteratam ſeruârũt, (nam & ipſa Regis imago Rex dicitur) & quia animi inductione, ac voluntate Deo vniti ſunt, eumque hoſpitem ſuſceperunt, ac per eius perceptionem, quod ipſe naturâ eſt, hoc per gratiam extiterunt. Ecquid igitur cauſæ eſſe poteſt, quin eos honore cõplectamur, qui Dei ſerui, & amici, ac filij appellati ſunt? Etenim is honor, qui probis conſeruis habetur, beneuoli erga communem Dominum animi argumentum eſt. Illi ſanè Dei promptuaria, & pura domicilia extiterunt. Inhabitabo enim in illis, ait Deus, & inambulabo, atque ero illorum Deus. Ac quòd iuſtorum animę in manu Dei ſunt, nec mors eos attingat, literis ſacris proditum eſt. Mors enim ſanctorum ſomnus potiùs eſt quàm mors. Laborauerunt ſiquidem

Iohan. 15.

Sancti, cur dij vocẽtur.

Exod. 3.

Exod. 7.

Honorandi ſunt ſancti v. ſerui & amici Dei. [illegible] 6. [illegible] 3. [illegible] 43.

dem in hoc æuo: & in æternum viuent. Ac precioſa in conſpectu Domini mors Pſal.115.
ſanctorum eius. Quid autem præclarius ac pluris æſtimandum, quàm in manu Dei
eſſe? Deus quippè vita & lux eſt: Ità fit, vt qui in manu Dei ſunt, in vita quoquè ac
luce ſint. Quòd autem Deus etiam per mentem in ipſorum quoquè corporibus ſe-
dem ac domiciliũ habuerit, his verbis Apoſtolus teſtatur: Neſcitis quòd corpora 1.Cor.6.
veſtra templum ſunt Spiritûs ſancti qui habitat in vobis? Dominus autem ſpiritus 1.Cor.3.
eſt. Et, Si quis Dei templum violauerit, diſperdet eum Deus. Quid igitur afferri po-
teſt, quin animatis Dei templis, & viuis Dei tabernaculis, honor ſit adhibendus? Hi
cùm huiuſce vitæ vſura fruerentur, Deo fidenti animo adſtiterunt.

Chriſtus Dominus ſanctorum Reliquias, velut ſalutiferos fontes præbuit, ex Sanctorum
quibus plurima ad nos beneficia manant, ſuauiſſimumque vnguentum profluit. reliquiæ, fontes ſalu-
Nec verò quiſquam huic ſermoni fidem detrahat. Nam ſi aqua in deſerto, ex aſpe- tiferi.
ra & ſolida rupe, atque ex aſini maxilla ad ſedandam Samſonis ſitim Deo ità vo- Exod.17.
lẽte proſilijt, erit ne cur cuiquam incredibile videatur, ex martyrum reliquijs ſua- Iud.15.
ue vnguentum ſcaturire? Minimè certè, ijs quidem, quibus Dei potentia, honor-
que, quo ſanctos ſuos afficit, perſpectus & exploratus eſt. Atque illud quidem ve-
teri lege comparatum erat, vt quiſquis mortuum contigiſſet, immundus cenſere- Num.19.
tur. Verùm hi in mortuorum numero minimè habendi ſunt. Ex quo enim ipſa-
met vita, ac vitæ author inter mortuos adſcriptus eſt, eos qui in ſpe reſurrectionis, Sanctos cur
fideque erga eum, diem extremũ clauſerunt, mortuos haudquaquàm appellamus. appellemus
Quî enim mortuum corpus miracula edere queat? Quonam itaque modo per ea dormientes
dæmones expelluntur, morbi profligantur, ægroti ſanantur, cæci proſpiciunt, le- non autem
proſi mundantur, tentationes ac mœrores diſcutiuntur, ac deniquè omne donum mortuos. Matth.11.
optimum à patre luminum, eorum opera ad eos, qui fide minimè dubia poſtulant, Iacob.1.
deſcendit? Quid non laboris ſuſcipias, vt patronum quendam nanciſcaris qui te
mortali Regi offerat, ac tuo nomine ad eum verba faciat? An non igitur ij hono-
randi ſunt, qui totius humani generis patronos ſe profitentur, ac Deo noſtra cauſa Sācti totius
ſupplicant? Honorandi certè: & quidem ità, vt in eorum nomine templa Deo ex- generis hu-
truamus, dona offeramus, eorum memoriã colamus, atque in ea ſpiritualiter ob- mani patro-
lectemur, quo nimirùm lætitia noſtra ijs, à quibus inuitamur, cõgruat, ac non, dum ni ſunt.
eos colere ac demereri ſtudemus, offendamus potiùs & irritemus. Quibus enim Quibus reb⁹
rebus Deus colitur, iiſdem quoquè ſerui ipſius oblectantur. Quibus autem Deus Deus coli-
offenditur, iiſdẽ etiam ipſius milites offenduntur. Quocircà in pſalmis, & hymnis, tur, iiſdem
& cantibus ſpiritualibus, & compunctione, & eorũ qui in egeſtate verſantur com- quoquè ſan-
miſeratione, (quibus obſequijs Deus potiſſimùm conciliatur) Sanctos colamus: cti eius. Epheſ.5.
Statuas ipſis ac viſibiles imagines erigamus: immò ipſi virtutibus eorum imitãdis Sanctis ſta-
hoc conſequamur, vt viuæ eorum ſtatuæ, atque imagines ſimus. Dei genitricem, vt tuę ſunt eri-
propriè ac verè Dei matrem honore afficiamus: Prophetam Iohannem vt pręcur- gendæ.
ſorem & Baptiſtam, vt Apoſtolum & martyrem. (neque enim, vt Dominus dixit, Matth.11.
maior quiſquam Iohanne inter natos mulierum ſurrexit: regnique ipſe præconi-
um primus obijt) Apoſtolos itèm vt Domini fratres, & conſpectores, miniſtroſq;
ipſius paſſionũ, quos Deus ac Pater præſciuit ac prędeſtinauit conformes fieri ima-
gini filij ſui, primùm Apoſtolos, deindè prophetas, demùm paſtores ac magiſtros, Rom.8.
ac Domini teſtes, ex omnibus ordinibus electos, vt Chriſti milites, quique ipſius
calicem biberunt, & viuificæ mortis eius baptiſmo tincti ſunt, velut paſſionũ ipſi-
us, & gloriæ ſocios (quorũ anteſignanus fuit ille Chriſti primus Diaconus, & Apo-
ſtolus, & primus martyr Stephanus:) tum etiam ſanctos Patres noſtros, ac diuinitùs
afflatos monachos, qui diuturniore ac moleſtiore conſcientię martyrio perfuncti
ſunt, qui circuierũt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, afflicti, anguſtiati, in ſo- Heb.11.
litudinibus errantes, & montibus, & ſpelũcis, & cauernis terræ, quibus dignus non
erat mundus: ac deniquè eos, quorum ætas gratiam anteceſſit, prophetas, patriar-
chas, iuſtos, qui Chriſti aduentum prænunciârũt. Horum omnium vitæ rationem
intuentes, fidem, charitatem, ſpem, zelum, vitam, tolerantiam in cruciatibus
perferendis, ac patiẽtiam vſque ad ſanguinem, imitemur. Sic enim
fiet, vt gloriæ quoquè coronas communes, cùm
ipſis habeamus, Amen.

VITA BREVIS SANCTI VICTONIS VIRDVNENSIS EPISCOPI ET CONFESSORIS, VT HABETUR in antiquiſſimo MS. codice Eccleſiæ Traiectenſis.

9. Nouẽbris

S. Victo fit Virdunenſis Epiſcopus.

TEMPORE Clodouci Regis Francorũ idem Rex cùm ciuitatem Virdunenſem ſibi rebellem obſidens ſubiugâſſet, defuncto ſancto Firmino eiuſdem vrbis Epiſcopo, beatũ Victonem fama nimiæ ſanctitatis fulgentem, totius cleri & populi acclamatione Epiſcopum fieri procurauit. Qui pontifex factus, & ſanctiſſimè viuens, multis miraculis & præcipuè in leproſorum curatione refulſit. Inter cætera verò cùm quodam tempore ſerpens miræ magnitudinis in quodam ſpecu quod erat in loco vbi nunc vſque Crux magna lapidea cõſiſtit, iuxta viam publicam prope ſancti monaſterium latitaret, ex cuius flatu tam homines quàm animalia ibidem tranſeuntes occidebantur, & incolæ illius terræ ſanctum Victonem interpellâſſent, vt eos ab huiuſmodi interitu liberaret, ſanctus poſt triduanum ieiunium omnibus indictum, cum vniuerſo populo ad foramen ſpeluncæ perrexit. Cuius aditum cùm fuiſſet ingreſſus nil cunctatus, ſtolam arripiens qua erat indutus, ſerpentem illum horrificum fortiter alligauit, eumque ſub diuo foràs extrahens, ſpectante populo, dicto citiùs extinxit: populum & iumenta liberans à morte peſtis.

Serpentem ingẽt.s magnitudinis diuina virtute occidit

Tandèm poſt ſanctæ prædicationis & pietatis exercitia, & maxima miracula, ſanctus Victo, ſpiritibus Angelicis ei obuiam venientibus & coronam imponentibus, quinto Idus Nouemb. migrauit ad Dominum.

Feliciter obit.

Miracula ad ſepulcrũ eius.

Ad cuius tumbam meritis eius cæci illuminati, dæmoniaci curati, claudi erecti, & leproſi ſunt diuina virtute mundati. Tempore etiam quodam cùm tanta ſiccitas & ariditas illam patriam occupâſſet, vt nulla ſpes fruges habendi & colligendi ſupereſſet, & vniuerſus populus lugens & ieiunans ſæpiùs corpora ſanctorum cum pignoribus eorum circumportâſſent, ſiccitatis remediũ à Domino poſtulando, illa die qua corpus ſancti Victonis cum deuotione portauerunt, meritis, vt creditur, ipſius ſancti, eodem die dedit Dominus terræ pluuias opportunas, & terra deincèps reddidit fructum ſuum. Econuersò autem, cùm alia nimia tempeſtas opprimeret terram illam, & populus patrocinium ſancti, corpus circunferendo petiſſent, mox largiente Domino facta eſt tranquillitas magna ſuper terram.

Miraculum

BEATI PETRI DAMIANI SERMO, DE SANCTO MARTINO EPISCOPO TVRONENSI: vt habetur octauo Tomo Aloyſij.

11. Nouẽb.

Solẽnis dies S. Martini Epiſcopi.

NOBILIS ille confeſſor, Sacerdotũ gloria, gemma Pontificum, Clericorum forma, lumen Monachorum, ſolennem diem vniuerſitati noſtræ præfixit. Hic eſt Martinus miraculorum poteſtate ſublimis, qui terrarum orbem lumine ſuæ cognitionis impleuit. Aegyptus religionis mater, & eremitarum fœcundiſſima nutrix, Martinum tantis filijs poſuit in exemplũ. Creuit in immenſum fama nominis eius, & auſa eſt in ipſam Apoſtolicam irrumpere dignitatem, quorum manus tractauerunt de Verbo vitæ, qui Filium hominis inter filios hominum felici vocis officio diuulgârunt. In omnem terram peruagata eſt memoria tanti Pontificis, & vbicunquè reſonat fides Chriſti, ſonat vita Martini. Glorificatur Imperator in milite, laudatur miles in Imperatore. Teſtatur hoc Turonenſis Eccleſia theſaurum corporis eius continens, quæ poſſeſſiones ſuas extendit à mari vſque ad mare, quam fœcundauerunt Reges, & ornauerunt Principes, cui Romani Pontifices ſummæ libertatis faſtigia prouiderunt. Accedit etiam ad gloriam Confeſſoris, quia in ipſius honore nõnulla ſedium Epiſcopalium fundamenta locata ſunt, quod (niſi fallor) de alio non legitur Confeſſore. Scintil-

Nõ improbat beatus author latitudinẽ poſſeſſionum, quas habet Eccleſia, vt

Scintillat longè lateque fulgor claritatis illius, & de remotis mundi partibus ad præſentiam ſancti corporis feſtinatur. Clementia diuinitatis & Regibus & regno noſtro prouidit miſericorditer, vbi tantum lumen ad remedium peccatorum in ſeculum collocauit. Actus eius & vitam Seuerus inſignis orator ità ſuo nobilitauit eloquio, vt & hiſtoriam relatione plena veritate proponeret, & rhetoricis legibus multipliciter inſigniret. Et nunc arida vel ieiuna lingua noſtra quid audeat de laudibus eius immurmurare, cuius laudis plena eſt terra? *Faciunt noſtri tẽporis hæretici.*

Nè tamen in tantis gaudijs cuiuſque ſermonis videamur immunes, recurrendum eſt ad Euangelicam lectionem, in qua ſub trium breuitate verborum Sapientia Dei Patris totius humanæ perfectionis ſummam incluſit. ait enim: Videte, vigilate, & orate. Ille, qui videt omnia, hortatur nos, vt corporalibus oculis poſtpoſitis, mentis lumine videamus, oculis illis, de quibus per Salomonem dicitur: Oculi ſapientis in capite eius. Præcipit ergò, vt ſoli ſolitudinem noſtri cordis ingrediamur, & reuoluamus veterum ſarcinas peccatorum, quibus polluti ſumus, & obuoluti. Primùm ergò videamus apud nos peccatorum abundantiam. Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo, multum eſt enim: ait vnicus ille conſecrarius Regis æterni. Peccauimus ſuper numerum arenæ maris, & multiplicata ſunt peccata noſtra. Tu innumerabilia numerare contendis, & in ſumma ponere, quod ſummam exuperat? Eccè grandis aceruus, impetuoſus torrens, nec poteſt diſcuti tãta miſeria, quoniam iniquitates noſtræ ſupergreſſæ ſunt caput noſtrum. Ambulauimus collo extento, oculi noſtri pleni ſunt vanitate, aures detractione. Odoramus non odorem vnguẽtorum, in quo ſponſa ſe currere gloriatur: ſed odorem mortis in mortem, quorum os maledictione & amaritudine plenum eſſe deſcribitur. Manus noſtræ plenæ ſunt ſanguine, pedes veloces ad ſanguinem effundendum, contritio & infelicitas in vijs noſtris, & via pacis abiecta, non eſt timor Dei ante oculos noſtros. Quid igitur faciendum, in quo ſperandum, quóve confugiendum? Standum eſt in hoc aceruo, non nouarum, ſed veterum frugum, & videnda viſio timeſcenda, vt ſtatuamus nos ante oculos noſtros, nè Iudex quandoquè arguat nos, & ſtatuat nos ante faciem noſtram. In hac viſione Dei videtur à nobis ventus turbinis, quia ſecũdùm virum iuſtum, hîc inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum. Nè putes autẽ hanc viſionem inter parua cõnumerandam, cùm hæc perducat ad viſionem Cherubin, & animalium pennatorũ, & ad ipſius Dominantis introducat adſpectum. *Sub tribus verbis Euãgelicis toti° humanæ perfectionis ſumma recluditur. Eccẽs. 2. Pſal. 24. 2. Par. 36. Pſal. 13. Iob 6.*

Viſa igitur abundantia peccatorum noſtrorum, videamus ſecundò negligentiam noſtram. Traximus peccata noſtra ſicut reſtem longam, & ſanguis ſanguinem tetigit, & diſſimulauimus, vulnus, & liuor, & plaga tumens, & non adſpeximus. Zelus Dei receſſit à nobis, & nos contempſimus. Sic peccatorum multitudini negligentiam cumulantes, obſtruximus nobis iter confeſſionis, ſemitas iuſtitiæ euitauimus, non ſolùm negligentes, ſed & de negligentia gloriantes, iuxta illud viri ſapientiſſimi: Qui cùm malè fecerint, lætantur, & exultant in rebus peſſimis. Vis ſcire, quia de peccatorum abundantia, negligentia peſſima filia generatur? Peccator cùm venerit in profundum malorum, contemnit. E contrario autem, qui Deum timet, nihil negligit, quia Qui modica ſpernit, paulatìm decidet. Peccatorum multitudo negligentiam, negligentia contemptum, contemptus mortem interminat ſempiternam. *Eſa. 1. Prou. 2. Prou. 18. Cõtemptus peccatorũ mortem interminat ſempiternã.*

Vide & tertiò patientiam & longanimitatem Dei noſtri. Hæc feciſti, & tacuit. Omnia videt, & omnia audit, nihilque remotum ab oculis eius, de quo dicitur: Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos & malos. Oculos hominum timuiſti, oculos autem Altiſſimi non expauiſti? Eccè ipſe cognouit omnia nouiſſima, & antiqua: neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque à deſertis montibus locus eſt fugiendi, quoniam Deus Iudex eſt. Vidit opera tua, recurſus & excurſus flagitiorum tuorum, & continuit iram ſuam. Cælum non fulminauit, aqua non ſubmerſit, non abſorbuit tellus: & cùm omnis terra plena ſit gloria Domini, in gloria eius tuam miſeriam euomuiſti, nec reueritus es præſentem Dominum, & coram tanta munditia tuas immunditias exercere. Ipſe autem quid? Ego, inquit, quaſi non videns. Nunquid alicui miniſtrorum ſuorum, qui vindices ſunt iræ eius, in hoc ipſum conſtituti, reuelauit ignominiam tuam? Eccè videt, & tacet: videt, nec manifeſtat: videt, nec iudicat: videt, nec vindicat: videt, & videre diſſimu- *Prou. 15. Pſal. 74. Diſſimulat peccata hominũ Deus propter pœnitentiam.*

diſſimulat: vocat, & non audis: promittit, & contemnis: minatur, nec metuis, & theſaurizas iram tibi in die iræ. Cùm ergò ſit Iudex iuſtus, & fortis, multùm eſt patiens, nec iraſcitur per ſingulos dies. Eccè continet iram, reprimit furorem, auertit oculos, peccantibus parcit: & illi omnia hęc in ſuum iudicium congregant, omnium rei. Nunquid quiità tacuit, & ſiluit, ſemper ità tacebit? An non legiſti, quia ad iudicium veniet, patientiam abijciens, humilitatem neſciens, ignorans miſericordiam?

Iudæ.

Attendiſti patienter tacentem, attende & impatiẽter loquentem. Sicut parturiens, inquit, loquar. Vidiſti diſſimulantem, vide etiam quæcunq; minima numerantem. Veſtigia, inquit, pedum meorũ dinumeràſti. Quis locus erit ſpei, cùm venerit Iudex, qui ſtetit ſub iudice, præcinentibus tubis, conclamantibus Angelis, elemẽtis ardentibus? Ad cuius fugiemus auxiliũ, cùm ventis ex tranſuerſo furentibus, mundialis machina diuelletur, & ignis incandeſcens, cælũ & terram finalibus immiſcebit incendijs? Veniet ipſe cum poteſtate magna & maieſtate, non cum dulcedine & humilitate: quia illic iuſtitia plena eſt dextera eius, quę hìc miſericordiam ſeminauit & ſparſit. Tunc ille miſericors oculus non parcet, & nõ miſerebitur, ſed percutiet, & occidet indutus iram, furore repletus, plenus crudelitate. Peccatores autem quid? Videntes turbabuntur timore horribili, ſed incorrigibili, audiẽtes illud horrendum tonitruum: Ite, maledicti, in ignem æternum. Quanti, putas, doloris erit excludi à facie Dei, videre, & perdere Deum, cùm Rex gloriæ ciuitatem ſublimem intrabit, miſeris peccatoribus omni ſpe miſericordiæ in perpetuum ſigillata? Quiſquis ergò es, qui cõtemnis diuitias bonitatis & patientiæ Dei, relege textum epiſtolæ ad Romanos, & illa tibi pleniùs dicet, quia non euaſiſti iudicium Dei.

Eſa. 42. Iob 13. Dies extremi iudi ij terribilis. Matth. 25. Rom. 2.

Adſpice & quartò miſericordiam eius. Licèt peccaueris, licèt neglexeris, & prouocaueris patientiam Dei, paratus eſt tamen miſereri, cùm volueris, & reuerti ad reuertẽtem, obliuiſci & tegere peccata tua, & proijcere in profundum maris. Nec erit mora inter confitentem, & remittentem, inter gementem, & gemitus exaudientem, quia benignus & miſericors eſt. Sunt homines mundi faciles ad iram, difficiles ad miſericordiam. Deus autem & ad iraſcendum difficilis, & facilis ad miſerandùm. Reuolant illi ad opprobria, quæ remiſerunt: iſte cùm remiſerit, ſic eſt, quaſi non fuerit. Ad limina potentium frequentiùs excubamus, non habentes liberos acceſſus ad colloquendum: & ſi quid deliquimus, ſupplicibus oculis, facie tribulata, verbis humilibus emendamus. Illi autem plerunquè ſuperbo oculo, & humero dedignanti, pedibus ſuis prouolutos vel reſpicere nolunt. Non ſic Dominus Ieſus, qui libentiùs loquitur mecum, quàm ego ſecum, quem inuenio, quotiès quæro, qui occurrit cum panibus fugienti, qui vultum lætum oſtendit mihi, qui meam pœnitentiam, ſicut innocentiam amplexatur: vbiquè lætus, vbiquè bonus, vbiquè pius, vbiquè dulcis cum magna multitudine dulcedinis ſuæ. Non facit ſupercilium, oculos non obliquat, non detorquet faciem, nec verba reſonat ampulloſa: ſed occurrit reuertenti, & accurrit in amplexus, flens ſuper collum meum, & iubet proferri ſtolam primam, dari annulũ intelligentiæ, & calceari pedes in præparatione Euangelij, in choro & ſymphonia ad ſuperna gaudia reuocari, & occidi vitulum ſaginatum in remiſſione peccatorum meorum. Vides ergò, quàm longa patiẽtia ſit in Deo, quàm velox miſericordia? Longanimis, ait Sanctus, & multùm miſericors. Libenter igitur ad te confugio, Domine Ieſu, qui diutiùs pateris, & velociter miſereris: quia tu es Deus, & non homo (ſicut Propheta dicit) qui ſeruet iram, abſcondat malitiam, vindictam inquirat.

Deus difficilis ad iraſcendum, facilis ad miſerandum. Luc. 15. Ephe. 6. Pſal. 102. Oſeæ 11.

Ad hæc & iſtud conſiderandum in miſericordia miſerantis, quia ſeculi homines ſemèl, aut bìs, aut vt multùm ſeptiès, vel deciès dimittũt: hic autem milliès in die, ſi fieri poſſet, quę committimus dimittit, & hoc quandiù viuimus, quãdiù peregrinamur ab ipſo. Viſis igitur his, quæ enumerauimus, attolle quintò oculos etiam ad videndum Domini largitatem, ſiue familiaritatem. Si cui maximè potenti fecimus, quod ei diſpliceret, nũquid ampliùs nobiſcum loqui, nedùm aliquid largiri, vel familiaris eſſe dignatur? Graues ſumus ei etiam ad videndum, & pro magno beneficio computat, ſi ſaltem à noſtra læſione deſiſtat, & licèt multiplicibus & deuotis obſequijs defendamus offenſam, ſemper tamen iniuriæ memoria præteruolat oculos illius, nec obliterari valet vel beneficio, vel obſequio, vel ipſa etiam vetuſtate. Nunquid ità Deus meus, miſericordia mea? Abſit. Conſueuit enim

Miſericordia Dei quãta.

enim honorare pœnitentes, magìs quàm innocentes, reuertentes pluſquàm remanentes: quia deuotior eſt feruidus pœnitens, quàm tepidus innocēs, cùm ille materiam feruoris habeat, hic tepiditatis.

Deus iniuriarum immemor ſemper recipit pœnitētes

Fortaſsìs præſumptionis arguar, qui contra præceptum Apoſtoli verborum nouitates induco, ſed habeo ad manum teſtimonia, nec parua, nec pauca, quæ & ipſa credibilia facta ſunt nimìs, & quæ poſſint ſatisfacere murmuranti. Petrus Apoſtolus, non quilibet Apoſtolus, ſed princeps Apoſtolorum, cui traditus eſt principatus cæli & terræ, nunquid non de choro pœnitentium eſt, & de ſorte grauiter iniuſtorum? Nónne ipſe eſt, qui Deum negauit, reliquit Magiſtrum, amicum deſeruït, fefellit promiſſum? qui cœpit deteſtari, & iurare, quia non nouit hominem, negationi periurium addens, crimini crimen adijciens? Cecidit, ſed non eſt colliſus, quia Dominus ſuppoſuit manū ſuam. Vide quid dicat ſcriptura. Reſpexit, inquit, Dominus Petrum. Reſpectum Chriſti ſequitur fletus Petri, & lachrymarum amaritudo dulcedinem antiquæ dignitatis inſtaurat. Felices, ſanćte Apoſtole, lachrymæ tuæ, quæ culpam abluunt, gradum reſtituunt, debita dimittunt, ampliora committunt. Reſpexit pietas, & impietas ceſſit, & acceſſit priſca familiaritas. Deniquè, Simon Iohannis, diligis me plùs his? Paſce oues meas: & his ſimilia, quid ſunt, niſi magna documenta familiaritatis? Illud etiam ſingulare ſancti Spiritûs organum, quem inuenit Dominus ſecundùm cor ſuum, cui reuelata ſunt incerta & occulta ſapientiæ Dei, nónne cum homicidio & adulterio inſignitus eſt nota & nomine proditoris? Sed vide, quàm celeri pœnitentiæ ſaltu reſiliuit ad arcem innocentiæ, & grandia vulnera ſic reuinxit, vt non ſolùm vulneris, ſed nec etiam cicatricis veſtigia remanerent. Redargutus enim à Propheta, & retorſione parabolica ſugillatus, dixit, Peccaui: & ille ex theſauro diuinæ miſericordiæ ſtatìm ſubintulit: Tranſtulit Dominus peccatum à te, & non morieris. Tranſlatum eſt peccatum & ablatum, quod diuidebat inter Dauid & Deum, & ſublato eo, Dauid idem qui priùs. Sed & ille vas electionis, qui volauit ſuper pennas ventorum, qui plus omnibus laborauit, cui credita ſunt eloquia Dei, nónne primus in primitiuam Eccleſiam cæteris ardentiùs fertur efferbuiſſe? Actus Apoſtolici ſunt in teſtimonium, quanta mala fecerit ſanctis Dei in Hieruſalem. Hic autem, qui tanta mala fecit, tanta poſteà paſſus eſt pro nomine Chriſti, & lucet in firmamento cæli, nec eſt aliqua gemma precioſior in corona Regis æterni. Accedat & illa mulier, quæ ſeptem dæmonijs, id eſt vniuerſis vitijs, cumulata fuit, cui multùm amanti multum dimittitur, quæ prima videt Dominum à mortuis reſurgentem, Apoſtolorum Apoſtola, dilecta propriè Saluatoris. Veniat nunc omnis innocentium chorus, & tota virginea puritas adunetur, quis erit, qui ad iſtorum gloriam adſpirare, nedùm tranſcendere audeat? Propterea conſitebor tibi, Domine Ieſu, & laudem tribuam nomini tuo, quia apud te propitiatio eſt, & propter legem tuam ſuſtinui te, Domine. Quæ eſt iſta lex, quæ propitiatio? Quia offenſus, te clementem promittis, pœnitentem admittis, punire prætermittis. Magna eſt igitur virtus, pœnitentia vera, cùm Ambroſius dicat: Faciliùs inueni eos, qui innocentiam ſeruauerunt, quàm qui congruam egerunt pœnitentiam.

Matth. 16. Matth. 26. Ibidèm. Iohan. 21. 2. Reg. 12. 1. Cor. 15. Act. 9. Mar. 16. Pſal. 129.

Plures innocentiam ſeruant, quàm qui veram agunt pœnitentiam.

Vide & ſextò cuſtodiam eius, quia niſi ipſe cuſtodierit, nos fruſtrà vigilamus.

Decurſis igitur ſex viſionibus iſtis, tranſeamus ad ſecundam Saluatoris vocem dicentis: Vigilate. Vigilandum omninò, & ſomnus ab oculis auferendus, quia latrones multi obſident iter noſtrum toxicatis miſſilibus formidandi, nullum prorſùs intentatum tranſire ſuſtinentes. Tres enim hoſtes præcipuos habemus, & præcipitium ſuadentes: carnem, diabolum, & mundum: ex quibus duo, etsì aliquandò intermittunt, nunquàm tamen dimittunt: tertius autem, diabolus videlicet, ità inexorabile odium aduersùm nos exercet, vt nunquàm ab eo inducias vel in ictu oculi potuerimus extorquere. At vt verba illius Oratoris ponamus, qui vbiquè redolet Ciceronem: Cum hoc quotidianus & anceps congreſſus: ex hoc innumerum vulnus, nec ex facili cicatricem promittens: ſub hoc caſus frequens, & reſpiratio difficilis: de hoc rara, & nunquàm ſecura victoria: huic voluntas ſemper iniqua, & fallendi principatus. Quis aduersùs hunc poterit vigilare, niſì cuſtos ille de nocte venerit in auxilium noſtrum? Per nos nanque non ſufficimus, immò deficimus, ſi confidamus in nobis.

Tres hominis hoſtes.

Vide nihil valere ad bonum meritorium liberū noſtrū arbitrium ſine diuina gratia.

Attende aūt de hoſte illo inuiſibili, quātus ingrediatur ad ſingulare certamen, qualia

qualia gerit arma, quàm fortia, quo turbine torqueat haſtam. Recole librum Iob, & hiſtoriam Regum, & armatum & arma conſidera: quia qui Golias in libro Regum, idem eſt diabolus in regno Chriſtianorum. Habet enim haſtam delectationis, obdurationis clypeum, deſperationis loricam, gladium occiſionis, armigerum ſuperbiam, qui antecedit eum, & exprobrat agminibus Dei viuentis, &
Exod.15. dicit inimicus: Perſequar, & compræhendam, diuidam ſpolia, implebitur anima mea. Tu autem quid? Aſſume Apoſtolicam armaturam, ſcutum fidei, loricam iuſtitiæ, gladium ſpiritûs, circunſpectionis haſtam, & præcedat te humilitas, &
Pſal.17. dic: Perſequar inimicos meos, & compræhendam illos, & non conuertar, donèc deficiant. O Domine Ieſu, nunquid æqua pugna eſt hominis & dæmonis, dupli-
Pſal.49. cis & ſimplicis, fortis & imbecillis? Inuoca me in die tribulationis, (ait Domi-
Pſal.12. nus) & eruam te, & honorificabis me. Inuoco te, Saluator: appræhende arma & ſcutum, vt videam contra fortem armatum, fortiorem armatum, & conteras Aſſyrium in terra tua. Facta ergò congreſſione, inimicos tuos comminuet vt puluerem ante faciem venti, & vt lutum platearum delebit eos. Sic autem contra iſtum vigilandum eſt, vt ſemper de rediuiuo certamine timeas, & de victoria non deſperes.

Caro autem ſub neceſſitatis ſpecie furioſi tumultûs ſui velat imaginem, & nunc ferculorum varietate repleta, nunc precioſa vina commutans, incipit laſciuire, laxatiſque frenis tota fertur in præceps. Statìm recrudeſcunt affectus, cogitationes rebellant, viſæ proponuntur imagines, & pingimus in cordibus noſtris, quod multis diebus deleri non poſſit. Ingurgitati enim, non confortati, impleti, nec nutriti, & corpore & corde diſtendimur, completurque illud Satyricum: Inguinis & capitis nullum diſcrimen habetur. Parco ſermonibus, quia turpis ſententia non niſi verbis turpibus explicari poteſt, & vnicuique noſtrûm notum eſt, vel quid ta-
Eccè quomodò laudat tenuitatem menſæ, aſperitatem cibi, & potûs ſimplicitatem. cemus, vel quid volumus præterire. Tenuis autem menſa, cibus aſperior, ſimplicior potus, corpus firmant, confirmant animum, & vtriuſque hominis ſtatum reddunt alacriorem.

Mundus verò quid facit? Offert nobis quicquid pulchrum eſt viſu, & concupiſcentiam carnis & oculorum, & ambitionem ſeculi, vt illaqueet miſeros, illaqueatos ſtrangulet, ſtrangulatos ſempiternis inuoluat incendijs. Tentat nos multiformibus inſidijs, ſuperiùs per ſuperbiam, per luxuriam inferiùs, à dextris per proſperitatem, per aduerſitatem à ſiniſtris, anteriùs per mundi concupiſcentiam, poſteriùs per præteritorum vitiorum recordationem, in orbiculari motu per inuolutionem ſenſuum. Vigilare igitur neceſsè eſt aduersùs huiuſmodi latrunculos ma-
Eſa.21. numque ſicariam, & cum Eſaia dicendum: Super ſpeculam Domini ego ſum, ſtans iugiter per diem, & ſuper cuſtodiam meam ego ſum, ſtans totis noctibus. Nec ſo-
Ephes.6. lùm ſtare conuenit, ſed armatum ſtare armatura illa, quam Apoſtolus dicit: Induite vos armaturam Dei. Alter noſtrorum temporũ Tullius, de quo ſuperiùs mentionem feci, vernans vbiquè flore ſermonum, armaturam in hunc modum lucidiſſimis capitulis inaurauit: Si fabuloſi ſpiritus, & incantatores motûs carnis circa te
Pſal.118. obſtrepuerint, confide, & dic: Diſcedite à me, maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei. Si recalere carnem ſenſeris, & velle reuolare ad ineptias ſuas, eſto conſtans, & dic: Configetimore tuo carnes meas, Domine. Si paupertatem odiſſe cœperis, &
Matth.8. deſiderio diuitiarum inceperis ſuſcitari, expergiſcere, & dic: Væ vobis, diuites, qui habetis hîc conſolationem veſtram. Si te demulceat adulator, & ad plebeculę lau-
Pſal.140. des animus hilareſcat, confortare, & dic: Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Si tibi ſuggeratur, in futurum tempus bonum differre propoſitum, conſur-
2.Pet.3. ge, & dic: Dies Domini, ſicut fur, ità in nocte veniet. Si gula deſæuiens lautiores ti-
Rom.14. bi commendauerit apparatus, recalcitra, & dic: Non eſt regnum Dei eſca & potus. His velut quibuſdam increpationibus diffugiunt inimici, delabitur memoria voluptatum, carnis gurgulitas cõticeſcit, ſanctæ conuerſationis initia conualeſcunt, mundus contemnitur, ſuperatur hoſtis antiquus.

Sic igitur videns, & vigilans fac funiculum triplicem, qui difficilè rumpitur, & tranſi ad orationem, ingrediens interiora veli cum ſummo Põtifice Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui aſſiſtit vultui Dei pro te. Admiſſus autem, non ſic audacter & frontosè ingeras te oculis Maieſtatis, ſed humilima trepidatione concuſſus, ſaltem quomodò ad tanta miracula admit-

admitti potueris,admirare.Sit ergò oratio verecunda,vt erubeſcamus peccata noſtra,& tantæ reuerentiæ deferamus: pura,vt nihil ab ipſo præter ipſum quæramus: deuota, vt in pinguedine ſpiritûs eam protendamus : ampla,vt extendamus eam vſque ad inimicos: ſit continua, nè intermiſſione fiat remiſſior : ſit pacata, nè turbulentis cogitationum fluctibus ſubmergatur.Fateor,exceſſi modum,& magìs ſolitò veſtras aures onerare non timui,dum ſtylus in longinquitatem extēditur. Sed ſcio,quia patienter audiſtis me de illius patientia diſputantem, qui eſt Deus benedictus in ſecula,Amen.

Oratio qualis eſſe debeat.

VITA BREVIS SANCTI LIVINI ARCHIEPISCOPI ET MARTYRIS, EX BREVIARIO ECCLESIAE *Gandenſis excerpta, vbi eius ſanctum corpus quieſcit.*

LIVINVS in Scotia nobili genere natus,admodùm adhuc puer non modò ſupra ætatem eximia pietate conſpicuus, verumetiam miraculis clarus fuit. Adultæ autem ætatis factus, præceptoribus vſus eſt, primùm egregio Dei ſacerdote Benigno : deindè ſuſceptore ſuo è ſacro fonte,magno illo Auguſtino Anglorum primo Epiſcopo. A quo tandèm etiam ſacro ſacerdotij ordine decoratus, tanta cum laude eo in ſtatu verſatus eſt, vt cum Scoti haud multo pòſt in Archiepiſcopum ſuum eligere non dubitauerint. Quod munus tametſi Rege populoque compellente ſuſceperit, & magno cum fructu annos aliquot adminiſtrârit, poſteà tamen maluit infidelibus ad Chriſtum conuertendis operam dare,(ad quam rem mira Spiritûs ſancti gratia prędìtus erat)quàm in Epiſcopatu ſuo vni tantùm prouinciæ quietiùs & minori cum labore præeſſe.

12.Nouēbr. S.Liuini patria. Initiatur ſacerdotio. Creatur Archiepiſcop⁹.

Itaque relicto in Scotia loco ſuo magnæ ſanctitatis & virtutis Syluano Archidiacono, ipſe Euangelij plantandi cauſa, tribus cum diſcipulis Foillano, Helia, & Kiliano,Oceano traiecto deuenit in Flandriam. Et ingreſſus cœnobium Gandenſe,à beato Amando Epiſcopo tunc recèns extructum,humaniter à Florberto Abbate fratribuſque exceptus eſt,anno incarnationis Dominicæ ſexcenteſimo triceſimotertio,decimoſeptimo Calendas Auguſti. Vbi quum B.Bauonē triennio iam defunctum,magnis coruſcantem miraculis inueniret, memoriam viri celeberrimam & præſentia ſanctitatis teſtimonia admiratus,triginta continuos dies ſuper eius ſepulcrum Miſſarum ſolennia celebrauit,ſuî illi multis precibus, & monaſterij Gandenſis curam,commendans.Poſteà autem indè prædicationis cauſa profectus,innumeros ad Chriſti fidem verbo,exemplo,magniſque adiunctis miraculis, conuertebat.

Relicto Epiſcopatu,venit in Flandriam prædicationis ergò. Eius vita habetur prima Octob. Tomo quinto. Multos ad fidem conuertit.

Sed virtutē vmbra ſua ſtatìm inuida ſequitur.Homines enim impij,quibus Chriſtus & pietas omnis erat exoſa, animaduertentes ſanctum Epiſcopum tantam hominum multitudinem ad nouam religionem,erroribus priſtinis,vitijſque ſpretis, adducere,atque adeò ſuijpſorum prauis cupiditatibus non parùm obſiſtere,miris modis eum perſequebantur. Nec omninò deſiſtebant,donèc linguam eius extractam canibus deuorandam proijcerent (quę tamen illi mox fuit miraculo reſtituta) ac tandèm apud Heſcham Flandriæ vicum,multis vulneribus ſaucium, etiā obtruncarent,anno antè memorato,pridiè Idus Nouembris.Quo eodem loco nobilem quoquè & religioſam matronam Craphahildem Liuini hoſpitam, vnà cum filiolo eius Brixio,quem Liuinus de ſacro fonte ſuſceperat, quū palàm quererentur immeritò interfectum eſſe ſanctum Epiſcopum,immaniter trucidârunt. Quo facto,diſcipuli beati martyris collectum eius corpus, ſimul cum beati Brixij corpuſculo,vno eodemque in loculo in Hauthem vicino pago decenter ſepeliêrunt, ac iuxta eos ſeorsùm,ſanctam martyrem Craphahildem.

Lingua abſciſſa ei reſtituitur. Obtruncatur. Sepelitur cū Brixio & Craphahilde ſocijs.

De eleuatione & tranſlatione eius.

AVdiens Theodoricus Epiſcopus Cameracēſis ſepulcrum beati Liuini in Hauthem,territorij Aloſtenſis,ſuęq; diœceſis pago,celeberrimis miraculis coruſca-

ſcare,cò mox aduenit,& locũ viſurus,& rei veritatem coràm intellecturus. Cum-
Theodoricus Epiſcopus Cameracenſ.eorũ corpora eleuat. que maiora multo quàm audiĕrat re ipſa experiretur,rogatus à religioſis cœnobij
D.Bauonis, qui multum ibi authoritatis iure patronatûs, antiquaque poſſeſſione
obtinebant,ſanctorum Liuini & Brixij corpora omni cum reuerentia & gaudio è
terra ſuſtulit, & loco celebriori decenter collocauit. Contigit hoc ſub Eynardo
Abbate: anno partæ redemptionis octingenteſimo quadrageſimoſecundo, quarto Calendas Iulias.

Multis autem pòſt annis felicis memoriæ Eremboldus Abbas, qui & peregri-
Iſtius Macarij vita habetur decimo Aprilis, Tomo ſecũdo. num S.Macarium hoſpitio ſuſcipere meruit,cœnobio cui præerat maiorem etiam
cupiuit dignitatis gloriam conciliare. Metuebat enim vt ſanctiſſimæ reliquiæ in
manus quorundam, monaſterio ſuo parùm fauentium, aliquandò peruenirent,
ſicque eccleſia ſancti Banonis tanti martyris patrocinio priuaretur. Fuſis ergò ad
Deum precibus,atque in Domino confortatus,Hauthem cum fratribus proficiſcitur. Propiusque accedens, loculum Sanctorum aperuit,& pignora illorum omni
ex parte integra vniuerſis oſtendit. Atque ità multa cum fidutia & gaudio repoſi-
S.Liuini tranſlatio prima. ta,ad ſuum monaſterium deportauit, anno liberati humani generis milleſimo ſeptimo. Tum verò Deus præſentibus miraculis communem lætitiam magnoperè
promouebat.Nec deerat populus Gandenſis ſuo officio,qui ingenti numero ciuitate effuſus obuiàm magnis laudibus veniebat,& vnà cum reliquis cœnobij fratribus,reliquias S.Bauonis,aliorumque Diuorum, in occurſum aduentantium religioſiſſimè deferebant.

Hoc in loco quum Anno ſupra milleſimum octuageſimotertto prima ſacrarum reliquiarum tranſlatio per Radbodum Nouiomenſium Tornacenſiumque
Epiſcopum & Vuithmannum Abbatem facta eſſet,rursùm poſt nonaginta propè
Tranſlatio eius ſecũda. annos altera tranſlatio celebrata eſt Bettonis Abbatis tempore,qua theſaurus ille
ſanctarum reliquiarum nouo loculo ornatiſſimè præparato inſerta eſt, Vualthero Epiſcopo Tornacenſi, qui & caput, & corpus integrum populo, fratribusque,
magna omnium lætitia,ſpectandum exhibuit,& diem tranſlationis huius ſingulis
annis quinto Cal.Iulias,quo facta erat, Epiſcopali authoritate celebrari præcepit.
Cumque eleuatio corporis quarta Calendas Iulias primùm facta eſſet,eius rei memoriam voluit eodem die cum memoria prædictæ tranſlationis coniungi, vt rerum geſtarum diuerſitas materiam duplicet gaudiorum, ad gloriam omnipotentis Dei in ſecula ſeculorum, Amen.

VITA S. MARTINI PAPÆ, QVI PRO DEFENSIONE CATHOLICAE FIDEI EXILIVM PASSVS EST:

à quodam eius familiari vel comite ſcripta. Extat in antiquis MS. codicibus.

Nouemb.12. ſecundùm Martyrologia. Cap.1. Patria S. Martini.

SVMMA deuotione recolendus, meritisque præcipuus, Deo per omnia digniſſimus Martinus, vir Apoſtolicus generoſa traductus propagine, Tudertina ciuitate oriundus fuit. Qui cùm in annis puerilibus à parentibus acutiſſimi ingenij magiſtris ad inſtituendum fuiſſet delegatus, vtpotè bonæ ſpei iam & indolis, ità cœpit, magiſtrante ſibi ſpiritu ſancto, acumina
fot.* paulatim literarum archiuo mentis * palati recondere, & in
omnem intelligentiam proficere, vt iamtunc non im-
Pſal.118. meritò Dauidicum illud canere poſſet Domino: Su-
per omnes, inquiens, docentes me intellexi. Et rur-
Ibidèm. sùm: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua Domine. Præparauit nanque Dominus Eccleſiæ ſuæ non ignauum Euangelici frumenti diſpenſatorem futurum,
Matth.13. qui vt ſcriba doctiſſimus in regno cęlorũ, quod eſt Eccleſia,proferre ſciret de theſauro ſuo noua & vetera. Omnia verò iam ephebus ſophiæ molimina voti com-
* ſcita pos * ſcitè enodauit, &, vt * puta diuini bellator belli, ſeſe in propatulo contra
for.* potè omnes veritatis inimicos dedit, ſcuto fidei vndiquè munitus, galea ſalutis prote-
Epheſ.6. ctus,& gladio ſpiritûs ſancti,quod eſt verbum Dei,armatus,imperterritus extitit &
inui-

inuictus. Fuit verò formoſus facie, ſed formoſior caſtimoniæ ſanctitate, nec aliquo modo poterat tanti iuuenis ætatula facilè deflecti ad procliuia peccandi, cuius tota intentio, ſine aliqua impeditionis morula, aut diſcendi ſemper extitit, aut docendi.

Cap. 2.
Multiplicis diuinarum humanarúmque literarum peritia.

Cumque iam nouum vas electionis Domini, atque armarium ſpiritûs ſancti mundiſſimum, beati Martini pectus fuiſſet effectum, & omnium mundanarum diuinarumque literarum ſubtilitates prudentiæ ſcalpello ad liquidum penetraret, & Dialecticorum ſtrophas enodare ſine rubore addiſceret, ſapienti ſatis conſilio ſtuduit non hominibus, ſed ſoli placere omnipotenti Deo. Quoniam autem vir Domini ad cumulum perfectionis philoſophiæ euaſit, ipſius diffiniens philoſophiæ perfectionem, oportere Rhetorem peritum eſſe loquendi, bonum, pium, iuſtum, beniuolum, ac benè moratum: conuertit nanque magno pietatis niſu magnificentiam à Deo ſibi datæ ſapientiæ, ad impletionem omnis iuſtitiæ. Et quia in Phyſica operam dedit, ſcire intelligere, falſa à veris diſcernere: per Ethicam conatus eſt mores componere: illos ità ſtuduit propagare atque pronunciare. Deciſa nanque cæſarie, honorem clericatús deuotus accepit, atque ad Eccleſiaſticos gradus conſcendit digniſſimus. Poſteà totus in Deo ſuſpenſus, de animæ ſuæ ſalute ſemper erat ſolicitus, & ità ſeruus vixit in ſeculo, vt dum genuina ſubſtantia opulentus videretur, iam quaſì nihil habens, & omnia poſſidens, pauper cum monachis, ſpiritu diues erat Chriſto. Totus crucifixus erat mundo, quandoquidem illi mundus erat crucifixus. Viuere quippè illi Chriſtus erat, & mori lucrum. deſiderium nanque multotiès habuit cum Apoſtolo diſſolui, & eſſe cum Chriſto: quippè qui martyrij palmam, ſi temporis occaſio non eſſet impedimento, ardentiſſimo iam tunc ſitiebat pro veritate deſiderio. Sed omnipotens Deus deſiderium illius diſtulit, atque ouibus ſuis talem arietem neceſſariò reſeruauit, donèc per paſtoralem curam perueniret ad martyrij coronam. Sed iam ratio ordinis examuſſim expetit, vt qualiter ad vniuerſalem & Apoſtolicam Romanæ Eccleſiæ ſedem diuina ſit electione promotus, qualíve modo pro aſſertione veritatis improborum inſidijs de propria ſede fuerit expulſus, atque exiliatus, Deo opitulante, qualicunque ſtylo elucubrare debeamus.

Initiatur tonſura clericali.
2 Cor 6.
Gal. 6.
Phil. 1.
Feruet martyrij deſiderio.

Beatæ recordationis Papa Theodoro vita excedente, viamque vniuerſæ carnis ingrediente, ſancta & Apoſtolica mater Eccleſiarum Dei Romana Eccleſia, à proprio paſtore viduata, atque lamentabiliter deſtituta, nè ouile Domini diutius & plùs æquò prouiſore careret, Archidiaconus collecto in vnum clero, omníque ſimul cœtu Romano, diſquirere cœpit communi omnium conſilio, qualiter ſanctę Eccleſiæ conſulerent, & dignum domui Chriſti patremfamiliâs præponerent. Ad quod peragendum ex præcedentium conſuetudine patrũ à Deo monuit eſſe quærendum. ſimulque indicto ieiunio triduano, omnes vnanimiter rerũ inuentorem obnixè ſupplicant, quatenùs * orbatum Eccleſiæ ſuæ cità dignaretur conſolatione lenire. Quo pacto omnes à minimo vſque ad maximum diuino inſtinctu attacti, B. Martinum Theoſophum, ac Tudertinæ ciuitatis philoſophum digniſſimis extollunt ſanctitatis atque ſapientiæ laudibus vſque in cælum, ſolumque ipſum in toto orbe Romano tanto præſulatu dignum, nimiumque idoneum exiſtere altiſona voce proclamant. Cumque omnes pari voto parique conſenſu Chriſti tyronem Martinum eligerent, directa Imperatori epiſtola, electionem Pontificis annunciant. Qui diuinitati grates retulit, moxque præſcriptum beatum Martinum ordinari præcepit: lætus itaque & gratulabũdus totus ſenatus vnà cum clericis ac preſbyteris ſimulque omni populoſitate Romana, tantum talemque Paſtorem ſuſcepit, & honore præmagnifico in ſede Apoſtolica ſublimauit.

Cap. 3.
Theodorus Papa vita defungitur.
* id eſt, orbitatem.
S. Martinus dignus ſummo Epiſcopatu, acclamatur.
Martinus in ſede S. Petri collocatur.

Nimiùm felix domina mundi aurea Roma, quæ ſicut omnes præcellis vrbes dignitate mœniorũ, numeroſitate ſapientiũ, ità etiã prędita haberis ſpeciali probitate præſulum. Induit quidẽ Pontifex fauorabilis, ſecundùm Prophetam pallium laudis pro ſpiritu mœroris. Ordinatus autem ſecundùm electionem Domini, & confirmatus in ſede Apoſtolica, ſecundùm Pſalmiſtam emiſit coruſcationẽ Domini iuxta hoc quod abyſſus abyſſum inuocat, & diſſipauit omnes malorum inuentores. Non enim ignorauit cum Paulo Apoſtolo verſutias multiformes antiqui prædonis, qui dormientibus hominibus ſuperſeminare ſolet manu inimica in agrum Dominicum zizania: ſicut nardus dedit odorem ſuum, & factus

Cap. 4.
Encomium vrbis Romæ & Martini Papæ.
Eſa. 61.
Pſal. 76. & 41
2 Cor. 2.
Matth. 13.
Cant. 1.

eſt

2.Cor.2. Imitatur Sylueſtrum Papam S. Martinus.

eſt quibuſdam odor vitæ in vitam, quibuſdam odor mortis in mortem: in his qui ſaluandi erāt, & in his qui perituri. Videres nanq; nouum Sylueſtrum in Martino: quippè qui omnium virtutum illius imitator extitit glorioſus. Largus quippè pauperibus erat, & opes Eccleſiæ, quas illi Deus largitus eſt, per manus egentium quotidiè trāſmiſit in cælum. Monachos religioſos amauit, hoſpites & peregrinos collegit, & iuxta mandatum Domini, pedes eorum geniculatim acclinus lauit. Crebrò videlicet in orationibus, laudibusque diuinis pernox permanſit, diem ſibi conſecrans ieiunio, noctem verò vigilijs ſacris. Mœſtos & peccata ſua lugentes, ſalubri temperantia ſtuduit per ſatisfactionem ad innocentiam reformare: promittens eis ex abundantia ſupernæ clementiæ ſpem conſolationis & reparationis, faciens ſemetipſum infirmum infirmis, vt infirmos lucrifaceret. Clericos ac presbyteros vt fratres diligebat, Epiſcopos orthodoxos atque Eccleſiarum Prælatos, cùm caput eſſet omnium, ſibi quaſi dominos præferebat. Bonos ac benè moratos laicos honorificauit, improbos verò ac dyſcolos diſcreta correptione, vt ſe corrigerent, admonuit. Eccleſias verò quæ partim vetuſtate temporis, partim negligentia prædeceſſorum offuſcatæ ac rimoſæ videbantur, maxima curauit ſolicitudine reſtaurari. Hilari ſemper vultu menteque tranquilla exiſtens, indefatigatis humeris Apoſtolici ordinis cælibatum ferens, & vt familiæ Domini œconomus moderatiſſimus, menſuram tritici certo in tempore pro vniuſcuiuſque capacitate largiter omnibus nouerat erogare. Omnes quos diſcordantes inuenit, ad concordiam reuocare magna celeritate ſtuduit. Quid plura? omnium quidē artifex virtutum, nulli ſe paſſus eſt poſt Apoſtolos inferiorem exiſtere patrum. Et ſi volumus cūctas eius virtutes calamo retexere, vt verum fateamur, dies antequàm verba ceſſabit. Sed hoc tantillum de innumeris eius virtutibus prælibâſſe, hactenùs ſufficiat. In ſequentibus verò quæ & quanta pro veritate, quæ Chriſtus eſt, perpeſſus ſit, præſentis vitæ incommoda, ac perſecutionis vaſtiſſimæ pericula, Domino authorante non piget * caraxare.

Vacat miſericordiæ, operibus. — 1.Cor.9. — Eccleſias Vrbis multa vetuſtate collapſas reſtaurat. — Diſcordantibus pacem conciliat. — * Sic eſt clarè in lib. ant. S.Mar. & videtur ſignificare: oculis ſubijcere, tāquàm depicta in tabella.

Cap.5.

Inter hæc verò dum beatiſſimus Pontifex atque auriga Domini Martinus vniuerſalem Eccleſiæ puppim Chriſto gubernatore per mundanum pelagus tranquilla nauigatione regeret, extemplò in Charybdis mortali voragine, per ſentinam quaſi irrepſerunt crudeliſſimi piratæ, qui naufragium vniuerſæ naui minabantur. Sed peritiſſimi nautæ vigilantia eorum nefanda molimina (Deo gratias) adnihilabantur. Sed vt planiùs atque pleniùs cunctis clareſcat fidelibus: tempore illo eruperunt antichriſti, hæretici videlicet, atque ſchiſmatici, quaſi lupi voraciſſimi, qui ouile Domini inſidiando obambulantes, dente minaci morſum mortiferum parauerunt ouibus Chriſti. Sed paſtor vigilantiſſimus Martinus, non ſolùm oues commiſſas ab eorum dentibus illæſas eripuit, verumetiam irreuocabili fuga de area Dominica eoſdem lupos veræ fidei cornu ventilauit, confuſoſq; perpetualiter eliminando pepulit. Et ipſi quidem lupi, id eſt hæretici, olìm ouibus Chriſti admixti, ſub ouina pelle lupinum pectus occultauerunt, donèc paſtores ouium ipſi conſtituti ſunt miſeri, & per occaſionem paſtoralitatis comprahendère incautos tendiculis æternæ perditionis.

Lupi multū infeſti ſuis ouibus. — Eos vir ſanctus à ſuo ouili eliminat.

Cap.6. — 1.Iohan.2.

Fuerunt nanque ex eorum numero de quibus beatus Iohannes Theologus in epiſtola ſua dicit: Exièrunt à nobis, ſed non erant ex nobis: ſi ex nobis eſſent, permanſiſſent vtiquè nobiſcum. Horum autem ſignifer & præuius quidam extitit Paulus Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopus, qui antiqui ſerpentis ſibilo illectus, atque ſuperbiæ ſpiritu inflatus, aduersùs recta ſanctæ Eccleſiæ dogmata, audacter præſumpſit paternis diffinitionibus contraire. Inſupèr ſtuduit ad cooperimentum proprij erroris quibuſdam ſubreptionibus, vt dementiſſimo principi ſuaderet typum, hoc eſt morbum inuentæ hæreſeos publicare, quo Catholicum dogma deſtrueret. In quo typo omnes omninò voces ſanctorum patrum nefandiſſimorum hæreticorum dictionibus eneruauit, nec vnam, nec duas voluntates aut operationes in Chriſto Domino noſtro diffiniens, confiteri. Qua de re huiuſmodi prauitatem defendens, quod nunquàm nec à prioribus hæreticis præſumptum eſt, ipſe illicitè præſumere ſtuduit: intantùm vt altare ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quod erat in domo Placidiæ ſacratum, in venerabili oratorio ſubuertens diripuerit: prohibens nè adorandam & immaculatam hoſtiam apocriſarij Apoſtolici Pontificis ibidèm Deo offerre valerent, nec communionis ſacramenta perciperent. Qui videlicet

Paulus Cōſtantinopolitanus Epiſcopus, hæreticorum ſignifer. — Conſtans Imperator à Paulo corrumpitur. — O nefandā hæreticorū inſaniam.

delicet apocriſarij, quia ex præceptione Apoſtolicæ authoritatis commonuerunt eum, vt de tali hæretica intentione recederet, necnon & conteſtari niſi ſunt, perſecutionibus diuerſis cum alijs orthodoxis viris, & venerabilibus ſacerdotibus inſequutus eſt eos, quoſdam [illegible]rum cuſtodiæ retrudens, alios in exilium deportans, alios autem verberibus ſubmittens.

Cumque idem vir diabolicus vnà cum alijs commanipularibus ſuis penè totum mundum conturbaret, ex diuerſis locis querelas contra eos ad Apoſtolicam ſedem plurimi orthodoxi detuliſſe monſtrantur, coniurantes vt totius mali, tantæque euerſionis commentum per Apoſtolicam authoritatem abſcinderetur, quatenùs minimè catholicæ Eccleſiæ integritatem, nocibilis eorum hęreſeos languor dirumpere valeret. Tunc Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus Epiſcopus miſit, & congregauit Epiſcopos in vrbe Roma numero centum & * VI. & fecit Synodum ſecundùm inſtituta patrum orthodoxorum in eccleſia Saluatoris, iuxta epiſcopium Lateranenſe: reſidentibus Epiſcopis, Presbyteris, adſtantibus Diaconibus & Clero vniuerſo: & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum patriarcham Conſtantinopolitanum, qui nouitates contra immaculatam fidem præſumpſerūt innectere. Quippè quoniam ipſam excludere properantes, hæreticorum dogmatum contra catholicam Dei Eccleſiam confuſionē concinnauerunt, ſpiritûs ſancti iudició anathematis vltione perculſi ſunt. Quam Synodum vſque hodiè archiuum continet ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Et faciens exemplaria, per omnes Eccleſias Orientis & Occidentis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium diſſeminauit.

Cap. 7. | * V | Concilium Romanum 105. Epiſcoporum ſub Martino I. | Paulus Cōſtāt. Epiſcopus cū ſuis in codē cōdemnatur.

In ipſis diebus direxit Imperator in Italiam Olympium cubicularium exarchum ad regendam omnem Italiam, & præcepit ei, dicens: Oportet gloriam tuam, vt ſicut nobis ſuggeſſit Paulus Patriarcha huius à Deo conſeruandæ vrbis negocia peragere. & ſi quidem inueneris ipſam prouinciam non conſentientem in typo à nobis expoſito, tene omnes qui ibi ſunt Epiſcopos hæreticos, ſiue habitatores, vel poſſeſſores, ſiue etiam peregrinos, & compelle, vt in eundem typum ſubſcribant, & pro veritate fideliter teneant ac defendant. Si autem, quemadmodùm nobis ſuggeſſit Plato, glorioſus patricius Euparaxius, poteris ſuadere, exercitu ibidèm conſiſtente, iubemus teneri Martinum, qui hîc erat apocriſarius in regia vrbe, & poſtmodùm per omnes Eccleſias relegere eum qui factus eſt à nobis orthodoxus typus, vt omnes Epiſcopi Italiæ in ipſo ſubſcribant, & conſentiant. Si autem inueneris contrarium in tali cauſa exercitum, tacitum habeto, donèc obtineas prouinciam, & poſſis exercitum aggregare, tam Romanæ ciuitatis quàm Rauennatis, vt ea quæ tibi iuſſa ſunt quantocyùs valeas explere. Qui prædictus Olympius Romam veniens, inuenit ſanctam Romanam Eccleſiam coadunatam cum omnibus Epiſcopis Italiæ, ſacerdotibus vel Clero: & volens adimplere ea quæ ſibi iuſſa ſunt, armans ſe cum exercitu virtute voluit ſchiſma ſanctæ Eccleſiæ intromittere: hoc autem per plurimum tempus actum eſt, & non illum omnipotens Deus permiſit ea quæ nitebatur perficere. Videns ergò ſe à ſancta Dei Eccleſia Catholica & Apoſtolica ſuperatum, neceſsè habuit de ſua mala intentione declinare. Sed quod non potuit per manum armatam facere, ſubreptitio modo per Miſſarum ſolennia in eccleſia ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ ad Præſepe, dum ei ſanctiſſimus Papa Martinus communionem porrigeret, eum interimere voluit: præcipiens ſpathario ſuo, vt ſibi clanculò hora illa ſpatham in manibus daret, quo tantum nefas ocyùs impleret. Sed Deus omnipotens, qui ſolitus eſt ſeruos ſuos orthodoxos circuntegere, & ab omni malo eripere, ipſe excæcauit ſpatharium Olympij exarchi, & non eſt permiſſus videre Pontificem Apoſtolicum, quandò exarcho communionem porrexit, vel pacem dedit, nè tanti præſulis effunderetur ſanguis innoxius, & Catholica Dei Eccleſia nefandæ hæreſi ſubiugaretur, quod poſtmodùm prædictus armiger multis iureiurando profeſſus eſt. O præclara Dei pietas, ô diuinæ bonitatis infinitas. Quiſnam apud ſemetipſum conſtitutus, non videat quomodò pius Dominus ac redemptor noſter Ieſus Chriſtus ouibus ſuis paſtorem neceſſarium in medio luporum conſtitutum reſeruauit illæſum, nè paſtore perempto, oues facilè, nullo obſtante, luporum laniatu periclitarentur? Nam & hoc magnum veræ fidei præſtat adiumentum, quod ſine dubio ab omnibus creditur perfectis fidelibus: quia in illo noſtræ

Cap. 8. | Conſtans is fuit. | Vocat Epiſcopos hęreticos, qui nolebant conſentire ipſius errori. | Eccè quos dolos moliatur Imperator hæreticus aduerſùs ſanctam Eccleſiam. | Nititur dolo S. Martinū occidere Olympius tyrannus. | Spatharius Olympij diuinitùs excæcatur, nè ſuo domino ſpatham porrigat. | S. Martinus ſuis ouibus reſeruatur illæſus.

Rom.6. Præclarū teſtimoniū pro veritate corporis Chriſti adſtruenda in ſacramento Euchariſtiæ. Pſal.77. Pſal.32. Heb.10. for. * intelligendo

redemptionis myſterio, ad vocem ſacerdotis cæli aperiuntur, & ipſe ſacerdos Angelicis circunſtipatur miniſtris, quandò agnus Dei Chriſtus, qui ſemèl pro peccatis noſtris in cruce mortuus eſt, qui reſurgens à mortuis iam non moritur, & mors illi vltrà non dominabitur, iterùm per myſterium pa[●]ur, vt panem Angelorum manducare poſſit homo, & non remaneat homo. Et hoc eſt mirum & admirabile cunctis ſeculis ſacramentum, quomodò agnus Dei, qui eſt in dextera patris, quotidiè in ſacroſancta altaris menſa crucifigitur, moritur, à fidelibus comeditur, & cùm per myſterium in eſu fidelium conſumitur, viuus & integer manet. Sed quia ſecundùm Pſalmiſtam, omnia opera Domini in fide, & iuſtus non niſi ex fide viuit, qui non poteſt tantæ profunditatis ſacramentum * intelligendum penetrare, ſufficiat illi veraciter credere. Nam beatus Chriſti Pontifex Martinus in illo cæleſti myſterio conſtitutus, quid mirum ſi inimici fraus aduersùs illum non præualuit: quandò non ſolùm Angelica erat militia ſeptus, verumetiam ipſum Angelorum Dominum portabat in manibus? certè ipſum, & non alium, quàm quem Simeon ſenex infantem portabat in vlnis, beatus Martinus tunc crucifixum portabat in manibus: & quomodò Angelorum vita præſente, mortemque pro fidelibus patiente, vir angelicus mortis potuit diſpendium ſubire? Sed quia de ſacramento Dominico tantiſpèr per exceſſum diximus, ad cœpta redeamus.

Miſſę ſacrificio Angelorū militiæ interſunt. Luc.2.

Cap.9.

Videns ergò Olympius exarchus, quia manus Domini tegebat Martinum ſanctiſſimum Papam, neceſsè habuit ſe cum illo concordare, & omnia quæ ei viſa fuerant, eidem ſanctiſſimo viro indicare. Qui, facta pace cum ſancta Dei Eccleſia, colligens exercitum profectus eſt in Siciliam aduersùs gentem Sarracenorum qui ibi habitabant: & peccato faciente, maior interitus in exercitu Romano prouenit, & poſt hoc idem exarchus morbo interijt, atque viuendi finem fecit. Audiens ergò Imperator, quia ſancta Romana Eccleſia nullo modo acquieſceret fidei orthodoxæ contraria recipere, ſed in pace vnanimitatis ac veræ fidei immobiliter perſeueraret: denuò antiqui hoſtis inuidia ſtimulatus, direxit Theodorum exarchum, qui & cognomēto Caliopas, cum Theodoro Imperiali cubiculario, quatenùs beatum Martinum magnificum Papam vi & poteſtate tenerent, & ſuæ præſentię offerrent. Cùm veniſſent autem viri iniqui ſecundùm Imperiale præceptum in vrbem Romam, dolo & fraude diabolica pleni, inuenerunt Martinum in conſiſtorio Lateranenſi diuinis vacantem laudibus. Egreſſus ergò vir beatiſſimus obuiàm illis, circunfuſa multitudine vallatus fidelium, in præſentia exarchi Theodori, Preſbyteri ac Clerici clara voce dixerunt: Anathema ſit quiſquis dixerit, vel crediderit quia dominus noſter Apoſtolicus Pontifex Martinus vſque ad vnum apicem fidem vnquàm mutâſſet, vel mutaturus ſit. Et anathemati ſubiaceant, qui in orthodoxa fide vſque ad mortem non permanſerint.

Olympij exarchi interitus.

Theodorus Caliopas ab Imperatore mittitur ad compræhendendum S. Martinum.

Cap.10. Fingit ſe recte credere Theodorus Caliopas.

His auditis Caliopas cœpit rationem reddere, aliam fidem non eſſe prętérquàm Romanos conſtat tenere, neque aliter ſe credere. Sed hoc propter eos qui audiebant, non propter fidem dicebat. Beatus autem Pontifex Martinus de falſis calumnijs, quæ illi aduersùs veritatem objiciebantur, ità fidelibus orthodoxis conſtantiſſima aſſertione teſtificari iurauit: Opitulantibus orationibus veſtris, ac omnium fidelium Chriſtianorum, & viuens, & moriens ſalutis noſtræ fidem defendam, quemadmodùm beatus Paulus Apoſtolus docet: Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. De falſis accuſationibus, quas nouiter hæretici faciunt, abjicientes veritatem Chriſti Dei, qualem omninò poterunt hominibus veritatem loqui qui Dei veritati reſiſtunt? Teſtor eum qui iudicaturus eſt mundum iſtum per ignem, qui & reddet vnicuique ſecundùm opus ſuum, ego aliquandò ad Sarracenos nec literas direxi, nec eum quem dicunt tomum qualiter credere debeant, aut pecuniam nunquàm tranſmiſi: exceptis duntaxàt quibuſdam illic viuentibus ſeruis Dei cauſa eleemoſynæ, minimè Sarracenis tranſmiſſam. Porrò de Domina noſtra glorioſa ſemperque virgine Maria, quæ Dominum ac Deum noſtrum Ieſum Chriſtum peperit, quam omnes ſancti & catholici patres Theotocon, id eſt Dei genitricem, appellant, falsò contra me, immò contra ſuas ipſorum animas iniqui viri teſtificati ſunt. Nam quiſquis beatam ſuper omnem creaturam, & naturam humanam, abſque eo qui naſci dignatus eſt ex ea, venerabilem, ſemperque virginem matrem Domini noſtri non honorat atque adorat, anathema ſit, & in præſenti

Phil.1.

Apoc.22.

Sancta Maria virgo, à ſanctis Patribus recte Theotocos dicitur.

præſenti & in futuro. Talibus pro beneficijs ac fidei conſtantia ſacer Chriſti Martinus de Apoſtolica ſede expulſus eſt, ſicut paſſer vnicus ab ædificio raptus. Nec mirum, quia Dominus noſter de nequam temporibus illis in Euangelio prædixit diſcipulis ſuis: Erunt, inquit, in diebus illis tribulationes tales, quales non fuerunt ab origine mundi vſque nunc: & niſi abbreuiati fuiſſent dies illi, non poſſet ſuſtinere omnis caro. hoc in paucis de Antichriſto dicitur. Nam & ſanctus Paulus ſecundùm datam ſibi gratiam ſpiritûs pronunciauit dies illos Timotheo diſcipulo ſuo dicens: In nouiſſimis diebus diſcedent homines à fide, & à veritate auditum auertent. Notum ergò ſit omnium charitati fidelium, quia hoc modo venerabilis Pontifex Martinus ſublatus & eductus eſt à Romana vrbe. Omnia enim præſciuit per multum temporis, quæ contra illum meditabantur inimici veritatis, & cum omni Clero priuatìm manſit in eccleſia Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ cognominatur Conſtantiniana, quæ prima in toto mundo conſtructa & ſtabilita eſt, à beatæ memoriæ Conſtantino Imperatore, & eſt iuxta epiſcopium. Illic enim morabatur cum ſuis die illa Sabbati quandò Caliopas, vt iam ſuprà dictum eſt, cum Rauennati exercitu & Theodoro cubiculario ciuitatem introiuit. Miſit autem in obuiàm eius quoſdam ex Clero, quibus in palatio ſuſceptis, æſtimauit & Papam cum illis adeſſe: cùm autem quæſîſſet, & non inueniſſet, dixit primis Cleri: Nos volumus dominum Apoſtolicum adorare, ſed cràs Dominica die obuij ei erimus, & ſalutabimus eum, quia hodiè non ſufficimus. Porrò Dominico die datis Miſſarum ſolennijs in prædicta ſancta Dei eccleſia, ſuſpicatus eſt Exarchus turbam multam propter diem Dominicam conuenire, & ob hoc remandauit beato Martino, dicens: Quia multùm fatigati ſumus ex itinere, & non poſſumus hodiè occurrere, cràs enim omnimodìs occurremus.

Matth. 24. — 1. Tim. 4. — Baſilica Cõſtãtiniana à Cõſtantino ædificata, omniũ eccleſiarũ orbis prima. — Simulat Caliopas ſalutare velle, quem venerat vincere, Põtificem.

Cap. 11.

Erat autem ſanctus præſul tunc graui infirmitate detentus, ab Octobrio ſcilicet menſe vſque ad tempus illud, id eſt, vſque ad ſextumdecimum Calendas Iulij. Ergò feria ſecunda diluculò miſit chartularium ſuum & quoſdam ex obſequio ſuo ad Papam, dicens: Quia arma præparâſti, & armatos habes intùs, & multitudinem lapidum collegiſti ad repugnandum, ideò non viſum eſt nobis ad te venire, ſed hoc neceſſè non habes, nec aliquid tale fieri permittas. Cumque hoc in præſentia præfecti audiret beatus Pontifex, neceſſarium magìs non habuit qualiter nuncios ſuper hac re certos redderet, quàm mitteret illos gyraturos per totum epiſcopium, & ſi lapidem vel arma ſenſiſſent, ipſi teſtimonium perhiberent. Cùm autem îſſent, & nihil inueniſſent, ſubintulit eis clàm * Exarchus, quòd nunquàm aliquandò aliter, ſed ſemper per circumplectionem, & fallacem accuſationem incederent aduersùm Pontificem, & infamis Olympij exarchi aduentum, cum armis potuiſſe eum repellere faterentur. Sanctus verò Domini agonotheta & Romanæ vrbis Archimandrita Martinus, ante altare eccleſiæ lectulum habebat, in quo poſt vigilias repauſare ſolebat: & cùm debilia membra collocâſſet, nondùm tranſacta media hora, eccè (proh nefas) exercitus irrumpens in eccleſiam loricati omnes, omnes tenentes lanceas & ſpathas ſuas, quin & arcus ſuos paratos vnà cum ſcutis ſuis, & facta ſunt illic, quæ nec dicenda ſunt, quia honeſtas non ſinit. Quemadmodùm nanque in hyemali tempore vento valido flante, folia ex arboribus concuſſa cadunt: ità percutiebant in pauimentum, & audiebatur ſonitus qui in eadem fiebat eccleſia, velutì tonitrus quidam horribilis, tam ex colliſione armorum, quàm ex multitudine candelarum ab eis confractarum. Quibus cum faſtu introeuntibus, iuſſio à Caliopa porrecta eſt Presbyteris & Diaconibus, in qua tanti præſulis continebatur abiectio: Et quia ſibi ſine lege Epiſcopatum ſubripuiſſet, nec dignus eſſet in Apoſtolicam ſedem inſtitui, ſed omnimodìs in regiã vrbem tranſmitti, ſubrogato in locum eius Epiſcopo. quod * vt dum aliquandò factum eſt, nec iure vnquàm fieri habet, quia in abſentia Pontificis Archidiaconus & Archipresbyter, & Primicerius locum præſentant ipſius. Quòd autem vir Domini armauerit manum ad reſiſtendum ſecundùm ſuſpicionem falſorum hominum, quandiù ſignifer voluitur, à ſancta Romana Eccleſia eius ſanctitati teſtimonium perhibetur, potiùs illum velle deciès mori, quàm vnius hominis ſanguinem in terram videre effundi.

*Timet impius, vt ait Pſalmiſta, vbi non eſt habendus timor. — *Locus mẽdoſus. — Eccè præcurſores Caluiniſtarũ nodri tẽporis. — Eijcitur è ſede ſua ſanctus Põtifex, Conſtantinopolim relegandus. — for. *nondũ*

Cap. 12.

Eadem itaque hora beatus Pontifex, quaſì agnus innocens dedit ſemetipſum ad exhibendum Imperatori, & non reſiſtendum. Porrò acclamantibus illi quibuſ-

Nõ vult reſiſtere Im-

dam ex Clero, nè faceret hoc, nulli eorum aurem accommodauit, nè ſubitò fierent homicidia, ſed illis, qui eum ducebant, dixit: Sinite mecum venire ex Clero qui neceſſarij mihi ſunt, Epiſcopos videlicet, Presbyteros, & Diaconos, & abſolutè qui mihi videntur. Reſpondit Caliopas: Quotquot voluerint venire cum bono veniant: nos cuique neceſſitatem non facimus. Reſpondit beatus Martinus Epiſcopus: Clerus in poteſtate mea eſt. Exclamantes autem quidam de ſacerdotibus, dixerunt: Cum ipſo viuimus, & cum ipſo morimur. Poſt hæc cœpit dicere Caliopas, & qui cum ipſo erant: Veni nobiſcum ad palatium. & non recuſauit beatus Epiſcopus, ſed iuit cum eis in palatium. Eadem ſecunda feria & tertia venit ad eum omnis Clerus, & multi erant qui ſe parauerant ad nauigandum cum illo, qui etiam res ſuas iam immiſerant in nauiculas, ex quibus onera ex litore in naues maiores, vel ex eis ad litus aſportarent. & alij quoquè nonnulli prçparabantur Clerici ac laici, qui feſtinabant venire ad eum.

peratori vir Apoſtolicus

Clerus non vult ab eo diuelli.

Cap. 13.

Eadem ergò nocte quæ luceſcebat in quartam feriam, quæ erat tertiodecimo Calendas Iulias, tulerunt illum de palatio, retruſis omnibus qui cum illo erant, & non niſi cum ſex puerulis, & vno cancellulo eduxerunt eum de Vrbe. Et cùm immitterent eum in vnam nauiculam, quam leuamentum vocant, circa horam ferè quartam diei ad portum peruenerunt. In ea ſanè hora qua egreſſi ſunt ab vrbe Roma, ſtatìm obſerauerunt portas vt anteà erant, & ſic remanſerunt, nè exirent aliqui de ciuitate poſt illum. Vndè contigit, vt res, quæ in leuamento erant, eorum, qui cum beato viro nauigare voluerant, in portu dimitterentur, & mox eadem die mouerunt, & peruenerunt Calendas Iulij Meſſinam ciuitatem. Non autem Meſſinæ tantùm, quæ in Calabria eſt, quç ſubdita eſt magnæ vrbi Romanorum, impediêrunt beatum Epiſcopum, ſed in alijs inſularum ciuitatibus ſine humano ſolatio tribus menſibus eum retinuerunt, nullam compaſitionem adipiſcens, excepto in inſula Naxia. Quoniam verò ibi annum integrum fecit, meruit lauari tribus balneis, & in vrbe manſit in hoſpitio quodam. Poſteà verò non meruit calida nec frigida aqua derigari, & effluxit, & refriguit toto corpore, quoniam ventris infirmitas & in naui & in terra requiem illi non dedit, intantùm, vt ea quæ neceſſaria ad confortandam naturam erant percipere minimè valuiſſet: quia quandò habuit, tçduit: quandò autem non habuit, in faſtidio fuit. Sed beatus Epiſcopus in tali anguſtia poſitus, quaſì ſemetipſum conſolando, & inimicis dolendo, in hæc verba prorupit: Credo in virtutem Dei, qui omnia conſpicit, quia cùm de præſenti ſeculo ſubductus fuero, requirentur hæc omnia de his qui me perſequuntur, & ſaltem ad pœnitentiam ſic ducti ab iniquitate ſua conuertentur.

Excludit Clerum tyrannus, nè ſanctum virum comitetur.

Multa aduerſa patitur vir ſanctus.

Cap. 14.

Scribere decreui afflictionum mœrores, & lachrymas, communemq́ue vocem, quæ mœſtiſſima ex imo cordis prolata eſt. Puto autem quia & profertur ab his qui ſunt Romç in conſpectu diuinitatis. Adhuc autem & in omni loco dominationis eius degentibus ſanctis & fidelibus, ex quo facta eſt perſecutio aduersùs ſanctiſſimum Patrem noſtrum, Deo beatiſſimum Martinum & fidelem ſacerdotum principem, & Apoſtolicum vniuerſalem Papam, ac per hoc aduersùs catholicam Eccleſiam. Credo autem hunc eundem mœrorem hactenùs retineri in vobis, & multam ſolicitudinem habere ſcire cupientibus, quomodò peractum eſt contra eum, quandò exulatus eſt, & perſecutione pulſus à Roma nauigio vſque Byzantium. Hæc in mente habens, humilis ego famulus veſter, quædam quidem exteriùs ſolicitudine multa addiſcens, plurimorum propriè contemplator factus, iudicaui literis reminiſci, & nota facere, claraque conſtituere omnibus Chriſti amatoribus, & zelum culturæ diuinæ habentibus: quatenùs cognoſcentes, cum cordis mœſtitudine mecum illum propheticum ſermonem proferant: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo dic ac nocte contritionem catholicæ Eccleſiæ & omnium Chriſtianorum, propter ea quæ acta ſunt in beatum & Deo plenum ducem veritatis & prædicatorem? Veruntamen gloria Deo, qui dedit ei virtutem, & ſufferentiam ſtabilem in tentationibus, quæ ſuperuenerunt illi à contrarijs virtutibus, & vires in expugnando & viriliter dimicando pro cultu Dei irrefragabiliter, & ſpe firma, ponens animam ſuam vſque ad mortem, vt potens imitator eius qui eum conſtituit athletam, ad informationem pro veritate dimicandam.

Qui hçc ſcripſit, fuit comes ſanctiſſimi Põtificis Martini.

Hier. 9.

Cap. 15.

Videns ergò vir venerandus, vt iam prælibatum ſuperiùs eſt, gladios acutos, & con-

conſertos adinuicèm, tentos à pluribus militibus paratum habẽtibus eximere enſes & priuare vita beatum Epiſcopũ, in circuitu altaris aſſiſtere & in toto templo catholicæ Eccleſiæ Romanæ quę cognominatur Conſtantiniana, in qua ſacerdotio fungens recubabat, ingrauatus inualetudine beatus æger, contritus animis, & artubus conſtrictus, impulſus & expulſus, raptus & extractus ex Apoſtolico throno. in quo eum Deus conſtituit loco ſuî inſpectorem, Apoſtolum, & prædicatorem orthodoxę veritatis. Sed ipſe non fecit animam ſuam precioſiorem ſe, ſed poſuit eam vſque ad mortem, imitans, ſicut dictum eſt, Dominum ſuum dicentem: Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, quo ſaluaret vbiquè errantem & perditam plebẽ ab inſurgentibus tẽporibus illis hæreticis. Traditur igitur Romę de catholica Eccleſia beati Iohãnis à potentibus ſeculi huius, his qui in hoc erant miniſterio digniſſimis, atque à cuſtodibus depoſitus eſt ad portum, & coniectus eſt in lembum. Et nauigantibus quantocyùs, euntibusque cum auiditate in inſula quæ vocatur Naxon, non * ceſſerunt illi beato & Apoſtolico viro penitùs cuſtodes contingere terram, dolentibus prorsùs pedibus eius, cùm ipſi per loca conferrent, & omninò quieſcerent. Hi autem qui per loca erant ſacerdotes & cæteri fideles regionis ipſius, dirigebant beato Epiſcopo munera non paruæ quantitatis, cauſa videlicet eius vtilitatis. Quas quidem directas ſpecies & quantitates cuſtodes beſtiales continuò coram eo diripiebant, improperioſa & amara plurima ingerentes contra eum: eos autem qui munuſcula detuliſſent, iniurijs & verberibus afficiebant, dicentes ad eos: Quicunque veſtrûm diligit iſtum, inimicus eſt Reipublicæ. Nunquidnam ei hoc ſolùm non valebat inferre dolorem incomparabilem, ſuper infirmitatem quæ illum valdè deprimebat? Exindè igitur cuſtodes, qui retinebant eum, præmittentes nuncium ab inſula Naxon in Byzantium, aduentum & captionem eius nunciauerunt, proferentes aduersùs eum plurima mala, proclamantes illum hæreticum, & rebellem, Deique aduerſarium, & ſubuertentem vniuerſam terram Romanorum.

Non timet vir ſanctus animam ſuam pro ouibus ponere. Iohan. 10.

*f. * conceſſerunt*

Impij cuſtodes eũ omnibus bonis ſpoliant: & offerentes ei munera, iniurijs afficiunt.

Accuſãt eũ hæreſeos & rebellionis viri ſcelerati.

Cumque tandèm perueniſſet beatus Martinus Byzantium ſeptimodecimo die menſis Septembris, in portu Euphemiæ iuxta Archadiã, non permittebant illi miniſtri recubare in grabato nauis, à manè vſque in horam decimam, eratque ſpectaculum omnibus & angelis & hominibus. Accedebant enim varij homines, quos propter ferales mores dixerim lupaces, & talia fecerunt contra ſanctum Papam, qualia à Chriſtianis dici non oportet. Videres nanque miſerabiliter ſanctum virum ità deiectum, atque deſpectum, vt etiam ethnici multas illi blaſphemias inferrent, nihil aliud quærentes niſi vt auferrent animam eius. Dehinc circa ſolis occaſum venit quidam ſcriba nomine Sagoleba cum multis excubitoribus, & auferentes beatum virum de lembo, poſuerunt in geſtorio, duxeruntque in cuſtodiam excubitorij, quæ cognominatur Prandiaria, & fecit illum ſcriba includi ſub multa cuſtodia, præcipiens vt nullus penitùs de ciuitate ſciret quòd in eodem eſſet excubitu. Manſit igitur idem Apoſtolicus ſanctus in illa cuſtodia nonaginta tres dies ſine participatione alicuius ſermonis. In ipſa verò nonageſimatertia die, quæ eſt dies Paraſceue, manè tulerunt illum de cuſtodia, conſtituendum in cella ſacellarij, iubentes pridiè conuenire omnem ſenatum, quod & factum eſt. Iuſſerunt autem illum introduci, & introduxerunt eum in ſella portatoria, erat enim penitùs æger, præcipuè autem illis diebus præ nauigatione, & afflictione cuſtodiæ per tot dies effectæ. Intendens autem in eum primus qui præſidebat ſacellarius cum reliquis principibus à longè, iuſſit eum ſurgere à * ferculo & adſtare. Agentibus quibuſdam miniſtrorum non valere eum ſtare, turbatus præ multa ira ſacellarius exclamauit, & quidam de cuſtodia cum illo, ſurgere eum debere & adſtare * ſenſuræ ſubnixum. Vir autem Domini ſurrexit, & ſtetit in medio. Sacellarius autem inquit ad eum: Dic miſer, quid tibi mali fecerit Imperator, tulit à te aliquid, aut oppreſſit te ibi? Ille autem tacebat. Tunc ait ad eum ſacellarius: Imperatoriæ voci non reſpondes? eccè nunc ingredientur accuſatores tui. Et continuò introducti ſunt multi accuſatorum contra eum. omnes autem erant mendacij filij, & diſcipuli eorum, qui Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum negauerunt: contradicebant verò ſancto viro quemadmonùm premoniti fuerant. erant enim voces eorum præmeditatæ & præparatæ. Quibuſdam verò interrogatis de ſancto viro, profitebantur de illo ſe nihil mali ſcire: & continuò turba-

Cap. 16.

Multa patitur ab aduerſarijs ſidei opprobria vir Apoſtolicus.

Recluditur in cuſtodia Prandiaria.

** hoc eſt, ſella illa geſtatoria.*

Siſtitur ad tribunal ſacellarij & ſenatûs.

*for. * ſeſſurę*

Falsò accuſatur à mendacij filijs.

f.* examen

turbati qui prætendebant * certamen, incipiebant validis minis increpare eos, donèc ſuaderent eis proferre quæ erant conuenientia in mortem beati viri & iuſti Martini.

Cap.17.

Contemplatus ergò ſanctus Papa introeuntes teſtificari, ſubridens, dixit: Iſti ſunt teſtes? erant enim primi ingredientes nomine quidem melliti, lupaces autem & beſtiales ſententia, & quidam eorum qui erant Olympij, cum quibus erat & Andreas qui fuit eius notarius. Erant autem inter accuſatores infelices Imerites, & Therinus, & reliqui numero quasì viginti. Iurabant autem ſuper textum ſancti Euangelij, & ſic teſtificabantur. Erat autem primicerius Dorotheus nomine patricius Siciliæ inter illos, qui iurans dixit: Si quinquaginta capita haberet homo iſte, non oporteret illum viuere, eo quòd ſolus ſubuertit & perdidit vniuerſum Occidẽtem & deleuit. Et re vera vnius conſilij cum Olympio fuit, & inimicus & homicida Imperatoris & Romanę vrbanitatis. Videns ergò iuſtus vir introeuntes eos, & iurantes ſine parcitate teſtificatores, compaſſus perditioni animarum eorum, ait ad eos qui præſidebant principes: Obſecro vos per Dominum, nolite præparare eos iurare, ſed abſque ſacramento dicant quæcunque volunt: voſque facite quæcunq; vultis. Et quid opùs eſt etiam iurando perdere illos animas ſuas? Ingreſſo equidẽ vno teſtium & dicente, quoniam coniurationes fecit cum Olympio, & milites præparauit vt iuuarent: interrogatus Deo precioſus vir, ſi hæc ità ſe haberent, reſpondit: Si vultis audire veritatem, dico vobis ſequentia. & cœpit dicere: Quandò factus eſt typus & directus eſt Romam ab Imperatore. Et hoc tantùm dicente beato Epiſcopo, aliud quid non conceſſum eſt illi loqui: ſed continuò ante omnes incipiens Troilus inquit: Non inferas nobis hîc de fide, de duello nanque nunc ſcrutaris, quoniam & Romani, & nos Chriſtiani ſumus. Et reſpondit illi verus Eccleſiæ paſtor Martinus: Vtinàm, inquit, inueniatis me in illa die tremendi examinis, teſtem etiam in hoc. Denuò inter accuſantes ait ad eum præfectus Troilus: Qualis homo es tu? quoniam audiens & cernens talia contra Imperatorem nitentem effodiendum Olympium, non prohibuiſti eum, ſed conſenſiſti ei? Ad quem continuò reſpondit ipſe beatus Apoſtolicus Papa: Dic Troile, quandò, ſicut ſcitis etiam vos & nos audiuimus, Georgius, qui erat ex monachis vrbis huius, à magiſtratu miſſus ingreſſus eſt vrbem à caſtris, & talia verba loquutus eſt, fecitque res tales, vbi eras tu, & qui ſunt tecum, * quoniam non reſtitiſti ei, ſed econtrà concionatus eſt vobis, & quos voluït, palatij exulauit? Iterumque ſub Valentino cùm præcepto Imperatoris indutus eſt purpura, & conſedit ei, quo eratis & vos? non eratis hîc? Cur ergò tunc non prohibuiſtis eum, dicentes: Nè attingas res non opportunas tibi? nónne omnes econtrà * conueniſtis ei? quomodò habebam ego tali viro aduersùs ſtare, habenti pręcipuè brachium vniuerſæ militiæ Italicæ, an potiùs ego illum feci Exarchum? Veruntamen obſecro vos per Dominum, quodcunque vultis & diffinietis in me fieri, citiùs explete. Nouit enim Deus, maxima dona tribuitis, quacunque me clade iugulaueritis.

Eccè quot accuſatoribus obruatur vir iuſtiſſimus.

Nō permittit verus animarū paſtor, vt piurio animas ſuas perdāt.

Interrumpitur eius ſermo nè ſe excuſet.

f.* quomodo

* cōniuiſtis

Reddit rationem cur Olympio non reſtiterit.

Cap.18.

Percontatus autem ſacellarius quendam de miniſtrantibus Sagolebæ ſcribæ, ſi ſunt foris alij aliqui qui teſtificari debeant, reſpondit: Sunt domine plurimi alij. Deficientes autem hi qui præſidebant, ſancto & venerabili viro adſtante in conſpectu eorum, & potiſſimùm ſpiritu ſancto eum confirmante, dixerunt ſufficere teſtes. Erat quippè interpres eorum, quæ à ſancto viro dicenda erant, vel dicebantur, verborum Innocentius conſul, filius Thomæ, qui erat ab Africa. & cùm interpretaretur ea quæ à beato viro dicebantur, non ferens ſacellarius, videns ignita iacula ſancti ſpiritûs à Deo honorabili viro contra eos prolata, ait ad Innocentium cum furore: Cur nobis interpretaris quæ dicit? noli dicere quæ dicit. Surgens ergò continuò ſacellarius cum plurimis qui conſederant ei, ingreſſus eſt nunciare Imperatori quæque ipſe voluït. Eduxerunt autem ſanctum Apoſtolicum virum de cella iudicij, magis autem ex aula Caiphæ, in geſtatorio ſedili ſedentem, & ſtatuerunt eum in medio atrij, quod erat ante cellam ſacellarij & Imperialis ſtabuli, quo conſueuerant omnis populus conuenire, & expectare ſacellarij ingreſſum. Circundederunt eum excubitores, eratq; omnibus ſpectaculũ formidabile turbis. Poſt paululũ ergò iuſſerũt inferri eũ in ſolario diſpoſitionis, vt eſſet ibi, quatenùs proſpiceret Imperator per cãcellos reclinij ſui ea quę futura erãt fieri. erat itaque multitudo populorum vſque ad hyppodromũ conferta conuenientium illuc.

Innocentius conſul, ſancti Martini apud ſenatum interpres.

Exhibetur vir ſanctus populo illudendus.

Statue-

Cap.19.

Statuerunt ergò reuerendiſſimum virum in medio ſolarij diſpoſitionis in præſentia totius ſenatûs ſubnixum hinc & indè. Facta eſt ergò conſtipatio ſubitò non minima, & exiens ab Imperatore ſacellarius, apertis ianuis triclinij in ſolarium dimidi populum iuſſit. Veniensque ad ſanctum ac venerabilem virum Martinum Apoſtolicum, dixit ad eum: Vide quomodò te Deus adduxit & tradidit in manus noſtras: Tu nitebaris contra Imperatorem. Quid tibi ſpei erat? eccè dereliquiſti dominum, & dereliquit te Deus. Et continuò vocans ſacellarius quendam adſtantium excubitorum tonſorem, præcepit, ſine mora illi auferre pſachmon ſummi & Apoſtolici viri, atque præcipui paſtoris omnium Chriſtianorum, qui orthodoxam ſanctorum parum & Synodorum confeſſionem, hoc eſt fidem confirmauit, & noui erroris exortos authores, videlicet nouos hæreticos, cum impijs dogmatibus eorum canonicè & ſynodicè anathematizauit. Cùm ergò excubitor incidiſſet pſachmon beati viri, & corrigiam compagiorum eius, ſtatim tradidit eum ſacellarius præfecto vrbis, dicens: Tolle hunc domine præfecte, & continuò membratìm incide illum. Cum his autem omnibus iuſſit adſtantibus anathematizare eum. quod & fecerunt. Non reſponderunt autem huiuſcemodi voci viginti virorum animæ, ſed omnes qui hoc videbant, & ſciebant, quia Deus eſt in cælo conſpector eorum quæ fiebant, ſubmiſſo vultu cum magna mœſtitudine recedebant.

Eccè, qua contumelia vir ſanctus afficiatur ab impio ſacellario.

Anathematizatur vir iuſtus ab impijs.

Cap.20.

Suſcipientes ergò carnifices beatum Epiſcopum, exuerũt illum pallio ſacerdotalis ſtolæ, & ſcindẽtes alas tunicæ eius quæ erat interiùs à ſummo vſque deorsùm, circumpoſuerunt ferrea vincula in ſanctam eius ceruicem, & per omne corpus traxerunt eum cum vi, & non conceſſerunt ei penitùs alicubì reſidere & animam refocillare. Duxerunt autem illum à palatio, publicantes & dehoneſtantes per medium ciuitatis vſque ad prætorium, & gladius coram eo. Erat autem viro beato dolor magnus, & inenarrabilis: oppidò enim erat feſſus, & infirmus præ tantis incommodis, futurus reddere animam à preſſura nimiarum paſſionum, & tenuitate corporis. Attamen gaudens ſpe confortabatur in Domino, in quo habuit fiduciam æternæ conſolationis & præmium tanti pro veritate laboris. Et quo magìs afflictione & vi trahebatur, eo magis ſereno obtuitu ductus, cum multa animi conſtantia iuſtus cum vno ſolummodò indumẽto à ſummo diſciſſo in duas partes, & ſine cinctorio incedebat vir tantus, fide & gratia Domini cinctus. Heu, proh dolor, cerneres virum Deo plenum tanto opprobrio ſubiectũ, vt interiora eius quodammodò nuda panderentur. Multifariè quidem contentiones populorum agebãtur propter ſanctum virum, alij gemebant, & mœrore confecti lachrymabãtur: aliqui autem miniſtrorum ſatanæ gaudebant, & ſubſannabant. & ſicut ſcriptum eſt, tranſeuntes mouebant capita ſua, & dicebant: Vbi eſt Deus eius? & vbi fides eius, & doctrina ipſius? Cumq; veniſſet ſanctus Domini in prætorium dehoneſtatus, & à carnificibus vinculatus, proiecerunt eum in ima carceris cum homicidis: & tranſacta quaſi vna *tulerunt eum indè, & tranſpoſuerunt illũ in cuſtodia Diomedis in prętorio præfecti. Tanta autem inſtantia & vi trahebãt illum vinculis nexum, vt dilaniarẽtur crura & poplites eius, & ſanguis precioſus flueret per aſcẽſum ſcalæ eiuſdem cuſtodiæ. erant enim gradus ſcopuloſi & aſperi valdè, ac penitùs in altũ porrecti. Erat autem beatus Epiſcopus iamtunc morti proximus, ſupplicijs anima deficiente. Introducentes ergò quomodocunquè in cuſtodiam ſanctum virum decidentem ſæpiùs & ſurgentem, poſuerunt in ſcamno indutum ferro & catenis.

Vincula in eius ſanctã ceruicem conijciũtur, & grauiter torquetur.

Maxima cõtumelia & opprobrio afficitur.

Matth.27. Deut.32.

Detruditur in teterrimum carcerem aſſociatus latronibus.

Cap.21.

Poſtquàm enim traditus eſt præfecto à ſacellario vt cruciaretur, continuò carnifices exuerunt eum veſtimentis ſuis, grauiter enim algoribus vexabatur. quia intolerabilis hyems erat. impoſuerunt autem ei grauiſſimã pondera ferri, & nullus ei aderat de ſuis excepto vno clerico adoleſcente. Qui commanens ei in cuſtodia, & ſuperſtans lamentabatur magiſtrum, ſicut Petrus Dominum. Erat autem magiſter cuſtodiæ coniunctus beato Epiſcopo, quia ſic erat mos, vt futurus pati per gladium conuinciretur magiſtro cuſtodiæ illa nocte: erant autem ibi duæ mulieres mater & filia deuotæ valdè, prænominatæ cuſtodiæ claues tenentes, quæque adſpicientes importabilem dolorem ſanctiſſimi patris, qui inter tot pœnarum genera quæ aderant, ardore quatiebatur diriſſimo: motæ compaſſionibus, quærebant aliquam miſericordiam facere cum illo, & contegere eum volebant mater cum filia, ſed non audebant propter vinctum & cuſtodientem

Multo frigore & vinculorũ pondere in carcere cruciatur.

carnificem. Putabant enim actutùm venturã cenſuram vt trucidaretur. Poſt quaſdam verò horas quidam ex ordine militari vocabant ab imo magiſtrũ vigiliæ carceralis. Deſcendente eo, vna mulierum ergaſtulorum illorum pietatis viſcere ducta, accedẽs, ampleċtensq́ue bellatorem Chriſti, & Apoſtolicum patrem, portansq́ue reclinauit eum in prædiolo ſuo cõtegens vtiliter, & inuoluens. Manſit autem vſque ad veſperum ſine voce. Veſpere autem facto miſit ad eum Gregorius præfectus eunuchus ex cubicularijs maiorem domûs ſuæ cum paucis cibarijs, & refecit eum, dicens: Nè deficias in tribulationibus, confidimus in Deum, non morieris. In quo magìs aggrauatus ille beatus ingemuit. Abſtulerunt autem continuò ferrea vincula ab eo.

Sãctus Dei, carceris ſquallore intermortuus à quadã matrona contegitur & humaniſſimè tractatur.

Cap. 22.

Vermis cõſciẽtię mordet cor Pauli Patriarchæ Cõſtantinopolitani.

Sequenti autem die abiens Imperator in patriarchium viſendi gratia Paulum Patriarcham, proximus enim erat morti, narrauitq́ue ei quæ cõſummata erant in ſanctiſſimum Papam. Ingemiſcens verò Paulus & cõuerſus ad parietem, dixit: Hei mihi, & hoc ad abundantiam iudiciorum meorum actum eſt. Percontatus ergò ab Imperatore quarè hoc dixerit, reſpondit: Nunquidnam domine non eſt miſerabile talia pati Pontifices? Tunc attentiùs adiurauit Imperatorem, ſufficere ei in his quæ paſſus eſt, & nihil ampliùs ſuſtinere. Hoc autem beatus Papa Martinus, & quia non ſuſcepit quod expectauit, non gratum habuit tale promiſſum: ſed penitùs mœſtus effectus, feſtinabat enim implere bonũ certamen, & peruenire ad eum quem deſiderabat. Sed quid morer? poſt dies octo defuncto Paulo dirigitur ab Imperatore ad magnanimum Papam Martinum, qui fuit in cuſtodia Diomedis: legatus autem fuit Demoſthenes reſcriptor & collaborator ſacellarij, & Libelthiſius cum eo. Intrantes verò dixerunt ad eum: Dominator noſter eximius Imperator miſit nos ad te, dicens: Eccè in quanta gloria exiſtens, in qualem ordinem teipſum duxiſti? Nemo tibi fecit hoc, ſed tuipſe tibimetipſi. Ipſe autem nullum aliud reſponſum dedit niſì ſolùm hoc: Gloria, gratiarum actio per omnia ſoli immortali Regi. Dicit ad eum Demoſthenes reſcriptor: Significauit tibi Imperator iſta, dic nobis ea quæ à Pyrrho hîc & Romæ ſubſequenter, geſta ſunt. Pro qua cauſa abijt Romam, iuſſus, an proprio propoſito? Reſpondẽs ſanctus Papa dixit: Proprio propoſito. Ait Demoſthenes: Libellum illum quomodò fecit? compellente aliquo? Reſpondit ſanctus vir: Nemine compellente, ſed propria propoſitione. Demoſthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam quomodò eum ſuſcepit ſanctus vir Theodorus prædeceſſor tuus? Dixit æquanimus Papa: Vtì Epiſcopum decuit. & quomodò nanque priuſquàm veniret Pyrrhus Romam manifeſtè ſcripſit beatus Theodorus ad Paulum, vtporè ad eum qui ſupplantationem fecit, & alterius thronum inuaſit? deindè autem veniente eodem Pyrrho Romam ſponte ſua ad veſtigia beati Petri, quomodò nõ haberet eum ſuſcipere prædeceſſor meus Papa Theodorus, vtporè Epiſcopum? Reſpondens, Demoſthenes dixit: Verè veritas ſic ſe habet. Vndè autem ſumebat ea quæ ad vſum ſui corporis erant neceſſaria? Dixit beatus Martinus: Manifeſtè de Patriarchio Romano. Ait cõcertator: Qualis panis dabatur ei? Reſpondit beatus Martinus: Et vos neſcitis Eccleſiam Romanam? dico enim quia quiſquis venit illuc miſerabilis homo hoſpitari, omnia ad vſum præbentur ei, & nullum immunem ſuis donis ſanctus Petrus repellit illuc venientium, ſed panis mundiſſimus, & vina diuerſa dantur ei, non ſolùm autẽ illi, ſed & hominibus eius. Si ergò in pauperibus iſta fiunt, qui venit etiã honorabilis, ſicut Epiſcopus, qualem ſumptum habet ſuſcipere? Dicit ad eum Demoſthenes: Dicimus nos ſicut & audiuimus, quia Pyrrhus vi fecit libellum Romæ, & quia lignea vincula ſuſtinuit, & multa dolenda paſſus eſt, & in armario recluſus fuit. Reſpondit ſanctus Martinus, & dixit: Nihil tale factum eſt: nam niſì quia formidine aliqui tenentur, & non poſſunt loqui veritatem, hîc ſunt Cõſtantinopoli plurimi, qui tunc erant Romæ, & ſciunt quæ ibi geſta ſunt: ex quibus interìm ſupereſt Plato patricius, qui tunc exarchus erat, quiq́ue direxit tunc homines ſuos ad Pyrrhum Romam: percontamini eum de his, ſi mentior. Veruntamen quid volumus plurima quærere? eccè in manibus veſtris retinetis me, quodcunque vultis in me conſummate. Deo indulgente in veſtra eſt poteſtate. vtiquè ſi membratìm incideritis carnes meas, ſicutì præfecto iuſſiſtis, cùm me illi traderetis, non communico Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Eccè hîc ſum, exanimate me, & tentate, & inuenietis experimento gratiam Dei & fidelium ſeruorum eius.

Dolet Martinus Pontifex, ſe martyrij expectatione fruſtrari.

Dicit rationem Pontifex, quomodò Pyrrhus ſua ſponte Romam venerit.

Sedis Apoſtolicæ hoſpitalitas.

Eccè quomodò vir ſanctus iuſſus fuerat mẽbratim incidi.

Interìm

Interìm Pyrrus in medium venit, qui totiès anathematizatus eſt, & nudatus honore diuino. Stupefactus autem Demoſthenes reſcriptor, & admirans ſuper conſtantia atque audacia beatiſſimi Papæ Martini pro Chriſto velle voluntariè mori: quia ad hoc poſitus erat calix paſſionis, accepto libellario ſeriatìm omnia quæ à beato Papa dicta erant, ſcribentes, receſſerunt. Fecit autem athleta Chriſti Martinus in eodem Diomedis ergaſtulo octogintaquinque dies, poſt primos nonaginta tres, hoc eſt, omnes ſimul centum ſeptuaginta quinque. His tranſactis, venit Sagoleba ſcriba dicens ad beatum Epiſcopum: Iuſſum eſt mihi auferre te hinc, & ducere in domum meam, & poſt duos dies dirigere te quò iuſſerit ſacellarius. Interrogauit autem beatus Martinus quò ducendus eſſet, & in quem locum, ſed ille noluit ei dicere. Rogabat autem eum, vt ſineretur in eadem cuſtodia, quouſquè exularetur, & ad horam auferretur de cuſtodia: nec hoc conceſſum eſt ei. Circa occaſum verò ſolis venerabilis Papa Martinus dixit his qui erant in ergaſtulo: Accedite fratres, valefaciamus, quia eccè nunc aderit, qui auferet me hinc. Et hæc dicente eo, biberunt ſinguli charitatis cauſa calicem. Exurgens vir venerandus cum multa conſtantia atque gratiarum actione dixit ad vnum occurrentium dilectum ſibi, qui erat ibi: Veni domine frater, da mihi pacem. Erant quippè in illa hora præcordia fratris illius, vt exiſtimo, ſicut diſcipuli illius qui vidit Dominum in cruce pendentem. Cumque oſculum præberet ſanctiſſimo Papæ, præ nimia charitatis abundantia copioſiſſimè inter ſe lachrymas fuderunt. Omnes verò qui aderant lamentum terribile faciebant. Anxiatus in hoc vir Domini Martinus, ſereno vultu flagitabat omnes nè hoc facerent. & impoſitis venerabilibus manibus ſuis ſuper ceruicem fratris illius, ſubridens, ait: Bona ſunt hæc domine frater, hæc ſunt opportuna, & te non oportet flere, ſed magìs gaudere ſuper me. Ad quem ilicò cum cordis contritione frater ille pius reſpondit: Deus nouit famule Chriſti, lætor in gloria, quia dignatus eſt Chriſtus Deus noſter propter nomen ſuum ſanctum, hæc te omnia pati: ſed lamentor omnium perditionem. Salutantes ergò eum, omnes receſſerunt: veniens autem continuò ſcriba, & auferens eum, intulit in domum ſuam. Dictum eſt ergò quia in Cherſonam inſulam exulatur.

Cap. 23.

Ducitur de cuſtodia ad cuſtodiam, more Chriſti ab Anna ad Caiphã.

Valedicit ſuis cum lachrymis in Cherſonam inſulam relegandus.

Poſt paucos autem dies ipſe ſanctiſſimus & Apoſtolicus vir, tranſuectus eſt nauigio clàm in præfatam inſulam. Ibi quippè ſicut Iohannes Apoſtolus in inſula Pathmos, omni humano ſolatio deſtitutus, diuinæ contemplationis & angelicæ viſitationis conſolatione, meruit crebrò releuari. Ieiunijs quippè & orationibus ſemper intẽtus, egit bonus Eccleſiæ vniuerſalis paſtor & fidelis diſpenſator & prudens, vt nec ouibus abſens deeſſet, nec hæreticis pateret victoria falſitatis. Curauit quippè paſtor pius, qui animalia Domini veritatis pabulo ſaginare ſolitus erat, nè fame fidei attenuata, mortis æternæ diſpendium ſubirent, & antiqui deuoratoris fauces intrarent. Gaudebant quippè inimici veritatis, quaſì iam mater Eccleſia tanto præſule exulante finẽ habitura eſſet rectè credendi. Sed cùm vir beatiſſimus Martinus fide & deuotione Ieſu Chriſti Domini noſtri ſtigmata in corpore ſuo geſtaret, per dies plurimos * impertæſus præ nimia inopiæ preſſura, virium mœrore iam totus tabeſceret, & effœti corporis flacciditatem ſpiritu agonizante, natura autem compellente præſentiſceret, per Epithomum Romanæ valefecit Eccleſiæ, mandans fideliter & præſentis vitæ valida quæ pro ſtatu & integritate eius perpetiebatur, iam infortunia, & vt ſe à peſte hæretica per omnia caueret apoſtaſiæ commenta.

Cap. 24.

Mittitur Cherſonam exulatum.

Apoc. 1.

Multis virtutibus vacat.

Cura eius de ſalute ouium.

Galat. 6.

** id eſt, valde tædio affectus.*

Poſtquàm autem vir Deo charus & cælicis amicus ciuibus iam omnium dolorum cumulamenta expertus eſt, id eſt confuſionem expulſionis, ſcandalum falſitatis, ſqualliditatem protractiorem carceris, diſciſſionem ſacerdotalis infulationis, inediæ acrimoniam, nuditatis contumeliam, improborum multicolorem blaſphemiam, exilij ſolitudinem, ſoliti honoris effugaciſſimam abſentiam, & multa alia quæ piget enarrare, percurſoque iam viriliter agonis fidei ſtadio, totis ad cęlum extenſus conatibus puris luminibus compellare cœpit Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte paſtor fidelium æterne, tu ſcis quæ pro te, & propter fidem inenarrabilis nominis tui vſque in horam hanc perpeſſus ſum, nè permittas me ampliùs elongari abs te. Si autem me voluèris carne exarcinari, & peruenire ad te, oues tuas, quas mihi ad prouidendum commiſiſti, de quibus admodùm ſuſpen-

Cap. 25.

Catalogus dolorũ paſſionis eius.

Oratio eius ſub mortẽ.

ſuſpenſus ſum, cuinam commendo, tu Rex clementiſſime, qui tui precioſi ſanguinis adſperſione de manibus inimici eas dignatus es emancipare, per glorioſa merita præcipui Apoſtoli tui Petri Domini & magiſtri mei, ab omni ſemper diabolica incurſione tui eas clypei * nomine miſericorditer defendere dignare. Sicque precioſus Chriſti confeſſor, martyrque probatiſſimus Martinus, vmbone veræ fidei circundatus, inexpugnabili lacerto, omnem antiqui peccatoris armaturam deuicit: & ipſe vt miles inuictiſſimus æterni Regis caſtris verè reportauit vexillum victoriæ.

*munimine

Cap 26.
2. Tim. 4.

Et re vera bonum certamen certauit, glorioſiſſimè curſum conſummauit, fidem Deo deuotus ſeruauit, ad vltimum reddita eſt ei corona iuſtitiæ, quandò de manu Domini brauium eſt aſſequutus felicitatis æternæ. Migrauit autem beatiſſimus Papa Martinus, martyrque Chriſti præcelſus, de præſentis vitæ anguſtijs ad Dominum, die * ſexta decima menſis Nouembris, fide & ſpiritu ſancto plenus, & angelorum manibus lætus deportatus eſt Abrahæ ſinibus. Poſitus eſt autem in tumulis ſanctorum Cherſonitarum ciuitatis extra murum quaſi ſtadio vno, charus & dignus Deo, & precioſiſſimis odoramētis ſepultus eſt, angelicis canentibus choris, atque hunc hymnum alternantibus: Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti Domine. Eſt autem glorioſum eius ſepulcrum: vbi pro ſanctitatis eius magnitudine tumulatus eſt in monaſterio perpetuæ virginis Mariæ matris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod magnifico conſtat decore ornatum. Ibi quippè eius inclyta merita ex tunc, & nunc, & quandiù cælum voluetur, cæleſtium beneficiorum euidentiſſima declarant indicia. Quia vt verum fatear, omnia humanorum corporum incommoda ibi frequenter inueniunt optatæ ſalutis certiſſima medicamenta. Aegri diuerſi infirmitatis priſtinam adipiſcuntur ſoſpitatē, cæci illuminantur, paralytici agglutinantur, ſurdi auditum, muti ſe gaudent percipere loquelam, arreptitij & energumeni promerentur à maligno manſore liberari, nullusque miſer inuenitur, quem de ſuo mauſoleo mœſtum redire patiatur. Cuius nos precibus glorioſis Chriſtus Deus ac Dominus noſter, qui eum elegit, aſſumpſit, & in perpetui paradiſi delicijs cum cæligenis collocauit, corroboret nos in veræ fidei ſoliditate, quam ille ad liquidum intellexit, conſtantiſſima aſſertione docuit, & pro qua ad mortem vſque certauit, vt mereamur præmium cōſequi quod promiſit: Qui cum Deo patre & ſpiritu ſancto viuit, & gloriatur Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Felix obitus eius apud Cherſonam Lyciæ.
*ſor. 12.
Sepultura eius.
Pſal 64.
Miracula ad ſepulcrū eius.

VITA ET MARTYRIVM QVINQVE FRATRVM BREVNOVIENSIVM, MATTHAEI, BENEDICTI, IOHANNIS, *Iſaac, Chriſtini: necnon Barnabæ contubernalis eorum & Confeſſoris, per Reuer. D. Iohannem Dubrauium Epiſcopum Olomuzenſem, hiſtoriæ Boiemicæ libro ſexto.*

12. Nouēb.
Breunouiēſem Abbatiā S. Adelbertus fundat.

SANCTVS Adelbertus ſecundus Pragenſis Epiſcopus & martyr, vnà cum Boleſlao principe Boiemiæ cœnobium, quod Breunouiam vocant, ædificauit, ac munificentiſſimè dotauit, deductis in contubernium ſodalibus, quos ex Italia ſecum adduxit: illique nomine Abbatis præpoſito Anaſtaſio, qui poſthàc apud Hungaros Strigonienſem egit Pontificem, viro tantæ ſanctitatis & virtutis, vt mortuum diſcipulum precibus ſuis à morte excitauerit. Sæpiùs in hoc contubernio Adelbertū, quàm in domo ſua pontificali repeniſſes, adeò moribus & natura cum ſanctis illis patribus congruebat. Sed nec Boleſlaus à conſuetudine illorum abhorrebat, feſtis præſertim diebus ſpontè veniens (vt bonis mos eſt) ad bonorum conuiuia, quæ à precibus illi incipiebant, & cum precibu finiebant magna cum modeſtia & diſciplina, atque abſtinentia ciborum.

Conuiuia precibus inchoanda & finienda.

Præter Anaſtaſium autem Abbatem, & Gaudentium fratrem (quem Præſulem ciuitatis Gneznæ Polonis idem Adelbertus dederat) alios inſupèr ſex contubernales

les Breunouia habuit, vtì vitæ ſanctimonia celebres, ità celebritate hominũ minimè gaudentes. Illi igitur deſiderio ſolitudinis (cùm migrandi ex Boiemia in Poloniam conſilium cepiſſent) occiſo Adelberto Epiſcopo, ad Gaudentium diuerterunt, cupidiſſimum illos penès ſe retinendi, niſi quòd cupidiùs illi ſecretum ſibi dari oſtendique petebant. Euictus precibus Gaudentius, deduci illos in locum planè ſolum, longeque ab hominibus ſemotum iubet. Nacti illi quem optabãt ſeceſſum, in eo tuguriolum, & iuxtà ſacellum ex lignis coagmentatum ſibi conſtituunt. Nomina contubernalium Matthæus, Benedictus, Iohãnes, Iſaac, Chriſtianus, Barnabas. Frugalitatis omnium iſtorum, innocentiæque & continentiæ atque vigiliarum, indicium hoc fuerit, quòd nõ ſolùm ab iniuriæ noxa, ſed ab omni prorſùs ſpecie mala abſtinuerint, quòd famem ſæpiùs pane ſolo, rarò olere adiuncto, quod ſua ſibi manu ſeuerant legerantque, explebant: ſitim autem aqua ſemper ſedabant: quòd à pecunia poſſidenda ità temperauerint, vt ne teruncium quidem in zonis ſuis, aut marſupijs poſſidere vellent: quòd deniquè ſtratis humì in matta ſcirpea, corporibus cilicio veſtitis, ſomnum ante mediam noctem interruptum habuerint, & quaſì iam aurora illis illuxiſſet, reliquum noctis dieique perpetuò in hoc vigilauerint, vt Deum peccatis hominum offenſum, aſſiduis deprecationibus placarent. Nam ipſi ità propitium illum habebant, vt morbo impeditos homines, aut à malo dæmone obſeſſos, ſola oratione percurarent liberarentque.

Monachi Breunouiẽſes in Poloniam tranſmigrant. Eremum incolunt. Sanctiſſimè viuunt. Miraculis clarent.

Quoniam autem rumor iam pridèm de bona iſtorum vitæ conſuetudine ad Meſchonem principem Poloniæ peruenerat, inuaſit eundem Meſchonem cupido videndi & alloquendi viros ex rumore ſibi laudatos. Vbì igitur ad latebras eorum peruenit, ſummotaque aſſectantium turba, ipſe cum pauciſſimis ſacellum, in quo ſacros pſallebant hymnos, introijt, offuſa ſubitò oculis & animo ſuo religione, perindè eſt permotus, atquè ſi introijſſet penetrale numinum, non hominum. Deniquè illos velut præſentia numina veneratus eſt, tractauitque liberaliter à pecunia, quàm abiẽs illis etiam inuitis reliquit, præſidium futuræ inopiæ, quam ſummam adeſſe cernebat. Sed enim illi, qui non adumbratã, non coactam, ſed ſolidam atque vltroneam colebant paupertatem & continentiam, magiſque pietatis officijs, quàm vllis diuitijs diteſcere quærebant, accerſito Barnaba, quem panis & olerum diſpenſationi præfecerant, tollere eum exitialem pecuniam & ad Meſchonem continuò referre iubent.

Paupertatẽ ſectantur Euangelicã.

Abeunte Barnaba ſuperueniunt latrũculi quidam, & in tugurium nocte irrumpunt, quæſitaque inibì, & nõ inuenta principis pecunia, iram & furorem in cædem inſontium virorum conuertunt: occiſi ad vnum omnes, ac ſolùm Barnabas per abſentiã incolumis eſt ſeruatus, cum magno animi ſui dolore, quòd præſens eandem cum interfectis martyrij palmam aſſecutus non fuerit. Nihilominùs ſuî ſimilis permanens, vitam quam cœpit colere, puram inculpatamque ad fatalem vſque exitum non deſijt: poſt quem in tumba Gneznæ, in quam, ante ſe interfecti ſodales elati ſunt, conditus eſt.

Inſontes à latronibus occiduntur. Felix Barnabæ exitus.

SERMO BEATI RADBODI S. TRAIECTENSIS ECCLESIAE FAMVLI, ET POSTEA EPIſcopi, *de S. Lebuino presbytero.*

12. Nouẽb.

SAEPE contingit, fratres chariſſimi, vt inter epulas grata ſit conuiuantibus fabuloſa narratio, & oppreſſum cibis carnalibus animum quælibet figmentorum perſequatur eſuries: dumque ſuî oblita mens, ad tempus ob repletionem corporis obſonium ſpirituale faſtidit, magis appetat ſpecies vanitatum quibus aures carnis oblectet, quàm doctrinæ cæleſtis dulcedinem qua nauſeantem animam vera & perpetua ſuauitate reficiat. Verùm nobis in præſenti lectione multò aliter euenire lætamur, qui quanto hanc ſolẽniùs carnis aure percipimus, tanto eam auidiùs incordamus, atque idipſum quod ſumimus

Hiſtoriæ Sanctorum quid vtilitatis lectori adferant.

ſumimus poſt venerãdam eſuriem ſatietatis opulentiam, poſt felicem ſatietatem, rediuiuam eſuriem in nobis creare non dubitamus. Itaque vt manifeſtiùs eluceat, quæ (vt dicitur) cupedia ſpiritualibus famelicis hoc narrationis genere promittuntur, ponantur iam ſuper cæleſtem menſam fercula delicijs omnibus huius ſeculi gratiora, ex quibus ſuauiſſimas vitæ perennis epulas capientes, tam iocundæ refectionis authori Deo gratias referamus, qui per ſingulos annos dulciſſimi conuiuij participatione clementer nos exhilarat, dum beatiſſimi nobis Lebuini memoriam annua natalis ſui feſtiuitate, tanquàm panem Angelorum ex ipſo pietatis ſuæ cophino prolatum repræſentat. Quo dum deuotè veſcimur, ſalubriter eſurimus, copioſiſſimè paſcimur, hilariter exultamus. His conſequenter adiungitur habitudo mentis pulcherrima, fortitudo inuicta, ſalus cõtinua, contemptus mundi, appetitus cæleſtium, deſiderium futurorum. Quocircà oportet nos perpendere fratres, quantæ ſint deliciæ quæ porriguntur, vt eaſdem ſumere auido corde non differamus: quibus repleti nulla formidemus machinamenta hoſtium, nullo terreamur grandine ſecularium tempeſtatum. Atque vt hoc diuina miſeratione aſſequi valeamus, huius nobis ſanctiſſimi viri exemplum ſufficere poſſe credimus, qui inter aduerſa mũdi & proſpera, ſæuientis fortunæ imperum, quemadmodùm turris Sion, & porta Hieruſalem præſidio Angelico defenſa recuſſit, caſſatiſque ictibus machinarum in ſempiternæ fidei ſoliditate perſiſtere meruit. Ad tantam verò perfectionem quibuſdam bonorum naturalium gradibus aſſcendit, quibus quaſi ſcalis euectus, terrena tranſiliens cælorum alta feliciter penetrauit. Deniquè in infantia ſua Deo & hominibus charus extitit: cumque eſſet ingenio docilis, animo mitis, pauper ſpiritu, meritis diues, viris probatis certatim annitentibus habitum religionis aſſumpſit, in quo ità Chriſto & Eccleſiæ ſuæ deuotus effectus eſt, vt coæuos ſuos literali ſagacitate præcederet, maioribus officioſiſſimè parêret, perfectorum imperijs tanquàm à Deo datis vera humilitate præditus acquieſceret. Porrò in pueritiæ annis, morum honeſtate ſectatus eſt venerandam ſenum canitiem, innocentis vitæ ſimplicitatẽ doctrinæ cæleſtis eruditione componens. Pubertatis autem ſpatia, nõn laſciuientis animi voluptatibus effœminauit, ſed potiùs rigore frugalitatis, & iugi laborum exercitio, rebellionem iuuentutis edomuit, caſtigans corpus ſuum & in ſeruitutem redigens, nè fortè cùm alijs prædicaret, ipſe reprobus efficeretur. Huius ſiquidem philoſophiæ nobiliſſimos profeſſores, multos in ſancta Eccleſia eſſe ſciebat: inter quos felicis memoriæ Vuillibrordum atque Bonifacium Pontifices in vineæ cultura Dominicæ apprimè laborâſſe audierat, ideoque animum Deo placitis operibus exercebat, vt quos habuerat in Chriſtianitatis prouectibus ſocios & patres, eoſdem haberet in ęterna felicitate conſortes. Enimuerò quia tantorum familiæ Chriſti luminarium ſacra mentio noſtris relationibus, acsì quidam venerandæ lucis radius, illapſa eſt, intermiſſo paululùm ſuperiore ſtylo, viros non ſine mentis alacritate memorandos, dignis laudum præconijs ad honorem Dei, prout poſſumus, extollamus: vt Lebuino noſtro tanto creſcat altior gloria, quantò ſe præcedentium probabilior fuiſſe dicitur vita: quandoquidem nullis diuerticulis ab eorum tramite declinauit, qui tantorum veſtigia ducum ſummis niſibus fuerit executus. Quapropter cùm illorum religioſitas exprimitur, iſte laudatur. Cùm horum ſtudia prænotantur, iſte totus depingitur. Cùm illorum præliandi aduersùs poteſtates aëreas certamina referuntur, huius triumphus euidenter exponitur. Atque ex huiuſmodi coniecturis facilè colligitur memoria * piorum vitam illuſtrari ſequentium: & augeri filijs honeſtatem, cùm eoſdem patrum glorioſè viuentium fulcit authoritas. Viros igitur, quos præmiſimus, ſanctos admodùm fuiſſe non dubitamus: quorũ alter confeſſione, alter martyrio in comitatũ Agni ſuſcipi meruit, habentque nunc hæreditatem cum Chriſto, qui in hac vita nunquàm paſſi ſunt ſeparari à Chriſto. Hos certè nobis imitabiles diuina pietas condonauit: vt quem deterret à gladio manus violenta carnificis, magnum Vuillibrordum in diuinæ pacis quietudine Domino laudabiliter ſeruientem, ſi poſſit ſe æquiparet: qui autem ſe agoniſtis comparabilem exiſtimat, ſanctum Bonifacium fuſo pro Chriſti amore ſanguine ſubſequi non formidet. Quòd ſi defuerit peremptoris atrocitas, ipſe ſibi manum diuina romphæa perarmet, ipſe ſibi ſpiritualiter, & perſecutor efficiatur, & martyr, dummodò aut vnius in pace munditiam, aut alterius in carnificio adipiſci non negligat palmam. Sed his ſummotenùs

Marginal notes:

S. Lebuinus inter aduerſa & proſpera ſemper ſtabilis & conſtans.

Fit Monachus.

Is ætate puer, moribus canus.

1. Cor. 9.

S. Vuillibrordus & Bonifacius, huius ſancti conterranei & prædicationis ſocij lege vitam S. Swiberti 1. Martij.

for. * priorũ

S. Vuillibrordi Vita habetur 6. Tomo, 7. Nouẽbris.

S. Bonifacij verò martyrium Iunij quinto.

motenùs memoratis, repetenda eſt nobis hiſtoria, quam pauloantè nos omiſiſſe perſcripſimus: quæ tamen penitùs omiſſa non eſt, quia ſubindè ſe inter cætera animo huic ſemper inhærente oppoſuit affectus dictantis, neſcio qua dulcedine delibutus dum ſuperiora componeret reliquorum quidem digitis, Lebuini autem iugiter corde conterunt. Sanè quia de illo inprimìs ſcriptitare decreuerat, licèt viros precioſiſſimos repentè in medium proferret, ab huius tamen intuitu cogitantis intentio ſummoueri non potuit: quoniam bona quæ de ipſo dici queant vltrò ſe offerunt. quæ ſi quis omnia exponenda præſumeret, Tullianæ, Plautinæve eloquentiæ floribus indigeret. Beatus igitur Lebuinus inter feros & ſemibarbaros hominum mores conſtitutus, agni innocentiam retinebat, memor Dominicæ vocis qua dixerat, ſe Apoſtolos ſicut agnos inter lupos miſſurum. Nec viro ſancto deſuit ſerpentina prudentia, dum ſi quis capiti ſuo, id eſt, Chriſto, iniuriam facere pertentaret, ille pro eo totum corpus indubitanter obijceret. Vndè factum eſt vt in virtute Altiſſimi, ad diuinum caput membra connecteret, vtpotè vt qui ſe inter iſta medium quasi charitatis viſcarium inſerebat, infimaque ſummis copulans, infirmitatem humanam dignitati Angelicæ coæquare ſtudebat. Sapiens planè Architectus, qui cæleſtem ædificans domum, petram in fundamento locauerat, nè furentibus ventis, nè procellis æſtuantibus, poſtremò nè impugnata totius aduerſitatis machinis virtutum contignatio læderetur. Petra autem erat Chriſtus. Age ergò quiſquis hæc audire deſideras, num tibi quippiam videtur aut illa connexione ſalubrius, aut iſta firmitate ſolidius, dum quod ibi copulatum eſt nulla reſolutione laxatur: quod hîc fundatum eſt, nulla tempeſtate ſubuertitur. Quòd ſi fortè cuilibet monſtruoſis fabulis aurem accommodare vacat aut placet, inuiſum ſe veris relationibus, huiuſmodi vanitate demonſtrans, poëtarum deliramentis incumbere poterit, qui vſque adcò præſtigioſis figmentorum imaginationibus dementati ſunt, vt ne ipſa quidem, quæ interdùm eſſe falſiſſima aſſerebant, falſa eſſe cognoſcerent. Nos de ſancto Dei Lebuino nihil mentios eſſe, teſtem habemus Eccleſiam, quæ huius beneficijs cumulata, quàm grandis apud diuinitatem meriti fuerit, crebris remediorum prouentibus confitetur. Cui quidem ea quæ de illo dicimus grata fore indicio eſt, quòd legenti tantus adſiſtat populus auditorum, vt compreſſum multitudinis etiam hi pertimeſcant, qui in tuto loco ſtare videntur, vixque in digreſſu aliquis inueniatur, qui non Deo gratias referat pro eo quòd ſe patrocinium Lebuini audîſſe pariter & ſenſiſſe commemorat. Vndè nobis adhuc vel pauca locuturis arbitramur neminem ſuccenſurum, quippè cùm ſpiritum Dei in ipſo templum ædificâſſe, atque id ſibi habitabile feciſſe procedens ſermo declamet. Idipſum verò inter Matutinas laudes (vt credo) cantabitur. ſed in lectione omitti non debuit, quo vtriuſque vocis miniſterio quanti apud ſuos habeatur vir Chriſto amabilis accipiat commendatum. Quod autem præmittitur tale eſt. Spiritus ſanctus (vt ait ſcriptura) in corde viri iuſti habitat. Nam templum ipſius eſt anima ab omni iniquitate aliena, in qua non carnalis victima cæditur, ſed ſpirituales hoſtiæ offeruntur. nec fit ibi ſola emundatio corporis, ſed & remiſſio vera peccati & abolitio perpetuæ mortis. Hoc templum dici & eſſe meruit beatus Lebuinus, cùm præſtante Domino à criminum fieret contagio mundus, per eum qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Marginalia: S. Lebuinus agnina innocentia præpollet. — Matth. 10. — Luc. 10. — Matth. 7. — 1. Cor. 10. — Poëtarum deliraméta plena mendacijs. — S. Lebuinus quanti ſit apud Diuinitaté meriti. — S. Lebuinus templũ ſpiritùs ſancti.

ORATIO DE SANCTO LEOPOLDO AVSTRIAE MARCHIONE ET CONFESSORE, HABITA A *Franciſco Patauo Aduocato conſiſtoriali, 12. Calendas Decembris anni 1484. ſedente Innocentio VIII. & Friderico III. Imperatore ſuadente: in publico conſiſtorio.*

15. Nouēbr. Cap. 1.

SI quam dicendi facultatem, ſi quod humanum ingenium poſſe ſatis exequi laudes diui Leopoldi exiſtimarem, P. S. Reuerendiſſimi domini: non ego apud vos adeò auderem, vt viri tanti virtutes exiguis dicendi viribus vellem attingere, & debilis in re tanti ponderis inexercitatusque athleta certamen hoc inire perarduum. Sed quoniā nemo tam eloquēs, tam felici ingenio præditus eſt, vt eius magnitudini virtutum orationem æquare valeat: immò cuiuſuis diſertiſſimorum eloquentia, ſtudium, opera, facultas, ingenium, longè ſuperatur & deficit, cùm vel cogitare, vel expromere verbis conatur, quantùm moribus, quantùm deniquè tota vita claruerit: hinc ego, etſi in hoc mihi inuſitato genere dicendi parùm vehemens orator videar, tamē pro mea tum in eum ipſum pietate, tum in vniuerſam Chriſtiani ritûs religionem obſeruantia, dicendum vel id mihi pro viribus cenſeo. Neque enim id alienum ſiue officium ſiue patrocinium à quolibet puto homine Chriſtiano, quandò omnes debiliores ſunt, quàm vt de tanta re ſatis dicere queant. Accedo igitur ad veſtrum venerandum & planè diuinum conſpectum: veſtra vtor liberiùs dignitate, fretus videlicet pietatis quo fungor officio, certusq; apud vos plus valere loquentis animum in cauſa pia, honeſta, religioſa, ſancta, quàm orationis copiam & ornamenta vacua negocio rerum & authoritate. Et ſi manſuetudo ſanctitatis veſtræ ſæpenumerò mihi pias humanasq; cauſas & pro pauperibus peroranti faciles porrexit aures: quanto faciliores in præſentia ſperare poſſum illas mihi porrigi? Cùm hîc de religione, de vera, de ſancta republica, de fide agatur catholica: dum virum inſignem pietate laudamus, eumque ipſum referendum in ſanctorum numero ducimus. Leopoldum dico, quem ſolum in terris Deus ipſe immortalis nobis præcipuo exemplo conſtituit. Alios nanque ad beatam vitam liberiùs euexit ſolitudo, atque ab humanis negocijs ſeparatio, remotaque vita & à ſeculi curis penitùs expedita. Vnum hunc inter pauciſſimos mortales humanis implicitum rebus humana cōtempſiſſe, & inter ipſarum humanarum rerum impedimenta ſemper diuinis inhæſiſſe conſtat. Rarum profectò & memorabile ſanctitatis exemplum: qui dum in cœtu vixerit, humanarum minimè curarum expers, inter diuina adeò ſit verſatus, quòd non niſi arbitrandum ſit ipſum cæleſtem gloriam conſecutum. Et cùm hic maximè ſtatus, ea vitæ conditio diſtrahere ſoleat: in eo potiſſimùm ſanctitas quæſita & inuenta ſit. Nam & ſi plurima ſit dignum laude, tamen perdifficile maiores noſtri iudicârunt, in magna videlicet peccandi licentia iuſtè vixiſſe. Accedit & rei vxoriæ & liberorum cura. Quod quidem (vt cum Apoſtolo dicam) à cæleſtium cogitatione maximè diuidit.

S. Leopold⁹ moribus & vita clarus.

Viuit inter curas mundanas ſanctiſſimè.

1. Cor. 7.

Cap. 2. Aggredior igitur his munitus præſidijs, Redemptoris implorato numine, ſine quo nihil incipere fas eſt: vitam beati Leopoldi ab omnibus planè imitandam ac eius probatiſſimos mores, frequentiſſimam deindè miraculorum multitudinem, explicaturus: vt in actis conſtat, ſuper ea re de cuius agitur canonizatione productis coram reuerendiſſimis in Chriſto Patribus, Rodorico Portuenſi Epiſcopo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Viceecancellario, Marco Epiſcopo Prenestino, Franciſco ſancti Euſtachij Diacono Cardinali, ad talia obeunda deputatis. In quorum enarratione, compenſata rerum magnitudine cum tempore quo illa recenſebo, paucis me percurriſſe vos iudicaturos non dubito. Illud inprimìs rerum natura vel lata lege fixit, vt à robore robur generetur, ab aquila ſimilis auis, & à forti ac conſtanti idem naſcatur: & contrà nil exiſtimamus fieri poſſe. Leopoldus cognomento Pius,

Pius, patre Leopoldo Marchione Auſtriæ natus eſt, familia vtriuſque parentis illuſtri,& tota diuini cultûs, & in qua duo præcipuè claruêre,religio & populorum regimen.Cui omnia pietatis munera adiunxit,& in eo tenore perſeuerauit,vt animi moderatione & miſericordia reliquos anteiret: Maioresq; ſuos orthodoxos tanto antecelluit,quanto Pij cognomen, quo Leopoldus meruit inſigniri,cæteris præſtat. Leopoldus enim Pius vbiquè inſcribitur, hocque ei cognomen viuenti inditum eſt, quod poſt trecentos & quinquaginta ferè annos, quibus in Domino quieuit,adhuc inconcuſſum inextinctumque manet,& æternum ſeruat per ſecula nomen. Hic ab infantia non ſe delicijs aut voluptatibus quibus ætas illa permaximè irretiri ſolet, neque ijs quæ omnes faciunt pueri ſe accommodauit, aut aliqua ex parte corrupit inter regios luxus opeſque innumeras: ab omnibus enim huiuſmodi ſe abdicauit: & quod iam Dei nutu fas eſt credi,inter tot rerum omnium delicias,ſobrium,continentem, abſtemium, & in carne quodammodò viuentem præter carnem cerneres: & eouſquè, vt qui illius temporis res geſtas & huius incorrupti viri vitam conſcribunt (qui quidem plurimi ſunt digniſſimi ſcriptores) vnum hunc pleno commendant ore, admirantur, extollunt, ſolumq; adoleſcentem dicunt earum rerum expertem quas fert adoleſcentia.

S. Leopoldi patria & parentes. *Cur Pius cognominatus.* *In carne præter carnē viuere, Angelicum eſt.*

Huic non equi, non canes præcipuum fuêre ſtudium: ſed diuina eloquia, veræque fidei cultus aſſiduus cognitioque ſtudioſiſſima placuêre. Sæpiùs enim ſacros codices intentum erat videre: nec à diuinarum rerum contemplatione ſeu operatione vacuum inuenire facile fuiſſet. Genitore vita functo,regni habenis hæreditario iure ſuſceptis, populos natura feroces ea moderatione animi gubernauit, vt eis non præeſſe ſed prodeſſe curaret, & ſe rectorem & exemplum ad benè beateque viuendum ſubditis præberet. Quippè qui non eorum opibus (vt nonnullis regnantium mos erat) inhiaret: ſed populum ſibi à Deo commiſſum rectè,quietè, ſanctè, ac æqua lance conſeruare ſtuderet: horumque animas vnà cum ſua innoxias, mundas & Deo gratas reddere, bonos propoſitis præmijs meliores efficere, ſummiſque honoribus afficere gauderet. In iure erga ſontes adminiſtrando ità ſe habuit, vt nunquàm miſericordiæ fuerit immemor,iuxta illud: Nolo mortē peccatoris,ſed vt magis conuertatur & viuat. Ità vt,cùm ſcelera coërceret, à tormentis aut cæde ſemper abſtineret: vt verus imitator Saluatoris haberetur. Vxor ei pari ſanctitati ac moribus, Deoque Max. ità iubente, anno M. C. VI. oblata Agnes Imperatoris filia, pudicitia inſignis, & quæ viro ſpontè ad bona opera properanti calcaria ſubderet. Et quod præcipuum munus mulierum dicit Iuriſconſultus fœcundiſſima, liberos duodeuiginti enixa eſt, ità quòd ex ipſa fœcunditate intelligi poteſt, verum Dei cultum, quo vir & vxor ducebantur, ipſis viuentibus hæc beatitudinis pignora non denegâſſe: vt illud verè teſtari poſſit: Vxor mea ſicut vitis abundans in lateribus domûs meæ: filij mei ſicut nouellæ oliuarum in circuitu menſæ meæ: Eccè ſic benedicetur homo qui timet Dominum.Inerat enim illi fœcunditati iuncta continentia quædam: & ità quòd, vt diceret Hieronymus, non voluptatis impetu, nec præceps ad ipſius ferebatur affectum. Quoniam qui de genitura ſunt authores, illud inprimìs adſtringunt, vt longum poſt interuallum & cum ſobrietate fiat commixtio: aliâs quoàd impotentiam aliter ſe copulantes ebrijs decrepitis & infantibus eos comparari non eſt dubium, Auicenna teſte & alijs authoribus medicæ artis. Quo fit,vt cùm hic Leopoldus ſuum vas,iuxta dictū Apoſtoli,cum omni ſanctitate cuſtodiret, non voluptatis ſed procreandæ ſobolis gratia & non aliter congrediebatur vxori.

Cap. 3. *Mortuo patre, vt ſe in principatu geſſerit.* *Ezech. 18. 32.* *Agnes vxor eius, Imperatoris filia.* *Pſal. 127.* *Continētia coniugalis quæ.* *1. Tim. 4.*

Hi ergò ſic ſanctiſſimo copulati matrimonio, mira cùm eſſent ambo præditi bonitate, ambo in redemptorem noſtrum pientiſſimi, nilque indiès cogitarent niſì quo maximè pacto placere ac ſummo Deo gratificari poſſent: concordes animi & vno ſpiritu arbitrati rem gratam altiſſimo fore, ſi quam ære proprio ſacram conſtruerent ædem, cui quæque commoda & miniſteria praſtò eſſent: beatę Mariæ templum condere, in eoque ſanctæ & approbatæ religionis viros collocare decreuerunt, quorum precibus, beata Dei genitrice intercedente, ſalutis eorum æternæ felicitas impetraretur. Et cùm de loco ædis conſtruendæ cogitarent, miraculo datum eſt (vt in vrbe Roma de niue ſcribitur) diuina quaſi voluntate ventus coortus flammeolum Agnetis capite leuiter ſublatum procùl ab oculis in remota detulit loca: quod nono pòſt anno, cùm relaxandi animi gratia vir Dei de-

Cap. 4. *Diuinitùs oſtenditur locus, conſtruēdæ baſilicę aptus.*

ambularet oculoſq; ad vepres verteret, cōſpectum ſuper frutice illæſum & inuiolatum lætabundus accepit. Deindè velut Deo iubente ædificatum templum, eſt beatæ Mariæ virgini dicatum, conſpicuum & opulentum, ſitum in ripa Danubij octauo à Vienna lapide: duratq; adhuc nouum clauſtri burgum cognominatum. Sed cùm eius templi fundamenta iacienda eſſent, proceres & magnates qui cum eo aderant illud monebant, vt ipſe primum in fundamentis poneret lapidem. Verùm ipſe ſtudioſus humilitatis, eorum vanis monitis ſubridens, ſacerdotum id eſſe muneris perſeueranter affirmauit. Nimirùm accerſitus Ottho loci eius Præpoſitus primus lapidem iecit, pòſt alij ſubſecuti ſunt. Finito operi dotem dedit, priuilegio ſanxit, ibique Canonicos quos ſeculares vocant ſacris præeſſe voluit. Vbi cùm negligentiùs miniſtrarent, Canonicos regulares beati Auguſtini, ſanctimonia vitæ præditos & fidelibus gratos, qui adhuc præſunt, ſubſtituit: conuocatis priùs ad id opus Conrado Saltzburgenſi tunc Epiſcopo, Raimario Epiſcopo Patauienſi, & Romano Curcenſi Epiſcopo, alijsque non ſpernendis conſultoribus. Deindè, vt fortiùs omnia tenerentur, ab Innocentio ſecundo Pontifice maximo, ſine cuius authoritate omnia irrita exiſtimamus, Leopoldo per nuncium poſcente confirmata ſunt. Extant Pontificis illius literæ, quibus ob præclarum hoc facinus, Leopoldi bonitatem ac fidem commendans, etiam beati Petri filium reuerenter ac religioſè appellauit. Extat pontificale priuilegium, quo canonibus multæ conceduntur immunitates. Eugenius etiam tertius Pontifex maximus Viterbij, & Vrbanus quartus ſucceſſor Veronæ, literis Apoſtolicis, priuilegijs ac monumentis, pro confirmatis & benè geſtis rebus, pro Leopoldi meritis poſt eius obitum habuère. Ità & Innocentius ſextus, cùm referre Leopoldum ob ſingulariſſima eius in Deum benemerita in numerum Sanctorum decreuiſſet, & iam ſuper ea re legatos in Germaniam miſiſſet, increſcentibus bellis, efficere quod vehementer optabat non potuit: vel, vt veriſimile fit, pullulante etiam Boëmica hæreſi, coactus ab incepto deſtitit. Is enim patria Leuionenſis inter maximos vtriuſque Iuris conſultos aduocatus celeberrimus fuit, & cuius virtute Eccleſiæ patrimonium recuperatum eſt medio Aegidio Cardinali Hiſpano: cuius opera & ingenio quàm plura præclara facinora tempore ſuo peracta fuerunt. Sed ad rem redeo.

Extruitur eccleſia collegiata in honorem Mariæ Virginis.

Cur S. Leopoldus beati Petri filius dictus.

Boëmica hæreſis à Ioanne Hus excitatur.

Alterum monaſterium ordinis ſancti Bernardi ædificauit ſub titulo ſalutiferæ Crucis in valle nemoroſa, duodecimo à Vienna lapide: in quo quam plurimi monachi & miniſtri abundè aluntur. Inſtaurauit à maioribus ſuis antè conditum, ſed relictum, vi atque hoſtili metu procùl abactis & deletis hoſtium viribus atque incurſionibus, ampliori etiam fructu dotauit. Hæc Leopoldus, beatiſſime Pater, inter tot regni occupationes ad theſauri cæleſtis reconditoria viuens poſuit, hanc ſibi voluntatem delegit, his veris delicijs vſus eſt, hoc ſibi ad futuram vitam iter aperuit: & in tam laudabili beneuiuendi tenore, & tam præclaris monumentis, M. c. xxxvj. ſalutis anno orbe ceſſit cæloſque migrauit. Poſt cuius obitum idem Innocentius ſecundus Pontifex maximus, non vnis literis, paterna vt decet charitate tanti viri vxorem & filios honeſtauit: & collato eidem Leopoldo benedictionis ac abſolutionis munere, non exiguis laudibus ipſius ſanctitatem proſequutus eſt. Acceſſit hoc amplum teſtimonium atque pro dignitate Vicarij omnipotentis Dei prædeceſſoris tui ad augendum Leopoldi gloriam & ſanctitatem. Poſcebant id inſignia eius merita, poſcebant id curæ, labores & vigiliæ, omni tempore pro incorruptæ religionis metu. Non enim aliter eſſe potuiſſet de tam integro & conſummato erga Deum viro. Non indiget profectò laudatore atque enarratore geſtarum rerum is qui ità ſe geſſit, vt opera ab ſe palàm edita multis locis teſtimonio ſunt, & cuius vitæ rumor in exemplar venerit. Refero vera, Pater ſancte, non vana loquor, non vtor carmine ficto: adſunt enim præclara & non vulgaria monumenta, & ſic res ipſa fidem verbis præſtat. Singulare monumentum Regumberti de probatiſſima Leopoldi vita, de ſanctiſſimis moribus extat: necnon in cœnobio Clauſtripurgenſis vetuſtus inſpicitur codex, in quo Leopoldorum familia ſumma cum veneratione & præcipuè præſentis Leopoldi natalis dies tenorque vitæ legitur. Et monaſterio Nouimontis altero Martini codice Prædicatorum ordinis, per temporum digeſtionem confecto, plurima de Leopoldo commemorantur. Idem teſtatur Andreas annalium Chriſtianorum conditor. Sic & in alio codice monaſterij

Cap. 5. Alterū extruit monaſteriū S. Leopoldus.

Annus obitûs eius.

Multorum ſcriptorū de ſanctitate S. Leopoldi teſtimonia.

naſterij Nouiburgenſis Heroico hexametro & carmine dactylico multa huiuſmodi referuntur. Sic & in cœnobio Cælinenſi Ciſtertienſis ordinis liber ſeruatur, in quo miracula iſtius inclyti viri leguntur. Idem non præterit Honorius non vulgaris author in monumentis monaſterij Cellæ Mariæ. Quid referam de libro temporum, quem de rebus Auſtriæ Haſelpach Theologus non mediocris digeſſit? Quid de vetuſto codice nuperrimè reperto in bibliotheca Poſonienſis Præpoſiti? cuius locupletiſſimus teſtis accedit R. dominus Cardinalis ſancti Marci, cui, cùm tempore Xiſti prædeceſſoris ſanctitatis veſtræ legatus Pannonijs præſideret, Leopoldi vitam eiusque mores integerrimos inſpiciendi cura demandata eſt. Quid de Pij ſecundi prædeceſſoris etiam S. V. ſummæ doctrinæ viri, hiſtoriarum authoris, & vetuſtarum rerum indagatoris acerrimi, hiſtoria de principibus Auſtriæ, eo veriore quo ab homine vltimæ dignitatis & penè in terris diuinæ conſcripta, dicam? Multa ille equidem de eodem Leopoldo grauiter, ornatè & accumulatiſſimè, vt ſui moris erat, conſcripſit. Itèm Pij II. quē Aeneā Syluiū vocant.

Iam habes, beatiſſime Pater, de vita Leopoldi, moribus ac ſanctiſſimis inſtitutis, & gubernandi ſuos probatiſſima ratione, quæ non ſine magna laude viuens exegit: & quanti Pontifices prædeceſſores tui eum fecerint: Innocentius maximè ſecundus, qui munere benedictionis & abſolutionis poſt mortem condonato, talia, tanta, tam præclara, ſanctitatem omnia ſpectantia de eo prædicauit exempla, quibus non ſolùm perſuadere nobis poſſumus, immò credere cogamur Innocētium ſecundum non niſi pro ſancto Leopoldum habuiſſe. Reſtat vt ſacratiſſimæ vitæ poſt iam memorata, non leue teſtimonium adducam. Magna quidem res eſt, quæ ſolùm in catalogum ſanctorum ſcribere compellit. Animaduerte obſecro, Pater ſancte: hæc enim ſilentio prætereunda non ſunt, cùm ſcilicet incitamentum ſint cæteris ad benè beateque viuendum. Labor enim faſtidium afferre non debet, quandò laudabile & certum expectatur præmium. Maius æterna gloria dari non poteſt: & quidem rebus ſupernaturalibus ſe aſſerit. De miraculis loquor & præcipuè Leopoldi, vt annalibus Germanorum latè & copioſè narratur. Referre non piget, vt quæ illic latent, nobis aperta & velut ante oculos poſita conſpici & intueri poſſint. Et in eorum monumentis ſeruata hæc leguntur: Cap. 6. Innocētius II. S. Leopoldi contēporaneus, quanti eum fecerit. Sanctorum vitæ, incitamenta ad benè operādum.

Mulier quædam Carinthia, immundo vexata ſpiritu, Leopoldi ope liberatur. Puer mutus nouem annis ex Herzogemburga, vocalis fit. Alius captus manibus & pedibus, conualuit. Presbyter Herbipolenſis cæcus, relictis tenebris, diem vidit. Virgo icta fulmine, reuixit. Altera lapillo obcæcata, Leopoldi tumulo porrectis precibus, recuperat viſum. Puer chiragra laborans & officio manuum penitùs carens, eiuſdem ope ſalutem recipit. Sic & mulier podagra vno pede, & alter duobus, eiuſdem ope liberi fiunt. Eques quidam gutture tumefacto, oſſibus creſcentibus, ità eius miraculo liberatur, vt ſine cicatrice vel alio ſigno liber factus fuerit. Cap. 7. Innumerabilia miracula S. Leopoldi.

Alia mulier ære alieno grauis, cùm à creditoribus vehementiſſimè vrgeretur, deſtituta ſoluendi ſpe, Leopoldi tumulum adijt, ibique non ſine magno dolore ingemuit, numini ſe commendans. Auditæ fuerunt preces, & vox auribus quieſcentis intonuit, vt domum repeteret, & ſcrineum aperiret, quo inuentura erat ſatisfactionis debiti ſchedulas: quod vbì inuenit, domos creditorum, qui & Chriſtiani & Iudæi erant, petijt, vt chartas obligationis redderent. Qui reſponderunt, ſe dediſſe cuidam veſtibus cæleſtinis induto, & qui debita ſoluerit. Tunc ſtatìm exhilarata mulier, apertiſſimè intellexit Leopoldum fuiſſe, à quo mortales plurima miraculorum beneficia & aſſiduè accipiunt. Sed longè maiora multoque præclariora feciſſe conſtat Leopoldum, quæ omnia literarum monumentis mandata tunc interiêre, cùm monaſterium Nouumburgæ incendio conflagrauit. Circa quorum ſolennia etſi complura in medium adduci poſſint, loco & rei quam ſum explicaturus fortè non inconuenientia, potiſſimùm in his quæ ad fidem, ad grauitatem, ad conſtantiam, ad concordiam teſtium ſpectant: cùm ſint accuratè diligenterque diſcuſſa ab ijs qui ſummæ rei præfuerunt, pro præpoſitis conſultò præterire ſtatui. In his etenim adſunt Leopoldi miracula non à leuibus mulierculis, non à ſenibus deliris, non à corruptis, non ab inconſtantibus, ſed ab hominibus fama & integritate præditis: non gratia, non amore, non prece, non precio, non vi, non metu, nec deniquè vlla ſpe, pro veris com- Egregiū ſanè miraculum. Multa eius præclarè geſta incēdio perierunt.

probata. Accedit ad hæc teſtium multitudo in vnum idemque conſentiens: quæ vulgata fama Leopoldi mores, fidem, iuſtitiam, religionem, pietatem, conſtantiam, integritatem, ſanctimoniam vitæ, teſtantur abundè. Quæ cùm ità ſint, abſque prædictorum in ſingulis repetitione, ad enarrationem deueniam miraculorum, ex quibus ſanctitas hominis facilimè percipi poteſt. Et cùm illa recentiſſima ſint, & quæ noſtra vidit ætas, centum & nonaginta miraculis corroborata R. domino S. Marci tunc vt ſuprà Legato: paucis abſoluam, præclariora duntaxàt explicans. Reliquorum numerum in medium afferens, nec ea penitùs exhauriam, ſed deguſtantis more percurram.

Cap. 8. Agnes vxor Iohannis Auſman, annos nata ſexaginta, quintus teſtis, ab infantia poſt quartumdecimum diem, immenſo capitis dolore tribus diebus excruciata, medicorum & omni humana ſpe deſtituta, precibus emiſſis, nuncupato ad Leopoldum voto ſoluto, libera fit: & ſtatìm acſi nunquàm illa aduerſa laboràſſet valitudine, nec ampliùs tali morbo affecta eſt. Hoc teſtatur ipſa ſuper xix. articulo, quòd poſt mortem Leopoldi varijs claruit miraculis, exiſtimans id alio modo accidere non potuiſſe. Et hoc anno M.cccclxvj. circa Pentecoſten. Alia mulier, quadrageſimuſoctauus teſtis, ingenti capitis dolore vexata, & cui iam portio ſiniſtræ partis oris maxima cum deformitate defecerat, quatuor menſibus deſtituta ſpe medicorum, nuncupato voto, conualeſcere cœpit: ſoluto, libera fit. Hoc teſtatur & ipſa eodem anno.

Quædã mulier dolore capitis liberatur.

Itèm alia.

Volfgangus Patauienſis, lxxvj. teſtis, dolore dentium viginti annis affectus, ità quòd ſingulis annis quandoquè viginti continuos dies non ſine magno gemitu præteriret, audita fama Leopoldi, voto emiſſo ſtatìm liberatur, nec vnquàm ampliùs tali morbo laborauit. Et hoc anno lxvij. in die Cinerum, qua die increſcente dolore, completo voto ſanum ſe vidit.

Alius quidã à dolore dẽtium.

Valentinus Patauienſis diœceſis, teſtis cxxij. annis duobus laborans ingenti capitis dolore, & cùm ſeptem hebdomadibus ſomnno caruiſſet, adhibitis quibuſcunque & nõ ſine impenſa medicis Chriſtianis & Hebræis, quos adire potuit, tandèm precibus porrectis ad Leopoldum liber fit. Hoc teſtatur ipſe, in medium adducens quàm plures conteſtes, affirmans nullo modo ſe liberari aliter potuiſſe. Et hoc anno ſexageſimooctauo circa Reſurrectionem.

Itèm alius à dolore capitis.

Volfgangus Patauienſis, lxxvj. teſtis, infantem filium quatuordecim diebus laborantem dolore tumefactionis inguinum & ruptura, indiès lãguore excreſcente, voto nuncupato ſtatìm liberum vidit, circa Natiuitatem Domini anno ſexageſimooctauo. Sic deponit ipſe, addens ſe non manifeſtantem citatum ad hoc à Commiſſarijs, puerum vidiſſe flentem & ſe torquentem dolore vehementiſſimo, perſuadensque ſibi hæc accidiſſe quòd non manifeſtàſſet, Commiſſarijs retulit: domum deindè rediens, lætum ac ridentem puerum vidit. Alius dimidio anno paſſus rupturam à die natiuitatis, (quod indicium eſt morbi incurabilis) mater decurrens ad benemerita Leopoldi, ſanum puerum vidit. Hoc teſtatur eodem anno mater fuiſſe: conteſtem habet vnum. Anna vxor Stephani, puerum habens annorum ſeptem, in quartum menſem ſuæ natiuitatis fractura inguinum laborantem, quatuor verò menſibus excreſcente dolore, ità quòd niger quandoquè vt mortuus videbatur: nuncupato voto in die Simonis & Iudæ anno ſexageſimonono, dum arbitraretur filium mori, ſanum & ſtatìm liberum conſpexit.

Quidã puer curatur à ruptura.

Itèm alius.

Itèm alius.

Cap. 9. Mulier non valens mediam acùs partem manu ſiniſtra extrahere, vehementiſſimo dolore cruciata, eodem anno inuocatione ſola libera fit. Hoc teſtatur & ipſa. Eliſabeth eiuſdem diœceſis, viginti annis menſtruis propè exanimata, meritis Leopoldi libera fit anno ſexageſimonono. Mulier octo annos ſanguinis fluxu excruciata, expertis varijs medicorum curis, ad tumulum Leopoldi proficiſcitur: vbi ſtatìm ceſſat fluxus, & ab ea hora teſtatur ipſa neſciſſe morbum illum. Duos alios ſimiliter morbo laborantes, ope Leopoldi liberatos, teſtibus comprobatur.

Menſtruoſa curatur.

Mulier à ſanguinis fluxu liberatur.

Magdalena Georgij Patauienſis vxor grauida, liiij. teſtis, cùm ob nimium tumorem ventris ingenti dolore vexaretur, ſuperuenientibus & menſtruis, iam & à medicis & ab obſtetricibus ſalute deſperata, implorata ope diui Leopoldi, nũcupatoq; voto, marem peperit: ſtatimq; & tumore & dolore liberata eſt, anno ſexageſimo-

Itèm tres in partu laborantes adiuuantur.

geſimo-

geſimoſexto circa Natiuitatem. Hęc conteſtes habet duos. Sic & aliæ duæ in partu nimiùm laborantes, eodem morbo liberantur, & felices enixæ ſunt. Eliſabeth Stephani vxor, dolore ilium excruciata, iam menſes ſex varijs medicorum remedijs fruſtrà expertis, ad Leopoldum confugiens, eiusq; numini ſe commendans: quod tam diù à medicis nequiuerat, poſt tres dies quàm ſeſe commendauerat, à diuo ſanitatem recepit. Martha Patauienſis ex colico laborans iam biennij interuallo, manibus ità imbecillibus ac propè ſtupidis, vt earum vti niniſterio non poſſet, ab eodem diuo Leopoldo, ad cuius auxilium opemque confugerat, fit incolumis. Itèm alia à dolore iliũ curatur. Alia ex colica paſſione.

Thomas Patauienſis, lxiiij. teſtis, vir & nobilis & prudens, nouẽ menſes manibus ac pedibus ſtupidis, quos contractos vulgò vocant: quam neque apud medicos, neque apud balnea potuit, apud diuum Leopoldum medicinam ſalutis inuenit, anno ſexageſimo. Mulier per ſexdecim annos lecto decumbens, manibus pedibusque contracta, cùm nulla poſſet medela ſanari, omni humano auxilio deſperata, ad tumulum Leopoldi deducta ilicò ſoſpes euaſit. Contractus ſanatur. Itèm contracta.

Anna Iohannis Patauienſis vxor, cxv. teſtis, manibus itèm pedibusque morbo implicitis, ad ſepulcrum diui Leopoldi delata, factis precibus ſaluteque impetrata, paucis pòſt diebus omnem morbum doloremque depoſuit, anno ſexageſimoſecundo. Eodem modo Dorothea Iohannis vxor ità phreneſi acta, vt ſuorum neminem agnoſceret, vincta manibus pedibusque, nè quid eo furore impulſa mali committeret, ad ſepulcrum Leopoldi delata, quod vt faceret, in ſomnis admonita erat, voti rea facta eſt. Hoc de ſe ipſa teſtatur. Lodouica proba mulier, poſt editum infantem mente capta eſt, poſtque menſes quatuor ad eiuſdem diui ſepulcrum cùm delata eſſet, priſtinæ reſtituta eſt ſanitati. Mulier pedibus podagra laborans, nuncupato voto, conualeſcere cœpit: completo, ſalutem recipit. Alterius ab eodem morbo affecti vndecim annos, modò tribus menſibus, modò ſex excruciati, lecto ſe continentis, emiſſo voto, ceſſat dolor: completo, nullus fuit, ità vt quid podagra eſſet neſciret. Teſtis eſt ipſe. Itèm duæ aliæ ægræ. Itèm alia. Duo curantur à podagra.

Vrſula, quartus teſtis, vidiſſe ſe olìm dicebat nouem annos puellam natam, cui nomen eſſet Eliſabeth, ità epilentico affectam morbo, vt decies, ſæpè duodecies in die corrueret: eam deindè ad ſepulcrum Leopoldi curru euectam, habitis de more precibus orationibusque, & conualuiſſe, & viro traditam pueros aliquot pepeiſſe. Sex conteſtibus hoc probatur, anno ſexageſimonono: etſi legum authoritate optimis rationibus, ad probationem miraculorum teſtis de ſeipſo quis eſſe poſſit, nullo etiam conteſte adhibito. Anna quoquè mulier, vxor Stephani, vicinam habere ſe dicebat, cuius filius ſupradicto morbo cùm iam per annum laboraſſet, auxilio Leopoldi ſanatus eſt. Alios itèm ſex eodem morbo implicitos, eodemque modo ſanatos, memoriæ proditum eſt. Dorothea Patauienſis, continua vexata febre, atque hydropiſi, menſes quinque non ſine ingenti dolore brachij, apud ſepulcrum Leopoldi ſalutem inuenit. Georgius Patauienſis febre implicitus, & iam ictericus, atque adeò pauper, vt quotidiano labore indiès ſibi victum compararet, ope Leopoldi liber factus eſt: quòd vxor Barbara primæ operę mercedem diuo vouiſſet, idque Georgius comprobâſſet. Alia ab epilentico morbo. Alij ſeptem. Duo curantur à febre.

Dorothea Pauli vxor, febre oppreſſa, idque menſes octo, cùm ſe ad Leopoldi ſepulcrum voti ſuſcipiendi gratia contuliſſet: primo die magna parte morbi leuata domum redijt. Poſtero die maiore virium robore: tertio nullo omninò affecta morbo, omnibusque viribus recuperatis, vota perſoluit. Eadem poſt aliquot annos cùm in grauiſſimum morbum incidiſſet, omnibus membris manca atque contracta trium menſium interuallo, diui Leopoldi numine inuocato, in priſtinam redijt ſanitatem. Holfringus quartana correptus, cùm menſes ſex tædio morbi affectus, non ſolùm medicorum opem implorâſſet, ſed etiam ad nonnullorum diuorum numen confugiſſet auxilij gratia: poſtremò à circunſtantibus admonitus, vt ſeſe diuo Leopoldo commendaret: voto nuncupato, quartanam fugauit: isque inpoſterùm quid febris eſſet non ampliùs ſe ſciſſe affirmauit. Michaëlem idem Leopoldus non ſolùm febre, ſed etiam multis alijs morbis inuocatus liberauit. Mulier anno continua exagitata febre, modò bìs, modò tèr, modò quatèr in eam incidens valitudinem, tumefacta paralyſi, eodem liberatur numine. Sic teſtatur & ipſa. Alios ſex diuerſis febrium generibus implicitos, à Cap. 10. Bis curatur ægra mulier. Alius à quartana febre. Itèm alij octo.

Leopoldo liberatos memoriæ traditur. Mulier quædam peſtilenti morbo affecta tribus partibus corporis, octo dies per inediam cùm duxiſſet, pro mortuaque haberetur, viſo per ſomnium Leopoldo, ſalutem recepit. Alij item quinque eodem affecti morbo, eiuſdem diui auxilio ſe curatos eſſe teſtantur. Adoleſcentem aqua feruenti in faciem perfuſum, cui maxima deformitas perpetuò duratura videbatur, liberauit Leopoldus.

Itèm ſex à peſtilentia.

Quidam per belli tempora conſcenſa naui profecti ad cremandum monaſterium Nouiburgenſe vnà cum oppido, ſubita tempeſtate acti, cùm iam perituros ſe intelligerent, facti pœnitẽtes, inuocatoq; Leopoldo, naui ad litus appulſa, ſtatimque ceſſante procella, liberati ſunt. Mathias Furberger Pataujenſis diœceſis, cùm ad perſoluendum votum, quod pro recuperata ſalute filiolæ ſuæ beato Leopoldo emiſerat, cum vxore filijsque duobus & eadem filia ſanitati reſtituta, qui curru vehebantur, ſecus Danubij ripam pergeret, euerſo curru præcipites equos, ipſamque familiam per decliuium montis eo impetu ruentem vidit, vt ab ijs etiam qui aderant colliſa omnia eorum membra cùm à curru tum ab ipſis equis exiſtimarentur. Ille verò, qui iam ſemèl in ſalute filiæ diui auxilium expertus fuerat, idẽ pro vxore totaque familia ſaluanda numen implorauit: voto emiſſo, in vallẽ quò quadriga ruerat deſcendit, ſuosque omnes reducens, contra omnes naturæ vires, non niſi numinis fauore gratulabundus amplexus eſt. Sic Mathias ipſe, ſextus teſtis, & Florianus famulus aſſeuerârunt.

Benignitas ſancti in pœnitentes.

Stupendum miraculum.

Cap. II. Iohannes ſcholaſticus Pataujenſis diœceſis annos quadraginta natus, pedibus manibusq; ligatus & catenis, equidem & ab hoſtibus vnoq; pede ad currum adſtricto, adeò quòd non ſine ingenti dolore pedum & carnium ruptura: decurrens ad benemerita Leopoldi, liber à carceribus, à gemitu, & catena fit. Iureiurãdo firmat, hoc non niſi miraculosè fieri potuiſſe. Catherina vxor Nicolai Pataujenſis, xcix. teſtis, non niſi adiuta baculo valens pedibus ſe mouere, abſoluto voto, ſana abſque aliquo præſidio domum redijt, anno ſeptuageſimo. & hoc miraculosè factum teſtatur & ipſa, conteſtem habens vnum.

Captiuus à vinculis & carcere ſoluitur.

Clauda ambulat.

Iohannes Fracher Pataujenſis, cxlij. teſtis, duobus annis non valens ambulare, pede ſiniſtro laborans nimio dolore: nuncupato voto & completo, ſanus fit, anno lxx. in Quadrageſima. Iohannes Pataujenſis, annos natus ſexaginta, filium habens claudum à natiuitate, caſu accedens ad tumulũ Leopoldi, precibus & lachrymis nuncupato & completo voto, ſanum vidit filium, anno lxxj. Sic atteſtatur & ipſe, addens hoc non niſi miraculo adſcribens. Eliſabeth teſtis accita ad miracula Leopoldi, cùm rem negligeret, nec ſe iureiurando pateretur adſtringi: ſubitum dolorem ſenſit, colore amiſſo: ſtatimque pœnitens & diuo ſe commendans, pulſo dolore ſana facta eſt.

Itèm duo alij.

Curatur poſt caſtigationem mulier.

Preſbyter cum laicis quatuor vi tempeſtatis acti, ab eodem diuo, cuius numen ſupplices inuocârant, periculo erepti ſunt. Itèm tres alij idem paſſi, eodem modo liberati, diuo vota perſoluerunt. Anna Pataujenſis, per triennium paralytica, ad tumulum profecta Leopoldi, ſanatur. Itèm Michaëlem quendam per triennium in lecto cubantem. Itèm Matthæum eodem morbo laborantem, inſupèr & lumine captum, cùm cerę imagunculã vouiſſet, reddidit incolumem. Margeretha vxor Stephani eodem morbo implicita, ab eodem diuo liberatur. Lucas annos natus lx. luminibus captus, idque per annos quatuor, ductus ad tumulum Leopoldi, recuperato viſu domũ rediuit. Mulier quædam per quatuor hebdomadas excæcata, cùm nulla poſſet medicorum ope curari, voto completo quod ad Leopoldum emiſerat, viſum recepit. Infans præ dolore oculorum per octo dies excæcatus, ſi quandò aperire oculos tentabat, è palpebris eius ſanguis exibat, pluribusque per parentes remedijs fruſtrà expertis, tandèm diui Leopoldi auxilium implorantes, filij ſalutem impetrârunt. Hoc Eliſabeth mater teſtatur, conteſtem habens vnum. Pari modo Iohanni per octo dies nihil videnti idem diuus ſanitatem lucemque reſtituit. Itèm puerum, cui tuberculum carnis ſiniſtro oculo innatum, deſperata ſalute ab omnibus, inuocatus Leopoldus ſanauit. Mulier quædam triennio dolore oculorum afflicta, poſtremò cæca facta, à Leopoldo liberatur. Itèm quatuordecim alij diuerſis oculorum morbis afflicti, ab omni penitùs morbo fiunt immunes.

Periclitãtes liberantur.

Quatuor paralytici.

Multi cæci S. Leopoldi meritis vident.

Cap. II. Stephanus puer ſeptem annorum, nec audiens nec ingrediens, eodem numine inuo-

inuocato, ſanitatem recepit. Mulier ob infirmitatem, quam in ore perpeſſa fuerat, per ſex annos nullum rectè vt intelligi poſſet proferens verbum, voto completo examuſsim vocalis euaſit. Adoleſcentula per integrum annum muta, ſurda & cæca iacens, diuo Leopoldo ſe commendans, priſtinæ reſtituta eſt ſanitati. Alius à natali die mutus delatus ad tumulum Leopoldi, loqui incepit. Barbara duobus menſibus muta ſurdaque, priſtinæ ſaluti à Leopoldo reſtituitur. Alium decem annos mutum liberauit Leopoldus. Georgius Hiſter per menſem ſurdus, Itèm Thomas, Itèm duo alij, à diuo Leopoldo auditum receperunt. Quidam cùm auditu per menſem caruiſſet, nec humano remedio curari valeret, ad merita decurrens Leopoldi, votum emiſit, ſanusque effectus: ſpreto voto, in eundem incidit morbum: reiterato voto, conualuit. *Surdi & muti audiũt & loquuntur.* *Vidésne Lector ſoluenda eſſe vota?*

Iohannes Ruperger Mirbergaforenſis, in carcere coniectus, vinculis implicitus manibus pedibusque, inuocato Leopoldo, miro modo carcerem egreditur, loco ità anguſto quà exeundum fuit, vt capax hominis nõ eſſet: triplicem murum trãſit, lacunam aquæ ſuperat, nulla arte, nullo humano ingenio ſuperabilem. Liberatus, numinisque oblitus, voto non perſoluto, anno pòſt in eundem carcerem conijcitur, iiſdem vinculis vincitur: in quibus menſes quatuor habitus, iterato quod neglexerat voto, iterùm liberatur. Tanta eſt Dei Opt. Max. clementia, vt ne ſpretus quidem ſpernentem deſerat. Idem Leopoldus alium in carcerem coniectum arctiſſimis vinculis liberauit. *Cap. 13.* *Captiuus liberatur.* *Spretus Deus, ſpernentem nõ deſerit.*

Puer paruulus decem & octo fermè menſium, cùm in ſcapham ſemiplenã aquæ cecidiſſet, atque in ea dimidiæ horæ ſpatio permanſiſſet, pedibus cælum versùs directis, à matre Barbara & Petri vxore inuentus, ac domum Annæ vicinæ relatus, dum pro mortuo deploraretur, afflicta mater Leopoldi opem atque auxilium implorauit. Cui cùm pro ſalute pueri imaginem ceream vouiſſet, puer cõfeſtim quaſi à morte ad vitam reuocatus, mouere ſe atque ad matrem reſpicere cœpit. Deindè conſurgens, ad perſoluendum diuo votum mater cum filio profecta eſt. Teſtis eſt Barbara mater, conteſtem habens vnum. Catherina filium Petrum habuit duos natum annos. Is in aduerſam incidens valitudinem, quatuordecim fermè dies duxit inedia, nullo neq; cibo neq; lacte guſtato. Itaq; cùm, eius ſalute deſperata, iam quæ ad funus neceſſaria erant pararentur, miraculorum diui Leopoldi recordata mater, eius nomen inuocauit: quo facto, delatus puer ad ſepulcrum diui, & riſit & cibum cepit. Alius itèm puer annorum duorum, vi ingentis morbi pro mortuo deploratus, inuocato à patre Iohanne Vianenſe diui Leopoldi numine, ſtatìm reuixit. Eodem modo puer alius pro mortuo habitus, à diuo Leopoldo vitam recepiſſe affirmatur. Infantula quædam, ob ægritudinem per tres dies amiſſa loquela ſemimortua decumbens, cùm iam parentes breui eam morituram crederent, voto à matre emiſſo, quod vt faceret in ſomnis fuerat admonita, quamprimùm loqui cœpit, ab omni penitùs ægritudine liberata. Puer grauiſſima correptus infirmitate, ad extremũ ità debilitatus, vt mori crederetur: cùm oblationem quandam pro ſalute filij diuo Leopoldo vouiſſet mater, ab ægritudine liber fit. Matre verò non offerente quod promiſerat, idem puer iterùm in acutiſſimas incidit febres: reiterato voto perfecteque adimpleto, peroptimè conualuit. *Mortuus reuiuiſcit.* *Tres pueri morti proximi reualeſcunt.* *Itèm duo alij morti proximi.*

Idem Leopoldus mulierem quandam lepra liberauit. Adoleſcens à ſeipſo vulneratus, inciſis vt iudicabatur venis, repertus in lecto, mortuusque ab omnibus iudicatus: cùm vltra horam nullum vitæ ſignum in eo appareret, emiſſo à matre voto, orationibus priſtinam adeptus eſt valitudinem. hoc de ſeipſo teſtatur. Conteſtes ſunt parentes. Sic & alios tredecim morituros, ad priſtinam bonam valitudinem redactos monumentis traditur. Sed quid de morituris dicam? quandò etiam defuncti vita, raro mirabilique Dei Opt. Max. experimento, poſitis Leopoldo votis, reſtituuntur? *Itèm alius.* *Itèm alij 13.*

Eliſabeth, lxxxj. teſtis ſuper xix. articulo, quo quæritur quid de Leopoldi miraculis noſcatur: ſe vidiſſe affirmat puerũ ſuper altare poſitũ ante monumentũ Leopoldi, vbi aderat magnus gentiũ tumultus, nigrũ & omni iudicio exanguẽ, exanimemque, & precibus porrectis à nonnullis numini, viuum vidiſſe. Hoc & alij ſex eiuſdem loci indigenæ, addentes eum vidiſſe dum puteo extraheretur, nigrũ vt ſuprà, & in eccleſia, & ſi diuerſis verbis, eadem tamen ſententia confirmârunt. Teſtes in hoc depoſuerunt omni exceptione maiores. *Cap. 14.* *Puer ſubmerſus reuiuiſcit.*

Puer

Puer alius trimus, Volſgangus nomine, eiuſdem loci flumine lapſus, vbi aderant molenæ, perquiſitus inuentus eſt: Semotus à loco vndè ceciderat, quantum bis emiſſa valido arcu ſagitta ſpatij complet, nullo viuacitatis in eo apparente ſigno: mater verſa ad Leopoldi benemerita, nuncupatis votis, reſtitutum puerum ad primam vitam conſpexit. Hiſtoria hæc non caret teſtibus. Nam & pueri parens Fredericus, ſuper dicto articulo ſe vidiſſe teſtatur, & interfuiſſe dum rueret, multis & clericis & laicis videntibus, prout ſuprà. & hęc anno milleno quadringenteſimo ſeptuageſimo, Septembri menſe. Sic & alij duo ſuper circunſtantijs & interrogatorijs legitimè reſponderunt.

Itèm alius.

Puer pro mortuo habitus, cùm ad ſepulcrum beati Leopoldi delatus eſſet, ſubito miraculo vitam recepit. Hoc barbara quinquaginta annos nata fœmina grauis teſtatur. Alius puer trimus, Fredericus nomine, cùm in puteum decidiſſet, ac per horam propè mediam manſiſſet ſub aquis, eductus è puteo frigidus & niger, nullumque indicium vitæ toto corpore præ ſe ferens, tandem effuſis à matre precibus ad omnipotentem Deum, beatumque Leopoldum, priſtinæ ſaluti reſtitutus eſt. Bonreuerſer vxor Iohannis, & altera vxor Laurentij Saltzburgenſis diœceſis, hoc fuiſſe & vidiſſe teſtantur.

Itèm alius.

Itèm alius.

Alius in ipſo partu per horam, poſt partum verò plùs, pro mortuo deploratus, cùm nulla iam de eo ſpes eſſet, precibus porrectis à matre ad Leopoldum, timente furorem viri, nè crederet negligentia ſua hoc peractum, repentè & ſpirare & viuere cœpit. Hoc Dorothea vxor Guilermi Patauienſis firmat. Dorothea vxor Guilermi Patauienſis diœceſis, non ſine ingenti dolore omnibus videntibus eam ferè mortuam, & puerum peperiſſe mortuum, eodem numine liberatur. Infans ſe mouere cœpit & liber fit. Hoc mater, obſtetrices duæ, & aliæ conteſtantur vicinæ.

Itèm alius.

Puer quidam ſeptem annos natus, in profluentem cadens, ac per duas fermè horas in aquis iacens, nullis occurrentibus, cùm ea die ludis feſtiuis ferè totus populus concurreret: perquiſitus tandèm haſta, ſub ponte repertus eſt: extractus, & ad domum portatus, nullo vitæ ſigno apparente: cùm feretrum iam luminibus accenſis paratum eſſet, ad Leopoldum per matrem voto emiſſo, ilicò mortem cum vita commutauit, multis videntibus, ac Deo & beato Leopoldo gratias agentibus. Hoc Margareta Friderici Patauienſis annos quinquaginta nata teſtatur.

Alius ſubmerſus vitæ reſtituitur.

Alius puer Vianenſis, ſtatìm editus pluſquàm hora media mortuus iacens, cùm pro eius ſalute ad beatum Leopoldum factæ preces eſſent, quaſi tum primùm anima in corpus infuſa, datam iterùm vitam, ad multam perduxit ætatem. Vitus Vianenſis oppidanus, ætatis annorum quinquaginta, hoc firmat cum circunſtantijs vt ſuprà requiſitis. O gratiam homini benemerito gratis datam. O diuinæ potentiæ munus inæquabile: quo noſtra quoquè ſecula in poſteriorem felicem recordationem, non ſine religioſa admiratione venire potuerunt. nihil enim tantùm ab oculis hominum natura remouit, nihilq; tantùm ab animis prudentium alienum eſſe conſtituit, vt aliquandò diuina fauente gratia in mentes oculoſque omnium redire non poſſint.

Alius mortuus reuiuiſcit.

Cap. 15.

Quidam vxori iraſcens, quòd ad monaſterium clauſtri Nouiburgenſis, veneratione beati Leopoldi, Martis poſt Palmarum diem quotannìs eleemoſynam panis, vini & trium obulorum accepturis obtuliſſet, in hæc verba prorupit: Vtinàm eleemoſyna viueres, nè quid auferres habuiſſes. raptiſque continuò, quæ pauperibus deſtinauerat illa, domum reuertens, eo pane deguſtato, mandendo aſſumptũ, neque deglutire potens, in lectum ſe contulit. Vbi hàc illàc diù circunuolutus, præcluſo ſpiritu occubuit: vt facilè intelligamus, etiam ocioſa verba vindicem habere Deum: neque impunè in illos, qui de ſe benè meriti ſint, admitti nefarios ſine animaduerſione contumaciter permiſiſſe. atque eius rei teſtis eiuſdem filia eſt.

Cęleſtis vindicta in temerarium obtrectatorem pauperum.

Sed iam habes, Pater ſancte, quid ſedente Xiſto Pont. Max. prædeceſſore tuo, ab Reuerend. dominis Cardinalibus in tam pium opus deputatis ſit, R. domino Vicecancellario referente, cuius rei minimè, vt opinor, S. T. oblita eſt, cùm vnus è ſacro conſiſtorio tunc eſſet. Idq; iam omnes accepiſſe reor, quibus parentibus ortus Leopoldus ſit, quàm præclari, quamq; illuſtres: quantùm diuinis incubuerit: quonam

quonam pacto, extincto patre, ſe geſſerit: quemadmodùm leges iuſtitiamq́ue coluerit, matrimonij ſeruauerit iura, quas ædes conſtruxerit ſacras: quanti eum fecerint prædeceſſores tui, & dum vixit, & poſtquàm è vita migrauit. Habes & miracula, teſtimonia vitæ, tum magna, tum maxima, & quæ prior, & quæ noſtra vidit ætas: quibus quàm ſanctus, quamq; Deo fuerit acceptus, demonſtratur apertè: & quę ad obſeruandam æternitatem vir magnus & totus Dei exegerit. Poſcebat hominis altitudo longiorem orationem: materia ſuppeditabat, quàm ingentia implere volumina. Ego verò morem illorum, qui paucis calculis innumerabilium fermè rerum ſummam complectuntur, his paucis exegi. Defeciſſent aliter latera, & lingua compreſſa obmutuiſſet: obſeruantiaq; benè meritorum tanta apud te eſt, vt cùm intelligis quempiam æternitatem promereri, ilicò tua bonitate id cõfirmes. Iam virtutes ipſius Leopoldi, quas creator omnium etiam miraculis comprobauit, ab Dei Vicario, qui ſolus in terris es, aſſeribere in numero Sanctorum iure meritoq; expoſcũt, expectantq́ue. Ad quæcunq; enim loca Leopoldi nomen peruenerit, pro ſacroſancto veneratur & colitur. idq; non ſimpliciter, prout à nonnullis fieri conſueuit, ſed indelebili atque inuiolabili titulo ſanctus Leopoldus appellatur & pro ſancto habetur. Quæritur tamen pro laudabili conſuetudine ſolennitateque, à ſacroſancta Eccleſia introducta, S.T. nutus, quo abſq; nil tutum, nil ſtabile, nil deniquè ſanctum creditur. Id exigi mea oratione non exiſtimes velim. Nam inprimìs Chriſtianiſſimus fidei noſtrę totiusq; religionis orthodoxæ verus, legitimus, indubitatus defenſor Fridericus Imperator Auguſtus, à quo eius bonitate nihil adhuc perperàm peti audiuimus: nec verò idcircò tantùm, quòd ex ſanctiſſima Leopoldi familia Auſtrali ducat originem, verùm etiam vt Deus in ſuis glorietur creaturis, eius filius Maximilianus Auſtriæ ac Burgundiæ Archidux inuictiſſimus, patrem ſortitus eſt Cæſarem. Sic inclytus Hungrorum Rex, cæterique Principes catholici illarum prouinciarum, & deniq; omnes eorum populi, nutũ, vocemq; ſanctitatis tuæ ſitibundi cupiunt, præſtolantur, expectantq́ue. Quid enim his teſtibus magis in mundo dari poſſit non video. Magna profectò res eſt, vt mortales, Deo propitio & fauente, glorioſiſſimos & cæleſtes titulos benefaciendo ſibi quærant. Iam tempus eſt, iam te ſic velle conſpicimus & tenemus omnes: vt tua videlicet hac cæleſti voce Leopoldũ, qui cùm iam in cælis ſanctus ſit, etiam in terris ſanctum eſſe declares ſanctiſſimo tuo decreto, longa hominum expectatione optato. Diù mortales hoc in augmentum fidei, in monumenta Romani & Eccleſiaſtici ritûs, in gloriam æternitatis quàm nimio ardore expoſcunt, & vt benefactis longo labore quæſita iam præmia declarentur.

Summa virtutum ſancti Leopoldi.

S. Leopoldi nomẽ quàm ſit celebre.

Rogat orator, cum in numerum Sanctorum referri.

Extat alius liber de innumeris miraculis & canonizatione eius, per Reuerẽdum patrem, dominum Iohannem Franciſcum de Pauinis conſcriptus, ad quem lectorem remittimus.

BREVIS MEMORIA S. EVGENII TOLETANI EPISCOPI ET MARTYRIS, VT HABETVR LIbro quinto hiſtoriarum Hiſpaniæ, Lucij Marinei Siculi, Regij hiſtoriographi.

15. Nouẽbr.

RAYMVNDVS olim Toletanæ ſedis Antiſtes, ad Concilium apud Rhemos Galliæ populos celebrandum, temporibus Eugenij ſummi Pontificis, cum alijs multis Epiſcopis in Galliam profectus eſt. Qui cùm in vrbe Pariſiorum ad eccleſiam ſancti Dionyſij orandi gratia diuertiſſet, in eadem eccleſia quoddam ſepulcrum inuenit, quod apud eos magnæ venerationis habebatur, in quo ex eius ſuperſcriptione, beati Eugenij Toletani Archiepiſcopi corpus humatum eſſe cognouit. De quo diligentiùs inquirens, quis fuerit, vel qua ratione à propria ſede quieuerit, tum ex relatu hominum, tum ex eius vita, quam ibi deſcriptam inuenit, deprædhendit. Scriptura ſiquidem continebat, hunc Eugenium à beato Dionyſio in Galliam proficiſcente, ab vrbe Arelatenſi in Hiſpaniam directum Toletanæ ſedi prefuiſſe.

S. Eugenius à B. Dionyſio Areopagita Toletanæ Eccleſiæ præficitur.

Qui

Qui poſtquàm viſitauit magiſtrũ ſuum Dionyſium, cùm iter eſſet ingreſſus, à gentilibus deprehenſus, & ex fidei confeſſione quis eſſet, cognitus, gladio aperiente viam, qua magiſter ſuus illuc iam præceſſerat, cælum coronatus ingrediutr. Cuius corpus poſt multum temporis, diuina reuelatione repertum, in eccleſia beati Dionyſij, magna fidelium lætitia & exultatione conditur: vbi propter meritum ſanctitatis, & gloriam miraculorum quæ ibi fiebant, ab omnibus quàm deuotiſſimè venerabatur.

Capite cæditur.

De huius Eugenij medij corporis tranſlatione, multa habentur in vita ſancti Gerardi Abbatis Bronienſis. quære in Tomo quinto, tertia Octobris, capitibus verò, 11. 12. 13. & 14.

DE SANCTO SYLVESTRO CAVILLONENSI EPISCOPO, EX DIVI GREGORII ARCHIEPISCOpi *Turonenſis De gloria Confeſſorum, Cap.* 85.

Nouẽbr. 20.

BEATISSIMVS verò Syluester Cauillonenſem rexit Eccleſiam: qui quadragintaduobus annis ſacerdotio miniſtrato, plenus dierum atque virtutum migrauit ad Dominum. Habuit autem lectulum funibus ſubtilibus innexum, ſub quo cùm ſemèl atque iterùm infirmi, ſiue quartanarij, ſiue varijs febribus oppreſſi, ſubderentur, ſtatìm virtute diuinitùs indita ſanabantur. Idcircò hic lectulus in eccleſiæ ſacrarium deportatus, ſimili virtute niteſcit. Multi enim (ſicut oculis proprijs inſpexi) abſciſſis de funibus illis particulis in longinquum deferebant, ipſisque ſuper infirmos locatis, ſanitatis adeſſe beneficium contuebantur. Nam mater mea ab hoc deciſam particulam vt puellæ à frigorijs febricitanti collo dependi fecit, morbo extemplò depreſſo, puellam ſanam adſpexit.

Multi ægri meritis ſancti Syluestri ſanantur.

CERTAMEN GLORIOSI MARTYRIS AGAPII, EX EVSEBII CAESAREENSIS ECCLESIASTICAE *hiſtoriæ libro octauo, cap. ſexto decimo, interprete Iohanne Chriſtophorſono Anglo.*

20. Nouẽbr.

QVARTO anno perſecutionis in nos graſſantis, ad duodecimum Calend. Decembris, hoc eſt, vigeſimo die menſis qui Dius vocatur, die Veneris, in eadẽ vrbe Cæſarea, tale facinus, dignum reuerà quod literarum monumentis commendetur, ipſo tyranno Maximino præſente (qui eodem die, qui natalis ſuus dies erat, ſpectacula populo, magno cum apparatu ac ſumptu edebat) patratum fuit. Et quia cõſuetudo inueterârat, vt varia ſpectacula, ſi etiam vnquàm aliâs, præſentibus ipſis Imperatoribus ſumma cum magnificentia ac ſplendore, proponerentur ſpectatoribus, ad eorum animos oblectandos, eaq; nouis ac peregrinis formis, præter communem & vſitatum morem variarentur, ſic vt interdùm animalia ex India & Aethiopia, aut aliundè acta in amphitheatrum introducerentur: interdùm viri mimicis corporis geſtibus, permira animorum oblectamenta ſpectantibus oſtenderent: ob eam cauſam cùm iam Imperator ipſe ludos faceret, eximium quoddam ſpectaculum, & quod multum haberet admirationis, in magnifico eorum apparatu omninò elucere oportebat. Quod'nam igitur erat iſtud quidem? Martyr & teſtis noſtræ in Chriſto religionis, adducitur in medium, ſtrenuè pro ſola & vera pietate decertaturus, Agapius nomine: quem vnà cum Thecla ſociatum, beſtijsque traditum ad deuorandum, paulò antè demonſtrauimus. Iſte aliâs è cuſtodia eductus, ſimulque cum maleficis ad ſpectacula populo edenda coniunctus, cùm palàm egregiè ſuas partes in ſtadio

Spectacula præſentibus Imperatoribus edi ſolita.

S. Agapius in medium adducitur, decertaturus.

ſtadio egiſſet, idq́ue tèr ac ſæpiùs, proptereà quòd iudex poſt minas illi varijs temporibus oppoſitas, ſiue illum commiſeratus, ſiue ſpe propoſiti & ſententiæ eius commutandæ inductus, ad alia ſemper noua certamina diſtulerat, tandèm ipſo præſente Imperatore denuò producitur, velut opportunè & commodè in illud tempus reſeruatus: vt hoc dictum ſalutare, quod Dominus diſcipulis ſuis, diuina præſcientia prædixiſſet, (nimirùm quòd coram Regibus adducerentur propter teſtimonium eius) verè in eo compleretur.

Matth. 10.

Primùm igitur in medium ſtadium, cum quodam malefico & ſceleſto homine, quem cædis domini ſui reum fuiſſe ferunt, vnà rapitur. Deindè hic domini ſui interfector, qui beſtijs obijci debuiſſet, miſericordia & clementia Imperatoris (propè ad ſimilitudinẽ Barrabæ latronis, quem Seruatoris loco Iudæi mortis periculo eripiebant) nece liberatus eſt: & proptereà ſtrepitu & acclamationibus totum ideò perſonabat theatrum, quòd homicida Imperatoris beneficentia, non ſolùm ſeruatus eſſet, verùm etiam honore & libertate donatus. Cæterùm hic veræ & diuinæ pietatis athleta, primùm à tyranno accerſitur: deindè inficiationem ſuæ voluntatis & inſtituti rogatus eſt: promittitur ei libertas. at ille magna voce palàm teſtatur, non turpis & nefarij criminis cauſa, ſed pietatis in Deum omnium rerum opificem, libenter & cum voluptate omnia ſupplicia, quæcunque ſibi imponerentur, ſe pacato & tranquillo animo ſubiturum. Atque hoc elocutus, dicto citiùs factum exequitur: & vrſo in illum dimiſſo, ex aduerſo veluti curriculo factus obuiàm, ſeipſum libentiſſimè vorandum dat. Pòſt adhuc ſuperſtes ſpiritum ducens, in carcerem mittitur. vbi vno die in vita commoratus, poſtridiè lapidibus ad pedes eius appenſis, in medium mare demergitur. Tale Agapij martyrium fuiſſe conſtat.

Eccè Iudaicum tyrannum. Luc. 23. Iohan. 18. Martyris conſtantia. Vrſo ferociſſimo obijcitur. In mare demergitur.

VITA SANCTORVM MARTYRVM OCTAVII, ADVENTICII, ET SOLVTORIS TAVRICORVM, PER D. *Ambroſium Epiſcopum ſcripta. Eſt ſermo 77. in ordine Sermonum eius, quanuis etiam ſimilis inter Homelias D. Maximi Taurinenſis Epiſcopi inueniatur.*

CVM omnium ſanctorum martyrũ fratres deuotiſſimè natalem celebrare debemus, tum præcipuè eorũ ſolennitas tota nobis veneratione curanda eſt, qui in noſtris domicilijs proprium ſanguinem profuderunt. Nam licèt vniuerſi ſancti vbique ſint & omnibus proſint, ſpecialiter illi tamen pro nobis interueniunt qui & ſupplicia pertulêre pro nobis. Martyr enim cùm patitur, non ſibi tantùm patitur, ſed & ciuibus. Sibi enim patitur ad præmium, ciuibus ad exemplum. Sibi patitur ad requiem, ciuibus ad ſalutem. Exemplo enim eorum didicimus Chriſto credere, didicimus contumelijs vitam æternam quærere, mortem didicimus non timere. Videte ergò quid martyribus debeamus, in quo alter tortus eſt vt alius ſaluaretur: Alter carnificem pertulit vt Chriſtum alter agnoſceret: Alter morti addictus eſt vt alius vita potiretur æterna, & poſtremùm ſanctus occiſus eſt vt peccator euaderet.

20. Nouẽbr. Martyr cùm patitur, non ſibi tantùm patitur, ſed ſuis ciuib'.

Beati igitur martyres nec ſibi vixerunt, nec ſibi ſunt mortui. Exemplum enim nobis reliquerũt benè viuendo conuerſationis, tolerando fortiter paſſionis. Nam ideò Dominus per totum mundum diuerſis in locis pati martyres voluit, vt tanquàm idonei teſtes nos præſenti quodam fidei exemplo ſuæ confeſſionis vrgerẽt, vt humana fragilitas quæ prædicationis Dominicæ auditu longiore vix credit, vel præſenti oculorum teſtimonio martyrio crederet beatorum.

Cuncti igitur martyres deuotiſſimè percolendi ſunt, ſed ſpecialiter ij venerandi ſunt à nobis, quorum reliquias poſſidemus. Illi enim nos orationibus adiuuant, iſti etiam adiuuant paſſione. Cum his autem nobis familiaritas eſt, ſemper enim nobiſcum ſunt, nobiſcum morantur, hoc eſt, & in corpore nos viuentes cuſtodiunt, & de corpore recedentes excipiunt. Hîc nè peccatorũ labes nos abſumat, ibi nè inferni horror inuadat. Nam ideò hoc à maioribus prouiſum eſt vt ſanctorum

Sancti martyres deuotiſſimè colendi.

oſſibus noſtra corpora ſociemus, vt dum illos tartarus metuit, nos pœna non tangat: dum illis Chriſtus illuminat, nobis tenebrarum caligo diffugiat.

Cum ſanctis ergò martyribus quieſcentes euadimus inferi tenebras, eorum pro- *Matth.16.* prijs meritis, attamen conſocij ſanctitate. Ait enim Dominus Petro: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt ei. Si ergò Apoſtolo & martyri Petro inferni porta non præualet, quiſquis ſocia- *Martyrum merita, quâti ſint ponderis apud Deum.* tur martyri, tartaro non tenetur. Martyres enim inferni porta non poſſidet, quoniam eos paradiſi regna ſuſcipiunt. Nam videmus eos vtiquè iam regnare. Cernimus enim ab ijs frequenter obſeſſos immundiſſimis dæmonibus homines liberari, ità vt cęleſti medicina & captiua anima de diaboli laqueis eruatur, & ipſe diabolus vinculis igneis alligatus producatur de ſua captiuitate captiuus, vt qui quædam paulò antè ceperat, ipſe ſubdatur in prædam.

Hæc & alia potiora mirabilia per ſanctos fieri omnibus notum eſt. Et ideò fratres veneremur eos in ſeculo, quos defenſores habere poſſumus in futuro. Et ſicut eis oſſibus parentum noſtrorum iungimur: ità & eis fidei imitatione iungamur. In nullo enim ab ipſis ſeparari poterimus, ſi ſociemur illis tam religione quàm corpore.

DE SANCTO AMPHILOCHIO EPISCOPO, ET DE LIBERTATE EIVS, QVA ILLE IN ORATIONE *ad Theodoſium Imperatorem vſus eſt, ex Sozomeni Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ libro ſeptimo cap.6. Interprete Suffrido Petro Leouardienſi Friſio.*

23. Nouēbr. ADHVC autem iſti quia numero pollebant, Conſtantij atque Valentis præiudicio freti, ſecuriùs conueniebant, ac de Deo, eiusque eſſentia publicè diſputabant: & vt Imperatoris animum pertentarent, eos ſubornabant quos in aula ſuæ ſectæ fautores habebant. Rebantur enim ſe obtenturos id quod propoſuerant, cùm ea conſiderarent, quæ ſub Conſtantio acciderant. Quæ quidem res & Eccleſię Catholicę ſectatoribus formidinem ac ſolicitudinem incuſſerat: qui tamen non minimè & hinc metuebant, quòd conſiderarent, quantum eſſet *Eunomij in diſputando acumen.* Eunomij in diſputando acumen. Hic enim non multò antè ob controuerſiam quam cum Clericis ſuis, imperante adhuc Valente, Cyzici habuerat, ab Arrianis diſceſſione facta, priuatus agebat in Bithynia, eregionè Conſtantinopolis, ac frequens ad eum populus traijciebat: multique aliundè confluebant, partìm vt illum pertentarent, partìm vt eius doctrinam cognoſcerent. Huius rei fama ad Imperatorem quoquè permanârat, qui iam conueniendi eius *Imperatrix Placilla orthodoxa.* deſiderio tenebatur. Cæterùm Imperatrix Placilla eum ſtudioſè deprecando cohibuit. Nam cùm Niceni Concilij doctrinam ipſa fideliſſimè conſeruaret, metuebat, nè (quod conſentaneum videbatur) maritus colloquio circunuentus, in illius ſententiam deflecteret. Vigente autem adhuc vtrinquè huiuſce contentionis ſtudio, Epiſcopis ijs qui Conſtantinopoli verſabantur, palatium Imperatoris ſalutandi gratia (vt moris erat) frequentantibus, etiam Amphilochius quidam ſenex, cum his vnà veniſſe dicitur, ignobilis oppidi ſacerdos, ſimplex, ac nullo rerum vſu *Amphilochij cum Imperatore παῤῥησία.* tritus, ſed in diuinis apprimè cordatus. Cùm autem cæteri candidè admodùm ac religioſè Imperatorem conſalutâſſent, etiam ſacerdos ille ſenex, ipſum conſimiliter ſalutauit: filio verò Imperatoris qui patri aſſidebat, æqualem honorem non exhibuit, ſed propiùs accedens, veluti puero, Salue (inquit) fili. ſimulque caput illi digito demulcebat. Commotus igitur ira Imperator, & quaſi ob iniuriam filio factam indignatus, quem ille non æqualiter honorâſſet cum patre, foràs exturbari cum contumelia ſenem iuſſit. Ille verò cùm raptaretur, conuerſus: Ad hunc, inquit, modum Imperator exiſtima, & cæleſtem quoquè patrem excādeſcere in eos, qui filium cum patre non æqualiter honorant, & genitore inferiorem nuncupare audent. Delectatus hoc dicto Imperator, ſenem reuocat: & veniam precatus, verè

verè illum locutum eſſe confitetur. Firmior itaque factus, eos, qui ab hoc diuerſum ſentirent, non admiſit: contentiones etiam & conuentiones in foro habere vetuit: & vt de eſſentia ac natura Dei ſolito more diſputare, tutum deincèps non eſſet, effecit, lata in eam rem lege, & conſtituta pœna. Theodoſius Imperator orthodoxã fidem amplectitur.

DE SANCTO ROMANO BVRDEGALENSI PRESBYTERO, EX DIVI GREGORII TVRONENSIS *Archiepiſcopi De gloria Confeſſorum cap. 46.*

HABETVR in hoc territorio & ſanctus Romanus Preſbyter, quem, vt ſcripta vitæ eius edocent, Martinus noſter ſepulturæ locauit. 24 Nouẽb. Eſt autem ſepulcrum eius contiguum Blauienſi caſtello, ſuper litus amnis Garonnæ, in quo ſæpiùs naufragio perituri, virtute eius ſaluati ſunt, proclamantes inter fluctus torrentis vndoſi: Miſereri noſtrî, ſancte Romane Confeſſor Dei. Mox enim, ſedata tempeſtate, optato litore potiti ſunt. Nec enim fas eſt, vllum perire naufragio, qui eius baſilicam amnis de medio contemplari meruerit. Ecce ſancti inuocatio, & ad inuocationẽ auxilij exhibitio. Quod & nos in grandi neceſſitate experti ſumus. Nam cùm imber creberrimus per multos defluens dies, amnem Garonnam extra litora eiciſſet, atque impellente vento validis fluctibus exundaret, eleuarenturque fluctuum montes validi, qui non paruum intuentibus ingererent metum, exoratus beatus Confeſſor obtinuit, ſicut credimus, virtutis ſuæ ſuffragio, vt compreſſis fragoribus, planum præberet flumen alueum. Et ſic ingreſſi nauem, ad ripam alteram ſine periculo ſumus deuecti.

VITA SANCTI FELICIS ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS, VT HABETVR LIBRO QVARTO *hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei viri doctiſſimi.*

SVBROGATVS eſt in locum Damiani Felix, anno à partu Virginis ſeptingenteſimo, quàm, vtì ſuprà memorauimus, duobus pòſt annis Theophylactius Rauennæ adhibuit. 25. Nouẽbr. Hic enim Felix Rauennatum Archiepiſcopus, ab Romano Pontifice inſignitus ſacra infula, cùm veterem pecuniæ penſionem denegaret, quæ more maiorum, veterique inſtituto, & recenti ſuperiorum Archiepiſcoporum teſtimonio debebatur, S. Felix à Rom. Pontifice, ſacra infula inſignitus. atque ità ſe in cæteris rebus, à Pontifice Maximo Rauennati eccleſiæ præſcriptis, gereret, quaſi nihil ſibi negocij cum illo eſſet, cõuocatis ciuibus, efficaci oratione habita, hortatus eſt, vellent antiquæ nobilitatis ſpiritus retinere, neque libertatem, tantis laboribus partam, adeò facilè ereptam, paterentur ſibi diutiùs occupari: præſertìm quòd Cæſar, quanquàm non eſſet opem Rauennatibus apertè laturus, (quod neque credi poterat) tamen nec etiam Pontifici Maximo eſſet aſſenſurus, aut affuturus, ob tot in illum inimici animi ſignificationes iam exhibitas. Augebant animos Rauennatibus, vetus cum Longobardorum Rege, Archiepiſcopi familiaritas atque vſus, & arctiſſima cum Mediolanenſi Antiſtite & Aquileienſi conſuetudo: qui Theodori Archiepiſcopi facinus ægrè tuliſſe viſi fuerant. Itaque Rauennates Felici aſſentiuntur, tributumque Pontifici & obedientiam negant. Rauẽnates obedientiã & tributum ſummo Pōtifici negãt. Verùm Conſtantinus Pontifex plurimùm Rauennatum inſolentiam ac ſuperbiam miſeratus, admiratusque, cùm eos hortatus diù fuiſſet, nec quicquam proficeret, de omnibus certiorem Iuſtinianum fecit. Qui Theodoro Patritio, claſſem apud Siciliam agenti, imperàt, vt, aucta quamprimùm claſſe, Rauennam contendat, detque operam, vt Felix Archiepiſcopus Pontifici

ſatisfaciat. Archiepiſcopus & factionis proceres, re cognita, ex omnibus cōfeſtim Flaminiæ ciuitatibus auxilia euocare, idemque ex omni Exarchatu, curareq; Padi alueum, eo loco, vbi Ferrariam nunc videmus, incidendum, illud flumini alueum ſternētes, quod vulgò ad Turrim foſſæ appellatum, ad hanc diem influit. id autem ob id factum eſt, vt maiore aquæ copia in Paduſam effuſa, in quam Paduſam tunc Padus eo riuo influebat, ager, qui circa Rauennam eſt, aqua magis compleretur: atque hac ratione, vti Agnellus, referente Blondo affirmat, Theodoro aditus ad vrbem intercluderetur. Theodorus impiger, in Illyrio aucta claſſe, à Venetis, quotquot naues in promptu haberent, accerſit, monetque vti ad Rauēnam in tempore adſint. Poſtquàm autem claſſis in conſpectum ſe dedit, Rauēnates, & ſceleris conſcientia, & tanto apparatu exterriti, raptìm & temerè omnia agere. Accedēte propiùs claſſe, ad arma tumultuariè concurrūt, quòd milites, quos ex agris & finitimis ciuitatibus euocauerāt, inermes, ac militiæ rudes eſſent. Theodoriani milites tranquillam tempeſtatem nacti, toto litore deſcenſiones faciunt. Ibi cum Rauennatibus & nonnullis mercenarijs veteranis manus conſertæ, ſed minimo negocio in vrbem, fuſi fugatique, repelluntur. Quapropter rei benè gerendæ occaſionem arripiens, cum fugientibus Theodorus Rauennam ingreſſus, ea potitur: & quęſtione habita, eorum qui Felici Archiepiſcopo fauiſſent, nonnullos interfecit: alios Romam relegat: pleroſque vnà cum Felice in vincula coniectos, direptis omnibus Byzantium deducit. Iuſtinianus Felicem candentis æris intuitu obcæcat, atque vnà cum cæteris Rauennatibus, per Ponti oppida relegatos diuiſit. Hanc cladem Rauennatem, vt ſcriptores tradunt, ſi quis non huius ſolùm Longobardi belli tēpora percenſeat, ſed Gothorum quoquè numeret calamitates, vix vllam reperiat, huic, ab infelicis Antiſtitis temeritate ortæ, cōferendam. Quo fit, vt omninò ſit falſum, quod Spretus ſcribit, nulla vnquàm vi Rauennam fuiſſe captam, cùm id ſæpiùs, magno malo, experta ſit. Tantus ab hac Rauennati calamitate, reliquis ciuitatibus timor incuſſus, vt Cæſarianas'ne partes, an Longobardorum ſequerentur, incertæ, ingenti mœrore, & extremis caſibus penè oppreſſæ viderentur: in tanta præſertìm Italiæ perturbatione: ſiquidem Aiſprandus, ſuperato auxilio Bauarorum, Aritperto, auitum Longobardorum regnum fuerat adeptus: breuique moriens Luitprandum filium ſucceſſorem reliquit.

Rauēna capitur, ac iterùm Pontifici ſubijcitur.

Felix Epiſcopus in exilium relegatur excæcatus.

Conſtantinus Pontifex, cùm adeò inſigni calamitate Felicem Archiepiſcopum, Rauennateſque affectos audiuiſſet, ægrè admodùm tulit, minimeq; rem probauit, quòd hominem in ſanitatem reſtitui, non tot calamitatibus affici voluerit. Poſteà Felix Archiepiſcopus relicta hæreſi (vt Platina teſtis eſt) patriæ ac ſedi reſtituitur, ijs Rauennatis eccleſiæ theſauris receptis, quos Iuſtinianus Cæſar habuerat. Antequàm in exiliū pulſus eſſet, elegantiſſimo ſtylo plurima compoſuerat: atque inter cætera in Danielis ſolationem, quæ apud Matthæum Euangeliſtam habetur, lucutentum commentarium: quem ſacerdotes ſui vix incolumem ſeruauerunt: quòd ipſe libros omnes ab ſe ſcriptos, cùm ob cæcitatē expolire, & abſoluere non poſſet, antequàm diem obiret, igni tradendos iuſſerit. Collegit etiā ad vnum, ſancti Petri Chryſologi conciones: quod opus, magnam partem adhuc extat, cùm commentarius & cætera perierint. Admirabili eloquentia cōcionari ad populum conſueuerat, tantaque religione ac ſanctitate poſt exiliū floruit, vt multa ſupra naturam prodigia ex ipſo manârint. Exeunte enim illo Byzantij portam: quam ad vrbem, gratias Cæſari de reſtituta patria acturus, ſe contulerat: cùm ſe quidam claudum ſimularet, peteretque ab eo, opis ſibi aliquid fieri, Cur te, inquit, Felix, quod non es facis? Cur illudis? Surge, & ſeruos Dei irridere nè velis. Alij à nauibus haud procùl præſtolabantur, vt ab eo, quem in egentes munificum, liberalemque ſciebant, pecuniarum aliquid elicerent. Quapropter conſilio inito, ex ſocijs vnum in via iacentem conſtituunt, eum affirmantes aduenam, iam mortuum, ſeque ab eo expectare auxilium, in quo ſepulturæ tradi poſſet. Quamobrèm vir ſanctus palliū proiecit, quo veſtiebatur: mox abeunte illo, ſocium iacentem vocantes, vt ſurgeret, exanimem ac verè mortuum inueniunt. Hæc Cæſar cùm reſciuiſſet, Felicem iubet ad ſe è naui accerſiri: ſummaque veneratione excepto eo, impetrauit ab homine plurimùm renuente, vt manu in formam Crucis deducta, ſibi benè precaretur.

Pōtifex Felicem pœnitentem ſuæ ſedi reſtituit.

Opera eius vt perierint pro maiore parte.

Sanctitas eius.

Nouit ſecreta hominū corda.

Igitur Felix Archiepiſcopus Rauennam regreſſus, poſt multas virorum ſanctorum reliquias, in Vrſiana æde pluribus locis honeſtiſſimè poſitas, pateras ex argēto dono

Eccleſiā ſuā Sanctorum reliquijs ac

dono dedit: & ſupercilij arcum, cui & carmina inſcripſerat, & martyrum complures reliquias incluſerat, extruxit. Arcas pro aris, ex cupreſſo conficiendas curauit, ipſumque, vt appellant, ſalutatorium, vndè Archiepiſcopi ad ſacra ſolennia inchoanda, coram populo procedunt, erexit: regiasque ianuas, admirabili opificio carmine exornauit. Tandèm verò ſeptimo Calēdas Decembris, ex hoc lachrymabili hoſpitio, cæleſtem in patriam profectus eſt, in numerumque Sanctorum adſcitus, & in D. Apollinaris Claſſenſis, ſepulcro ex marmore, ab ara diuæ Feliculæ haud procùl compoſitus. Præfuit Rauennati Eccleſiæ, annis circiter xiix.

Varijs vtenſilibus exornat.

Feliciter obit & ſanctorum catalogo adſcribitur.

REVERENDI IN CHRISTO PATRIS D. IACOBI BILLII PRVNAEI, SANCTI MICHAELIS IN *Eremo cœnobiarchæ doctiſsimi, præfatio in vitam ſanctorum Confeſſorum Barlaam & Ioſaphat.*

De ſequentis hiſtoriæ authore à quibuſdã dubitari video. Quidam enim Damaſcenum verum ipſius authorem eſſe cenſent. Quidam autem eam falsò ipſi tribui contendunt. Ac certè in clariſsimi viri Fumæi codice Iohanni Sinaitæ adſcribitur. Ego verò etſi Lectoris non ità multum intereſſe puto, vtrius ea ſit, modò pia & lectu digna ſit, quemadmodùm re vera eſt, tamen ſi mihi iudicium meum interponere liceat, verum Damaſceni fœtum eam eſſe affirmare non dubitem. Nam vt omittam quòd Trapezuntius, vir natione Græcus, & magni non inter ſuos tantùm, ſed etiam inter noſtros nominis, non alium quàm Damaſcenum eius authorem protulit, primum ipſa phraſis, reliquis ipſius operibus quàm ſimilima, Damaſcenum authorem teſtatur. Deindè ad eam opinionem confirmandam illud mihi magni momenti eſt, quòd vt in libris De orthodoxa fide, ac reliquis penè omnibus, Damaſcenus multa è Baſilio, Gregorio Nazianzeno, alijsque eiuſdem notæ Patribus, libenter corrogat, atque integros ſæpè verſus, immò etiam totas periodos ab ipſis mutuatur: eodem modo in hac quoquè hiſtoria multa ex ijſdem authoribus, ſuppreſſo interim nomine, produci animaduerti; ac præſertim ex Nazianzeno, vt cap. 7.8.10.11.15.17.20.24. ac pleriſque alijs locis. Adde quòd non ſolùm ab illis libēter mutuò ſumit, ſed etiam multa quoquè affert, ex libris De orthodoxa fide ad verbum tranſcripta, vt ea omnia quæ cap.15. de arbitrij libertate diſputat. Quod quidem, vt opinor, non tam apertè faceret, niſi tanquàm ſuo iure ijs, vt ſuis, vteretur. Deniquè cap.19. diſputatio ea de Imaginibus, quæ Damaſceni ætate feruebat, in eadem ſententia non parùm me confirmat. Vt autem hæc omnia pro Damaſceno faciunt, ità hanc hiſtoriam Iohannis Sinaitæ minimè eſſe apertiſsimè conuincunt. Nam cùm ille ſenioris Theodoſij tempore fuerit, vt patet ex lib. 13. hiſtor. Miſcell. Pauli Diaconi, quonam pacto in hac hiſtoria, quam Author ex India tranſuectam teſtatur, Nazianzenum, cuius ſcripta vixdùm in hominum manibus verſabantur, citare potuiſſet, atque etiam eo antiquiorem Epiſcopum, ac Valentis tempore vita functum, Baſilium, ſuppreſſo licèt nomine, cap.19. vbi de Imaginibus tractat, & cap.34. vbi Ioſaphat eam ad Deum Orationem habet, quam ex Conſtitutionibus Baſilij, cap.1. perſpicuè hauſit. Quonam itèm modo Barlaamum de Imaginibus ad Regis filium diſſerentem induceret, cùm ea quæſtio nondùm eo tempore excitata fuiſſet? Quod autem ad ipſam hiſtoriæ veritatem attinet, ob quaſdam cauſas, quas nihil hoc loco commemorare attinet, videri fortaſſe nonnullis potuiſſet, hoc opus non tam veram hiſtoriam eſſe, quàm ſub hiſtoriæ ſpecie, tacitam vitæ monaſticæ, atque ad Chriſtianam perfectionem exactæ, collaudationem, niſi author ſub finem eam ſe ab hominibus à mendacij crimine alienis accepiſſe teſtaretur. Ei ergò, præſertim aſſeueranti, diffidere, hominis mihi eſſe videtur, plus ſuis ſuſpicionibus, quàm Chriſtianæ charitati, quæ omnia credit, tribuentis. De Trapezuntij autem tranſlatione nihil aliud dicam, niſi eam mihi quidem anteà ſemper valdè rudem & impolitam viſam fuiſſe, pòſt autem (vbi per Iohānem à Sancto Andrea, virum vt optimum & doctiſſimum; ità etiam optimorum & doctiſsimorum librorum copia inſtructiſsimum, exemplaris Græci copia facta eſt) innumeris etiam locis vitioſam. Quod quidem lubentiùs certè nimiæ feſtinationi, quàm Græci ſermonis ignorationi tribuendum putarem, niſi nimis multa loca eſſent, in quibus vix feſtinationis excuſatione inſcitiæ notam Interpres deprecari queat. Quæ res ſuſpicionem mihi nonnullam inijceret, Trapezuntium fortaſſe verſionis huiuſce parentem non eſſe, niſi in quibuſdã etiam alijs eum Græca perſæpè non ſatis aſſecutum eſſe comperiſſem. Vtcunquè ſe res habeat, nouam à nobis traductionem habes, ſi nihil aliud, præcedenti profectò, niſi fallor, paulò clariorem ac fideliorem. Vale, & humaniſsimo viro Sancti Andreæ, cuius libro ſum vſus, gratiam habe.

Iohan. Damaſcenum ſubſequētis hiſtoriæ authorem eſſe cōprobat.

VITA SS. BARLAAM ET IOSAPHAT, PRÆNOMINATO BILLIO INTERPRETE, VT HABETVR *in operibus S. Iohannis Damaſceni, recens editis & auctis.*

PROLOGVS.

Rom.8. Naz. Ora. de Atha.

QVicunque ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei, vt ait Apoſtolus. Illud porrò, Spiritu ſancto donari, & filios Dei fieri, expetendorum omnium extremum eſt, & quò cùm ventum fuerit, conquieſcit omnis contemplatio, quemadmodùm diuinis literis proditum eſt. Hanc igitur excellentem, & expetendarum omnium rerum ſupremam beatitudinem ſancti omnes, qui ab æuo condito extiterunt, per virtutum cultum ac ſtudium diuino beneficio conſecuti ſunt, vt qui partìm martyrium ſubierint, atque ad ſanguinem vſque aduersùs peccatũ in acie ſteterint, partìm religioſæ ac Deo deuotæ vitæ certamen exantlârint, arctamque viam tenuerint, animique deſtinatione martyres extiterint. Quorum luculentas virtutes, ac præclara facinora (hoc eſt, & eorum qui martyrio perfuncti ſunt, & eorum qui per religioſam exercitationem angelicum vitæ genus imitando expreſſerunt) literarum monumentis commendare, atque ob virtutis exemplum ad poſteras ætates tranſmittere, à diuinis Apoſtolis & beatis Patribus Chriſti Eccleſia accepit: hoc videlicet ad noſtri generis ſalutem velut lata lege promulgantibus. Etenim via ea, quæ ad virtutem ducit, aſpera eſt atque ardua & permoleſta, ijs præſertìm qui nondùm ſeſe totos ad Deum tranſtulerunt, verùm adhuc vitiorum animique perturbationum tyrannide conflictantur. Quo fit, vt multis ad eam illecebris indigeamus, nimirùm & conſilijs ac cohortationibus, & exemplis eorum qui hanc viam priores inierint. Id quod etiã minore cum moleſtia ad eam attrahit: efficitque, nè ob vitæ difficultatem animis frangamur, ac deſperatione afficiamur. Siquidem ei quoquè, cui ardua & difficilis via ineunda eſt, non perindè quiſpiam monendo ac cohortando, vt eam ingrediatur, perſuaſerit. At cùm multos oſtendit, qui eam confecerint, ac tandèm percommodum diuerſorium nacti ſint, tum verò magìs eum adducet, vt eandem quoquè viam capeſſat. Huic igitur ipſe quoquè regulæ inſiſtens, ac prætereà impendens ignauo illi ſeruo periculum metuens, qui talentum à Domino acceptum in terram abdidit, quodque ei quæſtûs faciendi cauſa datum erat, ità occultauit, vt nihil ex eo lucri faceret, hiſtoriam animabus vtilem ad me vſque allatam ſilentio minimè præteribo: quam mihi pij quidam viri interioris Aethiopiæ (quos Indos vocant) ex veris commentarijs tranſlatam narrauerunt. Hæc porrò ad hunc modum ſe habet.

Exẽplis potiùs quàm præceptis ad virtutis ſtudium trahimur.

Matth.25.

NARRATIO.

27.Nouẽbr.

INDIA, quæ ingens ac frequentiſſima eſt regio, procùl ab Aegypto diſtat, atque vndiquè ab Aegypti parte mari alluitur: à continente autem ad Perſidis fines accedit. Ea porrò atra Idololatriæ caligine olìm obducebatur, atque extrema barbarie ſcatebat, nefarijſque flagitijs addicta erat. Poſteaquàm autem vnigenitus Dei Filius, qui eſt in ſinu Patris, figmentum ſuum peccati ſeruitute oppreſſum indigno animo cernẽs, miſericordia erga ipſum commotus, inſtàr noſtrî excepto peccato apparuit, ac Patris throno minimè relicto noſtræ ſalutis cauſa (hoc eſt vt nos in cælis habitaremus, atque à veteri lapſu excitaremur, ac peccato liberati priorem adoptionem reciperemus) in Virginis corpore habitauit, atq; expletis omnibus carnis propter nos aſſumptæ muneribus crucem ac mortem ſuſcipiens, ac terrenis mirandum in modum cum cæleſtibus coniunctis à morte ad vitam rediens, & cum gloria in cælos aſcendens, & in Patris dextra magnificè ſedens, Spiritum paracletum diſcipulis, à quibus conſpectus fuerat, pro eo àc promiſerat, in ignearum linguarũ forma miſit, ipſoſque ad omnes gentes legauit, vt eos, qui in ignorantiæ tenebris ſedebant, illuminarent, atque

Iohan.1.

Luc.1.

atque in Patris & Filij & Spiritûs ſancti nomine baptizarent, adeò vt deincèps illi partim orientales ſedes, partim occidentales regiones, quæ ipſis obtigerant, circumirent, ac ſeptentrionalia & meridionalia climata peragrarent, vt imperatum munus exequerentur, tum ſanctiſſimus quoquè Thomas, vnus ex duodecim Chriſti Apoſtolis, in Indiam ſalutiferæ doctrinæ illic prædicandæ cauſa miſſus eſt. Domino autem cooperante, ac ſermonem per ſequentia ſigna confirmante, Gentilitiæ ſuperſtitionis tenebræ depulſæ ſunt, atque illi ſimulacrorum ſacrificijs & cultu liberati, ad rectam fidem ſe adiunxerunt. Sicque Apoſtolicis manibus velut refecti, Chriſto per Baptiſmum conciliati ſunt: ac tacitis incrementis augeſcentes, in fide ab omni labe aliena proficiebant, eccleſiaſque per totam regionem extruebant. Cùm autem etiam in Aegypto monaſteria exædificari, ac monachorum ingentia agmina cumulari cœpiſſent, atque eorum virtutis, & vitæ rationis ad Angelorum imitationem accedentis fama orbis terrarum fines peruaſiſſet, atq; ad Indos vſque perueniſſet, ipſos quoquè ad eiuſdem vitæ ſtudium excitauit: adeò vt complures ipſorum relictis omnibus rebus in ſolitudines concederent, atque in mortali corpore, eorum qui corporis expertes ſunt, vitæ rationem ſuſciperent. Cùm igitur res præclaro ſtatu eſſent, atque aureis pennis, vt dici ſolet, in cælum plerique conuolarent, exurgit quidam Rex in eadem regione, Abenner nomine, vir opibus quidem ac potentia, victorijsque & bellica fortitudine, corporiſque proceritate inſignis, ac prætereà vultûs elegantia clarus, atque ob mundanos ocyſſimeque marceſcentes rerum ſucceſſus inſolenter ſe efferens, cæterùm, quantũ ad animam attinebat, extrema paupertate laborans, ac multis malis conſtrictus & enectus, quippè qui Gentilium partes teneret, ac ſuperſtitioſo Idolorum errori magnoperè addictus eſſet. Porrò cùm Rex in magnis delicijs ac vitæ oblectamentis & voluptatibus verſaretur, nec res vlla eſſet, quæ non ex ipſius voluntate ac cupiditate ſuccederet, vnum id demùm erat, quod ipſi lætitiam interrumperet, animumque ipſius curis pulſaret, nimirùm ſterilitatis malum. Nam cùm filijs careret, hæc eum cura ſolicitum habebat, quonam pacto his vinculis ſolueretur, ac ſuſceptis liberis patris nomen obtineret: quo videlicet apud pleroſque nihil eſt optatius. Atque huiuſmodi Rex hic erat, eaque mente ac ſententia. At illuſtriſſima Chriſtianorum natio, & monachorum caterua, Regis cultum ac venerationem pro nihilo ducentes, nec ipſius minas metuentes, per Dei gratiam ampliſſimos progreſſus faciebant, vt qui in multitudinem omni ſermone maiorem excreſcerent, ac paruam omninò Regis rationem haberent, ijs autem rebus, quæ ad Dei cultum pertinebant, ſingularem in modum dediti eſſent. Ac propterea permulti ex ijs, qui ad monaſticum ordinem ſeſe contulerant, omnia quidem ea, quæ in vita iucunda ſunt, peræquè contemnebant, ſoliuſque pietatis amore tenebantur, ac mortis pro Chriſto ſubeundæ ſiti, futuræque beatitudinis cupiditate flagrabant. Eoque nomine, non timido ac dubitante animo, verùm perquàm fidenti ac libero ſalutiferum Chriſti nomen prædicabant, Chriſtumque vnum in ore habebant, atque fluxam & caducam præſentium rerum naturam, futuræque vitæ firmitatem & immortalitatem omnibus palàm aperteque demonſtrabant, ac velut ſubſidia quædam & ſemina ipſis porrigebant, quorum ope ad Deum ſeſe conferrent, vitamque in Chriſto abſconditam conſequerentur. Ex quo effectum eſt, vt multi, ſuauiſſima illa doctrina percepta, ab acerbis erroris tenebris abſcederent, atque ad dulcem veritatis lucem ſeſe adiungerent: vſqueadeò vt nonnulli, etiam illuſtres viri, ac ſenatores, abiectis huius vitæ ſarcinis, in monachorum album ſeſe adſcriberent. Rex autem vbi hæc intellexit, ingenti iracundia commotus, atque indignatione feruens, ſtatim edicto ſancit, vt Chriſtiani omnes pietatem eiurare cogerentur. Ac deincèps noua ſuppliciorum genera comminiſcebatur, atque inuſitata mortis genera minabatur, literaſque ad omnes regionis ditioni ſuæ ſubiectæ partes mittebat, quibus & præfectis & ducibus imperabat, vt tormentis, atque iniquis cædibus in homines pietate præditos graſſarentur. Præſertim autem in præſtantiſſimos quoſque monaſtici ordinis excandeſcebat, atque implacabile aduerſùm eos bellum excitabat. Ob eamque cauſam piorum plerique animo vacillabant: alij autem, quia cruciatibus ferendis impares erant, nefario ipſius imperio parebant. At verò monaſticæ claſſis duces atque antiſtites, partim ipſius iniquitatem coarguentes ac refutantes, martyrio vitam finiebant, atque ad ſempiter-

Thomas in Indiã mittitur. Mar. vlt.

Ecce monachorum inſtitutum, primò in Aegypto, deindè in India.

Abenner Indorum rex.

Ecce ſanctiſſim Chriſtianorum primæuæ eccleſiæ, ſubeundæ pro fide mortis.

Coloſſ. 3.

Chriſtianorum perſecutio.

nam beatitudinem perueniebant: partim in ſolitudinibus & montibus ſeſe occultabant: non tormentorum, quę ipſis denunciabantur, metu, verùm diuiniore quodam conſilio ac prouidentia.

De procerum regiorum Principe, qui ſolitariam vitam amplexus eſt. CAP. II.

CVm itaque huiuſmodi caligo Indorum regionem inuaſiſſet, ac pij & ſancti viri vndiquè vexarentur, impietatis autem propugnatores opibus ac potentia florerent, atque cruoribus & victimarum nidore ipſe quoquè aër inficeretur, vnus è regiorum ſatraparum principibus, animi fortitudine, corporisque magnitudine ac pulchritudine, cæterisque alijs rebus, quibus

Princeps quidā Indicus monaſticā vitam ſuſcipit.

corporis elegantia & animi generoſitas, tanquàm certis quibuſdam notis exprimi ſolent, alios omnes antecellebat. Quamobrèm cùm impium illud edictum audijſſet, inani hac atque humi ſerpente gloria & delicijs valere iuſſis, ad monachorum cœtum ſeſe aggregauit, atque in locis ſolitarijs exulans, ieiunijs & vigilijs ac diligenti oraculorum diuinorum meditatione ſenſus ſuos apprimè repurgabat, animumque, ab omni vitioſa affectione ſolutum & abductum, ea luce, quam tranquillitas à vitioſis affectionibus parit, illuſtrabat. Rex autem cùm eum maiorem in modum diligeret, atq; in honore ac pretio haberet, vt hoc audiuit, de amici iactura dolorem animo cepit, vehementiusq; aduersùs monachos exarſit. Atque cùm homines ad eum conquirendum quaquauersùm miſiſſet, &, quemadmodùm vulgò dicitur, nullum non lapidem mouiſſet, quò eum inueniret, aliquantò pòſt illi, qui ad eum inueſtigandum miſſi fuerant, vt eum in ſolitudine commorari ſenſerunt, ità perſcrutati ſunt, vt tandèm eum arriperent, atque ad Regis tribunal ſiſterent. Rex autem, cùm eum, qui quondàm ſplendidis veſtibus vtebatur, atq; in magnis delicijs vitam exigebat, tam viliter & abiectè amictum, ac religioſæ exercitationis aſperitate afflictum, vitæque ſolitarię ſigna haud obſcurè geſtantem conſpexiſſet, mœrore ſimul atque iracundia implebatur, atque ex vtroque affectu tempe-

Regis mundo addicti oratio.

rato ſermone, ità eum allocutus eſt: O vęcors & demens, quid te adduxit, vt honorem cum ignominia, & illuſtrem gloriam cum turpi ac dedecoris pleno habitu commutares? Siccine tu, qui regno meo pręeras, atq; in copias meas imperium militare obtinebas, teipſum puerorum ludibrium effeciſti, ac non modò meæ amicitię memoriam ex animo procùl eieciſti, verùm etiam aduersùs ipſam naturam impetum feciſti, ac ne tuorum quidem filiorum miſeratione affectus, tum opes, tum omnem vitæ ſplendorem pro nihilo putâſti, tantamque ignominiam tam luculenta gloria potiorem & præſtabiliorem habuiſti? Quidnam te ad hoc impulit, cuiuſnam lucri ſpes, vt eum, qui Ieſus nominatur, omnibus dijs atque hominibus anteponeres, ac duram hanc & ſuperſtitioſam vitæ rationem ſuauiſſimæ huiuſce vitæ oblectamentis anteferres? Hac oratione audita, vir ille Dei, lepida ſimul, ac placida & æquabili voce ad hunc modum reſpondit: Si ſermones mecum conſe-

Ira & cupiditas à tribunalibus ablegandę. Gal. 6.

rere in animum inducis, ô Rex, fac hoſtes tuos è medio tribunali ſubmoueas: ac tum de his rebus, quas intelligere cupis, tibi reſpondebo. Illis autem præſentibus nullus mihi ad te ſermo erit. Citra ſermonem autem excrucia, obtrunca, fac deniquè quicquid lubet. Mihi enim mundus crucifixus eſt, & ego mundo, vt ait meus magiſter. Cumque Rex dixiſſet, Quinam tandèm ſunt hi hoſtes mei, quos me hinc ablegare iubes? Iracundia, inquit ille, & cupiditas. Nam eæ primùm quidem ab omnium rerum parente atque architecto ità productæ ſunt, vt naturæ opitularentur, ac nunc etiam eandem ijs operam præbent, qui, non vt carni, ſed vt ſpiritui conſentaneum eſt, viuunt. In vobis autem, qui prorsùs carnales eſtis, nec vllam ſpiritûs partem habetis, aduerſariæ extiterunt, eaque, quæ inimicis & hoſtibus conue-

** ἐνεργουμένη ἡδονὴν ἐγείρει, καταργουμένη δὲ θυμόν.*

niunt, exequuntur. Cupiditas etenim, * cùm ei à vobis opera datur, voluptatem excitat: cùm autem aboletur, iracundiam. Proindè faceſſant ipſæ hodierno die abs te: præſint autem ad eorum, quæ à me dicentur, auditionem ac iudicium prudentia & iuſtitia. Nam ſi iracundiam & cupiditatem de medio ſuſtuleris, atque earum loco prudentiam & iuſtitiam induxeris, verè omnia tibi dicam. Ad quæ Rex his verbis eſt vſus: En petitioni tuæ ceſſi, atque cupiditatem & iracundiam è concilio eijciam: daboque operam, vt prudentia & iuſtitia interponantur. Iam igitur abſq; vllo metu mihi expone, vndè tibi hic error obortus ſit, vt ea, quæ in vana ſpe poſita ſunt, ijs rebus, quę manibus tenentur, atque oculis cernuntur, antepo-

nas.

nas. Reſpondens autem Eremita, dixit: Si intelligere cupis, ó Rex, vndè mihi hoc primùm animo iniectum fuerit, vt caducas res contemnerem, ac me totum ſempiternarum rerum ſpei traderem, audi. Olìm, cùm adhuc iuuenili ætate eſſem, bonum ac ſalutare verbum audiui, cuius vis maiorem in modum me rapuit, ipſiusque memoria, diuini cuiuſdam ſeminis inſtàr, pectori meo inſita, ità permanſit, vt nunquàm à me diuelli potuerit: adeò vt & radices egerit, & germen ediderit, ac maturo tempore fructum in me tulerit. Huius autem verbi hæc vis erat. Excordes, inquiebat ille, ac ſtolidi homines animo ità comparati ſunt, vt ea quæ ſunt, perindè àc ſi non ſint, aſpernentur: ea autem, quæ non ſunt, perindè àc ſi ſint, amplectantur, ac mordicùs retineant. Qui autem eorum quæ ſunt, dulcedinem minimè deguſtauit, is eorum, quæ non ſunt, naturam perſpectam habere non poterit. Hanc porrò niſi exploratam habuerit, quonam modo ea contemnet, ac pro nihilo putabit? Porrò per ea, quæ ſunt, hæc oratio ſempiternas res atque à iactatione alienas intelligebat: per ea autem, quæ non ſunt, hanc vitam, & delicias, ac mendacem proſperitatem, quibus, ó Rex, heu, cor tuum malè affixum eſt: egoque itèm quondàm ea complectebar. Verùm huius ſermonis vis animum meum ſine vlla intermiſſione vellicans, mentem, quæ meî principatum tenet, ad id quod melius erat eligendum excitabat. Cæterùm lex peccati, cum mentis meæ lege pugnans, ac velut quibuſdam compedibus me vinciens, per affectum erga res præſentes, captiuum tenebat. Cùm autem Saluatoris noſtri benignitati ac bonitati me ex hac acerba captiuitate vindicare placuit, atque ipſe menti meæ ad ſuperandam peccati legem robur addidit, oculosque meos aperuit, vt mali ac boni delectum haberem, tum ſcilicet, tum inquam, animaduerti ac vidi præſentia omnia vanitatem & afflictionem ſpiritùs eſſe, quemadmodùm etiam ſapientiſſimus Salomon quodam loco dixit. Tum peccati velamen è corde meo ſublatum eſt, atque obſcuritas ea, quæ ex corporis craſſitie animo meo incumbebat, diſcuſſa & diſſipata. Atque cuiusnam rei cauſa procreatus ſum, agnoui: mihique faciendum eſſe, vt per mandatorum obſeruationem ad ſummum illum rerum omnium effectorem aſſcendam. Quapropter relictis omnibus rebus eum ſecutus ſum. Gratiasque Deo per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum ago, quòd me ex luto & lateritio labore, ac crudeli & peſtifero tenebrarum huius ſeculi principe liberârit, viamque mihi compendiariam & procliuem oſtenderit, per quam in hoc fictili corpore angelicam vitæ rationem amplexari poſſim. Cuius adipiſcendæ ſtudio arctam hanc & anguſtam viam ingrediendam mihi duxi, ſic videlicet animo conſtitutus, vt præſentium rerum vanitatem, atque inſtabilem earum iactationem & conuerſionem, vehementer improbem, neque adduci poſſim, vt credam aliud quicquam præter id quod verè bonum eſt, bonum appellandum eſſe. A quo tu, ô Rex, miſerè te abrupiſti, ac ſeiunxiſti. Eaque de cauſa nos etiam à te diſiuncti ac diſtracti ſumus, quoniam tu in perſpicuum & indubitatum exitium ruis, ac nos in idem periculum præcipites ferri cogis. Nam quandiù in ſola mundi militia cenſebamur, nullam officij partem prætermittebamus. Ac tu quoquè optimus teſtis eris, nos nec negligentiæ nec ſocordiæ nomine vnquàm eſſe notatos ac repræhenſos. Poſteaquàm autem id quoquè, quod omnium bonorum caput eſt, hoc eſt pietatem, nobis extorquere, Deique detrimento (quod detrimentorum omnium extremum ac grauiſſimum eſt) nos afficere ſtuduiſti, nobisque interìm honores ob eam cauſam in nos collatos, atque ampliſſima beneficia, in memoriam reuocas, quî fieri poteſt, vt non optimo iure te veri boni inſcitia laborare dicam, vt qui omninò hæc inter ſe componas, pietatem ſcilicet erga Deum, cum humana amicitia, & gloria inſtàr aquæ defluente? Quonam itèm modo in hac re ſocij tibi futuri ſumus, ac non contrà, tum amicitiam, tum honorem, tum liberorum amorem, & ſi quid aliud maius eſſet, aſpernabimur, cùm te, ó Rex, in Deum ſceleratè gerere conſpiciamus, qui tibi ipſum eſſe, & ſpiritum ducere præbuit, qui eſt Chriſtus Ieſus omnium Dominus: qui cùm principio careat, eiuſdemque cum Patre æternitatis ſit, cælosque ac terram ſermone procreârit, hominem tamen ſuismet manibus effinxit, eumque immortalitate coornauit, Regemque omnium rerum quæ in terra ſunt, conſtituit, eique, quod omnium rerum prĕſtantiſſimum erat, hoc eſt paradiſum, tanquàm regiam quandam aulam, attribuit. At ille inuidia deceptus & in fraudĕ inductus, & voluptatis illecebris

Pij principis reſponſio.

Rom. 7.

Eccl. 1.

Exod. 5.

Matth. 7.

Gloria mundi inſtàr aquæ defluit.

Gen. 3.
Sap. 2.

illecebris delinitus, his omnibus miſerè deiectus eſt: & qui priùs beatus cenſebatur, miſerum ſpectaculum præbebat, lachrymiſque ob acceptam calamitatem dignus erat. Verumenimuerò is, qui nos effinxerat ac procreauerat, benignis rurſùm oculis manuum ſuarum opus conſpicatus, nullam diuinitatis ſuæ mutationem ſuſcipiens, noſtræ ſalutis cauſa, id quod nos ſumus, citra peccatum factus eſt, atque crucem & mortem ſpontè ſubiens, hoſtem eum, qui iam indè ab initio generi noſtro inuidebat, proſtrauit, noſque acerba illa captiuitate liberatos in priorem libertatem pro ſua erga nos bonitate reſtituit, eoque rurſùm, vndè nos inobedientia exturbauerat, ob ſuam erga nos humanitatem reduxit, maioreque quàm anteà honore proſecutus eſt. Hunc igitur, qui noſtra cauſa tot cruciatus pertulit, tantiſque rursùm nos beneficijs affecit, hunc, inquam, ipſe reijcis, atque eius crucem dicterijs inſectaris, totuſque corporis delicijs ac pernicioſis affectibus affixus, ignominioſa ac turpitudinis plena ſimulacra deos appellas. Nec teipſum duntaxàt à cæleſtium bonorum coniunctione abſtraxiſti: verumetiam omnes, qui tuis imperijs obtemperant, ab ea remoues, atque in animæ periculum conijcis. Quocircà velim noſcas, me minimè commiſſurum, vt tibi parcam, in eademque tecum erga Deum ingratitudine verſer, atque eum, qui præclarè de me meritus eſt, mihique ſalutem attulit, abiurem, etiamsì feris me lacerandum & abſumendum obijcias, aut gladio & igni me addicas: quæ quidem in tua poteſtate ſita ſunt. Neque enim mortem extimeſco, nec præſentia expeto: quippè quæ perquàm imbecilla & vana eſſe compertum habeam. Quid enim in ipſis vtilitatis eſt? quid quod ſtabile ſit ac diuturnum? Neque id ſolùm: verumetiam, tum quoquè cùm adſunt, ingens ipſis ærumna coniuncta eſt, ingens mœror, ingens & perpetua ſolicitudo. Siquidem eorum voluptati ac perceptioni nihil non mœſtitiæ ac doloris adnexum eſt. Ipſorum diuitiæ, paupertas ſunt: ipſorum ſublimitas, extrema deiectio. Quiſnam autem eorum mala enumerando conſequi poſſit? Quæ quidem paucis verbis Theologus meus mihi demonſtrauit, his verbis vtens: Totus mundus in maligno poſitus eſt. Ac rursùm: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Quoniam omne quod in mundo eſt, aut eſt concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ. Et mundus tranſit, & concupiſcentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Hanc igitur ego bonam Dei voluntatem quærens, omnia pro derelicto habui, cum ijſque me coniunxi, qui eadem cupiditate tenentur, atque eundem Deum expetunt. Inter quos non ſimultas eſt, non liuor, non mœrores & curę: ſed omnes idem curriculum obeunt, vt ad ſempiternas eas manſiones perueniant, quas luminum Pater, ijs à quibus amatur, præparauit. Hos ego pro parentibus, hos pro fratribus, hos pro amicis & familiaribus habeo. Ab ijs autem, qui quondàm amici mei ac fratres erant, elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine, Deum expectans, qui ſaluum me fecit à puſillanimitate ſpiritûs & tempeſtate. Hæc cùm ità commodè ac iucundè à Dei homine dicta eſſent, Rex iracundia quidem impellebatur, ac ſanctum virum acerbis ſupplicijs excruciare cupiebat: rursùm autem ſe reprimebat, atque id aggredi cunctabatur, venerādam ipſius dignitatem ac ſplendorem veritus. Sermonem verò excipiens, his cum verbis eſt allocutus: Vndiquè, ô miſer, exitio tuo ſtuduiſti, vt qui ad ipſum, fortuna, vt videtur, te impellente, tum mentem, tum linguam acueris, ac proindè obſcuram quandam atque inanem verborum næniam effuderis. Ac niſì ſermonis principio me tibi facturum recepiſſem, vt è medio concilio iracundiam depellerem, nunc carnes tuas in ignem conieciſſem. Quoniam autem ipſe anteuertens, tibique cauens, huiuſmodi verbis me obuinxiſti, audaciam tuam ob priſtinam meam erga te amicitiam fero. Quamobrèm exurge, atque ab oculis meis profuge. Non iam te videbo, ſed malè mactabo. Ità egreſſus Dei homo in ſolitudinem ſeceſſit, mœrore quidem eo nomine affectus, quòd martyrium minimè obijſſet, cæterùm nullo non die, quantum ad conſcientiam attinet, martyrio fungens, atque aduersùs principatus & poteſtates, aduersùs mundi rectores tenebrarum huius ſeculi, aduersùs ſpiritualia nequitiæ, vt ait beatus Paulus, dimicans. Cùm igitur ille abijſſet, Rex grauiore iracundia concitatus, acriorem perſecutionem aduersùs monaſticum agmen exercere, maioreque honore ſimulacrorum cultores ac ſacerdotes afficere cœpit.

Præſentium rerum vanitas.

1 Iohan. 5. & 2.

Iacob. 1.

1. Cor. 2.

Pſal. 54.

Dolet prædictus princeps quòd martyrium nō obijſſet.

Epheſ. 6.

De

De natiuitate Ioſaphat: quidq́ue de eo Aſtrologi prædixerint. CAP. III.

CVM autem Rex in tam graui errore atque impoſtura verſaretur, naſci-
tur ei elegantiſſima forma filius,atque ex ea pulchritudine,quæ ipſi affuſa Naſcitur S.
erat, id quod futurum erat, præſignans. Sic enim ſermone ferebatur, in Ioſaphat.
illa terra puerum pari pulchritudine ac venuſtate nuſquàm extitiſſe.Rex
autem ob pueri natiuitatem maximo gaudio perfuſus, cum Ioſaphat nominauit:
atque ad idolorũ templa demens ſe contulit, vt dementioribus ſacrificia offerret,
laudesq́ue ad edendam grati animi ſignificationem perſolueret: ignorans nimi-
rùm,quiſnam bonorum omnium verè author eſſet,ad quem ſpirituale ſacrificium
adhiberi deberet. Ille igitur rebus inanimis & ſurdis filij ortum acceptum ferens,
quaquauersùm miſſis nuncijs plebem ad eius natalitia celebranda cogendam cu-
rabat. Ac cernere erat omnes Regis metu confluentes,ſecumq́ue ea,quæ ad ſacrifi-
cium accommodata erant, afferentes, pro cuiuſque ſcilicet facultatum modulo,
atque erga eum beneuolentia. Præſertìm autem ipſe ſtimulos eis ad munificenti-
am admouebat,vt qui quamplurimos & maximos boues mactandos offerret. At-
que ad hunc modum luculentiſſimo feſto peracto, omnes,tam qui ſenatorij or-
dinis erant,magiſtratuq́ue fungebantur, quàm militum manum,atque etiam ple-
beios & ignobiles,ampliſſimis donis proſequebatur. In ipſo autem natalitiorum
filij ſolenni die,delecti viri,circiter quinquaginta, qui in ea Chaldæorum ſapien-
tia,quæ in conſpiciendis notandisq́ue ſideribus verſatur, ſtudium atque operam
collocârant,ad Regem conuenerunt. Quos cùm Rex propiùs ad ſe accedere iuſ- Rex Aſtro-
ſiſſet, ac ſingulis percunctabatur,quidnam puer in lucem editus futurus eſſet. Illi logos de fi-
autem longa conſideratione habita, futurum dicebant,vt opibus ac potentia flo- lio conſulit.
reret, atque omnes,qui regnum ante ipſum obtinuiſſent, ſuperaret. Vnus verò
Aſtrologus,qui ſocios omnes ſuos eruditione anteibat, his verbis vſus eſt: Quan-
tum ex ſiderum curſu addiſcere poſſum, ô Rex,filij, qui nunc ex te ortus eſt, am-
plitudo atque profectus non in tuo regno erit,ſed in altero præſtantiore atque in-
comparabiliter excellentiore. Atque ipſum Chriſtianorum quoquè religionem,
quam tu inſectaris,arrepturum exiſtimo: nec eum ab hoc ſcopo ac ſpe aberratu-
rum puto. Hæc ſcilicet dixit Aſtrologus, vt olìm Balaam: non quòd Aſtrologia Num.24.
veritate nitatur,ſed quòd Deus,vt omnis impijs excuſatio amputaretur, veritatem
per ipſos aduerſarios oſtenderet. Rex autem,vt hæc intellexit,eiuſmodi nuncium
grauiter ac moleſto animo excepit, voluptatemq́ue ſuam mœſtitia interrumpi
ſenſit. Nihilominùs tamen in priuata quadam ciuitate, pulcherrimo palatio ex-
tructo,ſplendidaq́ue domo elaborata, illic filium collocauit, iuſſitq́ue vt exactis
primis ætatis annis,nullis ad eum acceſſus pateret. Atque pædagogos ipſi & mini-
ſtros ætate florentes,eximiaq́ue forma præditos conſtituens, hoc ipſis mandauit, Rex omnes
vt nihil eorum,quæ in hac vita moleſta ſunt, perſpectum ipſi facerent, non mor- moleſtias
tem,non ſenectutem,non morbum,non paupertatem, non quidquam aliud mo- procùl à fi-
leſtiæ,quodq́ue ipſi oblectationem interpellare poſſet: verùm omnia iucunda, & lio arcere
cum ſuaui fructu coniuncta proponerent, vt in his ipſius animus cum voluptate ſtudet.
ac delicijs verſans, nihil omninò rerum futurarum cogitatione complecti poſſet,
ac ne verbo quidem tenus de Chriſti religione,ipſiusq́ue decretis quidquam audi-
ret. Nam hoc præ omnibus rebus ipſi occultare in animo habebat, Aſtrologi ni-
mirùm vaticinium veritus. Quòd ſi miniſtrorum aliquem in morbum incidere
contigiſſet, eum ſtatìm illinc eijci iubebat,alterumq́ue nitidum optimeq́ue valen-
tem ipſi ſubſtituebat: vt nè quid omninò ſalebroſi atque acerbi in filij oculos in-
curreret. Ad hunc modum ſe Rex gerebat,atque hæc cogitabat, & agebat. Videns
enim non videbat: & audiens non intelligebat. Cùm autem certior factus fuiſſet,
monachos nonnullos (quorum ne veſtigium quidem vllum reliquum eſſe puta-
bat) adhuc ſupereſſe,iracundia æſtuabat,atque acerrimo impetu in eos ferebatur,ac
præcones paſsìm tota vrbe & regione procurſare imperabat, qui edicerent,nè mo- Impiũ Re-
naſtici ordinis quiſquam vſquàm omninò poſt triduum inueniretur: quòd ſi inue- gis edictũ,
niretur,flammis addiceretur. Hi enim ſunt,inquiebat,quorum authoritate popu- de mona-
lus adducitur,vt eum qui cruci ſuffixus eſt,pro Deo colat. Intereà autem huiuſmo- chis è me-
di quiddam accidit,quod maiorem ipſi indignationem excitauit, eumq́ue mona- dio tollen-
chis infenſiorem reddidit. dis.

De Principe quodam Chriſtianam fidem occultè profitente: & de duobus monachis exuſtis. CAP. IIII.

INter homines dignitate præditos quidam erat, qui primas in aula obtinebat, vir eleganti vita, ac fidei pietate, quique ſaluti ſuæ operam ſummo ſtudio dabat: occultè tamen, ob Regis metum. Quamobrèm nonnulli, ob eam, qua apud Regem pollebat, authoritatem, ipſi inuidentes, eum criminari ſtudebant, ac ſummoperè laborabant. Et quidem cùm Rex aliquandò ſatellitum manu pro ſuo more ſeptus, ad venationem profectus fuiſſet, in venatorum numero probus ille vir erat. Cùm autem ipſe ſolus ambularet (diuino, vt opinor, conſilio ità ferente) hominem inter denſas arbores humi proſtratum, ac pede à fera quadam grauiter contritum, offendit. Qui quidem ipſum prætereuntem intuens, precibus ab eo contendebat, nè ſe præteriret, verùm calamitatis ſuæ miſeratione afficeretur, atque in domum ſuam abducendum curaret. Simul etiam illud adiunxit, ſuam operam ipſi non prorsùs inutilem atque inanem fore. Præclarus autem ille vir ei dixit: Equidem ipſe virtutis ſtudio atque amore te aſſumam, tuique quammaximam potero curam geram. Verùm quæ tandèm eſt hæc vtilitas, quam abs te ad me rediturum eſſe ais? Pauper autem ille & imbecillis: Ego, inquit, ſermonibus læſis medeor. Nam ſi quandò in verbis aut colloquijs vulnus aliquod aut afflictio inueniatur, conſentaneis medicamentis ea curo, ac, nè malum vlteriùs ſerpat, prohibeo. Pius itaque ille vir, quanquàm id quod dixerat, nullius momenti duceret, tamen diuini mandati cauſa eum in domum ſuam deferri, eique, quam par erat, curam adhiberi iuſſit. At inuidi illi & liuore perciti homines, de quibus antè locuti ſumus, improbitatem, quam iampridèm parturiebant, in lucem proferentes, ipſum apud Regem hoc nomine accuſant, qnòd non ſolùm amicitiæ ipſius oblitus, deorum cultum neglexiſſet, atque ad Chriſtianam religionem animum inflexiſſet, verùm etiam aduersùs ipſius maieſtatem grauia moliretur, popularem ſcilicet turbam peruertens, omniumque beneuolentiam ſibi concilians. Quòd ſi pro certo ſcire cupis, inquiunt, nihil nos fingere atque comminiſci, priuatìm ei, tentandi ipſius cauſa, dic te relicta patria religione, ac regni gloria, Chriſtianam fidem amplecti, habitumque monaſticum, quem olim tanquàm parùm honeſtum perſecutus es, induere velle. Nam qui hæc aduersùs virum illum ſceleratè confingebant, ipſius animi inſtitutum ad compunctionem propenſiſſimum exploratum habebant, nec dubitabant, quin ſi hæc verba à Rege audiret, ſtatìm ipſi, quod præſtantius eſſet, ſuadens, author futurus eſſet, vt ijs quæ rectè conſulta eſſent, nullam moram afferret, atque hinc vera eſſe, quæ dicebant, inuenirentur. Rex autem, qua vir ille erga ſe beneuolentia eſſet, minimè ignorans, ea, quæ dicebantur, probabilitate omni carere, ac falſa eſſe cenſebat. Neque ſibi faciendum eſſe ducebat, vt ea temerè ſuſciperet, verùm rem ipſam, atque obiectum crimen exploraret. Quapropter cùm eum remotis arbitris acciuiſſet, tentandi ipſius cauſa ità eum eſt allocutus: Nôſti, ô amice, quonam modo aduersùm eos, qui monachi dicuntur, atque adeò aduersùs omnes Chriſtianos me geſſerim. Nunc autem eo nomine pœnitentia ductus, atque præſentium rerum pertæſus, ad ſpes illas, quas eos commemorantes audiui, nempe immortalis cuiuſdam regni, quod in alia vita futurum eſt, me conferre cupio: (nam præſens regnum morte omninò interrumpitur.) Iſtud autem me nullo alioquì modo conſequi, ac voti mei compotem eſſe poſſe exiſtimo, niſi Chriſtianus fiam, regnique mei gloriæ, ac reliquis huiuſce vitæ iucunditatibus & voluptatibus dicta extrema ſalute, illos religioſæ vitæ cultores & monachos, quos iniquè ac ſceleratè expuli, quocunque tandèm in loco ſint, inquirens, ipſis me admiſceam. Ad hæc quid ipſe ais? & quid mihi faciendum cenſes? dic quæſo, per veritatem ipſam te obteſtor. Non enim me fugit, te ſupra omnes mortales veri ſtudioſum, atque animi probitate præditum eſſe. Bonus autem ille vir, vt hæc audiuit, abſtruſam fraudem nullo modo agnoſcens, animi compunctione affectus eſt, lachrymiſque perfuſus, ſimplici animo reſpondit: Rex, æternum viue. Bonum & ſalutare conſilium inijſti. Quoniam etiamsi cælorum regnum ægrè inueniri poteſt: tamen ipſum omnibus viribus quærendum eſt. Qui enim quærit, inquit ille, ipſum inueniet. Præſentium autem rerum fructus, licèt in ſpeciem oblectet, ac voluptatem afferat,

Pij principis op⁹ miſericordiæ.

Callida Regis oratio ad piû Principem.

Pia reſponſio.

Luc. 11.

rat,pulchrum tamen eſt eum propellere ac propulſare. Etenim noſter tum de-
niquè eſt,cùm eſt: & quos oblectat, multò magis rurſùm excruciat. Nam & ipſi-
us ſuauitates & moleſtiæ vmbra imbecilliores ſunt, ac velut nauis, in mari cur- Sap.5.
ſum tenentis, aut auis, aërem peragrantis, veſtigia quamocyſſimè euaneſcunt.
Contrà, futurorum ſpes, quam Chriſtiani prædicant, firma ac tutiſſima eſt, ta-
metsì in mundo preſſuram habeat. Ac iucunditates quidem eæ, quibus nunc Iohan.16.
fruimur,breues ſunt: illic autem, nihil omninò præter ſupplicium, ac nunquàm
finiendos cruciatus accerſunt. Harum enim rerum ſuauitas fluxa & tempora-
ria eſt: acerbitas autem, ſempiterna. Chriſtianorum contrà labor quidem tem-
porarius eſt: voluptas autem & vtilitas, immortalis. Quamobrèm feliciter velim
cedat bonum tuum conſilium. Pulchrum eſt enim, ac valdè pulchrum, ea quæ
interitui obnoxia ſunt,cum ſempiternis commutare. His verbis auditis, Rex ve-
hementer quidem indignatus eſt: cęterùm iracundiam compreſſit,neque ipſi tum
quicquam locutus eſt. At ille, vt qui prudens ac ſagax eſſet, Regem ſua verba gra-
uiter & moleſtè accepiſſe animaduertit, verſutoque animo id duntaxàt egiſſe,vt
ipſius animum exploraret. Domumque reuerſus,in mœrore atque languore ver-
ſabatur,addubitans videlicet,quonam modo Regis animum mitigaret, atque im-
pendens ſibi periculum effugeret. Cùm autem inſomnis noctem totam exigeret;
eius, qui pedis infractione laborabat,in mentem ipſi venit: eumque ad ſe accitum
ità eſt allocutus: Memoria teneo,te mihi hoc dixiſſe, quòd noxijs verbis medea-
ris. Ille autem, Eſt ità, inquit: & ſi opùs eſt,ſcientiæ meæ ſpecimen edam. Senator
autem ſermonem excipiens, ipſi veterem ſuam erga Regem beneuolentiam, &
authoritatem,quam apud eum obtineret,expoſuit: recentemque itèm ſibi verſu-
to animo adhibitum ſermonèm: & quemadmodùm ipſe quidem probè reſpon-
diſſet,ille autem,ipſius ſermonem moleſto animo accipiens, per vultûs mutatio-
nem iram in intimo pectore latitantem oſtendiſſet. Pauper autem ille & infirmus,
re cum animo ſuo conſiderata,dixit: Noſcas oportet,vir illuſtriſſime, Regem ma-
lam ac ſiniſtram aduersùm te opinionem concepiſſe,nempe quòd ipſius regnum
occupare ſtudeas: atque tentandi tuî ſtudio ea dixiſſe, quæ dixit. Quamobrèm
fac exurgas,ac tonſo capite, ſplendidisque his veſtibus abiectis,atque induto ci-
licio,cùm primùm luxerit,ad Regem adeas, Hoc autem ſciſcitante quidnam ſibi
hic habitus velit,reſponde: De ijs rebus,de quibus mecum heſterno die collocu-
tus es, ô Rex,en adſum,paratus te in hac via,quam ingredi conſtituiſti, ſequi. Nam Princeps ab
etsì deliciæ ac voluptates iucundæ ſunt: abſit tamen, vt eas poſt te retineam. At impijs apud
verò virtutis iter, quod ingredi paras, licèt arduum & aſperum ſit, tamen, modò Regem de-
tecum ſim, facile & procliue ac iucundum erit. Vt enim me oblectamentorum latus, egre-
huius vitæ ſocium habuiſti: ità etiam moleſtiarum habiturus es: quò etiam in fu- giè ſe expurgat.
turorum bonorum ſocietatem tecum veniam. Præclarus igitur ille vir infirmi ho-
minis verba comprobans,fecit quemadmodùm ipſe monuerat. Eum itaque Rex
videns,atque audiens,hac quidem de cauſa delectatus eſt, ipſius nimirùm erga ſe
beneuolentiam admirans: atque falſa eſſe,quæ aduersùs eum ad ſe delata fuerant,
intelligens,maiore eum honore,atque apud ſe authoritate ac familiaritate, dona-
uit. Cæterùm aduersùs monachos rursùm ira exarſit,eorum ſcilicet hæc præcepta
eſſe dicens,vt homines ab huiuſce vitæ voluptatibus abſtineant, atque incerta ſpe
tanquàm per ſomnum ſeſe illudi ſinant. Cùm autem rursùs ad venationem egre-
deretur,duos monachos per deſertum iter facientes cernit. Quos ſtatìm compre-
hendi,& ad currum ſuum adduci iuſſit. Atque iracundis oculis eos intuens,ignem-
que,vt dici ſolet,ſpirans, An non audijſtis, inquit, ô impoſtores & circunſcripto-
res,præcones meos apertè proclamantes,nè quis veſtri diabolici inſtituti poſt tri-
duum in vrbe,aut vlla regni mei regione inueniretur,aut alioquì prorsùs igni cre-
maretur? Monachi autem,En,inquiunt,pro eo àc iuſſiſti,ex vrbibus tuis ac regio-
nibus excedimus. Verùm cùm longum nobis iter propoſitum ſit, vt ad fratres no-
ſtro proficiſcamur, ac cibo careamus, hac via incedimus, vt nobis viatica ſuppe-
tant,nec fame abſumamur. Rex autem inquit: Qui mortis minas metuit, huic ci-
bos comparare minimè vacat. Monachi autem, Rectè dixiſti, ô Rex, inquiunt:
qui mortem metuunt,id curant, quonam pacto eam effugiant. Quinam autem hi Quinam
ſunt, nisì qui fluxis rebus intabeſcunt, easque ad ſtuporem vſque mirantur? Qui ſint, quibus
quidem cùm in altera vita quicquam boni ſeſe conſecuturos eſſe deſperent, à præ- mors terrori eſſe ſoleat
dddd ſentibus

ſentibus diuelli nequeunt, ob eamque cauſam mortem timent. At nos, qui iampridèm mundum, & ea quæ in mundo ſunt, odio proſequimur, arctamque & anguſtam viam Chriſti cauſa ingredimur, nec mortis metu, nec præſentium rerum cupiditate afficimur: verùm futurarum duntaxàt rerum deſiderio tenemur. Quoniam igitur mors ea, quam nobis infertis, ad ſempiternam & præſtantiorem vitam tranſitus efficitur, idcircò cupiditati potiùs nobis eſt, quàm terrori. Hîc Rex, per ſolertiam videlicet monachos arripere cupiens, dixit: Quid? An non paulò antè vos ſecedere dixiſtis, vt meo imperio pareatis? Quòd ſi mortem minimè timetis, quid eſt quamobrèm fugam ineatis? En hæc quoquè fruſtrà & inaniter iactantes, mentiti eſtis. Reſponderunt monachi: Non idcircò fugimus, quòd denunciatam nobis abs te mortem pertimeſcamus: verùm, tui miſeratione commoti, nè grauiorem condemnationem tibi acceerſamus, ſecedere in animum induximus. Nam alioquì, quantum ad nos attinet, nullo modo minas tuas expaueſcimus. Ad hæc Rex ira commotus, ipſos exuri iuſſit. Sicque Dei famuli extremo vitæ die functi, martyrij coronam per ignem adepti ſunt. Statimque edictum promulgatum eſt, vt ſi quis monachus inueniri poſſet, ſine vlla inquiſitione trucidaretur. Atque ità nullus huiuſmodi ordinis in illa regione reliquus factus eſt, niſi qui in montibus, & ſpeluncis, & cauernis terræ ſeſe occultârant. Verùm hæc hactenùs.

Mors pijs allata, tráſitus eſt ad vitam.

Cur pij interdū graſſante perſecutione ſecedant.

Monachi igne Sancti moexuruntur.

De Regis filio: & quo pacto ei à patre poteſtas facta fuerit è palatio, quotiès vellet, egrediendi. CAP. V.

AT Regis filius, de quo initio nobis oratio inſtituta eſt, in palatio, quod ipſi extructum fuerat, ità manens, vt à nemine adiri poſſet, iuuenilem tandèm ætatem attigit (cùm intereà omnem, tam Aethiopum, quàm Perſarum, doctrinam percepiſſet) prudens & cordatus, atque omnibus virtutum dotibus illuſtris. Quin naturales etiam quæſtiones præceptoribus ſuis proponebat: adeò vt ipſi quoquè adoleſcentis ingenium, animique acumen admirarentur, Rexque etiam ipſe ex vultûs illius venuſtate, animique habitu, in ſtuporem traheretur. Mandabat autem his, qui cum eo verſabantur, vt darent operam, nè quid prorsùs eorum, quæ in hac vita moleſta ſunt, intelligeret, nec omninò quòd mors præſentes voluptates exciperet. Cæterùm inani ſpe nitebatur, atque (vt prouerbio dicitur) in cælum ſagittas mittere conabatur. Quonam enim modo mors humanæ naturæ incognita eſſe poſſet? Itaque ne pueri quidem cognitionem effugit. Nam cùm animum ſumma ſagacitate ornatum & inſtructum haberet, ſecum ipſe conſiderabat, quidnam patrem adduxiſſet, vt ipſi omnium aditum interdiceret, nec quemlibet ad ſe accedere pateretur. Per ſe enim intelligebat, hoc citra patris imperium non fieri. Cæterùm ipſum interrogare verebatur, tum quòd minimè vero conſentaneum eſſe diceret, quin pater ea, quæ ipſi conducerent, animaduerteret: tum quòd illud ſecum reputaret, ſi id de patris voluntate fieret, quantumlibèt ipſe percontaretur, ſe tamen rei veritatem minimè intellecturum eſſe. Quapropter ex alijs, ac non à patre, hæc ſcire conſtituit. Itaque cùm vnum è pædagogis reliquis chariorem ac familiariorem haberet, eumque maiore adhuc beneuolentia ſibi deuinxiſſet, atque ampliſſimis muneribus affeciſſet, ab eo ſciſcitabatur, quidnam Regem impuliſſet, vt eum in hoc ſepto incluſum teneret. Illud etiam adiungebat: Si mihi apertè hoc expoſueris, omnibus te anteponam, perpetuæque amicitiæ fœdus tecum feriam. Pædagogus autem, vt qui etiam ipſe prudens & cordatus eſſet, puerique ſagacitatem, ac numeris omnibus abſolutam prudentiam exploratam haberet, neque ſibi ab eo periculum vllum conflatum iri exiſtimaret, omnia ei ſigillatìm expoſuit, nempe & perſecutionem aduersùs Chriſtianos, ac potiſſimùm aduersùs eos, qui ſe pietati colendæ totos deuouiſſent, promulgatam: & quemadmodùm ab omnibus finitimis locis expulſi & eiecti fuiſſent: atque itèm ea, quæ ipſo in lucem edito Aſtrologi prædixiſſent. Nè igitur, inquit, audita eorum doctrina, eam religioni noſtræ præferas, idcircò à Rege data opera eſt, nè multi tecum conſuetudinem haberent, ſed pauci omninò. Ac nobis etiam atque etiam mandauit, vt ſtuderemus, nè quid huiuſce vitæ moleſtiarum per nos intelligeres. Hæc vt adoleſcens audiuit, nullum alterum verbum adiunxit. Cæterùm ſalutaris ſermo ipſius pectus tetigit,

S. Ioſaphat Aethiopum ac Perſarū doctrina plenariè imbutus.

In cælū ſagittas mittere, puer. de inani conatu.

Intelligit à pædagogo cur recluſus à patre fuerit.

rigit, ac Paracleti gratia ſpirituales ipſius oculos aperire aggreſſa eſt, eum ad verum Deum tanquàm porrecta manu ducens, quemadmodùm orationis progreſſu demonſtrabimus. Cùm autem Rex ipſius pater crebrò eum viſeret, (ſingularis etenim ipſius erga eum amor erat) quadam die his verbis ad eum filius vſus eſt: O here, ac Rex, aliquid ex te ſcire cupio; cuius cauſa perpetuus mœror, atque omnis intermiſſionis expers ſolicitudo animum meum exeſt, ac conficit. Pater autem ex hoc ipſo ſermone intimis viſceribus diſcruciatus, ait: Dic mihi, chariſſime fili, quiſnam ſit hic mœror qui te obſidet: ac ſtatìm eum in gaudium commutare ſtudebo. Tum puer, Expone, inquit, quidnam cauſæ ſit, cur hîc detinear, atque inter muros & ianuas abs te concludar, eoque ſtatu ſim, vt à nemine adiri ac cerni queam. Quoniam, ô fili, inquit Rex, nolo quidquam videas, quod pectori tuo moleſtiam afferat, tibique voluptatem interpellet. Siquidem hoc ago ac ſpecto, vt in perpetuis delicijs, atque omni gaudio, animique voluptate, omne vitæ tempus traducas. At velim ſcias, ô here, inquit filius ad patrem, me hoc modo non in gaudio atque animi voluptate, ſed potiùs in afflictione atque ingenti anguſtia vitam agere: adeò vt ipſe quoque cibus ac potus faſtidio mihi & acerbitati ſit. Etenim geſtit animus ea, quæ extra has ianuas ſunt, perſpicere. Quamobrèm ſi me lætè ac iucundè viuere cupis, iube me arbitratu meo foràs progredi, atque earum rerum, quarum proſpectus mihi negatur, ſpectaculo animum oblectare. Hæc vt Rex audiuit, mœſtitia affectus eſt, illudque cogitabat, fore, vt ſi illi quod petebat denegaret, maiorem ei mœrorem ac ſolicitudinem afferret. Quocircà ſe, quæ grata ipſi eſſent, facturum dixit. Ac ſtatìm eximios equos, ac ſatellitum manum regiæ dignitati congruentem parari iuſſit, eique foràs, quotiès vellet, progrediendi poteſtatem fecit.

Datur ei poteſtas foràs progrediendi quoties vellet.

Ijs autem, qui cum eo verſabantur, ſummoperè mandauit, vt curarent nè quid iniucundi obuiàm haberet: verùm, quicquid pulchrum & amœnum ac iucundum eſſet, ipſi oſtenderent, choreaſque in vijs agitarent, ſuauiſſimiſque cantionibus operam darent, ac varia ſpectacula conſtituerent: vt ipſe mentem his rebus occuparet atque oblectaret. Cùm igitur Regis filius ad hunc modum foràs crebrò progrederetur, quadam die miniſtrorum obliuione factum eſt, vt duos viros perſpiceret, quorum alter lepra, alter cæcitate laborabat. Quos conſpicatus, atque animi mœſtitia affectus, ab ijs qui ſecum erant, quinam hi eſſent, & quodnam graue hoc ſpectaculum eſſet, percontatus eſt. Illi autem, cùm id, quod in ipſius adſpectum venerat, occultare non poſſent, has humanas calamitates eſſe reſponderunt, quæ ex corrupta materia, & corpore vitioſis humoribus pleno mortalibus contingere ſolerent. Tum ille: Cunctiſne hominibus hæc accidere conſueuerunt? Non cunctis, inquiunt illi, verùm ijs duntaxàt, quorum valetudo propter improbos humores deprauata ſit. Rursùm igitur ſciſcitari perrexit adoleſcens: Si non omnes homines in has calamitates incidere conſueuerunt, ſed quidam duntaxàt, exploratúmne eſt, quinam ſint, quos malorum acerbitates arrepturæ ſint, an contrà citra vllam diſtinctionem, atque ex improuiſo conflantur? Et quis tandèm hominum, reſponderunt illi, futura perſpicere, ac perfectè intelligere queat? Hoc enim humanæ naturæ captum excedit, ac ſolis immortalibus dijs attributum eſt.

Miratur Ioſaphat in delicijs enutritus humanas calamitates.

Hîc percontandi quidem finem fecit Regis filius: verùm ex huiuſmodi ſpectaculo dolorem animo cepit, reique nouitate ità affectus eſt, vt oris ipſius forma immutaretur. Rursùm autem foràs progrediens, in capularem quendam ſenem incidit, rugata facie, fractis ac diſſolutis tibijs, curuo corpore, capite prorsùs cano, qui prætereà dentibus carebat, atque conciſum quiddam & interruptum loquebaur. Stupore itaque correptus, cùm hominem eum propiùs ad ſe adduci iuſſiſſet, eos, qui tum aderant, interrogabat, ecquidnam tam inſolens ſpectaculum eſſet. Illi autem dixerunt: Hic ætate valdè prouectus, ac paulatìm decedentibus ipſi viribus, membriſque imbecillitatem contrahentibus, ad hanc, quam cernis, ęrumnam peruenit. Et quiſnam, inquit ille, ipſius finis eſt? Nihil aliud, inquiunt illi, quàm mors ipſum excipiet. Omnibúſne hominibus, inquit ille, hoc propoſitum eſt, an quibuſdam duntaxàt contingit? Reſponderunt illi: Niſi mors anteuertens, aliquem hinc abducat, fieri non poteſt, quin temporis progreſſu ſtatûs huiuſce periculum non faciat. Tum adoleſcens: Quoto anno hoc cuipiam contingit? atque prorſúſne mori neceſſe eſt, neque ars vlla eſt, qua mortem effugiamus, atque in hanc calamitatem minimè incidamus?

damus? Dicunt ei: Octogeſimo aut centeſimo anno ad hanc ſenectutem homines perueniunt,ac deindè moriuntur: nec aliter fieri poteſt. Debitum enim naturale mors eſt,hominibus ab initio impoſitum: neque vlla ratione ipſius aduentus vitari poteſt.Hęc omnia vt ſagax ille ac prudens adoleſcens audiuit, atque intellexit,intimo corde ingemiſcens,dixit: Acerba hæc vita eſt, atque omni dolore ac mœſtitia plena,ſi res ità ſe habet.Et quonam modo quiſpiam in incertæ mortis expectatione,cuius aduẽtus non modò vitari non poteſt,ſed etiam, vt dixiſtis, incertus eſt,ſecuro animo erit? Abijtque hęc ſecum voluens, atque aſſiduè conſiderans, mortiſque memoriam identidèm animo repetens, ac deincèps in doloribus animique conſternatione viuens,atque in perpetuo mœrore degens. Atque apud ſe dicebat: Ergóne mors me aliquandò corripiet? Et quiſnam erit,qui meî poſt mortem meminerit,cùm tempus omnia obliuione contriuerit? Num præterea morte functus in nihilum diſſoluar? an contrà altera quædam vita eſt, & alter mundus? Hæc,& his ſimilia,perpetuò cogitans, pallore conficiebatur. Præſente tamen patre,ſi quandò ad eum veniret,hilarem ac mœrore vacuum animum præ ſe ferebat: quòd ſcilicet ea,quæ cogitabat,ad ipſius cognitionem venire nollet. Incredibilem autem in modum aliquem nanciſci cupiebat, qui ipſius pectori certam fidem faceret,ac bonum ſermonem ipſius auribus inſtillare poſſet. Quocircà de pædagogo eo, cuius antè mentionem fecimus, rursùm quærit, num quem nôrit, qui ad eam rem, cuius cupiditate flagrabat, adiumento ipſi eſſe,ipſiuſque mentem, grauibus cogitationibus æſtuantem, atque huiuſmodi curam abijcere nequeuntem confirmare poſſit. Ille autem, ea, quæ priùs dicta fuerant, in memoriam rursùs ipſi reuocans, dicebat: Iam quoquè priùs tibi expoſui, quemadmodùm pater tuus ſapientes illos viros,ac pietati colendæ deuotos, qui de huiuſmodi rebus diſputant, partìm obtruncârit,partìm irato atque infenſo animo expulerit. Nec vllum eiuſmodi in tota hac vndiquè regione cognoſco. Quo quidem nomine magna ille moleſtia impletus,grauique animi vulnere affectus, ei ſimilis erat, qui ingentem theſaurum amiſit,atque in eius inueſtigatione mentem totam occupatam ac defixam habet. Ac proindè in perpetuo languore & ſolicitudine verſabatur, omneſque mundi iucunditates & voluptates in ipſius oculis piaculi cuiuſdam & execrationis inſtàr erant. Cùm autem hoc animi ſtatu eſſet, ac magno cum gemitu bonum inuenire cuperet, inſomnis ille oculus, qui omnia cernit, atque omnes ſaluos fieri, & ad veritatis agnitionem venire vult, ipſum adſpexit, ſuamque ipſi conſuetam benignitatem oſtendens,quodnam iter tenendum eſſet,hoc modo demonſtrauit.

Mors naturale debitũ eſt.

Omni conatu nititur ad cognitionẽ veritatis peruenire S. Ioſaphat.

1. Tim. 2.

Barlaam callida arte ad Regis filium accedit: ac pulchra parabola oſtendit homines ex habitu externo minimè æſtimandos eſſe.

CAP. VI.

ERat enim eo tempore monachus quidam diuinarum rerum peritus, vitaque ac ſermone ornatus,atque in omni monaſtica viuendi ratione ſummoperè verſatus: vndè oriundus, aut ex quo genere,dicere nequeo, verùm in ſolitudine quadam Sennaaritidis terræ domicilium habens, ac ſacerdotij dignitate præditus. Huic porrò ſeni Barlaam nomen erat. Hic igitur, cùm diuino quodam admonitu quonam ſtatu Regis filius eſſet, comperiſſet, è ſolitudine egreſſus, ad cultam & habitabilem terram profectus eſt: mutatòque habitu ſuo, atque indutis mundanis veſtibus,& conſcenſa naui,ad Indorum regnum ſe contulit,ac mercatorem ſe eſſe fingens,in eam vrbem, in qua Regis filius palatium habebat,ingreditur. Permultoſque dies illic commoratus, qui rerum ipſius ſtatus eſſet, diligenter exquiſiuit,& quinam eſſent, qui propiùs ad eum accedere ſolerent. Cùm igitur pædagogum eum, de quo ſuperiùs à nobis mentio facta eſt, ipſi omnium familiariſſimum eſſe intellexiſſet,ſeorsìm eum conueniens, his verbis vſus eſt: Scias velim,domine mi,me mercatorem eſſe, atque ex longinqua regione veniſſe, eximijque pretij lapidem habere, cui nullus vnquàm ſimilis inuentus eſt: quemque nemini adhuc oſtendi. Tibi autem hoc declaro,quòd te prudentem ac cordatum virum eſſe videam: vt me ad Regis filiũ introducas, ipſique eum dono dem. Siquidem bona omnia incomparabiliter antecellit. Nam & ijs, qui cordis oculis capti ſunt,ſapientię lucem affert,& ſurdis aures aperit,& mutis vocem impertit,& ęgrotantes

Barlaam diuino admonitu in Indiam proficiſcitur.

Mercatorẽ ſe dicit.

tantes in ſanitatem aſſerit, & ſtultos ſapientia donat, & dæmones pellit, ac deniquè quicquid pulchrum & expetendum eſt, domino ſuo vbertimè ſuppeditat. Ait ad eum pædagogus: Te quidem hominem grauis atque conſtantis animi eſſe video: cæterùm verba tua immodicam quandam iactantiam præ ſe ferunt. Quot enim excellentes atque ingentis pretij lapides & vniones viderim, quonam modo enumerando recenſere queam? nec tamen vnquàm aut vidi, aut audiui, qui eas, quas commemorâſti, vires haberent. Veruntamen eum mihi oſtende: ac ſi talis eſt, qualem ais, ſine vlla cunctatione ad Regis filium te introducam, qui te maximis honoribus ac beneficijs ornabit. Priuſquàm autem per ipſum oculorum obtutum, qui falli nequit, dicta tua confirmâris, fieri non poteſt, vt domino meo ac Regi de re incerta & incognita hæc tam immodica ac prætumida renunciem. Dixit autem Barlaam: Rectè dixiſti te huiuſmodi vires ac facultates, nec vnquàm perſpexiſſe, nec audiſſe. Etenim oratio ad te mea, non de re vulgari, ſed ingenti quadam & admiranda eſt. Quòd autem eum cernere quæſiuiſti, audi quid dicam. Lapis hic ſummi pretij, præter eas, quas dixi, vires & facultates, hanc etiam habet. Eum enim promptè ac facilè proſpicere non poteſt, qui ſanum ac firmum oculum, corpuſque purum, atque ab omni ſpurcitie alienum non habet. Nam ſi quis, his duabus rebus non rectè comparatis, in hunc pretioſum lapidem oculos temerè ac petulanter inijciat, ipſa quoquè ſcilicet, qua præditus eſt, cernendi vi, ac mente inſuper mulctabitur. Ego porrò, vtpotè medicinæ minimè rudis & ignarus, oculos tuos parùm ſanos eſſe conſpicio: ac proindè vereor, nè hanc quoquè, quam habes, cernendi facultatem amittas. Verùm de Regis filio audiui, eum, tum vitæ caſtitate præditum eſſe, tum pulchros ac perſpicaces oculos habere. Quocircà theſaurum hunc ipſi oſtendere minimè dubitabo. Quamobrèm nè commiſeris, vt hoc negligas, ac re tanti momenti dominum tuum priues. Ille autem ad eum dixit: Si hæc ità ſe habent, nè mihi lapidem oſtendas. Siquidem plurimis peccatis vita mea inquinata eſt: ac præthereà ne oculos quidem ſatis ſanos habeo. De hac autem re dominum meum Regem certiorem facere minimè cunctabor. Hoc ſermone habito, ad Regis filium ingreſſus, omnia ei ſigillatìm expoſuit. Ille autem, vt præceptoris verba audiuit, ſpirituali quadam lætitia & voluptate pectus ſuum afflari ſenſit. Ac velut numine correptus, hominem celeriter introduci iuſſit. Vt igitur ingreſſus eſt Barlaam, eique, quam conueniebat, pacem dedit, ſedere iuſſus eſt. Cumque præceptor ſeceſſiſſet, Ioſaphat ad Senem dixit: Velim mihi pretioſum illum lapidem oſtendas, de quo magna & admiranda abs te cõmemorari pręceptor meus mihi narrauit. Barlaam autem ſuam ad eum diſputationem ad hunc modum auſpicatus eſt: Haudquaquàm æquum eſt, ô Rex, ad illuſtrem tuam excellẽtiam, quidquam falsò & inconſideratè à me dici. Omnia enim, quæ de me ad te allata ſunt, vera atque ab omni dubitatione aliena ſunt. Verùm niſi prudentiæ tuæ priùs periculum fecero, nefas eſt hoc myſterium tibi declarare. Ait enim Dominus meus: Exijt qui ſeminat, ſeminare. Et dum ſeminat, alia quidem ceciderunt ſecus viam, & volucres cæli comederunt illa. Alia ceciderunt ſuper petroſa, vbi non erat terra multa, & confeſtìm exorta ſunt, eò quòd non haberent terram multam. Sole verò exorto æſtuauerũt, & quia non habebant radicem, aruerunt. Alia autem ceciderunt inter ſpinas, & ſurgentes ſpinæ ſuffocauerunt ea. Alia poſtremò ceciderunt in terram bonam, & dederunt fructum centuplum. Quocircà, ſi in corde tuo frugiferam ac bonam terram inuenero, diuinum ſemen in te conijcere, atque ingens myſterium tibi aperire minimè dubitabo. Si autem petroſa ea & ſpinea fuerit, viaque à quolibet calcata, omninò ſalutare hoc ſemen haudquaquàm ſerere, ipſumque auibus & feris, ante quas margaritas proijcere mihi prorsùs interdictum eſt, in prædam obijcere præſtiterit. Verùm de te meliora ac ſaluti viciniora confido: nempe quòd & lapidem, qui pretium omne ſuperat, videbis, ac per luminis ipſius ſplendorem hoc conſequeris, vt ipſe quoquè lumen efficiaris, fructumque centuplum feras. Etenim tua cauſa longam viam conficere ſtudui, vt quæ nunquàm vidiſti, tibi oſtenderem, atque ea docerem, quæ nunquàm audiſti. Dixit autem ad eum Ioſaphat: Equidem ipſe, venerande Senex, incredibili quodam, atque eiuſmodi, qui nullo modo coërceri queat, deſiderio teneor, nouum quendam ac bonum ſermonem audiendi. Atque ignis in pectore meo incenſus eſt, qui me ad neceſſarias quaſdam quæſtiones intelligendas vehementer in-

Chriſtus verè lapis Euãgelicus, non niſi à mundis corde conſpicitur.

S. Barlaam ad filiu Regis oratio.

Matth. 13.

Quibus pia doctrina prædicanda ſit.

S. Ioſaphat prudens reſponſum.

 flammat.

flammat. Cæterùm adhuc hominem nanciſci mihi non licuit, qui de hac re certam mihi fidem facere poſſet. Quòd ſi ſapientem quendam & doctrina præditum virum nactus fuero, ac ſalutarem ſermonem audiero, nec auibus, vt opinor, nec feris, cum tradam: nec rurſùm petroſus & ſpineus, vt tuis verbis vtar, ero. Quin potiùs & candido ac ſincero animo eum excipiam, & eruditè ac diligenter conſeruabo. Tu verò ſi quid eiuſmodi nôſti, nè quæſo id reticeas, verùm mihi narres. Quamprimùm enim è longinqua regione te veniſſe audiui, animi voluptate affectus ſum, atque in bonam ſpem veni, fore, vt opera tua id quod cupiebam, conſequerer. Eoque nomine ſtatim te ad me introduxi, comiterque, tanquàm familiarium meorum & æqualium aliquem excepi. Atque vtinàm ſpe mea minimè fallar. Dixit autem Barlaam: Præclarè, atque, vt regia magnificentia dignum erat, hoc feciſti, vt non ad externæ vilitatis ſpeciem animum adijceres, verùm abſtruſæ ſpei teipſum traderes. Erat enim aliquandò magnus quidam & illuſtris Rex, cui, cùm in aureo curru, ſatellitum manu regia maieſtate digna cinctus iter faceret, contigit, vt duos viros, laceris & ſordidis veſtibus, atque ore macie confecto, ac maiorem in modum pallido, obuios haberet. Regi porrò exploratum erat, eos corporis afflictatione, ac vitæ Deo conſecratæ laboribus carnes ſuas ità confeciſſe. Vt igitur eos vidit, è curru ſtatim deſiliens, atque humi proſtratus, eos adorauit: ac deindè ſurgens, amiciſſimè complexus eſt, & ſalutauit. Proceres autem ipſius ac præfecti hoc moleſtè tulerunt, eum facinus regia gloria indignum admiſiſſe exiſtimantes. Verùm cùm coràm ipſum reprehendere minimè auderent, cum germano ipſius fratre agebant, vt Regem admoneret, nè diadematis amplitudinem & ſublimitatem ad hunc modum dedecore ac contumelia afficeret. Cùm itaque ipſe hæc fratri dixiſſet, atque intempeſtiuam & præpoſteram ipſius humilitatem accuſâſſet, reſponſum ipſi Rex dedit, quod à fratre minimè intellectum eſt. Mos enim Regi erat, vt cùm aliquem morte mulctaret, præconem cum tuba, quæ quidem mortis idcircò dicebatur, ad ipſius fores mitteret. Atque ex tubæ illus clangore omnes ei moriendum eſſe intelligebant. Itaque cùm adueſperâſſet, letalem tubam ad fratris ſui fores clangorem edituram Rex miſit. Vt igitur ille hanc tubam audiuit, deſperata ſalute per totam noctem domeſticis rebus conſuluit. Manè autem atra ac lugubri veſte indutus, cum vxore ac liberis ad palatij fores flens ac lamentans profectus eſt. Cùm autem Rex ipſum ad ſe admiſiſſet, atque ità eiulantem vidiſſet, his verbis vſus eſt: O ſtulte ac demens, ſi fratris tui, cum quo idem tibi genus, & par honor eſt, in quem nullius omninò ſceleris tibi conſcius es, præconem ità extimuiſti, quonam modo mihi reprehenſionis notam idcircò inuſſiſti, quòd Dei mei præcones, qui mortem, ac Domini, in quem me multa & grauia ſcelera perpetrâſſe ſcio, pertimeſcendum aduentum mihi quauis tuba vocaliùs altiuſque denunciant, humiliter ac demiſsè ſalutârim? En igitur, vt tuam amentiam coarguerem, hac ratione vſus ſum: quemadmodùm etiam eos, qui tibi, vt me reprehenderes, in animum induxerunt, ſtatim ſtolidos & amentes eſſe demonſtrabo. Atque ità curatum, & vtiliter inſtructum fratrem ſuum domum remiſit. Iuſſit autem è ligno quatuor arcas effici, quarum cùm duas vndiquè auro contexiſſet, fœtidaque cadauerum oſſa in eas inieciſſet, aureis ſeris eas obfirmauit: reliquis autem duabus pice ac bitumine oblitis, pretioſiſque lapidibus & exquiſitis vnionibus, omnique vnguentaria fragrantia impletis, aſperiſque funibus conſtrictis, proceres eos, à quibus ob virorum illorum occurſum reprehenſus fuerat, ad ſe acciuit, ipſiſque quatuor has arcas propoſuit, vt, quanti hæ, quantique illæ pretij eſſent, æſtimarent. Illi autem duas eas, quæ inauratæ erant, maximi pretij eſſe aſſerebant. neque enim aliter fieri poſſe inquiebant, quin in ipſis regiæ coronæ ac cingula recondita eſſent. Eas contrà, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, viles omninò, ac nullius pretij eſſe aiebant. Rex autem ipſis dixit: Ne me quidem fugiebat, vos hoc dicturos eſſe. Nam ſenſilibus oculis ea quæ in ſenſum cadunt, perſpicitis. Atqui non ità faciendum eſt: verùm interioribus oculis, ſiue pretium, ſiue vilitatem & fœditatem, quæ intùs condita eſt, ſpectare oportet. Ac protinùs inauratas arcas aperiri iuſſit. Quibus patefactis, grauis quidam ac teter odor exhalauit: atque iniucundiſſimum ſpectaculum oculis obiectum eſt. Ait itaque Rex: Hic eorum typus eſt, qui cùm ſplendidis & illuſtribus veſtibus

Egregia ſimilitudine inſtruit Barlaam filium Regis.

Homines non ex habitu externo æſtimandi ſunt.

ſtibus vtantur, atque ob ingentem gloriam & potentiam inſolenter ſe efferant, intùs tamen fœtidis cadaueribus ac flagitijs pleni ſunt. Pòſt autem, cùm eas, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, aperiri iuſſiſſet, omnes eos qui aderant, ſplendore, atque odoris ſuauitate, quæ in ipſis recōdita erat, oblectauit. Dixitque eis: Scitis cuinam rei hæ arcæ ſimiles ſint? Humilibus nimirùm atque abiectis illis viris, vilibusque veſtibus indutis, quorum vos externum habitum intuentes, contumeliç ac probro mihi duxiſtis, quòd ante eos in terram me abieciſſem. Ego autem eorum dignitatem atque animarum pulchritudinē ſpiritualibus oculis conſiderans, ex ipſorum contactu gloriam cōtraxi, eosque quauis corona & quauis regia purpura præſtantiores exiſtimaui. Ad hunc igitur modum pudorem ipſis incuſſit, eosque in his rebus, quæ in adſpectum cadunt, minimè oberrare docuit, verùm ijs animum adiungere, quæ intellectu percipiuntur. Itaque ad pij & ſapientis Regis ſimilitudinem ipſe quoquè acceſſiſti: vt qui bona ſpe nixus me ſuſceperis: quç quidem, vt opinor, minimè te fallet. Dixit autem ad eum Ioſaphat: Hæc omnia pulchrè atque concinnè dixiſti. Verùm illud ſcire aueo, quiſnam ſit tuus Dominus, quem tu orationis initio de illo ſeminatore verba feciſſe dicebas.

Quibus ſimiles ſint, qui externè tantum pulchri ſunt.

Barlaam orthodoxam doctrinam Regis filio exponit.
CAP. VII.

RVrsùs igitur ſermonem aſſumens Barlaam, dixit: Si, quiſnam Dominus meus ſit, intelligere cupis, Dominus Ieſus Chriſtus eſt, vnigenitus, inquā, ille Dei filius, ille beatus & ſolus potens, ille Rex regum & Dominus dominantium, qui ſolus habet immortalitatem, ac lucem habitat inacceſſibilem, qui cum Patre & Spiritu ſancto glorificatur. Neque enim ex eorum numero ſum, qui multos hos & petulantes deos colunt, atque hæc animæ expertia & ſurda ſimulacra venerantur. Verùm vnum Deum agnoſco & confiteor, qui in tribus perſonis, hoc eſt Patre & Filio & Spiritu ſancto, atque vna natura & eſſentia, in vna gloria & regno minimè diuiſo glorificatur. Hic igitur in tribus perſonis vnus Deus, principij ac finis expers, ſempiternus, increatus, immutabilis, corpore vacans, inuiſibilis, circunſcriptione carens, animi comprçhenſionem fugiens, ſolus bonus ac iuſtus eſt: qui omnia, tam quæ oculis cernuntur, quàm quæ oculorum obtutum fugiunt, ex nihilo in ortum produxit: primùm ſcilicet inuiſibilium ac cæleſtium virtutum innumerabilem quādam multitudinem à materia & corpore ſecretam, hoc eſt adminiſtros diuinæ maieſtatis ſpiritus: deindè autem mundum hunc in adſpectum cadentem, hoc eſt cælum ac terram, & mare, quem etiam lætiſſima luce coornauit, cælum nempe Sole ac Luna & ſideribus, terram autem omnis generis ſtirpibus, ac varijs animantibus, mare deniquè numeroſiſſimis piſcium generibus. Hæc omnia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt. Pòſt autem hominem ſuiſmet manibus effingit, ſumpto nimirùm à terra ad corporis compoſitionem luto, anima autē rationis & intelligentiæ participe per ſuam inſufflationem ipſi tributa, quæ quidem ad Dei imaginem & ſimilitudinem effecta eſſe ſcripta eſt: ad imaginem videlicet, propter vim intelligendi atque arbitrij libertatem: ad ſimilitudinem autem, propter virtutis ipſius, quoàd eius fieri poteſt, imitationem. Hunc porrò hominem, arbitrij libertate atque immortalitate donatum, eorum, quç in terra ſunt, Regem conſtituit. Atque ex ipſo fœminam, quç ipſi auxilio eſſet, ipſi ſimilem effecit: conſitoque in Edem ad Orientem paradiſo, voluptatis omnis atque oblectamenti pleno, hominem, quem effinxerat, in ipſo collocauit: ſic quidem, vt diuina omnia ligna, quæ illic erant, ſine vllo impedimento eum percipere iuberet, vnius autem duntaxàt deguſtatione interdiceret (quod quidem lignum ſcientiæ boni & mali appellatum eſt) his verbis vtens: Quacunque die comederitis ex eo, morte moriemini. Enimuerò vnus ex prædictis angelicis copijs, qui vni agmini præerat, cùm naturalis vitij ne minimum quidem veſtigium à Creatore accepiſſet, verùm boni cauſa procreatus fuiſſet, libera mentis inductione à bono in malū deflexit, atque inſolētia elatus, aduersùs Dominū ac Deum rebellare voluit. Ac propterea ex ordine ſuo ac dignitate expulſus eſt, atque pro beata illa gloria & angelico nomine, diaboli ac ſatanæ nomen conſecutus eſt. Deus enim ipſum, vt cæleſti gloria indignum, præcipitem è cælo exturbauit. Cum eo porrò ſimul auulſa & eiecta eſt ingens angelorum, qui ipſi ſuberant, multitudo: qui quidem

1. Tim. 6. — *Reum creatio.* — *Gen. 1.* — *Nazian. 2. Orat. de Paſch.* — *Pſal. 148.* — *Gen. 2.* — *Diaboli à Deo defectio.*

mentis inductione mali effecti, ac boni loco principis ſui defectionem ſecuti, dæmonum nomen, vt impoſtores ac circunſcriptores, acceperunt. Diabolus igitur, abiurato prorsùs bono, malaque natura aſſumpta, inuidiam aduersùs hominem concepit, propterea quòd ſeipſum è tanta gloria eiectum, illum autem ad tantum honorem ſubuectum perſpiceret: cumque è beata illa viuendi ratione deijcere moliebatur. Quarè ſerpētem impoſturæ ſuæ officinam nactus, per eum fœminam conuenit. Cumque eam ſpe diuinitatis adduxiſſet, vt interdictum lignum deguſtaret, per eam poſteà etiam Adamum (nam hoc primo homini nomen fuit) in fraudem impulit. Porrò autem, vt primus homo cōtra diuinum imperium interdictam plantam deguſtauit, à ſummo parente atque architecto è deliciarum paradiſo exterminatur, atque beatæ illius & ab exitio immunis vitæ loco in hanc (heu) miſeram vitam incidit, ac poſtremò morte mulctatur. Atque hinc vires nactus diabolus, & victoria elatus, aucto hominum genere, omne improbitatis genus ipſis in animum iniecit. Ex quo factum eſt, vt Deus ingentem peccati impetum coërcere ac reprimere volens, terræ diluuium induxerit, atque omnem animam viuentem extinxerit. Cùm autem vnum duntaxàt in illa ætate iuſtum virum inueniſſet, hunc cum vxore ac liberis in arca quadā ſeruatum, ſolum in terra conſtituit. Poſteaquàm autem rursùm homines numero augeri cœperunt, Dei obliuione capti ſunt, atque ad grauiorem impietatem proruperunt, vt qui diuerſis peccatis in ſeruitutem ſe addixerint, atque in varia errorum genera diſtraxerint. Alij enim caſu ac fortuitò omnia ferri, prouidentiæque expertia eſſe cenſuerunt: tanquàm ſcilicet nullus Dominus ſit, qui ea regat ac moderetur. Alij fatum inuexerunt, natalitijsque ſideribus omnia commiſerunt. Alij multos deos malos, ac multis vitioſis affectionibus laborantes coluerunt: quò videlicet ſuarum affectionum & grauium flagitiorum defenſores, & patronos eos haberent. Quorum etiam formas pictura exprimentes, ſurdas ſtatuas, ac ſenſu carentia ſimulacra in altum erexerūt, eaque in templis incluſa coluerunt & adorârunt, ſeruientes nimirùm creaturæ potiùs quàm Creatori. Quidam enim Solem & Lunam ac ſidera, quæ Deus ad lucem terreno huic mundo afferendā poſuit, coluerunt: quę quidem anima & ſenſu carent, ac Creatoris prouidentia illuminantur & conſeruātur, non aūt quicquam per ſe virium habent. Alij autē ignem & aquam ac reliqua terræ elementa, quibus nec anima nec ſenſus ineſt. Neque eos, qui anima & ratione prædíti ſunt, eiuſmodi rebus cultum adhibere puduit. Alij feris, & reptilibus, & pecudibus, & quadrupedibus animantibus venerationem tribuerunt: hinc ſcilicet ſeſe rationis magis expertes oſtendentes, quàm ea ipſa quæ colebant. Alij turpiſſi quorundam & abiectorum hominum formas depinxerunt, eosque deos appellârunt, partim maſculos, partìm fœminas: quos etiā ipſimet adulteros, & homicidas, & iracūdos, & inuidos, & furioſos, & parricidas, & fratricidas, & fures, & raptores, & claudos, & debiles, & veneficos, & inſanos eſſe tradiderunt, atque horū nonnullos mortem obijſſe, nonnullos fulmine percuſſos fuiſſe, nōnullos hominibus ſeruijſſe, atq; exules extitiſſe, nonnullos vulnera accepiſſe ac lamenta edidiſſe, atque ob improba & fœda flagitia in animalia ſeſe immutâſſe. Quò fiebat, vt homines ab ipſis dijs occaſionem ſumentes, omni impuritatis genere ſeſe contaminarent. Ac tum horrenda quidem caligo genus noſtrū tenebat: neque erat qui intelligeret, nec qui Deum requireret. Ea autem ætate Abraham ſolus inuentus eſt, qui animæ ſenſum firmum ac valentem haberet, atque ex rerum conditarum proſpectu cōditorem agnoſceret. Nam cùm cælum ac terram & mare, Solem itèm & Lunam ac reliqua conſiderâſſet, huiuſmodi ornatum concinniatis plenum admiratus eſt. Cumque mundum, & ea quæ in ipſo ſunt, conſpexiſſet, non caſu ac fortuitò ea extitiſſe atque conſeruari exiſtimauit. Nec rursùm terræ elementis, aut inanimis ſimulacris ornatus huiuſcemodi cauſam adſcripſit: ſed Deum verum per hæc agnouit, atque vniuerſi effectorem & conſeruatorem eſſe intellexit. Deus autem eius probitatem animi, atque candorem, rectumque iudicium comprobans, ſeipſum ei patefecit (non quidē vt natura eſt. neq; enim fieri poteſt, vt creata natura Deum cernat: verùm per diſpenſatorias quaſdam Dei viſiones, quemadmodùm ipſe nouit) plenioremq; ſuî cognitionem in ipſius animo inſerens, gloria eum affecit, ſibique famulum adſciuit. Qui quidem per ſucceſſionem his, qui ab ipſo promanârunt, tranſmiſſa pietate, eos veri Dei cognitione inſtruxit. Eamque ob cauſam Dominus ſemen ipſius in infinitam multi-

Diaboli in hominem inuidia. Sap.2.

Diluuium. Gen.7.

Varia falſę religionis genera.

Dij gentiū quales ſint.

Pſal.13.

Abrahā ex rebus cōditis conditorē agnoſcit.

Deus, vt natura eſt, à nemine videri poteſt.

multitudinem excreſcere voluit, populumque ſibi peculiarem appellauit: eoſque, Aegyptiæ gentis, ac tyrãni Pharaonis ſeruitute preſſos, editis horrendis atque admirandis ſignis & prodigijs per Moſen & Aaronem, viros ſanctos, ac Prophetiæ dono præditos eduxit. Quorum etiam opera Aegyptios, pro eo atque ipſorum improbitas merebatur, excruciauit: Iſraëlitas (ſic enim populus ille, qui ab Abrahamo ortum duxit, vocabatur) ſiccis pedibus per rubrum mare, ſciſſis videlicet aquis, atque tum à dextra tum à ſiniſtra muri inſtàr effectis, traiecit. Cùm autem Pharao & Aegyptij à tergo eos ſequerentur, reuerſæ aquæ eos prorsùs deleuerunt. Ac poſteà, cùm per maxima miracula, diuinosque proſpectus, quadraginta annorum ſpatio populum in deſerto deduceret, ac cæleſti pane eum aleret, Legem (quæ futurorum typus atq; adumbratio erat) lapideis tabulis diuinitùs inſcriptam dedit, eamque Moſi in monte tribuit. Quæ quidem ab omnibus ſimulacris & flagitioſis actionibus abducebat, ſolumque verum Deum venerari docebat. Sic igitur per ingentia miracula ipſos in bonam quandam terram induxit, quam olìm Patriarchæ illi Abrahamo ſe ipſius ſemini daturum receperat Ac longum eſſet commemorare, quot quamque magna & admiranda, & illuſtria atque eximia beneficia, quæ numerum omnem excedunt, in eos contulerit. Quibus omnibus id agebatur, vt ab omni nefario cultu & flagitio genus humanum abſtraheret, atque in veterem ſtatum reuocaret. Nihilo ſeciùs tamen adhuc natura noſtra erroris libertati ſeruiebat, ac per diaboli tyrannidem mors in homines regnum obtinebat, omnesque diuina ſententia condemnatos in infernum tranſmittebat. Cùm igitur in eiuſmodi calamitatem ac miſeriam veniſſemus, minimè nos deſpexit is, à quo effecti atque in ortum producti fueramus: neque manuum ſuarum opus funditùs perire ſiuit. Verùm benigna Dei ac Patris voluntate vnigenitus Filius & Dei Verbum, qui eſt in ſinu Patris, ille inquam eiuſdem cum Patre ac Spiritu ſancto ſubſtantiæ, ille æuo omni antiquior, ille principij expers, qui in principio erat, & apud Deum ac Patrem erat, & Deus erat, ad ſeruos ſuos indulgenter ſe demittit: & quidem ità, vt hæc demiſſio, nec verbis declarari, nec mente comprehendi poſſit. Nam cùm Deus perfectus eſſet, perfectus homo ex Spiritu ſancto & ſancta Maria virgine Dei genitrice efficitur, non ex viri ſemine, aut voluntate, aut concubitu, in labis omnis experte virginis vtero conceptus, ſed ex Spiritu ſancto, quemadmodùm ante conceptionem Archangelorum vnus miſſus eſt, qui nouam illam & admirandã conceptionem virgini nũciaret. Etenim Dei Filius ex Spiritu ſancto ſine ſemine conceptus eſt: compactaque ſibi in virginis vtero carne animata anima rationis ac mentis participe, prodijt in vna perſona & duabus naturis, perfectus Deus, & homo perfectus, matris virginitatem etiam poſt partũ ab omni labe conſeruans. Atque iiſdem omninò, quibus nos, excepto peccato, paſſionibus obnoxius effectus, infirmitates noſtras ſuſcepit, ac morbos noſtros portauit. Quoniam enim per peccatum mors in mundum introierat, neceſſe erat, vt qui redemptionis munere perfuncturus erat, ab omni peccato purus eſſet, peccatique morti minimè obnoxius. Triginta porrò annis cum hominibus verſatus, in Iordanis vndis à Iohanne, viro ſancto, ac Prophetarum omnium præſtantiſſimo, baptizatus eſt. Eoque baptizato, vox eiuſmodi de cælo à Deo Patre delata eſt: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Atque Spiritus ſanctus columbæ ſpecie in ipſum deſcendit. Ac deinceps magna & admiranda ſigna efficere cœpit, mortuos videlicet ad vitam reuocans, cæcis lucẽ adferens, dæmones in fugam vertens, ſurdos & claudos curans, leproſos purgans, atque inueteratam naturam noſtram vndiquè renouans, operibusque erudiens, ac virtutis viam edocens, atque à corruptione abſtrahens, & ad ſempiternam vitam iter monſtrans. Vndè etiam duodecim diſcipulos elegit, quos Apoſtolos nominauit, ipſisque negotium dedit, vt cæleſtem vitæ rationem prædicarent, quam vt in terra oſtenderet, ac nos humiles & terrenos per incarnationem ſuam cæleſtes efficeret, venerat. At verò admirandæ ipſius ac deitati conſentaneæ vitæ, atque infinitorum miraculorum inuidia & furore commoti, Iudæorum pontifices ac principes, apud quos ſcilicet commorabatur, & ad quorum vtilitatem admiranda huiuſmodi ſigna & prodigia perpetrârat, beneficiorum omnium immemores, cum morte mulctârunt, vno nimirùm ex ipſius diſcipulis ad ipſum prodendum arrepto. Comprehenſumque ipſum Gentibus dediderunt, ipſum inquam, qui omnium vita erat, ac ſpontè hæc ſuſcipie-

Gen. 15. 1. Pet. 2. Exod. 15. Exod. 31. Legis Moſaicæ effectus. Chriſti incarnatio. Iohan. 1. Iohan. 1. Luc. 1. Hebr. 4. Eſa. 53. Rom. 5. Luc. 3. Chriſti miracula. Matth. 10. Iudæi inuidia perciti Chriſtum morte afficiunt.

ſuſcipiebat. Hac enim de cauſa venit, vt noſtra cauſa omnia perpeteretur, quò videlicet nos à vitioſis affectionibus in libertatem vindicaret. Cùm autem multa in eum ſuppliciorum genera exercuiſſent, eum ad extremum cruce condemnârunt. Atque omnia in carnis, quam ex nobis aſſumpſerat, natura pertulit: diuina interim ipſius natura ab omni perpeſſione libera manente. Nam cùm duplici natura prædìtus eſſet, hoc eſt diuina, & ea quam à nobis aſſumpſerat, humana quidem natura perpeſſa eſt: diuinitas autem à perpeſſione immunis & immortalis erat. Cruci igi-
Eſa.53. tur in carne affixus eſt innocens Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Peccatum enim non fecit: nec inuentus eſt dolus in ore eius. Proindeq; morti obnoxius non erat.
Rom.5. quandoquidem, vt iam dixi, mors per peccatum in mundum introiuit. Verùm noſtra cauſa carne mortem oppetijt, vt nos à mortis tyrannide redimeret. Deſcendit ad inferos, ijsque contritis, eas, quæ ab orbe condito illic incluſæ tenebantur, animas liberauit. In ſepulcro conditus, tertia die reſurrexit: cùm ſcilicet mortem ſuperâſſet, victoriamque nobis aduersùs eam donâſſet, atque immortalitatis largi-
Iohan.20. tor immortalitatem carni cõciliâſſet. Diſcipulis viſus eſt: ipſisque pacem imper-
Act.1. tiuit, ac per eos vniuerſo mortalium generi. Poſt quadraginta autem dies in cęlos aſſcendit, atque in Patris dextra ſedet, rurſumque venturus eſt iudicare viuos &
Pſal.61. mortuos, ac reddere vnicuique iuxta opera ſua. Poſt glorioſam autem ſuam in cælos aſſcenſionem ſanctiſſimum Spiritum ad ſanctos ſuos diſcipulos in ignis ſpecie
Act.2. miſit: cuius inſtinctu peregrinis linguis loqui cœperunt, quemadmodùm ipſe dabat eloqui illis. Hinc igitur per ipſius gratiam in omnes Gentes diſperſi ſunt, atque
Matth 28. orthodoxam fidem prædicauerunt, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti, & docẽtes ſeruare omnia Saluatoris præcepta. Ad hunc igitur modum Gentes à recta via aberrantes illuſtrârunt, ac ſuperſtitioſum idolorum errorem de medio ſuſtulerunt. Quanuìs autem hoſtis, cladem ſuam indigniſſimè ferens, nunc quoquè bellum aduersùs pios excitet, ſtultis videlicet ac ſtolidis perſuadens, vt idolorum cultum adhuc retineant: imbecilla tamen ipſius vis effecta eſt, atque ipſius frameæ per Chriſti potentiam in finem defecerunt. En tibi Dominũ meum ac Deum & ſalutis authorem paucis verbis declaraui. Pleniùs autem eum agnoſces, ſi ipſius gratiam in anima tua acceperis, diuinoque beneficio tibi contigerit, vt ipſius ſeruus fias.

Ioſaphat Chriſtianam fidem amplectitur: Barlaam de vi Baptiſmi, ac de reſurrectione & iudicio differit. *CAP. VIII.*

HAEc verba vt Regis filius audiuit, ipſius animus lumine perſtrictus eſt, ac præ lætitia è ſolio ſuo exurgens, Barlaamque complectens, dixit: Fortaſſè, niſì me coniectura fallit, vir præſtantiſſime, hic eſt inæſtimabilis ille lapis, quem non abs re occultum tenes, nec cuilibet promiſcuè oſtendis, verùm ijs demùm, qui ſanis ac firmis animi ſenſibus præditi ſunt. Eccè enim, vt hæc verba auribus excepi, ſuauiſſima lux pectus meum ſubijt, & graue illud mœroris velamen, quod iampridèm animo meo vndiquè incumbebat, ſtatìm ſublatum eſt. Si igitur rectè conijcio, fac quæſo ſciam. Sin autem aliquid his, quæ abs te cõmemorata ſunt, præſtantius nôſti, ne cuncteris id mihi rursùs aperire. Rursùm igitur reſpondit Barlaam: Ità ſanè, mi domine, ac Rex, hoc eſt illud magnum myſterium,

Intelligit Ioſaphat Chriſtũ eſſe lapidem de quo priùs loquebatur Barlaam.

Coloſſ.1. quod abſconditum eſt à ſeculis & generationibus: in extremis autem temporibus hominũ generi patefactum. Cuius declarationẽ olim per Spiritûs diuini gratiam
Heb.11. multi Prophetæ ac iuſti viri prædixerunt, multifariàm multisque modis edocti, atque alta voce annunciantes. Cumque ſalutem omninò futuram proſpicerent, eiusque cernendæ cupiditate tenerentur, non tamen eam perſpexerunt: verùm vltima hæc generatio diuino beneficio ſalutis authorem ſuſcepit. Quamobrèm
Mar.16. qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. Dixit autem Ioſaphat: Omnia ea, quæ abs te dicta ſunt, ſine vlla dubitatione credo: eumque quem annuncias, Deum gloria afficio. Hoc vnũ peto, vt ſine vllo errore cuncta mihi declares: quidq; mihi faciendum ſit, exactè doceas. Atque etiam quidnam baptiſmus ſit, quem ab ijs, qui fide præditi ſunt, accipi ais, deincèps fac intelligam. Ille aũt ad eum reſpondit: Sanctæ huius & incontaminatę Chriſtianorũ fidei velut radix ac certum fundamẽtum diuini baptiſmi gratia eſt, vt quæ omnia à natiuitate cõtracta peccata expiet, atque ea inquinamenta, quæ ex vitio conflata ſunt, prorsùs expurget. Sic enim Saluator

Baptiſmus Chriſtianæ fidei radix.

manda-

mandauit, vt per aquam ac Spiritum regeneremur, atque ad veterem dignitatem redeamus: per orationem videlicet, ac ſalutarem inuocationem, ad aquam accedente Spiritu ſancto. Baptizamur igitur iuxta Saluatoris ſermonem, in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti. Atque ità Spiritûs gratia in eius, qui baptizatur, anima immoratur, eam illuſtrans, ac diuinam reddens, atque imaginem illam ac ſimilitudinem Dei, ad quam condita eſt, ipſi inſtaurans. Ac deinceps, veteribus omnibus vitij operibus abiectis, nouæ vitæ cum Deo pactum inimus, ac puriorem viuendi rationem auſpicamur: quò nimirùm etiam cohæredes eorum efficiamur, qui ad immortalitatem regenerati ſunt, ac ſempiternam ſalutem conſecuti ſunt. Citra baptiſmum autem fieri non poteſt, vt quiſquam bonam ſpem conſequatur: quamlibet etiam pios omnes pietate antecelluerit. Sic enim Deus Verbum, qui, vt generi noſtro ſalutem afferret, humanitatem ſuſcepit, dixit: Amen dico vobis, niſi quis regeneratus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum. Quamobrèm ante omnia te rogo, vt animo fidem accipias, ac ſtatim ardentiſſimo quodam deſiderio ad baptiſmum accedas, nec vllam omninò moram adhibeas. Periculoſa ſiquidem eſt dilatio: propterea quòd præſtitutus morti dies incertus eſt. Ioſaphat autem ad ipſum dixit: Et quænam bona illa ſpes eſt, cuius fieri poſſe negâſti vt quiſquam citra baptiſmum compos fiat? Quidnam etiam illud eſt, quod cælorum regnum appellas? Vndenam itèm Dei humanitate induti verba audiuiſti? Quinam rursùs eſt incertus morti præſtitutus dies, de quo ingens ſolicitudo pectus meum ſubiens, mœroribus ac doloribus carnes meas conficit, atque adeò ipſum oſſium robur exeſt? Denique vtrùm morientes in nihilum dilabimur, an contrà poſt præſentem peregrinationem alia vita ſupereſt? Hæc & his conſentanea ex te ſcire auebam. Barlaam autem huiuſmodi reſponſum his verbis dedit: Bona ea ſpes, de qua locutus ſum, regni cæleſtis eſt. Ea autem eſt eiuſmodi, vt nulla omninò humana lingua explicari poſſit. Ait enim Scriptura: Quæ oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non aſcenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Cùm autem abiecta hac craſſa carne, beatitudinem illam diuino beneficio conſecuti fuerimus, tum ille, cuius beneficio ſpes noſtra nos minimè fefellerit, nos docebit, efficietque, vt bonorum illorum gloriam, omnem mentis captum ſuperantem, lucem illam, quę nulla oratione exprimi poteſt, vitam illam, quæ morte non interrumpitur, ac deniquè illam cum angelis vitæ cõſuetudinem cognoſcamus. Nam ſi hoc diuinitùs conſequamur, vt cum Deo, quantum humanæ naturæ fas eſt, conſuetudinem habeámus, omnia ea, quæ nunc nobis ignota ſunt, ab eo ſciemus. Hoc enim, Scripturis diuinitùs inſpiratis edoctus, omnium maximè cælorum regnum eſſe duco, nempe ad ſanctæ, &, quæ vitæ initium dedit, Trinitatis contemplationem accedere, atque incomparabili ipſius lumine puriùs illuſtrari, ac reuelata facie ipſius gloriã omnem verborum facultatẽ ſuperantem contueri. Nec verò mirandum eſt gloriam illam, ac lucem, & arcana bona nullis verbis declarari poſſe. Neque enim ampla & eximia eſſent, ſi nos, terreni & mortales, ac grauem hanc, & affectionibus obnoxiam carnem geſtantes, ea tum cogitatione percipere, tum verbis exprimere poſſemus. Quæ cùm explorata tibi ſint, ea fide ſola citra vllam dubitationẽ accipe, atque ab omni fictione abhorre: illudque ſtude, vt per bona opera immortalem illam gloriam arripias. Qua cùm tibi potiri contigerit, perfectiùs hæc cognoſces. Quod autẽ ex me quæſiuiſti, quonam modo nos incarnati Dei verba audierimus, hoc habeto, nos per ſacroſancta Euangelia, ea, quæ ad theandricam, hoc eſt Dei cum homine coniuncti, diſpenſationem pertinent, didiciſſe. Nam ità ſanctus ille liber appellatur, vt qui immortalitatem, & ſtatum à corruptione alienum, & ſempiternam vitam, & peccatorũ remiſſionem, & cælorum regnum, nobis, qui mortales, interituique obnoxij, ac terreni ſumus, fauſtè annunciet. Quem quidem ſcripſerunt, qui ſpectatores ac miniſtri Verbi fuerunt. De quibus ſuperiùs dixi, quòd Saluator noſter Chriſtus diſcipulos & apoſtolos elegerit. Qui quidem nobis poſt glorioſam Dei in cælos aſcenſionem, ipſius in terra vitæ rationem, & doctrinam ac miracula, quantum ab hominibus præſtari poterat, literarum monumentis mandârunt. Sic etenim in extrema libri ſui parte eximius ille inter diuinos Euangeliſtas dixit, Sunt & alia multa, quæ fecit Ieſus, quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum eos, qui ſcribendi ſunt, capere poſſe libros. In hoc igitur diuino Euangelio, tum incarnationis, tum decla-

Matth. 28. Naz. Orat. de ſancto Baptiſm. Sine baptiſmo nulla bona ſpes eſſe poteſt. Iohan. 3. Periculoſa eſt ſalutis dilatio. Eſa. 64. 1. Cor. 2. Cælorũ regnũ in quo potiſſimũ conſiſtat. 2. Cor. 3. Euangeliũ quid hominibus annũciet. Iohan. 21.

declarationis, tum miraculorum, tum præceptorum ipſius hiſtoria, Dei Spiritu exarata continetur. Ac deindè ſupplicij illius ab omni labe remoti, quod Dominus noſtra cauſa ſubijt, ſanctæque triduo pòſt reſurrectionis, atque in cælos aſſcenſionis, ac deniquè illuſtris ac metuendi ipſius ſecundi aduentûs mentio habetur.

Luc.21. Rursùm enim Dei Filius cum gloria, omni ſermone præſtantiori, atque ingenti cæleſtis militiæ multitudine in terram venturus eſt, vt de mortalium genere ſententiam ferat, atque vnicuique, pro eo àc geſſit, rependat. Etenim cùm Deus hominem ab initio effinxiſſet (quemadmodùm etiam iam tibi expoſui) inſufflauit in eum ſpiraculum vitæ: quæ quidem anima rationis atque intelligentiæ particeps appellatur. Quoniam autem morte damnati ſumus, omnibus nobis mori neceſsè eſt: nec fieri poteſt, vt hic calix hominem vllum prætereat. Nihil autem eſt aliud mors, quàm animi à corpore diſiunctio. Ac quidem illud corpus, quod è terra effictum eſt, poſteaquàm ab animo ſeiunctum eſt, in terram, ex qua ſumptum fuerat, reuertitur, ac corruptum diſſoluitur. Anima autem, immortalis cùm ſit, eò proficiſcitur, quò ſummus ille effector imperat, vel, vt rectiùs loquar, quemadmodùm ipſa ſibi, cùm adhuc in carne verſaretur, hoſpitium præparauit. Vt enim quiſque vitæ munere hîc functus fuerit, illic recepturus eſt. Deniquè confectis longis temporum curriculis Deus noſter cum metuenda & ſermonis facultatem ſuperante gloria ad iudicium de orbe ferendum veniet. Cuius metu cælorum virtutes commouebuntur, atque omnis Angelorum exercitus tremore correptus coram ipſo adſtabit: tum videlicet, cùm in Archangeli voce ac diuina tuba mortui ad vitam redibunt, ac tremendo ipſius throno ſiſtentur. Eſt autem reſurrectio, animæ rurſùs cum corpore coniunctio. Quocircà hoc ipſum corpus, quod interit, ac diſſoluitur, ità reſurget, vt deincèps interire nequeat. Nec verò huic rei fidem vllo modo abrogare in mentem tibi veniat. Neque enim ei, qui ipſum primùm è terra effinxit, poſteaquàm in terram, ex qua ſumptum eſt, redijt, iuxta Creatoris ſententiam rurſùs ad vitam excitare impoſſibile eſt. Nam ſi, quot res Deus ex nihilo in ortum produxerit, tecum reputes, iſtud ſatis magno argumento tibi futurum eſt. Etenim ſumpta terra, quæ priùs non erat, hominem procreauit. Quonam igitur modo è terra homo factus eſt? Quonam modo ipſa ex nihilo producta eſt? Quonam itèm fundamento nititur? Quonam deniquè modo ex ipſa, infinita, tum brutorum, tum ſeminum, tum ſtirpium, genera producta ſunt? Quinetiam in noſtro quoquè ortu velim hoc conſideres. An non enim perexiguum ſemen in terram, hoc eſt in vuluam ipſum excipientem emittitur? Vndè igitur hæc tanta animalis effictio? Quamobrèm ei, qui omnia ex nihilo produxit, atq; etiamnùm producit, minimè impoſſibile eſt, corpora ea, quæ morte extincta atque corrupta ſunt, è terra ad vitam reuocare, vt vnuſquiſque conſentaneam operibus ſuis mercedem recipiat. Laboris enim eſt, inquit ille, præſens tempus: futurum autem, mercedis. Alioquì, vbinam Dei iuſtitia erit, niſi ſit reſurrectio? Siquidem multi probi viri, cùm in hac vita multas calamitates ac multa ſupplicia tuliſſent, per vim tandèm de medio ſublati ſunt. Nonnulli contrà impij ac facinoroſi homines in delicijs ac proſperis rerum ſucceſſibus præſentem vitam conſumpſerunt. At Deus, vt qui ſimul & bonitate & iuſtitia præſtet, reſurrectionis, ac referendarũ rationum diem conſtituit: vt, cùm quæque anima corpus ſuum receperit, improbus quidem & ſceleratus, qui hîc omnia ſecunda ac læta habuerit, illic ſcelerum pœnas luat: probus contrà, eorum, quæ iniquè geſſerit, pœnis in hac vita perſolutis, illic bonorum hæreditatem conſequatur. Audient enim, inquit Dominus, qui in monumentis ſunt, vocem Filij Dei. Et exibunt, qui bona fecerunt, in reſurrectionem vitæ: qui autem mala egerunt, in reſurrectionem iudicij. Quo ſcilicet tempore ſedes quoquè collocabuntur, atque antiquus dierum, rerumque omnium parens & architectus, præſidebit. Ac libri aperientur, in quibus omnium noſtrûm actiones, ſermones, cogitationes, inſcriptæ continentur. Atque igneus fluuius rapido curſu voluetur, cunctaque, quæ in abſtruſo deliteſcunt, patefient. Non illic patronus, aut verborum lenocinium, aut falſa excuſatio, aut opum potentia, aut dignitatum faſtus, aut ampliſſimæ munerum largitiones, rectum iudicium ſupprimere poterunt: verùm incorruptus ille ac verus iudex ad iuſtitię lancem omnia perpendet, hoc eſt, & actionem, & ſermonem, & cogitationem. Ac proficiſcentur, qui virtutibus operam dederunt, ad ſempiternam vitam, & lucem omnem orationis vim exce-

Marginalia: 2 Cor.5. Gen.2. Quid ſit mors. Gen.3. Eccle.3. Luc.21. 1.Theſſ.4. 1.Cor.15. Gen.1. 2.Cor.5. Pſal.61. Dei iuſtitia ſine reſurrectione conſtare nõ poteſt. Iohan.5. Dan.7. Attende lector, qualis ſit futurus iudicij dies.

excedentem: vt cum angelis oblectentur, atque arcanis bonis fruantur, ſanctæque
Trinitati purè adſtent: Qui autem turpibus flagitijs ſeſe deuinxerint, atque omnes
impij & peccatores, ad ſempiternum cruciatum: qui quidem gehenna dicitur, &
exteriores tenebræ, & inſomnis vermis, & ſtridor dentium, aliaque innumera tor-
menta. Quorum omniū nullum æquè graue & acerbum eſt, atque à Deo abaliena- Grauiſſima
ri, & à dulciſſima ipſius facie abijci, gloriaque illa, quæ nullis verbis exponi poteſt, pœna dāna-
orbari, atque inſpectante vniuerſo orbe traduci, & ignominia, quæ nūquàm finem torū eſt viſi-
habitura ſit, notari. Poſteaquàm enim horrenda illa ſententia edita fuerit, omnia one Dei ca-
deincèps immutabilia & conuerſionis omnis expertia manebunt: ſic videlicet, vt rere.
nec vita læta iuſtis finem habitura, nec afflictio & pœna peccatoribus terminū ac-
ceptura ſit. Neq; enim ſublimior poſt eum alter iudex eſt, nec per ſequentia opera
purgatio, nec præſtitutus emendationis terminus, nec alia vlla ijs qui in cruciatu
verſabuntur, ars & ratio: quippè cùm ſupplicium vnà cum ipſis in ſempiternū du-
ret. Quæ cùm ità ſint, quales tandèm nos in ſanctis cōuerſationibus ac pijs actioni- 2. Pet. 3.
bus eſſe oportet, vt digni habeamur venturas minas effugere, atq; à dextris Filij Dei
ſtare? Nam hæc iuſtorum ſtatio eſt: quemadmodùm cōtrà miſerrima ad ſiniſtram Matth. 25.
pars peccatoribus aſſignata eſt. Pòſt autem Dominus iuſtos Patris ſui benedictos
vocans, in perpetuum regnum introducet: peccatores autem cum ira & execrati-
one à ſuaui & tranquilla facie ſua abiectos (quo nihil grauius & acerbius excogita-
ri poteſt) ad ſempiternam pœnam ablegabit.

Quod breuiter & compendiosè ſuperiùs dixit, hîc fuſiùs exponit, ac Scripturæ testimonia producit. *CAP. IX.*

IOſaphat autem his ad eum verbis vſus eſt: Magnas quaſdam & admirādas res,
magnoque metu ac tremore dignas mihi, ô homo, narras, ſiquidem hæc ità ſe
habent, atque, poſtquàm fatis conceſſerimus, & in cinerem ac puluerem diſſo-
luti fuerimus, reſurrectio & regeneratio futura eſt, rerumque in vita geſtarum
examen ac merces. Verùm quo argumento hæc probas? & quonam pacto ei rei,
quæ nondùm oculis perſpecta eſt, auditæ atque intellectæ vſque adeò firmam & in-
dubitatam fidem adhibuiſtis? Nam quæ iam geſta ac re ipſa declarata ſunt, etiamsi Rogat ple-
ipſi minimè videritis, at ab ijs, qui ea viderunt, ac memoriæ prodiderunt, audiuiſtis. nius de omi-
Quonam autem modo de rebus futuris tam magna & prętumida prædicantes, cer- bus inſtrui
tam de ijs fidem nacti eſtis? Reſpondit Barlaam: Ex ijs, quæ iam contigerunt, de fu- S. Ioſaphat,
turis etiam certam fidem nactus ſum. Nam qui hæc prædicârunt, nec vlla in re à & prolata
vero aberrârunt, verùm per ſigna & prodigia, variaſque virtutes ſermonibus ſuis probari.
robur conciliârūt, ijdem etiam de futuris nos admonuerūt. Quemadmodùm igi-
tur hîc nihil præpoſterum ac fictum docuerūt, verùm omnia ea, quæ ab ipſis dicta
& facta ſunt, Sole clariùs effulſerunt: eodem quoquè modo illic verè omnia tra-
diderūt. Quæ quidem etiam ipſe Dominus noſter ac herus Ieſus Chriſtus, tum ſer- Iohan. 12.
mone, tum opere, confirmauit. Amen enim, inquit, dico vobis, quia venit hora, Iohan. 5.
quandò mortui audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent. Ac rursùm: Ve-
nit hora, in qua omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei. Et pro-
cedent qui bona fecerunt, in reſurrectionem vitæ: qui verò mala egerūt, in reſur-
rectionem iudicij. Ac rursùm ait: De mortuorum autem reſurrectione nō legiſtis Luc. 20.
quod dictum eſt vobis à Deo, dicente, Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus
Iacob? Deus porrò, mortuorum Deus non eſt, ſed viuentium. Vt enim colliguntur
zizania, & comburuntur: ſic erit in conſummatione ſeculi huius. Mittet Filius Dei Matth. 14.
angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala, & eos qui faciūt iniquita-
tem. Et mittēt eos in caminum ignis: illic erit fletus, & ſtridor dentium. Tunc iuſti
fulgebunt ſicut Sol in regno Patris eorum. Hęc dicens, addidit: Qui habet aures au- Luc. 8.
diendi, audiat. His igitur pluribuſq; alijs verbis Dominus corporū reſurrectionem
declarauit. Re ipſa autē ſermonibus ſuis fidē adſtruxit, cùm mortuos ad vitam re-
uocauit, ac ſub terreſtris vitæ ſuæ cataſtrophen Lazarum quendam amicum ſuum,
qui iam quatriduo mortuus erat, ac fœtebat, è monumento vocauit, eumque, qui Iohan. 11.
animam efflauerat, viuum exhibuit. Quin ipſe quoq; Dominus perfectam, nec iam 1. Cor. 15.
morti ſubiectam, reſurrectionem auſpicatus eſt: quippè qui morte in carne degu- Qua ratio-
ſtata, triduo pòſt ad vitā redijt, ac mortuorū primogenitus effectus eſt. Quanquàm ne Chriſtus
enim alij quoquè à morte ad vitam excitati ſunt: morte tamen rursùs functi ſunt, reſurgentiū primitiæ ex
titit.

 nec

nec futuræ veræ reſurrectionis imaginem exhibere potuerunt. Solus autem ipſe
reſurrectionis illius author ac princeps extitit: vt qui immortali reſurrectione ad
vitam redierit. Hæc illi etiam, qui ab initio ſpectatores ac miniſtri Verbi fuerunt,
Gal.1. prædicârunt. Ait enim beatus Paulus, qui nõ ab hominibus, ſed è cælo vocatus eſt:
Rom.4. Notum vobis facio, fratres, Euangelium, quod annũciaui vobis. Tradidi enim vo-
bis inprimis, quod & accepi, quòd Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris ſecun-
dùm Scripturas, & quòd ſepultus eſt, & quòd reſurrexit ſecundùm Scripturas. Si au-
1.Cor.15. tem Chriſtus prædicâtur quòd reſurrexit à mortuis, quomodò dicunt quidã, quòd
reſurrectio mortuorum non eſt? Nam ſi mortui non reſurgunt, ne Chriſtus qui-
dem reſurrexit. Si autem Chriſtus nõ reſurrexit, inanis eſt fides veſtra. Adhuc eſtis
in peccatis veſtris. Si in hac tantùm vita ſperantes ſumus in Chriſto, miſerabiliores
ſumus omnibus hominibus. Nunc autem Chriſtus reſurrexit à mortuis, primitiæ
dormientium. Quoniam quidem per hominem mors, per hominem autem reſur-
rectio mortuorum. Vt enim in Adam omnes moriuntur: ità in Chriſto omnes vi-
Ibidem. uificabuntur. Et paucis interiectis: Oportet enim, inquit, corruptibile hoc induere
incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cùm autem mortale
hoc induerit immortalitatem, tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors
in victoria. Vbi eſt mors victoria tua? Vbi eſt mors ſtimulus tuus? Deſtruetur au-
tem prorsùs ac delebitur mortis potentia, vt quæ iam vim ſuam non exerat, verùm
deinceps hominibus immortalitas, atque incorruptibilitas ſempiterna conceda-
tur. Erit igitur, erit inquam ſine vlla dubitatione mortuorum reſurrectio: idque
certiſſimè credimus. Quinetiam rerum in vita geſtarum examen ac præmia & pœ-
nas fore perſpectum habemus, in metuendo videlicet aduentûs Chriſti die, in quo
2.Pet.3. cæli igne ſoluentur, & elementa ardore contabeſcent, vt Theologi cuiuſdam ver-
bis vtar. Nouos autem cælos, ac nouam terram, ſecũdùm ipſius promiſſionem ex-
Operũ merces aſſeritur. pectamus. Nam quòd illic operum præmia & pœnæ ſint, nihilque omninò bono-
rum vel malorum negligatur, verùm & actionum, & verborum, & cogitationum
Matth.10. merces recondita ſit, ex his Chriſti verbis conſtat: Quicunque potum dederit vni
ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ, tantùm in nomine diſcipuli, nõ perdet mer-
Matth.25. cedẽ ſuã. Ac rursùm ex his: Cùm venerit filius hominis in maieſtate ſua, & omnes
Angeli cum eo, tunc ſedebit ſuper ſedẽm maieſtatis ſuæ, & congregabuntur ante
eum omnes gẽtes, & ſeparabit eos ab inuicèm, ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis.
Et ſtatuet oues quidem à dextris ſuis, hœdos autem à ſiniſtris. Tunc dicet Rex his
qui à dextris erunt: Venite benedicti Patris mei: poſſidete regnum vobis paratum
à conſtitutione mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare. Sitiui, & dediſtis
mihi bibere. Hoſpes eram, & collegiſtis me. Nudus, & cooperuiſtis me. Infirmus,
& viſitâſtis me. In carcere eram, & veniſtis ad me. Cur his verbis vtitur, niſi quia be-
Luc.12. neficia, quę à nobis in egentes conferũtur, ſibi adſciſcit? Et alio loco ait: Omnis qui-
cunque confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre
meo qui eſt in cælis. En per hæc omnia, ac plura alia, firma & certa eſſe bonorum
operum præmia declarauit. Quemadmodùm etiam contrà improbarũ actionum
pœnas illic reconditas eſſe denunciauit, per admirãdas ſcilicet, & eximias parabo-
Luc.16. las, quas ille ſapientiæ fons prorsùs ſapienter expoſuit. Etenim diuitem quendam
inducit, purpura & byſſo indutum, ac quotidiè ſplendidè epulantem, tenacem au-
tem atque à miſericordia remotum, adeò vt pauperem quendam Lazarum nomi-
ne, ad fores ſuas iacẽtem deſpiceret, ac ne ipſas quidem menſæ ſuæ micas ei imper-
tiret. Vtroque igitur extremo vitæ die functo, pauper quidem ille atque vlceroſus
Eccè quomodò ij, q hic conſolãtur, æterna conſolatione priuẽtur, & econtrà. in Abrahæ ſinum delatus eſt, (quo nempe vocabulo proborũ virorum ſedem de-
clarauit) diues contrà acerbiſſimo flammæ ſupplicio in inferno addictus eſt. Ad
quem etiam Abraham his verbis vtebatur, Recepiſti bona in vita tua: & Lazarus
ſimiliter mala. Nunc autem ipſe conſolatur, tu verò cruciaris. Rursùm alio loco
cælorum regnũ homini Regi ſimile eſſe ait, qui filio ſuo nuptias fecit. Per nuptias
Matth.22. porrò futura lætitia & claritas indicatur. Etenim ad humiles ac terrenis affectibus
imbutos homines verba faciẽs, ab iis rebus quæ ipſis vſitatæ ac familiares erant, pa-
rabolas ducebat: non quòd nuptias & menſas in æuo illo eſſe oſtenderet, ſed ad
eorum craſſitiem ſeſe demittens, his vocabulis vtebatur, vt futura ipſis perſpicua
faceret. Omnes itaque, inquit, Rex ille ſublimi præconio ad nuptias inuitauit, at-
que vt bonis illis ad ſatietatem vſque fruerentur. Multi autem eorum, qui inuitati
fuerant,

fuerant, ire neglexerunt: verùm ſeipſos, partìm in agris, partìm in negotiationibus, partim in vxoribus nuper acceptis occupantes, nuptialis thalami ſplendore caruerunt. Illis autem ſua ſponte à ſuauiſſima illa lætitia excluſis, alij vocati ſunt, atque impletæ ſunt epulæ diſcumbentibus. Ingreſſus autẽ Rex vt videret diſcumbentes, vidit illic hominem non veſtitum veſte nuptiali. Et dixit ei: Amice, quomodò huc intrâſti non habens veſtem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex miniſtris: Ligatis pedibus ac manibus eius, tollite eum, & mittite in tenebras exteriores. Illic erit fletus, & ſtridor dentium. Per hos porrò, qui nuptijs intereſſe recuſârunt, nec ei, à quo vocabantur, vllo modo morem geſſerunt, illi ſignificantur, qui ad Chriſti fidem minimè accurrerunt, verùm aut in idolorũ cultu, aut in aliqua hæreſi perſtiterunt. Per eum autem, qui veſte nuptijs conſentanea carebat, is demùm intelligitur, qui fide quidem præditus fuit, cæterùm ſpiritualem veſtem impuris flagitijs cõſpurcauit, meritoque proindè à nuptialis thalami lætitia ſubmotus eſt. Quin aliam quoquè huiuſmodi parabolam eodem pertinentem attulit, propoſitis nimirùm decem quibuſdam virginibus, quarum quinque prudentes erant, & quinque fatuæ. Quæ quidem fatuæ acceptis lampadibus ſuis non ſumpſerunt oleum ſecum, prudentes autem ſumpſerunt. Hoc autem loco per oleum probarum actionum poſſeſſionem ſignificauit. Media autẽ nocte, inquit, clamor factus eſt, ecce ſponſus venit, exite obuiàm ei. porrò per mediam noctem diei illius incertitudinem indicauit. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ: & quæ paratæ erant, exiêrunt obuiàm ſponſo, & intrauerunt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt ianua. Quæ autem imparatæ erant (quas etiam idcircò non abs re ſtultas appellauit) cùm lampades ſuas extingui perſpicerent, ad oleum emendum ſeſe contulerunt. Poſteaque clauſis iam foribus accedentes, clamabant, dicentes, Domine, Domine, aperi nobis. Ipſe autem reſpondẽs dixit eis, Amen dico vobis, neſcio vos. Ex his omnibus perſpicuè conſtat, improbis actionibus, atque adeò ſermonibus, ipſiſque etiam cogitationibus, ſuam eſſe mercedem conſtitutam. Dixit enim Saluator: Dico vobis, quòd omne verbũ otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. Ac rursùm: Veſtri verò & capilli capitis omnes numerati ſunt. Quo ſcilicet loco per capillos minutiſſimas etiã conſiderationes, animique cogitationes ſignificauit. Conſentanea autem his quoquè beatus Paulus tradit. Viuus eſt, inquit, ſermo Dei, & efficax, ac penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingẽs vſque ad diuiſionem animæ & corporis, ſpiritus quoquè & compagum ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionũ cordis, & non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius. Omnia autẽ nuda & aperta ſunt oculis eius, ad quem nobis eſt ſermo. Hæc etiam Prophetæ longis ab hinc temporibus, Spiritûs ſancti gratia illuſtrati, apertiſſimè nunciauerũt. Ait enim Eſaias: Ego opera illorum noui, & reddam eis. Ecce venio, vt congregem omnes gentes & linguas: & venient, & videbunt gloriam meam. & erit cælum nouum, & terra noua, quæ ego faciam manere coram me. Et veniet omnis caro, & adorabit me in conſpectu meo, dicit Dominus. Et exibunt, & videbunt cadauera hominum, qui præuaricati ſunt in me. Nam vermis eorum non morietur: & ignis eorum nõ extinguetur. Et erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni. Ac rursùm de die illo ait: Et inuoluetur cælum ſicut liber, omnes ſtellæ cadent ſicut folium de vinea. Ecce enim dies Domini venit plenus furore & ira, ad ponendam terram in ſolitudinem, & peccatores eius conterendos ex ea. Quoniam ſtellæ cæli & ſplendor earum non expandent lumen ſuum. Et obtenebrabitur Sol in ortu ſuo, & Luna non ſplendebit in lumine ſuo. Et quieſcere faciam ſuperbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo. Ac rursùs ait: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri, peccatum. Væ qui dicitis malum bonum, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem. Qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. Qui declinatis iudicium pauperum, & diripitis ſubſtantiam egenorũ, vt ſit vobis orphanus in prædam. Et quid facietis in die viſitationis? & ad quem confugietis in auxilium? & vbi derelinquetis gloriam veſtram, nè in viſitationem incidatis? Propter hoc, ſicut deuorat ſtipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: ſic radix eorum quaſi fauilla erit, & germen eorum vt puluis. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium ſancti Iſraël

[Margin notes: Explicatio ſuperioris parabolæ. — Matth. 25. — Oleũ quid ſignificet. — Quid nox. — Cur ſtultæ virgines dicantur. — Matth. 12. — Matth. 10. — Capilli capitis quid ſignificent. — Hebr. 4. — Eſa. 66. — Eſa. 13. — Eſa. 5.]

Soph.1. blaſphemauerunt. Eodèm accedit quod ait alius Propheta: Iuxtà eſt dies Domi-
Dies iudicij quàm ſit futurus terribilis præſertim peccatoribus. ni magna & velox nimis. Vox diei Domini amara: tribulabitur fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris, ſuper ciuitates munitas & ſuper angulos excelſos. Et tribulabo malignos, & ambulabunt cæci, quia Domino peccauerunt. Et effundetur ſanguis eorum ſicut humus, & corpus eorum ſicut ſtercora. Sed & argentum eorum, & aurum eorum, non poterit liberare eos in die furoris Domini. In igne zeli eius deuorabitur omnis terra, quia conſummationem cum feſtinatione faciet cunctis habitantibus terram. Inſupèr etiam Dauid
Pſal.49. Rex & Propheta ad hunc modum clamat: Deus manifeſtè veniet, Deus noſter, & non ſilebit. Ignis in conſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida.
Pſal.77. Aduocabit cælum deſursùm, & terrã diſcernere populũ ſuum. Ac rursùm: Exurge Deus, inquit, & iudica terram: quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi.
Pſal.61. Ac rursùm: Tu reddes vnicuique iuxta opera ſua. Complura autẽ etiam alia huiuſmodi, tum Pſalmiſta, tum omnes Prophetæ diuino Spiritu edocti, de futuro iudicio ac mercede prædicârunt. Quorũ ſermones Saluator quoquè certiſſimè confirmans, nos mortuorum reſurrectionem, rerumque in vita geſtarum mercedem, atque immortalem futuri ſeculi vitam credere docuit.

Ioſaphat ſuperiori oratione compunctus, quidnam ſibi faciendum ſit, petit. Barlaam eum ad ſuſcipiendum baptiſmum hortatur, eique præmium eorum exponit, qui ad Deum ſeſe conuertunt. CAP. X.

IOſaphat autem ingenti ob hæc verba animi compunctione plenus, lachrymis perfundebatur. atque his ad Senem verbis vſus eſt: Omnia mihi perſpicuè declarâſti, ac horrendam hanc & admirandam narrationem luculenta oratione complexus es. His itaque nobis propoſitis, quid tandèm faciendum eſt, vt
Act.2. ea ſupplicia, quæ ſceleratis hominibus parata ſunt, effugiamus, ac iuſtorum gaudium conſequamur? Reſpondit Barlaam, Literis ſacris proditum eſt, quòd cùm Petrus, qui Apoſtolorum princeps vocatus eſt, plebem doctrina inſtrueret, corde compuncti ſunt: quemadmodùm ſcilicet tu quoquè hodierno die. Cumq; dixiſſent, Quid faciemus? Petrus ad eos dixit, Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in remiſſionem peccatorum. Et accipietis donum Spiritûs ſancti. Vobis enim eſt promiſſio, & filijs veſtris, & omnibus qui longè ſunt, quoſcunque aduocauerit Dominus Deus noſter. En igitur ipſe miſericordiæ ſuæ diuitias in te effudit, teque, qui animo ac voluntate procùl ab eo diſſitus eras, & alienis, non dicam dijs, ſed peſtiferis dæmonibus, & ſurdis ac ſenſûs expertibus ſtatuis cultum adhibebas, acciuit. Quocircà ante omnia ad eũ, qui te vocauit, accede: à quo veram, tam eorum quæ oculis cernuntur, quàm quæ ab oculorum ſenſu remota ſunt, cognitionem conſequeris. Quòd ſi, poſteaquàm vocatus es, accedere recuſas, aut moras nectis, iuſto Dei iudicio exhæreseris, ac repudiaberis, quia ipſe repudi-
Hæc ex libro quodã apocrypho ſumpta videntur. âſti. Ad hunc enim modum ipſe quoquè Apoſtolus Petrus ad quendam diſcipulum dixit: Ego autem credo, quòd & obediuiſti vocationi, & adhuc ſinceriùs obediens, crucem tolles, Deumque ac Dominum te vocantem ſequeris, qui te à morte ad vitam, & à tenebris ad lucem inuitat. Nam profectò Dei ignoratio, animæ
Dei ignoratio, animæ caligo eſt. caligo ac mors eſt: & ſimulacra colere ad naturæ exitium, amentiam omnem excedit. Quos quidem homines cuinam rei ſimiles eſſe dicam? & quanam imagine eorum ſtoliditatem tibi ob oculos ponam? Sed tamen exemplum quoddam tibi proponam, quod mihi à viro quodam ſumma ſapiẽtia prædito commemoratum
Cui ſimiles ſint idolorũ cultores. eſt. Aiebat enim ſimulacrorum cultores aucupi ſimiles eſſe, qui cùm luſciniam, perexiguam auiculam, cepiſſet, gladiumque arripuiſſet, vt eam iugularet, ac comederet, ea, conceſſa ſibi articulata voce, ad aucupẽ dixit: Quidnam, ô homo, ex mea nece ad te vtilitatis rediturum eſt? Neque enim per me ventrem tuũ explere poteris. At ſi me vinculis liberaueris, tria præcepta tibi tradam: quibus ſi parueris, magnis per omnem vitam commodis afficieris. Ille autem ex ipſius ſermone admiratione commotus, ſeſe facturum recepit, vt ſi nouum aliquid ab ea audiret,
Tria mãdata homini [illegible] proponuntur. ſtatim eam libertate donaret, ac miſſam faceret. Conuerſa itaque luſcinia, homini ait: Nunquàm rem quam conſequi nequeas, aggredere. Nunquàm rei præteritæ te pœniteat. Rei incredibili nunquàm fidem adhibe. Hæc tria mandata ſerua: & præ-

& præclarè tecum agetur. Ille autem horum verborum ſagacitatem ac prudentiam admiratus, eam vinculis ſolutam in aërem emiſit. Luſcinia itaque periculum facere cupiens, an ille verborum eorum, quæ audierat, vim intellexiſſet, atque aliquam ex ipſis vtilitatem percepiſſet, per aërem volitans, ad eum dixit: Proh quàm nihil eſt in te conſilij, ô homo! qualem theſaurum hodiè amiſiſti! Eſt ſiquidem in meis viſceribus vnio, ſtruthionis ouum magnitudine excedens. Quæ vt ille audiuit, mœrore conturbatus eſt: cumque pœnituit, quòd luſcinia ex ipſius manibus effugiſſet. Atque eam rursùm arripere tentans, dixit: Veni quæſo in ædes meas: atque vbi præclarè, & humaniter à me accepta fueris, honorificè te dimittam. Luſcinia autem ipſi dixit: Nunc planè te ſtolidum ac væcordem eſſe ſcio. Nam poſteaquàm ea, quæ ad te dicta ſunt, prompto animo excepiſti, ac libenter audiſti, nihil ex eis emolumenti conſecutus es. Admonui enim te, nè ob rem præteritam pœnitentia ducereris: & eccè mœrore conturbatus es, propterea quod è manibus tuis fuga me ſubduxerim, pœnitentia videlicet ob rem præteritam affectus. Præcepi tibi, nè ea, quæ aſſequi non poſſes, aggredereris: & tamen arripere me conaris, cùm iter meum aſſequi nequeas. Adhæc id quoquè tibi edixi, nè incredibili ſermoni fidem arrogares: & tamen in viſceribus meis vnionem, ſtaturæ meæ modum excedentem, ineſſe credidiſti: neque tantulum tibi prudentiæ fuit, vt intelligeres, me totam ad oui ſtruthionis magnitudinem minimè accedere. Quonam itaque pacto tantum vnionem corpuſculum iſtud caperet? Ad hunc igitur modum illi quoquè in ſumma ſtultitia verſantur, qui in ſimulacris cõfidunt. Nam ea manibus ſuis effecerunt, & opera digitorum ſuorum adorant, dicentes, Hi opifices noſtri ſunt. Quî fit igitur, vt eos, quos effecerunt, ac condiderunt, opifices ſuos eſſe cenſeant? Quinetiam cùm ea magno ſtudio cuſtodiant, nè à furibus ſurripiantur, tamen ſalutis ſuæ cuſtodes nuncupant. Atqui, quæ hæc ſtultitia eſt, illud non intelligere, fieri non poſſe, vt qui ſibijpſis opem ferre, ac ſe tueri nequeunt, alios tueri ac ſeruare poſſint? Ac præterea opes ſuas effundunt, dum ſtatuas & ſimulacra dæmonibus excitant, eoſque bonorum datores eſſe nugantur: ab ijs ea ſibi dari, quæ nec ipſi vnquàm habuerunt, nec vnquàm habituri ſunt. Eoque nomine ſcriptum eſt: Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Qui quidem aurifice mercede conducto ſimulacrum manu effecerũt, ac prono corpore ipſum adorârunt. Humeris illud tollunt: ac proficiſcuntur. Si autem ipſum vſpiàm collocârint, illic manet, nec moueri poteſt. Et quantumlibèt quis ipſi clamauerit, non exaudiet, nec ex calamitatibus eum eripiet. Quamobrèm confundantur qui in ſculptilibus confidunt: & qui dicunt ijs quæ conflata ſunt, Vos dij noſtri eſtis. Immolauerunt enim dæmonijs, & non Deo, dijs quos ignorabant. Noui recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum. Generatio enim peruerſa eſt, nec iam fides ipſis ineſt. Ex hac igitur peruerſa & incredula generatione Dominus te vocat, his verbis vtens: Exi de medio eorum, ac ſeparare, & immundum noli tangere; verùm à generatione hac peruerſa te eripe. Surge & ambula: quia non habes hîc requiem. Etenim multiplex deorum, qui à vobis coluntur, principatus, præpoſterus eſt, & cum diſſidio coniunctus, atque eiuſmodi, qui nullo modo conſiſtere queat. Apud nos autem non ſunt dij multi, nec domini multi, verùm vnus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in ipſum: & vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum, qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ, & omnium ſeculorũ, quoniam in ipſo creata ſunt omnia, tam quæ in cælis, quàm quæ in terra, tam viſibilia, quàm inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue Dominationes, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates: omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil quod factum eſt: & vnus Spiritus ſanctus, in quo omnia, qui Dominus eſt & viuificat, qui Deus eſt, & diuinitatem affert, Spiritus bonus, Spiritus rectus, Spiritus paracletus, Spiritus adoptionis filiorum. Horum vnuſquiſque Deus eſt, ſi ſeparatim conſideretur: vt Pater, ſic Filius: vt Filius, ſic Spiritus ſanctus. Vnus autem Deus in tribus perſonis, vna natura, vnum regnum, vna potentia, vna gloria, vna ſubſtantia: quæ perſonarũ ratione diuiditur, ſed deitatis reſpectu vna eſt. Vnus enim eſt Pater: cui proprium eſt genitum non eſſe. Vnus itèm vnigenitus Filius: cui proprium eſt genitum eſſe. Vnus deniquè Spiritus ſanctus: cui proprium eſt proceſſiſſe. Sic enim nos ex lumine, hoc eſt ex Patre, lumen, id eſt Filium, in lumine, hoc eſt Spiritu ſancto, cernentes, in tribus perſonis vnam di-

Idololatrarum væcordia. Pſal. 113. Deut. 32. Num. 16. Mich. 2. 1. Cor. 8. Coloſ. 1. Iohan. 1. Egregiè S. Barlaã exponit Diuinitatis naturam. Pſal. 35.

uinitatem laude ac gloria afficimus. Atque ipſe verus ac ſolus Deus eſt, qui in Trinitate agnoſcitur: quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo, omnia ſunt. Huius beneficio & gratia ipſe quoque, cùm de tuo ſtatu certior factus eſſem, miſſus ſum, vt ea te docerem, quæ didici, atque ab ineunte ætate vſque ad hanc canitiem ſeruaui. Quocircà ſi credideris, & baptizatus fueris, ſaluus eris: ſi autem non credideris, condemnaberis. Nam ea, quæ hodierno die cernis, & quibus gloriaris, hoc eſt gloria, & deliciæ, & opes, & omnis huiuſce vitæ impoſtura, iam iamque præteribunt, teque, inuitum etiam ac repugnantem, hinc eijcient. Ac corpus quidem perexiguo ſepulcro includetur, ſolum relictum, atque omni amicorum & cognatorum cœtu deſtitutum. Faceſſent autem mundi iucunditates, atque ingens quædam inſuauitas ac fœtida corruptio præſentis pulchritudinis & fragrantiæ loco tibi vndiquè affundetur. Anima verò tua inferno addicta, in inferiores terræ partes vſque ad poſtremam reſurrectionem cõijcietur. Quo ſcilicet tempore anima recepto corpore ſuo à Domini facie proijcietur, ac gehennæ, cuius flamma ſempiterna eſt, mancipabitur. Hæc tibi, atque etiam longè his grauiora, contingẽt, ſi in infidelitate perſtiteris. Si autem ei, qui te ad ſalutem inuitat, prompto animo parueris, atque ad eum cupido & læto animo accurrens, ipſius lumine ſignatus fueris, eumque ità ſequaris, vt à tergo minimè reſpectes, atque, omnibus rebus abiectis & contemptis, ipſi ſoli adhæreas, quantam indè fiduciam ac lætitiam conſequeris, audi. Si ſederis, ſecurus eris: ſi dormieris, iucundè conquieſces, nec timebis terrorem ſuperuenientem, nec impiorum dæmonum impetus: verùm confidenter, vt leo, incedes, ac cum lætitia & ſempiterna exultatione viues. Etenim ſuper caput tuũ exultatio & laus & lętitia te compręhendẽt. Effugiet dolor, & mœror, & gemitus. Tunc erumpet quasi manè lumen tuum, & ſanitas tua citiùs orietur. Et anteibit faciem tuam iuſtitia tua: & gloria Domini colliget te. Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet, Eccè adſum. Ego enim ſum, qui deleo iniquitates tuas, & non memorabor. Tu verò memor eſto, & iudicemur. Dic tu iniquitates tuas, vt iuſtificeris. Si fuerint peccata tua vt coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et ſi fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Os enim Domini locutum eſt.

Rom. 11. | Mar. 16. | Res mundi fluxæ ac breui perituræ. | Pſal. 4. | Prou. 3. | Prou. 28. | Eſa. 58. | Eſa. 43. | Eſa. 1.

Poſt ſuſceptum baptiſmum opera fidei adiungenda eſſe: & ijs qui poſteà peccârunt, pœnitentiam neceſſariam eſſe. CAP. XI.

AIt ad eum Ioſaphat: Hæc tua verba præclara & admiranda ſunt: eaque credidi, & credo, omnemque idolorum cultum ex animo odi ac deteſtor. Etenim, priùs etiam quàm ad me accederes, obliquè quodammodò ac dubitanter erga ea afficiebatur animus meus. Nunc autem poſteaquàm eorum vanitatem, hominumque qui ea colunt, ſtultitiam ex te intellexi, perfecto odio ea inſector, ac Deo vero me in ſeruitutem addicere geſtio, modò me ipſe, hominem indignum, ob iniquitates meas minimè ſubmoueat, verùm pro ſua, vt doces, benignitate mihi omnia condonet, meque ſeruum ſibi adſciſcere dignetur. Iam itaque baptiſma ſuſcipere paratus ſum, atque omnia, quæ præſcripſeris, ſeruare. Quidnam autem mihi poſt baptiſmum faciendum eſt? Satiſne eſt ad ſalutem, credere ac baptizari? an etiam alia quædam adiungere neceſſe eſt? Dixit autem ad eum Barlaam: Audi quid tibi poſt baptiſmum faciendum ſit: nempe vt ab omni peccato & ab omni vitioſa affectione abſtineas, atque orthodoxæ fidei fundamento virtutum ſtudium ſuperſtruas. Quoniam fides ſine operibus mortua eſt: quemadmodùm etiam opera remota fide. Ait enim Apoſtolus: Spiritu ambulate, & deſideria carnis nè perficiatis. Manifeſta ſunt autem opera carnis, quæ ſunt adulterium, fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, auaritia, maledictiones, amor voluptatum, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia. Quæ prædico vobis, ſicut prędixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur. Fructus autem ſpiritûs eſt, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, manſuetudo, continentia, ſanctificatio animæ & corporis, cordis afflictatio & contritio, eleemoſyna, iniuriarum obliuio, humanitas, vigilia, ſincera de omnibus præcedentibus peccatis pœnitentia, compunctionis lachrymæ, luctus tum pro

Iacob. 2. | Gal. 5. | Vides quòd ſuper fundamentum fidei, virtutes ſint extruendæ.

pro ſuis, tum pro aliorum peccatis, aliaque eiuſdem generis: quæ quidem tanquàm gradus & ſcalę inter ſe cohęrentes, atq; alię ab alijs ſuffultæ, animū in cęlum ſubuehunt. En hęc ſunt, quæ poſt baptiſmū amplecti iubemur, atq; ab ijs, quę cum his pugnant, abſtinere. Quòd ſi poſt acceptā veritatis cognitionem priora mortua opera rursùm arripiamus, ac, canis inſtàr, ad noſtrū vomitū reuertamur, illud nobis vſu veniet, quod à Domino dictū eſt. Cùm enim, inquit, exiuerit immūdus ſpiritus ab homine, (per baptiſmi ſcilicet gratiā) ambulat per loca inaquoſa, quęrens requiē, & non inuenit. Permoleſtè aūt ferens ſe diutiùs tecti ac laris expertem eſſe, ait, Reuertar in domum meā vndè exiui. Et veniens inuenit eam ſcopis mūdatam & ornatā, cęterùm inanē ac vacantē, vt quę gratię cultum atq; operationē minimè ſuſceperit, nec ſeipſam virtutum opibus cumulârit. Tunc vadit, & aſſumit ſecum ſeptē alios ſpiritus nequiores ſe, & ingreſſus habitat illic. Et fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus. Siquidē baptiſmus priorum quidem omnium peccatorum ſyngraphas aqua obruit, ac prorsùs delet & obliterat, atque in poſterum firmiſſimus nobis murus eſt, ac turris, & forte telum, ad prælium cum hoſte conſerendum. Non tamen arbitrij libertatem tollit, neque peccata ea, quæ poſt baptiſmum cōtrahuntur, remittit, nec ſecundam in piſcinam immerſionem continet. Vnum enim baptiſma confitemur. Ac proindè ſumma diligētia cauere debemus, nè in nouas ſordes incidamus: verùm Domini mandata capeſſamus. Nam cùm ipſe Apoſtolis dixiſſet, Ite & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti, non hîc conſtitit: verùm adiecit, Docentes eos ſeruare omnia quæcunque præcepi vobis. Mandauit porrò vt ſpiritu pauperes ſimus (tales enim beatos, cæleſtique regno dignos eſſe pronunciat.) Deindè vt in præſenti æuo lugeamus, monet, quò videlicet in futuro conſolatione afficiamur. Mox vt mites ſimus, ac iuſtitię fame & ſiti teneamur. Tum, vt miſericordes & liberales atq; ad commiſeratione propenſi ſimus. Cordis itèm puritate præditi, atque ab omni inquinamento carnis & ſpiritûs abſtinentes. Pacifici etiā, tum erga alios, tum ipſi cum animis noſtris, nimirùm id quod deterius eſt præſtantiori ſubijcientes, atque inteſtinum ac perpetuum bellum recto iudicio comprimentes. Poſtremò, vt omnem perſecutionem & afflictionem & probrum iuſtitiæ cauſa pro ipſius nomine nobis illatum ſuſtineamus: quò ſempiternum gaudium in præclara illa donorum diſtributione conſequamur. Quinetiam, cùm adhuc in mundo verſaretur, ad hunc modum ſuos hortabatur: Luceat lux veſtra corā hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt. Etenim Moſis quidem Lex antiquitùs Iſraëlitis data, dicebat, Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non falſum teſtimonium dices. Chriſtus autem ait: Omnis qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa, reus erit iudicio. Qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehennæ ignis. Ac rursùm: Si offers munus tuum ad altare, & illic recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduerſùm te, relinque illic munus tuum ante altare, & vade, priùs reconciliare fratri tuo. Et quicunque viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo (ſpurcitiem nimirùm animæ, ac libidinis aſſenſum, adulterium vocans.) Adhęc, cùm Lex periurium prohibeat, Chriſtus iurare omninò vetat, nec quicquam aliud permittit, quàm, eſt eſt, non non. Oculum pro oculo, & dentem pro dente, illic: hîc autem, Quicunque percuſſerit te in dextram maxillam, prębe ei & alteram. Et qui tecum vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicunque te angariauerit mille paſſus, vade cum illo alia duo. Qui petit à te, da ei. Et volentem à te mutuari, nè auertas. Audiſtis quia dictum eſt, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos: vt ſitis filij patris veſtri qui in cælis eſt, qui Solem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Nolite iudicare, vt non iudicemini: dimittite, & dimittetur vobis. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & fures effodiunt, & furantur. Theſaurizate autem vobis theſauros in cælo, vbi neque ærugo neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum. Nè ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori veſtro quid induamini. Scit enim Pater veſter cæleſtis, quoniam his omnibus indigetis. Quarè, qui

Virtutes velut ſcalæ quædā cæli ſunt.

2. Pet. 2.

Luc. 11.

Semèl ritè baptizati, ſecundā merſionem non recipiunt.

Mar. 16.

Matth. 5.

Matth. 5.

Exod. 20.

Matth. 5.

Ibidem.

Luc. 6.

Matt. 6. & 7.

re, qui animam & corpus dedit, prorsùs etiam cibum & indumentum dabit, ille inquam, qui cæli aues nutrit, & agri lilia tanta pulchritudine ornat. Quærite aũt primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Nolite ſoliciti eſſe de craſtino. Nam craſtinus dies ſibijpſi ſolicitus erit. Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, eadẽ & vos facite illis. Intrate per anguſtam portã: quia lata eſt porta, & ſpatioſa via, quæ ducit ad mortẽ, & multi ſunt qui intrant per eam. Quoniam anguſta eſt porta, & ſtricta via, quæ ducit ad vitã, & pauci ſunt qui inueniant eam. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: ſed qui facit voluntatẽ Patris mei qui in cælis eſt. Qui diligit patrem aut matrem pluſquàm me, non eſt me dignus. Et qui diligit filium aut filiã pluſquàm me, non eſt me dignus. Et qui nõ accipit crucẽ ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. En hæc omnia, & his ſimilia, Saluator Apoſtolis mandauit, vt fide præditos docerent. Atque hæc omnia nobis obſeruanda ſunt, ſiquidem nobis cordi ſit perfectionem adipiſci, & iuſtitiæ coronas ab omni corruptione alienas conſequi, quas reddet Dominus in die illa iuſtus iudex omnibus his, qui ipſius aduentum dilexerint.

Luc. 18. Matth. 7. Luc. 13. Matth. 7. Matth. 10. 2. Tim. 4.

De pœnitẽtia diſſerere incipit.

Dixit aũt ad eum Ioſaphat: Ergò cùm tam perfecta doctrina puriſſimã vitam deſideret, dic quæſo, ſi mihi ab vno vel duobus mandatis aberrare contigerit, an proptereà à toto ſcopo aberrabo, ſpesq́; mea omnis inanis futura eſt? Reſpõdit Barlaam: Non eſt quòd ità exiſtimes. Nam Deus Verbum, qui ſalutis noſtræ cauſa humanitatem induit, ingentem naturæ noſtræ imbecillitatẽ & ærumnã exploratam habens, ne in hac quidẽ parte nos incurabili morbo laborare permiſit: verùm, vt ſapientiſſimus medicus, lubricæ noſtræ ac peccandi cupidę volũtati pœnitentię medicamentum admiſcuit, eam videlicet, ad peccatorum remiſſionem, prædicans. Poſteaquàm enim veritatis agnitionem ſuſcepimus, ac per aquam & Spiritum ſanctificati, atque ab omni peccato, & ſpurcitie ſine vllo labore purgati ſumus, ſi nobis in aliqua peccata labi contigerit, non quidem ſupereſt iam altera per baptiſmum regeneratio, quæ in piſcinæ aquæ per Spiritum comparatur, ac perfectè nos inſtaurat: (hoc enim beneficium ſemèl duntaxàt conceditur.) Verùm per aſperam pœnitentiam, & calentes lachrymas, & labores ac ſudores, propter viſcera miſericordiæ Dei noſtri, purgationem ac peccatorum remiſſionem conſequimur. Etenim per Domini gratiam lachrymarũ fons Baptiſmus appellatur: tametſi alioquì labore ac tempore opùs habeat. Ac complures è multis peccatis eripuit: quoniam nullum peccatum eſt, quod Dei benignitatem vincat, ſiquidem priùs reſipuerimus, ac delictorũ maculas lachrymis eluamus: nè alioquì mors anteuertens, nos ſcelerum maculis inquinatos hinc eijciat. Non enim eſt in inferno pœnitentia, nec confeſſio. Quandiù autem vitæ vſura fruimur, dummodò orthodoxæ fidei fundamentum firmum maneat, etiamsì trabium aliquid, aut recti labefactetur, quod per peccata corruptum eſt, pœnitentiæ adiumento ſarcire ac renouare licet. Neque enim miſerationum Dei multitudo numerari poteſt: nec miſericordiæ ipſius magnitudo in menſuram cadit. Peccata contrà, quæcunque tandèm illa fuerint, menſuræ ac numero ſubijciuntur. Quo fit, vt ea, cùm in menſuram ac numerum cadant, immenſam Dei miſericordiã, atque innumerabiles miſerationes vincere nequeant. Ac proindè ob peccatorum multitudinem animum deſpondere minimè iubemur, ſed Dei bonitatẽ agnoſcere, ac peccata noſtra condemnare: quorum remiſſio propter Chriſti benignitatem propoſita eſt, qui pro ſceleribus noſtris ſanguinem ſuum effudit. Porrò cùm ex multis Scripturæ locis pœnitentiæ vim addiſcamus, tum potiſſimùm ex Domini noſtri Ieſu Chriſti actionibus ac parabolis. Extunc enim, ait, cœpit Ieſus docere, & dicere, Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum cælorum. Quinetiam in parabola filium quendam inducit, qui cùm acceptis paternis opibus in longinquam regionem profectus fuiſſet, easque in omni luxùs atque intemperantiæ genere conſumpſiſſet, poſteà, regione illa fame laborante, abijt, & adhæſit vni ciuium regionis illius. Qui etiam illum in agrum, vt porcos, hoc eſt aſperrimum & execrandum peccatum paſceret, miſit. Cùm itaque multis calamitatibus affectus fuiſſet, atque in tantam miſeriam veniſſet, vt ne porcorum quidem ſiliquis ipſi ventrem ſuum implere liceret, tandèm aliquandò hanc vſque adeò grauem ignominiam agnoſcẽs, vitamq́ue ſuam lugens, dicebat: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem fame pereo! Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater,

Heb. 6. Pœnitentiæ lachrymæ Baptiſmi nomen obtinent. Pſal. 6. Pſal. 144. Ob peccata minimè deſperandum eſt. Matth. 3. Luc. 15.

ter,peccaui in cælum & coram te, iam non ſum dignus vocari filius tuus: fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis.Et ſurgens venit ad patrem ſuum. Cùm autem adhuc longè eſſet,vidit illum pater ſuus,& miſericordia motus eſt,& accurrens cecidit ſuper collum eius, & oſculatus eſt eum,atque in priſtini honoris locum reſtituit,& ob ipſius inuentionem lætiſſimum feſtum celebrauit,occiſo vitulo ſaginato.En hanc parabolam de ijs,qui à peccatis reſiliunt,atque ad pœnitentiam accurrunt,nobis commemorauit. Quin etiam bonum quendam paſtorem rurſus inducit,qui cùm centum oues haberet,atque vnam amiſiſſet,relictis nonaginta nouem ad conquirendam eam, quæ aberrabat, profectus eſt,donèc eam inueniſſet, atque humeris ſublatam,cum ijs quæ minimè aberrauerunt,coniunxiſſet.Qui etiam hoc nomine amicos ac vicinos ad conuiuium ob eam inuentam celebrandum inuitauit. Ità,inquit Saluator, gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente,quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis,qui non indigent pœnitentia. Atqueadeò diſcipulorũ princeps Petrus,illa inquam fidei petra,ipſo ſalutiferæ paſſionis tempore certo quodam conſilio aliquantiſpèr à Deo deſertus(nempe vt humanæ imbecillitatis vilitatem ac miſeriam perſpectam haberet) eò peccati prolapſus eſt, vt Dominum abiuraret. Pòſt autem,confeſtìm, inquit,verborum Domini recordatus,foràs exiuit,& fleuit amarè,ac per calentes illas lachrymas acceptum detrimentum ſarciuit,victoriamq́ue in alteram partem inflexit. Nam cùm rei militaris peritus eſſet,etiamſi cecidit,non tamen animo fractus eſt,nec ſalutis ſuę ſpem abiecit: verùm reſiliens,acerbiſſimas ex oppreſſo pectore lachrymas profudit. Ac ſtatim vt eas hoſtis conſpexit,non ſecùs atquè vehementiſſimæ cuiuſdam flammæ ardore ambuſtis oculis, pedem retulit, procùl fugiens, atque horrendum in modum eiulans.Contrà autem ille principem rursùm locũ tenuit: quemadmodùm totius orbis magiſter inſtitutus fuerat,ità etiam pœnitentiæ exẽplar effectus. Poſt reſurrectionem autem,cùm Chriſtus tertiò ad eum dixiſſet,Petre,amas me? triplicem abiurationem correxit,reſpondens ſcilicet, Etiam Domine, tu ſcis quia amo te. Ex his igitur omnibus, alijsq́ue quamplurimis,atqueadeò numerum omnem ſuperantibus exemplis, lachrymarum ac pœnitentiæ vim intelligimus. Tantùm opera detur, vt ipſa, quemadmodùm rationi conſentaneum eſt, fiat,hoc eſt ex affectu peccatum execrante, ipſumq́ue odio inſectante,atque condemnante, ac lachrymas emittente: quemadmodùm ait Propheta Dauid, Laboraui in gemitu meo,lauabo per ſingulas noctes lectum meum,lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Ac tum peccatorum purgatio per Chriſti cruorem in miſericordiæ ipſius magnitudine,ac miſerationũ multitudine continget.Ipſius enim hæc verba ſunt: Si fuerint peccata veſtra ſicut coccinum,quaſi nix dealbabuntur: ſi autem vt vermiculus,quaſi lana alba erunt. Operæpretium eſt itaque,vt poſteaquàm veritatis cognitionem accepimus, atque regenerationem & filiorum adoptionem conſecuti ſumus,diuinaque myſteria percepimus, omni ſtudio ac diligentia prouideamus,nè corruamus. Neque enim cadere athletam decet: quandoquidem multi, cùm cecidiſſent, ſeſe erigere minimè potuerunt. Etenim alij,cùm ianuas vitioſis affectionibus aperuiſſent, atque arctiſſimo nexu ipſis hæſiſſent,non iam ad pœnitentiam ſeſe conuertere potuerunt. Alij autẽ morte priùs abrepti,quàm contractas vitiorũ ſordes per pœnitentiã abſterſiſſent,condemnati ſunt. Propterea periculoſum eſt in vitium,quodcunque tandèm illud ſit,labi. Cæterùm,ſi labi contigerit,ſtatìm enitendũ eſt, vt reſiliamus, rurſumq́ue ad præclarũ certamen obeundum ſtemus. Et quotiès cadere contigerit,totiès etiam ſtatìm vſque ad extremum vitæ diem curandum eſt,vt reſurgamus,atque in procinctu ſtemus.Conuertimini enim ad me,& ego conuertar ad vos,ait Dominus.

Luc.15. — Cur Petrus labi permiſſus ſit. — Luc.22. — Petrus orbis magiſter. — Iohan.21. — Pſal.6. — Eſa.1. — Periculoſus in peccatũ lapſus eſt. — Zach.1.

Barlaã multa ſanctioris vitæ genera filio Regis proponit,ac de inſtituti monaſtici laude multa in medium affert. Ac demùm per elegantem parabolam,quo pacto mundi voluptates fugiendæ ſint,ipſi oſtendit. CAP. XII.

AD hæc autem Ioſaphat dixit: Quanam igitur ratione ſeipſum quiſpiam poſt baptiſmum ab omni peccati labe purum ſeruabit? Nam etsì peccantibus, vt ipſe ais, pœnitentia patet: tamen labore & fatigatione,ac fletu & luctu opùs eſt: quę quidem eiuſmodi mihi eſſe videntur,

vt

vt non ea multi facilè conſequi poſſint. Quocircà viam potiùs nanciſci cuperem, qua ſincerè atque exactè Dei præcepta ſeruarem, nec ab ijs deflecterem, nec poſt priorum peccatorum veniam impetratam, ſuauiſſimum illum Dominum ac Deum ad iracundiam prouocarem. Reſpondit autem Barlaam: Rectè hæc dixiſti, domine mi ac Rex, atque hoc mihi pergratum eſt. Verùm arduum eſt, nè dicam impoſſibile, vt quiſpiam in igne verſetur, nec tamen fumo offundatur. Eodem itèm modo arduum eſt, ac perquàm difficile, vt qui huiuſce vitæ negotijs, tanquàm vinculis quibuſdam adſtrictus tenetur, eiusque curis ac tumultibus diſtinetur, atque in opibus ac delicijs viuit, ſine vlla inflexione mandatorum Dei viam peragret, purumque ſeipſum atque incolumem ab ijs ſeruet. Ait enim Dominus: Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vni adhærebit, & alterum contemnet. Non poteſtis Deo ſeruire, & mammonæ. Quinetiam charus ipſius diſcipulus Iohannes Euangeliſta & Theologus, in Epiſtola ſua ait: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt. Quoniam omne quod eſt in mundo, aut concupiſcentia carnis eſt, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ, quæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt. Et mundus tranſit, & concupiſcentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Hæc igitur cùm diuini ac diuinitùs inſpirati Patres noſtri animaduertiſſent, atque illud Apoſtoli audijſſent, quòd per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum, in id omni animi contentione incubuerunt, vt poſt baptiſmum, immaculatum ac labis omnis expers incorruptionis indumentum conſeruarent. Ac proindè quidam eorum alterum etiam baptiſmum inſupèr aſſumpſerunt, hoc eſt eum, qui in ſanguinis profuſione, ac martyrio ſitus eſt. Baptiſmus enim hic quoquè appellatus eſt, & quidem præſtantiſſimus, ac ſumma veneratione dignus. Neque enim poſterioribus peccati ſordibus inquinatur. Quem etiam Dominus meus accipiens, Baptiſmum meritò nuncupauit. Deindè ipſius imitatores effecti, primùm quidem ipſius ſpectatores, & diſcipuli atque Apoſtoli, deincèps autem vniuerſus ſanctorum martyrum chorus, idolorum cultoribus, Regibus, ac tyrannis ſeipſos pro Chriſti nomine obijcientes, omnia ſuppliciorum genera ſuſtinuerunt, feris videlicet obiecti, atque igne cremati, & gladijs obtruncati. Cumque præclaram confeſſionem edidiſſent, & curſum conſummâſſent, ac fidem ſeruâſſent, iuſtitiæ palmam conſecuti ſunt, angelorum contubernales, & Chriſti cohæredes effecti. Quorum virtus vſqueadeò emicuit, vt in omnem terram eorum ſonus exierit, & in fines orbis terræ fulgor eorum, quæ rectè & cum virtute geſſerunt, rutilârit. Horum, non verba duntaxàt, & opera, ſed ipſe quoquè cruor, & oſſa, omni ſanctitate plena ſunt. Dæmones namque per vim in fugam vertunt: atque ijs, qui cum fide accedunt, incurabiles alioqui morbos profligant. Quin veſtes quoquè ipſæ, & ſi quid aliud ad pretioſa eorum corpora propiùs acceſſit, omnibus venerationi ſunt. De quibus longa oratione mihi opùs eſſet, ſi præclara eorum facinora ſigillatìm exponere vellem. Poſteaquàm autem crudeles illi ac belluini tyranni miſerè, vt eorum improbitas merebatur, perierunt, perſecutioque finem accepit, ac pij Imperatores totius orbis imperio potiti ſunt, ſuccedentes alij, ac zelum illum, diuinamque cupiditatem ſibi imitandam proponentes, eodemque timore ſauciam animam habentes, illud optimè ſecum conſiderabant, atque ſpectabant, vt ab omni ſpurcitie puram animam ac corpus Deo exhiberent: ſic nimirùm ſe comparantes, vt omnes vitioſarum affectionum actiones amputarent, ſeipſoſque ab omni carnis & ſpiritûs inquinamento repurgarent. Quoniam autem hoc non alia ratione, quàm per mandatorum Chriſti obſeruationem, à ſe præſtari poſſe intelligebant, mandatorum porrò obſeruationem, ac virtutum cultum in medijs mundi tumultibus ęgrè conſequi ſe poſſe perſpiciebant, nouum quoddam atque ab alijs diuerſum vitæ genus ſibijpſis inſtituerunt, ac iuxta diuinam vocem relictis omnibus rebus, hoc eſt, parentibus, liberis, amicis, cognatis, opibus, delicijs, cunctiſque mundi commodis contemptis, in ſolitudines, tanquàm exules quidam, ſeſe contulerunt, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In ſolitudinibus errantes, in montibus, & ſpeluncis, & in cauernis terræ: ac ſeipſos ab omnibus terrenis iucunditatibus & voluptatibus procùl remouentes, atque adeò panis etiam & veſtimentorum graui pęnuria laborantes. Quod vt facerent, duplex eos cauſa impellebat, altera,

Difficile eſt inter mundi tumultus ſaluti ſtudere.

Matth. 6.

1. Iohan. 2.

Act. 14.

Martyrij baptiſmus omniū præſtantiſſimus

Pſal. 18.

Sanctorum miracula.

2. Cor. 7.

Cur monaſtica vita à pijs viris ſuſcepta.

Heb. 11.

tera, vt vitioſarum affectionum materias minimè cernētes, earum cupiditates radicitùs ex animis ſuis euellerēt, earumq; memoriam obliterarēt, ac diuinarum & cæleſtium rerum amorem & deſiderium in ſeipſis insererent: altera, vt per afflictionem corpus conficerent, animoq; ac voluntate martyres effecti, ea gloria, quam ij, qui martyrio perfuncti ſunt, obtinēt, minimè carerent, verùm cùm ipſi quoquè, quantum in ſe eſſet, Chriſti paſſionem expreſſiſſent, ipſius quoquè regni participes eſſent. Ad hunc igitur modum optima conſideratione adhibita, monaſticam ac ſolitariam vitam cōſectati ſunt. Atq; alij quidem ſub dio durantes, Solis æſtu, atque aſperrimis frigoribus ac pluuijs, & ventorum turbinibus affligebantur. Alij conſtructis tugurijs, aut in ſpeluncis & antris ſeſe occultantes, vitam agebant. Sicque virtutem colentes, omnem carnalem conſolationem & quietem ad extremum vſque repudiârunt, crudis oleribus, & herbis, aut pomis, aut etiā ſicco ac duriſſimo pane vitam tolerātes: nec ſuauium ciborum qualitati dūtaxàt nuncium remittentes, ſed præ exuberāti quadam continentia magnitudinem animi ſui ad ipſam quoquè quantitatem extēdentes. Tantulum enim duntaxàt, etiam ex ipſis vilibus, maximeq; neceſſarijs cibis, percipiebāt, quantū ad tolerandam famē ſatis eſſet. Quidam enim eorum integrā hebdomadam per inediam tranſigentes, Dominico demùm die cibū admittebant. Quidam bis tantùm hebdomada quaque ipſius meminerant. Alij alternis diebus ſub veſperā edebant, ſic vt cibū duntaxàt deguſtarent: precibusq; ac vigilijs propemodū cum angelis quoquè certātes, atq; auri & argenti poſſeſſione, emptionibusq; & venditionibus prorsùs valere iuſſis, inter homines omninò ſe eſſe obliuiſcebātur. Inuidiæ aūt & animi elationi, quæ potiſſimùm bonorum operum comites eſſe ſolent, locus inter eos nullus erat. Neque enim is, qui in vitæ monaſticæ exercitationibus inferiorem locū tenebat, aduersùs eum, cuius illuſtrior virtus erat, liuoris cogitationē in animum admittebat: nec rursùs eum, qui virtutibus pollebat, arrogātia & faſtus aduersùs imbecilliores efferebat, atque in hanc fraudē impellebat, vt proximū nihili penderet, aut de religioſa exercitatione gloriaretur, ob eaque, quæ cum laude præſtitiſſet, magnificè atque arroganter de ſe ſentiret. Nam qui virtute alterum antecellebat, id totū, nō ſuis laboribus, ſed Dei virtuti adſcribens, humili mente hoc ſibi perſuadebat, ſe nihil omninò efficere, verùm multo plura ſibi præſtanda eſſe, iuxta illud quod ait Dominus, Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, Serui inutiles ſumus: quæ debuimus facere, fecimus. Ac quidam etiam hoc ſibi perſuadebant, ſe ne ea quidem vllo modo feciſſe, quæ ipſis à Deo præcepta eſſent, verùm multo plura eſſe, quæ ſibi deeſſent, quàm quæ iam præſtitiſſent. Rursùm is, qui in religioſa exercitatione, ob corporis fortaſſe imbecillitatem, inferior erat, ſeipſum nihili pendebat, ac miſerum dicebat, animi ſcilicet ignauiæ, ac non naturæ imbecillitati defectum ſuum aſſignans. Ità alij alijs, atque omnes omnibus modeſtiores ſe præbebant. Inanis porrò gloriæ affectus, aut hominibus placendi ſtudium, quonam tandèm pacto in illis ineſſet, quippè qui hac de cauſa orbem fuga reliquerant, atque in deſertis morabantur, vt virtutes ſuas non hominibus, ſed Deo, à quo virtutum quoquè præmia ſperabant, demonſtrarent? Illud quippè probè nôrant, religioſa exercitia, quæ inanis gloriæ cauſa obeuntur, mercede carere: vt quæ, non Dei, ſed humanæ laudis cauſa fiant. Ac proindè huiuſmodi homines duplici detrimento afficiuntur: dum nimirùm corpus conficiunt, nec tamen mercedē vllam ferūt. Qui autem cæleſtis gloriæ deſiderio flagrant, atque ad eam omni celeritate contendunt, terrenam omnem & humanam aſpernantur. Ex huiuſmodi porrò hominibus alij ſic degunt, vt in ſeceſſu ac ſolitudine pietatis certamen obeant, & ab hominum contubernio per omne vitæ tempus ſeſe remoueant, atque ad Deum appropinquent. Alij procùl inter ſe conſtructis ædiculis, Dominicis diebus ad vnam & eandem Eccleſiam pergunt, ac diuina myſteria, hoc eſt incruentum puri corporis, ac pretioſi ſanguinis Chriſti ſacrificium, percipiunt: quæ quidem Dominus pijs in peccatorum remiſſionem, ac tum animi, tum corporis illuminationem & ſanctificationem donauit. Atque diuinorum oraculorum exercitatione, mirabilibusque conſilijs & cohortationibus mutuò ſeſe paſcentes, & occulta hoſtium bella patefacientes (nè quis videlicet luctandi adhuc ignarus ab ijs ſuperetur) domum rursùs ſinguli redeunt, virtutis mel in pectorum ſuorum fauis ſtudiosè recondentes, ſuauiſſimumque fructum, ac cæleſti menſa dignum, excolentes. Alij autem cœno-

biacam

Monaſtica vita quoddam martyrij genus eſt.

Monaſtica vita qualis aliquandò fuerit.

Luc. 17.

Opera quæ laudis humanæ ſtudio fiunt, mercede carent.

I. Effect. Eucharistiæ.

Præfectus monaſteriorum debet omnibus virtute præſtare.

biacam vitam conſectantur. Qui quidem maximo numero in vnum coacti, vnius præfecti atque antiſtitis (qui omnibus virtute præſtat) imperio ſeipſos ſubdunt: ac voluntatem ſuam obedientiæ mucrone prorsùs truncantes, ſeque velut emptitia mancipia vltrò reputantes, non iam ſibijpſis viuunt, ſed ei, cui ob Chriſti amorem ſeſe ſubmiſerunt, vel, vt aptiùs loquar, viuunt iam non ſibijpſis, viuit autem in his

Gal. 2.

Quid ſit ſecedere à mundo.

Chriſtus, quem rebus omnibus abiuratis ſequuti ſunt. Nam in hoc demùm ſeceſſus à mundo conſiſtit, vt propter earum rerum, quæ natura ſublimiores ſunt, cupiditatem, voluntariũ ſuijpſius odium quiſpiam concipiat, ac naturam abiuret. Hi igitur Angelorum inſtàr in vita verſantur, Pſalmos videlicet & Hymnos cõcordibus animis Domino canentes, & Confeſſorum nomen propter obedíẽtiæ certamina obtinentes. In quibus etiam Dominicum illud oraculum expletur: Vbicunq; fuerint duo vel tres cõgregati in nomine meo, illic ſum in medio illorum. Quibus verbis,

Matth. 18.

Numerus finitus pro indefinito in ſcriptura ſacra frequens.

non hoc duntaxàt numero eos, qui in ipſius nomine congregantur, circunſcripſit, verùm per duos aut tres indefinitum numerum ſignificauit. Nam ſiue pauci, ſiue multi, ob ſanctum ipſius nomen in vnum cõueniant, eiq; ardenti amore cultũ adhibeant, illic eum in medio ſeruorum ſuorum adeſſe minimè dubitamus. Per hæc exempla, & per huiuſmodi coitiones & actiones, terreni cælitum vitã imitati ſunt: vt qui in ieiunijs, & precibus ac vigilijs, in calentibus lachrymis, & luctu ab omni animi diſtractione libero, in peregrinatione ac mortis memoria, in lenitate animique affectu ab iracundia remoto, in labiorum ſilentio, in paupertate atque inopia, in caſtitate ac pudicitia, in humilitate & quiete, ac deniq; in perfecta erga Deum & proximum charitate præſentis vitæ curriculum cõfecerint, angelosq; moribus expreſſerint. Ob eamq; cauſam Deus miraculis, ac ſignis, varijsq; virtutibus, eos exornauit, effecitq; vt admirandæ eorum vitæ rationis ſono ipſi quoque orbis ter-

Antonius monaſticæ vitæ princeps.

rarum fines perſonẽt. Ac ſi vnius ipſorum, hoc eſt Antonij, qui etiam monaſticę vitæ auſpex ac princeps extitiſſe dicitur, vitam tibi ſigillatìm exponerem, nimirùm ex vna arbore fructuum eorum, qui eiuſdem generis ac ſpeciei ſint, dulcedinem prorsùs intelligeres, quodnamq; ille exercitationis religioſæ fundamẽtum iecit, & quodnam faſtigium ſtruxit, & quantas à Saluatore gratias conſecutus eſt. Pleriq; etiam alij poſt eum eodem certamine perfuncti, ad eaſdem coronas, & eadem prę-

Deſcriptio vitæ monaſticæ.

mia peruenerũt. Beati certè illi, ac ter beati, vt qui Dei amore flagrârũt, atq; ob ipſius charitatem omnia pro nihilo duxerunt. Siquidem lachrymas profuderũt, diuq; ac noctu in luctu verſati ſunt: vt perpetuam conſolationẽ adipiſcerentur. Seipſos vltrò depreſſerunt: vt illic in altum attollerentur. Carnes ſuas fame ac ſiti & vigilijs confecerunt: vt illic paradiſi delicię & exultatio ipſos exciperent. Spiritûs ſancti tabernaculum per cordis puritatem extiterunt, quemadmodùm ſcriptum eſt,

2 Cor. 6.
Epheſ. 6.
Matth. 25.

Inhabitabo in ipſis, & inambulabo. Seipſos mũdo crucifixerunt: vt ad Chriſti dextram ſtarent. Lumbos ſuos in veritate ſuccinxerunt, atq; in promptu ſemper lampades habuerunt, immortalis ſponſi aduentum expectantes. Nam cùm mẽtis oculis præditi eſſent, horrendum illum diem ſemper proſpiciebant: atque, tum futurorum bonorum, tum futuri ſupplicij, contemplationem ità in corpore defixam gerebant, vt ab ipſa nunquàm diuellerentur. Atque hîc laborare ſtuduerũt, vt ſempiternæ gloriæ compotes eſſent. Perturbationũ expertes, non ſecùs atquè Angeli, fuerunt: ac nunc cum illis, quorum vitam imitati ſunt, choreas agunt. Beati illi, ac ter beati: quoniã firmis mentis oculis præſentium rerum vanitatem, atq; humanæ proſperitatis incertitudinem & inconſtantiam perſpexerunt, eaq; reiecta, ſempiterna bona ſibijpſis condiderunt, ac vitam eam, quæ nunquàm occidit, nec morte interrumpitur, arripuerunt. Hos igitur admirandos & ſanctos viros, nos quoquè indigni ac deſpicabiles, imitari ſtudemus. Verùm eorum vitæ cæleſtis faſtigium minimè aſſequimur, ſed pro infirmitatis noſtræ ac miſeræ facultatis modulo eorum vitam exprimimus. Atque ipſorum habitum gerimus, etiamſi opera non aſſequamur. Etenim diuinam hanc profeſſionem peccatum propulſare, atque incorruptionis per diuinum baptiſma nobis conceſſæ ſociam & opitulatricem eſſe per-

Vanitas rerum huius vitæ.

Eccl. 1.

ſpectum habemus. Ac beatorum illorum virorum ſermonibus adducti, caducas atque interitui obnoxias huiuſce vitæ res magnoperè condemnamus, in quibus nihil firmum & æquabile, quodque eundem ſemper ſtatum retineat, inueniri poteſt, verùm omnia vanitas ſunt, & afflictio ſpiritûs, multas temporis puncto mutationes ferens. Siquidem inſomnijs, & vmbris, ac ventis aërem perflantibus imbecilli-

ora

ora ſunt. Quorum parua & breuis voluptas eſt, immò non voluptas, ſed fraus quædam & impoſtura peruerſitatis mundi, quem nullo modo diligere, verùm potiùs ex animo odiſſe atque inſectari docemur. Ac ſanè odio ac deteſtatione dignus eſt. Nam quicquid amicis ſuis dono dat, idem rurſus animo irato eripit, atque omni bono ſpoliatos, ignominiaq; indutos, grauibusque ſarcinis onuſtos, ad ſempiternam calamitatem transmittit. Et quos in ſublime attollit, extremæ humilitati atque afflictioni obnoxios quamprimùm reddit, hoſtiumq; ſuorum ludibria exponit. Huiuſmodi enim ſunt ipſius beneficia: huiuſmodi ipſius munera. Amicorum enim ſuorum hoſtis eſt: omnibusque, qui ipſius voluntatibus obſequuntur, inſidias ſtruit: horrendum videlicet in modum eos, qui ipſi innitũtur, conturbans, & eorum, qui fiduciã ſuã in eo collocant, neruos omnes elidens. Cum ſtultis fœdus ſancit, falſasque pollicitationes init: hoc tantùm animo, vt eos ad ſe pertrahat. Illis autem ſincero animo ſeſe ad ipſum adiungentibus, improbus ipſe ac mendax eſſe comperitur, nihil eorũ, quæ pepigerat, præſtans. Nam cùm iucundis cibis eorum fauces hodiè deliniuit, cras eoſdem hoſtibus ſuis deuorandos obijcit. Hodiè Regem aliquem creat: & cras eundem in miſeram ſeruitutem addicit. Hodiè innumeris bonis florentem reddit: cras mendicum & mancipiorum mancipiũ. Hodiè inſignem coronam ipſius capiti imponi: cras ipſius faciẽ terræ allidit. Hodiè ipſius collum ſplendidis dignitatum honoribus exornat: cras eundem ferreis catenis vinctũ deijcit. Ad breue tempus omnium amorẽ ac beneuolentiam ipſi conciliat: aliquantò pòſt autem eidem omnium odium & execrationem conflat. Hodiè ipſum voluptate afficit: & cras eundem luctibus ac lamentis conficit. Quemnam autem etiam ipſis finẽ imponat, audi. Incolas enim gehennæ, eos à quibus adamatus eſt, miſerandum in modum efficit. Hæc ſemper ipſius mens ac ſententia eſt, hoc inſtitutum. Nec eos, qui præterierunt, luget: nec eorum, qui relicti ſunt, commiſeratione afficitur. Illis enim graui detrimento mulctatis, retibusque ſuis incluſis, ad hos rurſus artem ſuam transferre nititur, neminem videlicet, qui periculoſos ipſius laqueos effugiat, eſſe cupiens. Quamobrèm eos, qui tam peſtifero ac crudeli domino ſeruiũt, quique à bono ac benigno per ſummam dementiam ſeipſos remouentes, rebus præſentibus inhiant, & intabeſcunt, nec futura vllo modo cogitant, verùm ad corporeas quidem voluptates ſine vlla intermiſſione ſeſe conferunt, animas autem ſuas fame confici & innumeris malis conflictari ſinunt, homini à furentis vnicornis facie fugienti ſimiles eſſe cẽſeo, qui cùm clamoris ipſius ſonum, atque horrendos mugitus ferre nequeat, magno impetu, nè ipſi in prædam cedat, aufugit. Dum autem celeriter currit, in ingentem quandam ſcrobem ruit, ac ruendo manus extendens, arborem quandam arripit, eamque arctiſſimè retinet, atque gradu quodã affirmatis pedibus, pacata deincèps omnia, atque ab omni periculo aliena eſſe arbitratur. Reſpiciens autem, duos mures cernit, alterum candidum, alterum atrum, arboris illius, quam arripuerat, radicem perpetuò corrodentes, iamque penè eam amputantes. Atque inſuper, coniectis in imam ſcrobem oculis, horrendum draconem conſpicit, adſpectu ipſo ignem ſpirantem, ac toruis oculis ipſum intuentem, horrendeque ipſi deuorando inhiantem. Ac rurſùm in gradu illo, cui pedes ipſius innitebantur, oculorum acie defixa, quatuor aſpidum capita videt, è pariete, in quo conſiſtebat, prominentia. Surſùm autem oculos conuertens, nonnihil mellis ex arboris illius ramis ſtillans perſpicit. Quocirca calamitatum earum, quibus vndiquè obſidebatur, & vrgebatur, omiſſa conſideratione, nimirùm quonam pacto externè quidem vnicornis vehementi furore percitus eum deuorare quæreret, ab inferiore autem parte acerbus draco eum deglutire vehementer expeteret, ac rurſùs arbor ea, quam arripuerat, iam iamque amputanda eſſet, pedes deniquè ipſius lubrico & infido gradui inniterentur: horum inquam tantorum periculorum oblitus, in exigui illius mellis dulcedine percipienda ſeipſum occupauit. Hæc eorum, qui præſentis vitæ ludibrijs intabeſcunt, figura eſt: cuius quidem explanationem protinùs tibi exponam. Vnicornis igitur mortis typum gerit, quæ ſemper mortalium genus perſequitur, atque arripere contendit. Scrobs autem mundus eſt, qui omnis generis malis ac mortiferis laqueis ſcatet. Arbor ea, quam compreſſis manibus tenemus, & quæ à duobus muribus indeſinenter arroditur, cuiuſque hominis vitæ curriculum eſt: quod quidem per diei ac noctis horas abſumitur & conficitur, ac paulatìm ad exciſionem

1 Iohan. 2. Mũdus fallax in promiſſis.

Mundi inconſtãtia.

Eleganti parabola, mũdi amatorũ ſtultitia oſtenditur.

Parabolæ præuominatæ expoſitio.

ffff acce-

accedit. Quatuor autem aſpides, humani corporis ſuper quatuor lubrica & inſtabilia elementa conſtitutionem deſignant: quę cùm immoderatè ſe habent, ac perturbantur, corporis compages diſſoluitur. Adhæc igneus ille ac truculentus draco, horrendum inferni ventrem adumbrat, qui eos ſuſcipere geſtit, qui præſentes voluptates futuris bonis anteponunt. Mellis verò guttula diſtillans, mundi iucunditatem & dulcedinem ſignificat, per quam ille amicos ſuos ludificans, eos ſaluti ſuæ proſpicere minimè ſinit.

Barlaam aptiſſima parabola, quàm fluxæ atque infidæ diuitiæ ſint, oſtendit: quodq́ue in afflictionibus vnicum perfugium ſit animi virtus. CAP. XIII.

Hanc parabolam maiorem in modum comprobans Ioſaphat, dixit: Quàm verus hic ſermo eſt, ac concinnitatis omnis plenus. Quamobrèm nè te quæſo huiuſmodi figuras mihi aſſiduè demonſtrare pigeat: quò certò intelligam qualis noſtra vita ſit, & quas res amicis ſuis accerſat. Dixit autem Senex: Similes rursùm ſunt ij, qui voluptatum huius vitæ amore capti, earumq́ue ſuauitate deliniti, res fluxas & imbecilles futuris atque à iactatione alienis antiquiores habuerunt, homini, qui tres amicos habuit, ex quibus duos quidem ingenti animi affectu colebat, ac vehementer amabat, adeò vt ad mortem vſque pro ipſis dimicare, ac pericula quæuis adire minimè recuſaret: tertium autem admodùm aſpernabatur, ità vt nec honorem vnquàm, nec, quam par erat, beneuolentiam ipſi præſtaret, ſed exiguam quandam duntaxàt, eamq́ue fictam ac ſimulatam amicitiam exhiberet. Venerunt autem quodam die immanes atque horrendi milites, qui eum ſumma cum feſtinatione ad Regem traherent, vt decem millium talentorum, quæ debebat, rationem redderet. Ille igitur in ſummam anguſtiam redactus, aliquem quærebat, qui in metuenda illa rationum apud Regem redditione opem ipſi ferret. Currens itaque ad primum, omniumq́ue aliorum chariſſimum amicum, ad eum ait: Non te fugit, ó amice, quemadmodùm tua cauſa vitam meam ſemper in diſcrimen adduxerim. Nunc autem hodierno die, vrgente neceſſitate, ope tua atque auxilio indigeo. Ecquid ergò te mihi auxilio fore polliceris? & quænam in te, vir chariſſime, ſpes mihi conſtituta eſt? Reſpondens autem ille, ait: Amicus tuus non ſum, ô homo, nec qui ſis noui. Sunt enim mihi alij amici, quibuſcum hodiè oblectari me oportet: quoſq́ue in poſterum pro amicis habiturus ſum. Quarè duo tantùm cilicia tibi porrigo, vt ea in via, qua pergis, habeas: quæ etiam ipſa nihil tibi emolumenti allatura ſunt: nec eſt quod à me quicquam expectes. Hæc ille audiens, ac de auxilio, quod ab eo expectabat, ſpem omnem abijciens, ad ſecundum amicum ſe confert, ad eumq́ue ait: Recordare, amice, quantum à me honoris & beneficiorum acceperis. Hodierno autem die in maximam calamitatem & afflictionem prolapſus, opitulatore aliquo opùs habeo. Quidnam igitur adiumenti nunc mihi afferre queas, fac ſciam. Ille autem ait: Hodiè mihi per negotia tecum certamen ſubire minimè licet. Curis enim & ſolicitudinibus vndiquè vrgeor, atque in afflictione ſum. Paulùm tamen tecum pergam: quanuìs nihil hinc commodi ad te rediturum ſit: ac pòſt ſtatìm domum reuerſus, negotijs meis operam dabo. Inanibus igitur manibus homo indè reuerſus, atque omni ex parte auxilio deſtitutus, de vana ſpe, quam in perfidis & ingratis amicis ſuis collocârat, & de inutilibus laboribus, quos pro ſuo erga eos amore ſuſceperat, ſeipſum deplorabat. Pergit autem etiam ad tertium amicum, quem nec vllo vnquàm loco habuerat, nec lætitiæ ſuæ ſocium adſciuerat. Atque ad eum pudibûdo, & in terram deiecto vultu, his verbis vſus eſt: Vix mihi ad te loquendi facultatem os concedit. Etenim illud perſpectiſſimum habeo, me nunquàm tibi benignè feciſſe, nec amico erga te animo fuiſſe. Cæterùm quoniam grauiſſima calamitate oppreſſus in reliquis meis amicis nullam ſalutis ſpem inueni, ad te accedo, teq́ue rogo atque obſecro, vt ſi exiguam aliquam opem mihi afferre queas, nè id, ingratitudinis meæ memor, facere recuſes. Ille autem hilari & amœno vultu ait: Sanè ſinceriſſimum amicum meum te eſſe profiteor: atque exiguæ illius tuæ erga me beneficentiæ memor, eam tibi hodierno die cum fœnore rependam. Quocircà nè metuas ac pertimeſcas. Nam ego ante te proficiſcar, Regemq́ue tuo nomine obſecrabo, nè te hoſtium manibus dedat. Quarè fac bono animo ſis, vir amiciſſime, nec te mœrore excrucies. Tum ille compunctione affectus, & lachrymis perfuſus,

Altera parabola eodè ſpectâs quò ſuperior.

Ingrato homine terra nil peius creat.

fuſus, dicebat: Heu me miſerum, quidnam priùs deflebo ac lamentabor? Vanámne meam in immemores & ingratos falſos illos amicos beneuolentiam condemnabo? an potiùs inſanam eam ingratitudinem, qua in hunc verum & ſincerum amicum vſus ſum, inſectabor? Ioſaphat autem hunc ſermonem non ſine admiratione ſuſcipiens, eius explicationem requirebat. Dixit itaq; Barlaam: Primus amicus, opum copia eſt, & diuitiarum amor, ob quem homo in ſexcenta pericula incidit, ac multas ærumnas perfert. Cùm autem extremus vitæ dies clauſus eſt, ex illis omnibus opibus præter inutiles quoſdam pannos, qui ad funus adhibentur, nihil omninò ſecum accipit. Secundus autem amicus, vxor ac liberi ſunt, cæterique cognati & familiares, quorum affectione ac beneuolentia conſtricti tenemur, vt ab his diuelli vix queamus, ac præ eorum amore corpus etiam & animam noſtram negligamus. Ex ipſis porrò nemo in mortis hora vtilitatis aliquid percipit, niſi quòd ad ſepulcrum vſque duntaxàt cadauer comitantur: ac protinùs domum reuerſi, ſuis curis ac negotijs operam dant, memoriam eius, qui quondàm ipſis charus erat, non minùs obliuioni, quàm corpus ſepulcro, relinquentes. At verò tertius amicus, qui contemptui ac faſtidio erat, cuiusque aditum horremus & auerſamur, optimorum operum chorus eſt, hoc eſt fides, ſpes, charitas, miſericordia, benignitas, reliquusque virtutum cœtus, qui quidem ante nos, cùm è corpore excedimus, proficiſci, ac noſtra cauſa Deum precibus inflectere, atque ab hoſtibus noſtris & horrendis exactoribus, qui de referendis rationibus acerbam nobis in aëre litem mouent, ac crudeliter nos arripere contendũt, liberare poteſt. Hic nimirùm eſt candidus ille, ac probus & gratus amicus, qui quamlibèt etiam exiguum bonum noſtrum opus memoria tenet, ac cum fœnore nobis illud rependit.

Parabolæ explicatio.

Quiſnam verus amicus ſit.

Barlaam, vanitate mundi demonſtrata, filium Regis monet, vt opes ſuas in cælum præmittat. *CAP. XIIII.*

RVrsùm igitur Ioſaphat dixit: Vtinàm tibi à Domino Deo tuo omnia fauſta & iucunda ſint, hominum ſapientiſſime. Siquidem optimis tuis aptiſque ſermonibus animum meum exhilarâſti. Quocircà vanitatis huius mundi rursùm imaginem mihi exprime: & qua ratione hanc vitam in pace ac ſecuritate peragrare queam. Excipiens igitur ſermonem Ioſaphat, ait: Huiuſce quoquè quæſtionis ſimilitudinem audi. Vrbem quandam magnam extitiſſe accepi, in qua ciues hoc in more atque inſtituto poſitum habebant, vt peregrinum quendam & ignotum virum, ac legum & conſuetudinum ciuitatis omninò rudem & ignarum acciperent, eumque ſibijpſis Regem conſtituerent, penès quem per vnius anni curriculum rerum omnium poteſtas eſſet, quique liberè & ſine vllo impedimento quicquid vellet, faceret. Pòſt autem, dum ille omni prorsùs cura vacuus degeret, atque in luxu & delicjs ſine vllo metu verſaretur, perpetuumque ſibi regnum fore exiſtimaret, repentè aduersùs eum inſurgentes, regiamque ipſi veſtem detrahentes, ac nudum per totam vrbem tanquàm in triumphum agentes, in magnam quandam ac longè remotam inſulam eum relegabant, in qua nec victu, nec indumentis ſuppetentibus, fame ac nuditate miſerrimè premebatur, voluptate ſcilicet atque animi hilaritate, quæ præter ſpem ipſi conceſſa fuerat, in mœrorem rursùs præter ſpem omnem & expectationem commutata. Contigit ergò, vt pro antiquo ciuium illorum more atque inſtituto vir quidam magno ingenij acumine præditus ad regnum adſciſceretur. Qui ſtatìm ſubita ea felicitate, quæ ipſi obtigerat, haudquaquàm præcepsabreptus, nec eorum, qui ante ſe regiam dignitatem obtinuerant, miſereque eiecti fuerant, incuriam imitatus, animo anxio ac ſolicito id agitabat, quonam pacto rebus ſuis optimè conſuleret. Dum ergò crebra meditatione hęc ſecum verſaret, per ſapientiſſimũ quendam conſiliarium de ciuium conſuetudine, ac perpetui exilij loco, certior factus eſt: quonamque pacto ſine vllo errore ipſe ſibi cauere deberet, intellexit. Cùm igitur hoc cognouiſſet, futurumque propedièm, vt ad illam inſulam ablegaretur, atque aduentitium illud & alienum regnum alijs relinqueret, patefactis theſauris ſuis, quorum tunc promptum ac liberum vſum habebat, aurique atque argenti, ac pretioſorum lapidum ingenti mole famulis quibuſdam, quos fidiſſimos habebat, tradita, ad eam inſulam, ad quam abducendus erat, præmiſit. Vertente autem anno, ciues commota ſeditione nudum eum, quemadmodùm ſuperiores Reges, in exi-

Pulchra parabola de bonis per eleemoſynã in cælum præmittendis.

ffff 2 lium

lium miſerunt. Ac cæteri quidẽ amentes, & breuis tẽporis Reges, grauiſſima fame laborabant: ille contrà, qui opes ſuas præmiſerat, in perpetua rerũ copia vitã ducens, atq; infinita voluptate fruens, perfidorũ ac ſceleratorum ciuium metu prorsùs abiecto, ſapientiſſimi conſilij ſui nomine beatũ ſe prædicabat. Hîc porrò, per ciuitatẽ vanum hunc atq; impoſtorẽ mundum intellige. Per ciues aũt, principatus & poteſtates dæmonũ, ac mundi rectores tenebrarũ huius ſeculi, qui nos per voluptatis mollitiẽ ineſcant, atq; in animum nobis inducunt, vt de rebus caducis & interituris, velut de immortalibus cogitemus, tanquàm ſcilicet earum fructus nobis perpetuus ac ſempiternus futurus ſit. Cùm igitur ad hunc modum decepti, atque in fraudẽ impulſi ſumus, nec de certis illis ac ſempiternis vllum vnquàm conſilium inijmus, nec nobis in futurũ æuum quicquã recondidimus, repentinus nobis mortis interitus ingruit. Ac tum demùm nudos nos atq; omnibus huius vitæ rebus ſpoliatos improbi illi ac ſæui tenebrarum ciues accipientes (vt qui illis tempus omne impenderimus) in terrã tenebroſam & obſcuram abducunt, in terram ſempiternæ caliginis, vbi lux nõ eſt, nec mortalium vitã intueri licet. Per probum verò conſiliariũ, qui prudenti, ac perquàm ſapiẽti illi Regi omnia verè aperuit, ac ſalutaria cõſilia tradidit, me vilẽ & humilem homunculũ intellige, qui huc idcircò venio, vt tibi viam bonã, & ab omni errore liberã commonſtrẽ, teq; ad ſempiterna & nunquàm finienda bona traducã, illicq; omnia tua recondere ſuadeam, contraq; te ab impoſtore hoc mundo abducam. Quem quidẽ ipſe quoquè aliquandò miſerè amabã, eiusq; voluptates & oblectamenta cõplectebar. Cæterùm cùm rectis mentis oculis animaduertiſſem, quẽadmodùm in his rebus vniuerſa mortaliũ vita conteritur, alijs nimirùm accedentibus, alijs decedentibus, nec vllo omninò firma & ſtabili ſede cõſtituto, hoc eſt, nec diuitibus & copioſis in opibus, nec potentibus in potentia, nec ſapientibus in ſapiẽtia, nec ijs, quibus proſperè res ſuccedunt, in proſperitate, nec luxui deditis in luxu & cupedijs, nec ijs, qui ſecurè ſibi viuere videntur, in inani ſua & imbecilliſſima ſecuritate, nec in vlla alia re ex ijs, quę laudibus efferuntur: verùm hæc res torrentiũ aquarum in profundũ mare labentium tranſitui ſimilis eſt (eodẽ enim modo fluxa ſunt & fragilia omnia præſentia) hinc ſcilicet hæc omnia vana eſſe, neq; quidquam vtilitatis habere intellexi. Quin potiùs quemadmodùm priora omnia obliuione obruta ſunt (ſiue gloriam dixeris, ſiue regnum, ſiue dignitatum ſplendorẽ, ſiue potentiæ amplitudinem, ſiue tyrãnorum audaciã, ſiue quid aliud eiuſdẽ generis) eodem modo præſentia quoquè tandèm vetuſtas obſcurabit. Quorum in numero cùm ipſe quoquè ſim, conſuetæ immutationi prorsùs ſubijcior. Vt enim ijs, qui ante me extiterunt, præſentium rerum voluptatibus perpetuò frui minimè conceſſum eſt: ſic ne mihi quidem concedetur. Animaduerti enim, quemadmodùm tyrannus hic ac turbulentus mundus homines tractet, eos nimirùm huc atque illuc inuertens, hos ſcilicet ex opibus ad egeſtatem, illos rursùs ex grauiſſima paupertate ad gloriam: hos è vita educens, illos rursùm eorum loco in vitam inducens: ſapientes quoſdam & ingenioſos viros improbans ac reijciens, eoſque qui in honore ac ſplendore erant, contemptos & deſpicabiles reddens: alios contrà inſipientes ac ſtolidos in gloriæ throno collocans, eosq; qui abiecti & obſcuri erant, ità euehens, vt ipſis ab omnibus honor tribuatur. Ac cernere eſt hominum genus ità comparatum eſſe, vt ante crudelẽ ipſius tyrannidem nihil omninò firmũ ac ſtabile habeat. Quemadmodùm enim columba aquilã aut accipitrẽ fugiens, locum ſubindè cõmutat, ac nunc quidem in hac arbore, nunc autem in illo frutice, ac deindè in rupium cauernis, ac varijs ſpinis pedem affigens, nec tutum vſquàm perfugium inueniens, in perpetua iactatione atque ærumna verſatur: eodem modo ſe habent, qui res præſentes ad ſtuporem vſque mirantur: quippè qui inconſiderato quodam impetu miſerè laborent, nec quicquam omninò firmum aut ſtabile habeant, nec ad quem finem peruenturi ſint, intelligant, nec quò tandèm vana vita, cui, perquàm infeliciter ac miſerè mala bonis præferentes, ac probitatis loco vitium conſectantes, ſeſe ſubiecerunt, eos ducat, nec quiſnam frigidos multorum ac miſerorum laborum ſuorum fructus excepturus ſit, hoc eſt propinquúsne an alienus, ac perſæpè ne amicus quidam aut notus, verùm inimicus & hoſtis. Hæc inquam omnia, & quæ his conſentanea ſunt, cùm ipſe in animæ meæ foro diſceptâſſem, totius vitæ me, quam in rebus vanis conſumpſi, ac terrenis laboribus addictus tranſegi, odium me cepit.

Cum-

Parabolæ ſuperioris explanatio · *Prou. 1.* · *Iob 10.* · *Nihil in mundo firmum ac ſtabile.* · *Res huius vitæ torrenti ſimiles.* · *Quo pacto mũdus cum hominibus agat.* · *Similitudo.*

Cumque eorum amorē ex animo excuſſiſſem & eieciſſem, ea ſeſe oculis meis obtulerunt, quæ verè bona ſunt, hoc eſt Dei metu præditū eſſe, atq; ipſius volūtati obſequi. Nam hoc bonorū omnium caput eſſe cōpertum habui. Hoc enim ſapientiæ initiū eſſe dicitur, atque adeò perfecta ſapientia. Etenim mœroris expers vita eſt, atq; ab omni offenſione libera, ijs, qui eam amplectuntur, & qui ei tanquàm Domino, innitūtur, tuta & ab omni periculo immunis. Cùm itaq; animū meum ad erroris omnis expertē mandatorum Domini viā adieciſſem, nihilq; in ipſis obliquum & anfractuoſum, ac voraginibus & ſcopulis & ſentibus & tribulis plenum eſſe certò cōperiſſem, verùm eam omninò planā & æquabilē eſſe, eorum quidem, qui hāc ingrediuntur, per clariſſimas contēplationes oculos oblectantem, pedibusq; pulchritudinē conciliantē, atq; eos ad præparationē Euangelij pacis calceantem, meipſum prioris impoſturæ ac ſtolidæ fraudis nomine miſerum exiſtimaui, ac per rectam illā incedere aggreſſus ſum: quam etiā optimo iure rebus omnibus antetuli, atq; collapſam & dirutā animæ meæ domum inſtaurare cœpi. Cùm ergò ad hunc modum rebus meis conſulerē, ac mentis lubricum corrigere ſtuderem, ſapientis cuiuſdā magiſtri vocem audiui, hæc mihi inclamantis: Egredimini, inquit, omnes, quos ſalutis cupiditas tenet, atq; à mundi vanitate vos remouete. Trāſit enim ipſius figura. Iam iamque: & eccè non erit. Irretortis oculis excedite: nec tamen inanes ac vacui, verùm ſempiternæ vitæ viatica ferentes. Etenim lōgum iter vobis ineundum eſt, quodq; multo huiuſce vitę viatico opùs habeat. Atq; ad ſempiternum locum, duas regiones, in quibus manſiones multæ ſint, habentē peruenietis. Quarum alterā quidem Deus ijs, qui ipſius amore flagrāt, eiusq; mandatis obtēperant, præparauit, omnibus bonis florentē & circunfluentē. Ad quā qui diuino beneficio admittuntur, in ſempiterna incorruptione degūt, vt qui immortalitate interitùs omnis experte fruantur, vndè effugit dolor, triſtitia & gemitus. Altera autem, quæ tenebris, & calamitate, ac dolore conferta eſt, diabolo & angelis eius parata eſt. In quam etiam conijcientur, qui per flagitioſas actiones eam ſibi conciliauerint, atque ab interitu aliena & ſempiterna bona cum præſentibus commutârint, totosq; ſeſe ignis æterni pabulum effecerint. Hac ego voce audita, atq; ipſius veritate intellecta, in hoc vnum opus incubui, vt ad illud hoſpitium peruenirem, quod omni dolore & mœſtitia vacat, tantaque contrà ſecuritate, ac tantis bonis ſcatet: quorum cognitio nunc mihi duntaxàt ex parte eſt, vt qui ſpiritualis ætatis ratione puer ſim, ac velut per ſpecula duntaxàt & ænigmata res futuræ vitæ perſpiciam. Cùm autem venerit quod perfectum eſt, ac facie ad faciem cognoſcam, tum demùm euacuabitur quod ex parte eſt. Quocircà gratias ago Deo per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Etenim lex ſpiritûs vitæ in Chriſto Ieſu, à peccati & mortis lege me liberauit, oculosque meos aperuit, vt carnis affectum mortem eſſe, ſpiritûs autem affectum vitam & pacem, liquidò cernerem. Quemadmodùm igitur ego præſentium rerum cognita vanitate, pèrfecto odio eas habui: eodē modo, vt de ipſis exiſtimes, te moneo: atque erga eas, non ſecùs àc alienas & quamprimùm diffluxuras afficiaris: atque hinc ereptis omnibus facultatibus, in immortali æuo, ad quod tibi ſine vlla mora proficiſci neceſſe eſt, theſaurum, qui furto compilari nequeat, & opes, quæ exhauriri nullo modo poſſint, tibi recondas: vt cùm eò acceſſeris, haudquaquàm penuria labores, verùm opibus circunfluas, quemadmodùm tibi aptiſſimam imaginem ſuperiùs propoſui.

Quænam vera bona exiſtimanda ſint. Pſal. 110. Prou. 1. Vitæ ſanctę ſuauitas. Ephes. 6. 1. Cor. 7. Cæleſte iter multo viatico opùs habet. 1. Cor. 2. Eſa. 35. Duę regiones futuri ſeculi: vna cæleſtis, altera infernalis. 1. Cor. 13. Rom. 8. Luc. 12. Matth. 6.

Barlaam eleemoſynam laudat: atque oſtendit multos ſalutis cauſa facultatibus omnibus ſuis nuncium remiſiſſe. CAP. XV.

DIxit autem Ioſaphat ad Senem: Quanam igitur ratione pecuniarum theſauros illuc præmittere queam, vt eorum, cùm hinc abſceſſero, fructum ab omni furto & interitu alienum nanciſcar, quonamque itèm pacto meum in res præſentes odium demonſtrare, resque ſempiternas conſequi poſſim, apertè mihi velim explices. Ait igitur Barlaam: Diuitiæ ad ſempiternam regionem per pauperum manus præmittuntur. Ait enim quidam ſapientiſſimus Propheta, Daniel nomine, ad Regem Babylonis: Propter hoc, Rex, conſilium meum tibi placeat, & peccata tua eleemoſynis redime, atque iniuſtitias tuas in miſerationibus pauperum. Quinetiam Saluator his verbis vtitur: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cùm defeceritis, recipiant vos in æter-

Dan. 4. Luc. 16.

na tabernacula. Multaq; de eleemoſyna & largitione erga pauperes, in Euāgelico
Matth.25. volumine inculcat. Ad hunc ſcilicet modū quàm tutiſſimè fortunas tuas omnes
Quicquid in paupes confertur, Chriſtus ſibi adſciſcit. per egentiū manus illuc præmiſeris. Nam quidquid in eos beneficij cōtuleris, Do-
minus ſibi adſciſcens, magno cū fœnore tibi repēdet. Etenim eos, qui ipſius amore
præditi ſunt, beneficiorū remunerationibus ſemper ſuperat. Ad hunc inquam mo-
dum huius ſeculi, cui diù iam nō ſine ingenti afflictione ſeruijſti, ſurreptis theſau-
ris, ex his præclarè viaticū tibi in futurum comparabis, atque alieno eos eripiens,
tibijpſi priùs recondes, per fluxa nempe & caduca hæc bona, ea, quæ firma & ſtabi-
lia ſunt, emens. Deindè autem, Deo tibi opem ferente, huius mundi incertitudi-
nem & inconſtantiam perſpicies: omnibusque rebus valere iuſſis, ad futurum
te transferes, atque ea, quæ prætereunt, ipſe præteriens, ijsque rebus, quæ in ſpe po-
ſitæ ac firmæ ſunt, te addicens, tenebrasq; cum mortis vmbra relinquens, odioque
tum mundum, tum mundi principē inſectans, carnemq; interitui obnoxiam ho-
ſtem tibi eſſe ducens, ad lucē inacceſſibilem accurres, cruceque humeris ſublata
1.Tim.6. Chriſtum irretortis oculis ſequeris, vt etiā cum ipſo glorificeris, vitęque, non iam
caducæ & fallacis hæres efficiaris. Ioſaphat itaque ad eum ait: Iſtud ipſum, nempe
omnia pro nihilo putare, atque vſqueadeò aſperū vitæ genus ſuſcipere, quemad-
modùm ſuperiùs dixiſti, verúsne inſtitutū eſt, ab Apoſtolorum doctrina manans,
an recèns mentis veſtræ ſolertia excogitatū, tanquàm ſcilicet hoc, vt melius ac prę-
ſtantius, vobis amplexandū duxeritis? Senex autem ait: Non recèns inductā legem
Mar.10. tibi affero (abſit iſtud) verùm antiquitùs nobis traditā. Dixit enim Dominus ad di-
Luc.18. uitem quendā, qui ex ipſo percontabatur, quidnā ſibi faciendum eſſet, vt vitā æter-
nam conſequeretur, iactabatq; ſe cuncta, quæ in Lege ſcripta erant, ſeruâſſe, Vnum
tibi deeſt, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in
cælo, & veni, ac ſublata cruce me ſequere. At ille his auditis mœſtitia affectus eſt.
Matth.19. Erat enim admodùm diues. Cùm igitur Ieſus eum mœrore affectum vidiſſet, dixit,
Quàm difficilè ij qui pecunias habent, intrabunt in regnum Dei! Facilius enim
Per camelū nō animal, ſed funem nauticum intellige. eſt camelum per foramen acûs tranſire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.
Hoc igitur mandato audito, ſancti omnes id ſtuduerunt, vt ab huiuſmodi opum
difficultate ſeſe abſtraherent, ac per largitionem erga pauperes, diſperſis omnibus
facultatibus, ſempiternisque diuitijs ſibijpſis reconditis crucem ſuſtulerunt, Chri-
ſtumque ſecuti ſunt: ſic nimirùm vt quidam, velut iam à me dictum eſt, marty-
rio perfungerentur, quidam autem religioſę vitæ exercitatione concertarent, at-
que, quantum ad veræ huiuſce Philoſophiæ rationem attinet, nihilò illis inferio-
res eſſent. Quocircà illud ſcias velim, Regis noſtri ac Dei mandatum hoc eſſe, per
quod homines ſempiternorum bonorum participes redduntur. Cùm igitur, in-
quit Ioſaphat, tam antiqua ac neceſſaria huiuſmodi Philoſophia ſit, quid cauſæ
eſt, quamobrèm hodierna die pauci ſint, qui hanc vitam imitentur? Reſpondit
Senex: Multi quidem eam imitati ſunt, & etiamnùm imitantur. At multò plures
Matth.7. cunctantur, ac moras nectunt. Pauci enim ſunt, vt ait Dominus, qui per arctam &
Luc.13. anguſtam viam incedant: qui autem per facilem & latam, quamplurimi. Nam
qui ſemèl pecuniarum cupiditate, & vitiorum, quæ ex voluptatibus oriuntur,
amore correpti, vanæque & inani gloriæ addicti ſunt, vix ab ipſis diuelli poſſunt,
vt qui alieno domino, quique omnia, contrà ac Deus, imperat, atque ipſos tan-
quàm catenis quibuſdam vinctos tenet, vltrò ſeipſos mancipârint. Animus quip-
pè, cùm ſemèl ſalutis ſuæ ſpem abiecerit, habenas ſuas auerſis à ratione cupidita-
tibus permittens, quoquouersùm fertur. Ac proindè Propheta offuſam huiuſ-
modi animis amentiam deplorans, caliginisque ipſos vrgentis craſſitiem lugens,
Pſal.4: his verbis vtebatur: Filij hominum, vſquequò graui corde? vt quid diligitis va-
Naz. Orat. de ſuis ſer. & ad Iul. Exiſoten. nitatem, & quæritis mendacium? Quemadmodùm etiam quidam ſapientum ma-
giſtrorum noſtrorum, vir rerum diuinarum peritiſſimus, eandem cum Propheta
cantilenam canens, ac quædam à ſeipſo adiungens, tanquàm ex alta quadam &
editiſſima ſpecula, omnibus inclamat: Filij hominum, vſquequò graui corde? vt
quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium, magnum nimirùm aliquid hanc
vitam, & delicias, & exiguam gloriolam, & mendacem proſperitatem, eſſe exi-
Rerū mundanarū vanitas. ſtimantes? quæ quidem non magìs eorum ſunt, qui fruuntur, quàm qui ea in ſpe
habuerunt: nec rursùs horum magìs, quàm eorum, qui ne ea quidem vnquàm
expectârunt: & quæ non ſecùs àc puluis à turbine ad alios atque alios ſubindè
perflan-

perflantur,ac viciſsìm iactantur,aut fumi inſtàr defluunt, ac velut inſomnium homines ludificantur,& vt vmbra retineri nequeunt,ac deniq; ità naturâ comparata ſunt,vt nec cùm abſunt, ea ſe habituros eſſe homines deſperent, nec cùm adſunt, poſſidentibus certa & ſtabilia ſint. Cùm igitur ad hũc modum Saluator præcipiat, Prophetæ & Apoſtoli prędicent,ac ſancti omnes viri,tum re ipſa,tum ſermone ad virtutis viam ab omni errore maximè immunẽ nos impellant,etiamsì pauci hanc teneant,contrà autem multi latam atque in exitium ducentem ſibi deligant, non tamen propterea diuinæ huius Philoſophiæ inſtitutum minoris æſtimandum eſt. Vt enim Sol, cùm illuminandi cauſa exoriens, radios ſuos affluenter emittat, omnesque ad excipiendũ lumen cohortetur,ſi quidam clauſis oculis ſplendorem ipſius intueri nolint,nõ propterea repræhenſionem meretur, aut à reliquis negligi debet,nec ſplendoris ipſius gloria ob illorum ſtultitiam in cõtemptu verſatur: quin potiùs illi quidem ſeipſos lumine orbantes,tanquàm cæci, parietes palpant, atque in multas ſcrobes præcipites ruunt, multisque ſpinis eorum oculi punguntur,Sol contrà ſplendorem ſuum retinẽs, eos illuſtrat, qui ipſius lumen detecta facie contuẽtur: ad eundem quoquè modũ Chriſti lumen omnibus quidem illucet, ſplendoremque ſuum nobis affatìm impertit: at verò pro ſua quiſque cupiditate,animique alacritate ipſum percipit. Nam nec ille iuſtitiæ Sol vllum ex his, qui oculorum aciem in ipſum intendere cupiunt, beneficio eo priuat: nec rursùm his vim infert,qui ſuapte ſponte tenebras eligunt: verùm ſuæ quiſq; liberæ volũtati & electioni,quandiù in hac vita eſt,relinquitur.Cùm autem Ioſaphat,quidnam arbitrij libertas atque electio eſſet,quæreret,reſpondit Senex: Arbitrij libertas, eſt animæ ratione vtentis volũtas,ſine vllo impedimento,ad id quod vult,hoc eſt ſiue ad virtutem,ſiue ad vitium,incitata,atque à ſummo illo parente & architecto ità effecta. Rursùm, arbitrij libertas, eſt intellectualis animæ pro ſuo arbitratu agitatio. Electio autẽ,eſt earum rerum,quæ in arbitrio noſtro ſitę ſunt,cum cõſilio coniuncta appetitio.Siquidẽ rem eam, quæ inito cõſilio melior iudicata eſt, eligentes appetimus.Conſilium,eſt inueſtigatrix appetitio de rebus gerendis, quarũ penès nos poteſtas eſt. Deliberat enim quiſpiam, expediátne aliquid agere, necne. Deindè quod præſtantius eſt,iudicat: ac iudicium efficitur.Mox autẽ afficitur: atq; id quod ex conſilio iudicatũ eſt, amat: ac ſententia dicitur.Nam ſi ità iudicet,vt tamen erga id quod iudicatum eſt,minimè afficiatur,hoc eſt id minimè amet,ſẽtẽtia haudquaquàm appellatur.Tum poſt affectionem fit electio.Nam electio nihil aliud eſt quàm è duabus rebus propoſitis alterã præ altera amplecti & eligere. Atque illud vel ex ipſa etymologia perſpicuum eſt,electionem eſſe conſilium cum dijudicatione coniunctum. προαιρετὸν enim,eſt alterũ præ altero electum. Nemo porrò quicquam adhibito iudicio alteri præfert,nisì priùs conſilium inierit: nec rursùm eligit,nisì priùs iudicârit. Nam quoniam non ea omnia, quæ nobis recta & præclara eſſe videntur,in opus perducere ſtudemus, tum deniquè electio & eligendum efficitur id quod ex cõſilio prępoſitum eſt, cùm appetitionem comitem adſciuerit. Ex quo concluditur,electionem eſſe appetitionem cum deliberatione cõiunctam earum rerum,quæ in noſtra poteſtate ſitæ ſint. Etenim id quod ex conſilio præpoſitum eſt,eligentes appetimus. Omne quippè conſilium actionis cauſa, & propter actionem ſuſcipitur. Ità, conſilium quidem electionem antecedit: electio autem omnem actionem. Quocircà non modò actiones,ſed ea etiam,quę animo agitantur (quæ quidem electiones exhibent)tum coronas,tum pœnas accerſunt.Etenim electio,in his rebus,quæ in arbitrio noſtro ſitæ ſunt,verſans,tum peccati, tum iuſti operis origo eſt.Nam quarum rerum facultates penès nos ſunt, harũ etiam actiones facultatibus conſentaneæ penès nos ſunt. Quamobrèm cùm facultates virtuti conſentaneæ in noſtra poteſtate ſint,in noſtra quoquè poteſtate virtutes ſint neceſſe eſt.Propriè enim in arbitrio noſtro conſiſtunt ea omnia,quæ animam attingunt,& de quibus deliberamus. Ad hunc igitur modum liberè cõſultantibus hominibus, ac libera itèm voluntate eligentibus,quatenùs quiſpiam eligit,hactenùs quoquè diuinam lucem percipit,atque in Philoſophiæ ſtudijs progreſſus facit. Varia enim electionum ſunt genera. Et quemadmodùm quidam aquarum fontes è terræ viſceribus ſcaturientes, partìm è ſuperficie terræ oriũtur, partìm aliquantò profundiùs,partìm profundiſſimè: atq; harum aquarũ, aliæ è propinquo emanãt, guſtuque dulces ſunt,aliæ ex imo exeunt,ac ſalſæ aut ſulphureæ ſunt,atq; itèm aliæ

Simile.

Quid ſit liberum arbitrium.

Quid ſit electio.

In electiõe opus eſt cõſilio.

In hominis poteſtate virtus eſt: præſuppoſita tamẽ diuina gratia.

Simile.

vberrimè profluunt, aliæ paulatìm ſtillant: Eodem modo in electionibus quoquè cogita, alias celeres ac perquàm feruidas eſſe, alias ſegnes & frigidas, ac rurſùm alias ad virtutem omninò propenſas, alias ad vitium omnibus viribus inclinatas. Igitur quales earũ affectiones ſunt, tales quoquè ad agendum impetus cõſequuntur.

Barlaam Regis filium in ſalutis ſpem adducit: ac deindè oſtendit Chriſtianam religionem, etsì prima fronte aſpera videatur, tamen ſi rectè conſideretur, dulcem ac ſuauem eſſe. CAP. XVI.

Dixit autem ad Senem Ioſaphat: Súntne etiam alij nonnulli, qui eadem quæ tu prædicent, an verò tu hodierno die ſolus es, qui hæc doces, ac pręſentem vitam vſqueadeò auerſandam atq; odio inſectãdam eſſe mones? Ille autem ad hunc modum reſpondit: In hac veſtra infeliciſſima regione neminẽ noui. Nam patris tui tyrannis innumeris mortis generibus eos mulctauit, deditq; operam, nè prorsùs inter vos diuinæ cognitionis prędicatio audiretur. Apud reliquas autẽ omnes nationes hęc cantantur ac celebrantur, ab alijs quidem rectiſſima ratione, ab alijs autem peruersè: quippè cùm animarum noſtrarum hoſtis eos à recta via tranſuerſos egerit, atque in alienas opiniones diuiſerit, eosque loca quædam diuinæ Scripturæ, aliter quàm germanus ſenſus fuerat, interpretari docuerit. Cæterùm vna eſt veritas, quæ ab illuſtribus Apoſtolis, & diuinis Patribus prædicata eſt, & in Catholica atque ab extremis orbis finibus ad extremos vſque fines diffuſa Eccleſia, Sole ſplendidiùs lucet. Quam quidem ego vt tibi prædicarem, ac traderem, ad te miſſus ſum. Dixit autem ad eum Ioſaphat: Nihilne horum pater meus vnquàm didicit? Reſpondit Senex: Perſpicuè quidem, atque vt par erat, nihil didicit. Occluſis enim ſenſibus, bonum de induſtria repudiat, atque in malum libera animi inductione propẽdet. At vellem, inquit Ioſaphat, ille quoquè hac doctrina imbueretur. Reſpondit Senex: Hęc apud homines ſunt impoſſibilia: apud Deum autem nihil eſt quod fieri nõ poſſit. Ecquid enim ſcis, futurúmne ſit vt patri tuo ſalutem afferas, atque admirando modo patris tui pater tandèm voceris? Narratum enim mihi eſt Regem quendam extitiſſe, qui præclarè admodùm regiam ſuam dignitatem adminiſtrabat, leniterque ac placidè populum, qui ipſius ditioni atq; imperio ſuberat, tractabat, in hac autẽ vna re labebatur, quòd diuinæ cognitionis lumine careret, atque idolorum cultu cõſtrictus teneretur. Erat autem ei probus quidam conſiliarius, ac tum erga Deum pietate, tum cæteris virtutibus ornatiſſimus, qui cùm Regis errore angeretur, eumque permoleſtè ferret, atque ipſum hoc nomine coarguere in animo haberet, tamen hac de cauſa ſeſe reprimebat, quòd vereretur, nè, & ſibi, & ſocijs ſuis perniciem accerſeret, eamque vtilitatem, quæ ex ipſo ad alios promanabat, amputaret. Occaſionem autem nihilominùs quærebat, qua commodè ipſum ad bonum pertraheret. Dixit igitur nocte quadam ad eum Rex: Adeſdùm, egrediamur, ac ciuitatẽ circumeamus, num fortè aliquid, quod in rem futurum ſit, perſpiciamus. Cùm autem illi per vrbem obambularent, lucis ſplendorem per foramen quoddam radiantem cernunt. cui cùm oculos adieciſſent, ſubterraneum quoddam & cauernoſum domicilium conſpicantur, in quo præſidebat vir quidam extrema inopia laborans, ac vilibus quibuſdam & laceris pannis indutus. Adſtabat autem ipſius vxor, vinum ipſi temperans. Cumque ipſe poculum manibus accepiſſet, illa ſuaue quoddam carmen canens, voluptatem ipſi afferebat, ſaltans nimirùm, ac maritũ laudibus deliniens. Rex igitur aliquantiſpèr hæc perſpiciens, mirabatur quòd, cùm tanta egeſtate premerentur, vt nec domus, nec veſtis ipſis ſuppeteret, tamen vſqueadeò lætã & hilarẽ vitam ducerent. Atq; ad primarium ſuum conſiliarium his verbis vtitur: O rem miram, ô amice! quòd ſcilicet, nec mihi, nec tibi, vita noſtra, quanuìs alioquì tanta gloria & delicijs & voluptate vndiq; collucens, vſqueadeò vnquàm placuerit, vt vilis hęc & ęrumnoſa vita vęcordes iſtos oblectat & exhilarat, vt quæ, tametsì alioquì aſpera & auerſanda, facilis ipſis ac blãda videatur. Opportunam autem horam nactus princeps ille conſiliarius, inquit: Tu verò, ô Rex, cuiuſmodi tandèm horum vitam eſſe exiſtimas? Omnium, inquit ille, quas vnquàm viderim, inſuauiſſimã & miſerrimam, execrationeque dignã & auerſandam. Tum ait ad eum primarius ille conſiliarius: Ad eundẽ itaq; modum, mihi crede, ô Rex, ac multò etiam acerbior vita noſtra ijs eſſe videtur, qui ſempiternã illam gloriã, ac bona illa, quæ omnẽ mentis captum

Vna eſt veritas.

Vna Eccleſia catholica.

Matth. 19.

Narrat S. Barlaam filio Regis, cuiuſdã cõuerſi Regis hiſtoriam.

captũ ſuperant,contemplantur atq; cognoſcunt. Atq; auro rutilantes ædes,ac præclara hæc indumẽta,cæteraq; vitæ deliciæ,iis,qui cæleſtium tabernaculorum non manufactorũ,veſtiſq; diuinitùs contextæ,ac diadematum corruptionis omnis expertium,quę rerũ omniũ architectus ac Dominus diligentibus ſe præparauit, ſtercoribus & cœno fœtidiores videntur. Quemadmodùm enim iſti iudicio noſtro ac ſententia deſipiunt: ità etiam,ac multò magis,nos qui in mũdo oberramus,atq; in mendaci hac gloria,ſtultiſq; delicijs nobis placemus,in eorũ oculis,qui bonorum illorum dulcedinem deguſtârunt,luctu & lachrymis digni ſumus. His autẽ verbis perculſus Rex,inquit: Quinam igitur illi ſunt, qui præſtãtiorem nobis vitã agunt? Omnes,inquit ille, qui ſempiterna caducis & fragilibus prætulerunt. Cumq; Rex rursùm,quænam ſempiterna illa eſſent,quæſiuiſſet,reſpondit ille, Regnũ ab omni ſucceſſione alienũ,ac vita morti minimè obnoxia, & opes egeſtatem nõ metuentes,lętitia itèm & oblectatio ab omni mœſtitia & dolore ſeiuncta,paxq; perpetua, & ab omni inimicitia & contentione libera. His bonis quibus diuinitùs frui contigerit,beati illi ac ſæpè beati. Vitam enim omni labore ac mœſtitia vacuã in omne æuum ducent,omnibus regni Dei iucunditatibus & oblectamẽtis ſine vllo labore fruentes,ac cum Chriſto in perpetuum regnantes. Cumque Rex dixiſſet, Quiſnam tandèm hæc cõſequi promerebitur? reſpondit ille, Omnes, qui viam illuc ducentem arripuerint. Aditu enim nemo prohibetur, qui modò voluerit. Tum Rex, Et quænam,inquit,eſt via,qua illuc itur? Reſpõdit ille pręclari animi vir: Cognoſcere ſolum verũ Deum,& Ieſum Chriſtum vnigenitum ipſius Filiũ,& ſanctum ac viuificum Spiritũ. Rex igitur,regia ſanè prudentia præditus,ad eum inquit: Et quidnam hactenùs te prohibuit,quominùs mihi hæc exponeres? Neq; enim hęc cũctatione ac dilatione mihi digna eſſe videntur,ſiquidẽ vera ſunt. Quòd ſi dubia ſunt, ſedulò & accuratè inueſtigandũ eſt, quoadúſq; ea citra vlla ambiguitatem ac dubitationem inueniamus. Non negligentia & ſocordia factum eſt,ait ille,vt tibi hęc exponere cunctarer,cùm vera ſint atq; ab omni dubitatione remota: verùm quòd excellẽtem gloriæ tuæ magnitudinem vererer, atq; illud metuerem,nè tibi grauis ac moleſtus eſſem. Quocircà ſi mihi,famulo tuo,hoc imperas,vt te de his rebus impoſterum ſubmoneam, imperio tuo obſequar. Sanè,inquit Rex,non interdiù ſolùm,ſed etiam qualibet hora, mihi harũ rerũ memoriã renoua. Neq; enim neglig ẽter ac perfunctoriè,verùm ſummo ſtudio ac feruore his rebus animũ intendere oportet. Audiui igitur,ait Barlaam,hunc Regem deincèps piè ac religioſè vitã inſtituiſſe,præſentiſq; vitæ curriculo placidè ac tranquillè confecto, ſempiternã beatitudinem conſecutum eſſe. Quamobrèm ſi quis etiam patrem tuum de his rebus tempeſtiuè admoneat,fortaſsìs intelliget,atq; exploratum habebit, quantis malis implicitus teneatur: atq; ab ijs ſeſe auertens,quod bonũ eſt, amplectetur. Nam in præſentia quidem cæcus eſt,& manu tentans,vt qui vero lumine ſeſe orbârit, atq; ad impietatis tenebras transfugerit. Dixit autem ad eum Ioſaphat: De patre meo, quod Dominus iuſſerit,fiat. Nam ipſi,velut etiam abs te dictum eſt,ea omnia poſſibilia ſunt,quæ apud homines impoſſibilia eſſe videntur. Ego verò per eximios ac ſingulares tuos ſermones vanitatis pręſentium rerum pertęſus,ab his quidẽ omninò animum abducere conſtitui,ac tecum,quicquid mihi vitæ ſupereſt,traducere: nè per fluxa & fragilia ſempiternorum bonorũ & omni interitu alienorũ fructu excidam. Reſpondit Senex: Si hoc feceris, prudẽtiſſimo cuidam iuueni, quem copioſis atque illuſtriſſimis parẽtibus natum eſſe intellexi, ſimilem te præbebis. Cui cùm pater nobilis cuiuſdam atque inprimìs copioſi viri filiam inſigni pulchritudine præditam deſpondiſſet, ac de huiuſmodi matrimonio cum filio ſermonem conſeruiſſet,quidque in animo haberet expoſuiſſet,hęc vt ille audiuit,quaſi abſonum quiddã ac præpoſterũ,huiuſmodi rem excutiẽs,relicto patre profugit. Cumque iter faceret,apud ſenem quendam pauperem, vt à diei æſtu ſeſe recrearet, diuertit. Filia porrò ſenis illius,quę vnica illi virgo erat,pro foribus ſedens,manibus operabatur,ore autem Deum ſine vlla intermiſſione laudabat, ex intimo pectore gratias ipſi agens. Ipſius autem laudem iuuenis audiens, ait: Quodnam,ô puella, tuum inſtitutum eſt? Et quam ob cauſam, cùm in tanta vilitate & inopia verſeris, tanquàm ob ingẽtia beneficia accepta, horum authorem laude afficis? Ipſa autem ad eum reſpondit: An neſcis quòd quemadmodùm exiguum pharmacum è magnis plerunquè morbis hominem eripit, eodem modo etiam ob paruas res Deo gratias

Quæ in hoc mundo magni æſtimã-tur, ijs cõtẽptui ſunt. 1.Cor.2.

Via quæ ducit ad vitã, eſt cognoſcere Ieſum Chriſtũ Dei filium. Ioan.17.

2.Pet.2.

Pulchra parabola.

Simile.

gratias agere, ingentia bona cōciliat? Ego igitur pauperis ſenis filia, ob exigua hæc gratias ago, ac Dominum laudibus afficio, illud nimirùm exploratum habēs, quòd qui hæc dedit, maiora quoquè dare poteſt. Atque hæc quidem de rebus externis, ac minimè noſtris: ex quibus nec his, qui multa poſſident, fructus vllus, immò etiam ſæpè damnum oritur, nec his, qui pauciora acceperunt, incommodum vllum ac detrimentum exiſtit: quippè cùm vtrique eandem viam obeant, atque ad eundem finem contendant. At in iis, quæ magìs neceſſaria, maiorisque momenti ſunt, multis maximisque atque adeò innumeris beneficijs à Deo affecta ſum. Etenim ad Dei imaginem condita, ipſiusq; cognitione imbuta, & ratione præter omnia animantia exornata, & ex morte per viſcera miſericordiæ Dei noſtri ad vitā reuocata ſum, ac percipiēdorum ipſius ſacramētorum poteſtatem accepi. Deniquè paradiſi porta patefacta eſt, liberum mihi, ſiquidem voluero, aditum præbens. De tot igitur ac tantis beneficijs, quorum pauperes ęquè ac diuites participes ſunt, dignas Deo gratias agere prorſùs nequeo. Quòd ſi exiguam hanc quoquè laudem, ei, qui me tot muneribus cumulauit, minimè obtulero, quam tandèm excuſationem habitura ſum? Iuuenis autem ingentem hanc prudentiam admirans, accito ipſius patre, Da mihi, inquit, filiam tuam: (ſiquidem ipſius prudētiam ac pietatem amore complector.) Senex autem ait: Non licet tibi, qui diuitibus & copioſis parētibus ortus es, hanc pauperis viri filiam accipere. Rurſùm autem iuuenis ait: Certè hāc accipiam, niſi tu prohibeas. Etenim filia quædam nobilis ac diues mihi deſponſa fuerat: verùm ea repudiata atque abiecta, in fugam me dedi. Contrà filiæ tuæ, ob ipſius erga Deum pietatem ac prudentiam, amore correptus, matrimonio cum ea iungi paratus ſum. Senex autem ad ipſum ait: Eam tibi dare nequeo, vt in paternam domum abducas, atque à meis vlnis abſtrahas: vnica enim mihi eſt. At ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, veſtramque vitæ rationem ſuſcipiam. Ac poſteà, luculenta veſte abiecta, ſenis illius veſtes petijt, iisque ſe induit. Cumq; ille ipſum diù multumque tentâſſet, varijsque modis ipſius animum explorâſſet, vt eum mentis grauitate præditum eſſe cognouit, nec ſtulto quodam amore obſeſſum, filiam ſuam in matrimonium petere, verùm pietatis ſtudio pauperē vitam amplexari, eamque gloriæ ſuæ ac nobilitati anteferre, arrepta ipſius manu in conclaue ſuum eum introduxit, & ingentes opes illic reconditas, atque innumerabilē pecuniarum molem, quantamq; iuuenis ille nunquàm viderat, ipſi cōmonſtrauit. Ait que ad eum: Fili, hęc omnia tibi dono do: propterea quòd mearū opum hęres eſſe in animū induxiſti. Qua hæreditate percepta, ille omnes terræ diuites & claros homines ſuperauit.

Præcipua Dei erga nos beneficia.

Præcipua Dei beneficia diuitibus & pauperibus cōmunia sūt.

Per has pecunias bona cæleſtia intellige.

Barlaam Deum pro ſalute Ioſaphat orat: atque ipſi oſtendit, quonam pacto per res creatas Creator cognoſcatur. CAP. XVII.

DIxit autem Ioſaphat ad Barlaam: Aptè ſanè hæc etiam narratio rerum mearum ſtatum exprimit. Ac proindè de me quoquè hæc abs te dicta eſſe exiſtimo. Verùm quodnam tandèm eſt illud experimētum, per quod animi mei cōſtantiam exploratā habere cupis? Reſpondit Senex: Equidem ipſe, & iam periculum feci, & intellexi, quanta in te mentis prudentia, atque conſtantia, quamque rectus & integer tibi animus ſit. Verùm actionis tuæ finis hęc confirmabit. Huius rei gratia flecto genua mea ad Deū noſtrum, qui in Trinitate celebratur, ad eum, inquam, qui omnia, tam quę adſpectu ſentiūtur, quàm quę oculorum ſenſum fugiūt, procreauit, qui verè ac ſempiternè eſt, nec glorioſi ſtatûs ſui aut principium vnquàm habuit, aut finem habiturus eſt, ad illum, inquam, metuendum atque omnium rerum præpotētem, bonumque, & ad miſerationem propenſum, vt cordis tui oculos illuminet, detq; tibi ſpiritum ſapiētiæ & reuelationis ad ipſius agnitionem, vt cognoſcas quæ ſit ſpes vocationis tuæ, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis ipſius in ſanctis, & quæ ſupereminens illa magnitudo potentiæ ipſius in nos qui credidimus, vt iam non ſis hoſpes & aduena, ſed ciuis ſanctorum, & domeſticus Dei, ſuperædificatus ſuper fundamētum Apoſtolorum & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Ieſu Chriſto, in quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino. Ioſaphat autem ingenti animi compunctione affectus, dixit: Hæc ſcilicet omnia ipſe quoquè ſcire geſtiens, abs te peto, vt & diuinæ gloriæ diuitias, & ipſius potentiæ excellentiam mihi declares. Dixit autem ad ipſum Barlaam: Deum ſupplex rogo, vt hæc te doceat, atque huiuſmodi rerum cogni-

Epheſ. 3.

Epheſ. 1.

Epheſ. 2.

cognitionem animo tuo inſerat. Quandoquidem apud homines ipſius gloria ac potentia nullo modo commemorari poteſt, quanuis etiam omnes omnium hominum, tam qui nunc ſunt, quàm qui aliquandò fuerunt, linguæ in vnum coëant. Deum enim, inquit Euangeliſta & Theologus, nemo vidit vnquàm. Vnigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarrauit. Eius porrò, qui oculorum obtutum fugit, atque immenſus eſt, gloriam & maieſtatem, quis tādèm eorum, qui è terra cōcreti ſunt, compræhenſam habere queat, niſi ipſe arbitratu ſuo eam patefecerit, quemadmodùm ſcilicet Prophetis ſuis & Apoſtolis patefecit? Nos autē, tum ex eorum prędicatione, tum ex ipſa rerū natura, quantum aſſequi nobis datur, eam diſcimus. Ait enim Scriptura: Cęli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunçiat firmamentum. Ac rurſùs: Inuiſibilia ipſius à creatura mūdi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoquè ipſius potentia & diuinitas. Quemadmodùm enim quiſpiam domum præclarè ac ſumma arte conſtructā, aut vaſculum eleganter concinnatum perſpiciens, architectum aut fabrum ſtatìm ob animum ſibi proponit: ſic etiam ego ex nihilo effictus, atque in ortum productus, etiamsì fictorē ac productorem meū cernere nequeam, tamē ex aptiſſima maximeq; admiranda meî ſtructura, ad ſapientię ipſius cognitionē veni, non quatenùs eſt, ſed quatenùs intelligere queo: nempe quia non caſu ac fortuitò productus ſum, nec à meipſo extiti, verùm ipſe arbitratu ſuo me effinxit: ſic nimirū, vt me * rerū omniū conditarum principem conſtituerit, quibuſdam autē inferiorem fecerit, ac contritum etiā diuino ſuo imperio me ex hac vita educēs, ad alterā vitam finis expertem ac ſempiternam transferat. Quibus omnibus in rebus prouidētiæ ipſius viribus obluctari nequeo, nec mihi quicquam vel quantū ad ſtaturam, vel quātum ad formæ figuram attinet, adijcerę, aut ſubtraherē, nec ea, quæ in me vetuſtate confecta ſunt, renouare, nec quæ labefactata & corrupta ſunt, in integrum reſtituere. Neq; enim mortalium vllus vnquàm fuit, qui horū quicquam efficere poſſet, non Rex, nō ſapiens, non diues, non potens, nō deniquè alius quiſpiam humana ſtudia conſectās. Nullus enim, inquit ille, Regum, aut corū qui in ſublimitate ſunt, aliud habuit natiuitatis initium. Vnus enim eſt omniū introitus ad vitam: & idem exitus. Quamobrèm ex ijs, quæ ad me pertinent, ad magnificentię ſummi illius architecti cognitionē, velut porrecta manu, ducor. Prætereà autē aptiſſimam rerum omniū cōditarum ſtructurā atq; conſeruationē conſideraui, nempe quòd ſuapte quidē natura cuncta mutationi atq; conuerſioni ſubiecta ſunt, nimirùm ea, q̄ mēte prędita ſunt, ratione voluntatis, progreſſuſq; in bono, aut receſsûs à bono, ea autē, quæ in ſenſum cadūt, ratione ortûs & interitûs, accretioniſque, & imminutionis, & mutationis eius, quę in qualitate poſita eſt, ac deniq; localis motûs. Ac per ea tacitis quibuſdam vocibus prædicant, ſe à Deo creatore ac mutationis omnis & cōuerſionis experte procreata eſſe, atq; cōtineri & conſeruari, ſemperq; gubernari. Quonā enim alioquì modo naturæ inter ſe pugnātes ad vnius mundi ornatū omnibus numeris abſoluendū in vnum coijſſent, ac diſſolutionis expertes permāſiſſent, niſi vis quædam omnipotens hæc, & copulâſſet, & ſemper à diſſolutione aliena conſeruaret? Quonā enim pacto, niſi voluntas ipſius ità tu liſſet, aliquid manſiſſet? aut quonam pacto, vt Scripturæ verbis vtar, quod ab eo minimè vocatū eſt, conſeruari potuiſſet? Nam cùm nauis remoto gubernatore cōſiſtere nequeat, verùm ſtatìm peſſum eat, nec vlla quantūlibèt exigua domus ſtare poſſit, niſi ſit aliquis, qui ipſius curam gerat, quonam tandèm pacto mundus, opus vſqueadeò ingens, atq; ità præclarū & admirandum, ſine eximia aliqua & ingenti atq; admiranda gubernatione, ſapientiſſimaq; prouidētia, tam diuturno temporis ſpatio cōſtitiſſet? Eccè enim quātum iam temporis fluxit, ex quo cælum eſt, nec tamē obſcuritatem contraxit, nec terræ vis tandiù pariens elanguit, nec fontes, ex quo orti ſunt, ſcaturire deſtiterunt, nec mare tot fluuios excipiēs mēſuram ſuam exceſſit, nec Solis ac Lunæ curſus immutationem vllam ſubièrūt, nec diei ac noctis ordines inuerſi ſunt? Ex his nimirùm omnibus Dei potentia & magnificētia, quæ omnem orationis facultatē ſuperat, nobis declaratur, Prophetarum atq; Apoſtolorum teſtimonio cōfirmata. Verùm ipſius gloriam nemo vnquā pro dignitate cogitare, aut collaudare poterit. Siquidem diuinus Apoſtolus, ille inquā, qui Chriſtū in ſeipſo loquentē habebat, cùm ea omnia, tam quæ intellectu percipiuntur, q̄ quæ ſenſibus ſubiecta ſunt, cum animo ſuo cōſiderâſſet, dixit, Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Cùm aūt venerit

Dei diuitiæ nullis verbis exponi poſſunt. Iohan. 1.

Pſal 18. Rom. 1.

Simile. Ex rebus cōditis conditor agnoſcitur.

* πάντων μὲν προκατάρχειν τάξας τῶν κτισμάτων, τινῶν δὲ καὶ ἐλαττώσας.

Sap. 7.

Mūdus gubernatore Deo ſemper ſubſiſtit.

2. Cor. 12. 1. Cor. 13.

nerit quod perfectum eſt,euacuabitur quod ex parte eſt. Ac propterea ex immenſis ſapientiæ ipſius opibus admiratione ac ſtupore perculſus, apertè exclamauit: Rom.11. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incompræhenſibilia ſunt 2.Cor.12. iudicia eius,& inueſtigabiles viç eius! Quòd ſi ille,qui ad tertium vſque cęlum peruenerat, atq; arcana verba audierat, huiuſmodi voces emiſit, ecquis meî ſimilium in tantorum myſteriorum abyſſum oculos aduertere,atque aliquid pro dignitate, non dicam dicere,ſed ne quidem cogitare poterit, niſi ipſe ſapientiæ ſubminiſtrator atque inſipientium corrector dederit? Etenim in ipſius manu,& nos,& ſermones noſtri ſunt,& omnis prudentia,ac ſolertiæ ſcientia. Atque ipſius beneficio veram earum rerum,quæ ſunt,cognitionem habemus,mundique concretionem intelligimus,elementorum vires,temporum initium & medietatem & finem,partium anni viciſſitudines,ac tempeſtatum mutationes: quoniam omnia in modo & Sap.11. menſura conſtituit. Siquidem multum poſſe,ipſi ſemper præſtò eſt: & brachij ipſius robori quis reſiſtet? Etenim tanquàm momentum ſtateræ,ſic eſt ante eum orbis terrarum: & tanquàm gutta roris maturini, quæ deſcendit in terram. Sed miſeretur omnium,quia omnia poteſt,& diſſimulat peccata hominũ propter pœnitentiam. Neminem enim ex ijs,qui ad ipſum accurrunt, execratur nec auerſatur ſolus ille bonus,atque animarum amans Dominus. Benedictum ſit nomẽ gloriæ ipſius Dan.3. ſanctum,& laudabile,& ſuperexaltatum in ſecula,Amen.

Quæ vera vita, & quæ vera ſit mors: de Monachorum in victu ac veſtibus temperantia. CAP. XVIII.

Dixit autem ad eum Ioſaphat: Si diuturno tempore tecum reputâſſes, vir ſapientiſſime,quonam pacto propoſitarum quæſtionum ſolutionẽ mihi perſpicuam redderes, meo quidẽ iudicio id meliùs præſtare non potuiſſes,quàm ea mihi,quæ nunc expoſuiſti, cõmemorans: quippè qui omnium quidem rerum effectorem & conſeruatorem Deum eſſe docueris, maieſtatiſque ipſius gloriam omnem mentis humanæ captum excedere clariſſimis rationibus demonſtrâris, neque vlla alia ratione quenquam eam conſequi poſſe, niſi cui ipſe arbitratu ſuo eam patefaciat. Quo quidem nomine eloquẽtiſſimam tuam ſapientiam maiorem in modũ admiror. Sed illud velim mihi dicas, vir beatiſſime, quanam ipſe ætate ſis,& quibus in locis commoreris,quoſque Philoſophiæ ſocios habeas. Siquidem anima mea tuæ arctiſſimè hæret: atque per omne vitæ tempus Quænã vera vita exiſtimãda ſit. nè latum quidem vnguem à te diſcedere cupio. Ait autem Senex: Annos,ni fallor, quinque & quadraginta natus ſum. Atque in terræ Sennaar deſertis vitam dego. Commilitones porrò eos habeo,qui ad ſuperni itineris curſum mecum laborant, ac certant. Quid ais,inquit Ioſaphat? Mihi enim ſeptuaginta annos excedere videris. Quid igitur eſt, quamobrèm te quadraginta quinque tantùm annos habere dicas? neque enim hac in re mihi vera loqui videris. Dixit autem ad eum Barlaam: Si annos meos ab ipſo vitæ ortu nôſſe quæris, rectè ſanè eos pluſquàm ſeptuaginta eſſe conieciſti. At mihi quidem nullo omninò modo inter vitæ annos cenſentur, qui in huius mundi vanitate conſumpti ſunt. Nam cùm,peccatis in ſeruitutem addictus, carni viuerem, quantùm ad interiorem hominem attinet, mortuus eram. Quamobrèm mortis annos, vitæ annos nunquàm appellârim. Ex quo autẽ mun-Gal.6. dus mihi crucifixus eſt, & ego mundo, atque exuto veteri homine, qui ſecundùm Ephes.4. erroris deſideria corrumpitur,non iam carni viuo,ſed viuit in me Chriſtus: quod autem viuo,in fide viuo Filij Dei,qui dilexit me,& pro me ſeipſum tradidit:hos vitæ annos,& ſalutis dies,optimo iure vocauerim. Quos quidem quinque & quadraginta eſſe aſſerens,conſentanea ratione,ac nõ abſurdè, horum numerum tibi dixi. Quin tu quoquè ea ſemper mente ac ſententia ſis velim, nimirùm vt eos,qui quan-Omnes qui mundo addicti ſunt, in mortuis habẽdi ſũt. tùm ad omne probum opus mortui ſunt, peccatis autem viuunt,atque eorum, qui humi prouoluti ſunt,principi obſequuntur,& in voluptatibus ac peſtiferis cupiditatibus vitam abſumunt, nullo modo viuere exiſtimes, verùm extinctos eos eſſe tibi perſuadeas, vitæque functioni mortuos. Nam peccatum, immortalis animæ Peccatum animę mors mortem eſſe ſapiens quidam non immeritò pronunciauit. Atque etiam his verbis Apoſtolus vtitur: Cùm ſerui eſſetis peccati,liberi eratis iuſtitiæ. Quẽ ergò fructum Rom.6. habuiſtis in his,in quibus nunc erubeſcitis? Finis enim illorum mors eſt. Nunc autem liberati à peccato,ſerui autem facti iuſtitiæ, habetis fructũ veſtrum in ſanctificationem,

cationem,finem autem vitam æternam. Stipendia enim peccati,mors: gratia autem Dei,vita æterna,in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Dixit autẽ ad eum Ioſaphat: Quandoquidem vitam, quæ in carne ducitur,vitam eſſe minimè cenſes,par eſt igitur,vt ne mortem quidem hanc,quam omnes ſubeunt, mortem eſſe cenſeas. Reſpondit Senex: Sine vlla dubitatione de his quoquè ità cenſeo,quippè qui temporariam hanc mortem minimè pertimeſcam,immò nec omninò mortem eam appellem, ſiquidem me per diuinorum præceptorum viam incedentem arripuerit: quin potiùs tranſitum à morte ad præſtantiorem & perfectiorem vitam,atque in Chriſto abſconditam. Cuius quidem conſequendæ cupiditate flagrãtes optimi viri,præſentẽ hanc vitã permoleſtè ferebant. Vndè etiã ait Apoſtolus: Scimus enim, quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluitur, ædificationem ex Deo habemus,domum non manufactam, æternam in cælis. Nam & in hoc ingemiſcimus,habitationem noſtram,quę de cęlo eſt,ſuperindui cupientes,ſi tamen veſtiti,& non nudi inueniamur. Nam & qui ſumus in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati: eò quòd nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbeatur, quod mortale eſt,à vita. Ac rurſùm: Infelix,inquit,ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius? Et alio loco: Cupio diſſolui,& eſſe cum Chriſto. Et Propheta Dauid: Quandò veniam, & apparebo ante faciem Dei? Quòd autem ego quoquè omnium infimus corpoream mortem nullo modo extimeſcam, hinc facilè tibi intelligere licet,quòd patris tui minis contẽptis ac pro nihilo habitis,intrepidè ad te acceſſerim,vt ſalutiferam doctrinam tibi exponerem: tametsì alioquì compertiſſimum haberem,fore, vt ſi hæc reſciſceret, ſexcentis me, ſi fieri poſſet,mortibus afficeret. Verùm ego Dei ſermonem omnibus rebus anteponens,ipſoque frui cupiens, nec temporariam hanc mortem perhorreſco, nec eam huiuſmodi nomine appellandam duco, Domini ſcilicet mandato obtemperans, dicentis, Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere,ſed potiùs timete eum,qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. Hæc,inquit Ioſaphat, veræ veſtræ Philoſophiæ præclara facinora, terrenorũ hominum, qui à præſenti hac vita vix auelli poſſunt,naturam longè multumq; ſuperant. Ac vos beati, qui hac ſtrenuiſſima mente præditi eſtis. Quinam porrò tibi ac ſocijs tuis in huiuſmodi ſolitudine victus ſit,atque itèm vndè,& cuiuſmodi vobis veſtes ſuppetãt, verè mihi expone. Barlaam autem dixit: Victus quidem nobis ex pomis, & ſtirpibus,quas ſolitudo, cæleſti rore perfuſa, & Creatoris imperio parens, alit, nobis ſuppetit. Ob quæ nemo eſt qui aduersùm nos pugnam ineat, atq; contendat, maioremque partẽ,vt auaritiæ lex præſcribit,arripere quærat: verùm vberrimè omnibus illaboratus cibus & extemporalis menſa proponitur. Quòd ſi quandò piorum fratrũ,qui nobis vicini ſunt,aliquis panis benedictionẽ afferat,hunc tanquã ad eorum,qui cum fide obtulerunt,benedictionẽ,à diuina prouidentia miſſum, ſuſcipimus. Veſtes autem nobis ex aſperis cilicijs & ouiũ pellibus ſunt,vetuſtæ omnes,atque ex varijs pannis conſutæ,imbecillã noſtram carnẽ atterentes. Etenim eadẽ nobis eſt tũ æſtatis,tũ hyemis veſtis. Quam etiã,vt ſemel induimus,exuere poſteà nobis non licet, quouſq; vetuſtate cõfecta prorsùs deleatur. Ad hunc enim modũ,& frigoris,& æſtûs moleſtijs corpus affligentes, futuræ immortalitatis veſtem nobis cõparamus. Cumq; hîc Ioſaphat quæſiuiſſet, vndenã veſtem illã, qua indutus erat, ſibi cõparâſſet, reſpondit Senex: A quodam piorũ fratrũ eam,cùm ad te profecturus eſſem,vtendã accepi. Neq; enim par erat,vt cum ea,quã ferre ſoleo, veſte accederẽ. Quemadmodũ enim quiſpiã chariſſimum quendam cognatum in alienã regionẽ captiuum abductũ illinc educere cupiens, abiecta veſte ſua, atq; hoſtiũ ſuſcepta perſona,ad eorum regionẽ ſeſe confert,varijsq; artibus propinquũ ſuum ex acerba tyrannide in libertatem aſſerit: eodẽ modo ego quoq; de tuis rebus certior factus,hoc habitu ſuſcepto veni,vt diuina prędicatione pectus tuum conſererem, atq; à truculenti principis mundi ſeruitute te vindicarẽ. Ac nunc per virtutẽ diuinam,quãtum quidẽ in me fuit,miniſterio meo perfunctus ſum. Etenim ipſius cognitionẽ tibi annũciaui, ac Prophetarum & Apoſtolorum prædicationẽ expoſui, vereq; ac ſine vllo errore præſentium rerum vanitatem demonſtraui,quantiſque malis hic mundus ſcateat,eos,qui ipſi obtemperant, in fraudẽ inducens, varijſque modis irretiens. Deincèps igitur,eò,vnde huc veni,reuertendum eſt: ac tum alieno habitu depoſito, meum induam. Obſecrauit autem Senem Ioſaphat, vt ſe ipſi

Mors hæc temporaria mors propriè non eſt.

Coloſſ.3.

2.Cor.5.

Rom.7.

Philip.1.

Pſal.41.

Matth.10.

De victu & veſtibus monachorum.

Simile.

cum conſueta veſte oſtenderet. Cùm itaque Barlaam veſtem eam, quam gerebat, exuiſſet, horrendum Ioſaphat ſpectaculum ſeſe obtulit. Etenim tota carnis ipſius

πιότης fortaſsè legendum. i. pinguedo.

* qualitas abſumpta erat, ac pellis ex Solis æſtu atque ardore circũ oſſa tenſa erat, non ſecùs àc ſi quis pellem ſubtilibus calamis contendat. Pannoſo porrò ac perquàm aſpero cilicio è lumbis vſque ad genua cingebatur, idemque pallium humeris gerebat. Admiratus itaque Ioſaphat huiuſmodi vitæ duritiam & aſperitatem, atque ex ingenti ea & ſingulari tolerantia ſtupore affectus ingemuit, profuſiſque lachrymis ad Senem ait: Quoniam ea tibi huc veniendi cauſa fuit, vt me ex acerba diaboli ſeruitute extraheres, beneficio tuo extremam manũ impone, atq; animam meam de cuſtodia educ, ac me itineris tui ſocium adhibe: vt mundi impoſtura prorsùs liberatus, tum deniquè ſalutaris baptiſmi ſigillum accipiam, ſociumque me tibi admirandæ huius Philoſophiæ atque eximiæ exercitationis præbeam.

Pſal 141.

Parabola valdè ad rẽ accommodata.

Dixit autem ad eum Barlaã: Capreæ hinnulum diues quiſpiam olìm alebat. Cùm autem ipſe creuiſſet, naturali affectu pertractus ſolitudines expetebat. Egreſſus igitur quodam die, caprearum gregem paſtui operã dantem inuenit: atque ad eas ſeſe adiungens, per agros & campos oberrabat, ac ſerò quidem domum ſe referebat, manè autem famulorum negligentia foràs egrediebatur, atque cum ſylueſtribus capris ſe aggregabat. Porrò cùm illæ pabulatũ longiùs proceſſiſſent, ipſe quoquè eas comitatus eſt. At verò diuitis illius viri famuli, re cognita, cõſcenſis equis eas à tergo inſecuti ſunt, ac ſuam quidem capreã viuam captam domumq; reductam poſthàc ità tenuerunt, vt nulli ad eam aditus pateret: reliquum autem gregem, partìm trucidârunt, partìm malè mulctârunt. Eodem modo nè nobis accidat, metuo, ſi mihi te comitem adiungas: hoc eſt, nè, & tuo contubernio priuer, & ingentes ſocijs meis calamitates, ac ſempiternam patri tuo condemnationem accerſam. Vult itaque te Dominus nunc quidem diuini baptiſmi ſigillo conſignari, atque hìc manentẽ omni pietatis generi ſtudere, præceptiſque ſuis operã dare. Poſteaquàm autem illius bonorum omnium datoris munere occaſio ſeſe obtulerit, tum demùm, & ad nos venies, & per reliquũ omne huiuſce vitę tempus nobiſcum deges. Ac Domini benignitate fretus, haudquaquàm dubito, quin in futura vita ità coniungamur, vt nunquàm diuelli poſſimus. Ioſaphat autem lachrymis rursùm perfuſus, ad eum ait: Si Domino ità placet, ipſius voluntas fiat. Quocircà, cùm diuino baptiſmate me initiaueris, pecuniasq; à me & veſtes, tam ad tuũ, quàm ad ſodalium tuorum victum ac veſtitum acceperis, in religioſæ exercitationis locum, diuinæ pacis præſidio ſeptus, abſcede: meaque cauſa ſine vlla intermiſſione Deum roga, vt nè ſpe mea fruſtrer, verùm primo quoq; tempore ad te peruenire, atque in alta quiete vtilitatẽ ex te percipere poſſim. Barlaam autẽ ait: Quin Chriſti quidem ſigillum accipias, nihil eſt quod prohibeat. Quarè teipſum iam adorna: ac Deo iuuante Chriſtianæ fidei ſacris initiaberis. De ijs autem pecunijs, quas te, tum mihi, tum ſodalibus meis daturum dixiſti, quî tandèm fieri poſſet, vt tu, qui

Paupertas monaſtica, diuitię ſunt: terrenæ verò opes, paupertas.

pauper es, diuitibus eleemoſynam impertias? Siquidem diuitum eſt de pauperibus benè mereri, non autem contrà pauperum de locupletibus & copioſis. Nam ſodalium omnium meorum poſtremus, opibus omninò te ſuperat. Verùm diuinis miſerationibus fretus, hoc mihi perſuadeo, te propedièm locupletiſſimũ fore. Quod cùm contigerit, minimè ad largiendum promptus ac procliuis eris. Dixit autem ad eum Ioſaphat: Expone mihi quęſo, quonam pacto ſodalium tuorum extremus opibus me antecellat, cùm paulò antè eos in magna inopia viuere, atque extrema paupertate conflictari, dixeris? Quidnam itèm ſit, quamobrèm nunc me pauperem appelles: cùm autem ampliſſimis opibus præditus fuero, minimè liberalem fore dicas, qui nunc ad largiendum promptus ac propenſus ſum. Reſpondit Barlaam: Non eos paupertate conflictari dixi, ſed inexhauſtis potiùs opibus

Auari ſemper paupe-res.

Qui verè diuites ſint.

Philip. 3.

florere. Nam opibus opes ſemper adiungere, nec cupiditatem tanquàm freno coërcere, verùm ſine vlla ſatietate plura appetere, extremæ paupertatis argumentũ eſt. Contrà, qui ſempiternarum rerum cupiditate præſentia omnia contemnunt, eaque pro ſtercoribus ducunt, vt Chriſtum ſolum lucrentur, omniq; ciborum & indumentorum excuſſa, atque in Deum proiecta cura, maiorem ex inopia voluptatem capiunt, quàm quiſquam eorum, qui mundi amore flagrant, ex opum & pecuniarum abundantia capiat, quique ampliſſimas virtutum diuitias ſibi aggeſſerunt, atque immortalium bonorum ſpe ſeſe alunt, hos ego optimo iure, te, atque-

queadeò quouis terreno Rege locupletiores dixerim. Quòd ſi, Deo tibi fauente, tu quoq; ſpirituales huiuſmodi diuitias arripueris, eas ſummo ſtudio ac diligentia ſeruabis, ac ſemper, & quidē meritò, augere cupies, nec vllam omninò earum partem effundere ſuſtinebis. Nam in hoc demùm veræ diuitiæ ſitæ ſunt. Earum autem opū, quæ in ſenſum cadunt, moles detrimento potiùs quàm cōmodo amicos ſuos affecerit. Quarè non abs re eas extremam paupertatem appellaui. Quas, cælestium bonorum amatores, rebus omnibus remiſſo nuncio,ità fugiunt, vt quiſpiam ſerpentē fugit. Si verò eū hoſtem, quem mei piæ exercitationis ſocij & commilitones iam obtruncàrunt, ac pedibus proculcârūt, viuum rursùs abs te acceptū ad ipſos detulero, bellorumque ac perturbationum cauſa ipſis fuero, prorsùs ipſis exitioſus nuncius ero. Quod quidem abſit vt faciam. Idem autem de indumentis etiam intelligas velim. Nam eos, qui vetuſtatis labem & corruptelam exuerūt, atque inobedientiæ veſtē, quantū in ipſis fuit, depoſuerunt, Chriſtum autē, tanquàm veſtimentum ſalutaris, & pallium lætitiæ induerunt, quonā tandèm modo rursùs pelliceis tunicis induerē, ipſisq; ignominiæ amictum imponerem? Quin potiùs, cùm ſodales meos, vt qui pia & religioſa ſolitudinis exercitatione contenti ſint, eamq; pro veriſſimis delicijs ducāt, nullis omninò eiuſmodi rebus indigere compertum habeā, pecunijs, & veſtibus, quas te ipſis daturum dicebas, in pauperes diſtributis, fac tibi eiuſmodi theſaurum in futurū recondas, qui nullo modo ſurripi poſſit, Deum ſcilicet in ipſo per illorum preces opitulatorem tibi adiungens. Sic enim hoc cōſequeris, vt opes ad optima quæq; tibi adiumēto ſint. Ac deindè, cùm Spiritûs armaturam acceperis, & lumbos in veritate ſuccinxeris, ac iuſtitiæ loricā indueris, & ſalutis galeam capiti tuo impoſueris, & pedes in Euangelij pacis præparationem calceâris, fideiq; ſcutum ac Spiritûs gladium, quod eſt verbum Dei, manibus ſumpſeris, atque vndiq; te præſtantiſſimis armis inſtruxeris ac munieris, ità demùm fidenti animo ad bellum cū impietate cōmittendum egredere: vt ea in fugam verſa, atque ipſius duce diabolo in terrā alliſo, à dextra Domini manu, quæ vitæ principium affert, victricem coronam conſequaris.

Vtinàm huius temporis molles mónachi eū hoſtem pedibus ſuis proculcarēt

Ephe[ſ]. 6.

Barlaam Regis filium myſterijs fidei ac ſanctæ Euchariſtiæ imbuit. Tum de imaginum cultu, ac Nicæno Symbolo verba facit. Atque ità demùm Baptiſmum & Euchariſtiam ipſi impertit, atque ad virtutis ſtudium adhortatur.

CAP. XIX.

CVm Barlaam huiuſmodi doctrinis, ac ſalutiferis ſermonibus, Regis filiū imbuiſſet, atq; ad diuinum baptiſmum præparâſſet, eique, vt conſuetudo fert, ad aliquot dies ieiunare, ac precibus incumbere præcepiſſet, ad eum crebrò ventitare nō deſinebat, atq; omnia orthodoxæ fidei dogmata ipſi tradebat, diuinumq; Euangelium exponebat, ac præterea Apoſtolicas cohortationes & Prophetarum loca ipſa explanabat. Nam cùm vir ille diuinitùs tradita doctrina polleret, omnē, tam veteris, quàm noui Teſtamenti Scripturam memoriter recitabat. Cumq; diuino Spiritu incitatus ferretur, adoleſcentē veræ Dei notitiæ luce colluſtrauit. Eo autē die, quo baptizandus erat, docēdi cauſa his ad eū verbis vtebatur: En Chriſti ſigillū accipere, atq; Dominici vultûs lumine cōſignari, Deique filius, ac viuifici Spiritûs templum effici properas. Quocircà in Patrē & Filium & Spiritum ſanctum crede, ſanctam, inquā, & ex qua vita initium duxit, Trinitatē, quę in tribus perſonis, & vna diuinitate celebratur, ac, quantū quidē ad perſonas & perſonales proprietates attinet, diſtincta eſt, quantum autē ad eſſentiā, coniuncta & copulata: vnum Deum ingenitū agnoſcēs, atq; vnum Filium vnigenitū Dominum noſtrū Ieſum Chriſtum, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitū ante omnia ſecula. (Etenim ex bono Patre bonus Filius genitus eſt: & ex vnigenito lumine ſempiternū lumen effulſit: & ex vera vita viuificus fons prodijt: & ex ipſamet potētia, Filij potentia emicuit: qui eſt ſplendor gloriæ, & Verbū verè ſubſiſtens, qui in principio erat, & apud Deū erat, & Deus erat, principij expers & ſempiternus: per quē omnia facta ſunt, tā quæ oculis cernūtur, quàm quæ cerni nequeunt:) Et vnū Spiritum ſanctū, ex Patre procedentē agnoſcēs, Deum perfectū, & vitam afferentē, ac ſanctitatē præbentē, eadem voluntate præditū, omnipotentem, eandem æternitatem habentē, verè ſubſiſtentē. Ad hunc igitur modum Patrem &

Eccè quomodò patres noſtri ieiunijs & orationibus præparârīt ſe ad percipienda diuina ſacramēta.

Oratio Barlaami ad Ioſaphat.

Pſal. 4.

Heb. 1.

Iohan. 1.

Filium & Spiritum ſanctũ adora, in tribus perſonis,ſeu proprietatibus, atq; in vna diuinitate. Cõmunis enim his tribus eſt diuinitas, atq; vna ipſorum natura eſt, vna ſubſtantia, vna gloria, vnum regnũ, vna potentia, vna auctoritas. Cõmune autẽ eſt Filio & Spiritui ſancto, quòd ex Patre ſunt. At verò Patri propriũ eſt, ingenitũ eſſe: Filio, genitũ eſſe: Spiritui deniquè, proceſſiſſe. Sic igitur hæc crede. At generationis aut proceſſionis modum cõprẹhendere minimè ſtudeas (neq; enim cõprẹhendi poteſt) verùm integro corde ac ſine vlla ſuperuacanea inueſtigatione illud tene, nimirùm Patrẽ & Filiũ & Spiritum ſanctũ omnibus modis vnũ eſſe, excepta ingeniti proprietate, & generatione, & proceſſione: illudq; itèm, vnigenitũ Filiũ ac Dei Verbum, & Deum, ſalutis noſtræ cauſa Patris decreto, ac Spiritûs ſancti adiuncta opera, in terrã deſcendiſſe, ſine ſemine in ſanctæ virginis ac Dei genitricis Mariæ vtero per Spiritum ſanctum conceptũ, ac ſine vlla labe genitũ, perfectumque hominẽ effectum: illudq; prætereà, ipſum perfectũ Deum ac perfectum hominẽ eſſe, ex duabus naturis, hoc eſt diuinitate & humanitate, ac in duabus naturis intelligentia & voluntate & operatione & arbitrij libertate prẹditis, atq; omni ratione perfectis, iuxta normã ac rationẽ vtriq; naturæ, hoc eſt diuinæ & humanæ, conſentaneã, vna autẽ compoſita perſona. Hẹc inquã ſimpliciter, atq; ſine vlla curioſa inueſtigatione accipe: nec illud intelligere ſtude, quonã pacto Dei Filius ſeipſũ exinaniuerit, atq; ex virgineis ſanguinibus homo ſine ſemine atq; corruptione factus fuerit: aut quonã pacto duẹ naturẹ in vnã perſonam cõuenerint. Nam hẹc, quẹ diuinitùs nobis à Scriptura ſancta dicta ſunt, fide tenere docemur: modũ autẽ neſcimus, nec exponere poſſumus. Crede Filiũ Dei, qui per viſcera miſericordiẹ ſuæ homo factus eſt, omnes eas humanas affectiones, quæ naturales ſunt, nec vitio dãtur, ſuſcepiſſe. Fame enim, quantũ ad humanã naturã attinet, ac ſiti laborauit, & dormiuit, & in angore verſatus eſt, & pro noſtris iniquitatibus ad mortẽ ductus, crucique affixus, ac deguſtata morte ſepultura affectus eſt, diuina interim natura ab omni perpeſſione ac mutatione libera manente. Nullã enim omninò perpeſſionẽ ipſius naturæ ab omni perpeſſione alienæ attribuimus: verùm in ea natura quam aſſumpſit, cum paſſum & ſepultũ eſſe agnoſcimus, ac diuina gloria à morte ad vitã & immortalitatẽ excitatum eſſe, atq; in cẹlos aſſcendiſſe, tandemq; rursùm cum gloria venturum eſſe, vt de viuis & mortuis ſententiã ferat, atq; vnicuiq; pro eo àc meritus eſt rependat. Reſurgent enim mortui, & excitabuntur qui in monumẽtis ſunt. Atq; illi quidẽ, qui Chriſti mãdata obſeruauerint, & in recta fide ex hac vita exceſſerint, ſempiternã vitam hæreditariò poſſidebunt: qui autẽ in peccatis ſeſe corruperint, atq; à recta fide deflexerint, ad ſempiternũ ſuppliciũ abituri ſunt. Crede nec vllam mali eſſentiã, nec regnum vllũ eſſe: nec principij expers illud eſſe ſtatue, aut in ſeipſo extitiſſe, vel etiam à Deo ortũ traxiſſe (procùl à te ſit hæc abſurditas:) verùm opus noſtrum, ac diaboli, hoc eſſe, quod noſtra incuria & negligentia obrepit, propterea quòd libero arbitrio præditi ſumus, ac ſponte noſtra tam bonum, quàm malũ eligamus. Ad hæc vnum baptiſma ex aqua & Spiritu ſancto in peccatorũ remiſſionem confitere. Atq; inſupèr ab omni labe pura Chriſti myſteria accipe, certiſſimè credens, Dei noſtri corpus & ſanguinẽ eſſe, quæ hominibus fide præditis ad peccatorum veniã dono dedit. Chriſtus enim ea nocte, qua tradebatur, teſtamentum nouum diſcipulis ſuis & Apoſtolis, ac per eos omnibus, qui in ipſum crediturì erant, in hæc verba ſanxit: Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum. Eodemq; modo ſumptum calicem ipſis porrexit, dicens: Hic eſt ſanguis meus, noui Teſtamenti, qui pro vobis effunditur in remiſſionem peccatorum. hoc facite in meam commemorationẽ. Ipſe igitur Dei ſermo viuus & efficax, atque ſua virtute nihil non efficiens, per diuinum ac ſacroſanctum ſermonem, ac Spiritûs ſancti aduentum, ex oblationis pane & vino corpus ſuum ac ſanguinem efficit, atq; immutat: & ijs, à quibus cupido animo percipitur, ſanctitatem & lucem affert. Venerandam characteris Domini, hoc eſt Dei Verbi, humanitate noſtra cauſa induti, effigiem adora, cum fide exoſculans, atque ita exiſtimans, te ipſummet Creatorem in imagine contueri. Siquidem imaginis honor, vt à ſancto viro proditum eſt, ad exemplar refertur. Exemplar porrò eſt id, cuius imago effingitur, atque ab eo deriuatur. Etenim cùm picturam in imagine cernimus, ad veram formam, cuius imago eſt, mentis oculis tranſimus, eum, qui noſtra cauſa carnem ſibi adiunxit, piè adorantes: non ipſi quidem picturæ diuinitatem

Non inquirẽdum quo pacto vel Filius genitus ſit, vel Spirit⁹ proceſſerit.

Chriſtus omnes humanas affectiones, quæ vitio carent, ſuſcepit.

Matth. 16.
Apo. 22.
Iohan. 5.

Aduersùs Manichæos

Boni electio cũ Dei gratia intelligenda eſt.
Quid de Euchariſtia credendum.
1. Cor. 11.

Heb. 4.

De Imaginibus honore afficiẽdis.

Baſil. lib. de Spir. ſanct. cap. 18.

nitatem attribuentes, verùm vt incarnati Dei imaginem, pro noſtro erga eum, qui
noſtra cauſa etiam vſq; ad ſerui formam ſeſe exinaniuit, amore ac beneuolentia, Philip.2.
complectentes. Eodemque modo etiam puræ ipſius matris, atque omnium Sanctorum,
effigies eadem ratione complectens, atq; itèm viuificæ ac venerãdæ Crucis
typum fide adorans, exoſculare, ob Chriſtum videlicet ac Deum & mundi ſeruatorem,
qui ſalutis noſtræ cauſa carne in ipſa ſuſpenſus eſt, nobiſque ad victoriam
aduersùs diabolum obtinendam hoc ſignum dedit. Cohorreſcit enim ille, ac Diabolus crucis ſignũ timet.
tremore afficitur, ipſius vim intueri minimè ſuſtinens. In hiſdogmatibus, atq; huiuſmodi
fide baptizaberis, eam mutationis omnis expertem, atque ab omni hæreſi
puram vſque ad extremum vitæ ſpiritum retinens. Omnem autem doctrinam, atque
omnia dogmata, quę huic à repręhenſione alienæ fidei aduerſantur, execrare,
atque abalienationẽ à Deo eſſe exiſtima. Ait enim Apoſtolus: Etiamſi Angelus Gal.1.
de cælo euangelizet vobis præter quàm quod euangelizauimus vobis, anathema
ſit. Neque enim aliud eſt Euangelium, aut alia fides, præter eam, quæ ab Apoſtolis
prædicata, atque à diuinis Patribus in varijs Concilijs confirmata eſt. Hæc cùm dixiſſet
Barlaam, atque illud fidei ſymbolum, quod in Nicæno Concilio editum eſt,
Regis filio expoſuiſſet, in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti eum, in Piſcina, Baptizatur
quæ in ipſius horto erat, baptizauit: ac ſuper eũ Spiritûs ſancti gratia venit. Cumque Ioſaphat.
ad ipſius cubiculum rediſſet, atque incruenti ſacrificij ſacrum peregiſſet, immaculata
Chriſti myſteria ipſi impertiuit. Poſteaque ille ſpiritu exultabat, Chriſtũm Barlaam
Deum laude atque gloria afficiens. Dixit autem ad eum Barlaam: Benedi- Miſſam celebrat.
ctus Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui pro ingenti ſua miſericordia re- 1.Pet.1.
generauit te in ſpem viuam, in hæreditatem incorruptibilem & incõtaminatam,
& immarceſcibilem, conſeruatam in cælis in Chriſto Ieſu Domino noſtro per Spiritum
ſanctum. Hodierno enim die à peccato liberatus, accepto ſempiternæ vitæ
pignore, Deo mãcipatus es, ac relictis tenebris lumen induiſti, adoptatus in libertatem
gloriæ filiorum Dei. Quotquot enim, inquit ille, receperunt eum, dedit eis Iohan.1.
poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Itaque non iam ſeruus
es, ſed filius, & hæres Dei per Chriſtum in Spiritu ſancto. Quocircà, chariſſime, id Gal.4.
ſtude, vt mundus & immaculatus ipſi inueniaris, ſupra fidei fundamentum proba 2.Pet.3.
opera extruens. Fides enim ſine operibus mortua eſt, quemadmodùm & opera Iacob.2.
ſine fide. Atque, vt iam priùs me ad te dicere memini, depoſita iam omni malitia, Ephes.4.
veteriſq; hominis, qui ſecundùm erroris deſideria corrumpitur, operibus omnibus 1.Pet.2.
odio habitis, tanquàm modò genitus infans, rationabile & ſine dolo virtutum
lac ſugere concupiſce: vt in eo creſcas, atque ad mandatorum Dei cognitionem
peruenias, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti: vt non iã Ephes.4.
ſis paruulus ſenſibus, vitioſarum affectionum fluctibus ac tempeſtate iactatus, &
circumactus, verùm malitia quidem paruulus ſis, ad bonum autem firmam ac ſolidam
mentem habeas, atque, vt dignum eſt ea vocatione, qua vocatus es, in mandatorum
Domini obſeruatione verſeris, excuſſa nimirùm atque à te remota prioris
vitæ vanitate, quemadmodùm gentes ambulant in vanitate ſenſûs ſui, obſcuratum
habentes intellectum, alienati à gloria Dei, cupiditatibuſque ſuis & motibus
à ratione auerſis ſubiecti. Tu verò, quemadmodùm ad Deum viuum & verum ac- Gal.5.
ceſſiſti, ſic etiam vt filius lucis ambula. Fructus enim ſpiritûs eſt in omni bonitate,
& iuſtitia, & veritate. Atque illud operam da, nè nouum eum hominem, quo hodiè
indutus es, priori poſthàc vetuſtate labefactes: verùm quotidiè in iuſtitia &
ſanctitate & veritate renoueris. Nam hoc nemo non poteſt, ſi velit: quemadmodùm
audiſti, quòd poteſtatem dederit filios Dei fieri, his qui credunt in nomine Iohan.1.
eius. Quapropter non iã hoc dicere poſſumus, nos virtutes adipiſci minimè poſſe.
Procliuis enim ac facilis via eſt: atque etiãſi ob corporis afflictionẽ arcta quodammodò
& anguſta dicta eſt, tamen ob futurorum bonorũ ſpem ijs recta & clara eſt, Qua ratione facilis in cælũ via ſit.
qui non ſtultè ambulant, verùm Dei voluntatem exactè intelligunt, atq; ad dimi- Matth.11.
candum aduersùs diaboli hoſtis verſutias ipſius armaturam induunt, & in oratio- Ephes.6.
ne atque obſecratione, cum patientia & ſpe in hoc ipſum inuigilant. Ac proindè
facito, vt, quemadmodùm à me audiſti, & eruditus es, firmumq; fundamentum iecisti,
in ipſo abundes, creſcens videlicet & proficiens, ac boni militis officio fungens:
fidem habens, & bonam conſcientiam, proborum operum teſtimonio confirmatã:
iuſtitiam colens, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, lenitatem: vitã 1.Tim.6.

 ſempi-

ſempiternam, ad quam vocatus es, appræhendens: omnem autem voluptatum ac vitioſarum affectionum cupiditatem, non modò quantum ad actionem, ſed etiã quantum ad cogitationem, procùl à te remouens: vt animam tuam ab omni ſpurcitie puram Deo exhibeas. Non enim actiones duntaxàt, verùm etiam cogitationes noſtræ apud Deum in numerato ſunt, coronasq; aut ſupplicia nobis conciliãt. Siquidem Chriſtum ſimul cum Patre ac Spiritu ſancto in puris cordibus habitare perſpectum habemus. Ac rursùm illud non ignoramus, quòd quemadmodùm fumus apes, eodem modo prauæ cogitationes diuini Spiritûs gratiam à nobis propellunt. Quamobrèm ſummo ſtudio ac diligentia in hoc enitere, vt omni vitioſa cogitatione ex animo tuo extincta & deleta, optimas quaſque cogitationes in ea inſeras, templumque Spiritûs ſancti te ipſum efficias. Siquidem per cogitationes ad actiones ipſas venimus: atque omne opus à cogitatione animique agitatione progrediens, paruum primò initiũ arripit, ac deindè tacitis incrementis augeſcẽs, ingens ad extremũ efficitur. Ob eamq; cauſam nullo modo permitte, vt improba conſuetudo tibi dominetur: verùm, donèc recens eſt, prauam radicem è pectore tuo euelle: nè alioquì cùm pullulârit, ac radices ſuas altè infixerit, poſteà non niſi longo tempore, ac magno cum labore extirpari poſſit. Ob id enim maiora peccata quotidiè ad nos aditum habent, atq; in animas noſtras imperium obtinent, quoniã ijs, quæ minora eſſe videntur, hoc eſt improbis cogitationibus, inhoneſtis ſermonibus, malisq; colloquijs, conſentanea correctio minimè adhibetur. Vt enim in corporibus, qui parua vulnera negligunt, ſaniem plerunquè, ac mortẽ ſibijpſis accerſunt: ad eundem modum etiam in animis hoc vſu venit, vt qui minima vitia ac peccata nihili pendunt, grauiora ſibi inuehant. Quatenùs autẽ grauiora peccata ipſis oboriuntur, contracto tandẽ habitu anima in contemptum cadit. Impius enim, inquit ille, cùm in profundũ venerit, contemnit. Ac deincèps, vt ſus in cœno volutari gaudet, ſic etiam anima illa prauæ conſuetudini immerſa, ne peccatorum quidem fœtorem ſentit, verùm potiùs ipſis gaudet & oblectatur, vitiumque inſtàr boni cuiuſpiam arctiſſimè retinet. Atque vt etiam aliquandò, recepta meliori mente, ſcelerum ſuorum ſenſu afficiatur, non tamen ſine magno labore, ac ſudore, à praua conſuetudine, cui vltrò ac ſpontè ſe in ſeruitutem addixit, liberatur. Quocircà omnibus viribus ab omni mala cogitatione, atque omni vitioſa conſuetudine, te remoue, ac potiùs virtutibus aſſueſce, easque ità cole atque exerce, vt earum habitus tibi comparetur. Nam ſi paulùm laboris in ipſis ſuſceperis, atque earum habitum contraxeris, poſteà Deo iuuante citra laborem vllum proficies. Siquidem virtutis habitus animæ inſitus, vtpotè naturalem cum ea cognationem habens, Deique ope adiutus, vix omninò mutationem vllam recipit, atque inprimìs firmus eſt: quemadmodùm vides fortitudinem, & prudentiam, temperantiamque itèm ac iuſtitiam, vix omninò mutationem vllam admittere, proptereà quòd animæ habitus & qualitates & operationes ſint, eam penitùs penetrantes. Nam cùm vitij affectiones, quæ nobis non naturales, ſed aduentitiæ ſunt, poſteaquàm ad habitum peruenerint, vix omninò dimoueri poſſint: quid afferri poteſt, quin virtus, quæ & naturaliter nobis à ſummo illo parente & effectore inſita eſt, ipſiusque ope & adiumento nititur, ſi nobis nonnihil laborantibus per habitum in anima radices egerit, multò minùs immutari queat?

Cogitationes noſtræ apud Deum in numerato ſunt. Simile.

Per cogitationes ad actiones venimus. Cauẽda peccandi conſuetudo.

Simile.

Prou. 18. 2. Pet. 2.

Virtus ad habitũ perducta vix euelli poteſt.

Quæ puræ Orationis vis ſit. Sub finem Capitis monetur Ioſaphat, vt præſentium rerum vanitatem, ac futurarum æternitatem contempletur.

CAP. XX.

VNdè etiam mihi quidam ipſius cultor, rem huiuſmodi narrauit. Cùm, inquit, firmiſſimum diuinæ contemplationis habitum mihi comparâſſem, ipſiusque meditatione anima mea tincta eſſet, huius rei periculum aliquandò facere cupiens, mentem meam ità continui, vt eam pro ſuo more meditationi ſeſe adiungere minimè ſinerem. Quod quidem id eam perægrè ac permoleſtè ferre intellexi, atque ad eam effrenata quadam cupiditate properare, nec ad contrariam vllam cogitationem vllo modo inflecti poſſe. At cùm habenas ipſi nonnihil permiſiſſem, ſtatìm ad ſtudium ſuum & operam celerrimo curſu ferebatur: extabatque id quod ait Propheta, Quemadmodùm deſiderat ceruus ad

De virtutis habitu hiſtoria notãda.

Pſal. 41.

uus ad fontes aquarum: ità deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontē viuum. Ex his igitur omnibus demonſtratū eſt, in nobis hoc ſitū eſſe, vt virtutem adipiſcamur, idq; noſtri arbitrij ac poteſtatis eſſe, eámne amplecti, an contrà peccatum ipſi anteferre velimus. Et quidē ij, qui vitio in ſeruitutē ſe addixerunt, ægrè ab eo abſtrahi poſſunt, quēadmodùm à me ſuperiùs dictū eſt. Tu verò, qui per viſcera miſericordiæ Dei noſtri eo liberatus es, ac per Spiritûs diuini gratiā Chriſtum induiſti, fac te totū ad Dominū transferas, nec vitioſis affectionibus ianuam vllo modo aperias, verùm animā tuam ſuaui virtutū odore ac ſplēdore coornatam, ſanctæ Trinitatis templum reddas, atq; in ipſius contemplatione omnes mentis tuæ facultates occupes. Nam cùm is, qui cum terreno Rege degit, atq; colloquitur, beatus ab omnibus prædicetur, non eſt dubium, quin is, cui diuino beneficio cōtigit, vt mēte cum Deo colloquatur, conſuetudinēque cū eo habeat, omni beatitudine cumuletur. Quæ cùm ità ſint, eum ſemper ob oculos tibi propone, atque cum ipſo colloquere. Quanam autē ratione cum Deo colloqueris? Nimirùm per orationem & obſecrationē ad eum appropinquās. Nam qui ardentiſſimo deſiderio ac purgato pectore orat, atque ab omnibus rebus ex materia concretis & terrenis abducta mente, tanquàm coram Deo adſtat, ac cum metu & tremore preces ad eum adhibet, hic nimirùm cum eo conſuetudinem habet, facieq; ad faciem cum eo colloquitur. Siquidē bonus noſter Deus ac Dominus vbiq; adeſt, eos, qui ſincero ac puro animo ipſum precantur, exaudiens: quemadmodùm ait Propheta, Oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum. Quo fit, vt Patres, hominis cum Deo coniunctionem, orationē eſſe definiant, eamque Angelorū opus, ac futuræ lætitiæ præludium appellent. Siquidem in hoc potiùs, quàm in vllis alijs rebus ſitum eſſe cælorū regnum cenſent, vt quis ad ſanctam Trinitatem appropinquet, eamque contēpletur. Quam quidem ad rem cùm precandi aſſiduitas mentē velut manu ducat, non abs re beatitudinis illius præludium, ac velut effigies quædam appellata eſt. Verùm non omnis oratio eiuſmodi eſt: ſed ea demùm hoc nomine nuncupanda eſt, quæ Deum, qui orationis materiā oranti ſuppeditat, magiſtrum habet, quæque ſupra terrena omnia aſſurgit, atque cū Domino Chriſto ſine vlla intermedia re verſatur. Hanc velim tibi acquiras, atque in ea prouehi contendas. Etenim ipſa hanc vim habet, vt te à terra in cælos ſubuehere poſſit. Cæterùm non temerè ac ſine vlla præparatione in ipſa progreſſus facies: verùm ità demùm, ſi animam tuā ab omnibus vitioſis affectionibus priùs repurgâris, eamq; ab omni improba cogitatione deterſam, puri cuiuſdam ac recēns abſterſi ſpeculi inſtàr effeceris, & ab omni iniuriarum recordatione, atque ira (quæ maiori quàm reliqua omnia, impedimento eſt, quominùs preces noſtræ ad Deum ſublimes ferantur) teipſum procul remoueris, cunctiſque, qui te læſerint, offenſionem ex animo remiſeris, atq; per eleemoſynas, & pauperū miſerationes, orationi velut pennas quaſdā additas, eam Deo cum calentibus lachrymis obtuleris. Ad hunc quippè modum orans, iiſdem verbis vti poteris, quibus beatus ille Dauid, qui Rex erat, ac ſexcentis curis diſtrahebatur, nihiloque ſeciùs tamen animam ſuam à vitioſis affectionibus perpurgauerat, ad Deum vtebatur, dicens, Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum: legem autem tuam dilexi. Septiès in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea vehementer. Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo, Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Sic, videlicet clamante te, Deus exaudiet: & adhuc loquente te, dicet, Eccè adſum. Quocircà, ſi huiuſmodi orationē adeptus fueris, beatus eris. Neque enim fieri poteſt, quin is, qui cum huiuſmodi animi alacritate Deū orat, atque obſecrat, quotidiè nouos in virtute progreſſus faciat, atque omnes hoſtis laqueos ſuperet. Nam qui mentem ſuam, vt cuiuſdam viri ſancti verbis vtar, excalefecit, animamque ſuam erexit, atque in cælum ſe tranſtulit, ſicque Dominum ſuum inuocat, ſceleraque ſua in memoriam reuocat, ac de eorum remiſſione cū Deo colloquitur, calentiſſimiſque lachrymis eum obſecrat, vt pro ſua benignitate propitium ac facilem ſe ipſi præbeat, ex huiſmodi ſermonum & cogitationum vſu & conſuetudine hoc conſequitur, vt omnem huiuſce vitæ curam deponat, atque humanis affectionibus ſuperior exiſtat, dignuſque habeatur, qui Dei congerro appelletur. Quo quid beatius aut ſublimius contingere poſſit? Vtinàm itaque Dei beneficio beatitudinis huiuſce compos fias. Eccè enim, mandatorum Domini

In nobis virtutē adipiſci ſitū eſt, accedente tamē Dei gratia.

Qua ratione quiſpiam cū Deo colloquatur.

Pſal 33.

Oratio futuræ beatitudinis præludium.

Quænā vera oratio cēſenda ſit.

Ira orationi maximo impedimēto eſt.

Pſal 118.

Eſa. 58.

Quorū orationes Deus exaudiat.

Act. 20. mini viam tibi demonſtraui, nec quicquam ſubtraxi, quominùs omne Dei conſilium tibi annunciarem. Ac iam quidem ego miniſterium meum abſolui. Supereſt, vt ſuccinctis lumbis mentis tuæ, inſtàr ſancti illius, qui te vocauit, ipſe quoquè
Leuit. 19. in omni vitæ tuæ ratione ſanctum te præbeas. Sancti enim eſtote, quoniam ego ſanctus ſum, dicit Dominus. Atque etiam Apoſtolorum princeps ad hunc modū
1. Pet. 1. loquitur: Si Patrem inuocatis eum, qui ſine perſonarum acceptione ſecundùm cuiuſque opus iudicat, in timore incolatûs veſtri tempore conuerſamini, ſcientes quoniam non corruptibilibus auro & argento liberati eſtis de vana veſtra conuerſatione paternarum traditionum, ſed pretioſo ſanguine quaſì agni incontaminati & immaculati Ieſu Chriſti. Hæc igitur omnia in mente condita ſine vlla intermiſſione recordare, Dei metum, & horrendum ipſius tribunal, & ſplendorem eum, quem iuſti in futuro æuo accepturi ſunt, ac contrà peccatorum in teterrimis tenebris mœrorem, præſentium itèm rerum imbecillitatem & vanitatem, ac futurorum ęternitatem ſemper ob oculos habens: illudque pręterèa, quòd omnis
Eſa. 40. caro fœni inſtàr eſt, & omnis gloria eius tanquàm flos fœni. Exſiccatum eſt fœnum, & flos eius decidit: verbum autem Domini manet in æternum. Hæc ſem-
1 Tim. 4. per meditare: & pax Dei tecum ſit, quæ te illuminet, & ſapientia inſtruat, & ad ſa-
Philip. 4. lutis viam ducat, improbamque voluntatem procùl à tua mente depellat, atque animam tuam Crucis ſigno imprimat, nè vllum peruerſi ſpiritûs ſcandalum ad te propiùs accedat, verùm diuino beneficio in omni virtutum perfectione futurum illud ac finis & ſucceſſionis expers regnum adipiſcaris, ac beatæ, & vitæ initium afferentis Trinitatis, quæ in Patre & Filio & Spiritu ſancto glorificatur, lumine colluſtreris.

Barlaam ob frequentem cum Regis filio conſuetudinem, præceptoribus ipſius in ſuſpicionem venit. Eaque de cauſa, Ioſaphat abeundi poteſtatem ipſi facit. CAP. XXI.

CVm huiuſmodi doctrinis ad mores informandos accommodatis præſtantiſſimus Senex Regis filium inſtruxiſſet, ad ſuum hoſpitium ſe contulit. At adoleſcentis miniſtri & præceptores, frequentem ipſius in palatium ingreſſum perſpicientes, admiratione afficiebantur. Vnus autem ex iis, qui priorem inter eos locum obtinebat, & quem Rex, velut fideliſſimum, ac ſuî ſtudioſiſſimū filij ſui palatio præfecerat, Zardan nomine, Regis filium his verbis allocutus eſt: Non te fugit, here, quanto patris tui metu afficiar, quaque erga eum fide ſim. Eoque etiam nomine me tanquàm fidiſſimum famulum tibi adminiſtrum eſſe iuſſit. Nunc autem exterum hunc virum crebrò tecum colloqui videns, illud vereor, nè Chriſtianæ religionis, quam pater tuus ingenti odio inſectatur, cultor ſit: ſicque ego capitali ſententiæ obnoxius reperiar. Proindè, vel de eo patrem certiorem fac, vel poſthàc cum eo colloqui deſine: vel certè, nè in repræhenſionem incurram, à facie tua me ablega, atque alium, qui mihi ſubrogetur, à patre tuo poſtula. Regis autem filius ad eum dixit: Hoc primùm, ô Zardan, faciamus. Velo quodam obductus, ſta, ipſiuſque ad me ſermones audi: atque ità, quidnam tibi faciendum ſit, exponam. Cùm igitur Barlaam ad ipſum acceſſurus eſſet,
Summa doctrinę Chriſtianæ. Zardane intra velum introducto, ad Senem ait: Diuinam tuam doctrinam mihi ſummatìm repete, quò firmiùs pectori meo inſeratur. Excepto igitur ſermone,
Matth. 22. Barlaam longam de Deo, atque erga eum pietate, orationem habuit, quodque eū ſolum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente amare, ipſiuſque mandata cum timore ac deſiderio obſeruare oportet: quodque ipſe eſſet, qui omnia, tam quæ in cernendi ſenſum cadunt, quàm quæ ab oculorum ſenſu remota ſunt, condidiſſet. Ac deindè primi hominis effictionem, mandatumque ipſi datum, latamq; in eum, ob violatum edictum, à Creatore ſententiam commemorauit. Deincèps bona ea recenſuit, quibus nos reiecto ipſius mandato noſmet excluſimus. Mox earum moleſtiarum mentionem fecit, quæ poſtquàm ab illis bonis excidimus, miſerè nos inuaſerunt. Tum autem ea, quæ ad benignitatem, & amorem erga hominum genus, pertinebant, ſubiunxit, nempe quonam modo ſummus ille opifex ſalutis noſtræ curam gerens, magiſtros ac Prophetas Vnigeniti incarnationem prædicantes miſerit. Deindè etiam ipſius deſcenſum, incarnationem, beneficia, miracula,

cula, tolerataque pro nobis, ingratitudinis vitio laborantibus, ſupplicia, crucem, lanceam, voluntariam mortem, ac deniquè noſtram in integrum reſtitutionem, & reuocationem, atque ad primum bonum reditum: ac poſteà cælorum regnum, quod homines eo dignos manet, reconditum improbis cruciatum, ignem nunquàm extinguendum, perpetuas tenebras, immortalem vermem, cæteraſque omnes pœnas, quas ij, qui peccati ſeruitute ſe conſtrinxerunt, ſibiipſis aggeſſerunt. Hæc cùm oratione proſecutus eſſet, ac ſub finem in doctrinam ad mores accommodatam delapſus fuiſſet, multaque de vitæ puritate verba feciſſet, præſentiumque rerum vanitatem damnâſſet, eorumque, qui his totos ſe addicunt, miſeriam coarguiſſet, orationem tandèm precatione concluſit, à Deo nimirùm ipſi firmam & conſtantem orthodoxæ fidei confeſſionem, vitamque ab omni repræhenſionis nota immunem, ac puriſſimam muneris ſui adminiſtrationem optans. Ac poſteà, precationi fine impoſito, ad hoſpitium ſuum rursùs ſe recepit. Regis autem filius accito Zardane, quid animi haberet, periclitans, dixit: Audijſti, quæ mihi rabula iſte dixerit, me videlicet inani ſuo verborum lenocinio in fraudem inducere ſtudens, ac iucunda hac oblectatione & amœnitate priuare, atque ad peregrini Dei cultum traducere? Zardan autem, Quidnam, inquit, tibi viſum eſt, ô Rex, famulum tuum tentare? Perſpectum enim habeo, viri ſermones pectus tuũ altiſſimè penetrâſſe. Nam niſi ità eſſet, non tam lubenter ac perpetuò cum eo ſermones miſceres. Et quidem nos iſtiuſmodi prædicationem haudquaquàm ignoramus. Verùm ex quo tempore pater tuus atrociſſimam aduersùs Chriſtianos perſecutionẽ excitauit, illi hinc expulſi ſunt, atque ipſorum prædicatio conticuit. Quòd ſi tibi hoc dogma arridet, ipſiusque duritiem & laborem ſubire potes, fauſtum ſanè ac felix ſit, id quod animo tuo inſedit. Ego autem quid tandèm faciam, qui huiuſmodi duritiẽ ne aduerſis quidem oculis intueri poſſum, ac Regis metu animum doloribus atque acerbitatibus diſtractum habeo? Quanam apud eum excuſatione vtar, qui ipſius imperia neglexi, atque huic viro ad te aditum permiſi? Dixit autem ad eum Regis filius: Equidem nihil aliud, quod ingenti tuæ erga me beneuolentiæ ſatis præmij afferret, agnoſcens, hoc vnum beneficio tuo maius reperi, nimirùm vt tibi bonum illud, quod naturam ſuperat, perſpicuum reddere ſtuderem, hoc eſt, vt quem ad finem procreatus ſis, intelligeres, ac Creatorem agnoſceres, relictiſque tenebris ad lucem accurreres. Atque in hac ſpe eram, fore, vt ſimulatquè de ea aliquid audijſſes, ardentiſſima quadam cupiditate illam ſequereris. Verùm ſpe mea, vt video, falſus ſum, vt qui, ad ea quæ dicta ſunt, tepidè affectum te conſpiciam. Regi autem ac patri meo ſi hæc indicaueris, nihil aliud hinc conſequeris, quàm vt ipſius animum curis ac mœroribus conficias. Verùm, ſi candido ac ſincero in eum animo es, caue nè ipſe, antequàm commoda occaſio ſe obtulerit, quicquam huiuſmodi ex te reſciſcat. Hac oratione ad eum habita, tanquàm in aquam ſeminare videbatur. Neque enim ſapientiæ ad ſtolidum animum aditus vnquàm patebit. Poſtridiè autem Barlaam ad eum accedẽs, de diſceſſu ſuo ſermonem ingerebat. Ille autem, ab eo diuelli minimè ſuſtinens, animo excruciabatur, lachrymiſque totus perfundebatur. Senex verò cùm longum ad eum ſermonem habuiſſet, cumque vt firmiſſimus in bono perſtaret, obteſtatus eſſet, verbiſque ad cohortandum accommodatis ipſius pectus confirmâſſet, precibus ab eo contendebat, vt læto atque hilari animo diſcedendi poteſtatem ſibi faceret. Illud etiam adiungebat, eam breuì inter ſe coniunctionem mutuam fore, quæ diſſidij omnis expers eſſet. At Regis filius, cùm nec diutiùs negotium ſeni faceſſere, nec eum expetito itinere prohibere poſſet, ac prætereà metuens, nè Zardan ille Regem de eo certiorem faceret, ac ſupplicijs eum afficeret, his ad eum verbis vſus eſt: Quandoquidem ità tibi hoc animo inſidet, ſpiritualis pater ac præceptorum optime, mihiq; omnis boni author, vt me in mundi vanitate verſantem deſeras, atque ad ſpiritualis quietis locũ proficiſcaris, non vltrà te retinere, atque impedimento tibi eſſe audeo. Abi igitur Dei pace ſeptus, ac meæ miſeriæ in præclaris tuis ad Dominum precibus memoriam nè intermittas: quò tandèm ad te peruenire, ac faciem tuam perſpicere queã. Vnã autem rem à te poſtulo, nimirùm vt, quoniam pro tuis religioſæ vitæ ſodalibus nihil accipere voluiſti, ſaltem pro te exiguum aliquid pecuniæ in victum, ac veſtem in indumentum accipias. Ille autem ad eum reſpondit: Cùm pro fratribus meis

Zardan Regis præceptor, ex doctrina S. Barlaam offenditur.

In aquam ſeminare.

S. Barlaam à filio Regis diſcedendi poteſtatem efflagitat.

Barlaam à Regis filio nihil accipere vult.

meis nihil à te acceperim (neque enim illi aliquid ex huius mundi rebus, à quibus vltrò ſeſe remouerunt, accipere opùs habent) quonam tandèm pacto mihi id acquirã, quod ipſis interdixi? Nam ſi pecuniarum poſſeſſio bona eſſet, illis certè ante me eas impertijſſem. Quoniam autẽ exitioſam earum poſſeſſionẽ eſſe ſcio, nec illos, nec me itèm, huiuſmodi laqueis implicabo. Cùm igitur ne hoc quoq; ipſi perſuadere potuiſſet, ad alteram petitionẽ rursùm ſe conuertit, ſupplexq; ab eo petijt, nè preces ſuas omninò negligeret, nec ſe omni mœſtitiæ genere profligaret: verùm vt detritum illud & aſperum ac vetuſtate confectum pallium (tum ad religioſæ magiſtri ſui vitæ refricandã memoriam, tum ad præſidium aduersùs omnes ſatanæ afflatus) ſibi relinqueret, atq; ipſe pro eo aliud acciperet: quò ſcilicet, inquit, id quod à me datum fuerit, perſpiciens, humilitatis meę memoriã retineas. Ait autem Senex: Vetus meum ac detritum pallium tibi dono dare, aliudq; nouum indumentum accipere, mihi non licet: nè exigui mei laboris mercedem hic recepiſſe diuina ſententia pronuncier. Cæterùm, nè tuam animi alacritatem retundam, vetuſta, nec à meis quicquam diuerſa, ea indumenta ſint, quæ mihi abs te porrigentur. Regis itaque filius, cùm aſperos quoſdam ac vetuſtos pannos quæſiuiſſet, eosq; Seni dediſſet, ipſius veſte inuicèm accepta, magnam inde lętitiam concepit, quauis purpura, ac regio ornamento citra omnem comparationem præſtantiorem eam exiſtimans. Diuiniſſimus autem Barlaam iam iamque diſcedere cupiens, ea, quæ ad diſceſſum pertinebant, loquebatur, poſtremamque hanc ipſi doctrinam adhibuit. Chariſſime frater, inquit, ac ſuauiſſime fili, quẽ ego per Euangelium genui, ſcis cui Regi nomen dediſti, & cum quo pacta iniuiſti. Quarè firma ea ſerues neceſſe eſt, atque omnia militiæ munia, quæ in huiuſmodi pactorum charta, præſente ac reſtante, atq; etiam pacta ipſa literis mandante vniuerſo cęleſti exercitu, promiſiſti, alacri animo exequaris. Quæ quidem ſi præſtiteris, beatus eris. Quocircà tibi prouidendum eſt, nè quid præſentium rerum Deo ipſiusque bonis anteponas. Quid enim rerum pręſentium tantum terroris afferre poteſt, quantum ignis æterni cruciatus, qui ità ardet, vt interìm lucis omnis expers ſit, nec vnquàm exurendi finem faciat? Ac rursùm, quodnã eſt huius mundi bonum, quod tanta animũ voluptate perfundat, vt Deus, ſeipſum ijs, à quibus diligitur, donans: cuius & pulchritudo ſermone omni præſtantior eſt, & potentia inuicta, & gloria ſempiterna, & cuius bona ea, quæ ipſius amicos manent, omnia, quæ oculis cernuntur, incomparabiliter antecellunt: quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt? Quorum vtinã tibi, robuſtiſſima Dei manu ſepto ac munito, hęredẽ eſſe contingat. Regis autẽ filius lachrymis perfuſus, angebatur, ac ſumma moleſtia afficiebatur: vt qui ab amantiſſimo patre, ac præſtantiſſimo magiſtro relinqui minimè ſuſtineret. Et quiſnã, inquiebat, ô pater, tuas partes explebit? Aut quẽ tandèm huiuſmodi paſtorẽ ac ducẽ conſequi potero? Et quonam ſolatio deſiderium tuî lenibo? Eccè enim me improbum ac rebellẽ ſeruum ad Deum adduxiſti, atque in filij & hæredis claſſe collocâſti: ac me perditum, atque omnibus beſtijs in prædam expoſitum, exquiſijſti, & cum ijs Dei ouibus, quæ minimè aberrauerant, copulâſti, atque compendiariã veritatis viam mihi demonſtrâſti, meq; de tenebris & vmbra mortis eduxiſti, ac pedes meos è lubrica & exitioſa, ac peruerſa & curua via extraxiſti. Magna & admiranda mihi à te bona orta ſunt, atque eiuſmodi, vt ſingularem eorum magnitudinem nulla oratio conſequi poſſit. Magnorum igitur ipſe quoquè pro me exiguo homunculo ipſius beneficiorum vtinàm ſis particeps: atque, id quod meæ gratiarum actioni deeſt, expleat Dominus, qui ſolus beneficiorum relatione, eos qui ipſius amore præditi ſunt, ſuperat. Barlaam autem, ipſius lamentationes amputans, ſurrexit, atque ad orandum ſe comparauit, manibusque in cælum ſublatis, his verbis vſus eſt: Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ea, quæ priùs tenebris obducta erant, luce perfudiſti, atq; res omnes cõditas, tam quæ adſpectu ſentiuntur, quàm quæ ab oculorum ſenſu remotæ ſunt, ex nihilo produxiſti, qui figmentum tuum conuertiſti, nec nos poſt inſipientiam noſtram abire permiſiſti, gratias tibi agimus, ac tuæ potentiæ & ſapientiæ, hoc eſt Domino noſtro Ieſu Chriſto, per quem etiam ſecula feciſti, nosq; prolapſos & iacentes excitâſti, & delinquentibus peccata remiſiſti, errore vagantes reduxiſti, captiuos redemiſti, morte extinctos per Filij tui ac Domini noſtri pretioſum ſanguinẽ ad vitam reuocâſti. Te igitur inuoco, atque vnigenitum Filium tuum, & ſanctiſſimum tuum Spiritum.

Hoc intellige de diuitijs, quibus aliquis abutitur.

Eccè quãti faciat S. Ioſaphat, viri ſancti adhuc viuentis reliquias quas noſtri nouatores vituperant.

Poſtrema Barlaami ad Regis filium oratio.

1. Cor. 4.

Nullum bonum cum Deo conferendum.

1. Cor. 2.

Luc. 15.

Pſal. 85.

Luc. 1.

Oratio Barlaami pro Ioſaphat.

Heb. 1.

Spiritum. Reſpice in ratione præditam hanc ouem, quæ per me indignum hominem ad altare tuum accedit: atque ipſius animam per virtutem ac gratiam tuam ſanctifica. Viſita vineam hanc,quę per Spiritum ſanctum tuum plantata eſt: atquę Pſal.142.
hoc ei da, vt iuſtitiæ fructum ferat. Corrobora eum, pactum tuum in ipſo confirmans: ac per boni tui Spiritûs ſapientiam eum à diaboli fraude atque impoſtura Pſal.142.
eripe. Doce eum facere voluntatem tuam,& auxilium tuum ab eo nè auferas. At- Pſal.50.
que & ipſi, & mihi ſeruo inutili, bonorum tuorum,quæ finem neſciunt, hæreditatem conſequi beneficio tuo contingat. Quoniam benedictus es & glorioſus in ſe- Dan.3.
cula, Amen. Abſoluta autem oratione conuerſus, ipſum, iam cæleſtis Patris filium, exoſculatus eſt, pacemque ipſi ac ſempiternam ſalutem precatus, ex aula exceſſit, lætusque abijt,gratias Deo agẽs,cuius fauore iter ipſi ex animi ſententia ſucceſſerat.

Poſt Barlaami diſceſſum Ioſaphat orationi ſtudet. Zardan Regi, quonam pacto ille ad Chriſtiana ſacra ſe contuliſſet, exponit. Rex Barlaamum perſequi iubet, ſed fruſtrà. Quidam monachi ad eum adducuntur.

CAP. XXII.

IOſaphat autẽ, poſteaquàm exijt Barlaam, precibus ſeſe dedit, calentiſſimisq; lachrymis profuſis ad hunc modum locutus eſt: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina. Quoniam tibi derelictus eſt Pſal.69.
pauper: orphano tu eris adiutor. Reſpice in me,& miſerere meî,qui omnes Pſal.9. Pſal 85.
vis ſaluos fieri,& ad agnitionem veritatis venire. Serua me,quæſo,indignum licèt 2.Tim.2.
homunculum,atque corrobora: vt in ſanctorum mandatorum tuorum via ambulem. Quoniam ego imbecillis ac miſer ſum, nec ijs viribus, vt boni quicquam facere poſſim. Tu verò ſalutem mihi afferre potes, qui omnia, tam quę oculis cernuntur, quàm quæ cerni nequeunt,contines atque conſeruas: Nè me poſt improbas carnis meæ voluntates abire ſine: verùm doce me facere voluntatem tuam, Pſal.142.
atque in ſempiternam ac beatam vitam me conſerua. O Pater, & Fili, & diuine Spiritus,conſubſtantialis ac diuiſionis expers diuinitas,te inuoco,te gloria afficio. Te enim laudat quicquid creatum eſt: ac te gloria afficiunt intellectuales, ac corpore vacantes virtutes in ſecula, Amen. Deincèps igitur quàm diligentiſſimè ſeipſum conſeruabat,atque ità comparabat,vt & animę & corporis puritatem acquireret, atque in continentia & orationibus, obſecrationibusque, per totum noctis curriculum ſeſe prorogantibus,vitam duceret. Nam cùm plerunquè diurno tempore, tum ob eorum, qui cum ipſo verſabantur, contubernium, tum etiam interdùm ob Regis ad eum acceſſum, aut quòd ipſe ab eo accireturm, ſeſe interrumpi videret,nox ipſi,quod dici deerat,ſupplebat: vt qui in precibus & lachrymis ad diluculum vſque ſtaret, ac Dei opem imploraret. Vndè etiam Prophetica illa vox in ipſo implebatur: In noctibus extollite manus veſtras in ſancta,& benedicite Do- Pſal.133.
minum. Zardan autẽ ille, cùm huiuſmodi ipſius vitæ rationem intellexiſſet, ſummaque inde mœſtitia afficeretur, grauibusque animi curis vexaretur, nec quid faceret,haberet,ad extremum mœrore oppreſſus,ſimulato morbo in ſuas ædes conceſſit. Quod vt Rex comperit,alium quendam ex his quos fidiſſimos habebat,miſit, qui ipſius loco filio miniſtraret: ipſe autẽ valetudinis Zardanis curam gerens, celeberrimũ ad eum medicum mittit,eumque,vt ſummã ad ipſius curatiõnẽ ſolicitudinẽ adhibeat,rogat. Medicus igitur,quoniã eum Regi gratũ & acceptum eſſe perſpiciebat,ſedulò eum inuiſebat. Cumq; ipſius ſtatũ accuratè conſideràſſet,Regi confeſtim indicauit,ſe nihil, quod morbũ ipſi accerſeret, in eo reperire potuiſſe: ac proindè ità exiſtimare, eum aliquo animi mœrore affectũ in morbum incidiſſe. Rex autẽ his verbis auditis, hoc arbitratus eſt,eum à filio aſperiùs acceptum fuiſſe,atq; hac de cauſa concepto mœrore receſſiſſe. Quidnam autẽ id eſſet, deincèps ſcire cupiẽs,Zardani ſe eum,vt oborti morbi cauſam intelligeret,craſtino die inuiſurũ ſignificauit. Zardan autẽ huius promiſſi certior factus,ſtatim vt diluxit, indumẽtis acceptis ad Regem proficiſcitur, eumque,ſimulatquè ingreſſus eſt,humi proſtratus adorauit. Rex autẽ, Quid, inquit, tibi vim attuliſti, vt ad me accederes? Nam ipſe ad te proficiſci,meumq; erga te amorem omnibus declarare in animo habebam. Ille autẽ reſpondit: Morbus meus, ô Rex,non ex eorũ numero eſt, quibus homines laborare ſolent: verùm ex animi mœſtitia & anxietate corde in dolorem

lorem prolapſo corpus quoquè condoluit. Amentiæ porrò mihi ducendũ eſſet, ſi cùm ità me haberem, non, vt ſeruum decet, ad te accederem, verùm, vt regia tua maieſtas ad me famulum veniens ſeſe fatigaret, expectarem. Percontante autem Rege, quidnam eum in hunc mœrorem coniecisſet, reſpondens Zardan, Magnum, inquit, periculum mihi impendet, magnisq; ſupplicijs, ac multis mortis generibus dignum me agnoſco, quoniam præceptis tuis negligenter obſequendo, ingentem tibi iam iamq; mœrorem accerſiui. Rursùm autem ex eo quærente Rege, quænam huiuſmodi negligentia eſſet, in quam incidiſſet, quodq; periculũ illud, in quo verſaretur, In cuſtodia domini mei filij tui, inquit, negligentem me præbui. Improbus enim quidam ac præſtigiator ingreſſus, de Chriſtianæ religionis doctrina ad eum verba fecit. Poſteaq; Regi, quos ad ipſius filium Senex ſermones habuiſſet, ſigillatìm expoſuit, quantamq; ille ex ipſis voluptatem cepiſſet, quodq; prorsùs Chriſto ſe addixiſſet. Quinetiam Senis nomen ipſi indicauit, Barlaam ipſum nuncupari dicens. Nam etiã anteà Rex de Barlaã, ac ſumma religioſę ipſius vitę aſperitate multa auditione acceperat. Vt autem hæc ad Regis aures peruenerũt, tantus ei mœror obortus eſt, vt totus concuteretur, iracundia ęſtuaret, atq; hoc nuncio penè exanimaretur. Ac ſtatìm Arachen quẽdam, qui etiam ſecundum ab eo dignitatis gradũ obtinebat, primusq; in omnibus arcanis conſilijs erat, ac prætereà Aſtrologiæ ſcientiam tenebat, ad ſe acciuit, eiq; magno cum mœrore atque animi conſternatione, quod acciderat, narrauit. Ille autem ipſius perturbatione, animiq; confuſione conſpecta, Mœſto, inquit, ô Rex, ac perturbato animo eſſe deſine. Neque enim me ipſum de ſententia deducturum diffido. Quin potiùs illud certiſſimũ habeo, breui fore, vt ille impoſtoris illius doctrinam abiuret, tuæq; voluntati morẽ gerat. Cùm igitur his verbis Araches Regem ad animi hilaritatem conuertiſſet, ad huiuſmodi negotij conſiderationem animum adiecit. Ac primùm, ô Rex, inquit, hoc agamus. Demus operam, vt peſtiferum illum Barlaam arripiamus. Quòd ſi conſequamur, à ſcopo, mihi crede, non aberrabimus, nec ſpe noſtra fallemur. Nam ille ipſe, aut verbis ad perſuadendum accõmodatis, aut varijs tormentorum inſtrumentis impulſus, inuitus etiam ac repugnans, falſa & erroris plena verba ſua eſſe cõfitebitur, atque dominum meum filium tuum de ſententia dimouebit, adducetq; vt patris dogmatibus hæreat. Sin autem illum arripere nequeamus, alium ego ſenem Eremitam noui, Nachor nomine, qui Barlaamo ità prorsùs ſimilis eſt, vt vix ab illo internoſci poſſit. Hic porrò eandem nobiſcum doctrinam profitetur: cumq; in Mathematicis magiſtrum habui. Ad hunc igitur ego noctu me conferam, eiq; omnia ſigillatìm exponam. Ac deindè rumore hoc ſparſo, Barlaamum ſcilicet compræhenſum eſſe, ipſum exhibebimus. Qui etiam ipſe Barlaami ſibi nomen attribuens, ſe Chriſtianorum ſacra colere ſimulabit, eaq; tueri ac defendere præ ſe feret. Ac poſteà longa diſputatione habita, tandèm fractus manus dabit. Quod cùm filius tuus perſpexerit, hoc eſt Barlaamum victum eſſe, ac doctrinam noſtram palmam tuliſſe, non eſt dubium, quin ad victorum partes ſeſe adiuncturus ſit. Quam etiam ad rem iſtud magni momenti eſt, quòd ille maieſtatem tuam veretur, tibique obſequi magnoperè ſtudet. Adde, quòd ille etiam, qui Barlaami perſonam geret, reſipiſcet, ſeque in errore verſatum eſſe affirmabit. Hoc ſermone Rex delectatus eſt, hominisq; conſilium optimum eſſe iudicauit, inani videlicet ſpe nixus. Quocircà cùm Barlaamum nuper receſſiſſe comperiſſet, eum compręhẽdere feſtinabat. Itaque militibus ac centurionibus miſſis, varios itinerum exitus occupauit: ea autem via, quam ex omnibus ſuſpectiorem habebat, ipſe conſcẽſis equis, cum omni celeritate perſequebatur, atque omni ratione aſſequi cogitabat. Cæterùm cùm ſex totos dies inani labore ſeſe fatigâſſet, ipſe quidem in regio quodam palatio, quod ruri ſitum erat, remanet: Arachen autem cum equitibus haud paucis ad ipſam vſque Sennaaritidem ſolitudinem conquirendi Barlaami cauſa miſit. Qui cùm ad eum locum perueniſſet, omnium incolarum animos perturbauit: atque, cùm illi virũ eum à ſe viſum eſſe negâſſent, in ſolitudinem, vt pios viros venaretur, ſeſe cõtulit. Cumq; ſolitudinem illam magna ex parte peragrâſſet, ac montes cinxiſſet, vallesque quaſdã minimè tritas, & acceſſu difficiles, cum ea hominum manu, quã ſecum habebat, pedibus peruaſiſſet, ad tumulũ quendam profectos, in eius faſtigio Eremitarum turmã inambulantem cernit: nullaq; interpoſita mora, eos ad ſe adduci iubet. Milites itaq; celerrimo curſu, atq; alij alios anteuertere contendentes, tumulũ petunt.

Zardan Regi exponit, quomodo eius filius Chriſtianã fidem ſuſceperit.

Rex Arachẽ ad ſe acceſſit.

Arachis conſilium.

Araches Barlaamũ proſequitur.

petunt. Eoque cùm perueniſſent, circundederunt eos tanquàm canes multi, aut tanquàm peſtiferæ quædam & immanes belluæ. Atque ipſos, tum oris ſpecie, tum habitu venerandos, ſolitariæque exercitationis notas in vultu ferentes, comprehendunt, raptatosque Arachi exhibent, ſic animo comparatos, vt nec vllo modo perturbarentur, nec ignauum aliquid ac triſte, vel præ ſe ferrent, vel loquerentur. Qui autem ipſos omnes, tanquàm antiſtes, præibat, ex cilicio contextam peram, quorundam ſanctorum Patrum, qui ex hac vita diſceſſerant, reliquijs confertam geſtabat. Conſpectis autem ipſis Araches, vt Barlaamum minimè vidit (nam eum nórat) mœrore conturbatus eſt, atque ad eos dixit: Vbinam eſt impoſtor ille, qui Regis filium in errorem induxit? Is autem qui peram geſtabat, reſpondit: Non eſt ille inter nos, abſit (ſiquidem Chriſti gratia pulſus, à nobis fugit:) verùm apud vos domicilium habet. Eum ergò, inquit Dux, nôſti? Certè, inquit Eremita, eum, qui impoſtor dicitur, noui, hoc eſt diabolum, qui in medio veſtrî habitat, atque à vobis adoratur & colitur. Hìc Dux: De Barlaam ego quæro, deque eo percontabar vbinam eſſet. Monachus autem: Cur igitur, inquit, præpoſterè locutus es, de eo qui Regis filio impoſturam fecit, me interrogans? Nam ſi Barlaamum quærebas, omninò ità loqui oportebat, Vbinam ille eſt, qui Regis filium ab errore in viam reduxit, ac ſalute donauit? Nam ille frater noſter eſt, ac religioſæ exercitationis ſocius. Multi autem iam dies ſunt, cùm eum non vidimus. Tum Araches, Domum illius, inquit, mihi demonſtra. Reſpondit Monachus: Si ipſi vos videre cordi eſſet, obuiàm vobis ipſemet prodijſſet. Nobis autem ipſius domum indicare minimè licet. Qua de cauſa indignatione percitus Dux, atque irato ac furioſo vultu eum intuens, ad eum dixit: Nouis & inuſitatis vos mortis generibus nunc mactabo, niſi ſtatìm Barlaamum mihi exhibueritis. Et quid, inquit Monachus, in nobis perſpicis, cuius ſtudio & amore ab hac vita ægrè diuellamur, mortemq; à te nobis inuehendam pertimeſcamus? Quin potiùs gratiã tibi habituri ſumus, quòd virtutis ſtudio hærentes è vita eduxeris. Neque enim incerta exitûs alea paruum nobis metum inijcit, quòd ſcilicet, quo ſtatu nos arreptura mors ſit, minimè compertum habeamus: nè fortè aut volũtatis lubricum, aut quidam diaboli impetus inſtituti noſtri conſtantiam inflectat, aliterque nobis, quàm vt pactis cum Deo à nobis initis conſentaneum eſt, aut ſentire aut facere perſuadeat. Quocircà cùm ea, quæ vobiſipſis pollicebamini, cõſequi iam omninò deſperetis, ſine vlla cunctatione, quod lubet, facite. Neque enim pij fratris noſtri domicilium, quanuìs nobis cognitum, oſtendemus: nec alia vlla vobis ignota monaſteria prodemus, vt videlicet hac ratione mortem turpiter effugiamus. Quin potiùs præclarè mortem oppetemus, vt priùs virtutis ſudores, ſic nunc fortitudinis animi cruorem Deo offerẽtes. Hanc eorum ſermonis libertatem ſceleratus ille minimè ferẽs, verùm ex huiuſmodi animi magnitudine grauiſſima iracundia commotus, multis eos verberibus ac tormentis affecit. Quæ tamen illi ſic pertulerunt, vt eorũ animi robur ac fortitudo ipſi quoquè tyranno admirationem moueret. Cùm autem multis illatis ſupplicijs eos tamen flectere non potuiſſet, nec quiſquam inter eos inuentus eſſet, qui Barlaamum ipſi oſtendere ſuſtineret, arreptos eos ad Regem duci, atque inter eundum percuti contumelijsque affici iubet, reliquiarum etiam peram interìm geſtantes.

Pſal. 21. *Pius Abbas per impoſtorem, diabolũ intelligit.* *Araches in monachos ſæuit.* *Flagris exduntur monachi.*

Abbas longa cum Rege diſputatione habita, cum ijs quibus præerat, martyrio poſteà afficitur. CAP. XXIII.

INteriectis itaque haud paucis diebus, ad Regem ipſos adduxit, deque eorum ſtatu eum certiorem fecit. Ac deindè ipſi acerbiſſima iracundia inflammato eos ſiſtit. Quibus perſpectis, ipſe indignatione æſtuans, furentis hominis ſpeciem præbebat. Cumque ipſos crudeliſſimè cædi iuſſiſſet, poſteaquàm plagis atrocem in modum conciſos vidit, vix tandem ex ingenti furore emergens, carnificibus verberandi finem facere imperauit. Atque ad eos ait: Quanam de cauſa hæc mortuorum oſſa geſtatis? Si eorum, ad quos pertinent, deſiderio hæc fertis, hac ipſa hora vos etiam cum illis collocabo: vt votorum veſtrorum compotes effecti, gratiam mihi habeatis. Diuinæ autem illius cohortis dux atque Antiſtes, regias minas pro nihilo ducens, perindè ac ſi nihil ipſi aduerſi cõtigiſſet, libera voce, ac ſplendido vultu, gratiamque in ipſius anima inſidentem ſignificante, ad hunc modum reſpõdit: Hæc pura & ſancta oſſa idcircò circunferimus, vt admirabilium

De Sanctorũ reliquijs diſputatio.

virorum, quorum ipſa ſunt, deſideriũ vtcunquè leniamus, eorumque religioſam exercitationem, Deoque charam vitam nobis in memoriam reuocemus, atque ad eiuſdem vitæ ſtudium noſipſos excitemus. Ac requiem eam, & delicias eas, in quibus nunc verſantur, ob oculos nobis proponentes, ipſos quidem beatos prædicamus: nos autem ad ſequẽda eorum veſtigia noſipſos mutuò acuimus. Quinetiam mortis memoriam, quæ permagnam vtilitatem affert, atque ad religioſæ vitæ certamina promptos nos ac velut pennatos reddit, nobis hinc comparamus. At prætereà ex eorum contactu ſanctitatẽ haurimus. Rursùm igitur Rex: Si, inquit, mortis recordatio veſtra ſententia vtilitatem parit, quidnam cauſæ eſt, cur non in corporum potiùs veſtrorum oſſibus, quæ veſtra ſunt, ac propediem interibunt, quàm in his alienis atque corruptis, hanc memoriam vſurpatis? Reſpondit Monachus: Cùm quinque cauſas attulerim, quamobrèm reliquias circunferamus, tu ad vnam duntaxàt reſpondens, cauillis in nos vteris. Verùm expreſſiùs, mihi crede, eorum, qui iam deceſſerunt, oſſa mortis memoriam repræſentant, quàm eorum, qui huius vitæ vſura fruuntur. Cæterùm, quoniam tu de his ità ſtatuis, atque oſſa ea, quæ in carne tua ſunt, mortem tibi oculis obijciunt, quî fit, vt ipſe iam iamq; venturę mortis memor, tuis rebus rectè non conſulas, verùm animam tuam omni flagitiorum generi addictam habeas, Dei autem cultores, ac pietatis ſtudioſos, qui te nihil læſerunt, nihil præſentium reũm tecum cõmune habent, aut tibi eripere contendunt, immanem & crudelẽ in modum de medio tollas? Rex autẽ ait: Vos, vt peſtiferos homines, ac populi ſeductores, ſupplicijs afficio: quoniam omnes in fraudem impellitis, atque à vitæ iucunditatibus auocatis, ac pro dulci vita & ſuauiſſima cupiditate huc eos adigitis, vt duram & ſordidam atque ærumnoſam hanc vitę rationem amplexentur, deorumque honorem Ieſu tribuendum eſſe prædicatis: Quocircà, nè populus impoſturã veſtram ſequens, deſertam terram relinquat, atque à patrijs dijs deficiens, alienum adoret, ſupplicijs vos ac morte mulctare dignum eſſe iudicaui. Monachus autem inquit: Si omnes bonorũ huiuſce vitę participes eſſe cupis, cur non omnibus ex æquo delicias & opes tuas impertis: verùm alij quidem quamplurimi paupertate conflictantur, tu verò ipſorum facultates per vim ereptas tuis adiungis? Ex quo perſpicuũ eſt, te ſalutis populi cura minimè tangi, verùm carnem tuam ſaginare, materiam videlicet corroſuris vermibus præparãtem. Ac proptercà, omnium Deo abiurato, eos, qui non ſunt, & qui omne flagitiorum genus inuenerunt, deos appellâſti: vt dum ad eorum imitationem libidinosè ac flagitiosè viuis, id aſſequaris, vt deorum imitator eſſe prædiceris. Nam quid afferri poteſt, quin, quæ veſtri dij fecerunt, eadem quoquè homines, qui ipſis animũ adijciunt, faciant? Quapropter in magno profectò errore verſaris, ó Rex. Vereris autem, nè quoſdam populares tuos adducamus, vt noſtris decretis aſſentiẽtes, à tuo imperio deſciſcãt, atque ad eius, qui omnia continet ac tuetur, partes ſe adiungant. Cupis enim multos te auaritiæ tuæ adminiſtros habere: vt ipſi quidem ærumnas ſubeant, tibi autem eorum opera quæſtus augeantur: quemadmodùm videlilicet ſi quiſpiã canes aut aues ad prædam cicuratas alens, eos quidem ante prædam demulceat, poſteaquàm autem aliquid arripuerint, ex ore prædam ipſis extorqueat. Ad eundem enim modum tu quoquè multos habere cupiẽs, qui tibi partìm è terra, partìm è mari, tributa & vectigalia deferant, ais quidem tibi eorum ſalutem curæ eſſe, cæterùm ſempiternum ipſis, priusque etiam tibijpſi, exitium accerſis, tibique illud ſatis eſt, vt opes, quouis ſtercore ac cœno viliores, tibi affluant: nec animaduertis te luminis loco tenebras complecti. Verùm ex hoc graui ſomno quęſo emerge, clauſoſque oculos tuos aperi, ac Dei noſtri gloriam, omnibus vndiquè illucentem, cerne, tandemque aliquandò ad teipſum redi. Intelligite enim, inquit, inſipientes in populo: & ſtulti aliquandò ſapite. Illud ſcias, aliũ Deum non eſſe præter Deum noſtrũ: nec vllam, niſi in ipſo, ſalutem. Rex aũt: Stultis, inquit, his tuis nugis finem impone, ac mihi protinùs Barlaamum oſtende: aut alioqui huiuſmodi pœnarum inſtrumenta experieris, quorũ nunquàm abs te periculum factum eſt. Fortiſſimus autẽ ille ac præſtanti animi magnitudine Monachus, cæleſtiſque philoſophiæ amator, ob regias minas nullo modo de ſentẽtia dimouebatur, ſed intrepido pectore ſtans, dicebat: Ea quæ à te iubentur, ó Rex, facere minimè nobis indictum eſt: ſed quæ à Domino noſtro imperata ſunt: qui nos temperantiæ ſtudere, atque omnes voluptates & cupiditates in poteſtate tenere, fortitudinemque colere, ac laborem omnem & afflictionem

Quinque ob cauſas, ſanctorum reliquias ſancti iſti monachi venerati ſunt.

Eccè quomodò gentes in hac vita præter delicias nihil quærãt.

Dij gentiũ, homines fuerunt flagitioſi.

Simile.

Pſal 93.
Pſal 17.

Sanctorum martyrum conſtantia.

ctionem iuſtitiæ cauſa ſuſtinere docet. Quò igitur grauiora nobis pietatis cauſa mala intuleris, eò præclariùs de nobis meritus fueris. Quocircà quicquid lubet, fac. Neque enim committemus, vt aliquid, quod à recto abhorreat, faciamus, ac peccato nos addicamus. Nec enim leue hoc ſcelus eſſe putes, ſi colluctatorem ac commilitonem noſtrum tibi in manus tradamus. Verùm hoc nomine minimè nos irridebis: quamuìs etiam ſexcentas mortes nobis inferas. Neque enim adeò ignaui ſumus, vt tormentorum tuorum metu philoſophiam noſtram prodamus, atque aliquid diuina Lege indignum perpetremus. Aduersùs hæc, quæcunque tormentorum inſtrumenta nôſti, ea expedias licet. Nobis quippè viuere Chriſtus eſt, ac mori præſtantiſſimum lucrum. Ob huiuſmodi verba Rex furore inflãmatus, theologas eorum linguas amputari iubet, oculosque erui, manusque ſimul ac pedes truncari. Qua ſentẽtia pronunciata, lictores & ſatellites circunſtantes, inhumanè ac crudeliter ipſos demutilabant. Ac linguas quidem eorum vncinis ex ore extractas belluina quadam feritate abſcindebant: oculoſ autem ferreis vnguibus eruebant, ac deniquè inſtrumentis quibuſdam eorum manus ac pedes luxantes, amputabant. Ac beati illi ac venerãdi & generoſi viri, tanquàm ad epulas vocati, ſtrenuo & forti animo ad cruciatus accedebant, mutuis cohortationibus ſeſe acuentes, atque ad mortem pro Chriſto ſubeundam forti atque intrepido animo pergentes. In huiuſmodi varijs ſupplicijs ſacroſancti Monachi, numero decem & ſeptem, fortes ac tolerantia prǽditas animas ſuas, Domino commendârunt. Ex quo perſpicuè conſtat, animum pietate præditũ vitioſis affectionibus imperare, quemadmodùm quidam à noſtris decretis alienus prodidit, ſenis ſacerdotis ac ſeptem filiorum certamina commemorans, qui vnà cum matre pari omninò ſententia prædita pro patriæ legis defenſione dimicârunt. Quibus tolerantia & animi magnitudine nihilo inferiores hi eximij Patres ac ſupernæ Hieruſalem ciues extiterunt.

Philip. 1.

Septemdecim Monachorũ cędes

Ioſephꝰ lib. Quod ratio affectibus imperet.

2. Mach. 7.

Nachor ab Arache ſubornatur, vt ſe Barlaamum eſſe fingat. Rex filium ob ſuſceptam Chriſtianam religionem obiurgat.

CAP. XXIIII.

His igitur pia morte perfunctis, Rex ad primarium conſiliarium ſuum Arachen dixit: Quoniam prius conſilium minimè ſucceſſit, ad poſterius animum adijce, ac Nachorem accerſendum cura. Araches igitur intempeſta nocte ad eius ſpeluncam ſe contulit. Siquidem in ſolitudine habitabat, diuinationi operam dans. Cumque ipſi conſilium id omne, quod cepiſſent, declaráſſet, ſimulatquè diluxit, ad Regem ſe recepit. Ac tum quæſitis rursùs equis ad inueſtigandum Barlaamum ſeſe abire ſimulauit. Cùm autẽ exijſſet, ac loca ſolitaria perluſtraret, virum vnum ex voragine quadam egrediẽtem conſpicit. Quem cùm perſequi iuſſiſſet, ipſius comites eam celeritatem adhibuerunt, vt hominem arriperent, eumque ad ipſum adducerent. De quo cùm quiſnam eſſet, quamque religionem coleret, & quonam nomine vocaretur, quæſiuiſſet, Chriſtianum ille ſe eſſe profeſſus eſt, Barlaamumque nuncupari (quemadmodùm videlicet ab ipſis inſtructus fuerat.) Quo nomine gaudio perfuſus Araches, vt quidem præ ſe ferebat, accepto eo quamprimùm ad Regem reuertitur, eique ipſum exhibet. Aitque Rex audientibus ijs, qui adſtabant: Túne es ille dæmonis adminiſter Barlaam? Ille aũt reſpondit: Dei adminiſter ſum, ac non dæmonum. Quamobrèm nè me conuitijs inceſſas. Plurimas enim mihi gratias agere debes, quoniam filium tuum errore atque impoſtura liberatum ad Dei cultum erudiui, atque cum vero Deo in gratiam reductum omni virtutis genere inſtitui. Rursùm autem Rex irati animi ſpeciem præferens, dixit: Par ſanè erat, vt tibi ſermonis omnis, ac defenſionis facultate præciſa, ſine vlla interrogatione te morte mulctarem. Verùm pro mea humanitate tantiſpèr te fero, quouſquè ad certum diem de te quæſtionẽ habuero. Ac ſiquidem mihi obtemperandum duxeris, veniam obtinebis. Sin minùs, peſſimam mortem oppetes. Hæc locutus, Arachi eum tradit, mandatque, vt eum quàm diligentiſſimè cuſtodiat. Poſtridiè autem illinc ad palatium ſuum reuerſus eſt. Repentè igitur captum eſſe Barlaamum rumore ferebatur: adeò vt ipſe quoquè Regis filius hac re audita grauiſſimo animi dolore afficeretur, nec vllo modo lachrymis moderari poſſet, verùm gemitibus ac luctibus Deum obſecraret, ipſumque vt ſeni opem ferret, obteſtaretur. Nec verò lugentem eum bonus ille Deus deſpexit. Benignus

Nachor ariolus Barlaami perſonã doloſè induit.

Benignitas Dei in ſibi cõfidentes. enim eſt ijs qui ipſius opem in die tribulationis expectant: atque eos, qui ipſius metu præditi ſunt, agnoſcit. Vndè etiam iuueni per nocturnum viſum omnia declarat, roburque ipſi addit, atque ad pietatis certamẽ eum confirmat. Experrectus itaque, cor ſuum paulò antè mœſtitia ac dolore profligatum, lætitia & fiducia ſuauiſſimoque lumine perfuſum reperit. Rex autem his ità geſtis, atque inita huiuſmodi cogitatione, gaudebat, præclara conſideratione ſe vti exiſtimans, ampliſſimamque Arachi gratiam habens. Verùm, vt diuini Dauidis verbis vtar, mentita eſt iniquitas ſibi: atque iuſtitia aduersùs iniquitatem palmam tulit, prorsùs videlicet eam ſternens ac deijciens, perijtque memoria eius cum ſonitu (quemadmodùm ſermonis progreſſu à nobis oſtendetur.) Biduo quippè pòſt Rex ad filij palatium acceſſit, eoque ipſi obuiàm prodeunte, pater eum ſuo more minimè oſculatus eſt: verùm indignanti atque irato ſimilis, in Regium cubiculũ ingreſſus, mœſto vultu conſedit. Ac deindè accito filio, his ad eum verbis vtitur: Fili, quænam hæc fama eſt, quæ ad aures meas permeauit, animumque meum mœrore conficit? Neque enim exiſtimo vllum vnquàm hominẽ ob filij ortum tanto gaudio perfuſum fuiſſe, quantam ego tua cauſa voluptatẽ percepi: nec rursùm vllum vnquàm tantum mœroris ex filio contraxiſſe credo, quantum nunc ex te contraxi. Meam enim canitiem dedecore affeciſti, ac lucem oculorum meorũ abſtuliſti, neruorumque meorum robur excidiſti. Timor enim, quem tua cauſa timebam, euenit mihi: & quod verebar, accidit mihi. Factusque ſum hoſtibus meis in ludibriũ: & in riſum aduerſarijs meis. Stulta mente, ac puerili animo, impoſtorũ verbis fidem adhibuiſti: atque improborum & maleuolorum hominum conſilium conſilio meo antiquius habens, ac deorum noſtrorum cultum relinquens, ad alieni Dei cultum te contuliſti. Quidnam tibi fili in mentem venit, vt hæc faceres: ac tu, quem in omni ſecuritate alere me ſperabam, quemque ſenectutis meæ baculum ac robur habiturum, optimumque regni mei ſucceſſorem relicturum me exiſtimabam, inimici atque hoſtilis in me animi argumẽtum exhibere minimè dubitares? An non conſentaneũ erat, vt mihi potiùs pareres, meaque decreta ſequereris, quàm verſipellis ac putidi ſenis nugis ſtultisque ſermonibus cederes, qui tibi hoc in animũ immiſit, vt pro dulci vita acerbam ſuſciperes, ac pro ſuauiſſimis delicijs duram illam & aſperam viam, quam Mariæ filius tenere admonet, ingrederetis? An non aũt etiam ſummorum deorũ iram pertimeſcis, nè fulmine te feriant, aut tonitruo interimãt, proptereà quòd, repudiatis ac pro nihilo habitis ijs, qui nos tot tantisq; beneficijs affecerũt, ac regio diademate ornârunt, gentesque numeroſiſſimas ditioni noſtræ atque imperio ſubiecerunt, ac deniquè, vt precum mearum & orationum opera gignereris, ac dulciſſimæ huius lucis particeps fieres, præter ſpem effecerunt, ei, qui cruci affixus eſt, arctiſſimè te coniunxiſti, inanibus videlicet ipſius cultorũ promiſſis deceptus, qui noua quædã ſecula confingunt, mortuorumque corporum reſurrectionem nugantur, aliaque ſexcenta, vt ſtolidis hominibus fucum faciant, introducunt? Verùm nunc ſaltem, chariſſime fili, ſi quid mihi, patri tuo, obtemperandũ putas, prolixis his nugis longum valere iuſſis, benignis dijs quæſo ſacrifica: atque eos plurimis victimis & ſacrificijs placare ſtudeamus, vt errati veniam ab ipſis impetres. ſiquidem hanc vim illi habent, vt & beneficijs, & ſupplicijs afficere poſſint. Ac nos eorum, quæ dicimus, exemplum tibi ſumus, qui ipſorum beneficio ad hoc imperium peruenimus, atque hanc ipſis beneficij vicem rependimus, vt & eorum cultoribus honorem tribuamus, & eos, qui adduci nequeunt vt ipſis ſacrificẽt, ſupplicijs excruciemus. Multas igitur huiuſmodi nugas cõmemorante Rege, ac noſtra quidem dogmata ſugillante & traducente, idolorum autẽ cultum laudibus & encomijs proſequẽte, diuiniſſimus iuuenis, rem eo loco eſſe videns, vt non iam angulum & latebras, verùm candelabrum potiùs ac ſpeculam deſideraret, quò omnibus in perſpicuo eſſet, libertate ac fiducia plenus, ad hunc modũ locutus eſt: Quod à me factum eſt, ô here, haudquaquàm inficias iuerim. Tenebris enim fuga relictis, ad lucem accurri: ac relicto errore ad veritatem me adiunxi: nuncioque dæmonibus remiſſo, ad Chriſti ordines me contuli, qui Dei Patris Filius ac Verbum eſt, cuiusque verbo omnia ex nihilo in ortum producta ſunt, quique effictο è terra homine vitalem ipſi ſpiritum inſufflauit, cumque in voluptatis paradiſo, vt illic degeret, collocauit. Cumque ipſius mandatum violâſſet, mortique proindè obnoxium ſe reddidiſſet, atque horrendi mundi principis poteſtati ſubieciſſet, non tamen

[Margin notes: Pſal. 26. Pſal. 9. — Regis ad filium oratio — Iob 3. — Gentes delicioſam, Mariæ verò fili' acerbam & aſperam vitam docet. — Matth. 5. — Filij ad patrem pia reſponſio. — Gen. 1. 2. & 3.]

tamen om[illegible] ,quò cum ad priſtinam dignitatem reuocaret. Ac propterea ille [illegible] m conditarum effector, generiſque noſtri architectus, noſtra cauſa homo effectus eſt, atque in terram veniens, & ex ſancta Virgine naſcens, cum hominibus conſuetudinem habuit. Ac pro nobis ingratis ſeruis Dominus mortem ſubijt, & quidem mortem crucis: vt videlicet peccati tyrannis de medio tolleretur, priorque condemnatio deleretur, ac cæli portæ nobis rursùm paterent. Nam illuc naturam noſtram euexit, atque in gloriæ throno collocauit, regnumque finis expers, ijs qui ipſius amore præditi ſunt, donauit, bonaque omni ſermone atque auditu pręſtantiora. Ipſe enim eſt fortis ille ac ſolus potens, Rex regum, & Dominus dominantium, cuius robur inuictum eſt, & potẽtia eiuſmodi, quæ omnem ingenij coniecturam excedat: qui ſolus ſanctus eſt, & in ſanctis requieſcens: qui cum Patre & Spiritu ſancto glorificatur: in quorũ nomine baptizatus ſum, & quos confiteor, celebro atque adoro, vnum Deum in tribus perſonis, conſubſtantialem, ac confuſionis expertem, increatum, immortalem, ſempiternum, infinitum, ab omni circunſcriptione remotum, corpore vacantem, à perturbationibus & mutatione atque conuerſione alienum, omni termino carentem, bonitatis & iuſtitiæ ac ſempiternæ lucis fontem, rerum omnium conditarum, tam quæ cerni poſſunt, quàm quæ oculorum ſenſum fugiunt, effectorem, atque omnia continentem & conſeruantem, omnibus proſpicientem, atque in omnia regnum & imperium obtinentem. Neque enim ſine ipſo res vlla facta eſt: nec ſine ipſius prouidentia quidquam conflari ac conſiſtere poteſt. Ipſe ſiquidem eſt omnium vita, omnium coagmentatio, omnium illuminatio, totus dulcedo, ac totus ſine vlla ſaturitate deſiderabilis, omniumque rerum expetendarum ſummus vertex. Quocircà Deum hunc, qui tanta bonitate ac potentia præditus eſt, relinquere, atque impuros dæmones, vitiorumque omnium architectos colere, ſurdiſque ac mutis ſtatuis, quæ nec aliquid ſunt, nec erunt, cultum ac venerationem tribuere, cuius tandèm, ô pater, ſtultitiæ ac dementiæ fuerit? Ecquandò enim vox ab ipſis audita eſt? Ecquandò vel exiguũ ijs, qui preces ad ipſos adhibebant, dederunt? Ecquandò ambulârunt, aut ſenſum vllum acceperunt? Nam neque hi, qui ſtabant, ſeſſionis vnquàm meminerunt: nec qui ſedebant, ſtantes vnquàm viſi ſunt. Horum turpitudinem ac fœtorem & ſtuporem, atque etiam dæmonum in ipſis operantium, ac per ipſos impoſturam vobis facientium, infirmitatem atque imbecillitatem cùm à viro ſancto intellexiſſem, eorumque improbitatem reieciſſem, ac perfecto odio inſectatus fuiſſem, ad Deum viuum ac verum me adiunxi, ipſique ad extremũ vſque vitæ ſpiritum ſeruiam: quò etiam in ipſius manus ſpiritus meus veniat. Cùm igitur tanta bona, quæque nulla oratione explicari poſſint, mihi occurriſſent, gaudebam quidem me improborum dæmonũ ſeruitute liberatum, atque ab horrenda captiuitate reuocatum, ac Dominici vultûs lumine colluſtratum eſſe: illud autem me angebat, animumque meũ diſtrahebat, quòd tu, dominus ac pater meus, huiuſmodi beneficiorum minimè particeps eſſes. Verùm animi tui in ſentẽtia tua pertinaciam metuens, mœrorem meum pectore premebam, quòd tibi ſtomachũ mouere minimè vellem. Deum autem orare atque obſecrare non intermittebam, vt à longinquo exilio, quod tibiipſi accerſiuiſti, cùm pietatis fugitiuus, vitijque omnis & impietatis miniſter effectus es, te reuocaret. Quoniam aũt tu ipſe, ô pater, res meas in apertũ protuliſti, quæ mea omninò ſentẽtia ſit, audi. Pacta cum Deo meo inita non frangam: non, inquam, per eum qui me pretioſo cruore ſuo à ſeruitute vindicauit. Quamobrèm, cùm quid animi habeam, tibi exploratum ſit, negotium tibiipſi faceſſere deſine, à præclara confeſſione me deducere moliens. Nam quemadmodùm ſi cælum manu arripere, aut totum mare exſiccare in animũ induxeris, irritus atque inutilis tibi hic conatus fuerit: eodem modo hoc quoquè irritum tibi fore perſuade. Ac propterea, aut ipſe conſilio meo obſequens, ad Chriſtum te adiunge, vt bona ea, quę cogitationem omnem ſuperant, percipias, ſocijque inter nos, vt naturæ, ità etiã fidei ſimus: aut à tua filietate, mihi crede, abſcedam, puraque conſcientia Deum meũ colam. Hæc igitur omnia vt Rex audiuit, impotenti furore confeſtim percitus, iracundè ad eum loquebatur, dentibuſque, furentis inſtâr, frendẽs, his verbis vſus eſt: Quiſnam alius mihi tantorum malorum author eſt, vt ego ipſe, qui te tanto amore complexus ſum, eaque tua cauſa feci, quæ nullus vnquàm pater fecit? Qua etiam de cauſa mentis tuæ peruerſitas ac peruicacia, ex licentia mea

Baruch 3. Philip. 2. 1. Cor. 2. Apoc. 19. Deus bonitatis, iuſtitiæ, ac ſempiternæ lucis fons eſt. Cant. 5. Pſal. 4.

collectis viribus vt in meum caput inſanires, fecit. Non abs re igitur in ortu tuo Aſtrologi malũ & improbum virum, atque arrogantem, & aduerſus parentes contumacẽ, te fore dixerunt. At ſi nunc quoquè commiſeris, vt conſiliũ meum fruſtrà cadat, hoſtilem in te animũ geram, atque ità te mulctabo, vt ne in hoſtes quidem ſuos tantæ ſæuitiæ ſpecimen quiſquam exhibeat. Rurſùm autẽ ille: Quidnam eſt, ô Rex, cur iracundia inflammeris, eoque nomine diſcrucieris, quòd tanta bona diuinitùs ſim conſecutus? Et quis vnquàm pater filij felicitate dolere atque angi viſus eſt? Aut quonã modo pater ille, ac non potiùs hoſtis vocandus ſit? Quocircà nec ego poſthàc patrẽ te appellabo, verùm à te abſcedam, nõ ſecùs atquè is qui ſerpentem fugit: ſiquidẽ te ſaluti meæ inuidere, meque in exitium per vim impellere perſpectum habuero. Nam ſi mihi vim afferre, ac tyrannicè mecum agere velis, quemadmodùm etiam dixiſti, nihil aliud, mihi crede, hinc lucri facies, quàm vt patris loco tyrannus & carnifex appelleris. Quandoquidem facilius tibi fuerít aquilæ veſtigia conſequi, ac per ipſum aërem volare, quàm me de mea in Chriſtum fide, ac præclaro fœdere cum ipſo inito, deducere. Verùm intellige, ô pater, atq; iſta oculorum mentis lippitudine & caligine diſcuſſa, ſuſpice, ac Dei mei lumen, omnes vndiquè colluſtrans, intuere: atque ipſe tandèm aliquandò ſuauiſſimo illius ſplendore illuminare. Vt quid enim te ipſum carnis affectionibus ac voluptatibus totũ te tradidiſti, nec vllo modo ex ipſis emergis? Illud intellige, quòd omnis caro fœnum eſt, & omnis gloria eius tanquàm flos fœni. Exſiccatum eſt fœnum, & flos eius decidit: verbum aũt Domini mei, quod omnibus annunciatũ eſt, manet in æternũ. Quid igitur ità perditè atque inſanè gloriam eam retines & amplecteris, quæ inſtàr recentium florũ marceſcit atque deletur, & execrandas ac fœtidas delicias, ventriſque, & eorum quæ infra ventrem ſunt, affectiones, quæ quidem ad aliquod tempus ſtultorũ ſenſus oblectant, cæterùm amariùs felle poſteà digeruntur, tum nimirùm cùm vmbræ iſtæ, atque inanis huiuſce vitæ inſomnia præterierint, atque in perpetuo ignis nunquàm extinguendi ac tenebroſi cruciatu eorum amatores, & qui iniquitati operã dant, prouoluentur, vbi inſomnis vermis abſque vllo fine ipſos corrodet, ac perpetuus ignis in infinita ſecula eos concremabit? Inter quos, ô rem grauem, tu quoquè cõcluſus, ob ſcelerata cõſilia tua graui pœnitentia afficieris, atque hos dies multùm requires, meorumque verborum recordaberis. Verùm nihil ex eiuſmodi pœnitentia vtilitatis percipies. Siquidem in inferno pœnitentiæ atque confeſſioni locus non eſt. Nam præſens tempus labori præſtitutum eſt: futurum autẽ mercedi. Ac profectò etiamsì præſentes voluptates fluxioni & interitui minimè ſubiectæ eſſent, verùm cum dominis ſuis in æternum durarent, non tamen propterea eas Chriſti beneficijs, ac bonis omni cogitatione præſtantioribus anteferre oportebat. Nam quantò Sol profunda nocte clarior eſt atque ſplendidior, tantò quoquè atque etiã multò magis bona ea, quæ Dei amore præditis promiſſa ſunt, quouis terreno regno illuſtriora & magnificentiora ſunt. proindeque omninò conſentaneum erat, ea quæ maiora & præſtantiora ſunt, inferioribus & vilioribus antiquiora habere. Cùm autẽ omnes huiuſce vitæ res, & corruptioni obnoxiæ ſint, & inſomnij atque vmbræ inſtàr prætereant ac deleantur, adeò vt inſtabilibus potiùs auris, & nauis per mare currentis veſtigijs, quàm hominum proſperitati fides habenda ſit, quæ tandèm ſimplicitas, vel, vt rectiùs loquar, ſtultitia & dementia hæc eſt, ea, quæ caduca & imbecilla, corruptionique obnoxia ſunt, immò nihil prorsùs ſunt, ijs, quæ à corruptione aliena ac ſempiterna ſunt, potiora ducere, ac propter caducarum rerum fructum, bonorum illorũ fructu ab omni ſucceſſione remoto priuari? An non hæc, ô pater, intelliges? An non prætereuntia præteribis, atque ad ea, quæ fixa & certa ſunt, animum adiunges? An non patriam peregrinationi antepones, lucem tenebris, ſpiritum carni, vitam æternam vmbræ mortis, ea quæ non dilabũtur, fluxis & fragilibus? An non ex atroci hac horrẽdi mundi principis, hoc eſt peruerſi diaboli, ſeruitute fuga te ſubduces, teque ad bonum, & ad miſericordiam propenſiſſimum Dominum conferes? An non à multorum commentitiorum deorum cultu teipſum abduces, atque vni viuo ac vero Deo cultum adhibebis? Nam etsì in Deum peccâſti, cùm multas in eum blaſphemias effudiſti, atque ipſius ſeruos grauibus tormentis excruciatos necâſti: non tamen dubito, quin te ad meliorem mentem redeuntem ſuſcepturus ſit, omniaque delicta tua è memoria eiecturus. Non enim mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat,

Pater appellandus non eſt, qui filij ſalute angitur.

1. Per 2. Eſa. 40.

Voluptates mundi cum amaritudine digeruntur.

Sera impiorum pœnitentia. Pſal. 6.

Iob 14. Pſal. 143.

Ezech. 18.

viuat, ille vult, qui vt nos à recta via aberrantes requireret, ex ea ſublimitate, quæ nullis verbis exponi poteſt, deſcendit, crucemq; & mortem noſtra cauſa pertulit, ac nos, qui ſub peccato venditi eramus, pretioſo ſuo ſanguine redemit. Ipſi laus & gloria in ſecula ſeculorum, Amen. Rex autem ſtupore ſimul atque ira correptus eſt: illud nempe, ob filij prudentiam, atque eiuſmodi ſermones, qui nullo pacto refelli poſſent: hoc autem, quia ipſius deos traducere ac criminari non deſinebat, totamque ipſius vitam ſuggillabat, ac proſcindebat. Atque huiuſmodi quidem ſermonis ſplendorem, ob internam tenebrarum craſſitiem, haudquaquàm admiſit. Cùm autem ob amoris à natura inſiti affectum in ipſum animaduertere, aut eum malo aliquo mulctare non poſſet, rurſumque ipſum de ſententia dimouere ſe poſſe prorsùs deſperaret, veritus nè ſi pluribus eum ſermonibus laceſſeret, eo liberè ac fidenter loquente, deoſque ſuggillante, atque cauillis inſectante, maiore ipſe iracundia inflammatus, hoſtile aliquid in eum deſignaret, irato animo ſurgens, ſeceſſit, his duntaxàt verbis vtens: Vtinàm nunquàm natus fuiſſes, nec in lucem prodijſſes, ſiquidem futurũ erat, vt in deos tam impius & contumelioſus eſſes, atque à paterna amicitia & admonitione abſcederes. Verùm aduerſarij deos, quorum inuictum robur eſt, non perpetuò ſubſannabũt, nec diu gaudebunt, nec eorũ prȩſtigiæ vim habituræ ſunt. Nam niſi mihi dicto audientem, atque erga deos gratum te prȩbueris, multis priùs ac varijs tormentis affectũ acerbiſſima morte te de medio tollam, nec tecum vt cum filio, ſed vt cum hoſte aliquo ac rebelli agam.

Rom. 7. — Multis tormentis ſe affecturum filium, minatur pater.

Egreſſo Rege, Ioſaphat diuinam opem implorat. Cumque Rex de Arachis conſilio filium leni oratione allicere tentaret, operam luſit. Ioſaphat poſteà de morte ac reſurrectione longam ad ipſum orationem habet. CAP. XXV.

HIs minis cùm in eum pater vſus eſſet, atque iratus ſeceſſiſſet, filius in cubiculum ingreſſus, ſublatis ad ſui certaminis arbitrum oculis ex intimo corde exclamauit: Domine Deus meus, dulcis ſpes, minimeque mendax promiſſio, ac firmum eorum, qui ſe tibi totos deuouerunt, perfugium, propitio ac benigno oculo pectoris mei contritionem cerne: nec me derelinquas, nec diſcedas à me: verùm, iuxta pollicitationem tuã ab omni mendacio alienam, mecum, hoc eſt cum indigno atque abiecto homunculo, ſis. Te enim rerum omnium conditarum effectorem & gubernatorem agnoſco, & confiteor. Quocircà in hac præclara confeſſione velim me confirmes: vt ad extremum vſque ſpiritum in ea permaneam. Reſpice in me, & miſerere mei: mihiq; adſta, illæſum atque incolumem ab omni Satanæ operatione me conſeruans. Reſpice, ô Rex. Siquidem anima mea vehementi tui deſiderio flagrat, atque ità incenſa eſt, tanquàm in ſitis ardore in terra inaquoſa, te immortalitatis fontẽ concupiſcens. Nè tradas beſtijs animam confitentem tibi: & animæ pauperis tui nè obliuiſcaris in finem. Verùm mihi beneficio tuo contingat, vt per omnẽ vitæ curſum pro tuo nomine tuaque confeſſione omnia perpetiar, meque totum tibi immolem. Te enim robur afferente, imbecilles etiam viribus pollent. Quoniam tu ſolus inuictus es propugnator, ac Deus miſericors, quem quicquid creatum eſt, benedicit ac celebrat in ſecula ſeculorum, Amen. Hac oratione functus, diuinam conſolationem in pectus ſuum illabi ſenſit: fiduciaque perfuſus, totam noctem in precibus traduxit. Rex autẽ cùm de filij ſtatu cum Arache ſermones contuliſſet, ipſique rigidam ipſius libertatem, animique in ſententia peruicaciam declaràſſet, hoc conſilium capit, vt quàm fieri poſſet amiciſſimè atque obſequioſiſſimè, cum eo colloqueretur, blanditijs videlicet perfecturum ſe ſperans, vt eum ad ſe pertraheret. Craſtino itaque die ad filium ſe confert, ac propiùs ſedens, ipſum acceſſit, atq; complectitur & oſculatur. Leniterque ac placidè irrepens, O chariſſime & amantiſſime fili, inquit, patris canitiem honore affice, precibuſque meis auditis accede, ac dijs ſacrificium adhibe. Sic enim & illos benignos & faciles habiturus es, & dierũ diuturnitatem, gloriamq; omnem, & inoffenſum regnũ, omniſque generis bona ab ipſis percipies, & mihi patri tuo per omnem vitam charus eris: ac deniquè hoc aſſequeris, vt omnes homines te in honore habeant, laudibuſque efferãt. Siquidem ad laudẽ adipiſcendam magni intereſt patri obedire, ac præſertim in ijs rebus, quæ ad bonũ & ad deorum beneuolentiam ſpectant. Quidnã autem, fili, cenſes, vtrúmne me conſultò ac de induſtria à bona via deflexiſſe, atque contrariã ingredi maluiſſe, an verò boni ignoratione & im-

Oratio Ioſaphat ad Deum. — Pſal. 37. — Pſal. 24. — Pſal. 62. — Pſal. 73. — Regis ad filiu blanda oratio.

peritia meipſum peſtiferis dogmatibus dedidiſſe? Certè ſi me ſpōtè ac de induſtria, contrà quàm vtile ſit, mala bonis præferre, mortemque vita potiorem habere exiſtimas, vehementer, ô fili, à recto iudicio mihi aberrare videris. An non vides quot ærumnis & afflictionibus meipſum perſæpè tradā, tum in expeditionibus aduersùs hoſtes, tum in publicorum negotiorum procuratione meipſum occupans, adeò vt famem etiā ac ſitim, cùm ità neceſſe eſt, perferā, ac pedibus ambulem, humique ſomnū carpam? Opum autem & pecuniarum tanta in me contemptio ac deſpicientia eſt, vt interdū profuſa manu palatij mei theſauros exhauriam, quò ampliſſima dijs delubra extruam, omnique ornatu illuſtrem, aut pecuniarū aggeres militibus liberaliſſimè diſtribuam. Cùm itaque tantus in me voluptatū contemptus, tanta in periculis tolerantia ſit, ſi Galilæorum religionem, ea, quam manibus tenemus, præſtantiorem eſſe cognoſcerem, an non ſummo ſtudio id agerem, vt contemptis omnibus rebus, ſalutē mihi compararem? Sin autem mihi boni ignorationem atq; imperitiā vitio vertis, illud tecum reputa, quot noctes inſomnis exegerim, quęſtione aliqua propoſita, & quidē interdùm haud admodùm neceſſaria: nullam omninò mihi requiem concedens, priuſquàm perſpicuā & accommodatiſſimam ipſius ſolutionē inueniſſem. Quocircà cùm caducarum harum rerum ne minimam quidem contemnendam ducam, verùm omninò conducibiliter, atque ad omniū vtilitatem, eam excutiam & abſoluam, (Sic enim inter omnes cōſtare arbitror, neminem omniū qui ſub Sole ſunt, arcanarū rerum cognitionē accuratiùs vnquàm inueſtigâſſe, quàm ipſe fecerim) quonam pacto res diuinas, & ea quę venerari ac deorum honore afficere oportet, cōtemnēda duxiſsē, ac nō potiùs omni ſtudio, omnibus viribus, toto deniq; animo, ac tota mente, in eorū inueſtigatione tempus atque operā poſuiſſem, vt quę vera & maximè conſentanea ſunt, inuenirem? Etenim magno cum labore ſic ea quęſiui, vt & multas noctes ac multos dies in his conſumpſerim, & multos itèm ſapientes & eruditos viros ad conſiliū adhibuerim, atq; etiam cum multis eorū, qui Chriſtiani appellantur, ſermones conſeruērim. Ac per impigram conquiſitionē, & ardētem inueſtigationem, via veritatis à me inuenta eſt, ſapientiū virorum, atq; tum doctrina tum ingenio prędiторū teſtimonio cōfirmata.

Gentiū error pūinax. Quorū hęc ſententia eſt, nullam aliam eſſe, pręter eam, quā hodierno die tenemus, ſummos deos colentes, ac dulcem & cum voluptate coniunctam vitam omnibus hominibus ipſorū munere conceſſam, ac iucunditate animiq; oblectamento perfuſam arctiſſimè complectentes. Quam quidē Galilæorum duces & antiſtites ſtultè repulerunt: adeò vt ſuaue hoc lumen, atque omnes voluptates, quas nobis fruendas dij conceſſerunt, alterius cuiuſdam incertæ vitæ ſpe prompto animo abijciant,

1. Tim. 1. neſcientes videlicet, nec quid dicant, nec de quibus affirment. Tu verò, chariſſime fili, patri tuo, qui per accuratam ac veriſſimā inueſtigationem id quod verè bonum eſt inuenit, obtempera. En enim demonſtratū eſt, me, nec ſpōtè, nec per ignorationem, à bono aberrâſſe: verùm & illud inueniſſe, & accepiſſe. Cupio autē te quoquè in ſtulto errore minimè verſari: verùm meis veſtigijs hærere. Quamobrèm fac patrem tuum verearis. An neſcis quantum bonum ſit patri obtemperare, atque ipſi in omnibus rebus obſequi: quemadmodùm contrà quàm exitioſum & execrandum, patris animū exacerbare, ipſiusque iuſſa pro nihilo habere? Omnes enim, qui hæc fecerunt, malo mortis genere interierunt. Quo in numero, fili, vtinàm nè cenſearis: verùm ea, quæ parenti grata ſunt, faciens, bonorum omnium compos fias, regnique mei hęres ſis. Magnanimus autem, ac verè nobilis adoleſcens, cùm ſuperuacaneam patris orationem, ac ſtultum conſilium audijſſet, atque flexuoſi ſerpentis artes animaduertiſſet, nempe quòd à dextris laqueum pedibus ipſius parâſſet, id ſcilicet agens ac moliens, vt diuinam ipſius animam inflecteret, atque ipſi ad propoſitam palmam impedimentum afferret, illud Domini præceptum ſibi an-

Matth. 10. te oculos poſuit, Non veni mittere pacem, ſed gladium. Veni enim ſeparare filium aduersùs patrem ſuum, & filiam aduersùs matrem ſuam, & quæ deincèps

Ibidèm. ſequuntur. Illudque itèm, Qui amat patrem aut matrem pluſquàm me, non eſt me dignus. Ac rursùm illud, Quicunque me negauerit coram hominibus, negabo etiam eum coram patre meo qui in cælis eſt. Hæc cùm ſecum ipſe reputâſſet, diuinoque metu animam conſtrinxiſſet, illud Salomonis dictum perquàm tem-

Eccl. 3. peſtiuè vſurpauit, Tempus amandi, & tempus odiendi: tempus belli, & tempus

Pſal. 56. pacis. Ac primùm quidem mente ad hunc modum precatus eſt: Miſerere meî Deus,

Deus miſerere meî, quoniam in te confidit anima mea: Et in vmbra alarum tuarum ſperabo, donèc tranſeat iniquitas. Clamabo ad Deum altiſſimum, Deum qui benefecit mihi, ac reliqua, quę deincèps in Pſalmo ſequuntur. Pòſt autē ad patrem his verbis vſus eſt: Patrem quidem colere, atque ipſius imperijs parere, ipſique amico & beneuolo animo inſeruire, cōmunis magiſter noſter docet, vt qui naturalem huiuſmodi charitatem in animis noſtris inſeuerit. At cùm parentum amor atque erga eos beneuolentia animæ ipſi periculum creat, eamque à ſummo illo effectore procùl remouet, hunc affectum prorsùs excindere iubemur, ac nullo modo ijs, qui nos à Deo abſtrahunt, cedere ac manus dare, verùm eos odiſſe & auerſari: quanuis etiam is, qui execranda præcipit, pater ſit, quanuis mater, quanuis Rex, quanuis deniquè penès eum vitæ noſtræ poteſtas ſit. Quæ cùm ità ſint, paternæ beneuolentiæ cauſa Dei iacturā facere prorsùs nequeo. Ac proindè, tum tibi ipſi, tum mihi negotium faceſſere deſine: verùm mihi morem gere, ac viuum & verum Deum ambo colamus. Nam quę nunc veneraris, ſimulacra ſunt, hominū manibus effecta, ſpiritûs expertia, & ſurda, nihilque omninò aliud, quàm exitium & ſempiternum cruciatum cultoribus ſuis accerſentia. Sin autem id recuſas, quicquid lubet, mihi infer. Seruus enim Chriſti ſum. Ac neque blanditijs, neque tormentis ab eius amore deſciſcam: quemadmodùm etiam pridiè tibi dixi, Domini mei nomen interponēs, ac ſermonem interpoſito iureiurando confirmans. Quòd autem nec te ſpontè malè agere, nec rursùm ignoratione à bono aberrare dixiſti, verùm ingenti ac laborioſa inueſtigatione hoc cognouiſſe, nempe bonum eſſe ſimulacra colere, ac libidinū voluptatibus affixum eſſe, certè te ſpontè malè agere dicere haud queo. Quòd autem magna inſcitiæ caligine circunfuſus ſis, ac tanquàm in tractabilibus tenebris ambulans, ne minimum quidē luminis ſplendorem perſpicias, ob idque recta via amiſſa in præcipitia & barathra oberres, id verò certiſſimum ac compertiſſimum habeo: teque etiam, ô pater, id intelligere cupio. Ac propterea tenebras lucis loco tenens, ac mortem vitæ inſtàr complectens, vtilia conſilia inijſſe, fructuoſasque cogitationes ſuſcepiſſe tibi videris. At non ità eſt, non, inquam, eſt ità. Nam nec ea, quæ veneraris, dij ſunt, ſed dæmonum ſtatuæ omnem eorum execrandam operationem intùs continentes: nec rursùm vita ea, quam ſuauem & voluptuariam appellas, iucunditatisque omnis & hilaritatis plenam eſſe cenſes, eiuſmodi naturam habet: ſed, ſi veritatis iudicio ſtandum eſt, execranda ac modis omnibus auerſanda eſt. Quanuis enim ad aliquod tempus fauces deliniat, pòſt tamen, vt à magiſtro meo dictum eſt, felle amariùs digeritur, gladioque ancipiti acutior eſt. Et quonam tandèm pacto eius mala tibi recenſere poſſem? Dinumerabo ea, & ſuper arenam multiplicabuntur. Diaboli enim hamus eſt, execranda voluptate, tanquàm illecebra quadam, obductus, per quam eos, qui in fraudem inducuntur, ad imum inferni gurgitem trahit. Bona autem à Domino meo promiſſa, quæ quidem tu incertæ vitæ ſpem nuncupâſti, ab omni mendacio & mutatione aliena ſunt, finem neſciunt, corruptioni ſubiecta non ſunt: deniquè nulla eſt oratio, quę illius gloriæ & iucunditatis, illius inenarrabilis gaudij ac perpetuæ lætitiæ magnitudinem exprimere queat. Omnes enim, quemadmodùm ipſe vides, morimur, nec eſt homo qui viuat, & mortem viſurus non ſit. Futurum eſt autem, vt rursùm ad vitam redeamus, tum nimirùm, cùm Dominus Ieſus Chriſtus Dei Filius in gloria, quæ nullis verbis declarari poteſt, ac tremenda potentia veniet, ille inquam Rex regū, ac Dominus dominantiū, cui omne genu flectetur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum: quique tantum omnibus pauorem cōmouebit, vt etiam ipſæ cæleſtes virtutes obſtupeſcant. Adſtabunt porrò ei cum timore millia milliū, & deciès centena millia Angelorū & Archangelorum, cunctaque metu ac tremore plena erunt. Vnus enim Archangelorum, buccina clanget: ac ſtatìm cælū ſicut liber inuoluetur, terra autē effracta omniū hominum, qui vnquàm à primi hominis Adami ortu vſque ad diem illū fuerunt, corpora ſursùm emittet. Ac tum omnes, qui ab orbe condito morte functi ſunt, in ictu oculi, ad Domini tribunal ſiſtentur: atque vnuſquiſq; rerum in vita geſtarum rationē reddet. Tunc iuſti, qui in Patrem & Filium ac Spiritum ſanctū crediderunt, atque in probis actionibus præſentis vitę curriculū confecerunt, Solis inſtàr fulgebunt. Quonam autem pacto gloriā eam, quæ ipſos exceptura eſt, tibi cōmemorabo? Nam etsi ipſorum ſplendorem ac pulchritudinē Solis lumini, aut etiā clariſſimę fulgetrę comparem, nihil tamen, quod huic

Ioſaphat patrire pō-det.

Exod. 20.

Parētes qui filios à Deo abſtrahunt, non audiēdi, ſed relinquēdi ſunt.

Improborū vita nil veræ iucunditatis habet.

Pſal. 138.

Præſens vita diaboli hamus eſt.

2. Reg. 14.

Pſal. 88.

Matth. 25.

Apoc. 19.

Philip. 2.

Luc. 21.

Dan. 7.

1. Cor. 15.

Matth. 13.

1.Cor.2.

huic ſplendori par ſit, dixero. Oculus enim non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſſcenderunt, quæ Deus in cælorum regno, in incomparabili luce, in arcana & finis experte gloria, ijs, qui ipſius amore præditi ſunt, præparauit. Ac iuſti quidem eiuſmodi bona atque eiuſmodi beatitudinem conſequentur. Qui autem

Impiorum miſeria.

verum Deum abiurârunt, ac fictorem & opificem ignorârunt, impuroſque dæmones coluerunt, ac ſurdis ſimulacris venerationem tribuerunt, voluptatumque huius vanæ vitæ cupiditate flagrârunt, atque in vitioſarum affectionum cœno porcorum inſtàr ſeſe volutârunt, ſuaſque animas vitij omnis officinam effecerunt, nudi & aperti ſtabunt, ignominia ſuffuſi, mœſti, ac tum geſtu, tum reipſa, miſerabiles. Atque omnes ipſorum ſermones, & actiones, & cogitationes, ante ipſorum ora venient. Ac deindè poſt grauiſſimam ignominiam, atque intolerandum illud probrum, gehennæ igni nunquàm extinguendo, ac lucis omnis experti, exterioribus tenebris, dentium ſtridori, ac venenato vermi addicentur. Hæc illorum portio erit, hæc hæreditas. In his per ſempiterna ſecula verſabuntur, ſcelerum pœnas dantes: propter eà quòd bonis ijs, quæ in pollicitatione recôdita erant, propter breuem voluptatem repudiatis & abiectis, æternum ſibijpſis ſupplicium accerſiuerunt. Pro his igitur, hoc eſt, vt & gaudium illud omni ſermone præſtantius conſequamur, & arcana illa gloria fruamur, Angeloſque ſplendore adæquemus, ac bono & dulciſſimo Domino fidenti animo adſtemus, atque atrociſſimas & nûquàm finiendas pœnas, & acerbiſſimam illam infamiam effugiamus, quas non pecunias,

Regni cæleſtis cauſa null° dolor recuſandus.

quæ non corpora, immò etiã ipſas animas profundere par fuerit? Quis tam ignaui animi eſt, quis tam excors, quin ſexcentas temporarias mortes ſubire in animum inducat, vt à ſempiterna, & finis omnis experte morte liberetur, beatamque, & ab omni interitu remotam vitam hæreditariò poſſideat, ac ſanctæ, & vitæ initium afferentis Trinitatis lumine colluſtretur?

Nachor Ioſaphati oratione perterritus, Chriſtianam fidem aduersùs Gentiles Philoſophos tuetur. CAP. XXVI.

HAec verba cùm Rex audijſſet, filijq; firmitatem atque conſtantiam perſpexiſſet, nec blanditijs, nec ſermonũ lenocinio, nec deniq; ſuppliciorum minis cedentis, orationis quidẽ illius probabilitatem, ac reſponſa, quę refelli non poſſent, admirabatur, atque etiam à propria conſcientia, quæ ipſum vera & iuſta dicere demonſtrabat, coarguebatur: verùm à praua conſuetudine, atque à vitioſis affectionibus, quarum habitũ cõtraxerat, & quæ eum velut chamo & freno coërcebant, nec veritatis lumen proſpicere ſinebãt, in diuerſum trahebatur. Ac propter eà nullũ non lapidem, vt dici ſolet, mouẽs, in eo quod priùs ſibi propoſuerat, hęrebat, conſilium nimirùm, quod cum Arache ceperat, in opus perducere cupiens. Itaq; ad filiũ ait: Oportebat quidem, fili, te meis imperijs omnibus in rebus ſimpliciter obſequi. Quoniam autẽ pro tua duritia atq; contumacia mihiità vehementer reſtitiſti, hoc vnũ contendens, vt tua ſentẽtia maioris apud te, quàm omnia alia, ponderis atq; authoritatis eſſet, age, inani contentione valere iuſſa, rationibus ad perſuadendũ aptis agamus. Ac quia Barlaam, à quo tibi fucus factus eſt, vinctus à me tenetur, ampliſſimo cœtu habito, atq; omnibus, tum noſtris, tum Galilæis in vnũ coactis, pręconibusq; diſertis verbis edicere iuſſis, nè quiſquã Chriſtianorum vllius periculi metu afficiatur, verùm omnes omni metu vacui per ſodalitia & cognationes in vnũ coëant, cõmuni conſilio rem cõſideremus. Atq; aut vos & veſter Barlaam, nobis in ſententiã veſtrã adductis, ea quę optatis conſequemini: aut contrà vos in ſententiam noſtrã adducti, iuſſis meis ſpontè ac prompto animo parebitis. Prudens autẽ reuerà & cordatus iuuenis per viſum, quod diuinitùs ipſi contigerat, Regis verſutia cognita, ait: Domini voluntas fiat, ſitq; quemadmodùm iuſſiſti. Ipſe autẽ bonus Deus ac diuinus hoc nobis cõcedat, nè à recta via aberremus. Nam in ipſo confidit anima mea: & ipſe mei miſerebitur. Tunc igitur Rex omnes, tam idolorum cultores, quàm Chriſtianos in vnum conuenire iubet, literis nimirùm quaquauersùm miſſis, ac pręconibus, qui per omnia oppida proclamarent, nè quis

Rex oẽs idolorũ cultores, ac ſacerdotes, necnõ Chaldæorũ ſapien-

Chriſtianorum, tanquàm inopinati aliquid perpeſſurus, in metu verſaretur, verùm omnes per ſodalitia & cognationes in vnum coirent: quòd veritatis ſtudioſa, ac non coacta & violenta inquiſitio vnà cum eorũ duce atque anteſignano Barlaamo futura eſſet. Eodemque modo idolorũ etiam cultores ac ſacerdotes, Chaldæorum-

dæorumq́ue & Indorum ſapientes, qui in vniuerſo ipſius imperio erant, quoſdamq́ue etiam augures, & præſtigiatores, ac vates conuocauit, vt aduersùs Christianos victoriam obtinerent. Et quidem ingens ad Regem execrandæ ipſius religionis multitudo confluxit: Chriſtianorum autem vnus tantùm Barachias nomine inuentus eſt, qui Barlaamo (vt quidem exiſtimabatur) ſuppetias ferret. Nam pij viri partim extremo vitæ die functi fuerant, à furioſis ſcilicet vrbium prætoribus obtruncati: partim impendentium periculorum metu in montibus ac ſpeluncis delitefcebant: partim deniquè Regis minas pertimeſcentes, in lucem prodire minimè audebant, verùm nocturni pietatis cultores erant, in occulto duntaxàt Chriſtum colentes, non autem liberè ipſius fidem profitentes. Ille autem ſolus, vtpotè generoſo animo præditus, ad propugnandam veritatem acceſſit. Cùm igitur Rex in alto atque edito ſolio conſediſſet, filium vnà ſedere iuſſit. At ille pro ſuo erga patrem honore ac reuerentia id facere recuſauit: atque in terra non longè ab eo ſedit. Adſtiterunt igitur viri infatuatæ à Deo ſapientiæ periti, quorum, vt Apoſtoli verbis vtar, inſipiens cor errauit. Putantes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem corruptibilium hominum, & quadrupedum, & ſerpentium. Hi, vt cum Regis filio, atque ijs, qui ab ipſius partibus ſtabant, ſermonem conſererent, in vnum conuenerunt. Atque in eis illud adagium implebatur, Caprea cum leone pugnam inijt. Etenim ipſe Altiſſimum poſuerat refugium ſuum, & in alarum ipſius vmbra ſperabat. Illi autem in huius ſeculi Principibus, qui deſtruuntur, ac mundi principe tenebrarum, cui ſeipſos miſerè ſubiecerunt, fiduciam ſuam collocabant. Producitur itaque Nachor, qui Barlaamum ſe eſſe ſimulabat. Ac Rex quidem hoc ſibi propoſitum habebat: verùm ſapiens Dei prouidentia cælitùs aliud adminiſtrabat. Adſtantibus enim his omnibus, Rex ad Oratores ſuos & Philoſophos, vel potiùs plebis ſeductores & ſtolido corde præditos, ait: En vobis certamen, & quidem maximum propoſitum eſt. Duorum enim alterum vobis continget, nempe vt vel doctrina noſtra confirmata, errorisq́ue conuicto Barlaamo, ipſiusq́ue ſocijs, maximam gloriam & honorem, tum à nobis, tum à ſenatu, conſequamini, ac victricibus coronis ornemini: vel fracti ac ſuperati, cum omni ignominia grauiſſimam mortem oppetatis, atque omnes veſtræ facultates populo addicantur: quò memoria veſtra prorsùs à terra deleatur. Nam & corpora veſtra beſtijs deuoranda obijciam: & liberos veſtros perpetua ſeruitute mulctabo. Hac oratione à Rege habita, ipſius filius his verbis vſus eſt: Aequam ſententiam hodierno die tuliſti, ô Rex, eamq́ue velim Deus confirmet. Atque ego eadem magiſtro meo dico. Conuerſusq́ue ad Nachorem, qui Barlaam eſſe putabatur, ad eum ait: Non te fugit, ô Barlaam, in qua gloria, quibusq́ue delicijs me inueneris. Tu tamen permultis ſermonibus me adduxiſti, vt à patrijs legibus & inſtitutis abſcederem, atque ignotum Deum colerem, arcanorum quorundam videlicet ac ſempiternorum bonorũ ſpe mentem meam ad ſequenda tua dogmata, & exacerbandum patris mei ac domini animum, me pertrahens. Quocircà ità exiſtima, te nunc velut in trutina ſtare. Nam ſi ex propoſito certamine ſuperior diſceſſeris, eam ſcilicet, quam mihi tradidiſti, doctrinã veram eſſe demonſtrans, atque eos, qui hodierna die nobis aduerſantur, in errore verſari oſtendens, tu quidem maiorem, quàm vllus vnquàm habuerit, gloriã referes, ac veritatis præco vocaberis: atq; ego in tua doctrina perſtabo, Chriſtumq́ue, quemadmodũ prædicâſti, ad extremum vſq́ue ſpiritum colam. Sin autem, ſiue dolo, ſiue seriò ac verè ſuperatus, ignominiam mihi conflaueris, contumeliã meã ſtatim vlciſcar. Etenim meiſmet manibus cor tuum ac linguam euellam, eaq́ue cum reliquo tuo corpore canibus in prædam dabo: vt tuo exemplo omnes Regum filijs impoſturam minimè facere condiſcant. His verbis auditis, Nachor ingentem triſtitiam ac mœrorem concepit: vt qui ſeipſum in foueam, quam fecerat, incidere, ac laqueo, quem abſconderat, implicari, ſuoque gladio ſe confodi perſpiceret. Cùm igitur rem ſecum reputâſſet, ad filij Regis partes, vt impendens vitę diſcrimen effugeret, ſeſe potiùs adiungere, ipſiusq́ue dogmata confirmare ſtatuit, quòd videlicet ille optimo iure ſupplicio eum afficere poſſet, ſiquidem ipſius animũ offendiſſet. At id totum diuinæ prouidentiæ erat, quæ religionis noſtræ decreta ſapienter per aduerſarios confirmabat. Nam cùm Idolorum antiſtites & Nachor ſermones conſerere inciperent,

Rex omnes ſapientes in vnum côuocat, ad uersùs Chriſtianos diſputaturos.

In timidos Chriſtianos.

1. Cor. 1.

Rom. 1.

Caprea cũ leone pugnat, prouerb.

Pſal. 90.

Pſal. 56.

Epheſ. 6.

S. Ioſaphat ad Nachorẽ oratio.

Pſal. 7.

Num.22. Nachor defendit partes Ioſaphati. perent, vt Balaam ille, cùm ſub Balaac Iſraëlem quondàm execrari ac diris deuouere conſtituiſſet, multis tamen eum ac varijs benedictionibus cumulauit: ad eundem etiam modum Nachor inſipientibus ac ſtolidis ſapientibus vehementer obluctabatur. Cùm enim Rex in throno ſederet, atque ipſius filius, vti iam à nobis dictum eſt, ipſi aſſideret, ijſque etiam ſtulti Rhetores adſtarēt, qui vt gladium linguas ſuas ad opprimendam & euertendam veritatem acuerant, quique, vt cum Eſaia loquar, laborem parturiunt, & iniquitatem pariunt, plebis etiam ad certaminis ſpectaculum innumerabilis multitudo confluxiſſet, vt vtra pars victoriam adipiſceretur, cognoſceret, Rhetorum vnus, qui omnibus doctrina præſtabat, ad Nachorem dixit: Túnc es ille vſqueadeò audax, atque in deos noſtros contumelioſus Barlaam, qui chariſſimum Regis filium in eiuſmodi errorem conieciſti, eumque crucifixum colere docuiſti? Reſpondit Nachor: Sanè, ego ſum Barlaam, qui deos tuos, quemadmodùm dixiſti, nihili pendo: quique Regis filium, non in errorem conieci, ſed errore liberaui, atque ad verum Deum adiunxi. Tum Rhetor ille ad hunc modum locutus eſt: Quoniam magni & eximij viri, à quibus omnis ſapientia & ſcientia inuenta eſt, ſublimes deos atque immortales eos nuncupent, omneſque orbis terræ Reges & illuſtres viri ipſos colant ac venerentur, quonam modo ipſe linguam aduersùs eos acuis, atque omninò eò audaciæ prorumpis, vt hæc proferas? Quonam itèm argumento probas eos deos non eſſe, ſed eum qui Cruci affixus eſt? Excipiens autem ſermonem Nachor, Rhetorem quidem illum nullo prorsùs reſponſo dignatus eſt: verùm cùm plebi ſilentium manu indixiſſet, atque os ſuum tanquàm illa aſina Balaam, aperuiſſet, ea, quæ dicere minimè inſtituerat, prolocutus eſt. Aitque ad Regem: Ego, Rex, Dei prouidentia in mundum veni: conſpectoque cælo, terra, mari, Sole ac Luna, reliquiſque eiuſmodi rebus, earum ornatum admiratus ſum. Mundū autem, eaque omnia, quæ ipſius complexu continentur, neceſſariò moueri conſpiciens, eum, à quo mouetur, & conſeruatur, Deum eſſe intellexi. Etenim quicquid mouet, eo, quod mouetur, fortius eſt: & quod continet, atque conſeruat, fortius eſt eo, quod continetur, & conſeruatur. Quocircà ipſum Deum eſſe dico, qui omnia procreauit, atque conſeruat, quique principij expers eſt, & ſempiternus, & immortalis, & nulla re indigens, omnibusque perturbationibus ac defectibus ſublimior, hoc eſt ira, & obliuione, atque ignorantia, reliquiſque omnibus rebus generis eiuſdem. Per ipſum autem omnia coagmentata & cōcreta ſunt. Nec verò ſacrificijs, aut libaminibus, aut vlla alia re in adſpectum cadente opùs habet: verùm contrà omnes eo opùs habent.

Pſal.63. — Eſa.59. — Diſputationis initium. — Nachoris Oratio. — Pſal.15. — Act.17.

Nachor Gentilium Deos falſos eſſe oſtendit: Iudæos etiam in errore verſari: ac Chriſtianos ſolos de religione rectè ſentire.

CAP. XXVII.

HIs ità de Deo commemoratis, quemadmodùm ipſius beneficio mihi de ipſo loqui conceſſum eſt, ad humanum genus veniamus, vt, quinam ipſorum veritatis, quinam erroris participes ſint, conſpiciamus. Illud enim, ô Rex, inter nos conſtat, tria in mundo hominum genera eſſe, nimirùm eos, qui apud vos deorum cultores dicuntur, & Iudæos, & Chriſtianos. Ac rursùm eorum, qui multos deos colunt, triplex genus eſſe, nempe Chaldæos, Græcos, & Aegyptios. Nam hi reliquis nationibus plurium deorum cultûs & adorationis duces ac magiſtri fuerunt. Quocircà, quinam ipſorum in veritate, quinam in errore verſentur, videamus. Ac Chaldæi quidem Deum ignorantes, poſt elementa aberrauerunt, reſque conditas Creatoris loco colere cœperunt: quarum etiam cùm formas quaſdam effeciſſent, eas cæli & terræ, & maris, & Solis, ac Lunæ, reliquorumque elementorum & ſiderum figuram appellârunt: eaſque res in templis concluſas adorant, ac deos appellant. Quos etiam diligenter ac ſtudioſè ſeruant, nè à furibus ſurripiantur. Nec illud ipſis in mentem venit, quicquid ſeruat, eo, quod ſeruatur, maius eſſe, & itèm eum qui aliquid efficit, eo quod efficitur, præſtantiorem eſſe. Nam ſi ipſorum dij ea imbecillitate ſunt, vt ſaluti ſuæ conſulere nequeant, quonam tandèm pacto alijs ſalutem afferent? Itaque magno errore Chaldæi lapſi ſunt, mortuas & vtilitatis expertes ſtatuas venerantes. Atque etiam mihi mirari ſubit, ô Rex, quonam modo ij, qui apud eos Philoſophorum nomen obtinent, illud haudquaquàm animaduerterint, elementa quoquè interitui obnoxia

Tria in mūdo religionis genera. — Multorum deorū cultus ab Aegyptijs fluxit. — Elementa Deos non eſſe.

noxia eſſe. Quòd ſi elementa interitui omninò obnoxia ac ſubiecta ſunt, quî tandèm dij eſſe queant? Quòd ſi elementa dij non ſint, quonam modo ſtatuæ, quæ eorum nomine conſtruuntur, dij erunt? Ad ipſa igitur elementa, ô Rex, accedamus, vt ea deos non eſſe demonſtremus, ſed corruptioni ac mutationi ſubiecta, atque ex nihilo in ortum veri Dei iuſſu producta eſſe, qui quidem corruptionis & immutationis expers eſt, & inuiſibilis, contraque ipſe omnia cernit, & arbitratu ſuo immutat, atque conuertit. Quid igitur de elementis dico? Qui cælum Deum eſſe arbitrantur, errant. Nam ipſum conuerti, ac neceſſariò moueri, atque ex multis rebus conſtare videmus. Propterea enim κόσμος, id eſt mundus appellatur. Mundus porrò artificis cuiuſdam conſtructio eſt. Quod autem conſtructum eſt, principium ac finem habet. At cælum vnà cum ſideribus ſuis neceſſariò mouetur. Siquidem aſtra certo ordine ac ſpatio impulſa, à puncto in punctum, partìm occidunt, partìm exoriuntur, certiſque temporum ſpatijs iter ſuum obeunt, vt æſtates & hyemes, quemadmodùm ipſis à Deo imperatum eſt, efficiant. Nec leges ſibi iuxta ineuitabilem naturæ neceſſitatem conſtitutas cum cæleſti ornatu infringunt. Ex quo perſpicuum eſt, cælum non Deum, ſed Dei opus eſſe. Qui autem terram deam eſſe cenſent, errant. Videmus enim eam ab hominibus iniuria affici, & eorum imperio ſubiectam eſſe: effodi etiam & contaminari, atque inutilem fieri. Nam ſi igne torreatur, emoritur. Siquidem ex teſta nihil oriri poteſt. Ac prætereà ſi imbribus nimiùm perfundatur, tum ipſa, tum ipſius fructus corrumpuntur. Quin ab hominibus reliquiſque animantibus proculcatur, interfectorum ſanguine inquinatur, effoditur, completur, cadauerum theca efficitur. Quæ cùm ità ſint, fieri non poteſt, vt terra dea ſit, ſed res à Deo ad hominum vſum effecta. Eodem modo qui aquam deam eſſe putant, errant. Nam ea quoquè ad hominum vſum procreata eſt, eorumque dominationi ſubeſt. Contaminatur etiam, & labefactatur, &, cùm igne cocta eſt, immutatur: alios atque alios ſubindè colores ſumit, vtpotè quæ, & frigore concreſcat, & ex cruore ſpurcitiem contrahat, & ad impurarum omnium rerum ablutionem adhibeatur. Ex quo liquidò conſtat aquam deam eſſe non poſſe, ſed Dei opus. Iam verò qui ignem Deum eſſe arbitrantur, ipſi quoquè errant. Etenim ignis ad hominum vſum creatus eſt, ipſorumque dominationi ſubeſt, & ab ipſis ad omnis generis carnes, partìm elixandas, partim aſſandas, atque etiam ad mortua corpora concremanda, è loco in locum circunfertur. Atque inſupèr multis modis corrumpitur, & ab hominibus extinguitur. Ac proindè ignis Deus eſſe non poteſt, ſed Dei opus. Ad eundem etiam modum qui ventorum flatum Deum eſſe exiſtimant, errant. Perſpicuum enim eſt, ventum alteri inſeruire, atque hominum cauſa ad tranſuehendas naues ac frumenta comportanda, reliquoſque ipſorũ vſus, à Deo conditum eſſe. Huc accedit, quòd pro Dei iuſſu atque imperio, tum augeſcit, tum imminuitur. Quarè fieri non poteſt, vt ventus Deus ſit, verùm Dei opus. Porrò qui Solem Deum eſſe putant, ipſi quoquè errant. Siquidem eum neceſſariò moueri perſpicimus, atque à puncto in punctum migrare, & commutari, & occidere, & exoriri, vt ad hominum vtilitatem ſtirpes & plantas calore afficiat: atque inſupèr eum diuiſionem cum reliquis ſideribus habere, ac multis partibus cælo minorem eſſe, luceque interdùm defici, nec vllum imperium & principatum obtinere. Ex quo illud planum eſt, fieri non poſſe, vt Sol Deus ſit, ſed Dei opus. Conſimili etiam modo ij, qui Lunam deam eſſe opinantur, errant. Nam ipſam neceſſariò moueri & immutari videmus, atque à puncto in punctum migrare, & ad hominum vtilitatem nunc exoriri, nunc occidere, ac Sole minorem eſſe: augeri etiam, atque imminui, ac deliquia interdùm pati. Quarè fieri non poteſt, vt Luna dea ſit, verùm Dei opus. Deniquè qui hominem Deum eſſe arbitrantur, errant. Nam eum neceſſariò moueri, & ali, & inuitum etiam ſeneſcere videmus, atque interdùm delectari, interdùm mœrore affici, ciboque ac potu, & veſte indigere. Iracundum etiam atque inuidum eſſe, & libidine incitari, & pœnitentia duci, ac multis defectibus laborare. Verùm multis etiam modis corrumpitur, nimirùm ab elementis, & animantibus, ac poſtremò à morte ipſi imminente. Ex quo efficitur, vt homo Deus eſſe nequeat, ſed Dei opus. Quocircà ingenti errore Chaldæi lapſi ſunt, dum opinionum ſuarum commenta ſequuntur. Elementa enim, in quæ interitus cadit, ac mortuas ſtatuas venerantur: nec ſe in deorum numerum ea referre ſentiunt. Ad Græcos iam veniamus, vt ſi quid

Cęlũ Deum non eſſe.

Terrã deam non eſſe.

Aquã deam non eſſe.

Ignẽ Deum non eſſe.

Vẽtos Deos non eſſe.

Solẽ Deum non eſſe.

Lunã deam non eſſe.

Hominem Deum non eſſe.

Diſputatio aduerſus Græcos.

fortè de Deo rectè ſentiant, videamus. Græci igitur, ſapientiæ laudem ſibi arrogantes, ſtultiores etiam Chaldæis ſe præbuerunt, complures videlicet deos inducentes, partim maſculos, partim fœminas, vitioſarum omnis generis affectionum, ac ſcelerum architectos. Etenim ridicula, & ſtulta, & impia, ò Rex, Græci induxerunt, eos qui non ſunt, iuxta peruerſas ſuas cupiditates, deos appellantes: vt nimirùm eos vitij patronos ac defenſores habentes, adulteria perpetrent, rapiant, trucident, atque atrociſſima quæque ſcelera committant. Nam cùm ipſorum dij huiuſmodi flagitia deſignârint, quonam pacto ipſi quoquè non eadem perpetrabunt? Ex his igitur erroris ſtudijs & inſtitutis, hominibus bella & cædes atque acerbas captiuitates crebrò experiri cõtigit. Quin etiam, ſi de ipſorum dijs ſigillatìm verba facere velimus, ingentem abſurditatem perſpecturus es. Siquidem Saturum ipſi ante omnes Deum inducunt, eique filios ſuos mactant. Qui quidem ex Rhea multos filios habuit: quos etiam ipſe furore percitus deuorabat. Aiunt autem Iouem ipſi genitale membrum abſcidiſſe, atque in mare proieciſſe: ex quo Venerem ortam eſſe ſabulantur. Iupiter autem patrem ſuum vinculis conſtrictum in Tartarum præcipitem dedit. Vides errorem, ac libidinem, quam aduerſùs Deum ſuum inuehunt. Num enim fieri poteſt, vt Deus catenis vinciatur, ipſique genitales partes amputentur? O ſingularem amentiam! Quis mente præditus hæc dixerit? Secundus Iupiter inducitur, quem in omnes deos ſuos regnum tenere aiunt, atque in varias animantium figuras immutari, vt mortalibus mulieribus ſtuprum inferat. Etenim cum in taurum ſeſe immutâſſe tradunt, vt Europa potiretur: in aurum, vt Danaë: in cygnum, vt Leda: in ſatyrum, vt Anthiopa: in fulmen, vt Semela: Ac poſteà multos ex ijs filios extitiſſe, Bacchum ſcilicet, Zethum, Amphionem, Herculem, Apollinem, Dianam, Perſeum, Caſtorem & Pollucem, Helenam, Minoëm, Radamanthum, Sarpedonem, & nouem itèm filias, quas Muſas nuncupant. Ac demùm de Ganymede ſermonem inducunt. Hinc itaque, ò Rex, hominibus contigit, vt ad Dei ſui imitationem hæc omnia imitarentur, atque adulteri eſſent, & inſano maſculorum amore tenerentur, & alia horrenda flagitia perpetrarent. Quonam igitur modo fieri poteſt, vt Deus adulter ſit, aut pedico, aut parricida? Quin Vulcanum etiam quendam Deum eſſe tradunt, eumque claudum, malleumque ac forcipem tenentem, & ferrariæ arti victûs cauſa operam dantem. Ergò rerum penuria laborabat. Atquì à Deo abhorret claudum eſſe, atque hominum ope indigere. Adhæc Mercurium etiam nobis Deum inducunt, qui cupidus ſit, & fur, & auarus, & magus, & verſipellis, ac ſermonum interpres. Quod quidem itèm in Dei naturam minimè cadit. Aeſculapiũ inſupèr in deorum numero habent, qui medicus erat, & pharmaca conficiebat, atque emplaſtra, victûs parãdi cauſa (nam in egeſtate verſabatur) componebat, pòſt autem cum propter Tyndarei Lacædemonij filium à Ioue fulmine percuſſum interijſſe narrant. Quòd ſi Aeſculapius, cùm Deus eſſet, ac fulmine perculeretur, ſibijpſi opitulari nequiuit, quî tandèm alijs opem ferre poterit? Mars etiam ab ijs Deus belli ſtudioſus & iracundus, ac pecudum aliarumque rerum cupidus inducitur. Quem itèm poſteà, cùm Venerem conſtupraret, à puero Cupidine ac Vulcano vinculis adſtrictum fuiſſe dicunt. Quî igitur Deus is eſſe queat, qui cupiditate flagrat, ac bellis delectatur, adulteriumque perpetrat, ac vinculis conſtringitur? Rurſùm autem Bacchum inter deos numerant, nocturna feſta celebrantem, temulentiæ magiſtrum, aliorumque vxores abſtrahentem, furore æſtuantem, fugientem, ac poſtremò à Titanibus obtruncatum. Quòd ſi Bacchus, cùm interimeretur, ſibijpſi opitulari non potuit, verùm & furore præceps agebatur, & ebrietati ſtudebat, & profugiebat, quonam pacto Deus eſſe queat? Tum autem Herculem inducunt, qui ſeſe vino obruat, atque in furorem ruat, ſuoſque filios iugulet, ac deindè flammis abſumptus intereat. Quî autem Deus eſſe is queat, qui ſe vino obruit, ac liberos ſuos obtruncat, ignisque ardore conflagrat? Aut quo tandèm modo alijs auxilio eſſe poterit, qui ſibi auxilium afferre non potuit? Præterea Apollinem inducunt, inuidia laborantem, atque arcum & pharetram, ac nonnunquàm etiam citharam & tibiam tenentem, hominibuſque quæſtûs cauſa vaticinia edentem. Egebat igitur. Atquì fieri non poteſt, vt Deus egeat, & inuideat, & citharœdus ſit. Eodem etiam modo Dianam ipſius ſororem inducunt, venationi ſtudentem, atque arcum & pharetras habentem, ſolamque cum canibus vagantem, vt ceruum

De Saturno Græcorum Deo.

De Ioue.

Dij gẽtium maſculorũ concubitores.

De Vulcano.

De Mercurio.

De Aeſculapio.

De Marte.

De Bacho.

De Hercule.

De Diana.

ceruũ aut aprũ intercipiat. Quonam igitur modo dea erit venatrix mulier, & cum canibus oberrans? Poſtremò Venerem etiã deam eſſe adulteram dicunt. Aliquandò enim cum Marte concubuit, aliquandò cum Anchiſe, aliquandò cum Adonide. Cuius etiam mortem deplorat, amaſium ſuum requirens. Quin eam etiam ad inferos deſcendiſſe aiunt, vt Adonidem à Proſerpina redimeret. Vidiſtine vnquàm, ó Rex, dementiam hac maiorem? deam nimirùm inducere, quæ adulterij crimine ſe obſtringat, & ploret, ac lamentetur? Adonidem autem etiam deum venatorẽ inducunt, eumque ab apro percuſſum violenta morte interijſſe aiunt, nec in huiuſmodi calamitate opem ſibijpſi afferre potuiſſe. Quonam itaque pacto hominũ curam geret adulter & venator, quique violenta morte interijt? Hęc omnia ac multa alia eiuſmodi, adhuc fœdiora & ſceleratiora, ó Rex, de dijs ſuis Græci inducunt, quæ nec dicere, nec memoria vllo modo vſurpare fas eſt. Vndè homines à dijs ſuis occaſionem arripientes, omne ſceleris & libidinis atque impietatis genus perpetrârunt, horrendis flagitijs ſuis terram & aërem contaminantes. Aegyptij autem, eos ſtultitia & ſtoliditate ſuperantes, grauiùs quàm vllæ aliæ nationes aberrârunt. Neque enim Græcorum deos venerari ſatis habuerunt: verùm inſupèr bruta animantia, tam terreſtria, quàm in aquis degentia, tam ſtirpes quàm plantas, in deorum numero habuerunt, atque in omni inſaniæ ac libidinis genere, grauiùs quàm vllæ terræ nationes, ſeſe conſpurcârunt. Antiquitùs enim Iſidem colebant, virum ſimul ac fratrem Oſiridem habentem, qui à fratre ſuo Tiphone obtruncatus eſt. Eaque de cauſa Iſis cum filio ſuo Oro in Biblum Syriæ fugit, Oſiridem quærens, atque acerbè lamentans, quoàd tandèm Orus creuiſſet, ac Tiphonem de medio ſuſtuliſſet. Ergò nec Iſis fratri ſuo ac viro ſuppetias ferre potuit, nec Oſiris, cùm à Tiphone trucidaretur, ſibijpſi auxilio eſſe potuit, nec deniquè Tiphon fratricida, cùm ei ab Oro & Iſide exitium afferretur, ſeipſum à morte vindicare. Et tamen, cùm hi ob huiuſmodi calamitates ad hominũ notitiam perueniſſent, à ſtultis Aegyptijs dij habiti ſunt. Quin neque his, aut reliquis Gentium numinibus contenti, bruta etiam animantia inuexerunt. Nonnulli etenim ipſorum ouem, alij hircum, alij vitulum & ſuem, alij coruum & accipitrem, alij vulturem & aquilam, alij crocodilum: quidam felem, & canem & lupum, & ſimiam, & draconem & aſpidem: alij cepas, & allia, & ſpinas, cæterasque res conditas coluerunt. Nec homines miſeri nihil omninò virium his omnibus rebus ineſſe ſentiunt. Nam cùm deos ſuos ab alijs hominibus & comedi, & igni cremari, & iugulari atque corrumpi videant, non tamen proindè eos deos non eſſe intellexerunt. Quocircà magno errore, tum Aegyptij, tum Chaldæi, tum Græci lapſi ſunt, deos huiuſmodi inducentes, atque ipſorum ſtatuas efficientes, ſurdaque & ſensùs expertia ſimulacra pro dijs habentes. Ac demiror, quo pacto, cùm deos ſuos ab artificibus ſecari & dolari ac truncari, atque temporis longinquitate inueteraſcere & immutari atque igne conflari cernerent, hinc eos minimè deos eſſe non animaduerterint. Nam qui in ſuæ ſalutis negotio nullam vim habent, quonam tandèm modo hominum ſaluti conſulent? At verò Poëtæ ipſorum, & Philoſophi tam Chaldęorum quàm Aegyptiorum, cùm verſibus ſuis ac literarum monumentis deos ſuos exornare ſtuduerunt, eorum ignominiam magis detexerunt, nudamque omnium oculis propoſuerunt. Nam cùm hominis corpus, quanuis alioqui multis partibus conſtet, nullum tamen membrorum ſuorum abijcit, verùm firmiſſimam cum ipſis omnibus coniunctionem habens, ſecum ipſum concordat, quî tandèm in dei natura tanta pugna & diſcordia futura eſt? Nam ſi vna deorum natura eſſet, deus deum inſectari, aut obtruncare, aut malo aliquo mulctare minimè debebat. Quòd ſi dij à dijs vexati, & interempti, & ſpoliati, ac fulmine percuſſi ſunt, non iam vna eorum natura eſt, ſed diſtinctæ voluntates, atque omnes exitioſæ ac peſtiferæ. Ex quo concludendum eſt, neminem eorum Deum eſſe. Perſpicuum eſt igitur, ó Rex, omnem eorum de deorum natura diſputationem erroris plenam eſſe. Quonam autem pacto, ij qui apud Græcos ſapientiæ atque doctrinæ fama floruerunt, illud minimè intellexerunt, eos, qui leges tulerunt, ſuiſmet legibus iudicari? Nam ſi leges iuſtæ ſunt, iniuſti omninò ipſorum dij ſunt, qui contra legum præſcripta mutuò ſeſe interfecerint, atque in veneficia & adulteria, & furta, & præpoſteras libidines proruerint. Sin autem rectè fecerunt, leges certè iniquæ ſunt, vtpotè aduersùs deos conſtitutæ. Nunc autem leges præclaræ

De Venere.

De Adonide

Ezech. 8.

De Adonide

Aduersùs Aegyptios diſputat.

De Iſide.

Aegyptiorũ impietas.

Item Chaldæorum.

Mutua deorum inter ſe pugna, eos deos nõ eſſe oſtendit.

ac iuſtæ ſunt, vt quæ & virtutes laudent, & vitia prohibeant: deorum autem, quos ipſi colunt, iniqua ſunt opera. Quarè iniqui etiam ipſorum dij ſunt, omnesque impij ac morte mulctandi, qui eiuſmodi deos inducunt. Nam ſi ea, quæ de ipſis literarum monumentis prodita ſunt, ficta & fabuloſa ſunt, nihil aliud ſunt, quàm meri ſermones. Si autem naturalia, non iam dij ſunt, qui hæc fecerunt, ac perpeſſi ſunt. Quòd ſi allegorico ſenſu ea dicuntur, fabulæ ſunt, ac nihil præterea. Demonſtratum eſt itaque, ô Rex, hos omnes cultus, qui multis dijs tribuuntur, erroris atque exitij opera eſſe, (Neque enim deos appellare conuenit, qui videntur ac non vident: verùm eum, qui cùm ipſe cerni nequeat, omnia cernit) Deumque qui omnia condidit, colendum eſſe. Veniamus igitur, ô Rex, etiam ad Iudæos, vt quidnam ipſi quoquè de Deo ſentiant, videamus. Nam ipſi ab Abraham, Iſaac, & Iacob oriundi, Aegyptum incoluerunt. Illinc autem Deus eos in manu potenti & brachio excelſo per Moſen ipſorum legiſlatorem eduxit, ac per multa prodigia & ſigna ſuam ipſis potentiam declarauit. Verùm ipſi quoquè perfidos atque ingratos ſeſe præbentes, Gentiũ deos ſæpenumerò adorârunt, Prophetasque ad ſe miſſos, ac iuſtos viros, morte affecerunt. Ac deindè, poſteaquàm ità Dei voluntas tulit, vt filius ſuus in terram veniret, eum contumelia affectũ Pontio Pilato Romanorum Duci tradiderunt, crucisque ſupplicio condemnârunt, nulla videlicet ipſius beneficiorum, atque innumerabiliũ miraculorum, quæ inter ipſos deſignârat, habita ratione: ſuoque ſcelere perierunt. Nam nunc quoquè, ſolum quidẽ omnipotentem Deum colunt, ſed non ſecundùm ſcientiam. Siquidem Chriſtum filium Dei negant, Gentilibusque ſimiles ſunt, etiamsì ad veritatem, à qua procùl ſe remouerunt, propiùs aliquantò accedere videantur. Ac de Iudæis hactenùs. At Chriſtiani à Domino noſtro Ieſu Chriſto doctrinæ ſuæ originem ducunt. Hic autem Dei altiſſimi filius in Spiritu ſancto creditur. Qui quidem humanæ ſalutis cauſa de cælo deſcendit, atque ex ſancta Virgine genitus eſt, ac ſine ſemine & corruptione carnem ſuſcepit, hominibusque apparuit, vt eos à falſo multorum deorum cultu reuocaret. Atque admiranda incarnationis ſuæ diſpenſatione perfunctus, mortem ſpontè, atque ingenti quodam conſilio, per Crucem deguſtauit. Triduo autem pòſt reſurrexit, atque in cęlos aſſcendit. Cuius pręſentiæ gloriam ex Scriptura, quæ apud eos Euangelica vocatur, ſi eam legere in animum induxeris, perſpicere licet, ô Rex. Hic duodecim diſcipulos habuit, qui poſt ipſius in cælũ aſſcenſum in orbis terræ prouincias exiêrunt, ipſiusque auguſtam amplitudinem promulgârunt: quemadmodùm etiã vnus ex ipſis regiones noſtras peragrauit, vt veritatis dogmata prædicaret. Vndè etiamnùm ij, qui prædicationis eorum iuſtitiæ adminiſtram operam nauant, Chriſtiani appellantur. Atque hi ſunt, qui veritatem ſupra omnes terræ nationes inuenerunt. Siquidem Deum rerum omnium conditorem atque architectum in Filio vnigenito & Spiritu ſancto agnoſcunt: nec pręter eum vllum alium Deum venerantur. Habent autem Domini Ieſu Chriſti mandata cordibus ſuis inſculpta: eaque cuſtodiunt, mortuorum reſurrectionem, ac futuri ſeculi vitam expectantes. Non adulterij, non fornicationis crimine ſeſe deuinciunt: non falſum teſtimonium dicunt: aliena non concupiſcunt: patri & matri honorem tribuunt: proximos amant: iuſtum iudicium ferunt: quæ ſibijpſis fieri nolunt, alijs non faciunt: eos à quibus læduntur, obſecrant, ac ſibi eorum amicitiam conciliant. Inimicos beneficijs afficere ſtudent: lenes & faciles ſe præbent: ab omni iniquo concubitu atque ab omni impuritate abſtinent: viduas non contemnunt: pupillo mœrorẽ non inferunt. Qui habet, non habenti prolixè ſubminiſtrat. Peregrinum ſi viderint, tecto admittunt: eiusque, non ſecùs àc veri & germani fratris, aduentu delectantur. Non enim carnis, ſed animi, ratione fratres ſe vocant. Vitam ſuam Chriſti cauſa profundere parati ſunt. Nam ipſius præcepta firmè obſeruant, ſanctè videlicet ac iuſtè, quemadmodùm Dominus Deus ipſis imperauit, viuentes: gratias ipſi omni hora in omni cibo & potu, ac reliquis bonis agentes. Verè enim hæc veritatis via eſt: quæ quidem eos, qui eam ingrediuntur, ad ſempiternum regnum, quod à Chriſto in futura vita promiſſum eſt, tanquàm porrecta manu ducit. Atque vt in intelligas, ô Rex, me hæc ex cerebro meo minimè fingere, ſi ad Chriſtianorum Scripturas oculos adieceris, me nihil à veritate alienum loqui reperies. Quarè præclarè filius tuus intellexit, optimoque iure Deo viuo cultum adhibere didicit, vt in futuro æuo ſalutem obtineat. Magna etenim atque admiranda

Digni morte ſunt, qui gentiũ deos adorant.

Aduersùs Iudæos diſputat.

Pſal. 135.

Rom. 10.

Chriſtianorum doctrina.

Duodecim Chriſti Apoſtoli.

Thomas in Indiã profectus eſt.

Verorum Chriſtianorum irrepręhenſibilis vita.

Ephes. 5.

miranda ſunt, quæ à Chriſtianis, tum dicuntur, tum geruntur. Neque enim hominum, ſed Dei, verba proloquuntur. Reliquæ autem nationes errant, ac ſibijpſis impoſturam faciunt. Siquidem in tenebris ambulantes, ebriorum inſtàr in ſeipſos impingunt. Atque hic ſit, ô Rex, meæ ad te orationis finis: quam quidem veritas in mente mea dictauit. Deſinant itaque væcordes tui ſapientes aduersùs Dominum nugari. Nam vobis Deum Creatorem venerari, atque ipſius verbis ab interitu alienis aurem accommodare expedit: vt condemnationem ac ſupplicium effugientes, vitam interitûs expertem hæreditariò poſſideatis. Matth.10.

Rex, victos Philoſophos cernens, iraſcitur. Nachor à Regis filio ad fidem conuertitur, ac Baptiſmum ſuſcipit. Rex Philoſophos cum ignominia expellit. Ioſaphat multos ad fidem adducit.

CAP. XXVIII.

HAec poſteaquàm à Nachore commemorata ſunt, Rex iracundia æſtuabat, Rhetores autem ipſius & ſacerdotes muti ſtabant, vt qui nihil contrà, præter infirmos quoſdã ac nullius momenti ſermunculos afferre poſſent. At verò Regis filius ſpiritu exultabat, atque hilari vultu Dominũ celebrabat, qui ijs, quorũ fiducia in ipſo poſita eſt, in rebus perplexis & impeditis exitum dat, quique etiam per inimicum & hoſtem veritatem confirmabat, efficiebatque, vt & qui erroris anteſignanus erat, rectæ doctrinæ patronum ſe præberet. Rex porrò, quanuis alioqui Nachori vehementer iraſceretur, nullo tamen eum malo afficere potuit, propterea quòd lege corã omnibus antè promulgata, ei pro Chriſtianis liberè verba facere permiſiſſet. Cæterùm ipſe perſæpè ſermonibus ipſius obluctans, eum per ſigna quædã admonebat, vt illam pugnãdi acrimoniam remitteret, atque Rhetorum diſputationi manus daret. At ille vehementiùs inualeſcebat, omnes ipſorũ propoſitiones atque argumenta refutans, erroriſque, quo tenebantur, fraudem ac fallaciam detegens. Cùm autẽ penè ad veſperam vſque diſputatio producta fuiſſet, Rex concionem ſolui iuſſit: tãquàm ſcilicet poſtridiè rursùm de hac re agitari vellet. Ioſaphat autem Regem ità eſt allocutus: Vt primò iuſtè omnia geri iuſſiſti, ô Rex, ità iuſtitiæ quoquè finem impone, duorũ alterum faciens, nempe vt vel magiſtrum meum hac nocte mecum manere permittas, vt de his rebus, de quibus craſtina die cum ijs, qui nos bello laceſſent, verba faciẽda ſunt, vnà diſpiciamus, ac tu itèm tuos aſſumens, arbitratu tuo cum illis ea, quæ in rem futura videbuntur, mediteris: aut tuos mihi hac nocte concedens, meũ accipe. Quòd ſi vtrique apud te ſint, meus nimirùm in afflictione & metu, tui autem in lætitia & animi remiſſione, æquum mihi iudicium iſtud eſſe non videtur, ſed principatûs licentia, & pactorum violatio. Rex itaq; huius orationis lepore victus, aſſumptis ſapientibus & ſacerdotibus ſuis, Nachorem filio conceſſit, hac nimirùm ſpe fretus, fore, vt ea, quæ pollicitus fuerat, præſtaret. Regis itaque filius in palatium ſuum proficiſcitur, non ſecùs atquè Olympicus quidam victor ſuperatis aduerſarijs, ſecum Nachorem habens. Quem cùm remotis arbitris acciuiſſet, his ad eum verbis vſus eſt: Nè me, qui ſis, ignorare exiſtimes. Certiſſimum enim habeo te diuiniſſimũ Barlaamum haudquaquàm eſſe, verùm Nachorem Aſtrologum. Ac miror, quid vobis in mentem venerit, vt huiuſmodi fabulã fingeretis, atque hoc vobis perſuaderetis, vos eas clariſſima die oculis meis tenebras obiecturos eſſe, vt pro oue lupũ acciperẽ. Verùm non abs re prouerbio fertur, Cor ſtulti vana cogitare. Atque hęc quidem cogitatio & conſilium veſtrum rancidum ſanè ac prorsùs ſtolidum erat. Opus autem, quod ipſe egiſti, omni prudentia & ſagacitate plenũ eſt. Ac propterea gaude, ô Nachor, & exulta. Multas enim tibi hoc nomine gratias habeo, quòd veritatis patrocinium hodierno die ſuſcepiſti, nec ſceleratis verbis, ac verſuta ſimulatione labia tua contaminâſti: quin potiùs ea multis ſordibus expurgâſti, falſorum nimirùm deorum errore confutato, atque Chriſtianorum dogmatum veritate confirmata. Ego verò duplici de cauſa, vt te mecum adducerem, operam dedi: altera, nè te Rex priuatìm tenens, ſupplicio afficeret, propterea quòd non ea es locutus, quæ ipſi grata eſſent: altera, vt hodierno tuo beneficio, gratiam tibi rependam. Quonam autẽ tandèm pacto iſtud? Nimirùm te admonens, vt à praua & periculoſa hac via, quam ad hunc vſq; diem tenuiſti, deflectas, ac rectam & ſalutarem ſemitam ingrediaris: quam quidem non ignorans, ſed ſpontè malum amplectens, effugiſti, in iniquitatis

Ioſaphat Nachorem ſecum abducit nè à Rege occidere-tur.

Regis Ioſaphat ad Nachorẽ oratio.

quitatis barathra & præcipitia teipſum impellens. Intellige itaque, ó Nachor, cùm prudens & ſagax ſis: ac Chriſtum ſolum, & vitam apud ipſum abſtruſam elucrari ſtude, fluxis his & caducis contemptis, ac pro nihilo habitis. Non enim in æternum viues: ſed cùm mortalis ſis, iam iamq; hinc abiturus es, quemadmodùm & omnes,
Iuſta operũ merces cuique dabitur qui ante te extiterunt. Atque, ô te miſerum, ſi, vbi iuſtum iudicium, ac iuſta operum merces eſt, grauem peccati ſarcinam tecum ferens abeas, nec eam priùs abieceris, cùm abijcere procliue ſit. Nachor itaq; ob huiuſmodi ſermones animo compunctus, his verbis vſus eſt: Rectè dixiſti, ô Rex, rectè inquam. Nam ipſe quoquè verum & ab omni mendacio alienũ Deum, per quem omnia facta ſunt, noui: atque itèm futurum iudicium ſcio, ex multis videlicet Scripturæ ſacræ verbis id edoctus. Verùm improba conſuetudo, atque antiqui ſupplantatoris verſutia cordis mei oculos cæcauit, denſaſque animo meo tenebras offudit. Nunc autem ad verbum tuum
Nachor reſipiſcit. abiecto tenebroſo velamine, ad vultûs Dominici lucem accurram. Fortaſsè enim meî miſerebitur, pœnitentiæque ianuam mihi improbo ac rebelli ſeruo aperiet. Quanquàm mihi fieri non poſſe videtur, vt peccatorum meorum, quæ arenâ grauiora ſunt, & eorum, quæ tum ſciens, tum ignorans perpetraui, veniam obtineam. Hac oratione audita, Regis filius ſtatìm exurgit, atque animo incaleſcit, animumque Nachoris ad deſperationem propendentem recuperare atque erigere incipit. Nulla enim, ô Nachor, inquit, nulla de hac re dubitatio animũ tuum ſubeat. Scri-
Iohan. 8. ptum eſt enim, poſſe Deum etiam ex his lapidibus excitare filios Abrahæ. Quod quidem, vt aiebat pater Barlaam, quid aliud eſt, quàm quòd homines deploratæ improbitatis, atque omni iniquitatis genere contaminati, ſalutem conſequi poſſint, Chriſtique filij effici: qui pro ſua ſumma & incredibili humanitate omnibus ſeſe ad meliorem frugem recipientibus cæleſtes portas patefecit? Neque enim cuiquam omninò ſalutis aditum præcluſit. Verùm eos, quos ſcelerum pœnitet, mi-
Matth. 20. ſericordi animo ſuſcipit. Ob eamque cauſam ijs, qui hora prima, & tertia, & ſexta, & nona, & vndecima ad vineam acceſſerunt, æqua merces attribuitur, quemadmodùm Euangelicis ſcriptis proditum eſt. Ac proindè, etiamsì ad hunc vſque diem in peccatis conſenueris: tamen ſi feruenti animo accedas, eadem, quæ ij, qui ab adoleſcentia certamen ſubiêrunt, præmia conſequeris. Hæc & multa alia cùm diuiniſſimus iuuenis ad Nachorem in malis inueteratum de pœnitentia locutus fuiſſet, ipſique veniam ſpopondiſſet, Chriſtumque facilem ac propitium ipſi fore promiſiſſet, illudque pro certo affirmâſſet, eum pro ſua bonitate ſemper peccatoris pœnitentiam ſuſcipere paratum eſſe, ægram ipſius animam, tanquàm medicamentis quibuſdam emolliens, ipſum prorsùs in ſanitatem aſſeruit. Statìm enim ad eum Nachor dixit: Tu quidem, ó animo etiam quàm corpore nobilior, qui admirabilibus his myſterijs præclarè imbutus es, ad extremũ vſque in præclara confeſſione velim maneas: nec eam aut vllũ tempus, aut vllus modus è tuo pectore euellat. Ego autem hac ipſa hora proficiſcar, vt ſalutem meam quæram, mihique Deum, quem ad iram prouocaui, per pœnitentiam propitiũ ac facilem reddam. Non enim poſt-
Nachor acturus pœnitẽtiã filio Regis valedicit. hàc, niſi tibi aliter videatur, Regis faciem conſpiciam. Ingenti autem animi lætitia affectus Regis filius, atque hunc ſermonem libenter excipiens, ipſum complectitur & exoſculatur: attentiſque ad Deũ fuſis precibus, eum è palatio emittit. Egreſſus autem Nachor, animo compunctus, in denſiſſimam ſolitudinem cerui inſtàr proſilijt, atque in monachi cuiuſdam, qui ſacerdotij dignitate ornatus erat, ſpeluncam ſe confert: in qua ille propter imminentem metum deliteſcebat. Atque ante
Luc. 7. ipſum feruentiſſimo pectore humi ſeſe prouoluit, ipſiuſque pedes, inſtàr videlicet veteris illius meretricis, lachrymis perfundit, ac diuinum baptiſmum expoſcit. Sa-
Baptizatur. cerdos itaque, vtporè diuina gratia plenus, ingentem animo voluptatem cepit, eumque confeſtìm, vt mos ferebat, per dies haud paucos Chriſtianæ fidei rudimen-
Mar. vlt. tis inſtitutum diuino baptiſmate perficit in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti. Manſit autẽ cum illo Nachor, perpetua, ob ea peccata quæ perpetrârat, pœnitudi-
2. Pet. 3. Ezech. 18. ne ductus, Deumque benedicens, qui neminem perire vult, verùm omnium reſipiſcentiam expectat, atque eos, qui pœnitentiam agunt, humanè ac benignè excipit. Rex autẽ, cùm de Nachoris rebus manè certior factus fuiſſet, ac ſpe ſua excidiſſet, & prætereà ſapientes ſuos ac ſtolidos oratores nullo negotio ſuperatos fuiſſe
Regij animi anxietas. conſpexiſſet, in magna animi anxietate verſabatur: eoſque, cùm graues priùs contumelias ac dedecora ipſis intuliſſet, ac nonnullos etiã bubulis neruis atrocem in modum

modum laceráſſet, ipſorumq́; oculos fuligine illeuiſſet, à ſe ablegauit. Ipſe autem falſorum deorum imbecillitatem damnare incepit: etiamsi alioquì nondùm ad Chriſti lucem plenè ac perfectè oculos conijcere in animum induceret. Etenim denſa caliginis nubes, ipſi vndiquè affuſa, cordis ipſius oculos adhuc tenebat. Cæterùm nō iam ſacerdotes ſuos in honore habebat, nec feſta & libamina ſimulacris ſuis peragebat: verùm animo in vtranque partem vacillabat: hinc nimirùm deorum ſuorum imbecillitatē improbans, illinc autem Euangelicæ vitæ ſinceritatem reformidans, prauaque conſuetudine ità conſtrictus, vt ab ea vix auelli poſſet. Siquidem corporearum voluptatum ſeruituti maiorem in modum addictus erat, vitioſiſque affectionibus prorsùs operam dabat, captiui inſtàr ductus, atque abſque vino, vt Eſaiæ verbis vtar, ebrius, & ab improba conſuetudine tanquàm freno quodam retractus. Cùm igitur Rex cum duplici cogitatione ad hunc modum luctaretur, nobiliſſimus ipſius filius, ac verè Regio animo præditus, in ſuo palatio quietus degebat, naturæ ſuæ generoſitatem, modeſtiamque & conſtantiam per opera cunctis declarans. Nam theatra, & equorum certamina, & venationum exercitatio, & inania omnia iuuenilis ætatis ſtudia, & impoſturæ, quibus ſtulti animi deliniuntur, & ineſcantur, nihili omninò ducebat: verùm ex Chriſti mandatis omninò pendebat, ac diuino amore ſauciatus, eum expetebat, qui verè expetendus eſt, totus ſuauis eſt, ac totus deſiderabilis, atque eiuſmodi, vt ſine vlla ſaturitate expetatur. In memoriam autem rediens magiſtri ſui Barlaam, atque ipſius vitam ſibi ante oculos proponens, ipſius amore animū ſuum demulceri ſentiebat, ac, quonam pacto ipſum videret, ſummo ſtudio curabat. Atque ipſius ſermones ſine vlla intermiſſione in corde ſuo circūferens, erat tanquàm arbor ſecus aquarū decurſus plantata, perpetuoque irrigata, ac tempeſtiuos Domino fructus afferens. Multas enim animas è diaboli laqueis eripuit, Chriſtoque ſeruatas obtulit. Siquidem multi ad eum ſeſe conferentes, ſalutaribus ſermonibus fruebantur. Ex quibus non pauci, fuga relicto errore, ad ſalutarem doctrinam accurrebant. Alij autem rebus huius vitæ longum valere iuſſis, monaſticam palæſtram capeſſebant. Ipſe autem orationibus & ieiunijs operam dabat, identidemque hanc vocem ad Deum mittebat, O Domine mi, ô Domine mi ac Rex, cui ego credidi, ad quem ego profugi, atque errore liberatus ſum, dignam famulo tuo Barlaamo mercedē repende, pro eo quòd mihi oberranti, te, qui via, vita, & veritas es, demonſtrauit. Ac mihi hoc concede, vt rursùm illum in corpore Angelum, quo mundus dignus non eſt, conſpiciam, atque cum eo, quod mihi vitæ ſupereſt, conficiam, vt vitæ ipſius veſtigijs inſiſtens, tibi Deo ac Domino placeam.

Eſa. 5. | Cant. 5. | Pſal. 1. | S. Ioſaphat multos ad fidē Chriſti adducit. | Iohan. 14. | Heb. 11.

Theudas Magus ab impijs ſacerdotibus accerſitus, Regem ad deorum cultum reuocat, ipſique ſuadet, vt per impudicarum mulierùm blanditias filium ad ſe pertrahere conetur. CAP. XXIX.

EO autem tempore publicum falſorum deorum feſtum in vrbe illa erat. Regem porrò huic feſto intereſſe, ac copioſiſſimis victimis illud exornare oportebat. Verùm cùm ſacerdotes ipſum in deorum cultu ſegnem ac tepidum eſſe conſpicerent, id verebantur, nè ad templum venire negligeret, ſicque ipſi muneribus ijs, quæ à Rege accipere conſueuerant, cæteriſque prouentibus orbarentur. Surgentes itaque, ad ſpeluncam quandam in vaſtiſſima ſolitudine ſitam proficiſcuntur, in qua vir quidam magicis artibus deditus, atque falſi idolorū cultûs acerrimus propugnator habitabat, Theudas nomine, quem etiam Rex ſingulari honore complectebatur, charumque magiſtrum exiſtimabat, ipſius nimirùm vaticinijs regnum ſuum omnium rerum copia florere, atque in dies augeri dicens. Cùm igitur ſacerdotum cultores ad ipſum veniſſent, eius opem atque auxilium implorabant: eique deorum improbationem, in quam Rex inciderat, exponebant: quæque Regis filius feciſſet: & quemadmodùm Nachor ad ipſius voluntatem atque ſententiam concionem habuiſſet. Ac niſi tu ipſe venias, inquiebant, nobiſque opem afferas, ſpes omnis extincta eſt, omniſque deorum cultus ac veneratio perijt. Nam tu vnicum nobis calamitatis ſolatium relictus es: atque in te vno ſpes omnes noſtras poſitas habemus. Theudas itaque cum Satanico eo exercitu, quem ſecum habebat, in expeditionem pergit, atque aduersùs veritatem arma comparat: accitis nimirùm multis prauis ſpiritibus, quos ad res improbas

Theudas Magus ad Regem ſe confert.

promptè ac libenter auxiliarem manum afferre nôrat, & quos ipſe ſemper miniſtros adhibuerat. His comitatus ad Regem accedit. Vt autem ipſius aduentus Regi nunciatus eſt, atque ipſe palmarũ virgam manu tenens, ouinaque pelle indutus ingreſſus eſt, Rex è throno ſuo exilijt, ipſique obuiàm prodijt, eumque oſculatus eſt. Cumque cathedram afferri iuſſiſſet, ipſum prope ſe collocauit. Poſteaque Theudas his ad Regem verbis vtitur: Rex, in æternum viue, maximorũ deorum fauore ac beneuolentia ſeptus. Ad me enim allatum eſt, te ingens certamen aduersùs Galilæos inijſſe, ac luculentiſſimam palmam retuliſſe. Eoque nomine huc veni, vt ad edendam grati animi ſignificationem feſtum vnà celebremus, atque eleganti forma præditos adoleſcentes ac formoſas puellas dijs immortalibus immolemus, taurosque centum, ac plurima alia animalia ipſis offeramus: quò eos quoquè in poſterum inuictos adiutores habeamus, qui nobis vniuerſum vitæ curriculũ planum & æquabile reddant. Ad hæc Rex: Minimè verò, inquit, ô ſenex, vicimus, minimè inquam vicimus: verùm nullo potiùs negotio victi ſumus. Nam qui à nobis ſtabant, repentè aduersùm nos extiterunt, ac velut furore & inſania laborantem atque imbecillam noſtram aciem nacti, prorsùs eam fregerunt ac proſtrauerunt. Nunc autem, ſi qua tibi facultas & vis ſuppetit, qua tu humi iacenti religioni noſtræ opitulari, eamque rursùm excitare queas, velim exponas. Theudas autem Regi ad hunc modum reſpondit: Galilæorum contentiones atque inanes ſermones, ô Rex, minimè pertimeſce. Quæ enim ſunt ea, quæ ab ipſis afferũtur, quantum quidem ad viros ratione ac prudentia præditos attinet? Meo quidem iudicio faciliùs deijcientur, quàm folium à vento excuſſum. Neque enim vel conſpectum meum ſuſtinebunt: tantum abeſt vt ſermones conſerant, atque ad mecum diſputandum pedem conferant. Cæterùm vt & propoſitũ iſtud certamen, & quicquid aliud in animo habuerimus, recto curſu feratur, resque nobis ex animi ſententia ſuccedant, fac publicum hoc feſtum exornes, deorumque beneuolentiam, tanquàm firmiſſima quædam arma induas: ac tum fauſta omnia habiturus es. Hæc cùm ille iactâſſet, qui, vt cum Dauide loquar, in malitia potens erat, atque iniquitatem tota die meditabatur, turbidamque, vt Eſaiæ verbis vtar, ſubuerſionem amico ſuo propinabat, improborũ ſpirituum, quos ipſe comites habebat, ope atque adiumento perfecit, vt Rex cogitationes eas, quæ ipſum ſalutis ſubmonebãt, prorsùs è memoria eijceret, ijſdemque, quibus ſolebat, ſtudijs ſedulò hæreret. Ac proindè cùm Regiæ literæ quaquauersùm commeâſſent, quibus omnes ad execrandum deorum feſtum conuenire iubebantur, cernere erat ingentem hominum multitudinem confluentem, atque oues & boues, variaque animalia ſecum adducentem. Cùm igitur omnes coijſſent, ſurgens Rex vnà cum impoſtore Theuda, ad templum profectus eſt, vt tauros ac permulta animantia immolarent. Sicque nefarium & execratione dignum feſtum celebrabant: adeò vt & brutorum animantiũ mugitibus tota vrbs perſonaret, & victimarum nidore ipſe quoquè aër inficeretur. His ad hunc modum confectis, cùm improbi ſpiritus de Theudæ victoria maiorem in modũ gloriarentur, ſacerdotesq; gratias ipſi habuiſſent, Rex rursùm ad palatium ſe recepit, aitque ad Theudam: En quemadmodùm iuſſiſti, nihil omninò ſtudij à me prætermiſſum eſt, quod quidem ad feſti ſplendorem, & ſacrificiorum magnificentiam pertineret. Iam itaque tempus eſt, vt quæ mihi promiſiſti expleas, filiumque meum, qui à religione noſtra deſciuit, à Chriſtianorũ errore vindices, ac cum benignis dijs in gratiam reducas. Nam ego cùm artem omnem adhibuerim, atque omnem lapidem mouerim, nullam tamen morbi medicinam reperi, ſed ipſius mentem omnibus rebus ſuperiorem eſſe perſpexi. Nam ſi blandè ac leniter cum eo agere inſtitui, ne ſic quidem eum mihi vllo modo animum adijcere comperi. Rursùm ſi ſeuerè atque acerbè eum accepi, in peruicaciã potiùs indè ipſum attolli conſpexi. Quamobrèm calamitatẽ eam, quæ mihi accidit, ſapientiæ tuæ cõmitto. Ac ſiquidem ea, ope tua & auxilio liberatus, filium meum mecum rursùs deos meos colentem, atque voluptariæ huius vitæ cupiditatibus, ac regni voluptatibus fruentem videro, auream tibi ſtatuam erigam, efficiamque, vt poſthàc in ſempiternum idem tibi, qui dijs, honor à cunctis tribuatur. Theudas igitur attentam aurem diabolo ſubijciens, atque ab illo improbum ac peſtiferum conſilium edoctus, ipſique linguæ atque oris operam nauans, ad Regem ait: Si filium tuum in poteſtatem tuam redigere, ipſiusque in pugnando peruicaciam inanem reddere cupis, ars à me

Theudæ ad Regem impudẽs Oratio.

Pſal. 51. Memoria lapſus eſt Author. Hic enim locus nõ eſt apud Eſaiã, ſed in cap. 2. Habacuc.

Theudæ peſtiferũ conſiliũq́, ei nõ diſſimile, qđ dabat Balaã Regi Balac.

à me excogitata eſt, cui obluctari nullo modo poterit: verùm durus ipſius animus faciliùs emollietur, quàm cera ingenti rogo admota. Rex itaque vanũ hominem inani tumore inflatum videns, ad voluptatem ſtatim animique lætitiam ſeſe conuertit, ſperans videlicet petulantẽ illam & audacem linguam animum diuinitùs edoctum ac Philoſophiæ plenum ſuperaturã eſſe. Cumque, quænam illa ars eſſet, ex eo ſciſcitaretur, tum Theudas, tanquàm nouacula acuta dolũ contexit, callideque pharmaca comparat. Atque improbã technam, diabolique conſilium, quæſo, perſpice. Omnibus, inquit, ô Rex, qui filio adſtant, atque inſeruiunt, ab eo procùl diſiunctis, pulchra & perquàm eleganti forma præditas mulieres, atque ad pelliciendos animos adornatas, cum eo perpetuò verſari, ipſiq; miniſtrare, vitæque conſuetudinem & contuberniũ cum eo habere iube. Ego aũt vno ex ijs ſpiritibus, quos ad res huiuſmodi comparaui, ad eum poſteà ſubmiſſo, acriorem voluptatis ignem excitabo. Ac ſimulatq; vel cum vna ſola huiuſmodi muliercula rem habuerit, niſi tibi omnia ex animi ſententia fluant, erit iam cur me contemnas, atque, vt nullius vsûs hominẽ, non honoribus, ſed maximis ſupplicijs afficiendũ ducas. Nihil enim maſculorum animos perindè allicere ac demulcere ſolet, vt fœminarum conſpectus. Atque vt ſermonibus meis fidem adhibeas, hiſtoriam hanc velim audias. Pſal. 67.

Theudas vnius fabulæ narratione Regem in ſuam opinionem trahit. Itaque pulcherrimas mulieres ad filium mittit. Ioſaphat tamen orationis ope huiuſmodi tentationem ſuperat.

CAP. XXX.

Rex quidam, cùm maſcula prole careret, vehementer animo angebatur, eamque calamitatem haud paruam exiſtimabat. Hoc igitur cùm ſtatu eſſet, filium in lucẽ edidit: eoque nomine ſumma voluptate perfuſus eſt. Dixerunt autẽ ad eum eruditi quidam medici, fore, vt ſi puer intra duodecim annos Solem aut ignem videret, lumine prorsùs orbaretur. id enim ex oculorum ipſius ſitu deſignari. Quæ cùm pater audijſſet, cubiculum quoddã obſcurum ex rupe quadam cõdidiſſe, filiumque illic vnà cum nutricibus incluſiſſe fertur, nec ante duodecim annos exactos vllum omninò ipſi lucis ſplendorem oſtendiſſe. Confecto autem huiuſmodi temporis curriculo, filium, qui nihil omninò rerum mundanarũ ad hunc vſque diem perſpexerat, ex hoc cubiculo educit. Ac tum ipſi omnia, iuxta ſuum quodque genus, exhiberi ac demonſtrari iubet, viros nimirùm in vno loco, in alio fœminas, aliundè aurum, alia ex parte argentum, vniones, & lapides exquiſiti pretij, veſtes luculentas & elegantes, currus inſigni pulchritudine, ſimul cum regijs equis aureo freno inſtructis, cum aulæis purpureis, ac ſeſſoribus armatis: boum itèm armenta, & pecudũ greges: atque, vt ſummatìm dicam, omnia certo ordine puero demonſtrabat. Percontante autẽ eo quonam ſingulæ res nomine appellarentur, Regis ſatellites ac ſtipatores vniuſcuiuſque rei nomen exponebant. Cùm autem mulierum nomen ſcire cuperet, tum Regis armiger lepidè ac feſtiuè dęmones eas appellari dixit, à quibus hominũ mentes in errorem traherentur. Pueri autem pectus earum amore atque cupiditate vehementiùs, quàm vllius alius rei deſiderio, illectus ac delinitus eſt. Cùm igitur omnibus rebus peragratis ad Regem eum adduxiſſent, ac Rex ex ipſo quidnam ex omnibus rebus, quas vidiſſet, ipſi magìs arrideret, quæſiuiſſet, Quid, inquit, aliud quàm dæmones illi, qui homines in fraudem inducũt? Neque enim vllius rei, ex his omnibus, quas hodierno die vidi, perindè atquè eorum amore animus meus incenſus eſt. Atque hunc pueri ſermonem Rex ille admiratus eſt, quamque violenta ac tyrannica res fœminarum amor eſſet, hinc iudicauit. Quocircà tu quoquè, non vlla alia ratione, quàm iſta, te filium tuum in poteſtatem redacturum putes. Rex hoc conſilium excipit: atque confeſtìm ad eum delectæ puellæ pręſtanti atque egregia forma inducuntur. Quas etiam cùm ipſe eleganti ornatu illuſtrâſſet, atque omninò ad pelliciendum iuuenis animum inſtruxiſſet, omnes ipſius famulos & miniſtros è palatio eijcit, eaſque in eorum locum ſubſtituit. Hæ itaque ipſi vndiquè hærebant, eumque complectebantur, atque ad nefarium concubitũ extimulabant, per omnes videlicet geſtus ac ſermones ipſum ad voluptatẽ prouocantes. Neminem alium habebat quem conſpiceret, cum quo colloqueretur, aut cœnaret. Ipſæ enim omnia ei erant. Atque hæc quidem Rex faciebat. Theudas autem rursùm ad peſtiferam ſuam ſpeluncam profectus,

Mulieres cur dæmones denominentur.

Mulieres impudicæ, eiectis viris in miniſterium Ioſaphat aſſumuntur.

profectus, libros, qui res huiuſmodi efficere poterant, in manus ſumit: euocatumq́; vnum ex improbis ſpiritibus ad Chriſti militem bello laceſſendũ emittit, neſciens ſcilicet miſer ille, quantum ſui riſum excitaturus, quantamq́ue ſimul cum vniuerſa ſua diabolica cohorte infamiæ notam ſubiturus eſſet. Improbus autem ſpiritus, alijs inſupèr nequioribus ſpiritibus aſſumptis, ad generoſi adoleſcentis cubiculum ſe confert, in eumq́ue impetum facit, vehementiſſimã carnis fornacem ſuccẽdens. Ac diabolus quidem internas ipſi flammas admouebat: puellæ autem, vt corporis pulchritudine inſignes, ſic animo deformes, improbam materiã externè ſuppeditabãt. At verò pura illa anima peſtiferi ſpiritûs impetũ agnoſcens, ac præpoſterum cogitationũ bellum, quod magno ac vehemẽti aduerſùm ſe impetu veniebat, conſpiciens, perturbabatur, tantoq́ue malo liberari, purumq́ue ſeſe Chriſto exhibere cupiebat, nec ſanctã illam ſtolam, qua cum baptiſmi gratia induerat, libidinis cœno contaminare. Confeſtim itaque amori amorem, hoc eſt, impudico diuinũ opponit: ſibiq́ue pulchritudinem illam ac gloriam omni ſermone præſtantiorem, quam puræ animæ in Chriſti ſponſi nuptijs, ex quibus illi, qui nuptialem tunicam conſpurcârint, eijcientur, vinctiſq́ue manibus & pedibus in exteriores tenebras protrudẽtur, habituræ ſunt, in memoriã reuocat. Hæc cum animo ſuo cõſiderans, & lachrymas profundẽs, pectus verberabat, improbas illas cogitationes, non ſecùs àc fucos quoſdam, in fugam vertens. Deindè ſurgens, ac manus attollens, calentibus lachrymis ac gemitibus Dei opem atque auxilium implorabat, ijsq́ue verbis vtebatur: Omnipotens Domine, qui ſolus viribus polles, atque ad miſericordiam procliuis es, Domine inquam, ſpes deſperatorum, & eorum qui auxilio carent, meî quæſo, inutilis tui ſerui, nunc recordare, faciliq́ue ac propitio oculo me intuere, animamq́ue meam à diabolica framea eripe, ac de manu canis vnicam meam: nec me in hoſtium meorum manus incidere permittas. Non ſupergaudeant mihi, qui oderunt me iniquè: nec me in iniquitatibus corrumpi ſinas, corpusq́ue meũ, quod tibi caſtum exhibere promiſi, probro & contumelia afficere. Te enim concupiſco, teq́ue adoro, Patrem & Filium ac Spiritum ſanctum in ſecula. Cumq́ue, Amen, ſubiunxiſſet, diuinam conſolationẽ cælitùs ipſe ſibi aduenire ſenſit: atque improbæ cogitationes ſeſe ſubduxerunt. Ipſe autem ad matutinũ vſque tempus in precibus perſtitit: intellectiſq́; verſipellis hoſtis technis atque artibus, corpus ſuũ, tum cibi penuria, tum ſiti, alijsq́ue afflictionũ generibus premere cœpit, in orationibus erecto corpore pernoctans, ſibiq́ue ipſi pacta ea, quæ cum Deo inierat, in memoriã reducens, atque, tum eorum, qui iuſtitiam coluerint, futurum ſplendorẽ animo & cogitatione informãs, tum denunciatam improbis gehennã apertè ſibi ob oculos proponens. Quod ſcilicet ea de cauſa faciebat, nè hoſtis inertem, ac ſolutam ipſius animam nactus, prauas cogitationes ipſi nullo negotio insereret, animiq́ue ipſius puritatem turbaret & inficeret. Cùm igitur hoſtis omninò mente cõcideret, ſeq́ue ſtrenuum iuuenem deiecturum prorsùs diffideret, ad aliam callidiorem fraudem ſeſe cõfert (vt qui ſemper malus ſit, nec vnquàm aliquid moliri, atque incõmodum aliquod & detrimentum afferre intermittat) in id omni ſtudio incumbens, vt quæ ſibi à Theuda mandata fuerant, exequatur. Itaque rursùs huiuſmodi pharmaca comparat. Ad iuuenem enim ex puellis illis vna omniũ formoſiſſima ingreditur: quæ etiam Regis cuiuſdã filia erat, captiuaque à patria ſua abducta, Regi Abenner, præſtantiſſimi cuiuſdam muneris inſtàr, oblata fuerat: quam pater, vt eximia pulchritudine præditam, ad labefactandum ac deijciendum filij animũ miſerat. Hanc impoſtor ille ſubit, ipſiq́ue eiuſmodi ſermones ſuggerit, qui animi ipſius prudentiam ac ſapientiam perſpicuè declararent. Siquidem diabolus omnes ad vitium accommodatas artes facilè ac promptè exercet. Poſteaque Regis filium à dextris adortus, puellæ amorem ipſi inſerit, ob ipſius videlicet prudentiam & grauitatem, atque etiam ob eam cauſam, quòd cùm ea nobilitate eſſet, atque è regia ſtirpe prodijſſet, patria tamen ſimul ac gloria orbata eſſet. Adhæc huiuſmodi quoquè cogitationes ipſi ſubſerit, vt eam ab inſano idolorum cultu liberaret, Chriſtianamq́ue efficeret. Hæc autem omnia verſuti draconis technæ erant. Nam cùm Regis filius animo ità comparatus & conſtitutus eſſet, vt nullam obſcœnam cogitationẽ, aut libidinoſum amorem ad puellam vacillantem in ſeipſo perſpiceret, verùm ipſius duntaxàt calamitate, animæq́ue exitio ſe commoueri ſentiret, rem hanc diabolicum cõmentum eſſe minimè animaduertebat. Siquidem re vera caligo ille eſt, ac lucem

Quod teme diù quærat Ioſaphat aduerſùs peſtiferũ amorem.

Matth. 22.

Oratio Ioſaphat.

Pſal. 21.

Pſal. 34.

Eccè quomodò iſte ſanctus per corporis caſtigationẽ carnem domãrit.

Alterũ ſancti Ioſaphati martyriũ.

lucem aſſimulat. Vt enim Regis filius puellam alloqui, diuinæque cognitionis oracula ipſi exponere cœpit, Agnoſce, inquiens, ô mulier, Deum in omne æuum viuentem, nec te idolorum errore detineri ſine, verùm Dominum rerum omnium effectorē intellige: ac beata eris, immortali ſponſo adiuncta: multa, inquam, eiuſmodi cùm ipſe dixiſſet, ſtatim improbus ſpiritus mulieri in mentem immittit, vt fraudis laqueos explicaret, ac Deo charam illam animam ad libidinis foueam præcipitem traheret, quemadmodùm videlicet olim generis humani authorem Euæ opera è paradiſo ac Deo miſerè exterminauit, cumque beatæ atque immortalis vitæ loco morti addixit. Poſteaquàm igitur puella verba illa omni ſapientia referta audiuit, pro ſua ſtultitia ea non intellexit, verùm huiuſmodi reſponſum edidit, quale ab ea edi conſentaneū erat, quæ diaboli lingua atque os erat. Aitque: Si ſalutis meæ, ô domine, cura tangeris, ac me Deo tuo conciliare, abiectæque animæ meæ ſalutem afferre ſtudes, fac tu quoquè vni meæ petitioni annuas: ac ſtatim patrijs omnibus dijs meis repudiatis, Deo tuo me adiungam, ipſumque ad extremum vſque ſpiritum colam. Ità tu ſalutis meæ, atque ad Deum conuerſionis, mercedem referes. Cùm autem ille, quænam hæc petitio eſſet, quæſiuiſſet, tum illa, & habitu, & adſpectu, & ſermone, ac denique omni ex parte ſeſe ad illiciendū ipſius animum comparans, Matrimonio, inquit, mecum coniungere: atque ego imperijs tuis lubens obſequar. At ille, Incaſſum, inquit, ô mulier, duram huiuſmodi petitionem mihi propoſuiſti. Nam quanquàm ingenti ſalutis tuæ cura teneor, teque ex mortis & exitij voragine extrahere cupio: mihi tamen corpus meum per fœdum concubitum inquinare nimis graue eſt, immò prorsùs impoſſibile. Illa verò planam ipſi viam ad ſcelus ſternens, Ecquid, inquit, huiuſmodi ſermone vteris, qui omni ſapientiæ genere polles? Ecquid, inquam, hanc rem ſpurcitiem ac fœdum concubitum appellâſti? Neque enim ipſa quoquè Chriſtianorum librorum ignara atq; expers ſum: verùm & multos in patria mea libros perlegi, & ſæpè cum Chriſtianis ſermones contuli. Quid igitur? Nónne in quodam librorum veſtrorum ſcriptum eſt, Honorabile connubium, & thorus immaculatus? Ac rursùm: Melius eſt nubere, quàm vri? Ac rursùm: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet? Nónne omnes veteres iuſti, tam Patriarchæ, quàm Prophetæ, legitimo matrimonio copulatos fuiſſe Scripturæ veſtræ docent? Nónne Petrus ille, quem Apoſtolorum principem prædicatis, vxorem habuiſſe ſcribitur? Quid igitur te adduxit, vt rem huiuſmodi ſpurcitiem appellâris? Magnoperè ſanè mihi à dogmatum veſtrorum veritate abberrare videris. Cui ille reſpondit: Ità profectò, mulier, hæc ſe habent, quemadmodùm abs te dictum eſt. Licet enim quibuſlibet matrimonio copulari, exceptis tamen ijs, qui virginitatem Chriſto ſemel promiſerint. Ego enim ab eo die, quo per diuini baptiſmi lauacrum à iuuentutis & ignorantiæ meæ peccatis purgatus ſum, purū meipſum Chriſto exhibere pollicitus ſum. Quonam igitur modo pacta ea, quæ cum Deo ſanxi, diſſoluere atque infringere audebo? Rursùm autem ad eum mulier his verbis vſa eſt: Sit ſanè de hac re, vt ipſe vis. At exiguam alteram, ac nullius momenti cupiditatem meam exple, ſiquidem animæ meæ ſalutem afferre tibi cordi eſt. Hac duntaxàt nocte mecum rem habe, atque effice, vt & ego tua pulchritudine fruar, ac tu rursùm formæ meæ elegantia explearis. Quòd ſi feceris, hoc tibi polliceor, me ſimulatquè dies illuxerit, Chriſtianam religionem ſuſcepturam, atque omnem deorum meorū cultum fuga relicturam eſſe. Atque ob huiuſmodi conſilium, non modò veniam, ſed etiam beneficia, ſalutis meæ cauſa, à Deo tuo conſequeris. Gaudium enim, inquit Scriptura tua, eſt in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Nam ſi ob ſcelerati hominis reſipiſcentiam lætitia in cælo excitatur, quid afferri poteſt, quin huius reſipiſcentiæ authori magnum præmium debeatur? Ità certè res ſe habet: nec eſt quod dubites. Quid? An non Apoſtoli quoquè, religionis veſtrę duces, complura certo conſilio faciebant, diuinum præceptum maioris præcepti cauſa interdùm violantes? An non Paulus Timotheum, præſtantioris conſilij cauſa, circuncidiſſe dicitur? Atquì circunciſio apud Chriſtianos in crimine cenſetur. Nec tamen ille hoc facere dubitauit. Atque alia eiuſmodi permulta in Scripturis tuis reperies. Quocircà ſi ſeriò animæ meæ ſalutem afferre cupis, exiguam hanc meam cupiditatem exple: & ego, quanquàm alioqui perfecto matrimonij nexu tecum copulari cupiens, tamen, quoniam id tibi minimè gratum eſt, non iam tibi vim afferam, verùm quicquid animo

Gen.3.

Diabolus p mulierē nititur S. Ioſaphat ſubuertere.

Hebr.13.

1 Cor.7.

Matth.19.

Luc.4.

Vides quòd qui virginitatem Deo promiſerūt, tenentur reddere ſuū votū iuxta, illud Pſalmiſtę, Vouete & reddite. Pſal.75.

Luc.15.

Act.16.

animo tuo inſederit, poſthàc faciam. Tu igitur nè me quoquè prorsùs abijcias, & execreris, verùm in hac vna re mihi obſequens, ſalutem mihi affer, atque à ſuperſtitioſo errore me libera: tu autem deincèps per omnẽ vitæ curſum, quæ tibi viſa fuerint, facias licebit. His verbis vtens (nam & habebat, qui ipſi ſuggereret, cui etiã aures clàm admouebat: atque Scripturarum peritus eſt ille vitij artifex diabolus) his, inquam, verbis vtens, eumque demulcens, ac retia & laqueos ipſi, tum à dextris, tum à ſiniſtris, vndiquè nectens, animi ipſius turrim labefactare, inſtitutique ipſius neruos debilitare, ac voluntatem & ſententiam emollire incipiebat. Vitij autem ſator, ac proborum virorum hoſtis, labantem ipſius animum conſpiciens, ac ſumma indè lætitia perfuſus, ſtatìm peſtiferos ſpiritus, qui vnà cum ipſo aderant, appellat: Cernite, inquiens, quonam pacto puella iſta ea perficere contendat, quæ à nobis perfici nequiuerunt. Agite igitur, acriter nunc in eum impetum faciamus. Neque enim ad explendam eius, à quo miſſi ſumus, voluntatem aliud æquè opportunum tempus nanciſcemur. Hæc cùm verſipellis ille ad ſocios dixiſſet, in Chriſti militem inſiliunt, omnes animi ipſius vires perturbantes, atque acerrimum puellę amorem ipſius pectori inſerentes, vehementiſſimumque libidinis ignem in ipſo inflammantes. Ille autem cùm ſeipſum vehemẽter vri, captiuumque ad peccatum trahi perſpiceret, atque cogitationes ſuas, puellæ ſalutem conuerſionemque ad Deum ipſi proponentes, flagitium tanquàm hamum quendam eſca occultare, hoſtisque inſtinctu ſibi negotium faceſſere, perindè videlicet àc ſcelus minimè eſſet, ſeruandæ animæ cauſa, cum muliere ſemèl rem habere, in huiuſmodi animi anxietate conſilijque penuria alto pectore ingemiſcens, ſeipſum ſtatìm ad orationem confert, atque vberes lachrymarum riuos ex oculis profundens, ad eum qui ſalutem ijs, qui in ipſo confidunt, afferre poteſt, clamabat, In te Domine ſperaui, non confundàr in æternum: neque irrideant me inimici mei, dextræ tuæ hærentem: verùm hac hora pro tua volũtate mihi adſta, vias meas dirigens, vt ſanctum tuum & glorioſum ac formidandum nomen in me famulo tuo illuſtretur, quoniam benedictus es in ſecula, amen. Cùm autem per aliquot horas cum lachrymis preces fudiſſet, genuaque perſæpè flexiſſet, in terram ſe proſtrauit, paulumque obdormiſcens ſeipſum à quibuſdam horrendis viris arripi videt, regionibusq; quibuſdam, quas nunquàm viderat, peragratis, in ampliſſimum campum perduci, pulchris floribus, atque ingenti ſuauitate præditum, vbi & plantas omnis generis cernebat, inuſitatis quibuſdam & admirandis fructibus, tum viſu iucundiſſimis, tum perceptu ſuauiſſimis redundantes. Arborum porrò folia ex tenuiſſima quadam aura dulcem ſonum edebant: ac, dum impellerentur, inexplebilẽ odoris fragrantiam emittebant. Quin etiam ſedes illic ſitæ erant, auro atque ingentis precij lapidibus ſtructæ, luculentum ſanè ſplendorem afferentes: lectique itèm illuſtres, miris quibuſdam ſtragulis, atque elegantia omnem orationis facultatem ſuperante, coornati. Adhæc aquæ profluebant perquàm limpidæ, oculoſque ipſos oblectantes. Tum autem per ingentem atque admirandum hunc campum horrendi illi viri eum in vrbem quandam introduxerunt, inenarrabili ſplendore rutilantem, ex pellucido quidem auro muros, ex lapidibus autem à nemine vnquàm viſis pinnas ac propugnacula extructa habentem. Et quis tandèm eſt, qui verbis illius pulchritudinem ac ſplendorem ſermone conſequi poſſit? Lux porrò ſupernè radijs identidèm micans, omnes ipſius vicos implebat, atque alati quidam exercitus, lucidi omnes, in ea morabantur, eiuſmodi cantum edentes, quem nunquàm mortalis auris audiuit. Vocemque dicentem audijt: Hæc eorum, qui iuſtitiam coluerint, eſt requies: hoc eorum, qui Domino vitæ ſuæ rationes probârint, oblectamẽtum. Hunc autem ex illo loco eductum terribiles illi viri retrorsùm ducere velle dicebant. At ipſe iucunditate illa, lætitiaque animi omninò raptus, Nè me quæſo, inquiebat, nè me, inquam, hac lætitia, quæ nullis verbis exprimi poteſt, priuate: verùm hoc mihi concedite, vt in vno ampliſſimæ huiuſce ciuitatis angulo degam. Illi autem ad hunc modũ reſpondebant: Fieri nunc minimè poteſt, vt hîc ſis. Hoc autem multis laboribus ac ſudoribus tandèm conſequeris, ſiquidem tibijpſi vim intuleris. Hoc ſermone habito, ac maximo illo campo rursùs peragrato, eum in tenebroſa loca, omniſque mœroris plena, atque cum eo ſplendore, quem priùs conſpexerat, ac lætitia illa è diametro pugnantia, duxerunt. Etenim obſcura prorsùs ac tenebroſa caligo erat: atque afflictione ac tumultu totus ille locus redundabat.

Diabolus ſacrarum periti ſſimus ſcripturarũ.

Pſal. 30. Pſal. 24.

Viſio S. Ioſaphat.

dabat. Illic ignis fornax accendebatur, & carnificum vermium genus ſerpebat, vltriceſque virtutes fornaci imminebant. Ac nonnulli miſerum in modum igni conflagrabant: voxque huiuſmodi audiebatur: Hîc ſceleratorũ locus eſt: hîc eorum cruciatus, qui fœdis flagitijs ſeipſos contaminârũt. Pòſt autem ab his, qui eum illuc introduxerant, ex eo loco eductus eſt. Statimque ad ſeſe rediens, toto corpore contremiſcebat, lachrymæque fluminum inſtàr ex ipſius oculis fluebant: atque omnis impudicæ illius puellæ, reliquarumq; aliarum, pulchritudo, quouis cœno & ſanie fœtidior ipſi viſa eſt: memoriaque, ea quæ viderat, recolẽs, tum bonorum illorum cupiditate, tum dolorum illorum metu correptus, in lecto iacebat, ſic affectus, vt nulla ipſi exurgẽdi poteſtas eſſet. Vt autem de aduerſa filij valetudine ad Regem allatum eſt, ſtatim ad eum profectus, quidnam ipſi accidiſſet, percontabatur. Ille autem, quidnam vidiſſet, exponit, aitque: Cur pedibus meis laqueum paràſti, & incuruâſti animam meam? Niſi enim Dominus adiuuiſſet me, paulominùs habitâſſet in inferno anima mea. Verùm quàm bonus Iſraël Deus his qui recto ſunt corde: qui etiam eripuit humilitatem meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus. Sed viſitauit me Deus ſaluator meus, mihique quãtis ij, qui eum ad iracundiam prouocant, bonis ſeſe priuent, quantiſque rurſùm tormentis obnoxios ſe reddant, demõſtrauit. At nunc, ô pater, quoniam tu aures tuas occluſiſti, nè vocem meam bona atque vtilia tibi occinẽtem audires, nè me ſaltem, quominùs rectam viam capeſſam, impedias. Hoc enim cupio, hoc expeto, vt omnibus rebus liberatus, ad ea loca contendam, in quibus Barlaam Chriſti famulus habitat, ac cum eo, quod mihi reliquum eſt vitæ, conficiam. Quòd ſi me per vim retinere in animum induxeris, quamprimùm me mœrore ac tædio extinctum videbis. Ità fiet, vt nec tu pater iam appelleris, nec me filium habiturus ſis.

S. Ioſaphat per viſionẽ diuinitùs à tentationẽ liberatur.

Pſal 56.
Pſal. 39.
Pſal. 72.
Pſal. 56.

Ioſaphat Crucis ſigno dæmones fugat, atque acerrimè cum Theuda diſputans, eum, idolorumque cultum inſectatur, Deumque laudibus afficit.

CAP. XXXI.

RVrsùm igitur ingens Regem mœſtitia inuaſit: rurſùm omnem vitæ ſuæ ſpem deſpõdere cœpit: atque acerba ſecum animo agitans, in palatium ſuum abijt. At verò improbi illi ſpiritus, qui aduersùs diuinũ iuuenem à Theuda miſſi fuerant, ad eum pudore ſuffuſi redeunt, atque, quanuìs alioquì mendacio gaudeant, acceptam tamen cladem confitentur. Quippè perſpicua cladis ſigna in ſcelerato ſuo vultu gerebant. Ille autem, Vſqueadeòne, inquit, imbecilles ac miſeri eſtis, vt adoleſcẽtem vnum vincere minimè potueritis? Tunc improbi ſpiritus virtute diuina excruciati, veritatem inuiti in lucem protulerunt, his verbis vtentes: Chriſti potentiæ, ac paſſionis ipſius ſigno, quod Crucem appellant, ne tantillum quidẽ obluctari poſſumus. Nam cùm ea effingitur, ſtatim quotquot aëris principes ac mundi rectores tenebrarum ſumus, quàm celerrimè fugimus, ac priùs etiam quàm ea plenè ac perfectè expreſſa ſit, propulſamur. Quamobrèm nos quidem in hunc iuuenem impetu facto, grauiter eum perturbauimus: verùm ille cùm Chriſti opem implorâſſet, ac Crucis ſigno ſeipſum muniuiſſet, nos irato animo propulit, atque firmiſſimum ſibi præſidium comparauit. Ac proindè nulla interpoſita mora inſtrumentum illud arripuimus, cuius opera etiam princeps noſter primum hominem aggreſſus eſt, eumque poteſtati ſuæ ſubiecit. Et quidem profectò nos quoquè vanam adoleſcentis ſpem pro nihilo ducebamus: verùm ad auxilium rursùs accitus Chriſtus, cæleſtis iræ igni nos exuſtos in fugam vertit. Quarè ſtat ſententia, non vltrà ad eum accedere. Ad hunc ſcilicet modum improbi ſpiritus Theudæ, ea quæ contigerant, perſpicuè declarârunt. Rex autem omni ex parte animo hærens, conſilioque deſtitutus, Theudam rursùs acceſit, ad eumque ait: Omnibus ijs, quæ docuiſti, vir ſapientiſſime, perfectis & abſolutis, nihil tamen vtilitatis conſecuti ſumus. Nunc igitur, ſi quod tibi aliud conſilium ſupereſt, illud experiamur. Fortaſsè enim aliquam depellendi mali rationem nanciſcemur. Cùm autem Theudas, vt cum ipſius filio in colloquium veniret, petijſſet, manè Rex, eo ſecum aſſumpto, ad viſendum filium proficiſcitur. Cumque prope eum conſediſſet, eum alloqui ac probris inſectari, atque ipſius contumaciam animique rigiditatem accuſare cœpit. Illo verò recta dogmata rursùm confirmante, Chriſtique amore nihil antiquius habendum eſſe clamante, Theudas in medum

Crucis ſignũ dæmonibus terrori eſt.
Epheſ. 6.

Mulier diaboli inſtrumentum ad ſeducendos homines.

Theudæ ad filiumRegis impia oratio.

prodiens, his verbis vſus eſt: Quidnam, ô Ioſaphat, quod in immortalibus dijs noſtris repræhendendum ſit, inueniſti, vt tu ab eorum cultu diſcederes, ac Regis patris tui animum itá offendendo, totius populi odium tibi commoueres? An non ab ijs vitam accepiſti? An non ipſi patri te dono dederunt, auditis videlicet ipſius precibus, eoque ſterilitatis vinculis ſoluto? Cùm autem multos inanes ſermones ac multas inutiles quęſtiones ille inueteratæ improbitatis homo proponeret, atq; de Euangelij prædicatione argumenta necteret, hoc videlicet animo, vt eam ſuggillaret, atque idolorum cultum confirmaret, ille ſuperni Regis filius, atque illius vrbis, quam non homo, ſed Deus conſtruxit, ciuis, poſteaquàm ſeſe pauliſpèr continuiſſet, tum demùm ad Theudam ait: Audi ô impoſturæ vorago, ac palpabilibus tenebris caliginoſior, ſemen Babylonicum, atque Chalanicæ turris extructorum, quorum cauſa mundus confuſus eſt, nepos, vane inquam atque infelix ſenex, qui grauioribus, quàm quinque illæ diuino igne concrematæ vrbes, ſceleribus te conſtrinxiſti. Ecquid ſalutis prædicationẽ, per quam ea, quæ tenebris circunfuſa erant, lucem acceperunt, per quam errantes viam inuenerũt, per quam ij qui perierant, ac miſera ſeruitute premebantur, in priſtinum ſtatum reſtituti ſunt, cauillis inſectari conaris? Cedò, vtrum tandèm ex his duobus præſtantius eſt, nempe omnipotentem Deũ cum vnigenito Filio & Spiritu ſancto colere, Deum inquam increatum & immortalem, bonorum omnium fontem, cuius nec imperium ac robur coniectura percipi, nec gloria mente compræhendi poteſt, cui Angelicorum ac cæleſtium ordinum millia millium & deciès millia millium adſtant, cuius gloria cælum ac terra plena ſunt, per quem omnia ex nihilo in ortum producta ſunt, per quem mundus continetur ac conſeruatur, ipſiusque prouidentia gubernatur, colere ac venerari, an verò peſtiferos dæmones atque inanima ſimulacra, quorum laus & gloria adulterium eſt, ac puerorum conſtupratio, cæteraque flagitia, quæ de dijs veſtris in ſuperſtitionis veſtræ voluminibus conſcripta ſunt? Non vos pudet, miſeri, atque ignis ſempiterni cibus, Chaldaicique generis ſimilitudinem gerentes, non vos, inquam, mortuas ſtatuas humana manu extructas adorare pudet? Cæſum enim lapidem aut lignum ac fabrili arte politum Deum nuncupatis: ac deindè eximium taurum aut aliud fortaſsè ex pulcherrimis cuiuſque generis animantibus aſſumentes, mortuo numini, qua væcordia eſtis, immolatis. Atquì victima Deo tuo præſtãtior eſt. Nam illum homo elaborauit: Deus autem animal procreauit. Ac proptereà etiam brutum animal te, qui ratione præditus es, prudẽtia & ſagacitate antecellit. Illud enim eum, à quo alitur, nouit: tu contrà eius, à quo ex nihilo productus es, cuiuſque beneficio viuis & conſeruaris, ignoratione laboras. Ac Deum appellas, quẽ paulò antè ferro verberari, atque igne conflari, & malleis tundi videbas: quem argento atque auro cinxiſti, atque à terra in altum ſuſtuliſti: poſteaque in terrã abiectus, abiecti lapidis abiectior es adorator, non Deum adorans, ſed mortua & animæ expertia manuũ tuarum opera. Immò verò ne mortuum quidem æquum eſt ſimulacrũ appellare: verùm nouum quoddam ac tanta amentia dignum nomen excogitare par eſt. Nam lapideus quidem cõminuitur, teſtaceus confringitur, ligneus corrumpitur, æreùs rubigine inficitur, aureus & argẽteus igni cõflatur. Quinetiã dij tui, partìm exiguo ac vili, partìm ſummo pretio venduntur. Neq; enim ipſis diuinitas, ſed materia pretiũ dat. Atquì Deum quiſnam emere, aut vendere queat? Iam, quonam pacto Deus appellatur, qui motûs expers eſt? An non illud cernis, nec eum qui ſtat, vnquàm ſedere: nec eum qui ſedet, vnquàm ſtare? Pudeat te, ó væcors: manum ori appone, ô ſtulte, qui res huiuſmodi laudas. Etenim à veritate auerſus, falſis picturis deciperis, atque in fraudem induceris, ſtatuas videlicet effingens, rebusque manu tua effectis Dei nomen attribuens. Reſipiſce miſer, atque illud intellige, te Deo abs te facto antiquiorem eſſe. Cuius tandèm furoris iſta ſunt? Hoccine tibi perſuaſiſti, te, cùm homo ſis, Deum efficere poſſe? Quî tandèm iſtud fieri queat? Quocircà non hominem efficis, verùm hominis, aut cuiuſpiam animantis formam, non lingua, non faucibus, non cerebro, non vlla aliqua interna parte præditam. Ac proindè ne hominis quidem, aut animãtis ſimilitudo eſt: ſed inutilis omninò res, ac vanitatis plena. Quid igitur rebus ſensûs expertibus blandiris? Quid mente carentibus & inutilibus aſſides? Niſì latomi, aut architecti, aut malleatoris ars adeſſet, Deum non haberes. Niſi cuſtodes præſtò eſſent, Deum tuum amiſiſſes. Nam quem ſæpè ſtolidorum hominũ copio

Marginal notes: Heb. 8. — Gen. 11. Prudes eius te ponſum. Gen. 19. — Dan. 7. Eſa. 6. — Gentiũ victimæ, dijs ſuis præſtãtiores. — Idololatrarum amentia.

pioſiſſima vrbs tanquàm Deum, vt ab eo cuſtodiatur, obſecrat, cum eo ipſo pauci cuſtodes, nè ſurripiatur, remanent. Ac ſiquidem ex argento vel auro conſtet, diligenter cuſtoditur: ſi autem ex lapide, aut argilla, aut alia quadam viliori materia, ſeipſum cuſtodit. Ità, de veſtra ſententia valentior eſt is, qui ex argilla, quàm qui ex auro conflatus eſt. An non igitur optimo iure vos ſtultos & cæcos ac ſtolidos homines irridere, vel potiùs luctu proſequi poſſimus? Quippè opera veſtra, furorem potiùs, quàm pietatem redolent. Nam qui rei militari ſtudet, ſtatuam ad militaris ſpeciei ſimilitudinem expreſſam, ac certo loco poſitam, Martem nuncupat. Qui De Marte.
autem mulierum amore ad inſaniam vſque flagrat, animæ ſuæ cupiditatem pictura informans, vitium ſuum Deum efficit, Veneris ſcilicet nomine ipſum appellãs. De Venere.
Alius rurſùs temulentiæ ſuę cauſa effícto ſimulacro, Bacchum ipſum nominat. Eo- De Baccho.
demque modo aliorum vitiorum cupidi, eorum ſimulacra cõſtituerunt, vitijsque ſuis Deorum nomen imponunt. Eaque de cauſa apud eorum aras libidinoſæ ſaltationes exiſtunt, ac meretricij cantus, furioſique impetus. Quiſnam autem execrandum eorum flagitium deincèps commemorare queat? Aut quis fœdiſſimam ipſorum libidinem oratione complectens, os ſuum conſpurcare ſuſtineat? Verùm hęc omnibus perſpicua ſunt, etiamsì ipſi taceamus. Hi tui dij ſunt, ó ſtatuis tuis ſtupidior Theuda. Hos vt adorem, hos vt venerer, admones. Tuæ profectò improbitati ac ſtultæ ſapiẽtiæ conſentaneũ eſt iſtud conſiliũ. At ſimilis ipſis tu fias, atque omnes Pſal.113.
qui confidunt in eis. Ego autem Deum meũ colam, meque totum ipſi conſecrabo, Deo inquam Creatori, ac rerum omnium gubernatori, per Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, ſpem noſtram, per quem etiam ad luminum Patrem in Spiritu ſancto acceſſum habuimus, per quem ab acerba ſeruitute in ipſius ſanguine liberati ſu- Ephes.2.
mus. Nisì enim ipſe etiam vſque ad ſeruilem formã ſeſe abiecíſſet, haudquaquàm id conſecuti eſſemus, vt in filios adoptaremur. Quippè noſtra cauſa ſe ipſe abiecit: Philip.2.
nec deitatem rapinam arbitratus eſt, ſed quod erat permanſit, & quod non erat aſſumpſit. Conſuetudinem cum hominibus habuit, carne ſua in Crucem aſſcendit, Baruch.3.
triduo in ſepulcro conditus eſt, ad inferos deſcendit, indè eos, quos ſub peccato venditos horrendus mũdi princeps vinctos tenebat, eduxit. Quidnam igitur hinc detrimenti tulit, quòd eo nomine eum cauillis inſectari videris? An non perſpicis in quot fœda & obſcœna loca radios ſuos Sol demittat, quotque fœtida cadauera Simile.
conſpiciat? An hinc labem aliquam contrahit? An non potiùs ea, quæ ſordida ac putida ſunt, exſiccat atque conſtringit, quę caliginoſa ſunt, illuminat: atq; interìm ipſe prorſùs incolumis, ac labis omnis expers manet? An non itèm ignis ferrum, quod ſua natura nigrum ac frigidum eſt, aſſumens, prorſùs inflammat atque cãdefacit, nec interìm ferri proprietates vlla ex parte recipit? Nõ enim eo malleis contuſo aliquid perpetitur, aut detrimenti quicquam accipit. Quocircà ſi hæc, quæ creata ſunt, eamque naturam habent, vt aliquandò intereant, ex viliorum ac deteriorum rerum contagione nullo incommodo afficiuntur, qua tandèm ratione, ó ſtolide ac ſaxeo corde prædite, irridere me idcircò audes, quòd Filiũ ac Deũ Verbum à paterna gloria nullo modo diſceſſiſſe, ſed, cùm Deus eſſet, humanæ ſalutis cauſa corpus humanum aſſumpſiſſe dicam, vt homines diuinæ ac ſpiritualis naturæ participes efficeret, noſtramque ſubſtãtiam ex ſubterraneis inferni partibus eductam cæleſti gloria exornaret, atque itèm vt tenebrarũ huius ſeculi principem, ſuſceptæ carnis tanquàm illecebris quibuſdam ineſcatum, ſuperaret, genuſque noſtrum ex ipſius ſeruitute ac tyrannide liberaret? Vndè etiam Crucis tormentũ ſine perpeſ- Duę in Chriſto naturæ.
ſione ſubijt, duas videlicet ſuas naturas declarans. Vt enim homo, in crucẽ agitur: vt Deus autem, Soli tenebras offundit, terram quatit, ac multa corpora morte fun- Luc.23.
cta è ſepulcris excitat. Rurſùm, vt homo moritur: vt autem Deus, ſpoliato inferno ad vitam redit. Ob idque etiam clamauit Propheta, Infernus in amaritudine Cur moriẽte Chriſto infernus in amaritudine fuerit.
fuit, occurrẽs tibi deorſùm. Siquidẽ in amaritudine fuit, atque illuſus eſt, cùm nudum hominem ſeſe accepiſſe putans, in Deũ incidit, ac repentè inanis & captiuus extitit. Reſurgit itaque vt Deus: atque in cælũ, vndè nullo modo digreſſus fuerat, aſſcendit, ac noſtram deſpicabilem atque omnibus inferiorem naturam omnibus ſuperiorem reddidit, immortalique gloria rutilantem in gloriæ throno collocauit. Quidnam igitur hinc Deo Verbo detrimenti conflatum eſt, quòd tu cum maledictis atque contumelijs inſequi nõ erubeſcis? Vtrum quæſo ex his duobus præſtantius eſt, nempe hæc confiteri, atque hunc bonum, hominumque amantẽ Deum

venerari (qui iuſtitiam mandat, continentiam præcipit, puritatem præſcribit, ad miſericordiam propenſum eſſe docet, fidem prębet, pacem prædicat, ipſamet veritas & nominatur, & eſt, ipſamet charitas) hunc inquam venerari, an contrà improbos & plurimis flagitijs deuinctos, ac tam rebus ipſis quàm nominibus fœdos & obſcœnos deos tuos? Væ vobis, ô ſaxis duriores & brutis amentiores, atque exitij filij, ac tenebrarum hæredes. Beatus autem ego, ac Chriſtiani omnes, qui bonum ac benignum Deum habemus. Nam qui ei cultum adhibent, etiamſi ad breue aliquod tempus in hac vita rebus aduerſis confligantur, at immortalem tamen mercedis fructum in ſempiternæ ac diuinæ beatitudinis regno percipient.

Theudas ſuperiori oratione commotus Dei fidem amplectitur, magicoſque omnes libros vrit. CAP. XXXII.

Dixit autem ad eum Theudas: En illud perſpicuum eſt, multos & magnos & ſapientes viros atque interpretes, ac tum virtute tum doctrina admirabiles, religionem noſtram inſtituiſſe, omneſque orbis terræ Reges ac Principes eam vt præclarā atque omni periculo vacuam excepiſſe: Galilæorum contrà doctrinam ruſticos quoſdam ac pauperes & abiectos viros, eoſque perpaucos, nec plures quàm duodecim, prædicâſſe. Num igitur ignobilium ac ruſticorum prædicatio multorum ac magnorum virorū, quique tanta ſapientiæ laude floruerunt, legibus atque inſtitutis potior habenda eſt? Quid autem habes vndè hos vera dicere, illos mentiri demonſtres? Rursùm igitur Regis filius reſpōdit: Aſinus es, credo, ô Theuda, vt dici ſolet, lyram audiens, atque intellectûs expers manens, vel, vt rectiùs loquar, aſpis, aures obturans, nè præclarè incantantium vocem exaudias. Rectè igitur de te à Propheta dictum eſt, Si mutare queat æthiops pellem ſuā, ac pardus varietates ſuas, tu quoquè, ſtulte & cæce, benefacere poteris, cùm mala didiceris. Quin te vis veritatis ſenſu afficit? Nam hoc ipſum quod ais, à multis admirabili ſapiētia præditis viris nefarios tuos cultus laudari, atque à multis Regibus confirmari, contraque Euangelicam prædicationem à paucis, iiſque obſcuris viris prædicari, id verò tum religionis noſtræ vim, tum improborum veſtrorum dogmatum imbecillitatem ac perniciē demonſtrat: quippè cùm doctrina veſtra, quāuis eruditos patronos ac firmos adiutores habeat, debilitetur tamen & extinguatur, noſtra autem religio, licèt omni humano ſubſidio careat, Sole tamen clariùs luceat, orbemque totum occupârit. Nam ſi ab Oratoribus & Philoſophis edita fuiſſet, Regeſque ac Principes adiutores habuiſſet, dicere fortaſsè, vir improbe, potuiſſes, humanam potentiam id totum præſtitiſſe. Nunc verò ſanctum Euangelium à vilibus piſcatoribus conſcriptum, atque ab omnibus tyrannis vexatum, nihilo tamen ſeciùs totum orbem obtinere perſpiciens (in omnem enim, inquit ille, terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum) quid iam aliud dicere poſſis, quàm diuinam & inuictam potentiam eſſe, ſalutis humanę cauſa cultum ſuum confirmantem? Ecquod autem, ô væcors, argumētum, iis, quæ iam allata ſunt, præſtantius quæris, quo tuos mentiri, noſtros vera loqui probem? Nam niſi tua omnia nugæ ac figmenta eſſent, profectò cùm tātis humanis viribus nitantur, minimè imminuerentur ac debilitarentur. Vidi enim, inquit ille, impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut cedros Libani: & tranſiui, & eccè non erat, quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius. De vobis, qui inſani idolorum cultûs propugnatores eſtis, hæc dixit Propheta. Iam iamque enim: & non inuenietur ipſius locus: ſed ſicut deficit fumus deficiet, & quemadmodùm deficit cera à facie ignis, ſic peribitis. Contrà de Euangelica Dei cognitione dixit Dominus: Cælum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt. Ac rursùm Propheta his verbis vtitur: In principio tu Domine terram fundâſti, & opera manuum tuarum ſunt cæli. Ipſi peribunt, tu autem permanes: & omnes ſicut veſtimentum veteraſcent. Et ſicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient. Ac diuini quidē aduentûs Chriſti præcones, & ſapientes orbis terrarum piſcatores, qui ex erroris ac fraudis voragine omnes extraxerunt (quos quidem tu, qui peccati verè ſeruus es, aſpernaris, ac nihili pendis) per ſigna & prodigia Solis inſtàr in mundo fulſerunt, cæcis lucem donantes, ſurdis auditum, claudis greſſum, mortuis deniquè vitam impertientes. Nam vel eorum duntaxàt vmbræ omnes hominum morbos profligabant. Dæmones, quos vos vt deos metuitis, non modò ab hu-

Pſal. 57. Hier. 17. Argumentū Theudæ in eum retorquet. Pſal. 18. Rom. 10. Pſal. 36. Pſal. 67. Luc. 21. Pſal. 101. Sancti Apoſtoli Solis inſtàr miraculis in mūdo fulſerūt. Act. 5.

ab humanis corporibus depellebant, ſed etiam Crucis ſigno ex ipſo terrarum orbe fugabant: cuius ope atque adiumento omnẽ quidem magiam deleuerunt, veneficiaque omnia irrita reddiderũt. Atque illi quidem humana infirmitate per Chriſti virtutem ad hunc modum ſanati, rebusque omnibus conditis renouatis, tanquàm veritatis præcones ab omnibus ijs, qui ſapientia præditi ſunt, laudantur, admirationique habentur. Quid autem habes, quod de ſapientibus atque oratoribus tuis, quorum Deus ſapientiam ſtultam fecit, de illis inquam diaboli patronis,

1. Cor. 1.

in medium afferas? Quid memoria dignum mundo reliquerint, expone. Quid de ipſis, quod prædices, habes, niſi dementiã ac turpitudinẽ, inanemque artem, verborum elegantia fœtidæ ſuæ religionis cœnum contegentem? Quinetiam ex poëtis tuis quicunque ab ingenti furore atque inſania vel tantulum emergere potuerunt, id quod verius erat, dixerunt, nempe eos, qui dij appellantur, homines extitiſſe, ac propterea quòd quidam eorũ vrbibus & regionibus imperârunt, quidam autem aliud quiddam nullius penè momenti, dum viuerent, effecerunt, homines errore lapſos, deorum nomine eos appellâſſe. Principiò enim Seruch ille ſtatuas

Seruch ſtatuarum inuentor.

inueniſſe literarum monumentis proditus eſt. Siquidem eos, qui antiquitùs, vel ſtrenui animi, vel amicitiæ, vel cuiuſpiam alterius virtutis opus memoria dignum edidiſſent, ſtatuis ornâſſe dicitur. Poſteri autem, maiorum mentem ignorantes, nempe quòd memoriæ duntaxàt cauſa, ijs, qui laude dignum aliquid effeciſſent, ſtatuas & columnas erexiſſent, dæmonis vitij authoris opera paulatìm aberrantes, homines ijſdem paſſionibus obnoxios ac corruptioni ſubiectos, tanquàm immortales deos adorârunt, ſacrificiaque ipſis ac libamina excogitârunt: dæmonibus videlicet in ſtatuis habitantibus, atque huiuſmodi honorem & ſacrificia ad ſeſe pertrahentibus. Illi itaque eos, qui Deum in notitia habere minimè probant,

Rom. 1.

duplici de cauſa, vt ſe deos eſſe exiſtiment, adducunt: altera, vt ipſi hoc nomine celebrentur. gaudent enim ipſi, vtpotè faſtu atque arrogantia pleni, cùm ipſis tanquàm dijs honor tribuitur. Altera, vt eos, quos in fraudem induxerint, ad præparatum ſibi ſempiternum ignem trahant. Eoque nomine omni flagitij ac turpitudinis

Dæmones diuinu nomen ſibi ex ſuperbia aſſcribunt.

genere ipſos erudierunt: adeò vt eorum fraudi atque impoſturæ ſemèl addicti homines, mentis tenebris circunfuſi, atque ad malorum colophonem venientes, ſui quiſque vitij ac ſuæ cupiditatis ſtatuam fixerint, deumque nominârint. Qua quidem in re, cùm erroris ſui nomine execrandi ſint, tum verò ob earum rerum, quas adorant, abſurditatem maiori execratione dignos ſe præbuerunt. Id autem tandiù locum habuit, quoàd Dominus, per viſcera miſericordiæ ſuæ, nos, qui ipſius fide præditi ſumus, ex improbo ac peſtifero huiuſmodi errore liberauit, veraque Dei cognitione imbuit. Neque enim in alio vllo ſalus eſt, nec præter ipſum ſolum, qui mundum effecit, ac virtutis ſuæ verbo omnia portat, alius Deus aut in cælo aut in terra eſt. Verbo enim Domini, inquit ille, cæli firmati ſunt: & ſpiritu oris eius omnis virtus eorũ: atque omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt.

Act. 4. Heb. 1. Pſal. 32. Iohan. 1.

Theudas autem, cùm hæc verba audiuiſſet, atque huiuſmodi ſermonem diuinitùs infuſa ſapientia plenum eſſe cerneret, tanquàm tonitrui ſono perculſus, ſilentio tenebatur. Tandèm autem aliquandò miſeriam ſuam agnoſcens (obtenebratos enim cordis ipſius oculos ſalutaris doctrina tetigerat) ingenti anteactæ vitæ pœnitudine affectus eſt: atque condemnato idolorum errore ad pietatis lucem accurrit, ac deincèps à ſcelerata & execranda vitæ ratione

Theudas oratione Ioſaphat ad fidem adducitur.

vſqueadeò ſeſe remouit, tantumque cum turpibus animi affectionibus magicisque artibus bellum geſſit, quantum antè amoris fœdus cum ipſis ferierat. Nam tum in medio concilio ſtans, præſidente Rege, magna voce exclamauit: Verè, ô Rex, ſpiritus Dei in filio tuo habitat: verè fracti ac ſuperati ſumus, nec defenſionem vllam habemus, nec ad ea, quæ ab ipſo cõmemorata ſunt, vel oculos ipſos obuertere poſſumus. Magnus igitur re vera Chriſtianorũ Deus eſt, magna ipſius fides, magna myſteria. Conuerſus itaque ad Regis filiũ, ait: Dic quæſo, ô claro atque illuſtri animo prædite, Deúſne me excepturus eſt, ſi ab improbis actionibus abſcedens, ad eũ me conuertero? Sanè, inquit veritatis præco, ſanè inquam te excipiet, omnesque itèm, qui ad ipſum ſeſe conuerterint. Nec verò vulgari modo excipiet: verùm vt filio è longinqua regione redeũti, hoc eſt à ſcelerata vitæ ratione ad meliorem frugẽ ſeſe conuertenti, obuiàm prodibit, eumque amplectetur, & exoſculabitur: ac peccati fœditate detracta, ſtatìm ipſi veſtimentũ ſalutaris imponet, cla-

Lucæ 15.

riſſimaque gloriæ ſtola eum induens,myſticum ſupernis virtutibus epulum peraget,ob receptam videlicet ouem perditam feſtum diem celebrans. Ipſemet enim Dominus ingens in cælo gaudium eſſe dixit ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Ac rursùm: Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiã. Et per Prophetã: Viuo ego,dicit Dominus, nolo mortẽ peccatoris, ſed magis vt conuertatur à via ſua,& viuat. Cõuertimini à via veſtra mala: & quarè moriemini domus Iſraël? Iniquitas iniqui non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab iniquitate ſua,& fecerit iuſtitiã,& in mandato vitæ ambulauerit: vita viuet,& nõ morietur. Omnia peccata,quæ admiſit,non memorabuntur, quia iudiciũ & iuſtitiam fecit: in ipſis viuet. Ac rursùm per alterũ Prophetam exclamat: Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis, quieſcite agere peruersè,diſcite benefacere. Si fuerint peccata veſtra ſicut coccinum,tanquàm nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra velut vermiculus, ſicut lana alba erunt. Cùm igitur hæ pollicitationes, ijs qui ad meliorem frugem ſeſe receperint, à Deo propoſitæ ſint,nè cuncteris, ó homo,nec moram vllam adhibeas: verùm ad Chriſtum benignum Deum noſtrũ accede, & illuminare: & facies tua non confundetur. Nam ſimulatquè in diuini baptiſmatis piſcinam immerſus fueris, tota veteris hominis ſpurcities,atque vniuerſa ſcelerum ſarcina in aqua ſepelietur,atque in nihilum dilabetur: tuque nouus illinc ac recens,atque ab omni labe purus conſcendes, nullam peccati labem aut rugam tecum ferens. Ac deinceps in te ſitum erit, vt purgationem per viſcera miſericordiæ Dei noſtri hinc contractam tuearis atque cõſerues. Theudas igitur his verbis inſtitutus,ſtatìm ex aula excedit,atque ad ſceleratam ſpeluncam ſuam profectus,magicos libros ſuos,tanquàm ſceleris omnis primitias,ac diabolicorum arcanorum theſauros, exuſſit. Ipſe autem ad ſacroſancti illius viri,ad quem etiam Nachor perrexerat,antrũ ſeſe confert, rerumque ſuarũ omnium ſtatum ipſi exponit,capiti ſuo terram adſpergens,grauesque gemitus edens, ac ſeipſum lachrymis perfundẽs,nefariaque ſua flagitia ſeni ordine commemorans. Ille autem,vt qui ſalutis animæ afferendæ, atque ex verſipellis draconis faucibus eripiendæ,peritiſſimus eſſet, ſalutaribus verbis eum demulcet,ac velut excantat, veniam ſpondet,ac propitium & facilem ipſi iudicem fore pollicetur. Ac poſteà, cùm eum Chriſtianæ fidei rudimentis imbuiſſet, multorumque dierum ieiunium ipſi indixiſſet, eum diuino baptiſmo luſtrauit. Ac deinceps per omnẽ vitæ curſum ille ſincero animo de admiſſis ſceleribus pœnitẽtiam egit, lachrymiſque ac gemitibus Deum placare ſtuduit.

Ibidẽm. Luc.5. Ezech.18. Eſa.1. Pſal.32. Baptiſmus omnia peccata quantuis maximè enormia abluit. Theudas omnes magicos ſuos libros vrit. Fidem amplectitur & baptizatur.

Rex de Arachis conſilio regnum ſuum cum filio ex æquo partitur, eumque ad ſui regni partem mittit. In qua ille innumeros homines ad fidem conuertit.

CAP. XXXIII.

Quæ cùm ad hunc modum eueniſſent, Rex conſilij inopia vndiquè deſtitutus,in graui planè mœrore verſabatur,animoque magnoperè iactabatur.Coacto autem rursùm ſenatu,quidnam de filio ſuo faceret, diſpiciebat. Cùm autem multi multas ſentẽtias in medium protuliſſent, Araches ille,de quo ſuperiùs mentionem fecimus, qui & ducum omnium clariſſimus erat,& principem in ſenatu locum obtinebat, his ad Regem verbis vſus eſt: Quidnam, ó Rex,filio tuo facere oportuit, quod non fecerimus, vt ad ſequenda noſtra dogmata,deosque noſtros colendos eum induceremus? Verùm, vt video, impoſſibilia aggredimur. Siquidem à natura ipſi,aut etiam fortaſsè à fortuna, peruicacia & animi durities inſita eſt. Itaque ſi ipſum ſupplicijs ac cruciatibus afficere in animum induxeris, tum ipſe naturæ hoſtem te præbebis, patriſque nomen amittes, tum ipſius iacturã facies, vt qui pro Chriſto mortẽ oppetere paratus ſit. Reliquum eſt igitur,vt hanc rationẽ ineas, nempe vt regnũ cum eo partiaris, eique, in ea parte,quæ ad eum attinuerit, regij muneris adminiſtrationem cõmittas. Ac ſiquidem negotiorum natura,rerumque mundanarum cura,eum ad inſtitutum noſtrum vitæque genus amplectendum pertraxerint, res nobis ex ſententia ſuccedet. Mores etenim in animo vehemẽter corroborati, ægrè expungi atque obliterari poſſunt, verborumque potiùs blanditijs, quàm vi commutantur. Sin autem in Chriſtianorum religione perſtiterit, illud ipſum certè, quòd filio nõ ſis orbatus, mœrorẽ tuũ aliqua ex parte mitigabit. Hanc orationem cum Araches habuiſſet, omnes ipſius ſenten-

Arachis ſententia. Inueterati mores vix poſſunt per vim euelli.

ſententiam comprobârunt. Ac proindè Rex ſe ità facturum aſſenſit. Itaque poſtridiè cùm illuxiſſet, filium acciuit, eumque ità eſt allocutus. Hic mihi, ô nate, poſtremus ad te ſermo eſt, cui niſi quamprimùm paruëris, atque in hac ſaltem re pectoris mei dolorem leniueris, non vltrà, mihi crede, indulgenter tecum agam. Percontante autem illo, quid ſibi hoc ſermone vellet, Quoniam, inquit ille, multis ſuſceptis laboribus præfractum & contumacem te ad omnes reperi, vt qui nullis vnquàm ſermonibus meis parendum tibi duxeris, age, diuiſo imperio meo id faciam, vt tu ſeparatim degas, ac regnum geras. Ità, iam tibi, quam cupis, viam ingredi tutò licebit. Diuina aûtem illa anima, quanquàm aliòquì Regem hoc ſibi labefactandi ſui inſtituti cauſa proponere compertum haberet, obtemperandum tamen duxit, hoc ſcilicet animo, vt ex ipſius manibus elapſus, viam eam, quam expetebat, ingrederetur. Sermonem igitur excipiens, ad Regem ait: Equidem ipſe diuinum illum virum, qui mihi ſalutis iter commonſtrauit, quærere geſtiebam, rebusque omnibus valere iuſſis, cum eo, quicquid mihi vitæ reliquum eſt, traducere. Verùm quoniam per te, ô pater, mihi ea, quæ cordi ſunt, facere minimè licet, hac in re tibi morem gero. Siquidem in ijs rebus, in quibus perſpicuum exitium atque abalienatio à Deo non proponitur, patri obtemperare pulchrum eſt. Rex itaque ſum ma lætitia perfuſus, regionem omnem imperio ſuo ac ditioni ſubiectam in duas partes diuidit, filiumque Regem creat, ac diademate exornat, regiaque omnī gloria inſignitum in eam regni partem, quæ ipſi attributa erat, cum luculenta ſatellitum manu emittit. Principibus autem ac ducibus, reique militaris præfectis & ſatrapis, ſi quorum voluntas ità tuliſſet, çum filio ſuo ac Rege proficiſcendi poteſtatem facit. *Pater regnū ſuum cū filio, ex ęquo partitur.*

Atque ingentem quandam ac numeroſiſſimam vrbem, in qua regiam ſedem haberet, aſſignat, omniaque ea, quæ Regibus conueniunt, ipſi impertit. Tum igitur regiam auctoritatem ac poteſtatem nactus Ioſaphat, cùm ad eam vrbem, in qua ea, quæ ad regnum gerendum pertinebant, parata erant, veniſſet, Dominicæ paſſionis ſignum, hoc eſt venerandam Chriſti Crucem, in ſingulis vrbis turribus collocauit. Idolorum autem delubra & aras deiecit, atque à fundamentis ipſis eruit, nullas videlicet impietatis reliquias linquens. Atque in media vrbe ingens ac pręclarum templum Chriſto Domino excitauit, plebique imperauit, vt ad eum locum crebrò commeans, Deo per Crucis adorationem cultum adhiberet. *Quid in regni auſpicijs fecerit Ioſaphat.* *Templum in regia vrbe ædificat.*

Ac tunc ipſe ante omnes in mediū prodiens, intentiſſimo animo preces fundebat, omneſque eos, qui ſub ipſius poteſtate ac ditione erant, monebat, obſecrabat, nihil deniquè prætermittebat, quo ipſos à ſuperſtitioſo errore abſtraheret, atque ad Chriſtum adiungeret: idolorum cultûs fraudem atque impoſturā indicabat, Euangelij prædicationem exponebat, Dei verbi plenā indulgentiæ demiſſionem commemorabat, aduentûs ipſius miracula prædicabat, Crucis ſupplicium, per quod ſalutem conſecuti ſumus, declarabat, Reſurrectionis vim atque in cælos aſſcenſionem narrabat, deniquè tremendum illum diem annunciabat ſecundi ipſius horrendi aduentûs: atque tum recondita pijs bona, tum eos cruciatus, qui impios ac ſceleratos manent. Hæc omnia perquàm lenibus ac blandis verbis complectebatur. Neque enim tam poteſtatis amplitudine ac regia magnificentia, quàm modeſtia & lenitate venerationem ac terrorem ſibi commouere cupiebat. Quæ etiam res omnes ad eum magìs pertrahebat, nimirùm quòd, vt vita & actionibus admirandus, ità etiam animo facilis ac modeſtus eſſet. Ex quo effectum eſt, vt potentia magnum à modeſtia & manſuetudine ſubſidium nacta, omnes eò adduceret, vt ipſius verbis parerent. Siquidem in tam breui adeò temporis curriculo plebs omnis ipſi ſubiecta, tam oppidani quàm finitimi, diuinis ipſius ſermonibus in Chriſtiana religione inſtituebantur, ac falſum multorum deorum cultum eiurabant, & ab idolorum ſacrificijs & execrando eorum cultu ſeſe abrumpebant, atque ad fidem erroris expertem ſeſe conferebant, ipſiusque doctrina innouati, ad Chriſtum adiungebantur. *Innumeros homines ad fidem conuertit.*

Omnes autem ſacerdotes & monachi, ac nonnulli Epiſcopi, qui ob patris ipſius metum in montes & ſpeluncas ſeſe abdiderant, è latibulis ſuis exeuntes, læto animo ad eum proficiſcebantur. Ipſe verò ijs, qui Chriſti cauſa tantiș moleſtijs & acerbitatibus, totque calamitatibus affecti fuerant, obuiàm prodiens, eos honorificè excipiebat, atque in palatium ſuum introducebat, pedes ipſorum lauans, ſquallidam comam abſtergens, atque omni officij genere ipſos complectens. Pòſt autem Eccleſiam recèns à ſe conſtructam dedicandam

 curat,

curat, atque Epiſcopum quendã, qui fidei Chriſtianæ cauſa multis ærumnis conflictatus fuerat, ſuique Epiſcopatûs thronũ amiſerat, antiſtitem in eo inſtituit, virum, inquam, ſanctum & Eccleſiaſticorum canonum peritum, diuinoque zelo prorsùs flagrantem. Ac tum piſcina ex tẽpore facta, eos, qui ad Chriſtũ ſeſe conuerterant, baptizari iubet. Et quidem principes ac magiſtratus primi baptizati ſunt: pòſt autem, qui militaris ordinis erant, ac reliquũ vulgus. Ac qui baptiſmũ ſuſcipiebant, non modò animarũ ſanitatem conſequebantur, verùm etiam quicunque corporis morbis & febribus laborabant, abiecta omni aduerſa valetudine, tum animo puro, tum integro corpore, è piſcina reuertebantur: percepta videlicet tum animorum tum corporũ ſanitate. Ob eamque cauſam ingens hominũ multitudo ad Regẽ Ioſaphat vndecunquè confluebat, pietatis doctrina ab eo imbui expoſcens, atque omnia idolorum templa euertebantur: omneſque opes ac pecuniæ in fanis reconditæ abſtrahebãtur: eorumque loco ſacroſancta templa Deo exædificabantur, opeſque illas, ingentiſque pretij veſtes ac theſauros Rex Ioſaphat ipſis aſſignabat: vilem ſcilicet ac ſuperuacaneam illam materiã hac ratione vtilẽ ac fructuoſam efficiens. Execrandi porrò dæmones, qui in fanis illis & altaribus cõmorabantur, atrociſſimum in modũ vexabantur, ac fugabantur, coortamque ſibi calamitatem audientibus multis clamabant. Atque finitima illa vniuerſa regio tenebroſa ipſorum fraude atque impoſtura liberabatur: ac Chriſtianorũ fidei ab omni labe ac reprehenſione liberæ, luce colluſtrabatur. Siquidẽ ipſe quoq; Rex omnibus virtutis exẽplar erat, ac permultos ad eandẽ voluntatẽ & ſententiam excitabat &, inflãmabat. Huiuſmodi quippè principatûs atq; imperij natura eſt. Semper enim ſubditi ad eos qui rerum potiuntur, ſeſe cõponunt, eaque amare ac conſectari ſolent, quibus principem delectari ſentiunt. Hinc Deo adiuuante pietas ipſis augebatur, nouoſq; in dies progreſſus faciebat, ac Rex in Chriſti mandatorũ obſeruationem totus incumbebat, atque ex ipſius charitate pendebat. Eratque verbi gratiæ diſpenſator, ac multarũ animarum gubernator, ad Dei portũ eas appellens. Etenim illud exploratũ habebat, omnium regiorũ munerum hoc primariũ ac præſtantiſſimum eſſe, vt homines ad Dei metũ ac iuſtitiæ cultum erudiat. Quod etiã ipſe faciebat, ſeipſum videlicet ad imperio tenendas animi perturbationes cõparans, ſubditoſque ſuos admonens, atque optimi naucleri inſtàr iuſtitiæ clauum ſedulò tenens. Nam hæc demùm veri regni lex ac norma eſt, nimirùm voluptatibus imperare, ijſque dominari, quemadmodũ etiam ipſe faciebat. Quippè nec de maiorum nobilitate, nec de regia gloria, in qua verſabatur, vllo modo ſeſe efferens (quandoquidẽ luteum omnes generis authorẽ habemus, eiuſdemque argillæ pauperes æquè àc diuites ſumus) verùm in humilitatis abyſſum mentẽ ſuam aſſiduè conijciens, futuramque beatitudinẽ animo & cogitatione cõplectens, inquilinum hîc ſeipſum eſſe ducebat: ea autẽ propria eſſe ſtatuebat, quibus poſt huius vitæ peregrinationẽ frueretur. Cùm autẽ hæc præclarè geſſiſſet, atque omnes, quibus præerat, à veteri atque à patribus tradito errore liberatos, eius, qui nos pretioſo ſuo ſanguine ex mala ſeruitute redemit, ſeruos effeciſſet, poſteà id animo agitare cœpit, vt beneficẽtię ac largitionis virtutẽ excoleret. Nam temperantiã quidem ac iuſtitiã numeris iã omnibus abſoluerat: vt qui, & tẽperantiæ corona redimitus, & iuſtitiæ purpura conueſtitus eſſet. Illud igitur animaduertebat, terrenarũ opum inconſtantiã profluentium aquarũ curſum imitari. Quocircà illic eas recõdere properabat, vbi neq; tinea neq; rubigo demolitur, nec fures effodiunt ac furantur. Itaq; ſine vlla parſimonia pecunias omnes in pauperes diſtribuere cœpit. Illud enim perſpectum habebat, ei, qui ad ingentẽ potentiã peruenerit, curandum eſſe, vt eum, cuius beneficio potentiam cõſecutus ſit, pro viribus imitetur. Hac porrò ratione cũ ad Dei imitationem acceſſurũ eſſe, ſi nihil miſericordia potius atq; antiquius ducat. Quãobrèm pietatis opes, quę & hîc futuræ voluptatis ſpe animũ oblectãt, & illic ſperatæ beatitudinis fructu animũ exhilarant, ſuper aurum & lapidẽ pretioſum ſibi aggerebat. Poſteà carceres ſuos perſcrutãs, tum ijs, qui ad metalla damnati erant, tum ijs, qui à creditoribus ſtrangulabantur, ac deniquè omnibus omnia copioſè ſubminiſtrabat. Orphanorum omnium, & viduarũ, ac pauperum pater erat, indulgens inquã ac benignus pater, atq; ità cõparatus, vt ſeipſum beneficio afficere exiſtimaret, cùm in eos beneficij aliquid conferret. Nam cùm animo liberaliſſimo ac verè regio præditus eſſet, egentibus omnibus affatìm tribuebat; quòd ſcilicet infinitis partibus maiorem

Baptizati tam corporum quàm animarum ſanitatem conſequuntur.

Subditi principes imitari ſolent.

Quodnam præcipuum Regis munus ſit.

Opum terrenarũ inconſtantia. Mat. 6.

Miſericordiæ operib' ſedulò incumbit.

rem mercedē hinc ſperaret, cùm tempus illud aduenisset, quo merces actionibus rependenda eſſet. Cùm autē huiuſmodi ipſius fama breui quaquauerſùm ſparſa eſſet, omnes ad eum, tanquā aliquo vnguenti odore cōcitati, quotidiè confluebant, vt, tum corporū, tum animarum, paupertatem excuterent. Atque ipſe omnibus in ore erat. Neque enim terror ac tyrannica vis populum pertrahebat: verùm deſiderium ac ſincerus erga eum amor: qui quidem diuinitùs atque ex præſtantiſſima ipſius vitæ ratione in omnium animis inſitus erat. Tum igitur, tum inquam, ij quoquè qui ſub patris ipſius imperio erant, ad eū potiùs ſeſe adiungebant, omniq́ue abiecto errore veritatem prædicabant. Ac domus quidem Ioſaphat creſcebat & inualeſcebat: domus autem Abenner decreſcebat, ac debilitabatur: queadmodùm ſcilicet de Dauide ac Saule in Regum libro proditum eſt. 2.Reg.3.

Rex Abenner reſipiſcit, ac Christianos amare incipit, filiumq́ue accerſit, vt ab eo fidei doctrinam intelligat. *CAP. XXXIIII.*

HAec Rex Abenner conſpiciens, tandèm aliquandò recepta mente, falſorum deorum ſuorum atque inanis impoſturæ imbecillitatem condemnauit. Ac rursùm coactis ſenatorij ordinis principibus, quæ ipſe in animo haberet, in lucem protulit. Omnibus autem eadem confirmantibus (viſitârat enim eos Oriens ex alto, hoc eſt Saluator, exaudita videlicet famuli ſui Ioſaphat oratione) Rex de his rebus filium certiorem faciendum eſſe cenſuit. Itaque poſtridiè Epiſtolam ad eum ſcribit, hoc exemplo. Rex Abenner chariſſimo ſuo filio Ioſaphat ſalutem. Cogitationes multæ, ô chariſſime fili, animum meum ſubeuntes, eum grauiſſimè conturbant. Etenim noſtra omnia inſtàr fumi deficere atque euaneſcere, ac contrà religionem tuam Sole clariùs fulgere conſpiciens, ea, quæ à te mihi dicta ſunt, vera eſſe ſenſi, quodq́ue denſæ ſcelerum & impietatis tenebræ nos ità obruebant, vt in veritatem oculos conijcere, atque omnium rerum parentem & architectum agnoſcere minimè poſſemus, verùm lucem vſqueadeò ſplendidam abs te nobis demonſtratam occluſis de induſtria oculis perſpicere recuſaremus, atque & te multis malis afficeremus, & (ô me miſerum) haud paucos Chriſtianos crudelem in modum trucidaremus: qui quidem, inuicta potentia ipſis opem ferente, corroborati, ad extremum vſque ſpiritum aduersùs immanitatem noſtram dimicârunt. Nunc verò detracta ex oculis noſtris craſſa illa caligine, exiguum quendam veritatis radium cernimus: priorumq́ue vitiorum pœnitudo animum ſubit. Verùm hunc quoquè ſplendorem alia horrendæ deſperationis nubes exoriens opprimere atque extinguere conatur, mihi videlicet peccatorum meorum multitudinem ob oculos proponens, quodq́ue iam ego Chriſto odio atque execrationi ſum, eaque in cauſa, vt iam ab ipſo recipi nequeam, vt qui aduersùs eum rebellârim, ipſiq́ue bellum indixerim. Quid igitur ipſe, ó ſuauiſſime fili, ad hæc dicas, fac quamprimùm ſciam: ac, quid mihi, patri tuo, faciendum ſit, doce, atque ad eius, quod in rem meā futurum ſit, cognitionem, me, tanquàm porrecta manu, fac ducas. Vale. Hanc epiſtolā cùm Ioſaphat accepiſſet, quæq́ue in ea continebantur, legendo peragrâſſet, voluptate ſimul & admiratione animus ipſius impletus eſt. Atque in cubiculum ſuum confeſtim ingreſſus, & ante Dominicam effigiem in faciem abiectus, terram lachrymis perfundebat, ſimul & Domino gratias agens, & ad ipſius laudationem exultationis labia mouens, hisq́ue verbis vtens: Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in ſeculum & in ſeculum ſeculi. Magnus es, Domine, & laudabilis valdè: & magnitudinis tuæ non eſt finis. Et: Quis loquetur potentias tuas? auditas faciet omnes laudes tuas? Qui conuertiſti petram in ſtagna aquarum: & rupem in fontes aquarum. En enim etiam rupes hæc, ac rupe durius patris mei pectus tua voluntate ceræ inſtàr emollitum eſt. Potes enim etiam ex lapidibus excitare filios Abrahæ. Gratias tibi ago, benigne Domine ac Deus miſericordiæ: quoniam in peccatis noſtris lenitate vſus es, atque etiamnùm vteris: & ad hunc vſque diem impunitos nos reliquiſti. Nam nos quidem iampridem à tua facie abijci merebamur, atque in hac vita publica infamia notari, quemadmodùm ſcelerati illi Pentapolitæ, qui igne ac ſulphure conflagrârunt. At patientia, & incomparabilis lenitas tua, benignè nobiſcum egit. Gratias tibi ago indignus ego ac deſpicabilis, etiamſi benignitati tuæ laudandæ ac celebrandæ impar

Marginal notes: Luc.1. — Regis ad filium Epiſtola. — Pater culpā ſuam agnoſcit. — Gratiarum actio pro patris conuerſione. — Pſal.144. — Pſal.105. — Pſal.113. — Matth.3. — Baſil.lib. Conſtit.c.2. — Gen.19.

par ſum. At te Domine Ieſu Chriſte, inuiſibilis Patris fili ac Verbum, qui omnia verbo produxiſti, ac voluntate tua contines & tueris, qui in ligno extenſus es, ac (Matth.12.) fortem vinxiſti, iiſque qui ab eo vincti tenebantur, ſempiternam libertatem attuliſti, te inquam per miſerationes tuas obteſtor, vt nunc quoque inuiſibilem & omnium rerum effectricem manum tuam extendas, ac ſeruum tuum & patrem meum ex graui illa diaboli captiuitate prorsùs liberes, teque ſempiterna vita prędítum & verum Deum ac ſolum immortalem & æternum Regem eſſe, apertiſſimè ipſi oſtendas. Contritionem quæſo animi mei propitio ac placido oculo adſpice, ac pro ea tua pollicitatione, in quam mendacium non cadit, à meis partibus ſta, qui te rerum omnium effectorem, conditorẽ & gubernatorẽ confiteor, & agno- (Iohan.4.) ſco. Fluat in me ſaliens aqua tua, deturque mihi ſermo in apertione oris, ac mens (Ephes.6.) in te angulari lapide rectè defixa: vt ego inutilis ſeruus tuus patri meo incarnationis tuæ myſterium, vtì par eſt, exponere, atque à vano peſtiferorum dæmonum errore per potentiam tuam ipſum abducere, tibique Deo ac Domino, qui non vis (Ezech.18.) mortem peccatorum, ſed eorum reſipiſcentiam ac pœnitentiam expectas, conciliare queam. Quoniam tu glorioſus es in ſecula ſeculorum, Amen. Cùm ad hunc modum oráſſet, atque hoc ſibi perſuaſiſſet, ſe voti ſui compotem futurum, Chriſti miſericordia fretus illinc cum regio ſatellitio exceſſit, atque ad patris palatium ſeſe contulit. Vt autem pater de filij aduentu certior factus eſt, ſtatim obuiàm ei prodit, atque ipſum complectitur, & exoſculatur, deque ipſius aduentu maxima voluptate afficitur, publicumque ac ſolenne feſtum celebrat. Quid autem poſteà? Remotis arbitris vnà conſident. Et quis tandem eos ſermones, quos tum filius ad Regem habuit, & quanta cum ſapientia diſſeruit, vlla oratione complecti queat? Quid enim aliud loquebatur, quàm quæ ipſi à diuino Spiritu, per quem piſcatores vniuerſum mundum Chriſto irretierunt, & literarum expertes eruditis viris (S. Ioſaphat patrem ſuũ in fide Chriſti inſtruit.) doctrina præſtiterunt, inſtillabantur? Per eius gratiam ipſe quoquè eruditus & inſtructus ad Regem verba faciebat, ſcientiæ luce eum colluſtrans. Ac priùs quidem, cùm vt patrem à ſuperſtitioſo errore abſtraheret, diù multumque laboráſſet, nihil non dicens aut faciens, quò ipſius animum ad ſe alliceret, fruſtrà tamen canere, ac ſurdo loqui videbatur. At cùm Dominus afflictionẽ ſerui ſui Ioſaphat inſpexit, (Pſal.144.) atque exauditis ipſius precibus clauſas patris ipſius ianuas patefecit, (Voluntatem enim, inquit ille, timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet) tum deniquè Rex ea, quæ dicebantur, facilè intelligebat: adeò vt opportunum tempus nactus filius, per Chriſti gratiam aduersùs improbos ſpiritus, qui patris animo dominabantur, victoriam adipiſceretur, ipſumque illorum errore atque impoſtura omni ex parte liberaret, ſalutaremque doctrinam perſpicuè ipſi traderet, ac cæle- (Quam ratione tenuerit Ioſaphat in erudiendo patre.) ſti & viuo Deo ipſum conciliaret. Principiò enim altiùs exorſus, ipſi magnas & admirandas res, quas priùs nec intellexerat, nec cordis auribus perceperat, annunciauit. Etenim longam ad eum de Deo orationem habuit, piamque doctrinam ipſi oſtendit: nempe quòd non ſit alius Deus ſurſùm, præter vnum Deum, qui in Patre & Filio ac Spiritu ſancto agnoſcitur:) ac multa itèm Theologiæ arcana ipſi aperuit. Poſteaque etiam ea, quæ ad rerum conditarum, tam inuiſibilium, quàm viſibilium procreationem attinebant, expoſuit: nimirùm quo pacto ſummus ille parens (Gen.2 & 3.) & opifex, rebus omnibus ex nihilo productis, hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam effinxerit, ipſumque arbitrij libertate donatum, eorum quę in paradiſo pulchra erant, participem fecerit, vnius tantùm arboris guſtu ipſi interdicto, hoc eſt ligni ſcientiæ. Quo quidem mandato violato, eum è paradiſo exterminauit. Vndè & ipſe & vxor ea, quam cum eo habebant, coniũctione lapſi, in hos multos errores inciderunt, peccato videlicet in ſeruitutem addicti, mortique per diaboli tyrannidem obnoxij effecti. Qui quidem, hominibus ſemèl in poteſtatem ſuam redactis, hoc egit, vt Dei ac Domini obliuione prorsùs caperentur: ipſiſque perſuaſit, vt per execrandam idolorum adorationem ſibi cultum adhiberent. At verò Deus creator noſter, miſeratione cõmotus, benigna patris voluntate, ac Spiritûs ſancti adiuncta opera, ex virgine ſancta noſtri inſtàr in lucem edi voluit: cumque cruciatu affectus fuiſſet is, qui à perpeſſione immunis erat, triduo pòſt à morte ad vitam excitatus, nos à priori mulcta & condemnatione liberauit, præſtantioriq; gloria donauit. Siquidem in cælum aſſcendens, ſimul nos eò, vndè deſcenderat, euexit. Quem etiã rursùs venturum credimus, vt figmentũ ſuum ad vitam reuocet,

atque vnicuiq; ſecundum ipſius opera reddat. Poſteà de illo cęlorum regno, quod eos, qui id promerentur, manet, verba fecit, atque arcana illa bona, recōditamque itèm improbis pœnā propoſuit, nimirùm ignem nunquàm extinguendum, exteriores tenebras, immortalē vermem, cæteraq; tormentorū genera, quæ peccati ſerui ſibijpſis recondiderunt. Hęc omnia quamplurimis ſermonibus, ac Spiritûs ſancti gratiam abundè ipſi ineſſe teſtantibus, proſecutus, tum demùm imperueſtigabile diuinæ benignitatis pelagus enarrauit, quamq; ille eorum, qui ad eum ſeſe conuertunt, pœnitentiam libenter expectet, quodq; nullum ſcelus ſit, quod ipſius miſericordiā ſuperet, ſiquidē ad meliorem frugē redire in animū inducamus. Quod cùm multis exemplis ac Scripturæ teſtimonijs declaràſſet, orationi finē impoſuit. Nullū peccatū quod miſericordiam Dei ſuperat.

Abenner ſuſcepta fide Chriſtiana Idola confringit, atque eorum delubra in templa conuertit: actaque quadriennio pœnitentia, moritur. CAP. XXXV.

REx autem diuinitùs tradita hac ſapientia compunctus, ingenti voce ac feruentiſſimo animo Chriſtum Saluatorem confitetur, atque ab omni ſuperſtitioſo errore abſcedit: viuificæque Crucis ſignum inſpectantibus omnibus adorat, & audientibus omnibus Deum verum ac Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum prædicat. Atque commemorata priori ſua impietate, & aduersùs Chriſtianos crudelitate condemnata, ingēs ad pietatem portio efficitur. Extabatque id quod à Paulo dictū eſt, Vbi abundauit iniquitas, illic & ſuperabundauit gratia. Rom. 5. Cùm igitur ſapientiſſimus Ioſaphat etiam ad rei militaris duces & ſatrapas, atque ad omnem deniquè populum de Deo atque erga ipſum pietate multa verba faceret, & quaſi ignea lingua præclarum aliquid ac modulatum caneret, ſuperueniens Spiritûs ſancti gratia omnes ad celebrandā Dei gloriam excitabat: ità vt vniuerſa multitudo vna voce clamaret, Magnus Chriſtianorū Deus eſt, nec præter Dominum noſtrum Ieſum Chriſtū, qui cum Patre & Spiritu ſancto glorificatur, alius Deus eſt. Diuino porrò zelo impletus Rex Abenner, in aurea illa & argentea idola, quæ in ipſius palatio erant, acri animo impetum facit, eaque omnia deijcit, poſteaque in minutas partes redacta pauperibus diſtribuit: ſic nimirùm vtilia ea reddens, quæ priùs vtilitate omni ac fructu carebant. Rex Abenner idola euertit. Quinetiam ipſe cum filio idolorum templa & aras omnes obſidens, à fundamentis ipſa eruit, eorumque loco templa Deo extruxit. Nec verò in vrbe duntaxàt, ſed etiam in tota regione eandem operam ſedulò nauabant. Peruerſi autem ſpiritus, qui in aris domicilium habebant, cum vlulatu pellebantur, inuictamque Dei noſtri potentiam tremulo clamore teſtabantur: omniſque vicina regio, ac multæ itèm finiitmæ gentes ad piam fidem ſeſe conferebant. Tum igitur cùm diuiniſſimus ille Epiſcopus, de quo ſuperiùs verba fecimus, acceſſiſſet, Rex Abenner fidei Chriſtianæ elementis imbuitur, ac diuino baptiſmo in nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti perficitur. Ac Ioſaphat ex diuina piſcina ipſum excipit: res ſanè omnium maximè noua. Patris enim pater exiſtit: & ei, à quo carnali modo progenitus fuerat, ſpiritualem regenerationem conciliat. Rex Abēner baptizatur, & filius eius eum è ſacro fonte ſuſcipit. Etenim cæleſtis Patris filius erat, diuinæque profectò radicis diuiniſſimus fructus, radicis inquam illius, quæ clamat, Ego ſum vitis, vos palmites. Iohan. 15. Ad hunc modum Rex per aquam ac Spiritum regeneratus, eiuſmodi voluptate, quæ nulla oratione explicari poteſt, afficiebatur. Simulque etiam cum ipſo vniuerſa ciuitas ac finitima regio diuino baptiſmate donabatur: luciſque filij exiſtebant, qui priùs in tenebris verſabantur. Atque omnis morbus, & omnis à dæmonibus inuecta calamitas procùl ab ijs, qui fide præditi erant, propellebatur: omneſque, tum animis, tum corporibus integri atque incolumes erant. Multaque itèm alia miracula fidei confirmandæ cauſa edebantur. Eccleſiæ etiam ædificabantur: & Epiſcopi, qui metu deliteſcebant, in lucem prodibant, ſuaſque Eccleſias recipiebant. Ac prætereà alij, tum ex ſacerdotum, tum ex monachorum ordine, ad paſcendum Chriſti gregem inſtituebantur. Multæ eccleſiæ ædificātur, & fides Chriſtianorū in India floreſcit. Porrò Rex Abenner ad hunc modum ab improba & flagitioſa vitæ ratione ſeſe remouens, ac de perpetratis ſceleribus pœnitentiam agens, regium omne imperium filio tradit: ipſe autem in ſolitudine degens, caputque cinere ſine vlla intermiſſione adſpergens, & graues gemitus edens, ac ſeſe lachrymis abluens, ſolus cum eo ſolo, qui vbiquè pręſens eſt, colloquebatur, noxarum ſuarum veniam ab eo petens. Abēner pœnitentia. Quin in tantam compunctionis atque humilitatis abyſſum ſeſe demiſit, vt ipſum quoquè Dei nomen

men labijs vſurpare recuſaret,ac vix tandèm à filio admonitus,illud pronunciare
auderet.Tanta autem ac tam præclara in eo vitæ cômutatio fuit,ac tanta cum lau-
de virtutis iter tenuit, vt priorum iniquitatũ ignorantiã pietatis magnitudine ſu-
peraret. Cùm autem quatuor annos hoc pacto in pœnitentia & lachrymis, atque
omni virtutis genere tranſegiſſet,in letalẽ morbum incidit.Cùm autem ipſi vitę fi-
nis immineret,in metu animiq; anxietate verſari cœpit,mala,ea quæ à ſe perpetra-
Ioſaphat patrẽ conſolatur. ta fuerant, in memoriã reuocans. At Ioſaphat conſolatoria oratione coortum ei
mœroris onus ſubleuauit,his verbis vtẽs: Quarè triſtis es,ô pater,& quarè teipſum
Pſal.41. conturbas? Spera in Deo,& cõfitere ipſi,qui eſt ſpes omniũ finium terræ,& in mari
Pſal.64. longè,qui per Prophetã clamauit,Lauamini,mundi eſtote,auferte malum cogita-
Eſa.1. tionum veſtrarum ab oculis meis: diſcite benefacere.Et ſi fuerint peccata veſtra
ſicut coccinum, tãquàm nix dealbabũtur: & ſi fuerint rubra ſicut vermiculus,tan-
quàm lana alba erunt.Quocircà nè timeas,ô pater,nec dubio animo ſis.Neq; enim
eorum, qui ad Deum ſeſe conuertunt, peccata immenſam ipſius bonitatem vin-
Hominum peccata ſub menſuram cadunt: Dei autem miſericordiã nemo metiri valet. cunt.Illa enim quocunq; tandèm numero fuerint,ſub menſurã cadunt: hanc au-
tem,nec metiri,nec numerare quiſquã poteſt. Quocircà fieri non poteſt,vt quod
menſuræ ſubijcitur, id quod nulla menſura compræhendi poteſt,ſuperet. Huiuſ-
modi verbis ad conſolandum accommodatis,ipſius animum leniens,ac velut ex-
cantãs,eum ad bonam ſpem reuocauit.Deindè pater extenſis manibus gratias ipſi
agebat,ac benè precabatur,diemq; eum,quo ipſe in lucem editus eſſet,laudibus ef-
ferebat,his verbis vtens: Dulciſſime fili,fili inquam,qui non tam meus es,quàm cę-
leſtis Patris,quamnam tibi gratiã referam? quibus te benedictionibus proſequar?
Luc.15. quas Deo tua cauſa gratias agam? Perieram enim: ac tua opera inuentus ſum.Pec-
cato mortuus eram:& reuixi.Hoſtis & perduellis Dei: & in gratiam receptus ſum.
Quid igitur tibi pro his omnibus rependam? Deus eſt, qui ſatis amplis præmijs te
remunerari queat.Hoc ſermone habito,cùm chariſſimum filium ſæpiùs exoſcula-
Pſal.30. tus fuiſſet,ac deindè preces fudiſſet, atque,In manus tuas,ô benigne Deus,cômen-
Regis Abẽner felix obitus. do ſpiritum meum,dixiſſet,in pœnitentia animam ſuam Domino reddidit. Filius
autem Ioſaphat,patrem mortuum lachrymis proſecutus,iuſtiſque ipſi perſolutis,
corpus eius in piorum virorum ſepulcris condidit.Nec tamen ipſius corpus regia
veſte obuoluit, ſed pœnitentiæ veſtimẽtis exornauit.Atque ipſe in ſepulcro ſtans,
ac manus in cælum tendens, lachrymaſque ex oculis fluuij inſtàr profundens, his
verbis ad Deum clamauit: Gratias tibi ago Deus Rex gloriæ,qui ſolus potens &
immortalis es,quoniam orationem meam minimè deſpexiſti,nec lachrymas me-
as pro nihilo duxiſti: verùm ſeruum tuum ac patrem meum à ſcelerata viuendi
ratione auocatum ad te omnium Saluatorem pertrahere voluiſti,eum videlicet
ab idolorum errore abducens, atque ipſi hoc donans,vt te Deum verum ac beni-
gnum intelligeret. Ac nunc, ô Domine Deus,cuius bonitatis pelagus perueſtiga-
Pſal.78. ri nequit,in loco paſcuæ, in loco refectionis, vbi vultús tui lux ſplendet, eum col-
loca: nec antiquarum ipſius iniquitatum recordare, ſed pro ingenti tua miſeri-
cordia peccatorum ipſius chirographum dele, ac debitorum ipſius chartas con-
cerpe,ſanctoſque tuos, quos & igni & gladio de medio ſuſtulit, cum ipſo in gra-
tiam reduc,eiſque,nè ipſi infenſos & iratos ſeſe præbeant,impera. Omnia quippè
Deo impoſſibile eſt pœnitentiũ nõ miſereri. tibi omnium Domino poſſibilia ſunt, hoc vno excepto,quòd, quin te eorum, qui
ſeſe ad te conuertunt,miſereat,facere non potes.Miſericordia enim tua in omnes
diffuſa eſt: atque ijs,à quibus inuocaris,ſalutem affers,Domine Ieſu Chriſte: quo-
niam decet te gloria in ſecula,Amen. Huiuſmodi preces & orationes Deo offere-
bat, ſeptem dies à ſepulcro omninò non diſcedens, nec cibi quicquam aut potûs
admittens, nec rursùs ſomno corpus recreans,verùm & lachrymis ſolum rigans,
& cum luctibus omnem orationis facultatem ſuperantibus in oratione perſtans.
Octauo autem deniquè die in palatium reuerſus,opes omnes ac pecunias paupe-
ribus diſtribuit: adeò vt nullus iam,qui rerum inopia premeretur,ſupereſſet.Pau-
ciſque diebus in huiuſmodi miniſterio exactis, omnes theſauros exhauſit: id vi-
Matth.7. delicet agens, nè anguſtam portam introire paranti pecuniarum moles impedi-
mentum afferret.

Ioſaphat quadrageſimo ab obitu patris die, regno ſuo Barachiæ cedit, ſuiſque valere iuſſis, in ſolitudinem ſe confert. *CAP. XXXVI.*

AT verò quadrageſimo à paterni obitûs die, memoriam ipſius celebrans, magiſtratus omnes ac militaris claſſis & plebeij ordinis haud paucos conuocat: atque in regio throno ſedens cunctis audientibus hanc orationem habuit: En, vt ipſi cernitis, Abenner Rex ac pater meus, haud ſecùs àc pauperum quiuis, mortem obijt. Ac nec diuitiæ, nec opes, nec regia gloria, nec rursùm ego patris amantiſſimus filius, nec reliquorum ipſius amicorum ac cognatorum quiſquam opem ipſi & auxiliũ adferre, atque ab ineuitabili ſententia ipſum eximere potuit: verùm ad illud tribunal, vt præſentis vitæ rationem reddat, proficiſcitur, neminem omninò, qui ipſi opituletur, ſecum ducens, ijs duntaxàt exceptis (quæcunque tandèm illa fuerint) quæ ab eo geſta ſunt. Hoc autem ipſum quoquè omnibus, qui mortalem naturam nacti ſunt, contingere naturâ comparatum eſt: neque aliter fieri poteſt. Nunc igitur audite me, ô filij ac fratres, plebs Domini, & ſancta hæreditas, quos Chriſtus Deus noſter pretioſo ſuo ſanguine redemit, atque à veteri errore, & aduerſarij ſeruitute in libertatem vindicauit. Vos meam inter vos vitæ rationem noſtis: nempe quòd, ex quo tempore Chriſti cognitionem conſecutus, diuinoque beneficio ipſius ſeruus effectus ſum, omnibus alijs rebus contemptis atque odio habitis, ipſius duntaxàt cupiditate flagraui: idque vnum mihi in votis fuit, vt ex huius vitæ tempeſtate, atque inani perturbatione ac tumultu egreſſus, ſolus cum ipſo ſolo conſuetudinem haberem, atq; in ſumma animi tranquillitate Deo meo ac Domino ſeruire. Verùm me patris mei in diuerſum nitentis voluntas retinuit, præceptumque illud, quod patribus honorem haberi iubet. Vndè Dei gratia & adiumẽto incaſſum minimè laboraui, nec huiuſmodi dies fruſtrà conſumpſi: verùm & illum, & vos omnes, Deo conciliaui, eumque ſolum Deum verum, ac rerum omnium Dominũ cognoſcere docui, non quidem ego iſtud faciens, ſed gratia Dei mecum, qui me etiam è ſuperſtitioſo errore atque idolorum cultu eripuit, ac vos, ô plebs mea, graui & acerba captiuitate liberauit. Iam igitur tempus eſt, vt ea, quæ Deo pollicitus ſum, expleam. Tempus, inquam, eſt, vt, quò ipſe me ducet, proficiſcar, eaque vota, quibus me ipſe obſtrinxi, perſoluam. Nunc itaque vobiſcum ipſi conſiderate, quem vobis præeſſe, ac regnum obtinere velitis. Iam enim in Domini voluntate perfecti eſtis: nec quicquam ex ipſius præceptis vobis occultum eſt. In his ambulate, nec vel ad dextram vel ad ſiniſtram declinate. Ac Deus pacis velim ſit cum omnibus vobis. Hęc vt plebs audiuit, tumultus ſtatìm ac ſtrepitus, ingensque clamor & confuſio exorta eſt, plorantibus omnibus, atque orbitatem ſuam deplorantibus. Quinetiam præter luctus & eiulatus illud etiam iureiurando affirmabant, ſeſe illum minimè dimiſſuros, ſed retenturos, nec ſecedendi poteſtatem vllo modo ipſi facturos. Sic clamante populo, atque omnibus magiſtratibus, excipiens Rex, populares compeſcit, ſilentiumque ipſis imperat, ſeque illorum contentioni cedere atque obtemperare aſſerens, eos, quanuis alioquì mœrentes atque eiulatûs ſigna in genis ferentes, domum remittit. Ipſe autem vnum ex principibus (quem ipſe, tum pietatis, tum vitæ ſanctitatis nomine, pluris omnibus faciebat, admirationeq; proſequebatur, hoc eſt Barachiam, cuius etiam ſuperiùs, cùm Nachor Barlaamum ſe eſſe ſimulans cum Philoſophis diſputauit, verba fecimus, quemque ſolum zelo diuino penitùs flagrantem ab ipſius partibus ſtetiſſe, atque ad diſputationem aduersùs illos ineundam paratum fuiſſe diximus) hunc inquam remotis arbitris aſſumptum, blandè ac leniter allocutus eſt, obnixisque precibus, vt regnum acciperet, atque in timore Dei plebem ſuam regeret, obſecrabat: quò ipſe ad expetitũ iter ſe accingeret. Vt autẽ eum renuentem, atq; iſtud omninò repudiantem vidit, hisque verbis vtentẽ: O Rex, quàm iſtud tuum iudicium iniquum eſt! quàm tuus ſermo diuino mandato parùm conſentaneus! Nam cùm proximum non ſecùs àc teipſum amare docearis, qua tandèm ratione ſarcinam eam, quam tu abijcere ſtudes, mihi imponere feſtinas? Nam ſi regio munere fungi bonum eſt, ipſe quod bonum eſt retine. Sin autem offendiculum iſtud ac ſcandalum animi eſt, quid mihi illud obijcis, ac me in fraudem inducere cupis? vt, inquam, eum his verbis vtentem, & aſſeuerantem vidit, cum eo quidem colloqui deſtitit: ipſe autem intempeſta nocte Epiſtolam ingenti ſapientia plenam, atque ad omne pietatis genus impellentem, ad populares ſuos exarat, nempe quam de Deo ſentẽtiam tenere, quam ipſi vitam, quas laudes, quas deniq; gratiarum actiones offerre deberent, præſcribens. Ac poſteà, nè quenquam alium præter Barachi-

Oratio Ioſaphat, ad ſuos magiſtratus.

Opera enim hominũ ſequuntur illos. Apoc. 7.

Deut. 5.

Sanctus Ioſaphat, ob votum Deo promiſſum, regnum deſerit: tu quis es qui doces vota non exoluẽda?

Ioſaphat regnum Barachiæ offert.

IIII am

am ad regiam dignitatem admitterent, prohibebat. Hac Epiſtola in cubiculo ſuo relicta, inſcientibus omnibus egreditur. Nec tamen efficere potuit, vt ipſius diſceſſus ad extremum vſque incognitus eſſet. Nam ſimulatquè illuxit, ea res audita perturbationem ac luctum plebi attulit: omnesq́ue ſumma celeritate ad eum inueſtigandum perrexerunt, ipſius fugam omni ratione occupare cogitantes. Quò etiam factum eſt, vt ſtudium ipſis fruſtrà minimè ceſſerit. Nam cùm itinera omnia occupâſſent, ac montes omnes obſediſſent, inuiasq́ue valles peragrâſſent, in torrente quodam ipſum manus in cælum tendentem, ac ſextæ horæ precationẽ perſoluentem inuenerunt. Conſpecto autem eo, circunfuſi ſtatim, cum lachrymis eum obſecrabant, ac diſceſſum ipſi obiectabant. At ille, Quid, inquit, inanem laborem ſuſcipitis? Nec enim eſt, quòd vos me Regem vltrà habituros eſſe ſperetis. Nihilo ſeciùs tamen eorum ingenti contentioni cedens, ad palatium reuertitur, coactisq́ue in vnum omnibus, quid in animo haberet, declarauit, ac poſteà interpoſito etiam iureiurando ſermonem confirmauit, nempe ſe poſthàc ne vnum quidem diem cum ipſis fore. Ego enim, inquit, meo erga vos miniſterio perfunctus ſum, nec quicquam prætermiſi, nec ſubterfugi, quominùs annunciarem vobis, ac docerem, teſtificans omnibus in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum fidem, ac pœnitentiæ viam oſtendens. Ac nunc ego viam hanc ineo, quam iampridèm expetebam, nec vltrà faciem meam quiſquam veſtrûm videbit. Quapropter, vt diuini Apoſtoli verbis vtar, conteſtor vos hodierno die, quòd mundus ego ſum à ſanguine omnium veſtrûm. Non enim ſubterfugi, quominùs annunciarem vobis conſilium Dei. Hæc illi audientes, ac ſententiæ ipſius firmitatem exploratam habentes, nempe quòd eum à ſuſcepto conſilio reuocare minimè poſſent, orbitatem quidem ſuam deplorabant, nec tamen vllo modo eum de ſententia deducebant. Tum autem Rex Barachiam illum, de quo ſuprà locuti ſumus, manu tenens, Hunc, inquit, ô fratres, hunc vobis Regem creo. Cumq́ue ille eiuſmodi rei vehementer obluctaretur, inuitum eum ac repugnantem in regio throno collocat, ipſiusque capiti diadema imponit, atque annulum regium ipſi in manum præbet. Atque ad Orientem ſtans, pro Rege preces fudit, hoc videlicet à Deo poſtulans, vt Dei fidem conſtanter teneret, ac Chriſti mandatorum iter ab omni flexu alienum inueniret. Adhæc pro clero etiam atque vniuerſo grege precatus eſt, opem videlicet & auxilium ac ſalutem ipſis à Deo petens, atque vt, quicquid ipſi poſtularent, ad vtilitatem moderaretur. Hac oratione habita, conuerſus ad Barachiam, ait: En tibi, frater, hoc præcipiam, quod Apoſtolus teſtatus eſt. Attende tibijpſi, & vniuerſo gregi, in quo te Spiritus ſanctus Regem poſuit, vt Chriſti populum, quem proprio ſanguine acquiſiuit, regas. Et quemadmodùm Deum ante me cognouiſti, eumq́ue puro animo & conſcientia coluiſti, ità nunc quoquè maiori ſtudio in hoc incumbe, vt ipſi vitæ tuæ rationes probes. Quò enim maius à Deo imperium conſecutus es, eò quoquè maiora ipſi rependas oportet. Ac proindè gratitudinis debitum ei, cuius beneficijs auctus es, perſolue, ſancta ipſius præcepta cuſtodiens, atque ab omni via in exitium ducente, deflectens. Vt enim in ijs, qui nauigant, cùm nauta quiſpiam peccat, exiguum ijs, qui ſimul nauigant, detrimentum adfert, cùm autem gubernator, vniuerſæ naui exitium acceſſit: ità etiam in regnis vſu venit, vt cùm quiſpiam eorum, qui ſubſunt, peccat, non tam alium, quàm ſeipſum lædat, ſin autem Rex ipſe peccet, totum regnum labefactat, ac detrimento afficit. Quapropter, vt ingentes rationes redditurus, ſi quid eorum, quæ opùs ſint, prætermiſeris, magno ſtudio, magnaque cura teipſum in bono cuſtodi. Voluptatem omnem ad peccatum te pertrahentem odio inſectare. Ait enim Apoſtolus: Pacem ſectamini cum omnibus, & ſanctificationem, ſine qua nemo videbit Deum. Rerum humanarum circulum animaduerte, quo pacto videlicet in orbem voluatur, aliâs atque aliâs alio atque alio modo eas ferens, ac torquens. Illudq́ue ſtude, vt in varia earum mutatione pium animum conſtanter retineas. Siquidem vnà cum rebus commutari, dubiæ atque inſtabilis mentis argumentum eſt. Tu verò fac in virtute firmus ſis, ac prorsùs ſtabilitus. Ob temporariam & caducam gloriam inani tumore minimè inſoleſce: verùm repurgato animo naturæ tuæ vilitatem cogita, vitęq́ue huius breuitatem, atque adiunctam carni mortem cogita. Hæc enim ſi conſideres, in ſuperbiam haudquaquàm incides, ſed Deum verum ac cæleſtem Regem metues, ſicque præclarè ac feliciter tecum agetur. Beati enim, inquit ille, omnes

qui

Eccè quomodo in primæua Eccleſia ſeptem horarum orationes fiebant, vt nunc.

Act. 20.

Rex Ioſaphat Barachiam ſui loco Regem creat.

Oratio Ioſaphat ad Barachiam.

Act. 20.

Simile.

Hebr. 12.

Pſal. 127.

qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius. Ac rurſùm: Beatus vir, qui timet Pſal. 111.
Dominum: in mandatis eius volet nimis. Quænam autem præ cæteris præcepta ti-
bi ſeruanda ſint, audi. Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiã conſequen- Luc. 6.
tur. Ac rurſùm: Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cæleſtis miſericors eſt. Hoc Matth. 5.
enim præceptum ab ijs potiſſimùm expoſcitur, qui in ſummo imperio conſtituti
ſunt. Ac ſanè, qui magnam potentiam nactus eſt, eum, à quo huiuſmodi potenti-
am accepit, pro viribus imitari debet. Hac porrò in re Deum maximè imitabitur, ſi Quonã pacto quiſpiã Deum maximè imitetur.
miſericordia nihil potius antiquiusque habeat. Huc accedit, quòd ſubditos nihil
æquè ad beneuolentiam allicit, vt beneficij gratia egentibus conceſſa. Nam obſe-
quium illud, quod ex metu oritur, adumbrata eſt adulatio, per fictum honoris vo-
cabulum eos, qui animum ipſi adijciunt, ludificans ac circunſcribens. Atque is qui
inuito animo paret, oblata occaſione ſeditionem excitat: qui autem beneuolen-
tiæ vinculis conſtrictus tenetur, firmam ei, qui rerum potitur, obedientiam præ-
ſtat. Quæ cùm ità ſint, da operam, vt egentibus facilis ad te acceſſus ſit, ijsque, qui
inopia conflictantur, aures tuæ pateant: vt tu quoquè apertas Dei aures inueni-
as. Nam quales nos ipſos conſeruis præbuerimus, talem etiam erga nos Domi- Quales erga alios fuerimus, talis erga nos Deus erit.
num nanciſcemur: & quemadmodùm audierimus, audiemur, & quemadmodùm
viderimus, à diuino & omnium rerum conſpectore oculo videbimur. Quamob-
rèm ante miſericordiam, miſericordiam conferamus: vt ſimile per ſimile recipia-
mus. Quin etiam aliud quoquè præceptum cum ſuperiore iſto coniunctum, ipſi-
que cognatũ audi: Dimittite: & dimittetur vobis. Quòd ſi non remiſeritis homi- Luc. 6.
nibus delicta ipſorum, nec pater veſter cæleſtis peccata veſtra vobis remittet. Ob
idque nè ijs, à quibus offenſus fueris, iniuriæ memorem te præbeas: verùm cùm
ipſe peccatorum tuorum veniam poſtules, ijs etiam, qui in te peccant, ignoſce. Re-
miſſioni enim remiſſio rependitur: & ſi cum noſtris conſeruis in gratiam redea-
mus, Dominus quoquè ſuam in nos iracundiam comprimet. Ac contrà noſtra ad-
uersùs eos, qui aliquid in nos admiſerunt, ſæuitia hoc efficit, vt peccatis noſtris
nulla venia tribuatur. quemadmodùm audis quidnam illi, qui decem talentorum Matth. 18.
millia debebat, acciderit, nempe quòd ob ſuam in conſeruum crudelitatem tanti
debiti exactionem ſibijpſi renouârit. Quarè magnoperè nobis prouidendum eſt,
nè hoc quoquè nobis vſu veniat. Quin potiùs debitum omne remittamus, atque
omnem iram è pectore eijciamus: vt nobis quoquè multa noſtra debita remittan-
tur. Præter hæc omnia, ac præ omnibus rebus, bonum depoſitum cuſtodi, hoc eſt 2. Tim. 1.
piam fidei doctrinam, in qua inſtitutus & eruditus es. Illudque caue, nè vllum hæ-
reſis zizanium in vobis enaſcatur: verùm purum ac doli expers diuinum ſemen
conſerua, vt vberem atque amplam ſegetem Domino exhibeas, cùm ad expo-
ſcendam rerum ab vnoquoque in vita geſtarum rationem, conſentaneamque
actionibus noſtris mercedem referendam veniet. Quo quidem tempore iuſti ful- Matth. 13.
gebunt ſicut Sol: ſceleratos autem caligo, ac ſempiterna ignominia obruet. Ac
nunc, ô fratres, Deo vos commendo, & verbo gratiæ ipſius, qui potens eſt ſuper- Act. 20.
ædificare, & dare vobis hæreditatem in ſanctificatis omnibus. Hæc cùm dixiſſet,
poſitis genibus ſuis, quemadmodùm ſcriptum eſt, cum lachrymis rurſùm orauit:
atque conuerſus, Barachiam, quem Regem deſignârat, omnesque eos, qui magi-
ſtratu fungebantur, exoſculatus eſt. Tum verò res lachrymis ſanè digna contigit.
Omnes enim ipſum circunſtantes (non ſecùs àc ſi hoc duntaxàt viuerent, quòd
cum eo eſſent, ac ſimulatquè ab eo diſiungerentur, vitam amiſſuri eſſent) quid
non dicebant, quod ad ciendam miſericordiam pertineret? aut quid relinque-
bant, quo eorum luctus augeri poſſet? Ipſum exoſculabantur, & complectebatur,
tur, mentisque impotes præ dolore erant. Væ nobis, clamabant, quàm graui ca-
lamitate opprimimur! Dominum eum appellabant, patrem, ſalutis authorem,
benè de ſe meritum. Per te, inquiebant, Dei cognitionem accepimus, errore libe-
rati ſumus, ab omnibus malis conquieuimus. Quid iam nobis poſt diſceſſum tuum
futurum eſt? Quænam mala nos arripient? Hæc cùm dicerent, pectora feriebant,
eamque, quæ eos inuaſerat, calamitatem deplorabant. At ille conſolatoria ora-
tione ingentem eorum eiulatum comprimens, illud pollicebatur, ſe (quoniam Sancti, etsi non corpore ſpiritu tamen adſunt inuocantibus ſe.
corpore iam non poterat) ſpiritu cum illis fore. Hoc ſermone habito, ſpectan-
tibus omnibus è palatio excedit: ac ſtatim omnes deſperato reditu eum ſeque-
bantur, atque ex vrbe, vt quam iam conſpicere minimè poſſent, profugiebant.

Poſteaquàm autem è ciuitate egreſſi ſunt, vix tandèm atque ægrè, acriùs eos ipſo admonente, atque etiam aſperiorem interdùm obiurgationem adiungente, ab eo diſtracti-ſunt, atque inuiti reuertebantur, identidèm oculos reflectentes, ac pedibus inter ambulandum offendentes. Nonnulli autem ex ijs, qui feruentiori animo præditi erant, lugentes eminùs ipſum ſequebantur: quoadusquè nox oborta eos inter ſe diſiunxit.

Ioſaphat per ſolitudinem iter faciens, herbis duntaxàt victitat: ac diabolicas tentationes Crucis ſigno propulſat. *CAP. XXXVII.*

Attēde monache qui honores & dignitates ambis: quomodò ille ob monaſticam vitam regnum deſeruerit.

GEneroſus igitur ille vir ex aula egreſſus eſt, perindè lætus atque alacris, vt cùm quiſpiam è longinquo ac diuturno exilio in patriam ſe refert. Atque externè quidem eas, quibus vti ſolebat, veſtes gerebat: internè autem cilicium illud, quod Barlaam ipſi dono dederat. Porrò nocte illa in pauperis cuiuſdam viri domunculam ſe conferens, veſtes eas, quibus indutus erat, abijcit, poſtremumque illud beneficium egenti tribuit. Cumque ad hunc modum, tum illius, tum multorum aliorum pauperum precibus, Dei opem atque auxilium ſibi acciuiſſet, eiusque gratia & præſidio, tanquàm ſalutis veſtimento ac lætitiæ pallio ſeſe induiſſet, ad ſolitariam vitam exceſſit, non panem, non aquam, non quidquam aliud ex ijs, quæ ad victum neceſſaria ſunt, ſecum ferens, nullumque aliud indumentum gerens, præter aſperum illud cilicium, de quo paulò antè mentionem feci. Etenim ſingulari quodam deſiderio, ac diuino immortalis Regis Chriſti amore ſaucius, toto animo in id quod amabat incumbebat, totus extra ſe raptus, ac diuinitùs immutatus, Deique charitate omni ex parte correptus.

Cant. 8.

Fortis enim, inquit ille, ſicut mors dilectio. Tantam videlicet ipſe ex diuino amore temulentiam contraxerat, tantaque ſiti æſtuabat, inſtàr ſcilicet illius, qui dicebat,

Pſal. 41.

Quemadmodùm deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ità deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Et quemadmodum anima illa, quæ eiuſmodi charitate vulnerata erat, in Cantico Canticorum ait,

Cant. 2.

Vulnerata charitate ego ſum. Ac rurſùm: Oſtende mihi faciem tuam, & fac me audire vocem tuam. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora.

Chriſti amor difficultates oēs ſuperat.

Huiuſce omni ſermone præſtantioris pulchritudinis Chriſti deſiderio, tanquàm igne quodam in pectore accepto, Apoſtolorum chorus, ac martyrum agmina, omnia ea, quæ oculis cernuntur, contempſerunt, atque omni huic fluxæ & caducæ vitæ innumera tormentorū & mortis genera prætulerunt, diuinæ pulchritudinis amore flagrantes, atque ingentem Dei Verbi erga nos amorem cum animis ſuis reputantes. Hunc ignem cùm præclarus etiam, ac corpore quidem nobilis, cæterùm longè nobiliore ac magis regio animo preditus vir in ſeipſo accepiſſet, terrena omnia prorsùs aſpernatur, omnes corporis voluptates proculcat, opes & gloriam, atque humanos honores pro nihilo ducit, diadema & purpuram abijcit, aranearum telis viliora ea exiſtimans, atque ad omnia dura & acerba monaſticæ vitæ ſtudia prompto animo ſeſe tradit, illud Pſalmiſtæ clamans,

Pſal. 62.

Adhæſit anima mea poſt te, ô Chriſte: ſuſcipiat me dextera tua. Cumque ad hunc modum, oculis à tergo minimè contortis, in intimam ſolitudinem contuliſſet, atque caducarum rerum confuſionem, tanquàm moleſtiſſimam quandam ſarcinam & catenam excuſſiſſet, ſpiritu lætabatur, coniectiſque in Chriſtum, cuius deſiderio ardebat, oculis, ad eum, tanquàm ad præſentem, atque ipſius vocem audientem, clamabat, eumque alloquebatur, his videlicet verbis vtens: Nè iam, quæſo, ô Domine, oculus meus huiuſce vitæ bona videat: nec præſens vanitas mentem meam à ſuſcepto itinere abſtrahat.

Per ſolitudinem oberrans, quærit Barlaamum ſanctus Ioſaphat.

Verùm, Domine mi, oculos meos ſpiritualibus lachrymis imple, greſſusque meos dirige, famulumque tuum Barlaam mihi commonſtra. Mihi, inquam, eum, per quem mihi ſalus parta eſt, oſtende: vt ſolitariæ ac monaſticæ vitæ ſinceritatem per ipſum addiſcam, ac non ob hoſtilis belli imperitiam in fraudem inducar. Da mihi, Domine, viam eam nanciſci, per quam te adipiſcar: quoniam anima mea tuî deſiderio ſaucia eſt: teque ſalutis fontem ardenter ſitit. Hæc ſecum perpetuò voluebat, atque ad Deum loquebatur, per orationem ac ſublimiſſimam contemplationem ipſi ſeſe coniungens. Atque ità contento greſſu cœptum iter exequebatur, ad locum eum, in quo Barlaam degebat, peruenire contendens. Herbis porrò ijs, quæ in deſerto exiſtebant, alebatur. Neque enim, vt iam à me commemoratum eſt, præter corpus ac pannos

pannos illos, quibus indutus erat, quicquam aliud ſecum ferebat. Cæterùm cùm
exiguum ac nullius omninò momenti victum ex herbis ſibi pararet, aquæ penuria
prorsùs laborabat: quòd videlicet ſolitudo illa aquæ expers eſſet. Cùm igitur Sole
iam ſub meridiem vehementer ardente iter faceret, vehementiùs ob æſtum in ari-
da regione ſiti flagrabat, atque extrema & grauiſſima ærumna vexabatur. Verùm
cupiditas naturam vincebat, ac ſitis ea diuina, qua afficiebatur, ſitis aquæ flammam
minuebat. At verò ille boni inimicus & inuidus diabolus, huiuſmodi animi in-
ſtitutum, atque vſqueadeò ardentem ipſius erga Deum charitatem indigniſſimo — *Quibus diaboli tentationibus impetitus fuerit Ioſaphat*
animo perſpiciens, multas ipſi in ſolitudine tentationes excitabat, regiæ nimirùm
ipſius gloriæ, ſplendidiſſimæque ſatellitum manûs, qua ipſius latus cingi ſolebat,
atque amicorum itèm & æqualium memoriam ipſi refricans: illudque itèm ipſi
ob animum proponens, omnium animas ex ipſius anima pendere: ac reliquas de-
niquè alias huiuſce vitæ oblectationes ipſi obijciens. Ac deindè virtutis aſperita-
tem, atque ingentes eius ſudores ipſi proponebat: corporis itèm imbecillitatem,
& inexpertas atque inſuetas ærumnas, & temporis longinquitatem, ac præſen-
tem ſitis oppreſſionem, quodque nulla ex parte conſolatio vlla ipſi expectan-
da eſſet, aut tanti laboris, tantæque fatigationis finis. Ac deniquè ingentem in
ipſius animo, quemadmodùm quodam loco de magno Antonio proditum eſt,
cogitationum puluerem commouebat. Vt autem ad labefactandum ipſius ani-
mi inſtitutum imbecillem hoſtis ille ſe vidit, (Chriſtum enim ipſe ſibi ob animum
proponens, atque ipſius deſiderio inflammatus, ſpeque egregiè confirmatus, ac fi-
de ſubnixus, illius inſtinctus & conſilia pro nihilo ducebat) pudore ſuffuſus eſt, vt-
potè ad primum, vt dici ſolet, impetum proſtratus. Quapropter alteram viam ini- — *Multæ ac variæ diaboli inſidię.*
re cœpit. multas quippè ipſe vitij ſemitas habet. Ac varijs ſpectris eum euertere, at-
que in metum conijcere nitebatur. Nònnunquàm enim ater ipſi, vt eſt, apparebat.
Nonnunquàm rursùs diſtrictum gladium tenens, in eum impetum faciebat, ſeque
eum, niſi quamprimùm ab inſtituto reſiliret, percuſſurum minabatur. Quandoquè
rursùs variarum beſtiarum formam ſubibat, aduersùs ipſum rugiens, ac perquàm
horrendum mugitum & ſtrepitum edens: atque etiam in draconis & aſpidis & re-
guli formam ſeſe ſubindè immutabat. At præclarus ille ac ſtrenuiſſimus pugil
tranquillo animo conſiſtebat, vt qui Altiſſimum perfugium ſuum poſuiſſet. Ac — *Pſal. 90.*
mente excubans, peſtiferumque ſpiritum irridens, dicebat: Non me fugit, ô impo-
ſtor, quinam ſis, qui hæc in me excites: nimirùm qui iam indè ab initio mortalium — *Egregiè irridet diabolum S. Ioſaphat.*
generi perniciem moliaris, nec vnquàm improbitati ſtudere, ac nocumentum in-
ferre deſinas. Ac ſanè quàm pulchrè tibi hic habitus quadrat! Nam hoc ipſo
quòd beſtias & reptilia imitaris, mentis tuæ feritatem & peruerſitatem, volunta-
tiſque ad noxam ac peſtem inferendam promptitudinem demonſtras. Quid igi-
tur, ô miſer, ea aggrederis, quæ conficere non potes? Ex quo enim has artes atque
hæc ſpectra à tua improbitate proficiſci comperi, nulla iam hinc ſolicitudine affi-
cior. Dominus mihi adiutor: & ego deſpiciam inimicos meos. Et ſuper aſpidem — *Pſal. 117.*
& baſiliſcum, quorum tu ſimilitudinem expreſſiſti, ambulabo: atque, Chriſti — *Pſal. 90.*
potentia corroboratus, leonem & draconem conculcabo. Confundantur & eru- — *Pſal. 6.*
beſcant omnes inimici mei, confundantur & erubeſcant valdè velociter. Hac
oratione vtens, Cruciſque ſigno, hoc eſt inuictis armis ſeipſum cingens, omnia
diaboli ſpectra irrita reddidit. Confeſtim enim beſtiæ ac reptilia inſtàr fumi eua-
nuerunt, & ſicut fluit cera à facie ignis. Ipſe autem Chriſti potentia confirmatus, — *Pſal. 67.*
læto animo proficiſcebatur, Deoque gratias agebat. At etiam complures ac variæ
beſtiæ, varijque generis ſerpentes & dracones, quos ſolitudo illa nutriebat, ipſi oc-
currentes, non iam per inane ſpectrum, ſed re vera ab ipſo cernebantur. Ex quo
efficiebatur, vt metûs quidem ac laboris via plena eſſet, ipſe autem vtrunque ani-
mo & cogitatione ſuperaret. Nam & metum charitas, vt Scripturæ verbis vtar, fo- — *1. Iohan. 4.*
ràs mittebat: & laborem cupiditas leuabat. Ad hunc itaque modum cum multis
& varijs calamitatibus, & ærumnis per dies haud paucos colluctatus, ad Sennaari-
tidem illam ſolitudinem, in qua Barlaam habitabat, peruenit. Vbi etiam aquam
nactus, ſitis flammam reſtinxit.

Ioſaphat Barlaamum tandèm inuenit, ac cum eo permultos annos vixit.
CAP. XXXVIII.

IOſaphat autem biennium integrum in hac vaſtiſſima ſolitudine manſit, huc atque illuc oberrans, nec Barlaamum inueniens: Deo nimirùm hîc quoquè animi ipſius firmitatem ac ſtrenuitatem explorante. Ac ſic, ſub dio degens, tum æſtu conflagrabat, tum frigore obrigebat, præſtantiſſimum illum ſenem velut quendam ingentis pretij theſaurum quærere nunquàm intermittens. Multas porrò peſtiferorum ſpirituum tentationes, ac multa prælia ſuſtinebat, multoſque itèm labores, ob herbarum, quibus de more victitabat, penuriam perferebat: quoniam ſcilicet has quoquè ſolitudo ea, vt quæ ſiccitate laboraret, parcè admodùm produceret. Verùm adamantinus atque inuictus ipſius ſpiritus, amore ac deſiderio ardens huiuſmodi moleſtias faciliùs ferebat, quàm alij voluptates ferre ſoleant. Quocircà diuina ope minimè caruit: verùm ſecundùm dolorum ipſius ac laborum multitudinem allatæ à Chriſto, cuius cupiditate flagrabat, conſolationes, tam noctu, quàm diu, animum ipſius exhilarabant. Confecto autem biennij curriculo, Ioſaphat quidem perpetuò circumibat, eum, quem expetebat, quærens: atque ad Deum, lachrymas fluminis inſtàr profundens, meditabatur, clamans, Oſtende mihi, Domine, mihi inquam eum oſtende, qui mihi tui nominis cognitionem, ac tanta bona conciliauit, nec propter peccatorum meorum multitudinem tanto bono me priua: verùm hoc concede, vt & ipſius conſpectu fruar, & idem cum eo religioſæ exercitationis certamen ſubeam. Dei autem fauore ſpeluncam quandam inuenit, perueſtigata videlicet eorum, qui eò ſe conferebant, ſemita: atque monachum quendam ſolitarium vitæ genus colentem nanciſcitur: cumque maximo cum animi feruore complexus, & oſculatus, vbinam Barlaam habitaret, ſciſcitabatur. Simulque ipſi rerum ſuarum ſtatum expoſuit. Cùm igitur ex ipſo, vbi viri illius, quem quærebat, domus eſſet, intellexiſſet, eò quàm celerrimè, non ſecùs àc peritiſſimus quiſpiam venator feram nactus, ſe contulit, peragratiſque alterius cuiuſdam ſenis admonitu aliquot paſſuum millibus, lætus ac ſpei robore ſeptus incedebat, æquè nimirùm àc puer, qui patrem, quem iampridèm non vidit, breui ſe conſpecturũ ſperat. Nam cùm diuinus amor animum ſemèl obſederit, multò acrior ac feruentior eo eſſe ſolet, qui à natura manat. Adſtat itaque ſpeluncæ foribus, ijſque pulſatis, Benedic, inquiebat, ô pater, benedic inquam. Vt autem Barlaam hac voce audita ex antro egreſſus eſt, eum per ſpiritum agnouit, qui ob admirandam illam mutationem, qua à priore illo vultu ac florente iuuenilis ætatis pulchritudine demigrârat, ab externo adſpectu vix agnoſci poterat, vt qui tum ex Solis æſtu atrorem contraxiſſet, & pilis abundaret, ac genas macie confectas, oculoſque altè depreſſos, & palpebras lachrymarum fluentis vndiquè attritas, atque ingenti famis afflictione peruſtas haberet. At verò Ioſaphat ſpiritualem patrem ſtatim agnouit, vtpotè ijſdem oris lineamentis præditum. Confeſtìm itaque Senex versùs Ortum ſtans, Deo precem cum gratiarum actione coniunctam adhibuit. Dictoque Amen, in mutuos amplexus ſtatìm ruerunt, diuturnam cupiditatem ſine vlla ſatietate explentes. Cùm autem abundè ſeſe complexi fuiſſent atque conſalutâſſent, ſedentes inter ſe colloquebantur. Ac ſermonem exorſus Barlaam, his verbis vſus eſt: Præclarè feciſti, qui huc veneris, dilecte fili, fili inquam Dei, ac cæleſtis regni hæres per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quem dilexiſti, atque caducis & fragilibus bonis non abs re chariorem habuiſti: ac prudentis & ſapientis mercatoris inſtàr omnibus facultatibus venditis margaritam pretium omne ſuperantem emiſti, ac theſaurum, qui ſurripi non poſſit, in agro mandatorum Domini abſconditum nactus, omnia dediſti, nec rei vlli ex ijs, quæ iam iamque effluxuræ ſunt, peperciſti, quò agrum illum tibi comparares. Det tibi Dominus pro fluxis & caducis æterna: pro ijs, quæ interitui obnoxia ſunt, ea, in quæ nec interitus, nec vetuſtas cadit. Velim autem mihi dicas, chariſſime, quonam pacto huc acceſſeris, quique poſt diſceſſum meum rerum tuarum ſtatus fuerit, atque tuúsne pater Deum nôrit, an verò nunc quoquè eadem, qua priùs, dementia abreptus, à dæmonum fraude atque impoſtura captiuus abducatur. Hæc percontante Barlaamo, Ioſaphat altiùs repetito ſermone, quænam ſibi poſt ipſius digreſſum contigiſſent, quamque proſperum rebus curſum Dominus ad id vſque tempus, quo rursùm inter ſe conueniſſent, tribuiſſet, ſigillatim expoſuit. Senex itaque hæc audiens, voluptate ſimul atque admiratione affectus eſt, calenteſque lachrymas mittens, dicebat: Gloria tibi ſit Deus noſter,

S. Ioſaphat ſolitudinis moleſtias faciliùs fert, quàm ſeculo dediti ſuas voluptates.

Pſal. 39.

Diuini amoris vis ac potentia.

S. Ioſaphat poſt longa itinera & labores, ſuum Barlaamũ inuenit.

Matth. 13.

S. Ioſaphat patris conuerſionẽ, ac totius vitæ hiſtoriã Barlaamo aperit.

noſter, qui tuī amore præditis ſemper præſtò es, atque ipſis opitularis. Gloria tibi Chriſte, Rex omnium ac Deus optime, quoniam benigna tua voluntas ità tulit, vt ſemen illud, quod in ſerui tui Ioſaphat animum iecisti, centuplicatum fructum afferret, te videlicet, animarũ noſtrarum agricola & Domino, dignum. Gloria tibi Paraclete bone, ac ſanctiſſime Spiritus: quoniã quam tu ſanctis tuis Apoſtolis gratiam tribuiſti, hanc etiam huic impertiendam duxiſti: atque ingentem hominum multitudinem ipſius opera ſuperſtitioſo errore liberâſti, ac vera Dei cognitione illuſtrâſti. Ad hunc modum Deo ab vtroque gratiæ agebantur: ipſiſque ità inter ſe colloquentibus, ac Dei gratia exultantibus, affuit veſpera. Proindè ad orationem conſurgentes, conſuetum precationum penſum perſoluerunt. Ac poſteà, cùm cibo recreandum corpus eſſet, Barlaam magnificam menſam appoſuit, ſpiritualibus videlicet epulis confertam, eius autẽ conſolationis, quæ ſenſibus percipitur, quàm minimùm ſanè participem. Cruda enim duntaxàt olera erant, ipſiuſmet manibus conſita, & exculta, palmæque perpaucæ, quæ in ea ſolitudine inueniebantur, ac deniquè ſylueſtres herbæ. Cùm igitur gratias Deo egiſſent, appoſitiſque epulis corpus refeciſſent, atque aquam è propinquo fonte bibiſſent, ei rurſùm, qui manũ aperit, & implet omne animal benedictione, gratias egerunt. Ac deindè conſurgentes, poſteaquàm nocturnas preces abſoluerunt, ſpirituale colloquium inierunt, ſalutares ac cæleſti ſapientia plenos ſermones per totam noctem contexentes, quoadusque auroræ exortus ad conſuetarum rursùs orationum memoriam ipſos reuocaret. Manſit autem ad hunc modum diuturno tempore cum Barlaamo Ioſaphat, admirabilem hanc, atque humana conditione præſtantiorem vitam colẽs, ac tanquàm patrem & præceptorem cum omni obediẽtia & humilitate ipſum ſequens: ſic nimirùm, vt ad omne virtutis ſtudium exerceretur, atque quonam pacto cum ſpiritualibus & inuiſibilibus ſpiritibus luctandum eſſet, edoceretur. Ex quo illud conſecutus eſt, vt vitioſas omnes affectiones extingueret, carniſque affectum ſpiritui, non ſecùs àc ſeruum domino, ſubijceret, deliciarum omnium animique remiſſionum obliuione caperetur, ſomno tanquàm improbo mancipio imperaret. Atque, vt breui perſtringam, tanto ſtudio in ſolitariæ vitæ certamen incumbebat, vt ipſe quoquè Barlaam, qui permultum temporis in ea contriuerat, miraretur, ipſiusque acrimoniæ concederet. Tantulum enim duri illius atque conſolatione carentis cibi admittebat, vt vitam duntaxàt toleraret, nec committeret, vt per vltrò accerſitam mortem præmijs ijs ſeſe orbaret, quæ virtutũ cultui ac ſtudio tribuuntur. Sic autem naturam nocturnis excubijs ſubijciebat, àc ſi nulla omninò carnis & corporis parte conſtaret. Oratio porrò perpetuum ipſius ſtudium erat: vniuerſumque vitæ tempus in ſpiritualibus ac cæleſtibus contemplationibus inſumebatur: adeò vt nec horam vnam, immò nec vllũ omninò temporis punctum, ex quo in ea ſolitudine habitauit, deperderet. Ac ſanè hoc demùm verè monaſtici ordinis munus eſt, nunquàm à ſpirituali opere vacuum inueniri. Quod quidem generoſus ille & expeditus cæleſtis itineris curſor egregiè præſtitit, atque animi ſui ardorem ab initio ad extremum vsque perpetuò conſeruauit, aſſcenſiones in corde ſemper diſponens, ac de virtute ad ſublimiorem virtutem tranſiliens, deſideriumque deſiderio, ac ſtudium ſtudio indeſinenter adiungens: quoàd tãdèm ad ſperatam & expetitam beatitudinem peruenit.

Ecce in quãta ſobrietate patres noſtri olim vixerint.

Pſal. 144.

S. Ioſaphat cum Barlaamo, in ſolitudine Angelicam vitam ducit.

Verum monachi munus in quo ſitum ſit.

Pſal. 83.

Barlaam Ioſaphato mortem ſuam prædicit, eumque conſolatur: ſacriſque operatus, ac Crucis ſigno munitus, læto animo moritur.

CAP. XXXIX.

CVm itaque hoc pacto Barlaam & Ioſaphat vnà verſarentur, ac pulchro inter ſe certamine contenderent, ab omni cura & huiuſce vitæ perturbatione immunes, mentemque ab omni confuſione puram ac ſeiunctam habentes, poſt multos ab ipſis pietatis cauſa ſuſceptos labores, quodam die Senex accerſito ſpirituali filio, quem per Euangelium genuerat, huiuſmodi ſpiritualem ſermonem aggreſſus eſt: Iampridèm, ô amice Ioſaphat, te in hac ſolitudine habitare oportebat, atque hoc mihi oranti Chriſtus de te pollicitus fuerat, fore, vt te ante extremum vitæ diem viderem. Vidi itaque, quemadmodùm cupiebam: vidi inquam te à mundo & mundi rebus auulſum, ac Chriſto minimè dubio ac vacillanti animo coniunctum,

atque ad perfectã plenitudinis ipſius menſuram progreſſum. Nunc igitur, quando-
Barlaamo collactanea fuit mortis cupiditas.
quidem mortis meæ tempus inſtat, atque collactanea & mihi æqualis ea cupiditas,
quæ, vt cum Chriſto eſſem, ſemper me tenuit, iam expletur, tu quidem corpus me-
um terra conde, puluerique puluerẽ redde. Pòſt autem ipſe in hoc loco hære, ſuſ-
ceptum ſpiritualis vitæ genus perſequens, meæque tenuitatis memoriã retinens.
Vereor enim nè tenebroſum dæmonũ agmen animo meo propter ignorãtiarum
mearũ multitudinẽ impedimentum afferat. Tu verò, fili, nè religioſæ exercitatio-
nis laborẽ metuas, neque ad temporis longitudinem, ac dæmonum inſidias elan-
gueſcas. Quin potiùs ipſorum imbecillitatẽ, Chriſti virtute communitus, audax
Optimum ad laborum tædium vitandũ præceptum.
irride: ad laborum autẽ duritiam ac temporis diuturnitatẽ animo ità compara-
to eſto, tanquàm quotidiè diſceſſum è vita expectans, atque eundem diem tibi vi-
tæ monaſticæ, tum initium, tum finem eſſe exiſtimans. Sic ſemper ea, quæ à tergo
ſunt, obliuiſcens, atque ad ea, quæ à fronte ſunt, teipſum extendens, ad deſtinatum
Philip.3.
perſequere, ad brauium ſupernæ vocationis Dei in Chriſto Ieſu, quemadmodùm
ſanctus Apoſtolus his verbis hortatur: Non deficiamus. ſed licèt is qui foris eſt ho-
2.Cor.4.
mo noſter corrumpatur, tamen is qui intùs eſt, renouatur de die in diem. Nam
quod momentaneum eſt & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimi-
tate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ
videntur, ſed quæ non vidẽtur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem
non videntur, æterna. Hæc cum animo tuo reputans, vir chariſſime, viriliter age
Pſal.26.
& confortare: atque, vt egregius miles, id da operam, vt ei, qui te militem ſcripſit,
2.Tim.2.
placeas, nec quanuis imbecillitatis ac languoris cogitationes improbus ille ſpiri-
tus tibi immittat, inſtitutique tui neruos frangere ac debilitare ſtudeat, ipſius in-
ſidias pertimeſcas, illud Domini præceptùm cogitans, In mundo preſſuram habe-
Iohan.16.
bitis: ſed confidite, ego vici mundum. Quocircà gaude in Domino ſemper: quo-
niam ipſe te elegit, atque à mũdo ſeiunctum ante faciem ſuam poſuit. Ipſe autem,
qui te vocatione ſua ſancta vocauit, propè eſt ſemper. Nihil itaque ſolicitus ſis:
Philip.4
ſed in omni oratione atque obſecratione cum gratiarum actione petitiones tuæ
innoteſcant apud Deum. Ipſe enim dixit: Non te deſeram, nec derelinquam. Hęc
itaque in vitæ duritia ac religioſæ exercitationis vilitate tecum ipſe reputans, in
Pſal.76.
animi voluptate verſare, Domini Dei noſtri memoriã retinens. Memor enim, in-
Remedium aduersùs vanã gloriam.
quit, fui Dei: & delectatus ſum. Cùm autem rursùm aduerſarius aliud in te belli
genus excogitauerit, ſublimes nempe atque arrogantes cogitationes proponens,
regnique terreni gloriam, quam reliquiſti, cæteraque, quæ in mundo ſunt, tibi in
oculis collocans, ſalutiferam doctrinam clypei inſtàr obtende, dicentẽ: Cùm fe-
Luc.17.
ceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, Serui inutiles ſumus: quoniam id
quod facere debuimus, fecimus. Et quidem quis noſtrùm debitũ illud, quo eam ob
2.Cor.8.
cauſam Domino obſtricti ſumus, quòd cùm diues eſſet, propter nos egenus factus
eſt, vt nos eius paupertate diuites eſſemus, & qui à perpeſſione immunis erat, vt vi-
tioſis affectionibus nos liberaret, cruciatus ſubijt, perſoluere poteſt? Quod enim
beneficium eſt, ſeruum eadem perpeti, quæ Dominus perpeſſus ſit? Atqui nos per-
multum ab ipſius cruciatibus remoti ſumus. Hæc tecum reputa, cogitationes de-
2.Cor.10.
ſtruens, & omnem altitudinem extollentem ſe aduersùs ſcientiam Dei, & in capti-
Philip.4.
uitatem redigens omnem ſenſum in obedientiam Chriſti. Et pax Dei, quæ exupe-
rat omnem ſenſum, cuſtodiat cor tuum, & cogitationes tuas in Chriſto Ieſu. Hac
oratione à Barlaamo habita, Ioſaphat infinitam vim lachrymarum profudit, ſic
nempe vt tanquàm ex vberrimo fonte ſcaturientes, ipſum prorsùs, ac terram in
qua ſedebat, proluërent. Atque ipſe, huiuſmodi diſſidium deplorans, perquàm ar-
denter ab eo contendebat, vt poſtremi illius itineris comitẽ ſe adhiberet, nec poſt
ipſius diſceſſum in mundo iam remaneret, his verbis vtens: Ecquid, ô pater, tuî
duntaxàt, ac non proximi rationem habes? Quonam autem modo hac in re per-
Deut.6.
fectæ charitatis officio fungeris (pro eo atquè à Chriſto dictum eſt, Diliges proxi-
mum tuum ſicut teipſum) cùm tu quidem ad requiem pergas, me autẽ in oppreſ-
ſione atque ærumna relinquas, ac priuſquàm in religioſæ vitæ certaminibus, vt
par eſt, exercitatus ſim, variasque hoſtium inſidias compertas habeam, ad ſingula-
rem pugnam cum ipſis in eundam me obijcias? Ex quo quidnam aliud contingere
poteſt, niſi vt veteratorijs ipſorum artibus proſternar, atque, vt imperitis ac timi-
dis gladiatoribus vſu venire ſolet, ſempiternam animæ mortẽ oppetam? At Do-
minum,

minum, quæſo, roga atque obſecra, vt me quoquè tui è vita diſceſſûs ſocium adſciſcas. Id vt facias, per eam ipſam ſpem, quam habes, fore, vt laboris mercedẽ percipias, te obteſtor. Hoc, inquam, à Deo precibus contende, vt ne vnicum quidem diem poſt tuum diſceſſum in hac vita peregriner, atque in denſiſſima hac ſolitudine oberrem.

Rogat ſenẽ Ioſaphat vt ſiat comes exitûs eius.

Hæc cùm Ioſaphat plorans diceret, Senex placidè ac leniter ipſum reprimens, Dei iudicijs, inquit, quæ mentis humanæ captum excedunt, obluctari minimè debemus. Nam ego, cùm de hac re multas ad Deũ preces fudiſſem, eumque, cui nulla vis afferri poteſt, velut per vim adigere tentâſſem, vt ne inter nos diſiungeremur, ab ipſius bonitate hoc didici, minimè tibi nunc conducibile eſſe carnis onus abijcere, verùm in religioſa exercitatione tandiù permanere, quoàd ſplendidiorem coronam tibi texueris. Nondùm enim pro ea, quæ tibi parata eſt, mercede ſatis decertâſti: verùm paulùm adhuc labores oportet, vt lætus in Domini tui gaudium intres. Nam ego quidem, iam penè centenarius, annos quinque & ſeptuaginta in hac ſolitudine confeci. Tibi verò, etiamsì non tanta temporis mora futura eſt, at certè ad id ſpatium, vt iubet Dominus, propiùs accedas neceſſe eſt: quò ijs nulla ex parte inferior ſis, qui diei & æſtûs pondus pertulerunt. Quapropter, ô amice, quæ à Deo decreta ſunt, prompto ac lubenti animo accipe. Nam quę ipſe decreuit, quis tandèm mortalium diſſipare queat? Atque, ipſius gratia conſeruatus, tolerantiam præſta.

Matth. 20.

Illud etiam cura, vt aduersùs inimicas cogitationes animo excubes, ac mentis puritatem, non ſecùs àc quendam ingentis pretij theſaurum, ſaluum & incolumem ſerues, ad ſublimiorem actionẽ & contemplationem indiès teipſum prouehens: vt illud in te impleatur, quod Dominus amicis ſuis promiſit, his verbis vtens: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.

Mentis puritati magnoperè ſtudendum.

Iohan. 14.

Hæc, ac multò his plura, ſanctiſſima illa anima, ac Theologica lingua digna, locutus Senex, mœrentẽ ipſius animũ leniuit. Deindè ad quoſdam Fratres, longo interuallo ab ipſo diſſitos, eum amandat, vt ea, quæ ad ſacroſanctum ſacrificium conficiendum accommodata erant, afferret. Et quidem Ioſaphat præcinctis veſtibus quàm celerrimè hoc miniſterium exequitur. Verebatur enim nè abſente Barlaam debitum naturæ munus perſolueret, ac Domino ſpiritum reddens, graue ſibi detrimentum inferret, ſiquidem & verborum, & extremarum allocutionum, & orationum ipſius expers fuiſſet. Cùm igitur longinquum illud iter fortiſſimo animo confeciſſet, atque ea, quæ ad ſacroſanctum ſacrificium opùs erant, attuliſſet, diuiniſſimus Barlaam incruentum ſacrificium Deo obtulit: perceptiſque Chriſti ab omni labe puris myſterijs, ac Ioſaphato itèm impertitis, ſpiritu exultauit, ſumptoq; de more cibo, ſalutaribus rursùm ſermonibus ipſius animum alere cœpit, his verbis vtens:

Barlaã imminẽte morte Miſſam celebrat.

Non iam, chariſſime fili, nos in hac vita eadem domus ac menſa coniunget. Iam enim vltimam patrum meorum viam ingredior. Quocircà tibi faciendum eſt, vt per mandatorum diuinorũ obſeruationem, atque in hoc loco ad extremũ vſque vitæ diem commorationem, tui erga me amoris ſpecimen exhibeas: ſic nimirùm vitæ tuæ rationes inſtituens, quemadmodùm didiciſti, nec vnquàm abiectæ atque ignauæ animæ meæ memoriam intermittens. Multùm itaque vale: atque in Chriſto delectare atque exulta: quoniam terrena & interitui obnoxia cum ſempiternis & ab interitu alienis bonis commutâſti: ac propinqua eſt operum tuorũ merces, ac iam iamque adeſt, qui mercedem refert. Qui quidem ad inſpiciendam eam vineam, quam excoluiſti, veniet: tibique pro ea exculta mercedem ampliſſimam præbebit.

Filio ſuo ſpirituali Ioſaphato valedicit.

Fidelis enim ſermo, vt clamat diuinus Paulus Apoſtolus, atque omni acceptione dignus: Si commorimur, & conuiuemus: ſi ſuſtinemus, & conregnabimus, in ſempiterno illo ac finis experte regno incomparabili luce colluſtrati, atque verè beatæ ac principis Trinitatis illuminatione donati.

2. Tim. 2.

Hæc Barlaam ad veſperam vſque, ac per totam etiam noctem, Ioſaphato loquebatur, effuſiſſimè lachrymanti, atque huiuſmodi diſiunctionẽ ægerrimo animo ferenti. Iam autẽ lucente die manus atque oculos in cælum ſuſtulit, Deoque gratiãs reddens, hoc ſermone vſus eſt: Domine Deus meus, qui vbiquè præſens es, atque omnia imples, gratias tibi ago: quoniã humilitatem meã reſpexiſti, atque hoc mihi conceſſiſti, vt in orthodoxa tua fide, & in mandatorũ tuorum via, huiuſce peregrinationis curſum abſoluerim. Ac nũc, optime Domine, atque ad miſericordiã propenſiſſime, in æterna tabernacula tua me recipe: nec ea memoria retine, quæ vel ſciẽs, vel inſciẽs

Oratio Barlaam morientis.

Pſal. 50.

in te

in te peccaui. Conſerua autem etiam fidelem hũc ſeruum tuum, cui me inutilem famulũ tuum præeſſe voluiſti. Ab omni vanitate atque aduerſarij vexatione ipſum exime: illudq́ue effice, vt nodoſiſſimis iis laqueis, quos diabolus ad eorũ omnium, quibus ſalus cordi eſt, offenſionem expandit, ſublimior exiſtat. Omnem impoſtoris potentiam, omnipotens Deus, à ſerui tui facie dele: atque eas ipſi vires affer, vt peſtiferum hoſtis animarum noſtrarũ caput proculcet. Spiritûs tui ſancti gratiam ex alto in eum demitte, atque ad inuiſibiles conflictus robur ipſi adde: vt victoriæ coronam à te conſequatur, ac nomen tuum, ô Pater, ac Filij tui, & Spiritûs ſancti, in ipſo celebretur: quoniam te decet laus & gloria in ſecula, Amen. Hac precatione habita, cùm paterno affectu Ioſaphatum complexus, atque oſculo ſancto exoſculatus fuiſſet, ac ſeſe Crucis ſigno muniſſet, pedeſque extuliſſet, ingenti lætitia perfuſus, non ſecùs ac ſi amici quidam acceſſiſſent, ad beatum iter, atque ad recipienda beatæ illius vitæ præmia profectus eſt, ſenex planè, ac ſpiritualium dierum plenus.

Felix S. Barlaã obitus.

Ioſaphat Barlaami corpus humo condit: atque in religioſa exercitatione perſeuerans moritur, ac iuxta eum ſepelitur. Poſteà Indiæ Rex eorum corpora in regnum ſuum honorificentiſſimè transfert. *CAP. XL.*

S. Ioſaphat magiſtri corpus ſepelit.

IOſaphat autem ſumma cum veneratione atq; eiulatu patrem complexus, lachrymiſque abluto ipſius corpore, atque aſpero illo cilicio, quod ab eo in aula acceperat, inuoluto, conſuetos Pſalmos recitat, per totum diem ac totam noctem ſimul & canens, & pretioſum beati viri corpus lachrymis rigans. Poſtridiè autem effoſſo iuxta ſpeluncam ſepulcro, ac ſacro corpore reuerenter admodùm geſtato, ſpiritualem patrem egregius & chariſſimus filius inhumauit, ardentiuſque animo inflammatus, atque ad orationẽ ſeipſum quàm maximè contendens, his verbis vſus eſt: Domine Deus meus, exaudi orationem meam qua clamaui ad te: miſerere meî, & exaudi me, quoniam te ex animo quæro: exquiſiuit te anima mea: nè auertas faciem tuam à me, & nè declines in ira à ſeruo tuo. Adiutor meus eſto, nè derelinquas me: neque deſpicias me Deus ſalutaris meus. Quoniam pater meus & mater mea dereliquerũt me: tu autem Domine aſſumpſiſti me. Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in ſemita recta propter inimicos meos. Nè tradideris me in animas tribulantium me: quoniam in te proiectus ſum ex vtero. De ventre matris meæ Deus meus es: nè diſceſſeris à me. Quoniam præter te non eſt mihi adiutor. En in miſerationum tuarum abyſſo ſpem animæ meæ defixi. Vitam meam guberna, qui res omnes conditas ſapientiæ prouidentia, omni ſermone præſtantiori, moderaris. Et notam fac mihi viam in qua ambulem: atque, vt bonus ac benignus Deus, per famuli tui Barlaã preces ac ſupplicationes me ſerua: quoniam tu Deus meus es, ac te glorifico, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum in ſecula, Amen. Hac oratione perfunctus iuxta ſepulcrum flens conſedit: ac ſedens obdormiuit. Atque formidandos illos viros, quos priùs conſpexerat, ad ſe venientes, ſeque ad maximum illum & admirandum campum ducentes, atque in illuſtriſſimam illam ac ſplendidiſſimam ciuitatẽ introducentes, intueri ſibi viſus eſt. Cùm autem ipſe portam ingrederetur, alij ipſi obuiàm fuerunt, ingenti lumine perfuſi, coronaſque eiuſmodi pulchritudine collucentes, quæ nulla oratione exprimi poſſit, & quales nunquàm mortales oculi conſpexerunt, manibus tenentes. Percontante autẽ Ioſaphat, cuiuſnam eſſent ſplendidiſſimæ illæ coronæ quas perſpiceret, Tua quidẽ vna eſt (reſponderunt illi) tibi ob multas eas animas, quibus ſalutem attuliſti, confecta, nũc verò ob religioſæ vitæ exercitationem, cui das operam, ſtudioſiùs & accuratiùs adornata: ſiquidẽ ſtrenuo animo eam ad extremum vſque peragrâris. Altera autẽ tua quoquè ipſa eſt: verùm patri tuo, qui ab improba viuendi ratione opera tua deflexit, ſinceroque animo reſipuit, ac ſeſe ad Dominũ conuertit, eam præbeas oportet. Ioſaphat autẽ eam rem moleſtè ferre videbatur. Et qui fieri poteſt (inquiebat) vt pater meus vnius duntaxàt pœnitentiæ gratia, paria mihi, qui tot ac tantos labores exantlaui, beneficia conſequatur? Hæc vt dixit, Barlaamũ confeſtìm ſibi videre viſus eſt, velut probris ſe inſectantẽ, ac dicentem: Hi ſunt, ô Ioſaphat, ſermones mei, quos quondàm ad te habui: nimirùm fore, vt cùm ad ingentes opes perueniſſes, non iam liberalis ac profuſus eſſes. Ac tu ob id verbum ancipiti animo eras. Nunc autem quonam pacto parẽ tibi honore patrem

Oratio Ioſaphat ad Deum. Pſal. 26.

Pſal. 21.

Pſal. 75.

Altera S. Ioſaphat viſio, priori non multũ abſimilis.

Probris à ſuo magiſtro in ſomnis afficitur.

eſſe

eſſe moleſtè tuliſti, ac non potiùs hoc nomine lætitiam animo concepiſti, quoniam multæ tuæ pro eo fuſæ preces exauditæ ſunt? Ioſaphat autē pro eo àc ſolebat, ad eum dixit: Ignoſce pater, ignoſce. Vbinàm autem habites, fac quęſo intelligam. Tum Barlaam: In hac pulcherrima atq; ingenti ciuitate domicilium nactus ſum, in medio vrbis vico, immenſo lumine coruſcanti. Rursùm autem Ioſaphat ſibi cum eo agere videbatur, vt ab eo in ipſius tabernaculum abduceretur, comiterque hoſpitio exciperetur. Ille autem nōdùm tempus adeſſe reſpondit, vt ad illa tabernacula veniret: quippè qui corporis ſarcina adhuc premeretur. Quòd ſi forti animo, inquit, in ſancto vitæ genere, velut tibi mandaui, perſtiteris, aliquantò pòſt venies, atque eadem tabernacula, & eandem lætitiam ac gloriā conſequeris, mecumque in ſempiternum eris. Experrectus autem Ioſaphat, animū illa luce, atq; omni ſermonis facultate ſublimiori gloria perfuſum adhuc habebat: ac multa cum admiratione, ad grati animi ſignificationem Deū laudibus efferebat. Māſit autem ad extremum vſque verè angelicam in terra vitam ducens, ac duriori religioſæ exercitationis genere poſt Senis diſceſſum vtens. Nam cùm anno ætatis viceſimo quinto regnum terrenum reliquiſſet, monaſticæque vitæ certamen ſubijſſet, quinque & triginta annos in vaſtiſſima ea ſolitudine, perindè àc ſi nulla carnis parte cōſtaret, humana conditione ſublimiorem vitam egit: ſic nempe, vt multas quidem hominum animas à peſtifero ſerpente priùs abſtraxerit, Deoque integras & incolumes ſeruauerit, eaque in re Apoſtolicam gratiam conſecutus ſit, animique etiam inductione martyr extiterit, ac Chriſtū in Regum ac tyrannorum oculis & adſpectu fidenti animo confeſſus ſit, vocaliſſimumque ipſius maieſtatis præconē ſeſe præbuerit: multosque rursùm prauos ſpiritus in ſolitudine profligârit, omnesque Chriſti vi ac potentia ſuperârit, cæleſtisque beneficij atq; gratiæ vberrimè particeps factus ſit. Vndè etiam animi oculum ab omni terrena caligine purum habebat, ac futura tanquàm pręſentia proſpiciebat, Chriſtusque ipſi rerū omniū inſtàr erat, Chriſtum expetebat, Chriſtum non ſecùs àc præſentem cernebat, Chriſti pulchritudinē nunquàm non intuebatur: iuxta illud Prophetæ, Prouidebam Dominum in cōſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi nè commouear. Ac rursùm: Adhæſit anima mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua. Etenim re vera ipſius anima poſt Chriſtū adhæſit, firmiſſimo nexu ipſi copulata. Neque enim ab admiranda illa operatione deſciuit: nec religioſæ ſuæ exercitationis regulam immutauit. Quin potiùs ab initio ad finem vſque, atque ab ineunte ætate vſque ad tam prouectam ætatem eandem animi alacritatem retinuit: immò, vt rectiùs loquar, ad ſublimiorē quotidiè virtutem proceſſit, ac puriorem diuino beneficio contemplationem conſecutus eſt. Deniquè cùm ad hunc modum vixiſſet, & vſque adeò dignā vocatione ſua operam, ei à quo vocatus fuerat, reddidiſſet, mundumque ſibijpſi, ac ſeipſum mundo, crucifixiſſet, ad Deum pacis in pace migrat, atque ad Dominum, cuius perpetua cupiditas eum tenuerat, proficiſcitur, vultuique Domini purè ac ſine vllius rei interpoſitu apparet, eaque iam ipſi præparata gloriæ corona exornatur, idque diuinitùs conſequitur, vt Chriſtum cernat, cum Chriſto ſit, Chriſti pulchritudine perpetuò exultet, in cuius manus commēdata anima, ad viuorum regionem tranſijt, vbi epulantium ſonus, vbi lætātium habitatio eſt. Præclarum autem ipſius corpus vir quidam ſanctus, qui non longè ab eo habitabat, quique iter ipſi ad Barlaamum priùs commonſtrârat, diuino quodam admonitu, ea ipſa hora qua morte functus eſt, affuit, eoque ſacroſanctis cantibus ornato, profuſisque lachrymis, quæ ipſius erga Ioſaphat amoris indices eſſent, alijsque omnibus rebus, quæ apud Chriſtianos in more atque inſtituto poſita ſunt, confectis & abſolutis, in patris Barlaami monumento eum condidit. Par ſiquidem erat, vt quorum animę in perpetuum ſimul futuræ erant, eorum etiam corpora coniungerentur. Cuiuſdam autem formidandi viri, qui id in ſomnis ſeriò imperabat, monachus ille, qui ipſum funere extulerat, obtemperans, in Indiæ regnum ſe confert, Regemque Barachiam conueniens, de omnibus Ioſaphati rebus certiorem ipſum facit. Ille autem nulla interpoſita mora cum ingenti populi multitudine iter init, atque ad ſpeluncam tandèm peruenit, ac ſepulcrum intuetur, illicque calentiſſimis lachrymis fuſis integumētum tollit, cernitq; Barlaamū & Ioſaphat membra cōpoſito habitu ſita habentes, corporaq; nihil à priſtino colore immutata, verùm integra & prorsùs incolumia vnà cum indumentis. Hæc igitur ſacra ſanctarū animarum tabernacula, ſuauiſſimum odorem

Angelicè in terris viuit.

Pſal. 15.

Pſal. 26.

Feliciter obdormit in Domino.

Pſal. 41.

Cum canticis ac cæteris Eccleſiæ ſolennitatibus in ſepulcro ſui magiſtri ſepelitur.

Ex eorũ corporibus ſuauiſſimus odor emanat

odorem emittentia, nec fœdi quidquam exhibentia, præclaris loculis impoſita, Rex in patriam ſuam transfert. Vt autem ea res ad plebis aures peruenit, innumerabilis multitudo ex omnibus vrbibus ac finitimis locis ad beatorum illorum corporum conſpectum & adorationem confluxit. Vbi etiam ſacroſanctis hymnis eorum cauſa decantatis, copioſiſque lampadibus accenſis, aptè illic quiſpiam ac perquàm accommodatè dixiſſet, Lumina circa luminis filios & hæredes. Luculenter autem ſimul ac magnificè in ea eccleſia, quæ ab ipſis fundamentis à Ioſaphat extructa fuerat, eorum corpora condita ſunt. Multa porrò miracula, morborumque depulſiones, tum in corporum tranſuectione, tum in eorum inhumatione, tum etiam poſteris temporibus, Dominus per pios famulos ſuos effecit. Viditque Rex, ac vulgus omne, virtutes eas, quæ per ipſos edebantur. Ac plerique è finitimis nationibus, infidelitatis atque ignorationis Dei morbo laborantes, per ea ſigna, quæ in monumento fiebant, ad fidem acceſſerunt. Atque omnes, qui ipſius Ioſaphat vitam ad Angelorum imitationem expreſſam, atque à teneris vnguibus ardentem ipſius erga Deum amorem cernentes, atque audientes, admiratione corripiebantur, Deum in omnibus celebrantes, qui ſe amantibus opem atque auxilium nunquàm ferre deſinit, eosq; ampliſſimis beneficijs remuneratur. Hic præſentis libri finis eſt, quem pro mea virili conſcripſi, quemadmodùm à præclaris viris, qui mihi hæc haud falsò tradiderunt, accepi. Vtinàm autem vos, qui hanc animis vtilem hiſtoriam legitis, atque auditis, ad eorũ partem adſciſcamini, qui Deo vitæ ſuæ rationes probauerunt, per orationes & interceſſiones beatorum virorum Barlaam & Ioſaphat, de quibus hæc hiſtoria contexta eſt, in Chriſto Ieſu Domino noſtro, quem decet honor, imperium, maieſtas, & magnificentia, cum Patre & Spiritu ſancto, nunc & ſemper in ſecula ſeculorum, Amen.

Corpora eorum in Indiam transferuntur.

Miracula ad eorum ſepulcrum.

Concluſio authoris.

BREVIS MEMORIA MARTYRII SS. FACVNDI ET PRIMITIVI, VT HABETVR IN LVCII *Marinei Siculi, Regij hiſtoriographi, de rebus Hiſpaniæ libro quinto.*

27. Noũb.

IN Hiſpania præſes Decianus, ſuper ripam fluminis quod Seya dicebatur, ſecus ſtratam, vbi erat idolum ad immolandum ei, multitudinem gentium congregauit. Erant autem non longè ab eodem loco duo fratres, Facundus & Primitiuus Chriſtianiſſimi, qui noluerunt idolo immolare: & propterea accuſati apud iudicem, ducti ſunt ad eum. Quos cùm multis minis exhortatus fuiſſet, vt idolis immolarent, reſponderunt: Nos quotidiè immolamus Domino Ièſu Chriſto: & nobis optabile eſt pro eo pati. & ſic vſque ad mortem perſeuerârunt.

SS. Facũdus & Primitiuus Chriſtũ vſq; ad mortem confitentur.

PASSIO S. IACOBI INTERCISI, VT HABETVR IN PERANTIQVIS MS. CODICIBVS, QVIBVS *conſentiunt Martyrologia & compendium certaminis eius quod habetur in Nicephoro Eccleſiaſticæ hiſtoriæ Lib. 14. cap. 20.*

Nouẽb. 27.

IACOBVS martyr, cognominatus Interciſus, nobilis genere ſed fide nobilior, ex regione Perſarũ & ciuitate Elape oriundus fuit. Hic ex Chriſtianiſſimis parentibus ortus eſt, & vxorem Chriſtianiſſimam habuit: Eratque notiſſimus Regi Perſarum, & inter optimates primus. Accidit autẽ vt à principe nimio amore ſeduceretur, & ad colenda idola flecteretur. Hoc autem mater & vxor audientes, protinùs ſic ei ſcripſerunt: Obediendo mortali, deſeruiſti eum qui vita eſt: placẽdo futuræ citò putredini, deſeruiſti ſempiternum odorem. Veritatem in mendacium commutâſti, & mortali obtemperãs, viuorum

Iſdigerdem hunc appellat Nicephorus.

rum ac mortuorum iudicem reliquiſti. Noueris igitur nos amodò à te futuras extraneas, nec tecum decætero aliquatenùs moraturas. Cùm autem has literas Iacobus legiſſet, amarè flens ait: Si mater mea quæ me genuit, & vxor mea extraneæ factæ ſunt: quanto magis à me extraneus factus eſt Deus meus? Cùm ergò pro errore ſuo ſe plurimùm afflixiſſet, nuncius venit ad principem, qui diceret Iacobum Chriſtianum eſſe. Quem princeps aduocans, ait: Dic mihi, Nazaræus es? Cui Iacobus: Etiam, Nazaræus ſum. Et ille: Ergò magus es. Cui Iacobus: Abſit à me magum eſſe. Cùm ergò ei multa ſupplicia minaretur, dixit Iacobus: Non me perturbant minæ tuæ, quia tanquàm ventus flans ſupra petram, furor tuus aures meas citò pertranſit. Cui princeps: Noli imprudenter agere, nè graui morte pereas. Cui Iacobus: Hęc mors, non mors, ſed ſomnus potiùs eſt dicendus, cùm poſt modicum reſurrectio tribuatur. Cui princeps: Non te ſeducant Nazaræi dicentes, mortem eſſe ſomnum, quia magni imperatores timent eam. Cui Iacobus: Nos non timemus mortem, quia de morte ad vitam tranſire ſperamus.

Accuſatur apud Regē q̄ ſit Chriſtianus.

Mors tēporalis, Chriſtianis ſomnus eſt.

Tunc princeps amicorum conſilio, hanc ſuper Iacobum tulit ſententiam, vt ad aliorum terrorem membratim Iacobus puniatur. Cùm autem quidam ex compaſſione ſuper eum flerent, ille ait: Nolite ſuper me flere, ſed ſuper voſipſos flete: quia ego ad vitam pergo, & vobis ſupplicia æterna debentur. Tunc carnifices pollicem manûs eius dexteræ abſciderunt: & exclamans Iacobus ait: Liberator Nazarene ſuſcipe ramum arboris miſericordiæ tuæ: Nam à cultore vineæ ſarmentum abſciditur vitis, vt potiùs germinet & vberiùs creſcat. Cui carnifex: Si aſſentire vis, adhuc tibi parco & medicamenta adhibeo. Cui Iacobus: Nónne perſpexiſti ſtipitem vitis, quia cùm amputantur ſarmenta, ille nodus qui remanet, ſuo tempore, cùm terra incaleſcere incipit, per ſingula abſciſionis loca producit germina? Si igitur vitis putatur viciſſitudine temporis vt germinet, quanto magis fidelis homo qui in vera vite Chriſto compactus eſt? Tunc accedens carnifex ſecundum abſcidit digitum. Beatus autē Iacobus dixit: Suſcipe duos ramos quos plantauit dextera tua, Domine. Abſcidit & tertium: & dixit Iacobus: De triplici tentatione liberatus, benedicam patri & filio & ſpiritui ſancto: & cum tribus ereptis pueris de camino, confitebor tibi Domine, & in choro martyrum pſallam nomini tuo Chriſte. Abſciſus eſt & quartus: & Iacobus dixit: Protector filiorum Iſraël, qui in quarta benedictione pronunciatus es, ſuſcipe à ſeruo tuo quartam confeſſionem quarti digiti, tanquàm in Iuda benedicti. Abſciſo quinto, dixit: Completum eſt gaudium meum.

Mēbratim interciditur corpus eius. Iohan.15.

Chriſtus viti comparatur.

Dan.3.

Gen.49.

Tunc carnifices ei dixerũt: Parce iam nunc animæ tuæ, nè pereas: nec contriſteris ſi vnam manum amiſeris, quoniã multi ſunt vnam tantùm habentes, & multis diuitijs & honoribus abundantes. Beatus Iacobus dixit: Quandò paſtores incipiunt pecora tondere, nunquìd tantùm dextrum vellus auferunt & ſiniſtrum dimittunt? Si ergò pecus, quod animal brutum eſt, totum vult vellus auertere, quanto magìs ego homo rationalis non dedignabor pro Deo occidi? Accedentes ergò impij ad ſiniſtram manum, digitum minimum inciderunt: & Iacobus dixit: Tu Domine cùm eſſes magnus, paruus & minimus pro nobis fieri voluiſti. Et idcircò tibi reddo corpus & animã quam creâſti & proprio ſanguine redemiſti. Abſcinditur & ſeptimus digitus, & ait: Septiès in die laudem dixi tibi Domine. Abſcinditur octauus, & ait: Octauo die circũciſus eſt Ieſus Chriſtus, & octauo die circunciditur Hæbræus vt tranſeat ad legales cæremonias, & mens ſerui tui Domine tranſeat ab his incircunciſis & coinquinatum habentibus præputium, vt veniam & conſpiciam faciem tuam Domine. Inciditur nonus digitus, & ait: Hora nona tradidit Chriſtus in cruce ſpiritum. Vndè & ego Domine in dolore noni digiti tibi confiteor & gratias ago. Inciditur decimus, & ait: Decimus numerus eſt in præceptis: & Iota, prima litera nominis Ieſu Chriſti. Tunc quidam de adſtantibus dixerunt: O dilectiſſime quondàm noſter, profitere tantùm coram conſule, vt valeas viuere: Licèt enim abſciſæ ſint manus tuæ, ſunt tamen peritiſſimi medici qui tuis doloribus valeant ſubuenire. Quibus Iacobus dixit: Abſit à me nefanda ſimulatio. Nemo enim mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei.

S. Iacobi in tormentis conſtantia.

Pſal.118.

Luc.2.

Gen.17.22.

Matth.27.

Mar.15.

Exod.20.

Luc.9.

Tunc indignati carnifices, acceſſerunt & pollicem dextri pedis abſciderũt, & Iacobus dixit: Pes Chriſti perforatus eſt, & ſanguis exiuit. Abſciditur ſecundus di-

gitus pedis dextri, & ait: Magnus mihi dies eſt hic præ omnibus diebus. Hodiè enim ad Deum fortem conuerſus ibo. Abſciderunt & tertium,& ante ipſum proiecerunt. Et ſubridens Iacobus,dixit: Vade tertie digite ad ſocios tuos,& quemadmodùm granum tritici multum fructum affert, ità & tu in nouiſſimo cum ſocijs tuis requieſces. Abſciditur quartus,& ait: Quarè triſtis es anima mea,& quarè conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi. Abſciditur & quintus, & ait: Nunc incipiam dicere ad Dominum,quoniam dignum me fecit ſocium ſeruis ſuis. Tunc accedentes ad pedem ſiniſtrum,digitum paruum abſciderunt, & dixit Iacobus: Digite parue confortare: quia paruus & magnus vnam habent reſurrectionem. Capillus capitis non peribit, quanto minùs à ſocijs tuis ſeparaberis? Abſciditur ſecundus, & Iacobus ait: Deſtruite veterem domum, quia ſplendidior paratur. Abſciditur tertius, & ait: Tunſionibus firmatur incus. Abſciditur & quartus, & ait: Conforta me Deus veritatis, quoniam in te confidit anima mea. Abſciditur & quintus,& ait: Eccè tibi Domine viceſiès immolor.

Pſal.41. — Paruis & magnis vna eſt reſurrectio. Luc.12. & 21. — Pſal.56.

Tunc accedentes,pedem dextrum abſciderunt: & dixit Iacobus: Nunc offeram munus cęleſti Regi,pro cuius amore hæc patior. Abſciderunt & pedem ſiniſtrum; & B. Iacobus dixit: Tu es qui facis mirabilia,exaudi Domine & ſalua me. Abſciderunt dextram manum,& ait: Miſericordiæ tuæ adiuuent me. Ad ſiniſtram ait: Tu es Deus qui facis mirabilia. Abſciderunt dextrum brachium, & ait: Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea, pſallam Deo meo quandiù fuero. Abſciderunt & ſiniſtrum,& ait: Circundederunt me dolores mortis, & in nomine Domini vindicabor in eis. Tunc accedentes, abſciderunt ſuram dextri pedis,ſcindentes vſque ad femur. Tunc B. Iacobus ineffabili dolore grauatus exclamãs, ait: Domine Ieſu Chriſte adiuua me,quia circũdederunt me gemitus mortis. Et ait ad carnifices: Carnẽ nouam induet me Dominus, quã veſtra vulnera maculare nequibunt. Iam carnifices defecerant eo quòd à prima hora diei vſq; ad nonã in eius inciſione ſudâſſent. Tunc iterùm accedentes, ſiniſtri cruris ſurã abſciderũt vſq; ad femur. Tunc exclamãs B. Iacobus dixit: Dominator Domine exaudi me ſemiuiuum,viuorum & mortuorũ Deus. Digitos Domine non habeo,vt ipſos ad te porrigam: nec manus, vt eas ad te extendam. Pedes mei truncati,& genua mea demolita ſunt, vt tibi genua flectere non valeam, & factus ſum velut caſura domus ablatis quibus ſuſtentatur columnis. Exaudi me Domine Ieſu Chriſte, & educ de carcere animam meam. Hoc cùm dixiſſet, vnus de carnificibus acceſſit, & caput eius amputauit. Chriſtiani igitur occultè acceſſerunt, & corpus eius rapientes honorificè ſepeliêrunt. Paſſus eſt autem quinto Calend. Decembris.

Eccè martyris patientiam in amputatione ſingulorũ membrorum. Pſal.71.76. Pſal.145. Pſal.17. & 144. — Oratio eius ſub mortẽ. — Caput ei ad vltimũ amputatur.

DE EODEM S. IACOBO INTERCISO, EX NICEPHOri *Calliſti Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Lib.* 14. *Cap.* 20.

INfinita verò alia ab audacibus & impijs illis quoquè tentata ſunt. Quale videlicet & illud eſt in Iacobo Perſa patratum. Is enim cùm Chriſtianus anteà fuiſſet, propter intercedentem ſibi cum Iſdigerde Perſarum Rege amicitiam, paternam religionem reiecerat. Poſtquàm autem per matrem & coniugem rurſùs ad fidem Chriſti admonitus reuertit, & eam rem princeps ægrè tulit, acerbam quandam, & propter nouitatem admirandam, poſt ſupplicia multa ſubijt mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibuſque, in commoda & apta totius corporis membrorum conformatione, ex manibus,brachijs,pedibus & ſuris ei reſectis, reliquum nihil quàm vnà cum ventre caput ſolum habuit, quoniam ne tum quidem fidem in Chriſtum abiecit,& idipſum poſtremò ferro amputatum eſt. Minimè verò mirandum, ſi rerum vniuerſarum Dominus feritatem illorũ ſuſtinuit. Nam & qui Conſtantini imperium præceſſerunt principes, rabiem ſuam aduersùs veræ pietatis amatores euomuerunt. Inprimìs verò Diocletianus omnium grauiſſimus, ipſo auguſtæ & venerandæ Paſſionis die, eccleſias ſub imperio Rom. vbiquè omnes euertit. Et nouem elapſis annis, illæ quidem ad priorem florentes rediêre ſtatum, ac potiùs & pulchritudinem, & amplitudinem multò præſtantiorem recepêre. Diocletianus autem poſtremò diſperijt, & cum impietate extinctus eſt.

Iacobus Perſa ex Chriſtiano ethnicus. Idẽ denuò Chriſtianus. — Luculẽtiſſimum eius martyrium. — Deus p longanimitatẽ ſuam Eccleſiæ tyrannicos perſecutores ſuſtinet. — Diocletiani interitus.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI STEPHANI IVNIORIS, QVI MARTYRIO FVNCTVS EST TEMPORE

Conſtantini Copronymi, propter ſanctarum imaginum honorem & adorationem, deſumpta ex Reginæ matris Bibliotheca, interprete D. Iacobo Billio Prun.eo, S. Michaëlis in Eremo Abbate doctiſſimo. Nos verò, vt permultas alias, Lectori gratificaturi, eam in capita diſtinximus. Habetur in operibus Io. Damaſceni auctis, poſt tres de Imaginibus orationes, vbi idem Billius ad pium Lectorem ſequentem ſubiecit præfatiunculam.

Poſt tres Damaſceni de Imaginibus orationes commodè me facturũ exiſtimaui, ſi Stephani Iunioris, qui pro earundem imaginum cultu ac defenſione, Conſtantini Copronymi tempore, hoc eſt, non multò poſt Damaſceni obitum, crudeliſſima morte affectus eſt, vitam pridèm à me de Græco in Latinum conuerſam, ac nunc primùm editam ſubnecterem: quò Chriſtianus Lector de eadem re, non modo literis conſignatum, ſed etiam ſanguinis profuſione confirmatum teſtimonium præſtò habeat.

VITA.

DIVINA quædam res eſt virtus, ac digna quæ plurimis laudibus efferatur: non eo tantùm nomine, quòd ampliſſimam ijs, à quibus amatur, mercedem rependit, ſed etiam quia vel ſola ſuî commendatione auditores ad ſe pertrahere, ac zeli aculeum in eorum animis infigere poteſt. Operæpreciũ eſt igitur eos, qui virtutis amore præditi ſunt, beatos prædicare, atque eorum vitam omnibus narrare. Sic enim & erga eos debito munere perfungemur, & alios ad ſuauem ipſius amorem excitabimus. Quoniam itaq; vndiquè optimus ille ac præſtantiſſimus Stephanus, cuius nunc vitam commemorandam ſuſcepimus, ex eorum numero extitit, qui virtutem inſigniter amârunt, ſummoque ipſius deſiderio flagrârunt, exponamus oportet primùm, quinam ipſi ortus, quæque diſciplina atque inſtitutio extiterit: (nam ne ea quidem eiuſmodi eſt, ex qua nulla ad pios viros vtilitas & oblectatio reditura ſit:) deindè monaſticas ipſius palæſtras, ac demùm quæ in martyrio ſuo luculenter ac præclarè geſſit. Tulit igitur egregium hoc germen domina verè ac regina vrbium Conſtantinopolis. Noſtrum enim atque indigenum germen hic eſt, ac diuinus ipſius fœtus & planta Stephanus: quæ & prima virtutis ipſius fructus deguſtauit, & nunc etiam vtilitatem metit, ac miraculis ſumma cum voluptate fruitur, alumno videlicet ſuo iucundiſſimè acquieſcens. Natus eſt autem Anaſtaſij tempore, qui tum imperij ſceptrum tenebat, atque alio etiam nomine Artemius vocabatur. Pij porrò ipſi parentes fuerunt, atque integerrima fide præditi: qui cùm opibus ac facultatibus minimè carerẽt, non tamen parem ijs duntaxàt animi inductionem ac voluntatem habebant, ſed longè maiorem ac copioſiorem. Hoc autem liquidò demonſtrat benigna atque ingens erga egentes liberalitas, ac ſumma in danda eleemoſyna hilaritas ac munificentia. Quò etiam illud accedebat, quòd ad diuina templa ſine vlla intermiſſione munera offerebant. Quæ etiam ipſa, magìs quàm quicquã aliud, illum verè Stephanum, illam, inquam, ingentem pietatis eorum ac virtutis mercedem, ipſis attulerunt. Nam cùm primò duarum filiarum parentes extitiſſent, maſcula tamen prole carebant. Atque hoc infortunium pijs viris non paruum videbatur. Nôrunt hoc profectò, qui liberos procreârunt. Propemodùm enim non minùs moleſtum eſt ijs, qui gignunt, maſculo fœtu carere, quàm ſi prorſùs liberorum expertes eſſent. Ob eam cauſam & in diuinis templis aſſiduè verſabantur, & à Deo obnixis precibus perpetuò contendebant, vt ſibi hoc ſuo voto frui daretur. Idque tum potiſſimùm faciebant, cùm ad Deiparæ templum, quod Blachernis ſitum eſt, ſeſe conferrent.

Nouẽbr. 28. Cap. 1.

Vtile eſt p̃bos viros laudare.

Patria S. Stephani, & natiuitatis tẽpus.

Maſculina prole carere, idem penè eſt quod orbum eſſe.

Ac quodam tempore cùm vno paraſceues die peruigilium de more celebraretur, Anna ipſius mater (nam hoc ipſi, vt olìm Samuelis matri nomen erat) cùm, vt Scripturæ verbis vtar, plurimum ſermonem effudiſſet, atq; orationem in longũ

Cap. 2.

1. Reg. 1.

produxiſſet, & cum Dei genitricis imagine, tanquàm cum viua diſſeruiſſet, ſeque, ſi quod optabat, conſequeretur, ipſius filio, id quod peperiſſet, conſecraturam eſſe recepiſſet, ſub orationis finem ſomno correpta, fœminam incredibili quadam, atque omni ſermone præſtantiore, forma præditam cernit: quæ & ipſius pedem vellicans, Abi, inquit, in pace muliercula. Eſt enim tibi in vtero filius, quemadmodùm poſtulâſti. Hæc locuta ea, quæ apparuerat, diſceſſit. Ipſa autem non ſine magna admiratione conſurgens, ob ea quæ audierat, intima voluptate perfundebatur. Ac poſteà maturè in lucem edito filio, confeſtim velut præludium pactorum iniens, ad Blachernenſe templum vnà cum marito proficiſcitur, eumque ei, à qua acceperat, offert: Accipe, inquiens, Dei mater hunc chariſſimum filium, quem beneficio tuo peperi. Accipe eum, quem tibi & vnigenito filio tuo, etiam ante conceptionem dicaui. Hæc, & in eandem ſententiam alia, cùm dixiſſet, coniugemque manu præhendiſſet, Virginis imaginem ipſi oſtendens, Hæc, inquit, vir ſuauiſſime, vt deſideratum Stephanum parerem, mihi præſtitit. Huic petitionem meam committens, voti compos extiti. Ambo igitur gratijs Dei genitrici actis, domum reuerſi ſunt. Sed hæc poſteà contigerunt. Interim autem ſub illud tempus, quo Stephanus conceptus eſt, aliud etiam quiddam accidit, quod ſilentio nullo modo præterire decet. Nam cùm eximius vir Germanus in Patriarchicũ thronum aſſcenſurus eſſet, plebs ingenti frequentia ad maximum S. Sophiæ templum, ipſius videndi cupiditate concurrebat. Erat enim ille virtutis nomine clarus & illuſtris, atque in omnium linguis non ſine voluptate verſabatur. Vnà autem cum omnibus præclarum illud parentum Stephani par accurrens, ſcamnum quoddam occupârat: quò eum, quem cupiebat, è ſuperiori loco intueri poſſet. Cùm igitur ille per Eccleſiam tranſiret, ſtatim mulier (ipſam enim eius, quem vtero geſtabat, cura concitabat) benedic, domine, id quod in vtero meo eſt, clamare cœpit. Ille autem perſpicaci animę oculo eum, qui vtero geſtabatur, intuens, Benedicat hunc Dominus per primi martyris interceſſiones, reſpondit. Apud omnes porrò mulier affirmabat, ſe ea hora, qua hoc audijſſet, igneam flammam ex diuino illo ore proſilientem vidiſſe. Vt igitur in lucem editus eſt, ſtatim eum, vt magnus Germanus prædixerat, Stephanum appellârunt. Quandoquidem autem baptiſmi quoquè luce colluſtrari eum oportebat, qui antè etiam quàm in lucem prodiret, illuſtratus erat, ad magnæ Sophiæ baptiſterium itum eſt (Erat autem tum veſpera magni Sabbati Reſurrectionis Chriſti:) clariſſimoque illi Germano in manus datur. Qui ſtatim eum baptizat, atque vngit, eum, inquam, qui iam iamq; ſpiritale Eccleſiæ vnguentum futurus erat. Domum itaque reuerſi, cùm iam puer ad eam ætatem veniſſet, quæ ſtudiorum capax eſſet, ad ludimagiſtros eum proficiſci, ac diſciplinis operam dare voluerunt. Is autem ad egregiam naturam laboris ac diligentiæ pennam adiungens, ad doctrinæ perceptionem duplicis alæ ſubſidio celerrimè prouolabat, ac velut equus per planitiem currebat. Hoc porrò ſedulò agebat, vt non modò diſciplinas, ſed etiam virtutem ſibi compararet: quò & per illas mentem, & per hanc mores exornare poſſet. Quinetiam in diuinorum oraculorum lectione tanto ſtudio & cura verſabatur, vt ea promptè ac memoriter recitaret, atque ingenio tanquàm libro vteretur. Ac prætereà cùm ſacras ædes adiret, atque ſacra Scriptura legeretur, rectus ſtabat, totusque in eorum, quæ legebantur, auditione defixus erat, non genu flectens, non deſidia langueſcens, non deniquè ad ea, quæ dicebantur, obdormiſcens, ſed arrectis, vt dici ſolet, auribus auſcultans: ne quid eum ex his quæ recitabantur, effugeret. Id autem tum deniquè ſtudio maiore facere videbatur, cùm aliquid ex Iohannis Chryſoſtomi lucubrationibus legeretur. Nam incredibili quodam ipſius amore tenebatur, atque ex eius præſertim orationibus pendebat: id videlicet efficiens, vt quod de Sirenibus effictum eſt, re vera in illis exiſteret. Atque hac ratione mores ſuos omni ex parte moderabatur atque componebat: adeò vt & os à iuramento purum haberet, & inanem ſermonem nec ipſe proferret, nec proferentem alium audire ſuſtineret: proximum autem nec iudicaret, nec maledictis proſcinderet: opes porrò, & delicias, & gloriam, forti animo contemneret: quietam ac frugalem vitam ſequeretur, ac parſimonia magis, quàm alij ſumptuum magnificentia & profuſione, gauderet.

Viſio matris eius. — *Parentes, eum S. Mariæ Virgini offerunt.* — *Germanus Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus.* — *Is benedicit S. Stephano adhuc in vtero latẽti.* — *S. Stephan' baptizatur.* — *Stephanus & literis ſimul & virtutibus operam dat.* — *Chryſoſtomi lucubrationib' delectatur.*

Cap. 3. Ea porrò tempeſtate ille, non minùs belluinis moribus, quàm nomine Leo, adornata

adornata inſtructaque ad inuadendam tyrannidem coniuratione, ab Orientalibus partibus proficiſcitur, atque in Theodoſium, qui tum imperio potiebatur, impetum facit. Hic autem tyranno imperio cedit, ac quietem amplectitur: vt qui ſcilicet imperij iacturam ciuilibus bellis leuiorē duceret. Statim itaque furia illa imperium inuadit. Ac primùm quidem vulpinam pellem induens, (nondùm enim leoninæ apud ipſum locus erat) orthodoxam fidem, vt ſi quis alius, ſe colere ſimulabat, impietatis fœtum, quem pectore gerebat, occultans. Cùm autem ad decimum iam imperij annum perueniſſet, nec iam eam diutiùs animo premere ac continere poſſet, ſceleratum fœtum edidit: accitaque & coacta ſenatorum claſſe, abſurdum illud & impium euomuit, Imaginum picturas formam quandam idolorum retinere inquiens, neque ijs cultum adhibendum eſſe, nè alioqui Dei loco imprudentes idola veneremur. Protinùs igitur ingens tumultus à plebe excitatus eſt, ac mœſtitiæ nubes orthodoxorum Eccleſiam obtegebat. Quod vt verſipellis ille ſenſit, ſtatìm Gygis annulum vertens, vt obſcurum eſſet quod agebat, laborabat, non videlicet leonis libertatem imitans, ſed chamæleontis potiùs in modum formas immutans. Non, inquit, huc ſpectat mea ſententia; vt eæ prorsùs deleantur: ſed hoc aio, ſublimiore loco collocandas eas eſſe, nè ore quiſquam eas contingat, atq; ità quodammodò rebus honore dignis contumeliam inferat. Quorsùm hoc tandèm, & quid moliens? Nimirùm vt eas longè à nobis collocando, ac procùl ab oculis noſtris remouendo (nè eas facilè aut cernere, aut contingere queamus) paulatìm, vt ſæpè nobis in his quos amamus vſu venit, in obliuionem incidamus, easque charas habere dediſcamus, atque ità ſensìm & citra tumultum hoc à nobis obtineatur, vt eas nec adoremus, nec honore afficiamus. De hac impietate, quæ & multum abſtruſæ, & multum itèm apertæ abſurditatis habebat, cùm certior factus fuiſſet Germanus, vir libera atque intrepida pietate præditus, per quendam ex præcipuis Eccleſiæ miniſtris hæc ei mandat: Haudquaquàm oportebat, Imperator, te, qui tum vitam, tum imperium à Deo accepiſſes, aduersùs conditorem tuum inſolenter extolli, atque, vt vulgò dicitur, non mouenda mouere, Patrumque terminos, quos illi antiquitùs poſuerunt, transferre ſtudere. Etenim humana forma à Deo Verbo ex ſancta & pura Virgine ſuſcepta, cùm omnis dæmonum cultus extinctus eſt, tum omnis idolorum adoratio abſceſſit. At verò theandricæ ſimilitudinis imago Chriſti adoranda nobis & colenda perſpicuè tradita eſt, itemque illius, quæ cum modo omni ſermone præſtantiori peperit, & ſanctorum, quorum vita ipſi grata atque accepta fuit. Ex quo enim ille in forma noſtra ad nos acceſſit (adhinc autem ſeptingenti triginta ſex anni iam fluxerunt) Patres intereà ac Doctores, quorum ſumma virtus fuit, venerandarum imaginum cultum nobis perſpicuè tradiderunt. Nè longè abeam, poſt Chriſti in cælum aſcenſionem, mulier illa, quæ ſanguinis profluuio laborabat, ab eo ſanitati reſtituta, ipſius imaginem, velut acceptum beneficium referens, exſculpſit. Ac priùs etiam ab ipſomet Chriſto, ipſiſſima Patris imagine, diuino linteo facies ipſius impreſſa eſt, ac toparchæ Abagaro, id poſtulanti, Edeſſam miſſa. Demùm ab Euangeliſta Luca picta eſt. Quin ab Hieroſolymis quoquè Virginis Dei genitricis imago miſſa eſt. Ob eamque cauſam diuina ac ſacroſancta Concilia varijs temporibus, ac locis coacta, non vt eæ calcarentur, ſed vt adorarentur, edixerunt. Velim itaque hoc ſcias, Imperator, quòd ſi iniquum hoc dogma confirmare atque conſtabilire in animum induxeris, me primùm nullo modo aſſentientem habiturus es, ſed promptum ac paratum, qui pro Chriſti imagine animam meam profundam, pro qua ille, vt collapſam atque proſtratam imaginem meam inſtauraret, cruorem ſuum effudit. Perſpicuum eſt enim ignominiam eam & contumeliam, quæ Chriſti imagini infertur, ad exemplar ipſum redundare. Quocircà nobis faciendum eſt, vt gratorum ſeruorum officio fungentes, pro Domini honore periculum adeamus.

Leonis Iſaurici tyrānis.

Theodoſius imperio cedit, id Leoni relinquens.

Leonis verſutia.

Admonitio Germani Epiſcopi ad Imperatorē Leonem.

Pictarum imaginum antiquitas.

Hanc liberam orationem arrogans illa anima ne extremis quidem, vt ità dicam, auribus attrectare ſuſtinens, milites gladijs accinctos mittit, qui ſanctum virum contumelioſè habitum, ac plagis malè mulctatum, throno exturbarent. Ipſe itaque ſtatìm ad monaſticum & quietum vitæ genus ſe contulit. At contrà Eccleſiam inuaſit ille verè perſecutor & contumelioſus, eamque miſerum in modum peruaſtans, ac magno mœrore implens, non modò ob egregij Paſtoris ereptionem,

Cap. 4.

Germanus ſua Epiſcopali ſede exturbatur.

nem, ſed etiam ob eius, quem in ipſius locum ſubrogauit, immanitatem. Confe-
ſtim enim ſceleſtum Patriarcham ſceleſtus, hoc eſt eiuſdem, vt dici ſolet, figlinæ
hominem ſufficit, nimirùm læuum Anaſtaſium, qui in omnibus rebus ipſi aſſen-
tiens, ac turpiſſimum obſequium perſoluens, atque omnia ea, quæ ab ipſo gere-
bantur, ſeruilem in modum laudans, huic quoquè pernicioſo dogmati patro-

Leo Iſauricus bellum indicit imaginibus.

num ſe adiungebat. Ac primùm (ô ingentem, Chriſte, patientiam tuam!) ad-
uersùs tuam imaginem audaciſſima illa anima graſſatur, eamque, quæ ſupra
portam fixa erat, ac vulgò ærea dicebatur, theandricam tuam formam deijci at-
que obliterari iubet. Cùm autem ad hoc facinus perpetrandum miſſus ſatelles
impoſita iam ſcala conſcenderet, diuino zelo incenſæ mulieres, præclariſſimum-
que ac generoſiſſimum virtutis ſpecimen edentes, arreptam manibus ſcalam in
terram deijciunt, vnaque eum, qui hoc facinus aggrediebatur, præcipitem agunt:
qui ſtatìm hanc præſtiti ad hoc miniſterij mercedem tulit, vt vita orbaretur. San-
ctæ autem illæ mulieres ob Chriſtum, cuius zelo flagrabant, opportunè abiecto
atque contempto pudore, curſu effuſo in Eccleſiam feruntur, atque impium Pa-

Matth. 24.

triarcham, qui tum illic erat, illam, inquam, vt Chriſti verbis vtar, deſolationis
abominationem, in loco ſancto ſtantem, lapidibus inceſſunt, mercenarium non
Paſtorem, lupum non Paſtorem, Eccleſiaſticarum deniquè ſanctionum ac do-
gmatum proditorem appellantes. Ille autem pudore ſimul ac metu correptus,

Sanctæ mulieres aliquot, pro iuſtitiæ zelo gladio necantur.

confeſtim ad Imperatorem confugit, eique quod factum fuerat, narrat, atque ad
mulierum cædem eum extimulat. Huiuſmodi enim boni illius, ac pacifici Paſto-
ris ſtudium erat, tanquàm videlicet per ea, quæ agebat, docere cupientis, malum
pro bono rependendum eſſe. Mox igitur gladio necantur, ac pro pietatis præ-
mio mortem ferunt.

Cap. 5.

Ac tum videre erat multos eorum, qui orthodoxam fidem arctè complecte-
bantur, patrium ſolum tanquàm inimicum & hoſtile fugientes, atque ad ſolitu-
dines & deſerta perfugij cauſa ſe conferentes, tutiusque cenſentes cum feris ha-
bitare, quàm cum viris huiuſmodi verſari. Cum quibus tametſi admirabilis quo-
què Stephani parentes patriam relinquere conſtituiſſent, tamen hoc eorum cu-
piditatem morabatur, quòd Stephani ætatem expectarent, vt pollicitationem
eam, quam de eo fecerant, minimè fallerent, ſed eam ad finem perducerent. Cùm
autem id ſecum vnà perpendiſſent, haudquaquàm vtile eſſe eum in Byzantinis

Auxentianus mons monaſticæ vitæ gymnaſiũ.

monaſterijs detondere, ad Auxentij montem ſe conferunt. Situs eſt porrò hic
mons è regione Byzantij, circa Bithyniæ prouinciam: vicinoſque omnes montes
altitudine longè ſuperat: nomenque ab eo Patre traxit, qui primus in eo domici-
lium ſibi fixit. Hic autem locus ad vitæ tranquillitatem non parum ijs adiumenti
affert, qui eius cupiditate tenentur: vt qui ab omni turba ac tumultu immunis ſit.
Eſt enim in ipſius faſtigio antrum quoddam, in quo Patres, ſede per ſucceſſionem
ſibi conſtituta, tandèm hinc in paradiſum migrârunt. Siquidem poſt diuini viri
Auxentij è vita diſceſſum, Sergius ipſius diſcipulus, tum vitæ generi, tum antro ſuc-
ceſſit. Hunc ſecutus eſt vir admiranda virtute ornatus Bendianus. Demùm ſan-
ctus Gregorius. Ac deniquè ille Stephani anteceſſor, ac ſingulari mentis perſpica-

Parentes S. Stephani rogant eum donari veſte monaſtica.

cia præditus Iohannes. Ad quem cùm beati huiuſce viri parentes filium, quem ex
promiſſione acceperant, duxiſſent, precibus ab eo contendebant, vt ipſum exci-
peret, ac monaſtica veſte donaret. Quem vt ſenex intuitus eſt, ac perſpicaciſſimis
animæ oculis diuinã animæ ipſius pulchritudinem cognouit, morumque in tam
tenera ætate grauitatem atque conſtantiam animaduertit, promptè eum ſuſcipit,
leniterque ac placidè ad ipſius parentes, Verè, inquit, Dei ſpiritus in hoc puero re-
quieſcit. Quocircà cùm nocturnæ Dei laudes de more peractæ eſſent, accitum pu-
erum pro foribus antri ſiſtit, ac plurimis verbis eum erudit, atque ad ſpiritales pa-
læſtras acuit, monetque nè parentum amorẽ pluris quàm Deum faciat. Hic enim,

Quorundã parentum ſtultitia.

inquit, & finxit, & ſeruauit: illi autem perſæpè quos adamârunt, perdiderunt, atq;
in pœnam coniecerunt. Hæc cùm ille, aliaque huic ſcopo conſentanea monuiſ-
ſet, ac tãquàm in optimam terram ſemina iecíſſet, eum tondet, ac monaſtica veſte
induit, decimumſextum iam vitæ annum agentem.

Cap. 6. Monachus factus vt ſe geſſerit S. Stephanus.

Protinùs igitur Stephanus ad monaſtica certamina ſeſe accingens, nullum con-
tinentiæ genus prætermiſit. Nam & ieiunio ac vigilijs corporis impetus coërce-
bat, & omnes voluptatum illecebras ſuperabat, & iracundiam imperio tenebat.

Ab in-

Ab iniuriarum autem acceptarum recordatione vſqueadeò abhorrebat, vt non modò eum, à quo moleſtia affectus eſſet, nõ vlciſceretur, ſed etiam beneficijs contrà afficeret. Tanta rurſus obedientiæ laude præſtabat, atque ad obſequendum adeò promptus erat, vt ob exuberantem obedientiæ atque humilitatis magnitudinem ijs potiſſimùm rebus delectaretur, quæ cum labore & moleſtia coniunctæ eſſent. Cui rei, vt alia multa omittam, iſtud teſtimonio fuerit. Nam cùm longo ab ipſis, ac difficili interuallo, aqua ea, qua vtebantur, diſſita eſſet, (erat enim in admirandi viri Auxentij cœmeterio, quod quidem ille adhuc ſuperſtes extruxerat, atque in ſanctarum mulierum monaſterium conſecrârat, ac Trychinariam, vel ob itineris aſperitatem ac difficultatem, vel etiam ob veſtium ipſarum rigiditatem appellârat) cùm, inquam, longo interuallo aqua diſſita eſſet, Stephanus eam quotidiè ad antrum tam æſtate, quàm hyeme deferebat. Cumque non modò aquam, ſed & alia omnia, quæ neceſſaria erant, illinc transferret, nunquàm tamen aut deſidia languere, aut querulum vllum verbum emittere, aut conſuetam regulam negligere viſus eſt, ſed ſemper eodem, quo magiſter, greſſu incedere, atque ipſius veſtigijs hærere. Qui quidem ob eximium ſuum erga Deum amorem, omnibusque numeris perfectam & abſolutam virtutem frequentes gratias diuinitùs conſecutus eſt, & quidem eiuſmodi, vt etiam brutis animantibus imperaret, eisq; tanquàm miniſtris vteretur. Canis enim ipſi de more in monte aſſidebat. Qui quidem, ſi quandò Stephanum abeſſe contigiſſet, (vt ſi fortè quidam è vicinis monachis ad ſanctum virum ventitâſſent: ſiquidem quamplurima tum erant in illis montibus monaſteria, quæ tyrannus, partim quia immodico venationis ſtudio tenebatur, partim quia monachorum veſtem, vt quæ duræ aſperęque vitæ monimentum ac ſymbolum eſſet, ac voluptuarios & delicijs deditos homines moleſtia enecare poſſet, infenſè oderat, prorſùs de medio ſuſtulit) canem illum de nomine vocabat, atque in charta quadam, ea quæ neceſſe erant, conſcribens, eamque canis collo appendens, ità demùm eum ad monaſteriũ deſcendere iubebat, ac literis illis ad præfectam perlatis quàm ocyſſimè reuerti. Ille autem, non ſecùs atquè animal quoddam rationis particeps, ſtatim imperata faciebat, ac ſumma celeritate ad monaſterium pergens, pręfectęque cellæ adſtans, aduentum ſuum latratu ſignificabat. Ac tum ij, qui in illo domicilio conſuetum ipſius miniſterium agnoſcebãt, ad eum properabant, ac perlecta charta, quæ ea poſtulabat, exequebantur. Atque ità iuſſis perfunctus canis ad dominum rursùs ſe referebat.

Veſtigijs ſui magiſtri ſẽper inhęret, eius ſanctitatė ſequens.

Bruta animãtia obedũnt eius Abbati, Iohanni ſcilicet.

Cap. 7.

Contigit autem aliquandò, vt Stephanus ex aliquo miniſterio reuerſus diuinum illum Iohannem poſito ad ſpeluncæ feneſtram capite acerbiſſimè flentem offenderet. Cùm autem ipſe defixa humi fronte ab eo nequaquàm, vt ſolebat, benediceretur, perdiù ad hunc modum humi proſtratus, ſecum ipſe reputabat, quorsùm tandèm hæc patris lamentatio ſpectaret. At perſpicaciſſimus ille vir cum animo ſuo verſans, ac deindè ſe erigens, Tua cauſa, inquit, chariſſime fili, tua, inquam, cauſa in hoc luctu fui. Planè enim hoc noui, fore, vt hic locus tua tempeſtate incrementum capiat: ac rursùs ab impijs Imaginum hoſtibus euertatur. Ad quæ cùm Stephanus admodùm dolenter imo corde ingemuiſſet, Quid autem, inquit, honorande Pater, an illud quoquè fore proſpexiſti, vt vnà ipſe peream, atque à peruerſa doctrina vincar? Tunc ille, Bona verba fili, inquit: nunquàm hoc accidat. Cæterùm, vt Apoſtoli verbis vtar, vide quemadmodùm cautè ambules. Scriptum eſt enim, eos demùm ſalutem eſſe conſecuturos, qui ad finem vſque perſeuerauerint. Hæc & alia monendi cauſa locutus, ea quæ ipſi in poſterum euentura erant, apertiſſimè prædixit.

Iconoclaſtarum furorem Iohannes Abbas præuidet.

Epheſ. 5.

Matth. 24.

Cap. 8.

Igitur eo tempore, cùm ſacerrimus Stephanus patrem ſuum carnalem ad Dominum proficiſci reſciuiſſet, ſpiritualis huiuſce patris hortatu Byzantium petit, ac iuſtis ipſi perſolutis, diuenditisque omnibus ipſius facultatibus, ac matre atque vna ſorore aſſumptis) altera enim iam antè in Byzantino quodam cœnobio monaſticæ vitæ cauſa comam abiecerat) ad montem redit. Cumque ipſius opera illæ à diuino ſene benedictionem accepiſſent, ad mulierum monaſterium ductas eas detondet, ac Dei cultui conſecrat: matriſque carnalis atq; itèm ſororis pater ſpiritualis efficitur. Etenim hoc demùm verè amoris ac conſanguinitatis argumentum eſt, ijſdem rebus gaudere, atq; idem vitę genus complecti. Nam alioqui maiore ex parte homines ſanguinem ementiri, ac generis propinquitatem adulterare

In quo verus amor ſitus ſit.

compertum habeo. Poſteà autem reuerſus,in priſtino vitæ inſtituto perſtabat. Nõ multum temporis interceſſit, cùm diuinus Iohannes ſuam ad Deum profectionem imminere ſentiens, multis magnum Stephanum præceptis inſtruxit, atque extremùm oſculatus, debito iuſtis ſomno conquieuit, ſpiritumque ſuum immortalibus manibus commendauit. Statim itaque præſtantiſſimus Stephanus, Patris morte per teſſeram ſignificata, monachorum greges, tanquàm ceruos ad fontes conuocauit: qui cùm beati Iohannis corpus conſpectum religioſè ac reuerenter exoſculati eſſent, orbitatemque ſuam deploràſſent, in reliquiarum loculo ipſum condiderunt.

Iohannis Abbatis obitus.

Cap. 9.

At enimuerò nec imperfectus eorum, qui congruentem diuinæ legi vitam ducunt, nec ſucceſſorum expers eſt numerus. Nam & vita functo Moſe locum ipſius expleuit Ioſue: ac rursùs recepto in altum Elia ſucceſſor Eliſæus,atque tum ipſius melotæ, tum duplicis gratiæ hæres deſignatus eſt. Ad eundemque modum beato hoc Iohanne ad Deum profecto,ſtatim & ſpeluncæ,& gratiæ,non duplicis ſolùm; ſed multò etiam amplioris, hæres ſpiritualis ipſius filius Stephanus extitit. Ergò anguſtiſſimam illam ſpeluncam ingreditur, annos natus aliquantò plus quàm triginta. Atque apiculæ more in antrum ſeipſum includens,dulce virtutis mel conficiebat: ſic nimirùm ſe comparans, vt & laboribus ſe exerceret,ac per actionum ſedulitatem fauos certo ordine, ac congruenti menſura componeret,& ijs,à quibus adibatur, illuminationem ſimul ac dulcedinem impertiret. Atque actuoſas quidem ipſe quoquè, Apoſtoli ritu, manus habebat, conficiendorum ſcilicet retium, vt ille,artem colens. Atque inſupèr egregiè ſcribendi peritiam conſecutus,deſcribendis libris operã impendebat: vt qui non modò nemini oneri eſſe vellet,ſed etiam habere cuperet,vndè egenti ſubſidium afferre poſſet. Ac ſpiritûs fructus cernere erat in ipſius animo,tanquàm in fœcunda terra,florentes,hoc eſt charitatem, gaudium,pacem,manſuetudinem,longanimitatem, benignitatem: quos quidem fructus pleriſq; eorũ,qui ad eum ventitabant,optimè impertiebat. Permulti quippè ipſius virtutes imitari cupientes, contubernium cum eo habere, ac ſub eo præceptore viam in cælũ ferentem tenere voluerunt. Quibus primùm quidem repugnabat, eosque contubernales habere renuebat,vt qui & moleſtiam ipſi faceſſere, & ipſius animum diſtrahere poſſent. Tandèm tamen eos admittebat: vt qui foràs eum,qui ad ſe veniret,eijciendum nõ eſſe,à Chriſto didiciſſet. Primùm igitur Matinum,probum virum,ac ſuauiſſimis moribus præditum ſuſcepit,deindè Iohannẽ & Chriſtophorum,poſteà Zachariam,pium hominem,diuinumque vitæ genus ad ſummum vſque gradum conſectantem,tum itèm improbum illud par Sergium & Stephanum, (de quibus inferiùs verba faciemus) ac ſex inſupèr alios, quorum nomina in eorum,qui in Chriſto viuunt,libro perſcripta continentur.

Ioſue 1.

4. Reg. 2.

Stephanus Iohãni Abbati ſucceſſit.

Act. 18.

More Apoſtoli manuali vacat operæ.

Gal. 5.

Iohan. 6.

Multi eius ſanctitate celebres diſcipuli.

Cap. 10.

Ad hunc itaque modum aſperrimus ille mons vrbis cuiuſdam inſtàr extructus eſt, ac præclari cuiuſdam cœnobij locum tenebat: neceſſarijs nimirùm omnibus rebus Dei prouidentia ipſis, quantum ſat erat, ſubminiſtratis. Quinetiam diuinitùs afflati Patris cognomento, tanquàm opibus quibuſdam, ornabatur: vt qui ad hunc etiam vſque diem Auxentij mons nuncupetur. Quem quidem Deo inuiſus tyrannus, ſancti viri odio percitus, ſolo æquauit,atque Auxentianum collem potiùs nuncupari voluit. Quandiù igitur in eo Stephanus præceptoris munere fungebatur, ex hoc antro, tanquàm ex ſacroſancto quodam adyto, proſpiciens, huic ſancto diſcipulorum choro ea præcepta ac documenta dabat, quibus animus ad virtutem eruditur. At cùm diſcipulorum numerus creſceret, atque ad viginti vſque progreſſus fuiſſet, ipſe maioribus dignum ſe cenſens (illecebroſa enim res virtus eſt, ſuique ſtudioſis maioris incrementi cupiditatem ſemper inijcit, non ſecùs atquè auaris pecunia) atque etiam alioqui tranquillam & ab omnibus negocijs feriatam vitam vnicè amans, ac deniquè aſperiori vitæ generi corpus addicere conſtituens, prædictum illum Marinum eorũ antiſtitem ac moderatorem creat: ipſe autem peragrato prorsùs montis cacumine, cellulam ſpelunca illa longè minorem extruit, latitudinis non plus quàm ſeſquicubitum habentem, longitudinis autem cubitos duos. Ad orientalem autem partem conchæ formam effingit, ea altitudine, vt curuato corpore vix illic ſtare poſſet: reliquam autem partem tecti expertem relinquit.

Illecebroſa res eſt virt⁹.

Marinum ſuis diſcipulis præficit, vt liberiùs Deo vacet.

Cap. 11.

Iam autem duos & quadraginta annos natus, vna ex ſacratiſſimis noctibus, cùm

Marinum

Marinum clàm vocâſſet, eique, quid in animo haberet, aperuiſſet, (necdùm enim cuiquam exploratum erat, cur locum illum extruxiſſet) vnà cum eo profectus, in parua illa & ſepulcri ſimilitudinem referente domuncula ſeipſum includit. Sic igitur, cùm monachi omnes matutinis precibus perfuncti, ad ſpeluncæ veſtibulũ veniſſent, flexiſque capitibus paternam ſibi benedictionem, vt mos ferebat, ſibi donari poſtulâſſent, nec vox Patris vſquàm exaudiretur, in magna animi perturbatione verſari cœperunt. In ſpeluncam itaque, videndi illius deſiderio, inſiliunt. Quem vt minimè repererunt, luctibus & querelis ſeſe affligebant. Ac poſteà, alij aliò diſperſi, gemitibus & lachrymis Paſtorem veſtigabant. Quorum curſitationem ac fletum diuinus ille vir ſentiens, leni & amica voce agnos vocauit. Illi itaque ad eum currentes, atque illud anguſtia permoleſtum domicilium conſpicientes, Ecquid hoc eſt (calentes lachrymas ex oculis emittentes dicebant) ecquid inquam, hoc eſt, Pater? Cur tantis vitæ aſperitatibus teipſum addicis, præmaturam nobis velut orbitatem moliens? Tum ille, Quî tandèm aliter facerem, inquit, ô filij, cùm arcta, vt Scriptura docet, atque anguſta ſit via, quæ in cælum ducit? Quod vt illi audiêrunt, nil aliud adiecerunt. hoc tantùm ab eo petiêrunt, vt cellæ ſuæ tectum adderet, ac non ità ſub dio vitam traduceret. Qui rursùs, cùm tecti cuiuſlibet loco ſibi cælum ſufficere reſpondiſſet, ad hunc modum perſtabat, contrarias inter ſe aëris mutationes ferens. Nam & per æſtatem ſolis ardore flagrabat, & per hyemem frigore rigebat. Ad hæc etiam vna melota, eaque parua ac vili, tegebatur, ac ſtoream ſolam ad breuem ſomnum adhibebat. Quinetiam, tanquam huiuſmodi ærumna non ſatìs plena ac perfecta eſſet, ferro quoquè totum corpus cingebat.

Preces matutinæ à vetribus perſolutæ.

Quàm ſit arcta via regni cęleſtis, verbo & operibus docet.

Aſperitas vitæ eius.

Quoniam igitur fieri non poterat, vt (quod vehementer expetebat) tanta ipſius virtus in obſcuro deliteſceret (quînam enim iſtud, cùm ne vnguenti quidem odorem occultare facile ſit?) multi ad eum ſeſe conferebant, atque, priùs etiam quàm vllum verbum emitteret, ex ſolo ipſius aſpectu non paruam vtilitatem percipiebant. Quo in numero mulier quædam illuſtris & honeſta, marito haud ità pridèm orbata, feſtinanter ſanctum virum adijt: cumque ſe viduam ac liberorum expertem, proindeque ſolam eſſe ipſi narrâſſet, nihil aliud ſibi ſupereſſe dicebat, quàm vt monaſtica veſte, cuius ſe incredibili quodam deſiderio teneri aſſerebat, indueretur. Ille autem eam longa oratione inſtructam, ac ſalutiferis præceptis ſedulò eruditam dimiſit, his verbis ad extremum vtens, Vide cum quo paciſceris: ac ſi qua te animæ cura tenet, id quod promiſiſti, mox præſta: nè te cunctantem ac moras nectentem mors inuadat. Igitur pia illa mulier ad matrem rediens, ac Patris ſermones in intimis cordis penetralibus abditos tenens, facultates omnes ſuas auro commutat, eoque magna ex parte pauperibus erogato, confeſtìm parẽtes, propinquos, vicinos, amicos relinquens, ad diuinum Stephanum ſe confert, non paruam auri illius portionem ſecũ geſtans. At ille aſperiori orationis genere ad eam vtens, Cùm tu, inquit, ex Saluatore ipſo audiueris, eum diſcipulũ ipſius eſſe minimè poſſe, qui non bonis omnibus ſuis renunciauerit, quonam modo, contẽpto ac pro nihilo habito hoc præcepto, partem aliquam mundi retines? Hæc vt mulier audijt, ipſius perſpicaciã ad ſtuporẽ vſque admirans, Non me, inquit, honorande Pater, auara, ſpiritualis potiùs, niſi me animus fallit, cupiditas impulit, vt auri aliquid mihi reliqui facerem: quòd videlicet id per tuas ſanctas manus erogari, maioremq́; mihi tua ópera vtilitatẽ comparari cuperem. Tum ille: Alienorum delictorum ſcintillas manibus meis extinguere nullo modo ſuſtineo. Vereor enim nè qua earum furtìm ſuccendatur, maximumque in animo meo incendium excitet. Id enim nonnullis, dum non ſatìs animum attendunt, vſu venire compertum habeo. Illud autem omninò peſpicuum eſt, quod qui ſeminat, idem ſuis quoquè manibus metet. Hæc locutus, eam quidẽ rursùs ad matrem redire hâudquaquàm vtile eſſe iudicauit: cæterùm, vt vicinis locis vnà cum pio Marino peragratis, ipſamet ſuis manibus pecuniam illam diſtribueret, imperauit. Quo munere cùm perfuncta fuiſſet, tum deniquè monaſtica eam veſte induit, atq; ad mulierum monaſterium tranſmittit, antiſtitæque etiam atque etiam mandat, vt ſummam ipſius curam gerat, manumque ei ad virtutis ſtudium amplexandum porrigat, ſeduloque opituletur. Atque hæc quidem ità ſe habuerunt.

Cap. 12.

Multi meſſioris inſtituti propoſito ad eum cõfluunt.

In ſalutis negocio abijcenda eſt omnis mora.

Luc. 14.

Matronæ cuidã imperat vt omni facultate pauperibus diſtributa, ſequatur nuda nudũ Chriſtum.

Cùm autem ille zizaniorum ſator Chriſti Eccleſiam ſemper quidẽ oppugnari, nunquàm tamẽ ſubigi & expugnari, ſed externos hoſtes nullo negocio frãgere ac profli-

Cap. 13.

Inteſtina bella Eccleſiæ magis nociua q̃ externa.

profligare cerneret, inteſtinum ipſi bellum excitare inſtituit. Ac primùm, vt iam dictum eſt, ferinum illum hominem, Leonis nomen ferentem, qui à Syris genus ducebat, ac præſtigijs quibuſdam (vt quidem homines opinabantur) multa prodigioſè perpetrabat, atque eiuſmodi erat, vt ſimplicioribus hominibus imposturam facere poſſet, aduersùs eam immiſit. Qui aduersùs ſanctas Imagines rabido & belluino animo ſæuiens, Chriſti ouile maximis detrimentis afficiebat. Poſtquàm verò à præclaro illo Eccleſiæ Paſtore Germano repræhenſus ac depulſus eſt, ſimulque & hanc vitam & ſempiternam amiſit, immanis illius belluæ immanior catulus) Conſtantinum Copronymum dico, illum inquam, vt quiſpiam dixerit Achab ex Achas, vel potiùs Herodem ex Archelao, illud libidinis omnis mancipium) perindè videlicet atquè in id omni animi contentione incumberet, vt paterna facinora parua & leuia, ac velut quædam duntaxàt magnorum improbitatis ipſius fructuum ſemina fuiſſe oſtenderet, Eccleſiam propulatur, deijcit, euertit, omnes Chriſti & Sanctorum imagines delet, ac flammis tradit. Deindè à pietatis amatoribus eximijsque monaſtici ordinis viris repræhenſus atque conuictus, implacabile aduersùs eos bellum excitat, præclarum illũ habitum * tenebrarum indumentum vocans, (cùm ipſe dæmonibus proculdubiò tenebroſiorem animam haberet) atque * Immemorandos eos appellans, cùm ipſe nec diuina vlla, nec humana memoria dignus eſſet: ac præterà idololatras, ob venerandarum Imaginum adorationem omnes nuncupans, cùm ipſe aurum potiùs quàm Chriſtum adoraret, atque auaritiæ & impietati peræquè ſtuderet. Igitur ſtolidam omnem illam ſapientiæque expertem multitudinem, quæ ipſius imperio ſubiecta erat, in concionem aduocat, ac veneranda Crucis ligna vnà cum diuinis Dominici corporis & ſanguinis myſterijs, atque ab omni labe puris Euangelijs (in quibus Dei filius Chriſtianis, nè iurent, prorsùs interdicit) palàm proponit: atque ità per ea vniuerſos iureiurando adſtringit, nunquàm ſe diuinas Imagines adoraturos, quin eas potiùs idola vocaturos (cùm ipſe potiùs impietatis idolum verè eſſet) ac ne communionem quidem à monacho accepturos, nec ſalutantibus quicquam humanitatis viciſsim exhibituros, verùm ſi quiſquam eorum monachum aliquem vſpiàm obuium habuiſſet, * Tenebricoſum eum & Immemorandum, & idolorum cultorem appellaturos, ac demùm (ô horrendum furorem! ô ingentem tuam, Chriſte, patientiam ac lenitatem!) lapidibus ipſum petituros. Quinetiam ſacri ordinis quendam nactus, cui nomen cum ipſo idem, & eadem fidei ſententia erat, (iam enim vt anima, ità corpore quoquè Anaſtaſius interierat) ei, proh ſceleſtum facinus, Eccleſiæ curam adminiſtrationemque committit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non deniquè canonico ſuffragio atque decreto, ſed tyrannica potiùs poteſtate, antiſtitem ipſum inſtituens. Etenim, non ſecùs ac ſi in ſcena apertè luderent, ac non ſeriò agerent, ambo in pulpitum aſſcenderunt: ac deindè Imperator manibus impuris diploidem ſacram nefario homini profanè imponit, dignum Epiſcopatu eum eſſe clamans, qui graui potiùs ignominia & vituperatione dignus erat. O importunam & abſurdam audaciam! O execrandum facinus! Qui enſe accinctus erat, antiſtitẽ ſacrum creabat: qui bellis ac cædibus per omne vitæ tempus operam dederat, initiatoris ſacri munere fungebatur: qui cum tribus mulieribus flagitioſiſſimè ſeſe cõtaminârat, ſceleratos pontifices inſtituebat (id quod ne apud Gentilium quidem ſacerdotes vnquàm perpetratum fuiſſe repertũ eſt:) ità vt illud Scripturæ ſacræ hîc locum haberet, Qualis populus, talis ſacerdos.

Cóſtãtinus Copronymus magis quàm Leo pater eius in ſacras ſæuit imagines.

*σκοτίας ἔνδυμα.

*ἀμνημονεύτους.

Eccè impiũ impij Copronymi iuramentum.

σκοτίνδυλον hoc eſt tenebroſè veſtitum.

Nefari⁹ Copronymus Epiſcopum ſibi ſimilem tyrãnica poteſtate creat.

Eſa. 24.

Cap. 14.

Cùm itaque ad hunc modũ obſcœnum iſtud par coiiſſet, atque Attagas, vt vulgò dici conſueuit, Numenio ſeſe adiunxiſſet, literæ ad omnes vrbes ac prouincias commeabant, quibus Epiſcopi ad imperialem vrbem confeſtìm accerſebantur. Id autem eò fiebat, vt Concilium aduersùs venerandas Imagines cogeretur. Cernere igitur erat audaciſſima illa facinora, atque impietatem omnem excedentia, quę ſine vllo metu perpetrabantur. Nam & ſacroſancta vaſa ob venerandarum Imaginum picturas pedibus obterebantur, & templorum decor ac pulchritudo, quam ſacrarum Imaginum p̃icturæ pariebant, partìm abradebatur, partìm etiam calce illinebatur. Etenim vbi Chriſti aut matris illius, aut Sanctorum imago erat, vel in ignem conijciebatur, vel in puluerem redigebatur, vel etiam albario opere inducebatur. At vbi arborum, aut auium, aut beſtiarum effigies, aut etiam circus ac venationes pictæ erant, his nimirùm parcebatur, ac ſumma cura proſpiciebatur.

Eccè noſtrorum Caluiniſtarũ præcurſores Iconomachos.

Quo-

Quocircà Eccleſia tota eo ornatu, quem ipſi ſacræ Imagines afferebant, ſpoliabatur, ac tanquàm ſponſa coniuge orbata, mœſta & ſqualida atque incompta cernebatur. Quis autem illius temporis calamitatem ſatis dignè deplorare queat? Quæ lingua ea, quæ perpetrata ſunt vlla oratione complecti poſſit? Quæ auris placidè ac ſedatè huiuſmodi narrationem excipiet? Tempeſtiuum ſcilicet tunc erat Prophetæ verba cum lachrymis vſurpare, Perijt ſanctus à terra, & qui rectè agat, inter hominesnon eſt. In ſecuri etenim & aſcia Eccleſiæ Chriſti portas perfregerunt, atque igni ſanctuarium ipſius incęderunt. Quęnam enim alia myſtico ſenſu porta hîc eſſe queat, quàm diuinarum Imaginum pictura? Nam ea menti aditum ad exemplar aperit, ac per ea, quæ in ſenſum cadunt, ad ea quæ intellectu percipiuntur, introducit. Nam alioqui materiam non adoramus, quemadmodùm impijs facere videmur: ſed ſpiritualem adorationem ad eam rem, quæ figura exprimitur, per picturam referimus. Siquidem Imaginis honor, vt cum Baſilio magno loquar, ad exemplar aſſcendit. Atque hac ratione Crucem, ex quacunque tandèm materia constructa ſit, adorare ità didicimus, vt non ipſi materiæ, ſed ei affixo cultum tribuamus. Huius porrò venerandæ Crucis imago eſt omnis ad exemplaris formam depicta materia. Neque enim illud duntaxàt lignum, cui Chriſtus affixus eſt, adorare didicimus, verùm alia quoquè omnia, quæ ad Crucis formam expreſſa ſunt. Quamobrèm aut diuini ligni formæ cultus negetur: aut etiam Chriſti & Sanctorum imaginibus honor habeatur. Atque hæc à me velut per digreſſionem dicta ſint, vt iſtos ab orthodoxa doctrina procùl aberrare demonſtrem. Nunc eò, vndè huc deflexit, oratio reuertatur.

Mich.7. *Pſal.73.* *Imaginum vtilitas.* *Libro de Spiritu ſancto cap.18.* *Chriſti & Sanctorum Imaginibus honor exhibendus.*

Ad hunc igitur modum Eccleſia laborante, ac malè affecta, piorum multitudo in ſumma conſilij inopia & mœrore verſabatur: ac potiſſimùm ſacrum monachorum agmen, vtporè quod orthodoxam fidem arctiùs amplecteretur. Itaque, tanquàm ex compacto, tum Byzantio, tum reliquis Europæ vrbibus ac Bithynia excedentes, ad Auxentianum montem ſe contulerunt: ac beatum Stephanum adeuntes, ab eo petebant, vt ducem ſe illis præberet, eosque conſilio iuuaret. Loquere, inquiebant, ó Pater, ſi quis in te conſolationis ſermo eſt: menteſque ingenti mœſtitia oppreſſas cohortare. Titubantem animum fulci: nè humano metu labefactatus, de ipſo ſaluris capite periclitetur, ac pietatem prodat. Ille autem eos lubenti animo ſuſcipiens, atque charitati conſentaneam hilaritatem præ ſe ferẽs, Nihil, inquit, ó Patres, nihil inquam, mentem pietatem ſeriò colere cupientem viribus antecellit. Itaq; futurum confido, vt per Chriſti gratiam veſtra quoquè ſententia, pietatis fundamento nixa & ſtabilita, immobilis perſtet, nec hoſtium impetu frangatur. Ob eamque cauſam vos potiùs oro atq; obſecro, vt me conſilio veſtro iuuetis, animumque meum dolentem recreetis. Nam ipſe quoquè, vt cernitis, grauiſſimo mœrore vrgeor. Defecerunt oculi mei, vt cum Scriptura loquar, propter contritionem filiæ generis mei. Video enim incontaminatam Chriſti ſponſam ab horrendo ac belli cupido dæmone, qui tantum ei bellum excitauit, acerbè & crudeliter oppugnari. Quemadmodùm enim primùm aduersùs primã imaginem furore percitus, verſutè hominem adduxit, vt mandatum violaret, & effectoris ſimilitudinem amitteret: ſic nunc aduersùs Chriſti & Sanctorum imaginem, non iam ſubdolè ac per cuniculos, ſed aperto marte graſſatus, huiuſmodi caliginem ac tempeſtatem nobis offudit. Ac nunc, tanquàm in nocturno prælio, membra inter ſe conflictantur, aliaque aduersùs alia ſtant: mutuoque (ô grauem calamitatem!) noſipſos impetimus, atque in obſcuro ſauciamus. Interim peruerſus ille ſedet, ingentem ex miſerijs noſtris riſum excitans, vt qui nos Gentilium ſimul ac Iudæorum ſpectaculum effecerit, ſubſannationem & deriſum his, qui in circuitu noſtro ſunt. Ac nunc filij Sion, nos inquam, precioſi, & auro æquiparandi, reputati ſumus in vaſa teſtacea, figlinaque opera contrita. Siquidem, vt diuini Prophetæ verbis vtar, caligine obtexit Dominus in ira ſua filiam Sion, proiecit è cælo in terram decus Iſraël: nec recordatus eſt ſcabelli pedum ſuorum in die iræ. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo te filia Sion? Procùl enim à me receſſit, qui conſolabatur me. Ac proindè clamabo ad eum ſolum, qui percutit & ſanat: vociferabor ad eum, qui ſolus clemens & humanus eſt: ac ſublata voce dicam, Miſerere noſtrî Domine, miſerere noſtrî, quoniam repleti ſumus deſpectione. Transfer opprobrium à nobis, & da contemptionem

Cap.15. *Multi fideles ad ſanctum Dei Stephanum cõfluunt vt ab eo conſolentur.* *Nihil homine verè pio fortius.* *Hier.8.* *Eccleſia Chriſti ſponſa acerbè à dæmone oppugnatur.* *Pſal.43.* *Thren.2.* *Hier.9.* *Deut.32.* *Pſal.122.*

ptionem ſuperbis, qui aduerſùs Eccleſiam tuam, ſanctaſq; Imagines tuas inſolenter ſeſe extulerunt, idola eas appellantes, noſque, qui eas adoramus, idolorum cultores. At tu renoua nos vt diluculum matutinum. Amplificetur recta & vera fides tua. Eccè enim gemitus cordis noſtri multiplicati ſunt, & oculi noſtri defecerunt: quoniam deſtruxiſti maceriam hæreditatis tuæ: & vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam. Exterminauit nos aper de ſylua: & ſingularis ferus nos depaſtus eſt, ille, inquam, crudeliſſimi Leonis crudelior catulus. Conuertere, Domine, & viſita vineam tuam: & perfice eam, quam plantauit dextera tua. At enimuerò in lachrymas & fletus ob incumbentem & paſtoribus & ouibus impietatis caliginem, prolapſus, meijpſius oblitus ſum, ac lamentationem vltra modum produxi. Sic enim mihi perſuadeo, Deum probra Eccleſiæ ſuæ illata minimè neglecturum, ſed retributionem ſuperbis propediem redditurum, atque Eccleſiam ſuam lætitiæ ſtola conueſtiturum, ac priſtinam ipſi elegantiam impoſiturum.

Pſal. 79.

Poſt lamentationem, prędicit Stephanus, Eccleſiæ ornatum reſtituendum.

Cap. 16.

His atque alijs huiuſmodi ſermonibus ad monachorum, qui & ipſi lachrymis madebant, cateruam vſus Stephanus, hæc verba inſupèr adiecit. Ad has tres partes, quæ nefariæ hæreſis labem minimè contraxerunt, vt fugiatis cenſeo. Neque enim alius locus eſt, qui quidem ſub draconis huius imperio ac poteſtate ſit, qui ab eius veneno purus mãſerit, quàm ea quæ ad accliue Ponti Euxini ſunt, hoc eſt Zicchiæ, & Cherſonis, & Boſphori, & Nicopſis, & Gotthiæ, atque ea itèm quæ ad Parthenium mare ſe porrigunt: quin & quod in antiquioris Romæ decliui eſt, ac Nicopolitana & Neapolitana Metropolis, quæque ad Romanum vſque flumen protenduntur: ſed & Lyciæ prouinciæ climata, hoc eſt ex Silęi ficu, ac deniquè Cypria inſula, quæque è regione ipſius ſunt vſque ad Tyrum & Ioppem. Hæ, inquam, partes ab execrando hoc dogmate puræ perſtiterunt. Antiſtites autem ipſi, hoc eſt Romæ & Antiochæ, ac Hieroſolymorum & Alexandriæ, non modò dogma iſtud ac dogmatis authorem grauiſſimo odio proſequuntur: ſed etiam per inuectiuas epiſtolas de ipſo triumphârunt, apoſtatam eum ac Dei hoſtem vocantes, vtpotè aduerſùs Chriſti imaginem malè ac peſtiferè concitatum.

Quatuor ſ-cipui patriarchæ Iconomachorũ ſectam condemnant.

Itèm Iohãnes Damaſcenus.

Conſimili quoquè modo ille lepida lingua præditus ac pius preſbyter Iohannes, quem ille petulanti ac maledica lingua tyrannus, atque eruditione quidem anguſta, cæterùm ad vituperandum copioſa & peracuta, Manſur appellabat, in multis epiſtolis eum acerrimè perſtrinxit, nouum Mahomethum eum appellans, Chriſtique hoſtem ac ſanctorum inimicum, atque Epiſcopos qui eadem ſentiebant, ἐπισκότους potiùs, hoc eſt tenebriones ac ventris mancipia nuncupans, vt qui ventris cauſa nihil non ſibi dicendum ac faciendum cenſerent. Atque, vt breui complectar, omnes eos, qui væſanç ipſius ſententiæ ſubſcribebant, tanquàm Oreb, & Zeb, & Zebee, & Salmana, ac velut ſynagogam Abiron, execrandos Deoque inuiſos reputabat.

Pſal. 82.

Cap. 17.

Hæc verba vt pius ille cœtus audijt, piumque virum velut extremùm allocutus atque complexus eſt, ad ea loca, quæ cuique commodiora viſa ſunt, ſeſe contulerunt: in hoc quoquè videlicet Chriſto obtemperantes: quippè qui eos, qui perſecutionem patiuntur, ex vna vrbe in aliam profugere iubeat. Quandoquidem minimè conuenit, vt ipſi noſmet vltrò in pericula conijciamus: quemadmodùm contrà, repræhenſione non caremus, ſi in periculis conſtituti, animum deſpondeamus.

Matth. 10. Nemo debet vltrò ſe in periculũ conijcere.

Spectabatur itaque Byzantium velut in expugnatione quadam captiuitate oppreſſum, monaſticoque habitu priuatum, ac tanquàm in ſqualorem redactũ: ſublato nimirùm atro colore, qui priùs ad vrbis ornatum albo admixtus erat. Etenim alius ad Euxinum pontum nauigabat, alius ad Parthenium pelagus omni feſtinatione contẽdebat, alius Cyprum petebat, alius ad antiquiorem Romam properabat. Ac ſic variè quiſque, à ſuis monaſterijs auulſi, hoſpites & aduenæ in diuerſis locis degebant. At verò ille non minùs à mente quàm à piis dogmatibus auerſus tyrannus, grauiter adhuc aduerſùs venerandas Imagines ſpirans, ac velut ſuæ in huiuſmodi rebus amentiæ colophonem imponere geſtiens, inſigne illud, quod Blachernis eſt, Deiparæ templum, eximia quadam ac penè incomparabili pulchritudine præditum, & lapillis aureis in vtroque pariete arte ſumma coornatum, abraſit & immutauit, deletis videlicet omnibus Imaginum formis. Etenim eximio ac pereruditio artificio carnalis Chriſti natiuitas, & diuina ipſius miracula, & venerandorum myſteriorum traditio, ac deniquè per ipſius Crucem in infernum deſcenſus, & reſurrectio, picta illic erant. Quibus omnibus horrendum in modum

Impius Copronymus templũ Dei genitricis imaginibus denudat.

modum abraſis atque deletis, ille perditionis filius arborum ſpecies, atque omnis generis auium formas eorum loco ſculpendas curauit. Ac tum ſanè quiſpiam non incommodè illud Dauidis dixiſſet, Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, pollucrunt templum ſanctum tuum, poſuerunt Hieruſalem in pomorum cuſtodiam. Poſuerunt morticina ſeruorum tuorum eſcas volatilibus cæli, carnes ſanctorum tuorũ beſtijs terræ, hoc eſt venerandas ac ſacras martyrum reliquias: quas partìm igni, partìm mari, partìm deniquè (ô facinus orbi vniuerſo damnũ ferens!) præcipitijs tradiderunt. Pſal.78. Itèm Sanctorum reliquijs.

In hoc igitur prorsùs venerando templo conſceleratus tyrannus, vnà cum impio ac ſacrilego illo gregis mercenario, ac non minùs execrãdis epiſcopis, qui cum ipſo erant, inſidens, improbum conſeſſum cogens (ecquis enim Concilium hoc appellârit?) ſtatuas (ô rem grauem!) & idola ſacras Imagines vocat. Ac deindè illi iniquitatem ſuam iniquitate, ac malum, vt dici ſolet, malo cumulantes, orthodoxum illum Germanum anathemati per ſummum furorem ſubijciunt, ea ſcilicet facientes, quæ ipſi pati merebantur, idolorum eum ac lignorum cultorem appellantes, cùm ipſi verè dæmonum cultores & amici eſſent. Quonam pacto, Chriſte, lenitatem illam tuam, quæ nullis verbis explicari poteſt, non admirer? Quonam pacto benignitatis tuæ, quæ vim ſermonis omnem ſuperat, abyſſum exponere queam? Adhæc porrò audaciſſimæ illæ linguæ eò proruperunt, vt ingens quoquè iſtud & improbum eloqui non dubitârint, nimirùm illam ipſam Dei genitricem virginem inutilem quandam poſt mortem, ac commodi omnis expertem rem eſſe, nec cuiquam omninò adiumenro ac præſidio eſſe poſſe. Ac deniquè, quod poſtremum illorum & grauiſſimum malum eſt, ſcelerati certè ac vineæ Chriſti exitioſi ſacerdotes (de quibus Propheta prędixit, Egreſſa eſt iniquitas à ſacerdotibus Babylonis: ac rursùs, Paſtores multi demoliti ſunt vineam meam, conculcauerunt partem meam) hi, inquam, inter ſanctum & prophanum minimè diſtinguentes, poſteaquàm è peſtilenti illo conſeſſu exurrexerunt, populum eum, qui poſt eos à recta doctrina aberrârat, manus in altum tollere iubentes, lætum ſtrepitum excitârunt, atque horrendum illud atque omnem furorem excedens protulerunt, Hodiè ſalus mundo: quandoquidem opera tua, ô Imperator, idolis liberati ſumus. O prophanas linguas, quæ nefariam illam vocem emiſerunt! Quibus illud Dauidis planè quadraret, Iniquitatem in excelſo locuti ſunt. Poſuerunt in cælum os ſuum, & lingua eorum tranſiuit in terra. Exiſtimârunt enim robuſtæ improbitatis ac nobilis impietatis homines ſe nihil magni ac præclari facturos, ſi ea loquerentur, quæ aures ferre poſſent, audaciæque ſuæ modum aliquem conſtituerent, ac non omnium, tam qui vnquàm fuerunt, quàm qui vnquàm erunt, maximè impios ſeſe præberent. Cap.18. Germanus orthodoxus Antiſtes ab Iconomachis anathemate feritur. Dan.13. Hier.12. Horrenda Iconomachorũ vox. Pſal.72.

Hæc cùm ità & dicta & perpetrata eſſent, ac pro pemodùm & os omne impium iſtud dogma profeſſum fuiſſet, & manus omnis profeſſionem ſcripto cõfirmâſſet, Imperator huiuſce Stephani virtutem audiens, ſecumque iſtud perpendens, quòd ſi hunc quoquè retibus ſuis includeret, fauoremque ipſius ac præſidium ſibi adiungeret, execrando ſuo dogmati magnum ob ingentem virtutis illius claritatem atque ſplendorem robur conciliaret, Calliſtum quendam, patricij ordinis, ſumma ſecum familiaritate deuinctum, atque & ſuam hæreſim apprimè callentem, & eximia dicendi facultate præditum, ad ſe accerſit, eumque ad ſanctum virum legat, his verbis vtens: Ad Auxentianum montem contende, ac Stephano, qui illic delitescit, atque ex Immemorandorum claſſe ac numero eſt, perſuade, vt Concilij decretis aſſentiatur, & ſubſcribat. Sicque eum alloquere: Pij ac rectiſſimè de religione ſentientes Imperatores, Conſtantinus & Leo, beneuolentia erga te, quia virtute ac vitæ ſanctitate delectaris, impulſi, te orthodoxi Concilij decreto nunc edito ac promulgato ſubſcribere iubent. Tu verò & caricas ipſi & palmas feres, amygdala itèm, aliaque nonnulla, quibus vir colendæ pietatis ſtudio deuotus ali conſueuit. Nôrat enim & ipſe, quanta eſſet illius continentia, penè vt etiam de hoc virtutis genere cum ſpiritibus à materia remotis cõtenderet. Calliſtus itaque quàm celerrimè poterat, ad montem profectus, ſancto viro Imperatoris mandata exponit, eaque omnia, quæ illiciendi atque inflectendi vim habebant, in medium profert, ipſumque ad ſubſcribendum pertrahere conatur. Verùm pietatis corona erat Stephanus, zeloque ac virtute Protomartyre haud inferior. Tanquàm enim Cap.19. Nititur impius tyrãnus S. Stephanũ in ſuã ſentẽtiam attrahere. Nullis illecebris flecti poteſt S. Stephanus.

nnnn

Pſal.15. enim, qui Dominum à dextris ſuis eſſe ſemper prouideret, ac propterea nullo hæreſis impetu concuteretur, ad perniciosum illum nuncium his verbis vſus eſt: At ego nec huic decreto ac falſi huius Concilij vaniloquio ſubſcribam, nec illud vnquàm comprobabo, nec amarum dulce, ac tenebras lucem dicam: nè Prophetæ maledictionem in caput meum pertraham. Sacrarum autem Imaginum cauſa promptum mihi ac procliue eſt mortem oppetere, Imperatoris minas, qui has delere auſus eſt, nihil moranti. Hæc vbi dixit, cauam manum ſtatim oſtendens, Etiamsi mihi, inquit, tantulum duntaxàt ſanguinis eſſet, id tamen pro Chriſti imagine profundere minimè dubitarem. Quos verò ab eo ad me cibos attuliſti, referas ſanè licet: quoniam, vt cum diuina Scriptura loquar, bonorū eius non egeo. Oleo peccatoris non impinguetur caput meum: nec hæreticorum cibis guttur meum deliniatur.

Eſa.5. — *Ardens in eo martyrij deſiderium.* — *Pſal.15.* — *Pſal.140.*

Cap.20. Hac oratione audita Calliſtus maximo pudore ſuffuſus reuertitur, atque Imperatorem adiens, omnia ei narrat. Ille autem iræ ac furoris nube obducitur, ac ſtatim ſicarios vnà cum Calliſto mittit, eiſque imperat, vt ſanctum virum à cella ſua abſtrahant, ac protinùs ad inferius monaſterium deductum, illic cum ſumma cura ac vigilantia incluſum teneant, quoàd arbitratu ſuo de eo conſtituerit. Sic igitur dicto citius id quod imperatum fuerat exequi contendentes, ad ſpeluncam veniunt, ac ſanguinario animo inſiliūt, oſtiòque ſtatim calcibus effracto pium virum per vim foràs trahunt. Ac cernere erat rem proborū oculis admiratione dignam ac memorandam. Etenim ex ingenti quadam continentia, & domicilij humilitate atque anguſtia, tibiæ ipſius ità femoribus adhæſerant, vt nec vllo modo ſtare, nec moueri poſſet. Quod cùm amentes homines perſpexiſſent, ſumma admiratione perfuſi ſunt, atque ex ſæuitia & feritate animos ad commiſerationem inflexerunt. Ac duo quidam ex ipſis (ſunt enim etiam inter malos ac flagitioſos homines ſeminali quidam, atque eiuſmodi, vt eorum improbitati remedium afferri poſſit) concepta ex tanta ſancti viri ærumna commiſeratione, conſertis manibus acceptum eum ſufferebant. Mox autem ad Patris Auxentij cœmeterium venientes, eum vnà cum monachis illis, qui cum eo verſabantur, incluſerunt, atque ipſi pro foribus excubabant, imperium aliquod ac nuncium à tyranno expectantes. At enimuerò generoſus ille atque eximia virtute præditus Stephanus, tot moleſtijs affectus, ac facinoroſi cuiuſpiam hominis ritu in cuſtodiam coniectus, animo non concidit: verùm vnà cum ſocijs ſuis alta & modulata voce pſallebat, Impollutam imaginem tuam, ó bone *, adoramus. Ac deindè aliud quiddam huiuſmodi ab ipſis pſallebatur: In cogitationum mearum latrones incidi, ab ijſque mihi miſero mens abrepta eſt. At ij, quibus cuſtodia commiſſa fuerat, pro foribus ſtantes, atque id quod ab eis canebatur audientes, ac velut excantari ſeſe propter illos exiſtimantes, capita mouebant, ſéque miſeros ducebant, quòd à monachis, qui nihil ſceleris admiſiſſent, atque iniquè incluſi tenerentur, optimo iure latrones appellarentur. Cùm autem ſex iam dies fluxiſſent, in quibus pius ille vir nihil omninò cibi guſtâraſ, ſeptimo die affuit quidam à tyranno miſſus, qui ſanctum virum ob id quod recèns acciderat (nunciatum enim fuerat bellum à Scythis inferri) cellæ ſuæ reſtituit.

Admiranda S. Stephani auſteritas. — *Ducitur vir ſanctus cum ſuis monachis captiuꝰ ad Auxentij cœmeteriū.* — ** deeſt, Ieſu ſeu Chriſte.* — *Cellę ſuę ob exortū bellum, reſtituitur.*

Cap.21. Cæterùm ille χάκιϛος potiùs, hoc eſt peſſimus, quàm Calliſtus, cùm vnū ex ſancti viri diſcipulis, nomine Sergium, de quo iam nos verba facturos eſſe promiſimus, remotis arbitris acceſſiuiſſet, ac verſutis quibuſdam ſermonibus & pecunijs eum corrupiſſet, miſero illi perſuadet, vt non Iudam ſolum proditionis reum agi ſinat, ſed ipſe quoquè rurſùm patris ac præceptoris ſui proditorem ſe præbeat. Confeſtim igitur in ipſius perniciem meditari non deſijt, atque omnem artem adhibere, quô magnum illum virum caſſibus ſuis implicitum teneret. Vt autem fruſtrà ſe laborare, ac nihil efficere perſpexit, (Cur enim ſacram illam animam, atque ab omni repræhenſionis nota immunem aggrediebatur?) ſtatim à ſancto ouili digreditur, velut nimirùm filius improbus atque alienus, à ſemita recta claudicans: atque ad eum, qui legendis Nicomedienſis oræ vectigalibus præerat, Aulicalamū nomine, accedit, eumque ſocium & adiutorem in his, quæ aduersùs ſanctum virum ſtruebantur, adhibet. Ambo igitur, in capitis ſui perniciem inito conſenſu, libellum in eum calumnijs refertū peruerſiſſimo animo conſcribunt. In quo primùm illud inſerunt, eum Imperatoris, tanquàm hæretici, memoriam execrari, ac diris deuouere,

Sergiꝰ apoſtata & proditor. — *Pſal.17.* — *Itèm Aulicalamus ſocius eius.* — *Calumniæ aduersùs S. Stephanum ſtructæ.*

uere, eumque Syrum ac Vitelium appellare, atque aduersùs ipſius maieſtatem technas moliri,aliaque permulta,quæ ob prolixitatem,& inutilem loquacitatem, intempeſtiuum ac ſuperuacaneum eſt commemorare.

Poſtremò autem de proba illa ac præclara Anna, quam ipſe mundum fuga relinquentem in monacharum numerum atque ordinem adſcripſerat,hoc ponunt, quòd mulierem quandam nobili loco natam, fraude circunuentam monaſticis inſtitutis initiâſſet,atque in inferiori monaſterio teneret,cum eaq; noctù ad ipſum aſſcendente conſuetudinem haberet. Adhæc ipſius ancillam pecunia corrumpũt, eique tum libertatem, tum aulici cuiuſdam connubium pollicentes, hoc perſuadent, vt aduersùs eam ſimul ac ſanctum virum conſentanea ijs diceret, quæ illi in illo calumnijs pleno libello contexuerant. Hoc cùm ſcripſiſſent, per militem quendam ad Imperatorem, qui tum in Scytharum locis morabatur, libellum mittunt. Ille igitur lucri cuiuſdam inſtàr eum accipiens,ac leonem iam in vinculis habens, ad Anthetum, qui vicariam ipſi in vrbis gubernatione operam nauabat,epiſtolam quamprimùm ſcribit, hoc exemplo. Ad monaſterium illud, quod ad Auxentiani montis radices ſitum eſt, ſumma celeritate proficiſcere. In eo enim quædam Immemorandorum ſcorta ſub pietatis prætextu degunt. Quorum tu vnum, cui nomen Anna eſt, aſſumptũ, per publicos equos quàm celerrimè ad nos mitte. Ille igitur ſcelerati Regis ſceleratior præfectus, ſimulatquè literas accepit, militũ agmine cinctus, ad monaſterium proficiſcitur, ac ſacras illas mulieres tertiæ horæ laudes Deo canentes offendit. Confeſtim itaque milites, quibus ipſe ſeptus erat, gladios ſtringunt, ac Chriſti ſponſas circundant. Ità diuina laudatione incondito clamore compreſſa, Chriſti famulæ, quà fugerent non habentes, partìm intra ſacri altaris cancellos ſeſe protinùs abdebant, partìm venerandum diuinæ menſæ peplum ſubibant, partìm ad montem excurrere tentabant, ſed ab ineuitabilibus illis prædonibus retinebantur. Quorum impetum domûs illius præfecta minimè ignorans, (etenim in ſua cella quieſcebat) mulier ætate quidem prouecta, cæterùm in perferendis laboribus vegeta, intrepido animo ad eos egreditur: atque, Quid iſta perpetratis, inquit, cùm Chriſtiani ſitis? Quid in mulieres diuino cultui conſecratas, quæ nemini vnquàm iniuriam vllam inferre in animo habuerunt, impetum feciſtis? Hi autem venerãdæ illius anûs libertatem ſummoperè admirantes, atque eam antiſtitam eſſe intelligentes, inſolenti illo impetu ſuo ſtatìm in diuerſum mutato, non ſine quodam pudore ac reuerentia leniter ad eam his verbis vtuntur: Annam Stephani amaſiam nobis dede. Hoc enim Imperatoris edictum poſcit. Ipſa autem eam protinùs, ac quandam alteram cum ea, nomine Theophanam, accerſens, Abite, inquit, ad Imperatorem: ac prudenter ipſi reſpondete. Cæterùm, quoàd eius fieri poterit, prouidendum vobis eſt, nè per fraudem aliquam in prædam incidatis.

Poſtquàm igitur abductæ ſunt, atque ille eas adeſſe comperit, diſiungi ab inuicèm iubet: ac deindè accitam Annam ad hunc modum affatur. Mihi quidem nullo omninò modo dubium eſt, quin ea omnia vera ſint, quæ de te ad me perlata ſunt. Cæterùm eò te acciri voluï, vt tu quoquè liberè ac ſubmota omni diſſimulatione cuncta detegas, nimirùm quonam pacto præſtigiator ille ac ſceleratus huc te adduxerit, vt & bonorum tuorum poſſeſſionem relinqueres, & paternam nobilitatem pro nihilo duceres, ac deniquè hanc tenebrarum veſtem indueres. Perſpicuum videlicet eſt, quemadmodum etiam à quibuſdam intellexi, id illum tibi idcircò ſuaſiſſe, vt te tanquàm ſcorto abuteretur. Verùm quid tandèm in eo pulchritudinis perſpexiſti, vt tu in eam fraudem incideres? At caſta illa mulier turpibus his verbis auditis, Abſit, inquit, Imperator, vt hac de cauſa paternas opes abiecerim, atque ornatum omnem exuërim, vt animam meam huiuſmodi libidinibus in ſeruitutem addicerem. Verùm qui hæc de me detulerunt, vt cum Dauide loquar, acuerunt linguam ſuam ſicut ſerpentis: venenum aſpidum ſub labijs eorum. En igitur corpus meum tibi proponitur. Ferro, igni, verberibus excrucietur: nihil aliud, quandiù mihi ſpiritus ac vita ſuppetet, ex Anna audies, quàm quod verum eſt. Sanctum ac iuſtum virum hunc eſſe, animæque meæ ſalutem attuliſſe perſpectum habeo. Obriguit ad hæc tyrannus, horæque parte haud exigua vocis vſu caruït: ſummumque læuæ manûs digitum, vt illi in more erat, præmordens, ac dextram manum in orbem torquens, hanc quidem

Cap.22.
Itèm aduersùs Annam ſanctimonialem.

Imperatoris literæ ad Anthetum vicarium.

Diuinã menſam, altare dominicum appellat.

Anna ſanctimonialis, captiua ad Imperatorẽ ducitur.

Cap.23.

Perpulchrũ Annæ ad Imperatorẽ reſponſum.
Pſal.139.

ſedulò cuſtodiri iubet: ipſius autem comitem, inuitam licèt ac repugnantem, domum reuerti. Quò etiam vt redijt, antiſtitæ ſuæ ac magno Stephano cuncta exponit.

Cap.24. At verò Imperator non multò pòſt, confecto ex animi ſentētia bello, Conſtantinopolim redit. Ac parum admodùm, aut nihil omninò, de publicarum rerum adminiſtratione laborans, hoc vnum ſeriò agit, ac negocijs omnibus anteponit, nempe vt Stephanum retibus ſuis implicitum teneat. Annam itaque, de qua verba fecimus, in Phialæ carcere includi iubet, (eſt autem ille mirè caliginoſus, atque inferno propemodùm haud abſimilis) ac deindè per cubicularium quendam hæc ei ſignificat: Parce tibiipſi mulier, animumq; induc honeſtè viuere, atque abiecto hoc tenebrarum indumento cum Imperatrice vitam degere. Cæterùm craſtino die, cùm interrogaberis, fac coram omnibus vera dicas. Præſtò enim eſt ancilla tua, quæ, etiamsi ea quæ perpetrata ſunt inficiari voluëris, te cōuincet. Ego autem veritatis patronus ac propugnator, mēbratim ac fruſtatim carnes tuas lacerabo, faciamque vt intelligas, quantùm Imperator, qui te hæc monet, valeat, quantùm rurſùs Immemorandorum antiſtes Stephanus. Sin autē hoc tibi perſuaderi ſinas, vt nomen eius apertè deferas, ipſiusque voluptates ac libidines palàm prodas, maximos à nobis honores ac munera conſequeris. Hæc vt pia Anna audiuit, nihil aliud quàm meras nugas hęc omnia eſſe ducens, breue reſponſum dedit, hoc vnum inquiens, Dei voluntas fiat. At Imperator, cùm ingentem hominum cœtum ante palatij carcerem poſtridiè manè collegiſſet, vt qui ſe ipſi quod volebat perſuaſurum eſſe confideret, nudam eam in omnium conſpectu ſiſti iubet, virgarumque faſce in ipſius oculis & adſpectu poſito, Hęc, inquit, non ad ſpectaculum duntaxàt, incutiendumque tibi errorem adhibui: ſed & tergum tuum & ventrem ijs cōſcindam, niſi execrandos Stephani concubitus hodierno die in apertum proferas. Ad quæ cùm caſta illa mulier, animique magnitudine præſtans, ad Chriſti exemplum obticuiſſet, Tyrannus oculos in eam iracundè conijciens, ac meretricem eam, quæ pudicitiæ amore tenebatur, ſceleſto ore appellans, flagris eam crudeliter affici iubet. Cùm itaque ipſa à quatuor valentiſſimis hominibus diſtenta fuiſſet, ac perdiù & tergo & ventre tunderetur, nihil aliud ex ipſa audiri poterat, quàm hoc ſolùm, Non noui hominem, quemadmodùm ipſe ais, non noui: Domine miſerere. At verò verſipellis illa ancilla, atque animo etiam adhuc magis ſeruili ac ſceleſto, Imperatoris iuſſu in ipſius conſpectu ſtans, manus aduersùs eam protendebat, ac ne conſpuere quidem ipſam verebatur. Cumque nonnulli ipſius calamitate ſeſe commoueri fingerent, atque in aurem inſuſurrantes, ipſam admonerent, vt ea, quæ Imperatoris voluntati conſentanea eſſent, diceret, atque ad hunc modum cruciatibus eximeretur, ipſa in priſtina animi fortitudine ac tolerantia perſtans, à vero minimè deſciſcebat. Vt autem eam verberum multitudine confectam, ac penè ſpiritum exhalantem tyrannus vidit, ſubſellio exurgens, celeri curſu in palatium ſe abdidit, eam in vno quodam vrbis monaſterio includi iubens, & quidem ità, vt omni corporis cura deſtitueretur. Ipſe autem varios ac multiplices inſidiarum modos animo verſare non deſinebat, quò ſanctum virum morte afficeret.

Anna teterrimo carcere includitur.

Virgis acerrime caditur.

Verſipellis eius ancila in eam conſpuit.

Cap.26. Quocircà poſtridiè, cùm Georgium quendam cognomento Syncletum, nitidum ac vigentem iuuenem, ipſique chariſſimum, acciuiſſet, priuatim cum ità alloquitur: Quantam, ó Georgi, tui erga me amoris vim eſſe ais? Infinitam, inquit, ille, Imperator, nec in menſuram vllam cadentem. Tum Imperator: Audeſne igitur pro hac tua erga me beneuolentia mortem oppetere? Et quidem libenter, inquit ille, ac ſumma cum animi voluptate iſtud fecerim. Hic Imperator lętiſſimo animo ipſum oſculatus, En, inquit, nouum quoquè Iſaac. Ac deindè, Nec vt mea cauſa mortem ſubeas, Georgi, nec vt membrum aliquod tibi adimi ſinas, nec deniquè vt quicquam aliud eiuſmodi ſuſtineas, nunc iubeo: verùm hoc vnum, vt ad Auxentianum montem properè te conferas, cumque omni memoria indigno Stephano agas, eique perſuadeas, vt tibi monaſticum habitum imponat, ac te in ſuorum album adſcribat. Quod cùm contigerit, ſtatim ad nos quàm celerrimè poteris, redeas. Ille autem hunc ſermonem prompto ac lubenti animo excipiens, atque ad hanc fraudem obeundam ab eo (vt erat in huiuſmodi rebus ingenioſiſſimus) plurimis verbis inſtructus & eruditus, confeſtim ad montem aſcendit, ac ſub nemo-

Eccè quid doli moliatur latro il le Copronymus, vt ſanctum virum morte afficiat.

nemoroſo quodam ac virgultis pleno loco deliteſcens, media nocte, dæmonibus non abſimilis, egreditur, atque ad monaſteriū accedens, voces ad miſericordiam ciendam comparatas emittebat: Miſeremini meî, inquiens, miſeremini Chriſtiani omnes qui hîc habitatis: nec me à feris abripi, aut in præcipitiū vel voraginem ruere ſinite. Oberraui enim in via, nec quid faciam habeo. Hæc & alia quædam cùm ſimulatiſſimo animo quereretur, Stephanus, vir humanus, & ad miſericordiam propenſus, exaudiens, Marinum monachum accerſit (rei enim commentitiæ ſimplex illa ac fuci & malitiæ expers anima fidem adhibebat) atque, Abi properè, inquit, ac lugentem iſtum, quicunque tandèm ille ſit, huc admitte, nè pereat. Ille igitur confeſtìm admiſſus, ad ipſius genua ſe abijcit, atque, ô Deus bone, quanta cum ſimulationis larua impurus ille & execrandus vſitatum illud, Benedic Pater ſummè venerande, pronunciauit! Poſteaquàm autem ſanctus vir ipſi benè precatus eſt, ipſumque exurgere iuſſit, tum ab indumentis, tum à facie ac genis prorſùs abraſis eum agnouit. Siquidem eraſo mento erat. Nam id omnibus tyrannus edixerat, in hoc nimirùm Deo aduerſam legem ſanciens, ad Moſem videlicet dicenti, Loquere ad populum, ac prohibe nè barbam in rotundum radat, aut eam implexam gerat. Etenim vt in alijs omnibus rebus, ſic in hac quoquè ipſi aduerſari contendebat. Atque omnibus tam iuuenibus quàm ſenibus barbam ad cutim vſque radere præceperat: vt qui eos, tanquàm ſalaces equos, ad benè ſemper curandam cutim, atque ad laſciuiæ ſtudium extimularet. Cùm igitur hinc eum ex Imperatoris claſſe eſſe coniecíſſet, percunctabatur ex eo, vndenam eſſet, & quò pergeret. Ille autem (ac vide quæſo hominis malitiam) quin ex aulicorum numero eſſet, minimè inficias ibat: cæterùm, inquit, dum flagitioſiſſimi Imperatoris ſententiam, & ego & ſocij mei ſequimur, penè in Iudaiſmum præcipites abrepti ſumus, atque in ingens animæ periculū iam incidimus. Ego verò quo in malo verſarer, tandèm aliquandò perſentiſcens, ad tuæ ſanctitatis pedes, vt vides, properanter veni, vt angelicum hunc habitum, cuius deſiderio teneor, à te obtineam. Quocircà nè me quæſo abijcias, honorande Pater, nec, tametsì indignum, à præclara hac ſpelunca remoueas. Tum ille nomini ſuo reſpondens Stephanus, Nequeo, inquit, fili, huiuſmodi rem aggredi: nè quid mihi periculi à tyranno creetur. Ille autem ſtatìm figmentum ſuum ac ſimulationem adaugens, atque id omni ſtudio contendens, vt fabulam eam, quam agebat, quoàd eius fieri poſſet, ab omni ſuſpicione vindicaret, ac prætereà quò ſanctum virum ad id quod expetebat alliceret, Rationem, inquit, Deo pro anima mea reddes, nisì me hodierno die ſine vlla cunctatione detonſum in monachorum ordinem adſcribas. Nihil enim mihi alioquì ſupereſt, quàm vt ſtatìm ad prioris vitæ inſtitutum reuertar. At venerandus ille vir hoc ſermone cōmotus (Nôrat enim omnia pro nihilo ducere, cùm de animæ ſalute agi exiſtimaret) Etiamsì periculum in hac re ſitum eſt, inquit, tamen quia te ſincero animi affectu acceſſiſſe dixiſti, non committam, vt contra Dominicum præceptum te foràs eijciam. Cæterùm attento animo ſis oportet, pectuſque tuum aduersùs omnem ærumnam præmunias. Sic enim ſuos Dominus explorare ſolet. Hoc ſermone habito, mundanam veſtem ipſi detrahit, atque obedientiæ veſtimento eum induit. Atque ità impoſtor ille ad tertium vſque diem perſtitit, non tam decipiens, quàm ipſemet à dæmone, qui eum ad huiuſmodi facinus abripuerat deceptus.

Eccè columbinam Stephani innocentiam, & miſericordē animum.

Conſtantinus aulicos omnes imberbes eſſe voluit.

Leuit. 19.

Georgi9 aulicus doloſè habitū monaſticum à viro Dei expoſtulat.

Iohan. 6.

In ſui perditionem impoſtor ille à Stephano recipitur.

Nec verò ſubdolum tyrannum hoc fugit: verùm interìm dum hæc peragebantur, ingentem hominum multitudinem in theatro colligens, ac gradus eos, in quibus purpuratorum corona ſtare conſueuerat, inſcendens, mœroreque profligati ac perditi hominis laruam induens, Nulla mihi vitæ reliqua pars eſt, inquit, præ veteratoria Deo inuiſi Immemorandorum horum agminis nequitia. Cùm autem populus ad iſtud exclamâſſet, Quonam modo hæc, cùm huiuſce habitûs ne veſtigium quidem vllum in tua vrbe ſuperſit? ille editiore voce, Inſidias eorum, inquit, nullo pacto ferre queo. Omnes enim meos ſubdolo animo circunuentos ad ſe pertraxerunt, atque adamatis ſuis tenebris mancipârunt. Nunc autem, tanquàm ne nunc quidem ijs quæ perpetrârunt contenti, grauiora prioribus adiecerunt, ac Georgium eum, quem, vt ſcitis, amore complectebar, à latere meo abreptum auulſumque, monachum (ô terra, & Sol!) effecerunt. Hæc me intolerando quodam mœrore excruciant. Cæterùm cura noſtra in Dominum

Cap. 26.

Cōſtantini iniquiſſima diſſimulatio.

conijcienda eſt, nobiſque ad eum preces adhibendæ: atque ille breuì, quod expetimus, in apertum proferet. Ad hunc modum præſtigiator ille ac vanus, quod pro eo atquè imperàrat, ac veteratorio animo molitus fuerat, iam iamque euenturum erat, antè prædicit, vt vatis famam conſequeretur, qui denſiſſimis tenebris ac ſcelere plenus erat. Cùm autem ij qui aderant, quique nihil ad veritatem, ſed ad gratiam omnia ſua tum facta tum dicta referebant, tritum illud ac peruulgatum dixiſſent, Cor regis in manu Dei eſt, &, Orante te, Deus omninò exaudiet: concionem ſoluerunt.

Cõſtantin' copronym' vatis famã affectat.

Prou.21.

Cap.27. Porrò admirandus Stephanus execrandum illum, ac mali malum diſcipulum, poſt tertium diem accerſit, plurimiſque præceptis inſtructum detondet, ac monaſtico habitu adornat, atque, vt Solomonis verbis vtar, inaurem auream nari porcinæ imponit. Ille autem nihil diuina illa præcepta moratus (quî enim, cùm in maleuolam animam ſapientia intrare profectò nequeat?) montem, tanquàm ignauus quiſpiam ac fugax milex, relinquens, ad aulam abijt. Imperator verò lubenter eum excipit, ac læto animo amplectitur, non ob ſanctum habitum, vt oportebat, ſed ob id potiùs, quòd eum abieciſſet, hincque ipſe iuſti viri de medio tollendi anſam nactus eſſet. Confeſtìm igitur omnibus cuiuſuis ætatis hominibus ad publicum theatrum ſub matutinum tempus ipſius iuſſu coactis, ſtans ille eodem quo priùs loco, alta quadam voce, ac mira lætitia perfuſo animo, Vicit, inquit, fortuna mea: preceſque meas Dominus exaudiuit. Papæ, cuius hominis? Immò verò earum potiùs princeps tenebrarum auditor extitit. Cùm autem multitudo pro ſuo more ipſi applauſiſſet, atque iſta ad gratiam & obſequium comparata rursùs dixiſſet, Quandò autem, ô here, te Dominus non exaudiuit? ipſe hoc ſermone delectatus, ac iucundè arridens, Reuelauit, inquit, mihi Deus quem quærebam: quem ſi vultis, hodierno die vobis commonſtrabo. Ac ſimul ſpectandum eum produxit. Promiſcua itaque illa multitudo, ſimulatquè ipſum conſpexit, quò tempori magìs adhuc obſequeretur, Hunc, inquit, malè de te meritum, malum ac nefás eſt intueri. Obtruncetur ergò quamprimùm execrandus iſte, obtruncetur. Quæ cùm dicerent, id quidem dicebant, quod illum pati oportebat: cæterùm ab Imperatoris mente ac ſententia prorsùs aberrabant. Quocircà ſtatim, tyranno ità iubente, ſacram ipſi epomidem detrahunt, eamque ad populum vnà cum cuculio (nam ità appellari conſueuit) abijciunt: quæ extemplò ab impuris illis ac ſceleratis conculcata ſunt. Vt autem Cruciferum quoquè analabum, hoc eſt redimiculum, vt etiam ipſum deijcerent, nefario illi demere cœperunt, manibus acceptum illum Imperator vndiquè contorquebat, quidnam iſtud eſſet, ſciſcitans. Tum Senator quidam, vt nomine, ità etiam re Dracontius, Proijciatur, inquit, Imperator, hic quoquè Satanici laquei funis, dignus ipſe proculdubiò eiuſmodi laqueo. Quod etiam cùm ilicò factum fuiſſet, is quoquè à plebe protritus cernebatur. Et quidem res præclaræ indigno homini rectè detrahebantur: at non itèm rectè à ſceleſta ac ſacrilega multitudine per contumeliam obterebantur. Pòſt autem, quatuor homines prono corpore arreptis prophani illius veſtibus, tanquàm pelle aliqua ipſum ſtatim exuunt, atque eius loco militarem veſtem ipſi imponunt, caputque ipſius galea cingunt. Cumque eum priùs inſpectante turba vndis eluiſſent (ad expiandam ſcilicet ſpurcitiem eam, quam ex ſacro illo habitu contraxerat) ac Iudaicum in modum (quid enim aliud dicam?) ipſi quoquè res diuinas & ſacras ludibrio habuiſſent (ô quonam pacto hæc vel aures duntaxàt ferent!) tum deniquè ſuiſmet manibus Imperator enſe ipſius humeris appenſo, eum Hippocomi dignitate ornat. Atque hanc Georgius abnegati magiſtri mercedem tulit, quemadmodùm Iudas pro negato Chriſto triginta talenta.

Prou.11.

Sap.1.

Redit antedictum monachi ſimulacrũ ad Imperatorem.

Pſeudomonachus ille populo conſpiciendus exhibetur.

Eccleſiaſtica indumẽta indignisſimè proteruntur.

Imperator ſceleſtũ illũ Hippocomi dignitate ornat.

Matth.26.

Cap.28. Confeſtim itaque multitudo impetu facto ſancti viri diſcipulos diſturbat, ac monaſterium vnà cum templo igni abſumit, ſanctumque virum illum latronum inſtàr è ſpelunca abreptum ad Chalcedonis nauale abducit. Quænam autem lingua calamitates eas, quas in tam longo itinere perferendas habuit, oratione complecti queat? Alij enim eum magno impetu trahebant: alij fuſtibus à tergo feriebant: alij in vallem eum deuoluebant: alij tibias ipſius calcibus laniabant. Erant etiam qui in venerandam ipſius faciem ſpuerent. Erant itèm qui teneriores virgas

S. Stephan' inhumaniſſimè ab impijs tractatur.

virgas amputantes, ſacrum ipſius caput verberarent: quò nimirùm hac ratione plauſum, ac riſum & voluptatem impuris hominibus excitarent. Alij deniquè petulantiori animo præditi, cæſis palmarum ramis ante ipſum incedebant, cachinnantes, & illudentes, ac ſexcenta in eum dicteria iacientes. Quidnam porrò hæc ab impio Iudæorum furore diſtabant? Vt autem nullo in eum contumeliarum genere prætermiſſo ad litus peruenerunt, tum demùm lembo impoſitum ad Philipici monaſterium (id autem Chryſopoli haud longè à Byzantio ſitum eſt) fortem virum abducunt.

Iohan.12.

Vbi etiam illum cuſtodientes, de ipſius ſtatu Imperatorem certiorem faciunt. Quem, vbi atrocem illam huiuſce viri raptationem & contumelias, incenſumque monaſterium audijſſet, lætitiam indè concepiſſe aiunt, atque edictum ſtatim promulgâſſe, quo capitalem pœnam in eum ſanciebat, qui ad Auxentianum collem vel ſolùm appropinquare auſus fuiſſet.

Gaudet impius Imperator cùm malefecerit, & exultat in rebus peſſimis.

Poſteà autem, cùm hæreſiarchas illos, qui eandem cum eo doctrinam tuebantur, acciuiſſet (erant autem illi Theodoſius Epheſi Epiſcopus, Conſtantinus Nicomediæ, Nacolius Nacoliæ, Siſinnius itèm ac Baſilius, quorum alter Paſtillæ, alter Tricacabi cognomentum habebat, ac prætereà Calliſtus, de quo antè verba fecimus, & Comboconon, qui in ſcribarum numero tum erat, ac deniquè Maſaras, qui eadem cum Saracenis de religione ſentiebat) ad Patriarcham, quicum non modò nomen idem, ſed etiam eoſdem mores, ac doctrinam eandem habebat, eos mittit.

Hæreſiarchæ iconomachi.

Hac autem de cauſa id faciebat, vt vnà cum ipſis ad Philippici monaſterium nauigaret, atque cum diuinitùs inſpirato Stephano diſputationem iniret. At ille, quæ Stephani, tum doctrina, tum ſanctitas eſſet, minimè ignorans, quodque præ eo ne propè quidem, vt dici ſolet, iacularetur, diſputationem recuſauit, eam potiùs ipſis, ſi poſſent, permittens. Inter Conſtantinum enim, inquiebat, & Stephanum, quod ad dicendi vim attinet, plurimùm intereſt. Siquidem mihi ſermo duntaxàt præſtò eſt: illi autem vnà cum ſermone diuini quoquè ſpiritùs potentia. Cæterùm etiam atque etiam attendendum eſt. Quid enim ampliùs vos ab eo audituri eſtis?

Patriarcha Iconomachorum diſputationẽ cum S. Stephano detrectat.

Cap. 29.

Illi verò aſſumpto falſi illius concilij decreto, hoc eſt ficulneo, vt vulgò dicitur, auxilio, ad prædictum monaſterium veniunt: atque in balnei gradibus manentes, ſanctum virum accerſunt, ſuæ nempe dignitati potiùs conuenire cenſentes, vt ille ad ſe accederet, quàm vt ipſi ad eum ſeſe conferrent. Quoniam autem, tum ob eas, quas ſuperiùs diximus cauſas, tum etiam quia ferreis catenis adſtrictus erat, pedibus ſuis ingredi non poterat, duobus viris innixus ad eos proficiſcitur. Primus itaque Theodoſius Epheſinus Epiſcopus ad hunc modum eum alloquitur: Quonam tandèm modo, ô homo Dei, animum induxiſti nos omnes in hæreticorum numero reponere? teque ſupra Imperatores, ſupra Patriarchas, ſupra Epiſcopos ac cæteros Chriſtianos, ſapere iudicâſti? An nos omnes id molimur, vt noſtrarum ipſimet animarum iacturam faciamus?

Theodoſij Epiſcopi Epheſini ad Stephanum oratio.

At iuſtus vir leni ac placida voce, Aduerte, inquit, quid de Elia Propheta Scriptura prodiderit, nimirùm quemadmodùm ad Achas dixerit, Non conturbo, inquit, ſed tu & domus patris tui. Neque enim ego nunc ſum qui conturbo: verùm ij, qui contempta veterum Patrum traditione nouum quoddam dogma in Eccleſiam inuexerunt.

3. Reg. 18.

Nam ſi quicquid antiquitate præſtat, veneratione dignum eſt, vt quidam vir ſapiens dixit, recentia vtiquè hæc atque adſcititia vehementer abſurda atque imbecilla ſunt, vt quæ perſpicuè adulterini Eccleſiæ Catholicæ fœtus ſint.

Baſil. Hom. 1. de Ieiun.

Ac proindè non intempeſtiuè propheticum illud mihi dicere in mentem venit, Reges terræ & principes vnà cum mercenarijs paſtoribus, ac gregis proditoribus, conuenerunt in vnum, atque aduersùs Chriſti adminiſtrationem inania meditati ſunt.

Pſal. 2.

Hæc cùm ad hunc modum Stephanus protuliſſet, Conſtantinus Nicomedienſis Epiſcopus, vt erat truculentia & impudentia ſingulari, ſtatìm è ſubſellio ſuo exilijt, atque nil à calcitronibus aſinis diuerſum faciens, aduersùs ſanctum virum impetum fecit, eique humì ſedenti calces in faciem incuſſit. Ac prætereà vnus ex ſæuis ſatellitibus imum ipſius ventrem calcibus impetens, reſupinum in terram proſtrauit. Ac deindè continenter ipſius pectus pede feriebat.

Impudens facinus Nicomedienſis Epiſcopi.

At diuinus Stephanus, Dominico præcepto obtemperans, ſeipſum ei ad libidinem feriendum prompto animo præbebat. Hæc porrò Calliſto Senatori minimè æqua atque honeſta viſa ſunt.

Patientia S. Stephani.

Ob eamque cauſam, cùm prophano illi Conſtantino ſilentium indixiſſet, ad Stephanum his verbis vſus eſt: Duabus tibi propoſitis conditionibus, nempe vt vel parcas, ac concilij libello ſubſcribas, vel mortem ſubeas, vt qui Patrum ac diuinitùs eruditorum Imperatorum legem repudies atque proſcribas, vtram è duabus mâlis confeſtìm elige. Rursùs ergò ille diuinitùs afflatus Stephanus, Attento ad verba mea animo eſto, inquit, domine Patrici. En enim cum magno Paulo ipſe quoquè clamo, Mihi viuere Chriſtus eſt, ac pro veneranda ipſius imagine mori, lucrum. Quocircà & ſemèl iam dixi, & rursùs dicam, Si hemina mihi ſanguinis eſt, ea quoquè pro Chriſto fundatur. Cæterùm facite, vt mihi concilij veſtri decretum recitetur, quò intelligam, quibus tandèm rationibus adducti, diruendas ac delendas diuinas Imagines cenſuiſtis.

Philip. 1.

Eligit Sanctus Dei potiùs mori q̃ iniquæ ſententiæ ſubſcribere.

Cap. 30.

Protinùs igitur Conſtantinus Nacoliæ Epiſcopus libellum illum recitandum ſuſcepit. Cùm autem initio ſic legiſſet, Decreta ſancti & œcumenici ſeptimi concilij, ſanctus vir ſilentio manu ſignificato, O ſingulare mendacium, inquit. Infirmo etenim ac caduco fundamento caducum quoquè profectò & imbecillum ædificium impoſuiſtis. Quonam enim modo ſanctum exiſtimari queat, quod ſancta prophanare minimè dubitauit? Quid enim? An non ſancta à vobis protrita ſunt? An non, cùm in concilio veſtro ſederetis, libellus vobis à pijs quibuſdam viris oblatus eſt, qui Epiſcopum quendam eo nomine deferret, quòd lancem ſanctam, in qua Chriſti, ac Dei genitricis Imagines ſculptæ erant, contriuiſſet? Vos autem contritionis illius crimen Imaginibus adſcribentes, ipſum quidem omni crimine ſoluiſtis, pios autem viros ab Eccleſiæ cœtu proſcripſiſtis, idolorum vindices eos appellantes. Quo quid audacius flagitioſiusque fingi poſſit? An non etiam ſacram ſupellectilem ſanctis Imaginibus exornatam concerpſiſtis? An non adiectiuum hunc, Sanctus, ab omnibus iuſtis, ab omnibus Apoſtolis, à Prophetis, à Martyribus, pijsque viris abieciſtis? Sancitum enim à vobis eſt, ô generoſi viri, vt cùm quiſpiam ad horum aliquem abiret, ex eoque quæreretur quò iret, reſponderet, Ad Apoſtolos, ad quadraginta Martyres: ſi vndè veniret, itidèm reſponderet, Ex templo martyris Theodori, ex templo martyris Georgij. An non hæ veſtræ doctrinæ ſunt? Quonam ergò pacto, qui ſancta proſcripſiſtis, ſanctum concilium coëgiſtis? O ſingularem abſurditatem! Iam quî œcumenicum iſtud concilium vocari queat, quod nec Romanus Antiſtes, citra cuius authoritatem nullo modo fieri poteſt, vt res Eccleſiaſticæ ad normam dirigantur, gratum habuit, nec Alexandrinus comprobauit, nec Antiochenus, nec deniquè Hieroſolymitanus? Vbinam eorum libelli ſunt? aut quinam per diuerſa loca miſſi ſunt, quibus falſum veſtrum concilium confirmaretur, vt hac ratione œcumenicum cenſeri poſſit? Tum autem quonam modo ſeptimum dicatur, quod ſex priora concilia minimè ſequitur? Quicquid enim ſeptimum eſt, ſextum & quintum, eaque quæ antecedunt, ſequatur neceſſe eſt, vt ſeptimum eſſe queat. Cùm igitur vos ſex conciliorum ſanctiones abrogaueritis, quid eſt quamobrèm concilium veſtrum ſeptimum appelletis? Ad quæ cùm Tricacabus dixiſſet, Et quodnam tandèm è ſex illis concilijs decretum à nobis abrogatum eſt? Quid? inquit vir ſanctus, an non ſex omnia concilia in ſacroſanctis templis coacta ſunt, primum nimirùm in Niceæ metropoli, atque ampliſſimo vrbis illius templo: ſecundum, apud Conſtantinopolim in ſanctæ Pacis templo: tertium in pulcherrimo illo Theologi templo, quod in Epheſina metropoli ſitum eſt: quartum in ſanctiſſima metropolitanæ noſtræ Chalcedonis æde: quintum autem ac ſextum Conſtantinopoli rursùm, alterum nempe in auguſtiſſimo Sophiæ templo, alterum autem in palatij æde, quam Oatum vulgò appellant? Quid igitur? an non in omnibus hiſce templis Imagines pictæ erant? Quodnam autem ex prædictis Concilijs, quemadmodùm veſtrum, deijciendas eas ac delendas eſſe cenſuit? Reſponde ad hoc Epiſcope. Cùm autem ipſe rem ità ſe habere dixiſſet, ſublatis in cælum oculis ac manibus, grauique gemitu imo pectore emiſſo, vir ſanctus alta voce exclamauit: Si quis Dominum Ieſum Chriſtum in imagine, quantùm ad humanitatem attinet, circunſcriptum, non adorat, anathema ſit, cum ijsque partem habeat, qui dixerunt, Tolle, tolle, crucifige eum. At illi ob præclaram hanc ipſius in dicendo fiduciam ſtupore

Nô patitur vir Dei iniquorum cõuenticulum ſanctũ conciliũ vocari.

Iconomachi pios viros in Chriſto defũctos ſanctos dici nolunt.

Eccè authoritatem Romani Pontificis.

Itèm aliorũ trium Patriarcharum.

Concilia in ſanctis templis celebrãda ſunt.

παῤῥησία Stephani.

Iohan. 19.

pore defixi, cùm beata illa lingua adhuc loqui, ac veritatis hoſtes fortiter inſecta-
ri pararet, firmiſſima verborum tela, tanquàm ſagittas in manu potentis, illi metu- Pſal 126.
entes, ſtatim eum quidem in cuſtodiam conijci præcipiunt, ipſi autem obtectis præ
pudore vultibus ad aulam abiêrunt.

Percunctante igitur Imperatore quidnam ipſi perfeciſſent, atque Epiſcopis Cap. 31.
cladem ſuam occultare conantibus, Victi ſumus, ait Calliſtus, ô Imperator, vi-
cti ſumus. Magnus in doctrina vir ille eſt, magnus in diſputando. Incompara-
bilis ipſius virtus eſt: animus intrepidus. Non modò minis ſuperior eſt: ſed
ipſam quoquè mortem contemnit. Imperator autem ob hæc ira percitus, Ste- Mittitur exilij cauſa ad Helleſpôti partes.
phanum ad Helleſponti partes, hoc eſt ad Proconneſum exilij cauſa mittit. Vbi
ille ſeptem & decem integros dies in illius loci monaſterio ità conſumpſit, vt
nihil prorsùs cibi attingeret: tametsì alioquì Imperator plurima ad eum ali-
menta mitteret. Nam ea ille rursùs remittebat, nullum prorsùs ex ijs deguſtans.
Per hos autem dies grauiſſimo morbo correptus huiuſce monaſterij præfectus,
quantùm quidem ad medicos attinebat, vitæ ſpem omnem abiecerat. Mittit
itaque ad ſanctum virum, eumque, vt ad ſe veniat, rogat: Quò, inquit, alter al-
teri extremam ſalutem dicamus. Incertum eſt enim, an nona hora apud viuos
adhuc futurus ſim. Quod vt ille audijt, ſtatìm ad eum acceſſit. Ac deindè, cùm Morti proximũ priſtinæ ſanitati reſtituit S. Stephanus.
manu collum eius tenuiſſet, labia quidem ipſe precationis cauſa mouebat, fe-
bris autem, quæ morbum pepererat, à corpore profugiebat. Quid poſteà? Po-
culum ſuum vino mero impletum ei bibendum porrigit. Quod cùm exhauſiſ-
ſet, ſtatìm plurimus ſudor ex ipſo manauit, ac dicto citiùs ſanitati reſtitutus eſt.
Cùm igitur ei non tam extremum, quàm iucundum oſculum præbuiſſet, illinc ex-
cedens, profectionem ſuam, vt cum Propheta loquar, in mari ſtatuit, atque in eam
nauem, quæ parata erat, aſſcendens, exulatum profectus eſt. Cumque deſertiſſima
quæque inſulæ loca peragrâſſet, in ſpeluncam admiratione dignam incidit (Ciſſu-
dam eam incolæ nuncupabant) in qua Chriſti auiæ Annæ templum erat. Hac re Templum ſanctæ Annæ.
igitur oblectatus, atque huiuſmodi locum non ſine numine diuino ſeſe inueniſſe
ratus, domicilium in eo ſibi conſtituit, herbarum, quæ illic enaſcebantur, radices
luculentæ cuiuſdam & opiparæ menſæ inſtàr habens.

At verò omnes ipſius diſcipuli ab Auxentiano monte depulſi, tanquàm Cap. 32.
oues vndiquè oberrabant, paſtorem ſuum quærentes. Tandèm autem eum,
cùm in Proconneſum veniſſent, inuenerunt, duobus duntaxàt exceptis, qui à
præclariſſimo illo ouili, vt à diuino duodenario Iudas, vel potiùs vt à Paulo Mat. 14.
Demas & Hermogenes, ſeſe auulſerant, ac pro monaſtico habitu mundanum 2. Tim 4.
induerant, nimirùm Sergio, de quo antè verba fecimus, (qui etiam inuectiuum at-
que execrandum aduersùs ſanctum virum volumen condidit) ac ter miſero
Stephano, qui cùm Preſbyter, ac ſupradicti Calliſti miniſter primùm extitiſſet,
ac deindè à ſancto viro in monachorum album adſcriptus fuiſſet, atque in mon-
tis monaſterio ſacerdotis munus obijſſet, poſteà tamen & monaſticum habi-
tum, & Deum eiurauit, atque ab ipſomet tyranno mundana veſte indutus
(quem priùs vitam abijcere oportebat) nefariam illam vocem emiſit, (ô ſcele-
rata labia! ô impuram & fœtidam linguam!) Hodierno die, Here, à Satanicis Nefaria apoſtatę vox
faucibus opera tua ereptus, ac tenebroſo amictu exutus, ſplendidum pallium
indui. Cuius execrando ſermone tyrannus ſummoperè delectatus, Sophiani pa-
latij miniſtrum eum conſtituit. Quò etiam crebrò commeans, gaudij patrem,
eum qui multis luctibus dignus erat, appellabat. His itaque ſolis ab ouili ſacro-
ſancto auulſis, cæteri omnes ad Proconneſum, vt à me dictum eſt, appulſi, mo-
naſterium conſtruxerunt. Quin à philoſophica iſta vitæ degendæ ratione ne di- Mater S. Stephani cũ ſorore monaſticũ inſtitutum amplectitur.
uini quidem Stephani mater abfuit: verùm vnà cum ſorore inſulam illam adi-
ens, contubernium ipſius amplexa eſt. Illic itaque diuinus Stephanus extructa
columna, ac ſupra eam anguſtiſſima quadam ædicula, in ea ſeſe concluſit, annos
iam nouem & quadraginta natus. Perindè autem àc ſi magnos Deo conſecratæ
vitæ labores tum primùm inijſſet, ità ſeipſum aſperrimis quibuſque certaminibus
dedebat: non ſecùs videlicet àc ſi certamen ipſe ſecum inſtituiſſet, atque id con-
tenderet, vt vnà cum ætate labores quoquè nouis incrementis cumularet. Quam
etiam ob cauſam diuina quoquè miraculorum gratia ipſi inſedit, atque admirabi-
lium operum admirabilis effector extitit. Cæcus etenim quidam, iuxta illum à na-
tiuitate

Cæcum à natiuitate illuminat.

tiuitate cæcum, ad eum adiens, ſupplicesque eaſdem voces vnà cum pari fide mittens, lucem, quam nemo non expetit, obnixè ſibi dari rogabat. Ipſe autem, vt qui modeſtè atque humiliter de ſe ſentiret, primùm detrectabat. Cùm verò ille ſupplex inſtaret, Si fidem (ad eum inquit) in Deum habes, ſi imaginis ipſius cultor es, lucem, ac rerum ab eo admirabili modo conditarum pulchritudinem intuere. Vix hæc dixerat, cùm ille apertis oculis, ac perpurgata ea, quæ ipſis offuſa erat, cæcitate, lætus ac lucem cernens ambulabat, teſtiſque omni exceptione maior miraculi à Stephano editi. Atque hoc primum & maximum in ea inſula beati viri miraculum extitit.

Cap.23.

Alterum autem, atque eo poſterius (quanquàm haud ſcio an potentia inferius cenſeri debeat) huiuſmodi fuit. Fœminæ cuidam haud obſcuro loco natæ, quæ Cyzici degebat, filius erat nouennis, à malo ſpiritu diuexatus. Quo ſecum aſſumpto mater in inſulam profecta eſt. Vt autem ipſe admirandi viri cubiculum vel ſolùm perſpexit, tumultuari & æſtuare, ac nunc ſublimis in altum ferri, nunc rurſùs in terram allidi cœpit, inconditas quaſdam voces ad ſanctum virum emittens, dæmone nimirùm, dum mouebatur, ipſum mouente, vimque ei, dum vim ipſemet pateretur, afferente. At mater, cuius viſcera, non minùs quàm illius, diſtorquebantur, (quid enim aliud, cùm mater eſſet?) tum lachrymas internæ flammæ indices profundebat, tum voces, quibus miſericordiam moueret, emittebat: Miſereat te mei, inquiens, miſereat te eius, quæ longè grauiori mœroris dæmone conflictatur. Vnigenitus enim mihi hic eſt, atque hoc vno ſpes omnis mea nitebatur. Hunc ſenectutis bacillum mihi fore ſperabam, hunc generis ſuſcitabulum, hunc vitæ ſolatium. At nunc, quo ſtatu eſt, ſatiùs mihi fuerit eum extinctum quàm viuum intueri: quandoquidem ipſius vita morte grauiùs animam meam perturbat. Ac me rurſùs orbitatis aculei diſcruciant, maternisque viſceribus exuror, atque in ſumma animi perturbatione verſor. In te verò calamitatis huiuſce meæ depulſio ſita eſt. Tibi præſentem tempeſtatem precibus comprimere atque ſedare procliue eſt. Duas animas miſerare: duobus vno eodemque tempore periclitantibus facilem & exorabilem te præbe. Hæc cùm amaro ac gemente animo protuliſſet, ad ſancti viri matrem (nam tum illic aderat) accedit, atque eius genua complectitur, Mater, inquiens, tu quoquè extitiſti: partús dolores ſubijſti: lacte filium aluiſti. Nóſti quinam naturæ ſint ſtimuli: nóſti quantus liberorum amor in matrum pectoribus inſitus ſit. Te quæſo vnigeniti mei miſereat, te, inquam, miſereat, ó verè egregiæ ſobolis parens, ac felix mulier. Hunc miſerum puerum in pœnam meam excruciatum commiſerare. Huius igitur luctibus commotus Stephanus, vni diſcipulorum imperat, vt Crucis ſignum vniuerſo pueri corpori adhibeat. Ipſe autem intra ſe collectus, atque animæ oculum attollens, eum, qui celerrimè ſalutem afferre poterat, inuocabat. Atque ipſe quidem lachrymis perfuſus precabatur: ille autem humì magno cum impetu deiectus, amiſſa voce iacebat. Ipſe ſurgere eum, atque ad ſe venire iubebat: ille iuſſis obſequebatur. Demùm eum, adorata Chriſti imagine, matri ſuæ ſanum atque incolumem tradit. Atque ità cernere erat illud Dauidis impletum, Matrem nimirùm ſuper filio lætantem. Ac quidem huiuſmodi fuit iſtud facinus, tamque admirandum. Aliud autem, quod neutri è duobus vi ac facultate cedit, narraturus accedo.

Mater filiũ a malo dæmone obſeſſum offert ſancto Dei viro curandum.

Signo Crucis & oratione curat dæmoniacum.

Pſal.112.

Cap.24.

Matth.9. Luc.8.

Mulier quædam Heraclea, quæ Thraciæ vrbs eſt, oriunda, ſeptem iam annos ſanguineo fluxu (quemadmodùm hæmorrhoiſſa illa, in qua ſananda Chriſtus quondàm miraculum edidit) contabeſcens, ad eximium hunc medicum ſe contulit, morbum ſuum oſtendens, morbi diuturnitatem indicans, calamitatem ſuam lachrymis exponens, medicinam deniquè flagitans. Cuius miſeria commotus vir ad miſerationem propenſiſſimus, eam in ſanitatem aſſeruit: & quidem ità, vt ad eius curationem nil præter preces adhiberet, atque in ea tres tantùm dies inſumeret. Nec verò morbo duntaxàt laborantibus, aut arreptitijs medicinam gratuitam afferebat: ſed nauigantibus etiam, ac cum aſperrimis ventis conflictantibus promptè ſuccurrebat. Perſpicuum autem iſtud eſt ex plurimis viris, qui iam ipſius beneficio ſalutem conſecuti ſunt. Nam cùm ventorum impetu mare grauiter exaſperabatur, ac fluctus vehementer intumeſcentes

Mulierem ſanat à fluxu ſanguinis.

ſcentes cernebat, ſtatìm diſcipulos ad orationem vocabat, ac propheticum illud vnà cum illis pſallebat, Nè in fluminibus iraſcaris, Domine, nè in fluminibus ſit furor tuus, vel in mari indignatio tua. Orabat igitur, ac ſtatìm velut incantatione quadam maris feritas in tranquillitatem vertebatur, atque illi, qui è periculo erepti fuerant, accedentes, atque, vt fieri ſolet, ſuæ ſalutis modum exponentes, partìm ſe cum flagrante periculo ſecum vnà nauigantem, ac nauem ſubleuantem, partìm clauum tenentem ac nauem quàm tutiſſimè dirigentem vidiſſe dicebant.

Habac. 3.

Oratione marinos fluctus ſedat, & periclitantes liberat.

Ad hunc itaque modum diuino viro in ea inſula collucente, ſecundo exilij ſui anno egregia ipſius mater, & quam à filio quiſpiam, quemadmodùm & ab ea filium, certiſſimo indicio agnoſcere potuiſſet, filium ſimul ac mundum relinquens, ad communem Patrem conceſſit, his antè ad filiam ſuam verbis vſa: Non eſt quod plores: nam tu quoquè mecum profectura es. Nec verò plures quàm ſeptem dies interceſſerant, cùm Theodota quoquè (nam hoc filiæ nomen erat) relicto mundo ad matrem ſuam, quemadmodùm ipſa prædixerat, abſceſſit. Eodem autem tempore miles quidam, nomine Stephanus, genere Armenius, ab Europæ partibus profectus, qui dimidia ſui parte contabuerat, totusque præ morbo humi vergebat, cùm magna illa miracula, quæ à magno hoc viro deſignabantur, intellexiſſet, ad eum perrexit, atque ad eius pedes accidens, ea poſtulare cœpit, quæ & ipſe accipere ſummoperè optabat, & ille facilè præbere poterat. At ille, qui fide erga Dominum ac beneuolentia præditus erat, miraculum ad ipſum transfert: cumque ei, qui ægrotabat, vt & ipſius & matris imaginem adoraret, imperâſſet, atque ille id faceret, ſanum eum prorsùs ac valentem reddidit. Vt igitur ad commilitones ſuos ſe recepit, quærebatur ex eo, quanam ratione conualuiſſet. Ille autem eam minimè reticebat: verùm, Monachus quidam, dicebat, Stephanus nomine, qui apud Proconneſum in anguſtiſſima quadam ædicula degit, duas me Imagines adorare iuſſit, vnam quæ Chriſti, alterã quæ Deiparæ dicebatur: ac protinùs conualui, corpusque omninò erexi. At impij illi & conſcelerati, manus non ſine magno terrore complaudentes, Væ tibi, inquiunt, qui in idololatriam proruiſti. Confeſtim itaque eum apud ſummum Thraciæ præfectum deferunt: qui cùm de eo quæſtionem habuiſſet, nulla interpoſita mora eum ad Imperatorem miſit. Is verò cùm accuratiùs eum examinâſſet, an recuperatæ valetudinis modum intellexiſſet, pro ea qua laborabat ſtoliditate, non intellexit: verùm, quod ipſi ſummo ſtudio erat, percontabatur eum, qui morbo liberatus fuerat, an in ſimulacrorum cultu perſtaret. Qui cùm & ingenti pœnitudine ſe affici, atque huiuſmodi ſimulacra execrari dixiſſet, tyrannus, vt ei impietatis mercedem referret, centurionem eum creauit. Cæterùm vindex Dei iuſtitia è veſtigio ingratum illum perſecuta eſt. Nam cùm ſtatim ab aula reuerteretur, atque equum conſcendere pararet, ille ſubitò ſaltitans in terram ipſum proſtrauit, atque contriuit, nec calcibus in eum inſilire deſtitit, quoàd ille ingratam animam euomuiſſet.

Cap. 35.

Mater S. Stephani è vita migrat cum filia.

Ad Chriſti & matris eius imaginem debilis quidam curatur.

Militis ſanati leuitas & perfidia.

Is miſerè perit.

Tyrannus igitur, tanquàm hinc arrepta anſa, ſanctum virum quamprimùm è Proconneſo ad ſe adduci iuber, illud addens, quòd ne exilio quidem mulctatus, ſibi temperâſſet, quin plebem idolis cultum adhibere doceret. Cùm ergò illinc adductus eſſet, vt in Phialæ perquàm obſcuro ergaſtulo tum vinctis ferro manibus, tum pedibus ad lignum arctiſſimè adſtrictis, includeretur, edixit. Interiectis autem quibuſdam diebus, ad Heliacum, qui Pharus dicitur, duobus tantùm primarij ordinis viris comitatus, ſanctum virum præſtò eſſe iubet. Cùm autem ad eum adductus fuiſſet, à pio quodam viro numum petijt, eumque cucullæ ſuæ furtìm impoſuit. Tyrannus itaque, vt eum vidit, exclamare cœpit, O vim mihi illatam, ô calamitatem, ô arrogantiam! Videreà quonam imperium meum contumelia afficiatur, à quonam ludibrio habeatur! Cùm autem vir ſanctus nihil omninò reſpondiſſet, verùm humi defixus hęreret, tyrannus eum iracundè proſpiciens, ignemque, vt dici ſolet, ſpirans, atque vt ipſi in more poſitum erat, manum in orbem torquens, alteque exclamans, Non mihi reſpondes, inquit, ſceleſtum caput? At ille, Si me ità leuiter condemnare in animo habes, Imperator, ſupplicio quàm celerrimè affice. Sin autem huc me idcircò adeſſe iuſſiſti, vt me interrogares, ac viciſsìm audires, iracundiam lenitate tempera, atque æquo animo & interroga, & audi. Tum Imperator

Cap. 36.

S. Stephanus ab exilio ad tribunal Imperatoris reducitur.

Præſcius futurorum numum exigit vir Dei.

Diſputatio Conſtantini Coprony mi cum ſancto Stephano.

perator: Dic age, quibuſnam paternis decretis minimè paruimus, vt apud te in hæreticorum numero cenſeamur? Quoniam, inquit ille, venerandarum Imaginum picturam, multis antè temporibus à diuinis Patribus traditam, ſcelerate ab Eccleſijs eieciſtis. Tyrannus autem, Nè has, inquit, Imaginum picturas dicas (neque enim ſunt) ſed planè idolorum picturas. Quidnam porrò idolis cum ſanctis commune eſt? Hic verò ſanctus ille vir, Non, inquit, cùm Imagines adoramus, materię cultum ac venerationem tribuimus: verùm Imaginis honor ad exemplar tranſit, quemadmodùm à Baſilio dictum eſt. Quid? inquit tyrannus, æquúmne eſt ea, quæ à Patribus antè prædicata ſunt, quęque & multa & perobſcura ſunt, ac neque mente compræhendi, neque verbis vllis explicari poſſunt, per colores in ſenſum cadentes exprimere, atque in materia adorare, cùm eorum eſſentia nemini, niſi quantùm ad infinitatem, vt Gregorij verbo vtar, attinet, explorata ſit? Minimè verò, ait vir ſanctus. Ecquis enim mortalium, qui quidem mentis compos ſit, diuinitatis naturam, quæ & materia caret, & omnem mentis captum fugit, coloribus è materia conflatis pingi poſſe dixerit? Cuius enim forma ne mente quidem deliniari poteſt, quonam tandèm modo ipſa coloribus exprimi queat? At nos, cùm Chriſtũ in imagine pingimus, diuinitatis naturam haudquaquàm pingimus: verùm theandricam eam formam, quæ in noſtra ſpecie apparuit, quamque Apoſtolicæ manus contrectârunt, quemadmodùm alicubì ait Theologus, Quod vidimus, & manus noſtræ contrectauerunt. Quòd ſi mihi dictum illud Moſis in medium protuleris, Non facies tibi ſimilitudinem vllius rei, tam ex his quæ in cælo, quàm ex his quæ in terra ſunt, hunc ipſum Moſem tibi oſtendo duorum Cherubim effigiem auro efficientem. Quibus de rebus ad hunc quoquè modũ diuinus Apoſtolus diſſerit, Et Cherubim obumbrantia Propitiatorium. Quin ipſum quoquè Propitiatorium, & Tabernaculum teſtimonij, & Sancta ſanctorum, an non cæleſtium figuram exprimebant? quemadmodùm idem Apoſtolus rursùs ait, Vmbræ cæleſtium deſeruimus. Quid igitur ſceleris admittimus, cùm Chriſti formam humanitùs adſpectam in imagine pingimus & adoramus? Quid autem? An cùm Crucem etiam, ex quacunque tandèm materia confecta ſit, adoramus, rei conditæ cultum adhibere videmur, adorationem materiæ tribuentes? Sed & pepla ſancta, & ſacroſancta vaſa à nobis adorata nullam nobis repræhenſionis notam inurunt. Siquidem ea per Chriſti inuocationẽ in ſancta mutari perſuaſum habemus. Quid? An tu quoquè corporis & ſanguinis Chriſti antitypa ab Eccleſia proſcribes, vt quæ imaginem ac veram illorum figuram teneant? quæ & adoramus, & oſculamur, & eorum perceptione ſanctitatẽ cõſequimur. Vos igitur inter ſanctum ac prophanũ minimè diſtinguentes, Chriſti imaginem, non ſecùs atquè Apollinis ſtatuam, Deiparæque itèm non ſecùs àc Dianæ, idolum appellare minimè horruiſtis. Quin ipſam quoquè pedibus protriuiſtis & exuſſiſtis. Ad hæc Imperator, O cæca mente prædite, inquit, ac ſupra omnes Immemorandos obliuione digne, his Imaginibus proculcatis Chriſtúmne proculcauimus? Tum verò ille, verè in diuinis rebus ſolers Stephanus, in morem eorum, qui bellica laude præſtant, aduerſarium ſuomet telo ferire, ac per ea ipſa quæ dixerat, profligare cupiens, manum in cucullam immittens, atque indè numum, in quo impius ille ſculptus erat, extrahens, cumque quemadmodùm Chriſtus olìm Cæſaris numũ Iudæis oſtendens, Cuiúsnam, inquit, eſt hæc imago & ſuperſcriptio? Eo autem mirante, ac reſpondente, Cuius tãdèm alíus, quàm Imperatorum? Quid, inquit vir diuinus, ſi quiſpiam eum contumelioſè in terram proiectũ pedibus tererat, pœnáſne aliquas luet? Quídni autem, dixerunt ij, qui adſtabant, cùm Imperatoriam effigiem proculcet? Ad hæc vir ſanctus, grauem quendam ex imo pectore gemitum emittens, ac magno cum animi dolore exclamans, O immanem, inquit, cæcitatem! Si pro mortalis Imperatoris forma & èffigie grauiſſimas pœnas irrogandas eſſe dixiſtis, quas tandèm pœnas eum ſubiturum eſſe putatis, qui Filij Dei ac matris ipſius effigiem conculcârit, ignique tradere minimè dubitârit?

1. Iohan. 1. Exod. 20. Exod. 25. Heb. 9. Hebr. 8.

De veritate corporis & ſanguinis Chriſti in ſacra Eucharistia lege lib. 4 Damaſcen. de Orthod. fid. cap. 14.

Iconomachorum impietas.

Matth. 22.

Egregiè cõuincit Imperatorem vir ſanctus per ſimilitudinem.

Cap. 37.

Vix hæc dixerat, cùm ſubitò numum eum pedibus protriuit. Cùm autem ij, qui adſtabant, ferarum ritu accurriſſent, vt ſanctum virum præcipitem in mare deijcerent, (audax enim & præceps eſt aſſentatio, ac dum obſequijs aliquẽ nimiùm demereri ſtudet, mediocritatis omnis fines excedit) Imperator lenitatem ſimulans, quò iracundiæ haudquaquàm obnoxius eſſe videretur, qui eam ingentem atque arcanam in animo inſidentem habebat, in præſens quidem eos prohibet, atque ab huiuſmodi

iuſmodi conatu abducit: cæterùm ſanctum virum collo alligari, ac manibus à tergo vinciri iuſſum, ad publicum prętorij carcerem amandat: vt videlicet ob protritam Imperatoris effigiē pœnas à lege conſtitutas lueret. Hæc nimirùm lenis ille ac facilis, cunctoſque iniuriarum obliuione ſuperans. Nam qui Chriſti imaginē proculcauerant, atque in ignem coniecerant, hi ſuæ imaginis vindices ſedebant, atque vltricem huiuſce facinoris legem proferebant. Ecquis autem eorum amentiam ſatis rideat, immò potiùs eorum væcordiam ac cæcitatem ſatis deplorare queat? At ſpiritu diuino maiorem in modum afflatus Stephanus, ſimulatquè vel ipſum carceris limen attigit, pectore incaleſcens, atque ab eo, quo præditus erat, perſpicaci ſpiritu concitatus, dierum ſuorū metam in lingua ſua locutus eſt, his verbis vtens: Hæc eſt præſentis vitæ meæ requies. Hîc enim ſaltem vſque ad extremum ſpiritum mihi habitare neceſſe eſt: quoniam pro imaginis Chriſti honore hanc ſedem elegi. In interiori autē carcere concluſus, eximiæ virtutis monachos trecentos quadraginta duos ex varijs locis collectos, atque eodē carcere condemnatos, inuenit, qui partìm nares, partìm aures exectas habebant, partìm euulſos oculos, partìm amputatas manus, ob id videlicet, quòd pro venerandarum Imaginum pictura & erectione lucubrationes edidiſſent. Ac quidem alij plagarum notas adhuc circunferebant: alij præclaras genas pice illitas atque ambuſtas habebant: alij caput ad riſum ac ludibriū abraſum. Quorum varios iſtos ac multiplices cruciatus diuinus Stephanus cernens, patientiæ nomine beatos eos prædicabat: ac contrà lachrymis dignū ſeſe iudicabat, vt qui in earundem plagarū partem cum illis minimè veniſſet, nec pro Chriſti imagine membrorum exectionem ipſe quoquè pertuliſſet. At diuini illi Patres, vt primùm ſanctū virum conſpexerunt, ad eum tanquàm ad magiſtrum & præceptorem acceſſerunt, vt ab eo ſalutis præceptis erudirentur.

Reducitur vir ſanctus vinctis poſt tergum manibus in publicum carcerem.

Pſal. 38.

342. monachi ob Imaginum defenſionem varijs pœnis affecti, carceri mancipantur.

Itaque ex Prętorio monaſteriū factum eſt: quippè cùm illic omnis monaſticæ vitæ forma ac regula ad vnguem obſeruaretur. Ij autem, quibus carceris cuſtodia mandata erat, quique ſancti viri famam iampridèm audierant, tum demùm animi quoquè ipſius ſtatum, ab ea tranquillitate, quę in ipſius moribus elucebat, quantùm fieri poterat, coniectantes, ad eum tanquàm ad Dei Angelū animos conuertebant, eique ſummam reuerentiam, ac venerationem tribuebant: adeò vt quidam etiam eorum remotis arbitris eadem ad vxorem ſuam diceret, quæ olìm Manue ille, Morte moriemur, mulier, præ tyranni huius furore. Virum enim, perindè àc Deum, hodierna die vidi, hunc, inquam, in vincula coniectū monachum, quem Auxentianum vocant. Sapiens autem illa mulier non frigidè ac negligenter ad hæc verba affecta, verùm per concinnam atque prudentem ad virum interrogationem vitæ ſancti Patris rationem omnem perſcrutata, clàm in carcerem ingreſſa eſt, arreptiſque venerandis ipſius pedibus, ab eo, vt pro ſe precaretur, ipſaque viciſſìm ei, quæ opùs eſſent, ſubminiſtraret, poſtulabat. At diuinitùs inſpiratus Stephanus preces quidem ei annuit & conceſſit: cæterùm adduci non poterat, vt quicquam ab ea acciperet. Inſtabat tamen rursùs illa, dicens, Quidnam eſt, quamobrèm tu exiguam fidei erga te meæ promptitudinem tam obſtinatè reijcis? Quanquàm enim ipſa id non mereor: at tuam tamen moderationem ac benignitatē ad indignos quoquè indulgenter ſeſe demittere compertū habeo. Quemadmodùm enim Sarepthana illa quondàm Eliæ farinam, & Sunamitis Eliſæo cubiculum hoſpitij cauſa prębebat, ac beata illa vidua duos in ſumma ſua penuria obolos erogabat, ac deniquè Samaritana illa ex fonte hauſtam aquam Deo porrigebat: ad eundem etiam ipſa modū cùm pari fide aliquid in te beneficij conferre ſtudeam, nè quæſo deſiderio meo excidam. Ille verò rursùm id conſtanter recuſabat, non quidem ob naturæ contumaciam, aut ipſius indignitatem id officij à ſe repudiari dicens (Ego enim, inquiebat, memet indignum, atque omnium mortalium poſtremum duco:) ſed quia ab eo prohiberetur, qui cum hæreticis quicquam commune habere vetuerat. Neque enim meminiſſe ſe cum Imaginum hoſtibus vllum vnquàm commercium habuiſſe, aut aliquid omninò ab eorum manibus accepiſſe. Hæc vt illa audijt, humì ſeſe prouoluens, quid non dicebat, quid non faciebat, vt oſtenderet quàm ab hæreticorum ſocietate atque commercio ſemper abhorruiſſet? Abſit hoc à me, inquiebat, venerande Pater, vt Chriſti, aut matris ipſius, aut vllius Sancti imaginem contempſerim. Scio enim me à Patre noſtro Germano didiciſſe, quaş pœnas daturi ſint, qui eò audaciæ proruperint. Cæterùm fac quæſo, vt nec vir meus, nec cuſto-

Cap. 38. Prætorij carcer fit monaſterium.

Iudic. 13.

3. Reg. 17. *4. Reg. 4.* *Mar. 12.* *Iohan. 4.*

Nihil commercij cum hæreticis habēdum.

Mira cuiuſdam matronæ erga virum Dei humanitas & clementia.

dum quiſquam reſciſcat, quod pietati tuæ indicare cupio: atque ego reipſa dubitationem omnẽ tibi eximam. Hæc locuta, ſtatim domum cucurrit, atque aperta arca tres arcanas Imagines eduxit, vnam Dei genitricis, filium ſeculis omnibus antiquiorem complectentis, duas alias Petri & Pauli Apoſtolorũ. Quas vt ipſo inſpectante religiosè adorauit, ipſi poſteà porrexit, Accipe iſta, inquiens: atque hinc tibi meî, hoc eſt mulieris peccatricis, memoria refricetur. Ad hunc modum pijs ipſius moribus comprobatis petitioni cedit: ac deincèps Sabbato ac Dominico die ad eum ipſa panis vncias ſex, aquæ non plus tribus poculis afferebat. Tantulum enim ſingulis hebdomadis ipſi cibi ac potûs fuit totos vndecim menſes, quos in Prætorio tranſegit.

Cap. 39.

Quadam autem die vnà cùm cæteris captiuis ſedente viro diuino, de ſupplicijs illis, quæ iuſtis viris ab iniquis iniquiſſimi Imperatoris præfectis varijs locis illata fuerant, ſermo ortus eſt. Siquidẽ in medium progreſſus Antonius quidam è Creta oriũdus, vir fortis, & qui fortibus certaminibus egregiè defunctus fuerat, Quonam modo, inquit, prǽclara monachi Pauli certamina vobis ob oculos proponere queam? aut quonam pacto ea ſine lachrymis cõmemorem? Princeps quidam Cypri præfectus erat, nomine Theophanes, cognomento Lardotyrus. Hic cùm ſanctum virum, vt in eum inquireret, accepiſſet, ad Heracliti prætorium eum duxit. Propoſita autem erat humì Chriſti in cruce protenſi imago, vnaque itèm cruciatûs inſtrumentum, quod catapultam vocant. Aitque ad eum Prǽfectus, ſceleſta, inquam, illa lingua, atque iniquitatem in excelſum loquens: Vnum è duobus tibi Paule proponitur: nimirùm vt aut calcata imagine vitam obtineas, aut vt hoc tormenti genere diſcrucieris. Hoc autem dicens, puerorum laruis leonem perterrefacere velle videbatur. Statim enim generoſus ille vir magna voce exclamans, Abſit à me, inquit, Domine Ieſu Chriſte, vnigenite fili Dei, vt theandricam hanc imaginem pedibus teram. Atque hæc locutus, ſtatìm humì ſe curuans, oſculum ei fixit, reipſa planum faciens, quàm nihil iudicis minas moraretur. Ille itaque confeſtìm iracundia totus æſtuans, nudari ſanctum virum, atque in catapulta extendi iubet: vbi cùm tortores duabus tabulis ipſum firmiſſimè compreſſiſſent, ac ferreis pectinibus totum ipſius corpus exarâſſent, prono capite ſuſpenderunt. Ac deindè non exiguo igne infra eum accenſo, ità demùm holocauſtum Deo gratum ipſum effecerunt.

S. Pauli noui martyrium, & aliorum virorũ varij cruciatus referuntur.

Pſal. 72.

Prouerbiũ.

Inauditum tormentum

Cap. 40.

Hæc eo cõmemorante, Patribusque lachrymis madentibus, Theoſterictus quidam, hoc nomen meritò conſecutus, vir ſenex ac ſacerdotij dignitate ornatus, qui ex pio illo monaſterio erat, quod Peleceta nuncupatur, atque & naſum abſciſſum, & genas feruenti pice ac bitumine illitas, miſerumque in modum ambuſtas habebat, (hos enim cruciatus pietatis cauſa pertulerat) prodiens ipſe quoquè in medium, ſuperioribus ſermonibus hæc adiecit: Impoſſibile eſt, impoſſibile inquã, eſt, vt vel hic ipſe antiſtes noſter ſiccis oculis iſta commemoret. Quanam enim oratione quiſpiam illius, qui tum Aſiam cum imperio obtinebat, furorem complecti poſſit? cui Lachanodracon quidem cognomentum erat, verùm ipſius fel atque iracundia draconis quoquè virus amaritudine ſuperabat. Ad quem beatus Stephanus, Narra, quæſo, Pater, nihil omittens eorum, quæ tum contigerunt, verùm omnia oratione proſequens. Etenim per huiuſmodi exempla, tum animi promptitudine, tum robore impleri, ad eundem zelum præparamur: ſiquidem voluntas Dei hoc tulerit, vt pro diuina ipſius imagine nos quoquè certamen ſubeamus. Tum igitur Theoſterictus inchoatum ſermonem ad hunc modum proſequitur. Cùm incruentum ſacrificium in monaſterio noſtro celebraretur, (erat autẽ veſpera ſanctæ ac magnæ quintæ feriæ, in qua Chriſtus Iudæis tradendus erat) hic draconis nomen habens, tyranni iuſſu cum magna militum manu in monaſterium impetum facit. Ac myſticum quidem ſacrum euertit, myſticis videlicet hymnis protinùs ſilentio compreſſis: lectiſſimos autem monachos duodequadraginta vinculis ferreis adſtrinxit. Reliquos verò partìm verberibus crudelem in modũ lacerauit, partìm eorum barbam pice illitam exuſſit, naribus priùs amputatis. Quorum numerum ipſe quoquè augeo, quemadmodùm faciei meæ notæ certiſſimè teſtantur. Quibus impius ille nondùm expletus, vniuerſum monaſterium poſteà inflammauit, ipſas quoquè eccleſias vnà cum reliquis ædificijs concremans. Mox autem prædictos duodequadraginta Patres ad extremos Epheſi fines relegauit: vbi cùm eos

Theoſterictus ob imaginũ defenſionẽ, multa eſt paſſus

Incruentũ ſacrificium Miſſa dicitur.

38. monachi pro imaginum defenſione necãtur.

eos in veteris balnei fornice concluſiſſet, ac deindè aditum obſtruxiſſet, ad hunc modum eos è vita migrare coëgit.

Cùm vſqueadeò triſtes tragœdiæ narrarentur, atque omnes in gemitus & lachrymas prorumperent, rogatus à Patribus Stephanus, vt ad mitigandum eorum mœrorem orationem aliquam haberet, intimo corde ingemiſcens, Gratias, inquit, Deo agere par eſt, Fratres ac Patres, gratias, inquam, ei agere de omnibus rebus, quæ præter voluntatem accidunt. Etenim gratiarum actio cum patientia coniuncta coronas nobis nectere conſueuit. Quocircà etiamſi igne, aut gladio, aut maris profundo, aut præcipitio, aut alio quodam mortis genere nos mulctent, qui impietatis ſcelere ſeſe deuinxerunt, prompto atque alacri animo cuncta perferamus. Habemus enim velut exemplar quoddam, in quod intueamur, claros illos Patres, qui ante nos extiterunt, ac per martyrium Deo vitam conſecrârunt, nimirùm ſanctum illum Petrum Blachernis in vincula coniectum, qui cùm ſpectante Imperatore pro Chriſti imagine neruis atrociſſimè concideretur, nullum ignaui ac timidi animi ſpecimen in eo cruciatu edidit, verùm acerbioribus eum verborum plagis lacerauit, Iulianum alterum & apoſtatam appellans. Atque ità in his tormentis, gratias Deo agens, animam exhalauit. Habemus itèm Iohannem Monagriæ Præfectum, quem tyrannus, cùm eum nullo omninò terrore afficere potuiſſet, neque adducere, vt Chriſti matriſque ipſius imaginem pedibus protereret, ſacco incluſit, grauique ipſi ſaxo appenſo in profundum mare deiecit. Sed quis tandèm eſt, qui ea omnia facinora enumerando recenſere poſſit, quæ per omnes tyranni prouincias Prætores, qui eum crudelitate ſuperabant, aduersùs ſanctos viros deſignârunt? Immò verò quis eſt, qui ſanctorum aduersùs eos contentionem, atque ad extremum vſque ſpiritum patientiam vllo ſermone referre queat? Quorum ſi nos exemplum ſequamur, beati profectò erimus, vt qui exiguis laboribus ampliſſimas opes nobiſipſis aggeramus. Neque enim condignæ ſunt paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Hæc & alia his plura, ad excitandos & acuendos eorum animos, qui vnà cum eo vincti tenebantur, accommodata, cùm dixiſſet, orationi ſuæ finem impoſuit.

Cap. 41. *Oratio S. Stephani ad ſuos cõmilitones martyres.* *Petrus quidã propter imaginum cultum occiditur.* *Itèm Iohãnes Monagriæ præfectus.* *Rom. 8.*

Non multi dies interceſſerant, cùm ipſe ſuam à terra ad Deum migrationem animæ oculo proſpiciens, quadrageſimo ante mortem ſuam die præclaram illam mulierem, illam inquam hoſpitalitatis laude florentem, ac nouam Iſdandulam, atque eorum, qui in vinculis erant, miniſtram accerſit, ad eamque his verbis vtitur: Tuæ erga me hoſpitalitatis fructum velim tibi cum fœnore Chriſtus rependat. Bellè enim mihi, atque vt ipſi gratum eſt, miniſtrâſti, ac me recreâſti. Deincèps autem ad quadraginta vſque dies prorsùs mecum ipſe verſari, ac memet excutere cupio. Peto igitur abs te, vt panem eum & aquam, quæ ad me afferre conſueueras, per hos dies nè afferas. Vt autem eo nomine mœrentem eam vidit, atque huiuſce rei cauſam ſcire cupientem, Noui, inquit, mihi vitæ finem imminere. Ac propterea monaſticæ exercitationis rigorem etiam atque etiam intendere geſtio. Ceſſit his auditis hoſpitalis illa, ac præſtanti fide mulier. Per omnes itaque noctes & dies non deſinebat vir ſanctus Patres eos, quos carceris ſocios habebat, monere, docere, ſalutaribus præceptis erudire, atque id efficere, vt toto penè nocturno tempore in canendis Dei laudibus verſarentur: adeò vt ciues etiam nonnulli, qui ſanctioris vitæ ſtudium colebant, vilibus pannis obuoluti clàm ad eum ingrederentur, atque ipſius benedictione atque doctrina, non ſine magna animi voluptate fruerentur. In his igitur muneribus cùm quadraginta illi dies abſumerentur, ac iam octauus & triceſimus inchoaret, hoſpitalem illam mulierem rursùm accerſitam audientibus Patribus ità alloquitur: Deus qui ſe pijs omnibus laborum fructus centuplicatò redditurum promiſit, benigno oculo te ex alto ſancto ſuo adſpiciat, ac pro tuo in me officio longè copioſiorem tibi mercedem referat. Ipſius enim verè diſcipula extitiſti, qui dixit, Quicquid feciſtis vni ex minimis his meis, mihi feciſtis: &, Qui recipit iuſtum in nomine iuſti, mercedem iuſti accipiet: &, Qui potum dat calicem aquæ frigidæ, non perdet mercedem ſuam. En itaque tuæ erga me voluntatis merces expleta eſt, quam tu eiuſmodi à Deo habitura es, vt ea tibi nunquàm eripi poſſit. Ac poſteà ſacris Imaginibus oſtenſis, Accipe, inquit, præclarum hoc tuum depoſitum, quod quidem tibi & in præſenti hac vita aduersùs omne malum præſidij loco ſit, & in futura tuæ erga

Cap. 42. *Prædicit tẽpus mortis ſuæ vir ſanctus.* *Matth. 19.* *Matth. 25.* *Sacræ Imagines aduersùs omne malum præſidij loco ſunt.*

Deum beneuolentiæ,atque orthodoxæ fidei pignus. Hæc vbì dixit, altè rurſùs ex imo pectore ingemiſcens,apertè hoc extulit: Craſtina luce ex hac vita migrans,ad alium mundum atque Imperatorem proficiſcar. Ipſa igitur, cùm amarum quendam & acerbum gemitum edidiſſet, extremamque ei ſalutem dixiſſet, receptasque eas, quas vtēdas dederat, Imagines linteo quodam obuoluiſſet, domum poſtcà ſe recepit. At diuinitùs afflatus Stephanus, conuocatis rursùm Patribus, eos in diuinis laudibus concinendis pernoctare iubebat.

Cap.43 Brumalia feſta. Porrò autem ille Deo prorsùs inuiſus tyrannus, præter alia, quæ Deo odio atque execrationi erant, facinora, ne Brumaliorum quidem cæremoniam contemnebat, verùm eam quoquè ſplendidè ac luculenter celebrabat, vt qui Brumum quendam ac Bacchum in his Gentilium ritu colere in animum induxiſſet, eosque vt frugum ac vini curam gerentes,atque ad maturitatem ea perducentes, ſummis honoribus afficeret. Parabat itaque tertiæ quoquè vxoris ſuæ Eudociæ Brumalium poſtridiè iuxta quinti elementi circunductionem celebrare. Progreſſus autem,atque ad ſcholarum porticus ſedens,vnà cum ſymmiſtis ſuis Satanicas quaſdam cum organis ac citharis cantiones,aduentanti feſto congruentes,addiſcebat. Hîc igitur ab impijs quibuſdam viris ad eum delatum eſt, Stephanum ex Prætorio monaſterium effeciſſe,cumque totas noctes illic in cantillandis Pſalmis traducere: ac prætereà complures ciues illuc proficiſcentes, idolorum cultum ab eo edoceri. Hæc ille vt audijt, grauiore ira inflammatus, ſtatim militi cuidam, qui in Proximi ordine adſcriptus erat,hoc imperat, vt ſanctum virum è carcere eductum extra vrbem obtruncet, illic nempe vbi priùs eximiæ martyris Mauræ templum ſitum erat: pòſt autem locus ille carnificina factus eſt,templo ſcilicet illo à tyranno funditùs euerſo, & ſolo adæquato,ac Maura nuncupato. Quo etiam in loco fœdera cum dæmonibus occultè ſanciebat: tametsì non ad extremum vſque ſcelus hoc ipſius obſcurum fuerit. Prodidit enim id,quod clàm ab eo perpetrabatur,Suphlamij filius,ipſis ſacrificij loco dono datus: de quo nunc conſultò ſermonem ſilentio comprimemus.

Cõdemnatur ſanctus Stephanus capitali ſupplicio.

Cap.44. Crudele Copronymi edictū. Cùm igitur ſanctum virum morti addixiſſet, confeſtìm edictum huiuſmodi per totam vrbem promulgauit: Quiſquis amicum, aut affinem, aut omninò genere coniunctum habere,cumque occultare,aut etiam pullam veſtem ferre depræhenſus fuerit, hic poſt varia tormentorum genera exilio mulctabitur. Cernere igitur erat vrbem grauiſſima calamitate laborantem. Neque enim inimici duntaxàt inimicos apud Imperatorem facillimè accuſabant,ſed etiam amici amicos, & fratres fratres, & ſerui dominos: atque,vt breui complectar,in grauiore luctu ac planctu tota vrbs verſabatur,quàm cùm Iulianus & Valens imperij Romani clauum tenerent. At verò carnifex ille,qui miſſus fuerat, ſancto viro à Prætorio aſſumpto,colloque ipſius ac manibus ligno alligatis,ad cædem properabat. Eo autem die tyrannus è Palatio progreſſus in Milij porticu ſtabat: vbi priùs ſex illa œcumenica Concilia depicta erant,pòſt autem crudelis Imperatoris iuſſu inducto albario opere deleta fuerant,atque eorum loco circus ille,quem amabat,ac plurimi faciebat, atque auriga is,quem in delicijs habebat, atque Vraniacum, hoc eſt cæleſtem, cùm ne terra quidem dignus eſſet, appellârat, picti cernebantur. In hoc igitur loco cùm ſuperbè ſtaret, omneſque eum fauſtis ominibus proſequerentur, Nulla mihi, inquit, requies eſt: ità Immemorandi iſti exitium vitæ meæ afferunt. Hic verò quidam ipſius factionis: Et vbinàm tandèm vllus eorum delituit, aut veſtigium vllum ipſorum in hac vrbe tua, aut in vlla alia ciuitate vel regione occultatum eſt,cùm omnes funditùs deleti ſint? En enim imperij quoquè tui hoſtem, hoc eſt Auxentianum Stephanum, abduci hodiè vidi, vt, quas meritus eſt, pœnas ſubeat. Tum Imperator: Et quid iucundius Stephano accidere queat, quàm vt gladio vitam finiat? Verùm huius deſiderij minimè compos futurus eſt. Multò enim grauiore mortis genere mulctabitur. Nunc quippè Imperatrix non mediocriter aduersùm nos ſtomachabitur, ſi feſtum ipſius diem in cæde conficiamus. Quocircà nouus hic Herodes,atque vxoris mancipium,reduci quamprimùm eum in Prætorium iubet. Quod cùm contigiſſet,rursùs cum ijs Patribus,qui in vinculis erant, Dauidicos Pſalmos canebat,Qui habitat in adiutorio altiſſimi,& quæ deincèps ſequuntur.

Impius tyrannus depictiones Conciliorū eradicari iubet.

Reuocatur S. Stephanus à loco ſupplicij ad prætorium grauiori pœna afficiendus.

Pſal.90.

Cap.45. Tyrannus autem cùm veſperam totam in tibiarum & cithararum cantu tranſegiſſet,

egiſſet, poſtridiè inſtructa ſplendidiſſima cœna, cum iјs, qui ſuæ factionis erant, epulabatur. Cumque duos quoſdam Fratres, tum dignitate claros, tum corporis ſimul atque animi pulchritudine florentes (quos poſteà inuidiæ œſtro percitus interfecit) ſeorsùm acciuiſſet, Ite ad Prætorium, inquit, ac meo nomine ad Auxentianum Stephanum hæc dicite. Vides quanta tuî cura afficiar, vt qui tibi ex ipſis mortis faucibus erepto vitam conceſſerim. Quocircà tandèm aliquandò animum inflectens, voluntati meæ obſequere. Non quidem me fugit, quin homo contumax & durus, ad contumelias potiùs nobis inferendas proruptυrus ſit. Vos verò, ſi ſermonum illecebris ipſius animum inflectere potueritis, rem gratam mihi feceritis, ac miniſterium iſtud veſtrum comprobabo. Sin iſtud ei perſuaderi nequeat, tandiù eum à vobis & à fronte & à tergo verberari volo, quoàd miſerè animam efflauerit. Igitur præclari illi duo fratres, poſtquàm ad Prętorium venerunt, furioſam quidem illam tyranni ſententiam ſancto viro exponunt, verùm nullo eum malo prorsùs affecerunt: quin potiùs, vbì eum ſermonibus ad cohortandum accommodatis confirmâſſent, ab eoque benedictionem accepiſſent, ad reditum ſe accinxerunt. Quæ autem ad Imperatorem dixerunt, huiuſmodi fuêre: Imperator, miſerum illum in priſtina ſententia perſtantem, tuumque imperium infauſtis ominibus proſequentem offendimus. Ac proindè tot plagis eum proſcidimus, vt penè ſpiritûs omnis expers iaceat, nec certum ſit, an craſtino die inter viuos futurus ſit. Qua quidem ex re cùm mirificam lætitiam ferinus ille concepiſſet, atque ingentem riſum effudiſſet, luxui, quo nihil ipſi charius erat, operam dare poſteà pergebat, vt qui ventris, & eorum quæ ventre inferiora ſunt, ſeruus eſſet.

Duo pręclari fratres à tyrãno miſſi ad flagellãdum ſanctũ Stephanum, ei pepercerunt.

Impius ſemper gaudet cùm malè fecerit.

Cap. 46.

At verò diuiniſſimus Stephanus ſub auroram ad ſe coacto monachorum agmine, poſtremum hunc ad eos ſermonem habuit. Valete Patres ac Fratres, valete: atque in orthodoxa fide conſtantiſſimè perſeuerate: ac pro mea tenuitate preces quæſo fundite. En enim iam iamque adeſt mortis meæ tempus, ac pro foribus iam corona eſt. Quamobrèm vereor nè caliginoſa dæmonum multitudo propter ignorantiarum mearum multitudinem mihi impedimento ſit. Ob quæ cùm omnes amnis cuiuſdam in modum lachrymas profunderent, tolli ſibi ſacram epomidem, ac deindè analabum cum loro iuſſit. Cùm autem cucullam quoquè abijcere pararet, nè id faceret, Patres prohibebant, negantes conuenire vt ſine precioſo hoc indumenti genere dierum ſuorum finem videret. Ad quos diuinitùs afflatus ille vir, Athletam, inquit, nudum luctari decet. Ac prætereà neæquum quidem eſt precioſam hanc rem à furente populo contumelia affici, ac prophanis pedibus proculcari. Hæc cùm locutus eſſet, omnes ei morem geſſerunt. Itaque cucullam quoquè exuit: ac cum pelliceo duntaxàt pallio vnà cum monachis ſedebat, de his rebus, quæ ad ſalutem pertinebant, ſermonem ad eos habens. Verumenimuerò fieri omninò non poterat, vt quæ in carcere acta fuerant, & quo pacto duo illi pij fratres admodùm benignè atque indulgenter cum diuino Stephano egiſſent, tyrannus ignoraret. Quarè cùm de his omnibus à dæmone aliquo, vt vero conſentaneum eſt, certior factus fuiſſet, hora diei ſecunda è ſomno experrectus, leoninum quiddam rugiens, atque ad aulæ veſtibulum feſtinanter proficiſcens, O vim mihi illatam, exclamauit! O inſignem meî contemptum! Nemo eſt qui mihi opituletur: nemo qui ſubſidium ferat. Quid mihi cum Tenebricoſis, & Immemorandis iſtis? Sic enim ipſi vſitatum ac familiare erat monachos appellare. Cùm autem ij, qui voluptatibus ac delicijs dediti erant, vltrò ad intemperantem illam menſam currerent, perturbatiſſimo animo ipſis occurrens, magno cum clamore quærebat, Quò pergitis, & quem quæritis? His autem reſpondentibus, Ad te benignum noſtrum dominum imus: tum ille altiore voce, Non ſum, inquit, dominus veſter, non ſum Imperator. Alius dominus veſter eſt, alius Imperator: ad cuius pedes voſipſos prouoluitis, contactiſque ipſius veſtigijs ab eo vota preceſque ſupplices petitis. Nemo in me obſequioſus eſt, vt illo de medio ſublato animum meum reficiat ac recreet. His verò animi anxietate laborantibus, ac quiſnam ille eſſet ſciſcitantibus, quiſque ille quem ipſi ei anteferrent, aut quemnam alium Imperatorem agnoſcerent: tum ipſe contrà, Stephanus Auxentianus eſt, inquit.

Præclarum Stephani dictum.

Fideles monachi ab Imperatore Tenebroſi & Immemorãdi vocãtur.

Cap. 47.

Nondùm integrum nomen in eorum aures influxerat, cùm ſubitò impetus quidam

dam, & clamor promiſcuus, & vox quædam incondita perſonabat: omnibus, vt erant, ad Prætorium currentibus. Mox truculentorum leonum inſtar in carcerem inſilientes, Date nobis (cuſtodibus inquiunt) Auxentianum Stephanum. At ille conſtanti atque intrepido animo, velut in hoc ipſum paratus, ad eos decoro geſtu ac vultu ab omni perturbatione libero egreditur, & quemadmodùm olim Chriſtus Iudæis, ipſius cædem anhelantibus, Ego ſum quem quæritis, inquit. Illi autem ilicò eum arripiunt, atque in terram allidunt, ferreisque vinculis, quibus ipſius pedes adſtringebantur, ab eo extractis, ad publicam viam raptim eum educunt, calcibus in eum inſilientes, ſaxis impetentes, fuſtibus ferientes, nullum deniquè ſupplicij contumeliæque genus omittentes. Cùm autem per primam Prætorij portam non tam duceretur, quàm raptaretur, ac iam in templi Theodori martyris veſtibulo eſſet, manibus humi fixis, ac ſublato aliquantùm capite vltimum adorationis munus martyri perſoluebat. Etenim ne in tanta quidem calamitate pietatis amorem ex animo ſuo ticcerat. Quem ex ſanguinarijs hominibus quidam, Philommatius nomine, conſpicatus, præcipiti quodam furore percitus, Vidésne, exclamauit, Immemorandus iſte tanquàm martyr mori cupit. Atque hoc ſermone habito, ad ſiphones, qui illic erant, quique ob ea incendia, quæ interdùm oboriuntur, adhiberi ſolent, excurrit, auulſumque ab ijs haud paruum lignum trahit, ac ſanctum virum, quàm vehementiſſimè poteſt, in cerebri membrana ferit, ſicque protinùs interemptum, martyrem quidem illum profectò, ſeipſum autem, quod omnium grauiſſimum ſcelus eſt, martyris carnificem reddit. Ac vide quæſo vim illam Dei vltricem. Non enim, quemadmodùm plerunquè ſolet, moram vllam interpoſuit, ſed celeri pede proceſſit. Etenim, ſimulatquè ferijt, ipſe quoquè in terram, diabolica plaga percuſſus, ruit, dentibus horrendum in modum ſtridens, atque ore ſpumam emittens. Atque ità graue illud flagellum permanſit, ad extremum vſque ſpiritum miſerum illum comprimens, atque caſtigans.

S. Stephan' more Chriſti, ſuis occiſoribus ſeſe offert. — *Iohan. 18* — *Calcib' impiorum ſubijcitur: ſaxis ac fuſtibus feritur.* — *Occiditur.* — *Diuina vltio in percuſſorem eius.*

Cap. 48.

Ac ne ſic quidem tamen furibundum illud vulgus animorum impetum remiſit: verùm per publicam viam adhuc eum raptabat. Et quidnam tandèm ex ſacroſanctis illis Stephani membris coronæ expers relictum eſt? Nam & manus ac pedes ad ſaxa offendentes conterebantur, & digiti vnà cum vnguibus auellebantur, atque in terram ſpargebantur, & venter diſrumpebatur, atque inteſtina omnia profluebant. Siquidem è ſceleſtis illis hominibus vnus grauiſſimum lapidem vtraque manu acceptum in ipſius ventrem iniecit: vndè confeſtim abdita omnis viſcerum compages aquæ ritu in terram effuſa eſt. Nam & mortuo Stephano per ſummum furorem inſultabant, nec contumelijs in eum debacchari ceſſabant, circundantes eum tanquàm canes multi, atque omni modo raptantes ac diſcerpentes, ſaxiſque per totam viam inceſſentes, non viri duntaxàt, ſed etiam mulieres. Quin ne puerilem quidem ætatem ſanguinarij huius impetùs expertem reliquerunt. Nam ipſi quoquè literario ludo relicto (ſic enim Imperator iuſſerat) lapides manibus geſtabant, ijſque Stephanum inſectabantur. Ac quiſquis in eum, dum raptaretur, incidens, lapidem non ieciſſet, pœnas luebat, atque Imperatoris hoſtis cenſebatur. Quinetiam cùm ad bouis locum, martyrem raptantes perueniſſent, caupo quidam piſces coquens, vt eum raptari vidit, vitæ vſura adhuc eum frui arbitratus, aſſumpto flagrante titione in caluaria ipſum ferit, ac repentè perfracto occipitio cerebrum effluere cœpit. Theodorus autem quidam vir pius, à tergo ſequens, illudque è capite fluere videns, ſimulato lapſu ſuſtulit, ac linteo furtìm impoſitum in ſinu abſcondit. Atque ità deindè ad ſpectaculum rurſùs properabat, nimirùm cernere cupiens, quonam tandèm ſedato furore reliquias martyris proijcerent. At verò ſanguinaria illa turba ſanctum virum raptans, cùm ad Monocionis monaſterium acceſſiſſet, in animo habebat beati viri ſororem (illic enim diuinum vitæ genus colebat) per vim eijcere, eoque ipſam adigere, vt fraternum corpus tot certaminibus defunctum ſaxis peteret. Verùm illa hoc prænoſcens, atque in obſcurum quoddam ſepulcrum ſeſe abdens, huiuſmodi facinus effugit. Illi igitur ſpe hac ſua deiecti, rurſùs martyris cadauer trahentes, in Ethnicorum reorum foueam proijciunt (vbi priùs quidem diui Pelagij martyris templum erat, verùm poſteà vetuſtate labefactatum impius Imperator euerterat, atque in ſepulcra redegerat, ac Pelagij ſepulcretum nuncupârat)

Impij extincto eius cadauer multis cõtumelijs afficiũt. — *Pſal. 21.* — *Cerebrum capitis eius effuſum, à pio Theodoro colligitur.* — *Corp' eius in foueam Ethnicorũ reorum inijcitur.*

pàrat) adeò vt tunc quoquè locum illud haberet, Cum iniquis vir iuſtus deputatus eſt. Poſtmodùm læti redeuntes, qui latronum ſæuitiam crudelitatis ſuæ immanitate ſuperauerant, lætum tyrannum adeunt, velut dæmonis cuiuſdam intemperijs diuexati, qui ſceleratiſſimè in ipſo pugnauerant. Quos quidem lubenti animo ſuſceptos ad menſam ſuam eduliorum copia onuſtam adhibuit. Cumque illi ærumnoſiſſimam martyris mortem referrent, audiens ille magnoperè ridebat ac lætitia diffundebàtur, hominis, nè quid ampliùs dicam, cruciatus & calamitates in voluptatis materiam trahens. Atque hæc quidem ad hunc modum ſe habuerunt.

Eſa. 53.
Luc 22.
Copronymi impietas quanta.

Martyrio porrò perfunctus eſt ille egregius ſanè luctator Stephanus tertio & quinquageſimo ætatis ſuæ anno, Nouembris menſis octauo & viceſimo die. Cæterùm ne ea quidem miracula ſilentio præterire conuenit, quæ ab ipſo (illius videlicet beneficio, qui dixit, Ego glorificantes me glorificabo: qui autem me contemnunt, erunt ignobiles) etiam poſt mortem patrata ſunt. Eo enim ipſo die, quo ſanctum virum, vt Scripturæ verbis vtar, aggreſſi viri ſanguinum, tanquàm arietem inſignem de medio ſuſtulerunt, cùm tranquillum cælum eſſet, ac radijs ſolaribus colluceret, hora tertia ad orientalem aulæ partem ignea nubes in montis vertice (vbi vir egregius monaſticæ vitæ certamina exantlabat) repentè coorta, ac deindè ad ſummas vrbis partes excurrens, vniuerſum aërem horrenda caligine infecit & obſcurauit: atque, vt cum Propheta loquar, cernere erat diem ac non diem, & tenebras ac non noctem. Cumque vnà cum ea vehemēs turbo excitatus eſſet, ingens vis grandinis, magnitudinisque haud facilè credendæ, cecidit, idque circa palatium duntaxàt: hincque multi in diſcrimen vitæ venerunt. Hæc ſcilicet ſanctorum Deus prodigioſè patrare nouit, dum impios reipſa coarguit: eos autem, qui ipſius metu præditi ſunt, gloria afficit.

Cap. 49.
1 Reg. 2.
Obſcuratũ eſt cælum tempore mortis S. Stephani.
Miraculum

Porrò autem pius ille Theodorus, qui confractam capitis ſancti viri partem ſuſtulerat, cùm ad beati Dij monaſterium profectus eſſet, eiusque antiſtitem remotis arbitris conueniſſet, ei quæcunque inſignis athleta Stephanus eo die pertuliſſet, expoſuit. Ille autem acerbè ingemiſcens, ad quoddam protomartyris Stephani oratorium, quod ad dextram templi monaſterij partem erat, eum ducit: atque vrnam quandam educens, in ea diuinas illas reliquias collocat, præſente puero quodam monaſterij, ac quæ fiebant inſpectante. Ambo autem adorationis munere perfuncti, tanquàm theſaurum quendam ingentis precij, intra altare occultant. Interiecto verò aliquo tempore accuſatur apud Imperatorem Theodorus. Nam ne eum quidem à tentatione liberum atque immunem liuor reliquit: verùm, vt Imaginum adorator, exilio mulctatur, atque in Siculam inſulam vnà cum vxore ac liberis ablegatur. Quem, cùm diuturno tempore exilij cauſa illic commoratus fuiſſet, in patriam rurſus reduxit iuſtus iudex Deus. Reductionis autem modus huiuſmodi fuit. Etenim adoleſcens ille, de quo proximè verba fecimus, ad maturam ætatem prouectus, cum antiſtite agebat, vt diaconus crearetur. Quod cùm ab eo impetrare non poſſet, (vt qui & iuuenilem ipſius ætatem perſpiceret, & vitæ ſocordiam exploratam haberet) ſe grauiſſimo cum malo affecturum comminatus eſt. Itaque vrnam illam occultè ſurripit, atque ad Imperatorem currit, eique rem totam exponit. Antiſtes enim meus, inquit, vnà cùm Theodoro, qui in Siciliam exilij cauſa miſſus eſt, damnatorum, quos tu vt nocentes & facinoroſos morte afficis, oſſa colit atque adorat: te autem tyrannum ac nouum apoſtatam appellat. His auditis Imperator ira inflammatur, atque antiſtitem quidem illum correptum, ac vinculis firmiſſimè adſtrictum in carcere cuſtodiri iubet: Theodorum autem è Sicilia reductum dignas huiuſmodi facinore pœnas ſubire: puerum deniquè ad vtrunque conuincendum aſſeruari. Reducitur itaque à Sicilia Theodorus. Statimque & eum & antiſtitem in medium producit Imperator: atque in faciem ipſis puerum ſiſtit, vt quod factum fuerat, indicaret. Cùm autem illi nihil ſe huius rei ſcire aſſererent, vrnā afferre iubetur adoleſcens. Atque (ó ingens miraculum!) euaneſcit illa, nec huc vſque reperiri poteſt. Itaque vacuis manibus reuertitur: Imperator pudore ſuffunditur, atque id quod contigerat, premere atque occultare conatur, nè illuſtriorem etiam, quàm antè, ſancti viri gloriam reddat. Neque enim ipſum fugiebat, quin diuinum Stephanum omnes penè ſanctum confiterentur. Iuuenem autem illum, vt calumniatorem, multis verberibus lace-

Cap. 50.
Diuinę eius reliquiæ in vrnā quandam reconduntur.
Pius Theodorus exilio mulctatur.
Deteſtabile cuiuſdā inuidioſi facinus.
Stupendum miraculum.

1\. Pet. 2.

ratum exilio mandat. Sic nimirùm Deus iuſtos è tentationibus eripere, impios autem eorum loco tradere nouit.

Cap. 51.

Quin ne verſuta quidem illa ancilla, quæ & ſanctum virum, & heram ſuam accuſauerat, iuſtum Dei iudicium effugit. Nam cùm trans turbam ad Aulicalamum perueniſſet, ſeque fabulam detecturam eſſe confirmaret, & quonam modo, vt ſancto viro calumniam strueret, ſubornata fuiſſet, niſi ipſe quod promiſerat expleret, id ille metuens, cuidam eorum, qui legendis Bithyniæ tributis præerant, eam in matrimonium collocat. Prægnans autem facta, gemellos filios in lucem edit. Cæterùm ſub mediam noctem repentè conturbati infantes illi, arreptis maternis mamillis, horrendumque in modum exeſis, eam protinùs necant, atque vnà cum ea viperini illi fœtus extinguuntur. Tales pœnas ſycophantę pependerunt: talem ea mercedem tulit, quæ ſanctum virum falſi criminis reum egerat. Hæ ſunt clariſſimi Stephani monaſticæ palæſtræ, hæc athletica certamina: quibus, cùm non modò aduersùs carnem & ſanguinem, ſed etiam aduersùs principatus & poteſtates dimicâſſet, ampliſſimum præmium reportauit, nimirùm vt ipſi Trinitati laureatus adſtet adhuc monaſticis ſudoribus & athletico cruore geſtatus: cui vtinàm nos quoquè ipſius precibus atque interceſſione adſtemus, per Chriſti gratiam ac miſericordiam, quem decet omnis gloria, vnà cum principij experte Patre, & viuifico Spiritu, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Diuinitùs punitur ancilla quę dominam ſuā & S. Stephanum falsò accuſauerat. Epheſ. 6.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO I. DE SANCTO ANDREA *Apoſtolo.*

Nouēbr. 30.

HODIE, fratres chariſſimi, beati Andreæ nobis feſtiuitas votiua reſplenduit, qui inter ipſam glacialis brumæ caliginem, iucundam noſtris mentibus induxit lætitiæ ſerenitatem: & dum aëris inclementia extrinſecùs obrigeſcit, tanti præliatoris audita victoria, pia corda ad procinctum ſpiritalis certaminis incitat, & inſignes bellatorum Chriſti animos igne diuini amoris inflammat. Inter cuncta ſanè martyrij genera illud nobilius, illud non immeritò iudicatur eſſe præcipuum, quod in ipſo Redemptore noſtro, capite videlicet martyrum, cognoſcitur dedicatum. Vndè cùm diuina diſpenſatio Petrum & Andream conſummari per crucis ſupplicium voluit, inter cæteros Apoſtolos (licèt omnes vnius poteſtatis & dignitatis ſint) quodammodò egregios atque conſpicuos fecit. Crux enim, quæ Regem præmiſit ad ſceptrum, eadem vtrunque militem conſequenter euexit ad præmium. O beata germanitas, quam ſicut mundo vna conſanguinitas edidit, ſic eadem triumphalis mors victores ad aſtra tranſmiſit: & quos in hac vita vnius generis protulit natura conſortes, in illam beatitudinem ſempiternam crux parturiuit æquales. Eiuſdem nobilitatis in terra, eiuſdem proſapiæ celſitudinem ſortiuntur in cælo. Qui enim hîc ſunt filij Iohannis, illic ſunt filij crucis. Iſtique ſunt filij Chore, qui in quorundam pſalmorum titulis prænotantur. Crux enim, quæ eos morientes huic vitę ſubtraxit, cæleſti Hieruſalem renaſcentes cum triumphali gloria nouos ciues inuexit. Et Andreas quidem in Apoſtolici ſenatûs catalogo ſecundus ponitur, qui tamen in agnitionem Domini, iuxta Euangelicam fidem, primus inuenitur. Dicit enim Iohannes

Nobiliſſimū martyrij genus, crux.

Apoſtoli omnes vni⁹ poteſtatis, ſed non officij ſiue ordinis. nam Petr⁹ omnium paſtor, cui dictū eſt Paſce oues meas.

Iohan. 1.

Euangeliſta: Quia cùm ſtaret Iohannes, & ex diſcipulis eius duo, reſpiciens Ieſum ambulantem, dixit: Eccè Agnus Dei. Et audientes eum duo diſcipuli loquentem, ſecuti ſunt Ieſum. Et paulò pòſt: Erat autem, inquit, Andreas frater Simonis Petri vnus ex duobus, qui audierant à Iohanne, & ſecuti fuerant eum. Deindè ſequitur: Inuénit hic fratrem ſuum Simonem, & dicit ei: Inuénimus Meſſiam, quod eſt interpretatum Chriſtus: & adduxit eum ad Ieſum.

S. Andreas prim⁹ Chriſtū prędicat

Eccè Andreas inter ipſa noui tyrocinij ſui rudimēta fructificat, & veritatis prædicator efficitur, cuius adhuc vix erat auditor. Nouus diſcipulus factus, nō eſt propria ſalute contentus, condiſcipulos quærit, ad lucrandos alios fraternus ſe amor exten-

extendit. Theſaurum reperit, gaudet alijs prodere, furtum deputat, illum ſine conſortibus poſſidere. Fauſta deniquè & præclara futuræ indolis ſigna nouus tyro prætendit, & in ipſo nouitiæ conuerſionis exordio mox quod didicerat docuit, quod acceperat, fideliter erogauit. Magnum nuncium, noua & admiranda relatio, illum promittere viſibiliter oſtendendum, quem tot Prophetarum oracula præannuerant affuturum. Magni certè myſterij baiulus Andreas extitit fratri, qui nimirùm eum ſe reperiſſe teſtatus eſt, quem ab origine mundi omnes ſancti magno deſiderio præſtolati ſunt, & tamen videre non potuerunt. Non hoc præſtitum eſt Patriarchæ Iacob, qui dicebat: Salutare tuum expectabo, Domine. Non Abrahæ, Gen.49. cui diuina ſpōſio facta eſt, quòd in ſemine ſuo hereditaret omnes gentes. O quanti Gen.22. hoc precij æſtimâſſet inſignis ille Propheta Eſaias, ſi ei ad hoc ſpectaculum adſpirare licuiſſet, nimirùm cùm tanti deſiderij amore ſuccenſus flagitaret Mediatoris aduentum, & tanquàm moroſę dilationis impatiens, æſtuās proclamaret: Vtinàm Eſa.64. diſrumperes cælos, & deſcenderes. A facie tua montes defluerent, ſicut exuſtio ignis tabeſcerent, atque arderent igni, vt notum fieret nomen tuum inimicis tuis? Quàm terribilis ac vehemens tuba, vox hæc in Petri corde perſonuit, & tanquàm repētinum fulmen inopinatò coruſcans attonitum fecit. Inuénimus, inquit, Meſſiam, qui dicitur Chriſtus.

Ad præliandum planè Rex gloriæ ſolus aduenerat, & ideò ad procinctum belli paulatim ſibi milites acquirebat. Venerat nanque, vt fortem armatum ſuperueniens vinceret, & vniuerſa arma, in quibus cōfidebat, auferret. Venerat, vt captiuum hominem, qui ſub diabolicæ tyrannidis iugo premebatur, eriperet, & ad ingenuitatis antiquæ titulos reuocaret. Venerat, vt ſuum Iſraël de vinculo vetuſti Pharaonis abſolueret, & in manu forti atque robuſta, terræ lacte & melle manāti præuius ductor inferret. Non tamen eligebat in adiutorium ſibi triumphalibus titulis claros, non ſtrenuos bellatores, non frementium aſcenſores equorum, non deniquè Philoſophos & eloquentes, ſed retium nectores, ac perexilis nauiculæ remiges, vt victoria ſoli diuinæ potentiæ, non humanis viribus adſcribatur.

Chriſtus cur in mundum venerit. Luc.11.

Cur ſimplices piſcatores elegerit Apoſtolos.

Deſunt aliqua.

Eccè beati Apoſtoli Petrus & Andreas, ad vnum Domini iubentis imperium, non dubitauerunt, quæ poſſidebant, cuncta relinquere, vt terrenis mererentur cæleſtia permutare. Dimittunt quæ præ oculis ſunt, vt inuiſibilia bona recipiant. Poſtponunt habita, vt ad ſperata pertingant. Ad regnum per ſuppliciū tranſeunt. Ad æternæ vitæ gaudia per momentaneum crucis patibulum prouehuntur. Nihil ſibi in peregrinatione reſeruant, vt peruenientes ad patriam omnia ſimul inueniant. Vndè cum illis per immutationem dexteræ excelſi hoc factum eſt, vt qui tunc abiecti videbantur, & humiles, nunc animarum iudices, & cæleſtis ſint curiæ ſenatores. Tunc vilium poſſeſſores retium, nunc in regnis cæleſtibus obtinent gloriæ principatum. Et quos in terra poſitos ipſa terrenarum rerum copia deſtituerat, nunc & totius orbis monarchiam tenent, & in illa cæleſti Hieruſalem iudiciariæ poteſtatis ſolijs præſident. Quique extremi penè fuerant hominum, nunc cōciues ſunt & participes Angelorum. Boni ſiquidem magiſtri & grati remuneratoris adhæsēre veſtigijs, qui eis aurum pro cœno, cuncta pro nihilo, pro tenebris lucem, pro ſomnio reddidit veritatem. Quibus nimirùm & in cælo ipſe fit præmium, & in terris quoquè omnium ſubijcit iura regnorum.

Cōpenſatio diuina, pro vitæ huius laboribus.

Per hanc ergò viam, fratres mei, qua nos præceſsēre, ſequamur, ſi illuc, vbi ſunt, pertingere volumus. Poſt hos itaque recta via gradientes, ſic relinquamus Hierico eorum obſidione ſubmerſam atque deſtructam, vt nequaquàm de eius anathemate aliquid vſurpemus. Prohibet nempe Ieſus ille Naue, nè de facultatibus Hierico Ioſu.6. aliquis concupiſcat. Vetat & noſter Ieſus, verus vtriquè Saluator, vt nemo ea, quæ mundi ſunt, diligat: Nolite, inquit, theſaurizare vobis theſauros in terra. & per Matth.6. Apoſtolū ſuum: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mūdo ſunt. Non ergò 1 Iohan.2. ad exemplum infelicis Achan, de anathemate Hierico aliquid defraudemus, vt vi- Ioſu.7. delicet nihil ex diſſolutis mūdanę cōuerſationis moribus, diſciplinis Eccleſiaſticis inſeramus. Non auferamus palliū, vt poſt indumentū fidei, cultū conuerſationum ſecularium nullatenùs induamus. Non argenti ſiclos, vt qui æternum theſaurum in cælo recondimus, nullam temporalem pecuniam per ambitionem in ſudario reponamus. Non deniquè regulam auream, vt in Eccleſia Chriſti non accurata

intro-

Hæretici omnes regulã aureã Achan Iſraelitę ſpiritualiter furantur.

introducamus hęreticorum dogmata, non trutinata Philoſophorum acutè diſputantium ſtudia, vel Poëtarum elaborata figmenta. Hæc eſt enim aurea illa regula, limato videlicet atque polito ſermone directa, & velut aureo luculentæ facundię nitore veſtita. Hanc autem regulam furati ſunt Arrius, Marcion & Apelles, aliæque peruerſorum hominum peſtes, qui dum Philoſophorum ſectas in Eccleſiam conati ſunt introducere, iram Dei quodammodò ſuper caſtra Iſraël viſi ſunt prouocare. Sed ij obruti ſunt cum Achan ſub aceruo lapidum, quia oppreſſi ſunt immaniſſimo pondere peccatorum.

1. Cor. 1.

Nos autem, fratres chariſſimi, quia philoſophia noſtra Chriſtus eſt, & hic crucifixus, atque ideò magiſtros habemus, non oratores, ſed piſcatores, non verſutos & eloquentes, ſed mites ac ſimplices: deſpiciamus ſapientiam, quę cæcat, appetamus ſtultitiam, quæ diſcentes illuminat. Quia enim (vt Apoſtolus ait) non cognouit mundus per ſapientiam Deum, placuit per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes. Teneamus igitur Apoſtolicam in ſua puritate doctrinam, & rectæ fidei adhibeamus operis efficaciam. Enatemus procelloſum mundanæ perturbationis fluctum. Includi libeat tantorum retibus piſcatorum. Incaleſcat cor noſtrum ad tam promptæ obedientiæ, tam feruentiſſimæ deuotionis exemplum, & quod doctores noſtros nouimus tunc feciſſe, ipſi etiam, diuina opitulante clementia, ſtudeamus implere. Eccè beatos fratres, Petrum videlicet & Andream, nunquàm poſt cõuerſionem legimus carnali quadam neceſſitudine ſibimet inuicèm familiariùs adhæſiſſe, quàm cæteris: non arctiùs inter ſe mutuo confœderatos affectu, non eaſdem prouincias prædicationis gratia conſortitos: & vt magìs ſtupeas, non moleſtè tulit Andreas, quòd in fide primus, factus eſt ordinis dignitate ſecundus: nec zelo ductus eſt, quòd Petrus, qui eius ducatu poſterior credidit, cuiusque ad fidem ipſe præuius fuit, prioratûs tamẽ inter omnes Apoſtolos iura ſuſcepit. Hãc nempe mortificationis regulã oculis noſtris ſupernus Magiſter appoſuit, hanc nobis veræ humilitatis normam, per quam illum recta via ſequeremur, exhibuit. In illis nanque primis Diſcipulis, quos & mundi doctores inſtituit, omnium virtutũ formam ſignanter expreſſit, vt vſque ad conſummationem ſeculi vnuſquiſque fidelium ad eos imitationis oculos dirigat, & per eorum tramitem neutrolibèt exorbitaturus incedat, quatenùs tenendo vitales affluentiæ riuos, perueniamus ad fontem, ſequendo milites, recto itinere perducamur ad Regem, Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Eccè hic clariſſimè Petri primat⁹ ſup omnes.

Apoſtoli imitandi.

SECVNDVS SERMO DE EODEM APOSTOLO HABEtur ſexto Tomo poſt paſſionem eiuſdem Apoſtoli.

DECEMBER.

VITA BREVIS S. PROCVLI ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS, VT HABETVR IN HIERONYMI RVBEI RAVENnatis hiſtoriographi libro primo.

1. Decembr.

S. Proculus diuinitùs eligitur epiſcopus.

CALOCERO Archiepiſcopo, qui annum ætatis centeſimum ſuperabat viridi ſenecta, Proculus ſextus ſubrogatur Rauẽnatum Archiepiſcopus, ab columba præmonſtratus, natione Syrus, cuius parẽtes ex Antiochia, vnà cum D. Apollinare venerant. Qui cùm ad Chriſti præcepta, vitæ ſuæ curſum accomodâſſet, iuſteque cum fide vixiſſet, optimè de Rauẽnati eccleſia meritus, deuexa iam ætate Calendis Decembris vitã cum morte commutauit. Sepultus ne apud Aderitum Caloceruṁque, an in D. Eleocadij, incertum. Id cõſtat, obijſſe ſub id ferè tempus, quo Iginius, qui Teleſphoro in Pontificatu ſucceſſerat, obtruncatus eſt.

Feliciter obiit.

VITA

VITA SANCTI PETRI COGNOMENTO CHRYSOLOGI, RAVENNATIS ARCHIEPISCOPI, EX *Hieronymi Rubei libro ſecundo hiſtoriarum Rauennatum, collecta*

SVCCESSOR Iohannis Rauennatum Archiepiſcopi qui vidit Angelum, numeratur Petrus Rauennas vocatus, cognomento Chryſologus, quòd ea fuerit ſuauitate ſermonis, vt aureum orationis flumen funderet. Blondus hunc patria Rauennatem fuiſſe ſcribit, & Fori Cornelij Epiſcopum, ſed fallitur, cùm ex Foro Cornelij, vbi natus erat, in Archiepiſcopum Rauennatem fuerit electus. Nam Rauennates, vt moris erat, cùm Archiepiſcopum ab eis creatum, Romam ad Xyſtum tertium Pontificem, qui Cęleſtino ſucceſſerat, vnà cum Cornelio, Fori Cornelij Epiſcopo miſiſſent, vt confirmaretur electio, Xyſto ferunt per quietem Petrum Apoſtolum atque Apollinarem ſe oſtendiſſe, qui medium ſibi adoleſcentem haberent, prædicerentque illum Archiepiſcopum Rauennatem vt crearet: ab Rauennatibus electum non confirmaret. Quapropter cùm poſtridiè Rauennates adeſſent, primò reijcit quem elegerant: iubet deindè omnes ad ſe accedere qui illic eſſent, vt eum Archiepiſcopũ faceret, quem Petrus & Apollinaris præmonſtrâſſent. Sed cùm ex Rauennatibus neminem illius ſimilem fuiſſet conſpicatus, Cornelio Epiſcopo mandat, vti ſuos in medium proferat. Eminebat inter cæteros, vitæ innocentia ac doctrina Petrus, Cornelij Diaconus. Hunc cùm illius similẽ cognouiſſet Xyſtus quem in ſomno viderat, Archiepiſcopum Rauennatibus præficit. Rauennatibus autem id ægrè ferentibus, rem omnem aperit: vndè maxima reuerentia apud omnes Petro conflata eſt. Petrus inuitus & non abſque ingenti moleſtia Archiepiſcopus factus, Rauennam reuerſus, ſumma gratulatione ab Valentiniano primùm & Galla Placidia, mox ab omnibus Rauennatibus excipitur. Ille ab eis id vnum petere dixit, vt, quandò tantum oneris pro ipſorum ſalute ſubire non recuſauit, ſtuderent ipſi monitis ſuis obtemperare: præceptiſque diuinis non obſiſterent.

3. Decembr. — *S. Petr⁹ hic, cur Chryſolog⁹ cognominetur.* — *Diuinitùs eligitur in Epiſcopum Rauennatẽ.* — *Sũmo gaudio à Rauẽnatibus excipitur.*

Intereà Galla Placidia D. Iohanni Baptiſtæ egregiam ædem, iuxta domum ſuam, extruendã curauit, vniuerſæ ædificationis negocio demandato Baduario Patricio Rauennati. In eo templo Barbatianus Deo ſeruiens, multis prodigijs innoteſcebat in dies magis ac magis: ex quibus illud maximè cõmendatur, quo Iuliani Rauennatis nobiliſſimi viri filium, ſtrumis ità laborantem, vt ab omnibus iam eſſet deſperatus, ſanauit: cùm ſacris peractis cubiculum ingreſſus, mox ex cera emplaſtrum, imminutumq; panem cum oleo mixtum, vlceribus impoſuiſſet, ſignoque Crucis obſignâſſet, repętè enim diſruptis illis vermes egreſſi ſunt, & puer ingenti miraculo in ſanitatem reſtitutus.

Extat de S. Barbatiano ſermo beati Petri Damiani. quære 3. Decembr. o Tomo.

Pari felicitate ac prodigio, Theodoram primariã mulierem, refractario ſanguinis fluxu ad deſperationem laborantem, ſanauit. Cùm enim vir ſanctus, deductus ad eam, in qua expreſſa mortis effigies videbatur, eam intuens dixiſſet: Chriſtus, qui hoc morbi genere laborantem liberauit mulierem, te ſanet: Quamobrèm eius nomine tibi prædico, ſurge & ambula, Theodora ſtatìm ad ſanitatem reducta eſt, cuius beneficij magnitudine commota, frequens deindè virum ſanctum conueniebat, ab eoque de Chriſti religione docebatur. Verùm Vrſicius Theodoræ maritus, intantùm ob id zelotypiæ cæco furore exarſit, vt quadam die ſub auroram in Barbatianum, qui orabat in templo Deum, diſtricto enſe impetum fecerit: ſed continuò aruit manus, immobiliſque permanens, viro ſancto orante, Deus illi reſtituit ſanitatem.

Matth. 9. Luc. 8. — *S. Barbatianus mulierẽ a ſanguinis profluuio liberat.* — *Miraculum*

Per idem tempus Petrus Archiepiſcopus, ad Eccleſiæ adminiſtrationẽ conuerſus, Tricollim aggreſſus eſt, quod ædificium, ad trium collium ſimulacrum extructum, ſacerdotibus Vrſiani templi, ſtationem tutam aſſiduamque præbebat. Id à ſucceſſoribus admirabili ædificatione abſolutum, nunc non extat. Eius vicem reddunt horti, qui circa Vrſianam ædem conſpiciuntur. Templum præterea ſacrauit, quod diuo Iohanni Baptiſtæ Baduarius iuſſu Placidiæ ædificauerat. Cumque Placidia

S Chryſologus Tricollim ædificat — *Templũ D. Iohan. Baptiſtæ conſecrat.*

Placidia Ariminum ſe contuliſſet, incumbens in ædificationem templi D.Stephano, haud procùl ab vrbis mœnibus, dedicati, incidiſſetque Barbatianus in leuem quidem morbum, ſed pertinacem qui illi poſtremus fuit, Petrus certiorem fecit Placidiam, quæ omnibus repentè relictis, Rauennam conuolauit, vbi non multò pòſt Barbatianus tranquillè & placidè animam exhalauit. Ab Petro Archiepiſcopo ablutus, & aromate condítus, ſepultus eſt monumento iuxta aram maximam diui Iohannis Baptiſtæ. Temporum ſucceſſu, cùm eius nomini erectum fuiſſet templum, haud procùl ab D. Zachariæ, illuc cadauer importatum fuit. Cæterùm tandèm corruente templo, ac potiùs ædicula, in Vrſianam ædem eſt tranſlatum.

> S. Barbatianum ſepulturæ tradit.

Intereà cùm Eutyches Byzantius Abbas, factioſorum ope, diſſeminaret falſam doctrinam, aſſeuerans in Chriſto diuinam naturam cum humana in idem recidiſſe, Leoque Pontifex, qui Xyſto ſucceſſerat, tricentorum & ſexaginta Epiſcoporum ad Calcedonem conuocato Concilio, eam peſtem reſtinguendam ſumma ope niteretur, Petrum Chryſologum iuſſit ad Concilium aduersùs Eutychen quæ viderentur ſcribere. Quod & Petrus fecit adeò luculenter, grauiterque & piè, vt ad hanc vſque ætatem eas literas quæ extant, viri omnes docti mirētur, & primo loco habeant.

> Concilium Chalcedonenſe.
> Chryſolog⁹ aduersùs Eutychen ſcribit doctiſſimè.

Acceſſit Rauennam hoc tempore, ad Valentinianum, Germanus Altiſſiodorenſis Antiſtes, eximia vir ſanctitate, ab eo, Placidiaq; matre honorificè exceptus, vbi cùm in argēteo vaſe ad eum miſiſſet aliquandò Placidia lautiſſimos cibos, quibus cœnaret, ità munus accepit, vt ſeruis præbuerit cibos: vas autem argenteum voluerit apud ſe eſſe, egenis viris diſtribuendum: Ipſe Placidiæ panem ex hordeo in ſcutella lignea remiſit, quod illa viri ſancti munus venerabūda acceptum, ſumma ſemper apud ſe veneratione habuit, ſcutellamque ligneam argento circundedit. Cùm verò ſemèl ad cœnam Germanum inuitâſſet, ille benignè aſſenſus, vectus aſello ob id quòd vix pedem mouere poſſet, confectus inedia & caſtigatione corporis, contigit vtì aſellus, qui nihilo, quàm Germanus, firmiori valetudine erat, inter cœnandū moreretur. Quod cùm reſciuiſſet Placidia, iuſſit generoſum equū maximæ manſuetudinis afferri. Sed Germanus, cùm ſuum ſe velle aſinum diceret, peteretque, vtì ſibi locus in quo cadauer eſſet indicaretur, ad illum productus, Surge, inquit, reuertamur ad hoſpitium: ſtatimque & aſellus rediuiuus ſurrexit, & Germanum reuexit vndè diſceſſerat. Verùm non multò pòſt, Germanus multò antè ab ſe præuiſam atque prænunciatam mortem Rauennæ cum vita cōmutauit, ſeptimo poſtquàm laborare ex febre cœperat die. Eius cadauer à Petro Chryſologo Rauennatum Archiepiſcopo ità conditum, vt in Galliam importari, quemadmodùm moriens Germanus petierat, poſſet: quod & Valentinianus curauit faciendum. Petrus ſancti viri cucullam & cilicium ſibi habuit, ac nè quid pius hæres ex inteſtati bonis non poſſideret, ſibi vendicauit.

> Iſtius Germani Epiſcopi vita habetur 4 tomo, Iulij 31.
> Abſtinentia eius & corporis mortificatio.
> Aſellū ſuum mortuū reſuſcitat.
> S. Chryſologus Germanum Epiſcopum ſepelit.

Aedificationi poſteà intētus, in Claſſe extruxit mirabilis magnitudinis fontem, duplici alto muro extructo. Diuo etiam Andreæ Apoſtolo, iuxtam Vrſianam ædem, haud procùl ab Poſterula, quam Vincilionis appellant, ædificauit egregiū templum, ligneis tamen columnis ſuffultum: ſupra valuas, eius imago, emblematico vermiculatoque opere picta conſpiciebatur. Cùm verò hoc tempore Rauennates ad deorum commentitiorum ſimulacrum, quos antiquitas, ante partum Virginis, errore deluſa, coluerat, perſonati Calēdis Ianuarij, tota vrbe, per ludum, diſcurrere conſueſſent, ipſe multis concionibus habitis, eam pernicioſam conſuetudinem tollere conatus eſt. His abſolutis, Chryſologus cùm imminere ſibi extremum vitæ diem, diuinitùs intelligeret, decimumque iam annum Rauennati Eccleſiæ præfuiſſet, contulit ſe ad Forum Cornelij, vbi diui Caſſiani martyris templum ingreſſus, muneribus tributis, Deum precatus atque ipſum Caſſianum martyrem, qui benignè eius animam exciperent: hortatusque Rauennates, qui illum fuerant inſecuti, vt in deligendo optimo paſtore inuigilarent, nec diſcederent ab diuinis mandatis, initio Pontificatûs Leonis primi placidè ac tranquillè ex hac vita migrauit tertio Nonas Decembris annum Domini circiter quadrageſimum ſupra quadringenteſimum. Sepultus eſt ibidèm iuxta aram D. Caſſiani, vbi & nunc quieſcit. Eius tamen brachium auro ac gemmis ornatum, in Vrſiana æde veneramur. Inter alia, quæ reliquit, doctrinæ monumenta, eius ad populum conciones, diuino ſpiritu & eximia pietate religioneque illuſtres, ab omnibus bonis & doctis iudican-

> S. Andreæ Apoſtolo tēplum ædificat, & cultū falſorū deorum tollit.
> Feliciter obit.

iudicantur. Communi omnium conſenſu in Diuos relatus eſt, eique anniuerſarij honores ob id decreti.

Sanctorum catalogo aſcribitur.

VITA SANCTI ELOQVII ABBATIS LATINIACENSIS, VT VIDETVR, A MONACHO VVALciodorenſi conſcripta, habetur in peruetuſto MS. codice Eccleſiæ Traiectenſis.

REGNANTE Clodoueo Chriſtianiſſimo Rege, venit beatus Eloquius ad Galliarum litora ex Hyberniæ regione, cum aliquibus venerabilibus viris, videlicet Furſeo, Vltano, Foillano, Boëtio, Ettone, & cæteris confratribus. Cumq; plura monaſteria, per inſulas maris conſtruxiſſent, & per Britanniam ac Saxoniam tranſuecti eſſent, plurimum ibi populum Domino acquiſierunt. Tunc quibuſdam cauſis ingruentibus, relictis ibidem monaſterijs expulſi à populo & Rege, cauſa viſendi Romam profecti ſunt, atque à Clodoueo memorato perhumaniter excepti, in loco qui dicitur Latiniacus monaſterium extruxerunt: ibique fratribus ordinatis, S. Furſeus cœptum volens proſequi iter, non multò pòſt apud villam Peronam defunctus eſt, beato Eloquio monaſterij Latiniacenſis & animarum curam relinquens. Poſt multos verò dies, S. Eloquius ſciens diſcipulorum animos diaboli inſtinctu contra ſe excitatos, relictis omnibus, cum paucis fratribus ſuper fluuium Iſaram nominatum, in loco qui antiquo vocabulo * Girimacus dicitur, ibidem eremiticam vitam duxit. Vbi & à viris religioſis honorificè ſuſceptus, atque ab Eligio Nouiomi Epiſcopo, viro venerabili, vndiquè per ſuam diœceſim licentiam prædicandi accipiens, multos oratione ægros priſtinæ ſanitati reſtituit: ac ſanos & incolumes in viam veritatis induxit.

3. Decemb.

Saxonia hæc pars Angliæ eſt, à Saxonibus olim occupata.

De his omnibus lege vitam S. Furſei, 16. Ianuarij circa finem.

Extat S. Eligij vita 1. Decemb.

Quadam autem die, dum ad eius cellulam quidam æger eleemoſynam peteret, vir Domini quod ad manum porrigeret non inuenit: iam enim cætera in vſus pauperum expenderat: tantæque eius inopiæ condolens, in oratione proſtratus, profuſis lachrymis Domino ſupplicare cœpit, vt qui cæco nato oculos aperuit, & quatriduanum Lazarum reſuſcitauit, ipſe priſtinam ei conferre dignaretur ſanitatem. Statimque pro foribus Domino gratias agens profectus eſt ab infirmitate pleniſſimè curatus. Cumque fama longè lateque diuulgaretur, quòd vir Domini precibus apud Deum, multis incolumitatem impetraret, cœperunt in grabbatis ægros plurimos offerre, quos ille tangens ſancti olei liquore, poſt ſuſceptam benedictionem ſanos dimiſit. Viri itaque religioſi circuniacentis loci, magno gaudio replebantur, quòd apud eos talis vir habitandi moram elegerat, atque eius oratorium, ex agris, vineis, & pratis omnes magnificè honorauerunt.

Iohan. 9.
Iohan. 11.

Aegrũ oratione ſanat S. Eloquius.

Ecce vim ſacri olei.

Quadam verò die cùm operarios in vineam conduceret, ac operantibus adſtaret, venit quidam eiulans & clamans: Heu me miſerum, ecce filium meum vnicũ, quem ex ſacro fonte aqua baptiſmatis abluiſti, in domo mea ſemiuiuum reliqui: ſuccurre illi, obſecro, ſerue Dei, & eum adiuua. Cumq; eum leniter conſolaretur, quòd ex hac infirmitate non eſſet moriturus, ecce mater pueri occurrens, dixit: Noli moleſtare virum Dei, iam enim filius noſter mortuus eſt. Quod vir Dei audiens, Euangelica verba profudit, dicens: Docuit nos Dominus ſpe obtinendi orare, dum ait: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis. Credite igitur, & fundamus ad Deum preces, & recipiet puer ſanitatem. Cumque orationi ſimul incumberent, ecce puer ſanus effectus, ſeu potiùs rediuiuus, venit ad locum, vbi ſanctus Dei orabat. Quem cùm viderunt parentes eius, gratias Deo egerunt, qui ſaluat ſperantes in ſe. Multa quidem & alia ſunt, quæ per eum Dominus dignatus eſt operari, quæ breuitatis ergò miſſa facimus.

Matth. 18.
Mar. 11.

Mortuum reſuſcitat.

Igitur ſanctiſſimus Dei famulus Eloquius, vitæ curſu fideliter peracto, repletus omnium bonorum operum fructu, ad cæli gaudia, tertia die Decembris aſcendit. Cuius corpus ſepultum fuit à fidelibus in quodam monticulo, iuxta aggerem pu-

Feliciter obiit.

Quam pater imperijs ſacris placidiſſimus olim
Rexiſti gentis cuſtos, templique ſacerdos.
Illic, credo equidem, fumant maioribus aris
Templa tibi, quæ quondàm ataui eduxêre ſub aſtra
Indigenæ tua mirati immortalia facta.
Illi iure quidem hæc memores, viſuque coacti:
Nos verò quos longè alia regione remotos
Vix tantorum operum tenuis famæ attigit aura,
Ad nomen tibi præcipuos largimur honores.
Spontè autem: non diues opum, non æris abundans
Stat pagus, ſed enim pietate in teque, fideque
Nulla faſellifero certauerit ora Paderno.
Nulla tuas tendat meliùs gens dicere laudes.
Nam ſimul àc lætum in cœtum conuenimus omnes,
Fœmina, virque choros agimus, tuaque inclyta facta
Aequamus cælo. Reſponſant denſa ſalicta
Vndiquè, & aërea recinit de turre Cremona
Armipotens, gaudetque procùl pietate ſuorum.
Primus ego ante aras vates, vicique ſacerdos
Carmina mille cano, totidem plebs conſona reddit.
Primò ipſam vt meritis præſens deuinxeris Albam,
Expuleriſque adytis mentitos numina diuos
Indigetes, verumque Deum detexeris vrbi
Implentem maria, ac terras, cælumque profundum
Concinimus. tum vt tota tuis vltroque citroque
Gallia præbuerit faciles hortatibus aures
Admirata hominem ſupra te plurima vbiquè
Poſſe Deo plenum, vanaſque reliquerit aras,
Et ſimulacra, Deûm falſos reddentia vultus,
Sparſeris vt veri diuinos numinis hauſtus
Per populos in corda, animoſque in nube iacentis
Obſcura illuſtrans monitis erexeris aureis
Ad ſanctum iubar, immenſique ad luminis ignes,
Omnia per terras quæ latè fama canebat.
Hoc te Ticini gens accola nomine tanto
Præfecit diuumque adytis, morumque magiſtrum
Haud vrbi indecorem ſummo inſigniuit honore,
Multa vbi mira olìm ſuperûm regnator ab alto
Te poſcente hominum ſolitas ſuperantia vires
Edidit. obſtupuit regio ad miracula rerum.
Tu varijs ope diuina de caſibus ægros
Mortales nulla eripuiſti præditus arte.
Tu vocem ſurdis, tu lucem lumine caſſis
Reddis, & in media poſitos iam morte, relictoſque
Erigis. elatos tu priſcæ ad munera vitę
Reſtituis, animaſque in frigida membra reponis,
Tu ductori Italo, cùm te miſer imploratum
Finibus æquoreæ veniſſet ab vſque Rauennæ,
Incolumem ac validum prædixti viuere natum,
Quem modò diſcedens ægrum, mortique propinquæ
Luctantem, & ſuperis propè functum liquerat auris.
Addimus innumeros, quos nocte dieque labores
Pro ſuperûm decore, & vera pietate tuliſti:
Quot caſus, quot per mortes, per quanta pericla
Iueris, aut diros quotiès euaſeris enſes.
Ipſe aderat pater omnipotens, teque ocyùs vſque
Ceu fuluarum auium ſubuectum inſignibus alis
Omnibus eripiens ſeruabat caſibus vltrò.

S. Dalmatiꝰ eccleſiæ Papienſis olim Antiſtes.

Turris ciuitatis Cremonię totius Italiæ altiſſima.

Prædicat Albenſibus S. Dalmatiꝰ fidem Chriſtianam.

Multis claret miraculis.

Rauennatis cuiuſdam filium priſtinæ ſanitati reſtituit.

Multa pro Chriſto patitur aduerſa.

PPPP 2 Huius

Tranſit flumen per aërem Dei auxilio, ſiccis pedibus.

Huius ope inſtantem fugeres cùm protinùs hoſtem,
Ticinum, pleno tibi qui ſe obiecerat alueo,
Tranâſti ſuſpenſus, iterque impunè tuliſti
Aëra per, fluctusque ſupra ſine ponte, ſine vllis
Nauigijs rapidæ correptus turbine nubis
Ocyor aut Euri pennis, aut fulminis igni,
Nec te oculis potuêre ſequi trans flumina, donèc
Conſpexêre amnis ripa vlteriore canentem
Cælicolûm tanto grates pro munere Regi.
Talia fruſtrati viderunt multa, nec vnquàm
Gens infeſta tuum potuit contingere corpus,
Donèc purpurea emeritum inſignire corona
Omnipotens ſtatuit pater, è tenebrisque vocare
Iucundam ad lucem ſemper florentis Olympi.

Ab infidelibus Papiæ capitur & detrúcatur.

Tum demùm ipſius Ticini in littore captum
Spontè ferunt gladio colla obieciſſe ſecanda,
Et nil mutato lætum iſſe ad funera vultu.
Nec commune tamen fuit, aut ſine numine lethum.
Nam caput exectum penitùs ceruice cadendo
Blandum nomen adhuc ſeruantis cuncta ſonabat,
Et longo erectus tenuit ſe tempore truncus,

Poſt cædem lõgo tẽpore mãſit viuus truncus corporis eius, quo ſigno multi conuertebãtur.

Viuus adhuc veluti vigor & vis priſtina adeſſet:
Quo monſtro attoniti crudeli cæde madentes
Agnouêre Deum, veniamque immanibus auſis
Orantes verum tenebris hauſêre fugatis.
Omnia quæ in numerum memores altaria circum
Dicimus, hic nullus, qui non mihi ſuccinat, ordo eſt,
Nulla tuis quæ non titulis indulgeat ætas.
Nempe tibi primos pueri, mixtæque puellæ
Semper vere legunt flores, & cerea cantu
Dona ferunt, varijsque onerant altaria frugum
Primitijs de more, viri, matresque, ſuorum
Ipſæ etiam tibi dant operum teſtantia fructum

Mos Italicus, in exornandis altaribus, & Sanctorũ imaginibus.

Munera, bombycum folles, linique maniplos
Enodis, albumque oculo nigrante faſcellum.
Tu populi præſens vota audis ritè vocatus,
Auertisque tuis precibus mala plurima genti,
Concilians nobis auerſum crimine noſtro
Cæleſtûm Regem, & quodcunque piacula pubis
Infecêre, tuo tu diluis ipſe fauore,
Et tua, qua multùm polles, nos gratia ſeruat.
Nunc verò ſi noſtræ vnquàm fuit vlla ſalutis

Inuocat Sanctũ author, pro ſua & patriæ ſalute.

Cura tibi, aut noſtri ſi te mouêre labores,
Nunc, ô nunc pater, auxilio, nunc munere nobis,
Eſt opùs alme tuo, tantis occurre periclis,
Quæ noſtris, niſi pulſa veres, ceruicibus inſtant.
Inter ſe Reges aduerſi bella laceſſunt:
Militis ipſi inopes nos ſemper prætereuntis
Præda ſumus: noſtros manus eſt externa labores.
Adſpice nos, & tanta tuis diſpendia pelle.
Vitam inopem noſtro liceat tolerare labore,
Solarique famem, paruosque educere natos.
Si quid prætereà in noſtris fraudisve, dolive eſt,
Corrige tu, & meliorem animum prece ſuffice genti.
Nos furto nihil inter nos carpamus auari
Diues quiſque ſuo: pateant noctesque, diesque
Prædia noſtra: domus nullo cuſtode relictæ
Nullos nocturno metuant neque tempore fures.

Ipſi

Ipſi iam culmis ſint tuti arentibus agri,
Prataque, ſiluæque, & pictis vineta racemis.
Surripiant nec iuſta auidi plus parte coloni.
Aſſueſcantque ſatis dominorum inhibere iuuencos,
Spontè ſua pactos nec agro ſubducere ſulcos.

De hoc martyre plura habentur, vel certè eadem, in Vita SS. Valentini, Concordij & ſociorum, quære 16. Decembris.

SERMO BEATI PETRI DAMIANI DE SANCTO NICOLAO EPISCOPO. HABETVR OCTAuo *Tomo Aloyſij Lipomani.*

NICOLAVS iſte meus, immò & veſter, electus ab vtero, ſanctus à puero, iuuenum gloria, reuerentia ſenum, ſacerdotum honor, ſplendor pontificum, conuentum veſtrum ſua lætificat feſtiuitate. Hic eſt Nicolaus, cuius miracula per totam mundi latitudinẽ diffunduntur, quem laudat orbis terræ, & qui habitant in eo. Tot enim & tanta miracula cumulãtur, vt omnes literatorum argutiæ vix ad ſcribendum ſufficiant, nos ad legendum. Et licèt ſcholarium numerus in incude Rhetorica, ſub Quintiliani vel Ciceronis malleis, tenuiſſimas orationum laminas extendat, ſuperat tamẽ gloria Cõfeſſoris vocem, mentem, linguam, & conſcientiam. Crebreſcunt enim quotidiè mirabilia, nec requieſcit ſpiritus Dei ad memoriam militis ſui ſua cõtinuare miracula. Glorificatur in mari, laudatur in terra, in omnibus periculis inuocatur. Deniq; qui deſcendunt mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis, ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo: ipſi viderunt opera Domini, & Nicolai per Deum miracula in profundo.

6. Decẽbris. Feſtiuitas S. Nicolai Epiſcopi.

Deus per inuocationẽ ſanctorum miracula facit, ſiue illi per Deum. Pſal. 106.

Nónne poſt memoriam Virginis, tam dulcis pietas, vel pia dulcedo in cordibus fidelium obuerſatur, vt in die tribulationis, Nicolai nomen teneatur in ore, requieſcat in corde? Si coruſcationes fulgurant, & procellis detonantibus à ſupernis vindicta procedit, Nicolaus in patronum aſſũmitur, Nicolaus dulciter inclamatur. Si tempeſtas ſæuiens, & crudelitas maris nauigantibus mortem intentant, Nicolaus flebiliter exoratur vt audiat, ſuppliciter inuocatur vt veniat, vt eruat miſericorditer acclamatur. Si pulſamur incommodis, vel offendiculis indolemus, ſtatìm ſanctum nomen proſilit in os noſtrum, Nicolaus ingeminatur, patrocinium quæritur Nicolai. Nè putetis autem me declamatoriè loqui, vel venuſtate Rhetorica verborum aggerare ſplendorem, cùm totus mundus beneficia ſentiat Confeſſoris, nec ſit, qui ſe abſcondat ab amore eius. In teſtimonium ſunt peregrinationes ad ſanctum illius corpus, à finibus terræ ſuſceptæ, vt videantur, quæ per eum fiunt mirabilia. Non ſolùm autem Chriſtianis, ſed & paganis in tantam reuerentiã ſancti nominis aduolauit authoritas, vt certatìm confluant ad laudandum & glorificandum nomen ſanctum eius. Præcipuè ſacerdotum & clericorum turba tanta deuotione circa cultum eius afficitur, vt in toto terrarum orbe quicunque vndecunquè ſe contradant ad obſequendum tantæ ſolennitati. Lætantur pueri, iuuenes gratulantur, ornantur virgines, ſenes exhilarantur, & omnis ætas perſonanter alludit. Vnuſquiſque autem habet materiam gaudiorum, vt laudent pueri puerum ieiunantem, iuuenes iuuenem iuuenes liberantem, virgines virginum infamiam redimentem, ſenes ſenis inopiam miſerantem. Iuuenes & virgines, ſenes cum iunioribus laudant nomen domini huius.

Vide quomodò etiã olim ad ſanctorum viſenda ſepulcra peregrinabantur homines.

Pſal. 148.

Sed nunc poſt actus eius Græcorum linguis excellentibus inſigniter diffamatos, quid audeat ſermo pauperculus balbutire? Veruntamen nè videar excuſatorias tergiuerſationes inducere, recurro ad Euangelicam lectionem, & quod de communi accepi, profero in commune. Ait enim: Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam, & ait ſeruis ſuis: Negociamini, dum venio. Securè negociabor,

Luc. 15. & 19.

Pſal. 70. bor, pręcipiente Domino meo, nec timebo Pſalmiſtā dicentē: Quia non cognoui negociationē, introibo in potētias Domini. Non enim paruū mihi fiduciæ robur Cum Domino negociari debemus in hac mortali vita. præſtat, quòd ille ſummus Imperator factus eſt negociator meus, & negocium meum ſine ocio egit, quandiù fuit in terris, & precioſarum mercium ſarcinulas portans ad Patrem, ipſi vultui Dei, & quid emit, & quid redemit, & vndè redemerit, oſtendit. Tu ergò, illo negocioſo, ocioſus eſſe diſponis? illo laborante, quieſcere? Ipſe venit negociari in regionem longinquam, & tu ad regiones proximas ambulare contemnis? Aggredere, & ingredere regionem diſſimilitudinis, videlicet mundum iſtum, & vide quàm frequentes ibi nundinæ, quantæ germinent & regerminent vanitates: prorsùs diſſimilitudinis, quia regionem ſimilitudinis, vbi ad ſimilitudinem Dei facti nos fuimus, amiſiſſe nos conſtat. Nunquid non magna diſſimilitudo, de Paradiſo ad infernum, de Angelo ad iumentum, ad diabolum de In tribus cauſis natat omnis voluntas. Deo? Vade ergò per forenſes tumultus, & hic decertantes circunſpice. Quantùm verò colligo, in tribus cauſis natat omnis voluntas. Alij diuitijs, alij honoribus, alij gloriæ innituntur.

Curris ad Indiam, Aethiopiam circuis, maria tranſis, & alium orbem tibi aperis nauigando, vt diuitias congreges. Fugis patriā, ignoras filios, diuelleris ab vxore, & omniū neceſſitudinum oblitus, quæris vt acquiras, acquiris vt perdas, perdis vt Pſal. 4. doleas, theſaurizas, & ignoras cui. Filij hominū, vſquequò graui corde, vt quid di- Diuites miſeri ſunt. ligitis vanitatē, & quæritis mendaciū? Et hoc quidē pro diuitijs. Audi & breuiter de honoribus. Ducem te conſtituerunt, & data eſt tibi facultas, vt miſer ſis, & ampliùs non quieſcas. Cumulatur materia ſolicitudinū, & inter ærumnas cor ipſum Nullus honor ſine dolore. exedentes, neceſſe eſt vultum induere gaudiorum. Nunquid in honore ſine dolore, in prælatione ſine tribulatione, in ſublimitate ſine vanitate eſſe quis poteſt? Miſeri, iuxta Philoſophum, mercedē miſeriarum amamus, ipſas execramur. Regum nobis animos induimus, & quicquid nobis ex voluntate non reſpondet, ſtatim euocat iram, nec communis recogitatur humanitas, & tamen eſt vermis arrodens, qui conſcientiam iugiter torqueat, timor potentiæ ſuperioris. Hæc eſt iuſtiſſima lex, vt ſic viuas cum inferiori, quemadmodùm ſuperiorem vis viuere tecum. Audi & de gloria. Si quæris gloriam, omnibus inuidiæ ſemina præbuiſti. Inflatus es, & ventilatorio ſpiritu plenus diſrumperis, nec attendis quot te ſequantur, ſed quot præcedant. Conglomerantur omnes ad detrahendum tibi, ad maledicendū linguas acuunt, & argutiſſimus es, ſi vel linguā, vel manum inuidorum poſſis euadere. Eccè vndè glorioſus eſſe volebas, inglorius eſſe conuinceris. Nullum enim inexorabiliùs perſequitur multitudo, quàm illū qui ſibi multitudinis arrogat principatū. Iunge his tribus potentiā, & voluptatē, quæ & ipſa tenui & perfuſorio gaudio rapiuntur, & videbis quia copia pauper eſt, honor humilis, vilis gratia, potētia 2. Cor. 10. Mundus cū omnib' pōpis ſuis contemnendus. debilis, & laborioſa voluptas, vt, iuxta Apoſtolum, omnē intellectū in Chriſti obſequium redigamus. Relege maximum illum Latinorum Philoſophorum, & in illius verbis meam inuenies eſſe ſententiam. Contemne igitur hæc omnia, quia omnia contemnenda, & de his omnibus fac ſarcinam tuam, contēptum mundi.

Decurſa verò hac regione, & quod precioſius eſt indè ſublato, tranſi ad ſecun- Monaſteria paradiſi terreſtres. dam, quæ eſt Paradiſus clauſtralis. Verè clauſtrum eſt Paradiſus. Hic prata virentia ſcripturarum, pręterfluens lachrymarum vndoſitas, quam de puriſſimis affectibus amor ille cæleſtis eliquat. Hic ſunt arbores erectiſſimæ, chori ſanctorum, nullaq; eſt, quæ nō multa fructûs gaudeat vbertate. Hæc eſt illa ſublimis menſa, in qua Deus eſt, & cibans & cibus, munerans & munus, offerens & oblatum, conuiua & conuiuium. Hic aggeſtæ ſunt omnipotētis diuitiæ, hic refuſa eſt gloria Angelorū. Putaſne nullas hic eſſe nūdinas, & ociari illos, qui habitāt vnius moris in domo? Videas Monachorum exercitia & forma viuendi. hunc ſacris lectionibus intendentem, illum incumbentem orationibus, hunc pro ſuis exceſſibus lachrymantem, illum in Dei laudibus exultantem, hunc vigilantē, ieiunantem illum, & officia pietatis ſibi adinuicèm inuidere. Nocte cōſurgunt ad confitendum Deo: veſpere, manè, & meridie narrant & annunciant laudē eius: & omnis illorum ſedulitas in orbem diuini rotatur obſequij. Curre ergò per omnes, curre per ſingulos, & de vniuerſis & ſingulis fac ſarcinam tuam, formam viuendi.

Relicto ergò mundo, & modo viuendi ſuſcepto, tranſi ad tertiam, quæ eſt regio expiationis. In hac regione benignus Pater examinat filios rubiginoſos, ſicut exa- Pſal. 65. minatur argentū, ducit per ignē & aquā, vt inducat in refrigerium. Trinæ ſunt diſtinctio-

ſtinctiones locorum, quas pro diuerſitate meritorum animæ ſortiuntur. Ad cælum nanque ſtatim euolant, qui domicilio corporis vſi ſunt, tanquàm carcere, qui defæcatam puramque ſubſtantiam vtriuſque hominis ſeruauerunt. Econtrariò qui fecerunt vſque ad mortem, quæ digna ſunt morte, locis gehennalibus ſine miſericordia deputantur. Qui verò neutrum ſunt, ſed ſunt inter vtrunque, qui mortalia quidem commiſerunt, ſed circa mortem pœnituerunt pœnitentiam non explentes, indigni vt ſtatim gaudeant, nec digni vt ſemper ardeant, loca purgatoria ſortiuntur, in quibus flagellantur, ſed non ad inſipientiam ſibi, vt extorti transferantur ad Regnum. Pro his, qui in cælo ſunt, non orandum, quia eos, non pro eis orare debemus. Pro his, qui in inferno ſunt, ſuſpendendæ ſunt preces, quibus clauſa eſt miſericordiæ ianua, & totius ſpes interclusa ſalutis. Pro illis tantùm vigilandum eſt in orationibus, ſubueniendum ſacrificio ſingulari, qui locis purgabilibus emundantur, vt benignus Pater pœnitentiam eorum in ſatisfactionem, ſatisfactionem in glorificationem, citò conuertat. Curre iterùm per iſtos intuitu pietatis, & fac ſarcinam tuam, affectum compatiendi.

Trinæ ſunt diſtinctiones locorū, Cæli, Inferni & Purgatorij.

Pro detentis in purgatorio orandum & ſacrificandū.

Quarta regio, eſt regio gehennalis, regio dura, regio extimeſcenda, terra afflictionis, terra obliuionis, terra miſeriarum, terra tenebrarum, terra turbinis & caliginis, terra maledictionis & mortis, in qua nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Totus tremo atque horreo ad memoriam regionis iſtius, & concuſſa ſunt omnia oſſa mea. Illic eſt ignis qui non ſuccenditur, vermis qui non moritur, frigus horrendum. Ibi fœtor intolerabilis exoritur, percutientes mallei reſonant inceſſanter, obfuſæ tenebræ cumulatiùs indenſantur. Illic confuſio peccatorum, horribilis facies dæmonum, inextricabilium vinculorum fertilis multitudo. Ibi fletus & ſtridor dentium, planctus & gemitus, & alternantia mala impios ſine pietate diſcerpunt. Nihil ſic valet ad extirpandas voluptatum radices, quàm iſtorum memoria, & recordatio vulnerum Domini mei, qui ſtetit ante iudicem, qui alapas accepit, qui flagellatus eſt, conſputus, qui coronatus ſpinis, qui colaphis cæſus, qui ſuſpenſus in ligno, cui pendenti inſultatum eſt, qui mortuus in Cruce, qui lancea percuſſus, qui ſepultus, qui reſurrexit, qui aſcendit ad cælos, qui fecit nos regnum & ſacerdotes Deo & Patri. Curre per has tumultuantes nundinas, vt viuens deſcendas in infernum, & fac ſarcinam tuam, odium peccati.

Eſa. vlt.

Infernalis regio qualis.

Matth 13. Luc. 13.

Ex inferni memoria naſcitur odium peccati.

Quinta regio, eſt Paradiſus ſupercæleſtis, regio beata & glorioſa, plena voluptatis & gloriæ, ſuauitatis & lætitiæ, gratiæ & benignitatis. Ibi requies à labore, iucunditas de nouitate, de æternitate ſecuritas. Ibi eſt ciuitas Regis magni, cuius plateæ conſtratæ ſunt auro puriſſimo, quæ fœcundata eſt in ſapphiris, in qua iaſpidis propugnacula præuireſcunt, & per ordinem lapides inſternuntur. Nam lapides precioſi omnes muri eius. Illic omnes viuunt, nullus moritur, omnes exultant in voce exultationis. Intrauerat Dauid in ſanctuarium eius, & mente exceſſerat Deo, nec tamen aliquid aliud potuit abſportare, niſi, Quia glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei: & illud, Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Neſcio quid magnum promittitur, videre Deum, & laudare. Lætatus ſum & ego in his, quæ dicta ſunt mihi, in domū Domini ibimus. Iam ſtamus in atrijs Hieruſalem, iam è veſtibulo magnæ ciuitatis gaudia ſomniamus. Curre igitur & per regionem iſtam, & fac ſarcinam tuam, amorem Dei.

Cæli regio qualis.

Apoc. 21.

Pſal. 86. & 83.

Pſal. 121.

Negociamini ergò, donèc veniat homo ille nobilis, qui abijt in longinquam regionem accipere ſibi regnum, & reuerti. Reuertetur planè, & tunc cum vſuris exiget pecuniam, quam tradidit nobis. Nihil perdit, nihil obliuiſcitur, nihil impunitum relinquit. Supplicemus igitur Confeſſori, vt Redemptori noſtro, amico ſuo pro nobis hodiè ſupplicare dignetur, qui eſt Deus benedictus in ſecula, Amen.

Luc. 19.

VITA SANCTÆ ASELLÆ VIRGINIS, PER DIVVM HIERONYMVM AD MARCELLAM SCRIPTA,

habetur Tomo primo Epiſtolarum eius.

6. Decẽbris.

Lẹę vita habetur 1. Tõ. 22. Martij.

NEMO reprẹhendat, quòd in epiſtolis aliquos aut laudamus, aut carpimus: cùm & in arguẽdis malis, ſit correctio cæterorum: & in optimis prædicandis, bonorũ ad virtutem ſtudia concitentur. Nudiuſtertiùs de beatæ memoriæ Lea aliqua dixeramus. Ilicò pupugit animum, & mihi venit in mentem, non debere nos tacere de virgine, qui de ſecundo ordine caſtitatis loquuti ſumus. Igitur Aſellæ noſtræ vita breuiter explicanda eſt: cui quæſo nè hanc epiſtolam legas: grauatur quippè laudibus ſuis: ſed ijs potiùs, quæ adoleſcentulæ ſunt, legere dignare: vt ad exemplum eius ſe inſtituentes, conuerſationem illius, perfectæ vitæ normam arbitrentur.

Aſella benedicitur in matris vtero, & decennis Domino cõſecratus. Hier. 1. Luc. 1. Rom. 1.

Prætermitto, quòd in matris vtero benedicitur ei, antequàm naſcatur: quòd in phiala nitẽtis vitri, & omni ſpeculo purioris, patri virgo traditur per quietẽ: quòd adhuc infantiæ inuoluta pannis, & vix annum decimum ætatis excedens, honore futuræ beatitudinis cõſecratur. Sit gratię omne, quod ante laborẽ fuit: licèt Deus pręſcius futurorũ, & Hieremiã ſanctificet in vtero, & Iohannẽ in aluo matris faciat exultare, & Paulum ante conſtitutionẽ mundi ſeparet in euangeliũ filij ſui. Ad ea venio, quę poſt duodecimũ annum ſudore proprio elegit, arripuit, tenuit, cœpit, impleuit. Vnius cellulæ clauſa anguſtijs, latitudine paradiſi fruebatur. Idẽ terræ ſolũ, & orationis locus extitit & quietis. Ieiuniũ pro ludo habuit, inediam pro refectione. Et cùm eam non veſcẽdi deſideriũ, ſed humana confectio ad cibum traheret: pane & ſale, & aqua frigida concitabat magìs eſuriem, quàm reſtinguebat.

Mira abſtinentia eius.

Et quia penè oblitus ſum, quod in principio debui dicere: Cùm primùm hoc propoſitum arripuit, aurum colli ſui, quod qidem murenulam vulgus vocat, quod ſcilicet metallo in virgulas lenteſcente, quadam ordinis flexuoſi catena contexitur, abſque parentibus vendidit, & tunicam fuſciorem, quam à matre impetrare non poterat, induta, pio negociationis auſpicio, ſe repentè Domino conſecrauit: vt intelligeret vniuerſa cognatio, non poſſe aliud ei extorqueri, quæ iam ſeculum damnâſſet in veſtibus. Sed, vt dicere cœperamus, ità ſe ſemper moderatè habuit, & intra cubiculi ſui ſecreta cuſtodiuit, vt nunquàm pedem proferret in publicum, nunquàm viri nôſſet alloquium: &, quod magìs ſit admirandum, ſororem virginem amaret potiùs quàm videret. Operabatur manibus ſuis, ſciens ſcriptum eſſe: Qui non operatur, non manducet. Sponſo aut orans loquebatur, aut pſallens. Ad martyrum limina penè inuiſa properabat. Et cùm gauderet propoſito ſuo, in eo vehementiùs exultabat, quòd ſe nullus cognoſceret. Cumque per omnem annum iugi ieiunio paſceretur, biduò triduoque ſic permanens, tum verò in Quadrageſima nauigij ſui vela tendebat, omnes penè hebdomadas vultu lætante coniungens. &, quod impoſſibile forſitan eſt hominibus ad credendum, Deo autem præſtante poſſibile eſt, ità ad quinquagenariam peruenit ætatem, vt nõ doleret ſtomachum, non viſcerum cruciaretur iniuria, non ſicca humus iacentia membra confringeret, non ſacco aſperata cutis, fœtorem aliquem ſitumque contraheret: ſed ſana corpore, anima ſanior, ſolitudinem putaret eſſe delicias, & in vrbe turbida inueniret eremum monachorum. Et hæc quidem tu meliùs nôſti, à qua pauca didicimus, & cuius oculis durities de genubus camelorum in illo ſancto corpuſculo prę orandi frequentia obcalluiſſe perſpecta eſt. Nos, quod ſcire poſſumus, explicamus. Nihil illius ſeueritate iucundius, nihil iucunditate ſeuerius, nihil ſuauitate triſtius, nihil triſtitia ſuauius. Ità pallor in facie eſt, vt, cùm continentiam indicet, non redoleat oſtentationem. Sermo ſilens, & ſilentium loquens. Nec citus, nec tardus inceſſus: idem ſemper habitus. Neglecta munditics, & in culta veſte, cultus ipſe, ſine cultu. Sola vitæ ſuæ æqualitate promeruit, vt in vrbe pompæ, laſciuiæ, deliciarum, in qua humilem eſſe miſeria eſt, & boni eam prædicent, & mali detrahere non audeant: viduæ eam imitentur, & virgines: maritatæ colant, noxiæ timeant, ſuſpiciant ſacerdotes.

Voluntaria paupertas. Solitudo & ſilentium. 2. Theſ. 3. Solitudinẽ delicias reputat. Eius genua in camelorũ duritiẽ obcalluerunt. Veſtitus eius.

DE

DE S. MARTINO ABBATE SANTONICORVM, EX D. GREGORII ARCHIEPISCOPI *Turonenſis De gloria Confeſſorum capitulo 57.*

MARTINVS Santonicæ vrbis Abbas, Martini, vt ferunt, noſtri diſcipulus, apud vicum vrbis ipſius in monaſterio, quod ipſe poſt magiſtri dogmata ædificauit, in pace quieſcit. Ad cuius tumulum quædam è pagenſibus manus contractas deferens, retulit ſanas. Alius qui exuſtis febre neruis, poplitibusque intortis greſſu caruerat, vt ad ſepulcrum ſanctum proſtratus eſt, nouum robur ſumēs, ariditate ſublata, incolumis relatus eſt, multos ipſi deincèps ſeruiens annos. Huius ſepulcrum Palladius Epiſcopus cùm non valuiſſet cum multis, opitulante adiutorio confeſſoris, cum quinque Abbatibus mouit, compoſuitque quomodò voluit.

7. Decēbris

S. Martinus monaſteriū extruit.

Multa ad ſepulcrū eius miracula.

MARTYRIVM SANCTORVM MARTYRVM ALEXANDRINORVM SVB DECIO IMPERATORE PAS- *ſorum, Macaris ſcilicet, Epimachi, Alexandri, Ammonarij virginis, & ſodalium eius: Heronis, Iſidori, & Dioſcori, ac ſociorum eorum, vt habetur apud S. Dionyſium Alexandrinum, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ Euſebij Cæſarenſis libro ſexto cap. 34. Iohanne Chriſtophorſono intreprete.*

SANCTVS Dionyſius Alexandrinus Antiſtes, ad Fabium Epiſcopum ſcribens certamina & dimicationes eorum qui ſub Decij imperio martyrium pertulerunt, cæteris martyribus præmiſſis, iſto modo perſequitur: Alius quidam genere Afer, qui & appellatione Macar (& ob vitam beatam, quam diuinæ gratiæ ſubſidio degiſſet, verè Macar, id eſt, beatus fuit) cùm ad fidei negationem, iudice eum ad eam rem magnoperè cohortante, adduci non poſſet, viuus crematus eſt.

8. Decēbris.

S. Macarius viuus crematur.

Epimachus etiam & Alexander, nō longo pòſt tempore quàm vincti tenebantur, poſt horum martyrium multos dolores perpeſſi, dilaniati nouaculis, & flagellis lacerati, ad extremum ardentiſſimis flāmis circuniectis abſumpti fuerunt. Quibus quatuor mulieres martyres adiungebantur: quarum prima fuit Ammonarium, ſancta virgo, quæ, cùm iudex diù illam admodùm torſiſſet, vtpotè conſtanter aſſerentem ſe nihil eorum aliquandò dicturam, quæ ille iuſſiſſet, eaque in ſententia firmè perſtaret, ad ſupplicium abducitur. Mercuria, ſecunda erat, anus inprimis veneranda. Tertia, Dionyſia: quæ quanquàm erat multorum liberorū parens, illos tamen Domino in amore minimè prætulit. Quarta, Ammonarium altera: quæ tres, cùm præſes vereretur nè incaſſum tormenta illis infligeret, & quodammodò euinceretur à mulieribus, nullum cruciamentorum genus ampliùs ſubire cogebantur: ſed ſtatìm capite obtruncato, mortem oppetunt. Pro omnibus enim prior Ammonarium, tanquàm in prima dimicationis acie locata, ſatìs tormentorum exceperat.

12 Decēbris

Itèm Epimachus & Alexander.

Sancta Ammonarium cum tribus ſodalibus decollatur.

Heron preterea, Ater, & Iſidorus, Aegyptij: & Dioſcorus vnà cum illis, adoleſcēs quindecim annos natus, iudici traduntur. Et primum iudex adoleſcentē, tanquàm facilem ad perſuadendum, blandis verbis in fraudem inducere, tū velut remiſſum & flexibilem ad fidem negandā, tormentis impellere tentat. Sed Dioſcorus neque perſuaſione quicquam commotus eſt, neque iudicis omninò ceſſit ſententiæ. Cæ-

14. Decēbris

Dioſcori adoleſcētis conſtantia.

teros

Herō, Ater, & Iſidorus igne cócremantur.

teros acerbiſſimè crudeliſſimeque verberibus dilacerat: quos cùm tormenta magno & fidenti animo, pro fide tolerare cerneret, rogo cremandos tradit. Dioſcorum autem, cùm propter ſingularem animi magnitudinem, quam palàm oſtenderat, tum propter prudentiſſima reſponſa, quę ad ſingula rogata dederat, iudex magnoperè admiratus, dimiſit: affirmans, ſe propter ætatem certos dies illi velle concedere, quibus reſipiſcendi haberet facultatem. Iam ergò Dioſcorus ſumma pietate eximius, nobiſcū eſt, expectans cùm certamen prolixius, grauiusque, tum amplius præmium & diuturnius.

19. Decēbris

S. Nemeſis exēplo Chriſti inter latrones igne exuritur.

Porrò Nemeſis quidam, & ille etiam Aegyptius, falsò in crimē vocabatur, quòd cum latronibus ſocietatem coiuiſſet: ſed iſtam calumniæ notam ab eo alieniſſimam quidem, cùm coram centurione diluiſſet, iterùm per iudicem fuit delatus, quòd Chriſtianus eſſet, vinculisque conſtrictus ad præſidem venit. Iſte iniuſtiſſimus præſes, beatum martyrem tormentis & verberibus duplo grauioribus, quàm latrones ipſos, affligens, exemplo Chriſti inter latrones interiectum (vndè non parum honoris adeptus eſt) feruido ignis exurit incendio.

20. Decēbr.

SS. Ammonis, Zenonis, & ſociorum glorioſum martyrium.

Quædam porrò militum turma derepentè accedit: nimirùm Ammon, Zeno, Ptolomæus, Ingenes, & pariter cum illis ſenex Theophilus: qui pro tribunali ſe ipſi ſtiterunt. Cùm igitur quidam, quòd Chriſtianus eſſet, in quæſtione verſaretur, & iam ad fidei negationem propenderet: iſti aſſiſtentes, præ rei indignitate dentibus frendere, vultum mutare, manus extendere, toto deniquè corpore geſtus quoſdam agere cœperunt. In quos cùm omnium ora eſſent conuerſa, priuſquàm vlli alij in eos iniecerunt manus, illi ipſi ad ſubſellia accurrere, ſe Chriſtianos profiteri: ſic, vt cùm præfectus, & aſſeſſores qui aderant ei in concilio, timore obſtupeſcerent: tum Chriſtiani, in quos iam inquirebatur, ad ea tormenta quæ pòſt eſſent perpeſſuri, toleranter ſufferenda maximè confirmarentur: tum deniquè Iudices, qui eſſent contra eos ſententiam pronunciaturi, maximo metu exhorreſcerent: iſti verò è foro gloriantes abſcedere, & præ teſtimonio quod Chriſto perhibuerant, ſummo gaudio exultare, Deo per illos glorioſos triumphos agente. Alij præterea complures in vrbibus & pagis, à gentibus diſtracti erant, & quaſi membratim diſcerpti: ex quibus vnum exempli gratia commemorabo.

22. Decēbris

S. Iſchyrion præacuta ſude per viſcera transfoditur.

Iſchyrion cuiuſdam magiſtratûs negocia, mercede conductus, procurat. is qui eum conduxerat, iubet idolis ſacrifacere: quem, cùm mandato minimè obſequeretur, cœpit conuicijs lacerare: ac cùm conſtanter fidei adhæreſceret, grauibus affecit contumelijs. atque vbì vidit eum pacatè & tranquillè omnia ſufferentem, arrepto fuſte pręacuto, inteſtina ac viſcera illius transfodit, crudeliterq́; interemit. Quid attinet percenſere multitudinem eorum, qui in ſolitudine & montibus vagi, errantesque, fame, ſiti, frigore, morbis, latronibus, beſtijs fuerunt extincti? Quorum electionis beatæ & eximiæ victoriæ quanquàm teſtes ſunt hi, quibus adhuc ex illo numero vita ſuppeditat: tamen vnum aliquod facinus proferam, quo res iſtæ ſint exploratiùs cognitæ, perſpectæque.

Multi martyres diuerſis ſupplicijs interimuntur.

Chæremonis Epiſcopi cum vxore fuga.

Chæremon Epiſcopus ciuitatis quæ Nilus dicitur, cùm iam planè grandis eſſet, & ætate propè exacta, vnà cum vxore ſua ad montem Arabiæ confugiens, neque pòſt reuerſus eſt, neq; vſquàm eos quiſpiam videre potuit. Et licèt fratres iam aliquotiès eum cum vxore quærerent, tamen neque ipſos, neque corpora eorum vſpiàm reperire potuerunt. Permulti certè in eo Arabico monte erant, à barbaris Sarracenis facti captiui: quorum alij ægrè quidem, & vix ingenti pecuniæ ſumma redimi poterant: alij hactenùs nullo modo. Atq; iſta, mî frater, non fruſtrà equidem dicendo perſecutus ſum: ſed vt cognoſcas quantæ & quàm acerbæ calamitates apud nos obtigerint: quas qui fuerint magis experti, plura de illis & ſciunt & dicere poſſunt.

VITA

VITA BREVIS SANCTI CYPRIANI PETROCORICI ABBATIS, PER S. GREGORIVM *Archiepiſcopum Turonenſem conſcripta, De gloria Confeſſorum capitulo centeſimo.*

CYPRIANVS Abbas Petrocorici oppidi, magnificæ ſanctitatis vir fuit, per quem Deus multa miracula in hoc mũdo operari dignatus eſt. Nam manus debiles frequenter reintegrauit, paralyticis greſſum, cæcis reſtituit viſum, treſque leproſos inunctos oleo priſtinæ reddidit ſanitati. Sed & nunc crebrò ſuper infirmos ſanitates oſtendit, ſi fideliter eius tumulum expetant, aut illum exorent.

9. Decẽbris.

Deus. S. Cypriani meritis multa operatur miracula.

VITA S. LEOCADIÆ VIRGINIS, VT HABETVR IN LVCII MARINEI SICVLI, REGII HIStoriographi, *hiſtoriarum Hiſpaniæ libro quinto.*

LEOCADIA virgo celeberrima Toleti orta fuiſſe perhibetur, quæ propter ſanctiſſimos eius mores & Chriſti cultum, cui feruentiſſimè ſeruiebat, à Daciano Hiſpaniæ præfecto tanquàm Chriſtiana capitur, & apud vrbem Toletanam carceri mancipatur. Vbi cùm grauiſſimos beatæ Eulaliæ, & reliquorum martyrum cruciatus audiſſet, poſitis in oratione genibus, quinto Idus Decembris impollutum Deo reddidit Spiritum. Sunt qui dicunt Leocadiam crudeliſſimis Daciani ſatellitibus, ab altis Toletanæ vrbis mœnibus fuiſſe præcipitatam, vſque ad locum vbi nunc eius eccleſia colitur extra vrbem. De cuius vita & morte plures etiam ſcripſerunt.

9. Decẽbris.

S. Leocadiæ patria.

Carceri mãcipatur.

Eius obitus.

VITA SANCTI IVDOCI FILII REGIS BRITONVM ET CONFESSORIS, PER FLORENTIVM *Abbatem conſcripta. nos eam in capita margini adiecta diſtinximus. Habetur in MS. codice Guilhelmitarum Brugenſium.*

PROLOGVS.

VNIVERSIS ſacroſanctæ matris Eccleſiæ fidelibus, & præcipuè confratribus glorioſi confeſſoris Iudoci, per Francorum & Teutonicorum regna conſtitutis, Florentius diuina miſeratione Abbas indignus, totuſque conuentus beati Iudoci de ſupra mare, ſalutem mentis & corporis. Frequenti ac deuota nonnullorum de vobis poſtulatione deuicti, & non minùs charitatis mutuæ dilectione vobis deuincti: deuotioni veſtræ compendioſè ſcribere dignum duximus, cuius nationis, cuius conuerſationis, quantique meriti fuerit apud Deum dum adhuc eſſet in terris, inclytus ille ac glorioſus confeſſor Domini Iudocus, qui ſibi ſeruientibus, & vobis ipſum annuatìm requirentibus non deſiſtit quotidiè patrocinari: cum Chriſto regnans in cælis, & meritò in cæleſti regno præ cæteris obtinet principatum, qui pro Chriſto, patris ſui regnum in terris, & terrenum contempſit dominatum.

VITA.

VITA.

13. Decemb. Cap. 1 S. Iudoci parentes & patria.

IPSE nanque eximius Chriſti confeſſor Iudocus, de illuſtri procedens genealogia Riouali, qui principabatur in tranſmarina ſiue maiori Britānia, quæ modò dicitur Anglia, & poſtmodùm in copioſa nauium multitudine ac manu valida exteriorem ſibi ſubiecit Britanniam: Filius fuit Rethaëli Regis Britonum, habuitque fratrem maiorē natu beatum Rodichaëlum, qui regnauit poſt patrem ipſorum Rethaëlum. Iſti duo fratres, immò duæ gemmæ cæleſtes, Rodichaëlus videlicet & Iudocus, contemporanei fuerunt Dagoberti Regis Francorum: cum quo poſt graues adinuicèm inimicitias, pacificatus eſt in palatio * Dippiaco amicus Dei Rex Britonum Rodichaëlus, magniſque honoratus muneribus ab ipſo Rege Dagoberto. Rogatus tamen à Dagoberto Francorum Rege, vt pranderet cum eo, voluntati eius & voto non acquieuit regio: ſed eligens menſam Dadonis, qui & Audoenus, poſtmodùm Rothomagenſis Epiſcopi, eius dignatus eſt intereſſe conuiuio: mâlens inter diuerſa fercula ſacris eruditionibus ipſius (qui vir erat ſanctiſſimus) informari, quàm ex ſuperfluis enxeniorum diuerſitatibus in menſa regia faſtidium ſibi generari.

for. * Clipiaco. Iudicaëlem vocat Papirius Mallonus lib. 1. Annalium, in Dagoberto. Illius Audoeni vita habetur 24. Augusti.

Cap. 2.

Regreſſus conſequenter vir Dei Rodichaëlus Rex in Britanniam, & regnum relinquere præmeditatus & patriam, ac vitam ducere monaſticam, fratrem ſuum iuniorem ſe, beatum ſcilicet Iudocum, conueniri fecit, de ſuſcipienda regni gubernatione, vt in ſuo permanere poſſet propoſito, & monachorum fratrum cohabitatione. Frater autem eius beatus Iudocus non minùs eo feruens in diuina dilectione, inducijs deliberandi per octo dies à Rege fratre ſuo vix impetratis: die noctuque anxia cogitare cœpit intentione, quomodò relinquere poſſet, immò effugere, & regnum & patriam, ac fratris ſui, qui regnabat, declinare maleuolentiam. Ipſo igitur in monaſterio * Lammailmon (in quo literas didicerat) moram faciente, & orationi frequentiùs hac de cauſa incumbente, contigit per illud monaſterium vndecim peregrinos præterire, prætendentes quòd Romam vellent proficiſci: Hos itaque inſecutus ſecretò & eis aſſociatus venit Pariſius: verùm vtrùm cum ijs vlteriùs progrederetur in dubio poſitus, conſilium tandèm à ſpiritu ſancto, qui greſſus eius dirigebat, in omnibus vtile cōſequutus, ab itinere, tantum frequentato à populis, & à ſtrata declinauit publica, dimiſſiſque ſibi à Deo tranſmiſſis itineris comitibus, ad Pontini feſtinauit confinia, quæ antiquis plena nemoribus, deſerta erant & inuia, & ab hominum cohabitatione remota, beſtijs ſolummodò, feris, & auibus habitabilia.

Spernit terrenum regnum S. Iudocus.

Latet in cōfinibus Pōtinij regionis Franciæ.

Cap. 3.

Delectatus igitur locorum vaſta ſolitudine, ſuper fluuium * Alteiam diſpoſuit habere habitationem. Sed à Duce Haymone obuiàm ei facto, forſitan ad hoc à Deo miſſo, retardatus eſt ab hoc propoſito per ſpatium ſeptem annorum: infra quos, & literas magìs addidicit, & ſacros ordines ſuſcepit. Qui tandèm ſacerdos effectus, filium iam dicti Ducis, qui eum in maxima habebat veneratione, de ſacro ſuſcepit fonte, quem vocauit Vrſinum. Elapſo autem ſeptennio, iuxta deſideriū iampridèm conceptum, ad vitam tranſiens ſolitariam, manſit in loco qui dicitur Brahic, fluminis riuulis vndiquè circundato: ædificatis ibidèm eccleſia & domuncula. Præter plurima quæ per ipſum & propter ipſum Dominus fecit mirabilia, veniebant volucres, & piſces diuerſi generis ad ſacram eius manum, palpabiles, & receptis ab eo alimentis recedebant quaſi domeſtici & intelligibiles.

Initiatur ſacerdotio.

Extruit eccleſiam & cellam monaſticam.

Cap. 4.

Quadam autem die, cùm ad victum quotidianum non haberet, niſi panem modicum pro ſe & diſcipulo ſuo Vulmaro: & Dominus in ſpecie pauperis adueniret, eleemoſynam petens, vir Domini Iudocus panem diuidi iuſſit in quadrantes, & petenti de quadrantibus vnum erogari. Iam vir egreſſus erat, & ecce reuertitur Dominus in forma egeni deficientis inedia, & de ſecundo panis quadrante ſatisfactum eſt eius petitioni. Nec mora, regreſſus tertiò, quaſi eſuriens ac deficiens fame, donatus eſt tertia panis parte. Conſequenter viſus eſt aduenire Dominus in altera inopis effigie, rogaturus eleemoſynam ſicut iam tertiò fecerat antè, nec erat

Eccè quantę fuerit miſericordiæ erga pauperes iſte ſanctus.

vndè

vndè reficeretur, niſi de reſiduo panis quadrante, eum quoquè vir Domini Iudocus pauperi erogari iuſſit. Cui ait Vuulmarus: Nihil nobis vis reſeruare pater? Volo, inquit vir ſanctus, totum tribui eſurienti, quia potens eſt Dominus etiam hodiè noſtræ prouidere neceſſitati. Vix receſſerat Dominus, & interìm dum conſolaretur verus Dei amicus diſcipulum, de panis erogatione commotum: eccè per feneſtram viſæ ſunt & inuentæ in aluco fluminis quatuor nauiculę victualibus onuſtæ, de quibus quis eas adduxerit, vel quò iam victualibus exoneratas reuexerit, neſcitur vſque in hodiernum diem.

Diuinitùs illi trāſmittuntur victualia.

Cap.5.

Hæc & alia quæ erga beatum Iudocum Dominus quotidiè monſtrare dignatus eſt ibidèm miracula, totam longè lateque cōmouerunt patriam, ad viſitationem eius & impetranda ipſius apud Deum ſuffragia. Quod cùm diutiùs ſuſtinere non poſſet, iam octo annis ibidèm elapſis, ad vlterius Domino duce proceſſit deſertū, vt populi nimiam declinaret frequentiam, conſtruens oratorium in honorem beati Martini, in loco qui dicitur Rimacus ſuper fluuium: vbi plurimas ab hoſte antiquo, qui felicibus eius actibus inuidebat, paſſus eſt inſidias per quatuordecim annos quibus ibidèm commoratus eſt. Eo in loco, aquilam cum gallo auolantem in ſublime, poſt iniuriam ſibi illatam de gallinis vndecim tot vicibus ſigillatìm deprædatis, per ſignum Crucis proſtrauit ad pedes ſuos, gallum autē ſuum ſanum recepit.

Aliud extruit templum in honorē S. Martini Epiſcopi.

Eccè virtutem ſigni S. Crucis.

Cap.6.

Non longo tempore interlapſo, diabolus terribilem mutatus in colubrum, grauiter ſanctum Dei momordit in pede: qua læſione accepta, per ſanctum edoctus ſpiritum vt aliò tranſmigraret, comitāte ſe Duce Haymone, vaſtam circuibat eremum, vt inueniret in ea habitationis locum. In quærēdo autem eo idem Dux poſt venandi exercitium, quo immaniſſimum ceperat aprum, graui torquebatur ſitis moleſtia, ac præ ſitis laſſitudine obdormiuit. Electus interìm Domini Iudocus orationi incubuit, ſurgenſque, baculo quo innitebatur terræ infixo, ſicut alter Moſes, aquam produxit & fontem largiùs effluentem, quo exhilarati Dux & eius familia, ſuæ ſitis extinxerunt ardorem: & tranſeuntibus perindè vſque in hodiernum diem aquam adminiſtrat indeficientem.

Oratione fontē oriri facit in loco arido.

Cap 7.

Progreſſus indè verſùs mare, in vallicula vmbroſa riuulū offendit paruum, quo delectatus, Hîc eſt, inquit, cathedra, hæc requies mea in ſeculum ſeculi. Haymone itaque Duce ad propria reuerſo, vir Dei duo ibi lignea manibus proprijs cōſtruxit oratoria, vnum S. Petro Apoſtolorum principi, aliud ſancto Paulo gentium doctori. Deindè profectus eſt Romam ex mandato D. Martini ſedis Apoſtolicę Pontificis ſummi, qui longo tempore concupierat conſpicere faciē eius, ac ſanctiſſimo ipſius frui colloquio: à quo & receptus eſt cum honore debito ac multo dignationis obſequio. Verùm ibidèm edoctus eſt à ſpiritu ſancto, quem in omnibus magiſtrum habebat & cuſtodem, vt ad eremum ſuam reuerteretur, quam in terris ſibi elegerat habitationem, indè in breui exiturus à corpore, & tranſmigraturus ad Angelorum collegium, ac perpetua diuinæ maieſtatis fruiturus contemplatione. Poſt ſacra igitur & multa de æternitate colloquia, inter ipſum & Pontificē habita, cum precioſiſſimis Sanctorum reliquijs à domino Apoſtolico ſibi collatis reuerſus eſt, cum totius patriæ gaudio, ad Pontini confinia. Cui in monte habitationi ſuæ proximo (vbi modò requieſcit ſanctū corpus eius) obuia facta eſt puella quædam, parentum obſequio adducta, non tantùm à natiuitate cæca, ſed prorsùs oculorum orbibus carens: Hîc vbi vir ſanctus manus de more abluiſſet, illa vt fuerat viſione nocturna præmonita, ex eadem aqua, quæ viri ſacras manus attigerat, faciem & concaua oculorum loca lauit: quæ ſtatìm receptis luminibus, maximam vniuerſis, qui aderant, cum admiratione lætitiam, & gratiarum actionis materiam ſubminiſtrauit.

Iam tertiò locum mutat, & duo conſtruit oratoria.

It Romam.

Reuertitur in eremum ſuam.

Cæca, eius meritis illuminatur.

Cap.8.

Duce itaque Haymone præſente cum innumera cleri plebiſque caterua in occurſum eius congregata, ſanctiſſimas reliquias quas attulerat, cum ea qua decuit deuotione, vir ſanctus reuerenter depoſuit in noua beati Martini eccleſia, quam præfatus Dux lapidum ornatu iam reſtauràrat: ipſe verò Domini ſacerdos præparauit ſe ad diuina celebranda myſteria, ſtolam ac caſulam candidam indutus. Qui cùm adſtaret ſacro altari, tertio Idus Iulij, ac diuina cum ſumma veneratione tractaret ſacramenta, manus Domini viſibiliter apparuit inter ſacroſancta Miſſarum ſolennia, ſuumquc ſacerdotē conſignauit & confirmauit benedictione perpetua,

Eccè quanti fecerint ſanctorum reliquias patres noſtri.

cum ſubſequente promiſſione ac voce mirabili cælitùs emiſſa: Quia contempſiſti diuitias, & paterni regni pro me refutâſti culmina, ac elegiſti pauper eſſe, & latére

Pſal.83.

abiectus in terra iſta deſerta & inuia, magìs quàm habitare in tabernaculis peccatorum: præparaui tibi coronam inter Angelorum agmina, eroque loci huius, in quo

Merces renunciantiũ diuitijs & honoribus huius ſeculi quanta ſit.

reſoluéris, defenſor & iugis cuſtos: vniuerſiq; populi locum hunc cum pia deuotione, & pura cordis intentione viſitaturi in tui memoriam, diuina non defraudabuntur gratia in terris, & poſtmodùm ad gaudia peruenient ſempiterna in cælis.

Cap.9.

Subſequente verò tempore precioſa Chriſti margarita Iudocus, in carne præter carnem viuens, Angelus eſſe videbatur non homo: qui tandèm cupiens diſſolui &

Felix obitus eius.

eſſe cum Chriſto, Idibus Decembris obdormiuit in Domino, Angelorũ obſequijs & Chriſto duce (cuius præſentiam indicabant intolerabilis claritas ſplendoris, &

Eius corpus manet incorruptum 60. annis poſt mortẽ.

incomparabilis dulcedo diuini odoris) deductus in cęlos. Cuius corpus, quia virgo fuerat, ac immunis à carnalis commixtionis contagio, itá ſaluum ac integrum permanſit in tumulo, ad ſexaginta ferè annos, acsi ſpiritus vitæ foret in eo. Nam à cuſtodibus corporis ſui, vngues manuũ ipſius ac pedum, & capilli capitis barbæque, quaſi viueret excreſcentes, præcidebantur & radebantur omni ſabbato, quouſquè ſucceſſor Ducis Haymonis, Doctricus nomine, minùs reuerẽter ac præſumptuosè

Deut.6.
Matth.4.

(immemor illius ſcripturæ, Non tentabis Dominum) ſacrarium violenter irrupit cum ſatellitibus ſuis, ac intrauit locum vbi repoſitum erat corpus ſanctiſſimi con-

Vltio diuina in præſumptuoſũ Ducem.

feſſoris Iudoci. Qui viſo miraculo ſtatim cæcitate percuſſus, in amentiam incidit, ac miſerabiliter exclamãs, Hâ ſancte Iudoce, ſurdus permanſit ac mutus quoaduſquè diem clauſit extremum: temeritatiſque ſuę in pręſenti ſeculo excepit pœnam, nè à Domino, bìs qui non punit in idipſum, hac de cauſa damnaretur in futuro.

Cap.10.

Hæc de libro vitæ ac geſtorum beati Iudoci breuiter excerpſimus, vt vobis, qui eius eſtis peregrini & confratres, eiusque ſub patrocinio degentes, aliquo modo ſatisfaceremus. Prolixitatem verò miraculorum, quæ per ipſius merita Dominus operari dignatus eſt, penitùs pertranſire dignum duximus, quia in enumerandis omnibus, nec memoria nec ſermo vires ſuppeditant. Hæc quoquè quæ noſtris vidimus temporibus miſſa facientes, pauca in medium proferemus: vtpotè de pluribus quos Dominus reſuſcitare voluit à morte ad vitam, partìm ſuſpendio, partìm aqua ſuffocatis, aut quouis alio mortis genere: quorum vnus Iohannes nomine,

Biduò ſubmerſus reuocatur ad vitam.

per biduum aliquandò ſubmerſus, adhuc penès nos eſt monachus. Et alius quidam Deodatus nomine, quem multi noſtrùm hîc viderunt monachum, cùm adhuc infans iaceret in cunabulis, inaudito vſque ad noſtra tempora miraculo eſt ſaluatus. Pater huius Deodati, de quo loquimur, pro conſuetudine habebat viſitare annuatìm beatum Iudocum, ac vota ſua cum oblationibus offerre pro ſe ac ſua familia. Contigit autem tempore quodam eum rediſſe à ſua peregrinatione, & eccè incendium in caſtro præualuit. Singulis igitur ſedulò occupatis in domorum ac facultatum conſeruatione, pater ſuarum quoquè rerum curam gerens, cunas in quibus iacebat infans, repoſuit in quodam latere eccleſiæ, ac ipſum relinquens, beati Iudoci commendauit cuſtodiæ. Tandèm igne conflagratis omnibus, & faſtigijs eccleſiæ cum lateribus incendio dirutis, atque in carbones reſolutis, infantis ſui memor beati Iudoci peregrinus & cultor, cõſternatus eſt mente præ doloris anguſtia: Sanctumque Dei de morte infantis (quaſi cum occiderit) redarguens, filium ſuum conſtanter ab eo requirere cœpit: comminans, quòd eũ deceterò non vellet viſitare, niſi ſuam ei prolem reſtitueret. Sed nec ibi defuit diuina miſericordia, beato

Dan 3.

Iudoco in ſubſidium fideliter inuocato. nam qui tres Hebræos pueros olim conſeruauit illæſos in camino ardenti, ipſe quoquè modernis temporibus & hunc à

Infans in medio igne conſeruatur illæſus.

tanto conſeruauit incendio. Inuentus eſt enim infans incolumis in carbonũ congerie, qui manu ſua tenella tangendo carbones, videbatur cum ipſis ludere. Exportato autem infante à patre eius extra incendij locum, & à cunabulis leuato, cum omnium circumadſtãtium admiratione, tam ipſæ cunæ, quàm faſciæ & panni, quibus inuolutus fuerat, diſſoluta ſunt ac in cineres redacta: vt omnibus innoteſceret euidenter, quòd edacitas flammæ, quæ lapidum ac lignorũ duritiam valuit diſſoluere, tenerum infantem cuſtodiæ beati Iudoci commendatum non potuit lædere.

Cap.11.
Innumera S. Iudoci miracula.

De cæteris miraculis à Domino per beatum Iudocum operatis, in claudorum, ſurdorum, mutorum, cæcorum, paralyticorum, & aliorum diuerſis infirmitatibus laborantium curatione, non eſt qui poſſit finem facere, aut ea numero colligere.

Vnum

Vnum tamen eſt, quod de ſummę nobilitatis ſuę origine, & de regio faſtigio, etiam poſt mortem ſibi voluit retinere, nè videlicet in eccleſia ipſius, vel vbicunquè fuerit eius ſacrum corpus, aliud ardeat, niſi liquor ceræ. Quod infortunio ſuo experti ſunt quondàm tres monachi, qui hæc probare volentes, in eccleſia, vbi ſacrum corpus eius fuerat delatum, non timuerant lucernas de ſepo deferre: ſed fruſtrà, quia nullo modo potuerunt eas accendere. Contigit verò in ſignum temeritatis ſuæ, duos ipſorum ſubitanea morte præoccupari: tertium autē nomine Petrum, qui à quibuſdam contemporaneis noſtris & viſus & cognitus eſt, oris contractione puniri, qui ità deformis permanſit omnibus diebus vitæ ſuæ, donèc ſpiritum redderet. Vobis itaque ſanctum Iudocum annuatìm deuotè viſitantibus, ac vniuerſis ipſius cultoribus, ſit pax, honor, & lætitia cordis: voſque & veſtra Dei conſeruet gratia, & poſt hanc vitam ſempiterna coronet gloria: quod vobis ſecundùm ſuam promiſſionem præſtare dignetur, qui viuit in ſecula, Amen. *Vltio cæleſtis in temerarios monachos.*

MARTYRIVM SS. ARIS, PROMI ET ELIÆ, VT HABETVR OCTAVO LIBRO ECCLES. HISTOriæ *Euſebij Cæſarenſis cap. 20. nouæ verſionis Iohannis Chriſtophorſoni.*

DECIMOQVARTO die menſis Apellæi, proximè inſequentis, hoc eſt, ad decimumnonum Calēdas Ianuarij, quidam pij viri ex Aegypto profecti (in Ciliciam nanque iter ſuſceperant, vt cōfeſſores, qui ibi verſabantur, ſua curatione ſubleuarenț Cæſareæ) ab his qui diligenter homines ad portas ciuitatis accedentes perſcrutantur, capti ſunt. Ex quibus alij eandē cum illis quibus erant inſeruituri, ſententiam & condemnationem ſubiêrunt: vt oculi nempe & pedes cruciatu illis labefactarentur. Tres autem illorum Aſcaloni, vbi capti erant, admirabilem fortitudinis vim in fidei ſuæ confeſſione oſtendentes, varijs martyrij generibus defuncti ſunt. Nam vnus illorum in rogum coniectus fuit, cui nomen Ares: reliquis duobus, qui Promus & Elias appellabantur, capita amputata. *14. Decembr.* *Ares, Promus & Elias, pro Chriſto occiduntur.*

DE SS. ARSENIO, Iſidoro, Herone, & dioſcoro puero, quære ſuprà 8. Decembris in hiſtoria ſanctorum martyrum Alexandrinorum.

PASSIO SS. MARTYRVM NICHASII EPISCOPI RHEMENSIS, ET EVTROPIAE SORORIS EIVS AC SOciorum, *vt habetur in perantiquo MS. codice, cui ſuffragantur antiquiſſima martyrologia. Habetur quoquè iiſdem ferè verbis in Spec. Vincentij lib. 21. cap. 37.*

TEMPORE quo VVandali multas vrbes ſubuertentes, per diuerſas prouincias, nihil aliud quàm Chriſtianorū ſanguinem ſitire videbantur, clarebant in Gallijs Nichaſius Rhemenſis, & Anianus Aurelianenſis Pontifices, magnis prodigijs & virtutibus inſignes: Qui meritis ſuis ac precibus, hanc iram indignationis Dei diù differre decertârunt, vt populum interìm ad pœnitētiam reuocarent. Aſt illi theſaurizantes ſibi iram, nullatenùs eorū præceptis ſalutaribus obtemperabāt. Intereà VVandali caſtrametantur circa vrbem Rhemorum, & omni regione depopulata, Chriſtianos potiſſimùm, velut deorum ſuorum inimicos, & moribus paganorum contrarios, omninò delere ſatagebant. Vltimo itaque ſubuerſionis die, illis circunquaquè fortiter præliantibus, ciues terrore perculſi, ad ſanctum Nichaſium in orationibus proſtratum cucurrerunt, interrogantes quid vtiliùs fieri decerneret, aut ſeruituti gentiū ſe tradere, aut vſque ad mor- *14. Decembr.* *S. Aniani vitā quære 17. Nouēbr. Tom 6.* *VVandali debellant Rhemenſes.*

ad mortem pro ſalute vrbis dimicare. Qui præſcius, ex reuelatione diuina vrbem penitùs ſubuertendam, cum magna conſtantia reſpondit: Indignationem hanc iuſto Dei iudicio, noſtris ſceleribus prouocatam non ignoramus. Quapropter ad flagella diuina compuncti, non inuiti, aut deſperantes, ſed patiẽtes & deuotiſſimè, cum ſumma ſpe ſalutis noſtræ ſuſcipiamus mortis periculum: quatenùs ipſa mors præſens, non ſuppliciũ nobis fiat, ſed remedium. Eccè ego quaſi paſtor pro ouibus mori paratus ſum: Proindè inſtantiùs oremus pro inimicis noſtris, ſalutem illis optantes tanquàm amicis.

S. Nichaſius docet de manu Domini ſuſcipienda flagella.

Sancta quoquè Eutropia germana ſua, expanſis in cælum manibus, plebem pro viribus ad martyrium prouocabat. Dum ergò furibundus paganorum impetus irrueret, vir ſanctus comitante ſorore, cum hymnis & canticis ſpiritualibus, ad oſtiũ baſilicæ ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quam matrem ſedis ſuæ fundauerat, occurrit. Moxque vt ferratas acies vidit, manu ſilentium indicens, ait: O nutibus diuinis miniſtra fortitudo, quare contra naturam humanæ conditionis, victoriam veſtræ dignitatis in rabiem cõuertitis? Nam veri iuris titulus quõdàm nobiliũ bellatorum inſcriptus erat: Parcere humilibus & debellare ſuperbos. Et eccè plebs Chriſtiana, Deo ſuo humilis & deuota, veſtris in cõſpectibus proſtrata, remiſſionem peccatorum vſque ad mortẽ obediens expectat. Pœnitemini & vos pro ſceleribus veſtris, Deum verum agnoſcentes, nè fortè indignatio eius quæ per vos, filijs fit ad correptionem ſalutis, vobis ſit ſtipendium tartareæ damnationis. Quòd ſi oues meas perſeuerante impietate quæritis trucidare, me primùm pro ipſis, victimam diuinæ maieſtati libare, vt pariter digni beatitudine cæleſti mereamur inueniri. His dictis, cùm in oratione proſtratus verſum hunc decantaret, Adhæſit pauimento anima mea, ilicò gladiatoris ictu ſequente, ac capite truncato, verbum ſanctitatis ab ore decollati non deſtitit, ſed immortalitatis ſententiam quam petijt adimplendo impetrauit dicens: Viuifica me ſecundùm verbum tuum.

Itèm S. Eutropia populum ad martyrium prouocat.

Pſal. 118.

S. Nichaſius decollatur.

Sancta verò Eutropia, videns circa ſe impietatẽ eorum mitigatam, ob corporis ſui pulchritudinem, ſuper interfectorẽ ſacerdotis inſiliens: Heu crudelis tyranne, ait, quid feciſti? Magnum Dei virum indignis iugulâſti manibus, & me tibi abutendam reſeruas? Diuina te iamiamque damnat ſententia. Quem ità ad martyrium ſuum prouocans, ſaltu repẽtino raptis palpebris, non fœminea virtute, ſed diuina vltione oculos eius euulſit: maluitque gladios perſequentium ſuſtinere, quàm delectationibus paganorum aſſentiendo, peccare. Ilicò igitur ſacro fuſo ſanguine, palmam martyrij cum germano ſuo, & cæteris ſanctis ibidèm triumphantibus à Domino promeruit.

S. Eutropiæ zelus.

S. Eutropiæ & ſodalium martyrium.

Vniuerſorum autem expleta cæde ſanctorum, terror ſubitaneus omnes perſecutores VVandalos inuaſit: cùm propter audaciam virginis, & Dei vltionẽ quam perſpiciebant, tum propter acies cæleſtes, quas contra ſe dimicare ſentiebant, tum etiam propter horribilẽ ſonitum quem in eccleſia audiebant, ità vt relictis ſpolijs, irreuocabiliter aufugerent. Sicque manente ciuitate ſolitaria (nam fideles incurſiones VVandalorum pertimeſcentes, ad montium munitiones confugerant) ſub cuſtodia tantùm Angelica martyrum ibi corpora ſeruabantur: ità vt in noctibus à longè cæleſtia conſpicerentur luminaria, & ſuauiſſimi ſoni ſupernarũ virtutum à multis audirentur carmina. Vndè ex reuelatione diuina confortati conciues pauciſſimi qui remanſerant, ad vrbem properant, ac cum ieiunijs & orationibus hymnorumque decantationibus ſanctorum corpora in locis congruis circà ciuitatem venerabiliter humauerunt: ac de cætero ſine timore hoſtium Domino ſeruierunt. Corpus verò beatiſſimi Nichaſij atq; ſanctę Eutropiæ in cœmeterio ſancti Agricolæ ſolenniter ſepelierunt. Quorum omnium ſanctorum interceſſionibus ſuffulti optata mereamur pertingere ad gaudia cęleſtia, per eum qui ſine fine viuit & regnat per infinita ſeculorum ſecula, Amen.

Sancti ſepulturæ demandâtur.

DE S. VALERIANO Epiſcopo, cuius feſtum in quintumdecimum diem Decembris incidit, quærat lector in Tomo quinto, 17. Octobris, vbi eum chariſſimus noſter confrater Surius inter martyres Africanos poſuit.

DE MAXIMO Confeſſore, mentio fit in diſcipulorũ eius hiſtorijs, Auiti ſcilicet, ad decimumſeptimum diem Iunij, Tom. 3. & Carilephi, Calendis Iulijs, in Tomo 4. vbi per errorem Epiſcopus nominatur, cùm fuerit tantùm Abbas.

VITA BREVIS SANCTI VRSICINI RAVENNATVM ARCHIEPISCOPI, VT HABETVR IN PERdocti viri *Hieronymi Rubei, de geſtis Rauennatum libro tertio.*

ECCLESIO ſucceſſit in Rauennatũ Archiepiſcopatu 14. Decẽbr.
Vrſicinus, patria Rauẽnas, procero, ſed tenui corpore, S. Vrſicini
facie rubra, magnis oculis, ſumma vir religione atque patria.
innocentia. Hic Iulianum Argentarium in ædificationem auguſtiſſimi templi D. Vitalis incumbentem hor- Eius hortatur,
vt ad vnius patroni ciuitatis templum, alterum tu D. Apol-
adiungeret D. Apollinari, & geminata pietate ambos linari tem-
Rauennatum deos tutelares, honore afficeret. Id cùm plũ extrui-
Iuſtiniano Argentarius ſignificâſſet, & Cæſar fuiſſet aſ- tur.
ſenſus, ad claſſem, vbi templum ignobile D. Apollinari extructum erat, maius ac nobilius templum ædificauit. Quod ad hanc diem extat, ipſam egregij operis admirabilem antiquitatem præ ſe ferens. Hiſdem diebus Bacuda, Iuliani gener, ſocero opem ferente, in regione Rauennatis vrbis, cui regioni Aphricìſcæ cognomẽtum eſt, D. Michaëli Archangelo,
templum quod adhuc ſupereſt ædificauit. Nec haud ità pòſt multò obijt Vrſicinus Obit mor-
Archiepiſcopus, cùm annos tres Rauẽnati eccleſiæ præfuiſſet. Sepultus iuxta præ- tem.
deceſſorem ſuum Eccleſium, in diuorum Nazarij & Celſi ſacello. Eius imago in teſtudine ſpectatur Claſſenſis templi. In cuius templi porticu magnis characteribus hæc ſcripta erant. Beati Apollinaris ſacerdotis baſilicam, mandato beatiſſimi Vrſicini Epiſcopi, à fundamentis Iulianus Argentarius ædificauit, ornauit, atque dedicauit: conſecrãte verò beato Maximiano Epiſcopo, die Nonarum Maiarum, indictione duodecima. Octies P.C. Baſilij. Ferunt autem, cum D. Vrſicini Rauen-
natis martyris memoriam, cùm obtruncatus ex humo ſurrexit, caputque ambabus Miraculum
appræhendit manibus, tribus ex collo ramis palmæ prodeuntibus, renouãdam curauiſſe: quòd eo modo ſibi ad ſepulcrum martyris, orantique viſus ipſe fuiſſet.

MARTYRIVM SS. VALENTINI, CONCORDII, NOVALIS, ET AGRICOLAE, VT HABETVR SEcundo *libro hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rubei viri doctiſſimi.*

IN ea calamitate, quam Diocletianus Chriſtianis intulit 16. Decẽbr.
Rauẽnæ, Valentinus cum Nouali & Agricola, ſeptimo decimo Calendas Ianuarij, ob Chriſtum acerbiſſimam
necem ſubiérunt. De Valentino, in vita diui Dalmatij Dalmatij
Epiſcopi & martyris Ticinenſis, in hanc ſententiam le- vitã quære
gimus. Ad Dalmatium (cùm is eſſet in vrbe Alba, patre ſuprà quin-
ſenatore, & occultè primùm Chriſtianus, mox omni- ta Decẽbris
bus ſtatim relictis, palàm Chriſtum Deum prædicare, & miracula edere cœpiſſet) Valẽtinus magiſter militum, cùm ad eius aures fama perueniſſet, Rauẽna profectus, venit eum rogans, vt filio graui morbo laboranti, ac
iam deſperato, ſuppetias ferret. Deum precatus Dalmatius, Valentino renunciat, S. Valẽtinus
Concordium filium ſuum, qui erat Rauennæ, conualuiſſe: virumq; ſanctiſſimum, cũ filio cre-
itèm Rauennatem, nomine Antonium, eadem die obijſſe. Quæ omnia, cùm Va- dit in Chri-
lentinus Rauẽnam regreſſus, vera compeririſſet, denuò ad Dalmatium rediens, vnà ſtum, & ba-
cum Concordio filio, ſacra baptiſmatis vnda ablutus eſt. Cœpit ab eo die Valenti- ptizatur.
nus, Rauennæ Chriſtum profiteri, multiſque ad veram eius religionem adductis, Cum ſocijs
tandèm pariter cum filio Concordio, & Nouali, Agricolaque ſocijs, ob Chriſtum præmemo-
(vtì memorauimus) necatus eſt. ratis occi-
ditur.

VITA BREVIS S. GATIANI PRIMI EPISCOPI TVRONENSIS, PER SANCTVM GREGORIVM *æquè Epiſcopum Turonenſem conſcripta. Habetur cap.30.decimi libri hiſtoriarum Gallicarum.*

18.Decemb.

S Gatianus ad Chriſtum multos paganos conuertit.

DE Epiſcopis Turonicis, licèt in ſuperioribus libris quædam ſcripſiſſe viſus ſum, tamen propter ordinationem eorum, & ſupputationem, quo tempore primùm prædicator ad Turonicam acceſſit vrbem reciproca repleuit. Primus Gatianus Epiſcopus anno Imperij Decij primo, à Romanæ Sedis Papa tranſmiſſus eſt: in qua vrbe multitudo paganorum idololatrijs dedita commorabatur: de quibus nonnullos prædicatione ſua conuerti fecit ad Dominum. Sed interdùm occulebat ſe, ob impugnationem potentum, eó quòd ſæpiùs eum iniurijs & cõtumelijs cùm reperirent, affeciſſent: ac per crypta & latibula, cum paucis Chriſtianis, vt diximus, per eundem conuerſis, myſterium ſolennitatis diei Dominicæ clanculò celebrabat.

Felix obitus eius.

Erat autem valdè religioſus, & timens Deum, vt niſi fuiſſet talis, non vtiquè domos, parentes, & patriam ob Dominici amoris diligētiam reliquiſſet. In hac vrbe, ſub tali conditione, plures, vt ferunt, annos cõmoratus, obijt in pace: & ſepultus eſt in ipſius cœmeterio, quod erat Chriſtianorum, & ceſſauit Epiſcopatus trigintaſeptem annis.

S. Littorius ei ſuccedit.

Secundus, anno Imperij Conſtantis primo, Littorius ordinatur Epiſcopus. Fuit autem ex ciuibus Turonicis, & his valdè religioſis. Hic ædificauit eccleſiā primam intra vrbem Turonicam, cùm iam multi Chriſtiani eſſent. Primaq́; ab eo ex domo cuiuſdam ſenatoris baſilica facta eſt. Huius tempore, ſanctus Martinus in Gallijs prædicare exorſus eſt. Sedit autem annis triginta tribus & obijt in pace, ſepultuſque eſt in ſupraſcripta baſilica, quę hodiè quoquè eius nomine vocitatur. Tertius, ſanctus Martinus anno nono Valentis, Epiſcopus fuit. Hic tranſtulit corpus beati Gatiani: ſepeliuitque ipſum iuxta ſepulcrum ſancti Littorij in illa nominis ſui præfata baſilica.

S. Martinus Gatiani oſſa ſepelit iuxta S.Littorium.

DE S. NEMESIO, cuius feſtum in 19.diem Decembris incidit: ac de Ammone, Zenone & ſocijs, in 20.diem, Quære ſuprà in hiſtoria martyrum Alexandrinorum, 8.Decembris.

DE S. MEMMIO CHATALAVENNSI EPISCOPO, PER S. GREGORIVM TVRONENSEM IN *gloriam Confeſſorum, capitulo 66.*

21. Decēbr.

S. Mēmius mortuum ſuſcitat.

CHATALAVENSIS verò vrbis proprius extat patronus Memmius antiſtes, qui cùm adhuc maneret in corpore mortali, mortuum dicitur ſuſcitâſſe. Ad cuius nunc ſepulcrum ſæpiùs confractas miſerorum catenas atque compedes vidimus: ſed & nos propriè virturem eius experti ſumus. Quodā enim tempore, dum in vrbe illa cõmoraremur, puer vnus ex noſtris à febre corripitur, fatigatur vomitu, ac cibum potumque ſimul exhorret: nobis verò magna moleſtia generatur, quòd huius pueri infirmitas, itineri noſtro moras innecteret. Nec mora, baſilicam Sancti adeo, ſepulcro proſternor, pro puero, effuſis lachrymis deprecor, vt qui laborantibus vinctis, diſruptis compedibus reſpectu pietatis plerunquè conſolationem exhibuit, huic febricitanti medelę refrigeria miniſtraret. Mirū dictu, in ipſa nocte à Sancti virtute viſitatur infirmus: manè facto incolumis ſurrexit à lectulo.

S.Gregorius Turonēſis à S. Memmio ſalutē ægro puero obtinet.

DE SCIRIDONE, Cheremone & innumerabilibus ſocijs, quære ſuprà 8. Decembris in hiſtoria ſanctorum martyrum Alexandrinorum, circa finem.

DIVI

DIVI GREGORII NYSSÆ PONTIFICIS IN DIEM NATALEM DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI

oratio, Petro Franciſco Zino Veronenſi interprete.

BVCCINATE, inquit Dauid, in neomenia tuba, in inſigni die ſolennitatis veſtræ. Cæleſtis autem doctrinæ inſtituta omnia ſunt inſtàr legis apud eos, qui audiunt. Quamobrèm, quoniam adeſt inſignis dies ſolennitatis noſtræ, nos itèm obſeruemus legem, & efficiamur ſacræ celebritatis buccinatores. Legalis autem tuba, vt declarat Apoſtolus, eſt oratio. Dicit enim, incertum tubæ clangorem eſſe non oportere, ſed ſonis diſtinctum, vt ea, quæ dicuntur, perſpicua ſint. Edamus igitur & nos, fratres, clarum aliquem ſonum, qui non minùs exaudiatur, quàm ſi ederetur cornea tuba: quandoquidem & lex in vmbræ figuris antè depingens veritatem, in tabernaculorum celebritate tubis vt caneretur, mandauit. Et pręſens celebritatis argumentum veri tabernaculi myſterium eſt. In hac enim humanũ ei tabernaculum figitur, qui propter nos formam hominis induit. In hac tabernacula noſtra, quæ morte corruerant, inſtaurantur ab eo, qui ab initio conſtruxerat ædificium. Nos etiam ea verba pſalmi cum vocali Dauide plaudentes dicamus: Benedictus qui venit in nomine Domini. Quomodò autem venit? Non nauigio, aut curru aliquo, ſed incorrupta virginitate in vitam humanam traiecit. Hic Deus noſter, hic Dominus, & illuxit nobis, vt diem hanc ſolennem conſtitueret in condenſis vſque ad cornua altaris.

25. Decēbr. Pſal. 80. 1. Cor. 14. Num. 10. Pſal. 117.

Quòd autem myſterium, fratres, in ijs, quæ dicta ſunt, contineatur, neutiquè ignoramus: ſcimus enim vniuerſas res procreatas eſſe veluti templum quoddam Domini, à quo procreatæ ſunt. Verùm quia ſuperinducto peccato obſtructa erant ora illorum, qui victi fuerant, & exultationis vox obticuerat, & dies feſtos celebrantium conſenſus diſtractus erat, cùm humana natura cum beatarum mentium natura in celebrando non conueniret, idcircò venerunt Prophetarum & Apoſtolorum tubæ, quas lex corneas vocat, quia ex vero Vnicorni confectæ ſunt. Hæ ſpiritu ſancto inflatæ continuum veritatis ſonum protulerunt, vt auribus eorum, qui propter peccatum obſurduerant, patefactis, per frequentiam inferioris tabernaculi cum excellentibus illis mentibus, quæ ad altare ſuperius adſtant, concinentem vna ſolennitas cõcelebraretur. Diuina enim illius altaris cornua ſunt eximiæ & præſtantes cæleſtis naturæ virtutes, & principatus, & poteſtates, & throni, & dominationes, quibus cum per tabernaculi excitationem in celebritate coniungitur humana natura, renouatione corporum condenſata. Nam condenſari, & ornari, & indui, idem eſt: vt illi, qui hæc intelligunt, interpretantur.

Natiuitatis Domini ſolennis dies etiam antiquitùs habebatur.

Spirituales tubę corneę quæ ſint.

Agitè igitur ad ſpiritalem choream animos noſtros excitemus, nobiſque chori ducem, & principem, & coryphæum Dauidem proponamus, & vnà cum illo dulcem illam emittamus vocem: Hæc eſt dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea. In hac tenebræ incipiunt minui, & creſcente ſplendore, noctis termini contrahuntur. Neque enim caſu, aut ſponte ſua contingunt hæc, fratres, in hac die ſolenni, qua humanæ vitæ ſplendet diuina vita. Sed per ea, quę cernuntur, mentis aciem intendentibus arcanum quoddã oſtendit natura, ac tantùm non vocem emittens docet eos, qui audire poſſunt, quid ſibi velit, quòd in aduentu Domini dies augetur, & nox imminuitur. Mihi enim videor eam ſic loquentem exaudire: Conſidera, homo, qui hæc adſpicis, ex ijs, quæ vidẽtur, ea tibi aperiri, quæ recondita ſunt. Vides noctem ad ſummam longitudinem perueniſſe, & cùm progredi vlterius nequeat, conſiſtere, ac regredi? Cogita exitioſam peccati noctem, quæ malis omnibus artibus aucta, ad ſummum malitię cumulum venerat, hodiè reciſam eſſe, nè longiùs ſerperet, atque illuc deincèps redigi, vt planè deficiat, ac deleatur. Vides vberiores lucis radios, & ſolem ſolito ſublimiorem? Cogita veræ lucis præſentiam Euangelij radijs totum orbem terrarum illuſtrare.

Pſal. 117.

In decreſcentibus noctibus Dominus naſcitur.

Quòd autem humanæ vitæ non ab initio, ſed extremis temporibus Dominus apparuerit, hanc meritò fortaſsè cauſam quiſpiam exiſtimabit, quòd qui malitiam vt tolleret, humanam vitam erat ingreſſurus, expectauit neceſſariò vt omne

Idem in extremis ſeculi temporibus.

ab inimico ſatum, propagatumq́ue peccatum germinaret, ac tum demùm, vt legi-
Luc.3. tur in Euangelio, radici ſecurim admouit. Nam & qui præſtant medendi facultate, dum febris adhuc corpus exurit, & ex cauſis morbum efficientibus paulatìm intenditur, obſecundant morbo, quoàd vis ad ſummum peruenerit, nec cibi ſubſidium vllum ægrotanti præbent. At vbi malum conſtiterit, patefacto iam toto morbo, tunc artem adhibent. Sic animorum ægrotantium medicus expectauit, dum malitiæ morbus, quo natura hominum victa laborabat, ſe totum aperiret, nè latens aliquid, incuratum remaneret, ſi curâſſet id ſolum, quod cernebatur. Itaque nec Noë tempeſtate, cùm omnis caro in iniquitate corrupta eſſet, aduentu ſuo medicinam attulit, quia nondùm Sodomitici ſceleris germen pullulauerat. Nec tempore euerſionis Sodomorum Dominus aduenit, quoniam in humana natura multa adhuc mala latitabant. Vbi enim impius Pharao? Vbi indomita Aegyptiorum malitia? Nec tunc igitur tempus fuit, vt huic vitę ſe Deus commiſceret. Oportebat, vt Iſraëlitarum iniquitas pateſieret. Oportebat, vt regnum Aſſyriorum, & ſuperbia Nabuchodonoſor adhuc in vita latitans oſtēderetur. Oportebat, vt piorum cædes, tanquàm ſcelerata ſpinoſaq́ue planta, ex mala diaboli radice prodiret.
Matth.23. Oportebat, vt Iudæorum Prophetas occidentium, & à Deo miſſos lapidibus obruentium, ac Zacharia tandèm inter templum & altare interfecto, piaculum admittentium rabies detegeretur. Ad ſceleratorum germinum numerum adde & in-
Matth.2. fantium ab Herode patratam cædem.

Cùm igitur malitiæ vis ſe totam effudiſſet, multiſq́ue luxurians modis creuiſſet in animis eorum, qui ſingulis ſeculis ſcelere inſignes extiterant, tunc Deus, vt ad
Act.17. Athenienſes Paulus ait, ignorantiæ tempora deſpiciens, in diebus vltimis aduenit, quandò non erat intelligens, nec requirens Deum, quandò cuncti declinauerant, & facti erant inutiles, quandò concluſa erant omnia ſub peccato, quandò iniquitas abundabat, quandò vitiorum tenebræ ad ſummum vſque terminum venerant. Tunc apparuit gratia, tunc veræ lucis enituit radius, tunc in tenebris & vmbra mortis ſedentibus ortus eſt iuſtitiæ Sol. Tunc humanam carnem indutus multa ſerpentis capita pede contriuit, ad terramq́ue allidens conculcauit.

Nè quis autem mala, quæ nunc in vita ſunt, reſpiciens, falſa nos dicere ſuſpicetur, quòd in extremis temporibus ſplenduiſſe nobis Dominum aſſeramus. Nam (obijciat aliquis) qui tempora, quibus malitia retegeretur, expectauit, vt illam auctam cumulatamq́ue radicitùs euelleret ſic etiam tollere atque abolere cunctam debuerat, vt nullæ ipſius in vita reliquiæ remanerent. Nunc autem & homicidia, & furta, & adulteria, & reliqua omnia flagitia & ſcelera debacchantur. Is ergò, qui hæc ſpectans ſic obijcit, inſigni, peruùlgatoq́ue exemplo quæſtionem ipſemet ſol-
Egregia cōparatio ſerpentis cum dracone infernali. uat. Quemadmodùm cùm ſerpentes interficiuntur, non continuò reliquas partes vnà cum capite mori videmus: ſed cùm interierit caput, illæ tamen adhuc vitam retinent, nec vitali priuantur motu: ſic accidit in draconis interitu. Etenim ingens cùm eſſet admodùm fera, quippè quæ ſingulis hominum ætatibus excreuerat, qui multiplex eius caput, id eſt, vim illam malorum inuentricem multa in ſe capita continentem ſuſtulit, cæterarum ipſius partium tractus neglexit, vt interfectæ feræ motum poſteris ad exercitationis occaſionem relinqueret. Ecquod igitur colliſum & effractum eſt caput? Illud, quod impio conſilio mortem intulerat,
Gen.3. quod morſu mortiferum homini virus iniecerat. Quamobrèm qui mortis euertit imperium, vim, quæ in capite ſerpentis erat, vt ait Propheta, contriuit. Quod autem huius feræ in humana vita relictum fuit, quodq́ue, quoàd homines vitiorum motionibus permouentur, ſquama peccati vitam irritat, atque aſperam reddit, potentia quidem, etſi non penitus actu, iam mortuum eſt, cùm eius caput contuſum, & inutile factum ſit. At vbi tempus tranſierit, & ea, quæ mouentur, conſti-
1.Cor.15. terint, aduenerítq́ue vitæ huius abſolutio, quam expectamus, tunc & cauda, & extrema pars inimici, mors ipſa nimirùm deſtruetur, atque ità delebitur omninò cuncta malitia, cùm omnes in vitam per reſurrectionem reuocati, qui iuſti erunt, ad cæleſtem quietem accedent, qui autem peccatis obnoxij, in gehennæ ignem detrudentur.

Sed ad præſens gaudiū reuertamur, quod paſtoribus nunciant Angeli, cæli enarrant, & Magis prophetiæ ſpiritus multis varijsq; rationibus prædicat, vt etiam Ma-
Matth.5. gi gratiæ præcones fiant. Nam qui ſolem ſuum oriri facit ſuper iuſtos & iniuſtos,

quique

quìque pluit ſuper malos & bonos, cognitionis radium & rorem ſpiritûs alienis
etiam linguis demiſit, vt aduerſariorum teſtimonio magìs etiam apud nos veritas
confirmaretur. Audiuiſti ariolum Balaam meliori numine afflatum, ſic alienige-
nis prædicentem: Orietur ſtella ex Iacob? Eccè tibi, qui ab eo genus duxerunt, Ma- Num. 24.
gi ex prædictione ipſius nouum obſeruant ortum ſtellæ, quæ præter aliarum ſtella-
rum naturam, & motûs & ſtatûs eſt particeps, & ad vtilitatem hac vtitur viciſſitu-
dine. Etenim cùm cæteræ ſtellæ partìm in orbe non errante ſemèl infixæ ſtatum
immobilem ſortitæ ſint, partìm nunquam ceſſent à motu, hæc & mouetur, dum Matth. 2.
Magis ſe ducem præbet, & ſtat, dum illis oſtendit locum.

Audis Eſaiam clamantem: Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis? Diſce Eſa. 9.
ab eodem Propheta, quomodò natus ſit puer, quomodò datus ſit filius. Num iuxta
naturæ legem? Minimè verò, inquit. Legibus enim naturæ non paret, qui naturæ
Dominus eſt. Quomodò igitur natus eſt puer? Dic. Eccè, inquit, Virgo in vtero Eſa. 7.
concipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Quod ſi interpre- Matth. 1.
teris, ſignificat, nobiſcum Deus. O rem admirandam. Virgo mater efficitur, & per-
manet virgo. Cernis nouum naturę ordinem? In alijs mulieribus, quandiù aliqua S. Maria poſt
eſt virgo, non eſt mater. Nam poſteaquàm eſt facta mater, virginitatem non ha- partum per-
bet. Hîc autem vtrunque nomen in idem concurrit. Eadem enim & mater, & vir- manet vir-
go eſt. Nec virginitas partum ademit, nec partus virginitatem ſoluit. Decebat go.
enim, vt qui in vitam humanam introibat, vt homines integros incorruptosque
ſeruaret, ab incorrupta ſibi deſeruiente integritate initium duceret. Nam homi-
num conſuetudo expertem connubij, incorruptam appellat.

Hoc mihi antè magnus ille Moſes per eam lucem, in qua ſibi Deus apparuit, vi-
detur cognouiſſe, qui cùm rubus arderet, nec tamen cõſumeretur: Aſſcendam, in- Exod. 3.
quit, & videbo viſionem hanc magnam: non loci motum, vt arbitror, per aſſcen-
ſum declarans, ſed temporis tranſitum. Quod enim tunc per flammam & rubum
ſignificabatur, progrediente tempore, quod intercedebat, perſpicuè in myſterio
Virginis apertum fuit. Quemadmodùm enim illic eſt rubus, & tangit ignem, &
non comburitur, ità hîc eſt Virgo, quæ lucem parit, & non corrumpitur. Quòd au-
tem per rubum Virginis corpus, quod Deũ ſuſcepit, intelligatur, nè te ſimilitudi-
nis pudeat. Nam omnis caro propter peccati ſuſceptionem, & ob id ipſum tãtùm, Luc. 8.
quòd eſt caro, peccatum eſt. Peccatum autem in ſcriptura vocatur ſpina. Hebr. 6.

Ac nè à propoſito longiùs euagemur, fortè non erit intempeſtiuum, ſi incor-
ruptæ matris teſtem eum, qui inter templum & altare fuit occiſus, proferamus.
Hic eſt Sacerdos Zacharias, non Sacerdos ſolùm, verumetiam Propheta. Ac pro- Matth. 23.
phetiæ quidem poteſtas in Euangelij libro declaratur, cùm viam hominibus mu-
niens diuina gratia, nè Virginis partus incredibilis putaretur, minoribus miraculis
fidelium aſſenſum ſic exercuit, vt fœmina ſterilis, & vir iam ętate confectus filium
ſuſciperent. Hoc mirandi Virginis partùs proœmium fuit. Etenim ſicut Eliſabeth, Luc. 1.
quæ ſterilis ad ſenectutem peruenerat, non poteſtate naturæ fit mater, ſed ei diui-
no conſilio filius naſcitur: ſic quod in virgineo partu non credendum videtur, ſi
referatur ad Deum, credibile eſt. Quoniam igitur ex virginitate prouenientem
præcedit nuncius ſterilis, qui ad vocem illius, quæ Dominum vtero gerebat, ante-
quàm in lucem prodiret, in aluo matris exiliuit, ſimul àc natus eſt præcurſor Ver-
bi, prophetico ſpiritu Zachariæ ſilentium ſoluitur. Quæcunque autem diſſeruit
Zacharias Propheta, ad futurum ſpectabant.

Hic igitur diuino numine ad occultorum cognitionem ductus, cùm virgini-
tatis myſterium in partu incorrupto non ignoraret, in ſacro templo Virginem
matrem à loco virginibus per legem aſſignato non ſemouit, Iudæosque docuit,
naturam humanam vnà cum reliquis omnibus rerum omniũ effectori & Regi ità
ſubiectam eſſe, vt arbitratu ſuo eam ipſe regeret, non autẽ ab ea regeretur: itaque
in manu ipſius eſſe, nouam ortûs rationem moliri, quæ matrem eſſe virginem non
impediret: quamobrèm eam ſe à virginum loco non excluſiſſe. Locus autem ille Zacharias,
erat ſpatium quoddam inter templum & altare. Cùm igitur audiuiſſent Iudæi re- pater Iohã-
rum omnium Regem in vitam humanam diuino ordine prodijſſe, metuentes, nè nis Baptiſtę
Regi ſubderentur, ſacerdotem, qui hæc de ipſo partu teſtificabatur, ad ipſum altare inter tem-
ſacrificantem interfecerunt. plum & al-
tare occidi-
tur.

Sed lõgè à propoſito aberrauimus, cùm ad Bethleẽ, de qua in Euãgelio, oratione
recurrere

recurrere nos oporteret. Nam ſi verè paſtores ſumus,& proprijs gregibus inuigilamus,ad nos vtiquè ſpectat Angelorum vox, quæ magnum hoc gaudium nunciat. Luc.2. Oculos igitur in cæleſtem exercitum intendamus, tripudium ſpectemus Angelorum,diuinum ipſorum cantum audiamus. Qui'nam plaudentium ſonus? Gloria, clamant,in altiſſimis Deo. Cur diuino numini, quod in altiſſimis cernitur, gloriam tribuunt? Quoniam,inquiunt,& in terra pax. Ob hoc ſpectaculum gaudio perfuſi ſunt Angeli. In terra pax. Quæ priùs deteſtabilis erat,quæ ſpinis ac tribulis plena ſolitudo,quæ damnatorum exilium,quæ belli regio,hæc pacem ſuſcepit. O rem Pſal.84. admirabilem. Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cælo proſpexit. Talem dedit hominũ terra fructum ſuum. Et hęc fiunt pro bona in hominibus voluntate. Deus humanæ naturæ commiſcetur,vt ad ſublimitatem diuinam hominem tollat.

His auditis, in Bethleem proficiſcamur, nouum ſpectaculum contemplemur: quomodò partu ſuo Virgo lętetur,quomodò lactet infantulum. Sed priùs auſcultemus,quid de ipſa memoriæ proditum ſit. Virginis pater (vt ex hiſtoria quadam incerti authoris accepi) fuit inſignis quidam ciuis, obſeruantia legis & vitæ probitate in primis nobilis, qui ſine filijs ad ſenectutem peruenerat, cùm minùs idoneam ad gignendum vxorem haberet. Habebatur autem matribus ex lege honor quidam,quo carebant fœminæ,quæ liberos nullos ſuſceperant. Quapropter & hęc 1.Reg.1. imitata id,quod de matre Samuelis ſcriptum eſt,in ſanctum ſanctorum ingreditur, & ſupplex Deum orat,nè ſe legis benedictione ſinat excidere, cùm nihil vnquàm admiſerit contra legem. Quòd ſi mater euaſerit,ſe quodcunque pepererit, ei dedicaturam. Quamobrèm cùm voti compos effecta filiam ſuſcepiſſet, eam vocauit Mariam, vt ipſo etiam nomine teſtaretur acceptum munus à Deo. Illam igitur, cùm iam grandiuſcula eſſet, nec vbere matris ampliùs indigeret, ducens ad templum Deo reddidit,& ſtudiosè promiſſum exoluit.

S. Anna vouet Deo votum, & reddit.

Sacerdotes autem,quandiù paruula fuit,ad Samuelis ſimilitudinem in ſanctis ædibus educârunt: ſed cùm iam adoleſceret,conſulebant,quid'nam agerent de ſacro illo corpore,nè Deum offenderent. Etenim naturæ legi illam ſubijcere, vt cuipiam in matrimonio collocata ſeruiret,abſurdiſſimum videbatur. Inſtàr enim ſacrilegij fuiſſet,ſi muneris Deo ſacrati dominus homo fieret. Legibus enim erat conſtitutum,vt maritus dominaretur vxori. Mulierem rurſus inter ſacerdotes in templo verſari,atque in ſanctis ædibus conſpici,nec lex, nec grauitas permittebat. Deliberantes igitur in hanc ſententiam diuinitùs conuenerunt, vt eam connubij nomine cuipiam deſponderent,qui tamen ad cuſtodiam eius duntaxàt eſſet idoneus. Ad hoc autem munus aptiſſimus inuentus eſt Ioſeph ex eadem tribu & patria,qua erat Virgo. Sacerdotum ergò conſilio Ioſeph puellam ſponſam accipit. Quæ tamen coniunctio ſponſalia non eſt egreſſa.

Inſtàr eſt ſacrilegij, ſi virgo Deo dicata, homini iungatur in matrimonio.

Luc.1. Tunc ad Virginem miſſus eſt Gabriel, qui ei diuinæ voluntatis arcanum aperiret. His autem fauſtiſſimis verbis vſus eſt. Aue gratia plena, Dominus tecum. Con-Gen.3. traria hæc eſt oratio illis vocibus,quas prima mulier audiuit. Tunc enim illa doloribus propter peccatum damnata eſt: nunc autem in hac per gaudium dolor expellitur. In illa moleſtiæ partum præceſſerunt: huic partum lætitia prænunciat. Nè timeas,inquit. Quoniam omnibus mulieribus timorem affert partûs expectatio,dulcis partûs promiſſione timor eximitur. In vtero,inquit,concipies, & paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe enim ſaluum faciet populũ ſuum à peccatis eorum. Quid autem Maria? Audi pudicam Virginis vocem: Quomodò erit mihi iſtud,quoniam virum non cognoſco? Angelus partum nunciat: at illa virginitati inhæret,& integritatem Angelicæ demonſtrationi anteponendam iudicat. Nec Angelo fidem non habet,nec à propoſito recedit ſuo. Interdixi, inquit, mihi conſuetudinem viri. Quomodò iſtud erit mihi, quoniam virum non cognoſco? Hæc Mariæ vox declarat ea,quæ ex hiſtoria incerti authoris cõmemoraui, non eſſe penitùs abſurda. Si enim liberorum cauſa ducta fuiſſet à Ioſeph, quomodò parituram Angelo prenuncianti, ſe rem nouam, & alienã audire præ ſe tuliſſet, cùm ipſa quoq; ſeſe obſtrinxiſſet naturę lege,vt aliquandò mater eſſet? Verùm quia carnem Deo conſecratã,tanquàm ſanctũ aliquod oblatum munus,oportebat intactã integrãque prętare,idcircò, Licèt,inquit,Angelus ſis, licèt è cælo venias, licèt id, quod oſtenditur,naturã ſuperet humanam, tamen me virum cognoſcere nefas eſt. Quomodò ſine viro mater ero? Ioſeph enim ſponſum noui,ſed virum non cognoſco.

S. Mariæ annunciatio.

Vides etiã antiquæ legis tempore fuiſſe in vſu Virginitatem?

Quid

Quid ad hæc auſpex Gabriel? Quem thalamum ſtatuit puro, impollutoque connubio? Spiritus ſanctus, inquit, ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. O beatum vterum illum, qui bonitatis præſtantia ad ſe traxit animi bona. In reliquis enim omnibus vix animus purus Spiritûs ſancti præſentiam capit: hic autem caro fit Spiritûs receptaculum. (S. Mariæ caro S. Spiritûs receptaculum.) Sed & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Quid ſignificat arcanus hic ſermo? Chriſtus Dei virtus eſt, & ſapientia, vt ait Apoſtolus. (1. Cor. 1.) Virtus igitur Altiſſimi, quæ Chriſtus eſt, per aduentum Spiritûs ſancti formatur in Virgine. Quemadmodùm enim vmbra ad præcedentium corporũ figuram effingitur, ſic forma & indicium diuinitatis Dei in virtute ipſius, qui paritur, oſtendetur: & imago, & ſignum, & adumbratio, & ſplendor exemplaris per admirabilem rerum effectionem demonſtrabitur. (Chriſti conceptio.)

Verùm hortatur nos Euangelium, vt in Bethleem oratione reuertamur, & quæ in antro ſint myſteria videamus. Quid'nam eſt hoc? Puer pannis inuolutus, & poſitus in præſepio: (Luc. 2.) & Virgo poſt partum, ac incorrupta mater complectitur filium. Emittamus illam Prophetæ vocem: Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei noſtri. (Pſal. 47.) Num hæc, quæ audiuimus de Chriſto, fortuna & caſu contigerunt, & ſcripta ſunt, an hiſtoriæ ſubeſt aliqua ratio. Quid ſibi vult hæc Domini in antro ſedes? hæc in præſepi reclinatio? (Eius natiuitas.) Cur tempore deſcriptionis tributorum in vitam ingreditur? An perſpicuum eſt, eum, quemadmodùm à legis execratione nos eripit factus ipſe pro nobis execratio, & liuores noſtros in ſe transfert, vt eius liuore nos curemur, (Eſa. 53.) ſic etiam vectigalem fieri, vt nos à grauiſſimo vectigali, quod ab homine mors exigit, liberaret? Quòd verò ſpeluncam vides, in qua paritur Dominus, cæcam hominum vitam, & ſub terra demerſam cogita, in qua naſcitur ille, qui in tenebris ambulantibus, & in regione vmbræ mortis ſedentibus ſe oſtendit. Pannis autem obuoluitur, & faſcijs conſtringitur, qui peccatorum noſtrorum catenas ſubit & vincula.

Præſepe verò, in quo Verbum gignitur, beſtiarum eſt domus, vt cognoſcat bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui. (Eſa. 1.) Per bouem intellige illum, qui legis iugo ſubiectus eſt: per aſinum autem, quod eſt animal ferendis oneribus natum, eum, qui ſimulacrorum cultûs onuſtus eſt crimine. Cæterùm commune ratione expertium animalium pabulum & vita, fœnum eſt. Producens, inquit Propheta, fœnum iumentis. (Pſal. 103.) Quod autem ratione præditum eſt animal, veſcitur pane. Idcircò in præſepi, quod eſt animalium ratione vacantium ſedes, è cælo delapſus vitæ panis proponitur, vt & quæ à ratione remota ſunt animalia, rationis cibo nutriantur, atque ità ratione decorentur. (Cur in præſepio Dominus ſit poſitus.) Medium igitur in præſepi ſe inter bouem & aſinum vtriuſque Dominus locat, vt medium parietem maceriæ ſoluens, duos condat in ſemetipſo in vnum nouum hominem, (Ephes. 2.) ab altero graue legis iugum eripiens, alterum ſimulacrorum cultûs onere liberans.

Sed oculos ad mirabilia cælorum ſpectacula tollamus. Ecce enim non Prophetæ ſolùm & Angeli gaudium hoc nobis denunciant, verumetiam cæli rebus ſuis admirandis Euangelij gloriam prædicant. Ex Iudæis, vt ait Apoſtolus, Propheta Chriſtus ortus eſt. (Hebr. 7.) Sed eius ortu non illuminatur Iudæus. Peregrini, & à teſtamentorum promiſſione, benedictioneque patrũ alieni ſunt Magi, qui cognitione populum Iſraëlitam anteuertunt, & cæleſtem agnoſcentes lucem, & in ſpelunca Regem non ignorantes. (Tres Magi neoplaſto Chriſto munera offerunt.) Hi munera afferunt, illi inſidias ſtruunt. Hi venerantur, illi perſequuntur. Hi gaudent inuento, quem exquirebant, illi nunciatũ ipſius ortum reformidant. Videntes enim, inquit, ſtellam ſupra locum, vbi erat puer, gauiſi ſunt gaudio magno valdè. (Matth. 2.) Herodes autem ſermonem audiens turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo. Hi & tanquàm Deo thus offerunt, & auro dignitatem regiam colunt, & prophetica quadam gratia per myrrham mortis diſpoſitionem ſubſignificant. Illi verò cunctos infantes vnum in locum coactos interneccione tollendos cenſent. Quod eos mihi non ſolùm crudelitatis, verumetiam ſummę dementiæ videtur coarguere.

Quid enim ſibi vult iſta puerorum trucidatio? Cur auſi ſunt homicidæ ſeſe tanto ſcelere obſtringere? (Sancti Infantes occiduntur.) Quoniam nouum quoddam, inquiunt, mirandumque cæli portentum Regis indicium Magis nunciauit. Quid igitur tum? Aut portendenti ſigno fidem habes vt vero, aut quod rumore iactatur, vanum putas. Si talis eſt, qui cælos ſibi fecerit inſeruire, prorsùs eſt ſupra manum tuam. Sin autem in poteſtate

tua

tua eſt, vt ille vel viuat, vel moriatur, cum fruſtrà pertimeſcis. Qui enim id agit, vt imperio tuo ſubditus ipſe ſit, pro quo molietur inſidias? Cur horrendum illud datur mandatum? Cur impia fertur ſententia, vt miſeri infantes trucidentur? Quid peccârunt? Quid morte, aut ſupplicio dignũ admiſerunt? Crimen vnum duntaxàt habent, quòd nati ſunt, & in lucem editi. Et propterea neceſſe fuit, vt ciuitas carnificibus compleretur? vt cogeretur matrum multitudo, & infantium populus? vt adeſſent etiã patres? & generis propinquitate coniuncti ad ſæuum facinus congregarentur? Quis oratione calamitatem deſcribat? Quis acerbitatem enarrans oculis adſpiciendam proponat? mixtam illam lamentationem, luctuoſum queſtum puerorum, matrum, propinquorum, patrum ad minas carnificum miſerabiliter exclamantium?

Matrum & propinquorum lamentatio.

Quis dicendo poſſit exprimere carnificem gladio contra puerum irruentem, & toruo, trucique vultu contuentem, ac verbis crudelibus alloquentem, vna quidem manu corripientem infantulum, altera verò gladium adigentem? Matrem porrò ex altera parte filium ad ſe trahentem, obijcientemque ceruicem ſuam acuto gladio, nè miſerum filiũ carnificis manu necatum proprijs oculis intueatur? Quis explicet ea, quæ patres agunt, reuocationes, ſuſpiria, poſtremos filiorum complexus? præſertim cùm idem à multis fiat eodem tempore? Quis variam multiplicemque calamitatem, & conduplicatos puerperarũ dolores partùs exponat? & acerrimas, quas admouebat natura, faces? Quomodò puer infelix & vberi ſimul inhæreret, & per viſcera letalem plagam acciperet? Quomodò miſera mater ſimul infantis ori ſubderet vbera, & ſinu ſanguinem eius exciperet? Manùs autẽ impetu ſæpenumerò carnifex vno gladij ictu filium & matrem conſauciabat, & vnus ſanguinis riuus ex matris plaga, & ex mortifero vulnere filij mixtus decurrebat.

Matth. 2.

Iam verò cùm nefaria Herodis ſententia non ſolùm nupèr geniti necarentur, ſed etiam illi, qui alterũ agebant annum, raperẽtur ad mortem, (Scriptum eſt enim eum iuſſiſſe, bimulos & minores interfici) videre erat matres non paucas, quæ eo temporis ſpatio duos filios enixæ fuerant. Quod'nam igitur rursùm in his ſpectaculum cernebatur, cùm duo carnifices circa matrẽ vnam eſſent occupati, vnusque propè currentem filium ad ſe raperet, alter autem lactentem adhuc infantulum è gremio matris euelleret? Quid tum faciat mater infelix, cùm natura bifariàm in filios diuellatur, & vtroque filio maternis viſceribus ex æquo faces admouente neſciat, vtrum ex carnificibus priùs ſequatur, cùm vnus ex hac, alter ex illa parte pueros ad cædem trahat? Præcurrat'ne ad nupèr genitum, confuſos, indiſtinctosque gemitus emittentem? At inhibetur ab altero iam loquente, balbutientique lingua matrem inclamante. Quid'nam agat? Quò ſe vertat? Vtrius voci voce ſua reſpondeat? Vtrius gemitum gemitu excipiat ſuo? Vtrius defleat necem, cùm vterque naturæ ſtimulis æquè miſeram feriat? Sed amoueamus aures ab hiſce queſtibus, & ad lætiora, diei que feſto magìs conuenientia cogitationẽ conuertamus, licèt Rachel, vt inquit Propheta, clamans filiorum cædem deploret. In die enim feſto, vt ait ſapiens Salomon, malorum decet obliuiſci.

Dies feſtus Natalis Domini.
Hier. 31.

Quæ autem nobis celebrior dies hac eſſe poteſt, in qua malas diaboli tenebras diſcutiens iuſtitiæ ſol per naturam noſtram illucet mundo? in qua qui ceciderit, excitatur? qui victus eſt, in gratiam recipitur? qui eiectus eſt, reuocatur? qui è vita excidit, ad vitam redit? qui ſeruitutem ſeruiuit, regni dignitatem aſſequitur? qui mortis vinculis conſtrictus eſt, ad regionem viuentium reuertitur? Nunc, vt propheta teſtatur, æreæ mortis portæ confringuntur, ferrea comminuuntur vincula, quibus anteà genus hominũ in mortis cuſtodia concluſum detinebatur. Nunc, vt cecinit Dauid, recluditur porta iuſtitiæ. Nunc per tòtum orbem vna voce feſtum celebrantium clamor exauditur: Per hominem mors, & per hominem ſalus. Primus in peccatum lapſus eſt: iacentem ſecundus ſuſcitauit. A muliere mulier defenſa eſt. Prima peccato aditum patefecit: hæc, vt teſtamenti pateret aditus, miniſtra fuit. Illa ſerpentis conſilium eſt ſecuta: hæc ſerpentis interfectorem exhibuit, & lucis authorem in lucem edidit. Illa per lignum induxit peccatum: hæc per lignum gratiam intulit. Lignum autem Crucis intellige, cuius fructus eſt ſemper virens, & guſtantibus vita fit immortalis. Nullus autem hanc gratiarum actionem Paſchatis tantùm myſterio putet conuenire. Sic enim cogitet, Paſcha quidem diuinæ diſpoſitionis eſſe finem, qui tamen finis conſequi nequeat, niſi principium antece-

Pſal. 106.
Pſal. 117.
1. Cor. 15.
Gen 3.
Luc. 2.
Fructus ligni Crucis, vita eſt immortalis.

antecedat. Quid igitur antiquius eſt? Ortus nimirùm morte. Etſi igitur huius bona ſunt, pars tamen bonorum ipſius ortus.

Quòd ſi quis munera, quæ in Euangelijs commemorantur, enumeret, ſi recenſeat miracula curationum, in inopia & fame ciborum copiam, mortuorum è monumentis excitationem, ſubitam atque improuiſam effectionem vini, expulſiones dæmonum, varias affectiones ad valetudinem reuocatas, claudorum ſaltus, illitos luto cæcorum oculos, diuinam doctrinam, leges latas, arcanam ſimilitudinum ſignificationem, hęc omnia huiuſce diei gratia compræhenduntur. Hęc enim bonorum, quæ deincèps conſecuta ſunt, omnium initium fuit. Quamobrèm exultemus, & lætemur in ea. Chriſti natiuitas omnium bonorũ initium.

Negligamus, vt hortatur Propheta, exprobrationem hominum, nec deſpectione ipſorum ſinamus nos vinci, qui diuinæ diſpoſitionis & prouidentiæ rationem irrident, quaſi non decuerit Dominum ſubire corporis naturam, nec in hominum vita naſcendo verſari. Ignorant enim rei myſterium, quo Dei ſapientia nobis ſalutem afferre conſtituit. Eramus ſpontè peccatis noſtris venditi, & inſtàr eorum, qui argento veneunt, vitæ noſtræ inimico mancipati. Quid tibi à Domino optandum fuit? Nónne vt eripereris è ſeruitute? Cur igitur curioſè requiris modum? Cur benemerenti benemerendi rationem præſcribis, non ſecùs, àc ſi quis benemerito ſuccenſeat medico, quòd ſe non hac, ſed illa ratione curauerit? Quòd ſi diuini conſilij rationem curioſitate ductus exquiris, hoc tibi ſatis ſit intelligere, non vnum aliquod bonorum, ſed quicquid boni cogitatione ac mente concipitur, illud eſſe diuinum numen, potens, iuſtum, bonum, ſapiens, omnia deniquè nomina & notiones, quibus natura diuina declaratur. Eſa 51.

Conſidera igitur mihi, num in hoc beneficio, quo nos affecit, cernantur omnia, quæ dicendo percurri, bonitas, ſapientia, iuſtitia, potentia. Vt bonus deſertorem amauit. Vt ſapiens rationem inuenit, qua ſeruitute oppreſſum in libertatem vendicaret. Vt iuſtus in ſeruitute continentem, & emptionis iure poſſidentem non coëgit, ſed ſeipſum pro illo, qui victus erat, tradidit, & tanquàm vas & ſponſor debitum ipſe perſoluit, vt eum, qui obſtrictus erat, liberaret. Vt potens non victus eſt in inferno, nec eius caro vidit corruptionem. Neque enim fieri poterat, vt vitæ author ac Dominus à corruptione vinceretur. Caro Chriſti non vidit corruptionem.

At turpe, inquies, fuit, eum in vitam humanam ingredi, & carnis moleſtias experiri. Immò verò hîc apparet muneris amplitudo. Etenim cùm aliter è tantis malis homo liberari non poſſet, beatitudinis Rex gloriam ſuam cum vita noſtra commutauit. Ac puritas quidem ad noſtras ſordes ſeſe demiſit. Sordes tamen ipſæ puritatem non attigerunt. Lux enim, vt in Euangelio legitur, in tenebris fulſit, tenebræ autem eam non compræhenderunt. Nam tenebræ præſentia ſplendoris euaneſcunt. Sol in tenebris non obſcuratur. Quod mortale eſt, abſorbetur à vita, quemadmodùm ſcribit Apoſtolus: non autem vita à morte conſumitur. Quod corruptum fuit, cum incorrupto ſeruatur: corruptio autem ad incorruptionem non accedit. Idcircò communis rerum omnium procreatarum concentus exurgit Dominum ſuum vna voce collandantium, ſic omni lingua cæleſtium, terreſtrum, atque infernorum exclamante: Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris laudandus in æternum, Amen. Iohan. 1. 2. Cor. 5. Philip. 2.

SERMO BEATI PETRI DAMIANI DE S. PROTOMARTYRE STEPHANO, VT *habetur octauo Tomo Aloyſij.*

26. Decẽbr. ADHVC filium Virginis habemus in manibus, & obſe-
cutoria delinitione vagientis Dei honoramus infanti-
am. Ducit nos Virgo ad veneranda cunabula, & ſpecio-
Pſal.44. ſa præ filiabus hominum, ad ſpecioſum forma præ filijs
hominum: benedicta inter mulieres, ad benedictum
inter homines nos conducit. Submurmurat nobis in
aurem (nè fortè domus exaſperãs audiat & concitetur)
reuelata eſſe velamina Prophetarum, & completum
conſilium Dei. Videte miraculum matris Domini, quia
creatura creat, & creator creatur. Scintillat ſidus, ma-
gus adorat, exultat polus, tellus reſultat, gloriantur An-
Vides Deũ & hominẽ ex beata virgine natũ. geli, paſtores adgaudent, virgo parit, naſcitur Deus, & cælorum luminaria clario-
ri lumine lumen exortum in tenebris proſequuntur. In iſtis bonis verſamur. Bea-
tus vir qui impleuit deſiderium ſuum ex ipſis. Scio quia dulce vobis eſt, In princi-
Pſal 126. pio erat verbum: dulcius, Verbum caro factum: dulciſſimum, Verbum in Cruce
Iohan.1. ſuſpenſum. A tanto puerperio quis inſanus oculos ſuos amouere, nedùm auelle-
Cant.6. re præſumat, niſi ipſe iubeat qui dicit: Auerte oculos tuos à me, quia ipſi me auo-
lare fecerunt?

Cant.1. Ecc è dum oſculatur nos oſculo oris ſui, dum tãtis miraculis & ſtupidos nos facit
Act.6. & attentos, Stephanus plenus gratia & fortitudine, facit prodigia & ſigna magna
in populo. Nunquid æquum eſt derelinquere Regem, & ad militem oculos retor-
quere? Nequaquàm, niſi imperauerit Imperator. Surgit ipſe Rex filius Regis, & la-
pidantium acies interrumpens, triumphatorio certamini non ſine dolore cordis
aſſiſtit. Videt opprimi primum & primicerium purpuratę cohortis, & grandinaria
lapidũ denſitate, fontes ſanguinis de corpore protomartyris ebullire. Videt quia
vniuerſa debacchatio redundat in ipſum, & ipſi ſoli improperia exprobrantium
cumulantur. Vbi pietas & miſericordia tua Domine, ſi non compateris patienti?
Vbi & æquitas, & iuſtitia, ſi non iudicas, & vindicas de populo lapidante? Curra-
Pſal.18. mus ad ſpectaculum, ad quod currit, qui exultat vt gigas ad currendam viam, & vi-
deamus quibus armis armatus vexillifer martyrum in campũ pugnaturus deſcen-
dit: & vt diligentiùs eluceſcat ſingularis martyrij prima prærogatiua, reuocemus
Act.6.& 7. ad memoriam Apoſtolicorum actuum deſcriptionem, in quibus hiſtoricis & fi-
guralibus dictis conuerſatio & paſſio belligeri militis continetur.

Stephanus, inquiunt, plenus gratia & fortitudine, faciebat prodigia & ſigna ma-
gna in populo. Non paruũ latet hìc myſterium, nec vilipendenda ſimplicioris ſcri-
pturę manifeſta poſitio. Ad Virginem quippè loquens Archangelus verba de cęle-
ſtibus ſcrinijs ſumpta, nec alterius, niſi ipſius Dei ſpiritu fabricata, noua ſalutatio-
ne perorat. Nulli dubium, quin omnium verborum excedant altitudinem, vtpotè
de melioribus diſciplinis ſancti Spiritùs euoluta, quorum enunciatione confœde-
randum erat illud vnicum ſacramentum Verbi & hominis, diuinitatis & carnis.
Luc.1. Aue, inquit fortitudo Domini, gratia plena. Quid autem de Stephano? Stephanus
Deipara virgo & Stephanus præ cæteris pleni gratia. plenus gratia & fortitudine. Nonne Lucas eiſdem penè literis de vtriſque loqui-
tur? Sed licèt longè excellentior modus in Virgine prędicetur, ſecundariò tamen
laudatur in Martyre. Habet igitur gratiam Stephanus ſublimiori genere quàm re-
liqua martyrum multitudo, plenus gratia, refertus videlicet, & cumulatus, quod
rarò in ſcripturis canonicis ſubtilis inquiſitor inueniet. Iungitur gratiæ fortitudo,
quia infuſo ſpiritu libertatis ignitus animus in lucẽ veritatis erumpit, nec patitur
vllo pacto rigorẽ iuſtitię vel ſubmitti aliquandò, vel dimitti. Sic loricatus gratia, &
haſta fortitudinis ſapiẽter infrendens, faciebat prodigia & ſigna magna in populo.
Ille poteſt ſigna & prodigia facere, in quo gratia & fortitudo ſedẽ fortiſſimam ſta-
tuerũt. Sic exit Stephanus ad homicidas, ad legis adulteros, ad crucifixores filij Dei
Eſa.1. patris: loquitur genti peccatrici in Aegypto, populo graui iniquitate in deſerto, ſe-
mini nequam in terra promiſſionis, filijs ſceleratis in morte Saluatoris. Dura cer-
uice, inquit, & incircũciſi corde & auribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſtitiſtis, &c.

Surre-

Surrexerunt autem quidam de ſynagoga, vtiquè ſatanæ, & vndiquè conglobantur, vel ad conuincendum, vel ad occidendum: faciunt parietem vnum, impietatis ſquama ſquamæ coniungitur: ſibilant ſibi ſerpentes adinuicèm, & conueniunt in vnum aduerſùs Dominum, & aduerſùs ſeruum eius. Velit nolit, cedit impietas pietati, veritati error, ſtultitia ſapientiæ, Spiritui ſancto præſumptio & vanitas ſpiritûs humani. Et non poterant, inquit, reſiſtere ſapientiæ & Spiritui, qui loquebatur. Non dixit, Non volebant, quod rationabilium eſt & perfectorum: ſed, non poterant, vbi menti malæ facultas tollitur, non voluntas mutatur. Redarguebantur, ait, ab eo cum omni fiducia. Fiducialiter agit, nec mutat, nec mutatur mens imperterrita, quæ magìs amat iuſtitiam, quàm vitam, fidem, quàm ſanguinem, mortem, quàm iuſtitiæ taciturnitatem. Concurrentes rapiunt eum, adducunt in concilium, & gaudent eum infra ſua retiacula concluſiſſe. Sed fruſtrà iacitur rete ante oculos pennatorum. Tunc vox liberior, & illorum cotibus ſermo exacuitur veritatis, totumque martyrem rapit ſibi Spiritus Dei, & ex eius ore ſonantiori organo modulatur. Apparet ei vna facies ſcriptùrarum, & veteris inſtrumenti diſpendia in compendioſam redigit breuitatem. Replicat promiſſiones & beneficia Dei, murmurationes & maleficia populi, bona præſtita, reddita mala, & ad extremum diuini ſanguinis exprobrat effuſionem: Vocat refractarios Spiritui, dura ceruice, incircuncisos corde & auribus: & ſublimi voce homicidas & proditores appellat. Non veretur conuenticula congregata de ſanguinibus, & inter manus quærentiū animam eius, deliberatione iuſtitiæ cacumen veritatis aſſcendit. Diſſecantur cordibus, & ſtrident dentibus in eum, concipiunt dolorem, & propè eſt vt pariant iniquitatem. Mirum quia non reuocantur inſueti nouitate miraculi, quòd luminoſa protomartyris facies non refrenat inſanos. Videbant, inquit, faciem eius tanquàm vultum Angeli ſtantis inter illos. Quid eſt, Iudæi? Lumine vultûs Dei inſignitur glorioſus Leuita, & vibranti ſplendore Stephanus ſerenatur, reuerberantur oculi veſtri, & tamen inuidiæ magnitudo, viſionis maieſtatem occludit. Reſpondeant mihi diuinorum voluminum euolutores, vbi reuoluerint, hominem in terris poſitum, vultum Angelicū induiſſe, & cùm in vtriſque legibus vel rarò, vel nunquàm inuenerint, adſtupeant gloriæ triumphantis.

S. Stephani conſtantia & immutabilitas.

Prou. 1.

Zelus eius.

Pſal. 15.

Inuidia Iudæorū, oculos mentis occluſit.

Sequitur: Cùm autē eſſet plenus Spiritu ſancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, &c. Mirum dictu, & totius ſupergreſſio creaturæ. Intendit in cælum, videt iam non cælum, ſed cælos apertos, videt gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei. Mouet me hæc intentio, quæ de cordis puritate refuſa, vim facit cælis, & ad ipſius diuinitatis conſiſtorium penetrat & attingit. Cæli aperiuntur, gloria Dei videtur, Ieſus conſpicitur, ſtans non ſolùm à dextris Dei, ſed à dextris virtutis. Hanc intentionem fecerat abiectio mundi, contemptus ſuî, cordis munditia, dilectio Dei, amor proximi, veritatis defenſio, deſiderium Chriſti. Retorquenda eſſent hæc omnia ad communes floſculos moralitatis, niſi eſſet excellentia martyris commendanda. Felices oculi, ſubtilis viſus, viſio glorioſa. Simulque ſignanter recollige poſitionem verborum. Plenus eſt Spiritu, & ſic intendit in cęlum: quia qui Spiritu diuinitatis afflatur, conculcatis terreſtribus, cæleſtibus inhiat & æternis. Poſt hæc aperiuntur cæli, nullaque præualet obfirmatio vel clauſura, quam non tranſuolet aut irrumpat mens illa ſummę menti affectanter inhærens. Aperiuntur ergò cæli, & puto quòd omnes cæli, eorumque apertionem ſequitur viſio gloriæ Dei, & videtur Dominus Ieſus ſtans à dextris virtutis Dei. Nè Patre minor eſſe putetur, ſtat cum ſtante, cum bellante bellatur, quia lapidatur in lapidato.

Ecce quib⁹ donis fruātur, qui ſpiritu Dei agūtur.

Cur Dei filius à dextris patris ſui ſtet.

Non mediocris ſtupor inuoluit me, vtrùm primitiuus flos martyrum corporeis, an incorporeis oculis iſta proſpexerit. Grande quidem miraculum, ſi mentali intuitu ſtellantibus ſe immerſit arcanis, ſi mundi corde oculi tam ſolennem inſpexerint viſionem. Quòd ſi corporalibus, certum eſt hunc omne hominum genus diſparilitate gloriæ præuolâſſe, & pennis fidei & virtutum, incorporea corporeis, & ſi non compræhendiſſe, appræhendiſſe tamen. Nihil audeo temerè diffinire, vel ex abrupto præcipitare ſententiam, cùm finitiuam ſuper huiuſmodi regulam me non legerim inueniſſe. Securiùs tamen ſequor Apoſtolum, immò ſpiritum Dei in Apoſtolo, qui cum ſumma verborum deliberatione magìs ſecuræ ambiguitati, quàm periculoſæ diffinitioni, iſta committit. Siue, inquit, in corpore, ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit.

2 Cor. 12.

Exclamant ſtatim clamore horribili, continent aures ſuas, & eas obſtruunt veritati. Impetum fecerunt vnanimiter in eum, facti amici in morte illius, & eijcientes eum extra ciuitatem, lapidabant. Eijcitur martyr extra ciuitatem ſanguinum, in qua priùs iuſtitia habitauerat, nunc autem homicidæ, de qua dicit ſanctus: Quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate. Hæc eſt ciuitas, quam die ac nocte circundat iniquitas, ciuitas caſtellum deſpectiuè vocata, quod contra Apoſtolos & Apoſtolorum Dominum duriſſimis inſidelitatis vectibus eſt munitum. Extra portam ciuitatis huius paſſus eſt Dominus, extra eam lapidatur ſeruus, exiens ad eum extra caſtra, & portans ſimilitudinem improperij eius. Deponuntur veſtimenta martyris ad pedes perſecutoris, qui ad tactum ſacrarum veſtium, & orationibus lapidandi fuerat conuertendus. Et lapidabant, inquit, Stephanum inuocantem, & dicentem: Domine Ieſu accipe ſpiritum meum. Currunt illi ad lapides, & ille ad preces: lapides lapidem percutiunt, ſed lapidem molliorem, de quo fluit oleum charitatis, & tinnitus redditur pietatis. Domine Ieſu, inquit, nè ſtatuas illis hoc peccatum, quia neſciunt quid faciunt. Rogat ſuſcipi ſpiritum ſuum, ſpiritum vtiquè, & ſpiritum illum, quem ſignanter quaſi quoddam tertium Apoſtolus in homine præcipit conſeruari. Vt integer, inquit, anima, & ſpiritus, & corpus in diem Domini ſine querela ſeruetur.

Eſa. 1. *Pſal. 45.* *Matth. 21.* *Luc. 19.* *Conuerſio S. Pauli orationib⁹ Stephani aſſeribenda.* *1. Theſ. 5.*

O quanta pietas, quantus affectus, & ardentiſſimæ charitatis integritas. Rectè martyrij florem iſte ſibi præuendicat, in quo ſimilitudo Domini pendentis in Cruce, mirabilibus formulis eſt impreſſa. In ligno enim ſpinis, clauis, lancea affixus, & crucifixus, diſſimulat illum vnicum dolorem, & obliuiſcitur mortis vicinæ, nouum introducturus exemplum, aperit latitudinem charitatis, & apertiori campo terminos traditæ legis amplificat, non iam ſolùm amicus amicis, ſed velint, nolint, amicus pariter inimicis. Pater, inquit, ignoſce illis, quia neſciũt quid faciunt. Non potuit eſſe inefficax oratio morientis, vndè & inimicorum numeroſitas ad numerum amicorum tranſiuit. Vide quàm recto curſu Stephanus, etsi non æquat, ſequitur tamen Redemptorem. Volat ſaxorum imber, & fortiſſimis inuidorum manibus loca vulnerum duplicantur, ſed patienter patitur coronatus noſter, de corona nominis ad coronam regiminis transferendus. Neſcit affectum carnis, & mortis horam ignorat: & vide quid deliberet faciendum. Poſitis autem genibus, clamauit voce magna, dicens: Domine, nè ſtatuas illis hoc peccatum, quia neſciunt, quid faciunt. Clamat voce magna, quia magna vtiquè charitate: poſitis genibus, quia vera & humili ſimplicitate. Pro ſe orans ſtat, & erigitur: pro lapidantibus flectit genua. Quis audiuit vnquàm talem, & quis vidit huic ſimilem? Plùs dolet perſequentium peccata, quàm ſua vulnera: illorum iniquitatem, quàm ſuam mortem. Et cùm hoc dixiſſet, obdormiuit in Domino. Felix ſomnus cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum ſatietate, ſatietas cum ſecuritate, ſecuritas cum æternitate. Obdormiuit, inquit, in Domino, abſorptus in claritatis abyſſum, & inter Dei ſui brachia requieſcens. Sedebat à dextris Dei Dominus Ieſus, ſed primo martyri martyrum caput. Recolitis quid illa Eccleſiæ lingua, Auguſtinum loquor, de hoc martyre ſenſerit, quem poſt mortem ſeptem mortuos aſſerit ſuſcitâſſe?

Luc. 23. *Charitas proximi in Stephano quâta.* *S. Stephan⁹ poſt mortẽ ſeptem mortuos reſuſcitat.*

Eià vos, qui Leuitico ordine præfulgeris, cantate huic canticum nouum, & tantę feſtiuitati feſtiuis vocibus incumbite. Fortaſsis aderit canentibus, & ſuggeret de nobis Domino ſuo, iudici noſtro: Nè ſtatuas illis aliquid ad peccatum: qui eſt Deus benedictus in ſecula, Amen.

DE huius protomartyris Stephani miraculis multa ſunt apud S. Auguſtinum & Euodium Epiſcopum, quæ nimis longum eſſet huc adſcribere: Itaque Lectorem ad eos remittimus.

De inuentione verò reliquiarum eius, ac ſociorum, ſcribunt Auitus & Lucianus: quærat Lector Tom. 4. die 3. Auguſti, fol. 501. &c. nouæ editionis.

SERMO EIVSDEM BEATI PETRI DAMIANI PRIMVS DE EXCELLENTIA SANCTI IOHANNIS *Euangeliſtæ, vt habetur octauo Tomo Aloyſij.*

HODIE, dilectiſſimi, nobis lætitiæ gaudia geminantur, quia recenti adhuc natiuitate Dominica, beati Iohannis occurrit ſolēnitas glorioſa. Hodiè diſcipulus quem diligebat Ieſus, dilectoris ſui amplexibus ſtringitur, ſocietate perfruitur, & quod viderat, quod audierat, quod manibus attrectauerat de verbo vitæ, tanto iam liquidiùs, quanto ſublimiùs contemplatur. Hodiè ſcilicet illa mirabilis aquila, quam & olìm Ezechiel eminere cæteris quatuor animalibus vidit, & ipſe Iohannes ſuimet (vt ità loquar) propheta factus, volantem in myſtica viſione conſpexit, ad vnicam Angelorum & hominum eſcam, pennis librata ſublimium meritorum, feliciter euolauit. Licèt enim vbicunquè fuerit corpus, illic neceſſariò congregentur & aquilæ: iſte tamen tanto familiariùs ad vitæ pabulum, corruptionis vinculis iam ſolutus, accedit, quanto & in carne adhuc poſitus, in ipſum æterni Solis orbem, hoc eſt in diuinæ ſubſtantiæ claritatem, radios purificatæ mentis infixit.

27. Decēbr. S. Iohannis Euangeliſtę ſolennitas. — *1. Iohan. 1.* — *Ezech. 1.* — *Cur Ioānes aquilæ volanti ſit cōparatus.* — *Luc. 17.*

O quàm miranda ſuper nos cæleſtis conſilij diſpenſatio. O quàm profunda diuinæ ſapientiæ eſt altitudo. Deſcendit Deus ad hominem, vt occultam hominibus patefaceret Deitatem. Ad humanæ mortalitatis exire dignatus eſt publicum, vt nobis æternitatis ſuæ reuelaret arcanum. Sed ſi mox vt in Euangelicæ doctrinæ cœpit verba prorumpere, ac nouæ gratiæ myſteria rudibus adhuc imperitorum cordibus aperire, ſtatìm diuinitatis ſuæ panderet ſacramentum, cuius, quæſo, ferret auditus, cuius vnquàm caperet intellectus? Nam vt de diuinitate nunc taceám, cùm Dominus diceret: Quia niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis, & qui manducat me, ipſe viuet propter me: protinùs aſpernati ſunt verbum, & exhorruêre dicentes: Durus eſt hic ſermo. Quis poteſt eum audire? Deindè ſcriptura ſubiungit: Ex hoc multi diſcipulorum abiêrunt retrò, & iam cum illo non ambulabant: videlicet non de turba, non quilibet imperiti, ſed ipſi etiam diſcipuli nequiuerunt capere verbum myſterij. Quid ergò iſti facerent ante ſolem, qui cæcati ſunt ad lucernam? Quomodò tonitrui ſuſtineant ſonitum, qui clangentis tubæ pondus ferre nequeunt, immò qui ſuppreſſæ ac temperatæ humanæ vocis exilitate ſurdeſcunt?

Iohan. 6.

Proptereà igitur Redemptor noſter dilectum ſibi ſpeciali prærogatiua diſcipulum, ad declarandam ſuæ diuinitatis eſſentiam quoddam quaſì organum fecit, atque vt hic ſuppleret, quod ad tempus ipſe Dominus diſpenſatiuè ſuppreſſerat, ſibimet vicarium dereliquit, quatenùs expleto paſſionis, ac reſurrectionis, aſſcenſioniſque myſterio, poſt tredecim ferè annorum luſtra, cùm iam videlicet homines liberiorem ad capeſſendam veritatem haberent mentis obtutum, hic coeſſentialis & coæterni Deo Verbi panderet ſacramentum, dicens: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.

Iohānes organū diuinorum myſteriorum. — *Iohan. 1.*

Humanæ quippè imbecillitatis ordo poſcebat, vt priùs Chriſti humanitatis primordia, curſum, conſummationemque pernoſceret, miracula etiam, quæ in hominem geſſit, addiſceret, ſicque paulatìm ad compræhendendum diuinitatis occultæ myſterium, ſuis vegetata prouectibus adſpiraret. Quapropter diuini fuit cauſa conſilij, vt cæteri Euangeliſtæ, qui in deſcribenda Saluatoris humanitate verſati ſunt, longè præcederent: Iohannes verò, cùm homines tanquàm primò lactantes firmiora iam in via veritatis veſtigia figerent, eos ad conſcendendam diuinæ ſcientiæ gratiam promoueret. Hanc deniquè ſupereminentem diuinæ ſcientiæ celſitudinem tunc diuinitùs illuſtrata mente concepit, cùm in ſacroſanctæ myſticæ cœnæ conuiuio ſupra pectus recubuit Redemptoris. Et quia in pectore Ieſu ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, ex illo cæleſti gazophylacio ſummam traxit, vndè noſtræ paupertatis inopiam copioſa libe-

Iohan. 13. — *Iohānes in cœna ex pectore Dominico omnis ſcientiæ & ſapientię ſummā traxit.*

ralitate ditauit. Ex illo (inquam) nobis ærario diuitiarum copias attulit, & in communem totius mundi ſalutem benè prodigus erogauit: immò ſuper fontem perennis vitæ recubuit, vt & ipſe tunc ſemper manantia fluenta diuinæ doctrinæ hauriret,& eadem nobis poſtmodùm præfixo certi temporis articulo propinaret.

Iohannes magnus paradiſi fluuius.

Magnus videlicet paradiſi fluuius, qui ex principali ſui fontis origine profluens, ac vberiori cæleſtium chariſmatum inundatione procedens, ſqualentia deſerta humanarum mentium irrigat,& ad proferenda bonorum operum tanquàm nouarum frugum germina, vberrima fertilitate fœcundat. Et non immeritò tam profunda, tam ſupereminens reuelatio Deitatis virgini debebatur, vt qui carnis ſibimet amputauit illecebras, felici commercio, pro carnali dulcedine, cæleſtium epularum diuitijs frueretur. Ad tantum ſcilicet gratiæ prouectus eſt priuilegium, vt omnem tranſgrediens creaturam, illuc acie mentis attingeret, quò non Propheta, non Patriarcha, non denique quiſquam ab ipſo primordio cognoſcatur in carne poſitus adſpirâſſe. Nec mirum ſi Redemptor noſter beato Iohanni vicem ſuam ad declarandum diuinitatis ſuæ myſterium delegauit, quem ad cuſtodiendam venerabilem matrem ſuam, perpetuam ſcilicet Virginem, quaſi alterum filium ſuî loco ſuppoſuit: Mulier, inquiens, eccè filius tuus: ad Diſcipulum autem: Eccè mater tua. Dignum quippè fuerat, vt cui potiſſimùm commiſit cæleſtia, committeret & terrena.

Iohan.19. Chriſtus venerabilem matrē ſuam perpetuam virginē, virgini diſcipulo in Cruce commēdauit.

Et quia mediator Dei & hominum ex duabus naturis, diuina ſcilicet & humana, conſiſtit, vnus Emmanuel, æquum admodùm viſum fuit, vt beatus Iohannes vtriuſque naturæ fidelis miniſter exiſteret, qui & diuinitatis ſacramenta conſcriberet, & beatæ genitrici, perpetuæ cuſtodiæ ac ſedulitatis ſuæ miniſterium exhiberet. Cuius vtriuſque, excellentiſſimi videlicet ſacramenti, quodammodò miniſtrum ſe eſſe teſtatur, cùm per omnem Euangelici textûs ſui ſeriem, ſic ſtyli modum temperat, & quadam viciſſitudine myſticæ varietatis alternat, vt modò humana pronunciet, modò diuina: modò quæ humanitatis ſunt, hiſtorialiter inſerat: modò quæ ſunt diuinitatis, quadam ſublimium ac ſubtilium verborum maieſtate depromat. Tantaque locutionis arte verborum vim temperat, ac libratæ moderationis ſobrietate diſpenſat, vt nec diuinitatis arcana vulgari, nec ea, quæ fidei noſtræ neceſſaria ſunt, patiatur abſcondi. Proindè cùm hiſtoriæ verba contexit, velut per tenuiſſimas rimas diuinitatis fulgorem ad oculos hominum coruſcare permittit: ſicque dum tenuiſſimo lucis æternæ radio oculus mentis noſtræ perſtringitur, ad indagandum mox illud inacceſſibile ſummæ veritatis lumen perſpicaciùs aperitur. Quia verò beatus Iohannes alternato ſuæ narrationis ordine, modò diuinitatem Chriſti ſublimiter intonat, modò quæ humanitatis ſunt, planè quodammodò atque humiliter aſſeuerat, ſicut ipſe in Euangelij ſui principio cœpit, ità ſeriatìm vſque ad finem, hunc eundem modum per omnem ſuæ deſcriptionis articulum tenuit. Nam, ſicut nôſtis, in capite ſui libri deificum illud ac

Iohan.1.

ſingulare ponit exordium: In principio, inquiens, erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Eccè aquila Dei ad cæli verticem ſublimiter euolat, ſed ad eſcam carnis neceſsè eſt, vt preſſis alis aliquandò in imum ſubmiſſa deſcendat. Vndè & paulò pòſt quid ſubdat, audite: Et verbum, inquit, caro factum eſt, & habitauit in nobis.

Cant.5.

Hanc itaque diuerſitatem humanitatis, atque diuinitatis vnitæ ſibimet, atque inconfuſæ, ſponſa de ſponſo dicit in Canticis: Venter, inquit, eius eburneus, diſtinctus ſapphiris. In membris quippè humani corporis vix aliquid ventre fragilius, ſiue tenerius inuenitur, ideoque per ventrem rectè fragilitas in Chriſto aſſumptæ humanitatis accipitur. Ebur autem os eſt Elephantis, quod videlicet animal fertur eſſe caſtiſſimum, frigidiſſimæque naturæ. Venter ergò eburneus eſt ſponſi, quia ſuſcepta Redemptoris humanitas, ab omni peccatorum contagio caſta prorſùs & inuiolata permanſit. Siquidem peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius. Sapphirus autem lapis eſt, ſereni cæli habens colorem, vndè & in viſione Domini dicitur: Erat ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſapphirini, & quaſi cælum, cùm ſerenum eſt. Per ſapphiros ergò opera diuinitatis intelliguntur, quæ in carne Dominus oſtendebat. Venter ergò ſponſi diſtinctus erat ſapphiris, quia Chriſti humanitas diuinis virtutibus refulgebat. Nec plenus ſapphiris

Chriſti humanitas ab omni peccatorū contagio aliena. 1.Pet.2. Exod.24.

phiris eſſe dicitur, ſed diſtinctus,ità videlicet, vt inter ſapphiros candor eboris appareret, quia ſic Dominus ex parte hominis aſſumpti operabatur humana, vt aliquandò nihilominùs ex parte deitatis oſtenderet & diuina. Nam eſurire, ſitire, flere, poſtremò crucifigi, & mori, humanitatis erant opera: miracula verò facere, & non ſolùm alios, ſed etiam ſemetipſum à mortuis ſuſcitare, euidentiſſima erant diuinitatis indicia. Hoc itaque modo beatus Iohannes quaſi eburneum ventrem ſponſi ſapphiris diſtinguit, dum aliquãdò diuinitatis alta, aliquandò humanitatis infirma deſcribit.

Quia igitur hic beatus Iohannes de Deo mirabiliter atque incomparabiliter cęteris mortalibus loquitur, iurè factum eſt, vt non ſolùm à Græcis, ſed etiam à Latinis vndiquè Theologus appelletur. Theotocos Maria, quia Deũ veraciter genuit: Theologus Iohãnes, quia Dei Verbum ante ſecula apud Patrem eſſe, & Deum eſſe, non ſolùm inenarrabiliter vidit, ſed & profunda ſublimitate deſcripſit. Vndè non immeritò poteſt dicere cum Propheta: Eructauit cor meum verbum bonum. Rectè ergò Virgo virgini ad obſequium traditur, & pro Domino ſeruus vice filij ſubrogatur: vt virginalis pudicitiæ ſplendor, ex vtraque perſona ſibimet inuicèm congruat, & floridus intimi candoris adſpectus, quod in vno virere cõſiderat, hoc vernare & in altero depræhendat.

Theologus Iohannes, Maria verò cur Theotocos nominetur.

Pſal. 44.

Libet hic, fratres mei, pulchram varietatem diuinæ diſpoſitionis coram charitate veſtra perpendere, & egregios duos Redemptoris noſtri diſcipulos, qualiter inter ſe quadam dignitatis ſimilitudine congruant, comparare, Petrum videlicet, & Iohannem. Commiſit nanque Dominus Petro claues Eccleſiæ, voluit & beato Iohanni cuſtodiam Mariæ delegare. Vtraque nimirùm mater, mater Maria, mater Eccleſia. Sed Maria mater Chriſti, Eccleſia mater populi Chriſtiani. De Maria Chriſtus carnem ſuſcepit, Eccleſiam verò de lateris ſui carne produxit. Ex iſta prodijt ſecundùm carnem natus, illam protulit carne iam mortuus. Ex iſta voluit naſci, pro illa dignatus eſt mori. Ex vna ſemèl natus eſt in perſona ſua, ex altera quotidiè naſcuntur membra ſua. Traxit ex altera quod pro altera moreretur, & quo vtraque cõmuniter ſaluaretur. Magna igitur & felix mater eſt beata virgo Maria, ex cuius viſceribus caro Chriſti aſſumpta eſt, ex qua rursùs per aquam & ſanguinem profluxit Eccleſia. Hoc itaque modo & ex Maria prodijſſe videtur Eccleſia. Vtraque tamen caſta, vtraque munda, vtraque perpetuæ virginitatis ſignaculo præmunita.

Matth. 16.

Iohan. 19.

Eccleſia mater populi Chriſtiani.

Harum itaque duarum matrum, duarum perpetuò virginum, alteram Petro, alteram Iohanni voluit commendare, vt propenſo diligenter vtriuſque pondere miniſterij, excellentium meritorum dignitas in duobus cæli ſenatoribus videatur æquari. Dicit Dominus Petro: Tibi dabo claues Regni cælorum. Nunquìd & beata Maria cælum non fuit, in cuius vtero virginali nouem menſibus tota diuinitatis plenitudo permanſit? Ex ipſius quippè caſtis mundiſque viſceribus, Dei Verbum, per quod facta ſunt omnia, immaculata ſe carne veſtiuit. In anguſto ſcilicet aluo concluſus, totius orbis iura regebat immenſus. In breuiſſimo, inquam, virginalis vteri domicilio conſtitutus, & cæli gubernabat imperium, & terrenorum omnium non amiſerat principatum. Non ergò præſumptiuè cælum dicitur venerabilis virgo Maria? Atque ideò beatum Iohannem Dominus quodammõdò cæli clauicularium eſſe conſtituit, cùm beatæ genitricis ſuæ eum decreuit eſſe cuſtodem?

Matth. 16.

S. Maria præſumptiuè cælum dicitur.

Proindè vt beato Petro Iohannes multipliciter comparetur, cùm diſcipulos ſuos Redemptor noſter inquireret, qua circa ſe homines opinione ducerentur, illique protinùs reſpondiſſent, alij Iohannem Baptiſtam, alij autem Eliam, alij verò Hieremiam, aut vnum ex Prophetis, donèc ad Petrum ventũ eſt, nutabat aſſertio, nec ambiguitatis vinculum ſoluebatur. At vbì quid habeat diſcipulorum ſenſus exigitur, præcedit in veritatis confeſſionem, qui primus erat in Apoſtolica dignitate, Petrus videlicet: Tu es, inquiens, Chriſtus filius Dei viui. Inter nutantis adhuc fidei ſinuoſa volumina, inter procelloſas ambiguitatum fluctuantium tempeſtates, piſcator ille veritatis anchoram fixit, & nauiculam fidei in tutiſſimo trãquilli portùs gremio collocauit.

Matth. 16.

Sed videamus vtrùm Iohannes & huic operi aliquam cum Petro ſimilitudinem habeat. Conſtantiſſimæ itaque prædicationis arguitur, ſicque à Domitiano tunc

Hæretici Apoſtolorũ tẽpore qui fuerint.

Cæſare in exilium deſtinatur. Protinùs hæretici Marcion, Cerinthus, & Ebion, cæ-teriq; quamplurimi, quos ipſe conuenienter Antichriſtos appellat, caulas Eccleſiaſtici gregis irrumpunt, & velut lupi graues ſuper ouilia paſtoris adminiculo deſtituta graſſantur, Chriſtum ſcilicet ante Mariam non fuiſſe dogmatizantes, & ità ſimplicem Euangelicę fidei puritatem, perfidiæ ſuæ ſqualoribus corrumpentes. Confunditur mundus, turbatur Eccleſia, vacillat fides, & velut inhorreſcente tempeſtate perfidię, plurimi naufragãtur. Quid plura? Tandèm perempto Domitiano, diuina duce gratia, redijt Iohannes Epheſum, turbatamq; gemit Eccleſiam. Sed quicquid inuenit erroris turbine atque tempeſtate turbatum, ſolidiùs atque robu-

Iohãnes rogatus ab eccleſia ſuum conſcripſit Euangeliũ.

ſtiùs ad priſtinæ fidei reuocat ſacramentum. Nam rogatus (vt ab hiſtoriographis traditur) à charitate ferè totiùs vniuerſalis Eccleſiæ, in illius tandèm erupit diuinæ inſpirationis elogium: In principio, inquiens, erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc itaque ſignaculo veritatis, & hæreticorum tergiuerſationibus metam fixit, & catholicorum fidem perpetua ex tunc & deincèps certitudine roborauit.

Matth.16.

S. Iohannes per ſuũ Euãgelium Petra dicitur.

1.Reg.17.

Petrus igitur petra. Tu es, inquit, Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Petra quoquè factus eſt & Iohannes, ſupra cuius fidei fundamentum totius Eccleſiæ ſtructura conſurgit, quam videlicet, ſiue hæreticorum furor impingat, ſiue tentationum irruat impetus, non euertit. Hæc petra veri Dauid fundam implet, qua Philiſtæum Goliad ſignanter in fronte percutiat, vbi videlicet profanus & impius Crucis vexillum non habebat. Hæc ſiquidem petra omnes Eccleſiaſticæ doctrinæ aduerſarios deſtruxit, hæc Iudaicam perfidiam cum omni prorsùs hæreticorum prauitate proſtrauit. Nec mirùm ſi inſtàr Petri & Iohannes petra di-

Ezech.3.

catur, cùm hæc ad Ezechielem Dominus dicat: Ecce dedi faciẽ tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, & vt adamantem, & vt ſilicem dedi faciem tuam. Planè quod vterque diſcipulus protulit de ſacramento Dominicæ fidei, quanquàm profundiſſimum ſit, atque omninò diuinum, & vtrunque pari modo vires humanæ mentis excedat, nec videatur diuerſum in excellẽtiæ diuinitate, quod eodem prolatum eſt Spiritu dictante: illud tamen beati Iohannis ſingularitatis locum ſibi vendicare conſpicitur, quia neque ante illum, neque poſt illũ hoc idem ſcripſiſſe aliquis inuenitur. Nam illam beati Petri Apoſtoli ſententiam & Martham ſororẽ Lazari, eiſdem ferè verbis legimus protuliſſe.

Iohan.11.

Cui nimirùm cùm Saluator diceret: Omnis, qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum: atque ſubiungeret: Credis hoc? ilicò eodẽ Spiritu, quo & Petrus, inſpirante reſpondit: Ego credidi, quia tu es Chriſtus filius Dei viui, qui in hunc mundum veniſti.

S. Iohannes de diuinitate loquutus profundiùs quàm Petr⁹ aut alij Apoſtoli.

Quid autem mirum, ſi Iohannem de diuinitate loquentem, beato Petro præferimus, cùm illud Euangelij ſui ſingulare principium ipſa etiam Dominica verba (ſi dici liceat) excedere videamus? Nec iniuria ſit Redemptori noſtro, ſi dicatur aliquid ipſe ſublimius depromere per diſcipulum, quàm per ſemetipſum, & per illius linguam manifeſtè proferre, quod per ſemetipſum liquidò noluit aperire. Nam & hoc beato Iohanni Dominus conceſſit in verbis, quod & Petro contulit in miraculis, videlicet vt & iſte altiora proferret, & ille maioribus virtutum pro-

Act 5.

digijs coruſcaret. In Apoſtolorum enim Actibus inuenimus, quia in plateis eijciebant infirmos, & ponebant in lectulis, & in grabatis, vt veniente Petro, ſaltem vmbra illius obumbraret quenquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus ſuis. Quod vtiquè Dominum feciſſe nuſquàm legimus, vt per vmbram videlicet ſui corporis, remedium ſanitatis alicui attulerit. Sed quod prædixit, exhibuit:

Iohan.14.

quod promiſit, impleuit. Nam in eiuſdem Iohannis Euangelio dicit: Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora eorum faciet, quia ego ad Patrem vado. Enimuerò ipſe operabatur in Petro, ipſe loque-

Matth.10.

batur in Iohanne. Non enim, inquit, vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis. Meritò nempe beatus Iohãnes & præcedentes omnes, & ſubſequentes diuinorum ſcriptores voluminum, gloria ſingularis eloquij præ-

S Iohannes virgo perpetuo permanſit.

cedit, quem non luxuria polluit, non libido corrupit, ſed virginalis integritas perpetuæ incorruptionis titulo decorauit. Qui nimirùm nuptialis copulę thalamum deſerens, omnem illecebræ carnalis ardorem in cæleſtium deliciarum voluptatem tranſtulit, arctiſſimeque ſe in ſui Redemptoris ac dilectoris amore cõiunxit,

propter

propter quem ſcilicet coniugalis tori fœdera abdicauit.

Vndè diuinitùs illi conceſſum eſt, vt tanta cor eius circa fratres charitatis gratia repleretur, vt ſacroſanctum pectoris eius templum, velut caminus quidam diuini videretur incendij. Quod profectò in quibuſdam ſcripturis eius patenter agnoſcitur, in quibus vtiquè per omnem ferè paginam, quasì per quaſdam rimas, charitatis vapores effundere, charitatis videtur ardoribus æſtuare. Modò enim patres nominatim ad charitatem prouocat, modò non filios, ſed filiolos, quasì tenerè diligens, appellat. Modò proprijs ætatum vocabulis infantes, modò iuuenes, modò ſingillatìm admonet adoleſcentes. Modò etiam mulieribus epiſtolas deſtinat, easque ad cautelam fidei, & ſtudium ſynceræ dilectionis inuitat. Hic itaque inenarrabilis charitatis ardore ſuccenſus, huc illucque ſe vertens, vndiquè circumiens, vbiquè diſcurrens, omnia hominum genera ad ſalutem cõcitat, omnia ætatum incrementa perluſtrat, omnes humanæ conditionis ordines oculo curioſæ ſolicitudinis inueſtigat, & tanquàm arcus vniuerſalis Eccleſiæ factus, totius humani generis ſummam, vlnis paternæ dilectionis amplectitur, atq; ad Redemptoris ſui conſortium trahere, vnumquenque ſingillatìm admonendo, conatur. Amor quippè Domini, quo eum præ cunctis mortalibus dilexit, & ei põdus fraternæ dilectionis exhibuit, vt nimirùm plùs amaret, qui plùs amabatur, & qui primus erat in Redemptoris amore, præcipuus fieret in fraterna charitate. Charitas ei in proximũ quanta.

Qualem autem apud Dominum impetrandi locum, præcipuæ familiaritatis Iohannis obtinuerit priuilegium, hinc manifeſtiùs colligere poſſumus, quòd idem beatus Iohãnes Euangeliſta teſtatur, quia in ipſo vitalis cœnæ conuiuio Ieſus conturbatus eſt ſpiritu, & proteſtatus eſt, & dixit: Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. Deindè ſequitur: Adſpiciebant ergò adinuicèm diſcipuli hęſitantes, de quo diceret. Moxque ſubiungit: Erat ergò recumbens vnus ex diſcipulis Ieſu in ſinu Ieſu, quem diligebat Ieſus. Innuit ergò huic Simon Petrus, & dicit ei: Quis eſt, de quo dicit? Atque vt hiſtoriæ ſtylo non tenear, Iohanni interroganti Dominus mox reſpondit: Ille eſt, cui ego intinctum panem porrexero. O admirabilem, ô incomparabilem virum, & omni Chriſtianæ deuotionis præconio præferendum. Eccè verbum profertur in medium, & totus tacet ac ſub ſilentij cenſura reprimitur ſenatus Apoſtolorum. Tanta ſiquidem Magiſtri præſidentis videbatur authoritas, vt ſub diſtricta ſe compeſceret beata diſcipulorum concio diſciplina. Hæſitant, ambigunt, atque inter ſe inuicèm oculorum nutibus quodammodò interrogantes adſpiciunt: veruntamen lingua referre quod geſtiunt, vel Dominum conſulentes inquirere non præſumunt. Tacet Petrus, tacet cæli clauicularius. Tacet deniquè lingua, quæ clauis facta cælorum, cęlum ſimul & terram ligat, & ſoluit. Tacet is, inquam, cui portæ inferi non præualent, qui ligandi animas atque ſoluẽdi obtinet principatum. Silet Andreas, qui ipſi fratri ad fontẽ vitæ præuius fuit. Non loquitur Thomas, qui viam ſe neſcire profeſſus, eundem eſſe viam, veritatem, & vitam, ipſo referente, cognouit. Non præſumit os aperire Philippus, qui dum Patrem ſibi popoſcit oſtẽdi, profunda myſteria indiuiduæ Trinitatis audiuit. Omnes tacent, omnes dubitant, & latenter inquirunt, non quidem prolatione verborum, ſed tantùm nutibus oculorum. Sed cùm res diù ſub hac ambiguitate penderet, nec nodum dubietatis quiſpiam abſolueret, tandèm Iohannis patrocinium quęritur, & ſic ad rei dubiæ notitiam peruenitur. Ille nimirùm, condiſcipulorum perſona in ſe ſuſcepta, conſultor accedit, qui de ampliori familiaritatis atque dilectionis prærogatiua confidit. Iohan. 13. Soli Iohãni Iudas proditor indicatur. Matth. 16. Iohan. 1. Iohan. 14.

Vndè conſiderandum eſt, fratres mei, quantæ deuotionis inſtantia beati Iohannis ididæ Dei flagitare debemus auxilium, quem ſibimet interuentorem & ipſi Apoſtoli quæſierunt. Quantùm apud iſtum iudicem pro peccatoribus poterit, qui & pro ipſis cæleſtis curiæ ſenatoribus interuenit? Et qui aduocatus factus eſt ſummis, quàm humiliter implorandus eſt à minimis? Hanc nimirùm hominis eminentiam, hanc meritorum ſublimium celſitudinem Angelus ille cognouit, qui ſe ab illo adorari prohibuit. Vide, inquit, nè feceris, conſeruus tuus ſum, & fratrum tuorum habentium teſtimonium Ieſu. Deum adora. Refugit obſequium ab illo ſuſcipere, quem nouerat apud communem iudicem locum gratiæ familiariter obtinere. Noluit adoratorem, quem decernebat æqualem. Fratrem recognouit, ſocium iudicauit, ſubiectionis obedientiam non accepit. Quanuis enim in omni- Vides hic, ſanctos eſſe inuocãdos. Apoc. 22.

Ecce quàta virginitatis commendatio.

in omnibus ſanctis ſemper ſit Angelicæ munditiæ contubernalis & cognata virginitas, beatus tamen Iohannes tanto reliquos virgines ſuperat, quanto virginitati beatæ Mariæ per ſedulitatis ac perpetuæ cuſtodiæ meritum apppropinquat. A qua ſola videlicet præceditur, quia fœcunditas virginalis, quæ eſt in Maria, nullis eſt omninò meritis comparanda, & non ſolùm quia fœcunda eſt, ſed quia Deifica.

Deum parere: & virginem, ſtupẽdum planè & admirandum.

Virginem enim parere, nouum ac ſingulare eſt: Deum verò parere, ità nouitatem ſingularitatis exuperat, ità omnia, quæ miranda ſunt, antecedit, atque incomparabiliter ſupereminet, vt nec mente concipi, nec lingua valeat aliquatenùs explicari. Sed ſicut venerandæ matris Domini virginitas, beati Iohannis virginitatem excedit, ſic ipſe pro glorioſo eius contubernio cæteros à mundi primordio virgines antecellit.

Huc accedit, quòd ille recubitus in pectore Saluatoris, ille diuinus ardor, quem ex arcana eius inſpiratione concepit, ità in eius viſceribus omnium libidinum fomenta decoxit, vt corpus eius, tanquàm re vera Spiritûs ſancti templum, à cunctis vernaret æſtuantis luxuriæ ſqualoribus deſęcatum. Nec vllum locum in eo vendicabat flamma libidinis, cuius templum gratia ſancti Spiritûs iugiter obumbrabat. Quocircà dignum fuit, vt beatus Iohannes Apoſtolus Archãgelo Gabrieli ad cuſtodiam matris Domini ſocius haberetur, quatenùs ille cæleſtis olìm paranymphus intactam Virginem inuiſibiliter cuſtodiret, & iſte forinſecùs fragilitati fœmineæ, obedientiæ ſuæ miniſterium exhiberet. Et congruum erat, vt quæ talem genuit, qui cæli ſimul & terræ Dominus eſſet, vtriuſque patriæ ciues in ſuo conſortio

Matth 18. 2.Cor 13.

haberet, vt in ore duorum vel trium teſtiũ ſtaret omne verbum. Quapropter beatus Iohannes quanto familiarior cum matre Verbi verſatur, tanto & ipſi vicinior Verbo inuenitur. Et quoniam non ab alio, ſed ab ipſa Veritate Mariæ dictus eſt

Iohan. 19. Nota neminẽ eſſe maiorem meritis Iohanne Euãgeliſta.

filius (Mulier enim, inquit, eccè filius tuus: atque idipſum iterando confirmat, ad diſcipulum dicens: Eccè mater tua) nemo iurè videtur maior meritis eo, qui ſpeciali quadam gloria frater eſt Saluatoris.

Huius igitur tam ſublimis, tam pij, tam caſti, tamque præcellentiſſimi Deo dilecti, fratres chariſſimi, laboremus præcepta ſeruare: per huius veſtigia, inquantùm poſſumus, duce diuina gratia ſtudeamus incedere. Sed ſi omnes cum Iohanne virginitatem habere iam in carne nõ poſſumus, quia poſt naufragium ſecunda reſtat tabula, ſtudeamus florere virtutibus, & ſic virginitatis amiſſæ diſpendium optimè compenſabimus. Non igitur nobis auaritiæ ardor incandeat, non iracundiæ nos furor impellat. Non in nobis flãma libidinis æſtuet, nõ turpis cogitatio pulchram animæ noſtræ coram Deo ſpeciem fœdet. Non nos terrenæ facultatis abundantia in ſuperbiam erigat, nõ tenacitas miſericordiæ viſcera pauperibus claudat. Vigeat in nobis perpetua caſtitas, humilitas, patientia, ſobrietas, iuſtitia cum pietate, ſeue-

Charitas mater virtutum. 1.Iohan.4.

ritas cum manſuetudine. Inter hæc, fratres chariſſimi, cæterarumque dona virtutum, charitas, quæ mater eſt omniũ, in ſacrario pectoris noſtri ſemper teneat principatum: quia, ſicut Iohannes dicit, Deus charitas eſt, vt qui per charitatem Dei filius deſcẽdit in Virginem, per eam nos exaltet ad paternæ glorię claritatem, qui viuit & regnat in Trinitate perfecta, vnus & verus Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM BEATI PETRI DAMIANI SERMO SECVNDVS DE EODEM SANCTO *Iohanne Euangeliſta.*

Eccè ſolennem cõuentũ ad feſtiuitatem ſancti Iohãnis Euangeliſtę

Gaudeamus, fratres chariſſimi, copioſum noſtrę fraternitatis adeſſe conuentum, quia dum nos ad hodiernam feſtiuitatem, beati Iohannis gloria prouocat, etiam Spiritus ſanctus, vt tam reuerenter, tam pacificè, tam deuotè conueniatis, indubitanter inſpirat. Dignum quippè eſt, vt qui à Chriſto præ cunctis mortalibus ſpecialiter eſt dilectus, à Chriſti dilectoribus permaximè diligatur, præſertìm cùm & ipſe circa nos tantæ charitatis extiterit, vt diuinitùs ſibi traditis ſapientiæ & ſcientiæ clauibus, omnes ſacramentorum cæleſtium theſauros expenderet, & æternæ vitæ diuitias, quas ſolus acceperat, nobiſcum participando largiretur, & fideliter erogaret. Quid enim diuinæ ſapiẽtiæ quæris, quod apud

apud Iohannem reperire non poſſis? Quæ enim hæretica prauitas, quæ Arriana perfidia, quæ Iudæorum veſana calumnia, quæ gentilium Philoſophorum verſutia, quæ deniquè ſchiſmaticorum abominanda ſciſſura, beati Iohannis non eſt eloquio ſuperata, eiusque doctrinis euidenter attrita? Si quandò enim ab inimicis veritatis obijciuntur nobis volumina quæſtionum, ilicò Iohannes accedit in medium, Iohannes occurrit, Iohannes ſilentium verboſis imponit. Quotiès ſiquidem de vera humanitate ac diuinitate Chriſti certamen quæſtionis oboritur, quæ videlicet omnibus pacis inimicis communis eſt materia dimicandi, protinùs ad Iohannis Euangelium curritur, Iohannis in pugna patrocinium quæritur, & ſic mox cuncta litigioſi certaminis iurgia conquieſcunt. Quid igitur neceſſarium in doctrinis, quod Iohannis volumina ſacroſancta non teneant? Quid in virtutibus, quid in meritis, quo beatiſſimus incomparabiliter non excellat? Apoſtolus ſiquidem in Epiſtolis, Euangeliſta in Euangelio, Propheta in Apocalypſi. Propheta, inquam, & non qualiſcunque, ſed mirabilis, atque ad ſimilitudinem alterius, & pluſquàm Propheta. Nam quia Prophetæ officium eſt, futura prædicere, non etiam præſentia demonſtrare, beatus Iohannes Baptiſta idcircò cæteris Prophetis enituit, quia Dominum digito, quem prophetabat, oſtendit. Nunquid & iſte Iohannes pluſquàm Propheta non eſt, qui præter conſuetudinem omnium Prophetarum, ſemetipſum præuidit in ſpiritu, & inter plurima reuelationum cæleſtium ſacramenta, dum aquilæ volantis ſimilitudinem vidit, ſemetipſum veraciter agnouit? Ezechiel autem eandem aquilam ſpiritu reuelante conſpexit, non quidem volantem, ſed cæteris animalibus deſupèr eminentem. Cum quo videlicet Propheta beatus Iohannes, conſiderato vtriuſque volumine, in multis non ambigitur concordare. Cum eo nimirùm & librum, qui quaſi mel dulcis erat, in ore comedit, & ſanctuarij loca deſcribit, atq; in pluribus alijs Propheta cum Apoſtolo conſonanter incedit.

S. Iohannis doctrina, hæreticis omnibus ſilentiũ imponit. — *S. Iohãnes, Apoſtolus, Euãgeliſta, & Propheta* — *Iohan. 1.* — *Ezech. 1.* — *Apoc. 10.*

O quàm admirabilis eſt mutatio dexteræ excelſi, ô quam terribilis Dominus in conſilijs ſuper filios hominum? Quis enim dignè conſideret, de tanta humilitate iſte piſcator ad quãtę celſitudinis culmen meruerit ſublimari? Enimuerò qui olim vili nauicula contentus, & retibus, maris profunda ſimpliciter ſcrutabatur, nunc illuſtratæ mentis radio ſecreta cæleſtia penetrat, myſteria intonat, diuini conſilij occulta hominibus reuelat, prophetica depromit oracula, Apoſtolica tradit hominibus documenta, immò in ſpeculanda ſummæ diuinitatis eſſentia præcedit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas, Apoſtolos ſuperat. Poſtremò totius humanitatis tranſcendit ingenia, & illucuſq; mentis aciem tendit, quò vix & Angelica valet attingere creatura. O Dei plene gratia (Pax enim Dei, ſicut dicit Apoſtolus, exuperat omnem ſenſum) vt illud ſponſæ dicere non immeritò videatur: Introduxit me Rex in cellaria ſua: exultabimus, & lætabimur in te.

Pſal. 76. & 65. — *Excellentia eius.* — *Philip. 4.* — *Cant. 1.*

Penſemus itaque, fratres, quantùm ab eo, qui nunc eſt, homo iſte tunc differebat, quandò matre interueniente rogabat, vt ipſum cum fratre Dominus, alterum à dextris, alterum ſedere concederet à ſiniſtris. Nam quantùm ad verba, hoc petere viſus eſt, vt vnum ex eis Dominus cum dextris eligeret, alterũ à ſiniſtris cum peccatoribus reprobaret. Sed quia inſipienter petijt, repulſam patiens, ilicò cum filijs quod merebatur audiuit: Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Reſpondentibus autem, Poſſumus, ſtatim ſubiungit: Calicem quidem meum bibetis, ſedere aũt ad dexteram & ad ſiniſtram, non eſt meum dare vobis. Ecce hîc in verbis Dominicis patẽter oſtenditur, quia & Iohannes martyr fuit, dum conſtat, quia calicem Domini biberit. Et reuerà martyr fuit, quia multa pro Domino perſecutionum ſupplicia pertulit. Martyr vtiquè fuit, quia Crucem Domini per ſui corporis afflictionem, & proximorum errantium compaſſionem diù viuendo portauit, & quo cæteris Apoſtolis in carne prolixiùs manſit, eo durioris martyrij tormenta ſuſtinuit. Vndè piè credendum eſt, quòd inter centum illa quadragintaquatuor millia virginum, qui habent nomen Agni, & nomen Patris eius ſcriptum in frontibus ſuis, qui empti ſunt de terra, & cantant canticum nouum ante ſedem Dei & Agni, hic beatus Iohannes egregius ſit & inſignis: atque cum his omnibus tanto propinquior Agnum quocunquè ierit, ſequitur, quanto & eidem Agno dilectior ac familiarior extitit, & inſupèr matri eius, quæ Virgo eſt virginũ, perpetua filij ſub dilectione permanſit. Nam ex vtriuſque, matris videlicet, filijque conſor-

Matth. 20. — *S. Iohannes verus martyr fuit.* — *Apoc. 14.*

Itẽm virgo. conſortio, Iohannis virginitas excellenter enituit, & quouſquè poſſunt merita humana prouehi, quaſi meta virtutum factus indeſinenter excreuit.

Iohan.19. Neque enim illa verba, quæ Saluator noſter in Cruce poſitus protulit: Mulier, inquiens, eccè filius tuus: ad Diſcipulũ autem, Eccè mater tua: ſic ſimpliciter ſunt accipienda, vt humano tantùm videantur more prolata, ſed prorſùs efficacia ſunt, & diuinis virtutibus fulta, atque ineuitabili veritatis authoritate ſubnixa. Illud enim, quod in Cruce Patris vnicum pendebat, ſubſtantiuum, & conſubſtantiale Patri, ac ſempiternũ eſt: atque idcircò verba, quæ locutus eſt, quia ſpiritus & vita ſunt, inaniter tranſire non potuerunt. Cælum, inquit ipſe pius Ieſus, & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt. Sicut enim dixit matri: Hic eſt filius tuus: ità dixit diſcipulis: Hoc eſt corpus meum. Et tantus fuit in illis verbis effectus, vt ilicò panis ille, quem dabat, Dominicum fieret corpus. Dixit enim, & omnia facta ſunt: mandauit, & creata ſunt. Ex quadam itaque ſimilitudine, ſi dicere audemus, & beatus Iohannes non ſolùm filij potitus eſt nomine, ſed propter verba illa Dominica, quoddam maius neceſſitudinis ſacramentum apud beatam Virginem meruit obtinere.

Matth.24. Mar.13. Matth.26. Luc.22. Eccè quomodò per verba Dominica ex pane verum Domini corpus effectũ eſt.

Conſideremus itaque, dilectiſſimi, quantæ gloriæ vir iſte credendus eſt, qui per quoddam adoptionis arcanæ myſterium, & filius Virginis, & frater eſt Saluatoris. Hinc eſt, quòd mentem eius omnipotens Deus ad tantum puritatis ac myſticæ reuelationis culmen euexit, vt ei non modò ſtatum præſentis Eccleſiæ oſtẽderet, ſed etiam quid deincèps futurum eſſet vſque in perpetuum reuelaret. Vndè & illam ſuam nobilem Apocalypſim ſcripſit, quæ nimirùm tantis creditur redundare myſterijs, vt tot videatur habere ſacramẽta, quot verba: immò in verbis ſingulis multiplices latent intellectus. Quæ profectò cùm ſeptem Aſiæ eccleſijs mittitur, omni vniuerſali Eccleſiæ, quæ ſub ſeptiformi Spiritûs ſancti magiſterio regitur, deſtinatur. Vndè conſequens eſt, vt omnes Eccleſiæ per orbem terrarum circunfuſæ non dubitent beatum Iohannem communem ſe habere doctorem. Quibus videlicet tanquàm egregius quidam regalis imperij nuncius, à Ieſu Chriſto, qui eſt teſtis fidelis, primogenitus viuorum & mortuorum, & princeps Regum terræ, cælitùs deſtinatus, gratiam ſimul & pacem ab eo, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt, attulit, ac multa ſecreti cæleſtis myſteria patefecit.

Vides Apocalypſim hec aſt Iohãnis Apoſtoli ab illo eſſe cõſcriptam.

Apoc.1.

Eius migrationis inaudita nouitas.

Iam verò illa beatæ migrationis eius nouitas mirabilis quem non moueat? Quis feliciſſimæ conſummationis gloriam non obſtupeſcat? Quia enim mirabiliter vixit, mirabiliter obijt: & quia non communem cum hominibus vitam duxit, non communi hominum morte tranſiuit. Nam vt hiſtoriæ continent, quadratam in eccleſia foueam fieri iuſſit, moxque in eam deſcendens, extenſis manibus, poſt prolixa fuſæ orationis verba migrauit. Mox autem tanta ſuper eum lux cælitùs eſt immiſſa, vt nullius eam ferret adſpectus. Poſtmodùm verò inuenta eſt fouea nihil aliud in ſe continens, niſi manna, quod videlicet, ſicut dicitur, vſque hodiè ſcaturire non deſinit. Sic nimirùm, ſic, ſic dilectum authori vitæ Diſcipulum tranſire de ſeculo dignum fuit, vt tam fieret à dolore mortis extraneus, quàm à corruptione carnis fuerat alienus. In ſepultura in Crucis modum iacere voluït, quia Crucem in ſuo corpore piè viuendo ſemper portauit: & ſicut Petrus magiſtrum ſecutus eſt à perſecutoribus crucifixus, ità quodammodò & Iohannes in Eccleſiaſtica pace ſepultus.

Iohan.21. Sed Dominus inter eos fortè diuerſitatem docuit, cùm Petro dixit: Sic eum volo manere, donèc veniam. Quid ad te? Tu me ſequere. Qui enim Petrum voluït ſecum in crucis patibulo triumphare, ipſe decreuit Iohannem in Eccleſiaſtica pace quieſcere: quatenùs & ille ſubeundi martyrij præberet exemplum, & iſte erecta ſupra fundamentum fidei Eccleſiæ fabrica, quietus migraret ad cælum. Ille ſecuturis martyribus fuit cõſtantiæ forma, iſte nouiter in fide plantatis extitit morum atque virtutum ſpiritualium diſciplina. Sic eum volo manere, donèc veniam. Veniam, inquit, vt eum vinculo carnis abſoluam. Veniam, vt eum ad gloriæ meæ conſortium transferam. Veniam, vt laboribus eius dignæ remunerationis præmium reddam. Ad huius deniquè promiſſionis effectum clarum dedit indicium, cùm in eius obitu radiantem fecit eniteſcere lucem, per quam liquidò patuit, ipſum videlicet aduenisse lucis authorem. Affuit itaque Dominus promiſſionis ſuæ non immemor, qui & animam eius in illa ſupernæ Hieruſalem quiete ſuſciperet, &

Habes hic ſancti Iohãnis animam

ret,& ſacratiſſimum corpus in ea,quæ ipſe nouit, ſecreta transferret. Nam de beato Enoch legitur,quia ambulauerit cum Deo,& non inueniebatur,quia tranſtulit illum Deus.

receptá fuiſſe in cælo.
Gen.5.

Iam verò illud quis dignè miretur,quòd in ſepulcro eius manna reperitur, & in terræ ſpecu panis cæli non ſemel, ſed quotidiè naſcitur? De manna quippè, ſaluo altiori myſterio, ſcriptum eſt: Panem de cælo dediſti eis, Domine, habentẽ omne delectamentum. Veniant igitur omnes nationes gentium, & obſtupeſcant miraculum omnibus inauditum. Veniant,inquam,& admirantes adſpiciant, quia in ſepulcro, quod proculdubiò domus eſt vermium, panis oritur Angelorum,adeò vt cùm Propheta in magni muneris admiratione pronunciet, quòd Iſraëlitico populo manna Deus conceſſit in cibum, dicens: Panem cæli dedit eis, panem Angelorum manducauit homo: quod illis tunc mittebatur è cælo, nunc ſcaturire conſpiciatur è ſepulcro. Si enim magnum miraculum manna non eſſet, nequaquàm Moyſi Dominus ſeruari per ſecula illud præcepiſſet. Imple, inquit, Gomor ex eo, & cuſtodiatur in futuras retrò generationes, vt nouerint panem, quo aluï eos in ſolitudine,quandò eduxi eos de terra Aegypti. Eccè quid meretur pudicitia virginalis. Eccè quãtæ magnitudinis eſt integritas inuiolatæ carnis. Videte, fratres mei, conſiderate, perpendite, quid deliciarum incorruptio carnis habet in cælo, ſi cibum cæli germinat in ſepulcro? Quantis illic honoribus ſublimatur beata virginitas, vbi nimirùm ſola eſt gloria,ſi & in loco fœtoris atque putredinis tam mirabiliter eſt glorioſa.

Sap.16.
Manna ſcaturire è ſepulcro eius conſpicitur.
Pſal.77.
Exod.16.
Vide quãta hic fiat virginitatis cõmendatio.

Vndè & ſi non audeamus pleniter diffinire, pium tamen eſt arbitrari,vt ſicut de beata Dei genitrice creditur,ità etiam beatus Iohannes iam reſurrexiſſe probabiliter aſſeratur,quatenùs ſicut in virginea fuerunt integritate participes, ità nihilominùs in anticipata reſurrectione meritò videantur æquales,nec ſit in reſurrectione diuerſitas,quibus tanta fuerat vnanimitas conuerſationis in vita. Si enim beatiſſimi virgines iſti,videlicet Iohannes & Maria, nullatenùs ſurrexiſſent,cur in eorum tumulis ſepulta cadauera non iacerent,cùm ſcilicet beatorum Petri & Pauli, cæterorumque Apoſtolorum ac martyrum corpora ſuis quæque noſcantur mauſoleis tumulata? Nam quòd verè beatus Iohannes obierit,ac proculdubiò mortis iura perſoluerit, nullo modo meliùs,quàm per eius verba valet probari. Cùm enim exiſſet ſermo inter fratres, quòd diſcipulus ille nõ moritur, cur ipſe vera dicentibus obuiâſſet,dicens: Et non dixit Ieſus, non moritur? Fruſtrà nimirùm hic moram texere, ac verba multiplicare videretur, ſi dum illi vera dicerent, vt non moreretur, iſte protinùs obſtitiſſet dicens: Non dixit Ieſus, non moritur: ac per hoc veritati quodammodò contradiceret, ſi vera referẽtibus contrairet. Sed dum ſe non moriturum, Saluatorem dixiſſe negauit, moriturum ſe indubitanter aſſeruït. Porrò autem quòd in ſepulcro ſanctum corpus eius vlteriùs non apparuit, diuinæ ſine dubio virtutis operatio fuit. Scriptum eſt in Deuteronomio: Mortuus eſt Moyſes famulus Domini in terra Moab, iubente Domino, & ſepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo ſepulcrum eius vſque in præſentem diem. Renouatum eſt itaque illud de corpore Moyſi nunc etiam in Iohanne miraculum. Et qui legiſlatorem tunc dignatus eſt, nullis ſcientibus, ſepelire,ipſe etiam corpus Euangeliſtæ ſui ſecreto quodam myſterio voluit ſepulturæ ſubducere. Vterque ſcilicet lux mundi, vterque cæleſtium mandatorum baiulus, vterque diuini conſilij reuelator. Nec immeritò in dignitate ſuis delata cadaueribus congruunt,qui & in ſublimibus vitæ ſuæ meritis, licèt diuerſis tẽporibus, concorditer claruerunt.

De reſurrectione eius, authoris opinio.
Iohan.21.
Deut.34.
Moyſi & Iohannis corpora Dominus abſcondit.

Verùm ſi res diligenti conſideratione perpenditur (cum beati Moyſi pace loquar) Iohannes potior inuenitur. Ille ſiquidem miniſter extitit legis, hic prædicator eſt gratiæ. Ille præcepta tradidit, quibus peccata punirentur: iſte pœnitentiæ baptiſmum contulit,quo omnia crimina delerentur. Ille annunciator eſt vmbræ, hic miniſter eſt veritatis. Ille dixit Domino: Si inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam,vt ſciam te: ſed protinùs audiuit: Non poteris videre faciem meam,non enim videbit me homo,& viuet: iſte verò Deum incarnatum, non ſolùm vidit,& audiuit, ſed etiam manibus contrectauit, ſicut ipſe teſtatur, dicens: Quod fuit ab initio,quod vidimus,quod audiuimus, quod oculis noſtris perſpeximus,& manus noſtræ tractauerunt de Verbo vitæ, & vidimus, & teſtamur, &

Exod.33.
1.Iohan.1.

ſſſſ annun-

annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis. Et nō ſolùm Deum hominem factum oculis carnalibus vidit, ſed & ipſum Verbum, quod erat apud Patrem, per quod facta ſunt omnia, illuſtrata diuinitùs mēte conſpexit. Atque vt adhuc comparatio producatur, Moyſes tabernaculo præerat, quod nubes operiebat, ità vt aliquādò nec ipſe Moyſes poſſet intrare, ſicut in Exodo legitur: Quia operuit nubes tabernaculū teſtimonij, & gloria Domini impleuit illud, nec poterat ingredi Moyſes tectum fœderis, nube operiente omnia: Iohannes verò melioris tabernaculi cuſtos factus, beatæ Mariæ miniſter extitit, quam non videlicet corporea huius aëris nubes obtexit, ſed Spiritus ſanctus inuiſibiliter obumbrauit. Et gloria Domini, hoc eſt filius Dei, qui hoc tabernaculum, non mox diſceſſurus, ſed veram carnem ſuſcepturus impleuit, non manſit ſub aëris caligine, ſed potiùs in Solis lumine, ſicut per Prophetam dicitur: In ſole poſuit tabernaculum ſuum. Per illum manna datum eſt tunc Iſraëlitico populo: eccè quanto glorioſius habet iſte manna in ſepulcro. Et quid plura? Ille faciem ſuam obnubit, nè videatur à populo: iſte etiam diuinitatis reuelat eſſentiam, vt Deus ab hominibus agnoſcatur. Atque vt idem repetam, ille ſplendorem ſui vultûs obtexit, nè ab illa plebe conſpiceretur: iſte Dei Verbum, quod eſt imago Patris, ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, perſpicuè reuelauit, vt à nobis agnoſceretur. Poſtremò Dei filium, quem iſte præ manibus habuit, cum quo diutiſſimè conuerſatus eſt, à quo vnicè atque ſpecialiter dilectus eſt, ille quidem obnixè ac deſiderabiliter perijt, dicens: Obſecro, Domine, mitte quem miſſurus es: ſed impetrare nō valuit. Veruntamen dum magnis, ſummiſque apud Deum meritis ambo claruiſſent, vno vterque ſpiritu plenus fuit, vno vterque deſiderio concorditer æſtuabat. Nec nos alterum alteri præferre præſumimus, ſi diuerſitatem pro ſuî cuiuſque dignitate penſamus. Duorum quippè viatorum viuacitate parium, qui orto ſole graditur, clariùs quælibet oppoſita conſpicit, quàm is, qui antelucanus exurgit. Et ditior eſt, qui autumnalem fructuum maturitatem carpit eo, qui vernæ propaginis arbuſta plantauit. Conuenienter igitur factum eſt, vt ſicut Moyſi, ità & Iohannis glebam omnipotens Deus abſconderet, & in duobus mirabilibus viris vnum miraculum exhiberet.

Iohan.1. *Exod.40.* *Egregia Iohannis cum Moyſe cōparatio.* *Pſal.18.* *Exod.34.* *Iohan.1.* *Exod.4.*

Et notandum, quàm affectuosè, quàm piè, quàm paternè, quàm amabilimè Saluator, Sic, inquit, eum volo manere, donèc veniam. Veniam, inquit, non mittam. Non mittam videlicet aliquam ſupernam virtutem, non Angelicam poteſtatem, quæ huius miniſterij mihi fungatur officio, quæ obedientiæ huius exequatur effectum. Ipſe per memetipſum veniam, ipſe egredientem eius animam in gloriç meç claritate ſuſcipiam, quam & in carne manentē diuinitùs illuſtrabam. Quantæ igitur reuerentiæ habendus eſt hominibus beatus iſte Iohannes, quem ipſe author vitæ honorauit in carne viuentem, honorauit & de ſeculo recedētem? Nimìs enim honorati ſunt amici tui Deus. Honorauit ſiquidem eum in vita, dum de ſacroſancto pectore ſuo ſibi reclinatorium fecit. Honorauit rursùs in morte, cùm ad ſuſcipiendam felicem meritis animā dignatus eſt aduenire. Nec mirum ſi diuerſis eum honoribus cumulauit, quem & in conſortium ſibimet adoptiuæ fraternitatis adſciuit.

Dominus Ieſus obitui S. Iohannis interfuit. *Pſal.138.* *Nota felicē meritis animam.*

Dictus eſt etiam frater Domini beatus Iacobus: ſed ille frater ex natura, iſte frater ex gratia: ille ex cognatione, iſte ex præcipua dilectione: ille per lineā maternæ cōſanguinitatis, iſte per vinculum paternæ charitatis. Si quis, inquit, diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Et quid ampliùs dicam? Frater Domini fuit ille carnalis, iſte ſpiritualis. Sed quantùm cognatio ſpiritualis carnalem neceſſitudinem probatur excedere, in ipſius Domini verbis poſſumus luce clariùs inuenire. Ait enim: Spiritus eſt, qui viuificat, nam caro non prodeſt quicquam. Iacobum itaque, vt frater eſſet Domini, natura carnalis inſtituit: Iohannes autem tanto nobiliùs frater eſt, quanto & ipſius naturæ Dominus eum in affinitatem ſibi ſpiritualis adoptionis aſſumpſit. Quanquàm & ipſe Iacobus idcircò beatus ſit, quia eiuſdem ſpiritualis affinitatis cum Domino participium tenet. Alioquin niſi Domino per ſpiritum iungeretur, per illud terrenæ vinculum conſanguinitatis à Domino nullatenùs ſaluaretur. Quod tanto excellentiùs Iohannes, quanto & ante Crucem conſtitutus audiuit: Eccè mater tua. Meritò ergò quō eum cæteris plùs dilexit, ſubli-

Iohan.14. *Iacob° frater Domini ſecundùm carnem, Iohānes verò ſecundùm ſpiritum.* *Iohan.6.* *Iohan.19.*

ſublimiùs eum cæteris honorauit. Et nos, fratres, pro modulo noſtro dignis eum ſtudeamus efferre præconijs, dignis veneremur ſemper obſequijs.

Notandum tamen, quia nunquàm tam dignè, tam reuerenter beatos Apoſtolos colimus, quàm cùm Apoſtolica præcepta ſeruamus, cùm eos in via Dei præcedentes ſemper attendimus, cùm eorum veſtigia ſequimur, cùm eorum anguſtam & arctam ſemitam ſine offenſione tenemus. Enimuerò in baptiſmo Apoſtolorum ducatum ſecuti ſumus, quia per eoſdem fidem ſanctæ Trinitatis inter ipſa regenerationis rudimenta didicimus. Sub cuius videlicet figuræ myſterio, ſacerdotes Iſraëliticæ plebis olìm tranſeundo Iordanem præcedebant, & populus ſequebatur. Sed non ſufficere illis viſum eſt, ſi ſacerdotum tantummodò veſtigia in tranſitu ſequerentur, niſi & duodecim lapides de Iordanis alueo tollerēt, atque in Galgalis pro teſtimonio ponerent. Elige, inquit Dominus ad Ioſue, duodecim viros, ſingulos per ſingulas tribus, & præcipe eis, vt tollant de medio aluei Iordanis, vbi fixerunt ſacerdotes pedes, duodecim lapides duriſſimos, quos ponetis in loco caſtrorum, vbì fixeritis tentoria hac nocte. Vt autem non omnia, licèt plena myſterijs, verba diſcutiam, quid per hoc factum nobis innuitur, niſi vt poſtquàm myſtici Iordanis fluenta tranſimus, poſtquàm de lauacri ſalutaris fonte conſurgimus, duriſſimos duodecim lapides, id eſt firmiſſima Apoſtolorum exempla ad imitationem nobis proponere ſtudeamus? Lapides quippè vbi ſacerdotes pedes fixerant, in loco caſtrorum ponimus, ſi in procinctu ſpiritualis nequitiæ poſiti, Apoſtolorū veſtigia conſtanter & firmiter teneamus. Nam iuxta Salomonis ſententiam, qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis. Nimirùm qui in moribus ſuis præcipites ac fluidi ſunt, more aquæ præcipites ad ima defluunt. Qui verò conſtantes ac firmi, in arcem quotidiè virtutis excreſcunt. Quod nimirùm & illud eiuſdem hiſtoriæ ſignificare perpenditur. nam tranſeūte eodem populo, aquæ ſuperiores inſtàr montis intumeſcunt, inferiores verò in mare mortuum delabuntur: quia profectò ex eis, qui baptizantur, alij in accepta cæleſtis gratiæ dulcedine perſeuerant, alij in peccatorum amaritudinem defluere, reprobè viuendo, nō ceſſant, & velut in maris mortui ſalſuginem corruunt, dum ſapiendo terrena, per prauæ vitæ decliuia ad mortem tendunt.

Ecce quomodò cum recta fide oportet nos etiam vitæ ſanctitatem & innocentiā habere.

Ioſu.4.

SS. Apoſtolorū doctrina 12. lapidibus comparatur.

Prou.18.

Ioſu.3.

Nos autem non ſic, dilectiſſimi, non ſic, ſed ad veram ſapientiam tendentes, ità per Dei miſericordiam in virtutum ſtudeamus alta proficere, vt in vitiorum pudeat voraginem declinare. Sic perſeueremus ſemper ad ſuperna properare, quò tendimus, vt diuini amoris dulcedinem in noſtris iugiter mentibus conſeruemus. Illius itaque ſapientiæ laboremus participes fieri, qua beatus Iohannes per amplioris gratiæ cumulum meruit incomparabiliter illuſtrari. Cuius nimirùm ſplendore concepto, cælum velut aquila penetrat, ità vt creata cuncta tranſgrediens, ad ipſum rerum omnium verticem, mentis contemplatione pertingat. Nôſtis fratres mei, quia in mundi naſcentis origine, tertio die germinauerit terra, quarto cæli facta ſunt luminaria, quinto volatilia ſunt creata. Quarè autem in creandis rebus hic ordo decucurrit, niſi vt nos inſtrueremur, quia priùs neceſſe eſt, vt mens noſtra virentium virtutum opera germinet, quatenùs ſic mereatur cæleſtis gratiam luminis, ac poſtremò euolare valeat ad contemplandam ſpeciem veritatis? Germinemus itaque, fratres, vt illuminemur, quatenùs illuminati, virtutum pennis ad cæleſtia ſubleuemur. Non nos mundi huius dulcedo falſa demulceat, non carnalis illecebræ voluptas luxurioſa reſoluat. Nuſquàm certè præceptum in veteris teſtamēti cæremonijs inuenitur, vt mel ſacrificijs miſceatur. Per quod intelligitur, quia his, qui Deo vitæ ſuæ ſacrificium offerunt, nullam Deus carnalem vult ineſſe dulcedinem, nihil in eis viuere, quod ad carnalem pertineat voluptatem. Oleum autem frequenter immittitur, vt omnis noſtræ operationis oblatio hilariter offeratur. Hilarem enim datorem diligit Deus. In omnibus etiam ſal iubetur admiſceri, vt omne boni operis ſacrificium, rationis, diſcretionis, ac cæleſtis ſapientiæ ſale ſit conditum.

Exhortatio Authoris ad vitam ſpiritualem amplectēdam.

Gen.1.

Cur in ſacrificijs veteris teſtamenti oleū & ſal, nūquàm verò mel ſit oblatum.

Hoc autem diuinæ ſapientiæ ſale ità omnis beati Iohannis doctrina videtur reſperſa, vt meritò dicatur os Dei, lingua Spiritûs ſancti, cedrus paradiſi, lux Eccleſiæ, decus orbis, præco cæli, lumen mundi, ſidus hominum, ſpecimen Angelorum, lapis viuus, ſpeculum lucis, logotheta diuinitatis, forma fidei, columna cæli, architectus veri tabernaculi, quod fixit Deus, & non homo. Nam & Cherubin iurè perhibetur,

S. Iohannis præconia.

 hibetur,

Iohan 13.

hibetur, qui ſcientiæ plenitudinẽ ex ipſo Redemptoris pectore percepiſſe cognoſcitur. Veruntamen cum nos quantumlibèt efferre cõtendamus, celſitudinis eius merita non æquamus: quia qui diuinæ laudis præconia meruit, ad eius dignè laudanda merita humanæ linguæ fragilitas non aſſurgit. Ipſe quippè eius laus eſt, qui illi & olìm precium, & nunc factus eſt præmium. Per huius ergo veſtigia, dilectiſſimi, ad Redemptorem noſtrum pleno cordis amore tendamus, huius doctrinam velut coruſcam in tenebris lampadem noſtris ſemper greſſibus præferamus. Pudeat iam terrenis incumbere, qui per ſpei deſiderium ad cæleſtem cœpimus gloriam feſtinare. Qui ad cæleſtium nuptiarum deſiderium properat, terrenæ voluptatis cœno volutari erubeſcat. Qui titulis Angelicæ dignitatis emicat, locum in exilio non requirat. Incaſſum porrò terrena lucra congerimus, qui diuitias immortales in regni cæleſtis palatio poſſidemus. Quem ergò pondus terrenæ corruptionis aggrauat, rerum extrinſecùs affluentium copia non extollat. Qui ad hoc conſtitutus eſt, vt totis viribus iugiter cum aduerſario dimicet, torporis hunc & negligentiæ diſſolutio non eneruet. Sic, ſic per diuinæ pietatis auxilium, & florẽtes virtutibus, & vitijs repudium dantes, ſi hìc eum ſequimur, qui nobis iter Crucis oſtendit, illuc perueniemus ad eum, qui calcato mortis imperio, cælum cum triumphali gloria penetrauit, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Huius Apoſtoli vita neceſſariò imitanda.

EIVSDEM HYMNVS DE IPSO SANCTO IOHANNE EVANGELISTA *ad Veſperas.*

S. Iohannes virgo.

VIrginis virgo venerande cuſtos,
Magnus æterni logotheta Verbi,
Dele ſeruorum facinus tuorum,
Sancte Iohannes.
Tu patrem carnis ſubitò relinquis,
Sicque cæleſtem ſequeris Parentem.
Piſcibus ſpretis, hominum iuberis
Claudere turbam.

Item fluui⁹ paradiſi, & iubar cæli.

Fonte prorumpens fluuius perenni
Curris, arentis ſatiator orbis.
Hauſit ex pleno modò quod propinat
Pectore pectus.
Tu decus mundi, iubar atque cæli,
Impetra noſtris veniam ruinis.
Da ſacramentum penetrare ſummum
Quod docuiſti.

Hæreſum interẽptor.

Patris arcanum ſpeculando Verbum,
Tollis errorem fidei per orbem.
Nos ad æternam ſpeciem fruendam,
Dux bone transfer.
Laus honor Patri, parilique proli,
Vna maieſtas, eadem poteſtas:
Cum quibus ſanctus ſimul implet omnem
Spiritus orbem.
Amen.

SERMO

SERMO D. CÆCILII CYPRIANI CARTHAGINENSIS EPISCOPI, DE STELLA, MAGIS, AC *Innocentum morte. Habetur 3. Tomo operum eius, nunc recèns opera D. Iacobi Pamelij recognitorum.*

ARGVMENTVM.

Primùm latiſsimè proſequitur ſolennitatis Epiphaniæ hiſtoriam & myſteria, dein Innocentium pro Chriſto martyrium, atque adeò & baptiſmum ſanguinis celebrat: hinc eorum beatitudinem cumulatam comprobans, quòd protomartyres primum in ordine ſanctorum locum habeant, & ſecretorum conſcij diuinorum propinquitate familiariſsima, clementiam Dei pro noſtris exorent laboribus, & nonnullis veniam obtineant immeritis.

NATO in Bethleem Saluatore, audita eſt in Ephrata eius *28. Decēbr.*
in terris præſentia, & vſque ad ſyluas, camposque genti-
um nouæ huius natiuitatis eſt fama porrecta: in Iudæa à *Stella quæ apparuit,*
paſtoribus & Angelis primò ſunt hæc gaudia celebrata, *gētibus na-*
nec multò pòſt Arabum fines huius rei notitia penetra- *tiuitatem*
uit, & incolis Sabba præclari ſtella luminis cæleſte nu- *Chriſti indicauit.*
men nouis ſplendoribus indicauit. Erant in illis regio-
nibus viri ſyderum inſpectionibus aſſueti, qui arte ma-
thematica vim diſcurſumque nouerāt planetarum: qui
ex elementorum natura rationem temporum metien-
tes, aſtrorum miniſteria certis experimentis proprijs di-
dicerant effectibus aſſignata. Hi ex vaticinijs Balaam olìm audierant ſtellam oriri *Num. 23.*
in Iacob, & hominem in Iſrael, cuius fortitudo quaſi rhinocerotis, ad quem in tri- *& 24.*
eribus de Italia venirent, qui ſuperarent Aſſyrios, & vaſtarent Hebræos, quo tem-
porum nec in Iacob idolum, nec in Iſrael ſimulacrum eſſet. Diù homines illi huius
prophetiæ prouentum expectauerant, & vbi venit plenitudo temporis, orto re-
pentè nouo ſidere, ad antiqua recurrētes volumina, tam teſtimonio muniti quàm
ſigno, dromadis inuecti in Iudæam ſtella duce perueniunt. Nec potuêre Palæſtinę *Matth. 2.*
incolas latere tanti nominis perſonæ: ſed vbi auditum eſt quòd ſtellam indicem
nati in Bethleem paruuli ſequerentur, Herodi noui Regis inquiſitio nunciatur.
Euocatis itaque Magis, rei huius ordinem cum omni diligentia ſciſcitatur. Audit
natum in Bethleem eſſe paruulum, quem profitentes Regem & Deum qui de Sab-
ba venerant, adorare & venerari feſtinant: intimatum eſt ei quod ab antiquis
temporibus Moabites propheta, licèt gentilis, prædixerat: & contulit cum literis
gentium, ſanctorum vaticinia prophetarum, quorum ſcripta per omne ſabba- *Act. 13.*
tum legebantur: de quibus nulla in populo Iudæorum ambiguitas erat quin *Fruſtrà ti-*
rata eſſent, quæ illi vel aſſeruiſſent præterita, vel prædixiſſent futura: à fortitudine *met Hero-*
eius qui quaſi vnicornis obuios penetraret, in cuius obſequium vltrices de *des natum*
Italia trieres in Iudææ terminos aduentarent, & vſque ad finem mundi dilata- *Regē Chri-*
rent imperium, anxius expauit & timuit. Conturbabat quoquè aliud quod in Mi- *ſtum, qui nō*
chæa ſcriptum eſt teſtimonium: Quoniam de Bethleem quæ eſt Effrata, egredere- *venerat tol-*
tur paruulus, qui dominator eſſet in Iſrael, cuius egreſſus eſſet ab initio à diebus *lere regnum*
æternitatis. Cumque ea quæ domeſtici codices continebant, cum his quæ ab alieni- *terreſtre.*
genis dicebantur intelligeret conuenire: diuinis tentans reluctari conſilijs, ſimu- *Mich. 5.*
lat perfidus religionis aſſenſum, promittens Magis ſeſe ad adorandum paruulum *Herodis callida ſimulatio.*
cum omni deuotione ilicò affuturum, cùm per reuertentes certitudinem de pue-
ro accepiſſet. Turbatur cum Rege maligno Hieroſolyma, non lætatur: expaueſcit
& tabeſcit & negare erubeſcit quod ſcriptura teſtatur. Nec minùs horrendum ſcri- *Mich. 5.*
barum ſacrilegium quàm Herodis impietas: quia proprio Iudæi abutentes priui- *Scribarum*
legio, cùm viſitationi diuinæ inuenirentur ingrati, cauſam ſibi cum Herode fecêre *horrendum*
communem: cùm hinc & indè impietas & infidelitas aduersùs Dominū & Chri- *ſacrilegium.*
ſtum eius fremerent, & pariter in eius odio conſentirent. Eccè alienigenæ à flumi- *Pſal. 2.*
nibus Aethiopiæ ad paruulum Chriſtum ſupplices veniunt, & filij diſperſorū defe-
runt munera, accedunt qui longè erant, & qui propè recedunt: in loco humili &
ſupellectile vili Rex regum & Dominus dominantium inuenitur, cognoſcitur, &
ab alijs adoratur. Quia verò neminem in conſpectu Dei apparére vacuum antiqua *Exod. 23.*

lex edocet: præuaricatoribus legis abeuntibus vacuis, primitiæ gentiũ ſacramentalia munera proferunt de theſauris,& Domino aurũ & odoramenta præſentant, profitentes ex ratione munerum de eo quem adorabant quid crederent, quid ſentirent. In auro Regem,in thure ſacerdotem, in myrrha incorruptibilem, quanuìs paſſibilem profitentur. Oblatio iſta incarnati Verbi & exponit myſteria, & breui ſubtilique indicio vtriuſque naturæ humanæ diuinæque exprimit vnitatem,quod & proprium eſt vnicuique, ſingulatìm diſtinguens. Nam Deo patri cuius regnum & imperium ſuis mundum replet ſplendoribus,in odorem ſuauitatis ſummus ſacerdos & pontifex Chriſtus ſe obtulit: cuius caro paſſionis cremata carbonibus, incenſionis ſuæ fragrantiam tranſmiſit ad cælos,& vſque hodiè odor ille ſuauiſſimus in terreſtri cæleſtique Eccleſia indeficiens perſeuerat. Quòd autem paſſibilitas quam obediens Deo voluntariè ſuſcepit,incorruptione firmata ſit: virtus myrrhæ obuians corruptelæ ſuo probat effectu, & viſibilium ratione munerum immortalitatis ſolidæ conſtat euidens argumentum.

Munere,q̃d de Chriſto ſentirent, Magi profitentur.

Nota.

Adorato Domino Magi hilares alio tramite in ſuam patriam reuertuntur:quia neceſſe eſt vt qui credunt ad iuſtitiam, ore etiam confeſſi ſunt ad ſalutem, deindè vias eligant arctiores,& ſe diſtrictioribus mandatis obligent: quoniam per vias latas,deſcenſuſque præcipites itur ad inferos, per arctas verò & difficiles reditur ad ſuperos. Propter verba labiorum Dei religioſus quiſque vias duras ingreditur, & iugulator voluptatum ſtantem ex diuerſo hoſtem ſecurus aggreditur. Arcta via eſt caſtitas, trames ſtrictus humilitas: ieiunio affligi, & carnem in ſeruitutem redigere,ſcopuloſæ ſunt ſemitæ, ſed ad patriam ſuperiorem non niſi per meatus difficiles armati milites reuertũtur. Non eſt tutus ad Herodem regreſſus: nec expedit cum his qui oderunt Deum fœdera iungere: nec de religione cum malignantibus inire conſilia,quorum familiaritas infantiam Chriſti ſtudiòsè perſequitur:& antequàm formetur Chriſtus in nobis,in ipſo piæ conuerſationis initio,vt extinguatur ſpiritus,& ſuffocetur vita iuſtitiæ, penitùs elaborat.

Rom.10. Matth.5. Pſal.16. Religioſus quiſque debet cũ Magis p arctã viam incedere,nec ad Herodẽ mũdanum reuerti.

Deluſum ſe Herodes conqueritur, cùm Magos alias comperit diuertiſſe: quia moleſtiſſimum eſt principi tenebrarum cùm excogitatis laqueis tentatos quoſlibet nouerit euaſiſſe: & acriori inflammatus rabie,in neces innocẽtium debacchatur.Sic ſanctorum perſecutionibus tyrannus crudelis illuditur,qui dum putat perdere quos occidit,melioris vitæ ſtatum eis procurat: & quod ille in perditionem molitur, hi vtuntur pro beneficio, quibus lucra vitæ perpetuæ per hæc momentanea damna celeri compendio acquiruntur. Eccè paruuli iſti, quos hoſtis naturæ, pietatis inimicus, beſtialis ſæuitiæ, inauditæ crudelitatis monſtrum Herodes occidit, ſubitò fiunt martyres, & dum vice Chriſti, & pro Chriſto auulſi à matrum vberibus detruncantur, teſtimonium quod needùm poterant ſermone, perhibent paſſione: & ſufficit cauſa teſtimonio, licet nondùm eloquio diſtinguatur. Ilicò ſpiritus infantilis vaſculi receptaculum deſerens, iam non tenelli corporis ætatiſque nouitiæ tempore tenetur: ſed ab illis infantilibus coagulis anima expedita, adepta rationis & intellectùs plenitudinem in occurſum Chriſti feſtinat: à quo militiæ ſuæ quærens ſtipendium,ad lucis & pacis æternæ præmittitur gaudia: & Epiphaniæ ſolennia in cæleſtibus celebrat, nec in ſtellæ alicuius lumine, ſed in ipſa claritate diuinæ præſentiæ gloriatur. Acta eſt natiuitatis ſolennitas ſursùm iubilantibus Angelis, deorsùm ex ore infantium & lactentium laus eſt perfecta, reſonantibus vſque ad cælos victoriæ tubis: & verſus eſt paruulorum vagitus in gaudium, & luctus in iubilum, ſequente non ſtellam,ſed Agnum exercitu innocentium, & baiulante glorioſiſſimi triumphi ſolenne vexillum. Nec potuit mundus inficere nupèr agonem ingreſſum infantilem exercitum: & pedes qui nondùm lutum calcauerant, vrgens citatuſque tranſitus non eſt paſſus vllis ſordibus inquinari: ſed in ipſo vitæ initio tota illa innocua phalanx,ſine vllo integritatis detrimento, ad ſolidioris vitæ tranſlata eſt gloriam. Et quæ expectari poterat annorum elapſu rationis diſcretio, repentè nullis iam ætate illa temporibus ſubiecta, omnis conſummationis reperit finem, & caſuum accidentium mutabilitates euaſit. Euigilauerunt ſenſus quos ſopor infantiæ opprimebat: diſploſiſque palpebris intuiti lucem, in momento aſſecuti ſunt, quæ pacificis & mundo corde debetur,beatitudinem: & aſcendentes per omnium virtutum gradus ſine doctrinæ humanæ exercitio cumulatam inuenère menſuram: ità vt in

Sæuit in infantium neces Herodes ſicarius.

Infantes nõ ſermone ſed paſſiõe Chriſtum pfeſſi ſunt.

Apoc.14.

Matth.5.

ordine

ordine ſanctorum protomartyres primum habeant locum,& ſecretorum conſcij diuinorum,propinquitate familiariſſima clementiam Dei pro noſtris exorent laboribus,quos vſque hodiè funeſtus Herodes perſequitur,quorũ ſanguine & morte diabolus delectatur.Hi itaque à cunabulis in cælum tranſlati facti ſunt superni Capitolij ſenatores & iudices,nonnullis veniam obtinentes immeritis: aſſiſtuntque miſerationibus & vltionibus diuinis, ſed ſæpiùs Agni,quem quocunquè ièrit proſequuntur,manſuetudine,quàm ira vel furore vtuntur.Hi nuper cruore lacteo loti, primitias baptiſmi martyrio conſecrârunt,tradentes poſteris formam, vbi neceſſitatis articulus excluſerit moram, non minùs ad lauacrum animæ ſanguinem efficacem, quàm ſanctificatas verbis ſolennibus aquas, maximè cùm nec ſanguis hoc elemento careat, ſed aquarum motu per totum corporis alucum fluat. Spiritus verò ſanctus & aquis & ſanguini ſuperfertur,qui ſubiectos ſibi fouet & abluit: quo baptizante idem occiſio quod merſio operatur,qua extinctam peccati vitam virtutemque emortuam vtriuſque rei continet ſacramentum.Ipſe enim eſt qui vel hoc, vel alio modo, quicunque eſt ille modus,baptizat,& ad idem refertur quod pura fide agitur per Christum Dominum noſtrum.

Sãcti innocẽtes in ordine ſanctorum,protomartyrum habẽt locũ.
Apoc 14.
Sãcti innocentes primitię baptiſmo ſanguinis bapt zatorum martyrum.
En habes hic cõſecrationẽ aquæ baptiſmi.
Gen.1.
Baptiſmus ſancti Spiritûs.

VITA SANCTORVM EVTHYCHII ET FLORENTII, SERVORVM DEI, PER DIVVM GREGORIVM Papam ſcripta, tertio libro Dialogorum eiuſdem, cap. 15.

NON hoc ſileam qnod ex regione Tuſciæ venerabilis viri Sanctuli presbyteri narratione cognoui, de cuius verbis ipſe nõ dubitas Petre, quia eius vitam fidemque minimè ignoras. Eodem quoquè tempore in Nurſinæ partibus prouinciæ duo viri in vita atque habitu ſanctę conuerſationis habitabant: quorum vnus Euthychius, alter verò Florentius dicebatur. Sed idem Euthychius in ſpiritali zelo,atque in feruore virtutis ſe exercuerat: multorumque animas ad Deum perducere exhortando ſatagebat. Florentius verò ſimplicitati atque orationi deditam ducebat vitam. Non lõgè autem erat monaſterium, quod rectoris ſui morte erat deſtitutum:ex quo ſibi monachi eundem Euthychiũ prçeſſe voluerunt.Qui eorũ precibus acquieſcẽs,multis annis monaſterium rexit,diſcipulorumq; animas in ſtudio ſanctæ cõuerſationis exercuit. Ac nè oratoriũ in quo priùs habitauerat,ſolũ remanere potuiſſet,illic venerabilẽ virum Florentiũ reliquit.In quo dum ſolus habitaret,die quadã ſeſe in orationem dedit, atq; ab omnipotenti Domino petijt, vt ei illic ad habitandũ aliquod ſolatium donare dignaretur. Qui mox vt impleuit orationem,oratorium egreſſus,ante fores vrſum reperit ſtantem.Qui dum ad terram caput deprimeret,nihilque feritatis in ſuis moribus demonſtraret,apertè dabat intelligi,quòd ad viri Dei obſequium veniſſet.quod vir Domini quoquè protinùs agnouit. Et quia in eadem cella quatuor vel quinque pecudes remanſerant, quibus omninò deerat qui paſceret & cuſtodiret,eidem vrſo præcepit,dicens: Vade,atque oues has ad paſtum eijce,ad horam verò ſextam reuertere.Cœpit itaq; hoc indeſinẽter agere.Iniungebatur vrſo cura paſtoris,& quas manducare conſueuerat,paſcebat oues beſtia ieiuna.Cùm vir Domini ieiunare volebat ad nonam, præcipiebat vrſo eadem hora cum ouibus reuerti:cùm vero noluiſſet,ad ſextam.In omnibus itaque mandatis viri Dei obtemperabat vrſus,vt neq; ad ſextã iuſſus redire, veniret ad nonam, neq; ad nonam iuſſus redire,veniret ad ſextam.Cumq; diù hoc ageretur,cœpit in loco eodem tantæ virtutis fama longè lateq; crebreſcere. Sed quia antiquus hoſtis vndè bonos cernit eniteſcere ad gloriam,indè peruerſos per inuidiam rapit ad pœnam: quatuor viri ex diſcipulis venerabilis Euthychij vehementer inuidentes quòd eorum magiſter ſigna non faceret,& is qui ſolus ab eo relictus fuerat,tanto hoc miraculo clarus appareret, eundem vrſum inſidiantes occiderunt. Cumque hora qua iuſſus fuerat

28.Decẽbr.
S.Euthychius multis monachis præficitur.
S. Florẽtius eius oratoriũ inhabitat.
Vrſus paſtor ouium efficitur.
Vrſus ab inuidis occiditur.

non rediret, vir Dei Florentius ſuſpectus eſt redditus, & vſque ad horam veſperam expectans, affligi cœpit quòd is quem ex ſimplicitate multa fratrem vocare conſueuerat, vrſus minimè reuerteretur. Die verò altera perrexit ad agrũ, vrſum pariter oueſque quæſiturus, quem occiſum reperit. Sed ſolicitè inquirens, citiùs à quibus fuerat occiſus, inuenit. Tunc ſeſe in lamentum dedit, fratrum malitiam magìs quàm vrſi mortem deplorans. Quem venerandus vir Euthychius ad ſe deductum conſolari ſtuduit, ſed idem vir Domini coram eo doloris magni ſtimulis accẽſus, imprecatus eſt, dicens: Spero in omnipotenti Deo, quia in hac vita ante oculos omnium ex ſua malitia vindictam recipiant, qui nihil ſe lædentem vrſum meum occiderunt. Cuius vocem protinùs vltio diuina ſecuta eſt. Nam quatuor monachi qui eundem vrſum occiderant, ſtatim elephantino morbo percuſſi ſunt, vt membris putreſcentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, ſeque ità fratribus maledixiſſe pertimuit. Omni enim vitæ ſuæ tempore flebat, quia exauditus fuerat, ſe crudelem, ſe in eorum morte clamauit homicidam. Quod idcircò omnipotentem Dominum feciſſe credimus: nè vir miræ ſimplicitatis quantolibet dolore commotus, intorquere vltrà præſumeret iaculum maledictionis.

Diuinitùs elephantico morbo percutiuntur occiſores.

Petrus. Nunquidnam valdè graue eſſe credimus, ſi fortaſsè cuilibet exagitãte iracundia maledicamus?

1. Cor. 6.

Gregorius. De hoc peccato cur me percunctaris an graue ſit, cùm Paulus dicat: Neque maledici regnum Dei poſſidebũt? Penſa itaque quàm grauis culpa eſt, quæ ſeparat à regno cæleſtis vitæ.

Petrus. Quid ſi homo non fortaſsè ex malitia, ſed ex linguæ incuria maledictionis verbum iaculatur in proximum?

Matth. 12.

Gregorius. Si apud diſtrictum iudicẽ Petre ocioſus ſermo repræhenditur, quantò magìs & noxius? Penſa ergò quantùm ſit damnabilis qui à malitia non vacat, ſi & ille ſermo pœnalis eſt, qui à bonitate vtilitatis vacat?

Petrus. Aſſentio.

Gregorius. Idem vir Dei egit aliud, quod ſilere non debeo. Cùm enim magna eius opinio longè lateque crebreſceret, quidam diaconus longè poſitus ad eum pergere ſtuduit, vt eius ſe orationibus commendaret. Qui ad eius cellulam veniens, omnem locum per circuitum inuenit innumeris ſerpentibus plenum. Cumque vehementer expaueſceret, clamauit dicens: Serue Dei ora. Erat autem tunc mira ſerenitas. Egreſſus verò Florentius, ad cælum oculos & palmas tetendit, vt illam peſtem ſicut ſciret Dominus auferret. Ad cuius vocem ſubitò cælum intonuit, atque idem tonitru omnes illos qui eundem locum occupauerant, ſerpentes interemit. Quos cùm vir Dei Florentius interemptos adſpiceret, dixit: Ecce illos occidiſti Domine, quis eos hinc leuabit? Moxque ad eius vocem tantæ aues venerunt, quanti ſerpentes occiſi fuerant: quæ abſportantes ſingulos, & longiùs proijcientes, locum habitationis illius mundum à ſerpentibus omnimodò reddiderunt.

S. Florẽtius orat, & ſerpentes occiſos, per aues exportari curat.

Petrus. Quid virtutis, quid fuiſſe meriti dicimus, quòd eius ori tantùm factus eſt Deus proximus?

Gregorius. Apud omnipotentis Dei ſingularem munditiam atque eius ſimplicem naturam multùm Petre humani cordis munditia atque ſimplicitas valet. Hoc ipſum nanque quòd eius famuli à terrenis actionibus ſegregati, ocioſa loqui neſciunt, & mentem per verba ſpargere atque inquinare deuitant, authoris ſui præ cæteris exauditionem impetrant. Cui inquantùm eſt poſſibile, ipſa puritate ac ſimplicitate cogitationis quaſi ex quadam iam ſimilitudine concordant. Nos autem turbis popularibus admixti, dum frequenter ocioſa, nonnunquàm verò etiã (quod eſt grauius) noxia loquimur, os noſtrum omnipotenti Deo tanto longinquum fit, quanto huic mundo proximum. Multùm quippè deorsùm ducimur, dum locutione continua ſecularibus admiſcemur. Quod benè Eſaias poſtquàm Regem Dominum exercituum vidit, in ſemetipſo repræhendit, & pœnituit, dicens: Væ mihi, quia tacui: quia vir pollutus labijs ego ſum. Qui cur polluta labia haberet, oſtendit, cùm ſubiunxit: In medio populi polluta labia habentis ego habito. Pollutionem nanque labiorum habere ſe doluit: ſed vndè hanc contraxerit indicauit, cùm in medio populi polluta labia habentis ſe habitare perhibuit. Valdè enim diffi-

Deus ori eorum proximus, qui ocioſa verba deuitant.

Eſa. 6.

Ibidẽm.

difficile eſt, vt lingua ſecularium mentem non inquinet quam tangit: quia dum plerunquè eis ad quędam loquenda condeſcendimus, pauliſpèr aſſueti, hanc ipſam locutionem quæ nobis indigna eſt, etiam delectabiliter tenemus, vt ex ea iam redire non libeat, ad quam velut ex condeſcenſione deducti venimus inuiti. Sicque fit vt ab ocioſis ad noxia, à leuioribus ad grauiora verba veniamus: & os noſtrum ab omnipotenti Domino tanto iam minùs exauditur in prece, quãto ampliùs inquinatur ſtulta locutione: quia ſicut ſcriptum eſt: Qui auertit aurem ſuam nè audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Quid ergò mirum, ſi poſtulantes tardè à Domino audimur, qui præcipientem Dominum aut tardè, aut nullo modo audimus? Et quid mirum, ſi Florentius in prece ſua citiùs eſt auditus, qui in pręceptis ſuis Dominum citiùs audiuit?

Secularium colloquia deuitanda.

Prou. 28.

Petrus. Nihil eſt quod reſponderi valeat apertæ rationi.

Gregorius. Euthychius verò qui prædicti Florentij in via Domini ſocius fuerat, magìs poſt mortem claruit in virtute ſignorum. Nam cùm multa ciues vrbis illius de eo ſoleant narrare miracula, illud tamen eſt præcipuum, quod vſque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per veſtimentum illius aſſiduè dignabatur operari. Nam quotiès pluuia deerat, & æſtu nimio terram longa ſiccitas exurebat, collecti in vnum ciues vrbis illius, eius tunicam leuare, atque in conſpectu Domini cum precibus offerre conſueuerant. Cum qua dum per agros pergerent exorantes, repentè pluuia tribuebatur, quæ plenè terram ſatiare potuiſſet. Ex qua re patuit, eius anima quid virtutis intùs, quid meriti haberet: cuius foris oſtenſa veſtis iram conditoris auerteret.

Euthychius poſt mortẽ claruit virtute ſignorum.

Euthychii tunica [illegible] aut pluuiam [illegible] ducebat.

DE SANCTO SABINO INSIGNE MIRACVLVM, VT HABETVR IN PAVLI DIACONI, DE GE- *ſtis Longobardorum libro quarto, cap. quinto.*

SEQVENTI anno quàm Theodebertus Francorum Rex, cum Clothario patruele ſuo bellum gerens, eius exercitum vehementer afflixit: Ariulphus Dux, qui Faroaldo apud Spoletum ſucceſſerat, moritur. Hic Ariulphus cùm bellum contra Romanos in Camerino geſſiſſet, victoriamq; patràſſet, requirere à ſuis hominibus cœpit, quiſnam vir ille fuiſſet, quem in prælio quod geſſerat, tam ſtrenuè pugnantem vidiſſet. Cui cùm ſui reſponderent, ſe illic nullum fortiùs bellantem, quàm Ducem ipſum vidiſſe, ille ait: Certè multò per omnia me meliorem ibi alium vidi: qui quotiès me aduerſæ partis aliquis percutere voluit, me ſemper ſuo clypeo protexit. Cumque Dux ipſe prope Spoletum, vbi baſilica beati martyris Sabini Epiſcopi ſita eſt, in qua eiuſdem venerabile corpus quieſcit, aduenìſſet, interrogauit cuius illa tam ampla domus eſſet. Reſponſumque eſt ei à viris fidelibus, Sabinum ibi martyrem quieſcere: quem Chriſtiani quotiès in bello contra hoſtes irent, præſidium haberent, ac eum proptereà in ſuum auxilium vocarent. Ariulphus verò cùm adhuc eſſet gentilis, ità reſpondit: Et poteſt fieri vt homo mortuus aliquod viuentibus auxilium præſtet? Qui cùm hoc dixiſſet, equo deſiliens, eandem baſilicam conſpecturus intrauit. Tunc alijs orantibus, ipſe picturas eiuſdem baſilicæ mirari cœpit. Qui cùm figuram beati martyris Sabini depictam conſpexiſſet, mox cum iuramento affirmauit, talem omninò eum virum qui ſe in bello protexerat, formam, habitumque habuiſſe. Tunc intellectum eſt, beatum martyrem Sabinum eidem in prælio adiutorium contuliſſe.

Decẽbr. 30.

Hæc contigerunt temporis Gregorij Papæ.

S. Sabinus [illegible] Duci in prælio opem tulit.

S. Sabinus Chriſtianis in bello præſidium.

VITA

VITA SANCTI BARBATIANI PRESBYTERI ET CONFESSORIS, VT HABETVR LIBRO SECVN- *do hiſtoriarum Rauennatum Hieronymi Rube viri doctiſſimi.*

31. Decẽbr.

Valentiuianus à Theodoſio Auguſtus Romæ appellatur.

VALENTINIANVS eodem quo in Italiam venerat anno, à Theodoſio Romam vocatus, illuc ſe cum Galla Placidia matre contulit: vbi, vt Theodoſius optauerat, Auguſtus appellatur. Cùm verò religione eſſent incenſi, non defuerunt Placidia & Valentinianus, cui ab matre, Placidi prænomen adſcripſerant, quin inter tot ſecundæ fortunæ felices euentus, ſummaque de Imperio negocia, loca ſancta Romæ, hominesque ſanctitate ac innocentia vitæ inſignes, inuiſerent. Enitebant eo tempore duo ſacerdotes Antiocheni Romæ, Timotheus & Barbatianus. Ad hos cùm adijſſent, ſolus Barbatianus viuere inuentus in cœmeterio Caliſti. Ibi cùm Placidiæ puella acerbiſſimo oculorum dolore laboraret, vir ſanctus dominæ precibus commotus, vbi Deum precatus eſt, ventrale quod habebat in aquam merſum puellæ tradidit, iubetque oculos vt extergat, quo facto morbo ſoluta eſt.

S. Barbatiani patria.

Puellam ab oculorũ dolore liberat

Nec multò pòſt Calogenes Græcus adoleſcens Valentiniani ſeruus cùm ſcalas deſcenderet, decidit: oſſibusque confractis & pede comminuto, cùm parùm abeſſet à morte, ad virum Dei importatus, ab eoque ſigno Crucis obſignatus ſtatim conualuit.

Signo crucis morti proximum curat.

Iſidorus etiam cùm ex pulmonis vlcere ad extremum laboraret, adductus ad S. Barbatianum, vir ſanctus cùm Deo antè preces, vt conſueuerat, fudiſſet, porrexit nonnihil citri, quod ſibi fortè ad manus fuit: cuius eſu æger morbo liberatur.

Aliũ ęgrum ſanat.

His plurimiſque prætereà prodigijs clarus, Rauennam ab Galla Placidia non multò pòſt deducitur Barbatianus: quò ſe Valentinianus cum matre recepit. Intereà Galla Placidia Rauennæ iam diuo Iohanni Euangeliſtæ templum extruxerat iuxta Aureliani pomarium, quo loco palus aderat, ad portam, quæ Artemeduli vocabatur, miſſis qui vndiquè lapides elegantes ſecarent, & aptas columnas fabricarent, pauimento, teſſellato opere elaborato: in parietibus verò, naufragij votique hiſtoria ſimili opere picta: Ad orientem erexit teſtudinem, duabus maximis innixam columnis, quas bracteato argento incruſtauit. Videbatur autem in maieſtate Deus, libellum Iohanni Euangeliſtæ porrigens, cui erat ſubſcriptum: Sanctus Iohannes Euangeliſta. Hinc atque indè mare vitreum, in quo duæ naues turbulenta tempeſtate & ventorum impetu agitatæ: In altera diuus Iohãnes Placidiæ opem ferens aderat, ſeptemque candelabra, & nonnulla prætereà ex ijs quæ in Apocalypſi deſcribuntur myſteria. Nonnullæ prætereà columnæ, ipſaque maxima ara, tota argenteis laminis exornata: Accedebant ad hæc, valuulæ etiã quædam circa eam aram ex argento, immixtis gemmis: in quarum limine ſcripta hæc legebantur: Sancte Iohannes arca Chriſti, accepta tibi ſit oratio ſerui tui. Super aram teſtudo ex præſtanti marmore, quatuor ex argento columnis ſuffulta, pendentibus vtrinq; aureis argenteiſque * vaſibus, ex ipſo verò cacumine, Crux eminebat inter poma & lilia. Prætermittenda argentea columba non eſt, quæ volitare inter vaſa illa videbatur.

Rauennã à Placidia adducitur.

Apoc.1.&c.

* for. vaſis

Id vnum autem tanto operi, ac Auguſtæ religioni deeſſe putabatur, quòd nihil haberet reliquiarum D. Iohannis, quibus ara dicari more maiorum poſſet. Hęc res mirificè Auguſtæ animum angebat, & ob id ſacra inedia, ſummis precibus ac vigilijs ſuppliciter petere, vti, ſi quid inter homines ipſius eſſet, ſuo templo daret dedicando. Barbatianum intereà cõſulit, petitq; quid agendum putet. Ipſe vt erat ſumma in Deum fide, non ignorans quantùm fidei, quæ eius eſt munus, tribuere Deus ſolitus ſit, conſulit in ædificato ab ſe templo vt vigilet, Deumque ac Apoſtolũ de re illa obnixè roget. futurum enim vt tantam animi pietatem Deus nè parui faciat: ſeq; Barbatianus in hac re Auguſtæ comitẽ pollicetur. Quod cùm ipſa feciſſet, tertia nocte, cùm ambos leuis ſomnus haberet, poſtquàm preces Deo fuderant, vidit

Eccè primęuæ Eccleſiæ moré in cõſecrãdis tẽplis & aris.

dit Barbatianus, cùm nec penitùs dormiret, nec integrè vigilaret, veneranda canicie virum, pōtificijs veſtibus candidiſſimis indutum ac mitratum, deambulantē & thure templum ſuffientem: cuius facies diuino ſplendore fulgens, cęleſtem lucem inferebat. Tanto prodigio cōmotus vir ſanctus, ſeipſum excutiens, ac plenè vigilans, vix ſibijpſi in eo aſſentiebatur, quod apertè videbat: quapropter tacitis veſtigijs, ſe ad Auguſtam conferens feſtinanter, ſomno excitatam, de omni re commonefacit, ipſumque Antiſtitem per templum deambulantem commonſtrans: En, inquit, hic ille eſt, cui templum dicâſti. Placidia religionis feruore incenſa, ſe ad Euangeliſtam, qui iam ad aram maximam peruenerat, celeriter accurrens, recipit, ad pedesque eius prouoluitur. Tum ille ex oculis elabens, ſandalium dextri pedis in Auguſtæ manibus reliquit. Ipſa voti compos, ſumma geſtiens lætitia, cùm Dei benignitatem voce & lachrymis prædicaret, rem omnem, vbi illuxit, Placido Valentiniano filio, omnibusque Rauennatibus ordine exponit. Indè dedicatio ſumma pompa celebrata eſt, tertio die antequàm menſis Februarius elaberetur: cuius memoria ad hæc vſque tempora, dies ille ſolennis, anniuerſaria viciſſitudine celebratur.

S. Barbatianus videt D. Iohannem ſuū templū conſecrantem.

Vtinàm hoc exemplum, ſanctarum reliquiarū, & eccleſiæ cæremoniarum detrectatores adnotarent.

Nec multò pòſt, Barbatiani rogatu, Placidia D. Iohanni Baptiſtæ egregiā ædem, iuxta domum ſuam, extruendam curauit: vniuerſæ ædificationis negocio demandato Baduario Patricio Rauennati. In eo templo Barbatianus Deo ſeruiens, multis prodigijs innoteſcebat in dies magìs ac magìs: ex quibus illud maximè cōmendatur, quo Iuliani Rauennatis nobiliſſimi viri filium, ſtrumis ità laborantem, vt ab omnibus eſſet iam deſperatus, ſanauit: cùm ſacris peractis, cubiculum ingreſſus, mox ex cera emplaſtrum, imminutumque panem cum oleo mixtum, vlceribus impoſuiſſet, ſignoq; Crucis obſignâſſet. Repentè enim diſruptis illis, vermes egreſſi ſunt, & puer ingenti miraculo in ſanitatem reſtitutus.

Placidia S. Barbatiani hortatu, Baptiſtæ Domini eccleſiam cōſtruit.

Barbatiānus emplaſtro ægrum curat, quó ſuā ſanctitatem celet.

Pari felicitate ac prodigio Theodoram primariam mulierem, refractario ſanguinis fluxu ad deſperationem laborantem, ſanauit: cùm enim vir ſanctus deductus ad eam, in qua expreſſa mortis effigies videbatur, eam intuens dixiſſet: Chriſtus qui hoc morbi genere laborantem liberauit mulierem, te ſanet: quamobrèm eius nomine tibi prædico, ſurge & ambula: Theodora ad ſanitatem ſtatìm reducta eſt. Cuius beneficij magnitudine commota, frequens deindè virum ſanctum conueniebat, ab eoque de Chriſti religione docebatur. Verùm Vrſicius Theodorę maritus intantùm ob id zelotypiæ cæco furore exarſit, vt quadam die ſub auroram in Barbatianum, qui orabat in templo Deum, diſtrictò enſe impetum fecerit: ſed continuò aruit manus, immobilisque permanens, viro ſancto orante, Deus illi reſtituit ſanitatem.

Matth 9.

Itèm Theōdoram à fluxu ſanguinis.

Diuinitùs caſtigatur zelotypus.

Per idem tempus, Petrus Chryſologus Rauennæ Archiepiſcopus, ad eccleſięadminiſtrationem conuerſus, Tricollim aggreſſus eſt, quod ædificium ad trium collium ſimulacrum extructum, ſacerdotibus Vrſiani templi ſtationem tutam aſſiduamque præbebat. Id à ſucceſſoribus admirabili ædificatione abſolutum, nunc non extat. Eius vicem reddunt horti, qui circa Vrſianam ædem conſpiciuntur. Templum præterea ſacrauit, quod D. Iohanni Baptiſtæ Baduarius, iuſſu Placidiæ, ædificauerat. Cumque Placidia Ariminum ſe contuliſſet, incumbens in ædificationem templi D. Stephano, haud procùl ab vrbis mœnibus, dicati, incidiſſetque Barbatianus in leuem quidem morbum, ſed pertinacem, qui illi poſtremus fuit, Petrus certiorem fecit Placidiam, quæ omnibus repentè relictis, Rauennam conuolauit: vbi non multò pòſt Barbatianus tranquillè & placidè animam exhalauit. Ab Petro Archiepiſcopo ablutus, & aromate conditus, ſepultus eſt in monumento iuxta aram maximam D. Iohannis Baptiſtæ. Temporum ſucceſſu cùm eius nomini erectum fuiſſet templum, haud procùl ab diui Zachariæ eccleſia, illuc cadauer importatum fuit. Cæterùm tandèm corruente templo, ac potiùs ædicula, in Vrſianam ædem eſt tranſlatum.

Sanctus Barbatiānus obdormit in Domino.

Tranſlatio corporis eius.

BEATI

BEATI PETRI DAMIANI SERMO PRIMVS IN DEDICATIONE ECCLESIAE, VT HABETVR VIII. TOMO ALOYSII.

POST Crucem, poſt Virginem, poſt Angelos, quid eſt maius in terris, quid in cælis ſublimius? Illa vtiquè, quã acceptauit Altiſſimus, quæ vulnerauit cor ſponſi ſui, cui ſponſus idem in Canticis dicit: Vulnerâſti cor meum, ſoror mea ſponſa, in vno crine colli tui, & in vno oculorum tuorum. Quàm ſpecioſa ſponſa iſta, quæ in vno capillulo, & ocelluli ſcintillatione vulnerat cęlorum Regem, Angelorum Dominum, Filium Dei Patris. De illa nobis eſt ſermo, licèt nō ſit ſermo in lingua noſtra. Hæc eſt illa, quæ poſita eſt in ſuperbiam ſeculorum, cuius gloria à mari vſque ad mare, cui Reges & Principes famulantur, quam circunuolat cæleſtium legionum multitudo, in qua fons ſapientiæ repoſitus eſt, hortus concluſus, fons ſignatus: hortus vbi clara roſaria pulchriori colore refulgurant, & felices virgæ florum & fructuum gloria cumulantur: hortus, quem ventorum non tangit alternitas, vbi mollioris auræ gratia frequenter adſpirat, & vernans amœnitas allicit intuentes: concluſus, non murali machina, nec cæmentatorum lapidum glutinoſa tenacitate, ſed Angelica ſtatione vallatus: fons, de quo fontes Iſraël deriuantur, qui irrigat vniuerſam ſuperficiem terræ, & inebrians, & emundans: ſignatus, ſigillo vtiquè totius Trinitatis, quod ille malignans effractarius non dico confringere, ſed nec contingere audeat. In hac mortua germina regerminant, & aridiora ligna facilè reſyluescunt. In hac contegitur multiplex varietas ſacramentorum, & congeritur antiquitas miſericordiarum Domini Dei noſtri. Et vt breuiter intelligentiolæ noſtræ propalemus indaginem, duodecim ſacramenta ſunt in Eccleſia, quæ vnius fidei pietas contegit: circa quorum inſtantiam reflectitur Chriſtianæ religionis authoritas.

Cant. 4. — *S. Mater Eccleſia Chriſti ſponſa.* — *Gen. 2.* — *12. ſunt Sacramenta largè vocē ſacramenti accipiendo: aliàs tãtùm ſunt 7. vt habetur in Cōcilio Florētino & Tridentino.*

Primum eſt Baptiſmatis ſacramenrum. Hoc precioſius eſt cunctis opibus, & omnia, quæ deſiderantur, huic non valent comparari. Quis enim cogitatione cordis, vel volubilitate ſermonis impleat, quanta ſint in aquarum ſubſtantia ſacramenta completa? Antequàm mundus parturiretur, & ex informi materia multiformium ſpecierum diuerſitas exiliret, Spiritus Dei in aurigæ modum ferebatur ſuper aquas, & elementum hoc figurali præmulcebat obſequio. Cælum ipſum ex aquis compactum Hebræorum tradit authoritas: & per aquas vniuerſalis illa purgatio celebratur. Patriarchæ ad aquas fiunt vxorij: & per aquas terribile Iudæorum murmur extinguitur. Omnis illa ſeries veteris inſtrumenti diligentiùs introſpecta, maiorem ſacramentorum altitudinem in aquarum materia conſignauit. Saluator, ipſe legem ſequens, itinerarij ſui principium aquis indixit, cùm in flumine ſublimis illa poteſtas ab illo magno homine voluit baptizari. Primum miraculum ex aquis fecit, Samaritanæ iuxta puteum aquarum fontem aquæ ſalientis in vitam æternam repromittit. Deniquè qui ab aquis cœperat, finiuit in aquis: vulnerato enim latere Crucifixi, manauit aqua, quæ terrarum orbem purgatorio lauamine candidauit. Ad extremum incluſiua ſententia chorum Apoſtolicum imbuens: Euntes, inquit, baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Nónne igitur liquidò colligis, quia legis vtriuſque ſublimitas vim rerum ſacramentalium in huius elementi liquore refudit? Non te moueat paucitas exemplorum, cùm plurima præ manibus haberentur, niſi prolixitatem euitâſſet oratio.

Gen. 1. — *Baptiſmus.* — *Matth. 3.* — *Iohã. 2. & 4.* — *Iohan. 19.* — *Mar. vlt.*

Secundum eſt ſacramentum Confirmationis. In baptiſmate Spiritus datur ad veniam, hìc ad pugnam: ibi mundamur ab iniquitatibus, hìc virtutibus præmunimur. Nónne in ſuperliminari fronte domûs noſtræ terreſtris conſecrata manus ſacri chriſmatis imprimit vnctionem? Nec quilibet tanti myſterij legitur executor, ſed ſolus Epiſcopus, ſuper cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum, & cuius ditioni ſacerdotalis ſubditur multitudo. Baptiſmi gratiam omni homini, vel omni ſexui tradidit authoritas antiquorum: confirmationis autem inſigne, ſola pontificalis

Confirmatio. — *Epiſcopus confirmationis miniſter.*

lis perſona ſuæ vendicat dignitati. Indè eſt quòd decretales paginæ,& ſanctorum patrum inſtituta decernunt,non eſſe differendam poſt baptiſmum ſacramenti huius virtutem, nè nos inermes inueniat fraudulentus ille contortor, à quo nemo vnquàm nocendi inducias extorſit. Delibuti igitur vtriuſque roris vnguento, illo ſanati,confortati iſto,ſecuriùs deſcendamus ad ſingulare certamen.Nec nos deterreant arma Goliæ, vel magnitudo moueat ſtaturalis, quia nobiſcum eſt magnus Dominus Deus noſter, & magna virtus eius, appræhendens arma & ſcutum,vt exurgat in adiutorium nobis.

Tertium eſt Vnctio infirmorum: Infirmantibus nobis,& vſque ad mortem mortali peccatorum febre languentibus,Spiritus pietatis aſſiſtit,& recordatus eſt quoniam puluis ſumus. Ait enim diuus Iacobus: Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Eccleſiæ,& orent ſuper eum,vngentes eum oleo in nomine Domini. Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis eſt, dimittentur ei. Solennis vnctio, liquor excellens,quo ſanitas redditur,peccatum dimittitur,immittitur timor Domini.Vides'ne qualiter ſacerdotalis manus infirmantis corpus alleuiet, & illecebroſam ſenſuum motionem ſacratiſſima mitiget vnctione? Vndè & ſancti patres hanc vnctionem ſacramentum eſſe ſanxerunt.

Extrema vnctio. *Iacob.5.* *Fructus ſanctæ vnctionis.*

Quartum eſt Conſecratio Pontificis. Hæc quantò ſublimior,tantò dignior approbatur.Cùm enim canonicis ſanctionibus eligitur perſona,quæ tantæ dignitatis debeat ſubire faſtigium,clarior Pontifex cum cæteris Pontificibus euocatur. Præparatur Eccleſia patrem ſuſceptura de filio. Vngitur illius caput oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis,in illius figuram,qui thalamo virginali,ſpirituali balſamo profuſiùs irroratus,oleum benedictionis ſuper filios hominum diſtillauit. Liniuntur & manus, vt quicquid benedixerint benedicatur, & acceptum ſit diuinæ maieſtatis adſpectui. Ponitur & Euangelica pagina ſuper caput ipſius recumbentis,vt & verba vitæ ſuam ſentiat excedere rationem, & oculi eius deficiant in eloquium Domini.Imponitur cidaris capiti conſecrato,& aurea lamina frontis gloria præſignitur,in qua contexitur nomen diuinitatis. Traditur annulus ſecretorum in manu eius, vt dicat cum Propheta: In corde meo abſcondi eloquia tua, vt nō peccem tibi. Calceantur & pedes in præparatione Euangelij pacis, vt ſit de quibus dicitur: Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem.Accipit & baculum paſtoralem, vt ex ipſa virgæ qualitate ſignetur, qualiter manſuetos colligat,corripiat inquietos. Sic ſic ſolenni veſtimentorum glorificatione præfulgidus,& ad altare Dei familiariùs intrans & exiens, iram Iudicis in miſericordiam Patris felici commutatione deuoluit.Hic habet gladium ſpiritûs,quod eſt verbum Dei.Hic poteſt tradere ſatanæ in interitum carnis.

Ordinis ſacramētum. *Mos conſecrandi Epiſcopos.* *Pſal.118.* *Epheſ.6.* *Eſa.52.*

Quintum eſt Inunctio Regis. Sublimis iſta delibutio, quia ſublimem efficit poteſtatem. Cùm enim tantæ nobilitatis ſanguis, vel genere, vel electione conſecratur in Regem, religio cum nobilitate totius regni viribus conuocatur. Adſtat hinc Primatum, Metropolitanorum, & Epiſcoporum glorioſa ſocietas, illinc Ducum, Comitum, Caſtellanorum non ſpernenda nobilitas. Procedit medius homo ſuper homines regnaturus, conſtipatus agmine perſonali. Ducitur deniquè ad aram excelſi principis, principium regni ſortiturus ab illo, per quem Reges regnant. Priùs autem quàm imperatorijs cultibus veſtiatur, requiritur ſuper eo cleri voluntas,& pôpuli, & manu propria iurat libertatem Eccleſiarum. Extunc exuitur veſtimentis ſuis, & oleo ſanctificationis adſpergitur, vt typico rore perfuſus, cæleſtis vnguenti plenitudine glorietur. Induitur deniquè purpura, quod eſt regiæ maieſtatis inſigne, geſtans regni ſceptrum in manibus ad regendum populum ſanctum Dei. Ponitur & corona aurea ſuper caput eius expreſſa ſigno ſanctitatis, gloria honoris, & ope fortitudinis. Præfertur & gladius in oculis eius, vt cognoſcat, quia vindex eſt iræ Dei, in hoc ipſum conſtitutus. Tantis igitur ac talibus myſterijs initiatus, reportatur ad palatium, à die illa, & deincèps timendus, pariter & amandus. Felix autem, ſi gladium regni cum gladio iungat ſacerdotij, vt & gladius Sacerdotis mitiget gladium Regis,& gladius Regis gladium acuat Sacerdotis.Iſti ſunt duo gladij, de quibus in Domini paſſione legitur: Eccè gladij duo hîc: & reſpondetur à Domino, Sufficit: tunc enim regnum prouehitur, ſacerdotium dilatatur, honoratur vtrunque, cùm Domino prætaxata felici confœderatione iunguntur.

Eccè quomodo etiā Reges olim, vt nunc fit, inungebantur. *Mos creādi & inungendi Reges.* *Eccli.45.* *Gladij regni & ſacerdotij, per gladios Euangelicos præfigurati.*

Mos & ritus conſecrandi eccleſias.

Sextum eſt ſacramentum Dedicationis eccleſiæ. Dici vix poteſt, quanta ſit in hoc loco ſacramentorum varietas, & inſtitutionum alternatio. Primùm enim eccleſia intùs & deforìs dealbatur, cruces duodecim in interiori circuitu eccleſiæ imprimuntur, cerei totidem accenduntur, emundatur eccleſia, Pontifex eccleſiam exteriùs circuit cum aqua benedicta, & in ſuperliminari portæ tertiò virga paſtorali percutiens dicit: Attollite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ: illis deintùs reſpondentibus: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Tunc benedicit aquam ſale, cinere, vino, hyſſopoque conſperſam: alphabetum ex tranſuerſo quadrangula ratione conſcribit: altare ſeptiès ex eadem aqua reſpergit: cruces chriſmate, altare verò mixtura chriſmatis oleique perungit: ad quatuor altaris cornua incenſum incendit: altare terſum nouis velaminibus operit: aliaque multa, quæ ſermonis breuitas non permittit inſerere. Poſt hæc omni veſtimentorum gloria cumulatus ingreditur ad altare, ſacrificium ſingulare celebraturus, & ſic ſanctificationi finem impoſiturus. Quis huius abyſſi caliginem ſermonis claritate poſſit illuminare? Attigiſſemus tamē quantulumcunque, niſi noſtris temporibus quidā, qui Carnotenſi præſedit Eccleſiæ, viuaciſſimo mentis igne lucidiùs omnia declarâſſet. Ad illum igitur pleniſſimum fontem ſitiētem mittimus, vbi pleniſſimam hauriat veritatem. Notandum tamen, quia præcedentia ſacramenta ſine viſibili vnctione non fiunt, cùm ſubſequentia nihil huiuſmodi meritò continere legantur.

Pſal. 23.

Puto illum fuiſſe Fulbertū Epiſcopum.

Pœnitentia eſt Eccleſiæ ſacramentū cuius vna pars, ſacerdotalis cōfeſſio.

Septimum eſt ſacramentum Confeſſionis. Confeſſionis bonum quantum, vel quale ſit, non eſt noſtræ tenuitatis laudibus efferendum, cùm præclara patrum ingenia multis eam inſignierint documentis. Hæc eſt via communis ad Deum, fons tam iuſtis, quàm peccatoribus patens, qui criminum abundantiam abundantiori liquore detergit. Primam reddit innocentiæ ſtolam, & fugitiuum filium in paternos reducit amplexus. Ex hoc fonte felices Apoſtoli lachrymæ profluxerunt: in hoc peccatricis fœminæ dæmonia ſunt ſubmerſa: per hunc adulter & homicida Dauid Spiritu principali legitur confirmatus: in hoc felix ille volutatus eſt latro, qui breui ponte crucis de patibulo ad regnum, de ſupplicio in paradiſum tranſlatus eſt. Conſummatus in breui, expleuit tempora multa. In hac virtute caligant oculi plurimorum, qui vel diſcretione priuati, vel aſſentatione ſeducti, aut neſciunt quid iniungant, vel ſi ſciunt, priuatam gratiam præferunt veritati. Verùm non ſuſcepimus hîc aperire quid ſentiamus ex ea, ſed ſermoni proprio proprietatem illius reſeruamus. Hoc tamen lectori tædioſum non ſit intelligere, quia confitens paſtori ſuo, puritatem cordis, veritatem oris, macerationem carnis debeat exhibere. Ille verò, cui confitetur, pœnitentiam dignam, orationem continuam, taciturnitatem perpetuam confitenti ſuo curet adminiſtrare.

Luc. 7. 2. Reg. 12. Luc. 23.

Octauum eſt Canonicorum. Iſti ſunt in Eccleſiæ ſolio ſublimati, qui in Epiſcopali ſede veſte candida refulgentes, innocentiam cordium colore veſtium repromittunt. Ij de communi, & in commune viuentes, vel viuere debentes, perpetua, ſi peccauerint, ſunt pœnitentia caſtigandi: habitus enim eorum non pœnitentiæ, ſed innocentiæ eſſe monſtratur. Videant ipſi amici Sponſi, quid reſpondeant ante faciem Sponſi, qui iudicat orbem terræ in æquitate, cùm de ſponſa cœperit exigere rationem. Nolumus inuehi ſuper illos, ſed hoc ſolum caueant, nè de patrimonio Crucifixi lautioribus epulis infundantur, vel veſtimentis ornentur nitidioribus, nè audiant à Propheta: Non compatiebantur ſuper contritione Ioſeph.

Legant hæc inertes noſtri Canonici, qui nihil aliud q̃ cutem curant.

Nonum eſt Monachorum. Hi ſunt, qui à forenſium cauſarum tumultibus elongati, ludificatorias incantationes dæmonū patienter eludunt. In ſcripturis aſſidui, in obediētia præcipui, feruidi charitate, beatę vrbis gaudia è veſtibulo contēplantur. Circunſpiciant tamen ſemetipſos, nè in amplioris coronæ, vel laxioris calceamenti vilitate confidant, cùm homo videat in facie, Deus autem in corde.

Vide hic monachorum ſtudiū compendio recitatum.

Decimum eſt Eremitarum, qui per cauernas montium, & vallium concaua latitantes, Angelicis ſociati ſpiritibus, in diuitias gloriæ contēplatiuis oculis rapiuntur, & in carne carnis obliti, naturam ſuam indefeſſa meditatione fatigant.

Itèm Eremitarum.

Vndecimum eſt Sanctimonialium. Iſtæ ſexum & ſeculum auſu validiore vincentes, ſpectabilem victoriam ab hoſtis antiqui feritate reportant. Glorioſa res, vbi tenera membra longiori martyrio confringuntur, & illius eneruant fortitudinem, qui ſimilitudinem Altiſſimi concupiuit. Ad huius ſpectaculum pugnæ citò con-

Itèm Sāctimonialium.

conuertitur ille miſericors intuitus, & tali potiſſimùm victoria delectatur.

Duodecimum eſt Nuptiarum ſacramentum. Hoc magnum eſt, ait Apoſtolus: & Matrimõij
Dominus in Euangelio: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhę- ſacramentũ
rebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Quid enim magis vnum, quàm illi, qui- Ephes.5. Marc.10.
bus eſt vna vna caro, vna menſa, vnus torus, hæreditas vna? Honorabile coniugi- Heb.13.
um (dicit vas electionis) torus immaculatus. Hoc deſtruuntur inceſtuoſa coniu-
gia, & legitimorum hæredum digna progenies propagatur. Hæc ſunt duodecim ſa-
cramenta, quæ (niſi fallor) illæ duodecim cruces ſignificant, quas in circuitu eccle-
ſiæ videmus impreſſas. Sed iam dimittendus eſt ſtylus, quia & ingenij paupertas, &
infirmitas carnis, quæ ſolito duriùs inundauit, vetant me aliquid longius ſcriptita-
re. Si conualere potuero, exequar quod cœpi, ad honorem illius, qui eſt benedictus
in ſecula, Amen.

EIVSDEM BEATI PETRI DAMIANI SERMO SECVNDVS IN EADEM ECCLESIAE DEDICAtione. *Habetur eodem octauo Tomo Aloyſij.*

IMmola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua. Tria Pſal.49.
ſunt principalia, & perfecta ſacrificia, quæ reddere tenemur Do- Sacrificia
mino. Sacrificium piæ contritionis, ſacrificium iuſtæ operatio- 3. quibus obligantur
nis, ſacrificium laudis, vel iubilationis. Horum duo in præſenti Domino.
ſunt neceſſaria, tertium hîc inchoat, & in futuro conſummabi-
tur. De primo dicitur: Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Pſal.50.
De ſecundo: Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ: & alibì: Tunc acce- Pſal.4.
ptabis ſacrificium iuſtitiæ. De tertio: Beatus populus, qui ſcit iubilationem: itèm, Pſal.88.
Sacrificium laudis honorificabit me. Primum ſacrificium placat Deum, ſecundum Pſal.49.
delectat, tertium honorat.

Non curat Deus de his ſacrificijs, niſi medullata ſint, & ſaginata. Vndè ait Pſal-
mographus: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. In lege omnis adeps Pſal.61.
offerri iubetur, & holocauſtum pingue laudatur. Caro enim macra, & ſine pin-
guedine, neque quandò aſſatur reddit odorem, neque quandò comeditur præſtat
ſaporem. Hæc autem pinguedo non corporis, ſed ſpiritûs, non carnis, ſed mentis
intelligi debet. Pinguedo animæ, virtutes ſunt. Hæ ſuauiter redolent, hæ in Dei ſa-
crificio Domino placent, & ſine his nullum ſacrificium eſt acceptabilę. Hoc adipe
pingues erant illi, de quibus dicitur: Manducauerunt, & adorauerunt omnes pin- Pſal.21.
gues terræ: itemque tres pueri in Daniele: Sicut in holocauſto arietum, & tauro- Dan.3.
rum, & ſicut in millibus agnorum pinguium, ſic fiat ſacrificium noſtrum. Vt ergò
placeant hæc ſacrificia noſtra Deo, pinguia ſint, & medullata.

Sacrificium piæ contritionis exigit butyrum humilitatis, quæ in tribus conſiſtit, Primum ſacrificium.
ſcilicet vt conſideret homo, quàm imperfectum ſit quod habet, & hoc reſpectu ſu-
periorum: vndè illud: Vt ſciam, quid deſit mihi. Deindè vt conſideret, quia nil Pſal.38.
habet proprium: vndè Apoſtolus: Quid habes, quod non accepiſti? Conſideret 1.Cor.4.
etiam, quòd nil habet in hac vita, quod perdere non poſſit, iuxta illud: Memento Apoc.2.
vndè excideris, & prima opera fac. Sacrificium iuſtæ operationis, exigit oleum
diſcretionis, Sacrificium laudis requirit balſamum deuotionis. Habent autem Duo reliqua.
hæc ſacrificia oppoſita ſibi vitia, quaſì ex latere venientia. Sacrificio contriti-
onis opponitur abſynthium indignationis: ſacrificio iuſtæ operationis, acetum
confuſionis: ſacrificio laudis, venenum adulationis, ſiue detractionis. Offeramus
igitur, dilectiſſimi, Domino piam contritionem in amaritudine interiori, &
pœnitentia exteriori, vt ſobriè, iuſtè, ac piè viuamus in hoc ſeculo: ſobriè Tit.2.
nobis, iuſtè proximo, piè Deo: ſobriè in duobus, in cauenda voluptate, & curis
huius vitæ: iuſtè in duobus, vt nemini noceamus, & cunctis prodeſſe ſtudeamus,
iuxta illud: Declina à malo, & fac bonum: piè in duobus, vt ſcilicet in præſenti vi- Pſal.36.
uat iuſtus ex fide, & in futuro æternam expectet beatitudinem. Vndè Apoſtolus:
Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, cùm autem venerit quod perfe- 1.Cor.13.
ctum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt. Offeramus dignam laudem in confeſſione
oris, & deuotione cordis. Pia quippè cordis contritio naſcitur ex recordatione
peccatorum, & timore futuri iudicij: iuſta operatio, ex amore virtutis, & fiducia

laus & iubilatio, ex affectu charitatis, & recordatione beneficiorum Dei.

Tres peccati recordationes. Exod.16.

Sunt autem tres recordationes peccati, prima afficiens & delectans, quæ mala eſt: ſecunda exaſperans & pungitans, quę vtilis eſt: tertia glorioſa, quę perfectorum eſt. Afficiens eſt, qua afficitur homo recogitans ad ollas carnium Aegyptiorum, quàm delicioſè & ſuauiter vixerit, & quàm arduum ſit iter, quod aggreſſurus eſt. Recogitatio pungitans eſt, quandò reminiſcitur, quàm ſordidè & flagitioſè vixerit, non vt ad priora redeat, ſed vt dignè defleat, & coram ſe ea ſtatuat: vndè Dauid: Peccatum meum coram me eſt ſemper. (Pſal.50.) Tertia recordatio, quæ dicitur glorioſa, eſt, quandò homo remeditans quis fuerit, & qua gratia de lacu miſeriæ, & de luto fæcis liberatus ſit, gratias agit dicens: Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam (Pſal.113.): & cum Iſraëlitis de Aegyptia ſeruitute liberatus, gratulabundè decantat dicens: Cantemus Domino, glorioſè enim honorificatus eſt, equum & aſſcenſorem deiecit in mare (Exod.15.): & cum Zacharia: Benedictus Dominus Deus Iſraël, quia viſitauit, & fecit redemptionem plebis ſuæ (Luc 1.). Hæc ſunt, quæ Deo offerre debemus.

Vota facta Deo reddenda. Pſal.75.

Tenemur etiam ei reddere quæ fecimus vota, iuxta Prophetæ admonitionem: Vouete, & reddite Domino Deo veſtro. Qui non reddit quod vouet, quaſi Deum prouocat, & irridet. Reddendum eſt votum integrum & perfectum, quia aliter non ſatisfaceret Deo, qui votum noſtrum, tanquàm proprium exigit debitum. Vndè & in lege dicitur, quòd bouem, & ouem, aure & cauda amputatis, voluntariè offerre poſſumus (Leuit.22.). Votum autem ex his ſolui non poteſt, quibus aliquid perfectionis deeſt. Recogitet igitur vnuſquiſque noſtrûm quid Domino vouerit, & ſatagat illud reddere. Abrenũciauimus ſeculo, monachi nomen ſuſcepimus & habitum. Vouimus Domino continentiam, obedientiam, humilitatem, patientiam, ſecularium morum mutationem.

Tria vota monaſtica.

Prædicta tria vouerunt ſpecialiter ſancti, & reddiderunt. Audite quid dixerit, & quid fecerit Apoſtolus. Non ſum, inquit, dignus vocari Apoſtolus, quia perſecutus ſum Eccleſiam Dei (1.Cor.15.). Eccè pia contritio de recordatione peccati. Itèm, Bonum, inquit, certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex (2.Tim.4.). Eccè iuſta operatio de fiducia ſpei. Itèm, Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra (2.Cor.1.). Eccè laus de beneficijs Dei. Vouit Dauid, & reddidit. Vota, inquit, mea Domino reddam in conſpectu omnis populi eius (Pſal.115.). Votũ vouit Iacob, & reddidit. Si fuerit, inquit Dominus mecum, & cuſtodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum, reuerſuſque fuero proſperè domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum, & lapis iſte, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei, cunctorumque, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi (Gen.28.). Iephte Galaadites votum vouit, & reddidit. Domine, inquit, ſi tradideris filios Ammon in manus meas, quicunque primus egreſſus fuerit de foribus domûs meæ, mihique occurrerit reuertenti cum pace à filijs Ammon, eum in holocauſtum offeram Domino (Iudic.11.). Tranſiuitque Iephte ad filios Ammon, vt pugnaret contra eos, quos tradidit Dominus in manu eius. Reuertenti autem in Maſpha domum ſuam, occurrit vnigenita filia ſua cum tympanis & choris: non enim habebat alios liberos. Qua viſa, ſcidit veſtimenta ſua, & ait: Heu me, filia mi, decepiſti me, & ipſa decepta es. Aperui enim os meum ad Dominum, & aliud facere non potero. Et fecit de ea, ſicut vouerat.

Si vnigenitus Dei Filius votũ fecit, & reddidit, quarè etiã nos quę vouimus, non integrè perſoluemus? Pſal.131.

Ipſum vnigenitum Dei Filium iuráſſe Patri, ac vouiſſe ſcimus, atteſtante Pſalmiſta, qui ait: Sicut iurauit Domino, votum vouit Deo Iacob: ſcilicet vt ſacramentum religionis in paſſione ſuæ carnis pro ſalute generis humani expleret. Faciamus & nos ſimiliter, & vota, quæ vouimus, integrè perſoluamus. Quod ipſe præſtare dignetur, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM

EIVSDEM BEATI PETRI DAMIANI SERMO TERTIVS IN EADEM ECCLESIAE *Dedicatione.*

FEcit Deus duo magna luminaria, luminare maius, vt præeſſet diei, & luminare minus, vt præeſſet nocti. Non omnia, fratres chariſſimi, quæ ſunt in cithara, ſonant, ſed omnia iuuant. Sic non omnia, quæ ſunt in diuina ſcriptura, ſpiritualem intelligentiam generant, ſed omnia iuuant. Vndè ſi in aliquo legis capitulo fas eſt, ſenſum ſpiritûs aliqua rimula intueri, non in inquiſitione dormitare debemus, ſed theſaurum iacentem in litera vigore alacris ingenij perſcrutari. Quod ſatìs egregiè vir ſapiens adumbrauit, cùm dixit: Nè dormias in ſinu mulieris. Mulier nempe ſacri eloquij literam exprimit, ex qua fidelis expoſitor fructum gignit. Quæ litera, cùm ei catholicæ rationis diligentia adhibetur, virilis intellectûs robori maritatur. Cùm verò eam ſeductæ mentis ingenium deprauat, quasì caſtitatem fœminæ adulterino coitu violat. Rectè ergò dicitur, Nè dormias in ſinu mulieris: àc ſi apertè diceretur, Nè in ſecreto literæ ſenſu torpeas, ſed latentem animæ profectum pudica excute vigilantia.

Gen. 1. — Non omnia ſcripturæ loca ſpiritualẽ habẽt intelligentiam. — Eccli. 9.

Fecit, inquit, Deus duo magna luminaria. Verum quidem eſt, quòd Deus in mundi creatione cælum clarum Solis & Lunæ diſtinxit ornatu, vt alterum diei, alterum noctis viciſſitudinem gubernaret. Porrò ſi interiùs perſcrutemur, inueniemus nobis allegoriæ reſpondere ſecretum. Eccleſia enim, mundi figuram gerit, quia ſicut mundus ex quatuor elementis ſubſiſtit, ità Eccleſia ex quaternaria doctrina Euangelij coaleſcit. Habet autem Eccleſia ſuum diem, habet & noctem ſuam: habet & Solem in die, habet & Lunam in nocte. Dies Eccleſiæ, eſt tempus pacis: nox Eccleſiæ, eſt tempeſtas perſecutionis. Sol verò in Eccleſiæ die, eſt ſapientia: Luna autem in Eccleſiæ nocte, eſt patientia. His luminibus Deus Eccleſiam ſuam pinxit, quatenùs & in pace non ſit improuida, & in bello non inueniatur mollis & fracta. Per ſapientiam Eccleſia ſe protegit in pace à dæmonibus, per patientiam ſe tuetur in bello à perſecutoribus. Non claudicat Eccleſia, non eſt inermis, argumenta diuina ſapienter eludit, tormenta hominum ſuſtinet patienter. Recta prorsùs comparatio eſt Solis ad ſapientiam, Lunæ ad patientiam: quia ſicutì Sol Lunæ, ità ſapientia præpollet patientiæ. Sapientia itaque Sol, quia illuminat: patientia Luna, quia confortat. His geminis brachijs Eccleſia pugnat, altero proſternens dæmones, altero vincens homines. Fecit itaque Deus hæc duo magna luminaria, quibus ornatur Eccleſia, quibus quaſi duobus oculis munitur Chriſti columba.

Gen. 1. — S. Mater Eccleſia mundi figuram gerit.

Diſſolutis nebulis allegoriç, hunc etiam riuulum ſcripturæ ad irrigandos mores noſtros poſſumus trahere. Nam ſicut Deus in hoc mundo duo magna luminaria fecit, intra etiam in homine duo magna luminaria ordinauit. Nè tibi videatur durum quod dicimus: homo enim alter eſt mundus. Vndè ipſa Græca lingua vocatur μικροκόσμος, id eſt minor mundus, quia ad ſimilitudinem maioris mundi eſt factus. Nam ſicut Deus maiori mundo præſidet, ità quòd vbiquè eſt totus: ſic anima corpori dominatur, ità quòd vbiquè tota eſt in corpore. Homo itaque habet diem, habet & noctem: habet Solem in die, habet Lunam in nocte. Dies hominis, eſt vita iuſtitiæ: nox hominis, eſt vita nequitiæ. Sol autem in vita iuſtitiæ, eſt charitas, quæ præeſt vitæ iuſtitię: Luna verò in vita peccatoris, eſt pœnitentia. O quàm clarus Sol eſt charitas, cuius quindecim radios enumerat filius Solis Paulus Apoſtolus in Epiſtola ad Corinthios, vbi ait: Charitas non æmulatur, non agit perperàm, non inflatur, &c. O quàm clarum pœnitentiæ iubar, quod noctem peccati remouet, quod conſcientiæ nubilum tergit.

Homo alter eſt mundus. — 1 Cor. 13. Charitatis radij quindecim.

Lunæ huius, ſcilicet pœnitentiæ, quatuor ſunt radij, cognitio peccati, dolor pro peccatis, confeſſio peccati, fructus eleemoſynæ. Priùs oportet cognoſcere peccatum, ſed non ſufficit: oportet dolere pro peccato: addenda eſt etiam confeſſio, quia fruſtrà dolet, qui non confitetur: his verò adiungendus eſt fructus eleemoſynæ, qui eſt precium peccati. Vndè Propheta de impio dicit: Non credat fruſtrà errore

Pœnitentiæ radij quatuor. — Iob 15.

rore deceptus, quòd aliquo precio redimendus ſit. Precium certè peccati eſt eleemoſyna. Sed qui ſemper eleemoſynam erogat, & ſemper peccat, fruſtrà credit, quòd eleemoſyna ei proficiat. Interpretandum eſt igitur eleemoſynæ vocabulum. El, Hebraicè, Deus: Moys, Aegyptiaca lingua dicitur aqua, indè eleemoſyna, id eſt aqua Dei. E contrario videre poſſumus, quòd peccatum eſt ignis diaboli. Igitur contra ignem diaboli opponatur aqua Dei. Perpende, Chriſtiane, dignitatem tuam, & redemptionem culpæ tuæ. Noli beluina mente contemnere. Deus eleemoſynam fecit tibi, corpus proprium morti tradendo: tu eleemoſynam fac illi, buccellam panis porrigendo pauperi. Eſto priùs in te miſericors, deindè in proximum clementiæ riuum effunde, vt ſic pariter cum proximo ad fontem miſericordiæ valeas peruenire, Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Eleemoſynæ interpretatio.

TRACTATVS EIVSDEM BEATI PETRI DAMIANI DE QVIBVSDAM MIRACVLIS.

DOMINO DESIDERIO VENERANDÆ RELIGIONIS ABBATI PETRVS DAMIANI MONACHVS DEVOTISSIMI FAMVLATVS OBSEQVIVM.

CVM in meo pectore tuæ charitatis ardor inextinguibiliter ferueat, meque circa tuî memoriam tepeſcere non permittat, mihi nuper aliquid in memoriam venit quod me mittendæ tibi legationis admonuit. Nam dum in tuî contemplatione ſedulus habitarem, & Angelico fratrum, ſanctoque conuentui, ſic in cordis obtutibus, velut corporaliter intereſſem, inter alia multa, repentè tuarum recordatus ſum literarum, quas tu quidem ſub interrogatione miſiſti, ſed his ego Synodali præpeditus inſtantia adhuc non reſpondi. Et hæc in illis (ſi reminiſci valeo) continebantur epiſtolis: Quia zelotypa quædam mulier habens virum ex adulterij fraude ſuſpectum, qualiter eum ſibi vendicare poſſet proprio toro contentum, à vicina petijt muliere conſilium. Quæ nimirùm peruerſa, & vltricibus flammis euidenter obnoxia, hoc eam ſacrilegium venenata ſerpentis antiqui ſuadela perdocuit, vt corpus Dominicum quaſi communicatura perciperet, quod cautè reſeruans, viro ſuo poſtmodùm non ſine quibuſdam maleficijs propinaret. Quod videlicet à ſacerdote perceptum, & vſque dum occaſio præberetur, palliolo reſeruatum, non ſine magno dedit ſtupore miraculum. Hæc enim particula Dominici corporis, inuenta eſt vſque ad medietatem in carnem eſſe conuerſam: altera verò medietas, panis ſpeciem non mutauit.

Quæſtio B. Petro Damiani propoſita.

Ecce in hoſtia cõſecrata veraciſſimũ corpus Chriſti latitans, manifeſto ſe prodit miraculo cõtra impios.

Itaque (ſi ritè reminiſcor) hoc propoſuiſti. Deindè quid portenderet inquiſiſti. Super qua quæſtione, quia non neceſſe eſt diutiùs immorari, breui compendio quid mihi videatur expediam. Idcircò Deus omnipotens ſacroſanctum illud myſterium in carnis ſpeciem vertit, vt perfidiam reprobæ mulieris argueret, dum viſibilem Dominici corporis oſtenderet veritatem, quatenùs quæ purum panem (vt videbatur antè) credebat, veræ carnis ſpeciem cerneret, ſicque ſacrilegam cœpti ſceleris audaciam ſuo ipſa iudicio condemnaret. Quòd autem medietas ſic remanſit, ad euidentioris indicij teſtimonium proficit, vt dum in vna, eademque ſubſtantia hinc panis, illinc carnis adeſſe conſideras ſpeciem, in vtroque veræ carnis, verique panis indifferenter intelligas veritatem, quia & ipſe eſt panis, qui de cælo deſcendit, & ipſa nihilominùs caro, quæ de virginalis vteri materia prodijt.

Egregia quæſtionis ſolutio.

Iohan. 6.

Nam & veſter ille finitimus piæ recordationis Amalphyranus Epiſcopus (nomen

men neſcio) Stephano Romano Pontifici, me præſente, ſub iureiurando teſtatus eſt, quia cùm aliquandò ad menſam Domini ſacrificaturus accederet, ſed ſuper ſacramento Dominici corporis incredulus hæſitaret, in ipſa confractione ſalutaris hoſtiæ, rubra prorsùs, ac perfecta caro inter eius manus apparuit, ità vt etiam digitos illius cruentaret, ſicque ſacerdoti omnem ſcrupulum dubietatis auferret. Vbi notandum, quàm ſit immane periculum, indignis manibus attrectare tam terribile Sacramentum. Sed quid de ſacramentis ipſis eloquimur, cùm etiam ſuper eos aliquandò, qui ex eorum vaſis offendunt, terribiles fieri ſententias videamus?

Eccè aliud veracis præſentiæ Domini in Sacramento euidens argumentum.

Arnaldum certè Aretinæ ſedis Epiſcopum tu quoquè familiariter agnouiſti. De hoc mihi Martinus Eremita, magnæ ſcilicet opinionis vir, ac celebris famæ narrauit: Quia ex quodam ſui iuris monaſterio calicem aureum abſtulit, & quibuſdam imminentibus neceſſarijs, alienauit, cui nimirùm calici nobilis ac deuota mulier, quæ cum ſanctis obtulerat, anathematis titulum, nè ab aliquo tolleretur, prouidè fecit inſculpi. Intereà cuidam fratri ſopore depreſſo videre contigit quendam lacum nimij caloris ardore feruentem, & piceos, ſulfureoſque fœtores non ſine tetri fumi voluminibus exhalantem. Circa quem lacum teterrimi quidam velut Aethiopes, nigris ſimiliter equis, ſed excelſis, inſtàr turrium, inſidebant. Intùs autem innumerabilia crudelium tortorum monſtra, damnatorum verò videbantur horribilia ac diuerſa ſupplicia. Inter quos ſubitò contigit vt etiam Arnaldum videret Epiſcopum, quem videlicet in illis prænimietate caloris exundantibus aquis ceruicetenùs immerſum, terribiles duo Aethiopes conſtringebant, quorum alter ſartaginem ferream, alter calicem aureum in manibus habere videbatur: ſed iſte cum ſartagine calicem replebat aqua, & ille labijs Epiſcopi protinùs eundem calicem apponebat. Sic itaque nunquàm ceſſabant, & ille poculum labijs hiantis immergere, & iſte coactus indeſinenter haurire. Quid multis immoror? Hanc viſionem audiuit Epiſcopus, vt monaſterio reſtituat calicem, ab amicis omninò ſuggeritur. Ille ſub fortaſsis ambiguo reddere pollicetur. Sed dum res incraſtinando differtur, immò dum circa ſalutem ſuam ille non vigilat, cæleſtis ſuper eum ſententia non dormitat. Nam & beatus Petrus de his, qui fictis verbis in auaritia negociantur, ait: Quibus iudicium iam olìm non ceſſat, & perditio eorum non dormitat. Quadam itaque die, tertia propinquante iam hora, in caſtelli, vbi erat, crepidinem, ſellam præcepit afferri, vt ſurgentis calorem Solis exciperet, ac matutini frigoris reliquias propulſaret. Cumque reſidenti domeſtici eius ſerui atque contubernales aſſiſterent, & ille ſecurus, hilaris ac iucundus, faceta cum eis & vrbana verba miſceret, ſubitò repentinus dolor in eius verticem, tanquàm gladius, irruit, eumque, Morior, exclamare coëgit. Mox baiulantibus neceſſarijs defertur ad lectulum, myſterium ſacroſanctæ communionis accepit, ac ſpiritum protinùs exhalauit.

Terribile exemplum Arnaldi Epiſcopi, calicē Dominicū alienātis, & ab eccleſia ſubtrahētis.

2. Pet. 2.

Timeat ergò quiſquis vel Eccleſiaſtici myſterij vtenſilia diſtrahit, vel tremendi anathematis elogium paruipendit, nè dum quaſi ſecurus ambulat, latentis eum iudicij laqueus compræhendat. Heu miſerabilis valdè, & infelix humana conditio. Certè præfatus Epiſcopus, licèt in hunc negligentiæ torporem obrepſerit, aliâs tamen acutus erat, ingenioſus, & cautus, tantæque facundiæ, vt dum expeditiſſimè in verbis decurreret, circunciſus labijs dici non immeritò potuiſſet. Sed cùm Apoſtolus dicat: Prudentia carnis mors eſt, prudentia Spiritûs vita, & pax: quid prodeſt, ſi quiſpiam ſeculi huius prudentia calleat, ſi ingenij viuacis obtutibus abdita comprǽhendat, ſi verſuta calliditate, tanquàm Proteus, in varia ſe formarum monſtra conuertat?

Romani Pontificis anathema itidē timendum.

Rom. 8.

Intereà ſub huius occaſione ſermonis, illud in memoriam redit, quod olìm Tedaldus Epiſcopus prædeceſſor iſtius, in feſtiuitate beati Donati conſtitutus in pulpito, ſermoni, quo concionabatur, adiecit. In Longobardiæ, inquit, finibus vndè originem duco, vir erat verſipellis ingenij, & acutiſſimæ ſubtilitatis, duplex animo, ſermone lepidus, concinnandis fabricandiſque commentis edoctus, in reperiendis ac variandis conſilijs vehementer aſtutus. Nunquàm erigebat brachia contra torrentem, ſed ex quocunque latere mundani turbinis cum aura proflaret, ille protinùs aptum calliditatis atque verſutiæ pallium opponebat. Accidit autem, vt

Aliud terribile exemplum.

Viſio terribilis cuiuſdam fratris. vt hunc poſt obitum quidam frater nocturna viſione conſpiceret. Lacus erat igneus, qui flammiuomis vaporabat incendijs, & crepitantibus ignium globis terribilem cernentibus incutiebat horrorem: quem lacum trabalis enormitatis videbantur obſidere dracones, variaque ſerpentium genera hinc indè per circuitum ſpatiari. Vir autem ille, quem diximus, in ipſa flammarum ſtridentium voragine coarctatus, tentabat quidem effugere, ſed obſtantibus beſtijs, dolebat aditum non patere. Modò ſcilicet ex hac parte fugam parabat, ſed eccè ſerpens obuius aderat. Per aliam partem erumpere ſatagebat, ſed eccè rursùs alia beſtia laxo gutture ſtridens, iter occluſerat. Illa rursùs & alia ad euadendum loca tentabat, ſed inſurgentibus beſtijs omninò meatus aufugij non patebat. Porrò autem cùm Veritas dicat: Eadem menſura, qua menſi fueritis, remetietur vobis: hoc illi iuſto Dei iudicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis aſtutiæ vanitatem, ex quibuſlibet huius ſeculi ſe nouerat laqueis expedire, ità poſtmodùm verſa vice nullo valebat ingenio ſupplicium, quo cruciabatur, euadere. Qui nimirùm ſi prudentiam, qua callebat, in diuinis ſtuduiſſet exercere mandatis, non cremaretur inter rabida ora ſerpentiū, ſed gauderet potiùs inter agmina beatorum.

Matth. 7. Mar. 4.

Aliud exemplum cuiuſdā, nō dantis honorē loco ſacro. Vnum planè contigit in noſtris partibus de quodam carnaliter ſapiente, quod dignum non eſt ſilentio præterire. Fanenſis quidam primarius ciuitatis, Hugo nomine, ipſa nocte, quæ, peracta Paraſceue, ſacroſanctum ſabbatum Dominicæ ſepulturæ præcedit, cum armis & armatis ingreſſus eccleſiam, in qua diuinis vacabatur officijs, peroſum ſibi violenter hominem cepit, ac iugulis crudeliter mancipauit. Quem quia noua præſumpſit, nouo Deus omnipotens ſupplicio condemnauit. Nam cùm ſenſum mentis (inquantùm mihi videtur) integrum teneat, omnes eum tanquàm veſanum, exinanitum, atque dementem conſpuunt, abijciunt & exprobrant. Halitum quippè eius (iuxta querelam beati Iob) vxor exhorret, eumq; velut arreptitium nurus explodit, ad menſam ſiue colloquium filius nō admittit, auertunt oculos famuli, dedignantur amici, clientes, milites, affines, atque propinqui, Epiſcopus etiam ciuitatis, & (vt compendioſè cuncta complectar) omnis clerus & populus iam ferè per duodenniū arbitrantur eum mētis impotem, & veſanum, nullumque cum eo, tanquàm energumeno, dignantur habere conſortium. Porrò, cùm diues ſit, & exuberans domus eius, fluunt pannoſæ & illotæ veſtes, horret inculta cæſaries, caput eius diuturni ſudoris fœtet iniuria, corpus totum per longam ſordet incuriam.

Iob 19.

Hic planè, cùm me adeſſe cognoſceret, me concitus adijt, mala quæ patiebatur expoſuit, querelam de ſuis ſobrio ſermone digeſſit, & (quantùm ex tenore verborum eius colligere potui) rationabiliter declamauit. Itaque conueni filium, Epiſcopū quoquè, ac de ciuitate quamplurimos, & ſubtiliter inquiſiui, quid inordinatum, quid delirū, quid ineptū in illo conſpicerent, pro quo illi veſaniam imputarent. A quibus vtiquè nihil aliud, & ne vnum quidem certi ſigni verbum addiſcere potui, niſi hoc tantùm: Quia demens eſt. Quod omnes ore conſono vnanimiter aſſerebant. Cumq; ego dicerem: Quomodò id ſcitis, quibúſve indicijs eum inſanire conſpicitis? nihil aliud inueniētes, idipſum denuò replicabant: Demens eſt. Quod mihi videtur profundum atque admirabile Dei omnipotētis eſſe iudicium, vt qui prudens & ſciens ſpontè deſipuiſſe cognoſcitur, prudens & ſciens opinione veſaniæ puniatur, & qui ſpontè factus eſt furioſus, demens ab omni populo iudicetur inuitus. Meritò contra votum adiudicatur inſaniæ, qui voluntate propria conatus eſt inſanire. Enimuerò ſi veraciter fureret, eò minùs miſer eſſet, quò deſpectûs ſui mala, quæ patitur, ignoraret. Non itaque ſicut mortuus ſeculi, qui non ſentit, ſed ſicut mortuus eſt inferni, qui iugiter moritur, & mortem ipſam ſentire non deſinit. Saluo nempe illo terribili in mundi fine iudicio, nunc etiam omnipotens Deus non modò crudelia quælibet facta, ſed & ſuperba, ſiue ſacrilega, prout dignum eſt, vlciſcitur verba. Vindicauit ſiquidem quòd Balthaſar ſacra vaſa temulentus indignè tractauit, nec dimiſit inultum, quòd Nabuchodonoſor arroganter elata verba deprompſit. Nónne, inquit, hæc eſt Babylon magna, quam ego ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloriam decoris mei? Et eccè (ſicut Propheta teſtatur) cùm adhuc ſermo eſſet in ore Regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonoſor Rex, Regnum tranſijt à te, & ab hominibus te eijcient, & cum beſtijs atque feris erit habitatio tua. Puniuit prætereà Dominus

Cōpos mentis iuſto Dei iudicio inſanus reputatur.

Dan. 5. Dan. 4.

Sedechiam Regem Iuda, quia per reprobos actus Dei mandatum contempſit. Vltus eſt etiam Ananiam Prophetam non quia malum fecit, ſed quia mendaciũ protulit. Cui Hieremias: Non, inquit, miſit te Dominus, & tu confidere feciſti populum iſtum in mendacio. Idcircò hæc dicit Dominus: Eccè emittam te à facie terræ, hoc anno morieris. 2. Par. 36. Hier. 28.

Nouis quoquè temporibus accidit, vt in Burgundiæ regno quidam clericus eſſet, ſuperbus nimis, ac tumidus, & non modò carnali vitæ ſeculariter deditus, ſed & contra ſuum ordinem terribiliter bellicoſus. Hic itaq; cùm Eccleſiam beati Mauritij multis inclytam prædijs, ſuis ditionibus vſurparet, potens autem quidam è diuersò ſui iuris eſſe, non ſine magna liuoris atque certaminis animoſitate contenderet, tandèm belli dies vtroq; paciſcente ſtatuitur, & à multis hinc indè frementium armatorum agminibus conuenitur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hoſtilia caſtra direxit, qui & apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus Miſſam cum his, qui dimicaturi erant, ſuis fautoribus audiebat. Cumque ad Euangelium veniretur, in fine lectum eſt: Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur. Ilicò clericus in hanc ſacrilegam vocem proteruus erupit: Hæc, inquiens, ſententia vera non eſt. nam ſi ego me meis aduerſarijs humiliter inclinâſſem, hodiè tot poſſeſſionum atque clientium copias non haberem. Reuerſus autem nuncius domino ſuo fideliter retulit non modò quod in bellici procinctûs apparatu conſpexit, ſed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudẽs in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubiò obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Cõglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte pugna committitur, vires viribus opponuntur, depreſſâ telorum ſylua deponitur, & humanis inflicta corporibus arma graſſantur. Habebat autẽ clericus equam, quam videlicet præliaturus aſſcẽderat, tantæ velocitatis ac roboris, vt nullus ſibi videretur equus aut mulus ad dimicandum poſſe præferri. Caſu, immò Deo diſponente, contigerat, quòd præcedenti nocte iumentum illud ſtabulo ſolutum abſceſſerat, aceruumque ſalis inueniens, ex eo plurimum comederat. Clericus itaque dum in acie conſtitutus, ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominùs aduerſantium armis arma conferret, iumentum vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frenum de manu rectoris violẽter extorſit, ſuiſque totum viribus vendicauit, ac ſtatim caput in aquam ad bibendũ inhianter immerſit. Ille verò, dum ea manu, qua ſcutum tenebat, cum iumento confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus exponit: & eccè repentè gladius os eius fulminis more transfixit, talique vir reprobus vitam ſuam fine concluſit. Aliud exẽplum de ſuperbo clerico. Luc. 14. Pœna ſuperbi clerici.

O quàm congruè in illa pertulit corporis parte vindictã, qua nigri fellis in Dominum vomuerat blaſphemiam. Nam cùm Propheta de talibus dicat: Filij hominum, dentes eorum arma, & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus: qui linguam ſuam & dẽtes aduersùs Deum gladij more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladij pœnas exoluit. Iſti planè cõtigit, quod Dominus in Euangelio dicit: Quia ſuper decem & octo homines turris Siloë cecidit, & occidit eos. Quem verò myſticè turris illa ſignificat, niſi illum, cui Pſalmiſta decantat: Deduxiſti me, quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis à facie inimici? Huic enim expoſitioni ipſum quoquè Siloë nomen adgaudet. Siloë ſiquidẽ interpretatur Miſſus. Haud dubium, quin ſit ille, qui dicit: Qui me miſit, mecũ eſt. Et ibi cæcus à natiuitate lumen accepit ab eo, qui ait: Ego ſum lux mundi. De caſu iſtius turris alibi ſub figura dicitur lapidis: Omnis, qui ceciderit ſuper illum, confringetur: ſupra quem verò ceciderit, conteret eum. Super hanc turrim, ſiue lapidem, cadit homo, atque confringitur, cùm per fragilitatem aliquam peccat: ſed eius ſuper ſe ruina cõteritur, cùm ſuperbè blaſphemat. Turris ergò Siloë ſuper hũc clericum cecidit, & ſicut blaſphemando meruerat, omninò contriuit. Pſal. 56. Pſal. 60. Nominis Siloë interpretatio. Iohan. 8. & 9. Matth. 21.

Et quid mirum, ſi grauia nos peccata tormentis addicant, cùm ſubtile Dei iudicium impunita etiam minima non relinquat? Immò quid nouum, ſi reprobę locutionis ſacrilegium damnat, cùm ipſa quoquè laudis ſuæ præconia, niſi dignè ſint deprompta, contemnat? Adraldi nempe prudentis & religioſi viri, qui Bremetenſi præminet monaſterio, didici relatione quod ſcribo, quod etiam inditum literis eſſe dicebat. Clericus, inquit, Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat, & Deus nullũ peccatũ impunitum relinquit.

eccè

eccè beatus Seuerinus eiuſdē Eccleſiæ nuper Epiſcopus equi eius habenas appræhendit, cumque retinens ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur illic tam clarus, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret: Da mihi, ait, manum tuam, & quæ circa mē ſunt, non auditu diſce, ſed tactu. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eam ardor abſorbuit, vt vndiquè carnes eius reſolutæ diffluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus, Cùm nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilēs hęc vorago conſtringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil, ait, aliud in me remanſit vltione plectendum, præter hoc tantùm, quia dum in aula regia conſtitutus imperialibus me conſilijs vehemēter implicui, canonicæ ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpatia non perſolui. Manè quippè ſimul omnia coaceruās, tota die negocijs ingruentibus ſecura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum, ardoris huius fero ſupplicium. Tu verò omnipotentis Dei clementiam humiliter implora, vt manum tuam in ſalutis priſtinæ reſtituat ſtatum. Quod cùm factum fuiſſet: Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſiæ clericos, & alios ſpirituales viros, vt pro me preces fundant, indigentibus ſubſidia conferant, ſacrificiorū votis inſiſtant. His enim peractis, ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar.

Si Epiſcop' ille ob horarum lectionem inſolitá, purgatorij pœnas pertulerit: ergò cōſtat eſſe purgatorium.

Quod certè magnam nobis debet inferre formidinem, quia cùm ſanctū virum vni culpæ dūtaxàt obnoxium, tam intolerabilis Purgatorij pœna cōſtrinxerit (væ, væ) quæ mihi, meisq́; ſimilibus eſt inferenda ſententia, quos tot reatuum prolixitas grauat? Diſtinguenda ſunt ergò per momenta temporum Eccleſiaſticæ inſtitutionis officia, & ſub magna diuini timoris ac reuerentiæ dicenda ſunt diſciplina, nè dum pſallimus, fructū ſpiritûs cum carnis deſidia miſceamus. Quid enim prodeſt, hoſtiam Deo laudis offerre, & per torporē negligentiæ fœdis eam cogitationibus inquinare? Hanc porrò boni maliq́; mixturam locus ille ſignificat Euāgelicus, vbi dicitur: Quia docente Domino, aderant quidam ipſo in tempore nūciantes illi de Galilæis, quorum ſanguinem Pilatus miſcuit cum ſacrificijs eorum. Nam quia Pilatus Os malleatoris interpretatur, quid per hunc, niſi diabolum debemus intelligere, qui paratus eſt ſemper homines offenſionum ictibus verberare? Vndè & virgam ſuper humeros hominum tenere dicitur per Prophetam. Virgam, inquit, humeri eius ſuperâſti, ſicut in die Madian. Quid verò ſanguis, niſi peccata? Quid ſacrificia, niſi rectas, & acceptabiles Deo ſignificant actiones? Pilatus ergò Galilæorum ſanguinē cum ſacrificijs miſcuit, quia malignus ſpiritus vel orationes noſtras prauis cogitationibus polluit, vel opera bona peccati cuiuſlibet attaminatione corrumpit, vt ſanguis ſacrificiū polluat, dum reatûs offenſio oblatam Deo recti operis victimam fœdat. Vndè ſcriptum eſt: Quia cùm Abraham Deo ſacrificiū de pecoribus ac volucribus deuotus offerret, deſcenderunt volucres ſuper cadauera, & abigebat eas Abraham. Quid enim exprimunt volucres, niſi reprobos ſpiritus per aëra volitantes. Volucres ergò à ſacrificio noſtro repellimus, cùm operū noſtrorum victimas à malignis ſpiritibus, eas fœdare tentantibus, prouidè cuſtodimus.

Inſtituta eccleſiaſtica ad vnguem ſeruanda ſunt.

Luc. 13.

Eſa. 9.

Gen. 15.

Idem ſanè, quem prædiximus, Adraldus, dum in Burgundiæ regno mihi conuiator incederet, In hoc, inquit, loco, per quem nūc tranſitum habemus, aliquid contigit, quod ſi dicimus, non videtur otioſum. Frater quidam noſtri cœnobij (haud dubium quin Cluniacenſis) piæ mentis, & rectæ conuerſationis vir, hinc aliquandò trāſibat, & eccè crinitus quidam, quaſi ex Hieroſolymitana peregrinatione veniens, palmam ferebat in manu. Cumque peregrinus, & monachus inuicèm obuij ſeſe altrinſecùs pertranſiſſent, ait ille, Completoriū in lecto, nec ſalus eſt, nec profectus. Quod frater audiens admiratus expauit, ac repentè poſt terga reſpiciēs, eum videre non potuit. Mox enim vt verbum protulit, omninò diſparuit. Ille verò ad conſcientiam mox reuerſus, inuenit quia pridiano veſpere laſſus de via redierat, & feſſa in lectulū membra proijciens iacendo canonicas horas compleuerat. Vtrùm ille Angelus fuerit, an reuerà (ſicut videbatur) homo, Dei ducimus relinquendum eſſe iudicio.

Horæ canonicę nō ſunt in lecto legendæ.

In hac etiam eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, Prior quidam fuerat, nomine Iohannes, qui lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper

& gra-

& gracilis. Hac itaq; ſui corporis imbecillitate confiſus, ſæpè iacens in lecto Completorium decurrebat. Accidit autem, vt dæmoniacus quidam non procùl abeſſet, qui multa hominum ſecreta, & obſcœnos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Iohannes dæmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret, Tu'ne, ait, ille es, qui ſub cotto quotidiè Completorium inſuſurras? & modò me quaſi ſanctus eijcere, & iuris mei vaſculum de meo vis dominio liberare? Hoc audito, frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mẽdacij recognouit authorem.

Si dæmones laceſſunt diuini neglectũ officij, quid, obſécro, Angeli facient?

Alter etiam eremita, qui vocabatur Iohannes de Anſo, cùm ei, vt egrederetur, vehementer inſiſteret, ac diuini nominis adiurium crebriùs intentaret: Nunquìd oblitus es, ait, hac tibi nocte quid fecerim? Nam (ſi non excidit) certus es, quia dum ego me in apri ſylueſtris effigiem verti, tu me quaſi venator inſectabaris. Sed qui videbar aper, ſubitò ſpeciem venuſtæ mulieris aſſumpſi, atque in oſculum tuum ruens, vt ſemen effunderes, cum gloria triumphaui. Cùm itaque reprobus ſpiritus de fratre delinquente per ſoporis energiam ſe glorietur habuiſſe triumphũ, quanto putamus eum gaudere tripudio ſuper his, qui labuntur in adulterium, vel inceſtum? Vndè ſæpè Deus omnipotens terribile exhibet etiam in hac vita iudicium, nec tamen miſeri homines deſinunt iterare plectendum.

Nam Robertus Gallorum Rex, auus iſtius Philippi, qui in paterni iuris ſceptra ſucceſſit, propinquam ſibi copulauit vxorẽ, ex qua ſuſcepit filium, anſerinum per omnia collum & caput habentem. Quos etiam virum & vxorem omnes ferè Galliarum Epiſcopi communi ſimul excommunicauêre ſententia. Cuius ſacerdotalis edicti tantus omnem vndiquè populum terror inuaſit, vt ab eius vniuerſi ſocietate recederent, nec præter duos ſibi ſeruulos ad neceſſarij victûs obſequium remanerent, qui tamen & ipſi omnia vaſa, in quibus Rex edebat, vel bibebat, percepto cibo, abominabilia iudicantes, pabulum ignibus exhibebant. His tandèm Rex coarctatus anguſtijs, ad ſanum conſilium rediens, diuortit inceſtum, inijtque legale conubinum.

Non ſunt conſanguineæ ducendæ vxores.

Quàm ſit Pontificiũ anathema formidandum.

Sed & Otho Rex Teutonicorum, qui poſtmodùm Imperator creatus eſt Romànorum, Adalahidem Italię Reginam, quæ ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius Almificus, qui Moguntinæ præſidebat paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum, luridumque coniugium publicè cõdemnare. Pater autem vehementer iratus, eum compræhendi præcepit, & carcerali mox cuſtodiæ mancipauit, quem per annale circiter ſpatium carcer incluſit, ſed à correctione linguam terroris vinculum non ligauit. Cùm verò pater eum, quadrageſimali decurrente ieiunio, de cuſtodia decreuiſſet educere, antequàm pſalteriũ expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſauit exire. Veruntamen cùm exiuit, zelo ſacerdotalis accenſus authoritatis, non quieuit, ſed mox in patrem iaculum publicæ excommunicationis intorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotem, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigiũ, non paternũ recognouit affectum, ſed dum paternam, ac regiam authoritatem in ſolo Deo conſtituit, hũc hominẽ eius legibus reſiſtentem à ſe prorsùs extraneum deputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduersùm te inſolenter agere, te verò præiudicium [illegible] .cito prænoſcens quia die ſancto Pentecoſtes vterq; ſimul adſtabimus a[nte] [De]o, ibiq; vẽtilabitur inter nos librata iuſtitiæ lance litigium. Ibi luce clariùs apparebit, quis noſtrûm æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumq; eſt, ipſo, qui dictus eſt, ſacroſanctæ ſolennitatis die, vt dum præfatus Auguſtus imperialibus infulis redimitus, multorumq; Pontificum choris, ſiue procerum vallatus agminibus, Miſſarũ ſolennijs intereſſet, repẽtino ſuper eum veniẽte iudicio, repertus ſit mortuus. Epiſcopus autem in Domino iam quieuerat. Sic ſic qui de inceſto coniugio contempſit inter homines iudicari, ad tribunal ęterni Iudicis coactus eſt pertrahi: & qui ſubiectũ ſibi dedignatus eſt audire Pontificẽ, terribilem ſuper ſe nõ potuit euadere Maieſtatem.

Nõ ſunt cõmatres ducendæ vxores.

Parentes legib' Dei reſiſtentes extranei reputandi ſunt.

Othonis Regis lamẽtabilis interitus.

Hæc ego (venerabilis Pater) & alia quamplurima, non ſine magnæ formidinis angore conſcribo, nè videlicet vel relatores mei meræ veritatis ſemitam non tenuerint, vel ipſe quoquè relationũ in quolibet immemor obliuione deliquerim. Veruntamen teſte conſcientia, non hęc mentiendi voto, ſed ædificationis affectu, prout meliùs poſſum narrata recolere, ſatago ſchedulis adnotare. Si qd mihi tamẽ in his obliuionis obrepſit, immò quicqd humanæ conditionis infirmitate deliqui,

antequàm

antequàm nexibus huius carnis abſoluar, diuina mihi pietas tuis orationibus in memoriam reuocet, ac dignè lugere permittat, nè viuenti mihi pœnitendum quid manere poſſit occultum, quod morientis ſit oculis ingerendum.

Hugo Abbas Cluniacenſis.

Hugo deniquè Cluniacenſis Abbas cùm ad ſuum me monaſterium perduxiſſet, frater quidam ſenex in infirmorum domo, ingraueſcente totius corporis tumore languebat. Hic porrò, cùm Abbatis comperijſſet adeſſe præſentiam, lætus effectus diuinam cœpit implorare clementiam. Domine, inquit, quem nullum latet occultum, quæſo, ſi quid reatûs in me eſt, quod non ſim hucuſque confeſſus, tu mihi miſericorditer in memoriam reuoca, quatenùs Abbati meo, dum præſens eſt, purè confitear, atque ab eo, qui ius hoc in me præ cæteris habet, iudicatus abſoluar. Hoc dicto, huiuſmodi vox auribus eius inſonuit: Certè eſt, certè eſt aliquid in te, quod confeſſus adhuc non es. Cumque ille vocem ſolam audiret, ſed à quo procederet non videret, orando ſubiunxit: Exprime, Domine, manifeſtè quid hoc ſit, vt confeſſus corrigam quod erraui. Porrò vox eadem, peccatum quoddam (ſicut quærebat) ſignanter expreſſit, quod ille à ſe commiſſum ilicò recognouit, & Abbati feſtinanter accito facta confeſſione, purgauit, paucisque pòſt diebus in ſancta pace defunctus eſt.

Aduertant hęc Confeſſionis contemptores.

Non talem ſortitus eſt finem clericus ille, de quo mihi idem Hugo Cluniacenſis monaſterij Rector fida relatione narrauit. Religioſus, inquit, quidam Epiſcopus in expeditione poſitus, cùm veniſſet ad ripam cuiuſdam fluminis, ſubſtitit, ibique laſſus recreare ſpiritum cœpit. Cumque illic tranquillè quieſceret, audiuit vocem de fluminis alueo prodeuntem, & hæc verba clariùs exprimentem: Hora venit, homo non venit. His auditis, Epiſcopus ſolicitus redditur, & recogitans hoc ſine myſterio eſſe non poſſe, aduentum rei ſolerti cuſtodia præſtolatur. Sed dum attentus explorator expectat, dumque hæc & illa recogitat, eccè quidam clericùs agilliмè properabat, equumque calcaribus atterens, amnem tranſire quantocyus feſtinabat. Admonuit autem ſuos Epiſcopus, vt obuios ſe venienti feſtinanter obijcerent, eumque à ſui curſûs impetu retinerent. Cumque ille perniciter properans, flumen aggrederetur præcipitanter inuadere, ac ſine mora tranſire, illique contrà violenter obſiſterent, & gradum figere compuliſſent, ait: Quieſcite, quæſo, dimitte me, recedite, quia iuſſio Regis vrget. Non eſt res, quę differri poſſit in poſterum. Myſterium Regis inſtat, ineuitabilis neceſſitas imperat. Quid plura? Sanctus Epiſcopus eum violentiſſimè retentum, ſuperuenienti nocte ſecum habere coëgit hoſpitium. Sed ô miſera hominis ac lugenda conditio, quæ faciliùs valet ſibi conſciſcere mala cùm deſunt, quàm vitare cùm imminent. Epiſcopo ſcilicet cum ſuis graui ſopore depreſſo, ille vas aquæ in hoſpitio reperit, in quod caput immergens, ſuus ipſe tortor effectus, ſe feraliter enecauit. Sed ſicut iſte, licèt occulto, diſtricto tamen Dei iudicio, carnis interitum pertulit, ità per eius piam clementiam mortem animæ, ſimul & corporis altèr euaſit. Nam quod nunc dicturus ſum, & ex relatione iam dicti Cluniacenſis Abbatis, & ex ore illius, cui res ipſa contigerat, frequentiùs audiui. Adoleſcens quidam erat in finibus Aquitaniæ, qui cum coæuis ſuis iuuenculis de animarum ſuarum cœpit ſalute tractare. Deliberatione præmiſſa, tandèm ſtatuunt ac vnanimi inuicèm confœderatione proponunt, & mundani cultûs pompas abijcere, & ad monaſticæ cōuerſationis ordinem commigrare. Sed dum res adhuc ſuſpenſa differtur, dum rerum ordo multiplici varietate concutitur, ipſe quoq; tener adoleſcentis animus fixus in ſuo propoſito non tenetur. Quid multa? Mutata penitùs mente, deſponſauit vxorem. Cumque per proceſſum temporis mens eius & memoriam ſancti propoſiti paulatìm de ſe prorsùs eraderet, & ſub prætextu coniugij, ad explendam carnalis illecebræ voluptatem impatientiùs ebulliret, diuina ſuper eum vigilante clementia, ſubitò languore percuſſus eſt, ac paulò pòſt ad extrema peruenit.

Terribile exemplum cuiuſdā hominis deſperati ac interficientis ſe ipſum.

Verè cuius Deus vult miſeretur, & quē vult indurat.

Neceſſarijs igitur ac propinquis de iam quaſi defuncti diſputantibus ſepultura, dum in medio poſitus videretur cadauer exanime, vixque tenuis quidam motus in eius pectore palpitaret: eccè duo teterrimi, ac trucis vultûs Aethiopes eum (vt ſibi videbatur) tanquàm leones rugientes inuadunt, rapaci ferocitate corripiunt, de corpore violenter euellunt, mox pedes eius & brachia duris alligant nexibus, ſicque velut hœdum in phalangam pendulum alter poſt alterum baiulare cœperunt. Quos autem dolores & torſiones ipſe pertulerit, quot & qualia vderit, vel audierit,

Votifragus infirmitate corripitur, vt reſipiſcat.

audierit, per quamplurima cum loca vectauerint, perlōgum eſt non tantùm ſtylo digerere, ſed ſimplicibus quoquè verbis ex ore per ordinem referentis audire. Hoc tantùm hîc inferre ſufficiat, quia dum per obſcuræ caliginis cum loca portarent, eccè beatus Petrus Apoſtolus ſplēdidus & coruſcans occurrit, cumque de portantium humeris raptum, nexibus, quibus angebatur, abſoluit. Illi mox, relicta præda, ſtridentes dentibus, & eiulantes abſcedunt, factumq; ſibi præiudicium flebiles conqueruntur. Beatus autem Apoſtolus adoleſcentem ad Cluniaci monaſterium ſecum duxit, eique forinſecùs poſito ſeſe, donèc reuerteretur, expectare præcepit. Ego, inquit, meum monaſterium ingrediens viſito, ac per circuitum cuncta perluſtrans, quid agatur attendo, deindè ad te, conſideratis omnibus, redeo. Sed mox vt iſte relictus eſt ſolus, eccè crudeliores & acriores ijdem reuertuntur Aethiopes, & non iam per manus & pedes, ſed per genitalia ipſa corripiunt, cumque ſic non ſine grauiſſimo illius dolore ſuſpendunt. Nam velut ſi roſtro paſſer accipitris, vel aquilinis vnguibus columba rapiatur implumis, ſic à reprobis illis ſpiritibus miſer iſte corripitur, trahitur, libratus per verenda ſuſpenditur, & quaſì recuperata præda, quæ fuerat perdita, longiùs aſportatur: cùm eccè beatus Petrus radianti nimìs ac terribili ſplēdore conſpicuus, ſe tanquàm fulmen iniecit, rapinam ſuam quaſì per impetum violenti ſpiritûs appræhendit, & clauibus, quas manu geſtabat, raptores nequiſſimos acerrimè verberauit. Mox illum ad domum propriā vſque perduxit, reddensque ſpiritum corpori, vtranque ſaluti ſubſtantiam reformauit. Nam ille protinùs conualeſcens, domui ſuæ ſine cunctatione diſpoſuit, atq; ad Cluniacenſe monaſterium properans, ſanctæ conuerſationis habitum feruida ſatìs deuotione ſuſcepit. Sic itaque diuinæ militiæ transfuga, dum paterni verberis diſciplina cælitùs eruditur, de manu cruenti prædonis eripitur, & ouis oberrans ad proprij paſtoris mapalia reuocatur. Sed iam ſe reprimens calamus cohibeat ſtylum, nè regulam breuitatis excedat epiſtolare compendium.

S. Petrus Apoſtol' ei apparet, & à dæmonibus eum liberat.

Rediuiuus votum perſoluit.

Scribite, ſi placet, diſtichon iſtud in refectorio ſub pedibus Apoſtolorum.

Ignit Apoſtolicum linguarum flamma ſenatum,
Germinat & varias quaſì vox fœcunda loquelas.

ALOYSIVS LIPOMANVS EPISCOPVS BERGOMENSIS SYNCERO LECTORI.

NE mireris, optime lector, ſi ego, cuius propoſitum eſt, in hiſce Tomis vitas Sanctorum in lucem edere, in fine huius Octaui tractatum hunc beati Petri Damiani de ſeculi contemptu ad monachos præcipuè ſpectātem poſui. Cùm enim in eo ipſo codice, vndè ex præcedētibus ſermonibus nonnullos excepimus, illum inuenerimus, viſum eſt incongruum, ea, quę tam prudenter illic coniuncta fuerant, hîc ineptè admodùm atque indignè ſeparare velle. Prætereà cùm in eo nonnulla, eademque præclara virtutum Iacob, Dauid, Eliſęi, atque aliorum patrum antiquorum exempla proponantur, licèt alicuius illorum vita integrè nō deſcribatur, quia tamen hîc, quæ veri monachi debeat eſſe vita, perfectè oſtenditur, idcircò nos monachalem ſtatum maxima vtilitate, quæ ex hac ipſa lectione hauriri poteſt, defraudare noluimus. Ipſum igitur libenter legas, & ſi quidem monaſtica profeſſione cenſeris, quæ in ipſo admonentur tractatu, plenè omnia implere ſatagito. Si verò non es monachus, ab hac tamē lectione minimè deſiſtas, multa nanque inuenies, quæ tuæ laudabiliter ac ſecundùm Deum inſtituendæ vitæ maximè conducibilia videbuntur. Vale, meque omnipotenti Domino tuis precibus aſſiduè commenda.

PETRI DAMIANI HVMILIS MONACHI APOLOGETICVM DE CONTEMPTV SECVLI.

CAP. I.

Sit hic pius tractatus, tanq̃ ſpeculum quoddã hæreticis, in quo planè perſpiciant errorẽ ſuũ.

DE contemptu ſeculi huius, fratres chariſſimi, Albiſo videlicet venerabilis eremita, & Petre de mundi rhetore iam Chriſti philoſophe, ſæpè (vt nôſtis) familiari quodam ſtudio diſputare ſoliti, tum de noſtra ipſorum imperfectione doluimus, tum etiam de nonnullis huius ſacræ militiæ fratribus per abrupta vagantibus cõqueſti ſumus. Ad tantam quippè fæcem quotidiè ſemetipſo deterior mundus iſte deuoluitur, vt non ſolùm cuiuslibet ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſticæ conditionis ordo à ſtatu ſuo collapſus iaceat, ſed etiã ipſa monaſtica diſciplina ſolotenùs (vt ità dixerim) reclinata, ab aſſueta illa celſitudinis ſuæ perfectione langueſcat. Perijt pudor, honeſtas euanuit, religio cecidit, & velut facto agmine omniũ ſanctarum virtutum turba procùl abſceſſit. Philip.2. Omnes enim quæ ſua ſunt quærunt, & contempto cæleſti deſiderio, terram inſatiabiliter concupiſcunt. Et quia ſub ipſo mundi fine poſt ipſum inhiare non deſinunt, quaſi poſt alta pelagi in litus euecti, terram remigio inaniter pulſant, dum adhuc peruicaces nauigare feſtinant. Et cùm laborandi finis proculdubiò quies ſit, quibus vltrò quieſcendi locus offertur, ſuperuacuo laboris ſtudio pœnaliter fatigantur.

De monachis, qui ad ea, quæ reliquerant, reuertuntur. CAP. II.

1.Cor.5. SEd eſto vt filij huius ſeculi in fluctiuaga ſecularium procellarum inundatione verſentur, & nunc ſemina, quibus propenſiùs oblectantur, adſpergant, vt non quas voluerint poſtmodùm fruges metãt. Quid enim mihi, iuxta Apoſtolum, de his, qui in mundo ſunt, iudicare? Nos autem, qui mundi abrenunciatores dicimur, qui terreni fluctûs naufragium euaſiſſe gloriamur, cur ad illud denuò, velut quodam vortice violenter abſorbente, relabimur? Cur ad ea, quæ pro diuino amore contempſimus, retrogradis nitentes greſſibus, malè æſtuanti deſiderio recalemus? Cur nõ veremur illud inhoneſtæ ambitionis importunitate repetere, quod neq; terrena iura, neq; diuinæ legis authoritas vetuerat poſſidere? Porrò nos fecimus, vt à nobis iuſtè poſſeſſa, noſtra non fierent, & quæ noſtri iuris erant, in aliorum dominium tranſlata prodirent. Quod ergò cõſilium fuit, in tam periculoſum noſmetipſos certamen adducere, vt contra omnium humanarum, diuinarumque legum decreta, quarum videlicet pace fruebamur, nunc neceſsè ſit dimicare? Nos ſiquidem minimè laceſſiti vltronea temeritate bellum mouimus, & nunc contra ſacræ ſcripturæ ſententias confligere non timemus.

Quòd minùs peccauerunt Ananias & Saphira, quàm monachi, qui pecunias habent. CAP. III.

Act.5. QVis, rogo, Ananiam & Saphiram rebus proprijs abrenunciare coëgit? Sed quia vterque pro ſuſtẽtanda quaſi longa vita retinuit aliquid, repentinæ mortis ſententiam non euaſit. Et quia nequaquàm iuxta abrenunciatorum regulam contenti ſunt viuere, iuxta præuaricatorum animaduerſionem coacti ſunt immaturo exitu infeliciter expirare. Et quidem illi, vtpotè rudes, & ad fidem denuò venientes, necdùm fortaſsè ad plenum Euangelica præcepta didicerant, necdùm ſacri nouæ doctrinæ codices ad publicum in commune proceſſerant: attamen qui in ipſo fidei tyrocinio quodãmodò ſimpliciter peccauerunt, diſtricto quidem, ſed pio iudicio, ſola (vt credimus) ſunt corporis morte mulctati. Nos aũt, qui cuncta ſacri eloquij volumina nouimus, qui innumerabiliũ ſanctorũ patrum vitas, atque pręcepta poſt illud aureũ Apoſtolorum ſeculum exiſtentiũ, præ oculis aſſidua diſcuſſione verſamus, ante tribunal Chriſti quid excuſationis

Si Ananias & Saphira propter ꝓprietatẽ fuerint occiſi, quid fiet de ꝓprietarijs monachis?

tionis obtendere, quod tergiuerſationis argumentum poterimus inuenire? Ecce longè nobilioris quæſtûs obtentu, quæſtus & lucra terrena non modò reliquimus, ſed & perpetuā eorum abrenunciationē non homini, ſed Deo potiùs profeſſi ſumus. Si ergò adhuc marſupio noſtro nummus includitur, ſi ad interni ſpectatoris iniuriam quantumlibet pecuniæ reſeruatur, quid illi in reddēda ratione dicemus? qua nos defenſionis arte purgabimus? Huc accedit, quòd illi vacillante adhuc fide in nulla videbantur Eccleſiaſtica poſſe ſuſtentatione confidere, nimirùm dum in ipſo Chriſtianæ religionis exordio ipſæ quoquè Eccleſiæ necdùm fuerant per materiale ædificium fabricatæ. Nos autem, qui vbiquè terrarum tam largiſſima Eccleſiarum patrimonia cernimus, vt quotidiè, dum mundus imminuta poſſeſſione contrahitur, Eccleſia copioſiſſimè dilatetur, ſi tanquàm de futuris alimētis lucrum carnale reponimus, dum nobis in poſterum prouidendo diteſcimus, theſauro fidei nos vacuos eſſe monſtramus. De quo Apoſtolus: Habemus, inquit, theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. Et dum cautionem, quam cum Chriſto pepigimus, frangimus, violatæ fidei potiùs tormenta metuere, quàm præmia poſſumus de noſtra conuerſione ſperare. In conuentione etenim pacti, quod inter duos fit, ſponſionis vox ex vtraque parte procedit, vt nimirùm vterlibet, qui condicta ſeruauerit, modum deliberati fructûs accipiat: econtrà qui tranſgreſſus fuerit, iacturam violatæ ſponſionis incurrat. In pactione autem illa, qua cum Deo conuenimus, vox noſtra hæc proculdubiò fuit quia Chriſtum ſequentes, mundum, & quæ ſunt mundi, abrenunciare promiſimus. Diuina autem vox conſequenter ad iſtam reſpondit: Amen dico vobis, quia vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit Filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Et hoc quidem, ſi propoſitæ ſponſionis iura ſeruamus. Alioquin ſi poſt terga reſpicimus, terribile mox oraculum diuinæ comminationis audimus: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt Regno Dei. Eccè audiuimus, quia perfectis renunciatoribus non qualiacunque munera, ſed ſedes promittuntur, ſuper quibus videlicet ſedebunt iudices facti, qui de ſuis olìm timuerant exceſſibus iudicari. Nimirùm decebat, vt hæc dexteræ excelſi immutatio fieret, quatenùs qui amore perfectionis pro Chriſto effecti ſunt pauperes, iam cum Chriſto diuites facti, communiter ſedeant cæleſtis curiæ ſenatores, ſicut ſcriptum eſt: Nobilis in portis vir eius, cùm ſederit cum ſenatoribus terræ.

2.Cor.4. — Matth.19. — Luc.9. — Prou.vlt.

Quòd monachus nequeat Chriſtum ſimul & pecunias poßidere. CAP. IIII.

Qui verò ad ea, quæ reliquit, terrena quælibet cōgerendo reuertitur, ſicut alienus eſt à ſeculo, quo ſe decreuit exuere, ità etiam regno Dei aptus vltrà non eſt, quod indubitanter acceptum noluit poſſidere. Fatuus nimirùm viator, nec eò reuerti poteſt, vndè irreuocabiliter prodiit, & quò ire diſpoſuerat, non peruenit. Enimuerò cùm mundo renunciauimus, proprietatem noſtram cælum eſſe conſtituimus, & nos illius proprietas conſequenter effecti ſumus, vt & ille eſſet portio noſtra, & nos peculiariter hæreditas ſua. Dicimus enim: Portio mea, Domine: & ille nobis: Opus manuum mearum tu es, hæreditas mea Iſraël. Nam de hæreditate terræ ſcriptum eſt: Hæreditas, ad quam in principio feſtinatur, in nouiſſimis benedictione carebit. Si ergò portio mea ipſe omnipotens Deus eſſe dignatur, quod, rogo, diuitiarum genus quiſpiam valebit acquirere, quod ſuper hunc ſingularem theſaurū meritò debeat cumulare? Theſaurus nanque ille huiuſmodi eſt, vt ſi ſolus ſit, omnes in illo diuitiæ valeant veraciter poſſideri. In pectore nanque Ieſu omnes theſauri ſapiētiæ & ſcientiç abſconditi ſunt. Si verò alias, atque peregrinas diuitias ſuper hunc is, qui potitur, conſtipare voluerit, ilicò vilis atque ignobilis copiæ dedignatur omninò conſortium: & indigni contubernalis impatiens, dum retineri putatur, amittitur, atque hoc modo ex fruſtrati auolat manibus poſſeſſoris. Nemo enim poteſt Deo ſeruire, & mammonæ.

Monachus à terrenis facultatibus abſtinere debet tanquam proprijs. — Pſal.118. — Eſa.19. — Prou.20. — Coloſſ.2. — Matth.6.

Quapropter, ô monache, vis in tuo luculo recondere Chriſtum? Excute priùs nummum: neque enim in vno receptaculo congruè ſociatur. Nam ſi vtrunque ſimul incluſeris, alterum ſine altero vacuus poſſeſſor inuenies. Quantò quippè in egenis mundi lucris copioſior fueris, tantò à veris diuitijs ærumnoſiùs inaneſcis. Nummus ergò ſi eſt, in aliena protinùs iura cōcedat, vt vacuam tui pectoris arcam

Deus in ſuo humano habitaculo cõſortes non admittit.

Chriſtus inueniat. Magnus nempe hoſpes in diuerſorij tui quærit anguſta deſcendere, atque idcircò ſolus vult & ſine conſortibus habitare. Quem enim cæli terræque non valet vaſtitas capere, quo pacto in exiguo tui domatis angulo niteris illi peregrinos ad cohabitandum ſocios adhibere? Cedat, cedat terrena pecunia, vbi cæleſtis theſaurus admittitur. Quæ enim ſocietas luci ad tenebras? Quæ conuentio Dei ad mammonam iniquitatis? Abijciatur ergò pecunia æruginì, tineæque, & furtis obnoxia. Vacet exedra cordis, quæ cæleſti mercimonio poſſit impleri. Nolite, inquit, theſaurizare vobis theſauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur.

2.Cor.6.

Matth.6.

Quòd melius eſt, habita retinere, quàm abiecta repetere. CAP. V.

PEriculoſior nanque eſt animæ pecunia, cùm acquiritur, quàm cùm vltrò ſuppeditans poſſidetur. In iſta ſiquidem terreno more eſt iuſta poſſeſſio, in illa verò feralis ſæpè regnat ambitio. Salubrius ergò fuerat, habita quieto animo poſſidere, quàm abiecta non ſine quadam rancoris anxietate requirere. Pudeat ergò te, ô miles Chriſti, peritura in hoc ſeculo facultate diteſcere, nè in futuro cogaris nudus & inops perpetuò mendicare. In talis quippè militiæ arma iurâſti, quæ nudos & agiles expetit bellatores, onuſtos autem, atque in Deo ſegnes, à caſtrorum excubijs donatiui arcet immunes. Abiurat illa militia ſarcinis prægrauatum, & ante tempus meritò ſubrogat expeditum. Non licet illic marſupia pendere nummorum, vbi thecę tantummodò vibrantiũ cernuntur armorum. In bellicoſa ſcilicet acie, inerti pecuniæ non tutò ſeruitur, vbi conſtipatis cuneis aſſidua dimicatione confligitur. Non ille ſolidorum ſummam ſecurus enumerat, qui circunfuſa hoſtium multitudine telorum miſſilia indeſinenter expectat. Sæpè nanque in talibus dum talentum metalli cuiuſlibet trutinatur, improuiſa veniens occulti hoſtis ſagitta, ſtomacho librantis infigitur: ſicque fit, vt qui ſolus ſibimet ſine rei familiaris adminiculo minimè videbatur poſſe ſufficere, iam ſe & ſua repentino caſu lugeat irrecuperabiliter amiſiſſe: & qui pauper cum Chriſto in libertate dedignatus eſt viuere, diues abſque illo, ſed ſeruus pecuniæ, compellitur damnabiliter interire. Audi quid diuitibus vox diuina promittat: Væ vobis, diuites, quia recepiſtis conſolationem veſtram. Prætereà & hoc, quod Iacobus dicit: Væ vobis, diuites. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, aurum, & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras, ſicut ignis.

Militia chriſtiana, nudos facultatib' expetit bellatores.

Luc.16.

Iac.5.

Quòd auarus, nummicola veriùs, quàm Chriſticola nuncupetur. CAP. VI.

AVdiſti, obſecro, nummicola & monache, quid tibi æſtus auaritiæ pariat? Audiſti ad quem finem pecunia congeſta perducat? Iuſtum quippè eſt, vt cuius nunc mens amore carnis ardet in cõcupiſcentia, illius poſtmodùm & ipſa caro comburatur in pœna. Nunc fornax mentis inuiſibili concupiſcentiæ ardore ſuccenditur, dignum eſt, vt tunc quoquè caro materialis incendij flamma inextinguibiliter depaſcatur. Audi adhuc, nummicola. Quòd autem te nummicolam appello, à qualitate tui operis vocabulum traho, non contumeliæ in te nomen vſurpo. Nummos enim colis, qui pecuniam diligis. Et cùm Dominus per Prophetam dicat: Vacate, & videte, quoniam ego ſum Dominus: vacationis quidem cultum, quem Deo debueras, nummis exhibes, circa quorum cuſtodiam vacas. Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Quocircà ſicut qui Chriſtum colit, iure Chriſticola dicitur: ità & qui nummis per cuſtodiam ſeruit, non immeritò nummicola perhibetur. Sed adhuc fortaſsè proprium cordis ſequi arbitrium iudicor, ſi etymologiam nominis huius ſacræ ſcripturæ teſtimonijs non affirmo. Ipſa nempe Veritas dicit: Non poteſtis Deo ſeruire, & mammonæ. Ac ſi apertè dicat: Nemo poteſt Deum ſimul & pecunias colere. Quod Apoſtolus manifeſtiùs declarat, cùm ait: Hoc autem ſcitote intelligentes, quòd omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod eſt idolorum ſeruitus) non habet hæreditatem in regno Chriſti, & Dei. Tot ergò criminibus ſimpliciter enumeratis, dum ſolam auaritiam idolorum aſſerit ſeruitutem, luce clariùs docet, auarum non Dei, ſed nummorum, ac per hoc dæmoniorũ eſſe cultorem. Sed dum in exponendo nummicolæ nomen diutiùs immoror, ab effundenda ipſa nummorum congerie manum diſputationis, immò diſſipationis auerto. Facta igitur tibi de proprio nomine

Nummicolarum in inferno pœna

Pſal.45.

Matth.6.

Matth.6.

Epheſ.5.

Omnis auarus dæmoniorum eſt cultor.

ſatis-

ſatisfactione, nummicola, iam quod dicturus eram, vigilanter auſculta. Audi ergò quid de te, tuiſque ſimilibus Veritas dicat. Difficilè, inquit, qui diuitias habent, intrabunt in regnum cælorum. Et hæc quidem ſententia de ijs, qui diuitias iuxta morem ſeculi poſſident. Cæterùm hi, qui, reiectis omnibus, denuò ad vomitum ſunt relapſi, niſi reſipiſcant, regnum cælorum nulla vel cum difficultate poſſunt fiducia promereri. Matth.19.

Quòd etiam parua pecunia animam monachi immaniter lædat. CAP. VII.

SEd ex iſto nummicolarum numero cerebroſus quiſquam fortaſsè non deerit, qui mihi ad iſta reſpondeat: Diuitiarũ me cur mordaciter impetis, quem perexigua ſumma contentum vix paucos habere obolos cernis? Cumque hoc propriæ fragilitati conſentio, releuandæ tantũmodò futuræ neceſſitati proſpicio, non affluere diuitijs quæro. Teſte ſiquidē totius fraternitatis meæ conuentu, à filo ſubtegminis vſq; ad corrigiam caligæ de monaſterij mei facultatibus non accipio. Et ſi proprijs me quibuſcunque reculis prorſùs euacuo, qualiter viuo? Eccè proprietarius noſter, ſiue meliùs, vt antè, nummicola, paupertatis patrocinio vtitur, vt ipſe diues irrepræhenſibiliter viuat: & vide quibus argumentorum fucis mortale vitium palliat, vt quodammodò ſepulcrum fœdis cadaueribus plenum ſuperductæ calcis albore candeſcat. Agè frater, ſi ex monaſterialibus impenſis commodum tibi ſperare licuiſſet, nunquid non veſtes, quas mox vt præberentur indueres, non autem pecuniæ lucra darentur, quæ loculis famulatura ſeruares? Cur non eodem compendio vteris in ijs etiam, quæ ab extraneis conferuntur? Videlicet vt percepto quolibet munere, mox neceſſaria redimantur, & virus apud te pecuniæ non moretur? Hoc enim modo & indigentiæ tuæ velox conſolatio prouenit, & lepra pecuniæ fœdis te maculis non adſpergit. Cur autem tibi de exiguitate pecuniæ tanquàm ſecurus applaudis, qui tibi ità ſiclum, ſicut & ipſum aſſem prohibitum eſſe non ambigis? Cui verò tota rei cuiuſlibet vniuerſitas intercluditur, excuſationis aufugium de minutijs non lucratur. Qui totum ceſſit, pars illi proculdubiò non remanſit, præſertìm cùm hæc ſit mentis humanæ natura, vt ità occupetur circa minima, ſi ſit indigens, ſicut erga multa, ſi diues. Siue enim ſumptuoſa diuitiarum inundatione circunfluas, ſiue tenuiſſima te rei familiaris anguſtia premat, ſententia illa mutari non poteſt: Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Crœſus & Amyclas diuerſi quidem poſſeſſores, ſed non diuerſas circa hæc, quibus fruuntur, exhibent voluntates. Licèt enim ille aureos metiatur, iſte milium numeret, diſcreta quidem facultatum quantitate cæduntur, ſed non in diſſimili circa illa, quæ cuique viritìm ſuppetunt, amore tenentur. Porrò ſi exiguus mus, vel quodcunque reptantium in quamlibet capaciſſimã tunnam caſu decidat, nunquid non protinùs cum ſecuribus hinc indè cõcurritur, totum quicquid illud erat effunditur, cunctiſque ſcreantibus, vomitum minante ſtomacho, nauſeatur? Si tenuiſſima veneni ſtilla pando oleris aheno diffunditur, nónne totum, eſculentius licèt, edulium prorſùs abominabile iudicatur? Si ergò perexigua mala largiſſima ſæpiùs bona corrumpunt, quo pacto te de lenocinante cõſcientia iactas, quia minimum ſit, quod contra profeſſionis tuæ propoſitum priuata proprietate poſſideas? Nam (iuxta Apoſtolum) modicum fermẽtum totam maſſam corrumpit. Et alibi: Qui modica ſpernit, paulatim decidit. Neque enim primi parentes noſtri ex illo prohibito pomo frequentibus ſunt conuiuijs crapulati, cuius vna tantùm leguntur infauſta perceptione corrupti. Sed non idcircò momẽtaneæ vltionis plexi ſunt pœna, quia diutiùs non perſtitêre tranſgreſſores in culpa.

Pecuniæ ab extraneis collatæ, non debet a monachis conſeruari.

Matth.6.

Egregia cõparatione docet perexiguas pecunias animam monachi lædere.

1.Cor.5.

Eccli.19.

Gen.3.

Qualiter ad veras poßit monachus diuitias peruenire. CAP. VIII.

SI ergò, frater, quiſquis es, ſumptus te delectat acquirere, vndè futuræ poſſis occurrere paupertati, veras prouidus diuitias appete, veræ etiam paupertatis inopiam pertimeſce. Illius nanque paupertatis intuitu, facilimè paupertas iſta contemnitur. Illarum comparatione diuitiarum omnis terrenæ ſubſtantiæ copia, tanquàm litorea alga, deſpicitur, quæ pedibus conculcatur. Igitur ſi verè contendis inopiam tædioſiſſimæ illius paupertatis euadere, ſtude in agro cordis tui optimarum frugum ſationes inſulcare. Teſte enim Apoſtolo: Qui ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Bonum autem facientes non deficiamus: tempore enim ſuo metemus non deficientes. Illud ſummum & vni-

Priuari regno cælorũ eſt ſumma paupertas.

Gal.6.

Iohan.12. cum granum in noualibus tuę mentis occulta, quod videlicet cadens in terra mori tuum fuit, & multum attulit fructum. Hoc tibi theſaurus, hoc tibi ſit omnigenarum vbertas frugum. In illo acquirendi finem conſtitue, in illo omnem vtriuſque Rom.10. vitæ fiduciam pone. Dominus enim omnium eſt, & diues in omnes, qui inuocant illum.

Enimuerò ſi granum illud competenti cura ſeruare ſtudueris, videbis apothecas interiores cellarij tui, auri & argenti, omniumque diuitiarum talentis affluere. Paupertatis Euangelicæ fructus & bona. Videbis & horrea tua nouo prouentu ſegetũ incomparabiliter redundare. Illum ergò theſaurum curioſa ſolicitudine iugiter excole: circa illum nocturnas, diurnasque excubias vigili ſedulitate depende. In illo enim vno omniũ diues eris, nec eorum, quæ tibi fuerint neceſſaria, copia poteris indigere. In illo quippè poſſidebis aurum diuinæ ſapientiæ, argentum ædificatricis eloquẽtiæ. In illo diuerſa pallia decoræ & honeſtæ conuerſationis, bis tinctum videlicet coccum geminæ charitatis, colobium nitidæ caſtitatis. In illo byſſum patientiæ, flammeum birotinum diuini feruoris, purpuram regiæ dignitatis. Quia enim muriceo ſanguine tingitur, vt in purpureum colorem lana vertatur, quiſquis ſolio recti examinis ità præſidet, vt omnes ſuæ carnis illecebras, vitiorumque barbariem violẽto imperio mundificare feſtinet, hic Rex non immeritò dicitur, & ſpiritualis purpuræ decore veſtitur. In illo diupiſticum virentis ſemper ſpei, nimirùm vocatus in hæreditatem incon-1.Pet.1. taminatam, immarceſcibilem, cõſeruatam in cælis, In illo habebis annulum fidei, armillas perfecti in actiua vita operis, dextralia etiam ſpeculatiuæ contemplatio-Cant.2. nis. Læua enim eius ſub capite tuo, & dextera illius amplexabitur te. Et quid tibi plura pollicear, quandoquidem in illo omnium virtutum gemmis, cunctorum perfrueris chariſmatum margaritis? Nec tibi deerunt omnium mũdorum ſcilicet, & immundorum animalium greges, quæ ſub virga tuæ tranſeant diſciplinæ. Immunda ſiquidem vitiorum armenta ſub tuæ ditionis imperio domabũtur, munda verò interioris tui hominis ventrem ſuauiſſimæ refectionis dapibus ſaginabunt. Ouini velleris turma delicatiùs accurata, dulcis innocentiæ præbebunt tuis ferculis alimenta. Domeſticæ altilium carnes non ceſſabunt in te diuini amoris augere pinguedinem. Vniuerſa genera volucrum ſupra mentis tuæ menſam ſumptuoſiùs inſtruent ſpiritale conuiuium. At verò taurina ceruix ſuperbiæ ſuppoſitum tuæ ditionis emugiet iugum. Equinæ luxuriæ effrenata libertas ſub te chamati oris mandet inſatiabiliter ferrum. Omnes beluæ vitiorũ, vniuerſa portenta reptilium, tremefacta pauebunt tuæ dominationis imperium. Et hæc quidem omnia in hac vita in tuum cedent vltrò peculium, ſi precioſum illum, ac ſingularem, quem prædiximus, cautè ſtudueris cuſtodire theſaurum. Cæterùm in illa veræ beatitudinis vita, quanta tibi, & quàm potiora dabuntur, non eſt (fateor) noſtrarum virium diſputare, non eſt noſtræ facultatis euoluere. Hoc tantùm ad compendioſum inexplicabilis negocij exitum referre ſufficiat, quia hoc accepturi ſunt, qui mundum 1.Cor.2. perfectè reliquerunt, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſſcendit, quod præparauit Deus diligentibus ſe.

Ieſus Chriſtus theſaurus noſter. Hunc ergò theſaurum, Chriſtum videlicet Deum, & Dominum noſtrum, qui nobis factus eſt Redemptor, & precium, ipſe promiſſor, & præmium, qui & vita eſt hominum, & perennitas Angelorum, hunc, inquam, in exedra tui pectoris diligẽti cura reconde. In illum omnem cuiuſcunque neceſſitatis ſolicitudinem proijce. In ipſo per aſſiduæ orationis colloquium delectare. In ipſo te iugibus ſanctarum cogitationum epulis refice. Ipſe tibi ſit cibus, ipſe nihilominùs indumentum. Si contigerit autem, vt etiam cuiuſpiam commodi exterioris indigeas, nihil hæſites, ni-Matth.6. hil de eius fida promiſſione diffidas, qua pollicetur dicens: Primùm quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis. Qui enim ſitientibus Iſraëliticæ plebis Exod.17.16 agminibus ex illo aridæ metallo rupis vberes aquarum riuos iuſſit effluere, qui eſurientibus cæleſte manna per annoſa temporum potuit ſpatia miniſtrare, qui innumeram ortygometrarum multitudinem præcepit in murmurantium caſtra deſcendere, vni homuncioni ſuis iugiter obſequijs inſiſtenti non poterit neceſſaria prouidere? Et qui per quadraginta circiter annorum curricula, infinitæ illius turbæ veſtimenta ſeruauit illæſa, difficile ſibi eſt, attritis veteribus, nouas tibi exuuias reparare? Nos certè minimæ fidei, compellimus Chriſtum eſſe tenacem. Nempe puſillanimorum diffidentia facit pauperem Chriſtum. At plena fides diuitem

uitem illum,& largum in exhibendis muneribus experitur. Satage tantùm in his te exercere quæ iuſſit,& nulla prorsùs ex his maneat dubietas quæ promiſit. Sit ſecurus exactor, vbi ad reddendum promptus eſt debitor. Sine cauſa diffiditur, vbi ille promiſſor eſt,qui nunquàm mentitur. Securus creditor graditur, cùm ſimplex veritas promiſſione tenetur. Hæc autem de proprietatem habentibus monachis breui perſtringere compendiò voluimus: nunc autem ad eos,qui equinis vectationibus aſſiduè delectantur,diſputationis articulum transferamus.

De monachis aſsiduè diſcurrentibus. CAP. IX.

NEc reor de veſtra excidere potuiſſe memoria, fratres chariſſimi, quàm ſępenumerò de hac quoquè monachorum pernicie concordi inter nos familiaritate doluimus,& inquietis fratribus, ac vagationis vitio pereuntibus,fraternæ charitatis affectu compaſſi ſumus. Sunt tamen nõnulli, quibus dum ſeculi militiam baiularẽt, pertæſum erat ſub humanæ ſeruitutis iugo huc illucq; diſcurrere,adeò vt deliberarẽt ad monaſteriale ocium libertatis & quietis amore transire: nunc autẽ tanto ſunt peſtiferæ inquietudinis ardore ſuccenſi, vt ſi quãdò non prębetur occaſio dictans longiùs progredi,tenebroſo carceralis cuſtodiæ videantur horrore concludi. Quod proculdubiò fieri antiqui hoſtis non ignoratur aſtutia. Quos enim adhuc ſeſſor nequiſſimus equitat, idcircò importunis vagandi calcaribus vrget, vt & ipſi ad ſeculi vanitatem redeuntes pereant, & alios ab arripiendo tramite veræ ſalutis auertãt. Sunt enim quamplures in ſeculari habitu conſtituti,qui niſi ad hũc monaſtiçæ inſtitutionis portũ,Chriſto duce,confugiant, aliter ſe in illis procelloſis mũdani pelagi fluctibus ſaluari poſſe omninò diffidant.

Quàm ſit in monacho periculoſa inquietudo & inſtabilitas.

Quid laici de monachis ſecularibus dicant. CAP. X.

SED cùm contemplantur eos, qui nuper quæ mundi ſunt, cum magno feruore contempſerant, nunc ad ſeculariũ negociorum turbinem inhiantiùs redigi,& in eiuſdem,quam euaſerant,cœnoſa volutabri fęce verſari, ſtupor mirantibus oritur,ſuſpirium ab imis viſceribus trahitur,& in eorum mentibus deſperatio generatur. In ſemetipſum nanque vnuſquiſque huiuſmodi querelam deponit,dicens: Væ,væ, vbi ego propriæ ſalutis ſpem poſui? Cur cum capitis mei periculo ad ordinem illum tranſire decreui? Paulominùs breui puncto corpus ſimul & animam perdidi. Penè me in ignem apertis oculis propria voluntate conieci. Quis enim illo feruentior aliquandò monaſterium petijt? Quis (vt videbatur) animoſiori conſtantia ad Chriſti militiam properauit? Nunc autem omnium quæ promiſit oblitus, in terrenis ſe negocijs iugiter verſat, ſeculum tractat,ſeculum ſpirat, & quem mihi mortificationis habitus diſſimilem reddit, mecum mundo non diſſimiliter viuit. Planè (vt perſpicuum eſt) mutare corpus exteriorem ſpeciem potuit,ſed mens in eo quo fuerat ſtatu malè fixa permanſit. Quid mihi conuerſionis eius incentores accuſare? In rebus ſiquidem bellicis ſolummodò commilitonem perdidi,ſed in reliquis terrenis actibus ſocium non amiſi. Mecum certè forenſes lites agitat, mecum in tribunalibus iudicum perorare non ceſſat, mecum importunus atria principum penetrat, mecum ſimul eorum auribus conſilia terrenæ profunditatis inſtillat. Sed qua temeritate ſocium nuncupare præſumo,quem iam non conſuetudinaliter ſocium,ſed in cunctis,tanquàm pediſſequa, vix præambulum ſequor? Sanè tantam à populo gloriam de ſua conuerſione lucratur, vt ſuperuenienti omnes aſſurgant,quicquid attulerit velut prophetiæ oraculum credant,& deuotionis illi obſequium reuerenter exhibeant. Sic videlicet,quantùm ad carnem,nequaquàm infructuoſa illius creditur fuiſſe conuerſio,quia qui ſecularem veſtem non cum mente depoſuit, ſecularem pompam callidus permutator pleniùs acquiſiuit.

Monachorum peruagatio in ſeculo, pereũdi occaſionem multis adminiſtrat.

Has itaque,atq; huiuſmodi murmurationes dum detractores effundunt,quantis ſit occaſio pereũdi in ſeculo peruagatio monachorũ,quis enumerare ſufficiat? Faciliùs enim in ſeculari habitu etiã perire deliberant, quàm perditorũ exempla ſequendo,vtrunq; ſimul (vt aiunt) ſeculũ perdere. Et reuerà non eſt mirandum,ſi videntibus hoc ſcandalum naſcitur, quod & Deo, & ſacræ authoritati probatur eſſe contrarium. Ait enim Apoſtolus: Nemo militãs Deo implicat ſe negocijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit. Et ipſe Dominus admonet diſcipulos ſuos, dicens: Cauete,nè grauẽtur corda veſtra in crapula,& ebrietate,& curis huius ſeculi. 2.Tim.2. Luc.21.

Quòd diſcurſio monachi & virtutes expellat, & vitiorum multitudinem introducat. CAP. XI.

EX hac nãque venenata radice tot vitiorum propagines oriuntur, vt in quocunque vigere cognoſcitur, omni monaſticæ perfectionis fructu velut arbor arida denudetur. Et quemadmodum groſſi ficulneæ ventis expoſiti ſtare nequeunt, ſic in illo diuerſis mundi tentationibus hinc indè perflantibus, bonorum operum fructus permanere non poſſunt. Hoc nanque vitium tantę violentiæ eſt, vt poſtquàm ſibi in pectore monachi ſemèl imperium vendicauerit, mox ex maxima parte, ſi virtutum chorus abſcedat, nonnulla vitiorum portenta velut ergaſtulum proprij iuris irrumpant. Nam vt pauca referantur è multis, monachus in itinere poſitus tenere ieiunium nequit, quia hoſpitalis ei humanitas non permittit. Non ſapienter pſallit, quia obambulantis comitatûs eum loquacitas impedit. Nocturnis non inſiſtit excubijs, quia ſecretum deeſt ſingularitatis. Flectendis genibus non inſudat, quia ſanctæ deuotionis ſtudio labor interiùs non concordat. Nequaquàm ſilentij cenſura conſtringitur, quia frequenter emergentibus cauſis, inuitus etiam per multiloquia diffrenatur. Quid dicam, quia lectioni, vel orationi minimè vacat, quem extra ſemetipſum egredi, & terrena quæque tractare imminens potiùs neceſſitas dictat? Charitas in eo minuitur, quia mens, quæ tot actionum ſecularium ventos recipit, ab amoris interni feruore tepeſcit. Suum quoquè caſtitas mentis diſpẽdium patitur, quia nonnunquàm mens concupiſcentiæ telo configitur per carnis ſpeciem, quam exteriùs contemplatur. Robur etiam patientiæ frangitur, quia quodlibet inceptanti dum ſæpè contra votum repentini caſus emergẽtes obuiant, qui ſuum accelerabat explicare negocium, non æquanimiter portat, & talia tunc per impatientiam verba profundit, quæ cùm ad ocium reuertitur, vltricibus lachrymis grauiter punit. Sobrietatis regula non ſeruatur, quia dum lautioribus cibis conuiuij apparatus inſtruitur, dum hoſpitalitatis officij ſedulitas exhibetur, quia inhumanum putat inuitantium precibus non condeſcendere, delectat etiam, ventri ſub charitatis ſpecie molliter indulgere. In quo nimirùm articulo in mente ſerui Dei ſæpè dubietas oritur, nè videlicet vndè ſobrietati conſulitur, indè quoquè hypocriſi (quod abominabile eſt vitium) ſeruiatur. Itaque apud quoſdam ſobrietatis modus omninò contemnitur, vt hypocriſis quoquè nota procùl abeſſe videatur. Sed hoc modo in eo quòd diſcretio agi creditur, diſcretio non tenetur. Ille enim ſcit rectè diſcernere, qui virtutem nouit à vitio ſeparare. Qui autem cum zizanijs ſimul etiã triticum eradicat, hic proculdubiò vim diſcretionis ignorat. Quiſquis ergò ſolo ſupernæ remunerationis intuitu, ſobrietatis limitem non excedit, & hypocriſim ſub humilitatis ſuæ pedibus calcat, & cuſtodire ſobrietatis præmium incunctanter expectat.

viatoris monachi mala & incõmoda.

Hypocriſis abominabile vitium.

Vt autem adhuc quoquè de monacho diſcurrente dicamus, lachrymarum compunctionem, quibus peccata defleat, non habet: quia mens arida, quæ per æſtum terrenæ conuerſationis incedit, dum perfundi rore ſancti Spiritûs non meretur, areſcit, & terrenarum cogitationum cœno plena, quia aquam capitis interiùs gratia largiente non concipit, nullas extra ſe lachrymas fundit. Aliquandò fortaſsè circunfuſis auditoribus prædicat, ſed repentè vana gloria ſurripit, & quaſi ex inſidijs prodiens eum, qui alijs medebatur, occidit. Si autem hoc præcauens ſub ſilentij ſe cenſura conſtringit, nihil eorum poſſe perficere, quorum cauſa venerat, erubeſcit. Si moroſæ grauitatis, vt dignum eſt, ſpeciem ſeruat, valdè pertimeſcit, nè & hîc hypocriſis notam ſimulator incurrat. Si autem à ſuæ mortificationis rigore quantumlibèt ſe in leuitatem reſoluit, hîc etiam multò minùs ſecurus eſt, nè videlicet ſuo exemplo alios deſtruat. Si quandò inter diſſidentes ſequeſtræ pacis vult reformare concordiam, ſi diſtrictè veritatem exequitur, reconciliationis inter eos vnitas non conflatur. Quòd ſi vti mendacijs acquieſcit, peccati laqueos non euadit. Cùm vult peccantes arguere, culpam non minimam deputat, tot proximorum ſuorum aduerſùm ſe odia concitare. Videre autem, & conticeſcere, quid aliud arbitratur, niſi prauè agentibus conſentire? Et hæc quidem de illis, qui quantolibet calent ſuperni caloris igniculo. Cæterùm frigidi quique, qui ſpretis diuinæ militiæ caſtris, ad mundanæ vertiginis molam ſiniſtro poſtliminio reuoluuntur, quanta iudicabiliter agant, quàm inconſideratè viuant, referant qui volunt. Nobis conſultiùs videtur, eos pia compaſſione deflere, quàm execrandæ

Apoſtatarũ geſta deflẽda potiùs ſunt, quàm conſcribẽda.

erandæ conuerſationis geſta conſcribere, nè quibus ſolas compatiendi lachrymas debemus impendere, hos videamur cenſorijs literis obtrectare.

*Quæ mala infelix anima monachi patiatur, cùm ad * inferiora reuertitur.* CAP. XII. *for. interiora

HOC autem abſolutè dicimus, quòd tantis inſidiarum tendiculis hoc tempore mundus iſte denſatus eſt, vt quiſquis huius ſacri ordinis deſiderat innocenter viuere, ab illius proceſſu cautiſſimè ſe expediat abſtinere: cuius videlicet iter ſi ſæpè terit, procuratos inſidiarum laqueos non euadit, & tanquàm arbor munientis ſe corticis defenſione nudata, nec virtutis fructus afferre, nec vitiorum quaſi teredonum ſcaturientium cariem poterit euitare. Cùm verò ad propriæ habitationis clauſtra reuertitur, cominùs illum quaſi quædam conglobata turba omnium, quæ viderat, & audierat, comitatur, vt tumultuantium negociorum ſtrepitum, quem illic tolerabat in corpore, multò ingruentiùs, multoque importuniùs hîc patiatur in mente. Præcipuè ſi orationi vacare enixiùs cœperit, eccè phantaſmata cogitationum, eccè imagines, quas viderat, rerum, ità vt in quolibet angulo conſtitutus, videatur ſibi ludis theatralibus intereſſe, vel inter agitantes forenſe litigium reſidere. Et quidem homo renititur, & quaſi conuolantes muſcas abigere à ſuæ mentis ore conatur. At illæ mox vt abſcedunt, protinùs redeunt, ilicò vt repelluntur, aſſiſtunt, vt quaſi fugitiuum ſuum perſequentes capere, & propriæ ſeruitutis moliantur in exercitia reuocare. Tunc infelix anima diſcit, quanti ſibi conſtiterit, quòd ſe per latitudinem ſeculi inaniter relaxauit. Tabeſcit enim ſicca, obſcura, lapidea: in modum nanque lapidis obdurata, nec in lachrymarum fluenta prorumpere, nec lumen poteſt tenebris vndiquè circunfuſa videre. Pſalmorum quidem myſterijs intendere nititur, ſed tanquàm lippientibus oculis intolerabili lumine reuerberatur. Anhelat virtute qua poteſt, ad ſumma contendere, ſed quodam ſuo pondere prægrauata, in imis cogitur humiliata iacere. Cui propheticum illud non inconuenienter aptatur: In tenebris collocauit me quaſi mortuos ſempiternos: circumædificauit aduersùm me, vt non egrediar, aggrauauit compedem meum: ſed & cùm clamauero, & rogauero, excludet orationem meam. Mœret, anxiatur, anhelat, & quia nec ipſam hanc eius miſeriam ſibi flere permittitur, acriori doloris amaritudine repleta turbatur. Saltim hanc ploratûs vocem cum Propheta daretur effundere, qua dicitur: Idcircò ego plorans, & oculus meus deducens aquam, quia longè factus eſt à me conſolator, conuertens animam meam. Sed infelix illa anima, cùm & ſe flebilem videat, & tamen flere non poſſit, quàm procùl ſit à ſalute, quaſi in quendam locum deuoluta miſeriæ, longiùs conſpicit. Nimirùm cùm flere via tantummodò ſit, vt peccator valeat ad indulgentiam peruenire, ergò cùm illa reatum ſuum plangere nequeat, videtur ſibi, quòd necdùm etiam in viam pedem poſuerit, qua pertingere ad indulgentiam poſſit. Huic ſimile eſt, quod ex imperfectorum perſona per Prophetam dicitur: Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. Qui enim legem Dei, quę proculdubiò iuſtificatio eius eſt, omni tempore nōdùm deſiderat, ſed iam deſiderare concupiſcit, iam quidem vtcunquè eminùs ſuſpicit, ſed nequaquàm perfectionis alta conſcendit. Thren.3. Thren.1. Pſal.118.

Fit ergò menti miſeræ tam tenebroſa confuſio, vt quocunquè ſe verterit, ſe verſam in ſeculo videat, cùm ſeculum ſine ſe eſſe indubitanter agnoſcat. Cùm illo itaque eſt, quod cum ipſa non eſt, quia ſcilicet mundum, quem corporali digreſſione deſeruit, ſecum per phantaſticas imaginationes in mēte depingit. Enimuerò iſta in humana mente calamitas, & peccatum eſt, & peccati pœna. Iuſtum quippè eſt, vt quod quiſq; volens admiſit, patiatur inuitus. Nimirùm vt qui noluit ſe intra ſecretum ſui ordinis cohibere, cùm poterat, nequaquàm ſeculo carere poſſit etiam cùm reliquit. Mens itaque humana tantæ egeſtatis atque penurię neceſſitate conſtricta, dolet, gemit, atq; ab imis viſceribus ſuſpiriū trahit, quia videlicet receſsûs ſui munditiam vagitatis vitio perdidit, & ſe rurſùs in volutabro ſeculi velut ſus lutulenta peruoluit. Tunc ſe leuitatis atque inconſtantiæ mordaciter arguit, ſe vagam atque fallacem vehementer accuſat: & Dei iudicium rectum eſſe, & æquitatis iura tenere veraciter probat, dicens cum Propheta: Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti illum. Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare Domini. Quod quiſque volens admiſit, iuſtè patitur inuitus. 2.Pet.2.

Thren.3. mini. Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. Sedebit ſolus, & tacebit, quia leuauit ſe ſuper ſe. Quæ enim, ſi ſecreta diligeret, ſuper ſemetipſam gauderet cuncta, mœret nunc, quia ad publicum exiens, ſe ſub ſe videt iacere proſtratam.

Quòd is, qui foràs egreditur, cum excommunicatis communicare cogatur.

CAP. XIII.

EST etiam aliud, quod, etsì cætera impedimenta deeſſent, ſolum ſufficere poterat, vt monachos à mundi vagatione compeſceret. Quis enim hoc tempore quorumlibet ſecularium poſſit inuenire conuentum, vbi non ſit huiuſmodi, qui pro ſui reatús piaculo excommunicationis debeat ſubire iudicium? admudùm enim omnia vitia per mundum vigent, atque eò ſe diffuſiùs quotidiè propulſando dilatant, quò viciniùs mundi terminus appropinquat. Quaproptèr impoſſibile eſt monacho, qui ad publicum egreditur, vt non ſiue cum excommunicatis, ſiue cum excommunicandis (quod penè tantundem eſt) communicare cogatur. Cum homicidis enim, cum periuris, cum inceſtuoſis, cum incenſoribus ædium, cum adulteris loquitur, quibus, etiam ſi aduersùs exhorreat, plerunquè tamen oſculo iungitur, ſimul etiam communi ferculo, prout neceſſitas imminet, conuiuatur: cùm è cõtrario Apoſtolus clamet: Si is, qui frater nominatur, eſt fornicator, aut immundus, aut ebrioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Et certè formidoloſum eſt, nimiſque contrarium cum his, qui à Deo diuiſi ſunt, habere conſortium, præſertìm monachis, qui Deo ità ſunt peculiari quadam, atque (vt ita dicam) domeſtica familiaritate coniuncti, vt abiurato ſeculo, ſolis ſint diuinis obſequijs irreuocabiliter deputati. Sicut enim ab ipſo reproborum capite, ità quoquè a membris illius, niſì cauſa conuerſionis exegerit, ſtudendũ eſt declinare. Vna ſiquidem hîc abominationis repulſa debetur, quibus illic vnus ignis, atteſtante veritate paratur, dum ad ſiniſtram poſitis dicitur: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius. Quos ergò ad aliam cernimus patriam tendere, non debemus eis in via noxiæ ſocietatis glutino fœderari, nè quos inordinatus amor aſſociat, ſimul etiam pœna extremæ vltionis inuoluat.

In fine mũdi, vitia ſeſe diffuſiùs dilatabunt.

1. Cor. 5.

Matth. 25.

Quòd ſicut ab excommunicatis,ità etiam ab excommunicandis oportеat declinare. *CAP. XIIII.*

ENimuerò vt enucleatiùs pateat, quantùm bonos malorum ſocietas lædat, hac poſſumus perſpicua ratione colligere, quia videlicet eorum alij ſunt ſacerdotali ſententia nuper excommunicati, alij tantummodò ſanctorũ patrum iudicio communione priuandi. Sed de his, qui nuper excommunicati ſunt, nulli dubium, quin omnis, qui eorũ participio vtitur, ſimilem damnationis ſententiam ſortiatur. De his autem, qui pro cõmiſſis criminibus canonica quidem ſunt authoritate damnandi, necdùm tamen viuis ſacerdotũ vocibus ab Eccleſiaſtica vidẽtur vnitate præciſi, à nonnullis ambigitur, vtrùm eorũ tutò ſocietas admittatur. Sed ſi rem penſiori ſubtilitate perpendimus, nullã penè inter eos eſſe diſtantiam inuenimus. Siue enim à modernis, ſiue ab antiquis patribus quis iure damnetur, idem eſt, nec temporũ diuerſitas ſoluit, quem eadem perpetrati piaculi cauſa conſtringit: & ætatũ varietas iudiciali calculo non præiudicat, vbi vna limatę æquitatis regula ſententiã dictat. Sed quod approbare volumus, meliùs oſtendemus, ſi ipſa excõmunicantium patrum, & antiquorum ſcilicet, & nouorum verba ponamus. Sacri ſiquidẽ Canones dicunt: Qui hoc, vel id fecerit, excõmunicetur. Moderni quoq; Pontifices in iaculanda excõmunicationis ſententia, eadẽ ferè verba depromunt, dicẽtes: Ille, qui hęc fecerit, excõmunicetur. Quorum igitur ſunt eadem verba, eadẽ nihilominùs eſt intelligẽda ſentẽtia, & cùm præſentiũ ſanctorũ Pontificum omne iudiciũ ab antiquorum patrũ diffinitionibus pendeat, nullũ iſti damnare præſumunt, niſì quos iam ab illis damnatos eſſe nouerint. Non ergò quemlibet iſti nouiter damnant, ſed iam prolatam maiorũ ſententiam ſequẽdo confirmant.

Malorũ ſocietas & bonos lædat.

Nulla inter excõmunicatos, & excommunicandos diſtantia.

Concludendum eſt igitur, quia ſicut ab his cauendum eſt, quos moderna ſynodorum Concilia ab Eccleſiaſtica ſocietate repellunt, ità & ab illis nihilominùs declinandum, quos antiqui patres eliminandos eſſe decernunt. Hæc itaque cauſa non minima eſt, quæ monachum à ſeculi diſcurſionibus retrahat, & in ſui receſsûs angulo ſtabilem reddat, quia valdè miſerum eſt, à proprijs quidem exceſſibus

Miſerũ eſt alieni rea-

busreprimi,ſed alieni reatûs maculis inquinari: cum alijs non delinquere, & alieni delicti ſupplicia ſuſtinere. Malorum autem cùm incautè amicitijs iungimur, culpis ligamur. Vndè Ioſaphat cùm tot de anteacta vita præconijs attollitur, de Achab regis amicitijs penè periturus increpatur. Cui à Domino per Prophetam dicitur: Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris,& idcircò iram Domini merebaris: ſed bona opera inuenta ſunt in te, eo quòd abſtuleris lucos de terra Iuda. Ab illo enim,qui ſummè rectus eſt, eo ipſo iam diſcrepat, quo peruerſorum amicitijs vita noſtra concordat. Quem enim vox illa Apoſtolica non terreat,quæ nobis conteſtans,& à prauorum contubernio reuocans clamat? Denuncio,inquit, vobis in nomine Domini Ieſu, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè,& non ſecundùm traditionem,quam tradidimus vobis. Si ergò ab his omnibus noſmetipſos debemus cautè ſubtrahere, quos non ſecundùm traditionem Apoſtolicam cernimus ambulare,quanti in illo ſeculari ſuperſunt ordine,cum quibus abſque periculo valeamus contubernium familiaritatis habere? Porrò autem qui Apoſtolica traditione contempta,aliam doctrinam ſiue dogmatizando,ſiue viuendo ſuperinducere nititur, orthodoxi & religioſi viri perfrui conſortio non meretur, Apoſtolo quoquè Iohanne atteſtante, qui ait: Si quis venit ad vos,& hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domo,nec Aue ei dixeritis.Qui enim dicit illi Aue,cõmunicat operibus eius malignis.Quibus nimirùm Apoſtolicę veritatis inſtructi ſententijs,euidentiſſimè comprobamus,quia qui cum ſceleratis hominibus carnaliter amicitias iungunt, alieni reatûs participes fiunt,& cum illis ſimul extremæ vltionis coguntur ſubire iudicium,cum quibus tamen in hac vita ſimul non admisêre peccatum.

[Margin: Alieni reatûs maculis inquinari, & ſupplicia ſuſtinere. — 2.Par.19. — 2.Theſ.3. — 2.Iohan.2.]

De monachis, qui precioſis veſtibus delectantur. CAP. XV.

HOC etiam vitium, quod videlicet iam perſecuti ſumus, diſcurrentem monachum familiariter obſidet, quia profectò nunquàm ſic ad purum valetà ſe lepram viroſæ procacitatis excutere, quin ſibi neceſſarium videatur, quantumlibèt apud ſe illam occaſione itineris retinere. Hinc etiam precioſarum amor veſtium naſcitur,nè videlicet in publicum prodiens, deſpicabilis eſſe videatur. Veruntamen dum exterioris indumenti phalera quęritur,cuncta interioris hominis compoſitio diſſipatur. Hæc autem inſania falſa, neſcio quo pacto ità peruerſæ mentis oculos cæcat, vt nec quæ apud homines honeſtas ſit videat,nec vnde apud Deum quis clarus videri poſſit attendat. Et reuerà inſania eſt,& falſa eſt. Inſanum quippè eſt, occulti arbitri iudicium ſuperbiendo contemnere, & humani fauoris auram molliori veſte captare. Falſum verò eſt,quia vndè oculos ſuperni ſpectatoris offendit, indè etiam nihilominùs apud humanæ exiſtimationis iudicium cadit: & ex qua re hominibus videri clarior appetit,ex ea ſe quodammodò dentibus publicæ obtrectationis exponit: cumque nitor indumenti ad intuendum ſe oculos prouocat, linguas etiam ad carpendum hunc,qui induitur, derogationum ſpiculis armat. Quis enim monachum mollibus indutum videat,& non protinùs illum diuino vacuum ſpiritu,terrenis potiùs, quàm cæleſtibus inhiare decernat? Quæ enim ſit mens ex veſte colligitur,& iuxta exteriorem cultum quæ ſit interioris ſpecies iudicatur.Quod nimirùm cum Euangelica authoritate concordat,cùm dicatur: A fructibus eorum cognoſcetis eos: quanquàm iſti non veniant ad nos in veſtimentis ouium, quandoquidem veſtimentum ouium veſtis eſt humilitatis, & innocentiæ, non arrogantiæ,vel rapinæ. Illa autem veſtis rapinæ eſſe non immeritò nuncupatur, quæ duarum, vel etiam trium veſtium ſumma coëmitur. Rapinæ nanque ſcelus admittit, qui vanæ gloriæ deditus,in ſui corporis indumentum ſolus inſumit, vndè & fratrem ſuum ſecum contegere communiter potuit. Rapinam proculdubiò perpetrat, qui vani honoris ardore ſucceſſus, duarum impenſas veſtium in vna prodigit, & proximum ſuum,quem ſicut ſemetipſum amare debuerat,in ſua nuditate relinquit.

[Margin: Precioſis veſtibus, inſania falſa eſt. — Matth.7. — Itèm vera rapina.]

Sed hoc diſtat inter iſtos encæniatos videlicet monachos, & illos hypocritas, quos Euangelium notat, quia illi (teſte Veritate) veniunt ad nos in veſtimentis ouium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces: iſti autem intùs vento vanæ gloriæ crepantibus ilibus intumeſcunt,foris autem in veſte rapinæ(ſicut probatum eſt)ac per hoc in veſte luporum arrogantium incedunt. Itaque cùm Dominus de Iohanne dicat Iudæis: Quid exiſtis videre? Hominem mollibus veſtitum? Eccè qui

[Margin: Matth.7. — Matth.11.]

mollibus

mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt: profectò monachus, qui nitorem precioſæ veſtis affectat, non ſuperni Regis, ſed mundi huius militiam baiulat: & licèt videatur ſpecietenùs Deo ſuæ quaſi obedientiæ munus offerre, apertè tamen conuincitur, humanum captando fauorem, vanæ gloriæ veraciter deſeruire. Porrò autem ſi ſub obtentu obedientiæ licet mollibus indui, cui potuit hæc remiſſio liberiori diſpenſatione concedi, quàm beato Iohanni, qui præcipuæ obſequelę donatus officio, venerat corda patrum in filios noua prædicatione conuertere, & perfectam plebem Chriſto Domino præparare? Nunquid & ipſe Dominus prouidere ſibi calceamenta non potuit, cùm gentilis perfidia ſola inter ſe veſtimenta diuiſerit? Nam ſi ei minimè calceamenta defuiſſent, de illis etiam ſacræ hiſtoriæ ſeries non tacuiſſet.

Luc. 1.

Quòd ſicut precioſa veſtis ad iram, ità humilis Deum ad indulgentiam prouocat. CAP. XVI.

Jon. 3. 4. Reg. 19. Ibidem.

REx Niniue purpura indutus propriæ ciuitatis excidium meruit, coopertus ſacco, diuini furoris motum contriti cordis humilitate placauit. Ezechias quoquè cultu regio decoratus, terribiles regis Aſſyriorum minas tremefactus audiuit, ſed mox vt ipſe cilicio tegitur, cilicioque contectos ad Prophetam mittere nuncios non erubuit, propinquæ diuinæ victoriæ, & optatæ proſperitatis oraculum reportàrunt. Quæ nimirùm promiſſio (ſcriptura teſte) celerem peruenit ad exitum. Nam eccè Angelus Domini centum octogintaquinque millia Aſſyriorum vna nocte percuſſit, deindè ipſum Sennacherib regem vterque filius parricidali quidem, ſed digno gladio trucidauit. Vides igitur, apud Dominum quantùm veſtis fluxa diſtet ab aſpera? Perpendis, quia quem iratum experiri delicata meruerat, vilis & abiecta veſtis Iudicem placat? & quem plectibilem illa reddiderat, venia dignum iſta commendat? Cuius autem momenti apud Deum veſtium ſit ornatus, egregius ille Prophetarum Eſaias euidenter oſtendit, qui nimirùm ad diuinæ iuſſionis imperium veſtimenta depoſuit, & per trium annorum ſpatium nudus & diſcalceatus inceſſit. Erubeſcat igitur humana ſuperbia, confundatur mens miſera vanæ gloriæ peſte correpta, dum ille videlicet organum Dei, templum Spiritûs ſancti, diuinæ iuſtitiæ propalator, non dubitauit publicè nudus incedere. Et infelix homo, qui ne vllum quidem meruit Dominicæ familiaritatis indicium, ſuperſtitioſum lacinoſis veſtibus affectat ornatum: & dum malè coloratę veſtis fucos induitur, lubricus adſpici, à ſemetipſo ſperni, ſpeculatoris oculos non veretur auerti. Ità ſanè dum indumentum illud ſub diuina æſtimatione deſpicitur, is etiam, qui induitur, conſequenter abominabilis iudicatur. Sed eſto videlicet vt Eſaias nudus inceſſerit, nunquid tunc cùm veſtitus ire conſueuerat, indui mollioribus indulgebat? Interrogemus ergò ipſam propheticæ narrationis hiſtoriam, & audiamus quid ſibi vox diuina præcipiat. Locutus eſt, inquit, Dominus in manu Eſaiæ filij Amos, dicens: Vade, & ſolue ſaccum de lumbis tuis, & calceamenta tolle de pedibus tuis. Qui enim non aliud quoddam veſtimenti genus, ſed ſaccum de lumbis auferre præcipitur, profectò quanti ſibi veſtium litura conſtiterit, liquidò declaratur. O quanta tunc erant Regum, & Principum terræ triclinia deaurata? Quot pictis circunfuſa tholis purpurata cubilia? Quanta prædiuitum ornamenta gemmis micantibus inſignita? Quot laquearia cedrinis ac cypreſſinis inſtructa ſigillis? Et tamen omnibus ſpretis, deſpicabiliterque contemptis, hunc ſaccina deformitate contectum dignatus eſt omnipotens Deus templum ſibi rationale conſtruere, & per eum, quaſi per organum, ſecreti ſui myſteria mortalibus reuelare. Diſcat ergò, diſcat encæniatus monachus, quàm malè negocietur, quia vndè clarus apparere humanis oculis appetit, hinc proculdubiò in ſuperni Iudicis æſtimatione ſordeſcit: vnde impenſiùs ab hominibus honoratur, indè magis à Deo deſpicitur: cumque in admirationem ſuî intuentium oculos prouocat, ab obtutibus ſe diuinæ gratiæ contenebratus occultat.

Lege vitam eius 6 Iulij præſenti tomo.

Eſa. 20.

De his, qui vilitate veſtium vulgarem mercantur applauſum. CAP. XVII.

SEd quoniam loquendi de vanitate veſtium ſe occaſio præbuit, ſicut de his, qui mollibus delectantur pauca perſtrinximus, ità etiam de his, qui eodem quidem laborant morbo, ſed diuerſa feruntur inſania, breuiter diſſeramus. Sunt nanque nonnulli, qui vilium deformitate veſtium fauorabilem vulgi mercantur

mercantur applauſum, & hac iucundiùs delectatione paſcuntur, ſi dum pro accuratæ deformitatis induſtria videntur abiecti, per efferentium populorum ora volitent glorioſi. Gaudent de ſe inquirentium diſcuſſiones fieri: gaudent ſe, velut mirandum aliquid, digito demonſtrari: qui nimirùm de ſua deformitate compoſiti, de obſcuritate conſpicui, de humilitate videri machinantur excelſi. Verſuta ſiquidem diabolicæ calliditatis aſtutia ad hoc deprimuntur, vt ſublimes appareant, ad hoc deturpantur, vt in oculis intuentium ſpectabiles eniteſcant. Porrò autem iſtis cum ſuperioribus diuerſa quidem ſumma eſt, quam expendunt, ſed vnæ ſunt merces, quas concorditer emunt. Vana gloria nempe, quaſi quædam negociandi materia in medio poſita eſt, ad quam videlicet diuerſi mercatores accedunt. Alij vilia indumenta tanquàm precium de marſupio proferunt, alij redhibere precioſa contendunt. Sed dum quique pro ſuis partibus ſatagunt, qui viles veſtes afferunt, reliquis emptoribus continuò præferuntur. Qui enim delicatis veſtibus vtitur (ſicut ſuperiùs dictum eſt) ſæpè vndè captare auram fauoris exiſtimat, indè latiùs obtrectatorum morſibus patet. Qui verò vilis indumenti extremitate contentus eſt (de monachis loquor) cuiuſcunque intentionis ſtudio, ſcilicet ſiue prauè, ſiue rectè id faciat, ſanctitatis illum opinio contuentibus plerunquè commendat, & quò in exteriori habitu deformior quiſque conſpicitur, eò maiori ſæpè dignus reuerentia iudicatur.

Hypocritæ vilioribus veſtib⁹ vtũtur, vt ab hominibus ſancti reputentur.

De vera humilitate Dauid. CAP. XVIII.

VEruntamen quiſquis ille eſt, qui de proprij habitûs vilitate ſupernæ retributionis præmium ſperat, neceſſe eſt vt omnem laudis humanæ fauorem ſub pedibus ſuæ mentis, velut cœnoſum lutum calcare non deſinat: qualemque ſe ſpectantium obtutibus præbet, talem ſe intra conſcientiæ ſuæ ſecreta dijudicet. Vndè Dauid, cùm eum Michol filia Saul obiurgaret dicens: Quàm glorioſus fuit hodiè Rex Iſraël diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris: vt oſtenderet, quia eadem humilitas vigebat in mente, quam prætendebat in corpore, non iratus efferbuit, non elationis verba reſpondit, ſed humiliter dixit: Viuit Dominus, quia ludam, & vilior fiam pluſquàm factus ſum, & ero humilis in oculis meis. In quibus verbis veræ humilitatis forma proponitur, dum non minùs interior, quàm exterior humilitas demonſtratur. Nonnulli enim quò ſe deformiùs in exteriori compoſitione deijciunt, eò de ſe intrinſecùs maiora decernunt. Qui profectò aliud optant ſe in ſuperficie videri, aliud latenter intelligi, & vndè ſe humiliter in publico deprimunt, indè in occulto elatiùs intumeſcunt. Dauid autem, vt extrinſecùs ſe humilem præbeat, dicit: Ludam, & vilior fiam pluſquàm factus ſum. Vt verò humilitatem mentis oſtendat, adiungit: Et ero humilis in oculis meis. Ac ſi patenter dicat: Et exteriùs humiliabor, vt alijs exemplum ſalutis exhibeam, & intùs humilis ero, vt in eiuſdem ſaluriferæ humilitatis radice & ipſe perſiſtam. Qui ergò ità ſimpliciter graditur, vt qualem ſe in deformatione ſui habitûs præbet, talem ſe in opinione videntium eſſe deſideret, hic profectò Chriſti imperium veraciter portat, & crucem poſt eum mundo mortuus baiulat, tantoque in diuinis obtutibus clarior redditur, quantò apud humanos oculos deſpicabilior iudicatur: & fructuoſo commercio is, quem veſtis exterior fœdat, gratia interiore coruſcat.

2.Reg.6. 1.Para.15.

Quæ vera humilitas & quæ ficta.

Ibidem.

Quòd mollia indumenta minùs perfecti faſtidiant, perfectiores aliquandò indifferenter admittant. CAP. XIX.

NOnnulli etiam ſunt, qui rectæ intentionis ſtudio, vilibus indumentis diutiùs aſſueti, ſi contingat aliquandò, vt quantumlibèt potioribus contegantur, liberæ humilitatis ſupercilio dedignante faſtidiunt: & ſicut alij fœdis, ità iſti precioſis indui veſtibus erubeſcunt: delicatos ſanè habitus renuunt, deſpicabilium aſperitate fruuntur: Fiunt illis omnia corporis ornamenta dedecori, deformitas honeſtati. Horum quidem Heſter ſpeciem tenuerat, cùm dicebat: Tu ſcis, Domine, neceſſitatem meam, quòd abominer ſignum ſuperbiæ, & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi pannum menſtruatæ, & non portem in diebus ſilentij mei. Hi quidem ſancti deſiderij ardore ferueſcunt, adhuc tamen

Heſter 14. Humilitas Heſter.

aduerſùs paſſionum ſuarum tentamenta confligunt. Alij autem ad tantæ mortificationis celſitudinem peruenerunt, quòd iam ad vtrunque velut inſenſibiles facti, ſicut vilibus indui conſuetudinaliter expetunt, ità etiam vbi res exigit, precioſaquæque, vel nitida nullatenùs perhorreſcunt, vtraque ſcilicet vno contemplantes adſpectu, quos nimirùm mollia nõ reſoluunt, & aſpera non affligunt. Iſtorum verò forma Iudith fuerat, quæ videlicet cilicijs catenùs vſa, cùm neceſſitas petijt, diuerſis ſe ad corporis venuſtatem infulis adornauit, ſacra teſtante ſcriptura, quæ ait: Abſtulit à ſe Iudith cilicium, & exuit ſe veſtimentis viduitatis ſuæ, & lauit corpus ſuum & vnxit ſe myrto optimo, & diſcriminauit crinem capitis ſui, & impoſuit mitram ſuper caput ſuum, & induit ſe veſtimentis iucunditatis ſuæ, induitque ſandalia pedibus ſuis, aſſumpſit etiam dextrariola, & lilia, & inaures, & annulos, & omnibus ornamentis ſuis ornauit ſe. Cum his igitur ornamentis ſancta fœmina & veræ circa ſe humilitatis cuſtodiam tenuit, & cum, quo locúpletata fuerat, Spiritum non amiſit.

Idem Iudith. Iudith 10.

Vagatio multis fuit occaſio pereundi. CAP. XX.

SEd dum ego monachum precioſis indutum exuere geſtio, vagantem, quem arripueram, de manu propriæ diſputationis amitto, & iam procùl elongantem vix adſpicio, dum ſolas mihi in manibus veſtes remanſiſſe perpendo. Abiectis itaque veſtibus, ipſum perniciter inſequamur, & compræhendentes (ſi fieri poſſit) ſiſtere laboremus. Norit ergò monachus vitio vagationis addictus, quia niſi à ſeculo pedem retrahat, & ad ſeruiendum Deo in loco remotionis ſe perſeueranter accingat, nec perfectionis culmen attingere, nec ordinis ſui poterit munia cuſtodire. Dina quippè Iacob filia, quandiù ſe intra tabernacula paterna cohibuit, illibatæ virginitatis iura ſeruauit: poſtquàm verò ad videndas mulieres regionis illius egreſſa, publicum petijt, hoſtem protinùs virginitatis pertulit, & alienæ libidini turpiter proſtituta ſeruiuit. Vxor Leuitæ de latere montis Ephraim, donèc in penetralibus poſita curis ſe domeſticis occupaùit, coniugalis thalami pudicitiam cuſtodiuit: ducta autem relictæ cognationis affectu, patriam, parenteſque reuiſit: dehinc rediens, multis corruptoribus furioſæ libidinis præda ſuccubuit: & dum in carne periclitantis pudicitiæ naufragium pertulit, ignominioſo vexata ludibrio etiam ſpiritum exhalauit. Thamar ſoror Abſalon, dum in fraternis laribus ſimpliciter habitat, intemeratæ virginitatis genium ſeruat: cùm verò Ammon filio Dauid fraternæ dependit viſitationis officium, prærepta virginitatis plorat incurriſſe diſpendium: & tandèm experta quòd tutiùs eſſet manere, quàm progredi, (licet ſerò) ſecretum ocium noxiæ prætulit vagitati.

Caſus Dinę vt omnibus monachis ſit exemplo. Gen. 34. Iudic. 19. 2. Reg. 13.

Et tu igitur ſi vis animam tuam in ſuæ virginitatis integritate perſiſtere, ſi abominandum ducis fœdis & violentis corruptoribus ſubiacere, ſecretum appete, receſſum ſingularitatis inquire, aures & oculos à negociorum ſecularium vanitate firmiter obſtrue, carnalium hominum colloquia deſtructioni magìs, quàm ædificationi profutura contemne. Nam iuxta Salomonem, qui tangit picem, inquinabitur ab ea. Intra conſcientiæ ergò tuæ te cubiculum collige. Cunctis domûs tuæ foribus, cunctis videlicet ſenſibus, cenſoriæ diſciplinæ repagula, nè quis ingrediatur, appone. Fons enim, qui vndequaquè, nè effundatur, occluditur, vndis ad alta profluentibus eleuatur. Econtrà, qui per plures riuos hinc indè deducitur, mox vt ſuper eum æſtus feruentior incubuerit, exſiccatur. Deniquè ſi deambulanti Dauid in ſolario domûs regiæ, clauſæ fores obſiſterent, in lauantis ſe Berſabeæ concupiſcentiam nullatenùs exarſiſſet. Sed quia oculum ſub cuſtodia diſciplinæ non tenuit, ipſe quoquè poſt eum in immane hiantis ruinæ barathrum totus in præceps ruit. Lubricatis enim greſſibus, totius ſui corporis expertus eſt lapſum, dum ſolius frenum relaxauit obtutûs. Cui videlicet illud Hieremiæ aptiſſimè congruit: Deprædatus eſt, inquit, oculus meus animam meam. Si ergò tam ſublimis cæli columna propter ſolam oculorum vagationem grauiſſimè corruit, quid de nobis infirmis, & paruulis ſentiendum, qui per ſeculum diſcurrentes nos extra noſmetipſos prorsùs educimus? & viſum, atque auditum, omneſque ſenſus noſtros hauriendis mundi vanitatibus occupamus?

Eccli. 13. 2. Reg. 11. Thren 3.

Quòd

Quòd Eſau vagatio deiecit, Iacob ſtabilitas exaltauit.
CAP. XXI.

QVæ autem diſtantia ſit inter monachos, qui ſecreti remotionem diligunt, & eos, qui ſe per exteriora diffundunt, in duobus Iſaac filijs luce clariùs edocemur. Scriptum nanque eſt: Quia factus eſt Eſau vir gnarus venandi, & homo agricola, Iacob autem ſimplex habitabat in tabernaculis. Sed iſte prudenter ſimplex fratris primogenita, & benedictionem patris, prouectûs ſui cautus executor accepit: ille fatuitate gnarus, quia in gladio viueret, & fratri ſuo velut domino ſeruiturus eſſet, audiuit. Attamen iſte, nisi in tabernaculis reſediſſet, proculdubiò primitiuæ benedictionis immunis exiſteret: ille nisi peruagus ſe in exteriora proijceret, primatûs ſui priuilegio non careret. Iſte domeſticæ quietis ocium tenuit, & diuina largiente gratia, in aliena iura ſubſiluit: ille venandi labore confectus & hoc, quod ſibi iure competebat, amiſit. Vt autem ſuperſedeant ſcutum excuſationis opponere, qui ſeculum perluſtrando iactant ſe obedientiæ legibus deſeruire, non ignorent, quia & Eſau venatum prodiens, paternis iuſſionibus paruit, & tamen nec patri cibos offerre, nec optatæ benedictionis meruit primitias obtinere. Quiſquis enim rem, quæ ad vitium pertinet, conſuetudine ductus, propriæ voluntatis inſtinctu libenter exequitur, peccat etiam ſi alienis imperijs ſpecietenùs obtemperare videatur. Nam cùm dicitur, quia Iſaac amabat Eſau, eò quòd de venationbus illius veſceretur, conſtat nimirùm, quòd Eſau, vt patri cibos ſtudio venationis acquireret, non magìs paternæ iuſſioni per obedientiam paruit, quàm inditæ conſuetudini quodammodò tributa perſoluit. Qui ergò diſcurrẽdo per ſeculum propriæ libidini ſatisfacit, & tamen obedire ſe maiorum iuſſionibus aſſerit, nouerit, Dominum non tam coloratis verboſitatibus credere, quàm de occultis hominum iuxta conſcientiam iudicare.

Gen. 25. — Gen. 27. — Nota. — Vagatio, multis monachis ruina extitit.

Notandum autem, quòd nonnulli, quandiù in ipſa vagatione ſunt poſiti, non grauiter corruunt, reuertentes autem quaſi quodam negociorum ſecularium temeto ebrij, in immane præcipitium deuoluuntur. Actionum quippè ſecularium fumo ſuffuſi oculos redeunt, atque idcircò proprijs liminibus redditi, vbi pedem operis ponere debeant, non attendunt. Quod profectò idem Eſau patenter inſinuat, qui cùm de agro rediens ſe conqueritur laſſum, damnoſum valdè pepigit cum fratre commercium: dumque in ſe immoderatam famis rabiem ſæuire perſenſit, magnum primogenitorum decus vili paruæ lenticulæ coctione detraxit. Sic nimirùm, ſic quaſi exterioribus deditus, ſemetipſum deſeruit, & ſua poſtmodùm corpore, non corde in interiora reuocatus amiſit. Contingit etiam vagationis vitio laborantibus, vt pulueratis interioribus oculis, ſicut non præcauẽt, nè in reatûs foueam corruant, ità etiam poſtmodùm quò ceciderint non aduertant: ità quòd dum admiſſa quæque conſiderare ſubtiliter negligunt, quicquid illud eſt quod deliquerant, confuſo mentis examine paruipendunt, culicem profectò non liquantes, camelum tamen glutientes. Cuius quoquè cæcitatis Eſau non immunis extitiſſe cognoſcitur, ſicut ſacra hiſtoria teſtante perhibetur. Vbi poſtquàm dicitur: Quia iurauit Eſau, & vendidit primogenita: deindè ſubnectitur: Et ſic accepto pane, & lentis edulio, comedit, & bibit, & abijt, paruipendens quòd primogenita vendidiſſet.

Gen. 25. — Ibidem.

In duobus his fratribus patet, quid inter vagos monachos, & ſtabiles differat. *CAP. XXII.*

IN his igitur duobus fratribus manifeſtè deprehenditur, quanta inter reſidentes, & vagabundos monachos haberi diſtantia ſentiatur. Ille enim nisi ſe inſtabilem, & ſuî prodigum per exteriora diffunderet, nequaquàm benedictionis paternæ myſterium vnà cum primogenitis amiſiſſet: iſte nisi intra domeſtici ſe laris ſepta comprimeret, infra præſcriptum ſubſecutionis ſuæ limitem iunior humiliter deſediſſet. Ille gnarus, & ſolers à ſuæ prærogatiuæ iure dilabitur: iſte quietus, & ſimplex, ſubactis fratribus, ſingulari priuilegio principatur. Alter ſaltus & luſtra peragrando defeſſus à primatûs ſui dignitate deijcitur, alter in conclaui amœno fruens ocio, ad capeſſendam ſuper populos,

Gen. 27.

pulos, tribuſque monarchiam diuinitùs ſublimatur. Deſinat ergò monachus, quiſquis eſt, cum Eſau ex remotionis ſuæ clauſtris frequenter erumpere: deſinat cum eo ſub obedientiæ ſpecie cauſis ſe ſecularibus implicare, nè quandoq; ſe cum ipſo lugeat benedictionis extorrem, quem noxiæ vagationis ſortitur authorem. Cum Iacob igitur ſe domeſticum præbeat, cum Iacob in tabernaculis ſimpliciter viuat, quatenùs Deum, qui verè Pater eſt electorum, boni operis veſci dapibus cupientem, nō ſylueſtrium ferarum, ſed domeſtici gregis apparatione reficiat, quandò non de externæ ſanctitatis ſuperficie, ſed ſuaue ſibi de conſcientiæ ſuæ virtutibus edulium parat. Neque enim Deus hoſtiarum pelles in ſacrificio ſibi mandat offerri, ſed interiora potiùs viſcerum cum ipſis quoquè medullis præcipit exhiberi. Vndè & in oſtendendo ipſo ſacrificiorum ritu Moyſes præcipit, dicens: Subtracta pelle, hoſtiæ artus in fruſta concidant. Cui mandato etiam myſticus intellectus ineſſe depræhenditur, ſi ſubtiliùs indagetur. Pellem nanque hoſtiæ ſubtrahimus, cùm à mentis noſtræ oculis ſuperficiem virtutis amouemus. Cuius artus in fruſta concidimus, cùm diſtinguentes, ſubtiliter eius intima, membratimque cogitamus, vt quæ foris ſyncera videntur & ſolida, intùs non habeantur latebroſæ vanitatis vitio cauernoſa. Dauid autem pro magno munere medullata ſe Deo ſacrificia oblaturum eſſe pollicetur, dicens: Holocauſta medullata offeram tibi cū incenſo arietum. Quiſquis autem ſe per negociorum ſecularium exercitia delectabiliter fundit, holocauſti ſui medullas cum viſceribus ſubtrahit, & ſolam victimæ pellem, quæ offerri prohibetur, Deo adolere contendit. Qui verò ſuaue Deo ſacrificium offerre deſiderat, receſſus petat, interiora ſectetur, animam ſuam integram, illibatamque in propria virginitate cuſtodiat, nec diſcurrendo per lupanaria ſeculi, immundis corruptionibus, proſtibuli more, ſubſternat. Vt ergò interni ſponſi conſpectui placeat, non oculos ſuos ſtibio cum Iezabele depingat, id eſt, non ſe fucis pompæ ſecularis obducat, ſed cum Iudith myrto optimo ſua membra perungat, omnes videlicet mentis ſuæ ſenſus immortalis vnguine caſtitatis obliniat, nè in mortem per incontinentiam corruens in fœtore luxuriæ computreſcat.

Cur Deus non pellem, ſed interiora ſibi viſcera iuſſerit offerri. *Leuit. 1.* *Pſal. 66.* *4. Reg. 9.* *Iudith 10.*

In conclaui igitur ſanctæ Eccleſiæ anima ſe pudica concludat, ſicque in æterni Regis thalamo iugiter requieſcat. Non carnalium propinquorum, non complicium quorumlibet requirat affectus, ſed ſolius veri ſponſi delectetur amplexibus. Neque enim ſine cauſa ſcriptum eſt: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, quoniam concupiuit Rex ſpeciem tuam. In huius igitur ſponſi cubiculo anima ſancta ab omni ſecularis ſtrepitûs turbine ſecura dormiat: ſuper hoc ſuæ virginitatis authore caſti amoris facibus inardeſcat, cātans nimirùm, & dicens: Introduxit me Rex in cellaria ſua, exultabimus, & lætabimur in te. Et iterum: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Si verò cuiuſlibet occaſionis articulus accidat, vt egrediendi neceſſitas imminere videatur, non mox ad vagandum ſe leuiter proruat, non colloquio conſanguinitatis aggliſcat, non ad ſeculi vanitatē fixus mundo animus concaleſcat, ſed moroſè & grauiter intra ſe deliberet, dicens: Expoliaui me tunica mea, quomodò induār illam? Laui pedes meos, quomodò inquinabo illos?

Pſal. 44. *Cant. 1.* *Cant. 5.*

Quòd diuina diſpoſitio ſicut bonis ſpirituale ocium tribuit, ſic & prauos diffundi in exteriora permittit.
CAP. XXIII.

SI igitur ſingularis ille Sponſus hoc deſiderium animæ ſanctæ ineſſe perſpexerit, quia proculdubiò Princeps eſt pacis, liberam ſibi ſpiritualis ocij requiem tribuit, & omnes emergentium cauſarum fluctus placida circa illam tranquillitate componit. Hinc eſt enim, quòd in Canticis canticorum dicit: Adiuro vos, filiæ Hieruſalem, nè ſuſciteris, neque euigilare faciatis dilectam, donèc ipſa velit. Quòcontra menti reprobæ, negocijſque ſecularibus inhianti, ſub Babylonis ſpecie per Prophetam dicitur: Deſcende, ſede in puluere, virgo filia Babylonis, ſede in terra: non eſt ſolium filiæ Chaldæorum. Hoc enim loco humana mens, virgo, non incorrupta (vt arbitror) dicitur, ſed infœcunda. Et quia Babylon confuſio interpretatur, rectè infœcunda mens Babylonis

Chriſt⁹ Princeps pacis. *Cant. 2.* *Eſa. 47.*

bylonis filia vocatur, quæ in eo quòd nequaquàm bona opera germinat, dum nullo ordine rectæ vitæ componitur, quaſi confuſione matre generatur. Sin autem, virgo, non infœcunda dicitur, ſed incorrupta, poſtquàm ſtatum ſalutis perdidit, ad confuſionis ſuæ cumulum appellatur quod fuit. Cui aptè per increpationem dicitur diuina voce: Deſcende. In alto quippè humanus animus ſtat, quandò ſupernis retributionibus inhiat. Sed ab hoc ſtatim deſcendit, cùm turpiter victus, ſeſe defluentibus mundi deſiderijs ſubijcit. Cui benè mox additur: Sede in puluere. Deſcendens enim in puluere reſidet, quia cæleſtia deſerens, terrenis cogitationibus adſperſus in infimis vileſcit. Vbi adhuc ingeminando ſubiungitur: Sede in terra. Ac ſi apertè exprobrans, dicat: Quia cæleſti conuerſatione noluiſti te regere, ſub temetipſo proſtratus in terrenis actibus humiliare. Vndè & neceſſariò protinùs additur: Non eſt ſolium filiæ Chaldæorum. Chaldæi nanque feroces interpretantur. Valdè enim feroces ſunt, qui voluntates proprias ſequentes, nec ſuis imperare motibus ſciunt. Ferocia ſunt terrena deſideria, quæ non ſolùm contra præcepta Conditoris, ſed ſæpè etiam contra percuſſionum verbera, duram atque inſenſibilem mentem reddunt. Sed filia ferocium ſolium non habet, quia mens, quæ ad amorem mundi ex prauis deſiderijs naſcitur, atque eiſdem deſiderijs obduratur, in eo quòd ſe terrenis concupiſcentijs ſubijcit, ſedem iudicij amittit, nulliq́ue apud ſe ſolio præſidet, quia examine diſcretionis caret. Quaſi à iudicij ſui ſeſſione repellitur, quia per exterioris deſiderij concupiſcentiam vagatur. Liquet enim, quòd mens, quæ intùs conſilij ſedem perdiderit, foràs ſe per deſideria innumerabiliter ſpargit. Et quia agere intellecta diſſimulat, cæcatur etiam, vt neſciat quid agat, & ſæpè iuſto Dei iudicio in ſua voluntate relinquitur, & ſub ea, quæ anxiè appetit, laborioſa mundi miniſteria relaxatur. Vndè & aptè illic ſubditur: Quia vltrà non vocaberis mollis, & tenera: tolle molam, & mole farinam. Conſtat nimirùm, quòd teneræ ſuæ filiæ parentes parcunt, nec duris, atque ſeruilibus hanc operibus affligunt. Omnipotens ergò Deus quaſi teneram filiam vocat, quandò dilectam vniuſcuiuſque animam à laborioſis huius mundi ſeruitijs reuocat, nè dum exterioribus actibus afficitur, ab internis deſiderijs induretur. Sed Chaldæorum filia mollis & tenera non vocatur, quia mens prauis deſiderijs dedita, in eo, quem anxiè appetit, huius ſeculi labore relinquitur, vt foris mundo velut ancilla ſeruiat, quæ intùs Deum vt filia nequaquàm amat. Vndè & molam tollere, ac farinam molere iubetur. Mola in gyro ducitur, & farina profertur. Vnaquæque autem mundi huius actio mola eſt, quæ dum multas curas congerit, humanas mentes quaſi per gyrum vertit: atque ex ſe quaſi farinam proijcit, quia ſeducto cordi ſemper immundiſſimas cogitationes gignit. Nonnunquàm verò qui quietus alicuius eſſe meriti credebatur, poſitus in qualibet actione denudatur. Vndè illic protinùs ſubinfertur: Denuda turpitudinem tuam, diſcooperi humerum, reuela crura, tranſi flumina. In adminiſtratione quippè operis turpitudo denudatur, dum vilis mens, abiectaq́ue in actionis oſtentatione cognoſcitur, quæ quieta priùs magna putabatur. Humerum mens diſcooperit, quandò opus ſuum quod ignorabatur, oſtendit. Crura reuelat, quia quibus deſiderioꝝ paſſionibus lucris mundi inhiet, manifeſtat. Flumina etiam tranſit, quia actiones huius ſeculi, quæ quotidiè ad terminum defluunt, indeſinenter appetit: dumq́ue alia relinquit, alia ſequitur, quaſi ſemper de flumine ad flumen tendit.

Deus reprobam animã ſecularibus implicari actibus permittit, electam verò à laboribus conſeruat liberam.

Cur mundi actiones cõparentur molæ.

Hæc autem diximus, vt vbi mens à ſolio ſanctæ intentionis excuſſa, & vagationis vitio dedita, iaceat, monſtraremus, quia ſi ad ea, quæ ſuperna ſunt, inhiare ceſſauerit, ſub ſemetipſam etiam indeſinenter ruit. In alto autem figitur, ſi amorem temporalium deſerens, ad ſpem incommutabilis æternitatis ligatur. Nec nos his verbis illud adſtruimus, vt monachus peruicaci propoſito in ſua iugiter remotione permaneat, nec aliquandò progredi, vbi violenta popoſcerit neceſſitas, acquieſcat: ſed hoc potiùs ſuademus, quatenùs id tantò parciùs, tantoq́ue rariùs agat, quantò ſcit, quia vagando per ſeculum, nec ſpiritualiter viuere, nec ad perfectionis culmen valeat, etiam ſi diligenter inuigilet, peruenire.

De eremitis, qui in vagatione ſunt poſiti. CAP. XXIIII.

SEd inter omnia hominum à ſuo propoſito deuiantium genera, illud non mediocriter diſplicet, quòd etiam in ipſis ſanctiſſimis eremitis quidam videntur admixti, quos idem peſtiferæ vagationis morbus exagitat, & (ſi dicere liceat) quasi vertunnus, quoddam ſcilicet dæmoniorum genus, vexat. Vertunni ſiquidem apud antiquos dicebantur dæmones, quorum inſtinctu homines in vertigine poſiti reddebantur inſtabiles. Quibus nimirùm illi non immeritò videntur obnoxij, qui ſolo quadrageſimali tempore in cellulis commorantes, toto penè anni circulo huc illucq; diſcurrunt, & ſic vitam ſuam inaniter ſpatiando conſumunt. Qui nimirùm dum modò ſummotenùs remotiora ſectantes, modò in publicum crebriùs prodeuntes, in vtranque vitam ſe, contemplatiuam ſcilicet & actiuam, gloriantur extendere, in neutra plenum ſalutis fructum probantur afferre: cumque ſibi applaudant cum Iacob duarum coniugum ſpeciali quadam copula fœderari, depræhenditur illis propriæ opinionis ſententia in contrarium verti, quibus nimirùm contra conſuetudinem & Rachel lippa, & Lia redditur infœcunda, altera ſiquidem hebetatione viſûs obtunditur, altera ſterilitatis animaduerſione feritur: quia videlicet huiuſmodi homines & per publicum diſcurrentes, vtputà ſiniſtræ opinioni apud populum habiti, nequaquàm poſſunt ſpirituales Deo filios gignere, & velut ebrij de ſeculo redeuntes, intima nequeunt penetrare. Quiſquis enim deſiderat ad illud inacceſſibile lumen acie mentis attingere, neceſſarium ſibi eſt interiores oculos per diuturna vagationis ſpatia ab omni mundanæ actionis labe purgare, nè dum ad ſumma ſpeculanda oculos eleuat, terrenæ conuerſationis puluis obſiſtat, & magis tenebras, quas reliquerat, videat, quàm lumen, ad quod nititur, appræhendat.

Vertunni dæmones qui dicantur.

Vagi & inſtabiles monachi, non valent ſpirituales Deo filios gignere.

Quòd cellam conſuetudo dulcem, vagatio reddat horribilem.

CAP. XXV.

HVc accedit, quòd ijs, qui vitam ſuam ſub hac inconſtantia mutationis alternant, eò fit vita remota auſterior, quò inolita vagandi conſuetudine ab ea retrahuntur: ità vt eremitica diſtrictio grauiſſimæ difficultati, cella ipſa illis ſit horrori. Conſuetudo enim facit delectabilem, vagatio videri facit horribilem. Vagantibus cellula carcer eſt, permanentibus ſuaue cubiculum. Silentium perſeuerantem monachum vigilem reddit, extrinſecùs venientem ſopor deprimit. Aſſuetum ieiunijs corpus ſobrietas roborat, affluentium epularum fluxus eneruat. Vigilia moderata aciem humanæ mentis exacuit, geminatio repetiti ſoporis obtundit. Confabulatio crebra in mente monachi eſuriem parit, ſecreta remotio animam in aſſuetæ continentiæ rigore cuſtodit. Secularium negociorum relatio animam paſſionibus deſiderij facit obnoxiam, ſacri eloquij aſſidua meditatio mundo reddit extinctam. Paupertas monachi ſecuritas eſt mentis, ſecuritas mater eſt paupertatis. Econtrà rerum abundantia aculeos parit ſolicitudinis, ſolicitudo radix eſt anxietatis. Pedes illoti, manus neglectæ, inculta cęſaries, quasi quædam anchora eſt monachi in cella iugiter permanendi. E diuersò accurata delicati corporis compoſitio, fomes eſt & occaſio in publicum prodeundi.

Quæ bonũ monachum faciunt, & econtrà quę malum.

Quiſquis ergò vult, vt ſibi eremitica vita dulceſcat, profectò neceſſe eſt, vt in ea conſtanti animo iugiter perſeuerare contendat: nec alternet vicibus, ſi ſuaue iugum Domini vult portare quietus. Vita nanque eremitica continuata quidem, eſt refrigerium, intermiſſa quoddam videtur eſſe tormentum. Remotione quoquè continua illuminatur anima, vitia deteguntur, & quicquid hominem de ſemetipſo latuerat, aperitur. Cùm aqua de viuario, remotis quæ opponebantur, egeritur, piſces in ſiccum remanentes humanum patiuntur adſpectum. Et à nobis cùm terrenæ actionis fluctus elabitur, quicquid in profundo procellarum emergentium ſubnatare conſueuerat, denudatur. Venator quoquè, oppilatis anfractibus, depreſſis circunſepit ſaltuum luſtra fruticibus, vnumque pro multis aditum feris fugacibus extare relinquit, atque illic ſe vibrata ſtringendo venabula in inſidijs ponit: ſicque compendium ſibi laborioſæ vexationis attribuit, dum pernicia ferarum veſtigia, quæ perſequi per infinita nequiuerat, in egreſſionis ſolo veſtibulo negocioſo ocio quietus expectat. Et nos cùm vitijs ad praui operis liber-

tatem

tatem redire nitentibus, terrenæ actionis meatus occludimus, quaſi vno in loco illis inſidias ponimus, quia cum ſolis cogitationibus iugiter dimicamus. Sicque vitiorum noſtrorum beſtialis feritas facilè capitur, dum ſolum cogitationis humanæ peruium ſingulariter cuſtoditur. Auceps etiam cunctos vndiquè gurgites ramalium denſitatibus operit, atque ad vnum hauriendæ dulcis aquæ locum confluere volucres præſcripta neceſſitate compellit: dumq; ſolus ille ad bibendum locus exponitur, circumpoſita muſcipularum argumenta felicis aucupij prouentione ditantur. Vt ergò diuerſisanimi paſſionibus facilè poſſimus laqueos captionis inijcere, obtruſis negociorum ſeculariũ riuulis, aduersùs ſolos cogitationum impetus ſtudeamus viriliter decertare, vt dũ vitia noſtra ab actione deterrita, ſolis cogitationũ fluctuationibus aduolant, facilè in ſanctæ prudentiæ laqueos cadant.

Solitarij aduersùs cogitationes tantùm habent dimicare.

Quòd ſæpè monachus falſa carnalium promiſſione decipitur.

CAP. XXVI.

NOtandum autem, quia ſæpè ſeruus Dei per huiuſmodi membra decipitur, dum ad dirimendas diſſidentium lites, vel ad aliqua peragenda Eccleſiaſticis ſcilicet vſibus profutura, importunùs inuitatur. Imminens nanque periculum, multorumque commune diſcrimen, niſi progrediatur, exaggerant. Quòd ſi acceſſerit, cuncta ad ſuæ voluntatis arbitrium, atque ád felices exitus prouentura, multipliciter aſſeuerant. Antiquus enim hoſtis videns militem Chriſti in procinctu ſancti certaminis poſitum non aliter poſſe à ſui propoſiti feruore tepeſcere, machinatur vberioris cuiuſdam fructùs ſuperficie fallaciter adumbrare, vt dum lucrum maius attenditur, bonum, quod in præſenti eſt, ad tempus quaſi diſpenſatione poſtponatur. Sed qui mendacis mundi conſuetudinem frequenter expertus eſt, prudenter nouit vana ſuggerentium commenta reſpuere, & ſe ab infructuoſi laboris exercitio cuſtodire. Apud quoſdam nanque abſentis monachi authoritas grauis eſt: ſi autem præſens affuerit, nullius iudicatur eſſe momenti. Sæpè enim cuiuſpiam venerabilis viri literis reuerentiæ honor impenditur, qui perſonæ, ſi adſit, indeuotiùs exhibetur. Apud ſeculares nempe religioſus quiſque veluti pictura eſt. Pictura nanque ſi procùl aſſiſtat, inhianter, & cum auiditate proſpicitur: ſi iuxtà ſit, contemptibilis iudicatur. Et ſpiritualis quiſque carnalibus abſens quidem timori, præſens autem videtur eſſe deſpectui. Quod & Apoſtolus ſibimet contigiſſe teſtatur, cùm ait: Epiſtolæ graues ſunt, & fortes, præſentia autem corporis infirma, & ſermo contemptibilis. Quos enim epiſtolarum fortitudine, & grauitate terruerat, his corporali præſentia deſpicabilis apparebat. Quid autem mirum, ſi iuſtis quibuſlibet viris iſta contingant, cùm & de ipſo electorum capite, Redemptore videlicet noſtro, non diſſimile quid Euangelica ſeries afferat? Herodes, inquit, viſo Ieſu, gauiſus eſt valdè. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audiret multa de illo. Sed videamus hoc tam magnum, tam diuturnum deſiderium, quod in abſentem Dominum falſitas Herodiana tenuerat, in quem tandèm exitum, oblata videndi facultate, concluſerit. Quod nimirùm declaratur, cùm paulò inferiùs ſubditur: Spreuit autem eum Herodes cum exercitu ſuo, & illuſit indutũ veſte alba, & remiſit ad Pilatum. Eccè quem vulpis illa malitioſa deſiderauerat, ſpreuit: quem videre cupiebat, illuſit: & quia Vitam non pio viuendi amore quæſiuit, mittens eum ad Pilatum, in impietatis ſuæ morte remanſit.

Quibus tentationũ fallacijs, Chriſti militem diabolus proſternere conetur.

2 Cor. 10.

Luc. 23.

Ibidem.

Vt monachus ſe à mundi implicatione cuſtodiat. CAP. XXVII.

QViſquis ergò in procinctu cæleſtis militię poſitus ad ſupernæ patrię municipium properat, ſtudeat malè blandientis mundi promiſſa reſpuere, abhorreat ſe ſub qualibet ſpecie actionum ſecularium laqueis irretire. Habet deputatum ſibi propriæ ſeruitutis officium. Sufficere ſibi credat, ſi indictæ ſibi obedientiæ præſcriptum munus poſſit implere. Illud ad memoriam reuocet, quod ſcriptum eſt: Caue nè in multis ſint actus tui. Secularibus relinquatur, ſecularia iura componere. Satis ſit ſeruis Dei perituro huic mundo ſe mortuos exhibere. Sicut enim abſurdum eſt, bonis mala præferre, ità etiam fatuum, optimum bono inferius iudicare. Maria, quia optimam partem elegit, ſufficere ſibi credidit, nec ſe ad bona Marthæ, frequens videlicet miniſterium, reclinauit. Moyſes quia ab humana conuerſatione remotus, bis quadragenario die-

Eccli. 11.

Luc. 10.

Exod. 24. & 34. rum numero ieiunauit, bis etiam legem Domini digito ſcriptam ſuſcipere meruit:
Exod 32. Aaron autem, qui ad cuſtodiam populi derelictus eſt, cognoſcitur idola fabricatus. Sic nimirùm, ſic plerunq; contingit, vt qui propria non contentus, alienæ progreditur ſaluti conſulere, ſuî potiùs cogatur periculum ſuſtinere: cumque alij, velut inter procelloſa naufragia palpitanti, manum porrigit, ipſum quoquè præcipitem vorax fluctus inuoluit. Tutius ergo eſt ſub huius vitæ nocturna caligine, nos in litore poſitos naufragantibus lumen ingerere, quàm ad eos compaſſionis gratia cum propriæ vitæ periculo pronatare: quatenùs ipſi per nos dato recti curſûs indicio, ſinum tuti portûs attingant, non autem nos ad eos transfretantes vorago ſpumoſi maris abſorbeat.

Exod. 17. Quēadmodùm Moyſi oratio Iſraëlitis victoriam, itâ ſolitariorum merita, peccatoribus impetrant veniam.

In vertice montis Raphidim Moyſes orabat, & Duce Ioſue, Iſraël in conualle pugnabat. Sed ſi Moyſes in adiutorium populi ſui ad campeſtria deſcēdiſſet, Amalech proculdubiò Iſraëlitarum cędentium terga percuteret. Si ille manus ad corripienda arma deponeret, facta ſuorum ſtrage, facilem victoriam aduerſarijs triumphantibus præbuiſſet. Quod nimirùm patenter agnoſcitur, ſi ipſa ſacræ hiſtoriæ ſeries ſubtiliter attendatur, vbi dicitur: Quia cùm leuaret Moyſes manus, vincebat Iſraël: ſiṅ autem paululùm demiſiſſet, ſuperabat Amalech. Orantis ergò manus, manus præliantium roborabat: & quia iſtæ imbelles ad cælum patebant, idcircò illæ dimicantes victoriā, cæſis hoſtibus, obtinebant. Illarum quidem fuerit pugna, ſed iſtarum non ambigitur fuiſſe victoria: quia vt illis daretur vincere, iſtæ meruerunt diuinitùs impetrare. At contrà, Balaam filius Beor, qui ad prelium cum Madianitis egreditur, cum his, quos iuuare decreuerat, gladio trucidatur.

Num 31. Et iure, qui proprio non eſt contentus officio, diſcrimini redditur obnoxius alieno. Infelix meruit inter bellantium cuneos hoſtilibus gladijs confoſſus occumbere, qui in pace poſitus per prophetiæ oraculum potuiſſet ipſius belli exitum nunciare.

De libertate, & diſcretione Eliſæi. CAP. XXVIII.

4. Reg. 3. NEquaquàm ſic Eliſęus, qui nimirùm Ioram Regem Iſraël aduersùs Moab properantem, non ad bella ſecutus eſt, ſed tantùm ſufficere credidit, quòd ei ſucceſſum belli ad futuram, conciſis hoſtibus, prædixit victoriam. Sed cur dicimus, quòd nequaquàm ad bellum regia caſtra ſecutus

4. Reg. 5. ſit, cùm & Naaman de remotis Syriæ finibus veniente, & oſtio domûs ſuæ cum equis & curribus humiliter aſſiſtente, non limen egredi dignum duxit, non ianuam vt ingrederetur aperuit, ſed per nuncium potiùs quæ eſſent facienda mandauit? Et certè Naaman iſti multiplex mundanarum ſuppetebat copia dotum, pro

Ibidem. quibus honorandus eſſe videretur. Sicut enim ſacra teſtatur hiſtoria, princeps erat militiæ, vir quoquè magnus apud dominum ſuum, & honoratus. Per illum enim dedit Dominus ſalutem Syriæ. Erat inſupèr, ſicut ſcriptum eſt, vir fortis, & diues. In ipſa enim expeditione poſitus, ſubſtantiæ facultate non erat omninò vacuus. Tulerat enim ſecum (ſicut legitur) decem talenta argenti, & ſex mille aureos, decem nihilominùs mutatoria veſtimentorum: quæ etsì cuiuſmodi eſſent, Scriptura non dicat, grauibus tamen auri argentique connumerata ponderibus precioſa fuiſſe quis ambigat? Quot verò ſunt hodiè, qui monaſticæ inſtitutionis profeſſione cenſentur, quibus ſi tam potens, tamq; famoſus vir pro foribus dignaretur aſſiſtere, mox etiam feſtinātes reuerenter occurrerent, vt ingrederetur humiliter obſecrarent, & non tā quę vtiliter implerentur, quàm quę libenter audirentur, aſſentationis verba proferrent?

S. Eliſęi prophetæ Euangelica paupertas. Qui etiam, ſi tantoperè rogarentur, nequaquàm ſuſcipere oblata renuerent, præſertìm ſi aliquantulùm numeroſior alendorum fratrum ſibi conuentus adeſſet. Eliſęus autem Spiritùs ſancti diſcipulus, ſpe diues, theſauro fidei locuples, licèt centum Prophetarum filios ſub diſciplinæ ſuæ magiſterio ſuſtentaret, pecuniam ſpreuit, munera repulit, & impenſę gratiæ vicem recipere laudabiliter recuſauit: nè videlicet quod gratis acceperat, ad dantis iniuriā vendere videretur. Venienti autem Naaman nequaquàm ſuperbè, ſed prudenter non aſſurrexit, nè videlicet alienigenæ, & de terrena adhuc gloria præſumenti reuerentiam exhiberet, nimirùm iam tunc Apoſtolicæ dignitatis imaginem præferens, quam Paulus poſtmodùm expreſſam repræſentat dicens: Quandiù ſum

Rom. 11. Apoſtolus Gentium, miniſterium meum honorificabo. Nunquid enim miniſter humilitatis exiſtimandus eſt, Naaman ſuperbè fixiſſe pro foribus, qui de monte Carmeli, in quo manebat, à fœmina ſe paſſus eſt pertrahi, & Sunamitem illam non ſolùm

ſolùm comitatus, verùm inſupèr eſt ſecutus? Nam cùm illa diceret: Viuit Dominus, & viuit anima tua, non dimittam te: mox ſequitur Scriptura dicens: Surrexit, & ſecutus eſt eam. Nunquid etiam copioſa munera tumidi faſtûs ſupercilio reſpuit, qui à viro quodam de Balſaliſa venienti viles hordeaceos panes charitatiuè ſuſcipere non deſpexit?

4. Reg. 4.

Sed hîc dum Prophetæ obſtaculum, nè tumidæ elationis arguatur, apponimus, in noſmetipſos exactoriæ quæſtionis aditum aperimus. Poteſt enim aduerſùs hęc, quæ proponimus, quæſtio huiuſmodi fieri: Si tantus Propheta, & panes de manibus offerentis accepit, & exire de eremo fœminea ſupplicatione conſenſit, qua ratione monachus vel ſeculum frequentare non audeat, vel ſuſcipere munera difficiliùs acquieſcat? Ad quod nos ſub compendio reſpondentes, nequaquàm quid accipiendi licentiam monacho prorsùs abſcidimus, ſed quò id temperatiùs, & cum diſcretione fiat, cùm fraterna deuotio poſtulat, ſuademus, nimirùm vt neceſſaria quæque, ſicut Propheta panes, quibus indigebat, accipiat, & quæ ſuperflua iudicauerit, ſicut ille pecuniam, non admittat. Quòd autem Eliſæus ad reſuſcitandum Sunamitis filium de montana remotione deſcendit, huius temporis monachis potiùs eſt venerationi habendum, quàm imitandum. Liceat ſanè monacho ad ſeculum ex voluntate recurrere, quotiès mortuum hominem ad vitam potuerit ſuſcitare. Illud autem propheticum iter omninò cognoſcitur & virtute plenum per reſurrectionis humanæ miraculum, & typicum per ſignificationis internæ myſterium.

Sanctorum geſta veneranda ac admiranda potiùs q̄ imitanda ſæpiùs ſunt.

Quid autem ſignificet, non ocioſum creditur, ſi breuiter apponatur. Sunamitis nempe filium puer ab Eliſæo miſſus cum baculo nō reſuſcitauit: per ſemetipſum verò Eliſæus veniens, atque ad eius membra ſe colligens, huc illucq́; deambulans, & in ore mortui ſeptièsadſpirans, ipſum ad rediuiuam vocem protinùs per myſterium paſſionis animauit. Author ſiquidem humani generis Deus quasì mortuū puerum doluit, cùm extinctos nos iniquitatis aculeo miſeratus adſpexit. Et quia per Moyſem terrorem legis protulit, quasì per puerum virgam miſit. Per legem quippè Deus virgam tenuerat, cùm dicebat: Si quis hæc, vel illa fecerit, morte moriatur. A peccati ergò morte lex nos ſuſcitare non valuit: ſed ad ſtatum vitæ Deus, adſpirata manſuetudinis gratia, clementer erexit. Nam puer cum baculo mortuum ſuſcitare non valuit, quia Paulo atteſtante, nihil ad perfectum adduxit lex. Ipſe autem per ſemetipſum veniens, & ſuper cadauer ſe humiliter ſternens, ad exæquanda ſibi mortui membra ſe collegit, quia cùm in forma Dei eſſet, non rapinā arbitratus eſt, ſe eſſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Huc illucq́; deambulat, quia & Iudæam iuxta ſe, & longè poſitas gentes vocat. Super mortuum ſeptiès adſpirat, quia ad perceptionē diuini muneris gratia ſeptiformis Spiritûs in peccati morte iacentes inflammat. Moxque viuens erigitur, quia is, quem terroris virga ſuſcitare non potuit, per amoris ſpiritum puer ad vitam redit.

Spiritualis expoſitio huius reſuſcitationis pueri.
Exod. 20.
Exod. 21.
Hebr. 7.
Phil. 2.
4. Reg. 4.

Quis ergò Propheticum diſcurſum iure audeat in exemplum trahere, cuius nimirùm conſtat quia nec virtutem, nec myſterium poſſit æquare? Excubet igitur aſſiduè bellator Chriſti in procinctu cæleſtis militiæ lorica munitus fidei: pro caſtris ſui Imperatoris ad dimicandum paratus ſemper aſſiſtat, nè fortaſsìs extra caſtra vagantem reperiens eum gladius hoſtilis abſumat. Donèc Abner commilitonum caſtris interfuit, aduerſariorum cunctis terribilis extitit: poſtquàm verò arma depoſuit, rudioris adhuc militis gladio, cæſi nuper Aſaël pœnas exoluit. Vriæ quoquè ſi propriæ domûs hoſpitium placuiſſet, ſententiam proculdubiò regiæ indignationis ac fraudis euaderet. Sed quia extrinſecùs in alienis, quàm in proprio dormire cubiculo maluit, authores ſuæ mortis literas ad caſtrorum vrbem obſidentium principem reportauit.

2. Reg. 2.
2. Reg. 11.

Quòd hoc tempore prædicatio non ſicut olim ſit admodum fructuoſa.

CAP. XXIX.

EQuidem fuit olìm tempus, quo bona annunciantibus mundus egebat: ſed elapſa ſunt, ac euoluta tempora, quibus religioſius quiſque poſſit ſecularibus fructuosè conſulere, & in mente carnalium ſpiritualia non inutiliter ſeminare. Nunc infelices quique verba vitæ fabulas deputant, & ſalutaribus monitis licèt aures adhibeant, ea tamen ſeruare declinant. Porrò ſi fidei ocu-

dei oculos ad tranſacta reducimus, velut fructuoſos ramos in ſterilia degeneráſſe vitulamina, præteritum in hoc præſens ſeculum inuenimus. Quis enim non miretur, quòd Niniue ſpatioſa nimìs, & incomparabilis ciuitas, ad vocem vnius hominis tam facilè à ſua prauitate conuertitur, & innumerabilis populus, non ſolùm cum paruulis & mulieribus, ſed etiam cum iumentis ad pœnitentiam reuocatur? Quis hoc tempore, non dicam infirmæ ætati, vel ſexui, ſed ipſis etiam viris præſumat ieiunia triduana præſcribere, vt nec aquam bibere, nec quicquam omninò cibi liceat deguſtare? Ecce apud Gentiles bruta etiam pecora ad Prophetæ vocem triduanos cibos leuant: & ipſi homines ſub Euangelica diſciplina, vltra diem ieiunare contemnunt. Illi ad pœnitentiam, vno prædicante, vnanimiter confluunt: iſti prædicatorum turbas indeſinenter audiunt, & obedire nullatenùs acquieſcunt.

Ionæ 3.
Ecce quomodo verbi Dei prædicatio apud Chriſtianos viluerit.

2.Eſd.10.

Quis etiam non obſtupeſcat, quòd omnes viri Iuda, & Beniamin, quicunq; vxores alienigenas duxerant, ad prædicationem Eſdræ ſacerdotis non ſolùm illicita connubia diſſoluerunt, ſed & omnem ſobolē, quæ ex eis genita fuerat, abiecerunt? Quis neſciat, quantus virorum amor circa vxores proprias vigeat, quanta circa filios pietas paternum pectus adſtringat? Quis ignoret, ad diſſoluendum duplex huius neceſſitudinis vinculum, quo mœrore, qua amaritudine ſe potuerunt viſcera humana concutere? Quo vehementiſſimi doloris incēdio paternus affectus, coniugalis animus compulſus eſt æſtuare? Habentes tamen veram circa Deum pietatem, ad nihilum redegerunt falſæ pietatis imaginem: atque vt eſſent in ſpiritu veraciter pij, facti ſunt contra carnem & ſanguinem laudabiliter rigidi. Armauerũt ſe contra iura naturæ, vt naturarum Authori fideliter militarent. Obliti ſunt erga filios quòd fuerant genitores, vt veri Patris ipſi adſcriberentur hæredes: atque vt ſupernæ pacis ſibi fœdera reſarcirent, coniugalis tori copulam reſciderunt. Neſciunt ſeruare matrimonijs fidem, vbi fides melior ad proprium recaleſcit Authorē.

Quàm viriliter olim Iſraëlitæ cõtra carnē & ſanguinē dimicauerint.

Deut. 33.

Quibus vtiq; conuenienter aptatur quod per Moyſem dicitur: Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ, Neſcio vos, & fratribus ſuis, Ignoro illos, & neſcierunt filios ſuos, ij cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſeruauerunt.

Quis, rogo, nunc poſſit inceſtuoſa coniugia quantumuìs inſtantiſſima prædicatione reſcindere? Quis valeat, non dicam populum, ſed vel vnum hominem ad illiciti matrimonij repudium prouocare? Clamant ſacri canones, humanæ in tantum ſcelus iudicant leges, obſiſtunt prædicatores Eccleſiæ: & cuncta hæc perditis hominibus velut aniles nęniæ riſum potiùs mouent, quàm ad corrigenda ſcelera compungant. Ecce inſupèr hoc anno (ſicut nóſtis) per Romanæ ſedis Antiſtitem bis congregatum eſt ſynodale Concilium, vbi denuò omnes inceſtuoſi iuxta canonum decreta, Eccleſiaſtica ſunt communione priuati. Sed quis ex tot millibus hominum ſaltim vnum vidit ab infauſti fœderis abominatione diuulſum? Immò nè profundiori iuſtè calamitatis abſorberetur hiatu, quis eorum poſt hæc, Eccleſię limen terere deſtitit? Aut quis inſupèr iſta conſiderans, ab eorum ſe familiaritate remouit? In omnes itaque letalis lepræ contagium ſerpit, quia nimirùm omnes eorum complices Apoſtolicæ excommunicationis nexus adſtringit. Enimuerò quiſquis coniugalis proſapiæ titulis inſignitur, quiſquis malè blādientis formę ſuaui venuſtate mulcetur, præſertìm ſi largioris ſubſtantiæ dotibus affluit, vel ſubcreſcentis ſobolis indoles ſpem ſibi futuræ poſteritatis infundit, conſultiùs iudicat, à Deo manifeſtè recedere, quàm adeò lucroſi matrimonij glutinum diſgregare. Si verò his contraria euenerint, atque luxuriæ calamitatis incommoditate percellatur, ipſe vir falſæ conſanguinitatis lineam texit, & inaudita proauorum nomina per multa argumenta confingit, atque ſenes quoſdam in huius allegationis teſtimonium aduocat, quos tamen per vitæ terminum ſublatos è medio non ignorat. Ipſe itaque ſibimet accuſator, & reus crimen impingit, ſcelus exaggerat, atque adminiculum, quo ex tam periculoſo naufragio enatare poſſit, inquirit.

Cum excõmunicatis nulla eſt habenda conuerſatio & familiaritas

Eat ergò nunc monachus, ſalutiferum vitæ ſuę ocium deſerat, vitamq; ſuam ſub ſpecie lucrandi animas, inania ſectando, conſumat. Quis enim ſimoniacus noſtræ commonitionis inſtinctu ſua ſe aliquandò ſponte depoſuit? Quis alieni iuris violēter inuaſor, paterno ſolo depulſos in patrimonia ſublata reſtituit? Quis in campo bellicoſis armatorum cuneis conſtipatus, ſi ex æquo congredi potuit, obſtaculo ſequeſtræ pacis ad propria, niſi fuſo ſanguine, repedauit? Quis exactor egeno debitori

Quàm ſit periculoſum monacho ſanctum deſerere ociũ.

debitori præfixum chirographo fœnus indulſit? Quis debitor creditoris hæredibus bonæ fidei iura ſeruauit? Omnia in orbe confuſa, cuncta pietatis ac fidei decreta conuulſa. A iudicibus iuſtitia venditur. A legiſperitis veritas tenebroſo cauillatoriæ argumentationis colore fuſcatur. Venales ſunt ſiquidem leges, & pecunia iuſtificat delinquentes. Aurum nunc ipſis ſenatoribus præſidens in tribunalibus iudicat, & velut Imperator quidam pragmaticæ ſanctionis edicta promulgat. Sicut enim Rex in ſecretalibus adytis de regni ſtatu, de rerum ſumma deliberat, quodammodò ſic aurum & latet in occulto, & ſententias depromit in publico. In ſudario anguſto concluditur, & deciſis negocijs calculos iudiciales appo nit. Plerunquè enim quos cauſa condemnat, mendax pecunia præmio dignos procaciter aſſeuerat. Econtrà quos conſcientia teſtatur innoxios, ſtatuit inopia coram iudicibus reos. Nummus nempe momenta legibus tribuit, atque ad ſuum intellectum obſcuras ſententias falſus interpretator inflectit. Nummus cor iudicum circa diuites oleo impietatis emollit, erga pauperes verò ad exercendum vigorem rigidæ animaduerſionis impellit. Nunc igitur auaritia malorum omnium radix, vberiùs pullulat, & tanquam viroſæ propaginis ramos per totum orbem feralium vitiorum portenta dilatat. Auaritia omnium malorum radix

Quòd nunc omnium vitiorum monſtra feraliùs vigeant.

CAP. XXX.

HAEc nimirùm tempora Apoſtolico denunciantur oraculo, dum Timotheo futura prædicit. In nouiſſimis, inquit, diebus erunt tempora periculoſa, & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus inobdientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, voluptatum amatores magìs quàm Dei, habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Atque his præmiſſis, ilicò ſubiungit: Et hos deuita. Nunquid ad mundi huius terminum Timotheus peruenturus erat, cui cùm prauitates hominũ in nouiſſimis diebus futuras Apoſtolus enumeraret, protinùs vt euitaret adiecit? An potiùs in vnius perſona diſcipuli, illis mandatum hoc communiter indicit, quos ad hoc deputatos officium iuxta finem ſeculi fore præuidit? Igitur dum non dicit, His prædica, his verba vitæ denuncia, ſed, Hos deuita, profectò modernæ temeritatis inſolentiam arguit, atq; ab infructuoſa tumidos quoſque prædicatione compeſcit. Quid ad hæc nos monachi dicimus, qui menſuræ noſtræ metas excedimus, atque ius nobis alieni muneris vſurpatione vendicamus? Si Paulus diſcipulum in hoc ipſo ſpecialiter conſtitutum ab incorrigibilium prædicatione prohibuit, qua nos audaciæ nota corripimur, qui nequaquàm nobis delegato prædicationis officio importunè noſmetipſos ingerimus, & noſtra ſalute poſtpoſita, alienis quaſi profectibus inaniter inſudamus? 2.Tim.3. Quibus ſancta prædicatio ſubtrahenda.

Cedat ergò, cedat ſterilis cura negocij. Superfluum iudicetur infructuoſo indulgere labori. In ſemetipſa mens totis collecta viribus redeat: aduerſùs infatigabiles aduerſarios peruigil ſe ad certamen accingat. Charitatis quidem viſceribus erga nos intrinſecùs affluat: ad exteriora verò ſe cauſa alienæ ſalutis extendere ſuperuacuum ducat. Ad ſe venientibus monita ſalutis impendat: nullius hortatu leuiter propriæ quietis lucra poſtponat. Imperialis edicti pagina veredario diſcurrente defertur, bullatæ nobis apochę ab authore ſedis Apoſtolicæ diriguntur: ſynodus congregatur, religioſis viris Concilij ſumma committitur. Solotenùs ilicò ſe monachus flectat, honorem ſacris literis reuerenter exhibeat: huius tamen expeditionis munus à ſe alienum irretractabiliter ducat, reputans intra ſe: Quid mihi cum Regibus terræ? Quid mihi cum ſynodali conuentu? Sufficiat mihi peccatis meis flendis inſiſtere: ſatìs mihi ſit me huic mundo mortuum exhibere. Nolite, quæſo, monachi, nolite ſub Eccleſiaſticæ compaſſionis ſpecie Regum aulas irrumpere: nolite aures Principum, velut ſalutaria ſuggerendo, faſtidioſa importunitate pulſare. Credite experto, credite in huius gratiæ ſtudijs non leuiter fatigato. Imperatoriæ nanque maieſtati ſæpè quæ ſuggerenda videbantur expreſſimus. A ſummis Pontificibus inuitati ſynodalibus Concilijs interfuimus. Sed qui hoc tempore iſta proſequitur, tanquàm ſi ſemina crederet arenoſis litoribus videatur. Non debet monachus ſe Regum negocijs ingerere.

Quòd

Quòd in Synodo monachus ad Epiſcoporum inuidiam liberè loqui non audeat. CAP. XXXI.

SAepè nanque in Concilijs ſynodalibus poſiti, quoſdam clàm ſibi feraliter conſcios præſidere in numero Sacerdotum vidimus, non modò de ſuis ſecuros, ſed vltrò etiam ad aliorum crimina defendenda impudenter accinctos: qui nimirùm (vt ferebatur) & cum Simone priùs emerant, & cum Giezi poſtmodùm chariſmatum dona vendiderant. Quorum tanta vis erat ad excuſandas excuſationes in peccatis, vt inter cætera mala etiam Simoniacæ hæreſeos non modò defenſores, ſed viderentur potiùs aſſertores. Quis ad iſtorum inuidiam monachus mutire præſumeret? Quis ad arguenda crimina, vel iuſtitiam declarandam, vendicare ſibi ius libertatis auderet? Ilicò ſæuirent, ilicò in nos duræ ſugillationis arma corriperent, & præmiſſo iurgio ſilentium imperarent, inter ſe ſcilicet hoc modo iudices conquerentes: Ad Concilium hoc iudicantes conuenimus: ſed (ô noua præſumptio) mortuorum ſententijs ſubiacemus, & Epiſcoporum ſunt iudices facti, qui legaliter ſub eorum fuerant legibus conſtituti. Quibus aliquandò reſpondetur: Venerabiles patres, & domini, ſicut vobis ſpecialiter prærogatum eſt iudicare, ità etiam minoribus Eccleſiæ membris competit quod ſentiunt in commune conferre, nec vlla canonum authoritas prohibet, iuniores quæ Eccleſiæ ducunt profutura depromere, dum tamen ventilata negocia pontificalis iudicij debeat clauſula terminare. Si quandò ergò hoc, aut aliquid huiuſmodi cũ humilitate ſuggeritur, nequaquàm patienter admittitur: ſed quicquid à nobis in ſynodo dictum eſt, totum ad inuidiam noſtram ſuperbo vocabulo iudicium nuncupatur.

Act. 8. 4. Reg. 5.

Melius ergò eſt vt monachus in ſua cella maneat, quàm Synodi negocijs ſe interponat.

Hæc breuiter idcircò perſtrinxerim, vt in me quilibet inexpertus diſcat, ſibimet etiam à talibus declinare, quantùm expediat. In vno ſiquidem præuadante colligitur, vtrùm à ſubſequenti exercitu ignotæ aquæ tutò fides habeatur. Protinùs ſe ab impetu proprij curſùs inſtitores venalium reprimunt, cùm vel vnum ex ſuis redire à nundinis vacuum, non diſtractis mercibus, cernunt. Quem ruralibus curis intentum frequenter ſeges negata deluſit, quamplures à ſterilis arui cultura compeſcuit. Cùm ſcrutator fluctuum labore fruſtratus, vacua laſſus lina reportat, facilè iam nudatos à perluſtrandis inopis aquæ finibus reuocat. Sic nimirùm me, non mihi ſoli, ſed & cunctis fratribus meis, talia tentâſſe ſufficiat, vt dum vnius labor inutilis fuiſſe perpenditur, non vni, ſed multis à ſuperuacui laboris impendio cautela præbeatur.

Quòd monachus ſe à mundo cohibeat, & Dei iudicium ſuis ſemper oculis anteponat. CAP. XXXII.

QVisquis ergò monachus perfectionis culmen feſtinat attingere, intra remotionis ſuæ ſe clauſtra cohibeat, ſpirituale ocium diligat, diſcurrere verò per ſeculum, velut merſare ſe in lacũ ſanguinis, perhorreſcat. Tot enim criminum magìs ac magìs in dies mundus contaminatione polluitur, vt quælibet ſancta mens ſola eius conſideratione fœdetur. Et dum veteribus noua ſemper augentur, quid aliud, quàm Antichriſti via proculdubiò ſternitur, vt iam vltra finem ſeculi in mundum veniens ſine offendiculo liber ingrediatur? Et cùm illius via nil aliud prorsùs, quàm noſtra ſint abſque dubio ſcandala, eadem cauſa debet veſtigia noſtra compeſcere, quæ illi ſpondet liberis poſſe greſſibus aduentare.

Via Antichriſti noſtra ſcãdala.

Deprimatur ergò quilibet frater nunc in anguſto ſuæ remotionis ergaſtulo, vt infinitæ magnitudinis domus ſibi paretur in cælo. Baruch ait: O Iſraël, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius: magnus, & nõ habet conſummationem, excelſus, & immenſus. Nunc ſe vinculo diuini timoris obſtringat, vt poſtmodùm ius veræ libertatis obtineat. Requieſcens in Chriſto reputet nil ſibi commune eſſe cum mundo, vt quod Iohannes Apoſtolus iubet, non ſolùm corde, ſed & corpore ipſo conſeruet. Nolite, inquit, diligere mundum, nec ea, quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo. Clareſcat ſeruus Chriſti, nulla mundum affectione cordis diligere: atque ad hoc probandum, corporalibus etiam hunc faſtidiat greſſibus frequentare. Ipſa porrò corporalis abſtinentia piæ mentis odium comprobet, vt quò quiſque à noxia mundi notitia magìs

Baruch 3.

1. Iohan. 2.

magis alienatur, eò arctiori Deo familiaritate iungatur. Nunc flebilis & mœrens defixos in terra oculos teneat, quos ad eum videndum, qui venturus eſt in nubibus cæli cum poteſtate magna & maieſtate, tunc lætus attollat, ſicut ſcriptum eſt: Reſpicite, & leuate capita veſtra, quoniàm appropinquat redemptio veſtra. O quàm ad pronunciandum breuiſſima verba, quàm ad pertractandum medullitùs infinita ſententia, videlicet cùm reprobi eiulantes tremefactis viſceribus dicēt: O montes, cadite ſuper nos, & colles, operite nos à facie ſedentis in throno: cùm deniquè ſol obſcurabitur, luna non dabit lumen ſuum, & ſtellæ cadent de cælo, tunc nimirùm cùm videbit eum omnis populus, & qui eum pupugerūt, & plangent ſe ſuper ſe omnes tribus terræ.

Luc. 21. Luc. 23. Matth. 24.

Quæ autem mens humana concipere, quę lingua valeat explicare, quantum erit tunc electorum gaudium, quàm inenarrabilis lætitia beatorum, cùm, periclitante mundo, ipſi de cætero ſubiacere periculis deſinunt, & venienti immortali Sponſo accenſis lampadibus tripudiantes occurrunt? cùm membra mundi ad perferenda tartareę combuſtionis ſupplicia corruunt, ipſi ad percipienda inacceſſibilis glorię præmia felices aſſurgunt? cùm illorum vitam mors immortalis intercipit, iſtorum mortalitatem virtute reſurrectionis abſorptam incorruptio glorioſa conſumit? Hoc cunctis ſeculis admirandum ſingulare ſpectaculum inceſſanter ſibi mens ſancta proponat. Hanc tremendam venturæ diſcuſſionis imaginem aſſidua præ oculis meditatione depingat. Iam ſe vir electus ad tribunal raptum Iudicis deputet, iam ſe in examine poſitum ad reddendam rationem diuinis quæſtionibus perurgeri formidabiliter penſet. Mundo ſe extraneum reddat, vt Deo propenſioris gratiæ largitate familiaris adhæreat. Hoc itaque modo mortuus viuat, à terrenis ſe vexationibus ſubtrahat, ac velut in ſepulcro iam poſitus, in ſolo Creatoris ſui deſiderio ſuauiter requieſcat, ſicque in Deo vita ſit eius abſcondita, quatenùs apparente Chriſto, & ipſe cum eo apparere mereatur in gloria, Amen.

Membrorū huius mūdi ſupplicia, & præmia electorum.

Coloſ. 3.

Hic ſcriptor alloquitur venerabiles monachos Petrum, & Albiſonem.

CAP. XXXIII.

NVnc, fratres chariſſimi, alter ſcilicet forma cœnobitarum, alter imitandum eremiticæ conuerſationis exemplum, ad vos ſtyli huius articulum reuoco, vt quibus primordium incipientis intenditur, in eis etiam conſequenter peracti opuſculi clauſulą terminetur. Videtis igitur, quàm celeriter breuis hæc vita pertranſeat. Videtis, quia mūdus hic vicinum ſuî terminum indicijs iam euidentioribus clamat. Tellus enim genitalibus effœta humoribus, quodammodò inuita aratrum tolerat, dum ferre fructus ſuis cultoribus negat. Et velut anilis aluus, dum ſanguis in corpore, vulua marceſcente, frigeſcit, etiā ſi procreandi ſtudium non defuerit, ad gignendam tamen ſobolem non aſſurgit. Aqua etiam nihilominùs ſterilitatem patitur, vt iam piſcator retibus impendium deneget, dum inopis capturæ quæſtus diris per elementum liquidum laboribus non reſpondet. Nec te, aër olìm fœcunde, prætercam, qui dum diuerſis tendicularum argumentis in volucrum captione nō prouenis, nimirùm aucupes caſſo labore fruſtratos ad exercitiū rurale remittis: & quos dudùm ad ſublimia captandis tuis muneribus faciebas intentos, iam vt meminerint, cui ſuſtentandæ vitæ adminiculum acceptū referre debeant, alumnæ terræ reddis obnoxios. Quique tunc largus quælibet groſſiora edulia tuis iubebas delicijs cedere, iam nunc ad te manum retrahēs, vilia facis oluſcula, velut accuratas epulas, menſas diuitum infercire.

Egregiū argumentum à ſimili.

Mundus itaque (vt prædictum eſt) quaſi longo laſſatus iam ſenio per cuncta ſua membra probabiliter indicat, quia curſûs ſui terminus diutiùs non elongat. Huc accedit, quòd homines nunc in iuuentute ſeneſcunt, & iuuenili adhuc decore vernante, intempeſtiuis canis verticem ſpargunt. Nimirùm quos propria dictat ætas, immaturæ venuſtatis adhuc flore vireſcere, ſenex mundus quodam violentæ authoritatis imperio ſecum præcipit decrepitos apparere. Quo fit, vt ſicut cauernoſæ arboris poma, mox vt producta fuerint, ante maturitatem corruant, itá nimirùm homines acerbo (vt itá dixerim) exitu, priuſquàm ad ætatis plenitudinem veniant, moriantur.

Cur homines citiùs ſolitò nunc moriantur.

Cùm itaque mundus præcipitem iamiam protinùs præ oculis imminentem ſui curſûs minetur occaſum, homines etiam quotidiè immaturo præuenti rapiantur

interitu, quid reſtat, niſi vt hoc breui puncto, quo viuimus, lapſura quæque, velut iam lapſa, deſpicere, & ad ea, quæ permanent, feruidæ mentis ſtudeamus deſiderio feſtinare? Eccè non leuia currentibus præmia proponuntur, & itineris noſtri ſtadium quotidiè breuiatur. Nulla ergò vitæ præſentis offendicula noſtri curſûs iter impediant, nullas nobis moras carnalis illecebræ torpor innectat. Quiſque iam ad promiſſa munera perſpicaces fidei oculos dirigat, & à brutis ignauiæ vinculis obuiantia quæque terrenæ prauitatis obſtacula robuſtæ ſpei penna tranſcendat. Eccè enim qui de longinquo vocauerat, manum iam appropinquantibus porrigit, & quasi teneros filios vacillantibus nutantes poplitibus firmat, blandeque ac leniter in gremium ſuæ charitatis inuitat.

Heb. 4. Adeamus ergò cum fiducia thronum gloriæ, arripiamus tantæ inſignia pietatis: & quod temeritatis fuerat quærere non promiſſum, pudoris ſit nolle ſuſcipere vel oblatum. Dedignemur iam cœnoſi huius mundi lutum ſæpiùs corporaliter terere, cuius amorem (Deo inſpirante) didicimus libero mentis pede calcare. Ab eo itaque, quem non diligit animus, ipſe etiam corporeus reprimatur inceſſus. Indignum cenſeamus viſitationis noſtræ frequentia, qui de noſtra gliſcit triumphare ruina. Inimicitias mentis ipſa quoquè teſtetur abſentia corporalis: nec crebrò noſtros mereatur ille diſcurſus, quorum fœdare conſueuit obutus: ſolusque inſidiarum ſuarum foueis incidat, qui noſtris aſſiduè greſſibus deceptionum laqueos parat. Sic ſic fruſtratas fraudum ſuarum excubias lugeat, dum nobis in pace quieſcentibus, nocturnæ noſtræ profectionis aditum callidus inſidiator explorat.

Vt monachus debeat mundo valedicere, & ſacræ lectioni vacare. Sufficiat autem noſtræ diſcurſioni diuini campus eloquij. Per hunc campum iugiter gradiamur, in eo delectabiliter ſpatiemur. Licet illic liberis greſſibus per parilem ſacrarum hiſtoriarũ planitiem currere. Poſſumus etiam per myſticæ intelligentiæ profunditatem quodammodò præruptorum illic montium celſitudinem repere. Illic perfruemur fidelium amicorum dulci colloquio, illic diuerſi apparatus, epularumque cæleſtium iugi conuiuio. His dapibus inhians fidelis anima, aſſiduæ lectionis alimento vegetata, robur accipiat, & puriſſimæ orationis adipe ſaginata pingueſcat. Relinquatur fames ſeculi faſtidientibus conuiuium mundi. Nos autem illas didicimus epulas, quæ & famelicis ſatietatem aſſolent cum iucunditate tribuere, & tamen ſatiatis neſciunt faſtidium generare: quæ nimirùm epulæ & mentis noſtræ ſtomachum ſuauiter replent, & tamen cloacarum ſeceſſibus nihil debent. Nihil enim de ſe prorsùs egeſtioni relinquunt, ſed ad præbendas vires per omnium ſe venarum poros, cunctorumque viſcerum penitùs interna diffundunt.

His itaque cæleſtibus menſæ dapibus mens intenta inexplebiliter vacet: his oculus ſolerter inuigilet, lingua articularis ſtyli verba percurrat, cor quæ leguntur intelligat, & myſterij latentis arcana reuoluat. Hoc pabulum ſacra animalia per aſſiduæ retractationis ſtudium iugiter ruminent, illud nimirùm à ventre ſcientiæ ad memoriæ guttur ſæpiùs iterata meditatione reducendo. Has, inquam, dapes mens ieiuna ſemper eſuriat: ab his verò nunquàm ſatiata recedat, ſed quò magis expletur, eò rursùs ad earum appetitum auidiùs accedatur: ſicque omnes ſenſus noſtros circa iſtas vitales epulas occupemus, vt cunctis cauſarum ſecularium negocijs inſenſibiles facti, verè mortui mundo, ſoli viuamus Deo: quatenùs ipſe author, & inſtructor feliciſſimi huius ferculi, illis ſuis conuiuis nos dignetur adſcribere, qui ex
Luc. 22. ore Veritatis merentur audire: Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus, Regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in Regno meo.

1. Iohan. 4. Omnipotens Deus, qui charitas eſt, fratres chariſſimi, ſancto cordi veſtro clementer inſpiret, vt pro me peccatore dignemini ſemper orare. Sit nomen Domini benedictum in ſecula, Amen.

MAR-

MARTYROLOGIVM ADONIS SIVE VDONIS ARCHIEPISCOPI TREVIRENSIS.

FRATER IACOBVS MOSANDER PIO LECTORI SALVTEM.

*MARTYROLOGIVM hoc ex quatuor peruetuſtis MS. codicibus ſibi mutuò correſpondentibus manu propria exarauimus. Verùm quartus à monacho ordinis S. Benedicti conſcriptus, aliquot Sanctorum nomina continebat, quæ in cæteris tribus non habebantur: de quibus cùm dubitaremus an eſſent Adonis, vel potiùs per dictum monachum eius Martyrologio adiecta: doctorum virorum vſus conſilio, eoſdem Sanctos ſigno ſtellæ, ſic *, prænotauimus ad euitãdum omnem errorem & ſcrupulum.*

Porrò Adonem hunc, quem Platina in vita Gregorij Pontificis eius nominis ſeptimi Odonem, Nauclerus Othonem, Carolus Sigonius Vdonem vocat: Hic, inquiens, in Concilio Laterano, in cauſa Henrici & Rodolphi legatus à latere, cum Bernardo Diacono, & Bernardo Abbate Maſſitrenſi, datus eſt, vt pacem inter Henricum & Rodolphum Imperatores conciliaret. Hic vir (vt infrà ait Aloyſius) ſanctiſſimus pariterque doctiſſimus fuit, qui tempore Gregorij ſeptimi floruit: cuius idcircò (vt reor) nec Sigebertus De viris illuſtribus, nec Trittemius in Catalogo, meminerũt, quòd eius MS. Martyrologium ſolùm apud nos, & in paucis admodùm alijs monaſterijs ſemper latuerit, nec ad eorum manus deuenerit. Inſupèr quàm fuerit rarum, ſubſequentes Lipomani proteſtantur literæ, vbi ait, ſe omne aurum in comparatione illius nihil ducere. Quidquid porrò à dicto Aloyſio in editione huius Martyrologij omiſſum ac ſuppreſſum eſt, id nos in lucem hîc emiſimus. Vale. Idem refert Nauclerus & Aloyſius ex Platina.

ALOYSIVS EPISCOPVS VERONENSIS PIO LECTORI.

CVM adhuc iuuenis eſſem, eamque ipſam ætatem in inclyta mea ciuitate Venetiarum agerem, audiui quendam celeberrimum virum & magni in Eccleſia Dei nominis referentem, Bononiæ vidiſſe ſe Martyrologium quoddam valdè celebre, atque completum, in quo multæ Sanctorum vitæ diebus ſingulis occurrentes, ad integrum eſſent deſcriptæ, ex quibus legenti & multiplex rerum cognitio, & ardens ſanctos ipſos imitandi deſiderium proueniret. Sed locum non recordabatur, in quo librum huiuſmodi vidiſſet. Poſteà cùm mihi geſta ſanctorum (ſic volente Deo) compilandi in mentem veniſſet, recentiores patres qui in hoc opere deſudauerunt perlegere volui, quos ferè omnes in hanc ſententiam concurrentes animaduerti, vt plurima ex Adonis Martyrologio deſumpta in ſuas lucubrationes tranſcriberent, quod & ingenuè (vt Chriſtiana pietas requirit) profitebantur, in calce hiſtoriarum hæc aut ſimilia verba ponentes: Hæc Ado in ſuo Martyrologio. Euolui autem ego bibliothecas omnes quotquot celebres ſunt, ſi quo modo hunc Adonis librum inuenire poſſem, nec tamen vſpiàm illum reperi. Quarè affligebar nimis, & mecũ ipſe dolebam quòd celebratiſſimus liber ab omnibus in mediũ adduceretur, à nemine tamen conſpiceretur. Iamque habendi libri animum abieceram, & illum vltrà non requirebam, credens à Deo fieri, vt ad manus meas peruenire non poſſet. Cùm verò anno ſuperiori peregrinationibus & laboribus meis, optimi Dei, & poſt eum ſummi domini mei Iulij tertij Romani Põtificis gratia finem impoſuiſſem, datumque eſſet vt ad ſponſam meam Veronenſem Eccleſiam liberè reuerti poſſem, con-

tinuò ad me viſendum aſſuerunt duo amici mei viri celeberrimi & doctiſſimi, ambo ciues Bononienſes, ambo florentes ætatibus, ambo in Artibus (vt aiunt) magiſtri, & in nobili illo Gymnaſio publicè magna cum laude profitentes, Iohannes Antonius Locatellus, & Scipio è Fabiorum familia. Hi cùm ſtudium meum in perquirendis ſanctorum vitis didiciſſent, multaque hac de re inuicèm fuiſſemus loquuti, tum mihi Scipio, Epiſcope, inquit, cùm primùm nos domum contulerimus, librum tibi miſſurus ſum quem domi habeo inter meos reconditum, multas ſanctorum vitas continentem, qui tibi credo non diſplicebit. Addebatque, nè inquiras modò nomen libri (illud enim ipſum ſtatim ego perquirebam) quoniam impræſentiarùm non recolo, non enim hoc ſcriptionis genus meæ eſt profeſſionis. Abijt ille, paucisque diebus elapſis ad me librũ miſit, manu ſcriptum, non typis excuſum: quem cùm aperio, & titulum prælego, (Ad illum enim ego protinus accurri) Adonis Martyrologium eſſe deprehendo. Quanta tunc exultauerim lætitia, Deus ſcit, omne aurum nihil duxi in comparatione illius. Statimque recordatus ſum ampliſſimi illius patris, qui aliâs mihi de Martyrologio Bononiæ viſo narrauerat, hocque illud ipſum eſſe certò credidi, ac ingentes Deo noſtro & filio eius Domino Ieſu Chriſto gratias egi, necnon amico fideli qui tanto me munere decorauerant.

*Liber autem ipſe in ſanctorum vitis deſcribendis hoc ordine procedit, per ſingulos menſes & dies ſanctos habet poſitos, quorum omnium vitæ referũtur, aliæ quidem breuiùs & conciſiùs, aliæ verò profuſiùs: ſed quæ breuiores deſcribuntur, pleræque ſunt quæ vulgò in D. Hieronymi * Martyrologio habentur. In edendo ergò volumine nos hunc modum tenuimus, vt quæ à Diuo Hieronymo ſunt poſitæ, omninò prætereantur, cùm in promptu ſint omnibus, niſi eis additum aliquid reperiatur. Quæ autem ab illo non ſunt poſitæ, hîc omnes ſint inſertæ.*

*Aut Vſuardi & aliorũ.

Quædã per eum fuerũt omiſſæ, vt Agnetis virginis & aliæ.

Accipe igitur benignè lector Martyrologium Adonis viri ſanctiſſimi pariterque doctiſſimi Treuerenſis Archipræſulis, qui iam annos paulo plus vel minus quingentos, à tempore Gregorij ſeptimi florere cœpit, & ob vitæ ſanctitatem tantæ extitit authoritatis, vt ab eodem Pontifice ad componendas res inter Henricum & Rodulphum qui de Romano Imperio contendebant, vnà cum duobus collegis de latere ſedis Apoſtolicæ Legatus deſtinatus fuerit: gratiasque & tu mecum age Domino, qui cùm non ampliùs perquireretur Ado (nè tãtum lumen in tenebris lateret) reperiri eum ad piorum conſolationem, & Eccleſiæ ſuæ ædificationem voluit. Vale, & ora pro me, vt vnum Deum verè adorem, corde colam, & ſynceris actibus venerer.

PROLOGVS DOMINI ADONIS ARCHIEPISCOPI TREVIRENSIS IN SVVM MARTYROLOGIVM.

ADO PECCATOR LECTORI SALVTEM.

NE putes in hoc opere in vacuum me laboráſſe, & rem non neceſſariam executum fuiſſe, breuiter tibi cauſam facti aperiam. Primum fuit imperium ac iuſſio ſanctorum virorum, vt ſupplerentur dies, qui abſq; nominibus martyrum in Martyrologio (quod venerabilis Flori ſtudio in labore domini Bedæ accreuerat) tantùm notati erant. Deindè collecti vndecunquè paſſionum codices, animũ intantùm ſuſcitauerunt, vt non ſolùm prateritas dierum feſtiuitates, verùm & aliorum qui per totum annum ibi * notatim poſiti erãt, latiùs & paulò apertiùs deſcriberẽ, infirmioribus fratribus, & minus legere valentibus ſeruiens, vt ad laudem omnipotentis Dei in memorijs martyrum haberent compendioſam lectionem, atque in paruo codicillo, quod multo labore alij per plures codices exquirunt. Huic operi, vt dies martyrum veriſſimè notarentur, qui confuſi in Calendarijs ſatis inueniri ſolent, adiuuit venerabile & perantiquũ Martyrologium, ab vrbe Roma Aquileiam cuidam ſancto Epiſcopo à Pontifice Romano directũ, & mihi poſtmodùm à quodam religioſo fratre aliquot diebus præſtitum. Quod ego diligenti cura tranſcriptum, poſitus apud Rauennam, in capite huius operis ponendum putaui. Paſſiones autem ſanctorum paulò longiùs, maximè circa finem, Martyrologio huic inſertas non mireris, cùm tibi ratio ſuperiùs reddita, cur factum ſit, ſuffecerit. Ora tantùm impenſiſſimè obſecro, vt meritis illorum conſocier, quorum triumphos, etsì minùs quàm debui, excolere optaui. Salutatus in Chriſto vale.

*al. nominatim

Hic immediatè ſequebatur idem Martyrologium à Pontifice Romano profectum, cuius ſuperiùs mentio ſit: ſed quia id breuiſſimè tantùm commemorat nomina Sanctorum, quæ in cæteris Martyrologijs exprimuntur, ideò ſuperfluum iudicauimus id adiungere huic Tomo noſtro.

QVO

QVO GENERE VEL CVLTV SANCTI MARTYRES VE-*nerandi ſunt, ex libro xx. ſancti Auguſtini contra Fauſtum Manichæum cap.21. Habetur 6. Tomo operum eius.*

POpulus Chriſtianus memorias martyrum religioſa ſolẽnitate cõcelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorũ conſocietur, atq; orationibus adiunetur: ità tamen vt nulli martyrum, ſed ipſi Deo martyrum ſacrificemus, quanuìs in * memorias martyrum conſtituamus altaria. Quis enim Antiſtitum in locis ſanctorũ corporum aſſiſtens altari, aliquandò dixit: Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane: ſed quod offertur, offertur Deo q martyres coronauit, apud memorias eorum quos coronauit: vt ex ipſorum locorum admonitione maior affectus exurgat, ad acuẽdam charitatem, & in illos quos imitari * poſſumus, & in illum quo adiuuante poſſumus. Colimus ergò martyres eo cultu dilectionis & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur ſancti homines Dei, quorum cor ad talem pro Euãgelica veritate paſſionem paratum eſſe ſentimus. Sed illos tantò deuotiùs, quantò ſecuriùs poſt certamina ſuperata: quantò etiam fidentiore laude prædicamus, iam in vita feliciore victores, quàm in iſta adhuc vſq; pugnantes. At verò illo cultu, quæ Græcè latria dicitur, Latinè vno verbo dici nõ poteſt, cùm ſit quædam propriè Diuinitati debita ſeruitus, nec colimus, nec colẽdum docemus, niſi vnum Deum. Cùm autem ad hunc cultum pertineat oblatio ſacrificij, vndè idololatria dicitur eorũ, qui hoc etiam idolis exhibent: nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam martyri, vel cuiquam ſanctæ animæ, vel cuiquam Angelo: & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanã doctrinam, ſiue vt corrigatur, ſiue vt condemnetur, ſiue vt caueatur. Ipſi enim ſancti, vel homines, vel Angeli, exhiberi ſibi nolunt, quod vni Deo deberi nõrũt. Apparuit hoc in Paulo & Barnaba, cùm commoti miraculis, quæ per eos facta ſunt, Lycaonij eis tanquàm dijs immolare voluerunt: conſciſſis enim veſtimentis ſuis, confitentes & perſuadentes ſe deos non eſſe, iſta ſibi fieri vetuerũt. Apparuit & in Angelis, ſicut in Apocalypſi legimus, Angelũ ſe adorari prohibentem, ac dicentẽ adoratori ſuo: Vide nè feceris, conſeruus enim tuus ſum, & fratrũ tuorum, Deum adora. Iſta ſibi planè ſuperbi ſpiritus exigunt, diabolus & angeli eius, ſicut per omnia templa & ſacra gentilium. Quorum ſimilitudo in quibuſdã etiam ſuperbis hominibus expreſſa eſt: ſicut de Babyloniæ quibuſdam Regibus memoriæ cõmendatum tenemus. Vndè ſanctus Daniel accuſatores ac perſecutores pertulit, quòd Regis edicto propoſito, vt nihil à quoquã Deo peteretur, niſi à Rege ſolo, Deum ſuum, hoc eſt, vnum & verum Deum adorare deprecarique deprẹhẽſus eſt. Qui autem ſe in memorijs martyrum inebriant, quomodò à nobis approbari poſſunt, cùm eos, etiam ſi in domibus ſuis id faciant, ſana doctrina condemnet? Sed aliud eſt quod docemus, aliud quod ſuſtinemus: aliud quod præcipere iubemur, aliud quod emendare præcipimur, & donèc emendemus, tolerare compellimur. Alia eſt diſciplina Chriſtianorum, alia luxuria vinolentorum, vel error infirmorum. Veruntamen & in hoc ipſo diſtant plurimùm culpæ vinolẽtorum & ſacrilegorum. Longè quippè minoris peccati eſt, ebrium redire à martyribus, quàm vel ieiunum ſacrificare martyribus. Sacrificare martyribus dixi, non dixi ſacrificare Deo in memorijs martyrum: quod frequentiſſimè facimus, illo duntaxàt ritu, quo ſibi ſacrificari noui Teſtamenti manifeſtatione præcepit: quod pertinet ad illum cultum, quæ latria dicitur, & vni Deo debetur. Proindè verum ſacrificium, quod vni vero debetur Deo, quo eius altare ſolus Chriſtus impleuit, in victimis pecorũ imitata dæmonia ſibi arroganter expoſcunt. Vndè dicit Apoſtolus: Quæ immolant gentes, dæmonijs immolant & non Deo. Non quod offerebatur culpans, ſed quia illis offerebatur. Hebræi autem in victimis pecorum quas offerebant Deo multis & varijs modis, ſicut re tanta dignum erat, prophetiam celebrabant futuræ victimæ, quam Chriſtus obtulit. Vndè iam Chriſtiani, peracti ſacrificij eiuſdẽ, memoriam celebrant, ſacroſancta oblatione & participatione corporis & ſanguinis Chriſti. Huius ſacrificij caro & ſanguis ante aduentum Chriſti per victimas ſimilitudinum promittebatur, in paſſione Chriſti per ipſam veritatem reddebatur, poſt aſſcenſum Chriſti per ſacramentum memoria celebratur.

* al. memorijs

* poſcimus

Sancti quomodò coli debeant.

Act.14.

Apoc.19. & 22.

Dan.6.13.

1.Cor.10.

Victimę pecorum veteris teſtamẽti figura fuit Chriſti in Cruce.

HYMNVS SANCTI AMBROSII EPISCOPI, IN LAVDEM *ſanctorum martyrum, qui immediatè in MS. noſtro Adone hic ſequebatur.*

AEterna Chriſti munera,
Et martyrum victorias,
Laudes ferentes debitas,
Lætis canamus mentibus:
Eccleſiarum principes,
Belli triumphalis duces,
Cæleſtis aulæ milites,
Et vera mundi lumina.
Terrore victo ſeculi,
Pœnisque ſpretis corporis,
Mortis ſacræ compendio
Vitam beatam poſſident.
Traduntur igni martyres
Et beſtiarum dentibus:
Armata ſæuit vngulis
Tortoris inſani manus
Nudata pendent viſcera,
Sanguis ſacratus funditur:
Sed permanent immobiles
Vitæ perennis gratia.
Deuota ſanctorum fides,
Inuicta ſpes credentium,
Perfecta Chriſti charitas,
Mundi triumphat principem.
In his paterna gloria,
In his voluntas Spiritûs,
Exultat in his filius,
Cælum repletur gaudio.
Te nunc redemptor quæſumus,
Vt martyrum conſortio
Iungas precantes ſeruulos
In ſempiterna ſecula. Amen.

LIBELLVS · DE FESTIVITATIBVS SANCTORVM APOSTOLORVM ET RELIQVORVM, QVI DISCIPVLI, AVT VIcini, *ſucceſſoresq́ ipſorum Apoſtolorum fuerunt.*

MENSIS IANVARIVS HABET DIES XXXI. LVNAM VERO TRICESIMAM.

CALENDIS IANVARII.

Die 1.

S. Almachius occiditur

OCTAVAE Domini. Rômæ, natalis ſancti Almachij martyris, qui iubente Alippio Vrbis pręfecto, cùm diceret, Hodiè octauæ Dominici diei ſunt, ceſſate à ſuperſtitionibus, idolorumque ſacrificijs pollutis, à gladiatoribus hac de cauſa occiſus eſt.

De Martina Surius.

Itèm Romæ, natale ſanctæ Martinæ virginis & martyris, quæ cùm eſſet ſublimis genere, & patre conſule nata, diues nimìs rerum, quas miſericorditer indigentibus erogabat, tenta ab Alexãdro Imperatore, iuſſa eſt ſacrificare Apollini. Sed mox vt orationem fudit beata virgo, terræmotus factus eſt magnus, vt ciuitas concuteretur. Ac ſic pars templi Apollinis deſtructa eſt, ſimulacrumquè comminutum, & multitudo magna cum ſacerdotibus fani oppreſſa. Iratus valdè Alexander Imperator, iuſſit alapis faciem eius cædi, & vncinis faciem eius dirumpi. Illi autẽ carnifices qui ad cædendum eam deputati fuerant, deficientes clamare cœperunt, Videre ſe quatuor viros ſplendidos, qui eam confortarent, ſibique potiùs pœnam inferrent. Indè teſtarum fragmentis cæſa, cùm inuictiſſima durâſſet, illi quibus hoc impium officium delegatũ fuerat, tandèm pietate diuina circundati lumine (erant enim octo) crudele ilicò miniſterium execrantes, crediderũt, ac Dominum verum Chriſtum Ieſum confeſſi ſunt. In eos autem accenſus valdè Imperator, ſuſpendi illos fecit, & carnes eorum ſpathis lacerari. Deindè capitibus amputatis ſeculi huius

8. martyres occiduntur.

viam finiêre, xvij. die menſis Nouembris. Sicque felicia regna martyres Chriſti facti petierunt. Iterùm ſancta Martina pœnis afficitur. Nam expoliata veſtibus, inciſa eſt toto corpore, ac deindè in quatuor palis extenſa, à duobus Cẽturionibus fuſtibus cæſa. Cumq; in confeſſione perſeueraret, mutati ſunt qui per vices eam, cæderent, ſeptẽ Centuriones. Sed & illic ſibi ſupplicia illata forti animo riſit. Indè recępta in carcerẽ. Poſteà verò adipibus & pinguedine perũcta, ad Imperatorẽ iterùm

adducta

adductã,& iubẽte eo in fanũ deorũ intromiſſa. Sed mox oratione facta ab illa, ignis de cælo cecidit,& idolum in fauillã redegit, ſacerdotes templi exuſſit,& multitudinem populi occidit. Tunc perculſus timore Imperator, tradidit eã cuidã Iuſtino præfecto, vt impelleret eam ad ſacrificandũ. Qui mox extendi eam iuſſit in conto, & ſpathis membra eius incidi, & circa mamillas vngulis attrectari, vſq; dum cxviij. inciſiones ab vncinis fierent. Sed cùm adhuc ille videret non expirâſſe, depoſita de cõto recipitur in carcerem. Quæ & itèm in Amphitheatrũ à Iuſtino pręfecto præſentata Imperatori, feris eſt iniecta. Tunc leo immaniſſimus de cauea laxatus, rugiendo vſque ad pedes ſanctæ martyris cucurrit, vbi ſtatìm ferocitatem depoſuit, eamque nullo pacto attigit. Sed cùm reduceretur in caueam, Eumenium Imperatoris cognatum interfecit. Et ierùm recepta eſt, iubente Imperatore, in carcerem. Exindè poſt duos dies cùm iret ad ſacrificandum Imperator, ei eſt exhibita martyr, quæ cùm fixa in Domino maneret, ſuſpenſa, iterùm vngulis raſa fuit, raſique eius capilli, quòd magicam artem in illis conſiſtere putabant: ſed videntes eam inſuperabilem, in templo Dianæ tribus diebus & tribus noctibus eam includunt. Cumque precibus ſuis Deus in puluerem redegiſſet ſimulacrum, educta de fano, ad vltimum gladio ferienda ab Imperatore deſtinatur. Huiuſmodi fine martyr venerabilis cæli regnum meruit. S. Martina deſtruit idolum. Gladio percutitur.

Eodem die apud Spoletum ciuitatem Tuſciæ, natale ſancti Concordij martyris tẽporibus Antonini Imperatoris. Hic ortus eſt Romę, cuius pater Gordianus dicebatur, ſanctiſſima conuerſatione presbyter, de titulo paſtoris, ordinatus Subdiaconus à ſancto Pio vrbis Romæ Epiſcopo. Qui nihil aliud cũ patre ſuo, niſi ieiunijs & orationibus die noctuq; vacabat, eleemoſynis pauperũ ſeruiens. Factũ eſt autem, vt cum conſilio patris ſui apud beatum Eutychen, qui tunc morabatur in prædiolo ſuo, via Salaria iuxta ciuitatem habitaret. Audiens famam eorum Torquatus Comes Tuſciæ qui verſabatur in ciuitate Spoleto, mittens accerſiuit ſanctũ Concordium, & dixit ei: Quo nomine vocaris? Reſpondit ſanctus Concordius: Chriſtianus ſum. Dicit ei Comes: De nomine requiro, non de Chriſto tuo. Sanctus Concordius reſpondit: Chriſtianus ſum, & Chriſtum confiteor. Cumque impelleretur ad ſacrificandum, & ille in fide Chriſti fortiter duraret, iuſſus eſt fuſtibus cædi. Sequenti nocte venit ad eum beatus Eutyches cum Antimo Epiſcopo, & rogauerunt Comitem, vt aliquot diebus cum eis permitteretur morari. Erat nanque Antimus Epiſcopus amicus Comitis, quique beatum virum Concordium fecerat illis diebus presbyterum. Peractis aliquot diebus, reuocatus eſt beatus Concordius, & venit ad Comitem. Cui & dixit Comes: Quid tractâſti circa ſalutem tuam? Sanctus vir reſpondit: Salus mea Chriſtus eſt, cui quotidiè ſacrifico ſacrificium laudis. Iratus Comes, iuſſit eum ſuſpendi in eculeo. Cruciatus diù, reuocatur arctatus ferro in carcerem, vbi meruit conſolationem Angelicam. Poſt tres noctes miſſi ſunt ad eum, qui aut ſacrificantem laxarent, aut nolentem punirẽt. Venientes autem miſſi, dixerunt ei: Aut ſacrifica Ioui, aut capitalem ſententiam accipies. Ferebant autem ſtatunculam Iouis. Beatus Concordius dixit: Gratias tibi ago Domine Ieſu Chriſte. Et expuit in faciem Iouis. Tunc vnus de ſatellitibus euaginato gladio amputauit caput eius, atque ità in confeſſione Domini emiſit ſpiritum. Venientes autem clerici cum religioſis viris, tulerunt corpus eius, & ſepelierunt illud non longe à Spoleto, in loco vbi aquæ multæ emanant. Itèm de Concordio Surius. Fuſtibus cæditur. Conſolatur Angelicùs. Capite cæditur.

Itèm Romæ via Appia, coronæ militum triginta, has ſub Diocletiano pro confeſſione veræ fidei percipere meruerunt.

Apud Africam, natalis ſancti Fulgentij, Eccleſiæ Ruſpenſis Epiſcopi & confeſſoris. Qui tempore VVandalicæ perſecutionis, ob catholicã fidẽ & eximiam doctrinam, ab Arrianis multa perpeſſus, & diù apud Sardiniã exilio relegatus, tandèm ad Eccleſiam ſuã redire permiſſus, & vita & verbo clarus, ſancto fine quieuit, annũ ſui Epiſcopatûs agens vigeſimumquintum, vitæ autem totius ſexageſimumquintum. De S. Fulgẽtio Surius Tomo 1.

Apud Alexandriam, ſanctæ Euphroſynæ virginis, quæ orationibus patris ſui Paphnutij de ſterili matre progenita, in puerili ætate cõſtituta, clàm ſe tonderi fecit, & monaſticam vitã expetijt, Smaragdi ſibi nomen imponens. Pòſt etiam in recluſione viginti & octo ânnis in omni ſanctitate perdurans, tacta ægrotationis incommodo, & mortem ſibi adeſſe cognoſcens, manifeſtauit ſe religioſo & lachrymis multotiès quærenti eam patri. De Euphroſyna Surius Tomo 1.

*al. Iurenſiũ. De eo Surius Tomo 2. In territorio Lugdunenſi monaſterio * Virẽſium, ſancti Eugendi Abbatis, cuius vita virtutibus & miraculis plena refulſit.

* Eodem die ſanctiſſimi Paragodæ ſeptimi Viennenſis Epiſcopi.

IIII. NONAS IANVARII.

Die 2. De Machario Surius Tomo 1. BEati Macharij Abbatis. Et in Ponto ciuitate Thomis, trium fratrum, Argæi, Narciſſi, & Marcellini pueri, qui ſub Licinio inter tyrones compræhenſus, cùm nollet militare, cæſus ad mortem, & diù in carcere maceratus, atque in mari merſus, martyrium conſummauit. Corpus eius ad litus delatum, & à religioſis viris depoſitum, magnis coruſcat virtutibus.

* Itèm S. Iſidori Epiſcopi & martyris.

III. NONAS IANVARII.

Die 3. * al. Anteri. Pontificale cap. 20. ROmæ, natalis ſancti * Anteros Papæ & martyris. Qui viceſimus poſt beatum Petrũ cùm duodecim annis, menſe vno, diebus duodecim rexiſſet Eccleſiam, paſſus eſt ſub Maximino: & in cœmeterio Calixti ſepultus via Appia. Hic geſta martyrum à notarijs diligenter exquiſiuit, & in eccleſia recondidit.

Surius & Turonenſis de Genofeua. Apud Pariſium, ſanctæ Genofeuæ virginis, quæ à beato Germano Antiſiodorenſi Epiſcopo Chriſto dicata, admirandis virtutibus & miraculis latè claruit, & vſque ad lxxx. annos in Chriſti ſeruitute conſenuit.

Ado Vienneñ. anno 241. Eodem die ſancti Florentij Viennenſis Epiſcopi & martyris, octaui eiuſdem vrbis. Itèm Octauæ ſancti Iohannis Euangeliſtæ.

PRIDIE NONAS IANVARII.

Die 4. NAtalis ſancti Titi Apoſtolorum diſcipuli, qui ordinatus ab Apoſtolo Paulo Cretẽſium Epiſcopus, cuiq; etiam Epiſtolã omni Eccleſiæ Dei celeberrimam idem Apoſtolus miſit. Poſt prædicationis officium fideliſſimè conſummatum, beatum finem adeptus, ſepultus eſt in eccleſia vbi à beato Apoſtolo fuerat dignus miniſter conſtitutus. *Felix S. Titi exitus.*

Apud Africam, natalis ſanctorum Aquilini, Gemini, Eugenij, Martiani, Quinti, Theodoti, Tryphonis, præclariſſimorum martyrum, quorum geſta habentur.

Eodem die apud vrbem Romam ſanctorum martyrum Priſci presbyteri, & Priſcilliani clerici, atque Benedictæ religioſiſſimæ fœminæ, ſub tempore Iuliani impijſſimi Auguſti, qui gladio martyrium compleuerunt.

S. Dafroſa capite cæditur. Itèm apud vrbem Romam beatæ Dafroſæ vxoris Fabiani martyris, quæ poſt damnationem beati viri ſui primùm relegata exilio, deindè ab impio Iuliano capite iuſſa eſt puniri. Itèm Octauæ Innocentium.

NONIS IANVARII.

Die 5. Pontificale cap. 9. ROmæ, natalis ſancti Teleſphori, qui ſeptimus poſt Petrum Apoſtolum Pontifex ordinatus, ſedit annos vndecim, menſes tres, dies xxj. Hic cõſtituit, vt ſex hebdomadibus ante Paſcha ieiunium celebraretur, & Natali Domini Ieſu Chriſti nocte Miſſæ celebrarentur, & hymnus Angelicus, id eſt Gloria in excelſis Deo, hora ſacrificij Miſſæ diceretur, illuſtreque martyrium duxit.

Itèm apud Antiochiã, depoſitio ſancti Simeonis monachi, admirãdę virtutis viri, qui decimotertio ætatis anno huic ſeculo abrenuncians, monaſterij clauſtra expetijt, vbi mira abſtinẽtia vix ſeptimo die cibũ ſibi indulgens, Pſalteriũ inter quatuor menſes didicit. Deindè nimia domãdi corporis intentione fune palmiceo renes ſibi conſtringens, duriter laniatus eſt. Indè in quodam puteo ſe recludens, & ex eo à fratribus violenter ad monaſteriũ reductus, clàm fugiens, eremũ petijt. Vbi multo cõmoratus tẽpore, in columna editiori ſanctitate feruens, ſe recluſit. Vbi nõ modò nulli extraneæ mulieri, ſed nec propriæ matri ſe videre permiſit. Et vſq; hodiè baſilicã columnæ illius fœminarũ nulla ingreditur. Nam quædã mulier veſte induta virili ingredi voluit, & mox vt limen attigit, retrorsùm mortua cecidit. *Vide Suriũ Tom 1. de S. Simeone.*

VIII. IDVS IANVARII.

Die 6. S. Macræ martyrium. EPiphania Domini. Eodem die paſſio ſanctæ Macræ virginis, quam cùm Rictiouarus præſes torqueri & in ignem præcipitari iuſſiſſet, illæſa permanſit. Deindè mamillis abſciſis, ſqualoreque carceris afflicta, ſuper teſtas acutiſſimas & prunas volutata, orans migrauit ad Dominum.

VII. IDVS IANVARII.

Die 7. RElatio pueri Ieſu ex Aegypto.

Itẽ natalis ſancti Luciani Antiochenę eccleſię presbyteri & martyris, viri doctiſ-

doctiſſimi atque eloquentiſſimi, qui paſſus eſt Nicomediæ ob confeſſionẽ Chriſti ſub perſecutione Maximini: Sepultusq; Helenopoli Bythiniæ, quam vrbem (cùm priùs Deprana vocaretur) in honorẽ eiuſdem glorioſi martyris, Conſtantinus Imperator inſtaurans, ex nomine matris ſuæ Helenopolim nuncupauit.

[illegible] ſ. Luciani presbyteri eſt To-mo 1. Sur.

Itèm apud Antiochiam, beati Cleri Diaconi, qui ob confeſſionẽ Chriſti ſeptiès tortus, & in carcere diù maceratus, ad vltimũ decollatus martyriũ conſummauit.

VI. IDVS IANVARII.

APud Neapolim Cãpaniæ, ſancti Seuerini cõfeſſoris, fratris beatiſſimi Victorini clariſſimi viri in miraculis. Qui & ipſe fratris imitator, poſt multarum virtutum perpetrationem, ſanctitate plenus quieuit. Sepultus in loco, vbi primùm abſtinentiſſimus, quàm ad Epiſcopatum vocaretur, conuerſatus fuerat.

Die 8. Vide plura Nonis Septembris de Seuerino.

Beluacijs, ſanctorum Luciani & Meſſiani, &c.

V. IDVS IANVARII.

IN Mauritania Cæſarienſi, natalis ſanctæ Martianæ virginis & martyris.

Eodem die apud Antiochiam, natale ſancti Iuliani martyris & Baſiliſſæ coniugis ſuæ. Hi itaque ſanctiſſimo voto coniuges, aliquot annos pariter vixerunt, carnem ſuam Chriſto virginem ſeruantes, totque monaſteria de rebus ſuis, quia erant parentibus genere clariſſimi, inſtituerunt, vt ad decem millia monachorum pater beatus Iulianus fieret, Baſiliſſa verò multarũ mater virginũ. Quarũ multitudinem cùm iam victricem præmiſiſſet ad Dominũ, ipſa cõuerſatione vitæ, & doctrinæ ſtudijs probatiſſima, inter verba orationis dulciſſimis ſuſpirijs plena, reddẽs Domino ſpiritũ, Angelorũ conſortio in cælo iũcta eſt. Iulianus verò poſtmodùm à Martiano præſide requiritur, quo tẽpore rabies crudelitatis ad perſequendũ ſanctos Dei ſub Diocletiano & Maximiano exarſerat, ad quẽ multitudo ſacerdotũ & Eccleſiæ Chriſti miniſtrorũ confugerat propter immanitatẽ perſecutionis. Compræhenſus itaq; cũ hac ingẽti multitudine ipſe præſidis audientiæ reſeruatus, cæteri ſerui Dei iuſſu crudelis Iudicis ingenti acceſſo igne, eisq; appoſito, in quo conſiſtebant loco cõſumpti ſunt. Vbi ad commendandã mortẽ ſanctorũ hora tertia, ſexta, nona pſallentiũ chori ferũtur auditi. Sed & veſpertinos, & matutinos hymnos Deo cecinêre. Beatus verò Iulianus primùm auditus, rigidiſſimis fuſtibus cæſus eſt. Cumque cæderetur, vnus miniſtrorum præſidi neceſſarius oculum amiſit. Quem beato Iuliano orante ilicò recepit in Chriſtum credens. Vndè ſtatìm ab inſano iudice decollatur. Indè beatus Iulianus ductus ad fanum dæmonum eſt, vbi ſimulacra cryſtallina & electrina, atque ex diuerſi generis metallis ad quinquaginta ità comminuta, in puluerem redacta ſunt, vt quod fuerint, omninò non appareret. Deindè ſanctus martyr vinculis ferreis arctatus, per ciuitatem ſub voce præconis circunducitur. Cumque perueniſſet ad locum, vbi filius præſidis in ſcholis erudiebatur, puer idem Celſus nomine, vidit multitudinem albatorum circa ſanctum martyrem, & coronam precioſiſſimis lapidibus renitentem ſuper caput eius. Quæ viſa cùm ſuis condiſcipulis narraret, ſubitò diuinitùs inſpiratus proiecit volumina magiſtrorum, & veſtimenta, quibus erat indutus, & celeri curſu peruenit ad pedes vincti martyris. Ad quod factum ſtupens tota penè ciuitas accurrit: ac cum reliquis præſes & mater pueri eiulantes adueniunt. Sed cùm puerum à ſocietate beata ſeparare non poſſent, cum beato Iuliano in imo carceris ipſe mancipatur. Vbi diuino lumine conſolati, & odore mirifico ità ſunt reſperſi, vt & milites, qui eos cuſtodia ſeruabãt, circiter viginti, commoti, & ſtupore perculſi, Chriſto Domino crederent. Ad hos itaque viſitandos in carcerem fratres ſeptem vnà cum Antonino presbytero venerunt: officioq; ſancti Antonini presbyteri, tam puer, quàm viginti milites baptizati ſunt. Quod audiens præſes, ſeptem fratres dira cuſtodia diù maceratos, in vltimo tradi igni præcepit, viginti porrò milites gladio trucidari. Sicque martyrium victores conſummauerũt. Sanctum verò Iulianum atque Celſum puerum, ſanctumque Antoninum presbyterum ſibi præſentatos, necnon & Anaſtaſium, quem beatus Iulianus à morte ſuſcitatũ participem gratiæ Chriſti fecerat, in cuppas pice & adipe feruentes iniecit, ſub quibus lignorum & ſarmentorũ copiam aggregari iuſſit. Sed beati nihil læſi ſub igne, in confeſſione perſiſtunt. Ducti ergò iterùm ſunt in cuſtodiã. Cum puero autem mater ipſius Martionilla, vt eum mutare poſſet, volens incluſa eſt. Sed dum cupit filium prædam fieri diabolo, ipſa prædata Chriſto, eiusque ancilla fidelis facta, baptiſmi gratiam recepit. Quo audito,

Die 9. De Iuliano & Baſiliſſa Surius [illegible]

Multi martyres igne cremantur.

Conuerſio Celſi filij præſidis.

Martyrium 7. fratrũ & 20. militum.

Martionilla, præfecti vxor, baptizatur.

dito, ipſius coniunx piam Chriſti famulam in imo carceris truſam martyribus ſociauit. Quos iterùm ſuis conſpectibus præſentari fecit, & ad fanum dæmonum, ſacerdotibus fani intrò expectantibus, vt ſacrificarent miſit. Sed mox ſanctis orantibus templum ſolo deiectum, ſacerdotumque ad mille, & paganorum multitudo occiſa eſt. Sed iterùm ab irato impio præſide ſancti retruduntur. Qui diuina conſolatione nocte ſunt mirabiliter confortati. Sequenti verò luce producti ſunt de cuſtodia: oleoque infuſo lignis, manus & pedes eorum ligantur, ignisque ità ſupponitur. Sed cùm inuicti perdurarent, Iuliano & Celſo cutem capitis auferri iubet, Antonino & Anaſtaſio lumina effodi, Martionillæ eculeum parari. Hæc cùm illi fortiſſimè peruiciſſent, feris intromiſſis in Amphitheatrum ad deuorandum obiecti ſunt. Sed feræ pedes ſanctorum lingebant. Cumque omnia peruiciſſent, militibus eos ferire iuſſit. Atque tali certamine palmam adepti, regna manſura perceperunt.

SS. martyres occiduntur.

IIII. IDVS IANVARII.

Die 10. Surius ex Hieronymo.

APud Thebaidem, natalis ſancti Pauli primi Eremitæ, qui à ſextodecimo ętatis ſuæ anno vſque ad cēteſimum & quartumdecimum ſolus in eremo permanſit. Cuius animam inter Apoſtolorum & Prophetarum choros ad cælum ferri ab Angelis, ſanctus Antonius vidit.

Act. 6.

Apud Cyprum, beati Nicanoris Diaconi, gratia fidei & virtute admirandi, apud Cyprum glorioſiſſimè coronati, ibique venerabiliter ſepulti. Qui etiam fuit vnus de ſeptem primis Diaconibus.

* Itèm Inuentio ſancti martyris Hermetis.

III. IDVS IANVARII.

Die 11.

APud Alexādriam, natalis ſanctorum Confeſſorum Petri, Seueri, Leucij, quorum geſta habentur.

De Iginio Pontifice.

Itèm S. Iginij Papæ, qui ſedit Romæ annos quatuor. Hic conſtituit Clerum, & diſtribuit gradus. Sepultus in Vaticano 3. Idus Ianuarij.

In Africa, natalis ſancti Saluij. In huius natali ſanctus Auguſtinus verbum fecit ad populum Carthagini.

PRIDIE IDVS IANVARII.

Die 12.

APud Achaiam, natalis ſancti Satyri martyris ciuis Arabiæ, qui tranſiens ante quoddam idolum, cùm exſufflâſſet in illud, ſignans ſibi frontem, ſtatìm corruit: ob quam cauſam decollatus eſt.

De Arcadio Surius Tō 1.

Eodem die natalis S. Archadij martyris, genere & miraculis clari.

IDIBVS IANVARII.

Die 13.

OCtaua Epiphaniæ. Romæ via Lauicana, coronæ militum quadraginta, ſub Gallieno Imperatore.

De Hilario Surius Tō. 1.

Pictauis, S. Hilarij Epiſcopi & confeſſoris, qui ob catholicam fidem quadriennio apud Phrygiam relegatus, inter alias virtutes fertur quòd mortuum ſuſcitauerit.

Apud Viennam, S. Veri Epiſcopi, qui præſedit Eccleſiæ poſt ſanctum Euantium.

* Remis depoſitio ſancti Remigij Epiſcopi.

* Treueris S. Agritij Epiſcopi & confeſſoris.

XIX. CALENDAS FEBRVARII.

Die 14.

De eo vide Surium Tomo 1.

APud Nolam Campaniæ, natale beati Felicis preſbyteri. Hic à Maximiano Nolanę vrbis Epiſcopo preſbyterij honore præditus eſt. Cùm autem Imperator decreta Chriſtianorum inſequi præcepiſſet, Maximianus Pontifex iam ſenio prægrauatus, putans ſe non poſſe ferre ſupplicia, ſyluarum ſaltus adijt. Quos dum turbidus de perſecutione pererrâſſet, affectus fame, gelu attritus, ſolo corruit ſemiuiuus. At beatus Felix preſbyter captus, & vinculis adſtrictus, cùm ante præſidem Dracum adductus fuiſſet, multaque ante ipſum de portentis deorum, quòd nihil eſſent, diſputâſſet, cumque præfectus impelleret, vt immolaret, reſpondit: Inimici eſtis deorum veſtrorum. Ad quæcunque enim me deorū veſtrorum templa duxeritis, hoc eis eueniet, quod euenit illis, ad quæ meum fratrem Felicem vos duxiſſe pœnituit. Sed ſi vultis probare virtutem Domini mei Ieſu Chriſti, me ad Capitolium ire iubete, vt ipſum Iouem principem dæmoniorum veſtrorum ruere faciam. Mox impius Iudex compreſſis auribus ſuis, iuſſit eum fuſtibus cædi. Deindè beatus confeſſor carceri includitur. In quo non mediocribus vinculis adſtrictus,

ctus, cochleis ac teſtulis ſuperpoſitus extenditur. Et eccè nocte media Angelus Domini, confractis catenis, ſciſſaque trabe, qua pedes eius incluſi tenebantur, ait illi: Surge & egredere, ac require ſacerdotem tuum, inuentumque reduc ad vrbem, & abſconde, nè inedia ac fame depereat. Cumque beatus Felix egreſſus Epiſcopum ſuum requireret, inuenit illum ſolo proſtratum, clauſis oculis, ſtrictiſque dentibus vix ſpirantem. Et cùm anxiè requireret, quid alimenti defecto ſeni porrigeret, eccè ſubitò de ſentibus vuam pendere miratur: de qua albis granis in os confeſſoris Chriſti expreſſis, paululùm ſenior refocillatus ſurrexit. Quem humeris impoſitum Felix ad ciuitatem detulit, & ſub tugurio cuiuſdam viduæ commendatum, alimentis pauit. Deindè captus, & in exilium deportatus eſt beatus martyr, in monte vocato Tyrceio, vbi lapides excidebantur, vt ipſe cum damnatis pari modo lapidum cæſor eſſet. Vbi Probi cuiuſdam Tribuni filiam à dæmonio liberauit, vxoremque eius ab hydropis morbo curauit, ipſumque Probum cum vxore & filia, & pluribus alijs in Chriſto baptizauit. Pòſt deindè cùm regreſſus eſſet, creſcente perſecutione, iterùm mittitur perſecutor ex numero apparitorum, qui beatum Felicem teneret. Quem cùm ſolicitè requireret, & eundem Felicem interrogaret, ſi nóſſet, vbi Felix preſbyter lateret: Hac, inquit, Felix parte abijt. Perſecutore diſcedente, Felix latebram petijt. Sed nec mora perſecutor ipſe ſubſequitur. At martyr inter parietes dirutos occulebatur, vbi in ipſo primo domûs introitu aranearum telæ dependentes, intùs neminem tunc intrâſſe, fidem facerent. Qua viſione deluſus inimicus abſceſſit. Sic martyr ad alium locum demigrans, à muliere quadam per tres menſes paſtus eſt: cuius tamen faciem, dum eiuſdem latibulis celaretur, nullo modo vidit. Poſtmodùm verò apud Nolam pontificem dæmoniorum ad Chriſtum conuertens, templum Apollinis priùs dæmone, qui reſponſa dabat, expulſo, diuina virtute deiecit. Virtutibus itaque adeò illuſtris, cùm vellet vniuerſus populus Nolanus vt leuaretur Epiſcopus, non conſenſit, ſed alterum in ſede Pontificali deligens, ipſe poſt duodecim annos, quos apud Nolam, ceſſante perſecutione, fecerat, Dominica die myſterijs confectis, data pace omnibus, ſe in pauimentum oraturus proiecit: moxque beati viri anima de carnis ergaſtulo egreſſa, poſt grauia tormẽta, quæ patienter tulerat pro Chriſto, felicia regna, ipſe verè Felix conſcẽdit. Sepultuſque eſt iuxta vrbem in loco qui dicitur Pincis, vbi claris ſemper fulget virtutibus, ab Helpidio venerabili, & ſancto preſbytero. Hic etiam beatiſſimus martyr & confeſſor hæreticis inuictiſſimè reſtitit.

Dirè cruciatur S. Felix. *Multa ſigna facit.* *Reſpuit Epiſcopatum.* *Felix [illegible] tu.*

Apud Viennam S. Caldeoldi Epiſcopi.

XVIII. CALENDAS FEBRVARII.

ABacuc & Micheæ prophetarum, quorum corpora ſub Arcadio Imperatore diuina reuelatione reperta ſunt. *Die 15.*

Itèm beati Macharij abbatis, diſcipuli beati Antonij, vita & miraculis celeberrimi.

Itèm beati Iſidori, ſanctitate vitæ, fide, ac miraculis præclari.

Apud Bituricas ciuitatem, Tranſlatio Sulpitij Epiſcopi & confeſſoris, qui à pueritia ſacris literis eruditus, & ſanctæ conuerſationis luce conſpicuus, etiam laicus virtutibus claruit. Pòſt etiam coma depoſita, monachorum pater extitit: atque indè ad Epiſcopalem prouectus cathedram, vita clarus, miraculis glorioſus quieuit. *S. Sulpitius vita & ſignis clarus.*

* Itèm Mauri Abbatis, diſcipuli beati Benedicti.

XVII. CALENDAS FEBRVARII.

ROmæ via Salaria in cœmeterio Priſcillæ, natalis S. Marcelli Papæ, qui iubente Maximino Imperatore, primò fuſtibus cæſus, & à facie eius quem corripiebat expulſus eſt. Deindè audiens quòd domum S. Lucinæ, quam ipſe proſcriptione damnauerat, eò quòd de facultatibus ſuis Chriſtianis donauerit: eccleſiam faceret, & in ea Miſſas celebraret, in media ciuitate iuſſit in eadem eccleſia * plancas ſterni ad animalia cantabilli publici: & eiuſdem ſtabuli Epiſcopum ad ſeruitium animalium deputauit cum cuſtodia publica. Vbi etiam poſt multos annos ſeruiendo, indutus amictu cilicino, defunctus eſt: & conditus aromatibus à Iohanne preſbytero, ac à beata Lucina, ſepultus in cœmeterio Priſcillæ. Hic fecit cœmeteria via Salaria, & vigintiquinque titulos

Die 16. De Marcello Sur. s Tō. 1. ** paleas* *Obit* eius.*

titulos in vrbe Roma conſtituit, propter baptiſmum & pœnitentiam multorum, qui conuertebantur ex paganis, & propter ſepulturas martyrum.

Apud Arelatem S. Honorati Epiſcopi, cuius vita doctrina ac miraculis illuſtris refulſit.

XVI. CALENDAS FEBRVARII.

Die 17. De Antonio Surius Tõ. 1.

IN Aegypto apud Thebaidem, beati Antonij monachi, qui ſine vlla ſcientia literarum, Scripturas diuinas, & memoriter audiendo tenuiſſe, & prudenter cogitando intellexiſſe prædicatur. Multorum monachorum pater, vita & miraculis præclariſſimus vixit. Cuius corpus ſub Iuſtiniano Imperatore diuina reuelatione repertum, Alexandriam delatum eſt, & in eccleſia beati Iohannis Baptiſtæ humatum.

*Alij legũt Speoſippi, Cleoſippi & Meleoſippi. vide de his Surium.

Apud Linguonas, natale ſanctorũ geminorum* Spenſippi, Eleuſippi, & Meleuſippi. Qui cùm eſſent vigintiquinque annorum, cum auia ſua Leonilla, & Ionilla, & Neone martyrio coronati ſunt, tempore Aureliani Imperatoris. Gemini quidem in vna arbore ſuſpenſi, ligatis manibus ſursùm, & pedibus deorsùm: ità extenti, vt penè putarentur in ipſa membrorum compage ſeparari: qui inter orationum verba ſimul migrârunt ad Dominum. Ionilla hoc videns, confeſſa eſt ſe etiam eſſe Chriſtianam. Quæ pòſt comprǽhenſa à turbis, multisque afflicta ſupplicijs, cùm Chriſtum negare noluiſſet, cum Leonilla eſt ſimul gladio perempta. Neon exceptor geſtorum, & ipſe Chriſti nomen confeſſus, martyrio coronatus eſt. Docuit autem & baptizauit geminos hos Benignus presbyter, quem miſit ab Oriente beatus Polycarpus Iohannis Apoſtoli auditor in Galliam, cum Antiocho compreſbytero, & Tyrſo Diacono. Sepulti ſunt autem ijdem gemini in ſecundo miliario ab vrbe Linguonum. Turbon autem, ſcribens victorias confitentium Dominum, non poſt multum temporis martyrium perpeſſus eſt.

SS. martyres occiduntur.

De Sulpitio Surius Tõ. 1.

Bituricas ciuitate, Sulpitij Epiſcopi.

XV. CALENDAS FEBRVARII.

Die 18.

CAthedra ſancti Petri Apoſtoli, quam primùm ſedit Romæ.

Eodem die, natalis S. Priſcæ virginis & martyris. Et in Ponto, natalis ſanctorum martyrum Moſæi & Ammonij: qui cùm eſſent milites, primò ad metalla deputati, nouiſſimè igni traditi ſunt. Et paſſio ſanctorum martyrum Tyrſi, Leuci & Galerici.

XIIII. CALENDAS FEBRVARII.

Die 19.

HIeroſolymis, Marthæ & Mariæ ſororum Lazari.

De Germanico lege in Hiſt. Eccle. lib. 4. cap. 14

In Smyrna, natalis S. Germanici martyris, qui cùm primæuæ ætatis venuſtate floreret, per gratiam virtutis Dei, metum corporeæ fragilitatis excludens, ſpontè præparatam ſibi beſtiam, damnatus à Iudice, prouocauit: cuius dentibus comminutus, vero pani, id eſt, Domino Ieſu Chriſto, pro ipſo moriens, meruit incorporari.

De Pontiãо Surius ex MS.

Apud Spoletum, natale ſancti Pontiani martyris, temporibus Antonini Imperatoris, ſub iudice Fabiano. Ante quem adductus, & interrogatus, quo nomine vocaretur, reſpondit: A parentibus nomen mihi impoſitum eſt Pontianus, maius aũt nomen, Chriſtianus. Tunc reſponſo finito, iratus Fabianus, expoliari eum, & virgis cædi iuſſit, donèc videretur ſanguis ipſius in terrã fluere. Iterùm iuſſit ſuper carbones nudis pedibus ambulare. Cui beatus Pontianus: Ego in nomine Domini mei Ieſu Chriſti ambulo ſuper carbones ardentes: tu ſi potes mitte in nomine Iouis manum in aquam calidam. Iratus Fabianus iuſſit eculeum parari, & vncinos ferreos fieri, & ibi eum ſuſpendi. Sed deficientibus miniſtris impij, truditur martyr Dei in ima carceris, vbi à religioſis viris confortatur ad agonem martyrij. Educitur iterùm ad certamen circunſpectante populo in amphitheatro, & dimittuntur ei duo leones. Qui manſueti facti, beatum Pontianum minimè tetigerunt. Quod videntes populi exclamauerunt, Verè magnus eſt Deus Chriſtianorum: ità vt ſeditio fieret. Iterùm beatus martyr retruditur in carcerem per duodecim dies, vt fame deficeret, vbi ab Angelo cõfortatus, & cæleſti cibo paſtus eſt. Poſt duodecim verò dies putantes eum defeciſſe, miniſtri venerunt, vt corpus eius tollerent, & inuenerunt eum pſallentem, & laudes Deo dicentem. Eductus iterùm de carcere eſt, & extenſus ſuper lectum ferreum, iubente impio Iudice, ac plumbo feruefacto dorſum illius perfuſum. Sed cùm martyr talia paruipendens inuictus maneret, confuſus

Poſt varia tormẽta ple

ſus Fabianus dictauit ſententiam, vt capite minueretur. Sicque à ſpiculatore percuſſus quieuit in pace. Conſummauit autem martyrium ſuum xviiij. Calend. Februarij. Et ſublatum corpus eius à Chriſtianis ſepultum eſt xv. Calendas. Celebris verò dies ipſius agitur xiiij. Calendas Februarij, quandò iterùm ſacrum corpus eius mutatum eſt. *ditur capite S. Pontianus.*

XIII. CALENDAS FEBRVARII.

Romæ, Fabiani Epiſcopi, qui cùm quatuordecim annos, menſes vndecim, ac duodecim dies Eccleſiæ præeſſet, paſſus eſt martyrium tempore Decij, & in cœmeterio Calixti ſepultus. Hic regiones diuiſit Diaconibus, & fecit ſeptem Subdiaconos, qui ſeptem notarijs imminerent, vt geſta martyrum in integro colligerent. Huius tempore ſuperuenit Nouatus ex Africa, & ſeparauit Nouatianum de Eccleſia, poſtquàm Moyſes confeſſor in carcere defunctus eſt: qui fuit ibi menſes vndecim. *Die 20. De Fabiano Pontificale c. 21.*

Itèm Romæ, natale ſancti Sebaſtiani martyris, qui intantùm charus erat illis temporibus Diocletiano & Maximiano, vt principatum ei primæ cohortis traderent. Quem Diocletianus vbì Chriſtianum cognouit, nec à fide poſſe reuocari, iuſſit ligari in medio campo, quasì ſignum ad ſagittam, & ſagittari à militibus. Qui cùm ſagittis plenus ſtaret, quasì heritius, putantes eum mortuum, abiêrunt. Nocte autem veniens quædam mulier nomine Hirene tollere corpus, inuenit eum viuentem, & adduxit in domum ſuam, & curam eius egit. Qui vbì conualuit, multos in fide confortauit. Nec mora ipſis Imperatoribus apparens, hos prout digni erant corripuit. Tunc iuſſit eum Diocletianus in hippodromum palatij duci, & fuſtigari donèc deficeret, quem mortuum in maximam cloacam miſerunt. Sed ille apparuit in ſomnis ſanctæ matronæ Lucinæ, dicens: Iuxta Circum inuenies corpus meum, pendens in vnco: hoc ſordes non tetigerunt: Dum leuaueris, perduc ad Catacumbas, & ſepelies me in crypta iuxta veſtigia Apoſtolorum. Quæ, ipſa nocte cum ſeruis veniens, totum ità compleuit. *De S. Sebaſtiano Surius Tom. 1.* *Fuſtibus cæſus moritur.*

Eodem die Romæ, natalis ſanctorum martyrum * Maurij & Marthæ, cum filijs ſuis, Audifax & Abacuc nobilium de Perſida, qui ad orationem venerant Romam tempore Claudij principis: è quibus poſt toleratos fuſtes, eculeum, ignes, vngues, manuum præciſionem, Martha in Nympha necata, cæteri decollati, & cætera corpora eorum ſunt omnia incenſa & diſſipata. ** Marij* *De his in vita S. Valentini 1. Tomo Surij.*

XII. CALENDAS FEBRVARII.

Romæ, natalis ſanctæ Agnetis virginis & martyris, quæ tertiodecimo ætatis ſuæ anno in vrbe Roma paſſa eſt. Hæc dum à ſcholis reuertitur, à Præfecti filio amatur. Cuius parentes dum requiſiſſet, cœpit offerre plurima, & plura promittere. Deniquè detulerat ſecum precioſiſſima ornamenta, quæ à beata Agnete, veluti quædam ſtercora, ſunt recuſata: vndè factum eſt, vt iuuenis maiori perurgeretur ſtimulo, & putans eam meliora velle accipere ornamenta, omnem lapidem precioſum ſecum defert & gloriam: & per ſeipſum, & per notos ac affines, cœpit aures appellare virginis. Diuitias, domos, poſſeſſiones, familias, atque omnes mundi diuitias repromiſit, ſi conſenſum ſuum eius coniunctioni non negaret. Sed cùm beatiſſimam virginem inclinare nullis donis aut promiſſionibus poſſet, inſanus iuuenis amore capitur cæco, & inter anguſtias animi & corporis, anhelo cruciabatur ſpiritu. Inter hæc lecto proſternitur, & per alta ſuſpiria amor à medicis aperitur. Fiunt nota patri, quæ fuerant inuenta à medicis, & eadem paterna voce quæ fuerant iam dictà à filio, ad petitionem virginis reuoluuntur. Abnegat Agnes beatiſſima, & ſe nullo pacto aſſerit prioris ſponſi fidem violare. Tunc præfectus cœpit vehementer inquirere, quis eſſet de cuius ſe Agnes poteſtate iactaret. Extitit quidam quì diceret hanc Chriſtianam eſſe ab infantia, & magicis artibus ità occupatam, vt dicat Chriſtum ſponſum ſuum. Audiens hæc præfectus Symphronius, lætus efficitur, & miſſa apparitione, cum ingenti ſtrepitu, ſuis eam tribunalibus præcepit aſſiſti. Quam cùm nec blandimentis, nec terroribus poſſet ab ſtatu ſui propoſiti mouere, iuſſit eam nudari, & nudam ad lupanar duci, ſub voce præconia dicentis: Agnem ſacrilegam virginem, dijs blaſphemiam inferentem, ſcortum lupanaribus traditam. Statìm autem vt ſpoliata eſt, *Die 21. Surius Tó. 1. de ea.* *S. Agnes deſponſatur Chriſto filio Dei.*

crine reſoluto, tantam denſitatem capillis eius gratia diuina conceſſit, vt meliùs eorum fimbrijs videretur quàm veſtibus tecta. Ingreſſa autem turpitudinis locum, Angelum illic Domini præparatum ità inuenit, vt circundaret eam immenſo lumine. Cumque ſe in oratione, Domino ſubſtrauiſſet, apparuit ante oculos eius ſtola candidiſſima, & appræhendens eam induit ſe: Erat autem ad menſuram corpuſculi eius, indumentum nimio candore conſpicuum. Intereà præfecti filius venit ad locum, credens ſe ludibrium exercere, & audacter ingreſſus, vidit tantùm lumen circa eam: ſed quia non dedit honorem Deo, cecidit in faciem ſuam, & præfocatus à diabolo expirauit. Hunc tamen virgo poſt paululùm orando reſuſcitauit. Qui egreſſus foràs, cœpit clamare: Vnus Deus in cælo & in terra, & in mari, qui eſt Deus Chriſtianorum. nam omnia templa vana ſunt: dij qui coluntur vani ſunt, & penitùs nec ſibi poſſunt aliquid, nec alijs præſtare. Præfectus autem videns tanta mirabilia, obſtupuit: ſed veritus proſcriptionem, ſi contra pontifices templorum ageret, qui ſeditionem populorum concitauerant, & Agnem contra ſententias ſuas defenſaret, Vicarium ad ſeditionem populi iudicem dereliquit. Ipſe autem triſtis abſceſſit, quòd eam poſt filij ſui reſurrectionem liberare non potuit. Vicarius verò Aſpaſius nomine, iuſſit in conſpectu omnium ignem copioſum incendi, & in medio eam præcepit flammarum iactari. Quod dum fuiſſet impletum, ſtatim in duas partes diuiſæ flammæ, hinc atque illinc ſeditioſum populum exurebant. Beata autem Agnes, expandens manus ſuas ad Dominum in medio ignis, orationem fudit. Completa oratione, ità ignis omnis extinctus eſt, vt nec tepor quidem incendij remaneret. Tunc Aſpaſius ſeditionem populi, qui hæc non virtutibus diuinis, ſed maleficijs deputabat, minimè ferens: in guttur eius gladium mergi præcepit. Atque hoc exitu ſanguinis ſui rubore perfuſam, Chriſtus ſibi ſponſam & martyrem conſecrauit. Parentes verò eius cum gaudio abſtulerunt corpus eius, & poſuerunt illud in prædio ſuo non longè ab Vrbe, via Numentana, vndecimo Calendas Februarij, vbi baſilicam poſt aliquot annos, petente Conſtantia filia, Conſtantinus Auguſtus conſtruxit. Fuerat enim obſeſſa à vulneribus, eadem Regina & virgo, & ad ſepulcrum Agnetis ſanata, ibique mauſoleum ſibi ipſa conſtituit. Paſſa eſt autem beata Agnes, ſub præfecto vrbis Symphronio, Vicario eiuſdem vrbis Aſpaſio.

Angelū habet cuſtodē corporis ſui

Ab igne nō læditur.

Gladio iugulatur.

Itèm apud Athenas, natalis S. Publij, Athenarum Epiſcopi, qui princeps Inſulæ Mileti vel Militenæ, cùm nauigantem beatum Apoſtolum Paulum Romam ſub cuſtodia detentum, per triduum hoſpitio exceptum humanè tractâſſet, vt beatus Lucas refert, patrem ipſius Publij contigit febribus & dyſenteria iacere. Ad quem cùm intrâſſet beatus Apoſtolus, & impoſuiſſet illi manus, ac orâſſet, ſanauit eum. Quem Publium adhærentem ſibi, beatus Apoſtolus poſteà ordinatum Epiſcopum, ad prædicandum direxit. Qui poſtmodùm Athenienſium eccleſiam nobiliter rexit, & præclarus virtutibus, ac doctrina præfulgens, ob Chriſti fidem martyrio glorioſè coronatur. Nam primus Dionyſius, indè Publius iſte, Athenis præfuit.

Act. 28. De eo Euſebi. li. 5. ca. 21.

In Hiſpanijs ciuitate Tarracona, natalis ſanctorum martyrum Fructuoſi Epiſcopi, Augurij & Eulogij Diaconorum, qui tempore Galieni, ſub Aemiliano præſide, primò in carcerem truſi, deindè flammis iniecti, exuſtis vinculis, manibus in modum Crucis expanſis, orantes vt vrerentur, obtinuerunt. Et mox vnus è fratribus, & filia Præſidis quæ adſtabat, viderunt animas ſanctorum, cælum conſcendere coronatas.

De his vide Prudentiū, & Surium Tomo I.

Trecas, paſſio ſancti Patrocli martyris.

De patroclo Surius Tō. I.

XI. CALENDAS FEBRVARII.

Die 22. De eo Surius.

IN Hiſpanijs, natale ſancti Vincentij Leuitæ & martyris. Qui cum ſancto Valerio Epiſcopo ſuo à Cæſarauguſta ciuitate Valentiam vſque grauibus nexus catenis, iubente Daciano, perductus eſt. Ibique fame & ſqualore carceris diù maceratus tormentis eculei, & vngularum horrenda laceratione vexatus, à grabato etiam ferreo diutiſſimè vſtulatus, aruinæ guttis, & crepitanti ſale reſperſus eſt. Poſt hoc in teterrimo carcere miſſus eſt, diuaricatiſque in neruo cruribus, ſuper acutiſſima teſtarum fragmenta proiectus eſt. Vbi nocte lux ingens apparuit, & virtute Dei ſolutus martyr, inter Angelos, à quibus viſitari meruit, hymnum canebat, ità vt ipſe cuſtos carceris crederet Chriſto. Manè autem facto cm iuſſiſſet eum Dacianus

anus in lecto molliſſimo reclinari, vt aliquantulùm recreatus acriùs denuò torqueretur, infatigabilem ſpiritum Chriſto reddidit. Tunc Dacianus corpus eius in campum proijci,& feris atque auibus iuſſit exponi. Sed mox coruus diuinitùs ad cuſtodiam eius datus, non ſolùm alias aues arcebat, ſed mox & immanem lupum à ſancto corpore repulit. Quod cùm Daciano nunciatum eſſet, iuſſit eum in ſutum culeo, in profundum maris cum grauiſſimo ſaxi pondere immergi. Sed priùs virtute Dei ſuper vndas innatans ad litus delatus,& arenis conditus eſt, quàm remiges portum tangere potuiſſent. Indè autem cùm ſe ſanctus martyr cuidam fideli anui reuelâſſet, ceſſante perſecutionis rabie, à Chriſtianis reuerenter ſublatus,& in eccleſia conditus eſt. Feliciter obiit S. Vincentius.

Ad aquas Saluias, natale ſancti Anaſtaſij martyris,& monachi de Perſide. Qui poſt plurima tormenta carceris, verberum & vinculorum, quæ in Cæſarea Paleſtinæ perpeſſus fuerat, à Perſis poſtremò in Perſide multa pœna affectus, atque ad vltimum decollatus eſt à Rege eorum Choſroe cum alijs lxx. Reliquiæ corporis eius primò Hieroſolymis ad monaſterium ſuum, deindè Romam delatæ, venerantur in monaſterio ad aquas Saluias. Martyrium S. Anaſtaſij cum ſocijs.

Ipſo die in Gallijs ciuitate Ebreduno, ſanctorum martyrum Vincentij, Orontij, & Victoris.

* Itèm natalis ſancti Pauli, quem beatus Apoſtolus ordinatum, vrbi Narbonæ Epiſcopum miſit. Quem tradunt ipſum eundem eſſe, Sergium Paulum proconſulem, virum prudentem, à quo tempore, Pauli ſortitus eſt nomen, quandò eum fide Apoſtolus ſubegerat Chriſti: Qui cùm ab eodem ad Hiſpanias prædicandi gratia mitteretur, apud præfatam vrbem Narbonam relictus,& prædicationis non ſegniter impleto miniſterio, clarus miraculis, coronatus ſepelitur. Hunc alij habent pridie Idus Decembris.

X. CALENDAS FEBRVARII.

PHilippis, beati Parmenę qui fuit vnus de ſeptem primis Diaconibus: hic traditus gratiæ Dei à fratribus, iniunctum officium prædicationis, plena fide conſummauit, atque martyrij gloriam adeptus, Philippis quieuit. Die 23. Act. 6.

Romæ, natalis S. Emerentianæ, virginis Chriſti & martyris, quæ erat collactanea ſanctæ Agnetis: & dum oraret ad ſepulcrum eius, ac ſimul orantes à gentium læſione defenderet, lapidata eſt ab eis. De ea Ambroſ. in paſſ. Agnetis.

In Mauritania, ciuitate Neocæſarea, natalis ſancti Seueriani & Aquilæ vxoris eius, ignibus combuſtorum.

* Et alio loco, paſſio ſanctorum Eugenij, Macarij,& Peruluij.

IX. CALENDAS FEBRVARII.

NAtalis ſancti Timothei, diſcipuli beati Pauli Apoſtoli, qui apud Epheſum à beato Apoſtolo Epiſcopus ordinatus, poſt multos pro Chriſto agones, dormiuit. Cuius corpus cum reliquijs beati Andreæ,& Lucæ, vigeſimo Conſtantij anno, Conſtantinopolim tranſlatum eſt. Die 24. De Timotheo Surius Tomo 1.

Apud Antiochiam, S. Babylę Epiſcopi & martyris, qui perſecutione Decij, poſteaquàm frequenter paſſionibus ſuis & cruciatibus glorificauerat Deum, glorioſæ vitæ finem ſortitus eſt in vinculis. De quo in decimo Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libro, grande narratur miraculum. Nam cùm Iulianus Imperator, ad idolorum cultum conuerſus, quodam tempore, Daphnis in ſuburbio Antiochiæ, iuxta fontẽ Caſtalium litaret Apollini,& nulla ex his, quæ quærebat, reſponſa ſuſciperet, cauſasq́; ſilentij percontaretur à ſacerdotibus, reſponderunt, Babylæ martyris ſepulcrũ propè aſſiſtere,& ideò reſponſa non reddi. Tunc ille venire Galilæos (hoc enim nomine noſtros appellare ſolitus erat) & auferre martyris ſepulcrum iubet. Mox igitur Chriſtiani conuenientes, magna exultatione ſuccincti, ſuſtulerunt arcam martyris, pſallentes in auribus prophani principis, per ſex millia paſſuum ſummis vocibus & cum exultatione dicentes: Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulacris ſui. Pſal. 96.

Itèm in Neocęſarea ciuitate, natalis ſanctorum martyrum Mardonij, Muſonij, Eugenij,& Metelli, qui omnes igni traditi ſunt, & reliquiæ eorum in Axum fluuium diſperſæ.

VIII. CALENDAS FEBRVARII.

COnuerſio ſancti Pauli. Eodem die, natalis ſancti Ananiæ apud Damaſcum, qui beatum Paulum baptizauit. Die 25. Act. 9.

Apud Gabalenſem ciuitatem, ſancti Seueriani Epiſcopi, mirandæ ſanctitatis & doctrinę viri.

De Præiecto Surius Tō.1.

Itèm natalis ſancti Præiecti Auernenſis Epiſcopi & martyris.

VII. CALENDAS FEBRVARII.

Die 26. Vide Suriū Tomo 1. de Polycarpo.

APud Smyrnam, natalis S. Polycarpi Epiſcopi, qui beati Iohannis Apoſtoli diſcipulus, & ab eo Smyrnę Epiſcopus ordinatus, totius Aſię princeps fuit. Poſteà verò regnãte Marco Antonino, & Lucio Aurelio Cōmodo, quarta poſt Neronem perſecutione, Smyrnæ ſedẽte Proconſule, & vniuerſo populo in ſe acclamationibus excitato, primùm cōpellentibus & deprecantibus cū ſuis, ad vicinum locum ſemèl & iterùm ſuccedit. Deindè cōprehenſus ab inquiſitoribus, apponi eis menſam iubet, atq; eis epulas largiùs miniſtrari. Horæ vnius ſpàtio ab eis orationis gratia impetrato: inſtãte hora progreditur. Cumq; interrogaretur à proconſule, ſi ipſe eſſet Polycarpus: ſe eſſe cõfitetur. Ergò, inquit, habeto ætatis tuæ reuerentiam, & parcens vltimæ ſenectuti tuæ, iura fortunā Cæſaris, gerens de prioribus pœnitudinem, & cõclama, tolle ſacrilegos. Tũc Polycarpus, toruo vultu ad populum qui in ſtadio reſidebat, adſpiciēs, eleuata ad cælum dextera, cum gemitu proclamauit & dixit: Tolle ſacrilegos. Sed inſiſtente proconſule, & dicẽte, Iura fortunā Cęſaris, & dic in Chriſtum conuicia, & ego dimitto te. Polycarpus ad hæc dixit: Octoginta & ſex annis ſeruio ei, & nihil me lęſit vnquàm, quomodò poſſum blaſphemare Regem meum, qui ſalutem mihi dedit? Cumq; rurſùs vehementiùs vrgeretur, vt fortunam Cæſaris iuraret, ait: Si hanc iactantiam quæritis, vt ego fortunam Cæſaris iurem, & quis ſim ignorare te ſimulas, cum omni libertate audi à me, quia Chriſtianus ſum. Replebatur igitur confidentia ſimul & lætitia, ità vt alacritatem vultûs eius, reſponſionumque conſtantiam, proconſul maximo ſtupore miraretur. Miſſo igitur curione ad populum, iubet voce magna proteſtari, Polycarpum tertiò confeſſum, Chriſtianum ſe eſſe. Quo audito, vniuerſa multitudo, tam gentilium quàm Iudæorū Smyrnenſis ciuitatis, cum ingenti furore acclamabat: Hic eſt totius Aſiæ doctor, & pater Chriſtianorum: noſtrorum autem ſubuerſor deorum. Ipſe eſt qui multos docet nè immolent, néve adorent deos. Omneſque pariter conclamabãt, vt Polycarpus viuus arderet. Oportebat enim viſionem eius, quam de ardente ceruicali vidit, impleri. Viderat ſiquidem in viſione, quòd ceruical capitis ſui flammis eſſet conſumptum. Quæ cùm dicto citiùs gererentur, ipſis populis ligna, vel de balneis, vel de publicis quibuſque locis, & ſarmenta congregantibus, præcipuè Iudæis ardentiùs ad hæc ex more feruentibus, cum omni velocitate extructus eſt rogus. Tunc depoſitis ſenior indumentis, ac zona reſoluta, calceamenta quoquè de pedibus tentabat educere, quæ nũquàm niſi à religioſis quibuſque, fide & deuotione ipſis ſibi mutuò præueniẽtibus, reſolui cõſueuerant. Ità nanq; in omni reliqua vita ſua venerabiliter etiā ab omnibus colebatur. Vt ergò expedita ſunt quæ ad ignem pertinebant: cùm eum vellent rogo impoſitum, etiam clauis ſtipiti affigere, ait: Sinite me. Qui enim dedit mihi ignis ferre ſupplicium, dabit vt & ſine clauorum affixione, flammas immobiliter perferam. Tunc illi omiſſis clauis, ſolis vſi ſunt vinculis: quibus poſt tergum manibus reuinctis, velut electus aries, & ex magno grege aſſumptus, acceptabile holocauſtum omnipotenti oblatus eſt Deo. Orationemque vt compleuit, ſubijciunt ignem homines ignis æterni. Cumque flamma ingens reluxiſſet, viderũt miracula omnes, quibus ea Deus videre conceſſit. Flamma etenim in modum cameræ, curuata ſpecie, quaſi velum nauis vento ſinuatum, ſupra corpus martyris ſtetit. Quod corpus in medio poſitum non erat vt caro ardens, ſed tanquàm ſi aurum aut argentum in fornace candeſceret. Tunc prætereà odorem naribus circunſtantes hauſerunt, tanquàm thuris incenſi, vel precioſiſſimi fragrantis vnguenti. Ad vltimum vidẽtes ſcelerum miniſtri, corpus igni non poſſe conſumi, iuſſerunt propiùs accedere confectores, & corpus, cui ignis ceſſerat, mucrone transfoderę. Quo facto, tam largus profuſus eſt ſanguis, vt reſtingueret rogum. Populus aũt cum miraculi ſtupore diſceſſit. Sed æmulus totius boni, ſatìs agere cœpit, vt reliquias eius nemo ad ſepulturam concederet: Iudæis in hoc maximè inſtantibus. Vbi autem vidit centurio obſtinatā Iudæorum cõtentionem, poſitum in medio ipſum corpus exuſſit: & ità poſtmodùm ambuſta oſſa, precioſiſſimis gemmis cariora, & omni auro probabiliora per ignem facta, à fratribus colliguntur, ac ſicut conueniebat, ex more conduntur. Quo in loco præſtante Domino, lo-

Palàm ſe confitetur Chriſtianū.

Viſio eius.

Ab igne nō læditur.

Mucrone confoditur.

no, ſolennes aguntur celebresq́; conuentus. Cum eo etiam alij duodecim ex Philadelphia venientes, apud præfatam vrbem martyrio conſummati ſunt. Tunc etiã Germanicus, athleta Chriſti inſignis, glorioſo martyrij agone tranſlatus eſt. Nam cùm à Iudice damnatus fuiſſet ad beſtias, vltrò ſibi præparatam beſtiam prouocauit: deſpiciens videlicet temporalem mortem, & coronam vitæ æternæ veloci fine adipiſci deſiderans. Scripſit idem beatus Polycarpus ad Philippenſes valdè vtilem Epiſtolam, quæ vſque hodiè in Aſiæ conuentu legitur. Extat Epiſtola eius ad Philippenſes.

Eodem die, ſanctorum martyrum Theogenis cum alijs triginta ſex. qui contemnentes temporalem mortem, coronam vitæ æternæ adepti ſunt.

Itèm apud Bituricas ciuitatem, beati Sulpitij Epiſcopi & confeſſoris, cuius & vita & mors precioſa, glorioſis miraculis commendatur.

VI. CALENDAS FEBRVARII.

NAtalis ſancti Iohannis Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui Chryſoſtomus appellatur. Die 27. De lo. Chryſoſtomo Surius Tõ. 1.

Itèm beati Marij Abbatis monaſterij * Badonenſis: cuius vitam plenam virtutibus, vir illuſtris ac Patritius Dinamius ſcribit. * Bobacẽſis

Et apud Bethleem Iudæ, dormitio S. Paulæ, matris Euſtochij virginis Chriſti. Itẽ de Paula. Quæ cùm eſſet ex nobiliſſimo ſenatorum genere, abrenuncians ſeculo, & opibus ſuis in pauperes erogatis, Chriſti conſecuta eſt paupertatem, & apud præfatum oppidulum Dominica natiuitate glorioſum, monaſterij virginalis extitit mater. Huius vitam virtutibus admirandam ſanctus Hieronymus ſcribens, teſtatur eam longo coronatam eſſe martyrio. Ad Euſtochium Epiſtola 27.

V. CALENDAS FEBRVARII.

NAtalis ſanctæ Agnetis ſecundò. Et in ciuitate Apollonia, Leucij, Tyrſi, & Calenici martyrum. Qui tempore Decij Imperatoris, ſub præſidibus Brictio, Syluano, & Bando, diuerſis tormentorum generibus excruciati, primus & vltimus abſciſione capitis, medius cælеſti voce euocatus, ſpiritum reddentes, martyrium conſummauerunt in Græcia. Die 28. De his 14. Decembris Tom. 6. Surij

Eodem die apud Alexandriam, beati Cyrilli Epiſcopi, qui catholicæ fidei præclariſſimus extitit propugnator.

Itèm in monaſterio Reomenſi, depoſitio ſancti Iohannis presbyteri viri Dei.

IIII. CALENDAS FEBRVARII.

ROmæ, natalis Papiæ & Mauri militum, tempore Diocletiani. Qui videntes conſtantiam Saturnini & Siſinnij martyrum, conuerſi ſunt ad fidem, ſtatimq́ue iuſſum eſt à Laodicio præfecto vrbis, vt eorum ora quibus Chriſtum confitebantur, lapidibus contunderentur, & retruderentur in carcerem, vbi baptizati erant à beato Marcello Papa. Quos poſt duodecim dies eductos, iuſſit ſterni in terram, & fuſtibus cædi: dein leuatos de terra plumbatis percuti donèc expirarent. Quorum corpora colligens noctu Iohannes presbyter, ſepeliuit via Numentana ad nymphas beati Petri, vbi ipſe baptizabat. Scriptum eſt in geſtis beati Marcelli Papæ. Die 29. De his 16. Ianuarij Tõ. 1. Surij.

Eodem die Treuiris, depoſitio beati Valerij Epiſcopi, diſcipuli ſancti Petri Apoſtoli. De Valerio Surius.

III. CALENDAS FEBRVARII.

APud Antiochiam, paſſio ſancti Hippolyti martyris, qui Nouati ſchiſmate aliquantulùm deceptus, operante gratia Chriſti correctus, ad charitatem Eccleſiæ redijt, pro qua, & in qua, illuſtre martyrium poſteà conſummauit. Die 30.

Hieroſolymis, beatiſſimi Matthiæ Epiſcopi, de quo mira & plena fide geſta narrantur: qui multa pro Chriſto perpeſſus, vltimò in pace vitam finiuit. Hic octauus poſt Iacobum rexit Eccleſiam. De Matthia Euſeb. lib. 4. cap. 5.

Itèm beati Alexandri. Hic Deciana perſecutione, pro confeſſione fidei, iudicijs ſiſtitur, & vinculis carceris traditur. Quique cùm longæuæ ætatis veneranda canicie præfulgeret, poſtquàm frequenter paſſionibus ſuis & cruciatibus glorificauerat Dominum, de vinculis ad tribunalia, & à tribunalibus reuocaretur ad vincula, inter ipſa viciſsim ſibi ſuccedentia tormenta, bono fine quieuit.

Itèm natalis ſanctæ Aldegundæ virginis.

PRIDIE. CALENDAS FEBRVARII.

APud Alexandriam, natalis ſancti Methrani martyris, quem pagani corre- Die 31.

ptum, iubent impia verba proferre: quod ille recuſante, omne corpus eius fuſtibus colliſerunt, vultumq; & oculos acutis calamis terebrantes, extra vrbem cum cruciatibus expulerunt, ibique, qui in eo ſupererat, ſpiritum, lapidibus eiecerunt.

Itèm ſanctorum Saturnini, Tyrſi, & Victoris.

S. Vigilij vitam huic adiecimus Tomo.

Eodem die apud Tridentinam vrbem, beati Vigilij Epiſcopi & martyris.

MENSIS FEBRVARII HABET DIES XXVIII. IN BISEXTILI VERO XXIX. LVNAM VIGESIMAM NONAM.

CALENDIS FEBRVARII.

Die 1. De eo vide Suriū Tō. 1.

ROMAE, natale ſancti Ignatij Epiſcopi & martyris, qui tertius poſt Petrum Apoſtolum Antiochenam rexit Eccleſiam. Qui perſecutione Traiani damnatus ad beſtias, Romam vinctus mittitur. Vbi præſente Traiano, & circunſedente Senatu, pilis plumbeis ſcapulæ eius primùm contuſæ, deindè vngulis latera eius dilaniata, & lapidibus aſperis confricata. Qui poſt expanſas manus eius & igni repletas, poſt papyro oleo infuſo & incenſo latera eius aduſta, poſt carbones pauimento adſperſos, vbi ſanctæ plantæ illius ſteterunt, poſt lectum flammantem, poſt dorſum eius vngulis diſciſſum & dilaceratum, poſt aceto & ſale plagas eius perfuſas, poſt vinculis ferreis beata membra illius adſtricta, & pedes eius in imo carceris, ligno concluſos, vbi tribus diebus ac noctibus panem non comedens, & aquam non bibens, permanſit: Sedente Traiano pro tribunali in amphitheatro, concurrente omni turba Romanorum, ligatus duobus obijcitur leonibus. Cùm iam vir perfectus beſtias rugientes audiret, ardore patiendi ait: Viri Romani, qui hoc certamen ſpectatis, non ſine cauſa laboraui, nec propter prauitatem hæc patior, ſed propter pietatem: frumentum Chriſti ſum: dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar. Hæc illo dicente, accurrerunt leones, & ex vtraque parte ſuper eum incidentes, præfocauerunt eum tantummodò, & non tetigerunt carnes eius, vt reliquiæ tuitio eſſent Romanorum, & magnæ vrbis, in qua Petrus crucifixus eſt, & Paulus decollatus, ac Oneſimus lapidatus. Paſſus eſt vndecimo Traiani anno, conſulatu Attici & Marcelli, Calendis Februarij. Reliquiæ eius à fratribus, qui eum vſque ad martyrium deduxerunt, Antiochiam relatæ, iacent extra portam Daphniticam, in cœmeterio eccleſiæ: ad ſextumdecimum Calendarum Ianuarij illuc delatæ.

Obijcitur leonibus S. Ignatius.

Itèm de Pionio vide Surium.

Apud Smyrnam, natalis ſancti Pionij martyris, qui perſecutione Antonini Veri, poſt inſuperabilem reſponſionum conſtantiam, & ſqualorem carceris, vbi multos fratrum ad martyrij tolerantiam ſuis exhortationibus roborauit, ad vltimum cruciatibus multis vexatus, clauis confixus, & ardenti rogo ſuperpoſitus, beatum pro Chriſto finem vitæ ſortitus eſt. Paſſi ſunt cum eo & alij quindecim.

De Ephræm & Brigida Surius.

Eodem die Ephræm, Edeſſenæ Eccleſiæ Diaconi.

Itèm apud Scotiam ſanctæ Brigidæ virginis, cuius vita miraculis claruit. Quæ cùm lignum altaris in teſtimonium virginitatis ſuæ tetigiſſet, viride factum eſt.

Eodem die, ſancti Pauli Epiſcopi ciuitatis Trecaſſinæ, cuius & vita virtutibus claruit, & mors precioſa miraculis commendatur.

IIII. NONAS FEBRVARII.

Die 2. *al. Hypapantu. Act. 10. De Centurione Suri* ex Metaphr. 13. Sept. Tō. 5.

HYpante Domini. Apud Cæſaream, beatiſſimi Cornelij centurionis, quem beatus Petrus baptizauit: Quique apud præfatam vrbem, Epiſcopatûs honore ſublimatus, quieuit.

Aurelianis, depoſitio ſancti Floſculi Epiſcopi, & ſanctæ Sichariæ virginis, Deo ſacratæ ibidèm.

De eo quære 16. Ianuarij Tomo 1. in vita S. Marcelli.

Romæ, ſancti Amproniani martyris natale. Qui ſub perſecutione Maximiani Imperatoris cùm præſentâſſet adſpectibus Laodicij præfecti beatum Siſinniū Diaconum eductum de carcere, (Erat enim Commentarienſis) & ſubitò factam lucem de cælo vidiſſet, vocemq; pariter hauſiſſet, tremefactus cecidit ad pedes Siſinnij, dicens: Adiuro te per Chriſtum, quem confiteris, nè tardes me baptizare, faciáſque

me

me pertingere tecum ad coronam. Quem beatus Siſinnius baptizatum ad conſignandum ſacro Chriſmate Marcello Papæ obtulit. Quo Præſes comperto, iuſſit eum capitalem ſubire ſententiam. Perductus itaque via Salaria, miliario ſecundo, capite truncatus, martyr victorque deceſſit.

III. NONAS FEBRVARII.

IN Aphrica beati Celerini diaconi & cōfeſſoris. Et ſanctorum martyrum Celerinæ auiæ eius, & Laurentini, & Ignarij. Quorum prior patruus, ſequens auunculus ipſius fuit. De quorum omnium glorioſis laudibus extat beati Cypriani Epiſtola, quæ de his inter cætera ità loquitur. Auia, inquit, eius Celerina martyrio coronata eſt. Itèm patruus eius & auunculus Laurentinus & Ignatius, in caſtris & ipſi quondàm ſecularibus militantes: ſed veri & ſpirituales Dei milites, dum diabolū Chriſti cōfeſſione proſternūt, palmas Domini & coronās illuſtri paſſiōe meruerunt. Sacrificia pro eis ſemper (vt meminiſtis) offerimus, quotiès martyrū paſſiones & dies anniuerſaria celebratione cōmemoramus. Nō inuenio quē beatiorē magìs dicam. Vtrum'ne illos de poſteritate tam clara, an hūc de origine glorioſa.] Die 3. Epiſt.4.lib 3 & lib.2. epiſtol.5.

In Sebaſten ciuitate, paſſio ſancti Blaſij Epiſcopi. Qui multorum patrator miraculorum, ſub præſide Agricolao, poſt diutinam cæſionem, poſt carcerem, atque indè ſuſpenſionem in ligno, vbi pectinibus ferreis carnes eius diruptæ ſunt, poſt iterùm teterrimum carcerem, poſt demerſionem laci, vndè ſuperuadens ſaluus exiuit, iubente iniquiſſimo iudice, capite ad extremum cum duobus pueris truncatur, felicia Regna cum ipſis ingreſſus. Ipſo autem adhuc agonizante, ſeptem mulieres beatiſſimæ, quæ guttas ſanguinis eius præterfluentes de beatiſſimis plagis corporis ipſius colligebant, deprǽhenſæ quòd eſſent Chriſtianæ, poſt caminum ignis vbi plumbo ſuperinfuſæ ſunt, poſt pectines ferreos, quibus carnes earum diruptæ, poſt æreas tunicas & candentes, nouiſſimè ſententia data, percuſſæ gladio, datoque precio ſanguinis, vitam mercantur æternam. Surius ex Metaph. de eo. Septē mulieres capite cæduntur.

* Hamburgi, S. Anſcari Epiſcopi & confeſſoris, Hamburgenſis primi Epiſcopi, & Bremenſis Archiepiſcopi.

* Viennæ, S. Euentij Epiſcopi & confeſſoris.

PRIDIE NONAS FEBRVARII.

IN ciuitate Aegypti, quæ appellatur Thamnis, paſſio beati Philææ, eiuſdem vrbis Epiſcopi, & Philoromi tribuni militum Romanorum: cum quibus etiam innumera fidelium multitudo ex eadem vrbe, paſtoris ſui veſtigia ſequens, perſequutione Diocletiani, martyrio coronata eſt. Sedente nanque pro tribunalibus ſæuiſſimo præſide, offeruntur innumeri fidelium populi. Quos ille ſingulos per ordinem confeſſos ſe Chriſtianos, capite plecti iubet. Cumque certatim ſe & ſpontè confeſſione præmiſſa, gladio ſubijcerent, ille inhumanus & crudelis, nec multitudinis contemplatione, nec virtutis eorū magnanimitate permotus, nihilominùs omnes cædi capite iubet. Verùm hi conſtanter & fortiter cum lætitia & exultatione mortem præſentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Deniquè cùm priores quinque iugularentur, reliqui non deſidiæ, aut torpori animos indulgebant, ſed pſallentes & hymnos Deo decantantes, locum quiſque ſui martyrij expectabat, vt hæc agentes, etiam extremos ſpiritus in Dei laudibus exhalarent. O verè mirabilis & omni veneratione dignus grex ille beatorum, turma virorum fortium, corona ſplendoris gloriæ Chriſti. Hanc ſanè coronam, precioſior lapis, & gemma nobilior adornabat, hanc turmam præibat doctor illuſtrior, hunc gregem paſtor nobilior decorabat: Philæas huic nomen eſt, qui erat Epiſcopus vrbis ipſius. Hic nobilitatem primi generis, ſecundùm animi virtutem de cæleſtibus trahebat: de terrenis verò, quantùm ad ſeculum pertinet, primis in Romana Republica honoribus functus. Eruditione quoquè liberalium literarum, & omnibus quæ ad animi virtutem pertinent exercitijs, apprimè eruditus. Hic cùm plurimos propinquos & conſanguineos nobiles viros in eadem vrbe haberet, frequenter ad præſidem ducebatur: eiuſque monitis acquieſcere, tot & tantis propinquis exorantibus, reſpectum habere vxoris, & contemplationem ſuadebatur habere liberorum: neque in cœpta præſumptione perſiſtere. Aſt ille velut ſi ſaxum immobile vnda allideretur, garrientium dicta reſpuere, animos ad cælum tendere, Deum in oculis habere, parentes & propinquos ſanctos martyres & Apoſtolos dicere. Aderat tunc quidam vir agens Die 4. Eccle. hiſt. lib 8. ca 10. Innumeri martyres cō feſſiōe præmiſſa capite plectuntur. S. Philææ genus & patria. Conſtantia eius.

turmam militum Romanorum, Philoromus nomine, qui cùm videret Philæam circundatum lachrymis propinquorum, & præſidis calliditate fatigari, nec tamen flecti aut infringi vllatenùs poſſe, exclamat: Quid inaniter & ſuperfluè conſtantiam viri tentatis? Quid eum qui fidem Deo ſeruat, infidelem vultis efficere? Quid eum cogitis negare Deum, vt hominibus acquieſcat? Non videtis, quòd aures eius veſtra verba non audiunt, quòd oculi eius veſtras lachrymas non vident? Quomodò poteſt terrenis lachrymis flecti, cuius oculi cæleſtem gloriam contuentur? Poſt hæc dicta, cunctorum ira in Philoromum verſa, vnam eandemque ſententiam, eum cum Philæa ſubire poſcunt. Quibus libenter annuens iudex, vtrunque plecti capite iubet. Paſſi ſunt hij beati martyres ſub perſecutione Diocletiana.

Philoromus cum Philæa capite cæduntur.

NONIS FEBRVARII.

Die 5. De ea fuſiùs Metaphr. Tó. 1. Surij.

IN Sicilia ciuitate Catanenſi, natale ſanctæ Agathæ virginis & martyris, ſub Quintiano proconſule, Imperatore Decio. Qui conſularis vir Quintianus, cupiens multifaria intentione ad eam pertingere, quòd eſſet nobiliſſimis orta natalibus, fecit eam arctari, & cuidam matronæ tradi, nomine Aphrodiſiæ, quæ habebat nouem filias turpiſſimas, vt mutaret animum eius. Quæ videns mentem eius immobilem, poſt triginta dies abijt ad Quintianum, & dixit ei: Faciliùs poſſunt ſaxa molliri, & ferrum in plumbi mollitiem verti, quàm ab intentione Chriſtiana, mens iſtius puellæ reuocetur. Iuſſit igitur eam Quintianus ad ſecretarium ſuum adduci, & ſedens pro tribunali, beatiſſimam Agatham interrogat: Cuius conditionis es? Reſpondit: Non ſolùm ingenua, ſed ex ſpectabili genere, vt omnis parentela mea teſtatur. Cui dixit Quintianus: Si ingenua probaris & nobilis, cur moribus ſeruilem perſonam te habere oſtendis? Cui beata Agatha: Quia, inquit, ancilla Chriſti ſuum, ideò me ſeruilem habere oſtendo perſonam. Cumque in confeſſione Chriſti, fortiſſimè quæ fidei ſunt proſequeretur, iuſſit eam Quintianus alapis cædi: deindè conſtantiùs Chriſtum prædicantem, iuſſit ad carcerem trahi. Agatha autem lætiſſimè & glorianter ibat ad carcerem, & quaſi ad epulas inuitata, ità gaudens agonem ſuum Deo precibus commendabat. Sequenti die iterùm adſpectibus iudicis præſentatur. Quam iuſſit in eculeo ingenti ſuſpendi, & torqueri. Tunc poſt talia Agatha iudici reſpondit: Sicut qui videt quem diù deſiderabat, aut ſicut qui inuenit theſauros multos, ità & ego delector in his pœnis corporalibus poſita. Non enim poteſt triticum in horreo reponi, niſi theca eius fortiter fuerit conculcata, & redacta in paleas: ità anima mea non poteſt in paradiſum Dei intrare cum palma martyrij, niſi diligenter perfeceris corpus meum à carnificibus attrectari. Iuſſa eſt deindè beata Agatha in mamilla torqueri, quam diù tortam fecit impius iudex abſcindi. Recipitur beata virgo iterùm in carcerem, vbi neque panis, neque aqua miniſtraretur ei. Et eccè circa noctem mediam venit quidam ſenex, qui ſe medicum eſſe commemorabat, ferens diuerſa medicamenta, quem antecedebat puer luminis portior. Qui inter alia virgini dixit: Conſideraui, inquit, & vidi, quia poteſt ſalutem tua mamillia ſuſcipere. Cumque illa verbis ſenis non præberet aſſenſum, putans quòd carnalem vellet ei adhibere medicinam, dixiſſetque ſeni inter alia, Habeo Saluatorem Dominum Ieſum Chriſtum, qui verbo curat omnia, & ſermone ſolo reſtaurat vniuerſa: ſubridēs ſenior, Et me, inquit, ipſe miſit ad te. Nam & ego Apoſtolus eius ſum, & in nomine eius ſcias te eſſe ſaluandam. Et ſic ab oculis eius ſublatus eſt. Poſt quatuor dies iterùm reducta ad Quintianum eſt. Qui teſtas acutas & carbones iuſſit ſpargi, & illam nudo corpore ſupra eos volutari. Et eccè ſubitò totus ille locus cōmotus eſt, & pars parietis cecidit, & oppreſſit duos, Conſiliarium iudicis, & amicum eius. Quintianus igitur fugiens, quia ex vno latere terræmotum, & ex altero latere ſeditionem populi formidabat, iterùm iuſſit eam in carcerem recipi. Quæ ingreſſa expandit manus ſuas ad Deum, & dixit: Domine qui me creâſti, & cuſtodiſti ab infantia mea, & feciſti me in iuuentute viriliter agere, qui tuliſti à me amorem ſeculi, qui corpus meum à pollutione ſeparâſti, qui me feciſti vincere tormenta carnificis, ferrum, ignem, & vincula, qui mihi inter tormenta virtutem patientiæ contuliſti: te deprecor vt accipias ſpiritum meum modò, quia tempus eſt vt me iubeas iſtud ſeculum derelinquere, & ad tuam miſericordiam peruenire. Hæc dicens, beatum cælo miſit ſpiritum. Cuius ſacrum corpus auferentes populi Chriſtiani, poſuerunt

Conſtans animus ei.

Delectatur pœnis corporalibus.

Curatur mamilla ei ab Apoſtolo.

Multis tormentis affecta, emittit ſpiritum.

ſunt conditum aromatibus in ſepulcro nouo. Cùm autem collocaretur, venit quidam iuuenis ſericis veſtibus indutus, quem ſequebantur ampliùs quàm centum pueri albati, & pulchri: & introiuit ad locum vbi condebatur corpus ſanctæ virginis, & poſuit tabulam breuem marmoream, vbi ſcriptum eſt, Mentem ſanctam, ſpontaneam, honorem Deo & patriæ liberationem. Et tandiù ibi ſtetit iſdem iuuenis, donèc ſepulcrum cum diligentia clauderetur. Et abſcedens non eſt vlteriùs viſus in tota prouincia Siculorum. Vndè non dubitandum quin Angelus Dei fuerit. Quintianus poſt hæc iter arripuit, vt facultates beatæ Agathæ inueſtigaret, & vt teneret omnes de parentela eius: ſed Dei iudicio, in medio flumine interijt.

Epitaphiū eius Angelicum.

Quintiani interitus.

Viennæ, beati Auiti Epiſcopi & confeſſoris, cuius fide & induſtria, atque admirabili doctrina, tempore Gundobaldi Regis, ab infeſtatione Arianæ hęreſeos Galliæ defenſæ ſunt.

VIII. IDVS FEBRVARII.

Die 6.

APud Cæſaream Cappadociæ, natalis ſanctæ Dorotheæ virginis, quæ ſub Apritio, prouinciæ ipſius præſide, primùm eculei extenſione vexata, dein palmis diutiſſimè cæſa, ad vltimum capitali ſententia punita eſt. Cumque egrediens de prætorio duceretur ad mortem, Theophilus quidam ſcholaſticus, ait ad eam: Eià tu ſponſa Christi, mitte mihi mala de paradiſo ſponſi tui. Quæ ſtatim promiſit ſe eſſe miſſuram. Vbi ergò ventum eſt ad locum in quo iugulanda erat, paulìſper oratione facta, protulit orarium ſuum, & vocato ad ſe quodam puerulo annorum ſex, miſit Theophilo dicens: Dic ei, Dorothea ancilla Dei mittit tibi mala de paradiſo ſponſi ſui Chriſti. Accipiens ille, & gratias agens quòd petitionem eius impleſſet, cœpit ſibi faciem tegere, miraque repentè ſuauitate perfuſus eſt, ità, vt tota mente mutatus, cum grandi exultatione & clara voce ſæpiùs replicaret, Benedictum nomen Domini mei Ieſu Chriſti. Ob quam cōfeſſionem mox & ipſe tentus, ac ſuſpenſus in eculeo, tanta crudelitate tortus eſt, vt omnes circunſtantes horreſcerent. Nouiſſimè cæſo capite martyrium conſummauit.

De ea vide Suriū To. 1.

Conuerſio Theophili.

Is capite cæditur.

Eodem die, natalis S. Antholiani martyris, qui apud vrbem Auernam martyrio coronatus eſt.

* Itèm eodem die, Vedaſti & Amandi Epiſcoporum & confeſſorum.

Surius de his Tom. 1.

VII. IDVS FEBRVARII.

Die 7.

IN Britannijs ciuitate Auguſta, natalis ſancti Auguli Epiſcopi & martyris.

Itèm S. Moyſetis venerabilis Epiſcopi, qui primò quidem in eremo vitam ſolitariam ducens, meritis ac virtutibus & ſignis, quæ faciebat per illum Deus, magnificè innotuerat. Qui poſtmodùm petente Mauuia Saracenorum Regina, Epiſcopus gentis illius factus, fidei catholicæ cuſtodiuit intemerata conſortia, & gentem cui datus fuerat Epiſcopus, ex grandi parte ad fidem Chriſti conuertit. Sicque in pace, perfectus in virtutibus, quieuit.

Sozom. lib. 8. cap. 38. eccle. hiſt. de Moyſete.

VI. IDVS FEBRVARII.

Die 8.

APud Armeniam minorem, natalis ſanctorum Dionyſij, Aemiliani, & Sebaſtiani.

Eodem die, apud Alexandriam, natalis ſanctæ Cointhæ martyris. Hanc pagani correptam ad idola perducentes, adorare cogebant. Quæ cùm illa execrans recuſaret, vincula pedibus eius innectentes, & per plateas totius ciuitatis eam trahentes, horrendo ſupplicio diſcerpſerunt.

De Cointha Dionyſius Alex. Eccl. hiſt. lib. 6. cap. 34.

Itèm depoſitio ſanctæ Helenæ Reginæ.

V. IDVS FEBRVARII.

Die 9.

ALexandriæ, ſanctæ Apolloniæ virginis, cui perſecutores, omnes primùm dentes excuſſerunt. Deindè cùm minarentur, conſtructo ac ſuccenſo rogo, eam ſe viuam incenſuros, nisì cum eis impia verba proferret, illa paululùm, quid ageret, intra ſemetipſam deliberans, repentè ſe de manibus impiorum prorupit, & in ignem quem minabantur, ſpontè proſiliuit.

De S. Apol. Surius To. 1.

IIII. IDVS FEBRVARII.

Die 10.

ROmæ, natalis ſanctorum martyrum Zotici, Irenæi, Hyacinthi & Amantij.

* Item Scholaſticæ virginis, ſororis ſancti Benedicti Abbatis, qui vidit animam eius in columbæ ſpecie cælum penetrare.

Vide de ea in vita S. Benedicti 21. Martij.

Eodem die in Oriente, ſanctæ Sotheris virginis, quæ grauiter & diutiſſimè alapis

alapis cæſa, cùm cætera quoquè pœnarum genera viciſſet, gladio martyrium conſummauit.

Itèm Romæ via Lauicana decem militum.

III. IDVS FEBRVARII.

Die 11. * al. Simplicij * al. Euphroſinæ * Priſtiniaco

APud Viennam, ſancti * Simplidis Epiſcopi & confeſſoris.

Itèm apud Alexādriam, depoſitio ſanctæ * Euphroſynę virginis, quę in monaſterio, mira virtute abſtinentiæ & miraculis claruit.

* Apud Lugdunum, natalis S. Deſiderij Epiſcopi & martyris. Hic beatus vir paſſus eſt quidem in * Priſciniaco villa, territorio Lugdunenſi, decimo Calendas Iunij. Tranſlatus eſt autē Viennam Epiſcopatûs ſui ciuitatem, tertio Idus Februarij.

PRIDIE IDVS FEBRVARII.

Die 12. Hæc Eulalia alia eſt ab ea quæ colitur in Decembri.

IN Hiſpanijs, ciuitate Barcinona, natalis S. Eulaliæ virginis & martyris, quæ paſſa eſt tempore Diocletiani Imperatoris, ſub præfecto Hiſpaniarū Daciano, quandò ſub eodem, apud Barcinonam ſanctum Cucuphatum, & apud Gerundam ſanctum Felicem, glorioſas conſtat martyrij accepiſſe coronas. Scriptum eſt in paſſione S. Leochadiæ.

In Aphrica, paſſio ſancti Damiani militis. Et eodem die Alexandriæ, Modeſti & Ammonij infantum.

IDIBVS FEBRVARII.

Die 13. De Gregor. II. Pontif. Tom. 3. Cōciliorum.

NAtalis Gregorij Papæ II. qui rexit Eccleſiam annos xvj. Leonis & Conſtantini temporibus. Hic vir caſtus, in diuinis ſcripturis eruditus: Hic in Germania per Bonifacium Epiſcopum, verbum ſalutis prædicauit. Hic quadrageſimali tempore, vt feria quinta ieiunium, & Miſſarum celebritas fieret, quod anteà non agebatur, inſtituit.

Act. 11. 12. Prophetia S. Agabi.

Apud Antiochiam, natalis S. Agabi prophetæ, de quo beatus Lucas in Apoſtolicis actibus ità dicit: Conuerſantibus nobis Antiochiæ, ſurgens vnus ex Prophetis, nomine Agabus, ſignificabat per ſpiritum, famem magnam futuram in vniuerſo orbe terrarum, quæ facta eſt ſub Claudio. Et iterùm: Cùm beatus Paulus Hieroſolymam Pentecoſten facturus pergeret, iamque Cæſaream veniſſet: Cùm moraremur (inquit Lucas) Cæſareæ per dies aliquot, ſuperuenit quidam vir à Iudęa propheta, nomine Agabus. Is cùm veniſſet ad nos, tulit zonam Pauli, & alligans ſibi pedes & manus, dixit: Hæc dicit Spiritûs ſanctus. Virum cuius eſt zona hæc, ſic alligabunt in Hieruſalem Iudæi, & tradent in manus gentium.

De Polieucto Surius 9 Ianuarij Tom. 1.

Itèm in Melitena ciuitate Armeniæ, natalis ſancti Polyeucti martyris, qui Latinè interpretatur multum orans.

XVI. CALENDAS MARTII.

Die 14. De Valētino Surius Tom. 1.

ROmæ, natalis ſancti Valentini presbyteri, qui poſt multa ſanitatum & doctrinæ inſignia, fuſtibus cæſus, & ſic decollatus eſt, ſub Claudio Cæſare.

Eodem die, natalis ſancti Valentini Interamnenſis Epiſcopi, qui tentus à paganis, ac virgis cæſus, & poſt diutinam cædem, cuſtodiæ mancipatus, cùm ſuperari non poſſet, mediæ noctis ſilentio eiectus de carcere, decollatus eſt iuſſu furioſi Placidi, vrbis præfecti. Tunc Proculus, Ephibus, & Apollonius diſcipuli eius, transferentes corpus eius ad ſuam eccleſiam Interamnæ ciuitatis, noctu ſepelierunt. Vbi cùm quotidianis vigilijs incubarent, tenti à gentilibus cuſtodiæ ſunt traditi, conſulare Leontio: quos ille iuſſit noctis medio, ſuis tribunalibus præſentari. Et cùm à fide reuocari nec blandimentis, nec minis poſſent, iuſſit capite cædi. Qui non longè ſunt à corpore S. Valentini ſepulti.

Decollatur cum tribus diſcipulis.

Itèm apud Alexandriam, natalis ſanctorum martyrum Baſſi, Antonij, Protolici, qui in mare merſi ſunt.

Itèm Cyrionis presbyteri, Moyſeos, Baſſiani, & Agathonis exorciſtæ, qui omnes igne combuſti ſunt. Itèm Dionyſij & Hammonij, decollatorum.

Eodem die Romæ, ſanctorum martyrum Vitalis, Feliculæ, & Zenonis.

XV. CALENDAS MARTII.

Die 15. De Cratone vide geſta Valentini Interā. To. 1. Surij.

ROmæ, Sancti Cratonis martyris, qui cùm haberet filium Cherimonem nomine, ſcholaſticum, qui inciderat in ægritudinem grauiſſimam, eumque beato Valentino Epiſcopo Interamnenſi ad ſanandum obtuliſſet ſub tali conditione, vt ſi puer ſanaretur, ipſe cum omni domo ſua fieret Chriſtianus: ſanato puero, quod promiſerat impleuit, atque cum vxore & vniuerſa domo baptizatus, non multis

multis poſt diebus, martyrio eſt conſummatus.

In Gallijs, ciuitate Vaſionenſi, depoſitio ſancti Quinidij Epiſcopi, cuius mortem in conſpectu Domini precioſam miracula crebra teſtantur.

Itèm beati Seueri presbyteri & confeſſoris, cuius meminit in Dialogo beatus Gregorius. *Libro 1. cap. vlt.*

Brixiæ, natale ſanctorum martyrum Fauſtini & Iouittæ. Qui nobili progenie in ciuitate Brixiana ſunt orti. Nam parentes eorum in prædicta ciuitate caput Senatûs fuerunt. Iubente Adriano Imperatore, à quodam Italico comite Rhætiarum in iam dicta vrbe compræhenſi, & in carcerem ſunt retruſi. Poſteà verò Adriano iubente, poſt multa & diuerſa tormenta, traditi ſunt ad dilacerandum immaniſſimis feris, id eſt leonibus, leopardis, vrſis, atque ſuperbiſſimis tauris. Sed ipſæ feræ, Domino mitigante, velut agni in manſuetudinem ſanctis Dei cōuerſæ ſunt, ità vt ipſorum pedibus proſtratæ, eorum veſtigia lingerent, inimicos autem Dei vnà cum ipſo Italico, facto impetu interficerent. Nouiſſimè autem in eculeo alligati, & in igne miſſi, poſiti ſunt ſuper ollam æneam, in qua hinc indè plumbum liquebatur. Sed ipſe ignis nihil ſanctos Dei nocuit, inimicos verò illorum, quotquot attingere potuit, vnà cum Pompeio fratre Adriani exuſſit. Quo viſo ſanctus Calocerus, qui tunc curam Palatij habebat, credidit cum officio ſuo ad duodecim millia hominum. Vndè iratus Adrianus ipſis omnibus, excepto Calocero, capita amputari iuſſit. Deindè admonentibus ſanctis Angelis, beatus Apollonius Brixienſis eccleſię Epiſcopus ſanctum Fauſtinum conſecrauit presbyterum, & beatum Iouittam diaconem ordinauit. Poſt hoc autem iubente Adriano, beatus Fauſtinus & Iouitta vnà cum ſancto Calocero, vincti ferro Mediolanum ducti ſunt. In qua ciuitate Adrianus plumbum ferueſcens & liqueſcens per fiſtulas in ora ipſorum trium mitti præcepit. Sed nihil ſanctos Dei nocuit. Inſupèr & oculos beatorum Fauſtini & Iouittæ iuſſit auferri. Sed altera die eis oculos Dominus reſtituere dignatus eſt. Deindè traditi ſunt ipſi tres ſæuiſſimis beſtijs, id eſt tygribus, vrſis, atque ſuperbiſſimis tauris, ſed ipſæ feræ ſicut priores, Domino operante, ſanctis Dei in manſuetudinem cōuerſæ ſunt, ex paganis autem maximam multitudinem interfecerunt. Poſt hæc & alia tormenta, iuſſit Adrianus cuidam Sapritio primicerio ſcholæ candidatorum, vt beatum Calocerum in Ambinganum ciuitatem duceret, & ibi eum puniret, ſi non præceptis eius obtemperaret. Nam ibi amputatione capitis poſt multa tormenta martyr Chriſti effectus, multo tempore quieuit. Quanuìs poſteà Angilbertus Archiepiſcopus Mediolanenſis eum indè tranſtulerit, & in ſuæ Diœceſis monaſterio, quod vocatur Clauate, ſumma cum diligentia & honore collocare curauerit. Ipſe verò beatus Calocerus cùm in cuſtodiam Ambinganum iret, deuenit in ciuitatem Aſtenſem, & ibi inuenit illuſtrem virum ipſius ciuitatis, nomine Secundum. Et cùm eidem Secundo Chriſtum prædicaret, & multa de beato Fauſtino & Iouitta diceret, qualiter Mediolani pro Chriſti nomine plurima paſſi in vinculis detinerentur, credidit ipſe, & ſumma cum feſtinatione venit Mediolanum, & à ſanctis Fauſtino & Iouitta baptizatus in ciuitatem ſuam reuerſus eſt, & ibi amputato capite, à prædicto Sapritio, Chriſti martyr effectus eſt. Poſt hoc ſancti martyres Fauſtinus & Iouitta, vincti ſub cuſtodia cuiuſdam Antiochi præſidis, Romam ducti ſunt, & ibi diuerſis pœnis afflicti, multos ad fidem conuerterunt, plurima per eos Domino faciente miracula. Ibi etiam inuenerunt ſanctum Euariſtum vrbis Romæ Epiſcopum, inter ſepulcra martyrum latitantem, quem rogauerunt, vt faceret beatum Calimerum, qui per eorum prædicationem, inter plurimos Romanos credidit, in Mediolanenſi ciuitate Epiſcopum. Quo facto, iterùm ſub cuſtodia Aureliani comitis ducti ſunt Neapolim, & ibi multa ac varia tormenta perpeſſi, plurimis miraculorum oſtenſis, Domino iuuante, multos ad fidem conuerterunt. Poſteà verò manibus pedibuſque ligatis, in mare demerſi, & ab Angelis Dei liberati, & ad litus deducti ſunt. Nouiſſimè autem iuſſu Adriani Imperatoris, Brixiam reducti ſunt: & ibi à præfato Aureliano, poſt multa iterùm tormenta, amputatis capitibus, Chriſti martyres effecti ſunt.

De his fuſiùs Surius Tomo 1.

s. millia hominū capite plectuntur.

S. Calocer decollatur.

Itē ſanctus Secundus.

Nouiſſimè SS. Fauſtin & Iouitta.

XIIII. CALENDAS MARTII.

ROmæ, natale S. Oneſimi, de quo beatus Apoſtolus Philemoni familiares literas mittit. Obſecro (inquiens) te de meo filio, quem genui in vinculis Oneſimo,

Die 16.

De eo Surius ex Metaphra. To. 1.

mo,qui tibi aliquandò inutilis fuit, nunc autem & mihi & tibi vtilis, quem remiſi. Tu autem illum vt viſcera mea ſuſcipe. Quem beatus idem Apoſtolus Epiſcopum ordinans, prædicationiſque verbum ei committens, apud Epheſiorum ciuitatem reliquit: cùi Epiſcopus poſt beatum Timotheum & ipſe reſedit. De quo & beatus Ignatius,Epheſijs ſcribens Epiſtolam,ità dicit:Quoniam ego ſuſcepi multitudinem veſtram in nomine Domini,in Oneſimo dilecto præceptore noſtro,veſtro autem Epiſcopo, obſecro eum ſecundùm Chriſtum Ieſum diligere vos, & vos omnes in concordia eius in ipſo eſſe. Benedictus enim Deus qui vobis talibus talem Epiſcopũ donauit habere in Chriſto. Hic Romam perductus, atque ibi pro fide Chriſti lapidatus, ſepultus eſt Chriſti martyr primùm ibi, deindè ad loca, vbi fuerat ordinatus Epiſcopus,corpus eius delatum eſt.

Lapidatur pro fide Chriſti, S. Oneſimus.

Et in Cumis,natale ſanctæ Iulianæ virginis, quæ tempore Maximiani Imperatoris, primò à ſuo patre Aphricano cæſa, & grauiter cruciata, deindè & à præfecto *Eolaſio,quem ſponſum habuerat, nuda virgis cæſa, & à capillis ſuſpenſa, & plumbo ſoluto,à capite perfuſa,ac rurſùm in carcerem recepta, vbi palàm cum diabolo conflixit: & rurſùs euocata,rotarum tormenta,flammas ignium, ollam feruẽtem ſuperauit,ac decollatione capitis martyrium conſummauit. Quæ paſſa eſt quidem in Nicomedia,ſed poſt paucũ tempus Deo diſponente,in Campaniam tranſlata.

De ea Tomo 1. Surij ex Metaph. * Eleuſio

Eodem die apud Aegyptum,Iuliani,cum alijs,numero quinque millibus.

XIII. CALENDAS MARTII.

Die 17.

IN Perſide,ciuitate Babylonia,natalis beati Polychronij,Babyloniç,& *Etheſifontis Epiſcopi,qui præſente Decio perſecutore,os lapidibus cæſus,manibus extenſis, oculos ad cælum eleuans,emiſit ſpiritum. Scriptum eſt in paſſione ſancti Laurentij.

In initio ſcilicet cũ geſtis Abdon. Tom.4.

XII. CALENDAS MARTII.

Die 18. Greg.Turo lib.1. hiſtor.

HIeroſolymis, beati Simeonis Epiſcopi & martyris, qui traditur propinquus Saluatoris ſecundùm carnem fuiſſe: conſtat tamen quia Cleophas, cuius filius iſte fuit,frater erat Ioſeph.

Eodem die, ſanctorum martyrum Claudij & vxoris eius Præpedignæ,ac filiorum Alexandri & Cutiæ, & fratris Claudij beati Maximi: qui cùm eſſent præclariſſimi generis,agente fratre eorum Gabinio presbytero, baptizati ſunt à beato Caio Pontifice Romano,& poſtmodùm tenti ſunt iubẽte Diocletiano,à iudice impio Iulio. Et Claudius quidem,cum vxore ſua & filijs,deportatus eſt in exilium: Deindè incendio concremati,odoriferum ſacrificium martyrij Deo reddiderunt, ac ſic poſtmodùm apud Hoſtiam in mare iactati ſunt, quorũ reliquias perquiſitas, iuxta ciuitatem ſepelierunt.

De his in geſtis Suſannæ Tom.4.

XI. CALENDAS MARTII.

Die 19. De Gabino ſimiliter in vita Suſannę 11. Auguſti.

ROmæ ſancti Gabinij presbyteri, patris beatiſſimæ Suſannæ: qui à Diocletiano diù in cuſtodia vinculis afflictus, precioſa morte cæli gaudia comparauit.

Itèm ſancti Theodori martyris,fratris S.Georgij.

X. CALENDAS MARTII.

Deut.10.

APud Tyrum, quæ eſt vrbs maxima Phœnicis,beatorum martyrum, quorum numerum ſolius Dei ſcientia colligit: quos, iubente Diocletiano, Veturius magiſter militiæ diuerſis tormentorum generibus,ſibi inuicèm ſuccedentibus,occidit. Primò flagris per omne corpus martyres Dei dilaniabantur,poſt hæc tradebantur ad beſtias: adhibebantur leones,vrſi,pardi, atq; omne ferarum genus. Apri quoquè, ſed & tauri,quibus ferro & igni feritas addebatur.Statuuntur deniquè Dei cultores,nudatis membris, in medio arenæ loco; & beſtiæ intra caueas incitatæ, ſęuioreſque in ſemetipſis effectæ,proruunt è clauſtris, replent ſubitò ſtadium, circundant eccleſiam martyrum in medio ſitam: Circumeunt ſæpiùs, & obluſtrant, ac diuinę virtutis adeſſe eis cuſtodiam ſentientes,procùl ab eorum corporibus abſcedunt. Sed ilicò furor qui reprimebatur in belluis, tranſit in homines: Gladijs ergò peragunt quod beſtijs nequiuerunt, & vt in omnibus oſtenderent ſe belluis eſſe nequiores,prohibebant etiam cadauera mandari terræ, ſed iubebant fluctibus dari.Horum glorioſiſſimam multitudinem, cæliquе exercitum, ducebãt & incitabant ad victoriam,beatiſſimi Epiſcopi Tyrannio & Syluanus, qui paruo tempore interpoſito, beſtiarum morſibus martyrium compleuerunt: & * Polenus atque Linus Epiſcopi, qui igne cum plurimis clericis conſumpti ſunt. Zenobius quoquè,

Euſeb.lib.8. cap.7. & 25. de ipſis.

Gladijs occiduntur.

* al. Peleus atq; Nilus.

què, venerabilis preſbyter capite cæſus.

Itèm in Alemania, beati Galli Abbatis, miræ ſanctitatis viri, diſcipuli ſancti Columbani Abbatis. De Galli. ſu- 16. Octobris.

IX. CALENDAS MARTII.

APud Siciliam, ſanctorum martyrum ſeptuaginta nouem, qui ſub Diocletiano, per diuerſa tormenta, confeſſionis ſuæ coronam, à Chriſto ſibi paratam percipere meruerunt. Die 21.

VIII. CALENDAS MARTII.

APud Anthiochiam, Cathedra ſancti Petri.

Eodem die apud Alexandriam, S. Abilij Epiſcopi, qui poſt beatum Marcum ſecundus Epiſcopus, tredecim annos ſacerdotium miniſtrauit. Die 22.

Apud Hierapolim, ſancti Papiæ Epiſcopi, auditoris Iohannis Apoſtoli. De his omnibus in eccle. hiſtoria.

Itèm beati Ariſtionis, qui fuit vnus de ſeptuagintaduobus Chriſti diſcipulis.

Viennæ, ſancti Paſchaſij confeſſoris atq; pontificis, admirandæ ſanctitatis viri.

VII. CALENDAS MARTII.

APud Syrmium, beati *Syreni monachi, qui cùm tempore Maximiani Imperatoris, vnius ex domeſticis eius vxorem, hòra incongrua in horto, quem ipſe ſibi excolebat, deambulantem, acriùs increpando repuliſſet: iubente Maximiano tentus, & Chriſtianum ſe eſſe confeſſus, capite cæſus eſt. Die 23. *al. Syneri

Itèm aliorum ſexaginta duorum, qui ibidèm paſſi ſunt.

Ipſo die, ſancti Polycarpi preſbyteri & confeſſoris, qui cum beato Sebaſtiano plurimos ad fidem Chriſti conuertit, atque ad martyrij gloriam exhortando perduxit. Scribitur fuſè in geſtis S. Sebaſtiani Tom. 1.

VI. CALENDAS MARTII.

NAtalis ſancti Mathiæ Apoſtoli, qui poſt aſſcenſionem Domini à beatis Apoſtolis ſorte electus, atque in locum Iudæ proditoris ſubrogatus, àpud Iudęam Euangelium Chriſti prædicauit. Die 24. Act. 1.

Apud Hieroſolymam, Inuentio capitis præcurſoris Domini, tempore Martiani Principis, quãdò iſdem præcurſor duobus monachis, vbi idem caput eius celatum iaceret, reuelauit. Conſtat autem quia imminente feſtiuitate paſchali fuerit, ſicut in Euangelio apparet, decollatus: Et anno poſt hunc ſequente cùm denuò tempus paſchale rediſſet, myſterium Dominicæ paſſionis eſſe completum. Et propterea quod in libro ſacramentorum natale eius iiij. Calend. Septembris notatum eſt, & in martyrologio, quod Euſebij & Hieronymi vocabulis inſignitum eſt, legitur. iiij. Calend. Septembris in Ediſſa ciuitate, Phœnice prouincia natale ſancti Iohannis Baptiſtæ die quo decollatus eſt, non ſpecialiter ipſum diem decollationis eius, ſed diem potiùs, quo caput eius in eadem Ediſſa ciuitate repertum, atque in eccleſia eſt conditum, deſignatur. Siquidem duo monachi orientales venerãt adorare Hieroſolymis, & loca ſancta videre. Quibus per reuelationem aſſiſtens idem præcurſor Domini præcepit, vt ad Herodis quondàm Regis habitaculum accedentes, caput ſuum ibi requirerent, & inuentum digno honore reconderent. Quod ab eis inuentum, & aſſumptum, ſed non multò pòſt culpa incuriæ perditum, perlatum eſt Ediſſam ab illis, & in quodam ſpecu, & in vrna ſub terra non pauco tempore ignobiliter reconditum, donèc denuò ſeſe ſuumque caput oſtendit Marcello cuidam religioſo preſbytero & monacho, dum in eodẽ ſpecu habitaret. Ex quo tempore cœpit in eadem ciuitate beati Pręcurſoris decollatio ipſo die, quo caput eius inuentum ſiue eleuatum eſt, celebrari. De his omnibus fuſiùs 4. Calendas Septembris Tom. 4.

Itèm apud Cæſaream Cappadociæ, natalis beati Sergij martyris, cuius geſta præclariſſima habentur.

V. CALENDAS MARTII.

APud Aegyptum, natale ſanctorum Victorini, Victoris, Nicophori, Claudiani, Dioſcori, Serapionis, & Papiæ, ſub Numeriano Imperatore, agente Sabino duce. Quorum primus in pilam ex robore cauam, & vndiquè circunforatam miſſus, ac per ſingula foramina diutiſſimè tranſpunctus eſt. Cumque nimius ſanguis efflueret, eductus è pila capite cæſus eſt. Secundus manibus ac pedibus amputatis, in eandem pilam miſſus, prioris tormenta ſuſtinuit, & nouiſſimè gladio cæſus eſt. Tertius cùm vltrò in pilam fuiſſet ingreſſus, indignatus iudex iuſſit eum indè produci, & ſuper craticulam prunis ſubſtratam aliquantiſpèr aſſari & Die 25. Hi ſancti varijs pœnis interimuntur.

 inuerti.

inuerti. Cumque in confeſſione perſiſteret, ſublatus indè, minutatim gladio conciſus, ſpiritum reddidit. Reliquorum quatuor, Claudianus & Dioſcorus flammis incenſi, Serapion & Papias gladio conſumati ſunt.

IIII. CALENDAS MARTII.

Die 26. De Neſtore fuſiùs Surius Tom. 1.

IN ciuitate Pergen Pamphyliæ, natale beati Neſtoris Epiſcopi. Qui perſecutione Decij cùm die noctuque orationi inſiſteret, poſtulans vt grex Christi cuſtodiretur, compræhenſus à quodam Irenargo, qui erat princeps curiæ ciuitatis, veluti aries ſine macula oblatus eſt præſidi Polioni. Et cùm nomen Christi mira libertate & alacritate confiteretur, deos autem gentium dæmonia peſſima eſſe memoraret, & iuſſus ab eodem præſide ſuſpendi in eculeo, & crudeliſſimè torqueri, lætus pſallebat dicens: Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. (Pſal. 33.) Præſes verò ſtupens ſuper tanta tolerantia, & volens eum blandis verbis à fide reuocare, dixit ei: Vis eſſe nobiſcum, aut cum Chriſto tuo? Cui ſanctus Neſtor cum magno gaudio reſpondit, dicens: Cum Chriſto meo & eram, & ſum, & ero. Tunc indignatus præſes dedit aduerſùs eum ſententiam, vt qui Ieſum Crucifixum ſub Pontio Pilato fateretur, tanquam deuotus Deo ſuo, illius ſubiret ſententiam, & ligno crucifixus reſolueretur à vita. (S. Neſtor more Chriſti crucifigitur.) Ille gratias agens Deo, cùm iam affixus eſſet patibulo, docebat aſſiſtentem populum Chriſtianum, vt perſiſteret in fide & charitate Chriſti, & libentiſſimè compaterentur, vt & ſimul glorificarentur. Poſt hæc petens omnem adſtantem turbam fidelium, vt genua flectentes orarent cum ipſo: cùm compleſſet orationem, & dixiſſent omnes, Amen, reddidit ſpiritum. Conſummauit autem martyrium quinta ſabbati, hora tertia.

De eodē lib. Eccle. hiſt. 10 cap. 1. & Rufinus lib. 1. cap. 1.

Eodem die, beati Alexandri, Alexandrinæ ciuitatis Epiſcopi, glorioſi ſenis, qui poſt beatum Petrum, Arium presbyterum ſuum, hæretica impietate deprauatum, & diuina veritate conuictum, de Eccleſia eiecit: & poſteà, inter trecentos decem & octo patres, eundem in Niceno concilio damnauit.

III. CALENDAS MARTII.

Die 27. De eo Greg. in initio. Moraliū.

APud Hiſpaniam, ciuitate Hiſpali, ſancti Leandri Epiſcopi & confeſſoris, ad quem beatus Gregorius libros Moralium ſcribit, cuius prædicatione & induſtria, tota Gothorum gens per Recharedum Regem ab Ariana impietate conuerſa eſt. Quinetiam fratrem eius Erminigildum Regem, viuente adhuc patre hæretico, ab eadem Ariana hæreſi ad Catholicam fidem correxit: atque vſque ad glorioſam martyrij paſſionem ſuis exhortationibus perduxit.

De eo Dionyſ. Alexād. apud Euſeb. lib. 6. cap. 34

Item eodem die in Alexandria, natalis ſancti Iuliani martyris, qui cùm ità podagra conſtrictus eſſet, vt neque incedere, neque ſtare poſſet, cum his qui eum in ſellula portabant, iudici offertur: quorum vnus quidem ſtatim negauit, alter nomine Eunus, cum Iuliano ſene in Domini confeſſione perdurat. Quique iubentur camelis impoſiti, per totam circunduci vrbem, & flagris, hinc inde inſpectante populo, laniari, vſquequò finem ipſis verberibus ſortirentur.

Item apud Lugdunum, ſancti Baldomeri viri Dei, cuius ſepulcrum crebris miraculis illuſtratur.

PRIDIE CALENDAS MARTII.

Die 28. *Virentibus De eo Surius Tom. 1.

IN territorio Lugdunenſi locis * virentibus, beati Romani Abbatis, qui primus illic vitam eremiticam duxit, & multis virtutibus ac miraculis clarus, plurimorum poſteà pater extitit monachorum. Venerabile corpus eius ſitum eſt in finibus Veſuntionum.

MAR-

MARTIVS HABET DIES XXXI.
LVNAM TRICESIMAM.

CALENDIS MARTII.

ROMAE, ſanctorum martyrum ducentorum ſexaginta, temporibus Claudij, qui via Salaria arenam fodientes, damnati ſunt pro Chriſti nomine, quos iuſſit Claudius vt in figlina foris muros portæ Salariæ mitterentur, & eo loco incluſi, in ciuitatis amphitheatro militum ſagittis interficerentur.

Die 1. De his fuſiùs in vita S. Valentini preſbyteri, Tom. 1. 14. Februarij.

* Eodem die Suuitberti Epiſcopi & confeſſoris.

De Suuitb. Surius To. 2.

VI. NONAS MARTII.

ROmę, Simplicij Papę, qui ſedit annis quindecim. Hic Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, & Petrũ Alexandrinũ Epiſcopum Eutychianos damnauit.

Die 2.

Itèm Romæ via Latina, ſanctorum martyrum Iouini & Baſilei, qui paſſi ſunt ſub Gallieno & Valeriano Imperatoribus.

Eodem die, martyrum plurimorum, ſub Alexãdro Imperatore paſſorum, quos diù cruciatos, impius Alexander capitali ſententia in extremo damnauit.

V. NONAS MARTII.

NAtalis ſanctorum martyrum Hemiterij & Chelidonij, qui primùm apud Legionenſem Galæciæ ciuitatem milites, exurgente perſecutionis procella, pro confeſſione nominis Chriſti plurimis afflicti tormentis, Calagurrim vſq; perducti, atque ibi martyrio coronati ſunt. Cumque capita lictores inciderent, miraculum populis magnum apparuit. Nam vnius annulus, orariumque alterius nube ſuſceptum, & in cælos euectum eſt. Viderunt hæc omnes qui aderant, & vſquequò acies oculorum intendere potuit, fulgorem auri, candoremque lintei, attonito ſequebantur intuitu. Scribit autem hæc Aurelius Clemens in libro Coronatorum.

Die 3. De his Surius ex Prudentio.

Apud Cæſaream Palæſtinæ, ſanctorum martyrum, Marini militis, & Aſterij ſenatoris, ſub perſecutione Valeriani: quorum prior, cùm accuſatus fuiſſet à commilitonibus, quòd Chriſtianus eſſet, & interrogatus à Iudice, Chriſtianum ſe eſſe clariſſima voce teſtaretur, tres illi horę ad deliberãdum indultæ ſunt. Cumque à tribunalibus fuiſſet egreſſus, à beato Theotecno, eiuſdem vrbis Epiſcopo, plurimùm in fide confortatus, repetens continuò tribunal Iudicis, cõfidentiſſimè reſpondit: Obedire oportet Deo magìs quàm hominibus. Ilicò martyrij coronam, capitis abſciſione ſuſcepit. Cumque præfatus Aſterius capite truncatum martyris corpus ſubiectis humeris & ſubſtrata veſte qua induebatur exciperet, honorẽ quem martyri detulit, continuò ipſe martyr accepit. Scriptum eſt in hiſtoria Eccleſiaſtica libro ſeptimo.

De his Surius ex Euſebio, Eccl. hiſt. li. 7. cap. 14. — Act. 5.

IIII. NONAS MARTII.

NAtalis ſancti Lucij Papæ & martyris, qui perſecutione Valeriani & Gallieni, ob fidem Chriſti exilio relegatus, & poſtmodùm diuino nutu ad Eccleſiam ſuam redire permiſſus, martyrium capitis obtruncatione compleuit. Poſitus via Appia ad ſanctum Sixtum. Hic præcepit, vt duo presbyteri & tres diaconi in omni loco Epiſcopum nõ deſererent, propter teſtimonium eccleſiaſticum. Sedit autem in Epiſcopatu annos tres, menſes tres, atque dies tres.

Die 4. Pontificale cap. 23.

Itèm Romæ via Appia, ſanctorum martyrum nongentorum, qui poſiti ſunt in cœmeterio ad ſanctam Cæciliam.

Eodem die ſancti Caij, Palatini, in mare merſi.

III. NONAS MARTII.

APud Antiochiam, paſſio ſancti Phocæ martyris, qui poſt multas, quas pro nomine redemptoris eſt paſſus iniurias, qualiter de antiquo illo ſerpẽte triumphauerit, hodiè quoquè populis declaratur. Deniquè ſi in quempiam in his locis coluber morſum ſtringẽs, venena diffuderit, extemplò qui percuſſus eſt, vt ianuam baſilicæ martyris credens attigerit, euacuata virtute veneni, ſaluatur.

Die 5. Surius ex Toron. de eo, Tom. 2. Iſte Phocas alius eſt ab eo, cuius mentio fit 22. Septẽb.

Itèm ipſo die, ſancti Euſebij Palatini, & aliorum nouem martyrum.

PRIDIE NONAS MARTII.

NIcomediæ, natalis ſanctorum Victoris & Victorini, qui per triennium cum

Die 6.

Claudiano,& Baſſa vxore eius,tormentis afflicti & retruſi in carcerem,ibidèm vitę ſuæ curſum impleuerunt.

NONIS MARTII.

Die 7. De his Poſſidius in Indiculo.

IN Mauritania ciuitate Thuburbitanorũ, natale ſanctarũ Perpetuæ & Felicitatis martyrum,& cum eis Reuocati,Saturnini,& Secundoli,quorũ vltimus in carcere quieuit. Reliqui omnes ad beſtias traditi, ſub Seuero principe, die natalis eius. Quiq; dum adhuc ſeruarẽtur in carcere, & Felicitas parturiret,omniũ ſanctorum precibus impetratũ eſt,vt octauo menſe pareret.Iam verò Perpetuę inter alia conceſſum eſt,vt eius mens quoquo modo auerteretur à corpore,in quo vaccę impetũ pertulit, ità vt adhuc futurum expectaret,quod in ſe iam geſtum eſſe neſciret.

VIII. IDVS MARTII.

Die 8. Hieron.de viris illuſt. cap.78.

APud Carthaginem,ſancti Pontij,diaconi beati Cypriani Epiſcopi, qui vſq; ad diem paſſionis eius cũ ipſo exiliũ ſuſtinẽs, egregiũ volumen vitæ & paſſionis reliquit,atq; Dominũ in paſſionibus ſuis ſemper glorificãs,coronã vitę promeruit.

VII. IDVS MARTII.

Die 9. Hier. de viris illuſtrib. cap.138.& 116.

APud Nyſſenam ciuitatem, S.Gregorij Epiſcopi, fratris beati Baſilij Cęſareẽſis, viri doctiſſimi & eloquentiſſimi.

Apud Barcinonam, S. Paciani Epiſcopi, tam vita quàm ſermone clari,qui optima ſenectute mortuus eſt Theodoſij principis tempore.

VI. IDVS MARTII.

Die 10. Euſeb.lib.5. cap.15. Ruffinus 16.

NAtalis ſanctorum martyrum, Alexãdri & Caij de Eumenia, qui apud Apamiam, perſecutione Antonini Veri, martyrio coronati ſunt, vt ſcribit Apollinaris Hierapolitanus Epiſcopus, in libro aduersùm Cataphrygas.

In Perſide, natalis ſanctorum martyrum numero quadragintaduorum.

V. IDVS MARTII.

Die 11. De his Surius ex Baſilio & Metaph. 9. Martij, Tomo 2.

APud Sebaſten Armeniæ minoris,natalis quadraginta militũ, tempore Licinij Regis,ſub præſide Agricolao. Qui poſt vincula & carceres creberrimos, poſt cæſas lapidibus facies, miſſi ſunt in ſtagnum, vbi gelu cõſtricta corpora eorũ nocte dirumpebantur. Vnus autem de numero quadraginta, effectus puſillanimis, refugit ad balneum: & mox vt attigit calorẽ,ſtatim reſolutus reddidit ſpiritũ. Quod videntes cæteri,in laudes omnipotentis Dei, ſancti Spiritûs gratia confortati, cruperunt.Et circa horam tertiam noctis reſplenduit velut ſol lumen feruens, & glacies diſſoluta eſt. Porrò qui eos cuſtodiebant ſomno grauabãtur,clauicularius tantùm ſolus vigilabat.Qui audiens eos orantes, vidensq; tantam lucem,atq; glaciem diſſolutã,reſpiciens vnde eorũ lux ipſa veniret,vidit ſuper ſanctos coronas deſcendentes numero triginta nouem. Cœpitq; cogitare ſecum,dicẽs: Quadraginta ſunt, vnius corona vbi eſt? Expergefaciens itaq; reliquos cuſtodes, proiecit veſtimenta ſua in facies eorum,& exiliuit in ſtagnum,clamans & dicẽs: Chriſtianus ſum,Chriſtianus ſum. Manè autem facto,impijſſimi tyranni ſatellites inuenerunt clauicularium ipſum connumeratum martyribus,vndè vnus ceciderat. Cumq; verè fidelem eum reperiſſent, eoſdemq; omnes traxiſſent ad litus, baculis crura eorũ confregerunt,atq; ità crurifragio martyriũ conſummauerunt. Nomina verò horum martyrum hæc ſunt: Domitianus,Eunoicus,Siſinnius,Eraclius,Alexander, Iohannes,Claudius,Athanaſius,Valẽs,Helianus,Meliton,Heditius,Acharius, Vibianus, Helius,Theudolus,Cyrillus,Flauius,Seuerianus,Cyrion,Valerius,Chudion,Sacerdon, Priſcus, Eutichius, Smaragdus, Philoctimon,Aetius, Micallius, Liſimachus, Donnus,Theophilus,Euthicius,Xantius,Aggius, Leontius,Yſitius, Caius, Gorgonius,Candidus. Quorum vnus Meliton nomine cùm eſſet omnium ætate minor, & cruribus fractis adhuc ſuperuiueret, timens beatiſſima mater, quæ martyribus adſtabat,nè in cruciatibus deficeret,virili animo hortabatur eum,dicens: Fili, modicum ſuſtine,eccè Chriſtus ad ianuam ſtans adiuuat te. Cumque ſanctorum corpora birotis ſuperpoſita ferrent ad incendendum miniſtri diaboli, videns pia mater ſolum filium relictum, quem miniſtri ad hoc reliquerant, quia ſperabant eius animum poſſe culturis dæmonum inclinari, ſi viueret, tollens eum ſuper humeros ſuos virili greſſu ſequebatur vehicula. Cumque ferretur puer, inter amplexus maternos animam cælo reddidit. Perueniensque mulier ad locum, vbi ſanctorum corpora cremabãtur,iecit ſuper oſſa martyrũ,vt morte etiã & ſepultura martyribus ſociaretur. Combuſta ſunt igitur corpora eorũ, & in fluuiũ proiecta.Sed

S. Martyres crurifragio occumbũt.

diuina

diuina diſpenſatione reliquiæ eorũ integræ ſunt repertæ, & honore digno cõditæ. Diuino nutu ſanctorũ reliquiæ reperiuntur.

IIII. IDVS MARTII.

Romæ, depoſitio ſancti Gregorij Papæ, qui nobili genere liberalibus artibus eruditus eſt. Deindè defunctis parentibus ſex in Sicilia monaſteria conſtruens, ſeptimum intra Vrbis muros conſtituit. In quo ipſe poſt ſecularem habitum multis fratribus aggregatis, ſub Abbatis imperio ſtrenuè militauit, & ſuæ nobilitatis lineam moribus extulit, probis actibus decorauit. Nam qui antè ſericis veſtibus ac gemmis micantibus per vrbem ſolebat procedere trabeatus, pòſt vili contectus tegmine, miniſtrabat pauper ipſe pauperibus. Quibus monaſterijs tantum de redditibus prædiorum delegauit, quantum poſſet commorantibus ad quotidianum victum ſufficere, reliqua verò vendidit, ac pauperibus erogauit. Deindè coactus & multùm renitens, factus vrbis Romæ ſummus Pontifex, Anglorum gentem ad fidem conuertit, directis videlicet ſui monaſterij monachis, Mellito, Auguſtino, atque Iohanne, & cum eis alijs plurimis fratribus. Rexit autem glorioſiſſimè Romanam Eccleſiam annis tredecim, menſibus ſex, & diebus decem. Augmentauit etiam in precatione Canonis: Dieſque noſtros in tua pace diſpone &c. Die 12. De eo vide Suriũ To. 2. Conuertit Anglos.

Itèm Romæ, Innocentij Papæ, qui rexit Eccleſiam annis quindecim, menſibus duobus, diebus verò 21. Hic conſtitutum fecit de eccleſia: & Pelagium atque Cæleſtium hæreticos damnauit, & conſtituit vt qui natus fuiſſet de Chriſtiana, per baptiſmum renaſceretur, quod Pelagius damnabat. De eo Pontificale cap. 42.

Apud Nicomediam, beati Petri martyris, qui vnus fuit ex Dorothei & Gorgonij martyrũ ſodalibus, qui in cubiculo Regis erant. Hic iubente Diocletiano, eo quòd de immenſis martyris ſancti Nomæ ſupplicijs liberiùs cauſaretur, in medium educitur, atque immolare compellitur. Abnuens, imperatur appendi, & flagris toto corpore laniari: videlicet vt doloris neceſſitate faceret, quod præcipiebatur inuito. At ille cùm maneret immobilis, viſceribus iam pelle nudatis, iubetur aceto & ſale perfundi. Cumque etiam id tormenti genus conſtanter ac fortiter toleràſſet, craticula prunis ſuperſtrata poni iubetur in medio, ibique quod reliquum fuerat in verberibus abſumpti corporis ſuperponi: & non ad ſubitum, ſed ſenſìm paulatimque ſuccendi: quô ſcilicet pœna protelaretur in longum. Cumq; miniſtri ſcelerum, hinc modò corpus, modò indè verſantes, per membra ſingula pœnas inciperent, & ſupplicia renouarent, ſperantes ab eo elicere ſe poſſe conſenſum: ille firmus in fide, & quaſi in ſpe conſumptis iam & igne reſolutis carnibus ſuis, vltimũ ſpiritum in fide lætus exhalat. Tali Petrus (hoc enim & nomen eius) martyrio decoratus, verè Petri extitit & fidei hæres & nominis. De eo Surius ex lib. 8. Ec. hiſt. cap. 6. S. Petrus poſt multa ſupplicia, feliciter obit.

Itèm Nicomediæ, natalis ſanctorum Egdunij presbyteri, & aliorum ſeptem, qui diebus ſingulis ſuffocati ſunt, vt cæteris metus incuteretur.

Eodem die, paſſio ſancti Mamiliani martyris.

* In Aphrica, Iohannis & aliorum quadraginta quatuor.

* Romæ, depoſitio SS. Innocentij & Raſi Epiſcoporum.

III. IDVS MARTII.

Apud Nicomediam, natalis ſanctorum Macedonij presbyteri, & Patriciæ vxoris eius, & filiæ Modeſtæ. Die 13.

Nicea ciuitate, ſanctorum martyrum Theuſetæ & Horris filij eius, Theodoræ, Nymphodoræ, Marci, Arabiæ, qui omnes igni traditi ſunt.

PRIDIE IDVS MARTII.

Romæ, paſſio ſanctorum martyrum quadraginta & ſeptem, qui baptizati ſunt à beato Petro Apoſtolo, cùm teneretur idem Apoſtolus in cuſtodia Mamertini, cum coapoſtolo ſuo Paulo, vbi nouem menſes detenti ſunt. Qui omnes ſub deuotiſſima fidei confeſſione, Neroniano gladio conſumpti ſunt. Die 14. De his fuſiùs in paſſione Proceſſi, 2. Iulij.

Eodẽ die, Zachariæ Pontificis, qui Romæ ſedit annos decem. Hic in patriarchio B. Georgij martyris caput reperit in capſa reconditũ, in qua epitaphium pariter inuenit, hoc ipſum Græcis literis exaratum. Sepultus eſt in eccleſia S. Petri Apoſtoli. Pontif ca. 98 Tom. 3. Côciliorum.

IDIBVS MARTII.

Apud Theſſalonicam ciuitatem, natalis ſanctæ Matronæ, quæ cùm eſſet Plautillæ cuiuſdam viduæ ancilla, & occultè Chriſtum colens, quotidiè furtiuis orationibus eccleſiam frequẽtaret, depræhenſa à domina ſua, & in ſcamno extenſa & ligata, & penè vſque ad mortem flagellata, atq; ità vincta in ſcamno, obſigna- Die 15.

tis diligentiſſimè ianuis,per noctem relicta,ibi die altero diuinitùs ſoluta, ac cum ingentiori gratia orans,inuenta eſt. Rurſumque neruis crudis in eodem ſcamno conſtricta,& loris quouſquè obmuteſceret cęſa eſt, ibique per triduum obſignatis ianuis relicta. Facta autem die tertia, iterùm ſoluta diuinitùs, & orans inuenta eſt.

S. Matrona interficitur.

Tunc robuſtis fuſtibus vſque ad mortem cæſa, in confeſſione Chriſti incorruptum ſpiritum reddidit.

XVII. CALENDAS APRILIS.

Die 16. De eo in geſtis Marcelli Papæ 16. Ianuarij, Tom. 1.

ROmæ,natale ſancti Cyriaci Diaconi,qui poſt lōgam carceris macerationem, quam ſub Maximino pertulit,cum Siſinnio condiacono ſuo, & Smaragdo & Largo, poſt multa facta miracula, in quibus filiam Diocletiani Artemiam, ipſius rogatu à dæmonio liberauit ac baptizauit. Filiam quoquè Saporis Regis Perſarum Iobiam, miſſus illò pro hoc à Diocletiano, æquè liberauit à dæmonio, ac baptizauit cum ipſo Rege,& alijs quadringentis triginta. Rediens Romam poſt mortem Diocletiani, tentus eſt inter alios Chriſtianos à filio eius Maximino, & in cuſtodiam miſſus, eo quòd ſororem ſuam Chriſtianam feciſſet. Deindè præcepit, vt die proceſſionis ſuæ nudus, catenisque obligatus, ante rhedam eius traheretur. Et poſt hoc, eductus de carcere,cum ſocijs Largo, Smaragdo & Creſcētiano, per Carpaſium vicarium, pice reliquata caput eius perfuſum eſt. Et rurſùm poſt dies quatuor, eductus denuò de carcere,in cataſta diſtentus, ac tractus,neruis & fuſtibus cęſus, poſt dies aliquot iubente Maximino capite truncatus eſt, cum Largo & Smaragdo,& alijs viginti. Scriptum eſt in geſtis Marcelli Papæ. Porrò ipſo tempore Maximinus interfecit ſororem ſuam Artemiam.

S. Cyriacus cum ſocijs capite plectitur.

Itèm apud Viennam,ſancti Iſicij Epiſcopi.

Surius de eo Tom. 2. 16. Martij.

* Eodem die,ſancti Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi, vita & miraculis glorioſi,in monaſterio Tuicienſi quieſcentis.

XVI. CALENDAS APRILIS.

Die 17. Beda To 3. Surius de Gertrude Tom. 2.

IN Scotia,natale ſancti Patricij Epiſcopi & confeſſoris, qui primus ibidèm Chriſtum euangelizauit.

Eodem die, natalis ſanctæ Gertrudis virginis.

XV. CALENDAS APRILIS.

Die 18. Surius de eo Tom. 2.

NAtalis ſancti Alexandri Epiſcopi, qui de Cappadocia ciuitate ſua veniens, cùm deſiderio ſanctorum locorum Hieroſolymam pergeret, & Narciſſus Epiſcopus eiuſdem vrbis iam ſenex regeret eccleſiam: & ipſi Narciſſo,& multis Clericis eius reuelatum eſt, altera die manè intrare Epiſcopum,qui adiutor ſacerdotalis cathedræ eſſe deberet. Itaque re ità completa, vt prædicta fuerat, cunctis in Palæſtina in vnum congregatis,adnitente vel maximè Narciſſo,Hieroſolymitanæ eccleſiæ cum eo gubernaculum ſuſcepit. Quiq; perſequutione Decij, cùm iam longæuæ ætatis veneranda canicie præfulgeret, ductus Cæſaream, & clauſus carcere, ob confeſſionem Chriſti martyrio coronatus eſt.

XIIII. CALENDAS APRILIS.

Die 19.

APud Penarenſem vrbem,natale beati Iohannis magnæ ſanctitatis viri, qui de Syria oriundus peruenit ad Italiam. Cumque quæreret locum habitationis ſuæ, orationem fudit ad Dominum: Te deprecor Domine, qui lumen es verum, ſi proſperum facis iter meum,hoc mihi ſignum fiat, Vbicunquè ambulauero, ſi Pſalterium meum dedero, & eadem die mihi redditū fuerit,ibi ſit permanſionis meæ locus. Factum eſt. Recepit eum hoſpitio matrona quædam,cui vir Dei Pſalterium ſuum dedit, requiſiuit,eique mox à muliere redditur. Hoc itaque ſigno vt ſtationem ſuam ibi vir Dei faceret confirmatur, ac indè nō longè plus minúſve quàm duarum ſagittarū progreſſus, habuit Angelum Dei obuium,qui ei dixit: Serue Dei, hic tibi locus permanſionis à Domino parabitur. Erat autem hyems, & ſedebat vir Dei ſub arbore. Venatores verò cùm per locum tranſitū facerent, viderūt eum ſedentem,atq; arborē illam iuxta illum folijs veſtitam. Requirētes autē virū quis eſſet, ob Domini ſeruitium ſe de vltramarinis partibus, locisve veniſſe,morariq; hic velle reſpōdit. Nunciantibus igitur illis, famaq; vitam beati viri longiùs ſpargente, tantâ frequentia populi Dei vndequaq; illuc aduenit, vt monaſterio facto congregatio magna ſeruorum Dei ſimul habitantium ibi fieret. Cui præfuit multis clarus virtutibus beatus Iohannes xliiij. annos,& requieſcēs in pace, depoſitus eſt xiiij. Cal. Aprilis in loco vbi præſtantur beneficia Dei vſque in hodiernum diem.

Arbor media hyeme frondeſcit.

S. Iohannis Abbatis felix exitus.

Eodem

Eodem die apud Surentum, ſanctorum Quinti, Quintilli, Quartillæ, Marci, cum alijs nouem.

* Itèm eodem die S. Ioſeph nutritoris Domini. De Ioſeph vide Suriū.

XIIII. CALENDAS APRILIS.

IN Britannijs, ſancti Cuthberti, qui ex anachorita, Eccleſię Lindisfarnenſis Antiſtes, totam ab infantia vſque ad ſenium vitam, miraculorum ſignis inclytam duxit. Cuius dum vndecim annis maneret corpus humatum, incorruptum poſthæc, quasi eadem hora defunctum, ſimul cum veſte qua tegebatur inuentum eſt. Scripſit venerabilis Beda presbyter in libello de vita ipſius. Die 20. Habetur tomo 2. Surij noſtri.

* Itèm natalis S. Archippi commilitonis beati Pauli Apoſtoli.

XII. CALENDAS APRILIS.

APud Caſſinum caſtrum, natale ſancti Benedicti Abbatis, cuius vitam miraculis glorioſam, in Dialogorum libris beatus Papa ſcribit Gregorius. Die 21. Lib. 2. Dial. Vide Suriū.

Eodem die beati Serapionis anachoritæ.

Et in territorio Lugdunenſi, ſancti Lupicini Abbatis, cuius vita ſanctitatis & miraculorum gloria illuſtris fuit. Corpus eius in finibus Veſuntionum, apud Lacionenſe monaſterium celebratur.

XI. CALENDAS APRILIS.

IN Gallijs ciuitate Narbona, natale S. Pauli Epiſcopi & confeſſoris, diſcipuli Apoſtolorum: de quo pleniùs ſuprà vndecimo Calendas Februarij ſcripſimus. Die 22.

* Itèm ſanctarum virginum Herlindæ & Relindæ ſororum.

X. CALENDAS APRILIS.

IN Aphrica, ſanctorum martyrum Victoriani, Frumentij, & alterius Frumentij, & duorum germanorum, qui omnes perſecutione VVandalica, ſub Hunerico Rege Arianorum, apud Aphricam pro conſtantia catholicæ confeſſionis immaniſſimis ſupplicijs excruciati, egregiè coronati ſunt. Die 23. De ijs Victor Africanus lib. 3.

* In Antiochia, S. Theodori presbyteri & martyris.

IX. CALENDAS APRILIS.

ROmæ, natale ſancti Pigmenij presbyteri. Hic Iulianum apoſtatam & impium à puero nutriuit, & literis etiam ſacris erudiuit. Sed factus Imperator culturam pietatis poſtquàm reliquit, audito quòd corpora ſanctorum martyrum, qui ab eo necabantur, idem Pigmenius ſepeliret, mandauit ei, Perge quò volueris: Hic enim non mercabitur vita tua, quam tamen ſeruitijs tuis reddo, non tibi. Tunc ſanctus Pigmenius perrexit ad Perſidem, vbi demoratus aliquantiſpèr factus eſt cæcus. Indè monetur in ſomnis à Domino, vt reuerteretur Romam. Cumque poſt quatuor menſes reuerſus, cliuum ſacræ viæ cum vno puero ſtipem petendo conſcenderet, factum eſt vt offenderet Iulianum Imperatorem in rheda aurea ſedentem. Qui eminùs conſpiciens Pigmenium, vocari eum præcepit, dixitque ei: Gloria dijs deabusque meis, quia te video. Cui vir Dei Pigmenius ilicò reſpondit: Gloria Domino meo Ieſu Chriſto Nazareno Crucifixo, quia te non video. Ad hanc vocem iratus Iulianus, iuſſit eum per pontem in Tyberim præcipitari. Cuius corpus inuentum & collectum, ſepultum eſt in cœmeterio Pontiani, non longè à ſanctis Abdon & Sennes. Die 24. S. Pigmenius fit cæcus. Præcipitatur in Tyberim.

VIII. CALENDAS APRILIS.

HIeroſolymæ, Dominus noſter Ieſus Chriſtus crucifixus eſt. Et in eadem ciuitate, paſſio ſancti Iacobi Apoſtoli, ſicut in Actibus Apoſtolorum ſcribitur. Die 25. Aug. li. 4. de Trinit. c. 5. Act. 12.

Eodem die, immolatio Iſaac: & tranſitus filiorum Iſrael per mare rubrum: Et victoria Michaëlis Archangeli contra draconem.

Apud ciuitatem Galilææ Nazareth, Annunciatio Dominica. Et in Nicomedia, natalis S. Dulæ, ancillæ militis, quæ pro caſtitate occiſa eſt.

Romę, ſancti Cirini, qui interfectus à Claudio, & in Tyberim iactus, in inſula Lycaonia inuentus, & in cœmeterio Pontiani conditus eſt. Scriptum in paſſione ſancti Valentini presbyteri. Vide ſuprà 14 Februarij Tō. 1. Surij.

Et apud Sirmium, natale S. Irenæi Epiſcopi, qui tempore Maximiani Imperatoris, ſub præſide Probo, primò tormentis acerrimis vexatus, deindè diebus plurimis in carcere cruciatus, nouiſſimè abſciſo capite conſummatus eſt.

VII. CALENDAS APRILIS.

Die 26. Vide Tō. 1. Surij 20. Ianuarij in geſtis S. Sebaſtiani.

ROmæ via Lauicana in cœmeterio eiuſdem, natalis ſancti Caſtuli, qui cùm eſſet zetarius palatij, & hoſpes ſanctorum, vt in geſtis beati Sebaſtiani legitur, à perſecutoribus arctatus, & tertiò appenſus, tertioque auditus, in confeſſione Domini perſeuerans, miſſus eſt in foueam, & demiſſa eſt ſuper eum maſſa arenaria, atque ità cum palma martyrij migrauit ad Chriſtum.

Eodem die apud Pentapolim Libyę, Theodori Epiſcopi, Irenęi Diaconi, Serapionis & Ammonij Lectorū. Et apud Sirmium, natale ſancti Montani presbyteri, qui cum Maxima vxore ſua tentus, & in fluuium præcipitatus eſt: corpora eorum nono ab vrbe lapide inuenta & ſepulta ſunt.

De Lutgero Surius Tō. 2.

* Eodem die, depoſitio ſancti Lutgeri Epiſcopi.

VI. CALENDAS APRILIS.

Die 27.

APud Aegyptum, beati Iohannis Eremitæ, admirandæ ſanctitatis viri, qui etiam prophetico ſpiritu plenus, Theodoſio Imperatori Chriſtianiſſimo victorias de tyrannis prædixit. Itèm Hieroſolymæ Reſurrectio Domini.

V. CALENDAS APRILIS.

Die 28.

APud Cæſaream Paleſtinæ, ſanctorum martyrum Priſci, Malchi, & Alexandri: qui perſecutione Valeriani, cùm ſuburbanum agellum ſupradictæ vrbis habitarent, atque in ea cæleſtis martyrij proponerentur coronæ: diuino fidei calore ſuccenſi, vltrò iudicem adeuntes, cur tantùm in ſanguinem piorum deſæuiret, obiurgant. Quos ille continuò, pro Chriſti nomine, beſtijs tradidit deuorandos.

Surius de Guntrāmo Rege.

Et apud vrbem Cabilonenſium, depoſitio Guntrammi Regis Francorum, viri religioſi, qui ità ſe ſpiritualibus actionibus mancipauit, vt relictis ſeculi pompis, theſauros ſuos eccleſijs & pauperibus erogaret.

Itèm Sixti Papæ, qui Romæ ſedit annos octo. Hic criminatorem ſuum, Baſſum nomine, nutu diuino mortuum, manibus ſuis cum linteaminibus & aromatibus tractans, ſepeliuit apud beatum Petrum.

IIII. CALENDAS APRILIS.

Die 29. De eo Surius ex Bedæ Tomo 3.

DEpoſitio Abbatis Euſtaſij diſcipuli ſancti Columbani, qui pater fermè ſexcentorum extitit monachorum: & vitæ ſanctitate conſpicuus, etiam miraculis claruit.

De his Victor Afr. ſub finem lib. 1. Vide Suriū.

Eodem die apud Aphricam, ſanctorum confeſſorum Armogaſtis, Archinimi, & Satyri: qui apud Africam tempore VVandalicæ pèrſecutions, ſub Genſerico Rege Ariano, cùm eſſent lucidiſſima membra Eccleſiæ Chriſti, & prauitatē Arianorum libertate catholica frequenter arguerent, pro cōfeſſione veritatis, multa & grauia perpeſſi ſupplicia atq; opprobria, curſum glorioſi certaminis impleuerunt.

III. CALENDAS APRILIS

Die 30. De Quirino vide in geſtis Alexandri Papæ, 3. Maij Tomo 3. Surij.

ROmæ, natale ſancti Quirini Tribuni & martyris, ſub Traiano Imperatore, qui cùm ex præcepto eius beatum Alexandrum Papam, & Hermen præfectum in vincula conieciſſet, haberetque filiam, cuius collum ſtruma circundederat, auditis exhortationibus beati Hermæ de fide Chriſti, & viſis ſignis, quæ Deus in martyribus ſuis Alexandro & Herme operabatur, ipſam eandem filiam ſuam obtulit ad ſanandum. Cui dixit beatus Alexander: Tolle boiam de collo meo, & impone ei. Quod cùm obedienter pater eius exequeretur, diuino nutu ſubitò ſanata eſt. Vocabatur autem ipſa Balbina. Atque ità pater eius Quirinus, & ipſa, cum vniuerſis qui in cuſtodia tenebantur, omnique domo ſua, baptizatus eſt. Quod vt nunciauit Commentarienſis Aureliano Iudici, iratus iuſſit adduci Quirinum ad ſe, & dixit ei: Ego te quaſi filium dilexi, tu autem irriſiſti me, deceptus ab Alexandro? Dixit ei Quirinus: Ego Chriſtianus ſum factus, vis occidere, vis fuſtigare, vis incendere, aliud non ero. Nam omnes qui erant in carcere, feci fieri Chriſtianos, & dimiſi eos, ſed noluerunt vſquàm ire. Iratus Aurelianus, fecit ei linguam abſcindi, deindè in eculeo ſuſpendi. Qui dum Aureliani non cederet iniurijs, iuſſit ei manus & pedes abſcindi, & ſic eum decollari, & canibus proijci: Sed Chriſtiani corpus eius raptum, in via Appia ſepelierunt, in cœmeterio Prętextati.

S. Quirinus decollatur.

* Aurelia ciuitate, ſancti Paſtoris Epiſcopi depoſitio.

PRIDIE CALENDAS MAII.

Die 31.

ROmæ, natale ſanctæ Balbinæ filiæ Quirini martyris. Qui beatus martyr tollens

tollens boiam de collo Alexandri Papæ ſecundùm iuſſionem eius cùm pergeret, vt collo filiæ ſuæ ſtrumam habentis imponeret, eccè ſubitò puer cum facula apparuit: quem conſtat Angelum Dei fuiſſe, & venit ad puellam, dicens: Salua eſto, & in virginitate tua permane, & ego te faciam videre ſponſum tuum, qui pro amore tuo ſanguinem ſuum fudit. Perueniens igitur pater vt perficeret, quod de boia ei iuſſum fuerat, videt ſubitò filiam ſuam ſanam, quæ poſtmodùm à ſancto Alexandro baptizata eſt, & inſtructa in virginitate, plena operibus bonis permanſit. Cui ſæpè oſculanti boiam ipſam beati Alexandri dixit ſanctus Alexander: Deſine hanc boiam oſculari, ſed potiùs require domini mei Petri vincula, & ea oſculare. Tunc dedit operam, & ſummo ſtudio poſt deſiderium magnum peruenit ad illa, tradiditque ſanctæ Theodoræ religioſiſſimæ fœminæ, ſorori ſancti Hermetis præfecti & martyris. Ipſa verò virgo Balbina poſt deuictum ſeculi huius curſum, ſepelitur iuxta patrem ſuum martyrem Quirinum, via Appia in cœmeterio Prætextati.

Angelus hortatur Balbinam vt maneat virgo.

Obitus eius.

MENSIS APRILIS HABET DIES XXX.
LVNAM VERO VIGESIMAMNONAM.

CALENDIS APRILIS.

ROMAE, beatiſſimæ Theodoræ, ſororis illuſtriſſimi martyris Hermetis, quam beatus Alexander Papa & martyr inſtruxit, baptizauit, atque in fide Chriſti docuit: Quæ ſub Aureliano Imperatore martyrizata eſt. Sepulta iuxta fratrem ſuum martyrem, via Salaria non longè ab vrbe Roma.

Die 1.
De ea, geſta Alexandri Papæ 3. maij.

Eòdem die ſancti Venantij Epiſcopi & martyris. Et in pago * VVinnoenſi, ſancti Vualerici confeſſoris, cuius ſepulcrum crebris miraculis illuſtratur.

Surius de Vualerico confeſſore.

IIII. NONAS APRILIS.

NAtalis ſancti Nicetij, Lugdunenſis Epiſcopi, cuius & vita miraculis claruit, & precioſa mors nihilominùs miraculis commendatur.

Die 2.

Et apud Cæſaream Cappadociæ, paſſio ſanctæ Theodoſiæ virginis: quæ tempore Diocletiani, cùm eſſet annorum octodecim, vltrò ſe ſanctis confeſſoribus in cuſtodia ſocians, tenta ab Vrbano præfecto, & in eculeo cruciata: deindè ferro onuſta, & in carcerem truſa: ibi virtute Dei, omnia vincula eius diſrupta ſunt. Poſt hæc ſaxo alligata, in mare merſa eſt: ſed mox litoribus incolumis reddita. Beſtijs in amphitheatro proiecta, & ab his intacta, martyrium capitis abſciſione compleuit.

De Theodoſ. Euſeb. lib. 8. cap. 7.

III. NONAS APRILIS.

THeſſalonicæ, natalis ſanctarum virginum Agapis & Chioniæ, ſub Diocletiano, quę primò in carcere maceratę, pòſt in ignem miſſę ſunt, ſed intactæ à flammis, poſt orationem ad Dominum fuſam, animas reddiderunt.

Die 3.
De his apud Suriũ Aprilis 1.

Apud Scythiam, ciuitate Tomis, natalis ſanctorum Euagrij & Benigni.

Apud Tauromenium Siciliæ, ſancti Pancratij.

PRIDIE NONAS APRILIS.

MEdiolani, depoſitio beati Ambroſij Epiſcopi & confeſſoris, cuius ſtudio, inter cætera doctrinæ & miraculorum inſignia, tempore Arianæ perfidiæ, tota Italia ad catholicam fidem conuerſa eſt.

Die 4.
De Ambroſ. Surius To. 2.

NONIS APRILIS.

THeſſalonicæ, natalis ſanctæ Irenis virginis, quæ poſt tolerantiam carceris, ſagitta percuſſa eſt à Siſinnio comite: ſub quo & ſorores eius ſimul Agapes & Chionia martyrizatæ ſunt.

Die 5.
Surius de ea Aprilis 1.

Itèm apud Aegyptum, natalis ſanctorum, * Martiani, Nicanoris, & Apollonij.

* al. Martiã.

Apud Cæſaream * Lyciæ, natalis ſancti Amphiani.

De Amphiano Surius 2. Aprilis.

VIII.

VIII. IDVS APRILIS.

Die 6. De Sixto hoc Pontificale cap. 8.

ROmæ, S. Sixti Papę & martyris, qui rexit Eccleſiam annos decem, menſes duos, diem vnum. Paſſus eſt autem temporibus Adriani Imperatoris. Hic conſtituit, vt ſacra myſteria non tractarentur niſi à miniſtris ſacris: Et quicunque Epiſcopus euocatus fuiſſet ad ſedem Apoſtolicam, rediens ad parochiam ſuam, non reciperetur, niſi ſalutationis literas, hoc eſt, formatas à ſede Apoſtolica, plebi detuliſſet. Conſtituit quoquè, vt intra actionem Miſſarum, Sanctus, Sanctus, Sanctus, ter decantaretur.

VII. IDVS APRILIS.

Die 7. De eo Euſeb. Eccleſ. hiſt. c. 8. 10. & 12.

EGeſippi viri ſanctiſſimi, qui vicinus Apoſtolorum temporum, omnes à paſſione Domini, vſque ad ſuam ætatem, eccleſiaſticorum actuum texens hiſtorias, multaque ad vtilitatem legentium pertinentia, hinc indè congregans, quinque libros compoſuit, ſermone ſimplici, vt quorum vitam ſectabatur, dicendi quoquè exprimeret characterem. Aſſerit ſe veniſſe ſub Aniceto Romam, qui decimus poſt Petrum Epiſcopus fuit, & perſeueráſſe vſque ad Eleutherium eiuſdem vrbis Epiſcopum, qui Aniceti quondàm diaconus fuerat. Iſdem quoquè Egeſippus in libris ſuis refert de conuerſatione ſua, quam habuit à gentili philoſophia. Nam & ego ipſe, inquit, ſectis Platonicis inſtitutus, audiens infamari Chriſtianos, & videns eos impauidos ad ſuſcipiendam mortem, atque omne ſupplicium tolerandum conſiderabam quòd impoſſibile eſſet, in malitia eos, & in libidine conuerſari.

Alij Cæleſtinũ habẽt 8. Idus April. de quo in Põtifi. c. 45.

Itèm Cæleſtini Papæ, qui rexit Eccleſiam annos octo. Hic conſtituit vt pſalmi Dauidici centum & quinquaginta ante ſacrificium antiphonatim canerẽtur: Nam anteà tantùm Epiſtola & ſanctum Euangelium recitabantur.

VI. IDVS APRILIS.

Die 8.

TVronis, ſancti Perpetui Epiſcopi admirandæ ſanctitatis viri: cuius opera, templum ſuper veneranda oſſa beati Martini Epiſcopi, perfectum eſt. cuiusque ſacrum corpus, de loco vbi primùm tumulatum fuerat, ad locum vbì nunc condignè veneratur, tranſlatum & reconditum eſt.

V. IDVS APRILIS.

Die 9.

APud Sirmium, natalis ſeptem virginum, quæ in vnum meruerunt coronari quinto Idus Aprilis.

De Maria Aegyptiaca Surius Tõ. 2.

* Itèm quinque virginum, quarum nomina Deus ſcit. Et Mariæ Aegyptiacæ.

Apud Antiochiã, ſancti Prochori Diaconi, præclariſſimi fide & miraculis viri, apud Antiochiam martyrio conſummati, ibique ſepulti, qui vnus fuit de ſeptem primis, vt in Actis Apoſtolorum ſcribitur.

Act. 6.

IIII. IDVS APRILIS.

Die 10. Vt habetur in geſtis Alexandri, 3. Maij.

EZechielis Prophetæ. Et Romæ, beatorum martyrum plurimorũ, quos beatus Alexander Papa & martyr baptizauit cùm teneretur in carcere: & ipſi relegati pariter cum illo. Hos omnes Aurelianus Imperator, naui vetuſtæ impoſitos, in altum mare deduci, & illic ligatis ad colla lapidibus, mergi in profundum maris fecit quarto Idus Aprilis.

* Itèm in Antiochia, ſancti Theodori preſbyteri.

III. IDVS APRILIS.

Die 11.

APud Cretam, vrbe Cortyna, beati Philippi Epiſcopi, qui vita & doctrina claruit, temporibus Antonini Veri, & Lucij Aurelij Commodi Imperatorum.

De Leone Pontificale cap. 47.

* Eodem die Romæ beati Leonis Papæ.

PRIDIE IDVS APRILIS.

Die 12. De Iulio I. Pontificale cap. 36.

ROmę via Aurelia milliario tertio, in cœmeterio Calepodij, natale ſancti Iulij, Papæ & confeſſoris, qui ſub Conſtãtino Ariano filio Conſtantini decem menſibus tribulationes & exilia perpeſſus: poſt eius mortem, cum magna gloria ad ſuam ſedem reuerſus eſt. Hic conſtituit, vt nullus clericus cauſam quamlibet in publico ageret niſi in eccleſia: & notitia fidei per notarios colligeretur: & ſiue cautiones, vel inſtrumenta, aut donationes, aut commutationes, aut traditiones, aut teſtãmenta, aut allegationes, vel manumiſſiones à clericis in eccleſia celebrarentur.

IDIBVS APRILIS

APud Pergamum Aſiæ vrbem, natalis ſanctorum Carpi Epiſcopi & Papyrij Diaconi, & Agathonicæ optimæ fœminæ, aliarumque multarum quæ probatis confeſſionibus martyrio coronatæ ſunt: cum quibus & vir mirabilis Iuſtinus philoſophus, qui habitu quoquè philoſophorum incedens, pro religione Chriſti plurimùm laborauit, intãtùm vt Antonino Pio & filijs eius, & Senatui, librum contra gentes ſcriptum daret, ignominiamque Crucis non erubeſceret. Cumque iam ſecũdum librum ſucceſſoribus præfati Imperatoris, id eſt, Antonino Vero, & Aurelio Commodo, pro religionis noſtræ defenſione porrexiſſet, remuneratione͂ linguæ fidelis, martyrij munus accepit. Die 13 De Carpo Euſeb. Eccleſ. hiſt. lib. 4. cap. 14. De Iuſtino, ibidem cap. 8. & 18.

Apud Hiſpaniam, natalis ſancti Hermingildi, quem pater eius Leouigildus Arianus, Gothorum Rex, ob fidei catholicę confeſſionem, inexpugnabilem videns, in carcerem & vincula coniecit: vbi nocte ſancta Dominicæ reſurrectionis, iuſſu perfidi patris, ſecuri percuſſus in capite, regnum cæleſte pro terreno, Rex & martyr intrauit. Scribit beatus Gregorius. Greg. 3. Dialogorum cap. 31. et apud Surium.

* Itèm S. Euphemiæ virginis & martyris.

XVIII. CALENDAS MAII.

ROmæ via Appia in cœmeterio Prætextati, natalis ſanctorum martyrum Tiburtij, Valeriani, & Maximi, ſub Almachio præfecto: quorum primi fuſtibus cæſi, & gladio ſunt percuſſi, vltimus tandiù plumbatis verberatus, donèc ſpiritum redderet. * Die 14 De his in geſtis Cæciliæ 22. Nouemb. Tomo 6.

Interamnis, ſancti Proculi martyris. Itèm ſanctæ Domnæ virginis, cum ſocijs virginibus coronatæ.

Apud Alexandriam, ſancti Frontonis Abbatis, cuius vita extitit ſanctitate & miraculis glorioſa.

XVII. CALENDAS MAII.

IN ciuitate Corduba, natalis ſanctorum Olympiadis & Maximi nobilium, qui iubente Decio fuſtibus cæſi, & deindè plumbatis, ad vltimum capita eorum ſecuribus tunſa, donèc emitterent ſpiritum. Die 15. Quære de his in vita S. Laurentij 10. Auguſti.

Itèm in Hiſpanijs, ciuitate Cæſarauguſta, natalis ſanctorum octodecim martyrum, Optati, Luperci, Succeſſi, Martialis, Vrbani, Iulij, Quintiliani, Publij, Frontonis, Felicis, Cęciliani, Euoti, Primitiui, Apodemi, & reliquorũ quatuor, qui omnes Saturnini vocati referuntur.

Apud Italiam, natale ſanctorum martyrum Maronis, Eutychetis, & Victorini: qui cum beata Flauia Domitilla apud inſulam Pontiam longum ducentes exilium, eamque in Chriſti confeſſione, pio fouentes ſolatio, inuidia atque inſectatione Aureliani ſponſi, & perſecutoris eius, quem illa ob Chriſtum contempſerat, poſtmodùm à principe Nerua eidem Aureliano in ſeruitutem traditi ſunt. Quos ille primùm quaſi ſeruos per ſua prædia ſingulos diuiſit, iuſſitque eos terram fodere per totum diem, ad veſperum verò cantabrum manducare. Deindè cùm plurimos ad fidem Chriſti conuerterent, & populum credentium ampliarent, repletus ira à diabolo, miſit qui vario genere pœnarũ interficerent eos. Nam Euthycem in media via tandiù cædi iuſſit, donèc ſpiritum exhalaret. Cuius corpus rapuit populus Chriſtianorum. Victorinum verò apud eum locum qui Cotilias appellatur, vbi putentes aquæ emanant & ſulphureæ, capite deorſùm per horas tres inſpenſum teneri iuſſit. Quod cùm per triduum pro nomine Chriſti paſſus fuiſſet, migrauit ad Dominum. Cumque vna die iuſſu Aureliani corpus eius inhumatum iacuiſſet, venerunt Amiternenſes populi Chriſtiani, & rapientes in ſuum territorium tranſtulerunt. Maronem autem, miſſo amico ſuo nomine Turgio, iuſſit idem Aurelianus duci, & ſaxo ingenti opprimi. Sed protegente Domino, in nullo eum lædere potuerunt. Quem Conſularis accepto ab Aureliano præcepto interfecit, corpuſque eius Chriſtianus populus rapuit, & condigno honore ſepeliuit. De his in vita Nerei & Achillei 12. Maij, tomo 3. Surij. Sancti martyres diuerſis pœnis interimuntur.

XVI. CALENDAS MAII.

APud Corinthum, Caliſti & Cariſij cum alijs ſeptem, omnium in mare merſorum. Die 16.

* In Mauritania, natalis Baſillæ. Itèm ſancti Aniceti Papæ, qui ſedit in Epiſcopatu annos vndecim, & temporibus Seueri & Marci martyrio coronatur, ſepultus in cœmeterio Calixti. Hic conſtituit, vt clerus comam non nutriret, ſecundùm De eo Pontificale cap. 12.

1.Cor.12. dùm Apoſtoli præceptum.

∗ Eodem die, dedicatio oratorij S. Gangulphi martyris.

XV. CALENDAS MAII.

Die 17. Lib.2. Epiſtola 6. Itèm Luciani Epiſt.22.

APud Africam, natale ſancti Mappalici, qui cum alijs pluribus martyrio coronatus eſt. Scribit beatus Cyprianus in epiſtola ad martyres de illo hoc modo. Vox plena ſpiritu ſancto de martyris ore prorupit, cùm Mappalicus beatiſſimus inter cruciatus ſuos proconſuli diceret: Videbis cras agonem. Et quod ille cum virtutis ac fidei teſtimonio dixit, Dominus impleuit. Agon cæleſtis exhibitus, & Dei ſeruus in agonis promiſſi certamine coronatus eſt. Et poſt pauca: Hunc igitur agonem per prophetas antè prædictum, per Dominum commiſſum, per Apoſtolos geſtum, Mappalicus ſuo, & collegarum ſuorum nomine, proconſuli repromiſit, nec fefellit in promiſſo ſuo vox fidelis. Pugnam quam ſpopondit exhibuit, & palmam quam meruit accepit. Iſtum nunc beatiſſimum martyrem, & alios participes eiuſdem congreſſionis, & comites in fide ſtabiles, in dolore patientes, in quæſtione victores, vt cæteri quoquè ſectemini, & opto pariter & exhortor: vt quos vinculum confeſſionis, & hoſpitium carceris ſimul iunxit, iungat etiam conſummatio virtutis, & corona cæleſtis.

Apud Antiochiam, natalis ſanctorum Petri Diaconi & Hermogenis.

Apud Viennam, ſancti Pantagati Epiſcopi.

XIIII. CALENDAS MAII.

Die 18. ∗al. Meſſenã ∗al. Euãthię De his Surius Tomo 2. ex Metaph.

APud∗ Meſſanam Apuliæ ciuitatem, natalis ſanctorum martyrum Eleutherij Epiſcopi, & ∗ Anthiæ matris eius: qui beatus Epiſcopus cùm eſſet & ſanctimonia vitæ, & miraculorum virtute illuſtris, ſub Adriano principe, in confeſſione Chriſti, lectum ferreum ignitum, craticulam, & ſartaginem oleo, pice, ac reſina feruentem, ſuperans, leonibus quoquè proiectus, ſed ab his illæſus, nouiſſimè, vnà cum matre, gladio iugulatur.

Euſeb. Eccl. hiſt. li.5. cap. 20. 21. Ruff. Eſt apud Surium. De eo Surius.

Itèm eodem die Romæ, ſancti Apollonij ſenatoris, qui ſub Commodo principe, à ſeruo proditus, quòd Chriſtianus eſſet, imperatus, vt rationem fidei ſuæ redderet, inſigne volumen compoſuit, quod in ſenatu legit. Et nihilominùs ſententia Senatûs, pro Chriſto capite truncatus eſt: veteri apud eos obtinente lege, abſque negatione non dimitti Chriſtianos, qui ſemèl ad eorum iudicium pertracti eſſent.

In Laubaco monaſterio, tranſitus ſancti Vrſmari Epiſcopi & confeſſoris.

XIII. CALENDAS MAII.

Die 19.

IN Armenia, ciuitate Militana, natalis ſanctorum Hermogenis, Caij, Expediti, Ariſtonici, Rufi, Galatæ, vna die coronatorum.

In Hiſpania ciuitate Caucoliberi, natalis ſancti Vincentij martyris.

Act. 6. S. Timõ crucifigitur.

Apud Corinthum, ſancti Timonis diaconi, apud Berœam qui primò doctor reſedit. Deindè verbum Domini diſſeminans, venit Corinthum, ibique à zelantibus Iudæis, & nomen Chriſti perſequentibus, Græcis traditus, vt ferũt, primò flammis iniectus, ſed nihil leſus: deindè cruci affixus martyrium ſuum impleuit. Sepultus apud Corinthum glorioſè. Hic fuit vnus ex ſeptem primis, vt habetur Actorum 6.

∗ Eodem die, depoſitio S. Baldrici Epiſcopi.

XII. CALENDAS MAII.

Die 20. Pontificale cap. 15.

ROmæ, ſancti Victoris Epiſcopi, qui tertiuſdecimus poſt beatum Petrum, rexit Eccleſiam annis decem, & ſub Seuero principe, martyrio coronatur. Hic conſtituit, vt ſanctum Paſcha die Dominico celebraretur, & à quintadecima luna primi menſis vſque ad vigeſimam primam obſeruaretur: & conſtituit, vt neceſſitate faciente, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, ſub Chriſtiana confeſſione, quicunque hominum ex gentibus venientes baptizarentur.

De his in geſtis Nerei & Achillei 12. Maij, Tom. 3. Surij.

Itèm Romæ, ſanctorum martyrum Sulpitij & Seruiliani, qui prædicatione & miraculis beatæ Flauiæ Domitillæ ad fidem Chriſti conuerſi ſunt. Hæc etiam ſponſas eorum Theodoram & Euphroſynam ad ſpem vitæ æternæ, & perſeuerantiam ſanctæ virginitatis lucrata eſt. Sancti verò Sulpitius & Seruilianus perſecutione Traiani, cùm nollent idolis immolare, à præfecto vrbis Aniano capite cæſi ſunt. Quorum corpora Chriſtiani rapientes, poſuerunt in prædio eorum via Latina milliario ſecundo.

Eodem die in Gallijs, ciuitate Ebredunenſi, ſancti Marcellini eiuſdem vrbis Epiſcopi

ſcopi & confeſſoris: qui diuino iuſſu, cum ſuis ſocijs Vincentio & Domnino ex Africa veniens, maximam partem Alpium maritimarum, verbo & ſignis admirandis, quibus vſque hodiè refulget, ad fidem Christi conuertit: ità vt Baptiſterium, quod ipſe apud præfatam vrbem condidit, in ſacroſanctis Paſchalis feſti vigilijs, diuina virtute, ſingulis annis aquis ſubitis inundetur, & per ſeptem eiuſdem ſolennitatis dies, gratia exuberante permaneat. Venerabiles ſocij eius apud Dinienſium vrbem conditi, glorioſis nihilominùs miraculis commendantur. De his Greg. Turonen. in Glo confeſſ. cap. 69. Miraculum.

XI. CALENDAS MAII.

ROmę, ſancti Sotheris Papę, qui ſedit in Epiſcopatu annos nouem, ſepultuſque eſt in cœmeterio Caliſti. Hic conſtituit, vt nulla monacha pallam ſacratam contingeret in eccleſia, neque incenſum poneret. Die 21. De Sothere Pontificale cap. 13.

Apud Perſidem, natalis ſancti Simeonis Epiſcopi Seleuciæ & Theſipontis, regalium ciuitatum: qui perſecutione Saporis Regis Perſarum, iu bente eodem tyranno compræhenſus, ferroq; onuſtus, cùm iniquis tribunalibus exhibitus, de Domino Ieſu Chriſto voce libera ac conſtantiſſima teſtaretur: primùm carcerali ergaſtulo, cum alijs centum, è quibus alij Epiſcopi, alij erant preſbyteri, alij diuerſorum ordinum clerici, longo tempore maceratus eſt. Nouiſſimè cùm in Chriſti teſtimonio immobilis perſiſteret, iuſſus eſt cum omnibus pariter decollari: ità vt cùm cæteri iugularentur, adſtaret: & ipſe vltimus, trucidaretur. Cumque omnes ſub eius adſpectu cæderentur, & ille ſingulos paternis exhortationibus alacriter confortaret: extremo lictoris ictu & ipſe occumbens, palmam martyrij adeptus eſt. Erat autem ſexta feria ſeptimanæ maioris, in qua ante reſurrectionis feſtiuitatem annua Chriſti paſſionis memoria celebratur. Paſſi ſunt cum eo etiam Vſtazadis eunuchus nutritius Regis, & Abdella, atque Ananias, venerabiles ſenes: & Puſitius præpoſitus artificum regalium, eò quòd videns præfatum ſenem Ananiam ſub ictu gladij trementem, exclamauerit confidenter, dicens: Paululùm ô ſenex claude oculos & ſecurus eſto, mox Chriſti videbis adſpectum. Filia quoquè eiuſdem Puſitij virgo ſacra ſimul perempta eſt. De Simeõe Surius tõ. 2. ex Sozomeno. S. Puſitij fortitudo & cõſtantia.

Apud Alexandriam, natalis ſanctorum Fortunati, Aratoris preſbyteri, Felicis, Siluij, Vitalis, qui in carcere quieuerunt.

* Romæ, in cœmeterio via Appia, ſanctorum Valeriani, Maximi & Tiburtij.

* In Campania, natalis ſancti Amphelici.

X. CALENDAS MAII.

IN Africa, ciuitate Hieropoli, natalis S. Philippi Apoſtoli.

Romæ via Appia, in cœmeterio Caliſti, ſancti Caij Papæ, qui cùm Eccleſiam vndecim annos, menſes quatuor, dies duodecim rexiſſet, martyrio coronatus eſt ſub Diocletiano principe. Frater nanque eius beatus Sabinus preſbyter, in multis clariſſimus paſſionibus, iam finierat triumphum victoriæ ſuæ, ſub eodem impio principe, vndecimo Calendas Martias. Hic Caius conſtituit, vt per omnes gradus primùm aſſcenderet, ſi quis Epiſcopus fieri mereretur: vt eſſet Oſtiarius, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Preſbyter. Die 22. De Caio geſta Sebaſtiani & Suſannæ Augu. tt.

Eodem die Romæ, S. Agapeti Pontificis, qui ſedit menſes vndecim. Hic ingreſſus Conſtãtinopolim, ad Iuſtinianum Imperatorem, Anthimium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui duas in Chriſto naturas negabat, depoſuit, & in eius loco Menam catholicum conſecrauit. De Agapeto Pontificale cap. 59.

Apud Perſidem, ſanctorum martyrum plurimorum, qui iubente Sapore Perſarum Rege, annuo die, quo paſſionis Dominicæ memoria celebratur, per totam Perſidis regionem tenti, ac pro Chriſti nomine iugulati ſunt. In quo fidei certamine paſſus eſt Meliſius Epiſcopus, ſanctitate & miraculorum gloria inſignis: Acepſimas Epiſcopus cum preſbytero ſuo Iacobo: & Mareas & Bicor ſimiliter Epiſcopi, cum clericis ferè ducentis, & quinquaginta: monachis etiam cum ſacratis virginibus plurimis: inter quas & Simeonis Epiſcopi ſororem nomine Iarbuam cum pediſſequa ſua, ſtipitibus alligantes, ſerraque findentes crudeliſſimè necauerunt. De his Surius ex Metaphraſte.

Eodem die in Corduba ciuitate, natalis ſanctorum Parmenij, Helimenæ, & Chryſoteli preſbyterorum, & Lucæ, & Mutij diaconorum de Babylonia. Quorum primus præciſa etiam lingua loquebatur. Omnes primò in eculeo ſuſpenſi,

Quære 10. Auguſti in initio, Tó.4
Suri⁹ de epipod, ex Metaphraſte.

& nexibus attractati ſunt: dein laminis ardentibus circa latera appoſitis, vſtulati & vnguibus lacerati, ad vltimum gladio trucidati ſunt, præſente perſecutore Decio. Scriptum in paſſione S. Laurentij. Et in Lugduno Galliæ, natalis ſancti Epipodij martyris, qui perſecutione Antonini Veri, poſt glorioſas quadraginta-octo martyrum agones, qui in eadem vrbe paſſi ſunt, cum Alexandro chariſſimo collega tentus, ipſo interim in carcerem truſo, primò os diris pugnorum ictibus cæſus, deindè eculei extenſione vexatus, poſtremò martyrium capitis abſciſione compleuit.

Viennæ, ſancti Iuliani Epiſcopi & confeſſoris.

IX. CALENDAS MAII.

Die 23.
Diſt.15. cap. Sácta Rom. Eccleſia.
De Georgio, Felice & ſociјs Surius Tomo 2.

IN Perſide, ciuitate Dioſpoli, paſſio ſancti Georgij martyris, cuius geſta paſſionis etsi inter apocryphas connumerentur ſcripturas, tamen illuſtriſſimum martyrium eius inter coronas martyrum, Eccleſia Dei venerabiliter honorat.

In Gallijs ciuitate Valentia, natalis ſanctorum Felicis presbyteri, Fortunati & Achillei diaconorum, qui à beato Ireneo Lugdunenſi Epiſcopo & martyre ad prędicandum verbum Dei miſſi, cùm maximam partem ſupradictæ vrbis ad fidem Chriſti conuertiſſent, à Duce Cornelio in carcerem truſi: dein duriſſima neruorum flagellatione diutiſſimè verberati: pòſt etiam vinctis à tergo manibus, cruribusquę confractis, circa rotarum vertiginem adſtricti, fumi quoquè amaritudine ſuppoſita, die ac nocte continuata, eculei ſuſpenſi extenſione, ad extremum gladio conſummati ſunt.

De wulfráno in Surio Martij 20.
De Adelberto April 23.

In Fontenella monaſterio, ſancti VVulfranni Epiſcopi, pręclari in miraculis viri.

* Eodem die paſſio ſancti Adelberti Epiſcopi.

* Itèm eodem die, ſanctæ Puſinnæ virginis.

VIII. CALENDAS MAII.

Die 24.
Surius de eo Tom.2.

LVgduno Galliæ, natalis ſancti Alexandri, qui tertio poſt paſſionem Epipodij die productus è carcere, primò ità laniatus eſt crudelitate verberantium, vt crate ſoluta coſtarum, patefactis viſceribus, ſecreta animæ panderentur. Dein crucis affixus patibulo, beatum ſpiritum exanimatus emiſit. Paſſi ſunt cum eo & alij, numero triginta quatuor. Sepulti ambo ex vtroque altaris latere, in crypta, quæ in colle ſuperpoſito ciuitati, pulchro & antiquo opere extructa eſt.

Beda lib.1. hiſt. Anglorum.

Eodem die, depoſitio Melliti Epiſcopi in Britannia, qui tertius poſt Auguſtinum Epiſcopum, Dorouernenſem Eccleſiam ſuſcepit, quam rexit annos quinque: Sepultus in monaſterio, in eccleſia beati Petri, octauo Calendas Maij.

Dan 3.

In Babylonia ciuitate magna, Sidrach, Miſach & Abdenago: qui & mutato nomine Ananias, Azarias, & Miſahel dicebantur, de camino ignis ardente ſunt liberati.

VII. CALENDAS MAII.

Die 25.
S. Marci vita eſt apud Suriū Tó.2. ex Metaph.
Eius Euangeliū Petri authoritate approbatū.
1.Pet.5.

ALexandriæ, natale ſancti Marci Euangeliſtæ. Hic diſcipulus & interpres Apoſtoli Petri, rogatus Romæ à fratribus ſcripſit Euangelium. Quod quanto tardiùs cæteris inchoauit, tanto in longiora ſcribendo tempora porrexit. Ab initio nanque Euangelicæ prædicationis, quæ per Iohannem facta fuit cœpit, & ad illud vſque tempus narrando peruenit, quo Apoſtoli idem Euangelij verbum totum prædicando diſſeminauêre per orbem. Quod cùm Petrus audijſſet, probauit, & eccleſijs legendum ſua authoritate edidit. Quo aſſumpto idem Marcus perrexit Aegyptum, & primus Alexandriæ Chriſtum annuncians, conſtituit eccleſiam tanta doctrina & vitæ continentia, vt omnes ſequutores Chriſti ad exemplum ſuî cogeret. Meminit huius Marci & Petrus in prima Epiſtola, ſub nomine Babylonis figuraliter Romam ſignificans. Salutat, inquit, vos quæ eſt in Babylone collecta eccleſia, & Marcus filius meus. Qui conſtitutis, & confirmatis eccleſijs per Lybiam, Marmaricam, Ammoniacam, Pentapolim, Alexandriam, locaque quæ Bucolicæ dicebantur, vicina Alexandriæ, circa mare Aegyptium, plena ferocium barbarorum, atque Aegyptum vniuerſam, ad vltimum tentus eſt à paganis, qui remanſerunt Alexandriæ. Qui videntes eum die ſancto Paſchæ Miſſam facientem, miſerunt funem in collo eius, & trahebant eum ad loca Bucolicæ, quæ erant iuxta mare ſub rupibus, vbi erat eccleſia conſtructa. Et defluebant carnes eius in terram, ac ſaxa inficiebantur ſanguine. Veſpere autem facto, miſerunt eum in carcerem,

vbi

vbi circa mediam noctem, primò Angelica viſitatione confortatus eſt, deindè ipſo Domino ſibi apparente, ad cæleſtia regna vocatus eſt. At manè dum traheretur ad loca Bucolicæ, gratias agens, & dicens, Domine, in manus tuas commendo ſpiritum meum, defunctus eſt, & à viris religioſis ſepultus in loco lapidis exciſi cum gloria. Ordinauerat autem pro ſe epiſcopum Alexandriæ Amanum. Mortuus eſt autem octauo Neronis anno. Alijs quoquè eccleſijs longè lateque Epiſcopos, Preſbyteros, & Diaconos dederat.

Pſal. 30.
S. Marcus tunc ſuffocatus moritur.

Eodem die Romæ, Litania maior, ad ſanctum Petrum.

Apud Viennam, ſancti Clarentij Epiſcopi & confeſſoris.

VI. CALENDAS MAII.

Romæ, natalis ſancti Cleti Papæ, qui ſecundus poſt beatum Petrum, cùm rexiſſet Eccleſiam annis duodecim, perſecutione Domitiani, martyrio coronatus eſt.

Die 26.
De eo Pontificale ca. 3.

Itèm Romæ, S. Marcellini Papæ, qui cùm Eccleſiam nouem annis & menſibus quatuor rexiſſet, temporibus Diocletiani & Maximiani, ad ſacrificandum ductus, ſacrificauit idolis, deindè pœnitentia ductus, ab eodem Diocletiano, pro confeſſione veræ fidei, cũ Claudio, Cyrino & Antonino, capite truncatus eſt. Et poſt dies trigintaſex ſepultus via Salaria, in cubiculo, à Marcello preſbytero, & à diaconibus, cum hymnis. Quo tempore fuit magna perſecutio, ità vt intra vnum menſem ſeptendecim millia martyrio coronarentur.

De Marcellino Pontificale cap 30.

* Itèm Romæ, ſancti Vindemialis Epiſcopi & confeſſoris.

V. CALENDAS MAII.

Romæ, S. Anaſtaſij Papæ, qui ſedit annos tres, dies decem. Hic conſtituit, vt quotieſcunquè ſancta Euangelia recitarentur, ſacerdotes non ſedeant, ſed curuosè ſtent: conſtituitque tranſmarinum hominem in Clerum non recipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignaretur chirographis.

Die 27.
Pontificale cap. 41.

Apud Nicomediam, natalis ſancti Anthimi Epiſcopi & martyris, in memorijs piorum fulgentis in regno Chriſti. Hic perſecutione Diocletiani, ob confeſſionem Chriſti, martyrij gloriam capitis obtruncatione ſuſcepit. Quem tanquàm bonum paſtorem, viam martyrij præeuntem, vniuerſa penè gregis ſui multitudo ſequuta eſt: Quorum alios præfatus tyrannus, apud eandem ciuitatem tunc temporis reſidens, gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari, alios nauiculis impoſitos, pelago immergi fecit. Ipſis fidelium turbis tanto per Dei gratiam fidei igne inflammatis, vt nec interrogari ſe paterentur, ſed vltrò in flammas irruerent, vel cædentibus gladijs ceruices obiectarent. Scriptum eſt in Eccleſiaſtica hiſtoria libro octauo.

De Anthimo lib 8 Eccleſ. hiſtoriæ, c. 6 & Surius ex Metaphraſte Tomo 2.

IIII. CALENDAS MAII.

Apud Rauennam, natale ſancti Vitalis martyris, patris ſanctorum Geruaſij & Prothaſij. Qui militans cum Paulino iudice, Rauennam ingreſſus eſt. Et cùm videret in conſpectu iudicis ſui Chriſtianum nomine Vrſicinum, arte medicum, natione Ligurem, poſt nimia tormenta capitalem accepiſſe ſententiam, & cùm iam veniſſet ad Palmam, & expauiſſet, exclamauit: Noli, noli, Vrſicine medice, qui alios curare conſuêſti, teipſum æternæ mortis iaculo vulnerare: Et qui per paſſiones nimias veniſti ad palmam, coronam vis perdere à Domino præparatam? Vtque martyrium coſummauit idem Vrſicinus, ſtatìm beatus Vitalis corpus eius rapiens intra Rauennatium vrbem ſepeliuit, ad iudicem vltrà venire contemnens. Tentus itaque à Paulino Conſulari ob id maximè, quia præfatum Vrſicinum in paſſionis agone poſitum ſuis exhortationibus roborâſſet, poſt eculei tormenta, iuſſus eſt perduci ad Palmam. Locus autem, vbi decollabantur Chriſtiani, hoc habebat vocabulum, eo quòd arbores palmæ illic eſſet. Et facta fouea quouſque inueniretur aqua, ibi ſupinus depoſitus, & terra ac lapidibus oppreſſus eſt. Coniunx quoquè eius Valeria, cùm reuerteretur ad vrbem Mediolanenſium, Syluano ſacrificantes incurrit: Cumque eam deponentes de ſagmario hortarentur de Idolothytis manducare, nec ſibi omninò licitum teſtaretur, quia eſſet Chriſtiana, nimia cæde mactata eſt, vt vix ſemineceem ſui homines eam ad Mediolanenſem vrbem perducerent. Quæ infra biduum migrauit ad Dominum.

Die 28.
Vide Suriũ de eo Tom. 2. & 3. 19. Iunij.
Viuus in terra ſepultus opprimitur Vitalis.

Alexandriæ, natale ſanctæ Theodoræ virginis. Quæ ſacrificare contemnens, in lupanar tradita, miro Dei fauore erepta eſt. Adſtante quippè iam ad oſtium cel-

Surius habet de Theodora ex Ambr.

lib. 2. de Virginibus. lulæ multitudine iuuenum impudicorum, repentè quidam ex fratribus Didymus nomine, plenus fide, diuinitùs inſpiratus, ſumpto militari habitu, primus lupanar irrupit, & ſanctæ virgini cur veniſſet exponens, illi militares imponit exuuias, ipſe virginali veſte induitur. Sic virgo egreſſa, & à nullo agnita, ad ciuitatem fugiens euaſit. Didymus præſidi exhibitus, & omne factum conſtanter exponens, Chriſtianum ſe eſſe confeſſus, abſciſo capite igni traditus eſt. Beata quoquè virgo, quæ pro tuenda virginitate ex lupanari fugerat, amore coronæ continuò ad ſtadium regreſſa, ſimul cum Didymo percuſſa, & ſimul eſt coronata.

Eodem die Aphrodiſij, Carilippi, Agapeti, & Euſebij martyrum.

Itèm in Pannonia, ſancti Pollionis martyris.

III. CALENDAS MAII.

Die 29. Epheſ. 6. 2. Tim. 4. Apud Paphum, Tychici Apoſtolorum diſcipuli.

In Numidia apud Cirthenſem Coloniam, natalis ſanctorum martyrum Agapij & Secundini Epiſcoporum: qui perſecutione Valeriani, poſt lõgum exilium apud præfatam vrbem, in qua (tunc maximè gentilium rabies cæco furore & officijs militaribus ad tentandam iuſtorum fidem inhiabat, ex illuſtri ſacerdotio effecti ſunt martyres glorioſi. Paſſi ſunt in eorum collegio, Aemilianus miles, Tertulla & Antonia ſacræ virgines, & quædam mulier cum ſuis geminis. De his in geſtis in SS. Mariani & Iacobi 30. Apr.

PRIDIE CALENDAS MAII.

Die 30. De his 2. Tomo nouæ editionis pagina 1062. Natalis ſanctorum martyrum Mariani & Iacobi, quorum prior Lector, poſterior Diaconus erat. Et cùm iampridèm infeſtationes Decianæ perſecutionis in confeſſione Chriſti euiciſſet Marianus, iterùm cum chariſſimo collega tentus eſt apud Cirthenſem Coloniam. Vbi poſt dira & exquiſita ſupplicia (ità vt Marianus per ſummos apices pollicum ſuſpenſus, & graui pondere pedibus innexus, crudeliſſimè torqueretur) diù in carcere macerati ſunt. Sed diuinis reuelationibus mirabiliter confortati: deindè Lambeſitanam vrbem directi ad præſidem, ibi rurſùm longo tempore carcerali ergaſtulo mancipati ſunt: ſed iterùm diuinis reuelationibus alleuati, nouiſſimè cum multis alijs gladio conſummati ſunt.

Hui⁹ meminit Gregor. Turonen. de glor. mart. cap. 56. Eodem die apud Santonas, natalis ſancti Eutropij martyris, qui à beato Clemente Epiſcopo directus in Gallias: ab eodem etiam Pontificalis ordinis gratia conſecratus, impleto huius officij ordine, peracta in incredulis prædicatione, inſurgentibus paganis, quos author inuidiæ credere non permiſit) illiſo capite victor occubuit. Deniquè poſt multa annorum ſpatia, cùm Palladius eiuſdem vrbis Epiſcopus, & cum eo alij viri Dei, corpus eius, debiti honoris gratia, in baſilicam nouam transferrent, reſerato ſarcophago, contemplati ſunt cicatricem capitis, qua in parte defixum fuerat ſecuris acumen. Cumque ſequenti nocte ſtrauiſſent ſacerdotes membra quieti, apparuit eis per viſum, dicens: Cicatricem quam contemplati eſtis in capite, ſcitote me per eam martyrium conſummâſſe.

De Maximo Surius vltima Aprilis, Tomo 2. Apud Aſiam, paſſio ſancti Maximi martyris, cuius geſta habentur.

* Romæ, ſancti Quirini tribuni & martyris, de quo ſuprà tertio Calendas Aprilis.

* Itèm Sophiæ virginis.

MENSIS

MENSIS MAIVS HABET DIES XXXI. LVNAM VERO TRIGESIMAM.

CALENDIS MAII.

Die 1.

De his Surius ex Metaphraſte.

HIEREMIAE Prophetæ. Et natalis Apoſtolorum Philippi & Iacobi. Ex quibus Philippus cùm penè Scythiam ad fidẽ Chriſti conuertiſſet, Diaconibus, Presbyteris & Epiſcopis ibi conſtitutis, reuerſus eſt ad Aſiam. Vbi continuę prædicationi per aliquot annos inſiſtẽs, multitudinem populorum, Chriſto laboribus pijs ſemper inſeruiens, lucratus eſt. Quique apud Hierapolim Aſiæ ciuitatem dormiuit cum patribus ſuis, beato fine ſepultus. Iacobus verò, qui & frater Domini legitur cognomento Iuſtus, poſt paſſionem Domini ſtatìm ab Apoſtolis Hieroſolymorum Epiſcopus ordinatus eſt. Hic de vtero matris ſanctus fuit, vinum & ſiceram non bibit, carnem nullam comedit, nunquàm attonſus eſt, nec vnctus vnguento, nec vſus balneo, huic ſoli licitum erat ingredi ſancta ſanctorum. Siquidem veſtibus laneis non vtebatur, ſed lineis, ſolusque ingrediebatur templum, & fixis genibus pro populo deprecabatur, intantùm, vt camelorum duritiem traxiſſe eius genua crederentur. Hic itaque cùm publicè in concilio compelleretur à Iudæis, vt Chriſtum Dei filium negaret, & ille voce maxima proteſtaretur ad populum, dicens: Quid me interrogatis de filio hominis? Eccè ipſe ſedet à dextris virtutis, & venturus eſt cum nubibus cæli: præcipitatus de pinna templi, confractis cruribus, adhuc ſemianimis tollens ad cælum manus diceret: Domine ignoſce eis, quid enim faciunt, neſciunt, fullonis fuſte in cerebro percuſſus occubuit. Hic eſt de quo & Apoſtolus Paulus ſcribit ad Galatas: Alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini. Id Apoſtolorum ſuper hoc crebriùs acta teſtantur. Euangelium quoquè quod appellatur ſecundùm Hebræos, & à B. Hieronymo in Græcum ſermonem Latinumq; tranſlatum eſt, poſt reſurrectionem Saluatoris, de eo refert: Dominus autem cùm dediſſet ſyndonem ſeruo ſacerdotis, venit ad Iacobum Iuſtum, & apparuit ei. Iurauerat autem Iacobus ſe non comeſturum panem ab illa hora qua biberat calicem Domini, donèc videret eum reſurgentem à dormientibus. Rurſusque poſt paululum: Afferte, ait Dominus, menſam & panem. Statimque additur: Tulit panem, & benedixit, & fregit, & dedit Iacobo Iuſto, dixitque ei: Frater mi comede panem tuum, quia ſurrexit filius hominis à dormientibus. Triginta itaque annis Hieroſolymæ rexit Eccleſiam, id eſt vſq; ad ſeptimum Neronis annum, & iuxta templum vbi & præcipitatus fuerat ſepultus eſt. Quidam in monte Oliueti eum conditum putãt, ſed falſa eorum opinio eſt. Scripſit autem vnam tantùm Epiſtolam, quę de ſeptem canonicis eſt.

Fullonis fuſte occiditur Iacobus Apoſtolus.

Gal. 1.

Epiſtola S. Iacobi, vna de ſeptẽ canonicis eſt.

In Gallijs territorio Viuarienſi, in loco qui vocatus eſt antiquitùs Gentibus, ſancti Andeoli Subdiaconi, quem miſit ab Oriente S. Polycarpus cum B. Benigno & Andochio presbyteris, & Tyrſo diacono ad prædicandum verbum Dei in Galliam. Cuius prędicatione Cęſar Seuerus comperta, ſpinoſis fuſtibus crudeliſſimè flagellatum in carcerem trudi præcepit: & alia die productum cùm videret ſuperari non poſſe, iuſſit ad ſimilitudinem gladij, de ligno duriſſimo enſem fieri, & in crucis modum caput eius ſcindi. Quod cùm factum fuiſſet, eliſo in terram cerebro glorioſa morte tranſlatus eſt.

Itèm ciuitate Sedunenſi, loco Agauno, paſſio Sigiſmundi Regis filij Gundebaldi, Regis Burgundionum. Qui cùm ſe cerneret non poſſe Francis reſiſtere, ſolus fugiens, coma depoſita, habitum religionis ſuſcepit, & ieiunijs, vigilijs, die noctęque vacans ac orationibus, captus à Francis eſt, cum vxore ac filijs, in puteumq; demerſus occubuit. Pòſt verò Abbati cuidã reuelatus, & ab eo reuerenter ſepultus, etiam miraculis claruit.

De eo Surius 3. Tomo nouæ editiõis.

* Antiſiodoro ciuitate, depoſitio ſancti Amatoris Epiſcopi.

* Toloſæ, natalis ſancti Orientij Epiſcopi. Itèm depoſitio S. Iuſtini Begorra ciuitate.

Ibidem Surius de walburga.

* Eodem die ſanctæ VValburgæ virginis.

VI. NONAS MAII.

Die 2.

De eo vide Surium.

NAtalis ſancti Patris noſtri Athanaſij Alexandrinæ vrbis Epiſcopi & confeſſoris. Qui multa Arianorum perpeſſus inſidijs, quadrageſimo & ſexto anno ſacerdotij ſui, poſt multos agones, multaſq; patiētiæ coronas quieuit in pace. Hic vir ſagacis ingenij, & eccleſiaſticis negocijs apprimè vigilans fuit. Huius origo & à puero inſtitutio, tali modo narratur. Tempore quo apud Alexándriam Petri martyris diem Alexander Epiſcopus agebat, cùm poſt expleta ſolennia conuenturos ad cōuiuium ſuum clericos expectaret, in loco mari vicino videt eminùs puerorum ſuper ora maris ludum, imitantium (vt fieri ſolet) Epiſcopum, atque ea quę in eccleſijs geri mos eſt. Sed cùm intentus diutinò pueros inſpectaret, videt ab his geri quædam etiam ſecretiora & myſtica. Perturbatus, ilicò vocari ad ſe clericos iubet, atq; eis, quid eminùs ipſe videret, oſtēdit. Tum abire eos, & cōpręhenſos ad ſe adducere omnes pueros imperat. Cumque adeſſēt, quis is ludus, & quid egiſſent, vel quo modo, percōtatur. Illi (vt talis habet ætas) pauidi, negare primò. Dein rem geſtam per ordinē pandunt, & baptizatos à ſe quoſdā cathecumenos cōfitentur, per Athanaſium, qui ludi illius puerilis Epiſcopus fuerat ſimulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his qui baptizati dicebantur, quid interrogati fuerint, quidve reſponderint, ſimul & ab eo qui interrogauerat: vbi videt, ſecundùm religionis noſtræ ritum cuncta conſtare, collocutus cum concilio clericorum, ſtatuiſſe traditur illis, quibus integris interrogationibus & reſponſionibus aqua fuerat infuſa, iterari baptiſmum non debere, ſed adimpleri ea quę à ſacerdotibus mos eſt. Athanaſium verò atque eos quibus ludus iſte vel presbyteris vſus fuerat vel miniſtris, conuocatis parentibus, ſub Dei obteſtatione tradit Eccleſiæ nutriendos. Paruo autem exacto tempore, cùm à notario integrè, & à Grammatico ſufficienter Athanaſius fuiſſet inſtructus, continuò tanquàm fidele Domini cōmendatum, à parentibus reſtituitur ſacerdoti, ac velutì Samuel quidā in templo Domini nutritur, & ab eo pergente ad patres in ſenectute bona, ephot ſacerdotale dirigitur. Huius tanti in Eccleſia pro fidei integritate agones fuerunt, vt etiam de hoc videatur dictum eſſe illud quod ſcriptum eſt: Ego enim oſtendam ei, quantum pro nomine meo eum pati oporteat. In huius etenim perſecutiones vniuerſus cōiurauit orbis, & commoti ſunt principes terræ: gentes, regna, exercitus, coiêrunt aduerſùs eum. Multaſque Arianorū perpeſſus inſidias, toto orbe profugus agitur: nullus tutus ad latendum ſupererat locus. Tribuni, præpoſiti, comites, exercitus quoq; ad inueſtigandū eum mouētur: Edictis Imperialibus præmīa delatoribus proponuntur, ſi quis viuū maximè, ſin minùs, certè caput Athanaſij detuliſſet. Ità totię regni viribus fruſtrà aduerſùs eum (cui Deus aderat) certabatur. Intereà ſex cōtinuis annis ità latuiſſe fertur in lacu ciſternæ non habentis aquam, vt ſolem nunquàm viderit. Sed cùm iam ſibi nullum locum tutum videret, (proditus ſiquidem fuerat per ancillam, quæ ſola conſcia erat dominorum officijs, qui ei latebras præbuerant) ad Conſtantē Galliarum principem fugit, à quo ſatis honorificè religióſeque ſuſceptus eſt. Quique cauſa eius, quam fama compererat, diligentiùs cognita, ſcribit ad fratrem, pro certo comperiſſe, quòd ſacerdos Dei ſummi Athanaſius iniuſtè fugatus, exilia pateretur. Reuerſus itaque ad Conſtantium cum literis, ad Eccleſiam ſuam permittitur ire. Et rursùs poſt mortem illius fugatus, vſque ad Iouiniani Imperium latuit: à quo honorificè & officioſiſſimis literis requiſitus, eccleſiarum diſponendarum, iam ſtatutus in ſede ſua, accepit poteſtatem. Moritur Valentiniani & Valentis Imperatorum tempore.

Baptizati ſecundùm Eccleſię formam nō debent rebaptizari.

1.Reg.1.

Act.9.

S. Athanaſius pro defenſione fidei, multa ab hęreticis patitur.

Obitus eius.

Eodem die, natalis SS. Saturnini & Neapolis, qui in carcere requieuerunt.

V. NONAS MAII.

Die 3.

De inuentione S. Crucis vide Surium Tō. 3.

HIeroſolymis, inuentio ſanctæ Crucis ab Helena Regina, ſub Cōſtantino Principe, cuius & ipſa extitit mater. Inuentionis autē pretioſi ligni hiſtoria cognitu digna ità ſe habet. Adrianus, qui vndecimus Cęſar & Imperator Romę erat, exiſtimans ſe fidē Chriſtianā loci iniuria peremptur ū, in loco paſſionis ſimulacrū Iouis cōſecrauit. Et Bethleē Adonidis fano profanata eſt, vt quaſi radix & fundamentum Eccleſiæ tolleretur, ſi in his locis idola colerētur, in quibus Chriſtus natus eſt vt pateretur: paſſus eſt, vt reſurgeret: ſurrexit, vt regnaret: iudex vel Rex iudicaret. In Bethleem quoq; vbi agnouerat bos poſſeſſorē ſuū, & aſinus præſepe Domini ſui, ibi Principes hominum inficiati ſaluatorem Domini, infames hominum amores,

Eſa. 1.

morteſque coluerunt. Prodita nouo ſydere Regis æterni vbi cunabula ſupplices cum ſuis opibus adorauerant Chaldæi, ibi barbaras libidines ſacrauerũt Romani. Vbi natum ſaluatorem cum exercitu Angelorum concinente, cæleſti gaudio ſalutauerant illuſtrata nocte paſtores, ibi Veneris amaſium mixtæ ſemiuiris planxêre meretrices. Prô dolor, quæ pietas hominum hãc impietatem compenſare poterit, vbi ſacra nati ſaluatoris infantia vagierat, illic Veneris lamẽta fingentium laſciuis luctibus, infamis ritus vlulabat: & vbi virgo pepererat, adulteri colebãtur. Manſit hoc ſeculi prioris nefas in tempora Conſtantini, qui Princeps vt eſſet Principibus Chriſtianis, non magis ſua quàm matris Helenæ fide meruit. Quæ diuino, vt exitus docuit, inſpirata conſilio, rogat filium vt ſibi facultatem daret, cũcta loca illa Dominicis impreſſa veſtigijs & diuinorum erga nos operum ſignata monimẽtis purgare: deſtructis tẽplis & idolis ab omni profanæ impietatis contagio, religioni ſuæ reddere, vt Eccleſia tandèm in terra originis ſuæ celebraretur. Itaque prompto filij Imperatoris aſſenſu, mater Auguſta patefactis ad opera ſancta theſauris, toto abuſa fiſco eſt, quantoque ſumptu atq; cultu Regina poterat, & religio ſuadebat, ædificatis baſilicis, contexit omnia & excoluit loca in quibus ſalutaria nobis myſteria pietatis ſuę, incarnationis & paſſionis, & reſurrectionis, atq; aſcenſionis ſacramentis Dominus redemptor impleuerat. Mirũ verò inter hæc, quòd in baſilica aſcenſionis, locus ille tantùm de quo in nube ſuſceptus aſcendit, captiuam in ſua carne ducens captiuitatem noſtram,ità ſacratus diuinis veſtigijs dicitur, vt nũquàm tegi marmore potuerit, aut pauimentum receperit: ſemper excuſſis ſolo reſpuẽte, quę manus adornãdi ſtudio tentauit apponere. Itaque in toto baſilicæ ſpatio ſolum in ſui cęſpitis ſpecie virens permanet, & impreſſam diuinorũ pedum venerationem, calcati Deo pulueris perſpicua ſimul & attigua venerantibus, arena conſeruat, vt verè dici poſſit, Adorauimus vbi ſteterunt pedes eius. Regina illa venerabilis vt venit Hieroſolymam, diligenter & piè locis illic, & circà omnibus, diuinorum curioſa inſignium, & oculis haurire geſtiens fidem quam pijs auribus literiſquè perceperat, Crucem Domini ſtudioſiſſimè inquirere adorſa eſt. Sed quæ via vel ratio inueniendi ſubeſſet, cùm index idoneùs nemo inueniri poſſet, vbi memoriã & curam religioſæ conſcientiæ vel obſeruantiæ, & antiquitas æui, & ſuperſtitionis impiæ diuturnitas aboleuiſſet. Verùm ipſo omnium & terris & animis opertorum conſcio & teſte Domino, fidelis mulier ſanctum Spiritum per affectum pium meruit. Quo adſpirante, cùm rem ab humana conſcientia diuinitùs remotam fruſtrà diligens requiſiſſet, de loco tantũ paſſionis certior fieri ſtuduit. Itaq; non ſolùm de Chriſtianis doctrina & ſanctitate plenos viros, ſed & de Iudæis peritiſſimos & propriæ (qua miſeri gloriantur) impietatis indices exquiſiuit, & accitos in Hieroſolymam congregauit. Tum omnium vna de loco teſtificatione confirmata eſt. Iuſſit ilicò, vrgente ſine dubio conceptæ reuelationis inſtinctu, in ipſum locum operam foſſionis accingi, parataque mox ciuium pariter & militari manu, breuì laborem iſtius molitionis hauſit, & cõtra ſpem omnium, ſed ſecundùm ipſius tantùm Reginæ fidem, alta egeſtione reſeratis terrę ſinibus, abditę Crucis arcana patuerunt. Sed cùm tres pariter cruces, vt quondàm fixæ Domino & latronibus ſteterant, repertæ fuiſſent, gratulatio repertarum, cœpit anxia dubitatione confundi. Iuſto piorum metu, nè forſitan aut pro Cruce Domini patibulum latronis eligerent, aut ſalutare lignum pro ſtipite latronis abijciendo violarent. Aderat quidem & titulus ille qui Græcis & Latinis atq; Hebraicis literis à Pilato fuerat conſcriptus, ſed nec ipſe ſatis euidẽter Dominici prodebat ſigna patibuli. Reſpexit pias fideliter æſtuantium curas Dominus, & ipſi potiſſimùm quæ tam pię ſolicitudinis princeps erat, huius cõſilij lumen infudit, vt aliquem recens mortuum inquiri & inferri iuberet. Macharius per idem tempus Eccleſiæ illius Epiſcopus præſens erat. Nec mora, verbum factum, cadauer illatum eſt: Deponitur iacẽti vna de crucibus, admouetur & altera, ſed eorum ligna mors ſpreuit. Poſtremò Dominicam Crucem prodit reſurrectio, & ad ſalutaris ligni tactũ, morte profuga, funus excuſſum, & corpus erectum eſt. Tremefactiſq; viuẽtibus, ſtetit mortuus, & funebribus vt Lazarus quondàm vinculis expeditus, ilicò inter ſpectatores ſuos rediuiuus inceſſit. Ergò Crux Domini tot cooperta ætatibus, & Iudæis à tempore paſſionis abſcondita, neque gentibus, in ædificatione fani, terram ſine dubio ad ipſam fabricã egerentibus, reuelata: nónne diuina manu latuit, vt nunc inueniretur, cùm religioſè quęreretur? Ità vt Crucem

Ezech. 8.

S. Helena Cõſtantini mater baſilicas multas ædificat.

Epheſ. 4.

Miraculum

Pſal. 131.

Ecce ſanctę mulieris ſtudiũ in quærenda Cruce Dominica.

S. Crucis inuentio.

Itẽm tituli trib' linguis à Pilato cõſcripti.

Ad tactum Dominicæ Crucis, reſurgit mortuus.

Iohan. 11.

Chriſti decuit, experimento reſurrectionis inuenta & probata Crux Chriſti eſt, dignoq; mox ambitu conſecratur, condita in paſſionis loco baſilica, quæ auratis coruſcat laquearibus, & aureis diues altaribus, arcano repoſitam ſacrario Crucis partem ſeruat, quam thecis argenteis incomparabilis fide Regina cõditam dereliquit ibi. Nanq; partem ipſius ligni ſalutaris detulit filio, quã Epiſcopus vrbis eius quotannis cũ Paſcha Domini agitur, adorandã populo, princeps ipſe venerantiũ ꝓmit. Neq; præter hanc diem qua Crucis ipſius myſteriũ celebratur, ipſa (quæ ſacramentorum cauſa eſt) quaſi quoddam ſacræ ſolennitatis inſigne profertur, quod ſolùm Epiſcopi beneficio obtineri ferunt. Quæ quidẽ Crux, in materia inſenſata vim viuã tenens ità ex illo tempore innumeris penè quotidiè hominũ votis lignum ſuum cõmodat, vt detrimentum non ſentiat, & quaſi intacta permaneat. Niſi interdùm religioſiſſimi poſtulent, qui hac tantùm cauſa illò peregrinati aduenerint, vt ſibi eius reuelatio, quaſi in pretiũ longinquę peregrinationis deferatur, quotidiè diuidua ſumentibus, & ſemper tota venerantibus. Sed iſtam imputribilem virtutem & indetribilem ſoliditatẽ, de illius profectò carnis ſanguine bibit, quę paſſa mortem, nõ vidit corruptionem. Clauos quoq; quibꝰs corpus Dominicum fuerat affixum, eadẽ venerabilis Regina portauit ad filium. Ex quibus ille frenos cõpoſuit, quibus vteretur ad bellum, & ex alijs galeam, nihilominùs belli vſibus aptam.

Crux Domini in mille diuiſa partes, detrimẽtum nõ ſentit.

Clauorum Domini inuentio.

De S. Alexãdro & ſocijs Surius To. 3.

Eodẽ die Romę via Numentana, miliario ſeptimo, S. Alexãdri Papæ, cũ Euentio & Theodolo Preſbyteris ſub Traiano Principe, Iudice Aureliano. Qui Romanæ Eccleſiæ Epiſcopatũ quintus poſt Petrum, tenuit annos decẽ, menſes duos, dies decem, & ſanctitate incõparabilis, fide clariſſimus, maximã partem ſenatorum vrbis conuertit ad Dominũ. Hic conſtituit aquam adſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominũ, & paſſionẽ Domini miſcuit in prædicatione ſacerdotũ, quandò Miſſæ celebrantur. Qui poſtmodùm iubente Traiano Principe, ab Aureliano comite vtriuſq; militiæ, carceri mancipatus, poſt ſtupenda & diuina miracula, vbi per puerũ, qui faculam ferebat ardẽtem, è carcere nocturno ſilentio per feneſtram eductus, ad domũ Quirini Tribuni, vbi B. Hermes pręfectus ſub cuſtodia tenebatur, perducitur, & poſtquã ſanata eſt filia ipſius Quirini, Balbina nomine, & ipſe Quirinus conuerſus baptiſmi gratiã deſiderauit, poſtq; liberationem & baptizationem eorum, quos vinculis arctatos in carcere Quirinus ipſe tenuerat, inter quos duos quoq; ſanctiſſimos preſbyteros conſtrinxerat, Euentiũ & Theodolũ, qui de Oriente venerant: poſt iſta omnia, & ſi qua ſunt alia venerabiliter ab eo geſta, Aureliano comiti, Principe adhuc Traiano (ſiquidẽ Adrianus nondùm imperabat) exhibitus eſt ſimul cum ipſis beatis duobus preſbyteris. Primoq; in eculeũ leuatus, & tortus vngulis, atq; lampadibus attractus grauiſſimè fuit. Cumq; nullas daret voces, dixit ei Aurelianus: Quarè taces? Sanctus Alexander reſpondit: Quia tempore orationis Chriſtianus homo cum Deo loquitur. Depoſito autẽ Alexandro, iuſſit impius Iudex applicari Euentium, & Theodolũ, & interrogauit beatũ Alexãdrum: Qui ſunt iſti? Beatus Alexander dixit: Ambo viri ſancti, ambo preſbyteri. Tunc cõuerſus ad beatum Euentium Iudex, interrogauit eum: Quandò factus es Chriſtianus? Cui beatus Euentius: Ante annos lxx. & annorum viginti preſbyter ordinatus fui, & nunc ago lxxx. & vnum annum ætatis, quem in carcere & vinculis compleui. Et poſtquàm interrogauit etiam Theodolũ, & in confeſſione manẽtem inuenit, iuſſit furnum incendi fortiter, & beatum Alexandrum atque Euentium ligatos in medium præcipitari. Cum eis & beatus Theodolus ſpontè in flammas proſiliuit, decantans cum ipſis, & pariter gratias agens: Igne me examinâſti, & non eſt inuenta in me iniquitas. Quod cùm nunciatum impio Aureliano eſſet, fecit Alexandrum punctis creberrimis per tota pungi membra, donèc deficeret. Huiuſmodi fine vir ſanctus martyrium ſuum compleuit. Sancti autem duo preſbyteri gladio conſummati ſunt. Quorum corpora Seuera fœmina religioſa collegit, & beatum Alexãdrum atque Euẽtium in vno ſepulcro, ſanctum verò Theodolum ſeparatìm in alio poſuit via Numentana, in prædio ſuo, v. Nonas Maij.

Nota aquæ luſtralis vſum.

S. Alexãder cum ſocijs grauiſſimè torquetur.

Pſal. 16.

S. Alexãder cum ſocijs occiditur.

De Iuuenali Suri' Tomo 3. nouæ edit.

Ipſo die, natalis S. Iuuenalis Epiſcopi & confeſſoris.

IIII. NONAS MAII.

Die 4. De Siluano vide Suriũ.

IN Palęſtina ciuitate Gaza, natalis S. Siluani eiuſdem vrbis Epiſcopi. Qui perſecutione Diocletiani cum plurimis Clericorum ſuorum martyrio coronatus eſt.

Itèm in metallo Fanenſi, ſanctorum martyrum xl. qui ſimul capite cæſi ſunt.

* Eodem

* Eodem die, memoria beatiſſimi Iuſti, Viennenſis Epiſcopi.

Nicomediæ, natalis S. * Antoniæ, quæ nimiùm torta & varijs afflicta cruciatibus, ab vno brachio tribus diebus ſuſpenſa, & in carcerem biennio detruſa, à Priſcilliano præſide ad vltimum flammis exuſta eſt. * Antoninæ

Eodem die, in Norico Ripenſi loco Lauriaco, natalis S. Floriani, qui Pręſidis iuſſu ligato ad collum ſaxo, in flumen Aniſi præcipitatus eſt, & mox omnibus, qui circunſtabant videntibus, oculi præcipitatoris eius crepuerunt. De Floriano Surius Tom. 3.

Ipſo die B. Quiriaci Epiſcopi & martyris glorioſi, ſub Iuliano Imperatore.

III. NONAS MAII.

Apud Alexandriam, S. Euthymij Diaconi in carcere quieſcentis. Die 5.

Theſſalonicæ, natalis ſanctorum Hyrenei & Peregrini & Hyrenes ignibus combuſtorum.

In Gallijs ciuitate Arelatenſi, S. Hilarij Epiſcopi, magni, docti, & præclariſſimi viri. Qui paupertatis amator & erga inopum prouiſionem non ſolùm mentis pietate, ſed & corporis ſui labore ſolicitus erat. Nam pro reficiendis pauperibus, etiam ruſticationem contra vires ſuas, homo genere clarus, & longè aliter educatus, exercuit, ſed nec in ſpiritalibus neglexit. Nam & in docendo gratiam habuit, & abſq; perſonarum acceptione omnibus caſtigationem ingeſſit. Inter ſua verò opera ingenio immortali, ad multorũ vtilitatem, neceſſario opere, vitam S. Honorati deceſſoris ſui compoſuit. Moritur Valentiniano & Martiano Imperatoribus. De Hilario, Genuadius de viris illuſtribus cap 69.

Itèm Viennæ, B. Nicetij Epiſcopi, venerabilis ſanctitatis viri. De eo Ado Viennenſis anno 379.

Antiſiodoro, paſſio S. Iouiniani Lectoris & martyris.

PRIDIE NONAS MAII.

Natalis S. Iohannis Apoſtoli ante portam Latinam Romæ: qui ab Epheſo iuſſu Domitiani fratris Titi, ſecunda perſecutione quam ipſe poſt Neronem exercuit, ad vrbẽ Romam perductus, pręſente ſenatu ante portam Latinã in feruentis olei dolio miſſus eſt. Agẽte hoc impio Principe, qui Chriſtianorũ infeſtiſſimus perſecutor erat. Sed B. Apoſtolus tam liber à pœna indè exijt, quàm à corruptionibus carnis fuerat immunis. Tunc in Patmum inſulam relegatur exilio, vbi Apocalypſim vidit. Ad commendandam ergò ipſius dignam memoriam, & pro fide Apoſtolicam conſtantiam, Chriſtiani eccleſiam, venerationem eius geſtantem, in ſupradicto loco ante portam Latinam præclaro & miro opere conſtruxerunt. Die 6. De eo, Hieron. lib. 3 cõtra Iouinianum.

Eodem die, B. Euodij, Antiochiæ Epiſcopi, qùi primus ab Apoſtolis ibi eſt Epiſcopus ordinatus. De quo B. Ignatius ad Antiochenam Eccleſiam: Petri & Pauli facti eſtis diſcipuli, nolite perdere depoſitum quod vobis cõmendauerũt. Mementote beatiſſimi Euodij patris veſtri, qui primus vobis ab Apoſtolis Antiſtes ordinatus eſt. Non confundamus patrem, ſed efficiamur certi filij, & non adulterini. Hic martyr apud vrbem cui præfuit ſepultus eſt. Epiſt. 9. ad Antiochenſes.

Itèm B. Lucij Cyrenẽſis, qui apud Cyrenen primus Epiſcopus à ſanctis Apoſtolis inſtitutus eſt, quem in actibus Apoſtolorum S. Lucas commemorat. Act. 13.

* In Galatiæ ciuitate, natalis B. Geronti confeſſoris.

NONIS MAII.

Natalis S. Iuuenalis martyris. Et beatiſſimæ atq; illuſtriſſimę Dei famulę Flauiæ Domitillæ. Quæ cùm eſſet Clemẽtis cõſulis ex ſorore neptis, & à S. Clemente ſacro velamine ad integritatis perſeuerantiã conſecrata, perſecutione Domitiani, anno principatûs eius quintodecimo, ob teſtimonium quod Chriſto perhibebat, cum alijs plurimis in inſulam Pontiam exilio deportata, longum inibì martyrium duxit. Nouiſſimè cùm ab Aureliano ſpõſo ſuo, quem pro Chriſto contempſerat, & cuius accuſatione exilio fuerat relegata, trãſlata eſſet ad Terracinam vrbẽ Campaniæ, & doctrina ac miraculis primò Euphroſynã & Theodorã conlactaneas & cõuirginales ſuas, deindè etiã alios ad fidẽ Chriſti conuertiſſet: inter quę magnalia, etiã prædictus Aurelianus infeſtiſſimus perſecutor eius, diuina virtute extinctus eſt: à Luxurio fratre eius incẽſo cubiculo, in quo ſimul pręfatis cum virginalibus ſuis clauſa morabatur, curſum glorioſi martyrij ſui conſummauit ſub perſecutione Traiani. Altera nanque die veniens ſanctus Diaconus nomine Cæſarius inuenit corpora ſanctarum virginum illæſa. In facies enim ſuas proſtratæ orantes Dominum receſſerant. Quarum corpora idem ſanctus Diaconus in ſarcophago nouo ſimul condiens, in profundo terræ infodiens ſepeliuit. Die 7. Gregor. homelia 37. De ea in geſtis Nerxi 12. Maij Tom. 3.

Itèm

Is fuit Benedictus II. de quo Pontific.

✱ Itē Benedicti Pontificis, q ſedit Romę mēſes decē, Imperāte Cōſtantino. Hic ab ineūte ætate in Eccleſia militauit, paupertatis ſemp amator, ſepultus apud B. Petrū.

Eodem die apud Nicomediam, paſſio ſanctorum martyrum Flauij, Auguſti, & Auguſtini fratrum.

VIII. IDVS MAII.

Die 8. De S. Michaële fuſiùs infrà, 3. Cal. Octob.

IN monte Gargano, inuentio S. Michaëlis Archangeli, quandò illa ſagitta velut flamine retorta, cum à quo iactata eſt mox reuerſa percuſſit: & dictum eſt ad Epiſcopum: Ego ſum Michaël Archangelus, qui in conſpectu Dei ſemper aſſiſto.

De Victore fuſiùs Surius Tom. 3.

Mediolani, S. Victoris martyris. Qui natione Maurus & à primęua ætate Chriſtianus, cùm eſſet in caſtris imperialibus, miles etiam canitie decoratus, compellente Maximiano vt ſacrificaret idolis, in confeſſione Domini fortiſſimè perſeuerans, primò grauiter fuſtibus cæſus, ſed Deo protegente doloris expers. Deindè liquenti plūbo perfuſus, ſed nihil penitùs læſus. Nouiſſimè glorioſi martyrij curſum capitis abſciſione compleuit. Erat autē ciuis ſanctorum martyrum Naboris & Felicis, qui in Africa decollati, ſimul cum Ianuario & Marino Mediolanum tranſlati ſunt.

VII. IDVS MAII.

Die 9.

IN Perſide, ſanctorum martyrum trecentorum, decem.

Rom. 16.

Itèm natalis S. Hermetis, cuius Apoſtolus Paulus ad Romanos ſcribens meminit, dicens: Salutate Flegōtiam & Hermem, Patrobā, Hormā, & qui cum eis ſunt fratres. Hunc aſſerunt authorē libri qui appellatur Paſtor, & apud quaſdam Eccleſias Græciæ etiam publicè legitur. Reuerà vtilis liber, multique de eo ſcriptorum veterum vſurpauêre teſtimonia, ſed apud Latinos penè ignotus eſt. Qui dignè Deo ſemetipſum ſacrificans, acceptabiliſq; Deo hoſtia factus, virtutibus clariſſimè fundatus, cæli regna petiuit. Sepultus apud vrbem Romanā. Titulus nomine ipſius iuxta baptiſterium quod extructum eſt ex facultatibus S. Praxedis, & à B. Pio Apoſtolorū diſcipulo, operante ſtudio conſecratum, venerabiliter ei ſtatutus eſt.

De Gregorio Nazianzeno vide Suriū To. 3

Eodem die apud Nazāzi oppidum, B. Gregorij Epiſcopi, qui Theologus dicitur, nobilis, Athenis eruditus, collega B. Baſilij Cæſareæ Cappadociæ poſteà Epiſcopi. Quique cùm ſe totum Dei ſeruitio mancipâſſet, tantū de collegæ amore præſumpſit, vt ſedentem Baſilium de Doctoris cathedra deponeret, ac ſecum ad monaſterium manu iniecta perduceret, ibique per annos xiij. omnium Græcorum ſecularium libris remotis, ſolis diuinæ ſcripturæ voluminibus operā dabant. Igitur apud Nazanzo oppidum in loco patris Epiſcopus ſubrogatus, hęreticorum turbinem fideliter tulit. Reddita verò pace, Conſtantinopolim ad Eccleſiam docendam venire exoratus, non abnuit. Vbi breui tempore intantùm ad emendandum populum vetuſtis hæreticorum infectum venenis, profecit, vt tunc primùm Chriſtiani ſibi fieri viderentur, & nouellam lucem veritatis adſpicere. Sed vbi gloriam ſubſecuta inuidia eſt, obniti quidā & proſcriptionibus minùs ſanis vti cœpêre, vt ipſo ad propria remeāte, alius ordinaretur Epiſcopus. Quod ille ſuſurrari tantùm & ſub dente ſentiēs ruminari, ipſe profert, quia dicere ei nullus audebat. Abſit, inquit, vt meî cauſa, aliqua ſimultas in Dei Sacerdotibus oriatur. Si propter me eſt iſta tempeſtas, tollite & mittite me in mare, & deſinet à vobis quaſſatio. Tum regreſſus, in Eccleſia ſua quod ſuperfuit vitæ tempus exegit. Et quoniam feſſa iam ætate & corpore inualidus erat, ſucceſſorem ſibi ipſe delegit, quo Eccleſiam gubernante, debilitatis & ſenectutis ocio frueretur.

Multos ab hæreſi ad fidem veram reuocat S. Gregorius.

Cōſtantinopoli, natalis S. Timothęi, quādò ab Epheſo eius ſacra oſſa delata ſunt.

VI. IDVS MAII.

Die 10. De his vide Suriū To. 3.

IOb Prophetæ.

Romæ via Latina in cœmeterio eiuſdem, natalis ſanctorum Gordiani & Epimachi. Quos Iulianus Imperator Apoſtata, inter multos Chriſtianos, publicis cuſtodijs mancipauit. B. verò Ianuarium ſenem Preſbyterum compræhēſum, cuidam Vicario Gordiano ad audiendum tradidit. Qui B. Ianuarium patiēter audiens, ſpiritu Dei illuminatus credere cœpit. Quem protinùs B. Preſbyter, cum vxore Marina nomine, & familia, promiſcui ſexûs numero liij. & eo amplius, baptizauit. Quod factum audiens Iulianus, plenus ira, damnauit inſcriptionibus ſanctum Preſbyterum Ianuarium. Sanctum verò Gordianum ſimiliter damnatum, in cuſtodia publica poſuit, atque cuidam Clementiano, quem Vicarium eius loco dederat, tradidit. Vxorem porrò eius ad aquas Saluias manere præcepit in ſeruitio ruſticorum.

rum. Clementianus autem pro tribunali reſidens, B. Gordianum vinctum catenis ſibi præſentari fecit. Ille in confeſſione Chriſti fixus, diù plumbatis cæditur, in vltimo, capite truncatur. Cuius corpus iuſſit iniquus iudex ante templum Apollinis in tellude iactari, vt à canibus roderetur. Quod nocturno tempore Chriſtiani rapientes, miliario plus minus vno ab vrbe Roma poſuerūt in crypta, vbi iam pridèm corpus beati martyris Epimachi ſepultum fuerat. Hic Epimachus apud Alexandriam cum collega ſuo Alexandro, multo tempore in vinculis & in cruciatibus carceris tortus, cùm in frequentibus & diuerſis ſupplicijs confectus perdurâſſet in fide, ignibus poſtremùm conſumitur, deindè reliquiæ ipſius Romam tranſlatæ.

S. Gordianꝰ capite truncatur.

SS. Epimachus & Alexāder ignibus conſumuntur.

Itèm Romæ, natalis S. Calepodij ſenis Presbyteri, ſub Alexandro Imperatore. Qui eum fecit occidi à Laodicio, & corpus trahi per ciuitatem, atque in Tyberim iactari, die Calendarum Maij. Quod inuentum piſcatores leuauerunt, & narrauerunt hoc Calixto Epiſcopo. Acceptum itaque condiuit illud aromatibus, & linteaminibus, & ſepeliuit in cœmeterio eius, miliario ab Vrbe tertio, in crypta, vj. Idus Maij. Tunc decollatus eſt ab Alexandro Palmatius conſul cum vxore, & filijs, & alijs promiſcui ſexûs de domo ſua. xlij. Cū quibus & Simplicius ſenator cum vxore & filijs ſuis, & familia ſua, ferè promiſcui ſexûs, lxviij. & Felix ſimiliter cum vxore ſua Blanda, qui per doctrinam Calixti Papæ, & Calepodij presbyteri, nuper fuerant baptizati. Hic enim Palmatius conſul Alexandro Imperatori adeò charus erat, quòd acceperat ab eo poteſtatem, vt Chriſtianos cogeret ſacrificare. Erat autem multitudo Chriſtianorum collecta in quodam loco trans Tyberim, inter quos beatus Calixtus Epiſcopus Vrbis cum clero ſuo, & ſenex presbyter beatus Calepodius, ad quos tenendum Palmatius conſul milites direxit. Qui ingreſſi vbi erat ſanctorum multitudo, ſubitò cæci facti ſunt. Palmatius hoc videns, timore perterritus, nunciauit Alexandro, atque milites in conſpectu eius exhibuit. Tunc cœpit Alexander clamare, O ciues optimi, videtis artem magicam? Reſpondit Palmatius: Si per magicam iſtud factum eſt, vbi ſunt virtutes deorum noſtrorum? Iubeat itaque pietas veſtra offerri & immolari dijs, nè pereat Reſpublica per eorum incantationes. Statuitur itaque dies, & præconis voce iubentur omnes immolare Mercurio, qui in vrbe Roma erant. Factum eſt autem, dum funderetur ſanguis porcinus, & vitulinus, & ſacerdotes virgineſque baccharentur per templum dæmonis, vna ex illis Iuliana nomine, ſpiritu arrepta cœpit clamare: Deus Calixti ipſe viuus & verus, ipſe indignatus eſt pro pollutionibus Reipublicæ veſtræ, & conteret Regem mortalem veſtrum, quia non adoratis veritatem. Audiens hoc Palmatius, cucurrit ad beatum Calixtum trans Tyberim, vbi erat multitudo Chriſtianorum, & cecidit ad pedes eius. Cognoui, inquit, Dominum Chriſtum Deum eſſe verum, quem dęmones confeſſi ſunt hodiè. Per ipſum te coniuro, vt liberes me à cultura dæmonum, & baptizes me ſicut prædicas. Quem beatus Calixtus, indicto ieiunio, catechizauit, & allata aqua baptizauit. Qui baptizatus cœpit clamare: Verè vidi Dominum Ieſum Chriſtum, lumen verum, qui me illuminauit. Baptizata autem eſt & omnis domus eius. Ab eadem die omnem facultatem ſuam cœpit pauperibus Chriſtianis erogare, vbicunque inuenirentur, miniſtrans eis victum & tegumentum. Poſt dies triginta requiritur ab Alexandro. Nunciatum enim eſt ei quòd Chriſtianus eſſet. Tentus igitur à quodam Tribuno Torquato, miſſus eſt per triduum in cuſtodia Mamertini, & vinctus præſentatur Alexandro. Quem videns Alexander iuſſit ſolui, cui & dixit: Sic amens es Palmati, vt deſeras deos, & quæras hominem mortuum? Inter alia reſpondit Palmatius: Feci quaſi infelix, modò autem cognoui quod verum eſt. Tunc Alexāder tradidit eum cuidam ſenatori Simplicio, vt reuocaret eum ad culturam deorum mollibus verbis. Sed Palmatius ieiunijs, orationibus & vigilijs ſtudens, non ceſſabat lachrymis Deum Patrem omnipotentem & Dominum Ieſum Chriſtum filium eius deprecari. Veniens autē ad eum quidam Felix nomine, rogabat eum pro vxore ſua, quæ à quatuor annis iacebat clinica. Beatus Palmatius præſentè vxore Simplicij & omni familia, cecidit in terrā, & cum lachrymis orare cœpit: Domine Deus qui illuminâſti ſeruum tuum & donâſti mihi lumen æternum Dominum Ieſum Chriſtum, ſalua ancillam tuam Blandam, & alleua eam de lecto doloris, vt cognoſcant omnes quia tu es Creator omnium rerum. Quæ ilicò ſana ſurrexit. Quod videntes Simplicius & Felix, & reliqui qui in domo Simplicij erant, cœperunt

Palmatius cum domo ſua capite cæditur.

Alexander virtutem diuinam arti magicæ adſcribit.

S. Palmatij conuerſio.

Virtutum eius exercitia.

Sanat clinicā ab infirmitate.

runt

runt vrgere B. Palmatium vt baptizarentur. Qui mittens vocauit ſanctũ Caliſtum, & baptizati ſunt omnes in nomine Domini Ieſu Chriſti.

Itèm Romæ via Latina ad centum aulas, natalis ſanctorum Quarti & Quinti, & aliorum multorum.

V. IDVS MAII.

Die 11. De Anth. & Mamerto vide Surium To. 3.

ROmæ via Salaria miliario xxij. natalis S. Anthimi preſbyteri & martyris.

Viennæ, depoſitio beati Mamerti Epiſcopi, qui ob imminentem cladem, ſolennes ante Aſſcenſionem Domini litanias inſtituit.

IIII. IDVS MAII.

Die 12. De his martyribus Surius Tom. 3.

ROmæ, in cœmeterio Prætextati, natalis ſanctorum martyrum Nerei & Achillei fratrum, qui fuerũt eunuchi B. Flauiæ Domitillæ, quique cum ea apud Inſulam Pontiam longum pro Chriſto duxerunt exilium. Poſtmodùm verò ab Aureliano ſponſo Domitillæ (quem ipſa ob amorem Chriſti ſpreuerat) primò verberibus grauiſſimis attriti, deindè Mominio Rufo conſulari ſunt traditi, à quo cùm eculeo & flammis compellerentur ad immolãdum, & dicerent ſe à B. Petro Apoſtolo baptizatos nulla ratione poſſe idolis immolare, capite cæſi ſunt. Quorũ corpora rapuit Auſpicius diſcipulus eorum nutritor ſanctæ virginis Domitillæ, quę etiam nauiculæ impoſita, adduxit, & in prædio Domitillæ in crypta arenaria ſepeliuit, via Ardeatina à muro vrbis miliario ſecundo.

De Pancratio Surius Tom. 3.

Itèm via Aurelia miliario ſecundo, natalis S. Pancratij martyris, qui cùm eſſet annorum xiiij. ſub Diocletiano martyrium capitis detruncatione compleuit. Cuius reuerendum corpus Octauilla illuſtris fœmina occultè noctu ſublatum, aromatibus conditum ſepeliuit.

De Dionyſio, i. geſtis eiuſdẽ Pancratij Tõ. 3

Eodem die, B. Dionyſij patrui eiuſdem B. Pancratij, cuius ſtudio idem Pancratius & baptizatus & in timore Domini confortatus ad martyrium animatus eſt. Ipſe cum præmijs cæleſtibus, charus & dignus Deo, in pace diem vitæ huius clauſit. Sed & tunc temporis paſſa eſt virgo ſacratiſſima Sotheris, nomine & genere nobilis, ſub Diocletiano Auguſto.

De Epiphanio Surius Tom. 3.

Eodem die apud Cyprum, ſancti Patris noſtri Epiphanij Salaminæ Epiſcopi.

III. IDVS MAII.

Die 13.

NAtalis S. Mariæ ad martyres. Foca Imperatore, beatus Bonifacius Papa in veteri fano quod Pantheon vocabatur, ablatis idolatrię ſordibus, Eccleſiam beatæ ſemper virginis Mariæ & omnium martyrum dedicauit. Cuius dedicationis ſacratiſſima dies agitur Romæ iij. Idus Maij.

De Seruatio Surius To. 3.

Ipſo die, S. Seruatij Tungrenſis Eccleſiæ Epiſcopi. Qui tempore quo Hunni Germaniam vaſtabant, nè ciuitatis atque Eccleſiæ ſuæ videret excidium, Domini reuelatione commonitus, tranſijt ad vicum Traiectenſium. Ibique defunctus atque in medio publici aggeris eſt ſepultus. Ob cuius meritũ hominibus demõſtrandum,

Miraculum.

cùm tempore hyemis omnia in circuitu nix repleret, nunquàm ſepulcrum eius operuit, donèc induſtria ciuium, baſilica ſuper ipſum ædificata eſt.

PRIDIE IDVS MAII.

Die 14. De Pacho. Surius To. 3.

SAncti patris noſtri Pachomij, qui cùm eſſet factis Apoſtolicæ gratiæ inſignis, fundatorque Aegypti cœnobiorum, ſcripſit Monachorũ regulas, quas Angelo dictante didicerat, ſimul & de tempore paſchali.

Ipſo die in Syria, natalis Victoris & Coronæ ſub Antonino Imperatore, Duce Alexandriæ Sebaſtiano. Erat autem Victor miles à Cilicia, cui Sebaſtianus in confeſſione fidei confringi digitos, & euelli iuſſit à cute, deindè illum in caminum ignis mitti, vbi triduò permanens, nõ eſt læſus. Deindè venenum bibere iuſſus non eſt mortuus, ſed veneficum potiùs ad fidem conuertit. Poſteà iuſſum eſt, neruos

S. Victor grauiſſimis tormentis afficitur. Vide Suriũ To. 3.

corporis eius tolli. Deindè oleum bulliens mitti in pudendis eius. Poſt hoc iuſſit lampades ardentes ſuſpenſo ad latera applicari. Poſt hæc acetum & calcem ſimul miſceri, & dari ei in ore. Deindè oculos erui. Deindè triduò iuſſit capite ſuſpendi, & dum adhuc ſpiraret, iuſſit eum excoriari. Tunc Corona cùm eſſet vxor cuiuſdam militis, cœpit beatificare ſanctum Victorem pro gloria martyrij. Et dum hoc faceret, vidit duas coronas de cælo lapſas, vnam Victori, & alterã ſibi miſſam. Cumque & hoc cunctis audientibus proteſtaretur, tenta eſt à duce, iuſſumque eſt duas

S. Corona in duas par-

arbores palmas curuari adinuicèm, & canabinis funibus ligari Coronam, in vtriſque manibus & pedibus, & ſic arbores dimitti. Quod dum fieret, diuiſa eſt Corona

in duas

in duas partes,& ſic æternæ vitæ coronam accepit. Erat autem xvj. annorum. Tunc quoquè Victor decollatus,& ipſe victoriæ perennis triumphum meruit. tes ſecatur, & Victor decollatus.

* Mediolani, Victoris, Camoris, Felicis, Ruſtici, & ſanctorum cccc. iiij. martyrum,qui cum S.Cirico paſſi ſunt.

IDIBVS MAII.

Apud Hiſpanias, natale ſanctorum confeſſorum Torquati, Theſiphontis, Secundi,Indalecij,Cæcilij,Eſitij,Eufraſij. Qui Romæ à ſanctis Apoſtolis Epiſcopi ordinati,& ad prædicandum verbum Dei ad Hiſpanos tunc adhuc gentili errore implicatos,directi ſunt. Cumque ad ciuitatem Accitanam veniſſent, & propter laborem itineris modicùm quieſcentes, cauſa victûs emendi diſcipulos in vrbem miſiſſent,mox paganorũ multitudo, qui tunc fortè dijs ſuis feſta celebrabant, eos vſque ad fluuium perſecuta eſt, in quo pons miræ magnitudinis & firmitatis extructus,tranſeuntibus ſanctis,Dei nutu,cum omni ſequẽtium multitudine funditùs corruit. Ad quod miraculum cæteri territi, & cuiuſdam magnæ ſenatricis Lupanariæ (quæ diuinitùs inſpirata, eos benignè ſuſcipiens credidit) exemplum ſequuti, relictis idolis, Chriſto Domino crediderunt. Poſt hoc diuerſis vrbibus euangelizantes,& innumeras multitudines Chriſti fidei ſubiugantes, Torquatus Acci,Theſiphon Vergij,Secundus Abuli, Indalecius Vrci, Cæcilius Heliberri, Eſitius Carceſæ, Eufraſius Heliturgi quieuerunt. Extat vſque hodiè illuſtre miraculum ad commendationem pretioſæ mortis eorum. Nam eadem ſolennitate apud præfatam Accitanam vrbem,ad ſepulcrum ſancti Torquati arbor oliuæ diuinitùs florens,maturis fructibus onuſtatur. Die 15. De his vberrimè in Annalibus Hiſpaniæ, nuper editis.

Apud inſulam Chium,natalis S.Iſidori martyris. In cuius baſilica extat puteus, in quo & fertur iniectus. De cuius aqua energumeni, febricitanteſque, vel reliqui infirmi ſæpiùs potati ſaluantur. Greg. Turõ. de gloria martyrum cap.102.

Apud Lampaſcum, paſſio ſanctorum Petri & Andreæ, Pauli & Dionyſiæ.

XVII. CALENDAS IVNII.

Apud Iſauriam, natalis ſanctorum Aquilini & Victoriani, quorum geſta habentur. Die 16.

Apud Antiſiodorum, paſſio ſancti Peregrini, Epiſcopi primi ciuitatis ipſius.

Et in pago Foroiulienſi,vico qui vocatur Calidianus, ſanctæ Maximæ virginis, quæ multis clara virtutibus,in pace quieuit.

* Trecaſſino,depoſitio Fidoli * preſbyteri,& confratris Brendani Abbatis. *al Epiſcopi.

XVI. CALENDAS IVNII.

In Tuſcia,natale ſancti Torpetis martyris ſub Nerone principe. Hic magnus in officio Cæſaris Neronis fuit, & à beato Antonino baptizatus, & in fide Chriſti eruditus eſt. Hũc Nero cùm cognouiſſet eſſe Chriſtianum, tradidit cuidam propinquo ſuo Satellico,vt impelleret eum ſacrificare. Sed cùm ſpiritu Dei confortatus,& in fide fundatus,vir beatus immobilis permaneret, fecit eum Satellicus alapis cædi,& ligatum ad columnam tandiù verberibus affici, quouſque ſanguis guttatìm de corpore ipſius deflueret. Sed ſubitò dum martyr cæderetur, columna cadens oppreſſit iudicem,& quinquaginta cum eo viros. Indè tentus à miniſtris, poſitus eſt in rota. Poſteà feris obijcitur à filio Satellici, nomine Syluio, ſed minimè ab his eſt læſus. Cuius conſtantiã & virtutem quidam conſiliarius Neronis Euellius nomine inſpiciens,Chriſto credidit. Ac poſt paululum baptizatus,decollatus eſt in vrbe Roma v.Calendas Maij, martyrijque honore coronatus. Sed & beatus Torpes,iubente Syluio foràs ciuitatem Piſanam ductus,decollatione martyrium ſuum compleuit iij.Calẽdas Maij. Huius corpus miniſtri ſceleris impoſitum penè fractæ & carioſæ naui, ſimul cum cane & gallo proiecerunt in decurſum fluminis. Apparens autem Angelus Domini cuidam venerabili fœminæ, cuius nomen Celerina,monuit,vt perquireret martyris corpus,& ſepeliret. Quod illa celeriùs complens, inuentum cum omni reuerentia ſepeliuit, & de facultatibus ſuis, ceſſante perſecutione, eccleſiam miro opere ſupra conſtruxit. Agitur feſtiuitas martyris & conuentus ciuium xvj.Calendas Iunij. Die 17. De Torpete habetur ſecunda parte aureæ legẽdæ. S.Euellius cũ Torpete decollatur.

XV. CALENDAS IVNII.

Apud Aegyptum,natalis ſancti Dioſcori Lectoris: In quem præſes multa & varia tormenta exercuit, ità vt vngues eius effoderet,& lampadibus eius latera inflammaret: ſed cæleſtis luminis fulgore territi ceciderunt miniſtri. Nouiſſimè Die 18. S.Dioſcor* laminis igni tis aduritur

laminis ardentibus aduſtus, martyrium conſummauit.

XIIII. CALENDAS IVNII.

Die 19. ROmæ, natalis ſanctæ Potentianæ virginis, quæ illuſtriſſimi generis, Pudentis diſcipuli ſancti Pauli Apoſtoli filia fuit. Cuius mater Sabinella, ſoror verò Praxedis, quas pijſſimus pater earum Pudens in omni religione Chriſti erudiuit, virgineſque Chriſto reliquit. Quæ poſt obitũ ſancti patris in omni exercitatione pietatis ità excreuerunt, vt nocte dieque inceſſanter hymnis & orationibus cum familia ſua Domino inſeruirent, beatiſſimo Pio vrbis Epiſcopo cum eis in laudibus Dei participante. Remunerationem igitur pro pijſſimis laboribus ſuis percepturæ, quæ per gratiam Chriſti fructuosè conſummauerant, poſt innumeros agones, poſt multorum martyrum venerabiliter exhibitas ſepulturas, poſt omnes facultates ſuas in viſceribus pauperum incluſas, Chriſtoque fideliter commendatas, tandèm de terris ad Chriſtum migrauerunt. Potentiana venerabilis quartodecimo Calendas Iunij, poſita in cœmeterio Priſcillæ via Salaria: Praxedis verò virgo æquè ſanctiſſima, duodecimo Calendas Auguſti, & ipſa cum ſorore iuxta patrem ſanctum Pudentem poſita.

SS. Potentianæ & Praxedis exercitia.

Felix earum obitus.

Eodem ipſo die, beatiſſimi Pudentis patris ſuprà nominatarum virginum, qui ab Apoſtolis, Chriſto in baptiſmo veſtitus, innocentem tunicam vſq; ad coronam vitæ immaculatè cuſtodiuit & ſeruauit.

Itèm Romæ, natalis ſanctorum Calocerij & Partemij eunuchorum vxoris Decij Imperatoris: quorum cùm eſſet vnus præpoſitus cubiculi, alter primicerius, nolentes ſacrificare idolis, à Decio occiſi ſunt. Corpora eorum iuxta viam Appiam poſita quartodecimo Calendas Iunij.

XIII. CALENDAS IVNII.

Die 20. ROmæ via Salaria, natalis ſanctæ Baſillæ virginis & martyris Chriſti. Quæ cùm eſſet ex genere regio, & haberet ſponſum illuſtriſſimũ nomine Pompeium, per beatam Eugeniam & ſanctos Dei viros Protam & Hyacinthum cõuerſa ad fidem, accuſata eſt à præfato ſponſo ſuo quòd eſſet Chriſtiana. Decreuit continuò Gallienus Auguſtus, qui tunc Chriſti perſequebatur Eccleſiam, vt aut ſponſum reciperet, aut gladio interiret. Conuenta de hoc, reſpondit, ſe Regem regum ſponſum habere, qui eſt Chriſtus filius Dei. Et cùm hoc dixiſſet, gladio tranſuerberata eſt.

De Baſilla habetur in geſtis S. Eugeniæ 25. Decembris.

Eodem die in Gallijs ciuitate Nemauſo, natalis Baudelij martyris: Qui à paganis, deorum ſuorũ ſacrificia celebrantibus, compræhenſus, cùm ſacrificare nollet, & in fide Chriſti immobilis inter verbera & tormenta perſiſteret, martyrij palmam precioſa morte percepit.

Turonen. de glor. martyrum cap. 78

* Itèm paſſio ſanctæ Saturninæ virginis.

XII. CALENDAS IVNII.

Die 21. IN Mauritania Cæſarienſi, natalis ſanctorum Timothei, * Pollij & Eutychij diaconorum: Qui apud præfatam regionem verbum Domini diſſeminantes, pariter coronari meruerunt.

* al. Polei, Polyti, Hippolyti.

* Antiſiodori, depoſitio beati Valis presbyteri & cõfeſſoris, & Valẽtis martyris.

Itèm apud Cæſaream Cappadociæ, natalis ſanctorũ Polyeucti, Victorij, Donati.

XI. CALENDAS IVNII.

Die 22. NAtale ſanctæ Iuliæ, quæ, cùm Carthago ciuitas capta eſſet, ducta eſt captiua, & ſortita in ſeruitutem deuenit cuiuſdam Euchij ciuis Syriæ Palæſtinæ. Cui diligenter ſeruiens, expleto eius ſeruitio, acceptaque requie, aut orationi, aut lectioni inſiſtebat. nam & corpus ſuum ieiunijs affligebat. Vndè dominus eius quamuis paganus, valdè eam admirans, ſæpiùs admonebat, nè taliter ſe affligeret. Sed illa nec blandimentis, nec etiam monitionibus ab hoc quod inchoauerat, recedebat, excepto die Dominicæ Reſurrectionis. Deindè contigit vt dominus ipſius vnà cum ipſa veniret in Corſicam, & ibi ſacrificantibus alijs, cœpit & ipſe dijs immolare. Sed beata Iulia videns errorem illorum, condolebat. Audiens quidam princeps Felix ſaxo nomine, quòd illa nollet ſacrificare, quæſiuit eam à domino ſuo, vt receptis in illius vice quatuor ancillis, ſibi ea daretur. Cui ille pro magno eius ſeruitio noluit eam tribuere. Tunc præfatus Felix callidè fecit domino ſuo conuiuium, quatenùs ipſo ex nimia potatione ſoporato, & ignorante, de naui ipſius eam tolleret. Quod & factum eſt. Nam ipſo inſcio, ducta eſt beata Iulia ante Felicem

S. Iulia corpus ſuum ieiunijs affligit.

licem. Cumque blandimentis Felix ei non potuiſſet ſuadere, vt ſacrificaret, præcepit eam alapis cædi, deindè crinibus torqueri, atque flagellari, ad extremum etiam crucifigi, & ſic in ipſo patibulo vltimum efflauit ſpiritum. De cuius ore ſanctiſſimo columba exiuit, & cęlum petiuit. Tunc per Angelos, diuina diſpenſante gratia, nunciatum eſt hoc quibuſdam monachis in inſula Margarita, quæ nũc vulgò Gorgona dicitur, conſiſtentibus. Illi hoc audito, aſſcenſis nauibus, ſumma cum feſtinatione venerunt in Corſicam, & inuenerunt ſicut ſibi ab Angelis fuerat reuelatum. Dein ſumma cum reuerentia deponentes corpus eius de cruce, iuuante Domino, celeriter ad ſua reuerſi ſunt. Et ibi, videlicet in ipſa Margarita inſula condientes corpus eius cum aromatibus, poſuerunt in monumento cum gaudio. Poſteà autem de ipſa inſula Anza Regina vxor Deſiderij Regis Longobardorum, præcepit corpus eius afferri, & in monaſterio, quod ad honorem ipſius conſtruxit, Brixię mirificentiſſimè collocauit.

Multis affecta ſupplicijs, tandèm crucifigitur.

Transfertur Brixiam.

Eodem die in Africa, SS. Caſti & Aemilij, qui per ignem paſſionis martyrium conſummauerunt. Scribit Cyprianus in libro de lapſis.

Sermone 5.

* Romæ, natalis ſanctorum Fauſtini & Timothei, & aliorum.

* Antiſiodori, depoſitio & tranſlatio ſanctæ Helenæ virginis.

* In Cæſarea Cappadociæ, natalis ſancti Polioẞti.

X. CALENDAS IVNII.

APud Lingones, paſſio ſancti Deſiderij Epiſcopi, qui cùm plebem ſuam ab exercitu VVandalorum vaſtari cerneret, ad Regem eorũ, pro ea ſupplicaturus exiuit, à quo ſtatim iugulari iuſſus, pro ouibus ſibi creditis ceruicem libenter tetendit, & percuſſus gladio, migrauit ad Chriſtum. Percuſſor verò eius mox amentia correptus interijt. Sepultus eſt ibidèm beatus martyr, in baſilica iuxta vrbis muros: quod fidelium populus à Chriſto ei commiſſus, præcipuo ipſius amore, & pia deuotione ad tutelam ciuium fieri procurauit. Paſſi ſunt autem cum eo plures alij de numero gregis ſui, & apud eandem vrbem conditi.

Die 23.

Veri paſtoris officium, pro ouibus animá ponere.

Apud Viẽnam, natalis ſancti Deſiderij Epiſcopi, qui paſſus eſt in territorio Lugdunenſi, in villa Priſciniaco, ſuper fluuium Calarona, cuius vita plena miraculis refulſit: qui in Viennenſi eccleſia ſepultus honoratur.

Ado Viennenſis in Chron. anno 582.

IX. CALENDAS IVNII.

NAtalis ſancti Manahen, Herodis tetrarchæ collactanei, doctoris & prophetæ ſub gratia noui teſtamenti, apud Antiochiam in Chriſto quieſcentis.

Die 24.

De eo Act. 13

Itèm beatiſſimæ Iohannæ vxoris Chuſæ procuratoris Herodis, quam commemorant Euangeliſtæ. Itèm in portu Romano, natalis ſancti Vincentij martyris.

Luc. 8. & 24.

In Gallijs ciuitate Nannetis, natalis SS. martyrum Donatiani & Rogatiani fratrum. In Hiſtria, natalis ſanctorum * Zoelli, Seruilij, Syluani & Dioclis.

Turon. cap. 60. & Surius Tom. 3.

* al. Zoili

VIII. CALENDAS IVNII.

ROmæ via Numentana, in cœmeterio Prætextati, natalis ſancti Vrbani Epiſcopi & martyris. Cuius doctrina, ſub perſequutione Alexandri, multi martyrio coronati ſunt. Hic ſedit in Epiſcopatu annos quatuor, menſes decem, dies * decem.

Die 25.

De eo in geſtis S. Cæciliæ Tom. 6. Surij.

Itèm Romæ, Eleutherij Papæ, qui ſedit annos quindecim. Hic accepit epiſtolas à Lucio Britannico Rege, vt per eius mãdatum Chriſtianus fieret. Sepultus eſt iuxta corpus beati Petri Apoſtoli.

Pontificale cap. 41.

Mediolani, S. Dionyſij Epiſcopi & confeſſoris. Qui ab Imperatore Conſtantio Ariano apud Cappadociam pro fide catholica damnatus exilio, ibidèm requieuit. Reliquias corporis eius, per ſanctum Baſilium præfatæ vrbis Epiſcopum receptas, beatus Ambroſius condigno honore condidit.

Amb. Epiſt. 82. ad Vercell.

Eodem die apud Myſiam, ciuitate Doroſtoro, natalis ſanctorum martyrum Paſſicratis, Valentionis, & aliorum duorum coronatorum.

VII. CALENDAS IVNII.

APud Athenas, natalis ſancti Quadrati, Apoſtolorum diſcipuli, qui in locum beati Publij Athenarum Epiſcopi ſubſtituitur, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam, fide & induſtria ſua congregat. Cumque Adrianus Athenis exiſſet hyeme, inuiſens Eleuſinam, & omnibus penè Græciæ ſacris initiatus, dediſſet occaſionem his qui Chriſtianos oderant, abſque præcepto Imperatoris vexare credentes: porrexit ei libellum pro noſtra religione compoſitum, valdè vtilem, plenumque

Die 26.

Hier. de viris illuſt. cap. 19.

rationis & fidei, Apoſtolica doctrina dignum: in quo & antiquitatem ſuæ ætatis oſtendens, ait, plurimos à ſe viſos, qui ſub Domino varijs in Iudæa oppreſſi calamitatibus ſanati fuerant, & qui à mortuis reſurrexerant. Quia vnà cũ filiabus Philippi, & in prophetica gratia celeberrimus fuit.

Act. 21.

Itèm eodem die, natalis S. Quadrati martyris, in cuius ſolennitate S. Auguſtini ſermones habiti inueniuntur.

Vnius meminit poſſidius.

Romæ, beatorum martyrum Symmetrij preſbyteri, & aliorũ viginti duorum, quos Antoninus Imperator gladio pro Chriſto puniri fecit. Quorum corpora nocte beata Praxedis collegit, & ſepeliuit in cœmeterio Priſcillæ, ſub die ſeptimo Calen. Iunij. Itèm Tuderti Tuſciæ, natalis SS. Feliciſſimi, Heraclij, Paulini.

In territorio Antiſiodorenſi, paſſio ſancti Priſci martyris cum ingenti multitudine.

De S. Augu. Surius To. 3.

In Britannijs, S. Auguſtini Epiſcopi & confeſſoris. Qui miſſus à beato Papa Gregorio, primus genti Anglorum Chriſti Euangelium prædicauit, atque illic virtutibus & miraculis glorioſus quieuit.

* Itèm natalis venerabilis Bedæ preſbyteri & confeſſoris, ac Doctoris celeberrimi.

VI. CALENDAS IVNII.

Die 27.

Apud Mœſiam ciuitate Doroſtorenſi, natale ſancti Iulij, qui tempore perſecutionis cùm eſſet veteranus & emeritæ militiæ, compræhenſus ab officialibus, & Maximo præſidi oblatus, nolens ſacrificare idolis, & nomen Domini Ieſu Chriſti conſtantiſſimè confeſſus, capitali ſẽtẽtia punitus eſt. Cumque duceretur ad locum cædis implendæ, Eſitius quidam miles, cùm & ipſe ob fidem Chriſti compræhenſus detineretur, rogabat eum dicens: Memor eſto meî. nam & ego ſubſequor te. Plurimùm etiam ſaluta Paſſicratem & Valentionem famulos Dei, qui nos iam per bonam confeſſionem præceſſerunt ad Dominum. Iulius verò oſculatus Eſitium dixit: Frater, feſtina venire, mandata enim tua iam audierunt quos ſalutâſti. Sic accepto orario, ligans ſibi oculos, martyrij palmam, gladio cadente, percepit.

S. Iulius capite cæditur.

Itèm S. Eſitius.

In Gallijs ciuitate Arauſica, S. Eutropij Epiſcopi, cuius vitam illuſtrem virtutibus ac miraculis, Verus Epiſcopus luculento ſermone deſcribit.

V. CALENDAS IVNII.

Die 28.

Natalis ſancti Iohannis Papæ, quem (quia orthodoxus erat, & à Iuſtino Imperatore orthodoxo Cõſtantinopolim veniens glorioſè ſuſceptus fuerat) Theodoricus Rex Arianus reuertentem, Rauennæ in cuſtodia tentum, ad mortem vſque, cum alijs æquè catholicis viris, perduxit. Huius meminit S. Gregorius in libro Dialogorum. Cuius corpus tranſlatum de Rauenna, ſepultum eſt in baſilica S. Petri Apoſtoli, quinto Calendarum Ianuarij, Olybrio conſule.

Lib. 4. ca. 30. Pontif. c. 55.

Eodem die apud Pariſios, natalis ſancti Germani Epiſcopi & confeſſoris.

Itèm apud Sardiniam, ſanctorum Aemilij, Felicis, Priami & Luciani.

* Romæ via Numentana, miliario quartodecimo, natalis ſanctorum Ephycati, Euſtaſij, Victuriæ, Caſtulæ.

De Germano Surius Tom. 4.

IIII. CALENDAS IVNII.

Die 29.

Romæ, via Aurelia, ſancti Reſtituti: via Tyburtina, ſeptem germanorum.

* In Africa, natalis ſanctorum Primi, Acydiæ, Paſſiomoni, & aliorum 154.

Treuiris, beati Maximini Epiſcopi: à quo Athanaſius perſecutionem Conſtantij fugiens honorificè ſuſceptus eſt.

Vita Maximini habetur 3. Tomo Surij, ſed videtur apocrypha.

Itèm paſſio ſancti Cononis martyris & filij eius ſub Aurelio Imperatore, in Iconio, ciuitate prouinciæ Iſauriæ, Iudice Domitiano. Hic cùm eſſet fide præclarus, exhibitus Iudici cum filio ſuo annorum duodecim, Spiritum ſanctum in ſe habitare veraci confeſſione manifeſtauerunt. Primùm itaque ignito ferro ſuperpoſiti: Deindè craticulam prunis ſuppoſitis & oleo ſuperinfuſo conſtanter ſuperauerunt. Indè frixoriam: indè ſuſpẽſi, & valido igne ſub eis adhibito, malleo ad extremum ligneo manus eorum contritæ, in laudem omnipotentis Dei ſpiritum emiſerunt.

Eodem die, natalis ſanctorum Siſinnij, Martyrij, atque Alexandri, qui in Ananiæ partibus, perſequentibus gentilibus viris, martyrij coronam adepti ſunt. Hos Vigilius Tridentinæ vrbis Epiſcopus & martyr ad regionem vicinam (cui vocabulum Anaunia) ad prædicandum miſit. Ex quibus vnus Siſinnius ſenex venerabilis, genere Græcus, ex prouincia Cappadociæ fuit. Igitur dum per aliquot tempus verbum

De his Surius Tom. 3.

bum Dei prædicarent, turba gentilium indignè ferens, aduerſùs ſanctos Dei pugnatura conſurgit. Contigit autem, vt ſecundùm gentilem conſuetudinem, per quinquennium, ob culturam ruris ſui, diabolica pompa ſemina ſua circumirent, luctuoſis ornatibus coronati, Saturno victimas immolaturi. Tunc & ipſi appræhenſi à multitudine gentilium, immolare iubentur. Quibus reluctantibus, tanta cæde ſunt mactati, vt vix extremum ſpiritum traherent. Interìm vna nocte dilata, mox peruenitur ad coronam martyrij. Nam ſanctus Siſinnius tuba ærea percuſſus in capite, atque ſecuribus confoſſus, iuxta ipſius eccleſiæ limina decubuerat. Sanctus verò Martyrius compræhenſus ſtetit immobilis, & agens gratias Deo, vulneratus capite ſecuribus, atque ſudibus trãsforatus, ducebatur ad idolum: in quo itinere reddidit ſpiritum. Multitudo autem gentilium tunc appræhendentes ſanctorum corpora, & in collo S. Siſinnij tintinnabulum ſuſpendentes, inſultabãt dicentes: Modò te vindicet Chriſtus. Igitur inter corpora ſancti Siſinnij & Martyrij viuus Alexander trahendus apponitur, vt per iter aſperum membratìm corpora diſiungerentur. Vbi ergò peruenerunt ad aram Saturni, ignem copioſum factum, ſanctorum corporibus immiſerunt. Sanctum autem Alexandrum flagellantes, interrogabant, ſi vellet euadere flammas, vt ſacrificaret Saturno. Sed ille contemnens impias voces, glorioſæ paſſionis excepit palmam. Hæc cùm ſexta feria acta fuiſſent quandò Saluator fuerat crucifixus, vmbra quædam nigra proxima terræ, mox totam texit regionem, fulminibus creberrimis diſcurrentibus, vt & ipſi impij confiterẽtur terrore perculſi, hoc ſanctorum cauſa fieri. Quorum etiam reliquias cùm poſtmodùm Mediolanenſes ſumma deuotione ſuſciperẽt, quidam cæcus ex litore Dalmatino adueniens, tacto loculo lumen recepit, vt ſanctus Paulinus ſcribit in vita S. Ambroſij.

[SS. Siſinnius & Martyrius à paganis interimuntur.]

[S. Alexãder ignibus iniicitur.]

III. CALENDAS IVNII.

ROmæ via Aurelia in cœmeterio, natalis ſancti Felicis Papæ. Qui cùm annis quinque rexiſſet Eccleſiam, ſub Claudio principe, martyrio coronatus eſt. Hic conſtituit ſupra memorias martyrum Miſſas celebrari. [Die 30. De Felice I. Pontificale cap. 27.]

Turribus Sardinæ, natalis ſanctorum martyrum Gabinij & Criſpoli.

* In Antiochia, ſanctorum Syci & Palatini.

* Itèm in Nicomedia, natalis multorum ſanctorum.

PRIDIE CALENDAS IVNII.

ROmæ, ſanctæ Petronellæ virginis. Hæc fuit filia beatiſſimi Petri Apoſtoli, quę poſt multa miracula ſanitatum, cùm eam Flaccus Comes ſuo vellet coniugio ſociare, tridui inducias poſtulans, & cum ſancta virgine Felicula collactanea ſua continuis ieiunijs atque orationibus vacans, tertiò celebratis Dominicæ oblationis myſterijs, mox vt Chriſti ſacramentum accepit, reclinans ſe in lectulo, emiſit ſpiritum. [Die 31. De Petronella habetur 12 Maij, in geſtis Nerei.]

Eodem die apud Aquileiam, natalis ſanctorum martyrum Cantij, Cantiani, & Cantianillæ fratrum. [De his Surius Tom 3.]

Turribus Sardiniæ, natalis ſancti Creſcentiani martyris.

IVNIVS HABET DIES XXX.
LVNAM VICESIMAM NONAM.

CALENDIS IVNII.

DEDICATIO ſancti Nicomedis martyris & presbyteri apud vrbem Romam, cuius martyrium celebratur xvij. Calen. Octob. [Die 1.]

Apud Cæſaream Palæſtinæ, natalis ſancti Pamphili presbyteri, viri admirandæ fidei & ſanctitatis, qui ſub perſecutione Maximini, martyrio coronatus eſt. Huius vitam Euſebius Cæſareenſis Epiſcopus * tribus libris compræhendit. Sed & beatus Hieronymus ſcribit, quædam volumina manu eius exarata ſe reperiſſe. Quæ tanto, inquit, amplector & ſeruo gaudio, vt Crœſi opes

[* Hi libri non extant]

[De viris illuſt. cap. 85.]

De Capraſ. To.3. Surij ſecūdę editionis.

ſi opes habere me credam. Si enim lætitiæ eſt, vnam epiſtolam habere martyris, quantò magis tot millia verſuum, quæ mihi videtur ſui ſanguinis ſignâſſe veſtigijs?

Ipſo die, ſancti Capraſij Abbatis monaſterij Lirinenſis. Apud Viennam, ſancti Claudij xj. Epiſcopi.

IIII. NONAS IVNII.

Die 2.

ROmæ, Marcellini Preſbyteri & Petri Exorciſtæ, ſub Diocletiano, Iudice Sereno. Factum eſt dum teneretur beatus Petrus in obſcuriſſimo carcere vinculis ferreis adſtrictus, vt cuſtos carceris nomine Artemius haberet filiam dæmoniacam, quam vnicè diligebat. Cui vir Dei Petrus dixit: Audi conſilium meum Artemi, & crede vnigenitum filium Dei viui Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui eſt liberator omnium in ſe credentium. Si credideris, ſaluabitur filia tua. Cui Artemius: Miror imprudentiam conſilij tui. Te Deus tuus liberare non poteſt, cùm illi credas, & quotidiè pro eius nomine plagas & vincula perferas, quomodò poterit filiam meam liberare ſi ei credidero? Si me vis credere Deo tuo, eccè ego duplicabo ſuper te catenas, & clauſtra omnia carceris muniam: te autem ipſum in ipſa ima ſolum includam. Si de his omnibus liberauerit te Deus tuus, credam ei. Cui beatus Petrus aſſenſum dedit, promittens ad domum illius ſe venturum, hoc inquam faciam non ad libitum tentationis tuæ, ſed ad declarationem diuinitatis Domini mei Ieſu Chriſti. Agitans caput Artemius, Iſte, inquit, homo nimijs paſſionibus fatigatus aliena loquitur. & hæc dicens abſceſſit. Narrauitque geſta & dicta vxori ſuæ Candidæ. Et eccè ſubitò noctis initio, adeſt homo Dei Petrus, Artemio & Candidæ, indutus veſtibus candidis, tenens in manu ſua triumphum Crucis. In cuius veſtigia corruentes illi, clamabant: Verè vnus Deus eſt, & verus Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Statimque filia eorum nomine & corpore virgo, à ſpiritu immundo vexata curata eſt. Et cùm hoc fieret, omnes qui in domo Artemij erant crediderunt. Conuenitque multitudo vicinorum amplius quàm trecentorum, mulierum verò abundantior numerus, clamantium: Præter Chriſtum non eſt alius Deus. Cumquè omnes cuperent fieri Chriſtiani, adduxit vir Dei Petrus Marcellinum Preſbyterum, qui omnes vnanimiter baptizauit. Sed Artemius omnes qui in vinculis erant abſoluit, qui & omnes baptiſmi gratiam perceperunt. Audiens hoc iudex Serenus, iuſſit Marcellinum Preſbyterum & Petrum Exorciſtam præſentiæ ſuæ exhiberi. Et auditum beatum Marcellinum iuſſit pugnis cædi in ambabus arterijs. At vbì defecerunt cædentes, ab eo Petro ſeparato, iuſſit vt nudus ſuper vitri fragmenta ſterneretur in cuſtodia, & victus ei & lumen negaretur. Petrus conuerſus ad Serenum, dixit: Cùm ſis nomine Serenus, totum te nubilum & tenebroſum factis oſtendis. Tunc & ipſum Serenus iuſſit vinculis recipi, & pedes in cippo arctiſſimo conſtringi. Factum eſt dum ſeparati eſſent, apparuit Angelus Domini Marcellino presbytero oranti nudo, & induit eum veſtimentis ſuis, & adduxit eum vbi beatus Petrus erat in cippo & ferro. Sed & ipſum ſoluit, & ambos perduxit ad domum vbi nupèr baptizati orabant. Non poſt multum verò, cùm beatus Artemius cum vxore & filia ſententiam capitalem ſuſcepiſſent, compræhenſi & illi ab his qui ſanctos Dei martyres punituri erant, alligati ſanctis manibus retrò ad arborem, vſque dum nunciaretur iudici Sereno de eis. Ille iuſſit eos duci in ſyluam nigram, quæ hodiè in honore ſanctorum ſylua candida appellatur, & in eadem ambos pariter decollari. Cumque ventum fuiſſet in media ſylua, ipſi ſibi manibus ſuis mundauerunt locum à ſpinis, vbi orantes ſimul, & dantes ſibi pacis oſculum, genu poſito decollati ſunt. Et qui eos decollauit, vidit animas eorum ſplendidè ornatas ab Angelis ferri ad cælos. Et pœnitentiam agens, ſub Iulio Papa baptizatus eſt in ſenectute ſua, nomine Dorotheus. Quorum corpora, reuelantibus ſe beatis martyribus, tulerunt poſtmodùm Lucilla & Firmina Chriſtianiſſimæ fœminæ, & iuxta ſanctum Tyburtium in inferiori parte cryptæ ſepelierunt quinto Calen. Septemb.

De his martyribus Surius Tom. 3.

Eccè ſignū Crucis murū inexpugnabilem.

S. Artemius cum magna multitudine baptizatur.

S. Artemius cum vxore & filia capite damnatur.

SS. Marcell. & Petr⁹ gladio cæduntur.

Ipſo die Lugduni, ſanctæ Blandinæ cum xlviij. martyribus, temporibus Marci Aurelij Veri, & Antonini atque Lucij filiorum eius, quandò per multas Romani orbis prouincias, & acclamatione & ſeditione vulgi, perſecutiones aduersùs Chriſtia-

De his martyribus Surius Tomo 3.

ſtianos duriſſimę concitatæ ſunt, ità vt millia multa martyrum per loca ſingula fierent. Quo tempore apud Lugdunum & Viennam vrbes Galliæ, erga Dei ſeruos ſupra omne narrationis genus, ſuppliciorum & cruciatuum modus exhibitus eſt. Ità vt primò domorum illis prohiberetur habitatio, tum deindè vſus balnearum: pòſt etiam proceſſus ad publicum: ad vltimum, nè omninò in quolibet loco domi foriſque publico priuatoque viderentur. Deniquè quodam adſtante Tribuno & primoribus ciuitatis pro ſolis acclamationibus populi correpti & in carcerem truſi ſunt Chriſtiani, vſque ad præſentiam Præſidis: Cuique aduenienti offeruntur. In quos ille tanta crudelitate vſus eſt, vt ſæuitiæ eius ſpecies ſingulas nemo poſſit exponere. * Vectius igitur Epagatus, vnus è fratribus, zelo diuino & feruore ſpiritûs plenus, cùm crudelia ſeruis Dei ſupplicia videret inferri, & contra ius faſque tot pœnas humanis viſceribus excogitari, indignitatem rei vltrà non ferens, popoſcit ſe audiri. Erat enim inter ſuos nobiliſſimus & erudítiſſimus. Verùm cùm defenſionem eius non reciperet obſtinatio iudicis, inquirit tantùm ab eo ſi & ipſe Chriſtianus eſſet. Vtque Chriſtianum ſe eſſe clariſſima & libera voce teſtatus eſt: Tanquàm aduocatus, inquit, Chriſtianorum, & ipſe vinctorum numero ſocietur. Ille verò habens in ſe aduocatum pro nobis Ieſum, hoc nomine meruit honorari: ſancti preſbyteri Zachariæ (qui erga ſanctos plenitudinem charitatis oſtenderat) ſecutus exemplum. Qui & ipſe dum fratribus adeſt, & defenſionem libertatis, quæ in noſtra religione conſiſtit, exequitur, Dominicum ſequutus exemplum, animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit & pro amicis. Verùm beatus * Fotinus Lugdunenſium Epiſcopus, cùm nonagenario maior eſſet ætate & corpore, vtpotè illius æui inualidus, cætera iam penè mortuus, ſolo martyrij amore viuebat, ducitur ad tribunalia, immò potiùs defertur, ſenio & languore reſolutus. Impiæ plebis vndiquè clamor attollitur, hunc ipſum eſſe inſonant Chriſtum. Tum verò à Præſide interrogatur, quiſnam eſſet Chriſtianorum Deus. Reſpondit: Si dignus fueris, ſcies. Hinc verò cunctos velut rabies immenſi cuiuſdam furoris inuaſit, ità vt qui propè adſtabant, pugnis, alij calcibus ſubigerent ſenem. Illi verò qui longiùs erant, quicquid furentibus teli veniſſet in manibus, eminùs iaciebant. In hoc etenim vindicandos deos ſuos eſſe credebant. Quem cùm ſeminecem proieciſſent in carcerem, incontaminatum paulò pòſt reddidit ſpiritum. Diaconus quoquè Sanctus nomine, etiam ipſe ſupra quàm dici poteſt, & ſupra quàm humanam fas eſt ferre naturam, acriùs inſiſtentibus miniſtris dæmonum, noua genera pœnarum pertulit. At ille vir Deo plenus intantùm crudelitates eorum riſit, & ferinam in quæſtione ſæuitiam, vt nunquàm vel quis eſſet genere, vndè domo, vel patria, vel nomen ſaltem ſuum vellet eis fateri. Sed de his ſingulis interrogatus, nihil aliud in omnibus tormentis, niſi Chriſtianum ſe eſſe, reſpondit. Hoc mihi nomen, hoc genus & patria eſt. Aliud, inquit, omninò nihil ſum quàm Chriſtianus. Ad vltimum candentes laminas æris & ferri erga inguinis loca & delicatiora queque membrorum inſtauratis ignibus adhibent. Ex quo carnes quidem eius aduſtæ igne, defluebant. Ipſe verò permanebat immobilis, inconcuſſus, intrepidus: omnibus membris martyr erat, & toto corpore vnum vulnus horrebat. Perit in eo formæ humanæ agnitio, & non ſolùm quis eſſet, ſed & quid eſſet, tormentorum crudelitas, nè agnoſci poſſet, abſtulerat. Chriſtus tamen in eo ſolus per martyrij gloriam recognoſcebatur. Sed artifices ſcelerum nequaquàm martyris erubuère virtutem. Poſt paucos etenim dies tormenta rursùs inferunt, & denuò iam membra putrefacta vexari incipiunt. Verùm (quod vix credi poteſt) reſtitutum eſt in primam ſpeciem corpus per ſecunda tormenta, ità vt iterata ſupplicia non ei iam pœnam contulerint, ſed medelam. Atthalus quoq; Pergamenus ciuis, populi vocibus poſtulatur. Erat enim valdè nobilis, & quod cunctis nobilius eſt, vir optimæ conſcientiæ, & in fide Chriſti per exercitia ſemper martyr. Cumque circumactus fuiſſet in amphitheatro, titulo ſe præcedente in quo ſcriptum erat, Atthalus Chriſtianus: fremere in eum vulgi inſanientis furor vehementiùs cœpit. Sed cùm præſidi indicatum fuiſſet, eſſe eum Romanæ ciuitatis virum, iubet eum cum cæteris in carcerem recipi. Simul & ad Cæſarem refert, eiuſque ſententiam quid de eo iuberet expectat. Ex vtraque autem Eccleſia, Lugdunenſi ſcilicet & Viennenſi, omnes qui ſtudioſi & magni videbantur,

Chriſtiani diuè affliguntur.

*al. Vetius

Vetius Epagatus Chriſtianorum aduocatus.

1. Iohan. 2.

*al. Pothin

S Photinus ad tribunal ducitur.

Multis affectus pœnis, ſanctam in carcere efflat animã.

Beatus Sanctus diaconus laminis ignitis aduritur.

Diuinitùs corpus eius curatur.

S Atthali genus & patria

In carceri mancipatur cum multis alijs.

& quorum labore & induſtria regebantur Eccleſiæ, vniuerſi pariter tenebantur. Talibus deniquè diabolus machinis oppugnare parabat famulos Dei, quò ſcilicet afflictione carceris, & pœnali ſqualore conſumpti, ac ſeptimo (vt dicunt) puncto in neruo pedes contrà quàm credi fas eſt diſtenti, in intimo tenebrarum loco, per omnia pœnarum genera, quæ furentium ſæuitia excogitare poterat, deperirent. Quamplurimi ergò hoc genere in ergaſtulis conſumuntur, Domino ſuſcipiente eorum huiuſcemodi exitum. Alcibiades quidam erat in numero eorum, qui pro Chriſto vincti tenebantur. Hic vitam ſatis arduam & auſteram gerebat, nihil cibi volens accipere, ſed tantùm ſale & pane cum aqua vtebatur. Cumque hunc vitę rigorem vellet etiam in carcere poſitus obtinere, Atthalo (poſt primam confeſſionem ſuam, quam in amphitheatro confeſſus eſt) reuelatur, quia non rectè faceret Alcibiades, creaturis Dei ipſum non vti, & alijs formam ſcandali derelinquere. Quibus cognitis Alcibiades cœpit omnia cum gratiarum actione percipere. Igitur cùm à Cæſare reſcriptum fuiſſet, vt perſiſtentes quidem punirentur, negantes autem dimitterentur: die quodam celeberrimo tribunal aſſcendens, præſentari ſibi iudex Chriſtianos, & introduci ad ſuppliciorum pompam præbendam cunctis qui aderant, iubet. Rurſùm itaque cruces, rurſùm pœnæ, rurſùm tormenta reparantur. Producebantur autem beatiſſimi martyres de ſupplicijs læti, & diuinum neſcio quid in ipſis vultibus præferentes, vincula ſua ſicut monilia precioſa ducebant. Per ſqualorem carceris, Chriſti bonus odor effecti, ità vt viderentur ſibi non in ergaſtulo ſed in myrothecio concluſi. Ingensque ab omnibus gloria Chriſto conferebatur, pro his qui antè negauerant, & dimitti neque negantes potuerant. Siquidem decem fermè numero fuerant, qui lapſu ſuo luctum illis & ingentem triſtitiam reliquerant: nunc verò (cùm negantibus venia non præſtaretur) in confeſſione perſiſterent, & de perditionis grege reuocati in numero martyrum iungerentur. Decernit ergò iudex, vt ſi qui fortè ciues Romani reperirentur, capite plecterentur: cæteri verò beſtijs traderentur. Igitur cùm erga ſupradictos quæſtio haberetur, Alexander quidam genere Phryx, medicus diſciplina, vir religioſus & prudens, & vitæ ac morum probitate cunctis charus acceptusquè, amore Dei concitatus, cùm aſſiſteret tribunali, nutibus hortabatur ad confeſſionem in quos quæſtio agitabatur, ità vt omnibus qui adſtabant palàm fieret quid animo gereret. Cumque id populi notauiſſent, indignantes clamauerunt aduersùs Alexandrum. Qui iuſſus a Preſide in medium ſtatui, & quis eſſet interrogatus, Chriſtianum ſe eſſe libera profeſſione teſtatur. Quem continuò præparandum beſtijs condemnauit, & poſtera die ſimul cum Atthalo producitur. Quem contra præceptum Cæſaris, gratificari populis volens, etiam ipſum tradi beſtijs iuſſit. Sed cùm ferarum nulla, ſanctorum corpora contigiſſet, omnibus eos verberum cæterarumque pœnarum ſupplicijs cruciari iubet, beato Alexandro in omnibus quæ perpeſſus eſt pœnis, ne vnum quidem penitùs proferente ſermonem. Atthalus verò cùm prunis ſubteriectis in ſella ferrea torqueretur, cumque odor aduſtæ carnis ad nares & ora inſpectantis populi perferretur, voce magna clamat ad plebem: Eccè hoc eſt homines comedere, quod vos facitis? Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali agimus. Siquidem ſerui eorum compræhenſi cùm tormenta pertimeſcerent, dæmonis inſtinctu, hoc ipſum aduersùs dominos commentati ſunt. Et cùm interrogaretur quod nomen haberet Deus, reſpondit: Qui plures ſunt, nominibus diſcernuntur. Qui vnus eſt, non indiget nomine. His igitur optimis & fideliſſimis ducibus vſus, omnis reliquus ſanctorum chorus, prompti & alacres, animas ſuas pro fidei libertate ponebant. Inter hos Blandina fœmina beatiſſima (per quam Chriſtus oſtendit, quia ea quæ apud homines deſpecta ſunt, & in contemptu habentur, in magna gloria apud Dominum ducuntur) glorioſiſſimè coronatur. Cui à prima luce ad veſperam tormenta ſemper innouantes, ad vltimum victos ſe tortores confitentur. Quæ & ſecundo die pulſata cruciatibus, non ſuperatur. Tertio quoquè die religata ad ſtipitem, atque in crucis modum diſtenta, beſtijs pabulum præparatur. Quam cùm nulla ex beſtijs auderet attingere, rurſùm reuocatur ad carcerem. Quarto etiam, verberibus acta, craticulis exuſta, & multa alia perpeſſa, ad vltimum gladio iugulatur. Tunc

S. Alcibiadis in cibo & potu abſtinentia.

Imbecillium aliquot poſt lapſum reſurrectio.

S. Alexander Phryx, ad beſtias condemnatur, cum ſancto Atthalo.

Grauiter cruciantur.

S. Blandina poſt varios cruciat' gladio cęditur.

Tunc & Ponticus puer annorum quindecim, per omnia tormentorum genera cum ipſa circumactus, eius cohortatione roboratus, ante illam martyrium conſummauit. Verùm Maturus, & Sanctus, & Atthalus, multis millibus gẽtium diuerſarum ad ſpectaculum congregatis, ſtatuuntur in medio arenæ. Et rursùm Maturus neophytus quidem, ſed in fide & patientia robuſtiſſimus, cum Sancto diacono, quaſi nihil priùs paſſi fuiſſent, ad omnia tormentorum genera renouantur. Certantibus omninò aduerſarijs, quatenùs eorum patientiam frangerent, & ab ipſo (vt ità dicam) vertice coronas eorum diriperent. Sed illis eò magis animos roborabat ſpes vicinæ iam gloriæ, quam ſibi iamiamq; manu contingere, & contrectare dextris videbantur. Cumq; & ſuppliciorũ genera, & ſpectaculorũ penè iam tempus eſſet abſumptum, nec moueri vllatenùs à ſententia potuiſſent: cùm etiam ſellæ ferreæ ſuperpoſiti, conſumptam verberibus carnem ignis ſubtèr miniſtratus exureret, ad vltimum infatigabiles martyrum ſpiritus, ferro cæſis ceruicibus effugârunt. Igitur inaudito ſæuitiæ genere, eorum qui necabantur in carcere, corpora canibus iubebantur exponi. Adhibita ſimul cuſtodia die noctuque, nè quis collectas reliquias humanitatis intuitu traderet ſepulturæ. Sed & ſi quid fortè vel beſtijs vel igni reliquum ex corporibus martyrum fuerat, ipſaque cum truncis ſuis capita punitorùm, inſepulta per cuſtodiam militum ſeruabantur. Neque verò muneribus ſuadere cuſtodes, neque precibus, aut vllo alio genere copia erat: ita attentè & ſolicitè curabant, nè daretur extremis oſſibus ſepultura. Hæc ſcripta, in hiſtoria Eccleſiaſtica libro quinto. Nomina verò quadraginta octo martyrum hæc ſunt: Photinus Epiſcopus, Zacharias presbyter, Epagatus, Macharius, Alcibiades, Siluius, Primus, Vlpius, Vitalis, Cominus, Octuber, Philominus, Geminus, Iulianus, Albinus, Grata, Rogata, Aemilia, Potamia, Pompeia, Rodona, Biblis, Quartia, Materna, Helpes, quæ & Amnes. Hi ſunt autem qui beſtijs traditi ſunt: Sanctus, Maturus, Atthalus, Alexander, Pontius, Blandina. Hi verò qui in carcere ſpiritum reddiderunt: Ariſtæus, Cornelius, Zoſimus, Titus, Iulius, Zoticus, Apollonius, Geminianus, Iulia, Auſonia, Aemilia, Iamnica, Pompeia, Domna, Iuſta, Trophima, Antonia. Hi omnes famuli Chriſti, ſub præfatis Imperatoribus pariter coronati ſunt. Reliquiæ eorum à perſecutoribus incenſæ, & in Rhodanum fluuium diſperſæ. Sed cùm Chriſtiani maximum mœrorem haberent, quaſi deperiſſent ſacræ reliquiæ, nocte apparuerunt ſancti viris fidelibus, in eo loco quo igni traditi ſunt, ſtantes integri & illæſi. Et conuerſi ad viros, dixerunt eis: Reliquiæ noſtræ ab hoc colligantur loco, quia nullus perijt à nobis. Sed ex hoc tranſlati ſumus ad requiem, quam nobis promiſit Rex cælorum Chriſtus, pro cuius nomine paſſi ſumus. Hæc renunciantes viri illo, gratias egerunt Deo, & confortati ſunt in fide: colligenteſque ſacros cineres, condigno honore ſub ſancto altari condiderunt. Vbi ſemper, virtutibus manifeſtis, ſe cum Deo habitare declarant. Harum feſtiuitatem ciues Lugdunenſis vrbis, omnibus vndequaquè lætanter accurrentibus, per deſcenſum fluminis, cum hymnis & canticis gratulationis concelebrantes, Miſſarumque ſolennia in Apoſtolorum eccleſia (vbi ſancti cineres eorum conditi ſeruantur) feſtiuè Domino reddentes, ex antiquorum traditione, ipſam diem miraculorum appellant. Locus in quo paſſi ſunt, Athanaco vocatur: ideoque dicuntur martyres Athanacenſes.

S. Pontici pueri martyrium. *Gladio cæduntur cæteri ſancti.* *In initio libri.* *Sanctorum martyrum nomina.* *Sanctorum cinerum inuentio.*

III. NONAS IVNII.

Apud Aretium, ciuitatem Tuſciæ, natalis ſanctorum martyrum Pergentini & Laurentini fratrum, qui perſecutione Decij, ſub Iudice Tratio, cùm eſſent pueri, poſt dura ſupplicia tolerata, & magna miracula oſtenſa, gladio cæſi ſunt, & apud eandem vrbem conditi.

Die 3. De his Surius Tomo 3.

In Campania, natale beati Eraſmi Epiſcopi & martyris ſub Diocletiano & Maximiano. Qui iuſſu impij Diocletiani Imperatoris primò plumbatis crudeliter cæſus, deindè fuſtibus diutiſſimè maceratus, pòſt reſina, ſulfure, plumbo, pice, cera, oleoque ſolutis perfuſus, ingenti miraculo illæſus apparuit. Quod cùm multi viderent, fidem Chriſti, reiectis idolis ſuſceperunt. Indè immenſo pondere ferri conſtrictus, in carcere recluſus eſt ſub dira cuſtodia. De qua Angelica viſitatione ſoluitur, atque eripitur. Verùm poſtmodùm clariſſima miraculorum ipſius geſta fama vulgante, tentus eſt ab altero Imperatore Maximiano, à quo diuerſis ſupplicijs tortus fuit intantùm, vt tunica ærea ignea veſtiretur. Iterumque in olla, quæ plumbo,

S. Eraſmus varijs tormentis affectus non læditur.

bo,pice,cera,reſina,& oleo feruefacta erat,miſſus,virtute Domini omnia ſuperans illæſus exindè progreditur. Sicque tandèm ad confirmandum cæteros à Domino ſeruatus,Campaniam munitus Angelico ſolatio peruenit. Vbi cùm plurimos ſiue in fide roborâſſet, ſiue ad fidem Chriſti conuertiſſet, vocante Domino, martyrio clarus ſancto fine quieuit.

Felix obitus eius.

PRIDIE. NONAS IVNII.

Die 4. De Quirino Epiſcopo Suri' Tō.3.

APud Illyricum ciuitate Sciſcia,natalis ſancti Quirini Epiſcopi. Qui perſecutione Maximini pro fide Chriſti,ligato ad manum molari ſaxo (vt Prudentius ſcribit) in flumen præcipitatus eſt. Et cum circunſtantibus diu collocutus, nè eius terrerentur exemplo: vix precibus vt mergeretur obtinuit. Huius reliquiæ tranſlatæ ſunt Romam,& poſitæ in Catacumbas.

NONIS IVNII.

Die 5.

APud Aegyptum,natalis ſanctorum martyrum Martiani,Nicandri & Apollonij,quorum geſta habentur.

Huius Bonifacij vita habetur Tomo 3. Surij.

Itèm eodem die ſancti Bonifacij, qui de Britannijs veniens, & fidem Chriſti gentibus euangelizans, cùm maximam multitudinem in Friſia Chriſtianæ religioni ſubiugâſſet, nouiſſimè à paganis, qui ſuperuenerant, gladio peremptus, martyrium conſummauit cum Eobano & Adelhario coepiſcopis,& alijs ſeruis Dei.

* Romæ,miliario tertio,ſanctarum Feliculæ,Felicitatis & aliorum.

De hoc Bonifac. Surius ex Metaphra. To 3.

Itē natale ſancti Bonifacij martyris ſub Diocletiano & Maximiano apud Tharſum ciuitatem paſſi, ſed Romæ in via,quæ Latina nuncupatur,ſepulti. Qui cùm eſſet procurator rerum cuiuſdam nobilis matronæ nomine Aglahes,& cum ea in ſtupro miſceretur,tandèm vtrique diuino nutu compuncti,conſilium habuerunt, vt ad requirendum corpora martyrum Bonifacius mitteretur,ſi quo modo ſeruientes atque obſequentes eis,per eorum orationes ſaluari mererentur. Perueniens igitur poſt dies aliquot Tharſum ciuitatem,dicit ad eos,qui cum eo erant,Bonifacius: Requirite nobis hoſpitium, ego autem ibo videre eos, quos valdè deſidero, martyres certantes. Feſtinans itaque ad locum, videt beatiſſimos,alium ſuſpenſum per pedes, igne ſubtùs poſito, alium in quatuor lignis extenſum,& diutiſſimè afflictum, alium vngulis exaratum, alium manibus abſciſum, alium ſtipitem in collo habentem infixum,& à terra eleuatum : & ſic per diuerſa ſupplicia,martyria ab impio carnifice diſpoſita. Cùm eminùs feruens amore Chriſti & ipſe reſpiceret, Magnum Deum ſanctorum martyrum clamare cœpit. Et accurrens conſedit pedibus eorum, deoſculans vincula, & dicens: Certate martyres Chriſti, calcate diabolum, modicum perſeuerate. Paruus quidem labor, ſed multa requies, & ineffabilis poſtmodùm ſatietas. Adſpiciens autem Simplicius Iudex, iuſſit eum applicari ad tribunal, cui & dixit: Quis es tu ? Sanctus Bonifacius dixit: Chriſtianus ſum,& Bonifacius vocor. Tunc iratus Iudex, iuſſit eum ſuſpendi,& tandiù corpus eius vngulis radi, donèc oſſa eius apparerent. Deindè calamos acutos ſub vnguibus manuum eius affigi. Cumque ſanctus Dei martyr in cælum adſpiciens alacriter dolores toleraret, videns impius iudex, iuſſit aperiri os eius, & plumbum bulliens effundi. Sanctus autem martyr dicebat: Gratias tibi ago Domine Ieſu Chriſte fili Dei. Deindè Iudex iuſſit afferri ollam, & eam pice impleri, atque ſanctum martyrem verſo capite in bullientem picem mitti. Sed cùm nihil læſus eſſet, iuſſit impius iudex, vt gladio caput eius abſcideretur. Quo facto, terræmotus magnus factus eſt, ita vt multi infideles virtutem Chriſti in martyre cernentes crederent. Conſerui verò martyris Bonifacij circuibant vbiquè requirentes eum, & non inuenientes, adinuicèm dicebant : Ille modò in adulterio, aut in taberna poſitus epulatur. Cùm ergò inter ſe colloquerentur, contigit, vt obuiaret eis vnus de Commentarienſibus, quem interrogauerunt: Vidiſti aliquem virum peregrinum Romanum ? Ille ait eis : Heſterno die vir peregrinus abſciſus eſt capite in ſtadio. Et iterùm interrogant : Qualis erat adſpectus eius ? At ille dixit : Vir quadratus & craſſus, robuſto capillo, coccinea Armelaſia indutus. Et dicit eis: Ille quem quæritis, apud nos heſterno die martyrio eſt finitus. Aiunt illi : Homo,quem nos quærimus,adulter eſt,& ebrioſus. Dicit eis ille : Venite videre eum. Cumq; oſtendiſſet eis corpus,& pretioſum caput eius, dixerunt ei: Iſte eſt quem quęrimus,petimus vt des nobis eum. Qui reſpondit: Ego gratis

S. Bonifaci' ſiſtitur ante tribūal Simplicij.

Poſt varia tormenta capite cęditur.

gratis corpus eius dare vobis non poſſum. Illi autem dantes ei ſolidos quingentos, acceperunt corpus ſancti martyris, & vngentes aromatibus, inuoluentesque linteaminibus pretioſis, poſuerunt illud in Baſterna, & ſic reuertebantur gaudentes, & glorificantes Deum. Angelus autem Domini apparens dominæ quondàm ipſius, rem factam beati martyris indicauit. Quæ confeſtìm cum omni veneratione obuiauit ſancto corpori, & ædificans ei domum dignam, repoſuit illud in ea ab vrbe Roma ſtadijs quinque. Paſſus eſt autem ſanctus martyr Bonifacius xiiij. die menſis Maij apud Tharſum metropolim Ciliciæ, & ſepultus eſt Romæ Nonis Iunij. Beata verò Aglahes abrenunciauit mundo, & pompis eius, diſtribuens vniuerſa quæ poſſidebat egenis, ac monaſterijs, relaxans vniuerſam familiam ſuam à iugo ſeruitutis, & tantam gratiam à Domino promeruit, vt in eius nomine virtutum ſignis clareſceret. Superuixit autem in habitu ſanctimoniali annos xiij. & ſepulta eſt apud præfatum martyrem, operibus pijs conſummata. S. Aglahes monaſticā ſectatur vitam.

VIII. IDVS IVNII.

CAeſareæ, natale ſancti Philippi, qui fuit vnus ex Diaconibus ſeptem, qui cùm beato Stephano ſtatim poſt paſſionem Chriſti ab Apoſtolis ſunt ordinati. De quo beatus Lucas in Actibus Apoſtolorum refert, quòd ſigna & prodigia faciendo, prædicatione ſua Samarias ad fidem Chriſti conuertit, & Candacis Reginæ Aethiopum ſtudioſum in ſcripturis Eunuchum, in fonte, qui eſt in vico Bethſoro, in tribu Iuda, euntibus ab Elia ad Ebron in viceſimo lapide, baptizauit. Qui poſteà apud Cæſaream quieuit. Iuxta quem tres virgines filiæ ipſius propheticiſſæ tumulatæ iacent. Nam quarta filia illius plena ſpiritu ſancto, in Epheſo occubuit. Quidam tamen putant apud Hierapolim eas tumulatas, vbi Apoſtolus Philippus vnus de duodecim quieſcit. Cuius fuiſſe filiæ ab aliquibus ſcriptoribus putatæ ſunt. Die 6. Act. 8 & 21. Et Euſeb. li. 2 cap. 1. & 3. cap. 25.

Eodem die apud Tharſum Ciliciæ, martyrum viginti, ſub Iudice Simplicio, temporibus Diocletiani & Maximiani Imperatorum, qui per diuerſa ſupplicia glorificauerunt Dominum in corporibus ſuis. De his Aug. lib. 22. de ciuit. Dei c. 8.

Eodèm die Romæ, natale ſancti Artemij cum vxore ſua Candida & filia Paulina. Hic Artemius cùm eſſet cuſtos carceris, & clauſum teneret beatum Petrum exorciſtam in cuſtodia, eſſetque illi filia vnica dæmonio vexata, beati Petri precibus mox vt ſanata eſt, Chriſto cum vxore pariter & eadem filia credens, à beato Marcellino presbytero baptizatus eſt, omniſque domus eius & multi alij, ità vt abſque mulieribus, virorum fieret trecentorum numerus. Hoc Iudex Serenus audiens factum, Artemium, Candidam, & filiam ipſorum Paulinam ſibi præſentatos, immenſo pondere ruderum iuſſit obrui. Sicque ſancti Dei perducti ad paſſionis locum, beatus quidem Artemius gladio percuſſus, ſancta verò Candida atque Paulina per limina cryptæ præcipitatæ, lapidibus ſunt obrutæ. De his in geſtis SS. Marcel. & Petri.

VII. IDVS IVNII.

COnſtantinopoli, natalis ſancti Pauli, eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, qui tempore Arianæ perfidiæ, à Conſtantio Imperatore, apud ciuitatem quandam Cappadociæ Cucuſam nomine, ob catholicam fidem pulſus exilio, Arianorum inſidijs crudeliter ſtrangulatus, ad cæleſtia regna migrauit. Die 7. Suri. ex Metaphr. Tō. 3.

In Cæſarea Cappadociæ, natalis S. Luciani martyris.

VI. IDVS IVNII.

IN Gallijs Sueſſionis ciuitate, natalis ſancti Medardi Epiſcopi & confeſſoris. Die 8. De his Surius Tō. 3. & 4.

Andegauis, ſancti Lucini Epiſcopi & confeſſoris.

Itèm eodem die ſancti Carileſi confeſſoris.

V. IDVS IVNII.

ROmæ in monte Cælio, natale ſanctorum Primi & Feliciani ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus. Qui glorioſiſſimi martyres in Domino ſemper viuentes, à pontificibus templorum apud Imperatores, quòd Chriſtiani eſſent, accuſati ſunt, & inquiſiti. Erant enim ciues Romani, adductique ſunt in conſpectu Imperatorum, & iuſſerunt eos ferro vinctos in carcerem recludi, vbi affuit eis Angelus Domini, qui eos conſolaretur. Poſt aliquot verò dies iuſſerunt eos Imperatores ſuis adſpectibus præſentari, & iuſſerunt militibus, vt ducerent eos ad fanum Herculis, & ſi ſacrificare nollent, fortiter eos pœnis affligerent. Verùm Die 9. Surius Tō. 3. 9. Iunij.

cùm

cùm nulla poſſent eos ratione mouere, ſed pro Chriſti nomine optarent magis mori, extenderunt eos milites, & virgis fortiter mactauerunt. Et cùm renunciâſſent Imperatoribus milites quæ geſta ſunt, irati valdè iuſſerunt eos tradi Promoto præſidi ciuitatis Numentanæ, vt diuerſis pœnis eos interficeret. Et accipientes eos milites, duxerunt in viam, quæ dicitur Numentana, miliario xiij. ferro vinctos, & miſerunt eos in carcerem iuxta forum ciuitatis, vbi iterùm Angelica viſitatione releuantur. Poſt multum verò temporis iuſſit ſibi Promotus præſes in foro ciuitatis tribunal præparari. Et cùm intromiſſi fuiſſent Primus & Felicianus, & iubente præſide fuiſſent poſt reſponſionem abinuicèm ſeparati, primò beatum Felicianum iuſſit prçſes cum plumbatis cædi, dicens ei: Vt quid non deponis iſtam inſaniam pectoris tui, vt eligas dies bonos & iocundos, & non diuerſis tormentis corpus tuum maceretur? Beatus Felicianus dixit: Octoginta annos vitæ habeo, ſuntque anni triginta, ex quo agnoui veritatem Dei, & nihil de blandimentis huius mundi cogitans, elegi ſeruire creatori meo æterno omnipotenti Deo. Tunc Præſes iuſſit eum ligari ad ſtipitem, & aculeos in manibus eius ac pedibus figi, & diù torqueri. Et per tres dies neque panis neque aqua, neque vllum genus cibi ei miniſtratum eſt. Cumque per triduum continuò maneret in Dei laudibus, iuſſit eum præſes flagellis cædi, & de ſtipite ſic deponi, & in cuſtodia recludi, ac poſtmodùm applicari ſibi ſanctum Primum. Quem validiſſimis fuſtibus cæſum, dein eculeo leuatũ, lampadibus circa latera vri iuſſit: & depoſito de eculeo, præcepit liquari plumbum ſuper beatum martyrem extenſum, & bulliens in ore eius fundi. Tuncque fecit præſentem eſſe beatum Felicianum. Sed cùm inuictiſſimi perſiſterent ſancti martyres, anguſtiatus præſes iuſſit eos ad Amphitheatrum duci, & duos leones eis dimitti. Quibus ad pedes ſanctorum ruentibus, laxati ſunt & vrſi ferociſſimi: ſed & ipſi martyrum virtute ſæuitiam perdiderunt. Quod videntes hi qui ad ſpectaculum venerant, penè mille quingenti viri miraculis perculſi, crediderunt in Domino Ieſu Chriſto. Verùm præſes cùm inſuperabiles eos cerneret, gladio animaduerti præcepit. Quorum corpora noctu à Chriſtianis fidelibus rapta, ſepulta ſunt ad Arcus Numentanos, intra arenarium, quinto Idus Iunij, ab vrbe Roma miliario quartodecimo.

Sancti virgis fortiter vapulant. — *Omnia tormenta Dei virtute ſuperant.* — *1500 viri viſis miraculis credunt. Gladio cæduntur.*

In Gallijs ciuitate Agenno, paſſio ſancti Vincenti Leuitæ & martyris.

IIII. IDVS IVNII.

Die 10. ROmæ via Aurelia miliario 13. natalis ſanctorum Baſilidis, Tripodis, & Mandalis, ſub Aureliano Imperatore, præſide Platone, & aliorum viginti martyrum.

De Getulio & ſocijs, Surius Iulius Tomo 3.

Eodem die, natale beati Getulij martyris, tempore Adriani Imperatoris, ſub Iudice Licinio. Hic in omni lege diuina erat doctiſſimus, & per eius doctrinã multi in fide Chriſti erudiebantur. Cuius famam Adrianus Imperator audiens, direxit Cerealem vicarium ad tenendum eum. Qui veniens, ſanctum Getulium ſedentem, & docentem multos reperit. Fuerat autem idem Cerealis in conſpectu Adriani cum fratre beati Getulij Amantio acceptus. Amantius verò Tribunus, ob metum Adriani abſconſus latebat: quem Cereali beatus Getulius declarauit. Ille eo viſo, gauiſus eſt valdè, & inſtructus diligenter de Domino Ieſu ab eis, cùm iam fideliter crederet, venerunt ad vrbem Romam, & accerſito beato Sixto Epiſcopo, aſſignauerunt ei locum vbi baptizaretur. Quem beatus Sixtus verè Chriſtianam fidem amantem baptizauit. Eodem tempore quidam Vincentius nomine, nummorum arcarius, comperiens vicarium Cerealem Chriſtianum, iratus valdè nunciauit hoc Adriano. Qui mox Licinium Conſularem direxit, vt teneret Cerealem: qui, ſi immolare nollet, incendio cremaretur. Cum quo beatus Getulius, & Amantius, & Primitiuus tenti ſunt. Licinius Conſularis Cereali vicario dixit: Sic deſperâſti de vita tua, vt præcepta principum, qui dominantur in vniuerſo mundo, contemnere videaris? Cui beatus Cerealis: Et theſauros publicos declinatione perfecta tradidi in publicum, & Domino Ieſu Chriſto ſeruire promitto, & vita æterna me frui credo. Licinius dixit: Si deſideras viuere, an mori, dicito. Cui beatus Cerealis: Ego ſi non deſiderarem viuere, Chriſtum non confiterer. Tunc conuerſus ad ſanctum Getulium Licinius dixit: Sacrifica deo Ioui & Marti. Cuius verba riſit beatus martyr. Licinius verò accenſus ira, iuſſit eos expoliari & cædi, deindè in carcerem diebus xxvij. recludi. Et veniens Romam, Adriano iterùm eos innotuit.

S. Cerealis baptizatur.

tuit. Qui iuſſit eos incendio tradi. Sanctus verò Getulius cùm in igne ſuperuiueret, fuſtibus illiſo capite martyrium compleuit. Conſummati ſunt beati martyres in fundo Capreolis, via Salaria, ab vrbe Roma plus minus miliario xiij. ſupra fluuium Tyberim, in parte Sabinenſium. Quorum corpora collegit beata Simphoroſa vxor beati Getulij martyris. Quæ non longè poſt eundem ipſum martyrem cum vij. ſuis filijs fuit martyrio confecta, videlicet xxvij. die menſis Iunij. Et ſepulta eſt in prædio ſuo, loco & oppido ſuprà nominato.

SS. Getulius & Cerealis igne cremātur.

III. IDVS IVNII.

NAtalis ſancti Barnabæ Apoſtoli, qui cùm eſſet Cyprius, cum Paulo gentium Apoſtolus ordinatus eſt. Hic poſteà propter Iohannem diſcipulum, qui & Marcus vocabatur, ſeparatus à Paulo, nihilominùs Euāgelicę prędicationis iniunctum ſibi opus exercuit. Cuius corpus tempore Zenonis Imperatoris ipſo reuelante repertum eſt. Hic vnam ad ædificationem Eccleſiæ pertinentem epiſtolam compoſuit, quæ tamen inter apocryphas legitur.

Die 11. De Barnaba Surius tō. 3. & Act. 11. &c.

Eodem die apud Corinthum, ſancti Soſthenes diſcipuli S. Pauli Apoſtoli.

Apud Aquileiam, natale ſanctorum martyrum Felicis & Fortunati, ſub perſecutione Diocletiani & Maximiani Imperatorum, præſide Euphemio. Qui cùm eſſent germani fratres fide Chriſti feruentes, deferente Apamio, qui erat vnus ex officio præſidis, vincti ferro, Aquileiam iudici Euphemio perducuntur. Vbi cùm Chriſtum conſtantiſſimè faterentur, ab irato iudice primùm in eculeo ſunt ſuſpenſi, ardentibus lampadibus circa latera appoſitis, ſed mox pſallentibus martyribus extinctis, indè per ventrem feruenti oleo ſuperfuſi, ad vltimum, cùm in confeſſione Chriſti durarent, foràs ciuitatem ducti, ad fluuium qui ciuitati adiacet, capite truncantur. Indè nocte à religioſis viris eiuſdem Aquileiæ ſublati, cum aromatibus inuoluti linteaminibus, occultè ſepulti ſunt. At ciues Vincentiæ ſuperuenientes, eorum corpora perducere ad ſuam ciuitatem Vincentiam meditabantur. Non permittentibus autem Aquileienſibus, & multùm renitentibus, tandèm pia contentio ità finita eſt nutu diuino, vt Felicem Vincentini, Fortunatum haberent Aquileienſes: ità tamen, vt caput beati Felicis Aquileia, caput verò Fortunati Vincentia ſortiretur. Quod factum in laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti vſque hodiè permanet.

Felix & Fortunat⁹ post multa tormenta, decollantur.

* Romæ, natalis SS. Baſillæ & Baſiliſſæ, & SS. Criſpoli & Reſtituti.

PRIDIE IDVS IVNII.

MEdiolani, natale ſanctorum martyrum Nazarij, & Celſi pueri. Beati Nazarij pater Aphricanus, mater verò Perpetua, à beato Petro Apoſtolo baptizata. Ipſe verò ſanctus Nazarius à ſancto Lino inſtructus & baptizatus eſt. Quem Anolinus ſub rabie perſecutionis, quæ per Neronem excitata eſt, diù maceratum & afflictum in carcere, & cum eo beatiſſimum Celſum puerum, quem idem ipſe nutrierat, gladio feriri iuſſit. Quorum corpora Chriſtiani furati, quinto Calendas Auguſti ſepelierunt foràs portam, quæ dicitur Romana, in proprijs hortis. Reuelabant autem ſe beatiſſimi martyres cuidam Cerario nomine, cui vxor Fortunata, & per viſum monuerant ſe occultari propter rabiem perſecutionis, quam Nero impius excitauerat. Latuerunt verò vſque ad tempora Honorij & Arcadij Imperatorum. Quos beatus Ambroſius Domino reuelante reperit. Patefacto autem ſepulcro, in quo iacebat corpus ſancti Nazarij, (qui quandò paſſus fuerit, vt ſcribit ſanctus Paulinus, vſque tunc temporis ignorabatur) viderunt ſanguinem martyris ità recentem, qui præſentes erant, quaſi eodem die fuiſſet effuſus. Caput etiam ipſius, quod ab impijs fuerat abſciſum, ità integrum atque incorruptum, cum capillis capitis & barba, vt videretur eo tempore, quo leuabatur, lotum, atque in ſepulcro compoſitum. Etiam odore tanto repleti ſunt, vt omnium aromatum vinceret ſuauitatem. Quo leuato, & in lectica compoſito, ſtatìm ad ſanctum Celſum martyrem, qui in eodem horto poſitus erat, ad orationem ſanctus Epiſcopus perrexit, & tranſtulit ad baſilicam Apoſtolorum quæ eſt in Romana. Inuenti autem ſunt pridiè Idus Iunij: feſtiuitas verò agitur, de martyrio, quinto Calendas Auguſti. Commemoratio tamen eorum publica & celebris in die ſanctorum Geruaſij & Protaſij à fidelibus populis frequentatur, & venerabiliter excolitur.

Die 12. De his Suri⁹ Tomo 3 ex Ambroſio.

Vt habetur Tom. 2. in vita S. Ambr.

SS. Nazarij & Celſi inuentio.

Itèm beati Baſilidis, Cyrini, Naboris: ſed & Nazarij & Celſi, quos duos paſſos fuiſſe

De his Beda

fuiſſe apud Ebredunenſem vrbem antiquitas memoranda celebrat.

IDIBVS IVNII.

Die 13. De Felicula in geſtis Nerei & Achil. 12. Maij.

ROmæ, natalis ſanctæ Feliculæ virginis & martyris. Quam cùm Flaccus Comes poſt exceſſum Petronillæ vellet ducere vxorem, atque ad terrendum propoſuiſſet ei dicens, Vnum tibi è duobus elige, aut eſto vxor mea, aut dijs ſacrifica. Reſponſum ab ea accepit: Nec vxor tua ero, quia Chriſto ſacrata ſum: nec dijs tuis ſacrificabo, quia dæmonia ſunt. Tunc Flaccus tradidit eam Vicario, qui fecit eam in tenebroſo claudi cubiculo ſine cibo per ſeptem dies. Vndè perſeuerantem in confeſſione Chriſti cùm eieciſſent, duxerunt eam ad virgines Veſtæ, ibique per alteros ſeptem dies ſine cibo permanſit, eo quòd nulla ratione de eorum manu cibum pateretur accipere. Poſt hoc leuata in eculeum clamabat dicens: Modò cœpi videre amatorem meum, in quo amor meus fixus eſt. Cumque ei tortores dicerent, Nega te Chriſtianam, & dimitteris. Illa clamabat, Ego non negabo amatorem meum, qui propter me felle cibatus, & aceto potatus, ſpinis coronatus, & crucifixus eſt. Poſt hæc depoſita eſt, & præcipitata in cloacam. Sanctus autem Nicomedes presbyter in ſpeluncis poſitus occultè leuauit eam, & per noctem in biroto perduxit ad caſellam ſuam vij. ab vrbe miliario, via Ardeatina, ibique eam ſepeliuit.

XVIII. CALENDAS IVLII.

Die 14. De Heliſeo & Sunamitide Surius Tō. 3 ex Metaph.

HEliſei Prophetæ, qui apud Samariam Palæſtinæ, quæ poſteà Sebaſtea, id eſt Auguſta in honorem Auguſti ab Herode vocari cœpit, ſitus eſt. Vbi & Abdias propheta requieſcit, & quo maior inter natos mulierum non fuit Iohannes Baptiſta. Vbi ad ſepulcra ſanctorum tam tremenda fiunt miracula, vt varijs illic dæmones rugiant cruciatibus, & homines ab eis obſeſſi audiantur vlulare luporum vocibus, latrare canum, fremere leonum, ſibilare ſerpentium, mugire taurorum. Cernuntur alij rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere, ſuſpenſiſque pedibus eminùs, veſtes non defluere in faciem. Vbi etiam in monte vicino duæ viſuntur ſpeluncæ, in quibus perſecutionis & famis tempore Abdias centum prophetas aluit pane & aqua. Scribit beatus Hieronymus in libro de vita ſanctæ Paulæ.

3. Reg. 18. In epitaphio S. Paulæ.

Sueſſionis ciuitate, paſſio ſanctorum martyrum Valerij & Rufini.

S. Baſilij vita habetur 1. Ianuarij apud Suriū.

Apud Cæſaream Cappadociæ, ſancti Baſilij Epiſcopi fratris Gregorij & Petri. Qui cùm eſſet omnibus virtutibus fundatus, & quodam tempore à Valente Imperatore in exilium pro fide cogeretur: exhibitus ad tribunal præfecti, terroribusque (vt illi moris eſt poteſtati) & minis maximis agi cœpit: & niſi æternis præceptis principis obediret, interitum ſibi iamiamq; ſperaret impendere. Tunc ille intrepidus & abſque vlla animi perturbatione hæc ſibi minitanti præfecto reſpondiſſe fertur: Atque vtinàm aliquid mihi eſſet digni muneris quod offerrem huic, qui maturiùs Baſilium de nodo follis huius abſolueret, Cumque daretur ei nox, quæ erat media, ad ſpatium deliberandi: reſpondiſſe denuò perhibetur: Ego craſtinò ipſe ero, qui modò. Tu te vtinàm non mutares. Et illa quidem nocte vxor Imperatoris velut tortoribus tradita, cruciatur. Filius verò qui eis erat vnicus extinctus, paternæ impietatis ſoluit ſupplicia. Ità ante lucem miſſi qui rogarent Baſilium, vt precibus ſuis intercederet pro eis, nè etiam ipſi & quidem multò iuſtiùs interirent. Sic accidit, vt cùm omnes Catholicos expulerit Valens, Baſilius vſque ad vitæ exitum intemerato communionis ſacramento in Eccleſia perdurârit.

Valētis Imperatoris filius iuſto Dei iudicio moritur.

Viennæ, ſancti Etherij Epiſcopi.

XVII. CALENDAS IVLII.

Die 15. De his habetur Tomo 3 Surij.

APud Siciliam, natale ſanctorum martyrum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ. Qui beatus Vitus in puerili ætate virtutibus maturus, primùm à patre ſuo ſacrilego Hila, vt à cultura Dei recederet, tentatus eſt, deindè à Valeriano Iudice cathomis cæſus in confeſſione permanſit. Indè redditus patri. At cùm pœnis affligere illum pater meditaretur, monitu Angeli nauem conſcendens, comitantibus ſe Modeſto & Creſcentia nutritoribus, ad Tanagritanum territorium deuenit. Indè propter filiam Diocletiani Imperatoris à dæmonio vexatam quæſitus, & adductus ad Diocletianum, ipſam eius filiam oratione curauit. Sed cùm multis donis pro-

promiſſis ei impius Imperator ſuadere vellet, vt culturam dijs impēderet, eiusque animum de bono propoſito mutare non poſſet, arctiſſimis vinculis ferreis adſtrictum, in carcerem teterrimum induci iuſſit, cum quo pariter Modeſtum atque Creſcentiam. Deindè circunſtante populo in Amphitheatro ſiſtuntur. Quos Diocletianus in ollam reſina & pice ſuccenſam, & plumbo ſoluto feruefactam iactari præcepit. Vbi ſancti martyres pſallentes in modum trium puerorum, hymnum Deo dicebant. Et egreſſis illæſo vultu de olla, dimiſſus eſt eis leo ferociſſimus. Qui mox ad pedes eorum cecidit, & lingua ſua pedes martyrum lingere cœpit. Ad vltimum victus per omnia ſacrilegus Imperator, ſimul & videns multitudinem populi miraculo perculſam, ad Chriſtum verum Deum conuerſam, cataſtam parari iuſſit, & ſeruos Dei ſuperextendi. Cumque cæderentur martyres Dei, oſſibusq; diſcinderentur, tonitruum magnum factum eſt, coruſcationes, atque tam magnus terræmotus, vt templa deorum corruerent, & multos opprimerent. Florentia verò fœmina illuſtriſſima, corpora ſanctorum collegit, & in loco qui dicitur Marianus condita aromatibus ſepeliuit.

Dan. 3.
Sancti martyres diſciſſis oſſib⁹ cæduntur.

Eodem die apud Meſiam ciuitate Doroſtoro, ſancti Eſichij militaris, qui cum beato Iulio comprænhenſus, ſub præſide Maximiano, poſteà martyrio coronatus eſt.

XVI. CALENDAS IVLII.

Apud Antiochiam, natalis ſanctorum martyrum Cyrici, & Iulittæ matris eius: quorum prior poſt dira verbera etiam calicem cum aceto & ſinapi in os accepit. Deindè pariter clauis confixi, euulſis oculis in carcerem truſi ſunt. Poſthæc decaluati & excoriati ſuper carbones in lecto æreo aſſati ſunt. Ad vltimum ſerris attriti, amputatis linguis martyrij ſui curſum obtruncatione capitis impleuerunt. Paſſi ſunt cum eis & alij cccc.iiij.

Die 16.
De his Surius Tomo 3. ex Metaphr.

Apud vrbem Veſontionenſem, ſanctorum martyrum Ferreoli preſbyteri, & Ferrutionis Diaconi, qui à beato Irenæo Lugdunenſi Epiſcopo & martyre ad prædicandum verbum Dei miſſi: ſub Claudio Iudice ad trochleas extēſi & flagellati, deindè in carcerem recluſi: & manè amputatis linguis prædicabant verbum Dei. Poſthæc ſubulæ xxx. vtriſque infixæ in manibus & pedibus, & pectore, ad vltimum gladio feriuntur.

Sanctus Ferreolus & ſocius præciſis linguis loquuntur.
Decollātur.

Ciuitate Namnetis, ſancti Similiani Epiſcopi & confeſſoris. Lugduni depoſitio ſancti Auleliani Epiſcopi Arelatenſis. Apud Viennam ſancti Domnoli Epiſcopi.

* In Moguntia, ſanctorum Aurei & Iuſtinæ.

XV. CALENDAS IVLII.

Romæ ſanctorum martyrum, ducentorum ſexaginta duorum, qui poſiti ſunt via Salaria veteri, & cliuum cucumeris.

Die 17.
De his Tomo 4. & 5.

Eodem die ſancti VVulmari confeſſoris, admirandæ ſanctitatis viri.

* Aurelianis, ſancti Auiti preſbyteri & confeſſoris.

XIIII. CALENDAS IVLII.

Romæ via Ardeatina, natalis ſanctorum martyrum Marci & Marcelliani, præclariſſimi generis, Tranquillini & Martiæ filiorum. Qui primò carcerem pro fide paſſi, poſtmodùm à Fabiano Duce tenti, ad ſtipitem ligati, in pedibus clauos acutos acceperunt. Quibus cùm diceret inſanus Iudex, Infelices ac miſeri deponite amentiam, & liberate voſmetipſos à cruciatibus imminentibus: reſponderunt, Nunquàm tam benè epulati ſumus. Modò cœpimus eſſe fixi in amore Chriſti. Vtinàm nos ſic eſſe ſicut ſumus, tamdiu permittas, quamdiù huius tegimur corporis indumento. Cumque tranſiſſet vna dies & vna nox, & illi in pſalmis & hymnis laudantes Chriſtum perſeuerarent, lanceis per latera transfixi, cum gloria martyrij ad cæleſtia regna migrauerunt.

Die 18.
De his vide geſta S. Sebaſtiāi tō. 4.

* In Alexandria ſanctæ Marinæ virginis & martyris, & Balbinæ.

XIII. CALENDAS IVLII.

Mediolani, natalis ſanctorum Geruaſij & Protaſij martyrum. Qui beatiſſimi cùm per decem annos in vno cœnaculo concluſi, lectionibus & orationibus atque ieiunijs vacâſſent, vndecimo ad palmam martyrij peruenerunt. Tenti ab Aſtaſio comite. Qui primum tamdiù iuſſit plumbatis contundi, quamdiù exhala-

Die 19.
De his & eorum inuentione Surius Tomo 2.

ret ſpiritum. Sequentem verò, id eſt Protaſium, fuſtibus cæſum capite truncari. Quorum corpora Philippus vir religioſus vnà cum filio ſuo furtìm abſtulit, & in domo ſua in arca marmorea ſepeliuit. Quorum ſepulcra multo pòſt tempore Theodoſio imperante, Domino reuelante, beatus Ambroſius reperit. Et ità incorrupta eorum corpora, àc ſi eodem die martyres fuiſſent interempti. Cęcus videt Quæ cùm in vrbem introducerentur, quidam diù cæcus feretri tactu lumen recepit.

S. Vrſicini vitam huic adieci Tomo. Apud Rauennam, ſancti Vrſicini martyris, qui ſub iudice Paulino poſt nimia tormenta in confeſſione Domini immobilis permanens, capitis abſciſione martyrium conſummauit. Sepultusq́; eſt in eadem vrbe à beato Vitale patre ſanctorum Geruaſij ac Protaſij.

XII. CALENDAS IVLII.

Die 20. De Siluerio Pontificale cap. 6. ROmæ, S. Siluerij Papæ, qui ſedit anno vno. Qui conſentiente Iuſtiniano Imperatore à Belliſario patritio depoſitus, & monachus factus, in exilio confeſſor moritur.

Romæ, natale ſancti Nouati fratris Timothei presbyteri, qui à beatis Apoſtolis eruditi ſunt. De quo Nouato ſcribit Paſtor in geſtis Potentianæ & Praxedis virginum, ad prædictum Timotheum germanum eius. Venerabilis, inquit, virgo Praxedis poſt tranſitum germanæ ſuæ Potentianæ, valdè afflicta erat. Ad quam conſolandam veniebant multi nobiles Chriſtiani, ſimul cum ſancto Pio Epiſcopo, inter quos germanus veſter Nouatus, & qui eſt frater noſter in Domino, quique Multos alit Chriſtianos pauperes S. Nouatus. multos Chriſtianos pauperes donis ſuis reficiebat, & nos frequenter cum beatiſſimo Pio Epiſcopo ad altare Domini communicabat. Poſt annum verò & dies viginti octo, ægritudine detentus eſt idem Nouatus, & abſens erat à conſpectu virginis Praxedis. Pio autem Epiſcopo cogitante de omnibus Chriſtianis vnà cum virgine, requiritur Nouatus vir Dei. Et dum auditum fuiſſet, quia ægritudine detinebatur, contriſtati ſumus omnes. Beata Praxedis dixit ad patrem ſanctum Pium: Iubeat ſanctitas veſtra, vt eamus ad eum, & viſitatione noſtra vnà cum orationibus Felix obitus eius. veſtris ſaluabitur. Et facta conſtitutione, nocte vnà cum Pio Epiſcopo & virgine Domini perreximus ad virum Dei Nouatum. Cumque audiſſet vir Dei Nouatus, omnes congregatos ad ſe veniſſe, gratias cœpit agere Deo, quia meruit à ſancto Pio Epiſcopo & virgine Domini, vnà cum noſtra deuotione viſitari. Et fuimus in domo eius diebus ac noctibus octo. Factumque eſt vt tertiodecimo die ipſe Nouatus vir Dei tranſiret ad Dominum, regni cæleſtis gloriam percepturus.

XI. CALENDAS IVLII.

Die 21. APud Siciliam, ciuitate Syracuſis, natalis ſanctorum martyrum Rufini & Martiæ.

S. Demetriæ parentes. Romæ, ſanctæ Demetriæ virginis, quæ fuit beati Fauſti filia. Hæc cùm ante impium Iulianum pro fide Chriſti introduceretur, in confeſſione ſpiritum emiſit. Sepulta à beato Iohanne presbytero iuxta matrem ſuam ſanctam Daphroſam, & ſororem Viuianam, iuxta palatium Lucianum.

* In Cæſarea, depoſitio ſancti Euſebij Epiſcopi.

X. CALENDAS IVLII.

Die 22. De Albano Surius tô. 3. IN Britannia, natale ſancti Albani martyris, qui tempore Diocletiani in Verolamio ciuitate, poſt verbera & tormenta acerba, capite plexus eſt: ſed illo in terram cadente, oculi eius, qui eum percuſſit, pariter ceciderunt. Paſſus eſt cum eo, etiam vnus de militibus, eò quòd eum ferire, iuſſus, noluerit: Diuino vtiquè perterritus miraculo, quia viderat beatum martyrem ſibi, dum ad coronam martyrij properaret, alueum amnis interpoſiti orando tranſmeabilem reddidiſſe. Quo in tempore, perſecutio crudelis, Oceani litus tranſgreſſa, etiam Aaron, & Iulium Britanniæ, cum alijs pluribus viris ac fœminis, felici cruore damnauit.

De Paulino Surius tô. 3. Itèm in ciuitate Nola Campaniæ, natalis ſancti Paulini Epiſcopi & confeſſoris, qui ſe temporibus VVandalorum pro filio cuiuſdam viduę in ſeruitutem tradens, & terribili viſione Regi eorum quis eſſet, agnitus, reddita ſibi omni captiuitate ciuitatis ſuæ, & oneratis frumento nauibus, cum ingenti gloria ex Africa ad propriam

am ſedem reuerſus eſt. Claruit autem non ſolùm eruditione,& copioſa vitæ ſanctitate,ſed etiam potentia aduersùs dæmones.

Ipſo die,depoſitio beati Niceæ Romatianæ ciuitatis Epiſcopi. Gennad. de viris illuſtr. cap.22.

IX. CALENDAS IVLII.

Vigilia ſancti Iohannis Baptiſtæ. Die 23.

Eodem die ſancti Iohannis presbyteri,quem impius Iulianus inauditum, via Salaria vetere, ante ſimulacrum Solis decollari præcepit. Cuius corpus à beato Concordio presbytero collectum, & ſepultum eſt iuxta concilia martyrum.

Apud Britanniam,ſanctæ Edeltrudis virginis & Reginæ,cuius corpus cùm annis vndecim eſſet ſepultum,incorruptum inuentum eſt. De ea Surius Tomo 3.

VIII. CALENDAS IVLII.

Natiuitas beati Iohannis Baptiſtæ, præcurſoris Domini, Zachariæ & Eliſabeth filij. Qui ſpiritu ſancto repletus,adhuc in vtero matris ſuæ,& antequàm exiret indè,ſanctificatus, vſque ad diem oſtenſionis ſuæ in Iſrael,confortatus ſpiritu agebatur in deſertis: veſtitus pilis camelorum, habens zonam pelliceam circa lumbos ſuos. Eſca autem eius erat locuſta & mel ſylueſtre. Triceſimo ætatis anno, quintodecimoanno imperij Tyberij Cæſaris, cùm procurator eſſet in Iudæa Pilatus, iamque regnum Iudæorum in quatuor principatus eſſet diuiſum, venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum. Die 24. De eo Surius. Mat.3. Luc.1.& 3.

* Romæ,S.Fauſti,cum alijs viginti tribus.

VII. CALENDAS IVLII.

Apud Byrriberœam,ſancti Soſipatris,diſcipuli ſancti Pauli Apoſtoli. Die 25. De eo Act.20 Rom.16.

Itèm apud Alexandriam,natale ſancti Gallicani martyris.Qui cùm triumphalibus inſulis ſublimatus,acceptus eſſet Auguſto Conſtantino & chariſſimus,filiam eius ſacratiſſimam virginem Conſtantiam ſibi poſcebat vxorem. Conſtantinus verò Auguſtus contriſtari cœpit, ſciens filiam ſuam poſitam in ſancto propoſito faciliùs occidi poſſe,quàm vinci. Quæ cùm patris ſolicitudinem ſtudio ſanctitatis conaretur excludere, certa de Deo,dixit patri: Depone omnem ſolicitudinem tuam, & te daturum illi coniugem repromitte, vt ſi Scytharum ſuperauerit gentem,victoriam ſimul & coniugem me accipiat. Facta ſunt omnia ſicut virgo diſpoſuit, & velut ſubarrationis loco, dantur duo fratres Eunuchi Iohannes & Paulus ex latere Auguſtæ Gallicano, & duæ ſorores, Gallicani filiæ, Attica & Artemia ipſi Auguſtæ traduntur. Quas virgo ad Dominum conuertit. Igitur Gallicanus à Scythica gente in Thraciarum Philippoli vrbe concluſus,metuens confligere cum eis, quòd exigua illi eſſet militum manus, hoſtium verò eſſet innumerabilis multitudo, inſiſtebat ſacrificijs, & Marti victimas offerebat. Quid multa? Ad vltimum creuit obſidio, & vniuerſi tribuni eius ac milites ſe hoſtibus tradiderunt. Cumque cuperet fugiendi aditum reperire, Paulus & Iohannes, ex quibus præpoſitus vnus, alter primicerius erat Conſtantiæ Auguſtæ, dixerunt ei: Fac votum Deo cæli, quòd ſi te liberauerit, Chriſtianus fias, & eris victor meliùs quàm fuiſti. Mox vt votum ore prolatum eſt, apparuit illi iuuenis ſtatura excelſus, ferens in humeris Crucem, dicens: Sume gladium tuum, & ſequere me. Quem dum ſequeretur, apparuerunt ei hinc & indè milites armati, confirmantes eum, & dicentes: Nos tibi præbemus officium: tu ingredere hoſtium caſtra, & dextra læuaque gladium tenens euaginatum, reſpice, quouſque peruenias ad Regem ipſorum.Quò cùm perueniſſet cum eis, proſtratus Rex pedibus ipſius poſtulauit, nullum penitùs ex ſuis occidi gladio. Quod Gallicanus nec fecit,nec iuſſit. Ità vniuerſæ Thraciæ liberatæ, & gens Scytharum tributaria facta eſt. Ipſe verò ità Deo ſe deuouit,vt etiam coniugio ſe promiſerit abſtinere. Reuertens itaque Gallicanus,non priùs ingreſſus eſt Romam, quàm ad ſacra beati Petri Apoſtoli limina perrexiſſet. Conſtantinus verò Imperator miſit ſe in amplexus eius, poſtquàm cognouit omnia quæ Chriſti pietate circa illum perfecta ſunt,referens ei vniuerſa quæ geſta ſunt circa filias eius,quomodò ſunt virgines Chriſto viriliter conſecratæ. Tunc cum Auguſto intrante palatium Gallicano, occurrit Helena cum filia Conſtantia, & filiabus ipſius Gallicani. Fundebant- De Gallicano Tomo 3. Surij in geſtis Iohã. & Pauli. Vincit Scythas. Vouet caſtitatem.

bantur lachrymæ gaudijs plenæ. Qui cùm vellet priuatus abſcedere, rogatus ab Auguſto Conſul proceſſit: & in faſcibus poſitus, quinque milia ſeruorum liberos, ciuesque Romanos fecit. Quibus prædia, domosque donauit: cunctasque facultates ſuas, excepto iure filiarum, diſtrahi ac donari pauperibus iuſſit. Et ſe in Hoſtienſi vrbe manenti cuidam ſancto viro, Hilario nomine, ſociauit. Cuius habitaculum ampliari fecit, ad peregrinorum ſuſceptionem, quam ipſe plurimis impendebat. Huic adhæſerunt multi ex ſeruis ſuis, quos liberos fecit. Et diuulgata eſt fama eius per totum orbem, ità vt ab Oriente & Occidente venientes, viderent virum ex patritio, & Conſule, qui erat amiciſſimus Auguſtorum, lauantem pedes, ponentem menſam, aquam manibus effundentem, languentibus ſolicitè miniſtrantem, & exhibentem ſanctæ ſeruitutis officia. Hic primus in Hoſtienſi vrbe extruxit eccleſiam, & ditauit officia clericorum. Huic ſe ſanctus Leuita Laurentius reuelauit, adhortans eum, vt in eius nomine eccleſiam fabricaret in porta, quæ nunc vſque Laurentia nuncupatur. Rogatus autem vt ibi leuaretur Epiſcopus, non conſenſit, ſed ex ſua voluntate ipſe qui ordinaretur, elegit. Tantam nanque ei gratiam contulit Deus, vt dæmonibus pleni, mox vt viſi fuiſſent ab oculis eius, protinùs mũdarentur: multaque in eo erant ſanctitatis inſignia. Sed cùm à Conſtantio Iulianus Cæſar factus eſſet, dedit legem, vt Chriſtiani nihil in hoc ſeculo poſſiderent. Tunc Gallicanus habens in Hoſtienſi pago quatuor caſas, quarum penſiones his operibus impendebat, quæ prædiximus, ità habere Deum meruit defenſorem, vt quicunque ingrediebatur in eas malitiosè, aut ponere titulos fiſci, aut exigere penſiones, ſtatìm à diabolo replebantur. Et quicunque actorum eius eſſet exactor, leproſus fiebat. Tunc interrogata dæmonia dederunt reſponſum, quòd, niſi ſacrificare coactus fuiſſet Gallicanus, exactores redditium eius iſta pericula non vitarent. Et quoniam nullus audebat conuenire Gallicanum de hoc ſcelere, mandauit ei Iulianus Cæſar, dicens: Aut ſacrifica dijs, aut diſcede à finibus Italiæ. Qui ſtatìm relictis omnibus Alexandriam petijt, & ibi iunctus eſt confeſſoribus Chriſti per continuum annum. Pòſt etiam ſeceſſit in eremum, ibique à Rauciano comite templorum, cùm cogeretur ſacrificare, & contemneret, percuſſus gladio in capite, Chriſti martyr effectus eſt, atque ità perrexit ad Dominum gaudens cum triumpho. Cui ſtatim baſilicam conſtruxerunt ſui nominis, in qua exuberant beneficia martyris ex eo, & nunc, & vſque in ſecula.

Manumittit 5000. ſeruorum.

Extruit eccleſias.

Capite cæditur.

Itèm Romæ, S. Luciæ virginis, cum xxij.

VI. CALENDAS IVLII.

Die 26. De his Surius Tomo vt ſup. 4.

ROmæ, ſanctorum Iohannis & Pauli fratrum natale. Quorum primus præpoſitus, ſecundus fuit primicerius Conſtantiæ virginis, filiæ Conſtantini. Qui cùm omni die turmas Chriſtianorum recrearent ex his opibus, quas ſanctiſſima virgo Conſtantia reliquerat, peruenit hoc ad Iulianum. Et miſit qui eos conuenirent, dicens: Debere ſibi eos adhærere. Illi verò reſponderunt inter alia: Pro iniquitate tua deſtitimus à tua ſalutatione, & à ſocietate Imperij tui noſmetipſos omninò ſubtraximus. Sumus enim nos non falſi, ſed veri Chriſtiani. Quibus Iulianus mandauit: Conſiderare debetis, quia vos regia aula nutriti, non debetis deeſſe à latere meo, vt habeam vos primos in palatio meo. Quòd ſi contemptus à vobis fuero, neceſſe mihi erit agere, vt contemni non poſſim. Paulus & Iohannes dixerunt: Non tibi facimus hanc iniuriam, vt præponamus tibi qualemcunque perſonam, Deum tibi præponimus, qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt. Et ſcire te volumus, quia nunquàm ad ſalutationem tuam, nunquàm ad culturam tuam, nunquàm ad palatium tuum veniemus. Quibus Iulianus ait: Decem diebus vobis à me dantur induciæ, vt decima tranſacta die ſpontè ad me venientes, amicos vos habeam, non venientes verò tanquàm hoſtes publicos puniam. Tunc ſancti viri Iohannes & Paulus Chriſtianos ad ſe inuitantes, ordinauerunt de omnibus quæ relinquere poterant, per totos decem dies inceſſanter die noctuque eleemoſynis inſiſtentes. Die verò vndecima ſunt conſtricti intra ſuam domum. Miſſus nanque eſt Terentianus campiductor ad eos cum militibus hora cœnandi. Qui ingreſſus, inuenit eos orantes, & dixit eis: Dominus noſter Iulianus ſtatunculam auream Iouis ad vos miſit, vt adoretis illam, & thura incendatis. Quod ſi non feceritis, ambo meo gladio feriamini. Non enim

Pſal. 145.

Iohannis & Pauli conſtantia.

Omnia ſua dant pauperibus.

enim decet vos intra aulam nutritos, vt publicè occidamini. Iohannes & Paulus dixerunt: Iulianus ſi tuus eſt dominus, habeto pacem cum eo: nobis autem Dominus alius non eſt, niſi vnus Deus, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, quem ille negare non timuit. Et quia ſemèl à facie Dei proiectus eſt, vult & alios ſecum in interitum deuenire. Tunc Terentianus tertia hora noctis tranſacta, fecit fieri foueam intra domum eorum, vt ſine ſtrepitu famæ punirentur. Et ſic decollari, ſtatimque inuolui & reponi iuſſit, diuulgans, quòd iuſſu Cæſaris miſſi fuiſſent in exilium. Statim autem vt Iulianus in bello Perſarum interfectus eſt, Iouiniano facto Chriſtianiſſimo Imperatore, apertæ ſunt eccleſiæ, & cœpit religio Chriſtiana gaudere. Dæmones autem ex obſeſſis corporibus intra domum Iohannis & Pauli eijciebantur, confitentes ſanctam paſſionem eorum: ità vt vnicus filius Terentiani, qui eos decollauerat, veniret intra domum ſanctorum, & clamaret per os eius dæmon, quòd Paulus & Iohannes incenderent eum. Tunc Terentianus veniens, proſtrauit ſe in faciem clamans, quòd neſciens quid faceret homo paganiſſimus, iuſſionem Cæſaris adimpleſſet. Vndè factum eſt, vt dato nomine, proximo die Paſchæ perciperet gratiam Chriſti, aſſiduè orans & flens ad locum illum, in quo ſanctorum corpora requieſcunt, donèc à ſanctis Dei filius eius mundaretur. Et ab ipſo Terentiano deſcripta eſt paſſio horum martyrum. Paſſi ſunt autem ſexto Calendas Iulij.

Gladio cæduntur.

Terentiani filius à dæmonio liberatur.

V. CALENDAS IVLII.

Apud Galatiam, beati Creſcentis, diſcipuli ſancti Pauli Apoſtoli. Qui & in Gallias tranſitum faciens, verbo prædicationis multos ad fidem Chriſti conuertit. Viennæ ciuitate Galliarum per aliquot annos ſedit, ibique Zachariam diſcipulum, pro ſe Epiſcopum ordinauit. Rediens verò ad gentem, cui ſpecialiter fuerat Epiſcopus datus, Galatas, vſq; ad beatum finem vitæ ſuæ in opere Domini confortauit.

Die 27. De Creſcente, 2. Tim 4. & Ado V. eurs anno 59. & 101.

Apud Tyburtinam Italiæ ciuitatem, natale ſanctæ Symphoroſæ, beati Getulij martyris vxoris, cum ſeptem filijs, Creſcente, Iuliano, Nemeſio, Primitiuo, Iuſtino, Stacteo, Eugenio, cum quibus ſimul paſſa eſt ſub Adriano Principe, qui ipſam Symphoroſam iuſſit palmis cædi, deindè ſuſpēdi crinibus. Sed cùm ſuperari nullatenùs poſſet, iuſſit eam alligato ſaxo in fluuium præcipitari. Cuius frater Eugenius curiæ principalis Tyburtinæ, colligens corpus eius ſepeliuit. Manè autem facto, Imperator iuſſit ſeptem figi ſtipites, ibiq; filios eius ad trochleas extendi, & Creſcentem in gutture transfigi, Lucianum in pectore, Nemeſium in corde, Primitiuum in vmbilico, Iuſtinum per membra diſtentum ſcindi per ſingulos corporis nodos atque iuncturas, Stacteum lanceis innumerabilibus, donèc moreretur, in terra configi, Eugenium ſcindi à pectore vſque ad inferiores partes. Altera autem die Adrianus præcepit corpora eorum ſimul auferri, & proijci in foueam altam. Et poſuerunt pontifices ſacrorum nomen loci illius, Ad ſeptem Biothanatos. Natale verò ſanctorum martyrum xv. Calendas Auguſti celebratur. Quorum corpora requieſcunt via Tyburtina, miliario nono.

S. Symphoroſa cum ſeptem filijs interimitur.

Eodem die Cordubæ in Hiſpanijs, natalis ſanctorum Zoili & aliorum decem & nouem.

Beda & Vſuar. & Ado MS. habent V. Calend. Iulij.

* Eodem die ſeptem dormientium.

IIII. CALENDAS IVLII.

Vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli.

Ipſo die, natalis ſancti Leonis Papæ, qui ſedit mēſes decem Romæ. Hic eloquentiſſimus, & diuinis ſcripturis ſufficienter inſtructus, Græca Latinaque lingua eruditus. Hic ſanctam ſextam Synodū, quæ in regia vrbe celebrata eſt, (vbi damnati ſunt Syrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Macarius, Stephanus & Polychronius, nouus Simon, qui vnam volūtatem & operationem in Domino Ieſu Chriſto prædicabant) de Græco in Latinum tranſtulit. Hic conſtituit, vt qui Archiepiſcopus ordinatus fuerit, nulla cōſuetudine pro vſu pallij aliorúmve officiorum, quicquam perſoluere debeat. * Hic cum multis Epiſcopis fidem Catholicam exponens, Eutychianam & Neſtorianam hæreſim damnauit: & ſanctiſſimum Concilium Chalcedonenſe ſua induſtria congregari fecit. Hic conſtituit intra actionem dicere, Sanctum ſacrificium. Et monacham non accipere velamen capitis benedictum ab Epi-

Diè 28. De Leone hoc 2. Pontificale c.82.

*videtur Author hic lapſus memoria, quia hęc poſteriora de Leone I. ſcribuntur.

ab Epiſcopo, niſi priùs probata illius virginitas fuerit.

De eo Hier. de viris illuſt. cap. 41. & Euſe. lib 5. cap. 4. 1. 7. 10. 8.

Apud Lugdunum Galliæ, natale ſancti Irenæi Epiſcopi. Qui, beato Fotino propè nonagenario ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locum eius ſucceſſit. Quem etiam conſtat beatiſſimi Polycarpi ſacerdotis & martyris fuiſſe diſcipulum, & Apoſtolicis temporibus vicinum. Poſteà verò perſecutione Seueri cum omni ferè ciuitatis ſuæ populo glorioſè coronatur martyrio. Sepultus eſt à Zacharia presbytero in crypta baſilicæ beati Iohannis Baptiſtæ ſub altari. Cui ab vno latere Epipodius, ab altero Alexander martyr eſt tumulatus. Huius cryptæ tam reuerenda eſt claritas, vt meritum martyrum ſignare credatur.

De his Euſe. lib 6. cap. 4. Eccl. hiſt. apud Suriú.

Eodem die apud Alexandriam, ſanctorum martyrum Plutarchi, Sereni, Eraclidis, Herois, item Sereni, Potamiœnæ, Marcellæ, Cathecuminæ, & Herenominæ, baptiſmum martyrij conſecutæ. Inter quos præcipuè emicuit Potamiœna virgo: quæ primò immenſos & innumeros agones pro virginitate deſudans, deindè etiam pro martyrio exquiſita & inaudita tormenta perpeſſa, ad vltimum cum venerabili matre Marcella ignis ſupplicijs conſumpta, è terris migrauit ad cælum.

III. CALENDAS IVLIAS.

Die 29.

De Apoſt. Petro & Paulo vide To. 3. Surij

ROmæ, natalis beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, qui paſſi ſunt ſub Nerone, Baſſo & Tuſco conſulibus. Petrus ſecundo Claudij anno poſt Epiſcopatum Antiochenæ eccleſiæ, & prædicationem diſperſionis eorum qui de circunciſione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia, ad expugnandum Simonem magum Romam miſſus eſt: ibique viginti quinque annis cathedram ſacerdotalem tenuit, vſque ad vltimum annum Neronis, à quo affixus Cruci, martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis: aſſerens ſe indignum qui crucifigeretur vt Dominus ſuus. Sepultus in eadem vrbe in Vaticano, iuxta viam triumphalem. Totius orbis venerationis celebratur. Scripſit duas epiſtolas, quæ catholicæ nominantur: quarum ſecunda à pleriſque eius negatur, propter ſtyli cum priore diſſonantiam. Sed & Euangelium iuxta Marcum (qui auditor & interpres eius fuit) huius dicitur. Libri autem eius, è quibus vnus Actorum eius ſcribitur, alius Euangelij, tertius Prædicationis, quartus Apocalypſis, quintus Iudicij, inter apocryphas ſcripturas reputantur. Paulus quoquè poſt paſſionem Domini vigeſimo quinto anno, id eſt, ſecundo Neronis, poſtquàm ab Hieruſalem vſque Illyricũ repleuit Euangelium Chriſti, Romam vinctus miſſus eſt, & ſicut ipſe in ſecunda epiſtola ad Timotheum ſcribit, liberatus de ore leonis, videlicet crocciſſimi perſecutoris Neronis, Euangelium Chriſti in Occidentis quoquè partibus prædicauit. Et hic ergò quartodecimo Neronis anno (eodem die quo Petrus) Romæ pro Chriſto capite truncatur. Sepultusque eſt in via Oſtienſi anno poſt paſſionem Domini triceſimoſeptimo. Scribit autem nouem ad ſeptem eccleſias epiſtolas. Ad Romanos vnam, ad Corinthios duas, ad Galatas vnam, ad Epheſios vnam, ad Philippenſes vnam, ad Coloſſenſes vnam, ad Theſſalonicenſes duas. Prætereà ad diſcipulos ſuos: ad Timotheum duas, ad Titum vnam, ad Philemonem vnam. Epiſtola autem quæ fertur ad Hebræos, non eius creditur, propter ſtyli ſermoniſque diſſonantiam, ſed vel Barnabæ iuxta Tertullianum, vel Lucæ Euangeliſtæ iuxta quoſdam, vel Clementis Romanæ pòſt Eccleſiæ Epiſcopi, quem dicunt ſententias Pauli proprio ordinâſſe & ornâſſe ſermone: vel certè quia Paulus ſcribebat ad Hebræos, & propter inuidiam ſui apud eos nominis, titulum in principio ſalutationis amputauerat. Scripſerat autem vt Hebræus Hebraicè, id eſt ſuo eloquio diſertiſſimè, vt ea quæ eloquenter ſcripta fuerant in Hebræo, eloquentiùs verterẽtur in Græcum. Et hanc eſſe cauſam, quòd à cæteris Pauli epiſtolis diſcrepare videatur. Eius itaque eſſe non alterius, tota Eccleſia iam firmiſſimè tenet. Legunt quidam & ad Laodicenſes, ſed ab omnibus exploditur. Hic de tribu Beniamin & oppido Iudææ *Gigaſcalis fuit, quo à Romanis capto, cum parentibus ſuis Tharſum Ciliciæ commigrauit, à quibus ob ſtudium legis miſſus Hieroſolymam, à Gamaliele viro doctiſſimo eruditus eſt. Cùm autem interfuiſſet neci martyris Stephani, & acceptis epiſtolis à pontifice templi ad perſequendos eos qui Chriſto crediderant, Damaſcum pergeret: reuelatione compulſus, in vas electionis de perſecutore tranſ-

Ep'ſtolæ S. Petri duæ. — *2. Tim. 4.* — *S. Paul' capite truncatur.* — *S. Mater eccleſia credit & cõfitetur Epiſtolã ad Hebræos, eſſe Pauli Apoſtoli.* — ** Giſchalis* — *Act. 7 & 9.* — *S. Pauli cõuerſio.*

re tranſlatus eſt. Cumque primùm ad prædicationem eius Sergius Paulus proconſul Cypri credidiſſet, ab eo quòd eum Chriſti fide ſubegerat, ſortitus eſt nomen.

* Romæ, natalis ſancti Nouatiani, cum alijs 977.

PRIDIE CALENDAS IVLII.

CElebratio iterùm ſancti Pauli Apoſtoli.

Itèm natalis beatiſſimæ Lucinæ, quę ab Apoſtolis baptizata eſt & inſtructa, quæque facultatibus ſuis neceſſitatibus ſanctorum communicatis, vincula & carceres eorum ſemper ſubleuare ſtuduit, atque eorum ſepulturæ venerabiliter inſeruire. Quorum meritis & ipſa ſociata, precioſiſſimam mortem confeſſione Chriſti adepta, atria Hieruſalem intrare, vota ſua Domino perſoluendo, meruit. Ac Romæ in crypta laudabili, quam ipſa ad condendum martyrum corpora conſtruxerat, honorabiliter ſepulta eſt.

Die 30. De Lucina vide geſta SS Proceſſi & Martiniani 2. Iulij. To 4. Iulij.

Itèm Lemouicas ciuitate, ſancti Martialis Epiſcopi & confeſſoris.

MENSIS IVLIVS HABET DIES XXX. LVNAM VERO TRIGESIMAM.

CALENDIS IVLII.

IN monte Hor, depoſitio Aaron ſacerdotis primi.

Eodem die, ſanctæ Monegundis virginis. Et in territorio Lugdunenſi, loco qui vallis Vebronna nuncupatur, depoſitio viri Dei, beati Domitiani Abbatis, qui primus illic eremiticam vitam exercuit, & plurimos in Dei ſeruitio aggregans, monaſterium inſtituit, magniſque virtutibus & glorioſis miraculis valdè clarus, collectus eſt ad patres in ſenectute bona.

Die 1. De Monegunde Surius 2. Iulij.

Viennæ, beati Martini, tertij eiuſdem vrbis Epiſcopi, ab Apoſtolis ad præfatam vrbem miſſi.

De eo Ado Viennen. in Chronica ætate 6.

* Itèm Octauæ ſancti Iohannis Baptiſtæ, * Romæ Caij Papæ & aliorum. * Auguſtoduni, depoſitio Leontij Epiſcopi. * In Meſopotamia, Zeli cum alijs ſex. * Orion cum alijs octo.

VI. NONAS IVLII.

NAtalis ſanctorum Proceſſi & Martiniani, qui cùm eſſent magiſtri Animelli principis, & viderent mirabilia quæ faciebat per beatos Apoſtolos ſuos Petrum & Paulum Dominus Ieſus Chriſtus, mirari cœperunt. Erant tunc temporis beatiſſimi Apoſtoli traditi Paulino viro clariſſimo, ſub cuſtodia Mamertini, in monte Tarpeio, vbi de monte ſuis orationibus aquam manare fecerunt. Tunc ſunt baptizati Proceſſus & Martinianus à beato Petro Apoſtolo, & alij promiſcui ſexûs, numero quadraginta ſeptem. Quod cùm nunciatum eſſet Paulino, quòd Proceſſus & Martinianus magiſtri Animelli Chriſtiani effecti eſſent, miſit milites, & tenuit eos, iuſſitque in cuſtodia retrudi. Sequenti die educti, cùm conſtantiſſimè Chriſtum faterentur, iuſſit Paulinus, vt lapide os eorum contunderetur: ſed illi gloriam in excelſis Deo dicebant. Allata eſt & tripoda, ſupra quam Iouis aureus. Illi cùm viderent, riſum facientes, expuerunt in Iouem, & in tripodam. Iuſſi ſunt ergò in eculeo ſuſpendi, & attrahi neruis, & fuſtibus cædi. Exindè iuſſum eſt vt flammæ ponerentur circa latera eorum. Erat autem ibi matrona nobiliſſima, nomine Lucina, quæ confortabat eos, dicens: Milites Chriſti conſtantes eſtote, & nolite metuere pœnas quæ ad tempus ſunt. Iterùm appenſi in eculeo, à militibus cæſi ſunt ſcorpionibus. Deindè retruſi ſunt in cuſtodia, vbi venerabilis fœmina Lucina miniſtrabat eis. Poſt triduum verò Paulinus arreptus à dæmonio expirauit. Cæſarius autem præfectus hoc Neroni intimauit. Cui Nero præcepit, dicens: Non tardetur, ſed celeriùs extinguantur. Tunc educti foràs muros vrbis Romæ, in via quæ Aurelia nuncupatur, gladio ſunt cæſi. Corpora eorum beatiſſima Lucina collegit, & cum aromatibus precioſis ſepeliuit in prædio ſuo in Arenario, iuxta locum vbi decollati ſunt, ſub ſexto die Nonarum Iulij.

Die 2. De his Surius To. 4. ex MS & homil. S. Gregor.

Lapidibus ſanctorum ora tunduntur & fuſtibus cæduntur.

Cæduntur ſcorpionibus.

Gladio cæduntur.

Eodem

Eodem die, ſanctorum trium militum, qui cum beato Paulo Apoſtolo paſſi ſunt.

De his habetur in geſtis S. Sebaſtiani 3. To. Surij.

Itèm ipſo die ſanctorum martyrum Ariſtonis, Creſcentiani, Eutychiani, Vrbani, Vitalis, Iuſti, Feliciſſimi, Felicis, Martiæ & Symphoroſę: qui omnes apud Campaniam glorioſo martyrio coronati ſunt.

V. NONAS IVLII.

Die 3.

APud Edeſſam Meſopotamiæ, tranſlatio corporis ſancti Thomæ Apoſtoli.

Itèm ipſo die apud Conſtantinopolim natalis S. Eulogij.

De Anatho. Surius.

Apud Laodiciam Syriæ, beati Anatholij Epiſcopi & confeſſoris.

De Gregorio Suri᷑ Iuſiùs Tom. 4

Itèm apud Neocæſaream Ponti, natalis S. Gregorij Epiſcopi & martyris, beati Anthenodori Epiſcopi fratris. Qui Gregorius Epiſcopus, doctrina & miraculis clariſſimus fuit. Deniquè quoddam ſtagnum erat in Ponti regionibus ſitum, piſcibus copioſum, ex quorum captura prædiuites redditus dominis præſtabantur. Iſta poſſeſſio duobus fatribus ſorte hæreditatis obuenerat, ſed pecuniæ cupiditas, quæ penè omnium corda mortalium ſuperat, etiam fraternam neceſſitudinem violauit. Cædes ac bella mouebantur, humanus ſanguis pro piſcibus fundebatur. Sed Dei prouidentia aliquandò affuit Gregorius: videt prælia & mortes virorum, furenteſque germanos. Cumque honore aduentûs ſui vtræque partes paululùm ſiluiſſent, Nolite, inquit, ô filioli rationabiles animas pro mutis animantibus violare: fraternam pacem quæſtûs cupiditate diſſoluere: Dei leges & naturæ pariter iura temerare. Et vnà mecum ad oram ſtagni exitialis accedite, & ego iam vos per virtutem Domini ab omni certamine cruentæ contentionis abſoluam. Et cùm hæc dixiſſet, in conſpectu omnium virgam quam tenebat in manu ad primas litoris vndas defigit, & ipſe poſitis genibus palmas tetendit ad cælum, atque Dominum ſupplicat. Simul vt orandi finem fecit, ſtatim ſe vnda ſubducēs, & curſu velociore refugiens, à conſpectu ſuperno iuſſa diſcedere, abyſſis ſuis redditur, & arentem campum germanis iam cōcordibus derelinquit. Sed & in hodiernum frugum ferax eſſe dicitur. Iterùm in quodam loco ruris anguſti, cùm res poſceret eccleſiam conſtrui, rupis quædam vicini montis ex parte Orientis obiecta, ex alia verò preterluens fluuius, ſpatium quantum eccleſiæ ſufficeret, denegabat. Et cùm alius omninò non eſſet locus ad conſtruendam eccleſiam, ille fide plenus pernoctâſſe in oratione dicitur. Cumque plena fide ac deuotione Dominum depoſceret, ad lucem coeuntibus populis, inuenta eſt rupes importuna ſeceſſiſſe tantum, quantum ſpatij ad condendam quærebatur eccleſiam. Traduntur & huius beati viri & alia quamplurima, quæ fidem & ſanctitatem ipſius plurimùm commendant. Sed & inter alia quæ luculentiſſimè ſcripſit, etiā catholicæ fidei expoſitionem breuiter editam dereliquit. Vnus Deus pater verbi viuentis, ſapientiæ ſubſiſtentis, & virtutis ſuæ & figuræ, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus Dominus ſolus ex ſolo Deo, figura & imago deitatis, verbum penetrans, ſapientia compræhendens omnia, & virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri, & inuiſibilis ex inuiſibili, incorruptibilis ex incorruptibili, immortalis ex immortali, ſempiternus ex ſempiterno. Vnus Spiritus ſanctus ex Deo ſubſtantiam habens. Et qui per filium apparuit, imago filij perfecti perfecta, viuentium cauſa, ſanctitas, ſanctificationis præſtatrix, per quem Deus ſolus ſuper omnia & in omnibus cognoſcitur, & filius per omnes. Trinitas perfecta, maieſtate, & ſempiternitate, & regno minimè diuiditur neque abalienatur. Igitur neque factum quid, aut ſeruiens in Trinitate, neque ſuperinductum tanquàm ante hoc quidem non ſubſiſtens, & quaſi poſteà ſuperingreſſum. Neque itaque defuit vnquàm filius patri, neque filio ſpiritus ſanctus, ſed inconuertibilis & immutabilis eadē Trinitas ſemper manet.

S. Gregori᷑ diſcordes fratres placat.

Oratione, ſtagnum in terram mutat.

Fluuium ſecedere facit loco, ꝓ extruenda eccleſia.

Spirit᷑ ſanct᷑ perfecta filij Dei imago.

IIII. NONAS IVLII.

Die 4.
De Tranſla. S. Martini, Turonen. cap. 14. lib. 2.

OSeæ & Aggæi Prophetarum. Turonis tranſlatio ſancti Martini Epiſcopi & confeſſoris, & ordinatio Epiſcopatûs eius, & dedicatio Baſilicæ ipſius.

Eodem die in Africa, natalis ſancti Iucundiani martyris in mare merſi. Et in territorio Bituricę ciuitatis, natalis ſancti Lauriani martyris: cuius caput Hiſpalim ad Hiſpanias deportatum eſt.

Apud

Apud Sirmium, ſanctorũ martyrũ Innocentij, & * Sebaſtiæ, cum alijs triginta. *Sabbatiç

* Eodem die Auguſtæ, S. Vdalrici Epiſcopi & confeſſoris. De Vdalrico Surius Tom. 4. Die 5.

III. NONAS IVLII.

Apud Syriam, natalis S. Domitij martyris, qui virtutibus ſuis multa incolis beneficia præſtat.

Itèm Romæ, natalis S. Zoæ vxoris beati Nicoſtrati martyris, quæ dum ad confeſſionem beati Petri Apoſtoli oraret, à paganis arctata, ducta eſt ad patronũ regionis Naumachiæ: à quo primùm in cuſtodiam obſcuriſſimam truſa, & per dies ſex omni ſolatio lucis & victùs fraudata, ſeptimo demùm die à collo & à capillis in arbore ſuſpenſa, adhibito ſubtèr horribili fumo, in confeſſione Domini emiſit ſpiritum. De Zoë vide geſta S. Sebaſtiani To. 1. Surij.

PRIDIE NONAS IVLII.

Natalis Eſaiæ & Iohel prophetarum: & Octauæ Apoſtolorum. Die 6.

Et primus beati Apoſtoli Pauli ingreſſus in vrbem Romam, anno ſecundo Neronis Imperij, cùm iam hæc loca & has prouincias prædicando perluſtrâſſet. Ab Antiochia ipſe cum Barnaba præmiſſus à ſpiritu ſancto poſtquàm iam in Arabia & Cilicia verbum Dei, alijſque prouincijs annunciauerat, peruenit Seleuciam, Cyprum, Salaminam, Paphos, Pergen Pamphyliæ, Antiochiam quæ eſt Piſidiæ, Iconium. Indè ad ciuitates Lycaoniç Lyſtram, Derben, & vniuerſam in circuitu regionem. Indè reuertentes Antiochiam Piſidiæ, deuenerunt Pamphyliam, Pergen: Hinc Antiochiam vndè miſſi fuerant, reuertuntur. Indè propter quæſtionem Circuncisionis in gentibus, Hieroſolymam proficiſcuntur. Deindè rursùs Antiochiam redeunt. Vndè cùm inter eos diſſenſio propter Iohannem, qui Marcus cognominatus eſt, accidiſſet: ſolus Paulus aſſumpto Silea, à fratribus gratiæ Dei traditus, has regiones & inſulas peragrauit. Prædicans Syriam, Ciliciam, Derben, Lyſtram, Phrygiam, & Galatiam regionem, Miſiam, Troadã, Macedoniam, Samothraciam, Neapolim, Philippis, Amphipolim, Apolloniam, Theſſalonicen, Beroen, Athenas, Corinthum. Et indè nauigauit in Syriam, & venit Epheſum, & indè Cæſareã & Antiochiam, & Galatiæ regionem, & Phrygiam. Hinc cùm vellet ire Hieroſolymam dixit ei ſpiritusſanctus, vt reuerteretur in Aſiam. Et cùm peragrâſſet ſuperiores partes, Epheſum venit. Hinc profectus eſt in Macedoniam: & acceſſit Philippis, Troadam, Maſſon, Mitilenem & contra Chium, Samon, Trogilion, Miletum, Choum, Rhodum, Patara. Et indè viſa Cypro, & relicta ea ad ſiniſtram, transfretauit in Syriam. Et indè venit Tyrum, Ptolomaidem, Cæſaream, Hieruſalem. Ibi ligatur à Iudæis, & traditur gentibus. Et indè deſtinatur ad Felicẽ præſidem Cæſaream. Hinc cùm appellâſſet Cæſarem, Romam ad eundem Cæſarem, quem appellauit, mittitur: & enauigauit Sidonem, Cyprum, cui iuxtà erat ciuitas Thalaſſa in inſula Militene, Syracuſas, Regium, Puteolis, Romam, & biennio in libera manens cuſtodia: poſt hæc ad prædicandum dimittitur. Quo tempore, credibile eſt eum ad Hiſpanias perrexiſſe, necdùm Nerone in tanta erumpente ſcelera, quanta de eo narrant hiſtoriæ. De Eſaia habetur plenti To. 6. Iulij. Act. 21.

Romæ, natalis ſancti Tranquillini, patris martyrum Marci & Marcelliani, qui ad prædicationem beati Sebaſtiani credens in Dominũ Ieſum Chriſtum, die Octauarum Apoſtolorum, dum ad beati Pauli confeſſionem oraret, tentus à paganis ac lapidatus, martyrium conſummauit. De eo in geſtis S. Sebaſtiani To. 1. Surij.

Eodem die depoſitio beatiſſimi Goaris confeſſoris. De Goare To. 4. Surij.

NONIS IVLII.

Apud Alexandriam, natalis ſancti Pantæni, viri Apoſtolici, & omni ſapientia adornati, cuius tantum ſtudij & amoris erga verbum Dei fuit, vt etiam ad prędicandum Chriſti Euangelium, omnibus gentibus quæ in Orientis vltimis ſeceſſibus reconduntur, fidei & deuotionis calore profectus ſit, & vſque ad Indiam citeriorem prædicando peruenerit. Vbi reperit Bartholomæum, de duodecim Apoſtolis, aduentum Domini Ieſu iuxta Matthæi Euangeliũ prædicâſſe. Quod Hebraicis literis ſcriptum, reuertens Alexandriam ſecum detulit: vbi præclaram & nobilem vitam beato fine concluſit. Die 7. De eo Euſebius lib. 5. cap 10.

Romæ, natalis beatorum martyrum, Nicoſtrati Primiſcrinij, Claudij Commentariensis, Caſtorij, Victorini, Simphroniani, quos beatus Sebaſtianus credere Chriſtum docuit, & ſanctus Polycarpus presbyter baptizauit. Qui cùm corpora ſanctorum De his vide geſta S. Sebaſtiani To. 1 Surij.

rum per ora Tyberina requirunt, tenti ſunt, & ad vrbis præfectum perducti. Erat iudex Fabianus qui eos hortabatur ad ſacrificãdum, per decem dies minis & blanditijs cum eis agens, & nullum penitùs potuit commouere. Tunc fecit de eis ſuggeſtionem Imperatoribus, quique iuſſerunt eos tertiò torqueri. Cumque nulla ratione compulſi cederent, iuſſerunt eos in mare præcipites dari. Immenſis itaque arctati ponderibus, pelagi fluctibus dati ſunt, vt in loco mundo inter aquas coronam martyrij celebrarent.

Sancti in mare præcipitantur.

* Eodem die Vuilibaldi Epiſcopi & confeſſoris, & Materniani confeſſoris.

Apud Viennam Eooldi Epiſcopi, cuius induſtria delatæ ſunt reliquiæ ſanctorum martyrum Thebæorum ad vrbem Viennam.

VIII. IDVS IVLII.

Die 8. Rom. 16. 1. Cor. 16. Act. 18.

Apud Aſiam minorem, ſancti Aquilæ, & Priſcillę vxoris eius, de quibus in Actibus Apoſtolorum ſcribitur: apud quos beatus Paulus Apoſtolus, propter artificium (erant enim eiuſdem artis, id eſt ſcenofactoriæ, cuius & Apoſtolus) morabatur & operabatur, poſtquàm ipſi in Achaiam ab vrbe Roma venerunt.

De Procopio Sur. ex Metaph. Tom. 4.

In Palæſtina, natalis ſancti Procopij martyris, qui ab Nicopoli ductus Cæſaream, ad primam reſponſionum eius confidentiam, à Iudice Fabiano capite cæſus eſt.

* Apud Herbipolim, natalis ſanctorum martyrum Kiliani & ſociorum eius.

De his Surius.

VII. IDVS IVLII.

Die 9.

Romæ, ad Guttam iugiter manantem, ſancti Zenonis & aliorũ decem millium ducentorum trium.

* al. Tyro

De his fuſius ſcribit Surius Tom. 4 ex MS.

In ciuitate * Tyriæ, natalis ſanctorum Anatholiæ & Audacis, ſub Decio Imperatore. Quorum Anatholia cùm multos in Piceno infirmos, lunaticos, ac dæmoniacos curâſſet, ducta eſt iubẽte Fauſtiniano ad ciuitatem Tyriæ, & diuerſis plagarum generibus vexata. Deindè cum ſerpente tota nocte incluſa, nihil læſa eſt. Quin & ipſum Marſum qui ſerpentem dimiſerat nomine Audacem, manè à ſuo ſerpente deuorandum eripuit, & ad Chriſti martyrium conuertit. Nam ipſe poſthæc ob confeſſionem veritatis in cuſtodiam datus eſt. Ipſa quoquè virgo Chriſti gladio tranſuerberata, cùm ſtaret extenſis manibus in oratione, ità vt per dexterum latus gladius miſſus per ſiniſtrum exiret. Quæ paſſa eſt ſeptimo Iduum Iuliarum. Sepulta autem manè à ciuibus Tyrienſibus. Audax verò, quia de Oriente erat, ab vxore ſua & filijs illuc tranſlatus eſt.

Itèm de Cyrillo, Tomo & die eodẽ.

Eodem die, natalis ſancti Cyrilli Epiſcopi, qui flammis iniectus, illæſus euaſit, ac ſtupore tanti miraculi à Iudice dimiſſus. Cùm rursùs verbum Dei alacriter prædicaret, ac plures efficaciùs ad fidem Chriſti conuerteret, Iudex pœnitentia ductus, capite plecti eum iuſſit, atque optato martyrij fine conſummauit.

In ciuitate Martulana, ſancti Bricij Epiſcopi & confeſſoris, qui ſub Iudice Martiano, poſtquàm os eius lapide cõtuſum eſt, & in eculeo crudeliſſimè excruciatus, in Domini confeſſione perdurans, in carcerem truſus eſt. Nocte autem terræmotu graui ciuitas concuſſa, inter alios plures, etiam Martianum occidit: Et Chriſti confeſſor ab Angelo ſancto, & à beato Petro Apoſtolo viſitatus, atq; ad prædicandum Euangelium confortatus, magnas populorum credentium multitudines omnipotenti Deo lucrifaciens, quieuit in pace. Cuius animam viderunt adſtantes in ſpecie columbæ niueæ cælo recipi.

Itèm apud Aegyptum, S. Serapionis Epiſcopi & confeſſoris.

* Eodem die natalis S. Agilolphi Archiepiſcopi Colonienſis & martyris

VI. IDVS IVLII.

Die 10. De his Surius Tom. 4.

Romæ, ſeptem fratrum filiorum ſanctæ Felicitatis, id eſt: Ianuarij, Felicis, Philippi, Syluani, Alexandri, Vitalis & Martialis, ſub præfecto vrbis Publio, tempore Antonini principis. Primùm auditi, deindè per varios Iudices, vt varijs ſupplicijs laniarẽtur, miſſi. E quibus Ianuarius poſt verbera virgarum & carcerem ad plumbatas occiſus eſt. Felix & Philippus fuſtibus mactati. Syluanus præcipitio interemptus eſt. Alexander, Vitalis, & Martialis capitali ſententia puniti.

Eodem die in Africa, natalis ſanctorum Ianuarij, Marini, Naboris, & Felicis, decollatorum, quorum corpora Mediolanum tranſlata ſunt.

De Rufina & Secunda Surius To. 4.

Romæ miliario decimo, natale ſanctarum Rufinæ & Secundæ ſororum, patre clariſſimo genitarum Aſterio, matre clariſſima Aurelia, ſub perſecutione Valeriani &

ani & Gallieni, iudicibus, Iunio Donato præfecto, & Archeſilao comite. Harum virginum ſponſi Armentarius & Verinus à fide Chriſtianitatis receſſerũt. Pro quare volentes beatæ virgines declinare eorum perſuaſiones inſanas, ad prædiolum ſuum, quod in Tuſciæ partibus habebant, Baſternæ pergebant vehiculo. Quod audientes Armentarius & Verinus, comiti Archeſilao ſuggeſſerunt, qua de cauſa vrbem fugerẽt. Tunc ſceleratiſſimus Archeſilaus cum militibus ſuis equeſtribus iter agentibus, ſanctas Dei virgines in via Flaminia miliario xiiij. compræhendens, atque reuocans ad vrbem Romam, Iunio Donato præfecto obtulit. Qui iuſſit eas in cuſtodias redigi à ſe inuicèm ſeparatas, & in die tertia in ſecretarium duci. In quo Rufinam ingredi iubens, dixit ad eam: Cùm ſi nobilis nata, quid eſt quod ad ignobilitatem deuoluta es? Et cupis eſſe captiua in vinculis, magis quàm libera cũ marito gaudere? Rufina reſpondit: Captiuitas iſta temporalis æternam captiuitatem excludit, & vincula temporalia perpetua vinculorum ligamenta diſſoluunt. Præfectus dixit: Iſtas vanas fabulas & aniles abijce, & ſacrifica dijs immortalibus, vt poſſis tuo ſponſo cum gaudio perfrui, & vſque ad ſenectutem cum gaudio deliciarum attingere. Rufina reſpondit: Duo ſunt inutilia, quæ perſuades, & vnum dubium, quod promittis. Nam dicis me debere idolis ſacrificare, vt in perpetuum peream, & poſt hoc maritum accipere, vt gloriam virginitatis amittam. Poſt iſta duo tam contraria promittis, quòd vſque ad ſenectutem cum gaudio deliciarum attingam, cùm de te ipſo incertus ſis, an ad diem craſtinum attingas. Præſes adduci iuſſit Secundam, vt Rufina ſoror eius in conſpectu ipſius flagellis cæderetur. Quæ cùm vidiſſet ſororem ſuam flagellis cædi, clamare cœpit ad Iudicem: Quid eſt quod agis ſceleratiſſime, & Regni cęlorum inuiſor? Quid eſt quod ſororem meam glorificas, & me exhonoras? Dicit ei Præfectus: Vt video, inſanior ſorore tua es. Secunda reſpondit: Nec ſoror mea inſana eſt, nec ego inſanio, ſed ambæ Chriſtianæ ſumus, & iuſtum eſt vt ſimul cædamur, quia ſimul Chriſtum Dominũ confitemur. Et cùm liberè fidem veritatis faterentur, tunc iuſſit eas Præfectus in tenebroſo loco includi, & fumum ſtercorum fieri. Cùm hoc fuiſſet factum, fumus ille quaſi thymiama exhalabat, & obſcuritas illa quaſi die medio vincebatur. Iterùm iuſſæ ſunt indè tolli, & in ſuis balneis includi, atque in ſolio ardente & non temperato iactari. Vbi cùm fuiſſent poſt duas horas ingreſſi qui earum corpora tollerent, inueniunt intùs ſolium frigidum. Quod audiens præfectus obſtupuit, & iuſſit eas duci, & in medio Tyberis mitti, & vno ſaxo ligato in collo ambarum, præcipitari. Cum quo per dimidiam ferè horam merſerunt: & quę nudæ miſſæ fuerant, in ſuperiore parte fluminis ſiccis veſtibus apparuerunt, Chriſti gloriam decantantes. Quod cùm fuiſſet Iudici nunciatum, dixit Præfectus Archeſilao comiti: Iſtæ quas mihi tradidiſti, aut magica arte nos ſuperant, aut verè in eis ſanctitas regnat. Vndè ſicut eas mihi tradidiſti, ità eas ego tibi reddo, vt tuo arbitrio vel ſententiam accipiant, vel euadant. Tũc Archeſilaus iuſſit eas duci in ſyluam in via Cornelia, ab vrbe Roma miliario decimo, in fundo, qui vocatur Buxo, & illic eas capite percuti, & ſic earum inhumata corpora derelinqui. Sed Domini gratia non defuit in Chriſto credentibus vel defunctis. Nam Plautilla matrona, in cuius prædio hoc factum eſt, vidit eas in viſu ſedentes gemmatas in thalamo, & dicentes ſibi: Plautilla deſine à flagitijs idolorum, & ab incredulitate impia ceſſa, & credens in Chriſtum, veni in rem tuam, & corpora noſtra inueniens, ibi ſepeli. Exurgens autem Plautilla, peruenit ad locum, & inueniens ſanctarum virginum corpora, adorauit, & credidit, & fabricauit ſepulcrum virginum ad laudem Domini Ieſu Chriſti.

S. Rufina prudentiſſime reſpondet iudici. — Cæditur flagellis. — S. Secundæ patiẽdi pro Chriſto deſiderium. — Cæduntur capite.

V. IDVS IVLII.

TRanſlatio ſancti Benedicti Abbatis. Poſtq̃ enim (ſicut ipſe viuens prædixerat) monaſterium eius à gentibus eſt vaſtatum, Domino reuelante, repertum eſt corpus eius, & in Gallias tranſlatum, atque in territorio Aurelianenſi monaſterio quod vocatur Floriacum, condignè ſepultũ. Tranſlatum eſt pariter etiam corpus beatæ Scholaſticæ virginis ſororis eius, atque in partibus Cenomanenſium, religioſorum deuotione conditum. Cuius animam idem vir Dei è corpore egreſſam, vidit in columbæ ſpecie cæli ſecreta penetrare: corpuſque eius ſecum in vno iuſſit poni ſepulcro, vt quorum mens vna ſemper in Deo fuerat, eorum quoquè corpora nec ſepultura ſepararet.

Die 11. — Huius tranſlationis fit mentio in vita ſancti Aigulphi, 3. Septembris To. 5. cap. 1.

Eodem die in Armenia minore, ciuitate Nicopoli, natalis ſanctorum marty-

rum Ianuarij & Pelagiæ. qui eculeo, vngulis, & teſtarum fragmentis diebus quatuor cruciati, martyrium impleuerunt.

De Pio, Pōtificale c. 11.

Romæ in Vaticano, ſancti Pij Papæ, qui ſedit in Epiſcopatu annos octodecim. Sub huius tempore Hermes librum ſcripſit, qui appellatur Paſtor, quia in habitu paſtoris ei Angelus apparuit.

Hildulphi vitam adiecí Tomo 4.

* Itèm Romæ, natalis ſanctorum Stephani, Leontij & aliorum.

* Treuiris, ſancti Hildulphi eiuſdem vrbis Epiſcopi & confeſſoris.

IIII. IDVS IVLII.

Die 12.

APud Aquileiam, natalis ſancti Hermagoræ primi eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, diſcipuli beati Marci Euangeliſtæ.

Mediolani, tranſlatio ſanctorum martyrum Naboris & Felicis.

* al. Iaſonis Act. 21.

Apud Cyprum, natalis beati * Naſonis, antiqui Chriſti diſcipuli.

Apud Cæſaream ſancti Dij.

De Cleto Pontificale cap. 3.

Itèm eodem die, ſancti Cleti Papæ, qui Romæ ſedit annos duodecim. Hic ex præcepto beati Petri Apoſtoli vigintiquinque preſbyteros in vrbe Roma ordinauit: ſepultusque eſt iuxta corpus beati Petri.

III. IDVS IVLII.

Die 13. * al. Silæ. Act. 15. 16. 17. 18.

ESdræ & Iohel Prophetarum.

Itèm natalis ſancti * Sileæ Apoſtoli. Qui cùm eſſet vnus de primis fratribus, & ab Apoſtolis ad eccleſias gentium deſtinatus, prædicationis officium, gratia Domini plenus, inſtanter conſummauit: atque apud Macedoniam in paſſionibus ſuis Chriſtum clarificans, poſtmodùm requieuit.

De Eugen. Surius To. 4. ex Victore.

Apud Africam, natalis ſanctorum confeſſorum Eugenij Carthaginenſis Epiſcopi, fide & virtutibus ac miraculis glorioſi, & vniuerſi Cleri eiuſdem. Qui cæde inediaque macerati, ferè quingenti, vel eo amplius (inter quos quamplurimi erant lectores infantuli) gaudentes in Domino, procùl exilio crudeli extruſi ſunt. In quibus erant nobiliſſimi, Archidiaconus nomine Salutaris, & Mirata ſecūdus in officio miniſtrorum. Qui plurima pro confeſſione catholica perpeſſi ſupplicia, & tertiò confeſſores effecti, glorioſæ in Chriſto perſeuerantiæ titulo illuſtrati ſunt.

De Margar. Surius 20. Iulij.

* Eodem die ſanctæ Margaretæ virginis & martyris.

PRIDIE IDVS IVLII.

Die 14. Iſte Phocas alius fuit ab eo, cuius fit mentio 22. Septemb.

APud Pontum, natalis ſancti Phocæ Epiſcopi ciuitatis Sinopis & martyris. Qui ſub Traiano Imperatore, præfecto Africano, carcerem, vincula, ferrū, ignem etiam pro Chriſto ſuperauit. Cuius reliquiæ in baſilica Apoſtolorum in Gallia ciuitate Vienna habentur.

IDIBVS IVLII.

Die 15. De eo 4. To. Surij.

NIſibi, natalis ſancti Iacobi, magnæ virtutis viri, ità vt ad eius preces ſæpè vrbs diſcrimine liberata ſit. Hic vnus fuit ex numero confeſſorum ſub perſecutione Maximiani, & eorum qui in Nicena ſynodo peruerſitatē Arij homouſij oppoſitione damnauerunt: atque intra muros vrbis ſuæ ex præcepto Imperatoris Conſtantini ad tutelam & munimentum ſepultus, poſteà zelo Iuliani Imperatoris apoſtatæ extra vrbem elatus & conditus. Sed mox eadem ciuitas, tanti patroni orbata reliquijs, Perſarum ditioni ſuccubuit.

Romæ in portu, Eutropij, Sozimæ & Bonoſæ ſororum.

Apud Alexandriam, natalis ſanctorum Philippi, Zenonis, Narſei, & decem infantum.

De Apoſtolorū diuiſione vide Tomo 4 Surij 30. Iulij.

* Eodem die Diuiſio Apoſtolorum.

Apud Carthaginem, natalis ſanctorum Philippi, Catulini diaconi, Ianuarij, Florentij, Iuliæ & Iuſtæ, qui ſunt poſiti in baſilica Fauſti.

* Itèm eodem die S. Reginſuindæ virginis.

XVII. CALENDAS AVGVSTI.

Die 16. De Hilarino fit mētio in geſtis Iohānis & Pauli To. 3. Surij.

IN Oſtia, paſſio ſancti Hilarini, qui ſub perſecutione Iuliani, cùm nollet ſacrificare, fuſtibus cæſus, martyrium ſumpſit.

Apud Antiochiam Syriæ, natalis ſancti Euſtachij Epiſcopi & confeſſoris. Qui ſub Conſtantio principe ob catholicam fidem in Traiahopolim ciuitatem Thraciæ pulſus exilio, ibidèm requieuit.

Tungrenſiū ſcilicet.

* Itèm SS. Monulphi & Gondulphi Epiſcoporum & confeſſorum.

* Itèm alibi ſancti Mammæ.

XVI. CALENDAS AVGVSTI.

IN Carthagine, natalis ſanctorum martyrum Scillitanorum, id eſt Sperati, Narthali, Cythini, Bethurij, Felicis, Aquilini, Lethatij, Ianuarię, Generoſæ, Beſſię, Donatæ & Secundæ, ſub Saturnino præfecto. Qui poſt primam Chriſti confeſſionem in carcerem miſſi, & in ligno confixi, manè gladio decollati ſunt. Horum reliquiæ cum oſſibus beati Cypriani, & capite ſancti Pantaleonis martyris, ex Aphrica in Gallias tranſlatæ, venerantur Lugduni in baſilica beati Iohannis Baptiſtæ. Die 17. De his extat ſermo Auguſt. teſte Poſſidio.

* Itèm Antiſiodoro, S. Theodoſij Epiſcopi & confeſſoris.

XV. CALENDAS AVGVSTI.

APud Carthaginem, natalis ſanctæ Guddenes virginis: quæ Plutiano & Zetâ cōſulibus, iuſſu Rufini proconſulis, quater diuerſis temporibus eculei extenſione vexata, & vngularum horrenda laceratione cruciata, carceris etiam ſqualore diutiſſimè afflicta, nouiſſimè gladio cæſa eſt. Die 18.

Apud ciuitatem Metenſium, ſancti Arnulphi Epiſcopi, qui ſanctitate & miraculorum gratia illuſtris, eremiticam vitam diligens, beato fine quieuit. De Arnulpho Surius 16. Auguſti Tom. 4.

Brixię, depoſitio ſancti Philaſtrij, ipſius ciuitatis Epiſcopi. Qui cùm fuiſſet presbyter ordinatus, ductus amore Dei, relictis omnibus, vniuerſum penè ambitum circuiuit orbis, quatenùs ſequutus veſtigia Pauli Apoſtoli, per ſingula loca animas fraude diaboli deceptas, de ſempiterno ſuis prędicationibus liberaret interitu. Vndè non ſolùm contra gentiles, atque Iudæos, verùm etiam contra omnes penè hæreſes, & maximè contra Arianam perfidiam, quæ tunc nimiùm præualebat, fidei vigore pugnauit: & ob hoc verberibus caſtigatus, ſtigmata Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuo portabat in corpore. Nam & in Mediolanenſi vrbe idoneus cuſtos Dominici gregis fuit, & Auxentio Arianæ perfidiæ Epiſcopo, priuſquàm beatus Ambroſius eligeretur, diuina gratia fultus nimiùm repugnauit. Romæ etiam non exiguo tempore demoratus, multos & publica & priuata diſputatione eſt in fide lucratus. Et quia valdè hæreticos impugnabat, voluit de eorum ſingulis ſectis atque doctrinis nefandiſſimis librum componere: quatenùs ſingularum hæreſum errore patefacto, nullus ab eis ſaltem ſimplex in Eccleſia conſtitutus compræhendi poſſit. De quo beatus Auguſtinus ità dixit: Philaſter Brixienſis Epiſcopus in prolixiſſimo libro, quem de hæreſibus condidit, centum viginti hæreſes arbitratus eſt computandas. De Philaſtrio vide Suriū Tomo 4. S. Philaſtri multos ſua prædicatione cōuertit.

XIIII. CALENDAS AVGVSTI.

NAtalis beati Epaphræ, qui à beato Paulo Coloſſis ordinatus Epiſcopus, clarus virtutibus, martyrij palmam pro ouibus ſibi commendatis virili agone percepit: ſepultus apud eandem vrbem. Die 19. Ad Col. 1. 4. & ad Philemonem.

Itèm eodem die, ſancti Patris noſtri Arſenij, de quo in verbis ſeniorū refertur, quia propter redundationem lachrymarum tergendam, ſudarium ſemper in ſinu vel in manu habuerit. De Arſenio vide Suriū ex Metaph.

Eodem die Hiſpali apud Hiſpaniam, natalis ſanctarum Iuſtæ & Rufinæ. Quæ à Diogeniano præſide compræhenſæ, eculei extenſione & vngularum laniatione vexatæ ſunt, dein truſæ ſunt in carcerem, inedia & doloribus afflictæ. Poſt hæc iuſſit Præſes, vt quocunquè iret, ipſę nudis pedibus ſequerentur. Tandèm Iuſta in carcere ſpiritum exhalauit. Corpus eius in puteum proiectum, & à Gabino Epiſcopo leuatū, in Hiſpalenſi cœmeterio conditum eſt. Rufinę ceruix confracta, & corpus eius igni traditum. Cuius reliquiæ à fidelibus curatæ ſunt. Itèm de Iuſta & Ruf. Tom. 4. S. Rufinæ ceruix confringitur.

* Lugduni, ſancti Ruſtici presbyteri & confeſſoris.

* Itèm Treuiris, S. Martini Epiſcopi & martyris.

XIII. CALENDAS AVGVSTI.

NAtalis beati Ioſeph, qui cognominatus eſt Iuſtus. Hic prædicationis & ſanctitatis officijs ſeruiens, cum beato Mathia, vt numerum duodenum impleret, ab Apoſtolis ſtatuitur. Sed Mathia locum Iudæ proditoris implente, beatus Ioſeph nihilominùs prædicationi inſeruiens, multamque pro Chriſti fide perſecutionem à Iudæis ſuſtinēs, victorioſiſſimo fine in Iudęa quieuit. De quo refertur quòd venenum biberit, & nihil ex hoc triſte pertulerit, propter Domini fidem. Die 20. De Ioſeph Act. 1.

Apud Damaſcum, natalis ſanctorum Sabini, Maximini, Iuliani, Macrobij, Caſſi, Paulæ, cum alijs decem.

* Itèm eodem die, Vulmari & Philiberti Abbatum. Vulmari vitã integrã adieci Tomo 4.

XII. CALENDAS AVGVSTI.

Die 21. De Daniele & trib⁹ pueris, Surius Tomo 4.

Sacros fontes in eccleſia erigere, Apoſtolici inſtituti eſt.

DAnielis Prophetæ. Romæ, natale ſanctæ Praxedis virginis. Hęc cum ſorore ſua Potentiana à ſanctiſſimo patre Pudente, qui fuit edoctus in fide ab Apoſtolo Paulo, in omni caſtitate & lege diuina erudita, poſt tranſitum parentis, vigilijs & orationibus atque ieiunijs aſſiduè vacans, omne patrimonium ſuum ſimul cum prædicta beata ſorore in ſuſtentatione pauperum & Chriſti ſanctorum erogauit. In titulo verò quem pater earum Pudens, nomine beati Paſtoris dedicauit, vnà cum conſilio beati Pij ſedis Apoſtolicæ Epiſcopi, fontem baptiſmi conſtruere ſoror & ipſa ſtudent, vt familia earum die ſancto Paſchæ baptizaretur. Quos ad nonagintaſex numero manumiſſos, beatus Pius aquis ſalutaribus abluit. Indè poſt innumera pietatis opera, poſt multorum martyrũ ſepulturas, (inter quos beatum Symmetriũ presbyterum cum alijs viginti duobus apud titulum ſupradictum manibus ſuis ſepeliuit) qui per martyrij palmam ad regna cælorum tranſierant: eadem beatiſſima virgo migrauit ad Dominum, coronam iuſtitiæ receptura, duodecimo Calendas Auguſti. Sepulta in cœmeterio Priſcillæ via Salaria, iuxta ſororem ſuam atque ſanctum patrem Pudentem poſita.

De eo fuſiùs Antoninus.

Eodem die in Gallijs, ciuitate Maſſilia, natalis ſancti Victoris. Qui perſecutione Diocletiani & Maximiani, cùm eſſet miles, & nec militare, nec idolis ſacrificare vellet, primùm à tribuno ſuo Aſterio in carcerem truſus, ſed omni nocte ad conſolandos & viſitandos infirmos ab Angelo eductus eſt. Deindè iuſſu Eutychij præfecti, retortis brachijs, loris ſubtilibus ligatus, & pedibus fune conſtrictus, per mediam tractus eſt ciuitatem. Poſt hæc fuſtibus crudeliſſimè cæſus, ac ſuſpenſus & taureis cruciatus, cùm exhibuiſſent aram in qua ſacrificaret, & eam nec reſpicere ſuſtinens, de manu ſacerdotis calce excuſſiſſet, pedem ei præſes iuſſit incidi. Ad vltimum in cõfeſſione perſiſtens, miſſus eſt in molam piſtoriam, in qua ſparſum granum vertigine animalis macerari ſolet, atque ità contritus, martyrium cõſummauit. Paſſi ſunt cum eo tres milites, Alexander, Felicianus, & Longinus. Qui dum eum nocturno ſilentio in carcere cuſtodirent, viſitantibus illum Angelis ſanctis; tanto claritatis fulgore obſtupefacti, atque ad eius genua prouoluti, credentes in Chriſtum, nocte eadem in mari baptizati ſunt, & ſequenti die, ante conſummationem beati martyris, gladio iugulati. Puer quoquè Eleutherius, qui dum ad ſepulcrum eius oraret, emiſit & ſpiritum.

S. Victor in mola piſtoria conteritur.

Socij eius gladio iugulantur.

* Eodem die, ſancti Arbogaſti Epiſcopi & confeſſoris.

XI. CALENDAS AVGVSTI.

Die 22. De ea Suri⁹ Tom. 4.

NAtalis ſanctæ Mariæ Magdalenæ, de qua, vt Euangelium refert, ſeptem dæmonia eiecit Dominus. Quæ etiam, inter alia dona inſignia, Chriſtum à mortuis reſurgentem prima videre meruit.

Philip. 4. De Platone Surius ex Metaph. Tom. 4.

Et beatæ Syntyches, quæ Philippis dormit ſepulta: de qua beatus Apoſtolus Paulus ſcribit Philippenſibus: Euchodiam rogo, & Syntychen deprecor, idipſum ſapere in Domino.

Ancyra Galatiæ, natalis ſancti Platonis martyris: cuius geſta habentur.

X. CALENDAS AVGVSTI.

Die 23. De Apoll. Surius.

APud Rauennam, natale ſancti Apollinaris Epiſcopi. Hic Romæ ordinatus à beato Petro Apoſtolo, Rauennam directus eſt. Vbi cùm perueniſſet, nõ longè ab vrbe Rauenna manſit apud quendam militem Hirenæum nomine, cuius filius erat cæcus. Quem ad ſe perductum, facto ſigno Crucis, illuminauit, ac ſic parentes illius poſtmodùm baptizauit. Matronam verò cuiuſdam tribuni militũ, nomine Theclam, quæ plurimis annis grauiſſima tenebatur infirmitate, cùm in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, manum appræhẽdens eius, de lecto ſanatam erexiſſet, tribunum cum vxore eadem, & filios, ac familiam ipſorum in Chriſtum credentes baptizauit. In cuius domo poſtmodùm intra vrbem Rauennam Miſſas & baptiſmata agebat cum diſcipulis ſuis per xij. annos. Ordinauit autem duos presbyros, Adheretum, & Calocerum: Martianum verò nobiliſſimũ virũ, & Leucadium philoſophum, diacohos, & ſex clericos ſtatuit, cum quibus die noctuque pſalmos canebat. Nunciatumq́ue eſt duci Saturnino. Qui producẽs eum, ſtatuit ante pontifices Capitolij Rauennatis. A quibus nimia cæde mactatus, eiectuſque ad mare, ſemiuiuus relinquitur. Quem diſcipuli eius colligẽtes, adhibuerunt ei curam. Poſt menſes ſex Bonifacium nobiliſſimũ virum, qui obmutuerat, ſanaturus ad domum

Ecce Miſſarum, baptiſmatis, & ordinũ eccleſiaſticorum vſum antiquiſſimum.

eius

eius veniẽs, puellam immundum ſpiritum habentem, deindè Bonifacium, ſolutò vinculo linguæ eius, ſanauit. Vbi quingenti homines Chriſto crediderunt. Non poſt multos dies à paganis tentus, & diutiſſimè fuſtibus cæſus eſt, ac nudis pedibus ſuper prunas impoſitus, & indè ab vrbe pulſus. Sed non longè à muro habebant Chriſtiani tugurium, vbi Miſſas faciebat, in mari verò baptizabat. Ibique timentes Deum de facultatibus ſuis miniſtrabant ei. Poſt plurimos annos etiam ad Aemiliam perrexit, verbum Domini prædicare, faciens multas virtutes in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tempore quo reuerſus eſt, Rufi patricij filiam à morte corporis ſuſcitauit, quam Chriſto virginem firmauit, matre cum familia promiſcui ſexûs trecentis quatuor baptizatis. Peruentum eſt autẽ ad Cæſarem de beato viro, & quòd domus Rufi Patricij obediret Chriſto. Et mittens Rufo ſucceſſorem, ſcripſit Vicario Præfecto prętorij Meſſalino, vt aut dijs inclinaret Apollinarẽ, aut longè in exilium traderetur. Quem accerſitum Vicarius, poſt interrogationẽ exutum veſte virgis cædi fecit, & aqua bulliente plagas eius infundi, & eculeo ſuſpenſum torqueri, ac ſaxo os eius contundi, & cum grauiſſimo ferri pondere oneratum includi in carcere horrifico, atq; in ligno extendi, vbi ab hominibus quidem negligitur, ſed ab Angelo publicè paſcitur. Quarto die iudex de carcere productum, catenatum, in naui poſitum in exilium direxit. Tres autẽ viri cum de clero ſecuti ſunt, qui & miniſtrabant ei. Mortuis verò omnibus tempeſtate maris & naufragio, ipſe cum clericis & duobus militibus euaſit, quos Chriſto ilicò conſecrauit lotos aqua ſalutari. Et tranſitũ faciẽs poſt Corinthum per Myſiam, leproſum cute mundatum in Chriſto lauit. Deindè ad ripam Danubij perueniens, multos fide ſibi ſociauit. Et quęrentibus eum incredulis occidere, in partes Thracię deſcendit. Et cùm ibi dies aliquot feciſſet, & in templo Serapis præſentia ipſius obticuiſſet dęmon, tandèm rogatus ſpiritus reſponſum dedit: Quia diſcipulus Petri Apoſtoli Ieſu Chriſti huc venit, & ligauit me. Hic niſi fuerit ab his locis expulſus, vobis dare reſponſa nõ poſſum. Inquiſitus inuentus eſt B. Apollinaris, & diſcuſſus, diutiſſimè fuſtibus cæditur; & vſq; ad mare perductus à Rectore prouinciæ, naui currenti ad Italiam cum ſuis hominibus ſuperimponitur. Itaq; poſt tertium annum Rauennã ingreditur, deindè poſt dies aliquot ſubita ſeditione orta in ciuitate irruentibus paganis, ligatus ad forum perducitur. Ibi cæſus, ac vulneratus eſt. Exindè pontifices Capitolij egerũt, vt ad templũ Apollinis duceretur. Quò cùm perueniſſet, facta oratione, ſimulacrum ſolutum, & templum deſtructum eſt. Pagani hoc videntes, clamabant: Senex impius interficiatur. Et tradiderunt eum iudici, cui nomen erat Taurus, qui habebat filium naturalem cæcum natum, quem in nomine Chriſti ſanctus Apollinaris illuminauit, multis ſtupefactis, & conuerſis ad Dominum. Manſit autem in prędio Tauri præſidis annis quatuor. Erat enim ab vrbe miliario ſexto, vbi concurrebant Chriſtiani, & docebantur ab eo. Et quacunq; infirmitate quis detinebatur, ad eum perductus ſanabatur. Igitur inuidioſa relatio pontificum Capitolij cucurrit ad Cęſarẽ aduersùs beatum Apollinarem. Qui mox edixit, Vt ſi dijs quis temerario ore iniuriã inferret, aut ſatisfaciat, aut vrbe priuetur. Quæ iuſſio mox percurrit ad Demoſthenẽ Patriciũ. Qui exquiſitione miſſa, ſanctũ Apollinarẽ ſibi exhiberi iubet: quẽ auditũ tradidit in cuſtodia cuidã Centurioni occultè Chriſtiano, cogitans quibus cruciatibus eum perderet. Qui media nocte laxauit eum, vt fugeret. Cumq; fuiſſet paganis cognitũ, ſequentes eum, non longè à porta appræhenderunt, & tam diù cæſus eſt, quouſq; æſtimaretur mortuus. Exindè collectus eſt à diſcipulis, & perductus eſt in vicum, vbi leproſi morabantur. Et ſeptem dies ſuperuixit, admonens ſemper Eccleſiam, nè à fide Chriſti diſcederet. Ità martyr glorioſiſſimus Apollinaris in laude Chriſti defunctus, ſepultus eſt foris murũ, & clauſum in arca ſaxea ſub terra corpus eius miſſum eſt. Hic ab Antiochia ſequutus Apoſtolum Petrum, & ab vrbe Roma ab eodem Apoſtolo miſſus Rauẽnam, rexit Eccleſiam annis xxviij. menſe vno, diebus quatuor. Paſſus vltimum martyrium ſub Veſpaſiano Cæſare, & Demoſthene Patricio, x. Calendas Auguſti.

[Margin: Cæditur à paganis. — Suſcitat mortuam. — Ab Angelo viſitatur. — Leproſum in vtroque homine curat. — Fuſtibus cæditur. — Cæcum illuminat. — Cæditur à paganis vſque ad mortem.]

* Eodem die, S. Liborij Epiſcopi ciuitatis Cenomãnenſis & confeſſoris. — De Liborio Surius To. 4

IX. CALENDAS AVGVSTI.

Die 24.

APud Italiam in Tyro, quæ eſt circa lacum Vulſinum, natale ſanctæ Chriſtianæ virginis. Quæ in Chriſtũ credens, deos aureos Vrbani patris ſui præfecti contriuit, & pauperibus diſtribuit. Ob hoc iubẽte patre, alapis afflicta, verberibus dila-

S.Chriſtina torretur ignibus. niata,ferro onuſta,in carcerem coniecta eſt. Poſt hoc cùm diutiſſimè & crudeliſſimè dilaniaretur,de carnibus ſuis patri in faciem proiecit.Cumq; alligata rotę,igni ſuppoſito,& fuſo deſupèr oleo torreretur,erumpens flamma mille gentiliũ interfecit.Iterùm carceri tradita,Angelo viſitãte,ſanata eſt,& refecta. Deindè cum magno ſaxi pondere in lacum Vulſinum iactata,Angelico prǽſidio liberata eſt.Quam ſucceſſor patris eius Dion,multis iterũ ſupplicijs afflixit. Sed orante illa,ſimulacrũ Apollinis, quod adorare iubebatur,in fauillã ſubitò redactum eſt. Quo miraculo tria milia hominum ad fidem Chriſti conuerſa ſunt. Nouiſſimè ſucceſſor prædicti Iulianus, poſt fornacem candentẽ, vbi quinq; diebus illæſa permãſit, poſt ſerpẽtes à venefico immiſſos,ſed Chriſti fide ſuperatos,poſt abſciſſionẽ linguæ, ſagittis eam configi præcepit. Sicque martyrij curſum cõſummauit,anno ętatis ſuę vndecimo. Sagittis cõfecta obit.

Itèm Romæ via Tyburtina,miliario nono,natalis S.Vincentij martyris. Apud Emeritam Hiſpanię ciuitatẽ,natalis ſancti Victoris,qui cum duobus fratribus Stercatio & Antinogeno diuerſis examinatus ſupplicijs,martyrium conſummauit.

Harũ paſſio habetur in vita S.Chriſtoferi. Eodem die,natalis ſanctarum Nicetæ & Aquilinæ.Quæ ad prædicationẽ S.Chriſtoferi martyris,ad Chriſtũ conuerſæ,martyrij palmã capitis abſciſione ſumpſerũt.

Et apud Amiterninam ciuitatem,militum octoginta trium.

VIII. CALENDAS AVGVSTI.

Die 25. Act.12. NAtalis beati Iacobi Apoſtoli, fratris Iohannis Euangeliſtæ,qui decollatus eſt ab Herode Rege Hieroſolymis,vt liber Actuum Apoſtolorum docet. Huius beatiſſimi Apoſtoli ſacra oſſa ad Hiſpanias tranſlata,& in vltimis earum finibus,videlicet contra mare Britannicũ condita,celeberrima illarum gentium veneratione excoluntur.

De eo vide Suriũ To.4. Eodem die in Lycia ciuitate Samo, ſancti Chriſtophori, qui virgis ferreis attritus,& à flammis æſtuantis incendij Chriſti virtute ſaluatus,ad vltimum ſagittarum ictibus confoſſus,martyrium capitis obtruncatione compleuit.

De Cucuphate Suri⁹ Tomo 4. In Hiſpanijs ciuitate Barcinona, S. Cucufatis martyris, qui ex ciuitate Scillitana oriundus fuit,& Barcinonæ ſub Galerio proconſule,& Maximiano,& Rufino paſſus. Primò grauiſſimè tortus & cæſus,deindè catenis adſtrictus in craticula ſuperextenſus,aceto & ſinapi perfuſus,aſſari iuſſus eſt. Cùm verò ab igne & flammarum globis illęſus apparuiſſet,ex præcepto impij iudicis extra ciuitatẽ ductus, in ignem copioſum iterùm proiectus eſt.Quo diuino nutu extincto, iterùm ferro vinctus in cuſtodia retruſus eſt. Vbi diuino ſplendore cõſolatur. Iterùm cardis ferreis,& taureis crudeliſſimè cæſus,in vltimo, dictata ſentẽtia, Cucufatẽ rebellẽ principum,& dijs ſacrificare nolentem, gladio feriri iubemus, viij. miliario à Barcinona perductus,ferroq; animaduerſus,martyriũ cõſummauit. Cuius corpus à Chriſtianis cum reuerentia ſepelitur. Vndè poſtmodùm tranſlatũ non longè à Pariſiorum ciuitate in eccleſia beatorum martyrum Dionyſij & Eleutherij,cum honore tumulatũ eſt. Capite cæditur.

Trãſlationẽ Germani 4. Tomo adieci. Eodem die Pariſius, depoſitio ſancti Germani Epiſcopi.

Metis, natalis ſanctæ Glodeſindis virginis.

VII. CALENDAS AVGVSTI.

Die 26. De Hyacintho Surius Tom.4 ex MS.codice. ROmę in portu,natale ſancti Hyacinthi ſub conſulari Leontio,Luxurio primo ciuitatis Terracinæ tradente.Qui miſſus in ignẽ nullo modo lædi potuit.Indè prę̨cipitatus in validiſſimũ torrentem,incolumis eiectus eſt ad litus. Nũciatur hoc cõſulari Leontio,& miſit ſpiculatorẽ cum militibus,vt eũ cõprę̨henſum gladio ferirent. Tunc quędam matrona religioſa, nomine Iulia,veniens nocte cum ſeruis ſuis,collegit corpus eius,& cum honore ſepeliuit in prædio ſuo iuxta vrbẽ Romã.

De eo Act.19 Rom.16. 2.Tim.4. Eodem die,natalis beati Heraſti, qui Philippis à beato Paulo Apoſtolo Epiſcopus relictus,ibi martyrio coronatus quieuit. * Treueris,ſancti Beati confeſſoris.

VI. CALENDAS AVGVSTI.

Die 27. De eo in vita S. Pantaleonis ca. 3. & cæteris APud Nicomediã,natalis S. Hermolai presbyteri, cuius doctrina B. Pantaleon ad fidẽ cõuerſus eſt.Qui tentus à Maximiano, capitali ſententia ob confeſſionem Chriſti punitus eſt. Eodem die in Sicilia, S. Simeonis monachi.

V. CALENDAS AVGVSTI.

Die 28. Surius de eo,Tom.4 ex Metaph. NIcomediæ, paſſio ſancti Pantaleonis. Qui cùm iubente Maximiano artem diſceret Medicinę,à presbytero Hermolao ad fidẽ Chriſti cõuerſus,multa miracula fecit,patremq; ſuũ ſenatorẽ Euſtorgiũ Chriſti fidei ſubiugauit.Ob quã cauſam tentus ab eodẽ Maximiano,eculei pœna & lampadarũ exuſtione cruciatus (ſed inter hæc Domino ſibi apparẽte refrigeratus) tãdẽ ictu gladij martyriũ cõſummauit.

Eodem

Eodem die Lugduni, ſancti Peregrini preſbyteri, cuius beatitudinem miraculorum gloria teſtatur.

IIII. CALENDAS AVGVSTI.

ROmæ via Aurelia, beati Felicis Pontificis, ſub Conſtantio filio Conſtantini. Idem Conſtantius Auguſtus, concilium hæreticorum, ac Valentis & Vrſacij Arianorum approbans, quia & ipſe Arianus erat, ab Euſebio Nicomedienſi rebaptizatus, eiecit ſanctum Felicem Vrbis Epiſcopum de ſede Epiſcopatûs ſui. Et facta eſt perſecutio magna in clero, ità vt preſbyteri & clerici plures necarentur & martyrio coronarentur. Depoſitus ſanctus ac beatiſſimus Papa Felix, habitauit in prædiolo ſuo, quod eſt via Portuenſi. Et agentibus poſtmodùm hæreticis, exindè leuatus, ductus eſt ad ciuitatem, & capite truncato, martyrio coronatur quarto Idus Nouembris. Exindè raptum corpus eius à preſbyteris & clericis, & ſepultum in baſilica quam ipſe conſtruxit via Aurelia, quintodecimo Calendas Octobris, in miliario ſecundo. Cuius natalis celebratur quarto Calendas Auguſti, Sedit autem in Epiſcopatu anno vno, menſibus tribus, diebus duobus.

Die 29. Iſte Felix fuit eius nominis II. de quo in Pontificali Damaſi cap. 37.

Capite truncatur.

Eodem die, depoſitio ſancti Lupi Epiſcopi de Trecas. Qui cum Germano venit in Britanniam, & quinquagintaduobus annis ſacerdotio functus eſt. Qui tempore Regis Attilę, qui Galliam vaſtabat, (ſicut in eius hymno canitur, Dum bella, cuncta perderent) orando Trecas muniuit.

De S. Lupo Surius Tomo 4 ex ms. codice.

Itèm eodem die, natale ſanctorum martyrum Simplicij, Fauſtini & Beatricis, tēporibus Diocletiani & Maximiani. Qui poſt multa ac diuerſa ſupplicia iuſſi ſunt capitalem ſubire ſententiam. Et ligato ſaxo in collo eorum, iactari per pontem, qui vocatur lapideus in Tyberinis reumatibus. Quorum corpora Dei nutu inuenta ſunt à beata ſorore eorum Beatrice, & à beatis preſbyteris Criſpo & Iohanne, & ſepulta ſunt in loco, qui appellatur Sextum Philippi, via Portuenſi, quarto Calendas Auguſti. Beatrix autem ſoror martyrum cùm oraret apud venerabilem Lucinam, factum eſt, vt quidam vicinus poſſeſſor ambiret poſſeſſiunculā eius. Pro hoc itaque fecit teneri ſanctam Beatricem, & duci ad ſacrificandum. Tunc beata Beatrix exclamauit: Chriſtiana ſum, non ſacrifico dæmonijs. Ducta eſt itaque, & carcerali cuſtodiæ mancipata. Cumque in Dei nomine liberè ageret, fecit eam ambitioſus Lucretius præfocari noctu. Quam venerabilis Lucina iuxta ſanctos martyres germanos eius ſepeliuit, quarto Calendas Auguſti. Poſt hoc ingreſſus prædium ſanctorum Lucretius dum ibi epularetur, quædam mulier infantulum lactabat. Qui infantulus coram omnibus in conuiuio vocem emiſit: Audi Lucreti, Occidiſti, & inuaſiſti, eccè datus es in poſſeſſionem inimici. Ad hanc vocem inuaſus eſt à maligno ſpiritu ibi in conuiuio, & per tres horas vexatus emiſit ſpiritum.

De his in geſtis Anthimi & Silinnij Tomo 3. Surij.

Ambitione Lucretij S. Beatrix præfocatur.

Lucretij interitus.

Itèm Aurelianis ciuitate, depoſitio ſancti Proſperi Epiſcopi.

III. CALENDAS AVGVSTI.

ROmæ, natale Abdon & Sennes ſubregulorum, ſub Decio Imperatore. Quos Decius in Corduba ciuitate Perſarum ſibi præſentari iuſſit. Quibus & dixit: Sic ſtulti facti eſtis, vt non recordemini, quia non colentes deos traditi eſtis in manus Romanorum, & noſtras? Cui beatus Abdon: Magìs nos victores facti ſumus, Deo fauente, & Domino Ieſu Chriſto, qui regnat in æternum. Iubente igitur Decio, vincti catenis recluſi ſunt in arcta cuſtodia. Tunc dixit Abdon ad Sennen: Eccè gloria quam ſemper ſperauimus. Poſt menſes quatuor veniens Decius Romam, & adducens ſecum beatos Abdon & Sēnen catenis vinctos, iuſſit omnem ſenatum conuocari, & fecit conuentum in Tellude cum Valeriano præfecto v. Calendas Auguſti, & iuſſit ſibi præſentari Abdon & Sēnen maceratos diuerſis pœnis. Et dixit ad Senatum: Dij deæque tradiderunt hoſtes ferociſſimos in manus noſtras. Eccè inimici Reipublicæ & Romani Imperij. Et introducti ſunt ornati auro, & lapide precioſo, vincti catenis. Omniſque Senatus mirari cœpit in adſpectibus eorum. Et cùm conſtanter Chriſtum in conſpectu eorum faterentur, Decius iratus iuſſit Valeriano præfecto, vt ſi non adorarent deum Solem, ferarum morſibus interirent. Qui denudauit eos, & duxit ante ſimulacrum Solis iuxta amphitheatrum, vt ſacrificarent. Verùm illi contemnentes expuerunt in ſimulacrum Solis. Tunc Valerianus iuſſit, vt cum plumbatis cæderentur. Deindè introducti in amphitheatrum, & dimiſſi ſunt eis leones duo, & vrſi quatuor, qui rugientes venerunt ad pedes ſanctorum, & nullatenùs recedentes cuſtodiebant eos. Valerianus verò plenus furore,

Die 30. De his habetur in paſſione ſancti Laurentij.

A feris non læduntur ſancti Dei.

rore,iuſſit gladiatores introire,& beatos ſubregulos interficere,& ligare pedes eorum,& ante ſimulacrum Solis iactare. Vbi iacuerunt corpora ſanctorum tribus diebus. Poſt triduum venit quidam Quirinus Chriſtianus ſubdiaconus,qui manebat iuxta amphitheatrum,& collegit noctu corpora,& recondidit in arca plumbea in domo ſua iij.Calendas Auguſti, vbi latuerũt vſque ad tempora Conſtantini. Tunc ſe reſerantes beati martyres,leuati ſunt,& tranſlati in cœmeterio Pontiani.

* Eodem die ciuitate Antiſiodoro,ſancti Vrſi Epiſcopi & confeſſoris.

Eodem die apud Aphricam in ciuitate Tuburba lucernariæ,natale ſanctarum virginum Maximæ,Donatillæ & Secundæ. Quæ perſecutione Gallieni ſub Anolino Iudice paſſæ ſunt. Qui interrogatione facta diſtulit audientiam,& beatas virgines & ſorores,Maximam & Donatillam,ad ciuitatem Tuburbitanam perduci iuſſit: quibus nec panem nec aquam ſubminiſtrari præcepit,ſed aceto & felle potari. Videns autem beatiſſimarũ fiduciam,exarſit in iram,& iuſſit vt vrgerentur ambulare. Erat quædam puella in ſuperioribus domûs ſuæ conſtituta, annorum duodecim, nomine Secunda. Cui dum multæ nuptiarum conditiones offeruntur, omnes contempſit, & vnum Deum dilexit. Hæc accenſa ſpiritu Dei, cùm videret commartyres ſuas Maximam & Donatillam tranſeuntes,(fuit enim in ſuperioribus domûs eius mœnianum vbi ſtabat) & ſanctarum virginum pulchritudinem fidei oculis conſideraret,cognouit & decreuit ad ſimilem gratiam peruenire. Et nè aliquis prohiberet honeſtè deſcendere,vt impedimenta vitaret, nec opes,nec nationem ſuam contemplata eſt,nec patrem carnalem curauit,ſed relictis omnibus vnum authorem caſtitatis Deum quæſiuit, quem in æternum poſſedit, & tenuit. Cùm ergò egrederentur beatæ martyres & procederent, Secunda feſtina clamabat poſt eas:Nolite me dimittere,veniam vobiſcum. Et ſimul cum illis ciuitatem Turburbitanam ingreſſa eſt. Alia die hora tertia Anolinus proconſul pro tribunali cõſedit, & Maximam & Donatillam ſibi præſentari præcepit, & ad tormenta elidi. Et cùm cæderentur,iuſſit calcem ſuper plagas earum ſpargi, & fricari. Deindè in eculeo extendi & torqueri,& ſtatuam ad libandum offerri,deindè in craticula ad carbones igneos ſterni, & prunas ardentes ſuper capita earum adijci, poſtmodùm in theatro ad delubrum deponi,& ab omnibus conculcari. Tunc ex officio dictum eſt,eſſe cum eis puellam aliam,nomine Secundam : quam ſuo iudicio Anolinus proconſul applicari iuſſit. Cumque adeſſet,ait : Chriſtiana es,an pagana ? Secunda dixit : Chriſtiana ſum.Statim Anolinus ipſam cum Maxima & Donatilla ad beſtias damnauit,& eas ferro vinctas ad ſpectaculum populi adduci præcepit. Quæ cùm inducerentur, in media arena oſculatæ ſunt ſe inuicèm vt martyrium pace complerent. Vrſus autem ferociſſimus ac ſæuiſſimus ilicò eis laxatus,in manſuetudinem verſus, earum veſtigia linxit potiùs quàm momordit. Iratus Anolinus, quia ſe furente beſtias mites vidit, loquutus cum concilio,ſententiam ex tabella recitauit : Maximam,Donatillam,&Secundam,in ſuperſtitione ſua perdurantes,quæ diuerſas pœnas pertulerunt,& beſtijs obiectæ ſunt,& dijs noſtris ſacrificare noluerunt, gladio animaduerti iuſſi. Maxima, Donatilla, & Secunda dixerunt : Deo gratias. Et conſummatæ ſunt tertio Calendas Auguſti.

Sanctæ virgines felle potantur.

Sanctæ dirè cruciantur.

Damnãtur ad beſtias.

Cæduntur gladio.

PRIDIE CALENDAS AVGVSTI.

Die 31.

CAEſareæ,paſſio ſancti Fabij martyris. Qui cùm ferre vexilla præſidialia recuſaret, primùm diebus aliquot in carcerẽ truſus eſt. Deindè productus ſiſtitur ante tribunal. Interrogatus ſemèl & iterùm, in Chriſti confeſſione perdurat. Et mox à furibundo iudice capitali ſententia condemnatur. Poſt hæc inhumatum corpus cuſtodiri iubetur : Quod poſt triduum reticulo inſutum, in maris profunda, ſeorsùm caput, ſeorsùm cadauer immergitur. Sed Domini virtute reſciſſo reticulo, membra capiti reuocantur, & ſcapulis ceruix cum indicijs paſſionis adiungitur. Atque ità ſuæ integritati redditum corpus, vnda blandiore ad Caternitanum litus euectum, condigno cultu à fidelibus tumulatum eſt.

S. Fabius capite plectitur.

* Antiſiodori,natalis ſancti Germani, eiuſdem vrbis Epiſcopi & confeſſoris, apud Rauennam defuncti.

De Germano fuſiſſimè Surius Tomo 4.

AVGVSTVS HABET DIES XXXI.
LVNAM VERO VIGESIMAMNONAM.

CALENDIS AVGVSTI.

ROMAE, ſancti Petri ad vincula. Die 1.
Antiochiæ, natalis ſanctorum Machabæorum. De vinculis Petri, Itém de Machabęis, Surius Tomo 4 ſecundæ edit.
Apud Italiam, ciuitate Vercellis, beati Euſebij Epiſcopi & * confeſſoris, qui ob confeſſionem fidei à Conſtantio principe Scythopolim, & indè Cappadociam relegatus, ſub Iuliano Imperatore ad Eccleſiam ſuam reuerſus eſt. Nouiſſimè perſequentibus Arianis martyriũ paſſus.
Apud Arabiam, ciuitate Philadelphia, ſanctorum martyrum Cyrilli, Aquilæ, Petri, Domitiani, Rufi, Menandri, vna die coronatorum.
In Hiſpanijs, ciuitate Gerunda, natalis ſancti Felicis martyris, qui de Scillitana ciuitate oriundus, cùm perſecutiones in Hiſpanijs aduersùs Chriſtianos agi cœpiſſent, aſſcenſa mercatorum naui, amore martyrij ocyùs accurrit. Et cùm aliquandiù apud Barchinonam, Empurias, & Gerundam, verbum Dei prædicans plurimos in fide confortâſſet, & fama eius longè lateque crebreſceret, iubente Datiano, repentè à Rufino officiali tentus eſt. Cumque nomen Chriſti confidentiſſimè fateretur, primò fuſtibus cæſus, & in ima carceris truſus, deindè manibus pedibusque ligatis, negato cibo & potu, in loco ſqualido proiectus, poſt hoc etiam catenis grauioribus vinctus, per totas plateas ab indomitis mulis tractus, & penè in fruſta diſcerptus eſt. Deindè miſſus in carcerem, nocteque ab Angelo viſitatus, facto die ad certamina reuocatus eſt. Tunc vngulis excoriatus, capite inuerſo ab hora tertia vſque ad veſperam ſuſpenſus, nullum penitùs ſenſit dolorem. Deindè in carcerem Rufinus eum trudi præcepit, vbi per totam noctem ſplendor copioſus effulſit. Sed & voces Angelorum pſallentium auditæ ſunt. Quod cùm nunciatum fuiſſet Rufino à cuſtodibus, iuſſit eum manibus poſt tergum ligatis in maris profundum mergi. Ibi continuò vincula eius dirupta ſunt, & Angelis ſibi manum tenentibus, ſuper vndas deambulans ad litus peruenit. Tunc Rufinus iuſſit iterùm cutem eius vngulis detrahi, ac deindè vſque ad oſſa laniari, & tam diù vulnera vulneribus inſtaurari, vſque dum inuictum Chriſto ſpiritum reddidit. Corpus eius Gerundæ in monumento, quod ipſe ſibi præparauerat, conditum eſt, Nonis Auguſti.

Amor martyrij in ſancto Felice. — *Ab Angelo cōfortatus.* — *Laniatus vſque ad oſſa, reddit ſpiritum.*

IIII. NONAS AVGVSTI.

ROmę, in cœmeterio Calixti, natale ſancti Stephani Papę & martyris, ſub Valeriano & Gallieno Imperatoribus. Qui cùm perſecutio ſæua graſſaretur, beatus Stephanus congregato vniuerſo clero ſuo, hortabatur eos vt pro Chriſto coronam martyrij alacriter ſuſciperent. Ordinauerat autem tres presbyteros, & vij. diaconos, & clericos xvj. cum quibus de regno Dei aſſiduè docebat. Diuina autem gratia procurante, occurrebant multi ex gentilibus, & honeſti viri, vt baptizarentur ab eo. Inter quos Nemeſius Tribunus cum omni domo ſua, filiaque ipſius nomine Lucilla, quæ cæca per beatum Stephanum illuminata fuerat, & Olympius alter Tribunus cum vxore ſua Exuperia, & filio Theodolo, & quotquot crediderant in domo Olympij, qui poſteà glorioſa confeſſione martyrium meruerunt. Celebrabat autem Miſſas atque concilia per cryptas martyrum. Factum eſt autem vt Valerianus & Gallienus perſequutores nominis Chriſti, ſummo requirerent ſtudio beatum Stephanum, vt eum, & clericos eius diuerſis afficerēt pœnis. Miſerunt itaque multitudinem militum, & tenuerunt eum cum multitudine clericorum, presbyterorum, & diaconorum. Qui veniens ad tribunal Valeriani, ſolus introiuit. Cui Valerianus: Tu es Stephanus, qui Rempublicam conaris euertere, & perſuaſionibus atque hortationibus malis populum à deorum recedere ſuades cultura? Beatus Stephanus dixit: Ego quidem non euerto Rempublicam, ſed hortor, vt derelictis dæmonijs, quæ adorantur in idolis, ad Deum viuum & verum redeant, creatorem cęli & terrę, & cognoſcant Chriſtum Ieſum filium Dei eſſe, qui cum patre & ſpiritu ſancto ſolus eſt ſempiternus, vt non pereant cum diabolo in interitum

Die 2. De eo Surius Tomo 4. — *Ecce Miſſarum celebrationē in Eccleſia antiquiſſimam.*

teritum ſempiternum. Tunc Valerianus iuſſit eum duci ad templum Martis, & ibidèm dictata ſententia, capite truncari, ſi non acquieſceret adorare nefandi Martis ſimulacrum. Perductus beatus Stephanus à militibus forâs muros Appię portæ ad templum, leuatis oculis ad cælum, dixit: Domine Deus pater Domini mei Ieſu Chriſti, qui turrim confuſionis Babyloniç deſtruxiſti, deſtrue nunc & hunc locum, vbi diabolica ſuperſtitione per idolorum culturam animæ pereunt populorum. Et ſtatim facto fragore tonitrui cum terroribus coruſcationum, corruit maxima pars templi, & milites pauefacti fugerunt. Beatus verò Stephanus perrexit cum omnibus Chriſtianis ad cœmeterium ſanctæ Lucinæ, & multis eos conſolatus ſermonibus, obtulit pro eis ſacrificium Deo omnipotenti. Quæ geſta audiens Valerianus, miſit plurimos militum, qui beatum Stephanum punirent. Qui venientes inuenerunt ſacrificium Deo offerentem, intrepidumq́ue & conſtantem ante altare ſolennia incœpta perficientem. Et in eodem loco eum in ſua decollauerunt ſede iiij. Nonas Auguſti. Cuius corpus Chriſtiani populi ſepelierunt in eadem crypta cum ipſa ſede, vbi adſtans ſanguis eius effuſus eſt in loco, qui appellatur hodiè cœmeterium Calixti. Sedit autem in Epiſcopatu annos vij. menſes v. dies duos. Hic conſtituit, vt ſacerdotes & Leuitæ veſtes ſacras in quotidiano vſu non haberent, niſi tantùm in eccleſia.

S Stephan⁹ Papa oratione templũ Martis euertit.

Capite cæditur.

Eodem die, natale ſanctæ Theodotæ cum tribus filijs ſuis in prouincia Bithyniæ vrbe Nicea, tempore Diocletiani, ſub conſulari Nicetio & comite Leocadio. Qui hanc per multos dies blandimentis & terroribus cogere voluit, vt eius coniugio necteretur. Sed cùm ſancta fœmina nullo modo conſentiret, ferro vinctam cum filijs conſulari Bithyniæ Nicetio deſtinauit. At ille filium eius primogenitum Euodium, Chriſtum fiducialiter confitentem, in conſpectu matris fecit fuſtibus cædi. Cui mater pia clamabat: Noli fili timere iſta verbera, per ipſa enim ad ęterna Chriſti gaudia pertinges. Tunc conſularis Nicetius iuſſit cuidam Hirtaco, vt appræhendens beatam Theodoten, priùs illi illuderet, & poſtmodùm inter publicas meretrices conſtitueret. Quam ille volens tenere, de naribus eius cœpit ſanguis vehementer effluere. Qui clamans dixit Nicetio: Stat circa eam iuuenis pulcher, auratis veſtibus indutus, ex cuius manu pugnum accepi in naribus. Conſularis ergò Nicetius iuſſit ignem copioſum accendi, & beatam Theodoten cum tribus filijs ſuis immitti. Quæ gratias referens Deo dicebat: Benedictum nomen pietatis tuæ Domine, qui me nec in iſto ſeculo à filijs meis ſeparâſti, nec in tui nominis confeſſione diſiungi paſſus es, nec in martyrio diuidi permiſiſti. Conſummata eſt igitur cum tribus filijs ſuis ſancta Theodota quarto Nonas Auguſti.

Huius martyrium fuſiùs habetur 25. Decemb. in paſſione S. Anaſtaſiæ

S. Theodota cum tribus filijs igne cõcrematur.

III. NONAS AVGVSTI.

Hieroſolymis, inuentio corporis beatiſſimi Stephani *protomartyris*, & ſanctorum Gamalielis, Nicodemi, & Abibon, ſicut reuelatum eſt à Domino beato preſbytero Luciano, ſeptimo Honorij principis anno. Nam dum quieſceret in baſilica baptiſterij in ſtratu ſuo, die ſexta feria illuceſcente, circa horã tertiam noctis, dum adhuc penè vigilaret, tanquàm in exceſſu mentis effectus, vidit virum ſenem, ſtatura procerum, vultu decorum, prolixa barba, in veſtitu candido, amictum pallio, in cuius ſummitatibus erant tanquàm aureæ cruces contextæ. Calciatum caligis, in ſuperficie deauratis, & manu tenebat virgam auream, de qua tangens eum, dixit ſe eſſe Gamalielem, qui nutriuit Apoſtolum Paulum, & inter alia dixit ei: Summa cum diligentia noſtros patefacito tumulos, quia indecenter deſpecto loco reconditi ſumus. Et cùm interrogâſſet, qui eſſent cum eo: Vnus eſt, inquit, dominus Stephanus, à Iudæis pro fide Chriſti Hieroſolymis lapidibus oppreſſus torrentis: iuſſuq́ue ſacerdotum relictus extra portam, via quæ mittit Cedar, beſtijs ac auibus deuorandus. Sed hoc omninò prohibuit ille, cui illæſam idem martyr fidem ſeruauit. Quo facto rareſcente Iudæorum perfidia, conuocans acceſſiui mihi religioſorum virorum turbam, conuentumq́ue fidelium: ac blandiens, ſuadensq́ue, affatus ſum ità: Obſecro vos fratres chariſſimi, vt neminem reuereamini, colligentes ſanctum pignus beati Stephani, deferte villulæ noſtræ, quam nomine ſuo nominauerat Caphargamela, quæ vigeſimoſecundo lapide ab vrbe Hieroſolyma diſtat: & more ſolito, ſolenni cum funere ſepelite. Ille verò qui huic loccllo iacet contiguus, ipſe eſt Nicodemus nepos meus, qui vt renaſceretur ex aqua & Spiritu ſancto, à Saluatore audiuit:

Die 3. Act. 5. & 22. Ioh 3. & 19. Vide Suriũ Tomo 4.

Act 7.

Iohan. 3.

diuit: qui mox Petri & Iohannis miniſterio eſt baptizatus. Qua de cauſa poſtmodùm indignati principes ſacerdotum, ſubtracto ei principatûs honore, conabantur eum tradere morti. Sed noſtrî gratia, noſtræque propinquitatis iure repreſſi, non fecerunt. Veruntamen expulſum extra vrbem, diripuerunt omnem ſupellectilem eius, multiſque afficientes plagis, ſemiuiuum reliquerunt. Ego nimirùm & hunc collegi, & curam ei adhiberi præcepi. Qui paululùm fuit inſtanti ſuperſtes vita, ad optatam & ipſe quietem migrauit: quem, exhibitis funeris exequijs, ad protomartyris pedes iuſſi ſepeliri. Ille autem tertius qui mecum quieſcendi poſſidet locum, ipſe eſt Abibas filius meus, qui mecum Chriſto Ieſu, vigeſimum agens annum ætatis ſuæ, vnà credidit, & à præfatis Apoſtolis æterni fontis vnda perfuſus. Is dum eſſet legis doctrina plenè eruditus, templo Dei cum Paulo ſedulò vacans, diuina meditando præcepta, ab illo vitio, cui ſe genus maximè ſubdere ſolet humanum, protectione tuente ſuperna, extitit liber, & in hoc caſtitatis propoſito quieuit in pace: cum quibus & ego iaceo. Coniunx quoquè mea Ethnna, & Selemias primogenitus noſter, nolentes credere Chriſto, ſed religionis vnitati & fidei derogantes, in poſſeſſione Capharſelemia ſunt tumulati. Veruntamen quò nos repoſiti ſumus, cùm fodere cœperis, inanes eorum reperies tumulos, quia nobiſcum non fuerunt digni tumulari. Cumque venerabilis presbyter prædictum virum ſciſcitaretur: Vbi vos, inquiens, inueniemus domine? ait ille: In agello noſtro qui Syriacè Delamgabrica, necnon Debathalia vocatur, id eſt virorum Dei ſeu beatorum poſſeſſio. Quæ viſio conſimilis ei, iterùm iterumque apparuit. Surgens autem venerabilis presbyter, perrexit in ciuitatem ad Antiſtitem Iohannem, de quo per viſionem monitus fuerat. Cumque illi, cleroque eius particulam viſionis per ſeriem retuliſſet, ille lachrymis præ gaudio fuſis, benedixit Dominum. Reque veraciter vt erat per omnia comperta, beatus Epiſcopus ſub omni celeritate ad fratres & coëpiſcopos vicinarum vrbium miſit. Qui cùm occurriſſent, & locum præſignatum fodere cœpiſſent, terræmotu ſtatìm facto, immenſi odoris ſuauitas tanta exindè reſperſa eſt, quanta nullorum ætas hominum tunc temporis meminerat ſe ſenſiſſe: ità vt putarent ſe præſentes in amœnitate paradiſi ſitos. Et in ipſa hora de ſuauitatis odore lxxiij. animæ ſunt curatæ à diuerſis infirmitatibus. Aderant tunc temporis teſtes miraculorum cum beato Iohanne, Euſtominus Sebaſtenus, & Eleutherius Hiericontinus pontifices, cum clericorum ſanctiſſimo comitatu. Qui oſculantes beati Stephani pignus, locumque claudentes, cum gaudio ad propria ſunt reuerſi. Poſt paucos autem dies corpus protomartyris Stephani in Sion ad ſanctam eccleſiam, vbi archidiaconus fuerat ordinatus, vij. Calendas Ianuarij cum pſalmis & hymnis detulerunt. Tunc temporis cùm prolixæ ſiccitatis eſſet immenſitas, ſufficiens ſupernæ pietatis pluuia deſcendit, quæ ſitientem largiùs terram madefaciens irrigauit. Quod meritis beati martyris Stephani nullus ambigit periclitanti populo conceſſum fuiſſe. Hanc reuelationem Lucianus presbyter Græco ſermone ad omnium Eccleſiarum perſonam deſcripſit, quam Auitus presbyter homo Hiſpanus in Latinum vertit, & per Oroſium presbyterum Occidentalibus dedit: Qui etiam ſimul reliquias beati Stephani primus Occidenti dedit, vbi ad memorias ſancti martyris innumera miracula facta ſunt. De quibus plurima beatus Auguſtinus in libris de ciuitate Dei commemorat.

S. Gamaliel curam ſepulturæ habuit SS. Stephani & Nicodemi.

Item Abibas filij ſui.

Ex tumulis ſanctorum in translatis odor emanat.

Translatio S. Stephani & ſociorum eius.

Lib. 22. ca. 8.

Conſtantinopoli, natalis ſancti Hermelli martyris.

PRIDIE NONAS AVGVSTI.

NAtalis beati Ariſtarchi, diſcipuli ſancti Pauli Apoſtoli.

Itèm Romæ in crypta Arenaria, natale Tertulini martyris, quem beatus Pontifex Stephanus baptizatum in albis presbyterum conſecrauit: cui inter cætera monita, hoc præcipuè commendauit. Frater, inquit, cura ſit tibi diuerſorum requirere ſanctorum corpora martyrum. Qui poſt biduum ordinationis ſuæ tentus à Marco præfecto, eductus eſt ad Valerianum Imperatorem. Quem ille extenſum mactari fuſtibus iuſſit. Cumque impiè cæderetur, clamabat: Gratias ago tibi Domine Ieſu Chriſte, qui me non ſeparâſti à domino meo Olympio ſeruo tuo; qui me præceſſit martyrio conſummato. Cumque inter cædes hoc diceret, iuſſit Valerianus lateribus eius ignem ſupponi. Cumque lætus & conſtans perſeueraret, diceretque, Fac miſer quod facis celeriùs, vt me de hoc incendio, licèt peccatorem,

Die 4.

De Ariſtarcho, ad Col. 4. Act. 19. 20. 27.

De Tertulino in vita Stephani, & Auguſti.

torem,tamen pro eius nomine, Chriſto offeras ſacrificium: iuſſit Valerianus eleuari eum,& tradi præfecto Sapritio. Qui primò iuſſit os eius lapidibus conquaſſari, deindè extendi eum in eculeo,& neruis diutiùs torqueri, deindè ignibus concremari.Cumque perſeueranter Spiritusſancti gratia roboratus, Chriſtum Dominum fateretur, mandauit hoc factum Valeriano tyranno. Cui Valerianus remandauit,vt data ſententia eius caput abſcideretur. Tunc Sapritius depoſitum de eculeo,iuſſit duci via Latina, in ſecundo miliario,& ibidèm decollari. Cuius corpus ſanctus Stephanus colligens cum clericis,& hymnis redditis Deo, ſepeliuit in eodem loco,in crypta Arenaria,ſecundo Calendas Auguſti. Vbi concurſus ſolennis fit,ſecundo Nonas Auguſti.

S. Tertulin' poſt multos cruciatus & ignes decollatur.

Apud Lugdunum, aduentus corporis ſancti Iuſti Epiſcopi,de eremo. Qui cùm aliquot annis in eremo Angelis proximam egiſſet vitam, & dignus adeſſet finis tantis laboribus, regnum ſcandens cælorum,beato lucro promeruit. Cuius ſanctum corpuſculum,venerabilium ciuium Lugduni vrbis cura requiſitum,à remotis terræ partibus cum alacritate & religione reportauit, atque in vrbe ſacerdotij ſui ſepeliuit.

* Eodem die,S.Iuſtini preſbyteri. de quo ad decimumquintum Calendas Octobris.

NONIS AVGVSTI.

Die 5.

APud prouinciam Rhætiæ, ciuitate Auguſtana, natalis ſanctæ Afræ martyris. Quæ cùm eſſet pagana & meretrix, per doctrinam ſancti Narciſſi Epiſcopi ad fidem conuerſa, & cum omni domo ſua baptizata,pro confeſſione Domini igni tradita eſt.

Auguſtoduni,natalis ſancti Caſſiani Epiſcopi & confeſſoris.

Catalaunis,ſancti Memmij Epiſcopi & confeſſoris.

De Caſſiano Greg. Turon. de confeſs. cap. 79.

VIII. IDVS AVGVSTI.

Die 6. De Sixto hoc & ſocijs ei', quære in vita S. Laurentij apud Surium Tô.4.

ROmæ via Appia in cœmeterio Calixti,natale ſancti Sixti Papæ & martyris. Et in cœmeterio Prætextati,ſanctorum Feliciſſimi & Agapiti, diaconorum eiuſdem,ſub Decio Imperatore,Valeriano præfecto. Qui tenuit beatiſſimum ſenem Sixtum Epiſcopum Romanum cum omni clero ſuo,& recluſit eos in cuſtodia publica,& fuerunt ibi clauſi multis diebus. Factum eſt autem, vt Decius Cæſar & Valerianus præfectus iuberent ſibi beatum Sixtum Epiſcopum cum clero ſuo præſentàri noctu intra ciuitatem in tellude. Cui Decius Cæſar dixit: Scis cur tentus,& conuentione publica nobis præſentatus es? Reſpondit Sixtus:Scio,& benè ſcio. Decius dixit:Ergò ſi ſcis,fac vt vniuerſi ſciant,& tu viuas,& clerus tuus augeatur. Beatus Sixtus reſpondit: Verè feci & facio,vt clerus meus augeatur. Cui Decius: Ergò ſacrifica dijs immortalibus, & eſto princeps ſacerdotum. Ad hoc ſanctus Epiſcopus: Ego ſemper ſacrificaui, & ſacrificabo Dèo Patri omnipotenti, & Domino Ieſu Chriſto filio eius,& Spirituiſancto, hoſtiam puram, & immaculatam. Tunc ex præcepto Decij duxerunt eum milites ad templum Martis,vt ſacrificijs coinquinaretur. Sed contemnentem ſacrificare recluſerunt eum in cuſtodia priuata cum duobus diaconibus Feliciſſimo & Agapito. Cumque duceretur, his verbis beatus eum Laurentius Archidiaconus cœpit compellare:Quò progrederis ſine filio pater? Quò ſacerdos ſancte ſine diacono properas? Tu nunquàm ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueueras. Quid in me ergò diſplicuit tibi pater? Num degenerem probâſti? Experire certè vtrum idoneum miniſtrum elegeris. Cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem, cui conſummandorum conſortium ſacramentorum credidiſti, huic ſanguinis tui conſortium negas? Vide nè periclitetur iudicium tuum, dum fortitudo laudatur. Abiectio diſcipuli, detrimentum magiſtri eſt. Quid quòd illuſtriùs præſtantes viri diſcipulorum certaminibus,quàm ſuis vincunt? Deniquè Abraham filium obtulit, Petrus Stephanum præmiſit.Et tu pater oſtende in filio virtutem tuam,offer quem erudiſti,vt ſecurus iudicij tui comitatu nobili peruenias ad coronam. Tunc beatus Sixtus ait: Non ego te derelinquo fili,nec deſero, ſed maiora tibi debentur certamina. Nos quaſi ſenes leuioris pugnæ curſum recipimus, te quaſì iuuenem glorioſior de tyranno triumphus expectat. Mox venies, flere deſiſte, poſt triduum me ſequeris. Inter ſacerdotem & Leuitam hic medius numerus decet. Non erat tuum ſub magiſtro

Non vult ſacrificare marti Sixt' Epiſcopus.

Gen. 22.

giſtro vincere, quaſi adiutorem quæreres. Quid cõſortium paſſionis meæ expetis? Totam tibi hæreditatem dimitto. Quid præſentiam meam requiris? Helias Heliſeum reliquit, & virtutem non abſtulit. Et dixit beatus Sixtus ad beatum Laurentium: Accipe facultates Eccleſiæ vel theſauros, & diuide pauperibus quibus tibi videbitur. Accepta poteſtate, beatus Laurentius cœpit per regiones curioſè quęrere, vbicunquè ſancti clerici vel pauperes eſſent abſconſi; & portans theſauros, prout cuique opùs erat, miniſtrabat. Igitur poſt hoc beatus Sixtus reducitur in telludem, vt audiretur, & cum eo diaconi Feliciſſimus & Agapitus. Et ſedente Decio ac Valeriano, præſentatus eſt beatus Sixtus. Ad quem Decius iracundia plenus, Nos, inquit, conſulimus ſenectuti tuæ, audi præcepta noſtra, & ſacrifica. Reſpondit beatus Sixtus: Miſer tu tibi conſule, & noli blaſphemare, ſed age pœnitentiam de ſanguine ſanctorum, quem effudiſti. Tunc monente Valeriano, iuſſit Decius, vt ducerentur ad templum Martis, & ſi nollent ſacrificare, in eodem loco capitê truncarentur. Educti ergò foràs murum portæ Appiæ, dixit beatus Sixtus ad templum Martis, Deſtruat te Chriſtus filius Dei viui. Cumque reſpondiſſent omnes Chriſtiani, Amen: ſubitò cecidit aliqua pars templi, & comminuta eſt. Tunc beatus Laurentius cœpit clamare: Non me derelinquas pater ſancte, quia theſauros tuos iam expendi, quos tradidiſti mihi. Milites autem audientes de theſauris, tenuerunt beatum Laurentium Archidiaconum. Sanctos verò Sixtum, Feliciſſimum, & Agapitum duxerunt in cliuum Martis ante templum, & ibi decollati ſunt viij. Idus Auguſti. Noctu autẽ venerũt clerici, & maxima pars Chriſtianorum, & collegerunt corpora ſanctorum, & ſepelierunt beatum Sixtum in crypta in cœmeterio Calixti in eadem via. Sanctos verò Feliciſſimum & Agapitum martyres ſepelierunt in cœmeterio Prætextati. Decollati autem ſunt cum eis & alij quatuor, vt in geſtis Pontificalibus legitur, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus ſubdiaconi. Paſſus eſt & cum eis beatus Quartus, vt ſcribit beatus Cyprianus. Hic beatus Sixtus apud Athenas natus, & doctus, priùs quidem philoſophus, poſteà Chriſti diſcipulus fuit. Sedit in Epiſcopatu anno vno, menſibus decem, diebus vigintitribus.

4. Reg. 2.

S. Laurentius theſauros Eccleſię pauperibus erogat.

S. Sixtus cũ ſocijs iubetur decollari.

Cum ſocijs ſepelitur.

Itèm Romæ, ſancti Hormiſdæ Papę, qui ſedit annos ſeptemdecim. Hic compoſuit Clerum, & pſalmis erudiuit. Sub huius tempore Anaſtaſius Imperátor hæreticus, percuſſus fulmine interijt. Sepultus eſt idem Pontifex in eccleſia beati Petri, vij. Idus Auguſti.

De eo Pontificale c. 54.

Eodem die in Hiſpanijs ciuitate Compluto, ſanctorum Iuſti & Paſtoris fratrum. Qui cùm adhuc pueri literis imbuerentur, proiectis in ſchola tabulis, ſpontè ad martyrium cucurrerunt. Et mox à Daciano teneri iuſſi, cùm ſe mutuis exhortationibus conſtantiſſimè roborarent, extra ciuitatem producti, & in campo laudabili, à carnificibus iugulati ſunt. Vbi etiam in baſilica ſui nominis quieſcunt.

De qua Eulogius lib. 2. cap. 11. & nos Tomo præſenti.

VII. IDVS AVGVSTI.

Apud Tuſciam ciuitate Aretio, natalis ſancti Donati Epiſcopi & martyris. Qui nutritus à ſancto Pigmenio presbytero, in titulo beati Paſtoris eruditus eſt, non ſolùm in diuinis, verùm & in humanis literis ſufficientiſſimè. Cũ quo & Iulianus creuit, & ſubdiaconus ordinatus, reiecto poſtmodùm gradu, inutilis factus, ad Imperium adſpirauit. Quo tempore beatum Pigmenium Romæ in cuſtodia mancipauit, & ſanctos patrem & matrem Donati gladio occidit. Donatus verò Lector fuga petijt ciuitatem Aretium, & habitauit cum Hilarino glorioſiſſimo monacho, ſeruiens Deo continuis orationibus & ieiunijs. Factum eſt vt mulier nomine Syrana, gentilis & pagana, capta oculis, & corde verè cæca, cum vnico filio ſuo Herculeo nomine, cellã beati Hilarini, cum quo beatus vir habitabat, requireret: quam fide Chriſti inſtructã, ad beatũ Satyrum Epiſcopum Hilarinus & Donatus perduxerunt. Qui fidem ipſius vt accepit, gratias Deo agens, indixit ei ieiunium, vt humiliaretur in cilicio & cinere. Et ſic deindè catechizauit eam, & baptizauit tam ipſam quàm filium eius. Et mox aperti ſunt oculi Syranæ, cœpitque clamare: Verè Deus Chriſtus eſt, qui illuminauit oculos meos. Quod factum audiens Apronianus, non multò pòſt attulit filium ſuum dæmoniacum ad beatum Donatum. Quo orante ſimul cum Satyro Epiſcopo & Hilarino, expulſus dæmon, puerum ſanum reliquit. Sed & non longo tempore pòſt, vir quidam Euſtaſius, rector Tuſciæ,

Die 7.

De Donato Gregor. dial. lib. 1. cap. 7.

Syrana in baptiſmo recipit amiſſum lumen.

ſciæ, & exactor fiſci, dum occupatus alicubì teneretur, ſuperuenientibus hoſtibus, vxor ipſius Euphroſyna pecuniam fiſci abſcondit, & paucis diebus ſuccedentibus, abſente adhuc viro, defungitur. Rediens autem poſtmodùm vir eius, inuenit vxorem ſuam mortuam, & pecuniam fiſci ſibi celari. Qua de re non parùm triſtis, ſimul pro requiſita pecunia, cùm etiam à principibus curiæ ſupplicia ipſi meditarentur, fugiens idem Euſtaſius, venit ad beatum Satyrum & Donatum, & indicauit eis anxietatem animi ſui. Stans itaque Donatus ſuper ſepulcrum vxoris ipſius, voce magna clamauit: Euphroſyna per Chriſtum crucifixum te coniuro, vt dicas nobis quid factũ ſit de pecunia fiſci, quia vir tuus pro ea ab exactoribus valdè affligitur. Quæ mox de ſepulcro reſpondit: In ingreſſu domûs ſuffoſſa latet pecunia, quam quæritis. Recepta igitur eſt pecunia, liberato Euſtaſio ab impoſitione calumniæ. Verùm recepto beato Satyro cum patribus ſuis, eius loco ſacerdotium beatus Donatus ſuſcepit. Cumque die quadam Miſſas celebrâſſet populo, & de corpore Chriſti ac ſanguine ipſius populus venerabiliter recrearetur: diaconus quidam nomine Antimus tradebat ſacrum ſanguinem Chriſti, & ſubito paganorum impulſu cecidit, & ſanctum calicem comminuit. Vndè valdè triſtis tam ipſe quàm populus Chriſti efficitur. Cuius triſtitiam Dominus per beatum ilicò Donatum releuauit. Nam collecta ſunt fragmenta Dominici calicis, & beato viro allata. Quæ flens ille ſuſcipiens, oratione facta, vas in priſtinam formam reſtaurauit. Quo ſigno perculſi pagani, ſimul cum Chriſtianis deitatem Chriſti confeſſi ſunt: ac circiter ſeptuagintanouem animæ in Chriſtum credentes per baptiſmum ſaluatæ ſunt. Multis ergò ſignis Dominus glorificans ſanctum ſuum, ad coronam martyrij prouexit. Deniquè tentus tempore Iuliani Imperatoris à Quadartiano Auguſtali, ſimul & cum eo Hilarinus vir Dei, iubetur idolis ſacrificare. Cui fideliter reluctanti, iuſſit Quadratianus, os lapidibus contundi: Hilarinum verò monachum in conſpectu eius tam diu fuſtibus cædi, donèc ſpiritum emitteret. Deindè beatum Donatum in cuſtodia recludi. Vbi cùm innumera miracula Dominus per ſeruum ſuum operaretur, miſit Quadratianus, qui gladio eum percuteret, ſeptimo Idus Auguſti. Cuius corpus Chriſtiani iuxta ciuitatem cum veneratione ſepelierunt. Martyris verò Hilarini oſſa in Hoſtia ciuitate tumulata ſeruantur.

Mortuus ad imperium S. Donati loquitur.

S. Donatus oratione reſtaurat confractum Dominici ſanguinis calicem.

Hilarinus fuſtibus, Donatus verò gladio cæſus moritur.

Romæ, ſanctorum martyrum Petri, Iuliani, cum alijs decem & octo.

Apud Mediolanum, ſancti * Fauſtini, tempore Aurelij Commodi martyrizati.

*al. Fauſti

VI. IDVS AVGVSTI.

Die 8.

ROmæ via Oſtienſi, miliario ſeptimo, * natale ſancti Cyriaci martyris. Poſtquàm Maximinus Auguſtus iuſſit, vt omnes qui erant in cuſtodia, vnà cum Cyriaco diacono capite truncarentur, promiſcui ſexûs numero viginti & vnus decollati ſunt via Salaria, intra thermas Saluſtij foràs muros. Sanctorum autem corpora collegit noctu Iohannes presbyter, & ſepeliuit in eadem via octauo decimo Calendas Aprilis. Poſt dies verò ſeptem, veniens beatus Marcellus Epiſcopus cum Lucina matrona Chriſtianiſſima, corpora ſanctorum condiuit cum aromatibus & linteaminibus, deindè ſuſtulit ea, & tranſtulit in prædium ſuum via Oſtienſi, miliario ab vrbe Roma ſeptimo: & manu ſua recondidit in ſarcophagis lapideis, cum quibus & beatum Cyriacum, octauo die Menſis Auguſti. Carpaſius verò vicarius petijt domum beati Cyriaci, quam donauerat ei Diocletianus Auguſtus. Et ingreſſus in eam, inuenit locum vbi ſanctus Cyriacus fontem ædificauerat, quem conſecrauerat ſanctus Marcellus Epiſcopus, vbi venientes ad fidem baptizabat ſanctus Cyriacus. In quo loco Carpaſius balneum ſibi ſtatuit. Et dum lauiſſent & epulas exhibuiſſent, Carpaſius & octodecim pariter cum ipſo, ac deriderent fidem Chriſtianam, ſubitò ceciderunt, & mortui ſunt. Beatorum autem martyrum paſſiones, id eſt Cyriaci, Largi, & Smaragdi, ſuis locis in præſenti Calendario notatæ ſunt, ſub Maximino Auguſto & Carpaſio vicario.

** Tranſlatio De Cyriaco & ſocijs ei⁹, habetur in geſtis Marcelli Papæ.*

16. Martij ſcilicet.

Apud Viennam, Galliæ vrbem, natalis ſancti Seueri presbyteri & confeſſoris. Qui, vt eius geſta teſtantur, natione Indus, fide Chriſti feruens, cauſa Euãgelij prædicandi, laborioſiſſima peregrinatione ſuſcepta, etiam ad præfatam vrbem deueniens, ingentem paganorum multitudinem verbo & miraculis ad fidem Chriſti con-

S. Seuerus multos conuertit.

conuertit. Cumque in pace quieuiſſet, conditus in baſilica ſancti Stephani,ſignis præclarus,mira fidelium veneratione colitur.

V. IDVS AVGVSTI.

Vigilia ſancti Laurentij. Eodem die Romæ, ſancti Romani militis,qui confeſſione ſancti Laurentij compunctus,petijt ab eo baptizari: & mox iubente Decio,cum fuſtibus exhibitus ac decollatus eſt. Die 9. De Romano milite habes in vita S.Laurentij apud Suriū.

IIII. IDVS AVGVSTI.

Romæ, natale ſancti Laurentij Archidiaconi & martyris ſub Decio. Cui beatus Sixtus omnes facultates Eccleſiæ & theſauros, pergens ad coronam martyrij,tradidit. Hic veniens in Cælium montem, vbi erat quædam vidua,in viduitate trigintaduos annos habens,in cuius domo multi Chriſtiani,& presbyteri, & clerici abſconſi manebant, tulit veſtes & theſauros Eccleſiæ,& cœpit erogare,& pedes omnium Chriſtianorum lauare. Ad cuius pedes Cyriaca vidua cadens,Per Chriſtum,inquit,te coniuro, vt manus tuas ponas ſuper caput meum, quia multas infirmitates capitis patior. Beatus Laurentius facto ſigno Crucis,poſuit manus ſuper caput viduæ, & linteum, de quo extergebat pedes ſanctorum. Tranſiens autem in vicum,qui dicitur Canarius, inuenit multos Chriſtianos in domo Narciſſi Chriſtiani congregatos, & lauit pedes omnium, & dedit eis de theſauro. Erat in eadem domo homo cæcus nomine Creſcentio, qui cœpit rogare beatum diaconem, vt poneret manum ſuam ſuper oculos eius. Tunc beatus Laurentius lachrymans dixit: Dominus noſter Ieſus Chriſtus,qui aperuit oculos cæci nati,ipſe te illuminet. Et facto ſigno Crucis,aperti ſunt oculi eius. Cùm iam ergò duceretur beatus Sixtus cum duobus diaconibus, vt martyrium ſuum conſummaret,& beatus Laurentius clamaret adueniens, Non me derelinquas Pater ſancte, quia theſauros tuos iam expendi,quos tradidiſti: mihi tentus eſt à militibus, & traditus Parthemio tribuno. Qui nunciauit Decio, quòd Laurentius, qui haberet theſauros reconditos, Archidiaconus Sixti in cuſtodia teneretur. Qui gauiſus,fecit eum ſibi præſentari, & auditum tradidit Valeriano præfecto. Qui & ipſe dedit eum in cuſtodiam cuidam Hippolyto. Et Hippolytus recluſit eum cum multis. Erat autem ibi homo Lucillus nomine cæcus,ad quem ſanctus Laurentius: Crede,inquit,in filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & baptizare,& illuminabit te. Reſpondit Lucillus: Ego ſemper deſideraui baptizari in nomine Domini Ieſu Chriſti. Tunc beatus Laurentius catechizauit eū,& accepta aqua baptizauit,& illuminati ſunt oculi eius. Hoc factum audiētes multi cæci,veniebant ad beatum Laurentium, & ponebat manum ſuam ſuper oculos eorum, & illuminabantur. Videns hoc Hippolytus,credidit,& catechizatus atque baptizatus eſt. Itaque ex mandato adductus eſt beatus Laurentius ante conſpectum Valeriani. Qui dixit beato Laurentio: Iam depone pertinaciam, & da theſauros, quos apud te cognouimus eſſe reconditos. Cui ſanctus Laurentius: Da mihi inducias biduò aut triduò, & proferam tibi theſauros. Ab eadem die cœpit colligere cæcos, & claudos, debiles, & pauperes, & abſcondit eos in domo Hippolyti. Valerianus autem nunciauerat Decio,quia promiſiſſet, datis ſibi inducijs Laurentius theſauros. Completis igitur tribus diebus,præſentauit ſe in palatio Saluſtiano. Et dixit ei Decius: Vbi ſunt theſauri, quos pollicitus es præſentare? Beatus Laurentius collectam multitudinem pauperum introduxit in palatium, & voce magna dixit: Eccè iſti ſunt theſauri æterni, qui nunquàm diminuuntur, nec decreſcunt, qui in ſingulis diſperguntur, & in omnibus inueniuntur. Valerianus præfectus dixit: Quid variaris per multa? Sacrifica dijs,& obliuiſcere artes magicas, in quibus cōfidis. Cui cùm dixiſſet beatus Laurentius, Quarè vos coarctat diabolus, vt Chriſtianis dicatis, Sacrificate dæmonijs? Decius iratus iuſſit eum expoliari, & cædi cum ſcorpionibus. Qui cùm cæderetur dicebat: Ego quidem gratias ago Deo meo, qui me dignatus eſt coniungere ſeruis ſuis: Tu miſer torqueris inſania tua, & furore tuo. Tunc Decius, Leuate (inquit) eum,& date ante conſpectum eius omne genus tormentorum. Et allatæ ſunt laminæ ferreæ,& lecti, & plumbatæ,& cardi. Pòſt vinctus catenis ductus eſt beatus Laurentius in palatium Tyberij, vt ibi audiretur de geſtis. Et ſedit Decius pro tribunali in baſilica Iouis. Et præſentato Laurentio cùm dixiſſet,Sacrifica dijs, & noli confidere in theſauris, quos habes abſconditos:

Die 10. De Laurētio vide Surium Tomo 4.

Sāctus Laurētius ſigno Crucis ſanat ægram.

Iohan. 9.

Aperit oculos cæci.

Qui verè theſauri cæleſtes ſint.

beatus Laurentius liberè reſpondit: Verè & confido, & ſecurus ſum de theſauris meis. Vndè iracundia plenus Decius, iuſſit eum nudum fuſtibus cædi. Qui cùm cęderetur, clamabat ad Cæſarem: Eccè miſer vel modò cognoſce, quia triumpho de theſauris Chriſti, & non ſentio tormenta tua. Adhuc Decius fuſtes augere, & dare ad latera eius laminas ferreas ardentes iubet. Beatus verò Laurentius dixit: Domine Ieſu Chriſte Deus de Deo, miſerere mihi ſeruo tuo: quia accuſatus non negaui, interrogatus te Dominum Ieſum Chriſtum confeſſus ſum. Et cùm diutiſſimè cum plumbatis cæderetur, dixit: Domine Ieſu Chriſte, qui pro noſtra ſalute dignatus es formam ſerui accipere, vt nos à ſeruitio dæmonum liberares, accipe ſpiritum meum. Et audita eſt vox: Adhuc multa certamina tibi debentur. Porrò extenſus in catasta, & ſcorpionibus grauiſſimè cæſus eſt. Qui ſubridens, & gratias agens, dicebat: Benedictus es Domine Deus pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nobis donâſti miſericordiam, quam meriti non ſumus. Sed tu Domine propter tuam pietatem da nobis gratiam, vt cognoſcant omnes circunſtantes, quia tu conſolaris ſeruos tuos. Tunc vnus ex militibus nomine Romanus credidit Domino Ieſu Chriſto, & dixit beato Laurentio: Video ante te hominem pulcherrimum ſtantem cum linteo, & extergentem membra tua. Adiuro te per Chriſtum qui tibi miſit Angelum ſuum, nè me derelinquas. Leuatus igitur beatus martyr de catasta & ſolutus, redditus eſt Hippolyto in palatio. Veniens autem Romanus afferens aquam, miſit ſe ad pedes beati Laurentij vt baptizaretur. Qui benedicta aqua, baptizauit eum. Quod factum audiens Decius, iuſſit eum ſibi exhiberi cum fuſtibus. Non interrogatus cœpit clamare, Chriſtianus ſum. Et iubente Decio eductus foràs muros portæ Salariæ, decollatus eſt v. Idus Auguſti. Cuius corpus noctu collegit Iuſtinus presbyter, & ſepeliuit in crypta in agro Verano. Decius autem Cæſar pergit noctu ad thermas iuxta palatium Saluſtij: & exhibitus eſt ei iterùm ſanctus Laurentius, & allata ſunt omnia genera tormentorum: plumbatę, fuſtes, laminę, vngues, lecti, batuli. Et dixit beato martyri: Iam depone perfidiam artis magicæ, & dic nobis generoſitatem tuam. Cui beatus Laurentius: Quantùm ad genus, Hiſpanus ſum, eruditus ac nutritus Romæ, & à cunabulis Chriſtianus, eruditus omnem legem ſanctam & diuinam. Et Decius: Sacrifica dijs. Nam nox iſta expendetur in te cum ſupplicijs. Mea, inquit Laurentius, nox obſcurum non habet, ſed omnia in luce clareſcunt. Et cùm cæderetur lapidibus os eius, ridebat, & confortabatur, ac dicebat: Gratias tibi ago Chriſte, quia tu es Deus omnium rerum. Allatus eſt autem lectus cum tribus coſtis. Et expoliatus beatus Laurentius veſtimentis ſuis, extentus eſt in cratem ferream: & allati ſunt batuli cum prunis, & miſerunt ſub cratem ferream. Qui cùm furcis ferreis coarctaretur deſupèr, dixit Decio: Ego me obtuli ſacrificium Deo in odorem ſuauitatis: quia ſacrificium Deo eſt ſpiritus contribulatus. Carnifices tamen vrgentes miniſtrabant carbones, mittentes ſub cratem, & deſupèr comprimentes cum furcis ferreis. Sanctus Laurentius dixit: Diſce miſer, quanta eſt virtus Dei mei. Nam carbones tui mihi refrigerium præſtant, tibi æternum ſupplicium: quia ipſe Dominus nouit, quòd accuſatus non negaui, interrogatus Chriſtum confeſſus ſum, aſſatus gratias ago. Et vultu pulcherrimo dicebat: Gratias tibi ago Domine Ieſu Chriſte, qui me confortare dignatus es. Et eleuans oculos ſuos in Decium, dixit: Eccè miſer aſſâſti vnam partem, regyra aliam & manduca. Gratias igitur agens, & glorificans Deum, dixit: Gratias tibi ago Domine Ieſu Chriſte, quia ianuas tuas ingredi merui. & emiſit ſpiritum. Manè autem primo adhuc crepuſculo, rapuit corpus eius Hippolytus, & condiuit linteis & aromatibus: & hoc factum mandauit Iuſtino preſbytero. Tunc beatus Iuſtinus & Hippolytus plorantes & multùm triſtes, tulerunt corpus beati martyris, & venerunt in via Tyburtina, in prædium matronæ viduæ Cyriacæ in agro Verano, ad quam ipſe martyr fuerat noctu, cui & linteum dedit, vndè pedes ſanctorum exterſerat, & illud ibi iam hora veſpertina ſepelierunt, quarto Idus Auguſti. Et ieiunauerunt agentes vigilias noctis triduò, cum multitudine Chriſtianorum. Beatus autem Iuſtinus preſbyter obtulit ſacrificium laudis, & participati ſunt omnes.

S. Laurentius fuſtibus cæditur. — *Cælitùs ad maiora perferenda animatur.* — *S. Romanus decollatur.* — *S Laurĕtius viuus in crate ferrea aſſatur.* — *Pſal. 50.* — *Offerens ſuas carnes Decio manducãdas emittit ſpiritum.* — *Corpus eius ſepelitur.*

Eodem die Romæ, militum centum ſexaginta quinque. Tunc paſſi ſunt Claudius, Seuerus, Creſcentio, & Romanus, ipſo die quo beatus Laurentius, poſt tertium diem paſſionis ſancti Sixti.

III.

III. IDVS AVGVSTI.

Die 11.

ROmæ inter duas lauros, natalis ſancti Tiburtij martyris, filij Chromatij vrbis præfecti, quem erudierunt in fide B. Sebaſtianus & S. Tranquillinus ac glorioſus presbyter Polycarpus, qui ipſum ſacro fonte baptiſmatis innouauit, & familiam eius promiſcui ſexûs mille quadringentos cum eo pariter baptizauit. Huius etenim filius Tiburtius, cùm propter immanitatem perſecutionis iſdem pater eius & ingens multitudo Chriſtianorum cum illo Campaniam ex conſilio Pontificis Caij perrexiſſet, amore martyrij flagrans reſedit in vrbe Roma.

De his habetur in geſtis S. Sebaſtiãi, 20. Ianuarij.

Et cùm ieiunijs & orationibus ibi cum beato Caio Papa occuparetur, quadam die tranſiens occurrit homini qui de alto lapſus fuerat, & ità caput & omnia mẽbra quaſſauerat, vt de ſola ſepultura eius ageretur. Iuxta quem ipſe acceſſit, & cœpit dicere ſuper vulnera eius lentè orationem Dominicam & Symbolum: & ità factus eſt homo ſolidatis membris incolumis, quaſi nihil mali contigiſſet ei. Tunc appræhendens parentes eius, ſegregauit eos à turbis, & indicauit eis virtutem nominis Chriſti. Et videns animum eorum fixum fortiter in timore Domini, perduxit eos ad Caium Papam. Qui iuuenem ſanatum Deo gratias referentem, & parentes eius pariter baptizauit.

Curatus æger cũ vtroque parente baptizatur.

Intereà dum procella perſecutionis grauiter inundaret, iunxit ſe quidam ſimulata fide beato Caio. Porrò hic apoſtata extiterat, & erat fraudulentus in omni ſermone, & callidus in omni commiſſo. Qui dum à beato Tiburtio viro ſcholaſticiſſimo, & nobili & ſancto, frequenter argueretur, quòd capillos ſuper apicem frontis tonſoris arte componeret, & quòd aſſiduè potaret, & ludendo pranderet, quòd libentiùs fœminarum ſe adſpectibus daret, quòd à ieiunijs & orationibus ſe tolleret, quòd ſomno deditus non intereſſet peruigil in hymnis Dei: dum, inquam, pro his à beato Tiburtio acriùs argueretur, ſimulabat ſe æquanimiter monitionem accipere, & egit arte quatenùs orantem ſanctum Tiburtium pagani compræhenderent, in qua compræhenſione ſeipſum fecit teneri, & ſimul duci ad ſecretarium iudicis.

Ecce opera hypocritarũ & hæreticorum.

At vbi introducti ſunt, Fabianus dixit ad eum, qui ſe arte tradiderat: Quis diceris? Ille reſpondit: Torquatus. Quid profiteris? Chriſtianus ſum, inquit. Fabianus dixit: Ignoras quòd iuſſerunt inuictiſſimi Principes, vt qui ſacrificare dijs noluerint, diuerſis ſupplicijs macerentur? Torquatus ait: Hic magiſter meus eſt, & ipſe me ſemper docuit: quod hunc videro facere, neceſſe eſt vt hoc faciam. Fabianus conuerſus ad Tiburtium ait: Audiſti quid Torquatus aſſerit? Sanctus Tiburtius reſpõdit: Torquatus diù eſt quòd ſe Chriſtianum eſſe mentitur, virtus enim ipſa nominis ſancti, grauiter fert & moleſtè, ſuum nomen à non ſuis moribus vſurpari. Reuerà enim, vir illuſtriſſime, hoc Chriſtianum vocabulum diuinæ virtutis eſt, ſectatorum ſcilicet Chriſti, qui verè philoſophi facti ſunt, qui verè Chriſtiani dicti ſunt, qui ad obterendas libidines fortiter militârunt.

Qui falſi & q veri Chriſtiani ſint.

Nè credas vir illuſtriſſime hunc eſſe Chriſtianum, qui in lenocinio ſui moliendo capitis fimbrias admittit, qui tonſorem diligit, qui in ſcapulis molliter geſtit, qui fluxum greſſum improbo niſu diſtendit, qui viros negligenter agit, fœminas diligentiùs intuetur. Nunquàm tales peſtes Chriſtus dignatus eſt habere ſeruos. Verùm hic quoniam me ſe imitaturum aſſerit, hîc in tuo conſpectu probabis eum mentitum. Hic enim qualis ſemper fuerit, nunc euidenter oſtendet. Fabianus dixit: Conſultiùs facies, ſi ſaluti tuæ conſulens, principum decreta non contemnas. Tiburtius reſpondit: Ego ſaluti meæ meliùs non conſulo, quàm vt dæmones contemnens, vnum Deum Ieſum Chriſtum confitear. Torquatus adiecit: Non ſolùm ipſe Chriſtianus crudelis eſt, verùm etiam multis perſuadet, & decipit, ac cum ſuis ſocijs, cum quibus magicas artes exercet, die noctuque incantationibus occupatur. Sanctus Tiburtius dixit: Falſus teſtis non erit impunitus. Iſte quem vides, vir illuſtriſſime, malitiæ ſuæ curis æſtuans, ad nihil aliud Chriſtianis eſt iunctus, niſi vt cogitaret, quomodò ſe nobis quaſi Chriſtianum oſtenderet, & quomodò alijs ſe fideliſſimum mentiretur.

Falſus teſtis non manet impunitus. Prou. 19.

Repræhẽdebam tamen in eo Cyclopæam edacitatem, emerſum vino putorem, & ſepultam diuini nominis ſanctitatem. Ebrius patiebatur ſitim, & eſuriem vomens, nec vt Chriſtianus, ſed vt Antonianus quondàm ille conuiua, manducabat, bibebat, vomebat: & nunc Chriſtianos arguit, Chriſtianos accuſat, in nos mitem iudicem incitat, gladium nolenti iudici porrigit, & vt dæmonijs ceruices noſtras inclinemus, hortatur. Videmus votum tuum, videmus cruenta conſilia, & ſcelerata arte verborum venena tui pectoris intuemur. Accingere nunc ô ſcele-

ſceleratiſſime, vtere carnificis officio, vendica tibi & ipſius iudicis vocem, applica eculeos, appende Chriſtianos, damna, percute, incēde, benè nos accipis. Si exilium minaris, hoc philoſophantibus totus eſt mundus. Si ſupplicium, euadimus mundi carcerem. Si ignes, maiora his incendia in cupiditatibus vincimus. Decerne quicquid libet. Omnis nobis vilis eſt pœna, vbi pura comes eſt conſcientia. Poſt hæc Fabianus, cùm veriſſimè iuuenis ſanctiſſimus Chriſtum cōfiteretur, iuſſit ante pedes eius carbones ardentes effundi, dicens ad eum: Elige tibi vnum de duobus, aut thura in iſtis carbonibus adijce, aut pedibus ſuper eos nudis incede. Ille autem faciens ſignū Crucis, conſtanter ſuper eos nuda ingreſſus eſt planta, & cœpit dicere: Depone infidelitatē, & diſce quia hic ſolus eſt Deus, quē confitemur, & creaturis omnibus dominatur: nam mihi in nomine Domini mei Ieſu Chriſti videtur, quòd ſuper roſeos flores ingrediar, quia creatura ipſa creatoris famulatur imperio. Cui Fabianus: Quis ignorat artē magicam vos docuiſſe Chriſtū veſtrum? Obmuteſce infelix, exclamat Tiburtius, & noli auribus meis hanc iniuriā facere, vt audiam te rabido ore latrantē mellifluum nomen & ſanctū nominare. Iratus Fabianus dictauit ſententiam, vt gladio animaduerteretur. Ductus autem in via Lauicana tertio miliario ab vrbe, vno ictu gladij percuſſus abſceſſit. In eodē autem loco à quodam apparente Christiano ſepultus eſt tertio Idus Auguſti.

Eccè quomodò ſigno Crucis magna pericula euitātur.

Gladio percutitur S. Tiburtius.

De Suſanna Surij Tō. 4.

Eodem die Romæ, natale ſanctæ Suſannæ virginis & martyris, ſub Diocletiano & Maximiano Auguſtis, iudice Macedonio. Fuit autem filia glorioſi preſbyteri & martyris Gabinij, fratris Gaij Epiſcopi & martyris, nobili ſatis orta progenie, quā pater nutriuerat, & diuinis literis imbuerat. Audiens itaque Diocletianus de puella, quòd pulchritudine & ſapientia præcelleret, miſit ad Gabinium, quendam qui erat ex genere eius conſobrinum ſuum, nomine Claudium, & petiuit eam Auguſtus Maximino filio ſuo in coniugē. Veniens deniq; Gabinius ad filiā ſuam Suſannam, rogauit intereſſe Gaium Epiſcopum vrbis, auunculū eius, & narrauit eis quomodò Diocletianus Auguſtus direxiſſet Claudium cōſobrinum eorum, vt Suſannam ſuo filio Maximino in coniugē peteret. Quæ ſpiritu ſancto corroborata, coniugium huiuſmodi reſpuit. Et reſpondens patri & auunculo, dixit: Pater ſcio quia de ore tuo ſum erudita, vt caſtitatem ſtudeam ſeruare, & pudicitiam Domino Ieſu Chriſto exhibere: in eius ergò timore iam conſtituta, nunquam coinquinabor virili commixtione, ſed cui me ſemèl tradidiſti, ipſi ſeruio, & in ipſo confido. Ipſe enim nouit conſcientiam meam. Proindè Claudius ipſe reſpondens ei, & aperiens votum Diocletiani, cùm nullo modo eius animū potuiſſet inclinare, vt coniungeretur Maximino filio eius, ſed inſupèr eruditus & inſtructus in via Dei à beatis Gaio & Gabinio, pœnitentiam de ſanguine ſanctorum, quem effuderat, popoſciſſet, baptizatus eſt vnà cum vxore ſua nomine Præpedigna, & filijs Alexandro & Cutia, & intātùm in fide conualuit, vt omnes facultates ſuas vēderet, & pauperibus Chriſtianis erogaret: & quoſcunq; adire poterat, qui in cuſtodia tenebātur, victu & veſtimētis releuabat, mittens ſe ad pedes ſingulorū, atq; orationis gratiā ab eis tantùm exoptās. Intereà dum menſe vno & diebus ſexdecim requireretur à Diocletiano, reſpōſum eſt ei quòd ęgritudine teneretur, miſitq; fratrē eius ad eum nomine Maximū, comitē rei priuatæ, vt viſitaret eū, & ageret cū illo de puella Suſanna. Veniēs igitur Maximus inuenit Claudiū in cilicio orantē, & obſtupuit: cumque rem, pro qua venerat, per ordinē enarrâſſet, perduxit eū Claudius ad domum beati Gabinij, & diligenter ei beatus Gabinius & ſanctus Gaius viam Domini expoſuerunt. Vndè compunctus credidit Maximus, & baptizatus eſt. Ab eadē verò die cœpit facultatem ſuam vendere per quendam amicū ſuum nomine Traſonē Chriſtianiſſimum togatum, qui occultus Chriſtianus erat, quem ante multos annos beatus Gaius baptizauerat. Qui circumiens nocturnis horis vicos & carceres, pauperibus Chriſtianis neceſſaria miniſtrabat, & geſta eorum colligebat, memoriaſque exornabat. Poſt dies quindecim nota facta ſunt omnia Diocletiano, & miſit Iulium, qui Claudium, & Maximum, Præpedignam, & Alexandrum atque Cutiam puniret, Gabinium verò & Suſannam vinculis conſtringeret. Et poſt dies quinquagintaquinque iuſſit Diocletianus vt beata Suſanna adduceretur ad Serenam vxorem ſuam, quæ occultè Chriſtiana erat. Cùm itaque hymnis & orationibus cum ea vacaret, & die nocteque in laude Dei pſalmos recineret, nunciatum eſt hoc Diocletiano. Tunc idem dixit Maximino filio ſuo, vt reuocaretur Suſan-

Eccè quomodò patres noſtri filias erudiebant ad ſeruandam pudicitiam.

Orabat in cilicio, quia pœnitentiā agebat.

Chriſtianorum exercitia qualia ſint.

Suſanna ad patris ſui Gabinij domum,& ibi abuteretur ea, vt ipſi liberet. Ipſa verò nocte poſtquàm reuocata eſt,ingreſſus Maximinus in domũ, vbi orabat Suſanna,vidit nimiam claritatem ſuper ipſam,& extimuit, & curſim rediјt ad palatium. Diocletianus verò hoc arti magicæ deputans,miſit Macedoniũ, qui eam conſtringeret infra domum eius,vt ſacrificaret. Qui dum vellet eam flectere, vt dijs immolaret,expolians eam cœpit fuſtibus cædere.Beata verò Suſanna dicebat:Gloria tibi Domine.Sicque beata virgo permanens in cõfeſſione Domini,gladio percuſſa eſt intra domum ſuam,& ſpiritum incontaminatum Deo reddidit. Eius corpus collegit Serena Auguſta noctu,& manibus ſuis cum linteaminibus & aromatibus ornauit,& poſuit iuxta corpora ſanctorum in cœmeterio Alexandri in arenario, in crypta, iuxta ſanctum Alexãdrum,tertio Idus Auguſti. Sanguinem verò martyris, qui effuſus fuerat in loco domûs ſuæ,velamine deterſit, & poſuit in capſa argentea in palatio ſuo, vbi die noctuque furtiuis orationibus ſemetipſam Domino effundebat. Paſſa eſt autem tertio Idus Auguſti.

S. Suſanna fuſtibus cæſa & gladio, ſpiritũ Deo reddit.

Eodem die in Cameraca ciuitate, natalis S. Gaugerici Epiſcopi & confeſſoris.

De eo Surius Tomo 4.

PRIDIE IDVS AVGVSTI.

IN Sicilia ciuitate Cathanenſi,natale ſancti Eupli diaconi, Diocletiano & Maximiano Auguſtis. Cùm enim eſſet extra velum ſecretarij beatus Euplus, Chriſtianum ſe confeſſus, intromiſſus eſt, iubente Caluiſiano conſulari,in auditorium. Et cùm ibi fidẽ ſuam profiteretur,Caluiſianus dixit: Torqueatur Euplus,quouſq; confiteatur deos veros omnipotẽtes,Martẽ, Apollinẽ,& Aeſculapium.Beatus Euplus reſpondit: Benè dixiſti Caluiſiane, vt adorarem Trinitatem inſeparabilem vnum Deum. Audiens Caluiſianus, putauit eum de dijs ſuis dixiſſe, & gaudio repletus, ait: Ergò ſacrifica.Cui beatus martyr:Ego ſacrifico & immolo meipſum Patri & Filio & Spiritui ſancto. Audiẽs hoc impius Iudex,commotus ira,iuſſit eum amplius torqueri.Et vltimò dedit ſententiam,dicẽs: Iubemus Euplum iuſto iudicio noſtro gladio interfici.Beatus verò Euplus gratias egit Domino noſtro Ieſu Chriſto. Et cùm duceretur,repletus Spiritu ſancto canebat: Magna eſt gloria tua Domine in ſeruis tuis,quos ad te vocare dignatus es. Flectens itaque genua ſua,finita oratione parauit ceruicem,& decollatus eſt tertio Idus Auguſti. Sepultum eſt corpus eius conditum aromatibus,in loco venerabili Cathanenſis ciuitatis, ſecundo Idus Auguſti.

Die 12. De Euplo vide Suriũ Tom.4. ex Metaph.

S. Euplus iugulatur gladio ferit.

Eodem die,ſanctæ Hilariæ,matris ſanctæ Afræ martyris, quæ cùm ad ſepulcrum illius excubaret,ibidèm pro fide Chriſti à perſecutoribus igni tradita eſt cũ Digna & Eumenia & Euprepia, quæ fuerant puellæ ſanctæ Afræ.

Harũ martyrũ habetur in vita S. Afræ.

In Syria,natalis ſanctorum Macharij & Iuliani.

IDIBVS AVGVSTI.

ROmæ,ſancti Hippolyti martyris, ſub Decio Imperatore, Valeriano præfecto. Hunc beatum Hippolytum vicarium ſanctus Laurentius, cùm apud eum eſſet in cuſtodia,baptizauit.Qui peractis ſanctis exequijs martyris,poſt tertium diem ad domum ſuam rediens,dedit pacem omnibus ſeruis ſuis & ancillis,& communicauit de ſacrificio altaris beati Laurentij martyris. Et poſita menſa, priuſquàm cibum ſumeret, venerunt milites & tenuerunt,& perduxerunt ad Decium.Quem vt vidit,ſubridens dixit ei: Nunquid & tu magus effectus es, quia corpus Laurẽtij abſtuliſſe diceris? Sanctus Hippolytus reſpondit: Hoc feci non quaſi magus,ſed quaſi Chriſtianus. Decius furore repletus, iuſſit,vt cum lapidibus os eius cõtunderetur. Et expoliauit eum veſte qua induebatur habitu Chriſtiano, & dixit ei: Sacrifica, & viues: ſin aliter,peries per tormenta ſicut Laurentius.Sanctus Hippolytus dixit: Exemplum merear beati Laurentij martyris fieri, quem tu miſer auſus fuiſti ore polluto nominare. Extenſus igitur, fuſtibus & cardis diù cæſus eſt,donèc cędentes deficerent. Indè leuatus eſt à terra, & iuſſit eum Decius veſtiri militari veſte, qua gentilis vtebatur,& dixit ei: Recole militiam,& eſto noſter amicus, & in conſpectu noſtro vtere militia priſtina quam ſemper habuiſti.Cumque beatus martyr dixiſſet, Militia mea hæc eſt, Chriſto Domino firmiſſimè militare, vndè cupio ad celerem palmam cum fructu venire: iracundia plenus Decius, dixit Valeriano: Accipe omnes facultates eius,& interfice eum crudeli examinatione. Valerianus itaque exquiſita omni facultate eius, inuenit in domo Hippolyti omnem familiam Chriſtianam, quam conſpectui ſuo præſentari fecit. Et iuſſit beatum Hip-

Die 13. De Hippolyto in geſtis S. Laurentij.

S. Hippolytus fuſtibus & cardis cęditur.

polytum foràs muros portæ Tyburtinæ cum familia ſua duci. Beatus verò Hippolytus confortabat omnes dicens: Fratres nolite metuere, quia ego & vos vnum Deum habemus. Et decollati ſunt promiſcui ſexûs numero xix. Beatus verò Hippolytus ligatus pedes ad colla indomitorum equorum, ſuper cardetum & tribulos tractus, emiſit ſpiritum. Nocte venit beatus Iuſtinus preſbyter, & collegit corpora, & ſepeliuit in loco eodem iuxta Nymphas, ad latus agri Verani, Idibus Auguſti.

Hippolytus grau ori tormento occiditur.

Eodem die, natale ſanctæ Concordiæ nutricis eiuſdem beati Hippolyti. Cùm Valerianus ad familiam beati Hippolyti ſibi præſentatam dixiſſet, Conſiderate ætates veſtras, nè ſimul pereatis cum Hippolyto domino veſtro: reſpondit beata Concordia: Nos deſideramus potiùs cum domino noſtro pudicè mori, quàm impudicè viuere. Ad hoc Valerianus, Genus, inquit, ſeruorũ niſi cum ſupplicijs non emendatur. Et iuſſit, vt beata Concordia cum plumbatis cæderetur. Et cùm cæderetur, emiſit ſpiritum, corpuſque eius eſt in cloacam proiectum. Cumque diù quæreret illud ſanctus Iuſtinus, & non inueniret, ità triſtis redditur, vt non ceſſarent flere oculi eius. Tertiodecimo verò die poſt paſſionem ſancti Hippolyti, venit quidam miles Porphyrius nomine, ad Hirenæum Cloacariũ, qui occultè Chriſtianus erat, & dicit ei: Si ſecretum poſſis cuſtodire, diuulgabo arti tuę multũ quęſtum: Ante hos dies iuſſit Valerianus Præfectus in conſpectu ſuo quandam hæreditariam Hippolyti plumbatis deficere, & corpus eius in cloacam iactari. Hæc ſin veſtibus ſuis ſpero quòd margaritas habet abſconſas, vel aurum. Audiens hæc Hirenæus, intimauit ſecretò beato Iuſtino preſbytero. Qui flectẽs genua gratias egit Deo. Porphyrius autem noctu veniens cum Hirenæo, inuenit corpus ſanctum. Sed in veſtimentis eius nihil inuenerunt. Beatus autem Hirenæus vocauit ad ſe quendam Chriſtianum Abundium nomine, & tulerunt corpus eius, & perduxerunt ad beatum Iuſtinum. Qui gratias agens Deo, illud ſuſcepit, & iuxta corpora martyrum Hippolyti & aliorum ſepeliuit, octauo Calendas Septembris.

S. Cõcordia plumbatis cæſa moritur.

Eodem die in Foro Syllæ, natale ſancti Caſſiani, qui cùm adorare idola noluiſſet, interrogatus à perſecutore, quid artis haberet, reſpondit, quia pueros notas doceret. Et mox ſpoliatus veſtibus, ac manibus poſt terga reuinctis, ſtatuitur in medio. Vocatiſque pueris, quibus docendo exoſus fuerat factus, data eſt facultas eum perimendi. At illi quantùm doluerant diſcentes, tantùm ſę vlciſci gaudentes, alij cum tabulis ac buxis feriebant, alij ſtylis vulnerabant. Quorum quanto infirmior erat manus, tanto grauiorem martyrij pœnam dilata morte faciebat. Scribit hoc Prudentius Poëta.

De Caſſiano Prudentius & Surius Tom. 4.

Pictauis, ſanctæ Radegundæ virginis & Reginæ.

De Radegunde Surius.

XIX. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 14.

Vigilia Aſſumptionis beatę Mariæ genitricis Dei.

Eodem die Romæ, natale ſancti Euſebij preſbyteri & confeſſoris. Qui præſente Conſtantio cùm fidẽ catholicam cõſtantiſſimè defenderet, & Liberium Papam doleret Arianę perfidiæ conſenſiſſe, ab irato Conſtantio Imperatore Ariano, includitur in quodam cubiculo domûs ſuæ, habente in latitudine pedes quatuor. Vbi multis diebus in oratione conſtanter perſeuerauit. Et nonodecimo Calendas Septembris, poſt menſes ſeptem, adhuc tamen incluſus, dormitionem accepit. Cuius corpus collegerunt Gregorius & Oroſius preſbyteri, & ſepeliêrunt in crypta, iuxta corpus beati Sixti martyris & Epiſcopi, via Appia in cœmeterio Calixti. Vbi & titulum ipſius ſcribentes, poſuerunt ità, Euſebio homini Dei. Audiens autem Conſtantius, quòd Gregorius & Oroſius ſepeliſſent corpus beati Euſebij, in eadem crypta vbi illum condiderant, præcepit viuum includi Gregorium. Hunc ſemiuiuum noctu Oroſius preſbyter excepit indè. Et poſt paululùm defunctum, iuxta corpus ſancti Euſebij preſbyteri ſepeliuit. Factaque eſt grauiſſima perſecutio in catholica Eccleſia ab Arianis, ſedem Apoſtolicam tunc tenente Liberio.

De lapſu Liberij, Hieronymus de viris illuſtribus.

Sæuiunt in Eccleſiam Ariani tempore Liberij Papæ.

XVIII. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 15.

Dormitio ſanctæ Dei genitricis & perpetuæ virginis Mariæ. Cuius ſacratiſſimum corpus etsì non inuenitur ſuper terram, tamen pia mater Eccleſia venerabilem eius memoriam ſic feſtam agit, vt pro conditione carnis eam migrâſſe non dubitet. Quo autẽ illud venerabile ſpiritusſancti templum iudicio & conſilio diuino occultatũ ſit, plùs elegit ſobrietas Eccleſiæ cum pietate neſcire, quàm aliquid friuolum & apocryphum indè tenendo docere.

Eccleſia Aſſumptionẽ Mariæ celebrem agit.

Eodem

Eodem die, ſancti Tharſitij acolythi & martyris. Quem pagani cùm inueniſſent Chriſti corporis ſacramenta portantem, cœperunt diſcutere quid gereret. At ille indignum iudicans porcis prodere margaritas, tam diù fuſtibus ac lapidibus mactatus eſt, quouſque exhalaret ſpiritum. Et reuoluto eius corpore, ſacrilegi diſcuſſores nihil potuerunt in eius manibus veſtimentiſque inuenire ſacramentorum Chriſti. Chriſtiani autem collegerunt corpus martyris, & ſepeliêrunt in cœmeterio Calixti via Appia.

De Tharſitio geſta Stephani Papæ.

Miraculum

XVII. CALENDAS SEPTEMBRIS.

IN Nicea Bithyniæ, natalis ſancti Vrſatij confeſſoris ſub Licinio perſecutore. Qui dereliƈta militia, ſolitariam vitam in quadam turre præfatæ vrbis egit: tantiſque virtutibus claruit, vt & dæmones expuliſſe, & ingentem draconem orando interemiſſe legatur. Scriptum in libro quinto hiſtoriæ Eccleſiaſticæ tripartitæ.

Romæ, ſanctæ Serenæ vxoris quondàm Diocletiani Auguſti.

Metis, ſancti Arnulphi Epiſcopi & confeſſoris.

Die 16.

Cap. 33 & Sozom. lib. 4. cap. 15 eſt apud Surium.

De Arnulp. Surius.

XVI. CALENDAS SEPTEMBRIS.

APud Aphricam, natale ſanctorum martyrum, Liberati abbatis, Bonifacij diaconi, Seruij & Ruſtici ſubdiaconorum, Rogati & Septimij monachorum, & Maximi pueri. Qui perſecutione VVandalica iuſſu crudeliſſimi atque impijſſimi Regis Hunerici, de territorio Capſenſis ciuitatis, ex habitaculo monaſterij abſtracti, atque ad vrbem Carthaginenſem perducti ſunt. Vbi pro confeſſione catholicę fidei, & vnici baptiſmatis defenſione, primò carcerali cuſtodiæ mancipati, & crudelibus ferri ponderibus arctati, tenebroſis deputati ſunt locis. Vbi cùm die ac nocte Chriſtianum populum in fidei conſtantia roborâſſent, iuſſit Tyrannus furore ſuccenſus, nauem lignorum manipulis adimpleri, atque omnes pariter alligatos, in pelago, igne ſuppoſito, accremari. Cùm autem pro voluntate infandi Regis, vel crudelium miniſtrorum, extenſis eorum manibus & pedibus eleuatis, lignis ignis fuiſſet iniectus, ſtatìm imperio diuino videntibus cunctis extinctus eſt. Et dum ſæpiùs renouaretur, iterùmſatque iterùm extinguebantur globi flammarum. Vndè magìs Tyrannus furore ſimul & pudore repletus, iuſſit eos remorum ictibus enecari, & ità ſingulos in modum canum, cerebris comminutis, perimi. Sicque ſpecioſum curſum certaminis ſui, coronante Domino, perfecerunt. Corpora eorum in mare iactata, ſub eadem hora illæſa litoribus reddita, à Chriſtiano populo reuerenter ſublata, præeunte clero, cum hymnis ſolennibus condita ſunt in monaſterio contiguo baſilicæ, quę dicitur Celerinę. Scribit beatus Victor Africanus Epiſcopus in hiſtoria eiuſdem VVandalicæ perſecutionis, quam & ipſe cum cæteris ſuſtinuit, & fideli atque illuſtri ſtylo digeſſit.

Die 17. Surius To. 4 ex Victore Vticenſi.

Sancti martyres iubentur igne cremari.

Remorum ictibus necantur.

Libro tertio.

Apud Cæſaream Cappadociæ, natalis ſancti Mammetis martyris, qui paſſus eſt imperante Aureliano, ſub Alexandro præſide.

Itèm Octauæ ſancti Laurentij martyris.

De Mámete Surius ex Metaph. Tom. 4.

XV. CALENDAS SEPTEMBRIS.

APud Præneſtinam ciuitatem miliario ab vrbe trigeſimotertio, natalis ſancti Agapiti martyris, ſub Aureliano Imperatore, Præſide Antiocho. Cùm eſſet annorum quindecim, & amore Chriſti, martyrio ferueret, iuſſu Imperatoris tentus, & primò neruis crudis diù cæſus eſt, deindè Præſidi vt impelleretur ſacrificare traditus. Qui in duriſſimo atq; obſcuriſſimo carcere eum recluſit, & per quatuor dies cibum omnem negauit. Indè de carcere exhibitus eſt præſidi: qui prunas ardentes ſuper caput eius iuſſit imponi. Et cùm gratias Deo martyr ageret, flagellis eſt cæſus, & nudus ſuſpenſus, capite deorsùm verſo, acri ſubtèr fumo facto. Et cùm diceret Præſidi, Sapientia tua & vanitas tua in fumo laborat: iterùm flagellis cæditur à quatuor ſibi inuicèm ſuccedentibus. Deindè bullientem aquam ſuper vẽtrem eius miniſtri diaboli effuderunt, & maxillas eius confregerunt. Intereà Iudex de tribunali ſuo cadens, collectus à miniſtris in lecto reclinatur, & ſentiens Dei virtutem in martyre, poſt modicum triſtẽ animam emiſit. De beato verò Agapito renunciatum eſt Imperatori: qui beatum virum iuſſit leonibus ſubijci. Sed manſuetæ factæ feræ, pedibus martyris ad lambendum ſe inclinauerunt. Hoc videntes ſceleris miniſtri, tulerunt de medio ſanctum martyrem, & venerunt contra ciuitatem Præneſtinam, vbi ſunt duæ columnę, & ibi eum gladio percuſſerunt, quintodècimo Calen. Septemb. Corpus eius noctu ſublatũ eſt à Chriſtianis, & poſitũ miliario

Die 18.

S. Agapitus diuerſis cruciatib. tormentatur.

Gladio cæditur.

rio primo à ciuitate in agro, in ſarcophago nouo, nutu diuino ibi inuento.

Eodem die Romæ, in ſexto Philippi, natalis beatorum presbyterorum Iohannis & Criſpi, qui perſecutione Diocletiani & Maximiani multa ſanctorum corpora officioſiſſimè ſepeliêrunt. Quorum meritis & ipſi poſtmodùm ſociati, gaudia vitæ meruerunt.

Surius de Helena. * Eodem die, ſanctæ Helenæ Reginæ.

XIIII. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 19. De his Suri' ex Metaph. Tom. 4. NAtalis ſancti Magni, ſeu ſancti Andreę martyris, cum ſocijs ſuis duobus millibus, quingentis nonaginta ſeptem.

In Gallijs pago Sigiſterico, in monte, qui dicitur Tura, natale ſancti Donati presbyteri. Qui ab ipſis infantiæ rudimentis mira Dei gratia præditus, ex vrbe Aurelianenſi ad præfatum locum, vt ſoli Chriſto vacaret, aduenicns, anachoreticam illic vitam multis annis exegit, tanta miraculorum gloria clarus, vt inter cætera geſta magnifica etiam draconem immanem atque terribilem ſuis exindè orationibus effugatum extingueret. Cumque dies vocationis eius inſtaret, adueniente ſancto Abbate Mario, cui ità fuerat reuelatũ, inter verba orationis migrauit ad Chriſtum. Sepultusque eſt ab eodem patre in loco ſuo.

Romæ, natale beati Iulij Senatoris & martyris, ſub Commodo Imperatore, Iudice Vitellio. Hunc docuerunt beati martyres Euſebius, Vincentius, Peregrinus, & Pontianus. Per quorum manus etiam facultates ſuas pauperibus diſtribuens, à beato Rufino presbytero baptiſmi gratiam percepit. Quod audiens Commodus, iratus iuſſit eum teneri, & cuidam Vitellio magiſtro peditum tradi, vt omnes facultates eius requireret, & ad ſacrificandum impelleret. Qui coniecit eum in carcerem, & poſt triduum catenis vinctum fecit ſibi præſentari. Et auditum iuſſit tam diù fuſtibus cædi, donèc emitteret ſpiritum. Cuius corpus collegerũt noctu beatus Euſebius, Pontianus, Peregrinus atque Innocentius, & ſepeliêrunt in cœmeterio Calepodij xiiij. Calendas Septembris.

De Iulio & ſocijs eius lege vitam S. Euſebij 25. Auguſti.

XIII. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 20. NAtale Samuelis prophetæ. Cuius ſacra oſſa Imperator Archadius de Iudæa tranſtulit Thraciam, portantibus Epiſcopis, & omnium Eccleſiarum populis tanta lætitia occurrentibus, quaſi præſentem, viuentemque cernerent, atque ſuſciperent: vt de Palæſtina vſque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Chriſti laudes vna voce reſonarent. Scribit ſanctus Hieronymus in libro contra Vigilantium.

Pauló poſt principiũ.

Eodem die, beati Porphyrij hominis Dei, qui ſanctum martyrem Agapitũ erudiuit in fide & doctrina Chriſti.

XII. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 21. De Priuato Gregor. Turonen. & Surius Tom. 4. ex MS. IN territorio ciuitatis Gaualitanæ vico Minatenſi, natalis ſancti Priuati Epiſcopi & martyris, qui paſſus eſt ſub perſecutione Valeriani & Gallieni.

Eodem die, natalis ſanctorum martyrum Bonoſi & Maximiani, quorum geſta habentur.

Et in ciuitate Salona, natalis Anaſtaſij martyris. Qui cùm videret S. Agapitũ inter tormenta fortiùs Chriſtum confitentem, exclamauit: Magnus eſt Deus, & non eſt alius præter eum. Erat autem Cornicularius miles. Ad quem Præſes, Sicut video, inquit, ſeductus es. De quo Præſes Imperatori Aureliano renunciauit. Qui mox perire illum iubet. Et ità martyr factus, migrauit ad Dominum.

XI. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 22. Martyriũ S. Timothei, habetur in vita S. Syluestri vlt. Decemb. ROmæ via Oſtienſi in cœmeterio eiuſdem, natalis ſancti Timothei. Qui Antiochia veniens Romam, ſub Melchiade Papa, ſuſceptus eſt. Quique cùm annum totum & aliquot menſes ibi prædicans, multos ad fidem Chriſti conuertiſſet, tentus à Tarquinio vrbis præfecto, & longa carceris cuſtodia maceratus, cùm ſacrificare idolis noluiſſet, tertiò cęſus, & grauiſſimis ſupplicijs attrectatus, ad vltimum decollatus, & iuxta beatum Paulum Apoſtolum ſepultus eſt. Scriptum inuenitur in hiſtoria ſancti Syluestri.

Eodem die Auguſtuduni, natalis ſancti Symphoriani. Qui tempore Aureliani Imperatoris, ſub Heraclio conſulari, cùm idolis ſacrificare nollet, primò verberibus affectus, dein carceri mancipatus, ad vltimum cæſo capite martyrium conſummauit.

De Symph. vide Suriũ.

In

In portu Romano, natalis ſanctorum peregrinorum martyrum, Martialis, Epicteti, Saturnini, * Aprilis, & Felicis cum ſocijs eorum. *al. Maprilis

Item Romæ, natale beati Antonini martyris, qui cùm eſſet carnifex, vidit ſtantem iuuenem cum ſpongia, & detergentem vulnera ſanctorum martyrum Euſebij, Pontiani, Peregrini, atque Vincentij, cùm ſuſpenſi in eculeo cæderētur: & mox clamare cœpit, Verè Deus Chriſtus, quem hi prædicant. fugiens occultè, à Rufino presbytero baptizatus eſt. Et reuerſus ad Vitellium, cùm ſe Chriſtianum liberè fateretur, capitis ſententia damnatus via Aurelia, iuxta formam Traianam, vndecimo Calendas Septembris ſepultus eſt. De his in vita S. Euſebij 25. Auguſti.

Item Octauæ aſſumptionis Mariæ Virginis.

X. CALENDAS SEPTEMBRIS.

NAtalis ſanctorum martyrum Donati, Reſtituti, Valeriani, Fructuoſæ, cum alijs duodecim, qui præclariſſimo confeſſionis honore apud Antiochiam coronati ſunt. Die 23.

Eodem die, beati Theonę apud Alexandriam, venerabilis & verè Deo digni, qui beatum Petrum Epiſcopum, pòſt & martyrem nutriuit. Hic in omni puritate, & animi virtutibus Epiſcopus claruit. De Theona Euſeb. lib. 7. Eccl. hiſt. cap. vlt.

Eodem die beati Zachæi Epiſcopi, qui quartus à Iacobo Hieroſolymorū eccleſiam clariſſimè rexit.

Lugduno Galliæ, natalis ſanctorum martyrum Mineruí & Eleazari cum filijs octo, quorum corpora in crypta, quæ vrbi ab Occidente imminet, condita habentur.

In portu vrbis Romæ, natalis ſancti Hippolyti, Quiriaci, & Achillei.

Eodem die, natalis ſanctorum Timothei & Apollinaris, qui apud Rhemenſium vrbem conſummato martyrio cæleſtia regna meruerunt. Turonen. de glo. martyru cap. 55.

IX. CALENDAS SEPTEMBRIS.

IN India, natalis beati Bartholomæi Apoſtoli, qui apud Indiam Chriſti Euangelium prædicans, decollatione martyrium compleuit. Huius Apoſtoli ſacratiſſimum corpus, primùm ad inſulam Liparis, deindè Beneuentum tranſlatum, pia fidelium veneratione celebratur. Die 24. Vide Suriū Tom. 4 de Bartholo.

Eodem die apud Carthaginem, ſanctorum martyrum Maſſæ candidæ, qui paſſi ſunt tempore Valeriani & Gallieni. Ferunt enim inter alia ſupplicia tunc à præſide clibanum calcis accenſum, & in ore illius prunas cum thure exhibitas, & Præſidem dixiſſe Chriſtianis: Eligite è duobus vnum, aut thura ſuper his carbonibus offerte Ioui, aut in calcem demergimini. Tunc trecenti viri fide armati, ſe ictu rapidiſſimo Chriſtum Dei filium, Deum fatentes, iecerunt in ignem, & inter vapores calcis in puluerē ſunt conuerſi. Ex quo etiam candidatus ille exercitus beatorum, Maſſa candida meruit nuncupari.

Eodem die, natalis ſancti Audoeni Epiſcopi & confeſſoris. De Audoeno Surius Tom. 4.

VIII. CALENDAS SEPTEMBRIS.

ROmæ, natale ſancti Geneſij martyris. Qui priùs in arte mimorū, qui ſtantes cantabant ſuper pulpitum, quod Themele vocabatur, & rerum humanarū erant imitatores, Themelæ artis gnarus fuit. Et quadam die cùm vellet Diocletiano Imperatori, cui Chriſtiani vtpotè ſæuiſſimo, exoſi erāt, de myſterijs Chriſtianæ obſeruantiæ ludum exhibere, & huius rei gratia ſpectante Imperatore, & omni populo in medio theatri, quaſi ægrotus decumbens ſe poſceret baptizari, mimum in hæc verba propoſuit: Eià noſtri, grauem me ſentio, leuem me fieri volo. Illi reſponderūt: Quomodò te leuem facimus, ſi grauis es? Nunquid nos fabri ſumus, & ad runcinam te miſſuri ſumus? Hæc verba exhibuerunt populo riſum. Geneſius iterùm: Veſani, Chriſtianus deſidero mori. Quarè? inquiūt. Quibus Geneſius: Vt in illa die veluti fugitiuus in Deo inueniar. Euocato autē presbytero, & exorciſta, repentè à Deo inſpiratus credidit. Nam illi iuxta lectum ipſius quaſi ægrotantis cùm reſediſſent, dicunt ei: Quid ad nos miſiſti filiole? Geneſius autem non ſimulatè & fictè, ſed ex puro corde reſpondit: Quia accipere cupio gratiam Chriſti, per quam renatus liberer à ruina iniquitatum mearum. Cumque ſacramentorum myſteria compleſſent, & indutus eſſet veſtibus albis, veluti per ludum à militibus raptus, & ad ſimilitudinem ſanctorum martyrum de Chriſti diſcutiendus nomine Imperatori fuiſſet exhibitus, ſtans in editiori loco ità concionatus eſt. Audi Imperator, & omnis Die 25. De eo Sur. Tom. 4. Conuerſio S. Geneſij.

Apud Victimilium caſtrum Italiæ, natalis beati Secundi martyris, viri ſpectabilis, & Ducis ex legione ſanctorum Thebæorum, qui ante beatum Mauritium & cæteros, poſt vincula & carceres, martyrium capitis abſciſione compleuit.

Apud vrbem Italiæ, quæ Pergamis dicitur, natalis ſancti Alexandri martyris, ſub Maximiano Cæſare: qui cùm eſſet miles vnus ex legione Thebæorum, Chriſtianus factus eſt. Audiens hoc Maximianus poſt dies quindecim, mittens accerſiuit eum, dicens ei: Pro nulla re alia euocaui te, niſi vt ſacrifices. Comperi enim, te derelinquentem deos noſtros, Chriſtianum eſſe factum. Et hoc dicens, petijt ſibi menſam. Eaque appoſita, & linteamine cooperta, cœpit agere cum beato Alexandro, vt ſacrificaret. Sanctus Alexander in cælum adſpiciens, dixit: Atque vtinàm tantam mihi Deus gratiam daret, qui cuncta per Ieſum Chriſtũ poſtulantibus præſtat, vt poſſem & tuam voluntatem ad Dei agnitionem conuertere, & vaniſſimã iſtam incredulitatem à te auertere. Sed tu quidem inſanabile habes malum, & vetuſtate huic vanitati adhærens, credere non vis. Me autem vocauit ille, qui ex gentibus ad ſuam gratiam olìm vocare promiſit. Parce conſilijs tuis diabolicis, plange & cognoſce actus tuos malos, & crede in Deum viuum, qui fecit omnia. Tunc Maximianus, ad tantam eius fiduciam commotus, iuſſit adſtantibus, vt de appoſito ſacrificio inuito ei offerrent, applicitis armatis econtrà. At ille beatiſſimus, confundens regiam iniquitatem, & eius præcepta fide armatus contemnens, calce menſam percuſſit, euertens eam cum omnibus ſupra poſitis. Iracundia repletus Maximianus, iuſſit tradi vni ex miniſtris. Qui euaginato gladio, ſtetit ſtupidus, ferire nõ valens. Cui Maximianus: Adhuc ſtas male miles? At ille reſpõdit: Caput eius ſicut mons eſt ante me, vndè totus contremiſco. Tunc Maximianus tradidit eum alijs, vt occideretur. Gaudio itaque repletus martyr, aquam petijt, & manus ſuas lauit: flectenſque genua, & ceruicem in terra humilians, oratione fuſa ad Dominum, animaduerſus eſt. Poſt aliquot dies quædam matrona caſtiſſima, nomine Grata, collegit corpus eius, & poſuit illud in prædiolo ſuo, non longè à muro ciuitatis Pergamenſis. Cuius paſſio completa eſt ſeptimo Calendas Septembris.

Oratio S. Alexandri ad Imperatorem.

Stupendum miraculum.

Sanctus gladio animaduertitur.

VI. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Apud Capuam, natalis ſancti Rufi martyris, quem docuit & baptizauit beatus Apollinaris, Petri Apoſtoli diſcipulus, cùm eſſet idem Rufus patriciæ dignitatis.

Die 27. De Rufo vide Apollinaris 23. Iulij.

Tomis, natalis ſanctorum martyrum, Marcellini tribuni & vxoris eius Mameæ, & filij ipſius Iohannis, & Serapionis clerici, & Petri militis.

In Gallijs ciuitate Arelatenſi, ſancti Cæſarij Epiſcopi & confeſſoris, miræ ſanctitatis & pietatis, & ſtudij viri.

Gennadius, Catalogi cap. 86. & Surius To. 4

Apud Auguſtodunum, ſancti Syagrij Epiſcopi & confeſſoris.

Nola ciuitate, natalis ſancti Felicis Epiſcopi.

V. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Romæ, natale beatiſſimi Hermetis martyris. Hunc illuſtriſſimum virũ B. Alexander Pontifex & martyr, cùm eſſet præfectus vrbis Romæ, baptizauit cum vxore, & filijs, ac ſorore Theodora, cumque eo pariter mille ducentos quinquaginta ſeruos eius, vxores quoquè & filios eorum, priùs ingenuitate illis conceſſa. Et non multò pòſt ab Aureliano Imperatore truſus in carcerem, beato etiam Alexandro in cuſtodia poſito, Tribuno Quirino commendatur. Qui dixit ad beatum Hermem: Quæ ratio eſt vir illuſtris, vt vice ſacra iudicans, non ſolùm ad iſtam iniuriam te redigi velis, verùm etiam præfecturæ honore expoliatum, in vinculis te tanquàm priuatum trudi æquanimiter feras? Sanctus Hermes ait: Ego Præfecturam non perdidi, ſed mutaui. Nam dignitas terrena à terris tollitur, ac mutatur, dignitas verò cæleſtis æterna ſublimitate ſubſiſtit. Dicit ei Quirinus: Miror te prudentem virum ad tantam ſtultitiam deueniſſe, vt credas extra iſtam vitam te aliquid habiturum, poſtquàm cineres humani corporis ità ad nihilum redigantur, vt nec oſſa ipſa ſubſiſtant. Cui beatus Hermes: Et ego ante hos annos illam deridebam, & iſtam carnalem vitam vtilem eſſe dicebam. Et Quirinus: Fac & me probare, vt ſi ità eſt, ſicut tu credidiſti, & ego credam. Beatus Hermes dixit: Sanctus Alexander, qui habetur in vinculis, hæc me docuit. Audiens hæc Quirinus, cœpit maledicere Alexandro, & dixit ad Hermem: Ego te rogaui dicens, Fac me probare iuſtè te credidiſſe, & tu mihi nominâſti hominem magum, quem in

Die 28. De Hermete & socijs eius, quære in vita S. Alexandri 3. Maij To. 3. Surij.

cleſia prædicauit. Membris omnibus ſui corporis incolumis, integro adſpectu, atque auditu, & adſtantibus, & videntibus, & orantibus fratribus, obdormiuit cum patribus ſuis, enutritus in ſenectute bona. Teſtamentum nullum fecit, quia vndè faceret pauper Dei non habebat. Tertio obſidionis menſe (Nam ciuitas eius quatuordecim concluſa & obſeſſa eſt à Vuandalis menſibus, Alanis, alijsque commixtis gentibus) decubuit febribus, & illa vltima exercitatur ęgritudine. Hic beatus Epiſcopus ſpiritu diuino tactus, in ſancta Eccleſia catholica ad inſtructionem animarum fecit libros, tractatus, epiſtolas, numero mille triginta, exceptis qui numerari non poſſunt, quia nec numerum deſignauit eorum. Huius corpus venerabile, primò de ſua ciuitate propter barbaros Sardiniam tranſlatum, nupèr à Leoprando Rege Longobardorum, dato magno precio, Ticinis relatum, & honorificè conditum eſt. Iam ſenex obdormit in Domino. Requieſcit Papiæ.

Briuatæ, natale ſancti Iuliani martyris. Qui tempore perſecutionis hortatu beati Ferreoli, cuius in militia comes erat, ex Viennenſi vrbe clandeſtino diſceſſu ad præfatum Aruernæ vrbis territorium commigrauit. Vbi ab inſequentibus perſecutoribus tentus, deſecto gutture, morte horribili necatus eſt. Surius de Iuliano ex Greg. Turonenſ.

Conſtantinopoli, ſancti Alexandri Epiſcopi & confeſſoris, glorioſi ſenis, cuius virtute orationis Arius diuino iudicio cōdemnatus, crepuit medius, & effuſa ſunt viſcera eius. Dormiuit verò idem beatus pōtifex, vitæ ſuæ anno nonageſimo octauo, Epiſcopatûs trigeſimo tertio.

Eodem die apud Santonas, ſancti Bibiani Epiſcopi & confeſſoris. De Bibiano ſeu Viuiano Gregor. Turonenſ. de glor. Confeſſ. cap. 58.

IIII. CALENDAS SEPTEMBRIS. Die 29.

ROmæ in Auentino, in oppido Vindinenſi ad arcum Fauſtini, natale beatiſſimæ & illuſtriſſimæ Sabinæ martyris, quæ fuit vxor præclariſſimi quondàm Valentini, & filia Herodis Metallarij, quæ paſſa eſt Adriano imperante, ſub præfecto Helpidio. Hanc beata virgo Seraphia, cùm in domo eius conuerſaretur, perſuaſit in fide Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quæ poſtmodùm eandem virginem vſque ad locum paſſionis ſecuta eſt. Et cùm ei præſes Berillus diceret, Quid tibi ipſa derogas, aut quarè temetipſam vilem reddis, aut quarè non conſideras, quæ es, aut cuius filia es? Coniunxiſti enim te Chriſtianis, & oblita es natales tuos, & memoriam tanti viri cuius fuiſti, & deorum, quorum iram vereor nè incurras. Reuertere magìs ad domum tuam, & dimitte hanc nefandam, quæ maleficijs te & plures demutauit à deorum cultura. Beata Sabina reſpondit: Illius ſanctæ puellæ, de qua dicis, maleficijs vtinàm & tu ſuadereris, ſicutì & ego ſuaſa ſum, vt ab immundis recederes idolis, & verum & certiſſimum agnoſceres Deum, qui bonos ad æternam vocat vitam, & malos in pœnam relinquit perpetuam. Quod Præſes audiens, reueritus illam dimiſit. Vt verò beata Seraphia glorioſiſſimo martyrio coronata eſt, illuſtriſſima Sabina colligēs reliquias eius, celebratis venerabilibus exequijs, vt theſaurum ſempiternum, vel precioſam margaritam repoſuit in monumento ſuo, quod ipſa ſibi cum ſummo ſtudio & ornatu fecerat. Deindè interpoſitis aliquot diebus, comprǽhenſa iudici Helpidio præſentatur. Quam ille videns, Tu es, inquit, Sabina vxor quondàm Valentini illuſtriſſimæ memoriæ, & filia Herodis? Cui ſancta matrona reſpondit: Ego ſum, & gratias ago Domino meo Ieſu Chriſto, qui me peccatricem per ſanctam famulam ſuam Seraphiam de multis ſordibus & poteſtate dæmonum liberare dignatus eſt. Commotus poſtmodùm Præfectus, cùm videret in confeſſione Chriſti conſtantiam eius, dictauit ſententiam, dicens: Sabinam dijs inobedientem, dominos quoquè & Auguſtos noſtros blaſphemantem, gladio percuti decreuimus, atque omnes facultates eius publicis titulis deſignari. Paſſa eſt autem beata famula Chriſti Sabina quarto Calendas Septembris. Et à Chriſtianis ſublatum corpus eius, ſepultum eſt in monumento, vbi ipſa venerabiliter repoſuerat magiſtram fidei ſuæ virginem Seraphiam, ad arcum Fauſti, iuxta aream Vindiciani, in oppido Vindinenſi. S. Sabina à beata Seraphia inſtituitur. Vide hic venerabilium exequiarū celebrationem. S. Sabina gladio cæditur.

Eodem die, paſſio & decollatio, vel potiùs inuentio capitis beatiſſimi Iohannis Baptiſtæ, quem Herodes Tetrarcha (vt Euangeliſtæ referunt) tenens, ligauit in carcere propter Herodiadem vxorem Philippi fratris ſui, quia duxerat eam. Dicebat enim Iohannes: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Hac de cauſa inſidiabatur ei Herodias, & quærebat occidere eum, & non poterat. Herodes enim metuebat Iohannem, ſciens eum virum iuſtum & ſanctum eſſe. Sed cùm Hero- Mar. 6. Luc. 3. Matth. 14.

des ipſe diem natalis ſui ageret, filia Herodiadis ſaltante in medio, ſæuiente matre, inter delicias & conuiuia laſciuientium, temerè ab Herode iuratur, & impiè quod iuratur, in nece prophetæ impletur. Non enim poterat veritas æquo animo tolerari, quam homo Dei monebat, quia vicerat Regem libido. Vinctus autem erat ſanctus Iohannes Baptiſta in Arabia, caſtello Macherunta. Miſſo itaque ſpiculatore, decollatur in carcere, & allatum eſt caput eius in diſco, puellæque datur. Quod audientes diſcipuli eius, venerunt & tulerunt corpus, eius, & poſuerunt illud in monumento, apud Sebaſten Palæſtinæ, quæ quondàm Samaria dicta eſt. Vbi per aliquot annos iacuit, vſque ad tempora Iuliani impiiſſimi Cæſaris. Qui cùm eſſet Chriſtianis infeſtiſſimus, pagani apud Sebaſten Palæſtinæ ſepulcrum eiuſdem Iohannis Baptiſtæ inuadunt, & oſſa diſpergunt. Eadem rursùs collecta, & cremata latiùs diſpergunt: ſed Dei prouidentia affuêre quidam ex Hieroſolymis monachi, qui mixti colligentibus, quæcunque ipſi potuerunt, ablata ad Patrem ſuum Philippum pertulêre. Ille confeſtim hæc (ſupra ſe enim ducebat, tantum theſaurum proprijs ſeruare vigilijs) ad Pontificem maximum, tunc Athanaſium, per Iulianum diaconem ſuum mittit. Quæ ille ſuſcepta, paucis arbitris, ſub cauato ſacrarij pariete incluſa, prophetico ſpiritu profutura generationi poſteræ conſeruauit. Cuius præſagium ſub Theodoſio principe, per Theophilum eiuſdem vrbis Epiſcopum completur. Qui deſtructo Serapis ſepulcro, ſancti Iohannis ibidèm conſecrauit eccleſiam. Porrò caput ſuum duobus monachis Orientalibus, qui cauſa orationis venerant Hieroſolymam, idem beatus Iohannes iuxta Herodis quondàm Regis habitaculum reuelauit, quod deincèps Emeſam Phœniciæ vrbem perlatum, & digno honore cultum eſt.

S. Iohannes Baptiſta decollatur.

De his omnibus fuſiùs apud Suriũ 4. Tomo, 29. Augusti.

III. CALENDAS SEPTEMBRIS.

Die 30. paſſionẽ Felicis & Adaucti adiece Tomo 4.

ROmæ via Oſtienſi miliario ſecundo ab vrbe, natale beatiſſimorum martyrum Felicis & Adaucti, ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus, Præfecto & Iudice Draco. Fuêre autem duo fratres nomine & opere Felices, ambo preſbyteri. Horum ſenior Felix ex iuſſione Imperatorum cùm ad ſecretarium Iudicis eſſet perductus iuxta templum Serapis, dum cogeretur ad ſacrificandum, exufflauit in faciem ſtatuæ æreæ, & ſtatìm cecidit. Itèm ductus ad Mercurij ſtatuam in aliam ædiculam, ſimili modo in illam exufflauit, & mox cecidit. Itèm ad ſimulacrum Dianæ, quod pari modo deiecit. Reductus ad Præfectum, imponitur eculeo, & inquiſitus quibus hæc maleficijs feciſſet, beatus Felix reſpondit: Non maleficijs diaboli, ſed beneficijs omnipotentis Dei hoc egi. Furore itaque accenſus Præfectus, iuſſit eum duci extra vrbem via Oſtienſi, quia illic arbor excelſiſſima ſtabat dæmonibus conſecrata, iuxta quam erat templum, vt ibi ad ſacrificandum impelleretur. Quò perductus, oratione facta, dixit ad arborem: Præcipio tibi in nomine Domini mei Ieſu Chriſti, vt radicitùs corruas, & templum, ac ſimulacrum, vel aram eius funditùs comminuas, vt ampliùs cultu tuo animæ non decipiantur. Quæ ſtatìm ad verba ipſius ità euerſa eſt, vt & templum ac ſimulacrum comminueret, & quod fuerat, non appareret. Quod cùm nunciatum fuiſſet Præfecto, ſtatìm iuſſit eum decollari, & corpus eius inhumatum canibus & lupis derelinqui. Data ſententia, obuius fuit ei quidam vir Chriſtianus, hominibus quidem abſconſus, Deo verò manifeſtus. Hic cùm didiciſſet, quòd beatus Felix duci fuiſſet iuſſus, cœpit clamare, & dicere: Et ego ex eadem lege ſum, & ipſum, quem hic ſanctus preſbyter confitetur, Dominum Ieſum Chriſtum colo. Mox & ipſe ab officio Præfecti compræhenſus, pariter dato ſibi oſculo, cum beato Felice decollatus eſt. Huius nomen quia non inuenerunt Chriſtiani, poſtmodùm Adauctum eum appellauerunt, quòd ſancto martyri Felici auctus ſit ad coronam, ipſique pro fidei confeſſione corona martyrij aucta. Chriſtiani itaque noctù venientes, in eodem loco, vbi arbor ſteterat, quæ cadens nimiam terræ altitudinem aperuerat, eos ſepeliêrunt. Quorum corpora volentes pagani exindè effodere, cùm manus appoſuerunt, à diabolo correpti ſunt. Vbi poſteà pacis tempore baſilica fabricata eſt, & martyrum memoria dignè exculta. Compleuerunt autem martyrium ſuum tertio Calendas Septembris.

Templũ & aras præcepto euertit S. Felix.

Decollatur vnà cũ Adaucto.

PRI-

PRIDIE CALENDAS SEPTEMBRIS.

TReuiris, natalis ſancti Paulini Epiſcopi & * confeſſoris. Qui tempore Arianæ infeſtationis, à Conſtantio Imperatore, ob catholicam fidem exilio relegatus, & vſque ad mortem, etiam extra Chriſtianum nomen, mutando exilia fatigatus, ad vltimum apud Phrygiam defunctus, beatæ paſſionis coronam percepit à Domino.

Die 31. * martyris. Quære eius martyrium To. 6. in vita S Maximi Epiſcopi Mog. 18.

Eodem die apud Athenas, beati Ariſtidis, fide, ſapientiaq; clariſſimi. Qui Adriano Principi de religione Chriſtiana libros obtulit, & quòd Chriſtus Ieſus, ſolus eſſet Deus, præſente ipſo Imperatore, luculentiſſimè perorauit.

Hier. de vir. illuſt. c. 30.

SEPTEMBER HABET DIES XXX. LVNAM VERO TRIGESIMAM.

CALENDIS SEPTEMBRIS.

Die 1.

IESV Naue & Gedeon prophetarum.

Apud Capuam, via Aquaria, natalis ſancti Priſci martyris, qui vnus fuit de illis antiquis Chriſti diſcipulis.

Eodem die, natalis beatiſſimæ Annæ propheteſſæ, filiæ Phanuel, de tribu Aſer, cuius ſanctitatem Euangelicus ſermo prodit. Hæc proceſſerat in diebus multis, & vixerat cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua, & hæc vidua vſq; ad annos octoginta quatuor, quę non diſceſſerat de templo, ieiunijs & orationibus ſeruiens nocte ac die. Luc. 2.

Itèm eodem die apud Senonas, beati Lupi Epiſcopi, ſanctitate & ſignis miraculorum illuſtriſſimi. De Lupo Epiſcopo Suri9 To. 5.

Itèm apud Cæſaream Cappadociæ, beati Longini militis & martyris, quem tradunt illum eſſe, qui lancea latus Domini Ieſu Chriſti pendentis in Cruce aperuit. Iohan. 19. Hic poſtmodùm baptizatus ab Apoſtolis, cùm apud Cappadociam ſanctitate præcipuus degeret: tandèm ab Octauio Præſide compræhenſus, poſt confeſſionem fidei, lingua abſciſa, & dentibus excuſſis, capite truncatus eſt. S. Longinus capite trúcatur. Simul cum eo coronatus eſt Aphrodiſius commentarienſis, cui & Præſes linguam abſcidi iuſſerat: quique poſt abſciſionem expeditè Chriſtum clara voce loquebatur.

* Itèm ſanctorum confeſſorum Sixti & * Siſinnij. * Simicij

IIII. NONAS SEPTEMBRIS.

Die 2.

NAtale ſancti Iuſti Lugdunenſis Epiſcopi, miræ ſanctitatis & prophetici ſpiritûs viri. Hic clàm Epiſcopatum ſuum relinquens, aſſcenſa naue, comitante ſe vno tantùm puero, qui officio Lector in eccleſia erat, nomine Viatore, peruenit ad Aegyptum. Vbi per aliquot annos, ſanctis monachis cælum tantùm ſpectantibus conſociatus, humilitate ac ſanctitate vitæ in comparabilis vixit. Curſu itaque temporis conſummato, ipſe quoquè virtutibus conſummatus, repoſitam ſibi coronam iuſtitiæ percepturus migrauit ad Dominum pridiè Idus Octobris. Suri9 de eodem To. 5. Corpus eius à religioſis ciuibus Lugdunum cum oſſibus beati Viatoris miniſtri eius relatum, & condigno cultu in baſilica beatorum ſeptem fratrum Machabæorum & martyrum glorioſiſſimorum, conditum eſt quarto Nonas Septembris. Tranſlatio eius.

Eodem die, beati Helpidij Epiſcopi apud præfatam vrbem venerabilis depoſitio. Cuius ſacrum corpus honorificè ſepultum, in ipſa eademque eccleſia, vbi ſancti confeſſoris Iuſti tumulata ſunt ſacratiſſima membra, quieſcit.

Apud Apamiam, beati Antonini martyris.

III. NONAS SEPTEMBRIS.

Die 3.

NAtalis ſanctæ Phœbes, de qua beatus Apoſtolus Romanis ſcribit: Commendo autem vobis Phœben ſororem noſtram, quę eſt in miniſterio Cenchris, vt eam ſuſcipiatis in Domino dignè ſanctis, & aſſiſtatis ei in quibuſcunque deſiderauerit. Etenim ipſa quoquè adſtitit multis & mihi ipſi. Rom. 16.

Romæ, paſſio beatæ Seraphiæ virginis, ſub Adriano Imperatore, Iudice Berillo.

S. Seraphiæ vita habetur 5. Tomo Surij ex MS

lo. Hæc Antiochena genere, cùm in domo Sabinæ præclariſſimæ fœminæ apud Vrbem commaneret, rapta ab officio Præſidis, exhibita eſt in conſpectu ipſius. Cui Præſes dixit: Sacrifica dijs immortalibus, quibus ſacrificant domini Imperatores. Beata Seraphia reſpondit: Timeo & colo omnipotentem Deum, qui fecit cælum & terram, & omnia quæ in eis ſunt. Nam dij quos iubes adorare, non ſunt dij, ſed ſunt dæmonia, & ideò non licet mihi adorare eos, quia Chriſtiana ſum. Cumque perſeuerantiſſimè fidem veritatis proſequeretur, iuſſit eã Præſes duobus iuuenibus laſciuis tradi, vt ei nocturno furto inſultarent. A quibus perductam in cubiculum obſcuriſſimum, cùm vellent eam tangere, ſubitò terræmotus factus eſt magnus, cecideruntq; exanimes in terrã, membris omnibus reſoluti. Diluculo autem cùm veniſſent à Præſide miſſi, qui requirerent, ſeu de iuuenibus, ſeu de virgine, ingreſſi inuenerunt ſanctam Dei orantẽ, iuuenes verò impudicos velut mortuos terræ proſtratos. Itaque ad rei factum cùm plurimi concurrerent, iterùm Præſes iuſſit pro tribunali eam ſibi adduci. Et imperante Præſide deportati ſunt idem iuuenes, & poſiti ante conſpectum ipſius. Ad quos beata virgo, facta oratione, accedens, tetigit illos, dicens: In nomine Domini mei Ieſu Chriſti erigite vos in ſtatu veſtro. Ad cuius vocem mox illi ſteterunt ſuper pedes ſuos. Quos Præſes interrogauit: Quid faciendo hæc mulier dementes vos fecit, & reſolutos? Ingreſſus eſt, inquiunt, quidam iuuenis decorus, miræque magnitudinis, qui totus ſplendebat ſicut ſol, ſtansque inter nos & puellam hanc, tremore & defectione claritate ſua concuſſit. Præſes ad beatam Seraphiam conuerſus, Sacrifica dijs, inquit, nè morte plectaris. Cui virgo: Non facio voluntatem patris tui Satanæ, quia Chriſtiana ſum. Tunc Præſes iuſſit lampades ardentes lateribus eius apponi. Sed ſtatim qui eas tenebant, ceciderunt retrorsùm. Præſes verò iterùm beatæ virgini dixit: Biothanata & malefica, audi imperiale præceptum, & ſacrifica dijs immortalibus, & libera te de cruciatibus & morte. Beata Seraphia hoc illi reddidit: Biothanati & malefici vos eſtis, qui negatis Deum viuum & verum, & dæmonia adorando, cum ipſis pariter eſtis morituri. Deo autem immortali ego memetipſam offero ſacrificium, ſi me dignatur ſuſcipere, licèt peccatricem, tamen Chriſtianam. Tunc fuſtibus cæditur: & eccè ſubitò terræmotus factus eſt magnus. Et excuſſa de fuſte, quo cædebatur virgo Dei, haſtella, exiliuit in oculum Præſidis, quem poſt dolorem luſcum fecit. Et iratus dictauit ſententiam: Seraphiam imperialis præcepti contemptricem, & in tantis maleficijs depræhenſam, gladio percuti iubemus. Paſſa eſt autem quarto Calendas Auguſti, & ſepulta iuxta aream Vindiciani in monumento illuſtris martyris Sabinæ, ſecundo Calendas Auguſti. Compoſitum verò & ornatũ eſt venerabile ſarcophagum ambarum, & locus orationis cõdignè dedicatus tertio Nonas Septembris, quandò & memoria paſſionis eius celebrior agitur.

Diuinitùs caſtigantur iuuenes impudici.

Eos integritati reſtituit S. Seraphia.

Fuſtibus cæditur.

Gladio percutitur.

Apud Capuam, natalis ſanctorum martyrum, Antonini pueri annorum viginti, & Ariſtei Epiſcopi, quorum geſta habentur.

Remacli vita eſt 5. Tomo Surij.

. Eodem die, depoſitio ſancti Remacli Epiſcopi & cõfeſſoris, Et beatiſſimi Manſueti confeſſoris atque pontificis Tullenſis.

PRIDIE NONAS SEPTEMBRIS.

Die 4. De Moyſe Surius To. 5

MOyſi prophetæ. Et apud Ancyram Galatiæ, natalis ſanctorum martyrum, trium puerorum, Rufini, Siluani & Vitalici.

Cabillone, natale ſancti Marcelli, qui temporibus Antonini Veri, ex numero quinquaginta martyrum, qui Lugduni in ergaſtulum truſi fuerãt cum Valeriano, patefactis cuſtodiæ, cui mancipati erant, diuinitùs clauſtris, aufugit. Et cùm Latinũ quendam à quo hoſpitio ſuſceptus fuerat, cum omni domo ſua ad fidem Chriſti conuertiſſet, Cabillonenſium expetens ciuitatem, Priſcum quendam præſidem dijs ſuis immolantem incurrit. Cumque ab eo ad prophanum conuiuium fuiſſet inuitatus, & ipſe huiuſmodi execrans epulas, omnes qui aderant, cur idolis deſeruirent, libera increpatione corriperet: inaudito crudelitatis genere, defodere eum cingulo tenus Præſes iuſſit. Sicque ſanctus Dei martyr tertio die in Dei amore & laudibus perſeuerans, in ſecundo ab oppido Cabillonenſi miliario, incontaminatum reddidit ſpiritum.

De Marcello Greg. Turonenſ. de glo. martyrum cap. 53.

NONIS

NONIS SEPTEMBRIS

IN ſuburbano Romæ, natale beati Victorini martyris. Fuerunt autem duo fratres, Victorinus & Seuerinus. Hi poſt vtriuſque parentis obitum ſe inuicèm pædagogantes, pari cuſtodia ſe mutuis obſequijs æmulantes, germanitatis vinculo probabiles, Deo ſeipſos hoſtiam viuam obtulerunt. Cumque intantùm exercuiſſent, vt ſua omnia perfectionis intuitu relinquerent, & vendentes res ſuas, cenſum earum pauperibus erogâſſent, Deo expeditiùs ſeruituri, nudi facultatibus omnibus remanſerunt. Alter itaque ſeruiens alteri, mutua vice & æmula charitate ſeruiebat. Imperium, libertas. Nihil deerat illis, cùm nihil haberent. Igitur Victorinus ſpirans altiùs, & idipſumq, uòd ſibi parebant, imperfectum computans, nec ſatis ſibi factum, ſi alteri liceret in altero, aut alter alteri ſeruitium exhiberet: eremum ingreditur, ſeditque in ſpecu excelſæ rupis, quam ſubterfluentis aquæ geminum ſinuârat abruptum, vni tantùm hoſpitium viro, vt ſedens ſomnum caperet: vel ſi reciperet alterum, ſtans oraret. Texerat oſtiolum vimine: aſſiduus in lectione & oratione manebat. Cernit interìm inuidus omnis boni profectum viri, & ferre non valens, ſimulat ſe puellam, & ante fores viri gementia verba ingeminat: Heu, inquit, me miſeram, ſyluis, errore, & tenebris vagam. Locus non agnoſcitur, iter quæritur. Quiſquis es loci huius incola, cælum vndiquè & ſyluæ famam virtutum tuarum opusque ferent: eripe me à frendentibus apris, eripe à ſæuientibus lupis, & à rictibus vrſorum. Quod victura ſum, tuum erit: ſi moriar, tuum. Satìs ſuperquè ſufficiat operiri limine tuo. Non longum quæro habitaculum: vnius tantùm noctis hoſpes ero. Reſerat Victorinus cellam, & hoſtem, dum miſeretur, ſecum includit. Vix horæ ſpatium interceſſerat, dum inter molimina & aſſiduum corporis motum protenſo pede tetigit hominem Dei, & velut compungens vulnere, noxio calore ſuccendit. Addit igniculum dulcedo ſermonis, vrget facinus ſolitudo. Quid moror? Facit caſum columna arboris, alta radice quæ diù fundata ſteterat. Furtiuus amor ſcelus perficit. Exclamat iam victor Victorini diabolus: Quid agis, inquit, vir perfectiſſime, cui etiam frater grauis fuit? Iam iungeris alteri, qui receſſiſti à tuo? Quid agis, qui nouum dogma ſyluis conſtituens, ſuadebas ſcopulis caſtitatem? Hæc iactans, ex oculis decepti velut fumus euanuit. At is qui ceciderat, velut exanguis iacuit. In ſe autem aliquandò reuerſus, ſyluas deſeruit, ad fratrem Seuerinum repedauit: pudore diù vocem ſupprimens, tandèm cauſam facti expoſuit, ipſe pœnam ſibi ſtatuens. Findens nanque arborem, manusque per fiſſuram inſerens, præduratam cuneis & peſſulo cicatricem arboris claudit. Sed mox Seuerinus factum pœnamque fratris Epiſcopo ſuo nunciat. Ille veniens, primùm eum ſoluere tentat: ſed vt repugnantem vidit, orat, benedicit, conſolatur, diſcedit. Vir autem Domini, qui ſe grauiſſima pœnitentia damnauerat, Dominica tantùm die modicum panis & aquæ coactus à fratre percipiebat, qui etiam ſe ſimili cibo & ieiunio macerabat. Igitur in huiuſmodi conſtrictione triennium voluitur. Cumque iam omnes penè mouiſſet eius in Chriſto imitanda humilitas, Epiſcopus ciuitatis rediens, vix agere potuit, vt ſeſe à pœna, qua ille memor tremendi iudicij ſe damnauerat, abſumptis penè carnibus, permitteret reſolui. Quantæ autem ſanctitatis poſteà fuerit, quamque potens in miraculis, non facilè lingua alicuius explicabit. Electus deindè ab vniuerſo populo, Amiterninæ vrbis ſacerdotium adipiſcitur. Indè poſtmodùm ſub Imperatore Nerua, cum alijs Dei ſeruis, Euthyce & Marone, ab Aureliano iudice primò relegatus in ſexageſimo miliario ab Vrbe via Salaria. Deindè apud eum locum, qui Cotilias appellatur, vbi putentes aquæ manant & ſulphureæ, in ipſis capite deorſùm per horas tres ſuſpenſum teneri, ab impio iudice iuſſum eſt. Quod cùm per triduum pro Chriſti nomine paſſus fuiſſet, glorioſè coronatus migrauit ad Dominum. Cumque vna die iuſſu Aureliani corpus eius inhumatum iacuiſſet, venerunt Amiternenſes populi Chriſtiani, & rapientes in ſuum territorium tranſtulerunt, & honorifica ſepultura condiderunt Nonis Septembris.

[Margin: Die 5. SS. Victorinus & Seuerinus germani fratres, omnia ſua pauperibus diſtribuunt. — S. Victorinus in eremo ſanctiſſimè viuit. — Deceptus à diabolo cadit. — Eccè qualē ſibi indixerit pœnitentiam. — S. Amiterninæ vrbis Epiſcopus. — Suſpēſus, capite deorſū verſo, migrat ad Dominum.]

Itèm Romæ in portu, natalis ſancti Herculani.

Capuæ, natalis ſanctorum martyrum Quinti, Arcontij, & Donati.

VIII. IDVS SEPTEMBRIS.

ZAchariæ prophetæ. Itèm natalis ſancti Oneſiphori, de quo ad Timotheum ſcribit Apoſtolus: Det miſericordiam Dominus Oneſiphori domui, *[Margin: Die 6. 2. Tim. 1.]*

quia ſæpè me refrigerauit, & catenam meam non erubuit, ſed cùm Romam veniſſet, ſolicitè me quæſiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire miſericordiã à Domino in illa die. Et quanta Epheſi miniſtrauit, meliùs tu nôſti.

De his Victor lib. 1.

Et apud Africam, beatiſſimorum confeſſorum & Epiſcoporum, Donatiani, Præſidij, Manſueti, Germani, Fuſcoli, qui perſecutione VVandalica apud Africam iuſſu Hunerici Regis Ariani, pro aſſertione Catholicæ veritatis, duriſſimè fuſtibus cæſi, & exilio damnati ſunt. Inter quos etiam Epiſcopum nomine Lætum, ſtrenuum ac doctiſſimum virum, poſt diuturnos carceris ſqualores, incendio concremauit. Tunc etiam decreto publico per diuerſas prouincias executores dirigens, Epiſcopis quaſi ad Concilium Carthagine congregatis, vna die vniuerſas eccleſias Africæ clauſit, vniuerſamque ſubſtantiam Epiſcoporum & eccleſiarum, ſuis Epiſcopis condonauit.

Surius Tõ 5. ex Gregorio Papa.

Romæ, natale S. Eleutherij.

VII. IDVS SEPTEMBRIS.

Die 7. De eo Euſeb. lib. 8. eccleſ. hiſt. cap 5.

NAtalis beati Iohannis apud Nicomediam, ſub Diocletiano Imperatore. Qui de nobilibus, honore & dignitate illuſtris, vt vidit aduersùs cultores Dei in foro crudelia edicta pendere, calore nimio fidei ignitus, publicè populo inſpectante iniecta manu, librũ iniquę legis detraxit, ac minutatìm diſcerpſit, Auguſto Diocletiano in eadem vrbe ſimul cum Maximiano conſtituto. Ad quos cùm relatum eſſet religioſi & illuſtris viri factum, continuò omni in eum crudelitatis genere deſæuientes, ne hoc quidem ſolùm efficere quiuerunt, vt eum mœſtum aliquis videret in pœnis: ſed læto atque hilari vultu, cùm iam viſcera in ſupplicijs defeciſſent, ſpiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo tortores ſui grauiùs cruciabantur, quòd omnia ſuppliciorum genera conſumebant in eum, quem ne triſtem quidem ex his reddere poterant.

De Euort. Surius Tõ. 5. De Clodoal. Turon lib. 3. hiſtoriarum cap. 18.

Aurelianis, natalis ſancti Euortij Epiſcopi & confeſſoris.

Vico Nouegento, natalis ſancti Clodoaldi confeſſoris.

Eodem die, ſanctæ Reginæ virginis.

VI. IDVS SEPTEMBRIS.

Die 8. De Natiuitate B. Mariæ vide Surium Tõ. 5. Luc. 1.

NAtiuitas ſanctæ Dei genitricis Mariæ, perpetuæ virginis, quam Spiritus ſanctus cuſtodiuit, & electam ſanctificauit, vt ex vtero illius naſceretur homo Deus altiſſimus. Ad quam miſſus eſt Angelus Gabriel à Domino in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, cùm eſſet deſponſata viro Ioſeph de domo Dauid. Et ingreſſus Angelus, euangelizauit & dixit ei: Aue gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu inter mulieres. Ipſa autem vt vidit eum, mota eſt in introitu eius, & erat cogitans vt quid ſic benedixiſſet eam. Et ait ei Angelus Domini: Nè timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud Dominum. Et eccè concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum. Quæ tanto nuncio clarificata, Spiritu ſancto fœcundata, ab illo, qui de ipſa carnem ſumere dignatus eſt, præ hominibus ſublimata, in æternum venerabitur benedicta. Cuius dormitionem decimooctauo Calendarum Septembrium, omnis concelebrat Eccleſia. Cuius etsi ſacrum corpus non inuenitur ſuper terram, ſicut nec beati Moyſi ſepulcrum, quem ſancta ſcriptura dicit à Domino ſepultum: tamen pia mater Eccleſia, quæ ſuis obſeruationibus integerrima fide fundata conſiſtit, eius venerabilem memoriam ſic feſtiuam agit, vt pro conditione carnis eam migrâſſe non dubitet. Quò autẽ venerabile Spiritûs ſancti tẽplum illud, id eſt caro ipſius beatiſſimæ Virginis Mariæ, nutu diuino & conſilio occultatum ſit, plùs eligit ſobrietas Eccleſiæ cum pietate neſcire, quàm aliquid friuolum & apocryphum indè tenendo docere. Sufficiunt enim ei ad ſanctitatem & vitam Virginis & matris Domini commendandam, Euangeliſtarum teſtimonia, nec de ea quærere vltrà neceſſarium putat.

S. Maria in æternũ venerabitur benedicta.

Deut. 34.

Huius martyrium habetur 5. Tomo Surij.

Eodem die apud Nicomediam, natale ſancti Adriani martyris cũ alijs xxiij. Maximianus cùm grauiſſimè perſequeretur Chriſtianos, apud Antiochiã oblati ſunt ei quidã Chriſtiani, fide ac religione inſigniſſimi. Quos ille poſt veritatis confeſſionem extenſos lignis & neruis crudis cędi iuſſit, ac deindè lapidibus ora ipſorũ contundi, & linguas eorum præcidi. Hæc omnia cernẽs Adrianus, qui erat prior officij, dixit ad eos: Adiuro vos per Deum veſtrum, pro quo hæc patimini, dicite mihi in veritate, quæ eſt remuneratio veſtra, quam expectatis pro his tormentis? Videtur enim mihi magna & mirifica eſſe. Cui xxiij. martyres dixerunt: Expectamus quod nec

nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēdit, inenarrabile bonū, quod pręparauit Deus his qui diligunt eum. Audiēs hæc Adrianus, ſtatim exiliens ſtetit in medio eorum, & dixit his qui gerebāt exceptoris officium: Annotate confeſſionem meam cum his ſanctis, & athletis Dei, quia & ego Chriſtianus ſum. Poſt non multum ſpatium cùm audiſſet Maximianus nomen eius recitari inter nomina ſanctorum martyrum, euocato ad ſe dixit ei: Inſanis Adriane? Nunquid & tu vis tam malè perire? Adrianus reſpondit: Non inſanio, ſed de multa inſania ad ſanam mentē reuertor. Cumq; perſeueranter quę ſunt fidei & veritatis proſequeretur, furore repletus Maximianus, iuſſit eum ferro vinctū cum reliquis ſanctis martyribus ad carcerē pertrahi. Erat autē iuuenis annorum vigintiocto. Et fama celeriter currente, didicit vxor illius Natalia cuncta, quæ circa Adrianum maritum prouenerant. Et gaudio plena, quia erat mulier Chriſtianiſſima, cucurrit ad carcerem, procidensq; ad pedes viri ſui, oſculabatur vincula eius, dicēs illi: Beatus es domine mi Adriane, quia inueniſti diuitias, quas tibi non dimiſerunt parētes tui. Verè iam ſecurus pergis ad Chriſtum, benè recondēs in ipſo diuitias, quas inuenies in tempore neceſſitatis, vbi de pœnis damnatorum neminē quiſquam liberabit. Non pater filium, non mater filiā, non diuitię trāſeuntes, non illos ſeruorum ambitio, & patrimonij amplitudo, ad extremū nec amicus amicum. Omnes enim tūc propria ſarcina comitabitur. Tu domine mi tecum habēs Chriſtum, in quo omnia tua repoſuiſti, perge fiducialiter, perge, nè timeas, vt percipias promiſſa ipſius. Non reuocet te vllus intuitus rerum velut vmbra tranſeuntium, non affines, non parentum gemitus, non pulchritudo ipſa corporis tui, execratio ſeductorum, adulationes amicorum: non te terreant ſpecies tormentorum. Horum qui tecum ſunt, martyrum conſtantiam & patientiam adſpice, his ſolis intende. Hæc poſtquàm glorioſiſſima fœmina proſecuta eſt, ſingulorum martyrum vincula deoſculans, Rogo vos, inquit, ſerui Chriſti, confortate hunc Adrianum beatiſſimis monitis, & lucrifacite animam eius in Chriſto. Vos ſitis ei patres, per vos naſcatur æternæ vitæ. Ad quam beatus Adrianus dixit: Perge nunc ſoror mea in domum tuā, & cùm agnouero fieri interrogationem noſtram, accerſam te, vt videas finem rei. Poſt aliquot dies cùm quæſtio immineret, beatus Adrianus dato precio cuſtodibus, & datis fideiuſſoribus, perrexit ad domum ſuam vocare beatam Nataliam. Cumq; pergeret, vidit eum, qui benè illum nouerat, & pręcurrens domum, nunciauit eum venire. Quod vxor audiēs, primò nō credidit. Quis, inquit, potuit eū abſoluere de vinculis illis? Nō mihi cōtingat vt abſoluatur, nequādò ſeparetur à ſanctis illis. Et cùm puer domeſticus ſuperueniens affirmaret eum dimiſſum, ſuſpicata illa, quòd martyrium refugiſſet, cōtriſtata flebat amariſſimè. Et cùm iam videre Adrianum inciperet, proiecit quæ erant in manibus, & accurrēs clauſit oſtium domûs, clamans & dicens: Longè efficiatur à me hic qui corruit, & mentitus eſt Domino Deo ſuo. Non loquatur mihi, nec audiam linguam, quæ doloſè egit in cōſpectu factoris ſui. Et conuerſa dicit in eum: O ſine Deo præ omnibus hominibus, quis te coëgit appræhendere opus, quod non potuiſti perficere? Quis te ſeparauit à ſanctis, aut quis te ſeduxit, vt recederes à conuentu pacis vel repauſationis? Dic mihi, quarè in fugam conuerſus es, antequàm fieret pugna? Quarè proieciſti arma, antequàm videres hoſtem tibi repugnantem? Quomodò vulneratus es, necdùm emiſſa ſagitta? Quid faciam infeliciſſima, quæ coniuncta ſum impio? Non eſt mihi conceſſum, vt vocarer vxor martyris, ſed vt dicerer coniunx tranſgreſſoris. Ad horam fuit exultatio mea, & eccè per ſecula erit opprobriū meum. Cui beatus Adrianus pro foribus ſtans dicebat: Aperi mihi ſoror mea Natalia, quia non ſicut tu æſtimas effugi martyrium. Veni autem propterea, quia inſtat tempus quæſtionis noſtræ, vt ſicut promiſi præſens fias. At illa non credens, Vide, inquit, quomodò me ſeducit tranſgreſſor? Eccè quomodò mentitur alter Iudas? Recede à me homo, nam antè meipſam interficiam, quàm tibi ſocier. Cumque beatiſſimus martyr de zelotypia coniugis lætus, ſermonibus ſuis ei ſatisfaceret, & niſi citiùs aperiret, moras ſe facere non poſſe aſſereret, tandèm ei illa aperiens, prouoluitur pedibus eius. Indè verò citiùs exeuntes, properabant ad confeſſionem, vt in numero coronatorum Adrianus inueniretur. Cumque adhuc eſſent in via, dixit beatus Adrianus: Soror mea dic, quomodò ordinâſti ſubſtantiam tuam? Cui illa, Noli, inquit, domine mi, noli memorare quæ ſunt mundi huius, nè attrahant animum tuum: auferantur

Marginalia: Eſa. 64. 1. Cor. 2. — S. Adriani conuerſio. — Vide fœminæ virilem animum, in conſolando maritū ſuū. — Adit Nataliam vxorē ſuam S. Adrianus. — Sanctiſſimæ admonitiones Nataliæ

tur ab animo tuo omnia corruptibilia, ſolummodò illa feſtina videre, quæ repoſita ſunt tibi & ſanctis, cum quibus ambulas in via Dei. Cõpleta itaque die vt produceretur, exhibiti ſunt beatiſſimi martyres in cõſpectu Maximiani, putrefactis ità iam carnibus eorum præ acerbitate tormentorum, vt vermes de vlceribus eorum ſcaturirent. Natalia verò applicans ſe beato Adriano, dicebat: Vide domine mi, vt ſolummodò ad Deum fiat mens tua, nec tuum cor in aliquo trepidet, dum videris tormenta tibi propoſita. Labor quidẽ nunc modicus, ſed in ſecula ſeculorũ æterna repauſatio. Maximianus reſpiciens Adrianum ait: Adhuc tu permanes in inſania? Beatus martyr reſpõdit: Pro hac amentia & inſania paratus ſum hãc vitam finire. Iratus poſt piã confeſſionem ipſius tyrannus, iuſſit eum tam crudeliter inuicèm ſibi ſuccedentibus flagellatoribus cædi, donèc apertis coſtis viſcera patefierẽt. Iterùm conſtrictus ferro in carcerem mittitur. Et cùm aliquibus diebus cum reliquis ſanctis Dei clauſus ibi fuiſſet, tandèm reductus, ſimul & cum eo alij, quos immenſitas pœnarum penè abſumpſerat, ſiſtitur Maximiano. Quos ille iam vidẽs irreuocabiles, iuſſit vt vecte magno ferreo confringerentur tibiæ ipſorum. Confractis itaq; cruribus, ac pedibus inciſis, inſupèr beato Adriano manu inciſa, orantes & gratias agentes Domino, emiſerunt ſpiritum. Corpora eorum iuſſit tyrannus incendi. Sed ſubitò factæ ſunt coruſcationes, tonitrua ac pluuiæ, & extinctus eſt ignis. Plurimique de apparitoribus fulminibus percuſſi, pauci fuga vix euaſerunt. Accurrentes intereà Chriſtiani, rapuerunt ex igne iam extincto reliquias martyrum, & aſſcenſis nauibus fugerunt, peruenerùntque Byzantium, & reuerenti honore ſepelierunt eas ibi. Non longo pòſt tempore beati Adriani corpus Romam etiã tranſlatum, honorabili quoquè templo exornatum eſt. Natalia verò ipſa de Nicomedia ſanctorum martyrum amore Byzantium enauigans, poſt paucos dies aduentûs ſui, dormitionem accepit in Domino, & iuxta ſanctorum corpora ſepulta eſt Calendis Decembris. Paſſio horum martyrum ſexto Idus Septembris.

S. Adrianus diriſſimè flagellatur.

Inciſis mẽbris excedit è vita cum ſocijs.

V. IDVS SEPTEMBRIS.

Die 9. Decreta Sergij Papæ. De eo Ado Vien. anno 686. & Pontificale cap. 86.

SErgij Papæ, qui ſedit annos tredecim Romæ. Hic inuenit miræ magnitudinis portionem ligni ſalutaris Dominicæ Crucis, in ſacrario beati Petri. Hic ſtatuit in tempore cõfractionis Dominici corporis, Agnus Dei, à clero & populo decantari, & conſtituit vt in diebus Annunciationis Dominicę, Dormitionis, & Natiuitatis ſanctę Dei genitricis Marię, ac ſancti Simeonis, quod hypanti Græcè dicitur, Litaniæ exeant à ſancto Adriano, & ad ſanctam Mariam populus occurrat.

De his martyribus Euſebius libro 8. cap 6. Vide Suriũ.

Eodem die, paſſio beatorũ martyrũ Dorothei & Gorgonij, apud Nicomediam, ſub Diocletiano Imperatore. Horũ prior Dorotheus magiſter in officijs, quæ intra palatium exhibebantur, habens ſecum officio, fide & magnanimitate parem Gorgonium. Quorum inſtitutionibus optimis omnes penè cubiculi miniſtri in fide Dei vigilanter & liberè perſiſtebant. Hi deniquè cùm viderent quendam martyrẽ, crudelibus atque immanibus ſupplicijs cruciari, cõſtanter & liberè aiunt: Cur Imperator in hoc ſolo punis ſententiam, quæ in nobis omnibus viget? vt quid in illo crimen ducitur, quod à nobis omnibus confitetur? Hæc nobis fides, hic cultus, & vnanimis eademque ſentẽtia. Quos ille cùm in medium nihilominùs venire iuſſiſſet, iuſſit eos appẽdi, & flagellis toto corpore laniari, & viſceribus iam pelle nudatis iubentur aceto & ſale perfundi. Cumque etiam hoc tormenti genus conſtãter & fortiter tolerâſſent, craticula prunis ſubterſtrata, poni iubetur in medio, ibique quod reliquum fuerat in verberibus abſumpti corporis ſuperponi, & non ad ſubitum, ſed ſensìm paulatimque ſuccendi. Ad vltimum laqueo appenſos, iuſſit necari. Interiecto tẽpore beatus Gorgonius Romam transfertur, poſitusque eſt venerabiliter via Latina inter duas lauros. Compleuerunt autem martyrium ſuum quinto Idus Septembris.

SS. martyres ſuſpenduntur.

In Sabinis miliario ab vrbe triceſimo, natalis ſanctorum Hyacinthi, Alexandri & Tiburtij.

IIII. IDVS SEPTEMBRIS.

Die 10. Horũ martyrum ad longum habetur Tõ. 5.

APud Africam, natalis ſanctorum Epiſcoporum, Nemeſiani, Felicis, Lucij, Itèm Felicis, Litei, Poliani, Victoris, Iaderis, & Datiui, qui ſub Decio & Valeriano exurgente perſecutionis rabie, ad primam confeſſionis Chriſti conſtantiam, grauiter fuſtibus cæſi. Deindè compedibus vincti, & ad fodienda metalla deputati, glorioſæ confeſſionis agonem conſummauerunt. Quorum etiam

exem-

exemplum ſecuta multiplex plebis portio, cum eis confeſſa pariter eſt & coronata. Extat epiſtola beati Cypriani ad ipſos, & de ipſis ſcripta.

Epiſt. 25. li. 1.

Romæ, depoſitio S. Hilarij Papæ.

Eodem die in Chalcedonia, natalis ſanctorum Soſthenis & Victoris, qui, cùm beata Euphemia ſub Priſco conſule pro Chriſti nomine decertaret, apertis ſibi diuinitùs oculis, viderunt circa illam Angelorum præſidia, ſanctarumq; virginum chorum. Atq; hoc viſo ad Chriſtum conuerſi, ob inſuperabilē fidei confeſſionem truſi in carcerem, & indè producti ad ſtipites religati ſunt: quibus primùm vrſi, ac deindè ferociſſimus leo, dimiſſi, cùm in nullo eos lęderēt, miſit proconſul ad deferendam cupam, in qua eos pariter cōcremaret. Illi verò intereà incumbentes orationi, vocati de cælo, datoque ſibi mutuo pacis oſculo, ſpiritum emiſerunt.

De eo Pontificale c. 48. De his martyribus habetur in vita S. Euphemię 16. Septebr.

III. IDVS SEPTEMBRIS.

ROmæ via Salaria vetere, in cœmeterio Baſillę, natale ſanctorum Prothi & Hyacinthi, qui erant eunuchi beatæ Eugeniæ virginis, cum qua ab Heleno Epiſcopo baptizati, aliquanto tēpore diuinis ſolùm eruditionibus vacantes, in ſancto propoſito perſtiterunt: atque in ſeruorum Dei monaſterio mira humilitate conuerſati ſunt. Et hoc apud Aegyptum. Indè cum beatiſſima virgine Romam reuerſi, ſub Gallieno Imperatore, quòd eſſent Chriſtiani, compræhenſi, coguntur ſacrificare. Sed non conſentientes diriſſimè verberantur. Cumque Deo fidem ſeruantes gauderent, pariter decollantur tertio Idus Septembris. Poſt hæc tenetur ſancta Eugenia, & iubetur à præfecto vrbis Nicetio, Dianæ ſacrificia exhibere. Quæ ſtans ante templum extenſis manibus, fudit orationem. Qua orante, ità ſimulacrum Dianæ comminutum eſt, vt ſola pulueris eius indicia remanerent. Sed magicis artibus hoc reputantes, ingenti ſaxo circa ſcapulas eius conſtricto, Tyberi eam præcipitem dederunt. Quomodò autem agonem paſſionis ſuæ compleuerit, breuiter notatum eſt viij. Calendas Ianuarij.

Die 11. De his in geſtis S. Eugeniæ 25 Decembris.

* In Apulia, SS. Felicis & Donati.

Lugduno Galliæ, depoſitio S. Patientis Epiſcopi: & alibì ſanctorum Felicis & Regulæ.

De Patiente Surius Tomo 5. 11 Septembr.

PRIDIE IDVS SEPTEMBRIS.

APud Ticinum vrbem, quæ & Papia dicitur, natale ſanctorum Syri & Euentij. Qui à beato Hermagora Aquileienſi pontifice, diſcipulo ſancti Marci Euangeliſtæ, ad præfatam vrbem directi, primi illic Chriſti Euangelium prædicantes, & magnis virtutibus ac miraculis coruſcantes, etiam vicinas vrbes, Veronenſem ſcilicet, Brixiam, & Laudenſem diuinis operibus illuſtrârunt. Sicque in Pontificali honore, fundata & confirmata fide credentium populorum, glorioſo fine quieuerunt.

Die 12. Horum hiſtoriā adiecimus 5. Tomo Surij.

* Itèm in Aſia, SS. Diophili, Matronæ, & Teclæ virginis.

* Lugduni, depoſitio ſancti Sacerdotis, Epiſcopi & confeſſoris.

* Nicomediæ, S. Ammonę. In Sicilia ciuitate Cathanas, SS. Eupli & Serapionis.

IDIBVS SEPTEMBRIS.

APud Aegyptum ciuitate Alexandria, natale beati Philippi Epiſcopi & martyris. Qui Præfectus primùm fuit, deindè baptiſmi gratia ſanctificatus, Epiſcopi dignitatem, ſuffragium ferentibus Chriſtianis populis, aſſequitur. Et ſub Voluſiano & Gallieno Imperatoribus, dirigitur Perennius Præfectus Alexandriam. Cui imperatum eſt, vt Philippum occideret. Sed cùm hoc implere non poſſet, quia omnis populus ciuitatis Philippo, veluti quibuſdam vinculis amoris videbatur adſtrictus, immiſit quoſdam in Eccleſiam, qui ſe fingerent Chriſtianos. Quique ingredientes, percuſſerunt eum in oratione conſtitutum. Sepultus modò eſt in Nitria baſilica condigna martyri, ſupra corpus eius fabricata. Sedit autem in Epiſcopatu anno vno, menſibus tribus. Paſſus eſt Idibus Septembris.

Die 13. De eo in paſſione S. Eugeniæ 25. Decembris.

Itèm ſancti Amati presbyteri, Abbatis monaſterij S. Romerici. Qui miræ abſtinentiæ, & anachoreticæ vitæ ſectator, virtutum & miraculorum gratia illuſtrem conuerſationem duxit. Itèm Andegauis, depoſitio ſancti Maurilionis Epiſcopi & confeſſoris. Turonis, ſancti Littorij Epiſcopi & confeſſoris.

De Amato & Maurilione Surius.

XVIII. CALENDAS OCTOBRIS.

ROmæ via Appia in cœmeterio Calixti, natale ſancti Cornelij Papæ. Qui ſub perſecutione Decij cum presbyteris & diaconibus Centumcellis exilio deputatur. Die 14.

tatur. Ad quem confortandum multi Chriſtianorum veniebant. Quo tempore beatus Cyprianus ſcripſit ei de Celerino lectore, quanta pro fide & confeſſione Chriſti ſuſtinuerit. Decius Cæſar audito, quòd multi ei ſcriberent, & de beato Cypriano, iuſſit eum ſibi exhiberi. Exhibitus Decio interroganti, cur à Cypriano contra Rempublicam literas accepiſſet, reſpondit: Ego de corona Domini literas accepi, non contra Rempublicam. Iratus Decius, iuſſit vt os eius cum plumbatis cæderetur, deindè ad templum Martis, vt ſacrificaret, duceretur. Quod ſi contempſiſſet, illic capite puniretur. Cumq; duceretur, vnus ex militibus nomine Cerealis, rogare cœpit beatum Papam, vt viſitaret vxorem eius, quæ annis quinque paralytica iacebat. Ingreſſus autẽ domum eius, tenuit manum Saluſtię, & erexit eam, dicens: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ſta ſuper pedes tuos. Quæ protinùs erexit ſe clamans, & dicens: Verè Chriſtus eſt Dei filius. Et dixit beato Cornelio: Baptiza me, per Chriſtum te coniuro. Et currens impleuit vas aqua, & attulit ei. Tunc miſerunt ſe omnes milites ad pedes eius, orantes ſe baptizari. Quos vt baptizauit, obtulit pro eis ſacrificium laudis: & participati ſunt omnes corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Audiens hæc Decius, mittens tenuit omnes eos, & iuſſit vt cum beato Cornelio ducerentur ad ſacrificandum, & ſi nollent parére, capite plecterentur. Ducti autem forràs muros portæ Appiæ, expuentes in templum, decollati ſunt vnà cum beatiſſimo Papa numero vigintiunus. Sed & Cerealis cum vxore ſua Saluſtia xviij. Calendas Octobris. Eadem verò nocte venit beata Lucina cum clericis & familia ſua, & rapuit martyrum corpora, & ſepeliuit ea in agro ſuo in crypta, in cœmeterio Calixti. Huius beatæ Lucinæ rogatu idem beatus Cornelius corpora Apoſtolorum de Catacumba leuauit noctu, & poſuit, Pauli quidem via Hoſtienſi, vbi decollatus eſt, Petri autem iuxta locum vbi crucifixus eſt, inter corpora ſanctorum Epiſcoporum, in templo Apollinis, in monte aureo, in Vaticano Palatij Neroniani, iij. Calendas Iulias.

Epiſt. in editione Pamelij 34. & Surius Tomo 5.

S. Cornelius paralyticã ſanat.

Decollatur cum ſocijs.

Tranſlatio corporum Petri & Pauli.

Itèm apud Aphricam, natale beati Cypriani Epiſcopi, Valeriano & Gallieno Imperatoribus, Galerio Maximo Proconſule. Quibus agentibus & elaborantibus, compræhenſus eſt ex præcepto Aſpaſij Paterni Conſulis, & in exilium in ciuitate Cordubitana miſſus eſt. Habitauitq; ibi ſuſpenſa ad cælum mente, tantum ad calcandas paſſiones huius temporis amore Chriſti animatus. Quò conueniebant ad eum plures egregij clariſſimi ordinis & ſanguinis, ſed & ſeculari nobilitate glorioſi: qui propter amicitiam eius antiquam, ſeceſſum ſubindè ſuaderent, & nè parum eſſet nuda ſuadela, etiam loca in quæ ſecederet, ei offerebant. Poſt dies autem multos regreſſus de exilio habitabat in hortis ſuis. Et cùm illic moraretur, venerunt ad eum principes duo ex officio Proconſulis Galerij Maximi, qui Aſpaſio Paterno ſucceſſerat, & leuantes eum in curriculo, duxerunt ad Proconſulem in locum, vbi pro reparanda ſanitate degebat, collectusque ab adſtitore officij, ſeceſſit in hoſpitium eius in vicum Saturni. Conuenit autem ad eum omnis populus fratrum. Quod cùm comperiſſet beatiſſimus martyr, præcepit cuſtodiri puellas, quæ aduenerant audire verbum Dei, quoniam ante oſtium manebant Principis ob amorem martyris glorioſi. Altera die xviij. Calendas Octobris manè Galerius Maximus ſanctum Cyprianum Epiſcopum offerri ſibi præcepit, in atrio ſecutiolo. Cui inter alia cùm dixiſſet Proconſul, Iuſſerunt te ſacratiſſimi principes cęremoniari. Sanctus Cyprianus dixit: Non faciam. Maximus Proconſul dixit: Conſule tibi. Sanctus Cyprianus dixit: Fac quod tibi præceptum eſt. nam in re tam iuſta nulla eſt conſultatio. Maximus Proconſul dixit: Diù ſacrilega mente vixiſti, & nefarios tuæ conſpirationis homines aggregâſti, & inimicum te dijs Romanis & ſacris religionibus conſtituiſti, nec te pij Imperatores ad ſectam cęremoniarum ſuarum euocare potuerunt: cùm ſis nequiſſimi criminis author & ſignifer deprælienſus, eris ipſe documento his, quos ſcelere tuo tecum aggregâſti, vt ſanguinis tui ſatientur diſciplina. Et his dictis, decretum ex tabella recitauit: Thaſcium Cyprianum gladio animaduerti placet. Sanctus Cyprianus hoc audiens dixit: Deo gratias ago. Et cùm duceretur, populus fratrum plangens dicebat: Et nos cum eo decollemur. Et ità perductus glorioſus martyr poſt prætorium in agrum Sexti, exuit ſe lacerna & birro, & complicans poſuit ad genua ſua, dehinc dalmaticam tulit, & diaconibus tradidit, & ſtans in linea, ſuſtinebat ſpiculatorem, cui & xxv. aureos dari præcepit. Fratres verò flentes, linteamina & oraria ante eum ponebãt, nè ſanctus

S. Cyprianus in exilium mittitur. de eo vide Surium.

Damnatur capitali ſupplicio.

ctus cruor defluẽs abſorberetur à terra. Qui cùm lacinias manuales ſibi ligare non potuiſſet, Iulianus preſbyter & Iulianus ſubdiaconus ipſi ligauerunt. Ipſe autem ſibi manu propria oculos texit, & genua in terra poſuit, orationemque ad Dominum fudit, & ſic gladio percuſſus migrauit. Corpus eius propter gentilium curioſitatem in proximo collocatum eſt. Sed nè à gentilibus tolleretur, nocte adueniente ex eodem loco, vbi poſitum fuerat, ſublatum eſt. Et indè cum cereis & ſcholaribus, in area cuiuſdã Candidi procuratoris, in via Mappaliẽſi iuxta piſcinas, cum magno triumpho ſepultum eſt. *Corpus eius cum magno triumpho ſepelitur.* Poſt multa verò curricula annorum, glorioſiſſimo Carolo Francis imperante, contigit, legationem Francorum ferentes illuſtres ac ſapientia circunſpectos legatos tranſitum per Aphricam feciſſe. Hi cùm Carthaginem dirutam, & loca venerabilia ſanctorum martyrum reuertentes à Rege Perſarum Aaron, qui excepta India totum penè tenebat Orientem, vidiſſent, facilè ſibi conciliato Principe, ac fauorem in re tali præſtante, pro magno munere rogauerunt, vt oſſa beati Cypriani eis ferenda permitteret. Quod ille non magni ducens, poſtulata conceſſit, vtque pio Imperatori, cuius gratiam omnium, qui in toto terrarum orbe erant, Regum amicitiæ præponeret, ipſi ea ferrent, libenter aſſenſit. Cumque venerabiles legati ingentia dona, martyrum ſcilicet reliquias ferentes, (nam & beati Sperati martyris membra, qui vnus fuit ex illis duodecim prçclariſſimis martyribus Scillitanis, caput etiam martyris glorioſi Pãtaleonis ſecum cum beatis oſſibus Cypriani habebant) reuerterentur, proſperis vſi velis, tandèm peruenerunt Arelaten. Vbi ſacra martyrum membra ſignata interìm relinquentes, legationem ſuam Imperatori renunciare feſtinârunt: & inter alia de ſanctorum reliquijs ab Aphrica deportatis eius animum attollunt. Vndè ille plurimùm lætus, eas tam diù apud Arelaten digna veneratione ſeruare iuſſit, donèc ipſe magno aliquo opere in regno ſuo templum conderet, vbi tam precioſum pignus ingenti cultu & ornatu reponeret. *Primò Arelaten, dein Lugdunum transfertur.* Sed emergẽtibus cauſis dum opus tardiùs conſtruitur, occaſionem nactus Leidradus venerabilis Lugdunenſis Epiſcopus, Imperatorem rogauit, ad ciuitatem ſuam deferre beata oſſa martyrum ei licere. Annuit Imperator. Et is dum ocyùs votum ſuum pius perficit, cum honore infra ciuitatem Lugduni deportata ſunt. Ibique in maiori eccleſia beati Iohannis Baptiſtæ ac ſancti martyris Stephani, ad defenſionem ciuium, Deo id miſericorditer operante, ſanctus Epiſcopus reliquias glorioſorum martyrum in prædicta eccleſia poſt venerabile altare decentiſſima ſepultura recõdidit, ac poſteris ciuibus ſuis profuturas honorabiliter commendauit. Sed pòſt, interpoſito tempore, regnante glorioſo Rege Carolo Ludouici Imperatoris filio, iterùm reliquiæ beati Cypriani ad monaſterium nouum, quod idem Rex auguſto opere conſtruxit, in Compendio palatio ſuo, eo iubente tranſlatç ſunt. *Tertiò in Compendium Regis.* Referuntur autem cum beato Cypriano paſſi, Creſcentianus, Victor, Roſula, & Generalis.

Eodem die, Exaltatio ſanctæ Crucis, quæ ab Helena Conſtantini matre inuenta, ità per medium eſt ſecta, vt & Crux Conſtantinopolim ſit portata, & Crux Hieroſolymis thecis argenteis ſit reſeruata. *De S. Cruce Suri⁹ Tõ. 5.* Multorum itaque annorum labente curriculo, Foca Romanis imperante, Perſæ aduersùs Rempublicam, Coſdroë Rege, grauiſſima bella gerentes, multas Romanorum prouincias, & ipſam Hieroſolymam inuadunt. Et deſtruentes eccleſias, ſancta quoquè loca profanantes, inter ornamenta ſacra, quæ abſtulerunt, etiam vexillum Dominicæ Crucis abducunt. Fecerat nanque Coſdroë Rex eorum turrim argenteam, in qua interlucentibus gemmis thronum extruxerat aureum, ibique ſolis quadrigam, & lunæ, vel ſtellarum imaginem collocauerat, atque per occultas fiſtulas aquæ meatus adduxerat, vt quaſì Deus pluuiam deſupèr videretur infundere. Et dum ſubterraneo ſpecu equis in circuitu trahentibus currum, circumacta turris fabrica moueri videbatur, quaſì quoſdam rugitus tonitrui, iuxta poſſibilitatem artificis mentiebatur. *Ecce Regis gentilis Luciferanam ſuperbiam.* In hoc itaque loco ſedem ſibi parauerat, atque iuxta ſe quaſì collegam ſibi Crucem Dominicam poſuerat, filioque ſuo Regno tradito, ipſe in fano huiuſcemodi reſidebat. Mortuo verò Foca, Heraclius Imperator creatur, vir ſtrenuus, & armis exercitatus. Qui aduersùs Perſas bellum aggreſſus, occiſo Coſdroë, quem in turre iamdicta ſedentem inuenit, Perſas in deditionem recepit: lignumque glorioſiſſimæ Crucis exindè rediens ſecum tulit, & Hieroſolymam, vndè ſublatum fuerat, cum magna veneratione reſtituit. *Miracula in S. Crucis reductione.* Et renouante Deo antiqua miracula, inter alia mira, quæ tunc cæ-

hhhhh litùs

litùs oſtenſa fuerunt, die eodem mortuus vnus recepit vitam, paralytici quatuor ſanati ſunt, leproſi decem mundati, quindecim cæci illuminati, plurimi quoquè à dæmonio, multiquè à varijs infirmitatibus liberati. Offerens igitur Imperator Eccleſijs Dei multa donaria, ex Regijs ſumptibus eas reparari fecit. Simul & decreto ſtatuit, omnibus Epiſcopis id aſſentientibus, vt dies relationis & exaltationis ſanctæ ac venerabilis Dominicæ Crucis, in omni Imperio ſuo ab omnibus fidelibus populis per ſingulos annos ſolenniter ageretur. Sed & procurrentibus annis, Leone Romanis imperante, apud vrbem Romam Papa Sergius in ſacrario beati Petri Apoſtoli capſam argenteam, quæ in angulo obſcuriſſimo diutiſſimè iacuerat, & in ea Crucem diuerſis ac precioſis lapidibus adornatam, Domino reuelante reperit. De qua tractis quatuor petalis, quibus gemmæ incluſæ erant, miræ magnitudinis portionem ligni ſalutiferi Dominicæ Crucis interiùs repoſitam inſpexit. Quæ ex tempore illo omnibus annis in baſilica Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, die exaltationis eius, ab omni oſculatur & adoratur populo.

Feſtum Exaltationis S. Crucis inſtituitur.

XVII. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 15. De Nicomede habetur 12. Maij in vita Nerei & Achillei, cap. 9. & 10.

ROmæ, natale ſancti Nicomedis martyris. Quem Flaccus Comes, cùm ad eum perlatum fuiſſet, quòd corpus ſanctæ virginis Feliculæ, quam ipſe pro Chriſto punierat, ſepeliſſet, fecit teneri, & duci ad ſacrificãdum. Qui cùm diceret, Ego non ſacrifico, niſi Deo omnipotenti, qui regnat in cælis, non his exciſis lapidibus qui in templis quaſi in carceribus clauſi cuſtodiuntur: plumbatis diutiſſimè cęſus, migrauit ad Dominum. Corpus eius in Tyberim pręcipitatum eſt. Quod à clerico ipſius nomine & opere Iuſto collectum, perductumque ad horticellum ſuum, ſepultum eſt iuxta muros via Numentana.

De eo in vita S. Marcelli 4. Septẽb.

Eodem die, in territorio Cabillonenſium caſtro Tenertio, natale ſancti Valeriani martyris, qui vnus fuit ex numero ſanctorum quinquaginta, qui temporibus Antonini Veri Lugduni in carcerẽ truſi fuerant, quique cum beato Marcello, patefactis cuſtodiæ, qua detinebantur, diuinitùs clauſtris, aufugit. Cumque ad præfatum caſtrum perueniſſet, & Domini Ieſu Chriſti nomen prædicans, plurimos ipſo inſpirante, ad eius fidem conuertiſſet, reuertenti ab vrbe Cabillonenſium, vbi Priſcus beatum Marcellum martyrem necauerat pro Chriſto, eidem Præſidi Priſco delatus eſt. Quem ille ſuis faciens conſpectibus præſentari, primùm minis & terroribus frangere conatus eſt: deindè ſuſpenſum, & graui vngularum laceratione cruciatum, cùm in Chriſti confeſſione videret immobilem, ac læto animo in eius laudibus permanentem, protinùs in eo loco, vbi nunc ſacrum ipſius corpus debita veneratione excolitur, gladio animaduerti fecit.

Eodem die, depoſitio beatiſſimi Apri Tullenſis Epiſcopi & confeſſoris.

XVI. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 16. Huius vita integra habetur 5. Tomo Surij.

APud ciuitatẽ Chalcedoniam, natale ſanctæ Euphemiæ virginis. Quæ martyrizata eſt ſub Diocletiano Imperatore, Proconſule autem Priſco, in eadem ciuitate. Quæ deferente iniquiſſimo Apelliano, cum alijs quadraginta nouem, tradita eſt Proconſuli Priſco. Cui Priſcus dixit: Honora teipſam, & generis tui dignitatem nè amittas, & immola deo Marti. Beata Euphemia eius iniquam ſuaſionem contemnens, pectus ſuum ſignaculo Crucis muniens, imperterrita ſtetit. Priſcus iratus vt eam ſuperare poſſet, poſt tormẽta & carceres, etiam verbera & argumenta rotarum, ignes, & pondera lapidum angularium, beſtias, & plagas virgarum, ſecures & ſartagines igneas ei adhibuit: ad vltimum in theatrum duci, & leones ac beſtias ei laxari iuſſit. Tunc beata virgo fundens orationem ad Dominum, dixit: Tu Domine notus omnibus, qui te inuocant fide pura & integra, ſuſcipe animam ancillæ tuæ. Et ſicut ſuſcepiſti ſacrificium patris noſtri Abrahæ, ità ſuſcipere digneris ſacrificium humilitatis meæ, quod tibi ob confeſſionem laudis tuæ immolatur. Tunc vna ſolummodò de beſtijs accurrens, morſum ſancto corpori eius infixit: & ità immaculatum ſpiritum virgo Domino reddidit. Veniens autem mater eius Theodora, & Philophron pater eius, curatum corpus ipſius ſepelierunt, quaſi mille paſſus à ciuitate Chalcedonia. Completum eſt autem martyrium eius, decimoſexto Calendas Octobris.

Gen. 22.

Morſu leonis ſuffocatur.

Eodem die, Romæ, natalis ſanctorum Luciæ & Geminiani, Imperatore Diocletiano, Iudicibus Abofraſio & Megalio. Manſerat autem beata Lucia in viduitate annos

annos trigintaſex. Totius autem vitæ eius fuerũt anni ſeptuaginta quinque. Quæ accuſata à filio ſuo Euprepio, quòd Chriſtiana eſſet, iuſſit eã Diocletianus Imperator ſibi adduci, & dixit ei: Audio quia reum illum Crucifixum cõfiteris, & deos noſtros derides. Nunc ergò ſi parata es viuere, parati ſunt dij omnipotentes, vt eis offeras thura, vt poſſint tibi eſſe propitij, & viuas. Sancta Lucia reſpõdit: Nec ſibi ſunt propitij, nec cultoribus ſuis. nam mihi propitiabitur Dominus meus Ieſus Chriſtus, pro cuius amore parata ſum ignem, vincula, & quas volueris pœnas ſufferre. Audiens Diocletianus conſtãtiam fidei eius, iuſſit eam trahi ad carcerem, vbi conſolationem diuinam promeruit. Reducta autem iterùm ante Diocletianum ſedentem pro tribunali, extenſa eſt glorioſa fœmina, & fuſtibus diutiſſimè verberata. Et eccè terræmotus ſubitò factus eſt, & templum Iouis ità ſubrutum, vt nec lapis ſuper lapidem ædificij remanſerit. Diocletianus autem ollam æream adduci fecit, eamq; pice & plumbo iuſſit impleri, & in circuitu ligna aggregari, & ſuccendi, ſanctamque Luciam infra ollam demergi: vbi ſancta Dei pſallens, triduo vixit. Mittens verò Diocletianus, qui renunciaret ei ſi tota iam in cineres eſſet reſoluta, is qui miſſus fuerat, intimauit rediens Imperatori, quòd abſque vlla læſione ſana viueret. Tunc impius tanto miraculo nullo modo ad credendum Chriſto incitatus, iuſſit vt onerata ferro & plumbo, per ciuitatis plateas duceretur. Peruenit autem ante domum hominis præpotentis, nomine Geminiani, in cuius domo dæmonum innumera ſimulacra erant. Dumque ſancta Lucia domum ipſam pertranſiſſet, ſubitò columba alba velut nix deſcendit de cęlo, & ſuper caput Geminiani, tertiò figurans Crucem, reſedit. Geminianus reſpiciens, vidit ſibi patere cęlum, & ſtatìm arripiens curſum, peruenit ad locum, vbi iam ſancta Dei torquebatur. Et proſternens ſe pedibus eius, cœpit narrare quod viderat, & baptiſmi lauacrum expetere. Reducta eſt igitur beata Lucia in carcerem. Erat verò quidam ſacerdos, Protaſius nomine, cui nocte apparens Angelus Domini, monuit vt iret ad carcerem, & Geminianum, qui fontem ſalutis requirebat, baptizaret. Qui cùm euigilâſſet, feſtinus abijt, & beatum virum aqua ſalutari lauit. Poſt diem tertium exhibita eſt ſancta Lucia Diocletiano, & cum ipſa Geminianus, de quo iam Imperator audierat. Quos ille pœnis grauiſſimè afflictos, diuque tortos, tradidit cuidam peruerſiſſimo iudici, vt quod deerat pœnarum, ipſe ſuppleret. Qui primò iuſſit ceruices eorum fuſtibus contundi, & mox terræmotu facto, camera domûs iudiciariæ cecidit, & iudicem impium oppreſſit. Deindè ſancti martyres exhibiti ſunt Abofraſio, ſub quo & ſeptuaginta quinque martyrium impleuêre, qui viſis miraculis, quæ circa ſanctos ſuos Dominus operabatur, crediderant. Hic iudex impijſſimus, poſt ſanctorum horum martyrum necem, ob equum eius à diabolo incitatum, de lapideo ponte præcipitatus in flumen eſt. Corpus eius poſteà nullo loco repertum. Deindè beata Lucia & ſanctus Geminianus, à Megalio viro conſulari arctati, poſt laudabilem victoriam martyrij, gladio animaduerſi ſunt ſextodecimo Calendas Octobris. Quorum corpora rapuit quædam mulier Chriſtiana, nomine Maximia, & vt decuit, martyres ſepeliuit.

S. Lucia à filio ſuo accuſatur.

Fuſtibus cęditur.

Illæſa manet in ferueſti plumbo.

Geminian⁹ conuertitur

Baptizatur.

75. martyres occiduntur.

Decollantur SS. Geminianus & Lucia.

XV. CALENDAS OCTOBRIS.

IN Britannijs, ſanctorum Socratis & Stephani.

Die 17.

Niueduno, natalis ſanctorum martyrum Valeriani, Macrini, & Gordiani. Romæ, in crypta arenaria, ſanctorum martyrum Narciſci & Creſcentionis.

Itèm Romæ via Tyburtina, ad ſanctum Laurentium, natale beati Iuſtini presbyteri, quem beatus Sixtus ordinauit. Ad quem beatus Laurentius in vico Patricij in crypta Nepotiana nocte venit, vt theſauros ſibi à ſancto Sixto commendatos pauperibus erogaret. Cui & dixit: Comple votum meum, vt lauentur pedes ſanctorum & veſtri per manus meas. Beatus Iuſtinus reſpondit: Hoc Dominicum præceptum eſt: Fiat voluntas Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et poſita pelue miſit aquam, & lauit omniũ virorum pedes. Veniens autem ad beatum Iuſtinum, cœpit primò oſculari pedes eius & lauare. Et vbì lauit omnium pedes, commendauit ſe beato Iuſtino. Hic eiuſdem martyris corpus honorificè ſepeliuit in prædio Cyriacæ viduæ. Quam idem martyr facto ſigno Crucis, & poſito ſuper caput eius linteo, de quo exterſerat ſanctorum pedes, ab infirmitatibus capitis ſanauit. Hic ſanctum Hippoly-

De his trib⁹ martyribus, vide geſta S. Laurentij 10. Auguſti.

polytum & Concordiam, Hireneum, Abundium, Cyrillam filiam Decij Cæſaris, martyres & alios plurimos ſepulturis condidit. Et perſecutione Decij, Gallieni, & Voluſiani, confeſſionis gloria inſigniſſimus fuit.

De Lāberto vide Suriū 17. Septēbr. Tungrenſi diœceſi, in Leodio villa publica, natalis ſancti Lamberti Epiſcopi. Qui dum regiam domum zelo religionis accenſus increpâſſet, cùm rediens orationi incumberet, ab iniquiſſimis viris de palatio regio miſſis, improuisè concluſus intra domum eccleſiæ, occiditur. Cuius ſepulcrum creberrimis miraculis illuſtratur, ac mors eius nihilominùs precioſa in conſpectu Domini commendatur.

XIIII. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 18. Hieron. de viris illuſt. cap. 93. Sidonius Apoll. de eo li. 7. cap. 1. & Surius Tō. 5. NAtalis ſancti Methodij, Olympi Lyciæ, & poſteà Tyri Epiſcopi, qui ſub Diocletiano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus eſt.

Viennæ, natale ſancti Ferreoli. Qui perſecutionis tempore, cùm eſſet Tribunitiæ poteſtatis, iuſſu impijſſimi præſidis tentus, primò crudeliſſimè verberatus, dein graui catenarum onuſtus pondere, in teterrimum carcerem truſus eſt. Vndè ſolutis Dei nutu vinculis, & ianuis patefactis carceris, aggerem publicum ingreſſus, vſque ad larem fluuium peruenit. Vbi denuò tentus, vinctis poſt tergum manibus ad territorium vſque Briuatenſe perductus eſt, atque ibi martyrij palmam capitis obtruncatione percepit. Corpus eius cum capite beati Iuliani ad vrbem Viennenſium relatum eſt, & condigno cultu in baſilica conditum, quam Caſtulus, vir præcipui nominis de primoribus vrbis Viennenſis, adhuc cathecumenus, in honore eiuſdem martyris condiderat, tanto opere, quanta & fide, in ripam vlteriorem Rhodani.

XIII. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 19. De Ianuario habetur in paſſione Soſij 23. Septembris. IN Neapoli Campaniæ, natale ſanctorum Ianuarij, Beneuentanæ ciuitatis Epiſcopi, cũ Soſio diacono Meſanatæ ciuitatis, & diacono ſuo Feſto, & lectore ſuo Deſiderio. Qui poſt vincula & carceres capite cæſi ſunt in ciuitate Puteolana, ſub Diocletiano principe, iudice Dracontio. Qui cùm ducerentur ad mortē, viderunt inter alios Proculum, Puteolanæ ciuitatis diaconum, & duos laicos Eutychen & Acutū, & interrogauerunt quarè iuſti iuberentur occidi. Quos iudex vt vidit Chriſtianos, iuſſit decollari cum illis. Sic omnes ſeptē pariter ſunt decollati cum illis. Tulerunt autem corpora Chriſtiani. Neapolitani Ianuarium poſuerunt iuxta ciuitatē in baſilica: Meſenates, Soſium ęquè in baſilica: Puteolani, Proculum, Eutychē, & Acutum, iuxta baſilicam ſancti Stephani: Feſtum verò & Deſiderium Beneuentani collegerunt.

Euſeb. lib. 8. Eccleſ. hiſt. c. 22. & 25. Eodem die in Palæſtina, natalis ſanctorum martyrū Pelei & Nili Epiſcoporum, qui perſecutione Diocletiani cū plurimis clericis pro Chriſto igni cōſumpti ſunt.

Apud Nuceriam, natalis ſanctorum martyrum Felicis & Conſtantiæ, qui ſub Nerone paſſi ſunt.

*al. Sequani In territorio Lingonicæ ciuitatis, ſancti * Sigonis preſbyteri.

* Treuiris, depoſitio Meletij Epiſcopi.

XII. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 20. De Fauſt. & Euil. 6. Februarij, Tomo 1. Surij. IN Cyzico, natale ſanctorum Fauſtæ virginis & Euilaſij, ſub Maximiano Imperatore. Quam idem Euilaſius, cùm eſſet primus Palatij, iuſſit decaluari & radi ad turpitudinem, dein ſuſpēdi ac torqueri. Quo tempore coruſcatio de cælis multos miniſtrorum percuſſit. Dein iuſſit loculos afferri, & eam immiſſam ac fixam quaſi lignum ſecari mediam. Sed non eam carnifices ſerris ſuis lædere valebant. Inter quæ ſtupens Euilaſius, Chriſto credere cœpit. Et hoc vbi Imperatori nunciatū eſt, miſit præfectum, qui eum ſuſpenſum fortiter torqueret. Qui etiam iuſſit Fauſtā nudā, & ſine Mauorte educi de carcere, & ei caput terebrari, ac clauis infigi. Cui poſtmodùm non ſolùm caput & facies, ſed pectus ac totum corpus, vſque ad tibias clauis impletum eſt. Poſt hoc, ſartaginem iuſſit igniri, ſed hæc, illa pſallente, refriguit. Inter hæc veniens vox de cælo, vocauit eos, & ſic tradiderūt ſpiritum. Erat autem Fauſta annorum tredecim, Euilaſius octoginta.

* Romæ, natalis ſanctorū martyrum, Euſtachij, Agapiti, Theopiſti atq; Philiſtæ.

XI. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 21. Euang. Matthęi Hebraicè ſcriptū. De eo vide Surium. IN Aethiopia, natale beati Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ, qui primùm in Iudæa Euangelium Chriſti Hebræo ſermone conſcripſit. Pòſt verò apud Aethiopiam prædicans martyrium paſſus eſt. Euangelium Hebręo ſtylo ſcriptū, ipſo reuelante,

lante, tempore Zenonis Imperatoris inuentum eſt. Idem autem Matthæus in Euangelio Leui appellatur. Mar.2. Luc.5.

Eodem die, paſſio ſancti Alexandri Epiſcopi, ſub Antonino Imperatore.

X. CALENDAS OCTOBRIS.

IN Gallijs ciuitate Seduno, loco Agauno, natale ſanctorum martyrum Thebæorum Mauritij, Exuperij, Candidi, Victoris, Innocentij, Vitalis cum ſocijs ſuis, qui ſub Maximiano paſſi pro Chriſto glorioſiſſimè coronati ſunt. Vt igitur beatiſſimæ paſſionis corũ cauſam breuiter loquamur, ſub Maximiano, qui Romanę Reipublicæ cum Diocletiano collega imperium tenuit, per diuerſas ferè prouincias laniati ſunt atq; interfecti martyrum populi. Idem nanque Maximianus erga Dominum cæli profanus, impietatem ſuam ad extinguendum Chriſtianitatis nomen armauerat. Si qui tunc veri Dei cultum profiteri audebant, ſparſis vſquequaquè militum turbis, vel ad ſupplicia, vel ad necem rapiebantur. Erat eodem tempore in exercitu Legio militum, qui Thebæi appellabantur. Legio autem vocabatur tunc, quæ ſex millia, ac ſexcentos ſexagintaſex viros in armis habebat. Hi in auxilium Maximiano ab orientalibus partibus accerſiti venerant. Viri in rebus bellicis ſtrenui, virtute nobiles, ſed fide nobiliores: erga Imperatorem fortitudine, erga Chriſtũ deuotione certabant. Itaque cùm hi ſicut & cæteri milites, ad dilaniandam Chriſtianorum multitudinẽ deſtinarentur, ſoli crudelitatis miniſteriũ detrectare auſi ſunt: atq; huiuſmodi præceptis ſe obtemperaturos negant. Maximianus non longè aberat: nam ſe circa Octodorum itinere feſſus tenebat. Igitur cognito Thebæorum reſponſo, præcipiti ira feruidus, ob neglecta imperia decimum quenque ex eadẽ Legione gladio feriri iubet, quo faciliùs cæteri rebus certis territi, metu cederẽt. Redintegratiſq; mãdatis edicit, vt reliqui in perſecutionẽ Chriſtianorũ cogãtur. Vbi verò ad Thebęos denunciatio iterata peruenit, cognitumq; ab eis eſt, iniungi ſibi rurſùs executiones profanas, vociferatio paſsìm ac tumultus in caſtris exoritur affirmãtium, nunquã ſe vlli in hæc tam ſacrilega miniſteria ceſſuros. His deindè cõpertis Maximianus, omni bellua cruentior, rurſùs ad ingenij ſęuitiam redit, atq; imperat, vt iterùm decimus eorum neci detur: cæteri nihilominùs ad hæc quæ ſperneręt compellerentur. Quibus iuſſis denuò in caſtris perlatis, ſegregatus eſt atq; percuſſus, qui decimus ſorte obuenerat. Reliqua verò ſe militum multitudo mutuo ſermone inſtigabat, vt in tam præclaro ordine perſiſteret. Incitamẽtum tamen maximum fidei penès ſanctum Mauritium fuit primiceriumLegionis eius, qui cum Exuperio (vt exercitus appellãt) campiductore, & Candido ſenatore militum, accedebat exhortando ſingulos & monendo, fidelium cõmilitonum etiam martyrum exempla ingerens. His itaq; primorum ſuorum authoritatibus animati beatiſſimi viri, Maximiano adhuc inſania æſtuanti mãdata mittunt, ſicut pia, ità & fortia: Milites, inquiunt, ſumus Imperator tui: ſed tamẽ ſerui, quod liberè cõfitemur, Dei. Tibi militiã debemus, illi innocentiam. A te ſtipendium laboris accipimus, ab illo vitæ exordiũ ſumpſimus. Sequi Imperatorẽ in hoc nequaquàm poſſumus, vt authorẽ negemus Deum: vtiquè authorẽ noſtrum, Dominum, ac authorem, velis nolis, tuũ. Si non ad tam funeſta cõpellimur, vt hunc offendamus, tibi, vt fecimus hactenùs, adhuc parebimus. Sin aliter, ipſi parebimus potiùs, quàm tibi. Offerimus noſtras in quẽlibet hoſtem manus, quas ſanguine innocentium cruentare nefas ducimus. Dexteræ ipſæ pugnare aduersùs impios & inimicos ſciunt, laniare pios & ciues neſciunt. Meminimus nos pro ciuibus potiùs, quàm aduersùs ciues arma ſumpſiſſe. Pugnauimus ſemper pro iuſtitia, pro pietate, pro innocẽtium ſalute. Hæc fuerunt hactenùs precia periculorum. Pugnauimus pro fide, quã quoquo pacto conſeruemus tibi, ſi hanc Deo noſtro nõ exhibemus. Iurauimus primùm in ſacramẽta diuina, iurauimus indè in ſacramẽta regia. Nihil nobis de ſecundis credas neceſſe eſt, ſi prima perrumpimus. Chriſtianos ad pœnã per nos requiri iubes, iã tibi ex hoc alij requirẽdi non ſunt. Habes nos hìc cõfitentes Deum Patrem authorem omnium, & filium eius Ieſum Chriſtum Dominum credimus. Vidimus laborum periculorumq; noſtrorum ſocios, nobis quoq; eorum ſanguine adſperſis, trucidari ferro, & ſanctiſſimorum cõmilitonum mortes, & fratrum funera non fleuimus, nõ doluimus, ſed potiùs laudauimus, & gaudio proſecuti ſumus, quia digni habiti eſſent pati pro Domino Deo eorum. Non nos vel hæc vltimæ vitæ neceſſitas in rebellionẽ cogit. Non nos aduersùm te, Imperator, armauit ipſa ſaltẽ, quæ fortiſſima

Die 22. De his habetur Tomo 5. Surij, 22. Septemb.

Legio quid ſit.

Decimus quiſque ex Thebæis trucidatur.

Iterùm decimus quiſque cęditur

SS. Thebæorum ad Imperatorem reſponſum.

Glorioſa martyrum conſtantia.

eſt in periculis,deſperatio.Tenemus eccè arma,& non reſiſtimus: quia mori quàm occidere ſatis malumus, & innocẽtes interire quàm noxij viuere præoptamus. Si quid in nos vltrà ſtatueris,ſi quid adhuc iuſſeris,ſi quid admoueris,ignem,tormenta,ferrum,ſubire parati ſumus.Chriſtianos nos fatemur: perſequi Chriſtianos nos non poſſumus. Cùm hæc talia Maximianus audiſſet,obſtinatoſq; in fide Chriſti cerneret animos virorũ,deſperans glorioſam eorũ conſtantiã poſſe reuocare,vna ſententia interfici omnes decreuit, & rem confici circunfuſis militum agminibus iubet.Qui cùm miſſi ad beatiſſimã legionẽ veniſſent,ſtringunt in ſanctos impium ferrum,mori non recuſantes vitæ amore. Cædebantur itaq; paſsim gladijs,non reclamantes ſaltem, aut repugnantes,ſed & depoſitis armis ceruices perſecutoribus prębentes,& iugulum vel intectum corpus offerentes. Victor autem martyr nec Legionis eiuſdem fuit,nec miles,ſed emeritæ iam militiæ veteranus. Hic cùm iter agens ſubitò incidiſſet in hos,qui paſsim epulabantur læti martyrum ſpolijs,atque ab his ad conueſcendum inuitatus,prolatam ab exultantibus per ordinem cauſam cognouiſſet, deteſtatus conuiuas & conuiuium,refugiebat. Requirentibuſque nè & ipſe forſitan Chriſtianus eſſet,Chriſtianum ſe,& ſemper futurum eſſe reſpondit. Ac ſtatim ab irruentibus interfectus, cæteris martyribus ſicut morte, etiam honore coniunctus eſt. Quid deindè circa Maximianum Tyrannum ſit conſecutum, breui colligere placuit. Cùm diſpoſitis inſidijs genero ſuo Cõſtantino mortẽ moliretur,depræhenſo dolo,apud Maſſiliam captus eſt.Nec multò pòſt ſtrangulatus, teterrimoque ſupplicio affectus,impiam vitam digna morte finiuit. At verò beatiſſimorũ martyrum corpora poſt multos paſſionis annos ſancto Theodoro Epiſcopo reuelantur,& in eorum honorem baſilica honeſtè componitur. Sed & poſt longum temporis tractum beati Innocentij martyris membra Rhodanus reuelauit. Quæ non ideò à ſinu terræ protulit, vt in gurgitis ſui procellam demergeret, ſed vt cæteris martyribus ſepultura venerabiliter ſociaretur.

Cędũtur ad vnũ omnes reliqui martyres.

Capite S. Victor miles truncatur.

Maximiani interitus.

IX. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 23. De Soſio ſuprà meminimus 19. Septemb.

APud Puteolos, natale ſancti Soſij diaconi Meſanatæ ciuitatis in Campania. Qui cùm eſſet annorum triginta, martyrium cum beato Ianuario Beneuenti Epiſcopo,capitis decollatione ſuſcepit,tempore Diocletiani Imperatoris. Is cùm tempore quodam Euangelium legeret in eccleſia Meſanatæ ciuitatis, præſente Epiſcopo Ianuario,(frequenter enim eum pro ſanctitate & prudentia eius viſitare conſueuerat) vidit ſubitò idem Epiſcopus de capite eius flammam exurgere,quam nemo alius vidit: & pronunciauit eum martyrem futurum. Et poſt non multos dies idem diaconus tentus,& in carcerem miſſus eſt. Ad quem viſitandum cùm veniſſet Epiſcopus cum diacono Feſto, & Lectore ſuo Deſiderio, & ipſe cum eis ſimul tentus,ac pariter omnes cum alijs tribus occiſi ſunt.

De Thecla, Ambroſius de Virginibus,libro 2 Vide Suriũ.

Eodem die in Iconio, natale ſanctæ Theclæ virginis, apud Seleuciam quieſcentis: quæ de eadem ciuitate Iconio à beato Paulo Apoſtolo inſtructa eſt. Quam mater eius cernens Chriſtianam,& nuptum repudiare, malentem Chriſto ſponſo adhærere, quàm corruptioni carnis ſubiacere: pergẽs ad iudicem,accuſauit virginem, filiam ſuã eſſe Chriſtianam dicens,viuã eam, vt cæterę mulieres terrerentur, debere ardere. Quã ſibi cùm iuſſiſſet Iudex adduci,& propoſitũ caſtitatis eius didiciſſet,rogum fecit parari, vt illam incenderet. Rapta igitur ab apparitoribus,vt in focum iactaretur,ſpontè pyram aſcendit, & ſigno Crucis facto,virili animo inter medias flammas ſtetit. Subitoque facta inũdatione pluuiarum, ignis extinctus eſt, & beata virgo illæſa virtute ſuperna erigitur. Iterùm cùm ieiunijs,vigilijs & orationibus vacaret,à quodam viro potente comprahenſa,perducta eſt ad Præſidem, quòd ſe Chriſtianam diceret. Quam iſdem Proconſul interrogans, ſi verè eſſet quod accuſabatur: reſpondit,omninò Chriſtianam ſe eſſe. Quam continuò Prçſes ad beſtias damnauit. Interim tamen quò ſubrigeretur, commendatur cuidam nobili fœminæ,quæ propinqua Cæſaris erat,nomine Triphena. Sequenti die productę ſunt beſtię de caueis: ſiſtitur beata Thecla in arenis medijs,ſtupente populo, quòd eam beſtiæ minimè tangerent. Reducitur beata Thecla ad domum Triphenæ,vt in craſtinum iterùm feris obijceretur. Quam miniſtri cùm de domo reperterent, Triphena doloris plena ſequitur eam vſque ad ſpectaculum,vbi clamor vulgi & tumultus erat immenſus,beatam Theclam ſpectantium. Nudata verò beata virgine, dimittuntur ei leones pariter & vrſi. Sed nulla ferarum eam lædere

Nihil læditur ab igne.

Nec à beſtijs & ſerpentibus.

lædere præſumpſit. Deindè in foſſam aquam plena, vbi ſerpentes adunati & collecti fuerant, à furentibus populis cùm vrgeretur, ſigno Crucis munita inſiliuit: ſed nec ab eis vllo pacto læſa. Iterùm atrociores beſtiæ parantur: ſed vllo modo tangere eam non ſunt permiſſæ. Verùm nec adhuc ſibi crudelitas modum ponit. Alligatur duobus tauris ferociſſimis, ferro candente ſtimulatis, vt eam diſcerperent. Qui funibus diruptis, vagabundi huc illucque diſcurrunt, ac martyrem nullum malum paſſam relinquunt. Accerſitam deniquè Proconſul eam requirit, quæ aut vndè eſſet, quia nulla beſtiarũ eam lædere potuiſſet. Beata Thecla reſpondit: Dei viui tantùm ſum ancilla. Territus autem Proconſul, quòd tantæ virtutis eſſet, induta ea veſtibus, edixit ſentẽtiam: Theclã, inquit, pietatis ac Dei cultricem relaxo. Dimiſſa verò, reuerſa eſt in domũ Triphenæ, vbi requieuit paucis diebus, docẽs Triphenam & domum eius in fide Domini noſtri Ieſu Chriſti. Indè egreſſa, venit Seleuciam, ibiquè exemplo & conuerſatione vitę, atque etiam doctrina plurimos erudiens, poſt multa certamina duplicis coronæ, virginitatis & martyrij, requieuit in pace.

Nec à tauris.

Obdormit in Domino.

* Itèm paſſio ſanctarum virginum Dignæ & Emeritæ.

* Romæ, depoſitio S. Liberij Papæ.

* Itèm paſſio Lini, eiuſdem vrbis Epiſcopi.

De his conſule Pontificale.

VIII. CALENDAS OCTOBRIS.

Conceptio ſancti Iohãnis, Baptiſtę Domini. Et in Auguſtoduno, natalis ſancti Andochij presbyteri, Thyrſi diaconi, & Felicis. Qui à ſancto Polycarpo Epiſcopo ab Oriente directi ad docendam Galliam, ſub Aureliano principe ſunt glorioſiſſimè coronati. Siquidem flagellis cęſi, in vltimo, tota die inuerſis manibus ſuſpenſi, & in ignem miſſi, ſed nõ combuſti. Tandem vectibus colla feriuntur, atq; ità martyrium ſuum glorioſiſſimè compleuerunt octauo Calendas Octobris.

Die 24.

S. Andochi⁹ cum ſocijs varijs pœnis cruciatur.

VII. CALENDAS OCTOBRIS.

Natalis beati Cleophæ, qui vnus fuit de ſeptuagintaduobus Chriſti diſcipulis. Cui poſt reſurrectionem Dominus eunti cum alio cõdiſcipulo in caſtellum nomine Emaus, quod Nicopolis nunc dicitur, apparuit. Quem tradunt in eadem vrbe, in eademque domo, in qua menſam quaſi peregrino, Domino pręparauerat, pro confeſſione illius quem ibi ipſe cognouerat, à Iudæis occiſum, & glorioſa memoria etiam ſepultum.

Die 25.

Luc. 24.

Lugduni, ſancti Lupi Epiſcopi ex anachorita.

Ambianis, ſancti Firmini Epiſcopi & martyris.

* Itèm natalis ſancti Quadrati, Apoſtolorum diſcipuli, qui in locum beati Publij Athenarum Epiſcopi ſubſtituitur, & Eccleſiam grandi terrore diſperſam, fide & induſtria ſua congregabat. Qui vnà cum filiabus *Philippi in* prophetiæ gratia celeberrimus fuit.

De Quadrato Hier. de viris illuſt. cap. 29.

VI. CALENDAS OCTOBRIS.

Romæ via Appia in cœmeterio Calixti, depoſitio ſancti Euſebij Epiſcopi & cõfeſſoris.

Die 26. Pontif. c. 32.

* Et in Albano, natale ſancti Senatoris.

* In Sardina, natalis ſancti Luxurij.

* Auernis, depoſitio ſancti Apollinarij Epiſcopi.

Itèm natale ſanctorum martyrum Cypriani Epiſcopi, & Iuſtinæ. Qui paſſi ſunt ſub Diocletiano Imperatore, Iudice Eutolmio. Iuſtinæ pater erat Duſius apud ciuitatem Antiochiam. Qui viam religionis à diacono nomine Proclio audientes, baptizati ſunt à ſancto Epiſcopo Optato. Virgo autem Iuſtina Domino ſeruiens, frequentabat eccleſiam. Hanc Agladius ſcholaſticus videns, exarſit ob amorem eius. Et cùm nullo modo poſſet pertingere ad illam, rogauit Cyprianum magum, pretium pollicens, vt arte ſua dæmones inuocaret, quo eam in amorem eius excitare poſſet. Cyprianus autem magus vocatis dæmonibus, cœpit agere vt virginem Chriſti ei adducerent. Qui ſemèl, bis & tertiò venientes ad beatam Iuſtinam, nihil apud illam ſuis deceptionibus valuerunt: ſed ſigno Crucis repulſi, victi receſſerunt. Cyprianus verò cùm illorum virtutem aduersùs virginem haudquaquàm valuiſſe videret, dicit ad diabolum: Dic mihi, Quemadmodùm victi eſtis à virgine Iuſtina? Cui diabolus: Dicere tibi non poſſumus, niſi priùs iures mihi. Cumque Cyprianus illi iuràſſet, ait diabolus: Vidi

De hoc Cypriano Antiocheno Surius Tom. 5. ex Metaph.

ſignum Crucifixi,& extimui. Cyprianus dixit: Ergò crucifixus maior te eſt? Dicit ei diabolus: Etiam. maior enim eſt omnibus. Quod audiens Cyprianus, contemnens virtutem diaboli, & currens venit ad Epiſcopum Antimum, cecidítque ad pedes eius, rogans vt doceret eum, & baptiſmo Chriſti conſignaret. Beatus autem Epiſcopus gratias agens Deo,catechizauit eum. Et reuertẽs Cyprianus in domum ſuam,omnia idola confregit. Tunc rediens ad eccleſiam, diligenter ſalutis verbum auſcultare cœpit. Hora deindè reſidens,qua catechumeni forâs mittebantur, in eccleſia monitus eſt à diacono, vt cum reliquis catechumenis egrederetur. Conuerſus verò ad diaconum,dicit ei:Seruus factus ſum Chriſti,& forâs me mittis? Dicit ei diaconus: Factus es perfectus ſeruus Dei? Cyprianus dixit: Viuit mihi Chriſtus, qui dæmones confudit,& mihi miſertus eſt,quia non exeo hinc,niſi perfectus fuero ſeruus Chriſti. Diaconus verò Antimo Epiſcopo hæc renũciauit: qui ſecundùm ordinem inſtructum baptizauit eum,& non multò pòſt etiam diaconum ordinauit. Qui doctrina & moribus pluſquàm dici poſſit exereſcens,miraculorũ gratia præclariſſimè floruit. Verùm non multo interiecto tẽpore, factus eſt Epiſcopus,ſanctámque Iuſtinam matrem virginum conſtituit. Quorum virtutem non ferens diabolus,per ſatellites ſuos apud Eutolmium comitem Orientis egit, vt compræhenderetur Cyprianus Epiſcopus,& virgo Chriſti Iuſtina. Cuius ante conſpectum vinculis ligati,cùm fuiſſent adducti, comes dixit ad beatum Cyprianum: Tu es Cyprianus doctor Chriſtianorum,qui per maleficia multos errare feciſti? Beatus Cyprianus dixit: Aliquandò in perditione dæmonum poſitus, multos luxurioſos feci: ſed ſaluauit me Deus per virginem Iuſtinã, dum eam per dæmonia tentare vellem, quæ illa fide Chriſti armata per omnia contempſit. Comes iniquus iuſſit ſanctum Epiſcopum poſt hæc ſuſpendi,& exungulari: beatam verò Iuſtinam poſt alapas,crudis neruis immaniter cædi. deindè ſanctum Epiſcopum in carcere recludi, & ſanctam virginem in domo cuiuſdam matronæ cuſtodiri. Qui poſt aliquot dies in ſuî præſentiam reductos, in ſartagine ferrea iuſſit torreri, picem, adipem,& ceram deſupèr miniſtris infundentibus. Et cùm ibi laudem omnipotenti Deo dicerent, Athanaſius ſacerdos idolorum poſtulauit comitem,dicens: Iubeat claritas tua, & in nomine deorum vincam virtutem Chriſtianorum. Et cùm appropinquâſſet ad ſartaginem,erupit flamma,& conſumpſit illum. Comes acceptis tot miraculis, quæ Chriſtus in ſeruis ſuis operabatur, ſcripſit Imperatori, quid ſuper eis iuberet. Qui reſcripſit, vt dirigerentur Nicomediam, & ibi gladio ferirentur. Perducti igitur ad locum ſunt decollationis,& vidit eos quidam Chriſtianus Theognitus, & accurrens oſculatus eſt Cyprianum. Quod cernens Seruius cognatus Regis, iratus egit, vt cum ſanctis Cypriano & Iuſtina Theognitus decollaretur. Et iacuerunt corpora ſanctorum proiecta feris ſex diebus inſepulta. Quidam autem nautæ Chriſtiani nocte rapuerunt ea, & nauigantes deportauerunt ad vrbem Romam. Et matrona venerabilis Rufina reuerenter excipiens illa, ſepeliuit in prædio ſuo. Paſſi ſunt autem ſexto Calendas Octobris.

Conuerſio Cypriani magi. | Cyprianus baptizatur, & fit diaconus. | Fit Epiſcopus. | SS. Cyprianus & Iuſtina grauiter torquentur. | Sancti gladio cæduntur

V. CALENDIS OCTOBRIS.

Die 27.

IN Cæſarea Cappadociæ, ſancti Eleutherij.

* In Tharſo Ciliciæ,ſanctorum Tharachij preſbyteri & Andronici.

Apud Aegeam ciuitatem, natale ſanctorum martyrum Coſmæ & Damiani, perſecutione Diocletiani, ſub Præſide Lyſia. Hi venerabili matre Theodora geniti, ſacris literis eruditi, profeſſione Chriſtiani, arte medici, virtutibus erant clariſſimi. Horum religionem audiens præſes Lyſias, miſit apparitores,qui eos adducerent. Quos adſpiciens interrogauit, ex qua prouincia, aut quæ eſſent eorum nomina. Beatus Coſmas & Damianus reſponderunt ei: Ex Arabia ſumus. Nomina noſtra Coſmas & Damianus, Chriſtiani ſumus, ſunt nobis & alij fratres Antimus, Leontius, Euprepius. Quos miſſo officio iuſſit ſibi Præſes ilicò præſentari, & cœpit agere, vt ſacrificarent. Et cùm nulla ratione fundatos animos eorum ſupra petrã Chriſtũ mouere poſſet,manibus & pedibus vinctos,iuſſit eos fortiter torqueri,deindè ſicut erant concatenati, in mare mergi. Quibus ſtatìm Angelus Domini affuit,& diruptis vinculis,è pelago liberauit. Hoc vidẽtes milites renunciauerũt Præſidi. Ille mox eis ad ſe reductis: Docete,inqt,me maleficia veſtra,& ego ſequor vos,cõmunicans operibus veſtris. Sancti verò reſpõderunt: Chriſtiani ſumus, maleficia

De his apud Suriũ To.5. | In mare proiecti, ab Angelo liberãtur Coſmas & Damian⁹.

leficia neſcimus,& in Chriſti nomine maleficiorum virtutem contemnimus. Recepti ſunt,iubente Præſide,in carcerem. Et ſequenti die Proconſul ſedens pro tribunali,fecit copioſum ignem parari, & beatos martyres de carcere productos in medio iactari. Sed orantibus ſanctis,ignis virtutem ſuam amiſit. Stupefactus Præſes,& quæ circa martyres Dei prouenerant, magicis artibus deſignans, ſuſpendi ac torqueri eos iterùm iubet.Sed cùm grato & hilari vultu ſuperiores tormentis perſiſterent, paratis crucibus impius Proconſul glorioſos martyres ſuſpendi, atq; extendi,ac lapidibus in cruce leuatos perſequi iubet. Sed cùm ictus lapidum in iacientes retorquerentur, Præſes furore ſuccenſus, ſagittis eos aggredi iuſſit, vt ſaltem leuiori volatu ferrum eis infigeretur. Verùm cùm nec in aliquo ſanctos læſiſſent, plurimi mittentium ac circunſtantium vulneribus earum defecerunt. Cernens itaque Præſes malitiam ſuam virtute diuina ſuperari, gladio animaduerti illos iubet.Martyrizati autem ſunt beati Coſmas & Damianus, Antimus, Leontius, & Euprepius xxvij.die menſis Septembris.Quorum corpora religioſi viri ſepeliêrunt in loco venerabili,non longè à ciuitate Aegæa. Duorum autem fratrum Coſmæ & Damiani memoriam Roma etiam, templo præclaro opere nomini eorum ædificato, ſolenniter agit.

Nihil vruntur ab igne.

Cæduntur gladio.

✱ Eodem die,S.Florentini martyris.

IIII. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 28.

IN Hiſpanijs ciuitate Corduba, natale ſanctorum Fauſti, Ianuarij, & Martialis. Qui primò eculei pœna cruciati, deindè raſis ſupercilijs, & auribus ac naribus præciſis,dentibus quoquè ſuperioribus euulſis deturpati,ad vltimum ignis paſſione martyrium conſummauerunt.

De his S.Eulogius presbyter.

✱ Romæ, natalis ſancti Stactæi.

✱ Genua ciuitate, depoſitio Salonij Epiſcopi. ✱ In monaſterio Fuldenſi, ſanctæ Liobæ virginis.

De Lioba & wenceſlao Surius To.5.

✱ Itèm ſancti VVenceſlai martyris & Ducis.

III. CALENDAS OCTOBRIS.

Die 29.

IN monte Gargano,venerabilis memoria beati Archangeli Michaalis, vbi ipſius conſecrata nomini habetur eccleſia, vili facta ſchemate, ſed cæleſti prædita virtute. Vertice ſiquidem montis excelſi poſita, de corpore eiuſdem ſaxi, ſpeluncæ inſtàr,præcauata oſtenditur. Eſt autem locus in Campaniæ finibus,vbi inter ſinum Adriaticum & montem Garganum ciuitas Sipontus poſita eſt, qui à mœnibus ciuitatis duodecim milibus porrectus,in cacumine ſuo ſupremo hanc toto orbe venerandam geſtat eccleſiam.Quæ hoc modo mortalibus cognita eſt. Quidam vir prædiues nomine Garganus,qui ex euentu ſuo monti vocabulum indidit, infinita pecorum multitudine pollebat. Contigit autem taurum armenti gregis conſortia ſpernentem,ſingulariter incedere ſolitum,& ad extremum redeunte pecore domum non reuerti. Quem dominus per deuia quæque requirens, inuenit tādem in vertice montis foribus cuiuſdam aſſiſtere ſpeluncæ: quem cùm ſagitta appetiſſet, illa velut flamine venti retorta, eum à quo iactata eſt, mox reuerſa percuſſit. Turbati ciues & ſtupefacti,qualiter res fuerit effecta (non enim accedere propiùs audebant) conſulunt Epiſcopum,quid facto opùs ſit. Qui indicto ieiunio triduano,à Deo monuit eſſe quærendum. Quo peracto,ſanctus Michael Angelus apparuit Epiſcopo per viſionem,dicens: Ego ſum Michael Archangelus,qui in conſpectu Dei ſemper aſſiſto: ipſius loci eſſe me cuſtodem,atque omnium quæ ibi geruntur inſpectorem,hoc volui indicio probare. His reuelatione compertis,conſuetudinem fecerunt ciues, hîc Deum precibus, ſanctumque interceſſorem poſcere Michaelem. Duas quidem ianuas ibi cernentes, quarum Auſtralis, quæ & maior erat, aliquot gradibus in occaſum vergentibus adiri poterat. Sed nec vltra cryptam intrare auſi, præ foribus quotidiè orationi vacabant. Intereà Neapolitæ Beneuentanos bello laceſſere tentant. Qui Antiſtitis ſui monitis edocti, triduanum ieiunium agunt: Et eccè nocte ipſa, quæ belli præcedebat diem, idem in viſione ſanctus Michael apparens Antiſtiti, preces dixit eorum exauditas, ſpopondit victoriam,ſeque eis affuturum. Quod mox veritas facti demōſtrauit. Domumque victores reuerſi,vota Domino gratiarum ad templum feſtināt referre, videntque manè iuxta ianuam ſeptentrionalem, inſtàr poſterulæ puſillæ, quaſi hominis veſtigia marmori arctiùs impreſſa,agnoſcuntq; beatum Michaelem præſentiæ ſuæ ſignum

Vide Surium de Michaele Tomo 5.

Miraculum

S.Michaelis ſuffragijs Beneuentani ab hoſtibus liberātur.

ſignum voluiſſe monſtrare: Vbi poſteà culmine appoſito, & altari impoſito, ipſa eccleſia ob ſigna veſtigiorum Apodania eſt vocata. Et poſtmodùm collatione facta Sipontini, ad Orientem loci illius, beati Petri Apoſtolorum Principis nomine condunt eccleſiam. Iterùm Romano Pontifice & Sipontino Epiſcopo de conſecratione loci ipſius quærentibus, ac propterea triduanum ieiunium cum ciuibus ſuis celebrãtibus, nocte ieiunij ſuprema ſanctus Michael Epiſcopo Sipontino per viſionem apparens, monuit vt intrarent eccleſiam, quam ipſe dicauit, & Miſſas iuxta morem ibi agerent. Meum, inquit, erit oſtendere, quomodò per memetipſum locum conſecrauerim. Adueniunt manè cum oblationibus, & magna inſtantia precum intrãt Regiam Auſtralem. Et ecce longa porticus in Aquilonem porrecta, atque illam attingens poſterulam, extra quam veſtigia marmori diximus impreſſa. Sed priuſquàm huc venirent, apparet ad Orientem baſilica pergrandis, qua per gradus aſſcenditur. Hæc cum ipſa porticu ſua quingentos ferè homines capere videbatur, altare venerandum, rubroque coopertum palliolo, prope medium parietis meridiani oſtendens. Erat autem ipſa domus anguloſa, nõ in morem operis humani parietibus erectis, ſed inſtàr ſpeluncæ præruptis, & ſæpiùs eminentibus aſperata ſcopulis: Culmine quoq; petroſo diuerſæ altitudinis, quod hîc vertice tangi, alibì manu vix poſſit attingi: Credo, docente Archangelo, Dominum non ornatum lapidum, ſed cordis quærere & diligere puritatem. Nullus autem huc nocturno eſt tempore auſus ingredi: ſed aurora tranſacta, matutinos ibidèm cantant hymnos. Ex ipſo autem ſaxo, quo ſacra contegitur ædes, ad Aquilonem altaris, dulcis & nimiùm lucida guttatìm aqua dilabitur, quam incolæ ſtillam vocãt. Ob hoc & vitreum vas eiuſdem receptui prçparatum. Deniquè nonnulli poſt longas febrium flammas, hac hauſta ſtilla, celeri confeſtìm refrigerio potiuntur ſalutis. Innumeris quoquè & alijs modis ibi & crebrò ſanantur ægroti, & multa, Angelica tantùm illic poteſtate, geri miracula comprobantur. Sed non multò pòſt Romç venerabilis etiam Bonifacius Pontifex eccleſiam ſancti Michaelis nomine conſtructam dedicauit, in ſummitate Circi cryptatìm miro opere altiſſimè porrectam. Vndè & idem locus in ſummitate ſua continens eccleſiam, Inter nubes ſitus vocatur.

Iuſſu Angelico Miſſæ celebrãtur.

Deus nõ ornatum lapidũ, ſed cordis quærit puritatem.

Eccleſia ſancto Michaëli Romç extruitur.

Eodem die Antiſiodoro, ſancti Fraterni Epiſcopi.

PRIDIE CALENDAS OCTOBRIS.

Die 30.

IN Gallijs caſtro Solodoro, quod eſt ſuper Arulam, paſſio ſanctorum martyrum Victoris & Vrſi, ex glorioſa legione Thebæorum. Qui cùm illuc furorem Maximiani Tyrãni declinantes ſeceſſiſſent, ipſius iuſſu tenti, ab Hyrtaco executore primò diris ſupplicijs excruciati, ſed cçleſti ſuper eos lumine coruſcante, ruentibus in terram miniſtris, erepti, deindè in ignem miſſi ſunt. *Veniente autem mox pluuia* vehemẽti, extincta pyra in nullo penitùs læſi, nouiſſimè gladio conſummati ſunt. E quibus ſanctus Victor ad vrbem Ianuenſium tranſlatus, miraculorum gloria & veneratione fidelium celebratur.

Horũ martyriũ 5. Tomo adiecimus.

∗ In Placentina ciuitate, ſancti Antonini confeſſoris.

∗ In Mediolano, tranſlatio ſancti Victoris martyris.

Itèm apud Bethleem Iudæ, depoſitio ſancti Hieronymi presbyteri. Hic natus in oppido Stridonis, quod Dalmatiæ quondàm Pannoniæque confinium fuit, patre Euſebio, veſtem Chriſti puer Romæ ſuſcepit, ibique literis Græcis ac Latinis apprimè eruditus eſt. Poſtquàm autem omne mundanarum ſtudium literarum adeptus eſt, probatiſſimorum quoquè monachorum habitum factumque imitatus eſt, Romanæ Eccleſiæ presbyter poſtmodùm ordinatus. Dumq; per triennium continuum charus acceptusque populis veneraretur, omniumque iudicio dignus eſſe ſummo ſacerdotio decerneretur, quidam ex clericorum monachorumque ordinibus, pro petulantia, proque ingluuie diſcurſantes, ad effugandum vrbe Hieronymum, qui vtrorunque eorum ſcribens vitium depræhenderat, inſidias parauerunt. Verùm ipſe propter cælorum regna, domum, parentes, ſorores, cognatos, Romam egreſſus, dereliquit, & Hieroſolymam militaturus Deo pergens, primò ad Gregorium Nazanzenum, tunc Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopum, ſupplex docilisque diſcipulus acceſſit, vt ſanctarum ſcripturarum ſtudijs erudiretur. Indè in Syriam perrexit, in poſſeſſione Euagrij presbyteri aliquantulùm commoratus. Ad deſerta deindè loca ità lætus accinctusque acceſſit,

De eo vide Suriũ To. 5.

Relinquit omnia ſua ꝑpter Chriſtum S. Hieronymus.

ceſſit, vt volâſſe eum magìs quàm meâſſe crederes. Quadriennium itaque in illa vaſta ſolitudine, quæ exuſta ſolis ardoribus horridum monachis præſtat habitaculum, exegit: Indeque ad Bethleem oppidum remeauit, vbi prudens animal ad præſepe Domini ſe obtulit permanſurum. Bibliothecam ſanè ſuam, quam ſibi ſummo ſtudio ipſe condiderat, omniumque librorum orationes, quas penè memoriter retinebat, iterùm relegens, diem ieiunijs ducebat ad veſperam. Plures ad eum religioſorum, quibus vita eius fama comperta eſt, protinùs confluxerunt, bonumque doctorem, paruo adhuc ſub tugurio, boni obſeruauêre diſcipuli. Nec multò pòſt cellulas ibi ob diſcipulorum ſuorum copiam, & propter frequentiam aduentantium, ad Bethleemiticam portam, quæ ad Occidentem conſpicit, & egredientibus ad Septentrionem videtur, paruulum habitationis locellum cõſtruxit. Quibus verò niſibus, quantiſve laboribus Hebraicam linguam, atq; Chaldaicam, literaſque Hebræas didicerit, verbis eius edicam. Dum eſſem, inquit, iuuenis, & ſolitudinis me deſerta vallarent, incentiua vitiorum, ardoremque naturæ ferre non poteram. Quam cùm crebris ieiunijs frangerem, mens tamen cogitationibus æſtuabat. Ad quas edomandas cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in diſciplinam dedi: vt poſt Quintiliani acumina, & Ciceronis fluuium, grauitatemq; Frontonis, & lenitatem Plinij, alphabetum diſcerem, ac ſtridentia, anhelantiaque verba meditarer. Quid ibi laboris ſumpſerim, quid ſuſtinuerim difficultatis, quotiès deſperauerim, quotiès ceſſauerim, & contentione diſcendi rursùs inceperim, teſtis eſt conſcientia mea. Armatus itaque fide, gratiamq; Chriſti adeptus, Hebræorum volumina, quæ in Canone cõtinentur, de Hebræo in Latinam linguam vertit, eaque penè omnia commentatus eſt. Vt ergò opera eius valdè vtiliter confecta breuiter commemoremus, ſcripſit vitam Pauli Monachi. Epiſtolarum ad diuerſos librum vnum. Ad Heliodorum exhortatoriam. Altercationem Luciferiani & Orthodoxi. Chronicon omnimodæ hiſtoriæ. In Hieremiam & Ezechiel Homilias xxviij, quas de Græco in Latinum vertit. De Seraphin, de Oſanna, de frugi & luxurioſo filio, de tribus quæſtionibus legis veteris. Homilias in Cantica Canticorum duas. Aduersùs Heluidium de Mariæ virginitate perpetua. Ad Euſtochium de Virginitate ſeruanda. Ad Marcellam Epiſtolarum librum vnum. Conſolatoriam de morte filiæ ad Paulam. In Epiſtolam Pauli ad Galatas commentariorum libros tres: Ad Epheſios libros tres: In Epiſtolam ad Titum librum vnum: In epiſtolam ad Philemonem librum vnum. In Eccleſiaſten commentarios quæſtionum Hebraicarum. In Geneſin librum vnum. De locis librum vnum. Hebraicorum nominum librum vnum. De Spiritu ſancto Dydimi, quem in Latinum tranſtulit, librum vnum. In Lucam Homilias xxxviij. In Pſalmos à decimo vſque ad ſextumdecimum tractatus ſeptem. Captiuum monachum. Vitam beati Hylarionis. Nouum teſtamentum Græcæ fidei reddidit. Epiſtolarum autem ad Paulam & Euſtochium incertus eſt numerus. Sexdecim Prophetarũ volumina, quatuor & ſeptuaginta libris editis, commentatus eſt. Inter has itaque numeroſas operis ſui paginas, centum & trigintaquinque virorum illuſtrium Eccleſiaſticorum ſcriptorum nomina, à paſſione Chriſti vſque ad quartumdecimum Theodoſij Imperatoris annum ordine digeſſit. Itèm cõtra Iouinianum libros duos. Apologeticum ad Pammachium. In Matthæum commentariorum libros quatuor. Enchiridion in Pſalterium. Aduersùs Vigilantium, contraque Pelagium luculentiſſima volumina edidit. De manſionibus quoquè filiorum Iſrael, & alia quàmplurima ad ædificationem Eccleſiæ catholica pietate compoſuit. Tanta deniquè laſſitudine fatigatus eſt, vt etiam in ſtratu ſuo iacens, funiculo trabe ſuſpenſo ſupinus appræhenſo, erigeretur, vt ſcilicet officium monaſterij prout poterat, exhiberet. Tandèm poſt perfectam placitamque Deo conuerſationem, nonageſimonono ætatis anno, apud Bethleem oppidum in pace quieuit, pridiè Calendas Octobris, duodecimo Honorij Imperatoris anno. Libros ſuos per quinquaginta & ſex annos confecit.

Vide ſancti patris longa ieiunia.

Epiſt. 110.

Epiſt. 4. ad Ruffinum.

Libros Canonis, de Hebræo in Latinu ſermonẽ tranſfert.

Catalogus librorum eius.

Feliciter obit.

OCTOBER HABET DIES XXXI.

LVNAM VERO TRIGESIMAM.

CALENDIS OCTOBRIS.

Die 1. De eo Suri° Tom. 5.

TREVIRIS, ſancti Nicetij Epiſcopi & confeſſoris.

In ciuitate Tomis, natalis ſanctorum Priſci, Creſcentij & Euagrij.

Huius vitã integrã habet Surius 31. Iulij, Tomo 4.

Apud Antiſiodorum, natalis ſancti Germani Epiſcopi, qui multis virtutibus, doctrina & continentia clarus extitit. Qui ad confirmandam fidem gratiæ cæleſtis, Britannias venire, iudicio omnium Gallicanorum Antiſtitum compulſus eſt, adiuncto ſibi beato Lupo Trecaſenę ciuitatis Epiſcopo. Siquidem hæreſis Pelagiana fidem Britannorum fœda peſte commaculauerat. Dum per medium ſinum, quod à Gallico Britannias vſque tenditur, ſecundis flatibus ferretur, ſubitò inimica vis ventorum concitauit procellas, cælum diemque nox nubium ſubduxit, & caſu ipſe pontifex fractus corpore, laſſitudine ac ſopore reſolutus, naue iacebat. Tum beatus Lupus omneſque turbati, excitant ſeniorem. Qui confeſtim Chriſtum inuocat, & in nomine ſanctæ Trinitatis leui ſaquæ adſpergine fluctus ſæuientes opprimit, ac tranquillam ſerenitatem reddit. Decurſis verò ſpatijs pelagi, optati litoris ſacerdotes Dei quiete potiuntur, ac mox Britannorum inſulam, opinione, prædicatione, virtutibuſque impleuerunt, ità vt paſsim & fideles catholici firmarentur, & deprauati viam correctionis agnoſcerent. Intereà quidam tribunitię poteſtatis filiam decem annorum cæcam ſacerdotibus curandam offert. Nec mora, beatus Germanus inuocato Domino, adhærentem lateri ſuo capſulam cum ſanctorum reliquijs collo auulſam manibus comprehendit, eamque in conſpectu omnium puellæ oculis applicuit, quę ſtatim lumen recepit. Beatus præterea vir dum aliquandiù vno loco infirmitatis neceſſitate teneretur, in vicina qua manebat caſula exarſit incendium: ſed hoſpitium ſancti viri expaueſcens flamma, haudquaquàm auſa tangere trãſiliuit, & inter globos flammantis incendij incolume tabernaculum, quod habitator incluſus ſeruabat, emicuit. Et cùm idem ipſe nihil remedij debilitati ſuæ pateretur adhiberi, quadam nocte candentem niueis veſtibus vidit ſibi adeſſe perſonam: Quæ, manu extenſa, iacentem videbatur attollere, eumque conſiſtere firmis veſtigijs imperabat. Poſt horam ità fugatis doloribus recepit priſtinam ſanitatem, vt die reddito, itineris laborem ſubiret intrepidus. Sed & bellum Saxonum, Pictorumque aduersùs Britones eo tempore iunctis viribus ſuſceptum, diuina virtute retũditur, cùm Germanus ipſe Dux belli factus, non tubæ clangore, ſed clamore Alleluia, totiùs exercitûs voce ad ſydera leuata, hoſtem immanem in fugam conuertit. Compoſita verò inſula, reditum moliuntur pontifices, fitque vt tranquilla nauigatione ſuorum deſiderijs felix carina eos reſtitueret. nec multo interpoſito tempore, nunciatur ex eadem inſula, Pelagianam peruerſitatem iteratò paucis authoribus dilatari. Rurſuſque ad beatiſſimum virum preces ſacerdotum omnium deferuntur, vt cauſam Dei, quod priùs obtinuerat tutaretur. Quorum petitioni feſtinus obtemperat. Nanque adiuncto ſibi Seuero, totius ſanctitatis viro, (qui erat diſcipulus beatiſſimi patris Lupi Trecaſenorum Epiſcopi, & tunc Treuiris ordinatus Epiſcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum prædicabat) mare conſcendit, & conſentientibus elementis, tranquillo nauigio Britannias petit. Expulſiſque prauitatis authoribus, compoſitiſq; omnibus, beati ſacerdotes ea qua venerant proſperitate redierunt. Porrò Germanus poſthęc ad Rauennam pro pace Armoricanæ gentis ſupplicaturus aduenit: ibique à Valentiniano & Placidia matre ipſius ſumma reuerentia ſuſceptus, poſt aliquot dies migrauit ad Chriſtum. Cuius corpus honorifico agmine, comitantibus virtutum operibus, ſuam defertur ad vrbem.

Prædicat Britãnis verã & orthodoxã fidem S. German°.

Cæcã illuminat.

Ignis non vrit hoſpitium eius.

Diuinitùs curatur ab infirmitate.

Virtus vocis Alleluia.

Iterùm Britannias petit, ad extirpandam Pelagianam ſectam.

Obit Rauẽnæ.

De S. Remigio 13. Ianu. & 1. Octob.

Rhemis ciuitate, ſancti Remigij Epiſcopi & confeſſoris, viri pręclariſſimæ virtutis & ſanctitatis. Hic gentem Francorum, idolorum culturis deditam, conuertit ad Chriſtum, Rege ipſorum ſacro fonte baptiſmatis & ſacramentis fidei priùs initiato. Septuaginta & eo amplius in Epiſcopatu annos expleuit. Hic inter cætera facta, puellam à morte corporis ſuſcitauit.

* Eodem

* Eodem die, ſanctorum Vedaſti Epiſcopi, & Bauonis confeſſoris.

De Vedaſto To. 1 6. Feb. Bauone To. 5 Surij.

VI. NONAS OCTOBRIS.

Die 2.

APud Nicomediam, natalis ſancti Eleutherij martyris, ſub Diocletiano. Cuius tempore contigit aliquam partem palatij incendio conflagrari: Hoc Imperator à Chriſtianis factum, falſa ſuſpicione præſumpſit. Ex quo inæſtimabili furore ſuccenſus, iubet omnes Chriſtianos aceruatim collectos, alios quidem gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari. Horum primus & qui omnes hortaretur pro Chriſto fortiter animas ponere, erat Eleutherius. Deniquè cùm aſſiſtētes miniſtri rogarent ſingulos, ſi fortè ſacrificaturi vellent dimitti, tàm viri quàm mulieres, ne interrogari ſe quidem patiebantur, ſed vltrò vel flammis irruere, vel cædentibus gladijs certatim obiectare ceruices. Cumque iam illis ipſis ſpectatoribus nimietas crudelitatis horreſceret, miniſtri ſcelerum partem populi nauiculis iniectam, in medium pelagus abducunt, ibique in ſententia fidei perſiſtentes, præcipitant in profundum. Intantùm verò rabies crudelitatis apud eos exarſit, vt regios pueros martyres effectos, cùm ſecundùm humanitatis ordinem fuiſſent ſepulturæ mandati, effoderent denuò, & corpora eorum proijcerent in mare, dicentes: Nè fortè efficiantur dij Chriſtianorum. Verùm beatus Eleutherius, immaniſſimis tormentis diù excruciatus, cùm ipſe per ſingula tormenta validior redderetur, martyrium victoriæ ſuæ, ignibus velut aurum examinatus, compleuit. Cuius reliquias furtìm Chriſtiani auferentes, Nicomediæ ſepultura venerabili repoſuerunt.

De his omnibus Euſeb. lib. 8. Eccle. hiſto. cap. 5. & 6.

Eodem die ſancti Euſebij Papæ, qui ſedit in Epiſcopatu annos ſeptem, ſepultus via Appia, in cœmeterio Calixti. Sub huius tempore inuenta eſt Crux Domini noſtri Ieſu Chriſti quinto Nonas Maij. Hic hæreticos inuentos in Vrbe manûs impoſitione reconciliauit.

De Euſebio Papa ſuprà meminimus 26. Septem.

In Gallijs villa Siricinio Atrebatenſis territorij, paſſio ſancti Leodegarij Auguſtodunenſis Epiſcopi, quem varijs iniurijs & diuerſis ſupplicijs pro veritate afflictum, Ebroinus maior domûs regiæ interfecit. Cuius ſacrum corpus in diœceſi Pictauorum tranſlatum, in monaſterio beati Maxentij honorificè eſt humatum.

De Leodeg. To. 5. Surij 2. Octob.

V. NONAS OCTOBRIS.

Die 3.

NAtalis ſancti Dionyſij Areopagitæ, qui ab Apoſtolo Paulo inſtructus credidit Chriſto: & primus apud Athenas ab eodem Apoſtolo Epiſcopus eſt ordinatus. Et ſub * Adriano principe, poſt clariſſimam confeſſionem fidei, poſt grauiſſima tormentorum genera, glorioſo martyrio coronatur, vt Ariſtides Athenienſis, vir fide ſapientiaque mirabilis, teſtis eſt in eo opere quod de Chriſtiana religione compoſuit. Hoc opus apud Athenienſes ſummo genere colitur, & inter antiquorum monumenta clariſſimum tenetur, vt peritiores Græcorum affirmant.

* for Traiano

Act. 17.

De Dionyſio, infrà 7. Idus Octo.

Apud antiquos Saxones, natalis ſanctorum Evvaldorum, duorum preſbyterorum, qui cum ſancto VVillibrordo Epiſcopo venientes in Germaniam, tranſiêrunt ad Saxones, & cùm prædicarent ibi Chriſtum, compræhenſi à paganis occiſi ſunt. Ad quorum corpora noctu multa diù lux apparens, vbi eſſent, & cuius eſſent meriti, declarauit.

De his vide Suriū To. 5.

In Antiochia, S. Theugenij. In Africa, Victoris, Vrbani, Sapargi, Et alibì, Felicis, Auponi & Caſti.

IIII. NONAS OCTOBRIS.

Die 4.

APud Corinthum, natalis ſanctorum Criſpi & Caij, quorum meminit Apoſtolus, dicens ſe apud Corinthios eos baptizâſſe. Cuius Caij meminit idem Apoſtolus ad Romanos, Salutat vos, inquiens, Caius hoſpes meus. Cui etiam beatus Iohannes Apoſtolus ſcribit epiſtolam: Senior Caio chariſſimo, quem ego diligo in veritate.

Act. 18. 1 Cor. 1. Rom. 16.

Apud Aegyptum, natalis ſanctorum martyrum, Marci & Marciani fratrum, & cum eis innumerabilium aliorum, nō inferioris gloriæ, tam virorum quàm fœminarum. Sed & pueri & ſenes, pro fide Domini noſtri Ieſu Chriſti, præſentem vitam paruipendentes, futuræ gloriæ beatitudinem quæſiêre. Quidam ex ipſis poſt verbera, poſt vngulas, poſt flagella, alioſq; diuerſi generis cruciatus, flammis traditi ſunt, alij in mare præcipitati: Nonnulli inedia conſumpti: nonnulli etiam capite cæſi, ità vt ſponte ceruices ſuas ſecuribus darent: Alij patibulis affixi, ex quibus nonnulli capite deorsùm verſo, ac pedibus in ſublime ſublatis, paſſionis beatiſſimam coronam promeruerunt.

De his hiſtoria Eccleſi. cap 8. & 9. lib. 8. Euſeb.

* Antiſiodori, Marſi preſbyteri & confeſſoris. * Itèm Aureæ virginis.

III. NONAS OCTOBRIS.

Die 5. Placidi paſſio habetur Tomo 5. APud Siciliam, natalis ſanctorum Placidi, Eutychij, & aliorum triginta.

In Gallijs ciuitate Valentia, ſancti Apollinaris Epiſcopi, cuius & vita virtutibus inſignis fuit, & mors nihilominùs ſignis ac prodigijs decoratur.

Euſeb. Eccl. hiſt. lib. 5. cap. 23. Apud Eumeniam, beati Thraſeæ Epiſcopi, apud Smyrnam martyrio conſummati, qui vnus ex antiquis, quasì ex traditione priorum ſe accepiſſe aſſeruit, Saluatorem præcepiſſe Apoſtolis ſuis, vt ante duodecimum annum ab Hieroſolymis nè diſcederent.

Antiſiodoro, depoſitio ſancti Firmati diaconi, & Flauianæ virginis.

PRIDIE NONAS OCTOBRIS.

Die 6. De Fide, 20. Octob. To. 5. APud Capuam, natalis ſanctorum Marcelli, Caſti, Aemilij, & Saturnini.

In Gallijs ciuitate Agenno, natalis ſanctæ Fidis virginis & martyris, cuius exemplo beatus Capraſius ad agonem martyrij animatus eſt.

Eodem die, beati Sagaris martyris, & Epiſcopi Laodicenſis, qui vnus fuit de antiquis S. Pauli Apoſtoli diſcipulis.

Antiſiodoro, depoſitio ſancti Romani, eiuſdem ciuitatis Epiſcopi & martyris.

NONIS OCTOBRIS.

Die 7. Pontif. c. 35. ROmæ via Appia, natalis ſancti Marci Papæ & confeſſoris, qui ſedit in Epiſcopatu annos duos, menſes octo, dies viginti. Sepultus in cœmeterio Balbinæ, via Ardeatina, vbi viuens eccleſiam extruxit. Hic conſtituit vt Epiſcopus Oſtiæ, qui conſecrat Epiſcopos Vrbis, pallio vteretur.

De Lino 23. Septẽbris. Eodem die, Lini Papæ & martyris.

* In Capua Campaniæ, Quarti & Marcellini.

* Bituricas ciuitate, ſancti Auguſti preſbyteri & confeſſoris.

Horũ martyrium To. 5. Surij hac eadem die. Itèm natale ſanctorum martyrum Sergij & Bacchi, ſub Maximiano Imperatore. Cuius honoribus ſublimati, in palatio eius clari habebantur. Nam Sergius erat Primicerius, Bacchus verò Secundicerius ſcholæ gentilium. A quibuſdam ergò apud Imperatorem accuſati, quòd eſſent Chriſtiani, vocati ſunt ab Imperatore, vt ſacrificantes Ioui, de ſacrificijs oblatis cum eo deguſtarent. Ingreſſus Imperator templum, guſtauit de ſacrificijs, & circunſpiciens non vidit Sergium & Bacchum. neque enim ingreſſi fuerant templum. Mittens igitur milites de adſtantibus ſibi Imperator, iuſſit eos introduci. Quibus & dixit: Vt video, facti eſtis deorum inimici. Accedite ad aram Iouis magni, & ſacrificate, ac de ſacrificijs eius ſicut & cæteri manducate. Reſponderunt beati Sergius & Bacchus: Habemus Regem verũ æternum in cęlis, Ieſum Chriſtũ filium Dei. Huic per ſingulos dies offerimus ſanctum viuumque ſacrificium, atque rationabilem culturam. Lapides autem & ligna non adoramus. Imperator tunc indignatus, iuſſit exutos chlamyde indui eos muliebri colobio, & per mediam ciuitatem ad palatium pertrahi, catenis in ceruicibus poſitis. Et cùm perueniſſent ad palatium, dixit eis Imperator: Sceleratiſſimi, ſcitis quia quem colitis Chriſtum, fabri filius fuit, & antequàm nuptiæ legitimæ fierent, de adulterio facto mater eum procreauit? Cui milites Chriſti reſponderunt: Erras Imperator. nam quem colimus, Deus verus eſt, & vita æterna, qui fecit cęlum & terram & quæ in eis ſunt. Ampliùs igitur veris proſecutionibus eorum iratus Maximianus, iuſſit eos Antiocho duci tradi, vt conſtringeret eos in cippo. Et facto manè ſedit in prętorio. Et adducti ſunt ante illũ Sergius & Bacchus. Et cùm nec blanditijs, nec minis eos à propoſito incuruare poſſet, beatum quidem Sergium iterùm iuſſit in cuſtodia recipi: Bacchum verò extenſum, neruis crudis tam diù cædi, quouſque cædentes laſſi deficerent. Et viciſsìm ſuccedentibus ſibi cæſoribus, martyr glorioſus in confeſſione Chriſti totus corpore diſciſſus emiſit ſpiritum, & relicto corpore auibus & feris, abijt Antiochus. At Chriſtiani furtìm venientes tulerunt corpus martyris, & in ſpelunca quadam ſepeliêrunt. Sequenti verò die beatus Sergius eductus de cuſtodia, præſentatur Antiocho, qui cùm verbis eum flectere non poſſet, primò cothurnos confixos clauis veſtiri eum fecit, & nouem milibus ante ſe currere. Poſtmodùm in ſententia fixum manere videns, decollari iuſſit, quem tunc Chriſtiani in eodem loco ſepeliêrunt. Paruo autem tempore interpoſito, beatum quoquè Bacchum à loco quo tumulatus fuerat eleuantes, honorabili martyribus loco, iuxta ſanctum Sergium compoſuerunt. Vbi & virgo Iulia, quæ ſub

S. Bacchus diù cæſus emittit ſpiritum.

Sergius plectitur capite.

ſub Martiano Præſide martyrium conſummauit, ſociata martyribus ſepulta quieſcit.

Eodem die, ſanctorum martyrum Marcelli & Apulęi, qui quidem primò adhæſerunt Simoni mago: ſed videntes mirabilia quæ Dominus operabatur per Apoſtolum ſuum Petrum, relicto Simone, doctrinæ Apoſtolicæ ſe tradiderunt. Et poſt martyrium Apoſtolorum confeſſione Chriſti & ipſi decorati, Aurelio conſulari viro ſententiam ferente, martyrij coronam compleuerunt. Sepulti non longè ab vrbe Roma. SS. Marcelli & Apulęi conuerſio.

VIII. IDVS OCTOBRIS.

APud Cretā, vrbe Gortynæ, beati Philippi Epiſcopi, magnis virtutibus & optimis ſtudijs præditi viri. Die 8. De S. Philippo dictum eſt 11. April.

Theſſalonicæ, ſancti Demetrij martyris.

* Itèm Reparatæ & Goclæ virginum.

Eodem die natalis ſancti Simeonis, de quo beatus Lucas Euangeliſta refert: Et eccè homo erat in Hieruſalem, cui nomen Simeon, & homo iſte iuſtus & timoratus, expectans conſolationem Iſrael, & Spiritus ſanctus erat in eo. Reſponſum autem accepit à Spiritu ſancto, ſe non viſurum mortem, niſi priùs videret Chriſtum Domini. Et venit in ſpiritu in templum. Et cùm inducerent puerum Ieſum parentes eius, vt facerent ſecundùm conſuetudinem legis pro eo, & ipſe accepit eum in manibus, ac benedixit Dominum, & dixit: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecundùm verbum tuum in pace. Luc. 2.

VII. IDVS OCTOBRIS.

ABrahæ Patriarchæ. Apud Pariſium, natalis ſanctorum martyrum Dionyſij Epiſcopi, Ruſtici presbyteri, & Eleutherij diaconi. qui beatus Epiſcopus à Pōtifice Romano ad Gallias directus, vt prædicationis operam populis à fide Chriſti alienis exhiberet, tandèm Pariſiorum ciuitatem deuenit, & per aliquot annos ſanctum opus fideliter & ardenter executus, à præfecto Feſcennino, vnà cum prædictis ſocijs compræhenſus, ac gladio animaduerſus, martyrium compleuit. Die 9. S. Dionyſij vita habetur 5. Tom. Surij.

* In ciuitate Laodicia Phrygiæ, ſancti Diodori.

* In prouincia Rheta, ciuitate Auguſta, ſanctæ Afræ martyris.

* In ciuitate Vienna, multorum martyrum.

* Romæ, Marcellini & Genuini. & inter duas lauros ſanctæ Priminæ.

VI. IDVS OCTOBRIS.

LOth Prophetæ. Et apud Coloniam Agrippinam, natale ſanctorum martyrum Gereonis, & aliorum trecentorum octodecim, quos ferunt Thebæos fuiſſe, & cum legione illa beati Mauritij, indè iuſſu Maximiani Imperatoris in Gallias tranſitum feciſſe, atque circa Rheni litora conſediſſe, & funeſtum tyranni imperium reſpuendo, pro vera pietatę colla patienter gladijs ſubdidiſſe. Die 10. S. Gereonis vita & ſociorū eſt apud Suriū 5. To.

Apud Cretam, beati *Pyniti*, inter Epiſcopos nobiliſſimi, qui in ſcriptis ſuis velut in quodam ſpeculo viuentem ſuî reliquit imaginem. Hier. de viris ill. cap. 28

Itèm apud Agrippinenſem vrbem, natalis ſanctorum martyrum Malloſi & Victoris: quorum prior cùm longo tempore, vbinam ſepultus fuerit, latuiſſet, ſancto Epiſcopo eiuſdem loci ex diuina reuelatione manifeſtatus eſt. Cumque corpus eius ex loco abdito leuaretur, tanta odoris ſuauitas emanauit, vt adſtantes fideles, velut immenſi aromatis flagrantia replerentur. Et aliorum trecentorum triginta, quorum corpora in paluſtria proiecerunt loca.

Eodem die Veronæ, ſanctorum martyrum Caſſij, Florentij, & aliorū ſeptem. Verona hęc alio nomine Bonna dicitur.

In Britannia, ſancti Paulini Epiſcopi Eboraci, qui ordinatus Epiſcopus à beato Iuſto, qui à ſancto Auguſtino, quem beatus Gregorius ad prædicandum Anglorum genti direxerat, conſecratus Epiſcopus fuerat, gentem Nordanhymbrorum, hoc eſt eam nationem Anglorum, quæ ad Aquilonem Vmbri fluminis habitabat, cum Rege ſuo Eduino, verbum fidei prædicando conuertit. Et clarus vita, doctrina, & miraculis, vj. Idus Octobris in pace quieuit. De Paulino Suri⁹ To. 5.

V. IDVS OCTOBRIS.

APud Tharſum metropolim Ciliciæ, natale beatiſſimorum martyrum Tarachi, Probi, & Andronici. Qui perſecutione Diocletiani ſub Maximiano Pręſide, longo tempore carcerali ſqualore afflicti, & tertiò diuerſis tormentis & ſupplicijs examinati, in confeſſione fidei triumphum gloriæ adepti ſunt. Nam ner- Die 11. De his Suri⁹ ex Metaph.

uis crudis grauiter cæſi, & teſtis aſperrimis defricati, etiam papyro ardenti circa ventrem & latera aduſti, poſt maxillarum cōfractionem, poſt tormenta tibiarum, poſt aceti & ſinapis in naribus infuſionem, poſt obeliſcos ignitos, poſt confixionem digitorum clauis acutiſſimis, poſt oculorum tranſpunctionem, ac linguæ abſciſſionem, nouiſſimè in amphitheatro vrſis & leonibus proiecti ſunt. Sed cùm nulla ex beſtiis ſanctorum corpora auderet attingere, Maximianus ira accenſus, iuſſit eos gladio iugulari, & corpora eorum inter corpora gladiatorum proiici. Noctu autem venientes fideles, & deprecantes Dominum, vt eis oſtenderet ſanctorum reliquias, viderunt ſubitò velut ſtellam ſplendidam de cælo miſſam ſuper ſingula ſanctorum corpora reſidentem. Sicque cum ingenti gaudio rapientes ea, præcedente ſe eiuſdem ſtellæ ſplendore, glorioſos Chriſti athletas loco aptiſſimo condiderunt.

Sanctorum corpora diuinitùs reuelantur.

Eodem die, natale ſanctorum martyrum, Nichaſii Epiſcopi, Quirini presbyteri, Scubiculi diaconi.

Turonenſ. de glo. confeſ. cap. 25.

Turonis, S. Venantii Abbatis.

IIII. IDVS OCTOBRIS.

Die 12.

APud Rauennam via Laurentina, natalis ſancti Ediſtii martyris.

De his Vict. lib. 2. de perſecut. wandalica.

Apud Africam, ſanctorum confeſſorum & martyrum, quatuor millium nongentorum, ſeptuaginta ſex, qui perſecutione VVandalica, apud Africam, cùm eſſent Eccleſiarum Dei Epiſcopi, presbyteri, & diacones, aſſociatis ſibi turbis fidelium populorū, iuſſu Hunerici Regis Ariani, pro defenſione catholicæ veritatis, in horribilis eremi exilium truſi, & inter Mauros ferociſſimos deputati ſunt: inter quos erāt Cyprianus & Felix præcipui Domini ſacerdotes. E quibus plurimi cùm crudeliter minarentur, & haſtilium cuſpidibus ad currendum ac lapidibus tunderentur, ſiue ligatis pedibus, velut cadauera, per dura & aſpera loca traherētur, tam diro ſupplicio per ſingula membra diſcerpti, dum per gladios acutos petrarum huic caput conterebatur, alii latera findebantur, inter manus trahentium ſpiritum exhalabant. Extant per totum aggerem publicum, tumulis loquentibus, vilia ſepulcra ſanctorum.

Sācti variis tormentis enecantur.

* Bituricas, ſancti Opionis presbyteri.
* In prouincia Syriæ, Euagrii & Proſyriæ. Itèm Euſtachii presbyteri.
* In Campania, ſanctorum Euchariſti, Fortunati, & Priſciani.

III. IDVS OCTOBRIS.

Die 13. Hier. de viris illuſt. cap. 35.

APud Troadem, natalis beati Carpi, diſcipuli Apoſtoli Pauli.

Antiochiæ, beati Theophili, qui ſextus ab Apoſtolis, eccleſię pontificatum tenuit. Hic vir fuit eruditiſſimus.

In Hiſpania Corduba ciuitate, SS. Fauſti, *Martialis & Ianuarii martyrum.*

PRIDIE IDVS OCTOBRIS.

Die 14.

Eius vitam ex MS. codice 5. adieci Tomo.

ROmæ, natalis ſancti Calixti Papæ, qui ſedit in Epiſcopatu annos ſeptem, menſes duos, dies decem, & ſub perſecutione Alexādri Imperatoris martyrii gloriam adeptus eſt. Poſtquàm enim Palmachium Proconſulem cum omni domo ſua baptizauit, & ſenatorem Simplicium ac domum eius, & Felicem cum vxore Blanda, quam à paralyſi curauit, & iidem ipſi ab Alexandro & diutiſſimè cruciati atque occiſi, vniuerſi gloriam martyrii cōſecuti ſunt. Sed & poſtquàm Calepodius presbyter eius gladio martyrium ſumpſit, tentus eſt ab Alexandro, & diutiſſimè fame cruciatus, & quotidiè fuſtibus cæſus, atque prohibitum fuit, nè quis ad eum veniret. Si verò aliquis venire noctu auderet, compræhenſus occideretur. Qui cùm multis diebus eſſet in cuſtodia, venit ad eum beatus Calepodius per viſum, & conſolabatur eum, dicens: Firmus eſto pater, quia corona tua iam perfecta eſt. Erat ibi miles quidam nomine Priuatus, vlceribus plenus, qui doloribus continuis cruciabatur. Hic miſit ſe ad pedes ſancti Calixti, rogans vt ſanaret eum ab vlceribus, & doloribus ſuis: quem mox ſanctus Pontifex ab vlcerum dolore ac fœditate, ſimul & ab infidelitate in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis baptizatum curauit. Quod audiens Alexander, ipſum quidem militem fecit plumbatis deficere: beatum verò Calixtum per feneſtram domùs præcipitari, & ligato ad collum eius ſaxo in puteum demergi, & in eum per rudera cumulari. Poſt dies verò decem & ſeptem presbyter eius Aſterius cum clericis noctu veniens, leuauit corpus eius & ſepeliuit in cœmeterio Calepodii via Aurelia, pridiè Idus Octobris.

Curat ęgrū.

Præcipitat' per feneſtrā moritur.

Eodem

Eodem die, tranſitus ſancti Iuſti in eremo: qui cùm aliquot annis in eremo Angelicam egiſſet vitam, & dignus adeſſet finis, tantis laboribus regnum ſpondens cęlorum, atque illis iam extremis Viator adſtaret, ſanctæ cõmigranti animæ, flens & conſternatus mente, dicens: Cui me domine derelinquis? reſpondiſſe dicitur nè conturbaretur quaſi deſtitutus ſolatio, quia breuì ſe illò quoquè ipſe ſequeretur. Quam vtiquè prophetiam ac reuelationem cito tranſitu ſanctiſſimi iuuenis miniſtri eius, qui ſolus ardore fidei eum Epiſcopatum fugientem & latere cupientem, ſecutus fuerat, conſtat fuiſſe completam.

[S. Iuſti prophetia.]

Apud Viennam, ſancti Agrati Epiſcopi & confeſſoris, & ſancti Caſturi, eiuſdem vrbis Epiſcopi.

* Cordubæ, ſanctorum Lupi & Aureliæ.

* Lugduni in Gallijs, tranſlatio ſancti Iuſti Epiſcopi & confeſſoris.

* Herbipoli, depoſitio ſancti Burchardi Epiſcopi, ſucceſſoris ſancti Kyliani.

[De Burchar. Surius To. 5.]

IDIBVS OCTOBRIS.

IN Gallijs apud Coloniam Agrippinam, ſanctorum Maurorum de militibus ſancti Gereonis. Qui ex legione ſacra Thebæorum, cùm eſſent numero * quinquaginta, apud eandem vrbem martyrium cõſummantes, conditi ſunt in baſilica, quæ admirabili opere ex muſiuo quodammodò deaurata reſplendet: vndè & incolæ Sanctos aureos eos vocitare conſueuerunt.

[Die 15. * alij 360. habent, alij 318 alij 350. De his Turonẽ. de glo. martyr. cap. 26.]

Eodem die apud Lugdunum, natale beati Antiochi Epiſcopi, qui cùm adhuc preſbyter Lugdunenſis eſſet, pio incitatus officio, vſq; ad viſendum Epiſcopum ſuum, qui in eremo iam morabatur, nomine & opere Iuſtus, pergere intendit. Vir diſtrictione præcipuus, & qui non immeritò, tempore interiecto, ad eiuſdem pontificij culmen aſſumptus eſt. Quo ſtrenuè adminiſtrato, regnum cæleſte adeptus eſt. Sepultus in eccleſia martyrum Machabæorum, in qua & ſanctus Iuſtus tumulatus quieſcit.

Apud Viennam, ſancti Deodati Epiſcopi.

Romæ via Aurelia, ſancti Fortunati martyris.

* Itèm Lubuli, Modeſti & Fortunatæ.

XVII. CALENDAS NOVEMBRIS.

IN Aphrica, natale ſanctorum martyrum cclxx. pariter coronatorum, & ſanctorum martyrum Martiani, & Satyriani, cum duobus fratribus eorum, & egregiæ Chriſti ancillæ Maximæ virginis. Qui tempore VVandalicæ perſecutionis, ſub Genſerico Rege Ariano, pro conſtantia fidei catholicæ, primùm nodoſis fuſtibus cæſi, & vſq; ad oſſa laniati, cùm multo tempore talia paterentur, ſequenti die ſemper incolumes reddebantur. Pòſt etiam dura carceris cuſtodia damnati, cùm fuiſſent arctati in neruum, mira Dei virtute ingentiũ lignorum putreſcens ſoluta eſt fortitudo. Ad quod miraculum Maxima Chriſti famula ſuæ libertati dimiſſa, mater poſtmodùm multarũ virginũ Dei effecta, in veritatis cõfeſſione glorioſa conſenuit. Reliqui inter ferociſſimos Mauros exilio relegati, cum prædicatione ſua multitudinem barbarorũ Chriſto Domino lucrati fuiſſent, iuſſu impij Genſerici, ligatis pedibus poſt terga currentiũ quadrigarum, inter ſpinoſa loca ſyluarũ pariter iuſſi ſunt interire. Cumq; ducta atq; reducta dumoſis lignorũ aculeis innocentium corpora carperẽtur, vicino currẽtibus indomitis equis, Vale ſibi inuicèm his verbis dicebant: Frater ora pro me. Impleuit Deus deſideriũ noſtrum. Taliter peruenitur ad Regnum cælorum. Sicq; orando & pſallendo, gaudentibus Angelis, pias animas emiſêre. Vbi vſque in hodiernum diem non deſinit ingentia mirabilia Ieſus Chriſtus Dominus operari.

[Die 16. De his Victor Afric. lib. 1 de perſec. wandalica. — Miraculum — Inauditum ſupplicij genus.]

* Apud Agrippinam Coloniam, ſancti Eliphij martyris.

* Itèm depoſitio ſancti Galli Abbatis, multis miraculis clari.

* Eodem die, ſancti Lulli Epiſcopi & confeſſoris.

[Suri⁹ To. 5. de trib⁹ his ſanctis.]

XVI. CALENDAS NOVEMBRIS.

MArthæ ſororis Lazari. Itèm beati Ariſtionis, qui fuit vnus de ſeptuagintaduobus Chriſti diſcipulis.

[Die 17.]

Itèm in Antiochia, natalis ſancti Heronis, de quo beatiſſimo Ignatio pergenti ad paſſionem reuelatum eſt, quòd Antiochenã poſt eum recturus eſſet Eccleſiam. Erat enim hic beati martyris Ignatij tunc diaconus: Epiſcopus factus, viam magiſtri pius imitator ſequitur, & pro commendato grege amator Chriſti occubuit.

[Euſeb. lib. 3. cap 30. Eccl. hiſt. & Ignatij epiſt. 10.]

In Gallijs ciuitate Arauſica, ſancti Florentini Epiſcopi, qui multis clarus virtutibus in pace quieuit.

XV. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 18. De Luca Surius Tom. 5. ex Metaph. * Alij 83.

NAtalis ſancti Lucæ Euãgeliſtæ, qui fuit natione Syrus, Antiochenſis, arte medicus, diſcipulus Apoſtolorũ, Paulum ſequutus vſq; ad confeſſionẽ eius, ſeruiens Domino ſinceriſſimè, neq; vxorem habens, neq; filios. * Septuagintatriũ annorũ obijt in Bithynia, plenus ſpiritu ſancto. Sepultus autem nunc Cõſtantinopoli: ad quam vrbẽ vigeſimo Conſtantij anno oſſa eius cum reliquijs S. Andreæ Apoſtoli tranſlata ſunt. Scripſit Euangelium, quod non ſolùm ab Apoſtolo Paulo didicit, qui cum Domino in carne non fuerat, ſed & à cæteris Apoſtolis. Quod & ipſe quoquè in principio voluminis ſui declarat, dicens: Sicut tradiderunt nobis, qui à principio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſermonis. Aliud quoq; edidit volumen egregiũ, quod titulo Apoſtolicorum actuum prænotatur. Cuius hiſtoria vſque ad biennium Romæ commorantis Pauli peruenit, id eſt, vſque ad quartum Neronis annum. Ex quo intelligimus in eadem vrbe librum eſſe compoſitum.

Euangeliũ S. Lucæ.

Euſeb. lib. 6. cap. 9.

Eodem die, ſancti Aſclepiadis Antiocheni Epiſcopi, qui vnus fuit ex præclaro confeſſorum numero, qui ſub Decio glorioſè paſſi ſunt.

Quære ibidem de ea 10. Auguſti, To. 4. Surij.

Itèm Romæ, ſanctæ Triphoniæ vxoris Decij Cæſaris. Quæ viro ſuo poſt interfectionem beatorũ Sixti & Laurentij diuinitùs punito, petijt baptizari, cum filia Decij Cyrilla, à Iuſtino preſbytero: & alia die defuncta eſt, ac iuxta ſanctum Hippolytum in Crypta ſepulta, quintodecimo Calendas Nouembris.

* Cyricis

* In Campania ciuitate Puteolis, Ianuarij & * Eutychis.

XIIII. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 19.

APud Antiochiam Syriæ, natalis ſanctorum Beronici, Pelagiæ, & aliorum quadraginta nouem.

De Prolom. Surij To. 5.

Itèm ipſa die, beati Ptolomæi, ſed & beati Lucij martyrũ. Qui beatus Ptolomæus, compræhenſus à quodam cẽturione, interrogatur ſi Chriſtianus eſſet. Hoc Ptolomæus tanquàm amator veritatis, nequaquàm gloriã ſuæ profeſſionis occultans, percontanti Chriſtianum ſe eſſe confeſſus eſt. Hunc continuò centurio in vincula coniecit, & multo tempore ſqualore carceris maceratũ, ad vltimum Vrbitio Iudici obtulit. A quo ſimili modo interrogatus eſt ſi eſſet Chriſtianus, qui rurſùm tanti boni ſibi conſcius, diuinam religionem præ ſe tulit, & de Chriſti magiſterio ac totius boni inſtitutionibus publica cõfeſſione teſtatus eſt. Qui enim negat quod eſt, ſine dubio culpabile iudicat eſſe quod negat. Continuò ergò poſt cõfeſſionem ab Vrbitio duci iubetur. Lucius autem quidam Chriſtianus vir, videns tam impiam in eum delatam ſententiam, ait ad Vrbitium: Quid quæſo cauſæ eſt, quòd neq; adulterum, neq; corruptorẽ, aut homicidam, vel latronem, raptorémve, aut alterius cuiuſlibet facinoris reum, ſed tantũ pro nomine Chriſtiano, quòd hoc ſe vocabulo confeſſus eſt nuncupari, ad mortẽ hominem duci præcepiſti? Non ſunt hæc digna pio Imperatore, nec ſapientiſſimo puero filio eius, neq; ſacro ſenatui, quæ agis Vrbiti. At ille nihil aliud inquirens, ait ad Luciũ: Videris mihi & tu Chriſtianus eſſe. Cumq; Lucius reſpondiſſet, Hoc planè ſum: etiam ipſum duci iuſſit ad mortẽ. Ille, Gratias, inquit, ago, quòd me nequiſſimis dominis abſolutũ, ad bonũ & optimũ patrem, & Regem omniũ Dominũ remittis. Sed & tertius quidã, pari modo libertate vſus, pari quoq; ſentẽtia punitus eſt. Paſſi ſunt autẽ ſub Antonino, cognomẽto Pio, & filio eius hi beati martyres, & ſepulti apud Alexandriã metropolim Aegypti.

Ptolomæus condemnatur capite.

Arguit Imperatorẽ S. Lucius.

SS. martyres capite cæduntur.

* In Hiſtria, natalis ſanctorum Auſteri, Neapoli, Suſſij, Ianuarij, Feſti & Deſiderij.

XIII. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 20. Eius martyrium adiecimus Tomo 5. Surij.

IN Gallijs ciuitate Agenno, ſancti Capraſij martyris. Qui cùm rabiem perſecutionis declinans lateret in ſpelunca, audiens beatam Fidem virginem, pro Chriſto fortiter agonizare, animatus ad tolerantiam paſſionum, orauit ad Dominum, vt ſi pro certo eum dignum gloria martyrij iudicaret, ex lapide ſpeluncæ illius aqua limpidiſſima emanaret. Quod cùm Dominus continuò præſtitiſſet, ille ſecurus ad aream certaminis properauit, & palmam martyrij fortiter dimicando promeruit.

Miraculum

XII. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 21.

APud Nicomediam, natalis ſanctorum martyrum Daſij, Zotici, Caij cum duodecim militibus.

In

In Gallijs apud Coloniam Agrippinam, ſanctarũ virginum vndecim millium. Vna dicitur Vrſula, Sentia, Gregoria, Pinnoſa, Mardia, Saula, Brictula, Saturnina, Saturnia, Rabatia, Palladia, Clementia, Grata, & aliarum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ. De his vide Surium Tomo 5.

* In Nicea Bithyniæ, Afrigis, Macharij, Dicei, Proculi, Neapoli, Modeſti, & aliorum numero ſeptuagintaduorum.

Eodem die, natalis ſancti Aſterij preſbyteri ſancti Calixti, qui cùm corpus eius leuatum de puteo ſepeliſſet, poſt dies ſex audiens hoc Imperator Alexander, præcepit eum per pontem præcipitari. Cuius corpus inuentum eſt, & à quibuſdam Chriſtianis in eadem ciuitate ſepultum. Scriptum in paſſione ſancti Calixti Papæ. De eo in vita S. Calixti Tomo 5.

Itèm tranſitus ſancti Viatoris Lectoris, in eremo comitis ſancti Iuſti Epiſcopi. De Viatore 2. Septẽb. in vita S. Iuſti.

Eodem die, ſancti patris noſtri Hilarionis, cuius vitam Hieronymus virtutibus plenam ſcribit. Hic ortus vico Thabata, quæ circiter quinque millia à Gaza vrbe Palæſtinæ ad Auſtrum ſitus eſt, cùm parentes haberet idolis deditos, roſa, vt dicitur, de ſpinis floruit. A quibus miſſus Alexandriam, Grammatico traditus eſt, ibique quantùm illa patiebatur ætas, magna ingenij & morum documenta præbuit. Breui, charus omnibus, & loquendi arte gnarus. Quodque his maius eſt omnibus, credens in Domino Ieſu, tota illi voluntas in Eccleſiæ congregationibus erat. Audiens autem celebre nomen Antonij, quod per omnes Aegypti populos ferebatur, incenſus viſendi eum ſtudio, perrexit ad eremum, & ſtatim vt eum vidit, mutato priſtino habitu, duobus menſibus iuxta eum manſit, contemplans ordinem vitæ eius, morumque grauitatem: quàm creber in oratione, quàm humilis in ſuſcipiendis fratribus, ſeuerus in corripiendis, alacer in exhortandis eſſet, & vt continentiam cibique eius aſperitatem nulla vnquàm infirmitas frangeret. Reuerſus autem cum quibuſdam monachis ad patriam, parentibus iam defunctis, partem ſubſtantiæ fratribus, partem pauperibus largitus eſt, nihil ſibi omninò ſeruans. Erat autem tunc annorum xv. Sic nudus & armatus in Chriſto, ſolitudinem ingreſſus eſt, ſacco tantùm coopertus, & pelliceum habens ependyten, quem illi beatus Antonius proficiſcenti dederat, ſagumque ruſticum: quindecim tantùm carycas poſt ſolis occaſum comedens. Igitur à ſextodecimo vſque ad vigeſimum ætatis ſuæ annum, æſtus & pluuias, breui tuguriunculo declinauit, quod iunco & carice texerat. Structa deinceps breui cellula, quæ vſque hodiè permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc eſt, ſtatura ſua humiliore: porrò longitudine paulò ampliore quàm eius corpuſculum patiebatur, vt ſepulcrum potiùs quàm domum crederes. Capillos ſemèl in anno Paſchæ die totondit. Super nudam humum in ſtratu iunceo vſque ad mortem cubauit. Saccum quem ſemèl fuerat indutus nunquàm lauans: nec mutauit alteram tunicam, niſi cùm prior penitùs ſciſſa eſſet. Scripturam quoquè ſanctam memoriter tenens, poſt orationes & pſalmos quaſi Deo præſente recitabat. A vigeſimoprimo anno vſq; ad vigeſimum ſextũ, tribus annis dimidium lentis ſextarium madefactum aqua frigida comedit: Alijs tribus, panem aridum cum ſale & aqua. Porrò à vigeſimoſeptimo vſque ad triceſimum, herbis agreſtibus & virgultorum quorundam radicibus crudis ſuſtentatus eſt. A triceſimo autem primo vſque ad triceſimumquintum, ſex vncias hordeacei panis, & coctum modicum olus abſque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos, & totum corpus impetigine & pumicea quadam ſcabredine contrahi, ad ſuperiorem victum adiecit oleum, & vſque ad ſexageſimumtertium vitæ ſuæ annum, hoc continentiæ cucurrit gradu, nihil extrinſecùs aut pomorum, aut leguminis, aut cuiuſlibet rei guſtans. Hinc cùm ſe videret corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à ſexageſimoquarto anno vſque ad octogeſimum pane abſtinuit, incredibili mentis feruore, vt eo tempore quaſi nouus accederet ad ſeruitutem Domini, quo ſolent cæteri remiſſiùs viuere. Fiebat autem ei de farina & comminuto olere ſorbitiuncula, cibo & potu vix quinque vncias appendentibus. Sicque complens ordinem vitæ, nunquàm ante ſolis occaſum, nec in diebus feſtis, nec in grauiſſima valetudine ſoluit ieiunium. Igitur potentiſſimus in miraculis, & ſanctitate incomparabilis, octogeſimo ætatis ſuæ anno, (cùm abſens eſſet Heſychius, qui

De Hilar. Tõ. 5. Surij.

S. Hilarion inuiſit ſanctum Antonium Abbatem.

Subſtantiã ſuam pauperibus diſtribuit.

Degit in ſolitudine.

Tuguriolũ eius.

Cubile.

Epitome vitæ.

Sobrietas eius.

Nunquàm ſoluit ieiunium.

cum ſemper familiariſſimè colebat) quaſi in teſtamenti vicem, breuem manu propria ſcripſit epiſtolam, omnes diuitias ſuas ei derelinquens: Euangelium ſcilicet & tunicam ſacceam, cucullum & palliolum. Itaque modicus calor tepebat in pectore, nec præter ſenſum quicquam viui hominis ſupererat, & tamen apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? Egredere anima, quid dubitas? Septuaginta propè annis ſeruîſti Chriſto, & mortem times? Inter hæc verba exhalauit ſpiritum: ſtatimque humo obrutus, quia ipſe ſic omnes, qui ad ęgrotantem venerant, adiurauit, nè puncto quidem horæ poſt mortem reſeruaretur. Quod poſtquàm Palęſtinæ ſanctus vir Heſychius audiuit, perrexit Cyprum, & cum ingenti vitæ ſuæ periculo, poſt decem fermè menſes, corpus eius furatus eſt. Quod Maiumam in Palæſtina deferens, totis monachorum & oppidorum turbis proſequentibus, in antiquo monaſterio condidit: illæſa tunica, cuculla & pallio, & toto corpore quaſi adhuc viueret integro, tantiſque fragrante odoribus, vt delibutum vnguentis putares.

Feliciſſimè expirat animam.

XI. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 22. Euſeb. lib. 4. cap. 7.

HIeroſolymis, natalis beati Marci, (qui primus Hieroſolymis ex gentibus, poſt Epiſcopos ex circunciſione, ſacerdotium ciuitatis illius accepit) clariſſimi & doctiſſimi viri, ac non multò pòſt martyrio conſummati.

Mat. 15. 16. Itèm beatæ Salomæ, quæ in Euangelio legitur cum reliquis ſanctis fœminis circa Domini ſepulturam ſolicita.

Apud Adrianopolim Thraciæ, natalis ſanctorum Philippi Epiſcopi, Euſebij, & Hermetis.

Seueri hiſtoria eſt 1. Tomo Surij, 1. Februarij.

* Eodem die, ſancti Seueri Epiſcopi Rauennæ.

X. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 23. De Seuerino Suri' Tô. 5.

COloniæ, depoſitio ſancti Seuerini Epiſcopi & confeſſoris.

In Hiſpanijs, natalis ſanctorũ Seruandi & Germani. Qui poſt verbera, ſqualorem carceris, & ſitis ac famis iniuriam, & lõgiſſimi itineris laborẽ, quem iubente Viatore Præſide, ferro onuſti pertulerũt, nouiſſimè martyrij ſui curſum ferro cęſis ceruicibus impleuerũt. Ex quibus Germanus iuxta beatã Eulaliã ſepultus, Seruandus verò Hiſpalim tranſlatus, circa ſanctas Iuſtam & Ruffinam conditus eſt.

De eo Sozô. lib. 5. cap 7. Apud Antiochiam Syrię, natale ſancti Theodoriti presbyteri. Qui perſecutione Iuliani impij, ſub Præfecto & auunculo eius Iuliano, cùm ab eo Antiochenorum eccleſia ſpoliata, & religioſi quique fuiſſent eius terrore diſperſi, in eccleſia ſpoliata manſit intrepidus: Atq; ab eo teneri iuſſus, poſt eculei pœnam, & multos ac duriſſimos cruciatus, etiam lampadibus circa latera appoſitis inflãmatus eſt. Sed his diuina virtute reſtinctis, cùm milites, qui eas tenebant, Angelorum adſpectu territi ruiſſent in faciem, & credentes Chriſto, impium miniſterium recuſarent, iuſſit eos Iulianus pelago immergi. Quibus beatus Theodoritus ait: *Præcedite fratres, ego vos ſuperans inimicum ſequar ad Dominum.* Sicque in confeſſione perſiſtens, & prophetico ſpiritu repletus, Iuliano apoſtatæ, quem apud Perſidem diuina vltione incurrit, prædicens interitum, gladio martyrium conſummauit.

IX. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 24.

IN Venuſia, ciuitate Apuliæ, natalis ſanctorũ Felicis, Epiſcopi ciuitatis Tibiurenſis, & Audactis & Ianuarij presbyterorum, & Fortunati & Septimij lectorũ. Qui temporibus Diocletiani in ſua ciuitate tenti, à Magnelliano procuratore, indè multis diù vinculis & carceribus macerati, in Africa, & in Sicilia tandèm in occiſione gladij conſummati ſunt. Sunt autem honorificè ſepulti inter Carthaginem & Vticam. Felix quinquaginta ſex annorum obijt virgo.

Alij Bonif. habent die ſequente, de eo Pontificale cap. 44.

Itèm Bonifacij Papæ, qui ſedit Romæ annos tres. Hic ſepultus eſt via Salaria, iuxta corpus ſanctæ Felicitatis. Hic conſtituit, ſeruum clericum non fieri, nec obnoxium curiæ, vel cuiuſlibet rei.

* Coloniæ, S. Euergiſli Epiſcopi & martyris.

VIII. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 25. De his Tom. 5. Surij.

IN Gallijs, ciuitate Sueſſionenſi, natalis ſanctorum Criſpini & Criſpiniani, qui perſecutione Diocletiani & Maximiani, ad trochleas extẽti, & fuſtibus cæſi, poſtquàm digiti eorum ſubulis transfixi ſunt, & de dorſo eorum lora præciſa, ad vltimum gladio trucidati, coronam martyrij conſecuti ſunt.

Eodem die Petragoricas ciuitate, natalis ſancti Frontonis Epiſcopi, qui Romæ

à beato

à beato Petro ordinatus, cum Georgio preſbytero ad prædicandum Euangelium miſſus eſt. Cumque tertio die itineris idem Georgius eſſet mortuus, mœrens Fronto reuerſus eſt ad Apoſtolum, acceptoque eius baculo, & ſuper corpus defuncti poſito, ſocium de morte recepit. Sicque ad prædictam ciuitatem veniēs, magnam gentis illius multitudinem ad Chriſtum conuertit, & multis miraculis clarus, in pace quieuit. De Frontone Volaterranus lib 3. & lib. côm.

Ipſo die Romæ via Salaria, natalis quadraginta ſex militum, qui ſimul baptizati à beato Dionyſio Papa: & mox iubente Claudio Imperatore decollati ſunt. Quorum corpora noctu collegerunt beatus Iuſtinus preſbyter & Iohannes, & ſepelierunt in crypta cum multitudine Chriſtianorum, in via Salaria in cliuum cucumeris, octauo Calendas Nouembris, vbi poſiti ſunt & alij martyres, centum viginti & vnus. Inter quos fuerunt quatuor milites Chriſti, Theodoſius, Lucius, Marcus, & Petrus. Hi videntes ad ſe venire armatos, rogabant vt primi decollarentur. Scriptum in paſſione ſanctorum martyrum Sixti, Laurentij & Hippolyti. De his in vita S. Laurētij 10. Auguſti, ſub finē.

VII. CALENDAS NOVEMBRIS.

Apud Africam, natalis ſanctorum martyrum, Rogatiani preſbyteri, & Feliciſſimi, qui perſecutione Decij & Valeriani, illuſtri ſunt martyrio coronati. De quibus etiam ſcribit beatus Cyprianus in epiſtola ad confeſſores, his verbis: Vt ſequamini, inquit, in omnibus Rogatianum preſbyterum glorioſum ſenem, viam nobis ad gloriam temporis veſtri religioſa virtute & diuina dignatione facientem, qui cum Feliciſſimo fratre noſtro quieto ſemper & ſobrio excipiens ferocientis populi impetum, primum vobis hoſpitium in carcere præparauit, & metator quodammodò veſter nunc quoquè vos antecedit. Die 26. Epiſt. 81. lib. 4. epiſt. 1.

Itèm commemoratio ſanctorum Epiſcoporum Vedaſti & Amandi, quorum vita & mors plurimis extitit miraculis glorioſa. De his 6. Febr. Tom. 1. Surij.

VI. CALENDAS NOVEMBRIS.

IN Hiſpanijs Abula ciuitate, natalis ſanctorum Vincentij, Sabini & Criſtetes, qui primò adeò in eculeo ſunt extenti, vt omnes compages membrorum eorum laxarentur. Deindè capita eorum lapidibus ſuperpoſita, vſque ad excuſſionem cerebri validis vectibus ſunt contuſa: atque ità martyrium compleuerunt, agente præſide Daciano. Die 27.

Eodem die apud Tile caſtrum, natale ſancti Florentij martyris.

Romæ, Euariſti Papæ, qui ſedit ibi annos nouem, & ſub Traiano martyrio coronatus, ſepultus eſt in Vaticano. Hic titulos in vrbe diuiſit preſbyteris: & ſeptem diaconos ordinauit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem. De Euariſto Papa, Euſe. lib. 3. cap 34 & Pōtificale cap. 6.

Eodem die, Vigilia Apoſtolorum Simonis & Iudæ.

Antiſiodoro, depoſitio ſancti Deſiderij Epiſcopi & confeſſoris.

* Itèm ſancti Florentij preſbyteri & confeſſoris.

V. CALENDAS NOVEMBRIS.

NAtalis beatorum Apoſtolorum, Simonis Chananæi, qui & Zelotes ſcribitur, & Thadæi, qui etiam Iudas Iacobi legitur, & alibi appellatur Lebæus, quod interpretatur corculus, id eſt cordis cultor. E quibus Thadæus apud Meſopotamiam, Simon verò apud Aegyptum traditur prædicâſſe. Indè ſimul Perſidem ingreſſi, cùm fidei Chriſti innumeram gentis ipſius multitudinem ſubdidiſſent, & Eccleſiam Domini latè iam fundatam viderent, martyrium ibi, curſum temporis explentes, beato certamine conſummauerunt, honorificè ſepulti à populis Chriſtianis, quos Domino ipſi genuerant. Quòd quidam putant Simonem Apoſtolū vnum de duodecim ipſum eſſe, qui ſub Traiano crucē paſſus ſit, omninò falſum eſt. Nam & Beda ſanctus preſbyter, qui hoc ſuper Acta Apoſtolorum ſentit, Iſidorum ſequutus, in libro retractationum ſe hoc non benè ſenſiſſe repræhendit. Sed & hiſtoria Eccleſiaſtica non de Apoſtolo, ſed de alio Simone geſta narrat. Die 28. Luc. 6. Act. 1. vet. teſtam. De Patrib. cap. 79. Euſeb. lib. 3. cap. 16.

Romæ, ſanctæ Cyrillæ, filiæ Decij Cæſaris, quæ ſub Claudio principe iugulata, & necata eſt gladio, ac ſepulta à Iuſtino preſbytero cum matre ſua, iuxta ſanctum Hippolytum. De ea in paſs. S. Laurentij Tom. 5. Surij.

Eodem die, ſancti Ferrutij martyris.

IIII. CALENDAS NOVEMBRIS.

NAtalis beati Narciſſi Hieroſolymorum Epiſcopi, viri ſanctitate & patientia, ac fide laudabilis. Accidit aliquandò in die ſolenni Vigiliarum Paſchæ, oleum Die 29. De eo Surius To-

mo 5. ex Euſeb. libro 6. hiſto. cap. 8. & 9.

um deeſſe luminaribus. Cumque per miniſtros innotuiſſet, mœror populi maximus fuit: ſed Narciſſus in fide confidens, miniſtris imperat haurire aquam, ſibique deferre. Cumque tuliſſent, orauit, & benedixit aquam, & infundi luminaribus præcepit. Tunc repentè miro & ſeculis inaudito genere virtutis, natura aquæ in pinguedinem olei verſa, ſplendorem luminum etiam ſolitò reddidit clariorem. Ad fidem autem rei, à plurimis religioſorum fratrum ex eodem oleo, quod verſum de aqua fuerat, reſeruatum eſt. Is nanque cùm inter cætera virtutum ſuarum bona eſſet valdè conſtantis animi, & iuſti rectique indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam malè ſibi conſcij, metuentes, nè criminum ſuorum

S. Narciſſus falsò criminis accuſatus.

ſi arguerentur non poſſent effugere vindictam, præueniunt factionibus, & circunuenire parant eum, cuius iudicium verebantur. Concinnant igitur aduersùs eum infame ſatis & noxium crimen. Conueniunt auditores, teſtes ex ſemetipſis producunt, qui ſub ſacramenti iuramento, quæ obijciebantur, confirmarent. Quorum vnus teſtis ità, nè igni conſumeretur, vera ſe dicere teſtabatur. Alius ità, nè regio morbo corrumperetur. Tertius ità, nè luminibus orbaretur. Et quanuis nec iuramentis quidem iſtis quiſquam fidelium & Dominum timentium crederet, eò quòd vita Narciſſi, & inſtitutio, ac pudicitia, ab omnibus noſceretur: ipſe tamen eorum quæ mota ſunt indignitatem ac moleſtiam non ferens, ſimul & ſecretam ac philoſophicam vitam ſemper habere deſiderans, ſubterfugit Ec-

Degit in ſolitudine multis annis ſanctiſſimè.

cleſiæ multitudinem, & in deſertis locis atque agellis ſecretioribus deliteſcit annis quamplurimis. At non ille magnus diuinæ prouidentiæ oculus quieſcit in longum, ſed in impios vltionem per ea ipſa quæ ſibi in periurijs ſtatuerant maledicta molitur. Primus nanque ille teſtis, parua ignis ſcintilla noctis tempore do-

Diuinitùs puniuntur criminatores impij.

mo ſua ſuccenſa, cum omni genere, & omni familia flammis vltricibus conflagratur. Alius repentè ab imis pedibus vſque ad ſummum capitis verticem, morbo regio quo fuerat imprecatus repletur, atque conſumitur. Tertius autem priorum exitium videns, & oculum diuinum non latuiſſe perſpiciens, prorupit in medium, & audientibus cunctis, ſera pœnitentia, vniuerſum concinnati ſceleris ordinem pandit. Tantis autem lachrymis immanis commiſſi facinus deflet, & intantùm die noctuque perdurat in fletibus, vſquequò luminibus orbaretur. Hi igitur figmenti ſui huiuſcemodi pœnas dederunt. Narciſſus verò cùm ità deſertum petijſſet, ac locis ſecretioribus ſe abdidiſſet, vt vbi iam degeret nullus agnoſceret: neceſſarium viſum eſt Epiſcopis, vt alium pro ipſo ordinarent, cuius nomen erat Dius. Cuique (cùm paruo tempore præfuiſſet Eccleſiæ) ſuccedit Germanion, & Germanioni Cordius. Cùm ecce ſubitò velut rediuiuus cæloque redditus, ex improuiſo apparuit Narciſſus. Et rurſùs à fratribus ad præſidendum rogatur Eccleſiæ. Verùm cùm ipſe iam ſenio feſſus, pontificatús miniſterio ſufficere non poſſet, Alexandrum, qui iam Epiſcopus eſſet alterius loci, diuina diſpenſatio in ad-

Obit feliciter.

iutorium ſenis euidentiſſimis reuelationibus vocauit. Expletis aũt centũ & ſedecim annis, relicta ſede ipſi Alexandro, fructũ laborũ ſuorum à Domino recepit.

De Zenobio Euſeb. lib. 8 cap. 25.

Ipſo die, apud Sidonem vrbem, natalis ſancti Zenobij presbyteri, qui perſecutione Diocletiani martyrio coronatur.

In Gallia, Vienna ciuitate, depoſitio ſancti ac beatiſſimi Theodarij Abbatis & confeſſoris. Et tranſlatio ipſius in loco vallis Rupianæ.

III. CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 30. De Marcel. Surius Tõ. 5.

Ciuitate Tingitana, paſſio ſancti Marcelli centurionis, qui capitis abſciſione martyrium conſummauit, ſub Agricolano, agente vices præfectorum prætorio.

Apud Africam, natalis martyrum numero ducentorum viginti.

Euſeb. lib. 5. cap 18. & 21.

Apud Antiochiam, beati Serapionis Epiſcopi, eruditi viri, & fide clariſſimi.

* Itèm paſſio ſancti Feliciani cum ſocijs ſuis.

* Ciuitate Capua, depoſitio ſancti Germani Epiſcopi & confeſſoris, cuius animam in ſphæra ignea beatus Benedictus Abbas vidit ab Angelis in cælum deferri.

PRIDIE CALENDAS NOVEMBRIS.

Die 31. De his in vita S. Stephani Papæ, 2. Auguſti ante medium.

Romæ, natale beati Nemeſij diaconi, & Lucillæ filiæ eius, quos ſanctus Pontifex Stephanus baptizauit: Quique ipſum Nemeſium diaconum conſtituit, temporibus Valeriani & Gallieni. Qui decreuerunt vt vbicunquè inuentus fuiſſet Nemeſius, ſine audientia puniretur. Nemeſius autem Chriſti gratia roboratus, cir-

circuibat cryptas, & concilia martyrum, vt vbicunquè reperiſſet Chriſtianum aliquem egentem, prout poterat, de facultatibus ſuis miniſtraret. Veniens verò in via Appia noctis ſilentio iuxta templum Martis, comperit Valerianum & Maximum in templo Martis ſacrificare. Flexis itaque genibus orauit Dominum, dicens: Domine Deus creator cæli & terræ, diſſipa conſilia artis diabolicæ in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti filij tui, quem miſiſti in hunc mundum, vt reſipiſcant hi infelices à laqueis diaboli. Statìm igitur Maximus Conſul à diabolo arripitur, & magna voce clamare cœpit: Nemeſius Chriſtianus me incendit, eius oratio me affligit. Egreſſi verò quidam de templo, tenuerunt Nemeſium, & dum contumelijs eum afficerent, ſubitò Maximus expirauit. At illi tenentes Nemeſium, duxerunt ad Valerianum. Dicitque ei Valerianus: Nemeſi vbi eſt prudentia tua, quam ſemper cognouimus, & in conſilio, & in actibus? Nos te hortamur, cogita veritatem, non deſeras deos, quos ſemper ab ipſis cunabulis coluïſti. Nemeſius diaconus plenus lachrymis reſpondit: Ego quidem infelix atque peccator ſemper deſeruï veritatem, & effudi ſanguinem innocentem, & iam nimìs oneratus atque cumulatus peccatis, licèt ſera pœnitudine cognouerim creatorem meum, miſericordiam Chriſti filij Dei adeptus: Hunc timeo, ipſum adoro, ipſi cultum meæ ſeruitutis offero. nam omnia idola lapidea manufacta abijcio. Iratus Valerianus, iuſſit eum in priuata cuſtodia mancipari: & poſt tertium diem exhibetur Valeriano & Gallieno, & filia eius Lucilla. Quã ante patris interrogationem fecerunt puniri, credentes, quòd ſic potuiſſent animum beati Nemeſij emollire. Sed ipſe, cuius interiora poſſidebat ſpiritus ſanctus, lætior de martyrio filiæ factus, in confeſſione Chriſti ardentior efficitur. Et cùm nullo modo à fide Chriſti flecti eum poſſe viderent, iuſſerunt eum duci ad ſupplicium. Decollatus verò eſt via Appia ante templum Martis, viij. Calendas Septembris. Eiuſque corpus à beato quidem Stephano Papa in eodem loco ſepultum, ſed à beato Sixto Pontifice poſteà leuatum, pridiè Calendas Nouembris iuxta eandem viam Appiam in crypta venerabiliùs curatum.

S. Nemeſij filia in conſpectu eius cruciatur.

Nemeſius capite cæditur.

In Gallijs oppido Viromandenſi, natalis ſancti Quintini martyris. Qui ſub Maximiano Imperatore martyrum paſſus eſt, & poſt annos quinquaginta quinque, inuentum eſt reuelante Angelo corpus eius, & ſepultum octauo Calendas Iulias.

De Quintino Surius Tomo 5.

* Eodem die, ſancti VVolfgangi Epiſcopi & confeſſoris.

* Itèm Vigilia omnium Sanctorum.

MENSIS NOVEMBRIS HABET DIES XXX. LVNAM VERO TRICESIMAM.

CALENDIS NOVEMBRIS.

FESTIVITAS Sanctorum omnium. Petente nanque Papa Bonifacio, iuſſit Phocas Imperator, in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, & à Domitiano priùs factum erat, ablatis idololatriæ ſordibus, eccleſiam beatæ ſemperque Virginis Mariæ, & omnium martyrum fieri: vt vbi quondàm omnium, non deorum, ſed dæmoniorum cultus agebatur, ibi deincèps omnium fieret memoria Sanctorũ: quę ab illo tempore Calendis Nouembris in vrbe Roma celebris & generalis agitur. Sed & in Gallijs, monente ſanctę recordationis Gregorio Põtifice Maximo, pijſſimus Ludouicus Imperator, omnibus regni & imperij ſui Epiſcopis conſentientibus, ſtatuit, vt ſolennitas feſtiuitatis omnium Sanctorum in prædicta die annuatim perpetuò ageretur. Quam ſanctam conſtitutionem reuerenti amore ſuſcepit omnis Eccleſia.

Die 1. De omnibus Sanctis vide Surium Tomo 6.

Feſtũ omnium Sanctorum, quãdò & à quibus inſtitutum.

Et in caſtro Diuione, natale ſancti Benigni preſbyteri & martyris. Qui cum Andochio compreſbytero, & Tyrſo diacono, miſſus eſt in Galliam ab Oriente, à ſancto Epiſcopo Polycarpo. Cuius prædicatione comes Terentius comperta, vinctum eum & cæſum ad ſe adduci præcepit. Et rurſùm audita ſermonum eius conſtantia,

De Benigno Surius & Gregor. Turon. de glo. martyrũ cap. 51.

ſtantia, neruis duriſſimis cædi fecit. Poſt hæc ad trochleas extenſus & cæſus, ac rurſùm carceri mancipatus, manè idola orando deſtruxit: & reductus eſt in carcerem. Cui ſubulas decem calentes in manibus infixerunt, & cum plumbo remiſſo pedes in lapide perforato fixerunt, & canes duodecim feroces cum eo incluſerunt per ſex dies. Et attulit ei Angelus panem cæleſtem, ſubulas abſtulit, & eum de plumbo ac ferro eripuit. Ad vltimum collum eius vecte ferreo tundi, & corpus lancea forari iubetur. Quo facto, columba niuea de carcere, Chriſtianis adſpicientibus, aſſcendit, & odor ſuauiſſimus quaſi paradiſi ſecutus eſt. Venit autem beata Leonilla, & conditum aromatibus corpus non longè ab ipſo carcere ſepeliuit.

De Cęſario Tō.6. Surij.

Eodem die, natale ſancti Cæſarij diaconi, & Iuliani preſbyteri. Qui videlicet Cæſarius tempore Claudij veniens ex Africa ad Terracinam Campaniæ ciuitatem, dum contra idolatras proclamaret in publico, tentus eſt à Firmino pontifice, & in cuſtodiam recluſus. Vbi diebus multis maceratus, deindè traditus eſt Leontio conſulari Campaniæ. Quem ille cùm verbis ſuperare nequiret, iuſſit ante carpentum ſuum duci ligatis manibus vinctum, & nudum vſque ad templum Apollinis. Quò cùm perueniſſet, ad orationem eius corruit templum, & occidit pontificem Firminum. Poſt hoc recluſus in carcere à Luxurio primo ciuitatis, fuit ibi anno vno, & menſe vno. Deindè eductus in forum ab eo, dum oraret, cæleſti eſt luce circundatus, ità vt ipſe Leontius crederet, & Cæſarium qui erat nudus, ſua chlamyde indueret, & ab eo baptizaretur, & corpus & ſanguinem Domini acciperet de manu Iuliani preſbyteri. Nec mora, dicta ſuper eum oratione, tradidit ſpiritum iij. Calendas Nouembris. Tunc Luxurius iuſſit Iulianum & Cæſarium mitti in ſaccum, & præcipitari in mare. Qui eo die reiecti ſunt ad litus, & ſepulti ab Euſebio ſeruo Dei iuxta vrbem Terracinam. Et idem Euſebius poſteà martyrium paſſus eſt cum Felice preſbytero.

Orationis virtute fanū Apollinis corruit.

Itèm eodem die, depoſitio S. Seuerini monachi, de Tyburtina ciuitate.

De Maria Suri' ex Vincentio, Tomo 6.

Itèm natale ſanctæ Mariæ virginis: quæ cùm eſſet ancilla, & diem natalis Domini ſui ieiunaret, nec vllo modo flecti potuiſſet vt manducaret de idolothytis: primò duris verberibus afflicta, dein longa carceris cuſtodia, eculei extenſione, & vngularum laniatione vexata, martyrium conſummauit.

De Vigore Suri' Tō.6.

* In Cæſarea Cappadociæ, ſancti Macedonij. * In Sithiu monaſterio, depoſitio S. Audomari Epiſcopi. * Auguſtoduni, S. Primi Epiſcopi. * Baiocas ciuitate, ſancti Vigoris Epiſcopi.

IIII. NONAS NOVEMBRIS.

Die 2.

NAtalis ſancti Victorini Pictauionenſis Epiſcopi, qui perſecutione Diocletiani martyrio coronatus eſt.

De Theod. Euſeb. lib. 7. hiſt. Eccleſ. cap. vii.

Apud Laodiciam, natale beati Theodoti Epiſcopi, viri non ſolùm verbis, ſed etiam rebus & virtutibus ornati. Hic arte medicus fuit quidem, ſed ad animarū à Domino tranſlatus eſt medicinam. Qui fide, miſericordia, ſtudio, vigilantia, atque omnibus optimis inſtitutionibus claruit. In ſcripturis quoquè diuinis laborem quamplurimum geſſit. Quieuit autem in ſenectute bona.

Eodem die, natale ſancti Ambroſij Abbatis monaſterij Agaunenſis, qui primus apud Lugdunum monaſterij Inſulæ barbaræ pater, & magnis virtutibus clarus, cùm illuc ob religionis egregiæ normam tranſlatus fuiſſet, beato fine in Domino requieuit.

Apud Viennam, ſancti Georgij eiuſdem vrbis Epiſcopi.

De Euſtach, & ſocijs Surius Tom. 6.

* Itèm paſſio S. Euſtachij, vxoris, ac filiorum eius.

III. NONAS NOVEMBRIS.

Die 3.

NAtalis ſancti Quarti, diſcipuli Apoſtolorum.

Apud Cæſareā Cappadociæ, natalis ſanctorū martyrum Germani, Theophili, Cæſarij & Vitalis. Qui optimè duxerūt martyriū, ſub Deciana perſecutione.

Apud Viennam, ſancti Domnini confeſſoris & Epiſcopi glorioſi.

De Huberto vide Suriū.

Eodem die, depoſitio ſancti Huberti Epiſcopi & confeſſoris.

PRIDIE NONAS NOVEMBRIS.

Die 4. *al. Pierij Hier. de vir. illuſt. c. 86.

APud Alexandriam, beati * Hierij preſbyteri, viri acris ingenij, in diuinis ſcripturis nobiliter eruditi, vita puriſſimi, atque ad Chriſtianam philoſophiam nudi penitùs & expediti, doctoris Eccleſiæ incomparabilis, priuatim & publicè mirabi-

mirabiliter diſputantis. Hic quieuit tempore Philippi Imperatoris.

In Gallijs ciuitate Rotenis, natalis ſancti Amantij Epiſcopi, cuius vita ſanctitate & miraculis extitit glorioſa.

* Auguſtoduni, ſancti Proculi * Epiſcopi. *for. martyris.

* Itèm ſanctarum virginum Modeſtæ & Perpetuæ.

NONIS NOVEMBRIS.

ZAchariæ Prophetæ, patris Iohannis Baptiſtæ.

In Tarracina ciuitate Campaniæ, natalis ſanctorum Felicis presbyteri, & Euſebij monachi, temporibus Claudij Imperatoris. Qui videlicet Euſebius, cùm ſepeliſſet ſanctos martyres Iulianum & Cæſarium, & ad ſepulcra eorum orans & ieiunans multos conuerteret ad fidem, quos Felix presbyter baptizabat, tenti ſunt ambo à Leontio filio Leontij conſularis, ob eam maximè cauſam, quia Cæſarius patrem eius Chriſtianum feciſſet. Et ad forum eius ducti, nec ſuperati, indè carcere recluſi, & nocte eadem, cùm ſacrificare nollent, decollati ſunt, atque in fluuium iactati. Quorum corpora venerunt vſque ad mare, & reiecta ſunt ad litus, atque à presbytero quodam de Capua, nomine Quarto, inuenta. Qui ea mox impoſita vehiculo, duxit in caſam ſuam, & curioſè quęrens etiam capita inuenit: adiunctaque corporibus, ſepeliuit iuxta ſanctum Cęſarium. Die 5. De his in vita S. Cæſarij 1. Nouẽbris. Felix & Euſebius decollantur

* Capua ciuitate, ſanctorum Euras, & Quarti, & Pardi martyrum.

VIII. IDVS NOVEMBRIS.

TOniza Africæ, natalis ſancti Felicis. In huius ſolennitate quendam pſalmum beatus Auguſtinus videtur exponere ad populum, vbi inter cætera, de eius paſſione loquitur, dicens: Felix martyr, verè felix & nomine & corona, cuius hodiè dies eſt. Noueritis autem fratres, non eum paſſum mortem, quam alij martyres paſſi ſunt. Confeſſus enim, dilatus eſt ad tormenta: alio die inuentum eſt corpus exanime. Clauſerant enim illi carcerem corpori, non ſpiritui. Quem illic parabant torquere carnifices, abſentem inuenerunt. Perdiderunt ſæuitiam ſuam: iacebat exanimis, ſine ſenſu illis nè torqueretur: cum ſenſu apud Dominum, vt coronaretur. Die 6. Pſal. 127.

In Oriente, ciuitate Theopoli, ſanctorum decem martyrum, qui ſub Saracenis paſſi leguntur in geſtis ſanctorum quadraginta.

* In ciuitate Regidonas, depoſitio ſancti Melanij Epiſcopi & confeſſoris.

* Itèm eodem die ſanctorum Leonardi confeſſoris, diſcipuli ſancti Remigij Epiſcopi: & * VVinnoci Abbatis. De SS. Leonardo & Winnoco Suri. Tõ. 6.

VII. IDVS NOVEMBRIS.

APud Alexandriam, beati Achillæ Epiſcopi, eruditione, fide, conuerſatione, & moribus inſignis. Die 7. Euſeb. lib. 7. cap. vlt.

Eodem die, natalis ſancti Amaranti martyris, qui apud Albigenſem vrbem, exacto agonis fidelis curſu, ſepultus viuit in gloria. Cuius ſacrum ſepulcrum, virtute Chriſti, miraculis frequentibus illuſtratur.

Apud Peruſinam Italiæ vrbem, natalis S. Herculani Epiſcopi & martyris. Greg. 3. dial. cap. 13.

Itèm Epternaco monaſterio, natalis ſancti VVillebrordi Epiſcopi & confeſſoris. De willebr. Surius.

* Itèm ſanctorum Rufi Epiſcopi, & Herculani presbyteri & martyris.

VI. IDVS NOVEMBRIS.

ROmæ, natalis ſanctorum martyrum Claudij, Nicoſtrati, Symphoriani, Caſtorij, & Simplicij, imperantibus Diocletiano & Maximiano. Hi cùm eſſent artifices inſigniſſimi, & marmorum cæſores probatiſſimi, Imperatori Diocletiano valdè facti ſunt accepti. Cùm itaque tempore quodam eſſent quadraturis marmorum intenti, & artem ſuam ſigno Crucis munirent, & ad voluntatem ipſorum artificium fieret, horum vnus Simplicius, qui adhuc pagano errore tenebatur, dixit ad quatuor reliquos: Adiuro vos per deum Solem, vt quis iſte Deus ſit, dicatis mihi, in cuius nomine vos tam benè operamini. Cui Symphorianus: Si potes credere, dicemus tibi, & mox artem conſequeris, ſed & vitam æternam habebis. Quem cùm in fide ſociatum beato Cyrillo Epiſcopo conſignâſſent, iſdem Epiſcopus baptizauit eum, & Chriſto Domino credere informauit. Non multò pòſt accuſati à Philoſophis, quòd Chriſtiani eſſent, & quòd deum Aeſculapiũ fingere, ſicut præceperat Imperator, ex marmore Porphyretico & * Proconiſſo noluiſſent, Diocletianus Die 8. Sancti artẽ ſuam Cruce muniunt. *for. Proconneſio

kkkkk iuſſit

iuſſit cuidam tribuno nomine Lampadio, ſub moderatione verborum eos audiri. Quibus iiſdem Lampadius dixit: Adorate deum Solem, vt deſtruatis conſilium Philoſophorum. Qui reſpondentes dixerunt: Nos nunquàm adoramus facturam manuum noſtrarum, ſed adoramus Deum cæli & terræ, qui imperat in æternum, Ieſum Chriſtum filium Dei. Recluſi ſunt igitur in cuſtodia publica. Indè cùm mutari à fide Chriſti non poſſent, iubente Lampadio expoliātur, & ſcorpionibus grauiſſimè cæduntur. Mox Lampadius à dæmonio correptus expirauit. Hoc factum cùm audiſſet Diocletianus, nimio furore plenus, iuſſit cuidam Nicetio togato, vt in loculis plumbeis viui includerentur, ac ſic in fluuium præcipitarentur. Poſt dies autem quadragintaduos venit quidam Nicodemus Chriſtianus, & leuauit cum ipſis loculis corpora martyrum, & in domo ſua honorificè poſuit. Paſſi verò ſunt ſexto Idus Nouembris.

Scorpionib' cæſi in flumen demerguntur.

Eodem die Romæ, natale ſanctorum quatuor Coronatorum, id eſt, Seueri, Seueriani, Carpophori, & Victorini. Hi cùm impellerentur ad ſacrificandum, reluctantes, nec conſenſum impijs prębentes, perſtiterunt in fide. Nunciatum eſt autem Diocletiano Imperatori: qui ilicò iuſſit, vt ante ſimulacrũ Aeſculapij ictibus plumbatarum cæſi deficerent. Quorum corpora iuſſit in platea canibus iactari, & iacuerunt ibi diebus quinque. Tunc pij Chriſtiani venerunt, & collecta corpora ſepelierunt in via Lauicana, miliario ab Vrbe tertio, in arenario, iuxta corpora ſanctorum martyrum Claudij, Nicoſtrati, Symphoriani, Caſtorij & Simplicij. Paſſi ſunt autem ſexto Idus Nouembris, poſt duos tamen annos paſſionis horum quinque martyrum. Cùm autem nomina eorum minimè reperirentur, ſtatuit beatus Melchiades Epiſcopus, vt anniuerſaria quatuor Coronatorũ dies, ſub nominibus ſanctorum quinque martyrum recoleretur. Intercurrentibus tamen annis, cuidam ſancto viro etiam nomina eorum reuelata ſunt. Feſtiuitas verò vt fuerat ſtatuta, celebris in aliorum martyrum feſtiuitate permanſit, ac locus quatuor Coronatorum nomine inſignis.

4 Martyres occiduntur.

Quatuor coronati cur, & à quo primùm vocitati.

* Itèm ipſo die ſancti VVillehadi Epiſcopi & confeſſoris.

V. IDVS NOVEMBRIS.

Die 9. De Theod. Suri' tomo 6 ex Grego. Nyſſeno, & Metaphra.

NAtale ſancti Theodori martyris, temporibus Maximiani & Maximini Imperatorũ. Qui cùm eſſet miles, & verè Chriſtianus, adductus eſt ad Brincam prępoſitum legionis, à quo dilatione accepta, vt ſententiam fidei mutaret, cùm in ſententia irreuocabiliter permaneret, iudici ac populo ſiſtitur. Qui iuſſit eum mitti in carcerem, & ſignari oſtium carceris: vbi diuina conſolatur viſitatione. Poſt aliquot dies iterùm adductus ante Præſidem, ſuſpenſus eſt in ligno, & vngulis ferreis latera eius raſa, quouſque coſtæ ipſius nudarentur. Et cùm nec ſic poſſet à fide diuelli, Præſes dedit ſententiã, dicens: Theodorum non obtemperantem præceptis inuictiſſimorum Imperatorum, potentiæque deorũ, credentem verò Ieſum Chriſtum crucifixum, iubeo ignibus tradi. Igitur beatus martyr ſignaculo Crucis munitus, manibus poſt tergũ ligatis, in focos propellitur. Et proſpiciens, videt in turba lachrymantem Cleonicum, qui cum eo tyro adductus fuerat. Et exclamans dixit: Cleonice, expecto te. Feſtina, & ſequere me. Et cùm iam flammarum globis vndiquè vallaretur beatus martyr, orationem fudit, laudans & glorificans patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum. Sicque ſanctam animam Chriſto reddidit v. Idus Nouembris. Quædam autem mulier Euſebia nomine collegit corpus eius, & ſindone munda inuoluens tranſtulit in poſſeſſionẽ ſuam, in locũ, qui appellatur Euchaita.

Igne crematur S. Theodorus.

De Vrſicino Turonen de glo. confeſſ. ca. 80. apud Surium.

Itèm eodem die apud Bituricas, ſancti Vrſicini, qui Romæ ordinatus à ſucceſſoribus Apoſtolorum, primus eidem vrbi deſtinatur Epiſcopus.

* Romæ, ſanctorum Clementis, & Symphoriani.

* In Hiſpania, ſanctorum Fauſti, Ianuarij, & Martialis martyrum.

De paſſione imaginis vide Surium.

* In Beryto ciuitate, crucifixio imaginis Domini noſtri Ieſu Chriſti.

IIII. IDVS NOVEMBRIS.

Die 10.

IN territorio Agathenſi, in Ceſſarione, natalis ſanctorum martyrum Tiberij, Modeſti, & Florentiæ. Qui tempore Diocletiani varijs tormentis cruciati, martyrium compleuerunt.

Huius hiſtoriam adiecimus Tomo 6. Surij.

Itèm eodem die, ſancti Martini Papæ. Qui ob fidem catholicam, ab Imperatore Conſtantio hæretico, per Theodorum Exarchum de eccleſia raptus, ac perductus Conſtantinopolim, relegatus apud Cherſonam Lyciæ prouinciæ, ibidèm vitam fini-

finiuit, multis in eodem loco virtutum ſignis vſque hodiè refulgens.

* In Antiochia, ſanctorum Dęmetrij Epiſcopi, Aniani diaconi, Euſtoſij, & ſociorum eorundem.

* In ciuitate Aurelianenſi, depoſitio ſancti Monitoris Epiſcopi & confeſſoris.

III. IDVS NOVEMBRIS.

Die 11.

IN Gallijs Turonis ciuitate, natalis ſancti Martini Epiſcopi & confeſſoris.

Eodem die in Scythia, metropoli Phrygię Salutariæ, paſſio ſancti Mennę martyris. Qui perſecutione Diocletiani & Maximiani, cùm eſſet miles nobili genere, ex Aegyptiorum prouincia ortus, abrenuncians terrenæ militiæ, primùm cæleſti Regi ſecreta conuerſatione in eremo militauit. Deindè natalitijs pręfatorum Imperatorum procedens ad publicum, ac ſe Chriſtianum libera coram ipſis voce declarans, traditus eſt Pyrrho duci torquendus. Qui iuſſit eum in carcerem includi, quamdiù Imperatorum natalitia celebrarentur. Peracta igitur feſtiuitate, ac ſedente eo pro tribunali, iuſſit eum ſuis adſpectibus præſentari, cui & dixit: Heſterna die infauſtè & temerariè auſus es theatrum introire, & vaniſſimis, neſcio quibus, eloquijs prophanare, maximè cùm de te aſſeratur, noſtræ fuiſſe militiæ. Sacrifica dijs, vt omnia tibi, quæ per ignorantiam geſſiſti, ignoſcantur, & ad honorem priſtinum reformeris. Ad hæc beatus Mennas cùm reſpondiſſet, Ego hoc ſeculi honore non delector, ſed Chriſti Domini diſcipulus effici cupio: Iubente duce extenſus, & neruis bubulis manibus ligatus, tandiù à militibus virgis cæſus eſt, donèc ſanguine ipſius plateæ locus repleretur. Deindè in eculeo exungulatus, & lampadibus circum latera exuſtus, cilicioque plagis confricatis, per tribulos quoquè & ſudes ferreas ligatis manibus ac pedibus tractus, plumbatis etiam collo & maxillis grauiter contuſus, in laude & confeſſione omnipotentis Dei immobilis permanſit. Nouiſſimè Pyrrhus ex tabella recitari præcepit: Mennatem ex milite omniũ Chriſtianorum authorem, nolentem acquieſcere præceptis Imperatorum, neq; volentem ſacrificare dijs, gladio animaduerti placet, & corpus eius igni comburi. Furtìm itaque à Chriſtianis corpus eius è medio ignis ereptum eſt, & mundis linteaminibus aromatibusque conditum, debita veneratione in cœmeterio iij. Idus Nouembris repoſitum eſt. Cuius deindè ſacrum corpus Conſtantinopolim tranſlatum, ciuitate Regia digno honore veneratur.

De Martino Epiſcopo & Mena, vide Surium Tomo 6.

S. Mennas duriſſimè cruciatur, & cęditur.

Corpus ei9 è medio ignis eripitur, & honorificè ſepelitur.

Itèm Lugduni, ſancti Verani Epiſcopi, cuius vita fidei & virtutum meritis, illuſtris fuit.

* Rauennæ, SS. Feliciani & Victorini martyrum.

PRIDIE IDVS NOVEMBRIS.

Die 12.

NAtalis Bonifacij Papæ, qui Romę ſedit mẽſes octo, dies xxij. Hic obtinuit apud Phocam principem, vt ſedes Apoſtolica beati Petri Apoſtoli, caput eſſet omnium eccleſiarum Romana, quia Eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat.

Is eſt Bonif. eius nominis III.

Apud Aphricam, commemoratio ſanctorum Archadij, Probi, Paſchaſij, & Eutichiani. Qui ex Hiſpania oriundi, cùm apud Genſericum Vuandalorum Regem merito ſapientiæ & fidelis obſequij chari clariq; haberentur, nec in Arianam perfidiam, cui ipſe deditus erat, vllatenùs declinari paterẽtur, excitato in rabidiſſimam iram barbaro, primùm proſcripti, deindè in exilium acti, tum atrociſſimis ſupplicijs excruciati, poſtmodùm diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Eutichiani & Paſchaſij, cùm à profeſſione atque amore catholicæ fidei nullis minis deturbari poſſet, fuſtibus diù cæſus, & ad infimam ſeruitutem damnatus eſt, ideò vt appareret non occiſus, vt de ſuperata ſæuitia impij, etiam illa ætas gloriaretur.

Sãcti diuerſis mortibus interimuntur.

Eodem die ſancti Melanij Rodonicæ ciuitatis Epiſcopi. Qui poſt innumerabilium ſigna virtutum, iugiter intentus cælo, emigrauit à ſeculo.

Apud Viennã, ſancti Iſicij Epiſcopi, qui poſt beatũ Pantagatũ præſedit Eccleſiæ.

* Itèm ſanctorum, Liuini martyris, & Cuniberti confeſſoris, Epiſcoporum.

* In Cæſarea Cappadociæ, natalis ſanctorum Germani, Theophili Cæſarij & Euſebij.

* Dauentriæ, S. Lebuini preſbyteri & confeſſoris.

De Liuino & Cuniberto vide Surium Tõ. 6.

IDIBVS NOVEMBRIS.

Die 13.

RAuennæ, natalis ſanctorum martyrum Valentini, Solutoris, & Victoris.

De Brict. & Mitrio Surius.

Turonis, ſancti Brictij Epiſcopi & confeſſoris.

In Prouincia, apud ciuitatem Aquis, beati Mitrij clariſſimi martyris.

* Apud Viennam, ſancti Leonici, eiuſdem Eccleſiæ miraculis clari.

* Rotenis ciuitate, ſancti Amantij Epiſcopi & confeſſoris.

XVIII. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 14.

APud Thraciam ciuitate Heraclea, natalis ſanctorum martyrum Clementini, Theodoti, & Philomini.

De Serap. Dionyſ. Alexād. apud Euſeb. lib. 6 cap. 34. Ruf. 31.

Apud Alexandriā, beati Serapionis, quem perſecutores ſub Decio, in domo ſua repertū, crudeliſſimis affecerunt ſupplicijs, ità vt omnes ei iuncturas membrorum priùs ſoluentes, de ſuperioribus eum pręcipitarēt, ac ſic Chriſti martyr efficeretur.

* Itèm ſancti Eraclij Epiſcopi & confeſſoris.

XVII. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 15.

NAtalis ſancti Felicis Epiſcopi, qui à quintodecimo ætatis ſuæ anno miraculorum gloria inſignis fuit, & ſub Martiano pręſide, cum alijs triginta, martyrium compleuit. Corpus eius Elpidius presbyter, in Nolenſi eccleſia ſepeliuit.

Itèm ſancti Eugenij Archiepiſcopi & martyris.

XVI. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 16. De Eucher. Petrus Galeſinius in præfatione operum eius.

NAtalis ſancti Eucherij Lugdunenſis Epiſcopi, admirandæ fidei, vitæ & doctrinæ viri. Qui ex nobiliſſimo ſenatorū ordine ad religioſam vitā habitūq; conuerſus, diù in agro ſuo ſuper fluuiū Durentiā intra ſepta ſpeluncæ ſpontè cōcluſus Chriſto ſeruiuit, ieiunijs & orationibus vacans. Defuncto aūt pontifice Lugdunenſi, cùm vniuerſa Eccleſia iuxta morē à ſe antiquitùs obſeruatū, triduanis ieiunijs & obſecrationibus, qui gubernationē eiuſdem Eccleſiæ ſuſcipere deberet, ſibi poſceret à Domino reuelari: cuidā puero apparens in viſu Angelus Domini, Eſt, inquit, ſenator quidā Eucherius nomine, ſuper fluuiū Durentiā retruſus in ſpecu, qui relictis omnibus quæ poſſidebat ſequutus eſt Dominū. Ad hunc deducendū pergite, & vobis paſtorē illū conſtituite, quoniā à Deo electus eſt. Quod cùm puer ſenioribus diluculò retuliſſet, omnipotēti Deo, cunctis fratribus cōuocatis, gratias egerunt: miſſoque cum clericis ad pręfatum locum Archidiacono, qui tunc Eccleſię curam gerebat, inuenerunt eū, ſicut eis Dominus reuelauerat. Cumq; illi Archidiaconus rem, proter quam venerat, retuliſſet: cœpit cum iuramento dicere, ſe voluntariè de ſpecu non egreſſurum, nec cum eo, niſi ligatus duceretur, iturum. Cumque diù talia repeteret, Archidiaconus effracto muro ſpeluncæ eduxit eum, & iuxta quod ipſe iurauerat, vinctū perduxit Lugdunū. Quē pari animo, vnoq; cōſenſu Clerus & populus ſibi eligēs ſacerdotē, in pontificali cathedra ſolenniter collocauit. Huiuſ vxor Galla, in ſancto habitu Deo ſeruiēs, ſpeluncā eius ingreſſa, omne illic vitę ſuæ tempus in ſtudio religionis exegit. Duæ ipſorum filiæ, quarum vna Conſortia, altera Tullia vocabatur, virginitatis gratia & ſignorum gloria claruerunt.

Diuinitùs eligitur Epiſcopus.

De Othmaro Surius Tomo 6.

* Eodem die in Sueuia monaſterio ſancti Galli, natalis beati Othmari, eiuſdem monaſterij poſt obitum ſancti Galli, primi Abbatis.

XV. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 17. De Aniano Surius Tō. 6. & Turonen. ibidem.

CIuitate Corduba in Hiſpanijs, paſſio ſanctorum martyrū Aſciſcli, & Victoriæ, vbi ob commendationem pretioſæ mortis eorum, eodem die roſę ortæ diuinitùs colliguntur. Aurelianis, ſancti Aniani Epiſcopi.

Viennæ, ſancti Manati Epiſcopi & confeſſoris.

De Dionyſ. Euſeb. lib. 6. cap. 33. & deinceps.

Eodem die apud Alexandriā, beati Dionyſij Epiſcopi, in multis ſæpè confeſſionibus ſatis clari, & pro paſſionum tormentorumq; diuerſitate magnifici, temporibus Imperatorū Valeriani & Gallieni. Deniq; refertur, inſectantibus ſe perſecutoribus cùm ipſe adſtaret iudici, reſpondiſſe: Quid inſectādo laboratis? Caput meum pro quo magnoperè fatigamini, auulſum ceruicibus ſumite, & donū magnum ad Tyrannum & Imperatorem veſtrum ferte. Præſes autem Aemilianus erat. Ante quem cùm Dionyſius vnum ſolum Deum proſequeretur, qui cælum feciſſet & terram, huncque diceret adorandum, cæteros autem neque eſſe deos, neque adorari debere: in caſtrum quoddam, quod Ceſro appellatur, in exilium traditur, ob hoc præcipuè electum, quòd loci incolæ gentiles erant, & idolorum ſuperſtitionibus ſatis dediti. Qui exulem Dionyſiū primò hoſtili animo & ſatis aduerſa mente ſuſcipiunt: pòſt verò cùm paulatim per Domini gratiam verbum Dei his ſeminare cœpiſſet, pars maxima trucis & barbari populi, relictis idolis, cōuerſa eſt ad Dominum

Multos cōuertit in exilio S. Dionyſius.

minum verum, Chriſtoq; ſubiecta. Quo cõperto, rurſùs eum ad alium locum, vicinum quidem Alexãdriæ, ſed incolis deſertum, ac penè habitatoribus vacuũ tranſtulerunt. Sed & ibi cùm pro vrbis vicinitate numeroſus populus eum frequentaret, & tanquàm paſtore recepto grex lætior & cõſtantior agonibus redderetur, rurſùm miſſis cum Centurione militaribus viris, ipſum Dionyſium, & cum eo Gaium & Petrũ catenis conſtrictos, & diuerſis cruciatibus afflictos, in deſerto quodã Lybię pertraxerunt, ibique eos in loco ſqualidiſſimo, & omni vſu humanitatis carente, à Parętonio trium dierum itinere in deſertum protento, nexos vinculis reliquerunt. Tunc temporis etiam Maximus preſbyter, & Dioſcorus, Demetrius quoquè & Lucius, necnon Fauſtinus atque Aquila, ſatis clari & inſignes titulo confeſſionis effecti ſunt. Intereà beatus Dionyſius regreſſus Alexandriam, ſenio grauatus quieuit in pace, decem & ſeptem annis functus ſacerdotio. Obijt in pace.

* Itèm natalis ſancti Gregorij Epiſcopi & martyris apud Pontum. D. Gregor. 4 To. Surij. 8. Iulij.

* Itèm ſancti Iohannis monachi.

XIIII. CALENDAS DECEMBRIS.

ANtiochiæ, natale ſancti Romani, qui tẽporibus Diocletiani, cùm Aſclepiades Præfectus Eccleſiã irrũpere, eamq; funditùs conaretur euertere, cæteros Chriſtianos hortatus eſt, vt ei contradicerẽt. Vndè eũ protinùs vinctũ ſibi exhiberi iuſſit, & Chriſtum conſtantiſſimè confitentẽ, primùm extendi eculeo, deindè plũbatis grauiter & fuſtibus cædi, poſt hæc etiam nouacula acutiſſima maxillas ei radi fecit. Tunc ad petitionem eius puerum paruulũ induci præcepit. Quẽ Romanus Chriſti nomen inuocans, vtrùm vnum, an plures deos melius eſſet colere, interrogauit, vt ex eius confeſſione Pręfectus confunderetur. Cumque puer vnum Deum ſolum credendum eſſe dixiſſet, indignatus Aſclepiades, catomo ſuſpendi eum, ac verberari, & poſtremò etiam decollari iuſſit. Erat aũt nomẽ puero Baralas. Romanus verò rurſùs eculeo ſuſpenſus, vngulisq; exaratus, ad rogum ardentẽ, in quem præcipitaretur, perductus eſt. Sed orante eo, venit repentè imber inundans, & extinxit ignem. Poſt hoc iuſſit ei linguam abſcindi. Quo facto, cùm Chriſtum voce clariſſima collaudaret, recluſus in carcerem, ad extremũ laqueo ſtrangulatus eſt. Die 18. De Roman. Euſeb lib. 8. ca. 12. & Surius Tom. 6. ex Chryſoſt. Romanus laqueo ſtrãgulatur.

Eodem die in eadẽ vrbe, natalis ſancti Eſichij, qui ſub præfato Imperatore cùm eſſet miles, & præceptum audiſſet, vt quiſquis non ſacrificaret idolis, cingulum militiæ deponeret, repentè cingulum ſoluit. Ob hanc cauſam Imperator colobio indutum, primò in gynęcium eum dedit: deindè ligato in dextera eius ſaxo ingenti, in fluuium præcipitari iuſſit. De Eſichio Euſeb. vt ſuprà libro & cap. 12.

* In Hiſpanijs ciuitate Corduba, S. Aciſoleni.

* Itèm Eraclea, S. Cortheri, & aliorum quadraginta.

XIII. CALENDAS DECEMBRIS.

ROmæ, S. Gelaſij Papæ, qui ſedit in Epiſcopatu annos quatuor. Hic Meſſenum Epiſcopum, quem Felix anteceſſor ipſius damnauerat, reuocauit, & cõmunioni Eccleſiæ reſtituit. Hic libros aduersùs Eurychen & Neſtorium compoſuit. Die 19. De eo Pontificale c. 52.

Itèm Romæ via Appia, natalis ſancti Maximi preſbyteri & martyris, qui perſecutione Maximini paſſus, poſitus eſt ad ſanctum Sixtum.

Apud Viennam, ſanctorum martyrum Seuerini, Exuperij & Feliciani. Quorum corpora poſt multa annorum curricula ipſis reuelantibus inuenta, & à Pontifice vrbis, Clero & populo honorificè ſublata, in baſilica ſancti Romani, quę iam dictę ciuitatis parte orientali ſita eſt, condigno honore condita ſunt.

Die eodem, natale ſancti Fauſti martyris. Huic tantum fiduciæ & magnanimitatis per Dei gratiam datum eſt, vt cùm ad eos qui in carcere tenebantur fratres, nemo prorsùs humanitatis & miniſterij cauſa permitteretur accedere, iſte vnà cum collega ſuo Euſebio indeſinenter neceſſaria miniſtraret. Et cùm per dies ſingulos Præſidis furor creſceret, iugulando alios, alios ſupplicijs & diuerſis cruciatuum generibus affligendo, ſqualore carceris & catenarum ponderibus enecando, & ſuper omnia præcipiendo, nè quis ad eos prorsùs accederet, vt & inedia quaſi aliud tormenti genus adhiberetur: conceſſit tamen Deus huic diacono, & collegæ eius gratiam, vt inuitis omnibus eis ad confeſſores Chriſti non negaretur acceſſus. Grandæuus igitur & plenus dierum confeſſor perdurans, perfecto martyrio beatus Fauſtus obtruncatione capitis conſummatus eſt. De Fauſto Dionyſ. Aleſand 7. lib. Euſeb. c. 10.

* In Eraclea, ſanctæ mulieres cum viduis quadraginta.

* Auguſtoduni, ſancti Simplicij Epiſcopi & confeſſoris.

XII. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 20. * Philippo De eo Pontificale c.19.

ROmæ, natalis ſancti Pontiani Papæ. Qui, Maximino aduerſùs Eccleſiarum ſacerdotes perſecutionem commouente, cum * Hippolyto presbytero Sardiniam deportatus, ibique fuſtibus mactatus, martyrium conſummauit. Corpus eius à beato Fabiano Papa relatum, atq; in cœmeterio Calixti ſepultum eſt. Sedit autem in Epiſcòpatu annos nouem, menſes quinque, dies duos.

Apud Siciliam ciuitate Meſſana, ſanctorum Ampelij & Caij.

De Sylueſt. Turonẽ. de gloc. confeſ. cap. 85.

Apud Cabilonem, beatiſſimi Syluestri Epiſcopi & cõfeſſoris, qui quadrageſimo ſecundo anno ſacerdotij ſui, plenus dierum atq; virtutum, migrauit ad Dominum.

* Itèm Regenfledis virginis.

XI. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 21. Rom. 16.

NAtalis beatiſſimi Rufi, de quo Apoſtolus Paulus ad Romanos ſcribit: Salutate Rufum electum meum, & matrem eius & meam.

De eo Surius Tomo 6.

In Italia monaſterio Bobio, depoſitio ſancti Columbani Abbatis, qui multorum cœnobiorum fundator, & innumerabilium pater extitit monachorum, multiſque virtutibus clarus, quieuit in ſenectute bona.

X. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 22. Surius de ea Tomo 6. ex Metaphr.

ROmæ, natalis ſanctæ Cæciliæ virginis, quæ ſponſum ſuum Valerianum & fratrem eius Tiburtium ad credendum Chriſto perdocuit, ac deindè ad martyrium incitauit. Hãc Almachius poſt martyriũ eorum teneri fecit, & vt thura dæmonibus poneret impelli. Apparitores verò attẽdentes nimium decorẽ & prudentiam eius, rogabant eam, nè tale decus amitteret, & tantã pulchritudinẽ in mortẽ daret. At illa conſiliũ pietatis eis ſufficiẽter inſinuãs, & de gratia omnipotẽtis Dei eos informãs, cùm ad credendũ Chriſto permotos cerneret, dicit eis: Ite, dicite infelici

S. Cæcilia multos cõuertit.

Almachio, quòd ego inducias petã: vt hîc intra domũ meam faciam venire qui vos omnes faciat vitæ æternæ participes. Veniẽs igitur Papa ſanctus Vrbanus, baptizauit plus minus quàm quadringẽtos promiſcui ſexûs homines: Inter quos vnus clariſſimus vir erat nomine Gordianus. Iterùm Almachius beatã Cæciliam ſibi præſentari iuſſit. Et cùm inſuperabilem eam in confeſſione fidei permanere videret, iubet vt ad domum ſuam duceretur, & ibi flãmis balnearibus concremaretur. Vbi

Ab igne nõ læditur.

incluſa die integro & nocte, quaſi in loco frigido integra perſtitit ſanitate, cùm ſemper incendia lignis congeſtis miniſtrarentur. Quod audiens Almachius, miſit qui eam decollaret. Quã ſpiculator tertio ictu percuſſit, ſed caput eius amputare

Exitus eius.

non potuit. Superuixit autem triduo. Tunc ſanctus Vrbanus corpus eius auferens nocte, ſepeliuit inter collegas ſuos Epiſcopos. Paſſa eſt autem beata virgo Marci

* for. Alexandri

Aurelij & * Commodi Imperatorum temporibus.

IX. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 23. De Clemẽte Surius ex Metaphr.

ROmæ, natalis ſancti Clemẽtis, qui ſub perſecutione Traiani, martyrio coronatur. De quo Apoſtolus Paulus ait: Cũ Clemẽte & cæteris cooperatoribus meis, quorum nomina ſunt in libro vitæ. Hic ſeptẽ regiones diuiſit notarijs fidelibus Eccleſiæ, qui geſta martyrum ſolicitè & curioſè perquirerẽt. Hic ex præcepto beati Petri ſuſcepit Eccleſiæ Pontificatũ. Linus & Cletus ideò ante eum ſcribuntur, quia ab ipſo principe Apoſtolorũ ad miniſterium ſacerdotale Epiſcopi ſunt ordinati. Hic quartus poſt Petrũ Romæ Epiſcopus, (ſiquidem ſecundus Linus, tertius Cletus prænominati) ſub perſecutione Traiani, trãs Ponticũ mare in eremo, quod adiacet

S. Clemens relegatur in exilium.

ciuitati Cerſonæ, relegatur exilio. Vbi cùm per doctrinã eius plures cõuerterẽtur ad Dominum, paganis inſiſtẽtibus, inuidioſa relatio cucurrit ad Imperatorẽ Traianum, quæ diceret ibi per Clementem Chriſtianum populum accreuiſſe. Qui miſit Ducem Aufidianum, qui multos Chriſtianos occidens, cùm videret fixum in omnibus beatum Clementem, & penitùs mutari non poſſe, iuſſit præcipitari eum

Præcipitatur in mare

in medio mari, ligata ad collum eius anchora. Talique martyrio diſcipulus Petri coronatur: & nominis eius memoriam vſque hodiè Romæ extructa Eccleſia cuſtodit. Tunc etiam illuſtriſſima & beatiſſima Dei famula Flauia Domitilla, quæ fuit Flauij Clementis conſulis ex ſorore neptis, & à ſancto Clemente ſacro velamine ad integritatis perſeuerantiam traditur conſecrata, ob teſtimonium quod Chriſto perhibebat, cum alijs plurimis in inſulam Pontianam exilio deportata, longum inibi martyrium duxit.

Eodem die, natale ſanctæ Felicitatis, matris ſeptem filiorum martyrum, quæ iubente Antonino decollata eſt pro Chriſto. Idem enim Imperator iniunxerat Præfecto Vrbis Publio, vt eam compelleret cum filijs ſuis deorum ſacrificijs inclinari. Qui blando alloquio ad ſacrificium eam prouocans, minatur pœnarũ interitum. Cui beata Felicitas: Nec blandimentis tuis reſolui potero, nec terroribus frangi. habeo enim ſpiritum ſanctum, qui me non permittet vinci à diabolo, & ideò ſecura ſum quia viua te ſuperabo, & ſi interfecta fuero, meliùs te vincam occiſa. Deindè alia die ſedit Præfectus in foro Martis, iuſſitque eam adduci cum filijs ſuis, cui & dixit: Miſerere filijs tuis iuuenibus bonis, & flore primæ iuuentutis florentibus. Beata Felicitas reſpondit: Miſericordia tua impietas eſt, & exhortatio tua crudelitas eſt. Et conuerſa ad filios ſuos dixit: Videte filij cælum, & adſpicite vbi vos expectat Chriſtus cum ſanctis ſuis. Pugnate pro animabus veſtris, & fideles vos in amore Chriſti exhibete. Audiens hoc Publius, iuſſit eam alapis cædi. Tunc conuocans filios eius, cœpit cum eis agere vt ſacrificarent. Ianuarius reſpõdit: Stulta ſuades. nam ſapientia Domini me confortat, & faciet me omnia tormenta ſuperare. Statim iudex iuſſit eum virgis cædi, & in carcerem recipi. Felix dixit: Vnus eſt Deus, quem colimus, cui ſacrificium pię deuotionis offerimus. Vndè tu nè credas, aut me, aut aliquem fratrum meorum à Domini Ieſu Chriſti amore recedere: & ſi immineant verbera, fides noſtra nec vinci poteſt, nec mutari. Philippus dixit: Iſti de quibus dicis, nec dij ſunt, nec Omnipotentes, ſed ſunt ſimulacra vana & miſera, & inſenſibilia, & qui eis ſacrificare voluerit, in æternum peribit. Syllanus dixit: Nos ſi tranſitorium timuerimus interitum, æternum incurremus ſupplicium: & quoniam verè nouimus quæ præmia ſunt parata iuſtis, & quæ pœna ſit conſtituta peccatoribus, idcircò Romanas leges cõtemnimus, vt iuſſa diuina ſeruemus. Alexander dixit: Ego ſeruus Chriſti ſum, ore confiteor illum, corde teneo, inceſſanter adoro. Infirma ætas quam vides, canam habet prùdentiam. Vitalis dixit: Meliùs viuit, qui verum Deum colit, quàm qui dæmonia optat habere propitia. Martialis dixit: Omnes qui non confitentur verum Deum eſſe, in æternum incẽdium erunt. Iudex geſta omnia ſcriptis Antonino innotuit. Quos ille iuſſit diuerſis ſupplicijs interire, matre nouiſſimè conſummata.

De ea To. 4. Surij, 10. Iulij.

S. Felicitatis virilis animus.

Cũ filijs interim tur.

Vico Sarchinio, depoſitio ſancti Trudonis preſbyteri & confeſſoris.

De Trudone Sur. To. 6.

VIII. CALENDAS DECEMBRIS.

Romæ, natale ſancti Chryſogoni martyris. Qui per biennium iuſſu Diocletiani coniectus eſt in vincula, vbi multa perpeſſus, ſanctæ Anaſtaſię alimonijs fouebatur. Cùm igitur beatã Anaſtaſiam zelans vir eius Publius cuſtodibus adhibitis ità clauſiſſet, vt nec per cuiuſcunque feneſtræ aditũ adſpectaret, ad hunc confeſſorem Chriſti Chryſogonum, qui eam in Chriſto erudierat, talia ſcripta dirigit: Sãcto cõfeſſori Chriſti Chryſogono, Anaſtaſia. Licèt pater meus cultor fuerit idolorum, mater tamen Fauſta Chriſtianiſſima ſemper vixiſſe probatur & caſta. Hæc me inter ipſa cunabula fecit fieri Chriſtianam. Poſt cuius exceſſum ſacrilegi iugum mariti ſuſcepi. Cuius, Deo miſerante, torum, mentita infirmitate, declinans, die noctuque Domini noſtri Ieſu Chriſti amplector veſtigia. Cùm iſte patrimonium meum, ex quo illuſtratur, cum indignis & turpibus idolatris exhauriat, me quoquè velut magam atque ſacrilegam cuſtodiæ tam grauiſſimæ mancipauit, vt vitam me corporalem amittere ſuſpicer. Nihil enim ſupereſt, niſi vt emiſſo ſpiritu, morti ſuccumbam: in qua morte licèt glorier de confeſſione Domini noſtri Ieſu Chriſti, tamen in eo mens mea valdè conteritur, quòd opes meæ, quas ego ex aſſe Deo voueram, alienis à Deo, & turpibus inſeruiunt. Et idcircò deprecor te homo Dei, vt inſtanter Dominum depreceris, vt aut ad fidem ſuam venturum ſi præuidet Publium, ſinat viuere: aut ſi præuidet eum in hac incredulitatis peruerſitate manſurum, iubeat eum dare locum ſuis cultoribus. Melius eſt enim ei exhalare ſpiritum, quàm Dei filium denegare, & eum confitentes impedire. Etenim Omnipotens teſtis eſt Chriſtus, quoniam ſi liberata fuero, ſanctorum veſtigijs adhærebo, & curas omnium ſolicitè exercebo, vt cœperam. Vale vir Dei, & memento meî. Cùm hanc Epiſtolam legiſſet Chryſogonus, oratione facta cum multis confeſſoribus, ità reſcripſit. Fluctuanti tibi inter procellas & turbines mundi, citò ſuper vndas deambulans Chriſtus aduenier, & diaboli aduerſùm te flantẽ ſpiritum vno iuſſionis ſuæ ſermone compeſcet. Patiẽter, & quaſi in medio mari poſita, cre-

Die 24. De Chryſogono ege geſta Anaſtaſię mart. 25. Decemb.

Anaſtaſiæ Epiſtola.

Vides vota etiam antiquis patrib. fuiſſe in vſu.

S. Chryſogoni reſponſum.

ſita, crede ad te Chriſtum eſſe venturum, & ad temetipſam conuerſa, exclama cum propheta, dicens: Quarè triſtis es anima mea, & quarè conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultûs mei, & Deus meus. Geminum diuini muneris probatur indicium, cùm tibi & terrena reddentur, & donabuntur cęleſtia. Deus enim beneficium ſuum ad hoc extremitatibus protrahit, vt non ſit nobis vile quod pręſtat. Vide nè turberis in hoc, quòd piè viuenti tibi inferantur aduerſa. Non enim deciperis, ſed probaris. Non eſt tuta defenſio, quam per hominem putas poſſe conſtare. Audi ſcripturam dicētem, Maledictus homo, qui ſpem ſuam ponit in homine: & benedictus homo, qui ſpem ſuam ponit in Deo. Caue fortiter, vigilanter, ſtrenuè vniuerſa peccata, & à Deo ſolo quære ſolatiū, cuius iuſſa conſeruas. Citò enim ad te placidum tempus conuertetur, & quaſi poſt noctis tenebras floridum diei lumen adſpicies: atque poſt glaciale frigus hyemis tranſeuntis, aurea tibi tempora & ſerena ſuccedēt, vt omnibus, qui pro Chriſti amore affligūtur, prębeas temporalem lætitiam, per quam ſine dubio conſequeris æternam. Vale in Domino, & ora pro me. Hanc Epiſtolam legens Anaſtaſia, fortiores fidei vires accepit, tantùm de virtute patientiæ gloriari incipiens, quantùm priùs de oppreſſione infideliſſimi viri ſe cauſabatur affligi. Igitur beata Anaſtaſia cùm ità in cuſtodia ſtringeretur, vt vix ei panis quadra daretur, æſtimās ſe in ipſa tribulatione deficere, ſcripſit Epiſtolam. Beato martyri & cōfeſſori Chriſti Chryſogono Anaſtaſia. Finis venit corporis, memento meî, vt egredientem animam meam ipſe ſuſcipiat, pro cuius amore iſta ſuſtineo, quæ ex ore huius vetulæ recognoueris. Ad hæc ſanctus Chryſogonus talia remiſit ſcripta. Chryſogonus Anaſtaſiæ. Semper eſt vt lumen tenebræ antecedant. Sic etiam poſt infirmitatem ſalus reuertitur, & vita poſt mortem promittitur. Vno fine concluduntur & aduerſa huius mundi, & proſpera: nè vel triſtibus deſperatio, vel lætis elatio dominetur. Vnum mare eſt, in quo nauiculæ corporis noſtri velificant, & ſub vno corporis gubernatore animæ noſtræ nautico funguntur officio. Quorūdam igitur naues fortiſſimis carinarum nexibus ſolidatæ, tenebroſi æquoris concitatos fluctus illęſæ prætereunt. Quorūdam verò fragilis iunctura lignorum etiam in tranquillo vicinū morti conficiunt curſum. Propè eſt enim vt pereant, qui nō cogitant qualiter ad ſalutis portū pertingant. Tu autem ô Chriſti irrepræhenſibilis famula, Crucis Chriſti trophæum tota mente conſtringe, & teipſam ad opus Dei præpara. In quo eius deſiderijs dum parueris, cum martyrij palma ad Chriſtum pertinges. Igitur Diocletianus Aquileiæ partibus poſitus, interficiens Chriſtianos, iuſſit ſibi adduci Chryſogonum. Cui cùm diceret, Accipe Præfecturæ dignitatē, ſume etiā conſulatū generis tui, tantùm vt adores deos: Beatus Chryſogonus reſpondit: Vnum Deū mente adoro, corde colo, ſinceris actibus veneror: iſtorū autem deorū veſtrorū ſimulacra, quia omninò dęmonum thecas noui eſſe, execror, atq; abijcio. Tūc iuſſu Diocletiani ductus eſt ad aquas gradatas, & ibidē decollatus. Corpus eius in mare proiectū, poſt modicū in poſſeſſione, quę dicitur ad ſaltus, inuentum eſt. Quod ſanctus Zoilus ſenex preſbyter collegit, & in locello ſubterraneo in cubiculo ſuo poſuit. Cui etiam caput eius reuelatum eſt, ità recens, quaſi eadem die fuiſſet abſciſſum, quod corpori eius compaginauit. Paſſus eſt autem beatus Chryſogonus viij. Calendas Decembris, v. Calendas eiuſdem menſis conditus. Sanctus verò Zoilus triceſimo die paſſionis eius, apparente ſibi ſancto Chryſogono, perrexit ad Dominum.

Pſal. 41. — Hier. 17. — Altera S. Anaſtaſiæ ad Chryſog. epiſtola. — Chryſogoni reſcriptum. — S. Chryſogonus adducitur ad Diocletianum. — Gladio cæditur.

VII. CALENDAS DECEMBRIS.

Die 25. — De eo Suri' Tomo 6. — S. Petrus Epiſcopus cōpræhēditur.

ALexandriæ, natale ſancti Petri Alexandrini Epiſcopi. Hic duodecim annos in Epiſcopatu illius vrbis exegit. Quorum tres ante perſecutionem, reliquos verò nouem ſub diuerſis tentationū generibus duxit. Cumque ſe ſemper in omni agone perſecutionum poſitus, arctioribus vinculis continentiæ diſtringeret, & ad vtilitatem atque inſtructionem Eccleſiæ in verbo Dei nobiliter inſiſteret, ſatiſque vigilanter erga omnem ſacerdotij curam diebus ſudaret ac noctibus, nono perſecutionis anno, Epiſcopatûs verò ſui duodecimo, martyrij coronam capitis obtruncatione promeruit. Ad hunc nanque compræhendū Maximinus Tyrannus Tribunum quendam direxit. Qui ingreſſus Alexandriam, reperit eum cum multitudine populi, ſanctorum Apoſtolorum commemorationem celebrātem. Quem compræhenſum, & vinculis alligatū, poſuit in cuſtodia carceris. Et poſt dies aliquot Maximinus Tyrānus literis admonuit Tribunū, vt q̃ celeriùs eū puniret.

Intereà dum in carcere ſeruaretur, & vniuerſus populus vrbis Alexandriæ, fores carceris obſeruaret amore paſtoris ſui, Arius infelix, qui à beato Petro excommunicatus & degradatus propter dogma erroris habebatur, cognita ſententia Maximini aduerſùs beatum Petrum, feſtinè peruenit ad Eccleſiam, obſecrans vt pro eo clerus & populus apud Epiſcopum intercederet, putans quòd poſt diſceſſum eius ipſe eleuaretur Epiſcopus. Venientes igitur qui rogati fuerant, cœperunt pro Ario, beato Epiſcopo ſupplicare. Quibus ſanctus Epiſcopus magno ſuſpirio reſpondit, quòd iam Arrius Deo mortuus, à facie Dei proiectus eſſet, quia grauiter in eſſentiam deitatis blaſphemâſſet, dogmatizans Patrem & Filium & Spiritum ſanctum non eſſe vnius eſſentiæ, & naturæ. Et appræhendens duos presbyteros Achillam & Alexandrum de turba ſeorsùm, ait illis ſecretè: Ego quidem etſi peccator ſum, tamen ſcio me vocatione cæleſti ad hunc agonem martyrij eſſe vocatum. Vobis igitur pium eſt confiteri myſterium Dei, quod mihi reuelatum eſt, quia vos poſt martyrium meum, ſedem & epiſcopatum meum conſecuturi eſtis. Et tu quidem primus Achilla: poſt te verò Alexander. In hac hora deniquè noctis, vt vobis totum de Ario aperiam, cùm ſolenni conſuetudine Deo ſacrificium orationum conſummâſſem: eccè ſubitò apparuit mihi in habitu pueri Chriſtus Dominus meus, ad cuius præſentiam ſplendore nimio illuſtratus, vultum maieſtatis eius non valebam adſpicere. Erat autem indutus collobium lineum candidum nimìs, conſciſſum à ſummo vſque deorsùm: & ambabus manibus coniungebat eum circa pectus ſuum, quodammodò cooperiens nuditatem ſuam. Quem vt vidi, timore nimio correptus, tandèm confortatus, aio ad eum: Quid eſt Domine, quòd video tunicam tuam ſciſſam à ſummo vſque deorſùm? Qui reſpondens, dixit mihi: Quotidiè me tractas, & neſcis quomodò ſciſſa eſt? Arius nanque hoc fecit, qui ſeparauit à me populum hæreditatis meæ, comparatum ſanguine meo. Præcipio nunc & moneo, nè recipias eum in communionem, nec rogantibus his qui venturi ſunt ad te, quos ille direxit, veniam ei præſtes. Hæc quæ tibi manifeſtaui, duobus presbyteris nota facias, vt ipſi poſt te, eum anathemazizando abijciant, nè illius errore populi decipiantur. Exhortationis igitur ſermonem eis faciens, & vt in catholicæ fidei vnitate manerent, commendans eos Domino in quem crediderant, dimiſit in pace. Nimio verò amore illius cùm populi circa carcerem detinerentur, & apertè de carcere educi beatus Petrus non poſſet: noctis medio Tribunus vnà cum militibus, rupto pariete carceris, per modicum foramen ad locum vbi decollandus erat, eum perduci fecit. Sanctus itaque Petrus oratione facta ad ſepulcrum beati Marci Euangeliſtæ, & ſanctorum ſucceſſorum eius Aniani, Demetrij, Eraclij & Theonæ, inclinans genua ſua, & gratias agens Deo, qui eum martyribus ſuis ſociâſſet, extendit ceruicem ſuam gladiatori, atque ità percuſſus, martyrij palmam adeptus occubuit. Et reuerenter inde à Chriſtianis ſublatus, in locum qui dicitur Leocados, in cœmeterio quod ipſe ædificauerat, ad Orientem ciuitatis Alexandriæ, ſepultus eſt. Hic quotieſcunquè ingrediebatur in Thyſiaſterium, & aſſcendebat ad ſuperioris pulpiti locum, oratione facta, & pace data populo, videbat ignis ſplendorem quaſi egredientem de ſede. Ad cuius fulgorem, eius mens in nimium amorem contemplationis Dei rapiebatur, tantaque (virtutem anteceſſorum ſuorum conſiderans) humilitate tunc ſe deponebat, vt nunquàm in throno eminentiori, vbi ipſi reſederant, ſed in ſcabello pedum illorum ſederet. Paſſus eſt autem hic beatiſſimus Epiſcopus tempore Maximini Imperatoris, qui decimam perſecutionem à Diocletiano & Maximiano cœptam in Orientis partibus exercuit. Cum quo ſimul & alij plures ex Aegypto Epiſcopi trucidantur cum clericis & laicis ferè ſexcentis ſexaginta.

Arrij ambitio & dolus.

Eius error.

S. Petrus futura dicit.

Tunica Domini ab hæreticis vt ſcindatur.

Gladio cæditur.

Humilitas eius.

* Eodem die, ſanctæ Catherinæ virginis & martyris.

* Itèm, ſancti Mercurij martyris, qui paſſus eſt ſub Decio Imperatore.

De Cather. & Mercur. Surius ex Metaphra.

VI. CALENDAS DECEMBRIS.

Natalis ſancti Lini Papæ, qui poſt Apoſtolum Petrum, primus Romanam Eccleſiam tenuit annis duodecim, menſibus tribus, ac duodecim diebus: & martyrio coronatus, ſepultus eſt in Vaticano. Huius Lini Paulus ad Timotheum meminit. Hic ex præcepto beati Petri conſtituit, vt mulier in eccleſia velato capite introiret.

Die 26. De eo Pontifica. cap. 2. 2. Tim. 4.

Apud

De his Euſe. lib. 8. cap. 25.

Apud Alexãdriam, ſanctorum martyrum Fauſti presbyteri, & Dij, & Ammonij: qui cum beato Petro eiuſdem vrbis Epiſcopo, iubente Maximino, trucidati ſunt.

S. Alexãder Epiſcopus ſuſcitat mortuum.

Eodem die, beati Alexãdri Epiſcopi & martyris, ſub Antonino Imperatore. Cui beato Epiſcopo, cùm eſſet famoſiſſimus in miraculis, quodam tempore delatus eſt quidam mortuus. Cuius parentes cùm hortaretur ſanctus vir vt crederent in Chriſtum, ſpoponderunt ſe facturos, ſi iſdẽ mortuus ſuſcitaretur. Tunc ſanctus vir oratione facta, conuerſus ad corpus, dixit: In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs ſancti, ſurge. Qui ſtatìm ſurgens, clamare cœpit: Audite parentes, & populus vniuerſus: Ductus à duobus Aegyptijs vultu teterrimis, iraque plenis, poſitus ſum in obſcuriſſimo loco, vbi erat puteus: ſubitoque veniente quodam iuuene, nimio ſplendore coruſco, totus ille locus contremuit, & exclamauit iuuenis ille ſplendidiſſimus: Remittite puerum, quia vocatur à famulo Dei Alexandro. Et eccè reductus ſum in corpore. Nunc domine Alexander baptiza me in nomine Dei tui, nè vltrà videam, quod hodiè vidi. Vocabatur is Lucius: cùm quo baptizati ſunt alij centum vigintiquinque. Cumq; rumor B. Alexandrũ vbiq; ſpargeret, Antoninus direxit Cornelium præſidem, vt Alexandrum Epiſcopum ei exhiberet. Qui inuenit eum die Dominica in eccleſia docentem, & Miſſas agentem: & ſicut Imperator iuſſerat, appræhenſum perduxit Romam. Sequuti ſunt autem eum Creſcentianus preſbyter, Bonifacius, & Vitalius. Præſes verò ligatis manibus eius retrò, obtulit eum Antonino: à quo interrogatus, cùm de Chriſto conſtantiſſimè peroraret, fuſtibus iuſſus eſt mactari, & grauiſſimè cædi, deindè in cuſtodiam claudi. Quò cùm à militibus duceretur, Antoninus poſt illum clamauit: Quatuor dierum à me tibi dantur induciæ, vt depoſito cultu vaniatis tuæ, vltroneus aduenias. Cui ſanctus martyr reſpondit: Quatuor dies iam æſtima prætериſſe, quod deſideras hodiè comple. Miſſo igitur illo in cuſtodiam, beatus Creſcentianus ſedens ſub arbore, cœpit plorare, & præ triſtitia ſoporatus dormire. Cui viſus eſt Angelus Domini, & dixit ei: Iam fui ad Alexandrum, & ſolui vincula eius, & confortaui eum: & nunc nè ſedeatis ſub hac arbore, nè fortè tyranno nunciemini. Eductus igitur de cuſtodia beatus Alexander, iterùm ſiſtitur Antonino, & ſuſpenſo in eculeo, iubente impio, lampades ardentes circa latera eius appoſitæ ſunt, & vngulis eius corpus abraſum. Deindè ex eculeo depoſitus, ductus eſt ad templum Apollinis. In quod ingreſſus, ſtatìm vt orauit, pars aliqua templi, & ſimulacrum Apollinis cecidit. Antoninus verò hoc factum magicis artibus deputans, ſedens pro tribunali, ſanctum Epiſcopum ad beſtias damnauit. Et cùm nulla eum tetigiſſet, fornacem igneam parari iuſſit, & beatum virum in eam iactari. Vt autem ſanctus martyr expanſis manibus in medio fornacis orauit ad Dominum, totus ignis ita extinctus eſt, vt nec veſtigium caloris remaneret. Tunc Antoninus de fornace ſanctum virum eductum decollari præcepit. Cumque iam duceretur à militibus, quidam iuuenis ex officio Antonini, Herculanus nomine, exclamauit dicens: Antonine inſenſate Tyranne, cur cæcus & ſurdus perduras? Eccè famulus Dei poſt virgas, poſt eculeos tuos, & lampades, atq; vngularum attactus, poſt templi & idoli tui ruinam, poſt leonum & vrſorum rabiem deuictam, poſt fornacis ignem extinctum, nunc ad decollandum gaudio repletus vadit. Quis dubitet verum Deum eſſe, qui ità ſuos confortat? Antoninus hæc audiens: Infelix, inquit, iuuenis, quid tibi factum eſt, vt tales ſermones loquaris? Et iratus, iuſſit iuuenem teneri, quem cùm diuerſis cruciatibus afflixiſſet, gladio conſummauit. Beatus verò Alexander cùm duceretur, obuiauit ei quædam vidua, quam beatus martyr rogauit, dicens: Commoda mihi orarium. At illa præſtitit ei. Officiales autem dixerunt mulieri: Perdidiſti orarium tuum. Facto itaque ſigno Crucis, expoliauit ſe beatus martyr tunica, & in linea ſtans, texit ſibi de orario oculos, dein poſitis genibus ſuſcepit gladium via Claudia, xx. miliario ab vrbe. Et factus eſt terræmotus, & vicus & thermæ ceciderunt. Sanctus autem Creſcentianus, & hi qui cum illo erant, reuelante martyre, tulerunt ſanctas reliquias eius, & ſepeliêrunt in loco vbi orans fornacis ignem extinxerat. Et poſuit ſupra ſcriptum marmor continens: Hîc requieſcit ſanctus & venerabilis martyr Alexander Epiſcopus. Cuius depoſitio celebratur vndecimo Calendas Octobris. Cui Papa Damaſus poſtmodùm Cryptam condignam faciens, illic eum ſexto Calendas Decembris tranſpoſuit, quandò & feſtiuitatem ei dicauit. Orarium porrò illud ſibi præſtitum, vndè

Vides Miſſam nõ eſſe nouitiũ inuentum, vt nugantur aliqui?

S. Alexãder dirè torquetur.

Ab igne nõ læditur.

S. Herculanus decollatur.

Itèm ſanct' Alexander.

Epitaphiũ eius.

vndè ſibi martyr oculos texerat, mox vt decollatus eſt, mulieri quidam puerulus detulit, quem Angelum fuiſſe non eſt dubium. Quod illa non ſine grandi ſtupore recepit, & verè martyrem confeſſa Alexandrum, Chriſto credidit.

* Itèm Auguſtoduni, depoſitio ſancti Amatoris Epiſcopi.

V. CALENDAS DECEMBRIS.

NAtalis ſanctorum martyrum Vitalis & Agricolæ, qui apud Bononiam Italiæ Die 27.
vrbem, poſt alia tormenta, vltimò crucifixi martyrium compleuerunt. Quo- De his Surij
rum corpora poſtmodùm, cùm eſſent poſita inter ſepulcra Iudæorum, & populo 4. Nouemb.
Chriſtiano prorsùs incognita, beatus Ambroſius (ipſis ſanctis martyribus reuelantibus) apud Bonnonienſem ciuitatem reperit: quæque extructa eccleſia, cum magna fidelium lætitia & dæmonum pœnis confitentium merita martyrum, ſub altari depoſuit.

In Gallijs ciuitate Regenſi, natalis ſancti Maximi Epiſcopi, qui à primæua ætate Maximi vi-
virtutum omnium gratia præditus, primùm Lirinenſis cœnobij pater: deindè Re- tam habet
genſis eccleſiæ Epiſcopus, ſignis & prodigijs inclytus extitit. Deniquè inter alia ge- Surius To. 6
ſta magnifica, tres mortuos viuens: vnum tactu (quod ad ſepulcrum vehebatur) loculi, mortuus ſuſcitauit.

IIII. CALENDAS DECEMBRIS.

ROmę S. Gregorij† Papę, qui rexit Eccleſiam annos decem. Hic conſtituit in ca- Die 28.
none à ſacerdote dicendum: Quorum ſolennitas hodiè in conſpectu gloriæ † tertij vi-
tuæ celebratur, Domine Deus noſter, toto orbe terrarum: intra quorum nos con- delicet, de
ſortium &c. Sepultus eſt in eccleſia ſancti Petri. quo Pontificale cap 92.

Ipſo die, natalis ſancti Soſthenes diſcipuli ſancti Pauli, cuius meminit idē Apo- 1. Cor. 1.
ſtolus in prima epiſtola ad Corinthios: & ſancti Trophimi, de quo ſcribit Apoſto- 2. Tim. 4.
lus ad Timotheum: Trophimum reliqui infirmum * Melite. Hic ab Apoſtolis Ro- * Mileti
mæ ordinatus eſt Epiſcopus, & ad Arelatem vrbem Galliæ, ob Chriſti Euangelium prædicandum directus. Ex cuius fonte (vt beatus Papa Zozimus ſcribit) tota Gallia fidei riuos accepit. Qui apud eandem vrbem in pace quieuit.

Eodem die ſancti Rufi martyris, quē Dominus noſter Ieſus Chriſtus, cum omni domo ſua, per Chryſogonum martyrem lucratus eſt: quemq; cum prænominata familia ſua Diocletianus punitum, Chriſti martyrem fecit.

Eodem die apud Aphricam, natalis ſanctorum martyrum Papinij & Manſueti De his Vi-
Epiſcoporum. Qui tempore VVandalicę perſecutionis ſub Genſerico Rege Aria- ctor Afric.
no, pro fidei catholicæ defenſione, candētibus ferri laminis toto corpore aduſti, lib. 2. & 3.
glorioſum agonem conſummauerunt. Quo tempore etiam alij ſancti Epiſcopi, videlicet Quoduultdeus Carthaginenſis, Valerianus, Vrbanus, Creſcens, & qui vocabatur Habetdeum, & Euſtachius, Creſconius, & Creſcentianus, & Felix, & Hortulanus, & Florentianus, propter eandem prędicationis veritatē, grauiſſimo damnati exilio, in confeſſione pietatis, curſum vitæ ſuæ conſummauerunt.

Apud Viennam, ſancti Philippi eiuſdem vrbis Epiſcopi.

III. CALENDAS DECEMBRIS.

VIgilia ſancti Andreæ Apoſtoli. Et Romæ, natalis ſancti Saturnini martyris: Die 29.
Sennis & Siſinnij diaconorum, ſub Maximiano: à quo primò inter alios ſer- De his inge
uos Dei damnati ſunt ad fodiendam arenam, ad faciendas thermas Diocletianas. ſtis Marcel-
Quorum vnum Siſinnium præſentatum ſibi, cùm interrogâſſet idem Maximianus li Papæ 16.
quis vocaretur, reſpondit: Ego peccator Siſinnius, ſeruus ſeruorum Domini Ieſu Ianuarij,
Chriſti. Cui cùm poſt alia diceret Maximianus, Aut ſacrifica deo Herculi, aut car- To. 1. Surij.
nes tuas ignibus cremabo: reſpondit, Et ego quidem ſemper hoc optaui (veruntamen ſi meritus fuero) vt deſideratam coronam accipiam. Traditus igitur Laodicio præfecto, miſſus eſt in cuſtodiam decem & ſeptem diebus. Indè exhibitus eſt ab Aproniano commentarienſi adſpectibus Laodicij. Et ſubitò lux de cælo facta eſt, & vox de luce audita eſt: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod Matth. 25.
vobis paratum eſt à conſtitutione mundi. Tunc Apronianus tremefactus cecidit ad pedes Siſinnij diaconi, dicens: Adiuro te per Chriſtum, quem confiteris, nè Aproniani
tardes me baptizare, & facias me tecum pertingere ad coronam. Qui baptizatus, cōuerſio &
ſtatìm obtruncatione capitis coronam martyrij inuenit. Retruditur iterùm in eius marty-
cuſtodiam Siſinnius, & ſenex Saturninus cum illo, vbi multos gentiles venientes rium.

ad ſe

ad ſe docebant, & baptizabant. Poſt quadragintaduos dies vincti catenis, ac nudis pedibus educti denuò ante Præfectum, delata eſt tripoda vt ſacrificarent. Tunc beatus Saturninus dixit: Conterat Dominus deos gentium. Et continuò ſoluta eſt tripoda ærea velut lutum. Quod videntes duo milites, Papias & Maurus, crediderũt Chriſto. Et compræhenſi à Laodicio, non multò pòſt martyrio coronati ſunt.

Cæteri oẽs martyrio coronatur.

Deindè Laodicius beatum ſenem Saturninum & Siſinnium in eculeo iuſſit leuari, & attrahi neruis, ac fuſtibus & ſcorpionibus cædi. Quibus etiam poſtmodùm flammas ad latera iuſſit apponi, & depoſitos eculeo, ductoſque miliario ſecundo via Numentana, capite truncari. Quorum corpora cum Iohanne preſbytero colligens Thraſon vir Chriſtianiſſimus, qui de facultatibus ſuis martyribus multa miniſtrauerat, ſepeliuit in prædiolo ſuo, via Salaria, tertio Calendas Decembris.

De Saturnino Tholo. Sur. Tom. 6.

Eodẽ die apud Tholoſam, natalis ſancti Saturnini Epiſcopi. Qui tẽporibus Decij, in Capitolio eiuſdem vrbis à paganis tẽtus, eò quòd ad eius præſentiam omnes ipſorum dij obmuteſacti, nullum ſacrificantibus ex more poſſent dare reſpoſum: tauro ad victimam præparato funibus religatus eſt. Quo vehementiùs ſtimulato, à ſumma Capitolij arce per omnes gradus præcipitatus, capite colliſo, excuſſoque cerebro, & vniuerſo corpore dilaniato, dignam Chriſto animam exhalauit. Cuius nunc ſacrum corpus in eccleſia condigno honore veneratur.

* Itèm Romæ, Araſonis, Saturnini, Cryſanthi, Mauri, & Dariæ, & aliorũ ſeptuaginta duorum.

PRIDIE CALENDAS DECEMBRIS.

Die 30. Eius vita habetur Tomo 6. Surij.

IN ciuitate Patras prouinciæ Achaiæ, natale beati Andreæ Apoſtoli, qui etiam apud Scythiam prædicauit. Hic beatiſſimus Apoſtolus ab Aegea Proconſule Achaiæ compræhenſus, cùm perſeueranter in fide Chriſti & Euangelij miniſterio duraret, inſuperabiliſque maneret, carcere primùm clauſus, indè coram Proconſule grauiſſimè cæſus, ad vltimum cruce ligatis manibus & pedibus, funibuſque toto corpore tenſus, vt longiùs cruciaretur, biduò inibi ſuperuixit, nõ ceſſans ea quæ Chriſti ſunt, populum docere. Cumque ij, qui per eum Chriſto Domino crediderant, ſatis agerent vt deponeretur, Aegeamque vt hoc perficeret, nolentem impellerent: Apoſtolus Domini circunſtante populo, & Proconſule vt ſolueretur agente, poſt verba orationis, fulgore cæleſti ferè vna deſupèr circunfulſus hora, cum ipſo lumine abſcedente emittens ſpiritum, perrexit ad Dominum. Cuius ſanctiſſimum corpus Maximilla ſanctiſſima ac potentiſſima matrona reuerenter depoſitum ſepeliuit. Sed emergentibus annis, ſacratiſſima eius oſſa viceſimo Conſtantij Imperatoris anno ab Achaia Conſtantinopolim tranſlata ſunt.

S. Andreas crucifigitur

Greg. Turo. de glor. cõfeſſorũ c. 59.

Ipſo die, natalis ſancti Troiani Epiſcopi, apud Santonas magnæ virtutis viri, qui ſepultus terris, cælo ſe viuere, multis virtutibus manifeſtat.

Eodem die, * feſtiuitas ſancti Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi.

* al. Baptiſmus

MENSIS DECEMBER HABET DIES XXXI.

LVNAM VERO VICESIMAMNONAM.

CALENDIS DECEMBRIS.

Die 1. De Chryſan. & Daria, Surij 25. Octo.

NATALE ſanctorum martyrum Chryſanthi & Dariæ. Qui tempore Numeriani ſub iudice Celerino Romæ paſſi ſunt. Chryſanthi pater Polemius, vir illuſtris fuit, Alexandrinus genere. Hic filium ſuũ virgini elegantis pulchritudinis coniunxit, quã ex nobiliſſimis Romanis fuiſſe conſtat. Hanc Chryſanthus à beato Carpophoro Epiſcopo in diuinis literis ſatis fideliter eruditus, ad fidem Chriſti conuertens, & prædicatione ſua, vt virginitatẽ ſuam Deo ſeruaret inſtituens, & vt pariter nomen coniugij habentes caſtè viuerent, efficiens: baptizari fecit. Factumque eſt vt per Chryſanthum multitudo virorum, & per Dariã (ſic enim vocabatur) innumerabiles fœminæ ad Chriſti gratiam confluerent. Igitur poſt aliquod tempus, delatum eſt aduersùs eos quòd eſſent Chriſtiani, Celerino tunc Præfecto vrbis. Qui vtroſque comprẹhenſos, tradidit tribuno Claudio, vt diuerſis pœnis eos interficeret. Claudius verò tribunus ſeptuaginta

ginta militibus ad torquēdum Chryſanthum dedit. Qui neruis crudis eum adſtringunt, ſed mox ligamēta omnia reſoluta ſunt. Deindè in cippo nodoſiſſimo, ità vt in tertio puncto eius tibiam coarctarent, eum mittunt: moxque totum lignū cippi in puluerem reſoluitur. Deindè perfundunt eum lotio humano putentiſſimo, Vt maleficia, inquiūt, tua amittas: ſed fœtor in ſuauem odorem mutatus eſt. Deindè in corio recenti vitulino conſtringunt nudum, & ad ſolem feruentem componunt, ſed virtute diuina corium vt erat molle permanſit. Deindè collum, manus, ac pedes catenis cōſtringentes ferreis, claudunt eum in obſcuriſſimo loco: ſed ſtatìm catenæ reſolutæ ſunt, & tanta lux infulſit, vt putarentur illic innumeræ lampades fulgere. Milites ergò renunciauerunt hæc omnia tribuno, qui iuſſit eum ſibi exhibitum fuſtibus cædi. Sed allatæ virgæ rigidiſſimæ, ilicò cœperunt in manibus cædentium molleſcere. Quod videns Claudius, iubet eum erigi, & veſtimentis indui: & genibus eius prouolutus, cum vniuerſis militibus orabat ſe fieri Chriſtianum. Quid mora? catechizatus baptiſmi gratiā percepit. Cum illo & Hilaria vxor, duo filij eius Iaſon & Maurus, amici & familiares eius, ſeptuaginta milites cū vniuerſis ſuis. Quod factum Imperator audiens, Chryſanthum & Dariam iuſſit in carcere Tulliano recludi, vndè putor horribilis aſſcendebat, quia domorum & ciuitatis ſtercora per cloacarum cuniculos iugiter illuc decurrebant. Exindè Daria in publico meretricum lupanari ponitur. Sed Chryſantho lux diuina, & odoramenta ſuauia præſtantur: Dariæ verò leo de cauea fugiens, Domini virtute ad tutelam donatur. Qui ingreſſus cellulam, in qua ſancta Dei in oratione proſtrata iacebat, iuxta eam proſternitur, vt venientes & ingredi volentes, vi ſua repelleret. Cumque plures miraculo perculſi, Chriſti potētiam venerarētur, Celerinus Præfectus iuſſit ignem copioſum in ingreſſu cellæ, vbi beata Daria cum leone erat, accendi. Tunc cùm iam leo paueret, ac rugitum daret, ait beata Daria: Egredere ſecurus, & vale, quia quem in me honorâſti, ipſe te liberat. Exhibitis iterùm iubente Imperatore Chryſantho & Daria Celerino Præfecto, Chryſanthus eculeo ingēti ſuſpenditur, ſed ſtatìm omnia ligna eculei comminuta, ac vincula dirupta ſunt, lampades quoquè applicatæ lateribus eius extinctæ. Hoc Celerinus Præfectus vehementer expaueſcens, nunciauit Imperatori. Ille hoc maleficijs deputans, iuſſit eos duci via Salaria in arenario, & viuos deponi, ac terra & lapidibus obrui. Paſſi ſunt autem die Calendarum Decembrium. Ad quorum venerandam memoriam cùm multa beneficia Deus præſtaret, contigit vt ad diem natalis eorum infinita populi multitudo cōcurreret. Hoc nunciatur Imperatori: qui iuſſit vt in introitu cryptæ paries leuaretur. Ac ſic factū eſt, vt omnes pariter dum ſacramenta Chriſti perciperent, martyrij gloria celebres fierent. Inter quos erat Diodorus preſbyter, & diaconus Marinianus, & plurimi clericorum.

S. Chryſanthus grauiter torquetur, nec læditur.

Leo ad conſeruandam Dariam diuinitùs mittitur.

Sancti terra & lapidibus obruuntur.

Ipſo die, beati Eligij Epiſcopi Nouiomenſis, glorioſi in miraculis.

Itèm ipſo die Virdunenſi ciuitate, tranſitus beatiſſimi Agerici Epiſcopi.

De SS. Eligio & Agerico, Surius Tomo 6.

IIII. NONAS DECEMBRIS.

Die 2.

NAtale ſanctæ * Viuianæ martyris, beatorū martyrum Fauſti & Dafroſæ filiæ. Quæ iubente Imperatore ſacrilego, tam diù plumbatis cæſa eſt, donèc ſpiritum redderet. Cuius corpus biduò, iuſſu Imperatoris in foro iacuit. Tandèm raptum à Iohanne preſbytero, ſepultum eſt in domo, vbi mater & ſoror eius Demetria iam ſepultæ erant, iuxta palatium Licinianum Romæ, quarto Nonas Decembris.

** al. Bibiana*

III. NONAS DECEMBRIS.

Die 3.

IN metropoli Mauritaniæ Tingitanæ, natalis ſancti Caſſiani martyris glorioſi.

Itèm Romæ, natale ſanctorum martyrum Claudij tribuni, & vxoris eius Hilariæ, ac filiorum Iaſonis & Mauri, & ſeptuaginta militum. Qui omnes ad prædicationem beati Chryſanthi crediderūt in Chriſto. Quod vt nunciatum eſt Numeriano Imperatori, iuſſit Claudium tribunum ingenti ſaxo alligatum præcipitari in medio mari. Milites verò ſeptuaginta, ac Iaſonem & Maurum filios Claudij, capitali ſententia puniri. Erat autem in loco vbi decollati ſunt, cuniculus antiquus. Hunc emundantes noctu Chriſtiani, ſimul in vnum omnia corpora ſepeliērunt, non longè ab vrbe Roma via Salaria. Corpora autem filiorum ſuorum Iaſonis & Mauri collegit ſancta Hilaria, relicta martyris Claudij. Quæ dum aſſiduis obſequijs ad ſanctorum confeſſionem oraret, à paganis tenta eſt. Quam dum trahe-

De his in geſtis Chryſanthi & Dariæ, 25. Octob.

rent,rogauit eos dicens: Obſecro vos, permittite me priùs orationē meam complere. Et dum fixiſſet gradum, accepit ſacramentum Domini, & expandens manus ſuas, proiecit ſe in orationem, & dum oraret, emiſit ſpiritum. Qui tenuerant eam, dolentes ſuper repentinum obitum eius, reliquerunt duas ancillas eius quæ cum ea erant. Quæ ſepeliêrunt eam diligentiſſimè in hortis ſuis, & ſuper eam breuiſſimam eccleſiam fabricauerunt.

Felix Hilariæ exitus.

PRIDIE NONAS DECEMBRIS.

Die 4. De his in actis S. Stephani Papæ 2. Auguſti.

ROmæ natale ſanctorum martyrum Simphronij & Olympij, temporibus Valeriani & Gallieni Imperatorum. Horum vnum Simphronium, creditarium beati Nemeſij, ſibi præſentatum Valerianus iuſſit tradi Olympio Tribuno, vt ab eo facultates Nemeſij requireret, ſub pœnarum examinatione. Præſentatus ergò Olympio, & ab eo interrogatus, reſpondit: Si facultates quæris Nemeſij domini mei, iam eas Chriſto tradidi, quoniam ipſius fuerant, & erunt. Si autem ſacrificium offerre me compellis, ſacrifico, ſed Chriſto Ieſu Domino meo ſacrificium laudis & confeſſionis, cui ſe obtulit & dominus meus Nemeſius. Tunc ira repletus Olympius, fecit eum extendi in cataſta, atque fuſtibus mactari, deindè ſimulacrum Martis aureum vnà cum tripoda deferri. Quod ſtatìm ad verba Simphronij reſolutum eſt. Videns autem Olympius, cœpit admirari, & veniens ad vxorem ſuam Exuperiam, indicauit ei quomodò in nomine Dei ſui Simphronius ſimulacrum Martis liquefeciſſet. Eadem verò nocte venientes cum filio vnico, nomine Theodolo, proſtrauerunt ſe ad pedes Simphronij, agentes pœnitentiam, & baptiſmum ſalutis expoſcentes. Euocatus itaque beatus Stephanus Pontifex, venit noctù ad domum Olympij, & catechizatum baptizauit: vxoremq́ue eius Exuperiam ac filium Theodolum, & quotquot crediderunt in domo Olympij. Quod vt audiêrunt Valerianus & Gallienus, nimio furore accenſi, iuſſerūt Simphronium ſibi præſentari, miſſiſque militibus, adduxerūt eum vinculis ferreis oneratum, nudumq́ue ac capiſtratum, ſimul & Olympium cum vxore ſua, & filio Theodolo. Gallienus itaque dixit Olympio: Adhuc quidem differo pœnarū tibi inferre ſupplicia, quia de tua conſcientia dubius ſum, quòd nequaquàm deſeras deos, quos ſemper adorâſti, & alios compellebas adorare. Nam & tormentis multis perſequebaris vſque ad effuſionem ſanguinis, qui non præberent conſenſum ſacrificare dijs noſtris. Olympius reſpondit: Ego quidē feci non quaſi Olympius, ſed quaſi impius & crudelis. Pro quibus commiſſis pœniteo, & effundo lachrymas amaritudinis in conſpectu eius, cui credo, Deo viuo & vero, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, vt dignetur mihi remittere iniquitatem, quam exercui in ſanguine ſanctorum eius, quem feci effundi. Tunc data eſt ſententia, vt igne conſumerentur. Ducti ſunt itaque ante ſtatuam Solis iuxta Amphitheatrum, fixiſq; ſtipitibus, & ligatis manibus deuincti ſunt, & in ſarmentorum ſpinarumq́ue congerie ignis ſuppoſitus. Statimq́ue in ipſo ignis initio, gratias Chriſto Domino decantantes, emiſerunt ſpiritum. Relictis autem corporibus, eorum milites abiêrunt. Adueniens autem ſanctus Stephanus Epiſcopus cum clericis ac religioſis, & hymnis ex more redditis, abſtulerunt corpora martyrū Simphronij, Olympij, Exuperiæ ac Theodoli, & ſepeliérunt iuxta viam Latinam miliario primo, vij. Calendas Auguſti. Tranſlata verò à beato Sixto Pontifice, celebrem diem fecerunt ſecundo Nonas Decembris.

Conuerſio Olympij & vxoris eius, ac totius familiæ.

Ignis ſupplicio cū Simphronio cōſummātur.

De Barb infrà ad 17. Calendas Ian.

* In Tuſcia, ſanctæ Barbaræ virginis & martyris.

NONIS DECEMBRIS.

Die 5.

IN Africa apud Coloniam Thebeſtinam, natalis ſanctæ Criſpinæ. Quæ temporibus Diocletiani & Maximiani, cùm ſacrificare noluiſſet, iuſſu Anulini proconſulis decollata eſt.

De Dalma. 6. Tomo. Nicetio verò 5. To. Surij habetur.

Eodem die, natale ſancti Dalmatij martyris.

Itèm ipſa die Treuiris, ſancti Nicetij Epiſcopi, totius ſanctitatis viri, qui in baſilica beati Maximini Epiſcopi ſepultus eſt.

VIII. IDVS NOVEMBRIS.

Die 6. De eo Surius Tomo 6.

NAtale ſancti Nicolai Myreorum Lyciæ Epiſcopi & confeſſoris.

* Leontis * Victoris De his Victor lib. 3.

Apud Africam, ſanctorum Dionyſiæ, Datiuæ, * Leontiæ, & Aemiliani medici, & religioſiſſimi viri nomine Tertij, & Bonifacij, & Seruilij, & * Victricis, & Maiorici adoleſcentis, qui omnes in perſecutione VVandalica, ſub Hunerico Rege Ariano, pro confeſſione fidei catholicæ, apud Africā, & nè ab Arianis rebaptizarentur,

rentur, grauiſſimis & innumeris ſupplicijs excruciati, confeſſorum Chriſti numero ſociari meruerunt. E quibus prædictus venerabilis adoleſcens Maioricus Dionyſiæ matris exhortationibus roboratus, in certamine confeſſionis ſpiritum reddens, curſum palmiferum conſummauit.

VII. IDVS DECEMBRIS.

Apud Alexandriam, natalis beati Agathonis martyris, ſub Decio Imperatore. Qui cùm eſſet militaris, & aſſiſteret vbi beatiſſimi martyres cruciabantur, (inter quos Iulianus & Eunus, in Domini Ieſu Chriſti confeſſione perdurantes, admiranda ſpectacula martyrij ſui Angelis & hominibus præbuerunt) & quoſdam volentes etiam mortuis illudere cadaueribus martyrum, prohiberet, clamor repentè totius vulgi aduersùs eum extollitur. Offertur Iudici fortiſſimus miles iam Domini, & nuſquàm ſe inferior factus, in confeſſione perſiſtens, capite pro pietate damnatur. paſſus ſeptimo Idus Decembris. Die 7. Dionyſ. Alexan. lib. 6. hiſtor. Eccl. cap. 34.

Apud Santonas, beati Martini Abbatis, diſcipuli ſancti Martini Turonicæ vrbis Epiſcopi. Qui in monaſterio quod ipſe ædificauit, in pace quieſcit. Ad cuius tumulum creberrima diuinitùs fiunt miracula. Greg. Turonen. de cōfeſ. cap. 57.

Itèm Octauæ ſancti Andreæ Apoſtoli.

VI. IDVS DECEMBRIS.

Romæ, natalis ſancti Eutychiani Papæ, qui rexit Eccleſiam anno vno, & ſub Aureliano Imperatore martyrio coronatus, ſepultus eſt in cœmeterio Calixti. qui & ipſe per diuerſa loca trecentos & quadraginta duos martyres manu ſua ſepeliuit. Hic conſtituit, vt fruges ſuper altare, tantùm fabæ & vuæ benedicerentur: & conſtituit, vt qui martyrem ſepeliret, ſine dalmatica aut colobio purpureo nulla ratione ſepeliret. Die 8. De Eutych. Pontificale cap. 22.

Ipſo die apud Alexandriam, ſancti Macarij martyris. Qui ſub Decio, cùm eſſet gente Lybicus, & multis verbis à iudice ad negādum ſuaderetur, & cō maiore conſtantia fidem ſuam profiteretur: viuus ad vltimum iubetur exuri. De eo Dionyſ. Alex. li. 6. Eccl. hiſt. cap. 34.

* Itèm Zenonis Epiſcopi apud Veronam.

Ipſo die Treuiris, ſancti Eucharij Epiſcopi & confeſſoris.

V. IDVS DECEMBRIS.

Natalis ſanctæ Leochadiæ virginis. Quæ tempore Diocletiani & Maximiani à præfecto Hiſpaniarum Datiano, apud Toletum dira carceris cuſtodia macerata eſt. Vbi cùm grauiſſimos beatæ Eulaliæ, & reliquorum martyrum, qui à Datiano interficiebantur, audiſſet cruciatus: genibus in oratione poſitis, impollutū ſpiritum Chriſto reddidit. Die 9.

Itèm eodem die, beati Cypriani Abbatis Petragorici, magnificę ſanctitatis, & clariſſimi in miraculis viri. Greg. Turon. de glo. confeſ. cap. 1.

IIII. IDVS. DECEMBRIS.

Romæ, ſancti Melchiadis Papę, qui ſedit in Epiſcopatu annos quatuor, ſepultus eſt in cœmeterio Calixti. Hic cōſtituit, vt die Dominica, aut quinta feria, nullus fidelis ieiunaret: quia ipſos dies pagani. quaſi ſacro ieiunio celebrant. Et hic conſtituit, vt ex cōſecratu Epiſcopi oblationes propter hæreticos per eccleſias dirigerentur. Die 10. De eo Pont. cap. 33.

Apud Emeritam Hiſpaniæ ciuitatem, natale ſanctæ Eulaliæ virginis. Quæ cùm eſſet annorum xiij. iuſſu Datiani Præſidis plurima tormenta perpeſſa, nouiſſimè in eculeo ſuſpenſa, & exungulata, faculis ardentibus ex vtroque latere appoſitis, hauſto igne ſpiritum reddidit, & cernentibus Chriſtianis in ſpecie columbæ niueę cælum petijt. Cuius beatum corpus per triduum iuſſu Præſidis pependit in ligno. Sed cui humana fuerāt obſequia denegata, cæleſtia fuerunt * munia conceſſa. Nam nix deſupèr corpus puellæ adſperſit, vt quod ab vtraque parte appoſitus ignis ardoris ſui incendio conflagrauerat, niuali candore coopertum diuina gratia dealbaret. Sicque à Chriſtianis reuerenter ablata, & deuotione debita ſub ſacro altari depoſita, miraculorum gloria illuſtratur. De Eulal. Surius ex Prudētio To. 6. * al. munera

Eodem die apud præfatam vrbem, paſſio ſanctæ Iuliæ, quæ fuit conuirginalis ſanctæ Eulaliæ, illique ad paſſionem properanti indiuidua comes & ſodalis adhæſit.

Itèm apud * Hiſpolitanam ciuitatem, ſanctorum martyrum Carpophori preſbyteri, & Habundij diaconi, qui perſecutione Diocletiani, ſub Iudice Martiano, * al. Spoletanam

in confeſſione Chriſti, primò fuſtibus crudeliſſimè cæſi, deindè in carcerem, negato cibo & potu, retruſi: Vndè per Angelum educti, & verbum Dei prædicantes, iterùm tenti, & ora ipſorum lapidibus cõtuſa ſunt. Rurſumque eculeo torti, & poſthæc carcere diù macerati, nouiſſimè gladio percuſſi ſunt.

Viennæ, ſancti Sindulphi Epiſcopi & confeſſoris.

III. IDVS DECEMBRIS.

Die 11. * for. Stylitę. De Damaſo, Ambroſ. epiſto. 30. & Pont. ca. 39.

DAnielis * prophetæ. Romæ, ſancti Damaſi papæ, qui rexit Eccleſiam annos octodecim, menſes tres, dies vndecim. Hic cõſtituit, vt pſalmi die noctuque canerentur per omnes eccleſias: & in fine, Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto. Hic multa corpora ſanctorum requiſiuit & inuenit, quorũ memoriam etiam verſibus declarauit. Qui ſepultus eſt via Ardeatina in baſilica ſua, iuxta matrem & germanam ſuam.

De his in geſtis Marcelli Papæ, 16. Ianuarij.

Et, natalis ſanctorum Pontiani, Prætextati, atque Thraſonis martyrum. Qui Thraſo cùm eſſet potens & locuples, ac Chriſtianiſſimus, de facultatibus ſuis ſanctis martyribus in carceribus & metallis damnatis, victum miniſtrabat per beatum Siſinnium & Cyriacum, quos beatus Marcellus ad hoc opus diacones conſecrârat. Non multò pòſt, & ipſe tentus à Maximino, martyribusque ſociatus, palmam martyrij cum duobus alijs prænominatis percipere meruit.

In Gallijs ciuitate Ambianis, natalis ſanctorum martyrum Victorici, & Fuſciani, qui glorioſiſſimam fidei ſuæ confeſſionem ſanguine paſſionis decorauerunt.

In Hiſpanijs, ſancti Eutychij, cuius geſta habentur.

PRIDIE IDVS DECEMBRIS.

Die 12.

NAtale ſanctorum martyrum Hermogenis, Donati, & aliorum viginti duorum.

De his Dionyſ. Alexan. lib. 6. Eccle. hiſt. cap. 34.

Apud Alexandriam, beatorum martyrum Epimachi & Alexandri. Qui multo tempore, cùm in vinculis & cruciatibus carceris torti, etiam frequenter & diuerſis ſupplicijs confecti perdurâſſent in fide: ignibus poſtremò conſumi iubentur.

Eodem die Alexandriæ, natale ſanctarum quatuor mulierũ Ammonariæ, Mercuriæ, Dionyſiæ, itèm Ammonariæ. Aduersùs primam virginem Ammonariam Iudex ſumma contentione vtebatur, & immenſis eam atque exquiſitis cruciatibus affligebat, & maximè quòd eius ſententiam vincere cupiebat, quia laudabili voce decreuerat, nihil ſe prorsùs eorum, quæ ſibi contra fas imperabantur, acturam. Quæ ſtatuti ſui tenax ad vltimũ capite punitur. Secũda verò, Mercuria. Anus venerabilis, & fœcundiſſima in filijs, ſed quos non prætulit Chriſto, tertia Dionyſia: & alia Ammonaria, quarta. dùm nimia vtuntur conſtantia apud iudicem, & ille vinci erubeſcit à fœminis, inauditis tormentorum generibus toleratis, finem omnium ferro cædente ſuſcipiunt, glorioſè & venerabiliter apud Alexandriam ſepultæ. Scribit beatus Dionyſius in libro de martyribus.

Eccleſ. ſcilicet hiſt. lib. 6. cap 34.

IDIBVS DECEMBRIS.

Die 13. Hui*. paſſio habetur Tomo 6. Surij.

APud Syracuſam, Siciliæ ciuitatem, natale ſanctæ Luciæ virginis & martyris, quæ paſſa eſt perſecutione Diocletiani & Maximiani, ſub Paſchaſio conſulari. Hæc nobiliſſima Syracuſanorum, poſtquàm omnia ſua (quæ de parentibus ei remanſerant) pauperibus, viduis, orphanis, peregrinis, & Deo ſeruientibus diſtraxit: à ſponſo ſuo, quòd eſſet Chriſtiana, Paſchaſio iudici delata, & cõtra leges Auguſtorum viuere, impellebatur ad ſacrificandum dæmonibus. Tunc beata Lucia Paſchaſio reſpondit: Sacrificium verum & immaculatum apud Deum & Patrem hoc eſt, Viſitare viduas & orphanos in tribulatione eorum. Ego per iſtos tres annos nihil aliud egi, niſi ſacrificaui Deo viuo, & nunc quia aliud nihil ſupereſt, meipſam offero in ſacrificium Deo. Cui Paſchaſius poſt talia dixit: Ceſſabunt verba, cùm fuerit peruentum ad verbera. Lucia reſpondit: Dei verba ceſſare non poterunt. Ipſe enim dixit: Cùm ſteteritis ante Reges & Præſides, nolite cogitare quomodò aut quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus ſanctus qui loquitur in vobis. Paſchaſius iterùm dixit: In te ergò eſt Spiritus ſanctus? Ad hæc Lucia reſpondit: Quòd caſtè & piè viuentes templum Dei ſunt, & Spiritus ſanctus habitat in eis, teſtatur Apoſtolus. Et cùm Paſchaſius iterùm dixiſſet, Ego faciam te ad lupanar duci, vt dum fueris ſcortata, fugiat à te Spiritus

Iaco. 1. Matth. 10. Mar. 13. 1. Cor 3.

tus

tus ſanctus: Beata virgo reſpondit, Nunquàm coinquinatur corpus, niſi de conſenſu mentis. Nam etſi in manu mea thura ponas, & per manum meam facias ſacrificium, Deus hæc attendit, & ridet. De ſenſibus enim & voluntatibus iudicat. Sic patitur violatorem * caſtitatis, ſicut lattonem, ſicut barbarum, ſicut ſerpentem. nam ſi me inuitam violari feceris, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam. Poſt hæc Paſchaſius tradidit eam lenonibus dicẽs: Inuitate ad caſtitatem eius populos, & facite eam tam diù illudi, donèc mortua nuncietur. Quam lenones nullatenùs mouere potuerunt, cùm ſimul ex officio impellentes acceſſiſſent, nec funibus additis, aut boum paribus plurimis. Tunc præcepit Paſchaſius miniſtris, vt ignem copioſum circa eam accenderent, picem verò & reſinam, & feruens oleum ſuper eam iactarent. Sed illa in nomine Domini Ieſu Chriſti immobilis ſtetit, dicens: Ego rogaui Dominum meum Ieſum Chriſtum, vt ignis iſte non dominetur mihi, quatenùs tibi inſultem plaudens in Domino, & impetraui ab eo inducias martyrij mei, vt credentibus timorem tolleret paſſionis, & non credentibus vocem inſultationis auferret. Tandèm gladio in gutture merſo percuſſa, quamdiù voluit, orauit, quamdiù voluit, turbam circunſtantem allocuta eſt. Nec omninò mortua eſt, donèc venientibus ſacerdotibus, communionem Dominici corporis & ſanguinis acciperet. Paſſa eſt autem Idibus Decembris, & in loco vbi percuſſa eſt, ſepulta, baſilica ſuper corpus eius poſtmodùm fabricata. Paſchaſius verò Romam perductus, eo quòd à Siculis fuiſſet accuſatus, quòd deprędâſſet prouinciam: ab omni Senatu auditus, accepit capitalem ſententiam.

Non perit niſi cõſenſu virginitas. * caſtitas Nihil læditur martyr ab igne. Reddit ſpiritum.

* Ipſo die, ſancti Autberti Epiſcopi & confeſſoris.

* Itèm ſanctæ Othiliæ virginis.

XIX. CALENDAS IANVARII.

APud Antiochiam, natalis ſanctorum martyrum, Druſi, Sozimi & Theodori. Die 14.

Eodem die, beati Lupicini Viennenſis Eccleſiæ octaui Epiſcopi.

Apud Alexandriam, natale ſanctorum martyrum Heronis, Arſenij, & Iſidori, atque Dioſcori. Hi poſtquàm iudici oblati ſunt, Iudex primò omnium puerulum Dioſcorum, tanquàm pro ætate facilem flecti (erat enim xv. annorum) antè verbis, pòſt etiam verberibus agit. Quem cùm in nullo ſibi cedere videret, ferociùs eum cruciare contendit. Tum deindè cæteros varijs tormentis dilanians, cùm pari modo conſtantia fidei videret armatos, tradi ignibus iubet. Dioſcorum verò puerum, quòd ſibi conſtanter & ſapienter in omnibus reſpondiſſet, admiratus iudex, differri præcepit, ſperans eum pro ætate pœnitudinem acturum. Sed ille confeſſionis gloria illuſtratus, diuino nutu ad conſolationem fidelium dimiſſus eſt. Acta hæc ſub Deciana perſecutione. De his Dionyſ. Alexan. Euſeb. lib. 6. cap. 34.

Apud Cyprum, natalis ſancti *Spiridionis* Epiſcopi, admirandę ſanctitatis viri, qui vnus fuit ex illis confeſſoribus, quos Maximianus dextris oculis effoſſis, & ſiniſtro poplite ſucciſo, per metalla damnauerat. Quique cùm propheticam vitam duceret, etiam ſignorum gloria inclytus fuit. De eo Euſe. lib. 8. cap. 17. 18. & 19.

* Lugduni, ſancti Victoris Epiſcopi.

* Remis, ſancti Nicaſij eiuſdem vrbis Epiſcopi & martyris.

XVIII. CALENDAS IANVARII.

APud Aphricam, ſancti Valeriani Epiſcopi & confeſſoris natale. Qui tempore VVandalicæ perſecutionis (cùm ex præcepto Genſerici Regis Ariani, ad tradendum miniſteria diuina & libros arctarentur cuncti Domini ſacerdotes, ità vt ijdem impij Ariani etiam de ipſis pallis altaris ſibi camiſias & femoralia facerent) viriliter, nè ſacramenta diuina traderet, dimicans, extra ciuitatem ſingularis expelli iuſſus eſt: & ità præceptum, vt nullus eum neque in domo, neq; in agro permitteret habitare. Cumque eſſet plus annorum octoginta, in ſtrata publica multo tempore iacuit nudus ſub aëre. Sicque in confeſſione catholicæ veritatis, & defenſione ſanctimonij curſum beatæ vitæ impleuit. Die 15. De eo Victor Aphr. lib. 1.

Aurelianis, beati Maximini presbyteri, venerabilis ſanctitatis viri.

XVII. CALENDAS IANVARII.

MArtyrum trium * virorum ſanctorum, Ananiæ, Azariæ, & Miſaëlis. Die 16. * puerorum Dan. 3.

In Tuſcia, natale ſanctæ Barbaræ virginis & martyris, ſub Maximiano Imperato- De ea Suri° 4. Decẽbris.

peratore. Hæc primùm à patre ſuo Dioſcoro diù afflicta ſub dira cuſtodia, dein tradita præſidi Martiano, expoliata, neruis & taureis valdè cæſa, diſcerpta eſt, & cilicio plagæ eius defricatæ. Indè recluſa in carcere, vbi luce diuina conſolata eſt, mox circa latera eius lampades ardentes applicatæ, & caput eius malleis cæſum, & mamillæ eius præciſæ. Deindè nuda per plateas ducta, & flagellis diutiſſimè afflicta eſt. Ad extremum gladio data martyrium conſummauit decimoſeptimo Calendas Ianuarij.

XVI. CALENDAS IANVARII.

Die 17. De eo 1. Februarij fuſiùs. Iohan. 11.

TRanſlatio ſancti Ignatij Epiſcopi & martyris: qui tertius poſt beatum Petrum Apoſtolum, Antiochenam rexit eccleſiam.

Itèm eodem die, beati Lazari, quem Dominus Ieſus in Euangelio legitur reſuſcitâſſe à mortuis: Itèm beatæ Marthæ ſororis eius. quorum venerabilem memoriam extructa eccleſia, nô longè à Bethania, (vbi è vicino domus eorum fuit) conſeruat.

In Oriente, apud Eleutheropolim ciuitatem, ſanctorum martyrum quinquaginta, qui ſub Saracenis paſſi ſunt.

XV. CALENDIS IANVARII.

Die 18. Epiſt. vnica.

NAtalis beatorum martyrum Rufi & Zozimi, de quorum agone felici ſanctus Polycarpus epiſtola ad Philippenſes ſcribit, dicens: Deprecor autem omnes vos, obedientiæ operam dare, ac meditari patiẽtiam, quam vidiſtis in Ignatio, Ruſo & Zozimo beatis viris. Scientes, quòd hi non in vacuum, ſed per fidem & iuſtitiam cucurrerunt, donèc venirent ad locum ſibi à Domino præparatum. Quoniam quidem paſſionum eius participes extiterunt, nec dilexerũt præſens ſeculum: qui pro ipſis & pro omnibus mortuus eſt & reſurrexit. Hi requieſcunt apud ciuitatem Macedonum Philippis.

Apud Africam, natalis ſancti Moyſetis martyris.

Turonis, ſancti Gatiani Epiſcopi, qui ad ipſam vrbem primus ab vrbe Roma Epiſcopus tranſmiſſus, multis clarus miraculis, ibi quieſcit in pace.

XIIII. CALENDAS IANVARII.

Die 19. De eo Dionyſ. hiſt. Eccleſ. Euſeb. lib. 6. cap. 34. Eſa. 53. Iohan. 19.

APud Aegyptum, natale beati martyris Nemeſij. Qui primò per calumniam quaſi latro iudici delatus eſt Aemiliano. Quo crimine abſolutus, poſt hoc Chriſtianus eſſe defertur. In hoc verò nulla à iudice moderatio reſeruatur: ſed geminatis ſupplicijs excruciatum, cum latronibus iuſſit incendi, ignorans quòd crudelitate ſua optimo martyri Saluatoris ſimilitudinem detulit. Qui pro ſalute humani generis vnà cum latronibus pertulit Crucem.

Aurelianis, ſancti Auiti abbatis, qui ſpiritu prophetiæ illuſtris, in eadem vrbe tumulatus eſt.

XIII. CALENDAS IANVARII.

Die 20. Dionyſius vt ſup. c. 34.

NAtalis beatiſſimorum martyrum Ammonis, Zenonis, Ptolomęi, Ingenui, & Theophili. Qui tribunalibus adſtantes, cùm quidam Chriſtianus à Iudice torqueretur, & iam penè ad negandum declinaret, diſrumpebantur intra ſemetipſos, & vultu, oculis ac nutibus, velut erigere conabantur illum, qui in ſupplicijs poſitus trepidabat. Interdùm etiam manus protendere, ac totius reliqui corporis motibus, & habitu diuersè inclinati, tanquàm ſubleuare lapſantis animum geſtiebant. Conuerſi verò ad eos omnes, & quid de ſemetipſis profiterentur, ex eorum motibus agnoſcentes, priuſquàm in eos vulgus clamoribus inſiliret, ipſi in mediũ prorumpunt, ac ſeſe Chriſtianos eſſe teſtantur. Pro quorum victoria, glorioſiſſimè Chriſtus de antiquo generis humani inimico triumphauit, & verſa vice, ex eorum confidentia, perſecutoribus terrorem, ſuis conſtantiam animi dedit.

* Antiſiodori, beati Gregorij Epiſcopi & confeſſoris.

XII. CALENDAS IANVARII.

Die 21. De Thoma Surius ex Metaph.

APud Ediſſam Meſopotamiæ ciuitatẽ, natalis ſancti Thomæ Apoſtoli, qui Parthis & Medis Euangeliũ prædicans, paſſus eſt in India. Corpus eius in ciuitatẽ (quam Syri Ediſſen vocant) tranſlatum, ibique condigno honore conditum eſt.

Greg. Turo. de glo. confeſ. cap. 66.

Catalaunis, ſancti Memmij, Epiſcopi primi illi ciuitati ab vrbe Roma directi, qui inter alia miracula mortuum ſuſcitauit. cuius nunc ſepulcrum creberrimis miraculis illuſtratur.

Itèm in Tuſcia, natalis ſanctorum Iohannis & Feſti.

XI. CA-

XI. CALENDAS IANVARII.

ROmæ, via Lauicana inter duas lauros, natalis triginta martyrum, qui omnes vno die perſecutione Diocletiani coronati ſunt. Die 22.

Apud Alexandriam, natale beati Schirionis martyris. Is nanque cùm rem cuiuſdam potentis ſub mercede curaret, iubetur ab eo idolis immolare. Recuſans cogebatur iniurijs: Perſiſtens rursùm blanditijs mulcebatur. Cùm verò vtrunque contemneret, præacuta ſude validiſſimè tranſuerberatus per media viſcera neci traditur. Dionyſ. Eccleſ.hiſt. ca. 54. lib. 6.

Ipſo die, aliorum quamplurimorũ martyrum, qui in deſertis & montibus apud Aegyptum oberrantes, fame, ſiti, frigore, languore, latronibus, beſtijsque conſumpti ſunt. qui omnes imitati electos Dei prophetas, gloria martyrij coronati ſunt. Inter quos & venerandus ſenex Chæremon (Epiſcopus hic erat vrbis Aegypti, quæ dicitur Nilopolis) cùm ad Arabicum montem vnà cum grandæua coniuge diſceſſiſſet, nulli vltrà apparuit.

* In Antiochia, ſancti Baſilei Epiſcopi.
* Ciuitate Oſtia, ſanctorum Demetrij, Honorati, & Flori martyrum.
* Romæ via Portuenſe, depoſitio ſancti Felicis Epiſcopi.
* Itèm paſſio ſanctæ Theodoſiæ virginis, & Dydimi monachi.

X. CALENDAS IANVARII.

APud Nicomediam, ſanctorum martyrũ viginti, quos Diocletiana perſecutio grauiſſimis cruciatos tormentis, martyres Chriſto fecit, & beatos ſanctorum numero in cælis coniunxit. Die 23. De his Euſeb. lib. 8. c. 5.

Itèm Romæ, ſanctæ Victoriæ virginis & martyris, perſecutione Decij Cæſaris. Hęc deſponſata Eugenio viro pagano, rogante Tito Aurelio, qui ſponſam Anatholiam virginem habebat, ad ſuadendam eam, vt ei nuberet, perrexit. Cui & dixit: Audi me, domina ſoror Anatholia, & ego Chriſtiana ſum, & noui quia Deus nuptias non condemnat. Prophetæ & Patriarchæ coniuges habuerunt, & poſteritas eorum à Deo benedicta eſt. Nunc ergò audi me, & accipe virum, qui te non prodat, quòd ſis Chriſtiana: ſed per maritalem copulam fiat, vt ipſe Chriſtianis conſentiat. Hæc dicenti Victoriæ virgo Anatholia reſpondit: O Victoria vince diabolum, & eſto vera victoria. Tunc quandò tota terra vacua erat, dixit Deus hominibus: Creſcite & multiplicamini, & replete terram. Nunc plena terræ, poſtquàm filius Dei de cælo deſcendit, quotidiè clamat: Creſcite in fide, multiplicamini in charitate, & replete cęlos: quia appropinquauit regnũ cęlorũ. Iterũ inter alia & poſt alia, ſancta Anatholia intulit: Ego die, qua explicui preciũ ornamentorũ meorũ in pauperes Chriſti, vidi per viſum iuuenẽ aureo diademate ſplẽdidum, in veſtibus purpureis atq; gemmatis, qui grata facie & læto vultu me inſpiciens, ait: O virginitas, quę non in operibus tenebrarum, ſed ſemper in lumine verſaris. Hæc ego audiens, euigilaui, & cœpi flere: & proijciens me in pauimento, rogaui Dominum, vt is, qui mihi loquebatur, dulciſſimos ſermones iterùm proſequeretur. Sic mihi oranti & proſtratæ, idem qui antè loquebatur, talia mihi ſubſequitur: Virginitas purpura regalis eſt, quam qui induit, reliquis fit eminentior. Virginitas gemma eſt precioſa. Virginitas theſaurus eſt Regis immẽſus. Huic fures inſidias tendunt. Hanc tu euigilans ſolicitè cuſtodi, quantumque te plus habere cognoſcis, inſtãtiùs cuſtodi, nè perdas. His & ſimilibus verbis & factis incitata Victoria, omne precium ornamentorum ſuorum & ipſa diſtraxit pauperibus. Sicque factum eſt, vt agentibus ſponſis earum Aurelio & Eugenio, quia nubere illis virgines Chriſti noluerunt, à Decio Imperatore vrbe Roma pulſæ, ad prędia ſponſorum ducerentur. Vbi fame & inedia ità afflictæ ſunt, vt vix ad veſperum modicus panis cibarius eis daretur, nulloque pacto efficere ſponſi potuerunt, vt vel ad nubendum, vel ſacrificandum animi illarum inclinarentur. Beata igitur Victoria in virginitatis propoſito inuincibiliter perſiſtens, poſt multa facta miracula, inter quæ plurimas virgines Domino aggregauerat, percuſſa eſt gladio in corde à carnifice Taliarcho, quem rogatu Eugenij ſponſi ſui Iulianus pontifex Capitolij & comes templorum, ad hoc opus direxerat. Paſſa eſt autem decimo Calendas Ianuarij. Corpus eius cum omni reuerentia curatum. Taliarchus verò percuſſor eius, leproſus factus, intra ſex dies conſumptus à vermibus, expirauit.

De ea carmen Aithelmi Epiſcopi Tõ. 6. Surij. Gen. 1. Viſio ſanctæ Anatholiæ. S. Victoria dat ſua bona pauperibus. Gladio in corde perfoditur.

4 Dial. c. 14. & Hom. 15. in Euangelia apud Surium.

Itèm Romæ, beati Seruuli, de quo beatus Gregorius ſcribit. Qui rebus pauper, meritis diues, quem longa ægritudo diſſoluerat. Nam à primæua ætate vſque ad finem vitæ, paralyticus iacebat, nullo modo ſtare, aut in lecto ſurgere vel ad ſedendum valebat. Nunquàm manum ſuam ad os ducere, nec ſe potuit in latus aliud declinare. Quicquid ex eleemoſyna potuiſſet accipere, hoc pauperibus erogabat. Literas non nouerat, ſed ſcripturæ ſacræ ſibimet codices emerat: & religioſos quoſque in hoſpitalitate ſuſcipiens, hos coram ſe legere ſine intermiſſione faciebat. Sicque factum eſt, vt quantùm ad menſuram propriam attinet, plenè ſacram ſcripturam diſceret. Studebat in dolore ſemper gratias agere, hymnis Deo & laudibus, diebus ac noctibus vacare. Hic beatiſſimo fine glorificatus, ſepultus eſt in eccleſia ſancti Clementis Epiſcopi & martyris. Vbi ad commendandam eius ſanctitatem, ad eius tumbam miracula creberrimè fiunt.

S. Seruuli felix exitus.

* Itèm Romæ, natalis ſanctorum Eugenij, Eleutherij, Vrbani, Cornelij, Traiani, Victoris, Caſtulæ: Eutychiani ac ſociorum eius, & aliorum octingentorum trigintaduorum.

IX. CALENDAS IANVARII.

Die 24.

VIgilia natiuitatis Domini.

In Antiochia Syriæ, natalis ſanctarum virginum quadraginta, quæ perſecutione Deciana per diuerſa tormenta martyrium conſummauerunt.

De eo Surius Tomo 6.

Eodem die, apud Spoletum ciuitatem Tuſciæ, natale ſancti Gregorij martyris & preſbyteri, temporibus Diocletiani & Maximiani Imperatorum, ſub iudice Flacco. Quem ad ſe adductum ità Flaccus aggreditur: Tu rebellis es deorum, & principum contemptor? Cui beatus Gregorius reſpondit: Si verè vis ſcire, ab infantia mea nunquàm à Deo meo receſſi, qui me ex limo terræ formauit. Cumque perſeuerantiſſimus in fide confeſſionis maneret, fuſtibus nodoſis dorſum eius verberatum rumpitur: regyratus, venter eius diſſipatur. Indè ligatus manus & pedes, in craticula ſuperponitur, lignis ſuppoſitis. Et continuò terræmotu cecidit vna regio in ciuitate Spoletana, & oppreſſit pluſquàm trecētos homines idolis ſeruientes. Pòſt ferro conſtrictus, ſub cuſtodia militum in carcere retruditur, vbi Angelica viſitatione conſolatur. Eductus è carcere, cardis ferreis in genibus percutitur. Sed & ardentibus lampadibus latera eius ſunt incenſa, dicente beato martyre impio iudici: Si totum corpus meum perdas, præſtò eſt mihi medicus Dominus Ieſus Chriſtus, qui me ſanat & corroborat. Tunc Flaccus iuſſit Tyrcano cuidam, vt beatum Gregorium tractum in amphitheatro decollaret. Quo facto, iuſſit Tyrcanus feras terribiles dimitti, vt corpus ſancti martyris abſorberent: ſed nulla earum corpus ſanctum attigit. Quædam autem mulier Abundantia nomine, petiuit corpus martyris: ſed quia non potuit obtinere aliter, datis trigintaquinque aureis Tyrcano, corpus recepit, & vt decuit martyrem, ſepeliuit iuxta pontem lapideum, & riuum qui Sanguinarius appellatur, ad muros ciuitatis, nono Calendas Ianuarias.

S. Gregorius fuſtibus mactatur, & in craticula aſſatur.

Gladio cæditur.

VIII. CALENDAS IANVARII.

Die 25. De Natiuitate Domini, vide Surium.

IESVS CHRISTVS filius Dei in Bethleem Iudæ naſcitur, anno Cæſaris Augusti quadrageſimoſecundo, Olympiadis centeſimænonageſimætertiæ, ab Vrbe condita anno ſeptingenteſimo quinquageſimoſecundo: compreſſis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, & firmiſſima, veriſſimaque pace, ordinatione Dei à Cæſare Auguſto compoſita: Quandò Quirinus ex conſilio Senatûs Iudæam miſſus, cenſus hominum poſſeſſionumque deſcribebat: ſextamque mundi ætatem ſuo pijſſimo conſecrauit aduentu idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

De Anaſta. Tō. 6. Surij.

Eodem die, natalis ſanctæ Anaſtaſiæ. Quæ tempore Diocletiani, primò diram & immitem cuſtodiam à viro ſuo Publio perpeſſa eſt: in qua tamen à Chryſogono confeſſore Chriſti multùm conſolata & confortata eſt. Deindè à Præfecto Illyrici in grauiſſima æquè atque diutina cuſtodia macerata eſt: In qua duobus menſibus refecta eſt cæleſtibus eſcis, per ſanctam Theodoten, quæ martyrium priùs paſſa eſt. Deindè naui impoſita cum ducentis viris, & ſeptingentis fœminis, vt demergeretur in mare, perlata eſt ad inſulas Palmarias, vbi per manus & pedes extenſa, & liga-

& ligata ad palos fixos, circa media eius ignis accenſus eſt, in quo martyrium conſummauit. Et omnes qui cum illa venerant, varijs interfectionibus martyrium celebrârunt. Inter quos omnes, vnus erat Eutychianus nomine, innocentiſſimæ naturæ. Qui ſublatis ſibi (cùm diues eſſet) omnibus facultatibus, tacuit: nihil cogitans, nihilque metuens, nisi hoc, nè diuitias fidei perderet. Quotieſcunquè deniquè fuiſſet auditus, quotieſcunquè interrogatus, nihil aliud dicebat: Chriſtum mihi non tollet, etiam qui caput abſtulerit. Tunc Apollonia Chriſtiana matrona, tollens corpus beatæ Anaſtaſiæ, exoſculabatur, & aromatibus condiens, dignisque linteaminibus obuoluens, intra viridarium domûs ſuæ fabricata baſilica, vt decuit martyrem ſepeliuit.

S. Anaſtaſia igne crematur.

Eutychian⁹ cum ſocijs interficitur

Ipſo die Romæ in cœmeterio Aproniani, paſſio ſanctæ Eugeniæ virginis. Quę tempore Gallieni Imperatoris, poſt multa virtutum inſignia, & ſacros virginum choros, quas Chriſto Domino aggregauerat, ſub Nicetio vrbis præfecto alligata ſaxo, & præcipitata in Tyberim, mergi non potuit. Indè thermis ignitis incluſa, illæſa reperta eſt. Nouiſſimè in cuſtodia gladio iugulatur: & ſublatum eſt corpus ab affinibus eius Chriſtianis, & poſitum nō longè ab Vrbe, via Latina in prędio eius proprio, vbi multorum ipſa ſepelierat membra.

De Eugenia Sur⁹ To.6.

S. Eugenia gladio cæditur.

VII. CALENDAS IANVARII.

NAtale ſancti Stephani protomartyris, non longè poſt aſſcenſionem Domini paſſi, eodē ſcilicet anno paſſionis Chriſti. Hic ab Apoſtolis, cùm eſſet plenus fide & ſpiritu ſancto, Diaconus ordinatur. Qui faciens ſigna & prodigia magna in populo, plenus gratia & virtute, in nomine Domini Ieſu Chriſti, à quibuſdam qui erant de ſynagoga quæ dicitur Libertinorum, & Cyrenenſium, & Alexādrinorum, & qui à Cilicia & Aſia, cum eo diſputantibus & conquirentibus, atque altercantibus, nec reſiſtere valentibus ſapientiæ & Spiritui ſancto qui loquebatur: concitato populo, ac ſenioribus, ſcribisque aduersùm eum commotis, raptus & adductus in concilium eſt. Cumque inſimularetur, aduersùs locum ſanctum & legem docuiſſe: plenus Spiritu ſancto oſtendit, quomodò Ieſus Chriſtus ex lege monſtraretur & prophetis. At illi ſtridentes dentibus in eum, & frementes in cordibus ſuis, atque aures ſuas comprimentes, impetu facto eiecerunt eum extra ciuitatem: & lapidatus martyr obdormiuit. Cuius beatiſſimum corpus viri timorati comportauerunt, & fecerunt planctum magnum ſuper eum. Scribit beatus Lucas Euangeliſta beatiſſimam eius paſſionem in Actibus Apoſtolorum.

Die 26.

Act.6.7.& 8.

S. Stephan⁹ lapidatur.

Eodem die Zozimi Papæ, qui ſedit Romæ anno vno. Hic conſtituit, vt Diaconi læua tegeretur pallis: & præcepit vt nullus clericus poculum in publico propinaret, niſi tantùm in cellis fidelium & clericorum.

Pontificale cap.46.

VI. CALENDAS IANVARII.

NAtalis ſancti Iohannis Apoſtoli & Euangeliſtæ, quem Ieſus amauit plurimùm, qui (ſecundam poſt Neronem perſecutionem mouente Domitiano) poſteà quàm in oleo ignito demerſus, nihil paſſus eſt, in Pathmum inſulam relegatus, vidit Apocalypſin. Interfecto autem Domitiano, & actis eius ob nimiam crudelitatem à ſenatu reſciſſis, ſub Pertinace redijt Epheſum. Et quia concuſſam ſe abſente per hæreticos vidit Eccleſiæ fidem, confeſtim hanc deſcriptam in Euangelio ſuo, Verbi Dei æternitate ſtabiliuit. Rogatus ſiquidem ab Aſiæ Epiſcopis, aduersùs Cerinthum alioſque hæreticos, & maximè contra Ebionitarum dogma tunc conſurgens (qui aſſerunt Chriſtum ante Mariam non fuiſſe) compulſus eſt ſcribendi Euangelij ſanctum opus ſuſcipere. Ferunt & aliam cauſam huius ſcripturæ: Quòd cùm legiſſet Matthæi, Marci, & Lucæ volumina, probauerit quidem textum hiſtoriæ, & vera eos dixiſſe firmauerit: ſed vnius tantùm anni, in quo paſſus eſt Chriſtus, & poſt carcerem Iohannis hiſtoriam texuiſſe. Prætermiſſo itaque anno, cuius acta à tribus expoſita fuerant, ſuperioris temporis, antequàm Iohannes clauderetur in carcere, geſta narrauit: Sicut manifeſtum eſſe poterit his, qui diligenter quatuor Euangeliorum volumina legerunt. Quæ res & διαφωνίαν, id eſt, diſſonantiam, quæ videbatur Iohannis eſſe cum cæteris, tollit. Ipſe autem vſque ad Traiani principis tempora perſeuerans, totas Aſiæ fundauit rexitque Eccleſias. Et confectus ſenio, ſexageſimooctauo poſt Paſſionem Domini anno mortuus, iuxta eandem vrbem ſepultus eſt. Scripſit autem & vnam Epiſtolam, cuius exordium eſt: Quod fuit ab initio &c. quæ ab vniuerſis

Die 27.

De Iohanne, Sur⁹ To.6. ex Metaph.

S. Iohannes aduersùs hæreticos ſuū conſcribit Euangeliū.

Obitus eius

ſis eccleſiaſticis & eruditis viris probatur. Reliquę autem duæ, Iohannis preſbyteri eſſe ab aliquibus putantur: ſed iam generalis Eccleſiæ conſenſus habet, quòd has quoquè epiſtolas Iohannes Apoſtolus ſcripſerit.

Pontificale cap. 26.

Romæ, ſancti Dionyſij Papæ, qui ſedit in Epiſcopatu annos ſex, ſepultus via Appia in cœmeterio Calixti. Hic eccleſias preſbyteris dedit, & parochias atque diœceſes conſtituit.

* Itèm ipſo die, Ordinatio ſancti Iacobi fratris Domini, qui ab Apoſtolis primus ex Iudæis Hieroſolymis eſt ordinatus Epiſcopus, & in medio Paſcha martyrio coronatus.

V. CALENDAS IANVARII.

Die 28. Matth. 2. Euſeb. lib. 1. Eccleſ. hiſt. cap. 8.

BEthleem Iudæ, natale ſanctorum Innocentum, quos Herodes trigeſimoquinto anno regni ſui interfici iuſſit: qui anno 36 morbo intercutis aquæ, & ſcatentibus toto corpore vermibus, miſerabiliter & dignè moritur.

IIII. CALENDAS IANVARII.

Die 29. 2. Tim. 4.

DAuid Regis. Itèm apud Arelatem, natalis ſancti Trophimi, de quo ſcribit Apoſtolus ad Timotheum: Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Hic ab Apoſtolis Romæ ordinatus Epiſcopus, primus Arelatem (quæ vrbs Galliæ eſt) ob Chriſti Euangelium prædicandum directus eſt, ex cuius fonte (vt beatus Papa Sozimus ſcribit) totæ Galliæ fidei riuos acceperunt: qui apud eandem vrbem in pace quieuit.

De Creſcēt. Ado Vien in Chronic. ætate 6.

Eodem die, ſancti Creſcentis, Apoſtoli Pauli diſcipuli, Viennenſis Eccleſiæ primi Doctoris.

III. CALENDAS IANVARII.

Die 30.

APud Spoletum, paſſio ſancti Sabini Epiſcopi, Exuperantij & Marcelli diaconorum, & Venuſtiani cum vxore & filijs, ſub Maximiano Auguſto. Qui beatus Sabinus cùm eſſet clarus in omnibus diuinis inſtructionibus, & ſermone eloquentiſſimus, tentus eſt à Præſide Tuſciæ Venuſtiano, cum duobus diaconibus Exuperantio & Marcello, & multis clericis. Cui Venuſtianus deum ſuum Iouem, quem habebat in cubiculo, ex lapide Coralite mirè formatum in veſtimentis aureis, ad adorandum obtulit. Quem beatus Sabinus in manibus acceptum, facta oratione continuò illiſit in pauimentum, & confregit. Quod factum videns Venuſtianus, cum furore iuſſit, vt præciderentur ei manus, & in conſpectu eius Marcellum & Exuperantium eculeo ſuſpendi, ac fuſtibus macerari, vnguibusque radi latera eorum, & ignem ſupponi. Hoc facto, in confeſſione Domini ſpiritum emiſerunt. Quorum corpora præcepit iactari in fluuium, Sabinum verò Epiſcopum in carcerem retrudi. Audiens hoc quidam piſcator preſbyter, collegit corpora ſanctorum, & ſepeliuit iuxta viam iij. Calendas Ianuarij. Serena verò Chriſtianiſſima vidua curam habens ſancti Sabini Epiſcopi, adduxit ad eum in carcerem nepotem ſuum Priſcianum, qui erat cæcus. Tunc ſanctus Sabinus truncos ſuos ſuper oculos ipſius poſuit, & in fide Chriſti oratione facta, eum illuminauit. Videntes autem illi, qui in cuſtodia erant, miſerunt ſe ad pedes eius, & baptizati ſunt eo die numero decem. Quod cùm nunciatum eſſet Venuſtiano Præſidi, (indoluerant enim ei oculi, & præ dolore neque cibum, neque ſomnum capere poterat) miſit vxorem ſuam, & duos filios ſuos, vt adducerent beatum Sabinum ad domum eius de carcere. Adducto itaque, proſtrauit ſe ad pedes eius Venuſtianus cum fletu, vxorque eius & filij, agentes pœnitentiam, & rogantes ſe baptizari. Mox baptizatus vt de pelue leuatus eſt, nullum dolorem oculorum ſenſit. Hoc nunciatum eſt Maximiano, qui iratus præcepit Sabinum damnari, & ipſum Venuſtianum capite truncari. Veniens autem Lucius Tribunus, ſine auditione beatum Venuſtianum cum vxore & filijs necauit in ciuitate Aſſiſinate. Sanctum verò Sabinum adduxit in ciuitatem Spoletum, & tamdiù præcepit cædi, quouſque deficeret. Cuius corpus collegit venerabilis Serena, quæ iam manus eius in dolio vitreo cum aromatibus condiderat, & infra domum ſuam poſuerat, & ſepeliuit eum à ciuitate Spoletana miliario plus minus vno, ſeptimo Idus Decembris. Feſtiuitas tamen eius & ſupranominatorum martyrum tertio Calendas Ianuarij agitur.

S. Sabinus idolum touis confringit.

Cæcum illuminat.

Cum ſocijs à Venuſtiano occiditur.

* Itèm in inſula Oya, ſanctorum Florentij, Sereni, Pauli, Stephani, Papiani & Cleti.

Greg. Turō. lib. 1. hiſtor. Franc. ca. 14.

* Turonis ciuitate, ſancti Perpetui Epiſcopi & confeſſoris.

PRI-

PRIDIE CALENDAS IANVARII.

ROmæ, natale ſancti Siluestri Epiſcopi & confeſſoris, qui poſt beatum Petrum triceſimusquartus, ſedit annos vigintitres, menſes decem, dies vndecim. Cuius induſtria Synodus præclariſſima toto orbe terrarum, trecentorum, decem & octo patrum, apud Niceam vrbem Bithynię celebratur, ſub conſulatu Conſtantini Auguſti & Licinij, 13. Calendas Iulij: attamen Iulij Papæ tempore conſummatur. Fecit autem ordinationes ſex menſe Decembrio, Preſbyteros quadragintaduos, Diaconos vigintiquinque, Epiſcopos per diuerſa loca ſexagintaquinque. Sedit autem ex die Calendarum Februariarũ, vſque in diem Calendarum Ianuariarum. Sepultus eſt in cœmeterio Priſcillæ via Salaria, miliario tertio ab vrbe Roma, pridiè Calendas Ianuarij. & ceſſauit Epiſcopatus eius dies quindecim. Hic conſtituit, Chriſma ab Epiſcopo confici, & vt baptizatum eo liniat preſbyter leuatum de aqua. Et conſtituiti, vt nullus laicus crimen audeat clerico inferre: & vt diaconi dalmaticis in eccleſijs vterentur, & palla linoſtima læua eorum tegeretur.

Die 31. De Siluestro Pontificale cap. 34. & Surius To. 6.

Eccè Chriſmatis vſum in primæua Eccleſia.

Apud Senones, ſanctæ Columbæ virginis, quæ ſuperato igni, gladio cæſa eſt.

Itèm Senonas, natale beatorum Sabiniani & Potentiani, qui à beatis Apoſtolis ad prædicandum directi, præfatam vrbem martyrij ſui confeſſione illuſtrem fecerunt.

De Colũba S. Eulog in memoriali Sanctorum.

* Retiariæ, beati Hermetis Exorciſtæ.
* Romæ, Donati, Pauli, Rogatæ, Dominandæ & Hilarinæ.
* In prouincia Sicilia, ciuitate Catana, ſanctorum Stephani, Potiani, Attali.

FINIS.

DEO LAVDES ET GRATES.

Digitized by Google

Digitized by Google